Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8 1
13 — N
28
E
V
19
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

R. P. CHRISTOPHORI DE ORTEGA

È SOCIETATE IESU,

QUONDAM SCOLASTICÆ THEOLOGIÆ
publici Profeſſoris, ac ejuſdem Facultatis Præfecti;
IN SCHOLIS REGIA MVNIFICENTIA
Ad Imperiale Societatis Matritenſe Collegium erectis primarii Profeſſoris: In Regio item Supremæ ac Generalis Inquiſitionis Senatu à Theologicis Cenſuris, atque Toletanæ Diœceſis Hiſpan. Primat. Synodalis Examinatoris.

THEOLOGIA

CONTROVERSIARUM DOGMATICARUM,
& Scholaſticarum, de Voluntate Dei, Virtutibus Moralibus, Providentia, Prædeſtinatione, Reprobatione, ac de Angelis.

TOMUS SECUNDUS.

Biblioth. Schol.

LUGDUNI,
Apud JOANNEM-ANTONIUM HUGUETAN, & Soc.

M. DC. LXXX.
CUM APPROBATIONE ET PERMISSU.

Digitized by Google

CONTROVERSIA QVARTA.

DE DIVINA VOLVNTATE, EIVSQVE ACTIBVS vniuerſim ſumptis.

PLVRA in hac Controuerſia tractari à pleriſque prolixè ſolent, quæ omittenda à nobis meritò ſunt: quia controuerſiis prioribus, vel in forma vel in materia à nobis definita ſunt. An Dei Voluntas, eius Eſſentia Methaphyſica, vel tota. vel ex parte ſit? Conſtat enim ex Controu. 1. d. 2. ad Eſſentiam Metaphyſicam Dei ſolo prædicato *eſſendi*, ſeu entis à ſe, adæquatè ibidem conſtitutam, nullatenus voluntatem poſſe pertinere. Simile etiam illud eſt. Quo pacto voluntas Dei ab eius Eſſentia differat? an diſtinctione reali formali abſolutè tali? an reali formali ex natura rei? an ſaltem reali virtuali, quam dicunt? item an diſtinctione formali rationis obiectiua. ſiue ex parte obiecti; nec ſolùm ex parte cognitionis? item formali diſtinctione obiectiua Voluntatis Diuinæ ab Eſſentia admiſſa: an in altera mutuò, vel non mutuò includatur. Quæ omnia deciſa pro omnibus Diuinis Attributis, (ex quibus Voluntas Diuina exploratò eſt) à nobis eadem Controu. 1. d. 3. fuere. Igitur de Diuina Voluntate ſecundum ſe ſumpta examinanda hîc primum reſtat exiſtentia, & aliorum vſu, quàm genio noſtro, quæ illam probant, rationum qualitates: num ſcilicet demonſtrationes ſint, necne? Deinde actus eius neceſſaria principia. Tertiò: quænam obiecta neceſſario amare, & proſequi fugeréue, & odio habere ex parte antecedentis teneatur: Quartò, de formali conſtitutione actus Voluntatis liberi Diuini. Quintò, de ordine intentionis, & excutionis inter liberos Dei actus. Sextò, de intentione efficaci, & inefficaci eiuſque obiecto: an abſolutum, an conditionatum eſſe queat?

DISPVTATIO PRIMA.

De exiſtentia Voluntatis Diuinæ in actu primo, & ſecundo, ac vtriuſque ordine inter ſe ſe.

HOc priùs recta methodo examinandum: quia Controuerſiæ ſubiectum primum eſt; & quod reliqua, de quibus diſputabitur, neceſſario ſupponant.

QVÆSTIO I.

An Deo Voluntas in actu primo adſit?

DVius exploratæ adeo Veritati diſputandæ Philoſophorum aliquot, neque ignobiliorum, vel re ipſa error, vel (quod veriùs puto) ex praua aliorum intelligentia ipſis impoſitus locum fecit.

CERTAMEN I.

Voluntas Dei in actu primo ab Authoritate ſtatuitur.

1. ARiſtoteles, Theophraſtus, & ex Peripateticis alij, atque Auerroes, Auicenna, & Porphyrius, teſte Alberto libro de cauſis apud Dionyſium Carthuſianum in 1. d. 45. q. 1. col. 3. Deo voluntatem in actu primo negaſſe videntur; quia omnis voluntas appetitus eſt boni appetenti deficientis: cùm tamen Deo nihil poſſit deficere, quare neque alicuius appetitus, aut Voluntas in eo eſſe. Cæterum Albertus ipſe rectè eos Philoſophos interpretatur, vt boni non habiti, & deficientis, quo ipſe perficiatur, eiuſque, quoad commodum ipſius interſit, appetitum, & voluntatem ſolummodo negarint, non autem abſolutè: ſiquidem, nec boni, ac perfectionis ſuæ complacentiam (quæ ſinè voluntate adeſſe Deo nequit) negarunt, neque eorum rationes contra id probant, neque contra appetitum, & deſiderium rerum, quæ aliorum interſunt. Secundò, cùm Ariſtot., & Plato mox recitandi Dei voluntatem expreſsè agnouerint, & vtrumq. ſectati citati reliqui ſint, etiam Porphyrius, non potuerunt ipſi Dei voluntatem, niſi dato, vt ſummum, ſenſu negare. Nonnulli tamen apud

Digitized by Google

ſanctum Thomam q. 2. de veritate art. 1. in corpore aſſerentes, Scientiam, & Amorem, metaphoricè ſolum Deo conuenire, & ſolùm amoris & ſcientiæ noſtræ cauſam eſſe, negaſſe conſequenter illam videntur, tales enim amoris propriè dicioi actibus impoſſibilibus, & voluntas propriè quæ eorum propriè actuum potentia, & facultas Eſſentia & conceptu ſuo eſt, redditur Deo impoſſibilis.

2 Sed enim ſententia hæc, cuiuſcumque fuerit, vel demùm poſthac ſit, falſitatis ex ſacra pagina conuincitur: quia etſi nihil in Scriptura Sacta expreſſum inueniam de Voluntate Dei in actu primo (vt locis iam ſubijciendis quibus Concluſio hæc probari poteſt, vt ſolet, clarebit) id tamen ex illa deducitur libris, ſoliſque penè omnibus. Gen. 27. *Voluntas Dei fuit, vt citò mihi occurreret, quod volebam.* Pſalm. 29. *Vita in voluntate eius:* & infra, *in voluntate tua præſtitiſti decori meo virtutem,* Gen. 45. *Non veſtro conſilio, ſed Dei Voluntate huc miſſus ſum.* Pſalm. 103. *Omnia quæcumque voluit fecit.* Sap. 12. *Subeſt tibi, cum volueris poſſe,* & infrà: *Quomodo autem poſſet aliquid permanere, niſi tu voluiſſes?* Matth. 26. *Non ſicut ego volo, ſed ſicut tu,* & inferiùs: *Fiat voluntas tua.* Quibus ſimilia de Oratione Chriſti in horto, & alij Euangeliſtæ. Ioan. 3. *Sic Deus dilexit mundum,* cap. 5. *Pater diligit Filium.* cap. 14. *Sicut dilexit me Pater,* infrà. *Pater meus diliget eum,* cap. 16. *Ipſe Pater amat vos.* ad Rom. 12. *Vt probetis, quæ ſit voluntas Dei.* ad Epheſ. *Prædeſtinauit nos ſecundùm propoſitum voluntatis ſuæ:* infrà. *Vt notum faceret nobis Sacramentum voluntatis ſuæ.* In iis igitur, innumeriſque alijs locis Scriptura ſacra, Dei volitionem, amoremque adſtruit: qui cum actus voluntatis proprij, nec metaphorici ſolùm ſint, & voluntatis quidem propriæ, nec ſolùm metaphoricè talis, in Deo voluntatem neceſſariò, & ineuitabiliter ſupponunt. Quare, & qui eam Deo negauerit, in Fidei principia, ex quibus infallibili connexione Deo adeſſe deducitur, manifeſtè peccabit.

3 Æqua certitudine voluntatis Diuinæ exiſtentia ex Fidei principiis aliis infertur. Primò. Ex Proceſſione Spiritus Sancti, quæ nonniſi per amorem, & voluntatem dogmaticè, eſt: ac proinde voluntate à Deo ſublata, Trinitas Perſonarum auferretur. Tolleretur item Dei de rebus cunctis Prouidentia, Electorum prædeſtinatio, ac præſcitorum reprobatio: item Iuſtitia, Miſericordia, & reliquæ morales virtutes, quæ abſque voluntatis actibus eſſe nequeunt, toties que in Scriptura aſſeruntur. Id ipſum eodemque modo, & gradu ex innumeris Scripturæ locis, quibus Dei voluntati non poſſe reſiſti, odióque habere peccatores; amare vero virtutes, & iuſtitiam in vtroque Teſtamento frequentiſſimè legitur. Nec minus frequens eſt gratiæ Dei, & prædeſtinantis, & auxiliantis in ſacra pagina, præſertim apud Pauli Epiſtolas aſſertio; cum tamen abſque merè liberali, & gratuita Dei voluntate, nulla ipſius gratia, prædeſtinatiove gratioſa eſſe poſſit. Demùm, vt reliquis, in re adeò conſtante, etiam recenſendis capitibus eam ex Scriptura probantibus abſtineam: tota Scriptura ſacra, fideſque noſtra ſubruerit, ſi Deo voluntas denegetur. Etſi enim ex Scientia Diuina Fidei, & Scripturæ certitudo, qua parte reuelam Deus tolli nequeat, etiam negata eius voluntate omninò perſiſteret; aſt qua parte nos fallere non poſſit, (quod ob abſolutam, & completam Fidei, & reuelatorum infallibilitatem neceſſarium prorſus eſt) ſublata voluntate ſubrueret: ea ſiquidem impotentia nos fallendi in determinatione bonæ voluntatis Diuinæ in actu primo, ad non mentiendum, ſiue in ſumma veracitate Dei formaliter proximè conſtituitur.

4 Duo præfatæ probationi voluntatis Diuinæ, ex tot Scripturæ locis, veris tributiſque Dogmatis deductæ, vt eam negantes erroris contra Fidem inſimulemus, incommodare poſſe videntur. Alterum: quia id ex principiis Fidei deduci poſſe non apparet, quin idem per idem vitioſo circulo demùm probetur. Siquidem, vt Fidei actus, (cui totus Theologicus iſte diſcurſus innititur) firmus, atque infallibilis ſit, non ſolùm Diuinæ veritati, & infallibilitati in cognoſcendo, verùm, & Diuinæ veracitati in dicendo debet inniti. Cum autem veracitas hæc nil aliud formaliter proximè ſit, quàm determinata ad non mentiendum Dei voluntas, vt diximus; diſcurſus iſte exiſtentiæ Diuinæ voluntatis, quam infert, demùm innititur: idémque per idem tandem probabit. Hanc eandem difficultatem arctius altiúſque propoſui Controu. 1. d. 1. q. 5. cert. 1. & 2. ac ſolutiones ſubtiles quaſdam Nobilium Recentiorum diſieci (in quibus, & noſtri Authoris ſolutio, quam hîc accommodatam voluit tract. 5. de Voluntate d. 56. ſect. 11. num. 1. ex dictis à ſe tract. 2. de Eſſent. & Attribut. d. 3. circa actum Fidei de exiſtentia Dei ſatis fuit confutata) atque num. eius certaminis 6. oſtendi, nihil ex iis, quæ Fidei motiuum, vel claudit, vel ſupponit, quare neque Dei exiſtentiam, nec veritatem, nec veracitatem, nec reuelationem, eodem Fidei actu ſimul cum obiecto reuelato, credi, cognoſciq; à nobis primò poſſe; ſed eius aſſenſum ex aliis mediis, ac motiuis à nobis ad aſſentiendum reuelatis, neceſſariò præhaberi.

5 Quam doctrinam difficultati ſimili Controu. 1. d. 1. q. 1. certam. 2. num. 5. circa actum Fidei, quo Diuinæ Scientiæ exiſtentia credatur, iterùm tradidi, ac nonnullis eo certamine confirmaui. Ex ea verò difficultas præſens diſparet, ſiquidem iuxta illam conſtat, actum Fidei, quo Dei Voluntas determinata ad non mentiendum reuelata cognoſcitur citatis locis, ex quibus præfati diſcurſus Theologici ducuntur, aliunde Dei veracitatem, ſeù voluntatem ipſius ad non mentiendum determinatam à nobis cognitam, & iudicatam ſupponere, atque in eum tandem aſſenſum aliunde à nobis habitum, & Fidei actus illos, & inde ductos diſcurſus reduci, eique inniti; quin idem per idem probemus, ſiquidem media ad diſcurſiuos aſſenſus diuerſa ſunt à mediis, quibus veracitatis Dei aſſenſus, neceſſariò ad aſſenſum Fidei, de eadem veracitate, & voluntate Dei reuelata præhabitus eſt: ac ſubinde aſſenſiuæ eiuſdem veracitatis, & voluntatis Dei cognitiones, neque inuicem ſubordinatæ, & mutuò dependentes erunt. Siquidem aſſenſus ille ad actus Fidei de veracitate, ac ſubinde volũtate Dei reuelata præcedens ab eis Fidei actibus neque proximè per ipſos Fidei actus, neque remotè ex deductis inde diſcurſibus habetur; quòd autem eadem Dei voluntas ſit, quæ, & aliunde Deo adeſſe iudicatur, & cui actu Fidei, & inde ductis diſcurſibus aſſentimus, nil repugnantiæ apparentis adhuc inuoluit. Cum enim motiua omnia ad aſſentiendum obiectis, non ſecundum exiſtentiam ſuam phyſicam, & entitatiuam, ſed ſolùm ſecundùm exiſtentiam intentionalem ipſis per aſſentiuam cognitionem præſtitam, ad ſuæ Phyſicæ exiſtentiæ aſſenſum nos inducant, dummodo aſſenſus de earum phyſica exiſtentia diuerſi ſint, nec inuicem dependentes, & ſubordinati: nulla eſt repugnantiæ vmbra maior, quàm ſit in aſſenſu duplici exiſtentiæ phyſicæ rei eiuſdem per media diuerſa, quod fieri poſſe nemo dubitat.

6 Secundum, quod diſcurſibus factis obuiare poſſet, ex dictis Controu. 1. d. 2. poteſt deſumi. Nimirum ex volitione Dei, haudquaquam voluntatem Dei in actu primo legitimè, vel ſaltem certò deduci: ſiquidem ſtatuta ex Fide Dei ſcientia, non ſtatim in Deo intellectus in actu primo, ſiue potentiæ intellectiuæ prædicatum ab intellectione, ſiue huius potentia logica, aut (quod idem eſt) intellectionis, Scientiæ Diuinæ poſſibilitate formaliter diuerſum debet admitti, quin imò à Catholicis pleriſque ingenioſis, cùm priſcis, tum recentioribus ea diſputatione vidimus negatam: ob eam in primis rationem realis indiſtinctionis Diuinorum omnium communium, quæ neceſſariam diſtinctionem veræ, & realis, nuſquámque fictitiæ potentiæ à ſuis actibus reddit in Diuinis impoſſibilem: quæ ratio in actu volitionis Diuinæ reſpectu voluntatis Dei in actu primo, ſiue volitiuæ eius potentiæ eodem robore perſtat: Sed verò obiectionis huius ſolutionem d. 2. vbi de principiis volitionis Diuinæ agetur ex inſtituto, opportuniuſque dabimus. Nunc autem ſatis erit adnotaſſe, neminem ex eis, qui admiſſa Catholicè Dei ſcientia, diuerſum ab ea, eiuſque potentia logica, ſiue poſſibilitate prædicatum intellectiuæ potentiæ in Deo negant, negare Deo voluntatem in actu primo, ſiue volitiuam facultatem ab eius volitione formaliter diuerſam, ſed eam potiùs aliis, atque aliis rationibus, atque difficultatis propoſitæ ſolutionibus eorum quemque in Deo adſtruere: magno quidem argumento, & hanc veritatem, & illationem ex volitione Diuina ad volitiuam Dei facultatem certam eſſe: atque difficultatem ex vtriuſque reali identitate petitam, (quantumuis ardua appareat) nupera in præſenti materia nitiorem longè eſſe, & minorem.

CERTAMEN

Digitized by Google

CERTAMEN II.

Ex Philoſophis & rationibus voluntas Diuina ſtabilitur.

1. PRimus ex Philoſophis Socrates eam veritatem vel docuit; vel tanquam exploratiſſimam ſuppoſuit apud Platonem in Alcibiade Primo, ſiue de natura humana, ſiue, vbi ſic de faciendis præfandum monet. *Si Deus voluerit*; & Plato ipſe in Timæo, ſiue de natura longiuſculè à principio, ita Deum creatis à ſe Angelis loquentem inducit. *Non eſtis penitùs immortales, neque penitùs indiſſolubiles, non tamen ſoluemini, nec mortis fortem ſequemini: cùm mea voluntas, maius adhuc, & præſtantius vinculum, vobis contigerit.* Ariſt. lib. de mundo circa finem. *Deus omnia, quò vult, mouet, & arbitratu ſuo omnem rempublicam temperat*, & 7. Ethic. cap. vltim. verſ. fin. Deum ſemper vna, ſimplicique voluptate gaudere ait, quam lib. 10. cap. 8. Beatitudinem contemplatiuam eſſe docet: quæ abſque boni fruitione non eſt: cum certum ſit, animi, & fruitionem, & voluptatem voluntatis actus eſſe. Verba eius ſunt, *quòd ſi alicuius natura ſit ſimplex* (vti Dei natura eſt) *ſemper eadem operatio iucundiſſima erit, ideircò Deus vna ſemper ſimplicique gaudet voluptate.* Nec inconſtans oppoſitum docuit 1. Magnor. Moral. cap. 14. ſub initium ſcribens, *Deus non ſuſcipit amare. alienum namque fuerit, ſi quiſpiam dixerit Iouem amare.* Nam de amore amicitiæ loquitur, (quem Dei ad creaturas, etiam rationales, ratio naturalis non aſſequitur) vel de amore paſſionis pudore dignæ quid continente, ſiue qua laudabilem ſolummodò amorem eſſe docuit ex Homero 2. Oeconomicor. cap. 3. init. quo etiam ſenſu Plato in Philebo, vel de ſummo bono circa medium dicebat. *Abſurdum eſt Deus gaudere, vel contrà triſtari: indecens enim vtrunque eſt.*

Et quidem non Philoſophorum omnium ſolum, ſed & cunctarum gentium, quantumuis Barbararum, ſuffragia pro Dei volitione, & voluntate conſentiunt, vt Theſis hæc cunctorum mentibus à natura indita, & congenita haberi merito debeat, etenim nulla vnquam tam rudis, ac barbara extitit natio, quæ Deos ſuos, vt bona conferrent, mala auerterent, quaſi naturæ ductu non oraret; eiſque ſibi placandis, & contra hoſtes indignandis ſacrificia non offerret, ac pro gratiis agendis de beneficiis acceptis non inſtitueret; quæ omnia, ni Deorum ſuorum voluntate, orationibus & ſacrificiis inclinabiles crederent, ac inclinandos ſperarent, atque gratiarum actione delectandos ſupponerent, fruſtranea proſus eſſent, atque inutilia.

2. Ratio verò Theologica, etiam naturalis, qua in eam concluſionem ſapientiores iſti Philoſophi fuerunt inducti, ea eſt, qua Controu. 2. d. 1. Scientiæ diuinæ exiſtentiam probabamus. Nimirum Deum debere eſſe ens ſummum, ſummèque reliquis præcellens, & quo nihil melius eſſe, excogitarique poſſit. Vnde conſequens neceſſarium eſt, ei omnia prædicata debere concedi, quæ ſimpliciter ſimplices perfectiones ſunt, ſiue quæ eſſe, quàm non eſſe melius ſit iuxta definitionem perfectionis ſimpliciter ſimplicis traditæ ab Anſelmo 14. Monolog. circa medium, Ricardo Victor. de Trinitate, c. 19. atque ab omnibus Scholaſticis receptæ: nempe, *quod tale eſt vt ipſum omnino melius ſit, quam non ipſum*; id quod etſi ſub aliis terminis prædocuerant, Nyſſenus Grat. Catechet. c. 1. à med. Dionyſ. 4. de Diuinis nominibus longè à princ. Atqui prædicatum voluntatis, & volitionis melius eſt ipſum eſſe, quam non ipſum, ſi creaturæ imperfectionem ſecludas: ergo, & de ſeſe perfectio ſimplex ſimpliciter, Deoque ſubinde ineuitabiliter concedenda: vti de ſcientia inferebat Ariſt. 12. Metaph. cap. 9. text. 5. & Plato recitatus Controu. de Trinit. d. de propriis, & appropriatis, & Controu. 2. de ſcient. d. vlt. q. 3. Certam. 4.

Secunda ratio naturalis etiam & pro aſſerenda Dei ſcientia ex Pſalmiſta deſumpta eſt, quæ continetur Pſalm. 93. *qui plantauit aurem non audiet*: Fundaturque in generali principio per ſe notiſſimo; *Nemo dat quod non habet*, ſed Deus effectiuè dat creaturis rationalibus voluntatem, & volitionem, & ſe quidem ſolo Angelis cunctis & hominibus voluntatem cum anima, quam ſolus creat, volitionem autem omnem generalis concurſus titulo; honeſtam verò titulo alio ſpeciali Authoris gratiæ, & bonorum operum ad Philipp. 2. *qui operatur in nobis velle & perficere*: ergò vtrumque in ſe præhabet, abſque imperfectionibus entis creati, quas relegamus à Deo, ſiue formalitate voluntatis, & volitionis eminentiori, vel ſupputata à creaturæ imperfectione.

3. Tertia naturalis etiam ratio proximè affinis ſumitur ea continentia alia ideæ creaturarum omnium in Deo, tanquam exemplari illarum perfectiſſimo, ac ſummo, quam ex Philoſophis & Patribus adſtruximus Controu. 2. d. vlt. atqui voluntas, & volitio noſtræ creaturæ ſunt: ergo & ipſarum in Deo ideæ propriæ ſunt, atque exemplaria continentur, quæ nihil plane aliud eſſe poſſunt, quàm perfectiſſima Dei voluntas, & volitio, ſeu amor illas formaliter, nec ſolùm actiuè, eminenter continentes. Confirmatur Theologicè hæc ratio. Nam homo ad Dei ſimilitudinem, & imaginem, ſiue ideam & exemplar factus Geneſ. initio dicitur propter arbitrij poteſtatem iuxta Patres, cùm Græcos, tum Latinos ac interpretes reliquos: arbitrij autem libertas præter indifferentem ad vtrumuis cogitationem, voluntatis poteſtatem, & facultatem in actu primo ad vtrumuis etiam eſſentialiter claudit, de quo fuſo calamo controu. 3. d. 1. q. 1.

Quarta naturalis ratio: quia omnipotentia non eſt potentia, & virtus actiua determinata, & neceſſaria ad agendum omnia, quæ in eius virtute, & actiuitate continentur, alioqui omnia poſſibilia produceret, imò ab æterno produxiſſet, & in æternum conſeruaret: ergò indiget, vt eius actiuitas ad ea, quæ facit de facto, ac non ad facienda potius alia, immò infinita poſſibilia, quæ facere omittit libera determinatione, ratione cuius hæc tantum, quæ produxit, & non reliqua producat, & per quam ſiue à ſe ipſa formaliter (ſi in voluntate omnipotentiæ ratio ſit,) ſiue ab alio prædicato diuino ad ea producenda applicetur. Hæc autem determinatio, cum neceſſaria non ſit, ad agenda alia, ac non hæc, quæ de facto produxit, vel potius poſſibilia omnia eſſe poſſet libera, & ex electione eſſe debet: aſt libera determinatio, & electio arbitrij, & facultatis voluntatæ ſolummodò eſſe poteſt: ergo in Deo eſt voluntas, & facultas arbitrij.

4. Quinta naturalis ratio ſumitur ex ordinatiſſima vniuerſi machina, quam fortuitò, & caſu eueniſſe, tantaque rerum ſtata, tot ſæculis concordi viciſſitudine perſiſtere, & conſeruari, niſi ſtolidiſſimo vecordis errore (relato ab Ariſtotele 2. Phyſicorum text. 43. 44. & 76. & confutato à textu 77.) dici non poteſt, ſi autem caſu illa, & fieri, & conſeruari minimè potuit; conſilio, atque electione Artificis Dei effectum eſſe neceſſe eſt: at verò, cum eius diſpoſitionis electio abſque arbitrio, & voluntate eius haberi repugnet, in Deo arbitrium, & voluntatem eſſe neceſſariò conuincitur.

Sexta ratio naturalis ſumitur ex prædicato ſummi boni, ſiue infinita Dei bonitate ſummè de ſe, eſſentiaque ſua, atque infinite amabili, quæ proinde infinitum appetitum, ſeu voluntatem, (à qua ſolum ſummè, & infinitè amari poteſt) requirit, vt debitè dignéque excellentia ſua ametur. Hæc autem infinita voluntas, & appetitus in ſolo Deo eſſe poteſt.

Septima naturalis ratio ex prædicato ſummæ fœlicitatis Dei petitur. Neque enim fœlix, nedum ſummè fœlix, eſſe poteſt, qui bonis frui, delectarique nequit: nequiret autem Deus, ni voluntate præditus eſſet; ſiquidem boni fruitio, & delectatio, niſi à voluntate eſſe nequeunt.

Octaua naturalis ratio ex infinita Dei ſanctitate, & bonitate, ſeu perfectione, non phyſica ſolum, ſed morali deducitur: etenim moralis bonitas abſque actibus voluntatis eſſe prorſus nequit; quare eis abſolutè repugnantibus moralis omnis bonitas, & perfectio abſolutè repugnaret, repugnarent autem voluntatis actus abſolutè in Deo, ni ei adeſſet voluntas, eſſetque poſſibilis.

Nona ratio ex ſupremo Dei in creata omnia dominio efformatur, quod, niſi in his, qui voluntate, & vtendi facultate libera gaudent, eſſe excogitarique non poteſt. Siquidem vſus proprius actus voluntatis eſt: ac inſuper dominium eſſentialiter definitur, *facultas, ſiue poteſtas vtendi rebus pro libito abſque iniuria ad eius etiam vſus illi*

[illegible] ſit [illegible] neceſſariò vo[illegible] [illegible] & [illegible] inferens. Pleraque ex h[illegible] [illegible] tacta controu. [illegible] [illegible] etiam demonſtrant, vt [illegible] patebit.

QVÆSTIO II.

Reƈtène ex Scientia, & intelleƈtu diuino eius probetur voluntas.

HAc ratione vſus fuit Diuus Thomas 1. part. q. 19. a. 1. quamdiu firmam, primum Caietani, & poſtea noſtrorum recentiorum ſubtilitates mouerunt, vt iam eius firmitas opus ſpeciali cautione habeat, vel eius examinandæ communis abuſus, & nobis quæſtionis huius fecerit legem.

CERTAMEN I.

Diſcurſus Sanƈti Thomæ ad purum propoſitus, atque à rationibus dubitandi Caietani vindicatus.

1. COnſequentiam ab intellectiuo, ſeu intellectu ad volitiuum, ſeu voluntatem ita probat S. Thomas. *Quia quælibet res naturalis ad ſuam formam naturalem hanc habet habitudinem: vt quando non habet ipſam, tendat in eam, & quando habet ipſam, quieſcat in ea.* Ergo natura intellectiuis ſimilem habitum non habet ad bonum apprehenſum per formam intelligibilem, vt, cum abeſt, in illud tendat; cum adeſt, in illo quieſcat, & gaudeat: quæ, niſi actu appetitus rationalis fieri nequeunt. Hanc verò conſequentiam vltimam probat. *Quia, ſicut res naturalis habet eſſe in actu per ſuam formam, ita intellectus intelligit actu per ſuam formam intelligibilem*, inde concludit. *Vnde in quolibet habente intellectum eſt voluntas, ſicut in quolibet habente ſenſum eſt appetitus animalis: & ſic oportet in Deo eſſe voluntatem, cum ſit in eo intellectus.* Et ea eſt rationis ſancti Thomæ plana contextura tota: cui duo opponit, nec ſatis ſoluit Caiet. ibi. iudice Valquez.

2. Primum: quia ex eo, quòd intellectiuum, quà tale, conſtituatur in actu per formam intelligibilem, ſicut ens naturale per Phyſicam, & ex hac habeat ens naturale tendere, vel quieſcere in ſua forma naturali, ſolum infertur intellectiuum tendere debere in ſuam formam intelligibilem, atque in ea habita quieſcere, non autem debere tendere vlterius in bonum ea forma intelligibili repræſentatum, quod (quidquid Caietanus, & Thomiſtæ ea ſuis reſpondeant) diuerſum à ſui cognitione eſt, & nihilominus eo admiſſo ſolum inferretur dari inclinationem ad bonum intelligendum, quæ eius cognitione quieſceret; non autem ad illud amandum, vt ea inclinatio appetitus, & voluntatis eſſe, ac non ſolius intellectus probaretur. Opponit ſecundò Caiet. ens naturale per ſuam naturalem formam, ac non per actum ab ea elicitum, & diuerſum appetitum habere. Ex quo, non apparet, quo pacto legitimè inferatur in intellectiuo conſtituto in actu per formam intelligibilem, ſiue boni cognitionem appetitum, qui ſolummodo elicitus eſt, atque, cum à forma intelligibili, tum ab ipſa voluntate diuerſus. Cui difficultati nec Caiet. ſatisfacit, ex eo quòd appetitus naturalis entis non ſequitur ad formam elicitam, ſed naturalem ipſius entis conſtitutiuam: appetitus verò rationalis formam elicitam conſequitur, ſcilicet intellectionem. Sed idne altius explicetur, difficultatem non ſoluit. Nec magis præſtat noſtri Granados ſolutio tract. de voluntate d. 1. contendentis etiam ens naturale per actum elicitum ferri in ſua commoda. vt lapis motu in ſuum centrum, aſt motus ille appetitus lapidis non eſt, ſed eius effectus: quare difficultati non obuiat, ſed effectum cum appetitu confundit.

3. Vaſquez vbi proximè, ob primum Caietani argumentum, cenſet videtur S. Thom. noluiſſe demonſtrare connexionem neceſſariam intellectiui cum volitiuo, ſed ſolum naturam appetitus rationalis per proportionem ad naturalem appetitum. Idque ipſum expreſſius docet, & determinatius Herice tract. 4. d. 18. c. 1. connexionem ſcilicet intellectiui cum volitiuo nuſquam hic à S. Thoma probari, ſed ſolummodo ſupponi indeque legitimè inferri ex ſcientia Dei diuinam voluntatem. Verum vterque à mente ſancti Thomæ planè aberrat, vt ex rationis, ad literam ferè contextura claret. Nec rationes dubitandi de illationis legitimitate à Caietano propoſitæ, nec ſatis ab ipſo compoſitæ, quidquam præſtant. Prima: quia S. Thomas non aſſerit ens naturale tendere, vel quieſcere in ſua forma naturali, per quam ſcilicet conſtituitur, ſed in aliam ipſi debitam; quæ tamen haberi ab ipſo in ſua forma conſtituto, & non haberi poſſit: quare ex eo, quòd intellectiuum conſtituatur in ſua linea in actu per formam intelligibilem, ſiue boni cognitionem, rectè infertur debere tendere, ſi abeſt, & quieſcere, ſi adeſt, in bono repræſentato; non autem in forma intelligibili, ſiue boni cognitione, qua formaliter in ſua linea intellectiui conſtituitur in actu, ſicut ens naturale conſtituitur in actu per formam naturalem conſtitutiuam ipſius, & ratione cuius appetitum naturalem ad propria commoda habet.

4. Sed nec ſecunda dubitandi ratio Sancti Thomæ rationem debilitat. etſi, quia ſummatim à ſancto Thoma (ſicut reliquæ à ſummam ſcribente) efformata eſt, ſimilis aliquis intelligentiæ ſubiaceat: Vnde pleriſque rationis dubitandi contra Angelici diſcurſus firmitatem dubia omnia iniecta: illud autem ad eius intelligentiam, & ſecundæ difficultatis ſolutionem ſupponit ſanctus Thomas. Nihil Deum abſque aliquo commodo, & fine ipſi proportionato condidiſſe [illegible] attento, condere poſſe, in quem per aliquid, vel ipſius naturæ inſitum, vel per illam parandum non inclinaret, ac propenderet: id, & experientia omnium, quæ Deus condidit, & ex perfectione creatoris, & neceſſitate rerum ad cuiuſque, & velocis conſeruationem notiſſimum eſt. Vnde rurſus infertur: nihil actu, ſeu in actu eſſe per ſuam actualem formam, quin eam inclinationem actu habeat, vt in entibus, hoc ſubſtantiis naturalibus omnibus patet, quorum exemplo & ratione, de ſubſtantiis rationalibus, & intellectiuis in ſua linea etiam hæc, actu, ſeu in actu conſtitutis per ſui ſpecialis modi, ſeu boni cognitionem, ſiue ſpeciem; vt ipſe ait intelligibilem idem probat. nempe in ſuum proprium bonum, & felicitatem inclinationem habituras, & appetitum, dum non habent, quietem verò, dum illud habent.

5. Adde verò ſubſtantiis intellectiuis, quæ talibus cognitionem boni [illegible] [illegible] in actu ſunt; quia intellectu ſolo, in potentia tantummodo ſunt in ſua linea, & in ordine ad actualem appetitum etiam neceſſarium, & naturalem boni in communi, & felicitatis ſuæ: quia in [illegible] rationales ſubſtantiæ ferri nequeunt; ſicut neque animalia in [illegible] commodum. His claret diſcurſûs Sancti Thomæ firmitas, ac difficultatum nebulæ diſparent, ſed altius tamen aliunde hic illationem volitiui ſubſtantia ex intellectiua examinare nos cogit recentium ſcriptorum abuſus, qui pure Philoſophicum examen intempeſtè in hanc ſeriæ Theologiæ partem intruduut.

Digitized by Google

CERTAMEN II.

Ex intellectiua ſubſtantia præciſè volitiuam legitimè demonſtrari; ſed non à Recentioribus.

1. PRæfixa concluſio concors eſt Thomiſtarum vtriuſque ſcholæ, & recentis Dominicanæ & antiquioris, quam ſchola Ieſuitica ſectatur, & tuetur, & reliquorum ferè communis; ſi neſcio, quos Recentiores inanium ſubtilitatum ab antiquis neglectarum, quamvis ignotarum amatores excipias, nempe in manuſcriptis paucalos. Stant verò pro illationis legitimitate præter Dominicanos omnes Interpretes Albeldam, Diſcalceatum curſum Carmelitanum in Dialectica & Zumelem, Molina, Vaſquez, Valentia, Arrubal, Herize, Granados & Faſolus in 1. p. ad quæſtionem, & articulum citatum. Suarez de attributis poſitiuis cap. 6. Ruiz de voluntate d. 1. à num. 1. Recupitus de voluntate lib 2. q. 1. cap. 3. Quiros tom. 1. in 1. p. tract. 5. d. 56. ſect. 3. Antonius Perez Valiende in 1. p. de volunt. d. 1. cap. 3. Et ſane hanc eſſe vetuſtiſſimam Patrum ſententiam conſtat ex Athanaſio, eam tanquam dogma ſupponendum potiùs, quam diſputandum tradente tract. de diffinitionibus columna 4. *quod rò d intelligit conſtat quod etiam voluntati docatur.* Athanaſius alter (ſeu potius Anaſtaſius) Synaita lib. de via duce cap. 2. *Perſpicuum eſt omne illud, quod intellectu præditum eſt, etiam volendi potentia præditum eſſe; Nam voluntas omni rationali naturæ ineſt eſſentialiter.* Fulgentius 1. ad Monim. de duplici prædeſtinatione c. 18. ita de rationali animo ſcribit. *Neque enim ei ineſſe poſſet vllatenus ratio, niſi ei poſſet ineſſe creatoris dilectio.*

2. Etſi autem explorata adeo, atque naturæ rationali congenita veritas, & notitia hæc ſit, tamen nonnulli, vel Recentiorum apparentibus contra illam rationibus timore vel propriorum diſcurſuum amore deflectentes, illationem ex intellectiuo ad volitiuum non ita ſolide probant; quo fit, vt rem antiquorum Patrum, & Scholaſticorum iudicio (quare & noſtro) certam ad ſolam, vt ſummum, reduxerint probabilitatem: idcirco huiuſmodi diſcurſuum imbecillitas oſtendenda primum hic eſt: ne quis deinceps illis, quaſi quaſſatis calamis innitatur. Prima ex his eſt, quam excogitauit Antonius Perez Valiende, ſecundamque probationem eſſe voluit cit. d. 1. c. 1. Quia, ſi eſſet poſſibilis ſubſtantia intellectiua non volitiua, eſſet in rerum natura: at non eſt in rerum natura, vt patet: ergo nec poſſibilis: Antecedens probat ex naturali appetitu excellentiæ, quam creata omnia habent, cui non ſatisfieret reſpectu hominis (qui ex creatis, infima rationalium creaturarum eſt) ſi non eſſet producta ſubſtantia rationalis, ſeu intellectiua inferior, ſi poſſibilis ſit: ſiquidem non eſſet in rebus, vnde hominem præſtantiorem aliqua, nec omnium rationalium infimam ſpeciem eſſe dignoſceretur, verum appetitus naturalis ille excellentiæ comparatiuus reſpectu inferiorum commentitius in Philoſophia, & otioſæ potius ac ineptæ anagogiæ eſt, nec vlla ratione Philoſophica vnquam probandus.

3. Quis enim ſanus, cenſeat lapidem vel truncum naturali hoc excellentiæ appetitu exigere adeo, vt omnes ſubſtantiæ ſpecies poſſibiles ipſis inferiores de facto producantur, & de non productis naturali, & metaphorica conflictatione triſtari, non ſecus, ac, cum ſurſum, extra centrum, locantur? ac de Deo, quaſi ipſis iniurio, in animi eiulatu conqueri poſſe? Quod ipſum de indiuiduis, niſi vſque ad imperfectiſſimum in ſpecie quavis productum à Deo eſſe fateamur, ſiquidē alia indiuidua aliis perfectiora & perfectiora, & ſubinde imperfectiora in infinitum eſſe probabiliſſimā eſt: & tamen, nec infinita indiuidua ſubſtantialia in productis, & producendis ſimul ſumptis eſſe certum eſt. Secundo inter quamvis ſpeciem ex productis proxime inferiorem ad proxime ſuperiorem infinitas alias ſpecies perfectiores, & perfectiores poſſibiles eſſe (v. g. inter hominem & Angelum) ac ſubinde imperfectiores, & imperfectiores à perfectiori ad proxime imperfectiorem ex productis (v. g. inter hominem & brutum) concors Philoſophorum ſententia eſt: & quidem eis omnibus intermediis ſpeciebus productis magis ſanè perfectioris excellentiæ emineret; & tamen producta de facto non ſunt. Nec ſatisfacit Ant. Perez argumentum tenere ſolum de notabiliter perfectioribus, & imperfectioribus, cuiuſmodi intellectiua ſolum ſubſtantia eſſet reſpectu etiam volitiuæ. Etenim gratia iſta omnino limitatio eſt, & contra rationem aſſignatam: ex infinita enim multitudine inferiorum ſpecierum producta mirum in modum ſuperioris excellentia emineret, & clareſceret. Denique ex eo excellentiæ appetitu naturali rebus omnibus indito perfectione maiori ſuperiorum ſpecierum naturalis Metaphoricus liuor, & inuidia in proximo eſt, nullamque creaturam de ſua perfectione, & ſorte naturali contentam eſſe, ſed querulam. Quod vltra ridiculum videtur iniurioſum creatori; ſed, fictitio eo generali rebus excellentiæ appetitu admiſſo, cum ea excellentia in prædicatis cuiuſque eſſentialibus reſpectu alterius ſit, non autem in contingenti alterutrius productione inferiori ſpecie producta, ſola eius, atque eſſentialium ſuorum poſſibilitate admiſſa eminentia perfectioris atque appetitus illius ſatietas conſiſteret: ſecundo ex iure naturali cuiuſquam ad aliquid à Deo accipiendum huius à Deo appoſitio non infertur: vt patet in igne Babylonico, & aliis pluribus. Eſt ſiquidem ius illud precarium ſolum, non iuris ſtricti, & exactiuum cui, vt ſæpe, ſemper poteſt Deus non annuere.

4. Probat ſecundo Ant. Perez conſequentiam ſuam appoſita negatione exiſtentiæ intellectiuæ ſolum ſubſtantiæ ad eius impoſſibilitatem: quia non potuit vniuerſum ſiſtere in ſubſtantia ſolum intellectiua; quin ad volitiuam aſcenderetur, quæ ſola apta ad Dei laudes, & obſequia eſt: ac proinde huius exiſtentia debetur exiſtentiæ vniuerſi; ergo eiuſ exiſtentiæ ſubſtantiæ etiam volitiuæ debetur exiſtentia ſubſtantiæ ſolum intellectiuæ: probat: quia ex antecedenti ſupponitur ſubiectio in eſſendo ſubſtantiæ ſolum intellectiuæ ad intellectiuam etiam volitiuam, cuius correlata eſt dignitas ſubſtantiæ intellectiuæ etiam volitiuæ ſubiectionis illius ſubſtantiæ ſolum intellectiuæ ad ipſam, contra quam fieret, ſi non produceretur, cum eſſet poſſibilis. Hæc etiam ratio anagogica eſt, & pia vel potius inepta ſuper factis meditatio, & tamen negari nequit, quin Deus ſicut tota antecacta æternitate illaudatus à creaturis abſque vlla ſui, ſuæque fœlicitatis ſummæ iactura præceſſerat, ita potuiſſe abſque eis perſeuerare per æternitatem: ac proinde ſolum naturas irrationales condere, ſi vellet, vel nullas condere potuiſſe. Secundò male infertur inde naturalis ſubiectio in eſſendo naturæ ſolum intellectiuæ ad ſimul volitiuam, cui in hac naturalis eius ſubiectionis dignitas reſpondeat: cum ea ſubiectio non ea ipſarum naturis præcisè, ſed ex fine tandem ſuarum liberè in vniuerſi creatione ſibi à Deo præſtituto fuiſſe, in antecedenti dicatur.

5. Sed, ſi naturalis in altera dignitas, in altera verò ſubiectio in eſſendo foret ſolum infertur naturam intellectiuam abſque volitiua naturaliter eſſe non poſſe; non autem è contra, non poſſe volitiuam abſque ſolum intellectiua exiſtere, vt opus ad intentum erat. Denique probaretur totum: poſſet Deus naturali dignitati, & exigentiæ ſubſtantiæ intellectiuæ volitiuæ non annuere, atque eam producere, quin ſolum intellectiuam poſſibilem conderet: quo à negatione exiſtentiæ de facto ad negationem poſſibilitatis eneruatur conſequentia. Hanc Doctoris præcipuam probationem, in qua proinde dimidium caput illud abſumpſit longius perſequutus ſum, quam par forte eſſet, ne in octo aliis reliquis probationibus eiuſdem capitis confutandis capita, & mearum, & lectorum incaſſum fatigarem. Huius enim examine, & exemplo hominis genium & ingenium ſubtile, exoticum tamen, dignoſci ſatis poteſt; ne quia ad ſingulares eius diſcurſus offendat, illud nunc de octo reliquis concluſionis præſentis probationibus dicere ſatisfecerit. Nihil eorum in ſingularibus diſcurſibus, & ingeniolis quidē atque elaboratiſſimis ſubtilitatibus, aſſumpſi

quod negatiuè, vel diſtinctionè, alterum tantum in ſenſu inuicem ad inſiſtendum admitti facilè non poſſit; niſi quandoque communia aliqua, &, quæ ad manum Philoſophis Doctis ſunt, tangit.

6. Præcedentis exemplo Antonius Quiros ſect. 3. probationes communes, & faciliores contemnens, principium illud omnem intellectum poſſibilem cognoſcitiuum eſſe boni conuenientis cognoſcenti, ac proinde boni à ſe amabilis, & appetibilis ita ex proprio penu probat: quia implicat cognitio quantumuis purè ſpeculatiua, quæ non proponat cognoſcenti obiectum aliquod ipſi identificatum; ergo ipſi bonum, & conueniens, ac proinde amabile: nil enim cuique magis conueniens, & amabile quàm ipſe ſibi: imò inde reliqua cuique rei conuenientia, & amabilia, magiſque, vel minus talia, quod magis ad eſſe rei, & eius conſeruationem minuſve conducunt. Antecedens probatur: quia nil ab aliquo cognoſcitur, ac iudicatur, quo ſe illud cognoſcere non innoteſcat cognoſcenti, vti à fortiori ex memoria præteritæ cognitionis, & ex conſignificatione per copulam temporis, quo iudicium à cognoſcente exercetur, probatur. Siquidem ni actu quis cognoſcat ſe cognoſcere, & tempus, in quo ipſe eſt, dum iudicat, nec memoria cognitionis à ſe habitæ, nec conſignificantiæ temporis, in quo iudicat, per copulam eſſe valebit, vt Controu. 1. de immutabilitate Dei, ac vlterius Controu. 2. non ſemel oſtendebamus. Notat autem Quiros cognitionem de ipſo cognoſcente, in quouis iudicio neceſſario adiunctam, eſſe ſolum cognitionem *quoad an eſt*, & confuſam, non autem *quoad quid eſt* & explicitam de cognoſcente, & iudicante ipſo.

7. In hoc explicando, atque à variis obiectionibus vindicando duas ferè totas ſectiones, tertiam, & quartam impendit hic Doctor operæ pretio non magno. Primò enim à ſolidæ illationis ex intellectiuo ad volitiuum probationes, ſeu demonſtrationes ab impoſſibilitate cognitionis, quæ purè ſpeculatiua ſit, nec oſtēdat aliquid amabile, ſeu conueniens cognoſcenti vltra veritatem ipſam cognitam, & expreſſè repræſentatam, minimè pendent. Nec ſi penderent huius probatione opus eſſet; cum in ipſa veritatis ſpeculatione, ac deprehenſione euidenti, cuius ita aſſequendæ intellectiuus præciſè, quà talis neceſſariò foret, ſatis illi, & de deprehenſa veritate gaudium, & nondum apprehenſæ ſtudium eſſet, quæ ſine appetitu, ſeu voluntate eſſe non poſſent, vt certam ſequenti videbimus. Deinde ſpecialis recentioris huius probatio adeo eſt à demonſtratione, quam indagamus, aliena, vt vel eius probabilitas vacillet.

Primò enim eadem cognitione, qua quis veritatem ſpeculatiuam aſſequitur ſibique formaliter repræſentat abſque cognitione reflexa diuerſa, nequit directa illa cognoſcenti repræſentari, ipſave ſui ipſius aliquo modo obiectum cognitum eſſe: id enim, vt vidimus Controu. 2. creatæ cognitioni repugnat, ſoliuſque Diuinæ proprium eſt: verum quidem eſt, tunc temporis ſimul cognoſci poſſe à cognoſcente cognitionem, ſed alia ſolum cognitione reflexa ab eius ſpeciebus memoriæ poſtea inſeruituris, vt communis Philoſophia docet, oriunda: neque ita tunc neceſſariò ab eis oriunda, vt ſi ab eis vehemens ſpeculatio obiecti fit defectu attentionis potentiæ incognita ſpeculatio præſens ſæpè non tranſeat; eſt enim exercitium repræſentandi obiectum, non ſeipſam, quam, vt dixi, nequit. Sed illud magis improbabile, ſeipſum quemvis in cuiuſque obiecti contemplatione aliquo modo cognoſcere, cum experiamur, cum in nobis, tum in aliis omnibus contemplationi, ſiue naturalium, ſiue ſupernaturalium, & diuinarum rerum deditos, ſui prorſus oblitos contemplationibus diu ſæpe inſtitiſſe; imò & à ſe, & ſenſu omni alienos ab obiectis, deprehenſiſque veritatibus quandoque raptari, quandoque verò in præcepta vel flumina, barathraque incidiſſe. Illud verò de conſignificatione præſentis temporis in iudicio quouis de præſenti habito per copulam eſt importari, friuolum eſt, vt tunc per illud iudicium cognoſci à ſe iudicantem probetur. nam certè conſignificatum tempus præſens per copulam diuerſum à cognoſcente eſt, neque ipſi duratio intrinſeca, quæ ſore ab ipſa re non differt, vt nonnullis placet, non mihi, ſed extrinſecum, quod durationum ſuarum cunctis creaturis communis menſura eſt, in qua obiectum durat, & durare, atque eſſe per copulam (ſi de prædicato conſignificatur) iudicium fit) conſignificatur, non autem iudicans potiùs quàm aſinus, vel muſca, quæ eidem communi menſuræ coexiſtunt. Verum quidem eſt ex iudicio à ſe tunc habito poſſe ipſum, & reliquos diſcurſu euidenti inferre, tunc ipſum exiſtere, vel poſtea demonſtrare pro tunc exiſtiſſe. Planiùs hæc diſcurſum huius Recentioris, atque expeditiùs confutant, quàm illa, quæ multis replicis inſtantiiſque ſibi tota ſect. 4. obiicit, & ſoluit.

CERTAMEN III.

Planiores, pleniores, & communiores illationis volitiui, & intellectiui demonſtrationes.

1. PRima demonſtratio & de ſe, & ex S. Th. authoritate ſit, quam ipſe formauit, noſque explicuimus cert. 1. num. 4. & 5. ſiquidem omni creaturæ ſubſtantiali ſuus finis, & bonum, ſeu commodum ſuæ naturæ proportionatum reſpondet, vt patet creatorum omnium facta inductione: atqui bonum hoc nequit creaturis ipſis identificari; alioqui natura, & eſſentia ſua eſſent fœlices, & beatæ, quod proprium eſt Dei, ergo omni creaturæ ſubſtantiali in ſuo eſſe actuali conſtitutæ per ſuam formam actualem reſpondet bonum, & fœlicitas vlterior in aliquo extra ipſam conſtituta; ergò & ineſt omni creaturæ ſubſtantiali in actu per formam conſtitutæ proportionatus ipſi appetitus, & inclinatio ad ſuum illud bonum proſequendum, cum abeſt, gaudendumque de ipſo, cum adeſt. Conſequentia hæc euidens eſt, quia bonum cuiq; & appetibile ſuo modo ab ipſo idem prorſus eſt: aſt implicat eſſe aliquid appetibile ſuo modo ab eo, qui nullo modo appetitum habet. Atqui, & ſi appetitus, & inclinatio in naturis ſubſtantialibus, & inſenſibilibus non ſit vltra formam, qua in ſuo eſſe actu conſtituuntur; aſt in naturis omnibus ſenſibilibus & animalibus, qua talibus, quæ in ſua commoda, & fœlicitatem vt cognitam, & ſibi repræſentatam duci ſolum poſſunt, vt illam appetant actu appetereve proximè, & expeditè abſolute poſſint, eius boni, & fœlicitatis cognitio ſolummodò expectanda eſt. Ergo qua actu conſtituantur vlterius in eſſe intelligibili: ergo vbi primum ſubſtantia animalis actu intelligens, ſiue ſentiens intelligitur, intelligitur proximè expeditè abſolutè potens proſequi ſua commoda, & fœlicitatem: vbi autem primum ſenſitiua, ſeu intellectiua intelligitur abſolutè, & ſi non adeò proximè, & expeditè, appetitiua ſeu volitiua ſui commodi, & fœlicitatis, ſiue cum appetitu, aut voluntate intelligi debet.

2. Eadem ferè demonſtratio continetur verbis illis Fulgentij recitatis certam. 2. n. 1. fine, *neque enim ei* (rationali ſubſtantiæ) *ineſſe voluntas vllatenus ratio poſſet, niſi ei poſſet creatoris in ſe dilectio*: quia Deus, nimirum, creaturæ rationalis, qua talis, ſumma fœlicitas, & obiectiua beatitudo eſt: ergo, & ſummè ab ipſa amabilis: ergo implicat dari intellectiuum, ſeu rationale ſine volitiuo ſine abſque voluntate: quia abſque hac nequiret Deus ab intellectiua, ſeu rationali creatura amari, ac proinde neq; eſſet ab eo amabilis abſolutè, nedum ſummè amabilis, neque eius ſuprema obiectiua beatitudo; quod implicat cum antecedenti ſubſumpto, quod probatum immò exploratum cunctis Sapientioribus Philoſophis, & Theologis eſt; qui concordes probant ſummum bonum Deum propriam fœlicitatem, & obiectiuam beatitudinem rationalium creaturarum, quæ de facto conditæ ſunt, (hominum ſcilicet, & Angelorum) ex ſolo rationalis prædicato communi, quod omni ſpeciei rationalium competit, non autem ex ſpecialibus ſpecierum ſub illo conſtitutarum prædicatis; nullum autem intellectiuum, quod rationale non ſit, eſſe ſine implicatione poteſt.

3. Demonſtratio tertia ſit ex natura, & ſphæra obiectiua intellectus qua intellectus, ſeu intellectiui præciſè omne intellectiuum boni, & conuenientis cognoſcenti eſt natura ſua illius appetitiuum: omne autem intellectiuum, præciſè qua tale, eſt natura ſua cognoſcitiuum boni ſibi

coque

Digitized by Google

conuenientis : ergo natura ſua eius appetitiuum. Minor probatur ; quia cognitio boni, & conuenientis cognoſcenti natura ſua ad eius appetitionem mouet : &, ſi caſu, quia exercitè moueat,& effectum ſortiatur quandoque reperiatur : tamen ea virtute natiua non poteſt magis, ę-tiuſve quam eſſentia, & natura ſua carere : ergo intellectiuum boni & conuenientis ſibi cognoſcendi, naturaque proinde ſua ad eiuſmodi cognitionem potens,& ordinatum, natura etiam ſua ad motionem intentionalem ſui in appetitum boni ſibi conuenientis potens, & ordinatum eſt præciſè,qua boni, & conuenientis intellectiuum eſt. Rurſus ergo, & eſt illius boni appetitiuum. Patet hæc conſequentia : quia nulla virtus,& poteſtas naturalis ad actum impoſſibilem,& chimæricum eſſe poteſt: atqui poteſtas intellectiui boni,& conuenientis ſibi ad ſe mouendum intentionaliter per proprium actum,ſeu cognitionem boni,& conuenientis ſibi ad huius appetitionem eſſet ad actum motionis, & appetitionis boni chimæricum,& impoſſibilem,niſi eiuſmodi intellectiuum ſit etiam appetitiuum,habeatque voluntatem, ſine qua eiuſmodi appetitio eſſe non poteſt : ergo omne intellectiuum boni, & conuenientis ſibi præciſè,qua tale,debet etiam eſſe appetitiuum,vti in minori dicebamus. Neque verò de hac aduerſarij decertant,ſed de maiori.

4. Probatur autem : intellectiuum, præciſè, qua tale, eſt omnis veri, ſeu obiectiue intelligibilis intellectiuum, ſiue intellectus potentia intelligendi,quidquid verum, atque ex parte obiecti intelligibile eſt: atqui bonum,& conueniens cognoſcenti aliquid verum,atque ex parte obiecti intelligibile eſt ; ergo omne intellectiuum,ſeu intellectus, præciſè, qua talis,eſt boni & conuenientis cognoſcenti cognoſcitiuum,& poteſtas illud cognoſcendi. Maior huius diſcurſus gratuitò aſſumpta ab aduerſariis nonnullis putatur,ab aliis petitio principij, ſed cum longè aliud concludatur,quam in ea maiore continetur,& aſſumitur,qui ita loquuntur, quid petitio principij ſit ignorant : ſed neque gratuitò aſſumitur,eſt ſiquidem omnium Philoſophorum, & Theologorum principium intellectum,præciſè qua intellectum, omnis intelligibilis intellectum eſſe, & per ſe quidem, & terminis notum: inde enim intelligibile denominatur, quod ex parte ſui ab intellectu,qua tali,per intellectionem percipi poſſit, aptum eſt : vnde & aliud proloquium Ariſtotelicum dignitatis loco a Philoſophis,& Theologis circumfertur,nempe, *intellectum eſſe vniuerſaliter omnia*:quia omnium nimirum perceptiuus eo ipſo, quod intellectus ſit, eſſe debet, quia omnia obiectiuam intelligibilitatem habent, ac proinde intra obiectiuam ſphæram intellectus,qua talis,ſunt.

5. Non igitur adeò gratuitò ea maior à nobis aſſumitur,atque ab aduerſariis admittetur,quæ omnium Philoſophorum, & Theologorum conſenſo, & ex terminis ipſis vera, & nota eſt. Sed tamen vlterius etiam contra Recentes hoſce probatur, etenim contendunt multis exemplis, & paritatibus, plane diſparibus, poſſe dari intellectum determinatum ad veritates ſpeculatiuas,& pure ſpeculandas : quare,& ad aliqua vera ſolum, ſeu obiectiuè intelligibilia,quin ad omnia,& omnimodo, ſed ſpeculatiua ſolum percipienda. Rogo autem illos, ſub qua ratione ad veritates illas ſpeculatiuas ſolas,& pure ſpeculatiuas poſſit intellectus ille pertingere? Dicent ſane (quod ſolum non ineptè poſſunt) ſub veritatis, & intelligibilitatis obiectiuæ, ſiue aptitudinis, vt ab intellectu percipi poſſint : atqui eadem omnino ratio,ſub qua eſt in omnibus veritatibus practicis. Ergo, & hæ intra ſphæram obiectiuam intellectus illius continentur : quare, & intellectus ille omnium veritatum, & intelligibilium obiectorum intellectus eſt, nec ad aliqua ſolum determinatus,vt contendis : contra ſecundo ; quia,ſi nulla ratione,*ſub qua*,attenta ſphæram obiectiuam intellectibus taxamus, pure arbitraria illis ſphæra ab vnoquoque taxabitur : atque fingi intellectus alligatus ad vnum ſolum genus,vel ſpeciem infimam rerum, imò ad indiuiduum vnum tantummodo cognoſcendum determinatus : quod eſt exoticum,& ridiculum.

6. Sed eſto detur poſſibilis intellectus determinatus ad ſolas veritates ſpeculatiuas, & ſpeculatiuè ſolum percipiendas : illa ipſa veritatis illius ſpeculatiua perceptio, & deprehenſio bona,& conueniens, & iucundiſſima cognoſcenti,& ſpeculanti eſt ; eiuſque intuentem deprehenſa veritas ipſa magnopere delectat cognoſcentem, & [illegible] ſpeculationis agit, vt eius [illegible] relinquatur [illegible]. [illegible] ipſorum cum [illegible] non habeant, vt de pluribus Philoſophis [illegible]. Et quidem [illegible] Dei æternam fœlicitatem iucunditatemque ſummam e [illegible] cognitione [illegible] de ſeipſo pure ſpeculatiua ſolummodo eſſe poteſt, natam, [illegible] Sapientiores quique Philoſophi docuerunt. Et [illegible] ipſa veritatis ſpeculatione vera eſt intentionalis motio ad eius deprehendendæ à cognoſcente deſiderium,ac deprehenſæ gaudium, ergo & in ſpeculatiue intellectiuo debet eſſe volitiuum, ſeu voluntas. Patet conſequentia ex dictis : quia deficiente ſic intellectiua voluntate deſiderij,& gaudij actus chimærici ſunt, & impoſſibiles, ad quos proinde vera realis naturalis motio,& inclinatio eſſe non poteſt.

7. Ad hæc natura illa intellectiua, nec tamen volitiua poſſet bona ſibi, conſeruationique ſuæ valde conuenientia,& neceſſaria, malaque, & ſui deſtructiua cognoſcere,nec tamen illa proſequi,& amplecti,neque hæc poſſet fugere,& aueſari, quæ ſolis voluntatis (qua illa ſubſtantia caretet) actibus fieri poſſunt. Ergo natura, & eſſentia ſua neceſſariis ad ſui conſeruationem caret, atqui repugnat creatura carens neceſſariis ad ſui conſeruationem de ſe & natura ſua ; ergo repugnat ſubſtantia intellectiua ſolum,nec tamen volitiua : ſubſumptum proxime antecedens patet, ſiquidem cederet creatura illa in iniuriam, & indecentiam creatoris,qui [illegible] eſt nihil natura ſui neceſſariis ad ſui conſeruationem deſtitutum condere : & ſub inde & aliquid ita ab ipſo conditum poſſe repugnat, cumque inde appareat ſubſtantiam illam intellectiuam ſolum mancam,& imperfectiorem volitiua etiam eſſe, aliunde probatur eſſe longe perfectiorem, ſiquidem intellectiua tantum nequitet probabilibus ſolum aſſentiri,ſeu probabiliter iudicare : vt probabilibus enim intellectus aſſentiatur determinatione eget, & imperio voluntatis,intellectiuæ tantum ſubſtantiæ impoſſibilibus : ergo eſſet determinata ad aſſenſus ſolum euidentes,ad quos voluntatis,quam non habet, determinatione non eget ; intellectiuum autem determinatum de ſe ad aſſenſus euidentes, ſolummodo, volitiuo intellectiuo aſſenſus probabilis ac ſubinde falſi de ſe capaci longè perfectius eſt : quare illo perfectius & imperfectius aperta contradictione erit.

CERTAMEN IV.

Eneruantur aduerſa argumenta.

1. EX his aduerſæ ſententiæ fundamenta ſeipſis ſubruunt. Conſtat ſiquidem primo intellectum determinatum ad aliqua tantum obiecta, & aliquo modo ſolummodo percipienda apertiſſime implicare : quod à paritate ſenſuum, quorum quivis, obiecti vnius ſenſibilis ſenſus eſſet,non reliquorum, veroſimiliter adhuc minimè ſuadetur : quippe quæ à potentiis particularibus ad vniuerſalem (cuiuſmodi intellectus eſt, vt vidimus) currere non poteſt. Et ea adhuc limitatione in intellectu admiſſa vis demonſtrationis tertiæ minimè debilitatur, vt conſtat ex num.6. Conſtat etiam ad aliud fundamentum, quòd intellectiuum prius volitiuo ſit, ſicut, & prior volitione intellectio, quæ intellectiuæ actiuitatis operatio eſt,ſicuti, & volitiuæ volitio, ſine qua eſſe intellectio poteſt. Conſtat enim de prioritate maioris vniuerſalitatis,& gradus generici reſpectu intellectiui tantum,& intellectiui etiam volitiui aſſumi falſum, & factis demonſtrationibus repugnans : ſit autem de prioritate cauſalitatis ; qua intellectio prior volitione eſt, & proportionaliter intellectiuum volitiuo prius: inde potius infertur ſine volitiuo intellectiuum eſſe non poſſe,erit enim volitiuum prædicatum metaphyſice conſequens ad intellectiuum,quod nequit eſſe, ni neceſſariò ad illud conſequatur, dicaturque ad conuenientiam cum illo : atque,vt ex dictis patet,ea ſolum ratione poteſt prior,atque quali natura intellectiuum volitiuo metaphyſicè præcedere,quatenus,

tentis potentia ſe mouendi intentionaliter per ſuum actum, ſcilicet obiecti cognitionem, ad obiecti proſecutionem vel fugam (ſi diſconueniens cognoſcenti ſit) eſt: quod implicat, ni idem ipſum intellectiuum ſit.

2. Arguunt rurſus dari poſſe intellectionem, immò intellectiones plures, quæ volitionem non cauſent, & abſque illa ſint: ergo, & intellectiuum ſine volitiuo. Hoc argumento primum tentata fuit præſentis illationis bonitas, adeò tamen leuiter, vt Ruiz de Montoya noſter citata ſect. 1. in appendice per neglectum ferè merito n. 30. reſpondeat: quia, & ſi ratione earum volitiuum ex intellectiuo non inferretur, ratione tamen aliarum quæ volitionem excitarent, excitareque poſſent, in cognoſcente, & quarum virtus actiua intellectiuum eſt, volitiuum in eo intellectiuo neceſſariò inferrent. Et quidem omnem intellectionem, etiam purè ſpeculatiuam ex iis, quæ naturaliter poſſunt habere, motiuam de ſe intentionaliter ad volitionem cognoſcenti eſſe ſatis oſtendimus num. 6. vnam autem ſupernaturalem obiecit (vt ipſe teſtatur citata d. c. 5. num. 58.) Primus Antonius Perez Valiende. Herize noſtro, & alii, qui ex impoſſibilitate cognitionis eſſentia, & natura ſua impotis mouendi ad volitionem æſtimabant quæſtionis præſentis veram reſolutionem pendere, & quorum omnium ſolutiones latè ibi refert, & refellit: quarum relatione & confutatione inutili ſuperſedeo. Nihilominus proferenda in medium ea cognitio, & obiectio eſt: tum, vt appareat quam ſit ad rem præſentem debilis, & inutilis; tum etiam vt ſimilis arguendi forma, quæ cuiuis materiæ aptari facile poteſt: quare & iam vniuerſam fere Philoſophiam, & Theologiam peruadit, turbat, & vexat, ipſius fallacia ſemel detecta ab illis poſt hac exulet ſemper.

3. Decernat Deus, vt poteſt, ad nullum actum voluntatis creatæ concurrere, idque decretum mihi fideli, & credenti reuelet. Hic ſanè meus fidei actus, nequit eſſe principium intentionaliter motiuum ad aliquem actum meæ voluntatis, quin ſit principium falſificandi ſeipſum: quod repugnat actui fidei eſſentia ſua veræ, & infallibilis. Ergo hic actus fidei eſſentia ſua impos eſt mouendi intentionaliter ad aliquem voluntatis actum: verum hoc argumentum, vt ſummum probaret ex ipſo, & facultate intellectiua, qua illum ſolum actum concernit non inferri intelligentis voluntatem; non autem non inferri indefectibiliter ex intellectiuo, ſeu intellectu illo ſecundum totam illam amplitudinem ſuam, & actiuitatem accepto, qua ad reliquos naturales actus intellectionis motiuos intentionaliter de ſe ſe, & ad actus voluntatis in cognoſcente extenditur; id quod apertiùs conſtat: quis is actus fidei de Deo non concurſuro ad actum voluntatis creatæ, ſi id decerneret, & reuelaret, à nobis, quorum gradus intellectiuus ſpecificus, per aduerſarios etiam, volitiuum infert, atque ad conuertentiam dicitur cum illo, haberi etiam volitiuum demonſtratur. Dixi autem, & hic, & ſæpius certam, præſenti, cognitiones, & intellectiones omnes naturales de ſe motiuas intentionaliter eſſe ad actum voluntatis in cognoſcente: quod non tollitur, & ſi ex decreto Dei, non concurrendi cum voluntate per accidens, & extrinſecus fiant eius actus impoſſibiles, ex defectu cauſæ partialis Vniuerſalis, cuius virtus eo decreto impedita eſt ad operandum cum voluntate: quemadmodum, neque igni Babylonico eſſe calefactiuum, atque ignitiuum de ſe non abſtulit decretum non concurrendi, ſiue negatio decreti concurrendi cum ipſo ad tres pueros comburendos.

4. Verum, vt huius formæ arguendi ex fidei ſimilibus actibus, qui excogitari facile in quavis materia, & contra quamvis in illa elegeris concluſionem, inuentor ipſe Antonius Perez ibidem n. 66. fallaciam detexit: vel enim in eo inuoluitur contradictorium eius, quod impugnatur; quare & probandum aſſumitur, quod ineptum arguendi genus eſt; vel aliæ in ipſo fidei actu inuoluuntur contradictiones, & repugnantiæ, & in noſtro caſu contineri vult Antonius Perez; etenim ait, decretum illud reuelatum de non concurrendo cum voluntate creata, cui ex fide credendum eſt ipſo actu fidei, falſificatur; ſiquidem, vt fide credatur actu, piæ affectionis voluntatis noſtræ opus eſt, ſine quo aſſenſus ex non euidentibus principiis, & motiuis eſſe nequit; verum, licet communis fidei aſſenſus imperio voluntatis egeat; aſt cum euidentia reuelationis, & atteſtationis diuinæ abſque imperio, & pia affectione voluntatis non poſſe ſolum credi, ſed neceſſariò eſſe credendum certum mihi eſt. Quare, & fidei actum illum & decreti illius reuelationem abſolutè non implicare; etſi communiter habendæ fidei implicaret, & actum voluntatis, atque voluntatem, quæ deſtrui eo fidei actu contenditur, probaret: vti implicaret reuelatio decreti. Deinde non concurrendo ad aliquam cognitionem, cuius intimatio, & aſſenſus fidei non, niſi per cognitionem decreto habito repugnantem eſſe poſſet. Simile quid eſt in decreto non præmiandi vllum honeſtum actum creatum, eiuſque reuelatione, & actu fidei ob illam elicito: qui eſſentia ſua impræmiabilis eſſet, quare, nec abſolutè meritorius: cum tamen eſſentia item ſua eſſet honeſtus, laudabilis, & ſubinde de ſe ſe meritorius eſſe deberet; in cuius decreti poſſibilitate, & prudentia, ſi de omni actu honeſto, etiam actu illo fidei, ſit, & poſſibilitate etiam reuelationis decreti illius, non quæſtionem ſolum, ſed prolixos tractatus, innumeris ſolutionibus, replicis, & inſtantiis inutilibus confici à Recentioribus audio, nec finiri; cum tamen difficultas nihil noſtræ Theologiæ referat, neque abſimilis illi ſit, quæ à Summuliſtis, exercitij gratia agitatur de propoſitionibus ſe ipſas falſificantibus, cuiuſmodi hæc eſt: *Omnis propoſitio eſt falſa*, ſi ipſa in illa vniuerſalitate includatur: ſe igitur ipſa, vel in terminis vel aliis quæ concernunt ſimiles reuelationes & fidei actus ob illas elicito deſtruunt & falſificant, ſuntque proinde impoſſibiles.

5. Denique opponunt: ſenſitiuum non infert in irrationalibus animalibus appetitiuum: ergo neque intellectiuum in rationalibus volitiuum: conſequentia patet: Tum, quia S. Thomas æque inferri cenſet ex ſenſitiuo appetitiuum, atque ex intellectiuo volitiuum. Tum, quia eodem prorſus modo ſe habet ſenſitiuum, & ſenſatio ad appetitiuum, eiuſque appetitionem elicitam, atque intellectiuum, eiuſque intellectio ad voluntatem, ſeu volitiuum, eiuſque volitionem. Antecedens probatur: quia in membris omnibus animalis, irrationalis, præſertim imperfecti, cuius anima probabilius diuiſibilis eſt, adeſt ſenſus, & tamen non adeſt in eis, animaque eas partes informante appetitus: quid ergo repugnantiæ erit, ſi in tota aliqua animalia imperfectiſſimi poſſibilis anima imperfectiſſima ſenſitiua, appetitus ſiue facultas appetitiua deſit. Reſpondet num. 67. Antonius Perez, & Petrus Hurtado de animo, certum ſibi eſſe in organis cuiuſvis ſenſus externi appetitum etiam reſidere, quo animal de bono, aut malo præſenti ſolo, vel gaudeat, vel triſtetur; id quod inquit communis omnium hominum videtur ſententia. Dicimus enim, atque experimur palatum, & guſtum delectari dulcibus, & ſuauibus poculis, & cibis, amaroſque moleſte ferre, & auerſari; aures ſimiliter concinnis muſicis frui, diſſonis vocibus vexari; ſimiliter de viſu, & reliquis ſenſibus, eorumque organis.

6. Nollem tamen ſolutionem à minus communi doctrina, & vulgari ſolum locutione fundata, quæ rarò ad Scholaſticum rigorem ducta eſt, pendere: maxime in præſenti, vbi de ſeruanda, vel eiicienda ea demonſtrationibus probatione res, & examen eſt; eademque de cauſa alias minus firmas aliorum ſolutiones omitto: illud tamen de hac doctrina obiter dixerim, eam in imperfectis animalculis, quorum animæ diuiſibiles ſunt, neque eſt memoria deprehenſa, eiſque abeſſe creditur, vt muſcis, ac vermiculis totam argumenti vim langueſcere. Sed verò in iis, quæ memoria obiectorum quavis parte, & organo ſenſus externi perceptorum gaudent (ſiue anima diuiſibilis, ſiue indiuiſibilis phyſicè ſit) æſtimo imaginatiuam facultatem communem ſenſatorum omnium obiectorum quaſi iudicem, atque in eius organo appetitiuam reſidere; nuſquam autem in quavis animalis organica parte; etſi harum ſenſationes ad imaginatiuam, ſiue internum ſenſum animalem informandum, ac ſubinde appetitum mouendum, licet interna ſenſatione remotiùs, ordinatæ natura ſua ſunt. Neque enim partibus totius ſuppoſiti conſeruandi, ſed toti ſuppoſito, & ſui, & partium tuendarum cura naturalis debet incumbere: neque alia de cauſa communis internus ſenſus animalibus inditus eſt, qui plane, ſi quavis particularis ſenſus, & indicaturam,

Digitized by Google

INDEX

Controuerſiarum, Diſputationum, Quæſtionum, & Certaminum, quæ in hoc primo Tomo continentur.

NVMERVS PAGINAM INDICAT.

CONTROVERSIA IV.

De Diuina voluntate, eiuſque actibus vniuerſim ſumptis. pag. 1.

DISPVTATIO I.

De exiſtentia voluntatis diuinæ in actu primo, & ſecundo, ac vtriuſque ordine inter ſeſe. ibid.

QVÆST. I. AN Deo voluntas in actu primo adſit? pag. 1
Certam. 1. Voluntas Dei in actu primo ab Authoritate ſtatuitur. ibid.
2. Ex Philoſophis & rationibus voluntas diuina ſtabilitur. 3
II. Recténe ex Scientia, & intellectu diuino eius probetur voluntas. 4
1. Diſcurſus Sancti Thomæ ad purum propoſitus, atque à rationibus dubitandi Caietani vindicatis. ibid.
2. Ex intellectiua ſubſtantia præcisè volitiuam legitimè demonſtrari, ſed non à Recentioribus. 5
3. Planiores, pleniores, & communiores illationis volitiui, & intellectiui demonſtrationes. 6
4. Eneruantur aduerſa argumenta. 7
5. In Deo ex intellectiuo volitiuum euidentiùs adhuc, & irreſtagabilius inferri. 9
III. De iis, quæ diuinam præcedunt volitionem vniuerſim. ibid.
1. Præcedit voluntas diuinam volitionem: ſeu habitus. ibid.
2. De ſpecificatiuo adæquato voluntatis diuinæ, eiuſque reſpectu huius præcedentia, ſeu prioritate vera. 10

DISPVTATIO II

De materialibus diuinæ volitionis obiectis, modo, & ſtatibus, ſecundum quos ad ipſa porrigitur. 12

Quæſt. I. AN diuina omnia diuini amoris materialia obiecta formaliter loquendo ſint? ibid.
1. Diuina bonitas ex diuinis omnibus formaliter metaphyſicè non conflatur: ſed eſt prædicatum à reliquis diuerſum. ibid.
2. Diuina reliqua obiecta diuinæ volitionis materialia ſunt. 13
3. Oppoſitionibus occurritur. 14
II. An Deus creata obiecta ſecundum ſe ſumpta omnia vniuerſim amet, & ſingulatim, etiam, qua poſſibilia. 15
1. Omnia vniuerſim, & ſingulatim, creata amat Deus. ibid.
2. De amore creatorum poſſibilium, qua talium, diuino, ſententiæ Doctorum. 17.
3. Tertia negatiua vniuerſim Amoris diuini

erga poſſibilia ſententia, explicatiùs,temperatiuſque, variis concluſionibus propoſita, eligitur. 18
4. Aduerſis fundamentis occurritur. 20
III. Ametnè Deus pro ſtatu conditionatæ futuritionis conditionata contingentia. 22
1. Nonnulla pro quæſtionis expeditione clariore. ibid.
2. Doctorum placita, inconſequentiæ, & debilia fundamenta notantur. ibid.
3. Poſtrema ſententia variis concluſionibus explicata probatur. 25
IV. An,quove pacto Deus propter ſe creaturas amet? 27
1. Ad veram quæſt. & intelligentiam deciſionum notata. ibid.
2. Verus, non vulgaris, Theologicus eius propoſitionis ſenſus aperitur. ibid.
3. Aduerſis argumentis obuiatur. 28
V. Ametnè Deus creaturas propter ipſas vt finem. 30
1. Doctorum ſententiæ. ibid.
2. Tertia ſententia præfata defenditur, ac illuſtratur. 31
VI. An propter creaturas amet ſe Deus? 33
1. Doctorum placita, & examen. ibid.
2. Noſtra ſententia etiam rationibus adſecta. 34.
3. Diluuntur oppoſitiones. 35

DISPVTATIO III.

De diuinæ voluntatis,atque eius actuum libertate erga creata obiecta, eiuſque magnitudine, & conſtitutiuo. 36.

Quæſt. I. Sitne diuinæ voluntati, & volitioni abſolute libertas? ibid.
Certamen primum. ibid.
2. Diuinæ voluntatis abſoluta libertas ab authoritate ſtabilitur. 37
3. Accinunt eidem veritati Eccleſiæ Patres. 38.
4. Eiuſdem dogmatis, à ratione demonſtrationes naturales. 39
5. Demonſtrationum priorum effugium explicatione libertatis diuinæ contra nonnullos Thomiſtas Recentes præcluſum. 41.
6. Abſoluta diuinæ voluntatis libertas de fide aſſerenda eſt. 42
II. De vtraque libertatis Dei magnitudine. 44.
1. Circa quodvis obiectum ſit diuina libertas intenſiuè maior creata libertate eſt: imò & extenſiuè maior abſolutè eſt, etſi peccare (vt reuera nequit) non poſſit. ibid.
2. Maior diuinæ libertatis extenſio, quàm creatæ, quæ ad malum poteſt, ſolà comparatione ad vtrumque oſtenditur. 45
III. De neceſſitate Dei ad optimum. 46
1. Quæſtionis ſcopus, & ſenſus. 47
2. Doctorum placita aperta. ibid.
3. Vera ſententiæ affirmantis vniuerſim excluſioni contradicens ſtabilitur. 49
4. Reliquæ affirmantes ſententiæ contradictoriis probatis repelluntur. 51
5. Argumenta aduerſariorum retunduntur. 53.
IV. An Dei voluntas contradictionis libertate immediata ad ſuos actus gaudeat? 56
1. Negans ſententia, conſequentiæ examen. ibid
2. Affirmans ſententia ſtatuitur, & propugnatur. 57
3. Solida à ſolutione obiectionum probatio tertia. 58
V. De affectuum liberorum Dei extenſiua,quoad durationem, magnitudine. 60
1. Ex diuinæ volitionis liberæ poſitiua retractatione per aduerſam nequit libera Dei volitio ceſſare per ſcripturam, & Patres. ibid.
2. Immutabilitas liberæ volitionis diuinæ poſitiua per aduerſæ ſucceſſionem à ratione probatur. 62
3. Dogmatica concluſio ab oppoſitionibus vindicata. 63
4. Libera Dei volitio pure incipere deſineréve in tempore, adhuc è puta contradictionis libertate, minime poteſt. 64
5. Vnica contra ſtatutum dogma expeditur difficultas. 65
VI. Libertatis liberarum volitionum Dei formalis conſtitutio expenditur. 68
1. Extrinſecus libertatem volitionis diuinæ conſtituentium numerus, & communiores modi. ibid.
2. Connotantium, quoad id, quod ad decreti conſtitutionem ex parte Dei ſupponendum, ſpeciales modi confutati. 69
3. Specialis noſtri Quiros modus reiectus, & mens connotantium omnium in re hac concluditur. 71
4. Varij eorundem connotantium modi quoad ſpecialia connotata refutati. 74
5. Libertatem volitionis diuinæ adæquatè per Deo intrinſeca conſtitui, ac ſi adæquatè conſtitutam omnem Dei ad extra operationem præcedere auctoritate probatur. 76
6. Ab eadem parte ex dogmatum aliorum per connotantes euerſione eorum ſententia confutatur. 80
7. Ab impoſſibilitate, & inſufficientia ex parte extrinſecorum effectuum,& operationum ad conſtituendam diuinæ volitionis libertatem, atque aliis incommodis connotantium ſententia confutatur. 83.
8. Difficultatibus contra noſtram ſententiam Patroni præceſſores haudquaquam ſatisfaciunt. 86
9. Caietani, & Aſſeclarum ſententia rigide examinata & exploſa. 89

10. Propria

Digitized by Google

10. Propria facilior, ſots facilior ſententiæ communis, & noſtræ explicatio & à myſterij tanti, difficultatum complanatione probatio vltima. 91

DISPVTATIO IV.

De diuinarum volitionum diuerſitate. 93.

Quæſt. I. DE affectibus quos erga ſeipſum amore ſuo exercet Deus. 94
1. De amore ſtricto difficultatis ſcopus & Doctorum ſententiæ. ibid.
2. Negatiua ſententia duplici concluſione ſtatuta. 97
3. Concluſio tertia authoritates aduerſariorum eleuat. 99
4. Amor Dei erga ſeipſum, & charitas, & concupiſcentia proprietate ſermonis eſt. 101.
5. Amor Dei erga ſeipſum propriiſſime amicitia eſt. 103
6. De amore Dei erga ſeipſum breuiora dubia reliqua. 105
II. Q[uomod]o amore Deus extrinſeca bona creata vniuerſim proſequatur. 107
1. De deſiderio Dei erga creata bona opinionis negantis fundamenta & Auctores. ibid.
2. Datur in Deo deſiderium proprium erga creata bona, & quæ abſolutè ſunt, & pleraque, quæ abſolutè non ſunt. 108
3. Spei affectus Deo repugnat. 110
III. De affectus diuini erga creata efficacia abſoluta & ſecundum quid, ſiue ex parte ſua, non noſtri antecedente, beneplaciti, nec ſolum ſigni. 111
1. Faciliorum expeditio, & vnicæ Theologicæ hac in re difficultatis propoſitio, & Doctorum ſententiæ. 112
2. Voluntas vera, nec ſolum ſigni, antecedens de vita omnium, etiam reproborum, recta, & ſalute etſi non abſolutè efficax: ſed inefficax ex Scriptura, & Patribus in Deo ſtatuitur. 114
3. Pro eadem veritate teſtimonia alia, & Theologica ex Patribus argumenta nonnulla. 118
4. Pro eadem veritate ex ſcriptura, & Patribus argumenta alia. 121
5. Ex triſtitia de pereuntibus, ſupplicijs, & ira rationes reliquæ. 124
IV. De affectu proſecutiuo Dei erga rationales creaturas ſpeciali, ſiue amicitia Dei propria erga illas. 127
1. Datur affectus amicitiæ propriæ erga creaturas rationales in Deo. 128
2. Poſſibilitas inæqualitatis amicitiæ Dei erga rationales creaturas examinatur. 130.
3. Amoris amicitiæ Dei inæqualitas, quæ de facto eſt, ſtatuitur. 133
4. Aliud documentum de facto ad Theologiam ſpectans de maioritate amoris Dei erga homines, vel Angelos deciditur. 136.
5. De magnitudine amoris Dei de facto erga homines aliquot relate ad alios homines, vel reliquos. 139

DISPVTATIO V.

De nolitionibus, ſeu affectibus fugæ voluntatis diuinæ. 143

Quæſt. I. AN Deus odium proprium abominationis erga peccatum habeat? 144
1. Odium abominationis erga peccatum proprietate ſermonis conuenit Deo. ibid.
2. De libertate vel neceſſitate odij Dei erga peccata, & obiectorum ſolutiones. 145.
II. An odium inimicitiæ erga mortaliter peccatores proprie in Deo admittendum? 147
1. Doctorum ſententiæ contrariæ referuntur noſtraque prima aſſertio. ibid.
2. Odium proprium Deus in damnatos exercet. 149
III. De cæteris fugæ, & auerſionis diuinæ affectibus. 150
1. De fuga ſpeciali timore, dolore, ſeu triſtitia ſtatuitur. ibid.
2. De ira Dei deciſio. 151

DISPVTATIO VI.

De ordine decretorum ſeu affectuum liberorum Dei. 153

Quæſt. I. QViſnam ordo diuinarum voluntatum liberarum aſſignari poſſit, ac debeat. ibid.
1. Quæ certa omnibus eſſe debent, & difficultatis ſeu controuerſiæ ſcopus proponuntur, ibid.
2. Non ſolum eſſe poteſt, ſed de facto præfatus ordo in volitionibus Dei liberis eſt. 155.
3. Præfatus ordo intentionis Dei, & effectionis, ita abſolutè neceſſarius eſt, vt non poſſit non eſſe. 156
II. An ordo præfatus inter intentionem efficacem Dei liberi effectus creati determinati, eiuſque electionem, & executionem eſſe queat? 158
1. Quæſtionis ſcopus, & ſuppoſita plane ita proponuntur. ibid.
2. Cauſæ liberæ memorata definitio, &, quantum ad rem hanc opus eſt, ab aliquorum tricis extricata. 161
3. Quartæ ſententiæ negatiuæ concluſio

Digitized by Google

prima contra præſcindentem præfinitionem demonſtratur. 164
4. Concluſio ſecunda contra præfinitiones non præſcindentes à mediis, & effectus libertate, & per ſcientiam mediam eſſentia ſua regulatas. 167
5. Vltima concluſio contra præfinitionem actus liberi non ſupponentem, ſed concernentem ſcientiam mediam, & auxilia efficaciæ benignæ, præcedentium confirmatio, & vindicatio. 170
III. An ſit præfinitio de effectu libero diſiunctim, & vage, poſſibilis, ac ſubinde inter eam, & executionem ordo. 172
1. Præfinitio, ſeu intentio efficax vaga, ſiue de affectu libero diſiunctim, male à nonnullis, abſurdiſque conſequentiis, & aſſeritur & negatur. ibid.
2. Noſtri Ruiz rationes aliæ pro affirmatiua ſententia reiectæ: vbi de amore Dei erga peccatum poſſibile præciſiuè. 174
3. Præfinitio vaga de actibus noſtris, ſeu extremis liberis ſalua eorum libertate probatur, vbi multa Theologiæ vtilia conſectaria. 176
IV. An inter Dei volitiones imperantis, & imperatæ ordo eſſe queat. 178
1. Imperans & imperatus actus eorumque ordo voluntati Dei non repugnat. ibid.
2. De facto actus imperans, & imperatus adſunt Dei voluntati: vbi obiectionibus occurritur. 180

CONTROVERSIA V.

De Moralibus Dei virtutibus. 182.

DISPVTATIO I.

QVÆST. I. SINTNE in Deo virtutes morales admittendæ. ibid.
1. Rei difficultas, & doctorum ſententiæ confutatæ. 183
2. Morales virtutes in Deo firmius adſtruuntur, & à propoſitis difficultatibus facile vindicantur. 185
II. An reliquæ morales virtutes in particulari, præter iuſtitiam ſtrictam Deo conueniant? 187
1. De temperantia, & fortitudine, earumque partibus. ibid.
2. De virtutibus nonnullis ad alterum relatis, ac proinde iuſtitiæ aliquo modo annexis. 188
3. De gratitudine Dei erga iuſtos. 189
4. De obedientiæ, obſeruantiæ, & Religionis virtutibus ſtatuitur. 191
III. De Dei promiſſione, pacto, & ſimilibus, quoad proprietatem, & vim, ſeu obligationis inductionem. ibid.
1. De exiſtentia, & eſſentia diuinæ promiſſionis. 192
2. De diuinæ promiſſionis proprietate, virtute, & effectu. 193
3. Confutatione ſpecialis, ac ſpecioſæ doctrinæ noſtri Ruiz vltima concluſionis noſtræ probatio. 196
4. Reliquis oppoſitionibus occurritur. 197

DISPVTATIO II.

De ſtricta & propria Dei erga homines, ſeu rationa es creaturas iuſtitia. 200.

Quæſt. I. DE variis iuſtitiæ acceptionibus, atque ſtrictæ eſſentia, & ſpeciebus. ibid.
1. Ampliſſima iuſtitiæ, quam legalem vocant acceptio. ibid.
2. Propriæ, & ſtrictæ iuſtitiæ definitio, explicatio, & in ſuas ſpecies diuiſio. 202
II. Sitne Dei ad creaturas commutatiua iuſtitia. 204
1. Contradictoriarum ſententiarum Patroni, & ſolida noſtræ negantis fundamenta aliqua. ibid.
2. Eiuſdem negatiuæ concluſionis probationes reliquæ. 207
3. Leuiora pro negante noſtra ſententia, & quæ contra ipſam faciunt reiiciuntur. 209.
III. An iuſtitia diſtributiua Deo conueniat? 211.
1. Diuerſæ Doctorum ſententiæ, vbi de Sancti Thomæ mente. ibid.
2. Secunda ſententia duplici concluſione explicata probatur. 213
IV. An iuſtitia propria, & ſtrictè vindicatiua ſit Deo tribuenda. 215
1. Sententiæ oppoſitæ, & affirmantis noſtræ fundamenta leuiora. ibid.
2. Solidior affirmantis concluſionis probatio. 217
3. Ad diſtributiuam, continuatiuam, & legalem propriè ſumpta ſecundum diuerſas conſiderationes vindicatiua iuſtitia Dei ſpectat. 218

CONTROVERSIA VI.

De prouidentia Dei, 220

DISPV

Digitized by Google

Diſputat. Quæſtionum,&c.

DISPVTATIO I.

De Prouidentiæ exiſtentia, obiecto, & modo. ibid.

QVÆST. I. SItne in Deo creatorum prouidentia abſolute, atque vniuerſim. ibid.

1. Negantes Deo prouidentiam creaturarum omnem recenſentur: vocis etymo, mo, ac rudi explicatione præmiſſa. ibid.
2. Catholica veritas de Prouidentia Dei erga creata abſolute, & vniuerſim aſſeritur, & vindicatur. 222

II. De Prouidentia Dei erga homines, & rationales cæteras creaturas; ac ipſarum liberas actiones. 223

1. Philóſophorum prouidentia erga rationales creaturas negantium errores, eiſque catholica, & naturalis veritas contradicens. ibid.
2. Diuina de rationalibus creaturis, atque earum actionibus prouidentia ex fide, & naturali ratione demonſtratur. 224
3. Oppoſitionum ſolutio. 225

III. De Prouidentia erga prauas actiones. 226.

1. Dei erga prauas actiones ex Scriptura, & Theologis prouidentia probatur. 227
2. Id ipſum ex Patribus ſtatuitur. 218
3. A ratione, & explicatione prouidentiæ diuinæ erga actiones prauas, eadem probatur concluſio. 229
4. Auerrois difficultati, & Catholicorum curioſitati fit ſatis. 231
5. Eidem Auerrois difficultati, aliter atque aliter fit ſatis. 233

IV. An Dei prouidentia circa omnia omninò, & ſingula creata verſetur. 234

1. Philoſophorum errores,& affirmans ſententia aliorum auctoritate, & dogmatica ex ſcriptura, & Patribus probatur. ibid.
2. Veritatis eiuſdem demonſtrationes Philoſophorum, & Patrum auctoritate confirmatæ. 237
3. Minimarum atque abiectiſſimarum omnium & ſingularum rerum diuina prouidentia dogmatica, & euidens eſt. 239
4. De monſtroſis, & infortunatis caſibus, & effectibus Dei eſt Prouidentia: vbi doctrinæ Syrenij, & Molinæ animaduertio. 242.

V. An Deus creatis cunctis immediatè per ſeipſum prouideat. 245

1. Philoſophiæ principum, Platonis, & Ariſtotelis errores. ibid.
2. Dei Prouidentia immediata erga res creatas omnes,& ſingulas Fidei, vt minimum, proxima eſt,& à Patribus tradita. 246
3. Diuinæ prouidentiæ erga cuncta creata immediatio naturali rationis lumini vicina monſtratur. 247

DISPVTATIO II.

De prouidentiæ diuinæ eſſentia, & diuiſione. 249

Quæſt. I. QVibuſnam prouidentia Dei vniuerſim conſtet? ibid.

1. Exactior difficultatis dirimendæ explicatio, & Doctorum ſententiæ. ibid.
2. Imperium intellectuale imperatiui modi ordinationis rei in finem per aptorum mediorum à Deo electionem, nec prouidentia eſt, nec illam in Deo conſtituit; imò imperium eſſe nequit. 253
3. Intellectuale imperium aſſertiuum de præſenti à noſtro Ruiz excogitatum, & fundatum reiicitur. 255
4. Imperium intellectuale, imò nullum,Deo intrinſecum reſpectu creaturarum eſſe poteſt. 260
5. Diuina prouidentia, & ſcientia dirigente voluntatem ad mediorum electionem & electione ipſa æquè, & directo conſtituitur. 263

II. De prouidentiæ in ſuas ſpecies diuiſione, & earum explicatione. 264

1. Diuinæ prouidentiæ ſpecies omnes ex obiectis, & actibus recenſentur. ibid.
2. Scientia naturalem, & liberam prouidentiam cum mediorum electione conſtituens, atque huius conditio explicatur. 266
3. De ſcientia media directiua electionis efficacium mediorum ad finem liberum, & cum illa ſpecialem, & perfectiſſimam de actibus liberis prouidentiam conſtituens aſſeritur contra Recentes. 268
4. Difficultatis propoſitæ aliorum ſolutiones reiectæ. 271
5. Firma præfatæ difficultatis ſolutio. 273

DISPVTATIO III.

De præſuppoſitis, & ſubſequentibus, ſeu cauſis, & effectibus diuinæ prouidentiæ. 276

Quæſt. I. DE efficaciæ, ac ſerietatis modo in intentione præcedente prouidentiam obiectiue liberam, ſeu de cauſis, & effectis liberis requiſito. ibid.

2. Prima communis, & facilis concluſio de prouidentia obiectiue libera, de mediis ſufficientibus ad finem. ibid.
2. Concluſio ſecunda. 277
3. Vlterius, delicatiuſque examen qualitatis præuiæ intentionis prouidentiæ liberæ obiectiuè. 279

II. De ſubiecto prouidentiæ. 280

1. De prouidentiæ vniuerſim acceptæ ſubiecto. ibid.
2. Occurritur obiectionibus. 282
III. An, quove pacto prouidentia ſemper finem intentum aſſequatur? 283
1. Quo ſenſu diuina prouidentia neceſſario effectum obtineat? ibid.
2. Recidentiæ decidentis ab ordine vnius in ordinem prouidentiæ alterius vberior explicatio. 285
IV. De prouidentiæ effectibus, & genere cauſalitatis ab ea in ipſos exercitæ. 287
1. Effectus prouidentiæ examinantur, ac ſtatuuntur. 288
2. Quonam cauſæ genere prouidentia Dei ſuos effectus producat, & de annexis quibuſdam? 289

CONTROVERSIA VII.

De prædeſtinatione Sanctorum. 292.

DISPVTATIO I.

De exiſtentia prædeſtinationis diuinæ. ibid.

QVÆST. I. QVID prædeſtinationis voce à Theologis in hac controuerſia intelligatur? ibid.
1. Proprietatis ſignificationis, & receptionis Theologicæ vocis *Prædeſtinatio* dignoſcendæ principia. ibid.
2. Propriæ aliquot vocis *Prædeſtinatio* acceptiones, & quæ ex vſu Theologis? 294
3. Aliquæ acceptiones propriæ vocis Prædeſtinatio è prioritatibus intentionalibus quas importat. 295
4. Prædeſtinationis reſpectu meritorum pura prioritas materia, & ex dictis concluſio. 297
II. De Prædeſtinationis diuinæ erga ſaluandos exiſtentia. 299
1. Errores contra Prædeſtinationis exiſtentiam dogmaticam, eiuſque fundamenta aliquot examinantur. ibid.
2. Pro exiſtentia Prædeſtinationis ad gloriam ex Scriptura teſtimonia firmiora. 300.

DISPVTATIO II.

De eſſentia Prædeſtinationis. 302

Quæſt. I. AN Prædeſtinatio gloriæ Sanctorum intentionem aliquam diuinam formaliter claudat. ibid.
1. Prædeſtinatio efficacem gloriæ Sanctorum intentionem formalem minimè claudit. ibid.
2. Occurritur obiectionibus 304
3. Inefficax adhuc intentio, ſeu voluntas formalis gloriæ prædeſtinati formaliter in prædeſtinatione minimè clauditur. 305
II. Quonam tota eſſentia Prædeſtinationis contineatur? 307
1. Memoratis ſententiis aliis noſtræ ſcholæ propria ab authoritate ſtatuitur. ibid.
2. A ratione eadem concluſio & libertatis noſtræ ſtabilitur cum diuina prædeſtinatione concordia. 310
3. Prædeſtinationis ex inefficaci gloriæ intentione per ſcientiam mediam conſtituendæ ratio vlterior. 312
4. Rationes aliæ vindicantur. 313
5. Neceſſitas directionis ſcientiæ mediæ ad electionem mediorum efficacium prædeſtinatiuam probatur vltimo, & ab obiectione huc remiſſa ex certamine primo, numero ſeptimo vindicatur. 316
6. Aliqui Recentiorum ſcrupuli expediuntur. 318
7. Recentiorum Scrupuli tres expediti. 320
8. Vltimi cæteris grauioris ſcrupuli expeditio. 322
III. De electione ad gloriam ante abſoluta merita prædeſtinati præuiſa. 324
1. Ante abſolute præuiſa merita eligi ad gloriam prædeſtinatos: certum omnibus eſt, de eius vero electionis efficacia non item. ibid.
2. Omiſſis Thomiſtis ſententiæ, & Patroni. 325
3. Irrito pro alterutra ſententia ab eius patronis ex ſcripturæ teſtimoniis pluribus laboratur. 328
4. Irrito etiam pro alterutra ſententia certatur ex Patribus. 332
5. Quovſque Vaſquez contra Soarium minùs ſolidè diſcurrerit ſummatim expeditur. 338
6. Haud maiori operæ pretio Vaſquiniani aliis Soarium impugnant. 342
7. Magni mei Magiſtri Dazæ & ipſo poſteriorum vrgentiora contra Soariſtas argumenta retuſa. 346
8. Duplici concluſione negans ſententia ſtabilitur, & ab oppoſitis vindicatur. 348

DISPV

Digitized by Google

DISPVTATIO III.

De cauſis diuinæ Prædeſtinationis. 351.

Quæſt. I. AN repugnet creatura abſolute impædeſtinabilis à Deo? ibid.
1. Ad pleniorem quæſtionis ſenſum notata, & placita Doctorum. ibid.
2. Noſtra hæc negatiua ſententia ab authoritate Scripturæ, & Patrum firmiſſimè fundatur. 353
3. Sanctus Auguſtinus cum Aſſeclis Patribus pro eadem ſtat, certatque ſententia. 354
4. Pro eadem ſententia Patres interpretes, & Scholaſtici reliqui. 356
5. A ratione eadem ſententia probatur, & aſſeritur. 358
6. Peculiares probationes Recentiorum examinantur. 359
7. A ſolutione vnici fundamenti opinionis aduerſæ noſtræ, & communis probatio poſtrema. 361
II. An prædeſtinationis noſtræ cauſa efficiens motiue meritorie ex parte prædeſtinati detur, darive ſaltem poſſit? 363
1. Semipelagiana præſertim ad purum de re præſente hæreſis examinatur rigide. 364
2. Semipelagiani erroris Princeps rigide exploratus: vbi de Caſſiani ſententia. 368
3. Aliorum Patrum circa Semipelagianiſmum ſenſa eruuntur. 373
4. Maſſilienſes explorato, eorumque error confutatur. 377
III. An, quove ſenſu verum ſit proloquium illud: *Facienti, quod in ſe eſt, Deus non denegat gratiam?* 381
1. De eius proloquij ſenſu Scholaſticorum ex naturæ viribus ſententiæ explorantur. ibid.
2. Nullum, quamtumvis tenue, & remotiſſimum prædeſtinationis, aut iuſtificationis initium merito, aut diſpoſitioni directæ, & per ſe vel etiam indirectæ, & per accidens, poſitiuæ, ſeu negatiuæ è ſolis arbitrij creati viribus differri ſalua fide Catholica poteſt. 387
3. De infallibilitate gratiæ largiendæ facienti quod in ſe eſt; eiuſque proloquij certo & Catholico ſenſu. atque in eum noſtrorum Molinæ, & Cardinalis Toleti aſſertio, & vindicatio. 392
IV. Poſſitne dari operibus ex Dei gratia ortis cauſa meritoria prædeſtinationis propriæ? 395.
1. Opera, ex gratia etiam Dei facta, prædeſtinationis propriæ cauſa meritoria eſſe nullatenus poſſunt. ibid.
2. Quidnam ad prædeſtinationem propriam opera ex ipſa, & gratia Dei profecta conferant demum? 398
V. An Chriſti Domini opera ex Dei gratia profecta prædeſtinationis alterius cauſa eſſe eſſe poſſint, ac de facto ſint? 401
1. De merito Chriſti Domini, in hominum atque Angelorum prædeſtinationem influxu, & cauſalitate, Doctorum ſententiæ. ibid.
2. Noſtra ſententia de cauſalitate meritorum Chriſti in Prædeſtinatorum electionem concluſionibus diſtincta proponitur, & probatur. 404
VI. An aliquis purus homo prædeſtinationis aliorum meritis e Dei gratia ortis cauſa eſſe poſſit, ac de facto fuerit. 408
1. De poſſibili quæſtio deciditur. ibid.
2. Definitur quæſtio de facto. 410

DISPVTATIO IV.

De effectibus prædeſtinationis. 412

Quæſt. I. AN naturalia prædeſtinati bona effectuſque prædeſtinationis ſint. ibid.
1. Quæſtionis Scopus Doctorum ſententiæ, ac noſtra circa naturam, & ſubſtantiam prædeſtinati de facto deciſio. 413
2. Nec de poſſibili ſubſtantia prædeſtinati prædeſtinationis eius effectus eſt. 415
3. De reliquis naturalibus quoad ſubſtantiam bonis prædeſtinati variis concluſionibus deciditur. 417
4. De victoria tentationum. 418
II. An ſupernaturalia dona omnia, etiam iuſtificatio, & merita prædeſtinati peccato interciſa, vt primò collata ſint prædeſtinationis effectus. ibid.
1. De reliquis ſupernaturalibus, donis, præter iuſtificationem, & merita prædeſtinati interciſſa, vt primo collata. 419
2. De iuſtificatione, & meritis peccato interciſſis, vt primo collata, & habita prædeſtinato ſunt, Vaſquez, & Soarez & aſſeclarum pugna, & eorum fundamenta ad examen, & trutinam vocata, & perpenſa. 421
III. An permiſſio peccati ſit effectus prædeſtinationis. 424
1. Doctorum ſententiæ. 425
2. Euaſio electionis extrinſecæ præfato argumento præcluditur. 426
3. Affirmans ſententia à nobis probatur, atque à præfato argumento, aliiſque leuioribus vindicatur. 428

PISPVTATIO V.

De reprobatione Præſcitorum. 431

Quæſt. I. DE reprobationis exiſtentia, & diuiſione. ibid.

1. Reprobationis exiſtentia de fide eſt, cuius non euidens ratio eſt; eſt tamen ſatis firma argumenti contra ipſam ſolutio. ibid.

2. Reprobationis diuiſiones recenſentur. 432.

II. An ſit reprobatio ab omni gratia, & remedio ſalutis reſpectu aliquorum reproborum. ibid.

1. De infantibus ante vſum rationis abſque Baptiſmo decedentibus. ibid.

2. De adultis ad rationis vſum peruenientibus placita & deciſio. 435

3. De ſufficienti proximo ad fidem, & ſalutem auxilio concluſio poſtrema. 438

III. De eſſentia reprobationis à gratia communiter acceptæ à Theologis, & prædeſtinationi omninò aduerſantis. 441

1. Reprobationis à gratia, etiam ſufficiente, eſſentia ſtatuitur: atque ad propriæ reprobationis eſſentiam ſtatuendam notata. ibid.

2. Reprobationis prædeſtinationi contrariæ, & vulgatioris eſſentia examinatur. 442.

3. Eſſentia reprobationis à gratia efficaci, quoad rem ipſam, reiectis aliorum placitis ſtabilitur. 444

4. De actibus ſcientiæ reprobationis conſtitutiuis. 446

IV. De cauſa reprobationis ex parte Dei. 449.

1. Pro quæſtionis expeditione notata. ibid.

2. In quæſtione de facto Doctorum placita referuntur. 451

3. In quæſtione efficaci reprobationis à gloria reprobi de facto concluſio prima. 453.

4. Negatiua etiam reprobatio à gloria reprobi abſoluta demerita antecedens Scotica ablegatur. 457

V. An reprobatio rationalis creaturæ efficax, & eius demeritis anterior natura, ex fine ipſam puniendi reprobationis à gratia efficace cauſa eſſe poſſit. 460

1. Aliorum ſuper quæſtione propoſita ſententiæ, & negatiua noſtra, & communis deciſio. ibid.

2. Argumentum tertium Sancti Auguſtini illuſtratur cum aliis pro eadem concluſione reliquis 463

VI. An inefficax intentio perditionis reprobi cauſa Deo ſit reprobationis ipſius à gratia efficace? quæve Dei intentio, ac finis eam reprobationem præcedat? 465

1. Negatiua quæſtionis tam de facto, quam de poſſibili deciſio. ibid.

2. Ex quo fine, & intentione reprobi à gratia efficace reprobatio proueniat, prouenireve poſſit ſtatuitur. 466

VII. De cauſa reprobationis ex parte reprobi. 468.

1. Notatis aliquot quæſtionis, cum de re, tum de nomine, punctum ipſum ad purum proponitur, & ſcopus expeditur. ibid.

2. Quæſtionis noſtrorum de nomine negatiua deciſio. 470

3. In quæſtione de re Hæreticorum, & Catholicorum aliquot Doctorum placita, & quæ Catholicis certa eſſe debent. 471.

4. Theologorum ea de re ſententiæ proponuntur, atque examinantur. 472

5. Dilucida quæſtionis deciſio noſtra. 474

DISPVTATIO VI.

De reliquis ad prædeſtinationem, ac reprobationem aliquo modo attinentibus. 476.

Quæſt. I. Quonam confirmatio in gratia, & induratio, ſeu obduratio in peccato, ſiue ad malum à prædeſtinatione, ac reprobatione differant. ibid.

1. De confirmatione in gratia notata, & Doctorum ſententiæ proponuntur. ibid.

2. Noſtrorum Vaſquianorum, & Suariſtarum ac Dominicanorum aliquot ſententias expendo. 478

3. De confirmatione in gratia, ſententia noſtra. 389

4. De obduratione, ſeu induratione impiorum in malo, ſiue ad malum noſtra ſententia ſtatuitur, 481

II. Ecquid vitæ, mortiſque liber ſit, ac prædeſtinationi, vel reprobationi addat. 483

1. E libri vitæ acceptionibus propria Theologia ſtatuitur. 484

2. De mortis libro, & aliis vtrumque librum concernentibus. 485

3. Contra concluſionem ſecundam ex ſcriptura oppoſitio, vbi vtriuſque libri indelebilitas ſtatuitur. 487

III. De certitudine, & comparatione numeri prædeſtinatorum, ac reproborum. 489

1. Affirmatiua quæſtionis vniuerſim ſumptæ deciſio. ibid.

2. De numeri vtriuſque quantitate, & comparatione. 491

3. De comparatione numeri prædeſtinatorum ac reproborum ad purum ex hominibus coacti. 492

CONTROVERSIA VIII.

De Theologicis ad Angelos ſpectantibus. p. 1

DISPV

Digitized by Google

Diſputat. Quæſtionum,&c.

DISPVTATIO I.

De Angelorum eſſentia, creationeque. ibid.

Qvæst. I. AN Angeli exiſtant in rerum natura. p. 2

1. Angelorum exiſtentia ex Philoſophis, ſcriptura, & fide ſtatuitur. ibid.
2. Quid ex continua Cœlorum rotatione naturalis ratio de Angelorum euincat exiſtentia? 4
3. Quid ex variis energumenorum effectis miris, de Angelorum exiſtentia, & qua id efficacia ratio naturalis oſtendat. 7

II. Quando creati Angeli fuerint, & vbi. 9

1. De duratione in qua Angeli creati ſunt & primo extitere, ſtatuitur. ibid.
2. Concluſionis probationes aliæ. 11
3. Poſtrema ex Conciliorum authoritate probatio datas confirmans, cenſurarúmque in aduerſam examen. 13
4. Aduerſæ ſententiæ fundamenta Gennadiique, & Eugubini ſomnia de re præſente profligata. 15

III. Vbinam loci Angeli creati ſint? 18

1. Angelos in cœlo Empyreo, quam alibi creatos eſſe longe probabilius vniuerſim de omnibus eſt. ibid.
2. Poſtrema ex ſcriptura concluſionis probatio, & de aduerſæ cenſuris. 19

DISPVTATIO II.

De Angelorum eſſentia ac diuiſione. 21.

Quæſt. I. DE Angelorum ſpiritualitate, & & abſoluta incorporeitate. 21.

1. Angelorum ſpiritualitas ex parte ſaltem & immaterialitas ſtatuitur. ibid.
2. Angelos in totum ſpirituales ſubſtantias eſſe qui negarint, recenſentur. 24
3. Auguſtinus, & alij Patres ab ea ſententia vindicantur. 26
4. Angelos ſubſtantias in totum & adæquatè ſpirituales eſſe, vera & communis ſcholaſticorum, & Patrum ſententia eſt. 28
5. Abſolutæ ſpiritualitatis & incorporeitatis omnino Angelorum probationes vlteriores, vbi de eius certitudine. 30
6. Veritas eadem à ratione demonſtrata: vbi & obiectiones à ratione præ ſui leuitate euaneſcunt. 33

II. De Angelorum ſimplicitate. 37

1. De duplici prima compoſitione, vel ſimplicitate Angelorum ſtatuitur, ac de tertia recenſentur opiniones tam de facto quam de poſſibili. ibid.
2. Noſtra ſententia de Angelis qui ſunt? 40
3. De Angelis poſſibilibus aliarum à productis ſpecierum ſententia noſtra concluſionibus diſtincta. 42
4. Obiectionibus occurritur. 45
5. Auerrois & Aureoli Argumenta reiecta. 47.

III. De Angelorum incorruptibilitate. 49

1. Difficultatum ſub quæſtionis titulo contentarum diſtinctio ad directam earum, & expeditam deciſionem præmiſſa. ibid.
2. Angeli natura ſua ſunt incorruptibiles propria corruptione, adhuc de potentia Dei abſoluta. 52
3. De Angelorum natura ſua annihibilitate vel inannihibilitate. 54
4. Oppoſitionibus occurritur. 57
5. De mortalitate, & corruptibilitate vel incorruptibilitate & immortalitate Angeli poſſibilis ſpecie alterius à productis. 59.
6. Concluſionum vindicatio. 61
7. De eſſentiali Angeli poſſibilis immortalitate, ſeu incorruptibilitate, de potentia adhuc abſoluta Dei. 65

IV. De Angelorum diuiſione quoad intrinſeca & eſſentialia. 69

1. De diuiſione Angelorum, cum ſpecifica, tum numerica opiniones. ibid.
2. Concluſiones noſtræ in quæſtione diuiſionis ſpecificæ. 71
3. De Angelorum ſpeciei atomæ cuiuſvis numerica multiplicabilitate concluſiones affirmantes S. Thom. authoritate fundantur. 75
4. Eadem concluſio probatur à ratione. 78
5. De numerica diſtinctione & pluralitate Angelorum de facto. 80
6. De numero Angelorum comparatiuo. 82
7. De numero comparatiuo Angelorum cum tota hominum collectione aliorum ſententiæ reiectæ. 84
8. Magno valde numero creati Angeli cunctis hominibus excedunt; exceſſus tamen determinatus nobis ignotus omnino, & indefinibilis eſt. 86

V. De Angelorum in ſuas Hierarchias & choros diuiſione. 90

1. Hierarchiarum Chororumque cœleſtium vulgata apud Patres, & Theologos conſtitutio, diuiſio, & nominum ratio ibid.
2. Cuius generis exceſſu ſuperioris Hierarchiæ, chori & gradus intra eundem Angeli inferiorum Angelos antecedant, vt ſuo loco, & gradu quiſque locetur. 94
3. Reliquæ probationes concluſionis eiuſque amplior explicatio. 97
4. Concluſio quarta, & ſpecierum Angelorum numerus. 99
5. Dubia reliqua expediuntur. 102
6. Dæmonum Reſpublica peſſima ei[illegible] gradus. 104

DISPV

Index Controuerſiarum,

DISPVTATIO III.

De iis quæ Angelis in creationis phyſico inſtanti adfuerunt. 105

Quæſt. I. DE donis ſupernaturalibus, in quibus Angeli ex parte actus primi ad operandum creati à Deo ſunt. ibid.
1. Habitibus ſupernaturalibus, & auxiliante gratia ornati Angeli in primo ſuæ creationis inſtanti extiterunt. ibid.
2. Angeli, pro naturæ perfectione, inæqualiter gratiæ, & donorum hibitualium participes fuere in inſtanti creationis, non autem ex merito, aut diſpoſitione aliqua, quouis modo propria. 108
3. Tertiæ concluſionis à ratione probatio. 110.
4. De gratia auxiliante Angelis in inſtanti creationis à Deo donata, examen, & deciſio. 114
II. De donis actualibus, ſiue actibus ſupernaturalibus in inſtanti creationis ſuæ Angelis à Deo donatis. 116
1. De actibus ſcientiæ, & cognitionis abſtractiuæ Angelorum in primo inſtanti ſuæ creationis. ibid.
2. De actibus voluntatis Angelorum in primo inſtanti creationis. 119
3. De Angelorum in creationis inſtanti Beatitudine. 121
4. In quæſtione de facto negatiua deciſio. 124
IV. De exercitio libertatis Angelorum in primo inſtanti creationis. 126
1. Duplex opinio ſcholaſticorum, earumque fundamenta debilia reiiciuntur. ibid.
2. Negatiua ſententia triplici concluſione explicata ſtatuitur. 128
V. De merito, ac demerito ſiue peccato Angelorum in inſtanti ſuæ creationis. 130
1. Negatiua quæſtionis, tam de facto, quam de poſſibili, deciſio ſolida ex noſtris principiis probatio, Doctorum circa vtrumque ſententiis recitatis. ibid.
2. De peccato veniali obreptitio Angelorum in creationis inſtanti. 133
3. Dominicanorum Thomiſtarum & ea in re ſequacium pro impeccabilitate Angelorum in inſtanti creationis quouis modo ab eis explicata infirmæ confutantur rationes. 134
4. Prolixa noſtri Quiros ratio, & meditatio poſtrema nuſquam eſt reiectis proxime firmior. 137.

DISPVTATIO IV.

De ſtatu viæ Angelorum, & iis quæ ipſis in eo ſtatu acciderunt. 140

Quæſt. I. DE inſtantibus ſtatus & viæ Angelorum eiuſque duratione. ib.
1. Inſtantia, quibus Angelicus viæ ſtatus conſtitit quæſtionibus Theologicis decidendis vtilia phyſicæ durationis fuere, eſſeque deinceps Theologicis diſputationibus debent. ibid.
2. De duratione temporaria viæ Angelicæ inſtantibus, motulis, & magnitudine vniuerſim definitur. 142
3. Viæ Angelicæ durationis extenſio, quantum abſque diuinatione poteſt, determinata taxatur. 144
II. De loco pœnitentiæ Angelorum in ſtatu viæ. 146
1. Abſolute Angelorum in via inflexibilitatis, Patroni fundamenta diſiecta. ibid.
2. Abſoluta phyſica Angelorum à præhabito affectu flexibilitas ſtatuitur. 148
3. Efficax ratio à priori. 151
4. Quæſtionis directæ de loco pœnitentiæ Angelis in via à Deo facta noſtra deciſio. 154.
5. Aduerſæ ſententiæ fundamenta conuelluntur. 156
III. An aliqui Angeli peccati vel obedientiæ aliorum cauſa fuerint; vbi de prælio inter bonos maloſque, pro viæ ſtatu in cœlis habito, ac eius exitu. 158
1. Affirmatiua ſententia concluſionibus aliquot diſtincta eligitur, & fundatur. ibid.
2. De prælio Angelorum in empyreo inito, & memorato Apocalypſis 12. eiuſque initio armis, & progreſſu concluſiones noſtræ. 160.
3. Quo fructu, & exitu certatum vtrinque ab Angelis fuerit. 163
IV. De colloquio ſeu locutione Angelorum inter ſe. 166
1. Præmonenda, ſupponendaque cunctis ad quæſtionis deciſionem. ibid.
2. Doctorum placita varia de Angelorum locutione per ſigna obiectiua. 168
3. Aliorum de Angelorum locutione ſententiæ repulſæ. 171
4. Aliorum, qui cognitione Angeli loquentis, eius loquutionem conſtituunt, non tamen in ea principium actiuum proximum ex parte obiecti adæquatum, vt alter audiat ſed in eius ſpeciebus impreſſis. 174
5. Richardi, & Soarij atque eos ſequentium ſententiæ confutatæ. 178
6. Genuina, ac vera S. Thomæ ſententia ſtatuitur, & propognatur. 182
V. Quid, quibus, & ad quam diſtantiam loqui Angelus poſſit, ac illi audire? 186
1. Quid Angelus loqui aliis poſſit? ibid.
2. Quibuſnam Angelis loqui alius Angelus poſſit? 188
3. De hominum pro hoc ſtatu immerſionis animæ in corpus, & Angelorum mutuis inter ſeſe locutionibus. 189
4. De mutua Angelorum vel inter ſe, vel hominibus colloquentium auditione. 192
5. De multitudine Angelorum loquentium, quos quiſque poteſt audire. 193
VI. De peccato Angelorum Apoſtatarum. 197

1. Quæſtio-

Digitized by Google

1. Quæſtioni ſuppoſita ſtatuuntur. ibid.
2. Huius ſecundæ difficultatis deciſio. 199
3. Angeli luciferi malorum principis peccatum primum propriæ ſuperbiæ fuit. 202
4. Specialis actus ſuperbiæ, qui primum Luciferi peccatum, fuit affectus æqualitatis cum Deo in natura. 205
5. Scotus impugnatur. 208
6. Sententiæ de appetitu vnionis hypoſtaticæ confutatione noſtra de primo Luciferi peccato firmatur. 210
7. Reliquarum ſententiarum de primo Luciferi peccato confutatione præfata noſtra rurſus ſtabilitur. 213
8. De primo reliquorum Angelorum peccato ſententiæ, & noſtra deciſio. 216

DISPVTATIO V.

De Angelis in termini ſtatu ſiue operum retributione. 218

Quæſt. I. De pœna, & gloriæ Angelorum æternitate, ac reliquis à gloria eſſentiali, quibus dæmones priuantur. ibid.
1. De æternitate pœnæ dæmonum, & bonis ad intellectum ſpectantibus, quibus priuantur, & ad quam pœnam, damni, an ſenſus, eorum priuatio pertineat. ibid.
2. De iis, quorum priuatione ex parte voluntatis damnati dæmones puniuntur. 212
3. De abſoluta impotentia dæmonum damnatorum bene per pœnitentiam, aut alium actum moralis virtutis operandi ſententiæ, ac de pœnitentia concluſiones. 215
4. Rationes impotentiæ phyſicæ ad actum bonum moraliter præfatas reiicio. 228
5. De phyſica potentia, vel impotentia dæmonum damnatorum ad bene, ſimpliciter, & abſolute operandum, noſtra ſententia. 231.
II. De obſtinatione, ac obduratione dæmonum, & reliquorum damnatorum in malo. 233
1. Obduratio damnatorum in malo in nulla aſſignate à Doctoribus impotentia phyſica bene operandi, ac non male operandi. ibid.
2. Aliis reiectis noſtra de obduratione dæmonum, & aliorum damnatorum in malo, & ad malum negative, & poſitive concluſio prima propoſita, & aſſerta. 237
3. Amplior obdurationis voluntariæ explicatio, & concluſiones reliquæ. 239
III. De pœna ſenſus vniuerſim ſumpta. 242
1. Nominis ratio, eſſentia, & obiectiua huius pœnæ extenſio. ibid.
2. De magnitudine pœnæ ſenſus, eiuſque continuatione per æternitatem. 244
3. De pœnæ ſenſus dæmonum, & damnatorum intenſiua magnitudine. 247
IV. De dæmonum, & animarum ſeparatarum tortura ab igne. 249
1. Quæſtionis certa, & quaæ certitudine, ſupponenda ſtatuuntur. 250
2. Variæ ſententiæ de cruciatu ſpirituum igne verè corporeo reiiciuntur. 252
3. Reales cruciatus dæmonum ab ignis obedientiali, vel morali actiuitate reiiciuntur. 255.
4. Sententia de eadem dæmonum, & animarum ſeparatarum tortura ab igne, qua à Deo cruciarentur vnitæ, cruciabunturque æternum reunitæ. 259
5. Qui virtute naturali ignis inducendi dolotiferam corpoream qualitatem in ſubſtantias ſpirituales, earum ſupernaturaliter vel naturaliter paſſive recepta potentia, præſentem difficultatem componunt, refelluntur. 261
6. Alligatione phyſica dæmonum, & animarum damnatorum ignis penitius, quam vulgo, inſpecta tortura, & cruciatus vtrorumque ab igne facilius aſſeritur, & explicatur. 264
7. De loco duratione que pœnæ ignis dæmonum animarum ſeparatarum atque hominum rediuiuorum. 268

DISPVTATIO VI.

De Angelorum omnium in ſtatu termini miniſteriis & officiis. 272

Quæſt. I. De Angelorum Beatorum miniſteriis erga Deum & Angelos alios. 273
1. Miniſteria Angelorum erga Deum & Angelos alios ſtatuuntur. ibid.
2. De illuminationis Angelicæ materia & modo quo ab Angelis fit. 277
3. Quid illuminatio ſit, quidque illuminatio præſter, & quomodo fiat. 283
II. De Angelorum erga homines officiis ſeu de hominum ab Angelis cuſtodia, & malis dæmonum erga nos officiis. 287
1. De Angelorum cuſtodia, & bonis erga homines officiis. ibid.
2. Reliqua ad Angelorum cuſtodiam ſpectantia. 289
3. De officiis, quibus Angeli cuſtodiam dæmones noſtram agunt perditionem. 291

Facultas

Facultas R. Patris Prouincialis Prouinciæ Toletanæ.

IOANNES DE VALENZVELA Soc. Ieſu in Prouincia Toletana Præpoſitus Prouincialis poteſtate ad id mihi facta à Reuerendo admodum P.N. Ioanne Paulo Oliua Præpoſito Generali facultatem facio, vt Liber inſcriptus *Tomus Secundus Controuerſiarum de Deo Vno*, auctore P. Chriſtophoro de Ortega noſtræ Societatis Theologo,& eiuſdem Societatis grauium, Doctorumque hominum iudicio approbatus, typis mandetur. In quorum fidem has litteras manu noſtra ſubſcriptas, & ſigillo noſtro munitas dedimus. Matriti in noſtro Imperiali Collegio. Die decima ſecunda, Nouembris. Anno milleſimo ſexcenteſimo, ſexageſimo ſexto.

IOANNES DE VALENZVELA.

Facultas R. P. Prouincialis Prouinciæ Lugdunenſis.

PAVLVS SVFFREN Prouincialis Societatis IESV in Prouincia Lugdunenſi, iuxta facultatem eidem Societati à Chriſtianiſſ. Regibus conceſſam Henrico III. 10. Martij 1583. Henrico IV. 20. Nouemb. 1608. Ludouico XIII. 14. Februar. 1611. Ludouico XIV. 23. Decembr. 1650. Permittit PETRO CHEVALIER Bibliopolæ Lugdunenſi Typis mandare ac diuendere Librum cui titulus *R. P. de Ortega Hiſpani noſtræ Soc. Theologi*, &c. Opera omnia Theologica variis Voluminibus edita. In decem annos proximos. Datum Lugduni die 24. Maij 1671.

PAVLVS SVFFREN.

PERMISSIONES.

VIſo Priuilegio Prouincialis Soc. Ieſu non intercedo Regis cauſa, vt Liber cui Titulus eſt *R. P. de Ortega Soc. Ieſu Theologi de Deo Vno, &c. Tomis duobus comprehenſus.* In lucem edatur à PETRO CHEVALIER huius Ciuitatis Bibliopola, cum prohibitionibus in hoc caſu fieri ſolitis. Lugduni 24. Iunij 1671.

VAGINAY.

FIat iuxta conſenſum Procuratoris Regij, eadem die & anno.

DE SEVE.

CONTRO

Digitized by Google

vt ſic loquar, obiectorum propriorum facultatem,& appetitum coniunctum in ſuo organo haberet, ſuperfluus foret, nec corporis illius reſpublica commodum moderamen ſortita eſſet, refugiente quauis animalis parte ingrata ſibi obiecta; proſequentéque, & amplectente ſibi iucunda, quin de aliarum partium, aut totius commodis & conſeruatione curaret. Vnde in quouis animali naturales eſſent naturalium appetitionum inteſtinæ diſcordiæ, ex quo ad extremam, & vrgentiſſimam rationem in obiectione tactam conſtat, cur toti ſuppoſito de ſcilicet natura ſua naturalem appetitum deficere repugnet, etſi ſingulis externorum ſeu illius partibus,& organis nec deficere appetitum repugnet, immò & de facto earum ſingulis deficiat.

CERTAMEN V.

In Deo ex intellectiuo volitiuum euidentiùs adhuc, & irrefragabiliùs inferri.

1. TAmetſi ea illatione hac volitiui, ex intellectiuo vniuerſim demonſtrata ſingulariter demonſtrari intellectiui Dei voluntas poſſet: artiùs tamen, atque euidentiùs ratione materiæ ea intellectiuo Dei eius volitiuũ, ſeu voluntas demonſtratur, vt doctè Ruiz de Montoya citato loco ante appendicem obſeruauit: etenim volitiua, nec ſimul intellectiua ſubſtantia imperfectior planè fatentibus omnibus (etiam aduerſariis) eſſet, quàm intellectiua, quæ ſecum traheret volitiuam facultatem, tui ex prædicato ſuo ſpecifico connecteretur,& de quà diceretur ad conuertentiam. Atqui Deo debetur ſummè perfectum intellectiuum: ergo, quid connectatur eſſentia ſua cum volitiuo, ipſomque indefectibiliter, atque euidenter,& infallibiliter inferat,& cum ipſo ad conuertentiam dicatur. Maior illa vt dixi omnium, etiam aduerſariorum, eſt, & oſtenſa certam. 3. num. 7.

2. Etenim videre bonum,& conueniens ſibi, nec poſſe illud appetere,& venari, ſi abſit, ſi adſit verò eo frui,& delectari; idque ea impotentia naturali, ac defectu poteſtatis maximum naturæ illius malum eſt: ſiquidem idem mali natura ſua haberet, quod excogitatum antiquitùs fuit grauiſſimum Tantali ſupplicium: videre autem malum imminens,& natura etiam ſua non poſſe illud fugere, & aduerſari ſumma eſt infœlicitas: idque mali eſſentia ſua habere, quod ex accidenti ferreis vinculis religatus rupi Prometheus apud priſcas fabulas habuit. Atque cum boni abſentis appetitio,& poſſeſſi gaudium,& fruitio, mali verò imminentis auerſio,& fuga abſque volitiuæ, ſeu appetitiuæ facultatis (cuius actus eſſentialiter ſunt) omninò haberi nequeant; intellectiuum, quod volitiuum natura ſua non eſſet vtrique malo natura ſua ſubiaceret: quod quidem, vt de ſe patet, magna intellectiui illius imperfectio,& notiſſima eſt, ac ſummè, & infinitè perfecta ſubſtantia intellectiua Dei vtique remotiſſima.

3. Secundò probatur legitima hæc voluntatis Dei ex intellectu diuino ad voluntatem conſequutio ab innumeris abſurdis, eorum, quæ cum aliàs naturaliter in Deo eſſe demonſtrentur, nec ſola nobis fide conſtent, tamen deficerent; imprimis enim in creata omnia dominium,& Principatus Dei ſupremus, ni eius intellectus ſecum voluntatem deferret, aboleretur: cum nec poſſet creaturis pro libito vti; neque rationalibus imperare. Siquidem abſque voluntate liberum, neque imperium eſſe poſſet: auferretur item libertas cum ea in voluntate ſola propriè,& primariò reſideat. Vnde & diuina de rebus prouidentia, quam rerum vniuerſitas prædicat, periret: ſiquidẽ iuſta rationes à Deo cognitas ab eo conueniens hæc, vel illa diſpoſitio,& determinatio repugnaret: item, neque præceptum vllum, legemue ad rationales creaturas ferre poſſet, neque intimare: cum lex, & præcepta voluntate determinata ſuperioris compleantur intimatio verò dicat eius ſeriæ, ac præceptiuæ voluntatis determinatę reuelationem: quæ abſq; noua determinatione voluntaria reuelandi fieri repugnat.

4. Infertur inſuper Deum nullum cordis ſui ſecretum reuelare creaturis rationalibus poſſe ob rationem proximè. Vnde nec poſſe præſentia,& præterita alias ignota, futura-

ve eiſdem reuelare; cum tamen non ex ſacra pagina tantum oppoſitum de facto contigiſſe certum ſit: & ratione etiam naturali, ex qua a veritate indefectibili diuinationis ſeu reuelationis de futuris ad diuinitatis veritatem conſequentiam tenere Tertull. arcebat, atque ea communi ſenſu dictum illud fuit. *Annunciate quæ ventura ſunt, & dicemus, quia Dij eſtis:* vt contr. 2. d. 4. q. 5. referebamus,& (vt reliqua breuitatis cauſa prætercam) ſupremi artificis prærogatiua deficiente cognoſcitiuo practico (quod neceſſariò Artificis voluntatem concernit) omninò deeſſet; deficeret ſiquidem cognitio practica ad artificium,& artem neceſſaria, quia practica cognitio artis directiua eſſentialiter Artificis eſt ad opus ita exequendum, quod aliter,& abſque illa male perageretur; in eo autem voluntas ſe conformandi cum exemplari, ſecundum quod exequi opus decernit, concernitur: ac inſuper voluntas opus illud exequendi.

QVÆSTIO III.

De iis, quæ diuinam præcedunt volitionem vniuerſim.

SVPPONITVR diuinæ Voluntatis in actu primo (vt aiunt) hactenus ſtatutæ actus exiſtere: id quod expreſſius, formaliúſque in diuina ſcriptura aſſeritur, vt vidimus q. 1. atque datis demonſtrationibus q. 2. ſatis oſtenditur vt proinde de eius exiſtentia hic diſputare opus non ſit, immo verò otioſum,& inutile foret. Quare de iis, quæ eiuſmodi actus præcedunt ſummatim diſputabimus, quia ferè de omnibus diſputatum eſt controu. 2. d. 2. cum de iis, quæ ſcientiam præcedunt diſputaremus: Tria ſunt, de quibus diſputari poteſt: an, & quomodo diuinam volitionem præcedant voluntas nimirum ipſa diuina, habitus, & volitum obiectum.

CERTAMEN I.

Præcedit voluntas diuinam volitionem: ſecus habitus.

1. ET triplex quidem præcedentia, ſeu prioritas alicuius reſpectu alterius vniuerſim examinari poterat: Prima durationis, ſecunda localis, quæ hic locum non habẽt in voluntate diuina, eiuſq; actib. quoad intrinſecum ſũptis, Deoq; ipſi identificatis ex fide,& Theologis omnibus, etiã connotatorib. pro decretorum Dei conſtitutione aſſignãda. 3. verò prioritas eſt naturę, quę adhuc dupliciter diſſecatur: Prima eſt imitatiua per rationem,& purè metaphyſica, quę inter eſſentiam,& attributa omnia, quæ ipſam metaphyſicè conſequuntur, intercedit, vt vidimus contr. 1. & inter intellectum diuinum,& diuinam ſcientiam, vt oſtendimus etiã contr. 2. d. 2. q. 4. cert. 2. n. 1. ſolum ergo de vera, ac non ſolum per rationem ficta,& imitatiua præcedentia,& prioritate naturę, vel quaſi naturæ voluntatis diuinę reſpectu ſui actus dubitari in præſentiarũ poteſt, cuius reſolutioni iacta etiam, ferè omnia fundamẽta ſunt contr. 4. & cert. iiſdẽ n. 4.

2. Porrò omnes opiniones, quas ea contr. 2. & 3. de præcedentia & actiuitate phyſica intellectus diuini reſpectu ſuæ ſcientiæ reiecimus, referri hic poſſent, ex quippe maioris omnes adhuc veriſimilitudinis ſpecie in voluntate diuina, eiuſq; actibus ſuaderi poſſe videbuntur. Quare prima ſententia hac in re ſtatuari in Dei voluntate phyſicam abſolutè talem formalem actiuitatem reſpectu ſuorum actuum vniuerſim: quare,& phyſicam præcedentiam. Huius ſententiæ Author non extat. Alenſis cum aliis citatis q. 3. cert. 1. n. 3. realem formalẽ ex natura rei actiuitatem,& prioritatẽ voluntati diuinæ aſſeruit. Secunda ſententia ſimilem actiuitatem, & prioritatem realem virtualem voluntati diuinæ reſpectu ſuorum actuum attribuit, etiam neceſſariorum, vt vidimus in ſimili de intellectu diuino reſpectu ſuæ ſcientiæ eodem certamine, quod aſſertum non eodem modo explicatur ab omnibus eius Do-

ctoribus

ctoribus. Arrubalis enim explicatio eſt ſolum condionata, quod ſcillcet Dei voluntas, ſi à ſuis actibus phyſicè differret, eos phyſice produceret. Reliquorum verò explicatio non quidem actiuitatis condionatæ, ſeu productionis eſt, ſed abſolutæ omnino virtualis: quia nimirum ita ſe voluntas gerit reſpectu volitionis, quam non producit, ac ſi produceret, vt vidimus eo certam. n. 2. & n. 3. fine. Tertia ſententia ſit voluntatem diuinam, vt neceſſariorum actuũ realiter virtualiter actiuã, & prior natura phyſicè non ſit, quia neque ab ipſis realiter virtualiter diſtincta eſt: aſt reſpectu ſuorum actuum liberorum talem eſſe: id quod ſuppoſitæ, ac neceſſariò in hac, & ſecunda ſententia ſupponendæ, diſtinctioni reali virtuali conformius videtur, & conſequentius.

3. Dico primo: Nulla realis phyſica prioritas, & actiuitas ex aſſignatis conuenit voluntati diuinæ reſpectu alicuius diuinæ volitionis: quatuor negatiuæ concluſiones in noſtra hac prima continentur. Prima contra eos, qui docuerint dari in voluntate diuina phyſicam, & realem formalem actiuitatem, & præcedentiam reſpectu volitionis diuinæ cuiuſcunque: cuius oppoſitum, vt pote erroneum, nullus Theologus fuit, qui aſſeruerit: infertur enim ex oppoſito eſſe inter prædicata diuina, quoad intrinſecum ſumpta, phyſicam realem formalem diſtinctionem, quæ diuinam inluat (quam fides adſtruit) ſimplicitatem, & vnitatem: ſiquidem omnis actiuitas, & prioritas realis formalis naturæ vnius reſpectu alterius, in quovis ordine, & genere ſit, earum in ipſa diſtinctionem ineuitabiliter arguit, & ſupponit. Secunda ex contentis concluſio negat actiuitatem, & prioritatem realem formalem ex natura rei inter diuinam voluntatem, & volitionem. Tertia verò neque realis virtualis in ſenſu vulgatiori actiuitatis virtualis: vtramque probatam in ſimili habes citata q. 3. certam. 1. in ſenſu verò Arrubalis minus vſitato certam. 4. Concluſio quarta ex contentis in hac prima negat eiuſmodi actiuitatem, & præcedentiam realem virtualem voluntatis diuinæ reſpectu ſuarum etiam liberarum volitionum: manet probata, atque ab obiectionibus expedita eadem q. certam. 3.

4. Dico ſecundò: Datur in diuina voluntate, etſi non phyſica phyſicè vel influxiua, vera tamen, nec ſolum ficta, actiuitas, & præcedentia intentionalis reſpectu diuinæ volitionis, tam liberæ, quam neceſſariæ: probationem habes eadem d. 2. de ſcientia q. 4. certam. 2. n. 4. vbi ex eo primum, quod intellectio diuina vera, ac non ficta operatio ſit, veram potentiam actiuam debere ſupponere oſtendebamus: item ex eo, quod vita in actu primo vera actualis ſit, Deuſque vere viuens, vitam, & principium ſui actiuum, & ſuo modo vere receptiuum neceſſario habere: quæ omnia pro volitione militant diuina, quæ æque Dei operatio, & vita in actu exercito ſiue actualis eſt, & in ordine ad quam æque, atque in ordine ad ſuam intellectionem, vere viuens in actu primo Deus eſt; ſicut autem ibidem, quia actiuitas diuini intellectus vera, nec purè ficta, phyſica eſſe non poterat, vt citata q. 3. oſtenderamus, veram intentionalem eſſe docuimus; ita etiam de actiuitate, & præcedentia, etſi non phyſica, vera tamen, nec ſolum ficta, diuinæ voluntatis, reſpectu diuinæ volitionis intentionalem ſolum eſſe in præſentiarum aſſerimus.

5. Sed quoniam aſſertio hæc in potentia intellectiua Dei, reſpectu Scientiæ diuinæ à noſtro Quiros data, fors tamen non ſatis penetrata, certè non explicata, vocum luſus, ac difficultatis eluſio pura viſa noſtro Ribadeneiræ fuit, huius impugnationem, & difficultatem ipſo explicatius, & vrgentius propoſuimus n. 5. ac deſignata diuerſitate obiectiua ſignificad potentiæ actiuæ phyſicæ, à potentia actiua ſolummodo intentionali, non vocibus ſolum ſed rebus eius difficultati, & argumento reſpondimus n. 6. oſtendentes potentiæ ſiue actiuitatis phyſicæ ab intentionali præciſè potentia, & actiuitate in eo plane differre: quod illa ad aliquid denuò phyſico influxu ſuo ponendum eſſentia ſua actiuitas, & potentia ſit: quare, & à termino (ſiue ab actione diuerſo, ſiue ipſi identificato) phyſicam, & realem diſtinctionem diuinis impoſſibilem importat; vera tamen, ac minimè fictitia, intentionalis ſolum potentia dicit tantummodo, quod verſari, & proſequi, vel fugere, & auerſari obiectum ſiue (quod ipſum eſt) terminum, quin ipſum producat, verè, ac non ficte queat: quod Deo ſui vera volitio, amorque boni, & mali fuga denegetur) non poteſt denegari: eo autem conceptu potentiæ illius à ſuo actu diſtinctio non requiritur; tametſi in potentiis intentionalibus noſtris, quia intentionis, & volitionis creatæ ſimul phyſicæ potentiæ ſunt, requiratur diſtinctio: quare reſpectu operationis, & improducti actus ipſi potentiæ identificati vera, & realis intentionalis potentia in Deo eſſe poteſt optimè.

6. Dico tertio: volitionem illam diuinam nullus habitus in Deo præcedit, eſt contra Henricum, Mayronem, & Arriagam citatos controu. 1. d. 2. q. 6. certam. 2. n. 1. eſt autem reliquorum Theologorum ibidem citatorum, vt oppoſita hoc, & proximo retrò ſæculis meritò ſingularitatis notetur, cum abſque apparenti nedum, quam noſtræ concluſionis, firmiori fundamento contra omnes Theologos ſolus Arriaga antiquatam duorum opinationem ſequatur. De vtroque autem habituum genere probata abundè, & propugnata concluſio à nobis fuit in ſimili de habitibus intellectualibus certam. 1. citato: de ſupernaturalibus, quos nemo in intellectu & voluntate diuinis ad ſuos actus præcedere docuit ex imperfectione & incompletione in genere potentiæ, quam in eis habitus ſupernaturales neceſſariò ſupponerent, vidimus n. 1. De naturalibus vero habitibus, ſeu adquiſitis ſiue adquiſibilibus conſtat etiam ex dictis ibidem à n. 3. cum in ſummè perfecta potentia volitiua diuina facilitas, ſiue excluſio difficultatis operandi ex parte potentiæ prædicatum metaphyſicum eſſentialiter incluſum ſit: quare eſſentia ſua, diuina voluntas ad ſuos actus, ſiue neceſſarios, ſiue liberos, & honeſtos virtutum omnium abſque vllo alio prædicato metaphyſice ipſi ſuperaddito concipi neceſſariò debet.

CERTAMEN II.

De ſpecificatiuo adæquato voluntatis diuinæ, eiuſque reſpectu huius præcedentia, ſeu prioritate vera.

1. DE volitionis diuinæ primario obiecto, & adæquatem ſpecificatiuo totidem, atque de primario diuinæ Scientiæ obiecto, & ſpecificatiuo adæquato ſententiæ ſunt. Et quidem de primario diuinæ volitionis obiecto Deum ipſum & formaliter metaphyſice, qua bonum, primarium obiectum eſſe Theologis omnibus conuenit: De ſpecificatiuo autem, non Deum ſolum, qua bonum, adæquatum volitionis ſuæ ſpecificatiuum eſſe, ſed creatura etiam, quæ à Deo non propter ſeipſum (vt videbimus) ſolum, ſed propter ſeipſa, directè etiam amantur, volitionis diuinæ ſpecificatiua eſſe conſequens ſententia alteri eſt, quam contr. 2. d. 2. q. 5. certam. 1. n. 1. ex pluribus Scotiſtis, Nominalibus Henrico, & Recentioribus noſtris retulimus: quorum fundamenta toto illo certamine diſiecimus. In re autem præſenti ea ſententia de amore creaturarum à Deo propter ipſas, nec ſolum propter ſeipſum, ſiue ex mera ſui complacentia, quam putamus veriſſimam, ac in ſequentibus ſtatuemus, non ita facile fundamenta ſententiæ huius deficientur.

2. Sit nihilominus concluſio. Deus qua in ſe bonum, adæquatum obiectum, non primarium ſolum, ſed ſpecificatiuum etiam eſt. Communis eſt Theologorum concluſio probata in ſimili de adæquato Scientiæ diuinæ ſpecificatiuo certam. illo 3. citato num. 1. & 2. Primò ex infinitate ſimpliciter, & è genere ſuo tali per denegationem termini, etiam extrinſeci, omnibus diuinis prædicatis, ac ſubinde diuinæ volitioni communi, cum iſtiuſmodi autem infinitate volitionis pugnant plures in Deo formales volitiones vnamque ex eis, quaſi ex homogeneis partibus, metaphyſicè compactam reperiri: ac proinde vnam, ſimplicem, ac indiuiſibilem, adhuc metaphyſice, ſolummodo Deo concedi neceſſe eſt, quæ in Deum primo, & primario feratur, atque ex ipſo, vt ex obiecto primario, & ſpecificatiuo infinita ſimpliciter, & è genere ſuo euadat, vt deinde ſecundariò in creata omnia abſque vlla in genere volitionis additione extendatur: vt ſæpius contr. 2. & ex dictis contr. 1. explicuimus.

Digitized by Google

Probatur ſecundò ex dictis in ſimili citato certam. 3. num. 4. quia, ſi diuinæ volitionis, quoad intrinſecum, creata ſpecificatiuum forent, diuina volitio, quoad intrinſecum, à creatis penderet, eſſetque æque, atque creata ipſa, quoad intrinſecum, defectibilis, nec maioris neceſſitatis, quam ipſa; quod, & falſum ibi, ac ſæpe alias oſtendimus, etiam reſpectu poſſibilium, & in volitione complacentiæ Dei erga abſolutè futura omninò apud omnes abſurdum.

3. Opponi præſatæ concluſioni duo poterunt. Primum eſt: omne motiuum formale volitionis eſt etiam ſpecificatiuum eiuſdem: atqui creata, & poſſunt eſſe, & de facto ſunt obiectum motiuum formale volitionis diuinæ: ergo, & ſpecificatiuum diſcurſus inoffenſo currit. Minor probatur ex dictis, & ſuppoſitis num. 1. quia id propter quod aliquid amatur eius amoris obiectum formale motiuum & ſpecificatiuum eſt; atqui creata propter ſe amari à Deo ibi ſuppoſuimus: ergo creata obiectum ſpecificatiuum eius amoris, quo ita à Deo amantur, omninò ſunt. Maior vero per ſe videtur nota; quid enim potius, certiuſque actum ſpecificat, ſiue intellectus, ſiue voluntatis, quam eius formale motiuum, ob quod, ſeu propter quod is elicitur actus. Nihilominus diſtinguenda eſt hæc maior, quæ adeo dicitur perſpicua. Omne motiuum formale volitionis, *quæ ipſam non ſupponit in ſua ſpecie, & entitate conſtitutam*, concedo maiorem; *quæ illam ita conſtitutam ſupponit*, nego maiorem: quia, quod ſupponitur ſpecificatum, nequit ab alio poſterius adueniente ſpecificari: & ſimiliter diſtinguo minorem, *creata ſunt obiectum formale motiuum volitionis diuinæ, quam ſupponunt in ſua ſpecie, & entitate aliunde conſtitutam*: fateor: *quam non ita ſupponunt*, nego: & inde negatur conſequentia. Quomodo autem Deus amari à ſe propter creaturas, tanquam propter finem queat, non autem propter illas, tanquam per medium formale ſciri, diximus contrrou. 2. d. 7. quæſt. 1. certam. 2. num. 7. vbi Dei bonitatem, non ſolum perfectionis, & quaſi ad ſe, ſed vtilitatis etiam, & qua creaturis ſuis proficuus entitate ſua eſt volitionis ſuæ ſpecificatiuum ingredi docuimus.

4. Opponi ſecundò poterit, Dei amorem è genere ſuo, & ſimpliciter infinitum, per termini etiam extrinſeci, denegationem ſufficienter, & adæquatè ex eius bonitate, & perfectionis, & vtilitatis ſpecificari, vt creatorum omnium amor abſque vlla amoris formalis additione bene intelligatur extendi. At verò, cum non ſolum ſe, & creata amet, ſed mala culpæ, & moralia (vt fides docet,) oderit, & odii huius ſpecificatiuum in Deo intrinſece eſſe nequeat, (cum odii ſpecificatiuum malum ſit, cuius nec phyſici, nec moralis, vel vmbra in Deo reperitur) ſit planè actus odii Dei ſpecificatiuum malitiā Deo extrinſecam eſſe debere, ac proinde Deum omnium voluntatis ſuæ affectuum adæquatum ſpecificatiuum non eſſe. Reſpondetur eandem Dei bonitatem infinitam eſſe ſpecificatiuum odii diuini erga mala moralia: eodemque quoad extrinſecum amore ſui, & extrinſecorum bonorum, extrinſeca etiam mala moralia auerſari.

5. Sicut enim eadem bonitate, qua ex parte principii intentionaliter actiui ad ſe quoad exercitium, & creata bona quoad ſpeciem amanda determinatus eſt, atque ad mala moralia odio habenda, ita etiam eadem bonitate ſua obiectiua ad illorum amorem, horum verò odium eſt obiectiuè determinatus etiam Deus: ac proinde ex eadem bonitate intentionaliter, & actiua & ſpecificatiua, amor boni, atque mali odium, eodemque indiuiſibili, etiam metaphyſice, actu procedit, ob debitam affectibus, actibuſq; diuinis è genere, & conceptu ſuo infinitatem ſimpliciter: quod ſecus in creatis noſtris affectibus contingit: quia, neque ex parte eiuſdem principii noſtri volitiui determinati ad bonum ſumus, neque eodem obiecto ad bonum, quoad malum intentionaliter, etiam obiectiuè, mouemur ac impellimur; neque affectus vllus voluntatis noſtræ ex genere, & conceptu ſuo ſimpliciter infinitus eſt, eſſeve poteſt, quo etiam pacto reſpondendum eſt obiectioni ſimili de ſpecificatiuo dicenſus, ſeu ſug. intellectus diuini à falſis obiectis.

6. Dico ſecundo: Deus ipſe, qua bonum, ſiue eius explicata bonitas verè realiter intentionaliter prior, ac præcedens quaſi natura, eſt ad ſuæ voluntatis affectum. Concluſio etiam probata eſt in ſimili concluſione de obiecto ſpecificatiuo diuinæ ſcientiæ controu. 2. d. 1. q. 5. certam. 2. n. 6. etſi enim eo numero verſus medium veroſimilius putarim oppoſitum, atque rationi petitæ à paritate veræ præcedentiæ actiuæ intellectus diuini ad ſcientiam ſolutionem ſubiunxerim; tamen ſub eius numeri finem ſolutionis debilitatem recognoſcens concluſi obiectum ſpecificatiuum ſcientiæ æque verè priorem intentionaliter obiectiuè ſcientia quam ſpecificat, eſſe, atque intentionaliter actiuæ intellectus prior illa ſit: quia, tam obiectum ſpecificatiuum, quam intellectus ad ſcientiam, quam in ſuo quodque genere ponit, vere intentionaliter ſupponitur: quod ipſum eſt vtrumque formaliter, in ſuo quodq; genere, eſſe vere intentionaliter prius ipſa, & intentionaliter præcedens. Hoc autem argumentum eodem modo, & robore de obiecto ſpecificatiuo actus voluntatis diuinæ veram reſpectu huius intentionalem præcedentiam, & prioritatem euincit. Nihil autem, quod formale ſpecificatiuum amoris, ſeu volitionis diuinæ non ſit, ipſa vere prius eſſe, conſtat ex inibi dictis: quia, cætera, quæ ab ſpecificatiuo diuerſa, ſiue realiter, ſiue formaliter ſunt, etſi à Deo amentur, amorem ſupponant conſtitutum, vt ad ipſa extendatur, ac proinde non ponunt: nihil autem, quod aliud vere vllatenus ponit, prius ipſo vere eſſe poteſt: quare nullum materiale diuini amoris obiectum vere illo prius eſt.

7. Suppoſuimus hactenus diuinam bonitatem ſpecificatiuum volitionis, ſiue affectus voluntatis diuinæ eſſe: id quod, etſi certum, notiſſimumque omnibus ſit, ſummatim tamen probandum: quia amoris obiectum formale, & ſpecificatiuum eſt bonitas ſeu bonum, qua tale: ergo, & amoris diuini: ſed non alia bonitas, quam ſumma, & diuina: hæc igitur ſola eſt amoris diuini adæquatum obiectum formale, ſeu ſpecificatiuum. Minor probatur primò: quia ab obiecto formali ſpecificatiuo amoris tota eſſentia, & perfectio ex parte obiecti deſumitur, & taxatur: implicat autem cum ſumma amoris diuini neceſſitate, & perfectione, & creatam bonitatem ad ſui conſiſtentiam ſupponere, atque ab ea perfectionem ſuam taxari: ac proinde è ſola ſimpliciter, & è genere ſuo infinita bonitate increata poteſt obiectiuè deſumi. Etenim Ariſtot. 10. Ethicor. c. 14. circa medium ſemel, & iterum ſub inferius ait: *Præſtantiſſimamque eximſum, & optimam operationem eſſe erga optimum eorum, & præſtantiſſimum ex iis, quæ ipſi ſubiiciuntur*: quare 12. met. c. 9. text. 15. infert: *Deum non fore optimam ſubſtantiam, ſi non ſit principale ſuæ intellectionis* (ac ſubinde volitionis) *obiectum*. Secundo: quia præſtantiſſimum bonum, ac proprium ac perfectiſſimè cognitum excellentiæ, & proprietatis titulo maximè amabile eſſe Deo debet.

8. Tertiò: vt actu ſimpliciſſimo Deus amet, vt debet, obiectum formale, & ſpecificatiuum omnia bona ab ipſo amanda, & amabilia eminentiſſime continens debet habere; alioquin pro amatorum, ſeu amabilium pluralitate amor diuinus multiplicaretur, ſi vnicuique ſpecificatiuum ſpeciale, nec illud omnibus commune eſſet; at extra bonitatem Dei eius conditionis ſpecificatiuum non eſt: ergo, ſola diuina bonitas eſt amoris diuini ſpecificatiuum. Quartò: quia ſumma bonitas vniuerſaliſſima, & ſimpliciſſima ſumme ſimpliciſſime, atque vniuerſaliſſime amabilis natura, & eſſentia ſua: atqui ita ſolum amari poteſt in increato amore diuino; creato enim ita amari repugnat: ergo illum, vt terminum eſſentialem ſuæ amabilitatis, Dei bonitas concernit, ac ſubinde de facto amatur; nihil enim diuinum eſt in potentia, adhuc logica, ſed actu, & exercite exiſtens, vt oſtendimus contr. 1. d. 2. de Dei exiſtentia, & eſſentia agentes. Quod probatur, & confirmantur antecedentes probationes à paritate veritatis diuinæ, quam ſcientiæ Dei adæquatum obiectum ſpecificatiuum eſſe monſtrauimus contr. 2. d. 2. quæſtionibus proxime citatis. Mitto probationes alias ex Scriptura, & Patribus à noſtro Ruiz adductas d. 2. de voluntate ſect. 1. quia, ſi concluſionem directe probent; tamen in ſenſu in quo, & à Ruiz, & ab aliis Theologis communiter intelligitur nihil probant, vt d. 2. videbimus: quare ſolo Bernardi teſtimonio ſerm. 59. in Cantica ſub init. probationes huius concluſionis concludo, *Amat, & Deus ſponſam amātem, nec aliunde hoc habet: ſed ipſe eſt vnde amat*: quid autem bonitas diuina metaphyſice claudat (nam phyſicè claudit diuina omnia) diximus contr. 1. & controu. de Trinit. d. 6. q. 3.

DISPVTATIO II.

De materialibus diuinæ volitionis obiectis, modo, & ſtatibus, ſecundum quos ad ipſa porrigitur.

MAterialia diuinæ volitionis obiecta quædam formaliter ſolum, & metaphyſicè materialia obiecta eſſe poſſunt; quia, nimirum, obiecto formali (bonitati nempe Dei) phyſicè, & realiter identificantur: cuiuſmodi ſunt diuina omnia prædicata communia, & perſonalia: quædam verò, non metaphyſicè ſolùm, ſed phyſicè etiam quæ ſcilicet re ipſa, & phyſicè à bonitate Dei differunt: cuiuſmodi ſunt creata omnia, quæ entia, & bona per participationem cum actiuè, tum imitatiuè à Deo ſunt. De vtroque ergo materiali obiecto, cum metaphyſicè, tum phyſicè tali examinandum hic eſt, an, quóque reſpectu diuinæ volitionis ſit? & de creatis ſecundum quos ſui ſtatus diuinam terminent volitionem?

QVÆSTIO I.

An diuina omnia diuini amoris materialia obiecta formaliter loquendo ſint?

DVplex ſub hoc dubio quæſtio continetur. Prima, an omnia diuina diuinam perfectionem, & bonitatem metaphyſicam compleant formaliter? ſi enim ita illam compleant, dubium non eſt quin partialiter metaphyſicè obiecta formalia, & ſpecificatiua diuinæ volitionis ſint: ſin verò metaphyſicè ex omnibus diuinis Dei bonitas, & perfectio formaliter non confletur, ſed ſit prædicatum diuinum à reliquis formaliter metaphyſicè diuerſum, reliqua obiecta materialia formaliter, & metaphyſicè, haud dubio, erunt: quare hoc imprimis definiendum, vt alia quæſtio directè, & in terminis propoſita decidatur. Dixi autem formaliter, & metaphyſicè. Nam phyſicè, & realiter ſumpta Deitate, & bonitate, cum identitet, quod diuina reliqua indiuiſibiliter diuina bonitas ſit, ſicuti neque eius à diuinis cæteris diuiſioni locus eſt, ita neque præſenti quæſtioni eſt locus.

CERTAMEN I.

Diuina bonitas ex diuinis omnibus formaliter metaphyſicè non conflatur: ſed eſt prædicatum à reliquis diuerſum.

1. NOſter Ruis de Montoya d. 3. de volunt. ſect. 3. n. 5. *Nihilominus*, docet diuina omnia, etiam perſonalia, diuinam bonitatem, & perfectionem eſſentialiter metaphyſicè, & formaliter integrare, & conſtituere; quare, & attributa, & perſonalitates: quam ſententiam, etſi in terminis à nullo ex antiquis expreſſam fateatur, virtute tamen, & implicitè ab eis traditam cenſet, qui ad primarium obiectum, & ſpecificatiuum diuinæ Scientiæ relationes, & perſonas expreſsè aduocant. Nimirum Ochamus in 1. d. 35. quæſt. 3. col. penult. ad 3. quem ex ſua Nominalium ſchola nonnulli ſectantur cui etiam adſtauère, qui obiectum viſionis beatæ primarium totam Trinitatem eſſe docuerunt, Caiet. 1. 2. q. 3. a. 8. §. *quoad ſecundum*, & §. *quoad tertium*, cum pluribus, Molina 1. p. q. 12. a. 8. d. 4. concluſ. 2. atque ex noſtris, exteris, cæteriſque Recentioribus non pauci. Ex obiecto autem ſpecificatiuo ſcientiæ, nempè diuina veritate ad obiectum ſpecificatiuum diuinæ volitionis conſequentiam tenere certum eſt: quare, ſi illud ex diuinis omnibus etiam perſonalibus metaphyſicè compingitur, & hoc ex iiſdem etiam conflabitur; & ex obiecto viſionis beatæ ad eius fruitionem, & gaudium beatificum legitimè ducitur conſequentia.

2. Nihilominus concluſio noſtra eſto: Diuinam bonitatem, & perfectionem, quam diuinæ volitionis adæquatum ſpecificatiuum eſſe docuimus, nec perſonalitatibus, nec aliis diuinis attributis formaliter, ſeu metaphyſicè conflari: pro qua concluſione Doctores plures retulimus controu. de Trinit. d. 6. quæſt 5. certam. 3. ex relatis certam. 2. & quoad perſonalia prædicata docuêre expreſsè Henric. 1. p. ſumm. art. 47. q. 4. aſſerens ſcientiam, & volitionem diuinam, propter eſſentiam, ſolùm, ad perſonalia tanquam ob rationem formalem terminari: conſectariè ad ea, quæ docuit quodlib. 1. quæſt. 1. negans perſonalitatibus infinitam vltimi finis bonitatem, quam ſoli eſſentiæ concedit: etſi autem tranſcendentalem bonitatem concedat, quia entia tranſcendentaliter ſunt; non tamen ſpecialem ipſis bonitatem, ſicuti neque entitatem concedit, ſed eſſentiæ bonitate bona, ſicuti, & entitate vera entia, adiectiue nimirum, formaliter metaphyſicè adiectiua eſſe ſolummodo concedit, vt citat. d. 6. præfatione explicabamus: item Scotus cum ſuis in 1. d. 1. quæſt. 1. art. 2. §. *ordo naturæ*, aſſerens Spiritum Sanctum per Deitatis præcisè dilectionem procedere; quæ tamen pro ſigno poſteriori ad perſonalia, & reliqua extendatur; cui ſententiæ cum aliis Doctoribus ſubſcripſimus controu. de Trinitate, d. 5. de obiectis per ſe diuinarum proceſſionum. Numerandi item ſunt illi, cum quibus docuimus d. eadem, verbum per ſe quarto modo, neque è ſui, neque è Spiritus Sancti cognitione procedere: Ac demum illi omnes (ſunt autem ex priſcis, & iunioribus plures) cum quibus aſſerebamus controu. 2. obiectum formale ſpecificatiuum adæquatè diuinæ ſcientiæ ſolo prædicato diuinæ veritatis contineri.

3. Probatur inde primo concluſio: quia obiectum formale ſpecificatiuum adæquatum formaliter, & metaphyſicè diuinæ ſcientiæ eſt diuina veritas præciſa, ſiue diuina entitas, & eſſentia ſolidè, ac non ſolùm apparenter, talis; quin reliqua diuina prædicata, ſiue perſonalia, ſiue attributalia, adhuc partialiter, & tanquam ipſam integrantia ingrediantur: ergo, & diuina bonitas præciſa erit obiectum formale ſpecificatiuum adæquatum diuinæ volitionis, quin reliqua prædicata diuina, ſiue perſonalia, ſiue attributalia, adhuc partialiter, & tanquam Bonitatem diuinam, ſeu eiuſmodi ſpecificatiuum integrantia ingrediantur: conſequentia à paritate rationis euident per ipſos aduerſarios eſt, qui ex oppoſito antecedenti oppoſitum contra nos putant euinci. Antecedens autem noſtrum ad nauſeam probatum à nobis pluries contra ipſos eſt controu. de Trinit. citatis locis, & curſim aliis, cum ibi, tum controu. de Incarnat. & controu. 2. d. 2. & 3. atque item de ente ſupernaturali tom. 1. contr. de Beatitudine; quare ne ociè hic, & inutiliter probaretur.

4. Probatur ſecundo à priori, ex dictis controu. de Trinit. d. 6. q. 1. & q. 3. quia quidquid de ſe formaliter, & metaphyſicè bonum neutrè & ſubſtantiuè, ſeu bonitas non eſt, per ſe formaliter, & metaphyſicè amabile, ſeu ratio formalis, ob quam ametur non eſt, ſiquidem bonitas, idem atque obiectiua amabilitas, & ratio, ob quam ametur aliquid omninò eſt. ſed ſpecificatiuum obiectum amoris eſſentialiter debet eſſe formaliter, & metaphyſice amabile, ſeu ratio, ob quam aliquid ametur: ergò quidquid de ſe formaliter, & metaphyſice bonum ſubſtantiue, ſeu bonitas non eſt, obiectum formale

male ſpecificatiuum amoris nullatenus eſt. Atqui nullum prædicatum diuinum præter ſpeciale prædicatum bonitatis à perſonalibus ; & attributalibus aliis diuerſum bonum neutre ſubſtantiuè, ſiue bonitas, adhuc partialiter, & integranter eſt : ergo neque formale obiectum, & ſpecificatiuum diuini Amoris, adhuc partialiter, & integranter eſt : conſequentia eſt irrefragabilis, etſi firmiter ſtatuatur antecedens : ex dictis autem controu. 6. de Trinit. q. 1. & 3. citatis in hunc modum facile ſtatuetur.

5. Bonitas, & perfectio ſeu bonum & perfectum neutre, & ſubſtantiue formaliter & metaphyſice cum entitate, ſeu ente neutre, & ſubſtantiue formaliter & metaphyſice ad conuertentiam dicitur : quia, vt bene Sanctus Thomas, & Ariſtoteles à nobis citati citata d. 6. de Trinit. quæſt. 3. certam. 2. *Prima, & omnium fundamentalis bonitas & cæterarum fundamentum eſt entitas ſiue eſſe* : ergo quidquid per ſe formaliter, & metaphyſice entitas, ſeu ens ſubſtantiue, & neutre non eſt, neque bonitas, nec bonum ſubſtantiue, & neutre formaliter metaphyſice per ſe eſt. Tum ſic : ſed reliqua prædicata diuina, ſeu perſonalia, ſiue attributalia (præter prædicatum bonitatis diuinæ) per ſe formaliter metaphyſice entitates, ſiue entia ſubſtantiue, & neutre, adhuc partialiter, & integranter, non ſunt : ergo neque per ſe formaliter metaphyſice bonitates, ſeu bona neutre, & ſubſtantiue erunt, quoad reliqua à bonitate probatum latiſſime poſtremum hoc antecedens eſt d. 6. de Trinitat. q. 1. oſtendimus enim nullam entitatis, ſeu entis ſubſtantiui, & neutri, adhuc partialis, reliquis prædicatis perſonalibus, ac ſubinde attributalibus, adhuc partialiter, formaliter & metaphyſicè competere, ſed omnem entitatis diuinæ rationem metaphyſicam in natura, & eſſentia diuina formaliter metaphyſicè claudi.

6. De reliquis verò attributalibus non ſolum conſequentia ex perſonalibus iure, ſed in certamine id ipſum expreſsè probauimus contr. 1. & de bonitate formaliter metaphyſice nullo modo per ſe formaliter & metaphyſicè illis competere eadem d. 6. oſtendimus, ſed adiectiuè, & entia, & bona ex identica eorum coniunctione cum bonitate formaliter metaphyſicè eſſe, & denominari : quare neque entitatem, & bonitatem diuinam, attributa perſonalitatesve tranſcendere, ſed ſolummodo metaphyſicè veluti formas metaphyſicas extrinſecas illa afficere, & denominare : quare bona, & entia in concreto adiectiuè metaphyſicè eſſe, tranſcendens reliqua diuina ab eſſentia, prædicatum erit. Bonitas autem, & perfectio diuina, cum ſit in genere entis, ſiue in eſſendo abſolutiſſima, & conſummata exiſtentia, cuius *naturalis magnitudinis nulla deſit particula, ſeu quidquam extra non eſt, atque in nullo deficiens, nec habens in aliquo genere exceſſum* ; (tot enim modis bona, & perfecta formaliter, ſiue bonitatem & perfectionem definit Ariſtot. 5. met. text. 21.) imbibitam entis ſubſtantiuè, & neutrè accepti rationem habet.

7. Porrò Ruiz ſuam ſententiam probare contendit ſect. 3. num. 17 ex dictis Ariſtotelis verbis, & aliis eiuſdem capitis. *Item ſecundum quod habent finem, perfecta dicuntur*, quæ ſane de perfectis, & bonis moraliter Ariſtoteles dicit ; non autem de bonis, & perfectis naturalibus, qua talibus : de quibus verba priùs recitata : Proximis ſiquidem immediatè huic de bonitate, & perfectione morali : *item, quorum finis ſtudioſus* (honeſtus) *eſt, perfecta dicuntur* ; ſententiæ verbis illis, *etenim, &c.* rationem reddit. De qua etiam morali bonitate, perfectioneque aiebat Ariſtoteles. *Alia autem, vt finis, & bonum aliorum, id enim cuius gratia optimum*, (aliorum reſpectu) *& finis aliorum vult eſſe* ; quæ illuſtrat Sanctus Thomas 1. p. quæſt. 5. a. 4. Huius etiam verba, ex eiuſdem quæſt. art. 1. ad 1. pro ſe recitat Ruiz num. 18. quæ ſic habent. *Bonum dicit rationem perfecti, quia eſt appetibile* (ſcilicet per ſe) *& per conſequens dicit rationem vltimi, vnde id quod eſt vltimò perfectum dicitur bonum ſimpliciter.*

8. Verùm nihil contra concluſionem noſtram, & pro aduerſa noſtri Ruiz deduci ex his locis conſtat : in ſola quippe eſſentia, ſicut eſſendi ſoliditas, nec ſolum apparens, (in qua veritas metaphyſicè conſtat) ita & integritas, totalitaſque, & complectio eſſendi diuina (in qua ſtat bonitas) & perfectio reperitur : atque identitatis iure reliquis diuinis formaliter metaphyſicè communicatur : indeque perſonalia, & attributalia reliqua amabilia, ſummèque amabilia, perfecta, & bona adiectiuè ſunt ; non quidem è formali, & metaphyſico cuiuſque conceptu, tanquam formali obiecto, ſed ſolum materiali : quodque eſſentiæ, & bonitatis diuinæ, quæ extra illorum conceptum prorſus eſt, cuique eorum adiunctæ, ratione ametur : id quod Patrum teſtimonia ab eodem poſita Doctore eadem ſect. & inde ducta argumenta ſolummodo probant, vt videbimus certam. 2. num. 2. 3. & 4. ſubtiliora, & contra nos veriſimiliora obiecimus citata d. 6. de Trinit. q. 3. certam. 4. vbi ea diluimus : quibus proinde repetendis hîc abſtinemus.

CERTAMEN II.

Diuina reliqua obiecta diuinæ volitionis materialia ſunt.

1. Concluſionem hanc probant Patrum teſtimonia plurima, quæ recitat, ac citat contra præcedentem, vt diximus, concluſionem Ruiz ſect. 3. num. 12. qui iuxta lectionem Septuaginta verſus illius Prouerb. 8. *cum eo eram cuncta componens, & delectabar per ſingulos dies, ludens coram eo omni tempore* : quem ita vertunt, *ego eram, cui adgaudebat quotidie, ſeu iucundabar in facie eius.* Patris erga ſecundam perſonam amorem probant : ſunt autem Alex. Alexandrin. epiſt. ad Alexand. Conſtant. libro 1. Actor. ante Concil. Nicæ. Iuſtin. Dialog. cum Tripho. verſ. med. Athan. orat. 2. Cont. Arian. verſ. med. dicens : *Deus ipſe eius imaginis genitor eſt : quam contuendo exhilaratur, vt ipſe filius dicit ; ego eram in quo gaudebat*, & poſt medium, *quomodo, ſi filius perfectus non erat, Pater in eo ſibi gratulabatur ? Aut, ſi nunc tandem melioratus eſt, quomodo antea potuit oblectari coram Patre ?* orat. 3. contra eoſdem ex eodem verſ. & lect. *Ego eram cui aggratulabatur, quotidie autem exhilarabar in conſpectu eius* : ſtatim ferè ſubdit, *in quo porrò lætatur Pater, niſi cum intuetur ſeipſum in ſui ipſius imagine, quod eſt verbum eius ?* ſub inferius : *quomodo filius exhilarari poſſet, niſi eo modo, quo ſe intuetur in Patre ?* orat. 4. cont. eoſd. fine. Ex ſequenti autem textu, *ludens coram eo omni tempore ludens in orbe terrarum ; & deliciæ meæ eſſe cum filiis hominum*, deducit ; *vt exhilaritate in filio, qui eſt imago cauſam trahat exhilaratio in hominibus conditis ad imaginem Dei.*

2. Hæc ſanè omnia apertè ex Patribus hiſce probant perſonas ipſas, etiam qua tales, atque, vt Patrem, & filium, inuicem amari : ſed ex poſtremo loco contendit Ruiz perſonam filij qua perſonam, & imaginem Patris eſſe rationem formalem, ob quam à Patre ametur : ſiquidem ratio formalis, ob quam homines à Deo amantur ex Athanaſio, ac proinde vt ſpecificatiuum, & rationem formalem, nec materiale ſolum obiectum, diuini amoris eſt : quia ob purè materiale obiectum nil vlterius amatur : cæterum ex hoc ipſo loco, & dictis controu. de Trinit. d. 3. pro generatione Filij præ Spiritu Sancto facile reſpondetur, ac etiam d. de propriis, & appropriatis perſonarum q. 2. vbi de ratione imaginis filij propria egimus, ſatisfit : ſiquidem, vt ibi diximus, filij, & imaginis naturalis ratio in ſimilitudine ſumma naturæ Paternæ conſiſtit : hæc autem in communicatione naturæ paternæ cum fœcunditate adiotta, quæ tota naturæ eſt : nihil omninò conferente filij, aut patris perſonalitate præter diſtinctionem à perſona, ſeu termino producendo, qua energia, & virtus productiua ad intra (quæ tota naturæ eſt) ab impedimento identitatis cum perſona producenda, quatenus cum producente ab illa diſtincta identificatur, expeditur ; cum autem dicat amari à Patre, vt imaginem, atque in natura imago ſit, non in perſonalitate, qua eſt filius à Patre diſſimilis, & diuerſus : manifeſtum eſt rationem cur ametur à Patre filius, naturam eſſe, non perſonalitatem.

3. Confirmatur : quia teſtimoniis recitatis ex orat. 3.

contra Arrian. ait, Patrem in filio, filiumque in patre earum gaudere quatenus alter in altero ſe ipſum inuicem intuetur, quatenus alter alteri ſimilis inuicem eſt, non autem ſimiles in perſonalitatibus ſunt, ſed in natura: ergo ratione naturæ, non autem perſonalitatum, ſe alter in altero viciſſim intuetur, ac ſe inuicem amant: confirmatur ſecundo ex ipſo teſtimonio, quod nobis opponitur: ex eo enim, quod in filio, tanquam in imagine, Pater exhilaretur exhilarari ipſum in hominibus ait, qui imagines Dei ſunt: ſunt autem homines imagines Dei in natura tribus perſonis communi, non perſonalibus proprietatibus, vti ex illo Geneſ. 1. *faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram*; (hoc eſt omnibus tribus communem) apertè euincitur: quod autem ex terminatione primaria amoris diuini ad imaginem primariam, quæ in filio diuino eſt, quam ad ſecundariam arguebatur, momenti alicuius non eſt.

4. Non enim ideo dicitur: quia ratio amandi creaturas, etiam ſecundum perſonalia, & propria præciſè filius ſit: ſed quia ratio imaginis & ſimilitudinis in natura diuina, ob quam, & filius, & homines amantur; primario, & principaliter, & perfectiſſime in filio eſt per ſimilitudinem identitatis phyſicæ in natura cum Patre: in hominibus per aliqualem ſecundariam participationem, & naturalem imitationem naturæ diuinæ per phyſice ab illa diuerſam naturam ſuam humanam: quare, & filius primario amabilis ob naturam diuinam, quam reuera identice habet, eſſe debet: homines verò ſecundariò: & vtrique ſecundum id, quo à natura differunt diuina ſolum materialiter amabiles a Deo ſint. Nam in obiectis purè materialibus locus primario, & ſecundario obiecto eſt, vt mille obuiis exemplis conſtat.

5. Sed ad præſentem concluſionem verſum illum Prouerb. 8. ſic legens, *Ego eram apud quam gaudebat* (Pater) *quotidie verò lætabar in vultu eius*, de æterna generatione intellexit Euſeb. Cæſari. 5. demonſtr. Euang. ſub finem, & Tertullian. contra Praxeam c. 6. *ego eram cum illo compingens, ego eram, ad quam gaudebat, quotidie autem oblectabar in perſona ipſius*; quibus mutuum amorem perſonarum Patris, & filij expreſſit, & Patris quidem erga filium amor ſæpiſſimè in Euangelio exprimitur: Matth. 3. *Hic eſt filius meus dilectus*: & rurſus cap. 17. atque 2. Pet. cap. 1. & Lucæ 9. Apud quem c. 1. & Marci 1. *Tu es filius meus dilectus*. Ioan. 3. *Pater diligit Filium*, cap. 5. *Pater enim diligit Filium ſuum*, & cap. 10. *Propterea me diligit Pater*. c. 15. *Sicut dilexit me Pater*, & *quia dilexit me ante conſtitutionem*. Filij verò in Patre amando viciſſitudo. Ioan. 14. *quia diligo Patrem*. Accedunt teſtimonia Patrum aſſerentium filium voluntate, ac beneplacito Patris genitum eſſe, quæ oppoſuimus diſput. 3. de Trinit. contra dogmaticam filij proceſſionem per intellectum, ac non per voluntatem formaliter: ac de amore, & voluntate complacentiæ Patris in filio genito, non autem ipſius generationem origine præcedente explicuimus. Ad Spiritum verò Sanctum, immò ad reliqua prædicata, ſeu attributa diuinum amorem terminari ex eis etiam locis proximum eſt: cum eis omnibus æque identice abſolutiſſima entitas, ſeu bonitas, & perfectio diuina (quæ tota ratio amandi Deo eſt) atque Patri, & Filio adſit.

CERTAMEN III.

Oppoſitionibus occurritur.

1. QVæ perſonalia & attributalia non materialia purè obiecta diuinæ volitionis eſſe poterant contendere & præſentis quæſtionis concluſionem vtramque impugnare, diruta à nobis ſunt ſine diſput. 1. atque in hac quæſt. certam. 1. & cert. 2. à num. 2. Obiicies tamen contra concluſionem primam. Deus, quia eſt bonus vult ſe: ſiquidem ratione ſuæ bonitatis, tanquam obiecti formalis, & ſpecificatiui ſuæ volitionis: cum autem amor erga ſeipſum optimus amor & honeſtiſſimus ſit, in eo amore bonitas, & honeſtas moralis diuina erit, quæ & bonitatem diuinam cum aliis bonitatis entitatiuæ, & perfectionis phyſicæ, ac metaphyſicæ, ac inſuper vtilitatis, & proficuitatis creaturis omnibus integram bonitatem Dei, ſeu amoris diuini ſpecificatiuam conſtituit, Deumque bonum moraliter formaliter reddat: Vnde hæc etiam propoſitio vera iuxta concluſionem noſtram primam erit. *Deus eſt bonus, quia amat ſe*; quare, & ſe amabit, quia bonus eſt, & bonus erit, quia ſe amat, circulo nimirum vitioſo, & repugnante; ac rurſus ſpecificatiuum diuini amoris adæquatum, quod ex tribus hiſce bonitatibus conflatur, ipſum amorem præcedet, & ſubſequetur: quod non minus repugnat. Repugnantiam primam duarum illarum propoſitionum obiecit ſibi quondam Richardus in 1. d. 45. a. 1. quæſt. 3. ex quo, & ſibi etiam oppoſuit Ruiz vbi proxime ſect. 4.

2. Reſpondet autem vterque vtriuſque propoſitionis veritatem abſque vlla repugnantia conſiſtere: quia cauſales illæ in diuerſo genere cauſæ verificantur. Amor ſiquidem formalis affectiua bonitas, & Deum bonitate morali bonum conſtituens eſt; non autem Phyſica, & tranſcendentalis, à qua ſolummodo, non à morali, amor ipſe ſpecificatur in genere alio cauſæ obiectiuæ, ratione cuius dependentiæ, ſeu prioritatis intentionalis veræ ſolum, vera & alia propoſitio eſt: *Deus ſe amat quia bonus eſt*; quia denotatur prioritas obiectiua, quam tranſcendentalis Dei bonitas reſpectu diuini amoris habet. Odi ſemper ſolutiones implexè duplicatas, quæ ligant potius, quam ſoluunt, difficultates. Diuerſum genus cauſæ exiſtentiam actualem requirenti ad cauſandum (vt in præſenti bonitas obiectiua Dei, & Amor diuinus) mutuæ cauſalitatis repugnantiam non eluat: vt vidimus in Phyſicis controu. de cauſis: quod item bonitas moralis, & affectiua tota Dei bonitas obiectiua non ſit, refert nihili ad difficultatis ſolutionem; ſi tamen pars obiecti ſpecificatiui neceſſari) Amoris diuini eſſe admittatur: neque enim minus repugnat aliquid ſeipſum partialiter, quam totaliter, præcedere: ſola ergo ſolutio ſolida in eo ſtare debet: quod bonitas, & honeſtas moralis amoris, & affectus diuini ipſum, ne inadæquate quidem ſpecificet, ſed ſola phyſica, & entitatiua bonitas diuina illum ſpecificet adæquatè, ad quam tandem it DD. confugere: quare otioſe reliqua monerunt, vt difficultatem ſoluerent, ſi hanc in ſuis principiis poſſint tueri: etenim, cum aſſerant diuina omnia prædicata bonitatem formaliter metaphyſice in ſe habere, atque ſpecificatiuum diuini Amoris æque neceſſariò, vt ex Ruiz certam. 1. retulimus, tum diuinus Amor, tum moralis honeſtas diuina amoris illius (immò quæ Ruiz teſte amor ipſe eſt) diuinum prædicatum ſit, ſui ipſius inadæquatum ſpecificatiuum, repugnantia aperta in eorum ſententia erit.

3. Verùm in noſtris principiis facile ea ſolutio conſiſtit: ſed animaduertere oportet oppoſitas cauſalitatis mutuæ repugnantias in amore Dei erga ſeipſum (in quo tantopere præfati Doctores verantur) nullum locum habere: quia Amor Dei erga ſeipſum, etſi nobiliſſimus ſit, non tamen vllam Deo bonitatem moralem, ſiue honeſtatem affert, quæ eſſentia ſua dicit amoris, ſeu affectus honeſti libertatem amori Dei erga ſe ipſum natura ſua neceſſariò prorſus repugnantem; quare, & moralis bonitas, ſeu honeſtas amoris ſui in Deo repugnabit: phyſicam verò, & metaphyſicam bonitatem entitatiuam de ſe formaliter metaphyſicè non habet, vt diximus, ſicuti, nec reliqua diuina à bonitate, & eſſentia diuina: quare ratione amoris ſui falſa illa propoſitio eſt, *quia Deus ſe amat bonus eſt*; ſiquidem, nec phyſice, nec metaphyſice, nec moraliter, & honeſtè amor ſui in Deo bonitas formaliter eſt: quare nec aliquo bonitatis genere bonum conſtituit, ceſſatque mutuæ cauſalitatis circulus, & rationum cauſalium repugnantia; ſed quoniam Deus moralem abſque dubio honeſtatem in liberis erga obiecta alia honeſta affectibus habet, videndum explicandumque eſt, an, & quomodo moralis hæc diuina bonitas ad diuini amoris ſpecificatiuum pertineat vel non pertineat? ſi autem pertineat, mutuarum cauſalitatum repugnantias, & circularium rationum ineptias oppoſitas incurremus.

4. In noſtris autem principiis oſtendi facile poteſt honeſtatem, ſiue bonitatem moralem amoris diuini habeti.

liberi, quatenus ad obiecta alia honeſta ſe extendit, ſpecificatiuum diuini amoris, ſeu rationcio bonitatis, ob quam amor à Deo intentionaliter elicitur, neque eſſe, neque ex parte adhuc conſtituere: etenim in duplici ſtatu, ſiue ſigno moralis Dei honeſtas conſiderari poteſt. Primùm eſt in actu primo: nempe pro inclinatione, vel potius determinatione, quoad ſpeciem, diuinæ voluntatis ad honeſtum præ turpi obiecto proſequendum: & id quidem duplici ex parte conſtituitur, nempe voluntate perfectiſſima Dei, & ſumma phyſicè, & metaphyſicè eſſentiæ diuinæ obiectiua bonitate: quæ, ui neceſſitate ad ſui amorem diuinam rapere voluntatem, nec ad affectum honeſtiſſimum, ſummeque, & infinitè bonum moraliter intentionaliter moueret: quare, obiectiuè loquendo, omnem moralem honeſtatem continet, atque malitiæ omni obiectiuè aduerſatur; vnde amor ab ea bonitate ſpecificatus odium formale malitiæ omnis eſt, atque ab omni obiecto inhoneſto formalis auerſio, vt ſupra dicebamus: atque quidem neceſſaria, atque eſt diuinæ illius, & ſummæ bonitatis formalis proſecutio; quare etiam ex libertatis defectu odium hoc, etſi obiectiuè honeſtum bonumque moraliter ſit, non tamen abſolutè bonum moraliter eſt; ſicuti eadem defectu libertatis bona moraliter abſolutè non eſt diuinæ bonitatis proſequutio: cum autem honeſta obiecta moralium virtutum, miſericordiæ, iuſtitiæ, &c. pro poſteriori occurrant, liberéque diuinus amor ad ea extenditur, hanc, vel illam exercite, abſque vlla ſui variatione proſequendo: honeſtas quidem moralis exercite, & in actu ſecundo eſt; ſed quæ ſui amorem minimè ſpecificet, etſi propter ipſas ametur: quia ex bonitate illa phyſica, & metaphyſica ſumma, atque infinita Deitatis, totum amorem indiuiſibilem diuinum ſpecificatum obiectiue, & conſtitutum ſupponit: quare nil iſtic habet, quod obiectiue, quoad eius conſtitutionem, & ſpecificationem, agat.

5. Opponeſ ſecundò contra ſecundam concluſionem: ſi enim amoris diuini diuina omnia obiecta materialia ſunt, & quæ propter diuinam bonitatem hactenus explicatam amentur: ergo, & ita etiam à Deo diuinus amabitur amor, & rurſus ob eandem rationem reflexus hic amor amabitur amore reflexiori: ſicque dabitur reflexiorum, & reflexiorum amorum proceſſus infinitus repugnans: quare diuina omnia vniuerſim amari, atque amoris diuini obiecta materialia eſſe, negare ſatius erit. Cæterùm diuinum amorem, immò, & noſtrum à nobis amari docuit expreſſè Auguſtinus de Ciuitate Dei, cap. 8. his verbis. *De amore, quo amamus, vtrum & ipſe ametur, non dictum eſt. Ametur tamen: & hinc probamus quod in omnibus, quæ rectius amantur, ipſe magis ametur. Neque enim vir bonus merito dicitur qui ſcit, quod bonum eſt, ſed qui diligit. Cur ergo, & in nobis ipſis non & ipſum amorem nos amare ſentimus, quo amamus quidquid boni eſt: etenim amor, quo amatur quod amandum non eſt: & iſtum amorem odit in ſe, qui illum diligit, quo id amatur, quod amandum eſt.* Et de amore Dei refert Ruiz ſect. 4. à num. 4. teſtimonia quædam Dionyſij 4. de diuinis nominibus & Hieroth. ibid. ab eodem recitati: & Maximi Centur. 8. cap. 88. apud Cipariſſiotum decade 8. cap. 5. ſub init. quæ de circulari diuini amoris motu à bono ſummo progredientis, & in ipſum reuertentis ſunt; non autem de reflexione amoris diuini in ſeipſum. Negari autem nequit perfectiorem, magiſque voluntariam eſſe tendentiam in bonum, qua & ipſe amor boni ametur ſicut perfectior, certiorque, & euidentior ſubiectiuè eſt ſcientia illius, qui non ſcit ſolum, ſed & ſcire ſe reflexè nouit: quare nec diuino amori ea perfectio deneganda eſt: ſicuti neque Scientiæ diuinæ, vt vidimus controu. 1. præterquam quod id ipſum ratio à priori data certam. 2. n. 5. fine euincit.

6. Oppoſitam verò difficultatem de infinita reflexione amoris diuini in ſimili attigimus controu. 2. d. 2. q. 5. certam. 1. de cognitione Scientiæ Dei, tanquam materialis obiecti per ſe ipſam & d. 3. quæſt. 4. certam. 2. vbi contra plures recitatos certam. 3. num. 2. infinitum ſcientiarum reflexarum, & reflexarum metaphyſicè diuerſarum à Deo reiecimus, & contra noſtrum Ruiz de Montoya relatum eodem certam. num. 1. ſtatuimus Scientiam Dei directam alia adhuc metaphyſicè diuerſa, quæ ſupra ipſam formaliter reflectat, minimè egere, vt à Deo formaliter cognoſcatur: quia ex vna parte ſcientiæ à ſuo obiecto materiali, formalis adhuc, diſtinctio opus non eſt, vt vidimus primo loco citato ex contr. 2. atque, vt vidimus ſecundo loco ex eadem controuerſia, infinitas ſimpliciter, atque ea genere, & conceptu ſuo per denegationem termini, etiam extrinſeci, quæ ſcientiæ Dei (ſicut & diuinis reliquis, qua diuinis) competit, pluralitati etiam metaphyſicæ, formalium ſcientiarum Dei (ſine qua directa, & reflexa, adhuc formaliter metaphyſicè eſſe nequit) omninò repugnat. Hæc autem omnia in amore diuino concurrunt. Siquidem, & infinitus ſimpliciter, & è genere, & conceptu ſuo per denegationem termini, etiam extrinſeci, eſt, æque, ac ſcientia, & purè, vt nuper diximus, terminatiuum obiectum: quare amare alio reflexo, adhuc formaliter, & metaphyſicè, diuerſo, amari à Deo repugnat: vnde etſi in amore creato opus alio reflexo ſit, vt ametur; ſecus in diuino vt primo loco citato ex controu. 2. vidimus. Ceſſat ergo reflexionis infinitæ difficultas.

QVÆSTIO II.

An Deus creata obiecta ſecundum ſe ſumpta omnia vniuerſim amet, & ſingulatim, etiam, quà poſſibilia.

QVÆSTIONIS titulus explicatione non eget. Dei amorem ad creata obiecta abſolutè exiſtentia vel extitura terminari, ſuppoſitione potiùs, quam diſputatione dignum eſt: Siquidem ſcriptura ſæpe id expreſſit Pſalm. 20. *Vita in voluntate eius*, & infra, *In voluntate tua præſtitiſti decori meo virtutem.*

CERTAMEN I.

Omnia vniuerſim, & ſingulatim, creata amat Deus.

1. PRæmiſſa hæc firmantur Pſalm. 113. *Omnia quæcunque voluit fecit.* Sap. 11. *Diligis omnia, quæ ſunt, & nihil odiſti eorum, quæ feciſti, & quomodo poſſet aliquid permanere niſi tu voluiſſes.* Ad Epheſ. 1. *Qui operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ.* Ad Theſſal. 4. *Hæc eſt voluntas Dei ſanctificatio veſtra.* Hæc rerum; perſonarum autem creatarum amorem Dei exprimunt ſequentia Pſalm. 17. *ſaluum me fecit quoniam voluit me.* Hierem. 31. *In charitate perpetua dilexi te.* Ioan. 14. *Pater meus diliget eum* cap. 16. *Ipſe Pater amat vos*: & plura alia paſſim occurrunt; quæ omnia, vt patet, de exiſtentibus, vel futuris abſolutè aperta ſunt: quare de creatorum pro ſtatu abſolutæ exiſtentiæ diuino amore diſputationi Theologicæ locum non relinquunt: maximè, cum pro eo ſtatu nihil contra diuinum creaturarum, ſiue perſonarum amorem à ratione obijci poſſit.

2. Inde verò dubium aliud inſurgit. An ſcilicet Deus omnia velit, ſicuti omnia ſcit, & omnia poteſt? Nam abſolutè exiſtentia, vel extitura creata omnia non ſunt: cum omnia quæ intra poſſibilitatem clauduntur, nunquam ad abſolutam exiſtentiam à pertinentia, excluſa, neque vſquam excludenda à creaturis ſint, de quibus nihil, eorumque diuino Amore in ſcriptura habetur: item peccata, & opera praua non vult Deus, quæ tamen ſcit, ea Patrum, & Theologorum omnium ſententia. Ob quæ S. Thom. 1. part. quæſt. 19. a. 5. ad 6. & a. 6.

Digitized by Google

a. 2.6. ad 2. & 1. contra Gent.cap.81. fine. S. Bonauent. in 1. d.45. a.1. q.2. vbi Carthuſ. quæſt.1. colum. penult. Albert.1. part. quæſt.79. m. 2. a. 1. particula 2. negant Deum omniuolentem eſſe, ſicuti Omniſcius, & Omnipotens eſt. Aliam huius ſententiæ addit S. Thomas rationem: quia appetitio rerum ſecundùm ſe ſumptarum ad res, vt in ſe ipſis ſunt, tendit: aſt cognitio in res, vt ſunt in cognoſcente: eſt autem in Deo quidquid habet rationem entis, & veri: ac proinde à Deo cognoſcitur; non autem id totum exiſtit in rebus: quare, nec res omnes amantur. Et citat. d.3. ad 6. infert, Deum neceſſariò omnia ſcire, quia ſcibilia omnia habent in Deo neceſſarium eſſe, non velle autem neceſſariò omnia, quæ vult: quia in ſe ipſis non habent abſolutam neceſſitatem. Contra hanc verò rationem arguit Caietanus: quia ſecundum poſſibilitatem, ſicut neceſſariò ſunt poſſibilia, & neceſſariò ſciuntur à Deo; ita & amabilia, ac neceſſariò à Deo amantur complacentia ſimplici: ſecundùm ſtatum verò abſolutæ exiſtentiæ neceſſariò, nec diliguntur, nec amantur, ſed contingenter, quia neceſſitatem illius exiſtentiæ abſolutæ non habent. Alias addit rationes S.Thom. inferiùs attingendas.

3. Hugo Victorinus peculiari libello, & tract.1.Summæ probat Deum æque Omniuolentem, atque Omnipotentem eſſe: quia quidquid poteſt vult ſe poſſe; etſi non velit eſſe quidquid poteſt. Secundò: quia, vt quæ poteſt, abſolutè ſint, neceſſe eſt, vt ea abſolute Deus eſſe velit: nec aliter poteſt ea abſolute producere, & ponere in ſuo eſſe, niſi cum ſubordinatione potentiæ ſuæ ad ſuam voluntatem: vt Dei potentia, conditionata ſit poteſtas producendi, ſi Deus velit; iuxta illud, *ſubeſt tibi, cum volueris poſſe.* Tertiò: quia de omnibus poſſibilibus alteram contradictionis partem poſitiuè vult Deus: nempe de aliquibus, vt abſolutè ſint, de aliis, vt non ſint. Quartò: quia etiam de actionibus prauis vult Deus quidquid ſine deordinatione eſt, atque abſolutè abſque imperfectione amabile. Hæc approbat Ruiz d.7.ſect.3.num.... Et Sancti Thomæ ſententiam cum vtraque relata opinione conciliat à numer.10. concl.2. æſtimans S. Thomæ ſententiam eſſe de voluntate ſolummodo efficaci, & circa abſolutè exiſtentia creata ſolum, non autem circa poſſibilia, quæ omnia in ſe bona, & amabilia, nec moraliter de ſe deordinata & mala (ac ſubinde abſque imperfectione voluntatis, & dictaminis intellectus amabilia) Deum ſimplici complacentia proſequi putat. Verùm S. Thom. non ita amari à Deo poſſibilia conſtanter docuit: vt certamine 2. monſtrauimus, & eiusratio ſecunda à Ruiz recitata n.11.init. id apertè demonſtrat.

4. Denique concludit Ruiz num.13. concluſ.3. Deum non eſſe omniuolentem æque, ac eſt omnipotens, & omniſcius. Probat, quia omnipotentia, & ſcientia circa ſua obiecta verſantur, quanta poſſunt plenitudine verſari, ſecus autem volitio Dei, quæ circa pleraque poſſibilia nuſquam abſolutè futura tota plenitudine, qua poteſt, non verſatur; cum non verſetur efficaciter, vt poteſt, circa illa: cæterum, etſi diſcrimen hoc inter volitionem, & ſcientiam inueniatur, ſecus inter volitionem, & omnipotentiam: ſiquidem non minus omnipotentia, quam volitio, poteſt circa ſuum terminum, ſcilicet poſſibilia, efficaciter verſari: & tamen circa ea omnia, circa quæ volitio efficaciter non verſatur, nec verſatur ipſa efficaciter: quare nec tota plenitudine qua poteſt. Et quidem, vt res dilucide hæc, ac ſine æquiuocatione vlla inter extrema comparationis huius explicetur, de volitione, ſcientia, & omnipotentia in actu, tam primo, quàm ſecundo conſideratis ſeorſim examinanda, ac definienda erit difficultas præſens.

5. Dico primò: Conſideratis in actu primo his tribus, ſcilicet intellectu, potentiâ, & voluntate, obiectorum materialium intellectus diuini ſphæra amplior abſolutè, quàm potentiæ, & voluntatis diuinæ ſphæras, quarum eſt omnino æqualis, proportionaliter tamen loquendo tribus hiſce æqua ſphæra eſt. Tres partes continet concluſio, facile tamen probandas. Prima de ampliori ſphæra obiectorum materialium intellectus diuini probatur; quia extenditur ad mala culpæ, & chimæras, ad quæ, nec Dei omnipotentia, nec voluntas extenditur: cum ea Deus, nec poſſit facere, nec velle etſi intellectu diuino chimæræ, & rationis entia poſſint vt vidimus controu.1. compingi. Secunda pars de æqualitate ſphæræ obiectorum materialium omnipotentiæ, & voluntatis diuinæ probatur: quia quæcunque Deus obiecta materialia extrinſeca (de quibus eſt in præſenti diſputatio; nam intrinſeca poteſt velle, quæ facere nequit) poteſt efficere, poteſt & velle, nec poteſt quidquam facere, quod velle non poſſit; cum eſſentialiter eius potentia ipſius ſubordinetur voluntati, ſitque agentis rationalis, & liberi potentia omnium opinione; atque in noſtra veriſimiliori, nil aliud omnipotentia, quàm Dei voluntas ſit. Nec obſtat abſolutas rerum negationes obiectum materiale diuinæ voluntatis eſſe, non autem omnipotentiæ: in ea quippe noſtra opinione falſum eſt, & repugnans. In omnium verò ſententia, quomodo abſolutè factibiles negationes ſunt, nempe per actionis ſuſpenſionem, ab omnipotentia eſſe poſſunt. Tertia pars probatur; quia ſicut, quidquid obiectiuè verum, & cognoſcibile eſt, ita quidquid factibile, & bonum, ſeu amabile eſt, fieri, & amari à Deo poteſt, ſiue liberè, ſiue neceſſariò. Quare concluſio hæc non pendet à bonitate, & amabilitate obiecta, vel eius defectu poſſibilibus qua talibus vel aliis quibuſvis obiectis.

6. Dico ſecundò, comparatis his tribus in actu ſecundo, ſcientia, actione, & volitione exercitè ſumptis, ſphæra obiectorum materialium ſcientiæ non ſolum abſolute, ſed & proportionaliter loquendo multò amplior adhuc eſt, quam ſphæra duarum reliquarum. Prima pars quoad maiorem abſolutè amplitudinem ſcientiæ, & Sanctorum Thomæ, & Bonauenturæ, ac reliquorum primæ ſententiæ, probatur facile: quia Deus ſcibilia omnia in actu ſecundo, & exercitè ſcit, quæ multò plura ſunt, quàm à Deo amabilia, & factibilia, vt vidimus. Quod autem ea omnia Deus actu & exercitè ſciat, probatum abundè à nobis eſt controu.1. atque à Sancto Thoma proxime ratione ſecunda: quia poſſe non intelligere, ſeu ignorare aliquid ſecundum ſe ſcibile, imperfectio intellectus, ſeu intellectiui eſt: quare ſummè ac perfectiſſimè intellectiuus Deus determinatus in actu primo eſt ad neceſſariam ſcibilium, & veritatum omnium cognitionem; ſecus autem perfectè potentis, ſcilicet liberi in volendo, & operando: (amoris ſcilicet, & operationis ſuæ Domini actualis) obiecti volitio, & operatio. Quoad maiorem autem, adhuc proportionaliter, ſphæræ obiectorum ſcientiæ amplitudinem, etſi non expreſſa, eorundem Doctorum virtute tamen, & implicitè, & eorum, & plurium quos recitabimus certam.2. ſententia eſt: Quia, vt non eſſet amplior exercitè proportionaliter ſphæra ſcientiæ, oporteret, vt ad omnia amabilia, & bona obiectiuè Dei volitio extenderetur exercitè: ſicuti Dei ſcientia ad omnia vera, & ſcibilia exercitè extenditur. Non autem ad omnia bona, & amabilia obiectiuè extrinſeca Dei volitio, nedum omnipotentiæ operatio, exercitè ſe extendit: ergo ſcientiæ ſphæra, adhuc proportionaliter, amplior eſt, quam ſphæra voluntatis, & omnipotentiæ in actu ſecundo ſeu operationis, & volitionis exercitè ſumptæ erga ſua obiecta.

7. Minor (quæ ſola probationem deſiderat) probatur, quia, etſi poſſibilia, qua talia, bona ſint, vt aduerſariæ ſententiæ Doctores volunt: ea tamen, qua poſſibilia præciſè non amaret Deus, vt decurſu quæſtionis conſtabit: immò verò, neque creata abſolutè exiſtentia, vel futura, ſi ea abſque libera Dei voluntate, & eſſe in rebus poſſent, & fierent, & præciſa abſoluta bonitate, quam haberent, à Deo amari minimè inferretur; quia creata bonitas limitata, neque ab imperfectione procul immunis eſt, nec noſtram quidem, nedum diuinam voluntatem ſummè perfectam, in ſui amorem neceſſariò rapiens: proinde Dei erga creata abſolutè exiſtentia amor aſſeritur ex eorum indigentia, vt ſint, non autem ex vi, & motione irreſiſtibili à diuina voluntate, vt amentur, quia bona ſunt: quam rationem attigit Sanctus Thomas citato argumento 4. ſcilicet Dei exercitè erga creata amorem, non ad eum perficiendum, ſicut ſcientia eius tendit; ſed potius ad creata ipſa perficienda tendere: quod ipſi neceſſarium

non

non eſt: cuius rationem aliam, & à priori adhibet Sanctus Thomas ſupra ea diuinæ voluntatis perfectiſſima libertate; etenim, etſi poſſe aliquid ſcibile non ſcire, ſeu ignorare intellectiuæ facultatis non virtus, potentia, aut perfectio ſit, ſed imperfectio potius, & potentiæ defectus; at poſſe non amare ea, quæ neceſſaria ad finem, ſiue *vni*, ſiue *ei* non ſunt, maxima perfectio, & poteſtas voluntatis eſt; nempe eius libertas & ad vtrumuis poteſtas: at creata neceſſaria non ſunt ad finem *eius*, nempe Deum, quem ſolum Deus neceſſariò amat: ergo poſſe illa non amare maxima perfectio diuinæ voluntatis eſt.

8. Dixi autem de volitione diuina exercitè ſe erga creata habente, & ita conſiderata: conſiderata enim ſecundum ſe totam non minus amplum, magiſue anguſtum obiectum materiale extrinſecum habet, quàm diuina voluntas: ſicut enim hæc eſt, ſecundum intrinſecum conſiderata omnis boni, & amabilis ex parte obiecti voluntas, facultaſque ad id totum amandum, ita, & Dei volitio in actu ſecundo infinita, & omnivolitio formalis, & in actu ſecundo eſt, ob rationes eaſdem, qua Dei ſcientiam è conceptu, & eſſentia ſua metaphyſica indiuiſibiliter infinitam è genere ſuo, & omniſcientiam eſſe oſtendimus ſemel controu. 2. & vniuerſim de omni prædicato diuino controu. 1. cum autem exercitè erga creata addimus, liberum einſdemmet formalis volitionis phyſice & metaphyſice inuariatæ erga creata exercitium ſignificamus, quod erga aliqua ſolummodo eſt, non erga creata bona, & obiectiue amabilia omnia. Etſi autem myſterium viatorum omnium captum ſuperans de decreti diuini libertate contineat, inferius pro noſtro modulo explicandum: oſtenditur tamen (quod præſentis loci eſt) volitionis diuinæ exercitæ erga creata ſumptæ ſphæram obiectiuam, etiam proportionaliter ſphæra ſcientiæ diuinæ obiectiua eſſe anguſtiorem; ſecus autem, ſi volitio tota ſua latitudine ſine eo addito vſurpetur: ſic enim omnivolitio eſt, ſicuti & eſt omniſcientia illa.

9. De voluntate verò, & omnipotentia in actu ſecundo ſiue pro volitione, & operatione ſumptis, dicendum vltimo in hac difficultate eſt: tam abſolute, quam exercitè erga creata Dei volitione accepta ſphæram obiectiuam ampliorem ſphæra omnipotentiæ habere. Abſolutè enim omniuolitio eſt, ac proinde æquam cum omnipotentia ſphæram obiectiuam habet: cum tamen omnipotentiæ actus ſecundus, ſiue operatio circa abſolutè exiſtentia, vel extitura, aut præterita (quæ minor longe poſſibilium pars eſt, ſolummodo ſit) de volitione exercita erga creata obiecta adhuc ſumpta, probatur etiam facile: quia Dei volitio non ſolùm circa creata, quæ aliquando abſolute fuêre, ſunt, vel erunt, (vltra quæ potentiæ non ſe extendit operatio) libere efficaciter extenditur; ſed etiam circa exiſtentiam eorum, quæ abſolutè, nec ſunt, nec fuêre, nec erunt inefficaci deſiderio libere ſe exercet.

10. Dicendum tandem eſt: omnia etiam viliſſima, quę Deus fecit, immò plura alia, quæ non fecit, diligit tamen, (vt ex memorato nuper deſiderio eius inefficaci conſtat) ſecundum atomas ipſorum differentias amat. Hoc probatum eſt in ſimili de ſcientia controu. 2. diſput. 4. q. 2. à certam. 2. contra aliquorum errores recitatos certam. 1. vbi ab eis aliquos Doctores præſertim Hieronymum vindicauimus. Obiectioni autem, quod ex obiectorum vilitate diuina ſcientia, ſeu volitio vileſcerent ratione, exemplo radiorum ſolarium ſtercora luſtrantium confirmata cum Nemeſſio occurrimus. Quoad volitionem autem occurrit Auguſtinus recitatus, certam. 2. numer. 5. init. Occurrentque plura Patrum teſtimonia recitanda contra ſimilem errorem in Dei prouidentia controu. 6. d. 1. Probabuntque teſtimonia alia ſcripturæ, & Patrum præſentem de volitione Dei erga viliſſima quæque ſingulatim concluſionem, quam probant, recitata omnia ex ſcriptura num. 1. ac frequens illud Gen. *vidit quod eſſet bonum* etiam de reptilibus dictum, & *vidit cuncta quæ fecerat, & erant valde bona*, ſcientia vtique approbationis: quæ Dei de reptilibus, cunctiſque a ſe factis complacentiam inuoluit: & alia ſexcenta. Rationes Theologicæ eædem ſunt, quæ pro eorundem ſcientia dedimus ex omniſcientia Dei, & veritate obiectiua rerum pro omni volitione & bonitate obiectiua entitatiua omnium rerum etiam viliſſimarum, in ſingulari etiam probant. Adde pro vtriſque minus longe diſtare viliſſima à perfectioribus creatis, quam hæc à puriſſima bonitate, ac perfectione ſine imperfectione diuina: & tamen per aduerſarios abſque ſuæ perfectionis detrimento, & iactura ad creata perfectiora Dei volitio (idemque de ſcientia eſt) deſcendit: ergo & inde ad viliora creata ab imperfectione immunis deſcendet: etenim creata bonitas, & perfectio, quantumvis magna, immo maxima, ab imperfectione exequibilis, ac ſupparabilis non eſt, quam eſſentia ſua creata bonitas, & perfectio imbibit: quare ſi ab imperfectione obiecti bonitatis creatæ in Dei volitionem imperfectior effunderetur, à perfectioribus etiam creaturis imperfectionem Dei volitio repugnantem participaret: ſi autem ab eis non participat; neque participabit à viliſſimis, quarum minus imperfectionis comparatione perfectiſſimæ creaturæ eſt, quam ſit in hac comparatione Dei.

CERTAMEN II.

De amore creatorum poſſibilium, qua talium, diuino, ſententiæ Doctorum.

1. QVæ hactenus ex ſcriptura adducta pro diuino creaturarum amore ſunt, & plura, quæ ex ſcriptura, & Patribus afferri poſſent, de abſolute exiſtentibus, & comparatione æternitatis exituris expreſſe loquuntur. Quare quæſtioni de amore ſeu volitione Dei erga creata pro aliqua differentia temporis abſolutè exiſtentia ab authoritate locus non eſt: Immo verò neque à ratione locus quæſtioni relinquitur, cum abſolute exiſtentia creata bonitatem, ſicuti, & entitatem abſolute habere, quare & abſolute amari à Deo poſſe, citra dubium ſit: ac de facto à Deo, non vtcunque, ſed efficaciter volita, amataque eſſe (ſi liberas noſtras operationes excipias) cum certum ſit, atque, à Dei potentia per liberum de eis efficiendis decretum condita fuiſſe indubitatum eſt: ſolum ergo Catholicis ſub lite duo eſſe poſſunt. An ea ſecundum ſtatus eorum reliquos poſſibilitatis, ac futuritionis conditionatæ abſtrahentes ab eorum abſoluta exiſtentia Deus amet, ac velit? Horum vtrumvis tot habet pro alterutra, affirmante, & negante parte fundamenta, & Patronos, vt ſeorſim examinanda methodo, & claritatis gratia meritò videantur: & de ſtatu poſſibilitatis, titulo prioritatis maioris vniuerſalitatis, quam dicunt, habetque rerum poſſibilitas, reſpectu futuritionis earundem conditionatæ, primo.

2. Prima in hac difficultate ſententia aſſerit Deum amare creata, etiam ſecundum ſtatum poſſibilitatis inſpecta: ea tamen, non vna apud eius Patronos eſt. Eorum enim aliqui docent poſſibilia, qua talia, libere à Deo ſecundum eum præcisè ſtatum amari: quare non amari omnia, in horum adhuc ſententia probabilius eſt: ſiquidem, quæ neceſſariò non amantur, amari omnia abſque fundamento probabili dicetur: id quod apertius conſtabit ex infra dicendis de defectu fundamenti, vt libere amentur aliqua ſecundum eum ſtatum; etſi ſecundum illum bona, & abſolute ex parte obiecti amabilia ſint, in quo cum alterius modi Doctoribus conueniunt: ita plures Recentiores Scoticos, & Thomiſtas pauciores hanc ſententiam de amore Dei erga poſſibilia præcisè defendentes audiui. Ex antiquis Scholaſticis pro hac ſententia (quæ longe quam iam ſubiicienda probabilior à ratione nobis videtur) neminem ferè, citatum adhuc, inueni: etſi, qui pro noſtra negatiua ſententia referentur à curſim legentibus, nec contextum totum attendentibus poſſint referri: vt è germana eorum ſententiæ relatione noſtra clarebit: vnus ex antiquis Scotus, pro hoc cenſendi modo ſtare mihi viſus eſt collatis inter ſe locis ex eo citandis

num. 3. & 4. & fors Bannez, Zumel, & Molina, qui ſolum amorem neceſſarium Dei erga creaturas abſolute negant; non autem liberum erga poſſibilia, etſi eum non affirment, ſed diſputationem de illo omittant. Cæterum principale eorum omnium Doctorum fundamentum ex perfectione libertatis diuinæ, ad proſequenda obiecta bonitatis limitatæ creatæ, adhuc ea ſuppoſitione, quod poſſibilia, qua talia præcisè, bona, & amabilia à Deo abſolute eſſent, hanc ipſis ſententiam placituram, ſi in ea hypotheſi diſputaſſent, dubium mihi non eſt.

3. Alter modus defendendi Deum poſſibilia creata, qua talia præcisè amare, neceſſaria nimirum de eorum præcisè poſſibilitate complacentia eſt: non ſecus, ac infinita ſua omniſcientia poſſibilia eadem neceſſariò cognoſcit: ita ſentire videtur tandem Henricus 1. p. ſum. art. 47. quæſt. 3. corp. & quodlib. 2. quæſt. 3. Scotus clarius in 3. d. 32. quæſt. vnica init. Richardus in 1. d. 45. art. 1. quæſt. 4. & 5. Dionyſ. Carth. eadem d. quæſt. 1. ſub finem. Aureolus d. 46. art. 2. propoſ. 2. & 3. & d. 40. art. 1. propoſ. 1. & 2. Fonſec. 7. Metaph. cap. 8. quæſt. 4. ſect. 5. & q. 5. ſectione 4. Vazq. d. 79. capite 2. Arrubal. d. 53. capite 2. Hentze d. 18. de volunt. cap. 1. Ruiz de Montuya d. 6. de volunt. ſectione 2. à num. 10. & ſectione 3. multò ſententiam hanc rationum, & diſcurſuum momento fundans, & protegens: citari verò, non ſine fundamento, pro eadem Scotum noſtrum ait, etſi ambigue aliquando loquatur; ſed certe adeo eſt pro negatiua ſententia apertus, vt de eius mente dubitari meritò nequeat: expreſsè autem vbi magis præſenti opinioni videtur fauere gaudium de ſola omnipotentia ſua actuali Deo concedit; neque de poſſibilibus (quæ ipſa in huius ſententia eſſentialiter tranſcendentaliter actuali omnipotentia concernit) ſecundum ſe ſumptis vſquam Deo complacentiam concedit, ſed ſolum, quatenus eminenter in actuali Dei de ſua omnipotentia complacentia continentur: quod ſolum eſt Dei actualem omnipotentiam ab ipſo amari.

4. Tertia vtrique relatæ vniuerſim aduerſa ſententia docet Deum creata poſſibilia præcisè qua talia, ſiue ſecundum ſtatum poſſibilitatis præciſum nullatenus amare, ſed ea ſolummodo velle, quæ pro aliqua differentia temporis abſolutè exiſtunt: eaque non amari à Deo neceſſariò, ſed libere, ſicuti libere eis exiſtentia ab ipſo confertur: ita cenſent Magiſter in 3. d. 32. ſub initio Albertus, prima parte quæſt. 79. m. 2. artic. 1. partic. 2. quem eius ſectatur Diſcipulus Sanctus Thomas, 1. part. quæſtione 19. articulo tertio, corpore & ad 6. vbi Valentia d. 1. pun. 2. & 3. Bañes, Zumel, & Molina ad quæſt. 34. artic. 5. & alij Sancti Thomæ Expoſitores & ad eandem quæſtionem 19. & 20. referuntur pro eadem ſententia, quatenus Spiritum Sanctum ex creaturarum amore negant procedere, quia earum amor neceſſarius Deo non eſt, ſed prorſus liber. Quo fundamento, Scotus etiam poſſet pro eadem ſententia referri in 1. diſtinct. 32. quæſt. 2. ad vltim. qui tamen pro ea non eſt, vt vidimus numero tertio. Poteſt enim Dei amor ergà poſſibilia non neceſſarius aſſeri ab his Doctoribus, ſed liber, iuxta affirmantis ſententiæ primum, & rationabiliorem modum. Quare non certa fide tres hi Doctores pro hac vniuerſim negatiua ſententia referuntur.

5. In eadem ſententia perſtare videtur Sanct. Thom. 1. cont. Gent. capite 81. probans hic Deum non diligere omnia, quæ ſcit & citata quæſt. 20. artic. 2. Deum diligere omnia, quæ ſunt: vbi, licet negatiuam de amore, poſſibilium præcisè, non poſuerit, ac proinde noſter Ruiz ipſum de efficaci voluntate locutum ſolummodo interpretetur d. 6. citata ſect. 5. num. 10. tamen, ſi eius ratio tam ibi, quam quæſt. 19. art. 6. ad 2. & artic. 3. ad 6. ab eodem Ruiz relata eadem ſectione, numero ſeptimo, & quia diſcrimen inter actum intellectus quod tendit in obiectum ſecundum quod eſt in cognoſcente, & actum voluntatis, quod tendit in obiectum ſecundum quod in ſe eſt, aperte erga omne, quod in ſe actu non eſt, eſſe ve actu deſideratur amorem omnem Dei excludit: eandemque doctrinam tradiderat tota q. 5. &. 6. corp. vbi ſoli Deo, non autem creaturis, competere per eſſentiam ſuam bonitatem probat: quia nec per ſuam eſſentiam competit illis eſſe (nempe actu) quod prima, & fundamentalis rerum bonitas eſt. Idcircò pro negatiua vniuerſim amoris Dei erga poſſibilia, qua talia, ipſum interpretatur, & ſequitur Ferrara ad citatum locum 1. contra Gent. cap. 81. lib. 4. cap. 13. §. *dicetur*: eidem ſententiæ adhærent Alex. Alenſ. 1. p. quæſt. 31. m. 1. poſt med. q. 34. m. 3. & 4. ac eius Diſcipulus Sanctus Bonauentura in 1. d. 45. art. 1. quæſt. 2. & in 3. d. 32. artic. 1. q. 1. *ad argumenta*. Richardus ibi art. 1. q. 2. ac fuſius Gabriel ibi q. vnic. artic. 1. notab. 1. & artic. 2. concluſ. 2. etſi poſt complacentiam (quam amorem eſſe negat) erga poſſibilia videatur admittere: denique pro ea ſtat Soarius d. 30. metaph. ſection. 16. à numero 39. & prima parte, libro 11. cap. 2. fine ac 3. de attribut. cap. 6.

CERTAMEN III.

Tertia negatiua vniuerſim Amoris diuini erga poſſibilia ſententia, explicatiùs, temperatiùſque, variis concluſionibus propoſita, eligitur.

1. Sit prima concluſio. Poſſibilia creata, qua poſſibilia, ſiue præcisè ſecundum ſtatum poſſibilitatis, Deus neceſſariò non amat. Hæc concluſio eſt Doctorum omnium primæ, & tertiæ ſententiæ: eſtque independens ab eo, quod poſſibilia habeant, vel non habeant ſufficientem bonitatem obiectiuam, vt à Deo amari poſſent. Etſi enim poſſibilia, præcisè, qua talia ſufficientem bonitatem obiectiuam habeant vt actualem terminent ſui amorem (vt prima ſententia admittit, noſque nunc permittimus) liberum ſolum Dei erga ipſa eſſe poſſe amorem aſſerimus. Atque in hunc modum ratione Sancti Thomæ & Sancti Bonauenturæ tacta ſupra num. 1. fine, probamus. Determinatio potentiæ de ſe liberæ; & neceſſitas in actu primo ad amorem alicuius obiecti debet ex altero è duobus prouenire: vel ex ſumma, & infinita ſimpliciter bonitate, & perfectione obiecti amandi, (qualis ſolius Dei bonitas eſt, & quæ creatis repugnat) vel ex affectu aliquo antecedenti alicuius obiecti, quod actiuè determinet ad amorem alterius: ſed nullius obiecti eſt in Deo antecedens amor pro priori ſigno ad creaturarum amorem, ex quo ad ipſas, etſi ſufficienter obiectiue bonas, amandas, actiuè vel quaſi actiue Dei voluntas determinetur: ergo nullatenus Dei voluntas determinata, ſeu neceſſitata antecedenter eſt ad illarum, adhuc qua poſſibilium amorem; ac ſubinde non amantur neceſſariò à Deo; ſed ad ſummum cum poteſtate antecedenti ad ipſas amandas, vel non amandas.

2. Concludit diſcurſus, ſi minoris partem extremam probemus: cui proinde probandæ tertiæ ſententiæ DD. incumbunt, quia amor Dei creaturarum, adhuc poſſibilium amorem præcedens ſolum eſt amor Dei erga ſeipſum: ſed ex hoc ad amandas creaturas determinatus, aut neceſſitatus, neque eſt; neque intelligitur Deus actiue, vel quaſi actiue. Primò à priori; quia, tam diuina bonitas, quàm eius amor independentes à creaturarum etiam poſſibilium bonitate, & amore prorſus ſunt; ita, vt ſi tam poſſibilia, quàm illarum amor exercite erga illa ſumptus, repugnarent, diuina bonitas, Deique erga illam amor non modo non repugnarent, ſed actu conſiſterent: vt ſæpe controuerſia prima, independentiam cuiuſque prædicati diuini à creaturis, adhuc poſſibilibus, oſtendentes probauimus. Confirmatur: quia Angelus, & Beati reliqui, & ſi minus independentes à creaturis, quàm Deus, ſint, atque à Dei bonitate infinita in ipſius amorem neceſſariò rapiantur; tamen, nec inde ad amorem illum creaturarum Dei amore determinantur, ſiue ex neceſſitate rapiuntur; ſed libere illas, adhuc vt poſſibiles, amant; quidquid repugnet Ruiz, cuius euaſionet, quæ

ab

Digitized by Google

ab oppoſitionibus contra hanc concluſionem nihilo differunt, cum his ſatisfaciamus, certamine 4. præcludemus.

3. Sit ſecunda concluſio: Deus non amat, adhuc liberè, creaturas poſſibiles ſecundum ſtatum ſuæ præciſæ poſſibilitatis: eſt Doctorum tertiæ ſententiæ, & contra Doctores ſententiæ primæ, ex duplici autem hac noſtra concluſione conſtat, Deum poſſibilia, qua talia, nullatenus amare, vt docte, & acute docuit Aureolus citandus d. 4. quæſt. 1. certam. 2. num. 1. quam vniuerſim ſibi certam. 2. num. 1. vlterius confirmabimus. Probatur: quia ſecundum eum ſtatum præciſæ poſſibilitatis, nullam bonitatem abſolute talem habent, neque obiectiuam amabilitatem ſiſtendo in ipſa: ergo nequeunt creata poſſibilia, qua talia, ſiue ſecundum præciſam ſui poſſibilitatem à Deo amari: ergo nec libere amari. Patet poſtrema conſequentia: quidquid enim eſſe, fierique non poteſt, eſſe, fierique libere non poteſt. Prima conſequentia eſt etiam perſpicua: quia id ſolum amari abſolute poteſt, quod bonum, & amabile obiectiue abſolute eſt, quare quod tale abſolute non eſt, amari abſolute nequit. Antecedens probatur: quia poſſibilia creata ſecundum præciſam ſui poſſibilitatem, ſiue, qua poſſibilia, abſolute non ſunt; ergo nec abſolute habent bonitatem. Probatur antecedens: ſiquidem poſſibilitas rerum neceſſariæ eſt veritatis; eſſe verò abſolute contingentis. Secundò; quia alias creata per eſſentiam abſolute eſſent, quod, & ſcripturæ, & rationi, & experientiæ repugnat: conſequentia verò eſt legitima: quia bonitas rerum ad conuenientiam, cum eorum eſſe dicitur, atque in eſſe ipſius completo phyſice, vel metaphyſice formaliter, alterutro genere conſiſtit: quare implicat aliquid abſolute bonum eſſe, atque in ſe abſolute non eſſe.

4. Reſpondet Ruiz citata d. 5. ſect. 5. à num. 3. ex dictis ſect. 1. à num. etiam 3. creaturæ poſſibili, præciſe qua poſſibili, conuenire abſolute bonitatem, non quidem abſolutam (quæ abſque actuali abſoluta exiſtentia earum rebus non competit in Ariſtot. S. Thom. & reliquorum ſententia) ſed bonitatem ſecundum quid, quæ in eo ſtat, vt rerum eſſentia perfecta ſit, atque, ſi res ita, vt poſſibilis cogitatur, exiſtat & producatur, perfecta, ac bona producatur, & ſit. Contra tamen eſt: quia omnis bonitas rei conuertitur cum eſſe ipſius, imò, & eſt ipſum eſſe eius: ergo omnis bonitas abſolute talis cum eſſe rei abſolute tali, vel conuertitur ſaltem, vel identificatur: ergo bonitas abſoluta rei abſolute talis cum eſſe rei abſoluto abſolute tali, & bonitas rei ſecundum quid abſolute talis conuertitur ſaltem, vel identificatur, cum eſſe rei abſolute ſecundum quid: Atqui poſſibilia, qua poſſibilia præciſè, neque abſolutum, ſiue completum eſſe, neque eſſe incompletum, & ſecundum quid abſolute habent: ergo neque abſolutam bonitatem, neque ſecundum quid abſolute habent. Quare ea diſtinctio bonitatis abſolute talis, vel abſolutæ, vel ſecundum quid tam phyſicæ, quam metaphyſicæ, locum in abſolute exiſtentibus ſolummodo habet: vt, completa exiſtentia, ſiue phyſice, ſiue metaphyſice abſolutam bonitatem abſolute habeant; incompleta verò exiſtentia, ſiue phyſice, vt partes phyſicæ, ſiue metaphyſicè, vt partes metaphyſicæ, quæ entis, ſeu eſſe prædicatum tranſcendat, bonitatem ſecundum quid abſolute habeant.

5. Minor diſcurſus huius probatur, & confirmatur impugnatio ex doctrina ipſa ſolutionis: etenim poſſibilia, qua talia, neque ſecundum quid, neque ſecundum eſſe abſolutum ſui, habere abſolute eſſe indubitatum omnibus eſt: quia eſſe rerum pro ſtatu poſſibilitatis præciſe tantum, eſt eſſe in potentia logica, ſeu poſſe eſſe, ſeu cum addito poſſibilitèr, quod eſſe abſolute tale rei, ſiue completum, ſiue incompletum, & ſecundum quid minimè claudit; ſed præciſè excludit. Confirmatur argumentum noſtrum, atque impugnatur ſolutio ex ipſius ratione, & explicatione ſubnexa: quia bonitas hæc poſſibilium, qua talium, nihil aliud per ſe eſt præter eorum eſſentiam perfectam: hoc eſt, eorum prædicata ſibi mutuo non repugnantia, ſed conuenientia inter ſe ſe, ſeu poſſe conuenienter eſſe actuale identicum abſque actuali repugnantia & contradictione habere; id autem non eſt illud eſſe identicum abſque conuenientia vllatenus abſolute habere, ſed illud poſſet tantummodo habere: ergo poſſibilia, qua talia, non habent actu, & abſolute bonitatem, ſed habere ſolummodo poſſunt: id quod ex vltima tua explicatione bonitatis huius magis claret: quod nimirum, ſi poſſibile abſolute producatur, & ſit perfectum, & bonum, producetur, & erit: in quo rei poſſibilis bonitas ſolum conditionata, & ſub conditione abſolutæ exiſtentiæ, & productionis ſuæ deſignatur, non autem bonitas eius actu, & abſolute talis, quod ſolum noſtri argumenti antecedens fuit: ex cuius conſiſtentia intentum concluſionis huius ſecundæ ſatis euincitur.

6. Probatur vlterius concluſio: quia poſſibilia, qua poſſibilia præciſè nulla amoris, aut affectus ſpecie à Deo amari poſſunt: ergo, nec, qua poſſibilia, amari actu, & abſolute poſſunt: conſequentia eſt legitima: ſi enim amari à Deo actu, & abſolute poſſint aliqua amoris, vel affectus ſpecie, immò indiuiduatione, amari poſſent: cum prædicatum genericum ab ſpeciebus, & indiuiduis omnibus præciſum dari, ponique rebus repugnet. Antecedens probatur: quia nequeunt poſſibilia, qua talia præciſè, amari à Deo amore complacentiæ, ſeu gaudij (vt plerique, & plerumque aduerſarij cenſent) nec amore deſiderij, vltra quas nulla ſpecies amoris eſt; ergo poſſibilia, qua talia præciſè, nulla amoris ſpecie amari à Deo poſſunt. Antecedens, quo ad primam partem, probatur primò. Quia complacentia, & gaudium eſſentia ſua eſt de actuali, & præſenti bono: poſſibilia verò, præciſè, qua poſſibilia, bona actualia, ac de præſenti pro vlla temporis differentia non ſunt. Secundò probatur inde: quia bona, quæ terminare amorem gaudij, aut complacentiæ poſſunt, vlterius ſui deſiderium excludunt; aſt poſſibilia bona, qua poſſibilia, vlterius ſui deſiderium non excludunt: cum exiſtentiæ actualis eorum deſiderium dari poſſit, ac ſæpe in Deo detur.

7. Secundam antecedentis partem probo: quia deſiderium ſolum eſſe poteſt de boni ſtatu ad eiuſmodi deſiderium non ſuppoſito, ſed à deſiderante per ſe, vel per alium ponibili, & aſſequibili. Status autem poſſibilitatis præciſæ rerum ſupponitur ad omnem affectum diuinum; nec à Deo per ſe, vel per alium ponibilis, & aſſequibilis eſt: ergo nequit eſſe Dei deſiderium erga ſtatum poſſibilitatis præciſæ rerum. Nihil reſponderi poteſt probationi partis primæ, quod non ſit ex dictis proximè diſſectum: & inſtantia etiam, quæ contra nos fieri poſſet ex amore ſtricto diſtincto à deſiderio, & gaudio ſtrictè dictis, non ſolum reſpectu Dei, ſed obiecti cuiuſvis oſtenditur impoſſibilis, reiicieturque fusè d. 4. quæſtione prima, certamine primo. Quod autem reſpondere contendit Ruiz ſectione tertia, numero vndecimo, ex dictis ſect. 1. numero tertio, de conditionata volitione, ſiue deſiderio Dei: in primis in ipſa poſſibilitate non ſiſteret ſed in conditionatam tenderet exiſtentiam: ac inſuper ficta volitio eſt, & implicatoria, ni exiſtentiam rei, vltra poſſibilitatem, reſpiciat, etſi conditionate verbotenus explicatam, vt conſtat ex dictis & ſtatim dicendis, numero 8. Mitto probationem aliam ex diuerſitate tendentiæ intellectus in verum, & voluntatis in bonum ſupra ex Sancto Thoma memoratam, atque ex Ariſtotele deſumptam: eam quippe commodius, & opportunius adducemus certamine quarto, dum paritati ex ſententia ad amorem diuinum obiiciendæ faciemus ſatis.

8. Sit tertia concluſio: Deus non ſolum poſſibilia creata abſolute exiſtentia pro aliqua temporis differentia; ſed etiam pro nulla temporis differentia abſolutè extitura vult, & amat vero, & ſerio deſiderio libero exiſtentiæ ipſorum: non autem poſſibilitatis præciſè, vt nunc oſtendebamus. Concluſio, quoad affirmatiuum, quod additur, eſt contra Doctores tertiæ ſententiæ, qui erga ſolam, & abſolutam rerum exiſtentiam amorem Dei admittere videntur: Si tamen mens eorum ex probationibus attendatur, ipſis aduerſa non eſt; neque vllatenus primæ, & ſecundæ ſententiæ fauet: cum amor hic in ſola rerum poſſibilitate non ſiſtat, ſed in earum exiſtentiam tendat. Eſt autem concluſio hæc fidei proxima, cum 1. Timot. c. 2. dicatur: *Omnes homines vult ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*; vbi ſerium Dei, nec perfunctorium

ſolum exiſtentiæ ſalutis, & fidei omnium hominum deſiderium exprimitur; cum tamen plurium hominum, & ſalus, & fides pro nulla temporis differentia ſint abſolutè extituræ vt fuſius oſtendemus, d. 4. quæſt. 2. à certam. 2. Quod autem liberum eiuſmodi deſiderium ſit, patet: quia nullius rei exiſtentiam abſolutam Deus neceſſario vllo affectu, ſiue efficaci, ſiue inefficaci amat cunctis fatentibus: tum etiam quia nihil eſt ante exiſtentiam abſolutam rerum, quod Deum eius deſiderium cogat concipere.

CERTAMEN IV.

Aduerſis fundamentis occurritur.

1. Obiicies primo: poſſibilia, quà talia præciſè, ſufficientem obiectiuam veritatem habent, vt Dei ſcientiam actualem terminent: ergo, & bonitatem, vt Dei terminent amorem. Hæc contra concluſionem ſecundam præciſè, contra eam tamen, & primam ſimul è ſcientiæ eiuſmodi paritate arguet. Scientia diuina, quia omnis ſcientia & infinita ſimpliciter, & comprehenſiua primarij ſui obiecti Dei eſt, neceſſariò ad omnia poſſibilia quà talia terminatur: ſed Dei amor omniamor (vt ſic loquar) infinitus ſimpliciter, & comprehenſiuus affectiue Dei obiecti ſui primarij æque etiam eſt: ergo non ſolum ad poſſibilia omnia, quà poſſibilia præciſè, terminari poterit, ſed æque neceſſariò, atque diuina ſcientia terminabitur, coniunal omnia, quæ à paritate diuinæ ſcientiæ opponi poſſunt contra nos, multifariamque à noſtro Ruiz proponuntur, vt ſimul ſemelque eorum debilitatem oſtendam.

2. Ad primum, quod ſecundam noſtram concluſionem oppugnat, reſpondeo, negando conſequentiam ob diſcrimen inter verum, quod ad intellectum ſpectat, & bonum, quod ad voluntatem traditum ab Ariſtotele 6. Metaph. text. 8. vbi Philoſophi reliqui, & Sanctus Thomas eiuſque interpretes 1. part. quæſt. 7. art. 3. & locis, quæ ad rem eandem ſupra certam. 1. num. 5. retulimus. Nempe, quod verum in intellectu ſit, bonum verò in rebus: conſtat autem experientia intellectum circa ea, quæ ab exiſtentia abſtrahunt, quorumque exiſtentia repugnat, actibus veris verſari ac proinde in eis veritatem obiectiuam eſſe. Voluntatem verò, vel gaudio, & complacentia, vel deſiderio ſolummodo poſſe circa ſua obiecta verſari: quorum primam exiſtentiam abſolutam, ſiue eſſe actuale rerum ſupponat; ſecundum verò in illam tendat, ac velit; non autem in poſſibilitate præciſa earum ſiſtit: fit inde vt in rerum poſſibilitate bonitas obiectiua ad actualem amorem non ſit: etſi ad intellectionem ſit in rerum eſſentiis, & præciſa poſſibilitate ſatis veritas obiectiuæ.

3. Hinc conſtat ſecundum illud, quod primam concluſionem impugnabat paritatem non habere: cum ſit à ſcientia, cuius obiectiua veritas ſufficienter conſiſtit, ad amorem ex defectu bonitatis obiectiuæ rerum pro ſtatu præciſæ poſſibilitatis, omnino impoſſibilem, nedum neceſſarium; ſed permiſſa ſufficienti bonitate obiectiua rerum, quà præciſè poſſibilium, negatur facile aliunde paritas: etſi enim Dei amor infinitus ſimpliciter è genere ſuo, & de ſe ſe omniamor formalis, & comprehenſiuus Dei affectus ſit, ſicuti, & diuina ſcientia eſt: hæc libera formaliter proxime de ſe ſe neque eſt, neque in ſuæ lineæ perfectione talis eſſe debet: immò nec potuit. Nam intellectiua potentia indifferens, atque à ſe ipſa formaliter determinabilis ad alterutrum extremum cognoſcendi obiecta extrinſeca nuſquam eſt; ſed ſolum ab obiectis. Quare, ſi hæc neceſſariæ obiectiuæ veritatis ſint, nequit non ea repræſentare; nedum illis exercite neceſſariò in cognitis comprehendere.

4. Cum autem volitiua potentia diuina perfectiſſima ſit, atque ad voluntatis perfectionem libertas circa obiecta infinita ſua bonitate ſimpliciter tali ad ſui amorem non rapientia, aut cogentia pertineat, (vti creata, & limitata nulla bonitas cogit) ac ſubinde ad amoris perfectionem erga limitata, nec ſummè, & infinita ſimpliciter bona (nempe creata) libertas exercita, & in actu ſecundo omnino ſpectet, fit, vt liberè erga creatam quamuis bonitatem poſſit, ac debeat exerceri, ſatiſque habeat, vt omniamor, & affectiua Dei comprehenſio, (ſi proprie ea locutio ad voluntatis affectum accommodetur) ſit, ex eo, quod è Deo obiecto ſuo primario, & adæquato ſpecificatiua formalis de ſe ſe omnium creatorum (pro quouis ſtatu amabilia illa ſint) amor ſit atque abſque vlla ſui variatione, vel additione, adhuc formali, & metaphyſica liberè erga creata bona exercitè extendatur: quemadmodum ſcientia abſque vlla formali, & metaphyſica additione, & variatione (quia ſuæ lineæ perfectio libertatis formalis proxima, & immediata non eſt) ad omnia creata vera ſe extendit neceſſariò.

5. Oppones contra ſolutionem, & eandem primam concluſionem: Bonitas abſolute exiſtentis creaturæ creata, & limitata eſt, & tamen Deus in illa neceſſariò complacet, iuxta illud Geneſ. *Vidit Deus quod eſſet bonum*, & rurſus, *vidit cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona.* Reſpondeo primò: his locis complacentiam diuinam de abſolutè à Deo factis, & exiſtentibus euinci; non autem eius complacentiæ neceſſitatem verbis hiſce contineri: nec probare eam neceſſitatem præciſè ex bonitate obiectiua limitata creaturæ, eiuſque intentionali motione prouenire, ſed ab actiua neceſſitate voluntatis efficacis Dei, quà creata illa facta ſunt, atque neceſſariò ad eorum abſolutam exiſtentiam ſupponitur. Nihil enim mirum eſt, ſi de eis limitatis & creatis bonis à ſe factis (quæ tamen efficaciter eſſe voluit) neceſſariò complaceat, efficaci ſua antecedente voluntate, non autem bonitate limitata ipſorum determinatus, & adactus; quæ ſane determinatio, & adactio ad complacentiam de poſſibilium bonitate admiſſa eſſe nequit: cum eorum poſſibilitas voluntate aliqua, nedum efficaci, Dei, neque egeat, nec ſit.

6. Obiicies contra eandem ſolutionem, & concluſionem primam: Malitia entitatiua, & phyſica impoſſibilium, & chimærarum nec identificatur cum Deo, neque infinita ſimpliciter in ſuo genere eſt; ſicut infinita in ſuo genere eſt bonitas diuina; & tamen Dei diſplicentia neceſſaria eſt erga impoſſibilia, & chimæras: ergo, etſi limitata ſit creata bonitas, nec ſimpliciter infinita, non excluditur inde diuinæ de illa complacentiæ neceſſitas. Reſpondeo diſtinguendo antecedens. neceſſaria eſt Deo diſplicentia negatiua de chimæris, & impoſſibilibus, id eſt negatio complacentiæ de illis fateor: quia nihil habent bonitatis phyſicæ, ſed puram eius generis malitiam, ac omnimodam bonitatis phyſicæ, ſicuti & entitatis repugnantiam; eſt neceſſaria diſplicentia Dei de illis poſitiua exercitè diffiteor.

7. At inquies ergà malitiam moralem prauarum actionum creatarum (quæ infinita ſimpliciter non eſt) eſt neceſſaria diſplicentia Dei, ac circa bonitatem moralem actionum noſtrarum, limitatam etiam, complacentia, & ob gratiam, & iuſtitiam, limitatam etiam, rationalis creaturæ neceſſaria eſt in Deo amicitiæ dilectio. Ergo ex limitatione bonitatis admiſſæ in creaturis poſſibilibus male excluditur diuinæ complacentiæ neceſſitas. Reſpondetur hæc omnia ex præciſâ ſua bonitate, aut malitia obiectiua limitata, & motione ſua intentionali nullatenus neceſſitatem, aut complacentiæ, aut diſplicentiæ diuinæ inducere; ſed ex perfectione, voluntateve aliqua diuina quà velut actiuè ad alterutrum determinatur, quæque, ni ita ſe gereret, deficeret; nempe ad odio habendum peccatum ex morali ſua infinita bonitate, ipſi malitiæ morali prorſus aduerſa, & auerſa, atque item è ſupremi iudicis noſtrarum actionum; atque inde etiam ad complacendum proſequendumque amore omnem actionum noſtrarum honeſtatem, ex quo munere nequit erga alterutrum purè omiſſiuè ipſius voluntas ſe habere.

8. Accedit pro complacentia neceſſaria Dei de actionibus honeſtis creatis quod cum omnes adeo principaliùs nobis proueniant, eiuſque ſeria (quantum arbitrij noſtri libertas pati poteſt) voluntate, & quatenus

Digitized by Google

ex parte Dei eſt, atque ad ipſum in illis attinet, efficaci, ex ea etiam ad eorum abſolute exiſtentium complacentiam eiuſmodi anteriore voluntate eas apponendi quaſi actiue determinatur; quod ipſum de dilectione amicitiæ diuinæ erga iuſtum, in quo Deus voluntate ſua efficaci gratiam, & iuſtitiam habitualem poſuit, atque inde ad eum diligendum quaſi actiue determinatus permanſit, vt in ſimili dicebamus numero 5. Cæterum cum erga pure poſſibilia adhuc moralia pro eo ſtatu nihil voluntate ſua efficaci ponit, ex qua ad eorum pro eo ſtatu amorem determinetur: neque eorum bonitas de ſe in ſui amorem rapere poteſt, immo ſit nulla ... talis in eis pro eo ſtatu bonitas, vel malitia; Cum ... vero poſſibilibus ſolum phyſice bonis, pro eo etiam ... vt modo permittimus, ſtatu, nihil intentionaliter mouentis neceſſitantibus ex parte illorum, nullumque ... ad ... liberum quaſi actiue determinans ad ipſorum amorem eſt ex parte Dei, ſed nuda Dei voluntas de ſe ... & perfecte omnino in ſua linea indifferens: libere itaque erga illa verſabitur, nec poterit neceſſario verſari.

9. Contra ſecundam concluſionem oppones. Impoſſibilia ſufficientem malitiam pro eo ſuo ſtatu habent, vt odio haberi a Deo ſaltem poſſint; ergo, & poſſibilia pro eo ſuo ſtatu ſufficientem bonitatem habebunt, vt de illis complaceri Deus ſaltem poſſit: neque enim abſolutorem, actualioremque ſtatum bonitas ad amorem, quam malitia ad odium de ipſa, vel ob ipſam concipiendum requirit. Apparentiſſima, ad communem de impoſſibilibus, & chimæris apprehenſionem, obiectio. Ei tamen reſpondeo facillime negando conſequentiam ex dictis contron. 2. d. 4. q. ... certam. ... de ſcientia Dei erga impoſſibilia. conſtat enim eſſentialem impoſſibilitatis conceptum in negatione ipſius à ſe, ac non ab alio, abſoluta conſiſtere, ſiue in eſſentiali, abſoluta, & neceſſaria ſui negatione: quemadmodum, & Deo abſoluta neceſſitas, & eſſentialis exiſtentia, ex eo quod à ſe ſit, ac non ab alio conſiſtit: quare abſoluta actualis negatio eſſendi, & entitatis, ſiue malitia phyſica impoſſibilibus competit; ſecus autem abſoluta, actualis entitas, & eſſe, ſeu bonitas poſſibilibus: quare neque vis motiua actualis intentionalis ad amorem his pro ſtatu poſſibilitatis præciſè conuenit; etſi illis, eorumque malitiæ ad ſui odium pro ſtatu ſuæ impoſſibilitatis conueniat.

10. Iterum oppones contra eandem concluſionem. In bonitate, vel malitia poſſibili ſatis virtutis motiuæ eſt, vt de illa complaceamus: ergo, & ad mouendum intentionaliter Dei amorem, & complacentiam, vel odium. Antecedens probatur (nam conſequentia videtur legitima) ab experientia, quæ quotidie cogitata gloria poſſibili ſolum (vt ſæpe euenit cogitantibus) nunquam futura, homines gaudent: obſcænique de cogitatis libidinoſis actibus, nec abſolute exiſtentibus, nec futuris, ſed ſolum poſſibilibus, vitioſe delectantur. Nec ſatisfaciunt, qui, reſpondent, non de obiectorum cogitatorum bonitate, ſiue honeſta, ſiue delectabili, & turpi, ſed de earum cogitatione, quæ actu, & abſolute eſt complacere. Si enim delectatio de ſola cogitatione ſit, quin obiecta cogitata pertingat venerea delectatio, nec mala, nec venerea erit; de ſola quippe venerea cogitatione, intactis turpibus obiectis, delectari, nec venereum, nec peccatum eſt: ſiquidem de moralibus diſcurſibus, & concluſionibus circa bonitatem, & malitiam actus libidinoſi, ſi bene, ac vere diſcurriſſe nos, aut concluſiſſe deprehendamus, ſæpe ac honeſtiſſime gaudemus, eo vtique præciſe, quod gaudium hoc ad turpia earum cogitationum obiecta non extenditur: & quidem nulla interueniente recta cogitatione, (vt opus erat ad gaudium, de cogitatione obiecti, vel honeſti, vel turpis, gaudere de alterutro omnes experiuntur: ergo eiuſmodi gaudium de obiectis, vel honeſtis, vel turpibus non autem de actualibus cogitationibus quibus obiecta illa proponuntur, eſt.

11. Melius ergo, & ſolidius reſpondetur diſtinguendo antecedens: ſatis eſt virtutis motiuæ intentionalis noſtri gaudij in bonitate cogitata poſſibili, neque vſquam futura, aut exiſtente abſolute in re ipſa aut cogitatione ſateor, poſſibili præciſe ac non abſolute exiſtente, aut extimata etiam cogitatione noſtra, diffiteor: quando enim abſolute exiſtens bonitas, ſiue honeſta, ſiue turpis (etiam reipſa nuſquam exiſtens, aut futura) a nobis non cogitatur, ac per cogitationem non repræſentatur, de illa gaudere, complacereque non poſſumus, quia gaudium omne de obiecto ſolum præſenti, atque, vt tali per cognitionem repræſentato eſſe eſſentia ſua per omnes debet: Inde negatur conſequentia: quia Deo res, vt ſunt, ac non aliter, quam ſunt, neceſſario cognoſcentur, nequeunt, vt abſolute aliquando exiſtentia repræſentari, quæ pro nulla temporis differentia abſolutam exiſtentiam habent: immo nec, vt exiſtentia abſolute cogitari, quæ nec pro aliqua etiam differentia temporis abſolutam habent exiſtentiam, cum præciſe ſecundum ſtatum poſſibilitatis præciſiuæ à Deo cognoſcantur.

12. Inſtabis tamen opponeſque contra eandem concluſionem ex tertia, quam ex fidei principiis ſtatuimus, è ſola cognitione poſſibilitatis præciſæ rerum, ac bonitatis earum pro eo ſtatu, ac non abſolutæ exiſtentiæ earum, tam nos, quàm Deus earum deſiderium, tum efficax, tum inefficax concipimus: ergo pro illo ſtatu præciſe poſſibilitatis, aliquid bonitatis eſt ſufficienter motiuæ intentionaliter ad ſui proſequutionem. eſt obiectio in ſe hæc difficillima, & cui nemine eorum, quibus in concluſione 2. conſentimus, in terminis, & debita claritate reſpondere vidi. Reſpondeo æqua breuitate, & claritate diſtinguendo conſequens ex dictis: ſufficienter motiuæ, *Ad ſui ſtatus proſequutionem ſeu quæ ſit proſequutio ſiſtens in illa bonitate, vt pro eo ſtatu præciſa poſſibilitatis eſt, & cognoſcitur*, nego conſequentiam; *quæ ſit proſequutio non ſiſtens in illa pro eo ſtatu, ſed in alium exiſtentiæ abſolutæ tendens*: (cuiuſmodi deſiderium etiam inefficax, eſt) concedo conſequentiam: cum enim de natura deſiderij ſit exiſtentiam, & aſſecutionem boni abſentis abſolutam intendere, quam vtique adeſſe, abſolute appetens non cognoſcit, ſed abeſſe ab illo, vel ſaltim illud pro ſtatu, quo repræſentatur ab exiſtentia, & aſſecutione abſoluta præſcindere; ac rurſus in impoſſibilem exiſtentiam boni cognitam ferri deſiderium (prudens ſaltem) nequeat: ſit vt bonum poſſibile, eiuſve ſolummodo poſſibilitas cognita deſiderio ſatis ſit, vt in eius abſolutam exiſtentiam deſiderium feratur, quod natura ſua tendit in bonum, non quidem *quia eſt* in ſtatu quo repræſentatur; ſed *vt ſit* in alio ſtatu, quo non repræſentatur: quare ad ſui pro illo ſtatu proſecutionem, & amorem nullatenus ſollicitat mouetve, aut mouere poteſt; ſed pro alio abſolutæ ſuæ exiſtentiæ.

13. Sed inſtas vrgentius. Nil Deus niſi propter finem aliquem producere poteſt: & homines quidem ob ſalutis eorum finem iuxta Patres, & Doctores, qui affectus beneuolentiæ erga homines eſt, nec ſine complacentia in illis pro ſtatu illo poſſibilitatis præciſiuæ (quem ſolum pro illo priori ante abſolutam exiſtentiam decreto illo apponendam habent) eſſe inde poteſt: ergo in hominibus, & creaturis reliquis, quæ à Deo ob finem aliquem (vt pote rationali agente perfectiſſimo) creari debent pro ſtatu poſſibilitatis præciſiuæ, eſt bonitas ſufficiens, vt Deus pro eo ſtatu in illis complaceat. Reſpondeo Deum creata, non, niſi ex fine aliquo producere poſſe; non poſſe autem aliquid producere ex complacentia in illo, vt poſſibili præciſe, neque ob finem, & bonum creaturæ, quam creare decernit, & qua bonum ipſius creaturæ eſt, atque, vt præſuppoſitiue ad eius abſolutam exiſtentiam formaliter abſolute beneficium affectiue, ſed effectiue ſolum, & interpretatiue; formaliter vero abſolute finem illum creaturæ creandæ bonum ex complacentia alterius abſolute præuiſi cui bonus etiam finis ille ſit, finem illum amare, tamen poſita illius creaturæ exiſtentia, & creatione, effectiua illa, & interpretatiua beneuolentia in formalem affectiuam eius beneuolentiam ſtatim tranſeat: ac ſubinde ob finem illum atque, ipſi ſi bonum creata à Deo dici poteſt: quia affectiua & formalis beneuolentia illius, & finis, qua illi bonus eſt, creatione illius illico à Deo habetur.

14. Denique oppones contra concluſionem primam. Deus complacet, & neceſſario complacet de ſua omnipotentia, nequit autem de illa complacere, quin de poſſibilibus omnibus creatis, quæ eius termini, ſed

obiectum adæquatum ſunt) complaceat : ergo complacet neceſſario de creatis cunctis poſſibilibus. Obiectionem hanc cum aliis primæ concluſionis impugnationibus non poſueram : quia præ ipſius debilitate omittere decreueram : ne tamen minus gnari, qui nobiſcum poſthac ſenſerint, ea non præuiſa in diſputationibus turbentur, nego minorem. Ad quam probandam in noſtra ſententia de Dei Omnipotentia prorſus à poſſibilitate creaturarum abſoluta nullum aduerſariis medium ſuppetet. In Suarii verò opinione de eius cum ipſis connexione, non ita difficile ad illam probandam fundamentum reperietur : maximè à paritate cognitionis eiuſdem Omnipotentiæ, quæ ipſo fatente in cognitis poſſibilibus eſſe nequit ; cuius diſparitas non admodum ad manum eſt. Sed eam Suariſtæ hac in parte quærant ; ſua refert non mea. Tametſi ex dictis hactenus haud difficulter aſſignarem : quia poſſibilia, qua talia, veritatem ſufficienter terminatiuam cognitionis habent, non autem bonitatem, quæ in re, non in cognoſcente, eſſe debet iuxta S. Thom. ſupra.

QVÆSTIO III.

Ametnè Deus pro ſtatu conditionatæ futuritionis conditionata contingentia.

GEneratim de omni contingenti conditionato inquirimus, tam creato, quam Diuino ; de vtroque ex iiſdem ferè principiis definiendum erit.

CERTAMEN I.

Nonnulla pro quæſtionis expeditione clariore.

1. EX dictis Controu. 2. d. 5. q. 2. de medio materiali Scientiæ Dei de conditionatis noſtris contingentibus conſtat, quænam conditionatorum contingentium creatorum nomine intelligenda propriè in præſenti quæſtione veniant ; atque naturales & neceſſarios effectus naturalium cauſarum, ex neceſſitate naturæ operantium, qua tales, eo nomine non claudi, quantumuis verbis quandoque futuritionem conditionatam ſonent : v.g. *Si ignis debite applicetur ſtupæ, eam ignefaciet* : quæ tantundem valet atque hæc propoſitio : *Ignis debite applicatus, ignefactiuus naturâ ſua eſt* : quæ ſane obiectiua veritas ſtatum poſſibilitatis, & eſſentiæ, ac prædicatorum eſſentialium ignis non prætergreditur: illa ergo ſolum conditionata creata propriè ſunt, vt citato loco diximus, quæ vel arbitrij creati actus immediati ſunt, vel aliquem ex ipſis ſupponunt, foreque ſub aliqua conditione dicuntur, quia tenera, ſi ea adhiberetur conditio, forent ; cum tamen poſſent ſub illa etiam conditione non eſſe.

2. Quoniam verò cauſarum naturalium effectus, & ſi reſpectu ipſarum contigentiam nullam habeant, quia ad operandum illos determinatæ, ac nuſquam indifferentes de ſeſe, & natura ſunt ; tamen reſpectu Dei, cuius arbitrio eiuſmodi cauſæ naturales ſubordinantur in operando, contingentiam habent : quandoquidem cauſarum naturalium determinationi, & exigentiæ ita annuet rerum omnium Deus arbiter, & Dominus, vt non annuere abſolute pro ſuo libito potuerit ; & ſic etiam naturalium cauſarum effectus reſpectu Dei in ſtatu abſoluto contingentiam abſolutam habent : quare, & reſpectu eiuſdem ſub conditione, ſub qua Deus exigentiæ cauſarum annuet, annueretvè, ſi adhiberetur, contingentiam propriè conditionatam abſolute habebunt : vnde, & ſub ea conditione in conditionatis contingentibus creatis proprietate ſermonis abſolute continentur.

3. Cæterum, ſi decretum concurrendi cum naturalibus cauſis ex parte conditionis, & hypotheſis ponatur effectus, & actio neceſſariæ veritatis, ac non contingentis, adhuc conditionatæ, erunt. Cum autem pro nullo ſtatu, niſi à cauſa totali, & adæquata ſufficienter ad ſtatum effectus poſita, ac præſuppoſita, poſſit effectus conſiſtere, vt patet, in ſtatu poſſibilitatis, vel abſolutæ futuritionis ; atque Dei decretum partialis eſſentialiter requiſita cauſa cuiuſcis creati effectus ſit, fit naturalis effectus contingentis conditionatæ veritatis formaliter proximè eſſe non poſſe ; ſed cum mediate à conditionata decreti concurrendi Diuini quo cauſarum naturalium exigentiæ libere Deus annueret, ſi hæc vel illa conditio adhiberetur : Quare nil de conditionata futuritione effectuum naturalium examinandum hic eſt, præter ea, quæ occaſione creatorum actuum liberorum de liberis etiam conditionatis actibus Diuinis diximus.

4. De Dei igitur, ac rationalium creaturarum actibus liberis, ſiue arbitrij eorũ decretis, & affectibus, qui ſub aliqua hypotheſi (quæ abſolute apponetur vel non apponetur) eſſent, quæſtio verſatur, hæc enim ſola proprietate ſermonis futuritionem conditionatam formaliter proximè ſortiuntur : reliqua verò, quæ è Dei, vel noſtri affectibus, ac decretis neceſſariò proueniunt formaliter proxime, & in ſe, ſicuti contingentiam non habent, ſed ſolum mediatam atque à noſtri, vel Diuini arbitrij actibus mutuo acceptam ; ita formaliter proximè, & in ſe proprietate ſermonis futuritionem conditionatam minime ſortiuntur. Quare nihil de eis in ſe ſumptis diſputandum, definiendumque in præſentiarum erit, præter ea, quæ de noſtris, Diuiniſque decretis, & volitionibus, quarum illa conditionatam futuritionem ſecundariò ſolùm participant, diſputabimus, ac definiemus.

Cum autem circa ſuos, ac noſtros etiam conditionate futuros, proxime formaliter liberos actus multiplici actu voluntatis ſuæ verſari Deum poſſit intelligi : An vno, vel pluribus eorum actibus erga futura contingentia conditionata ; vel ſua, vel noſtra verſetur, verſariuè Deus abſolute poſſit ? examinandum hic venit. Affectus autem Diuinæ Voluntatis (quod ad præſens attinet) in complacentiam ſimplicem de eiuſmodi conditionata contingentium futuritione ; atque in eiuſdem deſiderium partitione primâ ſufficienter diuidetur: & complacentiam quidem ſcientia de eorum conditionata futuritione neceſſariò præcedet. Deſiderium verò cum de eo, quod nondum cognoſcitur eſſe in eo ſtatu, in quo deſideratur, vt ſit, eſſe debeat, nullatenus ſcientiam conditionatam de conditionata contingentis futuritione, quæ deſideratur, ſupponit ; ſed ſolam ſcientiam ſimplicis intelligentiæ de poſſibilitate contingentis actus ſub conditione illa. Denique deſiderium inefficax, & efficax de eiuſmodi conditionata contingentis futuritione ſubdiuiditur.

CERTAMEN II.

Doctorum Placita, inconſequentiæ, & debilia fundamenta notantur.

1. DE affectu complacentiæ Diuino erga omnia proximè, & formaliter contingentia, conditionate futura, tam Diuinæ, quam creatæ voluntatis eam Deo concedere ii omnes debent, qui ipſius de omnibus poſſibilibus neceſſariam complacentiam, vel liberam, ſaltem de aliquibus eorum quæſt. 1. aſſeruerunt. Verùm ex eis, qui complacentiam neceſſariam de poſſibilibus in Deo admittunt, inconſequenter eam de conditionatis contingentibus negant. Cum quibus noſter Alarcon 1. p. tract. de volunt. ſi enim entitatis, & pediſſequæ bonitatis entitatiuæ eiuſdem rerum pro diuerſitate ſtatus poſſibilitatis præciſiuæ earum ab ſtatu exiſtentiæ abſolutè earum ſatis habet, vt pro eo etiam ſtatu Deo neceſſariò placeant, in ſtatu plane diuerſo ab vtroque illo, nempe

eo ;

Digitized by Google

conditionatæ futuritionis, vt Deo placeant, ſatis habebunt. Secundò: ſi quid eorum argumentum pro complacentia de poſſibilibus à paritate ſcientiæ ipſis valet, pro complacentia de futuritione conditionata à paritate ſcientiæ mediæ de ipſa æque valebit: atque item à veritatis pro eo ſtatu obiectiuæ ſufficientis terminare ſcientiam. & ſi abſoluté res pro vtroque ſtatu ſint, ad bonitatem entitatiuam earum ſufficientem terminare complacentiam Diuinam pro ſtatu alterutro videtur conſequentia tenere.

2. Vtroque argumento cum ſuo Magiſtro Vaſquez Diuinam de poſſibilibus, qua talibus, & neceſſariam complacentiam ſtatuit Alarcon. d. eadem: quare eiſdem hic ad hominem vexatur. Reſpondet autem ex teſtimonio ſancti Thomæ recitato à nobis, q.2. cert.1. n.5. & cert.4. n.2. veritatem rerum in intellectu eſſe, bonitatem verò in rebus, quia veritas, inquit Alarcon, eſt conformitas cognitionis cum obiecto, quæ in cognitione ipſa, & intellectu eſt. Sed in primis, ſui valde immemor, ita reſpondet hic Doctor cum eandem ſolutionem, eodemque teſtimonio ſancti Thomæ datam argumento vtrique negantibus Deo poſſibilium complacentiam multis, vti inſufficientem confutet cum noſtro Vaſquez. Secundo veritas, de qua argumentum vtrumque procedit non eſt de veritate formali cognitionis, de qua ſolùm eſt huius Doctoris ſolutio; ſed obiecti, ſiue obiectiua bonitate pro eodem ſtatu, ac ſubinde à cognitione ad amorem illius pro ſtatu eodem conſequentia deducitur. Quare extra rem reſpondetur: & quidem ſancti Thomæ teſtimonia de obiectiua veritate, & bonitate, atque vtriuſque differentia ſunt, vt explicuimus quæſt.2. certam. 1. num. illo 3. oſtendentes in nondum abſolute exiſtentibus veritatem obiectiuam eſſe; ſecus bonitatem obiectiuam aliquo voluntatis actu attingibilem.

3. Sed aduertendum hic eſt. Doctores, qui per extrinſecum aliquid volitionis liberæ Dei libertatem conſtituunt, nullam liberam Dei volitionem complacentiæ, vel deſiderij circa futura conditionata poſſe defendere. Neque enim extrinſecum aliquid ſufficienter libertatem eius volitionis conſtituens deſignare poſſunt; cùm nihil extrinſecum Deo præter conditionatam contingentis futuritionem ſit aſſignabile, quod, vt inſtantiæ ſatisfaciens iam oſtendam, eſt inſufficiens, ſed aiunt connotatores aliqui, ac pro eis ſæpè à nobis impugnati Complutenſes Recentiores: futuritionem conditionatam contingentis ſatis eſſe ad ſcientiæ mediæ libertatem conſtituendam in noſtræ Societatis Schola. Ergo ad conſtituendam libertatem Diuinæ circa illam volitionis: quod enim illa ſecundariò tantum libera ſit, hæc autem primario, parui ad rem præſentem videtur referre. Sed enim refert tanti, vt, ſi res ab ita reſpondentibus, & inſtantibus penetraretur ita reſpondere, & inſtare nuſquam auderent.

4. Eſſe enim ſcientiam mediam ſecundariò tantum liberam, eſt nullam ex parte actus, ſiue ex parte ſui habere libertatem; ſed ſolùm mutuatam ab obiecto: quare, & eiuſdem omnino rationis, immo identitatis, cum libertate ipſius: ac proinde, cum huius libertas abſoluta non ſit, ſed media inter abſolutam neceſſitatem, & libertatem, ſcientiæ actualis de ipſo ſolum modo libertas conditionata eſt: quare, & media non ſolùm inter ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & viſionis, ſed etiam inter abſoloté liberam, & abſoluté neceſſariam à noſtrâ Scholâ nominatur, vt diximus atque ab oppoſitionibus expediuimus Controu.2. d. vlt. q. vltim. Eſſe autem actum aliquem primariò liberum eſt, non ratione alterius, & quaſi mutuo, libertatem habere, ſed ratione ſui, quocirca implicat aliquem actum primariò abſolute liberum eſſe; vti volitio Dei erga futuritionem contingentis conditionatam libera abſolute eſſe debet) quin libertatis abſolute talis conſtitutiuum habeat: eiuſmodi autem eſſe nequit futuritio conditionata contingentis, vt patet: ſiquidem eius libertas abſoluta non eſt, &, quæ abſolute ſit; ſed ſolum, quæ eſſet, ſi conditio poneretur. Concluditur ergo conſtituentes Diuinæ volitionis libertatem per extrinſeca connotata nullatenus poſſe liberam Dei erga futura conditionata contingentia volitionem defendere, vt notabamus.

5. Circa deſiderium Diuinum conditionatæ futuritionis, tam efficax, quam inefficax, variæ etiam ſunt Theologorum ſententiæ. Recentiores Thomiſtæ Dominicani efficax Dei deſiderium eiuſmodi contingentium futuritionis neceſſarium prorſus eſſe docent, vt eorum conditionata apponatur futuritio, & ſi reclamantibus ex ea familia, & Schola Primoribus, vt vidimus Controu. 2. d.5. q.2. Alij verò. & ſi ad ſtatus conditionatæ futuritionis conſiſtentiam efficax deſiderium de ipſa opus eſſe negent; tamen pro arbitrio, & perfectione voluntatis liberæ Diuinæ, concipi à Deo eiuſmodi efficax deſiderium de contingentium futuritione conditionata fatentur. Tertia verò ſententia, cenſens deſiderio illo efficaci Dei de contingentis conditionata futuritione, eam futuritionem, ſiue pro ſtatu etiam illo libertatem euerti, Deo repugnare docet. In hanc ſententiam iuit Arrubal noſter 1.p. d.45. qui, cum libertatem decretorum Dei per extrinſeca connotata conſtituat, videatque in futuritione conditionata ſatis abſolutam decreti huius libertatem non eſſe ad abſolutam eius decreti reuelationem, ad contingentis conditionati promiſſionem recurrit, quæ tamen, cum reuelatum decretum liberum ſupponant, nequit eius libertatem conſtituere.

6. Secundò: promiſſio contingentis conditionati non ſupponit neceſſariò decretum actuale Dei de illo præſtando ſub ea conditione, ſub qua promittitur, vt patet in concubinario, qui ſacris initiatur, caſtitatemque verè, & valde promittit, cum animo promittendi, non tamen ſeruandi caſtitatem, immò verò cum oppoſito perſeuerandi in concubinatu. Secundò: quia ad fidelitatem promiſſionis illius ſat eſt promiſſis ſtare, vbi conditio, ſub qua promiſſum eſt occurrat: quare opus non eſt decreto actuali, illud ſub ea conditione implendi, & ſi ob Dei veritatem aſſertionis promiſſoriæ decretum de oppoſito, ſiue de non implendo excludatur; maximè, cum Deus ſe promiſſis ſub ea conditione decreto efficaci omnino conditionato ſtaturum optimè nouerit. Confirmatur: quia idcirco obiectum formale fidei, quo Dei promiſſis aſſentimur, ſcientia infallibili Dei de eorum futuritione, eiuſque veracitate conſtare æquè, atque obiectum fidei, qua Dei credimus aſſertis, communis Theologorum ſententia eſt: ex quibus contra Arrubalem concluditur per promiſſiones conditionatas nullatenus decreti actualis de futuritione conditionata rei promiſſæ formalem, vel adhuc virtualem, reuelationem contineri.

7. Negant verò decreta Diuina vt arbitror efficacia (quæ ſola decreti nomine ſermonis proprietate dicuntur) de coditionatis contingentibus Vaſquez 1. p. d.67. cap.4. num. 11. d.83. cap.4. num.25. atque alibi ſæpè. Noſter Henriquez tom.2. lib. vltim. de fine homin. cap.4. num.2. & 3. Alphonſus Mendoza Auguſtin. in quodlib. q.7. Scholaſt. concluſ.5. num.53. Curiel controu. 7. ad cap.4. Sap. art.4. num.118. Belcarius Epiſcop. Metenſ. opuſc. cont. dogmata Caluini pag.62. Herize tract. 5. d.7. capit.7. Alarcon. Granad. d.7. de volunt. vbi proximè, atque omnium doctiſſime Magiſter meus Didacus Daza, id quod probabilius cenſent Bañez, & Zumel ad 1.p. q.14. art.6. Refertur à nonnullis pro eadem ſententia Molina ibi, art.13. d.15.17. & 18. quatenus negat Deum cognoſcere ſua decreta conditionata, quod ſi decreta abſoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti, quæ ſane ex purificatione conditionis abſoluta inferrent decreta, admitteret, hæc eadem ſub conditione fore ignorare non poſſet. Cæterum fundamentum hoc leue eſt, vt pro hac ſententiâ Molina referatur. Neque enim ideo negat Deo futurum conditionatarum voluntatum ſcientiam, quia determinatam futuritionem conditionatam non habeant, medium've cognoſcendi illa deficiat: ſed ne purificata conditione in eis à Deo concipiendis ex præhabita ab ipſo de illis conditionata ſcientia deficiat libertas: Stat pro hac ſententia apertius Suarius noſter tom.1. de gratia Prolegom. 2. cap.5. id quod de facto ſolum negare videtur, ſicuti opuſc. 2. de ſcientia futurorum ſub conditione negat, quia abſque fundamento de facto eſſe in Deo aſſeretur, atque poſſe à Deo eiuſmodi decreta concipi Prælect. de volunt. Diuina d. 1. ſect.2. num.10. vbi actualem Dei voluntatem de hominum rectâ vitâ, & ſalute conditio-

natam

Digitized by Google

natam vocat, id quod multo Patrum in 1. ad Timoth. 2. *Omnes homines vult ſaluos fieri*, & rationum pondere, communique Theologorum ſenſu fusè probat 1. p. lib. 4. de prædeſtinat. cap. 2. num. 7. Qua in re ſtatuitq; à ſe doctrinæ etiam contradicit, nempe ſcientiam mediam de quouis conditionato contingenti omne prorſus actuale Dei decretum præcedere. Hoc autem decretum actuale de futuritione conditionata contingentis ſola ſimplicis intelligentiæ de eius poſſibilitate præcederet. Secundò ex eadem ſtatuta ab ipſo doctrina infertur futuritionem cuiuſuis contingentis conditionatam ante omnem Dei volitionem, & affectum Diuinæ menti, & voluntati repræſentari. Quare de ea deſiderium nullum, nedum efficax concipi poſſe, quod de iam præcognito, & præhabito haberi repugnat, ſolique gaudio, & complacentiæ Diuinæ de præcognita contingentis futuritione conditionata locus erit; ſicuti de præhabita, & præcognita futuritione abſoluta. Mitto alia circa voluntatem Dei de creata vita, & ſalute hominum poſteà ſubijcienda certam. 3. vbi noſtras circa præſentem quæſtionem concluſiones producemus.

8. Reliqui ſententiæ huius negatiuæ Doctores decreta de conditionata contingentium futuritione repugnare prorſus Deo, videntur ſentire: ac proinde, & ſi non ex neceſſitate, adhuc ex arbitrio, & libertate ſua nullam nullibiſque contingentis futuritionem conditionatam poſſe à Deo decerni, eorum tamen argumenta generalem repugnantiam minimè probant. Primum enim quod in ſtatu conditionato bonitas abſolutè non ſit, complacentiam, quæ bonitatem quæ eſt in obiecto abſolutè ſupponit, impugnat: non autem deſiderium, quod in illam, non quia eſt, tendit; ſed quia nondum eſt, vt ſit: & efficax quidem ipſam ponit. Secundum: quia de iis conditionatis, quorum purificanda conditio non eſt; ſtolide à Deo decernetur conditionata futuritio ſub illa: maximè, cum Deus id optimè nouerit. Ecquis enim, quantumuis vecors ac demens, ſtatuat ſeriò quid facturus ſit, ſi eueniat, quod non euenturum certo ſciat? ſed certè qui ea decreta admittunt in Deo ea pro priori ad decretum abſolutum, & ſubinde ſcientiam de appoſitione, vel non appoſitione conditionis in Deo ponunt, regulatumque ſcientia ſimplicis intelligentiæ de poſſibilitate contingentis ſub illa, in quo notata illa vecordia decernendi poſt præuiſum decretum de abſoluta non exiſtentia conditionis huiuſque abſolutam negationem, ac non futuritionem, ceſſat, quia tunc decretum ex ea ſuppoſitione de re eſſet chimærica, & impoſſibili; ſecus autem, cum concipitur, habeturque à Deo non ſpectata abſoluta purificatione conditionis, vel abſoluta huius negatione.

9. Euaneſcit etiam 3. fundamentum ex repugnantia decreti circa conditionata, quorũ conditiones purificandæ non ſunt, & decreta abſoluta de non purificandis eorum conditionibus: quo decretum Dei abſolutum de non apponendo contingenti ipſo, vel includitur, vel infertur, eſt autem nugatorium, & fraudulentum, Deoque ſubinde repugnans, aliquid efficaciter velle ſub conditione, quam, eiuſque effectum vult efficaciter non eſſe. Cum enim ſcientia ſimplicis intelligentiæ de conditionis, & effectus ſub ipſa poſſibilitate pro priori decretum contingentis illius ſub conditione à Deo habeatur, ex quo plane ad purificandam, pro poſteriori conditionem nullatenus tenetur: & ſi de ea purificanda decretum poſterius non ſuccedat, immò verò ſuccedat de ea non purificanda decretum, nec hæc, nec negatio decreti de purificatione conditionis primo decreto ex parte obiecti conditionato repugnat: quare eo poſito poteſt Deus alterutro modo ex hoc, vel illo fine pro poſteriori repræſentato alterutro modo circa conditionem, citra omnem, vel mutabilitatis, vel fraudis ſpeciem ſe gerere. Atque hæc quidem locum habent contra præfatos Doctores, & inſuper Complutenſes noſtros, & ſi è ſolo Dei arbitrio conditio purificanda, vel non purificanda ſit: in eis enim conditionibus à creato arbitrio, & libertate ponendis demum, vel non apponendis, & quæ proinde præfinire à Deo pro ſimplici intelligentiæ, & ante omnem ſcientiam mediam priori nequeunt, ne vmbra quidem obiectæ difficultatis, & repugnantiæ apparet.

10. Fundamentum quartum ſim'elle æquè eſt. Nempè, Deum inutiliter innumeris decretis omnium conditionatorum contingentium, quorum ſiue purificanda, ſiue non purificanda conditio eſt, onerari; cum æqua ſit de omnibus ratio, nec de vno, quam de altero maior. Id enim inferretur, ſi Deus ad decernendam alicuius contingentis futuritionem, ex huius indigentia vt in ſuo ſtatu conſiſteret iuxta aliquos Dominicanos Thomiſtas, vel ex neceſſaria obiecti contingentis motione ineluctabili agretur. Neutro autem modo, ſed pro ſuo arbitrio, & libertate huius, vel alterius, cum nullius abſolute poſſet, contingentis futuritionem conditionatam decernere. ...norum autem vellet, ſiue plurium, ſiue paucorum, ſiue omnium non inutiliter decerneret, ſed vtiliter quidem ſui arbitrij iure vtens in exercitio illo: ſicuti & in exercitio omnium decretorum, quæ de facto erga creata, quæ nihil ipſius commodi referunt, omnium ſententia, concipit ob eos, quos ipſe habet, & plerumque ignoramus, fines.

11. Quintum denique fundamentum eſt, quo paritati de noſtris voluntatibus, de conditionatis contingentibus, (quas omnes: & aduerſarij etiam plane admittunt) ſolet reſponderi; quia decreta de contingentibus conditionatis non, niſi ex duplici imperfectione a nobis concipiuntur, quæ, ſi à nobis abeſſent, nuſquam contingens aliquid ſub conditione decerneremus. Prima eſt ignorantia de abſoluta appoſitione, & purificatione conditionis, & tempore, quo purificanda. Secunda tarditas intellectus, & voluntatis noſtræ ad deliberandum, ac ſubinde rectè deliberandi, & ſtatuendi in ſubitis, atque inopinatis euentibus, qui promptiſſimam deliberationem requirunt, difficultas, ac male deliberandi ac ſtatuendi periculum. Si enim nihil abſque ſcientia, conſilio, nutu, prouidentiâque noſtrâ euenire poſſet, & ſimul atque eueniret expeditiſſimum, ac promptiſſimum de tunc agendis conſilium prodeus, & rectam deliberationem habituros nos certo æſtimaremus, de decretis illis circa agenda ex euentuum hypotheſi haud quaquam curaremus; immo verò negligeremus ea pro illis euentibus anteacto concipere; Ergo, cum Deo, & euentus alicuius ignorantia, & rectè deliberandi ac ſtatuendi, difficultas deficiant, erunt ipſi eiuſmodi decreta de conditionatis contingentibus impoſſibilia.

12. Reſpondetur tamen facile, in decretis noſtris de conditionatis contingentibus ſub hoc euentu, vel illo duo eſſe conſideranda: & poteſtatem arbitrij noſtri ad ea concipienda, & curã, atq; illa concipiendi, anxietatẽ ex qua illa anteacto, & prudenter quidem, ac prouidenter concipimus. Et ſi enim ad hanc habendam motiua, & rationes ſupra perpenſæ nobis ſuppeterent, ſi tamen poteſtas libera ea concipiendi deficeret, haud quaquam ea liberè conciperemus; hac verò poteſtate libera admiſſa, tametſi motiua illa curæ, & anxietatis, ac neceſſitatis ad prudentem, ac prouidentem rerum noſtrarum diſpoſitionem deficerent, ac proinde ex eis cura, anxietate, & neceſſitate ad prouidentem, prudentemque rerum noſtrarum diſpoſitionem decreta eiuſmodi non conciperemus, è ſola poteſtate libera ea concipiendi quæ ab eis omnia abſoluta, & independens prorſus eſt, abſolutè poſſemus de contingentibus illis ſtatuere. Non ergo ex defectu in Deo illarum imperfectionum ignorantiæ euentuum, ac tarditatis, difficultatiſque rectæ, ac promptæ in ſubitis, atque inopinatis deliberationis, quæ nec poteſtatem liberam de conditionatis abolent, neque earum negationes conſtituunt, ita de conditionatis ſtatuendi Diuina negatur abſoluta facultas; cum ſolum inferatur, non poſſe curâ, & anxietate atque ex neceſſitate ad prudentem & prouidentem rerum diſpoſitionẽ, quæ ex eis imperfectionibus in nobis ſuboriuntur, de conditionatis contingentibus anteacto decernere.

13. Poſtrema denique ſententia in re præſenti ſit. Deum voluntate deſiderij inefficacis in conditionatam contingentium futuritionem ferri abſolutè poſſe; de factoque ferri in nonnulla. Hanc nos veriſſimam putamus, vti concluſionibus certamin. 3. dandis, explicandis, & oſtendendis conſtabit. Eam verò noſtro Vaſquez eiuſque aſſeclis aduerſari putarunt Ioannes de Caſtillo tract. de ſcientia, & Recentiores Complutenſes de voluntate, in manuſcriptis, variaque eius loca congerunt

Digitized by Google

gerunt, quibus, vel formaliter, vel virtualiter, & illatiuè huic doctrinæ ſuæ concluſioni præſenti aduerſæ contradicere contendunt. Et illatiue quidem illa loca in quibus admittit in hominibus voluntates de obiectis conditionate contingentibus, nempè, 1.2. d.42. c.3. num.20. ad cuius marginem plura alia loca notantur in editione 2. Complutenſi d. 116. c.2. & d. 165. ait eiuſmodi vota eſſe ſimplicia Societatis, & 3. p. d.124. à ſe relatos aſſerentes eius conditionis fuiſſe Beatæ Virginis votum ex voto conditionati ex parte obiecti, repugnantia non impugnat.

14. Sed hæc quam inutiliter ad contradictionem doctrinæ Vaſquianæ referantur, conſtat ex diſparitate nuper à nobis inter Deum, & homines aſſignata, & ex aliis ab eodem Vaſquez datis 1. part. d.67. cap.4. §. *Iam ad rationes*: formaliter verò ſibi contradicens citatur ex pluribus locis, quibus Deum voluntatem communem ſalutis omnium ſi rectè viuant, indeque ad rectè viuendum auxilia & ſufficentia, & efficacia ſæpe conferre. Voluntas autem illa, & de conditionato obiecto eſt, vt patet, & complacentia ſimplex non eſt, ſed deſiderium, cum ad mediorum, nempe auxiliorum, appoſitionem Deum applicet, quod complacentia ſola præſtare nequit, Verum Vaſquez locis aliis cum his conciliandis efficax ſolum deſiderium de contingentibus conditionatis Deo negat; his verò inefficax ſolum concedit; in quibus nulla repugnantia intercedit. Porrò eadem ratione Suarij noſtri inconſequentiæ notatæ à nobis numer.7. componi facile poſſunt, vt ſcilicet decreta eiuſmodi efficacia ſolùm Deo neget, inefficacia vero concedat, cuiuſmodi in eius ſententia eſt voluntas Dei communis de omnium noſtri ſalute, quam defendit locis illis ex relectione illa de voluntate, & ex prima parte notatis.

CERTAMEN III.

Poſtrema Sententia variis concluſionibus explicata probatur.

1. Dicendum eſt primo contra ſententiam primam, Nulla de contingentibus conditionatis complacẽtia ſiue neceſſaria, ſiue libera Deo adeſt, adeſſeue poteſt. Biſida hæc concluſio quoad primã partem de creatis cõtingentibus probata in ſimili eſt, quæſt.2. quia, & ſi in eo ſtatu admittamus in rebus ſufficientem bonitatem gaudio, & complacentiæ de illa concipiendis: tamen cum ſimpliciter infinita non ſit, ſed potius limitata, Deum ad ſui gaudium de ipſa, quaſi ſui impotem, neceſſario non rapit, vt de bonitate poſſibilium arguebamus. Quoad ſecundam verò partem, immò, quoad vtramque, probatur vniuerſim. Quia nullum contingens ſufficientem gaudio, & complacentiæ de ipſo concipiendæ bonitatem pro ſtatu conditionatæ futuritionis ſuæ habet; quandoquidem non habet actualem, & abſolutè talem bonitatem, de qua ſolum complacentia, & gaudium eſſe poteſt, ergò repugnat complacentia de contingenti pro eo ſtatu conditionato: quæ his reſponderi, opponique poſſent præoccupauimus in ſimili quæſt. 2. Certam. 4.

2. Dicendum ſecundò de nullo contingenti formaliter proximè tali pro ſtatu ſuæ conditionatæ futuritionis poteſt Deus decretum habere, ſiue deſiderium efficax, vt ſub tali Hypotheſi, & conditione ſit, à quocunque conditio apponenda fuerit. Concluſio citatis Doctoribus Dominicanis & noſtris certamin.2. numer.5. contradicit: eſt verò Doctorum recitatorum numer.7. atque vniuerſim, tam de creatis actibus formaliter proximè liberis, quam de increatis, & Diuinis procedit. Qua verò parte Dominicanis contradicit, & ab authoritate, & ratione plus ſatis monſtrata, demonſtrataque eſt Controu. 2. diſp. 5. quæſt.1. vbi fusè oſtendimus conſiſtentiam ſtatus futuritionis conditionatæ contingentium eiuſmodi decretis efficacibus non egere, immo verò illa potiùs excludere. Vniuerſim autem, & quà omne decretum efficax abſolutum ex parte actus de conditionata futuritione actus cuiuſuis proximè formaliter contingentis, & liberi, concluſio hæc abſolute excludit. Multis rationibus ab antea citis eius Patronis probatur, inefficacibus tamen, vt oſtendimus à numero illo 8. ad 11. incluſiuè: quare aliunde probanda, oſtendendaque erit, vt firma conſiſtat.

3. Vnice vero, ac ſolide probatur: quia eiuſmodi decretum, vel eſt abſolute irritabile, vel tollit contingentis, & liberi proximè, & formaliter obiecti ſui libertatem, ac ſubinde tollit, deſtruitque obiectum ipſum ſuum, quod ſupponitur, & in quod dicitur ferri: vtrũque autem contradictionem importat (nempè, vel decretũ efficax Dei irritabile de ſe eſſe, poſſeque abſolutè carere effectu; vel id, quod liberum eſſe ſupponitur, ſiue ex ſuppoſitione, quod liberum ſit, liberum nihilominus non eſſe) ergo eiuſmodi decretum eſt impoſſibile. Antecedens probatur, quia decretum illud non regulatur per ſcientiam mediam, quæ eſſentia ſua, & quà talis futuritionem contingentis conditionati ſupponit: quare complacentiæ, & gaudio de ipſa, quia eſt concipiendis poſſet deſeruire; non autem decreto, & deſiderio efficaci, vt ea conditionata ſit, quam eſſe ſupponit. Quo circa ſcientia media ſolummodo poteſt dirigere, ac regulare decreta Dei omnino abſoluta de abſoluta exiſtentia obiecti, quod conditionate fore per ipſam repræſentatum eſt, (ni ea aliunde repugnent de quo poſtea) vel decreta abſoluta omnino de abſoluta appoſitione & purificatione conditionis. Idcirco certamin. primo, numero quinto, ſub finem decreta eiuſmodi abſoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti ſola ſcientia ſimplici intelligentiæ de poſſibilitate contingentis effectus ſub conditione illa regulari, dirigique poſſe breuiter notabamus.

4. Inde verò probatur facile antecedens: quia decretum efficax de futuritione conditionata contingentis proxime, & formaliter liberi, vel non connectitur de ſe, & natura ſua cum eiuſmodi conditionata futuritione, vel connectitur cum illa. Si primum; ergo poterit conſiſtere, quin futuritio illa contingentis conſiſtat: ergo eſt natura ſua decretum illud efficax, & irritabile. Patet conſequentia poſtrema. Nil enim aliud eſt decretum irritabile, quam decretum potens conſiſtere abſolute ſine eo, quod per ipſum decernitur. Nec prima conſequentia eſt obſcurior, id enim eſt aliquid cum alio eſſentia ſua, ac de ſe ſe connexum eſſe, nẽpe non poſſe illud aliquid ſine alio ſubſiſtere, ac ſubinde non eſſe connexum de ſe cum illo, eſt idem, atque ſine illo ſubſiſtere poſſe. Si autem dicas decretum illud efficax de ſe, naturaque ſua connexum eſſe cum futuritione conditionata contingentis per ipſum decreta, vt eius fruſtrabilitatem abſurdam declines. Ergo futuritio illa conditionata contingens non eſt: atque adeo decretum efficax de ipſa deſtruit ſuum obiectum contradictione alia æque manifeſta. Probatur conſequentia, quia connexio decreti efficacis de futuritione conditionata contingentis, nequit eſſe conſequens, & logica, ratione ſcientiæ conditionatę, & conditionatè etiã contingentis futuritionis, quæ ad ſcientiam huius ſupponitur: quia vt nuper oſtendimus n.3. decretum illud ſcientiam mediam, ac proinde conditionatam contingentis futuritionem per ipſum decretam, non ſupponit, neque eius ſcientia poteſt regulari, ſed ſola ſcientia ſimplicis intelligentię de poſſibilitate contingẽtis illius, ſi ea adhibeatur cõditio.

5. Infero: Ergo connexio illa decreti cum conditionata futuritione eſt omnino antecedens: ergo eius futuritionis conditionatæ contingentiã abolet, deſtruitq; ſubinde cõtradictorie decretum illud de futuritione conditionata cõtingenti ſuum obiectum, vt proponebamus. Prima illatio è proximis eſt certa manifeſtè: ſiquidem connexio cauſæ cũ effectu, quę nullatenus hũc ſupponit, vt ipſa in ſe ſit, ac ſubſiſtat, eſt omnino antecedens, neq; vſquã poteſt conſequẽs eſſe. Nec minus eſt euidens conſequentia poſtrema. Quia connexio cauſæ cum ſuo effectu omnino antecedens antecedentem prorſus affert, immò ſecum deuoluit illum cauſandi neceſſitatem quæ indifferenti poteſtati, ſeu libertati ipſius in actu primo ad illũ cauſandum, vel non cauſandũ contradicit: ac ſubinde, & libertati effectus, quæ nihil eſt, quam denominatio extrinſeca, ab indifferenti illa poteſtate, & libertate in actu primo cauſæ, a qua ita producitur, & cauſatur, vt ab ipſa in actu primo, & priori naturę, & cauſalitatis cõſiderata abſolute poterit nõ produci. Quod ipſũ abſurdũ ad contingẽtis abſolutã neceſſitatẽ

& deſtructionem ſuæ abſolutæ libertatis ex vi decreti huius, quandocunque purificetur, ponaturque conditio eadem efficacitate, & certitudine deducatur. Quæ verò contra noſtra hæc libertatis principia, ex quibus hæc abſurda deducimus reſpondere poſſent impugnabimus de Soariſtis, & præſertim de Thumiſticis noſtrorum contingentium præfinitionibus inferiùs diſputantes.

6. Dicendum inde tertiò, nec poſſe à Deo efficaciter decerni mediate contingentis conditionatam futuritionem. Probatur facile. Quia mediata hæc huiuſmodi conditionata contingentis libertas, non eſt libertas huius contingentis in ſe, ſed participata à contingenti, & libero proximè, & formaliter conditionato, a quo mediatum illud contingens neceſſario procedit: atqui ex decreto efficaci conditionate contingentis proximè, & formaliter eius cōditionata libertas formalis, & proxima deſtruitur, vt vidimus, ergo & deſtruitur contingentia conditionata mediata alterius.

7. Dicendum eſt quartò: Poteſt dari, daturq; in Deo deſiderium inefficax de conditionato contingenti tā formaliter proximo, & immediato quàm mediato. Prona eſt ex dictis probatio: ſiquidem, vt vidimus eo ſolùm, deſiderium efficax contingētis conditionati vtriuſq; relegandū à Deo eſt, quod conditionatā contingentiā ſui obiecti ratione efficaciæ ſuæ deſtruat, vel cum efficax ſit, nihilominus ſit irritabile, quorū verūuis decreto, ſeu deſiderio illi efficaci repugnat, atqui deſiderio inefficaci de ſeſe, nec abſoluta irritabilitas, & certitia eius, quod per ipſū à Deo deſideratur repugnat, nec adeſt connexio extrinſeca antecedens, & ex parte actus primi cū contingēti conditionato, quod per ipſum deſideratur, ob quam eius cōtingentia, & libertas deſtrui poſſit, ergo Deo eiuſmodi deſiderium non repugnat. Nec obeſt in eo ſtatu bonitatē abſolutè contingentis illius nō eſſe per nos, ac proinde neq; terminare diuinā volitionē, id enim, vt diximus nō ſemel ſolū probat cōtra volitionem, quę obiecti bonitatē ſupponit, vti cōplacentia, & gaudium, non autem contra volitionem quæ obiecti bonitatem non ſupponat, ſed intendat, cuiuſmodi deſiderium eſt.

8. Sed dices: id quod deſiderari poteſt ante ſui qualem, qualem ſtatum, & conſiſtentiā poteſt placere, dū iam in eo ſtatu eſt: Ergo, ſi bonitas contingentis conditionati deſiderari à Deo ante ſtatū conditionatū poteſt, iam in eo ſtatu cōditionato poſita poterit Deo placere cōtra concluſionem primā. Reſpōdetur negādo abſolutè antecedēs, vel diſtinguendo illud, ſi mauis. Ante ſui ſtatū omnis deſiderij, & appetentiæ volūtatis ſatiatiuū cōcedo antecedens; non ſatiatiuum omnis deſiderij, & appetētiæ voluntatis, nego antecedens. Quamdiu enim vlterius aliquid bonitatis obiecti deſiderandum voluntati reſtat, nequit voluntas in obiecto quieſcere: adhuc enim in via eſſe cōſideratur ad obiectum conſequendum, cū quo pugnat illā in quiete, quæ per gaudium, & complacentiam de obtento, & poſſeſſo obiecto habetur, eſſe, vel cogitari: cum autem vltra ſtatum futuritionis conditionatę contingentis, ſiue immediate, ſiue mediate talis, aliquid reſtat voluntati appetendum, nempe abſoluta obiecti illius exiſtentia & bonitas de bonitate, ſiue de obiecto illo poſito etiam in ſtatu conditionato, nec complacere, nec quieſcere abſolute poteſt: quouſque in ſtatu abſoluto poſitum obiectum illud ſit, ac videatur: vltra quē ſtatum nihil in obiecto illo deſiderare volūtas poteſt, & appetere; ſed in illo quieſcere ſolum, & complacere poteſt. Et ſane deſideriū illud in rei abſolutam, & intrinſecam entitatiuam exiſtentiam fertur inefficaciter, etſi adſit illi pro occaſione, & motiuo conditio; quod valde eſt diuerſum, & replicas omnes præcidit.

9. Quod autem de facto in Deo eiuſmodi deſideriū inefficax, vt minimum, de conditionato contingenti detur certū mihi, & conſtans conſenſus Patrum, & Theologorum eſt, ex cōmuni illa ſalutis omnium hominū conditorum volūtate à Paulo in Deo aſſerta. 1. ad Timoth. c. 2. *Omnes homines vult ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*; (nam de puræ poſſibilium ſalute eiuſmodi deſiderium diuinum aſſerere pura diuinatio abſq; fundamento eſſet) quæ pura complacētia non eſt: tum quia hæc, vt dixi repugnat; tum quia ex ea volūtate ſufficientia media ſemper, omnibuſq; ad ſalutem, ſæpe antē efficacia adhibet, quod ex cōplacentia pura fieri nequit. Quod autem deſiderium eiuſmodi efficax de ſe non ſit, conſtat ex libertate, & merito operum noſtrorum ob quæ ſalus æterna confertur: quorū, & libertas, & meritum purificata conditione vocationis omnino periret, cum conditionatum illud decretum efficax purificata conditione in abſolutum tranſiret operum libertati aduerſum; quare, neq; opera, neq; ſalutem ſub ea conditione efficaciter voluit. Sed neq; opera ſeu vitā rectā potuit diligere efficaciter, immo nec ineffica citer, ſi homines velint: cum enim vita recta ſit ipſa bona hominum voluntas, idem ſub cōditione ſui ipſius deſideraretur, quod ineptiſſimum eſt, & impoſſibile. Vnde deſiderium hoc, quatenus vitæ rectæ noſtræ ſub conditione eſt, ſolam vocationem habere pro conditione poteſt: quatenus verò eſt ſalutis æternæ conſequendæ, rectam vitam pro conditione proxima habet.

10. An verò ſalutis noſtræ deſiderium ſub rectæ vitæ perſeuerantis conditione efficax ſit & ſi ex eius efficacia, nec decretum Dei parè conditionatum de ſalute ſub ea conditione conferenda liberum immediate, & proximè, nec ſalus ipſa mediate libera, vt diximus, maneat, his eſſe poteſt: in cuius affirmatiua parte nihil eſt abſurdi. Etenim rectæ vitæ noſtræ, quæ conditio, & decreti, & ſalutis per illud conferendæ eſt, libertas, & meritum cum eo efficaci deſiderio de noſtra ſub eiuſmodi conditione ſalute perſtaret, atque aliunde ex diuinæ promiſſionis nobis ſub conditione perſeuerantiæ in vita recta factæ decreto omni ex parte conditionato conferendi ſalutem, ſi in iuſtitia perſeueremus adimit Deo libertatem ex diuina fidelitate, quod ſolum decretum, ſeu deſiderium efficax Dei de collatione gloriæ ſub ea conditione præſtaret: nihili autem refert an ex fidelitate promiſſi diuini, an ex irritabilitate antecedenti Duuni decreti, & decreti de conferenda ſalute, & ſalutis ipſius ſub ea hypotheſi conferendæ abolcatur libertas. Cum tandem ex libertate Dei in decreto ſuo efficaci, vel promiſſionis, vel conditionatæ futuritionis ea neceſſitas proueniat.

11. Sed contra ſecundam, & tertiam concluſionem eſt: voluntatem illam ſalutis hominum, quam de conditionata ſalute eſſe ex Patribus docuimus inuictam, ſeu inſuperabilem à Patribus appellari: quod efficacibus ſolum Dei voluntatibus, & deſiderijs competit, non autem inefficacibus. Auguſt. de ſpiritu & lit. c. 33. *Ideo eius voluntas inuicta eſt, quia Deus ita vult, vt homines ſalui fiant, vt etiam velit punire eos, ſi ipſi repugnent.* Verum ipſis Auguſtini verbis conſtat voluntatem, quam inuictam vocat non eſſe determinate voluntatem, ſeu deſiderium obiectiue conditionatum de hominum ſalute; ſed de illa, vel de pœna, & ſupplicio, ſi male vixerint, & quamuis vtramque efficacem de ſalute ſub vna conditione, & damnatione ſub alia videatur aſſerere; tamen id ſolum probat, quod proximè dicebamus, nempe non è ſola fidelitate promiſſionis, ſed ex decreti efficacia, & irritabilitate, & decretum conferendi ſalutem, & ſalutem ipſam neceſſariam eſſe: quare decretum de ipſis non eſſe de obiecto ſiue proximè, ſiue mediatè contingenti conditionato, de quo ſecunda noſtra, & tertia concluſio procedebat, quam Auguſtini verba immediatè antecedentia confirmant. Loquens enim de ſeria hac Dei erga hominum ſalutem voluntate, & deſiderio, ſubdit: *Et tamen eis non adimit liberum arbitrium, quo bene, vel male vtentes iuſtiſſime iudicantur; quod, cum ſit, inuicta eſt eius voluntas, vinceretur autem, ſi mali pœnam poſſent euadere, non autem poſſunt, & ideò inuicta eſt*: quibus oſtendit ex antecedenti decreto Dei efficaci, & independenti ab vſu libertatis erga ſuam operationem huius libertatem, & contingentiam euerti, quare, & ex decreto efficaci futuritionis conditionatæ contingentiam euerti: ac proinde, & deſtrui decreto eiuſmodi, quod eſſe aſſeritur, ipſius obiectum.

12. Nec quidquam amplius probant Ambroſij in locum recitatam primæ ad Timoth. 2. verba, hæc; *Si qui Omnipotens dicitur, vult omnes homines ſaluos fieri, cur non impletur eius voluntas? Conditio latet. Vult enim Dominus ſaluos fieri; ſed ſi accedant, & ipſi velint*: quo etiam pacto reſpondent Hieronym. Theophilact & Oechumenius ad illum locum, Chryſoſt. homil. 6. in id Ioan. 1. *Illuminat omnem hominem*, vbi etiam Theophilact. Athanaſ. 3. de aſſumpt. hominis. Proſper. reſpon. 2. ad obiectiones Vincent. eis autem verbis & voluntas hæc

condi

conditionata aſſeritur, nec inefficax ſed efficax; alioqui promptior, faciliorque ſolutio foret, voluntatem illam Dei conditionatam ex parte obiecti inefficacem eſſe, quàm quod conditionis purificatio à noſtro arbitrio pendeat. Sed enim, & ſi prompta illa inefficaciæ decreti ſolutio eius difficultatis ſit, non tollit quominus & illa ex dependentia purificationis, ſeu poſitionis conditionis abuſu noſtræ libertatis ſit prompta, & expedita: quod probant Patres ea pro libito vtentes, cum alia inefficaciæ voluntatis vti æque expedit poſſent. Et quidem in his voluntatibus inefficacibus ratio ſpecialis erat, vt ad id potiùs recurrerent, vt vtilem doctrinam nobis declararent: nempe duplicis inefficaciæ defectum Dei: Sed eſto efficacem illam voluntatem de hominum ſalute, ſi velis Patres iſti aſſerant, erit ne ſub ea conditione efficaciter deſiderata à Deo collatio ab ipſo ſalutis, vel ſalus libera, & contingens, non neceſſaria: neceſſaria vtique: ergo non eſt de obiecto conditionato, ſiue immediatè ſiue mediatè contingenti: quare nec propriè conditionato, quod ſolum duabus illis concluſionibus contendebamus.

✠✠✠:✠✠✠✠✠✠:✠✠✠✠✠✠.✠✠✠✠

QVÆSTIO IV.

An, quove pacto Deus propter ſe creaturas amet?

AMari à Deo creaturas propter ſeipſum, ſenſu aliquo vero, conſtans apud Patres, & Scolaſticos eſt, vt eorum teſtimoniis apud ipſos frequentibus, & ſcriptores omnes vulgaribus recitandis immorari ſit otioſum; tametſi eius locutionis, non ita vulgaris, verus ſit ſenſus Theologicus. Igitur verus communis illius propoſitionis ſenſus examinandus, ſtatuendusque in primis erit, vt ſuccedentium difficultatum ſit expeditior deciſio.

CERTAMEN I.

Ad veram quæſt. & intelligentiam deciſionē notata.

1. EXacto ſenſus huius propoſitionis examini, & deciſioni præmitto vulgarem, & ſtatam finis diuiſionem in finem *cui*, & finem *qui*. Finis *cui* eſt perſona, in qua complacemur, & ex cuius complacentia bona illi, commodaque volumus: deſiderio quidem, quæ non habet; gaudio verò, quæ habet. Finis verò *qui* ea omnia ſunt, quæ ex eius complacentia, tanquam ipſi bona, commodaq; volumus iam ab ipſo habita gaudio, nondum autem habita deſiderio. Hæc ita apud Philoſophos, Theologos, & Patres, firma, vt dignitatum loco ab omnibus habeantur, ac ſine vlteriori examine & probatione (vt pote per ſe nota) recipi debeant.

2. Statuo inde ſecundò: Nihil, quod perſonæ alicui boni commodumvè, aliquove modo conueniens, ſiue proximè, ſiue remotè non ſit, poſſe, vel ab ipſo, vel ab aliis ipſi appeti propriè, vt finem *qui*, nec de illo ex cōplacentia ipſius concipi gaudium. Ratio ex notato primo eſt procliuis, quia bonitas, ſeu bonū, & amabile vt finis *qui* teſte Philoſopho relatiuum ad perſonam eſſentia ſua eſt, quia alicui bonum, vnde ille aiebat *omne bonum amabile eſſe maximè autem vnicuique proprium*; & ratio vlterior manifeſta eſt. Quia, quæ alicui nullatenus conuenientia ſunt, ſiue tanquam eius perfectio, vel eius perfectionem, entitatem, & bonitatem ſiue integritatem eſſendi, atque entitatis ſuæ intrinſecè conſtituentia, vel extrinſecus ad illam proximè, vel remotè conducentia nihili ipſius, quod ſint, vel non ſint referre poſſunt: quare neque ab ipſo neque ab alio ex eius complacentia deſiderari, cum abſunt, nec de eis, cum adſunt ex eiuſdem complacentia gaudium haberi. Ecquis enim ſanus ex Regis Hiſpani complacentia optet oriri muſcas in Arabia, vel quod Turca barbam fricet; gaudeatve, quod hæc acciderint?

3. Fit inde tertiò, finem *qui* & finem *cui*, & ſi plerumque diuerſa ſint, ita verò inter ſe eſſe connexa, atque in motione intentionali ſibi ſubordinata: vt reſpectu eius, quod perſonæ, in qua complacemur nullatenus bonum, & conueniens eſt, ac ſubinde, nec finis *qui* eſſe poteſt, finis *cui*, ſuam intentionalem motionem propriam finis *cui* ſortiri, atque exercere nequeat. Etſi enim plerumque bonitas, & perfectio propria finis *cui* à bonitate finis *qui* diuerſa ſit, quia illa intrinſeca perſonæ eſſe debeat, & ſi ſæpe per extrinſeca nobis innoteſcat: bonitaſque finis *qui* extrinſeca entitatiuè ſaltim perſonæ, in qua complacemus, plerumque ſit, aſt cum hæc conueniens perſonæ ipſi, commodaque, verè & realiter eſſe debeat, (vt nuper demonſtrauimus) motio intentionalis *cui* ad ipſi nullatenus conuenientia, amanda eſſe non poteſt: quare neque hæc ex complacentia illius motionem intentionalem finis *qui* exercere, & ſi eam exercere valeant reſpectu perſonæ alterius, cui aliquoſmodo ſint verè bona & proficua: quaſe quod ad motionem ſuam intentionalem, vterque finis, & *cui* & *qui* neceſſario ſubordinantur.

4. Animaduerto quartò: ex dictis controu. 2. d. 3. & hic diſp. 1. q. 2. cert. 2. Deum ipſum ſecundùm rationem ſummi, atque infiniti omnimodo boni, ſiue ſecundùm ſummam ſuam bonitatem, ſolum, & adæquatum obiectum ſpecificatiuum amoris Diuini ſecundùm omnem ſuam formalitatem, & extenſionem obiectiuam, & modum, omninò eſſe; ita, vt cum primum amor ſui in Deo concipitus omnis voluntatis eius tendentia, & amor ad ſecundaria alia, etiam extrinſeca bona, quoad formalitatem, & modum omnem amoris diuini habitus, conceptuſque à Deo ſimul, ſemelque ſit, eſſetque ad ea, aliàs ea omnia, (ſi per impoſſibile aliqua forent) quæ non eius potentia, & voluntate, ſed alterius, in rebus ponerentur, quàm obiecta, bonaque reliqua, quoquo modo amentur à Deo, aliquam amoris Diuini (adhuc erga ipſa) quoad ſubſtantiam, aut modum tendentiæ affectiuæ, etiam in ipſa, ponat, ac primo concepto à Deo amoris ſui, vt ſummè boni ſuperaddat. Hoc in ſimili de ſpecificatiuo adæquato Diuinæ ſcientiæ citata controu. 2. d. 3. & hac controu. 4. d. 1. q. 2. certam. 2. ita in terminis, vt aiunt, ipſis probatum eſt, atque ab oppoſitionibus, quæ ex noſtris ſtatutis ſtatuendiſque concluſionibus ſuboriri poſſunt vindicatum, vt nihil iam, vel ad eius probationem, vel defenſionem dicere hîc oporteat.

5. Denique ſiue è ſumma Dei morali bonitate in actu primo conſiderata, ſiue habituali inclinatione ipſius naturæ, & voluntati congenita (vt ſic loquar) ad virtutum omnium moralium opera, & exercitium, ſatis Deo impulſus intentionalis, quaſi actiui (non enim hic de intentionali obiectiuo, qui in obiectiua earū virtutum bonitate, & honeſtate eſt loquor) eſſe, (v.g. iuſtitiæ miſericordiæ) vt nullo alio motiuo intentionali præter virtutum ipſarum exercendarum honeſtatem egeat, vt in earum opus, & exercitium prodeat promptiſſimè. Immo eam inclinationē naturalem, & impetum actiuum vt creatis miſeriis ſuccurrat, bonaue creaturis largiatur nullis egeat adminiculis motiuis aliis per nos, aut creaturas alias prius appoſitis, vt cunctantem adhuc, in exercitio miſericordiæ, aut liberalitatis propoſitæ virtutis gratitudinis ob præſtita prius à creatura, cui ſuccurrendum, benefaciendumque eſt obſequia, actiua intētionali etiā motione impellatur vt benefaciat, vel ſuccurrat: quaſi ſolo virtutis miſericordiæ, aut liberalitatis actiuo intentionali impulſu, vel nuſquam, vel nō ita facile benefaceret, vel ſuccurreret, niſi etiam impulſu intentionali actiuo gratitudinis, (vt nobis frequenter accidit) agitetur. Notata hæc, à Deo digna Deo, cum in hac, tum in ſequentibus proximè præ oculis ſemper habenda, ne aberretur à vero.

CERTAMEN II.

Verus, non vulgaris, Theologicus eius propoſitionis ſenſus aperitur.

1. COmmunis Theologorum ſenſus videtur eſſe, Deum amare creaturas propter ſeipſum, tanquam propriè finem illarum ſuo illo amore volitum, illudque multis ſcripturæ locis, & Patrum probant Scholaſtici: quæ omnia ſumma eruditione, vti aſſolet, congeſſit noſter Ruiz de Montoya diſp. 3. de volunt. ſect. 2. multas ex illis rationes Theologicas adiungens. Refert pro ea S. Thom. certam. 3. explicandum 4. Magiſtrum in 1. diſput. 1. Albertum, prima parte, quæſtione 79. metaph. 1. ad 2.

& a.6. ad 2. & 1. contra Gent.cap.81. fine. S. Bonauent. in 1. d.45. a.1. q.2. vbi Carthuſ. quæſt.1. colum. penult. Albert.1. part. quæſt.79. m. 2. a. 1. particula 2. negant Deum omniuolentem eſſe, ſicuti Omniſcius, & Omnipotens eſt. Aliam huius ſententiæ addit S. Thomas rationem: quia appetitio rerum ſecundùm ſe ſumptarum ad res, vt in ſe ipſis ſunt, tendit: aſt cognitio in res, vt ſunt in cognoſcente: eſt autem in Deo quidquid habet rationem entis, & veri: ac proinde à Deo cognoſcitur; non autem id totum exiſtit in rebus: quare, nec res omnes amantur. Et citat. d.3. ad 6. infert, Deum neceſſariò omnia ſcire, quia ſcibilia omnia habent in Deo neceſſarium eſſe, non velle autem neceſſariò omnia, quæ vult: quia in ſe ipſis non habent abſolutam neceſſitatem. Contra hanc verò rationem arguit Caietanus: quia ſecundum poſſibilitatem, ſicut neceſſariò ſunt poſſibilia, & neceſſariò ſciuntur à Deo; ita & amabilia, ac neceſſariò à Deo amantur complacentia ſimplici: ſecundùm ſtatum verò abſolutæ exiſtentiæ neceſſariò, nec diliguntur, nec amantur, ſed contingenter, quia neceſſitatem illius exiſtentiæ abſolutæ non habent. Alias addit rationes S.Thom. inferiùs attingendas.

3. Hugo Victorinus peculiari libello, & tract.1. Summæ probat Deum æque Omniuolentem, atque Omnipotentem eſſe: quia quidquid poteſt vult ſe poſſe; etſi non velit eſſe quidquid poteſt. Secundò: quia, vt quæ poteſt, abſolutè ſint, neceſſe eſt, vt ea abſolutè Deus eſſe velit: nec aliter poteſt ea abſolutè producere, & ponere in ſuo eſſe, niſi cum ſubordinatione potentiæ ſuæ ad ſuam voluntatem: vt Dei potentia, conditionata ſit poteſtas producendi, ſi Deus velit; iuxta illud, *ſubeſt tibi, cum volueris poſſe.* Tertiò: quia de omnibus poſſibilibus alteram contradictionis partem poſitiuè vult Deus: nempe de aliquibus, vt abſolutè ſint, de aliis, vt non ſint. Quartò: quia etiam de actionibus prauis vult Deus quidquid ſine deordinatione eſt, atque abſolutè abſque imperfectione amabile. Hæc approbat Ruiz d.7.ſect.3.num... Et Sancti Thomæ ſententiam cum vtraque relata opinione conciliat à numer.10. concl.2. æſtimans S. Thomæ ſententiam eſſe de voluntate ſolummodo efficaci, & circa abſolutè exiſtentia creata ſolum, non autem circa poſſibilia, quæ omnia in ſe bona, & amabilia, nec moraliter de ſe deordinata & mala (ac ſubinde abſque imperfectione voluntatis, & dictamine intellectus amabilia) Deum ſimplici complacentia proſequi putat. Verùm S. Thom. non ita amari à Deo poſſibilia conſtanter docuit: vt certamine 2. monſtrauimus, & eius ratio ſecunda à Ruiz recitata n.12. init. id apertè demonſtrat.

4. Denique concludit Ruiz num.13. concluſ.3. Deum non eſſe omniuolentem æque, ac eſt omnipotens, & omniſcius. Probat, quia omnipotentia, & ſcientia circa ſua obiecta verſantur, quanta poſſunt plenitudine verſari, ſecus autem volitio Dei, quæ circa pleraque poſſibilia nuſquam abſolutè futura tota plenitudine, qua poteſt, non verſatur; cum non verſetur efficaciter, vt poteſt, circa illa; cæterum, etſi diſcrimen hoc inter volitionem, & ſcientiam inueniatur, ſecus inter volitionem, & omnipotentiam: ſiquidem non minus omnipotentia, quam volitio, poteſt circa ſuum terminum, ſcilicet poſſibilia, efficaciter verſari; & tamen circa ea omnia, circa quæ volitio efficaciter non verſatur, nec verſatur ipſa efficaciter: quare nec tota plenitudine qua poteſt. Et quidem, vt res dilucidè hæc, ac ſine æquiuocatione vlla inter extrema comparationis huius explicetur, de volitione, ſcientia, & omnipotentia in actu, tam primo, quàm ſecundo conſideratis ſeorſim examinanda, ac definienda erit difficultas præſens.

5. Dico primò: Conſideratis in actu primo his tribus, ſcilicet intellectu, potentiâ, & voluntate, obiectorum materialium intellectus diuini ſphæra amplior abſolutè, quàm potentiæ, & voluntatis diuinæ ſphæras quarum eſt omnino æqualis, proportionaliter tamen loquendo tribus hiſce æqua ſphæra eſt. Tres partes continet concluſio, facile tamen probandas. Prima de ampliori ſphæra obiectorum materialium intellectus diuini probatur; quia extenditur ad mala culpæ, & chimæras, ad quæ, nec Dei omnipotentia, nec voluntas extenditur: cum ea Deus, nec poſſit facere, nec velle: etſi intellectu diuino chimæræ, & rationis entia poſſint vt vidimus controu.1. compingi. Secunda pars de æqualitate ſphæræ obiectorum materialium omnipotentiæ, & voluntatis diuinæ probatur: quia quæcunque Deus obiecta materialia extrinſeca (de quibus eſt in præſenti diſputatio; non intrinſeca poteſt velle, quæ facere nequit) poteſt efficere, poteſt & velle, nec poteſt quidquam facere, quod velle non poſſit; cum eſſentialiter eius potentia ipſius ſubordinetur voluntati, ſicque agentis rationalis, & liberi potentia omnium opinione; atque in noſtra veriſimiliori, nil aliud omnipotentia, quàm Dei voluntas ſit. Nec obſtat abſolutas rerum negationes obiectum materiale diuinæ voluntatis eſſe, non autem omnipotentiæ: in ea quippe noſtra opinione falſum eſt, & repugnans. In omnium verò ſententia, quomodo abſolutè factibiles negationes ſunt, nempe per actionis ſuſpenſionem, ab omnipotentia eſſe poſſunt. Tertia pars probatur; quia ſicut, quidquid obiectiuè verum, & cognoſcibile eſt, ita quidquid factibile, & bonum, ſeu amabile eſt, fieri, & amari à Deo poteſt, ſiue liberè, ſiue neceſſariò. Quare concluſio hæc non pendet à bonitate, & amabilitate obiecta, vel eius defectu poſſibilibus qua talibus vel aliis quibuſvis obiectis.

6. Dico ſecundò, comparatis his tribus in actu ſecundo, ſcientia, actione, & volitione exercitè ſumpta, ſphæra obiectorum materialium ſcientiæ non ſolum abſolutè, ſed & proportionaliter loquendo multò amplior adhuc eſt, quam ſphæra duarum reliquarum. Prima pars quoad maiorem abſolutè amplitudinem ſcientiæ, & Sanctorum Thomæ, & Bonauenturæ, ac reliquorum primæ ſententiæ, probatur facile: quia Deus ſcibilia omnia in actu ſecundo, & exercitè ſcit, quæ multò plura ſunt, quàm à Deo amabilia, & factibilia, vt vidimus. Quod autem ea omnia Deus actu & exercitè ſciat, probatum abundè à nobis eſt controu.2. atque à Sancto Thoma proxime ratione ſecunda: quia poſſe non intelligere, ſeu ignorare aliquid ſecundum ſe ſcibile, imperfectio intellectus, ſeu intellectiui eſt: quare ſummè ac perfectiſſimè intellectiuus Deus determinatus in actu primo eſt ad neceſſariam ſcibilium, & veritatum omnium cognitionem; ſecus autem perfectè potentis, ſcilicet liberi in volendo, & operando: (amoris ſcilicet, & operationis ſuæ Domini actualis) obiecti volitio, & operatio. Quoad maiorem autem, adhuc proportionaliter, ſphæræ obiectorum ſcientiæ amplitudinem, etſi non expreſſa, eorundem Doctorum, virtute tamen, & implicitè, & eorum, & plurium quos recitabimus certam.2. ſententia eſt: Quia, vt non eſſet amplior exercitè proportionaliter ſphæra ſcientiæ, oporteret, vt ad omnia amabilia, & bona obiectiuè Dei volitio extenderetur exercitè: ſicuti Dei ſcientia ad omnia vera, & ſcibilia exercitè extenditur. Non autem ad omnia bona, & amabilia obiectiuè extrinſeca Dei volitio, nedum omnipotentiæ operatio, exercitè ſe extendit: ergo ſcientiæ ſphæra, adhuc proportionaliter, amplior eſt, quam ſphæra voluntatis, & omnipotentiæ in actu ſecundo ſeu operationis, & volitionis exercitè ſumptæ erga ſua obiecta.

7. Minor (quæ ſola probationem deſiderat) probatur, quia, etſi poſſibilia, qua talia, bona ſint, vt aduerſariæ ſententiæ Doctores volunt: ea tamen, qua poſſibilia præcisè non amaret Deus, vt decurſu quæſtionis conſtabit: immò verò, neque creata abſolutè exiſtentia, vel futura, ſi ea abſque libera Dei voluntate, & eſſe in rebus poſſent, & fierent, & præciſa abſoluta bonitate, quam haberent, à Deo amari minimè intercederet; quia creata bonitas limitata, neque ab imperfectione prorſus immunis eſt, nec noſtram quidem, nedum diuinam voluntatem ſummè perfectam in ſui amorem neceſſariò rapiens: proinde Dei erga creata abſolutè exiſtentia amor aſſeritur ex eorum indigentia, vt ſint, non autem ea vi, & motione irreſiſtibili à diuina voluntate, vt amentur, quia bona ſunt: quam rationem attigit Sanctus Thomas citato argumento 4. ſcilicet Dei exercitè erga creata amorem, non ad eum perficiendum, ſicut ſcientia eius tendit; ſed potius ad creata ipſa perficienda tendere; quod ipſi neceſſarium

nam

Digitized by Google

non eſt: cuius rationem aliam, & à priori adhibet Sanctus Thomas ſupra ex diuinæ voluntatis perfectiſſima libertate: etenim, etſi poſſe aliquid ſcibile non ſcire, ſeu ignorare intellectiuæ facultatis non virtus, potentia, aut perfectio ſit, ſed imperfectio potius, & potentiæ defectus; aſt poſſe non amare ea, quæ neceſſaria ad finem, ſiue rei, ſiue eri non ſunt, maxima perfectio, & poteſtas voluntatis eſt: nempe eius libertas & ad vtrumvis poteſtas: at creata neceſſaria non ſunt ad finem eius, nempe Deum, quem ſolum Deus neceſſariò amat: ergo poſſe illa non amare maxima perfectio diuinæ voluntatis eſt.

8. Dixi autem de volitione diuina exercitè ſe erga creata habente, & ita conſiderata: conſiderata enim ſecundum ſe totam non minus amplum, magiſue anguſtum obiectum materiale extrinſecum habet, quàm diuina voluntas: ſicut enim hæc eſt, ſecundum intrinſecum conſiderata omnia boni, & amabilis ex parte obiecti voluntas, facultaſque ad id totum amandum, ita, & Dei volitio in actu ſecundo infinita, & omnivolitio formalis, & in actu ſecundo eſt, ob rationes eaſdem, qua Dei ſcientiam è conceptu, & eſſentia ſua metaphyſica indiuiſibiliter infinitam è genere ſuo, & omniſcientiam eſſe oſtendimus ſemel controu. 2. & vniuerſim de omni prædicato diuino controu. 1. cum autem exercitè erga creata addimus, liberum eiuſdemmet formalis volitionis phyſice & metaphyſice inuariatæ erga creata exercitium ſignificamus, quod erga aliqua ſolummodo eſt, non erga creata bona, & obiectiue amabilia omnia. Etſi autem myſterium viatorum omnium captum ſuperans de decreti diuini libertate contineat, inferius pro noſtro modulo explicandum: oſtenditur tamen (quod præſentis loci eſt) volitionis diuinæ exercitæ erga creata ſumptæ ſphæram obiectiuam, etiam proportionaliter ſphæra ſcientiæ diuinæ obiectiua eſſe anguſtiorem; ſecus autem, ſi volitio tota ſua latitudine ſine eo addito vſurpetur: ſic enim omnivolitio eſt, ſicuti & eſt omniſcientia illa.

9. De voluntate verò, & omnipotentia in actu ſecundo ſiue pro volitione, & operatione ſumptis, dicendum vltimo in hac difficultate eſt: tam abſolute, quam exercitè erga creata Dei volitione accepta ſphæram obiectiuam ampliorem ſphæra omnipotentiæ habere. Abſolutè enim omniuolitio eſt, ac proinde æquam cum omnipotentia ſphæram obiectiuam habet: cum tamen omnipotentiæ actus ſecundus, ſiue operatio circa abſolutè exiſtentia, vel extitura, aut præterita (quæ minor longe poſſibilium pars eſt, ſolummodo ſit) de volitione exercita erga creata obiecta adhuc ſumpta, probatur etiam facile: quia Dei volitio non ſolum circa creata, quæ aliquando abſolute fuère, ſunt, vel erunt, (vltra quæ potentiæ non ſe extendit operatio) libere efficaciter extenditur; ſed etiam circa exiſtentiam eorum, quæ abſolutè, nec ſunt, nec fuère, nec erunt inefficaci deſiderio libere ſe exercet.

10. Dicendum tandem eſt: omnia etiam viliſſima, quę Deus fecit, immò plura alia, quæ non fecit, diligit tamen, (vt ex memorato ſuper deſiderio eius inefficaci conſtat) ſecundam atomas ipſorum differentias amat. Hoc probatum eſt in ſimili de ſcientia controu. 2. diſput. 4. q. 2. à certam. 2. contra aliquorum errores recitatos certam. 1. vbi ab eis aliquos Doctores præſertim Hieronymum vindicauimus. Obiectioni autem, quod ex obiectorum vilitate diuina ſcientia, ſeu volitio vileſcerent ratione, exemplo radiorum ſolarium ſtercora luſtrantium confirmata cum Nemeſſio occurrimus. Quoad volitionem autem occurrit Auguſtinus recitatus, certam. 2. numer. 5. init. Occurrentque plura Patrum teſtimonia recitanda contra ſimilem errorem in Dei prouidentia controu. 6. d. 1. Probabuntque teſtimonia alia ſcripturæ, & Patrum præſentem de volitione Dei erga viliſſima quæque ſingulatim concluſionem, quam probant, recitata omnia ex ſcriptura num. 1. ac frequens illud Gen. *vidit quod eſſet bonum* etiam de reptilibus dictum, *& vidit cuncta quæ fecerat, & erant valde bon.*, ſcientia vtique approbationis: quæ Dei de reptilibus, cunctiſque à ſe factis complacentiam inuoluit: & alia ſexcenta. Rationes Theologicæ exdem ſunt, quæ pro eorundem ſcientia dedimus ex omniſcientia Dei, & veritate obiectiua rerum pro omni volitione & bonitate obiectiua entitatiua omnium rerum etiam viliſſimarum, in ſingulari etiam probant. Adde pro veriſque minus longe diſtare viliſſima à perfectioribus creatis, quam hæc à puriſſima bonitate, ac perfectione ſine imperfectione diuina: & tamen per aduerſarios abſque ſuæ perfectionis detrimento, & iactura ad creata perfectiora Dei volitio (idemque de ſcientia eſt) deſcendit: ergo, & inde ad viliora creata ab imperfectione immunis deſcendet: etenim creata bonitas, & perfectio, quantumvis magna, immo maxima, ab imperfectione exœquibilis, ac ſupputabilis non eſt, quam eſſentia ſua creata bonitas, & perfectio imbibit: quare, ſi ab imperfectione obiecti bonitatis creatæ in Dei volitionem imperfectio effunderetur, à perfectioribus etiam creaturis imperfectionem Dei volitio repugnantem participaret: ſi autem ab eis non participat; neque participabit a viliſſimis, quarum minus imperfectionis comparatione perfectiſſimæ creaturæ eſt, quam ſit in hac comparatione Dei.

CERTAMEN II.

De amore creatorum poſſibilium, qua talium, diuino, ſententiæ Doctorum.

1. QVæ hactenus ex ſcriptura adducta pro diuino creaturarum amore ſunt, & plura, quæ ex ſcriptura, & Patribus afferri poſſent, de abſolute exiſtentibus, & comparatione æternitatis extituris expreſſe loquuntur. Quare quæſtioni de amore ſeu volitione Dei erga creata pro aliqua differentia temporis abſolutè exiſtentia ab authoritate locus non eſt: Immo verò neque à ratione locus quæſtioni relinquitur, cum abſolute exiſtentia creata bonitatem, ſicuti, & entitatem abſolute habere, quare & abſolute amari à Deo poſſe, citra dubium ſit: ac de facto à Deo, non vtcunque, ſed efficaciter volita, amataque eſſe (ſi liberas noſtras operationes excipias) tam certum ſit, atque, à Dei potentia per liberum de eis efficiendis decretum condita fuiſſe indubitatum eſt: ſolum ergo Catholicis ſub lite duo eſſe poſſunt. An ea ſecundum ſtatus eorum reliquos poſſibilitatis, ac futuritionis conditionatæ abſtrahentes ab eorum abſoluta exiſtentia Deus amet, ac velit? Horum vtrumvis tot habet pro alterutra, affirmante, & negante parte fundamenta, & Patronos, vt ſeorſim examinanda methodo, & claritatis gratia meritò videantur: & de ſtatu poſſibilitatis, titulo prioritatis maioris vniuerſalitatis, quam dicunt, habetque rerum poſſibilitas, reſpectu futuritionis earundem conditionatæ, primo.

2. Prima in hac difficultate ſententia aſſerit Deum amare creata, etiam ſecundum ſtatum poſſibilitatis inſpecta: ea tamen, non vna apud eius Patronos eſt. Eorum enim aliqui docent poſſibilia, qua talia, libere à Deo ſecundum eum præciſè ſtatum amari: quare non amari omnia, in horum adhuc ſententia probabilius eſt: ſiquidem, quæ neceſſariò non amantur, amari omnia abſque fundamento probabili dicetur: id quod apertius conſtabit ex infra dicendis de defectu fundamenti, vt libere amentur aliqua ſecundum eum ſtatum; etſi ſecundam illum bona, & abſolute ex parte obiecti amabilia ſint, in quo cum alterius modi Doctoribus conueniunt: ita plures Recentiores Scoticos, & Thomiſtas pauciores hanc ſententiam de amore Dei erga poſſibilia præciſè defendentes audiui. Ex antiquis Scholaſticis pro hac ſententia (quæ longe quam iam ſubiicienda probabilior à ratione nobis videtur) neminem ferè, citatum adhuc, inueni; etſi, qui pro noſtra negatiua ſententia referentur à curſim legentibus, nec contextum totum attendentibus poſſint referri: vt è germanæ eorum ſententiæ relatione noſtra clarebit: vnus ex antiquis Scotus, pro hoc cenſendi modo ſtare mihi viſus eſt collatis inter ſe locis ea eo citandis

num. 3. & 4. & fors Bannez, Zumel, & Molina, qui ſolum amorem neceſſarium Dei erga creaturas abſolute negant; non autem liberum erga poſſibilia, etſi eum non affirment, ſed diſputationem de illo omittant. Cæterum principale eorum omnium Doctorum fundamentum ex perfectione libertatis diuinæ, ad proſequenda obiecta bonitatis limitatæ creatæ, adhuc ex ſuppoſitione, quod poſſibilia, qua talia præciſè, bona, & amabilia à Deo abſolute eſſent, hanc ipſis ſententiam placituram, ſi in ea hypotheſi diſputaſſent, dubium mihi non eſt.

3. Alter modus defendendi Deum poſſibilia creata, qua talia præciſè amare, neceſſaria nimirum de eorum præciſè poſſibilitate complacentia eſt: non ſecus, ac infinita ſua omniſcientia poſſibilia eadem neceſſariò cognoſcit: ita ſentire videtur tandem Henricus 2. p. ſum. art. 47. quæſt. 3. corp. & quodlib. 2. quæſt. 3. Scotus clarius in 3. d. 32. quæſt. vnica init. Richardus in 1. d. 43. art. 1. quæſt. 4. & 5. Dionyſ. Carth. eadem d. quæſt. 1. ſub finem. Aureolus d. 46. art. 2. propoſ. 2. & 3. & d. 40. art. 1. propoſ. 1. & 2. Fonſec. 7. Metaph. cap. 8. quæſt. 4. ſect. 5. & q. 5. ſectione 4. Vazq. d. 79. capite 2. Arrubal. d. 53. capite 2. Herrae d. 18. de volunt. cap. 2. Ruiz de Montoya d. 6. de volunt. ſectione 2. à num. 10. & ſectione 3. mirò ſententiam hanc rationum, & diſcurſuum momento fundans, & protegens: citari verò, non ſine fundamento, pro eadem Suarium noſtrum ait, etſi ambiguè aliquando loquatur, ſed certe adeo eſt pro negatiua ſententia apertus, vt de eius mente dubitari meritò nequeat: expreſsè autem vbi magis præſenti opinioni videtur fauere gaudium de ſola omnipotentia ſua actuali Deo concedit, neque de poſſibilibus (quæ ipſa in huius ſententia eſſentialiter tranſcendentaliter actuali omnipotentia concernit) ſecundum ſe ſumptis vnquam Deo complacentiam concedit; ſed ſolum, quatenus eminenter in actuali Dei de ſua omnipotentia complacentia continentur: quod ſolum eſt Dei actualem omnipotentiam ab ipſo amari.

4. Tertia vtrique relatæ vniuerſim aduerſa ſententia docet Deum creata poſſibilia præciſè qua talia, ſiue ſecundum ſtatum poſſibilitatis præciſum nullatenus amare; ſed ea ſolummodo velle, quæ pro aliqua differentia temporis abſolutè exiſtunt: eaque non amari à Deo neceſſariò, ſed liberè, ſicuti liberè eis exiſtentia ab ipſo confertur: ita cenſet Magiſter in 3. d. 32. ſub initio Albertus, prima parte quæſt. 79. m. 2. artic. 1. partic. 2. quem eius ſectatur Diſcipulus Sanctus Thomas, 1. part. quæſtione 19. articulo tertio, corpore & ad 6. vbi Valentia d. 1. punc. 2. & 3. Bañes, Zumel, & Molina ad quæſt. 34. artic. 3. & alij Sancti Thomæ Expoſitores & ad eandem quæſtionem 19. & 20. referuntur pro eadem ſententia, quatenus Spiritum Sanctum ex creaturarum amore negant procedere, quia earum amor neceſſarius Deo non eſt, ſed prorſus liber. Quo fundamento, Scotus etiam poſſet pro eadem ſententia referri in 1. diſtinct. 32. quæſt. 2. ad vltim. qui tamen pro ea non eſt, vt vidimus numero tertio. Poteſt enim Dei amor ergà poſſibilia non neceſſarius aſſeri ab his Doctoribus, ſed liber, iuxta affirmantis ſententiæ primum, & rationabiliorem modum. Quare non certa fide tres hi Doctores pro hac vniuerſim negatiua ſententia referuntur.

5. In eadem ſententia perſtare videtur Sanct. Thom. 1. cont. Gent. capite 81. probans hic Deum non diligere omnia, quæ ſcit & citata quæſt. 20. artic. 2. Deum diligere omnia, quæ ſunt: vbi, licet negatiuam de amore, poſſibilium præciſè, non poſuerit, ac proinde noſter Ruiz ipſum de efficaci voluntate locutum ſolummodo interpretetur d. 6. citata ſect. 5. num. 10. tamen, ſi eius ratio tam ibi, quam quæſt. 29. art. 6. ad 2. & artic. 3. ad 6. ab eodem Ruiz relata eadem ſectione, numero ſeptimo, & quæ diſcrimen inter actum intellectus, quod tendit in obiectum ſecundum quod eſt in cognoſcente, & actum voluntatis, quod tendit in obiectum ſecundum quod in ſe eſt, aperte erga omne, quod in ſe actu non eſt, eſſeve actu deſideratus amorem omnino Dei excludit: eandemque doctrinam tradiderat tota q. 5. & 6. corp. vbi ſoli Deo, non autem creaturis, competere per eſſentiam ſuam bonitatem probat: quia nec per ſuam eſſentiam competit illis eſſe (nempe actu) quod prima, & fundamentalis rerum bonitas eſt. Idcircò pro negatiua vniuerſim amoris Dei erga poſſibilia, qua talia, ipſum interpretatur, & ſequitur Ferrara ad citatum locum 1. contra Gent. cap. 81. lib. 4. cap. 23. §. dicetur: eidem ſententiæ adhærent Alex. Alenſ. 1. p. quæſt. 51. m. 1. poſt med. q. 34. m. 3. & 4. ac eius Diſcipulus Sanctus Bonauentura in 1. d. 43. art. 1. quæſt. 2. & in 3. d. 32. artic. 1. q. 2. *ad argumenta.* Richardus ibi art. 1. q. 2. ac fuſius Gabriel ibi q. vnic. artic. 1. notab. 1. & artic. 2. concluſ. 2. etſi poſt complacentiam (quam amorem eſſe negat) erga poſſibilia videatur admittere: denique pro ea ſtat Suarius d. 30. metaph. ſection. 16. à numero 39. & prima parte, libro 11. cap. 2. fine ac 3. de attribut. cap. 6.

CERTAMEN III.

Tertia negatiua vniuerſim Amoris diuini erga poſſibilia ſententia, explicatiùs, temperatiùſque, variis concluſionibus propoſita, eligitur.

1. SIt prima concluſio. Poſſibilia creata, qua poſſibilia, ſiue præciſè ſecundum ſtatum poſſibilitatis, Deus neceſſariò non amat. Hæc concluſio eſt Doctorum omnium primæ, & tertiæ ſententiæ: eſtque independens ab eo, quod poſſibilia habeant, vel non habeant ſufficientem bonitatem obiectiuam, vt à Deo amari poſſent. Etſi enim poſſibilia, præciſè, qua talia ſufficientem bonitatem obiectiuam habeant vt actualem terminent ſui amorem (vt prima ſententia admittit, noſque nunc permittimus) liberum ſolum Dei erga ipſa eſſe poſſe amorem aſſerimus. Atque in hunc modum ratione Sancti Thomæ & Sancti Bonauenturæ tacta ſupra num. 2. fine, probamus. Determinatio potentiæ de ſe liberæ; & neceſſitas in actu primo ad amorem alicuius obiecti debet ex altero è duobus prouenire: vel ex ſumma, & infinita ſimpliciter bonitate, & perfectione obiecti amandi, (qualis ſolius Dei bonitas eſt, & quæ creatis repugnat) vel ex affectu aliquo antecedenti alicuius obiecti, quod actiuè determinet ad amorem alterius: ſed nullius obiecti eſt in Deo antecedens amor pro priori ſigno ad creaturarum amorem, ex quo ad ipſas, etſi ſufficienter obiectiue bonas, amandas, actiuè vel quaſi actiuè Dei voluntas determinetur: ergo nullatenus Dei voluntas determinata, ſeu neceſſitata antecedenter eſt ad illarum, adhuc qua poſſibilium, amorem: ac ſubinde non amantur neceſſariò à Deo; ſed ad ſummum cum poteſtate antecedenti ad ipſas amandas, vel non amandas.

2. Concludit diſcurſus, ſi minoris partem extremam probemus: cui proinde probandæ tertiæ ſententiæ DD. incumbent, quia amor Dei creaturarum, adhuc poſſibilium amorem præcedens ſolum eſt amor Dei erga ſeipſum: ſed ex hoc ad amandas creaturas determinatus, aut neceſſitatus, neque eſt; neque intelligitur Deus actiue, vel quaſi actiue. Primò à priori; quia, tam diuina bonitas, quàm eius amor independentes à creaturarum etiam poſſibilium bonitate, & amore prorſus ſunt; ita, vt ſi, tam poſſibilia, quam illarum amor exercite erga illa ſumptus, repugnarent, diuina bonitas, Deique erga illam amor non modo non repugnarent, ſed actu conſiſterent: vt ſæpe controuerſia prima, independentiam cuiuſque prædicati diuini à creaturis, adhuc poſſibilibus, oſtendentes probauimus. Confirmatur: quia Angelus, & Beati reliqui, & ſi minus independentes à creaturis, quam Deus, ſint, atque à Dei bonitate infinita in ipſius amorem neceſſariò rapiantur; tamen, nec inde ad amorem illum creaturarum Dei amore determinantur, ſiue ex neceſſitate rapiuntur; ſed liberè illas, adhuc vt poſſibiles, amant, quidquid repugnet Ruiz, cuius euaſiones, quæ

ab

Digitized by Google

ab oppoſitionibus contra hanc concluſionem nihilo differunt, cum his ſatisfaciamus, certamine 4. præcludemus.

3. Sit ſecunda concluſio: Deus non amat, adhuc liberè, creaturas poſſibiles ſecundum ſtatum ſuæ præciſæ poſſibilitatis: eſt Doctorum tertiæ ſententiæ, & contra Doctores ſententiæ primæ, ex duplici autem hac noſtra concluſione conſtat, Deum poſſibilia, qua talia, nullatenus amare, vt doctè, & acutè docuit Aureolus citandus d. 4. quæſt. 1. certam. 2. num. 1. quam vniuerſim ibi certam. 1. num. 1. vlterius confirmabimus. Probatur: quia ſecundum eum ſtatum præciſæ poſſibilitatis, nullam bonitatem abſolutè talem habent, neque obiectiuam amabilitatem ſiſtendo in ipſa: ergo nequeunt creata poſſibilia, qua talia, ſiue ſecundum præciſam ſui poſſibilitatem à Deo amari: ergo nec liberè amari. Patet poſtrema conſequentia: quidquid enim eſſe, fierique non poteſt, eſſe, fierique liberè non poteſt. Prima conſequentia eſt etiam perſpicua: quia id ſolum amari abſolutè poteſt, quod bonum, & amabile obiectiuè abſolutè eſt, quare quod tale abſolutè non eſt, amari abſolutè nequit. Antecedens probatur: quia poſſibilia creata ſecundum præciſam ſui poſſibilitatem, ſiue, qua poſſibilia, abſolutè non ſunt; ergo nec abſolutè habent bonitatem. Probatur antecedens: ſiquidem poſſibilitas rerum neceſſariæ eſt veritatis; eſſe verò abſolutè contingentis. Secundò; quia aliàs creata per eſſentiam abſolutè eſſent, quod, & ſcripturæ, & rationi, & experientiæ repugnat: conſequentia verò eſt legitima; quia bonitas rerum ad conuenientiam, cum eorum eſſe dicitur, atque in eſſe ipſius completo phyſicè, vel metaphyſicè formaliter, alterutro genere conſiſtit: quare implicat aliquid abſolutè bonum eſſe, atque in ſe abſolutè non eſſe.

4. Reſpondet Ruiz citata d. 5. ſect. 5. à num. 3. ex dictis ſect. 2. à num. etiam 3. creaturæ poſſibili, præciſè qua poſſibili, conuenire abſolutè bonitatem, non quidem abſolutam (quæ abſque actuali abſoluta exiſtentia earum rebus non competit in Ariſtot. S. Thom. & reliquorum ſententia) ſed bonitatem ſecundum quid, quæ in eo ſtat, vt rerum eſſentia perfecta ſit, atque, res ita, vt poſſibilis cogitatur, exiſtat & producatur, ſi perfecta, ac bona producantur, & ſit. Contra tamen eſt: quia omnis bonitas rei connectitur cum eſſe ipſius, imò, & eſt ipſum eſſe eius: ergo omnis bonitas abſolutè talis cum eſſe rei abſolutè tali, vel connectitur ſaltem, vel identificatur: ergo bonitas abſoluta rei abſolutè talis cum eſſe rei abſoluto abſolutè tali: & bonitas rei ſecundum quid abſolutè talis connectitur ſaltem, vel identificatur, cum eſſe rei abſolutè ſecundum quid: Atqui poſſibilia, qua poſſibilia præciſè, neque abſolutum, ſiue completum eſſe, neque eſſe incompletum, & ſecundum quid abſolutè habent: ergo neque abſolutam bonitatem, neque ſecundum quid abſolutè habent. Quare ea diſtinctio bonitatis abſolutè talis, vel abſolutæ, vel ſecundum quid tam phyſicæ, quam metaphyſicæ, locum in abſolutè exiſtentibus ſolummodo habet: vt, completa exiſtentia, ſiue phyſicè, ſiue metaphyſicè abſolutam bonitatem abſolutè habeant; incompleta verò exiſtentia, ſiue phyſicè, vt partes phyſicæ, ſiue metaphyſicè, vt partes metaphyſicæ, quæ entia, ſeu eſſe prædicatum tranſcendat, bonitatem ſecundum quid abſolutè habeant.

5. Minor diſcurſus huius probatur, & confirmatur impugnatio ex doctrina ipſa ſolutionis: etenim poſſibilia, qua talia, neque ſecundum quid, neque ſecundum eſſe abſolutum ſui, habere abſolutè eſſe indubitatum omnibus eſt: quia eſſe rerum pro ſtatu poſſibilitatis præciſæ tantum, eſt eſſe in potentia logica, ſeu poſſe eſſe, ſeu cum addito poſſibiliter, quod eſſe abſolutè tale rei, ſiue completum, ſiue incompletum, & ſecundum quid minimè claudit; ſed præciſè excludit. Confirmatur argumentum noſtrum, atque impugnatur ſolutio ex ipſius ratione, & explicatione ſubnexa; quia bonitas hæc poſſibilium, qua talium, nihil aliud per ſe eſt præter eorum eſſentiam perfectam: hoc eſt, eorum prædicata ſibi mutuo non repugnantia, ſed conuenientia inter ſe ſe, ſeu poſſe conuenientes eſſe actuale identicum abſque actuali repugnantia & contradictione habere: id autem non eſt illud eſſe identicum abſque conuenientia vllatenus abſolutè habere, ſed illud poſſet tantummodo habere: ergo poſſibilia, qua talia, non habent actu, & abſolutè bonitatem, ſed habere ſolummodo poſſunt: id quod ex vltima tua explicatione bonitatis huius magis claret: quod nimirum, ſi poſſibile abſolutè producatur, & ſit perfectum, & bonum, producetur, & erit: in quo rei poſſibilis bonitas ſolum conditionata, & ſub conditione abſolutæ exiſtentiæ, & productionis ſuæ deſignatur; non autem bonitas eius actu, & abſolutè talis, quod ſolum noſtri argumenti antecedens fuit: ex cuius conſiſtentia intentum concluſionis huius ſecundæ ſatis euincitur.

6. Probatur vlterius concluſio: quia poſſibilia, qua poſſibilia præciſè nulla amoris, aut affectus ſpecie à Deo amari poſſunt: ergo, nec, qua poſſibilia, amari actu, & abſolutè poſſunt: conſequentia eſt legitima: ſi enim amari à Deo actu, & abſolutè poſſint aliqua amoris, vel affectus ſpecie, immò indiuiduatione, amari poſſent: cum prædicatum genericum ab ſpeciebus, & indiuiduis omnibus præciſum dari, ponique rebus repugnet. Antecedens probatur: quia nequeunt poſſibilia, qua talia præciſè, amari à Deo amore complacentiæ, ſeu gaudij (vt plerique, & plerumque aduerſarij cenſent) nec amore deſiderij, vltra quas nulla ſpecies amoris eſt; ergo poſſibilia, qua talia præciſè, nulla amoris ſpecie amari à Deo poſſunt. Antecedens, quo ad primam partem, probatur primò. Quia complacentia, & gaudium eſſentia ſua eſt de actuali, & præſenti bono: poſſibilia verò, præciſè, qua poſſibilia, bona actualia, ac de præſenti pro vlla temporis differentia non ſunt. Secundò probatur inde: quia bona, quæ terminare amorem gaudij, aut complacentiæ poſſunt, vlterius ſui deſiderium excludunt; aſt poſſibilia bona, qua poſſibilia, vlterius ſui deſiderium non excludunt: cum exiſtentiæ actualis eorum deſiderium dari poſſit, ac ſæpe in Deo detur.

7. Secundam antecedentis partem probo: quia deſiderium ſolum eſſe poteſt de boni ſtatu ad eiuſmodi deſiderium non ſuppoſito, ſed à deſiderante per ſe, vel per alium ponibili, & aſſequibili. Status autem poſſibilitatis præciſæ rerum ſupponitur ad omnem affectum diuinum; nec à Deo per ſe, vel per alium ponibilis, & aſſequibilis eſt: ergo nequit eſſe Dei deſiderium erga ſtatum poſſibilitatis præciſæ rerum. Nihil reſpondere poteſt probationi partis primæ, quod non ſit ex dictis proximè diſiectum: & inſtantia etiam, quæ contra nos fieri poſſet ex amore ſtrictè diſtincto à deſiderio, & gaudio ſtrictè dictis, non ſolum reſpectu Dei, ſed obiecti cuiuſuis oſtenditur impoſſibilis, reiicieturque fusè d. 4. quæſtione prima, certamine primo. Quod autem reſpondere contendit Ruiz ſectione tertia, numero vndecimo, ex dictis ſect. 1. numero tertio, de conditionata volitione, ſiue deſiderio Dei ſi in primis in ipſa poſſibilitate non ſiſteret ſed in conditionatam tenderet exiſtentiam: ac inſuper ficta volitio eſt, & implicatoria, ni exiſtentiam rei, vltra poſſibilitatem, reſpiciat, etſi conditionatè verbotenus explicatam, vt conſtat ex dictis & ſtatim dicendis, numero 8. Mitto probationem aliam ex diuerſitate tendentiæ intellectus in verum, & voluntatis in bonum ſupra ex Sancto Thoma memoratam, atque ex Ariſtotele deſumptam: eam quippe commodius, & opportunius adducemus certamine quarto, dum paritati ea ſententia ad amorem diuinum obiiciendæ faciemus ſatis.

8. Sit tertia concluſio: Deus non ſolum poſſibilia creata abſolutè exiſtentia pro aliqua temporis differentia, ſed etiam pro nulla temporis differentia abſolutè extitura vult, & amat vero, & ſerio deſiderio libero exiſtentiæ ipſorum; non autem poſſibilitatem præciſè, vt nunc oſtendebamus. Concluſio, quoad affirmatiuum, quod addimus, eſt contra Doctores tertiæ ſententiæ, qui erga ſolam, & abſolutam rerum exiſtentiam amorem Dei admittere videntur: Si tamen mens eorum ex probationibus attendatur, ipſis aduerſa non eſt; atque vllatenus primæ, & ſecundæ ſententiæ fauet: cum amor hic in ſola rerum poſſibilitate non ſiſtat, ſed in earum exiſtentiam tendat. Eſt autem concluſio hæc fidei proxima, cum 1. Timot. c. 2. dicatur: *Omnes homines vult ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*; vbi ſerium Dei, nec perfunctorium

ſolum exiſtentiæ ſalutis, & fidei omnium hominum deſiderium exprimitur, cum tamen plurium hominum ſalus, & fides pro nulla temporis differentia ſint abſolutè extituræ vt fuſius oſtendemus. d. 4. quæſt. 1. à certam. 1. Quod autem liberum eiuſmodi deſiderium ſit, patet: quia nullius rei exiſtentiam abſolutam Deus neceſſario vllo affectu, ſiue efficaci, ſiue inefficaci amat cunctis fatentibus: tum etiam quia nihil eſt ante exiſtentiam abſolutam rerum, quod Deum eius deſiderium cogat concipere.

CERTAMEN IV.

Aduerſis fundamentis occurritur.

1. Obiicies primo: poſſibilia, quà talia præciſè, ſufficientem obiectiuam veritatem habent, vt Dei ſcientiam actualem terminent: ergo, & bonitatem, vt Dei terminent amorem. Hæc contra concluſionem ſecundam præciſè, contra eam tamen, & primam ſimul è ſcientiæ eiuſmodi paritate argues. Scientia diuina, quia omnis ſcientia & infinita ſimpliciter, & comprehenſiua primarij ſui obiecti Dei eſt, neceſſariò ad omnia poſſibilia quà talia terminatur: ſed Dei amor omniamor (vt ſic loquar) infinitus ſimpliciter, & comprehenſiuus affectiue Dei obiecti ſui primarij æque etiam eſt: ergo non ſolum ad poſſibilia omnia, quà poſſibilia præciſè, terminari poterit, ſed æque neceſſariò, atque diuina ſcientia terminabitur, coniunxi omnia, quæ à paritate diuinæ ſcientiæ opponi poſſunt contra nos, multifariamque à noſtro Ruiz proponuntur, vt ſimul ſemelque eorum debilitatem oſtendam.

2. Ad primum, quod ſecundam noſtram concluſionem oppugnat, reſpondeo, negando conſequentiam ob diſcrimen inter verum, quod ad intellectum ſpectat, & bonum, quod ad voluntatem traditum ab Ariſtotele 6. Metaph. text. 8. vbi Philoſophi reliqui, & Sanctus Thomas eiuſque interpretes 1. part. quæſt. 7. art. 3. & locis, quæ ad rem eandem ſupra certam. 1. num. 5. retulimus. Nempe, quod verum in intellectu ſit, bonum verò in rebus: conſtat autem experientia intellectum circa ea, quæ ab exiſtentia abſtrahunt, quorumque exiſtentia repugnat, actibus veris verſari ac proinde in eis veritatem obiectiuam eſſe. Voluntatem verò, vel gaudio, & complacentia, vel deſiderio ſolummodo poſſe circa ſua obiecta verſari: quorum primum exiſtentiam abſolutam, ſiue eſſe actuale rerum ſupponat; ſecundum verò in illam tendat, ac velit, non autem in poſſibilitate præciſa earum ſiſtit: fit inde vt in rerum poſſibilitate bonitas obiectiua ad actualem amorem non ſit: etſi ad intellectionem ſit in rerum eſſentiis, & præciſa poſſibilitate ſatis veritas obiectiuæ.

3. Hinc conſtat ſecundum illud, quod primam concluſionem impugnabat paritatem non habere: cum ſit à ſcientia, cuius obiectiua veritas ſufficienter conſiſtit, ad amorem ex defectu bonitatis obiectiuæ rerum pro ſtatu præciſæ poſſibilitatis, omnino impoſſibilem, nedum neceſſarium; ſed permiſſa ſufficienti bonitate obiectiua rerum, quà præciſè poſſibilium, negatur facile aliunde paritas: etſi enim Dei amor infinitus ſimpliciter è genere ſuo, & de ſe ſe omniamor formalis, & comprehenſiuus Dei affectus ſit, ſicuti, & diuina ſcientia eſt: hæc libera formaliter proxime de ſe ſe neque eſt, neque in ſuæ lineæ perfectione talis eſſe debet: immò nec poteſt. Nam intellectiua potentia indifferens, atque à ſe ipſa formaliter determinabilis ad alterutrum extremum cognoſcendi obiecta extrinſeca nuſquam eſt; ſed ſolum ab obiectis. Quare, ſi hæc neceſſariæ obiectiuæ veritatis ſint, nequit non ea repræſentare, nedum illis exercite neceſſariò in cognitis comprehendere.

4. Cum autem volitiua potentia diuina perfectiſſima ſit, atque ad voluntatis perfectionem libertas circa obiecta infinita ſua bonitate ſimpliciter tali ad ſui amorem non rapientia, aut cogentia pertineat, (vti creata, & limitata nulla bonitas cogit) ac ſubinde ad amoris perfectionem erga limitata, nec ſummè, & infinita ſimpliciter bona (nempe creata) libertas exercita, & in actu ſecundo omnino ſpectet, fit, vt liberè erga creatam quamuis bonitatem poſſit, ac debeat exerceri, ſatiſque habeat, vt omniamor, & affectiua Dei comprehenſio, (ſi propriè ea locutio ad voluntatis affectum accommodetur) ſit, ex eo, quod è Deo obiecto ſuo primario, & adæquato ſpecificatiuo formalis de ſe ſe omnium creatorum (pro quouis ſtatu amabilia illa ſint) amor ſit atque abſque vlla ſui variatione, vel additione, adhuc formali, & metaphyſica liberè erga creata bona exercitè extendatur: quemadmodum ſcientia abſque vlla formali, & metaphyſica additione, & variatione (quia ſuæ lineæ perfectio libertatis formalis proxima, & immediata non eſt) ad omnia creata vera ſe extendit neceſſariò.

5. Oppones contra ſolutionem, & eandem primam concluſionem: Bonitas abſolute exiſtentis creaturæ creata, & limitata eſt, & tamen Deus in illa neceſſariò complacet, iuxta illud Geneſ. *Vidit Deus quod eſſet bonum*, & rurſus, *vidit cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona*. Reſpondeo primò: his locis complacentiam diuinam de abſolutè à Deo factis, & exiſtentibus exiuncis non autem eius complacentiæ neceſſitatem verbis hiſce contineri: nec probare eam neceſſitatem præciſè ex bonitate obiectiua limitata creaturæ, eiuſque intentionali motione prouenire, ſed ab actiua neceſſitate voluntatis efficacis Dei, quà creata illa facta ſunt, atque neceſſariò ad eorum abſolutam exiſtentiam ſupponitur. Nihil enim mirum eſt, ſi de eis limitatis & creatis bonis à ſe factis (quæ tamen efficaciter eſſe volunt) neceſſariò complaceat, efficaci ſua antecedente voluntate, non autem bonitate limitata ipſorum determinatus, & adactus; quæ ſane determinatio, & adactio ad complacentiam de poſſibilium bonitate admiſſa eſſe nequit: cum eorum poſſibilitas voluntate aliqua, nedum efficaci, Dei, neque egeat, nec ſit.

6. Obiicies contra eandem ſolutionem, & concluſionem primam: Malitia entitatiua, & phyſica impoſſibilium, & chimærarum nec identificatur cum Deo, neque infinita ſimpliciter in ſuo genere eſt; ſicut infinita in ſuo genere eſt bonitas diuina; & tamen Dei diſplicentia neceſſaria eſt erga impoſſibilia, & chimæras: ergo, etſi limitata ſit creata bonitas, nec ſimpliciter infinita, non excluditur inde diuinæ de illa complacentiæ neceſſitas. Reſpondeo diſtinguendo antecedens. neceſſaria eſt Deo diſplicentia negatiua de chimæris, & impoſſibilibus, id eſt negatio complacentiæ de illis fateor: quia nihil habent bonitatis phyſicæ, ſed puram eius generis malitiam, ac omnimodam bonitatis phyſicæ, ſicuti & entitatis repugnantiam; eſt neceſſaria diſplicentia Dei de illis poſitiua exercitè diffiteor.

7. At inquies erga malitiam moralem prauarum actionum creatarum (quæ infinita ſimpliciter non eſt) eſt neceſſaria diſplicentia Dei, ac circa bonitatem moralem actionum noſtrarum, limitatam etiam, complacentia, & ob gratiam, & iuſtitiam, limitatam vtique, rationalis creaturæ neceſſaria eſt in Deo amicitiæ dilectio. Ergo ex limitatione bonitatis admiſſæ in creaturis poſſibilibus male excluditur diuinæ complacentiæ neceſſitas. Reſpondetur: hæc omnia ex præciſâ ſua bonitate, aut malitia obiectiua limitata, & motione ſua intentionali nullatenus neceſſitatem, aut complacentiæ, aut diſplicentiæ diuinæ inducere; ſed ex perfectione, voluntateve aliqua diuina quà velut actiuè ad alterutrum determinatur, quæque, ni ita ſe gereret, deficeret; nempe, ad odio habendum peccatum ex morali ſua infinita bonitate, ipſi malitiæ morali prorſus aduerſa, & auerſa, atque item è ſupremi iudicis noſtrarum actionum; atque inde etiam ad complacendum proſequendumque amore omnem actionum noſtrarum honeſtatem, ex quo munere nequit erga alterutrum purè omiſſiuè ipſius voluntas ſe habere.

8. Accedit pro complacentia neceſſaria Dei de actionibus honeſtis creatis, quod cum omnes adeo principalius nobis proueniant, eiuſque ſeria (quantum arbitrij noſtri libertas pati poteſt) voluntate, & quatenus

Digitized by Google

ex parte Dei eſt, atque ad ipſum in illis attinet, efficaci, ex ea etiam ad eorum abſolutè exiſtentium complacentiam eiuſmodi anteriore voluntate eas apponendi quaſi actiue determinatur; quod ipſum de dilectione amicitiæ diuinæ erga iuſtum, in quo Deus voluntate ſua efficaci, gratiam, & iuſtitiam habitualem poſuit, atque inde ad eum diligendum quaſi actiue determinatus permanſit, vt in ſimili dicebamus numero 5. Cæterum cum erga purè poſſibilia adhuc moralia pro eo ſtatu nihil voluntate ſua efficaci ponat, ex qua ad eorum pro eo ſtatu amorem determinetur: neque eorum bonitas de ſe in ſui amorem rapere poteſt, immo ſit nulla abſolutè talis in eis pro eo ſtatu bonitas, vel malitia; Cum illa vero poſſibilibus ſolùm phyſicè bonis, pro eo etiam (vt modo præmiſimus) ſtatu, nihil intentionaliter motiuum incurabiliter ex parte illorum, nullumque aliud attributum quaſi actiue determinans ad ipſorum amorem eſt ex parte Dei, ſed nuda Dei voluntas de ſe (vt diximus) & perfectione in ſua linea indifferens: libere ſolùm erga illa verſabitur, nec poterit neceſſariò verſari.

9. Contra ſecundam concluſionem oppones. Impoſſibilia ſufficientem malitiam pro eo ſuo ſtatu habent, vt odio haberi à Deo ſaltem poſſint; ergo, & poſſibilia pro eo ſuo ſtatu ſufficientem bonitatem habebunt, vt de illis complacere Deus ſaltem poſſit: neque enim abſolutiorem, actualioremque ſtatum bonitas ad amorem, quam malitia ad odium de ipſa, vel ob ipſam concipiendum requirit. Apparentiſſima; ad communem de impoſſibilibus, & chimæris apprehenſionem, obiectio. Ei tamen reſpondeo facillimè negando conſequentiam ex dictis controu. 2. d. 4. q. ... certam. ... de ſcientia Dei erga impoſſibilia: conſtat enim eſſentialem impoſſibilitatis conceptum in negatione ipſius à ſe, ac non ab alio, abſoluta conſiſtere, ſiue in eſſentiali, abſoluta, & neceſſaria ſui negatione: quemadmodum, & Deo abſoluta neceſſaria, & eſſentialis exiſtentia, ex eo quod à ſe ſit, ac non ab alio conſiſtit: quare abſoluta actualis negatio eſſendi, & entitatis, ſiue malitia phyſica impoſſibilibus competit; ſecus autem abſoluta, actualis entitas, & eſſe, ſeu bonitas poſſibilibus: quare neque vis motiua actualis intentionalis ad amorem his pro ſtatu poſſibilitatis præcisè conuenit; eſt illis, eorumque malitiæ ad ſui odium pro ſtatu ſuæ impoſſibilitatis conuenit.

10. Iterum oppones contra eandem concluſionem. In bonitate, vel malitia poſſibili ſatis virtutis motiuæ eſt, vt de illa complaceamus: ergo, & admouendum intentionaliter Dei amorem, & complacentiam, vel odium. Antecedens probatur (nam conſequentia videtur legitima) ab experientia, quæ quotidie cogitata gloria poſſibili ſolum (vt ſæpè contingit cogitantibus) nunquam futura, homines gaudent: oblectantque de cogitatis libidinoſis actibus, nec abſolutè exiſtentibus, nec futuris, ſed ſolum poſſibilibus mirè delectantur. Nec ſatiſfaciunt, qui reſpondent, non de obiectorum cogitatorum bonitate, ſiue honeſta, ſiue delectabili, & turpi, ſed de earum cogitatione, quæ acta, & abſolutè eſt complacere. ſi enim delectatio de ſola cogitatione ſit, quia obiecta cogitata perurgat venerea delectatio, nec mala, aut venerea erit; de ſola quippe veritis cogitatione, [illegible] [illegible] ...

[illegible]

12. Meliùs ergo, & ſolidius reſpondetur [illegible] ...

[illegible]

extitura etiam cogitatione noſtra, diffiteor: quando enim abſolutè exiſtens bonitas, ſiue honeſta, ſiue turpis (etiam reipſa nuſquam exiſtens, aut futura) à nobis non cogitatur, ac per cogitationem non repræſentatur, de illa gaudere, complacereque non poſſumus, quia gaudium omne de obiecto ſolum præſenti, atque, vt tali per cogitationem repræſentato eſſe debet: Inde negatur conſequentia: quia Deo res, vt ſunt, ac non aliter, quam ſunt, neceſſario cognoſcenti, nequeunt, vt abſolutè aliquando exiſtentia repræſentari, quæ pro nulla temporis differentia abſolutam exiſtentiam habent; immò nec, vt exiſtentia abſolutè cogitari, quæ nec pro aliqua etiam differentia temporis abſolutam habent exiſtentiam eum præcisè ſecundum ſtatum poſſibilitatis præciſiuæ à Deo cognoſcantur.

11. Inſtabis tamen opponeſque contra eandem concluſionem ex tertia, quam ex fidei principiis ſtatuimus, è ſola cognitione poſſibilitatis præciſæ rerum, ac bonitatis earum pro eo ſtatu, ac non abſolutæ exiſtentiæ earum, tam nos, quam Deus earum deſiderium, tum efficax, tum inefficax concipimus: ergo pro illo ſtatu præcisè poſſibilitatis, aliquid bonitatis eſt ſufficienter motiuæ intentionaliter ad ſui proſequutionem; eſt obiectio in ſe hæc difficillima, & cui neminem eorum, quibus in concluſione 2. conſentimus, in terminis, & debita claritate reſpondere vidi. Reſpondeo æqua breuitate, & claritate diſtinguendo conſequens ex dictis: ſufficienter motiuæ, Ad ſui ſtatus proſequutionem ſeu qua ſit proſequutio ſiſtens in illa bonitate, vt pro eo ſtatu præciſa poſſibilitatis eſt, & cognoſcitur, nego conſequentiam; quæ ſit proſequutio non ſiſtens in illa pro eo ſtatu, ſed in alium exiſtentiæ ab alia tendens (cuiuſmodi deſiderium etiam inefficax, eſt) concedo conſequentiam; cum enim de natura deſiderij ſit exiſtentiam, & aſſecutionem boni abſentis abſolutam intendere, quam vtique adeſſe, abſolutè appetens non cognoſcit, ſed abeſſe ab illo, vel ſaltim illud pro ſtatu, quo repræſentatus ab exiſtentia, & aſſecutione abſoluta præſcindere; ac rurſus in impoſſibilem exiſtentiam boni cognitam ferri deſiderium (prudens ſaltem) nequeat; ſit vt bonum poſſibile, cuiusve ſolummodo poſſibilitas cognita deſiderio ſatis ſit, vt in eius abſolutam exiſtentiam deſiderium feratur, quod natura ſua tendit in bonum, non quidem quia eſt in ſtatu quo repræſentatur; ſed vt ſit in alio ſtatu, quo non repræſentatur: quare ad ſui pro illo ſtatu proſecutionem, & amorem nullatenus ſollicitat mouetve, aut mouere poteſt, ſed pro alio abſolutæ ſuæ exiſtentiæ.

13. Sed inſtas vrgentius. Nil Deus niſi propter finem aliquem producere poteſt. & homines quidem ob ſalutis eorum finem iuxta Patres, & Doctores, qui affectus beneuolentiæ erga homines eſt, nec ſine complacentia in illis pro ſtatu illo poſſibilitatis præciſiuæ (quem ſolum pro illo priori ante abſolutam exiſtentiam decreto illo apponendam habent) eſſe inde poteſt; ergo in hominibus, & creatis reliquis, quæ à Deo ob finem aliquem (vt pote rationali agente perfectiſſimo) creari debent pro ſtatu poſſibilitatis præciſiuæ, eſt bonitas ſufficiens, vt Deus pro eo ſtatu in illis complaceat. Reſpondeo: Deum creata, non, niſi ex fine aliquo producere poſſe, non poſſe autem aliquid producere ex complacentia in illo, vt poſſibili præciſè, neque, ob finem, & bonum creaturæ, quam creare decreuit, & quo bonum ipſius creaturæ eſt, atque, vt præſuppoſitiue ad eius abſolutam exiſtentiam formaliter abſolutè beneficium affectiue, ſed effectiue ſolum, & interpretatiue; de bonum vero abſolutè finem illum creaturæ creandæ, cui bonus etiam ſuus ille ſit, finem illum amare, tametſi poſtea illius creaturæ exiſtentia, & creatione, effectiua illa, & interpretatiua beneuolentia in formalem affectiuam eius beneuolentiam ſtatim tranſeat; ac ſubinde ob finem illum atque, ipſi ſi bonum creata à Deo dici poteſt: quia affectiua & formalis beneuolentia illius, & ſinis, quo illi bonus eſt, creatione illius illico à Deo habetur.

14. Denique oppones contra concluſionem primam, Deus complacet, & neceſſario complacet de ſua omnipotentia; atqui autem de illa complacere, quin de poſſibilibus omnibus creatis, (quæ eius terminus, ſeu

obiectum adæquatum ſunt) complaceat: ergo complacet neceſſario de creatis cunctis poſſibilibus. Obiectionem hanc cum aliis primæ concluſionis impugnationibus non poſueram: quia præ ipſius debilitate omittere decreueram: ne tamen minus gnari, qui nobiſcum poſthac ſenſerint, ea non præuiſa in diſputationibus turbentur, nego minorem. Ad quam probandam in noſtra ſententia de Dei Omnipotentia prorſus à poſſibilitate creaturarum abſoluta nullum aduerſariis medium ſuppetet. In Suarii verò opinione de eius cum ipſis connexione, non ita difficile ad illam probandam fundamentum reperietur: maximè à paritate cognitionis eiuſdem Omnipotentiæ, quæ ipſo fatente in cognitis poſſibilibus eſſe nequit; cuius diſparitas non admodum ad manum eſt. Sed eam Suariſtæ hac in parte quærant; ſua refert non mea. Tametſi ex dictis hactenus haud difficulter aſſignarem: quia poſſibilia, qua talia, veritatem ſufficienter terminatiuam cognitionis habent, non autem bonitatem, quæ in re, non in cognoſcente, eſſe debet iuxta S. Thom. ſuprà.

QVÆSTIO III.

Ametnè Deus pro ſtatu conditionatæ futuritionis conditionata contingentia.

Generatim de omni contingenti conditionato inquirimus, tam creato, quàm Diuino; de vtroque ea eiſdem ferè principiis definiendum erit.

CERTAMEN I.

Nonnulla pro quæſtionis expeditione clariore.

1. EX dictis Controu. 2. d. 5. q. 1. de medio materiali Scientiæ Dei de conditionatis noſtris contingentibus conſtat, quænam conditionatorum contingentium creatorum nomine intelligenda propriè in præſenti quæſtione veniant; atque naturales & neceſſarios effectus naturalium cauſarum, ex neceſſitate naturæ operantium, qua tales, eo nomine non claudi, quantumuis verbis quandoque futuritionem conditionatam ſonent: v.g. *Si ignis debitè applicetur ſtupæ, eam ignefaciet*: quæ tantundem valet atque hæc propoſitio: *Ignis debitè applicitus, ignefactiuus natura ſua eſt*: quæ ſanè obiectiua veritas ſtatum poſſibilitatis, & eſſentiæ, ac prædicatorum eſſentialium ignis non prætergreditur: illa ergo ſolum conditionata creata propriè ſunt, vt citato loco diximus, quæ vel arbitrij creati actus immediati ſunt, vel aliquem ex ipſis ſupponunt, foreque ſub aliqua conditione dicuntur, quia reuera, ſi ea adhiberetur conditio, forent; cum tamen poſſent ſub illa etiam conditione non eſſe.

2. Quoniam verò cauſarum naturalium effectus, & ſi reſpectu ipſarum contingentiam nullam habeant, quia ad operandum illos determinatæ, ac nuſquam indifferentes de ſeſe, & natura ſunt, tamen reſpectu Dei, cuius arbitrio eiuſmodi cauſæ naturales ſubordinantur in operando, contingentiam habent: quandoquidem cauſarum naturalium determinationi, & exigentiæ ita annuet rerum omnium Deus arbiter, & Dominus, vt non annuere abſolutè pro ſuo libito potuerit; & ſic etiam naturalium cauſarum effectus reſpectu Dei in ſtatu abſoluto contingentiam abſolutam habent: quare, & reſpectu eiuſdem ſub conditione, ſub qua Deus exigentiæ cauſarum annuet, annueretvè, ſi adhiberetur, contingentiam propriè conditionatam abſolutè habebunt: vnde, & ſub ea conditione in conditionatis contingentibus creatis proprietate ſermonis abſolutè continentur.

3. Cæterum, ſi decretum concurrendi cum naturalibus cauſis ex parte conditionis, & hypotheſis ponatur effectæ, & actio neceſſariæ veritatis, ac non contingentis, adhuc conditionatæ, erunt. Cum autem pro nullo ſtatu, niſi à cauſa totali, & adæquata ſufficienter ad ſtatum effectus poſita, ac præſuppoſita, poſſit effectus conſiſtere, vt patet, in ſtatu poſſibilitatis, vel abſolutæ futuritionis; atque Dei decretum partialis eſſentialiter requiſita cauſa cuiuſuis creati effectus ſit, fit naturalis effectus contingentis conditionatæ veritatis formalis proximè eſſe non poſſe; ſed cum mediatè à conditionata decreti concurrendi Diuini quo cauſarum naturalium exigentiæ liberè Deus annueret, ſi hæc vel illa conditio adhiberetur: Quare nil de conditionata futuritione effectuum naturalium examinandum hic eſt, præter ea, quæ occaſione creatorum actuum liberorum de liberis etiam conditionatis actibus Diuinis dixerimus.

4. De Dei igitur, ac rationalium creaturarum actibus liberis, ſiue arbitrij eorū decretis, & affectibus, qui ſub aliqua hypotheſi (quæ abſolutè apponetur vel non apponetur) eſſent, quæſtio verſatur, hæc enim ſola proprietate ſermonis futuritionem conditionatam formaliter proximè ſortiuntur: reliqua verò, quæ è Dei, vel noſtri affectibus, ac decretis neceſſariò prouenlunt formaliter proximè, & in ſe, ſicuti contingentiam non habent, ſed ſolum mediatam atque à noſtri, vel Diuini arbitrij actibus mutuo acceptam; ita formaliter proximè, & in ſe proprietate ſermonis futuritionem conditionatam minimè ſortiuntur. Quare nihil de eis in ſe ſumptis diſputandum, definiendumque in præſentiarum erit, præter ea, quæ de noſtris, Diuiniſque decretis, & volitionibus, quarum illa conditionatam futuritionem ſecundariò ſolùm participant, diſputabimus, ac definiemus.

Cum autem circa ſuos, ac noſtros etiam conditionate futuros, proximè formaliter liberos actus multiplici actu voluntatis ſuæ verſari Deum poſſit intelligi: An vno, vel pluribus eorum actibus erga futura contingentia conditionata, vel ſua, vel noſtra verſetur, variè Deus abſolutè poſſit? examinandum hic venit. Affectus autem Diuinæ Voluntatis (quod ad præſens attinet) in complacentiam ſimplicem de eiuſmodi conditionata contingentium futuritione; atque in eiuſdem deſiderium partitione primâ ſufficienter diuiditur: & complacentiam quidem ſcientia de eorum conditionata futuritione neceſſariò præcedit. Deſiderium verò cum de eo, quod nondum cognoſcitur eſſe in eo ſtatu, in quo deſideratur, vt ſit, eſſe debeat, nullatenus ſcientiam conditionatam de conditionata contingentis futuritione, quæ deſideratur, ſupponit; ſed ſolam ſcientiam ſimplicis intelligentiæ de poſſibilitate contingentis actus ſub conditione illa. Denique deſiderium inefficax, & efficax de eiuſmodi conditionata contingentis futuritione ſubdiuiditur.

CERTAMEN II.

Doctorum Placita, inconſequentiæ, & debilia fundamenta notantur.

1. DE affectu complacentiæ Diuino erga omnia proximè, & formaliter contingentia, conditionatè futura, tam Diuinæ, quàm creatæ voluntatis eam Deo concedere ij omnes debent, qui ipſius de omnibus poſſibilibus neceſſariam complacentiam, vel liberam, ſaltem de aliquibus eorum quæſt. 1. aſſeuerarunt. Verùm ea eis, qui complacentiam neceſſariam de poſſibilibus in Deo admittunt, inconſequenter eam de conditionatis contingentibus negant. Cum quibus noſter Alarcon 1. p. tract. de volunt. ſi enim entitatis, & pediſſequæ bonitatis entitatiuæ eiuſdem rerum pro diuerſitate ſtatus poſſibilitatis præciſiuæ earum ab ſtatu exiſtentiæ abſolutè earum ſatis habet, vt pro eo etiam ſtatu Deo neceſſariò placeant, in ſtatu planè diuerſo ab vtroque illo, nempe

conditionatæ futuritionis, vt Deo placeant, ſatis habebunt. Secundò: ſi quid eorum argumentum pro complacentia de poſſibilibus à paritate ſcientiæ ipſis valet, pro complacentia de futuritione conditionata à paritate ſcientiæ mediæ de ipſa æque valebit: atque item à veritata pro eo ſtatu obiectiuæ ſufficientis terminare ſcientiam, & ſi abſolutè res pro neutro ſtatu ſint, ad bonitatem entitatiuam earum ſufficientem terminare complacentiam Diuinam pro ſtatu alterutro videtur conſequentia tenere.

2. Vtroque argumento cum ſuo Magiſtro Vaſquez Diuinam de poſſibilibus, qua talibus, & neceſſariam complacentiam ſtatuit Alarcon. d. eadem: quare eiſdem hic ad hominem vexatus. Reſpondet autem ex teſtimonio ſancti Thomæ recitato à nobis, q.2. cert.1. n.5. & cert.4. n.2. veritatem rerum in intellectu eſſe, bonitatem verò in rebus, quia veritas, inquit Alarcon, eſt conformitas cognitionis cum obiecto, quæ in cognitione ipſa, & intellectu eſt. Sed in prioris, ſui valde immemor, ita reſpondet hic Doctor cum eandem ſolutionem, eodemque teſtimonio ſancti Thomæ datam argumento vtrique negantibus Deo poſſibilium complacentiam multis, vti inſufficientem confutet cum noſtro Vaſquez. Secundo veritas, de qua argumentum vtrumque procedit non eſt de veritate formali cognitionis, de qua ſolùm eſt huius Doctoris ſolutio; ſed obiecti, ſiue obiectiua bonitate pro eodem ſtatu, ac ſubinde à cognitione ad amorem illius pro ſtatu eodem conſequentia deducitur. Quare extra rem reſpondetur: & quidem ſancti Thomæ teſtimonia de obiectiua veritate, & bonitate, atque vtriuſque differentia ſunt, vt explicuimus quæſt.2. certam. 1. num. illo 3. oſtendentes in nondum abſolute exiſtentibus veritatem obiectiuam eſſe, ſecus bonitatem obiectiuam aliquo voluntatis actu attingibilem.

3. Sed aduertendum hic eſt. Doctores, qui per extrinſecum aliquid volitionis liberæ Dei libertatem conſtituunt, nullam liberam Dei volitionem complacentiæ, vel deſiderij circa futura conditionata poſſe defendere. Neque enim extrinſecum aliquid ſufficienter libertatem eius volitionis conſtituens deſignare poſſunt; cùm nihil extrinſecum Deo præter conditionatam contingentis futuritionem ſit aſſignabile, quod, vt inſtantiæ ſatisfaciens iam oſtendam, eſt inſufficiens, ſed aiunt connotatores aliquot, ac pro eis ſæpè à nobis impugnati Complutenſes Recentiores, futuritionem conditionatam contingentis ſatis eſſe ad ſcientiæ mediæ libertatem conſtituendam in noſtræ Societatis Schola. Ergo ad conſtituendam libertatem Diuinæ circa illam volitionis: quod enim illa ſecundariò tantum libera ſit, hæc autem primariò, parui ad rem præſentem videtur referre. Sed enim refert tanti, vt, ſi res ab ita reſpondentibus, & inſtantibus penetraretur ita reſpondere, & inſtare nuſquam auderent.

4. Eſſe enim ſcientiam mediam ſecundariò tantum liberam, eſt nullam ex parte actus, ſiue ex parte ſui habere libertatem; ſed ſolùm mutuatam ab obiecto: quare, & eiuſdem omnino rationis, immo identitatis, cum libertate ipſius: ac proinde, cum huius libertas abſoluta non ſit, ſed media inter abſolutam neceſſitatem, & libertatem, ſcientiæ actualis de ipſo ſolum modo libertas conditionata eſt: quare, & media non ſolùm inter ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & viſionis, ſed etiam inter abſolutè liberam, & abſolutè neceſſariam à noſtrâ Scholâ nominatur, vt diximus atque ab oppoſitionibus expediuimus Controu.2. d. vlt. q. vltim. Eſſe autem actum aliquem primariò liberum eſt, non ratione alterius, & quaſi mutuo, libertatem habere, ſed ratione ſui, quocirca implicat aliquem actum primariò abſolute liberum eſſe (vti volitio Dei erga futuritionem contingentis conditionatam libera abſolute eſſe debet) quin libertatis abſolute talis conſtitutiuum habeat: eiuſmodi autem eſſe nequit futuritio conditionata contingentis, vt patet: ſiquidem eius libertas abſoluta non eſt, & , quæ abſolute ſit; ſed ſolum, quæ eſſet, ſi conditio poneretur. Concluditur ergo conſtituentes Diuinæ volitionis libertatem per extrinſeca connotata nullatenus poſſe liberam Dei erga futura conditionata contingentia volitionem defendere, vt notabamus.

5. Circa deſiderium Diuinum conditionatæ futuritionis, tam efficax, quam inefficax, variæ etiam ſunt Theologorum ſententiæ. Recentiores Thomiſtæ Dominicani efficax Dei deſiderium eiuſmodi contingentium futuritionis neceſſarium prorſus eſſe docent, vt eorum conditionata apponatur futuritio, & ſi reclamantibus ex ea familia, & Schola Primoribus, vt vidimus Controu. 2. d.5. q.2. Alij verò, & ſi ad ſtatus conditionatæ futuritionis conſiſtentiam efficax deſiderium de ipſa opus eſſe negent; tamen pro arbitrio, & perfectione voluntatis liberæ Diuinæ, concipi à Deo eiuſmodi efficax deſiderium de contingentium futuritione conditionata fatentur. Tertia verò ſententia, cenſens deſiderio illo efficaci Dei de contingentis conditionata futuritione, eam futuritionem, ſiue pro ſtatu etiam illo libertatem euerti, Deo repugnare docet. In hanc ſententiam iuit Arrubal noſter 1.p. d.45. qui, cum libertatem decretorum Dei per extrinſeca connotata conſtituat, videatque in futuritione conditionata ſatis abſolutam decreti huius libertatem non eſſe ad abſolutam eius decreti reuelationem, ad contingentis conditionati promiſſionem recurrit, quæ tamen, cum reuelatum decretum liberum ſupponant, nequit eius libertatem conſtituere.

6. Secundò: promiſſio contingentis conditionati non ſupponit neceſſariò decretum actuale Dei de illo præſtando ſub ea conditione, ſub qua promittitur, vt patet in concubinario, qui ſacris initiatur, caſtitatemque verè, & valide promittit, cum animo promittendi, non tamen ſeruandi caſtitatem, immò verò cum oppoſito perſeuerandi in concubinatu. Secundò: quia ad fidelitatem promiſſionis illius ſat eſt promiſſis ſtare, vbi conditio, ſub qua promiſſum eſt occurſat: quare opus non eſt decreto actuali, illud ſub ea conditione implendi, & ſi ob Dei veracitatem aſſertionis promiſſoriæ decretum de oppoſito, ſiue de non implendo excludatur; maximè, cum Deus ſe promiſſis ſub ea conditione decreto efficaci omnino conditionato ſtaturum optimè nouerit. Confirmatur: quia idcirco obiectum formale fidei, quo Dei promiſſis aſſentimur, ſcientia infallibili Dei de eorum futuritione, eiuſque veracitate conſtare æquè, atque obiectum fidei, qua Dei credimus aſſertis, communis Theologorum ſententia eſt: ex quibus contra Arrubalem concluditur per promiſſiones conditionatas nullatenus decreti actualis de futuritione conditionata rei promiſſæ formalem, vel adhuc virtualem, reuelationem contineri.

7. Negant verò decreta Diuina vt arbitros efficacia (quæ ſola decreti nomine ſermonis proprietate dicuntur) de coditionatis contingentibus Vaſquez 1. p. d.67. cap.4. num. 21. d. 83. cap.4. num.21. atque alibi ſæpè. Noſter Henriquez tom.2. lib.vltim. de fine homin. cap 4. num.2. & 3. Alphonſus Mendoza Auguſtin. in quodlib. q.7. Scholaſt. concluſ.5. num.53. Curiel controu. 7. ad cap.4. Sap. art.4. num.118. Belcarius Epiſcop. Metenſ. opuſc. cont. dogmata Caluini pag.62. Herize tract. 5. d.7. capit.7. Alarcon. Granad. d.7. de volunt. vbi proximè, atque omnium doctiſſime Magiſter meus Didacus Daza, id quod probabilius cenſent Bañez, & Zumel ad 1.p. q.14. art.6. Refertur à nonnullis pro eadem ſententia Molina ibi, art.13. d.15. 17. & 18. quatenus negat Deum cognoſcere ſua decreta conditionata, quod ſi decreta abſoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti, quæ ſane ex purificatione conditionis abſoluta inferrent decreta, admitteret, hæc eadem ſub conditione fore ignorare non poſſet. Cæterum fundamentum hoc leue eſt, vt pro hac ſententiâ Molina referatur. Neque enim ideo negat Deo ſuarum conditionatarum voluntatum ſcientiam, quia determinatam futuritionem conditionatam non habeant, mediúmve cognoſcendi illa deficiat: ſed ne purificata conditione in eis à Deo concipiendis ex præhabita ab ipſo de illis conditionata ſcientia deficiat libertas. Stat pro hac ſententia apertus Suarius noſter tom.1. de gratia Prolegom. 2. cap.5. id quod de facto ſolum negare videtur, ſicuti opuſc. 2. de ſcientia futurorum ſub conditione negat, quia abſque fundamento de facto eſſe in Deo aſſereretur, atque poſſe à Deo eiuſmodi decreta concipi. Prælect. de volunt. Diuina d. 3. ſect.2. num.10. vbi actualem Dei voluntatem de hominum rectâ vitâ, & ſalute conditionatam

natam vocat: id quod multo Patrum in 1. ad Timoth. 2. *omnes homines vult ſaluos fieri*, & rationum pondere, communique Theologorum ſenſu fusè probat t. p. lib. 4. de prædeſtinat. cap. 2. num. 7. Quæ in re ſtatutę à ſe doctrinę etiam contradicit, nempe ſcientiam mediam de quouis conditionato contingenti omne prorſus actuale Dei decretum præcedere. Hoc autem decretum actuale de futuritione conditionata contingentis ſola ſimplicis intelligentię de eius poſſibilitate præcederet. Secundò ex eadem ſtatuta ab ipſo doctrina infertur futuritionem cuiuſuis contingentis conditionatam ante omnem Dei volitionem, & affectum Diuinę menti, & voluntati repræſentari. Quare de ea deſiderium nullum, nedum efficax concipi poſſe, quod de iam præcognito, & præhabito haberi repugnat, ſolumque gaudium, & complacentiæ Diuinæ de præcognita contingentis futuritione conditionata locus erit; ſicuti de præhabita, & præcognita futuritione abſoluta. Mitto alia circa voluntatem Dei de creata vita, & ſalute hominum poſteà ſubiicienda certam. 3. vbi noſtras circa præſentem quæſtionem concluſiones producemus.

8. Reliqui ſententię huius negatiuæ Doctores decreta de conditionata contingentium futuritione repugnare prorſus Deo, videntur ſentire: ac proinde, & ſi non ex neceſſitate, adhuc ex arbitrio, & libertate ſua nullam nulliuſque contingentis futuritionem conditionatam poſſe à Deo decerni, eorum tamen argumenta generalem repugnantiam minimè probant. Primum enim quod in ſtatu conditionato bonitas abſolutè non ſit, complacentiam, quę bonitatem quę eſt in obiecto abſolutè ſupponit, impugnat; non autem deſiderium, quod in illam, non quia eſt, tendit; ſed quia nondum eſt, vt ſit: & efficax quidem ipſam ponit. Secundum: quia de iis conditionatis, quorum purificanda conditio non eſt, ſtolidè à Deo decerneretur conditionata futuritio ſub illa: maximè, cum Deus id optimè nouerit. Ecquis enim, quantumuis vecors ac demens, ſtatuat ſeriò quid facturus ſit, ſi eueniat, quod non euenturum certo ſciat? ſed certè qui ea decreta admittunt in Deo ea pro priori ad decretum abſolutum, & ſubinde ſcientiam de appoſitione, vel non appoſitione conditionis in Deo ponunt, regulatumque ſcientia ſimplicis intelligentiæ de poſſibilitate contingentis ſub illa, in quo notata illa vecordia decernendi poſt præuiſum decretum de abſoluta non exiſtentia conditionis huiuſque abſolutam negationem, ac non futuritionem, ceſſat, quia tunc decretum ea ea ſuppoſitione de ſe eſſet chimærica, & impoſſibili; ſecus autem, cum concipitur, habeturque à Deo non ſpectata abſoluta purificatione conditionis, vel abſoluta huius negatione.

9. Euaneſcit etiam 3. fundamentum ex repugnantia decreti circa conditionata, quorũ conditiones purificandæ non ſunt, & decreta abſoluta de non purificandis eorum conditionibus: quo decretum Dei abſolutum de non apponendo contingenti ipſo, vel includitur, vel infertur: eſt autem nugatorium, & fraudulentum, Deoque ſubinde repugnans, aliquid efficaciter velle ſub conditione, quam, eiuſque effectum vult efficaciter non eſſe. Cum enim ſcientia ſimplicis intelligentiæ de conditionis, & effectus ſub ipſa poſſibilitate pro priori decretum contingentis illius ſub conditione à Deo habeatur, ex quo plane ad purificandam, pro poſteriori conditionem nullatenus tenetur: & ſi de ea purificanda decretum poſterius non ſuccedat, immò verò ſuccedat de ea non purificanda decretum, nec hęc, nec negatio decreti de purificatione conditionis primo decreto ex parte obiecti conditionato repugnat: quare eo poſito poteſt Deus alterutro modo ex hoc, vel illo fine pro poſteriori repræſentato alterutro modo circa conditionem, citra omnem, vel mutabilitatis, vel fraudis ſpeciem ſe gerere. Atque hæc quidem locum habent contra præfatos Doctores, & inſuper Complutenſes noſtros, & ſi è ſolo Dei arbitrio conditio purificanda, vel non purificanda ſit: in eis enim conditionibus à creato arbitrio, & libertate ponendis demum, vel non apponendis, & quæ proinde præfinire à Deo pro ſimplici intelligentiæ, & ante omnem ſcientiam mediam priori nequeunt, ne vmbra quidem obiectæ difficultatis, & repugnantiæ apparet.

10. Fundamentum quartum ſoluere æquè eſt. Nempe, Deum inutiliter innumeris decretis omnium conditionatorum contingentium, quorum ſiue purificanda, ſiue non purificanda conditio eſt, onerari; cum æqua ſit de omnibus ratio; nec de vno, quam de altero maior. Id enim inferretur, ſi Deus ad decernendam alicuius contingentis futuritionem, ex huius indigentia vt in ſuo ſtatu conſiſteret iuxta aliquos Dominicanos Thomiſtas, vel ex neceſſaria obiecti contingentis motione ineluctabili agreretur. Neutro autem modo, ſed pro ſuo arbitrio, & libertate huius, vel alterius, cum nullius abſolute poſſet, contingentis futuritionem conditionatam decernere. Horum autem vellet, ſiue plurium, ſiue paucorum, ſiue omnium non inutiliter decerneret, ſed vtiliter quidem ſui arbitrii iure vtens in exercitio illo: ſicuti & in exercitio omnium decretorum, quæ de facto erga creata, quæ nihili ipſius commodi referunt, omnium ſententia, concipit ob eos, quos ipſe habet, & plerumque ignoramus, fines.

11. Quintum denique fundamentum eſt, quo paritati de noſtris voluntatibus, de conditionatis contingentibus, (quas omnes: & aduerſarij etiam plane admittunt) ſolet reſponderi; quia decreta de contingentibus conditionatis non, niſi ex duplici imperfectione à nobis concipiuntur, quæ, ſi à nobis abeſſent, nuſquam contingens aliquid ſub conditione decerneremus. Prima eſt ignorantia de abſoluta appoſitione, & purificatione conditionis, & tempore, quo purificanda. Secunda tarditas intellectus, & voluntatis noſtræ ad deliberandum, ac ſubinde rectè deliberandi, & ſtatuendi in ſubitis, atque inopinatis euentibus, qui promptiſſimam deliberationem requirunt, difficultas, ac male deliberandi ac ſtatuendi periculum. Si enim nihil abſque ſcientia, conſilio, nutu, prouidentiâque noſtrâ euenire poſſet, & ſimul atque eueniret expeditiſſimum, ac promptiſſimum de tunc agendis conſilium prudens, & rectam deliberationem habituros nos certo æſtimaremus, de decretis illis circa agenda ex euentuum hypotheſi haud quaquam curaremus; immo verò negligeremus ea pro illis euentibus anteacto concipere; Ergo, cum Deo, & euentus alicuius ignorantia, & rectè deliberandi ac ſtatuendi, difficultas deficiant, erunt ipſi eiuſmodi decreta de conditionatis contingentibus impoſſibilia.

12. Reſpondetur tamen facile, in decretis noſtris de conditionatis contingentibus ſub hoc euentu, vel illo duo eſſe conſideranda: & poteſtatem arbitrij noſtri ad ea concipienda, & curã, atq. illa concipiendi, anxietatẽ ea qua illa anteacto, & prudenter quidem, ac prouidenter concipimus. Et ſi enim ad hanc habendam motiua, & rationes ſupra perpenſæ nobis ſuppeterent, ſi, tamen poteſtas libera ea concipiendi deficeret, haud quaquam ea liberè conciperemus: hac verò poteſtate libera admiſſa, tametſi motiua illa curæ, & anxietatis, ac neceſſitatis ad prudentem, ac prouidentem rerum noſtrarum diſpoſitionem deficerent, ac proinde ex eis cura, anxietate, & neceſſitate ad prouidentem, prudentemque rerum noſtrarum diſpoſitionem decreta eiuſmodi non conciperemus, è ſola poteſtate libera ea concipiendi quæ ab eis motiuis abſoluta, & independens prorſus eſt, abſolutè poſſemus de contingentibus illis ſtatuere. Non ergo ex defectu in Deo illarum imperfectionum ignorantiæ euentuum, ac tarditatis, difficultatiſque rectæ, ac promptæ in ſubitis, atque inopinatis deliberationis, quæ nec poteſtatem liberam de conditionatis abolent, neque earum negationes conſtituunt, ita de conditionatis ſtatuendi Diuina negatur abſoluta facultas; cum ſolum inferatur, non poſſe curâ, & anxietate atque ea neceſſitate ad prudentem & prouidentem rerum diſpoſitionẽ, quæ ex eis imperfectionibus in nobis ſuboriuntur, de conditionatis contingentibus anteacto decernere.

13. Poſtrema denique ſententia in re præſenti ſit. Deum voluntate deſiderij inefficacis in conditionatam contingentium futuritionem ferri abſolutè poſſe; de factoque ferri in nonnulla. Hanc nos veriſſimam putamus, vti concluſionibus certamin. 3. dandis, explicandis, & oſtendendis conſtabit. Eam verò noſtro Vaſquez eiuſque aſſeclis aduerſati putarunt Ioannes de Caſtillo tract. de ſcientia, & Recentiores Complutenſes de voluntate, in manuſcriptis; variaque eius loca congerunt

Digitized by Google

gerunt, quibus, vel formaliter, vel virtualiter, & illatiuè huic doctrinæ ſuæ concluſioni præſenti aduerſæ contradicere contendunt. Et illatiue quidem illa loca in quibus admittit in hominibus voluntates de obiectis conditionate contingentibus, nempe, 1.2. d.42. c.3. num.20. ad cuius marginem plura alia loca notantur in editione 2. Complutenſi d.116. c.2. & d.165. ait eiuſmodi vota eſſe ſimplicia Societatis, & 3. p. d.114. à ſe relatos aſſerentes eius conditionia fuiſſe Beatæ Virginis votum ex voto conditionati ex parte obiecti, repugnantia non impugnat.

14. Sed hæc quam inutiliter ad contradictionem doctrinæ Vaſquianæ referantur, conſtat ex diſparitate ſuper à nobis inter Deum, & homines aſſignata, & ex aliis ab eodem Vaſquez datis 1. part. d.67. cap.4. 6. Iam ad rationes: formaliter verò ſibi contradicens citatur ex pluribus locis, quibus Deum voluntatem communem ſalutis omnium ſi rectè viuant, indeque ad rectè viuendum auxilia & ſufficientia, & efficacia ſæpe conferre. Voluntas autem illa, & complacentia ſimplex non eſt, ſed deſiderium, patet, & de conditionato obiecto eſt, vt cum ad mediorum, nempe auxiliorum, appoſitionem Deum applicet, quod complacentia ſola præſtare nequit. Verum Vaſquez locis aliis cum his conciliandis efficax ſolum deſiderium de contingentibus conditionatis Deo negat; his verò ineſficax ſolum concedit; in quibus nulla repugnantia inconſequentiæ interuenit. Porrò eadem ratione Soarij noſtri inconſequentiæ notatæ à nobis numer.7. componi facile poſſunt, vt ſcilicet decreta eiuſmodi efficacia ſolum Deo neget, ineſficacia vero concedat, cuiuſmodi in eius ſententia eſt voluntas Dei communis de omnium noſtri ſalute, quam defendit locis illis ex ſelectione illa de voluntate, & ex prima parte notatis.

CERTAMEN III.

Poſtrema Sententia variis concluſionibus explicata probatur.

1. Dicendum eſt primo contra ſententiam primam. Nulla de contingentibus conditionatis complacẽtia ſiue neceſſaria, ſiue libera Deo adeſt, adeſſeue poteſt. Biſida hæc concluſio quoad primã partem de creatis contingentibus probata in ſimili eſt, quæſt.2. quia & ſi in eo ſtatu admittamus in rebus ſufficientem bonitatem gaudio & complacentiæ de illa concipiendis, tamen cum ſimpliciter infinita non ſit, ſed potius limitata, Deum ad ſui gaudium de ipſa, quaſi ſui impotens, neceſſario non rapit, vt de bonitate poſſibilium arguebamus. Quoad ſecundam verò partem, iterum, quoad vtramque, probatur vniuerſim. Quia nullum contingens ſufficientem gaudio, & complacentiæ de ipſo concipiendæ bonitatem pro ſtatu conditionatæ futuritionis ſuæ habet; quandoquidem non habet actualem, & abſolutè talem bonitatem, de qua ſolum complacentia, & gaudium eſſe poteſt; ergò repugnat complacentia de contingenti pro eo ſtatu conditionato: quæ hîc reſponderi, oppoſitque poſſent præoccupauimus in ſimili quæſt. 2. Certam. 6.

2. Dicendum ſecundò de nullo contingenti ſecundũ ſe, pro ſtatu ſuæ conditionatæ futuritionis poteſt Deus decretum habere, ſiue deſiderium efficax, vt ſub tali Hypotheſi, & conditione ſit, à quocunque conditio apponenda fuerit. Concluſio contra Doctores Do[illegible] & noſtris certam.2. numer.5. contradicit: eſt verò Doctorum recentiorum [illegible] vniuerſim de creatis actibus formaliter proximè liberis, quam [illegible], & Diuinis poteſt. [illegible] verò parte Do[illegible] contradicit, & ab authoritate, & ratione plus [illegible] quæſt.2. vbi ſuẽ eſt [illegible] Certam. 2. diſp. [illegible] conditionate contingentium [illegible] Vniuerſim autem, & qua [illegible] ex parte actus de conditionata [illegible] [illegible] futuritione contingentis & liberi, conclu-

ſio hæc abſolute excludit. Multis rationibus ab antea̅ctis eius Patronis probatur, inefficacibus tamen, vt oſtendimus à numero illo 8. ad 12. incluſiue: quare aliunde probanda, oſtendendaque erit, vt firma conſiſtat.

3. Vnice verò, ac ſolide probatur: quia eiuſmodi decretum, vel eſt abſolute irritabile, vel tollit contingentis, & liberi proximè, & formaliter obiecti ſui libertatem, ac ſubinde tollit, deſtruitque obiectum ipſum ſuum, quod ſupponitur, & in quod dicitur ferri: vtrumque autem contradictionem importat (nempe, vel decretũ efficax Dei irritabile de ſe eſſe, poſſeque abſolutè carere effectu, vel id, quod liberum eſſe ſupponitur, ſiue ex ſuppoſitione, quod liberum ſit, liberum nihilominus non eſſe) ergo eiuſmodi decretum eſt impoſſibile. Antecedens probatur, quia decretum illud non regulatur per ſcientiam mediam, quæ eſſentia ſua, & qua talia futuritionem contingentis conditionati ſupponit: quare complacentiæ, & gaudio de ipſa, quia eſt concipiendis poſſet deſeruire, non autem decreto, & defectio efficaci, vt ea conditionata ſit, quam eſſe ſupponit. Quo circa ſcientia media ſolummodo poteſt dirigere, ac regulare decreta Dei omnino abſoluta de ipſam exiſtentia obiecti, quod conditionate fore per quo poſtea) vel decreta abſoluta omnino de abſoluta appoſitione & purificatione conditionis. Idcirco certamin. primo, numero quinto, ſub finem decreta eiuſmodi abſoluta ex parte actus, & conditionata ex parte obiecti ſola ſcientia ſimplici intelligentiæ de poſſibilitate contingentis effectus ſub conditione illa regulari, dirigique poſſe breuiter notabamus.

4. Inde verò probatur facile antecedens: quia decretum efficax de futuritione conditionata contingentis proxime, & formaliter liberi, vel non connectitur de ſe, & natura ſua cum eiuſmodi conditionata futuritione, vel connectitur cum illa. Si primum; ergo poterit conſiſtere, quin futuritio illa contingentis conſiſtat: ergo eſt natura ſua decretum illud efficax, & irritabile. Patet conſequentia poſtrema. Nil enim aliud eſt decretum irritabile, quam decretum potens conſiſtere abſolute ſine eo, quod per ipſum decernitur. Nec prima conſequentia eſt obſcurior, id enim eſt aliquid cum alio eſſentia ſua, ac de ſe ſe connexum eſſe: nempe non poſſe illud aliquid ſine alio ſubſiſtere, ac ſubinde non eſſe connexum de ſe cum illo, eſt idem, atque ſine illo ſubſiſtere poſſe. Si autem dicas decretum illud efficax de ſe, naturaque ſua connexum eſſe cum futuritione conditionata contingentis per ipſum decreta, vt eius fruſtrabilitatem abſurdam declines. Ergo futuritio illa conditionata contingens non eſt: atque adeo decretum efficax de ipſa deſtruit ſuum obiectum contradictione alia atque manifeſta. Probatur conſequentia, quia connexio decreti efficacis de futuritione conditionata contingentis, nequit eſſe conſequenter & logica, ratione ſcientiæ conditionatę, & conditionatę etiã contingentis futuritionis, quæ (ad ſcientiam huius ſupponitur: quia vt ſuper oſtendimus n.3. decretum illud ſcientiam mediam, ac proinde conditionatam contingentis futuritionem per ipſum decretam non ſupponit, neque eius ſcientia poteſt regulari, ſed ſola ſcientia ſimplicis intelligentię de poſſibilitate contingẽtis illius, ſi ea adhibeatur cõditio.

5. Infero: Ergo connexio illa decreti cum conditionata futuritione eſt omnino antecedens: ergo eius futuritionis conditionatæ contingentiã abolet, deſtruitq; ſubinde contradictorie decretum illud de futuritione conditionata contingenti ſuum obiectum, vt proponebamus. Prima illatio è proximis eſt certa manifeſte: ſiquidem connexio cauſæ cũ effectuque nullatenus hũc ſupponit, vt ipſa in ſe ſit, ac ſubſiſtat, eſt omnino antecedens, neq; vſquã poteſt conſequens eſſe. Nec minus eſt euidens conſequentia poſtrema. Quia connexio cauſæ cum ſuo effectu omnino antecedens antecedentem prorſus afferre, necnõ ſecum deuoluit illum cauſandi neceſſitatem quæ indifferenti poteſtati, ſeu libertati ipſius in actu primo ad illũ cauſandum, vel non cauſandũ contradicit: ac ſubinde, & libertati effectus, quæ nihil eſt, quam denominatio extrinſeca, ab indifferenti illa poteſtate, & libertate in actu primo cauſæ, a qua ita producitur, & cauſatur, vt ab ipſa in actu primo, & priori naturæ & totalitatis cõſiderata abſolute potuerit nõ produci. Quæ quã abſurdã ad contingẽtes abſolutã accedẽtes,

D &

conditionata aſſeritur, nec inefficax ſed efficax; alioqui promptior, faciliorque ſolutio foret, voluntatem illam Dei conditionatam ex parte obiecti inefficacem eſſe, quam quod conditionis purificatio à noſtro arbitrio pendeat. Sed enim, & ſi prompta illa inefficaciæ decreti ſolutio eius difficultatis ſit, non tollit quo minus & illa ex dependentia purificationis, ſeu poſitionis conditionis ab ala noſtræ libertatis ſit prompta, & expedita: quod probant Patres ea pro [illegible] voluntatis, cum alia inefficaciæ voluntatis vti æque expedit poſſimus. Et quidem in his voluntatibus inefficacibus ratio ſpecialis erat, vt ad id potiùs recurrerent, vt veram doctrinam nobis declararent: nempe duplicis inefficaciæ deſiderium Dei: Sed eſto efficacem illam voluntatem de hominum ſalute, ſi velis Patres illi aſſerant, erit ne ſub ea conditione efficaciter deſiderata à Deo collatio ab ipſo ſalutis, vel ſalus libera, & contingens, an neceſſaria? neceſſaria vtique: ergo non eſt de obiecto conditionato, ſiue immediate ſiue mediate contingenti: quare nec proprie conditionato, quod ſoldum duabus illis concluſionibus contendebamus.

QVÆSTIO IV.

An, quove pacto Deus propter ſe creaturas amet?

AMari a Deo creaturas propter ſeipſum, ſenſu aliquo vero, contritus apud Patres, & Scolaſticos eſt, vt eorum teſtimoniis apud ipſos frequentibus, & ſcriptores omnes vulgaribus recitandis immorari ſit otioſum; tamenſi eius locutionis, non ita vulgaris, verus ſit ſenſus Theologicus. Igitur verus communis illius propoſitionis ſenſus examinandus, ſtatuenduſque in primis erit, vt ſuccedentium difficultatum ſit expeditior deciſio.

CERTAMEN I.

Ad veram quæſt. & intelligentiam deciſionē notata.

1. EXacto ſenſus huius propoſitionis examini, & deciſioni præmitto vulgatam, & ſtatam finis diuiſionem in finem *cui*, & finem *qui*. Finis *cui* eſt perſona, in qua complacemus, & ex cuius complacentia bona illi, commodaque volumus: deſiderio quidem, quæ non habet; gaudio vero, quæ habet. Finis verò *qui* ea omnia ſunt, quæ ex eius complacentia, tanquam ipſi bona, commodaq; volumus iam ab ipſo habita gaudio, nondum autem habita deſiderio. Hæc ita apud Philoſophos, Theologos, & Patres, firma, vt dignitatum loco ab omnibus habeantur, ac ſine vlteriori examine & probatione (vt pote per ſe nota) recipi debeant.

2. Statuo inde ſecundò: Nihil, quod perſonæ alicui bonū commodumvè, aliquove modo conueniens, ſiue proximè, ſiue remote non ſit, poſſe, vel ab ipſo, vel ab aliis ipſi appeti propriè vt finem *qui*, nec de illo ex cōplacentia ipſius concipi gaudium. Ratio ex notato primo eſt procliuis, quia bonitas, ſeu bonū, & amabile vt finis *qui* teſte Philoſopho relatiuum ad perſonam eſſentia ſua eſt, quia alicui bonum, vnde ille aiebat *omne bonum amabile eſſe maxime autem vnicuique proprium*; & ratio vlterior manifeſta eſt. Quia, quæ alicui nullatenus conuenientia ſunt, ſiue tanquam eius perfectio, vel eius perfectionem, entitatem, & bonitatem ſiue integritatem eſſendi, atque entitatiua ſiue intrinſece conſtituentia, vel extrinſecus ad illam proxime, vel remote conducentia nihili ipſius, quod ſiat, vel non ſint referre poſſunt: quare neque ab ipſo neque ab alio ex eius complacentia deſiderari, cum abſunt, nec de eis, cum adſunt ex eiuſdem complacentia gaudium haberi. Ecquis enim ſanus ex Regis Hiſpani complacentia optet ortum muſcæ in Arabia, vel quod Turca barbam tricet? gaudeatve, quod hæc acciderint?

3. Statuo tertiò, finem *qui* & finem *cui*, & ſi plerumque diuerſa ſint, ita vero inter ſe eſſe connexa, atque in motione intentionali ſibi ſubordinata: vt reſpectu eius, quod perſonæ, in qua complacemus nullatenus bonum, & conueniens eſt, ac ſubinde, nec finis *qui* eſſe poteſt, finis *cui*, ſuam intentionalem motionem propriam finis *cui* ſortiri, atque exercere nequeat. Etſi enim plerumque bonitas, & perfectio propria finis *cui* à bonitate finis *qui* diuerſa ſit, quia illa intrinſeca perſonæ eſſe debeat, & ſi ſæpe per extrinſeca nobis innoteſcat: bonitaſque finis *qui* extrinſeca entitatiue ſaltim perſonæ, in qua complacemus, plerumque ſit; aſt cum hæc conueniens perſonæ ipſi, commodaque, verè & realiter eſſe debeat, (vt nuper demonſtrauimus) motio intentionalis *cui* ad ipſi nullatenus conuenientia, amanda eſſe non poteſt: quare neque hæc ex complacentia illius motionem intentionalem finis *qui* exercere, & ſi eam exercere valeant reſpectu perſonæ alterius, cui aliquomodo ſint vere bona, & proficua: quare quod ad motionem ſuam intentionalem, vterque finis, & *cui* & *qui* neceſſario ſubordinantur.

4. Animaduerto quartò: ex dictis controu. 1. d. 3. & hac diſp. 1. q. 2. cert. 2. Deum ipſum ſecundùm rationem ſummi, atque infiniti omnimodo boni, ſiue ſecundùm ſummam ſuam bonitatem, ſolum, & adæquatum obiectum ſpecificatiuum amoris Diuini ſecundùm omnem ſuam formalitatem, & extenſionem obiectiuam, & modum omninò eſſe; ita, vt cum primum amor ſui in Deo concipitur omnis voluntatis eius tendentia, & amor ad ſecundaria alia, etiam extrinſeca bona, quoad formalitatem, & modum omnem amoris diuini habitus, conceptuſque à Deo ſimul, ſemelque ſit, eſſetque ad extrinſeca omnia, (ſi per impoſſibile aliqua forent) quæ non eius potentia, & voluntate, ſed alterius, in rebus ponerentur, quin obiecta, bonaque reliqua, quoquo modo amentur à Deo, aliquam amoris Diuini, (adhuc erga ipſa) quoad ſubſtantiam, aut modum tendentiæ affectiuæ, etiam in ipſa, ponat, ac primo concepto à Deo amoris ſui, vt ſummè boni ſuperaddat. Hoc in ſimili de ſpecificatiuo adæquato Diuinæ ſcientiæ citata controu. 1. d. 3. & hac controu. 4. d. 1. q. 2. certam. 2. ita in terminis, vt aiunt, ipſis probatum eſt, atque ab oppoſitionibus, quæ ex noſtris ſtatutis ſtatuendiſque concluſionibus ſuboriri poſſunt vindicatum, vt nihil iam, vel ad eius probationem, vel defenſionem dicere hîc oporteat.

5. Denique ſiue è ſumma Dei morali bonitate in actu primo conſiderata, ſiue habituali inclinatione ipſius naturæ, & voluntati congenita (vt ſic loquar) ad virtutum omnium moralium opera, & exercitium, ſatis Deo impulſus intentionalis, quaſi actiui (non enim hic de intentionali obiectiuo, qui in obiectiua earū virtutum bonitate, & honeſtate eſt loquor) eſſe, (v.g. iuſtitiæ miſericordiæ) vt nullo alio motiuo intentionali præter virtutum ipſarum exercendarum honeſtatem egeat, vt in earum opus, & exercitium prodeat promptiſſime. Immo eam inclinationē naturalem, & impetum actiuum vt creatis miſeriis ſuccurrat, bonaque creaturis largiatur nullis egeat adminiculis motiuis aliis per nos, aut creaturas alias prius appoſitis, vt cunctantem adhuc in exercitio miſericordiæ, aut liberalitatis propoſitæ virtutis gratitudinis ob præſtita prius à creatura, cui ſuccurrendum, benefaciendumque eſt obſequia, actiua intētionali etiā motione impellatur vt benefaciat, vel ſuccurrat: quaſi ſolo virtutis miſericordiæ, aut liberalitatis actiuo intentionali impulſu, vel nuſquam, vel nō ita facile benefaceret, vel ſuccurreret; niſi etiam impulſu intentionali actiuo gratitudinis, (vt nobis frequenter accidit) ageretur. Notata hæc, à Deo digna Deo, cum in hac, tum in ſequentibus proximè præ oculis ſemper habenda, ne aberretur a vero.

CERTAMEN II.

Verus, non vulgaris, Theologicus eius propoſitionis ſenſus aperitur.

1. COmmunis Theologorum ſenſus videtur eſſe, Deum amare creaturas propter ſeipſum, tanquam propriū finem illarum ſuo illo amore volitum, illumque multis Scripturæ locis, & Patrum probant Scholaſtici: quæ omnia ſumma eruditione, vti aſſolet, congeſſit noſter Ruiz de Montoya diſp. 3. de volunt. ſect. 1. multas ex illis rationes Theologicas adiungens. Refert pro ea S. Thom. certam. 5. explicandum, Magiſtrum in 1. diſput. 1. Albertum, prima parte, quæſtione 79. metaph. 1. ad 2.

Alex. 1. p. q. 28. m. 3. a. 3. & q. 34. m. 2. q. 35. m. 3. S. Bonau. in 1. d. 45. a. 1. q. 1. (vbi Richardus art. 1. quæſt. 2.) & in 3. d. 2. q. 4. Henric. in 2. p. 2. 47. q. 3. ad 2. & quod lib. 4. quæſt. 19. lit. O. Scot. in 3. d. 32. art. 3. init. Gabr. in 1. d. 14. quæſt. 1. art. 2. poſt 3. concluſ. in 3. d. 32. q. 1. art. 1. not. 3. Drid. part. 1. concord. cap. 3. ad 4. Molin. 1. part. q. 19. art. 2. d. 1. concluſ. 2. Valentiam q. 19. punct. 3. & reliquos S. Thom. expoſ. ad q. 19. art. 1. 2. & 5. Vaſquez ibi d. 82. cap. 2. Suar. opuſc. de libert. Dei d. 1. ſect. 2. num. 15. His adde noſtrum Herize de voluntate d. 18. c. 2. Arriagam d. 26. ſect. 4. Albiz d. 8. ſect. 2. Petrum Hurtado d. 121. de charit. Quiros d. 72. de volunt. ſect. 2.

2. Dicendum eſt primo: Deum amare creaturas, propter ſeipſum, vt ſpecificatiuum amoris creaturarum etiam, quatenus ad ipſas vel omnes, vel ſingulas terminatur, eoque ſenſu aliquatenus amare creaturas propter ſeipſum vt finem. Hoc ſolum contendunt ſententiæque tandem Scholaſtici, & Ruiz ipſe, ſi attentè, cum ibi, tum aliis multis locis legatur, vbi affines quæſtiones, & difficultates tanguntur: de æqualitate delectationis Dei, & honeſtatis moralis, de obiecto ignobiliori, in qua ad rationem ſpecificatiui actuum diuinorum (quem Deum eiuſque ſolam bonitatem eſſe dicunt) quinaliam finis rationem intendunt, vt vel in ipſo Ruiz de Montoya videre eſt citata d. & ſequentib. aliis, quibus præfata diſcutit, vel tangit vſque ad 15. incluſiue præſertim ſect. 6. vbi vis finis rationem pro ſpecificatiuo adæquato amoris diuini vſurpante. Prima concluſionis pars probatur, immo verò probata iam eſt certam. 1. & notab. 4. quia cum adæquatum motiuum ſpecificatiuum amoris diuini ſit Dei ſumma bonitas, ſeu Deus, qua ſumme bonus eſt, ita vt nihil amoris formalis, & formaliter, qua talis, ad obiectum aliquod, quin Dei & ſummæ eius bonitatis amor formalis & formaliter ſit, ferri, terminarique valeat, nequic creatura vlla à Deo amari, quin formalitate eadem amoris præamari, ſiue primario amari intelligatur: quare, & propter ſeipſum amari creata à Deo: ſumpto *propter* ſpecificatiue reſpectu amoris formalis creaturarum, vt prima pars concluſionis noſtræ aſſerebat.

3. Inde vero ſecunda eiuſdem concluſionis pars probatur: nempe amare Deum creaturas propter ſeipſum tanquam propter finem aliquali ſenſu minus ſtricto, & rigido talem: quia finis proprius inter alia hoc ſpeciale, & proprium habet, vt ſit, cuius gratia cætera fiunt ab agente per voluntatem: ac ſubinde, cuius gratia, & ratione cætera amantur, & amari ab eo agente debent, vt ab ipſo fiant. Cum ergo, ex eo quod Deus adæquatum ſpecificatiuum omnis amoris diuini ſit, nequeantque proinde creaturæ formaliter amari à Deo, quin primario eodem etiam formali amore præametur Deus; negari nequit, quin ſibi ipſi ratio amandi creaturas ſit ipſe Deus: atque in eo finis proprietatem illam (vt ſcilicet ſit, cuius ratione, & gratia cætera amentur, ſeu quod cæteris, vt amentur ſit ratio) imitetur, eóque ſenſu creaturas propter ſeipſum, tanquam finem Deus amet.

4. Eadem ſecunda pars probatur, explicaturque vlterius ex doctrina S. Thom. 2. part. quæſt. 60. art. 1. corpore, & aliorum ex antiquis probata Recentioribus Theologis (neſcio an ſatis penetrata) quam refert, & explicat Ruiz d. 3. de voluntate ſect. 1. num. 1. & d. 32. ſect. 1. fuſius. Nempe amorem eſſe deſiderij, & gaudij radicem: id quod intelligunt, tam ipſe Ruiz, quam alij de amore, quem ſtrictum vocant, ad bonum quatenus à præſentia, ſeu abſentia præſcindit terminatum, qui ex dictis quæſt. 2. impoſſibilis, & chimæricus facile apparet. Amor igitur, qui radix deſiderij, & gaudij eſt, ac cæterorum, ſi qui reſtant, voluntatis affectuum, eſt complacentia in perſona, ſeu fine *cui* bona deſiderantur, vel de quibus ab ipſo poſſeſſis gaudemus: ac proinde ea vel gaudio vel deſiderio velle ex complacentia, vel noſtri, vel alterius proprietate ſermonis dicimur: cum igitur amor ſui in Deo ſit de ſeipſo complacentia, ex indeque identitate amor formalis formaliter ſit amor creaturarum in eo etiam finem *cui* imitatur, etſi in aliis à proprietate finis *cui* illarum deficiat: quare aliquatenus etiam finis *cui* propter quem amentur, dici poteſt.

5. Dicendum ſecundo, Deus creaturas propter ſeipſum, vt finem proprietate ſermonis non amat. Æſtimo hanc concluſionem communiori relatæ Theologorum num. 1. minime aduerſam. Nihil enim aliud eorum plerique intendunt, quam ſenſum ſecundæ partis concluſionis primæ: id quod ex omnium antiquorum ſenſu, & perſona loquens profundus noſter Vaſquez docuit d. 82. citata cap. 2. fere toto, vbi ſuæ & communis ſententiæ illius ſenſum, quem nos ſecunda illa parte concluſionis primæ poſuimus eſſe docuit. Maxime n. 5. verſu. & verbis illis: *Cum ergò dicimus omnem creaturam comparari cum Deo tanquam medium, non tanquam finem, non eſt ita intelligendum, vt reuera ſit Deo medium ad adquirendum aliquem finem; ſed quia voluntas, qua Deus diligit creaturas, ſupponit ſecundam rationem voluntatem ipſius Dei circa ſeipſum Nec enim vllam diligeret creaturam, niſi prius ſecundum rationem diligeret ſeipſum*, &c. Atque in eandem ſententiam plura ſcribit ſub inferius: inde oſtendens nullam creaturam eſſe Deo rationem volendi aliam, quia *ſola ipſius bonitas eſt obiectum primario volitum ab ipſo Deo in omnia*, &c. Eoque ſenſu veriſſimum eſſe Diui Thomæ dictum citata q. 19. art. 5. *Deum non velle vnum ex creatis propter aliud, etſi velit vnum eſſe propter aliud.*

6. Hæc fuſius tranſcripſi, ne quis à ſenſu Patrum & antiquorum concluſione hac ſecunda recedere verborum ſono deceptus ſuſpicaretur: etſi rationis, qua iam probanda concluſio eſt, claritas præfato ſolum, non autem propriis finis acceptione doctum quemque loqui potuiſſe ſatis oſtendet: ſic autem ratio habet ex notatis certam. 1. à num. 2. quia nequit Deus exercere motionem intentionalem propriam finis, ſiue *qui*, ſiue *cui* reſpectu creaturarum amoriſque earum: atqui nequit motionem propriam finis habere, niſi alterutrius finis, vel *qui*, vel *cui*: ergo nequit habere motionem propriam finis reſpectu creaturarum: quare neque eas propter ſe, vt finem ſermonis proprietate amare poteſt, nedum amat. Maior probatur, quia nihil amari ab aliquo è ſui, vel alterius complacentia poteſt, quod ipſi, vel alteri commodum conueniénſque verè non ſit, vt oſtendimus num. 2. & 3. atqui creata Deo vere commoda, conuenientia, vtiliave nullatenus ſunt. Pſalm. 15. *Dixi Domino Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges.* Inſuper ratione: quia nec in ſui exiſtentia, & aſſecutione bonitatis, aut perfectionis alicuius, ac felicitatis, etiam extrinſecus, à creatis pendet; alioqui per æternitatem minus fœlix abſolute præceſſiſſet, in qua abſque creatis præceſſit: ergo nequeunt amari ab ipſo propter ſeipſum, vt finem *qui*, neque vt finem *cui*, ſiue è ſui complacentia.

CERTAMEN III.

Aduerſis argumentis obuiatur.

1. OCcurrit primo illud Apocalyp. 22. num. 13. *Ego ſum α & ω. Primus, & nouiſſimus, principium & finis.* Sed miror virum aliquem doctum hoc loco in aduerſum concluſioni noſtræ ſecundæ ſententiam moueri potuiſſe: cum duplex explicatio primæ partis *ſum Alpha, & Omega*, in duobus poſtremis adhibita ab intento aduerſariorum apertiſſime diuertat. *Primus enim & nouiſſimus*, durationem ſolam reſpicit, non motionem intentionalem, quam etiam durationem reſpicit extrema explicatio, quæ eius periphraſis ſolummodo eſt: nempe *principium & finis*: id enim ſolum ſententiæ, & intento ibi ſenſui à Spiritu Sancto congruum: motio autem illa intentionalis Dei, vt finis amoris ſui erga creata omnino impertinens, vti è capitis contextu patet: qui totus ad hortationem ad fidem, & obſeruantiam eorum, quæ in ea prophetia continentur omnino eſt; ad quam, vt nos inducat, immediate præmij, vel ſupplicij à ſe infligendi voluit admonitos illis verbis num. 12. *Ecce venio citò: & merces mea mecum eſt reddere vnicuique ſecundum opera ſua*: Quia, etſi Alpha, id eſt primus, ſeu principium ſum, & ante omnes, & omnia duratione; non tamen duratione, vel vetuſtate vita, & virtus mea veteraſcit, vt tandem defectura ſenio cendi debeat, vt nequeam bonis, & malis pœna, & ſupplicio vicem in

nouiſſimis

nouiſſimis rependere : ſum etenim Omega, ſeu nouiſſimus, & finis : nempe finis, & nouiſſimus omnium ſuperſtes, vt pro cuiuſque meritis facta rependam.

2. Et quanquam huius ſententiæ occaſione de finis motione intentionali, non adeo rigida, & literali textus intelligentia, ab Anagogicis contemplatiuis nonnullis, tum priſcis, tum recentioribus quandoque tradatur, non reſpectu Dei, reſpectu cuius principium Deus dici non poteſt, ſed creaturarum ordinatique earum amoris Deus finis proprie eſt, ſicuti, & proprium eſt earum principium efficiens. Nam hominis Deus finis eſt, reliqua autem propter hominem condita, vt ad eius finis aſſecutionem homini inſeruiant : proprioque deinde ſenſu rationalibus creaturis, & reliquis Deus *Alpha* ac principium efficiens eſt, & *Omega* ſeu finis : ſecus autem Deo ipſi, qui è ſui complacentia tanquam ſibi vtilia, & bona creaturas amare nequit ; id quod verba Auguſtini prima loci inferius opponendi manifeſte conuincunt. Negat enim Deum creaturis frui poſſe, quia eis non eget ; eo autem omni, quod quiſque ex ſe, vt fine *tui*, & complacentia ſui poteſt appetere, & deſiderare, tanquam finem *qui* ſui deſiderij, & appetentiæ, frui illum poſſe, cum poſſidet certiſſimum notiſſimumque eſt.

3. Opponuntque ſecundò illud Prouerbior. 16. *vniuerſa propter ſemetipſum operatus eſt Dominus.* Cum autem idem finis volitionis, atque operationis in operante per voluntatem eſſe debeat : immo nullo alio modo operatio finem habere poſſit, quam ſecundariò, & participatione finis præſtituti volitioni : per quam operatio procedit : ſit tamē volitionis diuinæ, qua vult Deus creata operari, operaturque, finem, propter quem ea vult producere Deum ipſum eſſe. Hæc autem obiectio ex minus penetrato loci huius ſenſu procedit. in primis dilui facile poteſt, ſi dicatur : illud propter, motiuum ſpecificatiuum primariè à Deo diligendum ſignificare, vt certa. 2. num. 5. ex Vaſquez oſtendimus ; non autem proprie motionem finis. Secundo literalius reſpondeo iuxta notata certam. 2. num. 5. illud *propter* non motionem intentionalem obiectiuam Dei finalem, meritoriamq; formaliter ſignificare ; ſed motionem intentionalem actiuam virtutum moralium, quæ in Deo ſunt, promptiſſimarum in ſuo cuiuſvis genere : vt attendatur ad cuiuſque facile promptiſſimum, expeditiſſimumque exercitium in quavis circumſtantia, & occaſione, alterius virtutis, aut motiui extra ipſam impulſu minime egere : vti ſæpe nos egemus, vt in alicuius virtutis exercitium faciles, facilioreſque prodeamus. Ideirco addidit *impium quoque in diem malum* : ne, quia adeo ex miſericordia, & liberalitate ſua ad beneficia noſtra proclinem Deum ex ſcriptura, & experientia, & audimus, & credimus, & videmus, impeditiorem, tardioremque de ſe ſe oblata delictorum occaſione, iuſtitiam Dei punitiuam putaremus, proinde ad vitia effrænaremur.

4. Nos igitur monet ſapiens iuſtitiam punitiuam Dei atque de ſe ſe expeditam ad ſupplicia eſſe, atque ad beneficia miſericordiam, & largitatem, vt ea veritate à peccatis deterreamur, atque ipſius bonitatem, & miſericordiam, noſtrique amorem exaltemus : quandoquidem, cum æque promptus, & inclinatus ex iuſtitia vindicatiua ſua ad ſupplicia ſit, atque ad veniam, & beneficia noſtra è largitate, & miſericordia, in harum tamen potius, quam illius, exercitium frequentius prodeat iuxta illud Iſaiæ 43. *Ego ſum, qui deleo iniquitates tuas propter me*, & ſimilia plura, quæ opponi nobis ex ſcriptura poſſent : in quam germinam ſane horum, & ſimilium locorum explicationem paſſim teſtimonia Patrum occurrunt, quæ ideo non refero : ſolum in eius confirmationem addo, quod ſæpe homines (& per faſtum, & ſuperbiam plerumque) rogati, cur vel inimicis, vel ignotis beneficia, præſertim pro occaſione inſperata, ingentia conferant ? reſpondere ſolent : propter me metipſum : Hiſpanè : *eſſo lo hize por mi mismo, por ſer io quien ſoi* : vbi ſe ipſos finem largitionis illius fuiſſe non ſignificant ; ſed ſuam actiuam, vel nobilitate gentilitia congenitam, vel virtutis ſtudio partam actiuam inclinationem talem tantamque eſſe iactantur, vel oſtendunt, vt alterius, quam eius inclinationis motione ac impulſu ad ea præſtanda non eguerint. Hunc ſenſum elegantiſſime ſimilibus locis interitum dedit Chryſoſtom. ad Epheſ. 1. ſerm. 2.

prope motale, id *in laudem gloriæ ipſius*, Dei operibus tanquam finem continuò a Paulo præfixum ſcribens. *Nam ſiquidem noſtri gratia inquit iſta feciſſet ſine hæſitatione vtique non fuiſſemus. Si verò propter ſeipſum, & vt bonitatem ſuam oſtendat ; veluti quod clam teſtimonium cauſam ponit, qua iſta non aliter fiant, quemadmodum, & apud Iſraelitas, fac nobis propter nomen tuum* (Iſaiæ 48.) *& iterum Deus ipſe : propter me ipſum faciam.* & Moyſes. *fac nobis propter nomen tuum, ſiquidem nullius alterius gratia facturus es.* Sed bonitate tua & miſericordia actiuè intentionaliter ſolum actus, & impulſus quam tibi ſumme adeſſe oſtendes, cum à te ſolo motus in tanta beneficia noſtra proceſſerit quod abſque immenſa miſericordiæ, & largitatis tuæ actiua inclinatione fieri non poſſet.

5. Opponunt tertiò Auguſtinum 1. de doctrina Chriſtiana c. 31. ſub initio, vbi à Deo fruitionem creaturarum, quibus vtique non eget, & quæ nil ipſius referunt ſciuit : ſolumque eis vti ipſi concedit : hoc diſcrimen ſubdens, vſus creaturarum in voluntate diuina, & in voluntate creata his verbis : *Sed neque ſic vtitur vt nos. Nam nos res, quibus vtimur ad id referimus, vt Dei bonitate perfruamur : Deus vero ad ſuam bonitatem refert.* Ergo : ſicut nos, cum rebus vtimur, ac non abutimur ad Deum tanquam finem vſu illo voluntatis noſtræ illas referimus ; ita diuinæ voluntatis vſus dum creatis vtitur illa ad ſuam bonitatem, tanquam ad finem refert ex Auguſtini ſententia. Reſpondetur diſcrimen ab Auguſtino aſſignatum in eo ſolum ſtare, quod rectus vſus voluntatis noſtræ de creaturis, niſi relatione, vel actuali, vel virtuali ad extrinſecum bonum, ſummum bonum, & finem nempe, ſtare nequeat, cum tamen rectiſſimus Dei de creatis vſus nullo extrinſeco motiuo egeat : ſe enim ipſo diuinæ voluntatis, quiviſque actus ex bonitate ſumma Dei adæquato volitionis diuinæ ſpecificatiuo, omnem, & ſummam omnigenam honeſtatem, & rectitudinem trahit ; quin illam aliunde deſumat, vt de moralibus Dei virtutibus agentes oſtendemus. Ad hoc autem opus non eſt, vt voluntatis diuinæ vſus ad Dei bonitatem tanquam finem proprie referat, ſicut nos (quod fieri nequit vt vidimus) ſed tanquam obiectum primarium ſpecificatiuum.

6. Quartò opponunt S. Thom. quæſt. 19. art. 1. ad 1. art. 2. ad 2. & 3. dicentem à nulla alia bonitate, niſi diuina, Dei voluntatem moueri, & art. 5. corp. ait. *Deus ſicut vno actu omnia intelligit in ſua eſſentia, ita vno actu vult omnia in ſua bonitate.* Sed hæc nihil aliud, quam noſtras probant concluſiones : nempe diuinam bonitatem eſſe adæquatum ſpecificatiuum omnis amoris diuini, quare finis motionem aliquatenus reſpectu illius imitari, immo illo, *ſicut*, motio alia finalis proprie bonitatis Dei in diuinum amorem excluditur ; cum nihil ſimile præter adæquatam ſpecificationem in eſſendi, & veritate diuina reſpectu diuinæ ſcientiæ reperiatur.

7. Quintò opponunt frequentia loca, quibus Prophetæ olim Deum beneficia, & delictorum veniam propter ipſius gloriam, laudem, & exaltationem nominis ſui precabantur. Inepte autem precibus motiuum illud prætenderent, ob quod operaturum Deum non crederent : ergo propter ſe, ſuamque gloriam Deum voliturum benefacere, & benefacturum populo credebant. Sed imprimis bonum, Dei nomen, gloriaque nominis eius apud nos Deus ipſe, & increatum aliquid non eſt, ſed quid prorſus creatum : quare ex eis locis perperam infertur Deum propter ſe, ſuamque bonitatem vt finem operari : Secundò ; eſto, id inferatur : male tamen adhuc deduceretur illud *propter* motionem cauſæ finalis denotare : cum ſola motione intentionali obiecti primarij, & adæquati ſpecificatiui amoris diuini, quam ſumme Dei bonitati concedimus ; proprietate ſermonis illud propter dicerent. Tertiò : illud *propter* in eis, reliquiſque locis ſimilibus non motionem obiectiuam, ſed quaſi actiuam intentionalem denotare oſtendimus n. 4. & luculento Chryſoſtomi teſtimonio, quod noſtræ concluſioni opponi etiam ſolet, confirmauimus.

8. Sextò opponet finem debere eſſe æque ſaltim bonitatis ac ſit volitio : alioqui inordinatè ad perfectiorem ipſa finem referretur, quod præpoſterum eſt. At ni volitionis Dei finis bonitas non ſit, nequit finis æquæ bo-

oitatis eſſe:atq; eſt volitio diuina vt patet:ergo huius finis Deus eſt. Reſpondeo: Maiorem ſub lite adhuc,vt ſonat, eſſe poſſe variis de cauſis, cuius confirmatio nutat. Nam, etſi in mediis, quæ ob finem amantur, & apponuntur,locum habeat exploratum; ſecus autem in volitione quæ finis effectus quidem eſt & mediorum ad ipſum relatio, non autem medium, & quod ex electione ad ipſum vt quod referrar. Sed ne his in re clariori implicemur: diſtinguo maiorem, finis ſpecificatiuus volitionis concedo maiorem, non ſpecificatiuus,quia ex motiuo non proprie finali ſpecificatam volitionem neceſſario ſupponit, nego, & conceſſa minori, nego conſequentiam: quia, ad quemcunque finem Deus ſibi in volitione, & effectione creaturarum præſtituat, ſupponitur eius volitio, & omnis amor adæquatè conſtitutus,& ſpecificatus à bonitate Dei, tanquam obiecto primario formali, & adæquato ſpecificatiuo, & motiuo; non quidem, tanquam proprio fine,quemadmodum ſcientia diuina,à Deo ipſo,vt obiecto primario, & adæquato ſuo ſpecificatiuo adæquate ſpecificatur & conſtituitur.

9. Septimo oppones: creaturam,qua bonam eſſentia ſua eſſe participationem,& imitationem diuinæ bonitatis: ergo nequit amari bonitas creata,niſi vt participatio,& imitatio,& imago quantulacunque diuinæ bonitatis idealis: ergo nequit amari, quin diuina bonitas ametur,præameturque vt finis. Negatur conſequentia poſtrema: cuius potius oppoſita ex antecedenti, & conſequentia prima videtur inferri. Nam medium,etſi intentionaliter à fine cauſetur, ſitque in eo cauſandi genere ipſius effectus, aſt in genere & linea cauſalitatis phyſicæ cauſa phyſice conducens ad poſitionem ſui proprie finis eſſe debet: quod creatæ bonitati reſpectu bonitatis diuinæ,quam eſſentialiter præſupponit,nequit conuenire: motio autem finis,propriè talis, reſpectu volitionis, ſeu amoris obiecti alterius, niſi erga obiectum,quod propriè medium ad ipſum finem conſequendum ſit, nequit exerceri. Quare neſcio quo pacto noſter Ruiz, qui Deum finem amoris creaturarum proprium probare videtur d. 5. tota ſect. 1. ſub eius tamen finem n. 18. obſeruat Deum non eſſe finem volitionis ſuæ erga creata, tanquam media,niſi forte in noſtram ſententiam reciderit: Deum nempe non eſſe amoris creaturarum finem proprium; ſed ſolum obiectum motiuum primarium, & adæquatum ſpecificatiuum amoris ſui erga illa.

10. Octauo oppones: nulla bonitas creata amabilis à Deo eſt niſi honeſta; aſt honeſta non eſt niſi relata explicite ad bonitatem, & honeſtatem diuinam, quæ prima honeſtatis omnis regula eſt: ergo quin referatur actu,& explicite à Deo in ipſum Deum tanquam in finem. Ingenti æquiuocatione, & fallacia argumentum laborat. Maior eſt apertè falſa. Nam entitatiua, & phyſica rerum bonitas, honeſtas formaliter non eſt; & tamen amabilis à Deo eſt, & de facto amatur: & honeſte quidem, etſi autem honeſte amari à nobis nihil poſſit, quin implicite ſaltem in Deum tanquam in finem referatur, quia Deus reuera finis noſter eſt; aſt cum Deus ſibi ipſi finis non ſit, nec creata bonitas, ſiue phyſica, ſiue moralis medium ad alterutram Dei bonitatem eſſe poſſit, vt vidimus: etſi honeſtas, omnis creata imitatio, & aliqualis conformitas, ſeu participatio diuinæ bonitatis ſit, non oportet, immo neque fieri poteſt, honeſtatem creatam à Deo ob ſuam honeſtatem, cuius illa participatio imago, & imitatio aliqualis eſt, tanquam finem amari: quomodo autem infinita, ac ſumma honeſtas amoris diuini erga creata ſaluetur, quin ſe ipſum vt finem in eorum amore reſpiciat diximus ſupra: ſatis ad id eſſe, habere ſe eius bonitatem pro adæquato obiecto ſpecificatiuo, de quo nobis virtutes morales Dei examinantibus ſermo redibit. Mitto alia, quæ, etſi hoc indirecte, & remotiùs impugnent, directe tamen, & proxime amorem Dei erga creaturas propter ſe ipſas, & propter alias, vt proprium eius amoris finem impugnant: quæ proinde opportunius proponemus quæſtione quinta ſequenti. Plura verò alia,quæ a ratione pro oppoſita ſua ſententia adducit Ruiz ſect. 2. ſolum probant diuinam bonitatem adæquatum ſpecificatiuum ſui amoris,etiam erga creata,& obiectum primarium eſſe debere: ſuntque diſiecta,facile vt a quouis ex dictis diſſicienda.

QVÆSTIO V.

Ametnè Deus creaturas propter ipſas vt finem.

Eiecto Deo à munere proprio finis ſibi præfixi in ſuo erga creaturas amore, examinandum venit: an amoris ſui creaturas (quæ ſolæ vltra ipſum reliqua ſunt) à ſe citra dubium amatas, pro amoris ipſarum fine proprio habeat? Cum enim rationale, & ſummè perfectum ſit: propter finem operaturus euincitur.

CERTAMEN I.

Doctorum ſententiæ.

1. PRima ſententia docet, nihil creatum poſſe eſſe obiectum formale, ſiue finem proprium, ob quod vel ipſum met, vel creatum aliud propter ipſum à Deo ametur: ita Alexand. Henricus, Gabriel, Driedo, Quiros, Vaſquez citati quæſt. 4. certam. 2. numero 1. & plures alij, quos refert, & ſequitur noſter Hemelman titulo 5. d. 2. cap. 6. Alarcon d. 2. cap. 5. & alij, qui ab obiecto formali motiuo amoris diuini, etiam diuinas perſonalitates reiiciunt, pro hac ſententia à fortiori referuntur. Sunt autem Scotiſtæ omnes, quos ſequitur Smiſing. tract. 3. d. 3. quæſt. 1. ſed tamen ea hac ſententia de excluſione perſonarum ab obiecto motiuo formali diuini amoris, non tuto pro præſenti concluſione referuntur: ſiquidem, & nos illud ipſum de perſonalitatibus docuimus, & tamen oppoſitam præſenti concluſione ſententiam ſine inconſequentia vlla docebimus: ex aliis verò citatis, qui negant creaturam eſſe obiectum formale motiuum Deo ad creatum aliquid amandum, plures de obiecto primario motiuo, & ſpecificatiuo diuini amoris loquuntur, quod vel ſolum curant, vel præ incuria cum motiuo amoris proprie finali, vt in creatis, euenit, in diuino etiam amore confundunt; cum tamen hic motiuum ſpecificatiuum a proprie finali valde differat: vti ex dictis mox que dicendis clarebit.

2. Secunda ſententia fuit Durandi in 1. d. 41. art. 2. numero 5. Anton. Cordub. quæſt. 56. opin. 5. part. 2. ad 2. dubium plurium item Recentiorum Thomiſtarum innominatorum apud Vaſquez proxime cap. 1. num. 3. verſ. *Secunda opinio* & Ferrar. 1. contra gent. cap. 86. & 87. etſi quandoque in primam vergere videatur, ac tandem Herize, Albiz, Arriaga Petri Hurtado, qui omnes aſſerunt Deum creaturas omnes propter ſeipſum, tanquam finalem rationem, & motiuum amare; & tamen etiam amare illas propter ipſas: quam ſententiam videtur docuiſſe Sanctus Thomas citatis locis contra gentes. Poſtquam enim capite 86. probauit diuinæ voluntatis, rationem quidem dari, non cauſam, atque inter diuinæ voluntatis rationes aſſignabiles, & Dei bonitatem, & bonitatem etiam creatam deſignat: exemplum adhibens vniuerſi bonum, cuius ratione, & gratia ſingularia vult, & producit, cui doctrinæ inſiſtit cap. 87. quod ita inchoauit, *quamuis autem aliqua ratio diuinæ voluntatis eſſe poſſit: non tamen ſequitur quod voluntatis eius ſit aliqua cauſa.* Sicuti prima parte, quæſt. 19. art. 1. ad 3. & art. 2. ad 2. negauit eadem vbiuis ratione quod actu eodem, & indiuiſibili, atque vniſſimo volitionis ſuæ velit vniuerſa, quæ vult.

3. Quod autem cap. 86. neget inter obiecta creata eſſe aliquod diuinæ voluntatis cauſam; cap. autem 87. diuinam bonitatem eſſe cauſam voluntatis diuinæ aſſerat, nec dictæ ſententiæ contradicit, quia cauſam pro ratione motiua tunc vſurpat: neque à ratione diuinæ volitionis erga creaturas creata omnia reiicit, quæ vt vidimus cap. 86. adhibito exemplo admiſerat; ſed vtriuſque

rationi

rationis creatæ, & increatæ oſtendit diuerſitatem; diuinam ſcilicet bonitatem ſuam ita Deo ſuæ voluntatis ſeu amoris rationem eſſe, vt ipſum adæquate ſpecificet, atq; quantus quantus ſuus amor eſt, ex parte obiecti concipi à Deo faciat; creata verò bonitas, etſi vera quandoque ratio ſit, ob quam obiecta creata Deus velit, atque amet, ita, vt, niſi de facto Dei amor ad hæc attenderet, ad alia non tenderet, ac terminaretur; non tamen ratio ſpecificans amorem Dei eſt, quem e primario ſuo obiecto formali, & adæquato ſpecificatiuo totum, & omniamorem, quoad ſubſtantiam, & modum ſupponit conſtitutum: ideirco ſibi conſtans citatis locis ait: à ſua ſolum bonitate voluntatem Dei moueri: quia ea ſolum, vt pote primarium, & adæquatum ſpecificatiuum ex parte obiecti motam Dei voluntatem ad amorem concipiendum non ſupponit, ac ſubinde mouere illam ad ipſum ex parte obiecti poteſt; creata verò obiecta ſecundaria, cum motam omnino, & in actu primo, & in actu ſecundo ſupponant, mouere Dei voluntatem ad amorem concipiendum nequeunt; etſi vnum ex illis ob aliud ametur, ac proinde ratio ſit vt ad illud ob hoc aliud diuinus amor terminetur, & abſque vllo ſui in ratione amoris incremento, vel additione extendatur: quare quatenus ſententia hæc abſolute aſſerit creata Deo eſſe rationem & obiectum, ob quod Deus creata amet, conſtantiſſima S. Thomæ ſententia eſt.

4. Cæterùm, quatenus ſententia hæc amari à Deo creaturas ob ipſius etiam bonitatem tanquam rationem, ob quam in conſortio rationis alterius bonitatis creatæ Dei amor ad creata extendatur, ac terminetur, aſſerit, nullo ab eius authoribus tentato ſenſu nobis placet. Putant enim rationem vtramque finalem motionem erga diuinum creaturarum amorem exercere: etſi nulla exerceat propriam finis cauſalitatem: quippe cum S. Bonau. S. Thom. & Magiſtro, & Scoto omnes Theologi, tam Priſci, quam Recentiores motionem rationum omnium, ob quas Deus, vel ſe, vel creaturas amet, procul, & merito repellunt ob rationem identitatis, indiuiſibilitatis, ac ſummæ vnitatis amoris, ſiue omniamoris diuini datam à Sancto Thoma locis citatis: quia ad eam cauſalitatem finalem finem phyſicè præamari, & ſui amore realiter in amorem aliorum ob ipſum influere, quod realem vtriuſque amoris diſtinctionem requirit, neceſſe eſt. Vnde docte cum Sancto Thoma, Vaſquez noſter citata d.81. cap.2. num.1. quoties eodem actu finem, & media vellet ob ipſum, finis quidem motionem, cauſalitatem verò minime exercere ait. Simultanea autem finalis motio rationis vtriuſque à bonitate diuina, & creata dupliciter aſſeri ab his Doctoribus reſpectu diuinæ voluntatis ad rei alicuius amorem omnino poteſt. Nempe, vel ſine ſubordinatione earum rationum inter ſe ſe, vel cum ſubordinatione alterius, ad alteram in finali eiuſmodi motione.

5. Neutro autem modo vtraque ratio motione finali, vt hi Doctores volunt, ad alicuius amorem diuinum poteſt concurrere. Non quidem ſimultanea, ac ſine ſubordinatione vnius ad alteram motione: ſiquidem motio bonitatis Dei ad eiuſmodi amorem primaria eſt per hos Doctores, priorque natura ſua, quam motio bonitatis creatæ, atque hæc ſubinde natura ſua poſterior, nec ſolum per hoſce, ſed per Theologos omnes, etſi eius motionem finis propriam eſſe non dicant; ſed ſolum ſpecificatiui; ergo vtriuſque rationis, ſeu bonitatis creatæ finalis motio ad eum amorem non eſt quæ ab ipſis æque prima, & ſimultanea cum motione diuinæ bonitatis ad illum neque eſt, neque eſſe poteſt: quod enim natura ſua poſterius eſt alio, natura etiam ſua priori, nequit ad idem ipſum prius, & ſignum natura ſua etiam prioris, ſpectare in ordine eodem, in quo alterum poſterius, alterum verò prius eſt, ſine contradictione manifeſta, vt autem ſimultanea, ac ſine alterius ad alteram motio bonitatis vtriuſque increatæ, & creatæ ſit: oportet vt ad illud idem prius, & ſignum motionis vtraque pertineret: ergo implicat vtramque bonitatem ſimultaneè, ac ſine ſubordinatione alterius ad alteram in motione ad amorem illum diuinum finaliter mouere, ſi creatæ motio finali motioni bonitatis increatæ ſubordinetur: implicat enim finem vnum in motione ſua alterius finali motioni ſubordinari: iam enim ſubordinatus in motione vlterioris finis motioni nec finis, cum vltra illud aliquid mouens reſtaret, neque eius motio proprie finalis eſſet, cum omnia in ea ſerie amata, atque inde effecta eius motione, & gratia minime amarentur, ac fierent, vt finis ac proprie finalis motionis eſſentia omnium ab Ariſtotele Philoſophorum ac Theologorum ſententia eſt.

Tertia demum ſententia eſt creaturas ſolas eſſe obiecta formalia finaliter propriè motiua, (etſi non cauſatiua) amoris Dei erga res plures. Hanc ſententiam S. Thomæ ob rationes eius, & concluſiones examinatas atque ex inſtituto explicatas, & perpenſas num.2. & 3. ſemper iudicaui, & profundi etiam Doctoris noſtri Gabriel Vaſquez vt ex citato cap.2. atque inde deductis à nobis quæſtione 4. certam.2. num. 5. inferiuſque ex ipſo dicendis ſatis claret, & quidem cum bonitati Dei reſpectu amoris ſiue omniamoris ſui motio proprie finalis non competat, (vti ex Sancto Thoma, & Vaſquez docuimus) ſed motio ſolum obiecti primarij, & adæquati ſpecificatiui abſque vlla repugnantiæ in ſecunda ſententia notatæ vmbra, & finalis motio creatæ bonitatis ad creaturæ amorem, & dependentia, ac ſubordinatio motionis huius motioni bonitatis diuinæ ad eiuſmodi amorem componitur. Hanc ſententiam aliorum etiam innominatorum eſſe refert citatus pro oppoſita Quiros d. citata 72. ſectione 1. numero ſecundo, quorum aliqua refert fundamenta; ſed tamen, tam ea, quam concluſio noua egent luce, vt difficultatum vmbræ diſpareant, quam affulgente Deo præſtare conabimur, vbi hanc ſententiam altius, quam hactenus penetratam, fundatamque, ſequemur ac vindicabimus.

CERTAMEN II.

Tertia ſententia præfata defenditur, ac illuſtratur.

1. Sit probatio prima, præclariſſimum Bernardi teſtimonium ſerm. 1. in Pentecoſt. quo noſtra interpretatio ad eum locum, cui imprimis aduerſarij fidunt, ita expreſsè traditur, *vniuerſa propter ſemetipſum operatus eſt Dominus: id eſt propter veritatem ſuam, pro eorum vtilitate, ita quidem, vt ille efficiens ſit, hæc vero finis.* Quid pro noſtra ſententia expreſſius, immò & pro ſententia noſtra in quæſt. ſequente? quo teſtimonio Arriaga de voluntate Dei d.27. ſect.5. numero 17. §. *Dico primo*, nullum in noſtra concluſione inconueniens inueniri docuit: immo, quoad eius poſitiuum amoris Dei creaturarum propter ipſas, vt finem, de facto, nobis conſentit numero 23. §. *Dico tertio*, etſi quoad negatiuum excluſionis Dei, vt finis, ſui amoris erga creaturas ſimul; quem poſſibilem aſſeuerat num.20. §. *Dico ſecundo*, à nobis diſcordare videatur: verum ſolum probat vtrobique Deum motionem formalem in amore ſui erga creata, cum ea propter ipſa, vt finem diligit, & poſſe, & de facto exercere, quod motione ſpecificatiui adæquati ſui amoris ſatis habet neque hunc doctorem quid amplius intendere (vti nec Scolaſticos reliquos) mihi certum eſt, qui autem plus intenderit præſertim de facto à Bernardo non didicit: Immo quoad poſitiuum doctrinam communem Doctorum Societatis, de poſſibili loquendo teſtatur citato, §. *Dico primo*; tametſi decipiatur æſtimans nonnullis Thomiſtis aduerſari docentibus Deum vnicum obiectum formale ſuæ ſcientiæ, & volitionis eſſe; id autem ſolum obiectum ſpecificatiuum cum formali ab ipſis, ſicuti & ab Arriaga ipſo confundi ſuadet ſolus Quiros, d.72. & 73. ex noſtris Recentioribus, poſitiuo, ac negatiuo ſententiæ aduerſatur. Noſtram verò ſententiam etiam quoad excluſionem de facto, immò & de poſſibili ſequentibus rationibus diſcere poterit. Prima ſit, quam quæſtionis huius præfatione propoſuimus: quia Deus rationale agens perfectiſſimum eſt per voluntatem, mediiſque huius actibus operatiuum creaturarum: atqui omne agens perfectum per voluntatem eiuſque actus, quidquid operatur, operatur propter finem, ergo quidquid operatur Deus operatur propter finem. Totus diſ-

curſus

curſus legitimus eſt, atque ex certis & euidentibus apud omnes receptis procedit. Quare ſtata eſt apud omnes illatio. Pergo. Atqui Deus nihil operatur propter ſe vt finem, ſiue ob ſuæ bonitatis motionem finalem: ergo quidquid amat, & operatur ob motionem finalem bonitatis creatæ operatur, & amat, ſubſumptum antecedens probatum ſatis manet quæſt. 4. certam. 2. à num. 5. conſequentia euidens eſt. Nam nulla alia bonitas eſt præter increatam, & creatam: quare illa excluſa amotione propriè finali reſpectu amoris diuini, creata ſolum bonitas reſtat, quæ eius motionem finalem propriè reſpectu illius poſſit exercere & ob quam, tanquam finem in otione, operari amareque creata Deus poſſit.

2. Probatur ſecundò: quia Deus diligit creaturas amore amicitiæ: ergo amat creaturas ob finalem eorum motionem propriam, cum finis *cui*, tum finis *qui*. Antecedens ex Scriptura, & Patribus, firmum apud Theologos eſt, vt inferius oſtendemus: conſequentia eſt legitima: quia amicitiæ amor eſt velle alicui bonum ex complacentia ipſius vt finis *cui* illud bonum in ratione motiuis propriæ finis *cui* aliquid volumus, etenim ſi bonum alicui velimus non vltimo ex eius complacentia, & quia commodum bonumque ipſius, ſed noſtri tandem complacentia, & quia bonum nobis commodumque eſt: illud planè ipſi non ex amicitia, & amore ipſius, ſed ex noſtri amore & concupiſcentia volumus, & amamus: vt conſtans apud omnes eſt, milleque exemplis obuiis notum, ergo bonitas creaturæ rationalis ad quam ſolum propriùs amicitiæ diuinus amor poteſt terminari; eſt bonitas, quæ eum amicitiæ amorem, vt finis *cui* propriè mouet ac terminat, quia ad Deum ipſum tanquam finem *cui* vlterius tendat ab eius bonitate tanquam motione propria finis cui formaliter progrediatur, ac procedat.

3. Hanc rationem & doctrinam obiter attigit & docuit nos Vaſquez citata diſputat. 82. c. 2. n. 9. §. *Cum vero dicimus* poſt init. illis verbis, *quod quamuis* (nempe Deum diligere, & amare creaturas propter ſe ipſum ſolum, vt obiectum primarium, & adæquatum ſpecificatiuum, quare & finem non propriè, ſed imitatiuè, vt ex eius mente, & verbis retulimus quæſt. 4. certam. 2. num. 5.) *non obſtat, quominus Deus rationales creaturas diligat amore amicitiæ, & quodammodo propter ipſas, vt diximus d. 84. c. 2. obſtat tamen, quominus dicatur vnam creaturam diligere propter aliam, tanquam propter rationem diligendi, ſed omnia diligat propter ſuam ipſius bonitatem, quæ eſt obiectum primariè volitum in omni actu.* Nimirum vt omnia actus diuini, totioſque ſubinde volitionis diuinæ ſpecificatiuum; non quidem propria finis *cui*, motione, quæ amori amicitiæ obeſſet apertè. Quod autem ait *quodammodo propter ipſas* & obſtare motionem bonitatis diuinæ, quominus vna creatura dicatur diligi à Deo propter aliam huic eius doctrinæ non aduerſatur: ſubdit enim *tanquam propter rationem diligendi*, quia nimirum motio finalis propria creaturæ poſt adæquatè ſpecificatiuum à bonitate Dei, vt primario obiecto, & adæquato, in eius, noſtraque ſententia, ſpecificante, & totum amorem Dei, & dilectionem conſtitutam aduenit: quare nequit eſſe diligendi ratio, etſi, vt finis, moueat.

4. Hoc ipſum ſolum voluit Herize cit. d. 18. c. 5. n. 33. verſic. *Alterum*, & 34. verſu, *Modo vtraque* ionc. etſi tandem rationem mouendi à ratione ſpecificandi, quam primo loco diuiſerat, oblitus finem Deum vocet Conſtat id ipſum in amore complacentiæ & beneuolentiæ diuinæ in creaturis irrationabilibus, ex qua ipſis bona & commoda velle præſtare ipſis abſolutè poſſet, ni ad bonum rationalium voluntate ſua ordinaſſet, & ex horum tandem complacentia produxiſſet. Nam amor complacentiæ erga irrationalia, quin concupiſcentiæ noſtri admiſceatur: mihi dubius non eſt, etſi videam pluribus diſplicere: quotidie enim alteri certantium in foro bellnarum afficimur, atque quin noſtri referat, victoriam ex ea complacentia optamus, deque parta gaudemus, ac triſtamur, ſi ab alia vincatur; verum amor & complacentia hæc, neque beneuolentia & amor amicitiæ erga irrationalia eſſe, dicive vllatenus poteſt: Amor ſiquidem, aut beneuolentia amicitiæ, eſt amicitia inchoata in amato redamandi poteſtatem & facultatem requirit; eſt ſiquidem ſua eſſentia amicitia omnis mutuus amor qui in duobus amorem viciſſim claudit: quare & quæ ex parte vnius amantis inchoata ſolum amicitia ſit, in altero redamandi facultatem requirit: nihil enim parsque inchoatum in quouis genere eſſe poteſt in quo complementum, perfectioque repugnat. Atque hoc ſolum modo ſenſu negauit Ariſtoteles 7. Ethic. ad Eudem. c. 8. erga bruta, & irrationalia beneuolentiam noſtram; etſi plerique omnem erga ipſa beneuolentiam negaſſe immeritò, & contra quotidianam experientiam contendant.

5. Iam de motione bonitatis creatæ propria finis *qui* reſpectu amoris diuini facile probatur. Si enim in creatæ bonitate complacere poteſt, atque creata bonitas motione propria finis *cui* Dei amorem erga creata mouere, & determinare, ita vt quæ ex eo amore ipſi velit commoda, atque ex eo præſtet ea creaturæ complacentia præſtet, ac velit, quia in ex Dei vlterius complacentia amentur à Deo, ac fiant quæcumque creaturæ velit Deus non ob alia vlterius præſtanda: ſed quia ad illud per ſe, & rationes, gratiaque ſui volitum villa, & propter ipſum, vt finis propterus Dei voluntatem mouebunt, ac terminabunt: imo verò, cum amare amicitiæ amore, ſit velle alicui bonum ex complacentia ipſius, in amore amicitiæ erga rationales creaturas amoto propria bonitatis creatæ ratam finis *cui*, quam finis *qui* manifeſtè continetur. Confirmatur primo ex verbis Symboli: *qui propter nos homines*, Ecce motionem finis *cui*, *& propter noſtram ſalutem*, ecce motionem propriam finis *qui* & decreti incarnationis, & per illud incarnationis effectæ, *deſcendit de cœlis, & incarnatus eſt.* Et ſane hoc voluiſſe videtur Auguſtinus rectat. q. 4. cert. 3. n. 5. dum aiebat: nos in vſu rerum ad Dei bonitatem, vt ea perfruamur, referre, Deum vero referre ad ſuam bonitatem, non autem alterius; vt ea nimirum perfruamur, quod eſt ipſum Deum in recto & honeſto noſtro rerum vſu, voluntate, & amore noſtri, quo illum nobis vult, & principaliter donat operaturque in nobis, noſtram æternam ſalutem, & beatitudinem vt finem intendere.

6. Tertiò probatur concluſio: Quia nullum beneficium, & gratia alicui ab aliquo fieri præſtarique poteſt, niſi ea complacentia eius, qui beneficium commodumque recepturus ab illo eſt, quin vlterius ea complacentia ſui commodoque à ſe in eo quod nobis donat captando beneficus donator intendat: atqui à Deo innumera in nos beneficia proueniunt: ergo ea complacentia noſtri quin vlterius ea ſui complacentia, & ob ſuum commodum ea nobis donet, quæ beneficè Deus nobis donat, atque in gratiis ab ipſo nobis collatis recenſentur, conſequentia eſt legitima. Antecedens mihi, & omnibus certum, & euidens, quæ enim quivis ex ſui tandem complacentia, atque ob ſuum inde commodum capiendum alicui donat ſpecie quidem tenus beneficus alteri eſt, eique gratiam apparentem præſtat: re autem vera ſibi ipſi eſt beneficus, quia ex ſui concupiſcentia illa alteri donat, propriæ nimirum commoditati, vtilitatique beneficij, & gratiæ illius vmbra, & ſpectro ſolummodo conſulens: vt iis, qui ſub eſca hamum piſcibus porrigit, non quidem, vt eos alat, ſed deprehendat: quocirca acutè Seneca beneficia, quibus donans ſuum commodum, è ſuique tandem complacentia, non autem ob eius cui donat, commodum, atque ea illius complacentia donat hamata beneficia vocabat: vel ergo ea, quæ nobis beneficia dicitur largiri ex noſtri demum complacentia, & quia nobis bona largitur; vel non niſi, quia ſibi bona, ac tandem ex complacentia ſui: ſi primum habetur intentum, ſi ſecundum nullum nobis beneficium, gratiamque contra Paulum ſcripturaſque reliquas, Concilia, Patres, ac fidei dogmata præſtat. Demum ci creata propter ipſa obiecta Deus amet, virtutes morales habere non poteſt, cum eorum honeſtatem non amet propter ipſam.

7. Quæ contra hanc noſtram ſententiam opponi poterant ex locis, quibus Deus omnia propter ſemetipſum dicitur operari ſoluta iam ſunt q. 4. cert. 3. vbi reſpondimus nullo eorum motionem propriè finalem (quæ ſolum motioni propriæ finali, ſiue finis *cui* ſiue finis *qui* alterius obiecti repugnaret) bonitati Dei reſpectu amoris creaturarum contineri; ſed ſolum motionem obiecti primarij, & adæquati ſpecificatiui omnis amoris diuini, quæ cum motione propriè finali alterius obiecti amicè componitur: Sed inſtas, cuiuſuis amoris primarium, præcipuumque ſpecificatiuum finis eſt: Ergo implicat, & Dei bonitatem finem proprium diuini amoris non eſſe; & eſſe abſolutè,

peda n

Digitized by Google

nedum adæquatè ſpecificatiuum : ac rurſus creatam bonitatem eſſe amoris illius finem ; ac primarium obiectum, & ſpecificatiuum eiuſdem non eſſe.

Reſpondeo etiam ex dictis q. 4. certam. 3. diſtinguendo antecedens : quod de creatis amoribus concedo, de diuino, & increato nego : oportet enim, vt dignè de hoc amore ſentiamus, & loquamur plura quæ in creatis nouimus, didicimuſque dediſcere : in hoc quippe propria à Deo ipſo, vt fine motio eſt ; vt vidimus, repugnans ; intentionalis vero, ab alia, quam Dei bonitate, ſpecificatio, & quaſi dependentia ipſius omnimodam ab alio independentiam dedecens : quo circa, & à Dei bonitate ſpecificari adæquatè eius amorem oportet, etſi propter finis eius non ſit ; & non ſpecificari à bonitate creata, etſi quatenus creaturarum amor eſt, atque inuariatus ad creata extenditur obiecta, motionem illam finis propriam reſpectu ipſius exerceat : tum quia totum amorem Dei ſupponit à ſumma eius bonitate ſpecificatum, & conſtitutum : tum etiam ne à creata bonitate intentionaliter dependeat ; quorum poſtremum in amore creato abſurdum non eſt ; primum autem in amore etiam creato non inuenitur.

8. Plura opponit Quiros præter iam ſoluta quæſt. 4. certam. 3. quæ ad duo capita poſſunt reduci diuinarum perfectionum : commendat enim (inquit) perfectionem amantis non moueri : niſi ex magno bono, nedum ſummè perfecti amantis Dei ; ſunt autem creata bona Dei æſtimatione, & reſpectu, immo & Apoſtoli Pauli, ſtercora. Secundum : quia ſi creaturas propter creatum quid amet, de eis gaudebit : quare, & eius fœlicitas interna, quæ in gaudio de bonis propter ſe, vt finem, appetibilibus conſiſtit ex parte ſaltem à creatis pendebit, quod eſt abſurdum, & à Sancto Auguſtino ſupra, vt tale, negatum. Reſpondetur tamen ad primum. Moueri à magno, & non à paruo ipſi oppoſito prælatiuè perfecti, ac ſummè perfecti amantis eſſe, quo ſenſu Paulus *omnia arbitrabatur vt ſtercora, vt Christum lucrifaceret* : aſt moueri à magno, & paruo abſque huius prælatione, vllave oppoſitione in affectu perfectioris amantis, quam qui à ſolo magno moueatur mouerive poſſit, omnino eſſe, & moueri ab omnibus poſſe, vt cuiuſque bonitas mereatur ſolius eſſe perfecti ſummè amantis Dei, & omnis amoris diuini. Ad ſecundum dico : ſpeciem habiturum difficultatis, ſi à motione finali bonitatis creatæ Dei etiam erga creata amor ſpecificaretur ; non ſpecificatur autem, vt videbimus.

9. Secundò : ſi vt bonum, & commodum ſuum, atque è ſui complacentia Deus à bonitate creata finaliter moueretur : tunc, & hæc ad extrinſecam ipſius fœlicitatem, & gaudium de ipſa ad intrinſecam ſpectare videretur ; diximus autem nihil creatum, vt ſibi bonum, iucundum, vel vtile amare vſquam poſſe Deum : quare neque erga ſui amorem poſſe motionem finalem, immò nec medialem exercere : quippe cuius, & fœlicitatis eius, creata vniuerſa nihil referant ; ſolumque aſſerimus bonitatem creatam amari à Deo poſſe propter ipſam, ac motionem propriè finalem exercere ex complacentia diuina erga creaturas ſaltem rationales, quibus dubio procul bona creata plura ſunt, & æterna ſalus, ac beatitas ſummè bona, & ob quam ex complacentia hac, vt rationalium creaturarum finem cætera Deum condidiſſe fide Chriſtiana docemur : qui verò Philoſophi, etiam præſtantiſſimi, finem tantum Dei in hominum creatione non inſpexerunt, ſed in oblectamento, viſu, & fruitione viſibilium quandoque ſteterunt : id quidem totum ea hominum complacentia, & amore à Deo vt finem creationis vniuerſi volitum putarunt. Sic Philo Hebræus de mundi opificio, vniuerſi huius fabricam à Deo, tanquam creandi poſtmodum hominis domum architectatum Deum, tamque pretioſa ſupellectili ornatam ex eius amore inque ipſius oblectamentum fuiſſe fatetur : & Seneca vniuerſi huius ad hominum vſum, & victum, recreationemque tot rebus instructi apparatum contemplatus, exclamauit. *Non neceſſitatibus tantummodo noſtris prouiſum eſt, vſque in delicias amamur.*

QVÆSTIO VI.

An propter creaturas amet ſe Deus?

IN hac, ſicut & in proximè antecactis quæſtionibus fecimus, motiuum finale à motiuo ſpecificatiuo (vtrumque enim particula illa complectitur) amoris diuini diuidendum attentè eſt, ne quæſtionis deciſio, immo & propoſitio abſonet : ac, ſi affirmatiua ſit reſolutio, Theologis pluribus, qui duo hæc motiuorum genera in amore diuino non diſtinxerunt, ſed illum creati amoris inſtar, quoad motionem intentionalem ipſius omnino æſtimantes confuderunt, videatur aduerſari.

CERTAMEN I.

Doctorum placita, & examen.

1. QVæſtionem hanc independentem putat Herize noſter tractat. de voluntate d. 15. ab eo, quod Deus creaturas propter creatam bonitatem, tanquam finem amet, etſi enim eas tandem propter ſeipſum, & ſui, non autem illarum complacentia amet, poterit ſe amare propter illas : quemadmodum remotiora media propter proximiora fini intento eligimus, & amamus, & noſtri amici amico ex illius complacentia benefacimus, bonaque volumus ; ſed exempla non præſtant : media enim, qua talia propter ipſa non amantur, vt ſupra notabamus, nec rationem finis habere poſſunt ; de cuius ratione, vt vox ipſa conuincit, eſt vlterius amorem noſtrum non progredi, idcircò enim finis, ſiue affectus noſtri terminus dicitur, quod vlterius non progrediatur. Aliud item exemplum ad rem magis non eſt. Nam, amici noſtri amico cum bona, non ex huius ſed illius amore, & complacentia volumus, non huic, ſed illi in huius ſui amici perſona benefacimus formaliter, etſi huic commodum ipſi præſtemus, atque materialiter benefaciamus : non ſecus, ac ſi commodum illud ex noſtri complacentia, ac proinde concupiſcentia præſtaremus. Quare nec dici poteſt ea illi propter ipſum, ſiue tanquam finem *qui*, ſiue tanquam finem *cui*, nec quia ipſi bona à nobis præſtari. Ac tandem, vt hæc ceſſarent è re exempla non ſunt. Neque enim dici poteſt vel finem vero aliquo ſenſu amari propter media, vel amico noſtro, ex cuius complacentia alteri ipſius amico bona volumus, ac præſtamus, ea huius complacentia tanquam finis *cui* & propter ipſum bona nos præſtare, ac velle : vt oportebat ad probandum Deum, qui amoris diuini erga creata finis ab Herize aſſeritur, ſiue *qui* ſiue *cui*, vero aliquo ſenſu amari à Deo aſſereretur : ſed huius inconſequentiæ præſentes & notatæ ſupra quæſt. 5. inde ortum habent, quod motiuum pure ſpecificatiuum bonitatis diuinæ reſpectu diuini amoris voce propter ſignificatum, à motiuo propriè finali, quod eadem etiam voce ſignificatur, non diuiſit.

2. Negare refertur Durandus in 3. d. 27. quæſtione 2. num. 6. vbi ait Deum non eſſe immediatum & proximum concupiſcentiæ obiectum : *quia Deus* (à ſe præſertim ipſo) *amabilis eſt propter ſemet* : amore nimirum amicitiæ ſeu charitatis, cum quo pugnat amari propter creaturas maximè tanquam finem quoad intentionalem finis motionem. Secundò quia, ſi Deus ametur ob bonitatem creatam tanquam finem, id quod per ſe, & natura ſua finis eſt vt medium amabitur vitioſa contra rectum amandi ordinem inuerſione, non Deo ſolum, ſed nobis adhuc indigna : & qua peccant, quicunque peccant. Tertio : quia, quidquid amatur propter aliud tanquam finem minus principaliter, atque abſolute minus amatur, quam illud aliud : id quod de ſe, naturaque ſua, nec ſolum vitio noſtro, Deo conuenire eſt impoſſibile : præſertim reſpectu amoris

Digitized by Google

Dei iuſtiſſimi, ac perfectiſſimi rerum æſtimatoris, qui nequit non ſe ſummè, ac præ cunctis amabile bonum cognoſcere, ac iudicare. Rationes has examinabimus, diluemuſque inferiùs. Nunc ſolum pro hac ſententia accenſendi illi omnes ſunt, qui Deum propter ipſas creaturas proprio ſenſu finalis motionis amari negabant, [illegible] vt ex nuper dictis contra Herize patet.

3. Secunda ſententia affirmat Deum ſe propter creaturas amare, quam doctiſſimi innominati Recentiores docuère apud noſtrum Herize tract. de volunt. c. 2. aſſerentes primo: Deum diligere ſe propter creaturas vt finem cui, ſiue ea ipſarum complacentia. Secundo, vt finem qui, ſiu bonum, quod creatura ea ipſarum complacentia amatum, tam inadæquatum, quàm adæquatum. Hanc eandem ſententiam ſequutus eſt ipſe Herize, quatenus ait, Deum ſe amare propter creaturas vt finem cui eadem [illegible] loco, quia ſiue eius finem num. 22. cenſet de hoc ſolum fine cui eſſe propriam huius loci quæſtionem: tamen concluſiones horum Recentiorum quæ de fine qui [illegible] placere obiter aſſerat, ſolidaſque earum probationes [illegible] a ſe damnas diſput. 8. verum ea diſputatione ſolum agit, an Deus amet creaturas propter ſeipſas, vt [illegible] huius q. 5. nihil autem de [illegible] Deus ſeipſum propter creaturas vt finem qui velit, vel non velit, immò d. 15. c. 4. negat Deum diligere ſe propter creaturas vt finem qui. Nec video quare non liberet priori loco ſuam [illegible]: nec enim ſub præſentis quæſtionis titulo æque propriè examinandum non veniat, an Deus ſe propter creaturas vt finem qui amet, atque vt finem cui? cum vtrumque ſuo nomine, immò vulgariùs finis qui, ſignificatur.

4. Aſtruunt verò omnes ſententiæ huius Patroni Deum nuſquam ſe amare, vt medium propriè, propter creaturas, vt finem propriè etiam acceptum: tum quia ad id oporteat, vt medio ſui amore creata ad Dei amorem propter ipſa influerent, quod cum identitate amoris diuini erga omnia pugnat: tum etiam addit Herize, c. 4. n. 24. non amari Deum propriè, vt medium ob creaturas, quia non amatur propter eas, vt finem cui, ad quem media, qua talia apponenda amandaque ſunt, ſed propter illas, vt finem cui ſolum: & ſane notatum hoc verum æſtimo, & oſtendam cert. 2. concl. 2. ratio vtraque diſplicet. Prima: quia ſolum probat creaturas non poſſe exercere cauſalitatem finis reſpectu amoris Dei cum propter ipſas amatur: ad id enim amoris diuini erga creaturas propter ipſas ab amore diuino erga ſeipſum propter illas realis diſtinctio requireretur, quæ in vniſſimo, & inſectili prorſus omnino amore Dei repugnat, qua de cauſa S. Thom. art. 5. & Theologi reliqui amoris diuini nullam vniuerſim cauſam dari poſſe, docuerunt.

Finalem verò propriam motionem intentionalem diuini amoris citra cauſalitatem phyſicam amoris finis in amorem mediorum dari reſpectu diuini amoris poſſe omnes Theologi fatentur: docuitque Sanctus Thomas cum ibi, tum 1. cont. Gent. cap. 86. & 87. docens voluntatis diuinæ dari rationem etiam creatam, nullam verò cauſam: ratio enim, ob quam, eſt idem atque obiectum intentionaliter mouens finaliter ad amorem, quemadmodum ad voluntatem præmiandi noſtra honeſta opera intentionaliter meritoriè propriiſſime mouent. Secunda Herize ratio, & falsò & ipſi contradictoriè negat Deum amari ob creaturas vt finem qui: tum, quia oppoſitum ipſe aſſeruerat capite 3. numero 22. tum, quia id probant eius rationes pro concluſione de fine cui creaturarum reſpectu amoris Dei: tum denique, quia in hac concluſione de fine cui creaturarum reſpectu amoris Dei erga ſeipſum apertior eſt in eius doctrina contradictio: cum aſſerat Deum omnia, & velle, & præſtare creaturis ea complacentia demum ſuiipſius, quia in complacentia creaturarum ſiſtat; vt aliquid ex earum tandem complacentia eis velit, vel donet: quod eſt ſolum Deum, nullatenus verò creaturam aliquam, eſſe finem, cui amoris diuini erga creaturas.

CERTAMEN II.

Noſtra ſententia etiam rationibus adſerta.

1. Dicendum eſt: Deum ſe amare propter creaturas vt finem cui, & qua ipſis bonus, ſeu ſibi qui vtilis, conducens, & neceſſarius eſt. Conuenio omninò in concluſione cum innominatis ab Herize Doctis Recentioribus, & quoad motionem creaturarum finis cui reſpectu amoris Dei erga ſeipſum cum Herize; etſi quoad motionem finis qui ipſarum reſpectu eiuſdem huic Doctori contradicam. Probatur facilè ex ſtatuta concluſione quæſtione 5. quod nimirum Deus amet creaturas propter ſeipſas tanquam finem & cui, & qui; quia ex amore creaturarum, ſi propter ipſas quin vlterius ad ſe tanquam finem cui vel qui progredi debeat, ſit Deum poſſe in ipſis vltimatè complacere, & ea ipſarum complacentia bona ipſis ſiue honeſta, ſiue iucunda, licita tamen, non turpia, & vtilia ob hæc obtinenda amare: vti de facto nobis ſalutem æternam, & quidquid ad illam conſequendam conducit, gratiam auxiliantem, iuſtificantem, & reliqua ſupernaturalia dona vult, & donat, ex noſtri amore, & complacentia, alioqui, & eius in nos amicitia non eſſet, omniſque eius erga nos formalis beneficentia, & gratia eſſet deneganda, contra Theologos omnes, & Catholicam fidem.

2. Tum ſic: atqui Deus nobis vtilia, ac proficuus, immò neceſſarius eſt, cum, vt obiectum, tum, vt efficiens, & beatitudinis noſtræ, mediorum quoad ipſam conſequendam, ſiue proximè, ſiue remotè conducentium, & neceſſariorum principium: ergo, & ſe amat ob noſtram beatitudinem, eiuſque motionem finalem finis qui, & ex complacentia noſtri, & motionem finis cui quæ creata procul dubio ſunt. Quæ initio oppoſita pro negante ſententia ſunt, atque huius argumenti effugia poſſent aperire, inferius diluemus: quo, & effugia præcludentur. Probatur ſecundò: quia ad perfectionem amoris diuini ſpectat eſſe omnium amorem quiuſvis, & omnium obiectorum quouis modo abſque imperfectione amabilium, & ob quamcunque rationem bonitatis in quouis eorum repertæ, vt de ſcientia, & aliis prædicatis diuinis in genere quouis eſt conſtant: aſt Deus bonitatem vtilitatis habet ad creaturas, & in amore ſui ob illam nulla eſt imperfectio: ergo Dei amor de ſeipſo, vt vtili creaturis etiam erit: quod fieri nequit, ni amor Dei ſit ob creaturas finaliter mouentes ad ipſum, imperfectionis defectus ex argumentorum ſolutione conſtabit.

3. Dicendum eſt ſecundò; motionem hanc bonitatis creatæ, vt finis qui, & finis cui, reſpectu amoris Dei erga ſeipſum eſſe, quoad motionem propriè finalem, non tamen primariam, quoad affectum, & primarium motionis finalis effectum. Prima concluſionis pars eſt perſpicua. Nam creaturæ mouent Dei voluntatem, vt ſe ex complacentia creaturarum amet, vt bono creato & vltimo, ſeu tanquam vltimus terminus eius amoris volito vtilis, ac neceſſarius ipſe Deus eſt, atque à ſeipſo cognoſcitur. Sed nihil aliud formalis motio finis qui & finis cui continet: ergo reſpectu eius amoris Dei ob creaturas motionem propriam finis cui, & finis qui creaturæ exercent. Secunda concluſionis pars haud difficilius probatur: quia primaria finis motio eſt ad deſiderium, amorem, electionem, atque appoſitionem mediorum, ſiue rerum ad finem conſequendum: ac proinde earum poſitionem, exiſtentiamque ante intentionem & amorem ipſarum ob finem illum præſupponere nequit: atqui Deus enumeratis modis vtilis, neceſſariuſque nobis ad ſalutem, & reliqua ad ipſam conducentia ante omnem ſalutis noſtræ ex noſtri complacentia intentionem à ſe ipſo præhabetur, & ſupponitur: ergo ratio finis qui, & cui creaturarum reſpectu amoris Dei ſe propter ipſas amantis non eſt motio primaria finis, quoad affectum, & primarium eius effectum.

Eſt

4. Eſt autem propria finis motio quoad affectum, & effectum motionis finalis: nempe gaudi de conducentia medij iam habiti poſſeſſi, & appoſiti ad finem conſequendum: ſimiliter ob finis qui vel ex noſtri, vel ex alterius complacentia alterutri deſiderari bonitatem, & motionem, non ſolum media, quæ nondum habemus neque appoſita ſunt habere, & apponere deſideramus ſed de iam habitis & appoſitis gaudemus, vt de equo, vel gladio habitis ad præliandum de libris ad incumbendum litteris. Inde verò conſtat quo ſenſu verum ſit, quod Herize, & Docti Magiſtri ab ipſo relati notabant. Nimirum Deum non amari à ſe ipſo, vt medium propter creaturas, tanquam finem non ſolum vt cauſam amoris Dei in ſe propter ipſas (id enim æquè de Deo ipſo eiuſque bonitate admittendum eſt, ſed etiam de amore ſui, vt medij propter creaturas amati ob motionem earum propter finem: ſolum enim verum habet, quoad affectum, & effectum primarium circa motionem vt explicuimus.

CERTAMEN III.

Diluuntur oppoſitiones.

1. QVod opponi poterat ex neceſſaria ſpecificatione amoris diuini ſicuti, & creati ab eo, quod ad ipſum finaliter mouet diſſecimus quæſt. 5. certam. 2. numero 8. vlt. Oſtenſa ratione, ob quam in diuino amore ſpecificatio à fine locum non habeat. Ad primum dico: Deum non ſolum amore amicitiæ, & charitatis in ipſum amabile, ſed etiam ex noſtri complacentia, & concupiſcentiæ amore vt bonum nobis eſt rite, rectè, atque honeſte amabilem eſſe vt conſtat ex Tridentino definiente ſeſſ. 6. c. 11. can. 3. Operari ob præmium æternum malum non eſſe ſed bonum iuxta Pſalm. 118. *Inclinaui cor meum ad faciendum iuſtificationes tuas propter retributionem*, ac Moſes reſpexiſſe in remunerationem dicitur ad Hebræ. 11. & Patres omnes ad ea loca, immò verò fidei, & ſpei virtutes, quæ tales ex noſtri concupiſcentia, & complacentia in noſtram beatitudinem, & creata alia tendunt, quin actuali affectu charitatis oporteat ad Deum honeſtatis, & meriti gratia referri, videantur Vega vndecimo in Trident. cap. 41. Bellarm. tom. 3. lib. 5. de iuſtificat. cap. 8. Torres 2. 2. diſput. 61. dub. 6. igitur concupiſcentiæ affectus non inde malus, aut inhoneſtus eſt, quod ex complacentia, & charitate Dei non ſit, ſed quod turpis, & inhoneſti obiecti, vel ſecundum ſe, vel ex circumſtantiis modus, vel motiuis, concupiſcentia ſit.

2. Ad ſecundum dico ex dictis quæſt. 5. certam. 2. num. 9. nullam eſſe deordinationem in eo, quod Deus vtilis ad noſtram ſalutem (vti reuera eſt) ametur à ſeipſo, vt à nobis honeſtiſſimè amatur. Foret autem, ſi amaretur ob creaturas prælatiuè amatas, vt ſcilicet eæ amarentur, etiamſi ob eas amandas, & obtinendas amittendus eſſet Deus, vt in deordinatis peccantis affectibus reperitur. Hic autem non ita euenit, ſiquidem hic Dei vtilis ſaluti noſtræ amor ob ſalutem noſtram, & ex noſtri complacentia inhoneſtus, & peccatum, quo ſolo Deus amittitur non eſt; immo verò valde honeſtus, & à nobis valde magnæ gratitudinis motiuum, ex quo etiam ad charitatem aſcendamus, & accendamur. In Deo autem eſt affectus honeſtus valde: creatorem complacere ſibi in opere, & creatura ſua, velleque illi ea ex complacentia bonum. Inſtabis: rationem hanc probare poſſe Deum amare propter commoda naturalia ſuæ creaturæ ex complacentia huius: cum tamen in eis pure naturalibus commodis nulla poſſit honeſtas reperiri, ac proinde à Deo, qui niſi honeſtè amare non poteſt is amor eſſe nequibit. Reſpondet Herize ſe ſolum de amore ſui in Deo ob bona ſolum ſupernaturalia: verum, etſi in rebus ipſis bonitas ſolum phyſica ſit, non autem bonitas moralis, ſeu honeſta, (quod etiam in donis ſupernaturalibus plerumque contingit) aſt in eorum amore & largitione ſuis creaturis honeſtiſſimus Paternus affectus, pretaſque clareſcit, etſi naturalia creaturis commoda ſint: ſicuti, & in Parentibus alimenti, & filiis amor, & miniſtratio: quare nimis meticuloſus reſpondet Herize ſolum propter bona ſupernaturalia creaturæ amare ſe Deum poſſe: neque inſtantiæ facit ſatis.

3. Ad tertium reſpondetur etiam ex dictis in amore creato, verum abſolute eſſe magis ac principalius amati, quod, vt finis mouet ad amorem eo quod amatur ob ipſum, quia ad illud vtile, ac conducens: illud enim principaliter ſpecificatiuum amoris creati eſt, & cuius gratia totus ille amor ſubſiſtit, cuique ſuum cætera amorem debent: ſecus autem euenit, in amore diuino, qui à fine nullatenus, neque ab eius motione finali ſpecificatur: quia nec bonitas increata propriam huius rationem habet, nec ſpecificare bonitas creata illum poteſt, vt diximus quæſtione quinta: quare, etſi non vt propter hoc, tamen vt primario obiecto motiuo à ſeipſo Dei amor omnique amor adæquate ſpecificatur: vnde, & primario, principaliterque, ac magis amatur, quam finis creaturæ, ob quam vt vtile ad illum amatur, etiam à ſeipſo, Deus: cuique quidquid diuini amoris, erga finem creatum eſt, quoad totam amoris; erga ipſum formaliter creatus etiam finis debet: ſicuti quia amoris creati primarium principaliſque obiectum & ſpecificatiuum finis eſt, & principalius, & magis amatur, & cætera ipſi vt diuinis ſuum amorem debent.

4. Opponitur quarto: Negari ſaltem nequit, quia amor Dei de ſeipſo propter finalem perfectionem creaturarum imperfectior ſit amore Dei de ſeipſo ſiue complacentia ſui ob motionem intentionalem, etiam non finalem propriæ bonitatis ſuæ ergo admitti in Deo non debet. Negat conſequentiâ meritò Herize antecedenti admiſſo: quia pleraque in Deo minus è genere ſuo metaphyſice perfecta, quam alia metaphyſica prædicata diuina reperiuntur, vt voluntas, & intellectus, eorumque actus, quorum vnum alio generis eſſe perfectioris variè Scholaſtici cenſent, alij vnum, alij verò aliud præferentes: & dubio procul eſſentia metaphyſice loquendo perfectior è genere ſuo attributo quouis, & perſonalitate eſt; immo ea ſola eſt tota metaphyſica Dei bonitas, & perfectio, & entitas tota, à qua formaliter identitatis phyſicæ iure diuina reliqua, entia, bona, & perfecta adiectiuè metaphyſice ſunt, vt vidimus controu. de Trinitat. diſputatione 6. Sic ergo perfectionis diuinis attributis, & prædicatis apud omnes Theologos eſt, ſi cuique in genere ſuo nihil metaphyſice, è propriis generis illius deficiat, etſi generis vnius, quam alterius maior ſit, vel minor perfectio. id enim non dicit imperfectionem: quia exceſſus perfectionis alterius generis, qui huic deficit, ad hoc genus non ſpectat. Quod an in affectibus honeſtis, & moralium virtutum diuinarum locum habeat ſuo loco videbimus, nec non ex numero ſequenti diſpicietur.

5. De antecedentis admiſſione Herize cum Doctis innominatis Recentioribus noſtris lis eſt maior; admittente illo; his verò illud negantibus: quia, inquiunt, etſi amor ſui in Deo propter creaturas, vt finem, præciſè conſideratus æquè perfectus, atque amor Dei propter ſeipſum ſit ex identitate hanc exuit minoritatis imperfectionem: ſicuti, etſi cognitio Dei, ſiue obiecti alicuius in alio tanquam in medio abſtractiua de ſe ſit, ac ſubinde abſtractionis dicat imperfectionem: aſt, quia in Deo identicè intuitiua eſt, Deique in ſeipſo intuitio perfectiſſima abſque imperfectione vlla in Deo admittitur. Herize impugnat: Primò: quia doctrina hæc ſupponit minoritatem perfectionis è genere ſuo vnius attributi, quam alterius ab omnibus Theologis admiſſam, imperfectionem formaliter à nemine in Deo admiſſam, nec admittendam abſolute importare. Secundò: quia deprehenſa abſolute imperfectione prædicati cuiuſvis formalis à Deo eſt reiiciendum, quin ex identitate cum alio prædicato diuino, quantumvis perfectiſſimo poſſit magis imperfectionem, quam ſuam eſſentiam formalem exuere, atque in Deo admitti.

6. Hinc Dei vel ſui ipſius, vel cuiuſvis alterius obiecti in alio tanquam medio quantumvis cum viſione intuitiua Dei de obiecto eadem identificatam reiecimus: & quidem ſolutione, & ratione hac, imperfectiſſima de

ſeſe prædicata quævis, ſiue in linea phyſica, ſiue moral admitti in Deo poſſent: cum Dei perfectiſſimis in virtute eminenter prædicatis identificarentur: quare vt ad [illegible] cuiuſque identitatem admittantur prædicata quævis, ſecundum eſſentiam, & formalitatem ſuam conſideranda ſunt, an imperfectionem de ſe ſe formaliter includant: ſi enim includant, reiicienda erunt, neque admittenda ad Dei, diuinorumque identitatem. Alias fruſtra à Patribus, & Theologis ad euiuſmodi admiſſionem, de prædicatis, de quibus, an admittenda in Deo ſint, necne? diſputatur, examinaretur: perfectiones ſimpliciter ſimplices, nullamque de ſe imperfectionem deuoluentes ſint, necne? vt vel admittantur vel excludantur à diuinorum identitate: quare ni falſum eſſet, vt vidimus minoritatem perfectionis è genere ſuo amoris Dei de ſeipſo propter creaturas, vt finem, imperfectionem claudere, negandum eſſet antecedens: quoniam vero falſum prorſus id eſt, erit antecedens admittendum & conſequentia neganda, vt dicebamus numero quarto.

7. Dices tandem: Deus ob bonitatem ſuam comprehenſiue ſe, ac ſubinde ſua omnia amat pro priori ad omnem creaturarum amorem: ergo omnimodo, quo amabilis eſt, & ſua omnia amabilia ſunt, ſe amat pro priori ad omnem creaturarum amorem: ergo nequit ſe amare propter creaturas, maxime vt finem, ſiue ob finalem eorum motionem ad ſui ipſius amorem patet: quia ad amorem ſui ob motionem finalem creaturarum oportet creaturas amari, immo in ea linea finalis motionis præamari, cum implicet eſſe, vel intelligi amorem alicuius propter aliud necdum amatum: quod argumentum, etſi minus efficaciter contra creaturarum amorem diuinum propter ipſas aſſertum à nobis quæſt. 5. certamine 2. etiam procedit: ſiquidem, cum amor Dei comprehenſiuus ſit, pro priori etiam Dei ſunt, quatenuſque ſubinde amor ad formalem comprehenſionem amoris ſui ſpectat, omnimodo amantur: cum quo pugnat amari pro poſteriori propter ipſas; alioqui omni modo quo amabiles ſunt non amarentur pro priori, vt dicitur, oporteretque, vt Dei amor comprehenſiuus ſit pro priori, quo ſe propter ſeipſum amat, vt ſupponitur.

8. Sed huic obiectioni tenentur omnes (etiam aduerſarij vtrique per illam impugnatæ concluſioni) ſatisfacere: ſiquidem quovſque creaturæ ſint, vt abſolute exiſtentes, non videntur formaliter, & exercite amari, ſi quid præſtat obiectio. Nihil autem præſtat: quia, cum intrinſeca Dei bonitas, tum in ordine ad ſe, quæ eſt entitatiua, & moralis, tum in ordine (noſtro modo concipiendi) ad alia, quæ eſt vtilitatis, & conducentiæ ad creaturas: ab illis tamen re ipſa abſoluta, adæquatum motiuum ſpecificatiuum diuini amoris, vt diximus, ſit pro priori illo, quo ob ſuam bonitatem ſeipſum, & propter ſeipſum diligit Deus omnia amor formalis, & quoad ſubſtantiam, & modum amabilium omnium eſſe intelligitur; quin acceſſu obiecti extrinſeci, ſiue pure terminatiui, ſiue quoquo modo motiui pro poſteriori aliquid formalis amoris erga, vel propter extrinſecum Deo obiectum aliud accreſcat: quare pro illo priori omnia amor, & Dei, & amabilium aliorum quoad ſubſtantiam, & modum formalis; quare & comprehenſiuus amor eſt, quo obiecta alia ſiue pure terminatiua, ſiue etiam motiua acceſſerint: quod in amore creato non contingit: è cuius, quoad hoc ignorato diſcrimine, & obiectio præſens, & alia, ea eius inter vtrumque amorem diſcriminis obſeruatione, ſuperius diſiecta ſpeciem difficultatis plurium mentibus ingerunt.

DISPVTATIO III.

De diuinæ voluntatis, atque eius actuum libertate erga creata obiecta, eiuſque magnitudine, & conſtitutiuo.

DIFFICILLIMAM Theologiæ totius diſputationem magna ſui parte aggredimur: in ea quippe de libertate diuinarum volitionum, & affectuum Catholica veritas ſtatuenda primum eſt: id quod adeò exiguæ difficultatis ſecundum ſe eſt, vt ſupponi potius, quam diſputari à Catholicis Doctoribus poſſet, vt de facto ab eorum nonnullis ſine diſputatione ſupponitur. A nobis autem exacta diſputatione ſtatuetur, ne dogmatis huius Catholici (ſicuti nec cæterorum quæ in Theologicis aliis controuerſiis occurrunt) fundamenta Theologica ignorentur. Secundo de libertatis volitionum diuinarum conſtitutiuo in Dei arcanis abſtruſiſſimo, (& ex quo, vel maxime dogmatica earum libertas impetitur) quoad fieri pro noſtro hoc viæ ſtatu, & captu poterit, diſputabitur. Tertiò vero libertatis genere, contrarietatiſne, an etiam contradictionis, vel neutra diuinæ volitiones poſſint gaudere? Quartò de quibuſnam obiectis libera volitio à Deo concipi poſſit: ſi enim erga nullam concipi adeo libera volitio valeret libertas volitionis diuinæ eſſet abſolute impoſſibilis.

QVÆSTIO I.

Sitne diuinæ voluntati, & volitioni abſolute libertas?

VTriuſque, & potentiæ volitiuæ, & volitionis libertatem eidem quæſtioni, & examini ſubiicimus: quia eadem potentiæ libertate vtrumque liberum abſolute eſt, cum ponitur à potentia actus: ſiquidem indifferentia potentiæ ad actum eiuſque oppoſitum, vel omiſſionem potentia libera formaliter & in actu primo eſt: eademque potentiæ in actu primo indifferentia ad alterutrum, cum alterum ab ipſa, qua indifferenti ad illud eiuſque oppoſitum, procedit, liberum per putam extrinſecam denominationem abſolute dicitur, & eſt; illud autem *abſolute* tituli quæſtionis ſupra *volitionem* non cadit, & appellat, ſed ſupra liberum: appellans quippe ſupra *volitionem*, hunc reddere poſſet ſenſum: an Dei volitio abſolute talis libera ſit? quaſi, non libera; Dei volitio abſolute (vt æquiuocari legens poſſet) non foret: quod extra dubium falſum eſt: cum Dei erga ſeipſum volitio, quæ abſolute libera non eſt, ſed prorſus neceſſaria per omnes, volitio tamen Dei abſolute ſit; immo & omnivolitio, vt ſæpe diximus & dicemus; cadens verò illud abſolute ſupra liberum extra æquiuocationis periculum, an Dei volitioni abſolute tali circa obiectum aliquod libertas abſolute talis poſſit ſubeſſe? explorato ſignificat.

CERTAMEN I.

1. COntra Dei, ac ſubinde diuinæ voluntatis, & volitionis libertatem errauit quandoque Ariſtoteles veterum fere omnium & Recentiorum iudicio, quorum longum ſyllabum texit noſter Ruiz de Montoya

d. 7.

d. 7. ſect. 1. num. 1. ſect. 4. num. 4. conſtatque ex 8. Phyſicorum textu 9. 13. 52. 53. id e Dei ſeu motoris primi immutabilitate deducens; ſicuti & 2. de cælo text. 21. & 35. & 1. de generat. text. 16. & lib. 2. textu 56. ac 9. Metaph. textu 17. ſtatuit æternis nihil eſſe in potentia, ſed omnia in actu: quare de cælorum quiete [illegible] tam ipſiquam mendum non eſſe, cum æternitatis titulo tam [illegible] eorum motor in potentia ſive activa, ſive paſſiva non ſint ad non movendum: ex quo etiam 12. Metaph. text. 6. concludit ſatis non eſſe ponere ſubſtantiam æternam potentem movere, ni actu & ex neceſſitate moveat [illegible] ne ipſius ſubſtantiæ identificata aſſeratur: in eundem eundem ipſi ſunt eius commentator Averroes 8. Phyſicor. text. 4. Simplicius 6. Phyſicorum text. 15. Avicenna 9. ſuæ Metaph. capite 4. Theophraſtus & Porphyrius, apud relatos à Ruiz citata ſect. 1. n. 1.

2. Verum alibi ex his plerique ſive de divini arbitrii & voluntatis libertate cenſuerunt, ut ex iam ſubiiciendis eorum ſententiis clareſcit: quare eos cum ſe varios, atque pro occurrentium difficultatum impetu hinc inde iactatos certum eſt. Ariſtoteles 4. Topic. cap. 5. Deo poteſtatem ad agendum prava, quæ abſque libertate non fuerit: quare & hanc Deo concedit, etſi in primo turpiter erret, nec ſatis ratione, quam ſubiungit Deo a culpæ fœditate excuſet: item Alexand. lib. de fato ex Ariſtot. docet, beneficia à Deo eſſe petenda: quia ea præſtare vel ſecus poteſt. Hac teſte Laertio in eius vita à prima cauſa Deo miſericordiam moribundus Ariſtoteles implorauit: quo ipſius libertatem profeſſus eſt. Deinde 2. Magnor. Moral. poſt finem, & 7. Ethic. ad eundem poſt medium Deum nullo egere ſtatuit: egeret autem amicis, ſi cuncta ex neceſſitate vellet, & operaretur. Inſuper 8. Ethicor. cap. 7. & lib. 10. cap. 8. virum probum Deo amicum fatetur quod amare libero utriuſque eſſe non poteſt. Mitto docuiſſe 2. Phyſicor. textu 49. Deum agere per intellectum & voluntatem, quo nonnulli putant, Dei in decernendo, & operando ad extra libertatem ſuppoſitam ab Ariſtotele, ſed male iudicant; nam ſe per intellectum, & voluntatem abſque libertate tamen ulla Deus amat, & Spiritum Sanctum producit.

3. Præterea 10. magnor. moral. cap. 8. ait Deum bona & mala pro cuiuſque meritis diſpenſare: quod abſque diſtribuentis libertate non fit, & hanc quidem bonorum, malorumque diſtributionem, & omnium gubernationem è Dei præſcripto; non ſecus atque ex cuiuſvis Naucleri in ſua navi, aut Principis in ſua Provincia) in univerſo hoc provenire fatetur, ſub finem libri de mundo ad Alexandrum, verba ſunt. Ad ſummam: *Quod in navi gubernator, in curru auriga, in choro præcentor, in exercitu imperator, hoc idem in mundo eſt Deus. Niſi quod illis ipſis principatus laborioſus, perturbatus, & anxius eſt; Deo autem expers omnis moleſtiæ, laboris, omniumque corporis afferens imbecillitatem. Nam cum in immobili collocatus; omnia quæ vult, movet; arbitratione ſua in diverſis rerum generibus, & naturis verſat.* Nec diſſimilem ſuſcitationem paſſi ſunt citati reliqui. Nam Avicenna 9. Metaph. cap. 1. med. primo principio Deo contingens ac minime neceſſarium fuiſſe creare docens, quod liberum eius arbitrium, & voluntatem creandi inſinuat. Averroes iisdem in diſtinctione diſtinctionum d. 3. dubio. 1. & 2. libertatem Dei ſenſiſſe, & fatetur.

4. Ferunt contra libertatem Dei, ac decretorum eius aberraſſent Abailardus & Wicleff apud Waldenſem 1. doctrinal. fidei cap. 1. docentes Deum non poſſe facere, niſi ea quæ facit, ac proinde omnia ſtatui à Deo ex neceſſitate evenire: ſubſcripſit huic errori Lutherus a ſ. [illegible] lib. de concord. doctrinæ, de libero arbitrio, Calvinus 1. Inſtit. c. 16. § 3. & hi quidem duo poſtremi ita eiuſdem eum explicant, ut neque non [illegible] [illegible] [illegible]

Dei ad optimum ex creatis & volendum, & præſtandum non ſublata abſolut. divina libertate ſaluarent, ut ex dicendis quæſt. 4. patebit. Calvinus vero ita neque ſane extra Wicleffi, & Lutheri magiſtri mentem cum errorem explicat; ſcilicet Deum agere neceſſario quidquid poteſt agere: nec poſſe ceſſare ab eo quod facit: nec aliud facere poſſe, ut noſter [illegible] Bellarminus tom. 4. lib. 3. de gratia, & lib. arbitrio cap. 15. verſ. ſiquidem: quibus omnino prorſus Dei in decernendo & operando libertatem excludit.

CERTAMEN II.

Divinæ voluntatis abſoluta libertas ab authoritate ſtabilitur.

1. Dogmatica voluntatis, & volitionis erga creata libertas abſoluta Philoſophorum (ſi inconſtantes ea in re varios excipias) gentiumque omnium authoritate probatur: excipio autem varios; quia teſti locis dicti certam. 1. num. 1. & 2. eam expreſſe fateantur variaſſe variatorum exceptionem patiuntur: neque multum in re adeo clara testes ex tempore quo, vel ſtatim ita, vel adverſantia loca ſcripſerunt, in qua eandem ſententia ſecutus, quamve retractaverint, magna diſſicultate ſupervacuo labore indagare. Summo igitur omnique exceptione maior veritatis huius teſtis eſt Plato ſic Angelos, ſeu Deos à ſe factos Deum alloquentem inducens. *Non eſtis penitus immortales, nec omnino tamen ſolvemini, nec mortis ſortem ſequemini: cum mea voluntas maior adhuc, & præſtantius vinculum veſtris contigerit.* Ita ille in Timæo longe à principio: quibus aliam voluntatem Dei illis contigiſſe potuiſſe quæ perpetuitatis illorum vinculum non eſſet, ac proinde de libera abſoluta Dei voluntate perenniter ſervando Angelos fatur; idem in Alcibiade primo ſive de natura humana ſine liberam Deo diſponendi, vel impediendi actiones noſtras admittit, cum ex Socratis præſcripto docet faciendis à nobis præſtandum ſi Deus voluerit, & ea poteſtatis libertatiſque ingenua profeſſio operum noſtrorum aggreſſionem debita pietate anteiret.

2. Gentes omnes ſupplicia ob male acta à ſuis quæ Diis timebant, veniam precabantur, periculorum ereptionem, malorum imminentium excuſſionem, bonorumque elargitionem, opprimentium precibus, mactatiſque hoſtiis rogabant etiam illæ, quæ ſtellarum fatum aſſerebant, teſte Nyſſeno lib. de fato cap. 36. de quibus ita rogantibus, Deumque invocantibus, ac cælum non Capitolium in ſuis ærumnis aſpicientibus ſic exclamavit Tertullianus cap. 7. Apolog. *ò teſtimonium animæ naturaliter Chriſtianæ!* quia ſcilicet Deum ad veniam, malorum averſionem, ac præſtanda beneficia precibus, obſequiis, & ſacrificiis flexibilem, ac ſubinde ad verumvis liberum, nec ad alterum natura, & neceſſitate determinatum, ut fides Chriſtiana docet, naturalis rationis ductu conſpirato omnes homines cognoſcebant, nihil enim horum niſi ſtupide, & amenter peti, timeri, ſperari, affecti uelcio cus, ſui impote poſſet: quare vel omne hominum genus naturæ, & rationis ductu aberrare, vel Deum agens liberum eſſe erit fatendum. Hoc è gentium omnium authoritate petitum argumentum, plures præterea pure naturales Philoſophicas rationes concinet demonſtratum.

3. Sed firmius veritas hæc fundamentum in Scriptura Sacra habet. Pſalm. 93. *Deus ultionum libere egit*; ac paſſim in Pſalmis, Prophetis prenæ malis, & præmij retribuendo bonis petitur à Deo, miſericordia, & averſio malorum ſive imminentium, ſive deprimentium rogatur, ſperatur, ſollicitaturque victimis, & holocauſtis oblatis; quibus omnibus & ſingulis Dei libertas ſupponitur, atque certo fidei proxime deducitur; ſed eis, quia immerita nec formaliter, ſed illative ſolum practicas dogmata contradicentibus illum ſolum locum

Pſalmi recitauimus, quo expreſſe, & formaliter continetur, eam ſimi in loca pleraque alia quibus Dei potentia ad faciendum, quæ non fecit, vel non facienda quæ fecit aſſeritur: quia ex definitione ſua diuinam libertatem formalē explicatius tradunt Sapient. 12. *Sed & hu* (idololatris terræ promiſsionis incolis) *tanquam hominibus pepercisti, & miſiſti anteceſſores exercitus tui veſpas, vt illos paulatim exterminarent. Non quia impotens eras in bello ſubiicere impios iuſtis, aut beſtiis ſæuis, aut verbo duro ſimul exterminare; ſed partibus iudicans dabas locum pœnitentiæ*: Et ſequentia reliqua capitis eiuſdem quibus iuſtitiæ, & abſolutæ poteſtatis Dei in puniendis hominibus ſtatim, ac delinquunt, tolerantiam, & cunctationem, vt eos de peccatis pœniteat, atque fideles ſui de ſua miſericordia non deſperent, ſed conuertantur, expendit, nec æſtiment ſtatim inflictum ipſis Deum mala pœnæ, quæ poteſt, ac merentur.

4. His ſimilia plura dixerat c. 11. hæc præſertim. n. 18. *Non enim impoſsibilis erat Omnipotens manus tua, quæ creauit orbem terrarum ex materia inuiſa immittere illis multitudinem vrſorum, aut audaces leones, aut noui generis ira plenas ignotas beſtias, aut vaporem ignium ſpirantes, aut fumi odorem proferentes, aut horrendas ab oculis ſcintillas emittentes, quarum, non ſolum læſura poterat illos exterminare, ſed & aſpectus per timorem occidere. Sed, & ſine his vno ſpiritu poterant occidi perſecutionem paſſi ab ipſis factis ſuis, & diſperſi per ſpiritum virtutis tuæ. Sed omnia in menſura, & numero, & pondere diſpoſuiſti. Multum enim valere tibi ſoli ſuperat ſemper.* Ideoque, quæ tunc non feciſti aduerſariis tuis mala præſto tibi ſemper, & vbique erant, & erunt vt illis facias. *Sed miſereris omnium, quia omnia potes, & diſsimulas*, quandoque in ſuppliciis, quæ potes ipſis infligere, *peccata hominum propter pœnitentiam* In quibus expreſſe continetur Deum plura, nec feciſſe, nec facere, nec eſſe facturum, quæ, & potentia, & iuſtitia ſua facere abſolute poſſet: quare &, cum facit, poſſe etiam non facere, & omittere docemur: quod ipſum eſt, abſolute in eis, vel faciendis, & decernendis, vel omittendis liberum eſſe Deum.

5. Id ipſum in nouo teſtamento pluries exprimitur: vnum, vel alterum teſtimonium in reliquorum exemplum producam. Matth. 3. *Potens eſt autem Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ.* Quod non fecit, & 26. *An putas, quia non poſſum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modo* cum, nec præſtat, nec præſtiturus eſt, *plus quam duodecim legiones Angelorum.* & cætera. Quare hoc loco poteſtas faciendi, quæ omittit, ac ſubinde in eorum, omiſſione abſoluta Deo libertas adſcribitur, ſolutio tentata à Vvicleffo deſpici debet, non impugnari: de eadem oratione Chriſti. Luc. 22. & Marci 14. *Abba Pater omnia tibi poſsibilia ſunt: transfer calicem hunc à me*, cum non tranſtulerit, & Matth. 19. *Facilius eſt camelum per foramen acus tranſire, quam diuitem intrare in regnum cælorum* Quo ſumma ſalutis diuitum difficultas explicatur: & fere ſtatim apud homines hoc impoſſibile eſt, *apud Deum omnia poſſibilia ſunt*, id eſt diuites omnes ſaluare, quorum tamen non omnes, ſed pauci ſaluabuntur 2. Corinth. 9. *Potens eſt autem Deus omnem gratiam abundare facere in vobis: vt in omnibus omnem ſufficientiam habentes abundetis in omne opus bonum.* De quacunque autem gratia, ſiue beneficio, vel temporalium, vel ſpiritualium conloquatur, certum eſt non feciſſe abundare in nobis omnem gratiam, ac beneficia; quæ tamen hoc loco dicitur poſſe. Et ad Rom. 11. 14. & 16. ait poſſe Deum inſerere ſtatuere, & confirmare, quæ nihilominus non facit.

6. Tertiò probatur ex innumeris etiam locis, quibus opera ad extra Omnipotentiæ diuinæ vel eorum negationes: quare, & diuinam Omnipotentiam in operibus ſuis Dei voluntati, & arbitrio ſubordinari aſſeritur, vt illa ſint, vel non ſint, atque hæc operetur, vel non operetur, ſi Deus operari velit, ſeu non velit, aut nolit. Hoc enim ipſum formaliter eſt Deum libere creaturas velle, aut nolle, eaſque libere operari, vel non operari. Aliqua vero ex pluribus ſunt Daniel. 3. vbi celebres illi pueri Hebræi ſtatuam auream Nabuchodonoſor adorare iniecti, succenſi fornacis terrore moniti reſponderunt. *Non oportet nos hac de re reſpondere tibi: ecce enim Deus noſter, quem colimus poteſt eruere nos de camino ignis ardentis, & de manibus tuis ô Rex liberare. quod ſi noluerit, notum ſit tibi Rex, quia Deos tuos non colimus & ſtatuam auream, quam erexiſti non adoramus.* Similis ſententia continetur apud Machabæos non ſemel. Atque Heſther 13. *Non eſt, qui poſſit tuæ reſiſtere voluntati, ſi decreueris ſaluare Iſraël.* Pſalm. 110. *Magna opera Domini exquiſita in omnes voluntates eius.* Pſal. 113. *Omnia quæcunque voluit fecit.* Sap. 18. *ſubeſt enim tibi cum volueris, poſſe.*

7. Item 1. ad Corinth. 12. *Hæc autem operatur vnus atque idem ſpiritus diuidens ſingulis prout vult.* Ad Epheſ. 1. *qui operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ*, non quod conſilium voluntatis actum proprium aſſerat, qui intellectus actus eſt, ſed, vt volitum ſignificet poſita in genitiuo, ex Hebræa phraſi forma adiectiui denominante: ne caſu, ac non ex conſilio, & præconſiliato, atque electione vocatos nos à Deo putaremus, vt rectè Soar. in opuſc. relect. de libert. diuin. d. 1. ſect. 1. Atque hoc teſtimonio Dei electio, (quæ non, niſi ex libera, & indifferenti poteſtate ad vtrumuis eſt) aperte continetur, ſicuti aſſerta à Paulo fuerat cap. 1. *Quæ ſtulta ſunt mundi, elegit Deus, vt confundat ſapientes: & infirma mundi elegit.* ad Epheſ. 1. *Elegit nos in ipſo*, 2. ad Theſſalon. 2. *Quod elegerit vos Deus primitias in ſalutem.* Iacobi 2. *Nonne Deus elegit pauperes.* 1. Pet. 2. *Ab hominibus quidem reprobatum, à Deo autem electum.* Ad Rom. 9. *Cuius vult miſeretur, & quem vult indurat. Et an non habet poteſtatem figulus luti ex eadem maſſa facere aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam.* Matth. 20. *Volo autem & huic nouiſsimo dare, ſicut & tibi. An non licet mihi, quod volo facere?* Ioan. 5. *Filius hominis, quos vult viuificat.* c. 3. *Spiritus vbi vult ſpirat*, quæ omnia periphraſes electionis, & indifferentis poteſtatis, & libertatis ad ea, quæ vult, & facit, & quæ non facit agenda vel non agenda, omnino eſt.

CERTAMEN III.

Accinunt eidem veritati Eccleſiæ Patres.

1. EAdem omnino pro hac veritate eiſdemque gradibus Eccleſiæ Patres nobis præſtiterunt argumenta, vt diuinam libertatem erga creata, vel decernenda, vel efficienda ſtabilirent. Auguſtin. de Spiritu & lit. cap. 1. à medio memoratis locis Matth & Sapientiæ, quæ dedimus, ex quibus multa, quæ poterat Deus facere non feciſſe conuincitur, concludit, *& alia ſexcenta poſſumus commemorare, quæ fieri vel potuiſſe, vel poſſe fateamur; & eorum tamen exempla quod facta ſint proferre nequeamus*, id fere omnes Patres in noſtra redemptione vnice per incarnationem, & Chriſti Domini paſſionem peracta, cum mille aliis modis peragi à Deo poſſet, aperciſſimè docent Auguſtinus Epiſtola 3. ad Voluſianum circa med. lib. 13. de Trinit. c. 10. & 13. libr. de Agone Chriſtiano cap. 11. initio, ſtultos aliter ſentientes appellans. Athan. Orat. 3. contra Arianos verſ. fin. concedit ipſis obiicientibus poſſe Deum abſque incarnatione, vel ſolo verbo noſtram ſoluere maledictionem: addit verò. *Cæterum ſpectandum eſt hic, quod hominibus ſit vtile: non quod ſitum in viribus Dei* Naz. epiſt. 1. ad Cledon. ſeu Orat. 51. ſub med. Euſeb. Emiſſen. homil. 6. de Paſchate: *Deum vel nutu potuiſſe homines redimere ac dæmonem elidere: Sed incarnationem elegiſſe; vt per hominē homo redimeretur.* Conſonant Leo Mag. Ser. 1. de Natiu. ante med. Greg. 17. Moral. cap. 17. lib. 24. cap. 2. apud Cyprian. lib. de Cardin. Chriſti operibus ſermon. de Paſſione longe à medio. Bernard. epiſt. 190. ad Innocent. poſt med. Anſelm. in cap. 5. ad Roman. ad id *commendat autem*, & 1. Cur Deus homo cap. 5. collato cum cap. 4. & 6. Hugo Victor. 1. de Sacram. p. 8. cap. 10. & fuſius tract. 1. Summæ c. 14. nec certius Auguſtinus Epiſtola 3. ad Voluſianum circa medium.

2. Secundum argumentum ex ſubiectione virtutis actiuæ, ſeu Omnipotentiæ voluntati, eiuſque electioni in operando ad extra confirmant Patres omnes, vt Dei

cum

cum in decernendis, tum in exequendis creatis abſolutam libertatem demonſtrent, ſic in illud 1. Corinth. 12. *diuidens ſingulis prout vult.* 2. de fide cap. 3. aiebat Damaſcen. *Pro libero voluntatis arbitrio, non pro ne*ceſſitate *obſequio.* Et Bernard. citato loco modum redemptionis noſtræ non neceſſitate, ſed mera libertate elegiſſe Deum ait: & Auguſtinus citato cap. 1. & 2. de ſpiritu & lit. longe à medio, paulatim fieri voluiſſe gentium in terræ promiſſionis exterminium, cum ſemel fieri ab ipſo poſſet. Citatus Emiſſenus incarnatione nos redemptos, cum aliter poſſemus, quia placuit Deo. Athanaſ. Orat. 2. contra Arianos circa medium. *Sicuti enim poſſet ab initio ſub Adam, aut Noë, aut Moſe verbum ſuum mittere: non autem miſit, niſi in conſummatione ſæculorum: ita quoque creata, cum voluit, & ipſi vtile fuit, procreauit.* Auguſtinus vbi proxime ad illud *An putas* Matth. 26. *Omnipotentis voluntas multa poteſt facere, quæ non vult, nec facit &c.* & cap. 95. Enchirid. poſt med. *Tunc autem in clariſſima luce ſapientiæ, videbitur (quod nunc piorum fides habet, nondum manifeſta cognitione videatur) quam certa, & immutabilis, & efficaciſſima ſit voluntas Dei, quam multa poſſit, & non velit, nihil autem velit, quod non poſſit* Et cap. 98. initio: *quis porrò tam impie deſipiat, vt dicat Deum malas hominum voluntates, quas voluerit, quando voluerit, vbi voluerit, in bonum non poſſe conuertere?* & lib. de natura & gratia cap. 7. Potuiſſe Deum Iudam à ſpirituali morte ſuſcitare, & vt omnes homines in gratia perſeuerent, facere, ſi velit, docet de bono perſeu. cap. 8. & 9. Damaſcen. 1. de fide fine ſcribit *Deum omnia, quæcumque vult poſſe, non autem quæcumque poteſt velle*

3. Idem argumentum ſubordinationis Omnipotentiæ voluntati diuinæ in operando pro Dei abſoluta libertate in decernendis, exequendiſque creatis continetur in locis Scripturæ, & Patrum, quibus ea non, niſi ſub diuinæ volitionis conditione, fore dicuntur Eccleſ. 39. *Si enim Dominus magnus voluerit ſpiritu intelligentiæ replebit illum.* Eſther. 3. *Si decreueris ſaluare, nos continuo liberabimur* 1. Corinth. 16. *Spero me aliquantulum temporis, ſi Dominus permiſerit.* Iacobi 4. *Pro eo vt dicatis, ſi Dominus voluerit*, & Sapient. 12. *Subeſt enim tibi, cum (ſiue ſi) volueris, poſſe.* Quæ ſane voluntati diuinæ poteſtas, cum noſtræ, tum omnipotentiæ ipſius in ſuis, noſtriſque operibus edendis phraſi apud Scripturam, & Patres frequentiſſima, qua omnia in manu Dei eſſe dicitur, eodem robore demonſtratur: Hierem. 18. *Ecce ſicut lutum in manu figuli, ſic vos in manu mea domus Iſraël.* Qua ſimilitudine eandem omnium voluntati diuinæ ſubiectionem deducunt. Iſaias cap. 45. Eccleſiaſt. cap. 33. Paulus ad Roman. 9. quibus locis Patres, & interpretes Catholici omnes. Denique, idem argumentum clauditur locis omnibus, quibus opera ſua Deus, vel omnes ipſa, ſub particulis dubitatiuis euentura prænoneant. Neque enim dubium Deo, futura ſint nec ne; homines autem eorum à diuinæ voluntatis arbitrio dependentiam particulis illis profitentur. Exod. 19. fine. *Nec aſcendant ad Dominum, ne forte interficiat illos* ait Moſes & c. 33. Deut. *Ne forte interficiam te in via* Ioſue 14. *Si forte ſit Dominus mecum: ſicut promiſit mihi*: 1. Reg. 14. *Si forte faciat Dominus pro nobis: quia non eſt Domino difficile ſaluare vel in multis, vel in paucis*: 2. Reg. 2. ait Dauid ieiunaſſe pro filio, & fleuiſſe pro filio dum viueret, *dicebam enim: quis ſcit, ſi forte donet eum mihi Dominus* Actor. 8. *Pœnitentiam age, ſi forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui.* Daniel. 4. *Forſitan ignoſcet delictis tuis.* Hæc porrò omnia pro ſecundo argumento data multa Patrum eruditione firmauimus t. 1. de Deo vno controu. 3. pro noſtræ voluntatis indifferenti poteſtate, & libertate, contra Thomiſtica decreta pugnantes. Et quoad confirmationes datas poſtremas dedimus non pauca controu. 5. dum ſententiam coniecturalem diuinam de contingentibus conditionatis contra eoſdem confutabamus.

4. Auguſtin. 6. de Geneſ. ad lit. cap. 14. fine eidem ſubordinationi inſiſtens ait. *Reſtat igitur, vt vtrumque modum habeant creata ſiue ad iſtum, quo viſitatiſſime temporalia tranſcurrunt, ſiue ad illum, quo rara, & mirabilia fiunt: ſicut Deo facere placuerit, quod tempori congruat.* Anſelm. 2. cur Deus homo cap. 17. ſub initio: *quoniam omnia quæ vult, & non, niſi, quæ vult facit: ſicut nulla neceſſitas, ſiue impoſſibilitas præcedit eius velle, aut nolle, ita nec eius facere, aut nō facere.* Dixerat c. 5. ſub finem, *Deus nihil facit neceſſitate, quia nullo modo cogitur, aut prohibetur aliquid facere*, quod ipſum eſt agentis liberi definitio: atque vt minimum apud omnes ex negatione neceſſitatis, ſiue exiſtendi, ſiue agendi contradictoria poſſibilitas, ac ſubinde contingentia exiſtendi, ſeu libertas operandi euidenter infertur. Cui principio regulæ omnes contradictoriorum æquipollentium, & conuerſionum in modalibus innituntur. Illudque obſeruauit idem Damaſc. eod. lib. c. 17. inquiens; *quod neceſſe eſt eſſe, impoſſibile eſt non eſſe: & quod neceſſe eſt non eſſe, impoſſibile eſt eſſe; & conuerſim*, Athanaſ. ſæpè oratione 2. contra Arian. ſub med. & orat. 4. fol. penult. docet, nihil Deum neceſſitate operatum, ſed cum voluit; cum antea etiam creare potuiſſet, ac tunc non creare, quia *deliberare & eligere in vtramque partem momenta ſua habet: & ea affectio* (quam ſæpè ibi cum Paulo beneplacitum vocat) *in naturam rationalem cadit* Iuſtin. M. quæſt. 14. ad Orthodoxos *actionis diuinæ potentiam non naturali neceſſitate, ſed proprio conſilio conſiſtit*: Clemens Romanus 3. Recogn. verſ. med. & 7. Conſt. cap. 15. poſt medium *ſolus es Omnipotens, quando enim vis adeſt tibi, vt poſſis. Tua enim æterna potentia flammam refrigerat* Nyſſen. 6. Philoſ. c. 4. fine vlt. vel potius Nemeſius lib. de animæ facultatibus cap. 38. à medio, & 9. Bibliot. *Non enim neceſſitate Deus facit.* Alij legunt, *non ſub neceſſitate eſt Deus: neque fas eſt dicere eius voluntatem neceſſitati ſeruire. Etenim neceſſitatis ipſe Author eſt.* Infert mole: *ipſe Deus non ſolum extra omnem neceſſitatem locatus eſt: ſed etiam eius Dominus, & Author eſt. Cum enim ſit poteſtas, & natura libera poteſtatis, nihil neque natura neceſſitate: neque legis ſanctione facit, ſed omnia ſunt illi contingentia, etiam quæ ſunt neceſſaria; reſpectu ſcilicet naturalium cauſarum.* Hilar. de Synod. ante med. ad can. 6. Syrmicæ *extra corporeas naturæ neceſſitatem liber manens, quod vult, & cum vult, & vbi vult, id proſilit ex ſe ſe.* Mitto alia ex Patribus, quæ à ratione ſubiiciendas probationes continent, opportunius probationibus annectenda.

CERTAMEN IV.

Eiuſdem dogmatis, à ratione demonſtrationes naturales.

1. DEmonſtrationes naturales, certam. hoc pro eadem veritate ſubiiciendæ refellent OKamum & Gabr. in 1. d. 43. quæſt. 1. art. 2. fine aſſerentes non poſſe illam ex principiis ad purum naturalibus demonſtrari, eſt autem demonſtratio naturalis prima ex illo principio naturali, omne agens naturale, & neceſſarium, ſeu naturaliter, & neceſſario, ac non ex electione, & arbitrio ſuæ voluntatis operatur in quantum poteſt; ergo ſi Deus ita operatur, operatur in quantū poteſt. Vel ergo plura quam operatus eſt, aliiſque ſpatio durationis, & loci, non poteſt Deus operari, vel alia etiam præterea poteſt. Si alia poteſt: ergo non operatur in quantum poteſt: ac ſubinde agens naturale, & neceſſarium in operando non eſt, ſed per arbitrium liberum, & electionem ex his, quæ poteſt, quædam producit aliis omiſſis: quod dogmatica, & naturalis veritas, quam contendimus eſt, & aduerſæ propoſitioni contradicens; Nec valet negare principium, quia cauſæ naturales, nec ſemper, nec vbiuis quidquid poſſunt operantur, vt patet in ſole, igne, & reliquis. Ea ſiquidem vbi, & quando non operantur quidquid poſſunt, eſt defectu alterius, quod, vt operentur requirunt; nec ſuæ actiuæ virtutis eſt, vel ponere, vel auferre, omnino prouenit: cuiuſmodi defectus actiuæ potentiæ, ſiue Omnipotentiæ Dei nequit adſcribi: quin Deo Omnipotentia lumine naturali nota, & demonſtrata negetur.

2. Si verò dicas nihil Deum facere poſſe vltra ea, quæ fecit, inquiro: an fecerit finita ſolum? & in ſe, & loco, ac duratione? an finita, & ſpatio, ac duratione tota poſſibili, ſeu imaginaria, cui eius duratio, & immenſitas,

Digitized by Google

neceſſitas, quantum de ſe eſt, præſentatur, ac ſubinde coexiſtit. Si finita ſolum poteſt: ergo eius potentia, ſeu omnipotentia infinita non eſt, ſicuti etiam latitudine naturali demonſtratur, ſed prorſus finita. Probatur conſequentia, quia quidquid finita detractione hac excluſione à ſe penitus finitur, exhauriturque, finitum plane eſt quantumuis magnum eſſe contendatur ſiue quantitate molis tam continua, quam diſcreta ſiue quantitate virtutis, vt tritum apud omnes Philoſophos, & Theologos, imo & perſe notum eſt: infiniti enim definitioni contradicit, *cuius partes ac ſpecies ſemper reſtant alia & alia accipienda*: atqui finitorum à diuina potentia productio, & excluſio finita eſt, eaque per te diuina potentia prorſus exhauritur, vt nihil vlterius in ea eiuſque virtute incluſum reſtet: ergo & diuina potentia, ſeu omnipotentia finita eſt, hoc argumento ex ſuppoſitione, quod creata de facto finita ſint, vt nunc reſpondere ſupponimus, vſi ſunt S.Thom. & Scholaſtici fere reliqui, eiſque omnibus longe antiquior Iuſtinus M. quæſt.2. Chriſtiana ad Gentil. poſt med. his verbis: *Siquidem eſt Dei potentia infinita, eius autem opera finita: eſt omnino Deus ſecundum eam, quam habet, & tamen non vtitur potentia.* Vnde rectè infert: *Deum agere quantum vult non quantum poteſt, & vti actionibus, quantum vult.* Sicut cum ipſo contend.& orat.3.ſub med. *Si Deus facit quia eſt, exactè facit quia facit: ſin facit, quia vult, ſponte facit; ſponte enim faciens, facit, quantum vult, & quantum vult: & quando vult.* Quare nec ex finitudine creaturarum omnipotentiæ finitudo deducitur: quia pauciora facit, quam facere poſſit.

3. Quod ſi, nè in hoc incidas abſurdum, aſſeris infinita, quæ poteſt, neceſſario agere, plura euidenter falſa, & abſurdiſſima incurres. Primò in quantumuis exiguo tempore cæli motus à Deo factus fuerit, poteſt fieri in minori, & minori: ſiquidem minus, & minus alligatio peragendo infinities tempus poſſibile eſt: ergo, vel fecit Deus motum cælicum omni velocitate, qua poteſt, vel fecit in non tempore, ſed in inſtanti, implicatoriè. Secundò ergo Deus fecit de facto plures, & infinitos mundos: neque adeò plures aſſignabiles ſunt, quin plures, & plures ſint poſſibiles a Deoque factibiles in infinitum: quare & eos de facto feciſſe oportet ab aduerſariis admitti: imo & ab æterno, & per ſpatium infinitè maius, non ſolum, quam videmus, ſed quam poſſimus excogitare. Quorum & mille aliorum abſurdorum vnica ſolutio eſt: fateri Deum ea, ſiue ex his, quæ poteſt, aliqua pro ſuæ voluntatis arbitrio, & libertate fieri velle, atque exequi, non omnia: ac ſubinde non ex neceſſitate operari quantum poteſt, ſed quantum vult, vt Patres reſpondent vt his abſurdis occurrant. Iuſtinus Martyr, vbi proximè verſus finem: *Quemadmodum accuſari non poteſt Deus infirmitatis potentia, quod, cum non plures, ſed vnum feciſſet mundum, deſiit facere: ſic accuſari non poteſt imperfectionis vitium, quod non, ac ſimul fuit, mundū fecit, ſed cum voluit.* Conſonat quæſt.113. Ad Orthodox. fine, & q.2. Chriſtiana ad Gent. ſub finem. *Niſi cohibita fuiſſet actio, qua mundum fecit, innumerabiles ſane fuiſſent mundi, actione nunquam ceſſante.* Athanaſ. Orat. 2. contr. Arrian. circa med. *Opifex & dici, & eſſe poteſt, etiamſi nondum opera exiſtant; Pater vero, nec eſſe, nec dici poterit, ſi non ſit illi filius, quod ſi autem curioſè inquirant: Cur Deus, cum omnino poteſtate eſt operari, non ſemper operatus ſit? furioſorum eſt iſta audacia*: quia nimirum eſt diuini conſilij, & arbitrij arcana velle rimari. Quibus id ſolum ais reſponderi poteſt, *creata, cum voluit, & eſſe voluit ſuis procreauit*: luculentiſſimè argumentum totum expreſſit Auguſtinus 11. de Ciuit. cap.5. initio, *ita queritur, cur potius tunc, & non antea factus ſit (mundus) quemadmodum quæri poteſt, cur hic potius vbi eſt, & non alibi? Nam, ſi infinita ſpatia temporis ante mundum cogitant, in quibus eis non videtur Deus ab opere ceſſare potuiſſe: ſimiliter ergo cogitent extra mundum infinita ſpatia locorum, in quibus, ſi quis quam dicat non potuiſſe vacare omnipotentem, nonne conſequens erit, vt innumerabiles mundos cum Epicuro ſomniare cogatur?* Quæ deinceps expendit, & circa finem concludit. *Æqualiter anteriora tempora per infinitum retro ſpatium præteriiſſe? nec fuiſſe aliquam differentiam, vnde tempus tempori eligendo præponeretur.*

4. Præter primam hanc naturalem demonſtrationem... eius tamen plures, cum a priori, tum ab abſurdis continentur, vt oſtendimus, ſit demonſtratio ſecunda. Nulla eſt poteſtas coniungendi, quæ, & ſi ſeorſim non repugnent, repugnant tamen coniunctim, & ſimul: eſt enim poteſtas ad coniungenda contradictoria: at, ſi Deus ſit agens naturale, & neceſſarium in operando, ac ſubinde operatur, in quantum poteſt, ac non potius ex arbitrij electione, & ſuæ libertate voluntatis eius potentia, ſeu Omnipotentia erit potentia ad coniungenda, quæ ſecundum ſe poſſibilia ſunt, coniunctim ac ſimul: ergo, ſi Deus naturaliter, & neceſſario, ſeu in quantum poteſt, operetur, nec potius ex arbitrij electione, & libertate voluntatis eius potentia nulla, & chimerica erit. Minor oſtenditur, quia motus, & quies corporis, v. g. cælorum, ſecundùm ſe poſſibiles ſunt, atq; item eius figuræ quadrata,& circularis, atq; ſub diuinâ potentiâ, eiuſq; operatione abſolutè cadunt: ac ſubinde ſi operatur Deus in quantum poteſt, ea ſimul ac eſt,& quamdiu eſt debet coniunctim operari. Dices: coniunctim repugnare, vt dicimus ea creata, ac proinde diuinæ potentiæ, & operationi, quæ ſolum circa non repugnantia eſſe poſſunt, minimè ſubiacent. Sed contra eſt, quia, etſi coniunctim repugnent; cum tamen ſecundum ſe non repugnent, nec maior diuinæ potentiæ determinatio ſit ad vnum, quam aliud: vel danda eſt Deo electio ad vnum præ alio decernendum,& exequendum, vt contendimus, vel potentia ad vtrumque coniungendum, vel impotentia ad vtrumque adhuc ſeorſim: quare & omnipotentia infinita erit deneganda.

5. Porro, quod præfatis demonſtrationibus effugium commune poſſet ab aduerſariis tentari, opportunius certamin.5. præcluderur: quare tertia demonſtratio ſit. Quia, quidquid perfectum ſimpliciter ſimplex, ſeu perfectum abſque mixtione imperfectionis eſt, Deo eſt attribuendum; vt dogma non ſolum Theologicum, ſed & Philoſophicum & lumine naturæ notum fert: atqui velle atque operari creata Deum pro ſui arbitrij electione, & libertate voluntatis perfectum quid ſimpliciter ſimplex eſt: ergo Deo debet attribui. Dixi perfectum ſimpliciter ſimplex: quia & ſi nullum attributum perfectio, ſeu bonitas in noſtra ſententia formaliter ſit, quare neque perfectum neutra, & ſubſtantiua eius vocis acceptione, bonum, & perfectum adiectiuè metaphyſice eſt, vt d.6. de Trinit. & Contrau. 1. de Deo vno oſtendimus. Minor eſt euidens, cum ex creatis entibus, quorum perfectioribus, & perfectiſſimis arbitrij libertas in volendo, & operando competit; tum etiam ex ſolutione ſubiicienda tentatis imperfectionibus contra diuinæ voluntatis, & volitionis libertatem, quas q.3. expendemus.

6. Demonſtratio quarta plures continebit, ex Dei beneficentia, & gratiis, cum naturalibus, tum ſupernaturalibus. Sublata enim poteſtate agendi, vel ſecus, pro nutu, nulla in eo beneficentia eſſe poteſt, magis quam in quouis naturali agente, igne puta, vel aqua; inde ratio omnis agendi gratias Deo ob naturalia eius, vel ſupernaturalia dona perit: tolliturque prorſus noſtra in Deum gratitudo, æquèque inepta, ac ſi igni, vel trunco gratias haberemus, ageremuſque, docte enim Anſelmus 2. *Cur Deus homo* c.5. init. *quomodo noſtram ſine vllo bonum ſalutem eius gratia, ſi nos ſaluat neceſſitate*: ni inquit, ſua ſe voluntate, & arbitrio benefaciendi neceſſitati ſubdat, nulla alia re ad beneficia præſtanda neceſſitatem imponente. Tunc enim, *ſe ſponte neceſſitati benefaciendi ſubdit, nec inuitus eam ſuſtinet, & tunc vtique beneficij gratiam meretur maiorem. Non enim hæc eſt dicenda neceſſitas, ſed gratia: quia nullo cogente illam ſuſcepit, aut ſeruat, ſed gratis.* Vnde etiam Richardus Victorin. 6. de Trinit. negat in ſpontanea, ac ſumme voluntaria Spiritus ſancti proceſſione per amorem, gratiam, & beneficium inueniri, *quod enim eſt ex ſola operatione gratis pro Authoris beneplacito, poteſt eſſe vel non eſſe.* Huc etiam ſpectat preces, vel orationes ad Deum, oblationeſque, & ſacrificia pro bonis ab ipſo obtinendis, & auertendis malis naturæ ductu apud omne hominum genus quouis tempore conſueta vt ſtolida eſſe exterminanda; ſi ſemel à Deo libertatem de his ſtatuendi atque operandi auferamus; vt diximus cert.2. num.2.

CERTAMEN

CERTAMEN V.

Demonſtrationum priorum effugium explicatione libertatis diuinæ contrà nonnullos Thomiſtas Recentes præcluſum.

1. PORro prioribus demonſtrationibus reſpondere aliquis poſſet ex dictamine intellectus de harum rerum (ſub hac determinata menſura, ac non alia) conuenientia ad finem intentum res has determinatè, nec plures, neque alio tempore, aut ſpatio à Deo producendas determinari. Verùm in totidem rebus ſolo numero diuerſis eadem conuenientia ad finem intentum, nempè gloriam Dei, eiuſque oſtenſionem, vt hi volunt, & in pluribus mundis longè maior, maiorque, ſi, vt poteſt, rebus ſpecie perfectioribus eos compoſitos crearet. Ergo dictamen illud erroneum eſt: quare à Deo relegandum, fatendùmque æquam imò maiorem in aliis rebus conuenientiam ad eum finem proponi: pro ſola autem libera electione voluntatis, & arbitrij diuini hæc quæ produxit, præ aliis, quæ etiam per iudicium reproducere licerent, decreuiſſe, & prorſus liberè creaſſe.

2. Sed ſolutio innititur doctrinæ Bannez 1. p. quæſt. 19. articul. 10. dub. 2. poſt ſolutionem argumentorum documento 3. & paragraph. *Primum eſt* & paragraph. *iam verò viam tuendæ libertati* poſita ſua phyſica antecedenti prædeterminatione præmunientis, vt conſtat ex collatione eius cum doctrina, quam de libertate creata ſcripſit art. 8. concl. 2. fine, quæſt. 23. art. 3. paragr. *de hac difficultate*, & paragraph. *ſequenti*, atque alibi, cuius etiam arte, & conſilio eodem eius quoad phyſicam prædeterminationem aſſeclæ de libertate agentes diuina vſi ſunt. Cabezudo quæſt. 2. de auxil. fine, & 3. part. quæſt. 62. fine pag. 175. collata cum pag. 154. colum. 2. Aluarez 3. de auxil. diſput. 22. num. 36. fine pag. 206. iuncta eius doctrina diſput. 92. numer. 11. Ledeſma quæſt. vnde auxil. art. 10. dif. 1. pagin. 210. diff. 1. pag. 212. Aſſerunt itaque eam ſolum libertatem Deo erga creata opera conuenire, quia de eis, & ſi cognitis non neceſſariò connexis cum fine; ſed de ſe indifferentibus, iudicat tamen ordinabilia ad illum eſſe; imò & eſſe ordinanda dictamine practico, quo nimirum, tanquam imperio, diuina volitio determinatur neceſſariò ad decernenda, & creanda, quæ creat: ſcilicet, ne tantopere neceſſitatem antecedentem decreti diuini efficacis erga creati arbitrij operationes eius libertati aduerſas conqueramur: cum eandem cum libertatis diuinæ primatu, videamus apud ipſos amicè fœderari.

3. Sed hanc Thomiſtarum doctrinam impugnant primo omnia ſcripturæ, & Patrum teſtimonia, quæ indifferentem diuinæ voluntatis ad hæc præ aliis creatis decernendis, edendiſque cauſantur, vt hæc nec plura, nec pauciora, neque alia, neque alio loci, & temporis ſpatio decreuerit, ac produxerit, produceretque alia ſi vellet, quæ lectione ſola, nullaque alia ponderatione egent. Hæc autem doctrina atque ipſi innitens ſolutio: non in Dei voluntate, ſed in iudicij illius dictamine indifferentem poteſtatem contra ea omnia apertiſſima teſtimonia formaliter conſtituit. Patet, quia ſoli iudicio de indifferentia creatorum ad finem à Deo intentum tribuitur indifferentia; ſolique dictamini practico, ſeu imperio determinatio ad creata præ aliis decernenda à voluntate diuinâ; quare tota ratio decernendi, & exequendi hæc præ aliis determinatè illud dictamen determinatum ſeu imperium eſt: ac proinde Patrum ratio, quia voluit, nequit dari; ſed potiùs ita voluit, & fecit, quia iudicio, & dictamine illo imperauit.

4. Idcircò ſcholaſtici reliqui in ſcripturam, & Patres obſeruantiores, ac religioſiores, abſolutè negant, *Deum ex neceſſitate velle, ad extraue agere.* Magiſter in 1. d. 43. per totam, & cap. vltim. ante med. concludit: *fateamur itaque Deum plura poſſe facere, qua non vult: & poſſe dimittere, quæ facit &c.* Quod deinceps ex ſcripturâ confirmat conſequens ſibi d. 44. plura ſcribit in eandem ſententiam. Supponit d. 45. paragr. *Hæc itaque* & paragraph. *voluntas*; & expreſſius in 2. d. 25. paragraph. *ſed aliter*: vbi ait: *Dei liberum arbitrium dicitur eius ſapientiſſima, & omnipotens voluntas, qua non neceſſitate; ſed libera voluntate omnia facit prout vult*: in quod placitum cùm eius interpretes tùm Theologi reliqui conſpirant, Alex. 1. p. quæſt. 22. memb. 2. & 3. Albert. qu. 77. memb. 2. & 3. quæſt. 79. memb. 2. d. 1. part. 2. & 3. S. Thom. quæſt. 19. art. 3. fine corporis, & ad argument. art. 10. quæſt. 46. art. 1. corp. & art. 2. corp. cont. Gent. cap. 23. & 26. Dei voluntatem eſſe ad vtrumlibet defendit. S. Bonauentur. in 1. d. 44. tota, maximè art. 2. d. 45. art. 1. quæſt. 2. Henricus ibi quæſt. 3. & 4. quodlib. 5. quæſt. 4. quodlib. 8. quæſt. 4. 5. & 9. egregiè Scotus in 1. d. 8. quæſt. 4. paragraph. *Ad argumenta pro opinione*, verſu *& cum dices* d. 39. paragraph. *iuxta prædicta* d. 44. quæſt. vnic. d. 45. quæſt. vnic. corpo. Durand. in 1. d. 43. quæſt. 4. num. præſertim. 5. Deum alia à ſe non neceſſitate; ſed ex indifferenti poteſtate voluntatis velle, & nolle & conſequentia d. 45. quæſtion. 1. Argent. d. 44. q. 1. quatuor art. d. 45. q. 1. n. 7. art. 2. ante concluſ. 2. Carthuſian. in 1. d. 8. quæſt. 4. poſt med. §. *Ad vltimum duo* d. 43. quæſtion. 3. d. 44. quæſt. 1. & 2. d. 45. quæſtion. 4. Vdalricum referens ex 1. ſumm. Marſil. d. 42. 43. & 44. quæſtion. vnic. Richard. d. 45. art. 2. quæſtion. 3. corp. & ad argumenta. Ægid. apud Maior. d. 44. quæſt. 1. & 3. ipſum ſecutum Aureol. d. 44. art. 5. prop. 2. Henric. quodlib. 2. quæſtion. 4. & de æternit. mundi quæſt. 4. Serra 1. cont. Gent. cap. 82. lib. 2. cap. 26. Capreol. citatis d. 43. quæſt. 1. art. 2. multis Concluſ. d. 45. quæſt. 1. art. 2. Caiet. & interpretes alij ad quæſtion. 19. art. 3. & 10. ad quæſt. 25. art. 5. Noſtri omnes Suarez d. 30. Metaph. ſect. 16. & relect. citat. Molina ad q. 19. art. 3. & 4. d. 1. & 2. Valent. ſua qu. 19. punct. 4. aſſert. 2. Vaſquez d. 79. & 80. Ruiz de volunt. d. 7. ſect. 3.

5. Horum Catalogum prolixum tranſcribere ex noſtro Ruiz ſect. 4. non recuſaui, vt videat lector quot, quantiſque doctoribus, nec ſolum ſcripturæ, & Patrum teſtimoniis aduerſentur, vt difficilem atque arduam, ipſis fatentibus, opinationem de ſuis efficacibus decretis, & antecedentibus prædeterminationibus humanarum actionum tueantur. Sed eos iám à ratione adoriamur; illa tamen miſſa, quam ex euerſione libertatis arbitrij ex quauis neceſſitate antecedente ad ipſius exercitium fuſiſſimè pro libertatis noſtræ iure contra eoſdem tuendo perſequebamur ſuperiùs, nè eadem repetamus. Primò arguo: quia in hac doctrina intentio finis præſupponitur cum ad iudicium de indifferentibus obiectis de ſe ad finis conſecutionem, & ad dictamen illud practicum, ſeu imperium intellectus, vt ex propoſitis cunctis ordinabilibus ad illum hæc præ aliis de facto ordinanda neceſſario ſint, & infallibiliter per voluntatem diuinam & ordinentur ac producantur. De illa igitur intentione præſuppoſita (quem actum intellectus eſſe negabis, & voluntatis eſſe fateberis) rogo an ea intentio ad iudicium indifferens de ordinabilibus cunctis ad finem intentum, & dictamen ſubſecutum de his præ aliis de facto ordinandis ſit ex ſimilibus iudiciis indifferenti, & dictamine practico habita necne? ſi ex eis habita ſit in infinitum abibitur: nam alia intentio præcedet finis, de qua quæſtio rurſum erit. Sin vero abſque eis iudiciis concepta illa intentio ſit libera intentio, & actus voluntatis diuinæ eſt: quare voluntatis diuinæ libertas, non quidem iudicio, ſeu dictamine illo conſtituetur, exercebiturue, ſed ſola indifferenti voluntatis diuinæ poteſtate ad vtrumuis: indeque eius exercitio concepti à Deo actus, ſeu intentionis illius: quare, & reliqui voluntatis diuinæ actus ab indifferenti eius intrinſeca poteſtate abſque eiuſmodi dictamine, & imperio intellectus potuerunt haberi.

6. Dices: intentionem illam præſuppoſitam eſſe finis neceſſariò amati à Deo, nempe Dei ipſius, qui omnium actuum voluntatis, & operationis ad extra finis

nis eſt : quare nec iudicio indifferenti , nec dictamine practico opus ad illam intentionem eſſe, vt determinetur, cum ſatis ab obiecto ipſo determinetur. Contra tamen eſt : quia (vt mittam Deum neque finem cui eſſe ſui erga creaturas amoris , neque id ex ſcriptura bene penetrata probari, eſſeuè à ſapientioribus ſcholaſticis intentum , vt oſtendimus d. proxima , ne ſono vocum aduerſarij ſe protegant) finis qui à Deo ſibi ex intentione volitus eſt ſuæ perfectionis , & maieſtatis creaturis oſtenſio , earumque ob illas , ita ipſis manifeſtatas , Deo exhibenda laus , cuius efficax ſaltem , amor , & intentio libera prorſus Deo eſt , qua , ſicut anteacta æternitate abſtinuit , potuit abſolutè in æternum abſtinere , vel ergò , vt hoc liberè intenderet ſibi , determinatiuo dictamine , ſeù imperio intellectus Deus opus habuit , vel ſecus. Si primum : incidis in infinitum proceſſum in quem te diſcurſus noſter cogebat ; ſi ſecundum : admittis voluntatem diuinam ex indifferenter propoſita gloria, & honore ſuo à creaturis exhibendo intrinſeca ſua ad vtrumvis poteſtate abſque vllo dictamine , & imperio intellectus ipſi formaliter extrinſeco , determinari , ac ſubinde non in hoc , ſed in mera intrinſeca voluntatis diuinæ , & indifferenti obiecti eius propoſitione , tanquam conditione ; vt illud proſequi poſſit , vel omittere , diuinam libertatem conſtitui , vt cum ſcriptura , & Patribus contendimus : & miraculi ſanè inſtar eſt , dictaminis illius , ſeù imperij intellectus antecedentem natura omnem libertatis vſum neceſſitatem ad libertatis diuinæ conſtitutionem ab hiſce doctoribus aduocari : cum aduenetitia quæuis , extrinſecus etiam , neceſſitas adæquatè etiam formaliter conſtitutæ libertati , & poteſtati indifferenti ad vtrumvis voluntatis contradicat , vt citato loco fuſiùs oſtendimus.

7. Arguo ſecundo : vel poſito iudicio indifferenter proponente creare , quæ ad gloriam ſibi extrinſecam creauit , quia ordinabilia , & apta eſſe ad eum finem conſequendum , licet non vnicè , & connexè cum eius finis intentione , & aſſecutione , quem alia quæ omiſit poſſe à ſe æquè , imò & aliquibus perfectiùs , obtinere neceſſitatus manet ad dictamen illud practicum , ſeu imperium intellectus de his , quæ de facto creauit , ordinandis de facto ad eum finem : vel non manet ad illud neceſſitatus ; ſi manet neceſſitatus (præterquam quod pugnat neceſſitatum manere ad hoc iudicium ex cognitione , & iudicio illo , de æqua imò maiori conuenientia alterius ad eum finem conſequendum) ergo habet etiam hoc iudicium *neceſſe eſt ordinari ad eum finem ea ſolum , quæ de facto ordinanda ſunt* , ſiquidem ea veritas indefectibilis , & infallibilis in tua hac doctrina : ergo & habet hoc etiam iudicium : *alia omnia præter creanda de facto non poſſunt ordinari ad eum finem.* Patet : quia in illa prima continetur hæc : impoſſibile eſt alia præter de facto ordinanda ad eum finem ordinari : quod ipſum eſt alia omnia præter creanda de facto ordinanda ad eum finem non eſſe , neque ordinabilia ; ſed potius non ordinabilia ad ipſum à Deo iudicari : quod iudicio illi , quod ſimul cum dictamine ſequenti hi Authores ponunt , contradicit : ac ſubinde doctrina eorum contradictoria ſimul inuoluit.

8. Iam verò , ſi dictamen illud practicum ſeu imperium de faciendis & ordinandis de facto non oriatur , neceſſario ex iudicio illo indifferenti de ordinabilitate ad eum finem intentum omnium tàm quæ de facto ordinantur , quam cæterorum , quæ iudicio illo ordinabilia , atque ordinari poſſe proponuntur Deo : ergo liberum Deo , & contingens prorſus eſt poſita intentione efficaci finis , & iudicio illo indifferenti dictamen practicum , & imperium de ordinandis de facto ad eum finem , quæ de facto ordinauit , vel de non ordinandis de facto ; imò verò dictamen , & imperium de aliis de facto ordinandis. Vnde ergo determinatur ad hoc dictamen , & imperium de his potius , quæ de facto omiſit ? non ex conuenientia obiectiua , quæ in pluribus omiſſis non æqualis modo , ſed maior longe eſt ad finem intentum : neque ex iudicio indifferenti vtriuſque conuenientiam , vt eſt æqualis , & maior in omiſſis : ergo determinatio libera , qua hoc imperium , & dictamen , de ordinandis de facto , & ordinatis ad finem intentum prouenit à poteſtate indifferenti voluntatis & arbitrij diuini : vt nobis contingit ad aſſenſum iudicio ex ſolum probabilibus , & quandoque minus probabilibus deducto. Ac proinde toto tuo iſto motu, & falſo machinamento tandem concedes , quod illo refugiebas : nempe , poteſtatem ad vtrumvis intrinſecam formaliter diuinæ voluntati eſſe vtroque extremo ſiue contrarietatis , ſiue contradictionis per iudicium indifferens illi applicito. Ni malis intellectui diuino eam poteſtatem indifferentem tribuere , vt voluntati diuinæ , contra totam Philoſophiam, & Theologiam obſtinato neges.

9. Et ſane hæc voluntatis Diuinæ intrinſeca indifferenti poteſtate ad vtrumvis extremum propoſitum facile , ac ſine iniuria nec per dictamen , & imperium , arbitrio Diuino inducta res ipſa diuinæ libertatis intelligitur : quæ eo poſito percipi nequit , in quod hac ratione inductos Thomiſtas magis mireris. Deus eſt actus puriſſimus , ac perfectiſſimus actus : ergo nequit habere aliam perfectionem ab ea , quam de facto habet. Probatur conſequentia : quia , ſi aliam poſſet habere maneret in potentia , ſeu potentialitate ad illam, quam de facto non habet : ac proinde non eſſet actus purus in perfectione ſua ; at , ſi eſſet poteſtas indifferens in voluntate ad volitionem mundi creati , & nolitionem creandi illum vltra iudicium indifferens, quod de facto , & neceſſario habet , deficeret perfectio nolitionis : ergo non eſſet actus perfectus purus , ſine miſtione potentialitatis ad perfectionem nolitionis illius. Sed inſtatur argumentum ni dictamine illo practico , ſeu imperio de creandis , & ordinandis , ac ordinatis de facto ad quod poſito etiam iudicio indifferenti , vt oſtendi numer. 8. ni duo iudicia contradictoria admittant in Deo , quæ poſitiua imperfectio eſt. Inſtatur ſecundò : quia , in quocunque poteſtatem habendi dictamen practicum conſtituant , negare nequeunt Deum poſſe abſolutè creare alium mundum , & habere practicum dictamen de illo creando , quod de facto non habet , iuxtà hanc ſuam doctrinam (ni à fide hæreticè aberrent) & ſuum hoc argumentum contra ipſos recurrit. Tertiò tangit argumentum difficultatem communem omnibus de decretorum conſtituenda libertate. Quartò quoad actualitatem perfectionis nil præſtat , cum tota perfectio , & bonitas , ſicuti , & entitas diuina metaphyſica formaliter metaphyſicè in eſſentia diuina ſit : quæ quouis actu voluntatis diuinæ æquè , iure identitatis cum ipſa , ipſum æquè bonum , & perfectum adiectiuè conſtituit , ac ſi alius conceptus à Deo loco illius fuiſſet : quare nihil perfectionis actualis minuitur , augetur , aut variatur Deo alterutrius acceſſu , nec Deus magis perfectus actu & abſolutè eſt : cum totam perfectionem ſuam in eſſentia ante omnem actum , attributum , & perſonalitatem habeat , vt oſtendimus controuerſ. de Trinitat. diſtinct. 6. quæſtion. tertia & controuerſ. 2. de Deo vno.

CERTAMEN VI.

Abſoluta diuinæ voluntatis libertas de Fide aſſerenda eſt.

1. QVoad rem ipſam probata eſt cert. 2. & 3. ſed quoad nomen abſolutæ libertatis probanda hic reſtat. Nam etſi Dei voluntas quæcunque fecit , facturuſque eſt liberè, abſolutè & velit, & tempore, pro quo vult, producat, nonnulli tamen Theologi innominati à noſtro Ruiz d. 7. ſect. 1. n. 3. quia abſolutæ libertatis nomine volunt ſignificari proprietate ſerm. libertatem etiam ad peccandum, quæ Deo repugnat, vt q. 2. videbimus, qua poteſtate ad peccandum deficiente videtur in Patrum phraſi abſolutam ſiue abſolutè libertatem , & arbitrium dici minimè poſſe aiebant. Plura ad eam phraſim ex patribus conformandam ,

Patrum

Digitized by Google

Patrum teſtimonia recitat Ruiz noſter d. 8. ſect. 1. ex Sancto Petro apud Clementem Rom. 3. Recognitionum prope medium, ex Clemente ipſo epiſtol. 3. de Officio Sacerdot. & Clericorum col. Irenæo lib. 4. cap. 71. & 72. maximè init. & poſt med. Iuſtino in. Apolog. 1. ad ſenat. propè med. & 2. ad Imper. Damaſceno 2. de fide cap. 12. circa med. Moyſes Barcepha Syrus comm. de Paradiſo p. 1. cap 8. Philon. Carpath. in Catena ad id: *Terribilis ut caſtrorum*. Hieronym. comm. ad Phil. in id *ſine Conſilio autem tuo* & 2. aduerſ. Iouinianum longè à med. laudato ab Auguſtino cap. 5. de natura & gratia.

2. Hæc teſtimoniorum claſſis ſolum contendit contra aliquos, vel accuſantes Deum, vel inquirentes rationem, cur Deus hominem potentem peccare, ac non potiùs neceſſitatum ad bonum, ac virtutem exercendam condiderit; Eamque rationem Patres citati reddunt vnanimes: quia, ſi ex neceſſitate, ac non ex libero arbitrio virtutis opera colerent, neque boni eſſent neque honeſte operarentur, nec laudem, nec præmium mererentur, quod certiſſimum in Philoſophia eſt. Ex hoc autem minimè infertur poteſtatem indifferentem voluntatis ad bonum & malum, ità ad abſolutam denominationem libertatis, & arbitrij proprietate ſermonis requiri, vt qui reliqua præter peccatum facere poſſet pro libero, vel omittere, arbitrium, & libertatem abſolutè habere non diceretur; ſed ſolum dici eum non poſſe habere libertatem ad peccandum, ſed neque habere abſolutè libertatem ad honeſtum, ſeu bonum formaliter, neque ad operum, ex obiecto etiam, honeſtorum laudabilitatem, & meritum. Aliò teſtimonia duci poſſent, vbi ſpeciem maiorem difficultatis præ ſe contrarios ferrent.

3. Secunda teſtimoniorum pro ea Patrum phrasi claſſis eſt Irenæi citato cap. 72. poſt medium. Iuſtini citata Apolog. 2. ad Imperat poſt medium aientum, poſſe hominem peccare, ne ad bonum, vt quadrupedes, & irrationalia, & libero arbitrio carentia ageretur & iret: quare ea ſublata poteſtate ad peccandum ſublatum iri abſolutè arbitrium ſupponunt, ſicuti Bernard. de grat. & lib. arbitr. ſub medio. & ſerm. 81. in cant. circa med. & Baſil. homil. 9. *quod Deus non eſt author malorum*. Nyſſ. orat. de mortuis poſt med. Hieronym. proximè, & epiſtol. 146. ad Damaſcen. verſus fin. auferendam ab homine imaginem, & ſimilitudinem Dei quæ in arbitrij libertate eſt, & libertatis dignitatem, ſi peccare non poſſet aiebant, quod extremum ſcribit etiam Tertull. 2. contra Marcionem cap. 6. & 7. ſub init. Vnde ea poteſtate peccandi libertatem arbitrij noſtri interunt. Auguſtin. de vera Relig. cap. 4. med. Epiphan. hæreſi 16. poſt med. Origen 1. Periarch. cap. 1. à med. quibus & ſibi conſtans Nyſſenus Orat. Catechet. cap. 5. poſteriori parte, & preſſius cap. 31. init. poſita neceſſitate ad bonum, & impotentia ſubinde peccandi, *vbi eſt ergo arbitrij libertas? vbi virtus?* His autem omnibus reſpondet Ruiz citatus à numer. 21. ad eſſentiam libertatis in communi potentiam peccandi minimè pertinere: quare nec ad abſolutam proprietate ſermonis libertatis denominationem; pertinere autem ad eſſentiam libertatis imperfectæ, nimirum creaturæ eſſentia ſua defectibilis; quare rectè Patres ex impotentia naturali peccandi in homine, aut Angelo, quæ creaturæ ſunt, intuliſſe eos arbitrio, & libertate carituros, imò & eſſentia ſua: vnde infert Deum non poſſe condere creaturam rationalem, & liberam ad bonum neceſſitatam impotemque mali.

4. Sed quidquid de hac doctrina, (quæ alterius eſt loci) ſit ad eam nos præfata teſtimonia non cogunt. Agebatur enim in eis circa ſubiectam materiam libertatis ad bonum, & malum: quam ad malum malè nobis à Deo conceſſam in creatione hæretici blaſphemabant, & quo pacto & ratione benè nobis, aut Angelis conceſſa à Deo, quia aliter condere nos poſſet, vel natura, vel miſericordia ſua, nempe ad bonum neceſſitatos, atque impotentes ad malum, alij dubitabant: ergo ex materia limitatur ſenſus Patrum, qui libertatem humanam, aut Angelicam pro ratione aſſignant, vt contextus docet: omnes enim eò deueniunt, tandem, vt operum noſtrorum honeſtas, ac meritum abſque libertate ad bonum, & malum ſeruari nequeat: de qua ſcripturæ ſolummodo loquuntur: quia ea ſolum moribus noſtris inſtituendis, nobiſque à prauitate, & peccato deterrendis, quod Spiritui ſancto in ſcripturis præcipuum inſtitutum, ſatis foret: quare, & ſcripturarum phraſi, & occaſione Patribus oblata, & ſi arbitrium abſolutè, & voluntatis libertas peritura nobis in ſuis argumentis, & rationibus foret, non abſolutè talem perituram ex neceſſitate hominis condici ad bonum, & impotentia ad peccandum, ſed ſolum in materia ſubiecta vitij atque virtutis conuincit.

5. An verò creatæ libertas voluntatis intrinſeca ità indiuiſibiliter eſſentia ſua feratur in obiecta omnia, vt ex eo, quod in aliqua ferri nequeat, verbi gratia, in peccatum, eius intrinſeca libertas abſolutè non maneret, nequit, ex eis teſtimoniis firmiter deduci: quia de eo, neque obiicientes, neque dubitantes, neque reſpondentes Patres curabant; ſed ſolum cur nos non creauerit neceſſitatos ad bonum, & impotentes ad malum? ſiue id per intrinſecam naturæ, & voluntatis potentiam, ſiue dono Dei ſuperaddito fieret. Potiùs contra de impotentia per donum ſuperadditum locutos: nemo enim Patrum ad naturæ deſtructionem, cui poteſtas arbitrij identificatur, ac ſubinde ad implicationem manifeſtam quod natura noſtra crearetur, & non crearetur, recurrit: quinimo & hominem ità à Deo condi potuiſſe omnes cum hæreticis obiicientibus ſupponunt: nihiluſque nos abſque alia neceſſitate ad bonum à Deo eiuſque diſpoſitione illa conditos eſſe, vt videre eſt in Auguſtino citato capit. 14. de vera relig.

6. Cum autem Nyſſenus orat. pro mortuis ait dignitate arbitrij priuandum impoſita à Deo neceſſitate ad bonum his verbis. *Nam, cum Deo ſimilis, beatuſque ea re* (dignitatem appellatat) *eſſet homo, quod libera præditus erat voluntate; ſi neceſſitate aut eum ad aliquid impuliſſet, eo ſpoliaſſet ipſum dignitate.* Verum ſpolium illud non ſtrictè vſurpat, ſed pro viſus neceſſaria defraudatione, & potentiæ impedimento addito quod in æſtimatione morali tantumdem, atque in potentia ſit quod clarius expreſſit Tertullianus 2. contra Marcion. citato ſub init. *Si enim ſemel homini permiſerat, arbitrij libertatem & poteſtatem; vtique fruendas eas ex ipſa inſtitutionis authoritate permiſerat: quis enim hoc non præſtat ei, cui quid ſemel frui præſtat, vt pro animo & arbitrio ſuo fruatur. Igitur conſequens erat, vti Deus ſecederet à libertate ſemel conceſſa homini: id eſt, contineret in ſemetipſo, & præſcientiam, & potentiam ſuam, per quas intercesſiſſe potuiſſet, & quominus homo male libertate ſua frui aggreſſus in periculum laberetur. Si enim intercesſiſſet, reſcidiſſet arbitrij libertatem, quam ratione, & libertate permiſerat.* Vbi reſciſſio deſtructionem libertatis iam conceſſam non ſignificat, ſed eius impedimentum antecedens per præſcientiæ, & potentiæ ſuæ interuentum, inductam ſemel conceſſæ à Deo libertati.

7. Eodemque ſenſu explicari facile, & rectè poſſent cæteri Patres aſſerentes ea neceſſitate ad bonum Dei ſimilitudinem, & imaginem aboleri: id eſt, quoad eam partem libertatis ad bonum, quæ præſtantiſſima hominis libertas & dignitas, & Dei imitatio, & imago eſt, vt aiebat. Hieronymus, citatus ex commentario ad Philephonem obliterandam, ſeu obuelandam non abradendam: cæterum qui libertas noſtra ad peccandum vndecumque proueniat, nos ad Dei, qui libertatem ad peccandum non habet, imaginem abſolutè, nedum digniſſimam, conſtituit? quo etiam pacto obvelandam in nobis Dei imaginem, ex neceſſitate antecedente ad bonum, atque antecedente ſubinde impeccabilitate verum habeat? quandoquidem perfectiſſima Dei in genere moris libertas in eius antecedente impeccabilitate conſiſtit. Reſpondeo autem ex optima Ruiz doctrina relata n. 3. perfectam imaginem diuinorum, quæ in creaturis reperitur ad amuſſim, vt aiunt, & omnimodam æqualitatem eſſe non debere, ſed pro creaturarum capacitate, quas ad æqualitatem Deo

Digitized by Google

ſimiles, atque eius imagines eſſe cum creaturæ prædicato repugnat. Sic tempus, & vbi creatum æternitatis, & immenſitatis imagines, & ſimilitudines, nec tamen ſiue tota, ſiue durationis terminum neque partium diuiſionem, diſtantiam & ſucceſſionem excludunt, quæ è conceptu ſuo Dei æternitas & immenſitas abiiciunt; ità etiam libertas moralis Dei ad bonum perfectiſſima potentiam reiicit peccandi, quia diuina, nulliſque morali fœditati obnoxia eſſe debet; cui tamen nobiliſſimæ excellentiæ ſimilis, & imago eſt creatura libertatis in genere moris participatione: quæ tamen in ipſa cum impotentia abſoluta peccandi, & neceſſitate ad bonum eſſe in creatura nequit.

8. Eapropter cenſeo: nullam creaturam rationalem cum impotentia intrinſeca, & eſſentiali peccandi ſalua illa præſtantiſſima imagine creari à Deo potuiſſe: quia id Dei proprium eſt: & quia non ſaluaretur libertas creata voluntatis, quæ eſſentia ſua omnis boni vel mali repræſentati, tam phyſici, quam moralis, vel fugiendi, vel proſequendi poteſtas eſt. Sed neque cum iure & exigentia naturali qualitatis, ſeu doni, quo impeccabilis, iure neceſſitata ad bonum reddatur. Id enim eſſentiali libertatis creatæ conceptui ſaltem illatiuè contradicit. Addo neque à Deo donum poſſe voluntati creatæ ſimul cum libertate gratuitò, & abſque vllo naturali iure, & debito concedi; quo vniuerſim ad bonum neceſſitata quo ad ſpeciem, atque peccandi impos antecedenter reddatur, quia decretum huius doni alluſorium decretum aliud de creatione creaturæ cum libertate Deo indignum redderet, & repugnans, vt bene Tertullianus recitatus num. 6. quod autem Deus, quoad aliquod bonum dono aliquo ſupernaturali pro hac, vel illa occaſione determinet, ac ſubinde ad peccatum oppoſitum impotem reddat, nulla eſt repugnantia.

9 Imò neque in eo quod poſt viam in Patria Beatos ad bonum, quoad ſpeciem determinatos, & mali impotes viſione beata antecedenter conſtituat. Id enim non dono phyſicè determinante impellenteque ex parte voluntatis ad bonum, ſed ex parte obiecti, quod clarè viſum exteris vim motiuam ad malum impedit, vt eligi præ Deo viſo poſſint: id quod intrinſecæ voluntatis poteſtati ad vtrumvis extremum minimè aduerſatur; ea ſiquidem circa ea quæ, vt repræſentantur mouere vtrimque intentionaliter obiectiuè poſſunt, ac ſubinde eligibilia ſunt, indifferens poteſtas eſt, non autem inter extrema, quorum alterum in præſentia alterius mouere obiectiuè nequit: ac proinde neque eligibile præ alio repræſentatur; quo autem pacto in nobis viatoribus determinatio ad alterum ex actibus bonis ſpeciei eiuſdem omninò etiam in bonitate æqualibus & in Beatis libertatem, honeſtatem alterius ex illis electi non impediat; impediat autem determinatio ad bonum quoad ſpeciem, potentiam, & libertatem ad peccandum: ac rurſus qua ratione tam in Deo, quam in Beatis cum determinatione antecedente ad bonum quoad ſpeciem, in huius actus, qui de facto ab eis exercetur libertas, & honeſtas ſeruetur diſputatione poſtrema de moralibus Dei virtutibus agentes explicabimus.

Nunc concludo Deum, & re, & ſermonis proprietate, eiuſque voluntatem abſoluta libertate, & arbitrio gaudere; etſi ad peccandum impos prorſus antecedenter ſit; quia abſoluta libertas in communi, etiam moralis potentiam antecedentem ad peccandum proprietate ſermonis formaliter non claudit: etſi eam creata moralis libertas formaliter includat vti ex hactenus dictis claret, ampliuſque ex dicendis iam quæſt. 2. clarebit: ergo abſolutè proprietate ſermonis dictam voluntatis ſuæ libertatem, & arbitrium in Scriptura, & Patribus aſſertam Deo competere certum, ac fidei dogma cenſemus, vt initio certaminis præfiximus.

QVÆSTIO II.

De vtraque libertatis Dei magnitudine.

Duplex in rebus magnitudo reperitur: altera intenſionis in nonnullis, extenſionis verò altera. Horum neutram proprietate ſermonis reperiri phyſicè in Deo, eiuſque libertate poſſe certum æquè omnibus eſt, atque ipſum phyſicè, tam extenſiuè, quam intenſiuè indiuiſibilem eſſe: imo in noſtris veriſſimis principiis de indiuiſibilitate homogenea cuiuſuis prædicati diuini, nec metaphyſica intenſiua, aut extenſiua magnitudo formalis poteſt admitti; ſed ſolum virtualis, & quæ proinde virtutis magnitudo & quantitas ab Auguſtino, aliiſque Patribus & Theologis nominatur, atque in ordine ad extrinſecos terminos, & obiecta diuinorum attributorum explicari à nobis ſolummodo poteſt: vti patet in omnipotentia & ſcientia Dei, quarum magnitudo extenſiua, & intenſiua quantitate non molis, ſed virtutis cæteris præcellens ex eo intelligitur, quod ad infinities plura poſſibilia, & obiecta quam creata quæuis potentia extendatur: igitur, vt quæſtioni exactè reſpondeamus, ad quænam obiecta, ſiue in genere, ſiue in ſpecie, ſiue in indiuiduo, diuina libertas extendatur examinandum hic erit. An ad peccatum, aut ad minus bonum comparatione optimi, ſeu perfectioris? & an ſtante erga bonum, quoad ſpeciem determinatione, & antecedenti impeccabilitate ſit nihilominus extenſiuè diuini arbitrij libertas maior. De quo in præſenti; de libertate ad optimum quæſt. 5.

CERTAMEN I.

Circa quoduis obiectum ſit diuina libertas intenſiuè maior creata libertate eſt: imò & extenſiuè maior abſolutè eſt, etſi peccare (vt reuera nequit) non poſſit.

1. PRæfixa de longè maiore, & intenſiuè quaſi quantitate virtutis libertate diuinæ voluntatis quam voluntatis creatæ, circa quoduis obiectum vtraque verſetur, communis cunctis Philoſophis Deum vnum agnoſcentibus, & Theologis Catholicis eſt nemine diſputationis adhuc gratia dubitante: quare ab vniuerſis ſuppoſita potiùs, quam diſputata, aut ex inſtituto aſſerta. Nihilominus rationes breui perſtringam, ne aliud poſt hac (vt hominum ingenia ſunt mobilia) dubium ſubeat. Prima quia quidquid diuinum eſt perfectiſſimum in ea linea, & genere eſſe debet, vt de omni prædicato diuino cuiuſuis generis, & lineæ conſtat. Ergo libertas Dei, ac ſubinde diuina, ſummè perfecta in linea libertatis erit. Secunda ratio: quia eſt libertas à ſe, & non ab alio, ſicut libertas creaturæ: vnde hæc limitatæ perfectionis, diuina autem illimitatæ perfectionis eſſe debet. Hæ rationes & affines aliæ ſummæ perfectioni diuinorum quorumque prædicatorum communes. Tertia pro ſumma perfectione diuinæ ſpeciatim libertatis, eſt independentia diuinæ libertatis in actu primo à libertate creata, etiam in actu primo, atque huius, in actu etiam primo, dependentia ab illa, atque etiam in actu ſecundo & operatione: ratione cuius creatæ libertatis exercitium, & operatio in manu Dei eſſe dicitur, cum ob concurſus liberam præparationem, tum, vel maximè, ob cogitationum, quibus de facto voluntas creata conſentiat in materia quauis, & ſine quibus non conſentiret, & ſi cum aliis poſſet, liberam Deo diſpoſitionem & collationem: quod dominium ſupremum poteſtatis, & libertatis diuinæ conſtituit, etſi in con-

curſu

Digitized by Google

curſu ad conſenſum, & operationes noſtras vitales, & liberas æque, & inuicem Dei, & noſtræ connexæ voluntates ſint.

2. Vt autem quoad extenſionem diuinæ libertatis de ipſius præcreata maioritate, vel minoritate difficultatis, & dubitandi ratio clareſcat Catholicum dogma de Dei impeccabilitate ſtatuendum imprimis eſt: id quod ex illo Chriſti ad eum, qui ipſum Magiſtri boni nomine compellebat reſponſo à tribus Euangeliſtis notato Matth. 10. num. 17. *vnus eſt bonus Deus*. Marci 10. 17. *Nemo bonus, niſi vnus Deus*. Luc. 18. num. 19. *Nemo bonus, niſi ſolus Deus*. Ad quæ loca ab Arrianis obiecta, vt Chriſtum à Deitate, & bonitate excluderent, reſpondebant Patres omnes Deum ſolum natura bonum eſſe, in quo naturalis Dei ad bonum, præ malo, neceſſitas, & determinatio formalis, & impotentia peccandi continetur. Cæteros autem, etiam Chriſtum, qua hominem, ſeu natura humana (qua ſolum alloquens parte ipſum agnoſcebat) participatione: etſi hic ipſam vnionis Phyſicæ hypoſtaticæ beneficio cæteris infinite melius participet: vnde natiuitate Sanctus dicitur Luc. 1. num. 35. *quod naſcetur ex te Sanctum*. Eandem continet veritatem illud Iob 14. numero 4. *Quis poteſt facere mundum de immundo conceptum ſemine* (cum debito, & macula originalis, vt frequens eſt Patrum interpretatio apud noſtrum Pinedam t. 5. ad eum verſum num. 2.) *nonne tu qui ſolus es?* nempe mundus, ac proinde munditiei, & ſanctitati communicandæ apex, & exemplar.

3. Eandem veritatem probat Hieronym. epiſt. 146. ad Damaſ. ſub fin. ex illo eiuſdem Iobi 15. *Sydera non ſunt munda in conſpectu eius: & in Angelis ſuis reperit prauitatem*, & Pſalm. 142. *Non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens*. Ad quæ loca videre oportet Patres, maxime catenam Græcorum in Iob, & noſtrum Lorinum. Aliqua eorum teſtimonia dabimus inferius, cum noſtræ hac in re concluſionis difficultatem ſoluemus: idcirco pluribus hic referendis abſtineo recitatione verborum: Hieron. pro hac dogmatica veritate contentus. *Solus*, inquit, *Deus eſt, in quem peccatum non cadit*, (id eſt cadere nequit, vt ex aduerſatiua ſubiuncta claret) *Cætera, cum ſint liberi arbitrij: in vtramque partem poſſunt ſuam flectere voluntatem*: item omnia ſcripturæ loca, quibus peccata Deus auerſari, odiſſe, & præ oculorum ſuorum munditia non videre, idem dogma propalant de natiua Dei à peccato auerſione, & odio; quod natiuum non eſſet, ſi illud proſequi voluntate ſua, & facere poſſet.

4. Ratio Theologica: quia impotentia antecedens peccandi perfectio ſine imperfectione eſt: immo verò potentia peccandi eſt abſolute imperfectio maxima, & impotentia potius, vt inferius oſtendam: ergo potentia peccandi Deo deneganda, & impotentia Deo concedenda. Secunda: quia Deum de facto peccare non eſt contingens; alioqui Deum eſſe prauum in ſe eſſet poſſibile abſolute, noſque Deum malum habere poſſemus; ergo Deum peccare eſt impoſſibile, ac non peccare eſt neceſſe. Hoc autem ipſum eſt Deum determinatum ad bonum, quoad ſpeciem, natura ſua eſſe, atque ſuopte genio impotentem ad malum. Tertia ratio ſumitur ex iudiciaria naturali, & eſſentiali Deo erga rationales omnes creaturas, de recte, vel ſecus factis ipſarum poteſtate: etenim peccatorem, prauique genij hominem in iudicem, ac poteſtatem Reipublicæ eligere diſſonum, atque poteſtati eiuſmodi abſonum eſt, & aduerſum: quia poteſtas hæc alios iudicandi petit cum dictamine rationis rectæ, & lege, quam fieri poſſit, firmam in illam habente conformitatem, ne iudicia de ſubditorum factis à iuſtitia, & rectitudine deuient: vti in perdito, prauæque indolis Iudice facile deuiabunt: ergo Deo, qui natura, & eſſentia ſua vniuerſalis omnium iudex eſt, & conformitatis ad rectum rationis & legis dictamen firmitas natura etiam ſua ineſſe debet: Quarta ratio, & tertiæ huius confirmatio: quia, quo gradu, & ſenſu Deus abſolute peccare poſſet, ac ſubinde à recto dictamine rationis, & legis eius iudicia deflectere, poſſet etiam creatura cum illo de iudicio contendere: atqui creatura de Dei iudiciis cum ipſo nequit abſolute in iudicio contendere, vt paſſim Pſalmiſta, Iob, Prophetæ clamant: ergo neque Deus peccare abſolute poteſt.

5. Verum ex hac dogmatica, & euidenti impeccabilitatis Dei, & determinationis eius ad bonum, quoad ſpeciem, ac negatione libertatis Dei ad peccandum libertatis, & arbitrij creati, quod ad peccandum etiam eſt, neque ad bene operandum ſolum, maior extenſiue, quam increata, concludi videtur creata libertas, cum ad plura hanc extendi fateamur: ita abſolute aſſerendum cenſent Vaſquez noſter 1. part. quæſt. 19. commentario ad artic. 10. noſter etiam Suarez opuſculo 4. de libertate diuina d. 2. ſect. 5. fine: Sed falluntur tamen in legitimitatis conſequentiæ admiſſione, etſi enim comparatione vtriuſque libertatis inter obiecta ſolum honeſta, & praua ſpeciem legitimitatis, (non autem veritatis vt iam oſtendam num. 6.) videatur habere; abſolute tamen ex impotentia Dei ad peccandum, ad quod libertas creata, eiuſque poteſtas extenditur extenſio abſolute minor diuinæ libertatis perperam infertur: ſic oſtendo: quia maior extenſio libertatis (de qua hic agitur, agique ſolummodo poteſt, vt diximus quæſtionis præfatione) ex maiori abſolute amplitudine obiectorum, ad quæ ferri indifferenter poteſt, debet penſari, at quamvis comparatione vtriuſque libertatis facta reſpectu boni, & mali moralis ad pauciora obiecta extendatur diuina, quam humana, ac ſubinde reſpectu eorum obiectiua magnitudo extenſiua diuinæ minor ſit, quam creatæ; aſt reſpectu magnitudinis extenſiuæ omnium obiectorum, ad quæ vtraque referri indifferenter poteſt (vnde abſolutæ magnitudinis, & maioritatis extenſiuæ alterutrius libertatis ſumi, atque inferri denominatio debet) abſolute, longèque maior eſt magnitudo extenſiua increatæ, quam creatæ libertatis: ergo ſtatuta peccandi potentia in creatura, & impotentia in Deo, ac ſubinde negata libertate Dei ad malum, & coarctata ſolum ad bonum, & admiſſa (vt eſt) in creatura libertate etiam ad malum neque eſt, nec dici abſolute poteſt extenſiue maior, quam Dei, creaturæ libertas. Minor patet: nam infinite plura ſunt obiecta cum infra, tum ſupra naturam, quæ Deus indifferenter velle, ac facere poteſt, nequitque abſolute, nedum indifferenter, facere creatura, quam ſint obiecta praua, quæ creatura facere indifferenter poteſt.

CERTAMEN II.

Maior diuinæ libertatis extenſio, quàm creatæ, quæ ad malum poteſt, ſolâ comparatione ad vtrumque oſtenditur.

1. EXiſtimo ob hæc doctiſſimos Patres, de abſolute maiore libertate extenſiua creaturæ, quàm Dei ſolum reſpectu actuum moraliter bonorum, & prauorum fuiſſe locutos: attamen ſit ſecunda concluſio. Adhuc reſpectu eorum Dei libertas extenſiuè maior eſt, quam creaturæ, ita Ruiz de Montoya d. 8. ſect. 2. & probatur. Primò ex Patribus Auguſtinus de impotentia peccandi Beati; nam cap. 105. Enchirid. *Poſtea verò in illo ſtatu Beatitudinis ſic erit, vt male velle non poſſit. Nec ideò vero carebit arbitrio: multò quippe liberius erit arbitrium quod non poterit ſeruire peccato*, & 22. de ciuit. cap. 30. circa med. *Nec ideo liberum arbitrium non habebunt, quia peccata eos delectare non poterunt. Magis quippe liberum erit à delectatione peccandi vſque ad delectationem non peccandi indeclinabilem liberatum. Nam primum liberum arbitrium, quod homini datum eſt, quando primum creatus eſt rectus, potuit non peccare, ſed potuit peccare; hoc autem, & nouiſſimum, eo potentius erit, quo peccare non poterit*: Sed quoniam maior libertas, & potentia aſſerta his locis ab Auguſtino de intenſiue ſolum maiore videtur; ſubiungenda alia eiuſdem ſunt, quibus cum de maioritate etiam extenſiua, & ſenſiſſe, & locutum fuiſſe clareſcat 15. de Trinit. cap. 15. *Magna diuini verbi potentia eſt non poſſe mentiri: quia non poteſt eſſe illic eſt & non, ſed eſt eſt, non non*: quam ſententiam dicit ex Dionyſio 4. de diuinis nominibus verſ. fin. & cap. 8. circa

medium. Nazian. orat. 4. de filio Dei 4. de Theolog. circa med. quibus conſonant Anſelm. 7. Proſolog. & comment. ad Timot. *Negare ſeipſum non poteſt*, vbi & Sanctus Thomas, Magiſter in 1. d. 42. ſ. 2. & 3. vbi communiter Scolaſtici citati à Ruiz proxime n. 4. & recitati d. 39. ſect. 1.

2. Iamblit autem ea ſæpe à ſe ſtatuto principio Auguſtinus nimirum impotentiam ad defectum quemvis, maximam potius potentiam, quam veram impotentiam eſſe: id quod rationem à priori noſtræ continet concluſionis, atque exemplo impotentiæ Dei ad defectum Phyſicum illuſtrauit 5. de ciuit. cap. 10. *Neque poteſtas Dei minuitur, cum dicitur, mori, fallique non poſſe, ſic enim hoc non poteſt, vt potius ſi poſſet, minoris eſſet vtique poteſtatis: Dicitur enim Omnipotens faciendo, quod vult, non patiendo, quod non vult: quod ſi accideret, nequaquam eſſet omnipotens: vnde quædam non poteſt, quia Omnipotens eſt*: quo principio ad præſens inſtitutum ita vſus fuit Anſelmus, vt efformandæ pro concluſione noſtra rationi vix labori noſtro locum reliquerit Dialog. de lib. arbitr. cap. 1. poſt med. ſcribens: *Quoniam liberum arbitrium diuinum, & bonorum Angelorum peccare non poteſt, non pertinet ad definitionem liberi arbitrij poſſe peccare. Denique nec libertas, nec pars libertatis eſt peccandi poteſtas*. Probat ſub inferiùs primo, *quia qui ſic habet quod decet, & quod expedit, & hoc amittere nequeat, liberior eſt, quam ille, qui ſic habet hoc ipſum, vt poſſit perdere, & ad hoc, quod dedecet, & non expedit, valeat adduci*. Probat ſecundò hac ratione inferiùs. *An putas, quod additum minuit, & ſublatum auget libertatem, id, aut libertatem eſſe, aut partem libertatis? Non hoc putare poſſum. Poteſtas ergo peccandi qua addita voluntati minuit eius libertatem, & ſi demitatur, auget, nec libertas eſt, nec pars libertatis*.

3. Ex his ſic inſtruitur concluſionis noſtræ ratio à priori: libertas ſtat in poteſtate ad vtrumvis extremum, vel contrarietatis, vel contradictionis: ergo ſolum poteſt augeri extenſiuè augmento poteſtatis: At impotentia ad peccandum eſt augmentum poteſtatis, & potentia ad peccandum eſt defectus poteſtatis: ergo nequit augere adhuc extenſiuè libertatem. Minor eſt expreſſa Patrum præſatorum, & exemplis, quibus illam probant perſpicua: etenim ex eo, quod Deus poſſet deſtruere ſeipſum, falli, mentiri, ſuamve Omnipotentiam deponere: nec maiorem extenſiuè adhuc ſuam Omnipotentiam, aut dominij poteſtatem eſſe ſanus Theologus admittat, nec præfati Patres patiuntur. Nam ea poſſe impotentia eſt abſolutè, ſiue potentiæ imminutæ; ideo enim ea creaturæ poſſunt, quia earum poteſtas imminuta, & quaſi dimidiata eſt impotentiæ admiſtione: inde enim mori, falli, mentiri, ac ſui dominij poteſtatem poſſunt deponere. Deus autem, quia eius omnipotentia ab omni impotentia ſuppreſſata, & excocta eſt, ac ſimiliter poteſtas ſupremi dominij, viſque, & facultas cognoſcitiua ab omni defectu, & impotentia cognoſcendi obiecta, ea agere nequit ac ſubinde eiuſmodi potentiæ in Deo in genere poteſtatis ſunt extenſiuè etiam maiores: quia eam habent partem poteſtatis, quæ ſimilibus creatis poteſtatibus, & potentijs deficit. Non quidem quod partibus phyſicè, vel metaphyſicè aliqua ex eis diuinis potentijs, & poteſtatibus coaleſcat; ſed, quod è conceptu ſuo indiuiſibili (vt de reliquis diuinis ſæpè monui) eam impotentiæ, & defectum poteſtatis excludat.

4. Confirmatur: Nullus verus conceptus potentiæ eſſe in creaturis poteſt, quod in Deo exemplar non habeat formale, quod, etſi longe in illa linea imperfectius, tamen imitetur: ſed in Deo non eſt exemplar formale potentiæ peccandi: ergo creaturis non eſt potentia, ſed impotentia, & infirmitas: id quod egregiè docuit Dionyſ. de poteſtate noſtra ad malum, vbi proxime his verbis. *Non tamen efficientes ſunt malorum rationes atque facultates, ſed imbecillitas, & infirmitas*. Huic rationi adſtipulantur præter citatos Patres ij omnes, qui aſſerunt poteſtatem peccandi eſſe poteſtatem deficiendi, non efficiendi, ſunt autem pene innumeri recitati à noſtro Ruiz diſput. 28. ſect. 1. & 2. & fere Theologi omnes, & præſertim Sanctus Thomas frequens, legendus maxime 1. part. quæſt. 62. ad 3. & 1. 2. quæſt. 75. art. 2. &, quod potiſſimum eſt, Damaſcenus pro oppoſita ſua ſententia citatus à noſtris Vaſquez & Suarez ex 2. de fide cap. 27. vbi noſtræ potius fauet: ſolum enim rationem reddit peccabilitatis creatæ, ſiue libertatis creatæ ad peccandum, quod creatura rationalis facta ex nihilo producta: vti etiam Patres, & Theologi paſſim docent: qua vero parte ex nihilo ſunt, poteſtatem poſitiuam non habent; ſed ſolam potentiæ negationem poſſunt habere.

5. Confirmatur vlterius: quia ad id totum actionis prauæ noſtræ, aliquod effectiuè poteſt libertas creata, poteſt & diuina, de factoque concurrit, vt dogma Theologicum eſt: ſolumque determinatio, qua eandem ſuam actionem cum Deo effectiuè ponit, quaque à bono ſuo vero infirmitate ſua deficit, ac deflectit propria creaturæ, prout ab ipſa eſt: ergo in iis omnibus, quæ ad poteſtatem effectiuam libertatis ſpectant, æqua vtriuſque ex parte etiam obiectorum, ad quæ vtraque poteſtas libertatis extenditur, prorſus eſt; etſi infirmitatis, & impotentiæ, ex qua ea actio, prout à creatura eſt, prouenit, defectum libertatis diuinæ poteſtas non habeat: qui quidem abſolute augmentum non eſt, ſed certitas potius poteſtatis: confirmatur vlterius; quia poteſtas libertatis eſt poteſtas voluntatis, poteſtas autem voluntatis proſecutiua ſolum eſt poteſtas ad bonum: quare nec peccator ad malum, qua tale, volendum habet poteſtatem ac libertatem; ſed ad volendum bonum delectabile in iis circumſtantiis, in quibus à recta ratione, & lege deficit, ac deuiat, quin hanc amet deficientiam: neque amare poſſit qua talem, etſi illam materialiter volens ſibi faciat voluntariam, ſecus autem Deus, qui nequit non vult in iis circumſtantiis ad bonum illud proſequendum voluntatem noſtram determinari, ſiue illud velle: ergo, quoad facultatem volendi, qua volitiua, & effectiua, ac ſubinde poteſtas propriè eſt, æqua eſt obiectiua ſphæra creatæ, & increatæ libertatis, adhuc reſpectu boni & mali etſi, quoad facultatem defectiuam, quæ potius infirmitas eſt, ac impotentia ad aliquid vlterius (quod nihil potius eſt) creata extendatur libertas, quam diuina, quæ eius impotentiæ, & infirmitatis defectu ampliorem ſane habet poteſtatem: quare & eſt diuina libertas, quoad poteſtatem, & facultatem, quam libertas dicit: non ſolum intenſiuè perfectior, ſed extenſiuè auctior.

6. Hæ quidem rationes in Patrum teſtimoniis intellectis, ac penetratis extant pro maioritate extenſiua libertatis diuinæ, quam creatæ, adhuc reſpectu boni, & mali moralis, etſi Deus ad bonum, quoad ſpeciem, determinatus ſit, atque impotens ad malum, vt dogma Catholicum fert. Plures alias rationes, & confirmationes, tum ex eis teſtimoniis, tum ex Theologorum ſtatis doctrinis inſtruxit pro eadem concluſione Ruiz noſter citatus: quæ, niſi ad has à nobis formatas reducantur, nihil præter maiorem perfectionem intenſiuam libertatis diuinæ, quam creatæ, probant relatæ ad bonum, & malum morale. quare eam de intenſiua maioritate, non autem ſecundam hanc, quoad ſpeciem, difficultatis maioris: quæ vero contra hanc ſecundam concluſionem opponi poſſunt ex datarum probationum doctrina, & intelligentia labaſcunt.

QVÆSTIO III.

De neceſſitate Dei ad optimum.

EX hac etiam parte maioritas extenſiua libertatis diuinæ, quam creatæ imperi poteſt, ſi enim ad optimum, ſiue ad melius ex obiectis propoſitis Deus neceſſitatus ſuapteque natura determinatus ſit, curtiora ſphæræ obiectiuæ eius libertas, quam creaturæ arbitrium erit, quin ad ampliorem poteſtatem recurſus pateat, quem oſtendimus in impotentia Dei ad peccandum, vt inde pluribus quaſi partibus poteſtatis diuinæ libertatis poteſtatem conſtare, vel integram eius poteſtatem eſſe abſque poteſtatis diminutione per impotentiam & infirmitatem, qua libertas peccandi conſtituitur oſtenderemus, ac ſubinde in genere poteſtatis, non intenſiuè ſolum ſed extenſiuè etiam, quam poteſtas libertatis ad peccandum

Digitized by Google

candum eſſe maiorem, quemadmodum totum quodvis atque integrum parte, & decurtato quovis generis illius extenſiue etiam maius in eo etiam genere abſolute eſt. Hæc autem ratio in præſenti non currit, cum facultas, & potentia cuiuſvis boni moralis proſequutiua, non infirmitas, ſed virtus voluntatis ſit, nec potentia defectiua, ſeu defectus poteſtatis, ſed effectiua poteſtas, & potentia. quocirca ex impotentia Dei ad aliquod bonum, etſi alio minus, extenſiue minor diuina libertas, & poteſtas, quam libertas creata ſit, videtur conuinci: eſto: ſpectet id ad maiorem intenſiuè libertatem diuinam.

CERTAMEN I.

Quæſtionis ſcopus, & ſenſus.

1. NOn eſt autem quæſtio de neceſſitate Dei ad optimum vtcumque volendum, ſed ſolum efficaciter. Nam Deo volitionem ad omnia, etiam, quæ non fiunt, ſed pure poſſibilia ſunt & in ea quæ de facto ſunt, ſecundum poſſibilitatis ſuæ ſtatum ferri neceſſario, vel libere pro opinionum diuerſitate (contra quas ſupra egimus) valde communiter ſentitur, quin à Doctore vllo, etiam ex his, qui pro neceſſitate Dei ad optimum ſtant, ratio optimi, vel melioris ad alterutro modo diuinam volitionem erga poſſibilia admittendam, vel abiiciendam fateatur: etſi autem nos ad ipſam poſſibilitatem diuinam voluntatem alterutro modo ferri negemus; aſt in omnium exiſtentiam ferri pro libito inefficaci deſiderio poſſe, optimi ratione non attenta aſſerimus. Ex quo inferius forte efficaciter concluſionem noſtram confirmabimus, cum autem de neceſſitate ad optimum inquiritur, de optimo efficaciter adeo volendo rebus ſecundum ſe, & bonitatem ſuam ſeu phyſicam, ſeu moralem, ſiue conducentiam ad bonum intrinſecam, ſecundum quam Dei terminant volitionem diſputatur: Nam quatenus à voluntate diuina, quæ in ipſis impletur, denominantur, extrinſecus creata præ non creatis, & facta optima eſſe citra dubium eſt: eo ſiquidem ſenſu Damaſcenus Dialogo contra Manichæ. circa med. ac verſus finem Anſelm. cap. 10. & 11. reliqui Patres, immò & Catholici omnes, quidquid Deus vult, eo ipſo bonum, & iuſtum eſſe fatentur.

2. Primus quæſtionis ſenſus. An Deus ita ex infinita ſua bonitate, & ad bonum ſumme expedita, promptaque voluntate, aliis ſemotis, feratur in optimum, vt non poſſit non illud efficaciter velle, & producere? quo ſenſu Theologorum, Catholicorumque nemo Deum teneri ad efficaciter amandum, & præſtandum optimum admittet; ſic enim recidet in errorem VVicleffi, ſateriique tenebitur, optimum hoc ex creatis ab æterno eſſe, Deo nimirum coæuum contra ſcripturam: neque aliud producere potuiſſe, quam produxit: nec potuiſſe facere meliora, immò nec alia, quam facturus ſit, fecerìtque facere poſſe: quod ſi ſuo ordine neceſſario fieri à Deo poſſibilia aſſeras, vt prius ex eis optimum faciendum ſit, deinde quod ipſi in bonitate proximius: fiet inde poſſibilia tandem omnia, etſi poſterius, & poſterius natura eſſe facienda ſaltem in genere, & ſpecie ſua: vt nequeat non ſpecierum omnium aliquod indiuiduum produci: ita, vt nulla ex poſſibilibus ſpecies improducta abſolute maneat; immo neque illius aliquod indiuiduum: ſiquidem numero maiore creata bonitas abſolute maior eſt, & augeſcit: quæ omnia, & ſingula abſurdiſſima, & contra omnes Patres, & Theologos ſunt, vt ſupra contra VVicleffum oſtendimus, & Dei in creaturis faciendis libertatem prorſus eliminant.

3. Senſus igitur quæſtionis huius inter Catholicos non eſt de omnimoda neceſſitate Dei ad optimum, cum quoad ſpeciem, tum quoad exercitium, ſiue contrarietatis, & contradictionis, vtraque enim aſſerta, nulla Deo in ſuis operibus libertas dogmatica relinquitur: ergo de neceſſitate Dei quoad ſpeciem, ſeu quaſi contrarietatis ad optimum præſens eſt quæſtio, vt quamuis, tam optimum, quam deteriora omnia poſſit abſolute efficaciter non velle, ſeu nolle producere, ac ſubinde vniuerſa, & ſingula libere abſolute, atque ita, vt non producere potuerit, omnino producat, vt fides docet; aſt eam in eis edendis neceſſitatem abſolute patiatur, vt caſu quo aliquid efficaciter voliturus producturuſque ſit, ex ibi propoſitis optimum, ſeu melius ea ipſis velle efficaciter, & producere teneatur, non autem deterius? & id quidem dupliciter adhuc intelligi poteſt, vel abſolute è ſolius bonitatis, & voluntatis diuinæ inclinatione, quæ ad optimum, ſeu melius ſit determinata, vel ſaltim ex aliqua ſuppoſitione nimirum intentionis liberæ efficacis Dei alicuius finis conſequendi, vel alicuius rei, aut rerum iam productarum: verbi gratia, ſuppoſita vniuerſi huius voluntate efficaci Dei libera, eiuſque ſubinde productione. Quibus ſuppoſitis neceſſitas Dei ad optimum, ſeu melius abſoluta non erit: quandoquidem libertatem Dei in intentione finis, vel in voluntate efficaci condendi vniuerſum exercitam ea neceſſitas ſupponat: quare ſolum erit Deo eiuſmodi neceſſitas ex ſuppoſitione.

4. Secundò adhuc ex ſuppoſitione alicuius intentionis, & voluntatis, & alia ſuppoſitione quæſtio procedit. Nempe, quod in aliquo, vel aliquibus generibus faciendorum optimum eſſe poſſit, ſiue in eſſentialibus rerum prædicatis, ſiue in accidentalibus, aut earum diſpoſitione, adminiſtratione obiectiua: ſi enim optimum, ea quo perfectius aliud, ſiue eſſentialiter, ſiue accidentaliter eſſe nequeat, poſſibile non ſit, quæſtio de ſubiecto non ſupponenti, atque in terminis implicans erit: & cui proinde reſpondendum neceſſario ſit ſuppoſiti negatione, vt vere, beneque reſpondeatur. Hinc tertiò adhuc ex finis efficaciter intenti ſub quavis etiam menſura obtinendi, ſi plura æque ad ipſum obtinendum æqualia prorſus media ſint, ad nullum præ alio efficaciter eligendum, & apponendum Deum neceſſitatum manere extra quæſtionem eſt: ſiquidem ea intentione, quantumvis efficaci, finis ad id ſolum determinatur voluntas, vt eligat, & apponat id, ſine quo obtineri finis nequit: ex eo autem, quod æque medio alterutro poſſit, ſolum determinatur, vt alterutrum eligat, & apponat, nec vtrumque omittat: quare vnius præ alio electio, & appoſitio liberæ voluntatis electioni relinquitur. Aduerto tamen noſtrum Ruiz d. 9. ſect. 1. num. 6. ad menſuram finis efficaciter intenti perperam computare, quod finis per hæc determinate media præ aliis obtineatur: ea ſiquidem finis ſolum intentio non eſt, ſed & illorum præ aliis mediorum efficax electio: qua poſita, & determinata, aliorum electio eſt, conſequenter impoſſibilis: quare quæſtioni præſenti (quæ de neceſſitate antecedente ex ſuppoſitione intentionis ſeu alterius voluntatis efficacis anterioris Dei de aliquo etiam ſub tali menſura obtinendo tota eſt) locus non remanet.

CERTAMEN II.

Doctorum placita aperta.

1. IN quæſtione igitur præſenti plures excogitari poſſunt pro affirmante parte opiniones duæ pro abſoluta Dei neceſſitate ad optimum ex intentione finis, vel voluntate alia efficaci, verbi gratia, creandi mundum præſuppoſitis pro duplicis generis neceſſitate, nimirum phyſicæ, & moralis: Phyſica eſt in præſenti, qua Deus deficeret, ſi caſu, quo ex propoſitis obiectis creatis electurus eſſet non optimum efficaciter eligeret, atque operaretur, ſed deterius. Moralis ſolum eſt vehemens quædam voluntatis diuinæ inclinatio ad optimum præ minus bono, cui, moraliter loquendo, nequeat niſi ægerrime reſiſtere, etſi phyſice abſolute poſſit: quemadmodum mater, etſi phyſice filii imminentem iugulationem à ſe impedibilem videns, poſſit non impedire; aſt non impedire moraliter nequit: quare neceſſitata moraliter eſt ad eam impediendam ea naturali materno affectu erga filium: vocatur autem neceſſitas moralis, quia contra tam vehementem inclinationem ad oppoſitum obniti tantaque illam difficultate ſuperare, vel numquam mos eſt, quia etſi abſolute fieri phyſice poſſit, vix rariſſime

contingere;

continet: idcircò in iure leges, & præcepta de rebus non, niſi maxima difficultate ſuperata, exequendis de re impoſſibili abſolute cenſentur, quia iudicio hominum, vſu communi edoctorum, pro impoſſibili eorum executio reputatur. Non addidi tertium neceſſitatis metaphyſicæ membrum, quia reſpectu Dei in ſuis decretis efficacibus ab alia ſuperiori cauſa independentis phyſica, & metaphyſica neceſſitas, & determinatio eadem prorſus antecedens determinatio, & neceſſitas eſt; etſi in cauſis creatis determinatis ad agendum, (cuiuſmodi naturalium cauſarum eſt) antecedens phyſica neceſſitas, valde à metaphyſica ſit diuerſa, vt de mediis formalibus, vt futura à Deo cognoſcantur, præſertim contingentia, opportune obſeruamus, oſtendimuſque controu. 2.

2. Prima ſententia aſſerit Deum determinatum eſſe, ac neceſſitatum phyſicè, quoad ſpeciem ad optimum, immo & metaphyſicè (quaſi hæc ſupra phyſicam aliquid addat) ad optimum efficaciter volendum, & præ minus bonis eligendum, quin aliquam ſuppoſitionem voluntatis efficacis diuinæ requirat: ita expreſſe noſter Antonius Perez Valiende d. 6. de volunt. cap. 5. concluſ. 2. num. 41. eamq; probat ex Patrum teſtimoniis, & ſententiis, quas per ſectiones fere totas diſputationis 9. & 10. longiſſimarum recitat Ruiz ad capita ſummatim à ſe redactis cap. 4. eo enim omnes tandem euadunt: Deum, ſi non eligeret, ac faceret meliora, deterioribus omiſſis, non fore Deum, & quidem, ſi Patrum ſententia hæc ſono, ac ſignificato rigido, atque, vt abſolute ſonat, accipienda ſit, nec occaſione eam proferendi, aliiſque ex contextu, & intento Patrum attentis, quæ certamine 3. expendemus, id omnino probant. Secunda huius Authoris probatio ex eo principio ab ipſo ſtatuto cap. 1. 2. & 3. ductoque diſcurſu ex dictis ab eodem diſput. 5. nempe, omne à Deo eligibile æqualis bonitatis eſſe reſpectu Dei electiui quæſtionem deſtruit, Patrum teſtimoniis, quibus ſuam concluſionem hic probat, aduerſatur, ac inſuper his etiam prætermiſſis oppoſitam probat concluſionem. Nam ſi reſpectu Dei electiui, & electionis diuinæ de quouis obiecto perfectiori, vel imperfectiori æquale vtrumque eſt æqueque bonitatis, & honeſtatis erit diuina alterutrius electio: vndenam determinatur ad perfectius eligendum præ imperfectiori? ergo eſt ad vtrumque indifferens, ac nullatenus ad perfectioris præ imperfectiori electionem determinatur. Cæterum ſi attente hic Author ibi, & loca ad quæ ſe refert, legatur, præſenti quæſtioni non reſpondet, ſed alteri de æqualitate diuinarum volitionum circa quæuis obiecta, ad diſputationem de moralibus Dei virtutibus ſpectanti. in præſenti ergo phyſicam Dei ad optimum neceſſitatem abſolute, nullaque facta ſuppoſitione aſſerentem (hoc Recentiore excepto) nullum Authorem reperio; etſi Doctorum reliquorum pro aliis affirmantibus fundamenta, hanc etiam, vel nihil, (quod verius eſt) probent: innominati tamen Recentiores ab Herize d. 20. cap. 5. de optimo in genere moris (non in phyſico) efficiendo neceſſitatem Deo abſolute aſſingunt.

3. Secunda ſententia phyſicam neceſſitatem nullatenus Deo eſſe, admittendam verò eſſe in Deo moralem ad optimum, præ imperfectiori, eligendum, neceſſitatem. Ita noſter Granados 1. p. d. 3. verum ſi eius ratio attendatur, nomen ſolum, non autem rem neceſſitatis phyſicæ Dei ad optimum (quam ſolis vocibus negat) exhorruit; ſiquidem, ex Patrum teſtimoniis, & rationibus pro ſua hac morali neceſſitate adſtruenda Deum non fore Deum ſi ab optimi præ minus perfecto electione deficeret, abſolute concludit: quod è phyſica ſolum neceſſitate ad optimum concludi poteſt: qua etiam in re ſe, vel ſuam de neceſſitate phyſica mentem moralis voce texiſſe, vel auribus, ſingularitatis, & nouitatis timidum, temperaſſe, vel proprium neceſſitatis moralis ſignificatum non attendiſſe ſatis oſtendit; etenim eius ſignificati explicatione, à nobis num. 4. ex proprie dicta morali neceſſitate defecturum in ſe illum, qui ab ea defecerit nullatenus referri poteſt: quare Granadum pro prima ſententia cenſeo recenſendum. Pro hac verò ſecunda ſententia proprio ſenſu moralis neceſſitatis Dei ad optimum de ſe, ac nulla ſuppoſitione alterius anterioris efficacis voluntatis diuinæ moraliter neceſſitati verum (æſtimatione tamen mihi mille) Authorem video Patrem Sebaſtianum Izquierdo docta ſcientiarum ſua Pharo notiſſimum, et antiquo familiarem ac in Philoſophico, & Theologico Magiſterio collegam meum: quem propterea, ac propter ingenij præſtantiam ingenioſos Murcianos Recentiores pluribus in locis nominaui, & quia tunc, cum prælo ſcribebam, Primariam Murciæ cathedram regebat. Hic ergo ingenioſus Magiſter moralem neceſſitatem vniuerſim Dei ad optimum aſſeruit, vt autem erat ingenio prudenti, & ſubtili moralis neceſſitatis à phyſica valde diuerſitatem percalluit, & explicuit, vt nos citato n. 4. explicuimus, ſicque facile illationem à neceſſitate morali minus bene intellecta ad phyſicam, ac metaphyſicam vitauit, ac ſubinde defecturum in ſe Deum, ſi minus boni electione neceſſitati morali non inſeruiret: quo etiam ſenſu moralem neceſſitatem hanc Dei ad optimum admiſit Becanus 1. p. c. 12. num. 6.

4. Tertia ſententia ex ſuppoſitione voluntatis creandi vniuerſum hoc optimum quod in eo eſt ex phyſica neceſſitate Deum velle efficaciter producere debere aſſeruit; ita planè Raymundus Lullius: ex eo ſiquidem principio generali incarnationis (quod optimum mundi huius creandi, atque creati opus erat) efficacem voluntatem diuinam, & executionem ex neceſſitate phyſica Dei mundum efficaciter decernentis obueniſſe inferebat, vt ex eius ſcriptis conſtat, ac inſuper ex eius doctrinæ addictiſſimis intelligentiſſimis teſtibus: à quibus vtera rationem dictam hanc Lullij mentem didiciſſe teſtis omni exceptione maior nobis eſt Vaſquez tom. 1. in 3. p. d. 1. cap. 2. cum quo obinde in eum ſenſum interpretati ſumus Lullium controu. 1. de Incarnatione d. 1. q. 1. certam. 1. Noſter Ruiz de Montoya eruditiſſima ſua d. 9. citata, quartam volens ſententiam inducere à Lulliana hac (me iudice) immò neque à prima deuiauit. Ait ſiquidem ex ſuppoſitione creationis vniuerſi huius, ſi optimum non vellet efficaciter, ſed loco illius deterius, cum quoad entitatem v. g. aliud incarnatione inferius, tum quoad accidentalia, v. g. diſpoſitionem, ex qua mundum diſpoſuit, & adminiſtrat deteriorem, Deum non fore: quod è ſola phyſica neceſſitate ad optimum deducitur eoque rigido ſenſu Patrum, quæ refert teſtimonia intelligenda contendit, etſi ſententiæ huius horrore voce moralis neceſſitatis voluerit extenuare, vti de eius diſcipulo Granado dicebamus num. 6. immò ſi vniuerſalitas ſententiarum, quas ex Patribus recitat rigido, quo ille vult, ſenſu, intelligantur, attendaturque rationibus, quibus ipſe concluſionem probat, vniuerſim ac nulla ſuppoſitione facta Deum ad optimum decernendum, & exequendum neceſſitate, voce morali, re phyſica, teneri ſenſiſſe dubitet nemo: etſi probationes, cum ab authoritate, tum à ratione vniuerſim probaturas ſubtinens, ſect. 1. n. 10. concluſ. 3. ſub init. ſemper ſe in ea diſp. loqui de optimo relatè ad totam ſeriem creatorum, & creandorum in vniuerſo profiteatur.

5. Quarta ſententia (ſi cum tertia, & prima ſententiam ex Ruiz recitatam nolis confundi) aſſerit ex intentione efficaci Dei alicuius finis ſub certa menſura præſuppoſita, Deum ad optimi medij electionem, & executionem teneri, ſi vnicum optimum ſit ad illum in tali menſura obtinendum, ſi enim æqualia plura adeſſe præſtò poſſint, nullum eorum melius aliis, nedum optimum eſt, & hanc neceſſitatem phyſicam eſſe meritò aſſerit Ruiz ſect. 1. citata n. 4. Huic ſententiæ valde fauere videtur Anſelm. lib. 1. c. 16. & 17. Richard. Victor. l. 8. de Incarnat. Verbi. etſi enim ſuppoſitionem ſolam peccati ad hanc verbi incarnationem neceſſario decernendam, & apponendam commemorent, tamen dubitandum non eſt, quin reparandi ab illo hominem intentionem efficacem Dei in illa ſuppoſitione contineri, ac ſubintelligi voluerint Patres doctiſſimi qui peccatum ſecundùm ſe ac præcisè Dei incarnationi nullatenus connecti ignorare minime poterant: quare horum Patrum eadem ſummum eſt cum ea, quæ aliis Patribus tribuitur. Nempe ex intentione efficaci reparationis hominum à peccato ad optimum eius reparationis medium neceſſitatum Deum phyſicè fuiſſe, ac ſubinde efficaci ex intentione finis Deum ad optimi medij electionem & executionem antecedente determinatione & neceſſitate per anteriorem liberam efficacem intentionem à ſe ipſo in deterius inductam teneri. Patres qui ita expreſſius ſcripſerunt retulimus contr. 1. de incarnat. d. 1. q. 1. & explicuimus ſenſu eorum litteratiſſimo q. vlt. cert. vlt. eos qui rigidius

pro

pro hac ſententia ſtare videbantur : quorum aliam nunc pro eis,& reliquis interpretationem ſatis eorum contextui, & diſcurſibus addo : locutos ſcilicet ex non præſuppoſita reparationis hominum à lapſu præcisè,& abſolute intentione ; ſed cum talibus modo,& circumſtantiis, cum quibus non niſi per incarnationem, v. g. poſſet obtineri, ac proinde incarnatio medium vnicum eſſet : quare rigore ſermonis non optimum, cum nulla alia forent, ex quibus, ſeu comparatione quorum optimum eſſet,vel ſi alia media ad eum modum ; & menſuram reparationis intentæ Deo ſuppeterent, intentio tamen Dei vt in eo modo,& menſura, non niſi per medium illud finis obtineretur. Omninò fuit : qua ratione intentio non præceſſit electioni medij illius,ſed eodem actu, & ictu,& finis & medium ſimul, eademq; libertate volita à Deo fuere,vt dicebamus n.3. ſub fine:quare extra præſentem controu.Patres iſtis ſunt locuti.

CERTAMEN III.

Vera ſententiæ affirmantis vniuerſim excluſioni contradicens ſtabilitur.

1. PRima concluſio : Deus de ſe, nullaque ſuppoſitione alia efficacis voluntatis Dei, & productionis rerum facta phyſice ad optimum efficaciter præ deteriori eligendum,& efficiendum neceſſitatus non eſt,eſt omnium fere Theologorum concluſio,cui expreſſe nemo auſus eſt aduerſari:ne audax quidē Raymundi Lullij genium,qui ad phyſicam neceſſitatem Dei ad decernendum,exequendumque optimum incarnationis verbi opus mundi huius efficiendi decretum efficax ſupponit : etſi, vt notabamus eius ratio de neceſſitate Dei de ſeſe phyſica ad optimum abſq; vllo libero Dei decreto præſuppoſito vniuerſim, & abſolute probet. Adeo eſt de abſoluta Dei,de ſeſe ſolum,phyſica neceſſitate ad optimum effingens, atque naturali rationi horrida concluſio ? quod rurſus patet ex nominis neceſſitatis moralis abuſu , quo Recentiores alij , non ſimilem modo , ſed eandem re ipſa , ni fallor , concluſionem neceſſitatis phyſicæ Dei abſolute ad optimum quam ſentiebant , obtrectant ; ne phyſicæ neceſſitatis nomine aſſerta nimis pudorem Theologicum ſoluiſſe viderentur , atque a ſua concluſione præ horrore Scholaſticos arcerent , eſt igitur contra hoſce omnes prima hæc noſtra concluſio , qui quovis nomine Dei de ſe phyſice neceſſitatum ad optimum extrinſecum dixerint.

2. Patronos pro ea antiquos in terminis ipſis,vt aiunt, vix vllum referre poſſumus : quia quæſtio in terminis ab antiquis intacta, apud noſtrum Ruiz , eiuſque diſcipulum Granados recens eſt nata : etſi primus diſp. 10.ſect.1. pro affirmante Doctores ex antiquis plures hinc inde , quaſi magna eruditione, & longiſſimis diſcurſibus inducat : facilius tamen clariuſque pro noſtra negatiua concluſione adducemus : etenim omnes Sancti Thom. interpretes 3.p. quæſt.1.vbi de neceſſitate Dei decernendi incarnationem agitur,noſtræque concluſioni aduerſam erroris in fide notat Bartholom. Medina , Suarius verò temeritatis d.4. de incarnat. ſect.2. §. Dico ſecundò, & 1.p. q.19.a.3.& q.25. art.6. ad 4. Caiet. Bañes. Zumel. Nazar. Nauarrete,Ripa, Peſant. Cipolus Molina , & Vaſquez, qui 3.p. d.1.c.1.in Lullium vſque ad cenſuras inuehitur, quod,adhuc ex ſuppoſitione creationis mundi , neceſſariam incarnationem ex ratione generali , quod Deus optimum decernere , & facere teneatur , ſicuti, & reliqui Doctores eam quæſtionem ibi tractantes, item Magiſter in 1. d.44. & in 4. d.1. vbi etiam interpretes omnes , quorum nemo Deum ad optimum, neceſſitatum non eſſe non ſupponit : nemoque etiam ex iis qui aliqualem incarnationis aſſerit , non aliquam intentionem efficacem Dei de hominum reparatione,ſiue cum ſumma gloria ſua per incarnationem ſolummodo poſſibili, ſiue ex toto rigore ſtrictæ incarnationis neceſſitatem defendit. Sed ſpeciatim vniuerſalius neceſſitatem Dei ad optimum,ſiue in genere phyſico, ſiue morali & paulò expreſſiùs negant. Scotus in 1. d.44. citata q.1. Valencia 1.p.d.1.q.25.p.3. Herize d.20.fine vlt.de volunt. c.4.n.16. omnium Theologorum eam appellans. Alarcon tract. 3.d.3.c.3.ac reliquis magis ex inſtituto . & fuse Arriaga 1.p.tom.1.d.27. tota,ſect.4.de volunt.Dei præſertim à ſect.2.vbi eam dilucide probat ex S.Thom.1.p.q.19. a. 3. diuinæ voluntati ſolam neceſſitatem,ex ſuppoſitione,quod velit,concedente ſicuti & q.25.& 1.contra gentes cap.82. probante vbique ex independentia Dei à creatis omnibus, eorumque, tam phyſica,quam morali bonitate creata, increatæ extrinſecæ independentiam , inconnexionem ac non indigentiam ad bene , ſiue ad melius eſſe : ſtant pro hac etiam concluſione Cardinal.Lugo d.2.de incarn.ſect.2. num.3.& Bernal. d.3.ſect.1.n.2.

3. Immenſum pene eſſet Patrum teſtimonia, quibus concluſio probaretur recitare. Dedimus plura q.1.cert.3. hanc concluſionem continentia, & exemplum adhibentia in voluntate efficaci incarnationis , adhuc ea intentione efficaci Dei de noſtra reparatione poſt lapſum Adami , & noſtri omnium in peccatum , (nedum abſolute, & ſecundum ſe ſpectato Deo)in cuius voluntate efficaci exemplum aduerſarij ponunt. Aiunt enim Patres , cum ibi citati & recitari , tum controu.1. de incarnat. d. 1.q. 1. potuiſſe Deum, adhuc poſita ea intentione non incarnari, ac nos per alia remedia redimere, etſi eius executio , cum phyſice, tum moraliter obiectiuè optima ſit. Atque aliter cenſentes, ſtolidos vocat Auguſtinus 13. de Trinit. cap.10. ab illis verbis , *quos adeo deſipere* rationemque ſubiungit, *quia Dei poteſtati cuncta* , creata , *æqualiter ſubiacent* : quod ipſum ait de agone Chriſtiano cap.11. Non autem in prælectione inferioris, præ optimo , cuncta æqualiter ſubiacerent , ſi ad optimum determinatus eſſet phyſicè , vt aduerſarij pro prima ſententia relati , immò & relati pro ſecunda , qui phyſicam , vt diximus , neceſſitatem Dei ſecundum ſe ad optimum moralis neceſſitatis nomine . & abuſu tectam defendunt , vt oſtendi : quod , vt eorum euaſionibus inutiliter referendis & refellendis parcam , hic ſemel pro omnibus argumentis , deinceps etiam inſtruendis , ſemel dictum.

4. Et de iis quæ vſitato , vel inuſitato, vel monſtroſè à Deo fiunt (quæ vtique deteriora ſunt), aiebat Aug. epiſt. 102. *Habent omnia cauſas ſuas , atque rationes rectas , & inculpabiles , qua Deus , vel vſitata , vel inuſitata operatur* . quibus ait recta ratione , & moraliter bene , abſque vlla mali moralis , aut phyſici Deo tribuendi ſuſpicione , creata deteriora de ſe phyſica : quare , & moraliter ex obiecto ſuo deteriora velle efficaciter Deum , atque operari poſſe : quam rationem ſæpe exemplo electionis prædeſtinati præ reprobo approbat, & confirmat maxime q.56. de veteri teſtamento , quia in electione vnius miſericordia , in non electione alterius iuſtitia clucet, quarum vtraque ſecundum rectam rationem & honeſtatem eſt , vt vnius defectus alterius præſentia ſuppleatur , *ſi adfuerat miſericors ; ſi noluerit iuſtus* : quod ipſum in volitione efficaci minus perfecti præ optimo obiecto , ſiue phyſice , ſiue moraliter reperitur. An verò Dei volitio (circa quodcumque obiectum de ſe honeſtum perfectius , vel imperfectius ſit) æque perfecta phyſice , & moraliter debeat cenſeri ? Ad diſputationem de virtutibus moralibus Dei deinceps habendam ſpectat. Húc etiam faciunt quæ ex ſcriptura recitabantur citata quæſt.1. certam.2. vt expendenti patebit,clarebitque amplius ex rationibus ſubiiciendis pro præſenti concluſione , quarum aliqua ad concluſionem dogmaticam ea quæſt. aſſertam defendendam, vel ad præſentem noſtram aduerſa ſua deſerta vi conſequentiæ aduerſarios cogent.

5. Probatur primò : à ratione ex independentia , & inconnexione Dei à quovis obiecto extrinſeco , adhuc poſſibili , nedum exercitè , & actu apponendo ; atqui ea neceſſitate phyſica Dei ad optimum extrinſecum, ſiue phyſicum , ſiue morale , atque ex neceſſitate morali , abuſiuè dicta , quam hac concluſione impugnamus infertur connexio , & dependentia Dei ab aliquo extrinſeco , non ſolum poſſibili (quod tolerabilius in Theologia eſt) verum actu , & exercitè apponendo : ergo implicat eiuſmodi neceſſitas Dei ad optimum. Minor probatur : quia connexio , & dependentia phyſica , & realis ab alio , tanquam à termino ſuæ entitatis , ſeu exiſtentiæ eſt non poſſe vnum exiſtere in ſe , quin exiſtat aliud : atqui poſita hac neceſſitate

ſiue phyſica, ſiue morali abuſiuè, non volito à Deo efficaciter, & abſolutè, & actu poſito extrinſeco optimo ſiue in genere phyſico, ſiue in genere moris, per hos neceſſitatis huius alterutro modo appellatæ aſſertores, Deus non eſſet Deus, ſed à ſe, ac ſua exiſtentia deficeret, ergo ex ea neceſſitate aſſerta infertur Dei in ſe, atque exiſtentiæ ſuæ connexio, & dependentia à voluntate efficaci Dei actuali, & exercita appoſitione, & exiſtentia optimi, tanquam ab eſſentiæ, & exiſtentiæ ſuæ neceſſario, & eſſentiali termino, quod nemo Theologorum admiſit, neque mentis ſanitate admittet. Hæc ratio à priori omnium Theologorum veterum eſt preſſa, ac ſubtiliter expreſſa à Sancto Thoma locis citatis.

6. Id quod exemplis eorum minimorum, quæ produxit de facto, & ad ſpecies creatas, & vniuerſi ordinem ex cuiuſcunque virtutis motiuo, & impulſu eas produxerit, confirmatur. Nam pulicum ſpecie vna, vel indiuiduo non efficaciter volito, & executo in rebus Deus abſolutè deficeret. etenim, vel totum vniuerſum efficaciter volitum, & creatum à Deo: eiuſque, & partium omnium diſpoſitio optimum quid eſt, vel eſt alio mundo, ac ſubinde ſub alia diſpoſitione imperfectius: ſi primum, ergo vel minima eius parte, etiam ſpecie, vel indiuiduo pulicis non decreta, & creata à Deo in rerum ſeriem tota deficeret Deus; ſi ſecundum, ergo, quod Deus efficaciter voluit, & creauit optimum in entitate, & diſpoſitione non eſt. Confirmatur inde rurſus ex perpetua rerum mundi ſucceſſione, qua videmus quotidie plura deperire, eorumque deficientium, alia vel meliora, vel deteriora ſuccedere; quare, & vniuerſum etiam, quoad ſpecies monſtrorum retro inuiſas, & eius ordinem efficaci voluntate mutari: quod ſi vniuerſum hodiernum diuerſum entitatiue, & diſpoſitiue perfectius eſt, vel contra vtroque modo deterius: quod deterius eſt præ altero, nunquam poteſt à Deo apponi præ altero perfectiori, & perfectiſſimo, quod neceſſario præeligendum neceſſitate phyſica aſſeritis: neque enim ſola extrinſeca temporis (cuius ipſe Dominus abſolutus eſt) ſucceſſio intrinſecæ neceſſitatis Dei de ſe ad optimum poteſt temperare: ex quo fiet res omnes à mundi conſtitutione, & quamdiu Deus aliquid conſeruare voluerit, in ſubſtantia & accidentibus, tam intrinſecis, quam extrinſecis immutatas, contra oculorum quotidianam experientiam neceſſariò perſeuerare debere; quin temporis ſucceſſio (quæ eidem ſubiacet difficultati) impediat, vt dixi: quod amplius oſtenditur: ſi enim ea Dei ad optimum neceſſitas, quoad exercitium, & iam in Deo eſſet extrinſeca duratio, Deum teneri nullatenus poſſet, quominus ex æternitate, & per æternitatem, tam optimum, quam eius durationem, & produceret, & conſeruaret, quin Deus, ſuaque hæc cum illo neceſſitas deficeret.

7. Arguo ſecundò: ex hac neceſſitate infertur Deum non poſſe efficere meliora, ijs, quæ de facto fecit, cum ſpecificè, tum indiuidualiter: quod frequentiſſimis teſtimoniis Patrum contradicit, & rationi, qui enim de ſe à Deo finita, ſolum poteſt infinita potentia de ſeſe minime poller, vt ſupra expendebamus q. 1. ſequelam probo. Nam, etſi in maiori perfectione, & bonitate ſpecierum, & ſpecierum in infinitum perfectiorum, & perfectiorum, atque in numero indiuiduorum in infinitum, maiore, & maiore, ac ſubinde extenſiuè in infinitum perfectiore, & perfectiore, nec vltimum in perfectione, neque optimum ſit, quoue nequeat eſſe in alterutro genere perfectius: quare neque optimum impulſu bonitatis ſuæ affectiuè, neque effectiuè ab eius omnipotentia de facto produci, & apponi; aſt quin ad cuiuſque ordinis terminum, vt ſic loquar in terminum, & ſupremum in alterutra linea perueniatur ſunt perfectiores ſpecies, & numeri quam plurimi à factis, volitiſque à Deo efficaciter aſcendendo ad ſupremum intra ambitum finitum, cum ſpecierum, tum numerorum: vnde ſi poſſit aliquam ex praeuntioribus adhuc, nedum in numero illo finito ſupremam, velle efficaciter, & creare: ergo non eſt neceſſitatus Deus ad optimum; quandoquidem, non optimum, ſed deteriorem ſpeciem, & numerum, imò, & deterrimum ex collectione illa finita perfectiorum, & perfectiorum præ eius collectionis perfectiorib. efficaciter voluit, & creauit de facto: ſi non potuit, ergo nequit meliora facere quam fecit, vt poſita neceſſitate Dei ad optimum inferebamus.

8. Dices: neceſſitatem Dei ad optimum à te aſſertam ſupponere optimum, vt cert. 1. notabamus, quod abſolutè, ſiue in ſpeciebus, ſiue in numeris, eorumque perfectione minore, & maiore, ſiue intenſiuè, ſiue extenſiuè in infinitum eſſe haudquaquam poteſt: quare in his negari potius ad optimum decernendum & exequendum Deum neceſſitate deuincies, qua teneretur ad impoſſibile. ſed id etiam ego ſuppoſui in mea probatione, etſi conſtare id nequeat cum tuis fundamentis. Nam in mundi huius, qui ſpecierum, & indiuiduorum certo numero conſtat conditione Deum feciſſe, ac decreuiſſe optimum aſſeris: idque teſtimoniis Patrum de condito mundo, retulis; in eo contentis loquentium, ad ſonum potius, quam ad mentem indoctis contendis. Secundò: ex ratione, quam ex eis, & Dei bonitate deducis, fateri cogeris Deum, etſi in eiuſmodi rebus optimum, quod in eis determinatum non eſt, non poſſit efficaciter decernere, ac producere, tamè non poſſe producere, & velle efficaciter deterius in conſpectu, & ex propoſitione perfectioris, ſiquidem vis impulſiua bonitatis Dei ſummè communicatiua ſui, quæ ad ſe communicandum creaturis, quam poſſit ſummè, ex qua Deum ad ſui communicationem in rebus, in quibus optimum eſt teneri contendis, eadem eum in aliis, in quibus optimum non eſt vltra quod perfectione intenſiua ſpecifica, vel extenſiua numerica progreſſus repugnet, ad non eligendum & producendum alterutro modo imperfectius præ ſimul propoſito perfectiore æqua neceſſitate Deum tenebit: ergo fatendum tibi erit, vel vniuerſum conditum optimum è poſſibilibus, & intenſiua, & extenſiua perfectione eſſe: quare, & Deum iis, quæ fecit, non poſſe facere meliora, vt contendo, vel Deum è ſummæ bonitatis ſuæ inclinatione, & impulſu ad optimum, in quocunque genere admiratum, decernendum, & exequendum nullatenus determinari, ſeu neceſſitate phyſica in te (quoquo eam nomine compelles) nullatenus teneri.

9. Tertiò arguo: Deus de ſe, ac bonitate ſua tenetur ad optimum ex propoſitis eligendum efficaciter, atque, vt poſſit, in rebus apponendum: ergo nullam habet in rebus decernendis libertatem, non ſolum, quoad ſpeciem, (quam in iis, in quibus optimum eſt negas) ſed neque quoad exercitium, quod meritò admittere recuſas: etenim inde contra fidem infertur mundum hunc eſſe ab æterno: ſiquidem ad ea, ad quæ, determinatus neceſſitatuſque de ſe & natura ſua, quoad exercitium etiam, Deus eſt, nunquam, nuſquamque, Deus eſſe poteſt quin ea producat, etſi voluntatis interuentu apponenda ſint, quo ea efficaciter velit: quare, tum primum (ſi primum in æternitate Dei dicere fas ſit) ex æternitate ſua Deus eſt, ea producet, vel implicatoriè Deus non erit: infertur rurſus ea omnia poſitiua, quæ poſſibilia ſunt, nec ſolum, quæ facta à Deo videmus, & credimus, ab æterno eſſe, ac ſubſecuturam æternitatem neceſſario eſſe duratura: ſin cur Filius, & Spiritus Sanctus ab æterno, & in æternum à ſuis principiis originaliter procedant? certe, ſecluſa fide identitatis eſſentiæ cum illis, inde ſolum probabis: quod ad eorum originariam productionem eiuſmodi principia naturali neceſſitate tenentur: atque inde rurſus eorum trium probabit naturæ identitatem. Prima conſequentia patet. Bonitas Dei à Deo de ſe communicatiua, ac diffuſiua imitatiuè ſui in creaturas eſt, vt ex optimi propoſitione extremi, hoc præ alio deteriori efficaciter velle Deum naturali neceſſitate phyſicè teneat, ac determinet, quin ad deterius præ optimo eligendum ſui compotem relinquat: atqui poſitiuum quoduis poſſibile reſpectu negationis ſui, per te, ad libertatem exercitij ſimul Deo proponendæ optimum eſt: ergo ex impulſu bonitatis ſuæ ſui impos ad efficacem volitionem entium omnium poſitiuorum, non ſolum faciendorum, ſed & poſſibilium naturali neceſſitate ac determinatione phyſicè in tua doctrina, & principiis tenebitur, quin neceſſitatem ad optimum, quoad ſpeciem, negari poſſis, niſi ad omnia, quoad exercitium fatearis.

10. Argumentis hiſce, vel contenta, vel certò connexa ſunt plura, quæ minutatim & prolixè ſcribunt, & inculcant, qui nobiſcum ſentiunt Recentiores: Plura tamen capita dedimus ex quibus multò plura probationum noſtræ, & impugnationum aduerſæ indiuidua quiſque pro ſuo captu, & ingenio poterit deducere; veluti Deum non fore Deum, ſi Adamus non peccaſſet: quia in aliquorum ex aduerſariis ſententia Patribus conformiori

non

Digitized by Google

non fuiſſet incarnatio, quæ optimum per hoc eſt: dum tamen attingenda breuiter teſtant, quoniam [illegible] proxima quæſt. [illegible] tetigimus, & multarum probationum huius concluſionis, & impugnationum aduerſæ caput etiam eſt. Nimirum orationes noſtras, quod optima nobis Deus donet, & gratiarum actiones, quod ea nobis dederit, in noſtra concluſione vtiles, in affirmante neceſſitatem Dei de ſe, naturaque ſua, reddantur inutiles, & ſupſtrance Deique naturalia beneficia, & gratiæ etiam ſupernaturales præ minoribus gratiæ, & beneficia non erunt. Quæ quidem omnia contra eiuſmodi neceſſitatem ad extrinſecum optimum morale, vel phyſicum ſubſtantiale, & ens totium, vel accidentale extrinſecum, vel intrinſecum diſpoſitionis, ordinationiſve rerum æque probant, vt patet. Secundum eſt, malè Granados, tamen ex vna parte aſſerat ea neceſſitate, (quam moralem vocat) Dei ad optimum, & non electione optimi præ minus bono Deum phyſice defecturum & deſtruendum, ac non futurum Deum, æquet tamen neceſſitati morali hominis ad aliquod veniale committendum, niſi ſpecialiſſima gratia à Deo præueniatur ex quo minime infertur cum qui abſque ea ſpeciali præuentione Dei omnia vitaret venialia, vt phyſice poteſt) non futurum hominem, phyſicéque deſtruendum; ſed ſolum morali illi neceſſitati deficere, cui reliqui de facto ſuccumbunt: obnoxiique ſunt, non autem eſſentiæ, & exiſtentiæ ſuæ: ſola enim neceſſitas phyſica aliquius præſtandi infert phyſicam deficientiam eius, qui eam habet, ſi illud non præſtet: quare ex hac Granados illatione moralis ſolum neceſſitas, qualis eſt admittendi aliquod veniale non euincitur, ſed phyſica, & quæ phyſicam impotentiam aliter agendi Deo affigat æque atque impotentiam phyſicam deſtruendi ſeipſum.

CERTAMEN III.

Reliquæ affirmantes ſententiæ contradictoriis probatis repelluntur.

1. Sit ſecunda concluſio contra noſtrum Izquierdo, qui ſua proprietate moralis neceſſitatis nomen vſurpans illam ad optimum Deo de ſe naturaque ſua & bonitate conuenire aſſerit. Nos autem eam etiam neceſſitatem moralem ad optimum Deo denegamus. Probatur concluſio primò: quia Dei voluntas ad cuiuſvis virtutis exercitium debet eſſe promptiſſima: immò æquè, ac ſumme expedita ad exercitium virtutum omnium. Ergo implicat eſſe Deum inclinatum ad optimum, ob ſummè aliud obiectum extrinſecum è ſuæ bonitatis impulſu, vt non poſſit abſque pene inſuperabili difficultate à proſecutione efficaci illius extrinſeci ſe continere, vel abſolute, vel præ alio minori bono ſimul propoſito quod ex alterius virtutis motiuo proſequi phyſice poteſt. Secundò Dei dominium erga extrinſeca eo gradu minuitur, quoad aliquid in eo inducitur neceſſitas; quare ex neceſſitate morali ad aliquid moraliter eius Dñs non eſt: ſicuti ex neceſſitate phyſica ad illud dominium Dei phyſicum perit. Aſt dominium Dei erga extrinſeca omnia omnimode perfectum, atque omninò abſolutiſſimum eſſe debet: ergo abſque vlla neceſſitate morali ad aliquid Dei de ſe naturaq; ſua ſumpti. Confirmatur: quia auaro idcirco, tam deeſſe dicimus, quæ habet, quam, quæ non habet, quia ex morali neceſſitate, quam eius voluntati auaritia inducit, vſum rerum, quæ habet moraliter reddit impoſſibilem æquè, ac rerum quæ non habet.

2. Tertiò: libertas etiam phyſica Dei arbitriique diuini valde ea neceſſitate minuitur: ſicuti in nobis ex vehementi quavis inclinatione, qua in aliquid agimur, ſeu adigimur, quæ etſi abſolutam phyſicam libertatem nobis relinquat, atque adeo abſolute peccemus in mali proſecutione quantumvis naturali, ſiue conſuetudine nimia (quæ altera natura eſt) inclinatione, quæ moralem nobis neceſſitatem inducat in malum illud impellamur, agamurque, ac pene cogamur. Quartò: vt contra phyſicam neceſſitatem, quoad ſpeciem, Dei ad optimum arguebamus cert. [illegible] neceſſitas Dei moralis, etiam quoad exercitium, induciitur: neque hoc ergat hic conſequentiæ laude di-

gnus Recentior: & omnia, quæ [illegible] contra neceſſitatem [illegible] propterea [illegible] contra hanc moralem neceſſitatem faciunt: [illegible] Deo [illegible] ceſſitatas [illegible] ad peccati [illegible] Parentis permiſſionem [illegible] incarnatur, quod abſque eo peccato non [illegible] ad plura cuiuſque peccata permittenda, ex quibus optima [illegible] penderent: v. g. lapidationem Stephani [illegible] Paulo [illegible] omnium mirum, ex qua dependet, vt [illegible] pro Paulo [illegible] oratione Paulum, ſine [illegible] conuerſionem [illegible] & id genus ſexcenta alia inde omnia [illegible], quæ, vel recenſere, eſſet opus longiſſimum.

3. Quintò: Hæc ſententia, quæ tota in bonitatis liberalitatis, ac miſericordiæ Dei commendationem, & laudem videtur excogitata, eique valde iniuria valde eſt ipſis iniuria: etenim, quo vehementior eſt inclinatio ad aliquid agendum minus eſt voluntaria, & libera in eius executione vt notant Philoſophi, & Theologis cunctis eſt. Maximè cum inclinationis [illegible], & impulſus tantus eſt, vt moralem neceſſitatem inducat, [illegible] oppoſitum moraliter, & [illegible] impoſſibile [illegible] Deo huius neceſſitatis moralis [illegible] omiſſionem præ [illegible] abſolute impoſſibilem moraliter facit: cum ergo [illegible] adeò ex morali neceſſitate ad optimum, ſiue abſolute [illegible] Deo [illegible] libera boni illius Dei communicatio, voluntaria, [illegible], ac vis [illegible] voluntaria, & libera: [illegible] & communicandæ diuinæ voluntatis [illegible] ſe communicet [illegible] diffundit in creaturas vix aliter [illegible] phyſice magis potens [illegible] ſol non illuminare, [illegible] ignis non calefacere, atque [illegible] quidnam tantæ liberalitatis & gratiæ in nos exercet, cum ſummis nos gratiis, ac donis cumulat, vt propterea ipſi ingentes gratias, & habere, & agere debeamus: cum eis omnibus nobis donandis, vt ignis, aqua, & ſol quæ nos refrigerant ſouent quoad libertatem, ac ſubinde liberalitatem, moraliter loquendo, ſe tantummodo gerat?

4. Sed quid tamquies Patres nobis Dei bonitatem, virtutemque, ſeu vim diffuſiuam ſui in creaturas tantopere commendant: ſi Deum non magis ad bona creaturis communicanda, eiſque ignoſcendum, quam puniendam rationales peccantes, non agnoſcunt; quin potius æque miſericordiæ, atque iuſtitiæ, cæterarumq; virtutum eius voluntatem quaſi æquilibrio poſitam ſollicitant? Reſpondeo: Deum de ſe, ac de ſuo, quin aliud ex parte creaturarum extrinſecum expectet, bonitatem infinitam habere, quæ quidem ad ſe diffundendam tam ſubiectiue, tam obiectiue natura ſua Dei ſollicitat voluntatem: iuſtitiam verò diuinam, atque Deum ad malefactorum punitionem, cum ſubiectiue, tum obiectiue Deum, atque ad reliquos eius virtutis actus exercendos inclinare; cæterum iuſtitiam punitiuam cuius inclinatio ad ſuos actus exercendos minor, quam miſericordiæ & bonitatis Dei ad ſuos à Patribus dicitur, vt ſe abſolute exerceat extrinſecum aliquid requirit: ſcilicet creaturæ peccatum: quod cum finitæ maliti[illegible], non æque ad ſupplicia, & vindictam Deum mouet, atq; motiuum bonitatis vndequaque diuinum atque infinitum quod bona ſua etiam peccatoribus indeſinis elargiendi integrum motiuum Deo eſt: quare meritò de ſe ſumptus Deus ſolum benefaciendi principium, & motiuum habere dicitur, non puniendi; quod nos peccatis noſtris apponimus. Atque hoc etiam à nobis culpæ ad punitiuæ, ſeu iuſtitiæ vindicatiuæ exercitium poſito motiuo minus eſt, vtpote finitum, quam Dei bonitas infinita, vt ignoſcat: quæ ſola totum ignoſcendi motiuum Deo, ac proinde efficacius eſt, quin culpæ, quæ potius à venia, & beneficiis in nos conferendis Deum retrahunt pars motiui vel ignoſcendi eſſe poſſint: idque ſolum Patres volunt, cum Deum de ſe ad beneficia, quam ad ſupplicia prædicant nobis promptiorem, non autem maiorem eius ad vnius, quam ad alterius virtutis exercitium propenſionem quæ ad alterius actus moralem inducat Deo neceſſitatem.

5. Ex malis conſequentiis à Deo in ſacra pagina approbatis, quæ deſectaræ videbantur ſi hæc moralis neceſſitas ad optimum Deo deficeret, & fusè recitatis à Ruiz cit. d. non ſolum eam qualis eſt ingenio acri omnium firmiſſimam pro hac diuina neceſſitate morali Dei expendit, profecto: *Si autem cui, cum ſcis malis, noſtis bona data dare fi-*

bus veſtris, quanto magis Pater veſter cœl. ſtis dabit Spiritum bonum petentibus ſe: Ergo ſi, vt Deus ex maiori neceſſitate morali donandi Spiritum bonum, ſeu ſpiritualia dona hominibus petentibus teneatur, quam pater, & mater ex naturali erga filios affectu ipſis in neceſſitate eduli, vel alia petentibus dare tenentur, ac non illorum loco lapidem, aut ſcorpionem, conſequentia non tenet: Chriſtuſque Dominus eo argumento nobis illudit, vt ſpem à Deo obtinendi petita erigat noſtram argumento ſubtili & fallaci. Reſpondetur tamen facile argumentum hoc non Dei, ſecundum ſe, ac bonitatem ſuam naturalem ſumptam neceſſitatem moralem probare. Hanc enim nos impugnamus; ſed petitionibus noſtris adhibitis. Secundò ex parte Dei liberum Patris affectum erga homines, vltimus appoſi, quem abſolutè potuit non habere, vt tantis exprimit ipſe: quare concluſioni, quam impugnamus nullatenus ſuffragatur ſed alteri affirmatiuæ neceſſitatis Dei ad optimum ex ſuppoſitione intentionis finis, alicuiuſve efficacis decreti liberi Dei. & ne id quidem probat, ſed daturum Deum quod ſatis ſuccurrendæ neceſſitati hominis ſit, non autem optimum, adhuc ex paterno prælhabito affectu donaturum.

6. Tertia concluſio ex decreto libero efficaci creandi mundum aliquem Dei bonitati adiuncto, vel creandi hunc determinate mundum, quem initio condidit, neque ad optimum mundum creandum, neque ad ponendum in hoc mundo optimum v.g. incarnationem, optimamve diſpoſitionem phyſica neceſſitate moralive, quæ re eadem ſit, vllatenus tenetur, eſt autem contra Lullium, & noſtrum Ruiz vt in ſententiarum relatione certam. 1. decebam. & ea tota eius ſect. 9. Tripartita eſt concluſio: Prima pars de decreto de hoc vel illo, vel alio mundo diſiunctiue eſt manifeſta ex dictis, certam. 1. pro prima concluſione. nullam ſiquidem neceſſitatem addit hoc decretum ad optimum ex illis mundis condendum atque efficaciter decernendum, ſiquidem cuiuſvis ex illis productione efficaciæ & infruſtrabilitati eius decreti ſatisfiat. quare ſi de ſe naturaque & bonitate ſua Deus neceſſitatus aliquo neceſſitatis genere ad optimum ſit, neque ex eo decreto neceſſitari, vel phyſicè vel moraliter ſiue propriè, ſiue impropriè moralis neceſſitas vſurpetur: conſtat autem ex dictis certamine ſecundo, & præſenti pro concluſione ſecunda nullo neceſſitatis genere de ſe natura & bonitate ſua Deum teneri; ergo neque vlla ad illud tenebitur ex eius diſiunctiui decreti additione. Nec pluribus prima hæc concluſionis pars eget.

7. Secunda pars quoad productionem optimi nempe incarnationis ex ſuppoſitione decreti productionisque huius mundi: eſt communis ferè omnium Theologorum concluſio in materia de incarnatione, qui Anſelmum eiuſmodi neceſſitati apertiùs ad fauentem, vel explicant leuiter, vel deſeriunt apertè, vt vidimus controuerſia prima, de Incarnatione d. 1. quæſtione 1. & eius ſpeciatim per ſeque attigimus certamine 2. numero 16. contra neceſſitatem Dei ad incarnationem ſatis hanc partem probant: item quæ ex Patribus etiam attigimus eodem certam. num. 3. ex hypotheſi non ſolum mundi huius conditi ſed peccati permiſſi, & efficacis intentionis Dei de hominibus redimendis.

8. Tertia demum pars probatur argumento, quod ſecundam confirmabit. Nimirum ex decreto efficaci, & creatione vniuerſi nulla neceſſitate teneri Deum ad optimam eius diſpoſitionem extrinſecam (formalis ſiquidem Dei ipſique identificata diſpoſitio cum phyſice tum moraliter optima eſt.) Probatur primò: quia ex mundi huius creatione nihil determinationi ad optimam hanc diſpoſitionem & obiectiuam Deo additur præter rerum ſingularum, & omnium, quibus vniuerſum conſtat ſui priuati, & communis commodi maioris naturalem exigentiam; atqui naturali rerum ſingularum, & omnium coniunctim exigentiæ annuere Deus nullatenus tenetur, ſed omni prorſus neceſſitate ſolutus annuit, potens omninò tenuerit, vt de ſingularum exigentiis quibus Deus de facto annuit minimè, extant in ſcripturis, & authenticis hiſtoriis Eccleſiaſticis exempla quam plurima de omnibus coniunctim probatur. Nam earum omnium iura naturalia coniunctim ſumpta ad commodum vniuerſi maius exigendum nequeunt ita præualere iuri ſupremi dominij Dei in vniuerſum totum, & ſummæ libertatis diuinæ vt vtrumque ius determinent ad vnum, & extinguant. Confirmatur: quia maior, & præcipuum rerum ſingularum, & coniunctim omnium, ſiue vniuerſi eſt in ſe permanere: attamen nulla neceſſitate tenetur Deus mundum, adhuc proſequenti inſtanti, conſeruare, ex eo, quod illud produxerit, cum durationis eius tempus liberrime prorſus decreuerit: ergo iure maioris commodi vniuerſitatis rerum non determinatur vlla neceſſitate ad optimam eius diſpoſitionem & gubernationem obiectiuam.

9. Vrgeo: quia vitæ, & mortis, ſiue exiſtentiæ, & non exiſtentiæ rerum Dominus abſolutus omninò diſpoſitionis earum, ſiue ipſis commodæ, ſiue incommodæ Dominus itidem abſolutus eſt, etſi præ incommoda diſpoſitione pereant: atqui Deus vitæ, ac mortis exiſtentiæ, ac non exiſtentiæ rerum abſolutus Dominus eſt, etiam coniunctim ſumptarum, ſiue ipſi commodæ, ſiue incommodæ abſolutus Dominus eſt, etiam coniunctim ſumptarum: ergo, & diſpoſitionis earum, coniunctim etiam ſumptarum, ſiue ipſi commodæ, ſiue incommodæ abſolutus Dominus eſt: neque fortiori iure, & exactione magis ſibi commodam poteſt mundus à Deo poſcere, quam indigentiæ, & precario: quod ab inductione neceſſitatis in Deo ad donandam mundo commodiorem abeſt quam longiſſime, immò ei contradicit: ſicut preces propriæ cum propria coactione alicuius ad id præſtandum, quod precamur. Confirmatur: quia nulli ſeruo, reive, quæ ſub alterius Dominium abſolutum cadit, ius exactiuum competere poteſt, vt commodiſſima ipſi diſpoſitione cum ipſo Dominus ſuus agat; etſi vitæ mortiſque ſerui emptitij Dominus pro libito non ſit: immò neceſſaria ad eiuſdam vitam debeat ſeruo miniſtrare: Denique ſolis, ac ſyderum circularis motus conueniẽtiſſimus, & commodiſſima mundo huic viſibili diſpoſitio, & gubernatio obiectiua eſt, eamque à Deo pro libito aliquoties impeditum, & aliquandiu ſuſpenſum fide credimus diuina, & indubitatæ authoritatis hiſtoriis humanis: idque ob priuata ſolum huius, vel illius Reipublicæ, & nationis commoda. quæ in Dei voluntate citra vllam mundo viſibili à Deo irrogatam iniuriam præualuerunt: multò igitur ius ſummæ libertatis, & poteſtatis dominij ſupremi diuini iuri vniuerſi ad optimam ſui diſpoſitionem, & obiectiuam gubernationem præualebit.

10. Quod autem obiter inſinuat Ruiz, Deum ipſum partem, ac membrum vniuerſi huius eſſe, & cuius proinde iura propria, & priuata communi bono vniuerſi cedere omnino debeant, vltima hac impugnatione præuentum eſt: Nam, & pars huius vniuerſi noſtri Deus tunc erat, cum eius maximo commodo circularis motus ſolaris ſyderei, & cælorum toties eius continuationi aliquandiu interceſſit, idque, vt partis minutulæ vniuerſi maiori commodo conſuleret: & quanquam, an Deus naturæ, & vniuerſi pars dicatur rectè, vel ſecus, ſi ita eſſe poſſit controu. de ente ſupernaturali in genere à nobis diriменda; id tamen certum eſt: partem vniuerſi membrumve ſimpliciter, ac ſine adiuncto aliquo dici non poſſe, ſed ſolum vniuerſi caput, membrumve præcipuum: ſicuti in politicis ſupremus & abſolutus dominus reipublicæ, ac Regni non pars regni, ſed caput princeps, & Rex ſolummodo dicitur. quamvis, quia ordinata omnis politica & ciuilis poteſtas, & à republica tandem in Principem, ſiue primum, ſiue eius hæreditario iure ſucceſſores, emanauit iuxta §. *Populus in eum* inſtit. de iure nat. gent. & ciuili, altiuſque à Deo ſupremo, & abſolutiſſimo Regum, regnorumque domino promanarit, ad Reipublicæ vniuerſum ſemper commoda præ priuatis ſuis Rex teneatur: ad quæ ſolum non autem ad ſui deſtructionem populus in eum eiuſdem contulit poteſtatem, à Deoque ſupremo Principe in bonum ſolum Reipublicæ collata poteſtas eſt: quare, & illi priuata commoda, perſonalia que iura cedere debeant, ſecus in Deo, cui poteſtas in omnia vniuerſi, coniunctim etiam ſumpta, nec ab vniuerſo ipſo neque ab alio ſuperiore Principe collata eſt; ſed à ſe, naturaque ſua ipſi cum ad vitam, & exiſtentiam, tum ad eorum mortem & defectum, ſeu negationem competit Deo.

11. Demum ex peccati (cuius malum omni poſitiuo bono in mundo hoc, immò, & in omnium mundorum poſſibilium coniunctio præponderat: atque in æſtimatione rectæ rationis creatæ, nedum increatæ, & diuinæ præualet) permiſſione haud leuis pro tertia hac concluſionis noſtræ parte argumentum deducitur: vndecumque enim

Deus

Deus ad mundi conditi optimam diſpoſitionem, & obiectiuam gubernationem Deus teneretur, teneretur etiam ad non permittendum, quod ſecundum rationem rectam ſummum malorum omnium eſt, ac rationalis reipublicæ, præcipuæ nimirum vniuerſi huius partis, destructiuum, imò totius vniuerſi diſpoſitionis rectæ inuerſiuum & ſubuerſiuum: Deuſque proinde, etſi ad virtutis, & honeſtatis exercitium, præcipuum vniuerſi ornamentum, libertatem ad peccandum creaturis rationalibus debuerit relinquere vt Patres aiunt; aſt peccatum permittere, & ſolum ſufficientia, ac non habitura effectum ad vitanda peccata tanto vniuerſi malo, & ſubuerſione non poſſet. Quod autem inde tot fructus Deus perceperit, calumniatorum diuinæ prouidentiæ obmurmurationibus,& obiectionibus ſatisfacit, vt certamine ſequenti dicam: ſuppoſita Dei in peccati permiſſione Catholica libertate; non autem impotentiæ Dei ad peccati permiſſionem neceſſitate Dei ad vniuerſi conditi optimam diſpoſitionem, & obiectiuam gubernationem apponendam, quam nunc impugnamus, inductæ.

12. Quarta & vltima concluſio. præciſè ex intentione efficaci alicuius finis, etiam ſub certa menſura aliqua bonitatis obtinendi, dummodo plura media ſint ad illum ſub illa etiam menſura, nec infra, nec ſupra obtinendum ad nullius appoſitionem, atque efficacem electionem tenetur Deus, etſi illud optimum ſit vti eſſe poteſt. Tota concluſio eſt omnium Theologorum præter extremam partem in qua aſſerimus ex pluribus mediis ad finem intentum ſub determinata aliqua menſura, nec inferiore, nec ſuperiore poſſe eſſe medium optimum, & cæteris excellens, & tamen ad eum apponendum nullatenus teneri Deum, vtrumque opponitur ſententiæ communi: probatur facile poſtremum: quia quantumuis efficax intentio finis, ſub menſura etiam determinata, non determinat ad vnum ex pluribus mediis ſufficientibus ad id ipſum obtinendum de facto, ſi apponantur, ipſo Ruiz fatente ſect. 2. num. 5. ſed præter optimum ſunt plura alia media, quibus finis intentus ſub eadem, nec maiori, nec minori menſura, quam ſit intenta, obtineatur de facto, ſi quoduis eorum apponatur, etiam minimum, quod ad illum ſub eadem menſura ſatis eſt; ergo ex ea intentione ad optimum ex illis apponendum non tenetur Deus. Minor eſt caſus ſuppoſitus in quo diſcurrimus: quare nulla eget probatione: ſicuti neque conſequentiæ legitimitas.

13. Solum reſtat probandum ad finem intentum ſub determinata menſura qui ſub ea ipſa, nec ampliori, neque curtiori pluribus modis poſſit obtineri, poſſe vnum ex illis ad ſic obtinendum finem melius alio, atque vnum optimum illorum eſſe; id quod repugnantiam continere demonſtrari cenſet Ruiz ibid. numer. 4. Nam quod vltra finem, & menſuram determinatam intentam à Deo per medium perfectius, ſeu optimum, vel citra totum finem, & menſuram intentam per imperfectius, & infimum voluntatem Dei efficacem fruſtrabit: cum neutro obtineatur quod intenditur determinatè à Deo, ſed magis, vel minus, quod in fruſtrabilitati eſſentiali voluntatis efficacis Dei contradicit. Cæterùm non animaduertit Ruiz medij bonitatem, & conducentiam ad finem intentum è ſola virtute, quaſi extenſiua, ad finem tantum obtinendum, non eſſe metiendam, in qua ſolum eius ratio concludit; ſed etiam ex modo eam ipſam finis quantitatem obtinendam: nimirum breuitate facilitate, atque expenſis minoribus; quod enim expenſis minoribus maiorem facilitate, & breuitate tantundem finis apponet, quam aliud, melius, perfectiúſque medium illis eſt: etſi breuiſſimè, facillimè, ſumptúque minimo, erit illorum optimum ad finem obtinendum: quod, quia non animaduertit Ruiz eius diſcurſu nec leuiter tangitur: exempla ſunt obuia. Quod ſi dicas eam etiam facilitatem &c. intendi à Deo, ad quam ſolum perfectius, vel optimum conducit, deſtruis caſum ſuppoſitum, & demonſtrationem tuam: vel forte totam materiam concluſionis, ſi dixeris intendi finem ſub ea qualitate, & menſura vt per optimum medium obtineatur: tunc enim intentio illa, & finis, & medij electio ſimul eadem eſt: quare nequit vllo modo intentio illa ad optimi electionem verè determinare, quin determinet ad ſeipſam, quod omninò repugnat.

14. Denique vt conſtet clarius quod diximus ſupra non ſemel in ſententiarum relatione Ruiz ſententiam, & mentem fuiſſe vniuerſalem de neceſſitate Dei de ſe, bonitatéque, & natura ſua abſque vlla ſuppoſitione decreti liberi efficacis Dei, ſiue intentiui, ſiue executiui, legatur ſect. 10. cui hunc titulum præfixit. *Maius exemplis oſtenditur eneruari Theologorum rationes, niſi ſupponant voluiſſe Deum optimum finem ſub optimâ menſurâ.* etenim finis intentio primus actus liber Dei eſt nullum ſupponens, neque intentiuum, neque executiuum atque in ſingularum rationum: quas ex variis Theologis tota ſectione refert ponderationibus ſuam hanc mentem iteratò detexit: & tam in iis, quam in reliquis argumentis ab authoritate, & à ratione morali, quam dicit neceſſitate phyſicam reipſa, & cui, ſi non pareret Deus delectatus foret, phyſicam inducere, ſicuti & de Granado dicebamus, ſatis declarat.

CERTAMEN V.

Argumenta aduerſariorum retunduntur.

1. A Ratione arguunt primò: è ſummâ inclinatione bonitatis diuinæ ad ſe communicandum creaturis, quam illis tribus terminis *bonum, bonificatiuum, & bonificabile*, quæ etiam Trinitatis myſterio de Deo in ſua arte demonſtrando, ipſi familiaribus Raymundus Lullus inſtruxit: ſed non maiore fructu, quam reliqua, quæ ex eis terminis demonſtrari ſomniauit. ſed quidquid cum ea vi hac impulſiua bonitatis diuinæ ad ſe communicandum creaturis, & natiuâ affectione voluntatis ad bonum communicandi ſe optimo modo, & in quo minus diſplicentiæ ſit, vt in optimo faciendo, diſcurrant; ac teſtimoniis Patrum confirment Ruiz tota ſect. 16. & Granados, diſiectum ſatis eſt certam. 3. redditáque ratio: cur Deus de ſe, naturáque ſuâ magis ad bonum noſtrum, quam ad malum: & ſupplicium inclinatus dicatur; quia tamen inclinatio hæc aliquid de ſumma libertate voluntatis diuinæ minuat, vel de ſuprema dominij poteſtate. Nec video, quo pacto alicui venire in mentem potuerit optimum creatum, quod limitatæ bonitatis eſt, nihilique Dei felicitati reſſerens, atque eſſentia ſua imbibitam imperfectionem creaturæ habet, qua ſui affectum ſatis poteſt auertere, adeò poſſe, ſui quaſi impotem, diuinam voluntatem allicere, vel potiùs ad ſui amorem trahere, penè inuitam, vt vix aliquid motionis maioris diuinæ relinquant bonitati. Argumentum aliud de carentia gaudij, quod Deus habet de optimo producto, multum, vel nihil probat. Multum: quia probat idem de bono non optimo, de quo Deum gaudere cum productum, atque in ſe exiſtens eſt, æque eſt certum; ac proinde probat nihil ex creatis poſſibilibus poſſe Deum non producere, ſi hæc internum Dei gaudium, ac ſubinde intrinſecam eius fœlicitatem poſſint augere. Nec ſatis eſt gaudium aliud æquiualens de ſui independentia ab exiſtentia optimi, quod Deus haberet, ſi non exiſteret: illud enim gaudium habet etiam, cum exiſtit; & tamen deficit gaudium, quod de actuali optimi exiſtentia Deo accreſcere admittunt: ſed certè nihil probat obiectio: nam quidquid gaudij Deo intrinſeci eſt, totum de ſumma ſua bonitate eſt; quia de ſibi extrinſecis bonis (quæ nihil internæ ſuæ fœlicitatis inferunt) intrinſecæ fœlicitatis, & voluptatis quidquam capiat. Reliqua à ratione omitto, quia ex dictis pro noſtris concluſionibus euaneſcunt.

2. Tam multa oblonga ſua diſputatione ab ſcriptura, & Patrum authoritate congeſſit Ruiz, vt ea ſingulatim diluere iuſti tomi negotium eſſet, ea verò ad capita aliqua redigi poſſunt. Primum ex Patribus aſſerentibus Deum aſſumpſiſſe naturam humanam ad nos redimendos, quia id melius fuit, & quamuis id ad neceſſitatem eligendi optimum ex intentione efficaci finis videatur ſpectare, quare ſolam quartam concluſionem noſtram impetere:

aſt, cum ex ratione generali ſubiuncta in hac materia [illegible] Patrum concludat Deum voluntatem ad [illegible] optimum in [illegible] decernendum, ac præſtandum, teneri de ſe, naturaque ſua videntur docere: quod [illegible] Concilium de ex [illegible] ratione neceſſitatem incarnationis ſtatuens epiſt. ad Epiſcop. Hiſpaniæ vniuerſim concluſit. *Credamus [illegible] velle quæ meliora ſunt.* Vnde ea parte contraria manet tentata ſolutio Ariagæ ſect. 1. ſubſect. 1. [illegible] 5. 6. *Secunda loco adducta*: ſed bene ait ratio [illegible] neceſſariæ conſequentiæ faciendi, ſed congruentiæ iam facti, ſeu faciendorum: vnde illud *credamus*, non definitionem, ſed exhortationem, vt (iuxta [illegible] veriſimiles, & congruentiſſimas, ac Deo reuerentes rationes) ita ſentiamus, continet: maximè, cum ibidem addatur, *cur ergò filius id non fecerit?* nempe naturali filiatione vnionis ſuæ hypoſtaticæ naturæ humanæ, potiùs quam adoptiua per ſolam gratiam communicata nos redimere. quaſi dicat: nulla nobis adeſſe ratio poteſt, quæ nos ab huiuſmodi pio aſſenſu ſortius auellat, aut in oppoſitum diſtrahat, ac diuertat. Neque amplius volunt Anſelmus 1. cur Deus homo cap. 16. & 17. & Richard. Victor. de Incarnat. verbi cap. 8. neceſſitatem Incarnationis è peccati ſuppoſitione vniuerſum aſſerentes [illegible] pro oppoſito à nobis cogitari poſſe [illegible] congruentiæ maiorem.

3. Secundum caput è Patribus prouidentiam Dei rectam, ſiue in mundi diſpoſitione, ſiue in creatione hominis, & Angeli cum poteſtate peccandi ſiue in permiſſione peccati defendentibus, & oſtendentibus facillimè, & frequentiſſimè contra hæreticos, eorum diſpoſitionum, ac prouidentiæ Dei obſtinatos, & impudentiſſimos obmurmuratores, vel contra alios ſubtimidos, & curioſos dubitatores ob diſconuenientias, quas in eis rebus a Deo factis, vel diſpoſitis proponebant: iis ſiquidem omnibus Patres ſemper conſtantes reſpondent: Deum in omnibus feciſſe, quod melius, ſeu optimum eſt: idque à Deo eniti, vt quandoque (quod idem eſt) à iuſtitia defecturum, vt aiebat Auguſtinus tom. 1. libro de quantitate animæ cap. 3. *iuſtitia Dei factum eſſe vt non modo ſint omnia, ſed etiam ſic, vt omninò melius eſſe non poſſint.* Sed plane hic, vbi ſtrictius, rigidiuſque contra nos verba Auguſtini ſonant, nihil contra nos. Primò: quia, ſi ea virtute iuſtitiæ, ex libertate, ſine qua nulla exercetur virtus, factum quod melius eſt, quo melius eſſe nequeat; non autem neceſſitate naturali ad optimum plane fatetur. Conſtat ſecundò ea contextu, qui totus eſt ad ſuadendum, mortem appetendam, ne peccatum admittatur: quia, & ſi, tam ſit difficile Dei lege, & iuſtitia ordinatum eſt qui ſimul gratiæ auxiliantis vires ſuppeditat de ſuo, non minus, quam legem: nec iniuſtus eſt proinde, ſed iuſtus: difficilia, iure ſuo vtens, præcipiens, vireſque ad difficultatem vincendam præcepti ſuppeditans: quare extra rem opponuntur verba Auguſtini.

4. Vniuerſim autem ex occaſione, & intento Patrum, cum ita loquuntur, Reſpondeo: eos ita loqui contra rectitudinis diuinæ prouidentiæ calumniatores hæreticos, vel ſciolos examinatores: In qua defeciſſe Deum, cum hæc & non alia meliora, imò mala phyſica creauit, ac moralia, ſeù peccata permiſit, vt dixi. Aiuntque primò: Deum à debito faciendi, quod melius, ſeu optimum eſſe omninò abſolutum: quod concluſioni oppoſitæ, non modo non fauet, ſed formaliter, & immediatè contradicit, ſolus pro reliquis Patribus audiatur Auguſtinus 3. de libero arbitrio cap. 5. vbi ait. *Ne forte dicas ea quæ facta ſunt, melius fieri debuiſſe*, atque, poſt varia, quibus hanc dictionem impugnat, his verbis concludit, *quidquid vera ratione melius occurrerit, hoc ſcias feciſſe Deum* & 1. contra aduerſ. legis. *vſque adeò deſipiendum eſt, vt homo videat aliquid melius debuiſſe fieri, & Deum credat facere noluiſſe.* Quibus adeò apertè de omiſſione melioris in rerum creatione, non quidem abſolutè, ſed melioris debiti, ſiue, quod Deus facere debuit, Auguſtinus loquitur, vt niſi pro debito abſoluto ad melius, ſeu optimum ſecundum ſe, ab aduerſariis confidenter induci: & aliquot doctores, qui pro noſtra ſententia ſtetere, quaſi fulgure perterritos, in varios diſtrahi interpretationes: cum debitum abſolutum melioris, ſeu optimi ſecundum ſe Auguſtinus Deo [illegible] non aſſerat, ſed quaſi in hypotheſi ponat, [illegible] miretur, cum debito præſtandi meliora [illegible] a nonnullis deteriora, non ſine culpa, & vitio proprio non ſatisfaciendi obligationi ac debito ſuo Deum deteriora feciſſe.

5. Atque, vt magis mittam horum, & ſimilium teſtimoniorum pro aduerſa ſententia à ſuis Patronis abuſum, eis ipſis ſecunda alia generalis ſolutio, & germana noſtræ concluſioni minimè aduerſa interpretatio continetur: imò aliorum diſcurſuum, quos ea aliis Patrum ſententiis aduerſarij opponunt eneruatio. Perpende verba illa, quidquid vera ratione melius occurrerit, & hæc ſequentis teſtimonij poſtremi, *vt homo videat aliquid melius debuiſſe fieri.* Cum enim diſcurſibus nonnullis non ſine creatoris vitio aliqua in mundo facta, vel permiſſa procaciter hæretici contenderent, ſcioli que non ſine Dei iniuria curioſius diſputarent: quaſi in dicto erroris, & ignorantiæ ipſorum bello, varios inanes eorum diſcurſus eſſe probant: atque eorum, quæ pure mala, & incommoda eſſe contendebant vberes bonorum ex eis capiendorum, capiendorumque fructus ſolidis rationibus oſtendunt: quo eos doceant, & conuincant creatorem eunctorum Deum homunculis ipſius opera ſugillantibus, non potentiorem modo eſſe, ſed artificem ſapientiorem, qui de malis ipſis in quibus nihil ipſi boni reperiunt, tot bona, & ſcientia ſua percalleat, & potentia producat: quare ſolum volunt Deum ſemper facere melius, ſeu optimum, non quidem quod in ſe, vel entitatiuè tale ſit; ſed quod vera, ac non inani ratione hominum diſcurſus, & ingenium aſſequi valeat, atque ad id credendum omnes præſertim hæreticos, & curioſos ſciolos illos eis verbis hortantur.

6. Hac porro ſolutione ingens illa diſcurſuum moles tot ſectionibus a noſtro Riua ea Patrum ſententiis, & rationibus ſtructa ſubuertitur. Nimirum ex noſtra ſententia Patrum euacuari ponderationes grauiſſimas fructuum, & vtilitatum, quas Deus in rerum vniuerſitate ex creatione, cum hominis, tum Angeli cum poteſtate peccandi, imò ex peccati permiſſione: ex poſteriori enim hac noſtra ſolutione conſtat, quo ex omnes Patrum ponderationes tendant; nec debito fine ac ſoliditate carulle. Caſſari item, ac euaneſcere aiunt Patrum, ac piorum omnium laudes & ſapientiorum maiores artifici ſummo præſtitas, ac debitas ob vniuerſi atque artificij & diſpoſitionis eius opus. Ecquis enim Archytectus, inquiunt, magni artificij laudē à cordato homine aſſequatur, quod caſulam luteam, aut tuguriolum fecerit, ſciatve ac facere poſſit? ſed quod fecerit ingens, & eximiæ diſpoſitionis palatium, gymnaſium, aut ædem, in qua eius ars maximè eniteat & innoteſcat: verentur tamen, ne diuini artificis laudes præcipuè ex aduerſa ſententia euacuentur. Si enim ad optimum faciendum neceſſitatem patiatur, vbi operum eius honeſtas? Siquidem ea ea, neque, quoad exercitium, ipſi relinquentur, vt ſupra oſtendebam: atque (maximum) prælatio optimi producti, eiuſque artifici præ deterioi neceſſitatis quidem non artis, atque electionis eſt aduerſariis fatentibus. Itaque: vt ſummum, ſic laudari poteſt, quod fecerit optimum, cum facere aliud nequeat: quemadmodum adamas, & ſol à Deo nitent, & lucent, quia nequeunt minus nitere, & illuminare; cum tamen præcipua artificis laus in operis electione ſit.

7. Et quidem in luteæ caſulæ, & tuguríoli erectione, eiuſque delineandæ ſolius ſcientia, artificis laus non eſt; eſſet vero maxima artis laus, & illam, & reliqua, quantumuis perfectiſſima ædificia, eorumque ſtructuram ſingulis aptam ſapientiſſimè comprehendere: quin, vel minimum vel ſummum, eius artis opus artificis ſcientiam præteriret, illud autem ingentis laudis loco meritò haberetur, ſi in caſula illa, & tuguriolo, tot tantaque artis ſuæ monumenta opifex poſuiſſet, executuſque eſſet vt artificum quantumuis excellentium reliquorum attentionem, & cogitationem longiſſimè anteirent: & tamen plurium adhuc, & plurium perfectiorum adhuc: & perfectiorum in infinitum ſcientia, & ideis inſtructum, & ornatum minimè illius operis Artificem æſtimaremus. Hæc igitur ſupremo opificis Dei laus vera æſtimationem creatam in veneralunda Patrum, & noſtri omnium admiratio

miratione ſemper fuit, eritque ſemper: in minutiſſis quibuſque eius operibus, & vilißimis, tantum artis ſapientiæ, & potentiæ conditoris elucere, vt nulla rationalis creatura, niſi operis ipſius exemplari propoſito, ea fieri poſſe, quæ in eo perſpicit, arbitraretur & ſunt tamen in eo plura, quæ tota oculorum, diſcurſuumque attentione, & diſcuſſione ſumma non aſſequeris. Vade ad formicam vermiculam, noſtros abiectiſſimos, non pigeat, ſed tolerabiliores, vt ingenioli tui faſtum deponas, cognoſceſque, vel inuitus, nihil te tam accuratæ ſtructuræ opus meditari poſſe, quod minutuli operis Dei ſtructura non ſuperet. indéque colliges Dei opera omnia, quam a te cogitari poſſunt longè eſſe meliora, vt Patres aiebant: quod ſi, non ea tantum; ſed vlterius productis perfectiora in infinitum Dei potentia, mente, arte, & ideit animaduertas continenti, æſtimatione, an mentis tuæ ſtupor ſuccedet?

8. Conſequentias plures, & diſcurſus à Spiritu Sancto in ſcripturis ſacris propoſitos ſublata Dei ad optimum neceſſitate clamat Ruiz euacuandas ſect. 14. Prima reſurrectionis mortuorum ducta ex eo quod Exod. tertio Deus Abrahami Iſaac, & Iacob dicatur, *Deus autem non ſit mortuorum, ſed viuentium*, vt arguit Chriſtus Dominus Matth. 22. Marci 12. & Lucæ 20. & Machab. 2. cap. 12. fine: *niſi eos, qui ceciderant reſurrecturos ſperaret, ſuperfluum videretur orare pro mortuis*, etenim, & Deus Deus illorum dici poterat ratione animarum viuentium, & pro mortuorum animis ſacrificia offerri, vt debitis pœnis ſoluerentur, atque adeò ex neutro loco reſurrectio mortuorum infertur, ni ſupponamus Deum optimo, & congruentiſſimo modo rebus prouidere, ne ſcilicet animæ eſſentia ſua partes, atque ad compoſitionem & coniunctionem cum corpore natura ſua inclinatæ illo æternè priuentur, ac delictorum vtriuſque pœnas, atque in ſolidum luant. Sed certè plura ad iuſtam Saducæorum obiurgationem à Chriſto Domino ob ignorationem conſequentiæ reſurrectionis ex locis illis ab eis agnita, ſiue agnoſcenda argumentum ſupponit, quæ abſque ignorantia vincibili, & reprehenſione iuſta tunc poterunt ab eis ignorari. Primo enim ſi ignorata neceſſitate Dei ad optimum conſequentia non tenet, hanc quidem ignorarunt; imò abſque ignorantia, vt oſtendimus, ſcire non potuerunt.

9. Tenet autem conſequentia abſque huius, & reliquorum, quæ argumentum ſupponit ſcientia in vtroque loco ex verbis ipſis: ex quibus, non oſcitanter, lectis, vel auditis reſurrectionem colligere debebant. Nam mortui non animæ ſolæ, ſed tota compoſita ex corpore, & anima ſunt, quibus deficientibus vlterius Deus eorum Deus, & dominus non magis eſſet, quam nos equi mortui, vel domus combuſtæ: quare, vt Deus poſt eorum mortem dici ipſorum poſſit, oportet, vt iterùm ſint, & proinde reſurgant: ſimiliterque, vt mortuis, nec ſolùm eorum partibus (nempe animabus) oratio viuorum, vt à pœnis ſoluantur, proficiat. Ac demum, vt reliquis ad id ab hoc doctore inductis conſequentiis ſatisfiat, ſatis eſt dicere (quod veriſſimum & notiſſimum eſt) ex iis, quæ quiſque facere conſueuit, & ſi ea faciat, feceritque abſque neceſſitate vlla, quid in ſimili occaſione, vel vrgentiori facturus ſit, cordatè colligi, & prudenter à nobis: quia ex factis ab ipſo frequentiſſime illum ſaltem in eis, & ſimilibus ita ſe gerere liberè ſtatuiſſe (& ſi aliter, tam phyſicè, quam moraliter poſſet) maximo argumento eſt: inde ordinaria lege, ſtatuto, & prouidentia, quid Deus facturus ſit legitimè deducimus; & tamen extraordinaria prouidentia, ſuaque poteſtate liberæ ad vtrumuis voluntatis, dominióque rerum ſupremo vtentem illum aliter facturum fatemur: quam diuiſionem potentiæ, & prouidentiæ Dei in ordinariam, & extraordinariam, ab vniuerſa Philoſophia, & Theologia receptam aduerſa ſententia prorſus eliminat. Siquidem, ſi aliter faceret, quam facit Deus, vt hi aiunt, non foret. Neque vllam in alterutro modo ſe gerendi difficultatem Deus de ſe habet, vt contra Izquierdo monſtrauimus, cert. 3. vbi ſtrictiori conſequentiæ ex ſcripturæ petitæ ſatisfecimus. Neque ex ſæpe à ſe factis Dei voluntas inclinationem aut facilitatem habitualem atque ad oppoſitum difficultatem poteſt ſubire.

10. Denique opponit idem Ruiz ſect. 11 ſublata à Deo neceſſitate aliqua ad optimam rerum diſpoſitionem, & obiectiuam gubernationem tam phyſica, quam morali, cunctam credibilitatis fidei noſtræ euidentiam aboleri. Hæc enim deſumitur ex ſanctitate, & doctrina eam prædicantium, colentium, & ſanguine ſuo eam profitentium, & morientium: item ex eius antiquitate, & continua diuturnitate, nullaque ſui parte diſcordia, aut repugnantia, aliiſque veræ fidei, & Eccleſiæ Dei notis datis à Valentia prima ſecundæ ad quæſt. primam S. Thom. articul. quarto d. 1. quæſtion. prima puncto 4. Bellarmino tom. 1. libr. 4. & fuſiſſime à Bozio libris 24. totis de ſignis Eccleſiæ: etenim, ni Deus ad optimam gubernationem rerum obiectiuam, magis quàm ad oppoſitam teneatur, potuit, æque ſtolidis, ac perditis hominibus reuelare ſuam fidem, atque multa ea in iis pro falſa doctrina diſponere: quare ex factis ſic à Deo in veræ fidei fauorem nullum euidens, adhuc moraliter, veritatis, & credibilitatis argumentum poteſt deſumi: in primis obiectans ipſe numero quarto fatetur poſſe abſolutè facere, vel permittere, vt ex eis pleraque in fauorem doctrinæ falſæ contingerent: quare, & eſſe Deum, etſi ita contigiſſent: ergo argumento hoc moralem Dei neceſſitatem ad optimum à ſe intentam, cui vtique ſi deeſſet Deus, Deus non foret, minimè hic doctor probat. Secundo: nihil de neceſſitate Dei de ſe, naturaque ſua, & attributis ſuis neceſſariis ad optimum probat: ſupponitur enim libera Dei intentio ſuam fidem reuelandi, atque propagandi apud homines, ex qua ad media apta, & conducentia ad eam hominibus ſuadendam, præ ineptis, imò eius ſuaſioni oppoſitis, tenetur eligere, vt diximus.

11. Sicuti, & quiuis ex vera, & non perfunctoria, adhuc inefficaci, huius finis intentione media ad finem conducentia, & inducentia, ac non ab illo auertentia (ni amens ſit) apponere tenetur: cum autem hominibus ad fidem veram inducendis plus Prædicatorum, & Profeſſorum exempla, quam verba proficiant, ſi fidei paupertatis, & morum bonorum, quos illa docet auidiſſimos, ac ſceleratiſſimos quoſdam elegiſſet eis deſtruendis; & ſi aliqui eſſent, excellendis media apponeret, quod ea intentione ſuppoſita veſaniæ Deum argueret: quare, etſi alia, quæ ad propagandam fidem naturaliter conducere videbantur ſupernaturali ſua prouidentia ſuppleuerit, cum pauculos, pauperrimos, atque illiteratos Apoſtolos, & diſcipulos elegit, vt fidei ſuæ orbem ſubiugaret: ſiuè, vt ait Paulus, *ſtulta mundi elegit Deus, vt confunderet ſapientes, & infirma mundi, vt confunderet fortes*: attamen neminem futuræ poſtmodum perditæ vitæ elegit, nec potuit; & ſi è Telonio Matthæum vocauerit, vt illorum ſapientia, & de mundo victoria atque huius ſubita ad tantam Apoſtolicam paupertatem ex nimia auaritia, ac ex perditis moribus ſubita mutatio Deum, & fidei, & ſanctimoniæ vltra eorum vires, & naturæ inueteratam conſuetudinem authorem clamarent: ac ſubinde eam doctrinam ſectarentur: & hæc quidem in fauorem doctrinæ falſæ, & erroris facere Deus non potuit; quia ad errorem tunc, & prauos mores inde naturaliter natos, non phyſicè ſolum concurreret, aut efficeret ſed moraliter, quia eos illis mediis ſuaderet: quod non ſolùm minus bonum eligere, & facere; ſed malum morale, & facere, atque in ſe admittere (quod Deo omninò repugnat) procul dubio foret. Hæc fuſius perſecutus ſum, ne tanta authoritatum, & diſcurſuum pro falſa aſſertione, varietate, & mole veritas ſententiæ noſtræ apud minus eruditos, & laborioſos diſputatores obrueretur.

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO IV.

An Dei voluntas contradictionis libertate immediata ad ſuos actus gaudeat?

DEi voluntatem contrarietatis libertate pollere ex dictis hactenus conſtat: ſiquidem velle hunc mundum, & nolle, ſeù velle non producere, atque ex contrariè oppoſitis accidentibus velle hoc producere præ alio, libertas planè cõtrarietatis eſt non obiectiuè, ſiue ex parte obiectorum ſolum verum, & ſubiectiua ex parte voluntatis diuinæ, actuumque eius: quandoquidem ex oppoſitis actibus volitionis creandi mundum, & nolitionis creandi illum, vel volitionis producendi calorem in hoc ſubiecto, & volitionis oppoſitæ creandi in eo frigus, pro ſuo libitu poteſt eligere, eligitque de facto Deus: vnde neceſſariò fit, Deum in ſuæ voluntatis actibus edendis libertate etiam contradictionis mediata vigere, cum actus quiuis ex oppoſitis, & incompoſſibilibus excludat aduerſum, illius poſitio alterius aduerſi negationem inducat, inferatque neceſſariò: quare eadem libertate contrarietatis qua vnus, ad cuius poſitionem alter excluditur ſecundariò, primariò ponitur, & immediatè, nequit non mediatè, & ſecundariò oppoſitus actus omitti: quare de libertate contradictionis media talis eſſe nequit, ſtatuta contrarietatis libertate diuinæ voluntatis ad ſuos actus quæ eadem mediata contradictionis non eſſe minimè poteſt. Sola ergo reſtat Theologis de libertate immediata contradictionis voluntatis diuinæ ad ſuos actus concipiendos diſputatio, qua nimirum actum eundem independenter à poſitione oppoſiti actus, illius ſuſpenſione immediatè omittere, quam apponere ipſum, vel loco ipſius aduerſum: ſupponitur autem à Theologis hoc ex inſtituto diſputantibus, poſſe dari in nobis omiſſionem puram, ne difficultatibus Philoſophicis implicentur.

CERTAMEN I.

Negans ſententia, conſequentiæ examen.

1. PArtem negatiuam docent Scotus in 1. d. 45. quæſt. vnic. corp. Marſil. quæſtion. 44. art. 2. concl. 2. ad 3. probat. primi argumenti principalis Suar. d. 30. Metap. ſect. 9. numero 59. Fonſeca 7. Metaph. cap. 8. quæſt. 5. ſect. 3. Salas 1. 2. tom. 1. tract. 3. d. 8. ſect. 7. fine. Ruiz de Montoia d. 8. ſect. med. 3. numero 2. Albiz d. 6. ſect. 3. Antonius Perez valiende d. 6. de volunt. cap. 6. Arriaga d. 18. ſect. 1. ſub ſect. 6. ab initio. Ex iis verò qui diuinarum volitionum libertatem effectu, vel actione extrinſeca creata conſtituunt Vaſquez 1. p. d. 79. cap. 3. §. *Quartò de Dei voluntate* Hurtado diſputat. 19. cap. 5. numer. 37. Alarcon diſput. 4. cap. 2. Quiros d. 67. ſect. 2. Cæterùm, quoad ita conſtituentes Dei libertatem per extrinſecum Doctores, lis magna eſt inter præfatos (qui ex illis, vt diximus,) ſunt Quiros, & Arriagam: an huius ſuæ conſtitutionis actuum liberorum Dei per aliquid extrinſecum abſolutè defectibile, conſequentiam in negatiua præſente concluſione ſeruent: non ſeruare cenſet Arriaga, imò ab hac in conſequentia arguet eiuſmodi conſtitutionem libertatis diuinarum volitionum impugnat ab eius ſubſectionis exordio. Contra verò Quiros nullam in vtroque inconſequentiam reperiri contendit ſect. 1. num. 5. argumenta eius leui manu tangens, nec ſoluens fortiore (quamuis ea) vt in Arriaga iacent, & premuntur) ſolidiùs poſſet diſſoluere. Neſcio autem an ſi vlterius premantur, diſſolui ità facile queant.

2. Sic igitur horum dictorum in hac negatiua concluſione inconſequentiam ad ſuam illam conſtitutionem libertatis volitionum diuinarum per extrinſecum aliquid ducto longiùs Arriagæ diſcurſu ad ſolutiones, quæ ipſi poſſent adhiberi: confutandas oſtendo, implicat formale conſtitutiuum vnius eſſe formale conſtitutiuum alterius, ſiue vtrumque poſitiuum, ſiue alterum poſitiuum, alterum verò negatiuum ſit; alioqui non duo conſtituta illa, ſed vnum omninò eſſet: maximè in re præſente, & conſtitutionis libertatis effectuum diuinorum per extrinſecum: in qua Dei affectus omnes, tam neceſſarij, quam liberi quoad intrinſecum idem tam realiter formaliter quàm formaliter ex natura rei, ſeu realiter virtualiter omninò ſunt: atqui cum volitio non creandi mundum adeſſet loco volitionis creandi mundum oppoſitæ, vel cum adeſt, vti adeſt volitio hæc creandi mundum, loco illius non creandi, quæ eſſe abſolutè poſſet, duo adſunt in diuina voluntate, quæ non eſſe in illa abſolutè potuerunt: nempè & poſitiua volitio creandi mundum, & negatio volitionis aduerſæ non creandi mundum: aſt nihil extrinſecum datur, quo duplex illud liberum conſtituatur præter negationem mundi illius non creandi, qua quidem negatio volitionis creandi illum mundum in horum opinione formaliter libera conſtituitur, ſicuti creatione mundi poſitiua libera volitio illum creandi in eorum opinione conſtituitur.

3. Patet: contradictorij quippe negatione, cuiuſuis contradictorij poſitiui, contradictorium negatiuum formaliter conſtituitur: ergo nihil extrinſecum ab his aſſignari poteſt, quo libertas volitionis poſitiuæ non creandi alium mundum, quam etiam adſtruere de facto debes, nè detur pura omiſſio libera, eſſe Deo impoſſibilis ſine extrinſeco connotato formaliter illam conſtituente: quod etiam in alia tua opinione reputas impoſſibile. Hoc porrò argumentum ità inſtructum facilem; ſed minimè fælicem noſtri Quiros ſolutionem oſtendit vt pote non ſatis penetratæ difficultati adhibitam. Etſi enim, in ſua, & reliquorum connotantium doctrina, extrinſeca quæ ad formalem libertatem diuinæ volitionis formaliter conſtituendam ſpectant volitionem Dei intrinſecam, quæ tota ſupponitur conſtituta formaliter non conſtituant; aſt liberam, qua liberam conſtituunt: quare conſtitutiuum formale negationis volitionis liberæ creandi alium mundum, nequit eſſe conſtitutiuum volitionis poſitiuæ non creandi illum; cum tamen nihil aliud extrinſecum, quo hæc formaliter libera conſtituatur, vti in connotantium horum ſententia debet, vllatenus aſſignari poteſt. Valet autem ſolutio ad euertenda omnia argumenta eiuſdem Quiros contra ſententiam oppoſitam libertatis contradictionis puræ, & immediatæ aſſertiuam, vt oſtendam n. 8.

4. Vrgetur argumentum: quia ea volitionis creationis mundi alterius negatio, eſt negatio eius volitionis non ſolum ex hoc, vel illo, vel aliis finibus, ſed omnibus: ſiquidem ex nullo omnium poſſibilium motiuorum, vel finium eſt volitio creandi alium mundum: quare ex quocunque fine ſit volitio poſitiua libera non creandi mundũ alium negatione creationis creandi alium mundum conſtitui non poterit: ſiquidem negatio creationis mundi alterius ex illo fine, negationem volitionis liberæ ex illo etiam formaliter liberam conſtituit: quare poſitiuam volitionem non creandi mundum illum ex vllo fine nequiuit formaliter liberam conſtituere. Hac ratione præoccupantur euaſiones omnes, præoccupantur, quæ ex diuerſitate actionum realium, ex ſolo motiuo, aut fine agentis rationalis, eas actiones volentis, in quam noſtri connotatores extrinſecorum ad libertatem diuinorum affectuum maiori tuendæ doctrinæ neceſſitate, quàm voluntate, aut verò ſimilitudine acti fuerunt; neque tamen hactenus ab ipſis ad inuenta eluſioni argumentorum ſunt ſatis; ni principium aliud addatur, quo eiuſmodi doctrina auribus mitiùs inſinuetur, vt videbimus q. ſeq. cum eorum doctrinam emolliamus certamen. 2. Mitto alias ex finis volendi negationem volitionis creandi alium mundum, etiam illam, quam, vt præcipuam, inſectatur Arriaga n. 42. *ſed hæc eſt improbabilis ſolutio*. Adeò enim etiã hæc friuola ſolutio eſt, vt videatur ſolùm ad bonas impugnationes conficta.

5. Minori

Digitized by Google

5. Minori ſanè luce illuſtratam, quam nos propoſuimus connotatorum in negatiua præſente concluſione inconſequentiam euidenter deprehendi putauit Arriaga. Verùm quam longè ab euidentia eorum inconſequentiam probet, facilè deprehendes, qui eius difficultatis à nobis certam propoſitæ & [illegible] illuſtratæ, faciliimam videas ſolutionem non æqua facilitate impugnandam. Ea verò è notiſſima diuerſitate apponendi negationem poſitiuæ entitatis, cui contradicit, petitur, & clareſcit: ſi enim ex libertate contradictionis formaliter, & immediatè apponatur libera immediatè, & in ſe, atque liberè abſolutè apponitur: ſic nos, cum potentes etiam aſſentiri vocationi non aſſentimur, quin tamẽ diſſentiamur, liberè atque immediatè, & in ſe formaliter liberam aſſenſus negationem apponimus. At verò cum eam apponimus ex libertate contrarietatis inter aſſenſum, & diſſenſum vocationi eidem, quia primò diſſentimus, negatio etiam aſſenſus à nobis apponitur non tamen liberè: quare nec in ſe immediatè formaliter libera; ſed neceſſariò ex diſſenſu præſuppoſito ob aſſenſus cum contrario diſſenſu naturalem incompoſſibilitatem.

6. Cùm verò iuxta connotatores pro diuerſitate ſolum liberi exercitij diuinæ voluntatis diuerſa connotata debeant aſſignari: nunc autem aſſerant, Deum circa quodlibet obiectum, ſiue poſitiuum, ſiue negatiuum debere actu poſitiuo verſari: ſit, vt circa mundi creationem v. g. duplici actu poſitiuo, & contrario verſari Deus eorum ſententia pro ſuâ libertate poſſit: *volo creare ſeù creationem mundi, vel volo non creare ſiue negationẽ creationis mundi*, eiuſdem ac ſubinde negationem volendi creationem mundi, quem non creauit ex libertate contrarietatis volendi illam præ volitione creandi appoſitam eſſe ob incompoſſibilitatem cum volitione non creandi: ad quam negatio volitionis oppoſitæ creandi illum mundum neceſſariò poſita fuit: quare non in ſe immediatè, & formaliter libera; ſed neceſſaria, ſolùmque libera mediatè, & in alia volitione non creandi mundum illum, quam neceſſariò conſequitur: quare malè quæritur in opinione connotantium conſtitutiuum libertatis extrinſecum pro negatione volitionis creandi mundum diuerſum à conſtitutiuo volitionis non creandi illum, cum illa ſolum huius libertatem iuxtà præſentem concluſionem ſortiatur.

7. At inquires: negatio creationis mundi alterius ſatis habet, vt ſuo modo in rebus ſit, atque à Deo apponatur negatione volitionis creandi mundũ alterum, vt patet: ſicut cuiuſvis agentis ſubtractione eius actio, & effectus perit, ergò opus non habet volitione poſitiua Dei: ergò non eſt neceſſaria volitio Dei, vt ſit negatio creationis mundi alterius: ergò, & poteſt eſſe à Deo per puram omiſſionẽ volitionis. Hoc medium contra connotantes ſpeciatim non eſt, ſed vniuerſim contra omnes negatiuæ ſententiæ Doctores, parum, vrget: etſi enim creationis mundi negatio volitione poſitiua Dei de ipſa non egeat, eget tamẽ Dei perfectio ob rationes, quas nobis certa.2. opponemus, poſitiua volitione in illam ferri. Nec minus communis impugnatio eſt, negationem creationis nullam bonitatẽ habere, ac proinde non poſſe à Deo poſitiuè amari: ſed ſtiget: quia in ordine ad plura poteſt conducere, atque ex adiunctis motiuis honeſtari: & ſi quid, probaret Deum ad actus ſuos libertatem contrarietatis non habere circa obiectum idem: cum velle ſolum illud iuxtà hanc rationem poſſet, vel non velle, non autem velle, vel nolle, quod contra omnes eſt.

8. His reiectis obiter manent affirmantis ſententiæ probationes leues; negantesque connotatores ab inconſequentia vindicati, contra quos illud ſolummodo ſpeciale, ac ſolidum eſt, non poſſe ſcilicet illos negatiuam hanc concluſionem veroſimili adhuc ratione probare. cum enim quæuis, Dei volitio libera, ſiue directa, ſiue reflexa extrinſecum ſolummodo volitioni Dei intrinſecæ addat, nihil bonitatis & perfectionis intrinſecæ, & diuinæ, imò neque intrinſecum aliquid, ad quod bonitas, & perfectio intrinſeca diuina quaſi excedatur & explicetur, affert, cum adeſt, auferetuè cum abeſt: quare Deus æquè perfectus non intenſiuè ſolum, verùm & exten ſiuè erit omiſſione pura volendi liberæ creationis mundi alterius, atque volitione libera negationis creationis mundi, vt de ſeſe patet: quare etſi non inconſequenter, aſt irrationabiliter connotatores extrinſecorum ad libertatem affectuum voluntatis diuinæ conſtituendam, in præſentem negatiuam concluſionem ibunt.

CERTAMEN II.

Affirmans ſententia ſtatuitur, & propugnatur.

1. CEnſeo Dei voluntatem libertatem contradictionis, nec ſolum contrarietatis ad ſuos actus ergà creata obiecta habere: quare poſſe pure ſuſpenſiuè ſe in cuiuſvis omiſſione habere, quin contrarium actum debeat apponere, vt ratione incompoſſibilitatis cum ipſo actus alius neceſſariò conſequenter omittatur, & abſit: ac ſubinde omiſſionem cuiuſvis actus diuini, & appoſitionem actus oppoſiti, poſſe immediatè proximè & formaliter liberos eſſe, atque à voluntate diuina prodire ità cenſent Ferrara in 1. S. Thom. cont. Gent. cap. 81. vbi aliquatenus Sanctus Doctor videtur fauere, Gonzalez, Albelda Dominicanus 1. p. diſput. 52. ſect. 2. Noſtri etiam Albertinus tom. 1. princip. 4. quæſtion. 4. Theolog. dub. 2. numero 9. Faſolus 1. part. quæſt. 14. art. 13. dub. 16. numero 182. quos in hanc Concluſionem inclinare fatetur Quiros ſect. 3. initio ſed in homine, qui in dubium vocat; an Vaſquez noſter præfinitionibus antecedentibus Soariſticis noſtrorum actuum liberorum per ſcientiam mediam regulatis conſentiat, vel aduerſetur? (cum tam longam contra Soarium diſputationem Vaſquez texuerit, contra electionem efficacem de ſe hominum ad gloriam ante præuiſa merita eo quod horum libertati ac meritis repugnet) dubitatio nedum inclinationis in ſuæ aduerſam ſententiam aliorum doctorum confeſſio pro legitima horum mente, & citatione habenda eſt. Refert item pro noſtra hac ſententia Recentiores citatus à noſtro Luiſio Torres 2. 2. Typographi vitio diſp. & dub. falsò numeratis, & quidem, cum apud antiquos doctores quæſtio hæc ex inſtituto diſputata non fuerit: imò neque obiter ab aliis, præter Scotum, & Marſilium, negata Deo contradictionis ad ſuos actus libertas ſuſpicor à Thomiſtis Dominicanis illam cum Ferrara, imò & à priſcis reliquis ſuppoſitam: cum nemini eorum vtrúmque libertatis genus non innotuerit, neutrùmque fuerit ab eis Deo denegatum.

2. Probatur concluſio. Libertas contradictionis æquè, ac contrarietatis in nobis quid creatum eſt: ergo à Deo ex arte ſua productum, ergo productum ex aliqua idea, & exemplari diuino atqui ni in Deo ſit formalis, & propria contradictionis libertas non erit in Deo noſtræ huius libertatis idea, & exemplar ex quo à Deo, & ex arte producatur: ergo eſt in Deo contradictionis ad ſuos actus formalis immediata libertas: in primo antecedenti ſupponimus, quod ſupponi ab omnibus in hac Theologiæ quæſtione monuimus præfatione quæſtionis fine: nẽpe in creaturis rationabilibus, earumq; voluntate, & arbitrio dari formalem libertatẽ puræ contradictionis; nec ſolum contrarietatis. Duplex inde deducta conſequentia certa ex Theologicis principiis eſt, atque à nullo Theologo neganda: ſubſumptum verò poſtremæ, è duabus illis, conſequentiæ adiunctum probatur: quia, ſi in Deo tantum ſit contrarietatis, non autem contradictionis ad ſuæ voluntatis actus libertas, ſolum erit in Deo exemplar progreſſionis ad omiſſionem liberam à voluntate mediate, & in alio, in ſe autem neceſſariam: non autem progrediendi immediatè, & in ſe liberam: quandoquidem egredi in ſe immediatè liberam omiſſionem diuinæ volitionis, in aduerſa ſententia ſolum admittente libertatẽ contrarietatis, negantéque libertatem contradictionis ad ſuos actus in diuina voluntate eſt illi prorſus impoſſibile. Confirmatur: quia exactiſſimam diuini exemplaris, ſiue Dei imaginem in hominis formatione, & creatione adeò tentatam accuratiſſimo ſtudio, diſpoſitam perfectiſſime Geneſ. 1. in libertate voluntatis, & arbitrio creato Patres in primis recognoſcunt: quos magno n. recitauimus. t. 1. de Deo vno contr. 3. d. 1. de prædeterminantibus Thomiſticis præfinitionibus diſputantes.

3. Nec ſatisfacies, ſi dicas: exemplar, & ideam diuinam non debere eſſe formaliter reſpondentem prædicatis, quæ in creatura ad eius exemplum & imitationem à Deo exprimuntur; ſed ſatis eſſe creaturæ

formatæ ad exemplar idearum diuinarum eminenter in illis contineri, ſicuti ſatis eſt vt actiuè à Deo fiant, contineri illas eminenter in virtute, & potentia Dei: ita ergo in libertate contrarietatis perfectiſſimæ diuinæ, quæ ſola in oppoſita ſententia Deo poteſt competere, & contradictionis creata libertas eminenter continetur, ad cuius exemplar proinde delineari à Deo, ac ſculpi in nobis valeat. Etenim, etſi idearum, atque exemplarium diuinorum in creaturæ prædicatis expreſſio omninò illis conformis formaliter eſſe nec debeat, nec valeat, cum in quouis genere, & linea hæc ſint, infinitè à prædicatis diuinis lineæ, & generis cuiuſque ſuperentur: aſt generis, & lineæ eiuſdem eſſe debent prædicata diuina, vt creatorum eiuſdem lineæ ideales cauſæ, & exemplaria eſſe poſſint. Pone Deum non intellectiuum, nec intelligentem per impoſſibile, omnipotentem, tamen creaturæ rationalis idea, & exemplar nullius Theologi ſententia eſſe poſſet; & ſi ratione prædicati alterius ſuperioris, & eminentioris actiuum principium eminentiale eſſe valeret: vti ignis, & ſol caloris, & lucis principia actiua ſunt, cum quibus nullo prædicato formaliter concordant: quia ad conuenientiam eminentialem actiuam ea formalis correſpondentia producentis, cum producto non requiritur, ſed ſatis eſt eminentior agentis entitas & virtus toto etiam genere ab effectu diſcordans.

4. Continentia verò idealis formalis prædicati ad prædicatum cuiuſuis generis, ſicuti in ideis, & artefactis materialibus lineæ ad lineam, & formæ, ſeu figuræ ad figuram formalis correſpondentia eſſe debet; quin ſatis ſit ſpecioſiorem formam, aut faciem eſſe, vt exemplari deformiori ſubſtituatur. v. g. ſpecioſiſſimus homo in equi aut ſimiæ depingendæ exemplar nequit adhiberi: vnde ſit prædicatum entis à ſe in quo prædicata reliqua diuina, quorum imitatio in creaturis eſt, tanquam in radice, quam metaphyſicè ſequuntur, continentur, ideam, ſolius prædicati entis in creaturis reperti, & exemplar proprium & formaliter eſſe, non reliquorum, quæ in creaturis reperiuntur: quouſque eiuſdem lineæ prædicata Deo formaliter poſterioribus ſignis metaphyſicis adueniant id quod Patres, & Theologi omnes ſupponunt, & expreſſe aſſerunt eorum plerique, qui de ideis diuinis explicatius diſputarunt, dum ideas diuinas pluraliter nominant; cum tamen prædicatum entis à ſe vnum, & metaphyſicè adhuc inſecibile eſſe cognoſcant.

5. Nec obſtat Deum non habere prædicata plura eiuſdem lineæ cum creatis aliquarum creaturarum, quas tamen non ſolum actiue, ſed idealiter etiam cauſat: ea quippe prædicata imperfectionem dicunt verbi gratia corporeitatis in corporibus creatis, ſecundum quam præciſe ab idea, & exemplari diuino formaliter non prouenirent quin imò ab eis, ſicuti, & creata omnia, in prædicato entis ab alio neceſſario deficiunt: ſunt autem materialiter creata omnia phyſicè à Deo, vt exemplari, & idea; formaliter verò ſecundùm ea prædicata, quæ in ſua linea imperfectionem non inuoluunt, quorum titulo Dei, vt exemplaris imagines, viliſſimæ etiam, & abiectiſſimæ creaturæ ſunt: etſi rationales creaturæ atque corporeis ſolus homo imaginis diuinæ nomine dignatus à factore ſuo Deo meritò fuerit: quia pleriſque prædicatis aſſimilatur, ac pleraque attributa, & perfectiones præ corporis creatis reliquis refert; in aliis verò, quæ tam homo, quam creata reliqua non referunt, ſed à diuinis prædicatis deficiunt, Dei imagines formaliter non ſunt; non quidem ex artificis Dei, ac diuinæ artis defectu (vti in imaginibus ab artifice creato factis atque aliquatenus ſiue multum: ſiue parum à ſuo exemplari deficientibus vſu venit; ſed ob materiæ incapacitatem.

6. Ex toto igitur diſcurſu hoc ſic breui ſolutionis impugnationem efformo: ideæ diuinæ cauſalitas formaliter talis importat eſſentialiter correſpondentiam in prædicatis formalibus, eiuſdem generis, & lineæ inter creaturam, & Deum ad cuius exemplar idealiter cauſatur: in eoque cauſalitas diuina idealis à cauſalitate diuina actiua creaturarum differt: aſt creatura rationalis in prædicato libertatis, in primis, & maximè, eſt imago Dei abſque vlla limitatione libertatis alterutrius generis contrarietatis, aut contradictionis iuxta Patres, & Theologos omnes, atque adeò in eo formaliſſimè cauſatur idealiter à Deo: ergo in ea linea libertatis, tam contrarietatis; quam contradictionis ad nutum in creatura debet dari formale prædicatum correſpondens in Deo. Nec ſatisfacis, ſi dicas: eam ſimilitudinem formalem, & formalem correſpondentiam in linea libertatis abſolutè à Patribus aſſertam ſufficienter ſaluari per formalem correſpondentiam libertatis genericè, quæ in ſpecie libertatis contrarietatis voluntatis diuinæ ad ſuos actus à te aſſertæ continetur: quia in ſpecie libertatis contradictionis, quæ in creatura admittitur imbibuntur imperfectiones, quæ in Deum cadere nequeunt; ac proinde, vt nunc dicebamus, in eo ſicuti, & in aliis, quæ in libertate creata imperfectionem dicunt, formaliter effectus idealis Dei eſſe nequit, eiuſve formalis imago; imò verò à ratione formali imaginis, vt in aliis dicebamus deficiet.

7. Dupliciter effugium hoc præcludo: Primò poſitiuè oſtendendo libertatem contradictionis, tam longè ab imperfectione libertatis eſſe, vt potius perfectionem libertatis importet: ſecundò: reiiciendo imperfectiones, quæ Deo ex libertate contradictionis ad actus ſuæ voluntatis ſuccreſcere poſſe videbantur. Primum (quod ſecunda noſtræ ſententiæ probatio præcipua eſt) ſic præſto: libertas voluntatis ad ſuos actus eſt poteſtas, & dominium voluntatis in illos: ergò, quo maior fuerit poteſtas abſolutiùſque in illos dominium, eo abſolutior, perfectiorque in genere ſuo erit voluntatis libertas Deoque ſubinde, eiuſque voluntati, quæ in ſuo genere ſumma abſolutiſſima, & perfectiſſima libertate ad ſuos actus debet pollere, eſt concedenda: atqui libertas contradictionis vltra libertatem contrarietatis voluntatis ad ſuos actus maiorem dicit poteſtatem, & abſolutius dominium voluntatis in illos, imò abſque vtriuſque libertatis coniunctione in voluntate nequit eſſe eius in ſuos actus poteſtas abſolutè talis, abſolutumque dominium in illos: ergo neque abſoluta, nedum abſolutiſſima, ſumma, & perfectiſſima libertas: ſubſumpti veritas exemplo dominij ciuilis ad oculum, vt aiunt, monſtratur: qui enim in rem aliquam (puta pecuniam, pallium) poteſtatem ciuilem haberet ſolummodo vendendi, aut permutandi: non autem donandi, non ſolum minorem poteſtatem, curtiuſque dominium ciuile in illa haberet, quam ſi haberet vlterius etiam poteſtatem ea donandi: verum neque abſolutam in ipſa haberet ciuilem poteſtatem, abſolutumve eorum dominium in ſolidum, quod aiunt: atqui ſola libertas contrarietatis voluntatis ad actus ſuos, ſeclusa libertate contradictionis ad illos, ſolum dat ipſi poteſtatem permutandi vnum actum ſuum pro alio, vt aduerſarij fatentur, aientes, opus eſſe, vt voluntas ſolummodo libera libertate contrarietatis actum oppoſitum eliciat, vt oppoſitum alterum omittat: ergo voluntas, quæ ſolum habet libertatem contrarietatis non autem contradictionis etiam ad ſuos actus, non ſolum minorem naturalem poteſtatem, & curtius dominium in illos habet, quam haberet, ſi vtramque ad illos libertatem haberet; ſed nec habet in ipſos abſolutam (ne dum ſummum) dominium & in illos naturalem poteſtatem.

CERTAMEN III.

Solida à ſolutione obiectionum probatio tertia.

1. SEcundum (quod eſt tertium noſtræ concluſionis argumentum) præſto oſtendendo omiſſionem puram volitionis diuinæ de mundi creatione nihil perfectionis diuinæ intrinſecæ, & diuinæ voluntatis, eiuſque exercitij minuere; etſi loco volitionis illius volitio aduerſa negationis creandi mundum in voluntate diuina non ſubſtituat: id autem in connotatorum ſententia qui id etiam opponunt clariſſimum eſt, vt diximus certam. 1. numero 8. quare inſtaliam multis reflexionibus diuinarum volitionum ſupra ſeipſas defectum perfectionis hunc in voluntate diuina deducere ex puræ omiſſionis poſſibilitate corroborat Quiros numero octauo & nono cum ex connotatoribus ſit; ſed in non connotantiũ ſententia ſpeciem difficultatis habent: cum enim volitio libera creandi mundum diuinum quid, & intrinſecum ſit,

habebit

Digitized by Google

habebit formaliter imbibitam bonitatem & perfectionem, quæ ſi pure omittente, abeſſet à Deo, quin volitio contraria de non creando mundo loco illius ſubſtitueret bonitate & perfectione ſua, cum pure altera omittitur, bonitatis, & perfectionis illius defectum compenſet: ergo minus bonitatis & perfectionis adeſt Deo, cum pure omittit velle creare mundum, ac quando vult illum creare, vel vult poſitiue non creare illum. Nihilominus adhuc ex neceſſariis dicere formaliter bonitatem, ſeu perfectionem, vel, nec entitatem de perſonalitatibus docui contr. de Trinit. d. 6. q. 3. & hic contr. 1. diſp. 1. q. … quo argumentum euaneſcit.

2. Inſtas: & ſi vna ſolum entitas, bonitas, eaque indiuiſim tota formaliter eſſentiæ ſit, at vero reliqua intrinſeca diuina prædicata identicatis cum eſſentia, iure ac ſubinde cum eius bonitate bona & perfecta adiectiue, ſicuti, & entia, vera, ac non per rationem ficta ſunt vt citatis locis oſtendimus: ergo ſaltem minus bonus adiectiue, & extenſiue, & imperfectior Deus erit, ſi ne eius vnica bonitas ad pauciora prædicata intrinſeca Deo ſe extenderet, atque in paucioribus explicabitur, ac eluceſcet, cum libertate contradictionis pure & immediate omittit: ergò extenſiue ſaltem non eſt adeò bonus, & perfectus, ſi pure omittit ea immediata contradictionis libertate, ac cum omittit ex libertate contrarietatis oppoſitum actum omiſſo, ſeu omittendo ſubſtituens, ad quem æque atque ad omittendum, ſeſe diuina bonitas extendat, & in quo æquè explicetur, & eluceat, atque extenderetur, eluceret, explicareturque in omiſſo, ſi adeſſet: vrgetur: quia, etſi perſonalitates diuinæ bonitatem, & perfectionem diuinam in ſe formaliter non imbibant: quia tamen eam identitatis iure participant, ac ſubinde bonæ, & perfectæ adiectiue ſunt ex negatione, & puro defectu perſonalitatis cuiuſuis minus bonus, & perfectus, imò abſolute imperfectus Deus foret: ergò etiam ex negatione, & puro defectu volitionis liberæ puræ omiſſæ quin oppoſita volitio ſubſtituat, in qua diuina bonitas explicetur æquè, & eluceat, atque in oppoſita omiſſa eluceret, ac explicaretur, minus bonus & perfectus, imò abſolute imperfectus Deus erit quod implicat: ergò, & implicat in Dei voluntate pura omiſſio, ſiue immediata contradictionis libertas ad ſuos actus, & eorum omiſſiones, ex qua ea repugnantia infertur.

3. Reſpondetur primo, implicare in terminis minus bonum, perfectumque abſolute Deum abſolutè eſſe perſiſtente, tam formaliter, quam illatiue tota eius perfectione, & bonitate, vt argumentum ſupponit. Solum quippe ex formæ denominantis imminutione eius denominatio, & formalis effectus poteſt decreſcere; dummodo ſubiectum (ſine quo denominatum formaliter, ſeu totum, non adeſt, qui formalis eius formæ effectus eſt) totam formam denominantem recipiens perſeueret: vt in caſu omiſſionis puræ Deus, eiuſque voluntas, & volitio quoad neceſſaria perſeuerat, etſi libera alia oppoſita non ſubſtituat omiſſæ, vt ex dicendis q. 6. de conſtitutione libertatis volitionum liberarum Dei formali (quantum in hac vita fieri poteſt) clarebit: ſolum, vt ſummum, infertur non fore in Deo aliqua adiectiue bona & perfecta ac propterea numerum metaphyſicum ita adiectiue bonorum, & perfectorum decreſcere & Deo deficere (quod in contingentibus, & liberis Dei prædicatis nullius incommodi & abſurdi eſt) non autem ea, quæ in Deo perſiſtunt, vt Deus ipſe, minus perfecta bonaque eſſe, nedum abſolutè imperfecta, vt patet. Hinc ad confirmationem a paritate perſonalitatum diuinarum (quæ æque ex aliis attributis diuinis communibus duci etiam poſſet) reſpondeo faciliime.

4. Non enim ideò minus bonus, perfectuſque, nedum abſolute imperfectus; Deus foret perſonalitate aliqua, vel pluribus deficientibus: quia aliqua eadem bonitate adiectiue bona & perfecta ipſi tunc deficerent ſicuti nec deficiente palmo vinæ eadem omnino albedine per ſingulos eius palmos replicata tres reliqui palmi minus albi, vel intenſiuè, vel extenſiuè minus albi eſſent, diciuè proprie poſſent; ſed quia, tam perſonalitates, quam reliqua neceſſaria Dei attributa metaphyſica agnata metaphyſicè, nataraque, & eſſentia ſua identicè connexa phyſicè cum eſſentia, ac proinde cum entitate, bonitate, & perfectione diuina per locum ab intrinſeco, ſiue per ſe quarto modo, ſunt: quare eorum cuiuis eorum deficiente Dei bonitas illatiuè deficeret: vnde minus bonus, & perfectus, imò abſolutè imperfectus Deus, quouis ex neceſſariis deficiente, foret; non ea defectu formaliter alicuius adiectiue boni, ac ſubinde minoris, ſiue minus extenſi, & ampli numeri metaphyſici adiectiue bonorum, ſed illatiuè ex defectu non partis ſolum, ſed totius bonitatis, & perfectionis diuinæ, quæ ex neceſſarii cuiuſuis prædicati diuini defectu, defectura infertur, ac per locum ab intrinſeco per ſe quarto modo colligitur: quod ex liberæ volitionis, contingentiſque cuiuſuis diuini prædicati defectu omnium ſententia non infertur.

5. Reſpondeo ſecundo admittendo ex defectu alicuius ſolummodo adiectiue metaphyſice boni minus, eiuſque bonum, & perfectum Deum fore (quod falſum eſſe proximè oſtendimus) adhuc nihil imperfectionis in Deo hoc argumento ab aduerſariis probari in ſuppoſitione poſſibilitatis puræ omiſſionis ſuorum actuum a creata voluntate: etenim in huius ſuppoſitione, atque immediatæ libertatis contradictionis ad illos, atque ad meritum in omiſſione volitionis actus prohibiti; in hac ex honeſto motiuo propoſito, ne velit actum prohibitum, cum eius propoſitione à volitione actus prohibiti de facto detinetur, illamque pure omittit, eſt moralis bonitas, & honeſtas: ergo: & in omiſſione puta Dei ab actu aliquo, ex fine eodē honeſto, ex quo illius omiſſionem, vel negationem actus intrinſeci poſſet velle (puta ex motiuo exercendi ſuam libertatem, vel quopiam alio) erit etiam honeſtas æquiualens volitioni faciendi aliquid extrinſecum, quæ æquiualeat, compenſetque eius moralem honeſtatem; quin opus ſit ſubſtituta volitione poſitiua libera non faciendi illud extrinſecum, ſeu non eliciendi volitionem faciendi illud, qua volitionis huius honeſtas, & bonitas compenſetur.

6. Sed neque negatiuum exercitium libertatis minus capax eſt ſuſcipiendi phyſicè denominationem bonitatis, & perfectionis diuinæ, quam libera volitio, ſiquidem quoad poſitiuum actus nihil omninò addit volitio libera Dei ſupra neceſſariam, quam ſupponit (& ſi tota intrinſeca Deo ſit libera volitio) cui nunquam poſitiuo communicari diuina bonitas poſſit: nihilque eius omiſſio de volitione neceſſaria præſuppoſita etiam detrahit, vt minus aliquid poſitiuum relinquat, cui diuina bonitas communicetur; quin poſitiuæ entitati volitionis Dei neceſſariæ identificatur omnium ſententia; ſiue enim omiſſio volitionis liberæ creandi mundum alium immediata libertate contradictionis (vt nos fieri poſſe aſſerimus) ſiue ſolum mediate libera ex libertate contrarietatis, abſolute tamen in voluntate Dei non eſt volitio creandi mundum illum: ac proinde in voluntate Dei abſolutè eſt eius volitionis omiſſio: quoad exercitium verò libertatis, à qua omninò ſunt, tam volitio illa mundi alterius, quàm eius omiſſio ſunt prorſus æquales, nec aliam habent formam vna, quam alia ſed voluntatem eandem indifferentem, à qua & eius exercitium liberum in alterutra eſt, vtraque habet: quare in ea libertate voluntatis in actu ſecundo, quod ſupra neceſſariā Dei voluntatem & volitionem addit alterutra, & ad quam in quouis earum Dei bonitas, & perfectio extendi ſpeciali liter poteſt, & explicari, æque ſunt ambæ capaces vt ad eas extendatur & explicetur: imò ad plura extendi poteſt exercitia libera, ſi vtrumque, & contradictionis, & contrarietatis libertas in diuina admittatur voluntate.

7. At inſtat Quiros: quidquid in Deo ſit volitio libera non eſſe in ea aliquid mali, ſed boni, imò ſummi boni, ſaltem adiectiue dicti, à ſumma bonitate Dei, & de cuius præſentia Deus gaudeat, cum ipſam volitionem non ignoret dum adeſt: quare, cum nihil ſit Deum à ſuæ volitionis amore retrahens, neceſſariò in ipſam, aliquamve loco eius feretur, vel vtramque pure omittet: gaudio nimirum vtriuſque priuatus. Reſpondetur liberum, & contingens quoduis eo præciſe, quod contingens ſit, non eſſe bonum neceſſarium, ac neceſſariò à Deo amandum, alioqui contingens non eſſet, nec vnum loco alterius poſſet à Deo ſubſtitui, vt ad libertatem contrarietatis tuendam fieri poſſe aduerſarij fatentur: etſi enim diuina volitio libera, qua talis, intrinſeca omninò Deo, ex ſuppoſitione quod ſit, bonitate infinita Dei bona infinitè ſit; tamen pro priori voluntatis diuinæ ad ſuum exercitium liberum, non ſupponitur exiſtens, aliquod

eius exercitium liberum, ſed ſolum poſſibile contingenter: in quo, & negationis ſuæ actualis, & exercitiæ poſſibilitas (vndecúmque apponi à voluntate poſſit) & contingentia continetur. Ex qua vtriúſque extremi contingentis propoſitione conſtat alterutrius bonitatem ſolum proponi in vtroque extremo, & in alterutro ſolummodo poſſibilem, & ex vtriúſque defectibilitate, in quouis eorum defectibilem: quod ſatis eſt, vt neutrum ex illis amari neceſſario à Deo debeat: ſicuti amari neceſſaria omnia debent: vt autem aliquid non ametur neceſſario non eſt opus mali aliquid poſitiui habere; ſed non eſſe neceſſario bonum, ſed contingens à contingentia ſui: & ſi non bonitatis, qua, caſu quo fuerit, bonum erit.

8. Prætérquam quod defectus extrinſeci boni, & conuenientiæ, ob quam hæc volitio (ex qua velis libertate) à Deo non erit, ſed eius potius negatio, ſatis boni oppoſiti, quod hic, & nunc ipſi non adeſt erit, vt volitione illa voluntas Dei abſtineat, puréque omittat, ſicuti & ſatis eſt, vt omittat illam volitionem, cum ob eandem bonitatem, & conuenientiam extrinſecam, ex libertate contrarietatis non illam volitionem liberam apponit Deus; ſed aduerſam in aduerſariorum ſententia: Illud de defectu gaudij de illa volitione friuolum eſt: nam, cum volitio ipſa contingens ſit, & cuius defectus imperfectionem in Deo, ſeu perfectionis diuinæ imminutionem non arguat, ità neque reflexi gaudij illius (quod è ſui etiam obiecti contingentia eſt contingens) defectus diuinam minuet perfectionem, nedum Deo imperfectionem appinget. Adde æque Deum de vero ſuo exercitio libero in omiſſione pura volitionis illius lætari poſſe; imò, & de facto gaudere ob eius, tum moralem, tum ob phyſicam bonitatem, cum pro ſuo arbitrio contigerit, ac de ipſa libera volitione, quæ omittitur, vt diximus num. 5. & 6.

9. Denique leuiſſime opponit idem author: non proceſſurum Spiritum Sanctum ex omni exercitio libero voluntatis diuinæ ſi puré Deus è contradictionis libertate omittat; cum è carentia pura voluntatis, & volitionis procedere nequeat: etenim ſi de proceſſione perſe quarto modo Spiritus Sancti loquatur, exercitio illum libero aliquo procedere abſurdum & cenſura dignum erit, ſi aſſeratur; ſi materialiter ſolum, & identicè potius infertur negato exercitio libero contradictionis voluntati diuinæ non procedere illum ex omni exercitio libero, quam ſi hoc etiam exercitium liberum admittatur: iam dixi purâ, quam in Deo omiſſionem admittimus omnes, poſitiuum volitionis neceſſariæ includere, & poſitiuam indifferentiam voluntatis diuinæ in actu primo, omnium etiam ſententia, quo ratio facta ceſſat: quomodo autem volitionis, qua qua liberæ, omiſſio, quæ eius, qua talis, puram carentiam ſonat, diuinæ voluntati, & volitioni identificetur, Myſterium libertatis diuinorum actuum eſt: nec minori difficultate in identitate in aduerſis ſeque mutuò excludentibus volitionibus diuinis q. 6. explicandum; ſi ſtatus vix plenam eius difficultatis complanationem, & explanationem aliqui poſſit.

QVÆSTIO V.

De affectuum liberorum Dei extenſiua, quoad durationem, magnitudine.

QVæſtionem circa neceſſariam affectuum diuinorum tota æternitate durationem à Theologis antiquioribus ſuppoſitam potius, quam ex inſtituto diſputatam Recentiores motis, ac expenſis hinc inde difficultatibus iuſto longiorem fecerunt, nobis autem iuſta dignam diſputatione: ex duplici autem capite neceſſaria volitionis liberæ per totam Dei æternitatem duratio in quæſtionem videtur vocari. Primum, quia ſemel habita per liberam aliam contrariam à Deo, vel de ſe, ſuaque præciſa libertate, vel etiam motiuis aliquibus occurrentibus conceptam deficiat: ſicuti primo non ipſa, ſed eius loco oppoſita libertate contrarietatis concipi à Deo potuit. Secundo quia è Dei libertate contradictionis, quam q. 4. ſtatuimus, vel in tempore incipere, vel ſuccedente, aut ſucceſſuro tempore omitti poſſe à Deo poſſit ac ceſſare: nullo ſiquidem tempore libera Dei volitio ſiue ex libertate contradictionis, ſiue contrarietatis à Deo habita, libera non eſt: quare ita eſſe pro quouis inſtanti temporis debet, vt abſolute pro priori naturæ ad eius in actu ſecundo poſitionem potuerit non eſſe: quare etſi ex ſuppoſitione quod in hoc inſtanti ſit conſequenti impoſſibilitate non eſſe nequeat, abſolute tamen in ſecundo pro priori, ad eius in ipſo poſitionem non eſſe potuit ex alterutra libertate ità in primo fuit, vt pro priori illo ſigno non eſſe abſolute potuerit: vtrinque ergo examinanda in præſentiarum quæſtio erit.

CERTAMEN I.

Ex diuinæ volitionis liberæ poſitiua retractatione per aduerſam nequit libera Dei volitio ceſſare per ſcripturam, & Patres.

1. COncluſio hæc dogmatica eſt à nullo Catholico Doctore negata num. 23. *non eſt Deus, quaſi homo vt mentiatur: neque, vt filius hominis vt mutetur.* 1. Reg. 15. *Triumphator in Iſrael non parcet, & pænitudine non flectetur. Neque enim homo eſt, vt agat pænitentiam.* Iſai. 40. *verbum autem* (voluntatis præſcitum) *Domini manet in æternum.* & 46. *Conſilium meum* (decretum) *ſtabit & omnis voluntas mea,* &c. Malach. 3. *ego Dominus, & non mutor.* Prou. 19. *Multæ cogitationes in corde viri; voluntas autem Domini in æternum manet.* Iac. 1. *apud quem non eſt transmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio:* agit autem de voluntate donandi nobis ſpiritualia dona, & regenerationem per baptiſmum. Ad Hebræos. 6. *in quo abundantius volens Deus oſtendere pollicitationis hæredibus immobilitatem conſilij ſui interpoſuit iuſiurandum, vt per duas res immobiles* (nempe pollicitationem, & iuramentum) *quibus impoſſibile eſt mentiri Deum fortiſſimum ſolatium habeamus:* vbi de ſuperabundanti duabus aliis firmitatibus immobilitatem Conſilij ſui de ſeſe, nempe promiſſione, & iuramento, quibus nobis maximè propoſiti, & pacti noſtri firmitas innoteſcit, & immediate directa, oſtenderet.

2. Ad hanc autem Conſilij ſui, ſeu decreti diuini immutabilitatẽ oſtendendam ſcripturáque facienda, futuráque ex eo ſunt, pro factis, & præteritis quandóque recenſet: vt docte Hieron. in id Epheſ. 2. *conreſuſcitauit, & conſedere fecit,* Theoph. ad illud Oſeæ 5. *in dies redargutionem monſtrauit ibi:* ac Patres plures apud noſtrum Ruiz d. 25. de ſcient. ſect. 4 ad illud Iſaiæ. 45 iuxta Septuag. *qui fecit ventura.* Solos ad hæc verba recitabo Bernard. ſerm. 68. in cant. inter med. & finem ſic fatum. *Nam & de meritis quid ſolicita ſit, cui de propoſito Dei firmior ſuppetit, ſecuriorque glorians di ratio? Non poteſt ſe ipſum negare Deus neque non facere, quæ iam fecit, vt ſcriptum eſt: qui fecit, quæ futura ſunt faciet; nec deerit propoſito ſuo Deus,* & Fulgentium 1. ad Monim. cap. 12. ſub init. eius ſentent. propheticæ ità rationem reddente, *in illa quippe immobilitate Conſilij ſui ſecundum beneplacitum eius, quod propoſuit in eo in diſpenſatione plenitudinis temporum inſtaurare omnia in Chriſto, quæ in cælis, & quæ in terra ſunt in ipſo. Ex æternitate diſpoſitionis ſuæ in prædeſtinatione iam fecit, quæcunque effectu operis ſui tempore congruo facienda diſpoſuit:* quibus locis & aliis quibus ſimiliter Anſel. de concord. liberi arbitr. cum præſcient. col. 5. & 6. Leo Mag. ſerm. 16. de poſſib. c. 2. & alij Patres recitati à noſtro Ruiz de ſcient. d. 25. ſect. 4. & d. 31. ſect. 4. iuxta ea Iſai. verb. certitudinẽ effectuum prædeſtinationis ex immutabilitate propoſiti, & voluntatis probant; non quidem ex efficacia voluntatis antecedentis Dei circa noſtram ſalutẽ, & merita, reliquoſue prædeſtinationis effectus, qui, vel liberi actus prædeſtinatorũ ſunt, vel hos ſupponunt ſecundũ ſe ipſos, etiam per ſcientiam mediam regulatæ præciſe, eorum effectuũ certitudinẽ præfatos Patres probant: nequeunt enim ita efficaciter antecedenter ſalua earũ libertate præfiniri,

vt

Digitized by Google

vt d. 5. oſtēdemus: ſed ex immutabilitate efficacis voluntatis Dei conferendi auxilia regulatæ per ſcientiam mediam de eis effectibus liberis ſub eiuſmodi auxiliis, quæ ſi donentur habitura effectum conditionate ſunt præuiſa, vt ex vtroque, nempe immutabilitate diuinæ voluntatis efficacis de auxiliorum collatione, & ſcientiæ mediæ ordine prædeſtinatiuo ad illam voluntatem neceſſariò præſuppoſitæ eorum effectuum infallibiliter certitudo conſtetur: vt de prædeſtinationis certitudine agentes fuſius explicabimus.

3. Pro immutabilitate liberæ Dei volitionis per eius ad aliam aduerſam conuerſionem ea omnia Patrum teſtimonia faciunt, quæ certam. 2. pro immutabilitate eius negatiua ſeu pura ceſſatione ab affectu, quem ſemel concepit efficaci, recitabimus. Neque enim primò habita voluntas efficax contrariam efficacem aliam compati poteſt: quare ex primæ illius neceſſaria per æternitatem, & ex æternitate conſiſtentia aduerſæ alterius impoſſibilitas, ad eamque incommutabilitas legitime deducitur: ſolum ergo recitandi hic ſunt Patres, qui de immutabilitate voluntatis Dei à poſitiua in poſitiuam aduerſam volitionem loquuntur, etſi in eorum aliquibus ratio vtramque immutabilitatem complectatur. Auguſt. 12. Confeſſ. cap. 15. init. *Num dices iſ falſa eſſe, quæ mihi veritas voce forti in aurem interiorem dicit de vera æternitate creatoris? quod nequaquam eius ſubſtantia per tempora varietur, nec eius voluntas extra eius ſubſtantiam ſit: vnde non eum modo velle hoc, modo velle illud, ſed ſemel, & ſimul, & ſemper velle omnia, quæ vult; non iterum, & iterum; neque nunc iſta, nunc illa: nec velle poſtea, quod nolebat, aut nolle quod prius volebat: quia talis voluntas mutabilis eſt, & omne mutabile æternum non eſt: Deus autem noſter æternus eſt*: 11. de Ciuit. cap. 12. poſt med. *Poteſt ad opus nouum non nouum ſed ſempiternum adhibere conſilium; nec pœnitendo, quia prius ceſſauerat, cœpit facere, quod non fecerat; ſed etſi prius ceſſauit, & poſterius operatus eſt, hoc procul dubio, quod dicitur prius, & poſterius in rebus prius non exiſtentibus, & poſterius exiſtentibus fuit: in illo autem, non alteram præcedentem altera ſubſequens mutauit, aut abſtulit voluntatem; ſed vna, eademque ſempiterna, & immutabili voluntate res, quas condidit, & vt prius non eſſent, egit, quamdiu non fuerunt & , vt poſterius eſſent, quando eſſe cœperunt*: in quam ſententiam ſcribit etiam 3. de Trinit. cap. 3. fin. & capite quarto poſt medium, & capite 95. Enchirid. verſ. fin.

4. Generatim verò mutationem, & transformationem omnem mortis partem, ſeu imitationem eſſe, ac proinde immutabilitatem, quamuis partem immortabilitatis diuinæ reputandam ſubtiliter meditati ſunt Chryſoſt. in 1. Ioann. homil. 10. poſt medium Gregor. Mag. 15. moral. cap. 4. ante med. Bernard. ſerm. 81. in cant. circa med. illud 1. ad Timot. 6. *qui ſolus habet immortalitatem*, ſic interpretatur. *Reor pro eo dictum, quod ſolus ſit natura incommutabilis Deus, qui ait: ego Dominus & non mutor. Vera nempe, & integra immortalitas, tam non reſpicit mutationem, quam nec finem: quod omnis mutatio quædam mortis imitatio ſit: omne enim, quod mutatur, dum de vno ad aliud tranſit eſſe, quodammodo neceſſe eſt moriatur: quod eſt, vbi eſſe incipiat, quod non eſt: quod ſi tot mortes, quot mutationes vbi immortalitas?* inferiuſcule ad affectionum mutationem ſic applicans ait: *verum, cum conſtet ſuis affectibus mutari eam* (animam ſeu ſponſam) *agnoſcat, ita ſe Deo in immortalitate ſimilem, vt ſentat ſibi deeſſe non modicam immortalitatis partem ſoli cedens abſolutam, perfectamque immortalitatem, apud quem non eſt tranſmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio.* Iſidor. 1. de ſumm. bono cap. 1. *quid eſt Dei immortalitas, niſi eius incommutabilitas? Nam, & Angeli, & animæ immortales ſunt, ſed immutabiles non ſunt: ideoque ſolus Deus dicitur immortalis, quia ſolus incommutabilis eſt.* inferiuſcule inde ſic colligit: *Opus non conſilium apud Deum credimus mutari: nec variari eum, quia per varia diuerſa tempora præcepit; ſed manens idem incommutabilis; & æternus, quid cuique congruum eſſet tempori, ab ipſa tamen æternitate, in eius manſit diſpoſitione conſilij.*

5. Hilarius vero aliunde Deum nulla ex re mutari in aliam quampiam poſſe vniuerſim probat, quia in nullo poteſt profectum capere, meliorisve conditionis eſſe, quam ſit; ita enim ſcribit 11. de Trinitate columna penult. *Quo igitur caret plenitudinis profectu, vt, per tempus adhuc; Deus omnia in omnibus ſit? vel vnde ſumet, extra quem nihil eſt? Nihil autem ita, vt ſemper ipſe ſit, & qui ipſe ſemper eſt, extra quem nihil eſt, quo incremento explendus eſt, vel quo augmento demutandus eſt dicens: ego ſum, & non demutor? cum non relinquatur, vel ad demutationem locus, vel ad profectum cauſa, vel ad æternitatem anterius; vel ad Deum aliud, præter quam Deus ipſe eſt*: quam doctrinam ad effectiuam Dei incommutabilitatem ita applicuit in Pſalm. 2. ad id *Tunc loquetur ad eos in ira ſua. Nihil in æternam illam, & perfectam naturam nouum incidit: neque qui ita eſt, vt qualis eſt, talis, & ſemper ſit, ne aliquando non idem ſit poteſt effici, aliquid aliud effici*, quam ſemper eſt. *Terrena iſtud, imperfectaque cauſa habent generis vt demutabiles fiant conuerſione naturæ, cum lætitiam mœror, placabilitatem ira, beniuolentiam offenſa, &c. Deus autem beatus, atque perfectus profectu non eget, cui nihil deeſt: de mutatione non nouus eſt, qui origine caret: ipſe eſt qui, quod eſt non aliunde eſt, in ſeſe eſt, ſecum eſt, ad ſe eſt, ſuus ſibi eſt, & ipſe ſibi omnia eſt: carens omni demutatione nouitatis, qui nihil aliud, quod in ſe poſſet incidere per id, quod ipſe ſibi totum totus eſt, reliquit.*

6. Hoc ipſo diſcurſu voluntatis diuinæ incommutabilitatem docuit Nyſſenus: verum ne quis in deterius, ac non in profectum, ſed in defectum voluntatem Dei mutari poſſe ſtolide putaret, nec ad profectum, neque ad defectum cum Ariſtot. 7. ethicor. cap. 14. fine ſic docuit tractatu ſecundo, in Pſalm. capite 4. init. *inſcriptio pro his, qui commutabuntur hunc mihi videtur habere ſenſum: ſolam diuinam naturam omnis conuerſionis, & mutationis expertem eſſe. Non enim eſt, ad quod mutatione vtatur, cum in vniuerſum non ſit capax mali, ad id vero, quod melius eſt tranſmutari nequeat; nam nullum bonum eſt, propter quod in eum mutatio cadat*: vtique, quia omnis bonitatis, cum phyſicæ tum moralis optimum Deus eſt. *Nos vero homines in demutatione, & alteratione poſiti ſecundum vtrumque per facultatem & vim tranſmutatiuam deteriores, & meliores reddimur*: cui rationi inſiſtit cap. 21. de opificio homin. ſub init. his verbis: *Dei conſilium in omnibus rebus perpetuo immobilitatem ſuam retinet; noſtra vero natura mutationibus obnoxia, ne in malo quidem conſtanter perſiſtit; quod enim ſemper mouetur ſiquidem ad bonum progreditur, propter rei ipſius infinitatem nunquam vlterius contendere deſinit*: quia ad maius, & maius bonum moueri poteſt: itaque diſcurſus iſte breui preſſus eſt: Deus eiuſque voluntas, & amor ſumme bonus actu, & de ſe eſt, & peccati incapax: ergo nequit moueri ab profectum bonitatis, neque ad defectum malitiæ eius voluntas. Patet: quia alterutro motu ſumme bonus actus eſſe deſineret, quod repugnat: ergo de ratione ſummæ bonæ voluntatis diuinæ quies eſt, in bono quod habet, quin vel ad perfectius, vel deterius poſſit eius affectus moueri: dedit autem illum Ariſtot. 7. ethicor. capite 14. fin in hæc ſcribens: *quod ſi alicuius natura ſit ſimplex, eadem operatio iucundiſſima erit: idcirco Deus vna ſemper ſimplicique gaudet voluptate. Non enim ſolum motionis eſt operatio, ſed & immobilitatis: & voluptas in quiete potius, quam in motu conſiſtit. Mutatio vero omnium dulciſſimum eſt, ſecundum Poëtam, ob prauitatem quandam: vt enim homo prauus facile eſt mutabilis, ſic, & natura praua eſt ea quæ indiget mutatione. Non eſt enim ſimplex, nec bona*: vtique ſimpliciter, vt Deus eiuſque voluntas bona ſimplex ſiue ſimpliciter eſt. Qua ipſa ratione vſus eſt Ambroſ. in med. Comment. in Pſalm. 61. dicens: *immobilis dicitur, qui ſeruat immobilem voluntatem, & propoſitum aliquod intentione animi fideli exequitur: Nam, & Dei immobilem voluntatem legimus, ſicut habes ad Hebræ. 6. in quo amplius oſtendere volens, &c. Recte ergo immobilis voluntas Dei, quæ nullius peccati mouetur illecebris.*

7. Accedunt Damaſc. dialog. cont. Manich. verſ. med. *Dei voluntas bona eſt immutabilis, ac ſemper eodem modo ſe habens.* Nec longè à med. *quo fit, vt Deus ſolus immutabilis ſit: vtpote increatus, ac ſempiternus.* Repetit

colum, antepenult. orat. 1. de imagin. pag. 3. *conſilium æternum ſe habet ſemper eodem modo in quo nulla eſt commutatio, aut viciſſitudinis obumbratio*: firmat ex Dionyſ. aiente: *Omnia à Deo præfinita, & ſine vlla commutatione futura.* Gregor. 16. Moral. cap. 17. in id Iob 23. *& nemo poteſt auertere cogitationem eius* ſcribens: *Sicut enim immutabilis natura eſt, ita immutabilis cogitatione: cogitationem quippe eius nullus auertit: quia nemo reſiſtere actionis eius iudiciis præualet*: ſubinferius: *ſemel fixa iudicia mutari nequaquam poſſunt: vnde ſcriptum eſt: præceptum poſuit, & non præteribit, &c. cum ergo exterius mutari videtur ſententia, interius non mutatur: quia de vnaquaque re immutabiliter intus conſtituitur, quidquid foris mutabiliter agitur*: conſonat à ſe dictis 2. Moral. cap. 14. ſub init. Richard. Victorin. 2. de Trinit. c. 19. *qui vere immutabilis eſt, velle ſuum variare non poteſt: quod ergo ſemel voluit, ſemper voluit.* S. Maxim. centur. 3. cap. 88. apud Cypariſ. decad. 8. ſub init. ait: *Dei motum amatorium eſſe ſimplicem, & immobilem*, & Dionyſ. 4. de diuin. nominib. inter princ. & med. *Dei pulchritudinem* (cuius pars non modica amoris honeſtas) *immutabilem aſſerit.* Tandem (vt innumeris aliis teſtimoniis tranſcribendis parcam) audiendus Proſper epigramm. 41. ſic canens.

Lex æterna Dei ſtabili regit omnia nutu:
Nec mutat vario tempore conſilium.
Vt locis præſens ſimul eſt Deus omnibus vnus,
Sic rerum metas ſecum habet & numeros.
Nec ſerum, aut properum ſibi ſentis in ordine rerum,
Cui cuncta aſſiſtunt acta, & agenda ſimul.

CERTAMEN II.

Immutabilitas liberæ volitionis diuinæ poſitiua per aduerſæ ſucceſſionem à ratione probatur.

1. RAtio immutabilitatis voluntatis diuinæ à poſitiua volitione in poſitiuam aduerſam ſuccedentem prima eſto: quam S. Thom. efformauit: art. 7. Quia in Deo nulla poteſt eſſe ſcientiæ variatio: ergo nec volitionis ſemel conceptæ poteſt eſſe variatio per temporariam oppoſitæ ſucceſſionem. Probatur conſequentia: quia in antecedenti ſupponitur hanc ipſam oppoſitæ volitionis ſcientiam Deo adfuiſſe, & pro priori ad primam volitionem concipiendam, cum primum eam ab æterno concepit, alioqui aliquid ab æterno ignoraret, quod in tempore denuò, ac demum ſciret, atque non ſatis omnium præſcius decerneret, ſed imprudens: præterquam, quod Dei ſcientia è conceptu ſuo ſimpliciter infinita, atque omniſcientia nata non eſſet, cum ſucceſſu durationis creſceret, & augeretur, contra demonſtrata à nobis 1. 1. de Deo vno controu. 2. ex principio generali pro omnibus prædicatis diuinis controu. 1. atqui efficax voluntas de aliquo faciendo, quæ retractanda per aduerſam, calituraque effectu præſcitur, imprudentiſſima eſt; &, ne nobis quidem, nedum Deo, digna: ſiquidem neque nos abſque noui motiui prius ignorati efficacem de aliquo voluntatem, niſi inconſtantiſſime, retractamus per aduerſam: ergo ea retractatio prioris efficacis voluntatis per efficacem voluntatem in tempore ſuccedentem prorſus Deo repugnat: quare, nec mutabilis Dei voluntas ſemel habita poſitiuè per aduerſam poſtea in tempore ſuccedentem, vti neque per hanc defectibilis, vt noſtra hæc dogmatica concluſio fert. His præcluſa manent, quæ Vaſquez ad eum articulum, Valentia quæſtione 19. pun. 4. poſt 3. aſſert. Soarius d. 30. met. ſect. 9. num. 57. aliique Recentiores contra hanc rationem ſubtiliter opponunt.

2. Secundò probatur à ratione concluſio: & confirmatur ratio præcedens: quia omnis voluntas Dei efficax de ſe, atque efficaciæ ſuæ eſſentiali prædicato connexa eſt cum re, & effectu ita efficaciter volito: ac proinde id Deo pro priori ad primo conceptam à ſe, ſeu ad concipiendam primam ſuam efficacem de quovis ad extra faciendo abſque nuper expenſa ignorantia, & in voluntate illa prima efficaci concipienda imprudenti ſtoliditate non potuit non innoteſcere: ergo non potuit poſt primam illam efficacem voluntatem de effectu aliquo oppoſitam aliam efficacem de eo ipſo non faciendo concipere, quin velit efficaciter chimæram à ſe cognitam, vt talem, atque efficaciter eius voluntas in impoſſibile cognitum à ſe, vt impoſſibile: cognoſceret ſiquidem ex cognita efficacia voluntatis ſuæ de illo primo effectu conceptæ, atque ad eius retractationem à ſe tentandam per aduerſam efficacem de eius negatione neceſſario præſuppoſitæ, & à ſe præcognitæ effectum illum efficaciter à ſe præuolitum abſolute fore: ergo, cum poſterius ad hæc vellet illum ipſum effectum abſolute non fore, vellet abſolute non fore pro eodem tempore quod abſolute efficaciter, ineuitabiliter fore voluit, ac præſciuit: quare vellet duplex contradictorium ſimul ſemelque coniungi: nempe chimæram & impoſſibile ſciens volenſque vellet; atque item chimæricas voluntates efficaces ſibi, qua tales, repugnantes admitteret. Hoc argumentum euaſionem noſtri Arriaga, ob quam minus vigere putat d. 29. ſectione prima, numero ſecundo, §. 3. quod ſcilicet voluntas efficax Dei, ne impotentiæ Deus arguatur, ſolum debeat impleri tempore, quo durat, non autem, quo non durat, vti non duraret, ſi retractaretur, in tempore per efficacem de effectus abſoluta negatione aduerſam reuincit: vt enim diximus efficax voluntas Dei de effectu abſoluto pro hoc tempore, cum primum eſt, connectitur eſſentia ſua cum abſoluta ſua exiſtentia nunc: quare, & repugnat non eſſe nunc, cum effectum eſt habitura.

3. Tertia concluſionis ratio ſit: quia, ſi Deus mutabilis eſſet in volitionibus liberis eſſet mutabilis quoad ſubſtantiam: atqui certo ex fide, & euidenter ex ratione immutabilis, quoad ſubſtantiam, eſt: ergo & eſt immutabilis in ſuis liberis volitionibus, illationem conditionalem in antecedenti contentam certam putant: indeque communem hanc concluſionem demonſtrant Baſſolis, & Lychet. in 1. d. 45. Ferrara 1. cont. gent. capite 83. eam verò illationem illegitimam, & debilem cenſet Vaſquez vbi proxime, aliique Recentiores docti cum ipſo, ſatis leuibus oppoſitionibus mox facile diluendis: reliqui tamen (etiam Soarius proxime numero 53. & 3. de attribut. cap. 6. numero 12. & Fonſeca 7. Metaph. cap. 8. quæſt. 5. ſect. 6. & 7. qui eis videtur nonnihil conniuere) Doctores cum Sancto Thoma citato art. 7. & 1. controu. gent. capite 83. eius legitimitati conſentiunt; etſi eam immediatam meritò illationem non cenſeant, ſed mediatam, vt videre eſt in noſtro Ruiz citata d. 16. ſect 3. numero 5. & 6. & obiter Arriaga proxime ſect. 1. numero 3. immò, & Patres citati, dum alij non fore abſolute, & omnino immortalem; ſicut animus noſter & Angelus aiunt: dum ex Dei immortalitate, & abſoluta immutabilitate eius conſilium, & voluntatem immutabiles probant: ſecundo alij cum Ariſtotele, ex eo, quod, nec ad melius aliquo genere bonitatis phyſice, vel moralis, nec ad turpe ſeu deterius moraliter, vel phyſice eandem voluntatis Dei à ſemel concepto efficaci propoſito dimoueri non poſſe concludunt: vnde ni Patrum illationes damnemus ab oppoſito conſequentis ad oppoſitum antecedentis valere debet: Deus mutabilis in conſilio, & voluntate ſua eſt: ergo, & in ſubſtantia ſua phyſica, & phyſice mutabilis eſt: eſt ergo illationis ratio: quia propoſitum, & conſilium ſemel habitum mutari ab aliquo nequit abſque ignorantiæ, & imprudentiæ, vel inconſtantiæ defectu, vt vidimus numero 1. alterutrum autem horum phyſice Dei entitati, & ſubſtantiæ repugnat: quare alterutro admiſſo ſubſtantiam Dei phyſice deſtrui: quare & Deum ſubſtantialiter mutari ac deficere, erat neceſſe.

4. Notata illa poſtremò Patrum ex Ariſtotele illatio è Dei impotentia, melioritatis, vel deterioritatis, tam in genere phyſico, quam morali non adeo videtur expedita: ſiquidem, etſi præhabita libere volitio Dei aduerſæ alterius ſucceſſu deficeret, eadem omninò phyſica Dei, & moralis bonitas præſtaret:

quem

quemadmodum, ſi vt antecedenter ad ſuæ voluntatis ſuo actu primo indifferentis determinatione Deus potuit loco volitionis liberæ, quam primo concepit, primò etiam non ipſam conciperet; ſed aduerſam, nihil bonitatis, aut perfectionis, ſiue phyſicæ, ſiue moralis minus Deus haberet; quam prima illa libera voluntate à ſe de facto concepta habuit. Hæc oppoſitionum contra legitimitatem illationis & rationis primæ, & tertiæ a noſtro Valquez & aliis Doctoribus excogitatarum ſumma eſt: & quibus Docti Recentiores, & acuti multis ſubtilitatibus, vel futilibus occurrunt. & ſupponere quidem omnes debemus nihil bonitatis generis alterutrius ex liberis Dei affectibus accreſcere, vt alterius ex aduerſis voluntatibus, ex quocunque honeſto motiuo ſit, eligendi libertam Deo, & indifferentem in actu primo relinquamus poteſtatem. ſiue, quia nihil Deo intrinſecum decreti diuina libertas addat, iuxta eius libertatem extrinſecus ſolum conſtituentium ſententiam, ſiue adæquate decreti libertas Deo intrinſeca ſit: de quo quæſtione 6.

5. Quo ſuppoſito, ad earum rationum, & illationum legitimitatem, & Patrum ita inferentium authoritatem tuendam reddenda ratio reſtat, ob quam ex prælibata volitione ea poteſtas in actu primo ad ipſam, vel aduerſam ita ligetur, vt non poſſit non ſolum pro tunc, ſed poſtea, & aduerſam eligere, primamque reſpuere; cum in alterutrius de ſe ſe conſideratæ, & inſpectæ electione, vel conſequente omiſſione aduerſæ, quidquam Deo bonitatis accreſcat, vel decreſcat perfectionis: eſt autem data à nobis proxime dum earum rationum vim, & pondus explicatemus: etenim rebus arbitrio integris ante vllam determinationem diuinæ voluntatis, ex omniſcientia, & honeſtate ſe determinare Deum poſſe, atque affectum, erga propoſitum obiectum primo concipere bene compoſitum; aſt primo concepto affectu per aduerſi electionem poſtea habitam abſiſtere non, niſi per voluntatis, mentiſque inconſtantiam, & vitium, atque præcedentis ignorantiæ argumentum fieri poteſt: ecquis enim propoſitum mutet, nihil vrgentius, & melius, aut iucundius, eo quod primo elegit, non denuò recognoſcens, quod antea in electione prima non prænouerat, ni turpiter, & inhoneſtè inconſtans animo ſit, ipſaque ſua mobilitate, & mutatione gaudeat?

6. Cum ergo alteruter effectus, æquè bonus, immò ſumme bonus phyſice, & moraliter in Deo ſit, neque in extrinſeco alterutrius affectus obiecto, & motiuo quidquam denuo appareat, quod pro priori ad primo conceptum Deo non innotuerit (ni eum ex ignorantia, & imprudenti deliberatione primo elegiſſe fateamur) è ſola voluntatis inconſtantia vitioſa, Deo alieniſſima, à primi affectus electione abſiſtere poſtmodum poterit: quod Deo, & moraliter, & phyſice repugnat vt diximus. Atque hac ſane ratione non tres ſolum veritatis huius demonſtrationes, verum & quarta alia Ariſtotelica, & Patrum poſtremo loco notata certamine primo, à numero quinto ad ſeptimo incluſiue expeditur, & claret. Quintam aliam à Patribus etiam ex æternitate Dei petitam poſſemus pro eadem veritate ſubiungere; eam tamen in quarto certamine conſulto reſeruo: quia liberi decreti diuini ſecundum ſe temporaneam à ſui negatione in ſua exiſtentia inceptionem, vel ab hac in ſui negatione deſitionem (de quibus eo certamine agendum) impoſſibilem directè demonſtrat: etſi inde, & impoſſibilitas defectus voluntatis liberæ Dei per aduerſæ ſucceſſum tempore poſteriorem (de quo nunc) vlterius demonſtretur: ſolum ergo oppoſita reſtant contra hanc impoſſibilitatem diluenda.

CERTAMEN III.

Dogmatica concluſio ab oppoſitionibus vindicata.

1. PRima oppoſitio eſt: etſi à ſe Deus, præ animi lenitate (vt demonſtrationes factæ oſtendunt) liberam voluntatem non mutet in aduerſam, debere tamen illam mutare pro mutatione ſtatus, & motiui à nobis ipſi oblati. Alioqui nunc Deum odio habere D. Petrum, atque in æternum odio ipſum habendum (etſi relate ad tempus negationis, ratione cuius reſpectus ad ſtatum diuerſi temporis ad quod Dei odium refertur hoc cum voluntate amicitiæ & affectuoſæ complacentiæ Dei, quo illum ex tempore quo per pœnitentiam reſipuit, pro eo, & reliquis durationibus ſucceſſiuæ æternitatis proſequitur, proſequuturuſque ex æternitate, ac æternum proſequuturus eſt phyſice non repugnet) conſequentia euidens eſt: aſt odio adhuc inſiſtere in eum, qui priſtinam iniuriam nobis illatam ſatisfactione, & inimicitiam amore ſummo, & gratiſſimis obſequiis ſoluit, etiam apud homines prauos, nedum apud ſumme bonum Deum, iniquum, impiumque eſt.

2. Qui item illud Ezechiel. 18. *Omnium iniquitatum eius non recordabor amplius*: & illud Ioan. 15. *iam non dicam vos ſeruos, ſed amicos*: cum actu ita noſtrarum iniquitatum, ac ſeruitutis peccati noſtræ elapſi temporis recordetur, ac æternæ recordaturus ſit, vt tota æternitate eius in nos eo tempore & ſtatu ſpectatos in odio perſtet, ſitque perſtiturus? quo inſuper ſatisfactio, & reconciliatio noſtra de præteritis Dei offenſis tendunt, niſi, vt odio ob illas depoſito amicitia in Deo, ſicuti in hominibus euenit, ſuccedat. non, vt odio noſtri, etſi pro alio tempore ſpectatos, amicitia erga nos pro poſteriori ſatisfactionis, & conuerſionis tempore ſpectatos, coniungatur? vbi culpæ anteactæ vera adeo remiſſio Dei, & condonatio, quæ de antea commiſſis ſolummodo à nobis pœnitentia, & conuerſione tentari, adeoque ex fidelitate ſuæ promiſſionis, vel ex gratia eſſe poteſt? ſiquidem in Dei odio (non ſecus ac de venere altercabant.) *Manet alta mente repoſtum iudicium Paridis, ſpretæque iniuria formæ?* Hæc adeo dure ſonant, vt noſter Arriaga citata ſect. 1. n. 7. *& obiectione ergo* difficultatem inexplicabilem de actuum diuinorum libertate aſſerat tangi, vt nemo, ſi ab ea ſolutionibus ab ipſo ſubiiciendis quoad eorum actuum ſimultaneam permanentiam (quæ ſola tangitur) non ſatis emolliantur; ingenuitati, & præmiſſæ humilitatis profeſſioni det veniam: & tamen permanentiam à num. 8. multis Catholicis, & Doctis diſcurſibus emollire contendit vſque ad numerum 10. cuius tamen fine eadem ingenuitate, & modeſtia ab alio meliora libenter ſe auditurum concludit.

3. Verum ex iis, quæ ſuis reſponſis attigit, eorum, quæ contra hanc veritatem inferuntur, abſurditas, & diſſonantia ſatis temperatur: etenim nec peccatorum remiſſionem pro tempore, quo extiterunt, quare, nec redire in Dei amicitiam, & odij in nos pro eo tempore pœnitentia conuerſione; & precibus contendimus; cum ad præteritum nulla potentia, ac non ſtolidus conatus dari poſſit, vt non fuiſſe fiat: quare, neque id ab offenſo, & infenſo homine obſequiis noſtris tentamus: id ergo ſolum à nobis tentari adeoque effici miſericorditer poteſt, vt vlterius peccatum habitualiter non perſiſtat in nobis, ſed remittatur, & pereat: quod Dei gratia habituali contritione, quam illa neceſſario conſequitur, à Deo præſtatur de facto, atque vt alij volunt per meram extrinſecam Dei voluntatem, & condonationem præſtari ab eo abſolute poteſt: inde (quod conſequens eſt) ne Dei odium in nos, quo pro ſtatu, & tempore toto illo peccatorum in nos ferebatur non fuerit, ſed ne ad nos pro vlteriori tempore extendatur: id quod plane à Deo obtinetur æque deinceps in nos benefico, ac ſi nos non oderit, nec peccaſſemus; ſed eius amicitia in nos, & amor pro ſequenti tempore feruetur: qui ſolus ſenſus eſt

loci

loci Ezechielis, & recitati alterius, in quibus onta: (quod hunc Doctorem, & reliquos fere hactenus latuit, ſaltem explicite, Deum nihil nobis reuelare poſſe, niſi idiomate, & verbis noſtris, ac proinde verbis propoſitionum reuelatarum, quæ tempus noſtrum concernunt, vt tom. 1. controu. 1. de Dei immutabilit. agens oſtendi; nec ſemel ſolum controu. 2. vnde illud *non recordabor: non dicam vos ſervos* tempus noſtrum futurum conſignificat, non Dei æternitatem cum qua Deus, & in qua de omni tempore Deus iudicat, odiumque peccatorum, & amorem, pro alio tempore reſipiſcentiam coniungit.

4. Cum autem tempus reſipiſcentiæ, & iuſtitiæ noſtris propoſitionibus, & verborum copulis concernitur, veræ ex ſolum propoſitiones erunt, quæ Dei in nos amicitiam prædicant, falſæque in nos eius odium: ſiquidem pro tempore importato per copulam noſtrorum verborum odio nos minime habet Deus, ſed dulciſſimo, ac tenerrimo amore amicos & filios illo ipſo amore, & affectu ſuo adoptatos proſequitur: vnde hæc propoſitio: *Deus nunc odio habet Sanctum Petrum*, error blaſphemus eſt, qui nunquam ex permanentia æternitate Dei odij D. Petri pro ſtatu, & tempore negationis infertur, vti inferri ſineret, & reuelari Sancto Petro de Dei lo ipſum affectibus ſciſcitanti à Deo poſſe Arriaga ſupponit §. *Pro hoc* circa num. 6. quia propoſitionum noſtrarum, quibus ſolis reuelare aliquid Deus poteſt, conſignificatum per earum verba tempus non animaduertit: Deus autem tota æternitate ſua, quæ omnia tempora explet, & ambit, cognoſcit pro tempore negationis Petrum odio habere, ac ſimul ex parte ſubiecti pro, & à tempore reſipiſcentiæ Petri & tota æternitate ſucceſſura illum ex ſua, & per ſuam æternitatem, ardentiſſime amare (quod Petro ad ſummam fœlicitatem ſatis ſuperque eſt) quia æternitate ſua, & iudicat, & affectus concipit ſuos Deus. Nos autem non illa, ſed cum tempore noſtro iudicamus: quare iuxta ſtatum, quem res in tempore, per iudiciorum noſtrorum, & propoſitionum copulam verbi importato, & conſignificato veræ erunt, ſi ſtatui pro eo tempore rerum, de quibus iudicamus, iudicia, & propoſitiones conformentur: falſæ verò ſi pro eo tempore ab ſtatu rerum diſcordent.

5. Atque hinc pleraque alia affinia, quæ à ratione opponi poſſent ſimul, ac opponantur, euaneſcunt, vt ea ſingulatim recenſere adhuc opus non ſit: inſuper duobus ſcripturæ locis memoratis numero 7. in terminis ſatisfecimus. Reſtant verò loca alia diluenda, quibus Deo propoſiti, & facti etiam à ſe pœnitentia, & retractatio tribuitur Geneſ. 1. *Pœnitet me feciſſe hominem*: Hierem. 18. *Si pœnitentiam egerit, agam, & ego pœnitentiam ſuper malo, quod cogitaui, &c.* Pſalm. 105. *Pœnituit eum ſecundum multitudinem miſericordiæ ſuæ*: quam locutionem ſequutus Ambroſius 2. in Luc. ad id primi capitis: *Zacharias repletus eſt Spiritu Sancto*, ait: *Nouit Dominus mutare ſententiam: ſi tu noueris mutare delictum*: & Author Hypognoſt. lib. 6. fine: *Diuina erit potentia iudicium in nobis debitum mutare damnationis, & gratiam prædeſtinationis indebitam præerogare*: Verum hæc hominibus humano more de operum Deo faciendorum mutatione dicuntur: quæ hominibus non, niſi propoſiti, & decreti mutatione contingit. Rectè enim Gregor. 10. Moral. cap. 23. med. *Pœnitere dicitur quamuis rem mutet, conſilium non mutet*: in quam interpretationem luculentiſſimè Damaſcenus Dialogo contra Manichæos verſ. fin. Theodoret. quæſt. 50. in Geneſ. Auguſtin. 15. de ciuit. cap. 25. Proclus, & Method. apud Epiphanium hæreſi 64. verſ. med. Tertullian. 2. aduerſ. Marcionem capite 23. & 24. Moyſes Barcepha parte tertia, comment. de parad. capite 2. S. Thom. citat. art. 7. ad 1. & 2.

6. Opponi etiam pleraque alia ſcripturæ loca ſolent: quibus Deus ſupplicium abſolutè futurum, & abſque vlla conditione prædixit, ac proinde abſolutum omnino de eo infligendo habuiſſe fatendum eſt ne Deum mendacem fateamur. Cum autem illud abſolutè euenturus non fuerit propoſitum mutaſſe, & à primo concepto decreto deſtitiſſe fatendum erit. Primum exemplo ſint Iſaiæ 38. *Diſpone domui tuæ, quia morieris, & non viues.* Ionæ 3. *Adhuc quadraginta dies & Niniue ſubuertetur.* Quorum neutrum ſed oppoſita euenere: ſed (vt mittam in eo loco Ionæ voce illa *adhuc* conditionem forte imbibi pœnitentiæ non actæ intra terminos 40. dierum ad eam agendam eo loci præſcriptum pro eis, & ſimilibus imbibitam) ea omnia, quæ abſolutè in ſcripturis ſupplicia, quidve aliud ſonant, quod abſolutè non euenit conditionem ex natura rei imbibitam habere: vt in pleriſque abſolutè ſonantibus contractibus, promiſſionibuſque humanis vſu venit, quia ea omnia ex vi cauſarum inferiorum, & naturalium morbi v. g. & demeritorum fore prædicantur, & vere ſicut vere Philoſophus de quatriduano Lazaro abſolutè diceret: *non eſſe reſurrecturum*, quæ tamen abſoluta veritas ſupernaturalis gratiæ, & miſericordiæ Dei effectum oppoſitum abſque vlla decreti diuini in aduerſum minime excludit, cum illud iuxta inferiorum cauſarum exigentiam, ac in Dei gratia ſupernaturali, & miſericordia interueniat, ſolummodo fuerit: vt doctè Auguſt. 6. de Geneſi ad lit. capite 17. S. Thom. vbi proxime ad 2. & 2. 2. quæſt. 171. art. 6. ad 2. quæſt. 174. art. 1. corp. quæſt. 12. de verit. articulo 10. ad 7. Alia quæ ea libertate arbitrij Dei per totam æternitatem obijci poterant, quoad libertatem contrarietatis, diſiecta iam ſunt ea dicti certamine ſecundo, à numero tertio, quæ verò ad libertatem contradictionis attinet, quam immediatius impugnant, & directius, impoſſibilitatem incipiendi, deſinendiuè in tempore volitionis liberæ diuinæ oportunius cert. 4. opponentur, ac diluentur.

CERTAMEN IV.

Libera Dei volitio pure incipere deſineréve in tempore, adhuc è pura contradictionis libertate, minime poteſt.

1. HOc aliud mutationis, & mutabilitatis eſt genus, quod pro dogmatica diuinorum decretorum abſoluta immutabilitate atque extenſione eorum per totam æternitatem ſtatuenda examinandum, ab eiſque ablegandum quæſtionis præfatione monebamus. Hoc etiam immutabilitatis diuinæ voluntatis, & decretorum eius (à puro non eſſe illorum ex æternitate ad eſſe ipſorum in tempore, vel ab eſſe eorum ex æternitate ad eorundem non eſſe purum in tempore) genus ſcripturæ loca, quæ abſolutam Dei quoad affectus voluntatis ſuæ immutabilitatem certam. 1. numero 1. & 2. immò & , quæ abſolutam Dei immutabilitatem docent, quia abſolutè, immò & . quoad Dei ſubſtantiam deficeret, ſi quoad affectus poſſet Deus mutari, faciunt etiam plora ex teſtimoniis Patrum datis certam. 1. & demonſtrationes ex ipſis depromptæ, & expenſæ pro immutabilitate à poſitiua in poſitiuam voluntatem aduerſam. Prima: quia, vt ab æterno decerneret rationes & motiua omnia Deo obuerſabantur, ni eum admittamus ignarum, atque alterum extremum contradictionis volendi, aut non volendi idem ipſum obiectum elegiſſe: nam ab æterno vel voluit, vel non voluit in acta ſecundo: ergo à negatione volitionis ab æterno electæ ex omnium conſideratione è ſola animi leuitate, & voluntatis vitioſa inconſtantia tranſiret in tempore ad volitionem vel à volitione æterna in temporariam eius puram omiſſionem. Secundo inde inferretur ex alterutra mutatione ab omiſſione pura ad volitionem obiecti eiuſdem omnino, vel è contra, Dei mutabilitas quoad ſubſtantiam, vt oſtendimus ratione tertia certamine 2. numero 3. & 4. etiam explicata ibidem à num. 4. ad 6. ex eo principio communi quod libera Dei volitio nihil intrinſecæ perfectionis Deo addatur, vt ad finem numeri illius quarti diximus.

2. Demus pauca Patrum teſtimonia pro concluſione præſenti Auguſtin. 12. de ciuit. capite 17. poſt medium. *Nobis autem fas non eſt credere aliter Deum affici, cum vacat, aliter cum operatur: quia nec affici dicendus eſt, tanquam in eius natura fiat, aliquid, quod ante non fuerit: Patitur quippe, qui afficitur, & mutabile eſt omne,*

quoad pariter: quibus demonſtrationem ſecundam de mutabilitate Dei, quoad naturam, & ſubſtantiam, ſi a negatiuo ad poſitiuum, quoad affectum, mutationem pateatur, pariter poſſit aperte tradit ſicuti & Gregorius recitatus certamine primo, numero octauo, Fulgentius immediate ad recitata illius verba: certamine primo, numero ſecundo ex 1. ad Monim. capite 12. ſub init. hanc ſententiæ ſuæ rationem reddit. *Sicut enim omne creaturis opus ſine init a eſſe non potuit, nec poteſt fieri: ſic illa ſempiterna voluntas eius nunquam mutabilitati ſubiacet, quia initium exiſtendi non habet, quod autem ſemper ſic eſt, quod eſſe non cæperit, procul dubio ſic eſt vt, id quod eſt, non eſſe non poſſit: vera igitur immutabilitas, & quæ vera vocatur æternitas*, ſimili diſcurſu eandem ſuam ſententiam probarunt recitati certamine 1. numero 4. Iſidorus verbis, illis: *Manens idem incommutabiliter, & æternus, quid cuique congruum eſſet tempore, ab ipſa tamen æternitate in eius manſit diſpoſitione conſilij*: & Hilarius recitatus numero 5. illis etiam verbis: *cum non relinquatur, vel ad demutationem locus, vel ad profectum cauſa, vel ad æternitatem anterius*, conſonat eidem rationi Auguſtinus recitatus numero tertio, ex 12. confeſſ. capite 15. init. a poſtremis illis verbis: *quia talis voluntas (quæ modo hoc, modo illud vellet) mutabilis eſt, & omne mutabile æternum non eſt: Deus autem noſter æternus eſt*: quibus immediatè hæc iterato adnectit: *item, quod mihi dicitur in aurem interiorem: expectatio rerum venturarum fit contuitus, cum venerint: idemque contuitus fit memoria cum præterierint: omnis porro intentio, quæ ita variatur mutabilis eſt, & omne mutabile æternum non eſt. Deus autem noſter æternus eſt. Hæc colligo, atque coniungo: & inuenio Deum meum, Deum æternum, non aliqua noua voluntate condidiſſe creaturam, nec ſcientiam eius tranſitorium aliquid pati.*

3. His porrò locis Patres non ſolum concluſioni præſenti authoritatem, verum directam, & immediatam eius demonſtrationem dederunt, quam quinto loco pro immutabilitate diuinæ voluntatis a poſitiua volitione in aduerſam volitionem, memorabimus certamine 2. fin. quia, immediate, & directe eius immutabilitatem à volitionis negatione in volitionem ipſam, vel ab hac ad eius negationem probat: etſi inde immutabilitas eiuſdem à poſitiuo in poſitiuum aduerſum deducto diſcurſu mediate tandem demonſtretur: eſt vero huiuſmodi ex Patrum teſtimoniis contenta demonſtratio: quidquid æternitate Dei durat æternumque eſt, nec poteſt incipere, nec deſinere in tempore: atqui volitio libera efficax ſiue decretum Dei de aliquo faciendo æternitate Dei durat, æternumque eſt: ergo nec poteſt in tempore incipere, nec deſinere; ac ſubinde nec voluntas Dei à negatione volitionis liberæ, ad liberam volitionem in tempore mutari. Maior eſt per ſe nota. Nam, quod æternitate Dei durat, quæ omnem extrinſecam durationem poſſibilem & imaginariam ad redundantiam explet, ambit, & de ſuperfluo immenſe circundat, nihil anterioris durationis re, immò neque cogitatione, patitur, in qua negatio ſui eſſe concipi adhuc poſſit, nihilve ulterioris ipſa durationis, in qua ſui non eſſe ſiue negatio ſuccedat, cogiteturve ſucceſſura: quin, & maior hæc ſtatim ac per ſe & ex terminis notum principium non ſit, an Deus ſecundum ſubſtantiam, naturam, & eſſentiam ſuam temporariè incipere, & deſinere queat poterit in controuerſiam vocari: cum non aliunde extra controuerſiam ſit non ita eum ſecundum naturam, & eſſentiam, ſubſtantiamque ſuam incipere deſinereve poſſe, quam, quia ſua durat æternitate. Minor præter Patrum conſenſum probatur: quidquid diuinum in ſe ipſo, nec ſolum per participationem, eſt æternitate ipſa, eademque Dei, æternumque durat: vt patet in omnibus Dei prædicatis, atque attributis diuinis: atqui libera Dei volitio diuinum quid in ſe ipſa, nec ſolum per participationem eſt: ergo Dei æternitate, æternumque durat: Nec patet effugium ad conſtitutionem libertatis diuinorum decretorum, & volitionum per connotata extrinſeca effecta, vel eorum cauſalitates: quæ conſtitutio hac demonſtratione & Patrum ea venientium authoritate validiſſime confutatur vt quæſtione ſexta, certamine primo videbimus.

4. Hanc demonſtrationem (quam præter Patres pro-

ximè recitatos dederunt nobis Bernardus & Iſidorus recitati certamine primo, numero quarto vocibus immortalitatis, diuinorum etiam affectuum) à Doctoribus Recentioribus libertatem diuinorum actuum Deo prorſus intrinſecam aſſerentibus e diſcurſus propinquitate potius, quam Patrum lectione, & authoritate deprompiam Arriaga noſter admittit citata d. 24. ſectione ſecunda ſub ſectione 2. num. 24. & *Dico ergo tam*: ſed eius firmitatem ſatis indicto ſuo difficilibus argumentis, meo tamen leuibus argutiis mouere iudicio: immò eis tandem mouetur, ab eaque dimouetur, vt ſub ſectione 3. probabiliorem hanc à ſe adduci rationem perpetuitatis affectus diuini ſub ſectionis titulo profiteatur: quia ſcilicet Deo pura omiſſio negari debet, ſeu contradictionis pura immediata libertas, ergo debet ipſi concedi vnus ex actibus poſitiuis diuerſis, ſeu aduerſis volitionis, verbi gratia, creandi mundum, vel nolitionis creandi illum: ergo Deus neceſſario ab æterno debuit habere alterutrum, & omne exercitium ſuæ libertatis contrarietatis: ſed, quam debiliori principio de impoſſibilitate puræ omiſſionis, & libertatis immediatæ, atque puræ contradictionis in Deo hæc ratio innitatur nemo non videat: ſatiſque conſtat ex oppoſita concluſione à nobis ſtatuta quæſtione 4. certamine 2. & 3. Satius igitur erit demonſtrationi Doctorum Recentiorum ex volitionis æternitate petitæ, & notiſſimæ firmiter adhærere. Maximè, cum ea à Patribus capiatur, vt vidimus facit: immò & Arriaga ipſe, eo principio admiſſo, eam appellare debet, vt ſua ratio pro volitionis æternitate concludat. Ni enim valeat: durat æternitate diuina: Ergo tempore incipere, aut deſinere nequit: non erit, vnde Deum, ac ſubinde eius voluntatem, & volitionem non poſſint tempore deficere, ac tempore inchoari.

5. Vnde leuitas argutiarum, quibus eius firmitas ab Arriaga caſſo ſtudio, & labore tentatur, facile deprehenditur: cum æque impoſſibilitatem incipiendi, ac finiendi in tempore eſſentiæ, & naturæ diuinæ ratione æternitatis ſuæ impugnent; ſed nihil ſane præſtant vnoque verbo euaneſcunt. Procedunt ſiquidem omnes, ſi aliquid præſtant, contra durationem rerum durantium non identicè per Dei æternitatem, vt diuina omnia durant, ſed per vnionem ipſam; quo pacto diuina non durant: immò nec creatum aliquid durare per Dei æternitatem poſſet, etſi ipſi vniretur: ne in vbiquiſmum, omnipotentiam, omniſcientiam, &c. humanitatis Chriſti perperam abeamus. Diuina ſiquidem vnione, (vt ſic dicam) identitatis egent, vt diuina prædicata, vt ſuos effectus formales communicent, quam cum creatura aliqua habere non poſſunt; etſi ei poſſint phyſicè vniri, vt firmiter ſtatuebant controuerſia de incarnatione quod adeo de ſe notum eſt, vt vbiquiſtæ, (etſi rudiores Philoſophi, & Theologi) vt humanitatis à Deo vnitæ vbiquitatem, immenſitatem, omnipotentiam vnionis phyſicè titulo à ſe initio aſſertas defenderent, tandem eius cum Deo identitatem ob hoc principium admittere fuerint coacti, atque ab vbiquiſmo ſuo in Eutychiſmum ſunt prolapſi: vt videre eſt in Valentia & Bellarmino contra ipſos agentibus. Denique ſupponit durationem à re durante non modaliter ſolum, ſed etiam realiter, vt rem à re diſtingui, atque vniri ſubiecto formam aliquam totam immò, & entitatiuè indiuiſibilem, quin totum formalem ſuum effectum communicet, contendere: quæ omnia à Philoſophia ſana abhorrere nemo non videt.

CERTAMEN V.

Vnica contra ſtatutum dogma expeditur difficultas.

1. SVper eſt tamen expedienda contra vtramque voluntatis Dei in ſuis affectibus immutabilitatem difficultas pluribus prolixa, & moleſta, quam breui, & viui de ſatis tetigimus quæſtionis

præfatione,

præſcientiæ, & multis extendit Herize noſter d. 21. capite ſecundo, æſtimans conſtituentes decretorum Dei libertatem per intrinſecum prorſus Deo, nullatenus ab ea expediendos. Æſtimo tamen neque ipſum, neque aliquem ea conſtituentibus eorum libertatem per creatas, vel actiones, vel effectus æternitatem, & indefectibilitatem dogmaticam decretorum Dei liberorum poſſe vllatenus tueri, vt q. 6. certamine primo oſtendam: quare in id abſurdi plane incurrunt, in quod aduerſarios iſiſto, vt videbimus, conantur inducere. Eſt autem difficultas explicatius poſita: actus Dei liber æternitate Dei liber eſt: ergo, &, vt correſpondet æternitas qua ille durat omnibus, & ſingulis partibus, & inſtantibus durationis creatæ, vel creandæ eſt actus liber: ergo ita, vt noſtro hodierno diei correſpondet, & coëxiſtit æternitas, abſolutè poſſit non eſſe: hoc autem fieri nequit, quin actus ille qui æternitate Dei, vt tempori, immò extrinſecæ, vel poſſibili vel imaginariæ æternitati coëxiſtente præceſſit, deficere in ea, vt hodierno tempori coëxiſtente, poſſit: quod ipſum eſt Dei voluntatem, quoad ſuos actus liberos eſſe abſolutè mutabilem, ac defectibilem, contra aſſertam hactenus dogmatice Catholicam veritatem. Sin autem, vt hoc effugias, aſſeras in æternitate Dei hodierno tempori coexiſtente actum liberum Dei neceſſarium omninò abſolute eſſe, ne antecedēter quidem, a diuina voluntate curabilem: ergo actus ille tota Dei æternitate, qua durat, extrinſecæ ſiue poſſibili, ſiue imaginariæ æternitati coexiſtenti, nec durauit, nec durat liber, nec deinceps durabit: immò cum in æternitate intrinſeca, qua durat, vel extrinſeca cui actus ille per intrinſecam coexiſtit, primum inſtans ſeu durationis principium non ſit, antequam actus ille non præceſſerit, ſi ex præceſſione anteriori coexiſtentiæ neceſſarius abſolute neceſſitate etiam antecedente, nec ſolum conſequente, & ex ſuppoſitione quam vocamus, actus ille eſt, nuſquam in æternitate eſt anteacta, vel ſucceſſura deinceps æternitate liber actus ille erit: cum nuſquam ſit, nec in eius intrinſeca duratione æternitatis diuinæ intrinſecæ, neque in extrinſeca, cui coexiſtit, prima duratio, aut inſtans, quo primum experit, cuive primo coextiterit: in quo ſolum eius libertas poſſit, iuxta hanc doctrinam, abſolute ſaluari.

2. Hæc omnium difficultatum (quas prolixas quaſi à ſe primum adinuentis impugnationibus, ſolutionibus, ac replicis Herize, & Recentiores actuum Dei libertatem contra [illegible] intrinſecam ipſi conſtituentes luſque deque expen[illegible] ſumma: ſunt autem ex omnes priſcis Theologis no[illegible], vt videre eſt in noſtro Ruiz d. 12. ſect. 5. & contra iam ſubiiciendis ſolutionibus primæ difficultati reſponderunt olim Magiſter, Albertus, Alex. Aluac. Bonauentura, Scotus Durand. Richard. Okam, Gabriel Gregor. Adam. Marſil. Maior, Ferrara Capreol. VValdenſ. Bellarm. Driedo Albertus Pighius, Vega Corduba Valent. Bañez, & aliquando Sanctus Thomas apud Ruiz numero ſecundo ex libertate actus diuini abſoluta, prout hodierno tempori coexiſtente, male inferri eius immutabilitatem: quia prout hodie coëxiſtit, poteſtque pro priori naturæ non coëxiſtere eadem antecedenti poteſtate efficere nunc poteſt Dei voluntas, vt actus ille abſolute heri, totaque anteriori duratione, eiuſque ſingulis, & omnibus partibus extrinſecæ æternitatis poſſibilis, ſeu imaginariæ non coextiterit ſicuti & quod non coextiterit futurorum contingentium anteacta æternitate præſcientia: cum è Dei, cui omnia extrinſeca contingentia ſunt, tum nobis etiam contingentium, è noſtra libertate: quam doctrinam ita explicat Syluester in conflatorio quæſtione 14. articulo 19. & quæſtione 22. articulo 5. vt Dei voluntas vſque ad hoc inſtans, in quo creatura de facto producitur, indifferens maneat, & inde terminata, tuncque primum determinetur: quod merito periculoſum cenſet Ruiz numero primo: quia, vt actus liberi Dei immutabilitatem tueatur ipſi auferat contra Patres, & dogma Catholicum æternitatem. Neſcio autem quo iure idem Ruiz cenſeat numero quarto, Dionyſium Ciſtercienſem, Holcot, Aliaco, & Michaëlem à Bononia à ſe recitatos d. 31. de ſcient. ſectione ſecunda poſt medium, magis quam primos à probabilitate recedere: quod dixerunt nunc abſolute fieri a Deo poſſe, vt reuelatio facta de futuris non fuerit: cum id primorum doctrinæ neceſſario conſequutus ſit.

3. Ruiz qui valde ab hac ſolutione, adeo communi, abhorret, ait numero octauo cum Sancto Thoma, Caietan. Ferrara, Capreolo Palacio, Soario Albertino, Ledeſma Zumele & aliis in ſimili de ſcientia ſeu præſcientia futurorum à ſe citatis d. 31. de ſcient. ſectione quarta volitionem, decretumque quodvis Dei, etiam de poſtea faciendis, quantumvis in ſe liberum, in quovis temporis creati inſtanti ſimpliciter eſſe neceſſarium, quia iam tota æternitate Dei præceſſit: quæ, licet extrinſecæ æternitati (quæ non fuit) non coexititerit, non tamen defectu ſuæ ante omne tempus durationis indiuiſibilis, ac totius ſimul omnem extrinſecam poſſibilem, & imaginariam diuiſibilem, ante etiam, & poſt ambientis; ſed extrinſecæ coexiſtentiæ defectu: quare in ordine ad tempus, & durationem extrinſecam diuiſibilem duratio æternitatis, qua Deus, eiuſque volitio, & diuina cætera actu ſemper, & de præſenti ſunt, erant quidem & fuerunt, eruntque vt dicitur Ioann. 1. *In principio erat verbum*, & Eccleſiaſt. 1. *Omnis ſapientia à Domino Deo eſt, & cum eo fuit ſemper, & eſt ante æuum*: cum ergo quodvis tempus æternitas; qua, & ea qua volitio Dei durat, antecedat, etſi non illo finiatur, verificatur ante tempus quodvis volitio Dei eſt: quare, & eius præteritio quoad anterioritatem durationis, quam reſpectu eius dicit, etſi non quoad eius pro illo definitionem: anteriori vero eius volitionis exiſtentia ſuppoſita: nequit potentia vlla abſoluta eſſe qua, vt non fuerit, fiat: ideò enim per ſe fere notum eſt ad præteritum nullam dari potentiam, vt docent Ariſtoteles 1. Perihermen. capite 7. & 8. & Anſelm. de concord. præſcient. cum libert. capite primo, columna ſecunda poſt medium dicens: *In re præterita eſt quoddam, quod non eſt in re præſente, vel futura: Nunquam enim fieri poteſt, vt res, quæ præterita eſt, fiat non præterita: ſicut res quædam, quæ præſens, poteſt fieri non præſens, & aliqua res, quæ non neceſſitate futura eſt, poteſt fieri, vt non ſit futura*: vnde concluditur quovis tempore creato volitionem liberam Dei omnino extra ſtatum libertatis eſſe, & intra ſtatum neceſſitatis: nec fieri à Deo poſſe, ne fuerit: id quod multis ex oppoſito deductis abſurdis ex incertitudine reuelatorum, ac ſubinde fidei, & ſpei noſtræ, ac Beatorum de ſui ſtatus perpetuitate, & aliis confirmat: ſi Deus nunc facere abſolutè poteſt, ne eius decreta, quæ ex æternitate fuerunt non fuerint, vt prima aiebat ſolutio: ſed incidit ſolutio hæc in impugnationes factas n. 1. tunc, eaſque difficillimas.

4. Cenſeo ergo primam ſolutionem veriorem, nec ab ea adeo abſceſſurum Ruiz noſtrum, ſi tota fuiſſet luce donata: immò inuenturum doctrinæ veræ parti (quam ſolum intuitus eſt, dum eam exhorruit) rectè cohæſere. Pro eius igitur illuſtriori explicatione obſerua indifferentem voluntatis diuinæ poteſtatem, eiuſque exercitium, neque eſſe neque haberi a Deo in aliqua extrinſeca duratione: ſicuti, nec libertas creata eiuſve exercitium in extrinſeca alterius duratione, aut æternitate Dei eſt, & habetur; etſi ſub extrinſeca alterius excedentis durationis (motus v. g. cœli, aut æternitatis Dei) contineatur, atque æquali alteri adæquate reſpondeat: ſolum ergo duratio, in qua Dei libertas, eiuſque in ſuis liberis actibus exercitium eſt, a Deoque habetur, eſt eius æternitas: quo fit, vt quamvis extrinſecas omnes durationes, & imaginarias de ſeſe explere, & de ſuperfluo ſui ambire apta actu, & ſufficiens ſit, ſolaque illarum poſitione egeat, vt de facto & exercite expleat eiſque coexiſtat; vel potius ipſæ durationes ſua exiſtentia propria egeant, quam à ſe non habent, vt æternitati diuinæ à ſe neceſſario actu, & exercite exiſtenti coexiſtant: ac proinde tempori, quod de facto præceſſit, adeſtque, & ſuccedet æternitas Dei pro cuiuſque menſura coexiſtat, eo tamen eius libertas in actu primo, & ſecundo neque eſt, vt dixi neque exercetur; ſed ſola ſua æternitate intrinſeca Dei, ob cuius, & diuinorum omnium, quæ illa intrinſecè durant, coëxiſtentiam cum tempore, eiuſque partibus, pro menſura cuiuſque propria, quæ neceſſaria intrinſeca Deo ſunt, in quavis earum menſura, vt neceſſaria, quæ libera vt libera (quemadmodum reuera ſunt) correſpondeant, & coëxiſtunt: atque ita à nobis eſſe pro noſtris durationibus verbis idiomatis crea-

ti

Digitized by Google

ti tempus ſolum conſignificantibus enunciantur. Non, quia ex tempore noſtro, quo nec ſunt, neque eliciuntur, diuina libertatem habeant vel neceſſitatem vt dixi, ſed quia ex correſpondentia æternitatis diuinæ, qua durant, ſuntque, & habentur, & coëxiſtentia tempori noſtro, quod diuina ei coëxiſtentia in Deo, eiuſque æternitate habent, poteſt à nobis in tempore vere enunciari, à quo tamen illud nequaquam habent.

5. Hinc tota euaneſcit propoſita difficultas num. 1. veritas ſolutionis primæ clareſcit: & quid in ſecunda noſtri Ruiz ſolutione veri ſit quin in poſtremas difficultates contra ipſam incurrat dignoſcetur. Primo enim: ſi de libertate, vel neceſſitate voluntatis, & volitionis diuinæ, vt in tempore noſtro à Deo habetur, & exercetur ſermo ſit, erunt propoſitiones de ſubiecto non ſupponente: ſiquidem à Deo, eiuſque prædicatis in tempore noſtro, nec libertas, nec neceſſitas habetur aut exercetur; ſed in ſua intrinſeca æternitate: ſin verò dicatur, aut rogetur quid nam hoc tempore noſtro de diuinæ volitionis libertate, aut neceſſitate dici debeat, ea eo quod in Dei æternitate, qua ſola, & eſt, & exercetur, tempori coëxiſtat? inde reſpondendum: cum eadem quippe, vel libertate, vel neceſſitate, quam in ſe habet, & intrinſeca æternitate ſua durat, tempori noſtro coëxiſtit, ac reſpondet: cum autem æternitas tota ſimul, & indiuiſibilis duratio ſit, quidquid ſemel in ea habet tota illa habet, ac ſimul, ſemelque neceſſario habendum ei datur, cum primum illa à Deo, & concipitur, & habetur: ſiquidem ita tunc concipitur tota æternitate in qua, & ad quam concipitur (vt ſic loquar) futura, & duratura volitio: igitur implicat aliquid intrinſecè per ipſam, & in ipſa durans aliquo modo durare, quin eodem modo tota illa ſemper, & in quavis eius coëxiſtentia & correſpondentia tempori, & durationi extrinſecæ duret: quare, ſicut ante omne tempus primo (vt ſic loquar) concepta à Deo in ſua æternitate volitio fuit, ex indifferenti voluntatis ſuæ poteſtate, atque adeo libere, eodem etiam modo libere, ex indifferenti eadem voluntatis diuinæ poteſtate, cuicunque extrinſecæ durationi reſpondeat, tota æternitate ſua procedens perſeuerat: ac pro priori naturæ non concipi à Deo abſolute potens, impos autem non concipi ex ſuppoſitione quod ſemel concepta in actu ſecundo à Deo fuerit.

6. Ex quo patet: pro quovis tempore noſtro, verum ex ſuppoſitione eſſe ita in actu ſecundo liberam volitionem, & neceſſariam ex ſuppoſitione quod ſit, vt abſolute, & in actu primo, & pro tunc, & pro priori, & priori extrinſeca duratione potuerit non eſſe in ſuæ æternitate durationis, in qua nulla eſt nec partium anteceſſio, nec ſucceſſio: quare neque ad deliberationem indifferentis poteſtatis diſcretio atque determinationis diuiſio: vnde eadem, & inſectilis diuinæ poteſtatis indifferentia, eademque libera determinatio nunc eſt, quæ heri, & ex æternitate fuit, & ſucceſſiua æternitate erit: ac ſubinde, ſicut, cum primo (ſi primum in æternitate licet cogitare) ante omne tempus liberè concepta à Deo volitio eſt, abſolute non concipi potuit, fierique, vt nunc non foret, ita etiam, vt neque ante omne tempus fuerit, fieri à Deo abſolute poteſt: quia eadem indiuiſibili poteſtatis indifferentia, eademque indiuiſibili duratione, qua exercetur, & tunc, & nunc, & æternum ſemper de præſenti ponitur, ac idiomate & verbis noſtris tempus concernentibus, poſita ab æterno fuit: atque in æternum ponetur: quare, ſicut in rebus, quæ contingenter, & liberè à nobis de præſenti ponuntur in hoc tempore, in quo libertatem noſtram habemus, & exercemus, verum eſt ita à nobis poni, vt abſolutè non poni poſſint: & abſque abſoluta, neceſſitate poni, etſi ex ſuppoſitione, quod poſitæ ſint, neceſſariò neceſſitate ſecundum quid, & ex ſuppoſitione & conſequenti ſint; ita, vt non poſſint non eſſe: ita in appoſitione liberæ volitionis diuinæ in ſua æternitate, quæ tota ſimul, ac ſemper præſens duratio eſt (quantumuis tempora extrinſeca, quibus coëxiſtit, varientur, prætereantque, & ſibi de futuro ſuccedant) & in qua, tanquam in præſenti inſtanti indiuiſibili, & proprio ſuæ exiſtentiæ, & exercitij diuinæ voluntatis indifferens poteſtas per liberæ volitionis elicentiam exercetur: quamdiu æternitas eſſe intelligitur, & cuivis extrinſecæ durationi, reſpondeat abſoluta libertas concipiendi illam volitionem concipi, atque aſſeri debet, ſolaque neceſſitas ſecundum quid, & ex ſuppoſitione quod concepta ſit, & conſequens illius indifferentiæ vſum & determinationem in actu ſecundo per eius volititionis elicientiam.

7. Inde tamen diſparent noſtri Ruiz fundamenta: Neque enim admittit hæc doctrina dari in Dei voluntate ad præteritum potentia qua tale: nam reſpectu æternitatis Dei huius indifferentis poteſtatis voluntatis diuinæ, atque exercitij liberi Dei, in volitionis ſuæ liberæ, quæ in illa ſolum æternitate, & eſt, & exercetur, nec futurum, nec præteritum eſt, ſed ſolum illud nunc diuinæ æternitatis ſemper in ſe indiuiſibiliter præſens: quare ex indifferenti poteſtate neceſſariò concedenda cuivis agenti libero pro duratione tota actuali, in qua de præſenti, atque hic, & nunc ſuæ durationis liberæ operatur, infertur dandam liberè volenti Deo eſſe poteſtatem indifferentem pro toto ſuo nunc, & ſemper actuali præſenti æternitatis ſuæ, in qua ſolum libera vult ac volitione libera voluntatis ſuæ liberam poteſtatem exercet: in eo verò nunc æternitatis præteritum nunquam eſt: neque quoad anteriorem volitionis illius durationem, ſed ſolum præſens, etſi reſpectu durationis extrinſecæ, & temporis noſtri (cui toti coëxiſtit æternitas) & quo loquimur, ac verbis noſtris concernimus, & conſignificamus, præceſſiſſe, & vlterius proceſſuram diuinam volitionem dicamus, ac proinde de illa tanquam de præterita anterius ad tempus noſtrum loquamur, aſt id, nec ſuum illud nunc ſemper, & inuariabiliter præſens æternitatis in qua ſola tota & liberè eſt, & à Dei voluntate indifferenti progreditur, nec variat nec præteritum facit re ipſa, nec futurum: quare nec quod eius voluntatis indifferentis æternè ad volitionis in actu primo in ea ſola, & tota æternitate elicientiam, eiuſve omiſſionem, ad præteritum, qua tale; ſiue vt non fuerit quod fuiſſe ſupponitur ad præceſſiſſe chimærica poteſtas ſit: eſt quippe ſolum poteſtas impediendi ne in Deo de præſenti ſit, pro priori naturæ, antequam de præſenti (quo ſolummodo in Deo eſſe poteſt) eſſet, vel potius ſit de præſenti: ac proinde ne reſpectu temporis noſtri, & noſtro concipiendi modo fuerit.

8. Deceptus igitur noſtro concipiendi & ſignificandi more, & modo quo nos in tempore noſtro ſucceſſiuo natura ſua operamur tantoperè à communi illa ſapientiſſimorum antiquorum, & Recentiorum ſolutione abhorruit Ruiz: cum enim nos, noſtraque omnis poteſtas in tempore, & ſimus, & operemur, tanquam in propria, & exiſtentiæ, & operationis noſtræ duratione libertatis noſtræ, exercitium dici habitum verè nunc præteritum eſt, & extitit anterius, neque ab exiſtentia liberæ noſtræ poteſtatis hodierna eius exercitij appoſitio heſterna poteſt prouenire, ſicuti neque ex heſterna exiſtentia liberæ noſtræ poteſtatis exercitij eius hodierna appoſitio poteſt procedere, cum cauſa omnis phyſica, nec ſolum intentionalis, vt operetur actu, & de præſenti, actu, & de præſenti debeat exiſtere, nec ſatis ſit præextitiſſe ſolum ad operationis tempus, adhuc immediatè, vel ipſi immediatè ſuccedere, vnde ſimul duratione cauſa phyſica eiuſque effectus neceſſario actu exiſtere, ſeu coexiſtere debent; inde tranſacto tempore, quo primo cauſatus effectus eſt, etſi cauſa, & effectus perſeuerent, altera conſeruando, alter vero ab eadem conſeruatur; tamen neque, vt anterius primo productus, à cauſa prout poſterius tempore exiſtente, & conſeruante illum, pendere vllatenus poteſt: quare neque ab ea fieri poteſt, vt primo fuerit, vel non fuerit; quo ſenſu cauſæ, vt nunc exiſtentis ad id, quod anteriori tempore fuit, nulla datur poteſtas adhuc in actu primo, & pro priori naturæ ad eius effectus anteriorem poſitionem, ſicut ad illum nunc cum cauſa eſt, & poteſt abſolute operari de præſenti apponendum; vel de futuro, cum cauſa tunc etiam erit abſoluta poteſtas in cauſa illius apponendi, (vel etiam non apponendi, ſi cauſa libera ſit) de præſenti adſit, cum adeſt, & de futuro, ſi tunc adfuerit, reperietur.

9. In ratione inſuper præteritionis anteriori tempore effectus (etiam qui ea duratione non finitur) ſupponitur ipſe effectus tunc in ſe exiſtens, & extra cauſas ſuas; alioqui nullo ſenſu præteritus ſeu anterior duratione effectus ille eſſet, dicive poſſet, & inde etiam præciſè, etſi in cauſa nunc exiſtente poteſtas agendi ea hoc inſtanti ad anterius inſtans (quæ repugnat) daretur, repugnaret poteſtas faciendi, quod effectus in ea duratione qua præceſſit, non præcederet, aut fuiſſet, eſſet enim poteſtas ad coniungendum cum effectus exiſtentia in duratione anteriori, quam eius dicit præteritio, & anteceſſio, negationem exiſtentiæ ipſius effectus in duratione eadem: ad quod nulla potentia, niſi chimærica eſſe poteſt: ac proinde adhuc dum de præſenti cauſa libera eſt, potens nunc liberè alterutrum extremum operari, ex ſuppoſitione quod actum operata nunc ſit, nequit ipſum nunc etiam omittere: quia eius poteſtas, etſi ad vtrumque disiunctim ſiue alterutrum pro libito apponendum ſit, non tamen ad vtrumque coniunctim, & ſimul. Ex quibus patet in iis ſolum cauſis, operationibus, & effectibus, quæ tempore, & ſucceſſiua & diuiſibili duratione propria, & ſunt, & operantur rationem præteriti, ſiue perfectè ſiue imperfectè talis dari poſſe: & ratio duplex impotentiæ ad hoc, vt quod aliquomodo, ſiue perfecto, ſiue imperfecto ſemel fuit præteritum, præteritum non fuerit: atque item ratio diſcriminis potentiæ abſolutæ, quam Ariſtoteles, & Anſelmus cauſæ liberæ ad affectus ſuos de præſenti, aut futuro liberè edendos concedunt, & ad præteritos negant. Ac demum inde conſtat in volitione libera voluntatis diuinæ, quæ æternitate indiuiſibili, totaque ſimul, tanquam duratione propria, & intrinſeca eſt, durat, atque operatur, nullatenus rationem præteriti reperiri, etſi extrinſeca ſucceſſiua duratione, & tempore noſtro, qua neque eſt, nec durat, nec affectus operatur ſuos tanquam de præteritis & futuris de eis loquamur. Hinc tempore, ſine quo, nec de æternis, poſſumus loqui, aut iudicare, aſſerere debemus dari in voluntate Dei in actu primo conſiderata abſolutam habendi, & non habendi volitionem, quam de facto habet, vel etiam oppoſitam, quin ad præteritum detur in Deo poteſtas, ſeu ad faciendum, vt id, quod fuerat, non fuerit, vt noſtris vocibus decepti, Ruiz noſter in Doctoribus primæ ſolutionis exhorruit, minuſque prudenter, & caute admiſerunt Gilbertus Porretanus in lib. 3. Boët. de Trinit. quem ſequitur Altiſiodor. ſumm. cap. 11. quæſt. 6. Alex. 1. part. quæſt. 21. m. 5. art. 4. Doctores Angli relati, & propugnati à Greg. in 1. d. 42. q. 1. art. 2. Corduba q. 55. quæſtionar. dub. vlt. in hac quæſt. & ſimili de præſcient. futurorum potentiam in Deo dari poſſe ad præteritum, vt præteritum non fuerit; quod ex dictis num. 8. & 9. improbabile, atque euidenter, (vt ſemel in re ſcholaſtica ſic loquar, falſum eſſe compertum eſt. cum autem omnes noſtri Ruiz impugnationes enitantur deceptione, quod ex libertate intrinſeca voluntatis diuinæ in actu primo pro noſtro tempore ad habendam, vel non habendam volitionem liberam infertur dari in Deo potentiam ad præteritum, ſiue, vt re ipſa non fuerit in Deo, quod fuiſſe in ſe ſuppoſitum eſt, ex dictis euaneſcunt: illaque abſurda de diuinæ reuelationis, ac fidei incertitudine, ſpeique noſtræ ac Beatorum rationabili hæſitatione. Hæc quippe omnia decretum liberum. cum rei promiſſæ, tum reuelationis in actu ſecundo ex indifferenti voluntatis diuinæ ad illa concipienda, vel omittenda, & in ſe poſita ſupponunt: è quorum ſuppoſitione, & poſitione in ſe, etſi libera, implicat tota æternitate non eſſe, & neceſſario neceſſitate conſequenti ſunt, quin vt non ſint, quæ iam eſſe ſupponuntur, & de facto ſunt, vlla in Deo vera poteſtas dari queat: quare & in reuelatis certitudo, atque in promiſſis tota firmitas in hac noſtra doctrina ex parte obiecti conſiſtit.

QVÆSTIO VI.

Libertatis liberarum volitionum Dei formalis conſtitutio expenditur.

1. VT morem Theologorum conſuetudini geramus, tantum de libertatis huius conſtitutione difficultatem explicare penitus, ac plene definire minime ſperantes, hanc quæſtionem ingredimur. Neque enim tenuitas noſtra Sapientiſſimos viros in ea, vel animo collapſos, vel hallucinantes, vel lapſos videns, melius aliquid de ſe, niſi per ſummam veſaniam, aut ſtoliditatem ſperare valeret: id vnum hac in re præſtare poteſt, quid in ea dicendum non ſit, aliorum vel periculo vel exemplo edoctos oſtendere; non autem quid in ea ſit explicare: ergo in libertate volitionum liberarum Dei conſtituenda generales duas opinandi claſſes Scholaſtici hactenus fecerunt: etſi earum vna quæque variis modis, ſeu anguſtioribus claſſibus Doctorum intra alteram illarum, hac, vel illa via docentium diuidatur: Claſſis prima eam libertatem creato aliquo extrinſeco complet, ac conſtituit; ne Deum mutabilem intrinſecè, ac ſecundum intrinſecum aliter, atque aliter ſe habendi capacem, caſu quo ea libere vellet, quæ non vult, vel contra, nollet, quæ vult, vel neutrum è libertate contradictionis vellet, ſed vtriuſque volitionem pure omitteret. Secunda claſſis intrinſeco Dei volitionum libertatem omninò conſtitui defendit: vtramque eo ordine cum hactenus ſub vnaquaque adinuentis modis examinandam, proponemus.

2. Alterutra claſſe tamen (vt dixi) plures generalem ſuam concluſionem defendendi modi apud Doctores fuêre, ſucceſſoribus ad anteriorum modos ſuborta contra eos difficultates aliquid addentibus, vel alios excogitantibus: idcircò pro vnaquaque earum claſſe excogitatos modos omnes referre primum ſtatui, vt explicatiùs, in quo ſub ea modi hactenus excogitati conueniant, quove diſſideant propoſito, cum vniuerſim, tum ſingulatim de claſſe tota iudicium vtilius, ac dilucidius ferri poſſit: & primo loco de claſſe conſtituente libertatem volitionum diuinarum per extrinſeca: quia ea mihi longe à vero abire viſa ſemper fuit. Monitos autem lectores velim Ruiz, Arriagam, & alios difficultatem hanc cum alia de libertate præſcientiæ abſolutæ, & mediæ confundere; immò in earum libertate deſignanda putant eſſe maiorem; cum tamen in hac nihil difficultatis eſſe poſſit, ſemel volitionis Dei libertate, (à qua mediatè ſolum, & purè extrinſecè atque ab obiecti libere à voluntate Dei poſſibili libertate denominatiuè libera Dei ſcientia eſt) ritè, ſiue per extrinſeca Deo connotata, ſiue prorſus intrinſecè, iuxta ſecundam hac in re opinantium claſſem, conſtituta; quod monui, ne hic ab vtriuſque libertate, quaſi diuerſa, argumenta confundantur.

CERTAMEN I.

Extrinſecus libertatem volitionis diuinæ conſtituentium numerus, & communiores modi.

1. COncors horum Doctorum ſententia eſt: libertatem diuinæ volitionis per intrinſeca Deo omnino & adæquate conſtitui minime poſſe; ne aliquid Deo intrinſecum abſolute aſſeratur defectibile: vt eſſet in ea ſententia volitio creandi mundum ac ſingula quibus conſtat, quæ ita ſane in Deo eſt, vt potuerit abſolute non eſſe: quod ſi ſecundum libertatem, & contingentiam eſſendi, ac non eſſendi, à qua formaliter libera eſt, libereque

neque à Deo concepta fuit intrinſecum Deo quidpiam prorſus ſit abſolute defect hic Deo adeſſe fatendum neceſſario erit, imò verò, & de facto aliquid Deo intrinſecum deerit, quod potuit abſolute habere: verbi gratia volitio creandi alium mundum, quam de facto non habet, & nolitio creandi hunc poſitiua, quæ ei non adeſt, repote cum volitione efficaci creandi eum incompoſſibilis, & repugnans: ex quo rurſus infertur abſque vlla variatione reali Deum poſſe contradictoria vera, & realia ſubire, atque in ſua intrinſeca entitate chimærice contingere: & hæc quidem difficultatum ſumma eſt, ob quas extrinſecæ libertatis volitionis diuinæ conſtitutores vniuerſim à ſecunda claſſe intrinſecus eam conſtituentium concordes abſcedunt, ac inſuper aliquid Deo extrinſecum ad plenam eius conſtitutionem vnanimi etiam conſenſu requirant; quibus pro ſecunda claſſe ſatisfieri q.7. oportebit.

2. In hac porro ſententia fuere OKam in 1. diſp.45. quæſtion. vnic. d.46. quam ſupponit Gabriel inſignis eius diſcipulus diſput.46. quæſtion. vnic. ſub init. Lychet. & Nominales alii nonnulliique Scotiſtæ d. 45. quia in Deo, nec voluntatem, nec volitionem ab eſſentia, formaliter, adhuc, ex parte obiecti (ſicuti neque inter prædicata realiter adæquata identitate identificata) diſtinguunt; ſed ſolis noſtris conceptibus, & vocibus, nullam volitionem ſpecialiter, & ab eſſentia, adhuc obiectiue, diuerſam Dei operationem ad extra præcedere doceant: qua in re à cæteris iam pro hac ſententia memorandis, nihilo præter ſolarum vocum, & formalium conceptuum ſolis præciſiones (quod eis nominalium nomen fecit) diſcordant: & ſi eorum in præſenti doctrina durius aliquid noſtro Ruiz d. 11. ſect.1. à numero quinto & ſexto ſonent: ſonabuntque aliis, qui eos generale illud, & proprium ſcholæ ſuæ principium ea ſpeciali locutione attendiſſe non animaduerterint: eandem ſententiam abſque ea Nominalium, è quibus non erat, locutione tradidit conſtanter Aureol. in 1. diſp. 40. art. 1. propoſ. 1. & 2. diſp.46. art.2. propoſit. 2. & 3. d.47. quæſtion.1. art. 1. §. *ex prædictis* Altiſiodor.1. ſentent. cap.13. col.1. eamque magnopere illuſtrarunt ex noſtris Vaſquez 1. part. diſp.67. cap. 4. numer.21. diſput.79. cap. 21. numer. 8. & fuſius ex inſtituto d. 80. cap. 2. Arrubal. d. 54. cap.3. Herize d. 16. de volunt. cap.9. Granad. tom.2. in 1. part. tract. 3. d. 5. ſect. 3. Albertin. princip.4. philoſ. corollar. 2. quæſtion.3. Theolog. aſſert.4. à num. 10. & principio 6. coroll. 1. quæſt.2. Theolog. à num.18.

3. Pro eadem ſententia recenſendi ſunt noſtri etiam Alarcon. de volunt. d. 4. cap.9. Henelm. tom. 1. titul. 5. d. 2. cap.5. numero 6. Franciſcus Amicus diſp. 14. ſect. 3. Recupit. tom. 2. de Deo tract.1. quæſtion.9. cap.2. relati à Quiros d. 59. ſect. 2. numero 13. quos ipſe ſequitur ſection. 4. & 5. aſſerentes volitionis diuinæ libertatem addere ſupra neceſſariam ſolummodo connotationem extrinſecam effectus creati: non ſecus, ac domini, & creatoris actualis denominationes, quæ à creatæ actionis & rei exiſtentia actuali tanquam forma extrinſeca deſumuntur. Quem modum, docuit fere, olim Magiſter in 1. d. 45. capit. ſecundo & tertio, Henric. articul. 45. ſumm. quæſtion. 3. ſub fin. quæſtion.4. corp. fin. & ad 2. Scot. in 1. diſtinct. 45. collatus cum dictis d. 39. quæſtion. 4. corp. ad argument. Durand. in 1 diſp. 39. quæſtion.1. à numero 8. Marſil. in 1. quæſt. 44. art. 2. ad 3. probat. primæ ration. Heruæ. d. 46. & quodlib. 1. quæſtion.1. expreſſius tamen Alexand. 1. p. quæſtion. 34. m. 2. Albertus quæſtion. 79. m. 1. ad argument. atque in ſimili de præſcientia abſoluta futurorum iidem & S. Bonauent. Carthuſ. & Magiſt. apud Ruiz diſp.11. ſect.3. numero 2. Hugo Victorin. quæſtion.216. elucidar. in epiſt. ad Rom. quatenus ait præſcientiam in Deo *dicere relationem refectu futurorum*; nec, ſi futura abeſſent, præſcientiam fore; ſed plane loquitur de antecedentia, quam ſcientiæ de illis præſcientiæ nomen addit: ſiquidem falſo inde colligeret defecturam *ſcientiam, qua præſcimus futura* his deficientibus: eidem ſententiæ in re præſenti magis adhæret Bellarm. tom. 3. controuerſ. lib. 3. de gratia & lib. arbitr. cap. 17. §. 9. & ad 2. 3. & 4. argument. in eáque plane fuere Capreol. in 1. d. 45. quæſtion. 1. art. 2. ad argument. contra 1. & 2. Concluſ. Data ibi quæſtion. 2. art. 2. notab. 2. Ferrara 1. contr. gent. cap. 75. §. *Adverte* & ſequ. & cap. 76. §. *reſpondeo*: Molina 1. part. quæſtion. 19. artic. 2. ad 2. Zumel ibid. dub. 1. parum conſtans artic. 3. Bannez ad eum art. 2. Medina 3. part. prologo quæſtionis 2. Nauarrete tom. 1. contr. 56. §. 3. à med. Cabrera tom. 2. diſputat. 13. §. 5. à numero 58. Ledeſma d. 2. de ſcientia contingentium poſt concluſionem 2. à pag. 582.

4. Aiunt enim liberam Dei volitionem qua liberam ſolum addere ſupra Dei neceſſariam ipſi identificatam relationem rationis ad extrinſeca connotata creata. Non autem ita Barde locuti, & arbitrati credendi ſunt, vt in ente rationis diuinæ volitionis libertatem veram quaſi chimæricum quid, & purum rationis figmentum ſit, conſtituant: volunt ergo Authores præfati diuinæ volitionis libertatem, ſi vltra neceſſariam, & extrinſecum connotatum, quo re quidem ipſa, & vere completur, atque vltimo conſtituitur, vt quid vnum ab vtroque diuerſum neceſſariæ volitioni Dei adiacens & inhærens cogitemus, vt de ea ſimplici voce loquamur, rationis figmentum, & relationem eſſe; cum reuera, neque à coniuncto volitionis neceſſariæ & extrinſeci connotati creati differat, ac reſultet, neque Deo phyſice adiaceat, aut inhæreat, quemadmodum de relatione dominii, & creatoris actualis, cuius inſtar libertatis diuinæ relationem, & connotationem Alenſis & Albertus explicarunt: & Vaſquez ipſe ſententiæ huius illuſtrator, iuxta generalem doctrinam ſuam de omni denominatione extrinſeca, quam vniuerſim proinde in relatione rationis eo ſenſu conſtituit, diſp. 8. cap. 2. etiam conſtituit eiuſmodi libertatem, ſiue per extrinſeca connotata, ſiue per relationem rationis ex coniuncto eorum, & neceſſariæ volitionis præſuppoſito reſultantem indifferenter dicens: itaque in eo hactenus relati conueniunt, vt in volitione intrinſeca Dei nihil libertatis (tameſi, quidquid volitionis obiecti, tendentiæque affectiuæ in illud in Deo eſt claudatur) ſed tota in extrinſeco affectu, & opere ſit, quo libera formaliter vltimo conſtituitur. Cum autem in hac libertatis diuinæ in actu ſecundo generali conſtitutione duo intercedant, & neceſſaria Dei volitio, & connotata extrinſeca creata ex parte vtriuſque explicandi eius diſcrepant Authores.

CERTAMEN II.

Connotantium, quoad id, quod ad decreti conſtitutionem ex parte Dei ſupponendum, ſpeciales modi confutati.

1. QVo ad primum Pater Vaſquez diſp. 80. cap.2. Arrubal, & Albertin. etſi quidquid intrinſecum volitionis, & tendentiæ affectiuæ in obiectum in Deo eſt, quodque affectionem, & poſitionem ad extra præcedit, ſolam volitionem neceſſariam Dei, non autem liberam, vllatenus eſſe fateantur: in ſcripturam tamen reuerentiores contendunt in Deo liberam volitionem in volendo, & tendentia affectiua ad obiectum eſſe, admittique nihilominus deberet: qua ratione verò id in ſua hac opinione ſtare poſſit, non ſatis primi duo explicarunt, neque explicabile videtur. Nihilominus ab Albertino citatis locis ea redditur ratio, eſſe nimirum in neceſſaria volitione, & entitate Dei volitionem diſiunctiuam, id eſt actum, qui ſimul ſit actus volendi, & nolendi ſub diſiunctione, idem adhuc obiectum; qui tamen pro illo priori non volentem, nec nolentem determinate denominet, quia non eſt magis nolitio, quam volitio, ſeu alterutra, quouſque Dei voluntas pro poſteriori determinate per virtualem quandam volitionem ad alteram illarum ſe applicat: verum explicatio hæc implicatior eſt ipſa opinione, quam explicat: ſuperflua inſuper addit, atque ſe ipſis repugnantia; ni tandem in conſtitutionem libertatis diuinæ volitionis per prorſus Deo intrinſecum connotatis extrinſecis ab eius conſtitutione ſecluſis, recidat,

vel inuita & ſuperflua quidem addere facile deprehenditur: ſiquidem illo actu, qui volitio, vel nolitio obiecti eiuſdem ſit, indifferentiæ ſtatus ſimilis omninò ſtatui indifferentiæ, quem habet voluntas noſtra libera libertate contrarietatis in actu primo conſiderata, & volitio neceſſaria Dei, qua primario ad ſe fertur; atque à ſe ipſo adæquatè ſpecificatur, pro priori ad tendentiam diſiunctim, (quam ſolum admittis pro poſteriori, ne nolitionem & volitionem eiuſdem obiecti iuxta conſtitutionem intrinſecam aduerſam coniunctim, & tuo iudicio repugnantes abſque intrinſeca variatione Dei, & defectibilitate admittas) in tua hac ſententia etiam habet: inde ergo ſine tendentia illa diſiunctim intermedia immediate, & proxime poterit virtuali tua volitione determinate ad volitionem præ nolitione applicari, ac determinari.

2. Venio ad reliqua: implicat in terminis hæc explicatio. Actus quippe, qui ſit in ſe, & entitate, ac eſſentia ſua volitio, vel nolitio diſiunctim, non minus, quam eſſe aliquid in ſe ſubſtantiam, vel accidens diſiunctim, vel ſubſtantiam rationalem, vel irrationalem indeterminate. Ratio eſt: quia, quidquid eſt, in eſſendo determinatum eſt, etſi poſſit eſſe indifferens in operando, vt in noſtra voluntate patet: ac proinde diſiuncta non in rebus phyſicè, ſed ſolum in ratione, & intentione obiecti extrinſeci eſſe poteſt: ſecundò quia in illo actu diſiunctiuo, qui ab æterno eſt, vel ſola eſt nolitio ab æterno ſecluſa (vti in contrariis affectibus efficacibus neceſſario ſit) volitione eiuſdem obiecti: & ſolus erit actus determinatus nolitionis, vel eſt actus etiam volitionis: & oportet, nè actus determinatus ſit, ſed diſiunctus ex vtraque: & ne tunc quidem diſiunctiuus actus erit, ſed coniunctiuus, ex volitione, & nolitione, quæ ſibi in eo actu, & entitate Dei inuicem ab æterno ſunt, & coexiſtunt. Tertio de ratione diſiuncti ex repugnantibus eſt vt quæuis eius pars altera præſente abſit: ſunt autem volitio, & nolitio efficax creandi mundum repugnantes: quare vtraque non ſolum in eundem actum; ſed, nec per diuerſos, cadere in eandem voluntatem poteſt. Quartò: ſi, ſimul ſit ab æterno, vt opus eſt ad actus diſiunctiui exiſtentiam ab æterno, & denominauit vtraque ante applicationem voluntatis ad alteram per virtualem illam applicationem. Quinto incidit hic modus in abſurdiora his, quæ in intrinſeca conſtitutione refugit. Nam coniungit in vnum ab æterno actus repugnantes. Sexto: volitio illa voluntatis applicatiua, & determinatiua ad volitionem determinate creandi mundum verbi gratia præ nolitione, defectibilis eſt de ſe, ac de facto plures eiuſmodi deficiunt Deo ergà ea, quæ non ſunt creata vel creanda. vel ergo extrinſeco aliquo completur, nec libera, qua volitio, extrinſecam Dei operationem præcedet nec erit Deus liber in volendo, & tendentia affectiua circa extrinſeca creata agenda, vt hoc tuo modo eſſe contendis: ſed ſolum erit liber in operando, quod refugis: ſi vero dicas eam virtualem volitionem abſolute Deo defectibilem intrinſecus Deo conſtitui. venis in opinionem aduerſam, eiuſque difficultates, quam abſque his expenſis defendere poſſes.

3. Granados cit. loco à n. 19. & Hermelm. citatus præſertim c. 6. aliique Recentiores apud noſtrum Ruiz volitionem diſiunctiuam aliam deſignant: non quidem ex actibus voluntatis contrariis, nolitionis, & volitionis in vnum entitatiuè diſiunctiuum conflatis; ſed in vnum, quod obiectum diſiunctum habeat. Volo verbi gratia creare mundum: quod quidem, non ſolum complacentia ſimplex de poſſibilitate contingente mundi ſit, in qua vtriuſque extremi, vt poſſibilis complacentia clauditur; ſed vtriuſque ſit deſiderium ad vtriuſq; exiſtentiam tendens diſiunctim: mundi videlicet, & negationis eius: quod deſiderium eorum aliqui efficax eſſe formaliter de vtroque diſiunctim, mundo videlicet, & negatione eius aiunt; alij verò non formaliter, ſed virtualiter efficax eſſe admittunt: quod, vt minimum, neceſſarium eſt, vt ob eum actum ex altero diſiunctum liberè velle, & ex libera volitione Dei eſſe cuncta, quæ ſunt, & non eſſe, quæ abſoluté non ſunt (vt hi defendere volunt) poſſint tueri. cum ſimplex complacentia de vtriuſque extremi poſſibilitate, quæ ad exiſtentiam non tendit, nec deſiderium inefficax extremi alterius, ſatis ad alterutrum apponendum non ſint. Addunt verò ad liberæ volitionis complementum in ratione liberæ, ac determinatæ ad alterutrum ex illis extremum, pertinere emanationem à Deo extrinſecam, ſiue creatam actionem illius extremi; quamuis hoc poſtremum de actione vt verbis ſaltem eludere argumenta generalia contra conſtitutionem hanc libertatis diuinæ volitionis per extrinſeca vocibus *de connotato in obliquoque* moderari, atque emollire conentur; ſed, vt mittam communia contra connotatores argumenta vniuerſim efformanda à certam. 2. neque hac via recentiores hoſce explicare, ac defendere poſſe, quod intendunt (nempe ex parte Dei volitionem liberam præcedere, ex qua, vt libera volitio eſt, creatura, eiuſve actio à Deo procedat) paucis oſtendo.

4. Et præter ſuperfluitatem huius actus de extremis diſiunctim, ſiquidem, vt contra Albertinum dicebam, hoc actu de obiectis oppoſitis, & ſibi contradicentibus adhuc manet indifferentia ad alterutrius à voluntate diuina oppoſitionem in rebus præ altero: quem eundem ſtatum diuina voluntas ſeu volitio neceſſaria Dei pro priori ad Deum primarium ſuum obiectum, & ſpecificatiuum habet ante vllam eius ad creaturas extenſionem pro poſteriori. Secundo nulla Dei volitio neceſſaria efficax vllo modo eſt, etiam aduerſariis fatentibus: atqui per eoſdem volitio illa de obiecto oppoſito diſiunctim neceſſaria eſt, ſiquidem ad libertatem actio extrinſeca, ſeu eius connotatio quæ ante illam prioritate naturæ per ipſos eſſe re ipſa nequit (ne in conſtitutionem libertatis per Deo intrinſecum eant) ſed pro poſteriori, omnino requiritur; Ergo per ipſos nullo modo efficax eſt. Secundò nulla volitio neceſſaria poteſt eſſe determinata ad aliquid ex poſita contingens, alioqui connexa eſſet de ſe cum contingenti, ac ſubinde non neceſſaria ſed contingens: ſed omnis voluntas efficax eſt determinata ad aliquid abſolute contingens (nam circa id quod de ſe neceſſarium eſt efficacia irrita foret) ex eius tamen voluntatis efficacia poſitione neceſſarium: ergò nulla voluntas neceſſaria poteſt eſſe efficax. Tertiò: nulla volitio de obiectio diſiunctim ſecum repugnanti poteſt eſſe abſolute efficax; ſed, vt ſummum. ſub conditione, quod alterum extremum non adſit; alioqui eſſet duplicis extremi repugnantis efficax efficacia chimærica & impoſſibili.

5. Quintò omnis voluntas abſoluta efficax ſe ipſa independenter ab vlteriori determinatione contingente (maxime ſi mediis non egeat; vel plura, ex quibus eligi poſſit, non adſint) neceſſario poſitura determinate eſt, aliquid ſaltem obiecti ſui in rebus: atqui, vt nunc dixi, nequit ponere vtrumque obiectum diſiunctionis, quod totum ſuum obiectum eſt. ſed neque alterum determinatè extremum diſiunctionis determinate independenter ab vlteriori alia determinatione contingenti: cum de ſe ſe maiorem determinationem, aut connexionem, ſeu inclinationem affectiuam ad vnum, quam ad aliud extremum non habeat; ſed æquè, & indifferenter in vtrumque extremum diſiunctionis affectiue feratur; ergo voluntas de extremo diſiuncto nullatenus eſt efficax. Sextò: ex diſiuncta propoſitione, vel affectu de obiecto diſiunctim non licet abſolute inferre alterum membrum diſiuncti determinate. ſi oppoſita & contingentia de ſe ſint; ſed ſolum ex negatione alterius ſuppoſita, vt Logicis eſt notum: atqui ex omni voluntate abſolute efficaci, licet abſolute inferre ſuum obiectum quantumuis alias de ſe contingens ſit. ergo nullus affectus de extremis oppoſitis diſiunctim efficax eſt abſolute. Septimo, ad omnem voluntatem efficacem ſequi immediate poteſt imperium executiuum: ad voluntatem autem de obiecto diſiuncto ſequi immediate illud nequit, tantum enim hoc ſequi immediate ad illam poteſt; fiat verbi gratia lux, vel non fiat, cui cap. 1. Geneſ. aduerſatur, quod nullatenus imperium executiuum eſt, ſed ſimile huic imperio, aut legi ciuili, vel morali, ieiuna vel non ieiuna; audi vel non audi factum. quod nuſquam lex, aut imperium eſſe poteſt: demum, cum expectanda ſit actio extrinſeca ad libertatem volitionis, & reliqua antecedentia ex parte volitionis diuinæ ad actionem illam, etiam volitio illa de extremis oppoſitis diſiunctiuo, & neceſſaria ſint, & indifferentia nec libera; nec ad extremum de facto apponendum determinata, nec libera in ſua linea volitio huius appoſitionem præcedet (vt hac ratione præcedere recentiores

Digitized by Google

centineet ſuadere conantur) nec indifferentiæ determinatio à voluntate, qua voluntas ſeu volitio formaliter eſt: ſed tota indifferentiæ determinatio, & libertas ab actione extrinſeca erit: nec Deus quia libere vult, operabitur, ſed quia actiuus ad extra eſt: nec per voluntatem formaliter ſi omnipotentia diuerſum ab ea attributum ſit.

CERTAMEN III.

Specialis noſtri Quiros modus reiectus, & mens connotantium omnium in re hac concluditur.

1. QVIROS citata d. 67. ſect. 2. ſubtiliter in hoc myſterio libertatis diuinæ explicando laborauit: aſſerens [illegible] primum numero 1[illegible]. concluſ. 1. totam volitionem [illegible], etiam, qua liberam, Dei in abſtracto conſideratam per Deo intrinſecum omninò conſtitui: atque omnem Dei operationem & effectum natura præcedere, vti conſtituentes libertatem eius abſque extrinſeco connotato fatentur. Cæterum num. 13. concluſ. 3. addit, in concreto, vt Deum libere volentem denominet, & conſtituat, aliqua actione, vel modo per ipſam ad extra poſito, & producto prorſus egere, vt libere volens conſtituatur, ac denominetur: quia, vt libere volens concrete intelligatur Deus, oportet vt intelligatur habere aliquod exercitium agendi ab intrinſeco, & defectibiliter, ne merè paſſiue ſe in amando habeat, ac non libere abſque vlla neceſſitate: etſi eiuſmodi exercitium ipſa formalis volitio non ſit, ſed ab ea diuerſa, vt patet, inquit, in Beato ſi ex peculiari concurſu, & diſpoſitione Dei alia actione libera in amorem beatificum concurrerent: vel in intuitum mihi à Deo actione neceſſaria, vlterius alia ego libere a me elicita influerem, & tunc velle eo amore Deum Beati & ego obiectum volitum diceremur, qui ea dilectione ipſa ſecluſo noſtro interiori influxu libero nullatenus illa diceremur libere diligere: cum autem actio Dei ad intra ad ſuum amorē, & vere antecedens, maximè defectibilis, multò ex capite repugnet: oportet extrinſecè Deo eſſe, atque ab ea intrinſeca in abſtracto libera cauſatam, & natura poſteriorem. Nec obeſt (inquit) huius poſterioritas ad volitionem in abſtracto liberam à qua procedit: ſiquidem, etſi poſterior ſit, vtrumque Deus habet: & velle, & liberè agere: quod ſolum denominatio liberè volentis includit: nec videtur cur volitio poſterior actioque ad eam denominationem ſufficiat, non autem actio volitione poſterior: æque eſſentialiter vtraque libere volentis denominationem conſtituat. Præterea: quia ideò in creatis actio contingenter elicita præcedere volitionem debet, vt libere volentem vtraque denominet, quia, cum volitio ipſa ſuppoſitum ipſum non ſit, vt voluntariè agat, ac vere volens denominetur, ac ſit, neceſſarium eſt, vt per illam actionem per modum viæ tendat in volitionem, adquiratque eſſe volens. cum autem volitio diuina ſit ipſummet ſuppoſitum, ſeu ipſe Deus volens, abſque vlla actione præcedente volitionem, actionis præceſſione opus non eſt; ſed ſufficit, ſi ab ipſa volitione, ſeu Deo, vt principio, pro poſteriori naturæ procedat.

2. Hæc pauca huius peculiaris cogitationis omnia & ſingula ſummatim continent, quæ Author hic oblonga ſectione multa & ingenij ſubtilitate, & labore in myſterij huius ad bona, & receptibilia principia, & doctrinas philoſophicas, complanationem propoſuit: certe laudandus, etſi, vti reor, id non fuerit aſſecutus. Primò enim in volitione ipſa abſtractè ſumpta, quam ritè intrinſecè, & abſque vllo extrinſeco connotato liberam fatetur, omnia argumenta contra adæquatam libertatis diuinæ intrinſecam conſtitutionem defectibilitatis intrinſecæ, ſeparationiſque a volitione Dei, Deóque ipſo, qui nunc præſtat, cum volitio libera efficax etiam abſtracte ſumpta de alterius mundi fabrica, & productione abeſt (ob quæ latiſſimè, & rigidiſſimè ab eodem authore perpenſa ad connotatores abiit) æquo robore, & aſſiſtea ab ipſo inſolubilitate contra ipſum inſtaurantur. Secundò illud velle, ſeu volitio in abſtracto ſumpta identificata Deo abſolutam libertatem in ratione volitionis ità ſumptæ, habet per te, vt aſſeris, negareque non potes, niſi ad alios modos à te impugnatos accedas: ergo nullo alio extrinſeco opus eſt, vt Deum denominet libere volentem. Probatur conſequentia: quia diuina omnia attributa, & formæ ipſius metaphyſicæ (vt ſic loquar) nullo alio egent, quam identitate cum Deo per ipſas denominando, vt in reliquis omnibus patet: imò denominationes omnes ab eiuſmodi formis attributæ ſine rationis figmento non ſunt: atque in huius ſententia, qui obiectiuas præciſiones per rationem noſtram in rei eiuſdem prædicatis inductas non admittit, ſola voce, & conceptu formali noſtro extrinſecis abſtracta vſurpatio rei à concreta eiuſdem acceptione differt, nihilo tamen ex parte rei obiectæ variato, aut immutato: quare quidquid in abſtracto Deo eſt ex parte obiecti identitate adæquata identificatum, & commune, verè, & ſecluſa noſtra præciſione, vel formali, vel obiectiua conuenit (vti conuenire libertatem volitionis liberæ in abſtracto ſumptæ doces) etiam in concreto, & denominatiue ipſi conuenit. Hinc ex prædicatione de Deo, alioue prædicato diuino cuiuſvis prædicati diuini abſtractè, inſertur eiuſdem de ipſo prædicatio concretè, & è contra: Deus eſt Sapientia ergò ſapiens: eſt omnipotens, ergò omnipotentia eſt omnipotentia, vel immenſitas: ergò omnipotens vel immenſus, quod verum eſſe non poteſt, ſi aliud præter identitatem expectandum in prædicatione diuinorum inter ſe foret, vt alia ab aliis denominarentur atque concretè enuntiari poſſent. Secus euenit in denominationibus à forma diuerſa realiter à ſubiecto denominando, ad quam expectanda alia ſæpe ſunt: maximè, cum eis denominationibus importantur: quo inſtantiæ omnes è creatis denominationibus, hinc, inde conquiſitæ, euaneſcunt.

3. Vlteriùs etſi in creatis vera actio phyſica, & productio volitionis cum indifferentia ex parte principij requiratur, vt velle liberè dicatur ſubiectum, æquè requiritur, vt libera dicatur, & ſit in abſtracto ipſa volitio, quæ ſi in abſtracto abſque actione phyſica libera atque ex principio indifferenti orta, & vnita ſubiecto volitiuo foret, nullo alio expectato ipſum liberè volens denominaret. atqui volitio diuina, per te, in abſtracto ſumpta libera adæquatè eſt, ac ſubinde abſque actione vlla reali ex indifferenti voluntate orta, ac Deo perfectiſſima coniunctione, & vnione (vt ſic dicam) identitatis coniuncta, & identicè vnita: ergò nulla alia actione expectata Deum liberè volentem denominabit. Rurſus ratio veri viuentis in Deo eſt ratio viuentis ſolummodo intentionaliter, ſeù principij ſeipſum verè mouendi, ſolummodo intentionaliter, motione ſolummodo intentionali, abſque vlla motionis, ſeu actionis phyſicæ mixtura, potentiam ſolummodo intentionalem, veram quidem, etſi nullatenus phyſicam ſupponens vt hic author verè docuit de potentia intellectiua Dei loquens, noſque controuerſ. de ſcientia altiùs fundauimus: ergo ſola motione intentionali, nullatenus phyſica, orta intentionaliter à potentia pure intentionale actu Deus per hunc Authorem viuit, habetque ſuum exercitium vitale adæquate, & abſolute tale, ac verè viuens actu eſt ac denominatur in concreto nulla phyſica actione prærequiſita, vel expectata: ergò è ſola motione intentionali ſiuè actuali volitione libera, orta ſolummodo intentionaliter à potentia vitali, intentionali ſolummodo, volitiua indifferente (cuiuſmodi in Deo eſt, atque ad liberam adæquate volitionem in abſtracto ab hoc Authore admiſſam neceſſario præſupponitur) nulla actione phyſica, vel prærequiſita vel expectata libere volens abſolutè, & adæquatè Deus erit ac denominabitur: vnde etiam diſparent argumenta, quæ ex requiſita actione phyſica ad denominationem libere volentis in ſuppoſito creato, ad requiſitam actionem phyſicam, vt liberè volens Deus in concreto ſit, ac denominetur à volitione libera intrinſeca adæquatè in abſtracto: ideò enim in ſuppoſito creato requiritur: quia in eo potentia vitalis intellectiua intentionaliter motiua diuerſa realiter a potentia vitali phyſica ac phyſicè actiua immanentes ac libere non eſt: cum enim per terminum creatum

mouere

Digitized by Google

mouere ſe debeat, ſi ſe moueat, ac per terminum non creatum ſe mouere repugnet: nequit eſſe potens ſe intentionaliter ſiue naturaliter, ſiue liberè mouere, quin potens ſit ſe phyſicè & actiuè mouere actione à ſe phyſicè orta ſiue identificata cum termino ad quem ſe mouet, ſiue diuerſa, ac præuia ad ipſum, vnde rurſus conſtat actionem hanc requiri quidem vt vitalis & liber terminus intentionalis creatus ſit, verbi gratia volitio ipſa creata libera, ac vitalis, etiam in abſtracto ſumpta; non autem, vt vlterius ſuppoſitum volitiuum creatum volens in concreto conſtituat, ac denominet: ergò, cum per hunc authorem motio volitiua intentionalis, ſeu terminus intentionalis (vt volitio Diuina nimirum in ſe & in abſtracto ſumpta, ſecundum intrinſecam vitalis, ac libera adæquatè ſit, nullam actionem phyſicam, vt vlterius Deum in concreto liberè volentem conſtituat, ac denominet, requiret.

4. Atque, vt exemplorum, quibus actionis phyſicæ neceſſitatem, vt volitiuum in concreto liberè volens denominetur, poſſibilitatem aut repugnantiam diſcutere prætercam: id quod concluſione tertia addit (quodque ſua vnice referebat, & ad quod probandum tot philoſophicas cogitationes & diſcurſus tam longo filo hic Author deduxit, & texuit, falſiſſimum, nullaque probabilitatis luce, imò neque vmbra excogitatum videtur. Primo: quia, vt modo dicebam, actio nullatenus in Deo ad denominationem volentis liberè requiritur, etſi in creatis volitiuis ad ſimilem denominationem requiratur. Secundo: quia, adhuc in his, requiritur vt vitalis, & libera volitio ipſa abſtractè etiam, & in ſe ſumpta ſit; non vt vlterius volitiuum creatum volens liberè concretè denominet, & conſtituat. Tertio: quia inde conſtat clariſſime rationem diuerſitatis volitionis liberæ creatæ à ſuppoſito volitiuo per ipſam liberè volens denominando in cauſa non eſſe, vt actio requiratur ipſa volitione libera anterior; & ratio identitatis volitionis liberæ cum ſuppoſito diuino cur in Deo poſterior volitione liberam actionem ad ſimilem denominationem tribuendam requirat? ab hoc Authore tanquam vnicas aſſignatas; cum tamen nullatenus ſufficientes, ſed inanes ac nullæ ſint: conſtat enim ex motione à ſe neceſſaria ad exercitium vitale, ac liberum phyſicum actionem in volitiuo creato libero prærequiri: ac proinde ad denominationem liberè ſe in concreto mouentis, quia alias volitio, qua vitalis, & libera, & quæ eius concreti forma eſt, deficeret, atque eius defectu concretum, non quia illa conſiſtente defectu actionis, tanquam vlterioris conditionis, denominatio, & concretum non eſſet; ex parte verò Dei identitas volitionis liberæ cum ipſo ſatis non eſſet, ni ipſa motio intentionalis, & libera à Deo in ſe foret, quin ad eam, vt talem actio aliqua phyſica requiratur (in huius præſertim doctrina, quam de vera potentia intentionali Dei ad intellectionem præuia referebamus num. 12.) nec denominaret, quantumuis actiones aliæ phyſicæ non vitales ipſi adiungerentur. Adde: ipſum in ea ratione de identitate volitionis cum ſuppoſito increato Deo, concedere Deum volitione ſola ratione huius identitatis abſque vlla actione anteriori, vel poſteriori, requiſita denominari, & conſtitui adæquatè volentem: ergo per ipſam intrinſecè liberam abſque vlla actione phyſica anteriori, vel poſteriori ratione eiuſdem identitatis erit, ac dicetur in concreto liberè volens. Probatur conſequentia, nam actio, & motio à volitiuo, ſiue phyſica, ſiue intentionalis ad libertatem volitionis, & denominationem, & conſiſtentiam liberè volentis concretè non ex prædicato libertatis (quæ extrinſeca ſolum denominatio eſt indifferentiæ voluntatis à qua procedit) ſed ex ſuperiori, & generico vitalitatis, quam libera volitio eſſentialiter includit requiritur: atqui hoc prædicatum æque eſſentialiter clauditur in volitione Dei, & nihilominus per te abſque vlla actione phyſica ipſam antecedente, vel ſubſequente, & volitio eſt vitalis, & vitaliter volentem formaliter facit, & conſtituit Deum; ergò & volitio libera erit abſque actione vlla, ac Deum volentem conſtituet formaliter, ac faciet.

5. Ex his facilem reſponſionem ſuæ illi difficultati, nec vnam ſolum, inuenire potuiſſet hic Author: cur aiebat, cum vtraque ad denominationem, ac conſtitutionem volentis liberè in concreto & actio phyſica, & volitio ex æquo requiratur, denominationi non obeſt quod volitio poſterior ſit; oberit autem denominationi, quod actio phyſica ſit volitione poſterior? Duo enim ſuppoſita huius interrogationis ſunt ferè improbabilia, & neganda. Primum requiri vlquam actionem phyſicam ad denominandum, conſtituendumque liberè volens præter eam, quæ vt volitio libera ſit requiratur. Secundum ad denominationem liberæ volitionis, ac ſubinde liberè volentis vniuerſim loquendo actionem phyſicam, adhuc volitione anteriorem eſſe opus; cum & ipſe interrogans abſque vlla actione phyſica, ſiue præuia, ſiue ſubſequuta, Dei volitionem in ſe, & in abſtracto liberam eſſe defendat, nihilque vlterius requiri, vt Deum, cui identificatur, concretè volentem liberè faciat ac denominet ad redundantiam oſtenderimus: ſed actionis phyſicæ neceſſitate admiſſa (vti admitti debet in creaturis) facillima in eis interrogationi reſponſio eſt: quia libera volitio creata, vt vitalis actus ſit, quare, & vt liber, debet à volente ſeu volitiuo per ipſam actiuè progredi, vel ſeipſo ſi ab actione vitali realiter non differat vel ſi ab ea differat media actione: ab actione verò poſt habitam in ſeque editam volitionem elicita, neque ad volitionem ipſam apponendam terminata, nequit volitio illa à volente progredi: quare neque eſſe eius actus vitalis, & liber, ob indeque, nec vitaliter, & liberè volentem, & agentem denominare. Hoc ſtatuto in Philoſophia principio quieſcent inſtantiæ, & ex philoſophia voluntaria vel fortuita, paritas, quibus oppoſitum hic Author irrito labore ſuadere conatur (vt pleraque ſimilia & exotica recentes ſcriptores plures in ſcholas tentant intrudere) quibus ſane omnibus minor planè vel orq; & ipſis, & eorum auditoribus, lectoribuſque labor eſſet principiis generalibus penetrandis atque altè examinandis, & eruendis, & fundandis, vbi oporteret, incumbere, quam conquirendis hinc inde, aucupandiſque inſtantiis, & paritatibus fatigari: quæ, niſi rationibus à priori, & principiis, quibus nituntur attentè inſpectis, & penetratis, extra rem, vt plurimum, ad rem verò caſu aliquando, nunquam verò ex ſcientia afferentur; imò verò ex principio eodem de eſſentia actus, & actionis phyſicæ vitalis creatæ, manifeſte præfata Authoris huius concluſio (quam aliis placituram merito non ſatis confidet) refutatur: ecquis enim ſanus Philoſophus; aut Theologus admittat, imò ferat non inique, actione poſteriore ad volitionem meam liberam, nec ad ipſam tendente, ſed ab ipſa potius orta, atque extrinſecum aliud terminata, vel volitionem meam aliquatenus vitalem, & liberam mihi reddi, vel me liberè ac vitaliter agentem, in linea volitiui, & volentem adhuc ex parte conſtitui, ac verè denominari? ſi ergo adhuc in creata vitali volitione, & libera, atque vitaliter, & liberè volentis creaturæ denominatione per illam, in qua phyſicæ actionis neceſſitas admittenda neceſſario eſt, locum ea doctrina in bona, & probabili, nedum improbata philoſophia non habet, quo pacto in Deo, in quo ad liberam, & vitalem volitionem adæquatè conſtituendam neceſſaria actio phyſica, hoc Authore fatente etiam, non eſt locum habebit?

6. Accedit, quod in hoc modo conſtituendi libertatem Dei in concreto, & denominatiue volentis per extrinſecam Deo actionem ortam ab adæquatè libera intrinſecè volitione diuina, exterior actio libertatem formalem immediatam non habet, ſed ſolum mediatam, & mutuo à volitione ipſa intrinſecè & immediatè libera Dei, à qua neceſſario, & abſque noua deliberatione voluntatis liberæ, & determinatione eius ex iudicio indifferenti ad volendum vel non volendum, ſeu volendum creare v. g. mundum: ergo Deus in primis dici abſolutè nequit immediatè liber concretè in volendo creare mundum. quia, cui vna pars neceſſaria, & eſſentialiter requiſita ad cuiuſuis generis denominationem deficit, non poteſt non abſolutè deficere eius generis denominatio, quæ abſque vtriuſque coniunctio ſtare abſolutè nequit: atqui per te ad denominationem Dei volentis liberè creare mundum non eſt ſatis volitio intrinſecè, & adæquatè libera diuina in abſtracto, quæ ſola immediatè libera eſt, vt vidimus, ſed requiritur eſſentialiter actio extrinſeca, quæ ſolum mediatè libera eſt: ergò per te Deus nequit abſolutè dici ac denominari adæquatè liberè volens con-

cretè

Digitized by Google

crete creare mundum denominatione immediata libertatis, ſeu immediatè liberè volentis creare mundum. Inſero ſecundo: ergo Deus non eſt abſolutè liber in concreto in linea volendi creare mundum. Probatur illatio ex dictis: quia etſi volitio diuina intrinſecè libera in abſtracto ſit ex iudicio indifferenti, & diuinæ voluntatis indifferenti poteſtate, aſt actio extrinſeca vlterior, & poſterior creationis mundi orta neceſſario ab illa ex iudicio indifferenti, & poteſtate voluntatis vlteriori ad volendum vel nolendum creationem mundi, non eſt, ſed ex poteſtate actiua & determinata volitionis intrinſecæ liberæ diuinæ; ergò quod vlterius hæc de ſuo ponit eſſentialiter, & neceſſario per ſe ad denominationem adæquate, & abſolutè talem Dei liberè volentis concretè lineæ volitiuæ non eſt, ſed actiuæ, & efficientis phyſicæ: etſi exercitium volitionis intrinſecæ Dei liberæ quidem in linea volitionis, ſeu volitiui, qua in obiectum indifferenter propoſitum tendere, & non tendere poteſt, ſupponat. quare abſoluta denominatio Dei liberè volentis concretè mundum creare, in linea volitiua, & volendi non eſt: cum pars conſtitutiui eſſentialiter, & ex æquo in huius ſententia abſolutum liberè volentis concretè creare mundum lineæ volitiuæ formaliter non ſit, ſed ſolum cauſaliter: formaliter verò lineæ ſolummodo, & poteſtatis phyſicæ actiuæ: quemadmodum, etſi noſtra deambulatio, aut operatio quævis alia vltra operationem volitiuam ab ipſa imperata ſit, & cauſaliter actiuè, ac ſubinde à voluntate tandem procedat, tamen illam nemo operationem, & exercitium formaliter ad lineam volitionis ſpectans eſſe admittit; ſed ſolum ad exercitium phyſicæ actiuæ poteſtatis: quare, ſi ea quis diceret inadæquate adhuc conſtitui formaliter in ratione, & denominatione abſolutè liberè volentium concretè, nos, tales adæquatè, & abſolutè in linea volitiui non conſtitui diceret, vel certè non audiretur.

7. Concludo ergò (plura calami tædio omittens) hunc Authorem in communem connotatorũ & conſtituentium partim per extrinſeca creata (neque enim aliquis eorum volitionem Deo intrinſecam à decreti liberi Dei, ſeu ipſius liberè volentis conſtitutione, & denominatione ſeclusit) foueam: quam in eis horrebat, incidiſſe: atque admittere vel inuitè debere, Deum poteſtate actiuitatis phyſicæ agendi ad extra in ratione liberè abſolutè volentis in concreto creare mundum conſtitui: in quo cordatius connotatores reliqui libertatem, ſiue volitionis liberæ, ſiue Dei volentis ita liberè à Deo orto extrinſeco ex indifferente poteſtate, quam hic in extrinſeco neceſſario ab actiuitate volitionis Dei ponit, nempe à forma in ſe non libera, nouo Philoſophiæ miraculo concretum liberum conſtituens: qua verò ab eis diſcordat, liberam volitionem Dei in abſtracto omninò intrinſecè conſtitutam admittens, argumentis omnibus contra conſtitutionem libertatis diuinæ, ſiue abſtractè, ſiue concretè ſumptæ ipſius iudicio inſolubilibus æque eſt obnoxius, vt vidimus: item ſpecialibus, quæ hactenus contra ipſum dedimus, & reliquos connotatores non tangunt: illud tandem demum contra hunc authorem & modum omittere ab authoritate non poſſum loca omnia Scripturæ, quibus ipſe probat d. 59. ſect. 1. n. 1. & ſect. 3. n. 15. & 16. Dei volitionem intrinſecè prorſus liberam præcedere, aſſignarique catholicè debere pro priori ad omnem creatam Dei operationem & effectum, qui ab illa vti cauſa ad extra prouenitunt, de præcedentia volitionis Dei non abſtractè, ſed concretè ſumptæ, ſiue Dei liberè volentis expreſſa 1. Corinth. 12. *diuidit ſingulis, prout vult* ad Rom. 9. *cuius vult miſeretur* (donatione gratiæ auxiliantis efficacis) *& quem vult indurat.* ad Eph. 1. *elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem*, Ioan. 5. *quos vult viuificat.* Pſal. 134 *Omnia quæcunque voluit fecit.* Eſther. 13. *Non eſt, qui tuæ poſſit reſiſtere voluntati, ſi decreueris ſaluare*: quæ de antecedentia Dei concretè volentis neceſſaria ad opera ad extra, ſiue ad ſe liberè concretè extrinſecus operantem in terminis, vt aiunt, ipſis ſententiæ ſcripturæ ſunt. Manet ergò ab auctoritatibus & rationibus monſtratum, ſpecialem hunc modum, ſicuti & reliquos, hactenus impugnatos, connotatorum nullatenus ſententiam Aureoli iam ſubiiciendam euoluere, ſed aliis ſe duriuſculis difficultatibus inſerere: verumque omninò eſſe, quod de connotatoribus cunctis quantumuis vocibus ludant cenſuit Ruiz de Montoia noſter Deo, eiuſque voluntati illos non tribuere determinationem vllam, abſolutè talem intrinſecam, ſeu propriam in linea volendi: ſed ſolum in linea agendi: non ſecus, ac ſi ignis phyſicè ſolum actiuam agens poteſtatem, & actiuitatem phyſicam ad comburendam, vel non comburendam ſtupam ipſi applicitam haberet ſola phyſica actione determinaretur, qua eam combureret, quod ipſum de eis omnibus cenſet Arriaga d. 28. ſect. 1. ſubſect. 1. n. 3. verſu *ſecundo autem* & toto n. 4. & quamuis de eis loquantur, qui ſolam volitionem neceſſariam in Deo operationes eius ad extra præcedere defenderant; quia nondum Quiros ſuam hanc ſententiam typis euulgarat: tamen, vt dixi, in eorum ſententiam, quoad rem hanc, tandem relabitur.

8. Igitur Aureoli ad purum hæc in re ſententia fuit, quam nunc proximè referebamus, non ideò Deum creaturas liberè velle, ac producere, quia liber ad eas ſiue inefficaciter, volendas ſit; ſed quia liber eſt, & nec vnde neceſſitatus ad creaturas producendas, ſed potens potius etiam illas non producere cum producit; & potens producere cum non producit: ſic enim citat. §. *ex præmiſſis* ait. *Deitas induit rationem voluntarij* (liberi) *ex illo connotato, quod eſt habere omnem actum exteriorem in ſua poteſtate*, nempe ſicut voluntas noſtra omnes actus interiores ſuos in ſua poteſtate habet. Vnde inferius addit: *quidquid Deus extra producit voluntariè producere, non actu deſiderij, vel volitionis; ſed quia producit cum quadam denominatione & poteſtate*: atque ignis potentis phyſicè ignire vel non ignire, exemplo rem explicat: quare incaſſum Quiros ad ſuam ſententiam illum trahere conatur: etſi enim volitiuum imò voluntarium non propriè liberum ad hanc Dei poteſtatem, & dominium phyſicum agendi, vel non agendi ad extra non excludat, ſed potius ſupponat, ac proinde volitionem Dei neceſſariam, vt Vaſquez, eiuſque diſcipuli interpretantur; aſt liberam volitionem Dei, ſeu deſiderium expreſſè excludit; quæ ſi admitteret in Deo ad operationes ad extra, ſicuti in nobis ad noſtræ poteſtatis opera præcedunt, ad phyſicã ſolum poteſtatem, & dominiũ agendi, vel non agendi ad extra non recurreret, vt liberas eas Deo probaret: cum ex libera volitione, & deſiderio Dei à quo procedere recognoſceret, ſatis liberas Deo eſſe videret: ſicuti & nobis quæcunque ex libero deſiderio, & volitione ad extra prodeunt, liberè à nobis citra dubium fiunt, & proueniunt.

9. Aureoli ergo mens (quam aſſecutus, ſecutuſque primus noſter Vaſq. fuit, atque Herize explicatius adhuc, & fuſius explicatam amplexatus eſt, ac nobis dedit totis capitibus 10. & 12.) hæc inter eſt, ad operationes ad extra Dei voluntatem eiuſque volitionem præcedere, nuſquam ſe in linea ſua voluntatis, ſeu volitiui per volitionẽ intrinſecam liberam determinantis ad creaturas deſiderandas, ſiue inefficaciter, & ſubinde producendas; ſed volitione neceſſaria Dei, quæ omnium nota, & Dei, & poſſibilium omniũ eſt phyſicam illi poteſtatem phyſicè indifferentem in actu primo proximo fieri, vt abſque vlla vlteriori motiuorum & ſcientiæ indifferenter obiecta proponentis voluntati diuinæ, conſultatione, ac deliberatione, ac determinatione affectiua voluntatis Dei in obiectum phyſicè ad extra agat, vel non agat, non ſecus ac ſi igni phyſica nullatenus affectiua poteſtas indifferens ad comburendam ſtupam applicitam adeſſet. Neque enim indifferentia poteſtatis ad agendum, & non agendum eſſentialiter lineæ volitiuæ & affectiuæ è conceptu ſuo eſſe aiunt; etſi in ea inueniatur, ſed conceptus poteſtatis indifferentis agendi vel non agendi ſuperior qui in actiua affectiuæ poteſtate voluntatis, tanquam inferiori ſpecie poteſtatis actiuæ indifferentis inuenitur: quin ideo ab aliis, non affectiuè tamen, indifferenter actiuis phyſicè poteſtatibus nequeat reperiri imò eam indifferentem poteſtatem voluntati non qua volitiua, & affectiua, ſed præciſè qua actiua phyſicè eſt conuenire: etenim, inquiunt, volitiua voluntas eſt non ſine receptione volitionis in ipſa, quæ ſi abeſſet volens minimè foret; & tamen receptiua poteſtas, ne partialiter quidem poteſtatis indifferentiam conſtituit. Tota ergo poteſtatis indifferentia in linea poteſtatis phyſicæ actiuæ, adhuc, in voluntate adæquatè eſt, quia poteſtas paſſiua recipiendi volitionem, abſq; qua volitiua non foret, adhuc inadæquatè indifferentiam poteſtatis ingrediatur, vt & ri. Hæc igitur connotatorum mens eſt: ex parte volitionis Dei ad omne opus & operationem ad extra præſuppoſitæ ex parte Dei, vt libera in Deo ad operationes Dei ad extra, nec Deus abſolutè liberè volens ad illas, ſiue ad ſe vt ad extra operantem, non ſupponatur, nec ſit, eſſeue poſſit; ſed ſolum operatione ipſa

libera, quam tamen neceſſaria ſimplici complacentia,ſeu inefficaci deſiderio præuoluit, libere phyſicè operans conſtituatur : ac inde libertatis denominationem, ſiue volitio ipſa diuina,ſiue per ipſam Deus volens creaturas, extrinſecus ſortiatur.

CERTAMEN IV.

Varij eorundem connotantium modi quoad ſpecialia connotata refutati.

1. IAm in connotatis extrinſecis ad huiuſmodi libertatem extrinſecam diuinæ volitionis conſtituendam neceſſariis non eadem connotatorum mens omninò fuit. Alij enim,vt Aureolus,Vaſquez eiuſque aſſeclæ proximiores,an connotatum illud extrinſecum libertatis diuinæ,ſiue in operando, ſiue extrinſecus in volendo operatio, an effectus ad extra à Deo poſitus ſit non diſtinxere:æſtimo autem neutrum ex his reiecisse,nec ſuam doctrinam alteri eorum alligaſſe: quia vtrumvis,vel vtrumque æque illi,in ſuis principiis,inſeruit : quandoquidem ex fine,vel motiuo ab operante intellectuali liberæ præſtituto phyſicæ operationis entitatem variari,nemini adhuc Philoſophorum, aut Theologorum venerat in mentem: cum autem Arrubal primus, & poſtea Herize viderent pro liberorum decretorum Dei diuerſitate diuerſa extrinſeca connotata in ſua connotantium ſententia aſſignari debere : poſſeque Deum de eodem opere ad extra a ſe faciendo diuerſa decreta libera concipere,vel ex diuerſitate motiui (v.g. precum ſibi pro eo præſtando ab hominibus vel Angelis fuſarum, aut meritorum ad præmium aliquod ab ipſo obtinendum) vel ex diuerſitate finis ad idem opus decernendū pro ſuo libito præſtituti : ac tandem deſiderio inefficaci tametſi ſerio Dei de hominum ſalute ex quocunque fine, aut motiuo ſit, concepto de facto, atque innumeris aliis inefficacibus, quæ Deus de re quauis ex variis finibus poteſt habere effectibus nullatenus variatis ſed eiſdem (v.g. in homine, equo, aut gratia habituali ex quocunque fine à Deo fiant) iiſdem diuerſorum connotatorum copiam non eſſe, vt ſingula ſingulis pene infinitis decretis, & deſideriis de opere & effectu eodem liberis Dei poſſibilibus imò nec habitis de facto à Deo conſtituendis deſignarent: operationes Dei ad extra, effectis reiectis, ad connotata extrinſeca libertatis volitionum diuinarum ſolummodo vocarunt.Rati minore Philoſophiæ, & ſenſuum offenſione poſſe nouum,& exoticū dogma in operationibus,quam in effectibus induci:forte, quia rationali agenti, libereque & affectiue ex hoc, vel illo motiuo,vel ex hoc,aut illo fine operanti, operationes,quam effectus videbant viciniores: & quæ ſubinde affectuum conditiones,qui ex motiuorum & finium diuerſitate eſſentias,& naturas diuerſas trahunt,propinquitatis maioris titulo facilius, citiuſque trahere poſſent.

2. Docent igitur phyſicas vniuerſim operationes extrinſecas pro finis ab agente libero in eis exercendis præſtituto phyſicè, & in eſſentia, & natura ſua diuerſificari : quod ipſum de motiuo ex quo exercentur dictum ab eis puta etſi motiui non meminerit,cum hanc difficultatem,in ſua ſententia inſolubilem meditabantur : & hac quidem Philoſophia pleræque ſenſibiliores (vt non omnes) difficultates ex parte diuerſitatis connotatorum quieſcere videntur. Eam ſuadere conantur:quia omnis operatio,etiam extrinſeca agentis rationalis, & liberi,non minus propter finem, & aliquando ex motiuo oblato, quam a principio actiuo, exercitium actuale natura ſua eſt : ergo æque eſſentia ſua, & natura eſt reſpectiua finis, cuius exercitium æquè de ſe eſt : atqui variato quovis termino cuiuſvis eſſentia ſua reſpectiui, & hoc variari in natura, & eſſentia ſua neceſſe eſt : ergò variato fine cuiuſvis, etiam extrinſecæ,operationis agentis liberi variatur eſſentia, & natura operationis illius.confirmatur:quia variato principio actiuo operationis, omnium ſententia, variatur extrinſeca etiam,operatio : eo ſolum, ac non alio, quod illius exercitium actuale, ac ſubinde natura, & eſſentia ſua connexa cum illo eſt : eſt autem etiam exercitium actuale finis, ac ſubinde illi etiam eſſentia ſua connexum:ergo,& eo etiam variato variabitur. verum doctrina hæc ne à ſenſibus quidem,nedum à ratione admittetur: inſertur enim primo greſſus meos,& deambulationem,vt ſole fruar,diuerſam reipſa eſſe ſolum ex eo,quod viſendi prati aut attemnandi humoris gratia eodem impulſu, motu,ac ratione feciſſem : item ſi eam Matritum, vel Toletum verſus exerceam, vt ibi maneam, vel eodem viſibili curſu eodem verſus, vt vlterius tantillum progrediar : item extractionem aquæ a famula ex puteo diuerſam eſſe, ſi eam ad rigandam domum, vel murum adaquandum, vel ad lauandum ſuillum ventrem & facienda farcimina extrahat.

3. Et in Dei operationibus ad extra, infuſione gratiæ eiuſdem intra, vel extra ſacramentum ex contritione, nec ſolum ex attritione : pluuiæ immiſſione ob preces ad plurium,vel paucorum imo huius indiuidui potius,vel alterius actiones in eſſentia variari, nec ſolum indiuidualiter, ſed ſpecifice incredibilia ſunt : atque item incarnationem,niſi occaſione peccati Adami, ſed vel alterius, vel nullius, ac non ex fine reparationis noſtræ fuiſſet, ſed ex altero, ac nullis Patrum veterum precibus congruiſque meritis, diuerſa procul dubio ab his doctoribus in natura,& eſſentia ſua aſſeri deberet.Iam ratio qua hi doctores ducūtur eſt leuiſſima:operatione enim agentis libere ex elect.& libertate operanti eo ſolummodo reſpectus ad finem competit, quo cōpetit voluntarium,& libertas, atque eſſe ex electione rationalis agentis libere ſibi finē præſtituentis,& ex hac occaſione vel motiuo decernentis : ea autem extrinſecè, ſolum operationi externæ agentis rationalis, & liberi conueniunt : quare non ſe ipſis immediate,& primario finem reſpiciunt intrinſecè,ſed ſolum per extrinſecam denominationem, & ſecundariò ratione præconcepti ab agente libero decreti quo ipſas operantur : & præter communem huius doctrinæ Philoſophorum, & Theologorum conſenſum,ſit ratio à priori,quia immediatus,& intrinſecus ad finem,& motiua reſpectus eius ſolius operationis eſſe poteſt cuius immediata potentia,& principium proximum ex cognitione finis,& motiui moueri intentionaliter,ac ſubinde operari à ſe ipſo ob hunc,vel illum finem ſeu motiuum valet: id autem non habet potentia,& principium proximum operationis externæ,alteriuſve potentiæ,aut principij proximi,quod voluntas non ſit,quæ ſola cognitione finis, ac motiui duci poteſt: ergo ſola operatio immediatè à voluntate,ſeu à principio volitiuo proxime orta,nempe volitio poteſt immediate,& proximè finem ſe ipſa,& eſſentia ſua,aut motiuum reſpicere, ipſiſque ſubinde de ſe ſe connecti ; non autem operationes externæ proxime ab aliis potentiis voluntatis imperio ſubditis oriundæ.Quod ſi vicinitatis iure operationes ex volitionibus,à quibus proueniunt,& operantur conditionem reſpiciendi finem,& motiua, quaſi ex contactu, & contagio ebibunt, & trahunt : in effectus etiam ſuos, quos ſe ipſis contingunt, eam iam ſuam reſpiciendi ſe ipſis finem eodem contagio traducent, atque ridiculè in eos etiam ſerpet malum.

4. Herize hanc rationem perſentiſcens,& in diuerſitate incarnationis, infuſionis gratiæ, & reliquarum operationum Dei ad extra, ſiue naturæ, ſiue gratiæ abſurditatem volens detergere aut diſſimulari, eas quidem ſe ipſis,& intrinſece finem,& motiua non reſpicere,eiſve oriri, & eſſentia ſua connecti negat ; ex reſpectu autem eſſentiali, quem ad ſuum proximum principium habent, æque immediatè,& ſtricte,nec laxius,aut mediatius, quam ad terminum inferri ex variatione finis ac motiui externam Dei operationem eſſe tandem variandam:ſiquidem proximum earum principium ex cuiuſvis illarum variatione,ac diuerſitate diuerſum eſt: etenim Incarnatio,vt exercita de facto eſt à Deo ex occaſione peccati,atque ad eum delendum,& reparandum, ac redimendum hominem exercetur, ac ponitur, oritur à voluntate neceſſaria Dei, qua, & peccatum odit,& hominum amat ſalutem ; ſi autem,vt abſolute potuit,ex alia occaſione,& fine à Deo Incarnatio poneretur ab eadem reipſa voluntate neceſſaria Dei ſub alia tamen ratione, qua alterius finis amor eſt, prodiret ; ac ſubinde à diuerſo proximo ſui principio. Impugnat Arriaga ad hominem quia iam admittenda erit ab Herize diſtinctio virtualis in diuinis vltra ea, quæ fides exigit : vt nimirum non ſolùm in productionibus ad intra, ſed etiam in productionibus Dei ad extra de eadem voluntate Dei neceſſaria prædicata contradictoria abſque contradictione vere enuntietur:

Digitized by Google

enuntietur ; vt principium eſſe, ac producet. Incarnationem, qua amor ſalutis hominum eſt, non autem producere illam, qua amor gloriæ ſuæ, vel alterius eſt. extendere autem diſtinctionem virtualem vltra [illegible], quam fides exigit, nempe vltra productiones ad intra, iniquo ſtomacho eautum Doctoribus Catholicis Herizæ vocabulis. Nimis autem (dicere hic poſſet) ab euidentia ad hominem, quam de ipſa prædicat Arriaga, [illegible] impugnatio: ſiquidem eæ denominationes extrinſecæ ſunt, nec Deo identificatæ, ſicut neque operatio extrinſeca, neque eius negatio : ſolùmque deoutant titulum, ob quem eadem voluntas neceſſaria Dei extrinſecus operatur. id quod in opinione iam communiori, ac (mihi certa) de reali identitate adæquata potentiarum cum anima, explicari, & confirmari poteſt. ſiquidem intellectio ab anima tota, & eadem realiter oritur, qua intellectiua, ſeu intellectus eſt, tamen non, qua volitiua: volitio ab eadem tota, qua voluntas, ſeu volitiua eſt, non qua intellectus; & tamen, etſi tituli, & rationes formales, non autem realiter diuerſæ in eadem anima deſignantur, cur earum operationum principium ſit, tamen eo ſolum diuerſæ operationes prouenient.

5. Cæterùm operationes iſtæ ab eadem realiter anima in hac opinione profectæ, non ideò diuerſæ ſunt, quia formaliter ſolum potentiæ in illa diſtinguuntur : nam reſpectus, & connexio eſſentialis operationis cum ſuo principio realis, & phyſica eſt ; quare nullatenus præciſiua formalitatum in ſuo principio : ac proinde, cum identitatem prorſus principium reipſa vtraque habet, nequit ex diuerſitate principij realem trahere diuerſitatem ſed aliunde. Quod ſi quis hac philoſophia diuerſitatis actionum ex diuerſitate finis, aut motiui in formali principium actiuum operationum ad extra [illegible] defendentis vtantur, caueant, ne omnipotentiam a voluntate ſeu volitione diuina formaliter diſtingui defendant : nam tunc omnipotentia principium proximum actiuum formale omnium operationum ad extra erit, voluntas verò, ſeu volitio neceſſaria remotum & diuerſitatis eius ad diuerſitatem operationum ratio non habetur a Philoſophia. Omnipotentia vero, quæ proximum principium adæquate ex parte Dei in ea opinione erit è conceptu ſuo indiuiſibili omnium creaturarum, & operationum ad extra poſſibilium potentia & principium eſt ex generali principio à nobis ſtatuto pro omnibus, & ſingulis attributis generis, & huius cuiuſvis controuerſ. de eſſent. & attribut. quare non vna ſui formalitate vnam exercet actionem, atque alia aliam, ſed eadem prorſus formalitate, adhuc metaphyſice inſectili : ac proinde nulla ex parte principij operationum, ex quocunque fine aut motiuo a Deo ad extra exerceantur, eſſe poteſt, adhuc apparens diuerſitas, & quamuis Herize omnipotentiam cum voluntate, ſeu volitione neceſſaria identificet atque adeò hoc principium proximum operationum ad extra in Deo ſit ; aſt è conceptu ſuo indiuiſibili formali metaphyſico omnium amor eſt, neceſſarius Dei amor iuxta illud ipſum principium ; quia partialibus amoribus huius extrinſeci obiecti, & alterius obiecti omnium amor fiat, ſiue in omnium amorem conflectur, vt controuerſ. præſenti ſæpe monſtraui : ac proinde ex eadem formalitate amoris neceſſarij Dei tanquam à principio proximo, etiam in hac opinione, operationes ad extra prouenient. Poſſet in hac opinione de identitate formali omnipotentiæ cum volitione, ſeu voluntate diuina diuerſitas actionum ad extra ex diuerſitate principiorum diuerſorum quidem ex fine vel motiuo defendi, quia decreta libera, quibus mediis voluntatis diuinæ poteſtas actiua ad operandum applicatur motiui diuerſitate ſunt diuerſa, & operationum ad extra proxima principia : verum cum in Herizæ, & connotantium aſſeclarum actionibus ad extra libera conſtituantur erit dicere actiones eſſe diuerſas, quia a decretis liberis diuerſis oriuntur, & hæc libera & diuerſa eſſe, quia actiones diuerſæ vitioſo manifeſtæ circulo : quem non vitaret Quiros : cum tamen ad extrinſecas actiones pro adæquato conſtitutiuo libere volentis in concreto quod ipſum eſt decretis, & libera volitio in abſtracto, etſi verbis ludatur vt vidimus.

6. Mayron in 1. diſt. 3. quæſtion. 1. art. 4. Arimin. diſp. 45. quæſtion. vn. Salazar de concep. cap. 24. ſect. 3. num. 47. Henrique de Villegas controu. 10. c. 3. & 4. connotata hæc extrinſeca decreti liberi Dei cum neceſſaria eius volitione conſtitutiua entia quædam, non quidem realia, ſeu actionum ſiue effectuum phyſicorum ad extra à Deo poſitorum, nec rationis pura figmenta, ſed media inter realia, & rationis entia eſſe docent : quod entium inter medium genus *[illegible]*, & *intentionale eſſe* à Maytone, & Villegas appellatur a Salazar *ens morale* : ab Arimino *ens complexum*, ſeu *[illegible] complexe ſignificabile per Verbum eſt* de præſenti, ſed per alia infinitiui modi, vti *velle, cognoſcere, [illegible]cere* : quibus verbis, & ſimilibus, ac modis, non quidem eſſe ſimpliciter, & abſolute, ſed *[illegible]qualiter* [illegible] ſignificatur : cum autem entia proprie realia non ſint, neque abſolutè à Deo creata, poſſunt ab æterno ſuo medio illo modo eſſendi abſque ſcripturæ, & fidei creata omnia ex tempore cæpiſſe docentis reclamatione conſtitui : quare, & Dei decreta libera ab æterno conſiſtere, nullaque intra Deum, extra quem entia hæc media ſunt, defectibilitas decreti liberi, quod habet, nullaque decreti, quod non habet, erit, iſtud entium vere talium, quæ nec figmenta pura ſint, nec phyſica entia medium genus malorum Philoſophorum, & Theologorum, qui nec difficultatum ſolutiones aſſequi poſſunt, & fors, nec difficultates ipſas percipere, aſylum eſt : cum enim extrà totam naturam entium realium atque omnem figmentorum cumulum, nec rationis nec naturæ ditionibus ſubiacent ; ac proinde nullius diœceſis entia videntur, quæ nec rationis puræ nec naturæ legibus ad quas ſolos Philoſophia & Theologia cenſet) poſſint iudicari. Porrò eius generis entium Vaſquium noſtrum eius aſſeclæ nonnulli, in re Theologica eiuſque doctrina hebetiores, Patronum clamant ; ſicuti & alterius doctrinæ huic fere affinis de conſiſtentia extrinſecarum denominationum in puro figmento rationis quam ſupra memorauimus ; cum neutrum illi venerit in mentem, vt de extremo hoc diximus, & legenti illum in locis, quæ citant, vt eius auctoritate ſe, ac ſuam inſcitiam protegant, conſtabit de vtroque, cæterum, ſi ad componendas difficultates ex iis, quæ vere, ac ſine figmento eſſe nouimus, atque experimur, hoc entium mediorum genere vti liceat, & entia realia ad diſputationes, & diſputationes ab Scholis ; & Philoſophia ſubinde ac Theologia tota, erunt ab humanis mentibus ablegandæ, ſiquidem eo ſolo difficultates omnes collabunt. Nec amplius contra hunc modum ; ne Scholaſticam Theologicam lemuromachiam faciamus.

7. Nec minus phantaſtica, & cum puris vmbris ridicula pugna erit cum aliis connotatoribus relatis preſſo nomine a Quiros d. 60. ſect. 1. numer. 5. qui docent omnem actum poſitiuum nolitionis, ſeu volitionis diuinæ de obiecto eodem extrinſeco carentiis, ſiue negationibus puris conſtitui, non quidem operationis externæ, verbi gratia creationis mundi, ne ad conſtitutionem volitionis liberæ eius creationis ad poſitiuam operationem, vel effectum, vel externam in rebus mutationem recurratur (quod fugiunt) ſed intrinſecæ : quia tales ſunt in Deo, vt virtualiter carentia nolitionis hanc à Deo excludat, ni cum neceſſitate eſſendi, & æternitate identificata excluderet ſicuti eſſentia diuina filiationem realiter formaliter produceret, ni ita ipſi identificaretur ; quare & ſolum virtualiter illam producit : id quod reiicit Quiros: quia defectus iſte, & virtualis deſtructio realis, & verus eſſe nequit rei in eſſendo realiter neceſſario perſiſtentis. Secundò quia non vera realis carentia, vti nolitionis eſt, cum aliquid libere non vult. Nec percipi poteſt vera carentia, quæ contradictorio ſui coexiſtat ſemper, eis tamen ſuppetias fert Quiros n. 6. & 7. etſi eis tandem à medio numeri diffidat. Ait ergo carentias plures rei eiuſdem dari in vno ſubiecto : ſicuti excluſioni gratiæ per vnum peccatum, adiungi alia poteſt, per peccatum aliud, & per carentiam aliam, quæ negatio ſit. cum ergò repugnet in Deo nolitio quiſpiamve alius affectus liber ab eo defectibilis, & identificabilis adæquate cũ adeſt, ſit, vt in eo omnis liberi affectus carẽtia neceſſaria ſit: ſicuti, & in homine eſſendi æquum, vel chimæram carentia eſt neceſſaria, quæ ſecundum ſe omnem affectum poſitiuum liberum a Deo remoueat: inſuper cum pro ſuo beneplacito, & libito de ſe ſupra eam carentiã aliam contingentem ſpecialis affectus determinari, puta volitionis creandi mundũ, vel nolitionis

Digitized by Google

illum creandi, addere poſſit, libere apponit carentiam aliam ſpecialiter, & determinate contradicentem volitioni creationis, neceſſariæ illi communiter volitionem, & nolitionem liberas ſimul excludenti adiungit, qua ſatis abſque vlla in rebus mutatione extrinſeca, volitio libera, ac Deus libere volens mundum creare adæquate conſtituatur. Ab hac conſtitutione ſic explicata, & aucta ſibi veriſimili, diſcedit tandem Quiros, quia carentia ſolum eſt non eſſe forma ſeu poſitiui cui contradicit, eiuſq; totalis amotio: quare eas abſque vlla in rebus variatione poſitiuorum multiplicare pura vocum illuſio eſt: & inutilia cenſet: cum reliquis ſuperuenientibus carentiis lepidum illud Martialis ad edentatam duabus tuſſibus vetulam aptiſſime congruat.

Iam ſecura potes totis tuſſire diebus,
Nil iſthic, quod agat, tertia tuſſis habet.

8. Cæterùm quia, ni hæc ratio obſtaret, videtur & hæc cogitatio ipſi arriſura, neve aliis in ſomnium hoc totum otioſi, & futilis ingenij machinamentum, poſt hac arrideat: etſi cum vmbris inanibus pugnemus, plura alia in chimærico hoc commento oſtendenda breui ſunt, ob quæ non, docto Theologo debeat diſplicere: & imprimis connotata ad conciliandam libertatem, & defectibilitatē diuinæ volitionis abſque volitionis neceſſariæ, ac ſubinde ipſius Dei defectibilitate vtiliter ab eis ſolum inquiruntur, cum per intrinſecum Deo nec Dei volitionem liberam in abſtracto, nec Deum in concreto liberè volentem adæquate conſtituant: ſi enim adæquatè Volitio libera, & Deus libere volens per Deo prorſus intrinſeca conſtituatur inaniter quidquam aliud præter volitiones poſitiuas ipſas ad earum libertatem adæquatè conſtituendam quæritur: cum illæ ex intrinſeco reſpectu & ad finem, & ad motiuum ob quæ à Deo concipiuntur, diuerſæ inter ſe ſint, vt diuerſum libertatis diuinæ exercitium conſtituant: ergò otioſe intrinſecæ Deo carentiæ illæ, ac diuerſæ ad conſtitutionem, & complementum libertatis diuinæ excogitantur, vt eam per intrinſecum prorſus Deo adæquate conſtituant, atque diuerſa libertatis diuinæ exercitia ſubſiſtant & noſcantur: vt autem per extrinſeca Deo eiuſmodi exercitia libera Dei conſtituantur, atque diſtinguantur carentiæ affectuum poſitiuorum intrinſecæ Deo nonniſi repugnantes, & chimæricæ vocantur, ac venient. Secundo carentiæ iſtæ, quæ partim libertatem actus poſitiui cum ipſis compatibilis conſtituunt debent eſſe ob finem, ſeu motiuum aduerſum illis actibus ſeu affectibus, & ipſis, & aliis affectibus, quos carentiæ conſtituunt, aduerſis: vel ergo carentiæ illæ, finis, & motiua illa aduerſa ſe ipſis immediatè reſpiciunt, vel mediate ratione affectuum ſibi amicorum, quos inadæquate conſtituunt, & complent. Si poſtremum hoc: ergo ante ipſas affectus hi poſitiui ſunt adæquatè conſtituti, eiſque reſpicit Deus libere hunc determinatè finem, & motiuum, ex quibus obiectum amat; cum poſſet ex diuerſis aliis finibus, & motiuis: quare ſero carentia illa ad huius amoris liberi conſtitutionem venit.

9. Si autem ſe ipſa carentia hæc immediatè fines, & motiua actui ipſi contradicenti reſpicit, & inde mediatè amicus ipſi actus, quem per ipſam conſtitui in ratione libertatis. (Prætorquam quod intrinſecus carentiæ illius reſpectus, qui poſitiuum quid eſt, carentiæ illi, quæ tota carentia eſt, identificari nequit, ſolumque extrinſecus ex parte principij, ſeu cogitationis à contradictorio carentiæ actui voluntatem ex eo fine, & motiuo retrahentis ſe poſſe tenere fatendum eſt) fiet primo primariam voluntatis diuinæ libertatem circa carentiam illam exerceri: cum carentia illa primario libera ſit, atque libertate actus, quam, ſaltem vt pars, conſtituit natura anterior: quemadmodum pars omnis prius natura in ſe eſt toto, quod conſtituit, vnde rurſus contra Recentiores hoſce & Quiros dabitur in voluntate diuina contradictionis pura formalis, & immediata libertas, nec ſolùm, quæ ex incompoſſibilitate actuū oppoſitorum, & contrarietatis ab eis ſola admittitur: quatenus ex vnius libera immediate appoſitione ratione incompoſſibilitatis cum contrario actu, huius carentia ſecundario in Dei inducitur voluntatem: fit ſecundo: nullam prorſus in Deo libertatem contrarietatis formalem admitti poſſe: ſiquidem carentia hac, quæ pars eſſentialis actum poſitiuum liberum ſibi amicum conſtituens cum neceſſaria Dei volitione eſt, vbi primum eſt, abſque vllo alio libertatis diuinæ exercitio, affectum liberum ſibi amicum conſtituit. Tertiò: quod ſupponitur ſupra carentiam neceſſariam identitatis adæquatè chimæricæ actus cuiuſuis diuini liberi ac defectibilis, adæquatè etiam identificabilis cum Deo quandocumque liber actus fuerit omnem actum poſitiuum liberum à Deo æque excludentis, addi poſſe aliam carentiam identitatis ſpecialiter oppoſitam, & excludentem à Deo actum contrarium liberum aduerſum huic, quem conſtituit, præter rationem Quiros datam non altiorem aliam poſſet ipſi magis adhuc diſplicere: quævis enim chimæra eſt ſui, & à ſe non eſſe, ideóque ipſa eſt neceſſaria ſui à rebus carentia, atq; remotio ab eſſe, non ſecus, ac Deus quia à ſe eſt, eſt ſe ipſo neceſſarium ſuum actuale eſſe ſiue exiſtere; ergò, ſicut Deo inde repugnat, eſſe ſeu exiſtere, non ſolum ex indigentia, ſed etiam ex ſupererogatione: ita etiam chimæram, quæ ſe ipſa, & à ſe carentia, & remotio ſui ipſius eſt, ſupererogaturia adhuc carentia alia non eſſe, ſeu remoueri à rebus repugnabit. Denique (, vt plura otioſè non ſcribam) ex impoſſibilitate identitatis actus cuiuſvis liberi, & defectibilis adæquatè cum Deo, in qua carentiam illam neceſſariam conſtituis, infertur euidenter impoſſibilitas huius affectus liberi per intrinſecum Dei, ſiue poſitiuum, ſiue carentiam intra Deum tamen, quo adæquatè conſtituatur: ſiquidem iam liber adæquatè, & abſolutè actus, & defectibilis Deo eiuſque neceſſario eſſe identificabitur: quo ſomniata hæc machina in terminis apprehenditur repugnans.

CERTAMEN V.

Libertatem volitionis diuinæ adæquatè per Deo intrinſeca conſtitui, ac ſic adæquatè conſtitutam omnem Dei ad extrà operationem præcedere auctoritate probatur.

1. HAnc concluſionem reliquis vetuſtis Theologis præter Aureolum Ocamum, & Nominales aſſeclas, pauculos alios inter connotatores numeratos à nobis certam. 1. communem exiſtimo: ex non adeò antiquis eam docent Caietanus 1.p.q.19.a.2. & 3. ac 3.p.q.1.a.1. Fonſeca tom.3.met.lib.7.c.8.q.5.ſect.4.& 5. Soar.3.p.t.1.d.5.ſect.1.diffic.1.& 3 & 1.p. lib.3. de attributis c.6. & in opuſc.lib.1. de præſcient. futur.c.6. n.5.& lib.2.c.7. n 10. d.30.metaph.ſect.9. Aluar.7.de auxil.num 32.ad 10. Salas tom.1.in 1.2. q.6.& d.1.ſect.8.§.4. Viuadingo d.1. de Incarnat. Martinon tom.1. in 3.p. d.14. ſect.4. §.29. Anton. Perez Valiende de voluntate Dei d. 3. cap. 2. Ribadeneyra & reliqui recentiores. & quidem Soar. dum eam ſentent. explicat num. 35. ad connotantium ſententiam maximè impugnati noſtro Quiros videtur accedere. Nec mirum eſt, tam eum, quam alios Doctores plures tanto rationum contra vtramque ſententiam pondere dum vnius rationes premunt in alteram viſos eſſe inclinare: quare nec mirandum eſt à nobis hic, & ab aliis ſcriptoribus referri pro hac ſententia aliquot ex citatis pro aduerſa connotantium vel Albert. citatus, princip.4. Philoſ. coroll.1.4. q.4.n.4. coroll.2.q.3. aſſert.4.n.10.& princ.6. Philoſ. coroll. 2. q.2. Theolog. 2. nu.18. Valent. 1.p. quæſt.19. punct.3. & 4. poſt. 2. concluſ. Nauar. 1. p. tom. 2. controuerſ. 5. probationibus concluſionis. 4. & 5. & ſolut. ad 1. Cabrera 3. p. tom. 2. diſp. 13. §. 5. 2. numer. 54. & ſi tres poſtremi pro conſtitutione libertatis huius per relationem rationis recenſeantur, ſicuti & Thomiſtæ plures referuntur, hoc etiam ſenſu non inuitè explicandi: quatenus nil reale volitioni liberæ Dei, quam ab æterno, & cauſam creaturarum, & maiorum bonorum in vnis, quam in aliis fatentur; ſed ſolum ratione, & noſtro concipiendi modo ſupra intrinſecam neceſſariam Dei volitionem ſuperaddi. Hanc etiam ſententiam ſupponit Argentina in prima diſp. 40. & diſp. 48. articulo primo & Palacius diſput. 38. d. 2. fine: expreſſe verò eam docuere.

Carthuſ.

Carthuſ. in 3. d.32.q.vn.fin.Arim.in 1.d.45.q.vn.poſt concluſionem 7. Machin.1.p.d.42.ſect.3.Curiel controu.7.in cap.4.Sap.art.3.a num.106.Zumel tom.2.variat.poſt concluſionem 5.Ruiz de Montoya totis diſputationib.11.&12. latiſſimè,maximè d.11.ſect.3.n.5.concluſ.vn.d.12.ſect.2. numero ſecundo,concluſione vnica, eam veró ſententiam duplicj ex parte,in quibus contrariatores aberrarunt, probabimus.

2. Et primum ex parte volitionis, quæ debet in Deo præcedere omnem, & quemlibet effectum aut operationem Dei ad extra debere eſſe volitionem intrinſecus determinatam eius effectus, ſeu operationis præ eius carentia ſeu effectu, aut operatione contraria probatur ex ſcriptura Iſai.53. *Dominus voluit conterere eum in infirmitate.* Dan.11. *vſque ad tempus præfinitum*, & infrà *in tempore præfinito præliabitur aduerſus eum Rex auſtri.* Ezechiel.21. *venient dies in tempore iniquitatis præfinita.* Luc.22.*filius hominis ſecundum, quod deſinitum eſt, vadit.* Actor. 2. *Hunc definito conſilio, & præſcientia Dei traditum, &c.* cap.4. *Conuenerunt Herodes, & Pilatus, &c. facere quæ manus tua & conſilium tuum decreuerunt fieri: atque vniuerſim.* Pſalm.134. *Omnia quæcumque voluit, fecit.* Etenim hoc verificari nequit de voluntate, ſeu volitione Dei, quæ, ſiue coniunctiuè ſiue diſiunctiuè in omnia creata indifferenter, & æquè feratur: cum poſſibilia omnia creata, in quæ alterutro, quo velis, modo fertur per te, facta a Deo non ſint: ergo ea ſolum fecit, quæ ſpecialiter, & determinate voluit præ aliis, quæ determinate fieri non voluit: ergò volitio determinata, & libera Dei hæc fuit de faciendis præ non faciendis: ergo facienda, ſiue effectus, ſeu operationes obiecta erant huius liberæ, ac determinatæ volitionis: ergò hæc determinata, & libera volitio Dei prior natura eſt poſitione abſoluta extrinſecus operationis, & effectus creati cuiuſvis: ſeria enim, & efficax volitio Dei de iam exiſtentibus, & factis eſſe nequit, ſed de nondum factis, vt abſolute exiſtant, & fiant. Hinc rurſus: ergo determinata, & libera volitio Dei nequit talis conſtitui per operationem, ſeu effectum ad extra abſolutè a Deo poſitum, Pat. r: nam omne conſtitutum ſuo conſtitutiuo poſterius natura eſt: quemadmodum omne totum eſt omni, & quauis ſua parte, natura poſterius, ergo determinata hæc libera voluntas Dei nullo extrinſeco creato expectato ac ſubinde per Deo omnino intrinſecum conſtituitur.

3. Hoc etiam faciunt illud 1. Corin.12. *diuidit ſingulis, prout vult*: ad Rom.9. *cuius vult miſeretur, & quem vult, indurat*: & Ioan.5. *quos vult, viuificat* ſiquidem hæc Deus non dicitur diuidere, prout vult ex voluntate illa neceſſaria ad omnes homines, ſiue coniunctim, ſiue diſiunctim æque, & indifferenter tendens: cum, nec omnium miſereatur vocatione efficaci, nec omnes eius denegatione induret: nec omnes viuificet: cum tamen volitio illa neceſſaria ad omnes non ſolum de facto, & abſolutè apponendos in rerum natura, ſiue coniunctiue, ſiue diſiunctiue feratur: quare opus ad hæc verificanda eſt voluntate, ſeu volitione Dei determinata, ac libera, qua determinate huic maiora gratiæ dona præ alio velit,& quæ eorum poſitione conſtitui nequeat, ſed ipſa potius prioritate naturæ præcedat. Rurſus ex eiſdem, aliiſque ſubiiciendis locis, in quibus voluntatis Dei de ab ipſo decretis,& ſtatutis gloria, & laus ſpecialis præ noſtris, & creatis cunctis voluntatibus in ſcripturis ob intrinſecam & eſſentialem illius infruſtrabilitatem ſic arguo: ideo Deus omnia, quæ volunt, fecit, diuiſitque, ac miſertus eſt aliorum hominum præ aliis, quia voluit determinate & efficaciter hæc præ aliis facere, his præ aliis ampliora bona impertiri, atque aliorum præ aliis miſereri, nec eius voluntas ſeria & efficax fruſtrari poteſt: ſed velle determinatè,ac liberè nec ſolum volitione neceſſaria, omnia, & omnes poſſibiles indifferenter & communiter pertingente, hæc, quæ fecit præ aliis, quæ non fecit, &c. nil præter communem cunctis poſſibilibus volitionem continet, qua nil his præ cæteris determinate voluit, niſi effectionem horum, quæ fecit, & aliis hominibus, præ aliis largitus eſt, per te: ergo ideo determinate voluit, quia fecit: quare is tandem ſenſus encomij illius de voluntate Dei proprius erit: omnia quæcunque fecit, fecit: quod de abiectiſſima, atque de viliſſima, & fruſtrabiliſſima voluntate quavis ex creatis dici æque poteſt: quæ dubio procul quæcunque facit facit, & cui,non facere, quæ facit, prorſus repugnat.

4. Simile argumentum continetur illis verbis & ſententia Eſther.13. *Non eſt, qui tuæ poſſit reſiſtere voluntati, ſi decreueris ſaluare Iſraël*: Etenim reſiſtentia volitioni communi, & indifferenter, ac æque reſpicienti poſſibilia omnia, ac ſubinde Iſraëlis ſalutem eiuſq; negationem,ſiue coniunctiue,ſiue diſiunctiue inefficaciter reſiſti nequit ab impediente ſalutem Iſraëlis potius, quam ab illam iuuante: immò nec indifferenter vtrumq; vel vtrumvis ex oppoſitis volenti poteſt reſiſtentia excogitari, ſed determinatè alterum ex illis ac ſerio volenti: ergò, ſi decreti nomine volitio illa neceſſaria Dei, & omnibus, ac ſubinde vtrique extremo communi, ea propoſitio ſit, de ſubiecto non ſupponente & prorſus ſtolida erit: neminem ſcilicet fore, qui reſiſtat volitioni Dei reſiſtentiæ incapaci, & ineptæ, ſiue defectu voluntatis, cui reſiſti poſſit: eſt ergo ibi ſermo de voluntate diuina, ſeria efficaci, determinata, quæ non eſſe in Deo abſolutè poſſet,ac ſubinde libera erga ſalutem Iſraëlis potius,quam erga eius negationem,vel deſtructionem oppoſitam: atqui determinata hæc ſeria efficax voluntas libera ſalutis Iſraël præ eius perditione conſtituitur talis determinata & libera per ſalutem Iſraëlis, eiuſve abſolutam effectionem: ergo hic eius ſententiæ ſenſus erit ſi effeceris, ac poſueris abſolute ſalutem Iſraëlis, ſiue ex eius ſalutis ſuppoſitione, nullius alterius viribus fieri poterit, vt non ſit eius ſalus, ſiue Iſraëlis perditio: ecquid autem poteſtatis Dei, ac voluntatis eius proprium ea ſententia continet laudis, & elogij peculiaris: ſiquidem, nec effectione, & ſalute Iſraëlis à quovis homuncio infirmiſſimæ potentiæ, & fruſtrabiliſſimæ voluntatis ſemel abſolutè poſitis, atque ex earum ſuppoſitione fieri ab alia, non ſolum creata, verum increata & diuina poteſtate & voluntate poteſt, vt non ſit: cum ad coniungenda ſimul contradictoria, nec in Deo ſit poteſtas, quæ ſolum chimærica eſſe poteſt.

5. Quartò inanis, ac illuſoriæ iactantiæ plena communis ſiet, & Patris poteſtatis ſuæ in Chriſto Domino ſententia illa fuiſſet Ioannis 10. in ſeruandis ouibus,ſeu prædeſtinatis. *Non rapiet eas quiſquam de manu mea. Pater meus quod dedit mihi maius omnibus eſt, & nemo poteſt rapere de manu Patris mei: ego & Pater vnum ſumus*: etenim manus hæc Patri, & incarnato filio communicata, & communis, qua Dei erga prædeſtinatos, qui non rapiuntur à dæmone, præ reprobis, qui ab eo rapiuntur ſeu voluntas ſignificata, nequit eſſe voluntas illa neceſſaria, & communis vtriſque cum ea, ac de ea abſolutè in Deo poſita reprobi à dæmone rapiantur: ergo eſt voluntas ſpecialis determinata & libera quam erga prædeſtinatos habuit, cum eam erga illos poterat non habere, ſicuti erga reprobos non habuit: atqui, ſi eius determinatæ ac liberæ volitionis ſpecialis erga prædeſtinatos conſtitutiuum formale ſit ſalutis illorum operatio, & conſeruatio actualis extra Deum poſita, ſenſus omninò hic erit: quos ſaluauero, conſeruauero, ac retinuero actu, & abſolutè, nemo nec cacodæmon ipſe rapiet: quo ſenſu ignauiſſimus debilis, vel natura ſua, vel morbo etiam iam moribundus iactare, gloriarique æque poſſet: nec latronem, nec lupum vllum de manu ſua oues rapturum; nam quandiu eas retinuerit,ſeruaueritque actu, & abſolutè, nemo eorum abſolutè rapiet: immò nec Deus ipſe rapere poteſt: ni in eo, vt dicebamus modo, chimæricam ad contradictoria coniungenda fingamus poteſtatem.

6. Quintò illis ipſis locis: *diuidens ſingulis prout vult, cuius vult miſeretur, & quem vult indurat*, & antecedentis hanc ſententiæ, *non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei.* Continetur ſpecialis determinatus, ac liber voluntatis affectus; qui ni diuerſus à volitione Dei neceſſaria,& cõmuni erga omnes in linea volitiui,ſeu volitionis,& affectus conſtitutus adæquate in Deo ponatur, miſericordiæ Dei tribui nequit: etenim affectus miſericordiæ ſpecialis, alteriuſve virtutis, nequit eſſe in eo, qui ſpecialiter affici erga eam virtutem, ex eiuſque finali motiuo præſtare aliquid nequit: ita verò ſpecialiter affici, ac liberè ad aliquid præſtandum moueri nequit, niſi qua volitiuum, ſeu in linea volendi eſt; nec poteſt id habere ſolum ex poteſtate adhuc indifferenti,qua effectiua ſolum,

[illegible] non effectiua eſt : ergo nequit ſpecialis ille affectus [illegible] extrinſeca operatione, quæ ſolum ex poteſtate effectiua, ac non affectiua Dei prouenit, compleri, aut conſtitui. Minor probatur. Nam, etſi ignis indifferens eſſet ad calefaciendum, vel non calefaciendum eſſet, eo quod affectiue indifferens non ſit, affici ſpecialiter ex fine hoc vel illo nequaquam poſſet, nec ex miſericordia, aut ex iuſtitia calefacere ſpecialiter, vel non calefacere: vnde neque ex motiuo aliquo ſeu occaſione poſita, ob ata: quare ad ſpecialem affectum ex hoc, vel illo fine, aut motiuo huius vel illius virtutis, aliquid ad extra operandi in Deo ſpecialis determinatio libera tota in linea, atque ex linea poteſtatis indifferentis affectiuæ conſtituta debet admitti, [illegible] & operatione aliqua Dei ad extra, quæ a poteſtate eius ſolum effectiua, ac non affectiua, ipſius eſt, conſtitui poſſit aut compleri.

7. Sextò id ipſum probatur ex innumeris ſcripturæ locis ([illegible] ſigillatim non referendis) in quibus ad orandum [illegible] honeſtè, [illegible] viuendum hortamur : multumque hæc valere [illegible] a Deo, beneficia, ac ſalutem conſequamur : illique, quibus à vitiis frequentiſſime detinentur gehennæ, atque aliarum pœnarum inſignem [illegible] : etenim hæc omnia inutilia ſunt ad voluntatem diuinam [illegible], & ad omnia indifferentem, & æqualem à Deo obtinendam, quam ex motiuis ceſſantibus omnino non poteſt non Deus habere [illegible] neque ob illam præciſe gratiarum actionem nobis promittimus eſt, ſi [illegible] autem determinatio ſpecialis exterioribus [illegible] effectu, & operatione à voluntate [illegible] volitione illa neceſſaria, qua effectiua ſolum poteſtas eſt, non autem, qua affectiua, & ex motiuorum, ſiue occurrentium, ſiue finalium propoſitione electiua eſt, proueniente, fruſtra, & ſtolide preces meritoria opera, pro ea ſpeciali determinatione proponimus, [illegible] nullatenus ex eorum cognitione, & propoſitione ſe determinaturæ poteſtati; nec magis iſti pro phyſica non affectiua, determinatione gratiæ habendæ, quam ignem, quem indifferentis effectiuæ non affectiuæ poteſtatis eſſet, quod nos calefaceret, haberentur, vel, vt nos calefaceret precaremur, aut offeremus obſequia, fabellam ſurdo narrantes. Hæc omnia, & quæ huc certamine ſubiiciam, etiam ex falſa ſuppoſitione, quod poteſtas indifferens effectiua ſolum, & quæ affectiua non ſit, ad operandum, vel non operandum, aut operandum contrarium, & ſolum effectiue determinandum ſe ad vnam operationem ex aduerſis habendam altera relicta procedunt, id quod repugnare oſtendam inferius ex hac eadem parte connotantium ſententiam impugnans.

8. Septimo arguitur ex eis locis æquè apud ſacram paginam frequentibus, in quibus Dei electio, & dilectio vnius, præ alio ſpeciali electione illa & dilectione nec amato nec dilecto commendatur *charitate perpetua dilexi te ideo attraxi te, &c.* *Et cum dilexiſſet ſuos, in finem dilexit*, & : *ſic Deus dilexit mundum*, &c. & *Iacob dilexit : Eſau autem odio habuit*, & *elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem*. De quorum pluribus redibit poſtmodum ſermo : ſi enim ſpecialitas hæc dilectionis, & electionis diuinæ tota in linea affectiua voluntatis, & volitionis diuinæ non eſt, ſed ſola volitio neceſſaria, & communis omnibus, ſiue ad omnes æquè, ſiue coniunctim, ſiue diuiſim ſumptos ex linea propria affectiua voluntatis, & volitionis diuinæ ſignificatur, qua electio, & dilectio communis omnibus, qui ea dilectionis, & electionis ſpecialitate non fruuntur procul dubio erit : nam reliquum ſpeciale pro eis, quos Deus ea electione, & dilectione dignatus eſt, e linea dilectionis, & affectus, ſiue voluntatis, & affectiuæ poteſtatis diuinæ non eſt ; ſed effectiuæ ſolum : vt connotatores omnes fatentur tandem, etſi huc illuc ſe vertant, atque hac illac velint difficultatem fugere, & mentem diſſimulate. Nam denuo in illud exemplum confictum ignis phyſice indifferentis ad effectiuè, non autem ad affectiue conſulendum vel ſecus, vt ſuam expliceent ſententiam deuenire debent, in cuius effectiuam ſolum determinationem dilectionis, & electionis nomen, nonniſi inane & re ſignificata vacuum, cadere poteſt : *vt quia ergo in nos commendat charitatem ſuam Deus : quia, cum adhuc impij eſſemus, Chriſtus pro nobis mortuus eſt : & ſic dilexiſſe mundum Deus dicitur, vt filium ſuum vnigenitum daret, &c.* cum in horum ſententia opus ſolum poſſit & effectiuam operationem & poteſtatem commendare Deus, non affectiuam charitatis, omnipotentiæ, non ſuum erga homines amorem, cum ergo in his [illegible] charitas, & dilectio ſpecialis Dei determinata commendetur, cum ex ea traditus Dei filius dicatur, totam illam in linea affectiua, & volitiua conſtitutam opus externum [illegible] aperte dicitur : atque adeo externo opere [illegible] nullatenus conſtitui.

9. quod ipſum argumentum continetur ſpecialius primo illo teſtimonio Ierem. 31. illa enim particula [illegible] qua cauſam attractionis fuiſſe charitatem Dei ſpecialem, & [illegible] : inſuper & ſequentibus Pſalm. 17. *ſaluum me fecit quoniam voluit me*. Pſalm. 29. *In voluntate tua præſtitiſti decori meo virtutem*. Ad Epheſ. 2. *Propter nimiam charitatem ſuam qua dilexit nos : & cum eſſemus mortui peccatis conuiuificauit nos Chriſto* [illegible] his etiam & [illegible] omnibus conditionalibus ſcripturæ propoſitionibus, quarum inepta ſententia, & ſenſus erit ridiculus, ni Dei voluntas ſpecialis, & libera pro conditione poſita plene, & abſolutè ante extrinſecam operationem, & effectum, vti eius cauſa intelligatur, ſitq; conſtituta. Eccl. 31. *ſi enim Dominus magnus voluerit Spiritu intelligentiæ replebit illum*, Iacobi 4. *ſi Dominus voluerit* : &, *ſi vixerimus faciemus hoc aut illud*. Eſther. 4. *Si decreuerit ſaluare nos cunctos liberabimur* ; erit enim ſi ſpecialis efficax, & libera Dei voluntas operatione, aut extrinſeco effectu conſtituatur eatum omnium propoſitionum ſenſus : ſi hæc fiant, fient: quid ineptius! Denique eadem anterius cauſalitatis præcedentia ſpecialis, ac liberæ volitionis Dei plene, & abſolutè conſtitutæ ante extrinſecam operationem, & effectum continetur & explicatur pluribus locis per particulam vt adiunctam ſpeciali voluntati liberæ Dei, vt aliquid fieret, ſic Deuteron. 7. *Te elegit Dominus vt ſis ei populus peculiaris* : & clarius eius ſpecialis liberæ ſuæ electionis huius, & gratuitæ præcedentiam ad effectum particula illa vt denotatam explicans, reliquis cauſis cum effectus, tum ſpecialis illius diuinæ volitionis immediatè excluſis, ſubdit, *ſed quia dilexit vos Dominus*. Ad Epheſ. 1. *Elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem, vt eſſemus ſancti* : Vnde hanc vniuerſalem Patres, Auguſtinus, Proſper, & alij plerique inferunt, ergo *non quia futuri eramus ſancti*, vt ſpecialem cauſalitatem meritoriam Pelagianam, & Semipelagianam, noſtræque prædeſtinationis ex eo loco confutent : eſſet autem infirma illatio, ſi effectu ipſo poſſet ſpecialis Dei electio, & prædeſtinatio conſtitui ipſoque, etſi non meritoriè tanquam quid omnino diuerſum, obtineri ; innititur quippe ei principio : quod præſuppoſitum in eſſe abſoluto ſui, nequit deſiderari, ſiue eſſe deſiderij denotati particula vt obiectum : quod principium deficeret, ſi poſſet per operationem ſeu opus externum abſolutè in ſuo eſſe poſitum liberum Dei deſiderium ipſius conſtitui

10. Eadem ratio continetur 1. Ioann. 4. *in hoc apparuit charitas Dei in nobis : quoniam Filium ſuum vnigenitum miſit Deus in mundum, vt viuamus per eum* : Effectu hoc apparuit Dei charitas, ſicut ſuis effectibus cauſæ reliquæ apparent, non conſtituuntur : idque explicatius oſtendens ſubiungit, *in hoc eſt charitas, non quaſi nos dilexerimus Deum, ſed quoniam ipſe prior dilexit nos*, & iterum ſub finem. *Nos ergo diligamus Deum, quoniam ipſe prior dilexit nos*. Diligeremus autem prius ſi dilectione vtrique communi, vtpote nobis vitali, à Dei amore in noſtrum amorem ad extra proueniente, noſtroue amore Dei amor conſtitueretur : ſed & in locis aliquot ex recitatis, vbi electio Dei nominatur eadem determinatæ, & liberæ volitionis Dei, non ſolum neceſſariæ & communis omnibus præcedentia in priori naturæ ad operationem externam continetur : etenim rectè Theologi omnes cum Sancto Thoma 1. 2. quæſt. 13. artic. 5. ad 1. *electione nominari* docent, *actum voluntatis ad id quod eſt huic agendum*, & quæſtione 15. articulo 3. ad 1. *electio ſupra conſenſum addit quandam relationem reſpectu eius cui aliquid præeligitur* : quod ipſum propoſito, & conſilio voluntatis ſuæ, ſecundum quod Deus dicitur, operari ſignificatur : dicitenim propoſitum, & voluntatis conſilium voluntatem determinatam : nec, quæ ex neceſſitate, & indifferenter ad omnia volitione agerentur, ex propoſito, ſeu ſecundum propoſitum, & conſilium voluntatis Dei agerentur ſed caſu & fortuito vt 3. Reg. 22. longè à medio dicitur,

Digitized by Google

dicitur, *vir quidam tetendit arcum in incertum ſagittam dirigens, & caſu percuſſit Regem Iſrael*: quia non in illum determinate ſagittam direxit; ſed in exercitus cumulum, ſi quem configeret, etſi Regem intenſione non excluſerit, ſed iuxta Regis Syriæ, ſub quo merebatur, etſi non vnicè & determinatè, præcipuè tamen configere intenderet: ſunt autem ſcripturæ loca apud Paulum frequentia, Roman. 8. *Omnia cooperantur in bonum iis, qui ſecundum propoſitum vocati ſunt Sancti*, cap. 9. *vt ſecundum electionem propoſitum Dei maneret*. Ad Epheſ. 1. *qui prædeſtinauit nos in adoptionem filiorum per Ieſum Chriſtum ſecundum propoſitum eius, qui operatur omnia ſecundum propoſitum voluntatis ſuæ*: infra, *ſecundum propoſitum eius, qui operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ*: 2. ad Timot. 1. *vocauit vocatione ſua ſancta, non ſecundum opera noſtra, ſed ſecundum propoſitum ſuum, & gratiam*.

11. Huc etiam facit illud Iſaiæ 45. iuxta verſionem 70. Interpretum, & Patrum plurium, *qui fecit ventura*: ex quo diuinorum decretorum æternitatem ſupra oſtendebamus ad quæ Fulg. 1. ad Monim. cap. 12. verſ. med. *in ipſo Chriſto ex æternitate diſpoſitionis ſuæ in prædeſtinatione, iam fecit, quæcunque eſt ille operis ſui tempore congruo facienda diſpoſuit*: ſub med. *in qua æternitate incommutabilis voluntatis ſuæ, creator ille, iam feciſſe dicitur, quod in creatura mutabili, prout opportunè faciendum diſpoſuit, ſic vtique diſpoſitum facit*: lib. 2. cap. 1. circa med. *facile poſſint, & diuinorum librorum teſtimoniis inſtrui, & Sancti Auguſtini libris, & Proſperi eruditiſſimi viri reſponſionibus informari, quibus agnoſcant, prædeſtinationem Dei, nihil aliud eſſe niſi præparationem operum eius, quæ in æterna ſua diſpoſitione, aut miſericorditer ſe facturum eſſe præſciuit, aut iuſtè*. Hilar. 12. de Trinit. verſ. medium. *Deo, cui nihil nouum ac recens eſt iam facta ſunt, dum & temporum diſpenſatio eſt, vt oriantur: & iam in diuina virtute, & præſcientia efficacia ſunt*. Leo Mag. ſerm. 16. de Paſſ. cap. 2. *Cum non tam de futuris, quam de præteritis ſit ſermo contextus, quid aliud nobis quam ſempiternarum diſpoſitionum Dei incommutabilis ordo reſeratur: apud quem, & diſcernenda iam iudicata ſunt; & futura iam facta ſunt*: quibus conſonat Anſelmus in cap. 8. epiſt. ad Rom. *ad id quos præſciuit, & prædeſtinauit*. Concil. Valent. III. ſub Lothario Imperat. confeſ. fidei cap. 3. & Ambroſ. 5. de fide ad Gratianum longe ab initio id Rom. 4. *vocat ea, quæ non ſunt, ſicut ea, quæ ſunt*. Ex Iſaiæ ſentent. ſic explicat. *Vt de ſcripturis ſatisfaciam tibi, diſce quod non ſolum præterita fecit, ſed etiam quæ futura ſunt qui fecit quæ adventura ſunt*: & vtriuſque ſententiæ rationem ſic concludit: *quia non contingit, vt non ſint, ſed neceſſario ſunt futura, quæ eſſe præcepit*, & confirmat ex illo Pſalmo 118. *Diſpoſitione tua permanebit dies*. ſubiungens. *Non ſolum permanet dies; ſed etiam permanebit, vt in eius diſpoſitione, quæ ventura ſunt gubernentur*.

12. Iſidorus 1. de ſummo bono cap. 1. *Manens idem incommutabilis, & æternus, quod congruum eſſet tempori, ab ipſa tamen æternitate in eius manſit diſpoſitione conſilii*: conſonat 1. ſent. cap. 18. med. 1. de prædeſtinat. & grat. capite 5. poſt med. *in ipſa nos præſcientia cum nondum feciſſet elegit: ſed à quo fieri hoc poterit, niſi ab eo, qui vocat omnia, quæ non ſunt, tanquam ea, quæ ſunt? Apoſtolus enim dicit, qui elegit nos ante mundi conſtitutionem: intra mundum facti ſumus, & ante mundum electi ſumus*, dixerat autem initio: *quantumcunque, vel ex Adam homines nati ſunt, vel poſt noſtram ætatem generationis propagine ſunt naſcituri, apud Deum nati ſunt iam, & decurſo toto vitæ tempore tranſierunt*. In his autem determinate effectura ſiue efficax (vt efficaciæ nomine Hilar. ſignificauit) ad extra Dei voluntas, conſilium, & diſpoſitio omnium ad extra cauſa prior, & intra Deum, & in qua natura, & duratione: priuſquam in ſe & in tempore ſint, æternitate (qua ſola, & ſolus Deus durat) eſſe dicuntur: ac proinde, & facta quæ futura ſunt, &, quæ non ſunt, vocantur: & tunc, ſi vocatio, ſeu determinata volitio, efficax Dei, qua, quæ non in ſe ſunt, vocantur, ipſorum eſſe conſtituitur ac completur; cum nondum ſunt implicat à Deo vocari, maximè vt ſint: non enim vocatio illa eſſe poteſt, niſi eorum, quæ abſolutè ſunt, quæ, vt ſint, vocari niſi ineptè nequeunt, vt nimirum id habeant, quod præhabens & ab eis præhaberi vocatio ſupponit. Vnde, ſi ad determinatam vocationem eorum, quæ non ſunt, vt ſint operatio, & effectus in ſuo eſſe poſita expectantur, quid de vocationibus, & imperiis diuinis illis Geneſ. 1. *fiat lux? fiat firmamentum* cenſendum? An vel fictæ vel riſu dignæ vocationes, & imperia cenſenda? Sicuti & illud Pſalm. 148. *Ipſe dixit, & facta ſunt: ipſe mandauit, & creata ſunt: ſtatuit ea in æternum, & in ſæculum ſæculi: præceptum poſuit, & non præteribit*, & id Threnor. 3. *quis eſt iſte, qui dixit vt fieret Domino non iubente*. 3. Reg. 17. *Coruis præcepi, vt paſcant te*. Iob *qui præcipit ſoli, & non oritur*, & ſimilia capite 36. & 37. Iſai. *Conſilium meum ſtabit, & omnis voluntas mea fiet vocans ab oriente, &c.* Actor. 2. *Non enim ſubterfugi, quominus annuntiarem vobis omne conſilium Dei*.

13. Adſtant pro antecedentia eadem voluntatis liberæ ac determinatæ Dei ad externas creatas operationes, & effectus per Deo intrinſeca omninò conſtitutæ aperta, frequentiaque Patrum teſtimonia; Magnus Gregorius recitatus quæſt. 5. certam. 1. num. 8. & 16. Moral. cap. 17. poſtremis. *De vnaquaque re immutabiliter intus conſtituitur, quidquid foris mutabiliter agitur*. Non igitur res ſtatutum Dei, quo de ipſa Deus ſtatuit, quid determinate ſit agendum, conſtituit, ſed omninò intra Deum ſtatutum, & conſtitutum de ea eſt Clemens Romanus 3. recog. verſ. med. *Prout voluerit Creator Deus, ita, & erunt illa, quæ creat. Nec enim ſub lege eſt virtus Dei, ſed lex creaturis ſuis voluntas eius eſt*. Vt ſint nimirum, vti ea eſſe, & fieri determinate voluit, conſonat 7. conſt. cap. 35. ſub med. Iuſtin. Martyr. quæſt. 3. ad Gent. circa med. *Si Deus facit; quia eſt, conſtat facit, ſi autem facit ſponte, quia vult, ſponte facit quantum vult, & quale vult, & quando vult*. Irenæus 2. aduerſ. hæreſ. cap. 2. ſub init. *Si autem non præter voluntatem eius, ſed ſciente, & volente Deo fiunt, iam non Angeli vel mundi fabricator alius cauſa erunt fabricationis iſtius, ſed voluntas Dei* ſub med. *ipſe in ſemetipſo, (non vtique extrinſeco opere) omnia & prædeſtinans fecit, quemadmodum voluit, omnibus conſonantiam, & ordinem ſuum & initium creationis donans, vt intrinſeca eius voluntas rebus cauſa eſſendi, &c. Lex, taxatio ſit, ac menſura*. Nyſſen. columna 4. Hexamer. *illud nobis poſitum, conſtituendumque ſit: in natura diuina enim voluntate ita concurrere poteſtatem, vt Dei poteſtatis menſura ſit ipſa voluntas*, Sub inferius: *Potentia voluntas eſt eodemque momento proſpexit quomodo fiant, & occaſiones præbet, vt cogitata ſint facta* infra. *Sapiens ipſius voluntas poteſtate factorum eſt declarata: & effectrix ipſius poteſtas in ipſius ſapiente voluntate perfecta eſt*: non ergo extrinſeco completur, & abſoluitur: ac rurſus ea colum. ait: *quod voluntas diuina ſit potentia, & vis rerum effectrix*. Supponens item electionis diuinæ libertatem eſſe poteſtatem vitalem, propriiſſimam intellectualis, & diuinæ vitæ motione ſubinde intentionali ſe mouentis ac determinantis immanenter ad intra, ſic ſcribit de verbo diuino orat. cathec. cap. 1. circa med. *Si ergo viuit verbum omninò quoque habet vim libere eligendi. Nihil enim eſt ex his, quæ viuunt, quod non ſit hac vi præditum*: inferiuſcule, *volentem autem Deum non eſſe eiuſmodi, vt non operetur, ſed omne boni propoſitum deducere ad operationem*: ſubinferius, *libere autem eligentis, quia viuit: potentis autem aliquid elegerit*: quibus poteſtatem electionis diuinæ ab executione externa diſtinguit, atque illius ad hanc cauſalitatem, & antecedentiam naturæ fatetur.

14. Athanaſius orat. 3. controu. Arian. columna 2. *Patris voluntas efficax eſt, & Architectatrix: eaque per ſe ſufficit ad res procreandas*: & ſub med. *voluntatem Patris ſatis eſſe potentem ad ea conſtituenda, quæ ipſi placuerint*: & orat. 2. circa med. orat. 4. colum. 6. ante finem. *Opera voluntate, placitoque emerſerunt; vniuerſaque rerum natura cupidine qua capit hoc Deus, condita eſt: cumque Paulus per voluntatem Dei Apoſtolus ſit vocatus, ipſaque vocatio noſtri placito voluntateque conciliata ſit, &c.* Damaſ. c. 1. de fide poſt medium. *Creatio à Deo, cum voluntatis opus ſit, non coæterna Deo eſt*: ſubinferius, *Deus volens ſolum de nihilo adeſſe cuncta produxit*. Fulgent. lib. 1. ad Monim. cap. 12. fine. *Non aliud eſt in illo velle, quam poſſe*. Poſſe autem, & factis præcedit natura, & ipſis nuſquam, adhue completur, & partialiter conſtituitur: ſimilia ſcribit capite 19. Ambroſius 5. in Luc. ſub initio.

Nihil

Nihil medium eſt inter opus Dei atque præceptum: quia in præcepto eſt opus. Deus enim dixit & facta ſunt: videtur igitur (quod dubitari non poteſt) *quia voluntas Dei poteſtas eſt, ſi ergo voluntas eius poteſtas eſt: qui vnius voluntatis Trinitatem aſſerunt vnius vtique aſſerunt poteſtatis*, & 2. Hexam ſub init. *voluntas Dei menſura eſt rerum*, & circa med. *quid enim difficile eſt, cui velle feciſſe eſt*: vtique prompta & ineuitabili executione non ipſius voluntatis conſtitutione vt primo teſtimonio præcauit, ne ſimili ſua locutione: *quia in præcepto eſt opus* intelligeretur ſubdens, *ideo hoc verum, quia voluntas ſeu præceptum Dei eius poteſtas eſt.* Hanc ipſam volitionis, ſeu voluntatis determinatæ ac liberæ diuinæ de operatione quavis ad extra adæquatam conſtitutionem, & antecedentiam cauſalitate, & prioritate naturæ ita conſtitutæ ad quodvis extrinſecum vel docent, vel ſupponunt Concilia, Patres, & Scholaſtici omnes cum Arianorum errorem de proceſſione filij per voluntatem, ſeu voluntate libera Patris inde confutant: *quia ſi ſic creatura foret, non Deus*; vt vidimus controu. de Trinitate: vnum vel alterum hic teſtimonium recitabo: Syrmica Synodus Can. 24. *Si quis voluntate Dei, tanquam vnum aliquem de creatura, filium factum dicat, anathema ſit*, ad quæ Hilarius de Synodo circa med. *Omnibus creaturis ſubſtantiam voluntas Dei* (libera: nam neceſſaria Spiritui Sancto Deo contulit:) *ſed naturam filio dedit, ex impaſſibili, at non nata ſubſtantia perfecta natiuitas. Talia enim cuncta ſunt creata, qualia eſſe Deus voluit*: ſunt pro eiuſdem erroris confutatione & ſententia præſente præclara plura teſtimonia Auguſtini 3. de Trinitate cap. 2. 3. & 4. & enchirid. c. 95. 96. & 97. de Geneſ. ad lit. cap. 13. med. cap. 15. datas a Deo cauſas mundo & abſconditas, & adſtruatas in ſua voluntate diſtinguit, & de his concludit fine. *Hoc non erat in conditione creatura, ſed in placito creatoris, cuius voluntas neceſſitas eſt.* An illa indifferens ſimplex neceſſaria & communis? eidem cauſarum diſtinctioni, & doctrinæ inſiſtit cap. 17. & 18. quod hac terminat ſententia: *Illas nimirum cauſas ſic abſcondit, & ex eis neceſſe ſit hoc, quod ex iſtis* (ſecundis, & non abſconditis) *facit, vt eſſe poſſet*: item quæſt. 3. ex octoginta tribus, Anſelm. toto ferè lib. de volunt. Dei.

15. Duo tamen teſtimonia omittenda non ſunt. Alterum Boëtij de conſolat. lib. 5. proſa 3. poſt med. *At, inquit, ſi ita, vti ſunt, ita ea futura decernit, vt aque, vel fieri ea, vel non fieri poſſe cognoſcat* (vti cognoſceret ex voluntate illa neceſſaria communi, & indifferenti ad eorum eſſe, vel non eſſe, vel alia qua Deus abſolute determinate decernens ac volens ea quæ ſunt conſtituatur: *quæ eſt hæc præſcientia, quæ nihil certum, nihil ſtabile comprehendit? aut quid refert vaticinium illud ridiculum Tireſiæ* (ſatuæ quondam, & ridiculæ vatis) *quidquid dicam aut erit aut non erit? quo etiam diuina prouidentia humana opinione præſtiterit, ſi vti homines incerta iudicat quorum eſt incertus euentus?* Alterum teſtimonium eſt Baſilij homil. 1. Hexam. poſt med. ſic Philoſophorum errorem de mundi productione referentis. *Mundum non fuiſſe factum à Deo, ſed quaſi adumbratio quædam potentiæ ipſius eſſet, velut obiter eum fiſſe illum aſſeruerunt. Atque cauſam ipſum Deum eſſe fatentur, cauſam tamen voluntate non concurrente; ſed quemadmodum atque corporis vmbra lucidumque ſplendoris eſt cauſa.* Si autem voluntate determinata non cauſat determinate volens, ſed ex neceſſaria indifferenti communi illa adeſſe, vel non eſſe mundi ex ſola actiua phyſicè, non autem affectiua etiam voluntatis poteſtate, & determinatione obiter reſpectu voluntatis diuinæ, Deique volentis mundus emerſit: cum eius voluntate præſuppoſita non magis eſſet, quam non eſſet: nec voluntariè a Deo prodiret, neque à Deo ſciente, & volente, ſed caſu, & phyſicè ſolum, quemadmodum effectus naturales, à naturalibus cauſis procedunt: hoc ſolo excepto, quod ex indifferenti phyſica volitionis diuinæ poteſtate prodirent, in quo expendenda certam. 6. implicatio alia continetur. Hæc eludere voluit opinione ſua Quiros, volitionem determinatam liberam Dei in abſtractu adæquatè intra Deum conſtitutam ſupponens ad quamvis eius operationem, & effectum ad extra; etſi hæc ad denominationem concretè volentis Dei requirat: verum illum ad nauſeam confutauimus certam. 3. cuius ſine ſcripturæ teſtimonia (quod ipſum de datis nunc teſtimoniis Patrum eſt) de Dei concretè volentis diligentis, eligentiſque præcedentia pro priori naturæ ad omnes ſuas externas operationes expreſſa eſſe contra ipſum notabamus: quod autem his reſpondere poterat, etſi non tuto de ſenſu ſcripturæ, & Patrum metaphorico iam confutabimus certam. 6. cap. 3.

CERTAMEN VI.

Ab eadem parte ex dogmatum aliorum per connotantes euerſione eorum ſententia confutatur.

1. PRima ex aliis fidei dogmatibus ratio ſit: quia Dei voluntas, qua talis, Deuſque per eam eſt liber in volendo, cum in actu primo, tum in actu ſecundo vt vidimus quæſt. 1. certamine 2. & conſtat ex locis ſcripturæ, & Patrum de Dei vnius præ alio electione, dilectione, vel rerum, vel perſonarum ad aliquid de illis agendum, vel in ipſis operandum, immò non aliunde, quam ex eis locis, quibus libera Dei volitio creaturarum in Scriptura aſſeritur eius voluntas indifferens in actu primo, immò, neque voluntas abſolutè talis in Deo ex ſacra pagina poterit probari: quare quatenus ad fidem dogmaque Catholicum attinet immediatius libera Dei volitio, qua talis, quam abſoluta voluntas a ſcriptura traditur: volitio autem qua talis neceſſaria etiam, qua ſe diligit Deus ex ſcriptura remotius adhuc deducetur: quia verò impoſſibilia omnia, ſiue coniunctim, ſiue diſiunctim ſumpta, ſcire Deum connotantes admittunt, vt ſcripturæ recitata teſtimonia eludant, tam longè ab eis diſtant, vt nullis quantumvis longis diſcurſibus ex ſcripturæ teſtimonio vllo valeat deduci: quia, vt ſupra vidimus, nihil creatum pro ſtatu poſſibilitatis velle, amareve neceſſario Deum veriſſimum eſt: atque oppoſitum, etſi ab authoritate æquam forte habeat, à ratione verò vix vllam habet probabilitatem: liber vero amor, adhuc pro ſtatu poſſibilitatis, circa poſſibilia aliqua, ſiue complacentiæ, ſiue cuiuſvis alterius ſpeciei amoris ſit, minus à ratione probabilis in Deo eſt, nullateuuſque ex ſcriptura, & Patribus deducibilis: neque ab aduerſariis connotatoribus admittendus, cum in rebus pro eo ſolum ſtatu neceſſario ſtantibus, & ſumptis nulla extrinſeca mutatio abſoluta entis alicuius defectibilis eſſe poſſit, quo liberum abſolutè exercitium volitionis actualis Dei aliquatenus conſtitui, & compleri in eorum ſententia poſſit: ſtet ergo liberam Dei volitionem abſolutè talem, ac ſubinde diuinæ voluntatis qua talis in actu primo indifferentem ad volendum, vel non volendum, ſeu nolendum poteſtatem propriè, & vero aliquo ſenſu ſalua ſcripturæ obſeruantia debita, ac ſine catholici dogmatis iniuria negari non poſſe.

2. Addendum æque dogmaticum & ſcripturæ locis datis contentum eſſe. Poteſtatem hanc voluntatis diuinæ indifferentem eſſe per obiectorum creatorum propoſitionem atque ad ſe determinandum circa vnum ex creatis potiuſquam circa eius oppoſitum ex conſultatione & conſilio: ideirco diuinæ voluntatis determinatio abſoluta conſilium ſæpe in ſcriptura dicitur, nimirum, quæ abeſſe potuit, quia ex conſilio, ſeu præconſultato habita a Deo abſoluta illa determinatio eſt, ideircò etiam electio pluribus datis teſtimoniis nuncupatur & vlterius 1. Corinth. 1. *Quæ ſtulta ſunt mundi elegit Deus vt confundat Sapientes, & quæ infirma mundi elegit Deus* Iacobi 2. *Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo &c.* Denique ſtatuendum vt fide certum, & dogma catholicum eſt Deum non neceſſitate, ſed liberè ad extra operari quæcunque operatur, neque caſu reſpectu ipſius aliquid ad extra contingere: quaſi ex eius potentia, & actiua virtute creatæ veluti ex publico, vt ſic loquar, ærario eſſendi & actiuitatis publicæ expoſitæ creata entia ſuam quæque entitatem, & abſolutam exiſtentiam, ſiue eſſe actuale ſubripiant, & quaſi ſuffurentur. Hoc poſtremum connotatores ipſi ſtatum fidei dogma eſſe volunt, immò huius

mundi

Digitized by Google

tuendi tota ipſorum cura, doctrinæq; ſuæ eſt. Nullum autem ex tribus hiſce Catholicis dogmatibus in eorum ſententia poſſe conſiſtere ſingulatim oſtendendum in præſentiarum eſt, vt connotatorum abſurda ſententia explodatur.

3. Et in primis, per contingentiam phyſicam operationum, ſeu rerum ad extra poſitarum, & abſolutè exiſtentium libera Dei volitio, ac diuinæ voluntatis libertas non ſaluatur; etſi operationum ad extra libertas, ſeu potius contingentia rerum, & operationum extrinſecarum creatarum in ſe, & in eſſendo ſaluaretur. Probatur intentum: quia in hac ſententia quidquid volitionis, ſeu actus volendi, atque à voluntate diuina, qua effectiua, & qua voluntas ſeu volitiua creaturarum eſt neceſſarium eſt, ergo nulla volitio diuina libera eſt, ac ſubinde, nec voluntas diuina qua volitiua, ſeu propriè voluntas eſt in actu primo indifferens ad volendum, ſeu non volendum, aut nolendum, ſiue libera in actu primo: poſtrema conſequentis huius pars certò, & euidenter deducitur ex prima: quia ex impoſſibilitate effectus, ſiue actus ſecundi actus primi ſiue cauſæ illius effectus impoſſibilitas legitimè, & ineuitabiliter infertur: vnde, cui intellectio repugnat, intellectiua facultas repugnat. Prima verò conſequentis pars æqua certitudine, & legitimitate ea antecedenti infertur: ſi enim quidquid volitionis, propriè talis, in Deo eſt, ſiue omnis volitio diuina propriè volitio neceſſaria eſt: ergo nulla volitio diuina propriè talis libera eſt: alioqui duplex contradictorium ſimul verum admittetur. Antecedens connotantium ſententia eſt: ſiquidem nihil in Deo eiuſque voluntate ante operationem, & effectum creatum, & ad extra eſt, imò poſſe eſſe adhuc admittunt, niſi volitio neceſſaria, qua increata poſſibilia, ſiue coniunctim, ſiue diſiunctim in omnia affectiuè, & volitiuè feratur; imò libertatem Dei, non qua volitiua, & affectiuè eſt potens in creaturas ferri, ſed qua phyſicè earum actiuus media neceſſaria volitione illa admittunt: quod ipſum eſt liberum illum non quidem in volendo, ſed in agendo, & operando phyſicè ad extra admittere, vt ea ipſorum verbis, & exemplo explicuimus cert. 1. ac ſæpè in ſeqq.

4. Reſpondent hac ipſa doctrina ſua Aureolus, Herize, & tandem connotatores reliqui: Deum liberum in volendo metaphoricè eſſe, eſſe propriè tamen abſolutè liberum, etſi non in volendo: quia prædicatum libertatis proprium genericè ſumptum libertatis in agendo & operando phyſicè, ſiue poteſtate non operandi abſolutè, id quod liberè operatur omninò conſiſtit: quin ideò voluntas in ſpecie liberi agentis in volendo eſt, quia agens phyſicum, & de ſe indifferens, potenſque phyſicè in actu primo non elicere phyſicè ſuam volitionem eſt: quare ſola indifferentia, & libertate poteſtatis phyſicæ Dei in actu primo ad non agendum phyſicè in actu ſecundo, quæ de facto ad extra producit, agens liberum in actu primo & in eorum effectione phyſica in actu ſecundo, liberum in actu ſecundo agens proprietate ſermonis eſt: quia vero ſuam volitionem phyſicè agere ob rationes præfatione quæſtionis tactas non poteſt: fit, vt eius volitio, qua volitio, ac ſubindè, neque eius voluntas, qua voluntas & affectiua potentia proprietate ſermonis, libera non ſit, neq; Deus, qua potens velle, & actu volens liber in actu, ſiue primo, ſiue ſecundo proprietate ſermonis ſit; ſed ſolum metaphoricè, & imitatiuè: quatenus volitione neceſſaria interueniente habet operandi vel non operandi phyſicè ad extra poteſtatem, atque ex ea phyſica poteſtate operatur, cum ad extra aliquid producit & non operatur, cum non producit. Cæterùm prædicatum libertatis, & poteſtatis in actu primo indifferentis, & exercitij liberi in actu ſecundo ſuperius eſſe, & genericum ad libertatem, & indifferentem poteſtatem voluntatis, qua talis, & affectiuæ poteſtatis, & in exercitio & actu ſecundo ab eius, qua talis, volitione, & affectu, ac proindè in aliis phyſicè ſolum, nec affectiuis etiam agentibus, eorumque effectibus, qui affectus non ſint poſſe reperiri implicatorium oſtendemus, ac inſuper, neq; eam indifferentem phyſicam poteſtatem operandi ad extra; nec phyſicum libertatis exercitium, ſiue libertatem in actu ſecundo, Deo eiuſque operationibus competere conſtabit ex dicendis in tertio abſurdo ad quod connotantes deducemus contra tertium dogma quod memorauimus.

5. Quoad metaphoricam verò locutionem libertatis voluntatis, & volitionis in linea voluntatis, & affectiuæ, qua ſolum ſcripturæ, & Patrum teſtimonia interpretantur valde periculosè loquuntur, & ſentiunt: etenim frequentiſſima ſcripturæ, & Patrum hac de re teſtimonia ad ſenſus improprios & metaphoricos detorquere, & hac in re periculoſum eſt, & omnibus Catholicis dogmatibus euertendis, tuendiſque, & denuò inducendis erroribus, atque hæreſibus quibuſvis accommodatiſſimum: ſiquidem ſolutione, & interpretatione ſimili de locutione ſcripturæ, & Patrum metaphorica contra quævis in ſcriptura aſſerta philoſophari nobis, ac Theologizari licebit: maximè, cum vix dogma aliud, tam frequens, atque hoc de libera Dei volitione, tamque expreſſum in ſacris litteris habeatur. Secundò: quia, vt dicebam num. 1. cum Dei volitio neceſſaria, imò volitio, & voluntas diuina abſolutè, nullis aliis locis, quam his de volitione libera Dei traditur, ſi hæc metaphyſicam ſolum locutionem contineant, ac proindè negari ſalua fide, & Scriptura ſacra proprietate ſermonis poſſunt, ſalua etiam ſcriptura, & fide negari Deo abſolutè poterit proprietate ſermonis volitio omnis, & voluntas: imò verò, cum ea, quæ ſolum metaphyſicè alicui conueniunt negari potius, quam affirmari debeant, à Theologis præſertim ſermonis proprietate diſputantibus, nec niſi addito, aut verbis, quibus metaphoricè ſe loqui explicent, affirmari: dicendum in re præſenti abſolutè, iuxta hanc ſolutionem, eſſet; Deus liberam volitionem non habet, nec eſt liberè volens creaturas, ſiue efficaciter, ſiue inefficaciter, imò nec illas abſolutè volens: quod eſt erroneum, quod autem aiebant rationibus tactis quæſtionis prælatione eas locutiones, niſi cum abſurditate phyſicæ defectibilitatis Deo repugnantis, proprietate ſermonis in ipſum cadere non poſſe; ac proindè iuxta Ticonij regulam ab Auguſt. approbatam ſenſu improprio, & metaphorico intelligi debere: conſtabit cert. vlt. abſq; ea repugnantia poſſe Deo ſermonis proprietate conuenire. Secundò ea regula in raris ſcripturæ de Deo locutionibus locum habet; non autem in frequentiſſimis de eo aſſertionibus: imò in non adeo frequentibus, ea contextu, ſiniq; ſermonis, an figurato, parabolico allegorico, aut metaphorico ſenſu ſcriptura de Deo loquatur, cum ea, quæ ipſi ſermonis proprietate repugnant, ſatis prodit: quod in teſtimoniis ad rem præſentem adductis prorſus defuit.

6. Vlterius volitio libera diuina vitalis eſſe debet, ſpecieſque actionis vitalis; quare, & poteſtas indifferens, ſeu libertas voluntatis in actu primo debet eſſe ad actum, & operationem vitalem, eiuſque exercitium: ſiue libertas in actu ſecundo nequit eſſe niſi per actum, & operationem immanentem in viuente libero, vel immediatè in ipſo, vel in eius potentia vitali, (ſic realiter ab ipſo differat) & mediatè in illo: atqui nec poteſtas indifferens voluntatis diuinæ, ſeu libertas in actu primo ad operandum, vel non operandum ad extra, eſt ad operandum immanenter, neque eiuſmodi operatio eſt exercitium actuale immanens poteſtatis illius: ergo per eam indifferentem poteſtatem, ſeu libertatem in actu primo Dei voluntas, Deuſque ipſe non conſtituitur liber in actu primo, neque operatione ipſa, & exercitio eius poteſtatis exercetur propria libertas voluntatis, neque eius volitio libera propriè in actu ſecundo conſtituitur: quod autem poteſtas indifferens, ſeu libertas in actu primo ſit poteſtas vitalis, atque eius operatio, & actus vitalis natura, & eſſentia ſua eſſe debeat, ſitque proindè, altera eſſentia, & natura ſua potentiæ vitalis ſpecies, altera vero exercitium, actuſve ſeu operationis vitalis ſpecies, omnium quæ in creatis liberis voluntatibus, earumque liberis exercitiis operationibus, & actibus experimento, & inductione didicimus conſtat: quod ipſum proindè de libertate voluntatis, & volitionis diuinæ ſuppuratis imperfectionibus (vt poſſunt) intellectum, & aſſertum à ſcriptura, & Patribus tenendum eſt, ſi ſermonis proprietate (vti debemus) teſtimonia intelligamus: ſiquidem vocibus noſtris nos ea docuerunt: quare, & in ſenſu earum à nobis communiter recepto, & vſitato earum vocum id nobis intimarunt: iam verò potentiam vitalem eſſe potentiam ad operandum immanenter viuentis, & potentiæ vitalis, recepta definitio eſt. Denique poteſtatem Dei, eiuſq; voluntatis, & volitionis neceſſariæ ad operandum, vel non operãdum ad extra immanenter operandi poteſtatem

natura,& eſſentia ſua non eſſe, ſed potius ad non immanenter operandum, atque extrinſecas omnes creatas operationes, & effectus eſſentia ſua eſſe non immanentes operationes, ac ſubinde potentiæ vitalis, & natura ſua immanenter operatiuè ineptas, certius eſt, quam, vt egeat probatione.

7. Eoſdem connotatores ſecundo abſurdo contra ſecundum Catholicum dogma in ſcriptura, & Patribus expreſſum turſus impugno: volitio diuina determinata de hoc præ alio agendo, non ſolum eſt libera, ſed & electio vnius præ alio ad hoc, vel illud agendum, vel recipiendum à Deo: atque ita ſermonis proprietate frequentiſſimè à ſcriptura,& Patribus nominatur: atqui electio abſolutè,& propriè talis eſſentia ſua tota eſt actus determinatio ad vnum potius, quam aliud, ſiue ad vnum præ alio, non vtcumque ſed ex conſultatione, & præ conſiliato, vt omnes Philoſophi,& Theologi ſtatuunt cum Ariſt. 3. Ethicor. c. 2. ſic electionis naturam explicante: *videtur itaque ſponte quidem à nobis fieri: attamen non omne, quod ſponte agimus, eſt elegibile; ſed id, cuius conſultatio anteceſſit: electio namque cum ratione eſt, atque mente*, & c. 3. *& ipſa electio deliberatiua appetitio rerum erit earum, quæ in noſtra ſunt poteſtate*: ex quo Damaſc. 2. de fide c. 22. *Nihil enim aliud electio eſt, quam è duabus rebus propoſitis alterius præ altera ſuſceptio*: &, quamvis immediatè dixerat poſt affectionem exiſtere conſultationem: affectionem pro finis abſtractè à materia ſumpti v. g. temperantiæ abſtractè, à materia huius cibi, vel potus, amore intelligit: quam nos intentionem vocamus,& Ariſtot. c. 2. cit. *voluntatem*, & 6. Ethicor. c. 9. 11. & 13. *propoſitum*. Nam poſt conſultationem ex ea affectione ortam electionem ſequi docet ibidem Damaſc.& Ariſtot. & c. 12. electionem rectam fieri à prudentia docet: ac Sanctus Thomas 1. 2. quæſt. 66. articulo 3. ad 3. ait: prudentiam, non ſolum aſſignare media, ſed finem etiam in propria & particulari materia: &, ſi vt à materia finis virtutis abſtrahit, non præſtitui illam (neceſſariò, ſcilicet) à prudentia doceat 22. q. 66. articulo 3. ad 3.

8. Electio igitur propriè talis, ſiue mediorum, ſiue materiæ particularis, in qua finis obtinendus eligitur, & voluntaria neceſſario, & vlterius ex conſultatione, & præ conſiliato eſſentialiter eſt: atque ſi ex honeſto fine, & intentione (vti in Deo eſt) ex prudentia, & eius dictamine: ergo omnis electio diuina omninò à voluntate Dei, qua affectiua, & volitiua, facultas eſt, nec ab eius ſolum effectiua, ac non affectiua poteſtate poteſt aliquatenus eſſe. Patet conſequentia, quia ſola voluntas, qua talis, ſiue, qua affectiua, & volitiua facultas eſt, ſiue, qua velle ſolummodo poteſt, duci cognitione, & conſultatione, propoſitioneque bonitatis obiecti valet, vt ſponte, ac voluntariè feratur in obiectum, tum etiam collatione, & conſultatione, vt ex propoſita materia, & mediis propriè eligat: ergo, quod a voluntate non, qua volitiua, & affectiua erga obiectum facultas eſt, ſed ſolum, qua phyſicè effectiua alicuius phyſici effectus, ex cognitione, & conſultatione non eſt: ergo neque electio: ergo electio, qua talis, à ſola poteſtate indifferenti voluntatis, qua affectiua, & volitiua obiecti alicuius eſt, poteſt prouenire: atqui poteſtas indifferens agendi,& operandi ad extra in Deo, eiuſque voluntate, ſeu volitione, à qua operatio, & effectus ad extra proueniunt determinatè hæc præ aliis, ſolum eſt poteſtas voluntatis phyſicè effectiua, non affectiua per te: ergo nec eſt determinatio electiua ſeu electio Dei à ſcriptura, & Patribus aſſerta: idem argumentum continet illa vox *conſilij*, quo libera Dei determinatio de faciendis continetur. Nec ſatis eſt, ſi dicas electionem totam operatione ad extra non contineri, ſed compleri ſolum. Nam electio tota in determinatione ad vnum præ alio adæquatè conſiſtit: tota autem determinatio hæc in tua ſententia in effectu, ſiue operatione ad extra eſt: nam volitione neceſſaria indifferenti communi, & æqua reſpectu omnium, quam ſolum tua ſententia admittit, nulla Dei determinatio eſt: quare, & tota Dei libertas in operando ſolummodo per te eſt, nullaque, ne partialis quidem, in volendo, aut eligendo libertas, contra duo dogmata memorata.

9. Sed nec libertas Dei in operando, quæ de fide eſt in connotatorum ſententia poteſt defendi. Primò: quia à potentia actiua ſolummodo phyſicè, & effectiuè, non autem affectiuè etiam, nihil determinatum nullaque determinatio poteſt eſſe; etenim, vel ex eius natura, & inclinatione procederet, & hoc implicat: cum eius natura indifferens ad alterutrum, nec ad alterum determinata (vt in exemplo ignis natura, & eſſentia ſua indifferentis ad comburendum vel non comburendum, quo aduerſarij vtebantur, patet) non magis in hoc extremum, ſeu operationem determinatè inclinare; ſed neque ex propoſitione obiecti ſeu operationis aut effectus agendi poteſt ad hunc determinatè præ alio ſe determinare: phyſicè enim, & effectiuè ſolum agens, ac non affectiuè, obiecti propoſitione, & motione ipſius intentionali moueri allicique ab illo nequit, nedum determinari: id ſiquidem proprium volitiuæ, & affectiuæ facultatis eſt, ſiue voluntatis, qua talis: ac proindè ſolo affectu, & volitione ferri determinatè in illud præ alio obiecto: ſin autem ab alio agente determinetur: vel eſt, tanquam à partiali agente complente virtutem actiuam adæquatam eſſentialiter requiſitam ad effectum, vt potentia viſiua per ſpeciem completur: & tunc indifferentia non eſt, ſed effectus actiuitatis, quæ alia partiali debet compleri, vel determinatio illa eſt ab agente ſuperiori, cui non ſolum ſubordinatur mutuo etiam in alicuius effectus productione, vt ſublunaria cælo, ſed, tanquam ſuperiori, & tunc quidem primo ſuperius illud agens purè indifferenter phyſicè actiuum non erit. De eo enim quæſtio redibit,& ſic de aliis,& aliis ſuperioribus, & ſuperioribus agentibus in infinitum quæſtiones progredientur.

10. Secundò: ea determinatio præ alia ab agente phyſicè indifferenti non erit, ſed ab alio a quo determinatur: quare reſpectu agentis illius actiuè, & effectiuè ſolum indifferentis determinatio illa per operationem, etſi ab ipſo phyſicè ortam, contingens & libera phyſicè non erit; ſed reſpectu alicuius, vt percuſſio baculi in hac potius, quam illa parte terræ, vel globuli illo determinatè a milite per Sclopetum contorti; etſi eius impulſus eo, vel alio percutere indifferens ſit, quia eo potius à milite dirigitur. Tertiò: ſuperius illud agens, & non phyſicè indifferens, ſed determinatum, ac determinans aliud indifferens phyſicum ad agendum, vel non agendum phyſicè naturaliter, & neceſſario, vel ſeipſo, vel aliqua qualitate, aut effectu ab ipſo neceſſario producto determinabit etiam neque ipſi, neque ſubdito agenti indifferenti de ſeſe, contingens, & libera ea determinatio erit. Quartò: ſi actiua adæquatè illius agentis potentia ſit, intelligi nequit, quo pacto ſe ab operatione contineat, atque determinationem extrinſecus aduenturam deſideret, ac expectet: quidquid enim actiuum phyſicè eſt, & alterius opem ad operandum ſpectat, eaque indiget, adæquatam ad operandum actiuitatem abſolutè non habet, vti creatis cauſis contingit: quæ tametſi exigentiam, & inclinationem ad ſuos effectus adæquatam habeant, ſecus tamen adæquatam actiuitatem: quia non, niſi in conſortio Dei poſſunt ſuos effectus operari.

11. Cum ergo, nec à ſe, nec ab alio agente ſuperiori per purè phyſicam actiuitatem ipſius, ſiue indifferentem, ſiue determinatam determinari agens illud phyſicè actiuum adæquatè indifferens ad operandum, vel non operandũ ad determinatè operandum, maximè poſſit; reſtat, vt quamvis adæquata eius phyſica actiuitas, indigens tamen phyſicæ alterius actiuitatis ope ad determinatam ſuam operationem, non repugnaret, agens illud ſuperius non purè phyſicè effectiua poteſtate, ſed affectiua etiam, qua vnum determinatè præ alio velle poſſet, ac de facto efficaciter vellet, ac fieri ab agente illo volitione, & decreto ſuo libero ſtatueret, inferiori illi agenti purè phyſico determinationem ad determinatè operandum afferret: cui proindè contingens, & libera ea determinatio, & operatio ſolummodo foret, non autem alteri indifferenter effectiuo agenti inferiori, quod ex eius decreto, & determinatione affectiua efficaci operaretur determinatè; non ſecus, atque naturales effectus cauſis naturalibus contingentes, ac liberi non ſunt, ſed Deo. Nihili enim refert, an ex natiua determinatione, an ex aduentitia, & extrinſeca non poſſint non operari, ſi abſque illa operari cauſæ nequeant: ex quibus conſtat omnem tandem liberam, & contingentem cauſis actiuis operationem, tantum penes actiuas, etiam affectiuè, qua tales, ſiue penes arbitrium,& voluntatẽ, qua volitiua formaliſſimè eſt, poſſe

reperiri;

Digitized by Google

reperiri atque exercitium liberum & contingens è ſola affectiua, non affectiua etiam, poteſtate procedere non poſſe, ni fors iſt abſurdiorem determinationem effectiuæ ſolum indifferentis poteſtatis per phyſicas ipſius operationes ſtatim impugnandum labi aduerſarii velint.

12. Nec ſuſius paulo diſſerui vniuerſim, & intimius, vt principium illud cui omnes connotantium molestiorum modi tandem innituntur (nempè agentis purè phyſicè effectiui, ac non etiam affectiui, dummodo indifferens ad phyſicè operandum, vel non operandum ſit, poſſe eſſe exercitium liberum, ipſuque contingens) radicitus eruerem, & conuellerem; oſtenderemque potentiam liberam, etſi actiua neceſſariò eſſe debeat, non eo ſolo prædicatum liberam eſſe poſſe, niſi actiuitas affectiua etiam ſit: Vt nimirum actus ſuos poſſit actiuè elicere: ſed eos tamen, quibus in hoc præ alio obiecto ex eorum intentionali propoſitione, & rationum ſeu motiuorum conſultatione affectiuè feratur, illudve fugiat: vel, ſi libertas contradictionis ſit, proſecutionem ipſius omittat: inde vero facile concluditur in connotantium ſententia Deum non volendo extrinſeca, verum nec in volendo, neque operando ad extra liberum agens abſolute eſſe, vt tertio hoc abſurdo contra eos contendebamus. Nam, etſi Dei volitionem ad creaturarum productionem illi requirant, neceſſariam illam, & communem eſſe aiunt & in qua nullum voluntatis diuinæ Deique exercitium liberum ſit, ratione cuius operationes Dei inde ad extra progreſſæ ſecundario liberæ Deo ſint, eiuſque arbitrio & libertati in agendo imputabiles cum enim vltra eam neceſſariam volitionem, nihil ad intra creaturarum extrinſecam operationem præcedat, ſed ex phyſica ſolum actiuitate indifferenti voluntatis ſiue volitionis neceſſariæ illius determinatæ hæ præ aliis creaturis, & præ ſuis negationibus immediate ad extra procedant, fit eas libere à Deo immediata libertate minimè ad extra produci: indeque reſpectu illas ad extra operantis, liberas, & contingentes, neque mediatè, neque immediatè, quare nullatenus eſſe.

13 Item: cum indifferens illa purè phyſica actiuitas ad extra voluntatis, ſeu volitionis neceſſariæ Dei, indifferentia actiuæ cauſæ primæ ſit, & quæ à ſuperiore aliqua cauſa determinari vllo modo nequeat, neque à Deo ipſo in actu primo, ſiue phyſicè, ſiue intentionaliter, aut affectiuè determinetur. fit planè: totam determinationem, quam hi aſſignant penes extrinſecas ſolum Dei operationes eſſe, neque ab actiua Dei determinatione (quam purè phyſicam, nec affectiuam ex parte Dei connotatores admittunt) prouenire: quare neque vllam in operationibus Dei ad extra libertatem, quæ in linea ſolum, & genere cauſæ efficientis eſſe poteſt, à Deo exerceri: quare nec Deo illas vllatenus contingentes, & liberas eſſe poſſe. Tertio cum determinatio operationis purè phyſici agentis & ſolummodo effectiuè à non determinato agente in actu primo, vel à ſe, vel ab alio progredi nequeat, aut ſaltem ipſi ea determinatio tribui: fit, vt determinatio operandi, ſiue determinata illa operatio Deo prorſus indifferenti, nec aliquo modo determinato ad illam (vt poſſet competere) neque ipſi, neque alteri tribui vllo ſenſu poſſe: quare tota illa determinatio operationi ipſi tribuenda prorſus erit, caſuque, & fortuito omninò reſpectu Dei eueniet, vt doctè ac profundè contra errorem quorundam Philoſophorum Baſilius recitatus certam. 5. num. 15. Quarto inde fit totam contingentiam à connotatoribus pro diuinæ volitionis libertate excogitatam, & aſſignatam contingentiam rerum ipſarum in eſſendo, ſiue è conceptu ipſo poſſibilitatis creatæ prouenientem eſſe, non autem contingentiam Dei, & libertatis eius in operando, eoſque alteri ſolum conceptui defectibilitatis phyſicæ effectus, & actus, ſiue operationis, & exercitii liberi attendentes, atque alterius conceptus contingentiæ, & libertatis actiuæ exercendæ ab eo, cuius actus ſeu operatio illa exercitium liberum eſt (quem etiam exercitium liberum ipſius recludit) oblitos ſolam rerum contingentiam in eſſendo non autem libertatem exercitam Dei in operando adhuc (nedum in volendo) deſignaſſe. Denique cum de conceptu eſſentiali creaturæ, ac poſſibilitatis creatæ ſit ab alio actiuè eſſe, atque adeo iuxta dicta actiue in horum ſententia non eſſe magis, quam non eſſe poſſe, ſed potius ipſa creatura de ſe ſola determinatè ac non ex Dei determinatione ſit: nec contingens poſſibilitas creata ipſi relinquetur: cum nulla alia ratio, cur ſit, reddi poſſit, niſi quia eſt vti de Deo dicitur. Nimirum alis nihil produci poſſe, omniaque præter Deū repugnare: quod è ſolam effectiua indifferente poteſtate nec determinata facile iuxta hactenus dicta deducitur, tametſi fidei repugnet.

CERTAMEN VII.

Ab impoſſibilitate, & inſufficientia ex parte extrinſecorum effectuum, & operationum ad conſtituendam diuinæ volitionis libertatem, atque aliis incommodis connotantium ſententia confutatur.

1. IAm ex parte creatorum effectuum, ſiue operationum confutanda eadem ſententia eſt in primis ex impoſſibilitate. Nihil temporale poteſt ad alicuius æterni conſtitutionem ingredi, vel ſupponi. Aſt omnis effectus, & operatio creata temporalis eſt: ergo nullus effectus, ſeu operatio creata poteſt ad alicuius æterni conſtitutionem ingredi, vel ſupponi. Atqui omnis volitio libera abſolutè talis Dei eſt æterna: ergo nullus effectus, aut operatio poteſt ad conſtitutionem voluntatis liberæ qua talis ingredi, vel ſupponi ſubſumptum ad poſtremam conſequentiam; antecedens eſt dogma fidei Catholicæ vt patet ex dictis q. 5. & in præſenti pluribus Scripturæ, & Patrum teſtimoniis expreſſis cuiuſmodi illa ſunt: *charitate perpetua dilexi te*: & *elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem*, atque luculenter hanc tradidit veritatem Auguſt. c. 5. de prædeſt. & gratia recit. cert. 5. n. 12. & tract. 110. in Ioan. inter med. & fin. ſic ſcribens: *Non enim ex quo ei reconciliati ſumus per ſanguinem filij eius nos cæpit diligere ſed ante mundi conſtitutionem dilexit nos vt cum eius vnigenito etiam nos filij eſſemus priuſquam omnino aliquid eſſemus*: quam etiam ſententiam tradidere Patres recitati eo cert. 5. totis n. 11. 12. & 13. ac ſparſim q. 5. & omnibus fere certaminibus, maxime cert. 1. à n. 2. ad 6. & cert. 4. n. 2. Primi verò ſyllogiſmi maior, cui deus eſt, cum enim, vt quid abſolutè in aliqua duratione ſit, atque eſſe pro illa dicatur, in ſe abſolutè eſſe debeat, nihilque quod plura abſolutè exiſtentia, vel tanquam ſui conſtitutiua, vel quouis modo eſſentialiter requiſita ad ipſius eſſe, & exiſtentiam abſolutam ſupponit, abſque eorum omnium abſolutam exiſtentiam, pro naturæ priori, eſſe in ſe abſolutè poſſit: fit planè, neque ipſum pro duratione pro qua ea omnia, quibus conſtituitur, vel quæ, vt abſolutè ſit, eſſentialiter abſolutè eſſe ſupponit, abſolutè non ſunt, poſſe vllatenus abſolutè eſſe: imò neque abſolutè pro ea duratione abſolutè eſſe abſque aperta contradictione cogitari: iam eiuſdem ſyllogiſmi minor (nempè omnem effectum, & operationem creatam abſolutè ſolum temporalem eſſe, ac non æternam) de fide eſt. Totum diſcurſum vel euidentem admittit ſententiæ connotantium erector, & illuſtrator (cum Durando in 1. d. 14. num. 7. admittit in ſimili demiſſione perſonarum) Vaſquez 1. p. tom. 2. & d. 120. num. 9. probans, eas abſolutè temporales eſſe, ac non æternas: quia, etſi proceſſiones, quas in recto dicunt, æternæ ſint; aſt effectus, & operationes ad extra, quibus miſſiones illæ in eſſe miſſionum complentur, temporales abſolutè ſunt ac non æternæ: & Herize quidem volitionem Dei ſolummodo neceſſariam, ſua illa ſententiæ connotantium explicatione memorata, æternam videtur admittere ob diſcurſum factum. Nec videre ſe ait, quo pacto, qui liberos Dei actus æternos admittunt, Deum nunc in tempore liberè eoſdem actus exercere defendant, cum ad præteritum potentia non detur: quare vt liberi nunc, & pro quauis anteacta, vel futura duratione poſſe abſolutè deficere, & antea non fuiſſe conceptos ex æternitate: imò quouſque connotata extrinſeca cuiuſque accedunt concipi à Deo non poſſe, videtur ſentire: verum quo pacto id fiat, ac defendatur clare explicuimus quæſt. 5. cert. 5. à n. 4. quo autem pacto ſe ipſe à Catholico dogmate in ſcriptura expreſſo de æternitate liberæ volitionis Dei expediat, ego non video.

2. Alij connotatores tutius in fide Syllogiſmi euidentiam tentata alterutrius præmiſſæ conſtantia diuerſimode eludere conantur. Primò maiorem eſſe veram aiunt, de conſtitutiuis æterni alicuius in recto, ſecus de connotato, & in obliquo: cæterum, ſi conſtitutiuum intrinſecum æternum ſit illud de connotato, & in obliquo modi noſtri concipiendi, & loquendi negotium eſt; non autem re ipſa illius, quod vtroque conſtituitur: quod procul dubio abſque vtriuſque abſoluta exiſtentia, nunc v.g. neque in ſe nunc eſſe, neque durare poteſt: quare neque ex æternitate, pro qua creata & temporalis ſolum, abſoluta actio non fuit: ſicuti, etſi vox hæc album ſubiectum ſolum in recto dicat, quod nunc eſt, & albedinem in obliquo, ſi hæc abſit nec nunc, nec quamdiu albedo abſit, album abſolutè erit nec verè eſſe abſolutè dicetur. Secundò in horum ſententia totam libertatem volitionis diuinæ, nec partem ſolum illius, in operatione temporali creata conſiſtere verè cenſuit Herize, & nos ſupra certam. 6. & patet ex eorum ratione: quia id ſolum liberum exercitium eſt, quod eſt re ipſa defectibile; nihil autem Deo intrinſecum, adhuc inadæquatè, & partialiter defectibile eſt: quare, cum tota defectibilitas in operatione, ſeu effectu creato & temporali ſit, in eis erit tota & adæquata libertas, quin ex æterna Dei volitione, & creata operatione, ſeu effectu com[…]ngatur, aut vocum illarum, in recto & in obliquo, eluſioni locus maneat.

3. Quod ſi diſtinctione illa, in obliquo, & de connotato à conſtitutione intrinſeca libertatis diuinæ creatam temporalem operationem, & effectum excludant, eamque tanquam terminum ſolum neceſſarium connotationis volitionis Dei in qua huius libertas formalis adæquatè conſtituatur: ſi realis, & vera connotatio illa & reſpectus ſit, vti eſt Dei libertas: inquiram: an operationem, ſeu effectum creatum, & temporale præſupponat, eoque poſito poſterius natura reſultet: vti de prædicamentalibus relationibus nonnulli & de aliquibus modis realibus communiter in Scholis merito admiſſis communiter etiam admitti debet? An verò non ſupponat connotatio illa, & reſpectus realis temporalem creatam operationem, & effectum; ſed illa potius ſecum afferat veluti actio terminum, & antecedat? Si primum: hoc etiam in maiore illa Syllogiſmi præoccupatum eſt: quia, etſi non conſtituant operatio, vel effectus temporalis abſolutè exiſtens connotationem illam, in qua Dei vera libertas continetur, eo ipſo, quod eius abſoluta exiſtentia debeat præſupponi, & præcedere, vt connotatio reſultet, quamdiu temporale illud abſolutè non exiſtat, neque connotatio, & reſpectus ille reſultabit, nec abſolutè erit: ſicuti, nec relatio, aut ſeſſio quamdiu terminus abſolutè non eſt, aut deficit abſolutè ſedens. Secundò cum à poſitione, & exiſtentia alicuius creaturæ temporalis pendeat connotatio illa creata etiam, & temporalis erit, & ex qua Dei libertas in exercitio, ſiue Dei volitio libera, qua talis temporalis, ac non æterna eodem ſyllogiſmo demonſtretur. Si ſecundum: inquiram, an connotatio illa extrinſecum quid Deo, eiuſque volitioni neceſſariæ ſit? & tunc temporale, & creatum quid erit neque illa maioris veritas tenebreſcit, neque vis ſyllogiſmi laſſatur. Si verò dicas connotationem illam Deo intrinſecam eſſe cum creatam operationem antecedat, & afferat, tanquam terminum, cui inſeparabiliter de ſeſe connexa eſt: idque neceſſaria communis, & indifferens ad creata omnia obiecta minimè habeat, libera Dei volitio intrinſeca per te erit, & connotantium ſententiam deſeris. His etiam præcluſa alia vocum eluſio de requiſitis ad denominandum, ſeu denominatiuè ſolum, quam ſupra detegebam: atque in aperto poſita luce obmuteſcebat ipſa.

4. Secundò alij euidentem maioris eiuſdem veritatem multis hinc inde correptitiis exemplis, & inſtantiunculis obnubilare contendunt apud Arriagam d. 28. citata ſect. 1. ſub ſect. 2. num. 7. Nam nunc grandæuus homo ſenex abſolutè eſt, ac verè ſenex eſſe dicitur, ab annis quæ præterierunt: & filius, verbi gratia, Petri à generatione, quæ centum annis præceſſit, & victurus anno, qui nondum eſt: & tandem ſcientia noſtra de futuris, & præteritis, quæ abſolutè non ſunt, immò & diuina ex æternitate, & per æternitatem vera eſt; etſi obiecta, quæ earum complent veritatem abſolutè deficiant: quare mirum non eſt, ſi creata temporalia, antequam de præſenti abſolutè ſint, æternum aliquid conſtituere poſſint, Deumque liberè ab æterno, & in æternum volentem denominare: ſed enim denominationibus hiſce de præſenti abſolutè prolatis & veris denotatur non eſſe abſolutè partis alicuius, à qua ſumitur denominatio: ac proinde tantum abeſſe, vt illius partis actuale abſolutum eſſe ad eas denominationes, earumque veritatem requiratur, vt potius, ſi actu, & abſolutè adeſſet, earum denominationum veritas deſtrueretur: ita ab annis multis iam elapſis, ſenex quis dicitur: à tempore, quod iam abiit, præteritum, & futurum pro tempore quod nondum aduenit: velle autem id ad denominationes alias, quæ abſolutam actualem negationem alicuius, à quo deſumuntur non important ridiculum eſt: alioqui dicito verè me brumali hoc tempore, quo frigeo calidum eſſe: quia æſtiuali tempore adueniet mihi calor & incaleſcam: ſunt, & denominationes aliæ, quæ, licet formæ à qua deſumuntur negationem abſolutam actualem non importent, ea nihilominus tranſacta perſiſtunt habitualiter, cuiuſmodi eſt filij denominatio, ac etiam peccatoris, quamdiu actio peccaminoſa præterita retracta non eſt: & ſimiles plures, à quibus etiam ad alias omnes veras denominationes conſequentia ineptè ſolum, ac ſtolidè ducetur; maximè ad eas, quæ actuale agentis, & actionis alicuius exercitium important, vt libertas in actu ſecundo, & exercita de qua agimus. Neque enim heſterna, vel craſtina actione agens aliquod agere ſuamve actiuam facultatem hodie exercere dicetur; ſed ſolum actione hodierna agere, dici hodie poterit.

5. Ad illam inſtantiam, de ſcientia futurorum eiuſque veritate, cenſet Arriaga §. *Sed contra* n. 8. adæquatam eius veritatem actu, & de præſenti non eſſe: ſicuti neque eſt adæquatè in ſene totum, quod ſenectus importat: fallitur tamen, ſi de ſubiectiua veritate loquatur: hæc quippe tota in intrinſeca ſcientiæ, ſeu præſcientiæ de futuris (& idem eſt de ſcientia de abſolutè præteritis) entitatiua conformitate intentionalis repræſentationis eſt; quæ quidem, vt actu abſolutè & adæquatè ſit de purè futuro non ſolum temporis, pro quo fore obiectum repræſentat, & iudicat; verum & obiecti abſolutam actualem negationem importat: quæ, ſi actuali & abſoluta obiecti poſitione, non eſſet, falſum iudicium de purè futuro redderet: quare, vt de præſenti verum ſit, atque actualis eius veritas de præſenti adæquatè ſubſiſtat, actualem futuri obiecti abſolutam negationem requirit; ſed inde contra euidentiam maioris Syllogiſmi noſtri ſpiſſa videtur nebula excitari: cuius vitandæ, ac præueniendæ gratia eam ſolutionem Arriaga videtur aggreſſus: etenim præſcientia Dei de futuris (v.g. de Antichriſto futuro) ab eorum exiſtentia abſoluta pro ſua duratione pendet: hæcque proinde ad præſcientiæ diuinæ æternam intrinſecam veritatem requiritur: & tamen abſolutè actu futura (v.g. Antichriſtus) non ſunt: immò, ſi ab æterno fuiſſent, vera de eorum pura futuritione Dei præſcientia non foret: ergo aliquid requiſitum, & præſuppoſitum ad aliquid æternum, & Deo intrinſecum, & actuale poteſt eſſe temporale, & creatum contra maiorem ſyllogiſmi primi noſtri argumenti, quam, vt euidentem, venditauimus. Ab hac porrò difficultate ægrè ſe Arriaga, Ruiz & alij, qui eandem eſſe de libertate ſcientiæ, & volitionis diuinæ erga creata obiecta æſtimant difficultatem: atque ab vnius libertate ad alterius libertatem per intrinſeca, & per extrinſeca creata conſtituendam eadem argumenta æque duci, & vrgere putant, & vrgent ſemper: quod quæſtionis huius præfatione præcautum volui, monuique lectores meos præcauendum.

6. Ea verò nos cautione præmiſſa facile ex dictis, cum præfatione quæſtionis, tum proximè n. 4. difficultatis huius offuſas euidentiæ maioris illius nebulas abigemus, & fugabimus: vt enim præfatione illa diximus, libertas tota ſcientiæ Dei de creatis obiectis abſolutis, ſiue præteritis, ſiue præſentib. ſiue futuris (de quibus præſcientia eſt in qua difficultas proponitur) ſcientiæ ipſi intrinſeca non eſt, ſed extrinſeca ſolum, & mutuò (vt ſic dicam) accepta ab obiectis, eorumq; in eſſe abſoluto pro ſua cuiuſque duratione contingenti exiſtentia, & appoſitione: quia vlla ex parte ſcientiæ Ipſius, Deive vt intellectiui, & cognoſcentis libertas exerceatur: ſiquidem intellectiua Dei potentia, nec Deus, qua ea gaudet, liber haud quaquam eſt. Vnde in ſcientia de abſoluta

ſoluta

Digitized by Google

ſoluta quauis exiſtentia creaturæ contingenti, & libera non ſolum exercitium actuale li[illegible] non eſſe ſed neque [illegible] æternus poſſeſſed totam [illegible] actualem [illegible], & [illegible]tiam, ſiue omniſcientiam ob[illegible], & co[illegible] ſiue neceſſariorum, ſiue [illegible], ſimul, ſemelque à Deo, qua [illegible]: & ex Deo vt primario & [illegible] ante, & [illegible] neceſſariæ, ſiue contin[illegible], & [illegible] obiectiuæ præha[illegible] ſolum ca[illegible] veram, ſed determinate veram [illegible] ſuam aſſibilem vt oſtendi [illegible] & præſenti controuerſ. non [illegible] veritas extrinſeca ſpecta[illegible] non vt determinet ad ſui cognitionem [illegible] de omnipotentia a rerum poſſibilitate [illegible] philoſophamur: nempe eam ad prudentia a poſſibilitate formalem actualem eſſe omnium [illegible], vt factibilia ipſa paſſiue [illegible], poſſibilitate [illegible], quæ ipſorum intrinſeca capacitas [illegible], a formali omni actiuitate, & [illegible] ad quam neque, vt conſtitutiuum partiale, [illegible], vt requiſitum præcedunt.

7. Ex quo [illegible] contingentia obiecti D[illegible] contingentem, & liberam eſſe poſſe, cum ad omne cognoſc[illegible] apta nata repræſentatio actualis [illegible], neque ei identificatam veritatem ſub [illegible] poſſe, ſed, obiectiua veritate con[illegible] illud non extendendam, ſed ad [illegible] contingentem etiam abſolutam negationem [illegible], cum obiecta extrinſeca paſſiue repræſentabilia, & vera per Dei ſcientiam, non ſint ſolummodo [illegible] ſiue abſolute actu exiſtentia, cum cognoſcuntur vera, & præterita, & futura futurorum præteritorumque veritas [illegible] in con[illegible] intentionali abſoluta cum futuris, vt per præſcientiam, ita intentionaliter repræſentantur & iudicantur, repræſentantur autem, & iudicantur [illegible] abſolute acta pro duratione temporanea anteriore, ſed pro poſteriore, pro qua abſolute erunt: quare con[illegible] intuitionalis intrinſeca præſcientiæ cum ſuo obiecto (etiam noſtræ creatæ) petit non eſſe anteriori durat[illegible] ad eam, qua de præſenti erit: ac proinde ide[illegible] ſit ex ſufficientia futuritionis obiecti extrinſeci temporalis quod nondum temporarie eſt, ad veritatem præſcientiæ Deo æternam intrinſecam, etſi obiectum prærequiſitum ad illam eſſet, ad ſufficientiam con[illegible] extrinſeci temporalis præcedentis, ſiue vt pars, ſiue, vt [illegible] quo tandem modo prærequiſiti ad exercitium actuale libertatis diuinæ quod fiebat a conſtitutione, & denominatione ſeius: vigeret quidem, ſi ex parte ſcientiæ huius de contingentibus, aut intrinſecæ eius veritatis exercitium aliquod libertatis ab æterno exerceretur abſolute: etenim, ſi abſoluta illa ſcientiæ actualis intrinſeca prærequiſito temporali ad ſui abſolutam exiſtentiam ſatis haberet, haberet etiam actu abſoluta æterna libertas prærequiſito temporali ſatis.

8. Minoris eiuſdem primi ſyllogiſmi euidentiam tentant alij connotatores recentes: quia connotatorum creatorum, & temporalium, vt actualis abſoluta exiſtentia ab æterno, & æterna non ſit abſoluta eorum futuritio æterna ſeu ex æternitate eſt, ac proinde æternæ veritatis eſt, ac ſubinde in ordine ad extrinſecam temporariam durationem fore ab æterno a Deo cognoſcitur. Verum in primis, ſi rei temporalis futuritio aliquid verum, & reale ab æterno abſolute eſſet creatum aliquid procul dubio eſſet, & æternum contra fidem. Secundo: nec ſolutione hac æternitas voluntatis liberæ diuinæ ſaluatur, ſiquidem duratione ſua elapſa futuram in præteritum, & ſui non eſſe a parte poſt æternum tranſit. Tamen volitionis liberæ Dei æternitas, abſoluta vtrinque æternitas eſt. Tertio tam futuritio, quam præteritio rerum duo eſſentialiter [illegible], & non eſſe abſolutum rei in hoc inſtanti, & eius abſolutum eſſe anteriore duratione, ſi præterita res ſit, vel in poſteriore ſi futura: quæ duo, ne pro vno inſtanti ſimul, nedum pro anteacta, vel ſucceſſiura tota æternitate, abſque contradictione eſſe non poſſunt: quare inuicat rei futuritionem ab æterno abſolutè, & adæquate ſumptam fuiſſe, vel præteritionem eius adæquate vſurpatam in æternum fore. Illud de obiectiuæ æternitate veritatis futurorum diſſectum ſæpè, & proximè fuit, ſiquidem obiectiua veritas, ſeu capacitas rerum, vt ſui terminent cognitionem, abſolutam earum exiſtentiam pro aliqua adhuc duratione non requirit, nedum de præſenti, dum cognoſcitur, quam vt dixi requirit actualis ab æterno conſtitutio exercitij liberi per res extrinſecas, ſiue tanquam partes, ſiue tanquam quid abſolutè, quouis modo, præſuppoſitum. Ab hoc argumento Thomiſtica ſolam præſentia rerum temporalium phyſica in æternitate vocibus ſaltem expeditior eſſe poſſet, ſed iam vidimus controuerſ. de ſcientia, quam ſit ea doctrina difficilis, & abſurda: neque ad rem hanc à Thomiſta vllo vſus doctrinæ illius hactenus fuit: quare autem, ignoro: eius quippe præſentiæ deuotatæ non modicus fructus præſentis myſterij compoſitio, & explicatio foret.

9. Verum, etſi creatorum effectuum, & operationum temporalitas æternæ libertatis exercitæ diuinæ conſtitutioni non repugnaret, obeſſet tamen eorum inſufficientia. Neque enim tot extrinſeci effectus, ſiue reales, ſiue modales aſſignare poſſunt, etiam ſi operationibus creatis, non autem earum effectibus, quos pro diuerſitate, & numero poſſibilium affectuum liberorum voluntatis diuinæ ſufficienter multiplicari non poſſe eſt euidens ex dictis cert. m. 4. numer. 1. iuxta Arrubalem, Herize, & eorum ſequaces connotatores reliquos, quos eo certam. à numer. 2. etiam noſtris ſuppetiis adiutos haud leuiter conteruimus. Ad hominem etiam confutari ab hac inſufficientiæ parte eorum pleriqne validè poſſunt, qui abſque vlla extrinſeca operatione, aut effectu ſola condonatione libera Dei extrinſeca peccatoris, Deoque proinde prorſus intrinſeca, remitti mortale à Deo, etiam quoad culpam, poſſe imaginantur: id quod in remiſſione defacto venialium cum gratia habituali, eiuſque infuſione, & operatione in anima compoſſibilium vrgentius videtur. cæterum. etſi ita de poſſibilitate remiſſionis mortalium quoad culpam etiam opinantes vrgeat, nec ſolutionibus, quas referunt, conſitanturque Ruiz d. 12. ſect. 1. & Arriaga ſatis ſe expediant tamen, quia principium illud de poſſibilitate remiſſionis peccati mortalis quoad culpam minus mihi firmum, & probabile eſt, ei argumento & ſolutionibus inſectandis non inſiſto: neque argumento de expulſione venialis, quod per ſolam gratiam non expellitur, ſed, mea ſententia, vt coniunctam cum ſufficienti retractatione (ſiue per attritionem in Sacramento, ſiue extra illud per contritionem) cuius intuitu gratia ipſa confertur: quare ſemper in eius remiſſione extrinſecum connotatum facile aſſignari poterit.

10. Tertium contra connotantes argumentum, illudque grauiſſimum, doctè lateque, & poſuit & perſecutus eſt Ruiz d. 12. ſect. 6. oſtendens magnam grauiſſimamque Theologicarum, & poſitiuarum quæſtionum partem inanem prorſus, difficultate vacuam, ac pene ridiculam in horum ſententia reddi. Aliqua horum expendimus de inanitate præconiorum efficaciæ decretorum diuinorum certam. 5. a numer. 2. ad 5. incluſiuè. Alia vero omittimus quia conſtitutionem libertatis ſcientiæ diuinæ, ſicuti, & decretorum Dei immediatam ipſi ſupponunt, nec ſolum mediatam; & ab obiectis contingentibus extrinſecis mutuo acceptam, & per extrinſecam ſubinde denominationem ſolummodo diuinæ ſcientiæ conuenientem, cuius oppoſitum, vt probabilius atque ſcientiæ mediæ proprietati tuendæ neceſſarium, tenendum eſt. Alia item falſæ alteri, & à nobis contra ipſum Ruiz ſtatutæ ſententiæ quæſtion. 5. certam. 5. à numer. 4. de æternitate cum à parte ante, tum à parte poſt libertatis ſiue exercitij liberi voluntatis diuinæ innititur: quare vnum, vel alterum exemplum attingemus: & in primis [illegible] quæſtio inanis, ac reſolutionis eius vim cum apud Theologos omnes fundamentum omninò nullum, & impertinens erit: An ſcilicet Adamo non peccante Chriſtus veniret? ex vi ſiquidem præſentis decreti iuxta hanc ſententiam per ſe notum eſt, & indiſputabile non venturum. His ſiquidem extrinſecis, aliquove eorum quæ defacto fuerunt, nempe Adami peccato deficiente non poſſet non decretum hoc, & ex vi illius Incarnatio

deficere : & tamen eo ſenſu à Patribus, & Theologis diſputatur. Secundo Theologi omnes de eo diſputantes ſuppoſito peccato, & iis omnibus, quæ defacto in Incarnatione, & ex Incarnatione fuerunt, diſputant : an ex fine communicationis ſui ſummæ ad homines, & inſtructionis eorum decreta defacto fuerit ea Incarnatio, ita vt quamuis peccatum non fuiſſet, vel eius non intenderetur redemptio Chriſtus veniret, atque ex reuelatis Deo de ſuis decretis erga Incarnationem definiendum eſſe conueniunt, cum inde tamen definiendum minimè in hac Sententia ſit, ſed ex iis, quæ a Deo extrinſecus poſita ſunt, quibus immutatis decreta variari nequeunt.

11. Dicunt aduerſarij reuelationem, extrinſecus etiam à Deo poni; eaque decretem ob hunc finem, vel motiuum adæquatum, vel inadæquatum Incarnationis conſtitui : quare meritò ad ſcripturam, & reuelationem, poſitis etiam extrinſecis reliquis, ad quæſtionis deciſionem eſſe recurrendum. Sed contra primo : ergo Deus non poteſt decretum Incarnationis (& idem de reliquis ſimilibus eſt) à creaturæ rationalis notitia omnino ſequeſtrare : ſiquidem quin illud reuelet habere decretum non poteſt. Hoc autem in decreto Incarnationis contra conſtantem Patrum, & Conciliorum doctrinam eſt : quæ paſſim, & decretum hoc, & Incarnationem ipſam abditiſſimum reconditiſſimum, & arcanum Dei myſterium prædicant, ecquidem myſterij abditiſſimi creaturis in Deo eſt, quod niſi earum notitia haberi, concipique à Deo ipſo non potuit? Vbi item in Deo rationalibus creaturis commune ius ſecreti : ſi ea, quæ apud ſe Deus ſtatuit, natura & eſſentia ſua rationali creaturæ ſunt in propatulo? quorſum item illud profundorum Dei conſiliorum mirabundum præconium Iſai. 40. *quis adiuuit ſpiritum Domini, aut quis conſiliarius eius fuit?* & Sapient. 9. *quis enim hominum poterit ſcire conſilium Dei, & cogitare, quid velit Deus?* & ad Roman. 11. *quis enim cognouit ſenſum Domini, aut quis conſiliarius eius fuit?* Si nec ſenſum, nec Concilium, nec decretum abſque reuelatione ad rationalem creaturam facta, atque huius notitia, quidquam Deus poteſt decernere iuxta hanc ſolutionem? & quomodo iuxta generalem connotantium doctrinam cogitare quid Deus velit nemo poteſt : ſi extrinſecis creatis eius operibus, de quibus cogitare homines, & Angeli procul dubio poſſunt quidquid velle conſtituendum neceſſario, eſt? Secundo impugnatur ſolutio : quia, ſi reuelatione decretum liberum, & determinatum conſtituitur, atque, vt ita liberum, & determinatum reuelandum eſt, debet eſſe & præſupponi ante ipſam reuelationem implicatoriè reuelatum. Tertio, cum ante omnem reuelationem omnia tam intrinſeca Deo, quam extrinſeca eodem modo indifferentia ad decernendam verbi gratia Incarnationem, vel non decernendam, vel ex hoc adæquato, aut inadæquato motiuo, vel ex alio : ſe velle vel nolle, vel ex hoc vel ex alio motiuo Incarnationem, æque poterit reuelare.

12. Irridendi inſuper Patres, & ſcholaſtici omnes forent, qui tamdiu, tanquam in re difficillima anxie, & ſubtiliſſimi in concordia prædeſtinationis diuinæ cum noſtri arbitrij libertate laborarunt : cum facilis adeò obuiaque (ſi veroſimilis) concordia eſſet : eam libero noſtro conſenſu, qua ſpecialem, & liberam, vel tanquam inadæquato complemento, vel eſſentiali prærequiſito conſtitui. Et hæc quidem, & pleraque alia Theologica vacua, & prudenti (nedum ſubtili diſputatione) indigna iuxta connotantes hoſce inueniuntur : ſed, & ſua hac ſententia Deum liberum ad volendum creata obiecta (quæ, vtpote limitatæ bonitatis ad vllum ſui amorem, nedum ad eum quo aliquid in ipſis, vel circa, aut in ordine ad ipſa operetur ipſum cogere nequeunt) & amabilia abſolutè eſſe non admittit, inefficaci adhuc deſiderio, quo tamen nihil ad extra operetur. Demum connotantes immediatam contradictionis libertatem, ſiue poteſtatem ad puram volitionis liberæ, aut nolitionis omiſſionem diuinæ voluntati denegant; ſolamque libertatem contrarietatis ad ſuos affectus verbi gratia ad volendum, vel nolendum admittunt : cum tamen pro tota anteacta ad mundi creationem æternitate, pro qua nihil omninò ad extra operatus fuit, ſolam contradictionis immediatam libertatem pura omiſſione volitionis Deus exercuerit, ni eorum ſententia, nec potuerit pro tunc, & quoties eodem modo ſe gerat contrarietatis libertatem volendo poſitiue creare mundum ſe gerere : etenim, cum nihil operatur extrinſecum connotatum, quo Dei libertas exercetur, & completur, ac conſtituatur pura rei, vel rerum negatio eſt : id autem, quod pura negatione conſtituitur pure negatiuum eſt, nec poſitiuum eſſe poteſt : volitio autem neceſſaria indeterminata, quæ horum ſententia ſupponitur, nihil determinationis, & exercitij contingentis ac liberi Dei eſt, ſed totum in extrinſeco connotato eſt : quare, ſi hoc pure negatiuum eſt, vt fuit tota anteacta æternitate mundi creatio, & eſt, æternumque erit erga infinitos pene mundos, & res, quæ nunquam a ſua poſſibilitate ad exiſtentiam abſolutam excludentur, tota determinatio Dei contingens, liberumque poteſtatis ſuæ indifferentiæ exercitium pure negatiuum, & ſuſpenſiuum volitionis creandi mundum erit, non autem poſitiuum nolitionis creandi alios mundos vel hunc pro anteacta æternitate pro qua illum non produxit : conſtet ergo libertatem diuinæ volitionis extrinſeco aliquo creato conſtitui completique minime poſſe, ac ſubinde intrinſeco Dei omnino conſtitui : vt propoſuimus certam. 5. & à certam. 2. & hucuſque, omni ex capite, & modo extrinſecis connotatis excluſis, ad faſtidium fere probauimus.

CERTAMEN VIII.

Difficultatibus contra noſtram ſententiam Patroni præceſſores haud quaquam ſatisfaciunt.

1. A Defectibilitate liberæ volitionis & contingentis etiam quæ in Deo de facto eſt abſolute & defectu & ſeparatione, eius quæ defacto non eſt, eſſe tamen abſolute potuit, (vt decretum creandi mundum reſque alias nunquam abſolute productas, vel producendas) & conſectariis difficultatibus vnicè ſententia noſtra hactenus fuit impugnata : poteſt tamen ex alio conceptu, quem exercitium liberum dicit, ſupraque contra connotantes notabamus certam. 6. numer. 13. actiuitatis nempè, cuius ad liberas ipſi operationes, & effectus exercitium liberum eſt, eſſentialiter ſuppoſitæ : quæ indifferens actiuitas, ſiue actiua poteſtas, ſi ipſi abſit, quantumvis effectus, & operatio contingentes natura & eſſentia ſua ſint, reſpectu tamen illius contingentes, & liberæ non erunt : quare ipſæ ſibi contingentes in eſſendo, alteri vero non erunt contingentes, & liberæ in operando, ex primo conceptu defectibilitatis eſſentialis in eſſendo, quam operatio libera importat arguitur primo liberam Dei volitionem Deo ipſi adæquate identificari non poſſe : cum indefectibilis ipſe, ac neceſſariæ exiſtentiæ eſſentia ſua ſit, ac libera Dei volitio defectibilis, vt dixi, atque exiſtentiæ contingentis, implicet autem idem re, & phyſice, atque entitatiuè ipſum defectibile phyſicè, & phyſicè indefectibile eſſe, vti Deus cum volitione ſua libera adæquatè identificatus procul dubio foret. Secundo realis ſeparatio vnius ab alio notiſſimum atque euidentiſſimum eſt diſtinctionis realis ſignum, & ſaltem inadæquatè ipſorum argumentum : quia per ſe notum eſt idem, ſine ſe ipſo realiter eſſe non poſſe : atqui Deus à volitione libera creandi mundum æternitate anteacta ad tempus productionis mundi in tempore ſeparatus extitit, exiſtitque, à volitione libera creandi vnquam alium mundum : ergo phyſice, & realiter ab ea diſtinguitur. Tertio quidquid Deus phyſice eſt ens à ſe eſt; volitio autem libera ens à ſe non eſt : ergo nec Deus phyſice, & realiter eſt. Minor eſt certa : quia quidquid liberum, & contingens in ſe eſt, neceſſariæ exiſtentiæ non eſt, ſed ens ab alio eſt : ergo creatura eſt : at volitio libera Dei ens à ſe ſine neceſſariæ exiſtentiæ non eſt : Ergo creatura eſt. implicat autem creaturam identificari cum Deo. Demum implicat Deum ſine id, quod reipſa Deus

idem

Digitized by Google

idem phyſice eſt abſolutè non eſſe, ſiue eſſe abſolutè nihil; atqui volitio libera Dei poteſt abſolute non eſſe ſeu eſſe abſolute nihil, imò defacto volitio libera Dei creandi alium mundum, vel hunc anteacto ad tempus quo hic cæpit, abſolute non eſt, eſtque abſolute nihil: ergo implicat volitionem liberam eſſe Deum.

2. Hæc, vt dixi, ex prædicato eſſentiali liberæ operationis, & contingentiæ ipſi intrinſecæ in eſſendo contra eius per Deo intrinſeca adæquatam conſtitutionem oppoſita ex antiquo ſunt: & quibus hactenus plene ſatisfactum non eſt, vt ſummatim relatis & confutatis ſolutionibus hucvſque datis clarebit. Reſpondent primo Machinus ſupra ſect. 3. Albertin. principio illo 6. punct. 2. Didacus Ruiz d. 12. ſect. 3. numer. 17. §. *Ad argumenta* & 18. & d. 13. ſect. 3. à numer. 15. vbi inchoat ſolutionem argumenti 4. ac reliqui fere pro noſtra hac ſententia citati, quibus præiuit Suarez citata d. 30. met. liberam Dei volitionem quoad entitatem ſiue in eſſendo æque eſſe indefectibilem ac neceſſariam ac volitio neceſſaria Deuſque ipſe, quibus reipſa identificatur, neceſſario, & indefectibiliter ſunt; eſſe vero defectibiles, quoad denominationem, ſiue in denominando Deum libere volentem. Quod ſi ad hanc denominationem, quam aliquando, quoad efficaciam, & determinationem ad creaturas appellant, ſiue ad denominandum Deum libere hanc præ alia creatura volentem creaturarum abſolutam exiſtentiam præexequirant vt quandoque videtur Soarius inſinuare: à ſua hac ſententia deficiunt, atque apertè ad connutantes transfugiunt: verum ſi attente legantur, etſi creatum aliquid ea denominatione concerni dicant, non tamen quaſi præſuppoſitum, ſed vi liberæ volitionis Deique liberè volentis pro priori abſolutè conſtituti, & denominati tanquam terminum efficaciæ liberæ volitionis Dei concerni, & connotari docent. In hac vero explicatione ipſis conſequentiore in efficacibus liberis Dei volitionibus locum non faciunt. Solutioni huic communi voces, quibus vim argumenti implicent potius quam expediant, addunt noſtri Caſtellani, & Complutenſes Recentiores reſpondentes liberam volitionem Dei in eſſendo realiter formaliter neceſſariam eſſe; realiter vero virtualiter liberam & defectibilem; in denominando vero realiter formaliter etiam liberam eſſe quæ verba eo tendunt, vt ſolutionem aliam de diſtinctione reali virtuali, non autem reali formali volitionis liberæ à neceſſaria mox impugnandam hic miſceant vt ſolutionis falſitatem contegant: & ſolutionum confuſione lucem impugnationum obnubilent: ſed cum denominatio formæ, vel quaſi formæ adæquatæ ſequatur eſſe ipſius in ſe, & in ſubiecto; ſi eſſe reale formale ſolummodo neceſſarium ſit, realis formalis denominatio, tam in volitione, quam in Deo volente realis formalis neceſſitatis erit; nec libertas realis formalis ſed virtualis ſolum Deo volenti eiuſque volitioni conueniet. Vnde eſſe realiter formaliter in denominando veram, contingentem & defectibilem cum ſola aſſerta reali virtuali defectibilitate in eſſendo, omninò implicabit. Vniuerſim ergo ſolutio hæc contingentiæ, & defectibilitatis intrinſecæ volitionis liberæ formaliter Dei, non in eſſendo, ſeu quoad eſſe, ſed ſolum quoad denominationem, terminationem, efficaciam, & ſimilibus, quibuſuis aliis explicata facile reiicitur; quia ſi eis vocibus aliquid verum, & reale præter voces additur volitioni neceſſariæ Dei ipſique intrinſecum, in eo totæ, & omnes difficultates inſtaurantur; ſi nihil præter voces ipſas affertur verbis luditur, quibus apud doctos eludi adhuc nedum ſolui difficultates nequeunt: ſecundo cum denominatio omnis, non ficta, ſed realis, & vera ab eſſe formæ adæquatæ, & coniunctione cum ſubiecto capaci tantummodo ſumatur: imò nihil prorſus præter tria hæc ſit: cum neceſſitate pura volitionis Dei in eſſendo contingentia, defectibilitas, ſeu libertas eius in vere ac non ficte denominando, nequit abſque contradictione conſtare.

3. Salmantini noſtri Recentiores, quos Herize preſſo nomine laudatos refert, lateque refellit cap. 7. & ſicuti poſtea ſunt Recentiores noſtri è Caſtellana, & Toletana Prouincia quam plures, ex potentia reali virtuali, cum intellectiua, tum volitiua ad ſuos actus, & diſtinctione reali virtuali perſonalitatum ab eſſentia, quas in diuinis admittunt, & ſtatuunt, præſentes difficultates componunt. Aiunt enim liberam Dei volitionem, Deo prorſus intrinſecam ipſius eſſentiæ, ac volitioni neceſſariæ realiter quidem formaliter identificari; ab ea tamen realiter virtualiter diſtingui: quare, & defectibilem hanc eſſe poſſe abſque realis formalis neceſſitatis eſſentiæ, ac neceſſariæ volitionis, cui identificatur præiudicio: & obiter difficultati alteri, hactenus minus inſtructæ à Theologis ab actiuitate eius, cui libera futura volitio, & operatio eſt ad hanc neceſſario præſupponenda, vt non ſolum operatio in ſe, & in eſſendo, ſed, & agenti in operando ſit contingens, occurri hac doctrina poterit, cum non ſolum realis virtualis contingentia, & defectibilitas volitioni diuinæ in eſſendo, iuxtà hanc doctrinam competat, verum, & Deo, eiuſque voluntati realis etiam virtualis ad eam eliciendam actiua, & de ſe indifferens facultas. Totam autem hanc cogitationem ex myſterio Trinitatis (quod facilius minimè eſt hoc, quod de liberis actibus diuinis fide etiam nobis traditum verſamus) confirmant: ſicut enim in illo, vt eius Catholica fidei dogmata tueamur, & grauiſſimis, quæ à ratione contra ipſa inſurgunt, difficultatibus diſtinctionis virtualis realis ſubſidio nobis opus eſt, vt contradictionem communicationis eſſentiæ Patris Filio, & non communicationem perſonalitatis Patris, cui eſſentia realiter formaliter identificatur, atque item productionis perſonalitatis Filij, non autem eſſentiæ ipſi identificatæ euacuemus: ita ſimiles in præſenti myſterio abſque nouis expenſis eadem diſtinctione, in Deo ab omnibus admittenda pro myſterio Trinitatis euacuabimus. Vtramque vero realem virtualem actiuitatem voluntatis ad liberæ volitionis elicientiam, & huius à volitione neceſſaria diſtinctionem, & defectibilitatem notiſſimis iam ſuis terminis explicant ac definiunt: quod ità voluntas ſe ad volitionem liberam, quam realiter formaliter non elicit, ac ſi eam realiter formaliter eliceret, volitioque libera ipſa realiter neceſſariæ identificata, ac indefectibilis, perinde ſe habeat, ac ſi realiter formaliter à neceſſaria diſtingueretur, ac ſubinde realiter formaliter defectibilis foret, ac defacto deficeret: & certe ſententia hæc recentioribus citatis cunctis antiquior eſt: cum eam expreſſe referat Soarius d. 30. Metaph. ſect. 9. numer. 19. augereque potiùs, quam ſoluere præſentes difficultates arbitretur. ac P. Amicus ſupra traditam à Fonſeca 1. Metaph. cap 8. quæſtion. 5. ſect. 4. & 5. & Salas tom. 1. q. 6. art. 3. tract. 3. d. 3. ſect. 8. teſtetur.

4. In illam tamen præter Soarium, acriter inuehuntur Herize proximè Alarcon d. 4. totis ſubſectionibus duabus, Quiros d. 50. ſect. 4. numer. 28. §. *Quarta Sententia* diſtinctionem, & phyſicam actiuitatem reales virtuales in Deo reiici, tanquam ipſis explicatione & definitione ab eius aſſertoribus adinuentis terminis implicatorias; ſiquidem eæ, cum tales abſolutè, & realiter non eſſe aſſerantur, virtualitatem illam diſtinctionis, ſeu defectibilitatis, & defectionis realiter, & verè non eſſe ſatis produnt quod autem alias contradictoria nobis reuelata in his libertatis, & Trinitatis myſteriis Deus ſubeat, quæ nihil aliud abſque diſtinctione reali formali poſſet ſubire, nullam diſtinctionem realem, ſed potius ſummam, & perfectiſſimam Dei vnitatem, & identitatem realem oſtendit vt dixi contr. de Trin. & contr. de Incarnatione, & explicatius oſtendam cert. 9. Secundo vt controuerſ. de Trinit. contra diſtinctionem realem virtualem arguebam: Ad ſubeunda prædicata contradictoria de ſe realis diſtinctio requiritur: quare, ſi contradictoria realia formalia ſint, realem formalem diſtinctionem requirunt: item ad alium conceptum volitionis liberæ operanti requiritur realis phyſica actiuitas per hos: ergo pro modo & realis diſtinctionis, & defectibilitatis, & defectionis vnius permanente alio neceſſario, & pro modo actiuitatis realis ad illud eſſe defectibile, erit libertas vera, & realis: atqui, & diſtinctio volitionis liberæ à neceſſaria, atque ibi fundata illius defectibilitas realis, inſuper realis illius productio, ac voluntatis diuinæ actiuitas phyſica in illam, reales ſolum virtuales tantummodo ſunt: ergo realis tantum virtualis, non autem realis formalis, & abſolute talis libertas in ſcripturis expreſſa, Deo eiuſque volitioni er-

gæ

Digitized by Google

ea creaturas hac ſolutione datur ac defenditur. Tertiò ſi ad veram realem; nec ſolum fictam ratione, actiuitatem phyſicam, & productionem, quæ ad exercitium liberum requiritur: ſufficit realis virtualis actiuitas, & productio, ac per eam verificatur abſolute aliquid diuinum ab alio diuino produci, euacuatur omnium Conciliorum, & Patrum argumentum ad diſtinctionem Patris à Filio conuincendam ex ſcriptura: in qua ſolum aſſeritur alterum Patrem ac ſubinde generantem eſſe; alterum vero ab ipſo genitum, & filium: & quamuis in creatis realis formalis actiuitas, & phyſica productio neceſſaria ſit ad Paternitatem, & filiationem: etiam in creatis realis formalis actiuitas, & phyſica productio requiritur ad exercitium libertatis, & tamen abſolute ſola reali virtuali per te ſaluatur in Deo, & quidem Trinitatis myſterium alio argumento, ſi hæc admitti doctrina poſſet, ex illo principio, *quæ ſunt eadem vni tertio ſunt eadem inter ſe* deſumpto, liberaretur ſola virtuali reali perſonarum diſtinctione, & aliarum ab aliis proceſſione.

5. Quartò myſterium Trinitatis, etſi identitatem eſſentiæ cum tribus perſonalitatibus inter ſe diſtinctis contineat, non tamen cum aliquo defectibili, & quod abſolute non eſſe poſſit atque ab ea ſeparari: quod vni cum ineuitabile realis formalis diſtinctionis argumentum naturale, & euidentiſſimum eſt: aſt hoc myſterium de adæquata identitate actuum liberorum Dei cum ipſo, & volitione neceſſaria, eius cum infinitis liberis, & defectibilibus phyſicè, & realiter formaliter actibus iuxtà hanc ſolutionem admittit: quod non reipſa, verum, & conceptu, atque intelligentia ipſa longè difficilius eſt, imò & cum actu abſolutè deficientibus realiter formaliter v. g. volitionibus diuinis creandi mundos alios, & res innumeras, quæ creare noluit: quibus, iuxtà hanc ſolutionem, realiter formaliter identificari defacto dicendus eſt Deus; cum tamen non minus ab eis diuiſus, & realiter formaliter ſeparatus Deus ſit, quam ego ab iiſdem, & aliis, quæ abſolutè non ſunt, quibuſque proinde nullatenus identificor, ſeparatus ſum, & diuiſus: quibus nihil ſimile in myſterio Trinitatis contingit: etenim eſſentia abſque perſonalitatibus, quibus realiter formaliter identificatur, etſi ab eis realiter formaliter diſtinguatur, nullatenus abſolute eſt. Vnde arguo quinto deficiente per impoſſibile perſonalitate Patris, quam realiter formaliter Deo, eiuſque eſſe identificare fides docet; nec Deus hic, vt modo eſt, nec eſſentia hæc tribus perſonalitatibus realiter formaliter identificata perſiſteret: atqui modo deficiunt innumeræ volitiones liberæ realiter formaliter identificatæ Deo, eiuſque eſſentiæ: ergo, nec Deus, eiuſque eſſentia eadem realiter formaliter eſt, quæ foret, ſi illæ volitiones liberæ adeſſent: ac, ſi volitio, ſeu volitiones liberæ creandi mundum, reſque omnes in eo contentas, imò vel vna volitio creandi pulicem abſolute defacto defeciſſet (vt abſolute deficere potuit) idem Deus eademque realiter formaliter eius eſſentia abſolute non foret: quare doctrina hac non ſolum realiter virtualiter, ſed realiter formaliter defectibilis Deus, eiuſque eſſentia, ac defacto deficiens admittitur. Denique cum eiuſdem ac metaphyſice vnius prædicati, & formalitatis indiuiſibilis realis virtualis à ſe ipſa diſtinctio, & defectibilitas eſſe aſſignatiue, mente adhuc, nequeat, volitio libera diſtincta a neceſſaria, & defectibilis realiter virtualiter diuerſa formaliter metaphyſice à neceſſaria erit, ipſique realiter virtualiter ſuperaddita; id quod, præterquam, quod infinitati ſimpliciter, & è genere ſuo volitionis, & è conceptu ſuo omniamoris diuini, etiam metaphyſicè repugnat, infinitati phyſicæ, atque eminentiæ entitatiuæ phyſicæ Dei, ob quam ſolam defendi hæc noſtra, & communios ſententia poteſt, aperte derogat: aliquidque vero aliquo, & independenti à noſtræ mentis cognitione, & rationis fictione ſenſu, volitioni neceſſariæ ſuperaddit, etſi illud ſecundum quid eſſe dicat: quare in Caietani ſententiam, à qua hi volunt abſcedere, recidunt, vt Suar. vbi proximè aiebat, cum quo non poſſum non mirari Authores hoſce non potuiſſe intelligere Deum abſque additione phyſica, & reali alicuius intrinſeci potuiſſe velle creaturas, quod nulli euidenti naturali principio, ſaltem à Deo aperte, aduerſatur; potuiſſe autem identificare realiter cum aliquo defectibili & qua realiter poſſit carere, ab eoque ſeparari, imò àquo defacto ſeparetur.

6. Tertiò apud eundem Herize cap. 6. acutus Recentior aiebat: volitionem neceſſariam Dei indifferentem eſſe, in actu primo conſideratam, vt ſit actus, ſeu volitio libera creandi mundum, vel ei oppoſita nolitio; alterutram vero harum ex ſuppoſitione, quod pro poſteriori naturæ, ſit debere neceſſario, & exercite exiſtere; quin non exiſtere ac deficere poſſit: alteram vero quæ eius poſitione excluditur, reddi abſolute non ſolum excluſam, ſed impoſſibilem: ſiquidem diuinam quoduis prædicatum eſſentia ſua neceſſario actu, & exercitè exiſtit, ac proinde ex eo, quod actu, & exercite non ſit, non eſſe diuinum aliquid vere diuinum, ſed chimæricè diuinum & impoſſibile, ac puræ rationis figmentum, eo ipſo conuincitur: quod ſecus creatis volitionibus, quæ eſſentia ſua actu, & exercite non ſunt contingit: ad quas proinde, tanquam ad actus ſecundos reales poteſt eſſe in actu primo realis indifferens poteſtas noſtræ voluntatis, & in actu ſecundo determinatio ad alterum extremum reale; qua tamen abſoluta poſſibilitas exiſtendi alteri extremo oppoſito non auferatur, ſicuti determinatione diuinæ illius indifferentiæ in actu primo conſideratæ per volitionem creandi mundum aufertur, atque huius abſoluta exiſtendi neceſſitas inducitur; abſque præiudicio tamen libertatis: quia ex ſuppoſitione determinationis in poſteriori naturæ, & actu ſecundo eſt: quare volitio creandi mundum verbi gratia cum præintelligitur indifferens, vt ſit vel non ſit non intelligitur vt aliquid diuinum: cum ab ente reali diuino, & ente rationis præſcindat, nihilque diuinum poſitiue defectibile admittitur: cum autem determinate per exercitium libertatis poſitiue eſt, diuinum & indefectibile eſt chimærica in primis ſolutio eſt. Admittit quippe pro illo ſigno indifferentiæ, & defectibilitatis prædicatum commune enti reali, & rationis, entique poſitiuo, & negatiuo, ſeu negationi neceſſariæ, cuiuſmodi eſt actus excluſus per oppoſitum, qui defacto ponitur verbi gratia per mundi volitionem: quare dicitur redditur nolitio mundi abſolute, & in ſe repugnans, & impoſſibilis: imò, & actus ipſe, qui defacto ponitur ens rationis, & chymera eſſe poſſet ſi non apponeretur in hac ſententia: quæ ſunt terminis ipſis implicantia. Secundo ad liberum exercitium reale realis poteſtas actiua eius, quod ſe per illum exercet, requiritur, quæ ad alterum extremum de ſe impoſſibile, & chymericum eſſe nequit. Tertiò indifferentia illa non eſt poteſtatis phyſicæ, ſed præciſionis prædicati communis ad differentias, quibus determinetur commune illud prædicatum ad ſpeciem determinatam, vel indiuiduum: quæ tota indifferentia poteſtatis logicæ, & rerum in eſſendo eſt, non autem poteſtatis phyſicæ rerum in operando; quæ à prædicato communi in ſui contractione, & determinatione per differentiam ad ſpeciem vel indiuiduum inferius exerceri nequit: Hoc quippe totum rationis noſtræ, non phyſicæ poteſtatis, quæ in prædicato illo communi ſit, negotium, & exercitium eſt: Denique volitio, quæ de facto Deus eſt, priori indifferentiæ potuit non eſſe Deus, ſed chimæra & neceſſarium non eſſe, ſeu abſoluta negatio neceſſaria, vt impoſſibilia reliqua, & nolitio oppoſita per volitionem excluſa, quæ modo eſt chimæra & impoſſibilis ac neceſſaria abſolutè negatio pro illo priori indifferentiæ poteſt abſolute Deus eſſe, ergo aliquid modo habet, eſtque Deus quod tunc nec eſſet, nec haberet, poteſtque de ſe eſſe, habereque Deus aliquid quod modo nec eſt nec habet: quare, & alicuius intrinſeci defectibiliſque additione ſupra eſſentiam, & volitionem neceſſariam ſuam, velle libere Deum cum Caietano, & aſſeclis impugnandis admittis. Mitto plura, vt otioſa.

7. Quare Recentiores alij Valliſoletani ex noſtris apud Quiros citata d. 59. ſect. 4. numer. 30. §. *extra ſoluto* aiunt: quemuis actum liberum diuinæ voluntatis duabus adæquatis exiſtentiis conſtitutiuis in eſſendo gaudere: quia vnuſquiſque per ſuam, & actus contrarij exiſtentiam, & conſtitutiuum adæquate, & indifferenter exiſtit, & conſtituitur. verbi gratia volitio creandi mundum per ſui exiſtentiam & conſtitutiuum, & per exiſtentiam & conſtitutiuum nolitionis creandi mundum: quare etiam, cum volitio adeſt, eius exiſtentia exiſtit adæquate

nolitio

Digitized by Google

nolitio : cuius ſi adeſſet exiſtentia adæquate volitio etiam exiſteret : id quod ſtatuta poſſibilitate duplicis adæquatæ exiſtentiæ rei eiuſdem manifeſtum eſt, eius autem poſſibilitas ſuadetur primo : quia eiuſdem rei duplex adæquata productio, duplexque ſubſiſtentia eſt poſſibilis : à quo ad duplicem rei eiuſdem adæquatam exiſtentiam ſi hæc ab eſſentia rei realiter diuerſa ſit, conſequentia tenet : Secundo, quia eiuſdem rei duplex datur carentia (verbi gratia eiuſdem viſus alia carentia in lapide, quæ negatio, alia in animali quæ priuatio eſt) ergo, & duplex exiſtentia rei eiuſdem dari poteſt. Tertiò : quia quoties aliqua res aliud non determinatè ad ſui exiſtentiam, & conſtitutionem requirit, ſed vage, hoc, vel illud, vt corpora locum hunc, vel illum & figura artificialis hanc vel illam materiam, & viſio oculum dextrum, vel ſiniſtrum & hic numero Deus ſubſtantiue acceptus, hanc, vel illam perſonam, quantumuis ea requiſita ad conſtitutionem rei diuerſa ſint, & varientur, res ipſa, eademque, etiam numerice, perſtat verbi gratia idem Deus in Patre, qui & in Filio : ità ergo : cum volitio libera (verbi gratia creandi mundum inquiunt) vel ſui, vel nolitionis aduerſæ exiſtentia diſiunctim exiſtens alterutrius exiſtentia perſiſtet, atque cum libertate ipſius, ac Dei in ipſa concipienda eius indefectibilitas conſtabit. Sed contra Primo : quia iam exiſtentias ipſas Deo quidem intrinſecas, & identificatas volitionis, & nolitionis defectibiles abſolute, atque alteram nolitionis creandi mundum defacto abſolute deficientem admittunt : quod tota hæc cogitationis fabrica, & machinamento vitare Recentiores iſti conantur. Secundo, loquendo de conſtitutiuo intrinſeco, & eſſe, ſiue exiſtentia intrinſeca rei, implicat in terminis cum eius diuerſitate, & variatione rem tandem perſiſtere : id quod vel Recentiores ipſi vident, dum ad hanc doctrinam confirmandam ad diſtinctionem realem eſſentiæ ab exiſtentia rerum (quam alias cum noſtris omnibus auerſantur) recurrunt.

8. Neque exempla aliqua de requiſito aliquo conſtitutiuo intrinſeco (quod vagum eſſe in terminis implicat) rei eiuſdem phyſicè exiſtentis actu, imò, & phyſicè poſſibilis : vagitas enim noſtratum vocum, terminorum, & conceptuum eſt, non phyſicæ entitatis, & exiſtentiæ : imò nec metaphyſicæ eſſentiæ rerum, ſiue ſpecificæ, ſiue indiuiduæ, quæ determinatæ ſolum eſſe poſſunt, ac debent. Alioqui dicito : me diſiunctim, vel intrinſeca exiſtentia, & differentia indiuiduali mea, vel Petri diſiunctim, ac vagè poſſe vel metaphyſicè, vel Phyſicè eundem conſiſtere : aut ſpeciem hominis diſiunctim, & vagè, ac indifferenter per differentiam rationalis, vel irrationalis ſeu bruti. Deus quidem ſubſtantiue acceptus in Patre, & in filio idem eſt : quia rectum, ità accepti nominis Deus, Deitas eadem eſt ; ſed iam in iſta acceptione eius vocis noſter concipiendi, & ſignificandi modus intercedit, qui vage ſuppoſitioni perſonalitatis in obliquo ſignificatæ locum facit. Si verò adiectiue eam vocem vſurpes, pro perſona habente Deitatem, ſeu integre totum, quod in Patre verbi gratia eſt, deſignans voce hic Deus, & tamen aſſeras hunc eundem Deum eſſe, qui variata perſona in Filio integre, & ſecundum totum quod in filio eſt, perſonas hereticè confundes, vt re autem, & noſtro concipiendi modo, & ſignificandi ſecluſo Deus ſiue hic Deus eſt (ex quo paritas ad volitionem Dei liberam vt reipſa eſt peti poſſet, ac deberet) non diſiunctim perſonas hanc, vel illam reſpicit, ſed coniunctim tres omnes, & totas claudit, neque, vt reipſa eſt variata, ſed neque non intellecta aliqua concipi poteſt. Denique his omnibus datis, & aliis pluribus omiſſis, illud mirabile, ac mille contradictionibus in hac cogitatione plenum eſt vnum actum contrarium, & efficax non ſolum ad ſui contrarij præſentiam non diſparere, ac deficere ; ſed eadem ipſius exiſtentia ſimul exiſtere.

CERTAMEN IX.

Caietani, & Aſſeclarum ſententia rigide examinata & exploſa.

1. CONſutati hactenus noſtræ ſententiæ tuendæ modi eo tendebant, vt volitionis ipſi Deo prorſus identificatæ adæquatè libertatem, abſque alicuius intrinſeci Deo, ab eóque vero aliquo ſenſu, defectibilis additione, quare & eius ſimul phyſicam, & dogmaticam indefectibilitatem, ſimplicitatem, incompoſitionem & vnitatem componerent : id quod, vt vidimus, nullus ex eis modus aſſecutus eſt : ſed neque aſſequibile iudicarunt Caietanus, eiuſque ingenioſi ſatis in re hac ſectatores qui à conſtitutione libertatis per extrinſeca connotata abhorrentes, & per Deo omninò intrinſecum deſignantes, nihilominus id, & contingens, & defectibile in Deo eſſe (quamvis nonnullis vocibus, & explicationibus ſententiæ ſuæ duritiem emolliant) abſolute fatentur : igitur Caietanus ſententiæ huius primus Protector 1.p. q.19. art.2. §. *Adhuc eſt dicendum*, & §. *Ad hoc poteſt*, ac rurſus 1.p.q.1.art.1. docet volitionem Dei liberam addere ſupra neceſſariam aliquid Deo intrinſecum diſtinctumque, & in ſe, & ab ipſo defectibile, & ſeparabile : id autem eſſe entitatem, & perfectionem non abſolutè, & ſimpliciter talem quæ neceſſariis Dei prædicatis conueniunt, ſed ſecundum quid, quod additum diminuens eſt, atque ipſa voce *liberè* ſignificatur : explicat autem citato §. *adhuc* additamentum hoc maioris extenſionis, & extenſiuæ ac non intenſiuæ perfectionis nominibus. Fonſeca tom.3.metaph. lib.7.cap.8. q.5. ſect. 5. audaciæ, & periculi Caietani ſententiam accuſans ; tamen ipſe, & volitiones liberas Dei, & inter ſeſe & à neceſſariis diſtinctas virtute entitates, & extenſiones quaſdam ſeu determinationes ad creata obiecta Deo intrinſecas, & à Deo defectibiles & ſeparabiles, vtpote liberas : vt extenſionis, ſeu terminationis nominibus eſſe entitatem ſecundum quid, ſicut Caietanus denotaret : tametſi, vt ab eo videretur diſcedere vllo modo perfectiones eſſe, non ſatis conſequenter, negat : qui oſtendit ſe non ad ſententiam diſtinctionis, & defectibilitatis realis virtualis ſolum volitionis liberæ Dei à neceſſaria impugnatam num.4. & 5. acceſſiſſe, vt illa ipſius verba *virtute diſtinctas* ſonare videbantur : ſiquidem virtualiter perfectiones eſſe fateretur ; ſed re quidem ſugillato à ſe Caietano concordaſſe Salas 1.2. tom.1.q.6. tract. 3. d 1. ſect. 8. poſtquam in ſuam ſententiam §. 7. trahere plures conatur. Suarium etiam, ab ea cum primis abhorrentem, §. 7. Fonſecæ, ac ſubinde reipſa Caietano conſenſit : ſicuti, & Henriquez lib. vltimo de fine hominis cap. 3. num. 2. lit. A. Gloſſ. His ſimilia recentiores alij docent. Primo : volitionem liberam Dei adæquatè intrinſecam Deo : item, qua liberam formaliter, & terminatam ad creaturas nullam dicere perfectionem : eſſe, qua talem, ſimpliciter indefectibilem ; defectibilem tamen diminutè, ſiue diminuto defectu quodam exiſtentiæ formalis ſuæ intrinſecæ, qua in ſe, & ratione ſui formaliter, & virtualiter exiſtit, diminutaque, ac non ſimpliciter talis eſt, quia nullam affert perfectionem : quare neque eius defectus imperfectionem. Denique volitionem liberam à neceſſaria volitione, & entitate, cui realiter perfectiſſimè identificatur, virtualiter tamen intrinſecè diſtingui. Huic ſubſcripſit Recentior alter eſſe illud diminutum incompletum vocans, ac ſecundum quid à Deo ipſo realiter diſtinctum ac defectibile ; etſi abſolute, & ſimpliciter identificatum.

2. Hi ſane omnes Caietano in re præſente conſentiunt, etſi aliis, & aliis quiſque vocibus interdum vtatur : id vero, quo ab ipſo differunt de perfectione, quam contra illum volitioni liberæ, qua tali, prorſus negant, & quo in tuto ſe a difficultatibus contra intrinſecam adæquate volitionis liberæ conſtitutionem (neque ipſi ſolum, ſed & ipſe Ruiz noſter d.13. citata, quam totam ideò

contra Caietanum inſtituit) & inconſequens eſt, & difficultatibus complanandis inutile : quia eo modo, quo eſſe, exiſtentiam, & entitatem diminutam additamento illi, quantumvis minutulo, quod volitio libera, qua talis, neceſſariæ ſuperaddit, bonitatem, & perfectionem diminutam ſecundum quid & minutulam addere, conſequens legitimum eſt, inutile vero difficultatibus præſentibus eluendis : quia inexiſtentiæ illius, ſiue eſſe, & entitatis diminutæ, & ſecundum quid, neceſſariæ volitioni Dei ſupperadditæ, & in ſe, & à Deo defectibilitate, & ſeparabilitate eodem modo, atque in eius perfectione argumenta contra intrinſecam Deo conſtitutionem libertatis exercitæ vigent, vt de ſe patent, & ſtatim videbimus : quod vtinam non adrò pateret, cum enim nos reliquis ab eſſentia prædicatis diuinis, etiam neceſſariis, ſiue communibus, ſiue perſonalibus, bonitatem, & perfectionem conſequentiore metaphyſica denegauerimus controu. 1. de eſſent. & attrib. & controu. de Trinit. d.6. quia & eis entis ſubſtantiui, ſeu entitatis formalis, & ipſis propriè denegamus, nullis aliis diſcurſinum expenſis facilius nos, & conſequentius, quam hi Doctores, à grauiſſima & implicatiſſima quæſtione expediremus : ſed nolumus vocum ſolum nouitate, & multiplicatione difficultates, adhuc Philoſophicas, nedum grauiſſimas Theologicas eludere, illudereque lectoribus : illud, quod miſcetur, de diſtinctione, & defectibilitate additamenti huius reali virtuali confutatum eſt num. 4. & 5. eoque ſolum miſcetur, vt plurium terminorum, & doctrinarum complicatione fiat doctrina obſcurior, & confutatio impeditior: cumque ab vna parte impugnantur, fugiant ad aliam : ſed vero principia, & definitiones exiſtentiarum rei eiuſdem ſimpliciter, & in ſe, & ſecundum quid, in ſui nimirum cauſa, cognitione, fama, quas ſtatuit, & ex quibus præfati recentiores diſcurrunt, vt eſſe illud diminutum, & ſecundum quid additamenti illius proprium, eiuſque ſecundum illud diminutam defectibilitatem, & cum perfecta exiſtentia, & indefectibilitate ſimpliciter, & abſolute tali, atque identitate cum neceſſaria Dei volitione, & entitate componat, mirabilia ſunt : & quibus confutandis in præſentiarum nec tempus vacat, nec locus : de eo tamen eius lectores monere, ne ſubtilibus, ſenſimque ſe ſe, ac lubricè inſinuantibus eius diſcurſibus decipiantur, opus viſum nobis eſt.

3. Iam vero ad inſtitutum, quod attinet, præſens, quibuſvis ſententia hæc Caietani vocibus explicetur : ſic breui confutatur. Nam illa entitas, exiſtentia ſecundum quid, diminuta, incompleta &c. identificatur ita abſolute Deo eiuſque neceſſariæ volitioni vt in ſe, & quoad illam à Deo, eiuſque neceſſaria volitione deficere, omni verò, & reali ſenſu repugnet, vel non? Si primum : nec ſecundum illam entitatem, exiſtentiam, & eſſe diminutum, & incompletum, volitio libera eſt defectibilis, nec contingens vero aliquo ſenſu eſſe poteſt. Si non repugnat; vero aliquo ſenſu phyſice in ſe additum illud & à Deo, aliuſque neceſſaria volitione deficere, ac ſeparari contingens quidem, & liberum vero aliquo ſenſu erit : aſt Deo eiuſque neceſſariæ volitioni adæquate identificari repugnabit : ſiquidem à ſe ipſo ſeparari ac ſine ſe ipſo eſſe repugnat : eſſeque in ſe neceſſarium ens, & indefectibile ac ſimul defectibile ac contingens : quare totum argumenti contra conſtitutionem libertatis Dei per prorſus intrinſecum robur, quod hac doctrina debilitari tentatur, contra eam æque viget. Abſtinui vero conſulto terminis abſolute, & ſimpliciter, dum de additamenti huius diminuti defectibilitate, & identificatione cum Deo, eiuſque volitione neceſſaria rogabam. Poſuique loco illorum vero aliquo reali phyſico ac non ficto ſenſu : vt illis terminis locum eluſioni, & per meras voces, effugio præcluderem quod ſi, eſſe illud diminutum, & ſecundum quid Deo non identificari cum neceſſario, etſi Deo intrinſecum ſit, reſpondeas, vt Caietanus elatius videtur docere, & à ſcholaſticis repræhenditur, & impugnatur, etſi Deum entitatiuè indefectibile eo modo defendas, & libertatis intrinſecæ, ſeu additamenti illius eo modo intrinſeci defectibilitatem componas, alia tamen abſurda valde incurres.

4. Imprimis enim: cum ex volitiones liberæ ab æterno Deo ex fide adſint, nequeunt non Deo identificari, Ipſeque Deus eſſe iuxta ſymbolum fidei Concilij Rhemenſis vbi Bernardus & Patres congregati inter articulos fidei ſuæ ponunt. *Nec aliquas omnino res, ſiue relationes, ſiue proprietates, ſiue ſingularitates, vel vnitates dicuntur, vel alia huiuſmodi adeſſe Deo, quæ ſint ab æterno, & non ſint Deus*. Reſpondebis : primo ex Arriaga ſect. 5. num. 85. §. *Secundò reſpondeti* : eo loci contra Gilbertum Porretanum agi, qui de diſtinctione reali perſonalitatum ab eſſentia Deo neceſſariarum, non autem de liberis prædicatis Dei (de quibus nunc agitur) oppoſitum dogmatizabat, id quod eius articuli verba, quæ ſunt omnia, quibus perſonales proprietates (de quibus Gilbertus) eatenus nominatæ à Patribus fuerant. Nec veroſimile videtur omittendos ſine expreſſa vlla mentione à Patribus illis actus liberos Dei, ſi ad eos etiam fidei ſuæ profeſſionem extendi voluiſſent; cum tot nominibus & terminis id, de quolis cum Porretano erat, expreſſerint: verum etſi eius litis occaſione doctrinam generalem ad omnia quæ Deo ab æterno adfuerint ſua illa profeſſione eadem art. 1. habetur. *Deum non eſſe ſapientem, niſi ea ſapientia quæ ſit ipſe Deus*: Contingentium autem futurorum ſapientia Dei ſapientia eſt, & à Deo propriè ac reliquorū, quæ Deus nouit ſapientia, quidquid dicat Arriaga ibidem §. *Melius videtur*, & id vt minimum euidens eſt occaſione dogmatis Gilberti de ſolis perſonalitatibus ad alia diuina & æterna in Deo, Rhemenſes Patres ſuæ fidei profeſſionem extendiſſe: quare cum verba generalia ſint, & ſub quibus actus omnes liberi, tam ſcientiæ, quam volitionis diuinæ, qui ex Caietano, & Aſſeclis Deo ab æterno Deo adſunt continentur, de eis etiam Patres illos locutos eſſe non dubito.

5. Dices ſecundo ex eodem Arriaga ibi numer. 84. §. *ego circa hunc locum* illam profeſſionem fidei Patrum contra Gilbertum fuiſſe Bernardi, & quorundam Galliæ Epiſcoporum cui à Cardinalibus (& vti Arriaga ſuſpicatur ab aliarum nationum Epiſcopis reclamatum fuit) nec probatio vlla Pontificis acceſſit : nec de illa poſtmodum tractatum in eo Concilio : neque Cardinales & reliquos Patres Bernardo, & Gallis Epiſcopis concordaſſe. Cæterum ſolutio hæc plus auctoritati illius profeſſionis fidei Rhemenſium Patrum derogat, quam reſpondens ipſe velit, & patiatur, ſaltus enim §. immediato fuerat (quod inficiari non poterat) eam, etſi à Pontifice tunc Eugenio approbata expreſſe non fuerit. Magnæ tamen apud Doctores omnes Catholicos, & Eccleſiam auctoritatis ſemper fuiſſe. Ab Epiſcopis vero cæteris nationum aliarum reclamatum cum Cardinalibus illi profeſſioni eſſe nullo fundamento, ſed arbitrio ſolum ſuo, ſuſpicatur, quin, vti ex eius Concilij actis conſtat: nec Gilbertus (cuius maximi intereſſet, quippe contra quem edita profeſſio fuit) reclamationi Cardinalium acceſſit; imò verò iuxta illam in ſpectata Eugenij 3. approbatione in Concilio illo errorem ſuum Cardinalibus Patribuſque reliquis præſentibus, nec vllatenus reclamantibus retractauit vt diximus contr. de Trinit. d.8. q.1. cert.2. n.2. Quo facto totius Concilij in doctrina illius profeſſionis conſenſus & concordia probatur: inde etiam conſtat Cardinalium reclamationem non doctrinæ profeſſionis illius, ſed auctoritati definiendi Pontificis Romani propriæ, quam à Bernardo, & Gallis Epiſcopis ea fidei profeſſione Concilio porrecta vſurpari arbitrabantur, fuiſſe apud Eugenium 3. interpoſitam vti ex actis eius Concilij conſtat, & ex Bernardi ſuo, & Gallorum Epiſcoporum nomine ſatisfactione Cardinalibus Concilij, & Eugenio 3. quod non profeſſionis doctrina, ſed ſolum de non præſumpta à ſe vel ab illis definiendi in rebus fidei auctoritate & poteſtate fuit oblata, quod ipſum Arriaga ipſe ibi fatetur : quin, & Eugenius 3. apud quem Bernardus, & Epiſcopi Galli expoſtulati à cardinalibus fuere, nihil de profeſſionis illius doctrina mutatum voluit : quare, etſi non expreſſè, totam tamen tacitus approbauit.

6. Etſi ergò tota eius profeſſionis doctrina defectu expreſſæ approbationis, & definitionis Pontificiæ de fide non ſit; tamen ex Bernardi, & Gallorum Patrum damnato per illam Gilberto connationalium, & ipſi quidem Epiſcopo fratrum, expreſſa ſententia, & conſenſu ex Gilberti ipſius ob illam retractationē tacitoque totius Concilij Patrum retractationi Gilberti adſtantium, atque ipſius Eugenij 3. conſenſu, penè ſummam, ac fidei proximam

tota

Digitized by Google

tota eius profeſſionis doctrina auctoritatem ſortitur. Accedunt aliorum Patrum in eandem vniuerſalem doctrinam, non ſolum perſonalium, ſed & communium omnium, quæ Deo intrinſeca ſunt, (à quibus liberi actus ſecludi Catholicè nequeunt) cum Deo eiuſque eſſentia adæquatam phyſicam, & abſolutiſſimam identitatem conteſtantia: Dionyſ. 2. de diuinis nominibus ſub finem. *Superat vnum, quod & vnum eſt iis, quæ ſunt, & multitudo indiuidua, inexplebilis, pluſquam plena, & expleta. Omneque vnum, & multitudo, quæ &c. & in lucem proferunt, & perficiunt: & continent:* Sunt autem decreta libera Dei de eis quæ ſunt, atque vniuerſa proferunt, perficiunt; & continent: ergò ex ſententia Dionyſii in Deo, & cum Deo vnum ſunt, ac prorſus idem: Iuſtinus Martyr. expreſſius de vnitate, & identitate diuini Conſilij (quod decretum liberum Dei aperte ſignificat) adæquata, & perfecta cum Deo ipſo locutus eſt quæſtion. 144. ad Orthodoxos his verbis. *Dei ſimplicitas tota eſt filius, & tota eſt habens filium: & tota eſt Conſilium, & tota eſt habens Conſilium.* Auguſtin. 7. de Trinit. cap. 1. & 2. init. *quia in illa ſimplicitate Dei non eſt aliud ſapere, aliud eſſe, eadem ibi ſapientia eſt quæ eſſentia.* Hilar. 9. de Trinitat. verſ. med. Sapientia, & omnibus Dei attributis cum phyſicis, tum moralibus (in quibus liberum exercitium diuinæ voluntatis continetur) enumeratis ſubdit. *Non quod hæc Deus habeat, ſi non aliquid extra eſſe credendum ſit.* &c. Bernard. 5. de conſiderat. *Si bonum, ſi magnum, ſi Beatum, ſi ſapientem, vel quid tale Deo dixeris, in hoc verbo inſtauratur quod eſt, eſt. Nempe hoc eſt eſſe, quod hæc omnia eſſe. Si centum talia addas, non receſſiſti ab eſſe, ſi ea dixeris, nihil addidiſti; ſi non dixeris, nihil minuiſti.* ſed de Bernardi hac in re mente nulli dubium eſt: imò neque aliorum Patrum, quorum de eſſentia Dei, cum phyſica, tum metaphyſicâ, & Theologica diſputantes meminimus tom. 1. de Deo vno controuerſ. 1. de eſſent. & attrib. d. 2. quæſtion. 1. cert. 2. & quæſtion. 2. certam. 1. quibus obinde recitandis parco.

7. Inde verò claret merito Caietani ſententiam non à Fonſeca ſolum, vt audacem, ac parum tutam in fide reprehenſam eſſe; ſed etiam à Ferrara, Bannez, Valentia, Vaſquez, Medina, & Zumel ſigillatam: quos refert, atque approbat Ruiz noſter citata d. 13. ſect. 1. num. 2. & Soar. loco citato metaph. dicens: ratione naturali ſatis veriſſimilem fore, ſi ex fide non reiiceretur: cuius cenſuræ è diametro aduerſatur Arriaga citata ſection. numero 89. & 90. §. *Ego autem aliud iudicium*, nimirum nihil ex fide vrgens Caietani ſententiæ opponi poſſe ob eleuatam euaſionibus ab ipſo datis, & à nobis confutatis Concilij Rhemenſis auctoritatem; efficaciter vero à ratione naturali eam ſententiam refelli: & tamen ratione ea, quam contra illam opponit, ratione naturali excludi à Deo compoſitionem eius cum creatura (cuiuſmodi ij ſunt actus qua liberi) ab æterno, & tamen ab æterno eſſe in Deo ab hac ſententia admittitur: ſed cum ex ſcriptura, & fide certum etiam ſit liberas Dei volitiones ab æterno in Deo eſſe, vt ipſe Arriaga ait ac inſuper ex Scriptura etiam, & fide nihil, quod Deus ipſe in ſe non ſit, æternum eſſe ex ipſa ratione naturali, qua Caietani ſententiam efficaciter refelli Arriaga cenſet, & principia fidei, ex quibus certius efficaciuſque refelleretur, debuit recognoſcere; etſi Rhemenſis Concilij auctoritas non adeò eſſet firma, nec reliquorum Patrum teſtimonia Caietani ſententiam oppugnantium legiſſet: in altera vero parte Soario etiam aduerſa de efficaci eius ſententiæ à ratione naturali confutatione cenſuit rectius: etenim additamentum illud ſecundum quid contingens, & defectibile neque eſſentia & entitate ſua exiſtens nec Deo ſubinde identificatum vt Caietani mens fuit, non poteſt ens à ſe eſſe, & eſſentia, ſaltem phyſicè, ſiue entitate ſua exiſtens, & ſubinde exiſtens neceſſariò; ſed potius ens ab alio; quare & creatura quæ conceptu illo entis ab alio in ratione eſſentiali entis creati, ſeu creaturæ conſtituitur: maximè cum liberè a Dei voluntate ſit. Quod principium Ariani de verbo ſtatuere ex praua ſua ſcripturæ intelligentia ſtatuere tantopere contenderunt, vt illud creaturam eſſe non Deum demonſtrarent; Patres vero illationis euidentiæ annuerunt; verum quod verbum libera Dei voluntate præcederet, abiecerunt vt erroneum: ſtatuentes quidquid libera Dei voluntate procedit eſſe creaturam: vt videre eſt in Hilario lib. de Synodis in anathemat. 24. in Concil. Tolet. 11. confeſſ. fid. quare libera verbum Dei voluntate procedere totis viribus euertere conati ſunt: iam vero ſi creatum quid additamentum illud eſt, nec Deo identificatur: in primis non magis quam connotata extrinſeca, à quibus hæc ſententia vult tantopere diſcedere Deum vitaliter libere volentem conſtituent: imò connotatione creaturæ iuxta eam ſententiam Dei libertatem in volendo conſtituet, & datas à nobis contra illam impugnationes ſubit.

8. Quod ſi verbis illis additamenti intrinſeci Deo eius immanentiam, ac vitalitatem, quam creata reliqua non habeant, ſimulare, nobiſque venditare velis: cum illa intimitas Deo identitatis non ſit: an erit inhæſionis Deo, à quo non neceſſario, ſed contingenter illud additamentum procedit, tanquam ſubiecto, nec ne? Primum eius vitalitatem adumbrabit ſaltem: ſed in primis ſubiecti imperfectionem quam potentialitatis puræ antiqui vocarunt, Deo indignam, cunctæque philoſophiæ, & Theologiæ abſonam, admittit. Secundo (quod huic vel proximum eſt, vel imbibitum) Deus erit per aliquid à ſe diuerſum phyſicè perfectibile, nec entitate ſua ſumme perfectum; quod repugnat. Tertio, ſua entitate in tertij alterius intrinſecam compoſitionem veniet: parſque natura ſua erit: cum natura ſua libere volitiuum ſit: id quod magnum, & euidentiſſimum abſurdum eſt ſiquidem partis phyſicæ eſſentialis conceptus entis incompletionem, ac ſubinde intrinſecam entitatiuam eius imperfectionem poſitiuam importat: Quarto: Deus mutabilis, ſicut nos actibus noſtris liberis, erit: nec erit, cur non ſit in tempore etiam mutabilis: quinto. Alteri abſurdo inſiſtere pleroſque Caietani impugnatores video: nempe Dei ſimplicitatem à Patribus, & Conciliis aſſertam iuxta poſtremam eius explicationem, quam inſectamur euerti; ſed tamen ſimplicitas Dei, & incompoſitio ab illis dogmaticè aſſerta, intra Deum, ſiue entitatem, quæ abſolutè, & identicè Deus ſit; vt in Patre filio & Spiritu ſancto ac Trinitate, eſt, vt contextus occaſionem, & diſcurſus eorum pendentibus conſtabit; non in tertio alio ex entitate Dei, & alterius ipſi non identificati conflato, vti poſtrema hac Caietani explicatione compoſitio aſſeritur: quod ſi, vt hæc vites abſurda, additum illud non inhærere, vt ſubiecto, ſed adhærere ſolum, tanquam neceſſario eius additi extremo, dixeris: vitalitatem, & libertatem volicionis liberæ Dei aperte, ſicut connotatores, deſeres: neque in re ab eorum ſententia recedes: cum creaturæ omnes, omnium ſententia, in ſua exiſtentia abſoluta Deo entitate ſua, tanquam termino, & neceſſario exiſtentiæ entitatis ſuæ abſolutæ extremo connectantur, & adhæreant: ecquid autem aliud adhæſio additamenti tui illius Deo tanquam termino, & extremo non inhæſionis, ſed adhæſionis importat? Denique aduerto: pleroſque, etiam modi huius poſtremi explicationis ſententiæ Caietani, & ſequacium, ex hoc, quod Deus terminus ſolum adhæſionis additamenti illius defectibilis de ſe, ac Dei entitati ſuperadditi præcipuè, quod illud propriè creatura ſit inferendum inſiſtere; ſed, quantum ad præſens attinet, ſiue educatur ex Deo, vt inhæſionis ſubiecto, ſiue ſolum adhæreat, ſicut cætera, quæ creata abſolutè dicuntur, & ſi à ſubiectis educantur, dummodo ab alio, ac non neceſſario, ſed libere ſint, creaturæ eſſe conuincuntur, fidei ergo, & rationis naturalis principiis, quoquo explicetur modo, Caietani, & ſequacium ſententia aduerſatur, nec huius myſterij difficultates complanat, vllatenuſve emollit.

CERTAMEN X.

Propria facilior, ſors fælicior ſententiæ communis, & noſtræ explicatio & à myſterij tanti, difficultatum complanatione probatio vltima.

1. CÆteris diuinam volitionem liberam Dei per Deo intrinſecum conſtituentibus cordatius, religioſius atque in Deum obſeruantius, & ſentiunt, & loquuntur, Soarius, & Ruiz qui ad eminentiam ſummam diuini eſſe, & infinitatem ſummam, & ſimpliciter, ac e genere ſuo talem, diuini amoris, qui proinde quoad ſubſtantiam, & modum è conceptu ſuo omnia mortuadere debet recurrerunt; quin ad aliquem ex impugnatis modum deſcenderint: & ſi quandoque, vt defectibilitatem volitionis diuinæ liberæ, qua talis, cum neceſſitate, & indefectibilitate Dei (quod tota myſterij huius difficultas eſt) componant, vocibus illis terminationis, extenſioniſque vtantur vt videre eſt in Soario locis citatis, & in Ruiz etiam maxime d. 13. ſect. 2. propoſitione 3. 5. & 6. ſed tamen ad Dei eiuſque amoris eminentiam ſummamque infinitatem ſe tandem recipiunt; quin eius terminationis adhuc phyſicam defectibilitatem admittant: vt claret ex propoſitione quarta, & quoties vterque citatis locis argumentis contra hanc ſententiam factis reſpondent: quo effectum ab ipſis eſt, vt nihil Deo indignum reſponderint, non tamen, vt difficultatem myſterij huius complanauerint, elucrauerint ve: id quod eminentiæ illius explicatione profundiore, & penitiore, ac nonnullis ex ea pendentibus veritatibus præſtandum erat, ſi in principia alta, quæ illis, & aliis ſententiæ huius Patronis eatenus non occurrerant, incidiſſent: quibus ad inuentis æſtimo neminem ad connotata [illegible] ac [illegible] eſſe recurſurum [illegible] ea vero principia nos primi [illegible] vt ex [illegible] conſtabit, cum nihil de huius materiæ, & præ[illegible] difficultatem compoſitionis & [illegible] ratione, ſed de aliis difficultatibus cogitaremus [illegible] ſi [illegible] entibus etiam complanandis ea principia, vti reor, intercurrant ſpecialiori adhuc Dei beneficio, *qui ſtulta mundi elegit, vt confundat ſapientes* in ea nos incidiſſe compertum omnibus erit.

2. Igitur eminentiæ diuinæ in eſſendo præſicatum tantummodo eſſe, valere, & ſignificare iudico, atque perfectiſſimè, & ſummæ identitatis, & ſimplicitatis, vnitatiſque phyſicæ Dei prædicatum: cum autem identitatem realium prædicatorum (quæ in re phyſice eadem inueniuntur) in vnitatem phyſicam coniunctio formalis ſit, nulla alia via identitatis rerum maiorem, minoremve perfectionem metiri, ſummamque diuinæ indagare aptius poſſumus, quam vnde maiorem, vel minorem vnionis & coniunctionis phyſicæ partium phyſicæ diuerſarum in vnum continuum, vel compoſitum naturale ſeu potius artificiale, æſtimamus: quandoquidem non niſi huius tandem adinſtar, tam vnio continui quam compoſiti naturalis, quam phyſicæ identitatis prædicatorum rei phyſicæ eiuſdem, concipi & cogitari pro hoc ſtatu à nobis poſſunt, vt quæ modo ab [illegible] à perfectione, quæ [illegible] connexioni, & vnioni phyſicæ compoſiti: ſiue naturalis ſiue artificialis materialis ad rem præſentem conuenit, ſiue ratione materiæ qua conſtat ſiue extremorum, quæ coniungit vel vnit, vnde artificialis coniunctionis in [illegible] & ratione formali coniungendi maior, minorque perfectio taxanda metienda que ſit oportet [illegible]. Atque vt controu. de Incarnat. dum magnitudinem, & præcellentiam hypoſtaticæ vnionis præ cæteris [illegible] formali hac ratione, & munere vniendi ſtatuebamus, eo procul dubio perfectio maior in eo coagmentandi & coniungendi munere formali bituminis, ſiue ligaminis artificialis ſtat, ac deprehenditur, quo extrema, quæ in coniunctionem localem arte facto neceſſariam venire facit, eiuſmodi coniunctioni ineptiora de ſe ſunt, & repugnantia: ſiquidem eorum ineptitudo, & repugnantia vi vnitiua ligaminis, ac bituminis ſuppletur, quæ in aliis ſe facile ad localem coniunctionem aptis ſupplenda bitumine non eſt: v.g. vt concauum conuexo aptetur, vel planum plano, rariſſimo glutine opus habeat, non bitumine & vnitiuo fortiori, aſt. vt concauum concauo, vel conuexum conuexo (puta duæ teſtudinis conchæ à tergo localiter exæquatæ coniungantur, teneanturque coniunctæ, vix, quod ſatis ſit virtutis coniunctiuæ, in bitumine aliquo, quantumvis vnitiuo reperietur. Hinc, cum adeò ad vnionem phyſicam repugnantia, Deus, quæuiſque perſona diuina, & creatura, etiam nobiliſſima, & perfectiſſima, ſint, & tamen vnionis hypoſtaticæ, nexu in admirabilem illam compoſitionem Dei, & hominis Chriſti Domini venerint, ac teneantur, maximam illam hypoſtaticam vnionem, ſummeque perfectam in munere, ac ratione formali nexus, ac vnionis eſſe concludebam contr. & loco citato de Incarnatione.

3. Inde verò pertracto ad identitatem diſcurſu, vt diximus, perfectionis eius magnitudo inde omnino æſtimanda vnde phyſicè, & tandem artificialis vnionis, ſiue vnitiui perfectio maior reputatur. Ac proinde, eo maior formaliter, perfectiorque rei identitas erit, quo magis è conceptu ſuo ad vnitatem inepta, atque rarius coniungibilia prædicata ad phyſicam identitatem identicè componat, & adunet: eoque perfectiorem & perfectiorem ſore, quo plura, & plura eius conditionis prædicata identicè coniungat. Summam verò, ſummeque perfectam quæ plura eiuſque generis prædicata, quam reliquæ omnes rerum identitates poſſibiles, & alias atque in aliis identicè incompoſſibilia, ita adunet: id quod inductione per omnia rerum, & genera, & ſpecies facta vlterius probatur: quo enim perfectiores phyſicè, & metaphyſicè ſpecie res, ac ſubinde earum entitates, & identitates ſunt, eo plura prædicata in minus perfectis rerum ſpeciebus identicè incomponibilia ad identitatem realem, & phyſicam trahunt: ſic videmus in ſpecie ſubſtantiæ corporeæ ſpeciei imperfectioris, prædicatum ſenſitiui identice cum aliis ſpeciei illius prædicatis non poſſe coniungi: ſicuti neque in ſpecie ſenſitiuæ ſubſtantiæ imperfectioris prædicatum rationalis, quæ omnia in nobilioris ſpeciei, & identitatis ſubſtantia, nempe homine coniunguntur, ideo imperfectiorum ſpecierum differentiæ, etſi prædicata poſitiua ſint, negatiuis à nobis explicantur, v.g. viuens inſenſibile, irrationale, vt repugnantia coniunctionis eorum identicæ in ſpecie inferiori denotetur; quam tamen in ſpecie perfectiore, ac perfectioris entitatis & identitatis habent, nunquam in homine: in quo, & viuentis prædicatum cum prædicato ſenſibilis, & vtriuſque cum prædicato rationalis amica identitatis phyſicæ coniunctio [illegible] ratione cuius microcoſmos à Philoſophis nominatur, [illegible] omnia prædicata, quæ in mundo hoc viſibili in ſpeciebus imperfectioribus rerum diſperſa, & identicè inconiungibilia ſunt, perfectione entitatis, & identitatis phyſicæ ſuæ identicè in ſe coniungit & adunat.

4. Hinc ſumma, ſummeque perfecta identitas phyſica rei, formaliter loquendo, in eo ſore conuincitur, quod plura, quam alia vlla res poſſibilis in aliis imperfectioribus rebus diſperſa & incoiungibilia [illegible] identicè, & phyſicè adunet atque; & diuinæ ſummæ perfectæ identitatis phyſicæ conceptū in eo ſtare, quod in ipſo ea prædicata omnia, quæ in inferioribus cunctis rebus creatis diſperſa ſunt, nec omnia in creatura aliqua abſque repugnantia, & contradictione, vel formali, vel virtuali poſſunt identice phyſice coniungi, ad phyſicam identicam coniunctionem redigantur, quod ipſum, vel eſſe eminentialis phyſici Dei conceptus, vel illud proxime metaphyſice conceptus conſequens eſt. ideirco contr. de Trinit. ex ſumme potius perfecta Dei identitate, vnitate, ac ſimplicitate phyſica, & reali, quam ex diſtinctione reali, ſiue ex natura rei, ſiue virtuali, vel alia quapiam excogitabili contradictoria, quæ in aliis omnibus rebus talia, vel formaliter, vel illatiue eſſent, ac dum de Deo prædicantur contradictionem ſonant, abſque vllo contradictionis periculo, & ſimplicitatis diuinæ præiudicio, & irreuerentia, imò magna eius laude, & reuerentia admitti, ſaluari q. docebamus. Atque ad præſens inſtitutū proximius ex doctrina eadē conſtat: cur in Deo potentia vera intellectiua & volitiua ad-

mittenda

mittenda ad actus intelligendi, & amandi ſit, abſque phyſica potentiæ alterutrius à ſuis actibus diſtinctione Dei vnitati, ſimplicitati, & identitati ſummæ phyſicæ contradicente, & quæ neceſſario inter eiuſmodi potentias, actuſque earum in creatis intercedit: id enim ob imperfectionem entitatis, & identitatis phyſicæ creatarum potentiarum, & operationum eiuſmodi in ipſis vſu venit, non autem ex potentiarum, & actuum illorum conceptu, vt à creati entis, & ab alio, ſeu creaturæ prædicato abſtrahit, & præſcindit: ex eo enim quod potentia creata, & ab alio, ac vitalis intellectus, & voluntas immanenter operatiua ſit, actuſque ipſarum creati, & ab alio immanenter etiam in potentia, ac proindè ab eadem potentia producendi: in potentia creata, eiuſque actu imperfectioribus vitalitas abſque actione phyſica potentiæ in actum, quare & abſque phyſica vtriuſq; diſtinctione eſſe nequit, neq; vtrumque in phyſicam identitatem coagmentari: in Deo autem ob perfectiſſimam, ſummamque identitatem diuinam vera potentia, actuſq; vitalis identicè iunguntur, abſque contradictione; quin phyſica actiuitas, actione (quæ ſola diſtinctionem in creatis importat) vllatenus intercedat, vt docuimus tomo 1. de Deo vno controu. 2. d. 2. quæſt. 1. ſed intentionalis ſolum, vera quidem, ac minimè ficta: quæ ſola potentiæ, & actus phyſicam compatitur identitatem: Sed quamvis hæc ita ſint (vt verè ſunt) caue, ac omnia contradictoria, quæ in Deo occurrere menti poſſunt, ſummæ vnitatis, ac perfectiſſimæ identitatis diuinæ præſidio audeas defendere: ſed ea tantum, quæ ex miſteriis reuelatis contradictionem ſonare videntur, & in creatis entibus continerent. Alioqui Deum eſſe, & non eſſe erroneè admittes.

5. Ex hoc vero, quod poſtremo intulimus de vera potentia vitali intellectiua, & volitiua intentionali ſolum, non phyſica; qua, & actus ſuos vitales, quibus phyſicè identificantur, ob eſſe eminentiale, ac ſummè perfectam Dei identitatem verè elicere Deus poteſt, difficultatum myſterij libertatis Dei in volendo per prorſus Deo intrinſeca adæquatè conſtitutæ perſpicua eſt, & facilis expeditio: patet enim vitalitatem veram intentionalem voluntatis diuinæ, non eſſe ad phyſicè in ſe ſuos actus producendos (quæ vitalitas creatæ potentiæ vitalis propria eſt, ac ſine diſtinctione reali actus à potentia actus ſuos extra ſe non ponit) ac ſubindè illorum ſecum compatitur phyſicam identitatem; quo ſolum genere vitæ intentionalis puriſſima perfectiſſimas, ac verè viuens Deus poteſt gaudere, vt citato loco controu. 2. oſtendebamus: inde etiam conceptus verus contingentiæ actus voluntatis diuinæ eſſentialiter requiſitus conſtat. Cum Dei voluntas in actu primo libera ſit, eiuſque actus, & exercitium ſit in actu ſecundo liberum abſque vlla actus ipſius liberi, ac ſubindè Dei, cui phyſicè adæquatè identificatur, phyſica defectibilitate ſaluatur, ſola eius, vera quidem, ſed intentionali ſolum defectibilitate: in qua linea tantummodo actiuitatis vitalis intentionalis voluntas alterutrum actum exercere potens eſt, vel omittere: neque, vt alterutro modo ſuam poteſtatem exerceat, alicuius denuò atque extra ſuam phyſicam entitatem appoſitione, vel amotione phyſica opus habet.

6. Vnde etiam facile conſtat: exercitium liberum Dei adæquatè intrinſecum nullam contingentiæ atque defectibilitatis phyſicæ, & entitatiuæ imperfectionem inuoluere, ob quam aliquid aliquo modo realiter à Deo diuerſum ad libertatis volitionis Dei adæquatam conſtitutionem, & complementum debeat aduocare; conſtat tertio: quo pacto Deus, eiuſque voluntas libertate contradictionis, nec ſolum contrarietatis ad ſuos actus abſque vlla ſuæ entitatis, & perfectionis phyſicæ imminutione, cum purè omiſerit, vel augmento, cum præ eius omiſſione actum poſitiuum elegerit, gaudeat: ſed neque metaphyſicè, (etſi ad rem præſentem parui id referat) auctior in perfectione euadet, cum poſitiuè ſe Dei voluntas exercet, quam cum purè omittit: quia tota Dei metaphyſica bonitas, & perfectio in ſola eſſentia metaphyſica eſt: attributa vero reliqua non perfectiones metaphyſicæ ſunt, ſed perfecta, & velut materia metaphyſica, atque eſſentiæ bonitas: & perfectio identitati phyſicæ iure ſe explicat, communicat, emicat pluries, & innoteſcit.

7. Denique conſtat quinto: malè à Doctoribus plerisque volitionem neceſſariam Dei ita à libera diſtingui, vt illa indifferens ad liberam determinationem, ſeu volitionem Dei ſupponatur, quaſi huius principium: tota enim indifferentia principij proximi ad liberam determinationem intentionalem volitionis diuinæ, in ſola voluntate diuina eſt: ex qua, tanquam potentia vitali intentionali adæquata, è Deo ipſo, vt primario obiecto ſpecificatiuo adæquato, omniamor diuinus, cum ſui, tum creaturarum, tanquam purè materialium obiectorum, quæ vult, & eo modo quo vult liberè euadit, ac ſimul Dei æternitate à Deo concipitur; aliarumque creaturarum, ac non harum, vt potuit, amor ex eadem æternitate nulla phyſica, & entitatiua, ſed intentionali motione conciperetur, quin vlla in amore Dei erga ſeipſum ad liberum erga creaturas præcedentia intercedat, ſed ſolum in eorum obiectorum obiectiua intentionali motione, qua Deus, vt adæquate ſpecificatiuum totius omni (quoad ſubſtantiam, & modum) amoris Dei eo modo, quo eſt, purè terminatiua ad alia præcedit: eo modo, quo ſpecificatiua reliqua affectuum noſtrorum (quæ eadem in nobis motiua formalia, & rationes, propter quas aliquid amamus, ſunt) ad terminationem puram eorum amoris eiuſdem, quem erga ipſa ſollicitant, antecedunt. Nec obeſt ſcientiam Dei erga ſeipſum, ſuamque bonitatem priorem eſſe, quam erga creata: ex ſe enim vt obiecto omniſcientia formalis euadit, & omnium creaturum cognoſcibilium formalis de ſeſe eſt repræſentatio, & actualis expreſſio: quare, & pro priori ad cognitionem creaturarum infinito ſe Deus, & neceſſario amore proſequetur, quin ad creaturas pro illo priori, nec dum exercite repræſentatas, terminetur: etenim de præcedentia ſcientiæ Dei erga ſeipſum, priuſquam ad extrinſeca obiecta poſſibilia, quorum cognitione ad liberè erga illa amorem concipiendum ducitur Deus, idem, ac de amore dicendum eſt: nimirum præcedere Deum, vt obiectum ſpecificatiuum, non autem vt terminatiuum ad obiecta extrinſeca poſſibilia purè terminatiua, quæ vt talia nullum Dei decretum liberum antecedere ſupponunt: ſed vno ſcientiæ intuitu, & quaſi ictu, & Deum, & poſſibilia ſimul repræſentari, quin ſcientia Dei de ſeipſo ad ſcientiam poſſibilium extrinſecorum vero, ac non ficto aliquo ſigno præcedat: ac proindè pro eodem ſigno neceſſarius ſui amor, & liber amor erga creata, quæ vult, ſimul, atque indiuiſum concipitur.

DISPVTATIO IV.

De diuinarum volitionum diuerſitate.

VOLITIONVM & affectuum diuinorum nullam re ipſa diuerſitatem eſſe ex dictis hactenus, cum proximè tum antea ſæpè perſpicuum eſt, cum diuina volitio & amor è conceptu, & eſſentia ſua infinitus ſimpliciter, non in genere, ſed è genere ſuo, atque omniamor quoad ſubſtantiam, & modum, vt ſæpè diximus, euadat: quare eius diuerſitas quoad modum intentionaliter in ſua obiecta tendendi, & nomina inde idem prorſus amori à nobis indita, examinanda reſtabit: & ea quidem, tam quatenus erga ipſum Deum quam, quatenus erga extrinſeca obiecta verſatur: nam in eo amoris ſtricti, gaudij, amicitiæ, deſiderij, intentionis, & electionis propriæ rationes inueniantur. Primò ergo de Dei erga ſeipſum amore: deindè de eo, quatenus erga creata verſatur, agendum eſt: & plura ſanè quæ diſputari hic poterant diſputatione ſecunda ſunt vel formaliter, & in terminis, vel virtualiter deciſa.

Digitized by Google

QVÆSTIO I.

De affectibus quos erga ſcipſum amore ſuo exercet Deus.

CVm Deus ſeipſum actu, & exercitè eſſentia ſua, ſuaque omnia abſolutè poſſideat, ac deſiderium boni deſiderati abſentiam, ſeu poſſeſſionis negationem eſſentialiter importet: nullatenus deſiderio aliquo erga ſe verſari poſſe certiſſimum eſt: gaudij vero amore verſari eſt Theologis cunctis indubitatum: quamuis nomen amoris, & gaudij etiam indecens aliquid, ac Deo indignum vniuerſim importare Philoſophi docuerint: de amore Ariſtot. 2. magnorum moral. cap. 21. ſub init. & 2. œconom. cap. 4. init. ex Homero eum autem, & alios reprehendit Dionyſ. de diuin. nomin. cap. 4. circa med. vociſque honeſtatem commendat, quam in honeſtis frequentioribus hominibus, Diiſque gentium attributa ſæpè amoris turpitudo ſuſpectam auribus, etiam tunc, fecerat: idcircò Origen. Prologo in Cantica amoris nomine eis libris, & aliis plerumque ſacris pro infirmioribus omiſſo, dilectionis, & charitatis vocibus fuiſſe illud ſuppletum. Gaudium etiam relegandum à Deo cenſuit Plato in Philebo, ſeu de ſummo bono: ſed illud planè, quod paſſionem, & commotionem animi paſſioni triſtitiæ, quam ſimul à Deo relegat aduerſam. Admittendus igitur abſque vllo metu in Deo amoris nomen eſt, vt Dionyſius proximè ait: cum Ioann. 16. dicatur: *Ipſe enim Pater amat vos quia vos me amaſtis*, & Petrus Ioann. 20. non ſemel nec illaudatus, nec impræmiatus Chriſto Domino reſpondit. *Tu ſcis Domine, quia amo te*: gaudium vero eo nomine ſæpè Deo, & Chriſto in ſcripturis tribuitur: ſolus ergo Epicureorum grex Deo, quem ſuis vitiis ſtupidum, ac inſenſatum volebant, amorem boni abſolutè, ac vniuerſim, malique auerſionem, odiumque negarunt, ideò de gaudio Dei circa ſeipſum quæſtio non eſt: quare nec de amoris circa ſeipſum prædicato generico, quod gaudium, & deſiderium, tanquam eius ſpecies includant, ſed de amore, quem ſtrictum vocant, quique ſpeciem amoris à deſiderio, & gaudio diuerſam conſtituat: ac de gaudio ipſo Dei erga ſeipſum: an propria amicitia ſit, an verò ſola concupiſcentia.

CERTAMEN I.

De amore ſtricto difficultatis ſcopus & Doctorum ſententiæ.

1. DE diuina bonitate, ac Deo, vt obiectum quod amatum amore ſuo, non autem, vt ſubiectum cui amatur præſens, eſt difficultas: nam de amore Dei, qua vnius perſona in alia, ſeu aliis diuinis complacet ob infinitam cuiuſque bonitatem, & perfectionem directèque ad amorem amicitiæ ſpectante alia eſt difficultas: de qua obiter dicemus nihilominus, dum aduerſariorum in præſentis difficultatis deciſione fundamentis occurramus: in præſenti igitur difficultate dupliciter procedi poteſt, & diſcurri. Primò abſolutè abſque aliqua ſuppoſitione, quod ſcilicet amor ſtricte dictus ſpecie à gaudio, & deſiderio diſtinctus abſolutè poſſibilis ſit, de factoque in noſtris affectibus & voluntatibus creatis detur: ſi enim neque creatus amor ſpecifice à deſiderio, & gaudio diuerſus dari poſſet: cum tamen faciliùs in creatis ſtatus boni ab abſentia, & præſentia, ſiue ſui poſſeſſione præſcindentis (in quo ſpeciem illam tertiam amoris ſtricti conſtituunt Scholaſtici) percipi poſſit: citius, certiùſque in Deo, in quo bonum intrinſecum à poſſeſſione, præſentiaque actuali ſui præciſum concipi nequit, ſpecies illa amoris ſtricti erit deneganda. Secundò poteſt diſputari quæſtio ſuppoſitione facta, quod ſpecies illa amoris ſtricti à gaudio, & deſiderio diuerſa, non repugnet, ac de facto in noſtris creatis affectibus inueniatur. Primo illo ſenſu eam diſputauit, negauitque Aureolus in 1. d. 1. q. 2. art. 1. propoſ. 1. & d. 46. q. 1. art. 2. colum. 1. contra quem latè Capreol. d. 1. quæſt. 1. art. 3. init. & d. 45. q. vn. art. 1. colum. penult. ad argum. cont. concluſ. 9. Secundò vero ſenſu ea hypotheſi, quod eiuſmodi amoris ſtricti ſpecies à deſiderio, & gaudio diuerſa non repugnet, de factóque in noſtris creatis affectibus reperiatur præſentem quæſtionem verſant Theologi reliqui, præſertim non admodum antiqui, & huiuſce ſæculi Recentiores: quorum præſertim ſpeciem hanc amoris ſtricti in Deo admittentium diſcurſus, & ſentiendi modi diuerſi ſunt, ac ſummatim in primis recenſendi.

2. Ratio autem difficultatis contra affirmatiuam ſententiam ex hypotheſi dicta proponenda in primis eſt: vt, quid eius authores diſcurrerint, planius percipiatur. Tota verò difficultas eſt: Dei bonitatem nequaquam poſſe à ſui exiſtentia actualitate, & identica poſſeſſione verè præſcindere. Tum: quia eſſentia ſua Deus, omniaque diuina actu, & exercitè eſſentia ſua phyſicè ſunt. Tum etiam: quia diuina bonitas, & perfectio infinita ſimpliciter è genere, & conceptu ſuo, vt de diuinis omnibus diximus, eſt: ac proinde exiſtentiam, præſentiam, & poſſeſſionem, quæ bonitates, ſiue, vt ita dicam, partes bonitatis eſſent, ni eſſentialiter, metaphyſicè etiam, in bonitate, & perfectione Dei claudentur continent: vel potius bonitas, & perfectio diuina, etiam formaliter ſunt: ergo nequit Deus ſe, vt bonum, ſine ob ſuam bonitatem, & perfectionem amare, quin ſe amet ob illam, vt exiſtentem exercitè, & actu in ſeipſo, atque à ſe identicè poſſeſſam: atqui amor omnis de bono, ſeu bonitate poſſeſſa, vt poſſeſſa, eſt gaudium, & delectatio ſtrictiſſimè, & propriiſſimè, non autem amor ſtrictus, qui nec in rem, vt abſentem, neque poſſeſſam fieri poteſt, vt diſtincta ſub genere amoris, & condiſtincta à gaudio, & deſiderio ſpecies ſit, ac ſpeciale ex parte obiecti motiuum atque ſpecificatiuum habeat: ergo admiſſa etiam in affectibus creatis ſpecie amoris ſtricti, à deſiderio, & gaudio diuerſa, amor ſtrictus in Deo admitti nequibit.

3. Hoc argumentum (quod à ſe inuentum merito citando loco gloriatur Martinus Albiz, multiſque expenſis propriis auctum) cuſit primus citandus Valentinus Herize ſuaque difficultate multorum ſubtilium, & profundorum Recentiorum ingenia torſit, atque ex multis ſæculis tumulatam apud Scolaſticos ſcriptores quæſtionem noſtro hoc ſæculo exhumauit, & celebrem reddidit difficile ex eorum ſolum fide, non autem ex proprio ſenſu, ait Recentior exoticus, vt ingenij eius ſingularitas, non ſolum in ſentiendo, quod nullus; ſed, & in non ſentiendo, quod omnes, proderetur. An verò argumenti huius ictum iure non ſentiat inferius ex doctrina peculiari, qua illud eleuare contendit apparebit. Stant ergo pro affirmante ſententia Capreolus & Antonius Perez citati, Ruiz de Montoya d. 52. ſectione 1. Puente Hurtado manuſcripto de voluntate Dei, Quiros d. 68. ſect. 5. atque apud ipſos ignominati alij Recentiores, eſtque nunc ſententia plurium; citantur pro eadem ſententia ex antiquis Theologis alij, præſertim S. Thom. locis pluribus, & ex doctrina Ariſtotelis eam deducere contendunt citati Doctores; eorum tamen doctrinæ, & teſtimoniis genuina, vt reor interpretatione, fiet ſatis certam. 2. ſolus ergo ex non admodum recentibus ſtat me indice Soarez expreſsè libro 3. de attribut. poſitiu. cap. 6. num. 7.

4. Communis modus ſatisfaciendi præfato argumento, atque affirmatiuam ſententiam ex hypotheſi facta à ratione fundandi eſt: quia, licet Deo eius bonitas vera, ac non in ipſo ficta non, niſi actu præſens, ipſique identicè poſſeſſa, ſiue, vt ſui ipſius actualis, & exercita poſſeſſio, ſit: nec, niſi fictitiè, bonitas ab actualitate præſcindens tribui Deo queat: quare neque à Deo in ſeipſo cognoſci, vt argumentum factum aſſumit, aſt vt in eo etiam dicitur poſſeſſio ipſa bona ſeu bonitas eſt: ergo eſt in Deo motiuum amoris ſtricti erga ſeipſum, ac ſubinde

non

Digitized by Google

non ſolum gaudium, & generale prædicatum amoris in eo incluſum: ſed etiam ſtrictus amor ſpecie à gaudio diuerſus conſequentia probatur: quia gaudij huius ſtricti obiectum ſpeciale motiuum, & ſpecificatiuum eſt bonum, ſeu bonitas particularis, nec ſolum genericè ſumpta, qua talis: atqui Deus, eiuſque bonitas vt poſſeſſa, immò poſſeſſio ipſa bona, & bonitas particularis eſt: ergo in Deo bonitas, vt poſſeſſa immò & poſſeſſio ipſa eſt obiectum amoris ſtricti ſpeciale: quare & amore ſtricto, etſi re ipſa identificato cum gaudio, amabitur; immò non ita amari non poterit, cum poſſeſſio ipſa de qua Deus gaudet eſſentialiter bona ſit, & quia bona ametur. Quod ſecus in bonitatibus creatis, boniſque qua talibus contingit: quorum poſſeſſio, nec bonitas, nec amatum bonum eſſentia ſua eſt: ſed quid ab ea v. g. à ſanitate, bonore diuerſum: quare ſanitatem, quia bona eſt ſtrictè amamus, de eiuſque poſſeſſione gaudemus, quia, per illam, amatam ſanitatem poſſidemus. Ita reſpondit primus argumento facto, ſuæque affirmatiuæ concluſionis probationem à ratione ſimul dedit Pater Puente Hurtado, ex quo Quiros, & Recentiores noſtri Caſtellani, & Toletani plerique.

5. Equidem acutior, ſtrictiorque ſolutio, & probatio eſt, quam illa a noſtro Ruiz adhibita: qua contendit exiſtentiam actualem, & poſſeſſionem ſui, bonitatiſque ſuæ in Deo formaliter, & è conceptu ſuo bonitatem, bonamque formaliter non eſſe, magis, quam Dei veritas, immenſitas, bonitates formales, ſeu bona formaliter, & ſubſtantiuè è conceptu ſuo ſint, ſed ſolum adiectiuè metaphyſicè: ſicut, cum Deus perfectionem, & veritatem ſuam amat, non tamen, qua veritatem formaliter amat (ſic enim ſolum à ſcientia atingitur) ſed ſolum materialiter, vt bonitatis diuinæ ſubiecta: inde vero in gaudio, quod de bono poſſeſſo, ſeu bonitatis ſuæ poſſeſſione eſt, etſi amoris genericè ſumpti ratio formaliter ſit: non autem amoris ſtricti gaudio ipſi identificati, qui in bonitatem particularem Dei, qua talem, ſiue bonum Dei ſubſtantiuè metaphyſicè, ſiue formaliter, qua tale, ex ſpecie ſua fertur: etſi reſpectus hic tendentiæ in Dei bonitatem, ſeu Deum formaliter ſubſtantiuè metaphyſicè bonum gaudio ipſi de ſe poſſeſſo identificatus, ac proindè ſtrictus ſui ipſius amor reperiatur: In hanc rationem, & argumenti ſolutionem recidit Recentiorum aliorum ſolutio, cuius alij meminere, poſſeque veroſimiliter ſatis fulciri ex doctrina veroſimiliori nobis, qua controu. 1. & controu. de Trinitate d. 6. q. 3. nullum diuinum prædicatum præter eſſentiam è formali ſuo conceptu exiſtere, eſſeve entitatem, ſiue ens ſubſtantiuum neutrum metaphyſicè: ſed ſolum adiectiuè metaphyſicè, iure phyſicè identitatis cum eſſentia, ſeu prædicato entis à ſe quo illam metaphyſicè conſtituimus: ſiquidem actualitas eſſendi in linea entis, & eſſendi ſolummodo eſt: non autem in lineis, aliorum prædicatorum attributalium: cuiuſmodi bonitas, & bonum in Deo cenſentur: quare bonitas, bonumque ſubſtantiuè Dei formaliter, qua tale, diuerſum quid ab eius actualitate eſſendi in Deo & poſſeſſione eius eſt.

6. Verum ſolutio hæc, & ratio ſecunda præcluſa argumento ipſo, cui reſpondet, omninò eſt: cum in eo bene ponatur actualitatem eſſendi in Deo de conceptu eſſentiali bonitatis Dei, atque ipſius, qua boni formaliter ſubſtantiuè eſſe. Maximè in ita reſpondentium, & ferè reliquorum (nobis & aliquot antiquorum exceptis) ſententia: qui prædicatum entis omnia diuina prædicata attributalia, & perſonalia tranſcendere docet, ac proindè pro perſonarum numero multiplicari: cum autem omnis entis diuini ratio ſit ratio entis à ſe, ac proindè actuale exercitium è conceptu ſuo eſſendi, ſiue eſſentialiter, ſiue attributaliter, in bonitate ipſa, etſi attributum formaliter ſit, ratio formalis poſſeſſionis actualis Dei includetur; immò, & in actualitate eſſendi, ſeu poſſeſſione ipſa bonitatis diuinæ ratio, vt iam contra vtramque ſolutionem, & rationem vrgebo: vnde conſtat ita reſpondentes ex peculiari noſtra doctrina, de excluſone prædicati entis à ſe à conceptibus attributorum, & perſonalium formaliter metaphyſicè ſumptorum rationem & ſolutionem ſuam confirmare non poſſe: quia eam doctrinam noſtram non reſpuunt modo, ſed ſtomachantur, &, tanquam exoticam, temerariam paruumque tutam (etſi immeritò vt citato loco de Trinitate ab authoritate ratione, & communium principiorum conſequentia oſtendimus) exhorrent. Secundò vt citata d. 6. de Trinit. q. 1. & 3. oſtendimus, veritas, bonitaſq; diuina prædicatum entis à ſe, non ſolum in ſe formaliter claudit; ſed ipſummet formaliter metaphyſicè eſt, ſolaq; nominis diuerſitas alterutrius, quoad intrinſecum ipſis, & metaphyſicum, conſiderati, & inter ſe, & ab eſſentia diuina metaphyſica eſt: quare doctrina noſtra de excluſione formali metaphyſica prædicati entis à ſe prædicatis attributalibus, & perſonalibus diuinis rationem, & ſolutionem hanc ſecundam, iuuare minimè poteſt.

7. Impugnatur ergo ſolutio prima: quia iuxta eam amor nullus Dei præſcindit, adhuc formaliter metaphyſicè ſiue præciſione ſolum formali, ſiue etiam obiectiua (quod nihil ad rem facit præſentem) ab actuali, & exercita exiſtentia, aſſiſtentia, poſſeſſione bonitatis ſuæ, ſiue à ſummo bono poſſeſſo vt poſſeſſo: ergo omnis amor Dei erga ſeipſum, ex parte obiecti ſui formalis & ſpecificatiui, eſt motus voluntatis in Deum ex motione formali intentionali obiectiua à bonitate Dei ſummoque ipſius bono poſſeſſo vt poſſeſſo: atqui omnis amor Dei erga ſeipſum, qui eſt motus voluntatis in Deum ex motione intentionali formalis obiectiua à bonitate Dei ſummoque eius bono poſſeſſo, qua poſſeſſo tanquam à ratione formali obiectiua & ſpecificatiua, eſt formaliſſimè gaudium ſolum, eſſentia ſua diſtinctum, & pugnans metaphyſicè cum amore ſtricto, non minus, quam ſub genere animalis rationale, ſeu homo cum irrationali, & bruto repugnent: ergo omnis motus voluntatis Dei, erga ipſum Deum gaudium ſolummodo eſt non amor ſtrictus: item in Deo non eſt vlla ratio bonitatis motiua formaliter intentionaliter affectus alicuius erga ipſum, quæ formaliter præſcindat ab actualitate eſſendi in Deo, ſiue à ſui poſſeſſione per te: ergo non eſt ſpecificatiuum, aut motiuum alterius affectus Dei in ſeipſum diſtinctum formaliter adhuc in ratione mouendi, & ſpecificandi à motiuo gaudij. Patet: quia vbi eadem formaliſſimè, etiam metaphyſicè, ratio ſpecificatiua, & motiua intentionaliter voluntatis eſt repugnat duplicem eſſe: ergo non poteſt eſſe affectus, ſeu motus voluntatis Dei in ſeipſum, qui gaudium formaliſſimè ex ſpecie ſua non ſit, ſed ab eo ſpecie diuerſus, vt eſt ſtrictus amor: quia eiuſdem omninò formalis motiui, & ſpecificatiui, formaliter etiam, & metaphyſicè eiuſdem nequit eſſe in Deo, vbi cætera eadem ſunt duplex ſpecie diuerſus affectus: confirmatur, & impugnatur tertio ea ſolutio, quia circa ens à ſe diuinum actu, & exercite ens, ſeu exiſtens, nequit duplex ſpecie diuerſus metaphyſicè actus intellectus diuini aſſignari: quia idemmet formaliſſimus conceptus entis à ſe, ſeu diuini eſt entis actualitas, & exercitium actuale eſſendi quoad formalitatem & ſtatum: quare reſpectu ſui ipſius ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & viſionis nequit Deus habere; ſed viſionis, cuius ſpecificatiuum actualitas abſolutè exiſtendi, ſiue ens actuale, etſi ratio entis in Deo primarij & principaliſſimi ſit: atqui per te ratio bonitatis diuinæ ſummique boni formaliſſime, & eſſentialiter metaphyſicè eſt eius bonitatis actualitas in Deo, & poſſeſſio ſeu ſummum bonum poſſeſſum, quin vnum ab alio in tua hac ſolutione, & ratione, adhuc formaliter metaphyſicè diuidatur: ergo, etſi in eo inſectili formali conceptu bonitatem, & bonum, vt quid diuerſum à ſui poſſeſſione, & actualitate eſſendi in Deo includi nobis ſonet; cum tamen idemmet conceptus, ac prorſus obiecti gaudij ſit, ſolum gaudium, nuſquamque amor ſtrictus in Deo erit.

8. Quartò impugnatur ſolutio eadem: quia ex hac doctrina (vt bene infert Antonius Perez) omnis actus charitatis creaturæ rationalis in Deum, quo, ſiue in via ſiue in patria de bonis Dei poſſeſſis ab ipſo, quia ab ipſo poſſeſſis, ex ipſius complacentia lætetur, non gaudium purum charitatis, vti ab omnibus Doctoribus hactenus habitum, & aſſertum eſt, ſed etiam amor ſtrictus neceſſario erit ex duplicique ſpecie amoris, nempè gaudij, & amoris ſtricti ſemper conſtabit. Quod in creatis affectibus hi Doctores meritò negant: conſequentia patet: quia gaudium illud de Dei bonis quia poſſeſſis, ab ipſo nequit in creaturæ rationalis charitate non eſſe gaudium

dium de illis bonis, & poſſeſſione ipſorum à Deo dilecto: quia tam bona, quam poſſeſſio eorum bona Deo ſunt: ſicuti, neque gaudium Dei de eiſdem à ſe poſſeſſis, poſſeſſionéque eorum, niſi, quia bona ipſi ſunt, cum bona ſua, tum eorum poſſeſſio, eſſe poteſt: ergo, ſi ex hoc reſpectu affectus Dei erga ſe, & bona ſua à ſe poſſeſſa: quia bona, datur ſpecies amoris ſtricti cum ſpecie gaudij identificata, etiam in gaudio creaturæ rationalis de bonis Dei ab ipſo poſſeſſis, qua poſſeſſis duplex illa ſpecies amoris, nempè amoris ſtricti, & gaudij neceſſario identificata reperietur. Quintò demum impugnatur eadem ſolutio detecta, atque in apertum deducta æquiuocatione, cui innititur, tam ipſa, quam ſecunda alia ſolutio memorata, & ferè reliquæ omnes ſolutiones Doctorum affirmatiuæ ſententiæ: ex eo enim, quod in bonitatem Dei eſſentia ſua actuali exiſtentem in Deo, ab ipſoque poſſeſſam, atque eius poſſeſſionem nequeat non affectus Dei non ferri; quia bona ſunt, obiectum proprium amoris ſtricti neceſſario tangi ab omni affectu Dei erga ſeipſum, ac proinde gaudio de bonis à ſe poſſeſſis amorem ſtrictum contineri: in quo tantis tamque ſubtilibus Doctoribus indigna æquiuocatio, & paralogiſmus continetur: ſiquidem non poſſe affectum Dei vllum ferri in bona à ſe poſſeſſa, qua poſſeſſa, niſi qua bona, & ipſa, & poſſeſſio Deo ſunt, ideò eſt: quia ratio formalis, & ſub qua proſecutionis cuiuſvis affectiuæ eſt bonitas: ex quo infertur manifeſtè non poſſe expreſſo reſpectu ad ipſam ſpeciem aliquam amoris, ſeu affectus conſtitui: nam ratio, ſeu tendentia communis omni affectui, & amori, nequit ſpeciem aliquam amoris conſtituere, & ab aliis eius ſpeciebus diſtinguere: alioqui implicatoriè illius ſpeciei propria, ac non propria illius, ſed reliquis communis eſſe admitteretur. Rurſus id, à quo ſpecies aliqua affectus, ſeu amoris alicuius, nequit ex ſpecie, & eſſentia ſua abſtrahere, & præſcindere, quin metaphyſice pereat, nequit eſſe ſpeciale conſtitutiuum ſpeciei alterius: vel enim erit prædicatum commune ſpeciei vtrique, ac proindè neutrius ſpeciei conſtitutiuum ſpeciale, vel erit ſpecialis, & differentialis ratio conſtitutiua ſpeciei affectus, & amoris illius, cui ſubinde repugnanit eſſe ſpeciale conſtitutiuum ſpeciei alterius: atqui ſpecies affectus, & amoris gaudij condiſtincta à ſpecie altera amoris ſtricti, nequit abſtrahere ac præſcindere à tendentia in bonum poſſeſſum, eiuſque poſſeſſionem, qua bona, & quia bona ſunt, quin gaudium, adhuc metaphyſicè, eſſe deſinat: ergo eiuſmodi tendentia in illa, quia bona, nequit ſpeciem amoris ſtricti diſtinctam à gaudio conſtituere; ſed erit vt dixi tendentia communis, & generica omni amori, & affectui; qui bonitatem obiecti, tanquam rationem formalem, & ſub qua, illud proſequendi, habent ac reſpiciunt: quia voluntas in nullum obiectum niſi ob bonitatem in eo repertam tanquam rationem formalem, ſub qua, & qua bonum ferri poteſt. Denique ea ratione nec deſiderium, quod amoe ſtrictus ſimul non ſit, poterit eſſe.

9. Atque hæ ſanè rationes æquè ſecundam ſolutionem impugnane: etenim in conceptu bonitatis diuinæ, quidquid illam ab eſſentia, & ente a ſe actu, & è conceptu eſſentiali ſuo exercitè exiſtente formaliter diuidas, tamen in linea entis attributalis eſſentia ſua formali attributali, exercitè eſt ens actu, & in Deo exiſtens: quare nequit obiectiuè, & intentionaliter mouere ad vllum Dei affectum erga ſeipſum, quin formaliter moueat, vt actu exiſtens in Deo, atque ab eo poſſeſſum, cum impræſcindibilis formaliter ſit bonitas ſeu bonum diuinum à ſua actuali poſſeſſione, ſiue à bono diuino, vt poſſeſſo (quod gaudij obiectum tantummodo eſt) vt ad amorem ſtrictum ſpecie a gaudio diſtinctum mouere queat cumve ſpecificare: ſed eorum ſententia de entis a ſe per attributa omnia formalis tranſcendentia omiſſa, demus bonitatis conceptum a poſſeſſione formaliter diuerſum, & præciſum in Deo pro illo ſtatu, quovſque in eam bonitatem, ſeu bonum vt ſuum, & diuinum ferri: nam vt ſuum & diuinum ſeu Dei iam dicit poſſeſſionem identitatis cum ipſo Deo: ergo quatenus in illud bonum tendere præciſum ab identitate cum ipſo, eiuſque per eam poſſeſſione, nec diuini boni nec ratione diuinæ bonitatis, nec tandem in ſeipſam amor Dei ex complacentia ſui ferret: ergo, vt Dei amor ob diuinam bonitatem excitatus in eius voluntate intelligatur; opus eſt, vt conceptus poſſeſſionis ſummi illius boni, & bonitatis diuinæ, etſi ab ea formaliter diuerſus, expectetur: quod ſolum gaudium, non autem amor ſtrictus expectat. Rurſus: vt ex ſui complacentia bonitatem ſuam Deus amet, oportet prius ſaltem ratione in ſe ſibi complacere ob ſuam infinitatem bonitatis, quam de facto habet, atque identicè formaliter poſſidet: neque enim complacere nobis in aliquo poſſumus, ad bonitatem ſolummodo poſſibilem ipſi, atque à poſſeſſione eius præſcindentem, ſed poſitiuè habitam ab illo: eique actualem: ergo nequit illius amor poſterius ratione in illam bonitatem Dei, vt præſcindentem à poſſeſſione, quam ipſemet eſſentialiter ſupponit, & in quam fertur, ferri, & terminari: ergo neque poteſt eſſe amor ſtrictus, qui in eam, vt formaliter ſaltem, ſeu quoad ſtatum, à poſſeſſione ſua præſcindentem eſſentialiter fertur, non vt poſſeſſam; ſed purum gaudium, quod bonitatis poſſeſſionem ſupponit. Alias vtriuſque ſolutionis impugnationes dabimus certamine ſecundo inter probandum duas primas concluſiones.

10. Venio ad ſolutiones duas præfati Recentioris alteram antiquiorem, quam 6. loco recenſet num. 70. Nempè gaudium eſſentia ſua ſupponere exiſtentiæ, & poſſeſſionis boni, in quod fertur, cognitionem: ſicuti deſiderium cognitionem abſentiæ boni ſupponit; amorem verò ſtrictum neque cognitionem abſentiæ, vel præſentiæ boni, in quod fertur ſupponere: Dei autem amor de ſe, ſuaque bonitate, ſummoque bono, cum à ſe etiam virtualiter intrinſecè, in huius ſententia ſit, etſi à cognitione exiſtentiæ ſit, illam tamen non ſupponit: ac proindè gaudium Dei de ſe, ſuaque bonitate amor ſtrictus erit: quia negatiuè præſcindit à cognitione exiſtentiæ, quam non præſupponit: ſicut creatus amor ſtrictus præſcindit poſitiuè in cognitione, quam ſupponit, præſcindente poſitiuè bonum ab exiſtentia, & abſentia boni, quod proſequitur. Sed primò: doctrinæ huic (prorſus, inquit, veræ) tandem non acquieſcit. Maximè: quia à definitione amoris ſtricti à Philoſophis tradita recedit: iuxta quam ſecundam excogitauit ſolutionem, in qua quieuit, neſcio an meliorem. Secundò: quia eodem diſcurſu tribui Deo deſiderium poſſet: quia, cum nulla cognitio ad Dei erga ſe amorem, tanquam ad quid poſterius ſupponatur, neq; exiſtentiæ, ſeu præſentiæ, neque præſentiæ bonitatis eius ab exiſtentia præſcindet Dei erga ſe amor: ſicut deſiderium creatum poſitiua cognitione boni abſentis ab eius exiſtentia, & præciſione præſcindit: quare eadem proprietate, & ratione deſiderium Dei erga ſe, qua amor ſtrictus admitteretur. Hæc ratio potiſſima fuit, vt ſuam hanc cogitationem Recentior iſte improbarit: ſunt autem eius reiiciendæ quam plures: etenim dum ea ratione amor ſtrictus Dei erga ſeipſum defenditur; gaudium Dei de ſe, ſuaque bonitate (quod nemo hactenus Deo negauit) proprietate ſermonis à Deo relegatur. Secundo, cum admittat Dei affectum erga ſeipſum neceſſario à cognitione poſitiua bonitatis ſuæ ac ſummi boni, vt poſſeſſi, dirigi, ac procedere: id ſatis eſt, neque amplius requiritur, vt gaudium proprium, ac non ſtrictus amor ſit: quod enim phyſica cauſalitate à cognitione illa procedat, ſitque phyſice, & propriè natura eiuſmodi cognitione poſterior, opus non eſt, adhuc in creatis affectibus, ad quos cognitiones, quibus diriguntur, cauſæ influentes phyſicæ non ſunt, ſed ſolum intentionales conditiones: & maximè in Deo, cuius intrinſeci actus cauſari phyſicè ab ipſo nequeunt ratione identitatis omnimodæ phyſicæ, & realis cum ipſo: quare affectuum diuinorum, quaſi ſpecifica diuerſitas, gaudij amoris ſtricti, & deſiderij, vt in eo admitti debeat, vel ab eo repelli, directio ſolum cognitionis neceſſariæ ad affectum à Deo concipiendum attendenda eſt; non autem phyſicus eius cognitionis in illum influxus, naturæue phyſica prioritas quæ, vtpotè omnium ſententiæ, atque ex terminis ipſis impoſſibilis, à nullo Theologo ad proprietatem affectuum diuinorum tam erga ſe, quam erga creaturas curata fuit, neque attenta. Denique prædicatum entis à ſe, tam eſſentiale, quam attributale (ſi diuerſum ab illo in attributis diuinis admittatur) potentiæ vel cogni-

tionis

tionis diuinæ reali virtuali ad ſuos actus, ſiue intellectus, ſiue voluntatis actiuitate nemo Theologorum vſque ad Recentiorem iſtum pendere voluit, aut fecit. Nemo vnquã exiſtentiam, cum quibus ille diſputat, de reali virtuali phyſica actiuitate, & prioritate naturæ cognitionis diuinæ ad voluntatis Dei actus, ſiue neceſſarium, ſiue contingentem, ac liberum: etſi enim potentia hac, & actiuitate reali virtuali Theologicas diſputationes ſolis vocibus, magnam partem inutiliter tranſigant, ac repleant, eam tamen prædicato entis à ſe, ſiue eſſentiali, ſiue attributali diuino, etiam admiſſam, nullatenus obeſſe vtrinque diſputantes ſupponunt, ſed vt ſæpè notaui ſingulare hoc ingenium, nihil quantumvis in Theologia ſtatum fixumque, non mouit.

11. Poſtrema Recentioris huius ſolutio, & pro amore ſtricto Dei erga ſeipſum ratio primo loco ab ipſo poſita & explicate n. 58. ad 63. incluſiuè, & qua non ſolum ipſe quieuit, ſed argumentum contra amorem ſtrictum Dei erga ſe quieſcere pacatiſſime putauit ea eſt: de ratione amoris ſtricti iuxta Ariſtot. 1. Rhetor. c. 11. lib. 2. c. 4. ſub init. 8. Ethic. c. 2. init. dicentem. *Amare eſt velle alicui, quæ bona putas illius non ſui gratia, eorumque actiuum eſſe quantum poteſt.* Itaque ait de ratione eſſentiali amoris ſtricti eſſe actiuitatem bonorum eius, cui & *quæ* ipſi amamus; non tamen effectiuam, & veram ſed affectiuam, quæ vel effectiua re ipſa ſit, vel vmbratica, qua vult ſtrictè amans bonum illum efficere, ſi id in ſua poteſtate eſſet, quamvis in ea non ſit: atque ita actiuum eſſe Dei amorem erga ipſum. Tum, quia eſſe ipſum, & bona diuina in Deo realiter formaliter in Deo efficeret phyſicè Deus, vi eius amoris, ſi poſſet: tum, quia, cum non diſtinguatur, adhuc virtualiter, Dei amor ab eius eſſentia, ſicut hæc à ſe, ita, & ab amore eſt, item eſſe principium virtuale gaudij, & delectationis, etſi non deſiderij: quod erga ſua, & ſeipſum Dei amori repugnat: quod amoris ſtricti proprium eſſe Auguſt. aiebat 14. de ciuit. c. 7. delectationi, & gaudio creato tamen cum amore ſtricto identificari repugnare notat: quia implicat gaudium creatum virtute ſui poni, & exiſtere: verum non adeo pacate poteſt, vt putat, quieſcere in hac ſolutione Recentior iſte. Mitto ea ſolutione ab amoris ſtricti recepta à diſputantibus Theologis, & Philoſophis definitione recedere. Secundo ſui valdè eſt immemor: Negat enim, vt vidimus ex ipſo n. 10. cognitionem vllam, etiã à qua eſt amor quivis diuinus, ſupponi natura, adhuc virtualiter, virtutéve eius exiſtere amorem aliquem in Deo: & tamen id concedit amori neceſſario reſpectu gaudij neceſſarij Dei de ſeipſo: & id quidem, quia iſte amor creatus non eſt, quare à ſe debet eſſe, quin virtuale aliquod ſui principium poſſit ſupponere; atqui gaudium Dei amor abſolutè eſt, & à ſe: ergo non poterit ſupponere affectum alium amoris, vt ſui principium virtuale, ſiue, cuius virtute exiſtat: quod ſi dicas gaudium ipſum formaliter qua tale, eſſe ſui ipſius virtuale principium, vt videris inſinuare: iam non amor ſtrictus, ſed gaudium ipſum formaliter, qua tale, ſui ipſius virtuale principium, & actiuum erit, & gaudio formaliter, qua tali, definitio tua amoris ſtricti ab ipſo ſpecie diuerſi conueniet, vitio definitionis apertiſſimo: nec amorem ſtrictum formaliter, ſed ſolum gaudium de ſeipſo in Deo admittes, contra id, quod intendiſſet, mirum quidem eſt in eadem indiuiſibili, etiam metaphyſicè, formalitate rationem principij virtualis reſpectu ſui ipſius mentem aliquam poſſe percipere.

12. Tertiò illud *eſſe à ſe* diuinum, non ſolum negationem eſſendi ab alio dicit, ſed etiam à ſeipſo, tanquam à principio vero: idemque valet, atque eſſentia ſua, ſiue ſeipſo, tam phyſicè quam metaphyſicè, & formaliter eſſe, & exiſtere; addita vero eſt præpoſitio *à ſe* vt excluderetur habere illud eſſe diuinum aliquod principium extraneum quod è conceptu actualiter eſſendi non repugnat: quare in mentem alicuius poſſet is error obrepere, vti de ſuis Diis Ethnici Philoſophi plures cogitarunt, ipſis Patres, & Matres deſignantes, at idem ſui ipſius verum principium reale aliquo vero ſenſu eſſe adeo ex ipſa terminorum apprehenſione repugnat, vt in nullius ſanam mentem poſſit venire: quare illa præpoſitio *à* dum ens *à ſe* Deum eſſe Theologi definierunt occaſioni fore, vt aliquis non ſtupidus, ac veſanus ob illam rationem veri principij in ente à ſe Deo reſpectu ſui ipſius inquireret, aut cogitaret (nedum aſſereret) iure non timuerunt: Quarto: explosimus ſæpè à Deo omnem rationem principij realis virtualis, reſpectu alicuius intrinſeci prædicati. Quintò: hoc admiſſo, in Deo, eiuſque gaudio, non apparet, vnde id ipſum gaudio creato repugnare poſſet, maximè, cum ad illud in Deo admittendum nihil myſteriorum Dei reuelatorum, adhuc apparenter, nos cogat: Sextò: quia per te ad rationem ſtricti amoris ſatis eſt vmbratica tua poteſtas, & fictitia faciendi, quæ non poteſt ex hypoteſi impoſſibili, quod poſſet: quod in gaudio creato reſpectu ſui ipſius æquè, atque in diuino gaudio reperietur. Septimò: vmbratica hæc poteſtas actiua ad actiuitatem, quam in amoris ſtricti eſſentia contineri, ex textu Ariſtoteles probat, inſufficiens conuincitur: cum amor de quo ibi Ariſtoteles actiuus *eorum dicatur quantum poteſt*: non poteſt autem quod vmbraticè ſolum, & chimæricè poteſt. Octauo ex textu ipſo conſtat amorem ſtrictum, vt hic interpretatur, eſſe, *velle bona alicui, illius, non autem ſui*, ſiue amantis gratia: ergo repugnat dari in amore alicuius, ac ſubinde Dei, erga ſeipſum rationem amoris ſtricti: ſiquidem quovis erga ſeipſum amore non alterius, ſed ſui gratia bona ſua ſibi velle neceſſarium eſt. Notio textus huius ſententiam Recentior hic aſſequutus non fuit: vti ex genuina eius, & ſimilium, Philoſophorum, Patrum, & Sancti Thomæ explicatione, certamine tertio, concluſione ſecunda quam concluſione tertia dabimus, apertè conſtabit. Teneo diſcurſum, & calamum: hæc enim plus ſatis ſunt, vt appareat, quibus fundamentis nitatur.

CERTAMEN II.

Negatiua ſententia duplici concluſione ſtatuta.

1. AMor ſtrictus Dei erga ſeipſum abſolutè, nulla facta hypotheſi, repugnat in ſenſu huius quæſtionis communi. Dixi *in ſenſu communi huius quæſtionis*, quæ ſolum apud Doctores eſt de amore ſtricto Dei erga ſe, bonaque ſua, vt obiectum quod amatur. Hæc concluſio eſt expreſſa Aureoli locis citatis certamine primo, numero primo. Ratio eſt: quia amor ſtrictus, vt à gaudio, & deſiderio ſpecie differt, hoc ſenſu tendit in bonum, vt obiectum, quod ſecundum prædicata eſſentialia conſideratum, ſiue, vt à præſentia, & poſſeſſione abſentiaque, & negatione præſentiæ, vel poſſeſſionis præſcindit, ſecundum ſtatum præciſum poſſibilitatis, & non repugnantiæ eſſendi, & exiſtendi: atqui in nullum bonum ſecundum eum ſtatum voluntas ferri aliquo affectu poteſt: ergo omnis affectus voluntatis in bonum, vt obiectum: quod, vt à præſentia, & poſſeſſione, & abſentia, & negatione poſſeſſionis præſcindit, eſtque in præciſè poſſibilitatis ſtatu, abſolutè repugnat; atqui amor ſtrictus affectus voluntatis erga bonum ita præciſum eſſe, iuxta aduerſarios, omninò debet: omnis ergo amor ſtrictus abſolutè: quare, & diuinus erga ſua intrinſeca bona, vt obiectum quod prorſus repugnat. Minor primi ſyllogiſmi (ex qua reliqua pendent, atque inoffenſè currunt) probata abundè à nobis eſt d. 2. quæſtione ſecunda, certamine tertio à numero tertio: quia bonum pro eo ſtatu abſolutè non eſt, neque abſolutè bonum eſt; ſed ſolum, & eſſe, & bonum eſſe poteſt: quare implicat voluntatem in ipſum ſecundum eum ſtatum abſolutè, ſiue affectu aliquo abſoluto ferri. Euaſiones argumento tentatas, & quæ tentari poſſe videntur, ibi præcluſi, retuſis inſtantiis, quæ ex obiectiua veritate poſſibilium ſufficienti pro eo ſtatu, vt in ea, pro illo etiam, ſcientia ſimplicis intelligentiæ abſolutè ferri poſſit.

2. Confirmatur: quia, niſi in rebus præciſè poſſibilibus veritas alia obiecta actualis, & abſoluta compoſitionis ſubiecti cum prædicato eſſet, ad quam Dei ſcientia terminari poſſet, ſolaque entitatiua phyſica entitas, & exiſtentia poſſet ſcientiam, & cognitionem abſolu-

tam terminare, atque in eam ſolum intellectus ferri poſſet, quovſque res in ſe entitatiuè, & phyſicè abſolutè eſſent, recognoſci abſolutè poſſent, neque ad illa intellectus abſolutè, ſiue aliquo actu ſuo abſoluto ferri, aut tendere valeret. Confirmantur, & argumentum, & confirmatio proxima ex materia viciniore: etenim nec minus fertur in bonum, *quod*, eiuſque bonitatem, quam in bonum *cui* illud vult, & ex cuius complacentia illud vult, & bonitatem, ratione cuius complacet in illo; atqui ob bonitatem, quæ ſolum eſſe in aliquo poteſt, ſeu qua ſolum poſſibiliter, ſiue poſſibile præciſiuè bonum aliquod, ſeu bonus aliquis ſit, ſiue poſſit ſolum eſſe bonus, nequit eſſe abſoluta tendentia, & actualis complacentia voluntatis alicuius in illo, quovſque in eo ea bonitas actu ſit, poſſideatur, ſitq; actu abſolutè bonus: ergo, nec poterit ferri abſolutè, & actu voluntas in bonum poſſibile præciſiuè, quod abſolutè tale non eſt, nec ſuam pro eo ſtatu habet ac poſſidet bonitatem; ſed contingens eſt pro eo ſtatu habere vel non habere illam: ſicut contingens ipſi pro eo ſtatu habere abſolutè entitatem ſiue eſſe phyſicum actu vel non habere actu illud. Minor conſtat in omni complacentia noſtra, de quavis perſona ob phyſicam, vel moralem quampiam bonitatem, quam habeti ab alio quovis poſſibile abſolutè eſt, etſi de facto non habeatur: & tamen in eo ſolum complacemus, complacereq; actu poſſumus qui eam actu habet, & poſſidet. Secundò: quia aiias in actu peccatore immò in Iuda, Lucifero, & damnatis aliis poſſet Deus complacere, & affectu amicitiæ ferri ob ſanctitatem, & iuſtitiam illis abſolutè poſſibilem: cuius poſſibilitas abſoluta, & antecedens peccati admiſſione non tollitur, ſed conſequens ſolum, & ſecundum quid. Confirmatur in ipſo bono, *quod* morali ex obedientia & præcepto actus natura, & eſſentia ſua non peccaminoſi, ſed indifferentis, in quod, cum nondum præceptum eſt ſed indifferens, etſi obedientiæ honeſtas poſſibilis præciſiuè ſit, quia præcipi poteſt, atque ex obedientia exerceri; tamen in illum ex obedientia ferri, atque eum ob honeſtatem obedientiæ amare voluntas nequit. Denium cognitio poſſeſſionis, & præſentiæ, vel abſentiæ non excludit poſſibilitatis cognitionem, ſed includit potius, vnde iam inferam ſolum ſimul cum gaudio, & deſiderio creato, & de creatis bonis amorem ſtrictum eſſe abſolutè poſſe: ſed & cum vtroque identificari in ſecundæ concluſionis probatione: quod oppoſitæ ſententiæ Doctores exhorrent.

3. Dico ſecundò ex hypotheſi etiam, quod ſtrictus amor non repugnaret abſolutè, ſed eſſet voluntatib. creatis poſſibilis repugnaret amor ſtrictus Dei erga ſeipſum: ita expreſsè Aureolus citatis locis, vbi occaſione diſputationis de amore Dei erga ſeipſum vniuerſo omnem voluntatis affectum proſecutiuum, qui gaudium, vel deſiderium non ſit, docuit repugnare: eſt etiam expreſſa concluſio Herize d. 13. de volunt. a cap. 3. ex quo argumenti ſupra poſiti ſolutiones confutat ad 6 vbi tribus concluſionibus de amore Dei erga eſſentiam, & perfectiones communes, ſeu attributa neceſſaria, & de amore eius erga perſonalia, ac demum erga actus liberos, minutatim vniuerſalem noſtram negatiuam concluſionem amoris ſtricti Dei erga ſeipſum proponit, ac probat, ex ſuppoſitione de probabilitate amoris ſtricti in creatis voluntatibus, ex qua a Recentioribus diſputatur, & ſecunda hæc noſtra concluſio procedit: quam prior docuit Albiz. d. 4. de volunt. c. 3 & 4. etſi cuderit poſterior. Hæc concluſio probata ſatis à nobis eſt iuxta communem definitionem amoris ſtricti argumento formato cert. 1. n. 2. & impugnatione omnium ſolutionum ipſi à Recentioribus adhibitarum. iuxta definitionem vero & ſolutionem Aut. Perez peculiares probata ad faſtidium vſque eſt rationibus contra ipſum datis cod. cert. à n. 10. quæ hic repetere foret otioſum: ſolum addo ex detecta æquiuocatione, qua aduerſarij decepti ſunt, eo cert. n. 8. (de diſtinctione actuum, ſeu affectuum in ſpecie ob motiuum formale ſpecierum omnium, nempè bonitatem eorum, ob quam neceſſario, & eſſentialiter omnis affectus voluntatis eſſe debet, inferri omne gaudium, & deſiderium creatum eſſentia ſua metaphyſica nec ſolum entitate ſua phyſica (etſi id ſatis abſurdi ab aduerſariis ipſis merito reputatur) amorem ſtrictum eſſe neceſſario debere.

4. Id autem ex terminis ipſis repugnat: eſſet enim ſpecies rerum metaphyſicè diuerſas, & oppoſitas metaphyſicè identificari: alteramq; in altera in eodem ordine, & linea, in quo diſtinguuntur eſſentialiter claudi: quod de ſe, & terminis implicat, illatio verò probatur: quia, nec gaudio, nec deſiderio aliquo appeti aliquid à voluntate vlla, ſiue creata, ſiue increata poteſt, niſi quia bonum ſiue ratione bonitatis tanquam obiecti, & rationis formalis motiuæ: ergo in omni gaudio, & deſiderio creato eſt appetitus alicuius boni, quia boni, ſiue ratione bonitatis in eo mente deprehenſæ, ſiue per cognitionem propoſitæ: per hos autem in appetitu cuiuſvis boni, quia boni, ſiue ratione bonitatis ita deprehenſæ, tanquam rationis formalis motiuæ ſtat metaphyſicè ſtrictus amor: ergo in omni gaudio, & deſiderio cuiuſvis creato metaphyſicè clauditur amor ſtrictus. Nec ſatis eſt: ſtrictum amorem tendere in bonum præciſum ab abſentia, & præſentia, eſſeque ob eius bonitatem ſecundum ſtatum præciſionis eundem, ſiue præciſæ poſſibilitatis: ſed in primis id ſolum ab his probatur, quoad rem præſentem, quia præſentia ipſa, & poſſeſſio ſummi boni, & bonitatis ſuæ a Deo non poteſt non amari quia bona, neque aliter poteſt amari; quæ ratio apertè ad rationem formalem & motiuam eſſentialiter omnis voluntatis appetitus recurrit, vt citato num. 8. oſtendimus, & vlterius patet: quia aduerſarij conceptum poſſibilitatis præciſum formaliter ab actualitate, & præſentia & poſſeſſione eſſendi in ſummo bono Deo, eiuſq; bonitate non admittunt iuxta communiorem ſolutionem primam relatam certam. 1. num. 4. & impugnatam à numero 7. nec poteſt abſolutè defendi vt contendebat ſolutio 2. relata num. 5. confutata num. 6. & num 9. Tertiò impugnatur ſolutio præſenti probationi de identitate metaphyſica amoris ſtricti creati cum gaudio, & deſiderio creato, de quovis, etiam creato, obiecto, in quo ſtatus ille præciſæ poſſibilitatis boni, & bonitatis creatæ eſt admittendus: etenim in quovis, ſiue gaudio, ſiue deſiderio creato, de quovis creato affectus voluntatis fertur in illud, quia eſſentiam boni, & bonitatis creatæ apprehendit: etſi alter tendat etiam in eorum præſentiam, & poſſeſſionem; alter vero, quia videt eorum abſentiam, ſiue, quia abſentia ſunt, illa optet eſſe actu, & præſentia: atqui bonum & bonitas ſecundum eſſentiam, & prædicata ſua eſſentialia à præſentia & abſentia actuali ſui præſcindunt: ergo, tam gaudium, quam deſiderium creatum, de quovis etiam creato obiecto, fertur eſſentialiter ob bonitatem, atque in bonum ſecundum eſſentias ſuas, & ſtatum poſſibilitatis præciſæ eorum conſiderata: ac proindè in eſſentia ſua, tam gaudium, quam deſiderium creatum de quovis etiam creato, obiecto amorem ſtrictum iuxta horum doctrinam, & ſolutionem includit. vt inferebamus tanquam implicatorium abſurdum, & probare ſumus polliciti num. 2. fine. & in deſiderio quidem eſt iuxta aduerſariorum ſententiam apertius: conſentiunt enim ratione poſſibilis ſolum bonitatis, bonumque ſolum poſſibile deſiderari.

5. Cæterum concluſio hæc noſtra vniuerſalis de impoſſibilitate amoris ſtricti Dei erga ſeipſum (adhuc ex ſuppoſitione facta de poſſibilitate amoris ſtricti creati de obiecto etiam creato in quo poſſibilitatis præciſæ, ſeu præciſiuè habet locum) etſi in amore erga ſeipſum, & neceſſaria omnia ſua prædicata perſpicuè fuerit probata, nulliq; à ratione difficultati ſit obnoxia, quoad actus tamen liberos diuinos ex hypotheſi facta cum contingenter, & liberè ſint in Deo, qui ſunt, ac plures, qui non ſunt, ſint poſſibiles, locus præciſioni eorum ſecundum ſtatum poſſibilitatis præciſiuæ atque amori Dei ſtricto erga ſuos intrinſecos actus, non minus, quam amori creato de obiectis creatis videtur patere: quare ex hypotheſi facta concluſionem repugnantiæ amoris ſtricti Dei erga ſeipſum non ſine limitatione amoris ſtricti, *erga ipſi neceſſaria* aſſerri poſſe: ſiquidem actus liberi Deo adæquatè phyſicè identificantur, atque à Deo diuinus erga ſeipſum amor eſt, & quatenus iuxta hypotheſim ſecundæ huius concluſionis erga illos, ſecundum præciſiuæ poſſibilitatis, ſtatum quem verè habent, verſatur amor ſtrictus eſſe debet. Herize citato cap. 6. concl. 3. facile ſe, & connotatores extrinſecus

ſocios

Digitized by Google

ſocios ab hac expedit difficultate : cum nihil Deo intrinſecum præter neceſſariam volitionem,& entitatem eſſentia ſua actualem, & præſentem Dei in eius liberis actibus ab ipſis admittatur ; ſed totam contingentiam & defectibilitatē : quare,& poſſibilitatis præciſiuæ conceptum ad quem amor Dei ſtrictus terminari poſſet, in creata extrinſeca connotata reiiciatur : quare quatenus diuinus actuum ſuorum liberorum amor ad id, quod Deo intrinſecum in illis eſt, vel illi in Deo habent, tendit, Deique ipſius amor eſt, ad nihil, quod neceſſario exiſtens actu, & eſſentia ſua præſens non ſit, ſed poſſibile præciſiuum, tendit; ac proinde neq; dum actus etiam ſuos liberos amat Deus,quatenus alicuius ſecum idētificati,ac proinde amor Dei, & amor ſui eſt, amor ſtrictus eſſe nequit adhuc ex ſuppoſitione, in qua concluſio ſecunda procedit : in ea vero ſuppoſitione conſtituentes actus liberos Dei adæquatè per Deo intrinſeca, ipſique identificata, vt nos conſtituimus, difficultate propoſita in ſecunda hac concluſione vexandi videntur ; maxime anteceſſores noſtri, qui realem phyſicam contingentiam, & defectibilitatem actuum liberorum, qua talium, realemque phyſicam poteſtatem indifferentem voluntatis diuinæ ad eos apponendos phyſicè, vel non apponendos recognoſcunt, neceſſariaſque, & eſſentialiter requiſitas ad diuinorum actuum libertatem in actu exercito, & ſecundo, & voluntatis diuinæ in actu primo conſtituendam,& tuendam reputarunt : ij enim omnes eo modo, quo phyſicam realem defectibilitatem actuum liberorum Deo prorſus identificatorum recognoſcunt, in Deo ipſo, cui omninò identificantur, eam debent vt d. 3. quæſt. vlt. oſtendimus, fateri : quare,& eo modo conceptum præciſiuæ poſſibilitatis Deo intrinſecum, & ad quem amor ſtrictus in ſuppoſitione facta terminari queat,& terminetur.

6. Nos verò non adeo apertè præfata premit difficultas. Diximus enim citata quæſt. actuum liberorum Dei contingentiam, & defectibilitatem, indifferentemque voluntatis diuinæ poteſtatem ad eos eliciendos, vel omittendos, etſi vera, ac non ficta illorum defectibilitas, & huius indifferens poteſtas ſit, phyſicam, tamen neutram eſſe ; ſed ſolummodo intentionalem ; & quæ proinde cum Dei, & ipſorum actuum phyſica, & entitatiua neceſſitate,& eſſentiali actualitate phyſicè eſſendi, atque phyſica indefectibilitate, quibus prorſus identificantur, amicè, ac ſine vlla repugnantia conueniant : cum autem præciſiua poſſibilitas iis ad phyſicè entitatiuè exiſtendum, vel non exiſtendum, eorum ſolum eſſe poteſt, quæ phyſicam habent defectibilitatem, poſſuntque eſſentia ſua phyſicè entitatiuè eſſe, vel non eſſe, ac proinde eorum eſſentia ab vtroque præſcindit, atque ſtatum præciſiuæ poſſibilitatis poſſunt ſortiri ; non autem actuum liberorum Dei ipſi adæquatè identificatorum, quæ intentionalem ſolum defectibilitatem habent, non autem phyſicam,& phyſicè,entitatiuèque à Dei voluntate apponantur,vel non apponantur, in ſeque phyſicè entitatiuè ſunt, vel non ſunt : quia abſque vlla phyſica productione a voluntate Dei eliciuntur purè intentionaliter, ſicuti neceſſarij reliqui actus diuini intellectus, & voluntatis, atque abſq; vllo entitatis phyſicæ diuinæ augmento ſunt, & abſq; eiuſdem entitatis diminutione non ſunt, cum omittuntur ſola intentionali ipſorum elicientia, aut omiſſione vel poſitione aut defectu, quin aliquid entitatis, & eſſe phyſici Dei neceſſarij (quo ſolo phyſicè entitatiuè ſunt, & exiſtunt) alterutro caſu, vel creſcat, vel decreſcat, vti ea quæſt. vlt. cert. 10. fuſe explicuimus, & quantum myſterium libertatis diuinæ pro hoc ſtatu permittit, à cæmentis fundauimus. At inques : defectibilitas illa purè intentionalis vera, ac non ficta defectibilitas per te eſt : ergo dicit præciſionem ab eſſe actuali, vel non eſſe actuali intentionali, vt patet : ergo, etſi intentionaliter, ac non phyſicè, dicit conceptum verum poſſibilitatis præciſiuæ eorum actuum in linea intentionalium quem proindè amore ſtricto Deus erga ſeipſum, cui illi adæquatè identificantur, feratur : Reſpondetur defectibilitatem illam intentionalem veram eſſe ac non fictam,at conceptu ſuo non continere bonitatem, ſicuti neque entitatem neque eſſe bonam ſubſtantiuè, ſed adiectiuè ſolum, adhuc metaphyſicè, quatenus iure identitatis cum eſſentiæ bonitate, & entitate eius, & bonum actuum illorum defectibilitas intentionalis, immò, & actus ipſi ſunt : identitas autem eorum cum eſſentia de facto, & actu neceſſaria, vt actu boni adiectiuè, & amabiles abſolutè illi actus ſint, omninò eſt, vt autem actu, & exercitè cum Deo eiuſque eſſentia identificantur defectibiles abſolutè non ſunt, tum ex ſuppoſitione, quod, & phyſicè ſint, & exercitè etiam intentionaliter poſiti, nequeant adhuc intentionaliter à voluntate non poni, aut ipſi non eſſe : in hypotheſi verò falſa ; vt vidimus concluſione prima, de amore ſtricto creato de creato obiecto poſſibili præciſiuè, permittimus aduerſariis conuenire creaturis intrinſecam, & eſſentialem pro eo etiam ſtatu abſolutè bonitatem, qua affectum voluntatis abſolutum terminare abſolutè queant, vt opus aduerſariis eſt, & ad ſuam ſententiam contendunt : quam, iis, quæ iure identitatis abſolutæ cum alio ſolummodo bona eſſe adiectiuè, adhuc metaphyſicè, abſolutè poſſunt (cuiuſmodi reliqua a metaphyſica Dei eſſentia prædicata diuina eſſe cenſemus) quovſque abſolutè in ſe ſint, Deoque proinde identificentur concedere, nec cogimur, nec valemus.

CERTAMEN III.

Concluſio tertia authoritates aduerſariorum eleuat.

1. TErtia concluſio (qua authoritates aduerſariorum clareſcunt) eſto : in Dei erga ſeipſum detur amor ſtrictus Patribus, Philoſophis, & Theologis antiquis agnitus ſolus, vt poſſibilis, & de facto admiſſus, in voluntatibus quibuſvis : is autem eſt affectus voluntatis non in bonum *quod* alicui volumus (quo ſenſu ab antiquis aſſertum amorem ſtrictum Doctores, quos hactenus impugnauimus rebantur) ſed in bonum *cui* ſiue perſonam in qua complacemus ob bonitatem ſiue bonum, *quod* in ipſa deprehendimus ; non quidem vt bonum, quod formaliter per eam tendentiam ei velimus, ſed ob rationem motiuam, ob quam in perſona, quæ ea bonitate, & perfectione gaudet, bonaque, & perfecta eſt, complacemus, ipſamque perſonam, quaſi obiectum *quod* proſequimur : in hanc planè concluſionem ibat Recentiorum innominatorum ſententia, cuius ſecundo loco meminit Antonius Perez nu. 66. eam eo ſolum nomine reiiciens, quod extra quæſtionem, quæ ſolum de bono volito, vt *quod* agitatur, ad quæſtionem de perſona, ſeu bono *cui* volumus illud, quaſi extra chorum ſaltauerit : quaſi extra chorum, & quæſtionem ſaltet, qui alio (etſi communiter) quam vbi veritas inueniri poteſt chorum & quæſtionem ducentes, eo reducat vbi veritas poſſit inueniri : ac modeſtè doctrina ſua tacitus oſtendat Antonium Perez,& Recentiores paucos de amore ſtricto Dei erga ſeipſum in terminis diſputatores, dum de ſolo bono *vt quod* volito, nihil autem de bono *cui*, ſeu perſona cogitant, fruſtra amorem ſtrictum Dei erga ſeipſum inquirere, atque extra chorum amoris ſtricti ſaltando, inaniter fatigari : ibat, inquam, præfata Recentiorum ſententia in hanc noſtram concluſionem ; non tamen peruenit : tum, quia tanto Recentiorum eo ſenſu quæſtionem ducentium, excitato puluere à loco veritatis reperiundæ eius Authores offuſi deuiarunt : tum, quia, niſi altius antea rimata, & penetrata reſpectus illius ad perſonam affectiui *cui*, & è cuius complacentia bonum *quod* volumus eſſentia,& natura, à vero non diuertere difficile eſt ; neque Philoſophorum, Patrum, & antiquorum de amore ſtricto ſententias germane intelligere,& interpretari facilius. Conſtat autem Recentiores illos alterutra, vel vtraque potius de cauſa, à vero deuiaſſe, neque ad noſtram concluſionem perueniſſe : quia eo probant amorem ſtrictum à gaudio, & deſiderio diuerſum eſſe ; quod gaudium, & deſiderium ad nos, ſiue ad perſonam terminatur,ſed hoc ſolum probat amorem perſonæ, vel gaudium fore, vel deſiderium ; non autem affectum ab vtroque diuerſum, ni alterius aliundè probent amorem eiuſdem perſonæ vtroque affectu a

vel deſiderij, vel gaudij variato, nihilominus immotum, & inuariatum perſiſtere. Secundo: quia amor perſonæ non eſt de eius exiſtentia, ſiquidem damnati ex ſui amore, non eſſe, ac perire vellent, vt cruciatibus eximerentur æternis: ergo, neque gaudium eſt. (Addo pro ipſis) neque deſiderium amor perſonæ: quia gaudium non niſi de voliti exiſtentia, ſiue de volito, vt exiſtente eſt per omnes, deſiderium vero per omnes ad eius exiſtentiam tendit: ergo amor perſonæ ſtrictus amor eſt à deſiderio, & gaudio diuerſus: in ſecunda hac probatione aliquid inuenere Recentiores, quo rectà ad veritatem irent, vt ſtatim clarebit; ni ad illud de præſentia, & exiſtentia boni amati diuertiſſent: quo, & impugnationi patent; ſiquidem exiſtentia perſonæ amatæ, cum bona ipſi eſt, gaudij eſt materia.

2. Concluſio noſtra ex penetrata, & explicata quidditate, & natura reſpectus affectiui ad bonum *cui* ſiue ad perſonam, in qua complacemus, facile à ratione probatur, & ab authoritate teſtimoniis omnibus, quibus contra cõcluſiones negatiuas de amore ſtricto boni *quod* voliti Dei erga ſeipſum aduerſarij vtuntur. A iuuene igitur Philoſophiæ auditore ita de affectu complacentiæ in perſona, ſeu (quod idem eſt) de tendentia omni affectiua in bonum *cui* cenſebam, & hucuſque cenſeo: vt omnis alterius affectus erga bona, quæ volumus vt *quod*, principium, & quaſi primus intentionalis motor ſit: id indè mihi, non probabile ſolum, ſed certum: quia, ſi, cur nobis velimus bona, cauſam inquiramus, eam inueniemus ſolum: quia quiſque noſtrum natura potius, quam electione, & libertate in ſeipſo complacet ſibi: ſi autem rurſus cauſam quæras: cur Petro, quem ex electione, & libertate potius, quam Ioanni, quem non amas, bona quævis optes, deque ab ipſo habitis gaudeas; de eius triſteris malis, cum adſunt, timeas cum imminent? eam tandem reddes: quod in Petro tibi complacet, non in Ioanne, cuius proinde nec bona curas nec mala attendis. Hoc ipſum concors; ac proinde proprius Philoſophorum, & Theologorum omnium loquendi hac in re modus ſuadet: omnes enim bona quævis, vt *quod*, vel nobis, vel aliis velle dicimus ex noſtri, vel aliorum complacentia: particula autem *ex* principij rationem in omni materia apud Philoſophos ſignificat: & confirmatur in præſenti de affectibus voluntatis, in quibus intentionem finis electionis mediorum principium eſſe, eadem particula *ex* à Philoſophis, & Theologis ſignificatur, dicentibus electionem mediorum eſſe ex intentione finis. Confirmatur ex alia æque communi phraſi, qua iidem omnes rationem principij intentioni finis reſpectu electionis mediorum ipſa finis definitione ſignificarunt: *cuius* ſcilicet *gratia cætera fiunt* illum definientes: id eſt: cuius amore, qui intentio eſt, amantur & apponuntur: ſed hac eadem phraſi, & definitione explicant ex Ariſtotele Philoſophi, & Theologi omnes, ac diſtinguunt affectum erga bona, quæ vt *quod* volumus an concupiſcentiæ, an amicitiæ ſit? concupiſcentiæ eſſe definientes vt *ex amore*, & complacentia propriæ perſonæ ſit, ſcilicet *gratia ſui*; amicitiæ verò, *ſi ex amore* complacentia & *gratia alterius ſit* non *ſui*: ergò complacentiam perſonæ, cui bona alia, vt *quod* volumus, principium eſſe æque atque intentio finis electionis mediorum principium ſit Philoſophi, & Theologi omnes, etiam ipſa phraſi nos docent. Certè eos omnes ea vtentes phraſi recitare in terminis laboris eſſet inutilis: cum ſolius Ciceronis, Senecæ, Ariſtotelis, Platonis, & cuiuſque ex innumeris, qui vel de amicitia, vel de beneficiis ſcripſerunt teſtimoniis citandis dies non ſuppetat, recitandis verò vix chartæ ſufficiant: vnum tamen vel alterum contra negatiuas concluſiones noſtras certaminis ſecundi non reticebo. Primum ſit illud Ariſtotelis recitatum certam. 1. num. 11. *Amare eſt velle alicui, quæ bona putas, illius, non ſui gratia*: ibidem cum finis (quod affectuum omnium ſui amore principium eſt) in finem *cui*, & finem *quo* ab omnibus diuidatur, ratio hæc amoris finis *cui* in affectu erga volita ipſi bona ſatis inſinuatur.

3 Alterum duo continet teſtimonia Henrici art. 50. ſummæ quæſt. 1. corpor ſine & Auicennæ ibi ab ipſo recitati, quibus amorem, ſua acceptione, ſtrictum Dei erga ſeipſum cenſet noſter Ruiz contineri: cum tamen noſtro hoc cenſu ſolummodo contineatur, & loco *gratiæ* nomine ſynonomo *amoris* ratio principij in affectus reliquos erga bona *vt quod* volita additur: vtriuſque apud Henricum verba ſunt. *Delectatio ſimpliciter eſt dicenda eſſe in Deo, & hæc perfectiſſima: tum quia contemplatio, qua comprehendit ſe, eſt fortior, & amor quo diligit ſe eſt feruentior: tum quia perfectio ſua, qua delectatur, eſt ſibi vicinior: dicente Auicenna in fine libri octaui Metaph. cum intelligentia intelligentis, & intellecti vnum ſint certiſſimè: ideo ſui ipſius maximus amator, & amatum, & magis delectans, & delectatum eſt excellentior apprehenſor cum excellentiore apprehenſione excellentioris apprehenſi*: vbi Henricus dilectionem ſui, ſiue perſonæ, æque, atque ſui contemplationem, delectationis diuinæ de ſuis bonis principium eſſe ait. Auicenna ſimiliter: primo ſui maximum amatorem in quo complacentiam perſonæ ſignificat: indeque ortam delectationem de ſuis bonis. Secundò proinde loco poſuit: idipſum confirmatur ex alio Auguſtini loco tractatu 87. in Ioann. ſub init. quem etiam pro ſe recitat Ruiz id enim ad Galat. 5. *Fructus autem ſpiritus eſt charitas, gaudium, pax, &c.* ſic pendit *à capite hoc poſuit fructus Spiritus charitas eſt: ac deinde cætera, tanquam ex hoc capite exorta & religata contexuit, &c. quis enim bono gaudet qui bonum non diligit vnde gaudet?* Dilectio autem, & charitas perſonam reſpicit, & in ea complacentiam directè & principaliter ſignificat, cum apud Philoſophos, tum apud Patres & Theologos; tum denique apud libros ſacros: immò, vt nuper dicebamus, ex tendentia ſola ad perſonam, *cui*, ex complacentia eius aliquid volumus, charitas, dilectio, vel amicitiæ affectus eſt; etſi idem ipſum vt *quod*, vel ex complacentia noſtri concupiſcamus, vel ex complacentia, & charitate alterius velimus: id ipſum probat diſcurſus Sancti Thomæ 1. contra gent. cap. 91. §. ſic probantis in Deo eſſe amorem *omnis affectionis principium eſt amor: ſed in Deo eſt gaudium & delectatio: ergo in Deo eſt amor*, eſſet autem identicus inquit Ruiz & inutilis diſcurſus, & ineptus, ni detur in Deo amor ſui, vt obiecti *quod* voliti à gaudio diuerſus; ſed ſolummodo prædicatum genericum amoris in gaudio, vt in ſpecie ſua incluſus: quia ſpeciei exiſtentia probata inutiliter inde exiſtentia generis probaretur, quæ in illius exiſtentia (quæ abſque generis exiſtentia eſſe non poteſt) probata manebat: tum quia genus ſpeciei principium non eſt, maximè neceſſarium, & cum ſpecie aliqua ſua indefectibiliter coniunctum, vt illius exiſtentiam poſſit legitimè inferre alioqui genus non eſſet, & ſpeciebus pluribus commune & indifferens, ſed vni alligatum: aſſumit autem pro maiore S. Thom. eſſe omnis affectionis, quare, & gaudij, & delectationis principium neceſſarium, & indefectibiliter coniunctum; ergo non de amore genericè ſumpto, ſed de ſtricto loquitur: fateor de ſtricto loqui: non tamen boni *quod* amati, ſed *cui*, & complacentia perſonæ, quæ omnis affectionis, qua ipſi bonum *quod* amatur, principium eſt, ex contextu antecedente, quem fateris de amore, quo ſe Deus amat, qui quidem complacentia in perſona ſiue ſui ipſius complacentia eſt, ac de gaudio, ac delectatione, vt ab illo diuerſis egerat: de coque aſſumit, eſſe omnis affectionis principium: id ſolum ego contendo complacentiam in perſona, & amorem ſtrictum, & omnis affectionis voluntatis erga bonum vt *quod* ipſi volitum, ſiue gaudio, ſiue deſiderio principium, ac ſubinde ab eis diuerſum eſſe.

4. Hoc ipſum ſuadent extrema illa verba Ariſtotelis recitati cert. 1. n. 11. pro aduerſariis ex 1. Rethor. c. 11. cuius textus partem 1. retulimus nuper n. 2. cuius verbis adnectit *illorumq;* (quę bona alterius putat, eiuſque gratia ipſi vult) *actiuum eſſe, quantum poteſt* amantem ninirum: qui ex complacentia in perſona amata, non ſolum de actis iam, atque ab illa habitis, & poſſeſſis perfectionibus, ob quas tanquam rationes motiuas primum complacentiæ huius in ipſa flammas concipit, in eiuſque amorem perſonalem inardeſcit: deindè de illis, tanquã de obiecto, *vt quod* volito, nec ſolum vt ratione motiua amandi perſonam, gaudet: verum eidem, quæ non habet deſiderat, atque ex deſiderio hoc illis bonis eidem perſonæ adquirendis media inueſtigat, eligit, & apponit: eaque omnia maiore, minoreve efficacia, & vehementia, pro complacentiæ

illius

illius perſonali ardore, & vehementia maiore, vel minore. Atque his quidem ſatis probata noſtra hæc tertia affirmatiua concluſio eſt non ratione tantum, verum & illis ipſis teſtimoniis, quæ pro amore ſtricto alio ſuo à nobis negato certam. 2. ad ſpeciem vrgentiora aduerſarii inducebant: vt mittam præcipuum illorum ex Ariſtotele proximè citato ad rem præſentem de amore Dei erga ſe ipſum omninò extra rem inductum ab eis fuiſſe: cum expreſſe de amore amicitiæ erga alterum, non autem erga ſe ipſum ibi ab Ariſtotele agatur, vt contra Antonium Perez, qui ei vnicè innititur notabam certam. 1. numer. 12. Reliqua teſtimonia quæ pro ſuo ſtricto amore aduerſarii congeſſere, leuioris armaturæ ſunt: quare horum eneruatione, & examinatione data titulo certaminis promiſſa expleuerámus: quanquam reliqua etiam paulo inferius ſoluemus præſtat autem hic communi omnium hominum ſenſu, & vocis amoris acceptione (nec ſolum Philoſophorum, Patrum, Scripturæ, & Theologorum, vt hactenus, vſu frequentiſſimo complacentiam in perſona, cui bonum quod, ſiue gaudio, ſiue deſiderio volumus, amoris ſtricti nomen, ab vtroque eo affectu diuerſi, intelligendum: vt concluſio hæc noſtra firmior, probatiorque ſubſiſtat, etenim omnes homines amorem perſonæ, qua perſonæ eſt (quod à complacentia in perſona nihilo differt) amoris nomine intelligunt: vt ſi quemque quid ſit amor, roges, ſtatim per complacentiam in perſona tibi reſpondet. Si amatorios quoſque verſus, vel comœdos de amore agentes illumve definientes, deſcribentes, aliquove modo exponentes legeris, vel audieris eo tandem deuenire reperies, vt affectum erga perſonam eſſe declarent: & quamquam ad delectationem, quam animo is affectus affert, ſæpe diſcurrant: ad illum tamen non vt amoris obiectum volitum, ſed vt effectum ex illo naturaliter ortum recurrunt: ſicuti, & cum ad gaudium de bono amantis, & deſiderio ſe ſuaque in eius commoda impendendi, quæ, vt nuper dicebamus, ex complacentia, & amore perſonæ proueniunt: quare non ſolum communi hominum vocis amoris acceptione amorem ſtrictum rectè à nobis in præciſa complacentia perſonæ collocari; verum, & communi etiam eorum iudicio, quæ de eius in reliquos voluntatis affectus actiuitate cum Philoſophis, & Theologis docuimus, comprobari perſpicuum eſt. Verum ne quis putet hanc noſtram illi ſententiæ Scoti in 2. d. 6. quæſtion. 2. & Gabrielis quæſtion. 1. alligari: quod nimirum reſpectus ad perſonam *cui* à reſpectu ad bonum *quod* ipſi volumus diuerſum actum conſtituat, etſi ſatis ſit veroſimilis in ſententia vetuſtiorum, qui electionem mediorum neceſſario ab intentione finis realiter diſtingui communius docuerunt; quia tamen, & hoc etiam pluribus diſplicet Recentioribus, qui vtrumque in eundem actum conflari poſſe docent (quamuis de electione formali mihi improbabile ſit) nobis tamen ſatis ad præſens eſt complacentiam perſonæ ſolius poſſe eſſe diuerſam à proſecutione boni, quod ipſi ex ea complacentia volumus: ſicuti intentio ab electione ex ipſa diuerſa realiter omnium ſententia eſſe poteſt: inde enim reſpectus ille formaliter à reſpectu ad bonum *quod* de quo ex ſui complacentia Deus gaudet menſuratur diuerſus: ac ſubinde amor hic ſtrictus, in Dei erga ſeipſum amore debet admitti.

5. Iam ad reliqua aduerſariorum pro ſuo amore ſtricto teſtimonia reſpondendum, quod Herice noſter ſummatim reſpondit ad omnia, quia hactenus explicatorum ſpecialem vim non ſatis attendit, æſtimans omnia de affectu erga bonum volitum, vt *quod* eſſe intelligenda, nulla habita ratione obiecti *cui* ſiue complacentiæ in perſona. Nempe reliqua de amore communi, & generice ſumpto incluſo in ſpeciebus ſuis gaudio, & deſiderio loqui, non de ſtricto amore ab his ſpecie diuerſo, vt breuiter de præcipuis oſtendam. Primum, & cui valde fidunt Ruiz numero 17. probat. 5. & Antonius Perez numer. 60. eſt Auguſtini aientis: *Amor inhians habere, quod amatur, cupiditas; id autem habens, eoque fruens, lætitia*: cum tamen antea de amore ſecundum ſe, quaſi de diuerſo egiſſet, fateor de amore ſecundum ſe, quaſi de diuerſo, egiſſe non Auguſtinum ſolum ibi, & ſæpius, ſed Patres, & Doctores omnes: non tamen, vt diuerſo ſpecificè à gaudio, & deſiderio, & in creatis etiam, phyſice diuerſo; ſed tanquam genere, quod metaphyſicè, & logicè à ſuis ſpeciebus ſemper diuerſum eſt, id quod ex verbis Auguſtini conuincitur: ſiquidem ait amorem de quo egerat ſi bonis inhiet eſſe cupiditatem, ſeu deſiderium, ſi de poſſeſſis fruatur lætitiam vel gaudium; cum tamen vna ſpecies tranſire in aliam, eſſeve aliam metaphyſicè repugnet: ſicuti, & phyſicè diuerſam entitatem, aliam eſſe, in quam, pluſquam Pythagorico animorum tranſitu, pergat. Vnde conſtat nihil firmum ex hoc Auguſtini loco deſumi pro amore hoc ſtricto vt putat Ruiz à S. Thom. 1. 2. quæſtion. 25. artic. 2. deſumi potuiſſe: imò verò S. Thom. ſententia ab aduerſariis adducta amori ſtricto huic Recentiorum potius aduerſatur, quam fauet: eiuſmodi enim eſt fine corporis *ipſa aptitudo ſiue proportio appetitus ad bonum eſt amor, qui nihil aliud eſt, quam complacentia boni. Motus autem ad bonum eſt deſiderium, vel concupiſcentia; quies autem in bono eſt gaudium & delectatio.* Vbi vides amorem, quem boni complacentiam definitum vis, quaſi ſpecie à deſiderio, & gaudio diuerſum, per aptitudinem, & proportionem appetitus ad bonum explicari à Sancto Thoma: ita, vt re nihil aliud ſit: quatenus verò exercite ſub amoris præciſo concepta conſideratur, ſit boni complacentia, quæ ipſiſſima eſt amoris in communi, & generice ſumpti definitio: ſin aliam trade: ergò, vel male definiuit S. Thom. amorem ſtrictum, cum alteri à definito eius definitio conueniat, vel amorem (quod verius eſt) generice ſumptum, quem ſolum agnouit, ſolum definit, vt contendimus, explicuitque optime per reſpectum ad bonum in communi, ei ſimilem quem potentia appetitiua habet: eiuſque ſpecies deſiderium, & gaudium recenſet ſtatim ac definit. Nil aliud vult Ariſt. 8. ethicorum cap. 2. à princip. aliiſque innumeris locis: vbi nil aliud eſſe amare, quam velle alicui bonum ait, & bonum eſſe ſimpliciter amabile. Reliqua adeo extra rem ab aduerſariis afferuntur, vt ne mentionem mereantur. Solum aduerto Theologos, & Philoſophos, quandoque amorem, quem eſſe boni ſimpliciter, & in communi definiunt, quæ amoris generice ſumpti definitio eſt, vt dixi ſupponi ad omnem appetentiam, & affectionem voluntatis aſſerere: ſed de ſuppoſitione generis ad ſpecies prioritate maioris vniuerſalitatis loquuntur; non de phyſica ſuppoſitione ſpecialis amoris, & prioritate ſtricti ad omnes affectiones voluntatis alioqui, cum, & ipſe amor ſtrictus boni in communi ſpecies affectionis quædam, vt aduerſarii volunt, ſit, ſui ipſius principium phyſicum eſſe, ac ſeipſo prius natura & poſterius contradictorie docerent.

CERTAMEN IV.

Amor Dei erga ſeipſum, & charitas, & concupiſcentia proprietate ſermonis eſt.

1. CHaritatis vox vniuerſim etiam ſumptæ, ſupra amorem quemuis alium aliis vocibus ſignificatum addit duo. Primum magnam quandam appretiationem boni amati, ſiue vt *quod* ſiue vt *cui* vt rectè S. Thom. 1. 2. quæſtion. 26. art. 3. corpor. fin. Albertus 1. p. quæſtion. 36. metaph. 3. & vlt. corpor. id quod in rebus etiam pretio eſtimabilibus eadem voce ſignificatur communiter: quæ enim magni æſtimantur charæ dicuntur; etſi qui hanc rationem aſſecuti non ſunt pure grammatici merces *caras* ſine *h.* non autem *charas* cum *h.* ſcribendum cenſuerunt: quaſi amoris aliquid, ac non earum pretium, & valor earum, in ipſis male ſignificetur, ſi *chara* cum *h.* ſcribantur. Huic charitatis ſignificato proprio dogmatica illa veritas fidei innititur tradita 1. Ioann. cap. 4. *qui manet in charitate in Deo manet*: quia charitatis nomine, Dei non quæcumque dilectio, etiam ex eius bonitatis, & motiuo, ſed cum tanta Dei affectiua appretiatione ſignificatur, vt cætera affectu illo poſthabeantur, nec pro illis, etiam cunctis, vi affectus illius ab eo ab-

Digitized by Google

ſcedere, vt ad illa tendat, & accedat, voluntas poſſit. ac proinde charitas erga Deum proprie dicta idem prorſus eſt quod Dei, quam ſuper omnia dicimus, dilectio, qua à Deo per peccatum (quo ſolo à Deo receditur) nobis abſceſſus repugnat: quare, & cum illa noſtri in Deo manſio, ac permanentia prorſus neceſſaria eſt. At verò charitas nomen proprietate, & rigore ſermonis, dicit vlterius amati ab amato diſtinctionem: ob cuius defectum eiuſdem ad ſeipſum amor, charitas proprie non eſt, omnium Patrum, & Theologorum eſt qui inde probant perſonarum in Deo diſtinctionem: quia Deus charitas eſt, atque Spiritus à Patre & Filio diſtinctionem quia, & ipſe charitas ex Deo, qui charitas eſt procedens: quare & ab eo diuerſus, ac inſuper affectiuus nexus ſubſtantialis, vinculum, & communio, & coniunctio, ſeu charitas, & amor quo ſe Pater, & Filius diligunt, vt vidimus controuerſ. de Trinit.

2. Videantur Auguſtinus 6 de Trinit. cap. 5. init. & 15. de Trinit. cap. 17. 18. & 19. tract. 7. in Epiſt. 1. Ioan. Gregor. Homil. 30. de Pentecoſt. ſub init. quamvis idem Auguſt. 1. de gratia Chriſti c. 21. & Concil. Mileuit. cap. 4. fine, quoad illationem proceſſionis Spiritus Sancti à Patre, & Filio ea illis 1. Ioan. 4. *charitas ex Deo eſt* non ſatis firmiter deduci videntur ſentire: cum aptius de charitate creata ea verba intelligi putent, tamen quoad diſtinctionem Patris & Filij inter ſeſe vt charitate ſe diligant, nuſquam aliquid inſinuanit à ſe diſcordans, imò nec quoad diſtinctionem Spiritus Sancti quem vtriuſque communionem, vnitatem, coniunctionem, & aptius, vt tandem concludit, charitatem appellat cit. cap. 5. ex lib. 6. de Trinit.) ab vtroque: ita enim ait ibidem: *Manifeſtum eſt, quod (Spiritus Sanctus) non aliquis duorum eſt, quo vterque coniungitur: quo genitus à gignente diligitur, genitoremque ſuum diligat*: ac proinde aptius charitatem dici concludit: quia eſt diuerſorum interſe amor: quam ſententiam ex illo recepit Fulgentius: 4. ad Ferran. verſ. fin. Hieronym. in id Pſalm. 17. *diligam te Domine* ait: *Spiritus ſanctus nec Pater eſt, nec Filius ſed dilectio, quam habet Filius in Patre & Pater in Filio*, ſcilicet complacentia alterius in altero: *vnde Paulus dixit Rom. 5. quia charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum ſanctum, qui datus eſt nobis*. Proſper. lib. Sententiarum ſent. 371. hanc ex Auguſtino tract. 105. in Ioan. ſcripſit. *Spiritus eſt Patris, & Filij tanquam charitas ſubſtantialis, & conſubſtantialis amborum.* Iſid. 7. & Euthym. cap. 3. poſt med. *Spiritus Sanctus inde proprie charitas nuncupatur, vel quia naturaliter eos à quibus procedit coniungit*; quæ omnia ad charitatem propriam diſtinctionem amantis ab amato neceſſariam oſtendunt; ſiquidem eos Spiritum Sanctum charitatem eſſe proprie aiunt, quod Patris & Filij amor & dilectio ſit: cui etiam rationi annuunt Scholaſtici cum Magiſtro in 1. d. 10. Sed de eiuſmodi neceſſitate præclariſſime Richard. Victorin. 3. de Trinitat. cap. 2. ſub init. *Nullus pro priuato & pro proprio ſui ipſius amore dicitur proprie charitatem habere: oportet itaque vt amor in alterum tendat, vt charitas eſſe queat, vbi ergò pluralitas perſonarum deeſt charitas omnino eſſe non poteſt* concludit fine capitis. *Bonitatis plenitudo non potuit eſſe ſine charitatis plenitudine, nec charitatis plenitudo ſine diuinarum perſonarum pluralitate.* Cui inſiſtit rationi ſæpiùs vſque ad cap. 20. & lib. 5. cap. 8. & cum eo S. Thom. quæſtion. 9. de potent. art. 9. 6. *Sed contrà* & in 1. d. 2. quæſtion. 1. art. 4. S. Bonau. art. 1. quæſtion. 4. Richard. art. 1. quæſtion. 1. Albert. 1. p. quæſtion. 29. m. 1. art. 2. colum. 3. quæſtion. 30. membr. 1. & quæſt. 42. memb. 3. Alexand. 1. p. quæſt. 43. m. 5. quæſtion. 45. memb. 7. Henricus art. 43. ſum. quæſtion. 8. & 9. art. 54. quæſt. 2. quodlib. 9. quæſt. 1. Ægid. 1. d. 10. quæſt. 3. Maior quæſtion. 2. Carthuſ. d. 2. quæſtion. 6. Marſil. quæſtion 6. art. 1. concluſ. 3. Adde Gregor. Magn. homil. 17. in Euang. *Minus quam inter duos haberi charitas non poteſt. Nemo enim proprie ad ſemetipſum habere charitatem dicitur; ſed dilectio in alterum tendit vt eſſe charitas poſſit.* Ambroſ. de dignit humanæ conditionis c. 2. longè à med. *Amor non minus quam inter duos eſt.* Amorem pro charitate ſeu amicitia vt communiter omnes vſurpant.

3. Sed & communi omnium hominum ſenſu eiuſmodi diſtinctio amantis ab amato ad charitatis proprietatem requiritur; idcirco de eo qui in alium nullum habet amorem, ſed in ſe & ſua commoda tantum ironicè dicimus magnam in ſeipſum charitatem habere, vt oſtendamus charitatem habere nullam, cum ad ſeipſum ſuaque tantum amor concupiſcentia ſit, nec charitas vllatenus eſſe poſſit. ex quibus probatur facile prima præfixi tituli concluſio quam abſque temeritate imò errore, in fidem ſiue formali hæreſi negari non poſſe cenſeo: quare mitius, quam par eſſet dixit num. 9. Ruiz noſter, melius, exactiuſque ad vſum Theologorum, & Patrum communiorem, amorem erga ſeipſum proprie charitatem eſſe. Ratio, & concluſionis, & cenſuræ temeritatis in negatiuam oppoſitam eſt: quia, vt ex dictis conſtat, communi Patrum, Philoſophorum, & Theologorum, imo, & omnium hominum ſenſu ad propriam, & rigidiſſime acceptam charitatem vltra generalem amoris conceptum duo tantum modo requiruntur. Nempe magna affectiua appretiatio boni amati, & perſonæ amantis ab amata diſtinctio, ita vt amantis affectus complacentia ſit in altero, ſiue ex alterius complacentia ſit; non autem ſui ſiue è ſui complacentia; ac proinde concupiſcentiæ amor: atqui in amore Dei erga ſe, & magna imò ſumma appretiatio affectiua eſt: vtpote erga ſummè & ſimpliciter atque è genere ſuo infinitum bonum infinite penetratiua, & comprehenſiua Dei cognitione ſcientiaque propoſitum ab infinita etiam voluntate intentionaliter operante & tendente affectiue in ſummum illud ſuum bonum in quantum intentionaliter poteſt: ergo ex parte appretiationis boni amor Dei erga ſe propria, imò, & excellentiſſima charitas eſt: ex parte vero diſtinctionis perſonarum eo amore Dei erga ſe quæuis diuinarum perſonarum diligit alias Trinitatis perſonas ab ipſa diuerſas; ergo quatenus ſumme appretiatiuus hic amor Dei erga ſe eſt, amor huius perſonæ ad aliam, vel ad duas alias eſt diuerſæ ad diuerſam perſonam amor, ergo iuxta omnia requiſita ab omnibus Philoſophis, Patribus, & Theologis & hominibus ad propriam, & rigidam charitatem amor Dei erga ſeipſum, vt vnius ad aliam perſonam amor, & propriiſſimè charitas, quin abſque temeritate negari ab aliquo poſſit maximè cum Auguſtinus dicat expreſsè loco iam recitando Spiritum Sanctum: quia in Trinitate amor, & affectiua ſubſtantialis coniunctio Patris, & Filij eſt, aptius dici charitatem. Rigidior ſecunda in oppoſitam concluſionem negatiuam erroris in fidem ſiue hæreſis cenſura probatur ex epiſtol. 1. Ioann. cap. 4. vbi ſæpè expreſſè aſſeritur *Deus charitas eſt*: quod cum doctrinale, ac non parabolice, allegorice ſit dictum, proprietate ſermonis recipi neceſſario, vt fidei veritas, à Catholicis debet.

4. Secunda Concluſio certaminis titulo præfixa quod nimirum Dei erga ſeipſum amor verè, & realis concupiſcentiæ ſermonis proprietate ſit, eſt contra vnum Herize ea in re ſingularem d. 14. cap. 1. à qua proinde merito diſcordat Arriaga d. 24. ſect. 2. ſubſect. 1. 5. *Probabilius puto* ſub finem. Noto autem ſingularitatis negatiuam Herize concluſionem abſolutè, quia, etſi in terminis aſſerentibus cæteris Theologis non aduerſetur, quia de ea in terminis non multi, imò vix pauci diſputarint: aſt omnes concluſionem affirmatiuam ſuppoſuerunt, cum Dei erga ſeipſum amorem nulla perſonarum diſtinctarum ratione habita aſſeruerunt: ſiquidem nulla perſonarum diſtinctione ſuppoſita, nil eſt vnde Dei erga ſe ipſum amor rationem concupiſcentiæ propriæ poſſit exuere: imò amor Dei erga ſeipſum amor tantum modo & propriè concupiſcentiam ſignificat: quare abſolute ſingularis ea Concluſio eſt: non autem in ſenſu Herize, qui concupiſcentiæ rationem amori vnius perſonæ ad aliam Trinitatis negauit: quod veriſſimum eſt: ſed ex attentionis defectu eam negatiuam concluſionem abſolute poſuit, debuiſſet enim attendere amore diuino perſonam quamque Trinitatis non ſolum duas alias; ſed ſeipſam etiam verè & realiter diligere, ac de ſummo ſuo bono poſſeſſo è ſui complacentia gaudere, quod propriiſſima concupiſcentia eſt. Patrem pro priori ante filij proceſſionem, quæ, vt pater amorem diuinum, & communia reliqua ipſi, & Spiritui Sancto proceſſione communicanda præhabeat, non expectatur, ſe amore ſolius concupiſcentiæ proprie diligere certum eſt.

CERTAMEN

CERTAMEN V.

Amor Dei erga ſeipſum propriiſſime amicitia eſt.

1. DE proprietate amicitiæ Dei erga ſeipſum ibi aſſerta amplior Doctoribus eſt opinandi facultas vt ex dicendis patebit, & ex Auguſtino, qui in eam incidens quæſtionem 6. de Trinit. cap. 5. citato ſub init. eam à ſe reliquit indeciſam; ſolumque permiſit amicitiam nominari, addens aptius dici charitatem verbis hiſce: *Spiritus ergo ſanctus commune aliquid eſt Patris, & Filij, quidquid illud eſt: at ipſa communio conſubſtantialis, & coæterna: quæ ſi amicitia conuenienter dici poteſt, dicatur, ſed aptius dicitur charitas.* Igitur Soarius primus quæſtionis huius diſputator d. 30. met. ſect. 16. num. 60. amori diuino etiam prout vnius perſonæ ad alias perſonas Trinitatis eſt, propriam amicitiæ rationem negauit, altioriſque ſolum amoris rationem conceſſit; eum ſecuti poſtmodum ſunt Herize, & Arriaga locis proximè citatis: quamuis hic facilius, quam res exigat ab hac ſe quæſtione tanquam de nomine, nec ſerio Theologico examine digna expediat: quaſi proprietatis vocum examen vt digne loquamur de rebus, Theologi negotium non ſit, quoad altiorem amicitiæ affectum probatur ab eis Concluſio ex Ariſtot. 7. Ethicor. ad Eudem. cap. 7. & 2. magn. moral. cap. 11. fine & S. Thom. 2. 2. quæſtion. 25. art. 4. corpore, ex eius doctrina dicente. *Amicitia proprie non habetur ad ſeipſum; ſed aliquid maius amicitia.* Ratio autem huius ſententiæ eſt: quia intimior, vrgentior, connaturaliorque affectus de ſe eſt, quo bona nobis, & ex complacentia noſtri neceſſaria, & naturali amamus, illo, quo alteri eius bona volumus ex complacentia ipſius, vt enim commune in Scholis Ariſtotelicum proloquium fert *bonum amabile eſt: maxime autem vnicuique proprium.* Vnde conſtat illam maiorem amicitia altitudinem, quæ à negantis ſententiæ Patronis Dei erga ſe amori tribuebatur, & quid magnam excellentiam ſupra omnem amicitiam ſonans, eo ſolum deuenire, vt ſit ſtricte concupiſcentia, ſicut in nobis, tantummodo. Secundo: cum, vt fidei dogma fert, amore diuino perſona quæuis Trinitatis duas alteras Trinitatis diligat, ab eiſque viciſſim diligatur, ex textu Ariſtotelis ad eam excellentiam amicitia maiorem in amore Dei erga ſe probandam inducto citius amicitiam eſſe probatur: verum aduerte de amicitiæ Dei virtute à nullo Doctore agi: quippe omnis affectus moralis virtutis, illius libertatem requirit, quam amor diuinus vnius perſonæ Trinitatis ad aliam non habet, nec habere poteſt: Secundo: quia amicitia virtus moralis eſt, neque in Deum eiuſque bonitatem, tanquam in motiuum formale proximum ferri poteſt (alioqui Theologica virtus foret) ſed in honeſtatem ipſam virtutis ipſius; amor autem diuinus mutuus vnius perſonæ ad aliam Trinitatis ob diuinam bonitatem, tanquam immediatum motiuum eſt: quare, & Theologicus eſt, ſicut in nobis actus charitatis ſupernaturalis, de amicitia Dei virtute morali quæ de obiecto, & motiuo creato, & libere à Deo exercita eſt cum cæteris Dei moralibus virtutibus controuerſ. 5. agemus.

2. Noſtra ergo tertia Concluſio eſt: amorem cuiuſuis perſonæ Trinitatis ad perſonas alias propriiſſimè amicitiam eſſe: quare amorem Dei erga ſe abſolutè amorem amicitiæ dici debere. Hanc concluſionem vti exactiorem ad regulas, & vſum loquendi Theologorum fuſe docet noſter Ruiz d. 52. de volunt. ſect. 4. etſi eam eandem concluſionem eſſe putet cum concluſione de proprietate charitatis (vt reuera quoad ſubſtantiam, & obiectum, & conditiones eadem eſt) atque Patrum & Theologorum teſtimoniis, & locis de charitate datis, confirmet. Tamen quia nihil, neque in ſcriptura, neque in Patribus, neque in vetuſtioribus Theologis de amore mutuo perſonarum hoc nomine amicitiæ habemus expreſſum, imò neque ei tributum ab Auguſtino, ſed aliis, vt attribuant, permiſſum quoad firmitatem ab auctoritate, & certitudinem ſunt valde diuerſæ vt vidimus num. 3. Concluſioni præſenti ſubſcripſit etiam, Quiros d. 68. ſect. 4. num. 25. Probatur primo Concluſio hæc ex iam ſtatuta ſecunda. Non minus requiritur ad affectum proprium charitatis amantis ab amato diſtinctio, quã ad amicitiam proprie talem; nec minus requiritur ad mutuam charitatem amoris reciprocatio, ac viciſſitudo inter amantem, & amatum, quam ad amicitiam proprie talem etiam requiratur: atqui ſola diſtinctione perſonali vnius perſonæ Trinitatis ab alia cum identitate naturæ voluntatis, & volitionis ſumma, datur in eis propria charitas, & mutua charitas, cum amoris viciſſitudine, vt firmiter concluſion. prima ſtatutum eſt: ergo ſola diſtinctione perſonali cum identitate naturæ, & amoris, quo ſe mutuò amant, datur inter diuinas perſonas amicitia, quoad requiſitam diſtinctionem amantis ab amato à Philoſophis, & Theologis ad amicitiam propriam, conſtat ea datis teſtimoniis numero 2. eiſdem verbis: quare eandem ad charitatem propriam requiri: ad vtramque enim ſolum requiritur, quod ſit alterius ad alterum, vt aiunt debere eſſe neceſſario charitatem: nec aliter niſi alterius ad alterum neceſſario debere eſſe amicitiam. Porro ex requiſita diſtinctione amantis ab amato ad amicitiam, nihil probationi huic reſponderi, ſolidaue diſparitas adhiberi poteſt, niſi antiquorum Philoſophorum Theologorum, ac Patrum verbis, & ſententiæ verba alia, pro aduerſariorum arbitrio, addantur, aliud vlterius pro neceſſaria diſtinctione amantis ab amato addentia, quo ſententia mutetur: quod ſi liceat, cœlum cepam eſſe facile ego defendam, inſtantiolis ex aliis materiis petitis pars hæc de ſufficienti diſtinctionis perſonalis ſolum, amantis ab amato ad propriam amicitiam, eiuſque probatio, & veritas turbari ab aduerſariis tentatur: quas diſiiciemus facile poſt alias partis huius, & concluſionis integræ probationes.

3. Secunda maioris pars apparentius, voce tenus, negari ab aduerſariis ſolet: quia amicitia dicit iuxta Philoſophos, & Theologos redamationem amati erga ſuum amantem: redamatio autem duplicem amationem, ſiue amorem, quorum altero prius amatus fiat amatoris ſui redamans, eique amoris prioris erga ipſum vicem rependat: quod ex Ciceronis definitione amicitiæ recepta, & laudata ab Auguſtino epiſtol. 155. ad Marian. ſub init. & 3. cont. Academicos cap. 6. fine confirmatur, ita enim habet. *Amicitia eſt rerum humanarum, & diuinarum cum beneuolentia & charitate conſenſio*: conſenſio, ſeu affectionum coniunctio, earum diuerſitatem importat, atque identitatem excludit, verum ex hac definitione ſecunda maioris illius pars vrgentius probatur: ex illa enim conſtat conſenſionem cum charitate, & beneuolentia ſiue, quæ charitatis conſenſioni duorum mutuæque beneuolentiæ ſufficias, ad amicitiam proprie dictam ſufficere: atqui per Patres, & Theologos conſenſio identica mutua perſonarum Trinitatis per amorem eundem ſufficit ad charitatem propriam, vt vidimus: ergo, & ad propriam amicitiam, illud ex voce *redamatio*, euaſio futilis eſt, etenim quoties amatus amat, præcipuè æquè ſubſtantialiter, & feruenter, ſuum amatorem proprietate ſermonis redamas; nam amat eum, à quo amatur, vicemque amoris rependit, quod ſolum proprietate ſermonis redamare ſignificat: Hoc autem fieri poteſt, imò perfectiſſime fit, amore eodem, quo ſe mutuo, ac viciſſim perſonæ (vt negari ſine temeritate, aut errore nequit) amant; imo amore diuerſo creatorum amicorum vix quidem fieri poteſt, vt totus, quoad ſubſtantiam, & modum intentionis feruoris amor vnius ex amicis ab altero viciſſim reddatur, ac rependatur: ergo per identitatem amoris mutui perſonarum redamatio, ac proinde amicitia perfectiſſime exercetur. Nec ſatis eſt redamationem, & amoris conſenſionem mutuam à Philoſophis in amicitia agnitam, & requiſitam fuiſſe per diſtinctum amorem, & à diuerſis, etiam in natura, perſonis cum nihil de perſonis ſolum perſonaliter diuerſis, in natura verò, & amore iiſdem cogitauerint: cum hoc ſolum in ſummo Trinitatis myſterio, quod ipſis nullatenus illuxerat, reperiatur: in primis enim Plato myſterium hoc natura illa ſua communi, & vniuerſali à parte rei Trini-

tatis

tatis miſterium commune fecit, vel potius euacuauit: atque amicitiam inter perſonas creatas in natura, & eſſentia eaſdem ſolæque indifferentia indiuiduali; qua in ratione indiuidui in eius ſententia perſonæ conſtituebantur, diuerſas recognouit: imò & in amore, & voluntate, quæ eadem in natura illa communi erant.

4. Sed eſto: nihil Plato de hoc myſterio, aut alio ſimili, nec Philoſophi reliqui cogitarint: inde fortius euaſio præcluditur: quia, ſi perſonarum in natura, & amore diuerſitatem ad amicitiam & redamationem huic eſſentialem requiſierunt, ideò plane fuit: quia perſonarum diſtinctio cum identitate in natura, & amore, quo ſe mutuo amarent, ſicuti, & quo inuicem alter alteri chari eſſent, & dilecti, illis omninò fuit ignota: quam, ſi aſſequerentur, cum perfectiſſimam, & omninò in omnibus æqualem viciſſitudinem in eo mutuo amore, & charitate recognoſcerent plane inter eiuſmodi perſonas eodem ſe amore amantes mutuo, atque viciſſim, perfectiſſimam redamationem, & amicitiam inter perſonas diuinas docerent intercedere. Confirmatur: quia neque charitatem mutuam proprie dictam (quæ apud ipſos amicitiæ ſynonymum vocabulum eſt ex verbis Ciceronis) abſque diſtinctione perſonarum in natura aſſecuti Philoſophi ſunt: quia myſterium Trinitatis, aut ſimile in perſonis, & amore creato ex hiſce deductum fuit ipſis prorſus ignotum: & tamen Patres, & Theologi omnes, quibus myſterium eiuſmodi diuinitus ex ſcriptura illuxit, cum identitate naturæ, & amoris diuini, ſolaque perſonali diſtinctione mutuam charitatem propriam inter perſonas diuinas aſſerunt. Reiicitur euaſio, atque vtraque maioris pars; imò, & concluſio tota probatur vlterius: quia, etſi generationis, & proceſſionis, tam actiuæ, quam paſſiuæ, Patris, Filij, ſimilitudinis, imaginis, æqualitatis, principij, & principiati voces diſtinctionem, etiam in natura, perſonarum, & proceſſionis, ſeu productionis ab alterutro vel ab vtroque nempe producto, voces, vt à Philoſophicis rebus, & actionibus creatis primum ſignificandis adinuenta, & impoſita ſunt ſignificent, ad diuina in Trinitatis myſterio ſignificanda proprietate ſermonis à ſcriptura ſacra, Patribus, & Theologia Catholica tota ſunt recepta abſque vlla diſtinctione perſonarum in natura, & eſſentia, imò, etſi amore, & intellectione communi producentes perſonæ producant, & procedentes procedant; quia nimirum realis diſtinctio perſonarum rerum product. omnium &c. quam ex voces in creaturis ſignificabant, creatæ imperfectionis erant, & ſine eius imperfectionis ſignificatione ea in ipſis ſignificari non poterant; aſt vbi myſterium Trinitatis innotuit conceptus iidem, ab eiſdem tamen imperfectionibus ſuppurati, atque decocti inuenti ſunt: ac proinde in diuinis proprietate ſermonis, etſi cum exceſſu, & excellentia perfectionis, ea nomina iure fuerunt admiſſa: ergo, etſi diſtinctio perſonarum, & amoris in creaturis ob harum imperfectionem, in quibus primo inuentum, & impoſitum amicitiæ nomen eſt, illo ſignificetur; aſt, cum ex myſterio eodem conſtet Trinitatis perſonas eiuſdem naturæ, eodemque amore mutuo, viciſſimque ſe amare, quod ſublata imperfectione, creaturarum conceptus amicitiæ eſt, debet inter perſonas Trinitatis proprietate ſermonis atque excellentiore intra eam proprietatem admitti.

5. Tertio adhuc ex prædicatis communibus perſonis tribus confirmatur: quia cognitionis, & amoris nomina his creatis affectionibus, & actibus primum impoſita motum cognoſcentis phyſicum vitalem, & amantis in creatis ſignificant ob eorum actuum, & viuentium imperfectionem in ratione creatorum imbibitam: ac ſubinde amantis & intelligentis ab eis actibus phyſicam, & realem diſtinctionem; & tamen licet in Deo eiuſmodi phyſicus motus non ſit actibus intellectionis, & amoris, quibus intelligit, & amat, neque eis ab hiſce ſuis actibus phyſica, & realis diſtinctio, nihilominus eis diuinis affectibus amoris, & intellectionis nomina, non ſolum à Theologis, verum à ſapientioribus Philoſophis, Platone, Ariſtotele, Auicenna, & aliis, qui de Deo decentius, eiuſque vnitate, & phyſica immutabilitate cogitarunt, proprietate ſermonis tribuuntur: ergo, & perſonis Trinitatis ſolum perſonaliter diſtinctis, ſeque inuicem mutuo amantibus amicitiæ nomen proprietate ſermonis tribui debet, etſi cum excellentia perfectionis. Confirmatur denique ex reliquis prædicatis, & eorum nominibus communibus in Deo verbi gratia entis, ſubſtantiæ &c. etenim ea nomina in creaturis, in quibus eorum ſignificata proprie deprehenſa ab hominibus ſunt, & quibus ſignificandis inuenta primitus, & impoſita illa fuerunt, impræſcindibiliter etiam metaphyſice rationem eſſendi, ſeu entis ab alio in eis ſignificabant: quia tamen in Deo ab eiſdem Philoſophis, & Theologis deprehenſum eſt aliud genus, primo diuerſum, entis ſiue eſſendi, & ſubſtantiæ &c. non ab alio ſed à ſe, nomen entis, eſſendi, ſubſtantiæ &c. ipſi proprietate ſermonis, atque principalius, & antonomaſticè tribuendum cenſuerunt: Deum nimirum ipſum imitati, qui ſe noſtris nominibus ſignificare nobis volens *ego ſum qui ſum* ad Moyſem dixit, eoque nomine voluit ſe à Moyſe ad populum, & Pharaonem, & Ægyptios declarari; *qui eſt miſit me*: quia eſſe actu, quod eo, & entis nomine metaphyſico abſolute dicto ſignificatur, ipſi principalius proprius, & antonomaſticè eſſentia ſua competit, etſi fuerit pro ſignificando eſſe actu, & ente abſolute tali creato, ac ſubinde contingenti primitus impoſitum, & quod in ente, & eſſe actuali defectibilitatis carum in eſſendo concernebat, qua imperfectione eſſe actuale, & ens diuinum caret: ac proinde cum entis abſolute talis, & eſſendi actu, ac ſubſtantiæ &c. nomina eſſe actu, & abſolute, ac eſſe per ſe, vt proprium ſignificatum & præcipuũ habeant, etſi in creatis ab imperfectionibus eſſendi ab alio defectibilitatis, & contingentiæ non eſſendi non præſcindant, Deo cum ſumma proprietate tribuuntur: ergo, licet ob creaturæ imperfectionem, amicitia creata, cui primitus vox amicitiæ impoſita, & pro qua adinuenta eſt, diuerſitatem amicorum, in natura etiam, & affectibus, quibus ſe inuicem amant, importet, cum tandem abſque eis imperfectionibus ſola diuerſitate perſonali, eodemque amore alterius ad alterum mutuus amor, (quod propriiſſimum, & præcipuum eius vocis ſignificatum eſt) in diuinis perſonis inueniatur, propriiſſime, primario, & antonomaſticè amicitia reperitur.

6. Dices: non ita proprie nomen entis, ſubſtantiæ, & alia, quæ pro creaturis inuenta, ipſiſque primitus impoſita ſunt, Deo eſſe accomodata, & accomodanda abſolutè, & ſimpliciter, vt ſi de diuinis, quæ ſimilitudinem aliquam, cum creatis (in quibus adumbrantur pene) rigide loquendum ſit addito correctiuo non egeant: ſic Dionyſius Areopagita, atque ex eo Patres, & Theologi Catholici omnes aiunt: Deum rigide loquendo, neque ens, neque ſubſtantiam abſolute ſimpliciter, ac ſine addito correctiuo dici debere; ſed ſupra ens, & ſupra ſubſtantiam: ergo neque amor mutuus perſonarum Trinitatis rigore ſermonis amicitia abſolute, & ſimpliciter, ac ſine addito correctiuo dicenda erit, ſed ſolum ſuper amicitia, & aliquid altius amicitia, & maius, vt aduerſarij contendunt: obiectio hæc nihil præſtat, nec aduerſariis, nec contra nos. Theologiam, & Sacram Scripturam eliminat: duas concluſionis noſtræ Theologicas, haud leues, probationes ſuggerit. Nil præſtat aduerſariis, quia, vt vidimus nuper, illud maius, & altius amicitia, quod in amore perſonarum contendunt, eſt ſolum affectus concupiſcentiæ, præ amicitia maioritas, ſi vnam ex eis Herize excipias, qui nec concupiſcentiam eſſe vult, nec maioritatem curat: ſed vocis amicitiæ proprietatem. Theologiam eliminat, & ſcripturam ſacram: quia, nec Theologicè de diuinis diſputationes haberi, nec Deus aliquid de ſe nobis, niſi vocibus ad ſimilia creata ſignificanda adinuentis, & primitus impoſitis reuelare poteſt; imò Deum, qui tot de ſe ſuiſque attributis in ſcripturis, abſque eis additis correctiuis reuelauit, primuſque ſimpliciter dixit *ego ſum qui ſum* Moſique, ac nobis author fuit, vt eum ſimpliciter *qui eſt*, & abſolute appellaremus, irreuerenter condemnat: contra nos præſtat nihil: quia ea ſententia Dionyſius, atque ex eo reliqui, de nomine entis, & ſubſtantiæ &c. non in totius proprietatis amplitudine ſumpto loquuntur: male ſiquidem, vt proxime dixi, atque irreuerenter in ſcripturam, & Deum loquerentur: imò & in ſeipſos, cum de Deo, ac diuinis vocibus eiuſmodi ſimpliciter, ac ſine addito vllo correctiuo

ctiuo

Digitized by Google

ctuo totis ſuis libris diſputent : plura eis vocibus ſimpliciter, ac ſine addito aſſerant, doceant, atque, vt dogmata Catholica tradant : loquuntur vero ita, vt ea nomina creata proprie etiam, ſed proprie ſignificati partem ſignificant, quæ ſolum ante apertiorem Dei notitiam ſub eis nominibus ſignificabant. Ne autem in Deo ſimile omnino limitatum, atque creatis imperfectionibus mixtum, ex vſu earum vocum de creaturis eatenus agentes, ſub eis vocibus latere, & ſignificari putarent, monebant, vt aliquid principalius longe creato ſignificato, cui ſub eis vocibus concipiendo erant aſſueti, de Deo ſub vocibus iiſdem de Deo, ac diuinis conciperent,& iudicarent : nempe ad ipſum quod de creatis conceperant abſque creata limitatione, in ſua quodque linea, infinitum atque à creatis reliquis imperfectionibus ad putam, ſeu ſimpliciter ſimplicem perfectionem excoctum, ac defæcatum, quod nos etiam diximus, in poſtrema, & proxima confirmatione:ac proinde Deum harum vocum præcipuum, & dignitate primarium, & antonomaſticum ſignificatum eſſe.

7. Suggerit denique obiectio duas alias concluſionis probationes Theologicas reliquis diuinis prædicatis probandis, communes æque, atque efficaces. Prima quidquid perfectionis creatæ vocibus noſtris proprietate ſermonis ſignificatur ſuppuratum ab imperfectionibus eadem proprietate tribui debet : quod ipſum eſt axioma illud Theologicum : omne prædicatum dicens perfectionem ſine imperfectione, vel ſimpliciter ſimplicem debet tribui Deo : ſatis ex dictis num. 5. & 6. firmum eſt, atqui voce amicitiæ ſignificatur proprie aliquarum perſonarum abſolute diuerſarum mutuus amor, qui ſublatis imperfectionibus amoris creati nempe diſtinctionis in natura, cum earum, tum amoris, quo alterius amoris viciſſitudo redditur, eſt perfectio ſine imperfectione ſiue ſimpliciter perfectio : ergo eiuſmodi vox, & prædicatum proprietate ſermonis Deo tribui debet. Secundum argumentum, ea etiam obiectione ſuggeſtum eſt ex cauſalitate ideali Dei, nec ſolum actiua in omnia creata : vt enim hic ſupra, & d. vltima de ſcientia diximus, etſi cauſalitas actiua Dei in creata omnia abſque continentia eminentiali formali ſpecierum creatarum ſaluari poſſet : id eſt, quin eiuſdem lineæ, & rationis formalis, quaſi ſpecifice, in Deo eſſet : at vero cauſalitas idealis, & imitabilitatis abſque eiuſmodi continentia eminentiali formali per prædicatum eiuſdem lineæ, & rationis formalis quaſi ſpecificæ, quod in Deo(etſi longe perfectius)in ea linea ſit non erit; alioqui,etſi creata à Deo actiue nuſquam imitatiue fierent, vt patet, imitatio quippe omnis dicit imaginis effectæ cum exemplari, & prototypo ſuo formalem conformitatem (atque huic me iudice principio innititur dogma Theologicum ex quo proximè arguebamus, de omni perfectione creata defæcata tamen ab imperfectionibus,& ſimpliciter ſimplici neceſſario Deo tribuenda) atqui amicitia noſtra ſpecies quidem entis creati eſt,ac proinde bonitatem, ac perfectionem aliquam dicit,nec ex creatis affectibus modicam.ergo in ſua ſpecifica linea ſimilem amicitiam,longe perfectiorem, qua formaliter eminentialiter contineatur, tanquam ideam, & exemplar,quod imitetur in Deo ſupponit-quod argumentum, etſi de formali eminentiali continentia ſpecierum omnium entis creati efficax vniuerſim ſit,maiorem adhuc in charitate, & amicitia vim habet eo quippe vſus videtur Ioan.epiſt 1.c.4. vbi dixit *charitas ex Deo eſt* : quod de creata noſtra charitate,quam diſcipulis ſuis ibi, & ſemper ad eorum pene faſtidium ſuadebat, & commendabat Apoſtolus,germanius intelligi aiebant merito Auguſtinus, & Concilium Mileuitanum relati cert.4. n.2. ſub init. ſubiungit, quaſi probationem *Deus charitas eſt* : vt non ſolum actiue,ſed idealiter, & imitatiuè charitatem, & amicitiam noſtram ex Deo eſſe demonſtraret.

8. Demum probatur quinto concluſio : quia implicat ex perfectiori aſſecutione eius, in quo aliquid proprie conſiſtit, ac proprietatum eius, ipſius proprium conceptum petire,vt ex terminis patet : atqui indiſtinctione perſonarum in natura, & amoris, quo illæ ſe mutuo diligunt, in diuinis ſtat perfectior, imò perfectiſſima aſſecutio eius, in quo amicitia conſiſtit, & proprietatum ipſius ; ergò implicat petire inde in diuinis perſonis amicitiæ proprietatem. Minor probatur ex Ariſtotele 8. Ethicor. cap.9. ſub init. & cap.12. init. tanquam primum, & per ſe notum principium ſtatuente amicitiam in communicatione, ſocietateque bonorum, & lib.7. cap. 15. verſ. med. *Amicorum enim eſt (inquit) communicatio determinata natura, quo circa idem velle idem ſentire eſt, eundem talem eſſe velle* : & circa med. *Amicus eſſe vult, vt prouerbium habet, alter Hercules, & alter ipſe* : inferiuſcule : *iuxtà corpus, & animum, & partes animæ diuiſus eſt ; nihilominus idem indiuiſuſque amicus eſſe vult* : quæ repetit 9. Ethicor. ad Nicomach. cap.8. ſub init. Prouerbium iam tunc, & nunc etiam, vulgatiſſimum in eiuſdem ſententiæ probationem recitans : *Anima vna, & amicorum ſunt omnia communia* ad quod falſe Martialis contra miſerum, & in amicos valde illiberalem, nomine Candidum, & de ſua in eos munificentia eo prouerbio iactabundum, epigramm. in ipſum alluſit. *Candide China Philon. Hæc ſunt tua Candide panda. Quæ tu magnificus, nocte diequæ ſonas*. Perfectius autem quam in amicitia creata imò perfectiſſimè, & eo gradu, quo ea peruenire prorſus nequit, ob identitatem, atque indiſtinctionem in natura, & mutuo amore perſonarum horum omnium aſſecutio eſt in diuinis:identica nimirum communicatio bonorum omnium, & naturæ, & voluntatis eiuſdem,vt notum de ſe in myſterio Trinitatis eſt, paſſimque à Patribus dicitur : qui videri apud nos poſſunt contr. de Trinit. & apud Ruiz ibi d.2. n. 17. ad 19. incluſiue : ergo ſtat veritas Minoris in hac probatione ſubſumptæ.

9. Inſtantiolæ, quas dixi ex aliis materiis petitæ, vix ſolutionem diuerſumue numerum nullatenus merentur : ſunt enim ex iuſtitia, & fidelitate, quæ nequeunt in diuinis inter diuinas perſonas interſedere ob voluntatis, & naturæ in ipſis identitatem : ergo eadem de cauſa, nec amicitia inter eas erit. Negatur conſequentia, ſiquidem ad iuſtitiam requiritur, vt ius alteri tribuatur ad aliquid, ad quod ipſe non habebat, eique iure, quæ eius non ſit poſſit ſatisfieri ; quæ in diuinis repugnant : cum ius ac dominium ad omnia deitatis communis titulo æquum, & ſummum perſonæ Trinitatis habeant : qua de cauſa inter Patrem, & Filium non emancipatum qui pars Patris & vnum cum Patre eſt, neque iuris & dominij in vtroque diſtinctio iuſtitiâ nequit interſedere iuxta omnes Doctores ex Ariſtotele 5. Ethicor. cap. 6. cum tamen non obſtante ea vnitate 8. & hìc cap. 12. inter Patres & Filios amicitiam filialem, & Paternam agnoſcit & cap. 7. init. ſpeciem amicitiæ appellat *qua in excellentia poſita eſt, vt amicitia Patris ad filium, & omninò ſenioris ad iuniorem, virique ad vxorem, & principis omnis ad eos, qui ipſi ſubiiciuntur* : quia non niſi cum reuerentia excellentiæ alterius extremi ab altero ; Patris nimirum à Filio, &c. in communicatione & ſodalitate, & amicabili vſu haberi abſque iniuria poteſt in creatis ; ſecus in diuinis, vbi Paternitas maiorem Patri excellentiam, quam ſit Filij non adducit : quo textu concluſio noſtra firmatur, fidelitati etiam in diuinis materia deficit : et quid enim Pater Filio, vel contra, in eius obſequium, & gratiam, quod ſui iuris, & proprij promittet, quod non ſit iuris,& poteſtatis alterius ? Ad amicitiæ vero proprietatem redamatio, mutuuſque amor alterius ad alterum, atque affectiua coniunctio vtriuſque ad vnitatem in omnibus, & quoad omnia tendens requiritur : quæ, vt diximus amoris, & reliquorum, præter perſonalia, in perſonis Trinitatis cum ſumma excellentia ſolummodo inuenitur.

CERTAMEN VI.

De amore Dei erga ſeipſum breuiora dubia reliqua.

1. PLeraque ex dubiis, quæ de amore Dei erga ſeipſum in hanc quæſtionem reſeruantur, proprioribus locis à nobis tractata ſunt, eiuſmodi eſt, an Dei amor erga ſe propter creaturas etiam feratur, ferriue poſſit ; qua de re nos ſupra opportunius diſput. 2.

vbi de motiuo, & ſpecificatiuo obiecto diuini amoris, cum erga ſe, tum erga creata: ibique Deum ſe propter creaturas, cum vt obiectum *quod* tum vt obiectum *cui* diligere, abſque vlla amoris tamen ſui, vel erga ſe, vel erga creaturas adhuc, quo ad aliquam formalitatem intrinſecam dependentia, vel ſpecificatione à creaturis dixi. De huius amoris æternitate egimus, quantum ſatis eſt d. 3. dum, de liberi adhuc, eius erga creata amoris æternitate ſtatuimus d. 3. atque item, dum de amoris Dei erga ſe neceſſitate: quidquid enim Deo æterno ex neceſſitate conuenit, æternum in ſe, ipſique Deo coæternum eſſe neceſſe eſt; alioqui non ex neceſſitate illi competeret, ſi aliquamdiu abſque eo Deus eſſe poſſet. Cæterùm de diuini amoris, adhuc erga ſe, neceſſitate quoad exercitium, quam hæc æternitatis eius illatio ſupponit, non adeò exacte, atque ex inſtituto diſputatum; etſi de neceſſitate amoris Dei erga ſe, quoad ſpecificationem diſputatione opus non ſit quia impotentia Dei ad ſui odium euidens eſt: cum odium, niſi ob aliquam rationem mali vel phyſici, vel moralis in obiecto deprehenſam, haberi erga illud nequeat: euidens autem eſt in Deo nullam mali alterutrius generis eſſe rationem, deprehendiue poſſe.

2. Et quidem neceſſitas amoris Dei quoad exercitium etiam negari tuto & abſque temeritate nequit, id ſiquidem contra omnes Patres, & Theologos foret, etſi enim Scotus in 1. d. 10. quæſtion. 1. quem ſchola ſua ſectatur, amori Dei erga ſe libertatem neceſſitati oppoſitam concedat loquitur de libertate & actione huius ſolum neceſſitati oppoſita vt docte Ruiz noſter d. 4. de volunt. ſect. 2. oſtendit; non autem de libertate omnimoda, atque intrinſecæ neceſſitati Dei ad ſe amandum aduerſa. Ratio communis Doctorum eſt quam ſupra attigimus, ex bonitatis Dei infinitate abſque imperfectionis, defectuſve phyſici vel moralis mixtura eaque infinita etiam viuidiſſima, & comprehenſiua cognitione ſui Deo repreſentata quam tanquam Vaſquij & Arrubalis propriam demonſtrationem debilitare tentauit Herize diſp. 14. de voluntate cap. 1. cui fere etſi non abſolute conſenſit Arriaga d. 24. ſect. 1. ſubſect. 1. & abſolute Quiros diſp. 68. ſect. 1. ſed ea tamen demonſtratio non horum propria ſed omnium Theologorum imo Theologis cunctis vetuſtior: omnium ſcilicet ſapientiorum Philoſophorum, qui Deo ſummam ſui, ſuarumque perfectionum delectationem & beatitudinem ex earum puritate, & infinitate, atque excellentia, ac rurſus ex infinitate & excellentia ſumma ſuæ de ipſis comprehenſionis demonſtrarunt vti ex Auicenna cert. 3. num. 3. ab Ariſtotele edocto, recitabamus, atque ex Ariſtotele d. 2. vbi Deum-ſeipſum amare oſtendimus: eademque demonſtratione vſus eſt Plato non ſemel. Patres inſuper & Theologi frequentiſſime: ea vero probatio quæ ſapientium cuique abſque vlla hæſitatione placet demonſtratio debet cenſeri. Accedit ita eam à Patribus, & Concilijs receptam, vt ei dogmaticam neceſſitatem proceſſionis Spiritus Sancti per amorem Dei erga ſeipſum imponant: atque aliam etiam dogmaticam veritatem contra Arrianos. quod ſcilicet, nec Filius, nec Spiritus ſanctus per amorem Dei liberum procedant: quia alias creaturæ forent.

3. Porro Arriaga ex infinitate boni clare, & comprehenſiue viſi neceſſitatem amoris erga ſe, euidenter quidem, ſed euidentia ſolùm à poſteriori, & experientia in nobis deprehenſa demonſtrari putat: quia obiecto pulcherrimo creato, ac ſine alicuius nævi deprehenſione pro tunc ita rapimur, vt vix aut ne vix quidem, non placere nobis in ipſo ac delectari poſſimus, quod argumento euidenti eſt bonitatem, quæ citra dubium illex voluntatis ad amorem illam inclinans eſt, poſſe ad impulſum eius ad amorem determinatiuum peruenire. & quoad probationis vim, & euidentiam à poſteriori nobis placet: quod autem rationis huius euidentiam à priori non agnoſcat, diſplicet: tum quia principia omnia metaphyſica noſtra, ex quibus à priori demonſtramus exploratis experientiis tandem nituntur: quare, ſi explorata, & euidens hæc experientia eſt principium, quo in demonſtratione hac vſi Doctores ſunt, fuit, ex quo à priori etiam demonſtratio euadat. Secundo probatur à priori eſſe demonſtrationem: quia, quod duplici ex parte mobile eſſentia ſua eſt, alterutra ex parte debet ærone eſſe determinabile ad motum: atqui voluntas omnis (ac proinde diuina) duplici ex parte eſſe eſſentia ſua mobilis eſt: nempe à ſe phyſicè, vel intentionaliter actiuè, à bonitate vero obiecti intentionaliter obiectiue, eſt autem per hoſce determinabilis actiue, vel phyſice, vel intentionaliter ad motum neceſſariũ amoris: ergo, & intentionaliter obiectiue: ergo à bono infinite ſimpliciter bono, ac toto bono, abſque vlla ſpecie mali clariſſimè infinite comprehenſiue penetrato eam de ſe vim poteſt habere: Tum, quia ſimpliciter infinite motiuum eſſe non poſſet ſi ea vis obiectiue determinatiua in ſui amorem neceſſario rapiens voluntatem (quæ in linea motionis obiectiuæ eſt) ipſi deeſſet.

4. Confirmatur ex neceſſitate, qua Beati obiectiue à Deo clare, etſi non infinite viſo in eius amorem rapiuntur. Confirmatur ſecundo, ex motibus primo primis noſtris, vel ad odium vel ad amorem ex motione obiectiua boni creati, & limitati viuide propoſiti, abſque vlla malitiæ obiecti illius propoſitione: tunc enim neceſſario, abſque vlla rapimur ad eos motus libertate. Quod ergo caſu obiecta creata virtutis motiuæ obiectiuæ tunc habent, quia nulla ratio mali in obiecto creato, ac limitatæ bonitatis viuidè repræſentatæ proponitur, id de ſe, naturaque ſua infinitum ſimpliciter bonum clare infinite ſimpliciter cognitum debet habere. Dicunt aduerſarij confirmationem primam (& idem dicent de ſecunda) vim non habere: quia determinatio Beatorum ad amorem neceſſarium Dei clare viſum in primis non demonſtratur. Secundo: inferri neceſſitatem à Deo infinite bono clare viſo voluntati creatæ, vel noſtris à bono creato in motibus primo primis, non concludere reſpectu voluntatis infinitæ, & liberæ Dei: quare è ſua libertate æque reſpectiua motioni obiectiuæ bonitatis infinitæ Dei. Contra: quia cum voluntas eſſentia ſua appetitiua boni ſit, infinita voluntas, vt diuina eſt, infinite appetitiua, ex parte etiam ſui infiniti boni ſimpliciter talis, ac ſine vlla defectus mixtura infinite, & clariſſime cõprehenſi erit; nec vlla erit reſiſtentia ex parte voluntatis, niſi ineptè cogitanda: cũ motus ad bonũ non reſiſtentiæ ſed natiuæ ſuæ inclinationis ſit; ſicuti, & à malo receſſus & fuga: quocirca infinitas voluntatis diuinæ potius iuuat, vt ab infinito bono rapiatur neceſſario, quam officit: & Dei libertatem perfectiorem creata eſſe fateor libenter, eiuſque excellentiæ capita variis quæſtionibus d. 3. monſtraui, aſt non niſi circa materiam, & obiecta apta eſſe poteſt. Sunt autem obiecta apta, quæ non bonum purum, abſque vlla mali, ſiue poſitiui, ſiue negatiui, quo ab eorum proſecutione retrahi poſſit voluntas, mixtura ſunt: cuiuſmodi ſunt creata, non autem infinite è conceptu ſuo & ſimpliciter bonus Deus: in quem proinde poſſe non ferri, non poteſtatis diuinæ perfectio, & potentia, ſed impotentia, imperfectio & infelicitas foret: ferri autem neceſſario perfectio, & fælicitas. Sapienter enim de ſimili neceſſitate, & impotentia deflectendi voluntate ſua amore Dei ac deficiendi à ſummo bono in Beatis aiebat Aug. *Fælix neceſſitas quæ ad meliora compellit* eam libertatis perfectiſſimum complementum & filiorum Dei tantopere ab Apoſtolo commendatam.

5. Demum de eſſentia libertatis vtriuſque, & quoad ſpecificationem, ſeu contrarietatis, & quoad exercitium, ſeu contradictionis non eſt ſola voluntas, ſed cogitatio indifferens, vel ad contrarios actus, vel obiecta inducens, vel ab obiecto vno eiuſque proſecutione retrahens voluntatem: atqui voluntati diuinæ nihil à Deo, eiuſve amore retrahens proponi poteſt, cum ſummum in eo, limpidiſſimum, purum, ac ſimpliciter infinitum abſque vlla, vel minutiſſima ratione mali retrahentis in ipſo eiuſve ſubinde amore proponatur: idque purum ſummumque bonum comprehenſiue & infinite proponitur: ergo nulla in amorem erga ſeipſum eſt contradictionis, ſeu quoad exercitium libertas. Certe, ſi quas vt potiores vetuſtiſſima, & receptiſſima hac demonſtratione afferunt Recentiores, rationes, conſideres attente, inuenies eas omnes obiectione hac, vel ſolutione ſua de perfectione libertatis voluntatis diuinæ facilius eneruari: ac tandem ad dicta nuper de libertate hac, & principia demonſtrationis huius recurrendum ipſis fore, ne ſubruant. Sed argumenta, quibus non ſolum eius demonſtrationis ſolutionem, verum, & oppugnationem tentant,

infirmiora

infirmiora adhuc ſunt. Primum: quia non minoris bonitatis, & propenſionis eſt ad ſe communicandum creaturis, quam bonitatis ad ſe amandum: & tamen libere ſe illis communicat: ergo, & ſe libere amat: aſt in creaturis nonne eſt, & bonitas finita, & defectu mixta, quo ab earum productione, ſuique aliquali communicatione retardetur? Secundum: habitus nunquam ita impellere poteſt voluntatem, vt eam antecedenter determinet ad actum: ergo, nec infinita Dei bonitas. Negabitur forte ſatis rationabiliter antecedens: cum habitus valde intenſi impulſu tantopere homines ad conſuetas actiones adigantur, vt fere naturaliter, atque à natura, ac non à libertate videantur operari: quare conſuetudo altera natura meritò reputatur. Secundo: habitus voluntatis nihilo viuidioribus intentioribusque ſpeciebus actuum præteritorum, & captæ de obiecto, & actibus delectationis differre docuimus controu. de anima d. de habitibus adquiſitis: quare, & ſolum intentionaliter obiectiue voluntatis motiuos eſſe per eorum obiectorum viuidiorem repræſentationem: vnde negatur facillime conſequentia, ea ſiquidem eſt: finitum bonum infinita in genere ſuo, non autem ſimpliciter, & è genere, & è conceptu eſſentiali ſuo repræſentatione non determinat voluntatem ad ſui neceſſarium amorem: ergo nec bonum increatum ſimpliciter & è genere ſuo infinitum, infinita etiam ſimpliciter & è genere ſuo repreſentatione propoſitum, ad neceſſarium ſui amorem non determinabit. Nil autem illa illatione peius.

6. Dubitatur tertio: an amor Dei erga ſeipſum efficax ſit? & quidem, ſi efficacia pro firma voluntatis adhæſione ad bonum, à quo nec per odium, nec per actus ſuſpenſionem poſſit affectiue diuelli ex eius neceſſitate, & quoad exercitium, & quoad ſpecificationem conſtat amorem Dei erga ſeipſum eo ſenſu efficacem eſſe: vt autem communius, vſitatiuſque amoris efficacia actiuitatem erga amatum ſonat conſtat efficacem non eſſe, cum complacentia & gaudium ſit de bono præſente, & poſſeſſo ab amato, ſiue ex complacentia ſui in vnaquaque perſona Trinitatis reſpectu ſui ipſius, vel ex amicitia reſpectu perſonæ alterius: atque efficacia actiuitatis circa agenda ſit, nec iam facta eſſentia ſua poſſit ſupponere, vti eſſentia ſua complacentia Dei de ſuis, ac perſonarum intrinſecis bonis facta iam ſupponit: quare non, niſi chimærica actiuitas efficaciæ conditionalis, quæ in Deum non cadit ſub hypoteſi nimirum impoſſibili, ſi Deus ea non haberet, intrinſeca bona, in Dei amore erga ſe, qui & obiectum, & amor deſtrueretur, cogitari nequit: etſi autem amor hic Spiritus ſancti neceſſario productiuus ſit; non tamen ex ipſius complacentia, cum pro priori ad ſui proceſſionem non ſupponatur, vt obiectum per ſe quarto modo requiſitum: quare, quovſque pro poſteriori ſit, amor Dei ad ipſum tanquam obiectum non terminatur: tunc autem de poſſeſſis ab ipſo bonis gaudium eſt; quare neque erga ipſum affectiuè efficax ſed phyſice, tanquam ad ſuum terminum terminatur: extrinſecorum autem Deo bonorum (quæ Deo, eiuſque dominio materia, non autem eius commoda ſunt, vt ſæpe dixi) etſi amoris Dei erga ſe, actiuitas ſit, non autem efficax: qua erga ſeipſum amor Dei eſt; quouſque libere ad creata obiecta extenditur.

7. Quarto dubitatur: an Dei comprehenſiuus, ac proinde reflexiuus, amor Dei erga ſeipſum ſit? cui affirmatiuè reſpondetur iuxta dicta de comprehenſione ſcientiæ Dei controuerſ. ſecunda & de incomprehenſibilitate à cognitione creata. eſt enim amor Dei intrinſecam Dei amabilitatem ſolus adæquans: ſicut Dei de ſeipſo ſcientia totam eius intrinſecam cognoſcibilitatem: inde, & ſupra ſeipſum reflexiuus euincitur, quia, & aliquid Dei, & amabile eſt: quare vbi primum eſſe concipitur, concipitur ſeipſum amare præuia tamen ſui cognitione in quo à Quiros diſcordo: quia impoſſibile, imò imperceptibile eſt, aliquid, vt obiectum *quod* amari, quin, *vt quod* præcognoſcatur: quomodo autem infinita formalitatum amoris Dei reflexione opus non ſit, neque inferatur, vt ſeipſum amet, *vt quod*: conſtat ex dictis contr. 2. in ſimili de ſcientia idque à Deo diuinorum actuum ſcientiæ & voluntatis ſupra ſeipſos, non ſolum phyſicè, ſed formaliter ſeu metaphyſice ſumptos, reflectere proprium eſſe, vt creatis actibus ſimilibus ſupra ſeipſos phyſice adhuc, nedum metaphyſice, ſumptos reflexiuos eſſe repugnat. Sexto dubitatur: an amor Dei erga ſeipſum non ſolum in communia, ſed etiam in perſonalia feratur? Reſpondetur: in omnia de quo nemo dubitat; aſt formaliſſime de ſpecificatiuo obiecto loquendo non in perſonalia neque in communia omnia, tanquam in ſpecificatiuum obiectum fertur; ſed in ſolum eſſentiam metaphyſicam Dei vt conſtat ex ſæpe dictis de ſpecificatiuo formali amoris diuini.

QVÆSTIO II.

Quo amore Deus extrinſeca bona creata vniuerſim proſequatur.

1. AFfectus voluntatis proſecutiui hi vulgo cenſentur amor ſtrictus, deſiderium, quod de nondum habitis eſt, & gaudium, quod eſt de iam habitis & poſſeſſis: & gaudere Deum de creaturis à ſe abſolute factis certum, citra Theologicam diſputationem, ex Geneſi eſt: vbi creata cuncta illico diuinæ voluntatis plauſus & diuiſim & coniunctim ſumpta excepere illis verbis: *vidit Deus quod eſſet bonum, & vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona*: gaudium autem ſiue complacentiam de creaturis nec nobis, nec Deo de ipſis, ſecundum præciſum poſſibilitatis ſtatum eſſe poſſibilem d. 2. oſtendimus, indeque nec circa creata pro eo poſſibilitatis ſtatu præciſiuo vllatenus ſtrictum amorem eſſe poſſe oſtendimus quæſtion. 1. certam. 2. quare male illum à Recentioribus contra Aureolum citatis locis q. 1. certam. 1. poſſibilem ſupponi potius, quam diſputari. Quare de deſiderio Dei erga creata bona, atque ſpecie altera ipſius, nimirum, reſtat hac quæſtione de creatis vniuerſim diſputandum: vniuerſim, inquam, de creatis bonis; nam de creaturis rationalibus, qua rationalibus, ac Deum redamandi capacibus, & ad quas proinde, ni aliud obſit, amicitia inchoata Dei amor, ſiue amicitiæ affectus, ex parte Dei eſſe poſſit ſpecialis quæſtio quarta inſtituetur. An Deus erga rationales creaturas propriæ amicitiæ affectu feratur.

CERTAMEN I.

De deſiderio Dei erga creata bona: opinionis negantis fundamenta & Auctores.

1. QVæſtionem de Dei erga creata deſiderio de nomine eſſe ait Herize d. 20. cap. 3. quod de grauiſſimis Theologiæ controuerſiis aſſerere plurium Recentiorum vſus, vel abuſus potius, eſt: natus quidem ex alio, quod plerique nuperiſtata vocum ſignificata, rerumque à Philoſophis, & Theologis definitiones, quæ diſputationibus fixa, & immota principia eſſe debent, priuato ſuo arbitrio ac prorſus voluntariè, mouent. Hos eorumque ſcripta vti ſcientiarum omnium peſtem ab ſcholis omnibus relegari oporteret: quia nulla tandem de rebus diſputatio relinquetur: ſiquidem varietate hac voluntaria ſignificationis vocum, definitionum rerum, permiſſa in omnibus quæſtionibus liberum cuique erit, quo velit modo, vel voce, vel ſcripto definire: & cum de vocibus, quam de rebus, facilior ſit atque expeditior deciſio, plures multo erunt, qui laboris tædio diſputationes ſolum de nomine eſſe volent; intactis earum de re difficultatibus, quarum ſolum & examen, & deciſio Theologicum, ac Philoſophicum ſudorem merentur: conſtat ex dictis q. 1. cert. 5. in quæſt. de propria amicitia inter perſonas Trinitatis, tam diſputatione & examine

dignis; cum tamen Arriaga citatus num. 1. eam quæſtionem de nomine appellans facile ſe ab ea lineis paucis proinde ſe expediat: quod etiam in præſenti grauiſſima de re difficultate eodem prætextu Recentioribus nonnullis contingit, ſicut in pluribus aliis.

2. Igitur deſiderium Dei erga creata bona omnino negat noſter Ruiz d. 52. citat. ſect. 7. numer. 3. Granados de volunt. d. 4. pro ſua hac negatiua ſententia referens S. Thom. cum Ferrara 1. cont. gent. c. 89. rat. 6. fin. & 1. p. quæſt. 20. a. 1. corp. & ad 2. Caiet. Molin. Zumel. Bannez Arnibal. Nazar. & aliis communiter ibi. Capreol. in 1. d. 45. a. 1. concluſ. 5. ego vero neſcio quo pacto referre poſſit pro ea abſolute extitiſſe S. Thom. & Molinam cum ipſe d. 19. ſect. 11. numero 4. pro voluntate Dei antecedente, & ſecundum quid, ſeu inefficaci, & conditionata de omnium hominum ſalute, quam nec ſolum media, quæ ex ea apponit etiam intendit, referat vtrumque 1. p. q. 19. a. 6. ad 1. ſicuti & Bannez ibi, & Zumel d. 2. concluſ. 3. & 4. idem docuere, imò ipſe Ruiz ibi eidem doctrinæ conſentit, eamque explicans ſect. 12. init. num. 1. ait voluntatem ſalutis omnium in Deo non eſſe ſimplicem ſolum complacentiam, nimirum neceſſariam de ſalutis poſſibilitate, ſed actiuam, liberamque, & partim efficacem comparatione ſolum mediorum, ſalutis intentæ, è cuius intentione, etſi non cogatur Deus ad ea tribuenda media; quibus hominum voluntates de facto ſuæ cooperabuntur ſaluti, neque ab hac Dei voluntate reſilient (id enim intentionis efficacis alicuius finis proprium eſt) aſt cogitur ad ea media apponenda, quæ ex parte Dei volentis, & deſiderantis ſalutem requiſita, & neceſſario apponenda ſunt, ad effectus ſeu ſalutis conſecutionem, ita, vt per eum non ſtet, quominus ſalus intenta Dei intentionem non ſequatur, vt explicat numero 2. & concluſ. 3. numero 5. voluntatem partim efficacem finis intenti à Deo deſiderium appellat. Nec video; ad quod affectus voluntatis genus intentio finis cuiuſvis, ſiue efficax, ſiue inefficax ſit proprie ſpectet, niſi ad deſiderium.

3. Fundamenta ſententiæ huius negatiuæ ab auctoritate ſunt nulla: à ratione vnicum eſt, ex Dei æternitate (qua ſola ſuos omnes affectus concipit) & deſiderij natura, & eſſentia petitum: etenim, ſicut gaudium de ſolis præſentibus, & poſſeſſis actu bonis ei, qui de ipſis gaudet eſſe ſolummodo poteſt, ita & deſiderium tantum eſſe poteſt de abſentibus, ac deficientibus duratione, qua deſiderantur ab ipſo, potentibuſque abſolute obtineri. Nihil autem horum habere poſſunt creata bona reſpectu Dei: ergo nec deſiderari à Deo poſſunt. Maior deſiderij, & gaudij, qua talium, eſſentialem diſtinctionem ab omnibus deſignatam continet. Minor probatur. Quia Deus, vt ſæpe diximus, æternitate ſua, indiuiſibili, totaque ſimul, ſolum affectus omnes voluntatis ſuæ concipit, non autem tempore noſtro, & creata ſucceſſiua duratione: aſt æternitati Dei, cunctaque aliqua temporis, ſeu creatæ durationis particula abſolutè ſunt, fuerunt, vel erunt, abſolute præſentia, & coexiſtentia, nec minus, quam ſi acta, vel cum acta ſunt: à Deo cognita ſuæ æternitati coexiſtere cognoſcuntur iudicio de præſenti (vt ſæpe diximus, neceſſariumque oſtendimus ad ſcientiæ diuinæ temporalem variationem vitandam) quin æternitatem ſcientiæ diuinæ ſpectantibus prætererint, vel futura abſolutè ſint, quæ reſpectu temporis, & durationis noſtræ creatæ (hodiernæ verbi gratia abſolute non ſunt: quia anteriori tempore abſolute periere, ac præterierunt, vel quia nondum aduenere, quia & duratione ſubſecutura hodiernam diem primum exiſtent, ac incipient: ergo nihil, quod abſolutè pro aliqua duratione temporis fuit, eſt, vel erit, volenti Deo, eiuſque durationi abſolutè deficit, ſiue præſens non eſt, vt deſiderari ab ipſo poſſit.

4. Ne verò, ad affectum amicitiæ erga rationalia (eorum complacentia plura, quæ ipſis prius deerunt, poterit Deus pro poſteriori tempore deſiderare) recurratur: pro eo poſteriori tempore, & ipſis adeſſe infallibiliter, atque æternitati Dei coexiſtere, atque ità coexiſtentia & coadſtantia à Deo cognoſci totaque æternitate ſua de præſenti iudicari aduerte; cum quo ea deſiderari ex eorum adhuc complacentia repugnat: cum nemo alteri, quantumuis amico deſideret, deſiderareue pro eo tempore poſſit, quæ videt pro eo ipſo ab amico poſſideri ex iis vero, quæ Deus ſolum inefficaciter, & ſecundum quid vult, & intendit, quorum abſolutæ exiſtentiæ, & præſentiæ præuiſio, obeſſe iuxtà prædicta nequit; obeſt ſimilis exiſtentia abſoluta ſuo modo ſuarum negationum: quæ, & abſolute ſuo modo eſſe, & æternitati ſuo modo coexiſtere pro duratione, pro qua bona illa non ſunt, à Deo, tota etiam ſua æternitate cognoſcere, & de præſenti iudicare, æque atque cum abſolutè eorum negationes poſitæ ſunt, certum eſt. Pro eo autem tempore, pro quo aliquid abſolutè non eſt ac non eſſe prænoſcitur, deſiderari, vt ſit non niſi a veſano aliquo poteſt: eſſet enim deſiderare, vt duo contradictoria ſimul tempore iungantur, & coexiſtant: quod ipſum eſt deſiderium in chimæram, ſeu impoſſibile, cognitum vt vt impoſſibile, ferri poſſe. Hæc quidem præcipua ſunt negatiuæ ſententiæ fundamenta, imò fundamenta omnia. Hæc tamen intentionibus, cum efficacibus, tum inefficacibus Dei erga creata, quas omnes Ruiz admittit, ac fere omnes Theologi reliqui inſtantur manifeſtè. Neque enim intendere quis poteſt habere, ſiue (quod idem eſt) tendere affectu ſuo, vt habeat, pro tempore pro quo, & habet, & ſe habere prænoſcit; ſed neque intendere vt habeat id pro tempore pro quo eius abſolutam negationem præuidet.

5. Alia quæ afferuntur nullius ſunt ponderis. Primum. Nemo deſiderare ea poteſt, quibus ipſe non eget; nullo autem creato eget Deus, neque, vt ſit, neque, vt melius ſit. At, cum amicus poſſit eis egere; poterit ea ipſi ex eius complacentia optare. Secundum. Neminem deſiderare poſſe, quæ in ſua poteſtate habet, vt abſolutè obtineat, ſi velit, & quo tempore (& modo velit: vti Deus creata omnia in ſua habet poteſtate: ſed antecedens eſt aperte falſum: illud enim, ſi velit, deſiderium, & voluntatem illa habendi neceſſarium importat; quod altera antecedentis parte negatur, contra inefficaces Dei ſerias voluntates eorum, quæ abſolute nuſquam erunt (ſalutis, verbi gratia reproborum) habet obiectio ſpeciem difficultatis maiorem, adhuc autem leuem, vt videbimus inferius: quare merito Ruiz eis probationibus pro concluſione ſua diffidit: tametſi ex eis priorem, præcipue copulatam poſteriori, aliquid pro concluſione præſtare cenſeat; quod ego non aſſequor: eſt ſiquidem vtriuſque probationis medium omnino diuerſum: quare, neque alterum altero, quod vim in ſe probandæ concluſioni non habeat, ad eius probationem minimè iuuari poteſt.

CERTAMEN II.

Datur in Deo deſiderium proprium ergà creata bona, & quæ abſolute ſunt, & pleraque, quæ abſolute non ſunt.

1. DEſiderium proprium Deo abſolute non poſſibile ſolum, ſed de facto adeſſe expreſſa concluſione defendunt Vaſquez 1. p. d. 84. §. 1. à med. Soarez 3. de attrib. cap. 7. num. 4. Herize d. 20. de voluntate cap. 5. num. 19. qui de deſiderio Dei erga omnium hominum ſalutem loquuntur: quare Herize ad bona creata quæ à noſtra libera voluntate pendent concluſionem reſtrinxit: cum autem quorundam ſalus abſoluta ſit, quorundam vero abſoluta non ſit, ſed nuſquam obtinenda; ea reſtrictione concluſionem noſtram non limitauit; etſi male rationi Arrubalis extremæ ex propoſitis pro concluſione negatiua acquieuerit: æſtimans rationem boni non habiti, quod in bono deſiderato proprie requirit S. Th. q. 19. a. 1. ad 2. intelligi de non habito in potentia, abſolutè nimirum: quomodo in Dei poteſtate non habentur, quæ

Digitized by Google

quæ ab arbitrij noſtri poteſtate, & libera electione pendent: verum illa ratio non habiti à Sancto Thoma & aliis ad affectum proprium deſiderij requiſitum probatione generalis concluſionis noſtræ genuinæ explicabitur: quod autem arbitrij noſtri, liberrima etiam, operatio abſque libertatis noſtræ, tam in actu primo, quam in actu ſecundo, eiuſque exercitio in Dei poteſtate abſolutè non contineatur, citra fidei iacturam dici nequit: iuxta illud, *Cor Regis in manu Domini*, & alia ſcripturæ teſtimonia plura, quæ attigimus contrpropu. 3. & controu. 7. diſput. de ſubiectis prædeſtinationis capacibus, fine iis, qui à Deo prædeſtinati poſſunt fuſius expendemus: ſed ſolum attendit Heritæ formale vtriuſque diuini, & creati exercitium ad liberæ operationis noſtræ operationem neceſſarium; non autem vlteriorem Dei poteſtatem, & Dominium auxilia, vt quoquo verſum quamvis creatam voluntatem abſque libertatis præiudicio ſuauiſſimè flectat, ac deducat: etſi autem in terminis de deſiderio proprio Dei erga creata vix ab aliquibus ex antiquis Theologis diſputatum fuerit: noſtram ab eis ſuppoſitam vniuerſim, vti de ſe notam ſententiam exiſtimo, vt ex probatione prima clarebit. Etſi autem Vaſquez & Soarez de deſiderio ſalutis omnium, quæ à noſtra etiam voluntate pendet ſolummodo diſputauerint, Dei erga reliqua deſiderium proprium non negarunt. Conſenſit huic affirmatiuæ ſententiæ Arriaga d. 25. de volunt. ſect. 1. §. *circa deſiderium*.

2. Probatur primò vniuerſim concluſio: quia per omnes Theologos, etiam contradictoriæ ſententiæ, in Deo eſt intentio efficax finium plurium, & effectuum creatorum, & plurium, quæ in ſui poſitione à creato arbitrio pendent, inefficax: ergo deſiderium proprium erga creata quæ intendit. Antecedens probatur præter conſenſum Theologorum: quia, cum agens rationale, & liberum Deus ſit, operari debet propter finem & *qui* & *cui*, quorum neutrum, vt vidimus d. 3. ipſe eſſe poteſt, ſed ſolum ſpecificatiuum adæquatum ſui amoris: quæcunque autem hominibus ex ipſorum beneuolentia, & complacentia vult creatum quid eſt, ſicuti &, quæ vult Angelis: & quidem etſi Deus, quo velis modo, finis ſui amoris ſit, alia intermedia, ita vult, & amat ad finis eius à creatura rationali conſecutionem, vt voluntate ſua remotius, vt aſſequatur, quod proximius fini eſt, ponat, cum in naturalibus, tum in ſupernaturalibus, atque apponi velit: quod ſatis eſt, vt, cum vnum apponit, aliud, etſi non vltimo, intendat: conſequentia probatur: quia omnis intentio proprietate ſermonis deſiderium eſt. Id quod probatur: quia per omnes Philoſophos, & Theologos amor prima ſui diuiſione adæquata in deſiderium, gaudium, & (vt Recentiores contra quos egimus q. 1.) amorem ſtrictum diuidit: ergo omnes ſpecies amoris proprietate ſermonis ſub aliquo ex eis tribus generibus continetur: atqui intentio, ſiue efficax, ſiue inefficax, vel finis vel inter medij proximioris fini, nequit eſſe ſpecies ſub gaudio; cum non ſit de bono poſſeſſo, ſeu quia poſſidetur: nec amor ſtrictus, cum non ſit conuenientiæ poſſibilis præciſiuè, ſiue rei ſecundum eſſentialia prædicata, eorumque conuenientiam complacentia tantum, ſed in rei exiſtentiam tendat: ergo eſt ſpecies propria ſub genere deſiderij.

3. Probatur ſecundò: quia omnis affectus, vt *aliquid ſit*, ſiue intentio, ſiue electio, ſiue immediatè executiuus affectus ſit, proprietate ſermonis eſt affectus optatiuus: atqui omnis affectus optatiuus eſt deſiderium proprium: ergo omnis intentio electio, & voluntas alicuius rei, etiam executiua, vt aliquid ſit, eſt proprium deſiderium: in Deo autem dantur intentio, electio, & voluntas ſiue affectus executiuus, vt aliquid, imò omnia creata, quæ aliquando abſolutè exiſtunt, imò & plura, quæ nunquam exiſtent, neque exſtitere, ſint: ergo, & datur deſiderium proprium erga creata in Deo. Secunda hæc conſequentia eſt legitima: ſubſumptum ad illam antecedens indubitatum: cum nihil abſque decreto Dei, intentione, & electione mediorum eſſe in creatis abſolutè poſſet, ſi mediis habeat opus. Plurium autem, quæ non ſunt, voluntatem, aut intentionem veram habere Deum, vt ſint, conſtabit ex dicendis de omnium hominum ſalute probatione ſpeciali ſubiicienda, & cum de intentione efficaci, & inefficaci Dei erga creata agemus. Maior, & minor primi ſyllogiſmi, ex quo ſecunda illatio pendet, probandæ reſtant facili negotio. Maior probatur: quia modus optatiui, ſubiunctiui verbi ſubſtantiui, & reliquorum verborum à Grammaticis omnibus ad id adinuentus, diſcretuſque à reliquis verborum modis fuit, vt affectum optatiuum proprium ſignificaret: vnde, & optatiui ſubiunctiui nomen inditum ipſi eſt: neque aliter ſignificari optatiuus affectus noſter proprius poteſt, quam *volo vt hoc vel illud ſit, volo vt comedas, ſanes, &c.* Minor æqua facilitate ſuadetur: quo enim ſignificato optare ac deſiderare apud Latinos differunt? planè ſynonyma eiuſdemque prorſus ſignificati apud Calepinos, & latinæ linguæ dictionaria, & theſauros omnes ſunt *opto & deſidero*, quorum periphraſis eſt vbique *in votis, deſiderio habeo*: quare animi votum, & deſiderium idipſum, quod affectus optatiuus eſt proprietate & ſermonis & ſignificati, vt in minori dicebatur: quæ, niſi ab homine latinæ linguæ prorſus ignaro, negari nequeunt.

4. Probatur tertiò: omnis voluntas de aliquo faciendo, cuique repugnet eſſe voluntatem iam factum illud ſupponens, ſiue quia iam factum, eſt faciendi deſiderium: atqui omnis Dei voluntas intentiua, electiua, executiua alicuius creaturæ, eſt voluntas de eo faciendo, &, cui, qua tali, repugnat eſſe voluntatem ſupponentem illud iam factum, ſiue quia iam illud eſt factum: ergo omnis voluntas Dei intentiua, electiua, & executiua cuiuſvis creaturæ eſt deſiderium. Maior eſt Sancti Thomæ 1. contra gent. cap. 89. rat. 6. fine: ex quo loco ab aduerſariis præcipuè pro ſententia oppoſita nobis opponitur, dicente deſiderium & ſpem in eo conuenire, quod reſpiciant *bonum non obtentum, ſed obtinendum*; inquiunt autem aduerſarij: illud *obtinendum* dicere futuritionem propriam temporariam boni deſiderati, qua eſſentialiter importatur excluſio, ſeu negatio abſoluta boni deſiderati pro duratione, qua eius amorem, & deſiderium concipit, qui illud propriè deſiderat: quæ reſpectu æternitatis, qua ſola Deus, vel ſibi, vel nobis bona deſiderat, nequit inueniri ſolutio hæc totum contradictoriæ ſententiæ fundamentum, & noſtrarum probationum euaſiones continet apparentiores: igitur eius fallacia detegenda eſt, atque oſtendendum, ad deſiderium negationem abſolutam, & excluſionem rei deſiderandæ pro duratione, qua deſiderium à deſiderante concipitur, nec requiri, nec prænoſci à deſiderante debere; ſed ſolum pro priori naturæ ad concipiendum, habitam iam, & poſſeſſam, ſeu præſentem, non cognoſci; vt cognoſci ad gaudium concipiendum oporteret: quare, etſi poſterius natura eius abſoluta exiſtentia, & poſſeſſio adueniat, adſitque pro eadem duratione, adeſſeque cognoſcatur; cum tamen ea cognitio affectum voluntatis erga rem illam, non excitet, dirigat, aut natura præcedat, ſed potius illum ſubſequatur, quominus affectus ille proprium rei illius deſiderium ſit, minimè efficere.

5. Ratio eſt: quia affectus omnis ductus cognitione, quæ rem, nondum factam repræſentat, ſed ſolum factibilem, poſſibilemque fieri, atque voluntatem inducit, vt eam fieri velit, eſt affectus de re facienda, ſeu obtinenda (quod ſolum, vt deſiderium proprium ſit, requiritur etiam à Sancto Thoma loco citato,) habetque futuritionem, & veram naturæ, & cauſalitatis poſterioritatem: quomodo S. Thom. effectus omnes in ſuis cauſis conſideratos, ac non, vt in ſe actu, & exercitè ſunt futuros conſtanter appellat, quoties eos per hæc naturæ, & cauſalitatis inſtantia, & ſigna conſiderat: quod ſi quæ nobis abſolutè deficere pro inſtanti quo ea deſideramus, deſiderari à nobis vſuveniat: ac proinde non pro eo inſtanti, quo deſideramus, ſed pro vlteriori ea, & ſubinde futura deſideremus; non tamen ideo eſt, quia id eſſentia ſua deſiderium requirat; ſed, quia conſideratione ſignorum, & inſtantium prioris, & poſterioris naturæ ſubtili, non ſtatim affectus concipimus, ſed rudius, tardiuſque, ac proinde abſolutæ exiſtentiæ, vel non exiſtentiæ rei, erga quam afficimur cognitio noſtrum præuenit affectum: cum autem Deus ea ſigna ſubtiliſſimè, vt ſunt, neceſſariò diſpiciat, & ſtatim, atque naturæ prius cauſæ ad effectum rem fieri, ſeu de re facienda decernat, vt cauſæ naturali exigentiæ decreto

Digitized by Google

ſuo annuat, vel teneat (ſi vt non ſit velit) ac rurſus, vt finem, vel intermedia fieri velit, nihil ſcientiæ de eorum abſoluta exiſtentia expectet, pro priori ad ſcientiam de rerum abſoluto eſſe, vel non eſſe, ſed ſolam ſcientiam de eorum poſſibilitate ſupponat: ſit, vt de re facienda, vel non facienda voluntas ante abſolutam exiſtentiam, vel non exiſtentiam ea ea voluntate abſolutè ponendam, eiuſque præuiſionem æternam pro duratione, pro qua apponenda, vel non apponenda eſt, à Deo concipiatur.

6. Hoc ſanè à nemine negatum hactenus eſt, atque à nemine negari poteſt, qui Dei prouidentiam non neget, atque eius in naturalem, & ſupernaturalem Theologicam diuiſionem, ordinem item intentionis, & executionis: atque vniuerſim qui diuinorum decretorum ordinem, & ſigna defendat: & ex aduerſariorum doctrina demonſtratur: ipſi enim omnes fatentur amorem ſtrictum in Deo boni cuiuſvis, etiam abſolutè futuri, poſſibilitatem ſolummodo ſcientia ſimplicis intelligentiæ directam admittunt, indeque Deum ad exiſtentiam rei deſiderandam, & de abſolutè poſita pro poſteriori, præuiſa gaudium accendi, etſi vtriuſque cognitio in Deo ſimul ex æternitate, & per æternitatem ſit: ergò exiſtentiæ abſoluta rei præuiſio pro poſteriori ad decretum, quo ea ſcientia ſimplicis intelligentiæ voluit, vt abſolutè fieret, decreuitque rem abſolutè faciendam, non oberit, vt ſit deſiderium, cui ſolum eſſe de præuiſis abſolutè iamque factis ſolummodo repugnat: ſicut neque obeſt, vt amor ſtrictus præcedat. Confirmatur ea irrefragabili Auguſtini à Patribus, & Theologis recepta contra Pelagianos, & Semipelagianos conſequentia ex illo Pauli loco ad Epheſ. 1. *elegit nos in ipſo, vt eſſemus ſancti*: vndè infert Auguſtinus, & cum eo reliqui: *ergo non, quia futuri eramus ſancti* quæ illatio ſupponit ſcientiam viſionis noſtrorum abſolutè futurorum, etſi ab æterno ſit, cum ſcientia ſimplicis intelligentiæ, & conditionata, ipſiſque coæua, & coæterna in Deo, tamen ipſum ad noſtri electionem, vt Sancti eſſemus non dirigere, neque efficere, vt ex illarum directione ſalutis noſtræ faciendæ, & obtinendæ affectus à Deo haberetur, ſiue quod idem eſt deſiderium ſatis ab Apoſtolo illis verbis expreſſum *vt eſſemus ſancti* iuxta ea, quæ num. 3. dicebamus ex his tota difficultas, & fundamentum aduerſariorum ſubuertitur ea coexiſtentia futuritionis vel non futuritionis abſolutæ creatorum æternitati Dei, atque æterna eius præſcientia & præuiſione, quæ iuxta dicta deſiderium de illis abſolutè faciendis (quod tota deſiderij quidditas eſt) ſeu affectum Dei vt fiant non præcedit, ſed ſubſequitur.

7. Admiſſa etiam tota aduerſariorum doctrina, & repugnantia, quominus ea complacentia ſui creata deſiderare Deus poſſet, nihil probare, vt ea creaturæ complacentia (quo ſolummodo ea, vt diximus amat) deſiderare non poſſet: quia quod creaturæ ea cuius complacentia, cuiuſque gratia amatur, bonum, & commodum eſt phyſica temporalis boni illius præſentia & poſſeſſio eſt, non eius coexiſtentiæ æternitati, ſiuè obiectiua in ſcientia Dei exiſtentia. Neque enim cibo craſtino, aut virtute, vel pœnitentia futura ex eorum æternitati Dei coëxiſtentia, vel delectamur, vel ſancti ſumus, & iuſti. Cum ergo poſſeſſio temporalis boni, & commodi noſtri attendi, intendique à Deo debeat, vt ex noſtri complacentia ab ipſo ametur, atque ea nobis toto antecacto tempore ad eius in nobis præſentiam, & poſitionem, noſtramque illius poſſeſſionem, atque hæc deficiat, vt Deus nobis ex noſtri complacentia eam deſideret, eius boni anteacta abſoluta negatio, & ſubindè propria phyſica eius futuritio ex parte obiecti, nec in ſe, nec in Dei ſcientia, qua commodum bonumque nobis eſt ex parte obiecti, non deficiet, vt proprio deſiderio nobis à Deo ex complacentia noſtri ametur: etſi ad proprium deſiderium non ſola futuritio boni pro poſteriori naturæ, & cauſalitatis, vt oſtendimus ſed inſuper futuritio duratione temporaria boni & commodi illius, ex cuius complacentia amatur, requiritur: quod ſolum attendi debet, vt ex complacentia eius aliquid ipſi deſideretur, non autem quod præſens ſit deſideranti eiuſq; cognitioni, vel futurum, niſi è ſui complacentia deſiderandum ſit. Neque enim ex ea præſentia affectus erga amicum ſatiatur, & quieſcit, quouſque phyſicè ipſi adſit: quare pro tempore toto, quo ipſi abeſt, futurumq; illi eſt à Deoque ab æterno fore etiam agnoſcitur, deſiderio proprio, (etiam iuxta hanc aduerſariorum doctrinam) illi ex eius complacentia amabitur: & hæc vniuerſim deſiderium Dei ex ſua æternitate proprium erga creata omnia abſolutè futura, ſiue à ſolo eius arbitrio, ſiue noſtro etiam creato pendentia, videntur euincere contra noſtri Heriæ limitationem memoratam numero primo, qui ad bona creata, dependentia à creata etiam voluntate, Dei deſiderium, vt diximus, limitabat.

8. Quoad huiuſmodi autem bona eſt probatio ex ſcriptura ſpecialis, quæ deſiderium Dei proprium abſolutè probat, ac deſiderij Dei erga quævis alia creata bona tentatas ab aduerſariis repugnantias infringit. Primo ex loco Pauli ad Epheſ. 1. *Elegit nos in ipſo* (Chriſto nimirum) *ante mundi conſtitutionem vt eſſemus ſancti*: Qua ſubiunctiua dictione Dei pro priori naturæ ad noſtræ ſanctitatis exiſtentiam docet. Secundo ex illo 1. ad Timot. 2. *vult omnes homines ſaluos fieri*, &c. *Et ad agnitionem veritatis venire*: quem locum de ſeria ex parte Dei voluntate, & ſecundum quid, etſi non abſolutè efficaci, Patres omnes interpretantur vt certam. 4. videbimus eiuſmodi autem voluntate, ſeu intentione inefficaci rei cuiuſvis, ſicuti & efficaci deſiderium proprium contineri, oſtendimus; Sed voce & nomine proprio deſiderium eſſe, & docuit & ex inſtituto explicuit, & probauit Chryſoſt. homil. 1. in Epiſt. ad Epheſ. verba illa Pauli cap. 1. *Secundum propoſitum voluntatis ſuæ*: his pendens. *Perindè eſt, quia vehementer vellet fieri: hoc ipſius erat deſiderium; quaſi, ſi quid dicat. Hæc ipſius erat voluntas.* Eudoxia, (qua vſus Paulus ibi eſt) *enim vbique eſt præcipua Dei voluntas*, quam primariam ſtatim appellat, *& qua Deus non vult perire peccatores*: atque à ſecundaria, qua in peccatis perſiſtentes vult perire, diſtinguit: ſubditque inferiuſcule. *Itaque primariam illam voluntatem indicat, & ingentem ipſius atque propenſam erga nos cum flagranti deſiderio coniunctam benignitatem. Neque enim defugiam dictione hac vti commaniceare licet (id qua explicandæ rei cauſa, & in eorum gratiam, qui ſimplices ſunt) quod ipſi dicimus Θέλημα, quod denotat conatum, & ſecundum animi noſtri voluntatem, affectionem: hoc eſt, quod mirum in modum cupit vehementer deſiderat noſtram ipſorum ſalutem*: quibus ad rem noſtram nil luculentius. Denique nec Ruiz ipſe hanc Dei de noſtra iuſtificatione ſanctitate, & ſalute voluntatem aliis, quam deſiderij, ac deſiderare verbis explicuit: dum, quod ſupra velleitatem, ſeu amorit ſtrictum, in ea adderetur, declarauit: neque aliter ab vllo, ex aduerſariis adhuc, poterit explicari.

CERTAMEN III.

Spei affectus Deo repugnat.

1. NIhilominus erga creata bona omnia, & ſingula neganda ſpes in Deo cum omnibus ferè Theologis eſt. Huius rationem ex eo, nuper impugnati reddunt: quod ſpes omnis fidentius de re obtinenda deſiderium eſt, ac proinde ſpecies propria deſiderij: quod Deo ob creatorum coëxiſtentiam præſentiamque æternitati, & æternæ ſcientiæ, & viſioni abſolutæ Dei repugnat: cui autem genus repugnat, & ſpeciem, quæ abſq; illo haberi non poteſt, repugnare neceſſe eſt. Hæc autem ratio ex dictis manet eneruis. Firma omnibus ratio eſt ab arduitate materiæ ſperandæ, ſiue difficultate obtinendi, quod ſperatur, neceſſaria eſſentialiter in obiecto propriæ ſpei deſumitur: quia Deo nihil eſt executu arduum, ſiue obtentu difficile. Hanc arduitatem obiecti ſpei Vaſquez citata d. 84. capite primo, in dependentia obtinendi boni à potentiore, & virtute ſuperiore, Soarez 3 de attributis capite ſeptimo in dependentia à virtute alterius cuiuſvis, etiam inferioris, in boni obtentione contineri cenſuit: nam, & à famulis aliquid fieri ſperamus: &, quod ſibi quiſque præſtare poteſt, non ſperat.

2. Nec

Digitized by Google

2. Nec indè tamen gaudium perſonarum diuinarum procedentium, quod a producentibus originariè ſint & procedant, diuinaque communia omnia recipiant, & poſſideant ad ſpem ſpectare propriè, etſi iuxta Caietani, & Soarij noſtri ſententiam in Beatis gaudium de adepta beatitudine ſpei actus ſit, atque ab habitu ſpei ad eum connaturaliùs eliciendum, in eis in ſtatu beatitudinis adſit: tum, quia virtus, qua procedunt tanquam producendi ratione, & energia in eſſentia, & amore communi ſtat, quæ ipſorum eſt, ſolum conferente perſonalitate Patris eſſentiæ identificata neceſſariam diſtinctionem principij abſoluti & expediti ab identitate cum termino producendo, vt diximus controuerſia de Trinit. d. 2. de proceſſionibus, & diſp. de potentiis notionalibus. Secundo, etſi id deeſſet: virtuſque, & ratio agendi eſſet extranea, & aliena, nunquam perſonæ intelligi, nedum eſſe poſſunt, vt affectu aliquo aut cognitione in ſua ferantur, quin ea actu habeant, ſine quibus in ſe non eſſent. Nemo autem ſperare poteſt, quod nunquam, ſiue à ſe, ſiue ab alio non poteſt concipere vt obtinendum, ſed neceſſario poſſeſſum: quare nemo à Deo ſperare eſſentiam, & exiſtentiam ſuam poteſt, quamvis à Deo ipſam recipiat, receptamque cognoſcat: quia nuſquam eam, quin à Deo eam præhabeat, poteſt agnoſcere: quare pro nullo priori vt obtinendam: quod neceſſarium docet Auguſtinus epiſt. 121. ad Probam, & exemplo onì explicuit in quo *vita pulli nondum eſt, ſed futura eſt, ſpes enim, quæ videtur non eſt ſpes*: ergò arduitas, & contingentiam ſperandæ rei importat, & obtinendæ, vndecumque proueniat, difficultatem, ſiue ex aliena, ſiue ex propria voluntate, ſiue ex ipſius obiecti natura: quare opera executu etiam à ſe difficilia ſperare quis poteſt: etiam tunc, cum ea exequi ſerio apud ſe ſtatuit: quia in eo propoſito perſtare contra exequendi operis laborem & difficultatem, quibus mutabilis deterreatur voluntas, & abſiſtat, nec facile eſt, nec è præſenti propoſito ſecurum.

3. Hinc ad Deum à Beatis diſparitas: conſtat etenim Beatis in ſtatu viæ gloria, & beatitudo, vt obtinenda, ac ſuppoſito etiam Dei adiutorio, labore multo, ingentibus difficultatibus non ſicca fronte ſuperatis obtinenda propoſita fuit: talibus tantiſque, vt ni Dei gratia ſupernaturali iuuaretur, Deique exhortationibus alliceretur, ac eius obfirmaretur promiſſis rei, & magnitudine, & difficultatum horrore perterrita eorum voluntas, nuſquam, vt ea ſperaret, erigeretur: quare, & actui, & habitui ſpei tunc in illis locus pro eo ſtatu fuit, & proprium obiectum: manetque in patria gloriæ poſſeſſæ arduitas, & difficultas, non obtinendæ, ſed obtentæ arduitate ſuperata: ac proindè eius cum ea difficultate ſuperata obtentæ gaudium Beatis eſt, quod materiæ obtentæ reſpicit arduitatem, quam obtinendæ, & actus, & habitus ſpei vt obiectum & materiam propriam reſpiciebat: quare & actus ſpei, & habitus in Beatis eſſe poteſt: ſiquidem eiuſdem facultatis, & virtutis eſt, & bonum obtinendum ſub aliqua ratione deſiderare, & de eodem ſub eadem ratione obtento gaudere. Perſonis autem diuinis procedentibus, etſi intrinſeca bona, vt a ſe obtinenda, ac non, vt obtenta neceſſario poſſent cognoſcere, nuſquam tamen, vt difficulter, & cum arduitate à producentibus obtinenda cognoſci ab ipſis poſſent: vbi ergo proprium illis obiectum, capaxque materia ſpei?

4. Porrò ſperandæ rei obtinendæ difficultatem, arduitatem illam & obiectum proprium, & materiam neceſſariam ſpei conſtituere, vt non expreſſerit inſinuauit ſatis Ariſtoteles 2. Rhetor. cap. 11. med. cap. 12. lib. 2. cap. 11. lib. de memor. & reminiſc. c. 1. Cicero lib. 4. Tuſcul. ſignificauit etiam Paulus ad Rom. 8. *ſpes autem, quæ videtur non eſt ſpes. Nam quod videt quis quid ſperat?* Ecce conditionem boni obtinendi, non dum obtenti. Pergit Apoſtolus. *Si autem, quod non videmus ſperamus, per patientiam expectamus.* Patientia autem non niſi laboris, & difficultatis alicuius eſt, vt bene ibi Sanctus Thomas lect. 5. ante med. & Chryſoſtom. ſerm. 14. duab. colum. ante morale. *Nam, velut laborantem Deus ac fatigatum, innumeraque paſſum ita ſperantem coronat: ipſum enim patientia nomen ſudorum eſt, multaque tolerantia.* Cornelius Theophil. & & Theodor. & Ambroſ. ad eum locum & Auguſt. Pſal. 91. ſub init. *Si autem quod non videmus ſperamus, per patientiam expectamus. Patientia neceſſaria eſt, quamdiu venias quod promiſſum eſt. Nemo autem patiens eſt in bonis, quando dicitur patiens eſſe moleſtia eſt ſub qua te Deus vult eſſe fortem*: fuſius in eadem ſententia ſerm. 25. de verbis Apoſt. citato cap. 10. de ciuit. Dei cap. 25. poſt med. lib. 15. cap. 18. toto: quare voluntatis ſpes ſimilis eſt ſpei appetitus ſenſitiui iuxta S. Thom. 1. part. q. 81. art. 2. corp. quæſtione 82. articulo 5. qui per iraſcibilem ad difficultates & impedimenta eius quod appetit inſurgit.

5. Verum quid de arduitate ad ſpem propriè talem tenendum: & an præterea ex ſpecifica ſua ratione in bonum obtinendum, non ſolum pro naturæ, ſed temporis etiam poſteriori, ac proindè in futurum: vt futurum ferri voluntas debeat, vt propriè illud ſperet? ad controuerſiam de actibus voluntatis, & controuerſias de actibus ſupernaturalibus ſpectat: vbi de eis egimus latè. Ad præſens autem ſatis eſt obtinendi boni conditio, qua procedentium diuinarum perſonarum ſpes reiicitur: & de eius obtinendi arduitate conditio altera, qua etiam excluditur ſpes, producentium perſonarum: atque vniuerſim à Dei (cui nihil arduum eſſe poteſt) aut difficile affectibus erga creaturas, vnde illa Iſai. 5. de populi ſui vinea: *Expectaui, vt faceret vuas, fecit autem labruſcas*: & cap. 30. *expectat Dominus, vt miſereatur veſtri*, non ſpem propriam ſignificat, ſed deſiderium, ex quo ea ad vineæ fructum, & populi pœnitentiam, ac reſipiſcentiam appoſuit, ac ſi ſperaret, quibus vtrumque cordate ſperaretur, ab eo, qui ſperare propriè poſſet.

QVÆSTIO III.

De affectus diuini erga creata efficacia abſoluta & ſecundum quid, ſiue ex parte ſua, non noſtri, antecedente, beneplaciti, nec ſolum ſigni.

PLures Patrum, & Theologorum loquendi modos propoſuimus explicandos prius, vt quæſtio de re abſque æquiuocationis diſcrimine definiatur: voluntas ſigni ea in Deo dicitur, quæ Dei erga aliquid faciendum voluntas non eſt, ſed ſic ex his, quæ Deus agit appareat, eiuſmodi ſunt pœnales ſcripturæ communicationes, & præcepta de iis, quæ Deus videtur præcipere, quæ tamen fieri Deus abſolutè prohibet: taudem, vel impedit fieri; vt præcepta ſono tenus ſolum, Abrahamo filij Iſaac immolatio, & ſimilia, in quibus, non rei, quæ præcepta ſonat, voluntas in Deo eſt, ſed alterius vt obedientiæ Abraham executæ, non Iſaaci necis beneplaciti voluntas eſt; quam Deus verè, nec ſolum apparenter, & ſonotenus habet: voluntas antecedens ea dicitur, quæ exercitium creaturæ præſertim rationalis non expectat, vt abſolutè à Deo concipiatur: conſequens, quæ exercitium, & operationem creaturæ expectat, vt pœnæ abſolutæ infligendæ, vel conferendi præmij executiua voluntas: & hæc quandocunque profectò alterutrum exequitur Deus, beneplaciti voluntas, nec ſolum ſigni dicitur: ſcio alias antecedentis, & conſequentis voluntatis Dei acceptiones à recentioribus nonnullis, vt ſuam quiſque ſententiam æquiuocationibus ſaltem obſcuret, & vocibus tueatur, quas omnes ad longum referre, & inſectari prolixum eſſet, ac Theologiæ inutile immò & pernicioſum. Hanc acceptionem à Patribus, & Scriptura olim Theologia accepit in ea diſputamus: reſponderi ſolummodo volumus reliquis neglectis acceptionibus & vocabulariis nouis: efficax abſolutè talis ea eſt, quæ de ſeſe obiecti voliti

abſolutam

abſolutam exiſtentiam affert, ipſique connectitur: ita, vt abſque illius abſoluta exiſtentia eiuſmodi voluntatem ab intrinſeco efficacem eſſe repugnet, voluntas autem efficax ſecundum quid ea eſt, quæ, quatenus ex parte Dei eſt, vult non perfunctoriè quidem, ſed ſerio, fieri, non tamen abſoluta efficacia: quia obiectum ita efficaciter ex parte ſui à Deo volitum à libertate arbitrij creati, liberaque eius determinatione, vel proxime, vel remotè pendet: vt noſtra honeſta operatio, eiuſque præmium ad quod honeſta operatio ſupponitur: & hæc quidem vtraque efficax abſolutè vel ſecundum quid, ſiue ex parte Dei reſpectu ſui obiecti beneplaciti ſemper voluntas eſt, & antecedens, cum illud factum non ſupponat, ſed in illud tendat faciendum. Aliter duplex voluntas hæc nominari à Patribus, & Theologis ſolet, nempè abſolutè efficax voluntas, vel ſolum efficax ex parte obiecti, ſiue obiectiuè conditionata: nempè volo efficaciter, & ſerio pœnitentiam, & ſalutem, talemve honeſtam operationem Petri, ſi tamen ipſe velit. Harum omnium locutionum, & nominum diuinæ erga creata voluntatis ſenſum, & ſignificata innumera Patrum & Theologorum teſtimonia dedit Ruiz de volunt. d. 19. 20. & 25. à quibus nunc abſtineo, quia nulla de eis iam apud Scholaſticos Doctores dubitatio, ſed vnanimis potius in eis conſenſio.

CERTAMEN I.

Faciliorum expeditio, & vnicæ Theologicæ hac in re difficultatis propoſitio, & Doctorum ſententiæ.

1. DE voluntatis beneplaciti antecedenti & abſolutè efficaci erga creata, vel à ſolo Deo facta, vel cauſarum ſecundarum naturalium etiam interuentu, & operatione abſque vlla creati arbitrij dependentia dari in Deo nemo dubitat: cum nihil in rebus ni eiuſmodi voluntas in Deo natura præcedat, poni poſſit: ſolum poſſet alicui dubium ſuboriri, an reſpectu eorum dari in Deo poſſit, deturve de facto voluntas efficax ſolummodo ſecundum quid, ſiue quatenus ex parte ſui eſt, ſiue ex parte obiecti conditionata, ſi talis cauſa naturalis, aut naturalis conditio independenter prorſus à creati arbitrij, & libertatis exercitio naturaliter poneretur: quã in re negandum cenſeo: tum, quia implicat Deum velle quantum ex ſe eſt, & ſuæ ditionis, poteſtatis refert, aliquid efficaciter, quin eo ipſo formaliter, quæ à ſolo ſuo arbitrio, & poteſtate pendent, velit efficaciter abſolutè apponere, ni iam appoſita abſolutè ſupponat: vti ad decretum efficax antecedens, & abſolutum effectuum naturalium executiuum ſupponit. Tum etiam: quia effectum naturalem ſub conditione cauſæ, & conditionis, ad quam naturaliter conſequitur, forè, nil aliud eſt, quam effectus ab eis cauſa, & conditione poſſibilitas, vt diximus ſæpè controuerſia de ſcientia d. 4. de medijs naturalibus diuinæ ſcientiæ, & controu. præſente d. 2. quæſt 3. ſtatum medium inter puræ poſſibilitatis, & futuritionis abſolutæ rerum explicantes & conſtituentes: quod ad ſcientiam ſimplicis intelligentiæ omni Dei actuali voluntati antecedentem ſpectat: quare nulla conditionatæ eius futuritionis conſtituendæ voluntas efficax ex parte Dei poteſt apponi, quæ de iam conſtituto ante ipſam, voluntatem non ſit, & eius efficaciæ repugnans: ſi effectus ſuis cauſis & conditionibus naturalibus, reſpectu quarum contingentiam non habent, comparetur.

2. Secus, ſi ad decretum diuinum, cui illæ in operando ſubduntur, referantur, res habet: quare, & liberi ſunt reſpectu Dei, qui cauſarum conditionumque naturalium determinationi, & exigentiæ poteſt non annuere, vt eiſdem locis obſeruabamus: ac proinde, & ſtatum conditionatum, & contingentem reſpectu Dei poſſunt habere: cum tamen ea contingentia mutuato à libertate diuinorum decretorum, & omninò extrinſecus habeant, ad futuritionis conditionatæ diuinorum decretorum examen quæſtio deuoluetur, quod præſentis quæſtionis, de voluntate Dei efficaci ex parte ſubiecti, & conditionata ex parte obiecti, erga purè creata non eſt: cum tantumdem ſit, atque examinare, an Deus poſſit anteacto efficaciter decernere ſe habiturum decretum concurrendi, ſi cauſæ, & conditiones naturales apponantur; id autem omnino otioſum eſſet, & ſuperfluum, neque Theologica diſputatione dignum: in qua dicito, quod lubeat: ego huiuſmodi decreti conditionati repugnantiam non video, ſicut neque ad Theologicum aliquid quæſtionis eius vtilitatem: illud ſolum moneo: eiuſmodi decreto præconcepto abſolutum decretum concurrendi purificata conditione liberè à Deo concipi non poſſe.

3. De efficaci vero voluntate Dei abſoluta efficaci inquam antecedente de arbitrij creati operationibus duo in quæſtionem adduci poſſent. Primum: an neceſſaria ſit, vt creati arbitrij operatio libera abſolutè apponatur & exiſtat de quo tota controu. de decreto concurrendi agentes, fuſo calamo pro negatiua concluſione contra decreta prædeterminatiua Thomiſtica ſcripſimus vt plura hic ſcribendi nec opus ſit nec facultas. Secundum: an etſi non neceſſaria ad eiuſmodi creatas liberas operationes abſolutè ab arbitrio exercendas abſoluta Dei voluntas efficax non ſit, ſupererogatoria tamen dari pro Dei libito poſſit, ac de facto detur? & id quidem è pura ſcientia ſimplicis intelligentiæ de poſſibilitate operationis creatæ à creato arbitrio, an ſaltem ſcientia de futuritione conditionata eius operationis ab ipſo, ſi hæc vel illa conditio indifferens, nec voluntatè ad eius operationem in actu primo anteacto determinans, ſeu prædeterminans, v. g. auxilium hoc de ſe indifferens conferatur? Hac tamen de re longa, & acris erit, & oportunior diſceptatio d. 5. loco propriori de voluntate antecedente diuina efficaci ex parte Dei ſolummodo ſiue ſecundum quid, vel ex parte obiecti conditionata erga arbitrij creati operationes liberas, qua nimirum Deus efficaciter decernat, vt ſint non abſolutè, ſed ſi talis conditio apponatur, poteſt etiam in diſputationem venire duplici in caſu. Primus, ſi conditio neque exercitium liberum creati arbitrij ſit, ab eove in ſui poſitione dependeat: & hoc caſu duplex adhuc poteſt quæſtio excitari. Prima: an ex neceſſitate, & indigentia conditionati illius ſtatus futuritionis nimirum operationis illius ab arbitrio creato, ſi tale auxilium donetur: quia ſtatus eiuſmodi futuritionis, niſi voluntate efficaci Dei abſoluta ſubiectiuè, & obiectiuè conditionata. vel formaliter conſtituatur, vel effectiuè cauſetur? & hanc quidem quæſtionem negatiuè decidimus controu. 2. de ſcientia d. 5. quæſt. 2. contra Thomiſtas eoſdem. Secundò: an etſi non ex neceſſitate ſupererogatoriè pro Dei arbitrio voluntas efficax abſoluta ex parte actus dari in Deo poſſit de conditionata operationis illius creatæ futuritione ſuper quo negatiuè reſpondimus, etiam hic diſp. 2. q. 4. certam. 3. à num. 2. ad 6. incluſiuè: quia nec pro illo ſtatu libera operatio foret, neq; pro abſoluto ſi conditio purificetur.

4. Secundus quæſtionis de voluntate antecedente Dei ex parte ſua ſiue ſecundum quid efficaci vel conditionata ex parte obiecti erga creata caſus eſt: cum conditio ſub qua à Deo efficaciter eiuſmodi futurum creatum decernitur eſt, vel exercitium liberum arbitrij creati, vel aliquid ab eo dependens; quo in caſu exercitij illius, & operationis arbitrij creati libertatem non euerti perſpicuum eſt: quandoquidem exercita in hypotheſi ad id, quod ſub illa fore à Deo decernitur, ſuppoſita eſt. Porrò de hac quæſtione egimus etiam, vniuerſim, tamen, vt locus petebat, & patiebatur proximè citato certam. 4. concluſ. 4. à num. 7. ad 10. incluſiuè vbi affirmatiuè reſpondemus, atque eiuſmodi eſſe Dei de hominum ſalute voluntatem attigimus num. 9. de qua ex inſtituto (vt potè de re graui, atque ad Theologica plura deinceps definienda perutili) erit in præſentiarum agendum. Ne verò vel ſcripturæ, & Patrum, ac Theologorum hac in re locutiones lectoris iudicium turbent, aberraréque faciant à vero animaduerto: non omnem voluntatem Dei antecedentem ſecundum quid, ſiue quatenus ex parte Dei eſt, efficacem de liberis creatis effectibus conditio-

natis

Digitized by Google

natis obiectis ſiue ex parte obiecti, vel obiectiuè conditionatam eſſe, vt nonnulli vtrumque confundere videntur, ſiquidem ex parte ſua vult Deus conſenſum noſtrum liberum, atque ex parte ſui ſerio, & quandoque efficaciter: cuius voluntas ſeria, & efficax ſecundum quid quandoque, ſiue ex parte ſui, ex qua nobis, & auxilia confert, & ſuum offere concurſum à Patribus & Scholaſticis, quaſi conditionati eſſet obiecti: ſic explicari ſolet: *volo quatenus ex me eſt, vt concurſu hoc oblato & auxilio conſentias ſi velis*: cum tamen efficax hæc ſecundum quid, ſiue ex parte Dei de obiecto conditionato non ſit: quia velle noſtrum, quod pro conditione ponitur idem, quod conſenſus noſter, quod ſub ea conditione amari, ac deſiderari à Deo dicitur omnino eſt; idem autem ſub conditione ſui conditionatum verum eſſe nequit: cum ergo vtraque voluntas, & efficax ſecundum quid & ex parte Dei cum conditionata obiectiuè voluntate identificetur oportet vt conditio à conditionato re ipſa diſtinguatur: idcircò, cum proximè dicebam conditionem in ſecundo hoc ſenſu quæſtionis de voluntate conditionata obiectiuè, & efficaci Dei voluntate ex parte ſui illi identificata conditionem debere eſſe, vel exercitium liberum creatum, vel illud ſupponentem intelligendum eſt diſtinctam realiter eſſe debere è conditionato obiecto, quod ſub illa forè adeo efficaciter ſecundum quid, ſiue ex parte ſui deſideratur: vti eſt ſalus noſtra ſi rectè viuamus, & auxilia gratiæ, congrua præſertim, ſi ea debita à Deo petamus.

5. Secundò: vt alias æquiuocationes in Patrum & Theologorum genuina intelligentia vitemus animaduerto: non omnem voluntatem ſeriam Dei abſolutam ex parte ſubiecti ſiue ſubiectiuè, & obiectiuè conditionatam efficacem ex parte Dei, & ſecundum quid eſſe debere vt bene Ruiz diſputatione 19. ſectione duodecima, numero tertio, & expreſſius Arriaga de voluntate d. 25. ſectione tertia, numero 24. §. *Secundo ergo & melius*, etſi enim præfinitiones actuum noſtrorum liberorum, & omnium, quæ illos ſupponunt, ante ipſorum præuiſionem, etiam regulatæ, ac directæ per ſcientiam mediam (vt vero mihi ſimilius eſt) repugnent: quare, & conditionata efficax voluntas obiectiuè ab exercitio libero voluntatis creatæ independenter: poteſt tamen dari in Deo duplex voluntas, & affectus actiuus de obiecto, quod ſub conditione libera noſtri exercitij, vel ipſum ſupponente, velit. Altera adeo efficax, vt vi eius determinetur diuina voluntas, Deuſque ipſe ſub illa, vt media omnia, quæ ſub ipſius dominio, & poteſtate ſunt, vt conditionatum illud de facto obtineatur, adhibeat: quæ determinatio ſiue efficacia determinatiua cum collatione mediorum a Deo ſolummodò connectitur; non autem cum obiecto ipſo, ſiue abſolutè, ſiue conditionatè ſolum efficaciter ex parte Dei volito: quod, quia non ſatis diſtinctè ab aſſertorib. præfinitionum regulatarum per ſcientiam mediam de conſenſu conditionato liberè futuro, in huiuſmodi de eo in ſeipſo præfinitiones inciderunt, vt d. 5. videbimus. Alter vero affectus Dei actiuus etiam, & ſerius, quatenus ex parte ſua eſt, in Deo eſſe poteſt, quo, non determinetur, cogaturve eius voluntas ad omnia media; quæ in ſua poteſtate & dominio habet, vt volitum obiectum obtineat, de ſuo apponat, & exequatur; ſed ea tamen præconcepta voluntate agatur, determineturque ad ea media de ſuo apponenda, quæ ſatis ſunt, debeatque apponere, ne, quominus volitum à ſe obiectum obtineatur, per ipſum ſtet. Duplicis huius affectus poſſibilitas in Deo ex iis, quæ in nobis experimur in primis probatur. Nam quandoque adeo efficaciter erga aliquid afficimur, ipſumque appetimus, & intendimus, vt ad illud, ſiue per nos, ſiue per alios obtinendum, nihil non, quod noſtræ poteſtatis ſit, moueamus; quandoque vero non ita ardenter appetimus, vt moueamus ad eius conſequutionem omnia, ſed aliqua, quæ ſufficientia ſint, ne nimis in eius aſſequutione ſimus, videamurque omiſſi: & ratio in vtriſque præſertim in Deo eſt: quia nullum creatum bonum determinat, cogitve voluntatem, niſi quandoque creatam ex inaduertentia & inconſideratione in ſubitis ac indeliberatis motibus, qui proinde in Deum neceſſario omniſcium non cadit ad ſui amorem intenſiſſimum, ſit: ſummè vehementem & efficacem: præſertim diuinam, quæ quoad ſubſtantiam, & modum in creatis, & limitatis bonis proſequendis perfectiſſima gaudet libertate, vt diximus: quare & omnia, ſingula, omnibuſque, & ſingulis modis, quibus amabilia ſunt proſequi pro libito, vel non proſequi poteſt. Hæc pro doctrinæ claritate voluntate Dei erga omnium hominum ſalutem (ad quam ſpeciatim, ſimilium voluntatum Dei, exemplum hac quæſtione ponemus) memoria retinenda ſunt.

6. Igitur in difficultate de voluntate Dei erga hominum rectam vitam, & ſalutem Gregorius in 1. d. 47. quæſtione vnica ſine docet voluntatem antecedentem omnem in Deo circa ſalutem, rectamque vitam efficacem eſſe non tamen ſalutis, noſtræ quæ rectæ vitæ in ſe ipſis, ſed auxiliorum ad quæ ſolum terminatur & id quidem reſpectu prædeſtinatorum tantum; reſpectu reproborum nequidem conferendi facultatem & poteſtatem recte viuendi conſequendi ſalutem voluntatem eſſe: quod poſtremum ſingularitatis notam, vt minimum meretur: quoad primum vero conuenit ipſi cum Scoto d. 46. quæſtione vnica, Maiore ibidem, & d. 45. quæſtione etiam vnica, vbi Marſilius quoque articulo primo, Ockam & Gabriel d. 46. quæſtione 2. Herux, quæſtione ſecunda, Caietan. in 1. ad Timot. 2. *Vult omnes homines ſaluos fieri.* Driedo de concord. lib. arbitrij, cum Prædeſt. parte prima, capite quarto, ad 2. etſi etiam reſpecto reproborum voluntate antecedente concedi eis facultatem rectam vitam & ſalutem conſequendi contra Gregorium admittunt: quare ij omnes non eſſe in Deo voluntatem antecedentem ſalutis, quæ beneplaciti erga ipſam ſit, ſed ſigni ſolum affirmant, etſi circa media & facultatem illam conſequendi reſpectu prædeſtinatorum Gregorius, reliqui etiam reſpectu reproborum beneplaciti, & verè talem eſſe concedant. Ante ipſos id ipſum ſentit Magiſter in 1. d. 46. §. *Nunc videre* hanc voluntatem ſalutis; omnium ait non eſſe voluntatem quæ ſit ipſe Deus cum tamen d. 45. & 47. de omni voluntate beneplaciti ipſum Deum eſſe conſtanter affirmet. Conſentiunt Zumel prima parte, quæſtione decimanona, articulo ſexto, ſua quæſtione ſecunda, concluſione quarta. Aluarez d. 33. expoſitione quarta, & 3. & d. 34. concluſione quarta. d. 109. & 113. eam metaphoricam ſalutis voluntatem Dei quia ſigni ſolum vocantes, quamvis voluntatem ſalutis ſecundum quid eam quandoque appellent, qua voce vera apud Doctores alios voluntas ſalutis omnium voluntas beneplaciti ſignificatur & aſſeritur, quod Arriagam decepit eo ab hac opinione exciperet, ſicut & Bañezium prima parte, quæſtione decimanona, eadem ſententia tribuitur Alberto, Alexandro Bonauent. & Durando, quia id aliquando eorum verba ſonant: verum longè alia eorum mens fuit: quandoquidem aſſerunt adultorum omnium ſalutem voluntate vera ac beneplaciti Deum velle & paruulorum ſub conditione Baptiſmi vt videre eſt in Alberto, prima parte, quæſtione 79. metaph. 1. articulo 2. quæſt. incidente & vltima particula. Alexand. prima parte, quæſtione 36. memb. 2. Bonauent. in 1. d. 46. articulo primo, quæſtione prima d. 47. art. 1. quæſt. 2. non ſolum conditionalem ſalutis omnium voluntatem Dei admittens, ſed & velleitatem quæ non ſemper impletur ac proinde quæ aliquid intendit quod non obtineat: quare velleitatis nomine inefficax deſiderium intelligit, nec ſolam complacentiam quæ vulgo admittitur de ſalutis poſſibilitate videre etiam eſt in Durando in 1. d. 46. quæſtione prima, ſine d. 41. quæſtione prima, etſi durius ſonet imò & Driedo citatus voluntatem conditionalem Dei erga reproborum etiam ſalutem ex Ambroſio, & Bonauentura approbat & admittit.

7. Communis ſententia, cum apud antiquos, tum apud Recentiores Theologos eſt Deum habere veram, ac propriam, & beneplaciti nec ſolum ſigni ſalutis omnium hominum rectæque eorum vitæ voluntatem antecedentem nullo operationum arbitrij noſtri vſu & exercitio libero expectato, vt eam ſalutis noſtræ

voluntatem concipiat ; eam tamen efficacem abſolutè non eſſe : ſed ſecundum quid ſolum ſeu tantum inefficacem, ita Albertus Alexand. Bonauent. proximè S.Thom. 1.part. quæſt.19.articulo 6. ad 1.Carthuſ. in 1. d.46. quæſt. 1. Richard. art. 1. quæſt. 1. Durand. & Driedo vbi proximè Sotus ad Rom.9. digreſſ. de Prædeſt. à pagina 277. ord. 1. quæſtionat 456. notab. 1. Valent.1. part. quæſt.19. punct.2. Molina citat. quæſt 19. d.1. art. 6. folio 2. & 3. Vaſquez d.83. cap.3. & 4. Soar. opuſcul. de libertate Dei d.1. ſect.2.num.10. Herize de voluntate d.22. cap. 3. num.19. Ruiz d.19. 20. 21. Arriaga d. 25. ſect.3. tanque omnes communiter : circa eius voluntatis antecedentis efficaciam dubium eſſe nequit efficacem erga omnium vniuerſim rectam vitam, & ſalutem eſſe non poſſe cum plures & a vitæ rectitudine & ſalute conſequenda deficiant : quod fortè Doctores pro oppoſita citatos ſententia decepit, vt minus bene loquerentur voluntatis diuinæ efficaciam ſolummodo attendentes. An verò vna Dei voluntas erga omnium rectam vitam, & ſingulorum ſalutem, quaſi vno ictu feratur inefficaciter, an potius ſit aggregatum voluntatum, quibus rectam vitam vniuſcuiuſque omnium ſingulatim Deus intendat? non explicatur a Doctoribus : quia (vt æſtimo) ſupponitur poſtremum, cum ita ſingulatim de recta vita, & ſalute cuiuſque noſtrum voluntate, & prouidentia ſua curet : ac proinde generalis, & ſupernaturalis alia ſuperfluat, nec Deum magis ad has ſingulatim concipiendas (quibus generales ſcripturæ, Patrum, & Theologorum locutiones, & ſententiæ de voluntate Dei erga omnium hominum rectam vitam, & ſalutem proprietate ſermonis verificantur) agat, reddatve promptiorem. An verò etſi erga reproborum ſalutem vera hæc Dei voluntas inefficax abſolutè ſit, erga prædeſtinatorum omnium, vel aliquorum eximiè prædeſtinatorum (quos dicunt) ſalutem ſit efficax? huius loci deciſio non eſt, ſed diſputationis ſextæ : vbi an liberæ noſtræ actiones, aliáque ab eis dependentia præfiniri intendive ante abſolutam earum præuiſionem efficaciter poſſint, examinabimus : denique an voluntas hæc Dei ſaltem inefficax de recta vita, & ſalute hominum conditionata propriè ſit, erit hic examinandum, & citati quidem pro hac poſtrema ſententia de Dei voluntate erga vtrumque conditionatam propriè eſſe videntur docere : cum indiſcriminatim, tam de rectæ vitæ, quam de ſalutis noſtræ voluntate Patres loquentes recitent : præſertim Ruiz d. 20. ferè tota. Nos autem diſtinctius de his, & aliis, ne doctrinæ veritas plurium complicatione obſcuretur.

CERTAMEN II.

Voluntas vera, nec ſolum ſigni, antecedens de vita omnium, etiam reproborum, recta, & ſalute etſi non abſolutè efficax : ſed inefficax ex Scriptura, & Patribus in Deo ſtatuitur.

1. DEum de ſe ac voluntate ſua non ſolius complacentiæ de noſtra recta vita, & ſalute (poſſibili ſecundum præciſiuæ poſſibilitatis ſuæ ſtatum iuxta plurium ſententiam, cui ſupra abnuebamus, ſed actiuo affectu, ſeu deſiderio in vtriuſque exiſtentiam, & antecedenti ac primaria ſua voluntate ferri adeo in veteri & nouo teſtamento expreſſum eſt, vt mirer ea de re apud doctos Catholicos quæſtionem extitiſſe. Ezech. 18. *Nunquid voluntatis mea* (id eſt ex me ſolum, & voluntatis, bonitatiſque meæ propenſione conceptæ) *eſt mors impij, & non, vt conuertatur à vijs ſuis & viuat?* fine : *Nolo mortem morientis, dicit Dominus ; reuertimini & viuite*, cap.33. *viuo ego dicit Dominus, nolo mortem impij, ſed vt conuertatur impius à via ſua, & viuat : conuertimini, conuertimini, & quare moriemini.* Conuerſio autem quam Deus velle dicitur non poteſtas ſe conuertendi, ſed conuerſionis actus ipſe eſt, ad quem, cum tempus aliquod è vita Deus non exceperit, *ſaltem* (inquit Celeſt. Pap. epiſt. 2. ad Epiſcop. Gall. cap.2.) *hominis ad mortis qui mortis tempore pænitentiam denegauerit*, quæ Dei de conuerſione & ſalute peccatoris voluntas, & deſiderium omnium fidelium cordibus, & iudicio inſita ſatis probatur ex illa mulieris Thecuitis ſententia 2. Reg.4. tanquam ex ſtata hac de ea Dei voluntate ſententia è Dei imitatione, vt Abſoloni parceret, ac reconciliaretur, Patrem Dauidem ſuadentis. *Neque vult Deus perire animam ſed retractat cogitans ne penitus pereat qui abiectus eſt*, Sap.11. *Diſſimulans peccata hominum propter pænitentiam* ; (intentam vtique ab ipſo) Deus dicitur & capite duodecimo : *O quam bonus, & ſuauis eſt Domine Spiritus tuus! ideoque eos, qui exerrant partibus corripis : & de quibus peccant admones, & alloqueris, vt relicta malitia credant in te Domine* ; quod, vt aſſequeretur, tam Ægyptios obſtinatos (de quibus capite præcedenti egerat) plagis prius reducere, quam Palæſtinos (de quibus eo cap.) paulatim, & per partes puniendo ab idololatria reuocare contendit : maximaque de eorum reſipiſcentia adhibita cura, & prouidentia benigniſſima eorum conuerſione ita prouidiſſe dicitur Deus ibi, vt eorum exemplo, *cum magna reuerentia diſponis nos*, vniuerſim textus concludit : ſunt præterea pleraque in ſententiam hanc veteris paginæ teſtimonia.

2. Neque verò in nouo teſtamento pauciora Matthæi 23. *Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos ſuos ſub alas, & noluiſti*, ſcilicet Prophetarum prædicationibus, & nunc corporis ſui præſentia, velut alarum fomento *calorem, vt pullis ſuis, vita immortalis indulgens, & in volatum, velut noua generatione, producens* : inquit Hilar. can. 24. fine, & poſt pauca. *Huius igitur ac pænè terrenæ auis more congregare eos intra ſe voluit, vt qui conditione naſcendi iam fuiſſent, nunc alterius generationis ortu, & calore conſouentis renati in cæleſte regnum, tanquam pennatis corporibus euolarent, quod quia noluerunt, &c.* Itaque oppoſitam huic noſtræ nolitioni voluntatem qua intra ſe Deus nos reciperet, & in regnum cæleſte volaremus à nobis obtinere Deus voluit ; nec tamen ab illis obtinuit, quia ad actum, quem volebat, voluit etiam nobis libertatis iura ſeruari. Irenæus 4. aduerſ. Hæreſ. cap. 71. *quod ait : quoties volui congregare filios tuos, & noluiſti veterem legem libertatis hominis manifeſtauit, quia liberum fecit eum ab initio habentem poteſtatem ſuam, ſicut ſuam animam ad vtendum ſententia (voluntate) Dei voluntariè, & non coactè* : ſimilia habet cap 72. Chryſoſtom. tom. 3. homil.9. de laud. D. Pauli. *Ipſe quidem vult omnes ſaluos fieri ; at non omnium voluntas eius voluntati obſequitur, neque ab eo aliquis cogitur : vnde, & ad Hieruſalem ſic dicit quoties volui, &c. Vides quod Dominus nos ſaluare vult : nos autem, quia nos ei non adiungimus, maneamus in interitu.* Matth. 18. *ſic : non eſt voluntas ante Patrem veſtrum qui in cælis eſt : vt pereat vnus de puſillis iſtis*, vbi Hieron. *quotieſcumque perierit aliquis ex puſillis, non voluntate Patris perit.* S. Thom. *minus dicit, & plus ſignificat : quia voluntas eius eſt vt ſaluentur*, ac proinde parabolam de centum ouibus, & vna errante auxiè quæſita à Paſtore, & inuenta, atque eius humeris reducta præmiſerat. 2. Petri 3. *Patienter agit propter vos nolens aliquos perire, ſed omnes ad pænitentiam reuerti* : in eandem ſententiam frequens ſcripſit Paulus 1. Teſſal. 4. *Hæc eſt voluntas Dei ſanctificatio veſtra : vt abſtineatis vos à fornicatione : vt ſciat vnuſquiſque veſtrum vas ſuum poſſidere in ſanctificatione, & honore* : quod actuale virtutis exercitium & opus eſt. Ad Roman. 2. *An ignoras quoniam benignitas Dei ad pænitentiam te adducit. Tu autem ſecundum duritiam tuam, &c.* vbi Hieronym. *cum poſſit prohibere peccantem, vel inferre vindictam, mauult conuerti ad pænitentiam.* Aliiſque prætermiſſis veniamus ad celeberrimum eius teſtimonium 1. ad Timot. 2 omnes homines vult ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire : in quo ſententiam noſtram

Digitized by Google

noſtram expreſsè contineri Chryſoſtomus nuper non ſolum docebat, ſed vti exploratum ſuppoſuit: ſicuti & Auguſtinus de ſpiritu & litt. cap. 33. poſt init. ſic quærens, ſi dono Dei etiam hoc (voluntas credendi) *quare non omnibus cum omnes homines velit ſaluos fieri, & in agnitionem veritatis venire*: inferiuſculè: *Vult autem Deus omnes homines ſaluos fieri, & in agnitionem veritatis venire, non ſic tamen, vt eis adimat liberum arbitrium: quo vel bene, vel male vtentes iuſtiſſime iudicentur* & 3. de libero arbitrio cap. 19. *Non tibi deputatur ad culpam, quod inuitus ignoras; ſed quod negligis quærere, quod ignoras. Nec illud, quod vulnerata membra non colligis, ſed quod volentem ſanare contemnis.* Repetit cap. 6. de natura, & gratia.

3. Sed contendunt tamen Recentiores aliquot, qui reſpectu ſalutis reproborum ſolum ſigni non autem beneplaciti antecedentem voluntatem Deo concedunt, Auguſtinum in hoc ſenſu ſæpius, & conſtantius, & locum Pauli hunc, & ſimilia alia intellexiſſe. Nam contra Iulianum cap. 8. & cap. 103. Enchir. epiſt. 107. ad vitalem, & Hypognoſt apud eum lib. 6. ſub finem ſenſum eſſe ait: neminem ſaluari niſi quem Deus ſaluari vult ſicut Ioan. 1. dicitur *illuminat omnem hominem* (qui illuminatur) *venientem in hunc mundum*: quia nemo illuminatur, non ab ipſo cui interpretationi eius Aſſeclæ Patres conſentiunt. Fulgent. de Incarnat & grat. cap. 32. lib. 2. de remiſſ. peccator. ad Euthym. Proſper de lib. arbitr. Rufin. ad capita gallor. obiect. 4. lib. 2 de vocat. gentium Anſelm. & Beda ad eum Pauli locum: quod explicat rurſus Auguſt. de prædeſt. Sanctor. cap. 8. exemplo Magiſtri vnici litterarum ciuitatis alicuius, qui, etſi plures eius ciuitatis litteras non diſcant, tamen omnes ibi litteras docere dicitur, nempè qui litteras diſcunt: quia nemo non ab illo litteras ibi docetur, ac diſcit. & c. 97. enchir. eodem ſenſu, & exemplo explicat illud Matth. 23. *quoties volui congregare filios tuos, &c.* cuius interpretationis plures habet ex grauioribus antiquis Scolaſticis ſequaces. Secundò eundem locum interpretatur de corrept. & grat. cap. 14. de omnibus hominibus non indiuiduè, ſed ſecundum genus ſexus, & ſtatus, ætatis, & conditionis ſumptis, de quolibet aliquem vt dicitur: *Omne animal fuiſſe in Arca Noë*, & Luc. 11. de Phariſæis *decimatis omne olus*, & 1. Corint. 10. *ſicut ego omnibus per omnia placeo*: quia inquit *placebat omni generi hominum, quod Chriſto congregabat Eccleſia*, quam interpretationem repetit cap. 103. Enchir. ſequunturque Proſper 2. de vocat. gent. cap. 1. & 10. confirmans ex illo Matth. 10. *eritis odio omnibus hominibus*. Fulgent. de Incarnat. & grat. c. 31. confirmans ex Pſalm. 85. *Omnes gentes, quaſcunque feciſti, venient, & adorabunt coram te*, & ad Coloſſ. 1. *Reconciliari omnia in ipſum*, Anſelm. item, & Beda quæ innumeris aliis ſcripturæ locis poſſet confirmari. Tertiò cap. 15. de corrept. & grat. ait: dici poſſe velle, quia velle nos facit, ſalutem, *quemadmodum miſiſſe Spiritum filij ſui clamantem. Abba Pater dicitur: id eſt nos clamare facientem*: quod placet Hugoni Victorino tractatu 1. ſumm. cap. 12. ante med. Cæterùm qui plures loco interpretationes adhibet non alia alius tractat, ni retractare vna aliam dicat: quia illa magis placeat, & aliis contradicat; at S. Auguſt. etiam, cum duas ex his tribus poſtremas interpretationes adhibiturus erat cap. 14. & 15. de corrept. & grat. monet init. capitis: alias à ſe alibi datas: quo probat potius, non retractat ex eis vllam, *quod ſcriptum* (inquit) *eſt quod vult omnes homines ſaluos fieri, nec tamen omnes ſalui fiunt: multis quidem modis intelligi poteſt, ex quibus in aliis opuſculis noſtris aliquos commemorauimus*, maximè præcipuam, &, quam, cum eum locum exponens tam de voluntate Dei erga ſalutem reproborum etiam agens, frequentiùs è propria ſententia tradiderat.

4. Indè conſtat huic interpretationi tres obiectas non aduerſari: alioqui cum huius memor eſſet: ſi alicui tandem aduerſæ acquieſceret, eam tunc retractaret. Secundò ex ipſis interpretationibus patet Auguſtinum eis ſolum contendere verificari aliquo ſenſu vero poſſe Apoſtoli verba, relata ad prædeſtinatos ſolum, & de voluntate conſequente ipſorum conſenſum, & efficaci, vt notauit S. Thom. 1. ad Timot. 2. lect. 1. poſt med. & in 1. d. 46. quæſt. 1. art. 1. ad 1. Damaſceni interpretationem de voluntate antecedente ſalutis omnium, etiam reproborum cum obiectis hiſce concordans his verbis: *ſecundum Damaſcenum verbum Apoſtoli intelligitur de voluntate antecedente, & non de conſequente, ſed ſecundum Auguſtinum* (his aliis expoſitionibus) *intelligitur, vt ſit de conſequente: vnde exponit eam dupliciter, vno modo, vt ſit diſtributio accommoda pro omnibus, qui ſaluantur, &c.* & ſanè tertia ex obiectis Auguſtini expoſitio, adhuc voluntatem Dei antecedentem beneplaciti de ſalute prædeſtinatorum (vt aduerſarij obiectantes contendunt) non probat: ſiquidem ſola voluntate beneplaciti de auxiliorum collatione eius veritas ſaluatur, quæ pro eo priori ſalutis voluntas ſigni tantum voluntas ſit: quare non ipſorum ſed ſingulari Aureoli ſententiæ fauet: immò vt doctè obſeruat ex Sancto Thoma, Ruiz d. 19. ſect. 8. num. 14. tres iſtæ expoſitiones obiectæ cum illa prima, conſtanti, & præcipua apud Auguſtinum recitata n. 2. fine: plenam ſententiæ Apoſtoli intelligentiam conſtituunt, ita enim S. Thom. quæſt. 23. de art. 2. corp. antecedentem, & conſequentem Dei voluntatem explicuit: *in qualibet actione eſt aliquid conſiderandum ex parte agentis, & aliquid ex parte recipientis: & ſicut agens eſt prius facto, & principalius, ita id, quod eſt ex parte agentis eſt prius naturaliter eo, quod eſt ex parte facti: ſicut patet in operatione naturæ: quod ex parte virtutis formatiuæ, quæ eſt in ſemine eſt quod animal perfectum producatur, ſed ex parte materiæ recipientis, quæ quando eſt indiſpoſita, contingit quandoque, quod non producitur perfectum animal: ſicuti contingit in partibus monſtruoſis*: ita inquit euenire Dei voluntati antecedenti propria, & beneplaciti de omnium ſalute, nec tamen omnis impedimenti remotiua, & inde otræ gratiæ ſuæ: vt ex prauitate arbitrij creati reproborum ſuum intentum effectum non ſortiatur: tuncque Deus id, cuius eſt capax, bonitatis per punitiuam iuſtitiam in ea ponit. Auguſtiniani verò doctrina, Patres Proſper Anſelm. Fulgent. & Beda, etſi prædictis his expoſitionibus Auguſtini conſenſerint; multoties, & à nobis recitatæ num. 2. conſenſerunt: cui, vt vidimus non aduerſantur: eorum loca iam ſubiiciemus. Quod ipſum, & Scholaſticis antiquis vſu venit, qui cum reliquis illam, & poſtremo referunt & admittunt, tanquam aptiorem, & in qua demum quieſcunt: vt videre in eis eſt, ſpeciatim in S. Thom. 1. p. q. 19. ad 1. & 1. ad Timot. 2. lect. 1. poſt med. ſcio afferri etiam ab aduerſariis quartam eius loci expoſitionem tanquam Auguſtini, & aliorum Patrum de voluntate antecedente ſigni, & ſecundum quid, quæ nullum in eis fundamentum habet: &, ſi particula *ſecundum quid* proprie accipiatur, voluntati ſigni antecedenti, quæ ſolum metaphorica, & impropria voluntas eſt, contradicit.

5. Sed noſtrum hunc eius loci & aliorum ſcripturæ productorum ſenſum conſtantem apud Auguſtinum, & eius Aſſeclas Patres ſemper fuiſſe; alios vero ſenſus non, niſi hoc noſtro retento, datos ab eis eſſe, & admiſſos vlterius eorum teſtimoniis coaceruatis oſtendamus. Auguſtinus ad articulos ſibi falsò impoſitos, vel potius Proſper ad obiect. Vincent. obiect. 7. *Quod Deus, nec velit, nec poſſit, quod plures Chriſtiani ſaluentur*, reſpondet, quamdiu voluntate praua ſua mali ſunt, ſaluari nolunt, Deum nec velle illos ſaluare, neque in ſenſu compoſito poſſe. *Sed nullo*, inquit, *modo credendum eſt huiuſmodi homines in hanc deſperationem ex Dei voluntate cecidiſſe, cum potius alleuet Dominus omnes, qui corruunt, & erigat omnes alliſos*: iuxt. Pſalm. 144. obiect. 16. *Quod fideles plures, cum orant, fiat voluntas tua, contra ſe petant, vt cadant, & ruant: quia voluntas Dei hæc eſt, vt æterna morte pereant*, reſpondet, *Non hoc veritas dicit, quod hæc ſit voluntas Dei; vt fideles & ſancti à fide, atque innocentia ruant, & pereant in æternum; ſed veritas dicit. Hæc eſt voluntas eius, qui miſit me Patris, vt omne, quod dedit mihi, non perdam ex eo quidquam, ſed reſuſcitem illud in nouiſſimo die. Quod ergo Pater filio dedit, filius omnino non perdit: idem enim dicit, omne quod dat mihi Pater venit ad me, & non eijciam foras.* De his autem, qui non perſeuerant, concludit. *Hi, cum à pietate deficiunt, non ex Dei opere, ſed ex ſua voluntate deficiunt.* Ad cap. 7. Gallorum. *Qui-*

huſdam filiis, quos regenerauit in Chriſto, quibus fidem, ſpem, dilectionem dedit: ob hoc perſeuerantiam non dederit, quia à maſſa perditionis praſcientia Dei, & prædeſtinatione non ſunt diſcreti: ſi hoc vult affirmare, quod Deus huiuſmodi homines in bonis, quæ donauerat, noluerit permanere, & ipſe eis cauſa auerſionis extiterit, contra iuſtitiam Dei ſentit. Quod, etſi contra præfinitionem ad materiale peccati ſit vrgentiſſimum teſtimonium; tamen, & huic nolitioni contrariam de eorum ſalute voluntatem Dei ex ſupra datis, & dandis eius teſtimoniis ſuadet. Maximè, cum ad caput immediatum 8. ſubiungat: *qui dicit, quod non omnes homines velit Deus ſaluos fieri, ſed certum numerum prædeſtinatorum, durius loquitur, quam loquendum eſt de altitudine gratiæ Dei: qui & omnes homines vult ſaluos fieri atque ad agnitionem veritatis venire:* concluditque: *vt, qui ſaluantur, ideo ſalui fiant, quia eos Deus voluit ſaluos fieri; & qui pereunt ideo pereant, quia perire meruerunt:* Non quia Dei de ſalute ipſorum, cui non annuerunt, voluntas defecit: in eandem ſententiam de generali Dei erga omnium, & ſingulorum hominum, etiam infidelium ſalutem ſcribit 1. de vocatione gent. à cap. 4. lib. 2. toto, maximè cap. 9. 10. 14. 23. 24. 25. & 22. ex cuius fine hæc ſolum tranſcribam: *ſicut, qui crediderunt, iuuantur, vt in fide maneant, ſic etiam, qui non crediderunt, iuuantur, vt credant: & quemadmodum illi in ſua habent poteſtate, vt exeant: ita & iſti in ſua habent poteſtate ne veniant:* Fitque manifeſtum, quod diuerſis atque innumeris modis omnes homines vult Deus ſaluos fieri, & in agnitionem veritatis venire, *ſed qui veniunt, Dei auxilio diriguntur, qui non veniunt, ſua pertinacia reluctantur.* Qua in ſententia multus præterea eſt cap. 30. & 31. & cap. 104. Enchir. Auguſt. ipſe voluntatem ſaluandi omnes (quam ad prædeſtinatos reſtrinxiſſe viſus erat c. 103.) omnino abſolutum explicat eſſe. Nam eam, quam ſolum ex parte Dei, quaſi conditionatam, atque à creato arbitrio ſuſpenſam, quoad effectum, etiam reſpectu eorum in quibus effectum non habuit, vt hic contendimus: quapropter inquit cap. 104. *etiam primum hominem Deus in ea ſalute, in qua conditus erat cuſtodire voluiſſet, eumque opportuno tempore poſt genitos filios ſine vlla interpoſitione mortis ad meliora perducere: vbi iam non ſolum peccatum committere, ſed neque voluntatem poſſet habere peccandi, ſi ad permanendum ſine peccato, ſicut factus fuerat, perpetuam voluntatem habiturum eſſe præſciſſet: quia vero eum male vſurum eſſe libero arbitrio, hoc eſt peccaturum eſſe, præſciebat ad hoc potius præparauit voluntatem ſuam: vt bene ipſe faceret, etiam de malefaciente.*

6. Anſelmus in id Matthæi 26, *fiat voluntas tua:* Scribit, *duæ ſunt voluntates in Deo. Alia miſericordiæ, quæ non eſt cogens, nec aliquid libero arbitrio aufert, qua vult omnes homines ſaluos fieri: quod tamen in libera voluntate eorum poſitum eſt,* &c. inferius, *In terra multi contradicunt voluntati Dei, illi ſcilicet quæ eſt ex miſericordia, cum enim vellet, prauos etiam ſaluare, ſi vellent: tamen ipſi contradicunt operibus huic voluntati: orat ergo, vt Deus faciat alios terrenos tales, qui nullo modo voluntati Dei reſiſtant:* & libro de voluntate Dei longè à medio. *Voluntas approbans in Deo eſt, qua vult omnes homines ſaluos fieri: quoniam nullum prohibet, quantum ad ſe, ſaluum fieri; immò, ſi quis ad hoc laborat approbat,* fine: *vult omnes homines ſaluos fieri; id eſt non cogit aliquem damnari,* qui, vt dixerat, eum etiam ex ſe ſaluare volebat, qui periit. De Fulgentij, & Bedæ, qui etiam Auguſtiniani doctrina ſunt, mente, & eorum locorum Intelligentia eadem ex aliis argumentis Theologicis, quæ pro eadem veritate ex ipſis efformauimus conſtabit inferius: ſicuti & de Proſpero & Auguſtino iam ab Eccleſiæ initio inolitam hanc fuiſſe Patribus ſententiam, & eiſdem argumentis ab ipſis attactis poſtmodum oſtendemus. Nunc autem eis teſtimoniis, quibus veritatem hanc abſque argumentis ſincere, atque ad purum nobis tradiderunt.

7. Dionyſius cap. 4. de diuin. nomin. toto ex ſumma bonitate, pulchritudine, & amore ſummo Dei voluntatis eius, in ea, quæ creatis omnibus, nullo excepto, bona, cum phyſicè, tum moraliter rationalibus bona ſunt, colligit, ac ſtatuit: idque ſolis exemplo explicat, & confirmat ſub init. *Si aliquis inquiens non participat hoc, non infirmitatis, aut prauitatis eſt illuminatiuæ ipſius diſtributionis; ſed non extentorum ad luminis participationem propter luminis accipiendi importunitatem:* ſubinferius: *Similitudinem luminis cum fulgore immittens vniuerſis plurificat fontani ipſius radij traditiones, & ſicut omnia ad ſeipſum vocans: vnde & callos dicitur,* id eſt pulchrum à vocando, circa med. *ipſe omnium cauſa propter bonitatis exceſſum cuncta amat, cuncta facit, cuncta perficit, cuncta continet, cuncta conuertit:* cap. 8. ſic explicat ad diuinam, in quantum etiam iuſta eſt, bonitatem pertinere omnium liberationem, & ſalutem. *Omnia exiſtentia ſaluatoria omnium bonitate, à caſu propriorum bonorum liberat: ſecundum quod vniuſcuiuſque eorum, quæ ſaluantur, ſuſcipit natura: Propter quod, & liberationem ipſam nominant Theologi, in quantum non ſit vere exiſtentia ad nihil eſſe cadere, & in quantum etſi aliquid ad peccatum & inordinatum fallatur, & minorationem quandam patiatur propriorum bonorum, & hac à paſſione, & infirmitate, & priuatione liberat. implens minus habens, & pene infirmitatem ſupportans, & ſuſcitans à malo: magis autem ſtatuens in bono, & percuſſum bonum adimplens, & ordinans, & ſtatuens & ordinans in ordinatione ipſius, &c.* Quin, ſcilicet, bonitas, & voluntas ipſius nos, quantum ex ſe eſt, in bono ſtatuens noſtro abuſu vincatur: lege à medio ad finem capitis. & commentarium S. Thom. ibi. His ſimilia ex ſumma Dei pace cap. 11. deducit creatis cunctis, quatenus capacia ſunt, & inter ſe, & cum Deo velle, & communicare pacem: idque etiam, cum peccatis noſtris à Deo diſcordaueramus reconcilians nos, & omnia ſibi, voluntate ſibi ſua hac pacifica, & benigna prouidentia ſua in Chriſto, & per Chriſtum de cæleſti Hierarch. c. 9. *immenſum, & infinitum diuini luminis pelagus ſemper paratum eſt, & patet omnibus ad participandum.*

8. Sanctus Ignatius epiſt. 6. ad Philadelphum: ſub init. ait infideles etiam, & ſceleratos monendos, hortandoſque ad pœnitentiam. *Amator enim hominum eſt Deus noſter: & vult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire; propter quod, & ſolem oriri facit ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos: cuius vtilitatis etiam Dominus volens eſſe imitatores dicit: eſtote perfecti, ſicut Pater veſter cæleſtis perfectus eſt.* Irenæus lib. 4. c. 71. *vis à Deo non fit: ſed bona ſententia* (voluntas, quæ animi ſententia vſitata phraſi dicitur) *adeſt illi ſemper: & propter hoc conſilium quidem bonum dat omnibus: Poſuit autem in homine poteſtatem electionis.* Ephrem. Syrus. *Deus animarum noſtrarum vulnera ſanat.* ſermon. de vita Relig. atque Monaſt. pag. 6. *Spretúſque à nobis mirabiliter ſuffert: omnes enim nos ſaluari cupit, & omnes regni ſui hæredes, & poſſeſſores fieri deſiderat,* & ſerm. 1. de compunctione cordis perpenſa Dei in omnes benignitate, qua quotidiè largè beneficiis omnes afficit, gratiaque ſua omnium corda viſitat verſus finem concludit: *cernis quanto deſiderio ſalutem noſtram ſitiat.* Clem. Alex. 1. Pædag. cap. 8. Deum omnia & maximè hominem amare ait: *& nihil aliud facere Deum, quam prodeſſe: & hominis Deum in omnibus, & ſua ſponte curam gerere, & ſollicitum eſſe de illo:* ac latè ibi atque alibi frequenter docet non bonis ſolum datis, ſed ſuppliciis inflictis hominis ſalutem intendere. Damaſc. dialogo contra Manichæos pagina penult. de Iudice quouis ait: de ſe pœnæ inflictæ cauſam non eſſe, ſed potius delinquentem ſuis delictis: *quamuis enim iudicet, non tamen primaria voluntatis* (qua vult non fieri, quæ puniat) *ratione iudicat ſed ſecundaria. Primaria enim voluntas eſt id, quod quiſpiam ex ſeipſo vult. Secundaria autem id, quod eorum, quæ contingunt cauſa vult. Primario namque Deus ex ſe ipſe vult omnes homines ſaluos fieri, atque ad agnitionem veritatis venire; cum autem peccamus vtilitatis noſtræ cauſa nos caſtigare vult, ita primaria Dei voluntas bonitatis eſt; ſecundaria iuſtitia,* & 2. de fide cap. 29. fine ait, *Deum præſertim, præcedenterque velle omnes ſaluari, & regnum eius conſequi. Non enim ad puniendos nos plaſmauit, ſed, vt efficiat nos bonitatis ſuæ participes, vt bonus; peccantes autem puniri vult, vt iuſtus. Dicitur igitur prima præcedens voluntas, & acceptatio ex ipſo exiſtens; ſecunda vero voluntas ſequens, &*

permiſſio

Digitized by Google

permiſſio ex noſtra cauſa exiſtens. Non tacebo Auicennam 9. Metaph. cap.6. longe à medio qui Theologicam hanc veritatem naturalem aſſecutus nomine etiam primæ voluntatis Dei, ſicuti Damaſcenus expreſſit. *Non erat bonum permitti vtilitates frequentes, vel ſempiternas propter accidentia mala rara: igitur bonitates, quæ ſiunt ex his rebus, fuerunt volita prima voluntate (Secundum modum, quo conuenit dicere Deum velle res) & fuit volitum malum, etiam ſecundum modum, qui eſt per accidens, & præſcitum fuit illud futurum neceſſario: nec tamen curatum eſt de eo:* quare permiſſiue eſt volitum, vt ait cap. 7. & Damaſ. aiebat qui citato Dialogo inter. med. & fine dixerat, *vt boni ſimus, tum ex Deo, tum ex nobis manat: Deus itaque, quod ſuarum partium eſt dat, vt bene ſimus; at nos* &c. & ſubinferius: *ipſe quippe omnibus, tum vt ſint, tum, vt bene, ac præclare ſint, præbet: ſolis nimirum inſtar, bonitatis ſuæ radios ad omnia opera ſua diffundens:* &c. nec multo poſt: *Ac ſane Deus, vt qui natura bonitate, ac miſericordia præſtat, peccatum non vult, nec mortem peccatoris, nec viuentium exitio delectatur, nec ira affectu obſidetur, verum omnibus bona fundit.*

9. Chryſoſtom. ſerm. 1. in epiſtol. ad Epheſ. *iuxtà beneplacitum* (inquit) *voluntatis ſuæ: Hoc eſt: propterea, quod vehementer hoc vult, concupiſcentia ſua (vt ita dicam) iſta eſt: vbique enim beneplacitum præcipua voluntas eſt:* poſt pauca: *beneplacitum igitur primariam voluntatem dicit: vehementem ſcilicet, & quæ cum deſiderio, & concupiſcentia fit, quam habet erga nos:* infra: *Hoc eſt, vehementer concupiſcit, vehementer deſiderat noſtram ſalutem,* & homil. 7. in Ioann. ad id; *illum niſi omnem hominem,* ait. *illuminat profecto, quantum in ipſo eſt. Siqui autem* &c. & in 2. Geneſ. homil. 11. fine: *& nos item, ſi voluerimus, quod noſtrum eſt, facere, nihil prohibebit eadem nos bona conſequi, liberalis enim Dominus, & vult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire:* quæ repetit ad idem caput tom. 1. homil. 21. inter med. & fin. ad Rom. 9. ſerm. 16. ſic de Pharaone. *Tulit illum multa patientia ad pœnitentiam inducere volens. Niſi enim hoc voluiſſet, tandiu eum vtique non tuliſſet:* & in caput idem de Iacob & Eſau. *quantum ad Deum attinet ſalua fuiſſent omnes tribus Iſraël, imò, & omnes mortales* & homil. 80. in Ioann. tolum. 3. de Chriſto Domino, ac de virtute ſua diuina dictum ait: *ego ſeruabam eos; & quos dediſti mihi, ego cuſtodiui. & nemo ex eis periit niſi filius perditionis* ſubditque, *& nimirum ſolus ille tunc periit; ſed multi poſteà: dixit autem: nemo ex eis periit: id eſt, quantum eſt ex mea parte, non perdam, quod manifeſtius alibi dicit non eiiciam foras; ſi vero per ſe ipſos exilient, non ex neceſſitate ad me traho,* lib.1. de prouid. fine, *quod non communiter ſolum omnium curam gerit, ſed ſeorſum ſingulorum audias licet dicentem: non eſt voluntas coram Patre meo, qui in cœlis eſt, vt pereat vnus de puſillis iſtis, de his dicens, qui in illum credunt: cupit ipſe quidem, & eos qui non credunt ſaluos fieri mutarique in melius, & credere, ſicut Paulus ait, vult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire: & ipſe ad Iudæos. Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores ad pœnitentiam.*

10. Cyrill. Alexand. lib. 11. in Ioann. cap. 21. poſt med. perditionem Iudæ propriæ voluntatis contra diuinam multis ponderans, ſic inter alia ait. *Chriſtus, quantum ad ferendam opem illi attinuerit, ſeruaſſet hominem, niſi vltro ipſe in perditionem inſiluiſſet: gratia igitur in aliis effulſit, ſeruauitque omnes, qui cooperantem ei voluntatem tradiderunt: ſic enim ſalutis noſtræ modus diſpoſitus eſt:* & lib. 1. cap. 11. ſub init. obiectat, quomodo verbum erat lux vera illuminans mundum, ſi tamdiu non illuminauit eum, & tandem magnam eius partem in tenebris reliquit? *Hoc, ne quis obiicere poſſit, diuinitus intulit, & mundus ipſum non cognouit. Non verbum Dei ait, & æternam hanc lucem, ſed imbecillitatem ſuam mundus accuſet, illuminat enim filius; repellit autem gratiam creatura, quæ intelligendi acumine, vt natura Deum cognoſceret ſibi dato abuſa eſt, & vt prodiga ad creaturas vim inſpiciendi conuertit.* Gregor. Nyſſen. de Orat. dominica in id, *fiat voluntas tua* ſub init. *voluntas Dei ſalus hominum eſt:* Orat. in cant. circa med. *Notum eſt diuinæ voluntatis inſtitutum: vult enim Deus omnes homines fieri ſaluos, ac veritatis ad cognitionem venire,* orat. catech. long. à med. *cuius voluntas, & opus eorum eſt, quæ ſunt vita, à quo etiam homo deductus eſt ad vitam:* conſonat Philo in cant. alluſitque poſtremo loco ad id Pſalm. 26. *quoniam ira in indignatione eius, & vita in voluntate eius* quod Baſilius explicans de Deo etiam, dum prauos in hac vita punit. Medici etiam, dum aſperis medicamentis, ac ferri inciſionibus morbis corporis ægri occurrit, exemplo præmiſſo: *hoc,* inquit, *Deus vult: hoc eſt vt omnes eius vitæ participes ſint; circumſtantia vero pœnarum, non ipſius voluntate ſiunt, ſed pro merito eorum, qui peccauerunt inferuntur: vitam itaque Deus cuique propria voluntate tribuit; iram vero ſibi quiſque theſaurizat in die iræ, & reuelationis, & iuſti iudicij Dei.* Vt hæc Deo videatur extranea; illa vero ſalutis noſtræ voluntas ſolum Deo propria, ac nomine voluntatis Dei intelligenda: quemadmodum id Orationis dominicæ *fiat voluntas tua.* Patres alij intelligunt: recitandi in argumento efformando ab Eccleſiæ oratione pro omnium, etiam ſceleratorum, & infidelium ſalute. Athanaſ. orat. contra idola pag. 2. *ita quidem opifex rerum genus humanum conditum in eo ſtatu permanere voluit; ſed ipſi neglectu meliorum:* &c. & lib. de humanit. Verbi eiuſque corpor. aduentu pag.4. *Ad iſtum igitur modum Deus hominem fecerat, & in incorruptibilitate perſeuerare volebat; homines autem:* &c. ſimilia ſcribit Arnobius in Pſalm. 146. à med. & lib.2. aduerſ. gent. verſ. med. Oecumenius in verba 1. ad Timoth.2. *ſi Deus vult, quare non fit?* reſpondet: *non fit, quia illi nolunt. Nihil enim ex neceſſitate facit in nobis Deus.* Epiphan. hæreſ. 66. poſt epiſt. Marcelli pag. 3. *Propter excellentem iuſtitiam, & eximiam bonitatem omnes, & omnia vtiliſſima eſſe voluit, & ſua bona omnibus propoſuit; iuxta permixtionem vero liberi arbitrij omnibus propria voluntate vti concedit, vt quiſque, quod voluerit, faciat.*

11. Sed & latinorum Patrum eadem perpetuo ſententia fuit: vt partim ex datis Auguſtini, Proſperi, & aliorum teſtimoniis conſtat, pleniuſque ex ſubiiciendis conſtabit. Lactantius de ira Dei cap. 14. fine. *Huius rei teſtis eſt Marcus Tullius in libris de legibus ita dicens: ſed omnium, quæ in Doctorum hominum in diſputatione verſantur, nihil profecto eſt probabilius, quam plane intelligi, nos ad iuſtitiam eſſe natos, quod, ſi eſt veriſſimum: Deus ergo vult omnes homines iuſtos eſſe: id eſt Deum & homines charos habere. Deum ſcilicet honorare, tanquam Patrem, hominem diligere, tanquam fratrem.* Tertullian. 2. contra Marcionem *Bonitas Dei prior ſecundum naturam; ſeueritas poſterior ſecundum cauſam illa ingenita; hæc accidens: illa edita, hæc adhibita. Nec natura enim in operata debuit continere bonitatem; nec cauſa diſſimulatam euaſiſſe ſeueritatem. Alteram ſibi, alteram rei Deus præſtitit* & exhortatur, ad caſtitatem, voluntatem, qua nobis bona, & ſibi placita, & ſalutem Deus vult, meram, totam puram abſque inuoluntarij mixtura vocat; qua vero punit, aut mala permittit ob noſtram, non ipſi placitam, voluntatem, non totam, neque meram, ſed mixtam; *ex indulgentia,* inquit, *eſt quodcunque permittitur: quæ, etſi ſine voluntate non eſt, quia tamen aliquam habet cauſam in loco, cui indulgetur: quaſi de inuita venit voluntate, paſſa cauſam ſui, quæ cogit voluntatem vide qualis ſit voluntas eius cuius altera ſit cauſa.* Hieronym. ad id Malach. 1. *Filius honorat Patrem, & ſeruus Dominum,* ſcribit. *Vult itaque primum Deus, vt Filij eius ſimus, & bonum voluntate faciamus; ſin hoc conſequi nolumus, vt ſaltem, ſeruos nos habeat, & à malis per ſuppliciorum formidinem recedamus:* & ad id Roman. 2. *An ignoras, quod benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit: tu autem:* &c. *cum poſſit prohibere peccantem, vel inferre vindictam, mauult conuerti ad pœnitentiam.* Ambroſ. 1. de parad. cap. 8. ante medium *Nec Iudas omnes credituros ſciebat; & tamen ait. Non veni niſi ad oues perditas domus Iſraël: ergo non in mandante culpa eſt, ſed in præuaricante peccatum eſt: & quod in Deo fuit, oſtendit omnibus, quod omnes voluit liberare.* Paulin. Epiſt. 1. ad Aprum. *Hinc in omni loco plura quotidie mirabiliora ſolito ſigna crebreſcunt; vt omnem (quantum in ſe eſt) hominem ſaluum*

..., Bernard. ſerm. 5. in Natali Domini med. *Cui vult miſeretur; & quem vult indurat: ſed, quod miſeretur proprium eſt: ex ſe enim ſumit materiam. Nam quod pu... & iudicat nos, cum quodammodo cogimus.* ex 18. Ezech. *Nunquid voluntatis meæ eſt mors impij*: ac Deum miſericordiarum, ac non iudiciorum Patrem dici ait: *quod miſerendi cauſam, & originem ſumat ex proprio; iudicandi, & vlciſcendi magis ex noſtro.* Laurent. Iuſtin. de contemptu mundi cap. 8. *vult, quantum in ipſo eſt omnes ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire: quatenus in omnibus inueniat, quod coronet.* Laurent. Nouarienſ. Epiſcop. homil. 1. de pœnitent. colum. 3. Peccatores quoſuis ſperare his iubet. *O homo cognoſce te eſſe imaginem Dei: ſapientem te fecit Deus, prouidum animo, mente myſticum, ſenſibus ſublimem: & vult eo non perdere, ſed ſaluare.* Laurent. Iuſtin. de Triumphali Chriſti agone cap. 15. init. *illos* (peccatores) *blanditiis allicit, muneribus ornat, premit flagellis, terret minis exhortationibus vocat, reuocat indulgentia, charitate trahit; quoniam, non vult peccatoris mortem, ſed, vt magis conuertatur & viuat. Nempe immanis non eſt, vt in morientium perditione lætetur; quin potius, vt ... per pœnitentiam, hominum peccata diſſimulat.*

CERTAMEN III.

Pro eadem veritate teſtimonia alia, & Theologica ex Patribus argumenta nonnulla.

1. HAnc ipſam erga omnium ſalutem rectamque vitam Dei de ſuo antecedentem voluntatem, atque ex parte ſui actiuam vtriuſque, & ſecundum quid proinde, non abſolute efficacem Patres iidem aſſerunt, cum conditionatam obiectiue eſſe explicant, *ſi velimus* ſcilicet: quod licet reſpectu noſtri iuſti, rectique conſenſus proprie de obiecto conditionato non ſit vt obſeruauimus certam. 1. numer. 4. tamen eo loquendi modo aptiſſime explicatur voluntatis Dei ex parte ſua abſolutè præconceptæ de recta vita, & honeſto noſtro conſenſu antecedentia, cum nondum conſenſus noſter abſolutè acceſſerat, ſed quaſi in hypotheſi, & ſuſpenſe manebat, de ſalutis voluntate antecedente diuina ſub conditione rectæ noſtræ vitæ ex parte obiecti conditionatam propriam ex parte obiecti eſſe poſſe conſtat ex dictis ibidem, infraque eandem cum voluntate oppoſita de damnatione ſi in peccato deceſſerint homines, comparabimus. Ad inſtitutum Ambroſius in locum 1. ad Timoth. 2. rogat: *cur non omnes, quos vult Deus, ſaluentur.* Reſpondet autem: *In omni locutione ſenſus eſt: conditio latet*, quam ſic explicat: *vult enim Deus omnes ſaluos fieri, ſed ſi accedant ad eum. Non enim, ſic vult, vt nolentes ſaluentur, ſed vult illos ſaluari, ſi & ipſi velint. Nam vtique, qui legem omnibus, nullum excepit à ſalute. Nunquid non melius idcirco proponit in publico, vt omnes ſe oſtendat velle ſanare, ſi tamen ab ægris requiratur.* eandem ſententiam Pauli ibidem explicat Hieronym. *ſi ipſi tamen vocati Deo conſentire voluerint.* Cyrill. Alexand. tom. 2. lib. 3. in Iſai. ad id cap. 28. *diſcite audire*: eandem ſententiam eodem pacto declarat qui (Deus) *ſeruare poteſt* (de lege ordinaria) *ſiquidem velint ſeruatoris noſtri verbis parere*: idem oſtendit Athanaſ. ſerm. de paſſione, & cruce Domini ex interrogatione Chriſti ad cæcum, & lunaticum, *ſi crederent*, vt eos ſanaret. Auguſt. ad illud Rom. 11. *vide ergo bonitatem* (bonam Dei voluntatem) *& ſeueritatem Dei: in eos quidem, qui ceciderunt ſeueritatem; in te autem bonitatem Dei, ſi permanſeris in bonitate, alioquin, & tu excideris; ſed & illi, ſi non permanſerint in incredulitate, inſerentur*: ità exponit cap. 27. contra Adimantum Manich. *Simul etiam oſtendit, in noſtra poteſtate eſſe, vt vel inſeri bonitati ipſius, vel excidi ſeueritate, mereamur*: quod defendit cap. 21. fine; ex eoque, Ambroſio, & Aymone: Magiſter in 1. d. 28. poſt med. & ſcholaſtici commentatores & alij relati à Ruiz, diſp. 20. ſectione prima à num. 15.

2. Non pauca alia Patrum teſtimonia pro conditionata obiectiue voluntate dedimus, etiam Auguſtini, Anſelmi, & aliorum, teſtimonia. Addendus Fulgentius lib. 1. de peccator. merit. & remiſſ. cap. 11. ad illud Iſai. 1. *Si volueritis, & audieritis* & id cap. 30. *ſi conuerſus fueris, & ingemueris ſaluus eris* ſubiungens: *in hoc teſtimonio conditionali Deus, & præcepto vtitur, & promiſſo: dicens quippe, ſi conuerſus fueris, oſtendit ex conuerſione conditionem ſalutis omninò pendere. Hæc eſt igitur inter Deum, hominemque conditio, inter iudicem, qui ſine iuſtitia miſericordiam prærogat, & peccatorem, qui miſericordiam iuſte iudicantis expectat.* Beda quæſt. 13. variar. fine: *ita Deus nobis bona ſua promittit, vt tamen labore noſtro acquirantur: quod ſi voluerimus laborem in omnibus, quæ bene agimus, nobis cooperabitur.* idem docet Paulus ad Rom. 8. illis verbis: *Si autem filij, & hæredes hæredes quidem Dei, cohæredes autem Chriſti, ſi tamen compatimur vt & conglorificemur.* Conditionali ſenſu, iuxta Ambroſium, Chryſoſtum. Theodoretum, Bedam, ex Auguſtino vtramque gloſſam, Lyram, Cyprianum lib. 4. epiſtol. 1. lib. 3. ad Quirinum cap. 16. fine: Caiet. Salmeronem, Toletum, & reliquos interpretes: qui conditionalis obiectiuæ voluntatis Dei, & hominum etiam reproborum ſalute ſenſus moralis in illis Samuëlis verbis de regni perpetuitate in domo Saulis, ſi præceptum Dei non tranſgrederetur, contineri aſſeritur ab Abulenſi quæſtion. 12. Lyra & aliis interpretibus ad ea verba 1. Reg. *nec cuſtodiſti: quod ſi feciſſes, iam nunc præparaſſet Dominus regnum tuum.* His adde Enchirid. Colon. tit. de Sacram. pœnit. & cap. *Hic vero* folio 99. vbi ait: *Haberent impij, quod ſemper quererentur de ſua imbecillitate, niſi conſtaret Deum ſemper paratum eſſe ad infirmitatem noſtram per gratiam ſuam ſubleuandam, modo, ſi ipſi inſtiganti obedire, ac iuſtificanti, ac adiuuanti conſentire, & obſequi velimus*: & cap. 5. fol. 90. dixerat: *Deus, tam eſt benignus, ac miſericors, vt non tantum noluerit hominem non peccare; ſed, & velit hominem lapſum atque adeò, quantumlibet criminoſum, reſurgere, atque reſipiſcere* &c.

3. Accedunt conditionalia plura fœdera à Deo cum Iſraëlitis inita Exod. 19. deut. 29. 30. 2. Paralyp. 15. & Eccleſ. 15. Hierem. 17. & 18. Ezech. 18. Iſai. 1. & ſæpe alibi: quæ, quia in figura contingebant illis pactum Dei conditionatum de æterna ſalute omnibus hominibus concedenda ſub conditione quod eius mandata ſeruent continetur: Matth. 6. *ſi quis vult venire poſt me abneget ſemetipſum* cap. 19. *ſi vis ad vitam ingredi ſerua mandata Dei.* Ioann. 8. *ſi quis ſermonem meum ſeruauerit, mortem non videbit in æternum.* cap. 12. *ſi quis mihi miniſtrauerit, honorificabit eum Pater meus.* Apocalypſ. 3. *ſi quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum*: & alia quam plurima. Niſi autem Deus voluntatem antecedentem habeat, quantum ex ſe eſt, conferendi ſalutem, & vitam æternam, etſi dependenter à conditione noſtri boni vſus gratiæ ad ipſum ſufficientis à Deo præſtandæ, ità, vt per ipſum conditionis non adimpletio, non ſtet, promiſſiones illæ ſimulatæ, fraudulentæ, mendaceſque forent: vti de omni promiſſione, & pacto; cum animus faciendi, quod ex parte promittentis, & paciſcentis abeſt, communiter morales Doctores docent: id quod ſecus habet in pœnæ communicatione à Deo, & conditionata etiam voluntate ex parte obiecti puniendi homines; ſi non obedierint, aut in peccato deceſſerint. Neque enim ea conditionata obiectiue voluntas Dei ſupponit, deuoluitue voluntatem antecedentem pœnæ, quatenus eſt ex parte Dei, ſiue faciendi quantum in ipſo eſt, vt pœna infligatur: quare neque huius aliquatenus eſt actiua, ſicut de conditionata voluntate ſalutis ſcriptura, & Patres recitati teſtantur, ea vero voluntas pœnæ ex parte obiecti conditionata ſatis eſt ad eius indictionem, multoque magis ad eius puram comminationem. Mitto alias rationes, quas perſequitur noſter Ruiz d. 20. ſect. 2. concl. 2. à numer. 4. ex natura pacti promiſſorij, ſiue promiſſionis, & pacti, ſeu contractus cuiuſuis conditionati cum aliquid ex parte

paciſcentis

paſciſcentis agendum eſt, vt ponatur, & purificetur conditio; vel ſaltim poſſit abſolute purificari, & apponi, ex enim rationes præfinitiones prædeterminatiuas ad materiale peccati efficaciter impugnant, actiuam vero, & efficacem ſecundum quid aliquatenus ex parte Dei antecedentem ſalutis noſtræ voluntatem non euincunt: quare eas omnes vtilius, & opportunius inſtruximus tom. 1. de Deo vno controu. 3. d. 2. vt ex ibi dictis claret, atque ex proxime dicendis conſtabit: illud ſatis nunc fuerit denotare (ne illas quis contra noſtram concluſionem arripiat) vi pacti ſolum excludi voluntatem antecedentem impediendi, quantum ex parte paciſcentis eſt, purificationem conditionis, & claudi voluntatem faciendi, quod ex parte ſua ſatis ſit, vt purificetur conditio, ſi purificatio ab eius etiam voluntate, & arbitrio neceſſario pendeat.

4. Sed quoniam voluntatem hanc, & antecedenter actiuam ſalutis noſtræ; ſiue aliquatenus ex parte Dei efficacem eſſe docuimus, atque adeò, & appoſitiuam aliquorum, quæ ex parte Dei neceſſaria ſunt ad conditionis, ſub qua conditionate volita à Deo, promiſſaque nobis eſt noſtra æterna ſalus: quia conditionis purificatio, imò, & eius purificandæ abſoluta poſſibilitas à Deo ſalutem noſtram ſub ea conditione, & volente, & promittente neceſſario dependet: nonnulla tum contra antecedentiam eius voluntatis, & aliqualem eius ex parte Dei efficaciam, & actiuitatem, quæ abſoluta ſalutis noſtræ efficacia non ſit, ſed ſub conditione non abſolute futuræ opponenda, ac diluenda erunt: vt clarior doctrinæ veritas euadat & circa poſtremum dices, deſiderij inefficaciam imperfectionem eſſe, & quæ de non obtinendo triſtitiam poſſit generare, de non obtento de facto generet deſideranti: item ſolum eius eſt, qui effectum conſequi non poteſt: vt voluntas inefficax mercatoris ſeruandi merces, ſi ceſſet tempeſtas, & naufragij periculum: ex qua illas de facto ſeruaret, ſi citra illud poſſet, vt poteſt Deus omnes homines ſaluare, nullo ſui damno ſi vellet. Reſpondetur deſiderium inefficax generare deſideranti de non obtento triſtitiam, cum defectu potentiæ, inuituſque illud non aſſequitur; ſecus, cum non ex defectu potentiæ ſed, quia non ita efficaciter voluit, vt poterat, vt de facto aſſequeretur, ob motiua alia, quæ habuit: quod ipſum in exemplo cernitur Mercatoris. Tertia imperfectio eſt repugnantia voluntatis huius conditionatæ de ſalute reproborum: tum cum alia conditionata (quam admiſimus) de eorum æterna damnatione ſi in peccato decedant: tum cum voluntate abſoluta efficaci de eorum damnatione. Reſpondetur inter vtramque mere conditionate conſideratam, cum ſub oppoſitis conditionibus ſint, neque repugnantiæ vmbram eſſe: quatenus vero in voluntate ſalutis, ſi homines non tranſgrediantur, atque in gratia obeant, continetur deſiderium actiuum, etſi non abſolute efficax, quo, quatenus ex ſe eſt Deus abſolute illam etiam reprobis deſiderat (cuius ſimilis de conditionata damnatione antecedens minimè adeſt) aliquatenus ipſi repugnat abſoluta damnationis voluntas efficax Dei, non tamen abſolutè (vt patet cum voluntas ſalutis ſit, quatenus ex Deo eſt, damnationis, quia nos abſolute peccauimus) indeque aliquid hæc inuoluntarij habet, & quod coactionis nomine in ſcriptura, & Patribus ſignificetur vt infra oſtendemus. Hæc autem inuoluntarietas, cum neque ex defectu aliquo rationis, poteſtatis, aut paſſionis, aut coactionis, metuſve ab extrinſeco illati, Deo accidat in voluntate efficaci damnandi reprobos ob ſcelera; ſed ab exigentia obiecti, quod mixtum aliquid mali habet tum in peccato puniendo, quod Deus odit, tum in priuatione gratiæ, & gloriæ nullam dicit in Deo imperfectionem, ſicuti nec repugnantiam qualem qualem earum voluntatum, imò vero maxime, & diuinæ iuſtitiæ perfectionem commendat: quæ neque ob præconceptum de ſe ſalutis eorum deſiderium à rectæ rationis, & iudicij dictamine deflectat; nec minus bonitatis, & amoris diuini commendat; quod ea inuoluntarietate ad ſupplicia veniat, cum eo ſcelera noſtra ipſum trahunt.

5. Quarto obiicitur ex epiſtola decretali Agathon. Pap. apud 6. Synod. Conſtantinopol. Action. 4. diſtinguentis voluntatem Chriſti humanam a diuina: quod hæc ſemper impleatur, ſecus illa ex Marci 7. *voluit late- re, & non potuit*. Si autem conditionalis, & inefficax diuina, ſicut, & humana, admittatur: nullum erit inter eas diſcrimen. Nam efficax abſoluta tam diuina quam humana Chriſti domini impletur, inefficax ſolum, & conditionata neutra impleta eſt, nec opus eſt impleri, niſi conditionis purificatione. Reſpondetur diſcrimen aſſignatum ab Agathone ibi fuiſſe in ratione ob quam diuina ſemper impleri debeat, atque impleatur; ſecus humana in Chriſto: nempe, quia hæc illius poteſtati ſubordinetur: quare nec de ſe effectum ſortiatur, niſi annuente diuina: hæc non ideò non impletur; ſed quia ipſa, de ſe, impleri non vult; quod ſolum inefficaciter vult; ſiue quod conditionate vult; non autem non impleta conditione vult, quod ex epiſtolæ contextu toto, & illa eius parte, ex qua aduerſarij obiectionem deſumunt, aperte conſtat, quæ ſic habet. *Ergo nec ille omnium conditor, ac Redemptor: de quo dicitur omnia quæcunque voluit fecit in cælo & in terra, cuius velle hoc eſt quod poſſe*, &c. Quinto dicunt: voluntatem inefficacem, & ſub conditione, ſiue ſuſpenſe, ac dependenter a voluntate alterius eſſe velleitatem, & ignauiam ſapere volentis alicuius euentum ſine ſuis labore & expenſis, quæ Deum proinde non decet. Reſpondetur quoad nomen *velleitatis* ab antiquis, & Recentioribus hanc Dei voluntatem ità non ſemel nominari. Sed quia ſubiectiue atque de præſenti abſolutè (etſi non abſolute efficax eſt) non per ſubiunctiuum *vellem*, ſeu *velles* ex quo velleitas deriuatur, ſed per indicatiuum præſens *volo*, ſeu *vult*, hæc Dei voluntas aptius, propriuſque explicatur: vt ſimilem humanitatis ſuæ voluntatem de præſenti Chriſtus Dominus Matth. 26. explicuit: *Non, ſicut ego volo, ſed, ſicut tu*. Nec ignauiam redolet, cum ita volens apponat, quæ ex parte ſua requiruntur, vt effectum poſſit, ab alterius etiam arbitrio abſolute obtinere: vti Deo in hac efficaci, & dependenter à creato arbitrio noſtro conditionata voluntate euenit.

6. Denique contra Serietatem huius voluntatis Dei, quantum ex parte ſui, de hominum omnium ſalutè opponitur argumentum difficile de damnatione abſoluta reproborum: qui enim ſeriò alicuius ſalutem vult, etſi dependenter ab eius voluntate libera, habetque in ſua poteſtate media, quibus eius voluntatem quoquo verſum flectat vt velit, neque impedimentum apponatur, purificetque conditionem ac ea media apponenda voluntatis illius ſerietate, etenim, quatenus ex parte ſerio deſiderantis eſt, determinatus ad id debet manere, ſi vere eam ſeriam voluntatem de obtinendo aliquo, dependenter adhuc à libera alterius voluntate, conceperit: quo enim pacto verificabitur illum abſolute, & ſerio, quatenus ex parte ipſius, & quantum in ipſo eſt, velle, & deſiderare illud obtinere, dependenter adhuc à voluntate, & libero conſenſu alterius, ſi media aliqua, quibus, & conſenſus alterius liber, & illud aliud eo abſolute obtinendum obtineatur, quæque in eius poteſtate ſunt, non apponit; ſed intra illam, & in ſeipſo reſeruat? eo enim ipſo non velle abſolutè, nec deſiderare ſeriò, quantum in ipſo eſt, illud obtinere videtur, conuinci. Atqui Deus habet in ſua poteſtate media, quibus de facto flectat in conſenſum, & pœnitentiam finalem, ſub cuius conditione reproborum (quorum etiam ſalutem velle dicitur) voluntates, eaque non apponit, ſed potius intra ſe, ſuamque poteſtatem clauſa relinquit, ac reſeruat: ergo non habet voluntatem ſeriam, & quatenus ex parte ſui, & quantum in ipſo eſt, ſalutis eorũ, dependenter adhuc ab eorum libero conſenſu & voluntate. Confirmatur: quia determinatio ad ea media præſtãda ex libere præconcepta voluntate ſeria illa de eorum ſalute; nec libertati diuinæ voluntatis, nec abſoluto eius in ſupernaturalia dona, & gratiam dominio aduerſatur: cum abſolute eam voluntatem ſeriam, & inde ortam determinationem ad ea gratiæ ſuæ dona, ac media apponenda non habere potuerit, ac libere habuerit: ſed neque ex parte libertatis creatæ (cuius ſeruandæ gratiæ volita dependenter ab eius conſenſu libero hominum ſalus iuxta Patres recitatos à Deo fuit) in determinatione Dei ad ea media, & dona gratiæ ſuæ neceſſario apponenda vlla eſt repugnantia: cum ea media, nec reproborum libertatem tollerent, neque antecedenter ad conſenſum eorum determinarent voluntates: maximè in noſtra ſententia de efficacia auxiliorum extrinſeca ſolum à conſenſus

à conſenſus ipſius conditionata futuritione. Reſpondetur ex dictis certam. 1. numero 5. à med. libertatis diuinæ perfectionem imminuendam, ſi omnis actiua, ac ſeria (quatenus etiam ex ipſo eſt) voluntas alicuius creati obtinendi deberet ipſum determinare ad omnia media, quæ ſuæ poteſtatis, & dominij ſunt, nec ſolum ad præciſe neceſſaria apponenda. Non enim haberet, quoad ardorem etiam, & vehementiam, deſiderandi bona creata libertatem, quam creaturæ ipſæ habent, ardentius etiam, vel remiſſius ea, ſerio quidem, velle, ac deſiderare prò libito poſſet. Atque hac ſolum ratione eximium deſiderium Dei erga homines, eorumque æternam ſalutem ſoi paſſionis, mortiſque dominicæ expenſis ſtatim pro noſtra concluſione ponderandis, à Deo procuratam cum impœnitentia finali reproborum ad concordiam reduci poſſe cenſeo. Alia, quæ ex cauſa reprobationis, & remedio paruulorum abſque baptiſmo cum originali decedentium obiici poterant ad controuerſ. 7. d. vlt. de reprobatione ſpectant: vbi, aliis neceſſario ad eorum ſolutionem præmittendis, prius examinatis, explicatis atque ſtatutis, facilius, clariuſque ſoluentur.

7. Aliud argumentum in ſcriptura, & Patribus pro noſtra concluſione continetur, ità illud inſtruo, quiſquis vult medium formaliter, vt medium, vult finem, ſiue id, ad quod medium eſt: atqui Deus vult medium imò plura, & maxima media ad omnium hominum ſalutem, qua media ad illam formaliter: ergo vult hominum omnium ſalutem: Maior eſt Philoſophorum & Theologorum omnium Axioma fixum, perſpicuum. Nam medium, qua medium non niſi propter finem, magis, & primario, ac principalius volitum amari poteſt: quare minor ſola probatione opus habet: facili tamen, imprimis enim Chriſti Domini paſſionem pro omnium vniuerſim, & ſingulatim hominum ſalute, ac ſubinde, vt medium formaliter ad eam in omnibus conſequendam, volitam appoſitamque à Deo fuiſſe expreſſum eſt 1. Corinth. 15. *Pro omnibus mortuus eſt Chriſtus*, 2. Corinth. 5. *ſi vnus pro omnibus mortuus eſt, ergo omnes mortui ſunt, & pro omnibus mortuus eſt Chriſtus* & 1. ad Timoth. 2. eius ſententiæ, *vult omnes homines ſaluos fieri*: rationem ſubdit: *vnus enim Deus omnium, vnus & mediator Dei, & hominum homo Chriſtus Ieſus, qui dedit redemptionem ſemetipſum pro omnibus*. Quæ ratio nil probat, niſi Deus, & Chriſtus Ieſus paſſionem ſuam, vt medium formaliter ad omnium ſalutem, & redemptionem à morte culpæ ad mortem, & ſalutem voluerit, & obtulerit: nam ex medio materialiter ſolum volito, ac non ob hoc obtinendum, ſed vel aliud, vel medium ipſum male huius amor colligitur, in id Patres conſpirant. Ambr. ita explicat id Pſal. 118. *Miſericordia Domini plena eſt terra*: lit. 8. *Sol iuſtitiæ omnibus ortus eſt, omnibus venit, omnibus paſſus eſt, & omnibus reſurrexit. Si quis autem non credit in Chriſtum generali beneficio ipſe ſe fraudat ſicut* (adiungit) *qui ſolis claudit feneſtram* de quo ad 1. Corinth. 11. ſub finem, *quid eſt niſi pœnas dare mortis domini? occiſus enim eſt pro iis, qui beneficium eius irritum faciunt*. & ita pro omnibus pro vnoquoque ſolum eiuſque ſalute in ſolidum totam affectu ſuo paſſionem impenderit, vt idem ait: 16. de Iacob & vita beata poſt med. in id Rom. 8. *Pro nobis omnibus tradidit illum*: Sic pendens: *Pro omnibus: vt oſtenderet, quod ità omnes diligat, vt dilectiſſimum filium pro ſingulis traderet.* Chryſoſt. in 2. ad Galat. *ad id, qui dilexit me deditque ſemet-ipſum pro me*: dicens: *declarat hoc quoque par eſſe, vt quiſque noſtrum non minus agat gratias Chriſto, quam ſi ob ipſum ſolum aduenîſſet. Neque enim recuſaturus erat, vel ob vnum tantum exhibere diſpenſationem: adeò ſingulum quemque hominem pari charitatis modo diligit quomodo diligit orbem vniuerſum.* Plura ex ipſo in hanc ſententiam dedimus controu. de Incarnat. de huius adæquato fine diſputantes.

8. Vt autem vehemens eſſe hoc deſiderium Dei de omnium, quantumuis perditorum, ſalute, ex quo adeò præſtantia ſuorum laborum, & paſſionis media appoſuit, Dominus explicaret, ſitis, ac famis inſtar (quæ ardentes cibi, & potus appetentiæ ſunt) eſſe declarauit Pſalm. 68. *dederunt in eſcam meam fel, & in ſiti mea potauerunt me aceto*, & Ioann. *Mulier da mihi bibere*: & in cruce pendens *ſitio*: cap. 19. vt explicant Auguſt. in Pſalm. verba, & tract. 15. in Ioan. col. 3. & tract. 119. S. Thom. in id Ioann. Drogo Hoſtenſ. de dominicæ paſſionis ſacram. Greg. Magnus in 4. Pſalm. Pœnit. ad id: *quia cinerem, tanquam panem, manducabam* Arnold. Carnotenſ. Bernardo coætaneus familiaris tom. 1. Bibliot. tract. de verbo illo *ſitio* ſub init. & Cyrill. Hieroſolymit. Cathech. 13. verſ. fin. Bernard. ſerm. in natiuit. Ioann. Baptiſtæ. Sitis Chriſti de omnium fide iuſtitia, & ſalute fuit: ſicuti, & fames etiam, iuxta Paulinum epiſt. 33. ad Deſiderium ſæpe à medio, & fine. Totoque corporali ſuo aduentu, doctrina, & paſſione fidei, iuſtitiæ, & charitatis noſtræ ardorem Dei filium per eaque noſtram ſalutem intendiſſe expreſſit ipſe ad Lucæ 12. *ignem veni mittere in terram: & quid volo, niſi vt accendatur*. Siue, vt Baſil. legit tom. 2. homil. vlt. *niſi, vt iam eſſet accenſus*: vel vt legit Chryſoſtomus ſerm. 2. de Spiritu Sancto in Pentecoſt. *volui videre ſi iam accenſus ſit*. Adeò anxie illum accendi voluiſſe ignem. De quo Gregor. Mag. hom. 2. in Ezech. med. *Ignis quippe in terram mittitur, cum per ardorem Spiritus Sancti afflata terrena mens carnalibus ſuis deſideriis concrematur*: eumque etiam in prauis, ac reprobis accendi voluiſſe Deum ait in locum Pſalm. 4. Pœnit. proximè citatus Gregorius idem, ſicuti & Auguſt. lib. 22. contra Fauſtum Manich. cap. 43. Cyrill. & Chryſoſt. in eum Lucæ locum: ex quo eiuſque metaphorico igne omnes (nullo excepto) voluiſſe cupiiſſeque Deum adipiſci ſalutem, atque ad veritatis agnitionem venire, & quantum quiſque aptus, connectentem ſibi, atque ad ſui ſimilitudinem perducentem fuiſſe: quod etiam reliqui citati Patres docuerunt. Vlterius de paſſionis ſuæ abuſu à reprobis ſolum illa querela eſt: Ierem. 49. *& ego dixi: in vacuum laboraui, ſine cauſa & vane fortitudinem meam conſumpſi*: & Præcipue ad Iſraëlitici populi incredulos ad quos miſſum ſe præcipue teſtatur Chriſtus Matth. 15. notántque ad locum Hierem. Cyrill. Alex. lib. 4. orat. 4. Hieronym. lib. 13. Ne autem dicas hæc de ſola humana Chriſti voluntate eſſe intelligenda; attende diuina voluntate à Patre miſſum atque incarnatum veniſſe 2. ad Roman. 8. *qui proprio filio ſuo non pepercit; ſed pro nobis omnibus tradidit illum.* Tertio ea omnia pro noſtra ſalute feciſſe, paſſumque eſſe Dominum, vt Patris ac diuinæ ſuæ voluntati humana voluntate concordaret atque obſequeretur iuxta illud. *Non veni, vt facerem voluntatem meam, ſed voluntatem eius qui miſit me*: & illud *Cibus meus eſt, vt faciam voluntatem eius, qui miſit me.*

9. Multa alia in idem argumentum congeri è ſcriptura, & Patribus poſſunt, quæ ſummatim attingam Pſalm. 18. *Neque eſt qui ſe abſcondat à calore eius*: ad quæ Auguſt. expoſit. 1. *Non permiſit Incarnatum verbum vllum mortalium excuſare de vmbra mortis, & ipſum etiam penetrauit verbi calor* quatenus ex ſe erat; ſicut ſol, qui omnes calefacit qui ad vmbram ſponte non refugerint: quæ etiam ſententia metaphora illa Oſeæ 6. *veniet quaſi imber nobis temporaneus, & ſerotinus terra*, quod de Chriſti aduentu interpretatur, ac ſubdit. *Hæc eſt pluuia de qua dominus pollicetur; dabo vobis pluuiam temporaneam, & ſerotinam.* Michææ: ſtatimque quæritur Dominus, *faciam tibi Ephraim, quid faciam tibi Iuda*; ad quæ Hieronym. *Parentis in perditos filios monſtrat affectum: iuxta illud quod in Iſaia legimus; quid eſt quod vltra debui facere vineæ meæ, & non feci*: & in Michæa: *Popule meus quid feci tibi?* &c. Accedit prouidentia, etiam perditiſſimis, veritatis Prædicatores apud eos magnæ auctoritatis, & de ſe, & ex miraculis patratis deſtinans, vt conuerterentur, & crederent. Prophetas olim, & Baptiſtam aduentus Chriſti præcurſorem, cuius apud incredulos Iudæos teſtimonio Ioann. 5. vſus Chriſtus ſubdit: *ego autem non ab homine teſtimonium accipio*. de mea diuinitate de qua numero 18. *ſed hæc dico, vt ſalui ſitis*: quæ ita Chryſoſtom. interpretatur. *Hoc eſt: ego hominis non indigeo teſtimonio, cum Deus ſim: verum, cum Ioannes tantæ apud vos auctoritatis ſit, cum tanquam Prophetam admiremini, mihi etiam miracula facienti non creditis, idcirco eius vocis teſtimonium in memoriam reduco*: ità etiam Leontius ad eum locum, & Theophylactus: qui etiam ad id Ioann. 12. *Abiit, & abſcondit ſe ab eis*: factum à Chriſto ait: vt eorum mitigaret iram,

locumque

locumque & tempus conſideratione faceret, vt reſipiſcerent, *quamuis enim incredulitatem eorum prænoſſet: attamen omnia quæ ad ſe attinebant faciebat*, de Apoſtolis vero, & de Euangelicis Prædicatoribus gratias Deo agebat Paulus 2. Corint. 2. *qui odorem notitiæ ſuæ per nos manifeſtat in omni loco: quia Chriſti bonus odor ſumus Deo in iis, qui ſalui fiunt, & in iis qui pereunt. Aliis quidem odor mortis in mortem, aliis autem odor vitæ in vitam*: quod ita eſſe ob creati arbitrij vtentis, vel abutentis libertatem explicant Nyſſen. homil. 8. in Eccleſ. verſus med. Hieronym. epiſt. 150. de 12. quæſt. ad Hedib. q. 11. poſt med. Aug. de prædeſtinat. & gratia c. 13. 14. & 15. vbi de reprobo Pharaone odorem mortis in mortem fuiſſe concludit: *quia libero contra Dei, voluntatem pugnauit arbitrio.*

10. Media denique ad ſalutis etiam reproborum ſeria voluntate Deus, benignus non præſtantibus, adeò adhibita plura rigida ſunt veteri, & nouo teſtamento vt à perditione reuocarentur: comminationes, terroreſque, cum peruigiliam, tum per ſumnum iniecti, rigidaque, vbi hæc non ſuffecere, ſupplicia: quæ ſingulatim recenſere, neque opus eſt (cum tot, tamque obuia in ſcriptura ſint) nec tempus vacat: ſat erit flagella ab Amos cap. 4. enumerata recenſere, & ſingulis adiunctum, *& non rediſtis ad me*: Præcipue illud: *dedi vobis ſtuporem dentium in cunctis vrbibus veſtris: & indigentiam panum in omnibus locis veſtris; & non eſtis reuerſi ad me dicit Dominus*: quibus Hieronymus adnectit: *quæ vniuerſa feci non ob crudelitatem, & ſanitiam, ſed vt conuerteremini ad me* & illud Hierem. 6. *91, & ferrum vniuerſi corrupti ſunt, defecit ſufflatorium in igne: conſumptum eſt plumbum, fruſtra conflauit conflator: malitia enim eorum non ſunt conſumpta*: quo loco Nazian. Orat. 15. in plag. grandinis circa med. Dei eorum duritiem exprobrantis ſententiam inducens, confirmat: *quanam ratione, quoue modo erudire vos oportuit, quo non erudierim?* Sed in nequiſſimo, ac perditiſſimo Iuda de ſalute reproborum deſiderium diuinum procuranda omnem artem ſuam explicuit, atque exemplum appoſuit, iuxta Ambroſium de paradiſo cap. 8. ſub init. vbi ait: *venerat Dominus Ieſus omnes ſaluos facere peccatores: etiam circa impios oſtendere ſuam debuit voluntatem: & ideo, nec proditurum debuit præterire, vt aduerterent omnes, quod in electione etiam proditoris ſui ſeruandorum omnium inſigne prætendit.* Scilicet addit beneficiis ſuis non neceſſitatem, vel boni, vel mali vſus, vel probis imponendo vel reprobis, & poſt pauca: *quod in Deo fuit, oſtendit omnibus, quod omnes voluerit liberare*, paucisque interiectis, *in Apoſtolatus munus adſcitus eſt, vt, vel beneficio Dei reuocaretur à proditionis affectu*, &c. qua eadem intentione eius pedes lauaſſe Dominum teſtatur Chryſoſt. hom. 69. in Ioann. cap. 13. & eadem illi (nulla apud reliquos condiſcipulos nota ſceleris concepti notitia) reprehenſione ſua manifeſtaſſe vt abſiſteret; *faciliusque corrigeret pænitudo quem nulla deformaſſet abiectio*, inquit Leo Mag. ſerm. 7. de paſſione cap. 2. ſub init. & 16. cap. 3. fine Gaudentius Brix. ſerm. 13. de natali domini circa med. Cyrill. Alexandr. 9. in Ioann. cap. 7. med. & lib. 11. cap. 21. med. Euthym. ad id Matt. 26. *vnus veſtrum me traditurus eſt*: vbi multa de mediis ſalutis Iudæ adhibitis, deque eius abuſu, & obſtinatione. Beda in id Luc. 22. *veruntamen manus tradentis* Theophil. ad id Ioann. 13. *Cum Diabolus immiſiſſet in cor.* & ad id cap. 17. *Nemo ex iis periit, quantum ad me attinet, nullum perdidi, quantum in me fuit nullum amiſi, ſed ſeruaui eos.* Hoc eſt: omnibus modis eos cuſtodiui: quod repetit circa Iudæ electionem ad cap. 13. & in 12. ad id *ſed, quia fur erat*: pecuniæ ait diſpenſationem permiſſam, vt marſupio auaritiam ſatiaret ſolareturque, neque furare cuperet. Denique Auguſtinus ad id Pſalm. 68. *quoniam quem tu percuſſiſti* & apud ipſum tom. 10. Author. ſerm. ad fratres in Eremo ſerm. 28. ſub initium, & inferius multis modis Iudæ à Domino correctionem procuratam oſtendit.

CERTAMEN IV.

Pro eadem veritate ex ſcriptura, & Patribus argumenta alia.

1. SEd in loco illo 1. ad Timoth. 2. vbi adeò expreſſa eſt Dei de omnium, & (nullo excepto) ſingulorum hominum ſalute ſeria antecedens, & quantum ex parte ſui eſt, actiua voluntas Patribus conteſtantibus Theologicum, & efficaciſſimum argumentum duplex præmittitur: *Obſecro igitur primo* (ait Paulus) *omnium fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus*, &c. vtpote Deo placitum, rationem ſubdens, *qui omnes homines vult ſaluos fieri*: cui Pauli obſecrationi, imò & eius rationi Eccleſia tota annuit fer. 6. in Paraſceue, ſic pro hæreticis, & ſchiſmaticis orans. *Omnipotens ſempiterne Deus, qui ſaluas omnes, & neminem vis perire, reſpice ad animas diabolica fraude deceptas*, &c. Chryſoſt. homil. 7. in id caput: & teſtimonium ait, *imitare Deum, ſi omnes ille vult ſaluos fieri, pro omnibus oportet orare: illius, & tu conforma voluntati* Auguſtin. ad art. 2. è ſibi falſo appoſitis, vel potius Proſper. ad 2. obiectionem ex Vincentianis. *Synceriſſimè credendum eſt, atque profitendum Deum velle, vt omnes homines ſalui fiant: ſiquidem Apoſtolus, cuius iſta eſt ſententia, præcipit, (quod in omnibus Eccleſiis piiſſimè cuſtoditur) vt Deo pro omnibus hominibus ſupplicetur: ex quibus quod multi pereunt pereuntium eſt meritum; quod multi ſaluantur, ſaluantis eſt donum.* Cyprianus de oratione Domini *id fiat voluntas tua*: Matth. 6. & Luc. 11. Sic poſſe intelligi ait; *vt, quoniam mandat Dominus inimicos diligere, & pro his quoque, qui nos perſequuntur orare, petamus, & pro illis, qui adhuc terra ſunt, & necdum cæleſtes eſſe cœperunt: vt circa illos voluntas Dei fiat* factis nimirum illis etiam cæleſtibus, inferiuſcule: *merito, & nos, qui eſſe debemus Deo Patri ſimiles, qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos*, &c. *ſic Chriſto monente oramus, & petimus: vt precem pro omnium ſalute faciamus: vt qui adhuc ſunt prima natiuitate terreni, incipiant eſſe cæleſtes ex aqua, & Spiritu Sancto.* Atque Auguſtin. de grat. Chriſti cap. 25. ex 1. Corinth. 13. arguit contra Pelagium: non ſolum poſſe bene operari (quod naturæ à Deo conditæ eſſe Pelagius admittebat) ſed, & ipſam bonam noſtram operationem à Deo eſſe. *Non enim* (ait Apoſtolus) *oramus, vt poſſitis nihil mali facere; ſed ne quid faciatis mali: neque vt poſſitis bonum facere; ſed, vt bonum faciatis.* Cum ergo 1. Timot. 2. Obſecratio Pauli ſit, vt oremus pro omnibus, vt vitam tranquillam cum omni pietate, & caſtitate agamus, quia Deus vult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire: rectam noſtram actualem vitam nobis Deum velle; nec ſolum media, quibus ea habere poſſimus eadem argumenti Auguſtini forma conuincitur.

2. Accedit eiuſdem orationis Dominicæ petitio quinta: *dimitte nobis debita noſtra & ne nos inducas in tentationem*: neque enim Deus vt à ſe peteremus hortaretur, niſi dare vellet vt bene diſcurrit Chryſoſtom. apud Sanctum Thom. 22. quæſtion. 83. art. 15. corp. fin. ſic fatus. *Nunquam oranti beneficia denegat: qui, vt orantes non deficiant, ſua pietate inſtigat*, & ſimiliter Auguſtin. tom. 10. ſerm. 5. & 29. lib. de verb. domini poſt init. Atque ad parabolam de Iudice iniquo, & vidua importune rogante, qua nos dominus, vt importune etiam, dona, & ſalutem noſtram precibus apud ipſum negotiemur hortatur, eandem Dei ſua nobis, & ſaltem noſtram largiendi voluntatem probat luculenter Chryſoſtom. idem tom. 5. lib. 2. de orando Deum col. 2. & 3. Nec minus aureo eloquio Chryſolog. ſerm. 39. de perſeuerentia orationis, parabolam aliam, qua nos Saluator ad inſtanter eadem ab ipſo poſcenda ſimiliter erigit, Luc. 11. *quis veſtrum habebit amicum,*

cum, &c. idem argumentum ſic viget, *ô quam dare vult, qui ſic inquietari, taliter patitur ſuſcitari! ô quam neceſſitatis eſſe ſua, quod ſine poteſtatis eſt, vult videri! ô quam pulſantis iſte geſtiuit accurrere, qui ſic ſecreti ſui tabule ipſum collocauit ad ianuam! ô quam negare noluit, qui ſibi etiam neganti qualiter extorqueretur oſtendit!* & Gregor. Magn. 11. Regiſtri cap. 2. *Pius, ac miſericors Deus à ſe vult veniam precibus exigi, qui quantum meremur, non vult iraſci:* & dato illo Pſalm. 49. *inuocante in die tribulat;* ſubdit: *ipſe ergo ſibi teſtis eſt, quia inuocantibus miſereri deſiderat, qui monet, vt inuocetur.* Sed dices Auguſtinum cap. 15. (non 14. vt ab aduerſariis refertur vbi de eo nihil) de corrept. & grat. ideò pro omnibus orandum ait, quod, quinam prædeſtinati ſint, qui non prædeſtinati, ſed potius ad ignem æternum deſtinati neſcimus: imo vero, ſi hos ſciremus non magis pro eis, quam pro diabolo orare nos poſſe docere lib. 22. de ciuitat. cap. 24. ſub init. id quod & Chriſti domini exemplo confirmatur: qui Ioann. 17. dixit. *Non pro mundo rogo:* id eſt pro his, qui mundi malitia obſtinati moriuntur: & Dei ad Samuëlem increpatione illa 1. Reg. 16. *vſque quo tu luges Saul, cum ego proiecerim eum?* quo in loco ratio traditur, quia contra exploratam Dei voluntatem abſolutam, & efficacem de perpetuo, & obſtinato, ac irreuocabiliter inimicorum ſuorum damnatione pro ipſorum ſalute precari non licet: ergo oratio pro prædeſtinatis ſolum mandatur facienda, etſi, quia ignoti determinati ſunt, vage pro omnibus facienda ſit, vt determinate prædeſtinatos pertingat, non reprobos, vt hactenus contendebamus: quare, & argumentum hoc de oratione infirmum ad id probandum eſt: & niſi ad orationem pro prædeſtinatis ratio Pauli non præſtat: cum enim Deus reprobos, & ſua iuſtitia damnatos ab æterno determinate nouerit, eos velle ſaluare non poteſt, quin à ſe, & ſua abſoluta, & efficace voluntate diſcordet.

3. Ruiz ex præſcientia de æterna damnatione alicuius, deſiderio per illam regulato, inefficaci quidem abſolutè, etſi, quatenus ex parte noſtra, ſeu quatenus in nobis eſt, efficaci, orari pro illius ſalute à nobis poſſe videtur cenſere d. 19. ſect. 7. numer. 4. idque, & Dei, & Chriſti domini, qui male vſuros gratia, reprobosque, & damnandos præſciens, nihilominus, & ſalutem ex parte ſua ipſis optabat, & neceſſaria ad eam conſequendam ex eo deſiderio largiebatur: & qua homo, pro illis, etiam Iuda, & crucifixoribus, Chriſtus ſerio, ac non perfunctorie, & quoad ſpeciem ſolum, Patrem precabatur. Huic tamen ſic intellectæ ſolutioni non acquieſco: ob rationes datas proxime contra hoc argumentum ab oratione petitum. Reſpondeo ergo ex ſcientia poſſibilitatis ſalutis reproborum omnium pro priori naturæ ad finalem eorum pœnitentiam, & abſolutam damnationem media, vt illam conſequantur, & deſiderare, & Deum ipſis precari nos poſſe omninò voluntati Dei conformes, quin aliquid repugnans, & contradictorium velimus ac precemur; etſi ex ſcientia ob reuelationem de eorum abſoluta damnatione noſtram voluntatem dirigente, nec ſalutem illis licite, ac non implicatoriè velle, nec Deum pro eorum ſalute precari poſſimus, vt Auguſtinus aiebat: Deuſque locis illo Samuëlis, & Chriſti Domini nos docent: Itaque pro omnibus in indiuiduo, & determinate hominibus etiam reprobis Deum orare ab Apoſtolo, & Deo ipſo monemur; & recte tamen ait Auguſtin. imò & Ignatius Martyr epiſtola 11. ad Epheſ. circa med. ideò poſſe, ac debere nos ita pro omnibus, nullo adhuc perditiſſimo excepto orare: quia de nullo, an damnandus ſit ſcimus, ſed ſolum abſolute poſſe conuerti, & ſaluari ac proinde eorum indiuiduatim omnium ſalutem ex ea poſſibilitatis ſola ſcientia deſiderantes, voluntati; & deſiderio Dei de eorum ſalute, ex ſcientia, ſimplicis etiam intelligentiæ ab ipſo habitæ de eorum ſalute, & de collatione mediorum conformatur; quin aliquid ex parte obiecti, aut velimus, aut petamus reprobis pro eo ſigno, & priori naturæ impoſſibile: imò, & efficacia media Deum petere pro illis poſſumus, ac reuera, cum tota Eccleſia petimus, atque obtinemus quandoque à Deo, precibus noſtris ne præſciti, reprobique de facto, & exercitè ſint: qui alias reprobi forent, vt de precibus Stephani pro lapidantibus, & de Paulo Patres aiunt: quæ, ſi defuiſſent, Paulum Eccleſia non haberet. Ad huc ergo ne ſcientia noſtra de reprobis, ac prædeſtinatis ex Patrum Sententia inſeruit, vt illis ſalutem velle indiuiduatim, & gratiam à Deo precari poſſimus, quia nondum pro ſigno obiecti ſcientiæ de ſalutis poſſibilitate, reprobus, damnatuſque quiſquam eſt: non autem quia ad ſolos prædeſtinatos, nondum à nobis determinate à reprobis cognitione diſcretos extendatur, reprobandis excluſis &c. quod ſi de iam damnatis decreto Dei nobis notitia adeſſet, ſicut de dæmonibus; ex ea quidem, nec ſalutem illis velle, nec pro illis precari Deum liceret, nec niſi implicatoriè, poſſemus: vt bene Auguſtinus, & ad Samuëlem Deus aiebat exemplumque Chriſti Domini, & rationes nuper datæ probabant.

4. Sed dicent aduerſarij ſecundo: orationem ad Deum fieri à nobis poſſe pro omnibus indiuiduatim, ac ſubinde, & Deum, & Apoſtolum poſſe nos ad eas pro eis omnibus, & ſingulis fundendas adhortari; etſi Deus non omnium, quia non reproborum, ſalutem, verè, ac ſeriò, ſiue ex animo, vt aiunt, velit: quemadmodum Chriſtus Dominus Patrem in horto pro ſuæ humanitatis incolumitate precabatur. *Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte:* etſi mortem eius à Patre abſolute decretam certo noſſet, neque vllatenus ipſius incolumitatem deſideraret antecedenter, ſeu quatenus ex parte Dei erat: ergo ex oratione noſtra pro reprobis, male infertur ſeria vera, atque ex animo voluntas Dei antecedens de illorum etiam ſalute. Attigit hanc euaſionem, & argumenti noſtri eneruationem Ruiz vbi proxime numero 10. non tamen totas eius vires explicuit: quare numero 11. reſpondet: argumenti noſtri huius ab oratione pro omnibus facienda robur potius confirmare iuxta ſuam doctrinam (quæ nobis nuper diſplicebat) de licita noſtra voluntate ſalutis reproborum, & oratione pro illa, etiam poſt reuelationem nobis factam de ipſorum ob finalem impœnitentiam abſoluta à Deo deſtinatione ad æterna ſupplicia: quod, & illicitum, & implicatorium ex parte obiecti ab auctoritate, & ratione monſtrauimus. Melius reſpondetur Chriſtum dominum, vt voluntatem illam, adhuc conditionatam, ex parte obiecti de ſuæ humanitatis incolumitate conciperet, Deumque, ita etiam, pro illa Patrem precaretur à ſcientia ſua creata abſolutæ voluntatis Patris de eius morte animum, pro tunc, libere diuertiſſe: ſicuti, & ab aliis obiectis, quæ anteà continuò clare nouerat, vt eis ex induſtria non attentis, triſtaretur, Controu. de Incarnat. dicebamus: ſicque ex poſſibilitate incolumitatis ſecundùm ſe, & naturali imminentium pœnarum horrore, & poſſibilitatis voluntatis diuinæ, incolumitatem humanitatis ſuæ orabat; voluntati tamen, quæ ea ſuper poſterius natura à Deo haberetur antecacto conformis: itaque licitè, & honeſtiſſime, ac ſine vlla ex parte obiecti implicatione orabat, vt Dei voluntatem ad ſuæ humanitatis incolumitatem inclinaret: quam proinde ſupponere non debebat, aſt orationes noſtræ pro omnibus hominibus, cum de ipſius hortatu per ſe, & per Apoſtolum ſint, voluntatem de eorum ſalute in Deo hortante ſupponere debent, ne illuſorie ad eas Deus nos hortetur: quare, & Apoſtolus Dei afflatu nos adhortans eiuſmodi voluntatem explicuit vt pro illis omnibus petendo, eius voluntati conformaremur.

5. Tandem alij reſpondent: nobis non incumbere generalem vniuerſi prouidentiam, ſicut Deo; ſed particularem, & charitatis erga omnes: quare, & poſſe recte orare pro omnibus, & ſingulis: Deum autem potius mundi prouidentia concernit. Ad pulchritudinem autem vniuerſi alios velle ſaluare, alios lapſum permittere, & punire, magis decere. Nullius eſt ponderis: Tum, quia non ita hoc magis decet, vt ſi aliter res Deus diſponeret, etiam cum effectu, nec quatenus ex parte ſua ſolum eſſet, voluiſſetque, aliquid indecentiæ incurreret, minuſque, adhuc perfectionis phyſicæ, aut moralis haberet: vt de virtutibus Dei moralibus oſtendemus controu. 5. quin, ſi nos charitas proximi omnibus, & ſingulis hominibus ſalutem & velle, & precibus ad Deum fuſis negotiari, quatenus ex parte noſtra eſt, honeſtiſſime facit: multo ſane

honeſtius

honeſtius eiſdem idem, ex parte ſui velle, & procurare Deum, omnium hominum munificum Dominum, creatorem, & naturalem parentem faciet: nec niſi ex dependentia, & præſuppoſitione abuſus prouidentiæ ſuæ benigniſſime in reprobis alicuius velle perditionem: quam rationem, vtpote apud Deum potentiſſimam Eccleſia vt finalem pænitentiam moribundis ſingulis, & omnibus de facto concedat, atque ab æterna eos perditione eruat in commendatione animæ quotidie, ac ſemper illis verbis repreſentat. *Agnoſce Domine creaturam tuam*: &c. Illud de pulchritudine vniuerſi, quandoque à Patribus dictum; video à pluribus longe alio ſenſu circumferri. Neque enim peccati & damnationis reproborum deformitate, & malo maiorem vniuerſitati hominum, & Angelorum pulchritudinem, quam eorum omnium iuſtitia & ſalute, de ſe ſe, ac nulla facta ſuppoſitione afferri poſſe video. Ex ſuppoſitione autem abuſus arbitrij creati contra antecedentem Dei, quatenus ex parte ſua eſt, voluntatem de recto eius vſu, & æterna ſubinde ſaluto, ſupplicijs reprobos, ſiue permiſſi, ſiue inflicti mali ad vniuerſi pulchritudinem ſpectare, ac diuinæ iuſtitiæ ſplendorem certum mihi & hominibus eſt atque à Pſalte notatum: Pſalm. 48. illis verbis; *ſicut oues in inferno poſiti ſunt*: cum tamen ouis ſpecie, & nomine ſolum prædeſtinati, non autem damnati reprobi ſignificentur; ſed hædi, & nomine, & ſpecie iuxta id Matth. 25. & *ſtatuet oues quidem à dextris, & hædos à ſiniſtris*: oues autem dicuntur, cum puniuntur. quia non minus Dei iuſtitia per eorum damnationem, quam per prædeſtinatorum ſanctitatem, & gloriam, in rationali vniuerſitate reſplendet: vnde & proloquium noſtrum vulgare. *Tambien parece el ladron en la horca, como el Iuſto en la gloria.* Quod autem Deus pro mera ſua voluntate non omnibus efficacia ſua dona largiatur, ac prædeſtinet; ſed, & lapſum permittat: idque antequam quidquam mali egiſſent, ſicuti, neque boni aliquid prædeſtinati quibus efficacia vberiore miſericordia prouidit: id quidem non ad maiorem vniuerſi pulchritudinem ſpectat; ſed ad ſupremum Dei erga gratiam ſuam dominium: nec defectum voluntatis antecedentis de ſalute reproborum arguit, cui ſufficientium donatione ſatisfit.

6. Secundum argumentum eodem Pauli loco continetur illis verbis, *quibus etiam gratiarum actiones* obſecrat fieri *pro omnibus hominibus*: eandem rationem reddens etiam, quod Deus omnes ſaluos fieri velit: quæ ratio in gratiarum actione æquam ab Apoſtoli auctoritate à ratione verò maiorem adhuc vim ad intentum noſtrum habet: etenim ex natura rei precari quempiam; quare, & Deum poſſumus, vt ea velit nobis donare, quæ de ſe antecedenter nondum, ex parte adhuc ſua, voluerat: eo enim preces ad ipſum fundimus, vt illis eum ad noſtri beneficentiam inclinemus: quocirca, ſi ad ea cum affectu præſtanda determinatus aliquis ſupponatur, fruſtra pro eis ab ipſo obtinendis precaremur. At vero gratiarum actio voluntatem rei nobis collatæ ex noſtri beneuolentia, atque in noſtrum commodum, & vtilitatem in donatore ſupponit: quare, cum pro omnibus hominibus agendæ Deo gratiæ ex Apoſtoli præſcripto ſint, ea omnium beneuolentia, atque ſalutis intentione omnia in omnes & ſingulos à Deo conferri demonſtratur. Hoc argumentum vniuerſim nos docuit Baſil. 2. de Inſtitut. Monaſter. fine: *ſiue maturius aliquid, ſiue ſerius conſequimur à Deo: hoc tenere conſtanter debemus, vt ipſi gratias agamus, quando Dominus, quæcunque facit, ea omnia ſaluti noſtræ conſulens facit. Tantum, ne puſillanimitatis vitio à petitione conſtante deſiſtamus.* Quibus extremis verbis Deum ex ſalutis noſtræ deſiderio preces noſtras expectare, ac velle Baſilius ſatis oſtendit Chryſoſt. 1. de Prouident. poſt medium: *Non de his ſolum quæ nouimus gratias illi referamus. Nec enim volentes ſolum, verum inuitos & nolentes beneficiis conſueuit afficere, quod Paulus*, &c. & poſt pauca: *quod non communiter ſolum omnium curam gerit; ſed ſeorſum ſingulorum ipſum audias licet dicentem: Non eſt voluntas coram Patre meo*: &c. Matth. 18. inferius: *cupit ipſe quidem & eos, qui non credunt ſaluos fieri, mutarique in melius & credere*: ſicut Paulus ait loco quem verſamus, quod & firmat illo Chriſti Domini. *Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores.* Ac deinceps tantum eſſe Dei erga homines omnes beneuolentiam, ac de eorum commodis curam docet, vt eis, qui contra eius voluntatem voluntatis propriæ vitio a ſalute æterna, ipſis à Deo optata, obſtinato deuiarint, naturalia nihilominus bona impertiatur.

7. Tertium argumentum ex Dei gaudio vehementi de peccatoris conuerſione & pænitentia, quod deperditæ ac inuentæ à Paſtore tandem ac reductæ Luc. 15. & Matth. 18. item dragmæ adinuentæ, & filij prodigi ad Patrem regreſſu parabolis Chriſtus Dominus explicuit: etenim vehemens de re aſſecuta gaudium arguit antecedens de ea aſſequenda vehemens deſiderium. Hinc apud Matth. 18 intulit Chriſtus Dominus: *ſic non eſt voluntas ante Patrem veſtrum vt pereat vnus de puſillis iſtis*: & apud Lucam 15. *congratulamini mihi quia inueni*: & *epulari autem, & gaudere oportebat: quia frater tuus mortuus erat & reuixit, perierat & inuentus eſt*: quibus, & reducendi ouem, ac filium perditum atque dragmæ perditæ adinueniendæ, & Paſtoris, & Patris, & mulieris anxium antecedens ſtudium proponitur vt eorum recuperatorum adinuentarumque gaudium vehemens commendetur; quod tale procul dubio eſſe, minime conſtaret, ſi iniuriis de eorum recuperatione, Paſtori, Patri, ac mulieri ea occurriſſent atque ad eorum poteſtatem redirent: in quod argumentum eis parabolis expenſis ita concludit Dionyſius Areopagita epiſt. 8. ad Demophilum: *eſtum ait ... amicos ... eſt bonos, vt ſit omnium lætantium habitatio*: inferiuſcule: *quomodo non debebat ... eorum, qui perierant, ſalute, & eorum qui mortui erant vita lætari? denique & in humeros impoſitam ouem fert eam, quæ vix ab errore reſipuerat: & Angelos ad lætitiam gaudiumque inuitat.* &c. & 12. de diuin. nomin. ſub fin. ait: Deitatem, vtpote ſimplicem perfectionem omnis incontinentiæ, inæqualitatis, & non aptæ compoſitionis rerum exterminatricem, gaudere recta earum diſpoſitione, & ordine, & quæ ipſam adipiſci meruerunt continere ait, ſubditque; *Omnis denique diuina prouidentia, quæ contemplatur, & conſeruat ea, quæ curat, ſeque benigne offert ad formandum in eis, qui ad ipſam conuertuntur, diuinitatem* vbi, & de ſuo oblationem, vt diuinitas in nobis formetur, atque, vt id aſſequamur omnem eius prouidentiam, & curam eſſe, ac ſubinde de his, quibus rectum ordinem, & diſpoſitionem obtinet gaudium totum ipſius eſſe docet.

8. Dices gaudium hoc ſolummodo de prædeſtinatis, & probis eſſe, qui ſolum à Deo eo modo habentur, vt gaudium illud ingenerare ipſi poſſint: quare de iis ſolum probari argumento hoc quatenus ex parte Dei eſt, antecedentem ſalutis, & iuſtitiæ eorum voluntatem ſeriam, ac vehemens deſiderium. Sed contra: quia illa ouis, dragma, filiuſque perditus peccatores omnes, ſingulosque ſignificat, vt Patres, & interpretes omnes intelligunt: quare, & cura, ac deſiderium vehemens, ex quo anxie adeò, vel ouis, vel dragma &c. à Deo requirebatur, non prædeſtinatos ſolos, qui reperti de facto Deum ingenti gaudio affecerunt, ſed reprobos æque pro illo ſigno pertingebat; etſi, quia illi à requirente per ſui arbitrij abuſum longius fugerunt, quam vt reducerentur, gaudiumque pro requirentis anxietate magnum ipſi afferrent: quatenus enim ex parte Dei quærentis deſiderio, voluntate, cura & inueniendi ſollicitudine, & anxietate eſt, ſatis habetur, & reproborum, ſi redirent, æque, ac prædeſtinatorum, qui rediere aduentu, & conuerſione Deus gauderet: ac proinde in ea ſalutis omnium antecedente voluntate diuina gaudium Dei, æquum de reditu, & ſalute omnium, conditionatum tamen, continetur, ſi redierint, etſi quia ex reproborum malitia conditio deficit, & gaudium reſpectu illorum abſolute deficiat expreſſum hoc eſt Deuteron. 30. *Reuertetur Dominus, vt gaudeat ſuper te in omnibus bonis, ſicut gauiſus eſt in Patribus tuis: ſi tamen audieris vocem Dei tui*: vide. Hieronym. tota epiſt. de filio prodigo ad Damaſ. & in Iſai. ad id cap. 41. *Memento horum Iacob* Iſidor. 2. ſent. cap. 14. Cyprian. lib. 4. epiſt. 2. longe à med. id Apoc. 2. *Habeo aduerſum te multa*, & id, *ſic erit gaudium in cælo*. &c. & alij Patres, & interpretes, qui generalem

præparationem Dei ad gaudium de cuiuſvis peccatoris, etiam reprobi conuerſione per antecedentem illam ſeriam ac vehementem voluntatem ſalutis omnium, etiam reproborum, parabolis illis explicari docent: Secundo, cum Dei curam, & anxietatem, quærendi, & conuertendi ad ſe peccatores, gaudiumque de cuiuſuis conuerſione quauis, eis parabolis ſignificetur, & quandoque, ac non ſemel, reprobi in hac vita verè conuertantur: verum gaudium de eorum conuerſione ex illa ſalutis, & conuerſionis eorum antecedente Dei voluntate, & cura oriundum, etiam reſpectu illorum, admitti in Deo debet: ne ſimulatum, & fictum aliquid tantum, in Patris Symphonia, conuiuio, & quæſitis vicinarum congratulationibus mulieris contineri dicamus.

CERTAMEN V.

Ex triſtitia de pereuntibus, ſupplicijs, & ira rationes reliquæ.

1. ET quanquam de perditis ad ſe, ad Deumque non redeuntibus per pœnitentiam, ac præſertim non redituris finaliter reprobis ob finalem eorum impœnitentiam, gaudium Dei de eorum reditu & ſalute non ſit: eſt autem Dei de eorum impœnitentia vehemens triſtitia, & dolor quatenus hæc ſumma eius fœlicitas patitur; quod & gauiſurum illum vehementer, de eorum conuerſione conuincit: & inſuper, quatenus de ſe eſt, ipſorum conuerſionem, & ſalutem vehementer Deum velle, ac deſiderare. Primum patet: Nam quod abſens triſtitiam generat, præſens, atque poſſeſſum eadem menſura gaudium parit. Secundum autem obſcurius non eſt: ex Auguſtin. 14. de Ciuit. cap. 7. & 9. amorem eius, quod deficit, cauſam triſtitiæ omnis, eſſe ait: quod, & docet S.Thom. 1. 2. quæſtion. 36. art. 3. vbi obinde concupiſcentiam doloris, & triſtitiæ cauſam eſſe (ſi nimirum de malo proprio ſit) merito concludit, Philoſophis, ac Theologis aſſentientibus quod enim id quod, vel alicui, vel nobis non optamus deficiat, nullatenus, vel triſtamur, vel dolemus: quod autem Auguſtinus de natura boni cap 20. dicat, *dolorem in animo facit voluntas reſiſtens, poteſtati maiori.* De poteſtate maiore, non ſolum natura ſua, quæ reſpectu voluntatis diuinæ eſſe nequit ſed, & ſecundum quid, ſiue ex ſubiectione voluntaria Dei, & dependentia ab alterius voluntate, quoad effectus voliti aſſecutionem (vt diximus ſalutem noſtram Deum velle obtinere) intelligi etiam debet: quod autem Deus de peccatis, impœnitentia, & peccatorum perditione doleat, & quantum natura ſua patitur triſtetur vehementer conſtat ex odio quod in peccata habet, vehementique de illis diſplicentia: id enim ſolum triſtitia & dolor Dei eſt, ac præterea nihil Pſalm. 44. *Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem,* Sap. 14. *Similiter autem odio eſt Deo impius, & impietas eius.* Iudith. 5. *Deus illorum odit iniquitatem, & ſæpe: omnem viam iniquam odio habui,* quem dolorem, & triſtitiam affectus ſui de peccatis, ad peccatorum perditione zeli nomine, quem de ſponſæ adulterio ſponſus concipit, ſæpe Deus explicuit: de quo innumera in terminis extant ſcripturæ teſtimonia: & plura etiam æquiualenter, quoties peccatoribus, ac populo ſuo, cum idololatriæ, tum aliorum delictorum fœditatem, & turpitudinem, adulterij, & fornicationis nominibus exprobrat.

2. Verum triſtitiæ, vel ſynonima voce, ſæpe Deus, de noſtris peccatis, & perditio ne ſuum hunc affectum explicuit Ezech. 20. *& in omnibus iſtis contriſtabas me.* Iſaiæ. 7 *quia moleſti eſtis & Deo meo:* cap. 43. *ſeruire me feciſti in peccatis tuis, præbuiſti mihi laborem iniquitatibus tuis.* Malach. 2. *laborare feciſtis Dominum in ſermonibus veſtris.* Iſai. 1. *laboraui ſuſtinens:* Zachariæ 11. *Contracta eſt anima mea in eis* Iudic. 10. *Deus doluit ſuper miſeriis eorum.* Ad Epheſ. 4. *Nolite contriſtare Spiritum Sanctum Dei,* Ad quæ loca Patres, & reliqui Interpretes noſtro huic argumento, vel fauent, vel expreſſe conſentiunt: videndi præſertim Hieronym. Ambroſ. & Auguſtin. de Geneſi ad lit. lib. 4. cap. 9. Machar. Senior. Egypt. homil. 27. ante med. Benedictus Prologo ad ſuam regulam, in cuius commentario Smaragdus hunc Dei dolorem, & triſtitiam de noſtris peccatis & miſeriis Deus incarnatus variis externis ſignis demonſtraſſe ait: vt, cum aliquibus peccata exprobrabat. Matth. 11. *Væ tibi Corozaim;* vbi ad rem ſatis Hieronym. Euthym. & Chryſoſtomus Homil. 38. & homil. 60. ſub initium ad id Matt. 18. *Væ mundo à ſcandalis vti ad hæc: beneuolentiam quoque ſuam erga illos, & clementiæ magnitudinem oſtendit: quia, vel contradicentes deflet:* conſonat gloſſ. ad Luc. 10. affectus Dei explicatione ſimili, vbi & Beda & ad Matth. 7. Abulenſis quæſtion. 46. poſt med. verum non vocibus ſolum animi dolorem, triſtitiam, ac fletum ſignificantibus, ſed fuſis etiam ſuper eodem gemitibus, imò & lachrymis non ſemel Dominus demonſtrauit. Matth. 15. & Marci. 7. peccatorem quemuis in ſurdo ſanaturus, *ſuſpiciens in cælum ingemuit.* Marci 8. *& ingemiſcens Spiritu ait: quid generatio iſta ſignum quærit?* Ad quæ Hugo Victorin. de voluntate Chriſti laudatus à S. Bonauent. in 1. d. 48. art. 2. quæſtion. 2. corp. med. *per compaſſionem in malo ſuſpirabat.* Lucæ 19. *videns ciuitatem fleuit ſuper illam:* & Marci 3. *& contriſtatus,* (græca *condolens*) *ſuper cæcitate cordis eorum.* Nec præſtat gemitus, & lachrymas haſce voluntatis humanæ Chriſti, qui eas fundebat, qua homo, de omnium ſalute, non autem ſimilis diuinæ argumenta eſſe: diximus enim ſupra in ſalutis noſtræ præſertim negotio humanam Chriſti voluntatem, & affectum diuinis ſuis, erga eandem omnino fuiſſe conformem: maximè cum, vt ſupra ex ſcriptura oſtendimus, ex diuino de ſalute noſtra deſiderio, & voluntate vehemente, & humanitatem induerit, & tot, pro nobis liberandis, mala ſuſcipere, patique decreuerit: vt euidenti argumento ſit à Deo ſuſceptam humanitatem fuiſſe, vt ea, tanquam Organo, & inſtrumento, ſigna doloris, ac triſtitiæ de noſtra perditione, quæ diuinitate ſola non poterat, exhiberet: ſuamque ex eis de ſalute noſtra antecedentem, & quatenus ex parte ſua eſt, vehementem voluntatem faceret ſenſibiliorem.

3. Atque ea plane eſt Patrum ſententia Cyrilli Alexandr. apud Caten. S. Thom. ad eum Lucæ locum ſic fati: *Miſerebatur enim eorum Chriſtus, qui omnes homines vult ſaluari* (iuxta Pauli locum, qui de Diuina voluntate expreſſus vt vidimus eſt) *quod nobis non pateſſet, niſi per aliquid humanum fieret euidens, effuſa enim lachrimæ ſunt ſigna triſtitiæ:* conſonat Hieron. ad Michæ. 7. init. & ad Epheſ. 4. fine & Chryſtom. Homil. 67. in Ioann. ſub fin. ex eo loco Ioann. 1. ita diſcurrebat. *Hæc autem dicit ſcriptura, vt noſtra cauſa deſeri nos, & nobis ipſis perditionis noſtræ auctores eſſe demonſtret. Deus autem non modo nos non derelinquere vult; ſed, quoties punit, inuitus punit: Chriſtus, cum peritura eſſet Hieruſalem, etiam lachrymatus eſt: quod nos in amicis facimus,* &c. Ioann. item Lazaro mortuo, peccatorum omnium Typo, lachrymatus ad eius monumentum Dominus quanto mærore, & fletu cuiuſuis perditi doleat exitum Patrum & interpretum communi conſenſu ſignificauit: *lachrymatus eſt Ieſus:* vnde illico adſtantes Iudæi argumento, quod perſequimur intulerunt: *ecce quomodo amabat eum.* Nemo enim dolere, triſtarique, & flere verè, ac ſine ficta ſimulatione poteſt de alicuius interitu, ac perditione, cui non exanimo ſalutem, & incolumitatem optabat. Aptiſſimè igitur ad eum locum tract. 49. in Ioann. Auguſt. huic Iudæorum illationi ſubſcribens, altiori nihilominus ſenſu, ad rem noſtram ſcripſit: *quid eſt amabat? Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores ad pœnitentiam:* cuius ſententiæ & Patrum communi, recte quidem annuit Fauſtus Epiſcop. Galliar. (etſi non recto animo illam pro Semipelagianis induceret) 1. de grat. & lib. arb. c. 19. Illud Ioan. 19. dixit: *Si Dominus perituris ſalutis interclauſerat aditum: ergo falſo illorum defleuit exitium: ſi autem eorum perditionem vero (vt manifeſtum eſt) mærore perdoluit, non voluntatem ſuam homini, ſed conſenſum hominis voluntati ſua defuiſſe monſtrauit, quid mirum, ſi hominis lachrymas fundat mox ſanguinem profuſurus?*

4. Attigit

4. Attigit obiter aliud pro noſtra, & Patrum concluſione argumentum Chryſoſtomus proximè recitatus ex coactione noſtris ſceleribus, qua cum ad peccatorum ſupplicia venire dixit inuitum, & ad iram in peccatores: id enim euincit voluntatem, quatenus ex ipſo eſt, antecedentem ſalutis, & incolumitatis noſtræ in Deo eſſe ſeriam, ac vehementem, contra cuius inclinationem, & impetum vis, & coactio noſtris ſceleribus fiat, vt nobis iraſcatur, noſque, vt iuſtitia exigit, puniat: cum enim voluntas quæuis ad hunc, vel illum affectum de hoc, vel de oppoſito obiecto concipiendum indifferens eſt, neque anteacto ad hoc potius, quam oppoſitum propenſa, nullam in alterutrius proſecutione vim ſiue violentiæ, aut coactionis vmbram pati poteſt. Aduerte tamen in Deo iram proprie non eſſe, cum enim ira proprie ſit appetitus reddendi dolorem viciſſim, vel recruciandi eum, qui nos cruciauit, doloremue proprium intulit iuxta Ariſtotelem 1. de anima cap. 1. text. 16. & Nemeſium 4. Philoſ. cap. 13. ſeu lib. de animæ facultatibus cap. 21. fine ac Philoſophos reliquos: Deuſque proprij doloris, & cruciatus incapax ſit, & propriæ iræ incapax erit: ita ergo ſolum ira, ſicuti, & triſtitia, quam ſupponit, admitti in Deo poteſt: nimirum pro diſplicentia vehementi, & odio mali alicuius obiecti, vel natura ſua (vt peccatum) vel ex voluntate præconcepta de oppoſito Deo inuiſi ac infenſi: & ſanè, etſi Lactantius Firmianus, adeò rigide contra Stoicos inuectus, iram Dei propriam in peccata, & impios aſſeruiſſe à nonnullis iudicetur lib. de ira Dei; hoc tamen ſolum quod diximus contendit; tum, quia id ſatis ad refellendos Stoicos erat: tum, quia nil aliud contendiſſe è toto libri contextu patet. Maxime cap. 5. 14. 15. & 17. cuius fine iræ à ſe in Deo aſſertæ hanc definitionem poſuit: *eſt motus animi ad coërcenda peccata inſurgentis.* Hæc dixerim, vt obiter eam quæſtionem (quantum ſatis eſt) de ira Dei abſoluerim: ſicuti & ſupra de doloris, & triſtitiæ affectibus abſolui. Nullus enim ex eis proprie in Deo admitti debet, cæterum Deum eo modo, quo poteſt, in perditos, adhuc de ſe, atque ſuopte ingenio, & natura nunquam iraſci; imò verò contra genium potius, & præconceptum ex ſeſe illorum amorem, & ſalutis eorum antecedentem voluntatem, ſed peccatorum ab eis admiſſorum occaſione, teſtatur illud Pſalm. 26 *quoniam ira in indignatione eius: & vita in voluntate eius:* iuxta datam ſupra Baſilij magni expoſitionem certam. 2. numero 10. Quo autem pacto, etiam dum Deus peccatoribus in hac vita conſtitutis iraſcitur, plus multo miſericordiæ & antecedentis illius ſuæ de ipſorum ſalute voluntatis, quam iræ, ad quam eorum ſceleribus prouocatur, exerceat, inferius oſtendemus.

5. Nunc autem Deum ad ſupplicia, & peccatorum vindictam præſertim poſtremam venire, præter Chryſoſtomi teſtimonia poſtrema aliis Scripturæ, & Patrum teſtimoniis oſtendamus. Ierem. 5. *Super quo propitius tibi eſſe potero? Filij tui dereliquerunt me*, quaſi eorum ſceleribus benefica eius voluntas vincta, & inuita teneatur. Threnor. 3. *Non enim humiliauit ex corde ſuo, & abiecit filios hominum.* Ad quæ Ioann. Maior in 2. d. 37. quæſtion. 1. ſub fin. *quaſi diceret: quodammodo inuitè, & ex ſuppoſitione ſolum, hoc facit, vt peccata puniat:* Apoſtolor. Princeps. Petrus apud Clem. Rom. 5. Recognit. poſt med. *Interdum contra bonitatem conditoris fatigata ſceleribus impiorum vincuntur elementa. & inde eſt, quod, aut terra fructus corrumpitur:* &c. quæ ſic optime exponit Gruterus ibi. *Contra bonitatem Dei: id eſt permittente Deo, quamuis nollet punire; ſed in humanum genus mallet ſemper beneficus eſſe.* Nazian. orat. in plag. grand. poſt med. *Haud dubiè miſſa facta ira quæ ipſius naturæ aduerſatur, miſericordiam, quæ ipſi naturæ ineſt amplectetur. Ad illam enim à nobis vi pertrahitur; ad hanc ſuapte natura fertur: cum igitur non, niſi coactus, percutiat: quid afferri poteſt, quin natiua ſua poteſtate vtens indulgentem ſe nobis præbiturus ſit: modo nosmetipſos noſtri miſereat, iuſtique Patris viſceribus vitam patefaciamus.* Auguſt. præfation. in Pſalm. 51. colum. 2. *extorſit populus à Domino habere Regem & datus eſt Saül: tanquam dati eſſent illi in manus ſuas, qui manibus, & verbis accerſerunt mortem: & figurata eſt in Saule ipſa mors:* Bernard. ſerm. 5. in natali Domini med. *quod iudicat, & condemnat, nos eum quodammodo cogimus.* ſed omnium facundiſſime Salùianus de Prouidentia, quem iuuenis adhuc Philoſophus ad rem hanc obſeruabam. Nam lib. 1. poſt med. inter alia miſſos Sodomam Angelos ait vt oſtenderet: *quod etiam malos puniret inuitus, ſcilicet vt cum legeremus, quæ à Sodomis Angeli pertuliſſent, & videremus ſcelerum immanitatem, criminum turpitudinem libidinum obſcænitatem probares vtique nobis Deus quod ipſe eos noluerit perdere, ſed ipſi extorſerint vt perirent:* quam ſententiam Concluſionis fere eiſdem verbis deduxit, illud Hiſtoriæ eiuſdem pendens: *clamor Sodomorum:* &c. Atque omnibus noſtris ſceleribus, & ſuppliciis à Deo inflictis applicans, lib. 4. longe ab initio ait: *cumque eius natura ſit mens Dei atque maieſtas, vt nulla iracundiæ paſſione moueatur: tanta tamen in nobis peccatorum coacerüatio eſt, vt per nos cogatur iraſcentem (vt ita dixerim) facimus pietati ſuæ, ac manus quodammodo afferimus miſericordiæ ſuæ: cumque eius benignitatis ſit, vt velit nobis iugiter parcere cogitur malis noſtris ſcelera, quæ admittimus, vindicare:* colum. penult. *Vim Deo facimus iniquitatibus noſtris: ipſi noſtram diuinitatis armamus; cogimus ad vlciſcendas criminum noſtrorum immanitates nolentem Deum, prope eſt vt eum non permittamus vt parcat,* &c. In eandem porro ſententiam venit & illud Iſaiæ 28. *ſicut enim in monte diuiſionum ſtabit dominus: ſicut in valle, quæ eſt in Gabaon iraſcetur. vt faciat opus ſuum alienum opus eius: vt operetur opus ſuum peregrinum eſt opus eius ab eo:* Quia nimirum ſupplicia non ſuapte & natura, ac voluntate qua in noſtrum potius bonum, ſalutemque propendet operatur; ſed extrinſecus à peccatis noſtris alienum, & extraneum ſibi vindictæ opus exercet inuitus: vt Patres, & interpretes communiter exponunt.

6. Hæc de æternæ damnationis ſupplicio, atque etiam de temporalibus dicta ſunt iuxtà Petri teſtimonium: verum in pœnis huius vitæ, ad quas delicta etiam noſtra, Deum pertrahunt vel inuitum: tametſi iræ, & vindictæ, ac iuſtitiæ diuinæ temporalia hæc ſupplicia aliquid habeant, plus tamen multo miſericordiæ, benignitatis, atque antecedentis voluntatis ſalutis noſtræ procul dubio habent; vt ne iteratis ſæpè delictis noſtris anxia hæc voluntas de ſalute noſtra vincatur, & puræ iuſtitiæ ſedat: conſtat ex Tobiæ 3. fine. *Hoc autem pro certo habet omnis, qui te colit: quod vita eius ſi in probatione fuerit coronabitur, ſi autem in tribulatione fuerit liberabitur: etſi in correptione fuerit ad miſericordiam tuam venire licebit. Non enim delectaris in perditionibus noſtris:* &c. quare, neque dolorem, & pœnam, adhuc cum punit, de ſe ſe amat, ſed auerſatur: eaſque non tam vindictæ cauſa, quam correptionis & ad melius nos reuocandi gratia è ſalutis noſtræ amore nobis immittit; qui bonis quidem, non autem malis noſtris delectatur. ideirco paulatim etiam perditiſſimos in hac vita punit: quippe qui de eorum malis dolet: ac proinde minoribus inflictis eorum conuerſionem primo tentat, ſi fors abſque grauioribus reſipiſcant. Huius rei illuſtriſſimum exemplum Exodi hiſtoria eſt, quæ ſapientiæ 11. & 12. aptiſſimo ad rem noſtram commentario ponderatur: etenim relata cap. 11. obſtinatione Egyptiorum, quam frangere leuioribus, ac poſtmodum grauioribus flagellis conatus Deus fuit ait: non totam illam iram ſtatim, ac peccamus effundere; ſed diſſimulare illum *peccata hominum, propter pœnitentiam*, & rationem ſubdit. *Diligis enim omnia, quæ ſunt, & nihil eorum odiſti eorum quæ feciſti:* & fine capitis. *Parcis autem omnibus, quoniam tua ſunt Domine:* inde verò cap. 12. exclamat. *O quam bonus, & ſuauis eſt Domine Spiritus tuus in omnibus! ideoque eos, qui exerrant partibus corripis, & de quibus peccant admones, & alloqueris vt relicta malitia credant in te Domine* Cuius rei exemplum aliud adhibet in modo, quo idololatras habitatores antiquos terræ ſanctæ, vt locum populo ſuo darent, exterminauit ſubiungit enim verſ. 8. *ſed & his, tanquam hominibus (qui vtique omnes, omniumque ſalutem amas) peperciſti: & miſiſti anteceſſores exercitus tui veſpas, vt illos paulatim exterminarent,* &c. verſ. 10. *ſed partibus iudicans dabas locum pœnitentiæ*, Eam nimirum, non hominum ſtragem, & afflictionem debitam præcipuè intendens. Neque vero ea in ſceleſtos moderatione vtebaris,

Digitized by Google

quoniam ſuperiori de eorum ſalute, vel exitio rationem reddere deberes. Nam inquit ſapiens: *quis tibi imputabit, ſi perierint nationes, quas tu feciſti? Non enim eſt alius Deus, quam tu, cui eſt cura de omnibus vt oſtendas* (alteri rationem reddas) *quoniam non iniuſte iudicas*: quare ergo ea moderatione corripis? *ob hoc* (ſubdit ſapiens) *quod omnium dominus es, omnibus te parcere facis*. Subiungit autem ex hiſtoria præfata, & ponderata Dei in puniendis quibuſuis hominibus, vel potius per flagella ad intentam eorum ſalutem corripiendis vniuerſalem benignitatem. *Tu autem dominator virtutis cum tranquillitate iudicas, & cum magna reuerentia* (hiſpanè *tiento, como aluaſo de vidrio no ſe quiebre con golpe ò toquemos recio*, vt Paulus viros de modo gubernandi vxores aiebat: *tanquam infirmiori vaſculo impartientes honorem*) *diſponis nos*: *ſi enim inimicos ſeruorum tuorum, & debitos morti cum tanta cruciaſti attentione dans tempus, & locum, per quæ poſſent mutari* (vt græcum exemplar) *mutarentur à malitia* &c.

7. Eſt & aliud huius rei exemplum: de incredulis enim obſtinato Iudæis, qui vt dominum perderent, conſilium cum Herodianis inierunt, dicitur Marci 3. *circumſpiciens eos cum ira, & contriſtatus* (græca *condolens*) *ſuper cæcitate cordis eorum*: ecce, quam in ira ipſa voluntatis vehementis de eorum ſalute pœnæ cohibere impetum, externis adhuc ſignis, non potuerit id quod Chryſoſtomus ad Matth. 12. homil. 41. ſub init. ita ponderauit: *circumſpexiſſe: vt aſpectu, & oculorum motu ad miſericordiam ipſos flecteret: & voluiſſe illos curare præ cæteris (quibus erant deteriores) & multis modis remedium attuliſſe*; &c. *illos autem omnem curationem reſtitiſſe*. & homil. 43. in acta Apoſtolor. *quoniam igitur, neque is, qui punit* (Deus) *lætatur: igitur, & tu quoque ne læteris, ſed ſi iuſtè quidem, inquit, puniuntur non oportet dolere? etiam propter hoc eſt dolendum: quia digni ſupplicio viſi fuerunt. Dic obſecro: quando videbis filium tuum vri, vel ſecari non doles?* Idem per Angelos Deum punire, ac ſe ipſo benefacere multis ſcripturæ teſtimoniis oſtendit Hieron. epiſt. ad Cyprian. ad id Pſalm. 89. *quis nouit poteſtatem iræ tuæ?* &c. *Non enim corripit, vt interficiat, atque diſperdat, ſed, vt corrigat, & emendet*, & in 7. Ezech. ſub init. *Non parcet oculus meus ſuper te, & non miſerebor*: ſcribit: *quaſi clementiſſimus medicus incidere cupiens putridas carnes & carioſa vulnera adurere cauterio non parcit vt parcat: non miſeretur, vt magis miſereatur; ne quid putridum, vitioſique carnis ſui viciniâ corrupturum remaneat in corpore. Percutit autem Dominus, quem diligit, & caſtigat omnem filium quem recipit: cuius intelligentia eſt, ego percutiam & ego ſanabo*: & ad id Malach. 1. *Filius honorat Patrem* ait: *vult itaque primum Deus, vt filij eius ſimus & bonum voluntate faciamus; ſin hoc conſequi nolumus, vt ſaltem ſeruos nos habeat, & à malis per ſuppliciorum formidinem recedamus*. Proſper. ad id Pſalm. 144. *iuſtus Dominus in omnibus viis ſuis*, inquit: *qui etiam flagella meditatur: ideò caſtigat vt parcat*, & Epigrammate 5. canit.

Cum Deus exerta peccantes verberat ira:
Vt norint homines quid mereantur agit.
Nam, dum mortalis peraguntur tempora carnis,
Auxilium miſeris ipſa flagella ferunt.
Et vindicta breuis ſic noxia crimina finit:
Ne ſine fine habeat debita pœna reos.

Sed, quoniam referendis Patrum in hanc ſententiam teſtimoniis dies, annique nos deficient: videantur Orig. 4. contra Celſum poſt medium. Baſil. in Pſalm. 37. ſub init. Ambroſ. in eundem Pſalm. col. 2. Athanaſ. d. contra Arium in Concil. Nicen. longe à medio, Cirill. Alexand. 5. contrrou. Iulian. longe à princip. S. Max. Oeconomicor. cent. 3. cap. 9. 10. 16. 22. 23. tom. 5. Bibliot. Nec alia mihi ſententia illa Pſalm. 2. *cum exarſerit in breui* (in hac vita, vel potius ſtatim, ac peccatur) *ira eius. Beati omnes qui confidunt in eo*. Magnum quippe ſpei & fiduciæ conſequendi miſericordiam fundamentum præbet inſtantaneum; nec dilatum ſupplicium. Tandem plena fide, atque in Deum pietate monitione illa 2. Machab. cap. 6. rem concludamus. *Obſecro eos qui hoc lecturi ſunt, ne abhorreſcant propter aduerſos caſus; ſed reputent ea quæ acciderunt non ad interitum; ſed ad correptionem generis noſtri: etenim multo tempore non ſinere peccatoribus ex ſententia agere, ſed ſtatim vltiones adhibere magni beneficij eſt indicium*: & ſubinferius, *corripiens vero aduerſis populum ſuum non dereliquit*.

8. Adeſt aliud etiam potentiſſimum voluntatis antecedentis Dei, quatenus ex ipſo eſt, de omnium, etiam nequiſſimorum hominum recta vita, & ſalute argumentum ex frequentiſſima immanium ſuppliciorum ſceleſtis infligendorum in ſcripturis comminatione; ea quippe non, niſi ex honeſtæ vitæ, & ſalutis eorum voluntate, promulgantur: ne ſcilicet tranſgrediantur ac pereant: vt bene Clem. Alexand. 1. Pædag. cap. 8. poſt med. *qui minatur*, inquit, *aperte oſtendit ſe mali nihil facere velle, nec ea, quæ minatur exequi; ſed incuſſo timore mala reprimit, & ſuam in homines beneuolentiam oſtendit: adhuc differens, & oſtendens qualia ſint paſſuri, ſi peccatores permaneant; non autem ſicut ſerpens ſtatim momordit. Bonus ergo Deus.* Subinferius: *videte quomodo Deus propter ſuam bonitatem requirit pœnitentiam, & in ipſa minarum intentione tacitè oſtendit ſuam in homines beneuolentiam*. Hieron. Ezech. 33. ad id *ſi me dicente ad impium*. Sic ait. *Nec ſtatim ſequitur, vt, quia Propheta prædixit, veniat quod prædicit. Non enim prædicit, vt veniat, ſed ne veniat. Nec, quia Deus loquitur neceſſe eſt fieri quod minatur; ſed idcirco comminatur, vt non fiat, quod futurum, ſi verba domini contemnantur*. Cyprian. lib. 4. epiſt. 2. longe à med. *in Pſalm. legimus etiam cenſuram pariter, & clementiam Dei comminantis ſimul, atque parcentis; punientis vt corrigat, & cum correxerit reſeruantis: viſitabo inquit in virga facinora eorum, & in flagellis delicta eorum, miſericordiam autem meam non diſpergam ab eo*. Origen. 4. contr. Celſ. poſt med. *quod autem non effectus Dei ſit ira, ſed vnuſquiſque eam ſibi peccatis ſuis contrahat, docebit Paulus illis verbis, An diuitias bonitatis illius*. &c. pendit autem, & illud. *Theſaurizaſti tibi iram*. Tertullian. (vel potius adhuc Catholicus Nouatianus) de Trinit. cap. 5. *quod iraſcitur Deus, non ex vitio eius venit, ſed ad remedium noſtri illud facit. Indulgens eſt enim, etiam tunc, cum minatur: dum per hæc homines ad recta reuocantur*, inferiuſcule: *omnes iſta, vel iracundia Dei, vel odia, vel quæcunque ſint huiuſmodi, ad medicinam noſtram proferuntur*: Epiphan. lib. 1. hæreſ. 38. poſt med. *Prædixit itaque ſcriptura iuxta præcognitionem nos muniens, ac docens, vt ne incidamus in iram Dei immedicabilem, non ex affectu Dei decretam; neque ex eo quod ab affectibus ſuperatus ſit Deus contingentem; ſed hominibus peccatum facientibus iuſtiſſimè præparatam*. Hilar. in Pſalm. 2. ad id: *Tunc loquetur ad eos in ira ſua*, inquit, *quanquam nos ad voluntatem bonitatis, id eſt ad bene, honeſteque viuendum per ſpem promerenda, & vtenda ſua bonitate illiceret. Pœnam tamen deuitata, & contempta bonitatis adiecit: vt, cum libertatem nobis voluntatis ad bonitatem promerendam reliquiſſet, quia meritum neceſſitas naturæ non haberet, quotidie propoſitus è contrario pœnæ terror argueret*: atque infrà: *ſagittas ſuas arſuris operatus eſt* (ſic enim ipſe legit pro *ardentibus affecit*) ita habet: *operatus autem eſt, non ad motum repentinæ iræ, quo per cupiditatem vlciſcendi ſubito accenſa ſit; ſed operatus arſuris eſt, qui per impænitentem voluntatem ipſi ſe conſtituerunt vrendos*. Denique infrà ſic loquitur *iratus, ſic conſuebat indignans non puniens admiſſam impietatem ſed impœnitentiam, ad pœnitentiæ confeſſionem commemorata poteſtatis terrore perturbans*: Hieronym. Oſeæ 6. ad id *propterea dolaui in Prophetis, & occidi eos in verbis oris mei* &c. ita habetur: *verbis terribilibus comminatus ſum: ſcalpellum, ignes, & cauteria porrexi: vt qui clementem contemnebatis timeatis offenſum, & occidi negligentes in verbis oris mei, vt ante peccatores verborum terrore perimerem, quam captiuitas imminneret*.

9. Poſtremo vehemens hoc deſiderium, & antecedentem Dei de ſalute, etiam perditiſſimorum hominum voluntatem demonſtrat animi, ſeu affectuum eius fluctuatio, cum illorum ſcelera ab eius voluntate ſupplicium exigunt, ac pene extorquent: actuſque eis Deus, dum

dum pœnam intentat hominum; nihilominus, & ſalutis eorum amore natiuo ardentique deſiderio, ne ſupplicia ex iuſtitia & ratione decernat, ſimul agitur, ita vt pene decreuiſſe eum pœniteat, & quaſi retractet cum decernit. Non aliter, atque amantiſſimus Pater dilectiſſimum, peſſime tamen meritum, filium immani ſupplicio affecturus, hunc teneriimo eius amore inde peſſimo merito ipſius diſtractus, iam ad veniam trahitur, iam impellitur ad ſupplicium: neutrum vero ita peragere ſtatuit, quin inde in oppoſitum affectum ſimul regrediatur. Notatur Dei in perditorum ſuppliciis decernendis, paterna hæc animi, & voluntatis fluctuatio, & pugna Oſeæ 6. illis verbis: *quid faciam tibi Euphraim, quid faciam tibi Iuda?* Ad quæ Hieron. *Parentis in perditos filios monſtrat affectum: iuxta illud* &c. ac ſi dicat. *Noſe, quæ me baga contigo: quem adeò ardenter amo,* Alioqui ad manum, & in promptu erat quid agerem: ſcelerum, à quibus te adeò efficacibus mediis detinere; ac remediis reuocare tentaui meritiſſimo ſupplicio: item Oſeæ eiuſdem cap. 11. *quomodo dabo te Euphraim, protegam te Iſraël? Quomodo dabo te ſicut Adama, ponam te vt Sebeim? conuerſum eſt cor meum; pariter conturbata eſt pœnitudo mea: non faciam furorem iræ meæ.* vbi Hieronym. *Nunc Deus ad Iſraël Parentis loquitur affectu: quid tibi Euphraim? quomodo te meo auxilio denudabo?* id ſane Paternus meus affectus etiam poſt tot, tantaque ſcelera tua pœnas debitas extorquentia, non patitur: *qua te arte corripiam? quo poteró ſanare medicamine?* & inferiuſcule: *cum duram imo crudelem ſententiam protuliſſet: rurſum Parentis affectu miſericordia vincitur, dicit enim conuerſum eſt in me cor meum: pariter conturbata eſt pœnitudo mea:* & ad eundem locum Theodoretus: *ego, inquit, te defendere ſtudeo: verum non me hoc facere ſinunt tua impia ſcelera: quare, ſicut Adama ponam te, & ſicut ſeboim, quæ vna cum Sodoma, & Gomorrha deflagrata ſunt. At, vix contra eos calculum eduxerat, cum miſericordia adductus ſententiam reuocat. Parentes imitatur, qui, cum maximo labore filios ab errore reuocare non poſſunt, natura perturbantur.* Hierem. 18. *Repente loquar aduerſum gentem, & aduerſum regnum, vt eradicem, & deſtruam, & diſperdam illud: ſi pœnitentiam egerit gens illa à malo ſuo, quod locutus ſum aduerſus eam, agam, & ego pœnitentiam ſuper malo, quod cogitaui vt facerem ei: & ſubito loquar de gente, & regno, vt ædificem.* Vbi ipſo puniendi decreto ex hominum amore eius reuocatio, & pœnitentia concepta à Deo legitur, ni per arbitrij noſtri ſteterit abuſum.

10. Hæc porro antecedens Dei de omnium hominum ſalute adeò eſt ex ſcriptura, Patribus, & Theologicis rationibus, vt vidimus explorata, vt nihil firmum contra eam poſſit opponi, vnum eſt Auguſtini teſtimonium recitatum à Ruiz d. 20. ſect. 5. numer. 6. his verbis: *Multi ſalui non fiunt, non quia ipſi nolunt; ſed, quia Deus non vult: quod abſque vlla controuerſia manifeſtatur in paruulis.* Ergo reſpectu horum, nec de ſalute eorum eſt voluntas antecedens, quæ expreſſe ab Auguſtino negatur: nec conditionata ex parte obiecti, ſiue ſuſpenſa, ac pendula à bono vſu arbitrij, vt dicebamus. Reſpondetur: voluntatem ſaluandi, quæ reſpectu aliquorum negatur ab Auguſtino, cuiuſque defectu, & adulti plures, & infantes in baptizati (de quibus ibi Auguſtinus) pereunt, non eſſe, quam cum ſcriptura, & Patribus, & communi Theologorum adſtruximus; ſed voluntatem prædeſtinatiuam, ſeu Dei prædeſtinationem: ſine qua nemo de facto ſaluatur, & quam Deus, adhuc ex ea antecedente voluntate ſalutis omnium hominum pro ſuo arbitrio; & voluntate poteſt erga quemuis habere, vel omittere: ac proinde nulla hominis actualis voluntas cauſa ſæpe eſt, vt erga ipſum à Deo prædeſtinatio non habeatur: vt in paruulis, qui in baptizati decedunt, & adultis quorum primum mortale finale quandoque eſt, eſſeque in omnibus abſolutè poteſt: quare huius rei cauſas præter Dei voluntatem, occultaque, & ſecreta concilia, tam in paruulis, quam in præfatis adultis ob primum mortale damnatis, indagare inutilis, atque ſtolidi laboris nobis eſſet, vt docet Auguſtin. ſæpè & 4. contr. Iulian. cap.8. circa med. & epiſt.157. ad Optatum poſt medium, quamuis eius voluntatis, & concilij rationem ſatis congruam addat vt in non prædeſtinatis *noverint, quid omnibus debeatur, & prædeſtinati, quæ ſibi pœna debita* (ob originale ſaltem) *relaxetur; & quæ in debita gratia condonetur:* quam rationem, & verba inſeruit Beda in id ad Romanos 9. *quod ſi Deus volens oſtendere iram:* &c. Alia, quæ opponi cum ſpecie aliqua difficultatis poſſent diluimus certam. 3. numer. 4. 5. & præſertim 6. leuiora vero plura ex ſimplicitate volitionis diuinæ deſumpta, nec mentionem, nedum ſolutionem merentur, illud tandem, quod voluntas Dei ſemper, ac de lege, vt aiunt, impleatur, debeatque impleri: id quod, de actiua, & ſeria voluntate Dei ſaltem, intelligendum videtur (cum tamen antecedentem hanc ſalutis omnium ſeriam actiuamque eſſe, etiam reſpectu reproborum in quibus non impletur, docuerimus, difficultatem non habet: ſiquidem de voluntate ſeria Dei omninò, & abſolute efficaci proprium eſt infruſtrabilem de ſe eſſe, ac natura ſua cum effectu volito connecti, vltra vero, imò infra eiuſmodi efficaciam, aliam ſeriam actiuam Dei voluntatem eſſe poſſe efficacem ſolummodo ſecundum quid, cuiuſmodi antecedens hæc Dei voluntas ſit, oſtendimus certam. 3. numer. 6. quare illi non in reprobis ſolum (in quibus de facto caret) ſed in omnibus effectu carere non repugnat: imò nec Deum ſalutis, rectæque vitæ alicuius, quantumuis eximiè prædeſtinati, à Deo vehementus deſiderium habere non poſſe, quod natura ſua abſolute efficax conſenſus honeſti, & ſalutis per illum conſequendæ ſit, ipſiſque ab intrinſeco connexum, oſtendemus ſequenti quæſtione de præfinitionum, etiam natura ſua regulatarum per ſcientiam mediam, poſſibilitate agentes.

QVÆSTIO IV.

De affectu proſecutiuo Dei erga rationales creaturas ſpeciali, ſiue amicitia Dei propria erga illas.

EX dictis ſupra de amore amicitiæ perſonæ cuiuſuis Trinitatis erga duas reliquas conſtat Deum erga irrationales creaturas proprium amicitiæ, adhuc inchoatæ, ſiue quatenus ex parte Dei eſt, affectum exercere non poſſe: conſtat enim amicitiam perfectam, atque abſolutè talem, mutuum duorum, vt minimum amorem, ſiue alterius ad alterum redamationem eſſentialiter includere, irrationalia vero redamare nequeunt amantem: quare neque huius in ipſa amor amicitia, adhuc inchoata, & partialis eſſe omnino poteſt: ſiquidem pars omnis, & inchoatio vera, eſſentia ſua compartem poſſibilem, & totum ſiue abſolutum, & perfectum non repugnans eſſentia ſua concernit: quocirca etſi Deo erga irrationalia beneuolentiæ alicuius, quæ concupiſcentiæ non ſit, affectum negare me iudice non poſſimus (ſicuti, nec nobis, qui alteri ex certantibus brutis, nec ex noſtri, neque ex amicorum vtilitate, & complacentia victoriam optamus, ac de eius morte dolemus) amicitiæ vero propriæ adhuc inchoatæ erga illa affectum concedere non poſſumus: idcirco de amicitia Dei erga rationales creaturas ſolummodo eſſe poteſt quæſtio, & difficultas in præſenti profliganda: vbi de eius erga earum aliquas inæqualitate.

Digitized by Google

CERTAMEN I.

Datur affectus amicitiæ propriæ erga creaturas rationales in Deo.

1. CONcluſio hæc abſque temeritate, vt minimum, negari non poteſt: eam quippe in ſcriptura, & Patribus expreſſam video mihi videre, à nulloque Scholaſtico negatam: eam expreſsè aſſirmat S. Thom. 1. part. quæſt. 20. art. 1. ad 2. art. 2. ad 3. ſentent. d. 32. quæſt. 1. art. 1. ad 2. & art. 2. ad 3. atque eius diſcipuli Sectatij præſertim ad locum primæ partis citatum, vbi, & noſtri ipſius interpretes. Vaſquez d. 81. cap. 2. ac reliqui: & item Capreolus d. 4. c. art 1. concluſ. 1. & ſupponit Magiſter d. 27. & ſequentibus ſæpe, maximè d. 32. vbi expreſſe S. Bonauent. art. 1. quæſt. 2. ad argum. Richard. art. 1. q. 1. arg. 2. cum eius ſolutione collato. Carthuſ. q. vnica in relatione ſententiæ S. Thom. Durand. q. vnica, act. 2. & Scotus q. etiam vnica ſub finem ad argum. 2. qui duo poſtremi, etſi ita planè teneant, ita vero quandoque loquantur, vt aliquibus Scholaſticis non ita textum & contextum totum legentibus, ruminantibuſque, ſed fragmentatum ſolum perpendentibus, vt ipſos pro oppoſita negatiua ſententia referrent anſam præbuerint non exiguam: ex noſtris qui articulatim S. Thom. interpretati non ſunt, etſi partim eius methodum inſcribenda Theologia, ſententiaſque ſequantur: Herize tract. 1. d. 18. cap. 2. num. 15. Latiſ. Tom. 2. ... lib. 2. Alarcon de volunt. d. 2. cap. 3. Ruiz d. 52. ſect. 6. Martinon de Deo d. 10. ſect. 3. Arriaga d. 26. ſect. 4. Quiros d. 73. ſect. 1. etſi hunc affectum, non adeo diſtinctè & exactè, ſed ex communi titulo, & difficultate virtutum moralium diuinarum duo hi poſtremi, ſicuti & Herize examinatint; non autem ex amicitiæ propriis, nec aliis moralibus affectibus communibus: communia autem hæc tract. de virtut. D. moralib. diſcutienda ſemel erunt pro omnibus, ne ſingulis earum quæſtionibus repetantur.

2. Hi igitur, quos ea in re Arriaga ſectatur, ex ea difficultate quæſtionem de Dei erga creaturas rationales decidendam vnicè putant: An Deus creatam bonitatem propter ipſam, vt finem *quo* vel *cui*, vel adæquatum, vel inadæquatum poſſit amare, de factove amet quod de adæquato fine, ad quem Dei amor vltimo terminetur, quin ad ſeipſum illud referat amore ſuo, de facto, Arriaga, tres vero alij, adhuc de poſſibili admittere non audent; quia, & anteceſſorum Theologorum, immò, & ſui ipſorum mentem non ſatis diſtinctè penetrarunt, dum Deum omnia propter ſe, vt finem amare docent; non ſatis attendentes, & ſe & illos finem pro formaliſſimo ſpecificatiuo amoris diuini vſurpaſſe: cum id inde in primis probent; quod alias diuinus amor à creatis obiectis ſpecificaretur, atque in ſui intrinſeca perfectione penderet. Cæterùm, etſi creati amoris finis omnis præcipuum ſpecificatiuum ſit: imò & obiectum quodvis formale motiuum eius, ſit etiam eius eſſentiale ſpecificatiuum; ſecus tamen diuino amori contingit: qui ex Deo, eiuſque bonitate, tanquam obiecto, nec dum conſiderato, vt fine, aut medio amoris erga creata, vel increata infinitus ſimpliciter è genere ſuo euadit per denegationem termini etiam extrinſeci: & cui proinde motiuum, finiſve vllus eiuſdem amoris, ad quodvis obiectum explicari intelligatur aliquid perfectionis in linea amoris addere poſſit; ac proinde reſpectu amoris diuini obiecta motiua, & finis propriè talis creata eſſe poſſunt, quin motiua ſeu finis, quoad eius ſpecificationem, ſeu vim ſpecificatiuam illius, ſint.

3. Porrò id docui vniuerſim agens, & principium virtutibus moralibus, ac proinde amicitiæ erga rationales creaturas propriæ (de qua in præſenti) ſtatuendis ponens d. 2. q. 4. 5. & 6. eas rationes mouendi, & ſpecificandi: ſi anteceſſores dilucidè penetraſſent, atque abſolutè ſeparabiles animaduerterent, nec Deum omnia amoris ſui erga creata finem, & motiuum vltimum, quaſi id quandoque ſcriptura docet, aſſererent, nec aliis locis, quibus, & vnee, & ratione ad creata eum amorem, vt motiuum vltimum, & finem tam *qui* quam *cui* terminari conuincitur, turbarentur: atque vt vtrumque (quod fieri rectè haud quaquam poteſt) conciliarent, difficiles valde, facilèque redarguendas doctrinas irrito labore minimè excogitaſſent: quarum relatio hic, & confutatio inutilis: maximè, cum eas omnes citatus Arriaga referat, ac refellat, valeatque quiſque, vbi ſemel eas audierit, ad manus, vt aiunt, earum deprehendere falſitatem: illud ſolum addam: miraculi inſtar eſſe diſtinctionem hanc mouendi, & ſpecificandi in motiuis creatis reſpectu diuini notatam eis non fuiſſe, ſed penè ignotam: quia nuſquam reſpectu amoris creati ſeparatum, immò nec ſeparabile agnoſcant; & tamen rationem terminandi, & ſpecificandi in eiſdem obiectis reſpectu amoris creati inſeparabilem (implicat enim meum Petri amorem, etſi ex eodem principio motiuo formali ſit, Ioannis aut Bucephali amorem eſſe) reſpectu tamen amoris diuini, non ſolum ſeparabilem vnam ab alia admittant, ſed de facto diuiſam fateantur, vt diuinum amorem de obiectis creatis ab his ſpecificatiuè independentem ea ipſa ratione, qua nos eandem rationem mouendi eorundem obiectorum, à ratione ſpecificandi reſpectu diuini amoris diuidimus, omninò defendant; ſed de his, & hic & citatis locis ſatis.

Probatur concluſio ex ſcriptura cuius verba iuxta ſtatum apud Patres, & Scholaſticos interpretes omnes regulam ſecundum proprietatem ſignificationis dicta, ac recipienda à Catholicis, (vbi nihil, vel ſcripturæ, vel ſanæ doctrinæ aduerſum continent) ſunt. Iudith. 8. Iſai. 41. Iacob. 2. dicitur. *Abraham Dei amicus effectus eſt*. Pſalm. 138. de iuſtis omnibus. *Nimis honorati ſunt amici tui Deus.* Sapient. 7. de Sapient. id eſt iuſtitiæ motum theſauro: *quo qui vſi ſunt participes facti ſunt amicitiæ Dei, &c.* ac infra *Amicos Dei, & Prophetas conſtituit.* Luc 12. *Dico autem vobis amicis meis.* Ioann. 15. *Vos amici mei eſtis, ſi feceritis, quæ ego præcipio vobis*: infra: *vos autem dixi amicos.* Ex quibus ſic arguo *Amicitia propriè accepta* (vt hic præmiſſi accipiendam) ex parte cuiuſque extremi, ſeu perſonæ, non ſolum eius amorem erga alteram eſſentialiter exigit; ſed huius etiam erga illam viciſſim, ac mutuo, ita vt, ſi ex parte amati redamatio in amantem deficiat, amor quidem in illum ſit: amicitia verò adhuc ex parte amantis eſſe non poſſit: vt ſupra de amicitia diuinarum perſonarum inter ſeſe diſputans oſtendi diſput. proxima; Atque eis locis amicitia hominum erga Deum aſſeritur: ergo, & aſſeritur ſaltem virtute, & illatione proxima, mutuus ex parte Dei in homines amor, atque amicitia: idem argumentum continet Tridentinum ſeſſ. 6. cap 6. docens impium per iuſtificationem *ex inimico fieri amicum Dei*: frequens, atque & conſtans apud Patres omnes concors locutio (vt merito ob hæc teſtimonia & argumentum præfatum in eis contentum propter Dei erga homines (ac ſubinde reliquas rationales creaturas iuſtas, ac redamantes) negare non temerarium ſolum cenſeat; ſed erroneum.

5. Expreſſius adhuc hæc dogmatica veritas continetur illis verbis Sapient. 8. *Ego diligentes me diligo*, & illis Ioann. 14. & 15. *Si quis diligit me, Pater meus diliget eum: & ſicut dilexit me Pater, & ego dilexi vos: &, manete in me. & ego in vobis*, vtique per dilectionem vt Patres omnes, interpretes, & Theologi intelligunt: in eis quippe rationalium perſonarum, Dei nempè, & hominum amatio, ac redamatio; ſiue mutuus amor aſſeritur: quo amicitiæ propriæ eſſentialis definitio continetur: quare & à definitione ad definitum demonſtratio efformatur. Conſulto omiſi illa teſtimonia quibus vel impij amici compellantur, dum inuitantur à ſapientia ad iuſtitiam: eis enim non, tam, quod ſunt, quam, quod eos eſſe Deus deſiderat, explicatur: quo Dei miſericors, & beneuolus affectus ſignificatur: non amicitia, quæ complacentiæ erga amatum eſt, amor, & mutuus: vtrinque autem Dei erga impium beneuolentia ab amicitia deficit: tum, quia mutuus non eſt, cum ab impio non redamatur Deus; tum, quia ex complacentia impij, quem Deus pro eo ſtatu odit, amare illum, pro tunc, nequit charitatis & amicitiæ amore (quæ ſimilitudinem, non qualemcunque creatis

tis omnibus communem, ſed ſupernaturalem cum Deo reſpicit) ſed beneuolentiæ alterius laxioris, ex miſericordia, etſi non ob Dei vtilitatem, vt locus detur gratiæ: eadem de cauſa mitto illa Ioann. *Sic Deus dilexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret*: & ſimilia illa: *commendat autem charitatem ſuam Deus: quia cum adhuc impij eſſemus, &c.* eis enim, non charitatis, quatenus à miſericordia differt, aut amicitiæ propriæ Dei amor, ſed intentiuè, & inchoatiuè ſolum tali, erga peccatorem exprimitur. Magis probant illa Prouerb. 22. *qui diligit cordis munditiam propter gratiam labiorum habebit amicum Regem.*

6. Ratione Theologica probari à nonnullis à priori poſſet: quia amicitiæ virtus honeſtiſſima moralium eſt: ergo illam proſequitur Deus, cuius amor de ſeſe omnia amor formalis eſt: ita verò efformata ratio nihil probat, etſi pro reliquis Dei virtutibus moralibus vniuerſim probet: id enim ſpeciale amicitia habet, vt directè in bonitatem perſonæ amatæ tendat: eſt enim formaliſſimè complacentia de illo, minimè otioſa, ſed ex qua rurſus bona illi ex eadem complacentia optemus, deque ab ipſo poſſeſſis gaudeamus, vt in linea finis *cui* primum mobile reliquorum affectuum perſonæ amor ſit: ſicuti in linea finis *qui* intentio finis reliquorum eius lineæ affectuum primum mobile (id quod non à Deo exactè inſpectum ab aliis video) non autem in bonitatem, ſeu honeſtatem amantis in eo amore exercendam fertur: id enim non niſi ex complacentia ſui, cui nimirum honeſtum amicum amare, fieri nequit: quare amore concupiſcentiæ, non autem amicitiæ fiet, cum reflexe ob honeſtatem virtutis amicitiæ eius amorem appetimus: quod in actu charitatis patet: quem, ſi ob eius honeſtatem reflexe velimus actu charitatis, & ex pura complacentia Dei non amamus, ſed ex concupiſcentia: quare, & reflexus ille actus charitas Dei non eſt. Poteſt autem ita efformari vt vim habeat: quia ſupernaturalis bonitas Deum perfecta charitate, & dilectione diligentis, ſiue actu, ſiue habitu, (ne intempeſtè de formis ſanctificantibus quæſtionem miſcellaneam; nec vulgariter, nec ex vulgaribus principiis à nobis dirimendam miſceamus) rationalem creaturam obiectum dignum complacentiæ, & redamationis diuinæ conſtituit: quod argumentum non ſegniter confirmatur: etenim mutua affectiua conuenientia ſimilium, in quavis animalium ſpecie, iuxta cuiuſque capacitatem, naturaliſſima eſt: atqui inter Deum, & rationales creaturas iuſtas & ipſum ſiue actualiter ſiue habitualiter amantes, ſimilitudo (quæ creaturæ ad Deum eſſe poteſt) eſt perfectiſſima: ergo, & inter eos mutua ſupernaturalis affectiua conuenientia, ſeu amicitia. Probatur minor: eſt ſiquidem in iuſtis ita Deum diligentibus diuinæ naturæ participatio, & ſimilitudo 2. Petri 1. *vt per hæc efficiamini diuinæ conſortes naturæ*: & filiatio adoptiua vera, quæ abſque ſimilitudinari imagine ſupernaturali Dei Parentis eſſe non poteſt. Hoc porrò argumentum continet illud Eccleſiaſt. cap. 27. *volatilia ad ſibi ſimilia conueniunt: & veritas ad eos, qui operantur illam*, quo etiam ſpectat id Sap. 6. *Cuſtodia legum conſummatio incorruptionis eſt: incorruptio autem facit proximum eſſe.* Proximum inquit, ac inquam; ſed vt alter aiebat: *longo proximum interuallo.*

7. E proxima ratione occurritur obiectioni æqualitatis amicorum neceſſariæ, & eſſentialis ad propriè dictam amicitiam ex Ariſtotele 8. Ethicor. ad Nicomac. c. 5. & 7. lib. 9. c. 3. & 8. item 7. Ethic. ad Eudem. c. 5. fine & 11. init. & cap. 12. *Vtrobique ſcribente. Amicitia in æqualitate quadam conſiſtere videtur, niſi fruſtra dicatur amatoria eſt æqualitas.* Atqui Dei ad homines ſumma, infinitaque diſtantia, & inæqualitas cum in eſſe, tum in amore eſt, vti inter infinitum, & finitum: ergo nec propria inter eos amicitia eſſe poteſt: vt idem Ariſtoteles concluſit cap. illo 7. ex 8. Ethicor. ad Nicomac. citato: *Si longe ſeparatus ſit aliquis, vt Deus, non amplius manet amicitia*: & citato c. 5. ex 7. Ethicorum. ad Eudem. *Ridiculum eſſe: ſi quis Deo exprobret, ſi non pro eo, ac ab hominibus amatur, viciſſim diligat: aut Principi, quod non æqualem amorem ſubditis præſtet.* Et confirmat 8. illo Ethicor. cap. 1. Proloquio vulgari: *Pares cum Paribus & graculus graculo, &c.* cui ſimile eſt proloquium Prouerb. 13. verum ex dictis proximè conſtat horum ſolutio: per dilectionem ſupernaturalem diuinæ naturæ participationem, & ſimilitudinem eſſe: quam, ne ſubodoratus quidem Ariſtoteles fuit: vnde nihil mirum, ſi inter Deum, & homines amicitiam negarit ob inæqualitatem eorum, tam in natura, quam in amore; ob eam veroſimilitudinem, & participationem nobis à Deo donatam dilectionis, ſiue actualis, ſiue habitualis, communicatione, & Dei amici infinitè excellentis ad hominem iuſtum, quem amicum ſibi vult, quantum opus ſit (vt ait Cicero de amicitia inter Superiorem & inferiorem) demiſſionem reperiri: verum prouerbium illud ex Hieronymo ad id Mich. 7. *nolite credere amico* deſumptum: *Amicitia pares aut inuenit, aut facit, vbi inæqualitas eſt, & alterius eminentia*, necdum vero affectuoſa eminentis dignatione affectuosè ad inferiorem complanata alterius ſubiectione, *ibi non tam amicitia, quam adulatio eſt*: At inquies Dei Dominium, & creaturæ ſeruitus eſſentialis eſt immutabilis, & inabdicabilis: ita enim eſt phyſicè, ſecus affectiuè: eo enim modo, & à naturali dominio Dei minax, terrenſque ſupercilium, & à naturali noſtra ſeruitute ſeruilis timor, & terror, quæ amicitiæ obſunt, excutitur.

8. Quin & Ariſtot. 8. ad Nicomach. c. 12. *qua eſt filiorum ad Parentes, & hominum ad Deos vt ad bonum eſt & excellens*, amicitiam admittit; quia, (vt doctè S. Th. æqualitatem ab eo requiſitam inter amicos, non numeralem, & Arithmeticam, ſed proportionalem, ſeu Geometricam de amicitia vniuerſim ſumpta interpretatur) etſi quædam amicitiæ ſpecies ſit, quæ arithmeticam etiam requirat: quæ proinde inter ſolas diuinas perſonas in diuinis, ſummè quidem perfecta, intercedet ob bonitatis, & perfectionis communis, non æqualitatem ſolum, ſed identicam etiam & vniſſimam vnitatem. Porro æqualitatem ſolum hanc proportionalem amicorum dignitate, & perfectione inæqualium, affectuumque, imò, & effectuum viciſſim ſibi ex amicitia præſtitorum, ad amicitiam propriam abſolutè ſufficere expreſſit ipſe Ariſt. eodem lib. 8. cap. 14. poſt med. Scribens: *Amicitia namque id expoſcit, quod fieri poteſt, non id, quod eſt ex dignitate. Nec enim in omnibus eſt, vt in honoribus erga Deos, & Parentes. Nemo enim vnquam dignum reddere poteſt: ſed, qui, quod poteſt exequitur bonus, & æquus eſſe videtur.* Tunc enim proportionalem, tenet æqualitatem, & 7. Ethic. ad Eudem. c. 12. circa med. *excellens contrario reddit proportionale iuxtaque diametrum iungit*: tametſi maius quid, & præſtet inferiori, & ſit: inferiuſcule concludit: *quocirca aliquo alio æquale, & proportionale reddere*, inferiores nimirum amicos excellentioribus, *conuenit*: *honore ſcilicet, qui & natura Principi, & Deo tribuitur à ſubiectis*, non quidem metu, & coactè, ſed ex beneuolentia exhibitis & vltroneè.

9. Sed, quoniam quæ ſemper, & indefinite Deo adeſſe, de facto, quaſi ſtata lege dicuntur (vti amicitia Dei erga omnes ipſam charitate, ſiue actuali, ſiue habituali diligentes locis datis aſſeritur) vbi aliunde de eius pacto, & promiſſione, aliunde ex ſcriptura (vt hic euenit) non conſtat; neceſſitate naturali Deo adeſſe videntur, inferrur ſane Deum, non liberè, ſed ex neceſſitate creaturas rationales iuſtas ipſum diligentes, atque ob motiuum purè creatum (cuiuſmodi eſt noſtra erga ipſum, ſiue actualis, ſiue habitualis dilectio) affectu proſequi amicitiæ. Hoc autem contra principium noſtrum generale, & circa abſolutè exiſtentia creata omnia cunctis Theologis commune, de libertate amoris Dei erga creata ſupra ſtatutum videtur pugnare. Sed in primis falſum eſt antecedens: cum enim reuelatio de abſolute factis, à Deove habitis, & conceptis, etiam libere, affectibus eſſe poſſit, etſi nulla naturæ ſuæ lege; aut præcedentia pacti, vel promiſſionis ſuæ à Deo habiti, conceptique fuerint, eſſe poteſt eorum reuelatio: quare etſi aliunde de pacto, aut promiſſione Dei non conſtet, eos naturæ diuinæ lege, ac neceſſitate à Deo habitos conceptoſque fuiſſe minimè probat: eo tamen ad præſens, & ſimilia alia permiſſo: nihil contra principium illud noſtrum (& omnium, quoad abſolutè exiſtentia creata) de libertate amoris Dei erga creaturas omnes probat: illud enim intelligitur à cunctis de libertate amoris diuini à voluntate Dei ſecundum ſe, ac

Digitized by Google

nude conſiderata; non autem veſtita libero aliquo affectu ſuo, quo ad creatum aliquid amandum, ſiue efficaciter, ſiue inefficaciter, ſiue complacentia pura ſimplici determinetur; vti efficaci finis intentione ad electionem mediorum determinatur, & imperante quovis affectu ad affectum imperatum: Sic ergo; ea affectu amicitiæ ea parte Dei quo nobis redamationem ſui (qua in ratione propriæ amicitiæ completur, per noſtram, ſiue actualem, ſiue habitualem) donat determinatam eius voluntatem ad amorem amicitię erga nos ea parte ſui manere dicendum eſt: quia & noſtram redamationem, & amicitiam abſolutè talem efficaciter ex parte ſui intendit & quod ex parte noſtri apponendum ad propriam vtriuſque amicitiam reſtat, non eius, ſed noſtræ de reliquo ſubiacet libertati.

CERTAMEN II.

Poſſibilitas inæqualitatis amicitiæ Dei erga rationales creaturas. examinatur.

1. HAc de re generalius egit S.Thom. 1.p. q.10. art.3. inquirens: *vtrum Deus æqualiter diligat meliora?* & art.4. *vtrum Deus ſemper magis diligat meliora?* Nos autem de amore amicitiæ ſpeciatim inquirimus: quia de hoc plura in quæſtione de facto ſcitu digniora occurrunt: & ex dicendis hic, quid vniuerſim de quovis alio affectu Dei creaturarum proſecutiuo dicendum ſit, eadem claritate patebit: vt autem diſtinctius procedatur inæqualitas amicitiæ Dei, erga creaturas rationales iuſtas dupliciter à Theologis conſideratur. Primò, pro inæqualitate, quoad effectus ex amicitiæ amore profectos: Secundo, quoad intrinſecum Deo affectum, vnde effectus illi extrinſeci in eius amicos proueniunt: & de inæqualitate amoris amicitiæ Dei erga ſuos amicos iuſtos in ſenſu primo, nempè quoad effectus, conueniunt Theologi omnes poſſibilem eſſe, vt reſpectu vnius, quam alterius poſſe minorem eſſe, vel maiorem ex facto ipſo comprobatur: cum plura dona gratiæ, & ſupernaturalium reliquorum ex amicitiæ affectu aliquot ſanctis ſuis; aliis vero pauciora donauerit, & quotidie donet, vt experimur: quoad inæqualitatem vero intrinſecam affectui amicitiæ Dei, ſi phyſicè, & entitatiuè loquamur, conueniunt etiam Theologi eſſe non poſſe reſpectu vnius, quam alterius iuſti, & amici maiorem, vel minorem ſiquidem eodem indiuiſibiliter phyſicè, & (mea vera, vt æſtimo) ſententia metaphyſice, & eſſentia ſua infinito amore ſuo quodvis creatum, & creata omnia ſiue naturali, ſiue ſupernaturali bonitate bona proſequatur. Cæterum etſi commune apud Theologos omnes, at mihi veriſſima ſint qui liberam Dei volitionem & affectum non per Deo intrinſeca adæquate conſtitui formaliter complerique arbitrantur ſtatæ huic doctrinæ nec debeaſ ſtare, nec (quod haud mediocre doctrinæ illius ſuæ abſurdum eſt) ſtare poſſunt: ſiquidem in effectibus, & donis, quibus per eos affectiua amoris Dei libertas, ſeu omnis Dei amor liber intrinſecè, qua talis, conſtituitur, negari inæqualitas nequit: quare neque in amore amicitiæ libero intrinſece per eos effectus conſtituto: quidquid enim in horum ſententia adæquate intrinſecum amoris Dei eſt neceſſarium & indifferens ad quemvis liberum amicitiæ amorem Dei erga iuſtum quempiam eſt: amor quippe neceſſarius Dei erga ſeipſum eſt, vt hi docent Authores.

2. Et ſanè doctrina communi oppoſita (à qua recedere neceſſe eſt connotatores hoſce extrinſecos) ſuppoſita, nulla ſupereſſe via videatur inæqualitatis affectus amicitiæ Dei erga iuſtos quoad affectum ipſum, ſed quoad effectum tantum: atque ita videtur ea ea concluſione S.Thomas intuliſſe: Deum non amare magis vnum, quam aliud bonum, ſed tantum ex parte boni, quod vult amato: quod conſonat doctrinæ Magiſtri in 3. d. 32. c. *Conſiderandum* dicentis: *dilectio Dei non recipit magis, & minus ſecundum eſſentiam; ſed tantum ſecundum efficientiam*: vbi Sanctus Bonauentura art 1. q.2. corp. *dilectio Dei potius dicitur eſſe dilectio effectus, quam affectus*, & Richard. art.1. & 2. Henricus art. 46. ſumm. q.6. ad 3. *Amare magis non ſecundum ſubſtantiam amoris, ſed ſecundum maiorem bonitatem quam cauſat.* Alexand. 1. p. quæſt.31. metaph.2. & 3. Amor Dei ad creata, amori erga ſe ſolum connotatum producendum addit. Nec mirum cum antiquiores, libera decreta Dei, vel per extrinſecè connotata contingentia, vel per relationem rationis ex illis reſultantem conſtituant: quibus proinde ita conſequenter loqui viſum eſt; quanquam aliter eos conſequentius locuturos nuper oſtendi: niſi Deum quoad affectus ſiue in linea volendi liberum negent: ſolumque in linea efficiendi liberum admittant: vt de conſtitutiuo libertatis decretorum dicebam: in S. vero Thom. & reliquorum non connotantium ſententia ex æqualitate entitatiua phyſica amoris diuini erga obiecta quævis omnis ipſius inæqualitas, maioritas, minoritaſve, quoad affectum reſpectu vnius obiecti, quam alterius, videtur impoſſibilis: & quanquam ab eorum pluribus poſſibilis, & de facto eſſe aſſeratur, rationibuſque & authoritatibus probetur, vt iam referemus: ab eorum tamen nullo propoſitæ conſequentiæ difficultas emollitur: quia tamen eadem fere eſt cum illa decreti liberi Dei cum amore neceſſario phyſicè prorſus identificari, quam hucuſque nemo cicurauit: ex noſtra autem difficultatis complanandæ doctrina, & præſentis complanationem ſperamus.

3. Dicendum eſt Dei amorem amicitiæ affectiuè, neq; effectiue ſolum, poſſe eſſe inæqualem, maiorem, minoremve reſpectu vnius quam alterius iuſti: & vniuerſim amorem quemvis Dei erga obiecta quævis quæ amat amareve poteſt: ita S. Thom. proxime Scot. in 3. d.32. q. vn. a.3. Gabriel ibidem q. vnic. art.1. notab.3. inæqualitatis gradus recenſentes Carthuſ. ibi q. etiam vn. circa finem ita explicans, & concilians ſentent. hac in re S. Thom. & S. Bonauent. & aliorum à ſe relatas. *Poteſt dici maior dilectio Dei, etiam ex parte ipſius dilectionis: non ſecundum id, quod eſt, ſed ſecundum relationem, & reſpectum ad eius amatum, ſecundum quod maius bonum vult vni quam alteri, ita quod non eſt ſolum ex parte voliti, ſed ex volentis per reſpectum ad volitum*: atque ita demum cenſet noſter Ruiz pluribus concluſionibus tandem explicans ſententiam d.53. à ſect.1. ad 4. Probatur concluſio vniuerſim ex Auguſt. tract. 110. in Ioan. med. *Omnia inquit diligit Deus, quæ fecit: & interea magis diligit creaturas rationales: & ex illis eas amplius, quæ ſunt membra vnigeniti filii ſui: & multo magis vnigenitum ſuum.* Clem. Alex. 1. Pædag. c.8. init. *quod ſi nihil odio habet eorum, quæ ab ipſo facta ſunt, reſtat, vt id diligat: longè autem pluſquam alia iure hominem diliget, quod eſt pulcherrimum animal eorum, quæ ab ipſo effecta ſunt, pietate, ac religione præditum.* Id ipſum probant in quæſt. de facto cert.8. recitanda opportunius Patrum & ſcripturæ teſtimonia quamplura. A ratione multo ex capite probari concluſio poteſt, vt iam oſtendam, etſi earum aliquibus niti nequeant, qui eis vtuntur; communis rationis apud antiquos à Carthuſiano proxime attactæ robur non aſſequor: quod ſcilicet Deus non niſi voluntariè, & liberè creata producat; ac proinde cum melius, ac magis bonum, quam alia inter creata producat, vult quidem liberè maius bonum, & minus bonum producere: ergo magis vult maius bonum quam minus bonum velit: ac proindè non ſolum inæqualia, ſed inæqualiter vult. Sed conſequentia facilius negabitur, quam probetur: ſiquidem vt maius, & minus bonum liberè ponatur, requiritur ſolum, vt decretum de alterutro efficiendo, & liberum, & efficax ſit: imò efficacia æqua ad vtrumvis apponendum eſſe debet: vnde ea parte volitionis Dei æqualitas circa creata bona inæqualia potius, quam inæqualitas probatur. Nec huic rationi teſtimonia Patrum recitata ſubſidio eſſe poſſunt, cum non in bonorum efficientia à Deo, ſed de iam factorum amore diuino ſint alterique principio innitantur.

4. Probatur primo teſtimoniis eis contenta: quia vti bonum eſt amabile affectiuè, ita maius bonum eſt magis amabile affectiuè: præſertim ab æquo rerum æſtimatore: atqui inter bona, quæ Deus amat aliis alia meliora, magiſque, & minus bona ſunt: ergo de ſe ſunt magis, & minus amabilia affectiuè ab æquo rerum æſtimatore: atqui, ſi Deus nequeat illa inæqualiter amare, vel me-

Digitized by Google

liora magiſque bona non erunt de ſe magis amabilia affectiuè minus bonis, vel Deus æquus rerum æſtimator non erit: quorum primum naturæ boni, ſecundum diuinæ perfectioni repugnat: ergo inæqualitas affectiua, ſiue ex parte ſubiecti, & amoris Dei erga bona, quæ amat, nec ſolum obiecti, non eſt impoſſibilis, ſed abſolutè poſſibilis. Atque hæc ratio probat iuxta naturalem debitumque obiectis bonis affectum diuinum non poſſe non magis bona abſolute magis amare; etſi, quia creata omnia obiecta liberè abſolutè amat, quoad ſubſtantiam, & modum etiam amoris, iure libertatis ſuæ abſolutæ poſſit abſolutè magis bona, & meliora minus amare, quam minus bona amet: quod etiam teſtimonia Patrum recitata, & recitanda certam. 3. ſuadent: dum de factis abſolutè à Deo magis amari, ab ipſo meliora quam minus bona, abſque vllo alio fundamento, quam maioris bonitatis obiectiuæ illorum definiunt: quia vbi oppoſitum ex ſcriptura, & Patribus, qui de reuelatione, & Spiritu loqui creduntur de liberis Dei affectibus non conſtat, eos iuxta naturalem, qui à Deo concepti eſſe à ſcriptura (vt complacentia de creaturis à ſe factis) vel Patribus dicuntur, iuxta debitum cuique amoris, & affectus modum conceptos habitoſque bona conſequentia & Theologia deducitur: eaque ductum ſe ad concluſionem de facto aſſerendam ſatis expreſſit Clemens Alexand. verbis illis teſtimonij recitati, *Longe autem plus quam alia iure hominem diliget, quod eſt pulcherrimum, &c.*

5. Confirmatur: hoc argumentum; quia connaturaliſſimum cuique eſt magis amare, quæ ſibi propriora, & ſimiliora ſunt, magiſque de eius natura, bonitate, & perfectione participant, ſunt etenim propriora & propriora ipſi, quo magis ipſi aſſimilantur, deque eius natura, bonitate, quare & ipſo participant. *Amabile* enim omnes cum Ariſtotele vulgatiſſimo proloquio bonum fatemur, *magis autem vnicuique proprium.* Ergo connaturaliſſimum Deo eſt magis bona obiecta, & meliora magis amare, quam minus bona. Poſita autem impoſſibilitate inæqualitatis affectiuæ erga obiecta meliora, & minus bona, id quod cuique rationali perſonæ connaturaliſſimum eſt, Deo erit impoſſibile. Ergo ea impoſſibilitas inæqualitatis amoris diuini reiicienda eſt, & poſſibilitas aſſerenda. Confirmatur vlterius: quia ea impoſſibilitate admiſſa Deo dignum cuique obiecto affectiue reddere redditur impoſſibile: quod de ſe ſatis diſſonum, & abſurdum apparet. Huic tamen argumento, & confirmationibus dices: nihil reſpectu amoris Dei probare; etſi reſpectu amoris, & amantis creati vrgenter probent: illud enim de maiore amabilitate maioris boni, quam minoris, & maioris ſimilitudinis, & participationis de bonitate amantis in obiecto amato verum habet, reſpectu amantis, qui magis minuſque amare bona affectiuè poteſt, & amoris qui magis, & minus poteſt ſuſcipere; non autem reſpectu amantis, qui magis, minuſque affectiue, & amore qui magis & minus ſuſcipiat amare nequit: idque ex amantis & amoris eſſentiali ſumma ſimplicitate perfectione, atque è genere, & eſſentia ſua infinitate: quæ omnia in Deo, eiuſque amore neceſſario ex fide, & euidente ratione fatemur: vnde abſurdum tertiæ confirmationis euaneſcit. Nam reſpectu Dei amantis, diuinique amoris, maior dignitas obiectiua obiectorum non eſt ob ſummam vtriuſque perfectionem ſed omnino æqualis: quare æquali prorſus eorum omnium amore debito ſuo ſatisfacit: etſi alieno imperfectionis amantis, & amoris non ſatisfaciat: nec, niſi ſuam deponat perfectionem (quod repugnat) ſatisfacere queat. Dedi ſemel ſolutionem, quæ ſingulis argumentis ſubiiciendis repeti ab aduerſariis paulatim poſſet, vt ſemel etiam pro omnibus, atque labore vno confutem.

6. Contra primo: quia ſolutio hæc Patrum recitatorum ac recitandorum imò & ſcripturæ doctrinam euacuat. Contra ſecundo: quia Chriſti humanitatem non eſſe magis à Deo affectiue amatam, & amabilem Deo, ratione etiam vnionis hypoſtaticæ, & vnctionis ſubſtantialis plenitudine, quam ſit à Deo amabilis, & amata pulex aut ſtercus aperte probat: quia hæc omnia à Deo amante, qui nec magis, nec minus affectiue amare, atque amore, qui nec magis & minus ob rationes à te datas ſuſcipit amantur, amarique à Deo ſolummodo poſſunt: hoc autem auditui etiam horridum, & blaſphemum eſt. Patribuſque & ſcripturæ recitandis certam. 3. contrarium: ſed audi aliquid adhuc abſurdius, magiſque longe blaſphemum. Contra tertio infertur: ex doctrina tuæ ſolutionis. Nec magis amare affectiuè, amareve poſſe Patrem æternum Filium ſuum æternum; nec viciſſim vllam Trinitatis perſonam, vel aliam, vel ſeipſam, ac proinde Deum ſeipſum, quam muſcam, aut ſtercus poſſe: quod clarius adhuc ſcripturæ, Patribuſque, ac ſubindè Theologis omnibus aduerſatur. Nec ſatisfacies, ſi dicas: diuinam bonitatem eſſe obiectum ſpecificatiuum adæquatum, & primarium diuini amoris, ac proinde quod propter illam amatur, vt Chriſti humanitas & ſtrictius perſonæ Trinitatis perſonas alias viciſſim ſeque ipſas ac ſubinde ſeipſum Deum, magis proculdubio amare affectiuè: ſicut finis, quia principale ſpecificatiuum eſt magis, quam media amari æque etiam intenſo actu dicitur. Contra vero: quia quæſtio præſens, & impugnationes datæ de amatis, vt quod procedunt: in quo non attenditur ſpecificatiuum, de quo nulla habetur ratio, neque poteſt haberi; nam ſpecificatiuum ſeu ratio formalis amandi, cum aliquid ob illam amatur, non magis, ſed æque amatur, & indiuiſim, nec, qua ſpecificatiuum, eſt ipſa amata, ſeu præamata vt quod, amandi vt quod ſubiectum, cui ineſt: ſicuti finis amatus, ſeu præamatus *vt quod*, eſt ratio & motiuum amandi & eligendi media: quare & magis vtquod poteſt amari. Secundo cum Dei bonitas, non vtcunque ſed identicè coniuncta in Deo à ſe amato ſit adæquatum ſpecificatiuum, ex quo totus Dei infinitus amor proprioris naturæ ad vnionem hypoſtaticam cum humanitate, cui vnione non identitate iungitur, ſolutione ad ſecundum abſurdum admiſſa, primum abſurdum non vitatur. Contra demum: quia, cum æqualitate, immò omnimoda phyſica identitate amoris diuini, ſtat nihilominus affectiua inæqualitas amoris vt maior reſpectu vnius, quam alterius obiecti eſſe abſolutè poſſit Dei amor: ergo nulla ſolutio. Antecedens ex tua ſolutione conſtat, & probabo inferius præcipuum imò vnicum argumentum contra noſtram concluſionem vt ſupra dixi, atque ea ſolutione contentum diſiiciens.

7. Rationes hactenus datæ, ac teſtimoniis Patrum imbibitæ ex diuerſis titulis naturalibus, ſeu natiuis maioris, vel minoris bonitatis obiectorum, quæ Deus amat, procedunt: quæ vero ad concluſionem vniuerſim de quouis Dei amore, probandam ſuccedent, etiam circa bona omnia, quæ, quovis modo, liberè tamen, Deus amat, vti creata omnia, tametſi bonitate omnino æqualia, immò & circa idem ipſum obiectum poſſibilitatem inæqualitatis affectiuæ amoris diuini probabunt: quia ex parte Dei, eiuſque in amando, etiam quoad modum, libertate ſumuntur. Prima inde petita ratio ſit. Amor efficax affectiuè maior eſt, quam inefficax circa obiectum, ſiue idem, ſiue omnino æquale, quam amor inefficax: atqui erga omnino æqualia obiecta, imò & circa idem ipſum, poteſt in Deo eſſe, tam amor efficax, quam inefficax: ergo poteſt in Deo eſſe amor, vel maior, vel minor, ac proinde affectiua, nec ſolum effectiua inæqualitas. Maior probatur, in conſtituentium libertatem volitionis liberæ Dei omnino intrinſece, in qua diſputamus, eſſeque quæſtio poteſt, vt animaduerti certam. 1. efficacia intrinſeca decreti reſpectu obiecti in nullo alio ſtare poteſt, quam in maiori vehementia adhæſionis affectiuæ Dei, voluntatiſque diuinæ ad abſolutam exiſtentiam obiecti efficaciter voliti, quam ſit erga aliud obiectum, vel æquale, vel illud ipſum, quod Deus inefficaciter ſolum v[illegible]. Secunda ratio ſumitur ex donis, ac beneficiis inæqualibus, quæ ſuis conferre poteſt ac de facto confert creaturis, quibuſdam maiora, maiora, minora vero aliis vt videmus: id enim & maiorem affectum erga vnum, quam erga alium, & ſupponunt, & regulariter probant, ex conſenſu Philoſophorum Patrum, & Theologorum vt ſcite dictum, ac proloquij loco receptum ſit illud magni Gregorij: *probatio dilectionis exhibitio eſt operis*: quod Hiſpanum noſtrum adagium ſic declarat: *obras ſon amores, que no buenas razones*: quæ his approbat Ioann. epiſtola prima, capite tertio. *Qui habuerit ſubſtantiam huius mundi, & viderit fratrem ſuum neceſſitatem habere, & clauſerit viſcera ſua ab eo quomodo charitas Dei manet in eo? filioli mei non diligamus verbo,*

neque lingua, ſed opere, & veritate. Confirmatur: ex communi Theologorum: qui idcircò Deum magis vnum, quam alium abſque maioris boni productione, & donatione magis amare poſſe negant; etſi in ea concluſione abſolutè deceptos de extrinſeco maiori dono loquendo multis probat Ruiz tota ſect.1. Probareque facilius abſolutè poſſet in affectu complacentiæ diuino: cuius magnitudo, etſi connaturaliter ad magnitudinem boni extrinſeci menſuretur; cum tamen affectus ille à voluntate diuina libere concipiatur, liberè etiam in tali menſura affectiua de æquali, immò eodem bono creato concipi poterit: verum de amore qua actiuum eſt connaturaliter loquendo rectè illi theologizantur.

8. Tertia ratio ſumitur ex libertate Dei ad ordinandam affectu ſuo creaturam vnam in aliam, tanquam finem, ſiue iuxta ordinem natiuæ, & intrinſecæ dignitatis maioris vnius præ alia, quæ ad ipſam ordinatur, vt viſibilia omnia ad vitam, & conſeruationem hominis ordinata, & condita à Deo ſunt, ſiue ob finem præ ſua libertate a Deo præſtitutum, vt in Incarnatione Chriſti, eiuſque vita, paſſione, morte, & Angelorum miniſterio ad honeſtam, ac demum beatam hominum vitam eueniſſe videmus: finem enim ratione cuius reliqua amantur, & fiunt magis, quam media, etiam vt *quod* amari conſtat ex illo proloquio alio, non tamen abſimili, ab Ariſtotele prolato, & ad rem hanc à cunctis Philoſophis, & Theologis recepto: *propter quod vnumquodque tale, & illud magis.* Hoc argumento vtuntur aliqui inter quos Ruiz noſter, ſuæ tamen aſſertioni de fine omniſamoris ſui conſtituendo Deo, ſi de obiectis boniſque creatis loquamur (in quibus ſolis quæſtio de inæqualitate amoris liberi Dei eſſe poteſt & argumentum procedit) repugnanter: nullam enim creaturam propter aliam vt finem proprie loquendo diligere Deus in ea ſententia poteſt: attamen re ipſa illos finem pro ſpecificatiuo vſurpaſſe, & vtrumque confudiſſe ſuperius oſtendimus non ſemel: quinta ratio ſumitur ex maiore cura, & (vt ſic loquar) anxietate bonorum amati, ac de eis ipſi prouidendis ſtudio maiore, quæ plane, niſi ex maiore indulgentioreque in ipſum affectu, minimè eueniunt: poſſunt autem ea in Deo reſpectu vnius quam alterius eſſe maiora, vt de ſe patet, factoque ipſo comprobatur ex 1. Corint.9. *Numquid de bobus cura eſt Deo?* Nempè, ſi ad curam quam de vobis agit ab ipſo Apoſtolo ſæpè & à Chriſto Domino ſæpius ac 1.Petri 5. *Ipſi eſt cura de vobis* aſſertam comparetur. Atque inter homines ipſos maiori curæ Deo eſſe prædeſtinatos quam præſcitos conſtat ex Sapientiæ 4. *Gratia Dei, & miſericordia in Sanctos eius, & reſpectus in electos eius*: & 2. ad Timot.2. *Omnia propter electos*: de quo argumento videndus Bernardus ſerm.68. in Cantica ad id *Dilectus meus mihi, & ego illi.* His tamen refragari ſonat illud Sapient.6 *æqualiter eſt illi cura de omnibus*: explicatio Sancti Thom. citata q.20. art.3. ad primum, & 1. 2.q.52. art.4. ad 1. & q.112. art.4 ad 1. & aliorum Scholaſticorum de æqualitate ſcientiæ, & bonitatis Dei, quibus de omni cura creaturæ obiectioni non ſatisfacit neque eſt textui accommoda vel bene Ruiz ſect.3. eſt enim textus acceptionem perſonarum diuitis, ac potentis præ paupere, & inualido, vt huic illatas ab illo iniurias diſſimulet, nec earum pœnas potens luat, in Deo negans vt e textu ipſo conſtat & ex Auguſtino in Pſalm.46. verſu, *Deus in medio eius*: & in Pſalm.17. verſu *in circuitu eius.* Ratio vero, quam textus ſubiungit, *quoniam puſillum, & magnum ipſe fecit*: quæ ratio vniuerſalior de cura Dei omnium creatorum eſt eiuſque prouidentiam de neceſſariis ad eorum conſeruationem, & finem, ad quem facta, & ordinata à Deo ſunt, probat: ac proinde rectè ſpecialis abſque vlla perſonarum acceptione prouidentia in puniendis delictis hominum, vtpotè ad politicam Reipublicæ humanæ conſeruationem indè infertur legitimè: atque item prouidentia erga homines omnes, quos ad rectam beatamque vitam ordinauit de neceſſariis, ſufficientibuſque mediis, vt eum finem aſſequi poſſint, & ni abuſus liberi arbitrij eorum impediat, aſſequantur: ea tamen curæ Dei erga omnes, & omnia æqualitas non tollit, quod ſpecialius de commodis aliquorum præ aliis curet, & prouideat ex affectu, & amore maiore.

9. Hæc de poſſibilitate inæqualitatis amoris reſpectu vnius quam alterius æque probant: & in terminis erga iuſtos, & prædeſtinatos, quam erga impios, & præſcitos. Ratio quarta id ſuadet, atque ex maioribus donis ipſis collatis ratio ſecunda; quibus ſpecialem adde rationem, etenim maiorem inter Deum, & hominem vnum, quam inter ipſum, & inter alium hominem ſit, amicitiam eſſe, compertum eſt: cum autem amicitia mutuum amorem eſſentialiter dicat, nî mutuus maior amor ſit, nequit amicitia eſſe maior, nequit autē eſſe maior mutuus amor maioritate affectiua amoris ex parte alterius amantis repugnāte affectiua maioritate: ergo neque ex parte Dei affectiua amoris inæqualitas repugnat. Maior de ſe, & communi hominum iudicio eſt conſtans: Sanctiores enim, iuſtioreſque magis, ſeu maiores Dei amicos habemus, ac dicimus, quam reliquos Sanctos, & iuſtos ſanctitate tamen minores: conſtabit vlterius ex dicendis in quæſtione de facto cert.3. Secunda ratio ſpecialis pro maiori Dei amore amicitiæ affectiuo reſpectu vnius, quam alterius iuſti ſit: quia non implicat creaturam rationalem Deum amplius, & amplius quam ipſa, vel altera amet, amaueritve, Deum ex amicitia, & charitate amare: ergo nec repugnat Deum amplius, & amplius ex amicitia, affectiuéque creaturam rationalem amare. Antecedens dogma Theologicum, & fidei proximum eſt. Probatur conſequentia. Nam alioqui in amore amicitiæ affectiuo Deus ſæpe, & neceſſario a creatura vinceretur: cum additioni amoris, & affectus amici, nihil poſſit vlterioris affectus rependere: & tamen Sapienter Cicero dicat, vel ſemel, *vinci in amore turpiſſimum eſt.* Sed, ne recurras ad infinitatem phyſicam priori remiſſiſſimè amantis hominis amori impenſum; vide totum illum trunco, rupique, & vermiculo etiam à Deo impenſum: et quid ergo tam magnifaciendum vti faciendum ex fide, ſi nihil præſtantius affectiuè amanti adhuc remiſſe amico, & iuſto, nedum amplius, atque feruentiſſimo affectu, amicitiæ præſtet, quam lapidibus, ac vermiculis, & vilioribus adhuc creaturis exhibeat? vide item, quam dignam Deo, nobilem, perfectiſſimam amicitiæ, & charitatis vnionem affectiuam cum rationali creatura concedas: vt ſummum, vt ex parte affectus, & amoris ſui formaliter inchoet; cæterum de reliquo ſolo affectu creaturæ formaliter creſcat, Deuſque, quaſi inanime quoddam, formaliter, & ex parte ſua, affectus ſolummodo patiatur: ecqua hęc vnio affectiua quæ non ex parte vtriuſq; animorum & voluntatem motibus, & affectibus creſcit, & ferè ad affectuum imò, & amantium identitatem peragitur? vide, quam non Dei, ſed ſtupidam in Deo fingas voluntatem, nec maioribus obſequiis affectiuè gratiorem, nec grandioribus noſtris affectibus mobilem, immò ex libertate ſua, nec vllis obiectis & motiuis quoad amoris, & affectus ſui ſpeciem, & ſubſtantiam abſolutè immobilem? idem enim amor neceſſarius ſui, non ſolum, quoad affectus magnitudinem, ſed quoad ſpeciem immutatus cunctis creatis impeditur; ita, vt applicatio eius liberæ voluntati relinquatur; ſi tamen iuxta rationem, qua inæqualitatis affectiuæ amoris diuini poſſibilitatem negas, manere poteſt Dei voluntati conſtitutæ adæquatè intrinſecus ad amoris neceſſarij applicationem libertas.

11. Arguo indè vltimo per hoſce conſtitutores (cum quibus diſputatio eſt, eſſeque vt dixi, poteſt) actui neceſſario amoris Dei poteſt identicè adiungi volitio libera, quin Deo eiuſque amori neceſſario aliquid alterius accedat; deficereque ſi habita à Deo, vt abſolutè potuit, quin ei intrinſecè deficiat aliquid, eiuſve actus liberi acceſſu, vel abſentia mutetur: ergo acceſſu maioris actus, ſiue, quoad ſpeciem, ſiue quoad alium maioritatis modum, ſiue eius receſſu, & defectu, & acceſſu actus alterutro modo minoris nihil omninò Deo, eiuſque amori neceſſario peribit: ac proinde, cum eius amoris neceſſarij infinitate phyſica rectè maioritas, vel minoritas amoris liberi conſiſtet: vel contra inæqualitas affectiua amoris liberi Dei cum eius immutabilitate, & amoris neceſſarij infinitate, cui nihil addi poteſt, intrinſecus aut minui, repugnat: ergo, & repugnat cum eis amor liber intrinſecus, additus, & defectibilis. Porrò eadem eſt, & ardua, in vtroque difficultas: quod ſi Doctores hi pro conſtitutiuo libertatis ſolutionem aliquam veroſimilem aſſequuti eſſent, ea ipſa eidem difficultati, etſi

in

in materia diuerſa, ſatisfacerent. Reſpondeo ergo ex dictis pro conſtitutione libertatis decretorum, & volitionum diuinarum adæquata per Deo prorſus intrinſeca: ad motionem pure intentionalem, qua talem opus non eſſe phyſica actione aliquid denuò phyſice in rebus adducente, & realiter diuerſum ab eo, qui ſe intentionaliter mouet, eiuſque motiua pure intentionaliter potentia, vt patet in potentia intentionali pura, tam intellectiua, quam volitiua Diuina eiuſque actibus realiter, & ſuis potentiis, & Deo per illos ſe intentionaliter mouente identificatis, vt oſtendi Contr. de ſcient. d. 2. inde etiam abſque vlla intrinſeca reali variatione poſſe Deum amorem liberum, vel plures imò omnes, ſibi adæquate intrinſecos concipere, vel omittere, quia aliquid reale ipſi, eiuſque voluntati, aut amori eorum acceſſu adderetur, aut defectu periret: oſtendi controu. hac 4. de conſtitutiuo actuum liberorum Dei diſputans: quia motio illa libera, cum intentionalis pura ſit, nihil diuerſum realiter ab eis eſſe debet, vel afferre: vnde ad præſens eadem ratione reſpondeo: liberam affectuum Dei erga creata motionem pure intentionalem eſſe: quare amori Dei, nil reale addere, vel minuere inæqualitate ſua, ſiue maioritatis, ſiue minoritatis affectiuæ, nec infinitati phyſicæ ſimpliciter, & è genere ſuo amoris diuini derogare; quin in eius indiuiſibili conceptu includi: quia, qua diuinus amor eſt, omni amor, quoad ſubſtantiam, & modum libertatis magnitudinis, quem habet, à Deo primum ab æterno concipitur, & in alia rerum periſtaſi cum libertate, & modo, quos tunc intentionaliter haberet, abſque vlla phyſica ſui mutatione conciperetur: quæ, vt melius penetrentur, dictorum ibi repetenda lectio, vel refricanda memoria eſt.

CERTAMEN III.

Amoris amicitiæ Dei inæqualitas, quæ de facto eſt, ſtatuitur.

1. INæqualitatis examinandæ de facto amoris Dei erga creata, exſibilanda eorum dementia eſt, qui apud ſuum confutatorem Origenem in Philocalia, ſeu amore pulchri. cap. 20. aiebant, bruta, quam homines Deo eſſe chariora: quia minore viuunt labore, mundumque ſubinde propter bruta, non propter hominem factum eſſe. Hi, vt reor ex illorum vetuſtiorum ſecta erant, qui fælicitatem hominis in indolentia conſtituebant: erroris huius inter viginti duos Philoſophorum circa noſtram beatitudinem meminere Auguſtinus de ciuitate Dei, & Eccleſiaſtes, qui in eis ex inſtituto confutandis totus ad literam eſt, oſtenſurus in nulla mundi huius re noſtram eſſe beatitudinem: indolentiæ errorem barbiſſimum, ex quo in præſentem bellnini illi homines deuenerunt obiter, quaſi per contemptum, confutat, cap. 9. verbis illis: *melior eſt canis viuus leone mortuo*, & cap. 10. *Muſcæ morientes perdunt ſuauitatem vnguenti*, & tamen nihil indolentius mortuis eſt, qui nec cogitatione malorum, neque eorum perpeſſione poſſunt vexari: cum certum ſit nihil viuentibus dolentius morte poſſe in hoc mundo contingere; nec quod ita radicitus omnem ipſis iucunditatem, ac oblectamentum abradat ſiue ſcientiæ, vt 9. cap. ait: ſiue ſenſibilem vt verbis capitis decimi: qui ergo beatitas noſtra eſſe poteſt in indolentia, quæ non niſi per ſummam mortis infælicitatem poteſt perfectiſſimè adquiri; nam viuentibus omnimoda indolentia, ſiue ex rerum ſtudio, ſiue ex poſſeſſione, &c. contingere nequit: & quidem rupes, & inanimata omnia hominibus, & brutis beatiora Deoque eſſent longe, vt iſti delirabant chariora: ſiquidem laboris non ſolum minus habent, ſed nihil: imò naturæ, & eſſentiæ eorum aliquid, vel doloris, vel laboris habere repugnat: quare, & eſſentia ſua ſummam fælicitatem haberent, & apud Deum gratiam, præ creatis cæteris, ſummam. Poſtrema erroris huius pars expreſſis ſcripturæ locis datis certam. 2. num. 8. aliiſque pluribus

aduerſatur, & naturali rationi, iuxta connaturalem rerum prouidentiam, qua deteriora propter perfectiora amari, eorumque vſibus deſtinari natura ſua debent: id quod, & ratio naturalis dictat, & Ariſtot. docet frequentiſſimè: ait quippe 2. Phyſicorum, cap. 24. *Non enim quodvis vltimus finis eſt; ſed id, quod eſt optimum:* inferiuſcule: *vtimur, quia omnia ſunt gratia noſtra: ſumus enim nos quodammodo finis*: Ruſus *quod propter ſe eligendum eligibilius eſt eo eligendo, quod eſt propter aliud. & finis iis, quæ ſunt ad finem eligibilibus videtur eſſe*, ait. 3. Topicor. c. 1. loco 4. & 12.

2. Ex his patet hominem, & quamuis rationalem creaturam irrationalibus de facto eſſe Deo chariorem, magiſque ab ipſo amari: inter rationales vero creaturas; conſtat ſecundo, Prædeſtinatum, vt ſic, amplius amari, quam reprobum ex locis datis etiam certam. 2. numer. 8. & iuſtum *vt ſic* magis quam peccatorem. Dixi autem *vt ſic*: cum enim contingat ſæpè & prædeſtinatum aliquando peccatorem eſſe, & eſſe aliquando iuſtum, etiam præſcitum: nec dubium ſit quin comparato quouis iuſto pro tempore, quo iuſtus eſt, cum peccatore quouis pro tempore, quo iniuſtus eſt atque in peccato exiſtit (verbi gratia Saule præſcito ante inobedientiam, & Dauide prædeſtinato, tamen homicida, & adultero exiſtente) charior Deo ſit præſcitus pro ſuo iuſtitiæ tempore quam pro tempore ſuæ iniuſtitiæ prædeſtinatus: ſi quidem, pro tunc præſcitus Dei amicus abſolutè, Deique abſolute inimicus, pro ſuo illo tunc Dei prædeſtinatus exiſtit, dubium eſſe adhuc, & ſolummodo eſſe poteſt: an amor, quo indubitanter pro aliqua duratione huius vitæ ſiue exigua, & ad vitæ extremum tantum ſiue diuturniore prædeſtinatum amat amore quo præſcitum, etiam toto ante extremum vitæ ſuæ tempore iuſtum, amat in re & denominatione vera maioris abſolute amoris debeat præualere?

3. Sit tertia concluſio. Deus abſolute & ſimpliciter loquendo magis amat quemuis prædeſtinatum etiam aliquouis maiori vel minori tempore peccatorem, quolibet præſcito quouis etiam tempore iuſtum: ita Magiſter in 3. d. 32. fine S. Bonauentur. dub. 3. lit. Durandus quæſt. vn. a. 3. fine Richard. a. 2. quæſtion. 2. Carthuſ. quæſtion. vn. col. 3. S. Thom. quæſtion. vn. a. 3. & 1. p. quæſtion. 20. a. 4. vbi Caiet. Molin. Valent. Vaſquez & reliqui interpretes, eſtque vel tacite vel expreſſe communis Theologorum Concluſio, quanis methodo ſcribentium, & noſtri Ruiz d. citata ſect. 13. Probatur Concluſio: quia amor, ex quo donum, & bonum abſolutè alicui, quam aliis donatur maius, maior abſolute eſt; atqui dona gratiæ, & gloriæ, quæ cuiuis prædeſtinato aliquandiu peccatori donantur maius bonum, & donum Dei abſolutè ſunt, quam bonum quoduis, etiam intenſiſſimorum donorum, gratiæ pro fere toto vitæ tempore donatum iuſto præſcito: ergo amor, ex quo illud prædeſtinato peccatori donatur, maior abſolute amor eſt illo, ex quo donatur iuſto præſcito. Maior conſtat ex certam. 1. Minor probatur, quia boni, & doni, ſicuti & mali, magnitudo, non tantum ex intenſione creſcit, quantum ex perpetuitate, vt in bonis viſibilibus, & ad breue tempus quantumuis magnis, datis mundanis, vel potius commodatis, & mediocribus perpetuo donatis patet: clariuſque, atque ad rem, etſi à contrario, opportunius in malorum æſtimatione, præſertim æternè durantium in inferno, etſi remiſſiſſimarum pœnarum: atqui dona gratiæ ſupernaturalia, quantumvis remiſſa, atque extremo vitæ tempore à Deo donata in perpetuum ſeruanda, nuſquamque deinceps amittenda, ac inſuper ſuprema beatitudo longe reliquis donis ſupernaturalibus maius, in æternum etiam donatur; præſcito autem cuiuis dona gratiæ, quantumvis multa, & magna de ſe amiſſibilia breuique (nempe vitæ ſuæ curriculo, quantumvis que longæ, breuiſſimæ) amittenda donantur: ergo bonum, quod datur prædeſtinato cuiuis peccatori, longè maius eſt eo, quod à Deo donatur cuiuis iuſto reprobo, eodemque diſcurſu patet, amorem hunc maiorem erga prædeſtinatum peccatorem amorem amicitiæ eſſe, quia nunquam deinceps per æternitatem interrumpendæ, quæ maxima amicitiæ prærogatiua, & excellentia in communi æſtimatione eſt.

Digitized by Google

4. Quarto in quæſtione de facto examinandum Theologicè venit: an pænitens iuſtus pluſquam iuſtus innocens, amicitiæ vtique amore, diligatur? qua de re accuratè, & eruditè Ruiz d. citata ſect. 11. & 12. in cuius examine ſtatuendum; neutrum eorum ad maiorem gratiam finalem, & gloriam prædeſtinatum eſſe: ex dictis enim proxime conſtat eum, qui ad maiorem gratiam finalem, & gloriam prædeſtinatus ſit, ſiue iuſtum, ſiue innocentem, à Deo magis amari. Secundo nec quæſtio eſſe poteſt, quin iuſtitia, & ſanctitas maior, in quocunque ſit; magis Deo amicum, gratum, & amatum reddat. Nec dubitari etiam poteſt, quin in æque iuſtis iuſtitiæ innocentiæ quam pænitentiæ ſit de ſe gratior, & magis charum Deo innocentem, quam pænitentem conſtituat: neque enim quod peccatum præceſſerit, & inimicus Deo quis fuerit (quod ſolum iuſtitia pænitentiæ per ſe loquendo habet) poteſt illam, illumque reddere Deo chariorem eo qui perſeuerantiæ in gratia Dei, & continuatæ antiquitatis in amicitia habet prærogatiuam, qua innocentiæ Dei per naturam magis per gratiam, quam pænitens aſſimilatur: inde virginitatis laus, maior quam perditæ intra caſtitatis virtus, quæ tamen ſi diu perſeueret, inquit Bachiarius, *longa caſtitas æmulatrix eſt virginitatis:* aliunde etiam ſapienter Seneca 6. de benefic. cap. 25. *Non vulneret malo, quam ſanes nunquam cicatrix, niſi collata vulneri, placuit, quod ità coiſſe gaudemus, vt non fuiſſe mallemus*: & Cicero. *Maximi vero conſilij eſt prouidere, ne quid tale accidat.* & Eccleſ. 18. Illud præbetur: *ante languorem præpara medicinam:* de quo argumento videndus Auguſtinus in Pſalm. 85. ad id *erniſti animam meam* & in Pſalm. 143. ad id *Redemiſti Dauid.* Baſil. homil. in id *Attende tibi.* Caſſian. 11. de inſtitut. renunciant. cap. 16. alioqui peccandum nobis aliquando eſſet, vt Deo eſſemus chariores. Hoc ſuppoſitum commune Theologis potius, quam diſputatum eſt. Theologis, inquam, vtriuſque ſcholæ, & Scoticæ, & Thomiſticæ, idque ſolum illos referens Ruiz ſect. 11. num. 4. intendit concluſ. 1. idque nec amplius probat ex Iob 1. laudati à Deo, vt *rectus, recedens à malo, & adhuc retinens innocentiam.* & illud de Tobia: *cum irent omnes ad vitulos aureos,* &c. & Eſther. 4. ſuam Deo innocentiam inter peccandi occaſiones proponentis, vt ab eo exaudiretur & illud de eo, qui mandatis ad vitam neceſſariis à Domino auditis Matth. 19. Marc. 10. Luc. 18. reſpondit. *Hæc omnia ſeruaui à iuuentute mea:* Marcus adiungit. *Ieſus autem intuitus eum, dilexit eum,* & Domini erga Ioannem ſpecialis amor ob vitæ innocentiam ſingularem. Nec amplius item probant teſtimonia Auguſtini 3. de liber. arbitrio cap. 5. circa med. & 2. Confeſſ. cap. 7. ſub init. Magni Gregor. in Euang. homil. 34. col. 2.

5. Tota ergo Theologiæ diſputationis (indubitatis hiſce tribus præmiſſis) difficultas eſt, an in pænitentiæ Iuſtitia, æquali cum innocentiæ iuſtitia, aliud neceſſario, vel phyſicè; vel ſaltem moraliter intercedat, ratione cuius innocentiæ prærogatiua ſuperetur, ſiue ex parte obiecti, ſiue ex parte ſubiecti (Dei ſcilicet amantis, & de vtraque iuſtitia complacentis) vt merito magis amari à Deo pænitentiæ, quam innocentiæ iuſtitia æqua entitatiue, & ex adiunctis etiam pænitentis actibus rigida, nec laxiori ſolum oratoria, & concionatoria Theologia dici abſolute poſſit? quo excluſi rationem maioris amoris & gaudij diuini de iuſtitia pænitentis, cum ob maiorem dilectionem eius erga Deum ſibi peccata remittentem, quam ſit innocentis, cui nihil graue, ac minus remittitur: tunc enim æqua in vtroque entitatiue iuſtitia, quæ charitati commenſuratur, non erit vt ex eo Luc. 7. conſtat: *remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum; cui autem minus dimittitur, minus diligit*: excluſi item maiorem humilitatem, cautionem, quibus plerumque pænitens, ſuam fragilitatem expertus, à lapſu reſurgit, debetque reſurgere, quam eam inexpertus innocens habeat, vt recognoſcunt Chryſoſt. 1. de prouid. col. antepen. vt idcirco Dei permiſſionem & hominis lapſum peccatori vtiliorem aſſerant Auguſt. 14. de Ciuit. cap. 13. & in Pſalm. 93. ad id *donec fodiatur peccatori fouea* adducta comparatione Phariſæi, & Publicani in ſerm. 49. de temp. poſt med. S. Maxim. 2. de fide cap. 19. ante med. Irenæ. 4. aduerſ. hæreſ. c. 27. S. Maxim. cent. 13. c. 9. 10. 16. & præſertim 23. Magn. Gregor. Homil. 34. in Euang. colum. 2. ea vero humilitas & cautio, virtutes cum ſint, ac proinde à Deo amabiles, quo maiores fuerint in pænitente, quam in innocente æque entitatiue gratiæ, & iuſtitiæ adiunctæ illum, & gratiorem, & amabiliorem Deo, magiſque charum & amatum reddent, ac ſi gratia & iuſtitia maior illi adeſſet, & reuera adſunt, etiam in humiliore pænitente, & cautiore, vt conſtat ex parabola, ſeu comparatione Phariſæi, & Publicani hic 18. de quorum poſtremo dicitur. *Amen dico vobis: deſcendit hic iuſtificatus in domum ſuam ab illo*: de qua vbi diximus agens Auguſtinus concludit. *Magis placuit Deo humilitas in malis factis* (id eſt de malis factis) *quam ſuperbia in bonis factis.*

6. Hæc omnia ab accurata diſpoſitione & rigido, ac ſubtili examine Theologico excluſi, quia vt ex dictis ſuppoſitione ſecunda numero 4. conſtat, quæſtioni inter Theologos ſapientes locus, hæc ſecludantur, eſſe non poteſt: tum etiam, quia tota hæc quæſtio inſtituitur ad rigidum verum ſenſum illius propoſitionis abſolute à Deo prolatæ, & ex præmiſſis parabolis duodecim dragmarum, & centum ouium abſolute illatæ apud Matth. cap. 18. & Luc. cap. 15. gaudium maius eſſe Deo, & cælo de perdito, recuperato tamen, & per pænitentiam iuſto, quam de iuſto, imò & iuſtis pluribus multo innocentibus: vbi nulla de maiore iuſtitia, aut virtutibus, ſed de ſola recuperatione pænitentis ratio habetur: cum in concluſione, tum in dragmæ, aut ouis perditæ inuentione, antecedente, ex quo concluſio deducitur. Text. Matth. ſic habet numero 12. *Si fuerint alicui centum oues, & errauerit vna ex eis: nonne relinquit nonaginta nouem in montibus, & vadit quærere eam, quæ errauit? et ſi contigerit, vt inueniat eam, amen dico vobis, quia gaudet ſuper eam magis, quam ſupra nonaginta nouem quæ non errauerunt. Sic non eſt voluntas ante Patrem veſtrum, qui in cælis eſt, vt pereat vnus de puſillis iſtis:* vbi voluntatem poſitiuam negatiua de oppoſito voluntate explicuit, & probauit vt numer. 7. expendam: quia ex adiuncto eius capitis contextu præuiſſo ſatis ita explicabatur. Lucæ vero cap. 15. gaudium maius poſitiue bis explicuit, ouium enim parabola præmiſſa concludit num. 7. *Dico vobis quod ita gaudium erit in cælo ſuper vno peccatore pænitentiam agente, quam ſuper nonaginta nouem iuſtis qui non indigent pænitentia.* Atque iterum aliam ſimilitudinem dragmarum continuo ſic adiungens: *quæ mulier habens dragmas decem, ſi perdiderit dragmam vnam nonne accendit Lucernam, & euerrit domum, & quærit diligenter, donec inueniat: & cum inuenerit, conuocat amicos & vicinos dicens: congratulamini mihi, quia inueni dragmam, quam perdideram?* quod ab eis de adſeruatis nouem, non expoſcit: concludit: numero 10. *ita dico vobis gaudium erit coram Angelis Dei ſuper vno peccatore pænitentiam agente.* Eo etiam tendit ſubiuncta immediatè parabola de filio prodigo, & perdito alteroque eiuſdem Patris innocente, & frugi, cum enim hic conſcius eſſet de conuiuio opulento, & ſymphonia ad fratris prodigi aduentum ipſo inſpectato, penèque à Patre, vel neglecto vel obliuioni tradito ita apud illum conquereretur: *ecce tot annis ſeruio tibi, & nunquam mandatum tuum præterini, & nunquam dediſti mihi hædum, vt cum amicis meis epularer; ſed, poſtquam filius tuus hic, qui deuorauit ſubſtantiam ſuam cum meretricibus venit, occidiſti illi vitulum ſaginatum*, cui Pater: *Fili tu ſemper mecum es, & omnia mea tua ſunt: epulari autem & gaudere oportebat* te etiam (abeſſet à charitate fraterna liuor) *quia frater tuus hic mortuus fuerat, & reuixit: perierat, & inuentus eſt.*

7. Dicendum non per accidens ſolum, ſed per ſe loquendo in æque iuſto pænitente circumſtantias eſſe, ob quas de facto magis abſolute ametur innocente iuſto: imò, & ſic amari complacentiæ gaudio connaturaliſſimum Deo ſit. Hoc manifeſte probatur argumento ex parabolis aſſumpto, & ſimilitudinibus rerum, non raro ſed vniuerſaliter, & morali neceſſitate contingentium in oue, & drachma perditis, quæ ſui recuperatione magis gaudium dominis faciunt, quam ſemper conſeruatæ,

Digitized by Google

etiam plures. *Illud enim, ſi fuerint alicui centum oues,* indefinite dictum; ſicuti *aut qua mulier habens dragmas decem*, de omnibus dicitur: tantundemque valet atque *cuicunque fuerint centum oues*, aut *quæcunque mulier habuerit dragmas decem*, &c. id autem, quod à Deo vniuerſaliter in caſibus, cuiuſque generis, euenit omnibus, connaturaliſſimum eſt: & ferè neceſſarium moraliter eſt euenire; atqui Deus ita ſibi, quoad gaudium de recuperato peccatore ad iuſtitiam dicit euenire, atque euenturum ſemper: & amplius gaudere, & connaturaliſſime gauiſurum eſſe quam de æque iuſto, imò pluribus innocentibus profitetur: eis verum exemplis & ſemel poſſeſſorum naturalis amor, & perditorum dolor: quare, & recuperandi ardens dominorum ſupponitur deſiderium, vt grandius de inuenta, recuperataque, vel oue, vel dragma, quam de adſeruatis pluribus gaudium concipiant; quod nuſquam ſuorum neglectores, & perditorum indolentes conciperent: inde etiam ſimiles in Deo affectus indulgentiores quidem, magiſque gratuiti erga homines ſupponuntur: vt teneat ex illis ad Deum illatio. Nimirum ardens de ſalute hominum omnium deſiderium, ac de perditis dolor à nobis fuſe (ſemotis imperfectionibus) ſtatuti quæſtion. 3. à certam. 2. per totam: à voluntario quidem eius, quatenus ex ipſo eſt, erga illos affectu oriundi, ideò argumento ex domini ouium ſimilitudine ducto, vbi verbis ipſis gaudium poſitiuum maius Dei de peccatore recuperato, iamque per pœnitentiam iuſto ad ſonum acceptis non videtur apud Matthæum à Chriſto Domino inferri, validius infertur: ſiquidem in ea illatione, etſi per propoſitionem negatiuam, non gaudium ſolum illud, ſed & affectus Dei erga homines omnes, vnde morali neceſſitate, & certitudine infertur, explicatur: *ſic*, inquit, *non eſt voluntas ante Patrem veſtrum qui in cœlis eſt, vt pereat vnus de puſillis iſtis*, & poſtrema parabola de Filiis prodigo, & frugi apud Lucam, eandem rationem, clarius adhuc, gaudij illius de Filij perditi recuperatione amplioris indignabundo alteri filio dedit: *fili tu ſemper mecum es*: &c. *epulari autem, & gaudere oportebat: quia frater hic tuus*, vtique & filius itidem meus, *mortuus fuerat, & reuixit, perierat, & inuentus eſt*: quibus Paternum Dei affectum, erga omnes, & ſingulos homines, talem, tantumque eſſe ſubtilis ſolidiſſimè Chryſologus, imatus penitius, inuenit: vt vni totum in ſolidum, quod ſingulis, & omnibus impendi recognouerit ſerm. 168. med. vbi cur centum oues, nec plures fuerint, nec pauciores percontatus ex priſco numerandi à manu vna ad alteram more, quo centenarius numerus in dexteram cadebat, ad quam prædeſtinati, nonus vero ſupra nonagenarium cadebat in ſiniſtram, ad quam reprobi ſpectant, reſpondet. *Amiſſio vnius totum diſſipauerat centenarium numerum* (nempe Paſtoris Dei, & dolore, & affectu) *& totum de dextera redegerat ad ſiniſtram, vt diſpendio vnius, & ſiniſtra clauderet omnes, & dextera nihil haberet. Nonageſimus & nonus numerus in ſiniſtra latet clauſus, conſtrictus hæret, tenetur oppreſſus; qui tamen vnius perceperit, & ſenſerit augmentum, mox dextera tranſit ad palmam, mox centenarij numeri tranſit ad coronam, etſi non habuiſſe centenarium numerum doloris eſt, cuius doloris eſt perdidiſſe? videtis, quia per vnius ouis amiſſionem paſtor iſte totum gregem cecidiſſe de dextera, & totum in ſiniſtram doluerat recidiſſe*: (vtique, quia ſingularum æquo, toto in ſolidum, atque omnium ſaluti inhiabat deſiderio) *& ideò relictis nonaginta nouem vnam ſequitur vnam quærit, vt inueniret in vna omnes, redintegraret omnes in vna.* Nihil in tanta ſubtilitate ad rem hanc ſolidius.

8. Inde facile oſtenditur, magis Deo gratum eſſe, ac delectabile, æque iuſtum pœnitentem, quam innocentem, quia, etſi peccati antecedentia nihil formaliter, ſeu quaſi à forma, melius formaliter; tamen conditionaliter, vel tanquam ex circumſtantia, & conditione per ſe gratius aliquid Deo apponitur. Non ſolum ex generali rationalium conditione, quibus vt Ariſtot. ait. 1. Rhetor. cap. 11. poſt med. *Bene mereri iucundum eſt. idcirco ſubuenire quoque propinquis, & manca ſupplere ſuaue hominibus eſt*: maioriſque ſuauitatis materia reparatam à ſe domum, dirutam prius, habere, quam ſemper firmam poſſidere: in eo quippe induſtria poſſidentis magis elucet, vt magis complaceat: ſicuti & medico ægrum ſanare, quam ſanum ſeruare maioris artis, & poteſtatis, & ſcientiæ eſt: indeque laudabilior, magiſque de ægro ſanato, quam de ſano ſeruato laudatur; eoque magis, quo ægritudo maior fuit; ea de cauſa beatis pœnitentibus criminum ſuorum memoriam perpetuo adfuturam, vt Dei in ipſos miſericordiam in æternum iuxta Pſalm. 88. & ipſi, & Beati reliqui cantent, nec decantent vnquam, inquiunt, quaſi vno ore, Greg. Mag. 4. moral. cap. vlt. ſub finem, & Auguſtin. 22. de ciuit. cap. 30. poſt med. *quo cantico in gloriam gratiæ Chriſti, cuius ſanguine liberati ſumus, nihil erit profectò illi iucundius ciuitati*: Hoc, inquam, de Deo eſui, ſuæque gloriæ, ac de Beatis è Dei, laudiſque ipſius complacentia probant; ſed de Dei erga pœnitentem iuſtum amore, & complacentia (quo ſolum parabolarum Chriſti argumentum, & concluſio ſpectant) quia ex lapſu, etſi non, vt à forma, ſed, vti à conditione per ſe requiſita, iuſtitia, & gratia eadem, imò, & minor etiam, redditur (neſcio, qua ratione, niſi ex inopino, ac proinde ex admirabili contra præconceptum timorem ſucceſſu, etſi continuo ſimilium experimento omnibus noto) multo iucundior: vt teſtatus eſt Ariſtot. ſub recitata proxime verba: *euadere quoque periculis, tanto iucundius, quanto propius pericul.: admirabilia enim hæc ſunt*: quibus etiam conſonat S. Thom. 1. 2. quæſtion. 33. art. 4. & 8. in hoc argumentum æque elegans, ac fuſius Auguſtinus ex parabolis hiſce 8. confeſſ. toto cap. 3. diſcurrit: ex quo hæc. *Quanto maius periculum fuit in prælio, tanto maius gaudium fuit in triumpho, iactat tempeſtas nauigantes, minaturque naufragium; omnes futura morte palleſcunt; tranquillatur cælum, & mare, & exultant omnes, quoniam timuerunt nimis. Æger eſt charus, & vena eius malum renunciat: omnes qui eum ſaluum cupiunt, ægrotant ſimul animo: fit ei rectè, & nondum ambulat priſtinis viribus, & iam fit tale gaudium, quale non fuit, cum antea ſaluus & fortis ambularet*: & hæc quidem ob imminentis mali præcedentem ex amici, vel noſtri complacentia timorem: quid, ſi de mali eius abſoluto aduentu ex ſimili affectu dolor vehemens, (vti è ſimili affectu de lapſu pœnitentis (ſublatis imperfectionibus) in Deo eius recuperationi, & reſurrectioni præfuit:) præceſſiſſet? & id nonnullis etiam exemplis oſtendere pergit Auguſtinus: *edendi, & bibendi voluptas nulla eſt, niſi præcedat eſuries, & ſitienti moleſtia. & ebrioſi quædam ſalſiuſcula comedunt, quo fiat moleſtus ardor: quem, dum extinguit potatio fit delectatio: & inſtitutum eſt, vt iam pactæ ſponſæ non tradantur ſtatim, ne vilem habeat maritus datam, quam non ſuſpirauerit ſponſus dilatam.* Ex quibus concludit *vbique maius gaudium moleſtia maior præcedit*: qui ergo in ita ſalutem peccatoris deſiderante Deo, eiuſque exinde læthalis culpæ malum, inferno ipſo maius, vehementer dolente, quod per ſe quidem ad eius recuperationem, & pœnitentiæ iuſtitiam de eius præ innocentis gratia etiam minore exceſſum gaudij aſſequi mente valeat? nihil ergo hyperbolicum: ſed rigidæ veritatis Theologicæ plenum illis Luc. 7. verbis eſt: *ita gaudium erit in cælo ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, quam ſuper nonaginta nouem iuſtis, qui non indigent pœnitentia*: idque per ſe iuſtitiæ pœnitentis, qua tali, euenire, etſi entitatiue ſumptæ per accidens eueniat: quod vocibus ſolum à nobis diſcordare noſtrum Ruiz plane fecit.

9. Probatur ſecundo valida ratione Theologica (quæ valide etiam diſcurſum confirmat) ex maioritate amoris, & efficacis deſiderij Dei, quod per ſe loquendo ad iuſtitiam, & gratiam pœnitentiæ, quam innocentiæ donandam in Deo præcedit: quod enim maius deſiderium ſui habuit, & fecit, maius longe gaudium facit poſſeſſum, vt Auguſtini exempla, & concluſio euincunt. Aſt maius fortiuſque, & ardentius deſiderium de æqua, imò, & minori iuſtitia, & gratia pœnitentis oſtenditur: quia deſiderium, quo plures difficultates, & motiua ab ipſo retardantia deſiderantem, vincuntur, proteruntur que, fortius, maius, longeque ardentius eſt eo, quo nihil, vel parum difficultatis obiectiue ab eo retrahentis ſuperatur: id quidem amantium quotidiano experimento compertum, ſacro etiam confirmatum eloquio

Digitized by Google

quio Geneſ. 29. vbi de ſeptennio ſeruitutis pro nuptiis Rachel ſocero ſuo: *videbantur illi pauci dies præ amoris magnitudine*, Atqui amor Dei, & deſiderium Iuſtificandi impium (quouis gratiæ, & ſanctitatis, ſeu amicitiæ gradu) protetit Deus ſummum ea parte ſui iuſtificantis obſtaculum eius ad ſanctitatem iuſtitiam, gratiamque ſui reuocandi, & quo maximè ab eo præſtando volendoque obiectiue retrahebatur; nihil autem, vel fere nihil in amando innocente iuſto eſſe poteſt, quod eius amor ſuperet: ergò amor, & deſiderium, ea quo iuſtificat, vtcunque, impium per ſe, ac de ſe maius, fortius ardentiuſque eſt eo, quo, & ex quo iuſtum innocentem amat, & ſeruat. Minor ſubſumpta certa eſt: quia ex parte pænitentis peccatoris iuſtificandi præcedit mortale peccatum odij Dei potentiſſimum voluntati eius motiuum, & quo, vel maximè, Deus à peccatoris amore per ſcripturam Patres, & Theologos auertitur: atque in eius odium impellitur adeò vt quamuis egregiis iuſtus, ingentibuſque obſequiis mereri condigne alteri iuſto gratiam apud doctos recentiores valeat; aſt, vt odium peccati deponat, remittatque illud peccatori Deus, quantumuis gratia ornatus, & ingentibus obſequiis in Deum excellens nequeat, in horum etiam, fere omnium ſententia, ita promereri: quid plura? totum argumentum Pauli eſt ad Romanos 5. *commendat*, inquit, *autem charitatem ſuam Deus in nobis: quia, cum adhuc peccatores eſſemus, ſecundum tempus, Chriſtus pro nobis mortuus eſt. Multo igitur magis nunc iuſtificati in ſanguine ipſius ſalui erimus ab ira per ipſum: ſi enim cum inimici eſſemus reconciliati ſumus Deo per mortem filij eius, multo magis reconciliati ſalui erimus in vita ipſius*, pende, *in nobis*: in quibus ſummum ad reconciliationem obſtaculum erat, Deum ſuæ charitatis oſtenſionem feciſſe: ſummam vim meritorum Chriſti fuiſſe monſtratam in eo, quod Deum, eo non obſtante motiuo, ad peccatoris reconciliationem, & pænitenti iuſtitiam impertiendam deflexerit: vnde eorundem virtute iuſtificatis donandam argumento à maiori ad minus cum ex parte amoris Dei, tum ex parte virtutis meritorum Chriſti, legitime intulit.

10. Inde vero & Eccleſia ſic orat. *Deus qui omnipotentiam tuam parcendo maximè & miſerando manifeſtas*: quia nimirum amor & miſericordia te in te etiam tuoſque affectus (quæ maximè rationalis poteſtas eſt) iuſtitiæ à Deo peccati ad vindictam iramque impulſæ, quos cohibent, atque in beneficentiam conuertunt, potentem oſtendunt. Rationem vero, quam ſuprà explicuimus de amore Dei erga peccatores, creaturas nempe ſuas: quibus parcit, addit ſimul Sapient. 12. *ob hoc, quod omnium dominus es, omnibus te parcere facit*. Rectè igitur S. Th. 2.2. quæſt. 106. art. 2. abſolutè docuit pænitentem iuſtum maiorem gratiarum actionem Deo debere, quam innocentem: etſi enim fuſe ſubtilitatibus quas tardiores, vel non aſſequimur, vel non probamus; id Caietanus defendat; improbet autem abſolute Ruiz proximè ſect. 12. fine: quia putat iuſtitiam innocentiæ maius abſolutè donum eſſe, atque à maiore Dei amore, quam pænitentiæ iuſtitiam procedere (in quo aperte decipitur) quia doni ſecundum ſe magnitudinem ſolummodo conſiderat & recipientis commodum, quod maius certè ex maiori ſiue entitatiuè ſiue quoad durationem dono quod recipit, non autem amoris ea parte Dei (qui benefacit, vt Seneca, & Cicero aiunt anima eſt) magnitudinem maiorem, neceſſariam de ſe, vt infenſis inimicis peccatoribus benefaciat vti argumento hoc ſecundo ponderauimus. Inde vero haud quaquam infertur iuſtum pænitentem amplius innocente debere gloriari, adhuc de donis Dei, cum hæc in innocente, vel ſola duratione, & perſeuerantia, ſeu permanentia ſint maiora, & damni culpæ quam ab innocente Deus auertit, ac proinde, quod ea parte iuſti pænitentis eſt minus ſanè glorioſum eſt: imò & turpiſſimum eſt, quod peccatum præceſſerit, de quo etiam vt gratiæ receptæ coniuncto nulla illi accreſcit gloria, ſed ignominia. Rectè igitur Auguſtin. tract. 110. in Ioann. ſub fin. aiebat: *quale eſt ideò ſe velle laudari, quia vitio ſuo tam deteſtabiliter ægrotauit, vt non poſſit aliter, quam medici morte ſanari, Non eſt hoc noſtrorum gloria meritorum, ſed medicina morborum*: cui conſonat S. Thom. 1. p. quæſt. 20. art. 4. ſin. ſolut. ad 2. & confirmat exemplo Patris familias, qui pretioſius quid ægrotanti ſeruo, quam ſano filio, quem plus abſolute diligit, donat: quæ conſideratis ex parte obiecti motiuis amoris certiſſima ſunt; at vero conſiderata amoris ex parte Dei magnitudine, qua tantum præpediculum ex parte pænitentis lethali peccato appoſitum proteritur: ob quam dubio procul maior Deo debetur gratitudo, quæ non tam ob doni recepti magnitudinem quam ob amoris quo donatur præcipue habetur; quod in gloriatione de receptis, & poſſeſſis ſecus habet.

CERTAMEN IV.

Aliud documentum de facto ad Theologiam ſpectans de maioritate amoris Dei erga homines, vel Angelos deciditur.

1. EX reliquis Theologicis difficultatibus ad quæſtionem de facto ſpectantibus prima eſt An Deus plus Angelis homines adamarit? qua in difficultate, & Chriſtus homo, etſi non pure, & eius Sanctiſſima parens MARIA, à collectione tota hominum extrahendi ſunt: cum de primo ob infinitam Deitatis ſanctificationem, de MARIA, & propter maternitatis excellentiam, & propter gratiam collectione gratiæ cunctis Angelis, & hominibus, longe maiorem, tota collectione Angelorum & hominum amabiliorem, & amatam Deo illam fuiſſe, & Patribus, & Theologis ſtatum etiam eſt: ex quo præſertim rimandis, eruendiſque Mariæ excellentiis æqua ſubtilitate, & eruditione glorioſe, & ad antiquiorum etiam inuidiam, noſter Soarez tom. 2. in 3. part. inſudauit, ea de re primus diſputationem inſtituens, & laudis progreſſu poſtremus. Ergo de reliqua hominum collectione, comparatione totius Angelorum collectionis difficultas procedit. Sanctus Bonauentur. in 3. d. 32. articulo vn. quæſtion. 4. Carthuſian. ibi quæſt. vn. col. 3. pro hominum collectione ſtant: videnturque ſecuti tandem. Alexand. 1. p. quæſtion. 32. m. 1. quem prorſus imitatus Molina. Verum hi de ea hominum collectione non, niſi propter ordinem ad Chriſtum loquuntur: quo non de collectione pura hominum ſecluſo Chriſto Domino eiuſque gratia, & ſanctitate (nedum Deipara etiam ſecluſa) loqui ſe oſtendunt: ſed gratiam, & gloriam collectionis reliquorum hominum comparata cum gratia, & gloria collectionis totius Angelorum maiorem eſſe, ac ſubinde ob illum exceſſum collectionem hominum magis à Deo amabilem & amatam de facto docet Ruiz ſect. 8. à numero 8. fundamenta iaciens, ad numer. 14. concl. 4. rem concludens. Richard. in 3. d. 32. art. 4. quæſtion. 1. ex aduerſo ſtat pro Angelorum collectione ex qua paucu1os in gratia, & gloria ab excellentibus ſanctis hominibus aliquot æquari putat: excedi vero pauciores; hominum autem fere omnes non ſolum à primoribus; ſed à vulgo etiam, in gratia & gloria vinci, S. Thom. 1. p. quæſtion. 20. art. 4. ad 2. & in 3. d. 32. quæſtion. vn. fine, æquam vnius, atque alterius collectionis gratiam cenſet, & gloriam: quare & æque vtramque de facto à Deo amari. Probat æqualitatem illam ex 21. Apocalyp. verb. illis. *Menſura hominis, quæ eſt Angeli*. Verum vt bene Ruiz numero 6. Menſura illa Angeli menſurantis actiue non autem paſſiue menſurati eſt, vt ex textu conſtat: vnde, etſi ædificij cæleſtis hominum ciuitatis menſuratæ per Angelum textus magnitudinem dicat, vt dicit; nuſquam tamen eam cum magnitudine ciuitatis Angelicæ, ibi non menſuratæ, comparat, nedum dicit æqualem.

2. Hi omnes de amore de facto commenſurato cum bonitate, & amabilitate obiecti diſcurrerunt; cum tamen, vt abſolute, & exactè quæſtio decidatur, aliunde etiam amoris diuini magnitudo penſari debeat, vt ex nuper dictis certam. 3. apparet: quare duplex & hominum, & Angelorum amor diſtingui debet. Alter quidem

quidem iuxta obiecti bonitatem, cui connaturaliter loquendo Dei amor commenſurari debet: ac proinde hunc amorem ob maiorem excellentiam gratiæ, & gloriæ, vel hominis vel Angeli de facto eſſe maiorem Theologicè aſſerendum eſt: quare eius magnitudo, & maioritas erga alterutram collectionem ex maioritate alterutrius, & exceſſu in gratia, & gloria rectè à præfatis Theologis definitur: quia, etſi Deus abſolutè liber ſit in cuiuſuis creati obiecti proſecutione, & amore; eo tamen poſito iuxta exigentiam obiectiuam amari cenſendum in bona Theologia eſt, vbi oppoſitum ex ſcriptura, & reuelatione (ex qua ſolum oppoſitum nobis innoteſcere poteſt) non conſtiterit. Amorem hunc appretiationis vocamus: quia eo æſtimabilitas, valorque rei amatæ ſiue amoris obiectiuum pretium attenditur. Vltra hunc alius eſt amor etiam in Deo, quem pare affectiuum poſſumus meritò nominare: quia non obiecti amati meritum, & amabilitas, ſiue obiectiuum pretium & valor ab amante attenditur, ſed ex mera voluntatis, & affectus indulgentia concipitur, vt contingeret in amore, quo Deus homini vel Angelo à ſe in puris naturalibus conditto gratiam, & ſupernaturalia dona vellet & conferret, eiuſque euenit in eiſdem antea peccatori efficaciter volitis & infuſis. Porro huius amoris magnitudinem comparatiue cum aliis ex donorum magnitudine (à quibus nuſquam, ſed è ſola Dei libertate, bonitate, & miſericordia pendet) taxare, non ſolum minus Theologicum, ſed & minus rationale eſſet: vti ex dictis cert. 3. claret, quæ ideò præmiſi, vt lucem hic dicendis afferrent.

3. Dico in præſenti difficultate primo. Angelorum collectionem amore appretiationis plus de facto à Deo diligi collectione tota hominum, præter Chriſtum eiuſque matrem, conſentio citato Richardo, diſcurſu tamen firmiore, & quo multa contra hanc ſententiam ſatis Theologicè totis citatis numeris oppoſita à Ruiz noſtro ſemel retunduntur. Sic autem diſcurſus habet. Tota communitas hominum decedentium in gratia, perueniendumque ad gloriam duplo ſaltem minor eſt communitate Angelorum in gratia permanentium, & à breui illo ſtatu Angelicæ vitæ Deo perfruentium: atqui in duplo maiore numero Angelorum ex omni Hierarchico ordine ad ſupremum vſque, quam hominum (ſaluandorum, vt plurimum per finalem pœnitentiam nec intenſiorem multo quam ſatis ſit ad propellenda mortalia atque ad gradum valde remiſſum gratiæ, cui nequit gloria intenſior reſpondere) maior longe gratiæ, & gloriæ cumulus eſſe debet, quam ſit in communitate hominum duplo minori: ergo amore appretiationis communitas Angeli ea magis longe, quam humana à Deo de facto diligitur: conſequentia patet ex dictis numero ſecundo, vbi oſtendimus magnitudini æſtimabilitatis valoris, & pretij obiectiui eius, quod diligitur à Deo, amoris eius magnitudinem de facto commenſurari. Maior eſt ex ſcriptura, & Patribus indubitabilis: ſiquidem Lucifer rebellis Draconis nomine tertiam ſtellarum ſeu Angelorum partem traxiſſe, atque ad tartarum è cælo ſecum deturbaſſe dicitur. Atqui numerus hominum, pro quouis, & omni coniunctim tempore in gratia deſcendentium, & conſequentium gloriam, amplior lapſorum Angelorum numero non eſt (ſiquidem ex ſcriptura Patribus, & Theologia tota homines ad reparandas ſedes lapſis Angelis vacuas prædeſtinantur: quare nec pauciores illis prædeſtinati ſunt, nec plures) atqui tertia Angelorum pars lapſos coercet omnes, ſcilicet duplo bonis Angelis in gratia conſtantibus minori: ergo horum numerus duplo eſt numero prædeſtinatorum hominum maior, ac ſubinde horum numerus duplo minor.

4. Minor primi Syllogiſmi, præter ipſi inſertam probationem, oſtenditur: etenim Hierarchicis Angelorum ordinibus Dei gratiam, & ſupernaturalia dona, etſi non ad exigentiam naturalem (alioqui naturalia eſſent) natiuæ perfectionis Angelorum ordinis cuiuſque data à Deo ſint: aſt ad natiuæ proportionis perfectionem, & congruitatem data illis à Deo fuiſſe, & Theologica ratio, & Patrum, præcipue Dionyſij, ſententia ſuadet: qui ex ſumma præ Angelis reliquis donorum Dei excellentia Lucifero collata ipſum in eſſentiali, ac entitatiua natiua perfectione reliquis, etiam ſupremi ſui ordinis, perfectione præcellere docent id quod à ſimili de donorum Dei inter homines facta ab ipſo diſtributione non ſegniter probatur; ſiquidem *vnicuique ſecundum propriam virtutem*, id eſt natiuam perfectionem, facultatem, ſeu capacitatem naturalem facta in parabola talentorum dicitur Matth. 25. vnde & idem in Angelis contigiſſe dicendum eſt. Hinc autem infertur longe maiorem gratiæ & donorum cumulum Angelis ſuperioris ordinis, quam inferioris fuiſſe à Deo impertitum, ſummumque Angelis ordinis ſupremi: ſiquidem perfectioris & perfectioris vſque ad eorum ſummam naturæ Angelis ſuperior & ſummus tandem ordo compoſitus eſt. Inde fit, cumulum gratiæ, & donorum toti ſupremæ Hierarchiæ Angelorum collatorum multo fuiſſe maiorem, quam collatorum toti infimo; imò, & ei vicino ordini, quod ſi tota collectio gratiæ &c. collatæ Octauo, Septimo, & Sexto ordinibus, vel tota, vel ferè tota accedat longiſſime erit maior collectio hæc gratiæ collectione gratiæ reliquis inferiorum ex quinto ordinum Angelis donatæ: idque ita erit, tametſi quemque ex nouem ordinibus æquo Angelorum numero conſtare dicamus: ne dum, ſi cum Sancto Thoma quo ſuperior, & ſuperior Angelorum Hierarchia eſt ampliori valde eorum numero conſtare admittatur: quare tota ferè collectio gratiæ &c. Supremo, & proximis tribus, vt minimum, ordinibus, primo donatæ ſeruata eſt; nec lapſu Angelorum periit, ſcilicet & ſua intentione, & Angelorum in ea perſiſtentium à Deo gratiæ &c. quintæ, & ex inferiorum Hierachicarum collectione maior.

5. Hoc autem ſuppoſito (& ſtatim, quoad id, eſt, ſatis ſuperque probando) ſubſumo antecedens allud. Atqui collectio gratiæ, & donorum omnium hominum prædeſtinatorum non excedit cumulum gratiæ &c. Angelorum lapſorum ex inferioribus Hierarchiis & intentione, & numero eorum longiſſime minoris, quam collectio gratiæ Angelorum in ea perſiſtentium, numero etiam & intenſione maioris longè: ergo cumulus gratiæ, & gloriæ Angelorum longiſſimè maior eſt collectione gratiæ, & gloriæ prædeſtinatorum omnium; ſubſumptum antecedens ex doctrina ſcripturæ, Patrum, & Theologorum notata numer. 3. ſatis eſt perſpicuum: ſi enim hominum prædeſtinatio tota ad reparandas lapſorum Angelorum ſedes fuit, ac proinde horum numerum ſuffectorum in eorum ſedes prædeſtinatorum numerus nequit excedere: neque cuiuſque ex his gratia gratiæ lapſi, cuius loco ſuccedat, excedere poterit: ac proinde nec omnium prædeſtinatorum gratia, & gloria coniunctim collectioni gratiæ, & gloriæ à lapſis habendæ ni laberentur. Patet: quia, cum ſedium gloriæ amplitudo pro amplitudine gratiæ, & gloriæ maiore, vel minore Beatorum amplior ſit, vel ſtrictior, eum, qui ex prædeſtinatis ſucceſſurus eſt Satanæ, huic præparata ſedes non capiet: quare neque in huius ſedem ſuccedet, ſed propriam ſibi à Deo paratam occupabit, ſi ampliori gratia decedat. Ratione hac omnia, quæ doctè pro maiore gratia hominum, quam Angelorum doctis, & ſubtilibus decem diſcurſibus præſtitit Ruiz ex gratia hominibus, tam opere operato per Sacramenta, quam ex opere operantis per actus eximiæ charitatis, & fortitudinis atrociſſimi Martyrij &c. parta manent diſſecta; ſiquidem eis omnibus nemo ad maiorem gratiam creſcere poteſt, quam lapſi eſſent Angeli in cuius locum ſuccedet: id quod diuinam erga eos in prima ſui creatione munificentiam probat; diſcurſum vero hunc confirmat potius, quam infirmet, quod ſi eam non ſolum eſſe illam in qua conditus à Deo eſt; ſed etiam, quam obedientia obſequio, ac reuerentiâ Deo debitis adquireret in via: id ipſum de Angelis in gratia &c. perſtantibus de facto (& forte maius) gratiæ conditionis ſuæ additum conſidera, & ſtatim mireſcet inſtantia, & conticeſces.

6. Illud ſolum, quod à Deo exploratum in Patrum, & Theologorum doctrina non apparet, ſuppoſuimuſque numer. 4. probandum reſtat, vt totus hic noſter

diſcurſus concludat, nempe ex ſuperioribus quatuor Hierarchiis Angelorum lapſos fuiſſe per paucos, fereque omnes lapſos ex infima, & vicinarum eſſe. Verum ex hac ipſa doctrina eorundem adiuncto quod notabamus n. 3. probatur facile: etenim prædeſtinati omnes in id ſunt, vt in lapſorum Angelorum ſedes ſuccedant, æqua nimirum gratia, & gloria, ei quam habebant, & haberent ni laberentur: ergo Angeli, quibus prædeſtinati ſuccedunt eius Hierarchiæ cenſendi, vt plurimum. Theologicè ſunt, cuius eſſe arguit gratia prædeſtinatorum lapſis Angelis vt plurimum ſuccedentium. Probatur conſequentia ex dictis num. 4. Init. ſiquidem ex maiori gratia, & donis a Deo Angelis in prima ſui conditione collatis natiua eorum perfectio, vel maior, vel minor iuxta quam Hierarchicus ordo in inferiores & ſuperiores diſpoſitus proportionaliter eſt, dignoſcitur: quare ſi prædeſtinati, vt plurimum ſint remiſſæ gratiæ, & gloriæ, rectè ex doctrina Patrum, & Theologorum lapſos Angelos è infima & vicinis Hierarchiis fuiſſe probabuntur, ac per paucos ex ſuprema & ipſi vicinioribus Hierarchiis: eius autem conditionis vt plurimum eſſe homines prædeſtinatos conſtat ex dictis num. 3. ſub init. etenim experimur prædeſtinatorum numerum è perditis anteà, & peccatoribus maiori longe ex parte per finalem pænitentiam, quæ neceſſariam gratiam ad delenda lethalia pertingat, parumve neceſſariæ excedat conſtari: paucu los quæ integræ ſanctitatis, & virtutis ſtudioſos ardenter ſaltem, in Chriſtiana etiam republica, videmus: ſuccedat naturalis politica apud rationales omnes ratio, qua videmus æque fere magnos, & potentes, rebelli in Regem principes, præ ſui ſolum æſtimatione, obſequi, eiuſque obedientiæ ſubdi ægerrimè velle: cum digniori, & potentiori ſubiici glorioſum ſit, indigniori autem ſubdi, vt Lucifer de aliis Angelis ambiebat, infame, & ingloriũ: nec niſi minoribus longe dignitate ſcientia, ac reliquis dotibus ſuadendum. Addam tamen diſcurſu hoc colligi plane vnum ſaltem hominem collectionis præfatæ, qui gratia, ſanctitate, & gloria ac ſubinde in dilectione appretiatiua cunctis Angelis, non quidem coniunctim, & copulatiue, ſed diſtributiue, & ſingulatim ſumptis præcedet. Siquidem id ſedem gratiamque, & gloriam Luciferi, qui omnibus Angelis etiam Hierarchiæ ſupremæ donis congenitis antecibat, anteiretque in gloria, ni ſuperbiiſſet, prædeſtinatus eodem argumento conuincitur: ecquis autem fortunatiſſimus hic ſit, prorſus ignoratur. Alij dicent Ioannem Baptiſtam: alij Euangeliſtam: alij Eliam, aut vnum ex Prophetis, aut Apoſtolis: aut Beatum Ioſephum.

7. Dico ſecundo amore Dei non appretiatiuo de quo hactenus, ſed pure affectiuo plus Deum amaſſe hominum, quam Angelorum collectionem in hac concluſione, quem ſequar, Scholaſticum Doctorem non video; ſed nec video, cui contradicam, omnes enim vt vidimus de amore Dei appretiatiuo præſentem quæſtionem verſarunt. Probatur primo diſcurſibus factis certam. 3. pro maiore Dei amore erga iuſtum pænitentem, quam æque, imò & magis iuſtum innocentem: & in primis argumentum illud ex parabola centum ouium, ex quibus quæſita ſolum vna perdita fuit, quæ a grege deceſſerat, nonaginta nouem in deſerto relictis, de quæſito, reparatoque præ Angelis homine ad literam, & Chriſti Domini mentem intelligunt Patrum plerique. Ne vero hominum comparationem cum non reparatis Angelis lapſis factam, non cum bonis, & Beatis cum aliquod ex antiquis credas; concluſionem aduerte & occaſionem apud Lucam cap. 15. Hæc enim fuit murmuratio Scribarum, & Phariſæorum Domino Ieſu obiicientium quod publicanos, & peccatores benignè adm[illegible] familiari vſque eorum menſis & conuiuiis ob[illegible] ageret, quam cum ipſis, qui ſe, & reputabant & iactabant iuſtiores: eorum vero, quam alias ſæpe [illegible] ad ſanctitatem, & innocentiam permittens, a[illegible] ex eis parabolis peritorum detractioni obuius [illegible] cui vtique non ſatis ac[illegible] ſi comparatio cum perditis aliis, ac non recuperatis ouibus pluribus eſſet, nec ſolum cum ſeruatis, & retentis; alioqui inepta argumenta, ac non e conſuetis apud omnes affectibus, ſed de inſolitis, & raro contingenti

ne dicam abſolute impoſſibili, gaudio maiori ouis vnius inuentione cum nonaginta nouem perditione, & iactura: concluſio autem fuit. *Dico vobis gaudium erit coram Angelis Dei ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, quam ſuper nonaginta iuſtis, qui non indigent pænitentia*: lapſine Angeli iuſti ſunt, & pænitentia non eguerunt, vt cum illis comparatio gaudij maioris Dei de recuperato homine eſſe poſſit, de quorum iuſtitia nequit gaudere? quare quicumque parabolę argumentum, & mentem Chriſti ad gaudium maius de recuperato homine perdito, quam illud ſit, quod de Angelis habet intelligi volunt, de gaudio reſpectu lapſorum interpretari hunc textum legitime nequeunt, ſed reſpectu Beatorum vt argumento hoc primo pro ſecunda hac noſtra concluſione contendimus.

8. Probatur ſecundo argumento pro maiore Dei erga pœnitentem, quam innocentem iuſtum inſtructo ſatis fuſe à nobis certam. 3. numer. 9. vt hic iterum illud effoimare opus non ſit: ſolum expendendum ad maius eius pro præſenti concluſione robur eſt, quod certam. hoc 4. numer. 3. obſeruaui. Nempe maiori ex parte, ac fere omni, prædeſtinatorum numerum è finali iuſtitiâ & pœnitentia hominum antea perditorum, & plerumque peccatorum immanium, in quibus tot tantaque fuere voluntatem Dei ab eorum amore retardantia præpedicula, imò ad ipſorum odium concipiendum incitamenta, non niſi vehementi Dei ad eos iuſtificandos ſaluandoſque amore ſuperanda, eſſe. Probatur tertio, & confirmatur ratio præcedens, ex doni præcipui reliquorum in prædeſtinatos homines originis & cauſæ proximioris, nempe Incarnationis magnitudine quo nobis noſtræque naturæ filium ſuum dedit: cuius doni magnitudo affectiuam erga homines præ Angelis amoris Dei magnitudinem mirificè extollit: præſertim cum erga iam ſibi infenſos conceptus à Deo tanti boni conferendi amor ſit. Hoc argumentum emphati breuique, ſed maieſtatis plena ponderatione dedit Paulus verbis illis. *Nuſquam Angelos apprehendit, ſed ſemen Abrahæ apprehendit*, etſi enim apprehenſionis nomine reparationem hominum præ Angelis intelligant, litteræ quæ tota de apprehenſione naturæ humanæ præ Angelica eſt minus attendunt: nec de Angelica in prauis Angelis, reſpectu quorum tantum reparatoria, ſeu redemptoria apprehenſio eſſe poſſet; tametſi ex fine reparandi homines, & eam factam, & opportune, ac conuenienter factam carnemque, & ſanguini redimendorum participare fratremque eorum fieri redemptorem expediſſe multis ibidem Paulus oſtendat, ſummamque hominum è Chriſti profeſſa nobiſcum fraternitate dignitatem commendet: vnde non oratoria elocutione ſolum ſed rigida Theologia plenum illud Leonis magni ſerm. 1. de Natiuit. Domini. *Agnoſce o homo dignitatem tuam & diuinæ conſors factus naturæ* &c. Hic autem nullam dignitatem hanc naturæ humanæ ex eius à Deo per vnionem hypoſtaticam verbi adiunctam, vel obiectiuam rationem amplius amandi appretiatiue hominem, quam Angelum aſſumimus, id enim eſſet Chriſtum eiuſque dignitatem in tota hominum collectione includere, quem tamen ad amorem appretiatiuum initio excluſimus; ſed, vt affectiui amoris Dei (de quo ſecunda hæc concluſio) effectum, & indicium. Quarto demum probatur concluſio ex dictis cert. 2. n. 8. etenim ea, quæ ex affectiua alicuius electione vt media ad intentum ab ipſo finem amentur, minus certe eo amore affectiuo amantur ab ita amante, quam finis: atqui Angeli omnes boni ex affectiua Dei electione amantur, vt media ad ſalutem hominum; ergo eo amore minus, quam prædeſtinati homines, amantur. Maior probata eſt citato loco. Minor expreſſa eſt à Paulo ad Hebræos 1. fine: *Omnes ſunt adminiſtratorij Spiritus in miniſterium miſſi propter eos, qui hæreditatem capiunt ſalutis*. vnde Ambroſ. 2. in Luc. cap. 2. *Non ſolum Epiſcopos ad tuendum gregem Dominus ordinauit, ſed etiam Angelos deſtinauit.* Demum ex cura, & ſtudio, atque adeò extraordinaria prouidentia, qua de hominis remediis, mediiſque ad ſalutem ipſi prouidit, vehemens eius amor erga homines, prædeſtinatos præ cæteris, nobis innoteſcit, cum tamen erga Angelos bonos nobis necdum an ſimilem erga illos habiturus eſſet, ſi ipſi laberentur, innotuit: imò verò oppoſitum lapſorum, adeò neglectorum exemplo probabilius diſcurritur.

9. Addi

Digitized by Google

9. Addi inde & ex dictis à nobis contr. de Incarnat. poſſet. Non ſolum amorem Dei erga totam hominum collectionem, verum etiam erga prædeſtinatum quęuis, quam erga totam Angelorum bonorum collectionem, eſſe affectiue loquendo maiorem: conſtat enim ex Chryſoſtomo ibi recitato adeò ardenter quemuis nec ſolum totam prædeſtinatorum collectionem decreto Incarnationis fuiſſe à Deo adamatum, vt non ſolum pro eius morte ex læthali peccato deſtruenda reſtituendoque ad ſpiritualem gratiæ vitam homine & pro eius ſalute per veniale imminuta ad integritatem recuperanda ex vi præſentis decreti & amoris erga hominem verbi Incarnationem peragendam eſſe, & Chriſtum Dominum venturum. Quod poſtremis hiſce probationibus opponi poſſe videtur cert. 5. vbi de amoris Dei affectiui erga Chriſti, ac Deiparæ humanitatem magnitudine reſpectu amoris, quem erga homines reliquos habet, agamus, opportunius proponentur, ac diluicientur.

CERTAMEN V.

De magnitudine amoris Dei de facto erga homines aliquot relate ad alios homines, vel reliquos.

1. PRima de amoris Dei erga hominem aliquem relate ad alios magnitudine difficultas de primo ac præcipuo homine ac Deo ſimul Chriſto occurrit. An ſcilicet quam homines reliqui prædeſtinati, ac tota Eccleſia hominum, imò & Angelorum plus ametur; ſimiliſque de eius matre MARIA quæſtio ſecundo inſtituitur. Tertiò vero de aliquot ſanctis in ordine ad Dei amorem eiuſque magnitudinem comparatis, & quoad Chriſtum Dominum, vt Deum, quæſtioni apud Catholicos imò ſanæ mentis homines, qui Chriſtum Deum ſimul, & hominē eſſe credunt, de amore appretiationis, quique bonitati, & valori, ſiue, vt ſic loquar obiectiuo rei amatæ pretio, reſpondeat, dubium eſſe non poteſt; cum, qua Deus, toto Dei amore in ſe ipſum neceſſario ametur, quin ei, non ſolum ad amoris ſui phyſicum totum, verum neque ad intentionalem affectus maioritatem, vel minoritatem (de qua ſolum erga obiecta Deo non identificata de amoris diuini magnitudine poteſt inquiri) vlla Deo adſic libertas, ſed ſui amoris, & voluntatis impotentia potentiſſima, toto affectu in ſua intrinſeca omnia feratur, ruat, vel potius aduolet, & conſcendat: quare tota difficultas eſt de magnitudine amoris, quo ſe Deus qua hominem (ſubſtantiue dicto homine, atque humanitate in recto dicta, verbi illam ſuſtentantis perſona in obliquo ſolum dicta, & connotata) ſiue humanitatem vnione verbi ornatam, eiuſque ſanctitate, ſeu Deitate ac vnguenti ſubſtantiæ tota (vt Patres loquuntur) delibutam amat: qua in re non ſcolaſticos modo, verum & Patres ſententiis diſſidere aliquis putet: quia nulla amoris diuini diuiſione præmiſſa, quiſque vnam amoris ſpeciem attendens maiorem, eiuſque magnitudinem conſiderans, aliis, qui aliam ſolam attendebant aduerſa videntur ſenſiſſe, & docuiſſe contraria, cum nemo alteri aduerſetur, nec poſſit me iudice aduerſari: idcirco, vt omnium appareat concordia, & quid rei, & veritatis in hac difficultate tenendum clarius appareat, magnitudinem intentionalem amoris diuini, ipſumque amorem in appretiatiuum ſiue appretiationis, quem dicunt, & in pure affectiuum, ſiue pure affectionis diuidimus: primus talis dicitur, atque eſt, quia ſolam obiecti bonitatem, ſiue amabilitatem quo in ipſum amorem conciliat eſtque æſtimabilitas atque obiectiuus valor, & pretium quod voluntati offert, vt obiectum proſequatur ipſique à voluntate (vt ſic viuidius rem explicem) affectum & amorem emit; pure vero affectiuus, ſeu affectionis pure amor, vltroneus quidem, ac non emptus ab obiecto eius bonitate, & pretio & valore obiectiuo eſt, ſed ex indulgentia amantis eiuſque libertate ad magis, vel minus amandum, ſicuti & ad amandum, vel non amandum, oriundus: vt de magnitudine amoris Dei erga pœnitentem, & innocentem iuſtum cert. 3. dicebamus, ac inde rurſus cert. 4.

2. Dico igitur primo Amore appretiationis plus Chriſtum, qua hominem, ſiue eius humanitatem, quā Eccleſiam totam diligit Deus probatur. quia appretiationis tantus amor eſt in Deo, quanta eſt bonitas, ſanctitas, æſtimabilitas, valorque & pretium obiecti: atqui ſanctitas, valorque, & pretium obiectiuum Chriſti; qua hominis, ſiue humanitatis per vnionem hypoſtaticam ad Deum, eſt infinitum, & ſubſtantiale, Deitaſque ipſa, & filiatio diuina omnemque accidentalem ſanctitatem hominum, & Angelorum immenſum excedens: ergo amor appretiatiuus Chriſti, qua hominis, ſiue humanitatis vnitæ hypoſtaticè in Deo infinite maior eſt amore, quo totam collectionem hominum, & Angelorum amat. Hæc à priori demonſtratio alias, vel continet, vel parit: nempe maioris boni, quod Chriſti humanitate Deus dedit, quod maioris amoris efficaſſiſſimum à priori etiam maioris amoris eſt, & ſummi erga humanitatem, cum non poſſit eſſe maius donum, quod creaturæ donetur. Hoc vſus videtur Paulus ad Hebr. 1. *Tanto*, inquit, *melior Angelis effectus* (*qui modico*: vt dixerat, *quam Angeli minoratus eſt* qua homo) *quanto differentius præ illis nomen*, & rem, *hæreditauit*, à Deo accepit: *cui enim dixit, aliquando Angelorum filius meus es tu: ego hodie genui te*: & illa etiam ratio quam idem Paulus attigit ad Hebr. 2. *decebat enim eum, propter quem omnia* meritiuè, qua hominem, *& per quem omnia* affectiue, qua Deum, &c. *per paſſionem conſummare*: ſine qua nec conſummata merita forent: ad Coloſ. 1. *quoniam in ipſo condita ſunt vniuerſa: & ipſe eſt ante omnes, & omnia in ipſo conſtant: & ipſe caput corporis Eccleſiæ, qui eſt principium, primogenitus ex mortuis, vt ſit in omnibus primatum tenens, quia in ipſo complacuit omnem plenitudinem inhabitare*: nempe diuinitatis corporaliter vt c. 2. ait addens: *& eſtis in illo repleti, qui eſt caput omnis principatus & poteſtatis*: quod repetit ad Epheſ. 1. ſine concludens: *& ipſum dedit caput ſupra omnem Eccleſiam*: quibus locis tertium aliud etiam argumentum continetur ex præcontinentia neceſſaria effectuum omnium in cauſa, ſiue phyſicè, ſiuè moraliter, condignè tamen, in illos influente, in Chriſto Domino qua homine ſiue eius humanitate quæ omnium gratiarum Eccleſiæ meritoria de condigno imo eminentialis, & redundans cauſa eſt plus longe ſanctitatis, amabilitatis, pretiique obiectum ad ſui amorem Deo eiuſque voluntati offerre, legitime intulit. Simplex hoc medium, & argumentum ex ratione principij influxiui ſola Paulus eis locis attigit, non autem coniunctum, ex ratione etiam alia cauſæ finalis quam contineri putat Ruiz ob particulam illam recitati textus ex 2. ad Hebr. *propter quem omnia* quaſi *propter* ſolam motionem finalem, ac non etiam meritiuam apud nos, & ſcripturam frequenter ſignificet.

3. Alia etiam inde Theologica ratio à poſteriori ſuboritur. Nempe ex neceſſitate Incarnationis ad peccati noſtri reparationem de condigno à Theologis, & Patribus conſtanter aſſerta: ex qua recte infertur ex cumulo gratiæ, ac ſubinde gloriæ omnium hominum, & Angelorum tantam dignitatem eius collectionis, vel vnius per quæ ex illa, ſi in eam totus ille cumulus conflueret non fore, vt condignum eius operibus pretium meritiuum ſatisfactiuumve, nedum ſuperabundans, pro peccato noſtro læthali offerretur: quare in Chriſto cuius opera, non condigni, ſed ſuperefluentis etiam valoris, ad condignam à noſtro peccato læthali reparationem, & ſatisfactionem extitere) maior longe dignitas ſanctitas, amabilitas valorque & pretium obiectiuum amoris diuini, quam in toto cumulo gratiæ, & gloriæ Eccleſiæ ex omnibus Angelis, & hominibus conflatæ à poſteriori demonſtratur: & quanquam eam neceſſitatem phyſicam Incarnationis, vel a Recentioribus Theologis vulgo aſſeritur, non admittam, minimeque à Patribus aſſertam oſtendi controu. de Incarnationis neceſſitate, quia hinc pro vno quidem læthali creaturæ, quantauis gratia ornatæ, imò tot creaturarum rationalium collectioni (non ſolum quæ de facto eſt, ſed quæ eſſe abſolute poteſt) potentiam condigne merendi eius remiſſionem, aut ſatisfaciendi negant, quod abnuo; tamen, cum neceſſitatem Incarnationis moralem ad ſatisfaciendum pro tot, quot ſunt, hominum læthalibus innumeris defendam: & hoc argumentum in ea noſtra ſententia locū habet: quoad Patrum

pro hac concluſione teſtimonia, tot extant obuia, vt nullum pro ea referre opus ſit: videantur Auguſt. tr. 110. in Ioannem ad id Ioann. 17. *& dilexiſti eos, ſicut & tu me dilexiſti*, & ſub tract. finem Cyrill. 11. in Ioann. cap. 27. ad eadem Ioannis verba: & cap. 28. ſub init. Anſelm. 2. Cur Deus homo? cap. 14. toto, maximè poſt med. argumento hoc poſtremo rem demonſtrans, ex Theologis paſſim omnes concluſionem, vt de ſe notiſſimam ſupponunt, expreſſius aliis. Alex. 3. p. quæſtion. 32. m. 1. poſt med. S. Bonauent. in 3. d. 32. art. vn. quæſtion. 5. Richardus 2. 2. quæſt. 4. Carthuſianus q. vn. col. 3. S. Th. quæſt. vn. ſiue & 1. p. q. 20. art. 4. ad 1. idémque docet Magiſter d. 32. cap. 1. fine, Ruiz citata d. 43. ſect. 5. Nec video quidquam (de amore appretiationis loquendo, vt loquimur) concluſioni huic, ſiue ab auctoritate, ſiue à ratione obiici poſſe. Nam Bernardus, qui aduerſum quid ſonat, etſi qui alij Patres, de appretiationis amore non loquantur: ſolum addo ne concluſiones multiplicem rationeſque repetam ſimilemque concluſionem de amoris appretiatiui Dei erga Deiparam magnitudine relate ad totam reliquorum hominum & Angelorum collectionem eſſe tenendam ob rationem primam, proportione ſeruata: quia eius gratia, & gloria cumulo gratiæ, & gloriæ omnium coniunctim hominum, & Angelorum grandior, etſi intra finitatem eſt: ſecunda ratio id ipſum ſeruata proportione probat.

4. Dico ſecundo amore pure affectiuo, plus Deus Eccleſiam hominum & Angelorum quam Chriſtum quà hominem, ſi eius humanitatem vnione hypoſtatica ſanctiſſimam & naturalem, tametſi denominatione intrinſeca, filiam adamauit: eſt expreſſa Saluiani concluſio lib. 4. de gubernat. Dei ſub med. vbi ex Ioann. 3. *Sic Deus dilexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret*: & ad Rom. 8. *Proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum* concludit, quod longiori, ſubtilioríque diſcurſu contenderat. *Euidens res eſt, quod ſupra affectum filiorum nos Deus diligit, qui proprio: &c. & quid plus (addo) & hoc filio iuſto, & hoc filio vnigenito, & hoc filio Deo, & quid dici amplius poteſt? & hoc pro nobis, pro malis, pro impiiſſimis, pro iniquis.* Bern. item ſerm. de Magd. longe à medio. *Duo corpora habet Chriſtus vnum, quod ſuſcepit ex virgine, alterum Eccleſia, quod charius habet benignitas redimentis. Denique illud pro iſto morti expoſuit, & tormentis morte turpiſſima condemnatum*: ſerm. 57. ex paruis fine: *quæ vtique membra, niſi plus illo crucifixo corpore Chriſtus diligeret, pro his illud crucifigendum non tradidiſſet.* Ne vero dicas: hæc de humanæ Chriſti voluntatis, non autem diuinæ dicta: memento ſummæ concordiæ humanæ Chriſti voluntatis cum diuina: in opere autem, & fine, & amore ſalutis hominum imprimis qua de re literale eſt illud Pſalm. 39. *in capite libri ſcriptum eſt de me, vt facerem voluntatem tuam Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.* Aliud teſtimonium ex Bernardo pro hac concluſione ex ſerm. 12. in cantica circa finem extra rem citatur.

5. Plura item Theologica argumenta, pro hac etiam concluſione ſibi obiecit Ruiz ſupra ſect. 6. quæ ita diluit ſect. 7. vt oſtendat ſoli amori appretiationis attentum ſe, nec amoris pure affectiui ſiue affectionis memorem eſſe: vel potius nunquam id amoris genus in eius mentem veniſſe: etenim ſatis illud Saluianus expreſſit, vt diu etiam exciſum, in memoriam reuocaretur: imò & denuo perciperetur: idcirco verus, atque ex ſapientiſſimis Patrem exceſſiſſe ait, diſcurſum eius plane non aſſecutus, atque ſatisfaciendo impar: Sed nec Bernardi argumentum (quod idem ipſum Saluiani eſt) penetrauit. Neque illud ſicuti, nec reliqua, quæ principio eodem ducta ſimilem emphaſim habent, & energiam: illis enim omnibus communi ſolutione ſingulis applicita reſpondet: redemptionem humani generis eiuſque inde ſumptam ſalutem inferioris ordinis, quam vita humanitatis Chriſti vnita hypoſtaticè pro ea, etiam triduo tantum, ponenda: quare eſſe argumenta inſolubilia: conſideratam vero humani generis ſalutem, vt coniunctam cum tot, tantiſque bonis ſupernaturalis ordinis, atque eleuata, quibuſque ornata ob Chriſti mortem, & redemptionem fuit, vita humanitatis Chriſti triduo ſolo deponenda, ac poſtea vnionis perpetuitate gloria corporis, ac vita immortali, exaltatione nominis recuperanda eſſe pretioſiorem. Verum ſolutio hæc, vt aliæ, quæ rerum coaceruatione conſtant, nihil niſi apud eos, qui vim difficultatis ſatis non callent, præſtat. Segrega enim ſalutem reliquorum hominum omnibus ſupernaturalibus donis ornatam, quin Chriſti humanitatem poſt reſurrectionem hypoſtaticè vnitam includas vt comparatiuæ difficultati præſenti de amoris Dei erga illam reſpectu amoris erga reliquorum hominum collectionem eſſe poſſit (vt tu ipſe iure ſupponis) inueniesque maioris infinite bonitatis, & amabilitatis amore appretiationis eſſe humanitatem Chriſti, quam cumulum totum illum gratiæ eius, ſupernaturalium donorum redemptorum, & Beatorum, neque enim ex duratione vnionis, & vitæ humanitatis Chriſti, ſed ex doni, & ſanctitatis ipſi per illud communicatæ amabilitatis eius magnitudo, & exceſſus comparatione amabilitatis totius collectionis reliquorum hominum, & Angelorum Beatorum deſumitur: & cum eis ita, vt de facto ex redemptione, & reparatione per Chriſtum, & eius mortem, ſunt ornatis, ſit quoad eorum amabilitatem, & amoris Dei magnitudinem comparatio: elige ergo, vel in eis collectim ſumptis ità ornatis, vt de facto ſunt, maior eſt amabilitas, quam in humanitate Chriſti ob hypoſtaticam vnionem vel ſecus? Si primum: ergo tota collectio Beatorum, ita ornatorum magis amabilis, & amata à Deo eſt amore appretiationis, quam humanitas Chriſti hypoſtatice etiam vnita, id autem & contra te, & contra Theologos & Patres rationemque Theologicam certam, & irrefragabilem eſt; ſin autem non eſt magis amabilis, & amata eſt cunctis donis ornata hominum redemptorum, & ſaluandorum, imò & Angelorum collectio humanitate Chriſti hypoſtaticè vnita; ergo fruſtra, vt difficultati ortæ ex eo, quod maius, & maximum humanitatis vnitæ bonum ad minoris adeò boni conſecutionem, nempe reparationis ſalutis noſtræ, Deus, & amore ſuo ordinet, ac impendat, in hominum redemptorum ſalute, vt de facto obtenta eſt bonitatem, & obiectiuam æſtimabilitatem, quam in vnita hypoſtatice humanitate maiorem, quæ nuſquam eſſe nec inueniri poteſt, veſtigas. Aliò igitur, quo, Saluiani, & Bernardi teſtimonia nos dilucide, & concluſio præſens ducunt, erit eundum, vt tantæ difficultati occurratur.

6. Ne vero æſtimet Ruiz cenſura illa exceſſus ſolum Saluianum protriuiſſe, & quamuis diſſimulauerit, Bernard. ſciat, & Eccleſiam in eadem damnatione (ſi æqua foret) futuram: quæ de beneficio noſtræ redemptionis, magnitudine & exceſſu amoris erga nos diuini agens, inde vtrumque, Deum alloquens, probat, *vt ſeruum redimeres filium tradidiſti*: ſciat eam etiam cenſuram Paulo ad Rom. 5. iniuriam eſſe, ita enim ait: *commendat autem charitatem ſuam Deus in nobis: quoniam cum adhuc peccatores eſſemus, ſecundum tempus, Chriſtus pro nobis mortuus eſt*: quibus charitatis Dei in nobis commendationem, & exceſſus oſtenſionem eo exhibitam quod ex noſtræ redemptionis amore, præſertim cum ipſi adeò eſſemus iniquitatibus noſtris infenſi, tantæ æſtimabilitatis, & pretij rem, nempè filij vnigeniti ſui vitam, profuderit; ſi autem vt maius aliquod bonum conſequendum, & vellet, & efficeret, nil amplius, quam quotidie, & velle homines, & peragere videmus, oſtendiſſet; cum tamen. & magnificè, neque in hominum, non facta ſolum, verum mentes venturum diuinæ erga nos charitatis, Deique ſolius dignæ miraculum, & amoris alias incredibilem exceſſum oſtendere velit: vt verbis patet, & videbimus cum difficultatem quæ Apoſtolum ibi non latuit diſſoluamus. Rationes Theologicæ pro hac concluſiune datæ in ſimili ſunt, prima de maiore Dei dilectione erga pœnitentem, quam erga innocentem iuſtum ob maiora impedimenta non, niſi maiore amore, ſuperanda. Secunda ex ſæpe dictis de maiore amore erga finem quod magis amari, etiam *vt quod*, quam media ex proloquio Ariſt. 1. poſter. t. 5. à tota Philoſophia, & Theologia recepto: Deum vero propter nos, & propter noſtram ſalutem, vt finem, tanquam medium & incarnatum eſſe, atque qua hominem paſſum, crucifixum, & mortuum ex Catholico Eccleſiæ dogmate conſtat verbis illis ſymboli: *qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cælis.* Tertia à priori etiam; quia amoris pure affectionis, ſeu pure affectiui: erga obiecta magnitudo, & ordinabilitas, non deſumitur neceſſario ex magnitudine æſtimabilitatis obiectorum,

ſeu

Digitized by Google

ſeu eorum valore, & pretio obiectiuo ad ſui amorem voluntati oblato, ſed ex meo arbitrio, & libertate amantis: tum, quoad ſubſtantiam, tum quoad intenſionem, & vehementiam amoris, tum etiam, quoad obiectorum ordinationem: cum autem creatum quodvis obiectum, cuiuſcunque bonitatis ſit, amandum, tam quoad ſubſtantiam, quam quoad intenſionem affectus liberè à Deo ſit: tum etiam ad ordinandam humanitatem Chriſti, etiam Hypoſtaticè vnitam, vt medium ad finem, magis propterea etiam vt *quod* amatum: idque factum fides doceat: magis ſalutem noſtram affectionis puræ, ac puræ affectiuo amore à Deo diligi, quam Chriſti humanitatem concluditur; quin inde magis appretiatiuè amari (quod nullo ſenſu, viave Theologica non eſſe abſurdum poteſt) inferatur.

7. Inquies tamen amor Dei, etiam in affectiua prælatione vnius obiecti præ alio debet eſſe cordata, & prudens, atqui imprudentiſſimum, ſummaque, vel ignorantia, vel amentia plenum eſt, rem viliſſimam, & indigniſſimam, magis quam pretioſiſſimam, & digniſſimam amare, hancque in illius pretium velle ordinare, impendere, ac perdere, vt illam acquiras, ac poſſideas: ergo, vel fatendum eſt æſtimabiliorem de ſe eſſe, & amabiliorem hominum ſalutem, quam humanitatem Chriſti, quæ pro illa impenſa à Deo eſt, vt obtineretur, magiſq; appretiatiuè amatam (quod eſt abſurdiſſimum) vel non eſſe adhuc affectiuè illam magis amatam à Deo, quàm humanitatem Chriſti. Hæc res humanam rationem, & prudentiam ſolum attendentes ſumma eſt, & ob quam Crucis, & Redemptionis Chriſti myſterium, *Iudæis quidem ſcandalum, gentibus autem ſtultitiam*, Paulus appellat 1. Corint. 1. quod ſatis eſſet vt ſerio à Doctoribus Catholicis non opponeretur, ſed ſolum, vt ſatisfaciendi infidelibus oſtenderetur ratio, ac dilucidius complanaretur, ſed nec loco ex quo nuper ſecundam concluſionem probauimus difficultatem diſſimulauit: ait enim ad Rom. 5. num. 6. *vt quid enim Chriſtus, cum adhuc infirmi eſſemus, ſecundum tempus, pro impiis mortuus eſt? vix enim pro iuſto aliquis moritur, nam pro bono forſitan quis audeat mori?* Reſpondet autem illico: *commendat autem charitatem ſuam Deus in nobis.* Ac ſi diceret: Re integra, nec præconcepta à Deo erga homines, etiam perditos, charitate vehementi ardentiſſima, atq; intenſiſſima (quam eo facto moriendi pro impiorum ſibi infenſiſſimorum ſalute in nobis oſtendit, & commendat) ſed attenta ſolum obiectorum amabilitate ſtultum quid foret filium pro ſeruis impiis mori: cogita vero charitatis affectum, quem Deus, etiam erga immeritos, imò etiam erga peſſime meritos, impios, ſua libertate, bonitateque (quæ ſi vinci inſuperabiliter à malo deberet, Deo digna minimè foret) præconcepit, nec à Deo rem valdè pretioſiorem eorum ſaluti impendiſſe miraberis: cogita Paternum, & Paterno ampliorem, affectum, quo pretioſiſſima quæque, à creatis etiam Patribus, filiorum, non vitæ ſolum perditæ recuperandæ, mortiſve imminentis vitandæ, ſed & leuioris valde momenti commodis lucrandis impenduntur, & quicquid in rebus pretioſioribus valoris intrinſeci eſt dum filij commodis inſeruiunt, æquatur & exceditur: idque, non adeò contra rationem naturalem, vt non ſit penè à natura ipſa Patribus inſitum inuenies, quod Paterno affectu ſemoto, irrationale prorſus eſſet: vt difficultatis ratio probat, quæ de ſolis obiectis ſecundum ſe ſpectatis conuincit.

8. Solutionem hanc continet emphaſtica illa ratio Pauli, quam, & Patres myſtici, & Anagogici; Eccleſiaque ab ipſo didicerunt: cæteriſque elegantius ita Saluianus ſub interius explicuit: *quantum ad rationem humanam pertinet iniuſtam rem quilibet faceret ſi pro peſſimis ſeruis filium occidiſſet, vtique hoc magis inæſtimabilis pietas, & hoc mirabilis magis virtus eſt, quod ita intelligi ab homine magnitudo iuſtitiæ ſua non poteſt: vt quantum ad imbecillitatem humanam pertinet, pene iniuſtitiæ ſpeciem magnitudo iuſtitiæ habere videatur*: quibus verbis, & aliud altiſſimæ Theologiæ motiuum affectus, pluſquam Paterni erga nos diuini, tametſi ſecundarium adiunxit: quo, & iuſtitiæ diuinæ magnitudo ab impetu penè Dei erga nos miſericordiæ, & charitatis affectu, hoc facto viſa eſt ſuperari, Deuſque ad iniuſtitiam deflectere: etenim naturalis Dei filius (etſi communicatione ac non naturæ Paternæ identitate) qua homo etiam, ſiue ſecundum humanitatem Chriſtus Dominus erat: nos autem ſerui per peccatum, non Dei ſolum, etſi peſſimi & nequam, ſed viliſſimorum etiam dominorum, Diaboli nimirum, & peccati: atqui ius naturale ad maiorem Paternum affectum, habet filius etiam per communicationem, quàm ſeruus, nequam & viliſſimus: ergo quin huius iuri derogetur, nequit Paterno adhuc affectu, ex parte Dei amari magis homo, quam humanitas Chriſti: neque huius vita in hominis ſalutem impendi, & hanc inſtantiam Pauli ſolutione præoccupauimus: ſiquidem charitas ex parte ſui, & Paternus vehemens affectus erga lapſum iam hominem, atque peſſimum ſeruum, tunc conceptus fuit, cum nondum naturalis per communicationem perſonæ, & naturæ diuinæ humanitati Chriſti aderat, quæque ius illud ad maiorem Dei affectum Paternum haberet: ſiquidem ex Paterno illo affectu in nequam ſeruum decretus, & exiſtens abſolute primum fuit: contra ius autem poſſibile ſolum nulla alicui fieri iniuria poterit: alioqui mihi Reges, & Imperatores iniuriam in regnorum omnium mundi retentione faciunt: melius enim ius meum ad ea omnia poſſibile abſolutè eſt: etſi de facto ſit nullum. Saluianus aliam attigit ſolutionem ex ſecundario fine Incarnationis nempe ſatisfaciendi diuinæ iuſtitiæ, non ſolum vindicatiuæ, quoad pœnæ inflictionem, quam abſque dolore, & pene inuito Deo, vt ſupra oſtendimus, præconcepta in omnes homines charitas infligi non ſinit; ſed quoad Dei infenſionem, ſeu offenſam, quæ inflictis etiam pœnis non aboletur: cui niſi filij meritis, & ſatisfactione non fieret ſatis: quare ea iniuſtitiæ ſpecies, quæ in traditione filij pro ſeruis ſumma iuſtitiæ diuinæ magnitudo eſt, cui niſi Dei hominis operibus meritiuis, & ſatisfactoriis ad plenum pro culpæ pœna, & offenſa aliter ſatisfieri non poterat, atque vt nihil de iure (vt ſic loquar, quia de iuſtitia ſtricta Dei ſermo ex inſtituto habendus controuerſia 5.) ſuo non ſolum æquam Deus pro toto, ſed ſuperabundantem filij pro ſeruo ſatisfactionem præ ſuæ iuſtitiæ magnitudine arripuit.

9. Dico tertio amore pure affectiuo, ſiue puræ affectionis, plus Deus quemvis hominem, quam Chriſtum, qua hominem adamauit. Ratio ex dictis hactenus adiuncta noſtra doctrina controuerſia 1. de Incarnatione d. de fine Incarnationis quæſt. vlt. de adæquato illius intrinſece fine, eſt perſpicua: ſiquidem ita Deum propter omnium hominum ſalutem Incarnationem verbi, & paſſionem Chriſti decreuiſſe, vt ob cuiuſque hominis ſalutem ea Deus decreuerit tanquam finem adæquatum intrinſecum; non autem adæquatum extrinſecum: nam ſingulorum reliquorum ſalus finis etiam intrinſecè adæquatus fuit: quia pro omnibus, & ſingulis decreta Incarnatio in ſolidum, & Chriſti paſſio fuit: id videtur mihi Paulus docuiſſe. Neque enim ſat illi fuit dicere ad Roman. 8. *Proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum*: id enim de adæquato fine intrinſeco ex omnium coniunctim ſalute conflato verum haberet, ſed ad Galat. 2. addit, *qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me*, vt ita pro omnium ſalute Incarnatum, mortuumque Chriſtum oſtenderet, vt pro ipſo in ſolidum Paulo, & ſingulo quoque homine, incarnaretur, pateretur, & oppeteret: tantumque beneficium, omnibus licet commune, magnitudine miſericordiæ, & charitatis ſuæ cuique ex nobis totum fecit ſingulare. O non beneficium ſolum, ſed prodigum ſui præ mei amore, cui plus adhuc amoris, quam doni, etſi tanti, debeo, cum hoc quantum quantum: eſt nimiæ tuæ charitati erga me debeam! O me non ſtupidum, & irrationalem, ſed, & effrontem peccatorem, qui à Deo beneficum ac mei amantem Dominum, non ſolum non amo, ſed ſperno: tantamque eius largitatem iniuriis, amorem odio rependo.

10. Reliquorum Beatorum in Deum amorem, ſanctitatemque, & gloriam conferre (ſiue Angeli illi ſiue homines ſint) ac ſubinde diuini amoris erga vnum præ alio exceſſum metiri Theologiæ rigidioris quam Oratoriæ artis diſcurrentis negotium non eſt: quare id examinare Dominis ac Patribus Concionatoribus relinquo.

Digitized by Google

linquo, monent tamen, ne oratio hyperbolicis ſententiis, diſcurſibuſque, & ſcripturæ, & bonæ Theologiæ repugnantibus excedat: vti excedere frequenter videmus, ipſique ſuo malo experiuntur exceſſiſſe. Pro excellentia quatuor ſolum ſanctorum, quiſnam aliis præcedat? cum aliquo in Euangelio fundamento dubium eſſe poſſet: nempe Apoſtolis Petro, & Ioanne Euangeliſta, Ioanne Baptiſta, & Ioſepho ob textus & munera ipſorum inibi expreſſa: & de duobus primis diſputat eruditione ſolita, ſolidiſque quantum res patitur, fundamentis, & ſtat tandem pro Ioanne Ruiz noſter ex Hieron. 1. cont. Iouinian. med. quia ob virginitatis prærogatiuam, maiorem quam cæteri Chriſti dilectionem fuerit conſequutus, cuius ſententiæ annuit Eccleſia in officio Ioannis dicens. *Inter cæteros magis dilectus, iterum priuilegio amoris præcipui cæteris altius, &c.* Ruſus, *ſpecialis prærogatiua caſtitatis ampliori dilectione fecerat dignum.* Cui ſententiæ, & rationi Hieronymi propoſita quæſtione tractatu vltimo in Ioan. Auguſtinus poſt initium ſub tractatus finem conſentit: ſententiam vero ipſam ſolidiori adhuc ratione probauerat ex illis Ioannis 21. *Diſcipulus ille quem diligebat Ieſus,* ſic ſcribens. *Vbicumque ſe commemorat Ioannes, vt nomine ſuo tacito ipſe poſſet intelligi, hoc addit: quod eum diligebat Ieſus: quaſi ſolum diligeret: vt hoc ſigno diſcerneretur à cæteris, quos vtique omnes diligebat: quid ergo, niſi amplius ſe dilectum, cum hoc diceret, volebat intelligi? quod, abſit, vt mendaciter diceret:* cum autem dilectio Dei amori redamantis debeat reſpondere: Petruſque amplius, quam cæteri Apoſtoli Chriſtum Dominum dilexiſſe ex ſcriptura videatur conſtare quæſtio redditur Theologica difficillima: vt Auguſtinus ipſe vers. med. his fatetur: *Meliorem, qui plus diligit Chriſtum, feliciorem vero qui plus diligitur à Chriſto facile reſponderem, ſi iuſtitiam liberatoris noſtri minus eum diligentis, quo plus diligitur, & eum plus, à quo minus diligitur quē admodum defenderem, præuiderem:* Ego vero in re ardua pro maiore Dei erga Petrum dilectione ſto: quia æſtimo à Petro Dominum plus amatum ita Alex. 1. p. q. 12. m. 4. Gabriel in 3. d. 32. quæſtione vnica. Sanctus Thomas lect. 5. circa medium in caput Ioann. 21. Nazianz. orat. 9. ad Iulianum poſt medium. *Petrum Diſcipulorum omnium Chriſto chariſſimum*, dicens: ex tributi exæquatione probans. Cyrill. Alexand. 12. in Ioann. capite 64. maiorem Petri, quam cæterorum in Dominum charitatem fatetur: ſupponuntque, vt indubitatum Chryſoſt. homil. vlt. in Ioann. & alij Patres & Interpretes frequenter ad Textum Ioann. 21. ſubiiciendum; in quibus Maldonatus noſter, cuius, vel ſola, me authoritas frangeret; cum autem conſequens maior erga eum, à quo plus amatur, Dei amor ſit, vt Auguſtinus aiebat: Petrum plus Ioanne à Deo dilectum conſequens erit: quod autem Petrus plus Ioanne Deum amauerit efficaciter ſuadetur ex Trina illa Chriſti interrogatione ad Petrum, eiuſque reſponſo, occaſione, fine, & circumſtantiis, quibus habitum colloquium illud fuit Ioan. 21. circumſtantiis Petrum ſolum, vbi primum Chriſtum eſſe qui è littore eos alloquebatur nouit ſe in mare conieciſſe, vt citius, etſi periculoſius, quam cæteri nauigio, & laborioſius, laboris, præ charitatis feruore, & periculi immemor (vt Patres expendunt) ad dilectiſſimum Magiſtrum perueniret: finis commendandi tunc (ſine aliorum Diſcipulorum liuore, qui feruentiorem, ardentioremque ſcipſis in Chriſti amore præſente eius feruore recognoſcebant) totum ſuum gregem, conſtituendique illum ſui mox diſceſſuri Vicarium, caputque Eccleſiæ viſibile fide vtique, qua ſemper Petrus præcelluit, atque tanti muneris pollicitationem à Domino obtinuit, dum eius diuinitatem primus profeſſus eſt verbis illis, *Tu es Chriſtus Filius Dei viui.* Matth. 16. Domini reſponſo: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam:* & charitate in Deum paſcendæ, & gubernandæ Eccleſiæ dote præcipua: idcirco ter Dominus de charitate Petrum interrogat: vt trina amoris ſui feruentiſſimi, tunc facto ipſo cæteris noto, confeſſione, & Domini approbatione, ex trina quondam Magiſtri eiuſdem præterita negatione omnem de oppoſito apud cæteros ea in electione poſthabendos ſuſpicionem purgaret.

11. Colloquium autem à numero 15. fuit: *Simon Iona, ſiue Ioannis diligis me plus his*: quibus de maiore, quam cæterorum erga Deum amore rogatus illico reſpondet *etiam Domine* id plane fatſus, ſubdens tamen: *Tu ſcis Domine*: quibus, etſi modeſtiam edoctus ex trina negatione contra præſumptuoſam ſui amoris, Dei ſcientiæ, & vaticinio iactantiam aduerſam, profiteatur, vt Patres plerique obſeruant; non id ſolum agit, ſed confeſſionis ſuæ teſtem aduocat Dominum: vt doctè Maldonatus obſeruat. Neque incaſſum teſtem Dominum à Petro pro maiore ſuo amore vocatum rectè probat; cum enim de ampliore amore, vt oues ei committeret, à Domino rogaretur, atque eius maioritatis teſtis Dominus ab ipſo vocaretur, ac ſtatim oues ipſi commiſerit paſcendas, illis verbis: *Paſce agnos meos*, facto ipſo vocalis denunciationis officij, & commendationis gregis eo vſque ſuſpenſæ, confeſſioni amplioris amoris ſui Petro conteſtatur. At inquit Ruiz charitatis exceſſum, dum charitas ſufficiens, immò non vulgaris (quæ Apoſtolorum nemini poterat negari) adſit, non eſſe præcipuam Principis, & Gubernatoris dotem: quæ ſane non ſemper ſanctiori, & charitatis feruentioris viro donari debet, nec donatur, atque prudentiæ fortitudinis, cautionis, & prouidentiæ excellentia conſiſtit. Cæterum ſolutio hæc ferè omnes Patres habet aduerſos: qui idcirco amoris præcipui tam exactam diſcuſſionem huic deſignationi præmiſſam aiunt, vt eam Eccleſiaſtici Principis dotem præcipuam eſſe innoteſceret: id quod, & verbis, quibus Petro gregem commiſit Dominus Petrum tunc admonuit: *agnorum* ſcilicet nomine fideles omnes eoſdem, quos ouium nomine poſtmodum, Petro tunc commendans: & maiorem, tenerioremque ſuum erga illos amorem ſignificans, ac Petro in eorum gubernatione agnorum, quam ouium appellatione proponens: *quemadmodum* (Maldonatus inquit) *ſi Pater moriens, & liberos ſuos amico commendans, diceret: commendo tibi infantulos: vehementius, maioreque affectu commendaret, quam, ſi diceret commendo tibi filios meos*: immò Auguſtinus tract. 123. in Ioann. quouis nomine etiam ouium amori præcipuo Petri quaſi doti præcipuæ fideles commendatos non ſolum docet verbis illis, *ſit amoris officium paſcere Dominicum gregem*: ſed infra ita ex textu hoc rationem reddit: *Nam quid eſt aliud ſi diligis me: paſce oues meas? quam ſi diceretur: ſi me diligis non te paſcere cogita, ſed oues meas; ſicut meas paſce, non ſicut tuas: gloriam meam in eis quære, non tuam: dominium meum, non tuum: lucra mea, non tua: ne ſis in eorum ſocietate, qui pertinent ad tempora periculoſa, ſeipſos amantes, & cætera, quæ huic malorum initio connectuntur*: quibus malis maiori amoris Dei exceſſu magis occurritur, quo magis praua noſtra concupiſcentia eradicatur, & ſane quo ardentior Dei charitas hæc ſit, & de paſcendis, & cuſtodiendis eius ouibus prouidentia, & ad arcendos lupos maior procul dubio erit fortitudo. Reſpondet ſecundo Ruiz, comparationem, & prælationem illam amoris Petri non reſpectu omnium Diſcipulorum, ſed eorum tantum, qui ibi aderant fuiſſe. Nonne verò in his aderat, & Ioannes? de comparatione ſolum cum hoc eſt diſputatio. Tertiò denique ſolidius reſpondet: pro tunc ſolum ex hoc loco Petrum plus Ioanne, & diligentem, & dilectum à Deo euinci; non autem abſolutè: ſiquidem poſtea Ioannes triginta duobus annis Petro ſuperuixit, quibus à charitatis, & meritorum, & gratiæ amplioris, cum ex opere operato, tum ex opere operantis augmento non otiabatur, ſed enixe inſiſtebat: maxime ex conuictu filiali, etiam Petro ſuperſtite, cum Diuipara Chriſti obeuntis commendatione, & amiciſſima ſubſtitutione eius in tantæ matris filium. Horum autem meritorum, per tot amplius annos, Ioannis multitudine, & valore etiam, creſcit immenſum ex gratiæ Ioannis in dies intenſione maiore, eius quidem augmento condignum meritum creſcere, vt certum ſupponit; verum ſolutio non præſtat; nihilque tot diſcurſibus contra noſtram ſententiam firmum affert.

12. Vt à clarioribus ordiar: cum colloquium, quo Petri amor Ioannis amori prælatus admittitur poſt Chriſti reſurrectionem fuerit: Ioannis vero in Mariæ Filium facta ante Chriſti obitum fuiſſet: iam, & amor

ille

ille ſpecialis Domini in Ioannem, ex quo ſubſtitutus in Mariæ Filium eſt ad ſupputationem prælationis illius venis; nec tunc quidem ex illa magis Ioannem Petro iam amariſſime & amantiſſime Magiſtri negationem flente à Domino amatum euincitur; ſat enim magnus valde in Ioannem propinquum amor, ac de eius fidelitate fiducia, vt Matris ſolitudini in illo de filialibus officiis prouideret: cum Petrum, non iam Iudæorum timor, ſed amica verecundia ſe motum haberet. Et tandem illud de meritorum, quæ gratia in dies in Ioanne maiore valde creſcerent improbatum ſupponit, & nunquam nobis probandum, ſed falſum nobis ſemper. Nempe è maiore operantis gratia habituali operis meritum creſcere: quod adeo commune Recentioribus eſſe reor, quia profunditatem fundamenti pro oppoſita ſua ſententia adſtruenda a noſtro Vaſquez iacti non penetrarunt; vt oſtendimus controuerſia de Incarnatione, & iterum controuerſia de merito, quoad operum Ioann. numerum longiori adeo tempore maiorem: ad quorum excellentiam ex conuictu, & imitatione virginis promoueretur quamdiu Petrus vixit (nempe multis poſt virginis obitum, & Ioannis cum Deipara conuictum annis) Ioannis merita numero, aut excellentia Petri meritis præferri, abſque fundamento cenſeo: etenim Petrus Paternitati Chriſti & dignitati capitis totius Eccleſiæ Chriſto ſucceſſit; ſicuti Ioannes ſubſtitutus eſt filiationi: nec æſtimò capitis vnquam dignitatem, & operandi perfectionem aſſequi membrum illum, nec Parentis Spiritualis a Deo publicè inſtituti atque in id deſtinati Spiritualem Filium illum quippe in cæterorum membrorum, & filiorum exemplar poſuit Deus: quem hi ſatis habent, ſi imitentur, nec virtutibus æquent: ac proinde adeò illi præ membris, & Filiis de copia & excellentia auxiliorum Deus de lege ordinaria prouidit, vt eius virtutes, vti exemplaria, & Prototypi tranſumptis reliquorum virtutibus precellant. Hinc bona Theologia Sanctos Religioſos Patriarchæ ſuo virtutibus, & ſanctitate, quantumvis illi ſanctitate vitæ, etiam diuturnioris ſint, æquare non audeo: quare neque Sanctiſſimo noſtro Patriarchæ Ignatio, prodigium illud Sanctitatis Franciſcum Xauerium, nec Thomam Dominico: cogita ergo Ioannem, etiam in Filium Mariæ ſubſtitutum Petri capitis, & Patris membrum, & Spiritualem Filium, & tua omnia argumenta euaneſcent: cogita amoris illius erga Dominum in Petro conſtantiam, & ardorem perpetuo in profuſas lachrymas, anxiumque fletum ad mortem vſque ob Domini negationem ſolutum: videbiſque quantum ex lapſu ſpiritualis eius curſus profecerit, ac de peruerſo, (vt in ſimili Tertullianus aiebat) pœnitentiæ artificioſe ſapientiam amoris eius flammis auxiliatam fuiſſe.

13. Demum, vt tua tibi ſolutione ſatisfaciam, vel tuo te argumento conuincam ea loca quibus pro maiore Domini erga Ioannem dilectione ex Euangelio certas, pro tunc ſolum, non autem abſolute euincunt: cum fuerit, & maioris amoris Petri examen, & ob illum in Eccleſiæ viſibile caput; & Patrem à Domino prælatio ex Euangelio ipſo poſterior; ſed ne pro tunc conuincere iudico: ſemper enim video Petri amorem in Dominum ferventiorem viuidioremque eius facem, ac ducem fidem ſiue in cœna: cum diſcerptatus proditorem inquirit: ſiue in horto, dum gladiolo, & amore Domini tantum armatus, de reliquo inermis in armatorum hoſtium turmas ſolus inuehitur, percutit, furit, vix Domini iuſſu quieſcens: ſiue, cum reliqui aufugiunt, & ſindone hoſtibus relicta, vti ſequutores occuparet, dilectus, diligenſque (vt vulgo putatur) diſcipulus nudus profugit ab eis: fuga certe, quam amore diligentior, & quamvis iam comprehenſo Domino cum cæteris Petrus aufugerit: fugit tamen poſtremus: nec ita de imminentibus comprehenſo Domino malis inſolicitus, & incurius, vt, etſi à longe Dominum illicò non ſequeretur, vt anxius de eius ſalute, Ioanne comitante videret finem: qua in ſe maiori ſe, quam Ioannes periculo expoſuit. Hic enim notus Pontifici, eiuſque familiæ erat, eorumque familiaritate ſecurior; Petrus eis conſuetudine ignotus, atque (vt euentus probauit) diſcipulatu Chriſti notior, quare & periculoſior eius in domum Principis Sacerdotum ingreſſus, cum eius famuli ſtudioſioris, paulo antea plurimis ex eadem familia adſtantibus conſeruis, auriculam gladio in Domini defenſionem abſcidiſſet: quare maiorem dilectionem Domini erga Ioannem, quoad ſigna exteriora ſolum fuiſſe bene reſpondit Alexander, & inde ſolum dignoſci dilecti à Domino nomine à reliquis Diſcipulis, & a nobis potuit: quibus amoris Dei intrinſeca magnitudo, & erat tunc, & nunc eſt viatoribus cunctis ignota. Cum autem ſigna, & demonſtrationes illæ amoris à minori quem Deus haberet erga Ioannem, poſſent tenera proficiſci, eis Deus non Ioannem magis diligere, (quod ſi magis eum non diligeret mendacij ſpeciem haberet,) ſed diligere ſolum demonſtrabant: idque ſolum de ſe vbivis teſtatur, & pie iactat: quia de dilectione aliorum (quæ, etſi maior eſſet, iuſtis de cauſis diſſimulari, quoad extrinſecas demonſtrationes diutius potuit, diſſimulataque à Domino fuit, vt ſæpe Patribus reſpectu filiorum contingit) non item tunc conſtitit: quibus tunc, nec adeo tenera officia, nec familiaris aderat conſuetudo, de his in ſpeciali Apoſtoli circa maiorem erga alterutrum appretiationis amorem agere Theologo licuit: quia ex literali ac rigido ſcrutatorum in ſcriptura quæſtionis deciſio pendet: quod ſi Deus affectiuo amore magis vnum, quam alium dilectione, & occaſione etiam æquali, amare abſque iuſtitiæ latæ iactura ex parte ſui poſſit, (quod ob nobis ignotos, Deo autem ſoli fors notos, fines rationeſque improbare non auſim) cum eius voluntas, & libertas nullo creato obiecto ad amoris ſaltem intenſiuæ complacentiæ magnitudinem reuinciatur: etſi, quia fines rationeſque illæ ſoli Deo notæ ſint, diſcurrere inde de amoris Dei magnitudine, neque præſumere liceat, vt aiebat Auguſtinus, facilius quæſtio componeretur. Certe virginitatis titulus à Hieronymo, & per illum beatitudinis, vbi nuptiæ non erunt, repræſentatio in Ioanne ab Auguſtino allegata mouere nec ipſos nec Theologum Scholaſticum poſſunt: de maiore Dei erga Beatum Ioſephum, Ioachimum & Annam, quam erga ſanctos reliquos amore, atque illis inter ſe ſe comparatis cuiuſque munus attendendum in primis eſt, probabilius, prudentiuſque definiatur.

DISPVTATIO V.

De nolitionibus, ſeu affectibus fugæ voluntatis diuinæ.

HACTENVS proſequutiuos voluntatis diuinæ affectus examinauimus, iam fugæ affectus voluntatis eiuſdem ſunt examinandi; an quippe illi conueniant? ſunt autem fugæ affectus, odium, quod in perſonam proprie & ſtricte dictum eſt, atque amori amicitiæ contrariatur, quamquam, & à malo quovis obiecto auerſio odium latè dictum, & abominationis dicatur: tametſi abominationis vox ſæpe auerſionem vehementem ab obiecto denotare conſueuerit. Deinde mali nondum præſentis fuga ſpecialiter dicta, & timor; quæ deſiderio boni nondum habiti contrariantur: de præſenti triſtitia, ſeu dolor, qui gaudio ex aduerſo opponitur, ac demum ira,

QVÆST.

QVÆSTIO I.

An Deus odium proprium abominationis erga peccatum habeat?

SVpponit quæſtio contra Aureolum plures liberos erga creata affectus proprietate ſermonis Deo conuenire, neque è liberorum prædicato eſſe à Deo proprietate ſermonis ablegandos, & metaphoricè ſolum admittendos: vt ille aiebat locis citatis diſput. 3. pro conſtitutione actuum liberorum Dei ab ipſo adinuenta per extrinſecos effectus: ſolumque diſputatur an ea ſpeciali alia ratione in odio abominationis reperta Deo erga peccata repugnet, ſicuti & de aliis ſpecialibus fugæ enumeratis affectibus deinceps diſputabitur.

CERTAMEN I.

Odium abominationis erga peccatum proprietate ſermonis conuenit Deo.

1. PRima ſententia Deo erga peccatum odium proprium abominationis negat: quia voluntas diuina ad complacentiam, & amorem obiectorum determinata eſt, ac proinde omnis ab obiecto quouis fuga repugnat: ita ille in 1.d.40. art.1.propoſ. & 1. d.41. art.3. propoſ.4.d.46. q.1. art.2. propoſ.2. cui ſententiæ, & rationi conſenſit Henricus in ſumm. art.46. q.3. verum ratio eſt prorſus inepta: ſiquidem ex eo, quod Deus ad amorem vtique ex ſua infinita bonitate determinatus ſit infertur potius ad mali diſplicentiam, auerſionem, & odium, vtpote bonitati contrarium, determinatum eſſe debere: & inde odium proprium peccati neceſſarium Deo eſſe, ac non liberum communiter à Theologis infertur, imò verò, vel bonitas infinita Dei determinat Deum ad alia, non ita bona obiecta quæcunque illa ſint, amanda, vel ſecus: ſi poſtremum horum conſequentia damnatur; ſi primum infertur amoris ſui neceſſarij toto (vt ſic loquar) eodemque impetu æque in omnia ferri: quare non ſolum æque omnia vehementer amare (vnde non ſolum non amare liberè propriè loquendo hi facile admittunt) verum nec liberè creata efficere, quod merito, vtpote rationi naturali, & ſacris dogmatibus aduerſum iidem renuunt. Secundo infertur Deum neceſſario amare peccatum contra fidem: ſi enim ex amore infinitæ ſuæ bonitatis ad hoc etiam amandum determinatus non manet: ergo neque ad propriæ abominationis odium erga ipſum negationem; patet: quia eiuſmodi negatio, nec amori Dei erga peccatum, quod non eſſe in Deo, imò nec poſſibilem admittis; nec amori Dei erga ſeipſum contradicens formaliter, & proximè aut remotè, & virtualiter apponit. Addit Aureolus odium, & fugam à malo inquietudinem Deo indignam afferre: quod non probat, falſumque ex dicendis conſtabit. Eidem ſententiæ Durandus in 4. d.17. q.7. num.10. vt videtur multis, & expreſſè etiam Sanct. Thom. 1. contra gentes c.96. maxime à med. Dei in peccatum *non propriè*, ſed *ſimilitudinariè*: odium admittens: vbi Ferrara & Capreol. in 1. d.45. art.1. concluſ.8. & Author opuſculi de prædeſtinatione falſo Sanct. Thom. adſcripti capite 7. ſub init. Nazarius prima parte, quæſt. 20. articulo 1. à columna 2. Horum rationibus certamine 2. occurremus.

2. Dicendum eſt: Deus proprium odium abominationis erga peccatum habet: ita expreſſe S.Thom. 1. p. q.20. art. 2. ad 4. affectus alios iræ, timoris ob ſpeciales imperfectiones cuiuſque ſimpliciter Deo negans; odium verò ſimpliciter erga peccatum admittens q. 23. art. 3. ad 2. & 1. d.19. art.5. conſonat q. 28. de veritate art.2. corp. ſub fin. & 3. cont.gent.cap.157. rat 2. Richard. in 3. d.32. art.1. q.1. ad 2. Argentina q.vn. art.4. ante med. Molina 1 part. q.20. art.1. fine. Vaſquez d.84. cap.3. Suarez 3. de attributis cap.7. n.5. Arrubal cit. q.20. num.6. Herize tract.2. d.20. cap.4. ſub init. Ruiz de volunt. d.54. ſect.1. n.16. Arriaga d.25. ſect.4. Ioann. Præpoſ. q.19. art.3 eſt etiam Magiſtri ſentent. in 3. d.32. cap. vlt. & reliquorum Theologorum, atque æſtimo omnium Patrum, aſſerentium ſimpliciter Deum & peccatum & peccatores, ſaltem qua tales, ſimpliciter, & abſolutè odiſſe. Probatur ex ſcriptura Pſal 44. *Odiſti iniquitatem.* Pſal.118. *Iniquitatem odio habui*, Prouerb.6. *ſex ſunt, quæ odit Dominus & ſeptimum deteſtatur anima eius:* Sap.11. *quoniam odibilia tibi opera faciebant:* & 14. *ſimiliter odio eſt Deo impius, & impietas eius.* Iudith.5. *Deus illorum odit iniquitatem.* Eccleſ.15. *Non dixeris per Deum abeſt: quæ enim odit, ne feceris:* ac poſt verſum vnum. *Omne execramentum erroris odit Dominus.* Iſai. 1. *Solemnitates veſtras odiuit anima mea*, cap.61. *Ego Dominus odio habens rapinam in holocauſto*, Hierem. 44. *Nolite facere verbum abominationis huiuſcemodi, quam odiui*, Prouerb.8. *Arrogantiam, & ſuperbiam, & os bilingue deteſtor*, cap.15. *Abominatio eſt Domino via impij.* Zachariæ 8. *Omnia hæc ſunt, quæ odi, dicit Dominus.* Matth. iuxta verſionem 70. apud Hieronym. ad eum locum: *Omnia quæ oderam faciebatis*, & 1. Paralipom.21. *diſplicuit autem Deo quod iniuſtum erat.* Eccleſ.5. *Diſplicet autem Deo infidelis, & iniuſta promiſſio.* Conſulto omiſi loca plura, quibus Deus abominari, odiſſeque peccatores, ac male, ſeu praue operantes teſtatur, ne inutiliter repetantur: ſiquidem rigidus Theologicus eorum ſenſus q. 2. examinandus eſt: quare, & illo ipſorum ac Patrum & Interpretum ad ea loca recitatio ſpectat. Ex his vero locis datis, aliiſque, vel ſimilibus, vel æquiualentibus, præ eorum multitudine omiſſis, ſic arguo: frequens totieſque repetita ſcripturæ locutio proprietate ſermonis intelligenda neceſſario eſt; vbi nec ſcripturæ teſtimoniis clarius aduerſis, rationive Theologicæ irrefragabili, ac certæ non repugnat: ex regula vetuſtiſſimi Ticonij Auguſtino, ac reliquis Patribus, & Theologis probata: atqui odium Dei erga peccata frequenter, totieſque, ac ſemper, & vbique ſermo incidit, à ſcriptura aſſeritur: ergo proprietate ſermonis odium Dei erga peccata ab ipſa aſſeri intelligendum eſt: generale hoc principium, imò & diſcurſum, ex eo ad præſentem materiam deductum, confirmat ad verba Zachar.8. Hieronym. ſic fatus, *in præceptis, quæ ad vitam pertinent, & ſunt perſpicua, non debemus quærere allegoriam: ne in re ea comicum, nodum quæramus in ſcirpo.* Hæc fere omnia, & alia Patrum tam præſente, quam ſequente quæſt. recitanda non ſolum de formali, ſed, & de materiali peccati expreſſa eſſe conſtat.

3. Confirmatur ex conformibus ſemper huic locutioni ſcripturæ Patrum locutionibus, ac definitionibus Conciliorum, quæ nuſquam, niſi proprijs locutionibus, ac verbis, ſermonis, ac ſignificati proprietate eduntur, edi ue poſſunt; ne tota deffinitionum authoritas corruat ſi voces earum à proprietate ſermonis ad metaphoricas, & figuratas locutiones diſtrahere liceat. Concilium Arauſican. à Leone Magno approbatum ſic definit: *ſuam voluntatem homines faciunt, non Dei, quando id faciunt quod Deo diſplicet:* nempe peccatum, ſeu prauam actionem; quam ſententiam ex pluribus Patribus recitauimus controu.3. de decreto concurrendi cum cauſis liberis creatis d. 2. de decreto concurrendi ad materiale peccati q.2. quare vnum raotum, vel alterum ex Patribus producam. Clem. Alexand. 1. Pædag. cap.8. poſt med. *eum, qui bonus eſt, quatenus bonus eſt, ſequitur odiam vitij.* Auguſt. in Pſalm. 50. ad id. *Arguam te, ait: qua parte tibi diſplicet malum, quod commiſiſti, Deo coniungeris. Hoc vnum tibi diſplicet, quod & illi*, epiſt.105. ad Sixtum longe à medio, *& quid oderat in Eſau, niſi originale peccatum?* & 3. ad Simplician. q. 2. poſt med. *&, quid odit in homine, niſi peccatum?* tract.110. in Ioann. verſ. finem poſt multa alia. *Merito quippe odit, & velut*

à regula

Digitized by Google

à regula ſuæ artis alienum, improbat vitium. Similiter loquitur ſerm. 50. de verſ. Domini, & ſæpe alias recitandus quæſt. 2. Chryſoſt. tom. 3. ſerm. 8. de Reſurrect. verſ. fin. illud Iſa. 1. *Neomenias veſtras, & ſabbata veſtra odit anima mea:* ſic pendit: *&, qua tandem re placere Deo potuerunt, cum ipſi diuini cultus latria diſplicerant? quæ ergo his propitiandi reatus ſpes eſt, quibus propitiatio ipſa vertitur in peccatum?* Bernard. ſerm. 3. in Pentecoſt. ſub med. *Spiritus iſte odit ſordes, nec habitare poterit in corpore ſubdito peccatis: ſicut enim proprium eſt peccata repellere ipſi & proprium eſt peccata odire.* Hæc ab authoritatibus nunc ſufficiant præter data controu. 3. d. 2. & recitanda poſtmodum quæſt. 2. Ex quibus ſatis clare deducitur proprie odio peccatum eſſe Deo, & actionem prauam, quæ materiale peccati eſt, atque ab homine procedit: cum id ſcriptura, Concilia, Patres adeo conſtanter, & frequenter aſſerant: nec ratio aliqua Theologica oppoſitum, vel leuiter, ſuadeat, vt eas locutiones ad improprios, metaphoricos, & figuratos ſenſus diſtrahamus; vt ex oppoſitionum ſolutione conſtabit certam. 2. immò recitatis teſtimoniis rationes proprietatis odij Dei in actiones noſtras prauas & peccata continentur, vt ſtatim à ratione agendo clarebit.

4. Ergo à ratione probatur primo: quia quoties nominum à creatis ad Deum translatorum proprium aliquod ſignificatum ſpeciale eſt, quod imperfectionem nullam de ſe ſuoque formali conceptu dicat, etſi in creatis, quibus ſignificandis primo impoſita ſunt, aliquid imperfectionis contineant, propriam eſſe in Deo acceptionem ſecundum illud proprium ſignificatum ab imperfectionibus illud in creatis comitantibus ad purum excoctum perſpicuum & ſtatum in Theologia eſt; (alioqui nihil de Deo proprie ſed tranſlatitiè ſolum diceretur cum omnes voces noſtræ creatis obiectis quæ ab imperfectionibus identicè etiam comitantibus ſeparata non ſunt ſignificandis inuenta primum & impoſita fuerint) Atqui in voce odij propriè accepta eſt aliquod proprium ſignificatum ſpeciale, quod de ſe, ac formalitate ſua nullam dicat imperfectionem ex iis, quæ odio creato adiunctæ ſunt: ergo propriè, ac non tranſlatitiè & figurate ſolum, odium dicitur de Deo: minor probatur: quia, etſi in odio creato, quædam ſit commotio animi & inquietudo (quæ imperfectio quidem eſt Deo indigna) in eo conſignificata, aſt illam odij ſignificatum proprium, & purum, non claudit (vt argumento ſecundo ſupponebat falſo Aureolus) nempe diſplicentia de malo quæ omni affectui fugæ generalis eſt: atque in peccatoribus, & in damnatis etiam, dum peccatum cauſant, & conſeruant, quæ quidem honeſta, & bona de ſe eſt: item talis diſplicentia, qua, ſeu vi cuius, quis, nec gaudere vllo pacto poſſit ex eo, quod ſit, neque, vt ſit velle, ac rurſus ex parte ſua, ſiue, quoad odio habentem attinet, efficaciter nolle vt ſit, ſeu velle, vt non ſit quod odit: hoc autem nullam dicit imperfectionem vt patet: atque in Deo ſubinde inueniri poteſt, de factoque in Deo inuenitur erga peccata: ergo ſignificatum proprium ab omni imperfectione excoctum vocis odij conuenit Deo: quare, & vox ipſa odij erga peccata propriè dicitur de Deo. Minor hæc proxima, quoad proximam ſui partem, de ſe ſe conſtare diximus: quare, quoad ſecundam ſolum, quod ſcilicet id totum, quod ſpeciale vocis odij ſignificatum proprium eſſe dixi, Deo proprie conueniat de facto, probandum erit: eius vero partis probationes primam etiam eiuſdem minoris partem, immò, & in maiori poſuimus, ſatiſque, etſi obiter probauimus, de ſuperfluo etiam confirmabunt.

5. Prima eius partis probatio, & alterius, ac maioris etiam confirmatio data eſt: verbis recitatis ex Clement. Alex. etenim amor boni in eo, qui bonus eſt, maxime per eſſentiam ſuam, odium mali, quoad ſignificationem ſaltem, & connaturaliter proinde, quoad exercitium, conſequitur: atqui Deus bonus eſſentia ſua eſt: ergo in eo amor boni, etiam extrinſeci, & odium mali neceſſario, quoad ſpeciem, quoad exercitium verò, connaturaliſſime, quare & de facto adſunt: ſimillima huic eſt probatio ſecunda contenta illis Auguſt. verbis datis ex tract. 110. in Ioannem ex eo, quod Deus eſt eſſentia ſua prima regula honeſtarum actionum: ergo ſicut Artifex bonus quivis naturaliſſime, quod à regula ſuæ artis deficit vult non eſſe & factum improbat, ita vt & Deus. Tertia probatio: quia quiſquis alicui ſeriò, & quatenus ex ipſo eſt, alicui vult bona, ex eo præconcepto affectu vult, vt illi mala & nociua non adſint, ac de ipſi malis aduenientibus diſplicentiam ſeriam, ſeu odium verum, & proprium erga iſta habet: atqui Deus creaturæ rationali ſeriò & efficaciter ex parte ſua vult bona omnia honeſta, & ſummam felicitatem: ergo ex ea voluntate præconcepta vult ſerio, vt ei non accidant nociua, & inhoneſta, ſummam eius felicitatem auertentia, & impedientia: diſplicetque ſerio vbi accidunt, quod eſt ea proprie odiſſe: atqui eiuſmodi ſunt peccata: ergo proprie odit peccata. Minor diſcurſus huius ſæpe à nobis monſtrata eſt controu. 3. d. 3. & contr. hac 4. d. 4. conſulto omiſi probationem aliam huius diſcurſus ex amore quo, & ſe, & ſuam bonitatem, & perfectiones amat quarum deſtructiuum de ſe eſſe peccatum à nonnullis contemplatiuis, immò & Scholaſticis dicitur, quod rigore vocis dictum falſum prorſus eſt: neque eo rigido ſenſu à Doctore Catholico recipi: ſeu intelligi poteſt; ſed ſolum per deficientiam à diuina bonitate eiuſque regula, & voluntate, non autem, vt quid eis vllatenus nociuum, nedum deſtructiuum aduerſari: quare eo ſolum ſenſu à nobis ex Patribus proxime dato prob. 1. & 2. diſcurſus hic ex amore Dei erga ſeipſum vim poteſt habere. Huc ſpectat definitio odij S. Thom. 1. 2. q. 29. art. 1 corp. fin. & in 2. d. 5. q. 1. art. 3. ad 2. ex qua 1. 2. q. 46. art. 7. ad 7 & q. 34. art. 5. ad 1. & q. 2. de verit. art. 9. corp. concludit: omne impediens à beatitudine eſſe odio habendum, quia nociuum: ergo, & peccatum, circa quod odium ex citata definitione verſatur. Ac tandem ni odium peccati proprie poſſe in Deo eſſe connaturaliſſime admittatur, reatus culpæ diuerſus à reatu pœnæ, à tota Theologia admiſſus in peccato, aboletur. Quarta probatio: quia ex Ariſtotele 1. Rhetor. cap. 4. fine. *odiſſe eſt velle, vt non ſint ea quæ odimus.* Atqui ſi eus ſiue vna vel altera ex rationibus, ſiue ex omnibus rationibus proxime datis vult non eſſe peccata ad Rom. 6. *vt deſtruatur corpus peccati,* ad Hebr. 9. *ad deſtructionem peccati:* & peccatores, qua tales, Pſal. 103. *deficiant peccatores à terra, & iniqui ita vt non ſint:* ergo propriè odit peccatum Deus: continet diſcurſum teſtimonium ex Bernardo recitatum num 3.

CERTAMEN II.

De libertate vel neceſſitate odij Dei erga peccata, & obiectorum ſolutiones.

1. DE neceſſitate, aut libertate odij Dei erga peccata exactè diſputatum à Doctoribus non inuenio. ſolum video, tanquam exploratum quid, & è rei natura notiſſimum Dei in peccata odium prorſus neceſſario concipi à Deo ſupponi: ita, vt eius naturæ bonitati, & perfectioni illud omittere repugnet: id quod & Clem. Alex. teſtimonium recitatum cert. 1. n. 3. videtur innuere, & ratione illa de contrarietate peccati cum Deo, eiuſque bonitate, & perfectionibus eorum omnium de ſe deſtructiua putatur conuinci: verum, vt cert. 1. n. 4. inſinuauimus hæc ratio ſenſu vocum proprio, & ſignificatu indigna Scholaſtico Doctore eſt, vt iam oſtendi, vt autem omnimodam neceſſitatem odij peccati in Deo concludat eo rigido ſenſu, & ſignificatu vocum ſumi debet. Niſi enim peccatum bonitatis diuinæ, cæterarumque perfectionum, ac ſubinde Dei deſtructiuum nociuumque ei proprie ſit vnde illi, ſecundum ſe, ſuaque intrinſeca ſumpto, odium peccati neceſſario, atque à ſua voluntate prorſus ineuitabiliter ſuccreſceret: iam quod rigido vocum ſenſu ea ratio Doctore Scholaſtico indigna ſit, de ſe patet: Nam proprie & vere deſtructiuum alterius ipſiue nociuum ſolum eſſe poteſt ad alterum deſtructionis, & nocumenti capacem: atqui vtriuſque incapax Deus eſt: ergo nequit illius eſſe deſtructiuum ſiue nociuum vere, & proprie peccatum. Dicitur vulgo eſſe quatenus ex ſe eſt, peccatum verè deſtructiuum Dei, quia in id de ſe tendit, ſi Deus deſtructionis, & nocumenti eſſet capax; ergo de ſe ſolum eſt deſtructiuum &

nociuum Dei ſub hypotheſi impoſſibili & quid curæ Deo erit, qui repugnantia deſtructionis, & nocumenti ſibi intrinſeca, & notiſſima à Deo in tuto à maligna inclinatione illa natiua peccati noſtri neceſſario ſtudio, & odio caueat ne peccatum ſit, vel vt poſitum deſtruatur: certe, quod ad ſua commoda, vel incommoda attinet potius inanes & ridiculos illos natiuos conatus videre deberet, quam odiſſe: multoque magis, quam nos ex accidentali præuentione in tuto ab hoſte ferociſſimo & truculento poſitiones, eius ferociam ridemus, & minas truces. Ad hæc naturalis potentia ad impoſſibile, adhuc conditionata ex parte obiecti, non vera, & propria ſed chimærica eſt: ſolumque eſſe, vt ſummum poteſt intentionalis conatus voluntatis in impoſſibile vt tale cognitum, ſub hypotheſi quod eſſet poſſibile, non autem conatus ſeu inclinatio, & impetus phyſicus: neque in Dei Omnipotentiæ, etſi, vt eius à poſſibilitate creaturarum independentiam, & inconnexionem explicemus, ſimili conditione impoſſibili, quoad nos, explicemus: ſed inſtabis ex illo Pauli ad peccatores: *Rurſus crucifigentes in vobiſmetipſis filium Dei*: ſed rogo an ſecundum Deitatem? negabis Catholicè: ſolum ergo eſt per communicationem idiomatum ob vnitatem vtriuſque naturæ in perſona Filij Dei, myſterio Incarnationis, & miniſterio vnionis hypoſtaticè peractam.

2. Dico primo Deus libertate exercitij, & contradictionis, ſecundum ſe, & neceſſaria ſibi ſumptus, libere odit peccatum. Hoc autem vt probabile docet atque ab obiectionibus vindicat vt minimum, noſter Ioannes Præpoſitus 1.p.q.19.art.3.d 3.num.31.colloc.2. imò, & aliquid amplius, ſiquidem Deum cum omnibus, quæ de facto habet præter odium ipſum, de cuius libertate diſputatur, ſupponit, & tamen eum libere odiſſe peccatum, ita vt eius potuerit odium omittere, defendit: imò nec Beatus ad odium peccati in exercitio, è viſione adhuc beata neceſſitari reſpondet, cum inde ad neceſſitatem odij ſimilis, quoad exercitium in Deo arguitur: Porro totum Doctoris huius argumentum & eius fundamentum fuit debilitas, qua communiter repugnantia potentiæ in Deo, vt ab odio actuali peccati abſiſtat oſtenditur: ex eo nimirum, quod peccatum ſit Dei & perfectionum eius deſtructiuum cuius fundamenti debilitatem proxime oſtendimus; ſed quamuis id ad concluſionem defendendam ſatis ſit, vti, & reliquas in quæſtionibus de potentia abſoluta affirmatiuas: ſiquidem repugnantiæ oſtenſio, & probatio negantibus aliquid fieri poſſe abſolute incumbit, quorum repugnantijs adductis complanatis nihil contra affirmantes efficitur: tamen, cum plures aliæ repugnantiæ nobis ignotæ eſſe poſſint, abſoluta poſſibilitas ex adductarum complanatione non ſatis fundatur quouſque poſitiuo medio probetur: ſolumque aſſeri cordatè in quæſtionibus de potentia abſoluta poteſt repugnantiam non apparere, cum adductæ omnes deprehenduntur inanes: ideircò potentiam diuinæ voluntatis, vt ab odio peccati pro libitu abſiſtat non ſolum argumenti oppoſiti reiectione, ſed poſitiuè ratione à priori ſic probo; Implicat voluntatem diuinam infinitam ſumméque, quoad affectus ſuos liberam, ſumméque, vt ſic loquar ſui potentem ab obiecto, aut motiuo eſſentia ſua non infinito & diuino determinari ad exercitium affectus: atqui peccatum eſſentia ſua infinitum obiectum diuinum & motiuum non eſt: ergo implicat voluntatem diuinam determinari à peccato ad affectum odij circa illud.

3. Maior eſt Theologicum principium neceſſarium ad demonſtrandam libertatem diuinæ voluntatis in affectibus proſequutiuis bonorum creatorum: in quorum libero amore præoccupata eſt euaſio de ſpecificatiuo, ſeu obiecto primario, ſeu motiuo omnis affectus diuini, quod non aliud infinita Dei bonitas eſt: ſiquidem eo non obſtante affectus proſequutionis erga non ita infinita bona creata, libere quoad exercitium à Deo habentur: In illo autem *eſſentia ſua infinitum, & diuinum* præoccupata etiam eſt euaſio alia ex infinitate eſſentia ſua, & ſimpliciter quam aliqui in malitia, ſeu offenſa mortalis admittunt: quia infinitatis eſſentia ſua, & ſimpliciter conceptum non intellexêre: contra quos alibi; nunc autem addito illo, & *diuino* vocum eluſiones interclusi, ne hic eiuſmodi doctrinam de malitiæ mortalis infinitate ſimpliciter, & eſſentia ſua tom. 1. de Deo vno quæ idem ac diuina infinitas eſt, (vt ſæpius controu. 1. 2. & 3. oſtendi) intempeſtiue confutarem. Secundò probatur: quia ſi ea neceſſitate quoad exercitium ferretur Deus in odium peccati, tota efficacia, vehementiaque neceſſario peccatum odio, ſui impos, haberet: cum eo autem permiſſioni peccati (quam malo noſtro experimur ſæpiſſimè) locus non eſſet: ſiquidem vehementiſſimum mali cuiuſvis odium determinat illud habentem, vt viis omnibus ſibi poſſibilibus mali eius aduentum & exiſtentiam auertat: vti experimentis quotidianis didicimus: Hinc etiam impugnari ea ratio quam diſiecimus n.2. de determinatione Dei, quoad exercitium ad odium peccati ex ſui amore, vt potè ſui deſtructiuum, validius adhuc; impugnatur, vt de ſe claret.

4. Dico ſecundo: Deus ſecundum ſua neceſſaria præcisè ſumptus neceſſitatus quoad ſpecificationem eſt ad odium peccati: in hac concluſione omnes Theologi conueniunt, debentque, qui ſucceſſerint reliqui, conuenire: eſt ſiquidem eadem, atque hæc Deus nequit amare peccatum, quæ eſt apud ſcripturam Concilia, Patres & Theologos conſtans: cui enim aliter ex duobus contrariis affectibus erga obiectum aliquod eſt impoſſibilis etſi liber prorſus, in alterius vel alterutrius exercitio & elicientia ſit, determinatus quoad ſpeciem ad alterum affectum eſt. Eſt enim determinatio, vt, ſi circa illud verſari affectu aliquo velit, huius ſpeciei non autem ſpeciei contrariæ affectu verſari neceſſario debeat: ergo poſita abſoluta impoſſibilitate verſandi circa obiectum aliquod amore eſt determinatio, & neceſſitas verſandi circa illud affectu odij, ſi circa illud verſari velit: atqui Deo; ſecundum neceſſaria ſua præciſè ſumpto, adeſt abſoluta impoſſibilitas amoris peccati: ergo neceſſitas, quoad ſpeciem ad odium peccati: ſubſumptum antecedens præter præfatum omnigenæ authoritatis fundamentum probatur ex ratione 1. & 2. à nobis datis certam. 1. n. 5. atque teſtimoniis Clementis Alexand. & Auguſtini ibi contentis. Tertio: quia nulla, nedum diuina, voluntas ſecundum ſe ſumpta in malum, vt malum ferri affectu amoris poteſt: Dixi *ſecundum ſe ſumpta*: quia affectu odij inimicitiæ erga perſonam aliam liberè ſuppoſito, & præconcepto malum eius ipſi velle, quà malum ipſi eſt non ſolum poſſibile iudico, ſed quotidie euenire. Hoc autem concluſioni noſtræ non aduerſatur, quæ de Deo cum neceſſariis ſolum conſiderato liberiſque affectibus cunctis nude procedit. An vero id etiam in Deum cadere poſſit q. 2. videbimus.

5. Dico tertio: Deo connaturalius eſt peccati odium aliquod, imò, & neceſſarium moraliter quoad exercitium, ſi cum præhabitis de facto libere ab ipſo affectibus conſideretur: nempe Paterno ex parte ſui affectu, quo vult ſerio nec ſolum ſigni, ſed beneplaciti voluntate, quæ nobis à ſcriptura & Patribus innotuit, *omnes homines ſaluos fieri*, dixi *odium aliquod* non adeò adhuc ex parte ſua vehemens ſummè, & efficax, quantum ab eius voluntate concipi poſſet, ne vt dixi n. 3. fine via permiſſioni peccati omnino præcludatur. Hoc probat ratio Theologica tertia pro concluſione de facto certam. 1. n. 5. oſtendit, que inſuper prouidentia ſufficientium mediorum, & auxiliorum omnibus hominibus exhibitorum de facto (quod ipſum de Angelis omnibus in via fuit) ex Paterno eiuſmodi affectu: quæ autem de omnibus, & pro omnibus ſemper ex affectu aliquo prouidentia prouenit, non ſolum connaturaliter, ſed ex morali quadam neceſſitate prouenit. Inſuper & ſcripturæ loca, quæ vniuerſim & indefinite Deum peccata, & ſcelera, ſeu viam omnem iniquam, & iniquitatem odiſſe teſtantur: id enim ex aliqua ſaltem morali neceſſitate, & determinatione in Deo fore ſignificat: contra tres huius certaminis concluſiones nihil momenti, aut veroſimilitudinis alicuius obiici poſſe videri: præter fundamentum antiquiorum contra concluſionem primam à nobis non ſolum ſolutum, ſed confutatum, & diſiectum numero primo, & 3. fine: quare ad ea, quæ contra concluſionem de facto certaminis primi obiiciuntur venio.

6. obiiciuntur primo plures Patres, referendi quæſt. 2. qui id *Eſau autem odio habui*, & ſimilia metaphoricè dicta interpretantur: ſed loquuntur plane de odio inimicitiæ erga perſonas: de quo hic non agitur: obiiciunt Thomiſtæ pro aduerſa citati rationem S. Thom.

3, contra

Digitized by Google

1. contra gent. cap. 96. odium, & amor propriè ſolum eſt de ſubſiſtentibus; atqui peccatum ſubſiſtens non eſt: ergo nec in illud odium propriè Dei eſt: ſed certè loquitur de odio inimicitiæ & amore amicitiæ, qui ſolum erga ſubſiſtentes, ſeu perſonas eſt: alioqui neque accidentia phyſica, nec moralia bona, vt virtutes, Deus amaret, quę exploratores ſubſiſtentes non ſunt: quare, vel voce *ſubſiſtentes* poſita à S. Thom. poſſent hi Thomiſtæ eius mentem, & rationis vim aſſequi. Secundo obiiciunt ex eodem S. Thom. q. 12. de malo art. 4. corp. & 2. 2. q. 158. art. 4. corpore probante odium, quia vult malum proximi, ſeu perſonæ alterius, vt malum ipſius eſt, maius peccatum eſſe, quam iram, quæ malum alterius, non qua illi malum, ſed qua bonum ſeu iuſta vindicta eſt intendit: quo pacto ſolum vult Deus malum pœnæ peccatori, cum cum dicitur odio habere: ac proinde odium proprium non exercet: & hæc etiam ratio ſolum de odio inimicitiæ, erga perſonam ſcilicet, poteſt probare non conuenire propriè Deo, non autem de odio peccati, vt de ſe patet: quare abſque vllo fundamento pro negante odium peccati propriè Deo conuenire S. Thom. refertur, nec ſine inconſtantiæ nota; cum illud toties Deo conuenire duxerit: fruſtra igitur Nazar. 1. part. quæſt. 20. art. 1. col. 3. & 4. & Ferrara 1. contr. gent. ex his rationibus, tanquam S. Thom. ſentent. negatiuam defendunt: contendentes enixè ex eo, quod ſit in Deo affectus omnis erga & ſe, & nos amor, peccatum propriè non odiſſe cum inde potius illud odiſſe continuatur quia nociua ei quem amat, qualia nobis peccata ſunt, debet odio habere.

7. Denique apparentius poſſet opponi odij & vniuerſim omnis affectus fugæ diuinæ voluntatis nullum ſpecificatiuum eſſe poſſe: ſiquidem malum ſeu peccatum diuinum quid, aut Deus non eſt, ſed quid creatum, & ab homine rigide loquendo factum ac prorſus extra Deum: ergo nullius affectus diuini poteſt eſſe ſpecificatiuum: Conſequentia probatur ex dictis de ſpecificatiuo adæquato ſcientiæ, & volitionis diuinæ, quod totum Deo intrinſecum & identificatum eſſe debere docuimus; ne Deus ab extrinſeco, & creato aliquo quoad intrinſecum pendeat: ſed nec quid Deo intrinſecum poteſt eſſe odij aut fugæ ſpecificatiuum: quidquid enim in Deo eſt ſummè, atque infinitè bonum, & amabile & proſequibile à voluntate diuina eſt: ergo ſolum amorem, & proſequutionem voluntatis diuinæ poteſt ſpecificare; non autem fugam & auerſionem: ſolutio communis eſt proſequutionem boni eſſe natura ſua fugam, & auerſionem mali: quare, ſi Deus omnis boni omnia amorem ſuum ſpecificat, bonitateque ſua intentionaliter obiectiuè mouet, omni fugam & auerſionem mali adæquate etiam ſpecificat, & mouet. Cæterum amor boni formaliter odium mali non eſt; ſed ſolum virtualiter: quatenus amantem boni actiuè ſeu phyſicè, vt in creatis, ſiue ſolum intentionaliter vt in Deo ad oppoſiti mali fugam, & auerſionem affectiuam determinat: quare fugæ huius, & auerſionis affectiuæ, quæ diuerſus in creatis ob amorem boni phyſicè affectur, imò & phyſicus effectus eſt, in Deo autem intentionaliter ſolum, diuerſus affectus, & effectus, vt ſæpè ſupra explicuimus, oportet ſpecificatiuum, & motiuum formale proximum aſſignare: quod inaſſignabile argumentum oppoſitum monſtrare contendit.

8. Et quidem, ſi antiquorum verbis, & doctrinæ de motiuis, & ſpecificatiuis affectuum diuinæ voluntatis ſtemus difficile nos ab hoc argumento expediemus quin Deo intrinſecum prorſus, & adæquatè identificatum affectum, ab extrinſeco peccato motiuè pendere, & ſpecificari (contra diuinæ ſcilicet ob extrinſecu omni independentiæ prærogatiuam Deo propriam) admittamus. Cæterum, ſi præcipue eorum menti, potius quam verbis intendamus, atque motiui ac ſpecificatiui obiecti rationem (quam non ſatis illi diſpexerunt) in obiectis diuinorum affectuum diuidamus, præfatæ oppoſitionis difficultas tota euaneſcet: illi ſiquidem rationem ſpecificandi à ratione mouendi ad affectum indiuiſam, atque inſeparabilem iudicantes, bonis etiam creatis rationem mouendi Deum ad amorem negarunt, ne illis rationem illum ſpecificandi, ac diuini alicuius ſubinde à creatis obiectis dependentiam, vtpote ab ſpecificatiuis concederent: quare & eis obiectis rationem finis reſpectu amoris Dei ſibi ipſis, ac doctrinis ſuis, ſingulis quoque obiectionibus aduerſantes, vt d. 3. vidimus. cum autem nos ibi rationem ſpecificandi à ratione mouendi in obiectis, reſpectu cuiuſvis diuini affectus, ſeparabilem inuicem à ratione ſpecificandi dilucide oſtenderimus, facile nos ab hoc argumento & inſtantia data expedimus. Mutua enim hac diuiſione admiſſa totius affectus diuini ſpecificatiuum diuina bonitas eſt: quin, vt ad creata extenditur obiecta ob earum bonitatem, ſit obiectum motiuum, ſed ſolum, quatenus diuinus amor ad Deum ipſum fertur: è contra verò creata bona motiuum obiectum bonitate ſua amoris erga ipſa diuini ſunt; quin illum ſpecificent, ab ipſiſque is amor in ſui totius exiſtentia pendeat: quod ipſum in odio peccati, ab amore oppoſiti boni intentionaliter diuerſi, contingit: qui totus ſpecificatiuum adæquatum ſui in Deo habet, quia obiectum motiuum formale proximum ſui habeat in Deo, quod tamen habet in peccato extrinſecus, eiuſque malitia, quin ab eis ſpecificetur in ſuique exiſtentia dependeat: etſi actiue intentionaliter bonitatis amore diuino, cui phyſice identificatur, proueniat.

QVÆSTIO II.

An odium inimicitiæ erga mortaliter peccatores proprie in Deo admittendum?

RESTRINGIT quæſtionis titulus odium inimicitiæ propriæ Dei ad iam peccatores atque abſolutè exiſtentes in peccato; de eis quippe poſſibilibus, vel ſolum poſſibiliter peccatoribus quæſtio eſſe non poteſt cum ex generali noſtro principio quod poſſibile qua poſſibile ſiue pro eo ſtatu præciſè non poſſit diuinum amorem terminare quod ipſam de odio argumenta ibi data ſuadent: tum etiam: quia odium Dei in peccatorem præcipua pœna peccatoris eſt & reliquarum origo & quam proinde abſolute nondum abſolute merenti infligere eſſet iniuſtum, Deoque ſubinde repugnans.

CERTAMEN I.

Doctorum ſententiæ contrariæ referuntur noſtraque prima aſſertio.

1. RVIZ noſter d. 54. de voluntate ſectione 5. num. 6. peccatores abſolutè tales pro clariore ſuæ in hac quæſtione ſententiæ probatione in tres claſſes, non immerito, diuiſit: primam ex peccatoribus viatoribus prædeſtinatis, ſecundam ex viatoribus etiam peccatoribus, præſcitis & reprobis: tertiam ex peccatoribus iam abſolutè poſt deceſſum in mortale in æternum damnatis compoſuit: ſatis autem fuerit eos in duas claſſes damnatorum pro eo æternæ damnationis ſtatu, & viatorum pro ſtatu adhuc viæ, ſiue reprobi, ſiue prædeſtinati ſint diuidere: ſiquidem pro viatoribus cunctis rationes vniuerſim inimicitiæ odij proprij Dei obiectum non eſſe probant (peculiari noſtra pro prædeſtinatis numero 5. adhibenda excepta) ſi quid probent: etſi eæ in prædeſtinatis clarius eluceant, non tamen ita, vt, ſi de viatoribus reprobis non probent, probare ſpeciatim de prædeſtinatis peccatorib. poſſint; quare hac ſolum diuiſione peccatorum in claſſes duas de præſente q. agemus

2. Pater Vaſquez 1. part. d. 84. cap. 3. n. 13. cum quo Arrubal. ad quæſt. 20. numero 6. Herize d. 20. cap. 4. §. 1. docent Deum vniuerſim in peccatores omnes, pro illius

ſtatus tempore, odium proprium habere: fundamentum ab authoritate frequens, & vniuerſalis ſcripturæ phraſis eſt, qua peccatores Deum odiſſe eiuſque inimici abſolutè dicuntur: *ex ore infantium*, &c. *Propter inimicos tuos: vt deſtruas inimicum.* Pſalm. 20. *inueniatur manus tua omnibus inimicis tuis dextera tua inueniat omnes, qui te oderunt.* Pſalm. 36. *Inimici Domini mox*, &c. Pſalm 67. *Exurgat Deus, & diſſipentur inimici eius, & fugiant qui oderunt eum*, &c. Iacob. 14. *qui voluerit amicus eſſe ſæculi huius, inimicus Dei conſtituitur.* Ad Hebræos 10. *Donec ponantur inimici eius ſcabellum pedum eius*, & ſexcenta alia; cum autem inimicitia propriè mutuum odium, ſicut amorem mutuum amicitia propria includat, nequit propriè inimicus peccator dici, vti ex frequenti hac locutione ſcripturæ dici conuincitur, quin in Deo odium inimicitiæ proprium erga peccatorem reſpondeat. A ratione: quia odium inimicitiæ proprium ex ſpecie ſua eſt velle alicui malum ex diſplicentia perſonæ, ſeu quatenus malum eius eſt, vt ex S. Thom. quæſtione 12. de malo, & 2. 2. quæſt. 158. referebamus quæſt. 1. certam. 2. num. 6. & approbat Caietanus 1. 2. q. q. 9. art. 1. & Ferrara ac Nazarius eo num. 6. memorati: atqui Deus vult peccatori ex eius diſplicentia, & quia malum pœnale ipſius eſt, mortem, & alia plura incommoda, & nociua: ergo eum propriè odit odio inimicitiæ.

3. Secunda ſententia vniuerſim proprium inimicitiæ odium erga peccatores ſiue in ſtatu viæ, ſiue in ſtatu damnationis æternæ, denegat Deo S. Thom. citatus, quæſt. 1. certam. 1. num. 1. cum Capreolo, Ferrara, Nazario ibidem citatis, ipſe enim de odio inimicitiæ erga perſonam peccatoris loquitur, vt certam... num. 6. oſtendimus, non autem de odio abominationis erga peccatum, vt perperam citati Dominicani eius ſententiam & mentem extendunt: conſenſit S. Thomæ in præſente concluſione Soarez 3. de attributis cap. 5. fine & cap. 7. num. 5 Ruiz citata ſectione à num. 4. cæteris eruditius, & ſubtilius: & ex ſcriptura pro ea concluſionis generalitate nihil afferri poſſe videtur: ex Patribus vero id ad Rom. 9. Eſau autem *odio habui* interpretantibus afferri plures poſſent, qui per metaphoram dictum volunt: id tamen concluſionem ea generalitate non probat, ſed primam à nobis ſubiiciendam, eiſque teſtimoniis confirmandam. Recitarut Ambroſ. lib. de Noë & Arca cap. 4. *vbi Deus naturaliter non mouetur aut ira aut odio aut paſſione vlla*, ſed extremis verbis mentem aperuit: paſſio enim, & rationem excedit, nec, niſi animi commotione & perturbatione eſt, quæ in Deum non cadunt: quare neque odium vllum, quod paſſio ſit. Secundo: ſi ita non cenſeret, ſed odium omne etiam abſque paſſionis defectibus à Deo Ambroſius reiiceret concluſionem communem de odio proprio peccati impugnaret: eadem de cauſa præſtat nihil illud Damaſcen. 1. de fide cap. 14. fine dicentis odium aduerſus malignitatem, & inimicitiam, metaphorice etiam ſolum, de Deo dici, quod directe illam concluſionem communem impugnat, ni de odio vt paſſionum imperfectioni (vt in noſtro euenit) coniuncto intelligatur, vt patet; nam de malitia & peccato verba expreſſa ſunt: quæ à ratione vniuerſim afferuntur certam. diluemus.

4. Dicendum primò cum Doctoribus ſecundæ ſententiæ: Deum neminem peccatorem viatorem proprie odit: probatur, & authoritatibus, & rationibus quibus d. 3. & 4. probauimus Deum omnium hominum, etiam reproborum, ſalutem, & ex eorum complacentia, & amore ſeriò ex parte ſua, & quatenus per ipſum eſt efficaciter velle, de eorumque malis culpæ & c. dolore, hiſque vitandis, & æternæ ſaluti conſequendæ cunctis de mediis & remediis (etiam magnifico incarnationis, paſſionis, mortiſque ſuæ, *cum adhuc inimici eſſemus*) prouidiſſe: vnde amore amicitiæ plus peccatorem pœnitentem innocente iuſto dilectum à Deo concluſimus: eis ergo locis fundamenta omnia noſtra huc aduocanda, concluſionem enim hanc vrgentius adhuc probant: quibus addendum illud Auguſtini tractatu 8. in epiſt. Ioan. longè à medio. *Deus amauit peccatores.* Ait enim: *non eſt opus valentibus medico, ſed male habentibus. Numquid ad hoc amauit peccatores, vt peccatores remanerent*: illud etiam eiuſdem in Pſalm. 103. ad id: *deficiant peccatores à terra, & iniqui, ita vt non ſint*: nempè, *vt non ſint iniqui; vidit hoc Pſaltes: impletus eſt gaudio, & renocat verſum primum Pſalmi: Benedic anima mea Dominum*: quia ſcilicet benedictio, & amor peccatoribus viatoribus eſt quod odium ſonabat, & maledictio: vt eum etiam verſum commentans Proſper ait: *iracundia, & odij videtur vox iſta, ſed eſt præcipua charitatis. Hoc enim ait, quod, & ſupra, vt auferatur Spiritus ſuperborum, & deficiant, & mittatur in illos Spiritus Dei: vt ſint noua creatura, deficiente malitia, non pereunte ſubſtantia.* Ad quem etiam verſum & ſimul id Iſai. 6. *Comburentur iniqui, & peccatores ſimul, &c.* ſic Hieronym. 1. contra Pelag. *Non intelligis comminationem Dei interdum ſonare clementiam; non enim dicit eos æternis ignibus exurendos; ſed à terra deficere, & iniquos eſſe ceſſare*: Confirmatque immediatè ex illo ad Hebr. 12. *quem enim diligit Dominus corripit, &c. Aliud eſt cedere Magiſtri, & Parentis affectu; aliud contra aduerſarios crudeli animo deſæuire.*

5. Et quanquam eo animo ſe Deus, & affectu erga peccatores omnes, etiam præſcitos gerat, dum eos ærumnis temporalib. verberat affligitque, vt, vel ſic, reſipiſcant, aſt id in peccatoribus prædeſtinatis, & clarius apparet, ac reſipiſcentiæ ac pœnitentiæ ſaltim finalis, æternæque ſalutis eorum effectus probat: in quibus Dei odium proprium excluſum, atque eius erga ipſos amicitiæ amor probatur ſpecialiter ratione digna Auguſtino in Pſal. 54. verſ. 1. qua nos ſuadet, ne inimicos aduerſarios nos in hac vita exercentes oderimus his verbis: *quamdiu ita ſunt, vt exerceant nos, non eos oderimus, quia in eo quod malus eſt quis eorum; vtrum in finem perſeueraturus ſit, ignoramus, & plerumque, cum tibi videris odiſſe inimicum, fratrem odiſti, & neſcis*: etenim eum, qui tandem fors æternum amicus futurus eſt: ob odium eius in nos temporale, quodque vltra breuiculum vitæ huius tempus, & mala officia non tranſiet, odiſſe, abſonum adeò eſt, vt eos, quos tales eſſe poſſe ſcimus, ac non tales futuros neſcimus, non debeamus odiſſe: atqui Deus ſcit certò peccatores omnes prædeſtinatos, etſi eius inimici in hac breui temporis vitæ duratione ſint, æternitate tamen tota ſucceſſura intimos ſibi amicos fore: ergo nec debet odium proprium in eos concipere; imò neque affectum amicitiæ erga illos deponere valde, & bonitati, prudentiæ & magnanimitati ſuæ connaturalius eſt. Confirmatur: quia nemo prudens, magnanimus, & benignus aduerſus eos, quos breui odium iramque concipere ſtatimque ad amicitiæ affectum, præſertim conſtanter redituros nouit, iraſcitur, odiumque concipit, nec pro tunc adhuc amicitiæ affectum exuit; nedum cogitur deponere, id quod forte voluit recitatus Ambroſius num. 3. illis: *Deus naturaliter non mouetur.*

6. Rationi aduerſariorum pro prima ſententia adductæ num. 2. non teſtimonia, & rationes ſolum pro noſtra concluſione ex ſuperioribus diſputationibus memoratæ n. 4. ſed & recitata ibi teſtimonia Patrum proxima in terminis fere reſpondent: non ex Dei odio, & perſonæ diſplicentia, ſed ex paterno affectu, & amore mala à Deo, & ſupplicia temporalia infligi. Ad argumentum ex repetita toties ſcripturæ phraſi, qua peccatores omnes, etiam viatores, Dei inimici dicuntur. Dicito non ſumi ibi inimicitiam conſummate ex parte vtriuſque, Dei ſcilicet, & peccatoris, ſed ſolum ex parte peccatoris, quatenus ex parte huius ad inimicitiam conſummatam, quæ in mutuo duorum odio ſtat, appoſitum odium eſt: vnde pleriſque eorum locorum ſynonymè, & *inimici* & *qui Deum oderunt* peccatores dicuntur teſtimonio recitato ex Pſalmo 20. & recitatis ex Pſalm. 67. immediate ſententia eadem ſynonymè repetitur; *& fugiant, qui oderunt eum à facie eius*, & plures in ſcriptura peccatorum in Deum inimicitia per eorum in Deum odium explicatur. Ad hæc: cum Dei in peccatores viatores ſerius amor expreſſe à Deo aſſeratur ex eis locis hæc interpretatio erat admittenda: præſertim, cum propria etiam, & communi eius vocis acceptione inimicos dicamus, qui nos odio proſequuntur, etſi eos non oderimus.

CERTAM

CERTAMEN II.

Odium proprium Deus in damnatos exercet.

1. DIcendum ſecundo cum Doctoribus primæ ſententiæ aduerſus ſecundæ Aſſertores, Deum damnatos æternum ab inſtanti impœnitentis ſuæ mortis, ac per totam deinceps æternitatem proprio proſequi odio; id nos ſcriptura ſæpè docet nominibus iræ, & furoris, quem in damnatos dicitur Deus exercere: quibus ij affectus proprietate ſermonis Deo non tribuuntur, ſiquidem paſſiones continent, quæ in Deum non cadunt, vt mox videbimus: quare odium ſolum purum propriumque in peccatores Deo eis locutionibus tribuitur, is enim affectus ſolus, qui imperfectionem non contineat, eis vocibus poteſt ſignificari: id ipſum ſignificatur vocibus vindictæ, & vltionis, quas tandem de perpetuo inimicis ſuis damnatis æqua frequentia Deus ſumpturus in ſcripturis dicitur: ſecundo probatur ex Auguſtino proximè citato, eiuſque ratione. Poſtquam enim oſtendit merito non eſſe odio habendum peccatorem viatorem, de cuius ad Deum, & fraternitatem noſtram, æternamque amicitiam charitatis reditu ſpes eſſe poteſt, ſubdit immediate poſtremis recitatis verbis. *Diabolus, & Angeli eius in ſcripturis ſanctis manifeſtati ſunt nobis, quod ad ignem æternum ſunt deſtinati; ipſorum tantum deſperanda eſt correctio, contra quos habemus occultam luctam*: quare eos: vtpote, & Dei & noſtri in odium Dei obſtinatos perpetuo inimicos certo nobis notos, abſque diſſonantia vlla, & periculo Dei perpetuos amicos, & filios, ac ſubinde etiam noſtri æternos fratres, odiendi, odium ex Dei amore, & charitate poterit exerceri. Tertio ex teſtimoniis datis Proſperi, & Hieron. certam. 1. numer. 4. vbi ex eo præcisè eis locis Pſalm. 103. & Iſai. 6. odium Dei proprium in peccatores viatores non contineri aiunt: quia ex affectu ſalutis, & correctionis eorum paterno temporalia mala ipſis à Deo infliguntur: aſt æternum damnatis æterna ſupplicia nuſquam ex Paterno Dei affectu mala tam poſitiua quam priuatiua à Deo infliguntur; ergò non ſolum videntur infligi ex odio ſed verè ac propriè ex odio infliguntur. Poſtrema præſertim illa Hieronymi repetenda ratio. *Aliud eſt cedere Magiſtri, & Parentis affectu; aliud contra aduerſarios crudeli animo deſæuire.*

2. Ratio Theologica: quia odium proprium eſt velle alicui malum, quà ipſi malum eſt è condigna diſplicentia ipſius, ſi odium rationabile, nec peccatum ſit; vel potius eſt efficax ipſius diſplicentia ob ſufficientem, & condignam eius malignitatem, malitiamque, ex qua efficaci diſplicentia ipſi mala, & nociua amantur, vt controuerſia de anima oſtendi: atqui Deus, & condignam de æternè damnatis diſplicentiam habet, atque ex ipſorum diſplicentia illa efficaci mala æterna illis efficaciter vult, & amat: ergo propriè odit damnatos. Minor, quoad condignam diſplicentiam de damnatis in æternum peccatoribus, probatur ex dictis controuerſ. de neceſſitate Incarnationis contra infinitatem malitiæ, ſeu offenſæ mortalis, quam ex æternitate pœnæ damnatorum iuſtiſſimæ, non ſolum ex iuſtitia legali (vt doctores ſapientes non pauci difficultate oppreſſi ſolummodo volunt admitti) ſed ex iuſtitia, etiam naturali, inferri contendunt: etenim diſtinximus ibi dignitatem formalem à dignitate valoroſa pœnarum, & illam quidem ſtare ſolum diximus in infenſione, ſeu offenſione obiectiua malitiæ, & peccati, quæ, quamdiu in perſona perſeuerat, Deo infenſum reddit peccatorem, dignumque odio Dei conſtituit natura ſua, ſublata vero malitiæ eius macula, & infenſione, ſeu offenſione obiectiua Dei per conuerſionem, & iuſtitiam peccatoris ius illud odij, & infenſionis Dei mala ex eo affectu infligendi ceſſare: ac proinde, cum in damnatis non ceſſet, in æternum, ex eo iure naturali ſuo Deum illos æternè punire; & minus valde, quam iure illo poſſit ſe merito valoroſo malitiæ & infenſionis mortalium (quod limitatum eſt, maiuſque ſubinde, & minus pro magnitudine malitiæ mortalis minore, vel maiore, & quamdiu ſatisfactum reatui pœnæ non eſt, vel ſatis: paſſione, vel merito peccatoris, vel ſupremi Iudicis Dei gratuita remiſſione, & condonatione pœnæ in ſanctis, & iuſtis, quoad id, cui ſatisfactum iam non eſt, nec remiſſum, perſeuerat) ſic ſe accommodans.

3. Ius autem hoc naturale Dei ad odium erga graues peccatores, & infligendi, quamdiu tales ſunt, mala, quæ velit ob dignitatem formalem malitiæ, & infenſionis obiectiuæ mortalis, in odio Dei, quod in mortali quouis ab omni Theologia admittitur (in damnatis præſertim, qui Deum, & oderunt & non eſſe ex parte ſui efficaciter, tametſi irrito, & inauiter expreſſe volunt; negarique tuto nequit, fundatur; etenim, qui alterius ſe inimicum conſtituit, eo ipſo damnis odio, & malis, quæ ipſi ille pro tunc alter inferre poſſit, ac velit, tam poſitiua, quam priuatiua eo ipſo ſe exponit dignuſque formaliter redditur; tametſi ob commune bonum, & rationalis Reipublicæ ſtatum, & conſeruationem nemo ex nobis ius, vel odio habendi, vel, puniendi inimicum habeat: ſed ſupremo eius Reipublicæ Domino, ac iudici ſolum, & priuatiue, vt aiunt, ius illud patetur, qui id cunctis ideò intimauit *mihi vindictam, & ego retribuam*. Cum autem Deus, & ſupremus Dominus, & rerum omnium arbiter, & Iudex ſit; nec alium ſuperiorem, ad quem pro odij noſtri, & infenſionis, ſeu offenſionis obiectiuæ in ipſius ſatisfactione & vindicta obtinenda prouocet, & appellet; odio & ſuppliciis peccatorum pro infenſione, & odio in Ipſum noſtro vindictam de peccatoribus ſibi infenſis, quamdiu tales ſunt, ius plenum, atque abſolutum habet, nec vtrumque pro ſuo nutu contra peccatorem exercendo contrà ius, ſed potius ex iure ſuo ſe gerit, & quidem reatu culpæ, quod in læthali à reatu pœnæ diuerſus eſt, Deique iuſtam infenſionem, ſeu odium, ſolummodo reſpicit, nequit non reus conſtitui formaliter, qui illud in ſe admittit, eoque peccator formaliter conſtituitur: etſi non ita amplè, vt omnium malorum, tam poſitiuorum quam negatiuorum, ad quæ ſe Dei potentia abſolute extendit reus formaliter læthali conſtituatur, quæ infinita ſunt, ſed quorum peccator eſt capax: quæ ſunt finita. Quando vero illud in peccatores viatores non exercet; imò verò amorem vt vidimus pietatis clementiæ, & indulgentiſſimæ bonitatis ſuæ eſt: ex hac ergo doctrina (ex qua citato loco Theologica plura ſcitu digniſſima deducebamus) claret Deum de damnatis peccatoribus pro tota æternitate ob læthalia efficaciter diſplicere: quod mea ſententia idem ipſum eſt, quod eos propriè odiſſe.

4. Sed demus odium non ſolam efficacem de ipſis diſplicentiam, verum & inde ortam infligendi ipſis mala, quatenus mala ipſi ſunt, requiri: neque id Deo erga damnatos deficit: in quos miſeros tot Dei voluntate depluunt ac æternè depluent mala: etenim ex ea peccatorum diſplicentia iuſtiſſima poſſunt iuſtiſſime deplucre; neque ad eorum correptionem, & ſalutem, poſt decretum, & ſententiam latam damnationis irreuocabilem à Deo ipſis decernuntur, & infliguntur, poſſuntve infligi: nec vllum eſt veſtigium aliud amoris erga ipſos, ex quo eis à Deo tot mala decernantur ac inferantur; ergo ex diſplicentia Diuina efficaci erga illos à Deo infliguntur; ſed inquiunt aduerſarij ex amore iuſtitiæ vindicatiuæ à Deo ea mala infligi, eiſque puniri delicta; quod quidem, & in ſe, & ipſis damnatis, vt partes Reipublicæ rationalis ſunt, bonum, nempe eo modo quo poſſunt, pœnali illa ſolutione peccati ad iuſtitiam reduci: ac ſibi apto, & debito loco in inferno collocari; etſi ea damnato, vt priuata perſona eſt conſiderato mala ſint, & nociua, qua ratione, & ex odio, ſeu diſplicentia ipſorum ob læthale adhuc, nuſquam à Deo infliguntur ſed ſolum è publicæ vindictæ, & eorum, vt pars rationalis Reipublicæ ſunt, conuenientiæ amore, ità meditatus videtur Anſelmus ſubtiliter à noſtro Ruiz obſeruatus in elucidatio verſ. med. vbi rogans: *quomodo Deus dicitur malos odio habere?* Reſpondet: *cuncta diligit Deus quæ creauit, ſed non cuncta in vno loco locauit.*

Sicut pictor omnes colores diligit; ſed quoſdam præ alijs diligit, & vnumquemque apto loco reponit: ità Deus vnumquemque conuenienti loco ſibi diſponit; ideò dicitur eos diligere, quos in cæleſti palatio recipit, & illos odiſſe, quos ipſe mali carcere mergit: & quidem, etſi peccatum malum ſit, eius punitionem bonam eſſe, & amabilem ambitamque de facto à Deo eſſe certiſſimum eſt ex Dionyſ. cap. 4. de diuin. nom. p. 4. ſeu inter med. & fin. Auguſt. 1. ad Simplic. q. 2. poſt med. Dialog. contr. Manic. longe à medio.

5. Sed nec ego dubito punitionem iuſtam damnatorum in æternum bonam, neque vllatenus in ſe malam eſſe, atque ex iuſtitiæ vindicatiuæ ſuæ, & boni publici amore à Deo volitam, & amatam: atque ex eo præciſe odium Dei in ſic damnatos non exerceri propriè: ſed vlterius contendo eadem mala, vt ipſis priuatim ſumptis, atque, vt perſonæ particulares ſunt ex eorum diſplicentia ob mortalis, etiam perpetuam, maculam, perpetuo etiam à Deo iuſtiſſimè inferri ob rationes, & fundamenta dicta: id autem quod ſubtilius ex Anſelmo reſpondetur, ſolum occurrit alteri difficultati iam opponendæ de amore vniuerſali, quo Deus creata cuncta quæ abſolute ſunt diligit: atque hunc amorem volitione damnationis reſpectu damnatorum non deficere, etſi eos deteriore loco, quam Beatos quoſque, tamen pro meritis, & dignitate reponat: id quod pictoris, & coloris exemplo demonſtrat. At vero dilectionem Dei amicitiæ, & charitatis propriam, odiique proprij, & inimicitiæ excluſiuam, & aduerſam erga damnatos, nec admittit, nec admitti non ſolum à Theologo, ſed nec à ſano homine poteſt. Tum: quia generalis ille amor Dei rebus vt ſint, omnibus amicitiæ incapacibus communis cum capacibus amicitiæ non eſt: nemoque amicitiæ propriæ affectum ex parte Dei erga perpetuos eius inimicos conceſſit, audebitque concedere: etiam ex eis, qui Dei odium erga ipſos negant. At dices primum, ac præcipuum bonum cuiuſque eſt ſuum eſſe: ergo, qui vult alicui & amore ſuo dat, & conſeruat ipſius eſſe, vt etiam Deus dat & conſeruat damnato, vult ipſi præcipuum, imò ſummum ipſius bonum: ergo proprie amicitiæ ex parte ſua (ſi capax redamandi ille ſit) ipſum amat: ſiquidem amare proprie eſt velle alicui bonum. Reſpondetur, creaturæ rationalis bonum proprium non eſſe eius eſſe, vt de Iuda proditore apud Matthæum Dominus expreſſit illis verbis: *bonum erat ei, ſi natus non fuiſſet*: quo eius non eſſe melius ipſi fore, quam eſſe ſatis docuit: eſt ſiquidem præcipuum, ac ſummum eius bonum ſumma, æternaque beatitudo ſummum autem eius malum perpetua eius priuatio, ob quam, & cæteras æternas ærumnas damnati non eſſe vehementiſſimè, etſi incaſſum, deſiderant: viuent enim vt perpetuo pereant. Ad hæc Dei charitas, & amicitia ex parte adhuc ſui ad ſupernaturale bonum terminatur, quod vel ſupponit, vel diſponit, aut intendit; eſſe autem ipſum creaturæ rationalis mere naturale eſt, etſi in eo ordine ſit præcipuum: quare ad determinandum amorem amicitiæ Dei proprium eſt prorſus ineptum.

6. Dices per nos Dei odium in damnatos ob dignitatem formalem malitiæ, & maculæ, & infenſionis obiectiuæ eſt iuſtiſſimus: ergò concipitur à Deo eiuſmodi odium in damnatos ex affectu iuſtitiæ: ergo non ex diſplicentia de damnato, ſeu quia eius malum eſt, ſed quia odium illud bonum, & honeſtum Deo eſt, atque è ſui, ſuæque iuſtitiæ amore: hic autem affectus, vt auerſio à damnatis ſit, non autem odium proprie erit; quod eſſentialiter ex diſplicentia perſonæ, non autem ex amore odio habentis concipi, atque in malum alterius, qua malum illius eſt, non autem, qua bonum odio habenti eſt debet ferri. Hoc argumentum male Vaſquium noſtrum vexat loco citato in confirmatione rationis, præcipuè vbi illud voluit præoccupare ac reliquos ipſi, & nobis in hac concluſione conſentientes inſolubiliter vexabit, qui ad omnem actum virtutis propter ipſam honeſtatis virtutis illius requirunt: quibus ego, vt plurimum aſſentior; non autem quoad amicitiæ virtutem: quæ omnium ſententia ex complacentia perſonæ ob eius bonitatem eſſentia ſua eſſe debet; quia ex honeſtate, & conuenientia morali noſtra, & quia bonum nobis, & ex complacentia tandem noſtri, eſſe poſſit: quod ipſum in odio inimicitiæ amori amicitiæ oppoſito contingit: quod ſi obiectiuam rationem mali intra rationis dictamen rectum, ac iuſtum in obiecto odio habendo habeat: (vti Deum habere in damnatis vidimus) ob illam ſolam efficacem diſplicentiam de altero honeſtiſſime habebit; etſi huius honeſtatis gratia odium in illum non eliciat; imò vero, ſi odium proprium ſit ob eius honeſtatem elici nequit: vt obiectio, & amoris amicitiæ propriæ exemplum probat; ſed actus ille ob odij honeſtatem, elicitus reflexus actus ſupra odium directum erit, alteriuſque ſpeciei ab illo: quare neganda eſt conſequentia prima ex doctrina hac, valde obſeruanda ad diſtinctionem actuum ſupernaturalium vere Theologicorum ab alijs ſupernaturalibus qui tales apparent deſignandam. Inquies ergò ex diſplicentia, & odio in damnatos poterit Deus eorum præcipuum malum, nempe peccatum, eis velle. Negatur conſequentia: quia, etſi ipſis malum ſit, eſſentia ſua Deo etiam eiuſque dictamini diſconueniens eſt: quare ni eſſentiam exuat amari à Deo non poteſt quin Deus ipſe peccet: quod eſt impoſſibile. Accedit: quod, ſi Deus amare illud ſub ea ratione poſſet, poſſet etiam ob illud in damnato ſibi complacere: & contradictione alia inde placere Deo damnatus poſſet, vnde maximè, & vnicè diſplicet: aliaque rurſus contradictoria facile inferrentur.

QVÆSTIO III.

De Cæteris fugæ, & auerſionis diuinæ affectibus.

Reliquos auerſionis affectus ab odio hactenus examinato diuerſos diſputationis præfatione recenſuimus, & explicuimus, etſi ſummarie ſatis, idcirco nihil de eis huius quæſtionis præfatione.

CERTAMEN I.

De Fuga ſpeciali timore, dolore, ſeu triſtitia ſtatuitur.

1. Timorem proprie dictum Deo non conuenire concors Theologorum contra Iudæos relatos à S. Thom. 1. cont. gent. cap. 91. ſententia eſt. Ratio eſt clara: quia ex Damaſceno 2. de fide cap. 12. *Timor eſt imminentis, & expectati mali auerſio*; in ratione vero imminentiæ, & expectationis mali inuenitur arduitas, & difficultas reſiſtendi, & vitandi malum illud, vt bene S. Thom. 1. 2. quæſtion. 41. a. 2. & quæſtion. 42. a. 1. & patet, quia nemo de his, quæ vitare facile poteſt, timet. Atqui Deo nulla eſt, eſſéue poteſt reſiſtendi cuiuis malo, illudue vitandi: ergo Deo proprius timor mali omninò repugnat. Hinc S. Thom. quæſtion. 42. art. 3. ait nos de peccatis noſtris timorem non poſſe habere: quia noſtro arbitrio in ſui exiſtentia ſubduntur; niſi eis reſiſtentia, atque euitatio voluntati noſtræ ob aliquid, ſiue intrinſecæ paſſionis ſiue extrinſecæ inducentis vehementer inclinans ad peccatum ardua nobis ac difficilis reddatur. Addo rationem ſecundam: quia in voce illa expectati, ſeu expectationis, & imminentiæ mali imbibitur, & mali futuri cognitio præuia (cum mali poſſibilis præciſe timor eſſe nequeat: eaque cognitio de eius futuritione non certa, & infallibilis timenti, ſed ſolum coniecturalis, mali enim alicui euenturi certa ſcientia, nuſquam timidum reddit, ſed attonitum: vti reis mortis futuræ ex capitalis inappellabilis ſententiæ denuntiatione certo futuræ ab ipſis cognitæ, & iudicatæ quotidie

euenire

Digitized by Google

euenire experimur; atqui coniecturalis, ac non prorſus certa, & euidens de omni euentu futuro ſcientia Deo repugnat: ergo & timor. Mitto ſcripturæ loca, quæ pro hac concluſione à nonnullis, etiam noſtro eruditiſſimo Ruiz d. 54. ſect. 4. num. 5. afferuntur, quia infirma nec ad literam illud ſolum doctè ibi pro concluſione obſeruauit. nuſquam in ſcriptura timorem de Deo dictum, cum tamen affectus alij, qui Deo proprie non conueniunt, dolor, pænitentia, triſtitiaque, ſed metaphoricè ſolum, dicuntur, quia aliquid eorum ad inſtar Deo proprium eis nominibus ſignificatur quo ſatis oſtenditur euidens valde eſſe timorem (addiderim timoris, vmbram adhuc, qualem qualem) Deo repugnare.

2. De triſtitia proprie tali, ſeu dolore, ac pænitentia de malis abſolutis in Deo non eſſe æque concordes Theologi omnes contra memoratos Iudæos reiiciendam à Deo cenſent. Primo quia ſumma beatitudinis diuinæ delectatio à Deo indefectibilis, inabdicabilis, atque inſequeſtrabilis eiuſmodi affectus pati nequit. Secundo, quia è ſui amore de malis etiam culpæ non poteſt Deus dolere, aut triſtari. quia nullatenus ipſi mala & nociua ſunt. Neque ex charitate hominum peccatorum quibus ſunt mala & nociua probat Ruiz, quia culpa ipſa lætha li, quam admiſere, ſunt inimici, de quorum proinde malo dolendum Deo non eſt. Cæterùm nihilominus Deo chari, etſi ipſi non redament, ſed ipſum oderint, peccatores per ſe ſunt ex noſtroque amore, non autem ex ipſorum in nos dilectione de charorum malis dolemus, atque triſtamur: Dei ergo de peccatis noſtris dolor inde non repugnaret. Melius ea repugnantia probatur ab eodem ex definitione doloris, & triſtitiæ apud Auguſtinum 14. de ciuit. cap. 15. long. à med. dicentem. *Animi dolor, quæ triſtitia nuncupatur, diſſenſio eſt ab eis, quæ nobis nolentibus accidunt*; At Deus, etſi quatenus ex parte ſui eſt, efficaciter, & ſerio nolit eſſe peccata; tamen abſolute, & quatenus ex parte eſſicacis voluntatis eſt abſolute efficaciter non vult peccata non eſſe, ne lædatur, vt diximus, illius libertas: imò voluntariè vult eorum permiſſionem, cum eueniunt. ac proinde, vt non ſint peccata, ex parte hominum adhuc, & effectu carens, ac non efficax, è voluntaria, ac libera Dei electione eſt: quæ autem libere alicui, atque ex electione voluntas efficax, quantum ipſe poteſt, mali vitandi, non eſt de mali eius aduentu dolorem ingenerare, aut triſtitiam apta non eſt: in eo enim, quod de efficacia voluntatis ad illud vitandum omittit, & permiſſiua voluntate mali illius, cum aduenerit, tolerantiæ ſe ſponte conformat: ea vero conformitate tolerantiæ adſtante, ſi quid quantumque malum ſit notum ei, qui ita ſe conformauit, fuit, de eius aduentu dolor locum non habet: itaque illud *nolentibus nobis* intelligendum eſt, quantum poſſumus: aſt nolitio peccati, ſeu voluntas, vt peccatum non ſit, Deo in quantum ipſe poteſt, non adeſt; licet ſeria, & ſufficienter actiua, & aliquomodo efficax ſit, vt peccati malum homini non adueniat: ac proinde neque ex eius aduentu, & charitate erga homines tanto preſſos malo triſtari poteſt, nec dolere.

3. Vnde patet ſolutio ad dolorem pænitentis de peccatis, cuius voluntas, etſi abſolute inefficax ſit, de commiſſis peccatis, vt nec fuerint, nec tunc ſint, cum ſunt, quod eſt impoſſibile; tamen eius inefficacia ex impoſſibilitate obiecti venit, non autem ex voluntate pænitentis, qui ex parte ſua, quantum poteſt, efficaciter vult illa non eſſe, nec fuiſſe, vt bene Ruiz à num. 12. concluſionem non Theologi omnes ſolum, ſed & Patres nobis dederunt, ſufficiat in re adeò certa Iſidor. cap. 5. ſeutent. de ſummo bono initio ſic fatus. *Noſtro vſu zelare Deus dicitur, vel dolere: horum enim motuum apud Deum perturbatio nulla eſt apud quem tranquillitas ſumma eſt*, ex quo loco & dictis hactenus claret ſcripturæ loca, quibus de Deo dolor, pænitentia, triſtitia dicitur, vt Geneſ. 6. Ezech. 20. Zach. 11 Iudith. 10. ac pluries alibi, per metaphoram ſcripta fuiſſe: vt aliquid aliud affectus proprij Dei nobis per eiuſmodi locutiones innoteſceret.

4. De fuga ſpecialiter dicta, atque deſiderio contraria, quæ nihil aliud eſt, quam nolitio, vt ſit malum, quod nondum eſt, neque imminet, ſed tantum cognoſcitur poſſibile, ſeu volitio vt tale malum nobis non ſit, concors adeò non eſt Theologorum ſententia conueniat Deo necne? Ruiz noſter cum aliis (atque ex ſententia vt putat S. Thomæ) hunc affectum Deo denegat, ſicut ſupra deſiderium Deo negauit: quia malorum, quæ nunquam, vel pro aliquo tempore futura ſunt, ſcientiam certam habet, inde pro illo eorum negationes præſentes Deus, & habet, & videt: quomodo ergo fuga hac ſpeciali, vt non ſint, pro ea duratione volet? ſolùm ergo poterit de abſoluto, & præſenti eorum non eſſe, ſeu negatione gaudere Melius Vaſquez 1. p. d. 84. cap. 1. Suarez 3. de attribut. cap. 7. numero 6. Herize d. 20. cap. 4. 6. *& reliqui*, quos ſupra contra Ruiz pro deſiderio proprio boni nondum habiti, citauimus, vti & argumentum reiecimus: nunc affectui fugæ applicitum: etenim ex ſcientia ſimplicis intelligentiæ, quæ abeſſe & adeſſe abſoluto obiecti præſcindit, vult, vt ſit bonum, & vult non eſſe malum: quod eſt malum fuga ſpeciali propria proſequi, bonum vero proprio deſiderio, & quidem per omnes decernere efficaciter poteſt Deus, vt ſit, id quod poſſibile prænoſcit: & vt non ſit malum pro ſtatu poſſibilitatis ab ipſo cognitum: aſſigna ergo mihi ſpeciem propriam eorum decretorum. Neque enim gaudium eſt decretum illud efficax boni, cum tendat, vt ſit, quod per illud erit; gaudium vero non eſt tendentia voluntatis ad rem, vt ſit, ſed ad rem, quæ eſſe ſupponitur, iamque ante illud præſens: & efficaci illi voluntati, vt malum non ſit ſpeciem propriam deſigna: quæ deſiderium vt non ſit non eſſe poſſit, ergo in ratione tua contra proprium deſiderium, & fugam voluntatis diuinæ aperta æquiuocatione laboras: dum ſigna poſteriora, & obiecti, & ſcientiæ ad deſiderium, & ſcientiam, qua hoc regulandum eſt, ſiue efficax, ſiue inefficax deſiderium, aut fuga ſit, ad ſignum prius ſcientiæ, quo regulantur; & ad ſtatum poſſibilitatis, quod ſolum ad ſcientiam eorum affectuum regulatiuam, & directricem ſupponitur, manifeſta contradictione retortrahis, & reuocas.

CERTAMEN II.

De ira Dei deciſio.

1. THeologorum Catholicorum ſuper Dei ira, vel admittenda, vel releganda diſſidia de nomine tantummodo eſſe queunt, idcirco neque in eam concedentes Deo, neque in negantes cenſura aliqua Theologica ferri merito poteſt, etſi affirmantes Philoſophica reprehenſione digni iure habeantur: quippe qui ſtatam in Philoſophia iureque proinde ſuo immobilem definitionem, & philoſophicam dignitatem, & principium citra controuerſiam omnem ſupponendam, quam diſputandam, mouent quod tamen vitium video à pleriſque, quanduque non contemnendis, incurri: velut ſe à difficultatibus contra communes opiniones facilius expediant, vel, vt noua quædam ſua in ſcholas inducant: quod, ſi liceat breui, facileque quiſque, vel mediocris diſcurſus totam poſſet impune philoſophiam, & Theologiam ſuſque deque mouere, inuertere & peruertere: videant ergo, qui arte huiuſmodi Theologiam, aut Philoſophiam à ſe motam gloriantur, quantuli glorientur? igitur Lactantius toto libro de ira Dei maximè à cap. 17. iræ propriæ affectum Deo concedit; ſic iram definiens: *Dei motum animi ad coërcenda peccata inſurgentem*: cui conſenſiſſe videtur Alexand. p. 2. quæſt. 156. m. 2. ante med. m. 4. ſub finem, eam definitionem non memorans, ſed nec communem ſupponens: quare illam Lactantij æſtimo ſuppoſititiæ, eidem concluſioni adhæſit ex inſtituto Suarius 3. de attribut. cap. 7. numer. 8. ac fuſius opuſculis diſput. de iuſtitia Dei ſect. 5. iram ſtatuens in affectu iuſto vindictam de peccatis faciendi: quo pacto iram Dei videtur definiiſſe S. Thom. 1. 2. quæſt. 47. art. 1. ad 1. quæſtion. 48 art. 6. & 7. cum tamen ibi, quid iræ nomine in Deo ſignificetur in ſcriptura ſolum doceat, non tamen illud proprie iram eſſe. Ratio vnica: quia

quia quod affectus coërcendi, vel puniendi peccata ex animi dolore oriatur, vel ſecus extrinſecum quid eſt iræ conceptui: ſicuti, & affectui miſericordiæ, quod ex mali compaſſione, vel ſecus oriatur: quare, ſicut Deo, cui compaſſio propria eſt impoſſibilis, propria miſericordia conceditur, ita & ira, etſi vt vidimus dolor proprius de noſtris peccatis ſit Deo impoſſibilis, fauet ſcriptura toties iram in peccatores Deo tribuens, átque odium in ipſos.

2. Neganda tamen Deo propria ira eſt cum Magiſtro in 1. d. 45. §. *Id ò autem* vbi S. Bonauent. dub. 10. lit. & Capreol. art. 1. concluſ. 7. & 15. & ſententiarij reliqui S. Thom. quæſt. vnic. a. 4. corp. & ad 2. 1. p. quæſt. 20. art. 1. ad 2. & cæteri interpretes, & 1. cont. gent. cap. 89. §. vlt. cap. 91. col. vlt. Ferrara vtrobique Vaſquez ex inſtituto d. 84. cap. 8. Herize citata d. 20. cap. 4. fine Ruiz citata d. 54. tota ſect. 5. Arriaga cit. d. 25. ſect. 4. concluſ. 1. Probatur ex definitione iræ apud Philoſophos, & Patres (excepto Lactantio) omnes, ſtatuta, ac proinde non niſi irrationaliter mobili: maximè, cum adiunctæ aliæ affectum alium animi commoueant, vt videbimus igitur Ariſt. 1. de anima c. 1. text. 16. ait: *ira eſt appetitus doloris viciſſim aduerſario referendi*: 2. Rhetor. c. 2. init. *Sit ergo ira appetentia vltionis appetitus cum dolore propter apparentem immerito, vel in ſe vel in ſuos contemptum*, & cap. 4. ſub finem iram ab odio diſcernit: *quod alterum ira cum dolore eſt, alterum abſque dolore: dolet enim, qui iraſcitur; qui odit non dolet. Nam ille inuicem dolere ipſum vult, cui iraſcitur; hic vero non eſſe quem odit*: quare nec poſſe dolere; 7. Ethicor. cap. 7. med. *qui facit per iram, dolens omnia facit.* Nemeſius 4. Philoſoph. cap. 13. ſeu de animæ facultatibus cap. 21. *ira eſt recrudeſcens appetitus*, & fine: *cum enim ratio indicauerit rem eſſe dignam, quæ ægrè, & moleſte feratur, ſuccedit ira: ſimul patitum & naturalem ordinem ſeruarunt*, quæ & Gregorio Nyſſeno (cui toti libri hi de Philoſophia Nemeſii inſerti, & adſcripti ſunt) communiter tribuuntur. certo vero in eandem ſententiam hæc Nyſſenus ſuat d. de anima & reſurrect. poſt init. *Alius verò* (nempe iracundia videtur) *appetitio vlciſcendi eum, à quo laceſſitus, & antea læſus fit; ſed, vt nos arbitramur, iracundia eſt appetitio nocendi, ei qui concitauerit & ad iram prouocauerit*: vocat autem concitationem ad feruorem ſanguinis, qui circa cor eſt, nec ſine paſſione, & dolore appetitus eſt: in eo quippe feruore vulgo iracundiam conſiſtere immediatè dixerat, ac ſic non idem per idem definit iram definitam in eius definitione vitioſe ponens.

3. Conſonat Damaſcenus 2. de fide cap. 16. vt recte S. Thom. 1. 2. quæſtion. 46. art. 3. argum. 3. cum ſolut. vbi aſſerit ex Damaſceno eo loci, & Nyſſeno ex deſiderio, & triſtitia, ſeu dolore componi: & ait, quatenus ad deſiderium attinet, componi ex illo, tanquam ex cauſa, nam concupiſcibiles affectus ſunt ſæpe cauſæ affectuum iraſcibilit: quia, ſcilicet, ira affectus diſplicentiæ eſt erga alterum ob dolorem ab ipſo illatum, cuius retaliationem eſſentialiter appetit, ob receptum etiam ab illo dolorem, tanquam occaſionem obiectiuam, ſeù motiuum: vnde diſiecta vnica aduerſariorum ratio manet, quæ de principio efficienti, non autem de obiectiuo (quale eſt reſpectu iræ dolor) vt ſummum probaret. Definitioni eidem conſonant Ambroſ. in Pſalm. 37. colum. 1. dicens: *non iraſci eos, qui ſumma patientia celebrant vindictam*: & Chryſoſtom. homil. 23. in 2. Corinth. 11. circa finem. *Non enim ira locus eſt, vbi non eſt, qui exaſperet.* Baſil. in cap. 3. Iſai. ſub fin. *Ira verò indicat fixum hærentem, & prolixius extenſam expletionem concepta triſtitia.* Eodem recidit definitio, vt communis Philoſophorum recitata, & probata à Cicerone 4. Tuſcul. *libido puniendi eius, qui videntur læſiſſe iniuria*: etſi enim inquit Auguſtin. 14. de ciuit. libido in malam ſumatur partem pro venereo appetitu: ideò tamen eſt; quia cum libido ſit affectus voluptatis reſultantis ex mitigatione doloris prioris & triſtitiæ, quæ eo maior quo moleſtia aliqua maior eſt, vti in libidinoſo prurituu, proinde eius voluptatis affectui applicitum vocabulum fuit, quod generale eſt. *Nam & ipſam*, inquit, *iram nihil aliud eſſe, quàm vlciſcendi libidinem veteres definierunt*, conſonat Poſſidonius apud Lactan. ſupra c. 17. longe à med. *ira eſt cupiditas eius, à quo te iniuste putas læſum*: & Proſper. 12. iram Dei in damnatos adhuc reiiciens ait: *Non concupiſcit Deus pœnam reorum, tanquam ſaturari deſiderans vltione*: ſeu dolorem ex peccatis conceptum, vt famis dolor ſaturitate ſequente. Huic ergo immobilis definitionis principio pro maiore poſito adde minorem: atqui Deo dolor, triſtitia, læſioque ab alio, etiam enormiter peccatore, repugnat: ergò & ira.

4. Ratio ſecunda ſit Ambroſij, vbi proxime, Cyrilli 5. contra Iulian. ſub med. quia & legiſlatores in ſceleratos, & Iudices ex legibus præciſe illos ex iuſtitia vindicatiua punientes (abſit affectus alius odij, & recruciandi ob dolorem, ex contemptu, aut iniuriam ipſis, vel ſuis illatam à delinquente) abſque ira vlla damnant, & puniunt: imò ne aliqua iræ, odiive occaſio in pœnis infligendis iudicibus præbeatur, vt plurimum eos à Iudicio ob iniuriam ipſis illatam remouent leges. Hanc rationem continent verba illa ſapient. 12. *Tu autem dominator virtutis cum tranquillitate iudicas.* Sedet in ſequentibus: *ſubeſt enim tibi cum volueris poſſe.* tertia ratio videtur contineri, quam Auguſtinus epiſtol. 115. ad Nebrid. dedit circa finem, alia hac iræ definitione adhibita: *ira eſt turbulentus appetitus auferendi ea, quæ facilitatem actionis impediunt*: vnde & S. Thom. 1. 2. quæſtion. 23. art. 1. & quæſtion. 46. toto art. 3. docet iram non inſurgere, niſi magnitudine aliqua exiſtente; vel in vindicta ſumenda, vel in perſona, de qua ſumenda eſt, vt aliquo modo iraſcibilis affectus arduum obiectum debeat habere: quo etiam reſpexiſſe videtur Alexandri proxime m. 1. init. iræ definitio: *ira eſt triſtitia ex impotentia ſe vlciſcendi*: cum autem Deo, cum voluerit poſſe ſubſit, omnibuſque virtute, dominatu, & maieſtate longiſſime & infinitè emineat: nihilque, ſiue ex vindictæ, ſiue ex perſonæ, de qua ſumenda eſt, arduum & difficile eſſe poſſit; neque affectus iræ erit ipſi; inde etiam, poſſibilis. Huic tamen rationi, non adeò, atque Ruiz noſter fido: quam inſectari longius tædet, ſatis ſit id lectores monuiſſe: Neque Auguſtinus eo loco rigide iram definiuit; ſed, quod quandoque in eius affectibus aliquot euenit notauit, ſicuti & Alexander, qui affectum vnum impotentis ſe vlciſci, pro iræ definitione poſuit. Nec Sapient. locus fauet, vt textum legenti patebit; niſi tranquilitati, cum qua iuſtitiam Deus etiam vindicatiuam exercet: ac proinde abſque iræ in impios ſuſpicione: imò nec odio, vllo aduerſus temporaliter iniquos, quos etiam punit, cum magna reuerentia diſponens, ſalutis potius eorum, quam debiti ſupplicij, & vindictæ, ad æqualitatem cum meritis, curam agens: paulatim eos, & per partes puniens, vt corrigantur, & ad pœnitentiam reuocentur: nec ſtatim eos, ac primum peccant, in infernum detrudens; quin iuſtitiæ ſuæ ea peccatorum miſericordi tolerantia detrahat; cum ſubſit illi poſſe, cum voluerit, ad æqualitatem punire.

5. Porro concluſionem eandem concordes Patres confirmant: Baſilius proxime ex ipſo recitatis numero 3. adnectit: *Proinde religioſum ſit, ac pium neutrum* (iram, ac furorem) *admittere dici proprie de Deo. Tropica enim ſunt iſta locutiones*: & in Pſalm. 37. *Domine ne in furore tuo*; &c. ſub initium ait: *ſæpe dictum eſt, quomodo ira, & furor Dei cum in ſcripturis diuinitus inſpiratis nominantur, non affectus ſignificant: cum diuinitas ab omni prorſus perturbatione ſit aliena; ſed metaphorice, hoc eſt tranſlatiuè eiuſmodi conſueuerit vſurpare ſcripturæ locutio; ſicut, & oculos Dei, & aures* &c. ſub infra: *vt ſi quis impendentes ex legis præſcripto homicidæ pœnas, iram, & furorem nominet; non hoc ideò facit quod lex iraſcatur.* Ambroſ. in Pſalm. eundem colum. 2. *Non enim Deus paſſioni patet, vt iraſcatur, cum ſit impaſſibilis; ſed quia vindicat videtur iraſci*: ſub inferius: *vſus habet, vt dicamus, de quoquam punito: quia iram incidit legum: non quia iram; ſed quia legum ſeueritatem*: conſonat cap. 4. de Noe, & arca recitatus certam. 2. numero 3. Chryſoſtom. ſerm. de pœnit. & confeſſ. *obſecro vos*: verſus finem: ad id Deuteron. 32. *Dimitte me, vt iraſcar*, ait: *vt ſcias, quod ira in Deo non ſit affectio, ſed pœna in nos, eo vocabulo nuncupatur*: Cyrill. Alex. citat. lib. 5. cont. Iulian. longe à med. *quando igitur*

Digitized by Google

Igitur deſinit contra præuaricatores quoſdam pœnam, tunc à nobis iraſci dicitur, quam iracundiæ affectionem ferre [illegible]: conſonat Epiphan. hæreſ. 138. poſt med. Hilar. in Pſalm. 2. ad id: *Tunc loquetur ad eos in ira ſua*; Hieron. ad id Pſalm. 29. *quoniam ira in indignatione eius*: & in Iſai. 65. ad id [illegible]. Malach. 1. *Eſau autem odio* [illegible]. Auguſt. in Pſalm. 105. ad id *& iratus eſt furore Dominus*: epiſtol. 157. ad Optat. verſ. med. 15. de Trinit. cap. 16. verſ. fin. Iſidor. 1. ſentent. de ſummo bono cap. [illegible]. Cyprian. epiſt. verſ. fin. poſt lib. 5. epiſtol. [illegible] 1. pœnitent. metaph. de Deo iram dici ait: ſicut & D. amaſcen. 1. de fide cap. 14. ſub fin. & frequentiſſime Origen. homil. [illegible] 2. Iudic. ſub fin. & ad id Roman. 1. *reuelatur ira Dei* & 4. contra celſum long à med. Anſelm. in 1. ad Theſſalon. & in cap. 2. poſt med. denique frequenti Scripturæ locutioni Patrum omnium, & [illegible] concors hæc interpretatio ſatisfacit. Rationi vero inde petitæ, atque pro ſimilis frequentiæ locutionum [illegible] proprietate nobis etiam vſitatæ, & [illegible] in eis vocibus aliquid, quod propriè Deo conueniat, nec aliis aptioribus noſtris exprimi [illegible] ſignificari: ad affectum vero punitiuum, qui ſolus in Deo eſt, vt inſtantius vidimus, voces habemus proprias: quare proprietate ſermonis aliarumque ſimul Dei in [illegible] ſignificent, viuam & acceptionem non [illegible]. Secundo neque vllam vocem propriè ad Deum tranſ[illegible] vnquam, quæ eſſentiali concepta obiecto, & ſignificato ſuo, ſed ſolum comitante, in creaturis [illegible] onem conſignificet: ira vero, vt vidimus, eſſentiali conceptu ſuo paſſionem, & dolorem, vt occaſionale [illegible] ſeu motiuum ſuppoſitum conſignificat: vt pœnitentia peccatum, & debitum [illegible].

DISPVTATIO VI.

De ordine decretorum ſeu affectuum liberorum Dei.

LIberis Dei affectibus, & vniuerſim adſertis, & ſpeciatim receuſitis, quem iam interſeſe intentionalis puræ (quam ſolum in diuinis affectibus admitti poſſe diximus) prioritatis, aut poſterioritatis formam poſſint, ac ſeruent, examinare proximum eſt: & primo abſolute an intentionis & executionis ordo inter liberas Dei volitiones intercedat. Secundo inter volitiones liberas efficaces, quæ ſolæ decreta diuina ſermonis proprietate nuncupantur, & reſpectu quorum effectuum poſſit intentionis & executionis ordo inter eiuſmodi decreta admitti: an etiam reſpectu creatarum actionum liberarum? quod ipſum eſt, ac quærere de præfinitionis, ſeu intentionis efficacis diuinæ de noſtris liberis actionibus, ſiue [illegible] effectibus earum interuentione obtinendis poſſibilitate quæſtio quidem inter ſcholæ Thomiſticæ ac noſtræ Ieſuiticæ Doctores celebris, & ſubtilis; quamque, niſi qui ſcientiæ noſtræ mediæ naturam, & eſſentiam intimè penetrarint, agitare tuto, & citra aberrandi periculum minime poterunt, vt ſuo loco patebit. Non agimus autem de prioritate volitionis neceſſariæ, quia ſe d[illegible] prioritate ſpecificatiui adæquati prius, etiam ve[illegible] eadem prorſus entitatiuè, & identicè in [illegible] creata extendatur, ac ſe ſe explicet. De eiuſmodi enim prioritate, quali, quali, nulla eſt, eſſe ac apud Theologos quæſtio poteſt.

QVÆSTIO I.

Quiſnam ordo diuinarum voluntatum liberarum aſſignari poſſit, ac debeat.

HAc in re multum inter Theologos non ſine confuſione, & æquiuocatione plerumque diſputatur: quare prius certa, quæ omnibus eſſe in hac quæſtione debent & in quo diſſidium eſſe apud doctos poſſit, exactè explicandum, ſtatuendumque eſt: vt, in quo docti noſtri Magiſtri reipſa diſſideant, etſi aliud propoſitionibus abſolute ſonent, deprehendatur, ſolidiuſque, ac tutius ſuper eorum oppoſitione ferri iudicium queat.

CERTAMEN I.

Quæ certa omnibus eſſe debent, & difficultatis ſeu controuerſiæ ſcopus proponuntur.

1. STatuendum eſt primo ordine executionis ſolum conſiderato decreta executiua de facto remotiorum mediorum à fine priora eſſe decretis executiuis proximiorum fini vera intentionali, quaſi naturæ prioritate: atque in hoc nullam poſſe eſſe controuerſiam: ſiquidem remotiorum mediorum, quæ de facto ſunt, exiſtentia præſupponi debet vt in proximiora media influant, exigantque Dei concurſum ex parte ſua executiuum in proximiora, & hæc in alia, & immediatum fini in finem ipſum. ac proinde eo ordine Dei decreta executiua, (ſine quibus abſolutam exiſtentiam, & concurſus diuini exigentiam habere non poſſunt) debent aliis præcedere: vt eo ſcilicet executionis ordine decretum executiuum finis poſtremum ſit. Dixi ſtatuendum imprimis hoc bona noſtri Ruiz de Montoia pace, qui Recentiorum quorundam doctrinæ à ſe vniuerſim impugnatæ d. 24. ſect. 2. num. 1. ex parte conſenſit num. 9. & 10. aſſerens ordinem executionis reſpectu diuinorum decretorum extrinſecam denominationem à rebus volitis Dei decretis eſſe, ſolumque eſſe in his, vt ſinimum, vt obiectum volitum: quatenus vult hanc rem medium, vel remotius, vel proximius, atque illam finem eſſe, eumque inter ſe ſe ordinem ſeruare: quare & ordo hic executionis rerum diuinæ voluntatis obiectum eſt. Cæterum ipſum executionis ordinem formaliter, & per ſe neque eſſe neque poſſe intercedere: quia ordo ille executionis ſemper eſt efficientiæ, aut cauſalitatis materialis, quæ inter diuina decreta eſſe nequit: cum nullum aliud actiue cauſet, vel diſponat ad illud. Sed hanc ipſam rationem impugnauit ipſe in Recentioribus illis num. 2. & omnem imperantis actus intentioniſque & electionis ordinem cum illis Recentioribus reddit contra ipſum impoſſibilem, confirmationẽ ſubiungit ad rem hanc inutilem, vt quæ impoſſibilitatem ordinis executiuorum decretorum ab ipſo aſſertam, & confirmandam non probet; ſed ſolum poſſe eſſe finis, & mediorum volitionem eandem atque electionẽ medii cum finis intentione identificari ac proinde abſque vllo ordine prioritatis veræ finem, & media amari à Deo: quod aliud eſt infra diſputandum. Ratio vero à nobis [illegible] data, demonſtratio ordinis formaliter in decretis diuinis executiuis atque ipſorum conceptionis à Deo omnino eſt: cum probet euidenter vnum à Deo concipi, & exiſtere intentionaliter priuſquam aliud ita à Deo concipiatur, quod illud præconceptum, & prius habitum exiſtenſque in Deo ſupponit.

2. Rei ergò difficultas eſt in præſenti, an inter liberas volitiones Dei ordo intentionis & executionis intercedat, ita vt intentio finis ordine intentionis electionem mediorum omnem præcedat, ſicut omne executiuum decretum mediorum eius decretum executiuum ſubſequitur atque illis omnibus poſterius natura intentionali, non autem phyſico, ordine prioritatis & poſterioritatis, immò poſtremum executiuè ſit, vt diximus: ac ſubinde electio medii proximi & immediati ad finem, prior etiam in Deo ſit electione paululum remotioris, ſicque vſque ad remotiſſimum cuius executiuum decretum ordine executionis primum in Deo iuxta dicta eſt, vt verum in diuinis etiam liberis volitionibus, nec ſolum in obiectis eorum Philoſophicum illud & Theologicum proloquium, & principium vniuerſim habeat: *quod eſt primi, vel primum in intentione, eſt poſterius, vel poſtremum in executione*, vt Ariſtot. docuit 3. Ethic. c. 3. circa medium aſſerens, conſultationem & intentionem medii peruenire ad illud medium quod eſt prima cauſa in executione, & poſtrema in intentione, quibus proloquium illud contineri bene oſtendit Euſtratius Epiſcopus Nicen. eius interpres ibi, ac melius S. Th. 1. 2. q. 1. a. 4 corp. cum quo eius interpretes & Scholaſtici Philoſ. & Theol. ad vnum eiuſmodi propoſitionem, tanquam axioma recipiunt, id quod euidenti argumento eſt in noſtris intentionibus, & electionibus ſaltem connaturaliter loquendo indubitatum eſſe debere. Dixi autem conſulto, *inter liberas Dei volitiones*, non autem, *decreta*: quia decreti nomen abſolutæ voluntatis efficaciam abſolutam proprietate ſermonis ſignificat, ratione cuius intentionis ordo, imò, & executionis, dummodo decretum rei poſitionem abſolutam natura præcedat reſpectu actionum noſtrarum liberarum ſpecialem habet difficultatem, etſi ex ſcientia earum media, eiuſque directione à Deo concipiantur, valde apud noſtrates etiam nec diſſidio ſeu agitatam de qua q. 2. & cui ſoli ex noſtris plerique intendentes præſentem quæſtionem cum ſequente confundunt, & ea iis, quæ in aliis circa quæſtionem ſequentem legunt inconſequentiæ circa præſentem incaſſum arguunt; cum, nec illos, nec ſe diſtinctione debita intelligant.

3. Porrò in ita explicata difficultate quæſtionis præſentis poſſe eum ordinem eo axiomate præſcriptum in diuinis volitionibus liberis intentiuis, electiuis, & executiuis reperiri indubitabile reputat Ruiz proximè num. 5. eſt tamen à pluribus doctis, ipſo etiam aliquos recentiores referente, dubitatum, imo, & ab aliis ſapientiſſimis, eum [illegible] ordinem in diuinis intentionibus, & electionibus intrinſecum mediorum ad finem negauit Molina noſter aſſerens ſæpe, & vbique conſtantiſſimè, intentionem finis ab electione mediorum, ne ratione quidem noſtra, differre [illegible] ad q. 23. 1. partis d. 2. c. 1. & 2. & 1. p. ad eam q. c. 4. §. Hinc tam facile, & q. 1. *eſt* c. 4. & 5. & [illegible] 7. & 8. §. *Tertius eſt* citatur etiam Valentia ibidem d. 1. qu. 4. §. 4. concl. 2. immerito tamen, ex eo quod dicat Deum non niſi ex ſcientia conditionata cooperationis adultorum gratiæ diuinæ eos ordinare, & prædeſtinare ad gloriam quod veriſſimum quidem eſt, etſi mediorum effectum conſecutionis gloriæ habiturorum huius intentione ſit poſterior: quin Valentia ipſe §. 4. aſſert. 2. oppoſitum contra Caluinum videtur aſſerere, conformiuſque eſt ipſius doctrinæ q. 2. recitandæ. Molinæ vero concluſionem de identitate omnimoda intentionis, & electionis diuinæ, etiam ratione noſtra, quæ ordinem vtiæ prioritatis & poſterioritatis intentionalis, inter eas prorſus excludit [illegible] eum ſe inquat in obiectis ita à Deo ordinatis, vt vnum finis, alia vero media docent Theologi Recentiores memorati à Ruiz quos bonæ notæ Theologos teſtatur Herize d. 2 [illegible] c. 2. n. 11. verum hi vltra Molinæ rationes aliam ex propriis addunt, [illegible] omnes certam, a. eſformatas reuicientis.

4. Ex aduerſo præfatum ordinem intentionis, electionis, & executionis in diuinis volitionibus Doctores alii, non ſolum poſſibilem, ſed & de facto admittunt, atque connaturalem [illegible] eſſe [illegible] at [illegible] illum [illegible] voluntate liberas, ſe Theologicè ordinandas. ita Scot. in 3. [illegible] d. 19. q. 1. & d. 32. a. 3. ſtatuens, vt coordinatam [illegible] principium, *qui ordinate vult, prius vult finem quam ea quæ ſunt ad finem*. additque: *& prius vult magis bonum, & propinquius, & accommodatius ad finem quam quod minus bonum eſt, aut minus ad finem accommodatum*, ex quo ad verbum Gabriel ea diſp. 32. q. vn. a. 1. notab. & fere ad verbum Ocam in 1. d. 45. q. vn. ſolut. argum. in addito autem hoc de mediis ſeu bonis, *quæ vtiliter* ad finem loquitur: & ex [illegible] non ſolum propinquius, ſed in ſuo quodque gradu, quod melius, magiſque vtile ad finem eſt, præ minus vtili, bonoque ad finis conſecutionem ab eo, qui ordinate vult eſſe præeligendum vnde ex hac Scoti regula non infertur: Deum teneri ad amandum maius abſolute aut melius ſecundum ſe, & entitatiuè bonum præ minori, adhuc connaturali, & ordinata prouidentia; nec poſſe item, pro libito, ex pluribus entitatiuæ bonitatis in æqualibus, vnum velle prius, aliud vero poſterius, & è contra vt ibidem & in 1. d. 41. ſæpe Scotus ſupponit: dummodo viciſſim alterum ad alterum poſſit conducere, neque ex voluntate pure appretiatiua rerum ordinentur, ſed ex voluntate Dei pure affectiua tanta ſæpè à nobis explicata d. 5. quæſtionibus poſtremis. Denique non infertur ex hoc Scoti principio: Deum non poſſe vti mediis ſecundum ſe minus aptis ad finis, ſecundum ſe præciſe conſiderati, conſecutionem [illegible] ad mundi conuerſionem videtur vſus infirma mundi [illegible] gens, & ſtulta mundi, vt ſapientes confunderet ac fortes: nam & id Deus vltra mundi conuerſionem Deus [illegible] tendit, vt ſublimitas ſit virtutis Dei quod niſi ineptioribus mediis adhibitis non obtineretur. quare intento à Deo fini quo de ſe ineptiora, eo erant aptiora. quare limitationibus, & temperamentis pro Ruiz ſect. 2. à nu. 2. ad 6. adhibitis doctrinæ Scoti, vt ea coordinandis de facto liberis Dei voluntatibus tuto Theologis inſeruiat, minimè eget.

5. Idcirco præfatam Scoti, & Nominalium ſententiam nihilo diuerſam, ſed eandem prorſus cenſeo cum ſententia noſtri Suarez 3. p. t. 1. d. 5. ante difficult. 1. & difficult. 2. & lib. 1. de eſſent. prædeſt. c. 8. à 6. *Prima opinio*. Nimirum ordine intentionis prius finem amari, & ſuo ordine proximiora media, quam remotiora: quare, ex eo poſterius à Deo quodque eorum amari, & eligi, quo remotius à fine eſt: quod ipſum vt explicuimus nihilque aliud additamentis illis Scotus & Nominales docuerunt. Eandem ſententiam tenet Vaſquez 1. p. t. 1. d. 89. cap. 7. §. *Quarto etiam* & cap. 11. nec vir conſequentiæ, & conſtantiæ laude præſtantiſſimus ſententiam hanc ſuam in qua vniuerſim ſumpta cum Suario conuenit, vſquam limitauit locis aliis non paucis quæſt. 2. referendis, aſſerens gloriam, quæ finis conferendi gratiæ auxilia, & merita ad eam obtinendam Deo fuit, ante præuiſa abſolute, quatenus & volita à Deo merita amari ab eo abſolute non poſſe, eis enim locis loquitur expreſſe, non de voluntate abſolute tali gloriæ, ſed de abſolutè efficaci gloriæ à Deo intentæ: quam, etiam efficacem abſolute, & poſſe, & de facto in Deo eſſe ante abſolute præuiſa merita prædeſtinati Suarius affirmabat, contra quem acriter eis locis decertat; non autem de anteriori ad merita ordine intentionis intentione, non abſolutè efficaci Dei erga gloriam prædeſtinatorum vt finem. in quo nuſquam à Suario diſcordauit, ſed prorſus cum eo conſenſit, ſed quoniam vt dixi plerique ſimul hanc quæſtionem de ordine intentionis diuinæ voluntatis vniuerſim, ac ſine addito abſolute efficaciæ, cum alia de voluntate efficaci miſcent [illegible] vnus eſt noſtrum Ruiz ſect. 2. num. 6. ſine concluſionem affirmatiuam in præſenti quæſtione eis locis à Vaſquez limitatam cenſuiſſe & Arriagam diſp. 31. ſect. 7. præfatiuncula ante ſubſectionem 1. inter Vaſquium, & Suarium ſuper ordine intentionis, & executionis diuinarum volitionum vniuerſim pugnam eſſe dixiſſe, cum revera de volitionum efficacium ordine pugna ſolummodo ſit. Suario, Vaſquio & Scoto conſenſit Herize diſput. 23. ſect. 2.

6. Hunc certe, & Vaſquium cum aſſeclis pluribus volitionum liberarum per extrinſecus effectus, ſeu actiones conſtituentibus facile in præſente impugnaremus quod hæc ſententia cum illa nequeat conſiſtere ni contra illam agentes oſtendiſſemus nullum connotatum extrinſecum quo diuerſorum finium, quos Deus in cuiuſuis effectus, ſeu actionis creatæ, per diuerſas nimirum liberas volitiones, habere poteſt aſſignari ab his doctoribus poſſe: quare libertati volitionum diuinarum ordine executionis ea ſententia ſatis de commo-

tata

Google

tatis prouidere ; nuſquam autem liberia ordine intentionis : quare & hunc volitionum diuinarum ordinem intentionis eiuſmodi conſtitutione diuinæ voluntatis per extrinſeca prorſus aboleri, reddique impoſſibilem. Porro Scotus Soarius, & Vaſquez vltra connaturalitatem prioritatis, & poſterioritatis inter intentiones, & electionis, & executionis voluntates diuinas ex qua prudenti Theologia de facto voluntates liberæ diuinæ debeant coordinari à nobis, atque adeo coordinatæ cenſeri nihil video expreſſe aſſertum de eius coordinationis neceſſitate abſoluta, & oppoſiti abſoluta impoſſibilitate, quam vnus Herize aſſeruit, vt cert. 2. videbimus; vnum ſolum aduertendum hic eſt, vt contra ſtatim dicenda obiectiones futiles præueniamus nonnullas : ad prioritatem veram intentionalem voluntatis liberæ vnius reſpectu alterius opus non eſſe vt illa ad hanc neceſſario determinet, ſed ſatis, vt mouere, atque inducere ad hanc valeat, de factoque motione ſua effectum huius voluntatis obtineat, vt in cogitationibus, conſiliis, exhortationibus amicorum ad aliquid à nobis obtinendum patet, quæ nos nullumè cogunt, aut determinant ; & tamen voluntatis,& effectus à nobis per ea obtenti cauſæ ſunt,& naturæ prioritatem reſpectu illius habent, quia ad ea nos ſollicitant, inducunt, & mouent.

CERTAMEN II.

Non ſolum eſſe poteſt, ſed de facto præfatus ordo in volitionibus Dei liberis eſt.

1. DVas concluſiones præfixus continet titulus. Prima [illegible] volitionibus liberis poteſt eſſe ordo, quo [illegible] prior ſit vera intentionali pura prioritate, electione mediorum, & remotioris electione, etſi contra executionis ordine diuerſus omninò, imò inuerſus, & prorſus aduerſus ordo ſit, vt oſtendimus certam. 1. num. 2. concluſio hæc noſtro Molinæ, & recentioribus citatis certam. 1. num. 3. contradicit. Eſt autem reliquorum Theologorum adeoque de ſe certæ, & perſpicuæ veritatis, vt eam indubitatam aſſerat ibi memoratus Ruiz. Eſt autem ratio quia cum Deus omnium Sententia liber ſit ad quæcunque obiecta creata amanda omnibus modis, quibus ipſa amabilia ſunt : atque in obiectis creatis ſit bonitas abſoluta propter ſe, & per ſe amabilis motiuè etiam vt vidimus diſput. 3. ac ſæpius in controuerſia hac : & rurſus, amabilitas, & bonitas reſpectiua conducentiæ, & vtilitatis ad aliud, vt finem præamatum ac præintentum : poterit obiectum creatum, & propter ſe, & per ſe gratiaque ſolum ſui à Deo amari, ac proinde independenter ab amore mediorum ; atque alia, vt vtilia, & conducentia ad illud quod per ſe & gratia ſui præamauit ; alioqui bonum illud propter ſe, & per ſe amabile non eſſet, ſi non aliter, quam dependenter ab amore mediorum amari poſſet, nec mox per ſe magis amabilis finis, quam tanta, quam media eſſent : cum neutrum ſine altero amabile foret vt patet : id autem contradicit bonitati, & amabilitati abſolutæ, & per ſe & bonitati, & amabilitati vtilitatis, ſeu gratia alterius, & propter aliud per ſe amatum, quod in obiectis creatis eſſe tota Philoſophia, & Theologia ſupponit. Abſtineo probationibus noſtri Herize citat cap. ſecundo propoſit. 2. numero 16. & aliorum petitis à paritate ſcientiæ diuinæ de obiectis creatis in ſe à Deo cognitis ac ſimul in alio verbi gratia Omnipotentia, aliiſque variis mediis formalibus, ſeu motiuis, aut verificatiuis, quia nihil in alio, tanquam motiuo, determinatiuo, aut verificatiuo cognoſci à Deo poſſe, ſed ſingula & omnia in ſe ſolum ipſis, à Deo cognoſci oſtendi ſuſè controuerſia de ſcientia diſtinct. de mediis formalibus diuinæ cognitionis quæſt. vlt. in aliter vero ſentientibus vim ad hominem ſuam ea argumenta habent.

2. Arguit primo Molina. Conſultatio mediorum poſt finis intentionem, ac proinde & eorum electio ideò in nobis eſt, quia medium aptius fini, nobiſque executu facilius ignoramus, cum finem per ſe & propter ſe intendimus, ſuique gratia ſolum : atqui Deo nullum medium facilius, accommodatiuſque executu eſt, nec aptitudinis maioris, vel minoris ad effectus conſecutionem, tum intrinſecæ, tum extrinſecæ ab eius per hoc medium potius, quam aliud, ſi effectus contingens, & liber ſit, ignorantia adeſſe poteſt, cum ſimplici & conditionata contingentium omniſcientia polleat : ergò nec poteſt in eo eſſe conſultatio, & electio mediorum finis intentione poſterior. Reſpondet bene Herize negando maiorem, quia abſolutam bonitatem, & amabilitatem per ſe, & propter ſe, gratiaque ſui ſolum obiecti independenter à mediorum amabilitate poſſit quiuis cognita mediorum aptitudine & vtilitate, &c. perfectiſſime, præ ſuæ voluntatis libertate illud propter ſe prius amare, atque ob illud, eiuſque gratia medium ex pluribus, imò omnibus eligere : quare conſultatio iudicij de medio eligendo poſterior finis intentione, non eſſet ; cum tamen eſſe electio medij ea intentione poſterior poſſit.

3. Reſpondeo ſecundo : etſi in Deo ſcientia poſſibilitatis omnium ſit, & omnium item contingentium conditionatorum, non tamen ſcientia poſſibilis vnius etiamſi medium & vtile ad illud ſit requiri aut dirigere ad amorem alterius ; etſi in nobis ſcientia poſſibilitatis mediorum, quibus amandum conſequi poſſimus requiratur : tum quia eius poſſibilitas nobis aperte nota non eſt, ſicut Deo ; nec noſtræ ſubeſt poteſtati neceſſaria media adhibere, ne in abſolutè, vel certè nobis impoſſibile irritò, & imprudenter voluntatis noſtræ feratur conatus ; ſicut Deo ſubeſt, ac ſubeſſe ſibi ab ipſo noſcitur omnipotentiæ ſuæ prorſus à poſſibilitate rerum independentis, & abſolutæ cognitione ; quare vt in finis amandi abſolutam bonitatem, & amabilitatem, per ſe, & gratia ſui feratur, nulla poſſibilitatis mediorum ſcientia eget, aut dirigi debet, etſi in omni ſcientia ſimplicis intelligentiæ cum finis poſſibilis amandi ſcientia qua dirigitur illam identicè habeat. Multoque minus, ſi amandus finis contingens ſit ſcientia conditionata Deum dirigi oportebit : cum eius amabilitas, & bonitas intrinſeca pro ſtatu poſſibilitatis per ſimplicem intelligentiam cognita mouere ſufficienter poſſit, quin ad ſtatum futuritionis conditionatæ contingentis illius diuerſum, poſteriorem eius poſſibilitate diuina ſcientia ſe extendat ; expectanda eſſet futuritionis conditionatæ ſcientia ad contingentis illius efficacem Dei intentionem natura, & eſſentia ſua infruſtrabilem (de qua nunc non agimus) ad intentionem vero abſolute talem non autem efficacem ſed inefficacem contingentis (de qua hic) & fruſtrabilem imò de facto in reprobis toties fruſtratam, non eſt vnde vltra ſimplicem eius intelligentiam ſcientia Deo conditionata requiratur. Ad prædeſtinationem verò hæc requiritur, non ratione intentionis gloriæ (quæ inefficax ſufficit, vt minimum) ſed qua præparatio, & electio mediorum eſt, quibus certiſſime prædeſtinati ſaluentur, vt controu. 7. oſtendemus.

4. Secundo argumentatur Molina citato num. 9. quia Deus vult gloriam non abſolute, & ſecundum ſe ſolum ſumptam, ſed vt coronam, & præmium : addunt Recentiores, & cum eis Aſſeclæ, vt hæreditatem filiorum per gratiam ſanctificantem adoptiuorum, quod non, niſi per merita, & gratiam aſſequibile à Deo eſt. ergo non intendit gloriam independenter à meritis, ſed prorſus dependenter à meritis in ea etiam intentione : ergo eodem actu vult finem gloriæ, & merita ſaltem vage. Probant hanc conſequentiam Recentiores præfati ex S. Thoma 1. 2. quæſtion. 12. art. 1. ad 4. quia intentio non eſt volitio boni ſecundum ſe, ſed vt aſſequibile per aliquod medium : ergo neque eſt volibile, niſi vt aſſequibile : atqui gloria, corona, & præmium, & hæreditas, non eſt aſſequibilis, niſi ratione meritorum, & gratiæ ſanctificantis. ergo & hæc ſimul amantur ſaltem vagè. Argumentum hoc, etſi intentum propoſitum de intentione ſpeciali gloriæ, ita, vt volunt, intentæ concluderet, nihil contra concluſionem noſtram præſtaret ; quæ non contendit non poſſe non finem, & medis

diuerſis actibus amari, ſed ſolum poſſe amari diuerſis, & tunc ſubinde prius amari finem, eiuſque amore, & intentione eligi media poſterius ordine, & modo explicato: quod verum abſolute eſſet, etſi ità, vt dicitur, intenta gloria; intentio, & electio identificarentur, nec prædictum ordinem ſeruarent ſatis enim eſſet, ſi aliter intenta à Deo gloria non, vt præmium, corona, & hæreditas, vel alius quiſpiam finis, diuerſo intentionis actu à mediorum electione amari poſſet, vt præfatus ordo in volitionibus liberis admitteretur poſſibilis vt patet.

5. Generale illud principium, quod ex ſancto Thoma recitant, & aſſumunt Recentiores præfati vniuerſaliter præſentem concluſionem oppugnat, & rationem datam: quare miror illud à noſtro Ruiz vt certum aſſumi: indeque variis diſtinctionibus, caſibus, & concluſionibus rem potius confundit, quam illuſtrat. Quatenus ergo ad rem præſentem attinet, melius (me iudice) reliquis huius concluſionis Recentioribus, & conſequentias, principium illud, eiuſque veritatem penetrauit Herize citato cap.2.nu.17. verſ. fin. 5.ad 2. & toto num.18. Negat igitur finis intentionem tendere formaliter, & expreſſe in finem formaliter, vt aſſequibilem per media ab illum intendente; ſed ſolum in eum, vt talem tendere virtualiter, & implicite; quod ità intelligendum eſt: vt eius aſſequibilitas per aliquod medium adhuc vage, ſi plura ſint, nec per aliquod determinatum, ſi ſit vnicum ea intentione finis ametur expreſſe, ſed ob ſuam bonitatem, & propter ſe, alioqui non propter ſe ſolum ſed propter aſſequibilitatem per aliquod vage, vel per determinatum medium amaretur: quod contra finis rationem eſt vt videbimus tertia concluſione cert. 3. ſtatuenda, atque aſſequibilitas partialis finis eius voluntatis eſſet, ſolum ergo media, per quæ obtinendus finis eſt, eiuſque aſſequibilitas per illa virtualiter finis intentione amantur. quatenus ea finis intentio, ſi efficax abſolute ſit actiue ad mediorum electionem, & amorem determinat; ſi autem, non abſolutè efficax ſit, nihilominus actiue ad eiuſmodi amorem, & electionem inducit; alioqui non amor deſiderij & intentio finis eſſet, ſed complacentia pura in eorum opinione qui erga obiecta, prout in ſtatu poſſibilitatis præciſiuæ, quam ſupra impugnaui, eam admittunt, oſtendimus autem ſolutione argumenti primi in nobis ad amorem finis per ſe, & propter ſe, gratiaque ſui aſſequibilitatis eius à nobis, non quia illam etiam amemus, ſed ne irrito amemus finem ſcientiam aſſequibilitatis eius debere præcedere; ſecus autem in Deo, cui poſſibilitate finis per ſimplicem de illo intelligentiam prompta eſt intentio, & ſecura: ex qua eadem ſimplici intelligentia de mediis, vel pluribus, vel vnico prompta etiam ſuccedet pro Dei arbitrio electio, ſi inefficax intentio ſit; ſi enim efficax ſit, ac medium vnicum, neceſſario ſuccedet.

6. Sit Secunda Concluſio: præfatus ordo, & prioritas intentionalis vera intentionis finis reſpectu electionis mediorum, & executionis connaturalis eſt, ac ſubinde in eiuſmodi volitionibus diuinis reperitur. Concluſio hæc eſt etiam, quoad connaturalitatem ordinis iſtius communis. & ex axiomate illo communi, *qui ordinatè prius vult finem deinde media ad finem*. Patet, hoc enim axioma connaturalitatem eius ordinis continet: nam quæ plerumque in rebus eueniunt (vt hunc ordinem in eis affectibus euenire ait; proloquium iſtud) connaturalia ſunt, quæ autem rarò accidunt, non ſunt connaturalia, vel præter. Secundò illa dictione *qui ordinatè* vult, idem probat ordo: ſiquidem ille, cui ſe conformat, qui prius vult finem, quam media, non alius quam naturæ, ſeu naturalis eorum affectuum ordo eſt. Inde verò concluſio eum ordinem in eis affectibus diuinis conſtituens ſatis probatur. Nam connaturali modo obiectis, & affectibus, ſe Deum in ſuis volitionibus concipiendis de facto gerere Theologicè cenſendum eſt; vbi de oppoſito non conſtiterit ex ſcriptura, Patribus, aut conciliis: in quibus nihil eſt huic ordini diuinarum volitionum aduerſum, imò nec ſpeciatim in caſu vllo, vt iam oſtendam certam. 3. vbi concluſionem noſtram poſtremam ſtatuam: cuius præcipua probatio ab oppoſiti ordinis repugnantia erit. Concluſioni huic nihil ſpeciale, admiſſa eius ordinis poſſibilitate hactenus ſtatuta & vindicata, opponi poſſe video: idcircò, vt reor, noſter Ruiz Scoti regulam & doctrinam valde volens Theologiæ diuinorum affectuum coordinationi merito docet ſect. 2. num. 2.

CERTAMEN III.

Præfatus ordo intentionis Dei, & effectionis, ita abſolutè neceſſarius eſt, vt non poſſit non eſſe.

1. HÆc concluſio puncto præcipuæ difficultatis præſentis difficultatis reſpondet, & ferè omnibus recentioribus, nec ſolum memoratis, & Molinæ, ac Ruiz citatis, aduerſatur, eam tamen intendiſſe iudico noſtrum Soarez locis citatis, tametſi intentiones efficaces diuinas non excludat, etiam actionum noſtrarum in executione liberarum, & effectuum ab eis in executione dependentium, de quibus nihil nos præſente quæſtione. Eam expreſſius docuit Herize citato cap.2. propoſit. 4. num.19. Ratio eſt, quia de ratione, & eſſentia cauſæ finalis eſt ad mediorum electionem vere medio ſui amore mouere: atqui nequit medio ſui amore ad eam electionem mediorum vere mouere, ni vere eius intentio ſit mediorum electione prior, ac proinde præfatus ordo ſeruetur: ergò nequit eſſe cauſa finalis niſi eius intentio, & amor vere prior mediorum electione, ſit præfatuſque ordo ſeruetur. Maior probatur ex definitione finalis cauſæ apud omnes firma, *cuius gratia*, (amore ſcilicet) *cætera* (id eſt media ad illud conſequendum) *fiunt*; atqui nequeunt amore finis, ſeu finalis cauſæ media ad ipſum conſequendum fieri, niſi medio ſui amore ad mediorum electionem vere moueat: ergò motio finis vera medio ſui amore ad mediorum electionem eſt de eſſentia cauſæ finalis ſeu finis vt talis. Minor proxima probatur: quia fieri medio amore finis media nequeunt niſi amor finis influat in electionem mediorum ſuo modo, ac ſubinde in eorum executionem: etenim ſi electione, & executione nuſquam ad hanc intentione, & amore finis intercedente, media ad ipſum fiant, gratia, & amore finis medio minime fiçat; ſed electiua ipſorum, & executiua voluntate ſolum, etſi autem finis, & mediorum amor identicè in eandem confluant entitatem, & amorem, ac proinde amore finis realiter identicè media fiant; non autem realiter formaliter amore finis fient: quare nec realiter formaliter amore finis: imò nec magis fient illa amore, & intentione finis, quam finis fiat electione, & amore mediorum, realiter identicè, ſi vtriuſque amor vnus identicè realiter ſit: id quod aliter, ac nos, in hac concluſione opinantes decepit. Sed non aduerterunt finem, & media ita tunc in ordine ad amorem, & voluntatem ſe gerere, ac ſi duorum diſparatorum obiectorum idem amor eſſet, quin vnum non ſine alio ferretur, ſed eſſentia & entitate ſua in vtrumque ſimul: quo in caſu neutrius vera intentio, ac finis motio in alterius electionem, imo neque vera electio eſſet, ſed ſimultaneus ſolum amor ex libertate amantis in eundem affectum coniunctus: cui, ſicut vnum obiectum bonum amare, ita plura bona ſimul amare liberum eſt, etſi verò in iis obiectis, quorum alterum ad aliud vtile, & conducens natura ſua tamen cum alter æque primo ac ſimul natura amatur, ea conducentia non attenditur, ſed materialiter ſolum ſe habet: ac ſi omnino non adeſſet, ſed diſparatè ſe haberent: quare non aliter vtrumque, ac ſi diſparatè ſe haberent ad eum amorem mouent.

2. Dices conducentia, & vtilitas medij amabilis eſt, atque item bonitas finis, non minus, atque duæ aliæ bonitates diſparatæ: ergo ſicut hæ eodem actu amabiles ſunt, ità & illæ: ergo & medium, qua medium, & finis qua finis eodem actu amari poſſunt formaliter, nec ſolum materialiter, vt duo obiecta, quorum neutrum ad alterum conducat. Confirmatur: Nam Deum de facto velle gloriam, vt præmium, & coronam non, niſi per

merita

merita obtinendam (ſaltem inefficaci voluntate) certum apud omnes eſt : ac proinde, & merita eorumque conducentiam ad gloriam : ergo de facto eodem amore amat gloriam, vt finem & conducentiam meritorum ad illam, ſiue merita ob eam conducentiam : quare, vt ad ipſam vtilia amat : ergo & in eodem amore amor medij, & finis, qua talium, abſque vllo ordine veræ prioritatis, & poſterioritatis coniungitur. Reſpondeo diſtinguendo maiorem : vtilitas medij diuerſa bonitas à finis bonitate & *amabilis propter ſe*, nego antecedens, & amabilis *propter aliud* concedo antecedens, & nego conſequentiam. Nam in duobus obiectis diſparatis cum neutrum propter aliud amabile ſit, alterum præamari opus non eſt : vnde amoris identici obiecti vtilis propter vtilitatem eius ad aliud per ſe, & propter ſe amatum tanquam finem cum huius amore repugnantia incurritur. Quæ vlterius oſtenditur, & clarius ſola explicatione terminorum, & rationis formalis amandi media, ſeu vtilia, qua talia, ad finem, propter finem eiuſque bonitatem, ob quam is per ſe, & propter ſe amatur. Neque enim medium formaliter, qua medium, & vtile, eiuſve vtilitas propter finem eiuſque bonitatem amatur tanquam propter bonitatem formalem, ſeu rationem, ob quam medium ametur : eam ſiquidem medium, qua tale non habet, ſed aliam vtilitatis ad finem, finiſque, qua vtilitas eſt, eſſentialiter reſpectiuam : & quæ, ni finis amatur nihili ad mouendam illam voluntatis referat, quam ſi in medio non adeſſet : vnde manifeſtè fit finem amatum ad medij, qua talis, atque vtilitatis eius amorem debere præſupponi quod enim amatum debet eſſe, vt amabilitas eius, ſeu ratio formalis amandi aliud ſubſiſtat, compertum eſt præamari debere : terminus enim omnis cuiuſvis eſſentialiter reſpectiui (ſaltem, qui terminum ipſum non affert, vti actio effectum) prior natura eſt eſſentiali reſpectiuo : atqui finis amatus terminus eſt vtilitatis medij, vt amabilis, ſeu motiua amoris ſui eſt propter finem, vt dixi : ergo huius amor prior eſt amabilitate, ac ſubinde medij amore amor finis.

3. Confirmatur. Nam, cum medium, vt vtile ad finem ſimul cum fine amaretur indiuiſim, non magis amaretur eo amore finis per ſe, & propter ſe, & medium propter finem, quam hic amaretur propter medium & medium propter ſe : id quod terminis ipſis implicat, atque cum amabilitate, ſeu bonitate finis & medij repugnat : ergo, & repugnat amari eodem amoris actu, & indiuiſim medium formaliter, qua tale, atque vt vtile ad finem & propter illum tantum, & finem, vt finem, & propter ſe. Maior probatur : Nam amore quo vtrumque indiuiſim vnico actu amaretur, ita mutuò viciſſim amaretur finis, vt eius amor dependeret ab amore medij, ac medij amor amaretur dependenter ab amore finis : cum neutrum eo amore identico & eſſentia ſua reſpectiuo bonitatis vtriuſque non amato altero amari poſſet : quare nec magis vnum propter aliud, quam hoc aliud propter ipſum amari eo amore poſſet : vnde neutrum, vel vtrumque mutuo ſibi, & vt medium, & vt finis alterutrorum reſpectu alterius contradictoriè amaretur, vel neutrum vt finis ; vel vt medium amaretur, vt contendimus : atque vtraque bonitas eodem gradu obiectiuæ motionis ad eum vtriuſque ſimul & indiuiſim amorem moueret, vt, medium ad finem alium, ad quem neutra bonitas eſſet ſufficiens : id quod exemplo illo in confirmationem adducto euidenter oſtenditur : eo quippe conſtat gloriam, cum non, niſi vt præmium, amatur, non intendi, amarive ſolam gratiam : quare neque eſſe eius amoris, ſeu intentionis integrum finem, & obiectum per ſe, & propter ſe ; ſed id etiam quod ſplendoris additur eam ſuis meritis & induſtria conſequuturo vel ob iuſtitiam diſtributiuam à Deo in gloriæ retributione exercendam, qui ob alterutrum, finem non niſi merituris gloriam amat. Ad quemvis autem ex eis finibus vtilitas medij ſeu meriti, quatenus ad gloriam ſecundum ſe comparatur, materialiter ſe habet : quare neque, vt vtilis ad illam, & propter illam vt finem amatur, ſed qua medium & vtile eſt, ad diſtributionis iuſtitiam, vel recipientis ſplendorem vt finem ſecuti & gloria danda, quæ ad iuſtæ retributionis exercitium medium eſt, & ad illam recipientis gloriam extrinſecam, & receptionis eius ſplendorem : quorum alterum, vel vtrumque cum ita adeo gloria & merita ſimul primo amarentur, eueniret : quare nec gloria ſecundum ſe, vt finis, amaretur, nec merita, vt media, ad ipſam ; ſed vtrumque ad finem alium præintentum & præamatum propter ſe, & per ſe à Deo amore vere intentionaliter diuerſo, & priore.

4. Id ipſum in amoris eiuſdem cuiuſvis medij, & finis exemplis excogitabilibus euenire facile deprehendetur vti exempla plura quæ adducit Ruiz ſectione ſecunda, numero decimotertio in quibus aduertendum eſt plerumque illum in eis, ſicuti & Doctores alios, hanc quæſtionem generalem confundentes cum alia de ordine inter intentionem, & electionem abſolutè efficaces multam lectori nebulam offundere poſſe : fatemur enim efficacem voluntatem mediorum efficaci finis voluntate anteriorem eſſe poſſe : immò ſi finis, vel actio noſtra libera, vel quid ab ea dependens ſit, ad efficacem voluntatem finis mediorum, non ſolum electionem, ſed & executiuum decretum, & abſolutam actionum noſtrarum liberarum poſitionem neceſſario ſupponi. Item : iis poſitis, vel non poſitis poſſe Deum eas in hunc, vel illum finem dirigere, diuerſum etiam ab eo, è cuius intentione inefficaci auxilia, & media reliqua electa à Deo ſunt : ſolumque aſſerimus ea media, qua talia, vt à Deo eligerentur, atque mandarentur executioni neceſſario alicuius finis amorem, & intentionem veram diuerſam, & vere intentionaliter priorem ſupponere, quod in eis etiam caſibus certiſſimum ; & neceſſarium eſſe hactenus oſtendimus : & cui conſtans ſemper Vaſquez adſenſit : ſolam antecedentiam intentionis efficacis finis per media libera obtinendi ad ipſorum electionem, & executionem (vti ex ipſo nos, & ex Sapientiſſimis noſtrorum negabimus) negans eis locis, quibus ab vtramque quæſtionem confundentibus contra præſentem concluſionem citatur, vt q. 2. videbimus.

5. Sed concluſioni præfixæ moderamen adhibendum eſt, quod ab aliis non poteſt adhiberi niſi à noſtro Vaſquez, & eius rigidis ſectatoribus. Nempe : num ordinem inter electionem & intentionem abſolute neceſſarium eſſe, non autem inter electionem medij proximioris reſpectu electionis medij remotioris : quia inter media proximiora, nuſquam habent rationem finis, vt docte, & fusè probat Vaſquez 1. 2. tomo primo, d. 4. capite ſecundo & quarto & breuius diſputatione 40. numero 10. ac proinde opus non eſt remotius medium ob proximiora intermedia fini amari, neque ob horum vtilitatem ad finem, ſed vnumquodque medium ob vtilitatem ad ipſum : quovis enim gradu, & loco ſit ad ſolum finem præamatum formaliter medium qua tale, & vtile refertur ; etſi phyſica & materialiter ſumpta eius vtilitas niſi per media proximiora non eſſet. Hinc permiſſionem peccati effectum propriè prædeſtinationis eſſe oſtendemus, quin inter medium peccatum amare cogatur Deus, ſiue hoc per humilitatem, aut pœnitentiam ad ſalutem conducat, controu. 7. Hinc ergo opus non eſt, vt amor medij proximioris præcedat amorem remotioris, ac proinde à poſtremi amore poterit abſolute ex finis intentione electio inchoari ; etſi, quia proximius medium, eiuſque vtilitas, & conducentia ad finem prius à nobis inueſtigatur, atque inuenitur, citius voluntas noſtra proximioris amorem concipiat, ac deinceps remotiorum : etſi non ob media proximiora remotiora amanda ſint : cum autem Deo prompta æque vtilitatis ad finem remotiorum, & proximiorum mediorum ſcientia ſit, æque etiam liberum, & expeditum erit remotius, vel proximius medium eligere, ſiue ex finis intentione amare.

QVÆSTIO II.

An ordo præfatus inter intentionem efficacem Dei liberi effectus creati determinati, eiuſque electionem, & executionem eſſe queat?

Reſtrinxi quæſtionem ad intentionem efficacem liberi effectus creati antecedentem ipſius abſolutam poſitionem, & electionem: nam de naturalibus effectibus naturalium cauſarum dubium, nec vnde eſſe poteſt, poſſe a Deo antecedenter ad intermediarum cauſarum electionem abſolutè intendi; effectus autem liberos, ſeu cauſarum liberarum intelligo, non ſolum immediatè, & proximè liberos, vt creatos noſtros conſenſus, ſed effectus omnes, qui ab his quovis gradu in ſui abſoluta poſitione dependent: quia eadem eſt ratio vtriſque & difficultas. Eſt vero quæſtio præſens valde diuerſa, etſi de poſſibilitate diuinæ præfinitionis, ſeu decreti antecedenter, & abſolutè efficacis erga liberos nobis effectus, & operationes ſit, ab ea, quam de præfinitionibus prædeterminatiuis Thomiſtarum Dominicanorum fuſa controuerſia 2. tota tom. 1. examinauimus. Tum: quia Dominicanæ præfinitiones antecedenter, & abſolutè efficaces prædeterminatiuæ decreta executiua ſunt, ac non intentiua ſolum: cum ſint de concurſu, quo conſenſus noſter abſolutè ex parte cauſæ primæ ponitur. Tum: quia ſunt proinde in Dominicanorum ſententia neceſſaria ad abſolutam conſenſus creati poſitionem, quem abſq; Dei cauſæ primæ voluntate, & concurſu poni in rebus repugnat. Præfinitiones autem noſtri liberi effectus, de quarum poſſibilitate nunc agimus, purè intentiuæ ſunt, non executiuæ ſeu decreta concurrendi Dei vt cauſæ primæ ad liberas noſtras operationes & effectus: vnde neque ſunt ad abſolutam horum poſitionem neceſſariæ, ſed merè arbitrariæ, & ſupererogatoriæ in Deo, etiam, vt illi abſolutè ponantur: Denique præfinitiones iſtæ intentiuæ ſcientiam propriè conditionatam, ſeu mediam contingentis effectus præfiniendi, vel ſupponunt, cuius ſolummodo directione à Deo concipiantur: vel ſaltem ante electionem mediorum habendam neceſſario concernunt; quam tamen præfinitiones prædeterminatiuæ Dominicanæ reiiciunt prorſus, & abhorrent: quare quæſtio hæc intra ſcholæ noſtræ Thomiſticæ Ieſuiticæ ſepta, & inter ſcientiæ mediæ aſſertores tranſigenda eſt

---

CERTAMEN I.

Quæſtionis ſcopus, & ſuppoſita placita proponuntur.

1. Svpponendum primò eſt præſentem quæſtionem non eſſe. An Deus poſſit habere decretum, quod ſola efficacia media quæ præuouerit, vel præuoſcitur pro poſteriori ſigno rationis ſit, vt obiecta directa efficacis ſui decreti habeat; quin eius efficacia antecedens ad effectus liberos creatos certò per eiuſmodi media obtinendos pertingat, vt obiectum ſub illo decreto, efficaciter volitum. Primum explicatione ſola indiget, vt probetur: quam ſic præſto, velit Deus efficaciter hoc decreto: decerno dare media ſolummodo efficacia hominibus, quæ vel præuidi, vel pro poſteriori ſigno nouerim habitura conſenſum liberum hominum, ſi donentur; non autem decerno efficaciter eorum conſenſum. Hoc quidem decretum nullatenus cum libertate conſenſus noſtri pugnare, certum apud Doctores ſcholæ noſtræ omnes eſt, eſſeque debet: quare neque inde repugnare, ſiquidem ſuam ſolum voluntatem ad danda auxilia efficacia non intrinſecè, ſed extrinſecus ſolum à futuritione conditionata conſenſus ligat, & determinat, ſeu prædeterminat Deus; noſtram autem voluntatem ad conſenſum, nec ligat antecedenter, nec prædeterminat, ſiue per auxilia, quæ ex eo decreto donet, quæ indifferentia de ſe ſunt, ſiue per antecedentem decreti efficaciam, quæ tota in collationem auxiliorum extrinſecus efficacium terminatur, nec ad noſtrum conſenſum progreditur & pertingit; ſed nec repugnat in mediis efficacibus totam decreti illius efficaciam ſiſtere. Nam etſi ex intenſione efficaci conſenſus eiuſmodi decretum conciperetur à Deo, ac proinde electio foret; finem conſenſus per illud ipſum amari à Deo repugnaret, vt vidimus q. 1. certam 3. Quod autem nec præſuppoſitiue ex neceſſaria efficaci intentione conſenſus ad illud decretum præſuppoſita conſenſum efficacia vlla diuinæ voluntatis pertingat, patet: quia poteſt Deus ex inefficaci conſenſus intentione, & voluntate eligere, efficaciterque decernere directè collationem medij efficacis præ ſua libertate, etſi ex ea inefficaci intentione conſenſus non determinetur ad decretum collationis medij efficacis; ſed ſolummodo moueatur & inducatur, vt indubitatum eſt vtriuſque partis affirmatiuæ, & negatiuæ in præſenti quæſtione Doctoribus cunctis. Secundo poteſt Deus ob alium finem, quam conſenſus noſtri, nempe ſuæ potentiæ, & ſcientiæ, ac dominij rerum, & libertatis ſuæ oſtenſionem decretum illud honeſtiſſimè concipere; quin futuri inde conſenſus curam directam, & expreſſam haberet: quare, etſi non niſi ex efficaci intentione finis, poſſet decretum illud habere, cum alius finis, ac non conſenſus ipſe intenderetur, intentionis illius efficacia conſenſum noſtrum minimè pertingeret: quare certum ſuppoſitum hoc inter omnes quæſtionis præſentis diſputatores: poſſe Deum habere decretum, & voluntatem efficacem dandi media extrinſecus efficacia ad conſenſum; cuius decreti efficacia, nec per ſe nec ex præſuppoſita neceſſario intentionis conſenſus efficacia conſenſum noſtrũ pertingat: vnde, etſi eo decreto ſuppoſito liberum Deo non ſit auxilia efficacia non conferre; tamen nobis liberum prorſus, & integrum ſit eis omnibus ac præſuppoſitis conſentire vel non conſentire vt ſuppoſuimus: vnde patet efficacem voluntatem ſeu præfinitionem conſenſus de cuius poſſibilitate inter ſcholæ noſtræ Doctores diſputatur non ſolum media ſeu auxilia efficacia ſed conſenſum debere efficacitate ſua vt obiectum efficaciter à Deo ea præfinitione volitum pertingere.

2. Supponendum ſecundo eſt decretum efficax Dei ſeu præfinitionem cuiuſvis effectus efficaciter à Deo voliti (etiamſi ex directione ſcientiæ mediæ ante eiuſmodi præfinitionem præſuppoſitæ reguletur, vel illam ſcientiam pro poſteriori ſigno habendam concernat: quia, niſi ſciret Deus ſibi pro eo ſigno mox adfuturam eiuſq; directione vſurum ad media extrinſecus ſolum efficacia, & intrinſecus indifferentia adhibenda) habere connexionem intrinſecam natura & eſſentia ſua cum obiecto efficaciter à Deo volito ſeu præfinito: præter extrinſecam aliam, quam habet ex ſcientia media, quam præſupponit, vel natura etiam ſua concernit, & omnes vtriuſque partis Doctores meritò ſupponunt; ſiquidem eo ipſo, quod præfinitio, ſeu decretum efficax diuinum, conſenſus noſtri ſcientiam mediam eſſentialiter ſupponat, vt neceſſariam ſui directionem, vel concernat, vt mox expreſſe, & formaliter habendam, ac ſine cuius præſuppoſitione vel concernentia, nec haberetur, nec poſſet, vt de facto habetur, à Deo haberi, certum omnino atque euidens connexionem, quam ſcientia illa cum conſenſu illo habet ſiue in ſtatu conditionato, ſiue in abſoluto ex purificatione, ſeu abſoluta poſitione medij, ſeu conditionis auxilij indifferentis, ſub qua conſenſus fore viſus conditionatè eſt, ſi adhiberetur; extrinſecus decretum ſeu præfinitionem illam conſenſus afficere neceſſario: vt quid neceſſario, & eſſentialiter, vel ſubſequens vel præſuppoſitum extrinſecam hanc præfinitionis de qua diſputamus cum conſenſu præfinito, ſiue conditionato conditionatam, ſiue abſoluto purificata conditione abſolutam, ratione ſcientiæ, quam eſſentialiter, vel ſupponit, vel concernit optimè quæ-

ſtionis

ſtionis præſentis verſatores omnes percalluerunt. Aliam vero intrinſecam connexionem eſſentialem præfinitionis cum conſenſu abſoluto ſuppoſiti huius ſecundi, neſcio, an ſatis affirmatiuæ ſententiæ Patroni vel penetrarint, vel attenderint: vt inde præfinitionis à ſe aſſertæ efficaciam, & connexionem totam cum conſenſu, ſeu libero affectu præfinito, eiuſque libertate, non maiore difficultate, quam cum auxiliorum & ſcientiæ conditionatæ efficacia, & connexione eiuſdem effectus, purificata etiam conditione abſoluta, in noſtra doctrina libertas componatur, concordari poſſe cenſuerint.

3. Verum, ni intrinſeca alia efficacia, & connexio cum præfinito conſenſu in præfinitionibus hiſce admittatur, quam extrinſeca illa, quaſi mutuo à ſcientia media, nempe & auxiliorum efficacia per eam cognita deſumpta efficax intentio hæc conſenſus ab inefficaci per eandem ſcientiam mediam regulata intentione conſenſus, minime diſtinguetur: quod aduerſarij non admittunt, nemoque Theologus, vel mediocris, non negabit. Probatur; quia in coniuncto hoc intentionis de ſe inefficacis conſenſus ſcientiæ mediæ eam de facto regulantis connexio ſcientiæ mediæ, & efficacia auxiliorum per ipſam cognita, ac de facto intentionem illam extrinſecus afficiens inuenitur: ergo in aliam intrinſecam efficaciam de ſe præfinitio, ſeu intentio tua efficax conſenſus habeat, nec aliam connexionem cum illo, quam extrinſecas illas ab efficacia auxiliorum, & connexione ſcientiæ mutuò & extrinſecus ſolum acceptas, intentio efficax ab inefficaci per ſcientiam mediam regulata, quoad efficaciam, & connexionem cum conſenſu minimè differt. Dices intentioni inefficaci per accidens eſſe ſcientia media regulari; efficaci per illam regulari neceſſarium eſſe. Contra tamen eſt: quia ni intrinſecum aliquod prædicatum efficaciæ, aut connexionis intrinſecæ aſſignes in voluntate, ſeu intentione tua efficace quod in inefficace non eſt, efficacem tuam debere potius, quam inefficacem ſcientia media regulari nulla veriſſimilitudine probare poteris: eis ſiquidem prædicatis ab intentione tua efficace ſecluſis, nil prorſus in ea remanet potius, quam in inefficaci, quod ſcientiæ mediæ directionem, ac regulationem requirat: immò ex hac ſpeciali neceſſitate huius regulationis per ſcientiam mediam, vt intentio tua efficax à Deo concipi, quoad ſui intrinſecum poſſit, intrinſecum eius aliquod prædicatum ſpeciale ipſius demonſtratur, ratione cuius ea regulatio ad illam à Deo concipiendam opus ſit; alioqui regulatio illa per ſcientiam mediam, vt ſecundum intrinſeca omnia intentio ea conciperetur, etſi poſſibilis ſit, neceſſaria tamen non eſſet, vt patet: ſpeciale autem illud prædicatum nihil aliud eſt, quam differentiale ea voce efficax ſignificatum, quo ab intentione inefficace differt: quare vltra extrinſecam denominationem efficaciæ ab extrinſeca efficacia mediorum, & connexionis extrinſecæ cum conſenſu à connexione ſcientiæ mediæ, qua neceſſario per te regulatur efficacia & connexio alia intrinſeca intentioni efficaci cum conſenſu aſſignanda aſſerenda & ſupponenda eſt, quod ſi alia non aſſignetur, quam mediata ratione ſcientiæ mediæ, quæ ſupponitur, & mediorum apponendorum ex ea præfinitione, quæ concernit: ſicuti hæc antecedenter inefficacia ſunt, atque cum effectus negatione eſſe entitatiuè, & ſecundum totum intrinſecum ſiri poſſunt, ita & præfinitio eſſe ſine effectu præfinito abſolute, & antecedenter poterit, ac erit natura ſua abſolutè irritabilis: ſicuti auxilia, quorum tantum connexione per hoſce extrinſecus, & mediatè connectitur cum effectu præfinito: ſiquidem eadem ipſa connexione, & efficacia reſpectu auxilij immediata, reſpectu præfinitionis mediata, nequit fortius, indiſſolubiliuſque præfinitio, quam auxilium effectui præfinito vniri, atque connecti.

4. Probatur vlterius, quia efficacia præfinitionis ſeu intentionis efficacis conſenſus, illiuſque cum hoc in ſtatu abſoluto connexio abſoluta ſunt: vbi primum ea intentio efficax conſenſus à Deo habetur, quin expectanda ſit purificatio conditionis, ſeu medij abſoluta poſitio, per decretum eius executiuum per hoſce verè intentionaliter poſterius: atqui connexio ſcientiæ mediæ regulantis illam, vel electionem mediorum ex illa, atque efficacia auxiliorum de ſe indifferentium ante abſolutam poſitionem mediorum per poſterius intentione illa decretum non eſt, nec effectum, adhuc logica ſua illatione abſolute deuolui, & concernit: ergo efficacia, & connexio illa intentionis efficacis cum conſenſu diuerſa ab efficacia, & connexione extrinſeca auxiliorum efficacium noſtræ ſcholæ, & ſcientiæ mediæ eſt, atque intentioni efficaci, ſeu præfinitioni conſenſus propria, & intrinſeca. Denique idem ſuppoſitum probatur: quia intentio, ſeu præfinitio illa efficax conſenſus, omnium de præſente quæſtione diſputantium ſententia, ita determinat ex parte actus primi Deum ad electionem medij efficacis, huius determinate, ſi vnicum adſit, vel alicuius ex pluribus, ſi adſint efficacia plura, vt ad huius, vel ſaltem alicuius electionem, & executiuum decretum libertatem ipſi proximam non relinquat: atqui nulla intentio poteſt de ſe agere agens vllum liberum ad medij efficacis electionem, ita, vt in medij efficacis electione, & executione proximam libertatem non relinquat: ergo intentio Dei efficax, ſeu præfinitio conſenſus eſt intrinſecè efficax, ac ſubinde intrinſecè connexa cum conſenſu; nec ſolum extrinſecè à mediorum efficacia & ſcientiæ mediæ connexione, quas ſupponit, vel concernit: quare recurſus alter apud affirmantis ſententiæ Doctores familiaris (nempe intentionem efficacem ſeu præfinitionem conſenſus, nec maiorem in illum efficaciam, & connexionem; immò neque aliam, quam media, ſeu auxilia efficacia & conditionata ſcientia, quam concernit, habere) præcluſus manet. Suppoſito hoc 2. ſicuti & alius illis æquè familiaris primo, ideò enim ea inſtituto vtriuſque probationem ſuſcepi, ne æque vocis vocum ſolutionibus locus ſupereſſet vlius. Tota ergo de re controuerſia eſt: An quia præfinitio, ſeu intentio efficax conſenſus cuiuſvis, vel alterius effectus liberi ſcientiam conditionatam, ac media indifferentia de ſe, ſolumque extrinſecus efficacia eſſentia, ſua vel ſupponit, vel concernit, ac proinde obiectiuè à libera abſolutè conſenſus ipſius poſitione pendet, non ſecus, ac futuritio conditionata, eiuſque ſcientia media, quas ſupponit, vel concernit, ea præfinitio, eiuſque intrinſeca efficacia, & connexio à noſtro tandem abſoluto conſenſu in ſui abſoluta poſitione pendeat? ita, vt à noſtra libertate, eiuſque in exercitio apponendi abſolute effectum præfinitum potuerit pro naturæ priori impediri, ne fuerit: ac proinde abſoluto libertatis noſtræ exercitio, quod ſupponit, nequeat officere: ſicuti eadem de cauſa, nec auxiliorum efficacia, nec ſcientia, nec ſcientiæ mediæ intrinſeca infallibilitas noſtræ libertatis exercitio non officiunt, quod eodem modo ad ſui poſitionem ſupponunt. Quo circa miror Recentiores Complutenſes, & ſæpe à nobis impugnatos, alioſque in noſtrorum auxiliorum efficacia, & ſcientiæ mediæ, eiuſque infallibilitate cum noſtrarum operationum abſoluta libertate componenda verſatiſſimos, non aliter præfinitiones haſce cum noſtræ operationis abſoluta libertate componi poſſe iudicaſſe, niſi admittendo præfinitionis eius iam poſitæ, atque à Deo conceptæ intrinſecam fruſtrabilitatem: negandoque ſubinde intrinſecam eius efficaciam erga conſenſum præfinitum & intrinſecam cum illo connexionem: quod cum prædicato ſeriæ, & efficacis voluntatis diuinæ repugnat: de ſe ſe nimirum fruſtrabilem, & ſine effectu præfinito tempore, quo præfinitus eſt, poſſe abſolute ſubſiſtere: quia enim natura ſua ea præfinitio infruſtrabilis abſolute eſt, atque efficax, & cum effectu præfinito connexa, ſcientiam mediam debet natura ſua, vel ſupponere, vel concernere: quod ſi iidem ſcientiæ mediæ omnino intrinſecam infallibilitatem neceſſario admittant, eamque etſi in ſui poſitione ab exercitio abſoluto noſtræ libertatis pendeat, ſemel tamen poſitam falli non poſſe aiunt, ac proinde eam fallibilem abſolutè eſſe mordicus negant, negareque Catholice debent: idem ipſum de præfinitionis intrinſeca infruſtrabilitate, quæ eius efficaciæ, connexionique intrinſecæ cum effectu innititur dicere debent: atque eo ſolum intrinſecam præfinitionis infruſtrabilitatem, & connexionem cum effectu præfinito non officere huius libertati, quia ſicut infruſtrabilitas ſcientiæ, & efficacis auxilij conſequens ſolum eſt, ob dependentiam futuritionis conditionatæ (quæ efficaciam

efficaciam auxilij conſtituit & ad ſcientiam mediam ſupponitur) à conſenſus ipſius abſoluta futuritione: ita etiam, & præfinitio, eiuſque intrinſeca infruſtrabilitas. Quo ſuper tota quæſtionis huius concertatio erit.

6. Poteſt autem conſenſus liber tripliciter à Deo efficaci intentione Dei præfinibilis cogitari, vel ſecundum ſe, & ſubſtantiam ſolam conſenſus præſcindendo à mediis, atque etiam à conſenſus, ſeu effectus libertate: quæ intentio efficax, ſeu præfinitio præciſiua apud quæſtionis huius diſputatores nominatur: vel præfiniendo ſimul media, ſeu auxilia, quæ habitura effectum conditionatè per ſcientiam præcognita à Deo ſunt: vel ante mediorum electionem è ſuæ omnipotentiæ comprehenſione ſcit Deus ſibi certò adfutura, & prænoſcenda. Primus modus præfiniendi per media libera ſcientia media (quam debet proinde ſupponere) regulatur. Secundus modus per illa præfiniendi effectum liberum ſcientiam mediam non ſupponit, ſed ſolum eius effectus, & libertatis eius poſſibilitatem, & omnipotentiæ diuinæ extenſionem, & amplitudinem totam, in qua auxilium aliquod continetur, cui quantumvis rebellis) creata voluntas conſenſura ſit, ſi detur certò nouit, etſi pro eo ſigno, cui determinatè conſenſura ſit, non prænoſcat: ſed tamen ſcientiam mediam pro poſteriori adfuturam ſibi ante electionem concernit: quia intentio efficax, ſeu præfinitio eſt effectus liberi per media, quæ habitura effectum ſunt, ſi donentur & pro poſteriori ſigno infallibiliter à ſe cognoſcenda prænoſcit: vnde ad aliquod ex illis, ſi plura ſint, eligendum, atque apponendum ea intentione, ſeu præfinitione effectus liberi determinatur Deus. In hoc autem ſecundo modo præfiniendi efficaciter effectum liberum per media efficacia, ac non aliter obtinendum, ſine præuia ſcientia media ſiue pro poſteriori connotata, aduerte præfinitionis, ſiue intentionis efficaciam media ipſa volita prætergredi debere, atque effectum ipſum pertingere, vt locus quæſtioni ſit iuxta ſuppoſitum 1. num. 1. Tertius modus præfiniendi ſiue efficaciter intendendi effectum liberum cogitari in Deo poteſt: quo, non ſolam ſubſtantiam effectus, ſed & libertatem eius efficaciter intendat; eumque, vt liberum etiam præfiniat: quod, vel ſuppoſita ſcientia media dirigente vel ſolum connotata vt diximus in ſecundo modo fiat; & quidem tertius hic modus nihilo præter voces à ſecundo modo differt, differuntque vnus, & alter primo, non ſolum obiecto (quod primi ſola effectus liberi ſubſtantia eſt) ſed in ſuppoſitione, vel connotatione neceſſaria ſcientiæ mediæ ad poſtremos duos, vt dixi, quia ad præfiniendam ſubſtantiam ſolam effectus nec ſcientiæ mediæ directio nec connotatio neceſſaria eſt, immò nec ad illum ita præfiniendum poteſt deſeruire magis quam ad vnum aliquid præfiniendum ſcientia alterius deſeruiat.

7. Iuxta hos igitur modos tres vniuerſim affirmantium poſſibilitatem præfinitionum erga effectus liberos creatos ſententias apud noſtrates inuenio. Prima eorum, qui illas regulatas ſolum per ſcientiam mediam admittunt, qua Deus propriè ad præfinitionem concipiendam media indifferentia, effectum autem liberum habitura ſi apponantur, præuideat; atque ita demum per media illa, atque liberum effectum fore præfiniat atque efficaciter intendat: poſt modum verò ex iis neceſſario aliquod (ſi plura ſint) eligat: deinceps executiuum decretum medii illius atque effectus tandem poſitionem exequatur. Huius ſententiæ Patronos ex antiquis referre extra rem erit, cum illi, quotquot ante Molinam eiuſque coætaneos ſcripſere, etſi auxilia de ſe efficacia concordes tradiderint, iecerintque proinde ſcientiæ mediæ fundamenta firma; eam tamen non ita in terminis, vt aiunt, vel conceperint, vel explicarint, vt eius vſus ad res haſce facilis eſſe poſſet: ex Bannistis Dominicanis ſcientiæ mediæ infenſis hoſtibus, etſi pro affirmatiua præfinitionum parte citari plures, vel omnes poſſint, eorum tamen, quia difficilius patrocinium reſpuit opinionis huius Author Soarius noſter 3. de auxiliis cap. 16. num. 8. eam docuit ipſe cap. 17. & 1. de effectu prædeſtinat. cap. 8. num. 18. cap. 13. num. 9. Prolegom. 2. de gratia cap. 5. à num. 13. & cap. 6. & 1. de concurſu Dei cap. 16. & lib. 2. cap. 7. & opuſcul. 5. de ſcient. abſol. futuror. cap. 6. num. 6. Tolet. in cap. 8. ad Rom annot. 31. Salmeron tom. 4. part. 3. tract. 14. Henriquez de fin. hom. cap. 11. Perez. in 8. ad Rom. Sorus in cap. 9. digreſſ. de prædeſtinat. Curiel in cap. 1. ep. 2. Petri concluſ. 4. Mendoza Auguſtinian. quodlib. 6. q. 1. Scholaſt. init. 6. *Secundo loco*. Alexand. Peſant. comment. in 1. p. quæſt. 23. art. 5 d. 10. & 11. Arrubal. 1. part. d. 68. & 69. etſi medius inter Vaſquez & Soarium velit videri. Granados 1. part. contrŏu. 4. tractatu 11. d. 2. ſect. 3. Ruiz citat. d. 13. & tom. de prouid. tract. 2. à d. 6. ad 9. multa eruditione, & diſcurſibus, etſi plures pro ſe referas, qui de prædeſtinatione ad gloriam, & fidem ante præuiſa merita ſolummodo loquuntur: eam vero intentionem efficacem, ſeu præfinitionem eorum effectuum, neque eſſe vſquam poſſe mordicus defendunt: eidem ſententiæ ſubſcribunt Faſolus 1. part. tom. 1. quæſt. 23. art. 1. dub. 3. Tannerus tom. 1. d. 3. dub. 4. aſſert. 3. Arriaga citata d. 35. & 36. Franciſcus Annatus celebri Apologia ſua pro ſcientia media frequenter ſupponit, ſicuti & Bornal Apologia ſimili contra Hieronymum Vides Dominicanum, Quiros tomo 1. de Deo d. 64. ſect. 3. & tom. 2 d. de elect. ad gloriam, Complutenſes, & Murciani Recentiores Nobiles quorum frequens in ſcriptis noſtris commemoratio; atque vno verbo Recentiores noſtri ferè omnes, qui doctrinæ Procerum in re hac Theologica noſtrorum, præſertim Molinæ, & Vaſquij non ſatis inſtiterunt.

8. Secunda affirmantium poſſibilitatem eiuſmodi præfinitionum, ex parte, primæ conſentit, quatenus præfinitiones regulatas natura ſua per ſcientiam mediam admittit; quatenus vero ſententia illa reliquas per ſcientiam mediam præſuppoſitam non regulatas reiicit, vt impoſſibiles, ipſi contradicit: ſiquidem, & præfinitiones quæ ſcientiam mediam non ſupponunt, vt ipſarum directiuam, ſed eam tamen natura ſua connotent, & concernant pro poſteriori ſigno certò adfuturam quia, vt diximus, ni Deus reſpectu cuiuſvis, quantum rebellis, voluntatis auxilia, quibus conſentiat ſuæ omnipotentiæ adeſſe, & pro ſigno poſteriori eorum, & conſenſus ſub illis, ſcientiam mediam ſibi adfuturam noſſet eum conſenſum non præfiniret) poſſibiles abſolutè, neque effectus præfiniti libertati abſolutæ aduerſas cenſet. Huius in terminis ſententiæ Patronos non video; quanquam non dubitem primæ ſententiæ Doctores, ſi connexas haſce ſcientiæ mediæ pro poſteriori ſigno ad futuræ præfinitiones fuiſſent meditati, eas etiam amplexuros, neque vllatenus fuiſſe cum reliquis præfinitionibus vniuerſim reiecturos: ſiquidem omnino eiſdem fundamentis huiuſmodi præfinitiones, ac illæ ſuæ per ſcientiam mediam regulatæ defenſari poſſe viderent: certè Recentiores noſtri, qui præſcindentem præfinitionem à mediis de ſe indifferentibus, & extrinſecis ſolum efficacibus, atque ab effectibus libertate docent, hanc ſententiam omnino, vel admittunt, vel ſupponunt ſiquidem ea tutius verorque ſimilius præfinitionem ſuam præſcindentem defenderent: atque à fortiori, quæcunque pro ſua tuenda cogitarunt, clarius, validiuſque hanc ſecundæ ſententiæ præfinitionem, & ſuadent, & propugnant vt ex dicendis patebit.

9. Tertia demum affirmantium ſententia, admiſſis præfinitionibus effectus liberi, vt talis, ſeu per media extrinſecus ſolum efficientia de ſeque indifferentia obtinendi, addit: poſſibilem eſſe præfinitionem prorſus de ſe à mediis ita ſolum efficacibus, ac de ſe indifferentibus atque effectus libertate, & ſcientia media, qua Deus, nullo eorum attento, neque intento, in actus, ſeu effectus liberi ſubſtantiam feratur: dummodo illum per media de ſe indifferentia ſolum extrinſecus efficacia, quæ ea ea intentione eligat, exequatur: in hanc ſententiam inciderunt ex noſtris aliquot: in quibus ſæpè à nobis laudati Murciani Recentiores eam maximopere illuſtrarunt promoueruntque: vt enim erant ingenij acumine, & conſequentiæ filo præſtantes, cæteris acutius viderunt principia ferè omnia pro prima ſententia, ſiue fundanda, ſiue tuenda à Soario, & aliis excogitata, huic etiam aſſerendæ, & propugnandæ inſeruire. Nec dubito ſententiam hanc à cunctis priſcis Theologis Dominicanis (Bannistis exceptis) qui pro parte affirmante præfinitionum harum compoſſibilitatem.

tem cum abſoluta libertate effectus præfiniti referuntur virtute ſaltem traditam eſſe. Hi enim, cum ſcientiam, vt dixi, mediam non ſatis diſpexiſſent, ac penetraſſent, ſolummodo ex indifferentia, & indeterminatione mediorum a Deo eligendorum, quibus effectus intentus efficaciter, & præfinitus exequendus tandem erat, vt eius abſoluta libertas ſaluaretur, eam ipſius intentionem efficacem, & præfinitionem diuinam poſſibilem, & cum præfiniti effectus abſoluta libertate compoſſibilem iudicarunt: ſunt autem Doctores iſti quam plurimi, quos ſingulatim non recenſeo, quia eos citatos inuenies apud Valquez, Suarez & Herize: recitatos etiam apud Ruiz & Faſolum ſupra. Dico autem Doctores Priſcos citatos Maiorem, Gabrielem, Ocamum, Guillelmum de Rubione in 1. d. 40. & 41. Catherinum, qui eam præfinitionem ad iuſtitiam, & gratiam reſpectu quorundam eximiè prædeſtinatorum (v. g. Deiparæ, Ioannis Baptiſtæ, & Apoſtolorum) admittunt: quo aliam anteriorem præfinitionem iuſtitiæ, & gloriæ, quæ puta prædeſtinatio cunctis prædeſtinatis communis non ſit, & poſſibilem, & erga eos exercitam recognoſcunt. Nam Doctores alij, ſicuti, & Patres pro affirmatiua ſententia citati electionem pro prædeſtinatione, quæ abſque efficaci effectus intentione eſſe per aduerſarios poteſt, curant, eamque abſque meritis noſtris eſſe docent.

11. His omnibus ſententijs quarta in hac quæſtione ſententia contradicit omnem effectus liberi efficacem intentionem, ſeu præfinitionem, quæ abſolutæ eius poſitioni, & executioni præcedat, iudicans impoſſibilem. Pro hac à primo diſcipulatus mei Theologici anno te exactius, quam ſperare tunc poſſem, nulloque partium, ſed veritatis (vt meum genium eſt) ſolius ſtudio examinata ſteti: tentauique ſagenuè, per amplius quadraginta annos, ac perpenſis vtriuſque rationibus, euaſionibuſque, cum ab alijs, tum à me pro vtraque parte excogitatis, in eadem ſententia perſiſto: ac proinde ordinem intentionis, & executionis in decretis Dei efficacibus erga liberos effectus cenſeo eſſe impoſſibilem. Hanc ſententiam, præter citandos veteres, docet Molina noſter 1. p. q. 14. art. 13. d. 28. m. 3. & 4. & in concordia ad q. 23. art. 1. d. 1. §. *Præterea* & art. 4. d. 1. Valentia in comment. lib. de prædeſtinat. c. 2. & 3. & 1. p. q. 23 pun 4. §. 1. & vltim. verſ. fin. vbi dicit munitam [illegible] *prædeſtinatus vel non* (quod plures in vitæ diſſolutionem, & deſperationem egit) ſatisfacere non poſſe fatetur, ſi electio efficax de ſe ad gloriam ante præuiſa merita admittatur. Vaſquez 1. p. d. 89. tota aſſerens c. 2. doctiſſimis Hiſpaniæ, Germaniæ, & Galliæ viris hanc ſententiam probari. cui inſiſtit d. 98. c. 10. & 3. p. d. 23. c. 10. & 11. Franciſcus Turrian. opuſc. de prædeſtin. Leonard. Leſſius d. hac de re integra, aſſerens ſect. 2. probat. 9. Alenſ. Albert. Magn. Bonau. & coætaneos à ſe Conſultos Sapientiſſimos. Beccano 1. ſomm. Theolog. cap. 14. q. 4. Salas in manuſcr. de gratia tractatu 15. d. 14. ſect. 2. referens Aureolum, Valdenſ. Adamum, Medinam vtrumque, & Ludouicum Legionenſem. & vſque ad Doctores triginta, vt ait Herize iam citandus. Albertus Pighius 8. de libero arbit. c. 2. Ruard. Tap. art. 7. §. *Nec vt ipſe*, Hieronym. Oſſor. 9. de iuſtitia, Ioann. Ecius in Criſopaſ. centur. 3. Cardin. Sadoletus in cap. 8. ad Rom. Staplet. in cap. 9. Card. Contarenus apud Leſſ. citat. ſect. 2. Driedo de concordia liberi arbitrij, & prædeſtinationis p. 2. c. 3. ad 3. Bartholomæus Camerarius, Dialogo Cathol. cap. 5. Ioannes à Bononia & Franciſcus Catthagen. tract. de prædeſtinat. Herize d. 7. cap. 5. num. 28. d. 19. cap. 2. d. 3. capite 9. Mætarius tomo primo d. 41. à ſect. 1. Montæus d. 4. capite 4. Gamachæ 1. parte, quæſtione 23. cap. 6. aſſert. 2. Ioann. Præpoſitus ad 1. part. q. 23. art. 8. dub. 8. à §. 1. Alarcon. 1. part. tract. de prædeſtin. à cap. 6. & Magiſter meus Didacus Daza, quo nemo profundius rem hanc penetrauit.

CERTAMEN II.

Cauſæ liberæ memorata definitio, &, quantum ad rem hanc opus eſt, ab aliquorum tricis extricata.

1. CVm hic vt diximus, quæſtionem hanc vniuerſim verſemus: neque ad ſpecialem quæſtionem de efficaci antecedenti electione hominum ad gloriam, vt præmium & coronam ante abſolute eorum præuiſa merita intempeſtiue deſcendendum ſit: ex generali principio de euerſione libertatis effectus præfiniti per eiuſmodi antecedentem ipſius intentionem efficacem agendum hic erit; intactis ſcilicet, atque ad comment. de prædeſtinat. remiſſis ſpecialioribus principiis, quibus intentio efficax, ſiue electio ad gloriam, & præmium, & coronam impugnari ſolet: vt autem id clarius oſtendatur memoranda hic eſt ſtatuta cauſæ ſeu potentiæ in actu primo definitio tom. 1. de Deo vno comment. 3. d. 1. q. 7. certam. 1. atque à Philoſophis, & Theologis omnibus, præſertim noſtratibus indubitata: licet enim Aluarez, & Turlius (vti eorum intererat) in dubium illam vocare voluerint alicubi, tandem eam abſque vllis à ſe tentatis limitationibus admittunt, vel inuiti vt ea quæſt. ipſorum verbis recitatis monſtrauimus. Ea vero definitio ſic habet, *quæ poſitis omnibus requiſitis ad operandum poteſt abſolute operari: vel non operari*: vt, ſcilicet, cauſæ ſeu potentiæ liberæ eſſentia ſtet in abſoluta eius ad vtrumuis indifferente poteſtate: cum autem indifferenti, ac indeterminatæ poteſtati in actu primo determinatio in actu primo, ſeu neceſſitas ex parte actus primi apponendi alterum determinatè extremum, ac ſubinde non apponendi alterum cum ipſo incompoſſibile, aduerſetur: fit vt omnis antecedens neceſſitas, & determinatio ex parte cauſæ & potentiæ in actu primo ſe tenens ad alterius extremi poſitionem vel negationem determinatè cauſæ, & potentiæ in actu primo libertatem euertat: ac ſubinde, & effectus, qui à cauſæ ſuæ libertate in actu primo liber extrinſecus ſolum eſſe poteſt: inde abſque controuerſia etiam, ſit libertatem, & cauſæ, & effectus proximam omnis neceſſitatis antecedentis atque ex parte cauſæ, & actus primi ſe ad effectum tenentis excluſionem includere.

2. Eſt autem hic duplicis neceſſitatis nempè antecedentis (quæ & ſimplex, & abſoluta à Patribus, & Theologis dicitur) & conſequentis, & ſequentis (quæ ſecundum quid, & conditionata dicitur ab eiſdem) duplex repetenda definitio, vt, cuius generis neceſſitatem præfinienti actus inducat præfinitio, dignoſcatur: an antecedentem potentiæ, & effectus præfiniti libertati aduerſam, cuiuſque proinde excluſio ex parte actus primi ad vtriuſque libertatem debeat ſupponi? an ſequentem, ſeu conſequentem quæ neutrius libertati officiat? & quidem antecedentem, ſimplicemque, & abſolutam operandi neceſſitatem Boetius definit 5. de conſolat. Proſa 6. vbi vtramque diſtinxit eam eſſe *quæ cogit operari*, *ſiue incedere in* oppoſito ibi exemplo: quod ipſum erit vniuerſim loquendo, *quæ cogit operari*, quam definitionem eiſdem verbis tradit Anſelmus 1. Cur Deus homo cap. 18. & 1. de concordia noſtræ libertatis cum Dei præſcientia, & prædeſtinat. cap. 1. a col. 2. atque quatuorque atque iiſdem locis periphraſi alia, atque alia, quæ *cauſa eſt vt ſit res*, ſeu *quæ* [illegible] & cap. 2. *quæ præcedit rem & facit*: ſunt vero notanda illa Anſelmi verba excitata col. 2. *quæ cogit vel prohibet rem eſſe, vel non eſſe*, & ſequenti c. 2. *quæ cogit voluntatem vt faciat*, [illegible] conſequentis vero definitionem iidem Patres locis eiſdem tradiderunt: *quæ res poſitionem non præcedit, quæ non eſt cauſa, nec facit, cogit ve, aut prohibet, aut* (inſuperabiliter) *ſiſtit, vt res ſit vel non ſit*: ſed ſolum *res poſitionem conſequitur*, & *ſupponit*, *eſtque ſolum neceſſitas, qua id quod eſt neceſſe eſt eſſe*, *nec poteſt non eſſe ex ſuppoſitione quod ſit*, *quia eſſe*

ac non eſſe ſimul repugnat. Hæc è fuſius recitatis horum Patrum teſtimoniis tomo primo de Deo vno controuerſia 3. d. 1. quæſt. 2. certamine 4. carpſimus: quibus definitionibus concordant Patres omnes teſtimoniis plurimis datis eadem quæſtione, certamine 1. 2. & 3. & plures etiam certamine quarto, & ſequentibus, vbi argumentorum ab authoritate Patrum efformatorum certamine quarto adhibitas ab hæreticis, & Recentioribus Dominicanis Thomiſtis ſolutiones ab authoritate etiam Patrum diſiecimus.

3. Etſi autem hæc ita, vt vniuerſim ſonant, certa, atque à noſtris Doctoribus recepta primitus fuerint; iuniores ex Soariſtis præfinitores ſubtiles, quoad excluſionem principij ex parte actus primi præſuppoſiti, & neceſſitantis cauſam ad vnum extremum (ob ſuam eſſentialem connexionem cum illo, & repugnantiam, ſiue incompoſſibilitatem principij illius cum extremo oppoſito neceſſariam, vt poteſtas proximè indifferens ad vtrumvis extremum, & cauſa in actu primo proximo libera ſeruetur, non adeo vniuerſim accipiendam eſſe volunt: ſed ſolum de excluſione principij neceſſitantis influxu proximo, & proprio voluntatem ad alterum extremum; non autem mediatè ſolum, proprium autem influxum vocant phyſicum, (ego autem pro ipſis addo etiam intentionalem, quale eſt obiecti, & cognitionis, ne eos anguſtiori loco anotias) principiorum vero mediatorum, quantumvis de ſe determinatorum, & eſſentia ſua connexorum cum extremo altero, atque cum eius oppoſito incompoſſibilium libertati, & cauſæ, & effectus liberi non officere, neque neceſſitatem operandi antecedentem, ſiue abſolutè, & ſimpliciter talem, ipſi afferre: cæterum extremum hoc (quod aliis longè difficilioribus de incarnatione in via Vaſquez etiam componendis cogitaueram primus) apertè contradicit definitionibus neceſſitatis antecedentis, & abſolutè, ac ſimpliciter talis recitatis numero ſecundo ex Patribus: etenim principia omnia, quæ de facto prioritate naturæ effectum, ſiue extremum alterum, quovis gradu, etiam remotiſſimo, præcedunt, eique de ſe, & entitate ſua ita connexa ſunt: vt ſine illo, vel cum oppoſito extremo eſſe in ſe repugnet, habent, afferuntque extremi, cui ita connectuntur, neceſſitatem, *quæ illius poſitionem præcedat, prohibeatque, ac reſiſtat eius oppoſitum extremum, ſiue contrario, ſiue contradictorie eſſe*: ergo principia mediata, quæ de facto, etiam remotiſſimè, præcedunt connexa de ſe, & entitate ſua, cum altero extremo, atque incompoſſibilia cum extremo oppoſito, habent, afferuntque antecedentem abſolutam, ac ſimpliciter talem illius extremi neceſſitatem: ac ſubinde eorum, nec ſolum principij proximè influentis excluſio ſupponi ad potentiam, ſeu cauſam liberam prorſus debet. Confirmatur: quia omnis neceſſitas eſſendi effectus cuiuſvis ex Patribus Philoſophis, & Theologis omnibus, vel eſt conſequens, vel antecedens: quin tertia, ſeu media alia neceſſitas illius agnita hactenus ab aliquo fuerit; atqui neceſſitas effectus ex principio remoto connexo de ſe cum illo, & incompoſſibili cum extremo oppoſito proueniens, non eſt neceſſitas conſequens: ergo eſt antecedens: & cuius proinde excluſio ad libertatem proximam cauſæ, & potentiæ liberæ, ac ſubinde effectus liberi debeat ex parte actus primi ſupponi. Probatur minor: quia neceſſitas conſequens ex Patribus Theologis, & Philoſophis eſt: *quæ rei poſitionem non præcedit, ſed prouenit ex ſuppoſitione, quod res vel effectus ſit: ſeu qua id, quod eſt, quamdiu eſt neceſſe eſt eſſe: quia eſſe, & non eſſe ſimul non poteſt*: aſt neceſſitas effectus ex connexione eſſentiali principij remoti cum ipſo non prouenit ex ſuppoſitione, quod effectus in ſe ſit, nec eſt neceſſitas ſola, qua id, quod eſt, quamdiu eſt, neceſſe eſt eſſe: quia nequit eſſe, & non eſſe ſimul: ergo non eſt neceſſitas conſequens, vt in minori aſſumebatur.

4. Probatur tertio: Nam prædeſtinatio non ſolum apud Patres, ſed apud rationales omnes, principium, & cauſa remota eſt; cum boni operis, tum, remotior adhuc, gloriæ, ad quam per illam prædeſtinantur rationales creaturæ: & tamen Patres non inde eam cum libertate conſenſus, & gloriæ per illum obtinendæ à prædeſtinato conciliant, quod remota eorum cauſa, & principium, nec proximè influens ſit; ſed præcisè quod eorum poſitionem nullatenus abſoluta neceſſitas præcedat, ſed potius liberam eorum à prædeſtinatis abſolutam poſitionem ſequatur, *nec faciat, cogat, aut reſiſtat, vel prohibeat eos effectus ex parte prædeſtinati poni abſolute, vel non poni*, vt ex Boëthio, Anſelmo & Patribus reliquis recitabamus: ergo ex remotione principij connexi cum effectu inducentiſque neceſſario illum ratione connexionis eſſentialis cum illo, & incompoſſibilitatis cum extremo oppoſito non ſaluatur cauſæ, & effectus mediati libertas; confirmatur & probatur quarto: ex Patribus cunctis, qui fatalem priſcorum Philoſophorum neceſſitatem, & hæreticorum prædeſtinatorum reſpuerunt & conſtanter impugnarunt, vt noſtrarum operationum libertatem aſſerant: cum tamen fatum, & hæreticorum prædeſtinationem principia remota eſſe, & ab hæreticis, & Philoſophis, & à Patribus eos impugnantibus indubitato cognoſceretur: quare neceſſitatem effectus ex principio, & cauſa remota, nec proximè influente allatam, & inductam cum eius, & potentiæ proximæ libertate pugnare, vt exploratum de ſe, ac terminis ipſis notum ſuppoſuerunt, & quidem ſubtilius iiſdem Recentioribus ita diſtinguentibus, & Soario principium hoc vniuerſim, etiam, vt neceſſitatem ex principio remoto venientem comprehendit, eiuſque neceſſariam excluſionem ad libertatem proximam cauſæ, & effectus adeo per ſe notum eſt, vt eius ſententia Soarius ſuboſcitatus, Recentiores autem expreſſius, vt conſenſus, ſeu effectus efficaciter intenti ac præfiniti abſolutam demum tueantur libertatem, antecedentem intentionis, ac præfinitionis diuinæ irritabilitatem ſatis abſurdè, & intrinſecæ illatum efficaciæ repugnanter admiſerint. Quinto eam doctrinam impugno: quia ratio impediendi alterum extremum ex parte actus primi, ac proinde cauſæ proximam libertatem, etſi in principio proximè influxiuo determinato, & determinante ad vnum extremum, & incompoſſibili cum extremo oppoſito inueniatur, de ſe tamen abſtrahit: ſiquidem ratio impediendi ex parte actus primi vnum extremum abſtrahit ab influxu immediato in oppoſitum extremum: vt patet in impedimento compediti ad ambulandum: compedes enim præſentiam compediti in loco, quo eſt influxu phyſico, nec cauſant, nec conſeruant; & tamen ad quieſcendum, & ambulandum potentiæ progreſſiuæ, & alterutrius appetitui libertatem ex parte actus primi abolent: eo præcisè, quod ambulandi actum quieti oppoſitum prohibent, & impediunt: ideircò Anſelmus, Patribus reliquis conſone, nuper recitatus, non ſolum dixit prædeſtinationem non auferre neceſſitatem abſolutam effectus *quia non cogit, aut facit, ſed quia, nec prohibet, nec reſiſtit rem eſſe, vel non eſſe*: quibus aliud impedimentum ex parte actus primi libertatis potentiæ, & effectus diuerſum ab influxiuo proxime, pureque impeditiuum ac reſiſtiuum alteri extremo diſtinguit, & agnoſcit.

5. Probatur quarto vniuerſali argumento à priori: quidquid eſt impoſſibile per aliquid natura prius, nequit fieri poſſibile per aliud ipſo natura poſterius, niſi per poſterius hoc auferatur illud prius, vel ab eo id, ratione cuius ipſum reddebatur impoſſibile: atqui ex efficacia, & neceſſaria connexione cauſæ remotæ cum vno extremo, redditur alterum extremum ex illo, & per illud prius abſolutè impoſſibile: ergo, niſi eius principij remoti (ſeu, quod eſt idem, ipſi identificatæ connexionis cum effectu oppoſito) ablatione, nequit eius oppoſitum eſſe abſolutè, & antecedenter poſſibile: ergo illius principij remoti, ac neceſſariæ connexionis ipſi identificatæ excluſio requiritur ad proximam abſolutam, & antecedentem alterius extremi oppoſiti poſſibilitatem: quod ipſum eſt requiri excluſionem principij remoti neceſſario de ſe connexi cum effectu ad abſolutam, & proximam indifferentem ad vtrumvis poteſtatem, ſeu, libertatem in actu primo. Quintò probatur concluſio, & demonſtratur quarti argumenti antecedens, ex quo legitima, & ineluctabilis erat eius conſequentia: quia indifferens poteſtas proximè influxiui principij ad vtrumvis extremum perſtante principio remoto de ſe neceſſario connexo cum extremo altero, ac ſubinde incompoſſibili

&

Digitized by Google

& repugnante de ſe cum eius oppoſito, eſt poteſtas ad coniungendum duplex contradictorium; nempe, extremum alterum incompoſſibile cum principio illo remoto, vel cum effectu, cui hoc eſſentia ſua connectitur, quæ non phyſica ad vtramvis poteſtas, ſed prorſus chimærica eſt: quare, ni ſit ex parte actus primi principium illud remotum, excluſum, vel à principio illo proximo in ſui exiſtentia dependens, nec aliter, niſi eius exercitio poſitum, nequit non, & principij proximi, alias indifferentis, atque effectus libertas aboleri. Dices primo neceſſitatem illam effectus, & impoſſibilitatem extremi oppoſiti eſſe remotam, cui non contradicit, nec repugnat, niſi remota indifferentia, & poſſibilitas extremi oppoſiti, non autem proxima indifferentia, ſicuti neque differentiæ remotæ cauſæ de ſe liberæ ad vtrumvis, repugnat proxima neceſſitas illi ex determinatione, & connexione neceſſaria principij proximi cum extremo altero ſuperuenientis. Contra tamen: quia id, quod de ſe indifferens eſt idem ipſum in ſe manens poteſt extrinſecus & ex accidenti impediri, ac indifferentiam, ſeu libertatem in actu primo abſolutam amittere, quin intrinſecam ſuam perdat entitatem; ſiquidem vltra hanc impedimentorum excluſionem ex parte actus primi ad alterum extremum requirit, ad abſolutam ad vtrumvis poteſtatem. aſt principium quodvis de ſe, & eſſentia ſua connexum cum altero extremo, & cum eius oppoſito incompoſſibile, quamdiu in ſe manet, nequit non, & illi connecti, & huic repugnare, è cuiuſvis extrinſeci adiunctione, magis, quam ex eius adiunctione ſuam eſſentiam mutare, & amittere, ac ſine ſeipſo eſſe.

6. Euaſiones aliæ de connexione præfinitionis non ratione ſui ſed mediorum proximorum de ſe indifferentium, quibus exequendus proximè eſt effectus liber efficaciter intentus ac præfinitus, quæ logica ſolum eſt, non phyſica; ac proinde, nec ex parte actus primi natura præcedens, vt libertatem in actu primo abſolutam impediat magis, quam auxiliorum efficacia, & ſcientia media, qua intentio, & præfinitio illa regulantur, diſiectæ ſunt ex certam. 1. à num. 3. vbi oſtendimus præfinitionem eiuſmodi, eſſentia etiam ſua regulatam per ſcientiam mediam intrinſecam abſolutam efficaciam habere, & ratione illius eſſentialem connexionem cum effectu præfinito; nec ſolum extrinſecam illam efficaciam, & connexionem, quam ex efficacia, & connexione logica mediorum, & ſcientiæ mediæ, qua natura ſua regulatur, ſupponit, quaque proinde extrinſecus afficitur. Euaſiones autem iſtæ confundere volunt intrinſecam hanc connexionem præfinitionis cum effectu præfinito intentiuam, cum connexione illa extrinſeca mediorum ſecundum ſe, & executiua; cum tamen valde diuerſum ſit id, quo irreſiſtibiliter connectitur natura, & eſſentia ſua, ab eo, per quod mediatè exequitur. Alia item ſolutio quod à ſcientia media in ſui poſitione præfinitio illa pendeat: ac proinde poſſit æquè, atque ſcientia media, purificata etiam conditione, ab exercitio abſoluto libertatis impediri: quare nec magis eius neceſſitatem, & connexionem poſſe natura & cauſalitate abſolutè præcedere effectum præfinitum, quam ſcientia media & purificatio conditionis ipſum abſolutè præcedant principium, quod ſusè hactenus à numero tertio ſtatuimus de neceſſitate excluſionis principij remoti de ſeſe neceſſario phyſicè, & intrinſecè connexi cum altero extremo indifferentiæ non debilitat; ſed negat tale principium eſſe præfinitionem conſenſus; cum ſit à potentia abſolutè impedibile, ac proinde; & eius intrinſeca connexio: quare, nec ſit adhuc remota illa ſua prioritate effectum præfinitum abſolutè ordine naturæ, & cauſalitatis antecedens. Hoc inquam principio huic noſtro, quod de neceſſitate natura præcedente, remotè etiam eſt, aduerſum non eſt, ſed diuerſum effugium; quod adhuc intrinſecæ, & eſſentiali connexioni eius quod effectui, alias libero, abſolutè quovis naturæ gradu præcedit, minimè ſatisfaciat. Ne vero ex præſuppoſitione efficaciæ medij indifferentis de ſe, & ſcientiæ mediæ præſuppoſitæ extrinſeca ſolum connexione errorem quis, vel æquiuocationem, vt ideo dependentem in ſui abſoluta poſitione præfinitionem ab exercitio abſoluto libertatis in præfiniti effectus appoſitione, non ſecus ac ſcientia media ac conditionata eiuſdem effectus futuritio, patiatur; ac proinde eius anteceſſione abſolutam potentiæ & effectus libertatem non magis, quam ſcientiæ mediæ eam præfinitionem regulantis, lædi poſſe: principium aliud æquæ certitudinis, ac præmiſſa reliqua, ſtatuendum eſt.

7. Suppono ergo demum: præſuppoſitionem futuritionis conditionatæ contingentis, ac ſcientiæ mediæ de ipſa ſatis non eſſe, vt in quauis alia rerum, & conditionum periſtaſi, & hypotheſi contingens illud futurum ſit ſi enim in hypotheſi alia ponatur cum principiis illis de ſe cum alterutro extremo compoſſibilibus ac indifferentibus, aliquid aliud connexum eſſentia ſua cum altero extremo determinatè, & incompoſſibile cum alio extremo illi oppoſito, contingens conditionatum extremum illud, cui illud aliquid in hypotheſi additum connectitur, minimè ſub ea tota hypotheſi erit; etſi ſub alia, cui connexum illud de ſe cum altero determinatè extremo non adeſſet, contingens conditionatum vere foret. Patet hoc de ſe, & in eo, qui non compeditus libere conditionatè quieſceret, ſi autem in hypotheſi compedes etiam apponantur, non libere quieſceret conditionate, ſed quieſceret neceſſario. item qui viſendi amici carcerati cauſa eſſet libere carcerem aditurus, ſub hypotheſi quod lictoribus, & ſatellitibus comitatus, ne viam recuſare poſſet, ac refugere, carcerem neceſſariò adiret, ac ingrederetur: item, qui ſine prædeterminatione phyſica libere conſentiret, ſub illa conſentiret neceſſariò: pono autem, vt affirmantium euaſionibus locum obturem, prædeterminationem ad conſenſum non eſſe partiale conſtitutiuum cauſæ liberæ creatæ in actu primo (vt Thomiſtæ volunt) ſed ſupererogatorie, & vltra neceſſaria principia ad conſenſum (vt affirmantes aduerſarij cum pluribus poſſibile iudicant) à Deo concedi: quod autem proximum principium, ac non remotum conſenſus phyſica prædeterminatio tunc eſſet, parui ad præſens ſuppoſitum refert, vt patet: imò inane abſolutè eſt; vt conſtat ex dictis à numero tertio, ad ſextum incluſiuè, inde verò aperte, & euidenter conſtat dependentiam futuritionis contingentis, & liberæ conditionatæ effectus cuiuſuis, ac ſubinde ſcientiæ mediæ de ipſo, ab abſoluta effectus euſdem futuritione eſſe ab hac abſoluta futuritione ex purificatione hypotheſis eiuſdem, ſub qua futurus conditionatè contingens, & liber effectus ille eſſet, ac fore conditionatè præuiſus per ſcientiam mediam fuit. Ratio eſt clara: quia, etſi ex purificatione alterius hypotheſis non omninò eiuſdem, vel ſaltem liber, effectus ille abſolutè non eſſet; futuritio tamen eius conditionata ſub illa hypotheſi, ſub qua talis eſſet, nec omninò eadem purificata eſt, ac ſcientia media de ipſa, ſaluæ & conſtantis veritatis conſiſterent. Ergo tota dependentia futuritionis conditionatæ contingentis, & liberi effectus, ac ſubinde ſcientiæ mediæ de ipſo ab ipſius abſoluta libertate, & contingentia purificata conditione & illa ipſa hypotheſi purificata prorſus eadem, nihilo immutata, ſub qua conditionatè contingens & liberum eſſet ac ità fore per ſcientiam mediam præuiſus eſt, ſolummodo eſſe poteſt. Patet conſequentia: quia dependentia omnis alicuius ab alio, ab eo ſolum eſſe poteſt, quo poſito: illud aliquid ſubſiſtit, & eo ablato aufertur: vnde fit, quod, ſi abſolutè purificetur, & apponatur vltra hypotheſim ex indifferentibus principiis, & conditionibus omninò compactam & ſub qua contingenter conditionatè futurus effectus viſus eſt, aliquod aliud principium, ſeu conditio ex parte actus primi, & hypotheſis purificatæ ſe tenens, & de ſe conuexum, ac determinatum ad effectum illum, & hypotheſis indifferentiam, & effectus libertatem abſolutè euertat; vt patet: manente tamen huius conditionata; ſub hypotheſi prorſus, & adæquatè eadem libertate.

8. Quoniam verò & in ſtatu abſoluto conſenſum, è prædeſtinatiua ſaltem prouidentia apponendum, & futuritio conditionata contingens ſub tali auxilio, eiuſque ſcientia media præcedit, quæ tamen ex parte hypotheſis poſita non ſunt, vt ex prædeſtinatione auxilium donetur, eoque abſolutè poſito ex coniuncto vtriuſque inferatur ineuitabiliter conſenſus abſolutè futurus: explicanda eſt connexio, quæ in eo abſoluto coniuncto, quod abſoluto præcedit natura conſenſum, cum

abſoluta huius exiſtentia, intercedit: ne iuxta proximum notatum ex præcedentia ſcientiæ mediæ ad auxilij collationem, & conſenſum abſolutum huius abſoluta libertas videatur euerti: in hanc difficultatem recens Theologiæ auditor primus incidi: qua poſtea video Doctos, & acutos recentiores multum diuexari; cum tamen ſe penitus penetrata, nec parum vexarentur: etenim nec ſcientia media ſola, nec coniunctim cum auxilij, & hypotheſis indifferentis de ſe ſe purificatione cum abſoluta effectus futuritione connexionem habet phyſicam: ſcientia enim media ſola cum futuritione conditionata, quod obiectum ipſius præſuppoſitum eſt, connexionem ſolummodò habet: cum autem purificatione conditionis eſſentiam ſuam non variet, nec mutet eius purificatione abſolutæ effectus futuritioni ipſa ſecundum ſe non connectetur: vti nec illius acceſſu conſenſum abſolutum ſcientia illa media formaliter repreſentat. Sed nec coniunctum ex vtraque: quia nec purificata conditio adiuncta connexa phyſicè cum futuritione, adhuc conditionata, nedum cum abſoluta, effectus eſt: vnde, & coniunctim totum ſecundum omnem ſui partem, & adæquate ſumptum de ſeſe phyſicè inconnexum eſt. Dices, etſi, tam ſcientia media, quam conditio purificata ſeorſim ſecundum ſe ſpectatæ nullam connexionem cum abſoluto conſenſu habeant, atque in coniuncto illo inuariatæ eſſentialiter perſtent; tamen in coniuncto illo connexio aliqua eſt cum abſoluto conſenſu, vt implicet ſine hoc illud coniunctum phyſicè perſtare: ergo nil præſtat argumentum. Reſpondetur negando ſuppoſitum antecedentis: etſi enim ſcientia media nullam omnino phyſicam connexionem cum abſoluto conſenſu habeat eſſentia ſua, quam, neque adiuncta purificatione conditionis repræſentat; habet tamen cum conſenſu conditionato eſſentialem, ac ſubinde aliquam connexionem ratione illius, inchoatam, ſiue conditionatam, ſi purificetur conditio: logicam ſcilicet, vti eam conditio futuritio habet, cui ſcientia media connectitur, & quam ideò nequeat non mediatè participare, & quæ purificata conditione tranſeat in logicam connexionem abſolutam. Tota ergo connexio coniuncti eius, ea ſolum connexio extrinſeca ipſi eſt, quam habet futuritio conditionata cum abſoluta effectus futuritione: quam quidem phyſice non infert: ſiquidem idem effectus phyſice, & entitatiuè eſt vtroque ſtatu futuritionis, ſolum, quoad ſtatum, diuerſus: & ſtatum quidem verificationis ſolum, non veræ dependentiæ, connexionis, & influxus, ſeu prioritatis naturæ, quæ eiuſdem ad ſeipſum eſſe non poteſt. Itaque ſolum eſt connexio futuritionis conditionatæ ad veritatem futuritionis abſolutæ poſita conditione, logica, & conſequentiæ quatenus futuritio conditionatæ veritatis prioritate, maioris vniuerſalitatis prior, quam abſoluta futuritio, purificata conditione ab abſolutæ futuritionis veritate obiectiuè priori pendet: ideò enim futurus conditionate contingens eſt: quia purificata conditione abſolutè contingens erit; non autem contra: vnde, cum conditio purificatur, (quo ſolum caſu præiudicari abſolute contingentis libertati poterat) ſtatus conditionatus conſequens eſt, & abſolutam contingentis libertatem ſupponens, cui proinde nequeat officere.

9. Hinc apparet ſcientiæ mediæ præceſſionem, cum ordine prædeſtinatiuo confertur de facto auxilium, effectuſque contingens à Deo abſolutè obtinetur, nullatenus huius abſolutæ libertati obeſſe, nec hypotheſim, quoad contingentiam effectus immutare: cum prorſus, quatenus phyſicè ad ipſum præcedit, & conducit, indifferens ſit; neque ex eo; quod ex ſcientia media donetur auxilium diuerſimode voluntatem ad conſenſum moueat, ac ſollicitet, atque ex ſimplici intelligentia donatum ad eundem ſollicitaret, & moueret: quare, etſi vtilis, ac neceſſaria ſcientia media ſit ad Dei prædeſtinantis ſecuritatem, ac prædeſtinationis infallibilitatem, & certitudinem; ad effectus vero contingentis influxum, & liberam abſolutè illius poſitionem impertinenter ſe habet: ac proinde, quoad eius contingentiam, ſiue conditionatam, ſiue abſolutam, non magis variat hypotheſim, cui additur, vel auferetur, quam ſi eidem hypotheſi addatur hominis, liberè ſub ea hypotheſi conſenſuri, gladius vel galerus, nihil prorſus in eum conſenſum influentes: cum autem coniuncti ex ſcientia media & conditionis abſolute poſitæ, & purificatæ cum effectu connexio intrinſeca non ſit, ſed extrinſeca à futuritione conditionata, vbi purificata conditio eſt, mutuò accepta, immò eadem, nihiloque diuerſa (vt diximus, & patet; quia è ſola futuritione conditionata, & purificatione conditionis ex ſcientia ſimplicis intelligentiæ eadem ad futuritionem contingentis abſolutam conſequentia deducitur) atque ea logica ſolum & conſequentiæ connexio, & neceſſitate ſolummodo conſequente & ex ſuppoſitione abſolutæ contingentiæ effectus ſit, (vt etiam oſtendimus) fit plane eiuſdem effectus libertati derogare minimè poſſe. Derogare vero quamcumque neceſſitatem, connexionem phyſicam intrinſecam, atque identificatam cuiuſcumque principij, aut conditionis phyſicè antecedentis naturaque & cauſalitate prioris. quæ omnia notata, ad veram quæſtionis huius, & aliarum difficultatum affinium in ſcholæ noſtræ principiis, deciſionem habenda præ oculis ſemper ſunt: ſed aiunt tamen acutuli, neſcio qui; phyſicæ cauſalitatis connexionem ritè, rectéque coniuncto illi ſcientiæ mediæ dirigentis auxilij collationem, & abſolutæ poſitionis, & exiſtentiæ auxilij denegari, in noſtris principiis; cum abſoluto conſenſu, at vero abſolutam phyſicam coniuncti illius realiter à conſenſu abſoluto diſtincti connexionem negari à ſano homine minimè poſſe: cum nil aliud phyſica connexio cum alio realiter diuerſo ſit, quam, illud ſine hoc eſſe phyſicè non poſſe: ac ſubinde ex illius phyſica exiſtentia legitima illatione huius exiſtentiam phyſicam inferri: quod in coniuncto ſcientiæ mediæ, & purificationis conditionis aperte inuenitur: id autem ſine connexione phyſicæ cauſalitatis reperiri in coniuncto illo poſſe reſpectu abſoluti conſenſus patet; ſiquidem in præſcientia abſoluta (& mille aliis) phyſica cum ſui obiecti abſoluta futuritione connexio non autem phyſicæ cauſalitatis invenitur: verum in iis, quæ quovis gradu natura præcedunt connexionem phyſicam quæ cauſæ, ſeu cauſalitatis cum poſteriori, & effectu non ſit impoſſibilem eſſe hactenus oſtendimus neque præſcientiæ exemplo, quæ ſuo obiecto poſterior eſt, vllove alio poterit, adhuc apparenter inſtari: diſtinctio autem phyſica extremi, quod nequit ſine phyſica alterius exiſtentia phyſice exiſtere, ſi intrinſeca ipſi connexio, & immediata cum illo ſit, phyſica eſſe conuincitur, ſecus, ſi extrinſeca, mediata, & ratione alterius, quod concernit, ſolumque logice cum extremò illo connectitur, vt de coniuncto illo reſpectu conſenſus abſoluti oſtendebamus, docentque noſtri omnes, qui neceſſitatem abſoluti conſenſus in coniuncto illo incluſam, non phyſicam, ſed logicam, & conſequentiæ vocant.

CERTAMEN III.

Quartæ ſententiæ negatiuæ concluſio prima contra præſcindentem præfinitionem demonſtratur.

11 SIt prima concluſio: præfinitio præſcindens à mediis liberis, atque ab effectus libertate nec ſcientiam mediam proinde concernens natura ſua, vel, vt ſui regulam ſupponens, effectus abolet libertatem. Probatur contra pauculos recentiores: quia poſita præfinitione præfata nulla eſt in voluntate, ſiue agente libero poteſtas ad ponendam omiſſionem effectus ita præfiniti: ergo neque vlla in actu primo libertas, ſed omnino neceſſitas, & determinatio voluntatis ex parte actus primi ad effectum ita præfinitum: conſequentia patet ex definitione cauſæ, vel potentiæ liberæ data, & explicata certam, ſecundo quæ in poteſtate indifferente, & indeterminata ad vtrumvis eſſentialiter conſiſtit, & determinatione ad vnum, atque impotentia abſoluta ad extremum alterum prorſus aboletur. Antecedens

cedens probatur : quia poſita præfinitione non eſt poteſtas in voluntate ad ponendam negationem effectus ita præfiniti cum eius præfinitione, ſiue in ſenſu compoſito præfinitionis : alioqui carere effectu præfinito eius præfinitio poſſet : id quod intrinſecæ eius abſolutæ efficaciæ, & eſſentiali connexioni demonſtratis certam. 1. à num. 3. contradicit, ſed neque eſt poteſtas in voluntate ad ponendam effectus ita præfiniti negationem in ſenſu diuiſo, niſi ſenſu Thomiſtico, & abuſiuo, abunde à nobis impugnato tom. 1. de Deo vno, d. 3. quæſt. vlt. & qui tantundem eſt, atque, ſi non adſit ea præfinitio: quæ conditionata poteſtas eſt, non abſoluta ad abſolutam effectus libertatem requiſita : & conditionata, quæ ex parte ſubiecti abſolute, etſi ex parte obiecti conditionata, non adſit, ſolumque eſſet, ex parte adhuc ſubiecti, ſi præfinitio abeſſet : vnde euidenter potius oſtenditur eam præfinitionem poteſtatem ad ponendam ita præfiniti effectus negationem prorſus euertere : cum, niſi ea præfinitione, ſicuti, & quavis neceſſitate euertente libertatem cauſæ abſolutè ſublata, eſſe ea poteſtas minime poſſit : ergo nulla eſt poteſtas in voluntate eiuſmodi præfinitione poſita ad apponendam negationem effectus ita præfiniti. Patet : quia vlla poteſtatem cauſæ liberæ ad ponendam præfiniti effectus negationem in ſenſu, vel compoſito, vel diuiſo præfinitionis poſita præfinitione ipſius, nulla poteſtas eſſe, excogitatiue, niſi fictitie poteſt : iam vero, quod nec in ſenſu diuiſo, non Thomiſtico, ſed vero, & ad rem vtili, nulla ſit poſita præfinitione præfata ad effectus ita præfiniti negationem apponendam ex parte voluntatis in actu primo poteſtas, probatur aperte : quia eiuſmodi poteſtas eſt poteſtas voluntatis ad auferendam, & diuidendam à negatione effectus præfiniti, vel (proprius loquendo) impediendam præfinitionem, ne ex parte actus primi fuerit per exercitium abſolutum liberum ſuæ poteſtatis indifferentis abſolutè exercitum in appoſitione effectus ita præfiniti : atqui hæc poteſtas nequit eſſe in voluntate : ergo nec poteſtas ad negationem ita præfiniti effectus in ſenſu diuiſo præfinitionis non fictitio, ſed vero, & ad rem vtili. Minor proxima probatur : quia ea poteſtas in ſenſu diuiſo præfato, ſeu impediendi ne fuerit ex parte actus primi, atque diuidendi ex parte illius antequam ex parte illius eſſet, præfinitionem effectus præfiniti à negatione eiuſdem effectus præfiniti, ſolum eſſe poteſt cum præfinitionis pro illo priori poſitio, & anteceſſio ab eiuſmodi exercitio abſoluto libero voluntatis in apponendo effectu præfinito pendet : atqui præfinitio omninò præſcindens à mediis liberis, effectuſque præfiniti libertate, adhuc conditionata, ſub quavis hypotheſi effectus præfiniti ſcientiaque media illius, nullam dependentiam, imò nec dependentiæ vmbram, ab exercitio vllo libero voluntatis in apponendo effectu præfinito, non ſolum abſoluto (vt opus tenera eſt) ſed nec conditionato in ſui poſitione pro priori actus primi, & anteceſſione habet : cum ab his omnibus independenter eius præfinitio à Deo concipiatur, & habeatur : ergo neque eſt in voluntate poteſtas, in ſenſu diuiſo vero, & ad rem vtili, ſeu diuidendi præfinitionem à negatione effectus præfiniti.

2. Reſpondent primo Recentiores in voluntate eſſe poteſtatem coniungendi negationem effectus ita præfiniti cum ſui præfinitione ſecundum ſe præciſe ſumpta, ſecus vt coniuncta cum mediis efficacibus : ſicuti, & eſt ad negationem effectus liberi, ad quem quis à Deo prædeſtinatur prædeſtinatione ſola ſpectata, ſecus coniuncta cum mediis efficacibus. Præcluſa tamen ſolutio hæc iam eſt certam. 1. à num. 3. vbi oſtendimus præfinitionem abſolutam conſenſus de ſeſe, mediiſque inſpectatis intrinſecè, atque eſſentia ſua efficaciam, & connexionem phyſicam cum effectu præfinito habere, ac ſubinde cum eius negatione incompoſſibilitatem, quam quidem prædeſtinatio non habet : quia effectus, ad quem prædeſtinamur, voluntas efficax non eſt, ſed eius efficacia erga media eſt, nec ad effectum, vt obiectum etiam efficaciter volitum, porrigitur : ac proinde ſolam rationem efficaciæ mediorum, & ſcientiæ mediæ, cui ad ſui infruſtrabilitatem innititur, connexionem logicam, ſicuti, & mediorum efficacia, mediaque ſcientia, qua dirigitur ad prædeſtinandum Deus, cum effectu abſoluto, ſolummodo habet, & quæ poteſtatem phyſicam abſolute & ſimpliciter talem non lædat, quia conſequens, adhuc cum mediis efficacibus coniuncta, ſolum eſt nec, ſi antecedens in eo coniuncto, vel præfinitionis, vel prædiſtinationis, & abſoluta neceſſitas, & connexio cum effectu præfinito, vel ad quem prædeſtinamur, & incompoſſibilitas cum eius negatione admittatur, ſaluari eius libertas in noſtris & certis principiis poteſt, vt ex dictis tam hic, quam tomo primo, de Deo controuerſia 3. diſputatione prima, quæſtione vltima, vllatenus poteſt : quare reſponſio hæc ex eorum principiorum impenetratione procedit.

3. Idcircò laudati à nobis ſæpè Recentiores ſubtiles, & Commagiſtri noſtri Murciani reſpondent ; Non eſſe in voluntate poteſtatem coniungendi negationem effectus ita præfiniti cum eius præfinitione præcisè ſumpta, vt præfati Recentiores aiebant, eſſe tamen poteſtatem abſolutam ad impediendam præfinitionem, ne pro priori ſuo naturæ poneretur, ac præcederet per liberam negationem effectus in ſenſu diuiſo, quam primi non adeo acuti Recentiores negabant : ita vero Murciani poteſtatem hanc voluntatis ad negationem effectus præfiniti in ſenſu diuiſo præfinitionis de ſe connexæ cum effectu, & cum eius negatione inconiungibilis meditatur : etſi enim, inquiunt, ea prædicato intrinſecæ efficaciæ eiuſmodi præfinitio connexionem habeat cum medio efficaci : aſt indifferens eſt, vt exiſtat cum medio intrinſece efficaci, vel efficaci ſolum extrinſecè : ſolumque cum alterutro connexionem habet : quare, & ſine vtroque eſſe abſolute nequit : in iis autem, quæ cum duplici extremo diſiunctim connexionem habent, dependentia eorum ab eo extremo, quod de facto ponitur, admittenda eſt : præſertim cum vtriuſque ſimultanea poſitio repugnat (vt in præſenti medij natura ſua efficacis, & natura ſua indifferentis, ſolumque extrinſecus efficacis in ordine ad liberum effectum) vt patet in effectu, qui ab alterutra cauſa prouenire natura ſua debet, & indifferenter poteſt : quare, & alterutri connectitur ; & tamen ab ea, quæ de facto in ipſum influit eius exiſtentia de facto pendet : ſcientia item viſionis de exiſtentia futuri, etſi non pendeat ab hac cauſa determinatè, cum ab hac, vel alia poni futurum, ac ſubinde eius viſio poſſet : aſt de facto ab hac, à qua de facto futurum ponitur, & huius, & viſionis eius exiſtentia abſolute pendet. Ratio à priori eſt : quia realis connexio diſiunctim, cum alterutro extremo, cum nequeat eſſe abſolutè ad indeterminatum extremum, ad vtrumque determinata ſub conditione negationis alterius extremi ex oppoſitis eſt : quæ, ſubinde purificata conditione negationis vnius extremi, in abſolutam connexionem, cum extremo altero determinatè, atque ab illo determinate dependentiam tranſeat. Cum igitur præfinitio hæc præſcindens cum alterutro medio, vel natura ſua efficaci, vel extrinſecus ſolum efficaci à conſenſu, ſeu effectu libero, diſiunctim natura ſua connectatur, ſeu cum vnoquoque ex illis determinate ſub conditione negationis extremi alterius, fit, vt, poſita negatione medij natura ſua efficacis, cum ſolum extrinſecus efficaci, quod de facto ponitur, connectatur determinate, ab eoque pendeat. cuius efficacia, cum per liberam effectus præfiniti omiſſionem tolli à voluntate antecedenter poſſit, atque reddi medium illud inefficax, fit, vt præfinitio, quæ ei determinato medio, eiuſque efficaciæ de facto connectitur, à libero conſenſu, & effectu voluntatis, æque, atque medij ipſius efficacia, in ſui exiſtentia, & abſoluta pro ſuo priori naturæ poſitione dependeat.

4. Multa diſcurſus hic ſubtilis Recentiorum, ſatis difficilia, mouet. Primum principium, & cauſam neceſſariam, connexamque eſſentia ſua cum ſuo effectu ſiue proximo, ſiue remoto (cuiuſmodi præfinitio, cum auxilii, tum effectus præfiniti eſt) poſſe ab illo in ſui exiſtentia pendere. Nec enim idem eſt eam cauſam, ſeu principium ſine eo effectu eſſe non poſſe, ac pendere in ſui exiſtentia propria dependentia ab illo, & reliquis, à quibus ille dependet. Alioqui potentia notionalis, perſonaque Patris propriè penderet à perſona Filij, cui eſſentia ſua connectitur, ita, vt eſſe ſine illo nequeat

abſoluta huius exiſtentia, intercedit: ne iuxta proximum notatum ex præcedentia ſcienciæ mediæ ad auxilij collationem, & conſeuſum abſolutum huius abſoluta libertas videatur euerti: in hanc difficulcatem recens Theologiæ auditor primus incidi: qua poſtea video Doctos, & acutos recentiores multum diuexari; cum tamen re penitus penetrata, nec parum vexarentur: etenim nec ſcientia media ſola, nec coniunctim cum auxilij, & hypotheſis indifferentis de ſe ſe purificatione cum abſoluta effectus futuritione connexionem habet phyſicam: ſcientia enim media ſola cum futuritione conditionata, quod obiectum ipſius præſuppoſitum eſt, connexionem ſolummodo habet: cum autem purificatione conditionis eſſentiam ſuam non variet, nec mutet eius purificatione abſolutæ effectus futuritioni ipſa ſecundum ſe non connectetur: vti nec illius acceſſu conſenſum abſolutum ſcientia illa media formaliter repreſentat. Sed nec coniunctum ex vtraque: quia nec purificata conditio adiuncta connexa phyſicè cum futuritione, adhuc conditionata, nedum cum abſoluta, effectus eſt: vnde, & coniunctim totum ſecundum omnem ſui partem, & adæquatè ſumptum de ſeſe phyſicè inconnexum eſt. Dices, etſi, tam ſcientia media, quam conditio purificata ſeorſim ſecundum ſe ſpectatæ nullam connexionem cum abſoluto conſenſu habeant, atque in coniuncto illo inuariatæ eſſentialiter perſtent: tamen in coniuncto illo connexio aliqua eſt cum abſoluto conſenſu, vt implicet ſine hoc illud coniunctum phyſicè perſtare: ergo nil præſtat argumentum. Reſpondetur negando ſuppoſitum antecedentis: etſi enim ſcientia media nullam omnino phyſicam connexionem cum abſoluto conſenſu habeat eſſentia ſua, quam, neque adiuncta purificatione conditionis repræſentat; habet tamen cum conſenſu conditionato eſſentialem, ac ſubinde aliquam connexionem ratione illius, inchoatam, ſiue conditionatam, ſi purificetur conditio: logicam ſcilicet, vti eam conditio futuritio habet, cui ſcientia media connectitur, & quam idcirco nequeat non mediatè participare, & quæ purificata conditione tranſeat in logicam connexionem abſolutam. Tota ergo connexio coniuncti eius, ea ſolum connexio extrinſeca ipſi eſt, quam habet futuritio conditionata cum abſoluta effectus futuritione: quam quidem phyſice non infert: ſiquidem idem effectus phyſice, & entitatiuè eſt vtroque ſtatu futuritionis, ſolum, quoad ſtatum, diuerſus: & ſtatum quidem verificationis ſolum, non veræ dependentiæ, connexionis, & influxus, ſeu prioritatis naturæ, quæ eiuſdem ad ſeipſum eſſe non poteſt. Itaque ſolum eſt connexio futuritionis conditionatæ ad veritatem futuritionis abſolutæ poſita conditione, logica, & conſequentiæ quatenus futuritio conditionatæ veritatis prioritate, maioris vniuerſalitatis prior, quam abſoluta futuritio, purificata conditione ab abſolutæ futuritionis veritate obiectiuè priori pendet: ideò enim futurus conditionatè contingens eſt: quia purificata conditione abſolutè contingens erit; non autem contra: vnde, cum conditio purificatur, (quo ſolum caſu præiudicari abſolute contingentis libertati poterat) ſtatus conditionatus conſequens eſt, & abſolutam contingentis libertatem ſupponens, cui proinde nequeat officere.

9. Hinc apparet ſcientiæ mediæ præceſſionem, cum ordine prædeſtinatiuo confertur de facto auxilium, effectuſque contingens à Deo abſolutè obtinetur, nullatenus huius abſolutæ libertati obeſſe, nec hypotheſim, quoad contingentiam effectus immutare; cum prorſus, quatenus phyſicè ad ipſum præcedit, & conducit, indifferens ſit; neque ex eo; quod ex ſcientia media donetur auxilium diuerſimode voluntatem ad conſenſum moueat, ac ſollicitet, atque ex ſimplici intelligentia donatum ad eundem ſollicitaret, & moueret: quare, etſi vtilis, ac neceſſaria ſcientia media ſit ad Dei prædeſtinantis ſecuritatem, ac prædeſtinationis infallibilitatem, & certitudinem, ad effectus vero contingentis influxum, & liberam abſolutè illius poſitionem impertinenter ſe habet: ac proinde, quoad eius contingentiam, ſiue conditionatam, ſiue abſolutam, non magis variat hypotheſim, cui additur, vel auferetur, quam ſi eidem hypotheſi addatur hominis, liberè ſub ea hypotheſi conſenſuri, gladius vel galerus, nihil prorſus in eum conſenſum influentes: cum autem coniuncti ex ſcientia media & conditionis abſolute poſitæ, & purificatæ cum effectu connexio intrinſeca non ſit, ſed extrinſeca à futuritione conditionata, vbi purificata conditio eſt, mutuò accepta, immò eadem, nihiloque diuerſa (vt diximus, & patet, quia è ſola futuritione conditionata, & purificatione conditionis ex ſcientia ſimplicis intelligentiæ eadem ad futuritionem contingentis abſolutam conſequentia deducitur) atque ea logica ſolum & conſequentiæ connexio, & neceſſitate ſolummodo conſequente & ex ſuppoſitione abſolutæ contingentiæ effectus ſit, (vt etiam oſtendimus) fit plane eiuſdem effectus libertati derogare minimè poſſe. Derogare vero quamcumque neceſſitatem, connexionem phyſicam intrinſecam, atque identificatam cuiuſcumque principij, aut conditionis phyſicè antecedentis naturaque & cauſalitate prioris. quæ omnia notata, ad veram quæſtionis huius, & aliarum difficultatum affinium in ſcholæ noſtræ principiis, deciſionem habenda præ oculis ſemper ſunt: ſed aiunt tamen acutuli, neſcio qui; phyſicæ cauſalitatis connexionem ritè, rectèque coniuncto illi ſcientiæ mediæ dirigentis auxilij collationem, & abſolutæ poſitionis, & exiſtentiæ auxilij denegari, in noſtris principiis; cum abſoluto conſenſu, at vero abſolutam phyſicam coniuncti illius realiter à conſenſu abſoluto diſtincti connexionem negari à ſano homine minimè poſſe: cum nil aliud phyſica connexio cum alio realiter diuerſo ſit, quam, illud ſine hoc eſſe phyſicè non poſſe: ac ſubinde ex illius phyſica exiſtentia legitima illatione huius exiſtentiam phyſicam inferri: quod in coniuncto ſcientiæ mediæ, & purificationis conditionis aperte inuenitur: id autem ſine connexione phyſicæ cauſalitatis reperiri in coniuncto illo poſſe reſpectu abſoluti conſenſus patet; ſiquidem in præſcientia abſoluta (& mille aliis) phyſica cum ſui obiecti abſoluta futuritione connexio non autem phyſicæ cauſalitatis inuenitur: verum in iis, quæ quovis gradu natura præcedunt connexionem phyſicam quæ cauſæ, ſeu cauſalitatis cum poſteriori, & effectu non ſit impoſſibilem eſſe hactenus oſtendimus neque præſcientiæ exemplo, quæ ſuo obiecto poſterior eſt, vllove alio poterit. adhuc apparenter inſtari: diſtinctio autem phyſica extremi, quod nequit ſine phyſica alterius exiſtentia phyſice exiſtere, ſi intrinſeca ipſi connexio, & immediata cum illo ſit, phyſica eſſe conuincitur; ſecus, ſi extrinſeca, mediata, & ratione alterius, quod concernit, ſolumque logice cum extremò illo connectitur, vt de coniuncto illo reſpectu conſenſus abſoluti oſtendebamus, docentque noſtri omnes, qui neceſſitatem abſoluti conſenſus in coniuncto illo incluſam, non phyſicam, ſed logicam, & conſequentiæ vocant.

CERTAMEN III.

Quartæ ſententiæ negatiuæ concluſio prima contra præſcindentem præfinitionem demonſtratur.

1. SIt prima concluſio: præfinitio præſcindens à mediis liberis, atque ab effectus libertate nec ſcientiam mediam proinde concernens natura ſua, vel, vt ſui regulam ſupponens, effectus abolet libertatem. Probatur contra pauculos recentiores: quia poſita præfinitione præfata nulla eſt in voluntate, ſiue agente libero poteſtas ad ponendam omiſſionem effectus ita præfiniti: ergo neque vlla in actu primo libertas, ſed omnino neceſſitas & determinatio voluntatis ex parte actus primi ad effectum ita præfinitum: conſequentia patet ex definitione cauſæ, vel potentiæ liberæ data, & explicata certam. ſecundo quæ in poteſtate indifferente, & indeterminata ad vtrumvis eſſentialiter conſiſtit, & determinatione ad vnum, atque impotentia abſoluta ad extremum alterum prorſus aboletur. Antecedens

Digitized by Google

cedens probatur: quia poſita præfinitione non eſt poteſtas in voluntate ad ponendam negationem effectus ita præfiniti cum eius præfinitione, ſine in ſenſu compoſito præfinitionis; alioqui carere effectu præfinito eius præfinitio poſſet: id quod intrinſecæ eius abſolutæ efficaciæ, & eſſentiali connexioni demonſtratiâ certam. 1. à num. 3. contradicit, ſed neque eſt poteſtas in voluntate ad ponendam effectus ita præfiniti negationem in ſenſu diuiſo, niſi ſenſu Thomiſtico, & abuſiuo, abunde à nobis impugnato tom. 1. de Deo vno, d. 3. quæſt. vlt. & qui tantundem eſt, atque, ſi non adſit ea præfinitio: quæ conditionata poteſtas eſt, non abſoluta ad abſolutam effectus libertatem requiſita: & conditionata, quæ ex parte ſubiecti abſolute, etſi ex parte obiecti conditionata, non adſit, ſolumque eſſet, ex parte adhuc ſubiecti, ſi præfinitio abeſſet: vnde euidenter potius oſtenditur eam præfinitionem poteſtatem ad ponendam ita præfiniti effectus negationem prorſus euertere; cum, ſublata ea præfinitione, ſicuti, & quavis neceſſitate euertente libertatem cauſæ abſolutè ſublata, eſſe ea poteſtas minime poſſit: ergo nulla eſt poteſtas in voluntate eiuſmodi præfinitione poſita ad apponendam negationem effectus ita præfiniti. Patet: quia vltra poteſtatem cauſæ liberæ ad ponendam præfiniti effectus negationem in ſenſu, vel compoſito, vel diuiſo præfinitionis poſita præfinitione ipſius, nulla poteſtas eſſe, etiam cogitatiue, niſi fictitie poteſt: iam vero, quod nec in ſenſu diuiſo, non Thomiſtico, ſed vero, & ad rem vtili, nulla ſit poſita præfinitione præfata ad effectus ita præfiniti negationem apponendam ex parte voluntatis in actu primo poteſtas, probatur aperte: quia eiuſmodi poteſtas eſt poteſtas voluntatis ad auferendam, & diuidendam à negatione effectus præfiniti, vel (propriùs loquendo) impediendam præfinitionem, ne ex parte actus primi fuerit per exercitium abſolutum liberum ſuæ poteſtatis indifferentis abſolutè exercitum in appoſitione effectus ita præfiniti: atqui hæc poteſtas nequit eſſe in voluntate: ergo nec poteſtas ad negationem ita præfiniti effectus in ſenſu diuiſo præfinitionis non fictitio, ſed vero, & ad rem vtili. Minor proxima probatur: quia ea poteſtas in ſenſu diuiſo præfato, ſeu impediendi ne fuerit ex parte actus primi, atque diuidendi ex parte illius antequam ex parte illius eſſet, præfinitionem effectus præfiniti à negatione eiuſdem effectus præfiniti, ſolum eſſe poteſt cum præfinitionis pro illo priori poſitio, & anteceſſio ab eiuſmodi exercitio abſoluto libero voluntatis in apponendo effectu præfinito pendet: atqui præfinitio omninò præſcindens à mediis liberis, effectuſque præfiniti libertate, adhuc conditionata, ſub quavis hypotheſi effectus præfiniti ſcientiaque media illius, nullam dependentiam, imò nec dependentiæ vmbram, ab exercitio vllo libero voluntatis in apponendo effectu præfinito, non ſolum abſoluto (vt opus revera eſt) ſed nec conditionato in ſui poſitione pro priori actus primi, & anteceſſione habet: cum ab his omnibus independenter eius præfinitio à Deo concipiatur, & habeatur: ergo neque eſt in voluntate poteſtas, in ſenſu diuiſo vero, & ad rem vtili, ſeu diuidendi præfinitionem à negatione effectus præfiniti.

2. Reſpondent primo Recentiores in voluntate eſſe poteſtatem coniungendi negationem effectus ita præfiniti cum ſui præfinitione ſecundum ſe præciſè ſumpta, ſecus vt coniuncta cum mediis efficacibus: ſicuti, & eſt ad negationem effectus liberi, ad quem quis à Deo prædeſtinatur prædeſtinatione ſola ſpectata, ſecus coniuncta cum mediis efficacibus. Præcluſa tamen ſolutio hæc iam eſt certam. 1. à num. 3. vbi oſtendimus præfinitionem abſolutam conſenſus de ſeſe, mediiſque inſpectatis intrinſecè, atque eſſentia ſua efficaciam, & connexionem phyſicam cum effectu præfinito habere, ac ſubinde cum eius negatione incompoſſibilitatem, quam quidem prædeſtinatio non habet: quia effectus, ad quem prædeſtinamur, voluntas efficax non eſt, ſed eius efficacia erga media eſt, nec ad effectum, vt obiectum etiam efficaciter volitum, porrigitur: ac proinde ſolam rationem efficaciæ mediorum, & ſcientiæ mediæ, cui ad ſui infruſtrabilitatem innititur, connexionem logicam, ſicuti, & mediorum efficacia, mediaque ſcientia, qua dirigitur ad prædeſtinandum Deus, cum effectu abſoluto, ſolummodo habet, & quæ poteſtatem phyſicam abſolutè & ſimpliciter talem non lædat, quia conſequens, adhuc cum mediis efficacibus coniuncta, ſolum eſt nec, ſi antecedens in eo coniuncto, vel præfinitionis, vel prædeſtinationis, & abſoluta neceſſitas, & connexio cum effectu præfinito, vel ad quem prædeſtinamur, & incompoſſibilitas cum eius negatione admittatur, ſaluari eius libertas in noſtris & certis principiis poteſt, vt ex dictis tam hic, quam tomo primo, de Deo controuerſia 3. diſputatione prima, quæſtione vltima, vllatenus poteſt: quare reſponſio hæc ex eorum principiorum impenetratione procedit.

3. Idcircò laudati à nobis ſæpè Recentiores ſubtiles, & Commagiſtri noſtri Murciani reſpondent; Non eſſe in voluntate poteſtatem coniungendi negationem effectus ita præfiniti cum eius præfinitione præciſè ſumpta, vt præfati Recentiores aiebant, eſſe tamen poteſtatem abſolutam ad impediendam præfinitionem, ne pro priori ſuo naturæ poneretur, ac præcederet per liberam negationem effectus in ſenſu diuiſo, quam primi non adeo acuti Recentiores negabant: ita vero Murciani poteſtatem hanc voluntatis ad negationem effectus præfiniti in ſenſu diuiſo præfinitionis de ſe connexæ cum effectu, & cum eius negatione inconiungibilis meditantur: etſi enim, inquiunt, ea præfinitio intrinſecæ efficaciæ eiuſmodi præfinitio connexionem habeat cum medio efficaci: at indifferens eſt, vt exiſtat cum medio intrinſecè efficaci, vel efficaci ſolum extrinſecè: ſolumque cum alterutro connexionem habet: quare, & ſine vtroque eſſe abſolute nequit: in iis autem, quæ cum duplici extremo diſiunctim connexionem habent, dependentia eorum ab eo extremo, quod de facto ponitur, admittenda eſt: præſertim cum vtriuſque ſimultanea poſitio repugnat (vt in præſenti medij natura ſua efficacis, & natura ſua indifferentis, ſolumque extrinſecus efficacis in ordine ad liberum effectum) vt patet in effectu, qui ab alterutra cauſa prouenire natura ſua debet, & indifferenter poteſt: quare, & alterutri connectitur, & tamen ab ea, quæ de facto in ipſum influit eius exiſtentia de facto pendet: ſcientia item viſionis de exiſtentia futuri, etſi non pendeat ab hac cauſa determinatè, cum ab hac, vel alia poni futurum, ac ſubinde eius viſio poſſet: at de facto ab hac, à qua de facto futurum ponitur, & huius, & viſionis eius exiſtentia abſolute pendet. Ratio à priori eſt: quia realis connexio diſiunctim, cum alterutro extremo, cum nequeat eſſe abſolutè ad indeterminatum extremum, ad vtrumque determinata ſub conditione negationis alterius extremi ex oppoſitis eſt: quæ, ſubinde purificata conditione negationis vnius extremi, in abſolutam connexionem, cum extremo altero determinatè, atque ab illo determinate dependentiam tranſeat. Cum igitur præfinitio hæc præſcindens cum alterutro medio, vel natura ſua efficaci, vel extrinſecus ſolum efficaci à conſenſu, ſeu effectu libero, diſiunctim natura ſua connectatur, ſeu cum vnoquoque ex illis determinate ſub conditione negationis extremi alterius, fit, vt, poſita negatione medij natura ſua efficacis, cum ſolum extrinſecus efficaci, quod de facto ponitur, connectatur determinate, ab eoque pendeat. cuius efficacia, cum per liberam effectus præfiniti omiſſionem tolli à voluntate antecedenter poſſit, atque reddi medium illud inefficax, fit, vt præfinitio, quæ ei determinato medio, eiuſque efficaciæ de facto connectitur, à libero conſenſu, & effectu voluntatis, æque, atque medij ipſius efficacia, in ſui exiſtentia, & abſoluta pro ſuo priori naturæ poſitione dependeat.

4. Multa diſcurſus hic ſubtilis Recentiorum, ſatis difficilia, mouet. Primum principium, & cauſam neceſſariam, connexamque eſſentia ſua cum ſuo effectu ſiue proximo, ſiue remoto (cuiuſmodi præfinitio, cum auxilio, tum effectus præfiniti eſt) poſſe ab illo in ſui exiſtentia pendere. Nec enim idem eſt eam cauſam, ſeu principium ſine eo effectu eſſe non poſſe, ac pendere in ſui exiſtentia propria dependentia ab illo, & reliquis, à quibus ille dependet. Alioqui potentia notionalis, perſonaque Patris propriè penderet à perſona Filij, cui eſſentia ſua connectitur, ita, vt eſſe ſine illo nequeat

Digitized by Google

(quod hæreticum eſſe oſtendimus controuerſ. de Trinit. d. 2. quæſtion. 3.) nec citius Pater Filio, quam Filius Patre, Prior origine foret: quod eſt etiam erroneum. Secundo, cum effectus omnis poſterior natura cauſa ſua phyſice actiua, quoad exiſtentiam ſit: ac proinde ſuæ cauſæ phyſice actiuæ abſolutam exiſtentiam (ſine qua ex parte actus primi cauſari abſolutè nequit) pro priori naturæ ad abſolutam ſui exiſtentiam ſupponat: implicat effectus exiſtentiam abſolutam ad exiſtentiam abſolutam ſuæ cauſæ ſupponi (vt ad veram dependentiam exiſtentiæ cauſæ ab exiſtentia effectus ſui ſupponi oporteret) quia poſterius natura ad prius natura reuocetur, & ſui cauſam, ſeque ſubinde ipſum, manifeſta, & multiplici contradictione natura antecedat, cuius contradictionis euidentia mutuam cauſarum phyſicam ſui exiſtentiam ad cauſandum requirentium cauſalitatem in diuerſo etiam genere iidem Recentiores exhorrent. Tertio dependentia rei ab alio in ſui exiſtentia auxilij ab illo præſtandi indigentiam ad ſui exiſtentiam eſſentialiter in ſe illa ſupponit: vt de ſe patet, & controuerſ. de cauſis demonſtraui cum Vaſquez contra Petrum Hurtado. Hanc indigentiam auxilij à ſuo effectu, proximo, vel remoto, nequit habere cauſa, etiam neceſſaria, de ſeque connexa cum illo ad ſui exiſtentiam: ergo nec dependentiam ab illo. Probatur minor, cauſa neceſſaria eſſentia ſua, vbi primum abſolutè eſt, habet ponere effectum, qui extremum ſuæ eſſentialis connexionis eſt, & ſi mediata cauſa ſit, cauſas intermedias, non ſolum neceſſarias ad effectum, ſed à quibus immediata neceſſitate, & infallibilitate effectus ille, cui de ſe connectitur determinate, infallibiliter proueniat: ergo ſine indigentia auxilij ab effectu, vel intermediis cauſis, præſtandi, de ſe, ſuaque eſſentia habet ea omnia ponere, quæ ad exiſtentiam ſui ſimultaneam cum termino, ſeu effectu, cui connectitur, & ſine quo proinde eſſe non poteſt, requiruntur: quare quod ſine illis eſſe abſolute nequeat, non quidem indigentia cauſæ neceſſariæ connexæ eſſentia ſua cum effectu eſt (verbi gratia præfinitionis cum effectu præfinito) ſed potius incuirabilis, infruſtrabiliſque natura ſua cauſæ neceſſariæ poteſtas impos ſe continendi ab effectus ſui productione: exempla vero Recentiorum ad oppoſitum ſuadendum ſumuntur ex effectu natura ſua diſiunctim connexi cum cauſis ſuis, quarum neutra determinatè ad eius poſitionem neceſſaria ſit, ſed alterutra: reſpectu quarum dependentia eſſe optimè poteſt, ac de facto eſt ab ea determinata à qua de facto producitur; in cauſa autem effectus, vel proximi, & immediati, vel mediati, & remoti, cui eſſentia ſua, ſiue diſiunctim, ſiue determinate, connectatur, dependentia ab illo, vel determinatè, vel diſiunctim ſumpto, abſque contradictione prædicta eſſe non poteſt: quare cauſæ, & actionis ad effectum connexio abſolutæ dependentia ab illo à nemine hactenus dicta eſt; ſed cum addito dependentiæ à poſteriori: ſicut imago picta hominis ſolum cum addito *pictus* homo dicitur.

5. Verum ad doctrinam connexionis realis phyſicæ, & intrinſecæ cauſæ cum effectu, vel effectus cum cauſa alterutra diſiunctim veniamus: quæ quidem in cauſis, & effectibus pure realibus eſſe nequit: cum nullus pure realis reſpectus ad terminum præciſum, vel vagum eſſe poſſit, quem ſola ratio, non ſine figmento, inducit: cum nihil realiter, ac non pure intentionaliter præciſum aut vagum eſſe in rebus poſſit; etſi à nobis, qui eos terminos beneficio rationis intentionaliter inducimus, ea connexio cum duplici termino diſiunctim ſæpè ad diſputationes admittatur. Sed neque modo explicato à Recentioribus: nempe, connexio illa phyſica cum vtroque determinatè extremo conditionata eſt, cum vnoquoque ſub conditione negationis extremi alterius oppoſiti, id enim non minus implicat, quam rem pure phyſicam, & in ſe, ſuaque entitate abſolutam conditionatam eſſe, exempla nihil de intrinſeca pure phyſica connexione conditionata probant; ſed de extrinſeca ſolum dependentia, & cauſalitate paſſiua grammaticali de facto ab ea cauſa, a qua de facto producitur; ex qua intrinſeca abſoluta connexio cum hac cauſa determinatè, à qua de facto producitur, cum aliæ abſunt, à quibus produci poſſet, nullatenus infertur. Alioqui, cum ab alio quam à primo producente effectus conſeruatur, intrinſeca eius connexio abſoluta, quare, & effectus alius eſſet deficiente vel abſente eorum productore: nihilque eſſet, quod conſeruaretur ex his quæ conſeruari ſolum videmus; ſed ea omnia producerentur primo: & quis credat etiam phyſicam conditionatam connexionem rei intrinſecam ſola extrinſecæ cauſæ negatione poſita in abſolutam rei eidem immutatæ intrinſecam, & eſſentialem tranſire? certè nimis credulo auditore ad fidem hanc opus eſt; cum & extrinſeca termini poſitione nouis relationibus res accidentariè mutari ægrè à Deo à nonnullis deglutiatur: ſed quorſum connexio illa pure phyſica, & realis vnius ad plures terminos diſiunctim, & vage vnum, vel alium, vel conditionata ad eorum ſingulos determinatè ſi alij abſint, tanto, tamque debili molimine adſtruantur, videamus: vt ſcilicet voluntatem, ſeu præfinitionem Dei in medium, ſeu auxilium efficax, vel natura ſua, vel ſolum extrinſecus à conſenſu, ſeu effectu libero ferri diſiunctim poſſe monſtretur: vel, vt decretum ſeu eius connexionem intrinſecam cum pluribus terminis diſiunctim explicabant Recentiores ad eorum ſingulos determinate, ſed conditionate ſub conditione ſcilicet negationis alterius id autem etſi non ex falſis illis principiis vltro dabimus, quia cum voluntatis affectus ratione, & cognitione ducatur, quæ, & terminum vagum, & præciſum, & ſub hypotheſi Deo etiam poteſt proponere (vt controuerſ. de Incarnat. ſæpè, vel probauimus vel ſuppoſuimus) in ſic propoſitum obiectum, vel diſiunctim, vel conditionatè Dei voluntatem ferri poſſe libenter fatebimur.

6. Cæterùm eo admiſſo diſcurſus totus Recentiorum non infert connexionem intrinſecam præfinitionis cum effectu præfinito, præſcindentis de ſe à mediis efficacibus, vel de ſe indifferentibus, & extrinſecus ſolum efficacibus, ac proinde indifferentis, vt cum alterutris, alterutriuſque electione coniungatur, connexione ſolum medij de ſe indifferentis & extrinſecus ſolum efficacis, atque ab effectu ipſo abſolutè, & antecedenter impedibili, vel alia, adinſtar huius connexione intrinſeca, cum effectu præfinito connecti: etenim cum præfinitio hæc præſcindat à mediis, & effectus libertate, atque eius efficacia in effectum ſecundùm ſe feratur, non curata, neque attenta eius libertate, neque ſcientia media, qua ea præfinitio non dirigitur: nequit à mediorum indifferentium de ſe, (à quibus omninò in ſui efficacia, & intrinſeca connectione præſcindit, quæque pro poſteriori naturæ eligit, & quibus effectum præfinitum exequitur) benignitate, efficaciam, & connexionem benignam cum effectu præfinito intrinſecam, & ab hoc, & efficacia benigna mediorum abſolutè & antecedenter impedibilem trahere. Secundo ex neceſſitate, qua præfinitio de ſe ad alterutrius medij efficacis, vel natura ſua, vel extrinſecus talis electionem Deum antecedenter determinat, euidens eſt, eius efficaciam, & connexionem cum effectu præfinito antecedentem, & ab eiuſmodi electione & medio benigne efficaci abſolutam eſſe: quia, ni abſoluta, & antecedens præfinitionis efficacia, & connexio cum effectu foret; de ſe ſe Deum ad alterutrius medij efficacis electionem non determinaret: nec niſi poſita conditione effectum abſolutè inferret. Tertio: etſi connexio præfinitionis intrinſeca, adhuc erga media, & eorum electionem, conditionata eſſet, quia abſoluta reſpectu præfiniti eſt, poſita conditione, ſeu negatione medij natura ſua efficacis, tranſire in abſolutam eiuſdemmet præfinitionis intrinſeca connexio non poſſet; ſed alterius efficacis decreti abſoluti, abſolutam connexionem induceret: neque enim, quod eſſentia ſua fertur, effectiuè etiam, in obiectum conditionatum, idemmet ferri in abſolutum poteſt. Denique, ſi Recentiores iſti, vt alias contra Recentiores alios, connexionem intentionis efficacis, ſeu præfinitionis cum affectu præfinito ab illius in effectum influxu mediato diuiderent, in æquiuocationem, & fallacem hanc doctrinam, & adeò à noſtris principiis alienam concluſionem minime incidiſſent; viderent enim influxum mediatum in effectum per media hæc, vel illa indifferenter eſſe poſſe, ſecus autem influxum ipſum, qui à medio, & influxu determinato eſſe debet: quia illi ſe ipſo, & eſſentia ſua connexus eſt.

7. Nihil ergò hac diſcurſuum machina argumenti noſtri euacuatur: quod ſic breuiter oſtendo: id quod eſſentia ſua præſcindit à medio determinato, nequit in ſui exiſtentia pendere, tanquam à termino vi eius apponendo, à medio determinato: cum eò medio ſublato, appoſitoque alio eius eſſentia actu perſiſteret; alioqui eſſentia ſua à medio determinato penderet, ſi abſque illo eſſe abſolutè non poſſet. At præfinitio præſcindens, eiuſque efficacia, & connexio intrinſeca cum effectu præfinito eſſentia ſua præſcindit à medio determinato de ſe indifferenti, & extrinſecus ſolum efficaci ab effectu libero, ſic præfinito: ergò nequit in ſui exiſtentia ab eiuſmodi efficacia, ac ſubinde ab effectu libero, tanquam à termino in ſui abſoluta poſitione, & exiſtentia pendere: eadem vi repellitur præfinitio præſcindens ex præciſione, quam à ſcientia media habet: inde enim eius præcedentiam eſſe pure antecedentem, ac eius cum effectu præfinito connexionem, & neceſſitatem, quam cauſæ alias liberæ affert ad illum producendum, antecedentem & libertati aduerſam eſſe abſque vlla conſequentis neceſſitatis vmbra (quam alij in ſuis præfinitionibus per ſcientiam mediam regularis, tametſi inaniter aucupantur) cui lemma eſt: ſi quid autem effugij ex ſcientia media, ſiue comitante ſiue per accidens ſuppoſita præſcindentis huius præfinitionis auctoribus tenetur cert. 4. occupabitur illud de benigna efficacia mediorum præcluſum omnino hic eſt. Aliud denique de principio remoto, præſcindentibus, & non præſcindentibus præfinitionibus commune, ſatis ſuperque obturauimus certam. 2. à num. 3. denique ne vllam, etſi auiam euadendi viam expeditam aduerſariis relinquamus craſſa quædam doctina à nonnullis (quorum nomina honoris, & modeſtiæ cauta reticeo, etſi ſe ipſi Typis prodiderint) vt principium meriti remorum poſſe ſub meritum cadere defenderent: atque inde difficultates quaſdam Incarnationis in Vaſquiano decretorum eius ordine componentes excogitata, quaque pro præſcindentibus, vel non præſcindentibus præfinitionibus vti aduerſarij poſſent, reiicienda hic breuiter erit. Aiunt enim cauſas, & principia remota effectus, cauſas, & principia per accidens eſſe ad effectum producendum: nihiloque magis ad ipſum natura præcedere quam muſica in Aratore, vel Archytecto ad arandum, vel ædificandum, vel pileus legentis ad ſtrudendum: eis quippe exemplis cauſam per accidens Ariſtoteles non ſemel explicuit.

8. Inde dici nunc poſſet: quemadmodum muſica; & ſimiles cauſæ per accidens nihilo modum operandi Archytecti immutant: ità etiam nec præfinitiones, cum cauſæ remotæ, & per accidens, iuxta eam doctrinam, ſint, nihilo etiam modum operandi agentis liberi creati immutare. Cæterùm cauſam remotam non eſſe cauſam per accidens (de qua Ariſtoteles ibi) à ſano Philoſopho cogitari, nedum aſſeri nequit: cum cauſæ remotæ dent proximè exiſtentiam, & virtutem, quia immediatè influit, & producit effectum: quare longe aliter ſe erga effectum habent, ac muſica in Archytecto reſpectu ædificij, & cauſa per accidens ab Ariſtotele eo exemplo declarata. Secundo, ſi cauſa remota neceſſaria, & eſſentialiter requiſita ad proximæ productionem ſit: qua ratione per accidens, ſicut muſica reſpectu ædificationis in Archytecto reſpectu effectus erit: cum ea deficiente, nec proxima cauſa, nec eius effectus eſſe abſolute poſſent? Si autem non eſſentialiter requiſita: quia ab alia poteſt cauſa proxima produci, & tamen de facto ab hac producitur, præcedentiam naturæ ſuò loco, & priori ad effectum de facto habet, æquè atque eſſentialiter requiſita cauſa ad ſuum effectum: eoque ſolùm differunt: quod eſſentialiter, & neceſſariò hæc ad ſuum locò ſuo effectum, & priori naturæ antecedit; illa verò ex accidenti reſpectu ſui effectus eam prioritatem naturæ ſortitur: quia hic ab alia cauſa eſſe æque poſſet: Id quod; & cauſæ proximæ non eſſentialiter requiſitæ ad effectum contingit: nempè, ex accidenti reſpectu effectus ipſum natura antecedere; nec tamen inde cauſa per accidens, ſicut muſica ædificantis ad ædificium eſt, ſed vera cauſa de facto effectus ſui eſt; tametſi ex accidenti cauſa illius ſit: quod in eam doctrinam memoratos Doctores egit cauſam omnem, quæ ex accidenti talis vere eſt, cum cauſa per accidens confundentes negaturos ſubinde Philoſophicum illud, & rationis naturalis lumine notum axioma: *quod eſt cauſa cauſæ, eſt cauſa cauſati.*

CERTAMEN IV.

Concluſio ſecunda contra præfinitiones non præſcindentes à mediis, & effectus libertate, & per ſcientiam mediam eſſentia ſua regulatas.

1. SIt negatiuæ noſtræ ſententiæ concluſio ſecunda: Præfinitio etiam eſſentia ſua regulata per ſcientiam mediam de effectu contingenti ſub conditione medij de ſe indifferentis, extrinſecuſque ab effectu ipſo ſolummodo efficacis, eſt impoſſibilis vtpote abſolutæ præfiniti effectus, libertati contradicens. Probatur concluſio eiſdem argumentis, quibus præſcindentem certam. 3. impugnabamus. Omnis neceſſitas ſimpliciter, & abſolutè talis, vt ſit effectus, ſeu abſolutam poſitionem pro naturæ priori antecedens pugnat cum eius effectus libertate abſoluta: atqui neceſſitas præfinitionis, per mediam etiam ſcientiam eſſentia ſua regulatæ, eſt neceſſitas ſimpliciter, & abſolute talis, vt effectus ſit, & antecedens pro naturæ priori abſolutam præfiniti effectus poſitionem: ergò pugnat cum abſoluta effectus præfiniti libertate. Maior eſt Patrum, & Theologorum omnium axioma euidens de ſe, & rationis lumine notum à nobis demonſtratum tom. 1. de Deo vno controuerſ. 3. d. 1. tota ex ſcripturæ quæſtion. 1. ex Patribus quæſtione 2. ex ſcholaſticis, & ratione quæſt. vlt. Minor probatur: quia omnis neceſſitas præcedens effectus abſolutam poſitionem: cogenſque ex parte actus primi, & prioris naturæ, vel prohibens, aut reſiſtens vt ſit, vel non ſit effectus, eſt ſimpliciter, & abſolutè neceſſitas, vt effectus ſit atque antecedens natura effectus abſolutam poſitionem vt vidimus cert. 2. atqui neceſſitas præfinitionis eſt neceſſitas vt præfinitus effectus ſit, quæ abſolutam rei poſitionem præcedit, cogitque, vt effectus præfinitus ſit, prohibetque, & reſiſtit, vt non ſit: ergò eſt neceſſitas abſolute, & ſimpliciter talis, atque naturæ priori abſolutam eius effectus poſitionem antecedens. Proxima minor probatur, quia neceſſitas abſolutè, & ſimpliciter, atque antecedens abſolutam effectus poſitionem nihil aliud eſt, quam connexio intrinſeca & eſſentialis cauſæ cum abſoluta poſitione effectus: ità, vt implicet cauſam abſolutè eſſe, quin ſit effectus; quem proinde connexione, & determinatione ſuæ intrinſecæ cauſæ efficaciæ, & connexionis neceſſariò, & infruſtrabiliter pro poſteriori naturæ apponit, ac deuoluit: atqui præfinitio intrinſecam habet efficaciam, & connexionem cum effectu præfinito, cuius cauſa eſt, ratione cuius, nequit eſſe ſine effectu præfinito, quem proinde efficaciæ, connexionis quæ ſuæ determinatione neceſſario, & infruſtrabiliter deuoluit, & apponit; ergò habet in ſe ac de ſe affert antecedentem abſolutam ac ſimpliciter talem neceſſitatem effectus præfiniti.

2. Eodem fere recidit argumentum, quod expreſſius inſtruximus certam. 3. contra præfinitionem, præſcindentem quia libertas cauſæ in actu primo, ac ſubinde effectus, (qui eius libertate ad vtrumvis ſolummodo liber in actu ſecundo extrinſecus eſt) eſſentialiter dicit poteſtatem indifferentem cauſæ ad effectum, & eius negationem, ſeu omiſſionem (ſi contradictionis libertas ſit) nec determinatam ad vnum, vt vidimus certam. 2. numer. 1. Sed poſita præfinitione effectus alias liberi (regulata etiam eſſentia ſua per ſcientiam mediam) nulla eſt poteſtas agentis liberi creati ad negationem, ſeu omiſſionem effectus præfiniti, ſiue in ſenſu compoſito, ſiue in ſenſu diuiſo vtili ad ſaluandam cauſæ, & effectus abſolutam libertatem, vt vidimus ibidem 2. ergò nulla eſt cauſæ, & effectus præfiniti abſoluta libertas. Minor

probata

probata eſt citato certam. 2. quid ſpecialis effugij ex præſuppoſitione ſcientiæ mediæ, qua ea præfinitio eſſentia ſua regulatur, aut ex benigna mediorum extrinſeca ſolum efficacia, libertateque, & contingentia conditionata effectus, quas ea ſcientia ſupponit huius præfinitionis aſſertores quærant, videamus, & præcludamus. Aiunt primo connexionem intrinſecam præfinitionis huius abſolutam cum effectu abſoluto abſolutè non eſſe, ſicuti neque abſolutam efficaciam, ſed tantum cum medijs extrinſecus ſolùm efficacibus in hypotheſi præuiſis, quæque ſubinde irritabilis antecedenter ſit: effugium hoc præcluſimus cert. 1. n. 3. oſtendentes efficaciam, quare, & connexionem præfinitionis huius cum effectu abſoluto ad ipſum effectum abſolutum extendi, nec in mediorum præuiſorum abſoluta poſitione ſiſtere: vt locus quæſtioni detur, quæ de abſoluta præfinitione & decreto de medijs abſolute apponendis tantummodo non eſt; ſed de præfinitione, ſeu efficaci intentione, qua Deus effectum conditionatè contingens, & liberum ſub eis medijs futurum, & præuiſum, efficaciter velit abſolute eſſe: ac proinde abſolute effectum liberum cum intrinſeca illa præfinitionis efficacia, & connexione illa abſoluta antecedente, naturæ, & cauſalitatis priori, abſolutam effectus exiſtentiam, & executionem omninò repugnat.

3. Nec plus præſtat euaſio alia: velle nimirum ea præfinitione, & efficaci intentione efficaciter Deum, vt ſit, non ſolum effectus, ſed per media illa de ſe indifferentia, efficaci æque benignæ, extrinſecus à futuritione contingenti conditionata effectus, ſub quibus fore præuiſus eſt. Etenim in præfinitione, & intentione efficaci de ſe, & intrinſecè connexa cum effectu, quæ ad eorum mediorum electionem præcedat, & moueat, vti communiter ab aduerſarijs aſſeritur, locum non habet: ſiquidem ea intentionis efficacia, & connexio abſoluta, etſi ea ſcientia efficaciæ mediorum benignæ à Deo habeatur, ſecundùm ſe tamen formaliter media illa efficaciter non vult, licet ex ea ad media efficacia pro poſteriori eligenda determinatus maneat (nè efficacia intrinſeca ergà effectum intentum effectu carere poſſit, ac ſubinde efficax de ſe, & eſſentia ſua Dei voluntas fruſtrari) connexio tamen, & efficacia abſoluta præfinitionis, & intentionis illius cum effectu ità intento, & præfinito natura ſua, etiam antecedenter infruſtrabilis, & inirritabilis anterior prioritate naturæ, & cauſalitatis electione illa mediorum efficaciæ benignæ eſt, & quæ benignitate mediorum efficaciæ benignæ apponendorum, aut electionis natura poſterius emolliri, ac enervari nequeat, vt vidimus certam. 2. & 3. Secundò, vtrumque, nempe finem proprie talem, & media quà talia vnico actu, & eodem realiter in nobis & intentionaliter in Deo amari non poſſe oſtendimus quæſtion. 1. certam. 3. toto; ſed neceſſario intentionem propriam finis, & finem amatum debere electioni, & amori mediorum propter ipſum præcedere. Quare cum id, quod finis reſpectu alterius ad ipſum conducentis de ſe eſſe poſſet, & ſimul cum vtili hoc amatur, non quidem vt finis amatur, ſed vtrumque propter aliud, quod non, niſi vtriúſque interuentu obtineretur; vt dicebamus de intentione gloriæ propter merita: quia non, niſi cum ſplendore illo coronæ certamine, ac proprio etiam labore partæ, iuſtis eam efficaciter intenta à Deo eſſet: & tunc libertatem meriti abolebit, cum ex connexione, & efficacia abſoluta anteriore natura ad meritum, ſine quo obtineri finis ille nequit, non eſſe minimè poſſit.

4. Vlteriùs vel intentio illa efficax, ac præfinitio abſoluta effectus præfiniti, non per alia, ſed per hæc, benignæ efficaciæ media adhuc retinet phyſicam connexionem abſolutam reſpectu effectus ità præfiniti; vel ex eo, quod, non niſi per media illius benignæ efficaciæ eſſe velit, ſimul abſoluta illa & irreſiſtibili efficacia & connexione phyſica intrinſecè effectui præfinito abſoluto non connectitur; ità, vt eam præfinitionem in ſe eſſe, & effectum non eſſe non repugnet. Si primum, ergò cum abſoluta illa connexio præfinitionis cum effectu præfinito perſiſtat pro priori naturæ ad abſolutam effectus præfiniti poſitionem, etiamſi ſimul medium benignæ efficaciæ præfiniatur, & ametur, non eſſe abſolute effectum cum efficacia, & connexione illa intrinſecâ præfinitionis pro priori naturæ præſuppoſita ad abſolutam effectus poſitionem pugnabit: ac proinde effectus præfinitus ex neceſſitate antecedente naturæ, quare non liberè ſed neceſſariò abſolutè proueniet. Sin verò ea præfinitio effectus per medium illud efficaciæ benignæ ex eo, quod in vtrúmque ſimul feratur abſoluto effectui non ità abſolute, ac rigidè, ſed benignitatis medij ad inſtar connectatur, vel potius coniungatur, eiuſmodi ſolum præfinitio erit: præfinio effectum per media hæc benigna, quibus & mea præfinitione ità de facto à ſua cauſa fiat, vt non fieri abſolute poſſit, atque præfinitio hæc mea ſubinde antecedenter & abſolutè irrita reddi, atque fruſtrari, & ſi ex præſcientia, qua ad eam præfinitionem concipiendam regor, & futuritione conditionata per eam repræſentata fruſtranda atque irritanda non ſit.

5. Sed eiuſmodi præfinitione libertas quidem abſoluta effectus ſaluabitur; aſt efficacia intrinſeca præfinitionis illius abſoluta circa effectum, atque cum illo abſoluta connexio qua eam præfinitionem, quia efficax abſolute eſſentia ſua eſt: cum omiſſione ſeù negatione effectus præfiniti coniungi repugnet, omnino negabitur: & ſuppoſitioni, in qua diſputamus, de poſſibilitate præfinitionis de ſe efficacis antecedentis abſolutam poſitionem effectus, illúmque attingentis, vel ſeorſim vel ſimul cum alio efficacis antecedentis abſolutam poſitionem effectus, ac ſubinde eſſentia ſua cum eius abſoluta poſitione connexæ, & cum eius negatione incompoſſibilis, & effectus præfiniti libertatem ſeruantis contradicetur: etenim connexio eſſentialis præfinitionis cum effectu abſoluto præfinito, & impoſſibilitas illius abſoluta exiſtendi in ſe, quin abſolute effectus exiſtat, ſeu coexiſtendi cum eius effectus negatione, contradictoriè pugnat cum poſſibilitate abſoluta exiſtendi eiuſmodi præfinitionem, quin effectus præfinitus exiſtat ſeù coexiſtendi cum eius negatione, vt de ſe claret: eadem hac impugnatione confutatur euaſio eadem alijs verbis ſatis aduerſarijs frequens: Nimirum, præfinitionem non præſcindentem talem ab ipſis poſſibilem admitti & affirmari, quì à libertate effectus præfiniti non præſcindit; ſed in effectum, & modum libertatis eius ſimul abſolute efficaciter fertur: ſed cum modus libertatis effectus, nil aliud ſit, quam ità à cauſa ex parte actus primi indifferente ad vtrumvis procederet, vt abſolutè, & antecedenter natura potuerit non procedere, & omitti; ſi id præfinitio intendit efficaciter, vel eius efficacia intrinſeca ſubſtantiam effectus, ſimul adhuc cum libertate, contra diſputationis ſuppoſitionem, non pertingit: vel quatenus ſubſtantiam effectus pertingit, ac ſubinde ſine effectu, nequit abſolute perſiſtere, qua ſimul eius libertatem (quæ in eo ſtat, vt ità à ſua cauſa procedat, vt potuerit abſolutè non eſſe) contradictoria prædicata & præfinitio adunat, nempe poſſe abſolute in ſe perſiſtere, quin exiſtat effectus, quà in eius libertatem efficaciter fertur; quà verò in effectum ipſum, non poſſe in ſe exiſtere, quin effectus exiſtat.

6. Priuſquam præcipuam aduerſariorum tentatam euaſionem ex ſuppoſitione ſcientiæ mediæ præcludam, difficiliores, & tardiores aliæ occupandæ ſunt. Prima de neceſſitate ex principio extrinſeco cauſæ liberæ, quod effectus, & operationis libertati non obeſſe aiunt. Hæc tamen ſolutio Anſelmo, & Patribus iniuria eſt. Notat enim eos, vel ſupinæ ignorantiæ, quia præſcientiam, & prædeſtinationem extrinſeca voluntati noſtræ principia eſſe neſcierint; vel inutilis atque inepti laboris, qui cum id noſſent tanto ſtudio ea principia extrinſeca cum creatæ voluntatis libertate, ac non ea via facillima, conciliarint, & quæ proinde libertatem non lædat. Secunda ſolutio, de connexione ſolum mediata, & extrinſeca præfinitionis cum effectu præfinito excluſa eſt cert. 1. à num. 3. Tertia item, de principio remoto, ac non immediato ac proximè influxiuo diſiecta eſt cert. 2. à num. 3. Quarta, de principio & cauſa remota, quæ ſolum reſpectu remoti effectus cauſa per accidens ſit, ſicut Muſica in ædificatore, & quæ modum operandi non immutat, impugnata eſt cert. 3. num. vlt. Quinta Recentiorum, cæteris deterior, ſolutio ſpecialiter præfinitionis exiſtentiam abſolutam à libero noſtro abſoluto libertatis pendere contendit, ac proinde illi officere minimè: quia omiſſione libera conſenſus fieri à nobis pro priori potuit, ne pro ſuo priori præcederet: ſicuti & fieri potuit, ne eius præſcientia præcederet æternitate, dependentiam

autem

Digitized by Google

autem ab effectu libero abſoluto, cui connectitur præfinitio, ex ipſa præfinitionis connexione deducunt: inde enim ab illo, tanquam à termino neceſſario connexionis eſſentialis ſuæ pendere euidens eſt: cum inde eſſe in ſe præfinitionem, quin effectus præfinitus exiſtat euidentiſſimum ſit: verum ex antecedentia in duratione, ſeu æternitate potius, præſcientiæ ad abſolutum contingens temporarium ad præcedentiam naturæ præfinitionis ad effectum præfinitum conſequentia non, niſi ab eis, duci poteſt; qui antecedentiam durationis cum antecedentia naturæ & cauſalitatis reſpectu effectus contra Anſelmum, & reliquos Patres confundant, qua confuſione admiſſa conſequentiùs Ariſtoteles, (vt à pleriſque putatur) præſcientiam futurorum, etſi erroneè, Deo negauit.

7. Ratio verò ex connexione eſſentiali præfinitionis cum effectu præfinito petita eſt ſolutio quarta Albeldæ ſimili argumento à noſtris contra prædeterminatiuas præfinitiones, & phyſicas prædeterminationes Dominicanorum Recentiorum efformato: & quæ rurſus nulla neceſſitate antecedente, natura ſiue phyſica, ſiue intentionali poſſe creatam libertatem, diuinitus adhuc lædi euidenter probet: imò & cauſæ omnes naturales eorumque effectus libertate gaudere eadem ratione facile probabuntur: ſiquidem eſſentiali connexione effectis ſuis connectuntur, ac ſubinde ab illis in ſui exiſtentia pendent: quare, & poterit ab eis cauſatum ſuatum exiſtentia abſoluta ipſorum negatione impediri: ac ſubinde earum ad operandum antecedens determinatio, & neceſſitas naturalis operationis, & effectus libertati non oberit: & miraculi tandem inſtar eſt Doctos & ingenij præſtantia nobis & cunctis venerabiles Recentiores ex naturali neceſſaria, & eſſentiali cauſæ cum effectu ſuo connexione, vnde hactenus à Philoſophis, Patribus, & Theologis cunctis eius in operando, ac ſubinde effectus neceſſitas demonſtrata eſt, & vtrique libertas negata: vtriuſque libertatem defendi, & neceſſitatem excludi: æſtimo id, & ſimilia quantumvis magnis, & ſubtilibus ingeniis Dei prouidentia ſæpe accidere, nè, vel ipſi, vel nos, qui adeo hebetes ſumus, noſtris diſcurſibus nimis fidamus, & inaniter gloriemur: cum in rebus adeo perſpicuis ingenij Proceres deprehendamus ceſpitaſſe: æquiuocationis, & fallaciæ huius occaſionem deteximus certamine 3. à numero 3. vbi hunc diſcurſum, & rationem Recentiorum pluribus rationibus, & abſurdorum illationibus diſiecimus: quare hic ſolum addo: ſolutiones hoc, & antecedente numero perſtrictas, & quaſi per tranſitum breuiter, ac ferè remiſſiue impugnatas præfinitionibus, cum præſcindentibus, nec ſcientia media regulatis, tum prædeterminatiuis Dominicanorum Recentium Thomiſtarum, tum denique (vt plurimum) phyſicis horum prædeterminationibus eſſe communes: quare à noſtris, qui communiter (vno vel altero excepto) ſolum regulatas per ſcientiam mediam admittunt, reliquas verò præfinitiones actuum, ſiue effectuum liberorum abiiciunt, abſque manifeſtis inſtantiis & inconſequentiis adhiberi nullatenus poſſe.

8. Veniamus ad ſpecialem ſolutionem pro præfinitionibus eſſentia ſua per ſcientiam mediam regulatis ex ſcientiæ huius dependentia in ſui exiſtentia à conſenſu abſoluto petitam. Si enim, (inquiunt) eſſentia ſua ſcientiam hanc præfinitio ſupponit, nequit non in ſui exiſtentia demum ab abſoluto conſenſu, ſeu effectu libero pendere, à quo purificata conditione, & futuritio conditionata primum, ac deinde ſcientia media eam repræſentans, in ſui exiſtentia, & conſiſtentia pendet: quare, & ſicut hæc antecedente poteſtate voluntatis per omiſſionem conſenſus purificata conditione impediri potuerunt, ne fuerint, ita etiam eorum exiſtentiam ſupponens præfinitio: quare nec magis, quàm hæc, abſolutam effectus libertatem, quam eſſentia ſua ſupponit, poterit impedire. Non leuis hic inter Recentiores aliquot noſtros, qui non ſatis doctrinam de ſcientia media penetrarunt, de impedibilitate ſcientiæ mediæ, ne fuerit à noſtro abſolutè libero conſenſu, quam ſolutio ſupponit, his, & controuerſia. Negant quippe aliqui illam à noſtro libero conſenſu eſſe abſolutè antecedenter impedibilem, ne fuerit, nonnullos ex priſcis noſtris Doctoribus, & præſertim Molinam pro hac abſoluta inimpedibilitate recitatis verbis producentes. Cæterum, nec Molina, nec alius, qui eius, & ſocietatis hac in re doctrinam percalluerit referri pro eiuſmodi impedibilitate iure poteſt: etenim dependentiam abſolutam futuritionis condionatæ purificata conditione, ac ſubinde ſcientiæ mediæ illam repræſentantis expreſſe admittunt, & in primis ſtatuunt, vt inde abſolutam effectus, ſeu conſenſus libertatem cum prædeſtinatione quæ ſcientiam mediam claudit, eiuſque certitudine, & infallibilitate componant: ſi enim ab eo in ſui exiſtentia abſolute non penderet, ſed independenter à libero conſenſu abſoluto aliunde poſita præcederet, abſoluta conſenſus libertas ſaluari haud quaquam poſſet: ſiquidem, & abſolutum exercitium libertatis noſtræ erga conſenſum antecederet; neque illud ſupponeret, ab eiuſve poſitione veniret: quare, & abſolutam, ac ſimpliciter talem, & antecedentem neceſſitatem ad abſolutum conſenſum eius, & voluntatis abſolutæ libertati aduerſam, noſtræ adduceret voluntati: eiuſmodi verò dependentia abſoluta ſcientiæ mediæ in ſui exiſtentia ab abſoluto libero conſenſu admiſſa, euidenter proxime infertur, libera (quæ haberi à voluntate poterit, cum libere conſentit) omiſſione conſenſus ſcientiæ mediæ exiſtentiam potuiſſe impediri: quod ipſum eſt illam eſſe à voluntate noſtrâ abſolutè impedibilem ne fuerit: quare locis illis, tam Molina, quam cæteri noſtri Priſci Doctores de impedibilitate conſequentis ſolum ex ſuppoſitione, quod tam ipſa, quam abſolutus conſenſus, a quo in ſui exiſtentia purificata conditione abſolutè pendet, exiſtant: ac proinde non eſſe repugnat, quamdiu ſunt, ſiue ex ſuppoſitione quod ſint: quandoque vero loquuntur de ſcientia media prout à purificatione conditionis præſcindit communiſque eſt ei, quæ habetur de conditionatis contingentibus, quæ nunquam erunt; ſic enim accepta ſcientia media, ſicuti, & conditionatum contingens, quod repræſentat, & obiectiuè ſupponit vt veritatem obiectiuam ſolum ſub hypotheſi purificationis conditionis habet, ita etiam, & obiectiuam dependentiam pendulam ſub hypotheſi eadem pro conditionis etiam abſoluta purificatione ab abſoluto conſenſu habet: nec poteſt proinde abſolutè, & actu pendere, niſi purificata abſolutè conditione, tunc ſcilicet, cum ſolum officere abſolutæ voluntatis & conſenſus libertati poſſet.

9. Verùm ea futuritionis condionatæ, ac ſubinde ſcientiæ mediæ abſoluta dependentia pro caſu purificationis conditionis à libero abſolute conſenſu, tantum eſt, vt veritas obiectiua conditionatæ futuritionis, & ſcientiæ mediæ illius, ſua quæque prioritate perſtiterit: oſtendimus autem eandem illam, & obiectiuam conditionatæ futuritionis, & formalem, ſcientiæ mediæ perſiſtere, etſi hypotheſi ex parte per alicuius additionem, & detractionem variata, effectus contingentia varietur: quia hypotheſi variata variatur neceſſario futuritio conditionata effectus: eſtque alia ab ea, quæ ſub hypotheſi illa prima fuit, quæ ſemper perſtat ſub illa ipſa hypotheſi prima, etſi hac per additionem principij abſolutè de ſe determinati ad vnum extremum ipſique eſſentia ſua connexum & extremo oppoſito repugnans effectus illius contingentia conditionata pereat: ac ſubinde poſito eo principio, cum reliquis etiam hypotheſis illius, cui adiungitur, pereat (vt neceſſariò peribit) effectus illius abſoluta libertas: ergo & præfinitio innixa futuritioni conditionatæ, eiuſque ſcientiæ ſub hypotheſi illa prima perſiſtet, nec poterit mediatè ratione futuritionis, & ſcientiæ conditionatæ, cui innititur, à contingente, & libero abſolutè effectu pendere: niſi caſu, quo abſolutè illa ipſa inuariata conditio, & hypotheſis, ſub qua contingenter effectus, & futurus erat conditionatè, & conditionatè præuiſus apponatur. Patet conſequentia: quia veritas illa ſpecialis obiectiua futuritionis contingentis conditionatæ, & formalis veritas ſcientiæ mediæ, caſu abſolutæ purificationis hypotheſis ſuæ tantummodo, & abſoluta contingentia effectus obiectiuè pendet; non autem caſu purificationis hypotheſis alterius: ergo caſu purificationis hypotheſis variatæ (maximè per additionem principij intrinſecè, & eſſentia ſua connexi cum altero extremo, & incompoſſibilis cum extremo oppoſito)

ab effectu abſolute libero abſolute non pendet : ergo, nec præfinitio per illam ſcientiam ſpecialem mediam ſub hypotheſi illa poterit ratione dependentiæ ſcientiæ mediæ, cui, etiam ſua eſſentia, innititur à conſenſu abſoluto pendere : quare eius neceſſitas : & connexio abſoluta omninò ſimplex abſoluta, & antecedens eſſe conuincitur, nullatenuſque in ſui poſitione abſolutam effectus præfinitionem ſupponens, ab eave dependens. Huic à priori euaſionis huius impugnationi notata certam. 2. num. 7. præmiſimus, eique innititur efficax argumentum ab abſurdis à noſtro Vaſquez notatum; ſi ex eo, quod ſub vna hypotheſi effectus contingenter conditionatè, & eſſet, & præuideretur, principia alia neceſſaria, nec indifferentia ad vtrumvis extremum liceret abſque læſione libertatis in ſtatu abſoluto ad illum producendum adiungere: vel peſſima illatione ex contingentia conditionata ſub illa hypotheſi, eandem ſub alia conditionate inferre : quod & nos attigimus loco citato : inſtantiam verò aduerſariorum ex præceſſione abſoluta ſcientiæ mediæ, ex qua ordine ſaltem prædeſtinatiuo conditio, ſeu auxilium purificatur, & à Deo confertur retulimus ibidem.

CERTAMEN V.

Vltima concluſio contrà præfinitionem actus liberi non ſupponentem, ſed concernentem ſcientiam mediam, & auxilia efficaciæ benignæ, præcedentium confirmatio, & vindicatio.

1. Sit tertia, & vltima concluſio : ſcientiam mediam actus liberi, & efficaciæ benignæ, ſolumque ab extrinſeco talis, non ſupponens, ſed ſolum pro poſteriori ad futuram concernens præfinitio quia ex comprehenſione ſuæ omnipotentiæ claudentis auxilium aliquod ſaltem, benignæ efficaciæ, cui voluntas non reſiſtet quare, & eiuſmodi præfinitio de ſe & natura ſua ſolum à Deo concipi poſſit, atque à Deo auxilij eiuſmodi efficaciæ præuiſionem, ſeù ſcientiam mediam ad eius electionem debeat expectare, cum effectus ita præfiniri libertate pugnat. Hæc concluſio affinis ſecundæ iam probatæ eſt : cui tamen præfinitionis ſolummodo regulatæ per ſcientiam mediam Aſſertores, contra quos ea concluſione ſecunda pugnauimus, per inaduertentiam contradicunt; cum ab vna præfinitione ad aliam legitima (me iudice) illatio ſit : ſiquidem, & præfinitio hæc natura ſua ſcientiam mediam, & auxilia efficaciæ benignæ, eorumque electionem concernens, licet non ſupponens, natura etiam ſua libertatis effectus æquam curam habet, eique æque tandem connexa eſt, atque per ſcientiam mediam regulata præfinitio : quare, & benignæ efficaciæ auxiliorum (quæ abſolute, caſu purificationis abſolute auxiliorum, à conſenſu abſoluto libero pendent, poſſuntque proinde impediri, ne fuerint iuxtà eos Doctores) non adfuturo, abſolute conſenſu libero, neque ea præfinitio haberi à Deo poſſet : quare, & à negatione huius ſolummodo concernentis, nec ſupponentis ſcientiam mediam præfinitionis, & præfinitio illam natura ſua ſupponens confutatur. Hinc conſtat iiſdem, quibus impugnata hactenus eſt regulata per ſcientiam mediam præfinitio, & hanc ſcientiæ mediæ connotatricem impugnari; & contrà iiſdem quibus hanc impugnari illam. Huius ergò quare, & vtriuſque impugnationem, quam Herize contra præfinitiones vniuerſim adiecit citata d. 23. quia nequit eſſe potentia abſoluta indifferens ad vtrumque extremum abſque decreto indifferenter concurrendi ad vtrumvis. Hoc autem decretum (quomodocunque explicetur) applicatiuum efficaciter, quatenus ex parte Dei, eſt, omnipotentiæ voluntati creatæ, vt ea pro libito ſuo ad vtrumuis extremum vtatur : ergo pugnat cum præfinitione, & voluntate antecedenti efficaci Dei, ex parte Dei adhuc, de altero; nedum omninò & abſolute efficaci atque eſſentia ſua infruſtrabili de vno extremo à voluntate eadem apponendo, & ſubinde incompoſſibili cum extremo altero huic oppoſito, ſiue contrariè, ſiue contradictorie, etenim voluntas hæc eſt : ex memet decerno efficaciter, vt abſolutè, & irreſiſtibiliter ſit conſenſus voluntatis; illa verò : ex memet efficaciter applico, & ſubdo omnipotentiam meam voluntati, vt ea pro libito vtatur ad conſenſum, vel ei oppoſitum; quod idem ipſum eſt, volo efficaciter ex parte mea, vt conſenſus ſit abſolutè & determinatè à voluntate; ac ſimul volo efficaciter ex parte mea, vt ſit, vel non ſit à voluntate : quæ apertè ſibi inuicem contradicunt. Hoc argumentum omnes præfinitiones effectuum liberorum quouis modo excogitatas refellit.

2. Generaliter etiam refelluntur ex pluribus Patrum teſtimoniis, quæ produximus tom. 1. de Deo vno d. 1. quæſtion. 3. dum ab auctoritate Patrum decreta prædeterminatiua recens Thomiſtica, & Dominicana confutaremus : quibus propterea repetendis hic abſtineo, præter vnum vel alterum : quale illud erat Damaſceni 2. de fide cap. 30. pro Dei Præſcientia, quam voluntas eius etiam erga bona extenſiore. *Præſcit enim* (inquit) *ea etiam, quæ in noſtra poteſtate, & arbitrio ſita ſunt, at non item ea præfinit. Nec enim vitium admitti vult : nec rurſus virtuti vim affert.* Vbi de efficace voluntate, quam Deus de ſe habeat noſtræ actionis honeſtæ, loqui conſtat : quia inefficaciter honeſta omnia, quæ agimus vult : Damaſceno ipſo non ſolum non ignaro, ſed teſte frequentiſſimo vt vidimus, dum de ſalutis omnium voluntate inefficaci, & ſerio deſiderio diuino ageremus. Secundò, quia ſola efficax abſoluta voluntas Dei vim actioni noſtræ afferre poteſt, quam ideò reiicit; non autem inefficax illa, quam ideò erga actionem eam noſtram in Deo admittit : ergò non ſolum voluntatem efficacem actionis noſtræ honeſtæ, quia libera eſſe debet, ac ſubinde alterius cuiuſcunque liberæ reiicit vniuerſim à Deo; ſed & argumento, quod perſecuti hactenus ſumus ab euerſione libertatis reiiciendam neceſſario demonſtrat : omneſque ſolutiones aduerſariorum ex principio remoto, nec immediatè influxiuo mediorum de ſe indifferentium, benigna efficacia, & reliquas præcludit Chryſoſt homil. 12. ad Hebr. *Non antecedit ſua voluntate noſtras, ne noſtrum lædatur arbitrium* voluntate vtique efficaci, ob eadem, quæ pendimus in Damaſceno. Auguſt. 3. de libero arbitrio c. 18. *Si laborioſum eſt omnia mandare memoria hoc breuiſſimum* (quaſi aphoriſmum Theologicum & Catholicum) *tene, quæcunque iſta cauſa eſt voluntatis noſtra* (an remotas excludit?) *ſi non poteſt ei reſiſti, ſine peccato ei ceditur*, quia vtique ſine libertate, quod & actionibus cunctis ex cauſa cui reſiſti non poſſit, (vt ex præfinitionibus earum efficacibus) omninò euenict eſſe nequit. Hieronymus epiſtola ad Damaſcen. de filio prodigo libertate arbitrij donatum hominem ait, vt viuat *non ex imperio Dei* (imperioſo voluntatis eius nutu, ſcilicet ex quo aliud agere nequeat) *ſed ex obſequio ſuo*: id eſt, *non ex neceſſitate, ſed ex voluntate.*

3. Vltima negantis vniuerſim ſententiæ tribus concluſionibus membratim ſtatutæ probatio è dilucida aduerſantium oppoſitionum ſolutione petenda eſt : inde enim clarebit aduerſarios hac in re noſtros, noſtræ tamen ſcholæ commilitones, gratis, ſaltim à nobis, ſors à principiis eius communibus, & conſequentia deficere : maximè, cum nihil à ratione niſi ex vtriuſque communium principiorum impenetratione, apparentia aliqua opponant. Ab auctoritate verò nihil, niſi Thomiſtico ſenſu, & intelligentia pro decretis eorum prædeterminatiuis productum, atque ab his ipſis noſtris diſiectum : quare, & nunc eorundem ſolutionibus adhibitis euaneſcent. Primo opponunt illud Iſaiæ 46. *Omnis voluntas mea fiet.* Pſalm. 113. *Omnia quæcunque voluit fecit*, quæ, cum ſemper, & de lege euenire dicantur, ex naturali connexione voluntatis Diuinæ cum obiectis creatis volitis, (quæ efficacis ſolùm voluntatis Dei propria eſt) fieri à Deo dicuntur. Nec dici poteſt de immediatè exequente voluntate

efficaci

Digitized by Google

efficaci Dei eſſe ſermonem: ſiquidem, & noſtræ efficaces executiuæ voluntates, qua tales, id etiam habent: vt nunquam careant effectu: quare nulla propria Dei, ac voluntatis eius laus eſſet eis teſtimoniis contenta, ſi de immediata executiua Dei voluntate efficaci ſermo foret. Nec de ea in noſtris principiis ſermo eſſe poteſt: cum reſpectu effectuum liberorum decretum indifferenter concurrendi, quod ſolummodo cum effectus libertate componi poſſe fatemur, proximum executiuum ex parte Dei ſit: ergo de efficaci intentiua voluntate Dei eis locis eſt ſermo, ſiue præfinitione. Certè hoc argumentum neceſſitatem potius probat, quam poſſibilitatem præfinitionis pro Dei arbitrio concipiendæ, vt creata fiant: ſi enim creata aliqua abſque Dei præfinitione ex ſola inefficaci voluntate fieri à Deo poſſunt, vt iJ fatentur: ergò, quod Deus omnia quæcunque vult faciat, non arguit quod ex voluntate efficaci ea faciat, nec voluntatis, qua creata, quæ vult facit, intrinſecam volitis, & creatis connexionem. Inſtas pleraque, quæ quidem non perfunctorie, ſed ſerio, atque aliqualiter, etſi non omnimode, efficaciter tamen non abſolutè efficaciter, ſed ex parte ſua, & inefficaciter abſolute Deus voluit in cælo, & in terra facta non ſunt: vt patet in recta vita, & ſalute æterna præſcitorum. Ergo voluntas, de qua verificatur facta à Deo omnia, quæ voluit, efficax abſoluta eſt.

4. Hæc inſtantia plus probat, quam aduerſarii intendant de actibus liberis: nempè omnes ex efficaci Dei intentione apponi debere. Reſpondeo ergò ſermonem eſſe de voluntate Dei abſolutè inefficaci, aſt ex parte Dei, ſeu quatenus ex parte Dei eſſe poteſt, abſque læſione libertatis efficaci, & vehementi, quantum poteſt, ſatiſque eſt, vt effectus de facto obtineatur: cuiuſmodi eſt ardentior intentio, ac deſiderium vehementius, quod Deus de iuſtitia, & ſalute æterna prædeſtinatorum, quam præſcitorum habet: ex qua ad media, & auxilia congrua, quibus finalem iuſtitiam, & ſalutem obtinenndam de facto, ſi darentur, præſciuit paranda & conferenda, etſi non neceſſitate, determinetur: quia eorum effectuum efficax abſolute intentio non eſt, vehementiùs tamen impellitur, quia quantum (ſalua effectus intenti libertate cum efficaci abſolute voluntate Dei incompoſſibili) ex parte Dei efficax magis eſſe poteſt erga iuſtitiam, & ſalutem prædeſtinatorum quam erga reproborum iuſtitiam, & ſalutem; etſi ſeria Dei, & efficax voluntas ſit, vt citato loco docuimus, & inſtantia ſupponit: mouet enim Deum ad auxilia, & media præſcitis præſtanda, quibus in iuſtitia decedere, ac æternam ſalutem conſequi poſſent; aſt non adeò efficax, ex parte adhuc Dei eſt, atque haberi ab ipſo poteſt: vt ex effectu electionis mediorum demonſtratur: quæ etſi ſufficientium de ſe electio ſit, & habituorum effectuum, ſi præſcitorum abuſus, & voluntatum ipſorum defectus abeſſet; tamen eorum auxiliorum, ac mediorum non eſt quibus & voluntatum, & præſcitorum abuſus, & defectus certò abeſſet: & hanc quidem ſolutionem eis Textibus germaniorem iudico ea, quæ communiter à noſtræ negatiuæ ſententiæ Patronis adhibetur: nempe ea teſtimonia de voluntate mediorum, ſeu prædeſtinatione Dei ad liberos effectus iuſtitiæ, & ſalutis in cælo & in terra factis, obtentiſque à Deo in hominibus intelligi debere: ſunt enim expreſſa de omnibus a Deo in cælo, & in terra factis, & volitis in ſe ipſis: in quibus iuſtitia, & ſalus prædeſtinatorum planè continentur: iudico etiam ſolutionem hanc doctrinæ veríoris, vt de ſe patet, atque ex dicendis contr. 7. de prædeſtinatione, clarius adhuc patebit.

5. Opponunt rurſus, *ſubeſt tibi, cum volueris poſſe*: non vtcunque, ſed indefectibiliter, atque ireſiſtibiliter, ab alio: vt Heſter 13. dicitur: *non eſt, qui poſſit reſiſtere voluntati tuæ, ſi decreueris ſaluare Iſraël*. Ne autem ex materia, & occaſione, qua dicta hæc ſunt, facile reſpondeas: impotentiam reſiſtendi voluntati Dei hic aſſertam non eſſe, quoad liberas hominum voluntates, & effectus inde ex liberis voluntatibus eorum præciſe apponendos: ſed de voluntate Dei ſua potentia contra obſtinatam Holofernis voluntatem de Iſraëlis perditione vtentis: audi Auguſtinum de animæ ſalute ipſius arbitrio demum à Deo commiſſa in hæc ſcribentem de corrept. & gratia cap. 14. *volenti Deo ſaluum facere nullum humanum reſiſtit arbitrium*: quæ tametſi de facto ſint, cum tamen generaliter dicta ſint, regulam generalem continent: quæ defectum ſalutis in quouis (vel vno) quem Deus ſaluum facere velit, cum voluntate Dei de ipſius ſalute inconiungibilem demonſtret: vnde à nemine, quem Deus ſaluum facere velit reſiſti de facto, imo nec reſiſti poſſe aſſeri merito debeat: id autem voluntati ſoli efficaci Dei ratione intrinſecæ efficaciæ, & connexionis cum ſalute volita poteſt conuenire. Reſpondeo: voluntati Dei, quantum ex parte Dei efficax eſſe poteſt, efficaci de cuiuſque ſalute nullius (vnius adhuc) arbitrium reſiſtere poſſe poteſtate, ſeu poſſibilitate conſequente: idque ſtata certa regula, & lege: quia in Dei voluntate, & poteſtate media, quibus de facto à ſingulis, & omnibus (quantumvis rebellis voluntatis homo aliquis ſit, & ſine figmento rationis cogitetur) ſalutem obtineat: atque ad ea, vel præcognita ante voluntatem illam efficacem, quantum ex parte ſui efficax eſſe poteſt, ab ipſo concipiendam, vel certè ante eorum electionem cognoſcenda, ex eiuſmodi efficacia intentionis de facto ſemper mouetur Deus: eaque electione antecedenter ad arbitrij creati vſum poſita, aut ponenda, eſt arbitrio creato reſiſtentia impoſſibilis poteſtate conſequente: cuius ſolum aduerſam impoſſibilitatem, vt Auguſtinus nobis à ſe oſtendi monſtraret, dixit: *nullum humanum reſiſtit arbitrium*: vt ex facto ipſo reſiſti à nobis voluntati Dei poſſibilitate conſequenti doceret; ne, ſi reſiſti ab arbitrio humano voluntati Dei non poſſe abſolute diceret, & decipi facile poſſemus, & ſibi contradicere videretur; tot locis aſſerenti, voluntati Dei reſiſti abſolutè poſſe, quot ex ipſo citata controu. 3. d. 3. quæſt. 2. & alibi, cum ea, tum præſente controuerſia retulimus.

6. A ratione arguunt tertiò. Poteſt Deus promittere, imò & de facto promittit nobis noſtra bona opera abſque præiudicio libertatis eorum: Ezech. 36. *faciam vt in præceptis meis ambuletis*. Vnde Auguſtinus de prædeſtinatione ſanctorum. Proſper 9. gent. aiunt, *Deum illa promittere facturum ſe, vt faciant, quæ iubet vt fiant*. Ergò & poteſt bona noſtra præfinire. Probatur conſequentia. Non minus connectitur intrinſecè, & eſſentia ſua promiſſio Dei cum abſolutè promiſſis ex prædicato fidelitatis, quam præfinitio cum abſolutè præfinitis ex prædicato efficaciæ: promiſſio autem abſolute promiſſum antecedenter poſitum, ac præuiſum abſolute non ſupponit: ſicuti, nec præfinitio abſolute præfinitum. Alioqui Prophetia, nec promiſſio niſi illuſoria foret: quare vel vtraque, vel neutra, ratione ſcientiæ mediæ de conditionato contingenti, quam concernit natura ſua, vel ſupponit, vel benignæ mediorum efficaciæ quibus vel exequendum abſolutè præfinitum eſt, vel præſtandum abſolutè promiſſum cum huius libertate componetur. Reſpondetur facile negando antecedens, quo admiſſo (quidquid nonnulli incaſſum effugij tentent) negari conſequentia nequit. Id Iſaiæ loco minime probatur: quia non quod nos facturi ſumus, ſine bona noſtra opera, ac ſubinde libera Deus ibi promittit: nec illæſa libertate noſtra promittere poſſe, ſed ſolum ex parte ſua, vt in præceptis eius ambulemus, ſeu bona opera exerceamus: cui promiſſioni ſatisfacit, auxiliorum, quæ efficacia, vel prænouit, vel ante eorum electionem nouerit, electione, atque abſoluta donatione: ad quam ſolum ex intrinſeco promiſſioni ſuæ prædicato fidelitatis tenetur: quodque de ſe antecedentem poteſtatem ad bene operandum vel ſecus voluntati creatæ relinquit. Nec plus aliquid Auguſtini, & Proſperi verba ſignificant.

7. Obiicit à ratione etiam Arrubal: quiuis homo habens in ſua poteſtate media, quibus fundamenti a paritate efficacis noſtræ voluntatis de opere libero alterius diſiectio ſi adhibeantur, de facto conſequatur, quod ab alterius etiam libertate pendet, eaque in ſua poteſtate habere prænouit, poteſt certè id, quod ab alterius libertate conſequendum, & conſequendum ſub eis mediis prænouit

Chriſtoph. de Ortega, de Deo Vno. Tomus II.

efficaciter intendere (v. g. Panem à Piſtore pretio exhibito ab intendente qui in ſuo illud marſupio habet, & nouit) quin alterius efficacia intentionis ſuæ libertati alterius, necdum abſolute exercitæ, ſed poſterius natura exercendæ officiat: Atſt Deus, & habet, & ſe habere prænoſcit, media quibus ſi adhibeantur de facto à noſtra libertate conſenſum ac bona opera obtinebit: ergo, & poterit cordatè illa efficaciter intendere, quin intentionis eius efficacia eorum libertati, necdum abſolute exercitæ ſed poſterius natura exercendæ officiat. Negari à Vaſquez antecedens à nonnullis refertur: quia efficaciam intrinſecam reſpectu panis nunquam fore putat, ſed ſolum reſpectu electionis, & exhibitionis pretij; verius antecedente admiſſo, negatur conſequentia, quia intentio noſtra, quantumvis efficax, non connectitur natura, & eſſentia ſua, cum extrinſeco effectu efficaciter volito, (maxime, ſi ab alterius voluntate pendet) ſed irritari potius, atque abſque illo eſſe abſolute poteſt: quare neque vllam affert voluntati alterius neceſſitatem. Diuina vero intentio efficax connectitur intrinſecè, ratione efficaciæ ſuæ, cum obiecto quouis volito, ſine quo eſſe non poteſt; ac proinde infruſtrabilis natura ſua eſt, & libertati voluntatis alterius, à qua effectus pendeat, omninò repugnat, & huius generis efficaciam intentioni creatæ reſpectu effectus extrinſeci negatam ſolum à Vaſquez puto; admiſſam vero reſpectu electionis mediorum non eiuſdem omninò generis, ſed affinem: quæ ad hanc efficaciter intendere cogit, quin ad eam libertatem ipſi relinquat, ſed naturalem cum illa habeat connexionem: ac proinde ſit naturaliter infruſtrabilis; non autem abſolutè; & omninò infruſtrabilis, ſicut efficacia voluntatis, & intentionis diuinæ: cum creata efficacia intentionis poſita poſſit adhuc Deus electionem mediorum abſolute impedire, & ipſa effectu electionis fruſtrari.

8. Denique difficilior obiectio à paritate ſcientiæ mediæ quæ conſenſum liberum abſolutum naturæ prioritate, abſque libertatis eius præiudicio antecedit, ad præfinitionis, ſaltim ſcientia ipſa media regulatæ, poſſibilitatem deſumpta plus ſatis à nobis diſiecta eſt certam. ſecundo à numero ſeptimo & octauo toto, eſt enim conſequentia à principio, nec de ſe, nec, vt coniuncto cum purificatione conditionis, intrinſecè connexo phyſicè cum abſoluta effectus futuritione, imò nullatenus conducente, inuante proximè, vel remotè motionem intentionalem purificatæ conditionis, ſiue auxilij, ad abſolutam conſenſus, ſiue effectus futuritionem, ſed impertinenter prorſus ad id ſe habentis, ſolumque logicè connexi cum abſoluto effectu, illumque abſolute ſupponentis; ad principium, non ſolum vtcunque conducens ad abſolutam effectus, ſeù conſenſus futuritionem, ſed intrinſecè, & eſſentia ſua phyſicè, ac metaphyſice connexum cum ipſa, & quod abſque illa, pro poſteriori naturæ, & cauſalitatis poſita, ſeu apponenda, eſſe in ſe omnino repugnet: quale principium præfinitionem effectus liberi eſſe (de qua diſputamus) oſtenſum ſatis à nobis eſt certam. 1. ex quibus omnibus apertè concluditur ordinem prioris, & poſterioris intentionis electionis mediorum, & executionis reſpectu creatorum effectuum liberorum, ſi de intentionibus effectus liberi determinati ſit ſermo, in voluntatibus ſeu affectibus diuinis omninò eſſe impoſſibilem: ſiquidem intentio omnis efficax Dei, ſeù præfinitio, decretumque omne conſenſum, ſeu effectum creatum liberum quouis gradu prioritate naturæ antecedens, cum huius libertate pugnare euicimus: ac proinde de ſubiecto non ſupponente eſſe, falſamque ideò affirmantem ſententiam oſtendimus.

QVÆSTIO III.

An ſit præfinitio de effectu libero diſiunctim, & vage, poſſibilis, ac ſubinde inter eam, & executionem ordo.

HOc vnum in diſputatione hac de voluntatibus diuinis in quibus intentionis, & executionis ordo cogitari queat, examinandum reſtat. Nam & voluntates efficaces Dei conditionate ex parte obiecti de liberis actibus abſolutè præfinitis, in præfinitione hac de effectu libero diſiunctim, hoc nimirum, vel illo præſtando; continentur, vt ſupra vidimus; moxque vlterius explicabimus, quare nihil vtiſius, & ſubtilitatis Theologicæ decreto ſeu præfinitione hac ex parte obiecti diſiunctiua exactè diſcuſſa deſiderabitur.

CERTAMEN I.

Præfinitio, ſeù intentio efficax vaga; ſiue de affectu libero diſiunctim, malè à nonnullis, abſurdiſque conſequentiis, & aſſeritur & negatur.

1. PRæfinitionem hanc ex parte obiecti liberi præfiniti vagam negant docti ſcholaſtici Magiſtri ex vtraque ſchola Thomiſtica, & noſtra, & iuniore Dominicana. Soarez 3. de auxiliis cap. 17. num. 2. & 14. & 1. p. lib. 1. de prædeſt. c. 13. à num. 4. ad 6. incluſiuè & lib. 3. cap. 10. num. 5. Zumel tom. 1. variarum pag. 360. & 361. Ledeſma de auxiliis a. 9. pag. 173. prob. 3. pag. 179. colum. 2. Aluarez 2. de auxiliis d. 13. num. 4. Herize, cum tract. 1. de ſcientia d. 7. tum tract. 3. d. 23. qui cum aliis etiam Recentioribus citatur ab Arriaga tom. 1. de Deo vno, tract. de prouidentia, diſputat. 35. ſect. 7. ſubſection. 1. num. 71. 5. *Quod ſi dicas*. Albertin. tom. 1. quæſtion. ſeu corollar. 3. Theolog. ex 4. princip. Philoſoph. Alarcon tract. 4. de prædeſtinat. cap. 7. §. 2. à num. 36. Horum argumenta ad duo capita redigi poſſunt. Alterum imperfectionis, quam eiuſmodi præfinitio Deo affert, vel ſupponit: cui præſertim Herize, & Recentiores ab Arriaga innominati nituntur: quia putant ſupponere neceſſario in Deo ſcientiam vagam, ſiue de hoc, vel illo obiecto confusè, & indeterminatè, ſiue ſolum ſecundùm rationem aliquam communem propoſitis, nec diſtincte indiuiduantibus differentiis cognitis: ac rurſus huius, vel illius voluntatem efficacem puerilem, perplexæque determinationis, & ſuſpenſam iudicant, vt cum ignarus, ac determinationis, & concilij inops Infans vel pomum vel imaginem, aut ouum ſibi à Matre dari efficaciter vult, & lachrymis poſcit: ſed hæc quidem argumenta, æquè inefficacem vagam, ſeù de quouis effectu diſiunctim hoc vel illo, atque efficacem, tam de neceſſariis, quam de liberis (de quibus nunc) effectibus, hoc vel illo impugnant: ſiquidem ſiue efficax ſiue inefficax voluntas Dei, ſiue de effectu libero, vel neceſſario, hoc, vel illo, ſit & ſcientiam obiecti amandi debet ſupponere, & dignam Deo determinationem voluntatis ſuæ, à qua perplexitas, & ſuſpenſio omnis ex concilij, & determinationis inopia orta abſit, debet habere: quod autem de effectu, etiam libero, diſiunctim voluntatem inefficacem imò ſeriam, atque ex parte Dei aliquatenus efficacem debeant omnes admittere conſtat ex Dei præceptis, quæ de indiuiduis actionibus non determinatè

Digitized by Google

natè hæc, aut determinatè illa diſiunctim tantummodo ſunt: ac proinde indiuidua quavis exhibita à nobis Dei præcepta implentur: atque à Christo Domino quavis numericè acceptatione mortis ea æque, atque ea quam exhibuit, præcepto moriendi ſatisfieret: ea vero omnia Dei præcepta voluntatem ſeriam Dei de eo, quod præcepit, vel continere, vel ſupponere certum omnino eſt, in ea verò fundamenta omnia Doctorum præfatorum infringuntur, ſiue ex ſcientiæ ſuppoſitæ vagitate, ſiue ex voluntatis perplexitate, & ſuſpenſione, quem puerilem aduerſarij iudicabant: verum ſcientiam de obiecto & veritate diſiunctiua (quæ cuiuſque tamen indiuidui determinati penetrationem à Deo non excludat) nuſquam imperfectionem, ſed ſummam diuinæ ſcientiæ perfectionem inuoluere, inde conſtat: quod diſiuncti veritas obiectiua diuerſa a veritate cuiuſvis extremi determinati procul dubio ſit, atque hac determinata veritate deficiente, diſiunctiua perſiſtat: verum ſiquidem eſt, Petro non futuro, Petrum vel Paulum exiturum, eo præcisè, quod Paulus exiturus ſit. Atque item in effectibus, qui alterutram ſolum è duobus cauſam ad ſui exiſtentiam eſſentia ſua repoſcunt, neutram autem determinatè, vt viſio oculos, non requirere dextrum determinatè verum eſt; requirere autem dextrum, vel ſiniſtrum: quod diſiunctiue verum, ſi Deus neſciret, dubio procul omniſcius non eſſet: quare ad omniſcientiæ diuinæ perfectionem ſcientia de obiectiua veritate diſiunctiua ſpectat: tantum abeſt, vt ſcientiâ ea diuinâ indignam imperfectionem deuoluat: ſed neque cognitionem ſeu ſcientiam prædicati communis à differentialibus, ſiue ſpecificis ſiue indiuiduantibus præciſiuam Deum dedecere docuimus ſupra & controuerſ. de Incarnat. fuſiuſque controu. de anima: vbi oſtendimus præciſiuam prædicati vnius ab alio rei eiuſdem realiter cum viſionis & intuitionis prædicato non pugnare, ſed amice componi, & quamvis cognitio Dei præciſiua ex parte obiecti eſſe non poſſet, poſſe tamen obiectum motione reſpectu voluntatis, etiam diuinæ, præſcindere, notauit bene Quiros: vt patet in medio eſſentia ſua ad duo vtili, & conducenti, quod ex vnius intentione Deus apponeret, ad cuius tamen electionem ſola vtilitas ad illud, non autem ad aliud voluntatem Dei moueret. Rationi alteri de imperfectione voluntatis ſuſpenſæ, & quaſi perplexæ reſpondere omnes debent, vt dixi in ſeria voluntate de eo quod nobis fieri iubet non determinate, ſed diſiunctim. Neque enim ex inopia conſilij, & voluntatis perplexitate, vt pueri, cum omnia & ſingula penitiſſimè ſcientia ſua penetret, ſed motiuis aliis honeſtiſſimis, ita fieri à nobis & vult, & iubet, cum aliter aliquid determinatum à nobis fieri, & velle poſſet, & iubere.

3. Cæteri negatiuæ ſententiæ Patroni imperfectionem voluntatis efficacis de obiecto diſiunctim variis ex capitibus inducunt. Primum: quia ſupponit eius aſſertio hoc tantummodo præuideri à Deo poſſe in actionibus liberis ſalua earum libertate; quaſi ſcientiam mediam de quavis in particulari non haberet: nec voluntate præfinitiua determinata cuiuſvis earum, ferri in illam non poſſit; cæterum, ſi præciſa impoſſibilitas præfinitionis efficacis determinatæ actionis liberæ ad hanc rem attendenda tantum eſſet: cum hæc ſit cum actionis præfinitæ libertate incompoſſibilis: ſatis inde præfinitionis diſiunctiuæ ad ſaluandum actionum liberarum libertatem non poſſibilitas modo, quæ diſputatur, ſed neceſſitas probaretur: ſed cum prædeſtinatione, ſeu præparatione auxiliorum efficacium regulata per ſcientiam mediam abſque præfinitione diſiunctiua hac certò, & infallibiliter obtinendis effectibus liberis abſque præiudicio libertatis ipſorum prouideatur: certum eſt præfinitionem diſiunctiuam, nec titulo libertatis actionum in particulari neceſſariam diuinæ prouidentiæ à ſuis Patronis induci, etſi ipſa poſita libertas non lædatur. Item vagæ huius præfinitionis abſolutam efficaciam cum ſuo obiecto pugnare contendunt: quia, cum de hoc vel illo medio, vel effectu ſit, de nulloque determinate, cuiuſque, & ſingulatim, & coniunctim omiſſio ex libertate voluntatis poſſet apponi: quare, & eius præfinitionis efficacia caſſari. Mirum eſt aliquot ex noſtris, qui hoc argumento vtuntur, ex iis eſſe, qui præfinitiones actionis in particulari, & earum abſolutam efficaciam cum huius libertate, & poteſtate antecedente voluntatis ad omittendam actionem componunt, quam hoc negant argumento inſuper falſo abſolutè aſſumunt, quia cunctos diuiſim effectus poteſt voluntas omittere poſitâ præfinitione diſiunctiua, poſſe, cunctos etiam coniunctim eodem tecidit præfiniti diſiunctim effectus, vel cauſæ ad illum certitudinem, quam præfinitio diuinaque efficax voluntas habere debet, præfinitioni huic diſiunctiuæ de ſe non competere. Maximè, cum naturâ, & eſſentiâ ſua ſcientia media non dirigatur: quandoquidem è ſimplici intelligentia effectus, & medij diſiunctim præfiniendi præfinitio hæc diſiunctiua haberi poteſt: ſed certè ex ſcientia ſola ſimplicis intelligentiæ habita de effectu libero diſiunctim præfinitio, ſeipſa ratione ſuæ intrinſecæ efficaciæ vtroque effectu coniunctim carere non poſſet, vt diximus: quare alterutrum ſe ipſa certo, & infallibiliter inferret, etſi ad executionem medij, & executionem extremi alterius apponendi ſcientia media opus ſit, vt effectus apponendi ſeruetur libertas.

4. Secunda ſententia poſſibiles Deo præfinitiones de obiecto vago ſiue diſiunctim, hoc, vel illo, affirmat: ita Granados 1.p.cont.4.tract.3.d.5. ſect.3. à n.19. Cardin.de Lugo d.7. de Incarnat. num.39. Arriaga d.7. log. num.66 & tom 1. de Deo vno tract. de voluntate. Quiros tom.1.de Deo d.75.ſect 5. num.35. Ruiz de Montoya d.7 de voluntate ſect.7. num.2. & ſect.10. & fuſius de prouidentia d.8. tota vbi ſect.4. num.10. concluſionem in terminis tradit ex præmiſſis in ſectionibus antecedentibus, explicátque minutius ſect.5. atque S. Thom. & Scholaſticorum authoritate illuſtrat à ſect.6. Hemelman tomo 1.in 1.p tit.7. tota d.3. & hi quidem omnes in eo merito conueniunt: quod præfinitiones haſce neceſſarias ad alterutrius ex diſiunctis contingentibus exiſtentiam: quare & ad diſiuncti exiſtentiam veram prorſus negent: quia, etſi ea præfinitio de hoc, vel illo contingenti apponendo non præcederet alterutrius determinata voluntate Dei, & medij determinati efficaci voluntate, & effectiua præparatione, & appoſitione, æqua certitudine apponeretur contingens illud determinatum: vnde & diſiunctim illud, quantum ſatis ad veram illius exiſtentiam eſt, etiam apponeretur: ſiquidem altero è contingentibus diſiunctim acceptis abſolutè exiſtenti, verum omnino eſt vnum, vel alterum exiſtere, cum diſiuncti cuiuſvis exiſtentia abſoluta appoſitione termini, ſeu extremi vnius abſoluta ſatis neceſſarioque verificetur: vt patet in hac propoſitione *aliquis homo*, vel *Petrus* aut *Paulus currit*; quæ Petro ſolo currente vera eſt, ac proinde obiectiuam veritatem, cui ea propoſitio conformatur, diſiunctum habet ipſum: quod ſi diſiunctum ex terminis, contingentibus quidem abſolute, ſibi tamen repugnantibus, & aduerſis, & quorum alter alterum excludat, atque à rebus remoueat, conſtet, non ſolum voluntate vnius extremi, ſeu termini diſiuncto illo elapſi ſatis abſolutè diſiunctum ipſum apponetur, ſed aliter apponi repugnabit. Quia, cum vtrumque apponi ſimul repugnet intentio, aut voluntas ſeria, ac non inepta, & ſtolida, Deoque proinde indigna aliter apponendi diſiunctum, quam vnius determinati appoſitione, omninò repugnabit: erit enim conatus ſerius voluntatis diuinæ tendens actiue in impoſſibile: dixi voluntate ſeria & aliquatenus actiua: quia efficax circa terminum contingentem determinate diſiuncti ex contingentibus conſtantis, ipſius libertatem euertere certum ex quæſt.2. eſt: quod ſi vtrumque extremum contingens, ſeu terminus diſiuncti voliti à Deo, vt poteſt, ſibi mutuo non aduerſentur neque alter alterum excludat determinatè, vt in hoc diſiuncto *Petrus*, vel *Paulus currit*, alterius voluntate ſeria Dei ſatis apponetur: poterit autem vere apponi voluntate vtriuſque determinate v.g. & curſus Petri determinatè, & curſus etiam Pauli determinatè: ſi enim vtriuſque curſus apponitur, alterutrius curſum apponi certiſſimum eſt: etſi non ſolum diſiunctum, ſed amplius etiam, nempe vtriuſque coniunctim apponatur: oſtendimus enim in logica propoſitionem diſiunctiuam eiuſque veritatem, ni ex terminis ſibi repugnantibus diſiunctim conſtet, vtriuſque etiam appoſitione, & exiſtentia conſiſtere.

5. Sed in his, ac ſimilibus contendens: diſiunctiuam

ſeu vagam de coniuncto contingentibus ſibi repugnantibus neceſſariam in Deo eſſe: verbi gratia, vt ſit, vel non ſit conſenſus Petri: quandoquidem diuerſum obiectum eſt ab obiecto præfinitionis de conſenſu Petri determinatè: quare, etſi diſiunctum illud actiue voluntate determinata executiones alterius ex illis ſatis ametur; at abſolute non ſatis diſiunctum amatur: verum nihil creatum neceſſariò à Deo amari amore vllo oſtenſum ſatis a nobis eſt: quare ex eo, quod ſit diſiunctum illud obiectum diuerſum, diuerſæque etiam bonitatis, à bonitate extremi alterius determinati non probatur amoris Dei erga diſiunctum obiectum contingens neceſſitas. Secundo: cum præfinitio, & amor Dei, de quo diſputamus, actiuus ſit, ac ſubinde tendens in diſiuncti poſitionem eo ipſo quod vnius extremi poſitione diſiunctum ſufficienter, vt vidimus, opponatur: immò ſi ex contingentibus ſibi inuicem repugnantibus diſiunctum conſtet (vti hoc in quo inſtatur) planè non poſſe aliter a Deo præfiniri, ſiue voluntate ſeria actiua amari, quam ſeria extremi determinati actiua voluntate: quare ad Dei, vt ſummum, complacentiam de obiecto diſiuncto, non autem ad decretum, ſeu præfinitionem & voluntatem actiuam Dei inſtantia hæc extra rem quæſtionem deuoluit: quare Hemelman, & Quiros extra rem, & titulum quæſtionis, ipſis etiam, præfixum diſputant, & digladiantur. Tertio: cum obiectum illud diſiunctum ex contingentibus repugnantibus ſit, quorum vnum alterum excludat, ſupra cuiuſque determinatam bonitatem & entitatem addit neceſſariam excluſionem alterius nec amplius continet, quam quodlibet eſt vel non eſt: quod nullatenus eſt contingentis veritatis, aut bonitatis, ſed prorſus neceſſariæ & quæ chimæram excludat: quare, etſi excluſio illa ametur vlterius amore diſiuncti, amor ille de contingenti, de quo diſputamus, amor non eſt, ſed de obiecto neceſſario: quia eſſe ſimul eſt impoſſibile: ſicuti, nec eſſe, nec non eſſe; ſed certe, cum quodvis ex repugnantibus ſibi extremis oppoſiti formalis excluſio ſeipſo ſit, nihil vlterius a Deo, quam extremum alterum amatur, cum amatur alterius excluſio: quare male Hemelman, & extra rem, ex eo, quod neceſſario etiam Deus amet obiectum hoc *quodlibet eſt, vel non eſt* decretum diſiunctiuum Dei probat: ac proinde meritò eius probatio diſplicet noſtro etiam Quiros ſect. 5. cert. 2.

CERTAMEN II.

Noſtri Ruiz rationes aliæ pro affirmatiua ſententia reiectæ: vbi de amore Dei erga peccatum poſſibile præciſiuè.

1. SEd nec noſtri Ruiz probationes plures nobis non placent: eo ſiquidem principio nituntur: quod Deus plura amet, atque efficaciter amet, quæ eſſentia ſua terminum ſolummodo diſiunctum, ſeu vage hunc vel illum recipiunt; verbi gratia, viſio neutrum determinatè oculum, ſed è duobus alterutrum: poteſtas item libera actus oppoſitos, nullum tamen determinatè, ſed hunc, vel illum vage: putat autem nihil realiter reſpectiuum amari poſſe, quin eius terminus ſimul ametur. Porrò hoc argumentum, de ſe, nihil de amore neceſſario Dei erga creatum vagum, vel aliquod vage probat, niſi connexionem aliquam Deo intrinſecam cum hac, vel illa creatura ſupponat: ſed neque ea ſuppoſitione, datis exemplis, aliiſque ſimilibus, quæ affert, præfinitiones, & decreta (nimirum actiua, & efficacia de quibus nunc, termini, ſeu obiecti diſiuncti adhuc neceſſarij) probat: ſiquidem, nec Deus ea ſuppoſitione facta, nec cauſa, aut poteſtas vlla realis cum termino, diſiunctim adhuc exiſtente, actu eſſentia ſua connectitur (maximè cum diſiunctim non niſi vel alterius determinatè, vel vtriuſque exiſtentia eſſe abſolutè poſſit, vt diximus) ſed ſolum cum terminis vt poſſibilibus: ad quorum agendam poſſibilitatem, nec potentiæ, nec voluntatis diuinæ actiuitas extenditur: viſionis vero exemplum, ni, vt poſſibilis ſolum cogitetur, quo pacto neque in eam, neque in alterutrum vage oculum actiuè Dei voluntas fertur, actiuam Dei voluntatem erga oculum alterum vage non probat: tum quia viſio oculos, vt ſui cauſam ſupponit; quare cum ea à Deo efficaciter amatur, vt obiectum apponendum oculorum exiſtentia, etiam à Deo præuiſa, præcedit: quare nec efficaci actiua viſionis voluntate amari efficaciter quovis actiuo modo à Deo poterunt. Rurſus in Ruiz ſententia voluntas Dei erga realiter reſpectiuum in terminos omnes, quos volita efficaciter res entitate ſua realiter reſpicit, neceſſario fertur, cum re ipſa adeo amatur: ſiue reſpectus ille titulo prædicati ſpecifici, ſiue titulo indiuidualis prædicati rei conueniat. Statuit enim voluntatem diuinam, ſicuti, & ſcientiam præciſiuam, in re obiecta non eſſe, vt in reſpectum vnum rei, quin in alium ipſi realiter identificatum, ferri nequeat, vel ſcientia Dei, vel eius volitio: viſio autem omnis alterum determinatè oculum re ipſa reſpicit, niſi à duobus proueniat, quæ tunc determinatè etiam reſpicit vtrumque coniunctim, non diuiſim: quare nullius viſionis reſpectus realis, ni ad vtrumque, alterum determinatè oculum re ipſa eſſe poteſt. vnde reſpectus ad alterutrum diſiunctim realis viſioni nulli realiter ſumptæ eſt, ſed à ratione noſtra prædicato ſpecifico, præciſo per rationem etiam, ſolummodo conueniens: quatenus, quia indiuiduum nullum viſionis abſque determinato altero, vel vtroque oculo, à quibus determinatè prouenit eſſe poteſt, prædicatum ſpecificum, abſque altero ſaltim oculo, non poſſe eſſe vere iudicamus: quia nulla viſio abſque altero vel vtroque determinatè eſſe poteſt: ſecundum autem eum præciſionis ſtatum, nec à Deo in huius ſententia cognoſcitur, nec amatur cuius ſcientia, & voluntas, neque, quoad effectum præciſiua ad terminum vagum phyſice ac ſine rationis (quæ ſola terminorum vagitatem inducit) eſſe poſſe ſuperius oſtendimus ac de ſeſe perſpicuum eſt.

2. Nec ſimilius vero aliud principium, cui ea Ruiz ratio innititur, eſt. Nempè amorem rei realiter reſpectiuæ, ad terminos omnes realis reſpectus illius ferri etiam debere, id quod, & ex ſupra dictis, & ex ſubiiciendis abſurdis facile patebit: etenim rem ad plura conducentem de ſeſe, ac vtilem, & Deus, & nos ſæpe ad vnum ex illis conſequendum, & propter illum tantummodo, vt finem eligimus, & apponimus, quin conſequutionem intendamus alterius, nec eius rei ad aliud attendamus aut curemus, nedum amemus, vtilitatem. Secundo iuxta huius doctrinam poteſtas creatæ voluntatis ſeu libertatis creatæ in actu primo ad peccandum connectitur eſſentia ſua cum peccato poſſibili, eiuſque eſſentia, ſaltem vage, ac proinde æque à Deo cum libertas ad bene, maléque agendum amatur, peccatum, atque bonum opus, ambitur; quod in ſtatu, & pro ſtatu poſſibilitatis vtrique extremo diſiuncti, etiam operi bono, repugnat, vt de rebus, & de obiectis omnibus oſtendimus d. de obiectis extrinſecis, & creatis, ad quæ Dei voluntas, & amor extenditur: quod ſi, vt ibidem docuimus ex poſſibilitate obiecti cognita ad eius exiſtentiam amandam Deus ſolummodo moueri poteſt: infertur abſurde: Deum diſiunctim velle, vt ſit, ac exiſtat peccatum, æque atque vt exiſtat opus bonum: cum eſſe alterutrum, ſiue vnum, vel alterum eſſe indifferenter velit, cum vtriuſque diſiunctum amat: inſuper pœnitentia dolorque de peccato admiſſo eſſentia ſua reſpectiua admiſſi abſolute, & anteriori duratione exiſtentis peccati eſt: ex quo quicumque, etiam Deus, amans, & ardentiſſimè peccatoris pœnitentiam, amabit abſolutam exiſtentiam peccati, ſi terminus cuiuſq; reſpectus rei amatæ neceſſariò amari debeat à Deo cum res ab ipſo amatur. Hoc autem abſurdum & abſurdo amplius eſt: ſed ſi in amore peccati poſſibilis ſiſteret illatio ſatis abſona, & abſurda (me iudice) foret, tametſi nonnullis non diſſona, ſed rationi conſona videatur: quare eius diſſonantia, & abſurditas examinanda, & oſtendenda hic eſt: examen autem hoc ſupponere debet (quod falſum citato loco oſtendimus, & proximè retulimus)

ſcilicet

Digitized by Google

ſcilicet creata omnia obiecta pro ſtatu præciſiuæ ſuæ poſſibilitatis amari à Deo poſſe. Niſi enim id ſupponatur, nec quæſtioni huic locus erit, nec ſpecialis abſurditas amoris Dei erga peccatum, ſi eſſet, oſtenderetur.

3. Herize d. 18. de volunt. cap. in 9. (quem pauculi, teſte Quiros infra, ſectantur) docuit peccatum poſſibile præciſiuè à Deo amari, qua tale. Adſonare videtur Ruiz d. 26. de volunt. ſect. 6. num. 1. aſſerens Deum velle, vt peccato conueniant eſſentia, & paſſiones ſuæ ex ſuppoſitione, quod ſit, vel poſſibile, ſcilicet, vel exiſtens: quod ſcilicet contra rationem ſit, eo ipſo, quod ſit contra Deum: quod ſit de ſe, & eſſentia ſua deteſtabile & abominabilè, neque vſquam directè, & per ſe amabile, ſed indirectè, & per accidens ſolum: qua Dei complacentia, quam ſecundum quid ſolum appellat, odium potius peccati abſolute, quam complacentiam de illo diuinam inquit contineri: &, quoad odium, certiſſima doctrina hæc eſt: ſed cum qua, complacentia ſecundum quid, immò, nec affectus complacentiæ, quantumvis diminutæ, quovisve addito imminutæ poſſit conſiſtere: etenim complacere de malis, ſiue eſſentialibus, ſiue accidentalibus, ſiue perſonæ, ſiue rei cuiuſpiam ſolum ex odio illius eſſe poteſt; nullatenus vero ex aliqua complacentia, quæ in illa, vel de illa habeatur: atqui complacentia de eſſentia, & paſſionibus peccati, ſiue poſſibilis, ſiue exiſtentis eſt per hunc Doctorem complacentia Dei de malo eſſentiæ, & paſſionum peccati: ergo ex multa complacentia, nec complacentiæ diuinæ vmbra in peccato, ſed de effuſo, atque (vt ſic loquar) impote Dei in illo odio poteſt procedere: cæterum mirandum non eſt tantum Doctorum concluſione ſua ipſa ſibi, & concluſioni ſuæ contradixiſſe: cum Dei amorem, ſeu complacentiam, & neceſſariam quidem, erga conuenientiam prædicatorum eſſentialium, & metaphyſicas paſſiones rei cuiuſvis, ſicuti & Theologi plures, admiſerit: cum autem ſuorum prædicatorum eſſentialium, & metaphyſicorum metaphyſicam conuenientiam negare nequeat; negare complacentiam Dei erga illam, quin principium illud deſerat ſine inconſequentia minimè potuit: & quidem complacentiam Dei, non ſecundum quid ſolum, quam admiſit, ſed ſimpliciter, & abſolutè talem, quam admittere non audet, ſed prorſus negat: etenim circa conuenientiam metaphyſicam prædicatorum eſſentialium, & metaphyſicarum aliarum omnium rerum, abſolutam, & ſimpliciter talem complacentiam neceſſariam Dei admittit: ac ſubinde in ea ſola conuenientia abſolutam bonitatem, ratione cuius res ſecundum eſſentiam, & paſſiones metaphyſicas conſiderata à Deo neceſſaria complacentia ametur: quare, & vtrumque de peccato ſecundum eſſentiam, & paſſiones metaphyſicas debet fateri, vel inuitus.

4. Hemelman tom. 1. in 1. part. tit. 7. d. 2. Martinon 1. part. d. 13. Quiros tom. etiam 1. d. 45. ſect. 4. & alij ex priſcis, & Recentioribus Theologis communiter peccatum poſſibile præciſiuè, & ſecundum eſſentiam, & paſſiones ſuas metaphyſicas conſideratum adhuc, amari à Deo, immò, & amari poſſe negant: & Martinon oppoſitum Catholicæ fidei aduerſari non immeritò cenſet, non tamen ſatis hoc probare ex eo, quod toties in ſcriptura aſſeratur. *Deo impium, & impietatem eius odio eſſe* aſſeratur, vt vidimus proximè antecedente diſputatione: etenim teſtimonia omnia illa de impio eiuſque impietate abſolutè exiſtentibus ſunt; non de eis, vt poſſibilibus præciſiuè: quin immò pro eo ſtatu, nec impium, neque impietatem eius odio haberi à Deo poſſe veroſimilius ex noſtro generali principio, quod in res pro ſtatu poſſibilitatis præciſiuè Dei voluntas ferri non poſſit, omnino eſt, & ſpecialius ex materia præſente: cum nemo ob impietatem præciſiuè poſſibilem odio haberi à Deo poſſit; alioqui ſanctiſſimus quiſque antecedenter abſolutè peccabilis, puta Ioannem vtrumque Baptiſtam, & Euangeliſtam Sanctum Petrum, & in communi ſententia Deiparam, in Scotica vero (quæ humanitatem Chriſti, etiam Hypoſtatice vnitam, abſolutè, & antecedenter peccabilem docet Chriſtum Dominum qua hominem odio haberi à Deo poſſet, qua de eis teſtimoniis formaliter, & immediate affirmatiua ſententia non contradicit, vt Martinon cenſet: mediatè verò aduerſatur, vt inferius oſtendam: quare merito, vt dixi, affirmatiua ſententia eis teſtimoniis aduerſari dici abſolutè poteſt. Huic ſententiæ communi negatiuæ lubens proinde ſubſcribo: eoque lubentior, quod in plurium Patronorum eius inconſequentias non verear incidere. Plerique enim eorum, vt Hemelman, Quiros, & alij Dei amorem in eſſentias rerum ob metaphyſicam eſſentialium prædicatorum, & proprietatum metaphyſicarum conuenientiam, ſeu (quod idem eſt) præciſiuam earum poſſibilitatem ferri poſſe, immò neceſſario ferri fatentur: vnde, vt nuper expendebamus, Dei erga eſſentiam, ſeu præciſiuam poſſibilitatem peccati amor negari vel ægrè vel abſolute nequit: id quod, & generale illud principium noſtrum confirmat, cum ex oppoſito amor Dei erga peccatum poſſibile præciſiuè inferatur, qui tamen aliunde impoſſibilis etiam ab hiſce Doctoribus, etſi inconſequenter, oſtenditur. At potuiſſet ſane facile Quiros inconſequentiam hanc vitare doctrina illa de veritate ſolum mathematica, *vt duo bis ducta ſunt quatuor*, quæ ſpeculabilis eſt, non autem volibilis, & quam poſſibilis præciſè conceptus, & veritas obiectiua imitatur his vocibus ſignificata, *ſi exiſtat peccatum non exiſtet aliquid contradictorium*, vt affirmatiuæ argumentis reſpondeat eadem: quippe ſolutio æque omnibus argumentis pro amore Dei erga poſſibilia præciſiuè omnia ſatisfaceret.

5. Probatur noſtra, & communis negatiua ſententia. Primo ab abſurdo, quod contra citata teſtimonia ſcripturæ infertur, nempe Deum non odio habere, ſed amare potius abſolutè exiſtens peccatum. Probatur: quia, quidquid in ſtatu poſſibilitatis ſufficientem bonitatem habet, vt amorem quovis modo, & gradu ſollicitare, terminaréque poſſit: poſitum abſolutè melius, fortiúſq; amorem terminare poteſt & mouere: vt inductione per omnia & ex terminis ipſis patet: quidquid enim gratum eſt, quod poſſit in ſe eſſe præciſè, gratiùs procul dubio eſt quod abſolutè in ſe ſit, cum ei ex abſoluta exiſtentia ſtatus melior æſtimabiliorque accreſcat, atqui peccatum poſſibile præciſè ſufficientem habet bonitatem per ſe ad mouendum, & terminandū Dei amorem, & complacentiam: ergo eam, multoque maiorem habebit ad terminandam, & mouendam diuinam de eius exiſtentia abſoluta complacentiam, quæ odio Dei de peccati abſoluta exiſtentia locis illis reuelato contradicit. Aduerſatur item aliis ſcripturæ, & Patrum teſtimoniis, quibus oſtendimus Deum, nec deſiderare, nec efficere peccatum poſſe. Nam in opinione, quam ſupponimus de amore Dei erga poſſibilia præciſiuè, eorum pro eo ſtatu complacentia radix prima eſt deſiderij, etiam efficacis, nec ſolum inefficacis, de cuius poſſibilitate complacentia habetur: quare nequit dari complacentia de obiecto poſſibili, cuius deſiderium repugnet. Nihil tandem indecentiæ reſpectu voluntatis, & amoris diuini in deſiderio, ſiue complacentia abſolutæ exiſtentiæ peccati excogitabis, quod in amore, & complacentia de eius præciſiuè poſſibilitate non deuoraueris: cum ſola obiecti eiuſdem variatio ſtatuum intercedat. Probatur ſecundò à priori, implicat malum ſimpliciter, & abſolutè tale eſſe obiectum amoris, pro quovis ſtatu tale ſit, ac concipiatur: eſt ſiquidem, qua tale alij obiectum: atqui peccatum, qua peccatum, eſſentia ſua malum abſolute eſt, vt Patres, & Theologi clamant, dum malum culpæ à malo pœnæ, & ſenſibili diuidentes, hoc malum ſecundum quid, illud autem ſimpliciter, & abſolutè malum appellant: ergò implicat in ſtatu vllo peccatum amari, in nullo quippe, adhuc præciſiuæ poſſibilitatis, abſque eſſentia ſua eſſe poteſt, eo etiam modo, quo poſſibilia in ſtatu præciſiuæ ſuæ poſſibilitatis eſſe poſſunt, & dicuntur.

6. Hinc patet ſolutio ad argumenta: non ſolum, quia ſtatus poſſibilitatis præciſiuæ rei cuiuſvis ineptus eſt ad terminandum amorem, vel odium; ſed quia caſu, quo aptus ad id eſſet, cum affectum terminaret, quem eſſentia ſua ferre poſſet, non alium quem non poſſet. Tametſi, qui ſtatum poſſibilitatis præciſiuæ aptum terminare rei poſſibilis amorem ex conuenientia metaphyſica prædicatorum eſſentialium abſque vlla repugnantia, vnde & rem abſque contradictione in rebus &

Digitized by Google

phyſicè eſſe poſſe conuincitur, ſtatuunt, eamque bonitatem motiuam ad ſui amorem (vti aliis rebus) pro eo ſtatu eſſe contendunt, inconſequenter peccati pro eo ſtatu amorem Deo, ſaltem poſſibilem, negant: cum in eo etiam eiuſque prædicatis ea conuenientia adſit. Vrgent tamen Recentiores, vt virtualem ſaltem amorem peccati poſſibilis in Deo probent: quia amat ſuam omnipotentiam connexam eſſentia ſua cum poſſibilibus, in quibus peccatum eſt: qui autem amat id, ex quo infertur aliud ineuitabiliter, vti terminus ex re eſſentialiter connexa cum ipſo infertur, virtualiter ſaltem terminum amat: vt patet, in amante peccatum, qui eo ipſo virtualiter damnationem ſuam amat: ac vniuerſim, quicunque amat cauſam eſſentialiter connexam cum effectu, eo cauſæ amore effectum virtualiter amare cenſetur: obinde Hemelman tom.2.in 1.part. maximè à tit.9. d.1. connexionem Omnipotentiæ cum poſſibilibus negat. Verum in odio Dei de peccato noſtro, in reuelatione actiua ſeu decreto efficaci reuelandi illud, negare connexionem cum peccato nequit, vbi, ſi quas argumentum habet, retinet vires, ſed nullas habet; etſi enim vires habeat reſpectu termini, quem affert, vt effectum, res expreſsè, & formaliter amata (vnde ſolum exempla poſſint aliqua veriſſimilitudine peti) non autem reſpectu termini, quem res non affert, ſed ſupponit potius, vt in ſe ſit, vt euenit odio Dei de peccato, & reuelationi actiuæ, ſeu decreto illud reuelandi: eueniretque omnipotentiæ ſi connexa realiter de ſeſe cum poſſibilibus foret.

7. Argumenta cætera, quæ ex Recentioribus affert Quiros, & diluit ſectione 5. à num.24. ſolum probare contendunt, Deum non poſſe odio habere peccatum pro ſtatu poſſibilitatis: quod certum mihi eſt: cum docuerim nihil pro ſtatu poſſibilitatis præciſiuæ affectum vllum, ſiue odij, ſiue amoris terminare poſſe, etſi eius pro eo ſtatu cognitio ſollicitare voluntatem poſſit ad deſiderium, vel efficax, vel inefficax de abſoluta obiecti exiſtentia, vel ad fugam ab eius exiſtentia, iuxta obiecti pro eo ſtatu cogniti bonitatem, vel malitiam: inde vero nullatenus infertur poſſe Deum amare peccatum pro eo ſtatu præciſiuæ poſſibilitatis; immò verò illud pro eo ſtatu eadem ratione amare non poſſe, qua nec poteſt odiſſe: in quam demum rationem per ambages, & circumloquia diſtinctionum, non admodum perceptibilium, venit tandem Quiros noſter ea ſect. num.30. vbi ſolutiones à ſe tactas breuius, & clarius collegit: quas ideò induxit, ne eius inconſequentia de amore poſſibilium bonorum pro ſtatu poſſibilitatis præciſiuè, ſiue ſecundum conuenientiam metaphyſicam prædicatorum eſſentialium abſque contradictione ad impoſſibilitatem amoris de eadem conuenientia peccati pro ſtatu poſſibilitatis præciſiuæ apertè deprehenderetur: & hæc nos extra chorum, & rem præſentem à Recentioribus coactos dixiſſe de difficultate, quæ commodius in Theologia quieſceret, ſatisfuerit: iam ad præſentis quæſtionis de præfinitionum erga noſtros liberos actus diſiunctim poſſibilitate, eorundem libertate illæſa, vtilemque Theologiæ exinde doctrinam tradendam redeamus.

CERTAMEN III.

Præfinitio vaga de actibus noſtris, ſeu extremis liberis ſalua eorum libertate probatur, vbi multa Theologiæ vtilia conſectaria.

1. PRobatur præfinitionis vagæ, ſeu de obiecto, & effectu libero bono diſiunctim, hoc vel illo poſſibilitas: quia nec Dei perfectioni, nec effectus ex illa apponendi libertati repugnat: ergo eſt abſolute poſſibilis. Dixi de obiecto bono: quia, ſi in diſiuncto alterum extremum tantum bonum ſit, eique oppoſitum malum, & peccatum (quod vt dixi amari à Deo pro quovis ſtatu repugnat) nequit diſiunctim adhuc amari diſiunctum: ſiquidem, vt ita ametur debet Dei amor in alterutrum extremum æque, & indifferenter ferri: quod repugnat determinationi odio habendi ac non amandi peccatum, quam de ſe Deus, eiuſque voluntas habet: itaque de obiecto diſiuncto, quod extremis, ſiue intrinſecè, ſiue extrinſecè, & fine, & circunſtantiis bonis conſtet, concluſio noſtra, & communis iam Doctorum, procedit: duorum autem in antecedente poſitorum probo primum: nempè perfectioni diuinæ voluntatis non repugnare: & primo non ratione ſcientiæ, aut volitionis ſolummodo de obiecto vago, quæ ſolæ in Deo conſequenter admittendæ ſint, vt vidimus certam.1. Nec ratione fruſtrabilitatis intrinſecæ abſolutæ, quam ea præfinitio habeat, & cum intrinſeca ipſius efficacia pugnet: oſtendimus enim ibidem ea præfinitone poſita, etſi neutrum diſiuncti extremum determinatè apponendum, tamen ex illis alterum, quo verificetur abſolutè alterutrum poni: ita, vt repugnet vtrumque coniunctim non apponi, cum & diſiunctim extremis liberis bonis conſtet, ac proinde, & ſit de ſe amabile, nec eius amor vllam Deo imperfectionem afferat, vel ſupponat, à Deo amari abſolute poterit; ni efficacia eius amoris intrinſeca cum effectus alterius ex ipſa apponendi libertate pugnet: vt in ſecunda antecedentis parte non repugnare in antecedenti eodem aſſumebatur.

2. Ea verò pars antecedentis, ne ab aduerſariis quidem negatur, ſed ſupponitur potius, vt vidimus certamine 1. argumento ipſorum primo: faciléque oſtenditur: ſi enim diſiunctum, quod præfinitur, liberis extremis contradictoriis conſtet: vt præfinio Petri erga Paulum amorem hunc, vel eius omiſſionem tali tempore: nihil amplius neceſſitatis amandi, vel non amandi Paulum eo inſtanti Petro affert, quam ipſius libertas in actu primo, ſiue poteſtas ad amandum, vel non amandum Paulum inſtanti eodem. Hæc autem, ſicuti ad neutrum determinatè inſtanti illo apponendum Petrum cogit, neutriuſque determinatè pro eo inſtanti appoſitionem impoſſibilem reddit: ita neutrius abolet libertatem, etſi vtriuſque defectum coniunctim reddat impoſſibilem: quia nequit Petrus pro eo inſtanti, nec amare, nec non amare ob contradictionem in coniuncto hoc nec amandi, nec non amandi incluſam; ad quam nulla niſi chimærica poteſtas eſſe poteſt: ergo nec præfinitio diuina de amore hoc Petri erga Paulum, vel eius omiſſione in hoc inſtanti diſiunctim Petri in eius amoris omiſſione vel appoſitione in eodem inſtanti libertati contradictionis officiet, etſi extremum vtrumque præfinitum pro eo inſtanti coniunctim, ſimulque abſolutè deficere vetet: id ſane adeo perſpicuum eſt, vt diutiùs in eo oſtendendo immorari non expediat. Aliunde tamen, quam ex læſione libertatis contradictionis ea præfinitio diſiunctiua, ſeu vaga de alterutro extremo libero contradictionis diſiunctim videtur forte repugnare: quia iuxta dicta nihil aliud voluntati liberæ Petri libertate contradictionis erga amorem Pauli, vel eius omiſſionem affert, vel erga alterius liberam appoſitionem efficit, poteſtve efficere quam libera pro eo inſtanti voluntas Petri qua libera, & habeat, efficiat: quare de extremo alterutro libero apponendo, non quidem præfinitio quæ eſſentia ſua efficax de ſe erga ſuum obiectum eſſe debet, ſed pura libertas contradictionis Petri ad amandum, vel non amandum Paulum eſſe poterit.

3. Certè ſi conſtituta Petri voluntas in actu primo libera libertate contradictionis ad amandum vel non amandum Paulum pro priori naturæ ad Dei amorem de eis contradictoriis extremis pro eo inſtanti ſupponatur, argumentum conuincit: ſolam complacentiam de libertate contradictionis Petri ad eum amorem, eiuſque omiſſionem pro eo inſtanti eſſe, cum eam ſupponat, neque vllatenus agat: eaque ſuppoſita alterutrum extremum contradictionis pro eodem inſtanti eſſe neceſſe ſit, atque vtrumque coniunctim pro illo deficere prorſus impoſſibile, vt diximus: quare nil Dei præfinitio, & voluntas circa alterutrius neceſſitatem, & vtriuſq; coniunctim defecturi impoſſibilitatem agere poteſt: vnde nec aliquatenus actiua, nedum efficax, erga diſiunctum illud: ac ſubinde, nec præfinitio diſiuncti illius eſſe poteſt: ſin autem

Digitized by Google

autem amor Dei erga diſiunctum illud liberi amoris Petri erga Paulum vel omiſſionis eius in eo inſtanti conſtitutam in illo Petri priori naturæ non ſupponat, ſed potius, vt poteſt, antecedat efficax quidem amor, & præfinitio diſiuncti illius ex contradictoriis liberis conſtantis eſſe optimè poterit: ex qua alterutrum, liberè neceſſario pro eo inſtanti neceſſe ſit, & vtrumque pro illo coniunctim deficere ſit impoſſibile: ac ſubindè teneatur Deus, & Petrum pro illo inſtanti, eiuſque abſolutam voluntatis in actu primo libertatem contradictionis ad vtrumvis conſtituere.

4. Diſcurſu ſimili probatur, præfinitionem de extremis poſitiuis, ſiue contrariis de ſe, vt odium, vel amor Petri erga Paulum in hoc inſtanti, ſiue non oppoſitis inuicem, vt hic vel ille amor, vel actus fidei, & charitatis diſiunctim præfinitis neutrius apponendi abſolutæ libertati officere: etenim, ſi contraria extrema diſiunctim præfinita de ſe ſint, nullam maiorem alterius apponendi determinate neceſſitatem, alteriuſque determinate apponendi impoſſibilitatem voluntati affert, quam ipſa voluntas, qua libera in actu primo libertate contrarietatis in hoc inſtanti ad odium, vel amorem habeat: aſt hæc non obſtat abſolutæ liberæ appoſitioni alterutrius extremi libertate contrarietatis: ergo neque de alterutro ex contrariis apponendo præfinitio. Inde vero id ipſum probatur de præfinitione alterutrius extremi, ex non contrariis de ſe, atque inuicem oppoſitis: ſiquidem nihil aliud maioris neceſſitatis ad alterius determinate ex illis appoſitionem, aut impoſſibilitatis ad appoſitionem alterius determinate voluntati affert: imò verò cum extrema diſiunctim præfinita contraria de ſe non ſunt, neutiquam alterum excluditur: cum neque id ratione ſuæ contrarietatis, quam non habent, præſtare poſſit, nec vi diſiunctiuæ ſolum præfinitionis de alterutro diſiunctim apponendo, vtriuſque ſimultas reddatur impoſſibilis; ſed ſolum vtriuſque coniunctim defectus, vt patet: ad quem proinde defectum libertatem, contradictionis adhuc non relinquit: relinquit tamen ad alterutrum, & contradictionis & contrarietatis libertatem.

5. Id quod explicandum exactius reſtat, quam fuerit hucvſque, à ſubtilibus etiam Commagiſtris noſtris Murcianis Recentioribus explicatum: etenim præfinitio vt libertatem alteri actus ex præfinitis apponendi ſeruet, oportet vt alterius omiſſio è pura contradictionis libertate poſita priori naturæ alterius abſolutam appoſitionem non præcedat: ſi enim appoſita vnius ex diſiunctim præfinitis actibus omiſſio ex libertate contradictionis abſolutè præcedat, cum vtriuſque coniunctim omiſſio abſoluta, vi diſiunctiuæ præfinitionis alterutrius actus ſit, vt diximus, abſolute impoſſibilis, alterius actus appoſitio erit neceſſaria: ſicuti eius omiſſio alterius omiſſione ſuppoſita impoſſibilis: quare alter, qui apponetur actus liber non erit: quemadmodum, cum alter ex duobus extremis contrariis ex libertate contradictionis omittitur à voluntate alterius appoſitio neceſſaria erit: ſi in pura actus ſuſpenſione nequeat vt volunt aliqui voluntas permanere: quare neque vtrumque ex contrariis actibus coniunctim omittere: quod procul dubio ex vi præfinitionis diſiunctiuæ de actu alterutro voluntas creata habet: ergo, vt actus alterius diſiunctim præfiniti, ſiue alteri de ſe repugnantis libertas ſeruetur, illius, qui apponendus eſt abſoluta in eius appoſitione libertas exercita ſupponenda ad alterius omiſſionem eſt; vel ſaltem exercita abſolutè à voluntate in huius alterius abſoluta omiſſione ſupponi ad actus appoſitionem nequit; tametſi, cum actus diſiunctim præfiniti ſibi inuicem non repugnant altero etiam actu libere poſito à voluntate, atque abſolutè præſuppoſito, alter liberè etiam libertate contradictionis poni à voluntate poſſit, vel omitti: quia alterius præfinitio, etſi vtrumque ſimul omitti prohibeat tantum, quare neque vtriuſque appoſitionem exigat, tamen huic vtriuſque coniunctim appoſitioni abſolutæ non contradicit,

6. Sin autem præfinitio diſiunctiua de alterutro ex contrariis actibus ſit, puta odio vel amore Petri erga Paulum: tunc quidem omiſſio amoris, nec poterit liberam odij appoſitionem natura præcedere, ſiquidem vtriuſque, vt diximus omiſſio coniunctim: vi præfinitionis eſt prorſus impoſſibilis: quare, & alterius actus ex contrariis diſiunctim præfinitis omiſſione præſuppoſita alter neceſſario apponetur: etenim cum ratione contrarietatis actuum diſiunctum præfinitorum alter alteri mutuo repugnet, etſi præfinitionis vi præcisè: vtrumque ſimul apponi non prohibeatur: aſt vi contrarietatis naturalis actuum diſiunctim præfinitorum (qui materia, ſeu obiectum eius præfinitionis ſunt) vtriuſque coniunctim appoſitio prohibetur: quare ex libera præſuppoſitione alterius, omiſſio neceſſaria nec libera proximè alterius omiſſio eſt: etſi, quia ex libertate contrarietatis, quam præfinitio de alterutro ex contrariis actibus diſiunctim præfinitis voluntati reliquit, alterum quod omiſſum eſt, æque, atque illud quod poſitum eſt, potuit pro naturæ priori à voluntate abſolutè apponi, liberè etiam libertate contrarietatis, actus, qui appoſitus abſolutè non eſt, dicendus ſit abſolutè omiſſus; quamvis hac libertate abſolutè exercita, & ſuppoſita in actus oppoſiti abſoluta poſitione, libera alterius omiſſio non ſit, vt diximus, proximè, ſed remotè ſolum: quatenus pro priori ad exercitium libertatis contrarietatis ad vtrumvis apponendum, potuit abſolutè præ altero apponi: nuſquam enim in voluntate fuit ad alterum ex contrariis apponendum ſuppoſita alterius abſoluta appoſitione libertas.

7. Hic aduerte præfinitionem alterutrius actus diſiunctum vulgo per duplex hoc decretum conditionatum à Recentioribus explicari: *decerno, vt, ſi non ſit actus fidei Petri, ſit actus eleemoſynæ*: & hoc alterum ſimul: *& decerno, vt, ſi non ſit actus eleemoſynæ, ſit actus fidei*: quibus decretis vnum hoc innuitur: nempe, præfinitione diſiuncti illius alterutrius apponendi neceſſitatem induci, atque vtriuſque omiſſionem coniunctim excludi: quod certiſſimum, vt diximus, eſt: quare ex vnius omiſſione alterius abſolutam poſitionem legitimè inferri: cæterum propriè loquendo male duplici eo conditionato decreto præfinitio diſiunctiua explicatur: etenim conditionatum propriè obiectum dicit conditionis conducentiam aliquam, etſi non determinantem, & neceſſitantem de ſe ad conditionatum ſub ea futurum: vt autem ex dictis conſtat omiſſio alterius actus ex diſiunctim præfinitis, ſi aliquo modo pro priori naturæ ad conditionatum alterum extremum diſiuncti præfiniti apponendum natura præcedat, vt debet, ſi ad ipſum conditio, & ſubinde aliquo modo conducens ſit ad alterius appoſitionem: quare ex vi præfinitionis, quæ coniunctum illud duplicis voluntatis propriè loquendo conditionatæ contineat nunquam alteruter actus diſiunctim præfinitus liberè apponetur, contra horum Recentiorum, & omnium communem ſententiam, quam hic ſtatuimus, dixi autem ex vi præfinitionis: quia cum præfinitio, ſeu decretum conditionatum ex parte obiecti abſolutam efficaciam, & connexionem cum obiecto ſub conditione ſolum præfinito habeat, quoties conditio libera voluntati creatæ eſt, in eius appoſitionem nihil prorſus agit: quare, ſi actus alter ex præfinitis, nobis de ſe liber, à nobis anteacto ad negationem alterius abſolutè appoſitam apponatur, vt poteſt (quando quidem libera nobis omiſſio eſt) nihil tunc in actus appoſitione præfinitio, eiuſque efficacia habebit: ſiquidem alterius omiſſio (quæ conditio purificanda neceſſario erat, vt præfinitio erga illius abſolutam appoſitionem efficiam abſolutam haberet) pro naturæ priori ad huius actus appoſitionem abſolutam non præceſſit: quare præuenta aliunde à voluntate noſtra, eiuſque libertate in actu abſolute apponendo abſoluta conditionatæ illius præfinitionis efficaciæ eſt: nihilque, etſi alterius omiſſio adſit, quod iſthic in actum præſuppoſitum agat omnino habebit: quare etſi ſtante ea præfinitione libere actus ille apponatur à voluntatis quidem libertate libera apponitur; nuſquam autem ex vi præfinitionis, vt dixi.

8. Quæ dicta hactenus ſunt de præfinitione diſiunctiua actus liberi noſtri huius, vel illius eadem de eodem vnico actu pro diuerſis durationibus, ſeu inſtantibus diſiunctim, hoc, vel illo, ſi ita à Deo præfiniatur, dicta volumus: ſicuti enim præfinitio duplicis actus diſiunctim neutrius determinatè apponendi, neceſſitatem, alteriuſque determinatè apponendi impoſſibilitatem voluntati noſtræ affert; ſed ſolam alterius apponendi neceſſitatem.

& impoſſibilitatem omittendi vtrumque ſimul : ita eiuſdem actus præfinitio pro plutibus inſtantibus diſiunctim hoc ſcilicet, vel illo apponendi abſolutam neceſſitatem illum apponendi in hoc inſtanti, & impoſſibilitatem apponendi illum in inſtanti alio non inducit; ſed ſolam neceſſitatem illum apponendi in alterutro, & impoſſibilitatem illum omittendi in vtroq; quo circa, vt eius actus in vno ex illis inſtantibus abſoluta libertas ſaluetur, oportet, vt non ſupponatur in alio, vel aliis pro priori naturæ omiſſus : quod ſi ſupponatur omiſſus (vt libertate contradictionis omitti immediatè, & proximè poteſt) actus ille in inſtantibus reliquis, neceſſario, ac nullatenus liberè apponetur in inſtanti quo à voluntate elicietur: vt de actibus contrariis diſiunctim præfinitis dicebam, ſi ex libertate contradictionis ad vnum, eiuſque omiſſionem, huius omiſſio pro priori naturæ apponeretur ad abſolutam poſitionem alterius. Tunc neceſſario prorſus apponendum : quia, cum ſuppoſita illius omiſſio huius alterius omiſſio coniunctim, vi præfationis diſiunctiuæ de alterutro actu apponendo, eſt abſolutè impoſſibilis: quod ipſum eſt de vnico actu pro diuerſis inſtantibus diſiunctim, hoc, vel illo, abſolutè præfinito.

9. Dixi autem ſi omiſſio in aliis inſtantibus reliquis pro quibus diſiunctim actus idem præfinitus eſt ex libertate contradictionis proximè, & immediatè, vt poteſt, ſuppoſita pro priori naturæ præcederet : quia eo ſolummodo, atque ex ea ſolum contradictionis libertate à voluntate poteſt omiſſio actus in inſtanti alio pro priori naturæ poſita ad ipſum pro ſuo inſtanti altero eliciendum præcedere, ac ſubinde ipſius libertati officere, cum pro inſtantibus diſiunctim hoc vel illo præfinitus abſolute eſt; ſecus autem ſi ex libertate, quaſi contrarietatis apponatur, ac non niſi dependenter à poſitione actus libera pro inſtanti, quo apponitur, in aliis inſtantibus pro quibus diſiunctim præfinitus eſt eiuſdem actus ponatur omiſſio : tum enim exercitium libertatis in actus pro ſuo inſtanti poſitione omiſſionem eius in reliquis præuenit: quare, nec poteſt ab omiſſione ſui pro reliquis inſtantibus eius in ſuo inſtanti appoſitio præueniri, vt neceſſario pro ſuo inſtanti eliciatur ex omiſſione præſuppoſita in reliquis, actus qui pro priori in ſuo productus eſt quate & ſeipſo ſui omiſſionem cum omiſſione etiam ſui pro reliquis inſtantibus incompoſſibilem (quæ necdum eſt, nec naturæ prioritate anteceſſit) liberè excluſit. Non ſecus atque cum ex libertate contrarietatis phyſica ad extrema contraria odij, & amoris, erga idem obiectum ſibi inuicem repugnantia, amor elicitur, poniturque ſubinde negatio odij cum ipſo incompoſſibilis: quæ, ſi vt abſolutè potuit, ex libertate contradictionis apponeretur, nec poſſit voluntas vtrumque omittere, atque in ſuſpenſo ab vtroque manere, ex libertate contradictionis, ac non contrarietatis appoſita pro priori naturæ præcederet, amor non liberè, ſed neceſſario poſterius natura eliceretur, vt nuper oſtendebamus : etenim, quod ratione ſuæ intrinſecæ incompoſſibilitatis, naturaliſque mutuæ repugnantiæ contraria extrema libertatis contrarietatis potentiæ ad vtrumvis ex contrariis apponendum habent, vt coniunctim, ac ſimul a voluntate apponi nequeant, habet etiam incompoſſibilitatis ex vi præfinitionis diſiunctiuæ de hoc, vel illo actu, vel de eodem, in hoc, vel illo inſtanti, vel vtriuſque ſimul, vel eiuſdem in vtroque inſtanti omiſſio coniunctim: quare omiſſio alterius actus, vel eiuſdem in altero inſtanti dependenter à poſitione alterius, vel à poſitione eiuſdem in alio ex libertate quaſi contrarietatis eſſe debet, vt actus appoſiti, & omiſſionis actus alterius, vel eiuſdem in inſtanti, quo appoſitus ſit, abſoluta libertas ſaluetur.

10. Sed quid, inquies, de libertate actus eiuſdem erit pro hoc vel illo inſtanti diſiunctim præfiniti erit, ſi non apponatur, ſed omittatur in inſtanti primo? poteritne liberè abſolutè ſecundo, & vltimo à voluntate apponi? Poterit quidem : ſi tamen appoſitio eius in ſecundo inſtanti naturæ prioritate omiſſioni eius in inſtanti primo præcedat, ac non niſi dependenter à poſitione actus illius in ſecundo inſtanti omittatur in primo : quod tunc fiet, cum ex reuelatione, vel aliundè ſcientia de eius appoſitione abſoluta in ſecundo inſtanti adſit in inſtanti primo atque ex ea in illo actum omittat, non, niſi ex ea ſcientia de facto actum illum pro primo illo inſtanti omiſſurus. Tunc enim omiſſio in primo inſtanti, tametſi tempore, & duratione poſitionem actus in inſtanti vltimo præcedat (quod actus libertati non officit, vt patet in æterna certa, atque infallibili de ſe futurorum præſcientia abſoluta) natura vero, & cauſalitate nullatenus præcedit; ſed actus in ſecundo illo, & vltimo inſtanti poſitionem ſubſequitur : quare neque eius libertati poteſt officere : id quod Murciani Recentiores, oppoſitum cenſentes, non ſatis attenderunt: quia præcedentiam in duratione à præcedentia naturæ non ſepararunt. Hæc omnia ſedulo obſeruanda pro variis quæſtionibus, & difficultatibus Theologicis componendis : libertatis nempè, & meriti humanitatis Chriſti Domini in mortis à Iudæis acceptatione præcepta : cuius ſcilicet antecedenti impeccabilitati præceptum acceptandæ mortis adiunctum æquam neceſſitatem acceptandi illam, hac, vel illa numero acceptatione, vel hoc, vel illo vitæ tempore Chriſti humanitati impoſuit, ac ſi ab ipſa apponenda acceptatio, hæc, vel illa, vel hoc, vel illo tempore à Deo præfinita abſolutè foret: item ad neceſſitatem peccandi veniaſiter & ſcandalorum in mundo futurorum cum cuiuſvis hominis ad ſingula, & omnia diſtributiuè venialia vitanda, & omnium diſtributiuè hominum ad mortalia quæque fugienda abſoluta libertate componendam : de componenda etiam cuiuſvis hominis, abſoluta libertate ad bonum conſenſum, etſi nemo rebellis adeo voluntatis eſſe poſſit; qui auxiliorum in Dei omnipotentia clauſorum cumulo valeat de facto reſiſtere. Ac Demum aliis ſimilibus difficultatibus complanandis viam certaminis huius doctrina oſtendit.

QVÆSTIO IV.

An inter Dei volitiones imperantis, & imperatæ ordo eſſe queat.

POſtremæ huic quæſtioni de voluntate Dei agitandæ occaſionem dedit noſter Ruiz de Montoya d. 3. de Prouidentia, ſectione octaua, numero quinto dubitans : an actus voluntatis diuinæ alium actum voluntatis eiuſdem poſſit imperare? ſicut in noſtræ voluntatis actibus euenire poſſe Theologi cum Sancto Thoma 1. 2. quæſtione 17. articulo quinto communiter admittunt, de factóque experimur nobis frequentiſſimè accidere. Si enim id in diuinæ voluntatis actibus poſſibile ſit, & ordinem actus imperantis, & imperati in voluntate diuina poſſibilem eſſe certiſſimum eſt.

CERTAMEN I.

Imperans & imperatus actus eorumque ordo voluntati Dei non repugnat.

1. NOſter Ruiz ſect. 8. citata à numero 6. ad 9. incluſiuè duabus concluſionibus enixè contendit actus imperantes, & imperatos diuinę voluntati repugnare : quare & eorum inter ſe ordinem, & ſubordinationem. Repugnantiam eorum actuum, ac ſubinde eorum ordinem inter ſe multo ex capite probat obiiciendo, ac diſiciendo à nobis certamine ſecundo, ne hic poſitum ibi ad ſolutionem repetatur. Eſt autem actus imperans voluntatis volitio efficax volitionis alterius imperatæ : ex qua voluntas ad imperatam hanc, ita actiuè determinata manet, & phyſicè, ſiue intentionaliter ad acta, vt hanc, imperante volitione adſtante, nequeat, ex parte actus primi adhuc, omittere. Differt autem

tem

Digitized by Google

tem actus voluntatis imperans, eiuſque, ſiue phyſica, ſiue intentionalis actiuitas, & adactio ad imperatum ab actiuitate & adactione phyſica, vel intentionali Intentionis efficacis finis ad medij neceſſarij electionem: quod intentio efficax ad electionem illam actiuè alterutro, vel vtroque modo phyſico, vel intentionali ex parte actus primi determinet, quin electionem ipſam pro obiecto habeat, atque expreſsè formaliter velit; actus vero imperans in imperatum, tanquam in obiectum formaliter, & expreſse volitum ferri debeat, & reflexè illum velle, verbi gratia, *Volo elicere volitionem, & affectum miſericordiæ, pœnitentiæ, humilitatis, &c.* Hæc omnibus Doctoribus communia, & ſtata, atque hic ſupponenda ex fuſiori noſtra diſputatione de actibus imperantibus, & imperatis ad controuerſiam de actibus voluntatis.

2. Mittenda verò nunc quæſtio, quam ibi examinabimus, ſubtilior, an poſſit eſſe actus imperij non abſolutè efficax, & actiuè phyſicè, vel intentionaliter determinans ex parte actus primi, adigenſque voluntatem ad actum imperatum eliciendum, tametſi actiue phyſice, vel intentionaliter ſit actus illius imperati, ad eumque eliciendum alterutro, vel vtroque actiuitatis genere ex parte actus primi voluntatem inducens, ac impellens, vt auxilium & cogitatio voluntatem ad actum ex parte actus primi ſuo modo, etſi non determinet, ſollicitat tamen, & impellit, & habitus adquiſitus plurium ſententia ad actus proprios voluntatem quam non determinat, & adigit, actiuè tamen agit: ac demum vera, ac ſeria, non tamen abſolutè efficax, finis intentio ad mediorum electionem agere, ac inducere intendentis voluntatem poteſt, inducitque de facto ſæpè ad aliqua eligenda, vt vidimus quæſtione 1. tametſi eam non cogat. Mittenda tamen quæſtio hæc in præſentiarum fuit: quia præſentis quæſtionis difficultas tota non ex ſpecialibus eius quæſtionis decidendæ principijs pendet, ſed vtrique communibus; ac proindè in actibus imperantis actus efficacis, & imperati ab aliis hactenus diſputatis, & admiſſis inſtituenda hæc quæſtio fuit; ne alterius de ſubiecto ab aliis non ſuppoſito, nec diſputato, ſed importunè hic diſputando, quæſtionem intruderemus, quæ ex reſolutione, & principijs præſentis quæſtionis decidendæ deciſa manebit.

3. Dicendum eſt contra Ruiz citatum, voluntati diuinæ actus imperans, & imperatus, eorumque inter ſe ſe ordo non repugnat. Probatur: quia in Dei voluntate eſt per te, & per omnes Doctores actus intentionis, & electionis mediorum ad fines intentos, atque inter eos ordo prioris, & poſterioris, vniuſque ab altero, quaſi dependentia, & ſubordinatio: qua electio mediorum ab intentione prouenit, ipſamque pro naturæ & cauſalitatis quaſi priori in voluntate diuina ſupponit, intentio vero finis pro eo priori poſita in voluntate eam ad mediorum electionem agit, adigitque, ſi efficax intentio ſit: ergo in voluntate diuina actus imperans, & imperatus, ſimiliſque inter illos ordo, & ſubordinatio eſſe poteſt. Non dixi, eſt de facto, ſed eſſe poteſt: quia nullus actus imperatus in nobis adhuc eſſentialiter ſupponit imperantem ab eoque pendet, (vt patet in actu miſericordiæ, & pœnitentiæ à charitate imperatis, qui ijdem abſque eo imperio eſſe poſſunt) ſicut electio omnis pendet ab intentione, atque eos actus ita ſubordinatos in Dei voluntate, (quem niſi propter finem operari eſt impoſſibile, vt ſæpè vidimus) de facto eſſe euidens eſt: imperantem vero actum actus alterius in voluntate Dei eſſe euidens à ratione non eſt, neque ſciri à nobis niſi ex reuelatione poteſt. Conſequentia eſt legitima quia omnes repugnantiæ contra actum imperantem, & imperatum voluntatis diuinæ, eorumque inter ſe ordinem, & ſubordinationem a Ruiz excogitatæ, & excogitabiles de facto in actibus intentionis, & electionis, huiuſque ad illam dependentia, & ſubordinatione ſunt complanatæ, vt ſingularum ſubordinationem & dependentiam electionis ab intentione voluntatis diuinæ applicatione clarebit certam. 2. Probatur ſecundo, & confirmatur à priori ratio præcedens: quia, tametſi actus omnes voluntatis diuinæ, qui à nobis numerantur diuerſi, phyſice & realiter loquendo & inter ſeſe, & cum voluntate ac diuinis reliquis idem ſint: inde ſolum euincitur vnum ab alio, imò neque à voluntate diuina poſſe phyſice, & realiter diſtingui: quare nec vnum ab alio, neque à voluntate ipſa phyſice, & realiter cauſari, atque procedere: at vero & inter ſe vere, ac ſine vlla noſtra fictione intentionaliter diſtingui ſuadent diuerſa Dei libera decreta per intrinſeca Deo adæquate conſtituta: quorum, vnum deficiente altero, imò poſſibilitas innumeris verè, ac omni mentis noſtræ fictione ſecluſa perſiſtit, veræ diſtinctionis alicuius (tametſi non phyſicæ & realis ob eſſentialem amoris, ſiue omniamoris quoad ſubſtantiam & modum diuini infinitatem) euidenti argumento, & infragabili, vt vidimus controu. 4. de voluntate volitionis diuinæ liberæ, qua libere conſtitutionem adſtruentes ex hac vero intentionali vera actus voluntatis diuinę à voluntate ipſa, & ſcientiæ ab intellectu, quibus tamen realiter phyſicè identificantur, oſtendimus tom. 1. de Deo vno controu. .. de ſcientia d. 2. & hoc tom. controu. de volunt. d. 2. dari in Deo vera prædicata potentiæ intellectiuæ, & volitiuæ realis intentionalis (etſi non realis phyſicæ) ad ſuos actus eliciendos, nec ſolum logicam eorum actuum potentiam, vt plures contendunt argumentis, quæ ibi facile diſiecimus, tametſi ab eis inclamarentur euidentia: ſicque, & Scripturæ, & Patrum, & ante actorum hucvſque Theologorum doctrinam de vero potentiæ intellectiuæ, vltra actuum potentiam logicam, ſiue poſſibilitatem verum & realem intellectum, & voluntatem ſtabiliuimus, non vno, neque exiguo veritatis, & rei Theologicæ commodo.

4. Hoc autem ſtatuto ex citatis locis principio euincitur clarè in diuinis actibus ſumma identitate reali phyſica, & inter ſe, & cum potentiis diuinis, eorum veram intentionalem diſtinctionem, & aliorum ab aliis, quibus realiter phyſice identificantur: productionem, & dependentiam non repugnare, nec ſolam inter eos fictam rationes, atque noſtro modo concipiendi diſtinctionē, & dependentiam poſſe intercedere, vt citatus Ruiz num. 6. à medio quaſi certum, & in Theologia ſtatutum ac ſine diſputatione tenendum putauit. Inde vero conſtat primo: dependentiam, cum diuini iudicij ab obiecti apprehenſione, cui realiter identificatur, tam actus voluntatis diuinæ, ſiue proſecutionis ſiue fugæ à iudicio diuino, quo vel bonitas, vel malitia obiecti aſſertiuè proponitur, tametſi tripla hi actus phyſicè identificentur: tum deniq; (vt propius ad rem præſentē accedamus) electionis ab intentione inter ſe phyſicè realiter identificatis non rationis noſtræ creatorū adinſtar de diuinis cogitantis figmentum, ſed veram intentionalē dependentiam eſſe: conſtat ſecundo: hac ex parte diſtinctionem, & dependentiam veram intentionalem actus imperati ab imperante non repugnare. Cum autem actus intentionis diſtinctio & dependentia hæc ſit actu cum ita diſtinctorum & ſubordinatorum in amore, ſeu actu voluntatis diuinæ eodem, & adæquatè ſpecificato ab vnico ſpecificatiuo & totali amoris diuini, conſtat tertio: neque indè repugnare veram diſtinctionem, & dependentiam intentionalem alterius ab altero inter actum imperantem, cuius ratio à priori, tam pro actibus intentionis, & electionis, quam pro actibus imperante, & imperato eſt, quam ſæpè dedimus t. 1. de Deo vno contr. 2. de ſcientia & hoc tom. controu. 4. de volunt. de adæquato obiecto ſpecificatiuo ſcientiæ & volitionis diuinæ agentes, vbi verum diuinum actus ſcientiæ Dei, & bonum diuinum actus amoris diuini adæquatum obiectum primarium, & ſpecificatiuum eſſe oſtendimus; & tamē id non obſtare quominus plura obiecta motiua creata, finaliter etiam, & occaſionaliter, ob quæ hoc, vel illud Deus velit pro voluntatis diuinę diuerſis verè intentionaliter actibus adſint, & aſſignentur: quia, licet increatis motiua, ob quæ actus voluntatis habentur, eos neceſſario ſpecificent, quia eorum ſpecificationem, immò realem phyſicam exiſtentiam illorum non ſupponunt, ſed obiectiuè ſuo modo faciunt; in actibus tamen ſcientiæ, & amoris diuini eſſentia, & entitate ſua ab omni obiecto creato, pro quovis eius, etiam poſſibilitatis, ſtatu independentibus, totos ab æquæ neceſſitatis phyſicę primario adæquatè ſpecificatos ſupponunt: quare, quoad eorum phyſicam realem entitatem, & ſpecificationem obiectiuè illos faciendi, & ſpecificandi motiua obiecta creata aditum occluſum inueniunt, cum ſecundo loco adueniunt. Ex quo principio noſtro hoc etiam tom. contro. 5. d. 1. q. 1. virtutes Dei morales dilucide ſtatuimus, ac propugnauimus: è cuius aduertentia minori in earum de-

ſenſione valde antecceſſores noſtri, diſique ſunt vexati: per auia ſæpe & repugnantia gradientes, vt ibi oſtendebamus.

5. Ex his autem principiis noſtris, eorumq; (etſi ſummatim) memoratis fundamentis ratio à priori pro actus imperantis, & imperati & ſubordinationis ac dependentiæ veræ in Dei voluntate intentionalis, non phyſicæ, actus imperati ab imperante realis poſſibilitate, & non repugnantia facile efformatur. Poſſibilitati diſtinctionis actus imperantis ab imperato verè realis intentionalis non phyſicæ, atque ita veræ ſubordinationi, & dependentiæ actus imperati ab imperante nonobſtet identitas eorum actuum phyſica, & realis ex vna parte: ex alia verò non obſtat primaria adæquata ſpecificatio amoris, ſeu omniamoris diuini à diuina bonitate, quominus in alia obiecta ſecundaria, cum intrinſeca, tum extrinſeca Deo etiam motiua, vt finem media, &c. ferri poſſit, quin amorem diuinum ſpecificent & augeant: ſicque amor diuinus eſſentia ſua omniamor, quoad ſubſtantiam, & modum, atque identicè, & indiuiſibiliter infinitus per termini, etiam extrinſeci denegationem augeatur, & quaſi per partes creſcat, atqui ex his ſolum capitibus repugnantiæ actus imperantis, & imperati diſtinctio, veraque ſubordinatio, & dependentia vnius ab alio petuntur à Ruiz, poſſuntque apparenter opponi; ergo, actus eorumque ſubordinatio, & dependentia vnius ab alio non repugnant in voluntate diuina. Minor repugnantiarum complanatione conſtabit certamine ſecundo. Maior probata manet numero 4. 5. & 6. Probabitur ſententia hæc, eiuſque fundamenta vlterius confirmabuntur concluſione 2. iam ſubiicienda.

CERTAMEN II.

De facto actus imperans, & imperatus adſunt Dei voluntati: vbi obiectionibus occurritur.

1. PRobatur concluſio ex Ierem. 31. n. 3. *In charitate perpetua dilexi te, ideo attraxi te miſerans*: vbi affectus miſericordiæ, ex quo nos per peccata auios ad ſe Deus traxit ac reduxit, ex Dei in nos charitate eſſe dicitur, atque illa particula *ideò*, non innititur ſolum, ſed declaratur: atqui affectus miſericordiæ proprie dictæ, & exercitæ, neque eſt formaliter, & proprie acceptæ charitatis actus, neque ex motiuo, & obiecto formali charitatis: ergo aliundè verificari debet, & actum miſericordiæ illius diuinæ erga nos cauſari, (vt ibi aſſeritur) à charitate, quam ex motiuo, formalique obiecto charitatis, quod ab eo actu miſericordiæ formaliter reſpiciatur. Nequit autem hic aliunde cauſari à charitate niſi quatenus actus charitatis Dei erga nos eum miſericordiæ diuinæ erga nos imperet: ergo in Deo datur de facto actus charitatis erga nos imperans, & imperatus miſericordiæ, illi vere, & realiter intentionaliter ſubordinatus ab eoque dependens. Minor primi ſyllogiſmi probatur: quia motiuum, ſeu obiectum formale miſericordiæ, omniumque eius actuum formaliter talium eſt ſubleuatio miſeriæ alienæ ob honeſtatem propriam miſerentis in eo affectu, & ſubleuandi exercitio: quare & eſt honeſtæ quidem concupiſcentiæ actus, atque complacentiæ propriæ miſerentis: actus autem omnis charitatis eſt vel complacentia in altero ob eius bonitatem, vel ex ea neceſſario ortus. Maior ex textu ipſo in illa explicato patet, & conſequutio eſt legitima: ſubſumptum ad conſequentiam ſecundam (quæ æque inoffenſo currit) antecedens eſt certum.

2. Dixi autem de actu formali miſericordiæ, nam, materialiter loquendo omnis actus miſericordiæ, & in proximorum commoda cadens charitatis dicuntur, & qui eos exercent charitatiui vocantur, epulæque, ac merendæ confraternitatum ſtatis diebus aſſuetæ *charitates*, vulgo dicuntur: quia materia apta charitatis proximi propter Deum, imò & ex proximi ipſius complacentia apta ſunt, commoda huius quæcunque: & quorum exercitio charitas & complacentia in proximo, vel vnicè innoteſcit, vt inde vulgaris illa amoris, ſeu charitatis definitio ſit: *Amare eſt velle alicui bonum*; & illud, *qui habuerit ſubſtantiam huius mundi, & viderit fratrem ſuum neceſſitatem habere, & clauſerit viſcera ſua ab eo, quomodo charitas Dei manet in illo?* Ioan. epiſt. cap. 3. num. 17. quibus ſimilia Iacobus cap. 1. ſuæ num. 13. Confirmatur argumentum è textu Hieremiæ petitum ex alio Leonis Pap. ſerm. 1. de Natiuit. vbi ex Pauli locis variis, præſertim ad Epheſ. & ſenſu & verbis hanc ſententiam compingit vt nos ad gratias Deo Patri agendas pro Incarnationis myſterio adhortetur. *Qui propter multam charitatem ſuam, qua dilexit nos miſertus eſt noſtri: & cum eſſemus mortui peccatis, conuiuificauit nos in Chriſto, vt eſſemus in ipſo noua creatura nouum figmentum.*

3. Probatur tertio: quia voluntas permiſſiua peccati prædeſtinatorum quorumvis pœnitentia finali ſaluandorum eſt medium ad præintentam eorum ſalutem: atque vniuerſim cuiuſvis medij efficacis ad ſalutem intrinſeca Deo electio: atqui medium quodvis ad finem à Deo intentum amari à Deo poteſt ex intentione præhabita finis: ergo, & voluntas permiſſiua peccati cuiuſvis prædeſtinati per finalem pœnitentiam Deo intrinſeca poteſt à Deo amari ex intentione ſalutis: ſiquidem permiſſio peccati eſſe poteſt, & eſt effectus prædeſtinationis, vt videbimus controuerſia 7. d. de effectib. prædeſtin. vniuerſim autem de omni electione medij efficacis ad ſalutem, quod peccati permiſſio non ſit, ſine controuerſia vlla: medium ad illam eſſe atque ex eius intentione à Deo electuro amabile: quare & ea ratione amari à Deo poſſe certiſſimum eſt. Inde vero probatur eam electionem à Deo ex intentione ſalutis amari de facto Nihil enim eſt, vnde ab eius amore Dei voluntas retardetur cum Deo electionis ipſius ac conducentiæ remotioris illius ſcientia perfectiſſima æque, atque proximioris conducentiæ mediorum per ipſam eligendorum, adſit. Quo circa, etſi in nobis ſine reflexa voluntate erga electionem mediorum, ſolaque cognitione, & ſcientia conducentiæ mediorum ad finem intentum poſſit voluntas ad electionem mediorum immediatè, & proximè procedere: quare neque ex prædicato electionis, vt ſic imperium intentionis in illam requiratur, aſt, ſi electionis habendæ & conducendæ ipſius remotioris ad finem obtinendum in nobis etiam ſcientia præcedat, non dubito, quin ſicut reliqua ad finem intentum quovis modo, & gradu, vel proximiore, vel remotiore conducentia, & electionem ipſam expreſsè ex ea intentione amare induceremur: quare, cum ex perfectione Dei, eiuſque omniſcientiæ neceſſario conducentis electionis remotioris ad finem æque, atque proximioris mediorum eligendorum, adſit, dubitandum non eſt, quin ex ea intentione Deus ad eam amandam de facto inducatur. Nec inde inferas ad hunc etiam amorem reflexum amoris electionis extrinſecorum mediorum, & ſic in infinitum induci: nam reflexus hic amor ad finis obtentionem non conducit, ſicut ipſa extrinſecorum mediorum electio, ſine qua eſſe non poſſunt: ac proinde ille è ſola eligentis Dei perfectione in ipſo aſtruitur: quare neque ex finis intentione ad eum amorem reflexe amandum, vt ſit inducitur: etſi ratione, & perfectione omni amoris diuini, vbi primum à Deo intentionaliter concipitur, & eſt, abſque vlla diuini amoris additione reflexa ametur: vt in ſimili de reflexione diuinæ ſcientiæ ſupra ſeipſam dicebamus tom. 1. de Deo vno controu. 4. & hoc tom. controu. 4. de volunt. diximus ſæpè.

4. Iam quæ à noſtro Ruiz opponuntur, quæque opponi contra vtramque concluſionem poſſunt diſiecta harum probationibus ſunt. Primum: quia eiuſdem actus à ſe ipſo diſiunctio, atque ad ſeipſum ordo, à ſeque ipſo dependentia veræ, ac non fictæ eſſe non poſſint: diſiectum eſt doctrina poſita certam. 2. numero 4. & 5. & in ſtatum efficaciter in actibus intentionis & electionis veris, ac non fictis ab eodem Ruiz admiſſis, ſicuti & à Theologis reliquis, & neceſſario admittendis. Ad formam ex præfata doctrina reſpondetur diſtinguendo antecedens: eiuſdem actus ad ſeipſum *phyſice, & realiter ſolum eiuſdem* negatur antecedens, *realiter intentionaliter etiam eiuſdem*, datur: actus vero imperans, & imperatus,

Digitized by Google

imperatus: ſicuti, & intentio, & electio tametſi *realiter phyſice* idem ſint, *realiter* vero intentionaliter non ſunt idem, ſed diuerſi. Secundum: quia creſcere paulatim, & quaſi per gradus Dei amor intelligeretur, ſi quaſi priori naturæ in actu imperante expreſſius amor imperati actus, quàm in pro illo priori concepti admitteretur: negandum abſolutè eſt, atque in actibus intentionis & electionis ſtatum: tum quia, quod expreſſè non ametur actu intentionis electio, non tollit, quod pro illo intentionis plus amor, qui electio eſt, non adſit, nec poſſit adeſſe; tum quia, vt diximus certam. hoc. 2. n. 3. expreſſè ante conceptam à Deo electionem amari à Deo electio ipſa poteſt, ac debet. Negandum autem abſolute eſt, iuxta doctrinam a nobis datam certam. 1. num. 6. de primario connecto, & adæquato ſpecificatiuo amoris Diuini, ex quo omnis amor, & infimus è genere ſuo per denegationem termini, etiam extrinſeci, ante & independenter ab omnibus aliis obiectis euadit, ac ſupponitur; ac proinde qui nequeat realiter intentionaliter diuerſorum inter ſe acceſſu, vel receſſu creſcere, aut diminui, & ex quibus conſtet conflari.

5. Confirmatio ſecunda noſtri Ruiz, tametſi verum num. 8. aſſumat: non ſcilicet poſſe Deum diſcurrere, quia nequit aſſentiri concluſioni ob connexionem præmiſſarum, non inde tamen a Theologis, neque ab ipſo negatur, quod ob aliud, quam Diuinam veritatem primarium ſcientiæ ſuæ obiectum, & adæquatum ſpecificatiuum, nequeat Deus veritatibus creatis, tanquam motiuis ad aſſenſum vti, cum ipſe, & Theologi plerique Recentiores vnam creaturam in alia creatura, imò Deum etiam ipſum, tanquam in medio formali, & determinatiuo poſſe ab ipſo Deo cognoſci: in eo autem motionem intentionalem medii illius formalis, & determinatiui creati ex parte obiecti ad aſſenſum veritati creatæ, imò & Deo ipſi fatentur: quid, niſi aliud obſtaret, incommodi foret ſi ob connexionem præmiſſarum Deus concluſioni aſſentiretur, formaliterque diſcurreret? Secundò: cum in intentione, & electione, ac moralibus virtutibus Deum moueri, habereque affectus voluntatis ſuæ propter creatam bonitatem, & honeſtatem) & vtilitatem ad illam ab his Doctoribus non negetur, imò negari nequeat, non valet conſequentia à negatione motiui creati reſpectu ſcientiæ diuinæ ad negationem motiui reſpectu diuini amoris. Aliunde quàm ex impoſſibilitate motionis obiectiuæ veritatis creatæ negatur à Theologis Recentioribus cognitio diuina diſcurſiua, ſiue vnius creatæ veritatis ex alia, etiam diuina, admittentibus tamen in Deo rei cognitionem in alia; quia præpoſitione *in* non denotatur phyſica realis diſtinctio cognitionis obiecti, quod cognoſcitur; quæ tamen ad formalem diſcurſum requiritur, & præſuppoſitione *ex* denotatur, diuinæque ſcientiæ repugnat.

6. Nos autem aliunde negamus ſcientiæ diuinæ motionem obiectiuam à veritate, ſiue diuina, ſiue creata, vt *in* vel *ex* illa aliam veritatem cognoſcat, vt videre eſt tom. 1. de Deo vno, contr911. 2. de ſcientia d. 7. quæſt. 1. & quæſtion. 5. per totam: inde tamen ad motionem obiectiuam aliorum obiectorum reſpectu amoris diuini ad obiecta alia negamus illationem: quia fundamenta negandi ibi hic non currunt, vt ea legenti conſtabit. Neque item putamus maiorem diſtinctionem cognitionem vnius *ex* alio quam *in* alio importare: ſatiſque, ni alia eo loco adducta obſtarent, veram intentionalem cognitionum diſtinctionem fore, vt vnum *ex* alio, & formali diſcurſu, æque ac in alio, cognoſci poſſet. Tandem tertia Ruiz pro ſua & contra noſtram doctrinam confirmatio numer. 9. extra rem eſt. Siquidem ab indiſtinctione actus tendentis ad plura obiecta materialia ob eandem rationem formalem, & impoſſibilitate ſubordinationis veræ ipſius, vt ad vnum materiale obiectum tendit, ad ſe ipſum, vt in aliud fertur, tota confirmatio procedit; cum tamen actus imperans, & imperatus non ſint actus idem ob idem motiuum diuinæ bonitatis ad plura obiecta materialia tendens, ſed ex motiuis ab ea diuerſis concepti, & eliciti: quare, & in quibus diſtinctio vera, & ſubordinatio locum, vt vidimus, habeat.

CONTROVERSIA QVINTA

DE MORALIBVS DEI VIRTVTIBVS.

1. PRÆMISSA Volitionis Diuinæ natura, libertate, ſpecificatiuique eius, & motiui explicatione, quam generalitate ibi opportuna, dedimus controu. 4. ſatis fusè: iam de Moralibus Dei virtutibus (quæ, & libertatem volitionis, & motionem, vt intrà hanc, vel illam virtutis moralis ſpeciem conſtituantur, ſufficientem debent ſupponere) recta vtique methodo, & claritate diſputabimus. Dixi virtutibus Moralibus: de Supernaturalibus ſiquidem nulla eſt controuerſia. Tum; quia reſpectu Dei, ſiue ſubiectiuè nulla ſupernaturalis virtus eſſe poteſt, etiam ex iis, quæ nobis ſupernaturales ſunt: cum nullus virtutis actus non connaturaliter ipſi, qui in vtraque bonitatis phyſicæ, & moralis ſummè, atque infinitè è genere ſuo bonus habetur. Tum etiam; quia erga formalia obiecta nobis ſupernaturalia; (vnde eorum actus ſupernaturalitatem reſpectu noſtri trahunt) de volitionibus diuinis dictum ſatis controu. 4. à nobis fuit, de actibus proſecutionis diuinæ voluntatis diſputantibus, ſpe nimirum, & fide. De charitate verò, qua ſuam bonitatem Deus reſpicit, & ob quam ſe mutuò diuinæ diligunt perſonæ, dictum etiam abunde eadem controuerſia eſt. Qua verò nos ex complacentia noſtri diligit Deus, conſtat formaliter ſupernaturalem actum non eſſe: quare & ad Moralem amicitiæ virtutem pertinere: de eaque ita eodem loco diſſeruimus, vt nihil vlteriùs reſtet diſputandum.

2. Hanc porrò de virtutibus Dei moralibus controuerſiam apud antiquos, nec admodum recentes ſcholaſticos, integrè, dignéque pro cuiuſque ſcribendi modo, & inſtituto, ſiue ſummario, ſiue fuſiori, verſatam non inuenio. Apud recentes verò curtè, & ieiunè: quippe qui ex minus percepta diſtinctione motiui actuum diuinorum ab vnico eorum ſpecificatiuo, in ea ferè ſola vniuerſali quæſtione hærent, ac ſiſtunt tandem: an in Deo morales virtutes ſint admittendæ? quin ad morales virtutes in ſpeciali in Deo indagandas, & explicandas eorum ſtudium, & examen deſcendat; niſi ad celebrem noſtro ſæculo inter Vaſquianos, & Soariſtas controuerſiam de ſtrictæ iuſtitiæ virtute in Deo admittenda vel ſecus & eam quidem vnus ſolum ex Recentioribus, vel alter, pro dignitate, in qua ea diſputatio à præfatis ducibus fuit conſtituta, attingunt, & verſant. Nos autem rem, materiamque totam controuerſiæ huius titulo contentam, & generatim, & ſpeciatim ex inſtituto examinabimus, ac definiemus: ne ſi perfunctoriè ſolùm, & curſim de eis agamus, meliùs nobis, (vt de aliis iudicamus) fuerit controuerſiam omiſiſſe: eam verò in duas diſputationes partimur. Prima de virtutibus moralibus vniuerſim ac ſpeciatim (iuſtitia propria, ac ſtricta, atque vtraque eius ſpecie, ſcilicet diſtributiua, & commutatiua exceptis) aget. Secunda de ſtricta ac propria iuſtitia, eiuſque memoratis ſpeciebus.

DISPVTATIO I.

MATERIAM, eiuſque examinandæ ordinem diſputatione hac prima ſeruandam proximè propoſui, iteram hìc non repetendum.

QVÆSTIO I.

Sintnè in Deo virtutes morales admittendæ.

DIfficultas hæc, (qua totam, vt dixi, controuerſiæ huius materiam Recentiores plerique æſtimarunt,

ruiſſe, contineri) facile ex dictis controuerſia 4. non ſemel, maximè diſp. 2. quæſtion. 4. 5. & 6. dum Dei amorem erga creata obiecta propter ipſa, eiuſque erga creaturas rationales amicitiam propriam ſtatuimus, venit profliganda. Verùm, quia aliter de vtraque opinantes, ne morales à Deo virtutes ablegent abſurdè, in difficiles, auiaſque doctrinas Theologicas abeant; quæſtionem hanc per otium examinandam inſtituo, vt ex earum doctrinarum impugnatione, noſtraque deciſione ibi iactorum principiorum veritas, & clareſcat magis, & robuſtius confirmetur.

CERTAMEN I.

Rei difficultas, & doctorum ſententiæ confutatæ.

1. EO generalis huius quæſtionis difficultas à ratione conſiſtit, quoniam omnis actus virtutis moralis, vt formaliter talis euadat, obiecti ſpecialis cuiuſvis virtutis propter ipſum, ſiue eius obiectiuam honeſtatem propter ſeipſam reſpicere debeat, & intendere; quin ea propter aliud velit, ad aliamve bonitatem effectu, & intentione vlterius ordinetur: atque ex alia parte, quidquid Deus vult, & operatur propter ſe operetur, ac velit, ac perfectiſſimo ſuo effectu ordinaturus neceſſario videatur: fieri plane videtur, vt miſericordiam, ac beneficentiam erga nos, (& idem eſt de virtutibus moralibus cæteris) propter ſe ipſas, earumque creatam obiectiuam honeſtatem, neque exercere poſſit; nec velle nedum de facto velit, aut exerceat; cum eas omnes propter ſe, ac ſuam tandem bonitatem amet. Certè Deum creata obiecta omnia propter ſe, vt finem velle, & operari tandem, vt vltimum finem pluribus ſcripturæ & Patrum teſtimoniis Theologi plerique contendunt, vt vidimus locis citatis ex controuerſ. 4. quæ etiam certam. 2. memorauimus. A ratione verò plura pro eo principio inducuntur; quæ tamen omnem à Deo virtutem moralem propellunt: & quorum proinde eis locis non memini: quia directè ad hanc generalem quæſtionem ſpectabant: quare & opportunius hic certam. 2. proponentur, & examinabuntur. Quamuis autem hæc ità ſint; nemo tamen Deo virtutes morales vniuerſim negare auſus hactenus fuit: vt inde aſſerentes Deum omnia creata propter ſe ipſum, vt finem proprie talem, velle, & operari, nihilque ſubinde creatum, propter ipſum agere, vel amare controu. 4. quæſt. 4. & 5. citatis efficaciter confutarim: quod virtutes omnes morales Deo negare abſurdiſſimè cogantur, efformato nuper argumento; id quod & Theologis omnibus, & ſcripturæ, & Patribus eſt liquido aduerſum.

2. Idcircò non admodum antiqui Doctores, qui hanc abſurdam illationem ex illo principio expreſſius notarunt, varia ſatis, effugia tentarunt, vt nec principium, quod auctoritate, & vetuſtate in Theologia ſanctum cenſebant, desererent, nec abſurdam illationem admitterent. Primum ex amoris diuini, quo ſe, & virtutum honeſtatem amat Deus indiuiſibilitate deſumitur, referente Herize citata diſp. 18. cap. 4. numer. 27. & Arriaga citata diſput. 26. tota ſect. 2. quin motiuum formale creatæ honeſtatis, quam propter ipſam diligit Deus, quatenus eius terminat amorem, ad Deum referatur, & propter ipſum, vt finem ametur. Modi tamen eius Patroni, vt virtutes Morales Deo ſeruent, ſanctum ipſis Principium vti in ſcriptura expreſſum *vniuerſa propter ſemetipſum operatus eſt*. cuius non ſatis bene intellecti reuerentia diſcutiunt, plane deſerunt: etenim ſi æqua primo idemmet actus ſiue phyſicè, ſiue Metaphyſicè etiam indiuiſibilis ad vtrumque obiectum creatum, & increatum, quin ad hoc creatum vt finem ordinet, ſed propter ipſum terminatur? verum vtique eſt, creata obiecta, propter ipſa amare, ac non propter ſe ipſum; tametſi ſe propter ſe ipſum ſimul eodem actu amet. ſicuti cum nos duo alia obiecta propter ſe vt fines inadæquatos ſimul, eodemque actu (vt certe poſſumus) actu amaremus: vel duplici, ſi mauis, intereiſe connexo, aliquid eligeremus, atque exequeremur ex fine vtroque, quod nuſquam vellemus aut exequeremur ex altero tantùm, neutrum ex obiectis illi propter aliud amaremus.

3. Multa hic contentione Recentiores aliquot amorem eundem, indiuiſibilem etiam formaliter Dei in Deum & creata ſimul, vt obiecta formalia ferri non poſſe contendunt: cum tamen ex dictis de eſſentiali, & vnico ſpecificatiuo, & primario obiecto amoris Dei, nequeat hic in obiectum aliquod formaliter ferri, quin in Deum primarium ſuum obiectum & ſpecificatiuum adæquatum formaliſſimè indiuiſibiliter feratur, vt ſæpè controu. 4. & in ſimili de ſcientia monui & oſtendi to. 1. de Deo vno controu. 2. quare noſtrorum Herize & Arriaga impugnationes ex diuerſitate formali neceſſaria amoris Dei, quatenus ad creata propter ſe, ab ipſo quatenus ad Deum propter ipſum tendit, abſolutè nihil præſtant; etſi iuxta ipſorum, & eorum, quos impugnant doctrinam rationem mouendi obiecti formalis à ratione ſpecificandi reſpectu amoris, etiam increati, non diuidentium, vim ad hominem habeant non exiguam: illud ſolide vterque contra hunc modum oppoſuit. Nempe nihil amplius indecentiæ, Deoque indignæ imperfectionis aſſerri ex eo, quod creaturæ, vt obiectum adæquatum ſeù propter ſe, vt finem adæquatum, tendentiæ amoris, & affectus Dei in ipſa, quatenus in ipſa, à Deo amentur: quam ex eo, quod in ipſa propter ſe, & vt inadæquatum finem diuinus amor feratur: quod ſic ego oſtendo: quia non minus diuino amori eiuſque ſummæ perfectioni repugnat inadæquatè à creato obiecto ſpecificari, atque inadæquatè ſpecificatiue pendere; quam adæquatè ſpecificatiuè pendere, atque ſpecificari. Secundò: quia amor ille indiuiſibilis, formaliter etiam, in vtrumque tendens ex parte obiecti creati à ſumma, dignaque Deo perfectione morali deficeret: cum abſque illa in ſua morali ſpecie eſſe non poſſet, bonumque, & perfectum, præſertim ſumme tale, ex integra cauſa eſſe debeat: quare, & ex cuiuſque defectu ſit imperfectum, & malum. Hinc autem conſtat quam ſint malæ impugnationes, quas vt aliis meliores poſuit de ſuo Arriaga n. 8. verſ. *Melius ergò*, & n. 9. Meliorem ſcilicet neceſſario eſſe amorem Dei propter ſe & propter aliquam aliam honeſtatem creatam, quam ſi propter ſe ſolùm eſſet, eoque meliorem, quo propter creata plura foret: ſiquidem, quo plura creata formalia obiecta reſpiceret, plura, vnde à perfectione deficeret procul dubio affectus ille haberet. Nec mirum eſt hunc, & reliquos, qui rationem motiui formalis, à ratione ſpecificatiui, ſeu ſpecificandi reſpectu affectus diuini, non ſatis diſpexerunt ſimilibus diſcurſibus iactari, atque vanis impugnationibus tempus, & chartas abſumere. Denique modi huius impugnationes alias dedi controuerſ. 4. d. 2. quæſtion. 4. & 5. ex iactis anterius ea diſputatione principiis: eo regredere.

4. Secundum effugium aliorum apud Herize num. 30. eſt Deum velle quidem honeſtatem virtutum moralium, vt obiectum tamen materiale, ac ſe ſolum ipſum vt obiectum formale, & propter quem illam amet, vt amari à Deo omnia ex ſcriptura cenſent: id autem non obeſſe quominus Dei amor virtutum earum moralem honeſtatem ſortiatur; quia ex obiecto virtutis, quam affectus, materialiter adhuc, attingit æſtimant ſufficienter deſumi virtutis honeſtatem. Hanc cæteris ſolutionibus iudico peiorem: etſi enim retineat, ſaluetque Deum omnia propter ſe ipſum, vt finem, velle & operari ſenſu ab ipſis intento, abiicit tamen fixum Philoſophis & Theologis principium: nempe moralem virtutis honeſtatem requirere reſpectum, & amorem obiecti honeſti propter ipſum ex Ariſt. 2. Ethicor. cap. 4. & S. Thom. 1. 2. quæſt. 19. art. 7. ad 3. (ex quibus reliqui) docentibus ad Iuſtitiæ virtutem ſatis non eſſe iuſta, ſed iuſte operari oportere. Secundò: quidquid amatur propter aliud, vt finem ſolum amatur præcisè, vt vtile ad illud: quod commune quidem eſt cunctis, quæ ad illud vtilia ſunt, ſiue de ſe honeſta, ſiue non honeſta, & indifferentia ſint, ſolumque differre ſubiecto vtilitatis illius poſſunt: quare quæ ità ſolum amantur nequeunt vllam actui honeſtatem,

quo

Digitized by Google

quo materialiter ſolum honeſta & formaliter, vt vtilia ſolum attinguntur, magis afferre, quam quæ indifferentia vt vtilia tamen ad eundem finem amarentur; ne dum ex diuerſitate ſpecifica virtutum materialiter ſolum honeſtarum, atque vt vtilia ſolum ad vlteriorem finem amatarum, diuerſitas moralis ſpecifica earum amori communicari, & ab ipſis ità amatis trahi. Denique eo permiſſo quatenus ex virtute quauis materialiter ſolum a Deo amata eius moralis honeſtas in diuinum deriuat amorem, ex Deo ipſo propter ſe amato non deſumitur, ſed ex obiecto creato: quo & imperfectio non ſummè perfecti actus eo diſcurſu ab hiſce vitanda admittetur, & ratio, qua cuncta non, niſi propter ſe ipſum amare Deum contendunt, euacuetur.

5. Tertium effugium, (quo nuper dictis occurri vtcunque poſſet) excogitarunt Recentiores apud Arriagam ſect. 1. init. & numero 5. & ſequitur Quiros diſput. 13. ſect. 2. Nempe virtutes, & honeſtatem earum omnem moralem ad Deum natura ſua, vti ad finem referri: quare, quod ad Deum affectu referantur, atque propter ipſum, vt finem amentur, non obeſſe, quominus is affectus, & amor propriæ virtutis eius ſit cuius obiectum proprium propter Deum amatur: ita enim amari illa honeſtiſſimè poſſunt & debent: quare nec poſſunt à ſua honeſtate deficere, quia amentur vt debent. Hanc doctrinam nullatenus quoad virtutes morales impugnat Arriaga, vt titulo ſectionis promittit vniuerſim; ſed plus etiam, quam tacitè verſu *nonnulli*, & verſ. *fusè nonnulli*: etſi, tam hic, quam verſu *melius ergo* ex ſcriptura, & ratione in virtute amicitiæ eam impugnet: ob ſpeciale complacentiæ in perſona ex cuiuſque non alterius, complacentia amicitiæ amor eſſe debeat. Sic autem ego hanc doctrinam facile conuello. Primo: quia, & ſi per impoſſibile Deus, eiuſque bonitas non adeſſent formaliter, & ad terminum reſpectus obiectiui, honeſtas obiectiua moralium virtutum non deficeret; tametſi defectu primæ cauſæ agentis, & idealis, creatæ reliquæ virtutes deficerent: etenim eo etiam caſu miſeriæ proxime ſuccurrere, fortiter, ac temperate in appetendis, agendiſque ſe hominem gerere, ſuumque cuique tribuere rationi conſonum eſſet: item Deo, eiuſque bonitate, exiſtentibus, tamen non attentis, neque vllatenus intentis, ea ob intrinſecam eorum honeſtatem præſtare, agere, & appetere virtutum moralium per omnes Philoſophos, & Theologos eſt; tametſi eo præciſe, ad vitam æternam non conducant, niſi aliquo ſaltem modo ad Deum actu referantur ſit Theologis ſub lite. Tertio, ſi earum honeſtas natura ſua ad Deum, vt finem, ob quem amandæ ſunt referantur: nulla virtus moralis, ſed ſola virtus charitatis erit, ad quam omnium, quæ propter Deum tandem, vel agimus, vel appetimus, propriè, & tantummodo, amor ſpectat. Quarto, & vrgentius quia ſi honeſtas omnis moralium virtutum eſſentia ſua Deum, eiuſque ſummam bonitatem, vt terminum obiectiuum ſui ità reſpiciat, vt ob ipſum debeat amari, vt debitè ametur: ergo quoties non ita amatur, non debite, & honeſte, ſed indebite, & turpiter atque inhoneſte amatur: quare ſubuenire egeno, vt eius miſeriam ſubleues, & ſic de aliis Moralibus virtutibus, non ſolum moralis virtus non erit, ſed actus vitioſus erit, & peccatum.

6. Dices: morales virtutum noſtrarum honeſtates, non ità ſtricte Deum, eiuſque bonitatem, ob quam amentur, neceſſario, & determinate reſpicere, vt nequeat etiam earum exercitium propter ſe amari, quin eius amor ob Dei bonitatem expreſſe habeatur, atque in ipſam vltimo feratur: cum autem vlterius in Deum expreſſe fertur moralis virtus in effectu ſolum, & impropria eſt ſed quæ Deo conueniat: ſin autem in obiectiua virtutis moralis honeſtate affectus ſiſtit, nec propter Deum, vllatenus vt finem, ſed propter ipſam ametur, moralis virtus in affectu etiam, & propriiſſima habetur; quæ tamen Deo, eiuſque perfectioni repugnet, qui nihil extra ſe, niſi propter ſe ipſum poteſt amare: ſed in primis ratio illa debiti amandi creatam bonitatem propter Deum, vnde à Deo virtutes morales amari, & haberi propriè probabas, deſeritur. Secundo: miſericordia verbi gratia in effectu ſubueniendi proximo ſolum, miſericordia non eſt: quin ex vitioſo affectu, ac turpiter poteſt amari, & exerceri: nempe, ſi id ex inani gloria aut venere ametur, ac fiat: quare, vt propria miſericordia ſit, finem, & rationem formalem requirit, & miſericordiæ ſpecialem, (& ſic de reliquis virtutibus) nec virtuti alteri communem qua deficiente ab ea plane virtute amor ille deficiet: tantum abeſt vt addito motiuo proprio charitatis nempe *propter ipſum Deum* moralis virtus propria in ſua ſpecie conſiſtat: tametſi conſtituatur actus ille in charitatis Theologicæ ſpecie meliori: Quod ſi ordinata honeſtate ipſa obiectiua morali per affectum noſtrum ad finem vlteriorem, ad quem poteſt, quin in ipſa, & propter ipſam ſiſtat affectus in ſpecie propria virtutis moralis poteſt affectus ille perſiſtere, qui indigenti ob venerem ſubuenit, atque ob inanem gloriam ieiunat, religionemve exercet, miſericors, temperatus, ac religioſus abſolute ac proprie erit, quod eſt abſurdum: denique ſiſtendo in bonitate cuiuſvis virtutis propter ipſam virtus moralis poteſt exerceri propriè, immò propriiſſime per te, quin propter Deum exerceatur, ità ſolum exercetur à nobis, cum propriè, ac intra propriam ſpeciem exercetur, & ametur: & de hoc eſt quæſtio præſens in Deo: ergo ſolutione hac non ſolum falſo reſpondes, ſed tollis quæſtionem: Deoque virtutum moralium exercitium proprium, non de facto ſolum, negas, ſed de poſſibili, ac propoſitæ difficultati ſuccumbis, rationiſque à priori ex amabilitate honeſtatis creatæ propter ſe, quam admittis, ad eius diuinum amorem, qui eſſentia ſua omnia amor eſt, admittendum omninò pates.

7. Quartum effugium memoratum ab Arriaga ſect. 3. fuit. Deum habere complacentiam in creaturis bonis propter ipſas ac proinde in creatura rationali, & virtutum moralium obiectiua honeſtate, propter ipſam; at verò reflexo amore hanc ipſam complacentiam, liberam quidem, amare propter ſe, vnde, & creatam honeſtatem virtutum moralium, & rationales creaturas propter ipſas directo amat amore & earum affectum proprium exercet eaſque tandem amat reflexo amore propter ſeipſum: Mitto alia, quæ ab huius effugij inuentoribus miſceri refert Arriaga, alio tamen ſpectantia: ne cum ipſo examini, & impugnationi eorum, quæ alterius ſunt instituti, extra chorum, tempus, & laborem abſumam. Contra primo: quia, vel amor directus honeſtatis, & bonitatis creatæ ità propter ipſam eſt, vt tandem ſit propter Deum, vt vltimum finem eo etiam amore directo volitum; vel eſt propter ipſam ſiſtendo in illa. Si primum is etiam amor directus non eſt ob honeſtatem obiectiuam virtutis moralis formaliter, vt de ſe patet, & hactenus oſtendimus; nihilque affertur, quo difficultas contra Morales Dei virtutes miteſcat. Si ſecundum, in primis amor Dei propter creatam honeſtatem virtutis moralis, quin ſit propter ipſum Deum, ſummamque eius bonitatem admittitur, cuius oppoſitum effugio hoc ſuo recentiores contendunt. Secundò. Hoc admiſſo, fruſtra amor reflexus excogitatur. Tum: quia in eo quidquid difficultatis, & indecentiæ amoris diuini de creata honeſtate, & bonitate propter ſe, quin ſit vlterius propter Deum excogitari poteſt in amore illo directo deuorandum, vel euacuandum eſt. Tum: quia cum reflexus amor de præhabito directo ſit, ipſumque proinde non deſtruat, ſed ſupponat, nec modum tendendi in creaturas propter ſe ſolùm ipſi eſſentialem, & intrinſecum auferre, immutareue poteſt, vt vlterius in Deum, tanquam finem tendat, ac tandem terminetur: quare neque eo amore reflexo excogitato, & ſuperaddito, reſpectus illius ad creatam bonitatem, & honeſtatem tanquam vltimum ſuæ affectiuæ tendentiæ terminum imperfectionibus ſi quæ ſint, expurgatur.

8. Horum nonnullis quinto aliquot Recentiorum effugio occurrendum videtur: illud commemorant Herize cap. 4. numero 23. & Arriaga ſect. 3. numer. 16. Nempe: creatam bonitatem, & honeſtatem virtutum moralium per actum ſolum imperatum amari propter ſe à Deo poſſe: & ortum quidem neceſſariò ab actu imperante Diuino earundem bonitatis, & honeſtatis moralis creatæ propter ipſum Deum: ex quo imperio amor ille creaturarum propter ſe ad Deum eiuſque bonitatem immediate, ac formaliter, & neceſſariò manet relatus: etſi enim efficax actiuè non ſit, nec cogat Dei voluntatem ad

amorem

Digitized by Google

amorem creaturarum propter ipſas, nec pereat eius amoris libertas, ac ſubinde & eius exercitij laudabilitas, & virtutis moralis diuinæ honeſtas; eſt autem efficax in referendo ad Deum, vt vltimum finem amorem creaturarum propter ſe, ſi, vt poteſt, à Deo ex imperio illo concipiatur. Mitto impugnationes Herizæ ex impoſſibilitate actus imperantis, ſeu imperij, & actus imperati in diuinis volitionibus, tum ob impoſſibilitatem diuerſorum connotatorum extrinſecorum pro diuerſa vtriuſque actus libertate conſtituenda, quæ æquè omnem intentionem, & electionem diuerſam impugnat, atque æquè ex diuerſitate actionis pro finis diuerſitate poteſt diuerſa vtriuſque aſſignari in huius ſententia libertas. Male etiam diuerſitatem actus imperantis ab imperato impoſſibilem contendit ex identitate adhuc formali, nec ſolum reali, actus vtriuſque in amore, ſiue omniamore diuino, etſi per omninò intrinſeca Deo eius conſtituatur libertas; æque enim ratio hæc impugnat in amore diuino intentionis, & electionis diuerſitatem. Male item impugnat ex dependentia, quam actus imperatus ab imperante importat, in diuinis impoſſibili; etſi enim non bene ab Arriaga redarguatur ex dependentia lata, ac non ſtricta in perſonis diuinis admittenda, vnde ad ſimilem dependentiam in communibus admittendam perperam, & erroneè conſequentia deducitur; aſt independentia quali quali, æqua tamen electionis ab intentione neceſſario à Theologis admittenda, omnia Herizæ argumenta caſſantur: nihilque pro eiuſmodi dependentia electionis ab intentione tuenda excogitari poteſt, quod ſimili actus imperati ab imperato adſtruendæ non æque ſubſeruiat: fateor ab eis, qui actiuitatem veram intentionalem à reali, & phyſica actiuitate in Deo intrinſecis, & immanenter operantibus potentiis, & actibus non, vti nos diuiſimus, diſpexerunt, nec actus imperantis in imperatum, neque intentionis in electionem influxum, atque in his neceſſario reſpondentem dependentiam veram adſtrui explicari, intelligiue, niſi chimærice, minime poſſe: vera ſiquidem dependentia, & influxus phyſicus realis eiuſdem realiter, nedum formaliter ad ſeipſum prorſus repugnat.

9. Iam ad rem ipſam doctrinæ, & effugij eius, ad præſens quod attinet, ſic eius falſitatem, & inſufficientiam oſtendo: quid enim ſit de diſtinctione actus voluntatis imperantis ab intentione & imperati ab electione (cuius examen ſubtile alibi controuerſia de anima habuimus, atque ab intentione efficaci ægrè actus imperantis inuenitur diſtinctio) certe quoad cuiuſvis generis actiuam determinationem voluntatis ad medij electionem, & ad actum imperatum nulla eſt actus imperantis ab intentione efficaci diſtinctio. Ergo poſito diuino imperante miſericordiæ affectum ſeu virtutis cuiuſvis alterius affectus hic miſericordiæ liber non eſt: quare neque miſericordiæ honeſtate moraliter bonus conſequentiæ infallibilitatem timentes aduerſarij antecedens doctrina illa ſua infirmare tentarunt: quod probo, eo quippe vis imperij impulſiua à vi impulſiua conſilij differt, quod illa ad actum imperatum determinat de ſe, illa vero ſe ad actum conſilij non determinat, ſed inducit. Secundò per vos imperium illud non determinat in agendo; ergo nec in referendo: quare, & actus miſericordiæ imperatus quin in Deum referatur eſſe poterit. Probatur conſequentia: quia ſi liber voluntati abſolute relinquitur ex imperio illo affectus miſericordiæ ex quocunque motiuo, & principio habendus liberè, ex quo velit, motiuo, ab ipſa concipi poterit: quare, quin ex motiuo propter Deum, & ex imperio illo concipiatur. Tertio vel indecens eſt actum miſericordiæ propter huius honeſtatem ſolam à Deo concipi, quin vlterius ſit propter Deum, vel non? Si primum: de ſeſe diuina voluntas eam habet determinationem conditionatam, vt ſi quando Deus miſereatur propter Deum ipſum miſereatur: ergo imperium hoc inutiliter adſtruitur. Si autem affectus ipſe miſericordiæ propter ſolam miſericordiæ honeſtatem indecens non eſt, imperium illud inutilius inducitur, & ineptius. Quarto his miſſis eo imperio poſito præciſè affectus diuinæ miſericordiæ ob eius virtutis honeſtatem ſolum, non refertur intrinſecè formaliter immediatè in Deum tanquam vltimum, & vlteriorem finem; ſed extrinſecè ſolum, & mediate, vti reliqui imperantes actus in finem imperantis referuntur, in doctrina eorum, qui actum imperantem ex ſine aliquo reſpectu imperati ab intentione efficaci reſpectu electionis medij vnici diſtinguunt in eo: quod electio ob eundem finem intentum elici debeat, ſecus imperatus actus ob finem imperantis; in actiua quippe determinatione antecedente voluntatis ad electionem, vel actum imperatum nullum eſt inter actum imperantem & intentionem efficacem diſcrimen excogitabile: Ergo actus miſericordiæ imperatus ob ſolam honeſtatem miſericordiæ ſecundum totum intrinſecum ſui admittitur in Deo, quin intrinſecè immutetur, ac vlterius in Deum vt finem referatur; in quo, vt dixi num. 7. indecentia, quam hi fugiunt, deuoranda erit, vel euacuanda: quod ſi, vt hæc vites, dicas, ex actu imperante actum miſericordiæ non poſſe hunc elici ſecundum intrinſecum ſui, niſi, vt vtilem ad finem imperantis, ac tandem propter Deum plane à Deo actus moralium virtutum relegas, quas tamen effugij huius doctrina in ipſo tueri contendis.

CERTAMEN II.

Morales virtutes in Deo firmius adſtruuntur, & à propoſitis difficultatibus facile vindicantur.

1. TAmetſi propoſitæ difficultatis certam. 1. num. 1. tentatæ hactenus à Recentioribus noſtris ſolutiones, hactenuſque à nobis confutatæ, illius arduitatem ſatis oſtendant; ex noſtris tamen principiis doctrinaque data tom. 1. de Deo vno controu. 2. de ſcientia de obiectis illius, & adæquato ſpecificatiuo, & tom. hoc. 2. controu. 4. de volunt. diſput. 1. quæſt. 2. atque ad rem præſentem proximius d. 2. quæſt. 3. 4. & 5. videtur facile complananda. Eam porro noſter Vaſquez docuit clarius reliquis recitatus cit. quæſt. 5. certam. 2. num. 3. nec multo obſcurius Herize ibidem citatus, tametſi, ſicut ex veteribus, nec admodum recentibus plures, rationem mouendi à ratione ſpecificandi diuinos actus minus diſtinguens, earumque diuerſitatem non ſatis diſpiciens à ſolutionis, & doctrinæ ſoliditate demum defecerit: amoris, & affectus omnis moralium virtutum in Deo Deum ipſum finem vlteriorem, ob quem à Deo amentur nominis ſaltem errore admittens. Probatur igitur concluſio: amor virtutum moralium in Deo propter ipſas vt finem eſt, quin vlterius propter Deum, tanquam finem eo amore formaliter amentur: aſt id ſolum requiritur per omnes Philoſophos, Theologos, & rationem naturalem, vt virtutes morales in Deo formaliter ſint: ergo virtutes morales ſunt formaliter in Deo. Minor, & conſequentia negari minime poteſt. Maior probatur ex dictis citata q. 4. & 5. implicat Deum amare creatum aliquid propter ſe vt finem *qui* intentum (quod ſatis ad rem præſentem, & virtutes morales alias ab amicitia foret) imò & amari propter ſe, adhuc vt finem *cui*, vt eiſdem locis oſtendimus: ergo implicat amor virtutum moralium in Deo, qui non propter ipſas, vt finem, atque eas vlterius in Deum, referat tanquam in finem, propter quem formaliter amentur. Antecedens probatum abundè eſt citatis controu. 4 q. 4. & 3. Probatur ſecundo: bonum enim abſolutè honeſtum eſt amabile propter ſe: atqui virtutum moralium amor eſt bonum honeſtum abſolute: ergo & amabile propter ſe. Minor certiſſima apud omnes: maior item æque apud omnes certa, eo quippe honeſtum ab vtili differt, quod illud propter ſe amabile ſit; hoc autem non, niſi propter aliud ſit amabile conſequentia vt iacet, eſt irrefragabilis. Pergo. Atqui Dei amor è conceptu & eſſentia ſua omniamor, quoad ſubſtantiam, & modum eſt, ſiue amor amabilium omnium omnimodo, quo ex parte ipſorum, & amoris amabilia ſunt: ergo, & boni honeſti virtutum moralium propter ſe amabilium, eſt amor eius propter ſe, & libere quidem. Nam ad

modi amoris, bonitatis creatæ perfectionem Dei ſpectat in eis amandis libertas, vt oſtendimus controu.4.

2. Dices primo: ex prædicato omniamoris diuini male inferri: omne bonum creatum amari à Deo omnimodo, quo amabile abſolutè eſt: ſiquidem, & virtus amabilis eſt à nobis limitate; & tamen non ita amabilis à Deo: quare oportet limitari proximum antecedens, vt ſolum omnium amabilium abſque imperfectione amor Dei omniamor ſit: quo nihil, ſecunda hæc ratio probabit: ſunt enim imperfectiones plures Deo indignæ in amore Dei erga honeſtatem virtutum moralium propter ipſam vt finem, quin referatur vlterius tanquam finem in Deum, propter quem ab ipſo ametur: ſolutionis huius nulla firmior impugnatio eſſe poteſt, quam imperfectionum diuini amoris erga honeſtatem moralium virtutum propter ipſam abſterſione. Prima eſto: honeſtatem virtutum moralium creatam eſſe relatamque natura ſua ad Deum: quare non rectè amabilem niſi propter Deum. Aſſumpti æquiuocationem, & in ſenſu intento falſitatem detexi cert.1.n.5. iuxta ibi dicta reſpondeo: eſt relata tanquam ad terminum actiuum, & idealem, ſiue imitandum, fateor; tanquam ad terminum amabilitatis, ſeu propter quem ſit amanda neceſſario atque ſolum amabilis honeſtas creata, nego primam aſſumpti partem. Neque enim terminus eſſentialis, phyſicus adhuc, bonitatis, ſeu boni amabilis, eſt terminus amabilitatis illius: vt patet in bonitate pœnitentiæ, cuius eſſentialis phyſicus terminus peccatum eſt: & in bonitate miſericordiæ, cui miſeria proximi ſubleuanda eſt etiam eſſentialis Phyſicus terminus, quin alteruter terminus amandus, vel à pœnitente vel à miſericorde ſit, vt pœnitentia, aut miſericordia, earumve honeſtas ametur. Atque, ad rem propius, veritas entitatiua creata ad Deum tanquam ad principium primum efficiens, & ideale imitandum, & terminum ſubinde eſſentialem phyſicum refertur, & tamen in ſe & ratione ſui cognoſcibilis, & vera eſt; quin Deum, vt terminum cognoſcibilitatis, & veritatis, ob quam ſolum, vt rationem formalem, cognoſci poſſit, ſitque, à Deo etiam, cognoſcibilis, reſpiciat: quod ipſum in honeſtate, bonitateque morali, nihilque aliud inuenitur: quare ex diuina ſcientia de veritatibus creatis in ſe, & ſecundum propriam veritatem, nec ſolum ob diuinam veritatem, & cognoſcibilitatem, vlterius concluſio, & efficaciter probatur.

3. Secunda imperfectio eſt diuini amoris limitatio; ſi de virtutibus moralibus propter earum tandem honeſtatem, vt finem à Deo habeatur: ſiquidem ex fine, & ratione formali motiua ſpeciem affectus omnis deſumit: quæ quidem ex limitatæ bonitatis fine infinitæ perfectionis deſumi nequit, ſed limitatæ. Hac obiectione facile ſe Complutenſes Recentiores expediunt ſicut & obiectione ſequenti: exiſtimant enim infinitatem actuum vitalium diuinorum, ex Deo identico quaſi ſubiecto ſolummodo deſumi, nulla obiecti adhuc formalis & motiui ratione habita, ſed male ſe expediunt: quia falſo nituntur principio a nobis funditus euerſo tom.1. de Deo vno controu.2. de ſcientia d. 2. Reſponderent alij iuxta effugia varia tentata, & à nobis etiam præcluſa cert.1. Reſpondeo negando inferri amoris diuini limitationem. Ad cuius ſubiunctam probationem dicito in actibus aliunde adæquate pro, quaſi priori ad rationes formales, & motiua aliunde ſpecificatis perfectionem à motiuis formalibus, ſeu ſpecificatiuis pro poſteriori aduenientibus non deſumi: ſunt autem huiuſmodi motiua alia omnia, & ſpecificatiua creata amoris diuini, qui ex Deo, vt adæquato obiecto primario, & ſpecificatiuo adæquato ſpecificatum, ſiue in tota infinita ſimpliciter perfectione ſui generis & omniamorem conſtitutum ſupponunt: ac proinde nequeunt illi perfectionem aliquam ſiue illimitatam, ſiue limitatam in linea amoris communicare: quare ei nihil intrinſecè affectiuæ tendentiæ, in ipſa adhuc bona creata tribuunt, quod quatenus pro priori in Dei bonitatem increatam ferebatur, non ſolum realiter, ſed formaliter etiam non haberet; tametſi obiectiua illa tendentia, & omniamor formaliter adhuc indiuiſibilis, reſpectu Dei ipſius amor, & complacentia ſui ſit: atque in vnaquaque perſona charitas, & amicitia ad alteram perſonam propria, & neceſſaria, reſpectu autem honeſtatis cuiuſvis moralis virtutis propter ſe, eadem ipſa amoris formalitate à Deo amatæ moralis ſpeciei illius amor liber, & moralis ſpeciei illius virtus: vnde conſtat rurſus non poſſe, adhuc formaliter metaphyſicè, ſine iudicij, & cognitionis noſtræ deceptione affecti, aut intelligi, in moralem aliquam ſeu bonitatem aliquam creatam Dei amorem ferri, quin in Deum ipſum, eiuſque bonitatem feratur, tanquam in obiectum adæquatum ſpecificatiuum, & rationem formalem omniamoris ſui, etſi non, vt finem amandi creatam bonitatem, & honeſtatem propter ipſam, vt diximus, eo amore formaliter indiuiſibili amatam: eoque ſenſu, etſi improprio, & partiali ſolum finis ratione attenta, omnia propter ſe, vt finem diligi à Deo dici aliquatenus poſſit id quod, vt dixi, citati ſupra Vaſquez & Herize præ ceteris clarius viderunt: etſi poſterius tandem rationem obiecti primarij, & adæquati ſpecificatiui perfectionis diuini amoris cum finis ratione ob partem, vt ſic loquar, rationis finis explicatam repertamque in primario, & ſpecificatiuo perfectionis actus adæquato, videantur tandem confudiſſe.

4. Porrò, vt hæc bene percipiantur, oportet plura, quæ in actibus, & obiectis creatis deprehendimus, & didicimus, dediſcere, vt, cum de intrinſecis Deo (qui melius obiadò teſte Dionyſio Areopag. ſcitur neſciendo) agimus, oportet plerumque, atque in propoſita doctrina, vel maxime. Tangit enim infinitatem ſimpliciter, & è genere, & conceptu ſuo per denegationem termini, etiam extrinſeci, ante nos ex inſtituto, nec diſputatam, nec ſatis explicatam: quare videnda eſt ea de re quæſtio de homogenea indiuiſibilitate, & incompoſitione, adhuc metaphyſica, cuiuſvis prædicati diuini tom.1. de Deo vno, controu.1. diſput. de attributis negatiuis nomine, & negatiuis definitione, & controu.2. de ſcientia d.2. ne hic repetantur: etſi breuius eam doctrinam tom. hoc 2. contr.4 ſæpe poſuerimus, atq; ex dictis de ſcientia diuina ad actum amoris, & volitionis diuinæ applicuerimus: ex qua nunc obiectionem hanc, & inſtare, & repellere pronum eſt: etenim actus ſcientiæ, ſiue omniſcientiæ è genere, & eſſentia ſua infinitæ diuinæ veritatum creatarum, etiam in ſe, & ſecundum ſe ſumptarum ſcientia, & repræſentatio formalis eſt (nec ſolum vt illæ Deo eminenter contentæ, & identificatæ Deus ipſe ſunt, ſiue vt in ipſo, tanquam medio, ſi velis, quod renuo, cognoſcuntur) ac proinde creata veritas ſpecificatiuum, & taxatiuum ſcientiæ, & repreſentationi diuinæ, quatenus eius repræſentatio eſt fore videbatur: quia tamen omniſcientiam è diuina veritate omnino conſtitutam in ſe, tanquam ex primario obiecto, & perfectionis ſpecificatiuo ſupponit, nihil perfectionis ſcientiæ diuinæ affert, aut minuit: ita ergo omni bonitati creatæ reſpectu amoris Dei propter ipſam contingit.

5. Tertia imperfectio amoris creatæ bonitatis, & honeſtatis propter ſe, at non propter Deum vt finem vlteriorem deſumitur ex inæqualitate in morali perfectione virtutum moralium, cum inter ſeſe cum reſpectu amoris Dei, & aliorum propter Deum: at aſſignare in Deo actum minoris perfectionis de ſe, quam alius ſit, imò, qui non ſit ſummè perfectus indecens Deo eſt: ergo, & aſſignare in Deo amorem honeſtatis moralis propter ipſam, quin vlterius propter Deum, eiuſq; bonitatem, vt finem ametur, indignā Deo continet imperfectionem. Reſpondent Herize, Arriag. & alij cōmuniter imperfectionem priuatiuam, ſeu quæ actui, & prędicato cuivis diuino eius capaci debeatur, poſſitq; in eſſe in genere, ſeu ſpecie ſua Deum eiuſq; prędicata dedecere; ſecus negatiuam, cuiuſq; in ſua linea incapax prædicatum diuinum ſit. Perfectionis autem honeſtatis moralis ſpeciei nobilioris defectum in ſpecie de ſe minus perfecta imperfectionem priuatiuam non eſſe, Deo eiuſq; prędicatis indecentem, ſed negatiuam confirmant exemplo ſcientiæ, & amoris diuini; in quorum altero maiorem metaphyſicā perfectionē Theologi recognoſcunt, quin obinde alterum è genere ſuo imperfectius denegent Deo, & vtrumq; haud dubio, attributis (quæ negari Deo ſalua fide nequeunt) non vitalibus nobilius è genere ſuo eſt. Cæterum, nec ſolutio placet, nec inſtantiæ quidquam præſtant. Nihil enim horum ad idem genus metaphyſicum ſpectat, vt de re patet: ſed primo diuerſa prædicata ſunt, honeſtas autem moralis amoris diuini intra idem genus honeſtatis moralis eſt, & cuius amor diuinus eſt capax: quare cuiuſcunque perfectionis moralis defectus imperfectio priuatiua Deo indigna erit: & ſcientiæ exemplo ipſo inſtatur doctrina & ſolutio. Neque enim in Deo ſcientia vnius obiecti creati imperfectioris, imperfectiorem ſcientia obiecti creati perfectioris in bona Theologia admitti poteſt,

Digitized by Google

poteſt, atque omni ſcientiam Dei è partialibus ſcientiis diuerſorum obiectorum metaphyſicè conflari, contra memoratum principium de ſimplicitate, & in compoſitione homogenea metaphyſica cuiuſvis prædicati diuini à nobis quam ab aliis, explicatius propoſitum, & plus ſatis oſtenſum locis citatis num. 4.

6. Ex eo autem principio, & dictis proxime eodem numero facile oppoſitio hæc diluitur: cum enim e Deo obiecto primario, & totius ſuæ perfectionis adæquato ſpecificatiuo totam, & infinitam ſimpliciter perfectionem (non autem tanquam à fine proprie, & abſolute tali, vt dixi) Dei amor ex parte obiecti trahat; quin motiua alia creata, quidquam ei perfectionis, vel augeant, vel diminuant: nec circa obiectum aliquod verſari Dei amor poſſit, quin tota perfectione, atque, vt omnia amor, & diuinus, verſetur: æque & infinitè perfecto amore circa creatam bonitatem, & honeſtatem de ſe maiorem verſatur: vt de ſcientia Dei, erga viliſſima obiecta ob eandem rationem dicebamus ſæpe tom. 1. de Deo vno controu. 2. Porro illud *vniuerſa propter ſemetipſum operatus eſt Dominus*, & alia, quæ ex ſcriptura Deum creata omnia propter ſemetipſum vt finem velle, & operari ſonare videntur; alio vero eorum locorum: & germano ſenſu explicuimus contr. 4. d. 2. q. 4. & 5. vt nihil hic de eis vlterius dicere opus ſit.

QVÆSTIO II.

An reliquæ morales virtutes in particulari, præter iuſtitiam ſtrictam Deo conueniant?

MOralium virtutum ſpecies vniuerſaliores quæ ad voluntatem ſpectant, ad tria capita reducuntur: temperantiam nimirum, fortitudinem, & iuſtitiam ſtrictam, ſub quibus ſpecialiores, virtutes plures continentur. Cum autem nihil de iuſtitia ſtricta quæſtione hac, neque hac tota diſputatione, agendum nobis ſit, ſed ſequente prolixiore, ſolum agere hic oportet de temperãtia. & fortitudine, quæ ad ipſum operantem ſolummodo referuntur, & de aliis nonnullis, quæ, quia ad alterum ſunt, vt liberalitas miſericordia ad iuſtitiam. quæ ad alterum eſt, reductiuè, etſi non ſtrictè, & tanquam eius ſpecies propriè videntur pertinere, de amicitia verò, quæ ad alterum etiam eſt diſputauimus fusè controu. 4. vt nihil hic de ea diſputare ſit opus. Poteſt autem de præfatis virtutibus Moralibus habitualiter, ſiue de earum habitibus, atque expedita Dei ad earum exercitium, & actus facultate diſputari, vel de earum actibus, & exercitio actuali, & de primo conſtat eſſe in Deo expeditam ad virtutum moralium, quas in eo, ſiue proprie, ſiue aliqualiter & imitatiuè, ac metaphoricè admittemus facultatem expeditam: quo ſolum ſenſu earum habitus in Deo admittuntur, atque in Dei attributis, ſeu neceſſariis prædicatis, Dei eſſentiam metaphyſicam conſequentibus numerantur à Scoto in 4. d. 45. quæſtion. 1. §. *non improbando*; tametſi proprie habitus, nec ſint nec dici poſſint vt ibi Scotus, & S. Th. 1. cont. gent. cap. 92. Ruiz de Montoia d. 55. de volunt. ſect. 1. init. & Theologi communiter, & nos etiam docuimus tom. 1. de Deo vno controuerſ. 2. diſp. 2. quia habitus proprij ratio imperfectionem minus expeditæ potentiæ volitiuæ, aut intellectiuæ ad ſuos actus ſupponit: quæ ſummè expeditam Dei voluntatem ad actus quoſvis honeſtos exercendos dedecet prorſus.

CERTAMEN I.

De temperantia, & fortitudine, earumque partibus.

1. NIhil ferè hic præter communia doctoribus aſſeri à nobis poſſunt: dicenda tamen à nobis ſunt: tametſi facilia & obuia, ne lector aliquid in nobis deſideret, alioſque libros adire cogatur. Dicendum ergo cum omnibus Primo. Virtus temperantiæ in Deo non datur. Ratio omnium data eſt à S.Th. 1.p. q.21. art.1. ad 1. expreſſiùs 1. contra gent. cap. 92. n. 5. quia temperantia proprie accepta, in moderandis paſſionibus appetitus ſenſitiui, qua concupiſcibilis, eſſentia ſua verſatur: ergò cui impoſſibilis appetitus ſenſitiuus eſt, & temperantiæ virtus eſt impoſſibilis: is autem appetitus ſenſitiuus Deo repugnat: ergò, & virtus temperantiæ propriè accepta repugnat; egregiè ergo Ariſt. 10. Ethic. cap. 8. de diis aiebat. *An temperantes?* at quidnam fuerint? An laus eſt *importuna ſi prauas dij cupiditates non habere dicantur?* Conſentit concluſioni & rationi Scotus in 4. q. 1. ad 2. cum ſuis. Durand. etiam q. 1. ad 2. Capreol. in 1. d. 45. q. vnica concluſ. 13. Ferrara 1. contra gent. cap. 92. Caietan. & reliqui interpretes 1. p. quæſtion. 21. artcul. 1. Ruiz diſput. 55. de volunt. ſection. 1. numero 4.

2. Inde dico ſecundo: Nec Metaphoricè. Deo temperantiæ virtutem eiuſve partes conuenire: quia nec Deo paſſiones ſpirituales ſunt, quæ virtute egeant moderatrice temperantiam propriam imitante: quod, eo etiam loco, & textu Ariſtoteles docuit temperantiam Deo ob paſſionum vniuerſum defectum. & impoſſibilitatem negans: quoniam verò ira metaphoricè propter effectum, tametſi ordinatiſſimum. & effectum puniendi Deo tribuitur, manſuetudo, quæ pars temperantiæ eſt, Metaphoricè Deo ſæpè in ſcriptura, & Patribus iure tribuitur Daniel. 3. *Fac nobiſcum ſecundum manſuetudinem tuam*. & alias ſæpe: quo etiam pacto clementia, vt minimum tribui Deo debet immò metaphora minore: quia eius minus eſt moderari penas debitas. & iuſtitiæ punitiuæ; quod abſque vlla paſſionis inordinatæ animi ſuppoſitione valet reperiri. Minus autem vere Ruiz noſter n. 7. Clementiam, vt partem temperantiæ propriè dictæ, ac ſubinde propriam temperantiam in Deo admittit, ſiquidem, vt ipſe in ratione communi concluſionis primæ ait, temperantia propria paſſiones appetitus ſenſitiui neceſſario ſupponit: quare ea ſuppoſitione, & ſenſu tantum manſuetudo, & clementia partes propriæ ſiue ſpecies temperantiæ, in nobis vtique, à S. Th. dicuntur 2. 2. q. 157. a. 3. ſenſu autem noſtro metaphoricè accomodatiſſimo Clemens Deus Exodi 34. Paralip. 10. Ionæ 4. ac pluries, atque Eccleſiæ orationibus Deus compellatur.

3. Dico tertio: fortitudo proprie Deo non competit, competit autem metaphora accommodatiſſima. Prima pars probatur ratione, & Auctoritatibus concluſionis primæ: quia fortitudo ſupponit iraſcibilis appetitum, eiuſque affectibus timoris, & audaciæ, quos moderetur intercedit: quare cui ſenſitiua iraſcibilis, immò & ira propriè, timorque, & audacia repugnat (vti Deo) & fortitudo propria repugnabit. Metaphorice autem Deo fortitudinem (qua perfectionem præfefert, & effectus habet magis manifeſtatiuos potentiæ ſubiecti fortis) conuenire citra dubium eſt: quare, & Deo tribuitur 1. Reg. 2. Iob. 9. Pſalm. 7. & alias ſæpè Magnanimitas, vt pars poteſtatiua fortitudinis, ab eius perfectione deficiens (vt ex Andronico, & Macrobio ait S.Th. 2. 2. q. 129. a. 5.) tenditque ad eximie laudabilia, & honorabilia, mediumque rationis ponit, ac tenet circa magnos honores (iuxta Ariſt. 2. Ethic. c. 7. & S. Th. q. cit. a. 1) proprie Deo non conuenit, ob difficultatem in moderandis paſſionibus à ratione per exceſſum, aut defectum, quam eſſentia ſua importat: quod ſi ab hoc abſtrahatur magnanimitas idem prorſus, quod magnificentia erit de qua poſt modum.

4. Patientia

4. Patientia, & longanimitas Deo metaphoricè ſaltim conueniunt; ſiquidem Deo in ſcriptura tribuuntur. Prima Exod. 34. 6. & 18. Iudith. 8. 14. Pſalm. 144. & 85. Secunda ad Romanos 2. 2. Petri 3. Pſalm. 102. & alibi. Propriè vero neutra Deo conuenit. Patientia quippe rationis bonum contra impetum triſtitiæ conſeruat, malaque tolerat ex Auguſt. lib. de patientia cap. 2. & S. Thom. 2. 2. quæſtion. 136. a 1. Horum autem omnium incapax Deus eſt: quare & patientiæ propriæ longanimitas ſolum addit extenſionem animi ad aliquid longe, & diuturnè diſtans ex Tullio laudato à S. Thom. ibidem art. 5. quo materia ſolum à patientia differt, quæ intra ſpeciem moralem eo etiam extenditur, quin ſuum prætergrediatur obiectum: quare eadem virtus vtraque eſt in genere moris, idem iudica de conſtantia, & perſeuerantia quarum prima ſupra patientiam arduitatem, ſecunda diuturnitatem malorum expreſſius dicit iuxta S. Th. q. 137. a. 3. quare & metaphoricè tribuenda Deo ſunt, etſi de Deo nuſquam in ſcripturis legantur.

5. Magnificentia, etſi ſecundaria fortitudinis pars, & quæ in nobis moderandas per ipſam paſſiones ſupponat: ac ſuperandæ difficultati diſpendij bonorum temporalium intendat, iuxta ſanctum Thomam 2. 2. quæſt. 134. art. 4. propriè tamen illam Deo conuenire docet 1. p. quæſtion. 21. art. 2. ad 1. & 1. contra gentes cap. 93. init. Ruiz noſter citat. ſect. 1. num. 13. quia expeditio, vel propenſio ad res magnas faciendas ab eis abſtrahit imperfectionibus, in Deoque inuenitur: quare & abſolutè & propriè magnificentia Deo tribuitur, cum Magnificus in ſcriptura abſolutè nominatur Pſalm. 76. *Quis Deus magnus ſicut Deus noſter? Tu es Deus faciens mirabilia.* Luc. 1. *Quia fecit mihi magna, qui potens eſt.* & Pſalm. *Magnificentia eius, & virtus eius in nubibus.* Pſal. 103. *quàm magnificata ſunt opera tua Domine omnia in ſapientia feciſti.* Pſalm. 8. *Eleuata eſt magnificentia tua ſuper cælos.* Atque Exodi 15. Iſaiæ 33. & alibi Magnificus abſolute Deus dicitur: & quamuis creata omnia etiam præſtantiſſima Dei eiuſque potentiæ comparatione minutula abſolutè ſint, & perexigua; in ſe tamen, etiam abiectiſſima creata ea potentia, arteque, & ſapientia diuina egent, vt eis titulis magna dici merito, atque haberi debeant: vt citato loco ex Pſalmo 103. expreſſè notatur.

CERTAMEN II.

De virtutibus nonnullis ad alterum relatis, ac proinde iuſtitiæ aliquo modo annexis.

1. PRima ex his virtutibus liberalitas propriè conuenit Deo; ità Suarez opuſculo de Iuſtitia ſect. 1. num. 26. contra Vaſquez 1. p. d. 185. cap. 7. §. 1. & 2. eſt etiam noſtri Ruiz proximè ſect. 2. S. Thom. & Ariſt. infra recitandi. Probatur ex Pſalm. 103. *Aperiente te manum tuam omnia implebuntur bonitate: & omnia à te expectant, vt des illis cibum in tempore: & Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione.* Iacobi 1. *Qui dat omnibus affluenter.* Lucæ 6. *Benefacite, & mutuum date nihil inde ſperantes, & erit merces veſtra multa, & eritis filij Altiſſimi* & rurſus *benefacite iis, qui oderunt vos, vt ſitis filij Patris veſtri, qui in cælis eſt, & ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos; & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos.* Et ex multis in eandem ſententiam aliis. Probatur ex Ariſtotele 4. Ethicor. cap. 2. & Auicenna 9. Meth. cap. 7. S. Thom. 1. p. quæſtion. 21. art. 1. ad 1. & art. 3. corp. ſub fin. & 1 cont. gent. cap. 93. ſub init. Ratio autem horum, & communis eſt: quia liberalitas propriè nihil aliud eſt quam bonorum alteri donatio, nulla in ea vtilitate, commodoue attento præter donandi honeſtatem, vt proxime Ariſtoteles aiebat: nemo autem ità propriè donationem ſuorum bonorum abſque vlla vtilitatis, aut commodi à creaturis, quibus ea donat capiendo, (& à quibus capere commodum non poteſt) ob puram donandi honeſtatem exercet. Ergo nulli ità propriè liberalitas competit, ac Deo: quare egregie Auicenna proxime à S. Th. proximè etiam laudatus Deum ſumma proprietate liberalem agnoſcit, & docuit. Confirmatur: quia, ni Deus propriiſſime liberalis ſit, nec creaturis beneficus eſſe poterit, gratiæque aut beneficij alicuius in ipſas collator contra dogma fidei, vt patet ſiquidem, etſi beneficentia propria complacentiam in perſona ob cuius vtilitatem conferuntur beneficia, & dona ſuperaddat, vel ſupponat; tamen & debitum, & reſpectum ad proprium largientis commodum in beneficij donatione excludit: quo quidquid liberalitas propria exigit continetur.

2. Dico 2. Dei liberalitas multo proprior perfectiorque ſublimiſque eſt ex ſpecie ſeu genere ſuo quauis liberalitate creata; quin ideò à proprietate liberalitatis decidat, ſed potius intra liberalitatis moralem honeſtatem mirifice euehatur. Maior perfectio probatur ex maiori amplitudine materiæ: extenditur quippe non ſolum ad temporalia, & pretio, ſeu pecunia æſtimabilia (quæ tota ſphæra materiæ liberalitatis creatæ ſunt; ſed ad ſpiritualia, & ſupernaturalia, tanquam ad materiam propriam Dei liberalitas ſe, immò præcipuè, porrigit, in donatione vero eorum omnium, & ſingulorum liberalitatis diuinæ perfectio elucet alia creatæ libertati impoſſibilis. Ita enim bona ſua creaturis largitur, vt nihil vtilitatis, & commodi illis detrahens ſupremo tamen eorundem dominio donatione ipſa ſe non abdicet ſuo. Contra verò liberalitatis creatæ donatione rerum à ſe donatarum dominio ſe abdicet donator, & in donatarium neceſſariò traducat quod quidem non è liberalitatis proprietate, ſed ex creati donatoris, & dominij imperfectione, vſu venit.

3. Quod autem cum ea diuerſitate, & excellentia liberalitatis diuinæ reſpectu creatæ à proprietate liberalitatis illa non deficiat, ex proxime dictis facile conſtat: atque item ex aliis prædicatis, quæ creatis propriè conueniunt. Deo autem cum proprietatis excellentia tanta, vt diuinorum cõparatione in creatis analogice ſolùm & ſimilitudinarie reperiantur, vt eſſe, & ens, bonum, verum, & reliqua vnde conſtat ad argumenta noſtri Vaſquez quibus hoc ſolùm certe probat, nec aliud forte contendit ab eo quod diximus, ſcilicet Dei liberalitatem ab imperfectione curtitatis materiæ pretio ſolum æſtimabilis, in qua ſolum creata noſtra liberalitas eſſe, atque exerceri poteſt, eſſe immunem, atque ab imperfectione etiam abdicationis dominij eorum quæ à Deo donantur, quæ liberalitatis noſtræ exercitio neceſſario fit ob creati dominij imperfectionem quare mirum non eſt Ariſtotelem Philoſophos, & S. Th. Theologoſque reliquos, cum de liberalitatis noſtræ virtute agunt ad materiam pretio æſtimabilem, eam reſtringere, atque in eius exercitio dominij abdicationem in donatore neceſſariam docere, quia donatione perfecta, ad liberalitatis exercitium prorſus neceſſaria, in donatarium transfertur, ac ſubinde perit neceſſario donatori: cum rei eiuſdem dominium, plenum, & inſolidum penes duos ſimul eſſe non poſſit. Dei autem dominium: cum generis alterius & ſupremi ſit, inferiori creato, quod baſſum vocant, non aduerſatur: neque creatum hoc vndecumque, ſiue Dei ſiue hominis largitate, ſiue aliunde, proueniat ſubordinationi, & ſubiectioni ad dominium diuinum, ſe ſubducere poteſt.

4. Et hæc ſane plana eſt, ac reliquis ſolidior ſolutio, & à S. Th. exhibita 1. contra gentes cap. 93. verſ. fin. cauendum autem eſt à ſolutione alia noſtri Ruiz cit. ſect. 2. n. 14. quod nimirum Dei largitionibus aliqualis dominij abdicatio in ipſo interueniat: quia aliquod dominium nobis ſuis largitionibus confert Deus. Inde vero aliqualis abdicatio dominij diuini minimè infertur, vt ex dictis patet. Secundo ſibi contradicit. Dominio quippe ſupremo nullatenus neque aliqualiter ſe Deus abdicat per te: Inferioris autem ſeù baſſi incapax per te etiam Deus eſt: quare nec pro priori ad ſuã largitionem habuit. Ergò nullatenus illo ſe abdicat rei largitione. Simili contradictione laborat confirmatio, quod ſcilicet per votum maxime ſolemne dominiũ particulare perſonæ Religioſæ ſuarumq; rerum in Deum transferatur, cuius nimirũ Deum incapacem immediatè aſſerebas. Deniq; vel ad proprietatẽ liberalitatis abſolute talis requiritur donatione dominij abdicatio vel ſecus ſi ſecus: fruſtra ad proprietatẽ liberalitatis diuinæ, requiritur aliqualis hæc abdicatio. Si primũ, aliquali hac, & non

Digitized by Google

non abſolutè tali abdicatione dominij Dei per eius largitionem aliqualis ſolum Dei largitas, & liberalitas defendetur. Datæ ergò ſolutioni communi, & noſtræ ſtandum merito: de proprietate diuinæ liberalitatis cum ſumma excellentia, & excellentia proprietatis: inde verò & ob Dei ſummam dignitatem, & bonorum quorumque à Deo increata profectorum magnitudine notatam, certamine 1. num.6. tactamque hic num.1. à Iacobo cap.1. cenſerem Dei largitatem libertatis nomine non ſatis digne Deo explicari, ſed magnificentiæ voce: iuxta ſcitum illud Panegyriſtæ in non abſimili ad ſuum Imperatorem. *Priuatorum iſta copia eſt inter ſe eſſe munificos. Tua beneficia, vt maieſtate praecellunt, ita mutuum non repoſcunt.*

5. Sed enim inde obiici ex Sancto Thoma poteſt, 2.2. quæſt. 117. art.6. ad 1. docente. *Ratio prouenit ex eo, quod amat homines, quibus dat, non autem ex eo quod afficiatur ad ea qua dat, & ideo magis videtur pertinere ad charitatem, quam ad libertatem.* Miſſa noſtri Ruiz ſolutione num.16. & aliorum, quæ motiuum formale actus diuini cum ſpecificatiuo adæquato illius male confundit, reſpondetur ex dictis num.1. fine. Complacentiam in perſona, cui bona largimur, largiturque Deus, & finis cui rationem: reſpectu largitionis, & voluntatis largiendi illa habet, nullatenus affectum ad bona ipſa largienda, nullo debito, aut commodo largientis excludere: quod ſatis eſt, vt liberalitatis affectus proprius ſit, licet non ex complacentia in bonis datis, (quod ſolum verba Sanct. Thom. excludunt) ſed ex complacentia in homine cui donantur: quare ad charitatem etiam & magis ſpectant ſaltim imperatiue, qua non ſuppoſita bona illa ipſa qua homini bona amari à Deo abſque vllo alio reſpectu debiti, & commodi proprie minime poſſent illudque magis, ſatis innuit propriè illa bona, abſque illo alio reſpectu, quod eſt proprium & ſpeciale obiectum liberalitatis) à Deo amari; ac proinde eiuſmodi affectum liberalitatis eſſe proprium: imò amari bona alterius abſque commodi proprij reſpectu, ac ſolum quia alteri bona vt ad liberalitatem oportet, abſque complacentia præſuppoſita in eius perſona omnino repugnat, tantum abeſt, vt virtuti liberalitatis officiat.

6. Denique obiicitur Ariſtot. 10. Ethicorum cap.8. ſub med. de Diis ita ſcribens: *An ridiculi videbuntur, ſi commutent: & depoſita reddant, & huiuſmodi catera agant?* Inſeriuſcule. *An liberales, & cui dabunt? Abſurdum eſt inſuper ſi nummos etiam habeant, aut aliquid tale*: negataque temperantia, & fortitudine Diis concludit: *ita per omnia diſcurrenti cuncta, qua ſunt circa actus, parua quadam, & non digna Diis immortalibus ſane videntur.* Hic textus non contra liberalitatem ſolum, ſed contra omnes morales Dei virtutes pugnare videtur. Reſpondet Ruiz num.18. ex intento Ariſtotelis, qui eo capite ſuſcipit probandum perfectam fœlicitatem non in vita actiua, ſed contemplatiua ſitam eſſe, probatque, quia Deos maxime Beatos eſſe putamus, atque fœlices, quin actiuæ vitæ virtutes exerceant, vt recitatis verbis probat. Bene ergo virtutes morales vitæ actiuæ in Deo non admittit, atque inde intentum probat: quod ſatis contra hactenus datas tuas, & noſtras concluſiones erit. Communis ſolutio Sancti Thomæ 1. parte, quæſt.21. art.1. ad 2. fine: Durand. in 4. d.46. quæſt.1. ad 2. & Scolaſticorum eſt: ſolum negari ab Ariſtotele Deo virtutes circa ciuiles, & politicas actiones: quare & ita ab eis cum textum recitari. *Ridiculum eſt ſecundum virtutes Deum laudare, aut virtutes politicas in Deo ponere*: quæ ſolutio bona quidem eſt, ſed aptioribus vocibus iuxta ſuperius dicta explicabitur. Nempè negare Deo virtutes morales creatas, & ad materiam & imperfectiones, quæ Deum dedecent determinatas: vti conceptis verbis Ariſtotelis obiectis ſatis claret, atque ex capitis eiuſdem fine. Vbi Deos, ſi rerum humanarum, (vt putatur) curam habent, ſtudioſis hominibus beneficia conferre: quare, & in eos liberalitatem exercere ingenuè fatetur.

7. *Benignitas*, iuxta Andronicum, *Eſt habitus voluntarie benefactiuus*, & Iſidor. 10. Etymolog. capite 2. *Benignus eſt vir ſponte benefactiuus*: (addit pro affabilitatis virtute, & vocis benignitate) *& dulcis eloquio*, & quoad animi benignitatem, à beneficentia nullatenus diſtinguitur, vix miſericordia in Deo diſtinguetur, cum enim vt patet, & hæc ſolum beneficentiæ addat eius, cui beneficia conferenda ſunt, miſeriam, & indigentiam quam ſupponit: Deuſque creaturis tantum, indigis; atque Dei ipſius mendicis benefacere poſſit, benignitas & beneficentia Dei, quæ miſericordia propriè non ſit eſſe non poteſt: propriè autem benignitatem & beneficentiam Deo conuenire ex data eius definitione conſtat: ſicuti & ex adiuncta, & neceſſaria indigentia creaturarum conuenire ipſi propriè miſericordiam. Confirmatur ex frequenti ſcriptura Pſalm.68. *Benigna eſt miſericordia tua.* Sap.1. *Benignus eſt enim ſpiritus ſapientia.* Ioël.2. *Quia benignus & miſericors eſt.* Rom. *Benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit.* Luc.6. *Ipſe benignus eſt ſupra ingratos, & malos*: atque ex eodem cap. referebamus num.1. propriè, verò iuxta Ticonij, & Auguſtini receptiſſimam regulam interpretandi ſcripturam, accipienda neceſſariò ſunt. Conſonant Patres omnes; pro quibus vnus Baſilius in re adeò apud ipſos vulgari, & cunctis nota recitandus in Pſalm.114. Ad id: *Miſericors Dominus & iuſtus*, ſcribens: *Cum indicat commenſuratumque infirmitati noſtræ iudicium infert, benignitatis erga nos affectu potiùs, quàm æquipenſatione nos plectens.* Quod autem ad vocis benignitatem, ſeu affabilitatem ab Iſidoro additam ſpectat, Sapient.8. dicitur. *Non enim habet amaritudinem conuerſatio illius; nec tadium conuictus illius*: ſed lætitiam & gaudium.

8. Veritatis multiplex acceptio eſt, ac pro eius diuerſitate virtus moralis non vna ſecluſa eius acceptione pro veritate in cognoſcendo, & iudicando (quæ moralis virtus voluntatis non eſt, ſed intellectus, & ad ſcientiæ controuerſiam ſpectans) quandoque veritas pro iuſtitia vſurpatur. Pſalm. 84. *Miſericordia, & veritas obuiauerunt ſibi: iuſtitia & pax oſculata ſunt*; atque alibi: in qua acceptatione de veritate agemus d. 2. ſumitur etiam pro veritate in dicendo, ſeu veraciter: quæ ex Ariſtotele 4. Ethic. cap. 14. *eſt ſe vnumque talem in ſuis dictis oſtendere, qualis eſt*, quibus verborum, & operationum externarum cum indicio, & affectibus internis conformitatem, complexus eſt, & explicatius S. Thom. 2. 2. quæſt. 109. eam veracitatis virtutem Deo propriè tota ſua amplitudine conuenire ex ipſa definitione claret: tamque certum eſt, quam ſit certum: Deum mentiri, fallacemque in dicendo eſſe non poſſe, neque operibus ſuis hypocritam, ac deceptorem. Confirmatur ex Pſalm. 85. vbi dicitur: *Patiens, & multa miſericordia, & verax eſt.* Rom.3. *eſt autem Deus verax.* Confirmatur: quia alias fidei diuinæ certitudo, veritas infallibilis nutabit, & corruet: idcirco concluſio hæc S. Thom. proximè & 1. contra gent. cap. 93. num.7. & reliquorum Scholaſticorum dogmatica eſt. Huc etiam ſpectat fidelitas in promiſſis diuinis, quæ veracitatis nomine in ſcriptura ſignificatur: non ſemel & loco Pauli ad Rom. 3. proxime recitato: ſed quanquam veracitas ſiue primo modo, ſiue pro fidelitate vſurpata debitum ſonet, & contineat; non autem creaturæ, cui vel loquitur, vel promittit Deus contra ipſum, promiſſione adhuc, quæſitum & paratum; ſed decentiæ diuinæ eſt: qui ſibi, nec mentiri cum loquitur, nec promiſſis non ſtare poteſt, cum promittit: vt fusè controuerſia de Incarnatione, atque obiter alibi docuimus iterumque d.2. de virtute iuſtitiæ ex inſtituto docuimus.

CERTAMEN III.

De gratitudine Dei erga iuſtos.

1. DE gratitudine Dei exorta lis eſt ſæculo proximo illam aſſerunt Vaſquez 1. 2. d. 215. cap.1. n.2. d. 223. c.8. fine, & aſſeclæ. Lorca diſput.44. de gratia, §. *his præmiſſis*: qui, cum Deum ex iuſtitia propria, adhuc diſtributiua, præmium bene operantibus reddere poſſe negent, ex gratitudinis virtute reddere docent.

Digitized by Google

Contra verò Soar. ſelect. de libert. Dei d. 2. ſect. 2. num. 3. & tom. 3. de gratia lib. 12. cap. 30. à num. 8. Salas 1. 2. tom. 1. tractatu 7. d. 7. num. 5. Theophil. Raynaud. natural. Theolog. diſt. 8. quæſt. 2. art. 5. Koninck de actib. ſupernatural. d. 8. dub. 1. num. 8. Ruiz fauet, licet te vtramque ſententiam, & Vaſquij potius mentem, quod ad gratitudinem attinet, cum Soario concliet ſect. 4. num. 6. etenim Vaſquez (& Aſſeclæ ſubinde) d. cit. 223. fine monet: Deum, cum beneficia à creaturis nequeat accipere gratiam illis haberè, agere, aut referre minime poſſe; cum autem, vt iam videbimus, gratitudo, ſiue in affectu, ſiue verbo, ſiue opere, propriè accepta eſſentia ſua beneficia ſupponat, indeque oppoſitæ ſententiæ Doctores in primis Deo gratitudinem propriam negent, de re ipſa nequit Vaſquianis, & Soariſtis diſſidium eſſe, ſed ſolum de nomine. An ſcilicet gratitudo in bonis præmiandis ſenſu aliquo à Theologis non omnino improbando Deo ſit concedenda necne? quo ſuper nobis diſputandum, & definiendum in præſentiarum erit.

2. Dico primo: gratitudo propriè accepta, atque, quatenus ex latinæ linguæ peritis accipi poteſt, Deo repugnat: æſtimo in concluſione hac vtriuſque ſententiæ Doctores eſſe concordes. Probatur: quia, etſi abſtracta vox *gratitudo* latinis priſcis in vſu non fuerit, fuit tamen in vſu eiſdem vox concreta *gratus*: talis autem dicitur apud ipſos, qui pro accepto beneficio gratiam habet, agit, vel refert: vt videre eſt in Cicerone, Terentio, Plinio, Seneca, apud Latinæ linguæ dictionaria, & Theſauros quoſvis. Vnde probatur concluſio: gratitudo ea latinitatis proprietate ſupponit eſſentia ſua in eam habente beneficij receptionem ab eo, erga quem ob præſtitum beneficium habenda gratitudo eſt: ergo erga eum, a quo haberi beneficium nequit, nequit aliquis habere gratitudinem. At Deus à nullo habere beneficium poteſt, ergo nec poteſt ea latinitatis proprietate habere erga aliquem gratitudinem. Subſumptum probo: quia non ab aliqua perſona diuina: quia nihil gratuito; & liberè vna perſona in diuinis recipit ab alia, vt ad beneficij receptionem opus erat: ſed neque à creatura aliqua recipere poteſt, cum nullo creato obſequio vtilitatem, ſiue ad bene, ſiue ad melius eſſe Deus indigeat, vt ſcriptura teſtatur ad Roman 11. Prouerb. 9. Iob. 22. & 35. Pſalmiſque frequenter. Confirmatur: quia nihil vltra creatori Deo debitum exhibere ipſi creatura poteſt: immò, quod infra ipſi debitum non ſit: maxime cum opera ipſa honeſta etiam ſupererogationis, Dei dona, & beneficia ſint atque in gratiæ auxilijs ad ipſa neceſſarijs à Deo data, beneficium autem non niſi ex iis quæ vltra debitum recepta ſunt conferri ab aliquo poteſt. Confirmatur tertio: quia beneficium conferens in collatione illius aliquam reſpectu recipientis ſuperioritatem exercet ex Ariſtot. 4. Ethicor. cap. 3. ſub med. & illud Chriſti Domini. *Beatius magis eſt dare, quam accipere.* Hanc autem repugnat à creatura haberi, & exerceri reſpectu Dei: immò ab vlla ex diuinis perſonis reſpectu alterius denum Dominium actuale Dei in noſtra omnia, liberè etiam à nobis exhibita formaliter à nobis non prouenit, ſed ſolum materialiter: quatenus ſcilicet materiam apponimus, ad quam intrinſecum omne Dominium Dei exercitè abſque vlla ſui additione extendat.

3. Dico ſecundo: gratitudo proprio aliquo vero Theologico ſenſu in reddenda honeſtorum operum mercede eſt in Deo admittenda. Concluſio hæc eſt contra Soariſtas, & noſtrum Ruiz, & quam ſolam Vaſquez contendit cum Soario de nomine ſolum certans: ſiquidem, vt ex ipſo referebamus, gratitudinem Deo acceptatione primæ concluſionis cum Soario, & reliquis eiſdemque doctrinæ vbique ſuæ principiis inſiſtens. Ne autem à Deo noua propria hæc Theologica gratitudinis quam Deo Vaſquez, & nos tribuimus, videatur, audiatur Cic. 1. de natura Deorum dicens: *Deum hominibus gratificari*: quod, ſermonis proprietate, idem eſt, atque ex grato animo ſiue gratitudine gratiam referre: negat autem ſtatim Deum hominibus *facere gratum*: quia id obſequium tanquam aliquatenus ſuperioribus, & ſubiectionem Dei aliqualem reſpectu ipſorum ſonare videtur. Hinc Ciceronis modum loquendi vitandum à Theologis monet Ruiz ex dicendis ad obiectionem ſecundam: quia falſum Deoque indignum proprietate ſermonis ita inhibitum gratitudo habet, vt eo ſublato gratitudo propriè, eiuſque conceptus abſolute non maneat, quemadmodum nec opinionis conceptus ſublata iudicij fallibilitate, & veritatis incertitudine: quare opinio nullo proprio vero ſenſu, & opinionis conceptu tribui Deo à Theologis poteſt: ſed conceptum verum & proprium ac ſpeciale eius vocis *gratitudo* ſignificatum oſtendet ratio concluſionis ſubiicienda.

4. Etenim bonum aliquid alicui tribuere, eo quod vltro gratum aliquid alicui exhibeat, etſi huic vtile per poſſibile vel impoſſibile non ſit, honeſtum quidem, & bonum moraliter eſſet: non ex alia virtute charitatis, iuſtitiæ, fidelitatis, &c. ergo gratitudinis. Atqui Deus homini præmium tribuit bonorum operum, eo quod in his complacet, quia honeſta, & ſibi grata vltro ab homine exhibentur, tametſi vtilia ipſi non ſint: ergo non alia virtute quam gratitudinis. Confirmatur: quia, etſi gratitudo creata ſolum ſit ob beneficia, & bona nobis vtilia & commoda ab alio nobis exhibita, ideò tamen eſt, quia non, niſi de nobis commodis, & vtilibus ex concupiſcentia, ob animi, & affectus noſtri vtilitatem, complacemus. Deus autem ob ſuæ bonitatis & voluntatis perfectionem, & excellentiam ſummam de honeſtis operibus ſibi prorſus inutilibus, atque citra vllum bene operantium ius contra ipſum ex bonis operibus quæſitum, bonitatis & perfectionis ſuæ magnitudine, & eminentia gratificandi ipſa debitor ſibi (vt ſic loquar) ipſi conſtituitur? etſi, non adeo ſtricto debito, adhuc ſibi (ſi promiſſionem excipias) vt ſibi, ni mercedem redderet, deficeret. Confirmatur ſecundo: quia, etſi ratione vtilitatis, grata hominibus bona vltro oblata ſint, in illiſque complaceant, & vicem rependant offerentibus; negari tamen nequit ideo illa affectu, & effectu gratitudinis rependere, quia ipſis grata: quantumvis enim vtilia ipſis eſſent, ſi ingrata, ſeu non grata ſint materia gratitudinis eſſe nequeunt: ergo gratitudo, etiam noſtra, reſpicit exhibita beneficia vtilia & commoda nobis, qua nobis gratia, vt gratiam habeat, ac referat ea exhibenti: atqui Deus iuſtis ob opera bona, quia honeſta, ſibique grata, & vult reddere, & reddit mercedem: ergo in eo affectu, & effectu eſt ſpecialis ratio, quæ in ſolo gratitudinis noſtræ affectu reperitur; tametſi ob animi creati abiectionem, vt dixi, ea ſolum grata nobis ſint, & apud nos gratiam habeant, quæ nobis commoda ſint, & vtilia.

5. Vnde conſtat aliquid ſpeciale, & eſſentiale prædicatum virtutis gratitudinis noſtræ in affectu Dei erga iuſtos ob honeſta opera, atque in effectu. ea compenſandi reperiri: quare, & virtutem propriam gratitudinis ab imperfectionibus gratitudinis noſtræ (quæ ſolum ob proprij beneficij, vtilis & commodi nobis exhibiti eſt) ſupputatam ipſi eſſe tribuendam, ſicut de reliquis moralibus Dei virtutibus philoſophati, cum aduerſariis etiam, hactenus fuimus. Ab opinione vero, Deo à Theologis iure negata, paritas non eſt. Nam quidquid ſpeciale, & ſpecificum in opinione, vt ab aliis iudiciis diuerſa, inuenitur, eſt incertitudo, & fallibilitas, cuius nihil ſimile in diuinum iudicium cadere poteſt: denique opera noſtra honeſta vltra debita Deo non eſſe, immò verò illa ipſa eſſe diuinæ liberalitatis, & gratiæ dona rationi beneficij Deo à nobis collati prorſus abeſt, ſecus autem obeſt; quominus, etſi ex eius gratia, & liberalitate, gratum ipſi aliquid vltro exhibeamus, è cuius complacentia, & intuitu mercedem nobis conferre velit, & conferat de facto, atque gratam ſibi, & honeſtam in eo opere exhibendo induſtriam noſtram compenſet: videat lector an cauſa Vaſquez cadat, (vt exploratum ſupponit impugnatione vltima Ruiz) dum gratitudinis virtutem in conferendis iuſtorum præmiis Deo adſcribit; ne iuſtitiam in ea retributione fateretur de quo d. 2.

CERTAM

Digitized by Google

CERTAMEN IV.

De obedientiæ, obſeruantiæ, & Religionis virtutibus ſtatuitur.

1. DIcendum vniuerſim eſt: nullam virtutem moralem, quæ reſpectum inferioris ad ſuperiorem dicit in Deo eſſe admittendam: eſt concluſio S.Thom. 1. contra gent cap. 93. ſub med, & Theologorum omnium, de fide, & lumine rationis naturalis euidenter nota: ſiquidem ad Hebræos 6. *Maiorem non habere* dicitur Deus Pſalm.49. *Excelſus ſuper omnes gentes*, id eſt rationales creaturas omnes, ex quibus ſolus Dominus, & ſuperior alterius eſſe poteſt. Additur: *Quis ſicut Dominus Deus noſter, &c.* Vbi non ſuperior ſolum Deo negatur, ſed etiam æqualis: Sapient.12. *Quis enim dicet tibi quid feciſti? aut quis ſtabit contra iudicium tuum, &c. Non enim eſt alius Deus, quam tu.* Quibus naturalis ratio continetur ex ſumma Dei excellentia ſupra omnia, etiam rationalia reliqua, ac ſubinde ſupremo in ea omnia dominio, & principatu, cui proinde habere ſuperiorem repugnet, ac ſubinde virtutis cuiuſvis habentis reſpectum ad ſuperiorem poteſtatem exercitium omne. Dices dictamen rationis, & conſcientiæ vnicuique vim legis habet, cui obediat, ex Ariſtotele 1. Ethic. capite vltimo, poſt med ergo dictamen rationis diuinum vim legis habet cui obediat Deus: in primis antecedens malè probatur ex Ariſtotelis citato loco, qui de appetitu ſenſitiuo eſt.

2. Negat conſequentiam Ruiz; quia rationis dictamen noſtrum legis æternæ ſeu dictaminis diuini, & ſuperioris, quod cunctis notum facit promulgatio eſt, ſecus Deo dictamen proprium, quod aliud ſuperius, ſeu ſuperiorem legem non habet quam Deo intimet, aut promulget, cuique propria obedientia præſtari queat: ſolutio hæc tangit aliquid probabile neminem, ſcilicet, noſtri bene, vel male, ſiue iuxta, vel contra conſcientiam, & dictamen propriæ rationis operari poſſe abſque Dei (ſaltem, qua legiſlator ſupremus eſt) aliquali notitia. Ex quo deducitur contra Lugo, & alios, peccatum Philoſophicum à Theologico re ipſa ſubtiliter diuidentes nullum peccatum purè Philoſophicum, ſeu cum omnimoda Dei ignorantia commiſſum eſſe poſſe: ſiquidem dictamen proprium rationis, ſine quo peccatum Philoſophicum eſſe nequit, Dei legiſlatoris aliqualis notitia, & promulgatio eſt: ſed huius examen rigidum alterius eſt loci. Aliud continet certum, atque è re præſente ſolutio dictamini ſolum proprio, & qua tali nec ſuperiori, quod propria lex ſubinde ſit: quantumvis illud lex impropriè & abuſiuè dicatur propriam obedientiam præſtari non poſſe: quare nec homines qua propriæ rationis dictamen qua proprium ſequuntur proprie non obedire, quod ſatis eſt, vt Deus (qui ſuæ rationis dictamen non niſi vt proprium ſequi poteſt) propriè obedire nequeat: quæ doctrina ex communi doctrina, quæ docet legiſlatores creatos ſupremos ſuis legibus quoad vim coactiuam non teneri ſatis confirmatur. Hinc patet Chriſti obedientiam Deo & Patri in Euangelio profeſſam propriè intellectam eius qua hominis non qua Dei fuiſſe, ſiue ſecundum humanitatem non ſecundum diuinitatem.

3. Dico ſecundò: obſeruantiæ, & religionis virtutes morales Deo repugnant. Prona ſane eſt ex generali principio euidenti, & dogmatico de impoſſibilitate ſuperioris, & excellentioris reſpectu Dei (qui cunctis principatu, & omnigena excellentia eminet) demonſtratio: ſiquidem obſeruantia, & religio omnis ſuperioritatem, & excellentiam eius, cui exhibetur, reſpectu exhibentis eſſentia ſua, vt motiuum ſupponit. Quod autem Chriſtus Dominus Patrem maiorem ipſo eſſe quandoque profiteatur, de ſe, qua hominem, ſiue ſecundum humanitatem, non autem, qua Deum, ſiue ſecundum diuinitatem loqui communis Patrum contra Arrianos expoſitio eſt, vt vidimus controu. de Trinit. d.1.& d. de comparatione perſonarum: vbi nonnullos Patres de Chriſto ſecundum diuinitatem; ſeu, qua Deum illud interpretantes retulimus; aduertentes tamen vocem maioritatis impropriè tunc à ſe vſurpari, Patres docuiſſe quatenus ſolam Patris Originariam præcedentiam, filijque ab ipſo originariam præceſſionem (quæ abſolutæ dictæ, & omnimodæ æqualitati perſonarum minimè deroget) ſignificat, ne Arianiſmus incurratur, eorumque conſentiatur errori: eadem ratione de Oratione Chriſti Domini ad Patrem, & ſacrificio cruento & incruento corporis ſui Deo oblati (qui actus religionis ſunt) ſentiendum procul dubio eſt: eum, nempè, qua hominem, ſiue ſecundum humanitatem, ea omnia exercuiſſe, non qua Deum.

4. Acrior contra hanc concluſionem eiuſque principium è Dei ipſius iuramento (qui actus etiam religionis eſt, toties in ſcriptura poſito Geneſ. 20. & 50. Exod. 13, 23. 33. n.11. & 14. Deuter. 2. 4 10. 29.30. Pſal.88. & 109. Sapient.12. Iſai. 14 & alibi pluries. Cæterum cum iuramentum (ex Auguſtino ſerm. 28. de tempor.& S. Thom.2.2.quæſt.89.art 1.& 4.Philoſophis, & Theologis, ac ipſa naturali ratione) ſit teſtem maioris ſapientiæ, & authoritatis, quam ſit aſſerens, afferre ad maiorem aſſertæ veritatis, & pollicitationis ſecuritatem,& certitudinem, vel audientibus, vel promiſſariis ingenerandam atque ideo iuramentum per Deum actus religionis ſit: quia ſummæ veritatis & veracitatis diuinæ profeſſio eſt: Deuſque nec alium authoritatis maioris, qua aſſerti, & promiſſionis ſuæ certitudinem, & firmitatem confirmet, neque ſe ipſo maioris authoritatis ipſa ſit, cum nunquam propriè iuraſſe, iurareve poſſe euidentiſſimum eſt: quare metaphoricè ſolum Deus iurat, ſe ad humanam conſuetudinem demittens, & ad noſtram incredulitatem ſeſe accommodans, vt nobis quod oportet firmius ſuadeat iureiurando interpoſito facilius, firmiúſque credimus. Sic Athanaſ. ſermon. de paſſione & cruce Domini columna 4. Chryſoſtom. ad Hebræ.6. homil. 11.colum.2.Hieron.in 14. Iſai. ad id. *Iurauit Dominus exercituum* Ambroſ.1. de Caïn. & Abel.cap.10. circa med.Cyrill. Alex.6.in Geneſ. verſ.med. Auguſt.16. de ciuit. cap.32.poſt med. & in Pſalm.88. colum.2. Baſil. homil. 29. de pœnitentia columna ſecunda, Philo. lib. de Caïn & Abel & libro 2. allegoriar. legis, in obiectionibus contra Dei iuramentum, quos omnes recitat. Ruiz d. 55. ſect.5. Neque verò ea benigna ſua ad nos accommodatione, cum iurat, nos decipit, etſi propriè, vt diximus, non iuret: ſuam quippe prænuntiatis implendis eo improprio iuramento fidelitatem adſtringit, & prænuntiationem facit, remque, eo etiam indefectibilis fidelitatis ſuæ titulo, firmam vt dicemus quæſt. 3. certam.1. numero 6.

QVÆSTIO III.

De Dei promiſſione, Pacto, & ſimilibus, quoad proprietatem, & vim, ſeu obligationis inductionem.

DVcem dicendis, examinandiſque d. 2. hæc afferet quæſtio: quare, & de diuinæ Promiſſionis, pacti, & ſimilium exiſtentia, ab eius proprietate; vel metaphora abſtrahendo, agendum in primis erit: deinde promiſſionis, ſiue pacti, & ſimilium, quatenus ex parte alterius expaciſcentibus eſt, natura, & eſſentia ſtatuenda. Tertiò de proprietate, qua Deo conueniat: quartò an Deo obligationem implendi promiſſa aliquam, & ex qua illam virtute inducat?

CERTAMEN I.

De exiſtentia, & eſſentia diuinæ promiſſionis.

1. DEi de aliquibus à ſe præſtandis ad homines facta promiſſio conſtat ex ſcriptura frequentiſſima in terminis & voce promiſſionis ipſa Geneſ. 11. & 22. init. n. 10. 1. ad Timot. 4. ad Rom. 1. ad Hebr. 6. Actor. 1. ſynonyma pollicitationis voce 1. Ioann. 1. ad Hebræ. 4. geneſ. 28. Exod. 12. num. 32. Deuter 1. & pluries: vocibus autem aliis pacti, fœderis, teſtamenti eadem ex parte Dei promiſſio ad homines facta aſſeritur; licet aliud, quod hæc vltra promiſſionem addunt, & concernunt iisdem ſignificetur: vtramque enim mutuam duorum promiſſionem dicit l. *Pactum* de Pollicit. quæ proinde abſque alterius ex paciſcentibus, fœduſve ineuntibus, atque, in re præſenti, Dei promiſſione mutua eſſe non poteſt, vt de ſe patet: fœdus addit materiam pacti, & mutuæ promiſſionis determinatam: nempè, pacem dimicantium, ſeu ante fœdus inimicorum, & diſcordium. Pacti igitur nomine Dei ad homines promiſſio habetur multoties. Geneſ. 9. & 16. Exod. 6. 19. & 31. Deuter. 4. Iſai. 55. Pſalm. 77. & conuentionis voce. Sapient. 12. & Matt. 20. fœderis vero nomine Geneſ. 6. & 9. Exodi 2. 23. & 29. frequentius lib. Numeror. & Deuteron. Ierem. 49. 54. & 61. & frequenter in Ezech. & Oſeæ. Teſtamenti demum voce eadem Dei cum hominibus mutua promiſſio, quæ nomine pacti, & fœderis cum ipſis dicitur: quare & Dei ad homines promiſſio abſolutè ſignificatur. Nam, quod teſtamentum vlterius ex naturali, & ciuili iure ad ſui valorem eſſentialiter requirit, in Deum cadere nequit: eſt ſiquidem teſtaris mors (vt obſeruat Paulus ad Hebr. 9.) Deo promittenti, & paciſcenti impoſſibilis: quare pro pacto Dei teſtamentum in ſcriptura poni acutè, & doctè obſeruat. Auguſt. libro 1. locut. de geneſ. num. 94. dicens: *Amant ſcripturæ pro pacto ponere teſtamentum*: quibus ſimilia ſcripſit Hieron. Hierem. 31. ad id *Ecce dies veniunt & feriam domui Iſraël, & domui Iuda fœdus nouum non ſecundum pactum quod pepigi cum Patribus eorum*: quæ ſic retulit Paulus ad Hebræos 8. *Conſumabo ſuper domum Iraël, & ſuper domum Iuda teſtamentum nouum; non ſecundum teſtamentum, quod feci Patribus eorum*. Atque id Exod. 24. *Hic eſt ſanguis fœderis* ita retulit ad Hebræ. 9. *Hic eſt ſanguis teſtamenti*: & Eccleſ. 44. *in carne eius ſtare fecit teſtamentum.*

2. Stat ergo his omnibus vocibus Dei de aliquo præſtando hominibus promiſſionem conſtanter eſſe ferè vbiuis à ſcriptura aſſertam, vt autem an propria vocis acceptione, an impropria ſolùm, & metaphorica aſſerta illa fuerit? ſtatuatur, & deinceps de diuina promiſſione diſputanda clarè examinari, ac definiri queant: quidnam Dei promiſſio eſſentialiter contineat, ac ſit ſtatuendum in primis erit. Qua in re prima ſententia docet: promiſſionem diuinam nihil aliud, quam propoſiti, & voluntatis diuinæ de re aliqua præſtanda aſſertionem continere. Refertur S. Bonauentura in 1. d. 17. art. 2. q. 3. corpor. ante med. quatenus ait: ratione promiſſionis diuinæ de præmio ipſum diligentibus præſtando *quodammodo* ſolum, *ac non abſolute ad illud reddendum obligari*: *vnde ſequitur* (ſubinfert) quam appellat promiſſionem, non *eſſe ſimpliciter promiſſionem*. Referuntur etiam pro eadem ſententia Greg. in 1. d. 17. q. 1. art. 2. poſt concl. 2. probat. 2. principali & ad 4. Aureoli. Marſil. in 1. q. 18. art. 4. col. vltim. ad 1. & 5. obiectionem, dum aiunt coronam gloriæ ex nullo debito, ſed ex gratuita & liberali voluntate Dei donari, & Maior in 2. d. 27. q. 1. ſub init. idem docet, ac proinde poſſe illam abſolute negare, vbi & Richard. art. 2. q. 3. ad 3. ſolut. poſteriore ad negandum debitum ex eiuſmodi promiſſo coronæ potius inclinat, & Scotus in 4. d. 46. ſub finem: dum ſecluſa promiſſione, Deum ſimpliciter, & abſolutæ gloriæ debitorem negat: expreſſius Durandus in 2. d. 27. q. 2. n. 15. eam ſententiam docuit ſcribens: *Promiſſionem diuinam in ſcripturis non ſonare aliquam obligationem; ſed inſinuare meram diſpoſitionem diuinæ liberalitatis*. Eſt autem expreſſiſſima ſententia noſtri Soarez d. 2. de libertate diuina ſect. 2. à num. 10. præſertim num. 13. 14. 15. 17. & 18. Non aſſequor tamen, quo pacto hanc promiſſionem ſimpliciter credat, ex qua Deus obligatus, & debitor ad promiſſa præſtanda iis, quibus ea præſtare promiſit teneatur: de quibus infra à num. 4.

3. Dicendum eſt: promiſſionem diuinam aliquid aliud præter aſſertionem, ſeu intimationem voluntatis diuinæ de re facienda, & huius futuritione continere, ita communiter Theologi Sanct. Bonauentura loco citato dicens: illam quandam, quam dixit obligationem *non ex neceſſitate, ſed ex ſua mera benignitate in Deum cadere: quia voluit promittere, & pactum firmare cum iis, qui eum diligunt*: quandam vero appellat, ac ſimpliciter talem negat, vt ex ea quæri ius creaturis promiſſariis contra Deum non admittat: neque eum ex illa, ipſis è rigore iuſtitiæ debitorem conſtitui, vti ex creata noſtra promiſſione alteri facta nobis contingit. Accedit Argentina ibi ea d. 27. art. 4. poſt med. multis Durandum refellens aſſerenſque: Deum ex promiſſione ſua gratuita manere debitorem. Conſonat Gab. q. vn. art. 2. probat. concl. 1. & ſolut obiectionis ante 2. concl. Richard. art. 2. quæſt. 3. ad 3. & clarius adhuc in 4. d. 46. art. 1. fine. Vaſq. part. 1. d. 83. c. 6. & 1. 2. tom. 2. d. 215. c. 2. cum Aliis Ruiz d. 56. de volunt. ſect. 7 à n. 11. Probatur ex ſententia expreſſa Fulgentij 1. ad Monim. c. 24. med. dicentis. *Non autem Deus non omnia promiſit, quæ prædixit; quamuis prædixerit omnia quæ promiſit: ſicut non omnia prædeſtinauit, quæ præſciuit; quamuis omnia prædeſtinata præſcierit.* Concludit tunc: *Iuſtificandis ergo atque glorificandis prædeſtinatis miſericordiæ ſuæ opus prædixit pariter, & promiſit; iniquis autem prædeſtinatum iuſtitiæ ſuæ opus prædixit tantummodo, non promiſit*. Cuius rationem ſubdit cap. 25. initio, quia promiſſio de proficuis promiſſario non de ei inutilibus, & nociuis tantummodo eſſe poteſt. Nec præſtat ſi dicas: Fulgentium de aſſertione, & prædictione rerum, non autem voluntatis diuinæ eas donandi agere: ſiquidem, cum ex futuræ à Deo prædicantur: immò non, niſi à Deo, fore queant, in eorum prædictione voluntas Dei de eis præſtandis ſatis, & abſolutè aſſeritur; ſecundo quia eadem eſt ad rem rerum, & voluntatis Dei aſſertio, vt ſit promiſſio, vel ſecus.

4. Probatur ratione: quia propria promiſſio non ſtat in aſſertione nuda rei alicui obuenturæ, & præſentis voluntatis illam præſtandi in aſſertore: atqui promiſſio diuina propria promiſſio eſt, ergo non ſtat in nuda Dei de eis aſſertione; ſed aliquid vlterius addit. Minor probatur ſatis concluſione 2. ac inſuper admittitur, (vt vidimus) à Soario noſtro, cum quo decertamus. Maior probatur: etſi enim quis alteri dicat ſuam voluntatem, quam de præſenti habet quidpiam ipſi in poſterum donandi, ex eo præcisè ac nudè, nec promittit, nec id ipſi donare ex promiſſione tenebitur: nec ille alter de implenda poſtea donatione iure contra aſſertorem illum in alterutro, ſiue conſcientiæ, ſiue contentioſo foro agere poterit: quare, & aſſertor ſalua conſcientia, & iure omni retractare poteſt pro libito voluntatem, nihilque illorum ipſi poſtea donare: ergo quia ea voluntaris donandi aſſertione nuda, & præciſa, non ſtat promiſſio. Negabis conſequentiam: quia Dei voluntas habita ſemel, atque infallibili Dei teſtimonio aſſerta, mutari, deficereque nequit: quare homini (cui beneficium præſtandum intereſt) ſemel Dei teſtimonio propalata, tantundem certitudiuis habetur de re præſtanda: imò longe maius, quam alio quod ad promiſſionis creatæ conſtitutionem ſupra præſentis voluntatis, veram etiam, aſſertionem addendum eſt. Contra verò: quia certitudo illa eſt ex veritate diuina in iudicando, & veracitate in dicendo, atque ex voluntatis diuinæ conſtantia, & immutabilitate, non autem ex fidelitate in promiſſis præſtandis: quare tota ea certitudo præſtandorum ex aſſertione, & reuelatione Dei de ſua voluntate præſtandi aliqua Ioanni, non ipſi Ioanni ſed Petro, vel alteri facta extaret: quo in caſu promiſſio Ioanni facta à Deo non eſſet; ergo nulla eſt ſolutio.

5. Indè

Digitized by Google

5. Inde probatur ſecundò concluſio. Aſſertio diuina præſentis voluntatis de aliquo præſtando, etſi obliget, vel vt ſic loquar) diuinam veritatem, vt infallibilitatem in cognoſcendo, & veracitatem, ſeu infallibilitatem etiam in dicendo, vel potius ex eis oriatur, attributis, quæ ad iudicium, & teſtimonium diuinum ſupponuntur; aſt nec Dei fidelitatem in promiſſis præſtandis adſtringunt: quæ, etſi per impoſſibile, Dei voluntas de præſtandis aſſerta non eſſet, vel ſemel habita deficeret, ac proinde, nec reliqua præſtarentur: nullatenus læderetur; ſed ſolum veritas, & veracitas Dei in cognoſcendo, & dicendo & diuinæ voluntatis conſtantia, & immutabilitas atqui ex diuina promiſſione Dei fidelitas in promiſſis implendis adſtricta manet, ac deficiente adimpletione, læderetur formaliter, & deficeret: ergo in nuda aſſertione diuina de voluntate aliquid præſtandi, ei etiam cuius intereſt, à Deo facta non eſt propria promiſſio. Patet conſequentia: quia propria promiſſione ineuitabiliter manet obligata fidelitas promittentis formaliſſimè ſumpta ad implenda promiſſa: ex quacunque virtute ſit obligatio, ſiue fidelitatis ſolum, ſiue iuſtitiæ, de quo poſtmodum. Tertiò: per Soarium, quem impugnamus, promiſſione ſua Deus debitor conſtituitur, & ſibi, & creaturæ, cui promittit præſtandi promiſſa; at talis mera aſſertione voluntatis præſentis de eis præſtandis non conſtituitur, vt dicebamus: ergo aliquid aliud continet diuina promiſſio vltra præſentis voluntatis aſſertionem diuinam: denique aſſertio pura ſupponit obiecta cognita, & facta: quare tota ſpeculatiua, & de factis, ac præſuppoſitis pro priori ad ipſorum cognitionem eſt, nec ipſorum actiua: promiſſio vero non eſt de factis, ne ſit illuſoria, ſed de faciendis: maxime, cum ex promiſſione ipſa, ac non aliter fiunt: ergo promiſſio non eſt nuda aſſertio, ſed aliquid aliud: nempe enunciatio ei, cuius intereſt, qua fides enunciantis de aliquo illi præſtando obpignoratur, ſeu qua Hiſpanè loquendo, *ſe empeña la palabra*, illud præſtandi promiſſario.

6. Multa alia ex ſcriptura, & ratione congerit Ruiz, quorum virtus tota in præfatas rationes deducenda denique eſt: ſed & plura cit. ſect. 7. à num. 5. ex Soario congerit pro eius ſententia, quorum fere omnium impetus datis noſtris rationibus langueſcit: eo enim fere omnia euadunt: vt oſtendant præſtanda quæque promiſſa maiorem certitudinem ex promiſſione, quam ex aſſertione ſimplici diuina habere non poſſe; quod certiſſimum eſt, ſed tamen ex pluribus titulis diuinorum attributorum haberi eandem certitudinem poſſe eſt æque certum: titulo enim decreti diuini omnimodam facienda ex illo certitudinem habeant, etſi nec cognoſcerentur, nec de eorum effectione, & futuritione adeſſet aſſertio: quæ tamen, ſi adſunt, & infallibilitatis diuinæ in cognoſcendo eadem, & nullatenus maiorem, titulis tamen formaliter pluribus formaliter habent: ſicque accedente promiſſione titulo etiam diuinæ fidelitatis vlteriore. Argumentum tertio loco inductum, quod ſcilicet ſimplex noſtra aſſertio de aliquo faciendo iuramento accedente promiſſoriam obligationem inducat, ſicque promiſſio ob adductum per illud diuinæ authoritatis ſubſidium in faciendi firmitatem quæ authoritas eadem in ſimplici eius aſſertione eſt. Reſpondetur aſſertioni ſimplici de faciendis iuramentum adiunctum vim promiſſionis afferre: quia iurans adducit Deum in fideiuſſorem de faciendis: quare, & præſumitur meritò ſuam fidem verbis illis oppignorare pro enunciati impletione, maxime cum verbum dabo ſignificandæ promiſſioni aptum de ſe ſit, & quo ſæpe enunciatur promiſſio, vt iamiam dicam, at ſi declaret ſe ſolum Deum in teſtem adducere veritatis præſentis animi, quem habet dandi illud, quod à ſe aſſerit dandum, tunc quidem iuramento illo promiſſio minimè euadet, vt bene Ruiz; cum autem Deus in ſcriptura quod faciendum ſimpliciter aſſerens iurat, promiſſio abſque dubio eſt, quia eo iuramento ſuam fidem eius impletioni adſtringit, vt Paulus de adolito iuramento ad Hebr. 6. ait: *in quo abundantius volens Deus oſtendere pollicitationis hæredibus immobilitatem conſilij ſui interpoſuit iuſiurandum vt per duas res immobiles* (nempe veracitatem in dicendo & fidelitatem in promiſſis adimplendis, quam iuramento adſtrinxit) *quibus impoſſibile eſt mentiri Deum fortiſſimum ſolatium habeamus*, cum duplici illo titulo diuino veritatis, ſeu veracitatis in dicendo, & fidelitatis adſtrictæ prædictorum impletioni per Dei iuramentum, quo prædicta eorum promiſſio euadit, non poſſint prædicta nobis non adeſſe. Denique arguit Soarius: ea quæ promiſſa à Deo ex veteri teſtamento referuntur in nouo ſimplici aſſertione de futuro in illo extare vt 2. Regum 7. *Suſcitabo ſemen tuum poſt te*: & Pſalm. 131. *de fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam*: Ergo quia ſola aſſertione Dei promiſſio continetur. Reſpondet bene Ruiz enunciationem de futuro circa aliquid præſtandum commodi ei, cuius intereſt, factam ex circumſtantiis determinari ad promiſſionem ſignificandam, nec ſolum enunciatiuè: vt conſtat ex inſtitut. de verbor. obligat. §. 1. vbi his promiſſionem contineri dicitur: *Dabis? dabo*, & ff. eodem titulo l. 2. *ſi quis ita interroget dabis, & reſponderit: quidni? & is vtique in cauſa eſt vt obligetur*, & l. 3. *Si illud factum fuerit dabo*: & illud Matth. 20. *quod iuſtum fuerit dabo vobis*: aſſertiones de futuro non enunciatoriè ſolum, ſed promiſſoriè ex circumſtantiis vulgo ſignificare, & ſignificaſſe demonſtrat. Et confirmatur: nam quæ ſolam enunciationem de futuro ſonant, ex circumſtantiis, non enunciatiuè, ſed præceptiuè ſignificant vt in præceptis Decalogi omnibus patet, & pleriſque humanis quæ plerumque enunciationibus de futuro, & faciendis à ſuperioribus imponuntur. Ex quibus amplius admittere debet Soarius, quam intendit, ac velit. Nempe, promiſſiones, etiam creatas nudis aſſertionibus præſentis voluntatis de aliquo poſtea præſtando contineri, niſi ex circumſtantiis promiſſoriè vlterius, nec nude aſſertiuè, ſignificare poſſe admittat: vti enunciationibus illis diuinis, ex quibus arguit eueniſſe certiſſimum eſt; ac proinde non in nudis aſſertionibus Dei extitiſſe. Adde eiſdem enunciationibus, & aſſertionibus diuinis Dei iuramentum acceſſiſſe vt Pſal. illo 131. Oppoſitis verbis præmittitur, *Iurauit Dominus Dauid veritatem, & non fruſtrabitur eam, de fructu, &c.* Quo iuramento enunciatio diuina de futuro à ſe præſtando in promiſſionem euadit Dei fidelitatem aſſertione nuda minimè oppignoratam, enunciatorum impletioni adſtringens vt num. 6. fine ex Paulo docebamus.

CERTAMEN II.

De diuinæ promiſſionis proprietate, virtute, & effectu.

1. Dico primo propria promiſſio in Deo eſt admittenda. Probatur, quia cum à Deo frequenter in ſcriptura, tam veteri, quam in nouo Teſtamento Dei promiſſiones occurrunt, eaque loca Patres omnes non commemorent ſolum, ſed vel obiter, vel ex inſtituto interpretentur: nemoque promiſſionem Dei ibi aſſertam cum addito diminuente, vel aliquo eius vocis improprietatem denotant, ſed abſolute, & ſimpliciter admittas; quin de eius proprietate, vel leuiter dubitet: propriam Dei locis hiſce promiſſionem contineri indubitato ſupponunt, & credunt. Confirmatur; quia Patres in loca ſcripturæ reliqua, quibus aliquid Deo tribuitur quod proprie ipſi non conueniat, illud impropriè, metaphorice, aut per exaggerationem dictum, vt aliud quod proprium Dei eſt intimetur, obſeruant. Confirmatur ſecundo ex Tridentino ſic dogmatice loquente ſeſſ. 6. cap. 16. *Iuſtis propoſitam eſſe vitam æternam tanquam gratiam filij per Chriſtum Ieſum promiſſam, & tanquam mercedem ex ipſius Dei promiſſione bonis ipſorum operibus, & meritis fideliter reddendam.* Quibus ratio etiam à priori inſinuatur: quia ex ſola propria promiſſione promittentis fidelitas promiſſis implendis obſtringitur: aſt Dei promiſſione eius fidelitas implendis promiſſis obſtringitur, Tridentinum ſupponit, vt vidimus certamine primo. Ergo eadem ratio continetur primo, Corinth. 1. *Fidelis Deus per quem vocati eſtis in Societatem filij eius Ieſu Chriſti Domini noſtri*: & 1. ad Teſſ. 5:

n.4.& 2. c.3.2. ad Timot.2. *ille fidelis permanet : negare ſeipſum non poteſt* : & ad Hebr. 2. 23. *fidelis eſt enim qui repromiſit Deus.* Denique tam frequentia ſcripturæ teſtimonia ex liberis Hiſtoricis veteris Teſtamenti, ac non figuratæ locutionis, atque ex nouo Teſtamento toties antiquas Dei promiſſiones eo nomine referente, & approbante, aliaſque docente proprietate ſermonis accipi debere iuxta antiquam, & ſtatam regulam interpretandi ſcripturas, certum eſt : Maxime, cum ea propria acceptione nihil Deo dignum, aut in Theologia abſurdum, aut ſcripturæ aduerſum contineatur, vel inferatur vt iam videbimus : quin promiſſionis natura, & proprietate penetrata eam in Deum cadere poſſe ratione naturali probabilius, ac veriſimilius mihi eſt contra noſtrum Ruiz ſect.1. num.8. vt ex dictis & dicendis facile conſtabit.

2. Vna ſolum indignitatis, & indecentiæ nota ex propriè accepta promiſſione videtur Deo appingenda: quod, ſcilicet, illa debitor eorum, quæ promittit, creaturis promiſſariis, vt in promiſſoribus creatis euenit, conſtituatur. Hoc proinde erit certam. præſenti ſecundo loco accuratè examinandum: qua inter debitum omne, ſiue iuſtitiæ, ſiue tituli alterius cuiuſpiam, ex ſua promiſſione ortum ſibi Deum imponere & obligationem implendi vniuerſim negat noſter Ruiz d.56. ſect.2. ſed debitum, & obligationem omnem in res ipſas promiſſas a Deo cadere, quin, indirectè adhuc cadant in Deum, vt docet à ſect.3. ad 6. incluſiuè, id quod peculiari diſcurſu, & docta, atque erudita obſeruatione diſtinctionis duplicis obligationis in iure & bona Theologia morali traditæ ſtatuit. Duplex enim obligatio iure & Theologia morali deſignatur : alia perſonalis, qua promittentis, aut paciſcentis perſona obligatur promiſſario, aut paciſcenti alteri: alia realis ſolum, quà res ſolum non autem perſona promittens, ac paciſcens promiſſionis, aut pacti adimpletioni obligatur: vtramq; obligationem earumq; diſcrimen ſic tradit Vlpian. l. *actionum genera*, ff. *de obligationibus & actionibus. Actionum genera ſunt duo in rem, quæ dicitur vindicatio, & in perſonam, quæ conditio appellatur: in rem actio eſt, per quam rem noſtram, quæ ab alio poſſidetur, petimus : & ſemper aduerſus eum eſt, qui rem poſſidet : in perſonam actio eſt qua cum eo agimus, qui obligatus eſt nobis ad faciendum aliquid, vel dandum:* ex quo iure & inſtit. de obligat. & act. §. *Appellamus*, & fine, §. antecedentis, Syluester verbo actio num.2. actionem realem definit : *quæ non ſupponit obligatum eum contra quem dirigitur.* & Angelus ex pluribus eod. verbo : *quæ ſequitur rem, & non perſonam, nec per eam dicitur perſona obligata* : qua actione ex hypoteca ſpeciali contractu aſſignata, & ſubiecta contra quemvis eius poſſeſſorem frequenter agitur : & quidem Nobiles, & Magnates viros non manere perſonaliter obligatos ad contractus, vt perſonali actione agi contra ipſos queat, vt ciuili, & municipali Hiſpaniæ iure fuit ſtatutum. Et quamvis indirectè maneant, etiam in conſcientiæ foro obligari ; ſi tamen id contractu ipſo cautum ipſi velint, vt, ne indirectè adhuc maneant obligati contrahentes, ſed eorum tantum bona, adhuc indirectè adimpletionis contractus debitores, & obligati nullo foro aut iure manebunt : iure igitur nobilitatis magnitudinis, & excellentiæ ſuæ Deus promiſſione, pactoque cum creaturis inito nullum promiſſa præſtandi debitum perſonale contrahit, quod vt nobis innoteſceret (addit Ruiz) pactum promiſſionemque ſuam teſtamenti voce ſibi impropria, in qua nullum teſtator ante mortem, (qua ſola confirmatur illud validumque eſt) nec poſt mortem (qua teſtans perit) debitum perſonale incurrit, ſignificari voluit, vt nullum ſibi debitum & obligationem, ſed rebus ſolum promiſſis promiſſione imponi ſua nobis oſtenderet.

3. Suarius verò contra locis citatis certamine 1 numero 2. fine docet, Deum promiſſione ſua debitum, & obligationem præſtandi quæ promiſit, perſonale contrahere, non qualecumq; ſed etiam correlatiuum, & quo ius quæritur, pariturque creaturæ contra Deum, vt ſtet promiſſis, eaque impleat atque opere exequatur : ita etiam, vltra eius aſſeclas omnes docuere ex antiquis Theologis plures, in quibus Thomiſtæ veteres numerantur, qui Dei iuſtitiam propriam, ſiue commutatiuam, ſiue diſtributiuam, ſiue legalem erga homines, maximè in præmij æterni retributione aſſerunt exerceri. Nullus quippe ex eis debitum rerum ſolum promiſſarum, non autem Dei promittentis, ante noſtrum Ruiz excogitauit, cuiuſcunque, ſiue ex quacunque virtute debitum ſit : cum autem iuſtitiæ debitum præmij præſtandi Deo promittenti vi promiſſionis ſuæ concedunt, eiuſmodi debitum eſſe recognoſcunt, vt non, niſi contra ius ad præmium homini è Dei promiſſione quæſitum; quare, nec ſine ipſius iniuria, negari à Deo poſſit : vnde & debitum hoc Dei promittentis correlatum eſſe iuri creaturæ promiſſariæ contra Deum quod negatione præmij promiſſi violaretur, vti de iuſtitiæ debito hominis promittentis præſtandi promiſſa, & iuri promiſſarij, iuſtitiæ etiam, vt promiſſa repetat à promittente omnes cenſemus : ſuperſedendum hic examini ſententiæ huius eſt, quatenus debitum hoc iuſtitiæ propriæ & ſtrictæ eſſe docet : huius ſiquidem examen rigidum in diſputationem ſecundam reſeruamus. Nunc autem illam catenus ſolum referimus & examinamus : quatenus, ſcilicet, in Deo debitum (ex quacunque virtute demum ſit) correlatiuum admittit cuique ius, exigentiaque qualiſcunque in creatura promiſſoria reſpōdeat, vt à Deo repetat ſibi promiſſa. Pro hac in generatim & à iuſtitiæ debito correlato abſtrahente ſententia refertur à noſtro Ruiz. Vaſquez etiam noſter 1.2.tom.2.d.215.cap.2. vbi de eo nihil, ſed de æqualitate meriti condigni cum præmio, ratione cuius venale gloriæ præmium meritò dicatur. Sed tamen id docuiſſe videtur cap.3. & 1 parte, d. 85. capite ſexto, poſt medium, §. *At vero.* Cæterum longè alia mens eſt noſtri Vaſquez.

4. Dicendum igitur eſt : Deum ex pacto, & promiſſione ſua rerum promiſſarum debitum vi promiſſionis ſuæ illas nobis reddendi contrahere : ac proinde debitum illud nos, tanquam terminum relationis debiti illius diuini reſpicere, & connotare, non tanquam terminum correlatum per ius aliquod, & exigentiam, quæ debito illi in nobis reſpondeat, ac ſimul cum illo ex diuina promiſſione in nobis oriatur. Hæc eſt Vaſquij noſtri expreſſa vbivis & citatis locis doctrina, ius omne noſtrum, & exigentiam ex parte noſtri contra Deum, vt ab eo repetamus promiſſa prorſus negantem : quare, & ſolum terminum; non autem titulum exactiuum in nobis vt reddantur agnoſcentem : ſuppoſito autem titulo debiti in Deo reddendi promiſſa promiſſariis creaturis, has debiti illius diuini (quod prima concluſionis parte mox ſtabilienda docemus) terminum non correlatiuum eſſe euidentiſſimum, atque ex terminis ipſis notum eſt, neque ab vllo negatum, aut negabile. Nam debitum æque relatiuum eſt ad perſonam, cui ex promiſſione debetur, atque ad rem, quæ promittitur : quare non minus implicat debitum ex promiſſione non eſſe reſpectiuum perſonæ cui promittitur, quam rei promiſſæ non eſſe reſpectiuū. Confirmatur: nam facta per impoſſibile impoſſibili, creatura, cui res promittitur, vel ſecundum ſubſtantiam, vel ſecundum accidens, aut conditionem, ſub quibus ei à Deo promittitur, immò non ita exiſtentibus, aut extituris vnquam debitum abſolutum in Deo non eſſet; æque, atque caſu, quo res promiſſæ eſſe non poſſent: ergo debitum illud æque eſſentialiter reſpectiuum eſt perſonæ, cui promittitur, atque rei promiſſæ tanquam termini. Antecedens mille exemplis obuiis demonſtratur. Promiſiſti Petro perſonaliter in ſequentem annum, domum, quam hoc anno habebas : Petrus intra hunc annum obiit, debitum ceſſat defectu perſonæ, cui promiſiſti, æque ac ſi intra hunc annum domus ipſi promiſſa, vel incendio, vel ruina periret. Denique promiſſio Dei non eſt rei ſecundum ſe à Deo ponendæ in vniuerſo, aut rebus, aut luci; ſed huic, cui promittitur donandæ: quare, etſi in ſe, & exiſtentia ſua res promiſſa à Deo poneretur, non autem in eius poteſtate, cui à Deo fuit promiſſa, debito promiſſionis ſuæ Deus non ſatisfaceret ; ergo debitum illud qualecunque, quod ex promiſſione ſua Deo ſuboritur, perſonæ, cui promittitur, tanquam termini eſſentia ſua reſpectiuum eſt. Solumque an [illegible] correlatiuum eius tanquam termini correlati ratione iuris, aut exigentiæ alicuius, ex qua promiſſarius promiſſa poſſit à Deo repetere ? lis apud Doctores debitum ex promiſſione ſua in Deo ſubortum admittentes poterit eſſe: in qua ſola pro negatiua ſententia ſtant, qui huic concluſionis noſtræ parti falſo referuntur aduerſari.

5. Iam verò prima concluſionis pars de debito in Deo

Digitized by Google

Deo è promiſſione ſua creaturis facta admittendò, & authoritate, & ratione probatur: & in primis eam æſtimo Theologis, & priſcis, & Recentioribus communem: ita citati Vaſquez, & Suarius, quoad hoc præcisè, concordes cum Aſſeclarum ex noſtris, atque exteris docta turba frequentiſſima. Ex antiquis S.Bonau. in 2.d.27.a.2. q.3.ad 2.Ricard.q.3.ad 3.Ricard.art.11.§ vlt.difficult. Andreas de Vega q.5. de iuſtificat. ad confirmat. tertij argumenti. Natalis Beda annotationibus contra Iacobum Fabrum in Comment. epiſt. ad Rom. confut. propoſitionis 21. quæ eſt: *Bonitas Dei tanta eſt, vt nihil debere poſſit.* Iodocus Toletanus Apolog. pro decret. Trident. in caput.11. ſeſſ.6. tit. de bonis operibus q.4.§. *Quantum verò*: Et quanquam S.Thom. 1.2.q 111.art.1.ad 2.debitum dicit inferioritatem debentis, reſpectu eius, cui debet (quam ſententiam & rationem plures ex Thomiſtis veteribus ſequuntur) id ſane de debito ſolum iuſtitiæ ex iure contra Deum eius promiſſione creaturæ parto, & quæſito, & verum, & S.Tho. mentem habet: debitum quippe aliud expreſſe fatetur S.Thom. ad Rom.4. in id, ei autem qui operatur lect.1.col.2. ſubdens: *ſcilicet opera iuſtitiæ, merces æterna retributionis, de qua dicitur Iſai 4. Ecce merces eius cum eo non reputatur ſecundum gratiam tantum, ſed ſecundum debitum: ſecundum illud Matth 20. Nonne ex denario conueniſti mecum?* Idcirco doctiſſimus Thomiſta, ac Dominicani Ordinis Magiſter Generalis Franciſcus Romæus libello de libert. & neceſſ. operum eidem Sancto Thomæ doctrinæ inſiſtens debitumque inferioritatis Dei ad promiſſarias creaturas, id eſt ex iuſtitia, ſeu iure contra ipſum è promiſſione creaturis quæſito, cum Sancto Thoma negans, circa medium tamen Deum ſibi potiùs è promiſſione ſua, quam creaturis debitorem eſſe fatetur, ſicuti & Ioan. Bunderus compendio concertationum tit.6.art.5.verſic. *Aliud dicitur meritum*, quod debiti genus Ruiz ipſe, debiti Deo ex ſua promiſſione agnati acerrimus impugnator, multis confirmat, & fatetur ſect.3.à n.1.ad 14.& cert.6.n.3. ad 7. tametſi proprium debitum eſſe neget, quia ad alterum non eſt, non ſatis, vt videtur, attendens ſine iure alterius vllo contra Deum poſſe debitum, hoc ad alterum, tanquam terminum purum, nec correlati iuris abſolutè eſſe: imò & neceſſario eſſe debere, vt n.4. demonſtrabamus: eodem ſenſu ſtricto nimirum debiti iuſtitiæ ex iure contra Deum ipſius promiſſione nobis parto, & quod inferioritatem Dei reſpectu noſtri deuoluat, negat illud Deo Dominicus Sotus 3. de nat.& grat.cap.7. ſub finem. Horum Theologorum qui aduerſari parti huic concluſionis videntur, mentem exploraui, cum, vt appareat nobis eſſe minimè aduerſos: Tum, vt Patres, qui quandoque, & ſibi, & nobis ſonant contradicere, concordiam, & explicationem facilem habeant: illud ſolum cum Vaſq. cit. d.215.c.3.§.*Sed vero*, obſerua tam Kemnitium condignitatem meritorum noſtrorum ad gloriam, quam Caluinum etiam abſolutè apud eund. Vaſquium d.214.c.5.& c.1.& 2. negare probant, quia debitum Dei eius bene meritis retribuendæ de facto gloriæ, poſita etiam promiſſione, non adeſt.

6. Probatur vlterius ex Patribus, Chryſoſt. illud ad Rom.4. *ei autem, qui operatur, merces non imputatur ſecundum gratiam, ſed ſecundum debitum*: his commentatur ſerm.8.col.2. *Nunquam imputaretur, niſi, & ipſe homo aliquid attuliſſet: itaque hic debitorem ſibi Deum habet: debitorem autem, non vilium rerum, ſed magnarum, ſubliminumque*: & hom.3. in Matth. poſt med. *quando enim aliqua præclare fecerimus, habemus eum debitorem ob res bene geſtas*: quibus nempè merces ab eo promiſſa tom.1. homil. de nomine Abraham. *Spes non pudefacit, quia Dei eſt promiſſio: & diuina promiſſa ſequuntur eius naturam, qui promiſit*: vtique quia eorum reddendorum debitum contrahit ex promiſſione: cui, ſi deficiat non reddendo deficiet in ſe (vt mox cum Dionyſio arguemus) quare æque indefectibilia ſunt è Dei promiſſione promiſſa, ac Deus ipſe promittens indefectibilis eſt: ſublato autem debito in Deo ex promiſſione ſua ſuborto, etſi promiſſa deficerent, non deficeret Deus: quare nec Dei promittentis naturam indefectibilem eius promiſſa ſequerentur, vt Chryſoſt. aiebat. Auguſt. in Pſal.83. ſub fin. *Debitorem Dominus ipſe fecit ſe, non accipiendo, ſed promittendo: Non ei dicitur redde, quod accepiſti; ſed redde, quod promiſiſti*: ſerm.18. de verbis Apoſtoli: *In his, quæ iam habemus, laudemus Deum largitorem: in his quæ non habemus, teneamus debitorem, debitor enim factus eſt non aliquid à nobis accipiendo; ſed, quod ei placuit, promittendo*, ſubinferius: *Poſſumus exigere Dominum noſtrum. Redde quod promiſiſti, quia fecimus quod iuſſiſti.* ſerm. 151 de temp. *laudemus Dominum, quia eius fidelia promiſſa retinemus, nondum accepimus: Parum putatis, quia promiſſorem tenemus, vt iam debitorem exigamus? Promiſſor Deus debitor factus eſt bonitate ſua, non prærogantia noſtra.* Fulgent. præfat. lib. ad Monim. poſt med. *ille author eſt debiti, qui author eſt doni. Nam & ſeipſum ſua largitate dignatus eſt facere debitorem. Non quia indigens ab aliquo accepit; ſed quoniam abundans largiter tribuit*: & infra, *Ecce qualis eſt Dominus noſter, vt donando debeat, & quanto magis donat, tanto magis eum debitorem eſſe non pigeat, in quantum enim gratis largitur* opera per gratiam, *in tantum debitor ex promiſſione inuenitur*: Greg. Magn. Homi.37. in Euangelium circa fin. de S.Caſſio Narnienſi Epiſcopo cui promiſſus in gloriam ingreſſus, die natalis Apoſtolorum à Deo fuerat: ait, *eum, cui ipſe debitor fuerat, ex ea promiſſione, cepit habere debitorem.* Cyprian. lib de opere & eleemoſ. ſub fin. *Deum ſibi computat debitorem.* Anſelm.2. cur Deus homo c.5. ſub med. promiſſionis humanæ exemplo ait: *Deus bonitate ſua hominem creando ſponte ſe, vt perficeret inceptum bonum, quaſi obligauit*, vtique promiſſione ſimili: illud vero *quaſi* additum ab ipſo fuiſſe, vt iuſtitiæ ſtrictæ debitum, non autem abſolutè debitum à Deo excludere patet ex obligationis aſſertæ explicatione ſubiuncta eſſe nimirum, *neceſſitatem ſeruandæ honeſtatis, & immutabilitatem honeſtatis eius.*

7. Hæc omnia tot tantorumque Patrum Deum debitorem debiti promiſſa præſtandi è ſua promiſſione orti ſubiectum (eo modo, quo ſubiectum concipi, aſſerique ſuorum prædicatorum Catholicè poteſt) aſſerentium ſub vnum poſui obtutum: vt conſtet, non eſſe vnius ſolum, aut alterius Patris oratoriè, ſiue exhortatoriè, non autem diſputatoriè, & rigidè loquentium aſſertum (vt reſpondit Ruiz ſect.6 n.2.) ſed ſcripturæ teſtimonia concordi ſenſu, & mente rigidè interpretantium. Quod ſi ea ſolutio teneret, vanè Ruiz ea ipſa teſtimonia accurata ſua eruditione coniunxiſſet, vt res promiſſas à Deo proprie hominibus deberi probaret: ſi debitum in eis aſſertum non proprium, & abſolutè tale, ſed Oratorium, & Concionatorium eſſet. Secundo probari ex innumeris Patrum teſtimoniis alia Pauli præſertim, teſtimonia interpretantium, quibus propriè debitum eſſe, & æternæ vitæ coronam præmium, & mercedem iuſtis bene operantibus à Deo promiſſam dicitur; vt Ruiz ipſe contendit. Nec enim debita illa propriè eſſe poſſunt, ni Deus promittens illa præſtare debeat, atque è promiſſione ſua debitor proprius, & abſolutè ſit, ac teneatur: quod argumentum tota ſua authoritate & robore inſtruetur opportuniùs certam.3. vbi doctam ſingularem, ac ſubtilem noſtri Ruiz ſententiam poſitam n.2. probatione hac confutabimus, atque propoſitis eius fundamentis, & oppoſitionibus aliis occurremus. Probatur quarto: ex teſtimoniis pluribus ſcripturæ Pauli præſertim ad Hebræos 6. recitato, & perpenſo à nobis certamine primo, numero ſexto, *interpoſuit iuſiurandum, vt per duas res immobiles, quibus impoſſibile eſt mentiri Deum fortiſſimum, &c.* quia ſcilicet, diuinæ aſſertioni hæreditatis capiendæ, è veritate, & veracitate aſſerentis indefectibili, & immobili iuramenti acceſſu, quo Dei fidelitas aſſertorum impletioni deuincitur, vtque aſſertio in promiſſionem euadit, ex immobili etiam, & indefectibili Dei fidelitate fit promiſſa hæreditas indefectibilis, vt ibidem expendimus: item ex pluribus aliis Pauli locis citatis, ac recitatis certamine hoc ſecundo, numero 1. quibus promiſſa implere, Dei fidelitati incumbere dicitur, ex quibus poſtremus ſolum repetendus ex 2.ad Timot.2. *ille fidelis eſt, negare ſeipſum non poteſt*; quia eo Paulus rationem debiti huius diuini proprie, & abſolutè talis preſſe, ac valide dedit, explicatam ab Anſelmo proxime, & tactam à Chryſoſtomo teſtimonio ſecundo, atque, vt reor, ex loco hoc Pauli ductam, & ſubtiliter illuſtratam ſic à Dionyſio Areopag.8. de diuinis nominibus med. *Negatio ſui eſt à veritate prolapſio. Veritas autem eſt: & à veritate*

prolapſio eſt ab eo quod eſt prolapſio: ſi ergo veritas eſt: negatio autem veritatis eſt prolapſio ab eo, quod eſt, Deus ab eo, quod eſt prolabi non poteſt: neque id eſt, quod non eſt, vt aliquis dicat, ac non poſſe non poteſt.

8. Ratio igitur Pauli, & Dionyſij, Chryſoſtomi Anſelmique verbis contenta, & apud Patres, & Theologos communis Deus omnia ea præſtare extrinſecus ſibi debet, ac tenetur ſine quibus intrinſecus eſſe non poteſt at, ſua promiſſione poſita, intrinſecus deficeret, ſi extrinſecus non præſtaret promiſſario, quæ ipſi promiſit: ergo ea debet ſibi, ac tenetur præſtare è ſua promiſſione. Maior probatur, quia nihil magis debitum eo, quod ita quis ponere, præſtareque tenetur, vt non ponere ac præſtare omninò nequeat: aſt non præſtare aut ponere ea, quibus non poſitis, ac præſtitis intrinſecus ipſe deficeret omninò nequit Deus: ergo ad id maximè tenetur, ſic ex prædicato veracitatis in dicendo mentiri nequit, ac propriè tenetur, debetque ſibi, verum loqui, quandocunque loquatur: ex prædicato immutabilitatis, & conſtantiæ voluntatis ſuæ non mutare decretum, vbi illud abſolute concepit: atque ex prædicato infruſtrabilitatis concepti ſemel decreti ſui, ponere abſolutè in rebus atque exequi quod decreuit. Minor autem recitatis teſtimoniis contenta patet: quia, ſi poſita ſua promiſſione non præſtet Deus promiſſario quod promiſit, deficeret eius veritas in præſtandis promiſſis, ſeu fidelitas, quæ Deo intrinſeca, Deuſque ipſe eſt: ac ſubinde intrinſecus deficeret, ac non eſſet Deus: iure igitur, & titulo promiſſionis ſuæ tenetur debetque ſibi ex fidelitate, quiſquis promittit, præſtare promiſſario, quæ promiſit; quamvis eo fidelitatis titulo nullum ius promiſſario intrinſecum ad repetenda promiſſa contra promittentem accedat: quia debitum illud fidelitatis in promittente ſolum futuræ, vel defecturæ eſt, ſi non impleat promiſſa, ſolamque eius honeſtatem reſpicit; non promiſſarij, qui nec impletione promiſſi, nec eius defectu fidelis erit aut infidelis ex promiſſione vero vnius creaturæ, ſeu hominis ad hominem alium ius proprium, & quaſi intrinſecum promiſſario ſuboritur, ex quo poteſt a promittente promiſſa repetere, & contra ipſum ex iuſtitia agere, iuriſque huius correlatiuum debitum iuſtitiæ, nec fidelitatis ſolum promittenti, è ſua etiam promiſſione adnaſcitur: vt non præſtans promiſſa contra iuſtitiam, etiam, nec ſolum contra fidelitatem, vt totis iuribus conſtat, ſe gerat: quare egregiè Cicero 2. de inuentione dixit. *Pactum eſt quod inter aliquos conuenit, quod ita iuſtum putatur vt iure præſtare videatur.* Cæterum debitum ſolum fidelitatis ex ſua promiſſione Deo, ac ſibi ſubortum præſenti inſtituto ſatis eſt, quin iuſtitiæ etiam debitum iuri creaturæ promiſſariæ contra Deum reſpondens ſuboriatur. Tum quia iuris, ac debiti ex iuſtitia examen ſequentis diſputationis eſt. Tum quia de debito ſolum fidelitatis Deo ipſi è ſua promiſſione quaſi impoſito teſtimonia ſcripturæ, & Patrum, atque adducta ratio procedunt.

CERTAMEN III.

Confutatione ſpecialis, ac ſpecioſæ doctrinæ noſtri Ruiz vltima concluſionis noſtræ probatio.

1. PRobatur vlterius concluſio vniuerſim, & ſpecialiter contra noſtrum Ruiz. Res à Deo promiſſæ debentur proprio debito ipſarum creaturis, quibus fuere promiſſæ: ergo à Deo debentur propriè creaturis promiſſariis: ac ſubinde debitum proprium ea præſtandi promittenti Deo ex ſua promiſſione ſuboritur. Antecedens ipſa noſtri Ruiz doctrina multis ſcripturæ, & Patrum argumentis, & teſtimoniis ab ipſo fundata ſect. 3. ex quibus ſunt, quæ retulimus Deum promiſſorum à ſe creaturis debitorem expreſſe aſſerentia cert. 2. n. 6. Nunc alia, quæ res debitas aſſerunt tantum (vt antecedenti ad conſequentiæ illationem aſſumitur) referemus. Ad Rom. 4. *Ei autem qui operatur merces non imputatur ſecundum gratiam, ſed ſecundum debitum*: clara hæc; ſed clariora adhuc Patrum: Commentaria Anſelmus. *Ei, qui poſt fidem quam gratis acceperit operatur, opera bona non imputatur merces (id eſt non recompenſatur æterna remuneratio) ſecundum gratiam (id eſt, ſecundum fidem tantùm) ſed ſecundum debitum operationis ſuæ*: cui conſonat S. Thom. recitatus certam. 2. num. 5. Chryſoſtomus ſerm. 8. ad illud caput, & citata homilia de Abraham. *In iis, quæ ſperamus, non ita eſt, ſed is qui laborauit neceſſario* (non gratuito, & liberè) *coronas, & præmia conſequitur.* Ambroſius 1. officior. cap. 16. poſt. init. pendens id Matt. 5. *gaudete, & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cælo. Non in terra mercedem promiſit eſſe reddendam: quid alibi poſcis, quod alibi debetur.* Conſonat ſibi 7. in Luc. cap. 15. ſuo autem cap. *de duobus filiis.* Auguſt. præfat. in Pſalm. 31. ſub finem. *Deberi bonis operibus regnum cælorum ait*: de gratia & libero arbitr. cap. 4. ſub init. *Ad vitam piam, & bonam conuerſationem eui* (inquit) *merces æterna debetur adiutorio & gratiæ Dei relinquendum eſſe locum*: & tract. 3. in Ioan. *ſi tibi debebatur, merces tibi reddita eſt non gratia donata.* Ex eodem ſententia illa 297. Proſperi, & Arauſicani 2. Concilij eſt. *debetur merces bonis operibus, ſi fiant, ſed gratia, quæ non debetur, præcedit, vt fiant*: & mercedem quidem bonis operibus, eiſque proinde in Dei promiſſione debitam multoties ſcriptura commemorat Geneſ. 17. Prouerb. 11. Sap. 5. & 10. Matt. 4. & 5. epiſt. 2. Ioann. & Apocalyp. 11.

2. Rurſus 2. ad Timoth. 4 idem præmium bonorum operum coronæ nomine debitum ſignificatur ab Apoſtolo. *Bonum certamen certaui, curſum conſummaui, fidem ſeruaui: de reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iuſtus Index*: quæ ita ponderat Auguſt. tract. 3. in Ioan. circa med. *Audi Apoſtolum confitentem gratiam, & poſtea debitum expetentem.* Subinferius: *Audi illum iam flagitantem debitum, qui primo indebitam ſuſceperat gratiam. Repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ iam debitum flagitat: iam debitum exigit. Nam vide verba ſequentia: quam reddet mihi Dominus illa die iuſtus Index.* Et corona quidem non, niſi victoris militis, eſt: vt Apoſtolus c. 2. dixerat: diciturque Iacob. 1. Apoc. 2. & 3. ſicuti, & brauium (quæ eiuſdem cum corona ſignificati vox ad rem præſentem eſt, & ſupponit neceſſario ex contendentibus victorem. quare & ad 1. ad Corinth. c. 9. indifferenter altera pro altera ponitur) idem debitum ex retributione beatitudinis iuſtis facienda continet: de qua Luc. 14. ad Coloſ. 3. Prouerb. 12. & 13. Pſal. 17. 18. 118. 2. Reg. 22. 3. Reg. 8. 2. Paralip. 6. ſynonymaque remunerationis voce ad Hebr. 10 & 11. 2. Corint. 6. vtraque enim vox idem ſignificat, quod Hiſpanè *paga*, ſeu ſatisfactio: quæ non, niſi debitæ rei, eſt. Tantundem etiam ad debitum hoc ſignificandum præmium, ac merces, ſeu corona valet, quo nomine bene operantibus reddenda æterna vita proponitur. Sap. 4. & Tob. 4. verum repoſiti verbo Pauli loco 2. ad Timot. 4. & depoſiti nomine, quo vſus fuerat Paulus c. 1. *Potens eſt depoſitum meum ſeruare*, idem præmij æterni debitum continetur, vt patet: vtrumque locum pendens. Bernard. 1 de gratia & liber. arbitrio ſub finem dixit: *Dei promiſſum ſuum appellat depoſitum: & quia credidit promittenti, fidenti promiſſum repetit. Promiſſum quidem ex miſericordia, ſed iam ex iuſtitia perſoluendum. Eſt ergo quam Paulus expectat corona iuſtitiæ, ſed iuſtitia Dei, non ſua: iuſtum quippe eſt, vt reddat quod debet: debet autem quod pollicitus eſt.* Huc faciunt plura alia, quæ ex iuſtitia ſtricta deberi à Deo iuſtis præmium vitæ æternæ ſonant, citanda: etſi enim eum ſtrictæ dictæ iuſtitiæ debitum non ſignificent: aſt debitum ita propriè eius præmij intelligunt, vt non, niſi ſtrictiſſimo iuſtitiæ, ſatis explicari Patres putent. Vlterius pignus, & arrabo pro debitis propriè adhibetur: Deus autem pro gloriæ promiſſæ adquiſitione bonis operibus pignus, & arrabonem dat ad Eph. 1. *Credentes ſignati eſtis Spiritu promiſſionis Sancto, qui eſt pignus hæreditatis noſtræ in redemptionem adquiſitionis*: quæ ſic legit Chryſoſtomus ibi: *qui eſt arrabo hæreditatis noſtræ in redemptionem adquiſitæ poſſeſſionis*: plura in hanc veritatem ſubdens. Denique mitto venale, ac noſtris operibus, tanquam pretio, emendum

 cælorum

cælorum regnum ſæpè proponi: vt iuſtorum meritis exhibitis à iuſto, non minus, quàm pretio accepto, quod venditur debeatur. De quo argumento multa ſelecta eruditione Vaſquez citata d. 215. Ruiz citata ſect. 3. à num. 24.

3. Hæc inconcuſſum faciunt noſtri argumenti antecedens. Nempè res à Deo promiſſas debitas eſſe promiſſario, & obligatas, ac proinde vi diuinæ promiſſionis debitum paſſiuum proprium ſuſcipere, vt præſtentur. Vnde inferebamus: ergò debitum proprium præſtandi actiuè promiſſa ſuſcipit è ſua promiſſione Deus. Reſtat ſolum illatio probanda. Probatur autem primò quia promiſſio omnis (& ſpeciatim diuina) eſt de re, non ſecundum ſe ſumpta, ſed præſtanda à promittente ei, cui promittitur verbi gratia pecuniam, fundum quidue aliud, atque in re præſenti præſtandi gloriam verbi gratia) ergo præſtatio actiue à promittente promittitur, quæ vtique, non niſi à promittente eſſe poteſt, ac debet; quod idem eſt atque deberi à promittente vi ſuæ promiſſionis actionem præſtandi promiſſa. Confirmatur quia promiſſa non ſunt debita ſecundum ſe, immò neque ab alio indeterminatè, ſed determinatè à perſona promittente: ac proinde, etſi promiſſario aliunde, quam à promittente, centum ſcuta promiſſa obueniant, nec promiſſio impletur, nec eius debito ſatisfiet. Confirmatur confirmatio vtraque ex bonorum à Deo homini promiſſorum conditione & materia: ſiquidem promiſſa nobis à Deo omnia ſupernaturalia bona ſunt: gloria ſcilicet iuſtis bene operantibus, quidue aliud ſupernaturale, vel in ſe, vel in figura temporalium in lege veteri Hebræis (quibus omnia in figura contingebant) promiſſorum, iuxta Patres, & Theologos omnes, aſt ſupernaturalia, vti non, niſi à Deo, eſſe poſſunt, ità nec, niſi à Deo, deberi. Item: debitum illud reale rerum promiſſarum maximè præſtandarum, ſeu faciendarum nequit in ipſas res cadere, quæ cum promittuntur nec dum plerumque ſunt, nec ſe ipſas præſtare promiſſario poſſunt; niſi, quatenus promittentis poteſtati ſubduntur, vt præſtentur, aut fiant. Denique ex definitione debiti, & actionis perſonalis, vt à reali differt, à noſtro Ruiz eruditè notata eadem conſequentia probatur. Nam citata l. *Actionum genera ff. de obligation. & actionibus* vbi perſonalis actio, ſiue quæ in perſonam eſt, noſtraque in perſonam nec in rem ſolum iuri, eiuſque debito innititur, ſic definitur, vt vidimus certam. 2. numer. 2. *in perſonam actio eſt, qua, cum eo agimus, qui obligatus eſt nobis ad faciendum aliquid, vel dandum.* Atqui promiſſio omnis eſt perſonæ alicuius obligatio de re aliqua promiſſario præſtanda, ſeu danda, vel facienda: ergò eſt actio perſonalis debito perſonæ promittentis de re illa præſtanda vel facienda innitens. Minor probatur ex iuribus recitatis certam. 1. num. 7. ex inſtitut. & digeſtis *de verborum obligationibus*: vbi ex verbis dandi, aut faciendi, & præſtandi de futuro aliquid alicui, quibus promiſſio continetur, perſonale debitum id præſtandi, & faciendi, & obligationem ab ità promittente contrahi expreſſè definitur: idque naturali ratione euidens eſt. Nec enim alio, quam promiſſione, aut oblatione, aliquid faciendi, aut præſtandi alicui, promittens debitum, & obligationem ea promiſſario præſtandi contrahere poteſt: neque eis poſitis illa contrahere non poteſt.

4. Iam diſtinctio illa debiti realis, & perſonalis, qua hæc argumenta euadere conatur Ruiz, eorum impetum non eludit. Neque enim ex promiſſione realis pura rei oblatæ & promiſſæ obligatio abſque perſonali promittentis eſſe poteſt; licet ex aliis titulis purè realis obligatio abſque perſonali eſſe poſſit, ac ſit frequens in iure vtraque: vt ex adductis ab eo exemplis clarebit, etenim teſtamenti, & teſtantis voluntas vltima, qua realis ſolum, ac non perſonalis obligatio, & debitum præſtandi bona legatario, vel hæredi teſtatoris inducitur, nullatenus teſtatoris promiſſio eſt; ſed legatæ rei, ſeu hæreditatis donatio conditionate & ſuſpenſè vſque ad mortem teſtatoris: qua & vltima voluntas teſtatoris, & abſoluta eius ſiue hæredi ſiue legatario legati aut hæreditatis donatio completur. Similiter, qui hypothecæ titulo, aut iure bona immobilia actione repetit hypothecaria, non promiſſionis ſed dominij, & venditionis titulo immobilia bona illa, à quouis ea poſſidente repetit: eſt quippe in quauis hypothecæ ſpecialis appoſitione dominij directi, & proprietatis bonorum hypothecæ illi ſubiectorum, venditio abſoluta ei, cuius intereſt hypothecæ appoſitio; tametſi vtile dominium maneat penes quemuis eorum poſſidentem, quovſque ex eo dominio proprietatis, vt hypothecario de reliquo ſatisfiat; hypotheca ſecundum dominium vtrumque alteri tertio, vel quoad vtile etiam hypothecario ipſi vendatur, illud verò de paciſcente eximente expreſſè ſuam perſonalem obligationem, ac debitum, verum habet, tunc nullum debitum perſonale incurſurum; æque tamen verum, compertumque, nullam in eo pacto promiſſionem abſolutam, ſiue abſolute talem ità paciſcentis intercedere; ſed ſolum fieri ab illo alteri paciſcenti facultatem, & iuriſceſſionem vt ex re illa, quam ſolum, non autem ſe ipſum obliget, ſibi vbi oportuerit, ſuaque interſit, ſatisfaciat.

5. Illud de nobilibus, & magnatibus Reipublicæ, ſi promiſſio abſoluta pactumve illam abſolutè talem continens intercedat, in foro externo, & politico ſolum locum habet, vt à perſonalibus eius fori perſonas eiuſmodi indecentibus vexationibus, & extorſionibus non ſubiiciantur; ſecus in naturali, & conſcientiæ iure & foro ex quo dubio procul ex promiſſione & pacto abſolutè talibus ſtare promiſſis debito & obligatione perſonali, nec indirectè ſolùm, vt quidam volunt. Quod etſi de iuſtitiæ debito, quod promiſſarij ius ad promiſſa contra promittentem ſupponit, verum ſit, at de fidelitatis de promiſſione eiuſque eſſentiæ inſeparabiliter coniuncto falſum omninò eſt. Siquidem honeſtatis propriæ debitum perſonale directè in perſonam cadit. Sed (quidquid de directione vel indirectione debiti perſonalis promittentis cuiuſvis, quantumvis nobilis, Magnatiſque ſit) debitum tamen abſolutum implendi promiſſa in illo abſolute omnes admittunt. Ruiz etiam ipſe in hominibus: quia in rationali Republica naturale, inquit ille, eſt, vt promittens promiſſis ſtet. At verò Deus reſpectu cuius, lex nulla eſſe poteſt, (cum ſupremus omnium, & Dominus, & arbiter ſit) neque à Republica neque à perſona vlla eiuſmodi debitum indirectum, & obligationem nulla lege poteſt ſubire. Sed tamen, etſi debitum ex iuſtitia propria, qua ius contra ipſum ex lege illa, & promiſſione ſua promiſſario quæratur, ſubire nequeat; aſt honeſtatis, ſiue ex propria honeſtate, quod è rectæ rationis dictamine proueniat, optime poteſt debitum contrahere, & habere: vt verè ac propriè non mentiendi, & ſimilium debitum habet, & contrahit, ac proinde non mentiri tenetur. Vnde argumento illi occurritur. Debitum proprium, ſeù proprietale ad alterum, ſeu alteri eſſentialiter eſt, non ſibi. Alteri verò debere Deus nequit, quia debitor qua talis inferior creditori, ſiue ei, cui debet, qua tali, conſtituitur: id quod Deo repugnat: ergo, & repugnat proprium debitum Deo. Negatur tamen facile maior ex dictis; ſi vniuerſim debitum proprium accipiatur, ac non pro debito ex iuſtitia, ſeu alio quouis, quod ius in eo, cui debetur, contra debitorem importet: conſtat enim debitum proprium honeſtatis propriæ ſibi quemque habere, tenerique ex honeſtate, nihil ſibi turpe, atque inhoneſtum, ſeù indecens efficere: multoque arctius ac principalius Deum, qui prima regula, & exemplar honeſtatis creaturis rationalibus eſt.

CERTAMEN IV.

Reliquis oppoſitionibus occurritur.

1. OPpones plura Patrum teſtimonia negantium Deum, gloriæ etiam (quæ promiſſa bonis iuſtorum operibus eſt) & augmenti gratiæ debitorem. Auguſt. 1. confeſſ. cap. 4. *Supererogatur tibi, vt debeas? & quis habet quidquam non tuum. Reddis debita nulli debens; donas debita nihil perdens.* & epiſt. 106. ad id 2. ad Timoth. 4. *Propoſita eſt mihi corona iuſtitiæ;* obiiciens, *ſi ex fide quomodo gratis? quod enim ſi tes meretur, cur*

non potius redditur quam donatur? reſpondet. *Non dicat iſta homo fidelis: quia, cum dixerit; vt merear iuſtificationem, habeo fidem: reſpondetur ei: quid habes, quod non accepiſti?* quibus Dei debitum reddendi gloriam noſtris operibus iuſtorum duplici ratione videtur ab Auguſtino negari: Tum quia, Dei ſunt: Tum etiam: quia proinde nihil prius à nobis donatum eſt iuxta illud ad Rom. 11. *quis prior dedit illi, & retribuetur ei.* ideò vita æterna operibus iuſtis reddenda gratia Dei dicitur ad Rom. 6. *& gratia pro gratia* Ioan. 1. Ex eo vero debito, ex quo Dei potius, quam hominis, bona opera ſunt, iuxta id Luc. 7. *Numquid gratiam habet ſeruo illi?* vnde concluſit Dominus, *ſerui inutiles ſumus quod debuimus facere fecimus*: præmiandi debitum proprium Deo negat Theophilact. verbis hiſce. *Seruo neceſſitas incumbit, vt faciat mandata Domini, nec, vt bonum opus ſibi adſcribere debet: quippe, ſi non operatur, dignus eſt multis plagis; cum autem operatus fuerit contentus ſit, quod plagas effugerit. Proinde non oportet de hoc pretium, vel honorem neceſſariò quærere*: ac infra ex 1. Corinth. 9. *Væ mihi, niſi Euangelizauero*: confirmans ſubdit. *Non, quod debeat ei aliquid Dominus; immò ſeruus debet Domino ſuo, vt faciat omnia eius mandata*: & Bernard. ſerm. 1. in Annunt. ſub init. *Merita omnia dona Dei ſunt, & ita homo magis propter ipſa Deo debitor eſt, quam Deus homini.* Demum ad Rom. 4. aiebat Paulus. *David dicit beatitudinem hominis, cui Deus accepto fert iuſtitiam, ſine operibus. Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates*, &c. tametſi meritis de congruo iuſtificatio peccatoribus ſit promiſſa. Acceptum autem ferre continet imaginariam, & ſimulatam ſolutionem creditoris volentis reuera remittere, quidpiam ſibi non ſolutum à debitore. l. *imaginaria* ff. *de regulis iuris* l. 1. ff. *de pactis*; vbi autem remiſſionis voluntas reuera eſt, debitum remittendi, & iuſtificandi impium non eſt: ergò nec iuſtificandi meritis de congruo impium è promiſſione diuina, quare, nec Dei, de quouis alio promiſſio, Dei debitum illud præſtandi proprie Deo affert. Miror hæc, & multo plura ſimilia contra proprium Dei debitum præſtandi promiſſa a noſtro Ruiz congeſta, & oppoſita ex Patribus fuiſſe: cum expreſſè res à Deo promiſſas, debitas proprie hominibus promiſſariis æque contra ipſum pugnent. Præterea: cum ipſe hæc non ſuppoſita Dei promiſſione intelligenda eſſe fateatur ſect. 2. num. 10. fine. Bernardi mentem aperiens, eiuſque teſtimonio alio probans ſect. 3. vt aliis aliorum Patrum à ſe recitatorum probare etiam poſſet. Denique: cum fere omnibus teſtimoniis Patrum, quæ hic, ſuis oppoſitionibus confirmandis adiunxit apertam ex eorum mente poſſet deprehendere ſolutionem, iam pridem à noſtro Vaſquez citatis locis exhibitam.

2. Reſpondetur ergo ad Auguſtini loca, nihil Deo, ſiue vtile, (vt ad iuſtitiæ debitum oporteret) aut iucundum, & placidum, quia honeſtum, Deo à bene operantibus anticipato ad ſuæ gratiæ largitionem donari à nobis, qui ea propriis viribus, & abſque gratiæ Dei præuentione, nihil honeſtum iuſtumue, & laudabile poſſumus operari, vt dogma fidei contra Pelagianos, & Semipelagianos fert: quare, neque Deo ex nobis exhibere, ſed principalius potius ex Deo auxiliante, ratione cuius auxilij Dei potius, quam noſtri bona omnia opera noſtra, ſunt dona atque ratione gratiæ, & beneficij in eis à Deo accepti eorum præmium, & merces, gratia dicitur, & gratia pro gratia à Patribus, & Theologis: vt videre eſt in Fulgentio: 1. ad Monim. cap. 10. & 11. & locis recitatis ex præfatione libror. ad Monim. certam. 2. num. 6. Anſelmo de concordia grat. & prædeſtinat. cum lib. arbitr. cap. 3. col. 3. Auguſtin. de corrept. & grat. cap. 13. ſub med. dicente. *Ideò gratiam vitam æternam vocari, quia his meritis redditur, quæ gratia contulit homini. Rectè, quippe ipſa intelligitur, quæ gratia in Euangelio legitur gratiam pro gratia, id eſt pro his meritis quæ contulit gratia*: quam expoſitionem verbis relatis Ioan. 1. repetit tract. 3. in Ioann. & cap. 106. Enchir. fine, eandemque adhibet verbis Pauli ex 6. ad Rom. oppoſitis cap. 107. init. ac de gratia, & libero arbitrio cap. 8. & 9. vbi illud Pſalm. 102. *qui coronat te in miſericordia & miſerationibus.* Eodem ſenſu ſic exponit. *Quia eius miſeratione bona operamur; quibus corona redditur*, vt autem hoc ſolum ſenſu gratiam eſſe vitæ æternæ coronam aſſeruiſſe Auguſtinum, neque alio vſquam ex debito, & retributione, deque debita iuſtorum operibus mercede reddendam negaſſe conſtet: audiatur ex libro de correptione, & gratia cap. 6. vbi quæſtionem illam epiſtol. 106. tractans quo ſenſu reddi, ac non gratuito potius dari bonis operibus æternam vitam negauerit; his explicuit. *Si merita noſtra ſic intelligerent, vt etiam ipſa Dei dona eſſe cognoſcerent* (Pelagiani eorumque reliquiæ Semipelagiani) *non eſſet reprobanda iſta ſententia: quoniam vera merita ſic prædicant, vt ea ex ſemetipſo habere hominem dicant: prorſus rectiſſime illis dicitur. Dona ſua coronat Deus; non merita tua. ſi tibi à te ipſo ſunt.* Eadem eſt Proſperi ſententia 1. de vocation. gentium cap. 17. poſt med. Greg. Mag. in Pſalm. 142. pænitentialem, 7. ad verſum. *Auditam fac mihi manè miſericordiam tuam.* Bernard. ſermon. 61. med. dicentis. *Meum proinde meritum miſeratio Domini. Non planè ſum meriti inops, quam diu ille miſerationum non fuerit.*

3. Sed enim, ne his, aliiſque Patrum teſtimoniis minus penetratis in re preſenti, atque in condignitate meriti ad gratiam, & gloriam in ſanctorum operibus iuſtis Catholicè admittenda aberretur gratiæ omnes quæ ad condignitatem eiuſmodi præmij in iuſtorum operibus, atque ad debitum proprium illud reddendi (ex fidelitate ſaltem) quod in Deo adſtruimus, intercedunt enucleandæ ſunt: & in primis gratia auxilians, de qua Patres citati, & recitati proximè. Hæc autem, etſi ad opus honeſtum, & abſolutè laudabile, & meritorium ſatis ſit, ac proinde meriti condignitatem ex parte conſtituat, non tamen conſtituit adæquatè, etiam, ſi opus intrinſecè, & eſſentia ſua ſupernaturale ſit: verbi gratia fidei actus in peccatore, vt dogma Theologicum fert: quare, & gratiæ habitus, ſeu forma ſanctificans alia, ſiue actus, ſiue habitus ex parte operantis requiritur, qua intrinſecus meritorius valor operis eleuetur ad condignitatem meritoriam gratiæ, & gloriæ, omnium etiam Theologorum ſententia: qua de re, & modo eleuationis non ſatis ab aliquibus bene intellecto egimus controuerſ. de Incarnat. & controuerſ. de merito vbi condignitatem meriti, nec promiſſionem, neque acceptationem Dei, quidpiamve aliud vlterius requirere probabilius longe, atque abſolute verum eſſe docuimus, quare illa Pauli ad Romanos 8. *Non ſunt condigna paſſiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis.* & 2. Corinth. 4. *Momentaneum & leue tribulationis noſtræ æternum gloriæ pondus*, &c. Ex quibus Magnus Gregor. in Pſalm. 142. Pænitential. 7. ad verſ. recit. Fulgent. 1. ad Monim. cap. 10. à medio, Cyrill. Alexand. ad id Lucæ 7. *Numquid gratiam habet ſeruo illi?* Cyprian. lib. 4. epiſtol. 6. ſub fin. & Senonenſ. Concil. fid. decret. 16. circa finem iam recitando videntur noſtris operibus eiuſmodi condignitatem ad præmium gloriæ denegare, atque hanc eorum condigno merito longe excedere: de operibus ſecundum intrinſecum ſumptis quantumvis ex Dei auxilio profectis, intelligenda ſunt, vt verba ipſa, & ſonant, & ſuadent; non autem vt ſanctitatem operantis, à qua ad condignitatem eleuantur concernunt: quod autem in ipſis iuſtorum operibus præmiandis Dei miſericordia, quæ eorum imperfectionibus ignoſcat, atque indulgeat neceſſariò interueniat (vt obſeruant, aſſeruntque. Hilar. in Pſal. 51. illud: *quoniam melior eſt miſericordia ſuper vitam* eo ſenſu acutè exponens, Hieron. Dialog. aduerſ. Pelagian. longè ab initio Gregor. Mag. 9. Moral. cap. 11. init. alias cap. 14. fine ad id Iob. 9. *etiamſi habuero quidpiam iuſtum non reſpondebo, ſed meum iudicem deprecabor:*) de operibus ipſis ſecundùm ſe eſt ſermo, non autem vt operantis, & iudicandi Iuſtitiæ, & ſanctitati coniunctis: cui earum ab amico Deo imperfectionum neglectus debetur, indulgenſque (vt ſic loquar) obliuio: quare in ſanctitatis, & gratiæ donatione, non autem in eorum præmio iuſtis reddendo indulgentia earum formaliter intercedit.

4. Hæc pro condignitate meriti operum, & auxiliante, & ſanctificante gratia Dei profectis & eleuatis, quin promiſſio Dei de eiuſmodi præmio reddendo ad eiuſmodi condignitatem (vti reor) intercedat, aut requiratur.

Digitized by Google

quiratur. Cæterùm eiuſmodi condignitate meritorum independenter à promiſſione poſita & admiſſa ad præmium ipſis reddendum Deus nullatenus vero aliquo ſenſu ſtrictè & propriè non tenetur, promiſſione ſecluſa; tametſi titulus iuſto homini in eis operibus adſit, vt pro operum ſuorum qualitate, & quantitate valoris tantundem præmij illius à Deo reddatur. Non ſecus, atque exigentia cuiuis creaturæ naturalique agenti adeſt ad tantam perfectionem, qualitatum & facultatum, vel ad talem effectum determinatæ perfectionis entitatiuæ intenſiuæ, aut extenſiuæ à Deo obtinendum adeſt, iuſque eius ac debitum naturale appellamus; tamen quia neque ſtricto aliquo iure contra Deum creaturæ quæſito, neque debito aliquo propriæ honeſtatis à creaturis concedere Deus tenetur ea, quæ ità exigunt: immò ea abſque vlla creaturarum iniuria, propriaue ipſius indecentia phyſica, & morali abſoluta poteſtate denegare illis Deus poteſt, ac non ſemel de facto denegauit. Poſita autem Dei promiſſione de ita laxo iure & exigentia, ſiue debito eius, quod vel à cauſis, & creaturis naturalibus exigitur, vel à iuſtorum hominum honeſtis, & ex gratia Dei exhibitis operibus reddendo, Dei debitum ex honeſtate propria, vt minimum, conſurgit illud reddendi: cum autem ad ità promittendum Deus non teneatur, Dei gratia etiam in eiuſmodi promiſſione de præmio reddendo interueniat neceſſe eſt. Huc faciunt verba concilij Senonenſis decreto fidei 16. cuius nuper meminimus: *facit tandem miſericordia locum vnicuique iuxta meritum operum ſuorum* (ſecundùm ſe ſolum ſpectatorum vt diximus) *non abſoluta condignitate quidem* (*nec enim condignæ ſunt paſſiones huius temporis* &c.) *ſed gratuita magis, & liberali promiſſione, qua conuentione facta de denario diurno conduxit operarios in vineam ſuam.* & Trid. 6. c. vlt. ſub fin. *Tanta eſt domini erga omnes homines bonitas, vt eorum velit eſſe merita, quæ ſunt ipſius dona.* Sententia ad Verbum deſumpta ex Cæleſtino Papa 1. epiſt. 1. c. 12. & ex Aug. epiſt. 106. ad id 2. ad Timot. 4. *Propoſita eſt mihi corona iuſtitiæ*, vult autem, non quia, quæ merita non ſunt, merita eſſe velit: eſſet enim velle contradictorium, & chimæram; ſed, quia voluntate iuſtificandi & formalem iuſtitiam donandi operanti vult, vt ad condignitatem gloriæ opera, quæ ratione auxiliantis ſuæ gratiæ dona ipſius, & meritoria de congruo intrinſecùs erant eueherentur: ac voluntate promittendi gratuita, & liberali ex promiſſione ſua debita fierent. Huc etiam ſpectauit Bernard. ſerm. 1. in Annuntiat. ſub init. id Pau. *Non ſunt condigna,* &c. *Neque enim talia ſunt hominum merita, vt propter ea vita æterna debeatur ex iure, aut Deus iniuriam aliquam faceret, niſi eam donaret,* vt ſcilicet creaturæ ius omne ad præmij retributionem excludat; non autem Dei debitum, ex decentia atque honeſtate propria fidelitatis ſuæ in promiſſis præſtandis, quam aſſerit recitatis verbis n. 3. ex 1. de gratia, & libero arbitrio ſub finem: Huc denique faciunt teſtimonia Patrum à nobis recitata cert. 2. n. 6. & alia, quæ ſuperfluitatis tædio omittimus. Ex dictis enim ſatis conſtat, quot titulis, & ſenſibus meritis noſtris gratuitò reddenda vita æterna, & gratia pro gratia dicatur.

5. Illud quod poſtremo loco obiiciebamus n. 6. ex noſtro Ruiz de promiſſione diuina iuſtificationis noſtræ ex meritis de congruo: qua non obſtante imaginaria ſolùm & gratuita creditoris Dei, ac proinde non debentis remiſſio intercedat, infirmum valde eſt. Primo; quia de eiuſmodi diuina promiſſione iuſtificationis impij ex meritis ſolùm congruis, quæ ſupponitur, minimè ex ſcriptura Patribus aut Theologis conſtat. Tùm etiam: quia etſi de ea conſtaret argumentum imaginariæ ſolutionis, ac virtualis remiſſionis in accepto ferendis meritis congruis nec condignis ad iuſtificationem ex promiſſione, ſecus in retributione vitæ æternæ iuſtorum operibus eius meritoriis de condigno; quia ex condignitate meriti pretium, & ſolutio æqualis præmio reuera exhibetur; ac proinde imaginariæ ſolutioni locus non eſt in reddendo præmio re ipſa ſoluto. Cæterùm ex promiſſione facta meritis ſolum congruis æque Deus tenebitur ex fidelitate reddendo promiſſo, atque ferendæ accepto ſatisfactioni & ſolutioni peccatoris; ſicuti ex promiſſione æternæ gloriæ operibus condigne meritoriis, eius illam tenetur, retribuere, quin opus ſit ea accepto ferre, quia præmij ſolutio, & pretium verum eiuſmodi operibus exhibetur: ac proinde certum vniuerſim eſt, quod aſſerimus: ex quauis Dei promiſſione teneri Deùm ad promiſſa præſtanda, debitumque ea reddendi incurrere: quare promiſſione poſita, & facta à Deo, meritis de congruo etiam, non eſſe ipſi liberum accepto ferre ſolutionem, & ſatisfactionem peccatoris in eius iuſtificatione ex meritis congruis præſtanda, & efficienda: ſicuti, neque liberum ipſi eſt iuſtorum obeuntium meritis condignis coronam gloriæ reddere, quam promiſit, quia inhoneſtè ſe gerere ac fidelitati ſuæ promiſſis præſtandis deficere Deo liberum, integrumque (vt diximus ex Dionyſio & naturali ratione) nuſquam eſt.

6. Inde verò tandem obiicies gloria, vt præmium, & corona, atque vniuerſim præmium quodvis, coniunctum, & inſeparabile à merito eſſe non debet: quod enim neceſſariò coniunctum, & inſeparabile ab opere eſt, præmium illius eſſe nequit, nec poteſt illi in præmium proponi, neque vt præmium illius conferri, vt de ſe, ac mille exemplis patet: atqui poſita diuina promiſſione coronæ gloriæ, & præmij vitæ æternæ operibus iuſtorum decedentium gloria, & vita æterna coniunctæ neceſſario, atque inſeparabiles eiuſmodi operibus, vt illa non conferre & ab operibus ſeparare Deo adhuc liberum non ſit, ſed protſus ipſi etiam impoſſibile: ergò promiſſio Dei gloriæ, vt coronæ, vel de re impoſſibili eſt, vel debitum eam reddendi operibus iuſtorum decedentium non affert, contra noſtram concluſionem. Simile argumentum contra abſolutam præfinitionem gloriæ, vt coronæ ante præuiſa abſolute merita video à nonnullis magnifieri; quia ea poſita nequit non dari à Deo gloria ob merita, ab iiſve ſeparari ratione efficaciæ, & infruſtrabilitatis præfinitionis illius. Reſpondetur facile: præmium, non poſſe eſſe rei natura ſua inſeparabilis ab opere, quod illud meretur, atque huic natura ſua neceſſario coniunctæ; ſecus autem ex voluntate extrinſeca præmiaturi, ità præmiare irreuocabiliter, vel decernentis; vel promittentis: nec aliud quam primum diſtinctionis huius membrum exempla vlla probabunt.

7. Inſtabis in retributione gloriæ debitæ ob merita condigna ex vi, & debito promiſſionis nequit eſſe retributio gloriæ ob merita, ſed ob fidelitatem ſeruandam in promiſſis. Nequit item in ea retributione eſſe aliquod actuale virtutis, etiam fidelitatis exercitium, quod niſi ex libertate actus, & exercitij cum abſoluta poteſtate ad oppoſitum (quam poſita promiſſione ad non præſtandam gloriam Deo negamus) eſſe non poteſt: negare autem Deo in gloriæ retributione actuale virtutis exercitium, ac inſuper eam à Deo propter merita retribui abſurda ſunt, ergò, & aſſerere in Deo debitum fidelitatis ad reddenda præmia meritis noſtris ex vi promiſſionis ſuæ. Reſpondetur negando: non poſſe retribui à Deo gloriam propter merita, ſiue formaliter in præmium meritorum ex eo, quod ex Dei fidelitate in promiſſis præſtandis reddatur: quia non pugnat aliquid appeti, fierique ob plures fines, aut motiua adhuc non ſubordinata, quæ vnum totale motiuum, aut finem conſtituant, vt Phyſicis, & Animaſticis eſt notum: longe vero minus repugnat: cum alterum motiuum ſubordinatum alteri eſt; vt patet in electione medij ob vtilitatem ad finem intentum ob huius tandem bonitatem amati: in re autem præſente motiuum operum, vt gloria retribuatur ſubordinatum motiuo fidelitatis in promiſſis præſtandis eſt; immo, ſine cuius attentione, & reſpectu in eis retribuendis non ſtaretur promiſſis, & fidelitati: ſiquidem gloria non vtcumque nobis promiſſa à Deo fuit, ſed vt corona: atque in bonorum operum præmium: quare neque aliter promiſſioni & fidelitatis ſuæ Deus ſatisfaceret, ni eam præmium, atque ob opera & merita noſtra nobis redderet. Secundum quod vt falſum, & abſurdum infertur, nihilominus eſt, ſed verum, & neceſſario in Deo pluries Catholicè, ne in fidem peccetur admittendum: vt in dicendo vero, ac non mentiendo quoties aliquid loquitur: in exequendo id, quod efficaciter præintendit: & in iis omnibus vel præſtandis vel omittendis, quorum, vel omiſſio, vel executio neceſſario alicui Dei attributo aut prædicato aduerſatur. Tunc enim actualis executionis, aut omiſſionis voluntas, & exercitium in ſe immediatè formaliter libera eſſe nequit;

quit; ſed mediate ſolum, vt ſummum, in voluntate libera, quæ ſupponitur ad huiuſmodi voluntatem, & exercitium neceſſarium: verbi gratia in præintentione aliquid faciendi, in voluntate aliquid loquendi, & reuelandi, atque in re præſenti, in promittendi voluntate.

DISPVTATIO II.

De ſtricta & propria Dei ergà homines, ſeù rationales creaturas Iuſtitia.

REM ingredimur inter Vaſquianos, præſertim & Soariſtas Theologos valde controuerſam, & ad faſtidium penè agitatam, multiſque æquiuocationibus obnoxiam, & fortaſſis plenam. Eas verò vt vitemus, iuſtitiæ acceptiones laxiores præmittendæ ſunt, propriæque. & ſtrictæ natura explicanda, atque in ſuas ſpecies, & partes proprias (nec ſolùm poteſtatiuas, quas vocant, & aliqualiter ſimilitudinarias) diuidenda. Ex quibus demum præſentis diſputationis punctum, ſcopus, ac difficultas ita proponatur dilucidè, vt nullus æquiuocis reſponſionibus, argumentis, ac ſubterfugiis pateat locus.

QVÆSTIO I.

De Variis Iuſtitiæ acceptionibus, atque ſtrictæ eſſentia, & ſpeciebus.

IN qualibet Iuſtitiæ acceptione ſubijcienda, & explicanda (etſi non ſtrictæ, de qua præcipue diſputatio hæc inſtituitur) qua ratione, atque in quibus Deo conueniat examinare, & ſtatuere, tametſi obiter, oportebit.

CERTAMEN I.

Ampliſſima Iuſtitiæ, quam legalem vocant acceptio.

1. CVm Iuſtitiæ nomen ipſum æqualitatem cum aliquo importet, fit, vt omnis æqualitas affectus ſeu operationis noſtræ cum lege, aut rationis dictamine recto iuſtitia dicatur: qua acceptione idem prorſus, quod virtus ſit atque virtutes omnes permeet, & complectatur. Eam Iuſtitiæ acceptionem docuit Ariſt. 5. Ethicor. cap. 1. ſub init. ità ample iuſtitiam acceptam definiens: *Videmus omnes talem habitum dicere iuſtitiam, quo homines apti ſunt ad res iuſtas agendas, & quo iuſta agunt, & volunt iuſta*. Cuius definitionis bonitatem ſic confirmat: *videtur iniuſtus eſſe, & qui à legibus exorbitat, & qui plus capit, atque iniquus: quare patet, & iuſtum eſſe eum, qui legitimè facit, & eum qui æquus eſt, iuſtum ergò eſt quod eſt legitimum, & quod eſt æquum*. Subinferiuſculè colligit inde. *Omnia legitima eſſe quodammodo iuſta: ea namque, quæ à facultate ferendarum legum ſunt definita, legitima ſunt: & horum vnum quod iuſtum dicimus eſſe: ipſæ autem leges de omnibus dictant*: quod in ſingulis virtutibus illicò oſtendit: conſonat Auguſtinus 19. de ciuit. cap. 21. & 27. poſt medium ſcribens, *in vnoquoque iuſtitia eſt, vt obedienti Deus homini, animus corpori, ratio autem vitiis etiam repugnantibus imperet, vel fugiendo, vel reſiſtendo*. ſerm. 59. de temp. poſt med. *Iuſtitia non aliud eſt, quam non peccare: non peccare autem legis præcepta ſeruare*. Anſelm. Dialog. de veritate cap. 13. poſt med. *Iuſtitia eſt rectitudo voluntatis propter ſe ſeruata*: & fine confirmat, *quia iuſti aliquando dicuntur recti corde*, id eſt, *recti voluntate: aliquando recti ſine adiectione cordis, quoniam nullus aliùs intelligitur rectus, niſi, qui rectam habet voluntatem: vt eſt illud gloriamini omnes recti corde: & illud: videbunt recti, & lætabuntur*. Conſonat. S. Thom. 2. 2. quæſtion. 85. art. 5. & 6. corpor. fine. Explicans ad iuſtitiam virtutes omnes pertinere, quatenus homines, vt Reipublicæ partes, ad bonum commune earum actus, quemadmodum, & leges, referunt: vt dicitur l. *Iuſtitia ff. de iuſtitia, & iure* Atque eo ſane reſpectu, vt ſic diſtinguitur ab Ariſtotele proximè ſub capitis finem: quia, qua virtus bonum ſolum operantis reſpicit, ſicuti, & obedientiæ, quæ leges etiam attendit, quatenus talem honeſtatis propriæ regulæ ſunt. Vnde 3. Politic. cap. 3. obſeruat non eſſe eandem boni ciuis, ac boni viri virtutem. Hinc Ariſtot. citat. cap. 1. approbat vulgare illud. *Iuſtitia in ſe ſe virtutes continet omnes* & concludit. *Hæc igitur iuſtitia non pars virtutis; ſed tota virtus eſt*. & Ambroſ. 1. de Abrah. cap. 10. ſub init. *Iuſtitia ſola eſt, quæ virtutes omnes complectitur, & commendat omnes*.

2. Duo ex dictis ſunt prona. Primum: Iuſtitiam ità late acceptam, in eam, quæ propriæ conſcientiæ, & rationis dictamini, quatenus bonum Reipublicæ concernit, conformatur, & in eam quæ legibus idem commune bonum attendentibus ſe ſe adaptat, diuidi poſſe: & poſtrema quidem hæc proprietate, & rigore ſermonis iuſtitia legalis eſt; ſecus prima, quæ tametſi bonum etiam commune, quod iuuant leges, attendat; aſt non attendit leges ipſas, è quarum attentione, & reſpectu formaliter legalis eſt, & ſermonis proprietate cōpellatur: quare & ei qui legibus, nec ſubſit nec poſſit ſubiacere, dummodo in virtutum exercitio commune Reipublicæ bonum attendat poteſt primo modo explicata iuſtitia conuenire; licet ſecundo modo nequeat, id quod obſeruandum, vt doctorum de iuſtitiæ acceptione hac ampla Deo concedenda, vel neganda, aduerſæ ſententiæ concilientur. Secundum autem: hac eadem amplâ acceptione virtutes omnes; tàm diſtributiuè: quare & vnamquamque earum ſeorſim, quàm collectiuè, ſiue coniunctim ſumptas, & ſimul poſſe iuſtitiam appellari. Primo modo virtutes omnes diſtributiuè, & ſigillatim iuſtitiæ dicuntur ſæpè in ſcriptura, quoties plurali numero dicuntur; ſiquidem omnium virtutum coniunctum non patitur pluralitatem, ſic Pſal. 10. *Iuſtus Dominus & iuſtitias dilexit*, & Pſalm. 18. *iuſtitiæ Domini rectæ lætificantes corda*. Deuteron. 4. *Scitis quod docuerim vos præcepta atque iuſtitias, ſicut mandauit mihi Dominus* cap. 27. *facies mandata atque iuſtitias quas ego præcipio tibi*, quibus ſimilia habentur cap. 33. verſ. 21. Paralip. 7. Pſalm. 7. 49. 88. & aliis, & illis Matth. 3. *ſine modo ſic decet nos implere omnem iuſtitiam*; vbi omnem diſtributiuè ſumi contextus ſuadet: iuſtitiæ verò pro omnium virtutum coniunctim, ac ſimul ſumptarum collectione acceptio eſt etiam frequens proprior, & frequentior apud Ariſtotelem, & recitatos Patres, num. 1. vt eorum verba perpendentibus conſtabit. Eaque acceptio frequentiſſima ſcripturæ eſt Ezech. 18. & ſæpè alibi iuſtus is ſolum dicitur, qui omnia legis ſingulatim enumerata ſeruat: atque ex generali illa Iacobi regula, cap. 2. *quicunque autem totam legem ſeruauerit, offendat autem in vno, factus eſt omnium reus*, quatenus, ſcilicet, quominus reus, & iniquus, ſeù iniuſtus abſolutè non ſit, reliquorum obſeruatio non obeſt. Et quidem, qui grauiter in aliquo tantum delinquit, iniuſtus abſolute eſt apud omnes. Neque enim eum, qui occidit, non autem furatur, aut mæchatur, iuſtum abſolutè, vulgò, aut Theologicè habemus, aut dicimus, ſed abſolute iniuſtum, impium, & iniquum immò verò, ſi, vt iuſtus quis abſolute eſſet, legis, aut præcepti vnius obſeruatio ſatisforet; contra vero omnium omninò tranſgreſſio, vt iniuſtus eſſet, abſolutè requireretur; vix iniuſtus abſolutè

Digitized by Google

lut aliquis foret, atque ij quos iniquiſſimos reputamus, abſolutè iuſti omnes forent: cum vix, & ne vix quidem, de eis quis fuerit, qui ità omnes leges, & virtutes proterat, vt nullam prorſus omninò obſeruet. Ratio autem eſt: quia æqualitas, cuiuſuis generis ſit, cum parte ſolum extremi alterius ſatis non eſt, vt ipſi æquale aliquid abſolutè ſit, ac dicatur; alioqui palmus vlnæ abſolutè æqualis foret ac diceretur. Æqualitas autem cum lege, aut rationis dictamine in materia alicuius legis, & virtutis tantum in ordine ad bonum commune, ſolum eſt cum parte earum: quare nec eſt abſoluta æqualitas, & iuſtitia cum illis: quam rationem aſſerti ſui profunde ſubdit Iacobus immediatè numero 11. *qui enim dixit, non mœchaberis, dixit & non occides. Quod ſi non mœchaberis, occides autem, factus es transgreſſor legis.*

3. His præiactis explicationibus, & diuiſionibus iuſtitiæ, ità vniuerſim acceptæ, dubitatur à Theologis primo: an legalis iuſtitia explicata propriè Deo conueniat? in quo de nomine ſolum (vt bene Ruiz d. 57. ſect. 2. n. 1.) Catholicis Doctoribus eſſe controuerſia poteſt. Aſſerunt Scotus in 4. d. 46. q. 1. §. *de primo arguendum.* Sotus de iuſtitia & iure lib. 3. q. 5. art. 4. ad primum ſub finem: Rebell. lib. 1. q. 4. ſect. 4. Lorca 1. 2. d. 44. de gra. §. *Hac ergò ratione.* Nauarrete 1. p. q. 21. art. 1. controuerſ. 28. §. 6. quam ſententiam variis eiuſdem concluſionibus, ac præcipuè eius propoſitione citato num. 1. attentis, vt probabiliorem, propriorisque modi loquendi ſectatur planè Ruiz noſter. Negant vero Argentina in 4. d. 46. qu. vnic. artic. 1. ſub init. vbi etiam Baſſolis, Soar. opuſcul. de Iuſtitia Dei ſect. 4. numero 8. Peſantius 1. p. queſtion. 21. art. 1. d. vnic. concl. 2. P. Ioann. Præpoſ. ad eundem articulum dub. 3. qui tamen (ſicut & reliquis negatiuæ Patroni) de iuſtitia legali, vt ſpeciem virtutem dicit fundatam in iure totius Reipublicæ præualente contra priuatorum iura, & commoda, qui ſunt partes illius loquitur: quo pacto in iis qui partes reipublicæ non ſunt, nec communibus eius commodis, vti, fruique poſſunt, nequit legalis iuſtitia reperiri: quare, neque in Deo, qui nec pars vniuerſi proprie eſt, nec contrà quem in vniuerſo ius proprium poteſt excogitari: & ſanè ita accepta iuſtitia non amplior ſtrictæ iuſtitiæ ſpecies, quæ ſpeciale genus iuris proprij in altero eſſentia ſua ſupponat: quare eius ſic acceptæ non eſt præſentis quæſtionis examen, ſed diſputationis ſequentis. Solum ergò de iuſtitia legali, quatenus commune bonum Reipublicæ, ſeu vniuerſi, legeſque omnes illud concernentes attendit (ſiue illud attendens pars vniuerſi propriè ſit; ſiue non; ſiue reſpectu ipſius, & contra ipſum ius aliquod proprium vniuerſum hoc habeat, ſiue non habeat) poteſt nunc de legali iuſtitia Dei diſputari. Neque dubitandum eſt, quin ea virtus, quatenus commune Reipublicæ bonum, quod & leges etiam attendunt ſpecialis ſit virtus, à reliquis diuerſa, neque eas formaliter claudens, adhuc tanquam ſpecies, etſi virtualiter, & imperatiue omnes complectatur: quatenus ex eo fine, & intentione poſſunt reliquarum virtutum actus eligi, imperari, atque procedere: quare neque ampla illa iuſtitiæ acceptione, qua vel omnes diſtributiuè virtutes permeat tanquam ſpecies, vel omnes coniunctim tanquam partes, quibus iuſtitia abſolutè talis conflatur, eam ſpecialem virtutem, quæ vniuerſi bonum attendat continetur; ſed pars potius iuſtitiæ, ſic acceptæ eſt. ſicut ſpeciales aliæ virtutes, quibus omnibus totalis iuſtitia in nullo deficiens conflatur, vt autem de legali Dei iuſtitia ſpeciali, quatenus vniuerſi bonum in ſuis affectibus, & operibus Deus, attendit, diſtinctius, liberiuſque, ſtatuamus de iuſtitia Dei ampla illa acceptione, qua coniunctum virtutis omnis in nullo deficientis ſignificatur, ſtatuendum in primis erit: vt conſtet ſpecialis virtutis, legalis deciſionem, nullatenus ab ſcriptura, aut Patribus fuiſſe attactam: quare in eius examine, ac deciſione male à noſtro Ruiz ad ſcripturam, & Patres prouocari.

4. Dico ergo primò iuſtitia prout omnem virtutem, tam diſtributiuè, quam collectiuè in nullo deficientem ſignificat, & cocrectam Deo eſt: concluſio dogmatica in ſcriptura Patribuſque expreſſa eſt, & à nullo ſubinde Doctore Catholico negata, nec, citra fidei noſtræ iniuriam, ab vllo neganda eſt, ſiquidem idem ipſum dogma impeccabilitatis Dei, atque in præſentis concluſionis terminis expreſſum illis Pſalm. 10. *Iuſtus Dominus, & iuſtitias dilexit.* Pſalm. 50. *vt iuſtificeris in ſermonibus tuis; & vincas cum iudicaris.* Pſalm. 144. *Iuſtus Dominus in omnibus viis ſuis: & ſanctus in omnibus operibus ſuis.* Secundò: ex aliis locis, quibus iuſtitia Dei adeò reliquis creatis præcellens aſſeritur, vt illius comparatione hæ omnes iniuſtitiæ, atque in multis à iuſtitia, & rectitudine deficiant. Pſalm. 142. *Non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens.* vt ibi exponunt Hilarius Arnob. Euthym. Gregor. Magn. Hieronym. qui etiam epiſt. ad Creſiphontem, & expoſitores reliqui atque Bernard. ſerm. 61. in cant. med. ſerm. 5. de verb. Iſai. 64 *Omnes iuſtitiæ noſtræ, quaſi pannus menſtruatæ,* ad quæ etiam Patres, & interpretes & Iſid. 1. ſent c. 27. §. 3. vbi hyperbolicè iuſtitiam creatam, quamuis comparatione Dei dicitur peccatum: eo, nimirum ſenſu, quo lucernæ lux ſolis comparatione tenebreſcit, & diſparet iuxtà Gregor. proximo loco citandum ad verba hæc Iob. 4. *Nunquid homo Dei comparatione iuſtificabitur? &* c. 9. *Non iuſtificabitur homo compoſitus Deo.* c. 25. *Numquid iuſtificari poteſt homo comparatus Deo, aut apparere mundus natus de muliere.* Ad quæ loca interpretes videndi, præſertim Mag. Greg. 5. Moral. c. 26. lib. 9. c. 1. 9. 11. 26. & 28. & lib. vlt. c. 1. Aug. lib. ad Oroſium contra Priſcillianiſtas c. 10. Hier. epiſt. ad Damaſc. verſ. fin. Dialog. 1. aduerſus Pelag. verſus med. idcircò Anſelm. dialog. de veritate c. 10. poſt definitionem iuſtitiæ ea amplitudine acceptæ, eiuſque probationem infert. *Si verò rectitudinem illam dicimus propter ſe ſeruari, de nulla alia rectitudine* (quam diuina) *tam conuenienter dici poſſe videtur: ſicut enim non aliud illam, ſed ipſa ſe ſeruat, nec per aliud, ſed per ſe: & ità non propter aliud, ſed propter ſe.* &c.

5. Dico ſecundo: ſpecialis virtus iuſtitiæ legalis propriè Deo non competit (adhuc modo explicato, quo ſub hanc præſentem poteſt quæſtionem venire, abſtrahendo ab eo, quod ſolum, ei qui propriè vniuerſi pars, & contra quem proinde ius vniuerſi præualeat poſſit conuenire) competit autem quatenus dicit virtutis exercitium ob vniuerſi commoda legibus intenta. Probatur prima concluſionis pars; quia, vt ſupra dicebamus legalis iuſtitia propria dicitur, quæ cum attentione, & reſpectu ad leges exercetur: ergò cui repugnat ex lege, & ob legem operari, repugnat operari ex iuſtitia legali. Atqui repugnat Deo ex lege, ſiue ob legem operari: ergò repugnat Deo operari ex iuſtitia propria legali: ſubſumptum probo, quia reſpectu Dei repugnat dari propriè legem, quæ eſſentialiter dicat ſuperioritatem illam ferentis reſpectu eius, pro quo lex fertur: & quæ reſpectu Dei eſſe prorſus in aliquo nequit. Probatur poſtremum hoc: quia Deus ſui ipſius nequit eſſe ſuperior: reliquis autem (quæ creata neceſſariò eſſe debent) eſſentialis Deo ſubiectio eſt, & ſuperioritati repugnans. Hanc rationem attigere etiam doctores negatiuæ; cum autem ab aliis rationibus, quæ in legali propria iuſtitia interueniunt, & ob quas etiam illam Deo denegant, præſcindat, illos omnes hæc noſtræ concluſionis pars prima Patronos habet exploratos: quod autem à Patribus, & Theologis ſibi ipſi lex dicatur Deus; impropriè accepta lege dicitur: vt ſignificetur, ab æterno rectæ rationis ſuæ dictamine (quod naturalis rationalibus creaturis æterna lex eſt, & creatarum rectarum legum origo, & archetypus) nullatenus poſſe deflectere: quod, quia firmiter ſancti, atque ad rationis dictamen in ſuis operibus ſequendum habitualiter obfirmati imitantur: iuſtis non eſſe poſita lex dicitur: quanquam abſolute phyſicè, ac metaphyſicè poſſint ab illo, ac ſubinde à recto, & bono deficere. Citius ergo Deo, qui nullatenus à recto ſuo dictamine deficere poteſt, lex propria poſita negabitur. Item: licet Princeps legiſlator, quoad vim directiuam ſuis dicatur legibus teneri: tamen proprie, & abſolutè legibus ſuis ſubiacere nullatenus dicitur: quia ſibi ſuperior non eſt, nec amplius, quam dictamini recto, ex quo leges condidit, ſequi tenetur, ex lege tamen alia naturali ipſi ac poteſtati ſuæ ſuperiori, quæ prorſus reſpectu Dei, eſſe nequit: quare ex ſolo rectæ ſuæ rationis dictamine, & decentia ſibi ipſi, non autem legi vlli debita, rectè neceſſario operatur; quin poſſit, quotieſcumque operetur, à recto, & bono deficere.

Digitized by Google

6. Secunda concluſionis pars eſt noſtri Ruiz, & Doctorum omnium pro ſententia affirmante relatorum numero 3. neque ab vllo negatiuæ ſententiæ Patrono negata, à ſanoue Theologo neganda. Probatur: quia velle Deum agereuè aliquid ob bonum commune Reipublicæ (quod leges intendunt) atque etiam vniuerſi, honeſtiſſimum eſt: ac proinde Deo decentiſſimum: huicque deficere, abſque alia præſtantiore ratione (etſi ius in Republica, & vniuerſo proprium contrà Deum non adſit) inhoneſtum, ac turpe, vt de ſe patet: ergò in Deo eſt ſpecialis illa virtus, quæ bonum Reipublicæ, quod leges, & vniuerſi habitualiter attendat, eique cum Dei indecentia deficere non patiatur. Probatur ſecundò: quia, vt concluſ. 1. probatum eſt, iuſtitia, provt omnes virtutes, & diſtributiuè, & collectiuè acceptas ſignificat, & coërcet atque omnem ab eis vel earum aliqua deficientiam ſeù defectibilitatem excludit, in Deo continetur (id quod intelligendum eſt de virtutibus omnibus, quæ eſſentia ſua imperfectionem, aut indecentiam in eam habente nec arguant, nec deuoluant) Atqui velle, agereue Deum ob bonum commune Reipublicæ, ac vniuerſi nullam imperfectionem aut indecentiam arguit, aut deuoluit in ita volente, aut agente: ergò & in Deo eſt, & ita vt omnem ab ea deficientiam ſeù defectibilitatem ab eo excludat. Probatur tertio ex iis, quæ concluſ. 3. ſtatim dicemus. Cum autem in hoc reſpectu, & attentione ad bonum commune Reipublicæ virtus hæc ſpecialis Dei cum legibus omnibus Reipublicæ, & communitatis, quæ commune bonum illarum præcipuè, & directè intendunt, conueniat; dubium non eſt, quin aliquatenus, ſiue ex parte obiecti formalis, & directi legum legalis virtus dici meritò debeat. Contra hanc ſecundam concluſionis affirmatiuam partem argumenta abſolute negantium Deo legalem iuſtitiam non militant, immò neque eorum mens diſcordat, vt diximus, atque argumenta eorum memorata demonſtrant.

7. Dubitatur ſecundò. An legalis iuſtitia in Dei prouidentia, & gubernatione rerum ſecundùm ſe ſumptarum naturali, ac ſupernaturali exerceatur? & de propria negandum eſt ob rationes ſupra tactas; de impropria verò, quam admittimus, concedendum: etenim, quo ad creatorum agentium, & diſpoſitionum naturalium exigentiam, vniuerſi bonum, commoda, & ſplendorem à Deo primum inditam in naturali prouidentiâ, & gubernatione vniuerſi, Deum illam, vt plurimum, attendere, & experientia demonſtrat, & Philoſophi Sapientiores, & Patres obſeruarunt: vt Athenagoras libro de reſurrectione poſt medium, Dionyſius Areopagita c. 8. de diuinis nominibus à med. & verſ. fin. Tertull. 2. contra Marcionem cap. 11. fine & 12. ſub init. Auguſt. lib. de quant. animæ c. 33. Ambroſ. in Pſalm. 1. id Iſaiæ 40. *Ecce gentes, vt ſtilla ſitula, & ſicut momentum ſtateræ reputata.* Qui in eo iuſtum Dominum, & iuſtitiam, noſtro hoc ſenſu, exercere aiunt: vt & Epiphanius hæreſi 66. poſt epiſt. Marcell. pag. 3. vbi etiam creati arbitrij libertatem conſtitui, ſeruarique iuxta eius exigentiam, non bonitati Dei ſolùm, ſed & iuſtitiæ tribuit: ſicuti & plures alij Patres à nobis recitati tom. 1. de Deo vno controuerſ. 3. d. 1. qu. 1. & 2. & in retributione bene, vel malefactorum ex temporalibus bonis, ſi iniuſti, ac non ſancti bene operantes ſunt; ex ſpiritualibus, ſi iuſti eadem gubernatrix Dei iuſtitia legalis explicata (vt abſtraham modo an ſtricta ſit?) intercedit, elucet in præmio infidelis Regis Babylonis Ezechiel. 29. & Ægyptiarum obſtetricum maſculos fœtus Hebræos occulantium exodi 1. vt Magn. Gregor. interpres eſt 8. Moral. cap. 2. poſt medium: in Romano imperio obſeruauit Auguſtinus 5. de ciuitate cap. 12 & 13. & generaliter qu. 24. ex lib. 83. quæſtionum quibus conſonat S. Thom. 1. 2. q. 21. art. 3. & 4. qu. 114. art. 10. De iuſtorum vero, & prauorum iuſta à Deo in alia vitâ retributione Athenagoras citato lib. poſt med. ad finem pene. Multa, & præclara Chryſ. in 2. ad Timott. 1. homil. 3. & c. 3. homil. 8. ſub moralis init. & 2. Corinth. 4. homil. 9. ſub init. moral. ad Philip. 2. ſerm. 6. fine tom. 2. homil. 4. de Lazaro circa med. tom. 3. orat. 4. de prouidentia, ſeù fato, & lib. 1. de Prouidentia verſus finem. Nazianz. carmine Iambico 1. quod eſt de ſe ipſo aduerſus inuidos verſ. fin. Cyrill. Hieroſolym. Cath. 18. col. 1. inde reſurrectionem probans, Aug. 1. de libero arbitrio, & in Pſalm. 72. *ad id labor eſt ante me donec intrem in ſanctuarium Dei & intelligam in nouiſſimis eorum.* Clem. Romanus 3. Recognit. circa med. Baſil. Homil. 12. in princip. Prouerb. circa med. Tertull. 1. contra Marcionem c. 13. init. Clem. Alex. 1. Pædag. c. 8. longe à med. contra negantes Dei Prouidentiam, Anſel. cap. 11 Proſol. Damaſc. 2. de fide c. poſt med. recitati à Ruiz d. 57. ſect. 3. & alij, qui Dei iuſtam prouidentiam ex iuſta operum retributione, vel in præſenti, vel in alia vita probant frequentiſſime: quod argumentum continent illa loca Hier. 12. *Iuſtus es Domine, ſi diſputem tecum, verum tamen iuſta loquar ad te: quare via impiorum proſperatur?* &c. & Abacuc. 1. poſt med. *Reſpicere ad iniquitatem non poteris: quare reſpicis ſuper iniqua agentes, & taces, deuorante impio iuſtiorem ſe?* & quæ in idem ſubdit. c. 2.

CERTAMEN II.

Propriæ, & ſtrictæ iuſtitiæ definitio, explicatio, & in ſuas ſpecies diuiſio.

1. VVlgata apud omnes ſtrictæ, ac propriæ iuſtitiæ definitio, ex conſtanti Philoſophorum & Iuriſconſultorum ſenſu his traditur ab Vlpiano ff. de iuſtitia & iure. *Iuſtitia eſt conſtans, & perpetua voluntas ius ſuum vnicuique tribuendi:* quæ definitio ad verbum habetur inſtitut. eodem titulo §. *iuſtitia.* Traditur etiam conſonè à Patribus Aug. 1. de liber. arbitr. c. 13. ſub init. *iuſtitiam, quid dicam eſſe niſi virtutem, qua ſua cuique tribuuntur?* 19. de ciuit. c. 21. circa med. *iuſtitia ea virtus eſt, qua ſua cuique tribuit.* q. 31. ex lib. 83. quæſtionum ſub initium. *Iuſtitia eſt habitus animi communi vtilitate conſeruata ſuam cuique tribuens dignitatem.* Nyſſen orat. Catech. cap. 26. ſub init. *iuſti eſt pro meritis cuique tribuere;* ſub inferius: *iuſtitiæ eſt proprium, vnicuique illa tribuere, cuius principia & cauſas prius iecerat.* Nazianzen. carmin. iambico 15. poſt initium: *iuſtitia eſt non plus cæteris requirere.* Iſidor. 2. Etymol. cap. 24. circa med. ex Socrate definit. *qua rectè iudicando ſua cuique diſtribuuntur.* Eandem definitionem tradit Ariſtot. 5. Ethic. cap. 1. ſubiunctis enim definitioni ex ipſo citatæ certam. 1. n. 1. reſtrictionibus, in hanc de ſtricta propria hactenus datam generalis illa ſua recidit prorſus: quare præfata iuſtitiæ propriæ definitio, vt dogma à Philoſophis, Patribus, ac Theologis fixum, certumque, ad rectè, in quæſtionibus diſputationis huius decidendis, habenda eſt: eſt autem in iuſtitia omni propria, & ſtricta ad æqualitatem rerum, in quibus exercenda eſt, eſſentialem reſpectum habere, inde enim iuſtitia, ſiue æqualitas in primis nominatur.

2. Ex ea verò definitione conſtat, ad iuſtitiæ propriè, & ſtrictè dictæ rationem requiri, vt ius in eo ſit ſtrictum, ex quo, vel iuxtà quem alter contra alterum agat, vel ſibi repetendo, aut retinendo aliquid ex iure ſuo, contra alterum, vel alteri dando, aut denegando ex iure, ſiue iuxta ius alterius, ſit autem ſemper, vt iuri ſtricto alterius, inter quos exercenda iuſtitia eſt, debitum eius materiæ, in qua exercenda iuſtitia, eſt, in altero reſpondeat: ita, vt, ni is eam materiam habenti ius illud ad illam non tribuat, vel habenti ius in illa quia eam iuſto poſſidet titulo, auferat, contra iuſtitiam, peccet, vt iniquus fur, vel retentor. Porro hoc eodem modo indebito vnius reſpectu iuris alterius rem habere plures reputant: vt debitum alteri ſtrictum eſſe nequeat, quin, & ius ſtrictum ſit in alio, cui exercendo, citrà iniuſtitiam, nequeat deficere. Cæterùm, etſi ſtrictum debitum alicuius alteri, quin in hoc altero ius ſtrictú ſit contra illum aliquem eſſe minimè poſſit; at ius hoc eius conditionis eſſe debere, vt illud habentem ex iuſtitiæ obligatione ad iuris illius exercitium, & vſum contra debitorem conſtringat, ne contrà iuſtitiæ virtutem in exercitij omiſſione peccet, falſum omninò eſt. Etenim creditor quiuis ius ſtrictum habet

contra

Digitized by Google

ontra debitorem huius debito ſtricto reſpondens, vt debitam ſummam ex iure ſuo, & ſtricta iuſtitia poſſit repetere, repetatque, ſi velit: cum tamen ad ſui iuris vſum, & debiti repetitionem à debitore nullatenus ex iuſtitia compellatur: vt ni ſuo iure vtatur, ac repetat contra iuſtitiam delinquat; immò verò, vt ex amicitia, charitate, miſericordia non petat, ſed debitum potius totum condonet debitori ſuo ſtricto illo iure repetendi nullatenus prohibetur, vt patet id quod in hac diſputatione præ oculis habendum, vt æquiuocatio, ex qua affirmantes, & negantes ſtrictæ ac propriæ iuſtitiæ Dei erga creaturas exercitium ſæpè decertant, facile deprehendatur.

3. Iam ſtrictæ & propriæ iuſtitiæ ſpecies ſunt iuſtitia commutatiua, iuſtitia diſtributiua præmiorum iuſtitia punitiua, ſeù vindicatiua: vt legalem ſpecialem (de qua ſatis cert. 1.) miſſam nunc faciam, iuſtitia commutatiua eſſentia ſua reſpicit æqualitatem dati, & accepti in iis, ad quæ ius aliquis habet atque alter ea ipſi reddendi proprium, ac ſtrictum debitum. Eiuſmodi æqualitatem dati, & accepti ita eſſentialiter à iuſtitia propria ac ſtricta commutatiua reſpici, vt niſi in iis eſſe ſtrictam iuſtitiam repugnet, docuit Ariſt. 1. Ethic. c. 2. S. Th. 22. q. 61. art. 3. Ad hanc autem rationem dati & accepti propriam, idem Ariſtot. 5. Ethic. cap 4. & 5. videtur requirere, vt dominium dati, ex iuſtitia nullatenus penes dantem abſolute remaneat, totumque dati eius dominium tranſeat, ſitque penes illud ex iuſtitia, iureque ſtricto ſuo recipientem. Hoc tamen additum omnes fere Iuſtitiam in Deo propriam ſpecialem, & ſtrictam aſſerentes, de ſpeciali propria, & ſtricta iuſtitia eſſe negant; ſed ſolum iuſtitiæ inter imperfectos agentes ex iuſtitia, nempe rationales creaturas: quod adeò apparentibus fundamentis oſtendere conatus eſt noſter Faſſolus tom. 2. in 1. p. q. 21. art. 1. dubit. 1. à num. præſertim 17. vt negantem noſtrum etiam Ioannem Præpoſitum ad eundem articulum dub. 1. §. 2. à verſu *Ad 1. argumentum aliquo modo* pene traxerit ſecum. Verum ego iis etiam omnibus fundamentis ſolita, debitaque, ac natiua mihi ingenuitate perpenſis non acquieſco. Cenſeo enim hoc quod citatis locis ex 5. Ethic. Ariſt. dixit, nihil prorſus præter explicationem materiæ eſſentialis, ſeù neceſſariæ iuſtitiæ ab ipſo deſignatæ 1. Ethic. c. 2. vocibus dati, & accepti addere. Neque enim datum, acceptumque abſolutè abſque abſolutè talis dominij rerum datione, & acceptione eſſe poteſt: abſolutè verò talis dominij datio, & acceptio abſque eius abdicatione ex parte dantis, & tranſlatione in accipientem eſſe nequit: quare nihil his terminis additur, ſed dati, & accepti abſolutè talium natura, & eſſentia explicatur. Aliud, quod Ariſt. 5. Ethic. cap. 2. verſ. medium, & Philoſophi addunt, pro materiali materiæ, in qua verſari iuſtitia debet (nempè, vt ſit vtile recipienti) facilius poſſet ab vniuerſaliſſima iuſtitiæ commutatiuæ ratione reiici, atque aſſeri ad iuſtitiam commutatiuam inter rationales creaturas tantum exercendam pertinere. Sed de hoc ex inſtituto q. 2. cert. 2. num. 3. & 4.

4. Secunda ſpecies iuſtitiæ propriæ ſpecialis, & ſtrictæ, vt diximus, iuſtitia diſtributiua eſt. Verſaturque in bonis Reipublicæ, & communitatis, pro cuiuſque meritis diſtribuendis; cum autem merita, non ex præciſa operum quantitate ſecundum ſe ſumptorum attendantur ſemper, ſed plerumque etiam perſonæ operantis dignitas ad eorum influat æſtimationem; dubitatur: an æqualitas inter meritum, & mercedem illius ſeruanda mathematica, ſeù Arithmetica; an geometrica, & proportionalitatis eſſe debeat? Siquidem, non quantum mathematicè opus ſit, ſed moralis, ac prudens ſolum perſonæ atque dignitatis eius quantitas, & magnitudo ad æquam compenſationem conſideranda eſt, quæ menſuræ mathematicæ, non ſubiacet, ſed ſolum prudenti æſtimationi. Ego verò cenſeo, ſi in præmium operum bona etiam publica diſtribuantur (aliud quippe erit de eis, quæ ob ſolam dignitatem perſonarum quandoque diſtribuuntur, & quæ præſentis diſputationis è re non ſunt) Mathematicam, & Arithmeticam æqualitatem, valoris meriti, operis cum præmio ſeruandam ex iuſtitia diſtributiua, atque dignitatem perſonæ ad præmij qualitatem ſolum eſſe penſandam, quia reſpectu minus dignæ perſonæ rectè operantis apta præmij materia eſt quę reſpectu dignioris eſſet inepta. Puta pecunia reſpectu Gregarij militis ſtrenuè dimicantis apta præmij materia eſt; ſecus autem reſpectu viri Principis, ſeù Magnatis æquè ſtrenuè ſe in bello gerentis, quem honoris ſolum præmia decent; æquè tamen in hoc genere magnitudinis cum præmij pecuniæ Gregario præſtandi magnitudine; etſi quandoque præmij quantitas ad qualitatem, & qualitas ad quantitatem trahi ex operantis circumſtantiis, & adiunctis poſſit: vt controuerſ. de merito, eiuſque ad ſupernaturale præmium eleuatione fusè docui; nec nimis curtè controuerſiis de incarnatione, plures de ſatisfactione, & merito Chriſti arduas alias difficultates inde complanans. Quoniam verò præmiorum diſtribuendorum bona communia Reipublicæ ſunt ex eius iure eam æqualitatem præmij in diſtributione ſeruare ex iuſtitia tenetur diſtribuens, & naturæ, & Reipublicæ lege, atque ex iure inde etiam orto perſonæ rectè operanti præferreque. ſi præmium vnicum ſit competitoreſque plures digniorem, ſicuti & cum plures ad concurſum & certamen, ſiue literarium ſiue militare quidue ſimile pro præmio aliquo conſequendo vocantur. Tunc enim digniori iure naturali indiſpenſabili debetur; non autem minus digno, tametſi digno; niſi concurſus ad examen ſolius ſufficientiæ ſit, vt in præbendis, ſeù beneficiis patrimonialibus, quæ dicunt, ſæpè contingit.

5. Tertia iuſtitiæ propriæ, & ſpecialis ſpecies eſt vindicatiua, ſeù punitiua iuſtitia quæ in ſuppliciis iuxta ſcelerum magnitudinem infligendis, erga iniquos, & prauos exercetur à legitima iudicis poteſtate, in iudicibus creatis legitima poteſtas à Republica tandem prouenit, quæ vel per ſe immediatè, vel per Principem, in quem ipſa ius dicendi, atque gubernandi contulit poteſtatem, iudicem conſtituit, cuius conſtitutione, & acceptatione, manet Reipublicæ ex iuſtitia obligatus ad æquam vindictam de malefactoribus per pœnas inflictas ſumendam, atque item priuatis perſonis à delinquente læſis, quarumque proinde intereſt vindicta, & ſatisfactio: quare ſic conſtituto iudici liberum, integrumque non eſt pœnam debitam delinquenti non infligere; ſed in pœnæ debitæ, ſiue ex parte, ſiue ex toto remiſſione in Rempublicam, & priuatam, ſi adſit, perſonam delinquentis crimine læſam peccabit contra iuſtitiam quod ipſum de Republica, ſi ſibi ius puniendi reſeruat, & de Principe, Regeque, cui etiam ea poteſtas à Republica facta eſt, dici prorſus debet. Cæterùm Deo, cui natura ſua ac prorſus à lege omni exempto, nec ab alio, ſed à ſe ipſo omnium creatorum iudici, ac Domino, etſi, qua iudici formaliter, ius vindictæ malefactorum proprium, & ſtrictum competat, non autem puniendi obligatio, quæ ex iure, vel reipublicæ, vel priuatæ perſonæ læſæ contrà ipſum oriri ſolummodo poſſet: quod quæri, patarique ſiue priuatæ perſonæ, ſiue creaturarum vniuerſitati à delinquente læſis contra Deum nequit. Vnde fit, vt iudiciariæ huius poteſtatis diuinæ iuriſque ſupremi vindicandi, atque puniendi delicta exercitium integrum, liberumque omninò natura ſit; quin in pœnarum, ſiue ex parte ſui ſiue ex toto, remiſſione delinquenti cuiuis facta, contra iuſtitiam, iuſve aliquod delinquat; tametſi iure ſuo proprio, & ſtricto vti contra delinquentes poſſit, vtatutque de facto, cum ex ea iudiciaria poteſtate ſontes punit; ac proinde & ius illud, in delinquentes exercet, quo Ius hoc proprium Dei contrà delinquentes valdè à iure priuatæ perſonæ læſæ delictis alterius differt. Huius enim Ius iudiciarium non eſt, nec ad malefactorum etiam contra ipſum punitionem, & vindictam, ſed pure commutatiuæ iuſtitiæ, vt tantundem ei reſarciatur, quantum damni paſſus alterius ſcelere fuit: ex quo agere coram publica poteſtate contrà ſui læſorem debet: & quod ad animi cruciatum, coram Deo, qui eius vindictam ſibi ad Roman. 12. reſeruauit illis verbis. *Mihi vindicta, & ego retribuam dicit dominus*; ne odiis, & hoſtilitatibus, pro animi cruciatu, & dolore vindicando ſe ſe homines diſſecarent, & diſcerperent; vt contr. de Incarnat. naturalem in æternitate pœnæ ob mortale quoduis infligendæ iuſtitiam Dei probantes explicabamus.

QVÆSTIO II.

Sitnè Dei ad creaturas commutatiua iuſtitia.

AN in Deo ſit ſpecialis propria, & ſtricta iuſtitia vniuerſim? ſolet ab aliquibus primo loco diſputari. Verùm, cum genus nullum ſecluſa rationis præciſione, & figmento extra omnes ſpecies ſuas eſſe poſſit, nulla alia ratione, an Deo iuſtitiæ ſpecialis propriæ & ſtrictæ, vniuerſim ſiue genericè ſumptæ conueniat examinari, definirique melius poteſt, quam omnes eius enumeratas ſpecies diſputatione ſingulatim percurrendo. Si enim nulla enumeratarum ſpecierum iuſtitiæ ſpecialis, & propriæ Deo conueniat, nec genus iuſtitiæ ſpecialis propriæ, & ſtrictæ Deo competere euidentiſſimum eſt. Si autem ſpecies aliqua iuſtitiæ ſpecialis propriæ & ſtrictæ Deo conueniat, & genus conuenire æquè eſt certum & perſpicuum: cum ſpecies ſine genere ſuo nullibi eſſe vllatenus poſſit. Quocirca meritò ineuitabilis inconſequentiæ arguuntur à Faſſolo 1. p. quæſtion. 21. art. 1. dubit. 1. numero 5. Ricard. in 4. d. 46. art. 1. quæſtion. 1. Nazarius 1. p. q. 21. art. 1. controuerſ. vnic. Gonzalez Albelda d. 63. qui iuſtitiam ſpecialem propriam Deo vniuerſim negant: cum tamen eius propriam ſpeciem diſtributiuam ipſi concedant.

CERTAMEN I.

Contradictoriarum ſententiarum Patroni, & ſolida noſtræ negantis fundamenta aliqua.

1. IVſtitiam commutatiuam Dei ad homines ſecundum ſe ſpectari, omnique eius promiſſione, & pacto cum hominibus ſecluſo nemo Theologorum agnoſcit; eo verò ſuppoſito iuſtitiam commutatiuam Dei ad homines aſſerunt Aureolus in 1. d. 46. art. 1. colum. vlt. & in 4. d. 46. art. vnic. à med. Supplementum Gabriel. ibi q. vnic. concluſ. 2. Capreol. in 2. d. 27. qu. vnic. art. 3. vbi in hanc ſententiam S. Thom. explicat multis locis, & cum aliis vbi negatiuam docet conciliat: quem imitatur Syluester 1. p. conflatorij qu. 21. art. 2. §. 5. multorum interpretationem ad S. Thom. loca eſſe dicens. Ipſeque in affirmantem etiam non obſcurè videtur iuiſſe. Cæterùm S. Thom. & vtriuſque huius Thomiſtæ ſententia ſolum eſt de æqualitate, quaſi quantitatiua operum à iuſto, & ſanctificante gratia informato procedentium (vt ex locis, quæ latè congerit Faſſolus dub. 2. à numer. 26. ad 29. incluſiuè legenti conſtabit) quod ſecluſa etiam promiſſione præmij gloriæ ea opera habent, vt nos etiam, & negantis ſententiæ Primipilus Vaſquez noſter fatetur. Secluſa autem promiſſione, nec ius ad gloriam iuſtis fore: neque Deum cum illis ex iuſtitia commutatiua in gloriæ retributione ſe gerere poſſe concors horum, & omnium Theologorum ſententia eſt: quare ex veteribus ſcholaſticis pro affirmante ſententia vnus reperitur aut alter. Pluribus ſiquidem antiquis, quos Faſſolus num. 30. in affirmantem ſententiam interpretari conatur, nihil aliud ſua interpretatione, & locorum inductione euincit, quam opere iuſtorum habere cum præmio ſupernaturali æqualitatem, eam verò Recentioribus multis expenſis fundatam tradidit Soarius noſter tom. 3. de gratia lib. 12. cap. 30. tom. 1. in 3. p. d. 4. ſect. 5. & 6. tom. opuſcul. relect. de libertate diuina d. 2. ſect. 2. ac fuſa tota d. de iuſtitia Dei: Valentia 1. p. d. 1. qu. 21. puncto 5. quos imitati ſunt. Rebellus 1. de iuſtit. qu. 4. ſect. 3. Raguſa 3. p. d. 3 §. 6. d. 20. §. 2. Granado tom. 2. tract. 7. d. 4. ſect. 2. Faſſolus tom. 2. in 1. p. q. 21. art. 1. dubit. 2: num. 26. Dicaſtillo de iuſt. & iure lib. 2. tract. 1. d. 2. dubit. 2. num. 47. probabilemque cenſet, Ioannes Præpoſitus 1. p. quæſtion. 21. articul. 1. dub. 1. §. 2. à verſu *Aduerte his* ad parragraphi finem. Didacus Ruiz d. 58. ſect. 1. vt ex variis eius concluſionibus. 1. 2. & 3. & ex ſect. 4. ac deinceps conſtat. tametſi ſpeciali ſuæ doctrinæ de debito rerum promiſſorum non autem promittentis à nobis impugnatæ d. 1. qu. 3. Tannerus d. 1. de Incarnatione qu. 2. dub. 6. & 1. p. d. 2. qu. 10. dub. 20. Puente Hurtado 3. p. tota d. 12. Arriaga 1. p. tract. 1. d. 31. à ſect. 2. ex iacto principio d. 30. de dominio duorum in ſolidum ſimul circa rem eandem, citatus etiam à Tannero & à Ruiz ſect. 2. numer. 3. Albertin. tract. 1. corollar. quæſit. 18. Theolog. ex 1. prin. Philoſoph. d. 3. ex cæteris huic affirmatiuæ ſententiæ adhærere Medin. 3. p. q. 1. a. 2 Aluar. ibidem 44. n. 33. Cabrera ibidem d. 7. & 8. Rubeus in 4. d. 46. init.

2. Sententia Deo commutatiuam iuſtitiam ad homines ſiue creaturas rationales abſolutè negans verior procul dubio nobis, & communior Theologis ſemper fuit. Pro qua ſunt ij omnes, qui ſpecialem ſtrictam propriamque iuſtitiam vniuerſim ad homines negarunt Alex. 1. p. qu. 39. m. 1. Albert. qu. 8. m. 2. art. 2. p. 2. colum. 2. & ad 8. Durand. in 2. d. 27. qu. 2. & in 4 d. 46. qu. 1. art. 1. concluſ. 3. & 4. Gregor. in 1. d. 17. qu. 1. artic. 2. longe à med. probat. præſertim 2. Maior. in 2. d. 17. qu. vnic. init. Marſil. qu. 18. art. 4. verſus fin. ad 1. obiect. & ad 5. rationem principalem. Scotus in 4. d. 46. qu. vnic. §. *de primo videndum* iuncto §. *ad principalia* in ſolut. 2. Baſſolis ibi artic. 1. Supplementum Gabriel. q. 1. art. 2. concluſ. 2. & d. 49. q. 4. art. 3. dub. 3. med. Trigoſius in 1. p. S. Bonauent. qu. 17. art. 1. dub. 1. Peſant. 1. p. qu. 21. d. 1. Lorca 1. 2. d. 44. de gratia §. *His præmiſſis* 3. p. d. 8. concluſ. 1. Salon. 2. 2. qu. 57. art. 4. ad 3. & 4. Medina 1. 2. qu. 114. art. 3. ad 4. ex initio poſitis & dubio ibi propoſito & 3. p. qu. 1. art. 2. dub. vltim. §. *ad vltimum ex mentione*. Vazquez 1. p. d. 85. & 86. 1. 2. t. 2. d. 223. & 3. p. t. 1. d. 7. 8. 9. t. 4. quæſtion. 85. artic. 3. dub. vnic. Bann. in 1. p. qu. 21. art. 1. vbi Molina. §. *animo addendum* & ſeq. & 1. de iuſtit. d. 7. §. *Obſerua*. Arrubal. 1. p. qu. 21. art. 1. num. 5. Leſſius 2. de iuſtit. cap. 18. dub. 8. num. 57. fine de perfect. diuinis lib. 11 cap. 6. num. 61. & 62. lib. 13. cap. 2. Oſorius 6. de iuſtit. Nauarrete tom. 2. in 1. p. controuerſ. 28. Stapleton. 10. de iuſtific. cap. 10. Raynaudus 5. de virtutib. num. 104. Torres 2. 2. tom. 2. d. 5. dub. 1. num. 7. dub. 2. num. 1. & dub. 2. Konnick. de fide d. 8. dub. 3. & 4. tom. 2. de Sacram. d. 1. de pænit. dub. 4. num. 23. & quotquot Vaſquez Scholam ſunt hactenus profeſſi Prouinciani noſtri fere ad hæc tempora omnes, in quibus Magnus Magiſter meus Didacus Daza, aliique plures à nobis relati controuerſ. 2. de incarnat. d. 2. quæſtion. 2. & 3. certam. 1. Ex aliis verò, qui Deo vniuerſim ſtrictam iuſtitiam non abnuunt, commutatiuam tamen nobiſcum negant. Magiſt. 4. d. 46. §. *ſed quomodo*. S. Thom. 1. 2. quæſt. 21. art. 1. corp. & in 4. d. 46. quæſtion 1. art. 1. quæſtiun. 1. corp. circa med. & 1. cont. gent. cap. 93. verſ. fin. & cap. 94. Scotus in 4. d. 46. qu. 1. §. *Ad propoſitum* & ſolut. argument. Ægid. in 2. d. 27 qu. 2. art. 3. & 4. ſolutionibus argument. Richard. ibi art. 2. quæſtion. 3. ad 3. & in 4. d. 46. art. 1. quæſtion. 1. Argent. qu. vn. art. 1. conſone ſibi in 2. d. 27. qu. vnic. art. 4. concluſ. 2. & ad 1. Carthuſ. in 4. d. 46. quæſtion. 1. & 2. & in 2. d. 27. quæſtion. 2. in relat. ſententiar. S. Thom. hinc referens Petrum Lombardum & Altiſiodorenſem, Capreol. in 4. d. 45. quæſtion. 1. artic. 2. concluſ. 14. & ad argument. Aureoli contra illam Deza in 2. d. 27. quæſtion. vnic. art. 3. not. 1. Caietan. 22. quæſtion. 61. art. 4. ad 1. Ferrara 1. cont. gent. cap. 91. *ſed dubium* & §. *Ad cuius euidentiam*. Conrad. 1. 2. quæſtion. 114. art. 1. circa reſponſ. ad 2. Sotus 3. de iuſtitia qu. 5. art. 4. & ad 1. de nat. & gra. lib. 3. cap. 7. Ruard. Tapper art. 21. cont. Luther. §. *Tertia eſt difficultas* confeſſ. fide cap. 73. verſ. med. §. *Cæterùm cum dixit* & med. §. *Dionyſius vero Carthuſian.* & ſequent. Vega. lib. 10. in Tridentin. cap. 2. poſt med. opuſc. de iuſtificat. qu. 5.

ad

Digitized by Google

ad 3. §. *Ad confirmationem.* Bellarmin. 5. de iuſtificat. cap. 16. fine Arragon. 2. 2. q. 61. art. 4. Zumel. 1. 2. q. 114. ac Interpretes S. Thom. 1. part. q. 21. art. 1. Caiet. & Bann. Peſant. & vn. concl. 3. Gonzalez Albelda d. 63. ſect. 1. Ripa. Nazar. & Nauarrete noſter Ioannes Præpoſit. dubit. 1. §. ſecundo.

3. Ex quorum citatione liquidò conſtat, quantum noſtra hæc ſententia Deo iuſtitiam commutatiuam propriè talem negans Scholaſticorum authoritate affirmatiuè excedat: ſiquidem ex Priſcis Theologis vnus Aureolus exploratus eius aſſertor contra reliquos fuit, vixque alter ex æquiuoca aliqua ſententia ſua alicubi prolata, vtcumque, à Recentioribus induci caſſo labore pro illa poteſt, cum eam de iuſtitia, vt ſummum, diſtributiua loqui, & textu ipſo, & ex aliis eius locis, vbi de commutatiua iuſtitia ex inſtituto diſputabat apertum ſit: vt videre eſt in Capreolo locis citatis. Sed quoniam affirmatiuæ ſententiæ Patroni Recentiores S. Thomam diſtortis plurium locorum eius allegationibus, & interpretationibus in ſuas partes trahere contendunt. Conſtanter illum Deo commutatiuam ad homines iuſtitiam propriam negaſſe oſtendendum hic erit, & quidem loca omnia, quæ ex S. Thom. pro affirmatiua inducuntur iuncta etiam Capreoli interpretatione in 2. d 27. q. vnic. art. 3. init. dicentis ad Durandi obiectionem S. Thomam in ſumma diſtinctionariorum ſententiam negatiuam hanc mutaſſe, cum nullus ſummæ locus id ſuadens afferatur à Capreolo, inane eſt: quin neque ſententiæ huius negatiuæ retractationem à Sancto Thoma in ſumma præſtitam Capreolus ipſe credidit, cum eo ipſo loco, & citato alio, ex 4. ſententiarum d. 25. negatiuam noſtram concluſionem vti S. Thom. doctrinam tueatur: loca verò ipſa, quæ ex Sancto Thoma pro affirmatiua ſententia proferuntur à Capreolo, & à noſtro Faſolo vberius congeruntur, ſolum probant mentem Sanct. Thomæ, & Capreoli fuiſſe operibus iuſtorum, quæ ſecundum ſe, & intrinſecum ſui conſiderata æqualitatem & condignitatem cum ſupernaturali præmio gloriæ non haberent ex ſanctitate operantis, & gratiæ iuſtificantis informatione æqualitatem & condignitatem ſortiri, vt num. 1. dicebamus: quare non inde à iuſtitiæ proprietate præmij retributionem deficere. ſi reliqua ad iuſtitiæ propriæ ſpeciem aliquam ex enumeratis requiſita non abſint; vti ad ſpeciem commutatiuæ in Sancto Thoma ſententia abſunt, abeſſeque eius argumentis monſtrabimus ex locis 1. part. & 1. 2. & 3. contra gentes deſumptis, quæ Doctoribus ſententiæ ſuæ communia, & receptiſſima ſunt, nec leui roboris ſui argumento: cum tot, tantoſque Scholaſticos, tot etiam ſæculis, in eius negatiuam ſententiam pertraxerint.

4. Probatur primo ratione Sancti Thomæ 1. p. q. 21. art. 1. corpore, vbi de iuſtitia commutatiua ait. *Hæc non competit Deo, quia, vt dicit Apoſtolus Rom. 2. Quis prior dedit illi. & retribuetur ei?* Quibus hæc ratio continetur, iuſtitia commutatiua Dei ad creaturas rationales neceſſario, & ex ſpecie iuſtitiæ commutatiuæ verſari debet inter acceptum prius, & tantumdem redditum in compenſationem: atqui nihil prius accipit Deus à creatura rationali: ergo neque ex iuſtitia commutatiua poteſt reddere tantundem. Minor probatur: quia nihil à creatura rationali Deus, ſenſu aliquali poteſt recipere, niſi bona opera meritoria: atqui hæc non accipit quin prius Deus ipſe donet aliquid, ratione cuius (etſi alia deeſſent) ea ipſa honeſta opera Deo debeantur, eiuſq; cenſentur: ergo nihil accipit prius Deus à creatura, quod ſoluere deinde, atque ex iuſtitia commutatiua reddere poſſit. Confirmatur: quia idem ipſum nequit aliquem debitorem alicui, & creditorem illius conſtituere: atqui bona ipſa opera honeſta, & Dei beneficia, ac dona ſunt, quæ dubio procul Deo debemus: ergo eis ipſis non poſſumus ſe victi creditores Dei conſtitui. Confirmatur ſecundo: quia neque ſolutio, neque obligatio ex iuſtitia propria commutatiua oriri, fundarive poteſt in dato, aut accepto creditoris, atqui noſtra bona, & honeſta opera, bona ſunt Dei, & principalius, quam noſtri: ergo eis nequit fundari, oririve ſatisfactio noſtri, aut obligatio Dei ex iuſtitia propria, & ſtricta commutatiua. Dices: opera noſtra honeſta ex dominio & poteſtate indifferenti atque bono vſu arbitrij noſtri gratiæ auxiliantis procedere debere, de factoque procedere: qua ratione à noſtra etiam libertate ſunt, Deoque exhibentur, nec ea ratione, & denominatione à Deo, eiuſque gratia proueniunt magis, quam operatio, ſeu effectus à duplici principali principio, ſeu agente eſſentialiter ſubordinato inuicem in operando, quatenus ab vno eſt, ab altero cum principio ſit, aut eſſe ab illo dici queat. Patet in viſione quavis à potentia, & obiecto, ſiue immediatè, ſiue mediis ſpeciebus, tanquam à duplici partiali agente, ſiue principio eſſentialiter ſubordiuato inuicem in elicienda viſione: quæ quidem, vt ab obiecto eſt, non eſt à potentia, neque è contra, vt à potentia eſſe ab obiecto dici poteſt. Et quidem, ſi etiam, quatenus à noſtro arbitrio bonoque vſu noſtro gratiæ auxiliantis, ab hac & Deo opus noſtrum venire proxime, & formaliter cenſeatur, & quid laudis, meritique noſtri in bonis, ac honeſtis operibus erit, quod Deus, non quidem ex iuſtitia propria commutatiua, ſed ex quavis alia virtute præmiet in nobis? Siquidem, vt à gratia Dei formaliter opus noſtrum honeſtum eſt, meritum apud ipſum, nobiſque, noſtræque induſtriæ ad laudem imputabile non eſt: atqui, vt à nobis etiam proxime, & formaliter honeſtum opus noſtrum, iuxta argumenti huius doctrinam, eſt, à Dei gratia eſt: ergo nec meritorium apud Deum, nec nobis ad laudem imputabile eſt, quod eſt erroneum.

5. Nihilominus ſolutio hæc eis etiam inſtantiis, & exemplis confirmata nullius eſt ponderis: etſi enim in comprincipiis, & concauſis ſubordinatis eſſentialiter in operando, atque vno ſolum eodemque gradu ad operationem & effectum concurrentibus propria cuiuſque in ſuo ordine virtute, atque in illa ab alterius virtute impendentibus, verum omnino ſit: effectum, & operationem, vt ab vno comprincipio eſt, & procedit, nec eſſe, nec procedere ab alio, vt viſionis exemplum euincit; aſt in iis, quorum alterum principium non in operando in actu ſecundo ſolum, ſed in actu etiam primo ſubordinatur, verum non habet. Tunc enim nequit ab ita à ſubordinato principio operatio, & effectus procedere, quin vt ab eo etiam proueniunt, ab illo alio principio, ſeu comprincipio, cui ita alterum ſubordinatur, proueniat. Sic autem res habet in arbitrio noſtro reſpectu gratiæ auxiliantis diuinæ, qua etiam poſſe bene operari iuxta fidei dogmata completur. & cuius vſus arbitrio noſtro committitur: quare & implicat bonum arbitrij noſtri vſum eſſe, quin, & gratiæ qua in actu primo completur bonus etiam vſus ſit: quin neque aliter, niſi per bonum arbitrij, cui, qua tale quoad vſum ſui, gratia auxilians committitur, poteſt ad bonum, & honeſtum opus Dei auxilium concurrere: quare eiuſmodi opus, prout ab auxilio arbitrij vſum, & induſtriam non excludit, ſed includit: nec huius vſus, & induſtria gratiæ in ipſum excludit, ſed includit influxum: quare, nec laus, & meritum noſtrum in bono opere euacuatur. Cum autem, & gratia auxilians omnis à Deo, Deique ſit, & ex qua bonus arbitrij, & gratiæ vſus abſolutè erit, ex ſcientia huius conditionata Deo nobis donetur, & bonus ipſe arbitrij, & gratiæ vſus honeſtumque opus phyſica eius auxilij donatione merito, morali, prudentique omni æſtimatione donari nobis à Deo cenſetur, *in radice bonæ vocationis*, vt ex Auguſtino, & aliis Patribus Theologi omnes fatentur, voluiſſeque Deum miſericordem, vt indefectibiliter præmianda *merita noſtra ſint, quæ ſunt ipſius dona*, cum liberè atque è ſua in nos benigna voluntate illis vitæ æternæ præmium promiſit, quod tamen abſolutè poſſet denegare. Adde (quod adeo exacta, & ſubtili concurſus gratiæ & arbitrij noſtri in opus honeſtum indagine ex Patribus & Scholaſticis opus non habet) honeſtum quodvis opus noſtrum, & Dei, & noſtrum indiuiſim opus eſſe: cum eſſentialiter, & gratiæ Dei, & arbitrij noſtri opus procul dubio ſit ex fidei dogmatibus: eo autem, quod indiuiſim eſſentia ſua bonum vtriuſque eſt in ſui poſitione, & abſoluta exhibitione, nequit in eius, ex parte adhuc ſui, exhibitione, alterius creditor ſtrictus fieri, illumve ſtrictum, è iuſtitia præſertim commutatiua, debitorem tenere, vt de ſe patet: atque exemplo bonorum, quæ plurium pro indiuiſo neceſſario ſint, ac permaneant (quibus nullus aliis ſimul dominis ſatisfacere ex iuſtitia,

eoſve debitores tenere poteſt, ni partiali ſe dominio abdicet (certiſſimum eſt: abdicatio vero in præſenti eſt impoſſibilis cum nequeat non bene operans ex parte ſui ad bonum opus, eiuſque poſitionem concurrere idve in Deum transferre: nec bonum opus abſque concurſu Dei per gratiam exhibere. Hoc autem argumentum ex neceſſitate concurſus generalis Dei, vt cauſæ primæ, æquo robore formatur; ſiquidem eo etiam titulo indiuiſim realiter ſibi exhibere debet, quod à quavis creata exhibetur, ac ponitur indiuiſim.

6. In hac eſſentiali iuſtitiæ commutatiuæ dati, & accepti conditionem imbibitam eſſe diximus abdicationes dominij ab eo, qui ex iuſtitia, præſertim commutatiua, aliquid dat, & transmutationem dominij in eum, qui ex iuſtitia illud aliquid recipit. Vnde efformari validum aliud argumentum pro noſtra negatiua concluſione ſolet, ſed, cuius tot affirmatiuæ Patroni effugia tentarunt, vt eis præludendis certamen integrum ſecudum, nec admodum breue, opus ſit. Idcirco breuius arguo ſecundò cum Sancto Thoma 2. contra gent. cap. 93. & aliis locis citatis & Theologis omnibus antiquis: quia de ratione eſſentiali iuſtitiæ propriæ, & præſertim commutatiuæ debet eſſe in altero ius proprium, ex quo rem poſſit pro ſua voluntate & arbitrio exigere ab altero, iſque debeat reddere debitum ad nutum alterius, ne ſit iniuſtus erga illum: atqui Deo repugnat debitorem eſſe, taleve ſtrictum debitum habere rationali creaturæ: ergo & repugnat Deo iuſtitia propria commutatiua erga creaturam. Minor probatur: quia tale debitum ſtrictum, & proprium iuſtitiæ, ex iure ſtricto alterius contra ipſum dicit in eo ſubiectionem, & dependentiam à voluntate alterius, ſcilicet creditoris habentis ius in illum, vt reddat, quod ipſi debet: quod prorſus Deo repugnat in vlla circumſtantia, coniunctove rerum conuenire. Dices: debitum, ſubiectionem, & dependentiam illam à voluntate alterius in debito reddendo, ne contra iuſtitiam, & iniuſte agat, & qua ſubinde ab illo omnimoda neceſſitate impeccabilis omnino Deus agatur, naturalem quidem, ſiue è ſuperioris lege prouenientem imperfectionem Deo indignam eiuſque perfectionibus repugnantem eſſe: at, ſi è libera Dei voluntate promittendi proueniat, nihil Deo indignum, atque eius perfectionibus repugnans inuoluere: id enim ſolum eſt, ex libera ſuæ voluntatis determinatione pati neceſſitatem Deum poſſe, quam ſæpè de facto patitur (nempe ex efficaci finis alicuius intentione electionis neceſſitatem) reddendi promiſſa. Sed contra: quia neceſſitates iſtæ ex intentione efficaci finis ad electionem, & ex promiſſione ad promiſſa ſolam dicunt neceſſitatem ex Deo intrinſecis perfectionibus infruſtrabilitatis diuinæ voluntatis, & veracitatis, ſeu fidelitatis, & libertate affectus intrinſeci Deo: quare ſolum à ſeipſo & libertate voluntatis ſuæ, ſuiſque perfectionibus, & decentia propria neceſſitatur Deus; aſt debito proprio iuſtitiæ ad alterum admiſſo, ortoque ex iure alterius admittitur ad alterum ſubiectio & dependentia ex ſtricta ab alterius voluntate, quæ etſi è libera promiſſione tandem proueniant, imperfectionem dicunt Deo indignam. Confirmatur: quia implicat libera & expreſſa voluntate Dei poſſe Deum ſubiectum creaturæ, & ab ea obſolutè dependentem ſe conſtituere: quia eſſentia ſua independens ab ea illique ſuperior eſt: quare voluntas illa eſſet de obiecto contradictorio, & ſubinde impoſſibilis: ergo implicat ſe conſtituere à liberta adhuc promiſſione ſua debitorem proprie & ſtrictæ reſpectu creaturæ in quo & ſubiectio, & dependentia ab huius voluntate continetur.

7. Argumentor tertio: implicat debitum proprium, etiam ex promiſſione, alicuius rei ad alterum in eo qui abſque huius alterius iniuria & iniuſtitia re eadem vti pro libito poteſt: atqui Deus vti pro libito poteſt rebus, & creaturæ rationali adhuc promiſſis, abſque iniuria, & iniuſtitia creaturæ facta (etſi ex debito decentiæ veracitatis ſuæ abſolutè promiſſis rebus vti nequeat eas non præſtando) ergo Deo implicat debitum proprium creaturæ, adhuc ex promiſſione. Minor probatur: facta adhuc promiſſione à Deo de re quavis præſtanda creaturæ, ſtat dominium abſolutum & ſupremum ab ipſo inabdicabile, atque intransferibile in creaturam rei illius promiſſæ; ergo, & poteſtas vtendi pro libito re illa, eam vel præſtando, vel denegando promiſſariæ creaturæ abſque iniuria, & iniuſtitia in creaturam promiſſariam. Conſequentia certiſſima eſt. Antecedens probo: implicat aliquem iniuriam, ſeu iniuſtitiam alicui irrogare in vſu, & exercitio iuris ſui proprij, ac legitimæ poteſtatis: Aſt denegare rem promiſſam creaturæ, eſt vſus iuris, & legitimæ poteſtatis diuini ſupremi à Deo inabdicabilis, & in creaturam intransferibilis, æque atque illam præſtare creaturæ promiſſariæ: ergo implicat in rei promiſſæ denegatione à Deo irrogari iniuriam, & iniuſtitiam promiſſariæ creaturæ. Minor proxima probatur. Nam dominium Dei ſupremum inabdicabile & intransferibile in creaturam, eſt dominium, & ius, ſeu poteſtas vtendi creatis rebus omnibus, & ſingulis in omnem earum vſum, tam productionis & conſeruationis, quam non productionis earum eos omnes vſus indiuiſibiliter, non ſolum phyſicè (quod ſatis ad rem præſentem foret) ſed, & metaphyſice, indiuiſibiliter concernens, vt docuimus de omnipotentia, atque omnibus attributis diuinis vniuerſim t. 1. d. 1. de eſſentia & attributis, atque t. hoc 2. controu. 4. de voluntate: nimirum, eorum ſingula in omnes terminos, & actus poſſibiles eadem, metaphyſice adhuc, inſectili ac indiuiſibili formalitate ferri: quare facta impoſſibili tendentia, ſeu extenſione illius ad aliquem terminum, aut vſum abſolute poſſibilem aliunde, quam poſitione termini, aut vſus oppoſiti abſolutè poſſibilis, aut obſtaculo alterius perfectionis diuinæ intrinſecæ prorſus Deo attributum diuinum peſſumiret: implicat ergo per ius intrinſecum creaturæ adhuc promiſſione quæſitum contra Deum, vſum denegandi rem promiſſam fieri iuri & Dominio Dei formaliter impoſſibilem, quin ſupremum, & inabdicabile Dei dominium in omnia, & ſingula creata pereat: etſi non pereat ex eo quod è Dei intrinſeca decentia & fidelitate ex promiſſione diuina eiuſmodi vſus impediatur.

8. Arguo quartò: quia, vel promiſſio Dei vi ſui, & eſſentia ſua ius ſtrictum contra Deum creaturæ parit, atque reſpondens ipſi debitum ſtrictum creaturæ (nec ſolum ſibi ipſi, ac decentiæ ſuæ) ponit in Deo, vel non ponit? ac proinde, nec ius ſtrictum quæritur creaturæ contra Deum ex promiſſione ſua. Si primum: ergo ex promiſſione diuina de præſtanda gratia iuſtificatiua, vel gloria meritis ſolum de congruo peccatoribus ius his ſtrictum contra Deum quæritur ac debitum etiam ſtrictum ipſis reddendi Deo agnoſcitur: ac proinde ex iuſtitia propria commutatiua eas Deus retribuet contra affirmantis ſententiæ præcipuos Recentiſſimos Patronos. Ruiz d. 58. tota ſect. 10. Faſolum dubitat. 1. numero 7. Arriagam d. 51. ſect. 3. ſub ſect. 1. §. *Concluſio noſtra* argumentum petito ex Tridentino: addentes gratiam Deo promiſſam adultis ſatis attritis in Sacramento pœnitentiæ non dari ex ſtricto ipſorum iure, ac debito Dei, vi promiſſionis illius; ac proinde, neque, huius acceſſu meritis congruis, eſſe propriæ coronam iuſtitiæ, mercedem, aut brauium, vt eſſe reſpectu iuſtorum bene operantium, & merentium de condigno dicitur à Tridentino: ergo vi & eſſentia promiſſionis diuinæ, nec quæritur promiſſariæ creaturæ ius ſtrictum contra Deum, neque huic adnaſcitur debitum iuſtitiæ præſtandi promiſſa. Nec valet requiri vltra promiſſionem operum quibus promittitur intrinſecam ex operantis iuſtitia, & ſanctitate condignitatem. Primò; quia in plurium ita reſpondentium ſententia, abſque promiſſione condignitas operum iuſti operantis non eſt. Secundò: quia, etſi condignitas in eius operibus ſit citra promiſſionem, vt vere eſt: aſt ius nullum ex ea condignitate ſtrictum contra Deum quæritur iuſto bene operanti: quare totum hoc ius, & debitum ſtrictum è ſola diuina promiſſione oriri debet, ſi oriatur, vnde, & ex promiſſione facta à Deo operibus de congruo: nam ius ex promiſſione ortum totam æqualitatem cum re promiſſa habet, vt, tantillo etiam, minori re, quam promiſſa ei nequeat ſatisfieri: æqualitas autem cum præmio operum de congruo ſolum præſtat, vt merita illa à præmio non excedantur iuſtaque ſint, ac proinde de materialiter iuſta & iuſtitiæ apta materia de ſeſe ſint, ſi ſtrictum ius operantis, & debitum præmiantis adeſſet & ex promiſſionis eſſentia, & natura proueniret, quæ inde prouenire non poſſe ex pro-

miſſione

miſſione facta à Deo meritis de congruo hactenus in aduerſariorum doctrina probatum eſt.

9. Confirmatur: quia promiſſio à perſona debiti ſtricti capaci facta alteri capaci iuris contra illam non pendet quoad iuris, ac debiti inter illas inductionem ab æqualitate rei, ſeu operis exhibendi ab eo cui ſub illo promittitur cum præmio, ſeu re promiſſa: quin ex gratuita omnino & liberali promiſſione, ac nullatenus oneroſa ius ſtrictum contra promiſſorem, & in hoc debitum ſtrictum præſtandi promiſſa neceſſariò ſuboritur: Atqui per vos ex promiſſione Dei de aliquo præſtando ſub conditione operis meritorij de congruo, ac non de condigno: & multo magis ex promiſſione eius prorſus gratuita & liberali non oritur in creatura promiſſaria ius ſtrictum contra Deum promittentem, neque in hoc debitum ſtrictum iuſtitiæ, ſed ſibi ſolum, decentiæ & fidelitatis ad præſtandum promiſſario rem promiſſam: Ergo promiſſio, ſiue gratuita, ſiue oneroſa, Dei ad creaturam non inducit ius creaturæ contra Deum, nec in hoc debitum creaturæ: quia hic eius debiti, ille verò iuris eius incapaces ſunt. Porrò hoc argumento oſtenditur: quare, & quomodo Deus ex promiſſione ſua, etiam oneroſa, debitum ſolius fidelitatis, non autem iuſtitiæ contrahat: id quod imperceptibile citati nuper aduerſarij cenſeat, & ex negatiuæ noſtræ ſententiæ Patronis fatetur noſter Ioannes Præpoſitus: ſicut enim per hos Doctores cum promiſſio Dei de præſtando aliquo ſub onere operis non meritorij de condigno, ac multo magis prorſus gratuita,& liberali,ac nullatenus oneroſa, intelligi poteſt (contra id quod in promiſſione creaturæ rationalis ad aliam certa ac ſtata euenit lege) Deum ſolum ex fidelitate, ſibique ex decentia ſua manere obligatum, non autem creaturæ ex iuſtitia iureve huic contra ipſum ex ea promiſſione quæſito, debitoque ipſius præſtandi promiſſa ſuborto: quod, niſi ex incapacitate iuris eius in illa, ac debiti ſtricti creaturæ in Deo, nequit prouenire,idem ipſum cum Dei promiſſio ſub onere meriti de condigno, & æqualis rei ſub illo promiſſæ euenire facile percipi poteſt: immò, & intelligi debet; cum ſolum ex præfata incapacitate proueniat. Vnde etiam fundamentum totum aduerſariorum à ratione ex natura, & vi promiſſionis petitum euaneſcit vt patet.

CERTAMEN II.

Eiuſdem negatiuæ concluſionis probotiones reliquæ.

1. SIt probatio quinta (quam certamine 1. numero 6. huc remiſimus) ex natura dati & accepti: in qua abdicationem Dominij rei datæ in dante ex iuſtitia,eiuſque tranſlationem in accipiente diximus contineri q. 1. certam.2. num. 3. vel ſi mauis, inſeparabiliter, atque indefectibiliter illam comitari ac ſequi: vt proinde in ea virtualiter contineatur. Ratio eſt, quam ibi inſinuanimus: quia implicat rei abſoluta donatio conſummata, & perfecta cum dominio abſoluto ex parte dantis.Ergo implicat abſoluta donatio conſummata, ſine abdicatione dominij ex parte dantis, & tranſlatione illius in recipientem, alioqui dominium abſolutum rei abſolutè, & conſummate donatæ in dante perſtaret ſimul cum dominio abſoluto rei eiuſdem ex parte recipientis abſque repugnantia quam in minori ſyllogiſmi primi aſſerebamus. Probatur autem hæc minor, ex iuris axiomate, quo illam probamus controu.2. de Incarnat. d. de neceſſ. Incarnationis ad ſatisfactionem pro mortali peccato de rigore iuſtitiæ: quia, ni rei eiuſdem dominium abſolutum ex parte recipientis implicet cum dominio abſoluto ex parte dantis circa rem eandem abſolute, & conſummate donatum, non implicabit dominium in ſolidum rei eiuſdem penes duos ſimul, vt patet: ergo implicat dominium rei abſolute, & conſummate donatæ ex parte recipientis, cum rei eiuſdem abſoluto dominio ex parte dantis. Maior iuris axioma eſt: quod ad eius firmitatem ſatis eſſe deberet, ni Recentiores, pluſquam oporteat, liceatque, illius firmitatem ſubtilitatibus (neſcio an futilitatibus) tentare, imò & illud amouere fuiſſent aggreſſi: quos tamen loco citato de Incarnatione ſatis impugnauimus, vbi earum ſubtilitatum paralogiſmos deteximus.

2. Probatur tamen ratione à priori ibidem data, è dominij abſoluti eſſentia, & ſtata definitione ex qua proxime Axioma illud iuris deductum eſt, atque immediate demonſtratur: *Dominium rei abſolutum, ſeu in ſolidum* (quod vocant Iuriſperiti) *eſt facultas vtendi illa pro libito, & independenter ab alterius voluntate, & conſenſu in omnem eius vſum abſque iniuria alterius, ſiue, quin iuri alterius in aliquo rei illius vſu derogetur.* Atqui,ſi rei eiuſdem dominium abſolutum, ſeu in ſolidum penes duo ſimul eſſet, neuter pro libito, & independenter à voluntate, & conſenſu alterius poſſet abſque eius iniuria, ſiue, quin eius derogaret iuri, re illa in omnem eius vſum,imò & qualemcunque, vti: poſſet enim alter velle ex iure ſuo rei vſu incompoſſibili cum vſu alterius re illa vti: equum v.g. quieſcere, vel illo equitare, cum eodem equo equitare alter Dominus vellet: neuter ergo Dominus eiuſdem rei ſimul eſſet. Definitionem hanc Petrus Puente Hurtado de Mendoza (primus duorum Dominorum inſolidum rei eiuſdem ſimul inuentor) vitioſi circuli arguit, ne ſaltem inoffenſo ad ſuæ concluſionis curreret euerſionem, eius tamen ſubſtantialem conceptum negare auſus non eſt: quod ſatis ad eius concluſionis confutationem erit: ipſe vero, & eius in ea ſententia aſſeclæ, ac nonnulli ſententiæ aduerſæ, aliis, atque aliis quiſque vocibus ſuas definitiones dominij tradant, vt circuli vitium obiectum declinent, alij vero circuli calumniam multis à communi definitione propellunt, eoque grauiſſimæ de re controuerſiæ magnam partem diuertunt, vt videre eſt in Arriaga d. 30. ſect.1. Sed, cum de re, & ſubſtantia dominij conueniatur, nihil de eis curandum; ſed concludendum ad rem præſentem argumento hoc. Implicat ratio dati abſolutè, & accepti abſque abdicatione dominij ex parte dantis, & tranſlatione illius in accipientem: aſt implicat ex parte Dei dantis creaturæ dominij in rem datam abdicatio, & tranſlatio in creaturam recipientem: ergo implicat Dei ad creaturam vera ratio dati, & accepti: ac proinde iuſtitia commutatiua, quæ abſque dato, & accepto proprie & abſolute dictis eſſe non poteſt.

3. Argumento diluendo variè aduerſarij definitionem dominij abſoluti, & inſolidum explicare, ac diſtinguere tentant & inde ductum axioma iuris præfatum (non poſſe ſcilicet eiuſdem rei dominium abſolutum ſeu inſolidum ſimul penes duos eſſe) vt abſque abdicatione dominij rei datæ ex parte Dei dantis & tranſlatione in creaturam recipientem propriam dati, & accepti rationem, quare & iuſtitiam commutatiuam inter Deum, & rationales creaturas intercedere poſſe tueantur. Primò aiunt in Iuriſprudentiam, eiuſque principia reuerentiores ex aduerſariis, præfatam dominij inſolidum definitionem intelligi debere quoad illam particulam *abſque iniuria, ſeu, quin derogetur iuri alterius in vſu rei abſque eius conſenſu; immo cum eius renitentia* de iure eius Ordinis, & æquali cum iure dominij alterius abſoluti, & inſolidum rei illius; ſecus de iure ordinis Superioris excedentis, & excellentioris, ſeu eminentioris in rem eandem, quale eſt diuinum. Ex quo infertur legitimè. non poſſe dominium inſolidum, & abſolutum ordinis eiuſdem penes duos eſſe ſimul. At verò dominium abſolutum Ordinis eminentioris, & excellentioris in vno cum dominio Ordinis inferioris circa rem eandem in altero ſimul poſſe, immò & debere, conſiſtere: & quidem definitio dominij abſoluti, & inſolidum, indeque iuris axioma deductum de dominio gentium,& ciuili, quod æquale, eiuſdemq; Ordinis in quovis homine cum dominio alterius ſit ſolummodo ſunt: quin de Dei dominio ſuperiori cogitaretur: immo nec de dominio alto Regis, qua ſupremus Dominus eſt, ac non, vt priuata perſona Reipublicæ, comparato cum dominio baſſo priuatarum illius perſonarum: ſed nec cogitari potuit: cum circa rem eandem in Deo, & in Principe abſolutum

Digitized by Google

abſolutum ſuperioris Ordinis dominium ſimul cum Dominio abſoluto Ordinis inferioris in reliquis hominibus explorato conſiſtat: inde verò opus eſt ad rationem propriam rei a Deo abſolute & conſummate datæ, atque à creatura acceptæ dominij Deo proprij, ac diuini abdicatione, & eius in creaturam tranſlatione vtrinque repugnantibus, & dari a Deo nobis plura abſolute data, & a nobis accipi, certum ex fide, & ratione eſt; indeque nobis dominium abſolutum, & inſolidum ſuboriri non minus, quam eorum, quæ nobis ab aliis hominibus donantur æquè ferè eſt certum, alioqui ex fructibus, qui nobis à Deo dantur, aliquid ab aliis nobis ſubripi peccatum non eſſet; & tamen, cum ea omnia nobis à Deo dantur, eorumque dominium acquirimus ſuo ſe dominio non abdicant, ac æque in nos illud transfert Deus, ſed & noſtrum inferius, & Dei ſupremum in Dei dona illa ſimul perſtat.

4. Huic rationi & ſolutioni multifariam inſtructæ in ſuis principia obſeruantiores meoque iudicio Sapientiores aduerſarij Recentiores inſiſtunt denuum: ex quibus nullus, & melius Faſolus citata dubit. x. numero 36. exemplo cauſalitatis vniuerſalis Dei quæ cauſalitates particulares cauſarum ſecundarum non excludit, illam conſtituimus: imo neque in omni iuſtitia commutatiua humana neceſſariam eſſe dominij abdicationem ex parte vnius, eiuſque in alterum tranſlationem ait: vt patet in quinta, pignore, depoſito, & commodato. Hoc autem poſtremum parum præſtat, etſi enim rei ipſius nonnullis ex his contractibus dominium non transferatur in alium, alicuius actionis, illius inquē actio ex his contractibus alteri præſtatur, etſi tranſeunter dominiū transferendum eſt, vt patet, neq; aliter ſpectare ad cōmutatiuam iuſtitiam creata poſſunt ſed nec primam ſoluit difficultatē. Nam etſi donatorum à Deo abſolutū dominium adquirat creatura recipiens æque, atq; donatorum à creatura alia, inſufficiens tamen dominium eſt ad iuſtitiam commutatiuam dati, & accepti inter Deum & creaturam fundandam, etſi ad eam fundandam inter creaturas ſatis ſit. Etenim manente in Deo dominio ſuperiori, longeque excellentiori, ac ſupremo circa rem ita donatam creaturæ, nequit ex illo creatura rei ſe donata independenter à conſenſu, & voluntate Dei, & citra iniuriam, læſionemque iuris Dei vſui creaturæ de re illa renuentis: quin, niſi ex conſenſu Dei poſitiuo, vel permiſſiuo vſus illius re ſibi, etiam à Deo donata, vti poteſtate iuridica, imò nec phyſica, nullatenus creatura poteſt: in eo quippe ſupremum, creatoque excellentius longe, & ſuperius ſtat, vt dominium creaturæ in omni, ad omnemque licitum rei ex vſum iure etiam ſubdatur diuino; hoc verò nullatenus, neque ad licitum, & citra iniuriam creaturæ, rei vſum a creaturæ eius Dominæ voluntate dependeat: quare implicat ex acceptione rei à Deo, indeque orto eius dominio, in creatura ſatis eſſe dati, & accepti, & dominij vt inter Deum & ipſam iuſtitia commutatiua intercedat: hæc ſiquidem talem rei acceptionem indeque ortum dominium requirit, vt ex eo accipiens à conſenſu alterius, reſpectu cuius ipſi iuſtitia commutatiua cum illo intercedit nullatenus ad licitum rei vſum dependeat, imò illo renuente, poſſit ex iuſtitia, & iure dominij rei ab ipſo etiam acceptæ agere contra illum: quod ipſum in dominio alto Regis, aut Reipublicæ ad communia: huius commoda neceſſaria in bona priuatarum eius perſonarum eorum dominium baſſum habentium proportione ſeruata vſu venit.

5. Secundò ſolutionis eiuſdem inſufficientia conſtat ex parte acceptionis Dei à creatura ad iuſtitiam inter ipſos requiſitæ, & dominij in Deo per illam recipiendi, quæ omnino deficiunt. Etenim nihil poteſt Deus recipere à creatura, quod compenſet, quove eius data compenſentur (nihil vnquam, nec ſolum nihil vtile, aut commodum ſibi, ſed abſolutè & omnino nihil) aſt id neceſſarium prorſus eſt, vt inter vtrumque iuſtitia commutatiua intercedat: ergo implicat hanc intercedere inter vtrumque. Negant aduerſarij maiorem quia bona opera honeſta (quæ, hominis etiam ſuppoſita gratia Dei auxiliante, & libera ſunt, nec, niſi ex hominis libertate, & poteſtate, ad vtrumvis poni, Deoque exhiberi queunt) ab hominis voluntate & poteſtate indifferente ad illa ponenda, & non ponenda ponuntur: ſiue quorum poſitione ſub dominium Dei non cadente, nec venire vſquam poſſent à Deove accipi. Contra vero eſt: quia ad rationem dati, & accepti ad iuſtitiam commutatiuam neceſſariam, datio ſolum phyſica, ac phyſice libera dati, & ab alio accepti, ſiue quæ ex phyſica ſolum poteſtate dandi, vel non dandi, ſeu agendi, & non agendi prouenit, ſatis non eſt, niſi ex morali, iuridica, vt ſic loquar, & ciuili poteſtate dandi alteri, eiuſque dominio, quod licitè, & citra eius iniuriam poſſet pro libito ſibi retinere, atque alteri non dare proueniat: atqui, etſi ex phyſica arbitrij libertate & poteſtate phyſica indifferenti voluntatis honeſta opera, ita ab homine phyſice apponantur, vt poſſent phyſice non apponi, ac proinde nec Dei dominio ſubiacere, at non ita ex morali iuridica & ciuili poteſtate Deo ab homine exhibentur, vt ipſi non dare, ac ſibi ſuoque dominio, & vſui ea reſeruare illa homo poſſit: quin ſemel eis phyſice ab homine poſitis, velit, nolit homo, illa ſub Dei dominium cadunt: Ergo nihil prorſus homo Deo dat moraliter, & ciuiliter, ſiue ex iuris ſui poteſtate, ciuili iuridica, & morali vt dati, & accepti ratio neceſſaria, & eſſentialiter requiſita ad iuſtitiam commutatiuam inter ipſum & Deum repoſcit.

6. Subſumptum antecedens conſtans eſt apud omnes, atque exemplis, ex quibus noſtræ negatiuæ concluſionis Patroni arguere à paritate contra affirmantes ſolent, perſpicuum, quorum robur principio noſtri huius ſubſumpti innititur: cuius veritas ſi abſit, nec exempla vera eſſent, nec ſi aliunde vera eſſent, paritas teneret. Etenim etſi ſeruus Religioſus, & filius hoc vel illud agendi, & lucrandi in domini, Religionis, & Parentis commodum, & vtilitatem, vel etiam non agendi, & lucrandi phyſicam arbitrij ſui libertatem, & poteſtatem habeant, ac non agentibus liberè illis, nihil operum illorum dominio, & vtilitati, Domini, Religionis, & parentis ſubeſſet: quia tamen ex morali, ciuili, & iuridica poteſtate ſerui, filij, ac Religioſi, qui ea ſibi licite, & citra illorum iniuriam reſeruare poſſent, cum illis ea exhibent minime eorum poſitio ſub illorum dominio non prouenit, ſed præfatis, ſeruo, filio, ac Religioſo, nolentibus ſub illorum dominium veniunt, nequit inter vtroſque ratio dati, & accepti ad iuſtitiam commutatiuam neceſſaria, atque eſſentialiter requiſita inueniri, ac proinde nec iuſtitia commutatiua inter eoſdem intercedere: firmum ergo, ac certum ſubſumptum illud antecedens eſt. Scio Faſolum, & alios paritati ex ſeruis, & filiis reſpondere: inter filios & parentes de bonis Caſtrenſibus, & quaſi, & inter filios emancipatos poſſe iuſtitiam commutatiuam inueniri: atque inter ſeruos quotidie cum Dominis iuſtitiæ pactum inueniri: quo operas Domini ſeruis liberas relinquunt, vt ſe alant, & ſibi lucrentur quouſquetantam ſummam, vel paulatim, vel ſimul ſtato tempore Dominis pro libertate appendant. Sed inſtantia hæc, & ſimiles nec vrgent nec argumentum debilitant. Sunt enim ex dominio, & iure Dominorum pro eorum arbitrio abdicabili, ſiue, quoad aliquas, ſiue quoad omnes operas ſerui, quarum abdicatione à Domino facta per pactum illud ſerui dominio tam illæ, quam illarum lucra iuridico, & ciuili fiunt: ac proinde poteſt cum Domino ex iuſtitia contrahere, ac pro ſua libertate paciſci. Bona item Caſtrenſia, vel quaſi, filij, Patris bona ex iure non ſunt. Deus autem ita omnium noſtri, & operum creatorum eſſentia ſua phyſica Dominus ſupremus eſt, vt nullius poſſit ſe dominio abdicare, nec aliquid in ſe, & in rebus abſolute eſſe, quin illius dominio ſubiaceat: illud de emancipato filio nihil firmius affert: & aliud de morali, ac ciuili diuiſione filij à Patre, cum quo ante emancipationem eadem cenſebatur perſona addit, quod præſentis difficultatis non eſt: quare multis ſuper eo replicis, ſolutionibus & inſtantiolis Recentiorum apud Arriagam abſtineo.

7. Petrus Hurtado de Incarnatione d. 12. ſect. 5. à §. 36. ac deinceps vſq; ad 78. VVadingo dub. 11. dub. 3. §. *Dico tertiò*, & d. 2. dubit. 4. §. 1. part. 2. dicti ſecundi Arriaga part. 1. d. 30. ſect. 2. à ſubſect. 2. cenſent axioma illud iuris de impoſſibilitate dominij abſoluti & in ſolidum erga rem eandem penes duos ſimul talium eſſe, atque in omni donatione conſummata per acceptionem rei neceſſariò

tatio deficere: cum in eo inſtanti quo acceptatione donatio conſummatur dominium rei donatæ abſolutum, & inſolidum nec poſſit non inquiunt, in donante ſimul pro eodem inſtanti etiam eſſe, cum dominij actus donatio ſit, qui ſine dominio, quod eius potentia, & principium actiuum eſt, eſſe non poſſit, nec ſubinde actus potentiæ ſuæ deſtructiuus eſſe queat: quod argumentum etſi ſtomachentur nimis noſter Cardin. Lugo d.19. de Incarnat. & Bernal. d.7. variiſque impugnationibus, & inſtantiis, tam illud quam concluſionem repellere conentur atque illius pondus eleuare. Succumbunt tamen demum, vt vidimus controu.2. de Incarnat. d.1. q.3 cert.3. n.1. Recentiores alij alias argumento huic ſolutiones tentarunt quas eo cert. num.3. ſatis confutauimus, memoratque, ac refellit Arriaga cit. ſub ſect.2. num.7. à §. *Huic argumento* vſque ad §. *forte aliquis* 4. quoad concluſionem horum Doctorum negantem vniuerſim iuris principium de impoſſibilitate dominij abſoluti, & inſolidum penes duos ſimul circa rem eandem demonſtratiue pugnatum à nobis è dominij abſoluti, & inſolidum eſſentia ac definitione, cum hic n.2. tum citato cert. de Incarn. n.2. vbi illi euaſioni quæ pro præſenti quæſt. tentari poſſet (etſi concluſio vniuerſim negatiua, & argumentum pro ea factum minimè ea euaſione deſereretur) occurrimus. Nempe dominium Dei perſeuerare abſolutè, & inſolidum ſimul poſſe cum dominio inſolidum creaturæ circa rem eandem: quia ſcientia ſua Deus facere poteſt, vt in omnem, quem ipſe velit, rei vſum annuat domina creatura. Etenim poteſtas vtendi re pro nutu tandem alterius ſine eius iniuria poteſtas dominij inſolidum, & vtendi re independenter à voluntate alterius, imò altero etiam repugnante citra eius iniuriam non eſt.

8. Quoad Sophiſtici autem argumenti ſolutionem eam excogitauimus cum prælo controuerſias de Incarn. pararemus, quam poſtea Arriaga §. *Illo forte aliquis quarto* fortuito excogitabilem, ac ſtatim vt improbabilem rejicit, noſque adhibuimus citato loco de Incarn. cert.4. n.1. eis fundamentis innixam, quæ, & eis ſatis probabilitatis faciant, ac plus ſatis præfatum argumentum, ſeu potius Sophiſma debilitent: cui, vel ideo aduerſarij minus fidere prudenter deberent: quod non ex peregrino aliquo, raróque contingenti caſu è temporum, & inopinato circumſtantiarum occurſu (qui poſſet proinde tot ſapientiſſimos Philoſophos Iuriſconſultos tunc latere, cum axioma iuris illud concordes ſtatuerunt) ſed ex frequentiſſimis, & barbaris etiam, notiſſima donatione, & contractibus quotidianis, emptionibus venditionibus, locationibus, conductionibus peteretur: in quibus axioma, & principium iuris deficere valde iuri ipſo, ac Iuriſconſultis ſapientiſſimis foret iniurium. Reſpondi ergo citato loco de Incarn. cert.4. n.1. & nunc iterum reſpondeo: principia actionum moralia opus non eſſe, vt cum his perſiſtant, & coexiſtant ſimul: vt ex principiis moralibus gratia Sacramentis nempe, quorum vix aliquid (& quod ſolum effectum non cauſat, neque cauſare poteſt) gratiæ effectui, atque eius productioni coexiſtit: cum verba ſucceſſiue prolata fere omnia tranſierint, cum gratia ſiue effectus quivis alius Sacramenti per illa conſtituti producitur: & in dominio, cuius actus, ſeu actiones eius deſtructiuæ aliquot ſunt: vt donatio, & deſtructio rei, cuius dominium habetur, eſt adhuc apertius: cum re deſtructa illius dominiũ ſimul adhuc pro vnico inſtanti perſiſtere, vel ipſis terminis implicationem præ ſe ferat: nimirum Dominum abſolutè ea inſolidum quempiam, tunc eſſe poſſe, cum res abſolute non exiſtit, quod ipſum de inſtanti primo alienationis rei per gratuitam donationem, vel onerosum contractum emptionis, venditionis apparet: vt enim rem ſecundũ ſe non deſtruat donans, vel vendens, deſtruit ſibi cum eam eis actib. alienat. Satis ergo dominio eſt in inſtanti immediato ad donationem anteceſſiſſe, ex quo pro inſtanti donationis illud conſeruandi per negationem deſtructionis, ſeu donationis rei, vel amittendi per rei deſtructionem, donationẽ, aliamve eius voluntariam alienationem integra, ac libera voluntati Domini poteſtas eſt.

9. Porrò, quæ contra hanc ſolutionem ex actus & potentiæ phyſicæ neceſſaria ſimultate obiicit, & replicat Arriaga adeo ex dictis euaneſcunt, vt ne commemoratione quidem opus habeant: immò nec de phyſicis

actibus, & potentiis adeo explorata vniuerſim ſunt, vt eo cert.4. oſtendimus: quæ vero ad argumenti confirmationem addit, nihil præter verba & formas arguendi denuo ponunt: quare, nec proponenda hic fuerunt, vt ſoluerentur. Illud denique contra hanc iuſtitiæ inter Deum, & homines commutatiuæ, ex Dei promiſſione ortæ aſſertionem omittendum non eſt, quod ex aliquibus Doctoribus citata controu.2. de Incarn. d.1. proponebamus. Nempe ex debito iuſtitiæ in Deo orto ex ſua promiſſione creaturæ facta inferri maxime ſub onere alicuius a creatura præſtandi inferri, Deum famulum, & locatorem operæ ſuæ fieri poſſe creaturæ, & operæ quidem, cuiuſvis ſordidæ, & viliſſimæ: eo autem ſemel admiſſo, & omnium ſuarum operarum, actuumq; internorum creaturæ commodorum pro huius nutu poſſet ſe illi debitorem etiam conſtituere: quare & ſe illius ſeruum, & mancipium, emptitio magis (hoc enim ſuorum actuum internorum dominium à Domini nutu, & iure independens habet) fieri creaturæ: id quod, vel aures horrent ipſæ Arriaga d.31. ſect.3. ſub ſect.3. à verſu. *Tertia obiectio*, reſpondet: horrorem quidem vocibus ſolum, & auribus eſſe non in re per illas ſignificata: ſiquidem debitorem Deum creaturæ eſſe promiſſa præſtandi, vno titulo fidelitatis, vt admittimus, vel titulo iuſtitiæ, eandem indecentiam habet, vel potius non habet, ſed debito à ſola fidelitate non eſt debitum creaturæ, ſed Deo ſolum ipſi cui nequaquam à creatura reſpondet ius contra Deum (in quo vel locationis, vel conductionis, aut ſeruitutis ratio earumque indecentia fundatur) licet quod ſibi ex fidelitate ſua præſtare Deus debet, quia promiſit præſtandum creaturæ neceſſario ſit, cui fuit promiſſum: itaque creatura terminis eſt promiſſi & donationis promiſſæ rei non autem debiti ex fidelitate diuini eſt, in quo ſolum indecentia realis, nec ſolum vocalis famulatus, & ſeruitutis in omnibus ſit cõtinetur, nec in famulatus operæ vnius quam ſeruitutis omnium, niſi exterſiua maior. Vnde à debito Dei ex iuſtitia creaturæ vnius operæ ab ipſo promiſſæ ad promiſſionem & debitum ſubinde creaturæ omnium, negari conſequentia nequit, vt ſecunda ſolutione Arriaga tentauit, cuius tertia etiam ſolutio de vilibus quibus concionibus Natalium, vel vis coactiua, vt ſeruus quis fiat, & quas ſeruitus importat, atque in Deum non cadunt: eis enim deficientibus, & ſeruitus & intrinſeca eius indignitas præfata perſiſtat, vt patet in ingenuo, ac præſtanti viro, qui ſe virtute ob finem honeſtiſſimum ſe alicui in ſeruum traderet, vt S. Paulinus effecit, ac S. Dominicus honeſtiſſime ſeriò & enixe tentauit.

CERTAMEN III.

Leuiora pro negante noſtra ſententia, & quæ contra ipſam faciunt rejiciuntur.

1. DVo quæ pro negante noſtra ſententia afferri ab aliis eius Patronis ſolent conſulto omiſi: quia alterum leue ſemper mihi viſum eſt: Alterum vero quia, etſi non adeo ſit leue, ſed valde in Ariſtotele fundatum, atque à Sancto Thoma, non ſemel, ac veteribus ſcholaſticis admiſſum, & cui proinde nos citata controuerſia 2. de Incarnatione d.1. quæſt.2. certam.[illegible]3. merito conſenſimus, noſtræque concluſionis probationem primam commiſimus, vti veræ, ac firmæ rationi, quam ideo, ne nunc quidem, vt inutilem retractamus: ea tamen abſtinemus, quia aduerſarij ad quæſtionem de nomine reuocare illam, vtcunque, nec omnino in veroſimilibus diſcurſibus poſſunt, vt ex dicendis num.3. patebit. Primum, atque explorato leue pro ſententia noſtra negatiua, ſolet ita efformari iuſtitia commutatiua, niſi redditione æqualis, pro æquali eſſe non poteſt: atqui in redditione præmij promiſſi à Deo operibus iuſtorum (nempe gloriæ & vitæ æternæ) non ſeruatur æqualitas: præmiat quippe Deus Sanctos ſuos vltra con-

Digitized by Google

dignum, iuxta Paulum dicentem. *Non ſunt condigna, &c.* & Patres ac Concilia, imò nec præmium tantum; non excedens merita noſtra, eſſe non poteſt, vt ex eis etam locis conſtat, quæ ex meritorum natura loquuntur, non ex lege, aut voluntate libera Dei: ergo nequit in eo præmio reddendo iuſtitia à Deo etiam ſuppoſita promiſſione exerceri. Reſpondet noſter Ioan. Præpoſ. loco citato §.2.n 6.verſu *ex quibus patet*, exceſſum præmij non obeſſe iuſtitiæ commutatiuæ, & ad æqualitatem redditioni, & ſatisfactioni; ſed in exceſſu ſolum non exerceri, ſed liberalitatem aut miſericordiam: vt patet in debitore centum, qui ducenta creditori præſtaret: & idem eſto de punitione citra condignum, vt inflictione partis pœnæ debiti pœnalis, ex iuſtitia pœna reddetur, licet ex miſericordia alteri parti debiti pœnalis pœna remittatur. Ac demum inquit hoc totum de facto ſolum probat, non de poſſibili: ac proinde iuſtitiam commutatiuam inter Deum, & hominem intercedere vi promiſſionis ſuæ non poſſe (vt contendimus) minimè probat.

2. Fateor argumento, vt à noſtro Præpoſ. proponitur ſatisfieri: quia ſolum proponitur de redditione præmij de facto, quin impoſſibilitas Dei præmiandi opera iuſtorum non exceſſiue, ſiue per aliquid eſſentia ſua eiuſmodi merita excedens (quod teſtimoniis Pauli, & Patrum contineri notabamus) in efformando argumento ab ipſo expenderetur: ſi enim Deo præmium non excedens dignitati operum & iuri ex eius promiſſione creaturæ quæſito impoſſibile ſit: (vt ex operum & præmij natura videntur ex Paulo Patres docere) & redditio ad æqualitatem, atque ex iuſtitia propria impoſſibilis foret: cum nihil præmij eſſet, quod parte ſui debito, iniique creaturæ æquale eſſet; alioquin tam eſſet præmium aliquod æquale poſſibile contra hypotheſim; ſecus autem res habet, cum præmium, reſvè, qua ſoluitur, non ex natura, & genere ſuo, ſed partium ſolum additione eſt maior debito ſoluentis, & iure creditoris: vt exemplo debiti, & ſolutionis excedentis pecuniariæ conuincitur, vt eius parte debito minori ex iuſtitia ſatisfiat, & vlteriores partes ex miſericordia, aut liberalitate donentur. Facilius reſpondeo Paulum, & Patres, dum condignitatem ad gloriam operibus noſtris negant, eis ſecundum ſe, ac non, vt eleuatis per gratiam, & ſanctitatem operantis, negare, ſub qua ſola conſideratione præmiari ex iuſtitia præmio gloriæ, haud quaquam poſſunt: poſſunt tamen præmiis aliis naturalibus accedente promiſſione in aduerſariorum ſententia debitum ſtrictum Dei ad creaturam ex promiſſione diuina admittentium: quare eo argumento non conuinci contra ipſos iuſtitiam commutatiuam Dei ad homines impoſſibilem, ſed ſolum in præmio gloriæ, quo de facto præmiat ex iuſtitia, æqualitate, & condignitate ſic conſiderata, merita, & opera noſtra non præmiare. Sed verò noſtra merita, & opera dignificata ex iuſtitia, & ſanctitate operantis, atque eleuata ad condignitatem præmij ex genere ſuo ſupernaturalis gratiæ, & gloriæ ex iuſtitia commutatiua, & ad æqualitatem quam habent, præmiatij in aduerſariorum ſententia, accedente promiſſione, quæ debitum Deo reſpectu noſtri, illam præſtandi adducat: nec niſi additione vlterioris partis, aut gradus gratiæ, & gloriæ, quam meritis iuſti reſpondeat præmiari vltra condignum iuſti poſſunt. Quo ſenſu Pauli locum Patres aliqui vſurpaſſe videntur, tamen ſenſus germanus datus à nobis eſt,

3. Secundum argumentum pro negante noſtra ſententia ex materia neceſſaria, & eſſentiali iuſtitiæ communiter deſumitur: quæ in bonis vtilibus, & commodis, vel ſecus perſonis, in quibus iuſtitia commutatiua eſt conſtituitur iuxta Ariſtot. 5 Rhetor. c. 9. & 5. Ethicorum c. 2. verſ. med. ſunt autem ea omnia, quæ vitam alterius eiuſvè lucra, & pecuniaria emolumenta, ſeu honorem, & famam, vel breuius ad eſſe, vel ad bene, vel ad melius eſſe alterius ſpectant: vnde S. Tho. 1.2.q.21.art.3.ait. *Diſtributio ſecundum iuſtitiam fit alicui ex eo, quod agit in profectum, vel nocumentum alterius.* Et certum conſtanſque Philoſophis, & Theologis de Iuſtitia præſertim commutatiua, vt ſic diſputantibus, in alterius commodis, materiam eius neceſſariam materiam iuſtitiæ fuiſſe deſignatam: atqui Deo nihil commodi, vel incommodi, vtileve vel nociuum, ſiue ad eſſe, ſiue ad bene, vel melius eſſe præſtari à creatura poteſt, vt patet, & ſæpe ſcriptura clamat: ergo nec in vtrumq; neceſſaria iuſtitiæ commutatiuæ materia inuenitur: quare nec iuſtitia commutatiua reperiri poteſt. Hoc argumentum ſatis eſt firmum, & cui valde fidat S. Th. vbi iuſtitiam commutatiuam inter Deum, & homines negat locis citatis cert. 1. & quo ſolo negatiua ſententia ab omnibus aduerſariorum argumentis facile protegatur. Ne verò illo aduerſarij conuincantur, reſpondent, iuſtitiam, de qua Ariſtot. Philoſophi, & Theologi diſputarunt, cuiuſq; materiam deſignarunt, eam ſolum fuiſſe, quæ inter creaturas rationales, ſeu homines verſatur: quibus, ratione imperfectionis ſuæ, commoda, & vtilia, incommoda ve, ac nociua ad eſſe, vel bene, aut melius eſſe plura, imò omnia, quæ ipſum pertingant eſſe poſſunt: cæterum in Deo, reſpectu cuius nihil creatum commodum, vel incommodum, vtile aut nociuum eſſe poteſt, altioris, eminentioriſq; iuſtitiæ materiam reperiri, penes rei ipſi gratæ, vel ingratæ, nempe honeſti, vel turpis actus ab homine appoſitionem; & quidem eo ſolum titulo iuri diuino ab impio ſceleribus derogari, atque Deum lædi in eo videtur: quia ius illud ius Dei erga rationales creaturas, vt piè viuentes ipſi obſequantur, ſanctiſq; operibus colant, verum Dei ac proprium, & ſtrictum eſt, cui pia vita debitum à nobis redditur; impia verò, ac ſceleſta, etſi, citra Dei ipſius damnum, plane derogatur: vt idcircò peccatis à Patribus Theologis, & fidelibus cunctis dicatur Deus offendi: cui communi ſtatæq; apud omnes locutioni, & ſententiæ ab his, qui iuſtitiæ commutatiuæ, vt ſic, iniuriæque ac iniuſtitiæ materiam commodis ſolum, & incommodis coërcent, aperte contradicitur.

4. Hæc ſunt, quæ huic rationi, veritatis ſpecie aliqua, atque ad vulgi ſaltem plauſum aduerſarij reſpondent: & quibus ad quæſt. de nomine poſſit facile argumentum deduci: vt propterea ipſo inter alia, quæ non ita facile ad q. de nomine reduci ab aduerſariis poſſunt, vſi non fuerimus: ſed tamen iis, qui eo etiam vt pro ſententia noſtra negatiua volent robur oſtendendum: & rationum, quibus ad q. de nomine reduci tentatur, infirmitas explicanda: & primò quidem, ſi commoda, & incommoda pro iuſtitiæ, atque iniuſtitiæ commutatiuæ materia neceſſaria ab his ſolum deſignata fuiſſent, qui moribus hominum inſtituendis ſolummodo inſudabant probabilis ea ſolutio, veróque ſimilis, vt minimum foret: quod ſcilicet iuſtitiæ creatæ, atque inter creaturas exercendæ, ac non vniuerſim ſumptæ, materiam deſignarint: cum autem Theologi omnes veteres (Aureolo excepto) & S. ipſe Tho. de iuſtitia commutatiua vniuerſim, & quæ ad Deum etiam extendi poſſet dubitantes; atque extenderetur diſputantes, eam nihilominus ob materiæ neceſſariæ defectum à Deo reiecerint, deſignatam illam commodi, vel incommodi proprij materiam iuſtitiæ commutatiuæ vniuerſim ſumptæ eorum omnium ſenſu, & iudicio communi eſſe euidenti ſane argumento eſt. Confirmatur, quia nec Philoſophos, nec præfatos Theologos latuit, de actibus internis bonis, & honeſtis alterius: ex quib. nihil commodi, aut nocumenti alteri paretur poſſe hunc alterũ cum illo altero paciſci, ac proinde pactũ omnino creatum poſſe inter illos ita intercedere: quod tamen defectu materiæ commodij, vel incommodi alteri ex paciſcentibus, ad iuſtitiæ commutatiuæ pacta non aduocarunt, ſed ea materiæ deſignatione reiecerunt, vt videat Faſolus, quo iure ex pacto hoc inter creaturas: quod iuſtitiæ commutatiuæ eſſe ſupponit, ſimile inter Deum, & creaturam iuſtitiæ commutatiuæ eſſe contendat: iam illud de iure Dei læſo per peccata noſtra, quod ſtrictum dicebatur, nullius eſt roboris; ius enim proprium Dei, vel eſt dominij, vel iuriſdictionis. Ius dominij nequaquam peccatis propriè læditur, ſiquidem nullius rei dominium eis à Deo aufertur, quin phyſici actus appoſitione aliquid quoad extenſionem apponitur, quoad malitiam vero ſeu defectum nuſquam ſub Dei dominium cadere peccatum potuit, neque ad id Dei dominium extenditur; ſed ſolum dominium phyſicæ poteſtatis, & libertatis creaturæ, à quo, vt prouenit ſolummodo, malitia actus, & formale peccati eſt, ius verò iuriſdictionis iuſtitiæ commutatiuæ eius non eſt, vt patet: quare neque ex iuſtitia à nobis ſeruari poteſt, ſed ex obedientia, vel materiali vel formali, nec niſi ex inobedientia alterutra contraire abſque vlla tamen eius iactura offenſa autem Dei merito dicitur, quia infenſa Deo malitia, & peccatum eſt: ſicuti praua aliorum facta quæ nihil etiam noſtra referunt, nos

ſæpe

Digitized by Google

ſæpe offendunt, & qui Deus peccato offendatur offendere dicuntur, quia rationis noſtræ rectæ dictamini aduerſantur.

5. Opponitur primo contra noſtram concluſionem turba plurima locorum ſcripturæ, quibus Deus iuſtus dicitur maxime in benefactorum reddenda mercede, quæ in metaphoricum ſenſum detorquere non licet: ſed quid inde? an vocis *iuſtitia*, aut *iuſti*, proprie acceptio pro iuſtitia *commutatiua* vnica eſt? oppoſitum oſtendimus affatim q. 1. certam. 1. & 2. & vulgari ſatis acceptione, quiſquis alteri conuenienter; & ad æqualitatem obſequitur, ſatisfacitve in materia quavis, etiam abſque ſtrictæ iuſtitiæ debito ſuo, ac iure alterius adhuc iuſtus iuſtéque in eo ſe gerere meritò dicitur, quia materialiter ſaltem iuſtus eſt atque iuſtitiæ materiam ſeruat, vel æqualitatem: immo vero, ſiquid vigentiora Pauli teſtimonia pro iuſtitia propria, & ſtricta Dei probant, pro diſtributiua non autem pro commutatiua probant, ſubdit enim in eorum vigentiſſimo 2. Corinth. 1. *Scio cui credidi, & certus ſum quia potens eſt depoſitum meum ſeruare in illum diem iuſtus Iudex*: quod autem ex Deo, vt Iudice, ſiue ex iudiciaria eius poteſtate eſt, ex diſtributiua, non autem ex commutatiua iuſtitia eſt; ſed nec de diſtributiua iuſtitia eius loci ſenſus eſt, ſed de iuſtitia pro fidelitate, vt docte & ſubtiliter Bernard. 1. de grat. & liber. arbitr. ſub fin. his interpretatur. *Dei promiſſum ſuum appellat depoſitum, & quia credidit promittenti fidenti promiſſum repetit*: ac fere ſtatim: *Eſt ergo, quam Paulus expectat corona iuſtitiæ; ſed iuſtitia Dei, non ſua. debet enim* (ſibi vtique) *quod pollicitus eſt*: quod totum fidelitatis Dei debitum, non autem iuris Pauli eſſe ex Bernardi verbis patet: eodem pacto reſpondetur aliis locis, quibus gloriæ præmium, corona, brauium, ac merces à Paulo, & Euangelio: ſiquidem corona, brauium, potius iuſtitiæ diſtributiuæ eſt, quam commutatiuæ; merces autem, quæ ad commutatiuam videtur ſpectare eis locis materialiter ſumitur, quatenus æqualitas præmium, & merita ſeruabitur, etſi illud ex fidelitate promiſſionis tantummodo reddetur.

6. A ratione ex natura promiſſionis argui contra noſtram ſententiam ſolummodo poteſt: quia promiſſio, pactumve acceptatum, natura ſua non ſolum inducit promittenti debitum & obligationem fidelitatis præſtandi promiſſa, ſed, & debitum commutatiuæ iuſtitiæ promiſſario, atque huic ius iuſtitiæ contra promittentem, & paciſcentem cum ipſo: maximè, ſi pactum, aut promiſſio onerosa ſit, vti promiſſio Dei de gloria reddenda eſt: ergò ob ſuam promiſſionem debet è iuſtitia commutatiua Deus homini bene operanti reddere tantundem gloriæ, quantum condigne ſuis operibus meretur. Reſpondetur facile antecedens adhuc decretis promiſſionibus dubium, ac mihi falſum, eſſe. Si enim quis alteri promitteret, etiam onerose, vel cum altero paciſceretur explicans ſe ſolum velle ex fidelitate alteri obligare, non autem ex iuſtitia, nuſquam illi ad præſtanda promiſſa ex iuſtitia teneretur, debitumve promiſſario contraheret, neque is contra illum ius ſtrictæ iuſtitiæ adquireret; tum tamen vera promiſſio, & pactum ſtaret, tametſi eo effectu & debitum ſtrictum iuſtitiæ inducendi in promittente, & ius ſtrictæ iuſtitiæ in promiſſario careret: vnde facilius intelligitur in promiſſione vera diuina ratione incapacitatis debiti iuſtitiæ in promittente Deo, & iuris contra ipſum ſtricti, & iuſtitiæ in creatura promiſſaria prouenire, quod ex arbitraria voluntate creaturæ promittentis verè promiſſioni creatæ poteſt contingere. Hoc verò omiſſo, oſtendimus cert. 1. n. 8. ex ita obiicientium ſententia, & doctrina veram in Deo promiſſionem dari, quin debito ſtrictæ iuſtitiæ promiſſario obligetur ad præſtanda promiſſa, ſed ſolum ex fidelitate: ac proinde quin ius ſtrictæ iuſtitiæ contra ipſum ex ea promiſſione adquiratur: quare diſtinguendum antecedens eſſet, atque de creata promiſſione concedendum, negandum verò de diuina cum conſequentia.

7. Sed pro noſtræ doctrinæ luce, & coronide ſolidus æque, ac ſubtilis diſcurſus Petri Chriſologi ſerm. 25. audiendus eſt in hæc ſcribentis. *Nonne homo homini exigua chartula obligatione conſtringitur? Deus tot, & tantis voluminibus cauet & non tenetur?* videtur nobis hactenus aduerſus: perge tamen. *Sed dicet: Eſto quod debeat, quo exigente reſtituet?* homine, cuius ius in Deum ex tot cautionibus eſt? cuique ex illis debitorem eſſe dixerat reſponſurum putares, ſed audi. *Se*, inquit, *ipſo: quia non poteſt ille mentiri, idem ipſe eſt, & executor, & debitor.* Debitum autem ex veracitate, ſeu impotentia mentiendi, ſiue neceſſitate veracitatis in promiſſis implendis, nihil aliud eſt quam fidelitatis debitum, ex quo ſeipſum ſolum, non autem alium, vt ait Chryſolog. promiſſorum exactorem, aut executorem habere poteſt. Miteris hoc teſtimonium à docto aduerſario noſtro Faſolo pro ſtricto iuſtitiæ debito Dei reſpectu creaturæ rationalis, ſed cuique iuxta præconceptam ſententiam omnia ſonare conſueuerunt.

QVÆSTIO III.

An iuſtitia diſtributiua Deo conueniat?

TAmetſi iuſtitia diſtributiua tota ſua latitudine ad præmiorum, & pœnarum pro bene, vel ſecus factis diſtributionem æquam extendatur, hic tamen pro iuſtitia præmiorum tantum, vt à diſtributiua pœnarum diſtinguitur ex vſu DD. hac de re diſputantium vſurpanda fuit: à nobis præſertim, qui ex diuerſis principiis diuerſimode de vtraque cenſendum iudicamus.

CERTAMEN I.

Diuerſæ Doctorum ſententiæ, vbi de Sancti Thomæ mente.

1. AFfirmant quotquot iuſtitiam commutatiuam in Deo aſſerunt, recitati à nobis q. 2. cert. 5. num. 1. duodecim, nimirum, numero; & ex negantibus Deo commutatiuam iuſtitiam viginti ſex citati etiam à nobis ibidem n. 2. medio à verſu *ex aliis verò*: quia noſter Præpoſ. citatus eo num. 2. fine nec iuſtitiam propriam diſtributiuam in Deo admittit, vt iam referam. De Sancto Thoma hac in re ſententia dubitatur à Doctoribus: quem plerique pro affirmante hac exploratum lect. 2. fine cenſent Patronum 2. ad Thim. 2. vbique explicans, quo modo ſit corona proprie iuſtitiæ gloria, ait ibi eſſe gratiam in radice merendi, *iuſtitia, quantum ad actum, qui procedit ex voluntate* ad Hebr. 6. lect. 3. circa med. *Duplex eſt meritum: vnum, quod innititur iuſtitiæ, & illud eſt meritum condigni, aliud, &c.* & 1. 2. quæſt. 112. articulo 3. ad 1. ex illo gloſſæ ad Roman. 5. *Deus recipit enim, qui ad ſe confugit, aliter eſſet in eo iniquitas.* Reſpondet: *loqui de illo, qui confugit ad Deum per actum meritorium liberi arbitrij, iam per gratiam informati: quem, ſi non reciperet, eſſet contra iuſtitiam, quam ipſe ſtatuit*, & 2. 2. q. 61. art. 4. ad 1. de iuſtitia ſtrictè ſumpta agens *iuſtum eſſe Dei iudicium* fatetur. Sed hæc tamen pro iuſtitia diſtributiua non præſtant: ſolumque de iuſtitia materialiter ſumpta, quatenus æqualitas inter meritum, & præmium ſeruatur germine intelliguntur, quin debitum iuſtitiæ ex parte præmiantis, quod iuſtitia ſtricta ſupponit, ac requirit, vllatenus probent: immò, ſi poſtrema verba recitata ex art. illo 3. ad 1. *contra iuſtitiam, quam ipſe ſtatuit*, nempè promiſſione ſua, expendantur, ſatis oſtendunt debitum fidelitatis, ſolum à S. Thoma ibi in Deo recognoſci ac proinde iuſtitiam ab ipſo lata illa, propria tamen ſignificatione, vſurpari, qua omnes virtutes exercet, & cui opponitur quævis iniquitas quam gloſſa in Deo admittendam aiebat & Sanctus Thomas ea periphraſi *contra iuſtitiam* explicuit, ac defendere ſolum eo loci contendit.

2. Sunt tamen adhuc pro iuſtitia diſtributiua Dei in

Digitized by Google

terminis vrgentiora teſtimonia. Primum ex 4. d. 46. q. 1. art. 1. quæſtiun. 1. corpore circa med. vbi explicata eſſentia, & diſtinct. iuſtitiæ commutatiuæ, & diſtributiuæ ait: *Sic ergo ratio diſtributiua iuſtitia Deo proprie conuenire poteſt: in quantum ſcilicet æqualitatem proportionis ſeruat in communicatione bonorum ſuorum dans vnicuique proportionaliter ſecundum ſuum modum. Vnde Dionyſ. in 8. cap. de diuinis nominibus quod iuſtitia laudatur in Deo, in quantum omnibus ſecundum dignitatem diſtribuit, ſed iuſtitia commutatiua per quam æqualitas conſtituitur inter Deum dantem, & creaturam recipientem Deo competere non poteſt ſecundum propriam acceptionem: quia beneficia Dei ſemper excedunt meritum creaturæ.* Quibus ea proprietate, qua iuſtitiam commutatiuam negat Deo, diſtributiuam expreſſe concedit: idcirco Capreolus in 2. d. 27. q. vn. art. 3. init. affirmantem in præſenti ſententiam ſequens, vt retulimus q. 2. cert. 1. n. 2. ſentiens tamen S. Thomæ ſententiam abſolute non eſſe, fatetur hoc loco illam tenuiſſe, retractaſſe verò illam in partibus ſummæ, ex quibus nullum teſtimonium retractationis eius profert: imò verò iuſtitiam diſtributiuam Dei multis S. Th. teſtimoniis probat eius articuli decurſu, & in 1. diſtinct. 45. quæſt. vn. art. 1. concluſ. 14. & ad argumenta: & certe nuſquam fuiſſe a S. Thom. retractatam in ſumma conſtat ex 1. p. q. 21. art. 1. corpore vbi de Dei iuſtitia ex inſtituto agens eadem iuſtitiæ commutatiuæ, & diſtributiuæ diuerſitate explicata commutatiuaque à Deo reiecta de diſtributiua ſubdit. *Sicut igitur ordo congruus familiæ, vel cuiuſcunque multitudinis gubernata demonſtrat huiuſmodi iuſtitiam in gubernante: ita ordo vniuerſi, qui apparet tam in rebus naturalibus quam in rebus voluntariis demonſtrat Dei iuſtitiam*: conſonat ſibi 1. contra gentes cap. 93. verſ. fin. ea propter ſententia hęc affirmans S. Thom. communiter reputatur, etiam à negatiuæ ſententiæ Patronis ingenuioribus: à quibus pro illa plerumque, & contra ſeipſos abſque controuerſia proinde citatur: tametſi ex eis non defuerint aliqui, qui ex contextibus ipſis eum de iuſtitia ſtricta diſtributiua non loqui non contemnendo diſcurſu ſuadere tentarunt, etſi non omnia, & præcipua id ſuadendi fundamenta textibus ipſis incluſa animaduerterint.

3. Cenſeo ergo cum hiſce, eis locis S. Thom. ſententiam in re præſenti affirmantem non docuiſſe imò verò abſolute pro negatiua ſtetiſſe: quare immerito pro affirmatiua vulgò citari. Primum obſeruatione textuum ex aliis memorata: quia in eis S. Tho. æque ſeruari iuſtitiam diſtributiuam, & gubernatricem à Deo ait in diſtributione ſuorum bonorum iuxta dignitatem, & exigentiam cauſarum, & rerum naturalium ac iuxta merita operum cauſarum, ſeu agentium liberorum: quod primo loco probat Dionyſij teſtimonio, eſt diſtributio ob exigentiam cauſarum naturalium: id verò, nec Dionyſij nec S. Thom. nec Doctoris alicuius iudicio ſtrictæ iuſtitiæ diſtributiuæ eſt: ergo nec diſtributio ob exigentiam ſimilem meritorum agentis liberi ſtrictæ iuſtitiæ diſtributiuæ eſſe poteſt. Confirmatur: quia teſtimonio ſecundo ait: æque, & tam ex ordine, & proportione ſeruata à Deo in rebus naturalibus, quam in rebus liberis demonſtrari Dei gubernatricem, & diſtributiuam iuſtitiam: quatenus ſcilicet ex eo ordine cernitur Deum rebus, tam naturalibus, quam liberis iuxta vtrarumque dignitatem, & exigentiam de bonis ſuis eis prouidere, & impertiri: ergò non alia, & abſimilis Dei gubernatrix diſtributiua iuſtitia rebus liberis, quam naturalibus, ſed omninò ſimilis, demonſtratur ex ea diſtributione ad vtrarumque dignitatem, & exigentiam à S. Thoma. Atqui ea reſpectu exigentiæ, & dignitatis rerum naturalium ſtrictæ iuſtitiæ diſtributiuæ non eſt: ergo nec reſpectu liberorum. Reſpondet Ruiz: cum aliquid coniunctim de pluribus aſſeritur, de ſingulis, iuxta cuiuſque capacitatem intelligi debere: cum autem res naturales, vtpote irrationales iuſtitiæ omnis ad ipſas exercendę à Deo incapaces ſint male inde inferri reſpectu liberarum eius capacium iuſtitiam diſtributiuam propriam non exerceri. Bona quidem ſolutio argumenti, vt à primis textus obſeruatoribus proponebatur: probantibus, nempe, erga naturales res iuſtitiam diſtributiuam à Deo non exerceri, quia incapaces ſunt illam terminandi: cum enim in eo à liberis, ſeu rationalibus diſſimiles ſint à diſſimili plane, & male argumentum procedit, ſubindéque bene Ruiz noſtri ſolutio.

4. Nos autem arguimus ex proportione diſtributionis iuxta dignitatem, & exigentiam rerum naturalium, & liberarum, quam ſimilem S. Thomas aſſerit vtrobique, nec magis, aut potius ex diſtributione proportionata ad dignitatem, & exigentiam rerum liberarum, quam naturalium (abſtrahendo & immemorata harum incapacitate) diſtributione bonorum Dei ipſius gubernatricem diſtributiuam iuſtitiam demonſtrari, & apparere: quare admiſſo (vt admittitur à S. Thoma & omnibus) eam diſtributionem rebus naturalibus iuxta earum dignitatem, & exigentiam è iuſtitia propriè diſtributiua non eſſe, rectè, & à ſimili prorſus infertur, nec in diſtributione rebus liberis iuxta operum ipſarum meritum, dignitatem, & exigentiam è iuſtitia propriè diſtributiua ſe gerere Deum: cuius ratio à priori vtrobique eſt: quia in neutris eſt ius exactiuum ſtrictum, vt ita Deus dignitati, & exigentiæ ſuæ in bonorum diſtributione annuat: neque in hoc ſtrictum debitum alterutrius ita annuendi, ſed precaria exigentia quædam vtrarumque rerum, nullumque illis ex parte Dei debitum reſpondens, id quod teſtimonio primo docet Sanct. Thom. verb. illis *in communicatione bonorum ſuorum*: quod enim alteri ſtricto iure ipſius debetur, non tam debitoris, quam creditoris, cui debentur bona communi æſtimatione cenſentur, ac vulgari phraſi dicuntur. Secundo expreſſius id docet S. Th. locis n. 5. ſtatim recitandis: vlterius probatur ex teſtimoniis ipſis oppoſitis nihil ibi de iuſtitia Dei abſolute talis proprietate: ibi enim vnam ſolam proprietatem, qua à commutatiua differt, recenſet: nempe, quod hæc æqualitatem arithmeticam ſeruare debeat, diſtributiua verò ſolum proportionalem pro rerum dignitate: in hoc autem tota diſtributiuæ eſſentia non ſtat: ſicuti neque commutatiuæ, niſi ius, ac debitum ſtrictum ad æqualitatem arithmeticam, vel proportionalem reddendi accedat. Hanc ergò ſolam proprietatem diſtributiuæ iuſtitiæ, nempe ſeruandi proportionem iuxta rerum naturam, dignitatem, & exigentiam in ſuorum bonorum diſtributione ſeruari à Deo ait: non autem in reliquis ad ſtrictam iuſtitiam diſtributiuam requiſitis: vt exprimit prima parte teſtimonij primi, & patet ex voce exceptiua *in quantum*, & ſecunda eius parte quoad proprietatem iuſtitiæ commutatiuæ ſeruandæ æqualitatis arithmeticæ commutatiuam ipſi negat: *quia eius*, inquit, *beneficia ſemper excedunt meritum creaturæ*. Nec amplius quidquam eo & reliquis teſtimoniis ex prima parte, & 1. contra gentes Sanctus Thomas contendit.

5. Ex eius verò, quod ſecundo loco promiſimus probatione præfatæ interpretationes illuſtrantur; ſiquidem debitum ſtrictum creaturæ, ac ſubinde ius iſtius contra ipſum (ſine quibus iuſtitia proprie & ſtricte diſtributiua eſſe nequit) omninò à Deo, ſuppoſita eius etiam promiſſione, repellit: etenim 1. 2. quæſtione 111. articulo 1. ad 2. duplicem explicans ſenſum, quo rebus naturalibus aliqua naturalia, & meritis ſupernaturalia præmia deberi dicantur ſubdit. *Neutro autem modo dicitur debitum propter hoc quod Deus creaturæ obligetur; ſed potius in quantum creatura debet ſubiici Deo, vt in ea diuina ordinatio impleatur: quæ quidem eſt, vt talis natura tales conditiones, vel proprietates habeat, & quod talia operans conſequatur*: quibus in aduerſatiua. *Sed potius in quantum creatura debet ſubiici Deo, &c.* Quam debito, & obligationi negatæ in Deo appoſuit rationi à ſe, non ſemel, contra iuſtitiam Dei, quæ debitum in ipſo ſtrictum requirat, iterum inſiſtens: quod debitor alteri proprius, qua debitor, illi alteri ſit neceſſario ſubiectus, item quæſt. 114. art. 1. ad 3. ait: *quia actio noſtra non habet rationem meriti, niſi ex præſuppoſitione diuinæ ordinationis, non ſequitur, quod efficiatur ſimpliciter debitor nobis, ſed ſibi ipſi: in quantum debitum eſt, vt ſua ordinatio impleatur*: & 1. p. q. 21. a. 1. ad 3. debitum idem ſic explicat: *Debitum eſt Deo vt impleatur in rebus id, quod eius ſapientia, & voluntas habet.* Quare eis omnibus locis, & creaturæ ius in Deum, & debitum huius creaturæ expreſſe excluſit, ſine quibus iuſtitia, vel commutatiua, vel diſtributiua bonorum Dei eſſe non poteſt vt

cert. 1.

Digitized by Google

cert. 2. pro 1. noſtra concluſione arguemus. Scio noſtrum Ruiz d. 56. ſect. 4. à n. 7. hæc loca pro debito proprio rerum præſtandarum non autem creaturæ, cui præſtanda ſunt, ſed potius Deo ipſi præſtituro afferri, in quo conuenimus; diſſentimus tamen in eo: quod debitum rerum ſolum, non autem creaturæ cui præſtanda ſunt, ſed ſolum præſtituro, vt Dei iuſtitia propria erga illam exerceatur, ſatis eſſe putat: quod ſupra impugnauimus.

6. Negatiuam ſententiam ſectantur, quotquot vniuerſim propriam Dei erga homines iuſtitiam negant, magno numero à nobis recitati. Speciatim verò Durandus in 4. d. 46. quæſtion. 1. Azor. noſter tom. 3. Moralium inſtitut. lib. 1. cap 10. quæſtion. 3. tametſi quendam eius modum admittat, in eamque etiam variis locis, & argumentorum ſolutionibus videtur inclinare Ruiz etiam noſter diſput. 58. etſi vocibus aduerſetur, Molina ſupra, & Vaſquez d. 86. cap. 2. cum aliis Ioann. Præpoſitus 1. p. quæſtion. 21. art. 1. dub. 2. numer. 12. quorum reliqui præter Azorem, tametſi modum aliquem iuſtitiæ diſtributiuæ expreſſè non admittant, ex omnium tamen rationibus eam abſolute Deo denegandi, ſatis conſtat, eos omnes illam ſecundum modum aliquem, ſeu quodammodo in Deo admittere: ſicuti & commutatiuam, vt ſuperius diximus, materialiter ſumptam pro æqualitate ſiue Arithmetica ſiue Geometrica, & proportionali dati & accepti: vt mox expreſſius noſtra ſecunda concluſione explicabimus: atque ex eis doctoribus immò & ſacra Pagina deducemus: ſed pro hac ſententia numerandus in primis Sanct. Thom. erit: vt patet ex iis quibus hactenus genuinam eius mentem à communiori eius interpretatione vindicauimus: quibus & nos libenter ſubſcribimus eorum ſententiam duplici concluſione inſinuata explicatius, & diſtinctius certamine ſecundo traditur.

CERTAMEN II.

Secunda ſententia duplici concluſione explicata probatur.

1. Dicendum primo eſt. Iuſtitia ſtrictè diſtributiua ſecundum totam ſuam eſſentiam, & proprietatem nequit Deo ad creaturas, adhuc rationales, ac laudabiliter, & meritorie de condigno operantes conuenire. Habet citatos Patronos concluſio. Probatur: quia iuſtitiæ cuiuſvis operatio vnius reſpectu alterius debet eſſe ex ſtricto debito vnius ad alterum, & iure ſtricto huius in illum debito illius correſpondente (vltra æqualitatem ſiue proportionalitatis & geometricam vel Arithmeticam & ad amuſſim) aſt nihil meritis operum, & dignitati operantis ſiue proportionaliter ſiue Arithmeticè æquale poteſt Deus diſtribuere ex debito ipſius proprio, & ſtricto reſpectu eius creaturæ, neque ex iure ſtricto & proprio huius contra ipſum: ergo ea diſtributio Dei nequit eſſe ex iuſtitia propria, & ſtricte diſtributiua. Maior ſatis à nobis monſtrata eſt qu. 1. certam. 2. atque qu. 2. certam. 1. & 2. & his etiam locis minor: ſed vlterius hæc minor probatur ex dictis quæſt. 1. certam. illo ſecundo; quia debitum illud iuſte retributionis oriri debet, vel ex iure particularis creaturæ, vt particularis, ſeu priuata perſona eſt, ac non pars Reipublicæ rationalis, vel ex iure reipublicæ rationalis in bona Dei diſtribuenda, & ſubinde creaturæ rationalis, vt pars eius Reipublicæ eſt: ſed neutromodo poteſt creatura rationalis rectè operans, iuſta etiam, & ſancta, & condigne ſubinde merens, bona ſupernaturalia Dei ius contra Deum acquirere, cui in illo debitum ſtrictum creaturæ reſpondeat; ergo. Minor hæc probatur vniuerſim primo, quia alias ad certam præmij ſupernaturalis retributionem opus Dei promiſſione non foret: cum citra illam ex iure, & debito illo Dei certo, & infallibiliter à Deo retribueretur, quin fieri aliter à Deo poſſet; id quod vel aduerſarij ipſi meritò negant.

2. Secundo particulatim: quia rationalis creatura etiam condigne illa bona promerens, vt perſona particularis ac priuata eſt, etſi æquiualens Arithmeticè, vel Geometrice cum præmio ponat, dignuſque, alteruero modo, præm, non potuit ius exactiuum ſtricte, ſed precariæ ſolum exigentiæ quemadmodum res omnes naturales ſuas proprietates, & perfectiones naturales exigunt à Deo, ſed nec ex iure reipublicæ rationalis & ſubinde nec meritoriè, & condigne operantis rationalis creaturæ, vt pars eius reipublicæ eſt: ſiquidem bona illa Dei ſunt propria, non autem rationalis reipublicæ, quoad ius, & dominium illorum; tametſi eius propria, quoad receptiuam capacitatem dici poſſint: quia irrationales creaturæ incapaces eorum ſunt: atqui de ſuis ſolum, ac non de bonis alterius, poteſt quis, ſiue voluntate, ſiue præcepto, ſiue lege legitimè, ac non contra ius alterius, ne dum ex iure, diſponere; ergo nec de diſtributione bonorum Dei poteſt reſpublica, rationalis adhuc, ſed Deus ſolus pro condigne operaturis legitimè, & ex iure diſponere. Mitto Deum omni creatæ poteſtati ſuperiorem non dominio, ſed iuriſdictione etiam eſſe ſuperiorem: quare nec legi alias etiam legitimæ reipublicæ rationalis creatæ eſſe ſubiectum, nec diſtribuendi ab ea habet poteſtatem. Confirmatur quia lex iuſtæ diſtributionis poteſtati Magiſtratus à Principe vel republica commiſſæ in bonis ſolum reipublicæ, vel abſolutè, vel pro vrgenti, & accidentaria occaſione eſt, non autem in bonis eorum, vt particulares, & priuatæ perſonæ: quare neque erga bona eorum, vt priuatæ perſonæ ſunt ea æqua proportionaliter, vel arithmeticè diſtribuendi debitum aut obligationem inducit; cum ergò bona omnia merito, etiam condignitatis, operantibus, pro cuiuſque valore meritone diſtribuenda à Deo ipſis ſolum, non autem reipublicæ rationalis ſint, nequit ex illius iure ità diſtribuendi debitum vllum habere: quare nec ità illa ex iuſtitia diſtributiua bene operantibus impertiri; etſi eam poſſit in diſtributione illorum, immò, & ſeruet æqualitatem, & proportionem. Confirmatur denique, quia, ſi priuatus quis Reipublicæ bona ſua conciuibus bene operantibus ea proportione diſtribuat, nullo ſanè debito ſuo, iureue illorum, neque ex iuſtitia ſtricte, & proprie diſtributiua diſtribuet. Nec præſtat recurſus ad Dei promiſſionem, ex qua nullum creaturæ ius quæri contra Deum, nec debitum Dei ſtrictum creaturæ, ſed ſibi ſolum ipſi, & fidelitatis, vt ex Patribus & ratione, ac nuper ex S. Th. fusè monſtrauimus.

3. Dicendum eſt ſecundò: iuſtitia diſtributiua, quoad proprietatem ſeruandæ æqualitatis proportionaliter ad cuiuſque meritum, ac proinde aliquomodo poteſt, debetque Deo concedi. Hæc concluſio omnium Doctorum eſt, etiam eorum, qui nobiſcum negatiuam concluſionem de proprie, & ſtricte diſtributiua iuſtitia docuerunt immò verò nec ab vllo Catholico Doctore poteſt negari, ità enim eaque proportione, & meritorum cuiuſque ad præmij magnitudinem ratione habita reddi præmia à Deo poſſe, imò & de facto eſſe reddenda conſtans ſcripturæ & Patrum ac Theologorum (nemine dempto) ſententia eſt 2. Corinth. 9. *qui parcè ſeminat, parcè & metet.* Ioannis 14. *in domo Patris mei manſiones multa ſunt.* Matth. 16. *reddet vnicuique ſecundum opera eius:* quod ad verbum etiam ſcripſit Paulus ad Rom. 2. & 1. Corinth. *vnuſquiſque propriam mercedem accipiet ſecundum ſuum laborem.* Idemque ipſum in parabolis minarum, & talentorum continetur: quanquam illis aliud etiam dogma ſignificetur ſimul maius, nempe meritum noſtrum, quod maiori ſubinde præmio ſeruata proportione rependetur maiori gratiæ auxilio in ratione gratiæ, & doni à domino prouenire id etiam expreſſit Dionyſius Areopagita recitatus à S. Thoma certam. 2. ex 8. de Diuinis nominib. & poſt pauca; *diuina enim iuſtitia omnia diſponit, ac determinat, omniaque non confuſa inter ſe, nec permixta cuſtodiens, iiſque ſunt omnibus, quod cuique accommodatum eſt tribuit pro ea, qua vnumquodque eorum, quæ ſunt attingit dignitate.* Id ipſum S. Thom. docuit expreſſè recitatus etiam eodem num. 2. & ſane eam proportionem ſeruare in præmiis reddendis, quam merita operantium ſeruant inter ſe ſe, etſi non ex debito vllo, bonum atque honeſtum eſt, & in quod proinde abſque vlla imperfectione ferri de fa-

ĉto, atque habitualiter poſſit honeſtiſſimè inclinare.

4. Sed inde obiicies primo, is actus eaque habitualis inclinatio virtus aliqua vel actualis, vel habitualis in Deo eſt; non fortitudinis, non miſericordiæ, nec liberalitatis, nec alterius virtutis propriè: ergò iuſtitiæ propriè vel commutatiuæ, vel diſtributiuæ, vel legalis ſpecialis, at, nec commutatiuæ, nec legalis ſpecialis eſt per nos, ergo diſtributiuæ iuſtitiæ propriè virtus eſt. Prima conſequentia probatur: quia moralis nulla virtus propriè talis eſſe in aliquo poteſt, quin ad aliquam ſpeciem virtutum moralium aſſignatarum, agnitarumque hactenus Philoſophis, & Theologis propriè ſpectet; alioqui innominatæ, & ignotæ innumeræ virtutes, vltra illas notas, pro cuiuſque libito quotidiè eſſent admittendæ, quod abſurdiſſimum in Philoſophia, & Theologia eſt. Negatur tamen conſequentia illa. Plures ſiquidem virtutes Morales Philoſophis, & Theologis, adhuc in creatis, admittuntur, quæ ad nullam earum generalium ſpecierum claſſem propriè ſpectent, & directè, ſed indirectè ſolùm, & reductiuè: quatenus proprium aliquid, non autem totam eſſentiam virtutis alicuius ex ſpeciebus illis participant: quare partes illius ſpeciei, poteſtatiuè ſolum dicuntur. Ad eum igitur modum diſtributio præmiorum à Deo meritis cuiuſque proportionata, cum eam diſtributiuæ iuſtitiæ proprietatem ſeruet, etſi alteram huius eſſentialem partem ita ex debito ad creaturam, & huius iure contra Deum ad eiuſmodi diſtributionem præmia largiendi reductitiè ad iuſtitiam diſtributiuam pertinebit: quia quodammodo ratione eius proprietatis (etſi non abſolute & ſtricte, iuſtitia diſtributiua eſt.

5. Obiicies contra ſecundam concluſionem; diſtributio ſeu collatio præmiorum à Deo eſt ad æqualitatem Arithmeticam meritorum cuiuſque; ergo potiùs in eo commutatiuæ ſeruat proprietatem, quam diſtributiuæ, quæ non Arithmeticam, ſed proportionis ſeruat æqualitatem. Antecedens certum ex ſcripturæ locis eſt & conſequentia videtur certa. Maxime cum Ariſt. 5. Ethic. c. 2. ſub fin. dicat; *vna quidem ſpecies eſt ea, quæ in diſtributione conſiſtit, aut honoris, aut pecuniarum, aut cæterarum rerum, quæ inter eos diuidi poſſunt, qui in eadem ciuili ſocietate verſantur: in his enim fit, vt quiſpiam, & non æquum habeat ad alium, & æquum*, quia perſonæ dignitas attenditur iuxta id, quod ſubdit. c. 3. poſt init. ſic. *Quod in diſtributionibus eſt, omnes vno ore pro dignitate quadam oportere eſſe dicunt.* Quod explicatius deinde perſequitur; quare maiori minorique dignitati æque reſpondet maius, & minus; & tamen in quantitate neceſſe eſt eſſe vnius ad alterum inæqualitatem. Magna, & quam oporteat, maior controuerſia Doctoribus eſt: an Deus in præmiorum pro meritis diſtributione commutatiuæ, an diſtributiuæ iuſtitiæ ſeruet proprietatem? commutatiuæ formam ſeruari docet Vaſq. 1. p. d. 86. c. 2. diſtributiuæ potius ſeruare docent omnes, qui diſtributiuam iuſtitiam eſſe admittunt; etſi inde formam commutatiuæ etiam ſeruari, negare non debeant, commutatiuam abſolutè negantes, vt ex dicendis patebit. Pro hac ſententia ſtat Ruiz noſter tota d. 59. à n. 3. Noſter autem Ioann. Præpoſ. ſupra dub. 2. n. 13. & Ruiz d. 59. ſect. 1. cum 3. vtriuſque virtutis formam ſeruari docet, cui, & nos conſentimus, & primo: commutatiuæ formam ſeruari, conſtat ex locis ſcripturæ datis n. 3. & ex noſtra doctrina de eleuatione noſtrorum operum ad præmij ſupernaturalis condignum meritum ex dignitate, & ſanctitate operantis: ad tantum nimirum Arithmeticè, nec amplius, quam opus ſecundum ſe, ac ſecluſa operantis dignitate, ex naturalibus præmiis mereretur; quod argumentum ex eodem principio, non adeò explicato, noſtri Vaſquez pro hac parte eſt.

6. De diſtributiuæ etiam ſeruata adeò in meritis præmiandis forma, maior eſt difficultas ſupra attacta; cui tamen ſatisfieri facilius poſſes, ſi operibus æquis è maiore gratia habituali operantis maius præmium reſpondere doceremus cum Suario tom. 3. de gratia lib. 2. cap. 22. & Caſtellanis noſtris omnibus, etiam Toletanis noſtris recentioribus non paucis: quia, & dignitas operantis maior & minor in retributione attenderetur iuxta Ariſtotelem, eſſetque in ea æquale & inæquale quod explicuimus, etiam reſpectu operantium eiuſdem ſpeciei ornatorum: at vero, cum nos eam ſententiam, & contra de merito vniuerſim, & controuerſiis de ſatisfactione, & merito Chriſti reiecerimus; tametſi in operibus humanitatis Chriſti, & reliquorum iuſtorum, atque Deiparæ præmiandis (ſi eius maternitas formalis ſanctitas ſit, vel ſpeciei altioris quam noſtra gratia habitualis, vt citatis controuerſiis ſuſpicabamur) dignitas etiam perſonalis attendi, ac proportionaliter ad illas præmia ipſis diſtribui facile deprehenderetur, cæterùm adhuc in ſanctorum, ac iuſtorum reliquorum per eiuſdem ſpeciei gratiam habitualem meritis præmiandis, tametſi ex maiori augmento gratiæ præmium operis non augeſcat probatur: quia, & proportionalis æqualitas diſtributionis præmiorum in eis præmiandis à Deo attenditur, & ſeruatur: ſiquidem, ſicut ſe habet præmium, vt quatuor, reſpectu meriti, vt quatuor, ità præmium vt duo, vel vt octo reſpectu meriti, vt duo, vel vt octo, ſicut reipublicæ honores, &c. maiores, pro maiori perſonæ dignitate, minores verò pro minori diſtributi ſeruant proportionem, atque in eis diſtribuendis proportionalis æqualitas ſubinde ſeruatur.

7. Quoniam verò in attentione ſola dignitatis perſonarum ad honores &c. ipſis tribuendos nequit æqualitas ad amuſſim, & arithmetica, ſed ſolùm prudenti æſtimatione morali ſeruari: quia dignitatis attentæ magnitudo, ſub arithmeticam menſuram non cadit: quare reſpectu omnium, pluriumque, & ſingulorum bona reipublicæ eo titulo recepturorum forma commutatiuæ iuſtitiæ nullatenus ſeruari poteſt; at verò in meritis plurium iuſtorum remunerandis reſpectu ſingulorum, & omnium diſtributiuè ſumptorum forma commutatiuæ iuſtitiæ ſeruatur, quia ad amuſſim, & æqualitatem Arithmeticam valoris meritorum, & tanti pro tanto, vt aiunt, in ſingulis, & omnibus diſtributiuè ſumptis præmium eſt: ſimul autem diſtributiuæ iuſtitiæ forma in præmiis collectim, & præmiis diſtinctim ſumptis ſeruatur: quia proportionaliter ad merita omnes præmiantur; quod deficeret, ſi vnus ſolum eſſet præmiandus, ſeu, qui præmiaretur, poſſetuè præmiari: quia proportionalitas, ſeù proportio proportionum in bonorum retributione, ſiue meriti, ſiue dignitatis titulo, & perſonarum, & retributionum illis faciendarum pluralitatem requirit: ſibi enim, & reſpectu eiuſdem proportionum æqualitas eſſe non poteſt: quo plane diſtributiua à commutatiua iuſtitia, quæ reſpectu vnius eſſe poteſt valde differt; non tamen differentia contradictoria, & commutatiuæ iuſtitiæ repugnante; quin hæc plures, in quibus, ſeù reſpectu quorum exerceatur, etſi non requirat, non excludit: quare neque ſeruari in omnium collectim ſumptorum præmio afficiendorum retributionibus proportionalitatem, eam vero etiam à Deo attendendam verba illa recitata ex Matthæo, & Paulo, *& tunc reddet vnicuique ſecundùm opera eius*, ſatis oſtendunt, & ipſa attentionis eius honeſtas ſuadet.

8. Certè, ſi hactenus dicta bene teneantur, nihil eſt, quod aliqua difficultatis ſpecie obiici poſſit non præocupatum. Nam quod commutatiuæ forma ſeruatur, ſeruandæ etiam formæ diſtributiuæ non officit: cum alteri non contradicat, ac proinde non ſimul ſolum ſed eodem etiam actu attendi valeat, & obſeruari. Quod autem in diſtributiua creata bonorum reipublicæ, quo amplius vni, vel quo pluribus, minus ſingulis diſtribuatur per accidens diſtributiuæ iuſtitiæ, & formæ eſt è bonorum limitatione, & materiæ diſtribuendæ curtitate. Quod verò forma etiam legalis iuſtitiæ ſpecialis, & gubernatricis vniuerſi commune bonum intendentis à Deo ſeruetur, non obeſt, quominus ſeruetur forma duarum aliarum, vt proximè de harum ſimultanea obſeruatione dicebamus 5. quare, etſi hæc, & tacta à nobis curſim alia multis confirmationibus opponat Ruiz noſter, nec paucioribus inſtantiis & doctrinis ſoluat, hæc de illis dixiſſe ſit ſatis.

QVÆST

Digitized by Google

QVÆSTIO IV.

An iuſtitia propria, & ſtrictè vindicatiua ſit Deo tribuenda.

Vindicatiua iuſtitia à diſtributiua, de qua proximè, materia ſolum differt neceſſariò, non forma præmiorum; quippe ſolùm diſtributiua illa eſt; vindicatiua verò, de qua in præſenti, ſuppliciorum tantum diſtributiua eſt, & pœnarum: quare vtraque diſtributiuæ tota ſua amplitudine acceptæ ambitu continetur; tametſi ratione diuerſæ de vtraque deciſionis, & fundamentorum eius merito, vt diximus vtriuſque quæſtiones fuerint à nobis diuiſæ.

CERTAMEN I.

Sententiæ oppoſitæ, & affirmantis noſtræ fundamenta leuiora.

1. Vindicatiuam, ſeu punitiuam iuſtitiam propriam ſtrictam denegant Deo, quotquot iuſtitiam ſtrictam & propriam Deo vniuerſim denegarunt relati q. 2. cert. 1. num. 2. ſi duos inconſequentiæ notatos doctores excipias, qui iuſtitia vniuerſim Deo negata, diſtributiuam tamen tota ſua amplitudine acceptam ipſi conceſſerunt. Cæterùm Soarius d. de iuſtitia diuina ſect. 5. tametſi Deo iuſtitiam propriam ſpeciatim diſtributiuam præmiorum concedat; at verò pœnarum inflictiuam in Deo non proprie vindicatiuam, ſeu punitiuam eſſe admittit; ſed ſolum ſpecialem illam prouidentiam, & gubernatricem eſſe latè contendit, eam generalem &c. vocans, ratione amplitudinis materiæ, ad quam legalis prouidentialis, & gubernatrix Dei iuſtitia vltra pœnarum pro demeritis inflictionem extenditur; non autem, quia non iuſtitiam ſtrictam, & ſolum generalem, quæ omnem virtutem continet eſſe putet: quare non parum vt ait Ruiz d. 60. ſect. 1. num. 1. ſententia hæc ab eorum, qui iuſtitiam ſolum generali illa acceptione in Deo admittunt, ſed valde diſcordat. Quarta verò Molinæ Leſſij, & Lorcæ ſententia, quam hac in re idem Doctor commemorat, qui vindicatiuam Dei iuſtitiam non proprie talem, ſed partem eius poteſtatiuam eſſe volunt, quia ab eius proprietate deficiat, eadem cum ſententia eſt omnium negantium iuſtitiam ſtrictam vniuerſim, & conſequenter vindicatiuam Deo: ij ſiquidem omnes ideò negant, quia puniendi peccata affectus, & exercitium, quare & inclinatio ab affectu, & inclinatione proprie vindicatiuæ iuſtitiæ deficit; tametſi formam eius, & proprietatem aliquam ſeruet: ac proinde pars poteſtatiua vindicatiuæ iuſtitiæ in Deo ſit, admittique poſſit: id quod, nec Soarius negat, licet ab aliis negantibus differat, quod hi ad nullam ſpecialem iuſtitiæ propriè, & & ſtrictè dictæ ſpeciem, ſed ſolum poteſtatiuè ad vindicatiuam; Soar. verò ad ſpecialem gubernatricem proprie acceptam pertinere contendat: quem ſequitur Faſol. dub. 56. vbi ſolum prouidentialem eſſe vult, & probat alios citans.

2. Secunda ſententia iuſtitiam propriè, & ſtrictè punitiuam, ſeù vindicatiuam in Deo recognoſcit: ità omnes qui diſtributiuam proprie acceptam Deo concedunt relati à nobis q. 2. cert. 1. n. 2. circa med. verſu *ex aliis verò*: in quibus Gonzal. Albelda, quamuis inconſequenter ad ſuam ſententiam iuſtitiam ſtrictam & propriam vniuerſim Deo negantem: ſed ex iis etiam qui diſtributiuam iuſtitiam denegant Deo, punitiuam, ſeu vindicatiuam iuſtitiam ſtrictam, & propriam Deo ſpecialiter concedunt. Magiſter in 4. tota fere. d. 46. vbi S. Th. q. 1. art. 2. ſæpè, & præſertim quæſtiunc. 4. & art. 3. S. Bonau. art. 1. maxime q. 4. vbi Richard. & Carth. q. 1. præſertim col. poſtrema, & quod magis mireris Durandus ipſe, iuſtitiæ ſtrictæ Dei impugnator generalis, propriam punitiuam in Deo admittit ea d. 46. q. 3. fin. dicens. *Secundum iuſtitiam proprie dictam deberi pœnam quæ pro meritis intelligitur.* Conſentiunt etiam, qui vel ad commutatiuam, vel diſtributiuam proprie eam reducunt, inferius citandi: item qui neutrum ex his propriè acceptam, vel expreſſe ſicut nos Deo concedunt: in quibus noſter Ioannes Præpoſitus ſupra dub. 4. n. 16. verſu *Reſpond. affirmatiue* (tametſi n. 17. à proprietate iuſtitiæ vindicatiuam deficere doceat, qua vindicatiua, iuxta propriam ipſius explicationem aſſerat tandem) vel eis limitationibus vtramque illam Deo concedunt, vt negare videantur ex quibus eſt noſter Ruiz d. 60. quibus & nos vltrò conſentimus. An verò ad ſpecialem iuſtitiam commutatiuam, an ad diſtributiuam propriam, aut ad ſpeciem alteram quam piam virtutis iuſtitiæ ſtrictæ ſpectet? Scholaſticis eſt quæſtio, illi ſimilis, quam de præmiorum diſtributione à Deo facienda, ſiue, quoad proprietatem, ſiue, quoad formam examinauimus q. 3. de quo cert. 3 commutatiuam eſſe cenſuit Aureolus in 1. d. 46. art. 1. poſt 3. propoſitionem col. vlt. §. *eſt autem* Argentina in 4. d. 46. q. vn. a. 1. concl. 2. Sotus 3. de iuſt. q. 5. art. 4. ad 1. Arag. 2. 2. q. 61. a. 5. circa ſolut. 1. circa ſolut. primi argumenti Azor. tom. 1. Inſtit. moral. lib. 1. c. 10. q. 4. licet hic quodammodo ſolum iuſtitiam omnem propriam, quare, & hanc adeò admittat, vt qu. 2. obſeruabamus: vnde ſolum quoad formam, non autem quoad proprietatem iuſtitiam commutatiuam eſſe de vindicatiua admittit. Ad diſtributiuam autem ſpectare inſinuauit Magiſter. in 4. d. 46. §. *ſed quomodo*, Clarius S. Th. ibi q. 2. art. 2. ad 1. Rich. art. 1. q. 1. corpore poſt med. Scotus q. 4. fine Carth. q. 3. col. 2. Capreol. in 1. d. 45. q. 1 art. 1. ad arg. contra 14. concl. Caiet. 2. 2. q. 61. art. 4. §. vlt. Salas 1. 2. tom. 1. tr. 7. d. 7. n. 5. Nauarrete 1. p. tom. 1. contr. 28. §. 6. verſu *circa authoritatem*. Ruiz noſter citata d. 60. tota ſect. 4. & 5. Alij verò vtramque commutatiuam ſcilicet & diſtributiuam in puniendis damnatis exerceri à Deo cenſent. Denique Soarius & Faſolus ad neutram ſpectare vindicatiuam ſed ad gubernatricem & prouidentialem iudicant, vt vidimus n. 1. fundamenta harum ſententiarum quatenus noſtræ aduerſantur ſubiiciam inferius noſtræ probatione ſatis debilitata.

3. Leuia quædam pro affirmante noſtra ſententia circa quæſtionem propoſitam præcipuam producenda ſunt, ne quis eius veritatem non ſatis firmis fundamentis imponat. Et primum ſit, quod ex frequentiſſimis ſcripturæ teſtimoniis deſumitur, quæ ſpecialiſſimè in delictorum punitione, ſeù temporali, ſeu æterna iuſtitiam Dei exerceri clamant: quia ea ſemper redditur à Deo iuſtum; vt videre eſt Iob. 3. Eſther 14. Iſaiæ 59. Threnor. 1. Daniel. 9. Pſal. 7. 9. 10. 97. 128. ſap. 12. ad Rom. 1. atque alibi millies, quorum firmitati accedunt in eandem ſententiam Patrum vel ea loca commentantium, vel libros de aliis ſcribentium, concors ſenſus & iudicium, Clem. vterque Rom. & Alex. Nazianz. Tertul. Baſil. Damaſc. Ambroſ. Anſelm. Chryſoſt. recitati à noſtro Ruiz d. 57. ſect. 3. & 4. Aug. 3. de liber. arbitr. cap. 4. à med. 13. de Trinit. cap. 12. ſub fin. quæſt. 2. ſuper exod. lib. 2. c. 143. inchoata expoſit. epiſt. ad Rom. verſ. med. de natura boni c. 7. fin. 1. Retract. cap. 26. Greg. Magn. lib. 2. in 1. Reg. c. 2. ſub med. 8. moral. c. 8. poſt med. lib. 29. c. 5. ad id Iob. 38. *Auferetur ab impiis lux ſua.* Fulgent. 2. de remiſſ. peccator. c. 6 ſub init. c. 9. ſub fin. c. 21. poſt med. Proſper. ad excerpta Genuenſ. dub. 6. Auguſt. de prædeſt. ſanctor. c. 9. dicentem. *ex vno omnes eſſe in condemnationem ſine dubitatione iuſtiſſimam* exponens dub. 6. & 8. ac rurſus epigr. 16. quorum etiam teſtimonia recitat idem Ruiz d. 60. ſect. 2. à n. 8.

4. Ex his autem omnibus arguit Ruiz quod ea ſpecialitate concordia, & frequentia à ſcriptura, & Patribus de aliquo aſſeritur, proprio, ac non metaphorico, tropicoue ſenſu intelligendum eſt: atqui de punitione peccatorum à Deo iuſtam, atque ex iuſtitia eſſe his omnibus ſcripturæ, & Patrum concordibus, & frequentiſſimis eſſe, immò & iuſtiſſimam eſſe dicitur: ergo proprio ſenſu, ac non metaphorico, tropico, ſeu figurato ſenſu dicitur, debetque à Theologis intelligi, ergo de iuſtitia vindica-

tiua

Digitized by Google

tiua proprie & ſtricte tali. Reſponderi tamen facile poteſt, vt ſupra teſtimoniis totidem pro commutatiua, aut diſtributiua iuſtitia proprie tali: admiſſo toto ſyllogiſmo negando conſequentiam ſecundam: quia, vt diximus ibi propria iuſtitiæ acceptio, & ſignificatio multiplex eſt, nec vnica pro iuſtitia propria, & ſtricta immò vero eius pro redditione æqualis propriam, & vulgatiſſimam omnium eſſe, etſi ea ex iure, & debito, in quibus ſtrictæ iuſtitiæ eſſentia fundatur non ſit: quod ſolum à ſcriptura, & Patribus tot teſtimoniis intendi certum videtur: ſiquidem ea ſolum ratio in eis aſſignatur: quod pœna, & delictum iuſta, id eſt ad æqualitatem ſint; quin pæna, & ſupplicium Dei excedat. Præterea, vt ex regula interpretandi ſcripturam conſtat, quoties Deo aliqua quantumvis frequentia in ſcriptura tribuuntur, quæ proprie accepta abſurdum aliquid, ac Deum indecens continent, proprie, & ſimpliciter accipienda non ſunt, ſed figurate, ſecundum quid, aut metaphoricè: at reliqui affirmantis noſtræ ſententiæ Patroni in vindicatiua iuſtitia ſtricte dicta aliquid indignum Deo contineri docent: nempe debitum non ſolum pœnarum patiendarum in peccatore ſed & debitum ſtrictum actiuum iuſtitiæ eos puniendi in Deo (vt in rationis communis ſolutione dicemus) quod nec in Deo eſt, nec Deum decet, ergo in eorum doctrina maior ſyllogiſmi firma non eſt: nec ſine diſtinctione admittenda, ſicuti & minor ex quibus conſequentia ad rem præſentem non teneat.

5. Communis ratio reddere iniquis debitum ſupplicium, tantumque, quantum meretur eius iniquitas honeſtum eſt, & virtutis ſpecialis, tam in ſupremo iudice Deo, quam in creatis iudicibus: atqui ad nullam aliam ex moralibus ſpectat: ergò ad iuſtitiam vindicatiuam ſtrictam, & propriam. Confirmatur: quia, ſi in pæna, quæ excederetur merito delicti, à Deo, qua iudice (nec ſolum, qua ſupremus creaturarum Dominus eſt) iniuſte ſtricte, ſeu contra ſtrictam iuſtitiam Deus ipſe ageret: ergo adæquatione pænæ, quam, vt iudex, Deus infligit ad meritum delicti ex ſtricta iuſtitia vindicatiua ſe gerit: confirmationis huius argumentum irrefragabile iudicat Ruiz ſect. 3. nu. 18. Sed eadem ſolutione vtrumque euaneſcet, & primum diluimus in ſimili q. 3. cert. 2. n. 4. aſſerentes in præmiandis ad exactam æqualitatem iuſtorum meritis virtutem, procul dubio, aliquam à Deo exerceri, quæ ad nullam aliam quæ iuſtitiæ ſtrictæ non ſit directe, & tanquam eius ſpecies pertineat; aſt neque ad ſtrictæ iuſtitiæ ſpeciem aliquam, & directe pertinere: quia neque ex iure ſtricto vnius contra alium, & huius debito ad illum (ſine quibus ſpecies nulla ſtrictæ iuſtitiæ, omnium ſententia, eſſe poteſt) à Deo exercetur: quare cum actum præmiandi exactiſſimè iuſtorum merita indirecte ſolùm, & reductiuè ad iuſtitiam ſpectare, tanquam partem poteſtatiuam illius, quia, quoad obſeruationem æqualis in premiis reddendis ſtrictæ iuſtitiæ forma a Deo ſeruatur: aſt defectu iuris, & debiti ſtricti inter præmiantem, & præmiatum à iuſtitiæ ſtrictæ proptererare deficit in Deo, quod ipſum ratione defectus eiuſdem de actu puniendi in Deo dictum puta: formaliter, & directe nullius ex generalibus virtutibus moralibus eſſe, ſed ſolum eſſe iuſtitiæ partem poteſtatiuam.

6. Hanc vim argumenti; quod contra affirmantem, ſuam etiam, ſententiam ex huius ſolutionis doctrina confici poſſe vidit, conatur eludere Ioannes Præpoſitus: contendens iuſtitiam propriam vindicatiuam ſolum eſſe iuſtitiæ proprie dictæ poteſtatiuam partem, quæ debitum, iuſque ſtrictum natura ſua non requirat, ac ſubinde à iuſtitiæ propriè & ſtricte dictæ proprietate deficiat; etſi tota proprietate vindicatiua iuſtitia ſit, atque iuſtitia alterius, quæ debitum & ius ſtrictum requirit, pars ſolum poteſtatiua. Contra tamen: quia ea doctrina de iuſtitia vindicatiua vniuerſim ſumpta, prout ab increata abſtrahit, & creata ſingularis, contra Ariſtotelem, reliquoſque Philoſophos, & Theologos eſt, qui iuſtitiam ſtricte talē, & requirentem debitum vnius & ius alterius ſtrictum in illum diuidunt in commutatiuam, diſtributiuam, & vindicatiuam & partem diſtributiuæ tota ſua amplitudine acceptæ reputant: ac proinde iuſtitiam propriam, & ſtrictam diuiſione prima in commutatiuam & diſtributiuam diuidunt adæquatè: in ea vindicatiua, ſeu diſtributiua pœnarum pro ſceleribus delinquentium continetur. Tertiò: quia, vt huius quæſtionis præfatione dicebamus iuſtitiæ diſtributiuæ pars in præmiis reddendis à vindicatiua, quæ alia pars eſt in reddendis pœnis, ſeù ſuppliciis ſola materia bonorum ſeù malorum pro meritis, nullaque alia formali ratione differunt, at per te pars illa diſtributiuæ præmiorum debitum, & ius e ſua ratione formali requirit: ergo, & pars diſtributiua pœnarum. Quartò demum, quia hac abſtractione à ſtricto debito, & iure in vindicatiua ſecundùm ſe ſpectata admiſſa, eadem facilitate in diſtributiua admitteretur, admittique debebit; quin contra hanc in Deo, & commutatiuam admittentes, quidquam Ioannis Præpoſiti & reliquorum negantium argumenta præſtent, ſemel hoc iuris, & debiti ſtricti carcere perfracto.

7. Inde facile negatur confirmationis, cui adeò Ruiz noſter fidit, conſequentia, antecedente admiſſo; cum enim duo eſſentialiter iuſtitia propria, & ſtricta vindicatiua requirat, ius nempe & debitum ſtrictum, atque demeriti, & ſupplicij æqualitatem, etiam ex parte poteſt actus ab ea deficere eiuè contrariari, nempe ob æqualitatis, vel ob iuris debiti defectum: quare ſupplicium excedens iuſtitiæ vindicatiuæ contrariaretur, adhuc in Deo, vt Iudice, ſi per impoſſibile excederet; quin non excedens ex iuſtitia ſtricte vindicatiua ſit ob debiti ſtricti defectum: ſed multa eruditione, & ratione Theologica debitum hoc ſtrictum puniendi peccatores in Deo conatur oſtendere, ne ea ex parte in eorum ſuppliciis à ſtrictè & proprie vindicatiua iuſtitia eiuſmodi exercitium deficiat: fundamenta fortiora eo deueniunt, vt, ex quo ſe Deus iudicem omnium legum ſuarum, & pœnarum promulgatione rationalibus creaturis declarauit puniendi illos, non ius ſolum, ſed & debitum habeat, contra quod, & iuſtitiam ageret, ſi eos non puniret: iuxta id Pſal. 49. *exiſtimaſti iniquè quod ero tui ſimilis? arguam te, & ſtatuam contra faciem tuam*: ſcilicet peccata tua. Dixi præcipuum fundamentorum pro debito ſtricto Dei ad pœnas infligendas adſtruendo à noſtro Ruiz excogitatorum: quia alia plura fundamenta Ipſius ſupra à nobis impugnata quod rerum ipſarum debitum abſque debito perſonæ, qui eas alteri debeat, ad ſtrictam inter eos iuſtitiam conſtituendam ſit ſatis. Cæterum nec apparentioris roboris ratio vim habet ſiquidem nec iudiciaria Dei poteſtas ab ea promulgatione pendet, eaue conſtituitur; ſed ipſius naturæ, & eſſentiæ eſt agnata poteſtas, cui rationalis reſpublica eo ipſo, quod ſit, ſubiecta, & ſubordinata natura ſua eſt. Promulgatio verò illa pœnarum, in ita punire finaliter peccatores Deus efficaciter ſtatuiſſet, nullatenus Deum ad inflictionem pœnarum teneret; tenet autem ex decreti ſui immobilitate, & veritate promulgationis ſuæ, cum decreti eius, tum pœnæ infligendæ: quod quantum à debito ſtricto iuſtitiæ abſit ſæpè in ſuperioribus oſtendimus, eſt quippe debitum decentiæ ſuæ, ac ſibi ipſi totum, non alteri.

8. Nec aliud verba adducta Pſalmi 49 ſuadent: *iniqui* enim nomen, quo iudicandum peccatorem per ignominiam compellauit, non ſtrictam ſolum iniuſtitiam ſignificat, ſed peccatum quoduis vt patet. Secundo in eo Pſalmo, etſi de finali iudicio alterius vitæ agatur, non tamen de illo ſolo, ſed & in præſenti, nec cum peccatoribus ſolum, ſed cum iuſtis, vt conſtat ex verſibus anterioribus præſertim 14. & 15. nec verba obiecta de pœnis infligendis, ſed de conuincendis peccatorum ſceleribus ſunt, quin eorum tergiuerſationi illis locus ſuperſit vllus exceptioniuè de falſo impoſitis criminibus vti in Tribunalibus euenit: maximè, quibus peccatores, & ſceleſti iudices adſunt, conſtat ex textu ipſo oppoſito, & immediatè antecedente: quod ſic habet. *Sedens in iudicio* (ſiue vt iudex) *aduerſus fratrem tuum loquebaris: & aduerſus filium matris tuæ ponebas ſcandalum. Hæc feciſti & tacui*: ne autem me, per ſilentium, tuis contra innocentes conſenſiſſe calumniis putes, tuæque prauitati: *exiſtimaſti inique quod ero tui ſimilis?* calumnias, ſcilicet, tuas probans, ac non potius reprobans, atque in iudicium obſeruans? *Arguam te*, de eis & reliquis ſceleribus tuis, quæ recenſui: *& ſtatuam contra faciem tuam peccata*, omnia, *tua* vt eorum tu ipſe in iudicio meo oculatus teſtis contra te ipſum ſis: meque iniquitatum oſtendam, non quidem, Patronum, ſed potius obſeruatorem, exactiſſimum iudicem, vnde claret eis verbis intentum Ruiz noſtri non probari.

CERTAM

Digitized by Google

CERTAMEN II.

Solidior affirmantis concluſionis probatio.

1. TOta, vt vidimus affirmantis ſtrictam iuſtitiam vindicatiuam Dei in punitione peccatorum difficultas ſtat, in ſtrictis iure, & debito pœnæ inter Deum, & peccatorem, oſtendendis, quod aſſignare deſperarunt plures. Ruiz noſter autem ſatis fœliciter adinuenit: multiplici verò ex capite, me iudice, orta difficultas fuit & adoleuit. Primum: quod iudiciariam poteſtatem creatam, ſiue ex electione. ab increata,& diuina minus,quam oporteret, diſtinguentes ea omnia, quæ in poteſtate creata ad iuſtitiam vindicatiuam ſtrictam exercendam requiruntur, in increata, & diuina ad exercitium propriæ, & ſtrictæ vindicatiuæ iuſtitiæ requirebantur: cum autem in poteſtate creata debitum puniendi delinquentes viderent requiri, reſpondens reipublicæ iuri, vt vindicta de ſceleſtis ſumatur à iudice per ipſam rempublicam proxime, vel remote ad id muneris conſtituto: atque item ex iure, quod eiuſmodi electione, & conſtitutione alicuius à republica, vel Principe in iudicem priuatæ illius perſonæ habent, vt æquum inter ipſas iudex ſeruet, ſeruarique faciat, ac proinde perſonæ alterius conciuis delicto læſæ damnum à lædente eiuſve bonis reſarciat. Hoc autem totum in iudice natura, & eſſentia ſua phyſicè tali, ac ſupremo, Deo nullatenus inuenitur, inueniriuè poteſt: cum, neque ex reipublicæ, ſiue rationalis, ſiue vniuerſi electione iudex conſtituatur: quare neque adiunctæ ſimilium electionum legi ſubiaceat, neque eius aut priuatarum perſonarum ſtricto iuri ſit obnoxius, ſed ſui prorſus iuris, & dominij in illas, & vniuerſam ſiue rationalium, ſiue irrationalium etiam, rempublicam permaneat, etiam, cum ipſarum iudex perſiſtit.

2. Secundo non animaduerterunt iuris, ac debiti ad iuſtitiam vindicatiuam ſtrictam, & propriam requiſitorum à debito, & iure ad alias ſpecies virtutis iuſtitiæ propriæ diuerſitatem: in his quippe debitum ex parte operaturi ex iuſtitia eſt, ac proinde eſt debitum actiuum, ſeù aliquid erga alterum agendi, in quo ius ſit id ab eo recipiendi, ex quo debitum, ſeù obligatio huic reſpondens inſit; cuius omnino oppoſitum in iure ac debito ad iuſtitiam vindicatiuam requiſito contingit. Nam debitum paſſiuum ſolum, & recipiendi nimirum pœnam, in delinquente eam paſſuro à legitima poteſtate eſt: ius autem eam infligendi actiuum, ac in iudice ſolùm, ac penes legitimam poteſtatem pœnam infligendi eſt, non autem penes reum vt patet. Tertiò non obſeruarunt ius ſtrictum debito reſpondens, atque ad exercendam inter duos iuſtitiam ſtrictam natura ſua ſufficiens, non inducere in illud habente ius exercendi, eoque vtendi neceſſitatem: neque enim, qui ius pro centum verbi gratia, vel quouis alio recipiendis ab alio habet, debito, aut neceſſitati ea ab alio, vel per ſe, vel per publicam poteſtatem recuperandi eſt obnoxius; ſed ſolum id pro libito agendi habet poteſtatem; alias qui debitum ab alio non repeteret, ſed remitteret, contra ſtrictum ius, ac proinde contra ſtrictam ageret iuſtitiam: quod pluſquam erroneum, ac plane hæreticum eſt.

3. Dixi autem *natura ſua* ius hoc illud habenti tribuere recuperandi ab alio poteſtatem: quare in prima rerum diuiſione, & antequam hominum conuictus in rem publicam, ſub eiuſque iudice redigeretur, qui iure ſuo hoc ex motiuo res ad æqualitatem reducendi vtens ab alio recuperaret iuſtitiæ actum proprium haud dubio exerceret; at verò republica, ac eius iudicibus meritò conſtitutis, nequiuis in ſui ſatisfactione præ auaritia, & proprij commodi impore amore excederet, ne inde conciues reipublicæ, ſuoque malo, frequentiſſime rixarentur iuris huius vſus priuatis, quo ad ea, quæ auctoritate publica, & externo iudicio, & foro recuperari poſſunt interdictus eſt, totuſque ad iudices deuolutus: quoad occultam verò eorum, quod alias vel abſolute, vel circa graue ſuum damnum nequit, compenſationem relictus: vndè non ſolùm licitè, & citrà iniuſtitiæ culpam (vt doctores concordant) ſed honeſte atque ex iuſtitiæ ſtrictæ virtute poterit quis bona ſibi debita recuperare à debitore: modo ex eius virtutis proprio motiuo nuper explicato recuperet. Quod, etſi Doctores communiter non expreſſerint, non negauerunt: à nemineque exiſtimo negandum. De debito autem ſtricto ad iuſtitiæ virtutem neceſſario, ſi actiuum iudicis, & poteſtatis per rempublicam, aut Principem conſtitutæ ſit, ipſius vſus, vbi ſe occaſio det, neceſſarius debituſque eſt, cum reipublicæ, tum perſonæ læſæ; quin iudex illum pro arbitrio poſſit omittere, niſi contra alteram ſaltem, quandoque contra vtramque iniuſte ſe gerat; in aliquid occurrat, quo maiori reipublicæ bono pœna alias debita vel temperetur, vel remittatur. De paſſiuo verò debito delinquentis, non ita ſtricta obligatio, & debitum patiendi pœnam pro delicto eſt, quoad pœnam perſonalem purè, ac non recompenſatiuam damni alteri illati per delictum vnde à graui ſupplicio, etiam poſt ſententiam à iudice latam poteſt fuga ſe eripere ad quam ius habet naturale: vt de damnatis ad Triremes Doctores omnes cenſent: immò Phyſica quantumuis inuoluntaria pœnæ paſſione phyſica delinquentis ſoluitur.

4. Denique iudiciariam hanc Dei poteſtatem, & ius ſtrictum iuſtitiæ vindicatiuæ plures probant ex illo ad Rom. 12. *Mihi vindicta, & ego retribuam*: quod ex Deuteron. 32. deſumpſit Paulus, vbi hæc: *Mea eſt vltio & ego retribuam* infrà: *ſanguinem ſeruorum ſuorum vlciſcetur, & vindictam retribuet in hoſtes eorum*: & Apocalypſ. 19. *& vindicauit ſanguinem ſeruorum ſuorum de manibus eius*: nempè meretricis, quæ terram corrupit: quæ, etſi id probantia rationi concluſionis mox ſubiiciendæ non officerent, tamen quia male intellecta officiunt veritati, rigide interpretanda hic ſunt & primo quidem ſi ex ea lege ſua Deum ſe iudicem conſtituiſſe delinquentium iudiciariamque obtinuiſſe in omnes poteſtatem, quam alias non haberet eis locis aſſeri intelligatur mala, & abſurda interpretatio eſt: ſiquidem iudiciariam ſupremam poteſtatem natura ſua, nec aliunde, adhuc ex arbitraria ſua lege, & voluntate habet: ſolum ergò ea loca, poteſtatis, & iuriſdictionis eius natura ſua à Deo præhabitæ in ſanctorum à malis afflictorum ſolamen tantum euulgationem continent. Secundò cum ea verba ſanctis in hac vita degentibus vindictæ de malis eos affligentibus, & per iniuriam lædentibus reſeruationem Dei poteſtati, & iudicio promulgent, ſi de ſatisfactione, & compenſatione omni, etiam damni, cuiuſuis illati à ſceleſtis eſſent, vt ſonant; neque Iudices creati poſſent ea damna legitimè, & ex iure læſis reſarcire; neque hi per illos intendere, & exigere abſque culpa compenſationem, vt patet: id quod pluſquam falſum omnibus eſt.

5. Duorum igitur iudicium vindictæ de malis eorumque ſceleribus penes Deum ſolum eſſe eis locis euulgatur. Pœnæ ob illorum moralem turpitudinem in alia vita debitæ, cuius ſatisfacta etiam in hac vita per æquam damni compenſationem parte læſa, ſæpè debitum integrum perſeuerat, & hoc vindictæ ius natura ſua Dei vnius eſt, qui de ſe ſolus, & valoris demeritiui culparum notitiam exactam, iuſtumque ſubinde iudicium ferre atque exequendi habet poteſtatem; tametſi in extremo iudicio Apoſtolicos viros ad iudicium malorum, ſit aduocaturus, & Angelos prauos carnifices pœnarum ſenſus in ſceleſtos alios executores. Alterius autem debiti temporalis adhuc eis verbis Deo reſeruatur vindicta: nempe, quæ dignitati formali inimicitiæ ſceleſti in proximos reſpondet vltrà ſceleris ſui meritiuam debitum, eam dignitatem, ſeu debitum formale vocabamus, vt à valore, & dignitate demeritiua, quam valoroſam dignitatem pœnæ dicebamus, diuideremus controuerſ. 2. de incarnat. ad naturalem nec

ſolum legalem iuſtitiam Dei in æternitate pœnæ ob lethale valoris demeritiui abſolutè finiti oſtendendam. Igitur inimicus eo quod ſe alterius inimicum conſtituit, factiſque, vel aliter ſe illi talem oſtendit, illius odio formaliter dignum, & qui omnibus eius beneficiis priuetur, malaque proportionaliter ab eo patiatur. Huius autem odij, & ſatisfactionis animi, etiam temporalis, quorum dignus formaliter inimicus eſt vindictam, vltionemque Deus ſibi eis locis reſeruat etiam, non damni illati temporalis compenſationem; ne ſe inuicem odiis, & hoſtilitatibus priuatis homines perdant, & proſcindant, cum ob reipublicæ hominum bonum, tum, quia priuato dolore quiſque in priuati inimici vindicta, & vltione excederet. Dixi *priuati*; nam publici reipublicæ hoſtis cuique non ſolum vindictam qualemcunque permittit, ſed vſque ad eius internecionem præcipit. Deuter. 25. verſ. 16. *delebis nomen eius ſub cælo; caue ne obliuiſcaris:* id verba ipſa vltio, & vindicta, quæ damni illati compenſatio non ſunt, ſed amaritudinis ac doloris animi ſatisfactio & conſolatio ſatis ſignificant, & vox etiam *hoſtes*. Deo autem, qui nec excedere, nec ignorantia nec paſſione animi in vindicta de inimicis ſumenda poteſt, nec habet poteſtatem ſuperiorem, vltio vindictæ de inimicis, qua talibus, iure competit ſuo.

6. Hæc pro germana eorum locorum interpretatione: ex qua conſtat Deum in puniendis peccatoribus, ſiue ob debitum, & dignitatem formalem inimicorum eius, ſiue ob dignitatem demeritiuam debitumque valoroſum delictorum iudiciariam ſuam propriam legitimam poteſtatem exercere ad debiti pœnarum paſſiui æqualitatem: atqui actus omnis punitionis à iudiciaria legitima poteſtate, atque ad debitam pœnarum æqualitatem debito paſſiuo delinquentis prouenien̄s, ex iuſtitia proprie, & ſtrictè iuſtitia, & punitiua, ſeu vindicatiua prouenit ciuſque exercitium proprium & formale eſt: ergo in Deo eſt proprie, & ſtrictè iuſtitia vindicatiua & formale exercitium ipſius. Hoc argumentum eludi aliter nequit, quam negando propriam, & ſtrictam iudiciariam poteſtatem, ac ſubinde Deum proprie, & ſtricte iudicem noſtrum, totiuſque rationalis reipublicæ, & vniuerſi, quod citra errorem fieri nequit, cum toties in ſcriptura talis dicatur. Quod autem poteſtas iudiciaria hæc debitum & obligationem actiuam puniendi in Deo non habeat à legitima iudiciaria poteſtate, & iure ſtricto, & proprio puniendi illam non extrahit, vt vidimus ex diuerſitate debiti paſſiui ſolum, quod ad hanc iuſtitiam requiritur: quod, etſi eum iure iudicis legitimi ad conuertentiam dicatur: aſt tenere ſe ex parte iudicis, & actiuum proinde eſſe nequit, ſed paſſiuum ſolum, & ex parte delinquentis ſe tenens: quin etſi in iudicibus creatis, & ex electione reipublicæ, aut Principis ius hoc legitimum cum obligatione puniendi coniungatur: quatenus ab ea obligatione prouenit formaliter iuſtitia inter partes formaliter non exercetur; ſed quatenus ex legitimo iure, & poteſtate iudicis eſt: etſi abſque ea legitima eius poteſtate, quæ in iudice ſupponitur, aut concernitur obligatio ei adiuncta puniendi in illo non eſſet.

7. Non poſſe autem aliter hoc argumentum eludi conſtat quia nec, qui iuſtitiam propriam & ſtrictam vindicatiuam denegant Deo, aliunde, quam ex defectu debiti actiui neceſſarij, & eſſentialis legitimæ iudiciariæ poteſtati ad iuſtitiæ punitiuæ exercitium proprium negant: quia ſeruari pœnarum à Deo infligendarum cum delictis, eorumque demeritis æqualitatem non inficiantur: ſeruarique ſaltim à Deo poſſe negare nequeunt, quod ad iuſtitiam punitiuam ea ex parte propriam, & in actu primo in Deo admittendam eſt ſatis: ſed contra ſtrictam, & propriam Dei iuſtitiam à Deo exercitam, exercendamque in damnatos opponitur ex parte æqualitatis neceſſariæ inter pœnam, & delictum vulgare illud apud Patres, & Theologos proloquium *Deus punit citra condignum*. Reſponderi etiam vulgo ſolet, vt ſupra de præmio Beatorum vltra condignum ea parte pœnæ, quæ à Deo infligitur, cum parte debiti delicti ſupplicium æquari, licet vlterioris pœnæ ſit remiſſio, in qua iuſtitia punitiua non exercetur, ſed miſericordia: ſed plenior eſt planiorque ex noſtris principiis ſolutio, (etſi præfatam non improbemus) debiti pœnarum, ſeu dignitatis valoroſæ demeritiuæ delicti nihil protſus remitti damnatis, vt Apocalypſ. 18. dicitur, *quantum glorificata eſt in delicijs ſuis tantum date illi tormenti*, &c. aſt debiti & dignitatis formalis inimicorum ſuorum innumeras eis pœnas debitas remitti. Ex qua diſtinctione dignitatis, & debiti pœnarum inimicitiæ Dei, quæ æternum in damnatis perſtabit, pœnæ, quoad durationem infinitæ, & per æternitatem inæqualitati eius per ſupplicij exceſſum, fit etiam facile ſatis, iuxta dicta citato loco de incarnatione: vbi de formali debito, & dignitate pœnæ ſuis æternum inimicis infligendæ, alias plurimum ipſis tota æternitate remitti exinde monſtrauimus.

CERTAMEN III.

Ad diſtributiuam, commutatiuam, & legalem propriè ſumptas ſecundùm diuerſas conſiderationes vindicatiua iuſtitia Dei ſpectat.

1. HIs omnibus conſentimus concluſione præfixa adeò facilis probationis, vt ſola ipſius explicatione probetur: etenim ſi pœna inflicta cum perſona ſola delinquentis ad æqualitatem delicti pœnam paſſuri comparetur commutatiua iuſtitia eſt, vt diximus ad Arithmeticam æqualitatem tanti ſupplicij pro tanto, nec maiori, nec minori valoroſo, ac meritiuo debito à Deo exercita: ſin verò eum damnatis, & punitis à Deo cunctis iniquorum omnium pœnis ad æqualitatem cum debitis cuiuſque inflictis proportionalitas, ſeu proportionum proportio, & æqualitas ſeruatur proprie diſtributiua iuſtitia, ſecundùm diſtributiuæ vniuerſim ſumptæ in præmiis pœniſque pro meritis diſtribuendis rationem: cum ex debito, & meritis malorum, iureque ſtricto Dei ſupplicia ab ipſo infligantur. Quatenus verò in ità puniendis delictis bonum commune reipublicæ rationalis, cui etiam, vt partes illius peccatores ſunt, eam pœnarum ſatisfactionem debent, inſque in illos, vt tales rationalis reſpublica pœnes ſuum Principem Deum habet, Deus attendit gubernatricem, & prouidentialem exercet iuſtitiam, quam legalem dicere poteris: quatenus ob commune bonum, quod ſemper leges intendunt, iure ſtricto, & proprio ſceleſtos meritos, & pœnarum debitores punit quatenus autem legalis iuſtitia debitum, & obligationem iudicis ad puniendum ſupponit, certum eſt illam, neque in malorum ſuppliciis exerceri, nec in Deo eſſe vſquam poſſe.

2. Patet inde quid demum de iuſtitia propria, ſtricta, & ſpeciali Dei vniuerſim in hac diſputatione ſit dicendum: eam, nempe, non ſolum Deo concedi poſſe, ſed debere: quatenus è ſuo conceptu debitum & ius alterius ad alterum vniuerſim requirit abſtrahendo à debito actiuo eius, qui illam erga alterum, & habet, & exercet, & à paſſiuo etiam debito eius, erga quem exercetur: eaſque omnes iuſtitiæ ſpecies, quæ eiuſmodi debitum actiuum in eas exercente requirunt, à Deo, vt pote ipſi indignas, & impoſſibiles eſſe relegandas: vt contra hactenus eas aſſerentes oſtendimus, ſolumque contenderunt Vaſquez, & Theologi reliqui negatiuæ ſententiæ Patroni contra affirmatiuæ Doctores, qui omnes debiti ſolummodo actiui rationem habentes de iuſtitia Dei vtrinque diſputarunt; vti, & nos quæſtion. 1. certam. 1. de legali ſpeciali, & quæſtione ſecunda, & tertia de commutatiua & diſtributiua bonorum: cæterùm, & iuſtitiam ſtrictam vniuerſim, & tres totidem ſimiles eius ſpecies, quæ debitum ſolum paſſiuum in eo, erga quem ab altero eiuſque iure exercendæ ſunt, (vt nos ingenuitate potiùs, quam ingenij acumine indagauimus, inuenimus, & fundauimus) admittendæ in Deo ſunt. Dixi autem ſimiles ſpecies, non eaſdem quia iuxta adinuentum hoc noſtrum iuſtitiæ ſtrictæ ac propriæ genus diuiſione prima immediata in aliamque debitum actiuum requirit & in aliam, quæ

Digitized by Google

quæ paſſiuum ſolum eſt, diuidenda. Deinde alterutra in commutatiuam diſtributionem, & legalem: quare etſi voce omninò, & quoad ſeruandam æqualitatem vtraque earumque ſpecies conueniant, tamen debito in altera actiuo, in altera verò paſſiuo ſolum diſcordant, non eædem alterius ſpecies cum ſpeciebus alterius ſunt, ſed ſolummodo ſimiles, & his quidem præuenimus obiectionem ab inconſequentia eorum quæ antecedentibus concluſionibus quæſt.1. & 2. & 3. negatiuis iuſtitiæ ſpecialis legalis diſtributiuæ, & commutatiuæ in Deo, illæ ſiquidem omnes de eis ſpeciebus iuſtitiæ, quæ actiuum debitum exigit procedunt: datæ verò proxime de ſpeciebus iuſtitiæ, quæ debitum ſolum paſſiuum requirit.

3. Oppones contra proprietatem vindicatiuæ iuſtitiæ S Thom. 2. 2. quæſtion. 80. art. 1. ad 1. dicentem iuſtitiam vindicatiuam eſſe iuſtitiæ partem poteſtatiuam, non autem ſubiectiuam ſiue eius ſpeciem illis verbis: *pertinet ad partem iuſtitiæ adiunctam.* Sed reſpondetur: truncata Doctoris cuiuſque verba facile pro quauis ſententia afferri poſſe textus integer eſt; *vindicta quæ fit auctoritate publicæ poteſtatis ſecundum ſententiam iudicis pertinet ad iuſtitiam commutatiuam.* An Deus ſententiam in malos vindictæ ſeruans, & ferens Iudex ſupremus & ſuprema reipublicæ rationalis poteſtas non eſt? ſubdit ſtatim; *ſed vindicta quam quis facit proprio motu non tamen contra legem, vel quamuis à iudice requiris pertinet ad virtutem iuſtitiæ adiunctam.* Opportunius, apparentiuſque poſtrema hæc textus pars opponeretur contra id, quo diximus in priuati occulta compenſatione poſſe, ſi ex debito fine peragatur iuſtitiam ſtrictam exerceri. Sed ſolutio ex dictis eſt prompta. Agit quippe ſanctus Thomas de iuſtitiæ ſpecie, quæ debitum actiuum in eo, à quo exercenda eſt requirit, vt in publica iudicis poteſtate, non autem de iuſtitia, quæ debito ſolum paſſiuo eius in quem exercenda eſt & huius ſtricto iure, etſi non obligante ad iuſtitiæ exercitium ſatis habet, de quo S. Thom. ibi, ne meminit quidem.

4. Verbis primæ partis textus eiuſdem videtur S. Th. iuſtitiæ vindicatiuæ exercitium, quare & ipſam ad commutatiuam reuocare: ſicuti & qu. 108. art. 2. ad 1. illis verbis: *ſicut recompenſatio debiti legalis pertinet ad iuſtitiam commutatiuam: recompenſatio autem debiti moralis, quod naſcitur ex particulari beneficio pertinet ad virtutem gratiæ; ità etiam punitio peccatorum, ſecundùm quod pertinet ad publicam iuſtitiam eſt actus iuſtitiæ commutatiuæ.* Sed his non negat eſſe diſtributiuam abſolute, ſed quatenus ad delictum vt eius compenſatio eſt comparatus, vt nos etiam docuimus, quatenus verò ad plures proportione delictorum in cuiuſque pœnis ſeruata diſtributiuam vt diximus iuſtitiam à Deo exerceri docet in 4. d.46. q.2. art.2. ad 1. dicens: *vel dicendum (& melius) quod æqualitas iſta proportionalitatis eſt: non æqualitatis, & attendenda eſt, non ſecundùm comparationem pœnæ ad culpam, ſed ſecundùm comparationem duorum peccantium ad duas pœnas: & ſic intelligenda ſunt omnes auctoritates, quæ videntur æqualitatem culpæ & pœnæ demonſtrare*; & 2.2.q.61.art.4.ad 1. ad diſtributiuam etiam reduxit vindicatiuam vt Caietanus ibi §. vlt. exponit; ſed hæc videntur commutatiuam toties à Sancto Thoma & à nobis hic in punitione, & vindicta aſſertam excludere. Verum cum melius dicit bonum in prima ſolutione (quod ſatis nobis eſſet) iuxta commutatiuam vindictæ de peccatis ſupponit. Secundò melius ait ad argumenti quod ibi verſabat ſolutionem, non autem abſolute, quod à ratione ex coniunctione trium ſpecierum iuſtitiæ in malorum ſupplicis deſiectum ex concluſionis probatione, & explicatione, eſt: atque in ſimili quæſt. 3. certamine vltimo.

Digitized by Google

CONTROVERSIA SEXTA DE PROVIDENTIA DEI.

DE Prouidentia vniuerſim, quoad eius exiſtentiam, ſphæram rerum, quibus ea prouidetur modumque, quo circà ipſa verſatur, examinanda primum venit. Secundò vero eius eſſentia ſtatuenda, atque ſpecies, in quas Metaphyſicè diſſecatur, numerandæ. Non autem examinandæ hic ſingulatim: ſiquidem altera ex eis, quæ prædeſtinatio eſt, iuſtam ad ſui examen controuerſiam ſeptimam requirit, & explebit. Excipit autem meritò controuerſia hæc præcedentes de Scientia, & voluntate Dei, earumque actibus: quia in alterutris, vel vtriſque, Dei prouidentia conſiſtit, vt diſp. 2. videbimus.

DISPVTATIO I.

De Prouidentiæ exiſtentia, obiecto, & modo.

TOTA hæc diſputatio ſtatuendis fidei dogmatibus de diuina prouidentia erga creaturas impenditur: & eo quidem ordine, quem diſputationis titulus ipſe præfigit.

QVÆSTIO I.

Sitne in Deo creatorum prouidentia abſolute, atque vniuerſim.

PRæſcinditur in hac quæſtione à rebus determinatis, erga quæ Deus prouidentiam exerceat, & modo, quo eis prouideat; id quod ſequentibus quæſtionibus examinandum veniet, eritque ſtatuendum: ſolumque agitur: an Deo abſolutè creaturarum prouidentia competat? quod quibuſcunque, ſiue his, ſiue illis, hocque, vel illo modo prouideat, verum abſolutè habebit.

CERTAMEN I.

Negantes Deo prouidentiam creaturarum omnem recenſentur: vocis etymo, ac rudi explicatione præmiſſa.

1. PRouidentia (ſi vocis etymologia, atque vnde illa deſumpta, nominataque ſit, attendatur) id ipſum, quod procul videntia, ſeù viſio ſignificat. Quoniam verò aduerbium porrò idem quod procul quandoque valet. 6. Æneid. *quæ ſunt ea flumina porrò*, prouidentiam ex eo aduerbio dictam voluit Boëtius 5. de conſolat. proſa 6. his verbis: *Prouidentia potius dicitur, quod porrò à rebus infimis conſtituta quaſi ab excelſo rerum acumine cuncta proſpiciat*: ex quo etiam aduerbio deriuare prudentiæ nomen Doctores plures credunt, in quibus Auguſt. in Pſalm. 73. fine, Iſidor. 10. etymol. lit. P. init. *Prudens dictus*, ait, *quaſi porrò videns: quoniam incertorum præuidet caſus.* Cum autem procul diſtantiam eius, qui videt, ab eo, quod videtur, importet: atque diſtantia, vel loco, vel duratione eſſe poſſit, vocis etymologia ſolum attenta, prouidentia, tam loco, quam tempore diſſitorum, videntiam, ſeù viſionem ſignificabit. verum prouidentia Philoſophorum, ac Theologorum omnium vſu, & acceptione pro ſcientia, ſeù viſione, ac videntia eorum, quæ procul adhuc, & diſtantia duratione ſunt, iuxta vocis etiam etymon vſurpatur. Cicero 2. de inuent. *Prouidentia eſt, per quam futurum aliquod videtur, antequam factum ſit.* & 2. de diuinat. *Medicus morbum ingraueſcentem ratione præuidet, inſidias Imperator, tempeſtates gubernator.* S. Thom. 2. 2. quæſtion. 49. art. 6. corpore fine, *importat prouidentia reſpectum quendam alicuius diſtantis ad ea, quæ in præ-*

ſenti

ſenſi occurrunt, & ordinanda ſunt. Nec localem diſtantiam attendit Boëtius citatus, vt cenſet Ruiz, de Prouidentia d.1. ſect.1. n.2.) immediatis ante recitata verbis illis. *Si præſcientiam penſare velis, qua cuncta dignoſcit* (Deus) *non eſſe præſcientiam quaſi futuri, ſed ſcientiam nunquam deficientis inſtantiæ rectius æſtimabis: vnde non præuidentia, ſed prouidentia potius, &c.* ſolum enim oſtendit, quod alibi ſæpius, reſpectu æternitatis viſionis Dei, qua Deus omnia videt, nihil eſſe proprie futurum, aut præteritum duratione, vt voces *nunquam deficientis inſtantiæ,* ſatis produnt: idque explicat exemplo videntis infima cuncta localiter diſtantia ex cacumine verbis immediate ſequentibus iam recitatis.

2. Cæterum, tametſi, vocis ſola etymologia attenta, prouidentiam, præſcientiam, aut præuiſionem futurorum ſignificet: quia tamen, ſi non certo futura, ſed probabili ſolum fundamento, coniecturaque prudente cognouimus, de bonis futuris, vt eueniant, diſpoſitiones rerum & cauſarum ſecuriores, & congruentiores; de malis verò impedimenta, mediaque, vt non eueniant, vel, cum euenerint in bonum vertantur, mitiuſve cadant prudenter curamus, fit, vt prouidentia, non tam pro futurorum præſcientia, & præuidentia, quam pro cura de rebus apte conuenienterque diſponendis propria acceptione à Doctis quibuſque fuerit vſurpata. Hinc Cicero 2. de natura Deorum. *Talis mens mundi* (ita Deum appellat) *cum ſit ob eamque cauſam, vel prudentia, vel prouidentia appellari recte poſſit, hæc potiſſimum prouidet, & in his maxime eſt occupata.* Ac 1. de diuinat. ait: *Eſſe Deos, & eorum prouidentia mundum adminiſtrari: eoſdemque conſulere rebus humanis, nec ſolum vniuerſis, ſed etiam ſingulis,* conſone proinde, ac breui, rerum diſponendarum curam Dei prouidentiam Patres, quaſi voce ſynonyma, appellarunt. Ambroſius ad id 1. Corinth. 1. *Scriptum eſt enim: perdam ſapientiam ſapientium, & prudentiam prudentium reprobabo.* Damaſcenus 2. de fide capite 29. Hugo Victorin. apud Alenſ. prima parte, quæſtione 26. m. 2. *Procurationem* vero vocauit Nyſſenus, vel potius Nemeſ. de facultate animæ recitandi d. 2. quæſtione 1. certamine 1.

3. Dixi autem *de futuris ni certo, ſed probabiliter, prudentique coniectura prænoſcantur,* abſolute futura nimirum: etenim prouidentia, & cura, diſpoſitioque de agendis, non autem de iis quæ facta ſupponuntur eſſe poteſt, quare nec de certo cognitis futuris, quæ ſui cognitioni certæ futura, & facta pro naturæ priori debent præcedere, ac proinde curæ, procurationi, diſpoſitionique omni vt eueniant, vel ſecus aditum occludunt, ſi ita vel ſecus futura certo præuideantur: ij verò, quibus ea cura, & prouidentia de futuris euentibus prouidetur, ſcientia de præſenti, & de actu exiſtentibus, cum cognoſcuntur, cognoſcendi ſunt, vt eis de rebus aliis prouideatur. Neque enim nondum factis, ac ſolum poſſibilibus prouidetur eo prouidentiæ genere & modo, quo in præſenti diſputatur: ex eorum nimirum beneuolentia (quæ, vt diximus controuerſia quarta, poſſibilia pro ſtatu, præciſiuæ adhuc, poſſibilitatis nequit attingere) atque vt bene, & congruenter naturis ſuis habeant, quæ ſunt. Etſi autem in Deo coniecturalis, nec prorſus phyſicè, & metaphyſicè certa futurorum ſcientia, nequeat admitti: eſt autem illa poſterior prouidentia: quia futura à Deo diſponuntur, & cauſantur ex eorum ſcientia ſimplicis intelligentiæ, vel conditionatæ futuritionis, vt d. 2. ediſſeremus. Quare hæc modo pro rudiori prouidentiæ intelligentia ad quæſtionem *an ſit?* neceſſariò præmittenda, fuerint ſatis.

3. Iam vero Diuinam omnem erga res creatas prouidentiam ij omnes, qui Deum eſſe, vel dubitarunt, vt Protagoras, vel negarunt, vt Diagoras apud Lactantium Firmianum 2. diuinarum inſtitution. capite ſecundo, ſub initio à capite ſeptimo de ira Dei, aliique à nobis relati tomo primo, de Deo vno controuerſia prima, d. 1. quæſtione prima, certamine primo Dei prouidentiam vel non credebant, vel negabant: eius enim qui non eſt, nulla prouidentia eſſe, exiſtimarive poteſt: ex aliis vero Philoſophis, qui diuinam naturam à rebus non abiegarunt, Heraclitus, Democritus, atque ex ipſis acerrimus erroris confirmator, Epicurus omnem Dei erga res creatas prouidentiam negarunt, teſtibus Lactantio citatis locis, Nyſſeno 8. Philoſoph. capite tertio, & libro quarto, vel potiùs Nemeſio de facultate animæ capite 44. ſub init. Epicurum Epicurei omnes hac in re ſunt ſectati apud nuper citatos, & apud Saluianum 1. de Prouidentia columna ſecunda, quibus addit Lactantius 10. de ira Dei Leucippum, & Theodorum, atque eruditiſſimus noſter Ruiz proxime ſectione ſecunda, numero quarto citat illum Ambroſius vbi proximè Philoſophos alios. Porrò Epicuræi Dei prouidentiam *fatidicam anum* per ludibrium compellabant apud Ciceronem 2. de natura Deorum. Nec video quonam ab hoc diſcrepet errore Ariſtoteles locis referendis quæſtione ſecunda, certamine primo, numero ſecundo aſſerens omnia à natura adminiſtrari, & ſingula non à Deo, niſi, quod in hac materia locis aliis ſibi contradicat, atque in alios errores eat, partim ſolum prouidentiam Dei admittens. Empedocles inſuper & alij apud Ariſtotelem 2. Phyſic. textibus 43. 44. & 46. aſſerentes multa caſu eſſe in vniuerſo facta, & aeris locum, & animalium partes plurimas: ac demum caſum eſſe cauſam cœli, & ſtellarum, omniſque conuerſionis, motus, & ordinis vniuerſi, quibus non multa ſolum, ſed omnia demum creata diuinæ ſubtrahunt prouidentiæ, & caſui ſubiiciunt.

5. De Stoicorum vero Philoſophorum circa Dei prouidentiam mente Authoribus priſcis non conuenit ſatis: ſiquidem Nemeſius proxime columna prima, *eos nullum locum diuinæ prouidentiæ reliquiſſe,* teſtatur: quod ipſum eſt omnem Dei erga creata prouidentiam negaſſe. Contra verò Lactant. 1. diuin. inſtit. capite 2. ſub init. Saluianus 1. de Prouident. columna prima, in præcipuis, acerrimiſque diuinæ prouidentiæ aſſertoribus, & propugnatoribus Philoſophis Stoicos recenſent: atque eius ſcholæ peritiſſimus Cicero libro 2. & 3. de natura Deorum Stoicorum ſententiam pro futurorum diuina præſcientia, & prouidentia ſtetiſſe conſtanter docet. Cenſet ergò Ruiz noſter aliquam ſolum diuinæ prouidentiæ partem erga creata aliquot, nempe agentia libera, negaſſe: quatenus fatum admittebant, quo illa libertate ſpoliabant: idque ſolum Nemeſium ex ipſis teſtari voluiſſe. Cæterum, cum fato omnia in creatis omnibus peragi Stoici docerent, ſi illud extra Deum non in ipſius mente, & voluntate conſtituerent, omnem diuinam erga creata cuncta prouidentiam, nec ſolum partem eius aliquam, negarent. Sin vero in Deo intrinſecis fatum conſtituerent, vt verè conſtituebant, nec aliam Dei prouidentiam, quam ſuo nutu, & fato omnia agere, ac regere credebant, erga homines, & agentia libera prouidentiam Dei in fato illo fatebantur; etſi eorum libertatem proteri prouidentia Dei fateri cogerentur: quare generali ſua doctrina fati, quo agerentur omnia, libertati creatæ, non autem exiſtentiæ prouidentiæ erga eiuſmodi agentia contradicerent; ſed eius, vt ſummum, perfectioni: quo per conſequentias ad prouidentiam, quam aſſerebant vniuerſim, quoad eam partem negandam, & contradictionem doctrinæ ſuæ cogi poſſent. Veroſimilius eſt Stoicos aliquot ea Nemeſij tempeſtate, earum conſequentiarum, & aliarum impetu à ſua ſchola circa Dei prouidentiam defeciſſe: ac proinde illum de ſui temporis ſtoicis fuiſſe locutum: Doctores verò reliquos de priſcis, ac ſcholæ ſtoïcæ Principibus, qui de ſua ſcripſerunt ſecta, vel quorum doctrina aliorum ſcriptis fuerat euulgata, pro Dei prouidentia ſtetiſſe.

CERTAMEN II.

Catholica veritas de Prouidentia Dei erga creata abſolute, & vniuerſim aſſeritur, & vindicatur.

1. NIhil, quam Dei de creatis, & vniuerſo prouidentia, in Scripturis ſacris frequentius. Etſi enim plerumque, non de Prouidentia Dei erga creata abſolute, & ea præciſione, qua in præſenti diſputamus, nullam determinatam materiam creaturarum, ſiue in genere, ſiue in ſpecie, ſiue in indiuiduo determinantes, loquantur; ſed potius particulatim creaturas, vel aliquot, vel omnes indiuiduatim, quibus Deus prouidentiam habeat, determinent: tamen eiſdem locis, quibus circa creata, vel aliquot, vel omnia Dei prouidentiam ſcriptura tradit, prouidentiam ipſius erga creata abſolute, & vniuerſim docet: cum nequeat Dei prouidentia erga creata aliqua vere affirmari, quin ipſius prouidentia erga creata abſolute, & vniuerſim aſſeratur vere. Siquidem ratione indiuidui vnius, in quo verificatur propoſitio, ſpecie, ſeu genere verificari neceſſario debet, etſi contingens prædicatum ſit: vti, ſi Petrum v. g. currere verum abſolute eſt, ratione illius hominem currere verum abſolute erit. Quoniam vero q. 2. circa quæ creata determinate, vel aliqua, vel omnia Dei prouidentia ſit, diſcutietur, quæ ex ſcriptura ibi producemus aduocari huc poſſe fuerit ſatis adnotaſſe, ne repetantur: illud Eccleſ. 5. de prouidentia vniuerſim, & præciſè ab hac vel illa materia videtur extare. *Ne dicas coram Angelo: non eſt prouidentia: ne forte iratus Deus contra ſermones tuos diſſipet cuncta opera manuum tuarum.* Quibus infortuniorum terrore incuſſo, ne Dei prouidentiam abſolute negent, mortalibus præcauetur.

2. Eadem de cauſa plura Platonis, Socratis, Ariſtotelis, Cryſippi, Photini, & aliorum plurium ex ſapientioribus Philoſophorum, ſicuti & Cyrilli, Clementis Alexand. Theodoreti, Lactantij Nemeſij Niſſeni, Ambroſij, Auguſtini, Chryſoſtomi, Theophili Antiocheni, & & reliquorum Patrum, qui ab Eccleſiæ exordio pro Dei prouidentia contra Atheorum, Epicuræorum, & aliorum Philoſophorum errores varios pugnauerunt, teſtimonia recitare in præſentiarum omittimus: ea quippe omnia particularem, ac determinatam aliquam prouidentiæ materiam concernunt: quare eo ſolummodo, quo de plerisque ſcripturæ locis nuper dicebamus, præſentem docent concluſionem. Vnum tamen vel alterum ex eis à materia abſtractius hic producam. Ambroſius cit. loco in epiſt. ad Corinth. *Tanta dementia hos tenuit Philoſophos, vt, cum Deum eſſe, mundumque ab eo factum fuiſſe faterentur: Deum nihilominus ab omni cura, & prouidentia mundi, vt ſine anxietate eſſet Beatus, liberarunt*, Subinferius. *Eſt aliquid hac aſſeueratione ſtultius? vt feciſſe dicas mundum, & curam eius non agere? vt quid fecit, ſi non ad illum pertinet quod facit?* Continet teſtimonium hoc demonſtrationem, quam alij etiam Patres pro Dei prouidentia erga creata omnia attigerunt, à nobis q. 2. efformandam, atque ex ipſis confirmandam. Quoniam autem, qui non ratione, ſed ſtoliditate, & dementia, in aliqua aguntur, non tam diſcurſibus, quam fuſtibus, ac tormentis inſanam mentem reuocantur. Eo ſolum pacto cum negantibus abſolute & vniuerſim prouidentiam Dei erga creata agendum eſſe ſapienter aureis hiſce verbis obſeruabat iam pridem Clem. Alex. 5. Stromat.

3. *Ex quæſtionibus alia ſunt, quæ ſenſu indigent: vt ſi quis quærat, an ignis ſit calidus? ſunt etiam quædam digna, quæ puniantur: huiuſmodi eſt quærere probationes, an ſit prouidentia?* ac de ea diſputatores dubio, nedum negatiuos, *tormentis potius, quam argumentis, conuincendos eſſe*: ſubiungit. Neque alio reſpiciebat Eccleſiaſtes recitatus n. 1. fine, vbi non rationibus, ſed malorum minis, ac terroribus, contra negantes Dei prouidentiam agebat. Nec aliter Deus cum de ſua erga creaturas prouidentia deterius, leuiter adhuc, ac per inaduertentiam cogitantibus, ſuſpicantibuſque ſe gerit, quam benigna quidem, ſed caſtigatione aliqua tamen, eos admonendo: ita ſiniſtra, neſcio qua contra Dei prouidentiam ſuſpicione tentatos, admonitos ſe a Deo fuiſſe teſtantur Ephrem Syrus in ſui reprehenſ. tom. 3. Biblior. pag. 99. & Baſil. Epiſt. 165 ad Euſtathium. Maiori ſane periculo, ac vitæ ſuæ diſcrimine ad ritè, rectéque de Dei prouidentia cenſendum noſter Caſtellæ Rex Alfonſus cognomento *Sapiens* vulgari idiomate, & *ſaluo* reuocatus à Deo fuit: cum enim curioſius, liberiuſque, quam oporteret, hominis ſtructuram, eiuſque conſeruandi modum rimatus aliqua, cum ad maiorem ſtructuræ illius perfectionem, tum ad eius diuturnitatem maiorem inueniſſe ſe crederet, quorum defectum in opere, ac de eo prouidentia poſſet reprehendere: fulmine ad ipſius pedes cælitus contorto de ſua Veſania admonitus ad ſanam ea ſuper re mentem rediit, vt ſcribit Mariana noſter; præ ſua ingenuitate, eruditione mira, ſagacique rerum Hiſpaniæ indagatione antiquitatum noſtrarum pene (quod ad hiſtoriæ ſuæ fidem attinet) oculatus teſtis.

4. Eleganter (tametſi non prorſus à materia determinata abſtracte) Dei prouidentiam docuit & probauit ſapientia cap. 14. ſic fata. *Tua autem Pater prouidentia gubernat, quoniam dediſti, & in mari viam*: quod argumentum ita apprime ediſſerit Theophilus Antioch. 1. ad Antioch. column. 3. *Quemadmodum, ſi quis cernat nauim ſuis armamentis inſtructam mare ſulcare, & in portum impellere, certe credit aliquem quo gubernetur, in ea eſſe gubernatorem: ſic certe nemo ſit adeo abiecti animi, quin credat Deum gubernatorem omnium, quamvis oculis carnalibus eum non aſſequatur.* Hoc ipſo Naucleri exemplo, & argumento vſus, hanc confici demonſtratique putauit Theodoretus 5. Epitom. diuinor. decter. c. de Prouidentia: idem Patres plerique meritò cenſent. Nec aliud argumentum (etſi materia, vel vocibus potius diſferant) ab eo eſt, quod Patres, Philoſophique Sapientiores omnes ad vnum, & Catholici Theologi efformant, ex mira vniuerſi diſpoſitione, perpetuitate, conſtantique, & vniformi cælorum motu, ſubtili viuentium (hominis præcipuè) formatione, & ſtructura, in quibus tot organorum, tantaque diuerſitas ad varia vitæ munia, functioneſque obeundas, opportune formatorum: ac ſeruatorum neceſſaria prouidentia viſitur. Hoc ſane argumentum diuinam prouidentiam, cum abſolute, tum erga creata omnia, quibus viſibile hoc vniuerſum conſtruitur; plane demonſtrat. Nec enim eam vniformem rerum varietatem, & ordinem conſtantem caſu & fortuitò euenire poſſe, vel ex ipſa caſus, & fortuiti natura, ac definitione euidentiſſimum eſt: non autem immediatam illam erga creata omnia eſſe, niſi vlterius inde diſcurſus pergat, & protrahatur, vt q. vlt. protrahetur. Sat enim eſſe dicunt aberrantes Philoſophi ibidem recitandi & referendi cert. 1. ſi mediis creaturis aliquot nobilioribus, & rationabilibus, v. g. Angelis, vniuerſo à Deo prouideatur. Sed tamen de aliquibus ſaltem creaturis hiſce, quibus mediis, ſiue intermediis, Deus cæteris, eorumque, & vniuerſi commodis abſolute prouideat (quod hic ſolum contendimus) imò, & ſeipſo immediate prouideat, præfato argumento euidens ſit.

5. Iam, quæ Epicuræi, ac reliqui Philoſophi omnem Dei prouidentiam abſolute negantes pro ſuo hoc belluino errore producunt, inania adeo ſunt, vt affectatæ ignorantiæ prorſus videantur. Primum Lactantius 2. diuin. Inſtitut. ſub init. & 7. de ira Dei his carminibus ex Epicuro attigit.

Ipſa ſuis pollens opibus, nihil indiga noſtri;
Nec bene pro meritis capitur, nec tangitur ira.

Quam rationem ſermone ſoluto ex eiſdem refert Niſſenus 8. Philoſ. c. 3. vel potius Nemeſius de facultatibus animæ ſupra ſcribens. *Democritus, Heraclitus & Epicurus, neque vniuerſis, neque ſingulis à Deo prouideri volunt. Epicurus enim dicebat: quod beatum ſit, & immortale, nec ipſum habere negotia, nec alteri exhibere: quare nec iracundia, nec gratia teneri.* Nec mirum pecudeos hoſce,

Digitized by Google

hoſce, belluinoſque Philoſophos, qui ſolum ſenſibilibus commodis, & corporis abiectiſſimis gulæ voluptatibus inhiabant, totiſque mentis niſibus prouidebant. neminem, niſi ex proprio, vel commodo, vel aduerſo incommodo alicui, de reve aliqua prouidere poſſe arbitratos eſſe: tametſi probos plures, præſertim Magiſtratus, & Gubernatores proprij commodi, vel incommodi oblitos neglectores, rebus ac de rebus plurimis prouidere, experientia ipſa diſcere potuiſſent.

6. Poſtremis verbis recitatis à Nemeſio ex ſententia, & ratione Epicuri (nempe *quod beatum ſit, & immortale, &c.*) alia huius contra Dei prouidentiam ratio continetur expreſſius ex Epicureis recitata ab Ambroſio numero 2. verbis illis *Deum nihilominus ab omni cura, & prouidentia mundi, vt ſine anxietate eſſet beatus liberarunt.* Cuius rationis vis tota eſt: prouidentia omnis de re quapiam, prouidentis curam affert, vel potius cura ipſa eſt: aſt cura omnis cum anxietate eſt: Ergo prouidentia omnis perfectæ beatitati, ac præſertim ſummæ, & diuinæ, ſicut & anxietas omnis, repugnat. Rurſus ergo prouidentia omnis repugnat Dei immortalitati. Probatur: quia cura omnis ratione anxietatis, quam viuenti ſubiecto neceſſario affert, vitæ, eiuſque diuturnitati aduerſatur, ac viuentem exedit. Vnde latinæ linguæ periti, vt macrum debilemque, ac pene confectum viuentem ſignificent, curioſum, curionemque, id eſt cura exeſum, etiam illum, qui curæ incapax eſt, per tropum vocare ſolent: vt videre eſt in Plauto Aulularia 16. 26. *E. agnoſco magis curioſam nuſquam vllam eſſe beſtiam. M. volo ego ſcire, qui ſit agnus curio E. qui oſſa atque pellis totus eſt: ita cura macet.* Et nullo quidem magis, quàm cura, conſumi nos experimus: quare & prouidentiam omnem immortalitati Dei aduerſari certum videtur. Sed tamen curam, & prouidentiam nonniſi incertis de mediis, & euentibus; minuſque potentibus pro libito media efficacia adhibere, euentuſque tuto dirigere, & præuenire anxietatem afferre experientiis quotidianis eſt notum: eoque minorem, vel majorem, quo minor maiorve eſt ignorantia, vel impotentia prouidentis. Quare omniſcio, atque omnipotenti Deo nullam prouidentia, & cura de creatis ſummæ beatitati, atque æternitati aduerſam anxietatem afferre. Tertium Epicuræorum argumentum referente Saluiano 1. de prouident. colum. 2. directè prouidentiam Dei erga homines oppugnat: idcircò vbi de ea ſpeciatim q. 2. agamus opportunius rejicietur; tametſi, cum de præcipua Orbis parte ſit, ſi eam negligi à Deo admittatur, idem potius de reliquis eius partibus dicendum videatur.

QVÆSTIO II.

De Prouidentia Dei erga homines, & rationales cæteras creaturas; ac ipſarum liberas actiones.

DE hac diuinæ Prouidentiæ parte, cum ob materiæ dignitatem, tum ob ſpeciales, quæ in ipſa ſunt, difficultates agendum primo loco eſt, vbi de prouidentia Dei erga creata particulatim, ſiue materiam determinatam harum, vel illarum creaturarum concernente, diſputandum eſt. Deinceps verò de reliquarum creaturarum prouidentia, in qua communes ſolum, & generaliores difficultates occurrunt.

CERTAMEN I.

Philoſophorum prouidentia erga rationales creaturas negantium errores, eiſque catholica, & naturalis veritas contradicens.

1. PRæter Atheos, & Epicuræos, ac memoratos reliquos Philoſophos q. 1. cert. 1. qui prouidentiam Dei de creatis vniuerſim negantes, eam etiam erga rationales creatas omnes, & ſingulas aperte negarunt, fuere alij, qui Dei erga creata prouidentiam non omni ex parte negantes, ſed potius erga aliqua admittentes, erga rationales verò creaturas, vel omnes, vel aliquot ſiue immediatam, ſiue mediatam negauerunt. Et quidem erga rationales omnes illam inficiati liquido ſunt Euripides, & Menander: qui etſi erga irrationales creaturas Dei prouidentia opus eſſe faterentur; rationalibus autem Dei prouidentiam ſuperfluere aiebant: vt ex ipſis ſic refert Nemeſius dicto capite 44. de facultat. animæ column. 2. *Mentem, qua in vnoquoque ſit cuique prouidere aiunt: Deum vero nemini.* Quibus non vniuerſim Dei prouidentiam erga creata, (vt tenlet Ruiz diſp. 1. ſect. 2. num. 6.) ſed erga rationales perſonas, quæ ſolum nominis vore negantur, ſibimet prouidere mentibus ſuis abundè poſſe ab his Philoſophis indicabantur, ab eiſdem Philoſophis excludi manifeſtum eſt. In horum errorem incurriſſe videri alicui poſſent Damaſcenus, Theodoretus, & Nyſſenus libris de philoſophia falſò ei aſcribentis. Cum reuera Nemeſij ſub alio titulo ſint ob aliquot ipſorum verba opportunius referenda, & explicanda q. 3. cert. 3. n. 6. & 7. & mirum eſſet huius erroris impugnatores validos in eum lapſos credere. Erga homines verò ſpeciatim, non autem erga Angelos (quos genios, & intelligentias vocabant) prouidentiam diuinam negaſſe videntur Philoſophi, qui Deo curam atque conſiderationem ſublunarium rerum negarunt, in quibus fuit Ariſtoteles teſte Clem. Alex. 5. Stromat. poſt med. Ambroſius 1. offic. cap. 13. circa med. Nazianz. orat. 35. prima de Theolog. Nizetas in orat. 16. ſeu de pauperum amore. Theodoretus 6. Græcanicar. affect. & Epitom. diuinor. decret. cap. de prouident. Euſeb. 15. præparat. Euangel. capite 4.

2. Item omnium vniuerſim, nulla excepta, rerum ordinem, & diſpoſitionem deferens naturæ, vt refert Nemeſius vbi proximè. *Ariſtoteles à natura vult adminiſtrari ſinguia, vt 6. Ethicor. ad Nicomachum obſcure ſignificat.* Clarius autem id docuit 8. Phyſicorum cap. 1. longè à med. 3. de partib. animal. c. 13. longè à med. 12. Metaphyſic. text. 52. fine. Ad præſens autem ſpecialius libro illo 6. Ethic. cap. 11. longè à med. ſagacitatem, & intellectum, ſeu principiorum cognitionem, & ſcientiam à natura eſſe ait, cap. 13. init. addit etiam mores. *Omnibus ſingulis mores ineſſe quodammodo natura videntur: etenim iuſti natura, fortéſque, atque ad temperantiam nati natura videmur.* Ob indita nimirum ſemina virtutum. Quibus locis ita videtur ſentire, vt naturalibus inclinationibus à Deo inditis, cuique rerum in prima vniuerſi conditione, ſatis, & res, & vniuerſim habeat, vt quidquid commodi, ordiniſque conuenientis, cum vniuerſo, tum eius partibus obtineatur: ac proinde vlterior de eis cura, & prouidentia in Deo ſuperfluat: quod pro irrationalibus creaturis, quæ ratione, & arbitrio carent, præcipue facere videtur, vt illis ad proprium, & commune vniuerſi commodum pro rationalium, & liberarum creaturarum conſultatione, & electione, naturalis inclinatio & determinatio ſit: de quo vbi de generali hac doctrina agemus. Cenſeo autem (quod ad præſens attinet) Ariſtotelem erga hominum mores, & actiones citato loco diuinam prouidentiam abſolute non negaſſe, nec totam naturalibus cuiuſque hominis inclinationibus reliquiſſe,

vt

Digitized by Google

vt verbum illud *quodammodo* recitati teſtimonij ſatis declarat.

3. Accedit Ariſtotelem, naturalibus hiſce hominum inclinationibus non obſtantibus, libertatem, poteſtatemque ipſorum contra illas agendi, ac ſubinde in eorum actionibus libertatem, meritum item, & demeritum, ſeu laudem, & vituperium conſtanter docuiſſe: adeò, vt pro his tuendis præſcientiam futurorum Deo negaſſe à nonnullis putetur: quare ea naturali inclinatione hominis ſatis eſſe, vt eius honeſtis actionibus tuto in ſui, & vniuerſi commoda conſuleretur, iudicare non potuit. Inſuper eorum in agendo à cauſa prima dependentiam, & ſubordinationem æqua firmitate recognouit, primamque hominis in agendis indeliberatam cogitationem adeò eſſe, quæ abſque Dei de noſtris actionibus attentione, conſideratione, cura, & prouidentia eſſe minimè poſſunt. De Ciceronis ſententia circa Dei prouidentiam de liberis noſtris actionibus dubitatur à nonnullis. Nam libro 2. de natura Deor. Dei prouidentiam, & præſcientiam noſtrarum actionum multis argumentis videtur ſtabilire. Cæterum ibi non tam id definiens, quam in vtramque diſputans partem eſt locutus: ſiquidem lib. 3. ſide diſputationem Balbi contra Stoicorum ſententiam, de prouidentia, & præſcientia diuina humanarum actionum veroſimiliorem diſputatione Cottæ pro iiſdem iudicauit. Deinde vtramque, & præſcientiam, & prouidentiam noſtrarum actionum, vtpote earum libertati noxiam, & aduerſam Deo expreſſe negauit ſecundo de diuinatione: idcircò meritò Auguſtinus 5. de Ciuitate capite nono prope medium de Cicerone aiebat: *Dum homines vult facere liberos facit ſacrilegos, &c.*

4. Quæ hactenus de humanis actionibus faciendis, ſiue de prouidentia, vt fiant dicta ab Ariſtotele, & Cicerone ſunt. De iam vero factis ita Ariſtoteles cenſuit 10. Ethic. cap.8. ſub fin. *Qui mente operatur, & eam colit, diſponitur optime: is, & amiciſſimus Deis immortalibus eſt. Nam, ſi Dij curam humanarum rerum, vt exiſtimatur, aliquam habent, rationi ſane conſentaneum fuerit, ipſos eo gaudere quod eſt optimum, maximeque ſibi cognatum, (hoc autem fuerit ipſa mens) & in eos qui maxime hæc amant, & honorant beneficia viciſſim conferre, tanquam curam iis, quæ ſibi ſunt chara, ac diligentiam adhibentes.* Quibus, & prouidentiam Dei: erga res omnes humanas tam proborum, quam improborum hominum non probare vniuerſim, ſed vulgarem potius opinionem exiſtimare videtur, eamque ſolum erga probos à Deo haberi, admittendum eſſe: ſimiliter 2. magnor. Moral. cap.8. circa med. aiebat. *Atque Deum malorum* (hominum) *curam habere fas non eſt*: nempe quoad proſperos euentus, quos proinde, ſicuti, & aduerſos proborum, caſui, & fortunæ, non autem diuinæ prouidentiæ, adſcribit, & immediate docuerat ſcribens. *Talium Dominum præficimus Deum, vt bona, malaque meritis diſtribuat. At fortuna, & quæ à fortuna tam vere, quam, vt fors tulerit, fiunt. Quod ſi eiuſmodi diſtributori Deo adſcripſerimus malum ipſum iudicem facimus; neque iuſtum, id nefas Deo deputare.*

5. His porrò teſtimoniis ita de ſententia Ariſtot. cenſeo. Nempe teſtimonio primo & ſecundo, non de prouidentia vt ſic, ſed de prouidentia benefica, & amica erga homines fuiſſe locutum, in eoque ibi aberraſſe à vero, quod eam erga improbos haberi à Deo poſſe negauerit: quaſi eius bonitas infinita malitia operum noſtrorum neceſſariò, & inſuperabiliter ſit vincenda. Secundò: tam eis, quam tertio, & poſtremo loco temporales, quos fortunæ attribuit, euentus proſperos, & aduerſos noſtros, materiam præmij, vel ſupplicij pro noſtris meritis, aut demeritis non reputaſſe, vel implicantia docuiſſe: ſi enim materia præmij, ſupplicijque eſſe admittit, nec aliis præmianda noſtra merita, puniendave delicta recognouit: cum Deum Iudicem iuſtum, & pro cuiuſque merito diſtributorem fateatur) eorum diſpertitorem, caſum, & fortunam, Deumque diſpertitionis ipſorum incurium, & negligentem, nequit ſine implicatione admittere, nec, quin iniuſtum iudicem, & diſtributorem nefariè, vt ipſe ait, admittat. Aberrat item, ſi cenſeat proſperos, aduerſoſque caſus materiam præmij, ſupplicijque non eſſe: cum certum, atque experientiis quotidianis compertum ſit, impios ſæpe in hac vita ærumnis, etſi non ad condignitatem, temporalibus à Deo puniri; Iuſtos item quandoque huius vitæ bonis, etſi non ad æqualitatem præmiari: vt in Beato Iob videmus. Tandem omnem Dei curam, & prouidentiam de nobis noſtriſque actionibus negarunt Philoſophi Ariſtotele antiquiores, quorum meminit Elliphaz Themanites, & quibus adhæſit, Iobi 22. num. 13. *quid enim nouit Deus? & quaſi per caliginem iudicat. Nubes latibulum eius, nec noſtra conſiderat: & circa Cardines cœli perambulat*: & alij memorati Pſalm. 93. n. 7. qui dixerunt. *Non videbit Dominus, nec intelliget Deus Iacob*, & Pſalm. 72. impij dicentes. *Quomodo ſcit Deus? etſi eſt ſcientia in excelſo?* nimirum actionum noſtrarum, vt earum prauas puniret. Nec poteſt error hic Patronos aduocare, Proſperum ad capitula Gallorum reſponſ. 15. Fulgentium 1. ad Monim. c.6. aſſerentes, Deum præſcire mala quæ non facit: aſt non prædeſtinare, niſi quæ facit: nempe bona de ſtricta enim prædeſtinatione loquuntur, non de prouidentia communi.

CERTAMEN II.

Diuina de rationalibus creaturis, atque earum actionibus prouidentia ex fide, & naturali ratione demonſtratur.

1. PRouidentia Dei erga rationales creaturas eis omnibus ſcripturæ teſtimoniis probatur, quibus & prouidentia vniuerſim probata eſt q.1. & vniuerſim erga creata omnia probabitur q.3. ſiquidem in creaturis rationales etiam continentur, ac de eis præcipuè fere omnibus teſtimoniis agitur, ac de faciendis actionibus, ſiue eis, vt fiant illis omnibus, quibus Dei ordinationi, & voluntati reſiſti de facto, & poſſibilitate etiam conſequente, minime poſſe à rationali creatura dicitur, recitatis à nobis controu. de volunt. & recitandis hic diſput. vlt. q. vlti: & ea ſpeciatim loca, quibus ſiue ad probas hortando, præcipiendo, iuuando, ac diſponendo: à malis vero conſilio, lege, minis, terroribus, ſuppliciis præcauendo, ac impediendo, ne fiant, inducitur Deus quæ ad Exodum, Pſalmos, Sapientiales, ac Regum libros obuia ſunt, ac frequentiſſima, & quibus proinde referendis parcendum fuit. De actionibus vero noſtri iam factis ea omnia ſcripturæ loca Dei prouidentiam probant, in primis, quæ temporalia ſupplicia in peccatores præſertim obſtinatos narrant v.g. in Pharaonem, & Ægyptios apud Exodum: ingentes terræ promiſſæ, cum ibi, & libris Numer. Ioſue iudicum, Regum, Machabæor. & aliis: tum ex bonis temporalibus etiam, quibus populum ſuum oppleuit, cum pie, atque ex lege ſe gererent: ac fortius ex æternitate pœnæ malis in Euangelio inductæ, præmijque iuſtis à Deo promiſſi: quorum temporalia illa veterum præmia, & ſupplicia typum gerebant. Denique ea omnia, quibus aduerſam iuſtorum fortunam à Deo in bonum verſam, proſperamque impiis conuerſam in malum, ſiue temporale legimus, ſiue æternum: vt in mendico Lazaro, & diuite epulone: quorum Lucæ 7. tam diſpar exitus hiſtoria certe fuit, communi Patrum, & interpretum ſententia, tametſi parabolæ quoad colloquium diuitis cum Abraham aliquid habeat, vt in Tragicomediis: & idcirco quandoque parabola ab aliquot Patribus (etiam Chryſoſt. qui hiſtoriam eſſe docet) appelletur. Nec alio excuſari temeritatis melius poteſt Theophilactus inſipientes vocans eos, qui hiſtoriam eſſe docent; nempe quoad omnia, etiam colloquium illud.

2. Ex Patribus eadem Dei erga rationales creaturas, atque earum actiones ad fieri ipſarum, & ordinationem, poſtquam ab eis ſunt factæ militant omnia, quæ ex ipſis producemus, q.3. & quæ produximus quæſtionibus, & difficultatibus memoratis de voluntate Dei, item quæ produximus tomo 1. controuerſia 3. de Decreto concurrendi

Digitized by Google

currendi cum cauſis liberis creatis d.1.q.2.vbi ex decreto concurrendi de ſe efficaci determinate ad vnam partem, & prædeterminatiuo illius omne Dei de noſtris actionib. iudicium iuſtum, præmijque, & ſupplicij noſtri pro bene maléque geſtis iuſtitiam euerti, vt ingens abſurdum è Patribus deduci oſtendimus: id quod abſurdum reputare non poſſunt, niſi iuſtæ retributionis bene maleve operantium rationalium creaturarum curam, & prouidentiam penes Deum eſſe libere ſupponerent: videatur præcipuè Ennodius Ficinens, recitatus ibi cert.1.n.6. Accedunt teſtimonia alia plurima, & ſcripturæ, & Patrum, quæ contr.7.d.1. pro Dei prædeſtinatione, & 8. pro reprobatione referemus: quibus, & Dei de noſtris actionibus in fieri, & poſt factum eſſe prouidentia apertiſſime continetur. Demum inducenda hic ſunt omnia ſcripturæ, & Patrum loca, quibus gratiæ Dei neceſſitas, cum ad quamvis rectam, & honeſtam operationem noſtram exercendam, cum ad tentationes vincendas, ac tandem in vitæ honeſtate, ac ſanctitate perſeuerandum contra Pelagianos, & Semipelagianos ab eiſdem Patribus aſſeritur: quorum teſtimonia plurima Deo dante dabimus tom.1. de ente ſupernaturali controu. de gratia auxiliante.

3. Porro à ratione ea omnia argumenta pro Dei erga rationales creaturas, earumque actiones ſpecialiter militant, quæ pro veritatibus cunctis nuper memoratis ab ſcriptura, & Patribus aſſertis ad noſtras citatas controuerſias producemus. Deinde quæ pro Dei prouidentia de creatis omnibus & ſingulis efformanda à nobis ſunt, cum à priori ex creaturæ & Creatoris debito, tum ex recta rerum à Deo conditarum diſpoſitione, ordine & conſeruatione. Etenim qui Creatoris titulo, & quaſi iure creaturarum à ſe factarum omnibus, & ſingulis prouidere vt non ipſis, ſibi autem, ac perfectionis ſuæ ſtricto iure debet nobilioribus, ac perfectioribus prouidere potius debebit: quare nec poterit de eis cura neglecta ipſas prouidentia ſua præterire: ſunt autem rationales creaturæ omnium quæ à Deo ſunt conditæ, imò & condi ab ipſo poſſunt è genere ſeu ſpecie ſua perfectiſſimæ: ergo nequeunt in Dei prouidentia omitti. Hoc argumentum prouidentiæ Dei de rationalibus intellectualibus creaturis ſpeciale attigit Ariſtot.8. Ethicor recitatus à nobis cert.1. n.4. quamvis ibi de benigna Dei in bene operantes ſolummodo loquatur, argumento tamen à contrario, etſi ab oppoſita odioſa, & inimica Dei prouidentia in improbos euincitur.

4. Vlterius eadem Dei prouidentia erga rationales creaturas probatur: quia Dei, rerum conditoris, eſt illas ad proprias ſuas operationes, functioneſque naturales obeundas cum adæquata potentia, plena facultate, & abſoluta poteſtate, de lege ordinaria, ac de ſe ipſo conſtituere, etſi ex cauſarum ſecundarum coniuncto, & exigentia naturali id quandoque poſſit impediri, vt in monſtroſis manciſque effectibus videmus: in quibus etiam Dei prouidentia valde æqua elucet exigentiæ naturali cauſarum ſecundarum & diſpoſitionum attendens, vt q.3. videbimus. Atqui agentia libera creata de ſeſe, ac ſecundum ſe ſolum ſumpta cum plena facultate, & adæquata potentia & abſoluta poteſtate ad liberas, & proprias operationes, ac functiones naturales obeundas conſtituta non ſunt; neque ſe in illa poſſent, ſemel etiam condita, conſtituere. Ergo ita illa plene, & abſolute potentia libere exercendi ſuas operationes, & functiones naturales conſtituere diuinæ prouidentiæ erit. Minor probatur primo: quia cum agentia creata ſint, abſque Dei decreto concurrendi cum ipſis nequeunt abſolute operari, cuius poſitio in eorum poteſtate non eſt, ſed ſolius Dei prouide agentium liberorum exigentiam, vel indigentiam attendentis, & ſuum concurſum cum ipſis præparantis.

5. Secundo: quia, cum agens liberum, qua tale, eiuſve voluntas in incognitum ferri nequeat, obiecti, ſiue amplectendi, ſiue fugiendi abſoluta poteſtas abſolutam illius cognitionem eſſentialiter claudit, vel requirit: hanc autem nequit voluntas adquirere de primi obiecti cognitione, ad quam nullus voluntatis actus præcedit: vnde primam in negotio quovis humano, etiam naturali, cogitationẽ à Deo eſſe Patres, Philoſophi, ac Theologi omnes fatentur. Inſuper neque ad plures ſubſequentes actus obiecta ita diſponi, & occurrere, vt eorum cognitiones menti ingerantur humanæ poteſtati ſubeſt; ſed opus eſt prouidentia, & diſpoſitione diuina: eiſque ita poſitis obiectis, vt naturaliter operentur impedimentorum amotio non penes hominem, ſed penes Deum plerumque regulariter eſt: Abſolute verò ſemper, qui poteſt cauſarum naturalium curſum, & diſpoſitionem inuertere, vt vel non occurrant, vel impediantur: ac demum ita iam diſpoſitis obiectis, atque ex parte ſui, & potentiæ cognoſcitiuæ expeditis eorum exigentiæ, ſeu indigentiæ cognitæ, & præuiſæ poteſt Deus concurſum ſuum pro ſuo arbitratu, vel retrahere, vel exhibere. Ecce quot ex partibus diuina prouidentia agentibus creatis liberis, vt operari abſolute poſſint, atque de facto operentur neceſſaria demonſtretur.

6. Tertio id ipſum euidens naturalis rationis lumine eſſe demonſtratur. Nulla quippe gentium, adhuc, quæ falſos coluerit Deos, natio fuit, cui ita rationis lumen obſcureſceret, vt à ſuis quæque Diis precibus, orationibus, hoſtiiſque, & victimis actionum ſuarum, & effectuum, quos ſibi proficuos optabant fœlicem exitum, ac infortunatorum auerſionem, non precaretur; cum tamen nemo, niſi demens prorſus, & ſtupidus aliquid ab alio petat, niſi ab eo, cuius voluntate, induſtria, diſpoſitione & poteſtate obtinendum eſſe cognoſcat: ergo rationis naturalis ductu notum hominibus, adhuc barbaris cunctis, eſt noſtrarum actionum, & effectuum fortunatorum euentum, ac infortunatorum auerſionem penes Dei poteſtatem, voluntatem, & diſpoſitionem eſſe; quod ipſum eſt Deum rationalibus creaturis tam de earum actionibus quam de effectibus, & euentibus omnibus eas contingentibus prouidentem fateri. Simile argumentum è gratiarum actione, tam particulari, quàm ſacrificiis publicis ad eam publice Diis ſuis habendam, & profitendam pro fœlici actionum, & effectuum euentu, apud gentes omnes deputatis. Nemo enim niſi inſanus, & vecors, ei cuius voluntate, poteſtate, & diſpoſitione fauſtum aliquid ſibi obueniſſe, vel à ſe infauſtum diuertiſſe non iudicat, gratias agit, aut refert.

CERTAMEN III.

Oppoſitionum ſolutio.

1. EX dictis ſpecialis contra diuinam prouidentiam erga rationales, & liberas creaturas, earumque actiones, & effectus, ſeu euentus difficultas ab Euripide, & Menandro excogitata, ac recitata cert.1. n.1. facile complanatur. Etenim menti, quæ in vnoquoque eſt, tot tantaque deficiunt, vt ſibi ſuiſque rebus prouideat, quot, quantaque recenſuimus cert.2. n.4. & 5. obiicitur autem ſpecialis in re præſenti difficultas alia, quæ Epicuræos prouidentiam Dei abſolute negare fecit teſte Nemeſio cit.c.44. de animæ facultatib.col.2. & Saluiano 1. de prouid.col.2. ex miſera triſtique bonorum, hilarique, & opulenta in hac vita impiorum fortuna: quod & Ariſtot.8. Magnor.moral. ante med. proſperos, aduerſoſq; euentus noſtros fortunæ adſcribere, diuinæq; prouidentiæ ſubtrahere, fecit, ita enim ſcribit. *Talium Dominum præſcimus Deum, vt bona, malaque meritis diſtribuat. At fortuna, & quæ à fortuna, tam vere, quam, vt fors tulerit, fiunt: quod ſi eiuſmodi Diſtributori Deo adſcripſerimus, malum eum iudicem faciemus, neque iuſtum id nefas Deo deputare.* Et ſane in eam incidens difficultatem Dauid Pſalm.72. *pene motos pedes ſuos*, ait, vt pene in viam impiorum, Deo de nobis noſtriſque rebus prouidentiam negantium, abiret.

2. Reſpondit tamen difficultati, illam tam diu perſtitiſſe: *donec intrem in Sanctuarium Dei*, cælum nempe, æternæ noſtræ beatitudinis ſedem, *& intelligam in nouiſſimis eorum*: ſcilicet non in præſentibus (vt Auguſt. ibi) ſed in iis, quæ ipſis à morte perpetuò atque interminabili malo in vita actorum ſupplicio euenient: Cuius magnitudine, & æternitate temporalis bonorum, & fœlicitas, & duratio euaneſcit, ita, inquit, vt, tunc etiam, Domine, cum eis bona illa, quæ adeo infauſtum exitum præ eorum abuſu, & nequitia habuerunt, vel donabas, vel permittebas, non tam beneficus in eos, quam illuſor habendus eſſes, & impoſtor preſtigioſus, ſi mens noſtra à tua bonitate, & ipſorum ma-

litia diuertat : eam ſanè vim,& emphaſim verſus ſequentis verba habeat. *verumtamen propter dolos eorum poſuiſti* impoſuiſti *eis: deieciſti eos, dum alleuarentur* , vt breui inſtantanea,quaſi phantaſtica,fictaque ſolum , fœlicitate ad ſolidæ adeo,ac æternæ pœnæ calamitatem deuenerint: vt verſu 20.concludit,*velut ſomnium ſurgentium Domino in ciuitate tua imaginem ipſorum ad nihilum rediges*.Deinceps vero ſua in ærumnis patienter receptis,quin à Deo per impietatem diſcederet , fœlicitate exultat , ac ſubdit : *Quid mihi à te eſt in cœlo? aut à te quid volui ſuper terram? Defecit caro mea, & cor meum, Deus cordis mei! & pars mea Deus in æternum.*

3. Itaque,etſi temporalia infortunia,& mala,mala quidem phyſica ſint,& quandoque à Deo vt diximus in delictorum pœnam impiis, & eorum correctionem ſimul , vbi ei adhibendæ locus datur , nec morte in pœnitente æternæ impiorum pœnæ continuato iunguntur : contra vero bona temporalia bona phyſica abſolute ſint:cum vitæ tamen alterius bonis , vel malis comparata , nec bona nec mala æſtimari debent : niſi , quatenus alterutra æternis, vel malis vel bonis inſeruiunt:neutraque condignitatem, aut æqualitatem meriti,& dignitatis Sanctorum , nec demeriti, & indignitatis impiorum pertingunt , vt in eis diſtribuendis meritorum, demeritorumque ratio à ſupremo iudice Deo haberi debeat.Tum:quia vtraque temporalia, nec meritum,nec demeritum æxequant;tum,quia,& vtraque indifferenter ad iuſtitiam,& impietatem, ac ſubinde ad propriam & æquam meriti iuſtorum,& demeriti impiorum mercedem conducunt. Ex quibus manifeſte deducitur : expertam diſtributionem bonorum temporalium plerumque malis,& perditis hominibus,ærumnarum piis, ac iuſtis à volente etiam, nec ſolum permittente, Deo integritati iudicij eius non derogare : cum neque in materia propria,& determinata præmij,& pœnæ actorum ab ipſis ea inæqualitas ſit,nec in abſolute inæſtimabilibus , vt bonis, & malis,ni hominum rectus vſus, vel abuſus illorum accedat.Quin imò,cum Deus Iudex iuſtus neceſſariò ſit , ex ea inæqualitate partitionis temporalium à Deo ſciente,& volente etiam plerumque , & animi noſtri immortalitas inde in primis(neque iudice vnicè)demonſtratur,& alterius vitæ iudicium, nec multò obſcurius,& longius corporum noſtrorum reſurrectio:vt meritorum demeritorumq; comites,præmij,aut ſupplicij comites ſint.

4. Inde etiam Eccleſiaſt. 9. *Omnia in futurum incerta ſeruari* proponit,& ex proſpera malorum,& aduerſa bene meritorum fortuna fusè perpenſa probat,ac ſi diceret,inquit Hieron.*Hæc autem ſunt incerto ſtatu feruntur omnia & non eſt in præſenti retributio meritorum , ſed in futuro :* Idemque argumentum futuri in altera vita præmij ex eadem difficultate breui ſed viuide præfit Iſai.45.*Væ qui contradicit factori ſuo,teſta de ſamiis terræ. Nunquid dicet lutum figulo ſuo:quid facis:& opus tuum abſque manibus eſt:* Septuaginta.*Nunquid arans arabit terram tota die?* quam lectionem ſecutus,& interpretatus eſt Cyrill.vt ſenſus ſit: non ſemper iuſtos laboraturos laboribuſque adeo exercendos ſine fructu,& præmij quiete, quæ à laborantibus, non veſanis,labore, & ſperantur,& tempore meſſis percipiuntur : ſubiungunt continuo. *Nunquid dicet lutum figulo , &c.* iuxta vulgatam lectionem recitatam. Itaque eius loci ſenſus genuinus,& litteralis Cyri Chriſtum figurantis , & Chriſti ipſiuſque,& aduentus , & euentus hic prænunciati is eſt. Hominem à Deo factum , ipſius præſertim , vel profeſſione cultorem vel vita , quantumvis temporalibus ærumnis oppreſſum,de Deo quaſi de impotente,& manco, vel incurio operis ſui,& qui ad propriam illius perfectionem,& fœlicitatem , & laborum præmium & requiem,vel nequeat, vel negligat perducere , non niſi impie,ac nefarie querulum eſſe poſſe:maxime,cum videat Deum populo in captiuitate Babylonica ſeruitute dura,& calamitatibus oppreſſo,& quaſi à ſe reiecto , & neglecto de Cyro libertatis eorum aſſertore , atque ad proprias ſedes,requiem,bona,& ſplendorem reſtitutore prouidiſſe:ac inſuper de Chriſto,per Cyrum figurato,populi ſui à ſeruitute,atque ærumnis peccati,& Diaboli in libertatem filiorum Dei vindice,& aſſertore:quare n.11.ſubdit. *Hæc dicit Dominus Iſrael, Plaſtes eius ventura interrogate me ſuper filios meos,& ſuper opus manuum mearum mandate mihi:* non præſentibus afflictionibus,calamitatibus ſolummodo intenti quorum ſuam in poſterum curam recenſitis omnibus,cælo terra,ac reliquis,quæ in hominem commoda formauit & futuris eorum fœlicitatibus prænuntiatis deinceps demonſtrat. Nec minus difficultate perpenſa capite 1. Habacuc eandem ſolutionem dedit ſub capitis finem,& toto cap.2. expenditurque , & datus ſæpe libris Machabæorum.

5. Eandem rationem & ſolutionem præfatam difficultatem incurrens Plato in Phædone, ſiue de anima verſus finem eſt aſſecutus. Si *enim*, inquit,*mors eſſet diſſolutio, ac diſceſſus : id lucri ferrent mali : quod per mortem, & à corpore , & à ſua ipſorum improbitate vna cum anima liberarentur. Nunc vero cum hæc immortalis eſſe videatur nullum aliud fuerit ipſi refugium , neque ſalus à malis præter quam , & optima & ſapientiſſima fiat.* Sicque poſt hæc , & libera à peccatis perſtet, ac vicem pro bene geſtis recipiat. Mirum obinde non erit Spiritu Sancto plenum Paulum ex eadem difficultate futuræ vitæ iudicium , & præmia pœnaſque demonſtraſſe verbis illis 1. Corinth.15. *ſi in hac vita tantum in Chriſto ſperantes ſumus miſerabiliores ſumus omnibus hominibus*, vt bene ibi Chryſoſt. Theodoret. Theophilact. Hieronym. Ambroſ. & Anſelm. Clem. Rom.3. recognit. circa med. *Hoc ipſum quod in præſenti vita non redditur vnicuique pro actibus ſuis fidem indubitabilem facit ſcientibus Deum eſſe iuſtum , quod iudicium erit.* Cyrill. Hieroſolym. Catecheſi 18. col.1.ſic alterius vitæ iudicium probat. *Perſpice autem , & iſtud multi homicidæ in lecto impune defuncti ſunt , vbi igitur Dei iuſtitia? ſæpe autem qui homicidia quinquaginta patrauit , ſemel tantum capite plectitur : vbi igitur illorum quadraginta nouem pœnas dabit , niſi poſt hanc vitam fuerit iudicium , & retributio?* Eadem fere Iſidorus Peluſiota libro 3. epiſt. 154. Nazar. carm. 1.iambico de ſeipſo aduerſus inuidos in idem argumentum ita ſcribit.

Ac dignitatis ordo iuſtus diſparis.
Graue aliter eſſet rebus hic duris premi,
Niſi ſummus olim verteret talos Deus.

Pluraque alia in idem ſubnectit Chryſoſt.tom.2. in 2. Corint.4. homil.9. in moralib. ſub init. etiam de iudicio ſic accipito ſermonem. *Quomodo inquit ? interrogabo te : tu vero reſponde iuſtus eſt hic Deus , & iuxta meritum retribuit vniquique ? vel non ſecundum meritum ? & iniuſtos vult fæliciter agere,& delitiari;bonos autem in aduerſis eſſe?minime inquit.Nec enim homo pateretur:vbi igitur,qui bene hic operati fuerint bonis fruentur? vbi autem mali contrariis:niſi futura ſit vita quædam poſt hanc,& retributio?* Conſonat ſibi 2.ad Timot.1.homil,3.ante med.moral.t.3. orat.4.de prouid.ſeu de fato t.2. homil.4.de Lazaro circa med. & tom.2. In 2.ad Philip. ſerm.6. fin. 2. ad Timot.3. homil.8. ſub initium moral. Quibus addendi Patres reliqui ad memorata Pauli loca præſertim 1. Corint.15. & alia ex Eccleſiaſt. & Pſalmiſta non interpretantes ſolum , ſed curſim attingentes, ſicuti ad illam Hierem.12. *Quare via impiorum proſperatur ?* & Habacuc.1. *Quare reſpicis ſuper iniqua agentes , & taces deuorante impio iuſtiorem ſe ?* & alia c.2.ſpeciatim Aug. num.2. citatus in Pſalm.72. & lib.20. de ciuit. cap.28.fine tract 25. in Ioann. colum. penult.& 28. ſub med. eandem rationem expreſſit Athenagoras, inde, & iudicium, & reſurrectionem ad æternam vitam deducens.

QVÆSTIO III.

De Prouidentia erga prauas actiones.

AD Prouidentiæ diuinæ de creaturis rationalib.illarumque liberis operationibus hactenus à nobis ex ſcripturæ Philoſophorum,& Theologorum concordi ſententia aſſertæ & demonſtratæ , plenam intelligentiam quomodo illa circa actiones prauas , quæ non , niſi rationalis

Digitized by Google

tionalis ac liberæ creaturæ,ſunt,habeatur exerceaturque à Deo oportet explicare.

CERTAMEN I.

Dei erga prauas actiones ex Scriptura, & Theologis prouidentia probatur.

1. HAc in re actiones prauas in Phyſicum actionis prauæ & illam vt materiale peccati eſt, ſiue prout a nobis ex libertate notitia legis aduerſantis,& exteris præerequiſitis procedit, ac tandem vt formale peccati, ſeu morali malitia veſtitam, diuidi ab authoribus video. Ego verò tertium hoc membrum præſenti examine omittam: quia re ipſa, ac ſecluſa fictione noſtra, formale peccati à materiali ipſius, quod hi Authores dicunt, & nuper explicuimus,nihilo differre cenſeo: nam quidquid ei ſuperadditur, vt vnum quid, & forma ſeu malitia denominans ita exercitum actionem peccatum, purum rationis noſtræ figmentum eſſe, & de quo non alia, quam de cogitatione noſtra fingente haberi à Deo prouidentia poſſit: Diſtingui verò actio praua, vt materiale peccati, ſeu vt etiam formale peccati eſt,debet, quatenus ad Dei prouidentiam de ipſa agimus, in duplici ſtatu, ſeu ſigno, naturæ: ſcilicet, vel pro priori naturæ ad eius exiſtentiam; quo pacto diuina prouidentia verſari videtur, vt actio praua,ſeu materiale peccati pro poſteriori naturæ abſolute ſit,vel pro poſteriori naturæ ad eius exiſtentiam, vt de actione illa praua ſemel facta, & præuiſa aliquid vlterius agat eamve ordinet, vel ipſa vtatur ad aliquid allud agendum.

2. Et circa actionem prauam, vt exiſtat, & ſit, omnem Dei prouidentia negauit Auerroes 12.Metaph. comm.37. & 52.& ſine paraphraſ. argumento cert.4. referendo, ac refellendo. Nec nimium ab hoc errore viſus eſt mihi diſtare Iul.Sirenius 3.de prouidc.12.ſub init.ſcribens (teſte Ruiz d. citata c.7.n.4.) *voluntates prauas, & omnes operationes peccatorum, etiam ad Deum relatas, temere, vel fortuito vtcunque euenire, Catholice fateri poſſumus.* Quod autem temerè ac fortuitò alicui obuenit, procul dubio citra,vel extra ipſius euenit prouidentiam. Deceptus autem fuit: ea ſolum quæ ex intentione, & voluntate alicuius veniunt, non caſu & fortuito ipſi,ac non extra eius prouidentiam, reliqua verò temerè illi, & caſu, ac vltra eius prouidentiam contingere credens. Et crederem Ariſt. erga actiones prauas vt ſint,etiam intentiuam, prouidentiam non admiſiſſe, cum ſemel tantum eam erga pias actiones,& iuſtos admiſerit 10. Ethic.c.8.ſub fin. recitatus q.2.cert.1.n 4. De prauis vero actionibus in actu ſecundo,poſitiſque,& factis diuinæ prouidentiæ, & ordinationi ad aliquid aliud efficiendum (præter Atheos qui Deum negant, & Epicureos pauculoſque alios Philoſophos priſcos Dei aſſertores, eius vero prouidentiam negantes q.1.cert.1. Euripidem,& Menandrum, qui vt vidimus q.2.cert.1.n.2.eam erga rationales creaturas omnino reiecerunt) nemo ſiue Philoſophus,ſiue Theologus eſt,qui neget: eamque Patres omnes conſtanter,& conſone fatentur,demonſtratumque abunde ab ipſis eſt ex diſpari meritis vitæ huius fortuna, ex qua & iudicium noſtrarum actionum, ac debita retributio in ſæculo alio, noſtraque ſubinde reſurrectio demonſtrabatur q. hac 2. cert.1. inde enim euidens eſt præuiſa à Deo abſolute peccata ad iuſtitiam exercendam ordinari: quare,& abſolute diuinæ prouidentiæ ſubiacere,vt puniantur.

3. Prima igitur concluſio euidens omnium Patrum, Doctorum Theologorum,& Philoſophorum (præter Atheos Epicureos,Euripidem,& Menandrum) communis ſententia & dogmatica in fide eſt. Actionum prauarum in actu ſecundo, & abſolute exiſtentium peccatorum prouidentia in Deo eſt: ex eorum punitione demonſtratur primo. Secundo probatur ineuitabili conſequentia ex fide certiſſimis principiis Conſtat quippe expreſſis 45.ſcripturæ teſtimoniis actiones prauas elicitas cum libertate,aduertentia legis prohibentis,& dictaminis rationis,contra quæ fiunt, & aliis (ſi quæ ſunt) omnibus requiſitis vt ſint abſolute peccata,in bonum,ſiue aliorum, ſiue ipſorum peccantium à Deo frequenter eſſe conuerſas.Patet ex hiſtoria Geneſ.de peccato fratrum Ioſeph in eius ab ipſis venditione Ægyptio; in pœnitentia delinquentium de admiſſis peccatis toties à ſcriptura aſſerta: populi,iudicij Dauidis,Apoſtolorum Petri,Pauli:& Matthæi,& aliis, quam à Deo eiuſq; prouidentia fuiſſe fidei dogma etiam eſt,item humilitas, timor, & ſimiles affectus ob peccata commiſſa pluries à ſcriptura narrati, cunctiſque experimentis propriis comprobati: Chriſti,& Martyrum gloria,ex Iudæorum crucifigentium,tortorum, & carnificum flagitiis ſuborta. Vnde concluſio hæc negari nequit, quin ſcripturæ non ſemel, ſed ſexcenties negans aduerſetur,propriaque experimenta contemnat.

4. De actionibus prauis, etiam ex aduertentia, libertate,& requiſitis cunctis,vt prauæ ſint, pro naturæ priori ad ipſorum abſolutam exiſtentiam,ſiue vt ſint (non tamen intenſiue) contra Auerrois errorem memoratum n.2. Dei prouidentiam Catholici omnes Theologi ex ſacra pagina & concordi Patrum ſententia tuentur. Alex.1.part.q.36. m.4.art.1. Albertin.1.p.q.67. m.3. partic.4. S.Thom.in 1. d.39.q.2.art.2.corp.fin.q.5.de verit.art.4.1.p. q.22. art.2. ad 2. 4.& 5. Carthuſ. in 1.d.39. q .. col 3. & 4. Durand. q.3. etſi dicat pro illo priori prouideri ne fiant, quo totum quod intendimus non dicit, etſi non contradicat, negetve prouideri à Deo vt fiant non intentiue adhuc. Richard.ibid.art.2. Argentina. art.4.Aureolus d.40.art 3. S.Bonau.d.46.art.1.q.5. circa fin. ferrara 3. contra gent. c.71. concordant doctrinæ S.Th omnes eius interpretes ad locum 1.p.Caiet.Bañez Nazar.Molina.Vaſquez.ac reliqui,Pennotus item 5.Propugnac.c.9. quibus & Ruiz citata diſp.2,& nos aſſentimur. Sed ſtatim occurrit difficultas de nomine videtur enim,ſi Deus de actionibus prauis, ac peccatis vt ſint prouidentiam habere admittatur dicendum itidem eſſe, actiones prauas, & peccata eſſe à Deo prouiſa: quod,& effectus eſſe diuinæ prouidentiæ abſurde ſignificat: idcirco illationem negandam docent Aureol.art.2.col.1.§.*eſt autem.* Vaſquez ſub fin.Commentarij ad art.2.citatum. Neſcio tamen,qua ratione Scholaſtico rigore conſequentia negari queat, actu circa obiectum aliquod admiſſo,huius ab illo denominatio: eſt ſiquidem negare denominationem paſſiuam obiecto, circa quod actiua admittitur in eo,qui circa illud verſatur,v.g. admiſſo,quod ego amem Petrum, negare Petrum amari à me: id eſt idem ipſum,quod in antecedente admittitur,in conſequenti negare. Quod autem ignaris illud præterea abſurdū ſonet,ipſorum,non conſequentiæ vitium eſt:cum prouidentia de ſe,e, ac proinde erga actionem prauam, & peccatum rei cuius prouidentia eſt efficientiam non ſonet (ipſis Aureol.& Vaſq.ac reliquis Theologis fatentib.) cui proinde paſſiua effectus denominatio debeat, aut poſſit reſpondere.

5. Secunda hæc,& communis concluſio probatur primo ex ſacræ paginæ innumeris locis, quibus Deus præcipere illas,ad eaſque dicitur adhortari,ſuadere,excitare, ac monere 2.Reg.24. Exod.9.& ad Rom.9.aliiſq; innumeris,quæ pro Thomiſtico decreto prædeterminatiuo materialis peccati produximus,atque indebitum,genuinumq; ſenſum expoſuimus,tom.1.de Deo vno contr.3.d.2.q.2.cert.1.tot. ea ſiquidē omnia adeo in ſcriptura frequentia, etſi lapſui, & errori minus Sapientium expoſita, Deus eſſe voluit, vt hanc prouidentiæ ſuæ erga noſtras actiones prauas veritatem intimaret; nec citra ſuum conſilium altiſſimum, & prouidentiam euenire putaremus Clarius autem adhuc traditur Act.2. vbi de Chriſto Domino ad Iudæos dicitur. *Hunc definito conſilio, & præſcientia Dei traditum per manus iniquorum affligentes interemiſtis.* & cap.4. *conuenerunt vere in ciuitate iſta aduerſus Sanctum puerum tuum Ieſum quem vnxiſti Herodes, & Pilatus cum gentibus, & populis Iſraël facere,quæ manus tua & conſilium tuum decreuerunt fieri.* Conſilium autem hic (vt ex textu patet) quod Deus de nefaria Chriſti cæde habuit,ſeu,quod idem eſt,iuxta S.Tho. 1.p.q.22.a.1.ad 1.prouidentiam ſignificat.Neque hic finis vlterioris intentio medio infando illo facinore Iudæorum præſcito conditionate conſequendi defuit,Deo ipſi, vt ad prouidentiæ proprietatem opus erat: vt ex ſcriptura conſtat,& Eccleſia canit in Symbolis. *Propter nos homines, & propter noſtram ſalutem.*

6. Sed clarius, atque irrefragabilius de prouidentia Dei, vt actiones prauæ ſint, non intentiuè, vt diximus,

& explicabimus. ac proinde, quin finis vlterius conſequendi per eas prauas actiones intentio proinde prouidentiæ Dei erga illas deſit, teſtimonium habetur Geneſ. 45. vbi ad fratres ſuos Ioſeph ait. *Neque vobis durum videatur, quod vendidiſtis me in his regionibus: pro ſalute enim veſtra miſit me Deus ante vos in Ægyptum*: ſcilicet veſtro ſcelere. Ac ſubinferius: *Non veſtro conſilio, ſed Dei voluntate huc miſſus ſum, qui fecit me quaſi Patrem Pharaoni*. Vbi potiores benignæ Dei, tam in ipſum, quam in fratrum ſalutem prouidentiæ in venditione illa ſceleſta, quam prauis, diriſque in ipſum fratrum conſiliis tribuit, vt ipſius exaltationem, fratrumque ſalutem & commoda per inhumanum illud ſcelus eorum aſſequeretur: cui ſimiles alij ſcripturæ textus produci facile poſſent, productique à nobis ſunt citat. tom. 1. de Deo vno controu. 3. d. quæſt. & cert. citatis & cert. 2. & ſequentibus ſparſim producendis. Quod his ſubiiciendiſque in eandem ſententiam teſtimoniis, & rationibus opponi poteſt, inferius proponemus, atque opportunius, ſemelque, ac ſimul pro omnibus diluemus ſummatim. Eius enim difficultatis ſolutio ad controuerſiam ſeptimam d. vlt. de effectibus prædeſtinationis plenior ſpectat.

CERTAMEN II.

Id ipſum ex Patribus ſtatuitur.

1. SAnctus Petrus inducias ſeptem dierum ad diſputandum per vaſtitiem & malitiam Simoni Mago petenti concedens, ſic ait: *Credo enim, quod per Dei prouidentiam geſtum ſit ad vtilitatem tuam, vt poſſim tibi in hac ſeptem dierum comperendinatione abſque ſtrepitu exponere.* Dionyſ. Areopagita 4. de diuin. nominib. verſ. fin. *Quin etiam iis, qui mali euaſerunt, ad eorum, vel priuatum, vel communem vſum prouidentia benigne vtitur*: Refert Petri verba Clem. Rom. 1. Recognit. pag. 7. & lib. 8. verſ. fi. hæc ex eius diſcipulo Aquila Petro præſente & approbante, *eos, qui ad mala declinarant Angelis regendo permiſit his, qui non per ſubſtantiam, ſed per propoſitum, cum Deo permanere noluerunt, inuidia, & ſuperbia vitio corrupti: dignos ergo dignorum principes fecit.* Ecce peccatorum admiſſorum ſupplicium: & permiſſionem peccatorum odij, &c. quæ Dæmones in puniendis damnatis ſceleſtis ſibi traditis exercent, quam clarius ſtatim aſſerit: *ita tamen eos tradidit, vt non habeant poteſtatem in eos faciendi, quod volunt, niſi ſtatutum ſibi ab initio terminum tranſeant, quem ſane tranſire nequeunt.* Vbi, & pœna inferenda Dei prouidentia taxari dicitur. Clem. Alex. 4. Stromat. med. *Nihil fit ſine voluntate Domini vniuerſorum. Reſtat igitur, vt dicamus ea, quæ ſunt huiuſmodi* (praua) *euenire Deo non prohibente. Hoc enim ſolum ſeruat, & prouidentiam, & Dei bonitatem. Non prohibere eos, qui afflictiones exercent perſuaſum habere conuenit: & ad bonum vti audacibus captis aduerſariorum*, & 1. Stromat. dixerat. *Maximum eſſe diuinæ prouidentiæ argumentum non ſine re, vt vitium inconducibile maneat, & inutile*: vti ea ſecluſa maneret. Cyrill. Hieroſolym. Catecheſ. 8. *O Sapientiſſimam prouidentiam, quæ malum etiam propoſitum in ſalutis occaſionem conuertit*, (vt in fratribus Ioſeph. oſtendit) & ſubdit: *& permittens ipſis ex odio vendere fratrem, occaſionem accepit officiendi, vt repugnaret*, in quam etiam ſententiam inducit illud Pſal. 118. *Quoniam omnia ſeruiunt tibi.* Baſil. homil. 9. *Quod Deus non ſit author malorum*: ſub finem. *Prouidentiſſimus rerum humanarum diſpenſator Deus vtitur ad noſtram exercitationem malignitate Dæmonis; quemadmodum Medicus viperæ veneno.* Quo exemplo rem explicat ad illud Iſai. 13. *Dominus mandauit genti bellicoſæ*, & ad id Pſal. *vox Domini præparantis ceruos.*

2. Exemplo eodem explicant Theodor. ad id Rom. 9. *Deus volens oſtendere iram*: & Chryſoſt. Homil. 36. in Matthæ. addens Imperatoris exemplum. Damaſcenus 2. de fide cap. 29. poſt med. ait. *Ea enim, quæ in nobis ſunt non prouidentiæ ſolum ſunt, ſed liberæ noſtræ poteſtatis, & arbitrij: prouidentia vero hæc quidem* (quæ honeſta) *ſecundum acceptationem, hæc autem ſecundum permiſſionem* nempe, quæ bona & honeſta non ſunt, vt illicò diſtinguit, & explicat. Orig. Homil. 3. in Geneſ. *Multa ſine Dei voluntate geruntur, nihil ſine prouidentia*: quia ei ſubſunt etiam praua. Boët. 4. de Conſolat. Proſa 4. ſub fin. *Sola eſt diuina vis, cui, mala quoque, bona ſunt: cum eis competenter vtendo alicuius boni elicit effectum. Ordo enim quidam cuncta complectitur: vt quod ab aſſignata Ordinis ratione receſſerit, hoc licet in alium, tamen ordinem relabatur: ne quid in regno prouidentiæ liceat temeritati.* Hugo Victorin. 1. de Sacram. part. 2. c. 19. *ſecundum hanc vniuerſalem prouidentiam cunctorum, non ſolum ſuis, quæ bona fecit, ſed alienis quoque, quæ non facit mala, ſed permiſit, quod debitum eſt diſpenſat, vt nihil in regno ſuo iuſtam ordinationem euadat. Nam & ipſa iniquitas ex hac prouidentia ſtipem habet; & non potuit, vel ipſa malitia, in obliuionem venire apud prouiſorem omnium.* Quod eo cap. & 20. perſequitur. Conſonat illud Tertulliani notiſſimum, *Deus in omnia ſufficit, nec poteſt eſſe ſuæ perſpicaciæ præuaricator.* Huc etiam faciunt Patrum reſponſa à nobis recitata contr. 4. & præſertim tom. 1. de Deo vno controu. 2. d. de obiectis ad quæ diuina Scientia extenditur quæſt. de ſcientia conditionatorum, vbi eam ex Patribus ſtatuebamus ad eas quæſtiones reſpondentibus. *Cur Deus Angelum, & hominem præſcius lapſus eorum, ſi crearentur condiderit? Iudam in Apoſtolum, Saulem in Regem*: ſimili adſtante præſcientia lapſus elegerit? *Cur incarnationem diſtulerit* idololatriæ ea dilatione futuræ non ignarus? Et plura alia Patrum teſtimonia ſubiicienda certamine quinto, dum præcipuæ obiectioni ſatiſfaciamus.

3. Copioſius hac in re Auguſtinus pro hac concluſione ad Pſalm. 9. col. 2. ait peccatis à Deo locum dari: *quia tam cernit occulta Sapientia Dei, quemadmodum omnes cruciatus, aut vt exerceant conuerſos ad Deum, aut, vt conuertantur, admoneant, aut iuſtæ damnationi vltimæ præparent obduratos: & ſic omnia ad diuinæ prouidentiæ regimen referantur, quæ ſtulti quaſi caſu, & temere, nulla diuina adminiſtratione fieri putant, ait: narrabo mirabilia tua*, de prædeſtinat. Sanct. cap. 16. circa med. verba Pauli ad Rom. 11. commentatur: *quid eſt ſecundum Euangelium inimici propter vos, niſi, quod eorum inimicitia, quâ occiderunt Chriſtum in Euangelio ſine dubitatione profecit? & hoc oſtendit ex Dei diſpoſitione veniſſe, qui bene vti nouit etiam malis: non, vt ei proſint vaſa iræ; ſed, vt, ipſo eis bene vtente, proſint vaſis miſericordiæ*: Tranſtulit ad verbum Beda ſuo commentario in id caput vndecimum ad Romanos idem verò Auguſtin. in Pſal. 7. ad id, *& in eo parauit vaſa mortis, ſagittas ſuas ardentibus efficit.* Sagittas haſce intelligit venenatas hæreticorum doctrinas ex ſacris litteris prauè, & iniquè depromptas: quod in ante actorum pœnam Deus diſponit. *Propterea diuinæ prouidentiæ etiam iſta diſpoſitio tribuenda eſt; non, quod ipſa peccatores* (*erroris turpis merito*) *facit; ſed, quia ipſa ordinat, cum peccauerint*: vt in impios errores labantur, alia anteactis quæ turpiora permittendo, iuxta 1. ad Rom. n. 21. *quia, cum cognouiſſent Deum, non ſicut Deum glorificauerunt, &c. Propter quod tradidit illos in deſideria cordis eorum in immunditiam*, n. 22. & n. 24. *Propterea tradidit illos Deus in paſſiones ignominiæ*: & cætera ad finem vſque capitis.

4. Libro item 3. de Trinitate cap. 4. ſub init. *vtitur omnibus ad incommutabile arbitrium ſententia ſua ſpiritibus ſiue per eius gratiam, ſiue in aliis per propriam voluntatem.* Quam ſententiam repetit cap. 100. & 107. enchiridij & ad id Pſalm. 100. *Magna opera Domini*, de corrept. & grat. c. 7. poſt med. tract. 27. in Ioan. verſ. fin. de natura boni contra Manichæ. c. 36. fine 2. de motib. Manichæ. c. 7 celebrior. adhuc eius ſententia eſt c. 96. enchiridij. *Non ergo fit aliquid, niſi omnipotens fieri velit: vel ſinendo, vt fiat, vel ipſe faciendo*: ſinere quippe, vt fiat malum, permittendi, tametſi non mali permiſſi, claudit voluntatem, de Geneſi ad litt. lib. 8. c. 23. *Deus naturas creat bonitate, & voluntate, ordinat poteſtate: vt in naturis nulla ſit, quæ ab illo non ſit; in voluntatibus autem nulla bona ſit: cui non præſit, nulla mala ſit, quâ bene vti non poſſit*: capite 24. *Deus bipartito ſua prouidentia*

Digitized by Google

dentia opere præeſt vniuerſa creatura. Naturis, vt ſiunt, voluntatibus autem, vt ſine ſuo iuſſu, vel permiſſu nihil faciant, & circa med. cit. cap.4. & 3. lib. de Trinit. *Nihil enim fit, viſibiliter, & ſenſibiliter, quod non de interiori aula ſummi Imperatoris, aut iubeatur, aut permittatur, ſecundum ineffabilem iuſtitiam præmiorum, atque pœnarum, gratiarum, & retributionum in iſta totius creaturæ ampliſſima quadam, immenſaque republica*, & 5. de Geneſ. ad litt. cap.20. fine, *dum iniqui iuſtos exercere permittuntur, explicat ſæcula; quæ creaturæ; cum primum condita ſunt, tanquam implicita indiderat; quæ tamen in ſuos curſus non explicarentur, ſi ea ille, qui condidit, prouido motu adminiſtrare ceſſaret.*

5. In eandem ſententiam Auguſtini diſcipuli conſtanter ſcribunt, & concordes de malorum ſcelerumque permiſſione ex prouidentia diuina. Proſper in Pſal. 100. ad id *Magna opera Domini* & ad excerpta Genuenſium dubit. 7. Fulgent. 1. ad Monim. cap. 26. ſub init. & c.27. Magnus Greg. lib. 33. Moral. c.13. alias 18. & 19. ait: *Secreto ergò diſpenſationis ordine, vnde ſæuire permittitur iniquitas diaboli, inde perficitur benignitas Dei.* Similia habet cap.10. alias 13. & lib.34. cap.6. & 7. dixetatque lib.6. cap 12. id quod exemplo refugientis ab vna parte ambitus cælorum, qui nequit non ad aliam accedere ambitus eiuſdem explicuit Anſelmus 1. *cur Deus homo?* cap. 15. med. ſubdens: *ità quamuis homo, vel malus Angelus diuinæ ordinationi ſubiacere nolit; non tamen eam effugere valet, quia ſi vult fugere de ſub voluntate iubente, currit ſub voluntatem punientem (factum) & tranſit ſub voluntate permittentis, vt fiat.* Quo etiam ſpectant teſtimonia alia Patrum, quibus d. 3. probabimus id omne quod ab vno diuinæ prouidentiæ ordine recedit, neceſſariò in alium prouidentiæ eiuſdem ordinem recidere. Audiendus eſt iterum Origenes hom. 3. in Geneſ. ſub init. *Memento: quod nihil ſine Dei prouidentia fieri diximus; non ſine voluntate. Prouidentia namque eſt, quæ procurat, & diſpenſat, & prouidet quæ geruntur: voluntas vero eſt, quæ vult aliquid, vel non vult.* Quare & ea, quæ ſub Dei voluntatem non veniunt, ſed ſub eius ſolam permiſſionem, quæ ſolæ prauæ actiones, & peccata ſunt diuinæ prouidentiæ ambitu docet contineri.

6. Sed & Chryſoſtom. iterum audiendus in 2. ad Timot. cap.4. homil.8. in morali colum.2. *Sexto: Quod omnia Deus prouidet: quod liberi arbitrij conditi ſumus: quod alia quidem operatur; alia verò permittit: quod nihil mali vult fieri: quod non ex ſola ipſius voluntate fiant omnia ſed ex noſtra quoque. Mala omnia ex noſtra tantummodo fiunt: bona omnia ex voluntate noſtra, & ipſius adiutorio, quod nihil ipſum latet; non tamen quia nihil ipſum latet idcirco omnia operatur ipſe.* Cyprian. lib. 1. epiſt. 3. ad Cornel. ad id Matt. 10. *Nonne duo paſſeres aſſe veneunt, & neuter eorum cadit ſine Patre veſtro?* legit: *ſine Patris voluntate*: & ſubdit: *cum ille, neque minima fieri ſine voluntate Dei dicat: exiſtimat aliquis ſumma, & magna, aut non ſciente aut non permittente Deo in Eccleſia Dei fieri?* eundem locum explicat Theodoretus ad id Ezech. 29. *& merces non eſt reddita ei*: his verbis: *Per hæc declarat Deus, nihil ſe inuito factum iri. Duo enim* (inquit) *paſſeres aſſe veneunt: & vnus ex illis non cadet ſine Patre veſtro, qui in cælis eſt, quem nihil latet eorum, quæ fiunt. Verum alia quidem ipſe moderatur; alia verò fieri permittit modo libero.* Non quidem quia Dei erga actiones prauas moderamen, & prouidentiam omnem abiiciat, cum eius admittat erga illas permiſſionem, ſed quia non ſola eius permiſſiua voluntas (in qua eius erga illas prouidentia præcipuè ſtat) apponendis eis interueniat, quin noſtræ voluntatis determinatio expectetur, vt vtriuſque & prouidentiæ Diuinæ, & arbitrij poteſtati ſubdantur, iuxta Damaſcenum recitatum numero 4. ſub init. ex quo modum hunc loquendi deſumpſit, & 5. Epitomes diuin. decretor.

7. Porrò & eandem locutionem mutuatus ex Damaſceno fuit Nemeſius de anima, & eius facultatibus (qui Philoſophiæ titulo Nyſſeno tribuebatur) dum (vt refertur, ac eius libro non extat) *prouidentiam eſſe eorum quæ non ſunt in nobis* eodem ſenſu explicandus eſt, immo & ſe ipſe explicat cap.40. poſt med. dicens: *cum in noſtra ſit aliquid poteſtate, & prouidentia ſit, neceſſe eſt ab vtriſque quæ fiunt euenire. Nam ſi ex altero tantum accideret, non eſſet alterum. Sed, cum, quæ fiunt, mixta ſint; aliquando proficiſcentur à noſtra voluntate; aliquando fient ratione prouidentiæ; aliquando manabunt ex vtroque*, cap. 44. colum. 2. *Non omnia, quæ prouidentia geruntur naturæ ſunt; etſi, quæ naturæ ſunt, prouidentia miniſtrantur. Multa enim, quæ Dei prouidentia accidunt, non ſunt naturæ opera: vt de eo, qui hominem occidit oſtendimus: eſt enim pars prouidentiæ natura, non ipſa prouidentia*: ac deinceps ſingulas res, & actiones, tam bonas, quam malas diuina prouidentia gubernari oſtendit. Vnde conſtat Damaſcenum, Theodoretum, Nyſſenum, vel potius Nemeſium, eis etiam locis, quibus abuti quiſpiam contra actionum noſtrarum, prauarum præſertim, diuinam prouidentiam poſſet, fuiſſe ab eis maximè aſſertam illam, & vindicatam.

CERTAMEN III.

A ratione, & explicatione prouidentiæ Diuinæ erga actiones prauas, eadem probatur concluſio.

1. RAtiones ad prouidentiam Dei erga prauas actiones oſtendendam in datis ſcripturæ, & Patrum teſtimoniis, dandiſque certam. 4. fundamentum habent præcipuum: cum ex eis conſtet, ſicuti, & ratione naturali, Deum peccata punire, ac proinde, etſi de ſe inordinata eſſentia ſua ſint, atque intrinſecus inordinabilia, (vt bene vidit S. Bonauent. in 1. d. 46. art. 1. quæſt. 5.) extrinſecus autem ordinabilia à Deo ſunt ad actum iuſtitiæ punitiuæ exercendum, citius, potiuſque, quam à iudice creato. Item ordinabilia ſunt peccata abſolute commiſſa à peccatore ad pœnitentiam, humilitatem, cautionem de cætero, maiorem in virtute oppoſita profectum, ac in Deum charitatem feruentiorem, vt experimentis quotidianis, cum in nobis tum in aliis didicimus. Cum autem hi actus, etſi peccata, quorum occaſione eliciuntur, eſſentialiter concernant, ſint honeſtiſſimi, & ſubinde ex Dei miſericordia, & gratia neceſſariò oriundi, non poteſt non pro priori naturæ ad ipſorum elicientiam, & exiſtentiam abſolutam miſericordem Dei prouidentiam peccatis præuiſis, vt ij actus ſint à peccatoribus, gratiosè, & benignè negotiati: quare prius natura ad eiuſmodi honeſtos actus peccata admiſſa extrinſecus à Deo eiuſque prouidentia ordinari, quam à peccatoribus ipſis ordinentur: vt prima noſtra, & communi Catholicaque concluſione dicebamus: contra quam nullum eſt, vel apparens argumentum, cuius occaſione errare, vel parum ſanus hæreticus poſſit.

2. Secunda æque Catholica, & Dogmatica noſtra, & communis concluſio probatur à ratione. Primò: quia cum prouidetur à Deo actioni honeſtæ eliciendæ ex libertate contrarietatis, (quam ſolam admittunt negantes puræ omiſſionis poſſibilitatem voluntati creatæ) nequit actioni honeſtæ (amori verbi gratia libero) prouideri, quin, & prauæ (odio ſcilicet) prouideatur: cum nequeat eſſe ad vnum extremum, quin & ad aliud oppoſitum ſit libera poteſtas: atqui circa actiones honeſtas, & liberas Dei prouidentia eſt ex parte actus primi: ergo & circa prauas. Probatur ſecundò ex dictis pro prima: etenim, ſi ex peccati permiſſione enumerata, & enumeranda alia certam. 4. plurima, bona à Deo colligi poſſunt: ergo, & peccati permiſſio ex fine, & intentione ea colligendi, obtinendi habetur à Deo: ergo proprie Deus prouidet de peccatis, vt ſint, tametſi non intentiuè, permiſſiuè tamen. Poſtrema conſequentia euidens eſt: cum prouidentia, vt aliquid ſit non intentiuè, ſed permiſſiuè, iuxta huius prouidentiæ explicationem ſubiiciendam, nihil aliud ſit, quam interna Dei diſpoſitio, & voluntas permiſſiua, vt aliquid eueniat mali ex fine, &

Digitized by Google

intentione alicuius boni vlterioris obtinendi. Prima conſequentia probatur. Nam voluntas illa permiſſiua peccati non eſt Deo neceſſaria, ſed libera vt patet: ita enim Deus peccata, ſeu actiones noſtras hic, & nunc, & in his circumſtantiis à nobis eliciendas permittit, vt non permittere potuerit, ac de facto pluribus non permiſit, quibus permittere etiam potuit, qui vt eis non permitteretur obſecrarunt, & quod permiſſum ipſis non fuerit, gratias, & habent, & agunt Deo. Pergo, voluntas permiſſiua peccati libera Deo eſt: ergo & honeſta, modoque honeſtiſſimo, & perfectiſſimo in genere moris à Deo habetur, vel ſaltem haberi poteſt. Atqui honeſta, nedum honeſtiſſime habita, non erit, haberiue à Deo poteſt, ni ex fine, & intentione vlterioris boni, & maioris ab ipſo obtinendi occaſione peccati ea voluntas permiſſiua peccati: ergo ex fine, & intentione boni alicuius & maioris quidem quam non permiſſo, & impedito peccato foret à Deo concipitur, & habetur, conſequentia eſt legitima, & maior Syllogiſmi certa. Nulla enim libera Dei voluntas, niſi honeſta, bonaque moraliter eſſe poteſt.

3. Minor probatur primò: quia ſi ea voluntas permiſſiua peccati in permiſſione peccati extrinſeca obiectiua, ſiue tanquam in obiecto volito, & vltime volito ſiſtat, quin ad vlterius bonum tendat, quod intendit, nihil habet boni, adhuc phyſici, in quod tendat, ſiquidem peccati permiſſio extrinſeca, & obiectiua ſtat in negatione auxilij efficacis, quæ ſecundum ſe, adhuc phyſicum bonum, nedum morale non eſt; ſed prorſus phyſicum malum: atqui honeſta voluntas, nequit eſſe, niſi boni moralis obiecti voluntas; ergo, ſi voluntas permiſſiua peccati in vlterius bonum obiectiuè morale non tendat, bona moraliter, & honeſta eſſe non poteſt. Probatur ſecundo, quia velle permittere peccatum in eo, qui illud poteſt impedire, ſolum ſiſtendo in permiſſione, nihilq; aliud intendendo, vitioſa potiùs quam honeſta voluntas videtur, & quæ interpretatiua ſaltem peccati voluntas ſic: cum nihil vlterius ſit, quod intendi per illam poſſit: Tertiò: quia, cum nec Phyſicum bonum in extrinſeca & obiectiua permiſſione peccati ſit, vt diximus, nec phyſica voluntas, nedum honeſtate morali induta, eſſe erga illam poteſt, quin extrinſecus bonitate alterius obiectiue veſtiatur, ob quam ametur: ſiquidem voluntas proſecutiua non, niſi in bonum, & bonitatem aliquam, vel intrinſecam, vel extrinſecus adſcititiam eſſe phyſice poſſit. Quarto nulla agenti libero digna operatio, & volitio (quæ finis volitio non ſit) niſi propter finem eſſe poteſt: atqui permiſſio obiectiua peccati finis ſuæ voluntatis non eſt: tum quia nec bona phyſicè adhuc, nedum moraliter eſt, vt diximus: ergò vt digna ſit agente libero (nedum perfectiſſimo, vti Deus eſt) ob vlterius aliquod bonum intentum ab ipſo, vt finem, eſſe debet.

4. Quintò eadem minor ſuadetur: quia, ni voluntas permiſſiua peccati intentionem Dei, vel ſuppoſitam ad illam, vel in ea incluſam colligendi, & obtinendi per illam, atque occaſione peccati permiſſi maiora bona, quam ſublata permiſſione, & peccato impedito in vniuerſo forent, euacuatur plerorumque Patrum, & Theologorum doctrina, qua occurrant argumento Auerrois, negantis, vt vidimus certam. 1. num. 2. & aliorum addubitantium vel ſcrutantium diuinæ prouidentiæ erga prauas actiones decentiam, eiuſque rationem, quam præfati Patres, & Theologi in primis, ac fere vnicè, reddunt ex amplioribus bonis à Deo ea permiſſione, & intentis & obtentis vniuerſo. Sexto demum probatur: quia, vt vidimus cert. 2. & 3. ſcriptura, & Patres in actionis prauæ ſeù peccati permiſſione aliquid vlterius boni per illam, & peccati occaſione, obtinendi à Deo intendi docent expreſſe. Quibus omnibus, me iudice aduerſantur, qui negant ex fine vlterioris boni obtinendi poſſe à Deo peccatum permitti, ac proinde, & permiſſionem peccati prædeſtinationis effectum eſſe poſſe.

5. Indecentia vero diuinæ bonitatis, & voluntatis, quam ita ſentientes obiiciunt (nempe non poſſe amari medium remotius ob finem intentum, quin proximum fini, & ſine quò conducentiam ad finem remotius illud non haberet, ametur: quare nec permiſſio peccati ob bonum peccati occaſione ac non aliter obtinendum, quin & intermedium ametur) ſubtilem, & ſolidam habet ſolutionem datam à nobis controuerſia 2. de incarnatione d. de fine incarnationis, atque hic fuſe iterum dandam controuerſ. 7. d. de effectibus prædeſtinationis, vbi oſtendemus media remota; & quæ, non aliter vtilia ad finem & conducentia phyſicè ſunt, niſi proximorum mediorum interuentu, ob finem nihilominus immediate amari, qui illorum ob eum finem amor; & effectus inter media debeat attingere, per illane tranſire, & ad intermediorum amorem electio remotioris determinet: tametſi remotius intrinſeca electione, & ex finis eiuſdem intentione eligatur, atque apponatur: quo indecentia illa prætenta euaneſcit.

6. Hac vero intentione vlterioris finis, & boni permiſſione obtinendi ex occaſione prauæ, hic, & nunc, actionis, & peccati ſtatuta in voluntate Dei permiſſiua peccati, probatur vlterius prouidentia Dei explicatione ipſius prouidentiæ facili, atque ab innumeris noſtri Ruiz ad eam explicandam concluſionibus (magnam partem bonis doctis, & ſubtilibus, ſed præ multitudine minutiſſima confuſionem menti faceſſere aptis) expedita, ex eo quippe fine Deus; eiuſque prouidentia circa prauæ, hic, & nunc, actionis, & peccati (quam velle præ ſua bonitate nequit) exiſtentiam ita negotiatur, ac commoda cuique, ex à ſe volendis, & ſine quibus actio praua eſſe abſolute nequit, ſcientia præſuppoſita, d. 2. à nobis examinanda, & definienda. Primo creatam voluntatem, ſeu creaturam rationalem, cui (& me iudice) neceſſario voluntatem identificatam condit: Deinde duplici cogitatione altera impellente in actionem prauam ob bonum aliquod delectabile, quod menti, ſeu voluntati repræſentat, altera retrahente ab illa ob oppoſitionem eius actionis legi, & dictamini rationis, non abſque voluntate Dei conditis: item offenſæ, ſiue offenſionis Dei, & ſuppliciorum ob eiuſmodi actionem incurrendorum, quæ, vel omnia, vel pleraque, cogitatio ab actione praua retrahens repræſentat etiam voluntati.

7. Et quidem his à Deo poſitis potentia creata abſolute talis in actu primo ad actionem prauam, eiuſue omiſſionem phyſice indifferens abſolute conſtituitur; tametſi altera ex his cogitationibus ſufficiens ſolum, neque habitura effectum ſit, id enim poteſtatem antecedentem abſolutam ad vtrumuis voluntatis creatæ non aufert, ſed conſequentem ſolum, vt ſæpe tomo 1. de Deo vno docuimus, & controuerſ. 7. & 8. dicemus: vbi, ex qua ſcientia cogitatio ſufficiens ab actione retrahens praua donetur à Deo ex inſtituto docebimus. In hac vero ſufficientis donatione ſolum, ni alterius efficacis denegatio adſit (quod ex parte adhuc cogitationum eſt) peccati permiſſio adæquatè non eſt. Si enim ſimul cogitatio alia efficax, ſeu effectum habitura donaretur actio praua impediretur, atque abſolute non eſſet: quare eatenus ſufficientis donatio ad peccati permiſſionem ex parte cogitationum attinet, quatenus libertatem voluntatis ex parte actus primi conſtituit, qua ſublata actio praua illa, & peccatum minimè foret; aſt cogitationis alterius efficacis, habituræque effectum denegatio permiſſionem actionis prauæ ſeu peccati, quatenus ex parte cogitationum eſt, facit, & completiue conſtituit. Toto hoc numero permiſſionem peccati, quatenus ex parte cogitationum eſt, ſolummodo explicui, atque ipſius adæquatam, & completam ea ſolum ex parte conſtitutionem: ad eius quippe omni ex parte abſolutum complementum, & conſtitutionem, aliud quod iam ſubiicio vlterius deſideratur, nempe concurrendi decretum præfatis omnibus natura poſterius, quare, & vltimo loco explicandum.

8. Itaque abſoluta poteſtate voluntatis ad vtrumuis, ſeu libertate ipſius in actu primo per voluntatis exiſtentiam, & vtriuſque cogitationis aſſiſtentiam abſolutas, vt explicuimus, conſtituta, ad actionis prauæ exiſtentiam in actu ſecundo, immò, & poteſtatem prorſus abſolutam voluntatis noſtræ aliquid vlterius requiritur: Dei ſcilicet decretum concurrendi cum ipſa, de cuius natura, & conditione tom. 1. de Deo vno ad ſatietatem, & nauſeam oblonga controuerſ. 3. cum hæreticis præſentis, & immediatè antecedentis ſæculi, cum Dominicanis Thomiſtis, & aliquot ex noſtris, præſertim recentibus, diſputatum eſt diſput. vlt. ac ſtatutum qu. 2. decre-

tum

Digitized by Google

tum hoc eſſe, quod indifferens, ſiue indifferenter concurrendi ad vtrumuis, noſtri vocant; ſed ita intelligendum, vt illo Deus ſolum velit ſuam omnipotentiam applicare creatæ voluntati, vt ea ad operandum, non ſecus atque habitu ſupernaturali indito pro libito ad quamlibet liberam operationem, adhuc honeſtam, quin concurſum adhuc disiunctim ad alterutrum velit vt docebamus citata quæſtione ſecunda, certamine ſecundo, numero quinto, & maxime 7. Ad prauam autem concurſum ſuum actioni noſtræ identificatum adhuc disiunctim Deum velle non poſſe arctius probauimus; etenim cum eiuſmodi voluntas Dei de concurrendo, & actiua ſit, nec præciſiua ſubinde ex parte operationis, nequiret non in actionem prauam; hic, & nunc, & peccatum disiunctim ferri iuxta dicta controuerſia illa 3. d.2. quæſtione 3. certamine 4. à numero 6. quod abſurdiſſimum eſſe oſtenditur ex dictis hoc tom. controuerſia de voluntate d. 6. quæſtione 3. Decretum autem hoc eſſe præfatis reliquis natura poſterius, & vltimum ſubinde permiſſionis peccati complementum conſtat; quia decretum concurrendi cum cauſis creatis modo earum cuivis accommodo, earum exigentiam abſolutam expectat,& ſupponit: quæ, niſi cauſa ſeu potentia creata, vel neceſſaria,vel libera adæquata in genere cauſæ creatæ in actu primo proximo conſtituta, abſolutè eſſe nequit. Ex quibus omnibus conſtat, quot, quantaque Deus ex fine boni vlterioris peccati permiſſione obtinendi circa peccati exiſtentiam, abſque vlla erga prauam actionem, & peccatum voluntate, & affectu negotietur, cum prauam hic & nunc actionem, & peccatum permittit: ac proinde prauatum etiam actionum, non ſolum poſt quam factæ ſunt, & præuidentur, ſed & pro priori naturæ ad earum exiſtentiam, & antequam ſint, & præuideantur prouidentiam habere.

9. Dixi autem numero 6. pleraſque noſtri Ruiz ſolidas, & ſubtiles, non autem dixi omnes: quia ſectione 6. num.2. concl.1. ait: Deum, cum ex præfata intentione, & prouidentia erga prauam, hic, & nunc, actionem, & peccatum ſuum offert concurſum voluntati non excipere ilam, ſed poſitiuè intendere totam actionem prauam, qua ratione actio creata & ens creatum eſt, ratione cuius à Deo eſt dependens, eiuſque indiget concurſu, quod in prædicato actionis prauæ etiam ſpecifico, & contrario diuinæ legi reperiri fatetur num. 3. concluſ. vero 2. numero qinto ait: Deum, cum vult concurrere ad prauam actionem non velle ſpecificam actionem prauæ rationi, & legi contrariam; ſed ab hac abſtrahere, etſi in ea etiam tranſcendentalem rationem entis, & actionis ab eaque in præſcindibilem velit. Hæc quidem ſenſu, animoque Catholico dixit neſcio tamen an ſatis aduertens voluntatem illam concurſus actiuam eſſe; ac proinde impræciſiuam formalitatum in actione praua identificatarum, vt dicebamus numero 8. verſus finem, æque, atque concurſus ipſe impræciſiuus eſt. Secundo, cum rationem entis, & actionis tranſcendentem, atque, metaphyſicè adhuc, impræſcindibilem dicat à formalitate actionis prauæ ſpecifica legi, & rationi contraria, ferri in illam quin in hanc diuinam voluntatem impræſcindibile, & inintelligibile eſt. Sed Catholica intentio & animus Doctoris tanti liberius à difficultatibus reſpondiſſet, iuxta dicta à nobis num.8. voluntatem diuinam ad concurrendum cum cauſis liberis applicationem ſolam ſuæ omnipotentiæ, cuius vſum pro libito cauſæ liberæ prorſus permittit: nec vlterius concurſum ipſum ſuum creatæ cauſæ actioni identificatum adhuc disiunctim pro obiecto habere: maxime cum actio, hic, & nunc, praua alterum extremum eſt. Duas alias huius concluſionis rationes in cert. 5. reſeruo, vbi opportunius pro ſolutione argumenti Auerrois ponendæ ſunt, ne ibi repetantur.

CERTAMEN IV.

Auerrois difficultati, & Catholicorum curioſitati fit ſatis.

1. AVerrois pro ſuo errore negante circa actiones prauas ſpecialem prouidentiam argumentum erat: quia omnino perfecti, ſapientis, boni, potentiſque, prouiſoris eſt omnia mala arcere, & impedire in rebus prouiſis: atqui prauæ actiones mala ſunt, atque non arcentur à Deo, qui rerum, quas prouidet non, niſi omnino perfectus, ſapiens, bonus, ac potens admitti debet: ergo Deus actionum prauarum prouidentiam non habet, nec prouiſor eſt. Huius tantum difficultatis ſolutio ad rei huius concluſionem expectatur, dudumque, à piis Catholicis etiam, deſiderata eſt, ac proinde à Patribus adhibita: diſtingue igitur maiorem: *arcere, & impedire mala* quæ idem ipſe neſcit, & nequit vertere, ſeu conuertere in maiora bona ex malis ipſis elicienda fateor; quæ ſcit, & poteſt ipſe in maiora bona ex eis oriunda conuertere, nego: Similiter diſtingue minorem *praua actiones mala* ſunt, quæ Deus permittens ſit, & poteſt vertere in maius bonum, concedo minorem, quæ nec ſcit, nec poteſt in id conuertere nego minorem: & nego conſequentiam. Hanc ſolutionem tradunt Patres frequentiſſime, præſertim Auguſtinus, cuius vulgatiſſima, & celeberrima ſententia eſt ex cap. 100. Enchiridij: *Deum non eſſe permiſſurum vt fierent mala, niſi ex malis ipſe poſſet facere bene.* Hugonij item Victorini 1. de Sacram. fidei p.4.c.23. ſub init. dicentis. *Non deb.t in compenſatione minoris boni impediri quod maius eſt bonum, ab illo qui optimus eſt.* Quare ſolum reſtat maiora bona, ſint, quæ ex peccati occaſione à Deo colliguntur, ad ſolutionis firmitatem oſtendendam recenſere.

2. Et primo quidem Patres actiones prauas, & peccata ſecundum ſe etiam ſpectata pulchritudini perfectionique maiori vniuerſi inſeruire docent: id ſæpe Auguſtinus cap.10. & 11. Enchirid. *Ex omnibus*, inquit, *conſiſtit vniuerſitatis admirabilis pulchritudo, in qua etiam illud, quod malum dicitur, bene ordinatum, & ſuo loco poſitum, eminentius commendat bona, vt magis placeant, & laudabiliora ſint, dum comparantur malis. Nec enim Deus omnipotens (quod etiam infideles fatentur: rerum cui ſumma poteſtas.) Cum ſumme bonus ſit vllo modo ſineret mali eſſe aliquid in operibus ſuis, niſi vſque à Deo eſſet omnipotens, & bonus vt bene faceret etiam de malis,* & cap.27. *Melius enim iudicauit de malis bona facere, quam mala nulla eſſe permittere,* cap.96. *Quamvis enim ea, quæ mala ſunt, in quantum mala ſunt, non ſint bona; tamen, vt non ſolum bona, ſed etiam ſint, & mala, bonum eſt. Nam, niſi eſſet hoc bonum, vt eſſent & mala, nullo modo ſinerentur ab omnipotente bono.* Quod & primum teſtimonium ad rem hanc expendunt Scholaſtici cum Magiſtro in 1.d.46. cap. *quod vero*, & cap. *quid enim* eidem doctrinæ inſiſtit (nimirum ex deterioribus, & perfectionibus, boniſque, & malis maius intenſiue bonum, maioremque abſolute perfectionem vniuerſi, & extenſiue minorem, quam ſi bonis ſolum, & totum conſtaret) & exemplis appoſitiſſimis confirmat lib.3. de lib. arbitrio cap.5. poſt init. monet: ne, quia anima ſine peccato melior ſecundum ſe ſit, quam cum illo, inferatur, ſine peccato fieri debuiſſe; & ſubdit. *Non eſt autem vera ratio, ſed inuidia infirmitas: cum aliquid melius faciendum fuiſſe cogitaueris, iam nihil aliud velle fieri: tanquam, ſi perſpecto cælo, nolles terram factam vnquam omnino.*

3. Statim verò plurimis, vtilitatibus ex corporibus deterioris naturæ, ac ſubinde minoris bonitatis, & perfectionis, quam cælum, vniuerſo obuenientibus, ſic diſcurrentes confutat: atque inferius alio exemplo ſuam doctrinam ſic illuſtrat. *In eo plerique homines errant: quia, meliora cum mente conſpexerint, non in ſedibus congruis ea oculis quærunt; velut, ſi quis*

quam

quam perfectam rotunditatem ratione comprehendens ſtomachetur, quod talem in nuce non inueniat. Quod ipſum & aliis exemplis illuſtrare proſequitur. Sed præclarius adhuc in eandem ſententiam ſcripſit 11. de Geneſ. ad litt. capite enim 7. init. & med. admittit: *meliorem eſſe naturam quæ peccare nollet*: eos autem, qui inde talem, & non aliam eſſe à Deo faciendam concluderent, ita ſtultitiæ arguit cap. 8. ſub init. *Cum æquare volunt genera bonorum, numerum minuunt, & immoderate augendo vnum genus, alterum tollunt. Quis autem hos audiret, ſi dicerent: quoniam excellentior ſenſus eſt videndi, quam audiendi: quatuor oculi eſſent, & aures non eſſent? ita ſi excellentior eſt creatura rationalis, quæ Deo ſubditur, &c. quis recte intelligens dicat, talis eſſet iſta, qualis illa: nec videat, ſe nihil aliud dicere, quam non eſſet iſta, ſed ſola eſſet illa?* Repetit cap. 10. & conſonat cap. 14. contra aduerſar. legis & Prophetar. & de natura Boni cap. 32. 33. & 37. & q. 41. & 42. & 53. ex lib. octoginta trium, & 11. de Ciuit. cap. 18. init. malos futuros à Deo creandos non eſſe. *Niſi pariter noſſet, quibus eos bonorum vſibus commendaret: atque ita ordinem ſæculorum* (vniuerſi) *tanquam pulcherrimum carmen, etiam ex quibuſdam quaſi antitheſis honeſtaret*: aliis ſtatim exemplis illuſtrat ibi; vnde, & alterum recitabimus num. ſequenti.

4. Id ipſum & rationibus, & exemplis aliis confirmat cap. 22. ex quibus illud nequaquam omittendum, quod ex ſupercilio deſumpſit, *quod ſi radatur*, inquit, *quam propè modum nihil corpori & quam multum detrahitur pulchritudini*: Hanc ipſam & doctrinam, & ſolutionem ebibit ex Auguſtino Hugo Victorin. 1. de Sacram. fidei p. 4. vbi à cap. 17. ad 33. oſtendit vniuerſi, quam partis, bonum, ac proinde illius bonum maius curandum, etiam neglecto, & promiſſo partis malo: cui doctrinæ, & rationi inſiſtit in ſumma tract. 1. c. 13. etſi vtrobique durius loquatur dum ex maioris boni vniuerſi amore, & intentione peccata Deum velle dicit. Sed tamen de permiſſiua voluntate loquitur, vt conſtat ex cap. cit. 23. ſub init. vbi diſcurſum concludit. & citato cap. 13. Summæ eandem rationem didicit ex Auguſtino Anſelm. col. 4. Elucidarij, vbi Angelos malos futuros, nec tales fore, ſi crearentur, à Deo ignoratos creatos reſpondet: *propter ornatum ſui operis: vt enim* (ſubdit exemplo luculentiſſimo) *pictor nigrum colorem ſubſternit, vt albus, vel rubeus pretioſior ſit: ſic collatione malorum iuſti clariores fiunt.* Claudat diſcurſum & ſolutionem hanc, qui eum indagabit, & perfecit Auguſtinus 11. de ciuit. cap. 18. citato non longè poſt recitata verba exemplo alio, & ſcriptura confirmans: *Sicut ergo* (ait) *ita contraria contrariis oppoſita ſermonis pulchritudinem reddunt? ita quadam, non verborum, ſed rerum eloquentia contrariorum oppoſitione ſæculi pulchritudo componitur: apertiſſime hoc poſitum eſt in lib. Eccleſiaſtico* (nempe c. 33.) *contra malum bonum eſt, & contra mortem vita: ſic & contra virum iuſtum peccator: & ſic intuere in omnia opera Altiſſimi, duo, & duo, & vnum contra vnum.* Quod enim à ſummo artifice Deo regulariter, & quaſi ſtata lege factum vbiuis, atque in omnigeno opere ſuo ſemper videmus: id vel maxime ad operis totius perfectionem maiorem ſpectare euidenter demonſtrat: idcirco ad diuinæ Prouidentiæ laudem elegans, & copioſus, rerum cum in Phyſicis, tum in moralibus innumeras contrarietates recenſet Clemens Roman. 8. Recognit. quatuor ante finem paginis.

5. Doctrinæ huic de maiore vniuerſi ſeu rationalis Reipublicæ perfectione ex virtutibus, & vitiis, ſiue malis, boniſque moralibus quam ex ſolis bonis conſtantis, (cui data ex Patribus ſolutio argumenti, quod verſamus innititur) conſentiunt Scholaſtici. Sanct. Thom. 1. p. quæſt. 22. art. 2. ad 2. quæſt. 48. artic. 2. ad 3. quæſt. 49. art. 2. corp. & 3. contra gent. cap. 71. maxime numero 5. quæſt. 3. de potentia art. 6. ad 4. & in 1. d. 44. art. 2 ad 5. Alex. 1. p. quæſt. 38. m. 1. initio, & art. 1. quæſt. 40. m. 3. Albert. 1 p. q. 27. de malo m. 5. ad 1. q. 67. m. 1. col. 2. & in 1. d 44. apud Carthuſ. infra Sanct. Bonauent. in 1. d. 46. art. 1. q. 6. corp. Richard. ſimilibus locis Carthuſ. cum Ægidio & aliiſque 3. Caiet. ad quæſt. 22. & art. citatum ex prima parte ad 2. vbi expoſitores alij. Eandem concluſionem tenent. Marſil. d. 46. citata art. 1. & Ferrara loco citato contra gentes; licet vocibus ab Auguſtino diſcors doceat cum peccatis mundum *extenſiue* perfectiorem, & meliorem, ſed *intenſiue* meliorem ſine illis fore. Et demum eam luculentiſſime docuit noſter Ruiz citatus totis ſectionibus 3. 4. & 5. Cæterum Durandus in 1. d. 46. quæſt. 2. ſub finem, Vaſquez 1. part. quæſt. 22. art. 2. §. 2. & d. 107. cap. 3. circa med. (quos Recentiores plures ſectantur) docent mundum minus perfectum eſſe cum prauis actionibus, & peccatis, quam ſine illis, videtur docuiſſe Sanct. Thom. in 1. d. 46. quæſt. 1. artic. 3. ad 6. dicens: *Quædam mala ſunt, quæ, ſi non eſſent vniuerſum perfectius eſſet: illa, ſcilicet, quibus maiores perfectiones priuantur, quam in alio adquirantur: ſicut præcipue eſt in malis culpæ, quæ ab vno priuant gratiam, & gloriam, & alteri conferunt bonum comparationis, vel aliquam rationem perfectionis: qua etiam non habito, poſſet perfectio vltima haberi: ſicut ſine patientia actu in perſecutionibus illatis poteſt aliquis ad vitam æternam peruenire. Vnde, ſi nullus homo peccaſſet, vniuerſum genus humanum melius foret.* Sed cum tot locis aliis Patrum concluſionem, & doctrinam defendat, nihil ex hoc teſtimonio, vt ſonat, habetur, niſi Doctoris ſancti hac in re varietas, & mutatio ſententiæ, vt bene Ruiz ſect. 5. num. 1. qui eum explicat de hominibus communi prouidentiæ relictis, ac ſponte propria non peccantibus, quod nequaquam fieret, ni omnes genij, & voluntatis meliores eſſent: ſed certe non loquitur de bonitate hominum radicali, & ſecundum ſe ſumptorum, vt eos ſolutio ſumit, ſed vt actuali bono, & malo morali ſubſunt omnes. Quare pro Sancti Thomæ in operando conſtantia æſtimo vniuerſum, ſiue omnes homines diſtributiue hic à Sanct. Thoma ſumi, non collectiue, vt partes actu vniuerſum, & coniunctim componentes ſunt: comparat enim perfectionem vnius reſpectu peccati, & mali alterius, vnde prouenit: quæ eſt perſonæ, & indiuidui ad indiuiduum, non ad omnium collectionem, & coniunctum, quod vniuerſum coniunctim, & Reſpublica rationalis eſt.

6. Sed certe contra hanc Patrum doctrinam & ſolutionem extant nonnulla à ratione difficilia. Primum à S. Thom. tactum proxime, atque à Durando expenſum: quia bonitas comparationis maior quæ adquiritur comparatione deterioris, ſolum eſt quoad apparentiam, & commendationem extrinſecæ exiſtimationis, quæ maior concipitur boni ad mali adſpectum: aſt intrinſeca boni perfectio in re, ac in ſeipſo etſi malum abeſſet æqua eademque præſtaret, etſi non ita clarè dignoſceretur. Ergo ex adiunctione mali, nequit in ſe bonitas vniuerſi, quæ in bonis remanet creſcere: imò tota eius bonitas coniunctim maior eſſet, ſi pars altera, quæ malorum eſt bonorum eſſet: neque enim malum, qua tale, poteſt bonum, ſiue intenſiue, ſiue extenſiue conſtituere: Reſpondetur, iuxta Patrum rationem datam præcisè. Negando bonitatem maiorem comparatiue eſſe ſolum, quoad apparentiam, ſed re ipſa maiorem eſſe. Quia, etſi comparatio vniuerſi partim ex bonis partim ex malis conſtantis, cum vniuerſo totidem bonis omnino conſtituto, in quo extremo plures procul dubio partes bonitatis ſunt, ac proinde & coniunctum ex totidem bonis plus bonitatis habens ſit: tamen ea maior bonitas vniuerſi ex puris bonis conſtituti, quam ſit in alio totidem partibus malis, & bonis ad medietatem conſtituto, extenſiue, & homogenei, vt ſic loquar, corporis inſtar maior bonitas eſt, non intenſiua & heterogenea, & corporis artefacti: ad cuius artificium, & intrinſecam pulchritudinem & perfectionem partium diſſimilitudo, & perfectionis, ac bonitatis entitatiuæ earum inæqualitas requiritur; vtque pars artefacti alia robuſta, alia debilior, alia item elatior, alia depreſſior in idem artefactum coaugmentandum conueniant: vt Patrum exemplis euincitur humanæ fabricæ, picturæ, poëmatis, ſolutæque orationis: quam, vocalis picturæ ad inſtar, elatam aliquando, aliquando demiſſam (non extra rem noſtram) nec ſemper pleno numero eſſe debere iunior Plinius docebat. *Nam quemadmodum*, inquit, *in picturis nulla res magis quam vmbra commendat, ita orationem ſummittere decet.*

7. Cogita ergo, Deum non potentia ſolum, ſed arte etiam ſumma, & materiale hoc, & morale, ſeu

ſpirituale

Digitized by Google

ſpirituale vniuerſum architectari voluiſſe, vt vere voluit: an cœlo ſolo, & luce illum ex arte oppleret, aëre, terra, aqua, & igne, & cæteris relictis? potentiam quidem ſuam exerceret, artem vero nullam: ita etiam, ſi ſanctos ſolos in morali, & ſpirituali mundo, peccatis omnibus impeditis, conſtitueret, gratiæ, potentiæque ſuæ multum poneret, artis vero parum: neutrumque vniuerſum pulcherrimum artefactum eſſet; tametſi opus lucidiſſimum foret. Nec in Republica alterius ſæculi, ea malorum in inferno, & ſanctorum in cœlo ſortis, & conditionis inæqualitas, & diſſimilitudo deficiet: vt ea vtrorumque cum meritis, ac demeritis concordia diſcordi artefactum illud etiam Dei digna tanto artifice pulchritudine perennet: ex qua forte tanta in damnatis etiam pulchritudo, vt quatenus artefactum quod digno ſupplicio conſtituunt, cum Beatorum ſplendore decertent: iuxta id Pſalm. 47. *ſicut oues* (Beatorum ſymbolus) *in inferno poſiti ſunt.* Omiſi ad maiorem perfectionem vniuerſi exceſſum bonitatis maioris plurium excellentiſſimarum virtutum expendere, quæ abſolutè non, niſi occaſione permiſſi peccati exerceri poſſent: vt pænitentia, patientia iniquarum, & inhumanarum perſecutionum, martyrium, ac feruens in impios Zelus, quæ ſaltem non in ea intenſione, niſi occaſione, peccati, haberentur, vt feruor charitatis, & Religionis, qua ſe martyres Dei cultui, & amori victimas offerunt, & deuouent. Ac tandem merita omnia Chriſti non, niſi occaſione peccati obuentura, vt Patres expreſſe docent, quæ ſola vniuerſi præſentis amplioris ex puris iuſtis conſtantis bonitatem, etiam extenſiuè infinitè antecellunt: in enumeratis verò etiam aliis præter multam extenſiuam bonitatem intenſiua etiam pulchritudinis artefacti, huius ex malis boniſque conflati præ alio ſolis bonis conſtanti mirificè elucet: cum tot virtutum perfectiſſimarum ſpeciebus, quæ in illo alio eſſe non poſſunt, & perfectionibus earum, quæ de facto non eſſent: etſi abſolute poſſent, mundus hic ſplendeat: & tamen conſulto omiſi, quamvis ſolutioni & doctrinæ datæ adeò opitulentur, atque interim à Patribus ad præſentem doctrinam, & ſolutionem tangantur, vt ſolutionem Patrum, nullo alio exceſſu bonitatis occaſione peccati habitæ attento, reſpondentium, eiuſque energiam, & ſoliditatem explicarem, & oſtenderem; quæ in parte mundi æquæ iuſtorum ac eſſent iuſti omnes mundi alterius vim etiam habet, nec aduerſariorum argumentis cedit; quæ, niſi ex ea ſuppoſitione ſpeciem adhuc difficultatis non habent. Propterea fere reliqua omnia prætermitto: quia doctrina data Patrum, ac dilucide explicata anticipatam ſolutionem poſuimus.

8. Tria ſolum reſtant contra præfatam doctrinam. Primum ab aliis oppoſitum ex Dionyſ. cap. 4. de diuinis nominibus, vbi ex Hierothei ſuaque mente vt abſurdum infert, *quod malum erit ad omnes*, id eſt ad vniuerſi perfectionem ſpectabit, ſi aliqua ratione bonum eſſe admittatur, vt intelligit S. Thom. 1. p. quæſt. 19. art. 9. ad 1. abſurdius autem longè admittetur illud eſſe ad maiorem vniuerſi perfectionem: inferetur item, & per ſe aliqua ratione, nec ſolum per accidens bonum eſſe peccatum contra Patres, & Scholaſticos omnes, vnde, & peccatum, vt vniuerſum hoc conſtituens, nec ſolum bonum, ſed melius reddens, amabile à Deo eſſet: amabile enim natura ſua, & magis amabile eſt, quo non ſolum bonum ſed melius eſt: qua ratione actus adeò videtur Hugo victorinus, vt velle peccata Deum videatur admiſiſſe locis citatis n. 3. His autem omnibus eadem doctrina facile reſpondetur ex eodem capite Dionyſii deſumpta. Malum ſcilicet ſecundum ſe, & intrinſecum naturæ ſuæ, nec bonum eſſe, nec eſſe adhuc diuinitus poſſe: ac de eo ſic ſumpto, & bono admiſſo, recte inferri illud quod, vt abſurdum Hierot. & Dion. reiiciunt. Inde verò recte etiam inferretur non eſſe ſolum per accidens bonum, ac proinde, & à Deo eſſe amabile & magis amabile quam bonũ ſolum ergo amabile & bonum extrinſecus eſt, quatenus extrinſecus ordinabile & ordinatum eſt, quod natura ſua inordinatum, & deordinatio ipſa eſt: atque eo loco poſitum, quo artefactum pulcherrimum conſtituat, quod ex voluntate permiſſiua Dei, & prouidentia eius, per accidens extrinſecus, & contra ſuam naturam habet:

ſub eaque ratione, & bonum, & melius & amabilius etiam à Deo conſtituunt: ſed nihil amplius id eſt, quam Dei ordinationem, permiſſionem, & prouidentiam, qua aptis locis actiones prauæ, & mala collocantur, & amet, bonas & meliores, & magis amabiles à Deo eſſe: quod Dionyſius ſub eius capitis finem enixè, & efficaciter probat. Inde etiam conſtat nulli creaturæ licere peccati alterius creaturæ permiſſionem quod ſine ſui rationabilis incommodi, iuſtiue iactura poteſt impedire: quia nec vniuerſi artifex eſt; nec, ſi in rempublicam poteſtatem habet, aliter habet, quam, vt peccata impediat, nec permittat, etſi ex eis maiora bona oriunda cognoſcat; ſed ſolum ea permittat quandoque ad maiora peccata vitanda, vt proſtibula in ciuitatibus aliquando à Principe, & poteſtate publica permittuntur.

CERTAMEN V.

Eidem Auerrois difficultati, aliter atque aliter ſit ſatis.

1. HVcuſque communem Patrum ſolutionem rigide, & dilucide explicatam, vt par erat vindicauimus non quia ſolutiones aliæ eius difficultatis nobis non ſuppeterent, ſed quia vt rei difficultas illam ad ſui enervationem non exigat, noſtra tamen & ſolita in Patres eorumque doctrinam obſeruantia id exigebat. & quamuis ita quandoque Patres loquantur, vt videantur aſſerere Deum bonum ac melius de malis peccatorum facere ſciret, ac poſſet, nuſquam peccata permiſſurum: quare, & hanc eſſe vnicam eius difficultatis ſolutionem, ita vero non natura rei ſolummodo attenta loquuntur, ſed difficultate, vt à proponentibus, vel dubitantibus proponebatur inſpecta: quod nimirùm malum, ſeu peccatum in vniuerſo permitti à Deo non debuerit, niſi maius aliquid boni ea permiſſione lucraretur: id quod de eo dubitantes non videbant (quo ſcilicet modo ex deterioris permiſſione perfectio, & pulchritudo vniuerſi augeſceret) oſtenderunt eis Patres ſolutione præfata; non negantes aliunde abſque Dei indecentia ſaluari optime poſſe peccati permiſſionem; immò pleriſque teſtimoniis ſignificantes ſatis.

2. Conſtat ex Auguſtino eius doctrinæ auctore, & illuſtratore, & qui cap. 96. & 100 enchiridii, & aliis locis citatis certam. 4. num. 3. verſus finem ſtatuere videtur Deum non permiſſurum mala, *niſi de eis ſciret, & poſſet facere bene.* Nam 3. de lib. arbitr. cap. 5. vbi cauendum ait, ne ex eo quod melius aliquid fore videamus inferamus in Deo debitum faciendi, quod melius fore videmus, id quod improbat verbis recitatis certam. 4. numer. 2. fine, atque iterum 11. de Geneſ. ad litt. cap. 8. recitatus num. 3. circa med. Teneret autem illatio, ſi Deus id quod melius eſſet vniuerſo facere deberet; ergò ex natura rei ad id non tenetur, ſed clarius hanc ſuam mentem explicuit 1. contra aduerſar. leg. & Prophet. cap. 14. poſt med. dicens: *quibus autem videtur ſic hominem fieri debuiſſe, vt peccare nollet, non eis diſpliceat, ſic eſſe factum, vt non poſſet peccare, ſi nollet. Nunquid enim ſi melior eſſet, qui non poſſet peccare, ideò non bene factus eſt, qui poſſet & non peccare?* fuiſſet autem non bene, ſed male factus, ſi melius obiectiue, & ex obiectis faciendis facere debuiſſet Deus. *Aut verò vſque adeò deſipiendum eſt, vt homo videat melius aliquid fieri debuiſſe, & hoc Deum vidiſſe non putet? aut putet vidiſſe, & credat facere noluiſſe, aut voluiſſe quidem, ſed minime potuiſſe? Auertat hoc Deus à cordibus piorum.* Id quod confirmatur iis omnibus, quibus, & auctoritate, & ratione Deum neceſſitatum non eſſe ad optimum faciendum, adhuc ex ſuppoſitione, quod facturus aliquid ſit: quod mutuò, & his teſtimoniis, quæ afferri pro oppoſito ſolent, confirmatur.

3. Ex hac doctrina duæ aliæ ſolutiones argumenti propoſiti ſe facile prodant. Prima ex parte Dei, eiuſque ſupremo dominio, & poteſtate erga creaturas omnes, etiam faciendas, vel non faciendas,

CERTAMEN II.

Catholica veritas de Prouidentia Dei erga creata abſolute, & vniuerſim aſſeritur, & vindicatur.

1. NIhil, quam Dei de creatis, & vniuerſo prouidentia, in Scripturis ſacris frequentius. Etſi enim plerumque, non de Prouidentia Dei erga creata abſolute, & ea præciſione, qua in præſenti diſputamus, nullam determinatam materiam creaturarum, ſiue in genere, ſiue in ſpecie, ſiue in indiuiduo determinantes, loquantur; ſed potius particulatim creaturas, vel aliquot, vel omnes indiuiduatim, quibus Deus prouidentiam habeat, determinent: tamen eiſdem locis, quibus circa creata, vel aliquot, vel omnia Dei prouidentiam ſcriptura tradit, prouidentiam ipſius erga creata abſolute, & vniuerſim docet: cum nequeat Dei prouidentia erga creata aliqua vere affirmari, quin ipſius prouidentia erga creata abſolute, & vniuerſim aſſeratur vere. Siquidem ratione indiuidui vnius, in quo verificatur propoſitio, ſpecie, ſeu genere verificari neceſſario debet, etſi contingens prædicatum ſit: vti, ſi Petrum v. g. currere verum abſolute eſt, ratione illius hominem currere verum abſolute erit. Quoniam vero q. 2. circa quæ creata determinate, vel aliqua, vel omnia Dei prouidentia ſit, diſcurietur, quæ ex ſcriptura ibi producemus aduocari huc poſſe fuerit ſatis adnotaſſe, ne repetantur: illud Eccleſ. 5. de prouidentia vniuerſim, & præciſè ab hac vel illa materia videtur extare. *Ne dicas coram Angelo: non eſt prouidentia: ne forte iratus Deus contra ſermones tuos diſſipet cuncta opera manuum tuarum.* Quibus infortuniorum terrore incuſſo, ne Dei prouidentiam abſolute negent, mortalibus præcauetur.

2. Eadem de cauſa plura Platonis, Socratis, Ariſtotelis, Cryſippi, Photini, & aliorum plurium ex ſapientioribus Philoſophorum, ſicuti & Cyrilli, Clementis Alexand. Theodoreti, Lactantij Nemeſij Niſſeni, Ambroſij, Auguſtini, Chryſoſtomi, Theophili Antiocheni, & & reliquorum Patrum, qui ab Eccleſiæ exordio pro Dei prouidentia contra Atheorum, Epicuræorum, & aliorum Philoſophorum errores varios pugnauerunt, teſtimonia recitare in præſentiarum omittimus: ea quippe omnia particularem, ac determinatam aliquam prouidentiæ materiam contemnunt: quare eo ſolummodo, quo de pleriſque ſcripturæ locis nuper dicebamus, præſentem docent concluſionem. Vnum tamen vel alterum ex eis à materia abſtractius hic producam. Ambroſius cit. loco in epiſt. ad Corinth. *Tanta dementia hos tenuit Philoſophos, vt, cum Deum eſſe, mundumque ab eo factum fuiſſe faterentur: Deum nihilominus ab omni cura, & prouidentia mundi, vt ſine anxietate eſſet Beatus, liberarunt*, Subinferius. *Eſt aliquid hac aſſeueratione ſtultius? vt feciſſe dicas mundum, & curam eius non agere? vt quid fecit, ſi non ad illum pertinet quod facit?* Continet teſtimonium hoc demonſtrationem, quam alij etiam Patres pro Dei prouidentia erga creata omnia attigerunt, à nobis q. 1. efformandam, atque ex ipſis confirmandam. Quoniam autem, qui non ratione, ſed ſtoliditate, & dementia in aliqua aguntur, non tam diſcurſibus, quam fuſtibus, ac tormentis inſanam mentem reuocantur. Eo ſolum pacto cum negantibus abſolute & vniuerſim prouidentiam Dei erga creata agendum eſſe ſapienter aureis hiſce verbis obſeruabat iam pridem Clem. Alex. 5. Stromat.

3. *Ex quæſtionibus alia ſunt, quæ ſenſu indigent: vt ſi quis quærat, an ignis ſit calidus? ſunt etiam quædam digna, quæ puniantur: huiuſmodi eſt quærere probationes, an ſit prouidentia?* ac de ea diſputatores dubio, nedum negatiuos, *tormentis potius, quam argumentis, conuincendos eſſe*: ſubiungit. Neque alio reſpiciebat Eccleſiaſtes recitatus n. 1. fine; vbi non rationibus, ſed malorum minis, ac terroribus, contra negantes Dei prouidentiam agebat. Nec aliter Deus cum de ſua erga creaturas prouidentia deterius, leuiter adhuc, ac per inaduertentiam cogitantibus, ſuſpicantibuſque ſe gerit, quam benigna quidem, ſed caſtigatione aliqua tamen, eos admonendo: ita ſiniſtra, neſcio qua contra Dei prouidentiam ſuſpicione tentatos, admonitos ſe à Deo fuiſſe teſtantur Ephrem Syrus in ſui reprehenſ. tom. 3. Bibliot. pag. 99. & Baſil. Epiſt. 165 ad Euſtathium. Maiori ſane periculo, ac vitæ ſuæ diſcrimine ad ritè, rectéque de Dei prouidentia cenſendum noſter Caſtellæ Rex Alſponſus cognomento *Sapiente* vulgari idiomate, & *ſaluo* reuocatus à Deo fuit: cum enim curioſius, liberiuſque, quam oporteret, hominis ſtructuram, eiuſque conſeruandi modum rimatus aliqua, cum ad maiorem ſtructuræ illius perfectionem, tum ad eius diuturnitatem maiorem inueniſſe ſe crederet, quorum defectum in opere, ac de eo prouidentia poſſet reprehendere: fulmine ad ipſius pedes cælitus contorto de ſua Veſania admonitus ad ſanam ea ſuper re mentem rediit, vt ſcribit Mariana noſter; præ ſua ingenuitate, eruditione mira, ſagacique rerum Hiſpaniæ indagatione antiquitatum noſtrarum pene (quod ad hiſtoriæ ſuæ fidem attinet) oculatus teſtis.

4. Eleganter (tametſi non prorſus à materia determinata abſtractè) Dei prouidentiam docuit & probauit ſapientia cap. 12. ſic fata. *Tua autem Pater prouidentia gubernat, quoniam dediſti, & in mari viam*: quod argumentum ita apprime ediſſerit Theophilus, Antioch. 1. ad Antioch. column. 3. *Quemadmodum, ſi quis cernat nauim ſuis armamentis inſtructam mare ſulcare, & in portum impellere, certe credit aliquem quo gubernetur, in ea eſſe gubernatorem: ſic certe nemo ſit adeo abiecti animi, quin credat Deum gubernatorem omnium, quamvis oculis carnalibus eum non aſſequatur.* Hoc ipſo Naucleri exemplo, & argumento vſus, hanc confici demonſtrarique putauit Theodoretus 5. Epitom. diuinor. decret. c. de Prouidentia: idem Patreſplerique meritò cenſent. Nec aliud argumentum (etſi materia, vel vocibus potius diſferant) ab eo eſt, quod Patres, Philoſophique Sapientiores omnes ad vnum, & Catholici Theologi efformant, ex mira vniuerſi diſpoſitione, perpetuitate, conſtantique, & vniformi cælorum motu, ſubtili viuentium (hominis præcipuè) formatione, & ſtructura, in quibus tot organorum, tantaque diuerſitas ad varia vitæ munia, functioneſque obeundas, opportune formatorum: ac ſeruatorum neceſſaria prouidentia viſitur. Hoc ſane argumentum diuinam prouidentiam, cum abſolute, tum erga creata omnia, quibus viſibile hoc vniuerſum conſtruitur; plane demonſtrat. Nec enim eam vniformem rerum varietatem, & ordinem conſtantem caſu & fortuitò euenire poſſe, vel ex ipſa caſus, & fortuiti natura, ac definitione euidentiſſimum eſt: non autem immediatam illam erga creata omnia eſſe, niſi vlterius inde diſcurſus pergat, & protrahatur, vt q. vlt. protrahetur. Sat enim eſſe dicunt aberrantes Philoſophi ibidem recitandi & referendi cert. 1. ſi mediis creaturis aliquot nobilioribus, & rationabilibus, v. g. Angelis, vniuerſo à Deo prouideatur. Sed tamen de aliquibus ſaltem creaturis hiſce, quibus mediis, ſiue intermediis, Deus cæteris, eorumque, & vniuerſi commodis abſolute prouideat (quod hic ſolum contendimus) imò, & ſeipſo immediate prouideat, præfato argumento euidens ſit.

5. Iam, quæ Epicuræi, ac reliqui Philoſophi omnem Dei prouidentiam abſolute negantes pro ſuo hoc belluino errore producunt, inania adeo ſunt, vt affectatæ ignorantiæ prorſus videantur. Primum Lactantius 1. diuin. Inſtitut. ſub init. & 7. de ira Dei his carminibus ex Epicuro attigit.

> *Ipſa ſuis pollens opibus, nihil indiga noſtri;*
> *Nec bene pro meritis capitur, nec tangitur ira.*

Quam rationem ſermone ſoluto ex eiſdem refert Niſſenus 8. Philoſ. c. 3. vel potius Nemeſius de facultatibus animæ ſupra ſcribens. *Democritus, Heraclitus & Epicurus, neque vniuerſis, neque ſingulis à Deo prouideri volunt. Epicurus enim dicebat: quod beatum ſit, & immortale, nec ipſum habere negotia, nec alteri exhibere: quare nec iracundia, nec gratia teneri.* Nec mirum pecudeos

hoſce,

Digitized by Google

huſce, belluinoſque Philoſophos, qui ſolum ſenſibilibus commodis, & corporis abiectiſſimis gulæ voluptatibus inhiabant, totiſque mentis niſibus prouidebant. neminem, niſi ex proprio, vel commodo, vel aduerſo incommodo alicui, de reve aliqua prouidere poſſe arbitratos eſſe: tametſi probos plures, præſertim Magiſtratus, & Gubernatores proprij commodi, vel incommodi oblitos neglectores, rebus ac de rebus plurimis prouidere, experientia ipſa diſcere potuiſſent.

6. Poſtremis verbis recitatis à Nemeſio ex ſententia, & ratione Epicuri (nempe *quod beatum ſit, & immortale, &c.*) alia huius contra Dei prouidentiam ratio continetur expreſſius ex Epicureis recitata ab Ambroſio numero 2. verbis illis *Deum nihilominus ab omni cura, & prouidentia mundi, vt ſine anxietate eſſet beatus liberarunt.* Cuius rationis vis tota eſt: prouidentia omnis de re quapiam, prouidentis curam affert, vel potius cura ipſa eſt: aſt cura omnis cum anxietate eſt: Ergo prouidentia omnis perfectæ beatitati, ac præſertim ſummæ, & diuinæ, ſicut & anxietas omnis, repugnat. Rurſus ergo prouidentia omnis repugnat Dei immortalitati. Probatur: quia cura omnis ratione anxietatis, quam viuenti ſubiecto neceſſario affert, vitæ, eiuſque diuturnitati aduerſatur, ac viuentem exedit. Vnde latinæ linguæ periti, vt macrum debilemque, ac pene confectum viuentem ſignificent, curioſum, curionemque, id eſt cura exeſum, etiam illum, qui curæ incapax eſt, per tropum vocare ſolent: vt videre eſt in Plauto Aulularia 16. 26. *E. agnoſcis magis curioſam nuſquam vllam eſſe beſtiam. M. volo ego ſcire, qui ſit agnus curio E. qui oſſa atque pellis totus eſt: ita cura macet.* Et nullo quidem magis, quàm cura, conſumi nos experimus: quare & prouidentiam omnem immortalitati Dei aduerſari certum videtur. Sed tamen curam, & prouidentiam nonniſi incertis de mediis, & euentibus; minuſque potentibus pro libito media efficacia adhibere, euentuſque tuto dirigere, & præuenire anxietatem afferre experientiis quotidianis eſt notum: eoque minorem, vel maiorem, quo minor maiorve eſt ignorantia, vel impotentia prouidentis. Quare omniſcio, atque omnipotenti Deo nullam prouidentia, & cura de creatis ſummæ beatitati, atque æternitati aduerſam anxietatem afferre. Tertium Epicuræorum argumentum referente Saluiano 1. de prouident. colum. 2. directè prouidentiam Dei erga homines oppugnat: idcircò vbi de ea ſpeciatim q. 2. agamus opportunius reijcietur; tametſi, cum de præcipua Orbis parte ſit, ſi eam negligi à Deo admittatur, idem potius de reliquis eius partibus dicendum videatur.

QVÆSTIO II.

De Prouidentia Dei erga homines, & rationales cæteras creaturas; ac ipſarum liberas actiones.

DE hac diuinæ Prouidentiæ parte, cum ob materiæ dignitatem, tum ob ſpeciales, quæ in ipſa ſunt, difficultates agendum primo loco eſt, vbi de prouidentia Dei erga creata particulatim, ſiue materiam determinatam harum, vel illarum creaturarum concernente, diſputandum eſt. Deinceps verò de reliquarum creaturarum prouidentia, in qua communes ſolum, & generaliores difficultates occurrunt.

CERTAMEN I.

Philoſophorum prouidentia erga rationales creaturas negantium errores, eiſque catholica, & naturalis veritas contradicens.

1. PRæter Atheos, & Epicuræos, ac memoratos reliquos Philoſophos q. 1. cert. 1. qui prouidentiam Dei de creatis vniuerſim negantes, eam etiam erga rationales creatas omnes, & ſingulas aperte negarunt, fuêre alij, qui Dei erga creata prouidentiam non omni ex parte negantes, ſed potius erga aliqua admittentes, erga rationales verò creaturas, vel omnes, vel aliquot ſiue immediatam, ſiue mediatam negauerunt. Et quidem erga rationales omnes illam inficiati liquido ſunt Euripides, & Menander: qui, etſi erga irrationales creaturas Dei prouidentia opus eſſe faterentur, rationalibus autem Dei prouidentiam ſuperfluere aiebant: vt ex ipſis ſic refert Nemeſius dicto capite 44. de facultat. animæ column. 2. *Mentem, quæ in vnoquoque ſit, eius que prouidere aſſerunt: Deum vero neminis.* Quibus non vniuerſim Dei prouidentiam erga creata, (vt cenſet Ruiz diſp. 1. ſect. 2. num. 6.) ſed erga rationales perſonas, quæ ſolum nominis voce negantur, ſibique prouidere mentibus ſuis abunde poſſe ab his Philoſophis iudicabantur, ab eiſdem Philoſophis excludi manifeſtum eſt. In horum errorem incurriſſe videri alicui poſſent Damaſcenus, Theodoretus, & Nyſſenus libris de philoſophia falſo ei aſcribentis. Cum reuera Nemeſij ſub alio titulo ſint ob aliquot ipſorum verba opportunius referenda, & explicanda q. 5. cert. 3. n. 6. & 7. & mirum eſſet huius erroris impugnatores validos in eum lapſos credere. Erga homines verò ſpeciatim, non autem erga Angelos (quos genios, & intelligentias vocabant) prouidentiam diuinam negaſſe videntur Philoſophi, qui Deo curam atque conſiderationem ſublunarium rerum negarunt, in quibus fuit Ariſtoteles teſte Clem. Alex. 5. Stromat. poſt med. Ambroſius 1. offic. cap. 13. circa med. Nazianz. orat. 33. parum de Theolog. Nizetas in orat. 16. ſeu de pauperum amore. Theodoretus 6. Græcanicar. affect. & Epitom. diuinor. decret. cap. de prouident. Euſeb. 15. præparat. Euangel. capite 4.

2. Item omnium vniuerſim, nulla excepta, rerum ordinem, & diſpoſitionem deferens naturæ, vt refert Nemeſius vbi proximè. *Ariſtoteles à natura vult adminiſtrari ſingula, vt 6. Ethicor. ad Nicomachum obſcure ſignificat.* Clarius autem id docuit 8. Phyſicorum cap. 1. longè à med. 3. de partib. animal. c. 13. longè à med. 12. Metaphyſic. text. 52. fine. Ad præſens autem ſpecialius libro illo 6. Ethic. cap. 11. longè à med. ſagacitatem, & intellectum, ſeu principiorum cognitionem, & ſcientiam à natura eſſe ait, cap. 13. init. addit etiam mores. *Omnibus ſingulis mores ineſſe quodammodo natura videntur: & enim iuſti natura, fortéſque atque ad temperantiam nati natura videmur.* Ob indita nimirum ſemina virtutum. Quibus locis ita videtur ſentire, vt naturalibus inclinationibus à Deo inditis, cuique rerum in prima vniuerſi conditione, ſatis, & res, & vniuerſim habeat, vt quidquid commodi, ordiniſque conuenientis, cum vniuerſo, tum eius partibus obtineatur: ac proinde vlterior de eis cura, & prouidentia in Deo ſuperfluat: quod pro irrationalibus creaturis, quæ ratione, & arbitrio carent, præcipue facere videtur, vt illis ad proprium, & commune vniuerſi commodum pro rationalium, & liberarum creaturarum conſultatione, & electione, naturalis inclinatio & determinatio ſit: de quo vbi de generali hac doctrina agemus. Cenſeo autem (quod ad præſens attinet) Ariſtotelem erga hominum mores, & actiones citato loco diuinam prouidentiam abſolute non negaſſe, nec totam naturalibus cuiuſque hominis inclinationibus reliquiſſe,

vt

vt verbum illud *quodammodo* recitati teſtimonij ſatis declarat.

3. Accedit Ariſtotelem, naturalibus hiſce hominum inclinationibus non obſtantibus, libertatem, poteſtatemque ipſorum contra illas agendi, ac ſubinde in eorum actionibus libertatem, meritum item, & demeritum, ſeu laudem, & vituperium conſtanter docuiſſe: adeò, vt pro his tuendis præſcientiam futurorum Deo negaſſe à nonnullis putetur: quare ea naturali inclinatione hominis ſatis eſſe, vt eius honeſtis actionibus tuto in ſui, & vniuerſi commoda conſuleretur, iudicare non potuit. Inſuper eorum in agendo à cauſa prima dependentiam, & ſubordinationem æqua firmitate recognouit, primamque hominis in agendis indeliberatam cogitationem adeò eſſe, quæ abſque Dei de noſtris actionibus attentione, conſideratione, cura, & prouidentia eſſe minimè poſſunt. De Ciceronis ſententia circa Dei prouidentiam de liberis noſtris actionibus dubitatur à nonnullis. Nam libro 2. de natura Deor. Dei prouidentiam, & præſcientiam noſtrarum actionum multis argumentis videtur ſtabilire. Cæterum ibi non tam id definiens, quam in vtramque diſputans partem eſt locutus: ſiquidem lib. 3. fide diſputationem Balbi contra Stoicorum ſententiam, de prouidentia, & præſcientia diuina humanarum actionum veroſimiliorem diſputatione Cottæ pro iiſdem iudicauit. Deinde vtramque, & præſcientiam, & prouidentiam noſtrarum actionum, vtpote earum libertati noxiam, & aduerſam Deo expreſſe negauit ſecundo de diuinatione: idcircò meritò Auguſtinus 5. de Ciuitate capite nono prope medium de Cicerone aiebat: *Dum homines vult facere liberos facit ſacrilegos, &c.*

4. Quæ hactenus de humanis actionibus faciendis, ſiue de prouidentia, vt fiant dicta ab Ariſtotele, & Cicerone ſunt. De iam vero factis ita Ariſtoteles cenſuit 10. Ethic. cap.8. ſub fin. *Qui mente operatur, & eam colit, diſponitur optime: is, & amiciſſimus Deis immortalibus eſt. Nam, ſi Dij curam humanarum rerum, vt existimatur, aliquam habent, rationi ſane conſentaneum fuerit, ipſos eo gaudere quod eſt optimum, maximeque ſibi cognatum, (hoc autem fuerit ipſa mens) & in eos qui maxime hæc amant, & honorant beneficia viciſſim conferre, tanquam curam iis, quæ ſibi ſunt chara, ac diligentiam adhibentes.* Quibus, & prouidentiam Dei: erga res omnes humanas tam proborum, quam improborum hominum non probare vniuerſim, ſed vulgarem potius opinionem exiſtimare videtur, eamque ſolum erga probos à Deo haberi, admittendum eſſe: ſimiliter 2. magnor. Moral. cap.8. circa med. aiebat. *Atque Deum malorum* (hominum) *curam habere fas non eſt*: nempe quoad proſperos euentus, quos proinde, ſicuti, & aduerſos proborum, caſui, & fortunæ, non autem diuinæ prouidentiæ, adſcribit, & immediate docuerat ſcribens. *Talem Dominum præficimus Deum, vt bona, malaque meritis diſtribuat. At fortuna, & quæ à fortuna tam vere, quam, vt ſors tulerit, fiunt. Quod ſi eiuſmodi diſtributori Deo adſcripſerimus malum ipſum iudicem facimus: neque iuſtum, id nefas Deo deputare.*

5. His porrò teſtimoniis ita de ſententia Ariſtot. cenſeo. Nempe teſtimonio primo & ſecundo, non de prouidentia vt ſic, ſed de prouidentia benefica, & amica erga homines fuiſſe locutum, in eoque ibi aberraſſe à vero, quod eam erga improbos haberi à Deo poſſe negauerit: quaſi eius bonitas infinita malitia operum noſtrorum neceſſariò, & inſuperabiliter ſit vincenda. Secundò: tam eis, quam tertio, & poſtremo loco temporales, quos fortunæ attribuit, euentus proſperos, & aduerſos noſtros, materiam præmij, vel ſupplicij pro noſtris meritis, aut demeritis non reputaſſe, vel implicantia docuiſſe: ſi enim materia præmij, ſupplicijque eſſe admittit, nec aliis præmianda noſtra merita, puniendave delicta recognouit: cum Deum Iudicem iuſtum, & pro cuiuſque merito diſtributorem fateatur) eorum diſpertorem, caſum, & fortunam, Deumque diſpertitionis ipſorum incurium, & negligentem, nequit ſine implicatione admittere, nec, quia iniuſtum iudicem, & diſtributorem nefariè, vt ipſe ait, admittat. Aberrat item, ſi cenſeat proſperos, aduerſoſque caſus materiam præmij, ſupplicijque non eſſe: cum certum, atque experientiis quotidianis compertum ſit, impios ſæpe in hac vita ærumnis, etſi non ad condignitatem, temporalibus à Deo puniri; iuſtos item, quandoque huius vitæ bonis, etſi non ad æqualitatem præmiari: vt in Beato Iob videmus. Tandem omnem Dei curam, & prouidentiam de nobis noſtriſque actionibus negarunt Philoſophi Ariſtotele antiquiores, quorum meminit Eliphaz Themanites, & quibus adhæſit, Iobi 22. num.13. *quid enim nouit Deus? & quaſi per caliginem iudicat. Nubes latibulum eius, nec noſtra conſiderat: & circa Cardines cœli perambulat*: & alij memorati Pſalm.193. n. 7. qui dixerunt. *Non videbit Dominus, nec intelliget Deus Iacob*, & Pſalm. 72. impij dicentes. *Quomodo ſcit Deus? et ſi eſt ſcientia in excelſo?* nimirum actionum noſtrarum, vt earum prauas puniret. Nec poteſt error hic Patronos aduocare, Proſperum ad capitula Gallorum reſponſ.15. Fulgentium 1. ad Monim. c.6. aſſerentes, Deum præſcire mala quæ non facit: aſt non prædeſtinare, niſi quæ facit: nempe bona de ſtricta enim prædeſtinatione loquuntur, non de prouidentia communi.

CERTAMEN II.

Diuina de rationalibus creaturis, atque earum actionibus prouidentia ex fide, & naturali ratione demonſtratur.

1. PRouidentia Dei erga rationales creaturas eis omnibus ſcripturæ teſtimoniis probatur, quibus & prouidentia vniuerſim probata eſt q.1. & vniu[illegible] creata omnia probabitur q.3. ſiquidem in creaturis rationales etiam continentur, ac de eis præcipuè iem omnibus teſtimoniis agitur, ac de faciendis actionibus ſiue eis, vt fiant illis omnibus, quibus Dei ordinationi, & voluntati reſiſti de facto, & poſſibilitate etiam conſequente, minime poſſe à rationali creatura dicitur, recitatis à nobis controu. de volunt. & recitandis hic diſput. vlt. q. vlti: & ea ſpeciatim loca, quibus ſiue ad probas hortando, præcipiendo, iuuando, ac diſponendo: à malis vero conſilio, lege, minis, terroribus, ſuppliciis præcauendo, ac impediendo, ne fiant, inducitur Deus: quæ ad Exodum, Pſalmos, Sapientiales, ac Regum libros obuia ſunt, ac frequentiſſima, & quibus proinde referendis parcendum fuit. De actionibus vero noſtri iam factis ea omnia ſcripturæ loca Dei prouidentiam probant, in primis, quæ temporalia ſupplicia in peccatores præſertim obſtinatos narrant v.g. in Pharaonem, & Ægyptios apud Exodum: ingentes terræ promiſſæ, cum ibi, & libris Numer. Ioſue iudicum, Regum, Machabæor. & aliis: tum ex bonis temporalibus etiam, quibus populum ſuum oppleuit, cum pie, atque ex lege ſe gererent: ac fortius ex æternitate pœnæ malis in Euangelio inductæ, præmijque iuſtis à Deo promiſſi: quorum temporalia illa veterum præmia, & ſupplicia typum gerebant. Denique ea omnia, quibus aduerſam iuſtorum fortunam à Deo in bonum verſam, proſperamque impiis conuerſam in malum, ſiue temporale legimus, ſiue æternum: vt in mendico Lazaro, & diuite epulone: quorum Lucæ 7. tam diſpar exitus hiſtoria certe fuit, communi Patrum & interpretum ſententia, tametſi parabolæ quoad colloquium diuitis cum Abraham aliquid habeat, vt in Tragicomediis: & ideirco quandoque parabola ab aliquot Patribus (etiam Chryſoſt. qui hiſtoriam eſſe docet) appelletur. Nec alio excuſari temeritatis melius poteſt Theophilactus inſipientes vocans eos, qui hiſtoriam eſſe docent; nempe quoad omnia, etiam colloquium illud.

2. Ex Patribus eadem Dei erga rationales creaturas, atque earum actiones ad fieri ipſarum, & ordinationem, poſtquam ab eis ſunt factæ militant omnia, quæ ex ipſis producemus, q.3. & quæ produximus quæſtionibus, & difficultatibus memoratis de voluntate Dei, item quæ produximus tomo 1. controuerſia 3. de Decreto con-

concurrendi

Digitized by Google

currendi cum cauſis liberis creatis d.1.q.2.vbi ex decreto concurrendi de ſe efficaci determinate ad vnam partem, & prædeterminatiuo illius omne Dei de noſtris actionib. iudicium iuſtum, præmijque, & ſupplicij noſtri pro bene maléque geſtis iuſtitiam euerti, vt ingens abſurdum è Patribus deduci oſtendimus: id quod abſurdum reputare non poſſunt, niſi iuſtæ retributionis bene maleve operantium rationalium creaturarum curam, & prouidentiam penes Deum eſſe libere ſupponerent: videatur præcipuè Ennodius Ficinens, recitatus ibi cert.1.n.6. Accedunt teſtimonia alia plurima, & ſcripturæ, & Patrum, quæ contr.7.d.1. pro Dei prædeſtinatione, & 8. pro reprobatione referemus: quibus, & Dei de noſtris actionibus in fieri, & poſt factum eſſe prouidentia apertiſſime continetur. Demum inducenda hic ſunt omnia ſcripturæ, & Patrum loca, quibus gratiæ Dei neceſſitas, cum ad quamvis rectam, & honeſtam operationem noſtram exercendam, cum ad tentationes vincendas, ac tandem in vitæ honeſtate, ac ſanctitate perſeuerandum contra Pelagianos, & Semipelagianos ab eiſdem Patribus aſſeritur: quorum teſtimonia plurima Deo dante dabimus tom.1. de ente ſupernaturali controu. de gratia auxiliante.

3. Porro à ratione ea omnia argumenta pro Dei erga rationales creaturas, earumque actiones ſpecialiter militant, quæ pro veritatibus cunctis nuper memoratis ab ſcriptura, & Patribus aſſertis ad noſtras citatas controuerſias producemus. Deinde quæ pro Dei prouidentia de creatis omnibus & ſingulis eſformanda à nobis ſunt, cum à priori ex creaturæ & Creatoris debito, tum ex recta rerum à Deo conditarum diſpoſitione, ordine & conſeruatione. Etenim qui Creatoris titulo, & quaſi iure creaturarum à ſe factarum omnibus, & ſingulis prouidere vt non ipſis, ſibi autem, ac perfectionis ſuæ ſtricto iure debet nobilioribus, ac perfectioribus prouidere potius debebit: quare nec poterit de eis cura neglecta ipſas prouidentia ſua præterire: ſunt autem rationales creaturæ omnium quæ à Deo ſunt conditæ, imò & condi ab ipſo poſſunt è genere ſeu ſpecie ſua perfectiſſimæ: ergo nequeunt in Dei prouidentia omitti. Hoc argumentum prouidentiæ Dei de rationalibus intellectualibus creaturis ſpeciale attigit Ariſtot.8. Ethicor recitatus à nobis cert.1. n.4. quamvis ibi de benigna Dei in bene operantes ſolummodo loquatur, argumento tamen à contrario, etſi ab oppoſita odioſa, & inimica Dei prouidentia in improbos euincitur.

4. Vlterius eadem Dei prouidentia erga rationales creaturas probatur: quia Dei, rerum conditoris, eſt illas ad proprias ſuas operationes, functioneſque naturales obeundas cum adæquata potentia, plena facultate, & abſoluta poteſtate, de lege ordinaria, ac de ſe ipſo conſtituere; etſi ex cauſarum ſecundarum coniuncto, & exigentia naturali id quandoque poſſit impediri, vt in monſtroſis manciſque effectibus videmus: in quibus etiam Dei prouidentia valde æqua elucet exigentiæ naturali cauſarum ſecundarum & diſpoſitionum attendens, vt q.3. videbimus. Atqui agentia libera creata de ſeſe, ac ſecundum ſe ſolum ſumpta cum plena facultate, & adæquata potentia & abſoluta poteſtate ad liberas, & proprias operationes, ac functiones naturales obeundas conſtituta non ſunt; neque ſe in illa poſſent, ſemel etiam condita, conſtituere. Ergo ita illa plene, & abſolute potentia libere exercendi ſuas operationes, & functiones naturales conſtituere diuinæ prouidentiæ erit. Minor probatur primo: quia cum agentia creata ſint, abſque Dei decreto concurrendi cum ipſis nequeunt abſolute operari, cuius poſitio in eorum poteſtate non eſt, ſed ſolius Dei prouide agentium liberorum exigentiam, vel indigentiam attendentis, & ſuum concurſum cum ipſis præparantis.

5. Secundo: quia, cum agens liberum, qua tale, eiuſve voluntas in incognitum ferri nequeat, obiecti, ſiue amplectendi, ſiue fugiendi abſoluta poteſtas abſolutam illius cognitionem eſſentialiter claudit, vel requirit: hanc autem nequit voluntas adquirere de primi obiecti cognitione, ad quam nullus voluntatis actus præcedit; vnde primam in negotio quovis humano, etiam naturali, cogitationē à Deo eſſe Patres, Philoſophi, ac Theologi omnes fatentur. Inſuper neque ad plures ſubſequentes actus obiecta ita diſponi, & occurrere, vt eorum cognitiones menti ingerantur humanæ poteſtati ſubeſt; ſed opus eſt prouidentia, & diſpoſitione diuina: eiſque ita poſitis obiectis, vt naturaliter operentur impedimentorum amotio non penes hominem, ſed penes Deum plerumque regulariter eſt: Abſolute verò ſemper, qui poteſt cauſarum naturalium curſum, & diſpoſitionem inuertere, vt vel non occurrant, vel impediantur: ac demum ita iam diſpoſitis obiectis, atque ex parte ſui, & potentiæ cognoſcitiuæ expeditis eorum exigentiæ, ſeu indigentiæ cognitæ, & præuiſæ poteſt Deus concurſum ſuum pro ſuo arbitratu, vel retrahere, vel exhibere. Ecce quot ex partibus diuina prouidentia agentibus creatis liberis, vt operari abſolute poſſint, atque de facto operentur neceſſaria demonſtretur.

6. Tertio id ipſum euidens naturalis rationis lumine eſſe demonſtratur. Nulla quippe gentium, adhuc, quæ falſos coluerit Deos, natio fuit, cui ita rationis lumen tenebreſceret, vt à ſuis quæque Diis precibus, orationibus, hoſtiiſque, & victimis actionum ſuarum, & effectuum, quos ſibi proficuos optabant fœlicem exitum, ac infortunatorum auerſionem, non precaretur; cum tamen nemo, niſi demens prorſus, & ſtupidus aliquid ab alio petat, niſi ab eo, cuius voluntate, induſtria, diſpoſitione & poteſtate obtinendum eſſe cognoſcat: ergo rationis naturalis ductu notum hominibus, adhuc barbaris cunctis, eſt noſtrarum actionum, & effectuum fortunatorum euentum, ac infortunatorum auerſionem penes Dei poteſtatem, voluntatem, & diſpoſitionem eſſe; quod ipſum eſt Deum rationalibus creaturis tam de earum actionibus quam de effectibus, & euentibus omnibus eas contingentibus prouidentem fateri. Simile argumentum è gratiarum actione, tam particulari, quàm ſacrificiis publicis ad eam publice Diis ſuis habendam, & profitendam pro fœlici actionum, & effectuum euentu, apud gentes omnes deputatis. Nemo enim niſi inſanus, & vecors, ei cuius voluntate, poteſtate, & diſpoſitione fauſtum aliquid ſibi obueniſſe, vel à ſe infauſtum diuertiſſe non iudicat, gratias agit, aut refert.

CERTAMEN III.

Oppoſitionum ſolutio.

1. EX dictis ſpecialis contra diuinam prouidentiam erga rationales, & liberas creaturas, earumque actiones, & effectus, ſeu euentus difficultas ab Euripide, & Menandro excogitata, ac recitata cert.1. n.5. facile complanatur. Etenim menti, quæ in vnoquoque eſt, tot tantaque deficiunt, vt ſibi ſuiſque rebus prouideat, quot, quantaque recenſuimus cert.2. n.4. & 5. obiicitur autem ſpecialis in re præſenti difficultas alia, quæ Epicuræos prouidentiam Dei abſolute negare fecit teſte Nemeſio cit.c.44. de animæ facultatib. col.2. & Saluiano 1. de prouid. col.2. ex miſera triſtique bonorum, hilarique, & opulenta in hac vita impiorum fortuna: quod & Ariſtot.8. Magnor. moral. ante med. proſperos, aduerſoſq; euentus noſtros fortunæ adſcribere, diuinæq; prouidentiæ ſubtrahere, fecit, ita enim ſcribit. *Talium Dominum præficimus Deum, vt bona, malaque meritis diſtribuat. At fortuna, & quæ à fortuna, tam vere, quam vt fors tulerit, fiunt: quod ſi eiuſmodi Diſtributori Deo adſcripſerimus, malum eum iudicem faciemus, neque iuſtum id nefas Deo deputare.* Et ſane in eam incidens difficultatem Dauid Pſalm.72. *pene motos pedes ſuos*, ait, vt pene in viam impiorum, Deo de nobis noſtriſque rebus prouidentiam negantium, abiret.

2. Reſpondit tamen difficultati, illam tam diu perſtitiſſe: *donec intrem in Sanctuarium Dei*, cælum nempe, æternæ noſtræ beatitudinis ſedem, *& intelligam in nouiſſimis eorum*: ſcilicet non in præſentibus (vt Auguſt. ibi) ſed in iis, quæ ipſis à morte perpetuò atque interminabili malo in vita actorum ſupplicio euenient: Cuius magnitudine, & æternitate temporalis bonorum, & fœlicitas, & duratio euaneſcit, ita, inquit, vt, tunc etiam, Domine, cum eis bona illa, quæ adeo infauſtum exitum præ eorum abuſu, & nequitia habuerunt, vel donabas, vel permittebas, non tam beneficus in eos, quam illuſor habendus eſſes, & impoſtor preſtigioſus, ſi mens noſtra à tua bonitate, & ipſorum ma-

litia diuertat: eam ſane vim,& emphaſim verſus ſequentis verba habeat, *verumtamen propter dolos* eorum *poſuiſti* impoſuiſti *eis: deieciſti eos, dum alleuarentur*, vt breui inſtantanea, quaſi phantaſtica, fictaque ſolum, fœlicitate ad ſolidæ adeo, ac æternæ pœnæ calamitatem deuenerint: vt verſu 20. concludit, *velut ſomnium ſurgentium Domine in ciuitate tua imaginem ipſorum ad nihilum rediges*. Deinceps vero ſua in ærumnis patienter receptis, quin à Deo per impietatem diſcederet, fœlicitate exultat, ac ſubdit: *Quid mihi à te eſt in cœlo? aut à te quid volui ſuper terram? Defecit caro mea, & cor meum, Deus cordis mei? & pars mea Deus in æternum.*

3. Itaque, etſi temporalia infortunia, & mala, mala quidem phyſica ſint, & quandoque à Deo vt diximus in delictorum pœnam impiis, & eorum correctionem ſimul, vbi ei adhibendæ locus datur, nec morte in pænitente æternæ impiorum pœnæ continuato iunguntur: contra vero bona temporalia bona phyſica abſolute ſint: cum vitæ tamen alterius bonis, vel malis comparata, nec bona nec mala æſtimari debent: niſi, quatenus alterutra æternis, vel malis vel bonis inſeruiunt: neutraque condignitatem, aut æqualitatem meriti, & dignitatis Sanctorum, nec demeriti, & indignitatis impiorum pertingunt, vt in eis diſtribuendis meritorum, demeritorumque ratio à ſupremo iudice Deo haberi debeat. Tum: quia vtraque temporalia, nec meritum, nec demeritum æxequant; tum, quia, & vtraque indifferenter ad iuſtitiam, & impietatem, ac ſubinde ad propriam & æquam meriti iuſtorum, & demeriti impiorum mercedem conducunt. Ex quibus manifeſte deducitur: expertam diſtributionem bonorum temporalium plerumque malis, & perditis hominibus, ærumnarum piis, ac iuſtis à volente etiam, nec ſolum permittente, Deo integritati iudicij eius non derogare: cum neque in materia propria, & determinata præmij, & pœnæ actorum ab ipſis ea inæqualitas ſit, nec in abſolute inæſtimabilibus, vt bonis, & malis, ni hominum rectus vſus, vel abuſus illorum accedat. Quin imò, cum Deus Iudex iuſtus neceſſariò ſit, ex ea inæqualitate partitionis temporalium à Deo ſciente, & volente etiam plerumque, & animi noſtri immortalitas inde in primis (neque iudice vnicè) demonſtratur, & alterius vitæ iudicium, nec multò obſcurius, & longius corporum noſtrorum reſurrectio: vt meritorum demeritorumq; comites, præmij, aut ſupplicij comites ſint.

4. Inde etiam Eccleſiaſt. 9. *Omnia in futurum incerta ſeruari* proponit, & ex proſpera malorum, & aduerſa bene meritorum fortuna fusè perpenſa probat, ac ſi diceret, inquit Hieron. *Hæc autem ſunt incerto ſtatu ſeruantur omnia & non eſt in præſenti retributio meritorum, ſed in futuro*: Idemque argumentum futuri in altera vita præmij ex eadem difficultate breui ſed viuide præſit Iſaï. 45. *Væ qui contradicit fictori ſuo, teſta de ſamiis terræ. Nunquid dicet lutum figulo ſuo: quid facis: & opus tuum abſque manibus eſt*: Septuaginta. *Nunquid arans arabit terram tota die?* quam lectionem ſecutus, & interpretatus eſt Cyrill. vt ſenſus ſit: non ſemper iuſtos laboraturos laboribuſque adeo exercendos ſine fructu, & præmij quiete, quæ à laborantibus, non veſanis, labore, & ſperantur, & tempore meſſis percipiuntur: ſubiungunt continuo. *Nunquid dicet lutum figulo, &c.* iuxta vulgatam lectionem recitatam. Itaque eius loci ſenſus genuinus, & litteralis Cyri Chriſtum figurantis, & Chriſti ipſiuſque, & aduentus, & euentus hic prænunciati is eſt. Hominem à Deo factum, ipſius præſertim, vel profeſſione cultorem vel vita, quantumvis temporalibus ærumnis oppreſſum, de Deo quaſi de impotente, & manco, vel incurio operis ſui, & qui ad propriam illius perfectionem, & fœlicitatem, & laborum præmium & requiem, vel nequeat, vel negligat perducere, non niſi impie, ac nefarie querulum eſſe poſſe: maxime, cum videat Deum populo in captiuitate Babylonica ſeruitute dura, & calamitatibus oppreſſo, & quaſi à ſe reiecto, & neglecto de Cyro libertatis eorum aſſertore, atque ad proprias ſedes, requiem, bona, & ſplendorem reſtitutore prouidiſſe: ac inſuper de Chriſto, per Cyrum figurato, populi ſui à ſeruitute, atque ærumnis peccati, & Diaboli in libertatem filiorum Dei vindice, & aſſertore: quare n. 11. ſubdit. *Hæc dicit Dominus Iſraël, Plaſtes eius ventura interrogate me ſuper filios meos, & ſuper opus manuum mearum mandate mihi*: non præſentibus afflictionibus, calamitatibus ſolummodo intenti quorum ſuam in poſterum curam recenſitis omnibus, cœlo terra, ac reliquis, quæ in hominum commoda formauit & futuris eorum fœlicitatibus prænuntiatis deinceps demonſtrat. Nec minus difficultate perpenſa capite 1. Habacuc eandem ſolutionem dedit ſub capitis finem, & toto cap. 2. expenditurque, & datur ſæpe libris Machabæorum.

5. Eandem rationem & ſolutionem præfatam difficultatem incurrens Plato in Phædone, ſiue de anima verſus finem eſt aſſecutus. *Si enim*, inquit, *mors eſſet diſſolutio, ac diſceſſus: id lucri ferrent mali: quod per mortem, & à corpore, & à ſua ipſorum improbitate vna cum anima liberarentur. Nunc vero cum hæc immortalis eſſe videatur nullum aliud fuerit ipſi refugium, neque ſalus à malis præter quam, & optima & ſapientiſſima fiat.* Sicque poſt hac, & libera à peccatis perſtet, ac vicem pro bene geſtis recipiat. Mirum obinde non erit Spiritu Sancto plenum Paulum ex eadem difficultate futuræ vitæ iudicium, & præmia pœnaſque demonſtraſſe verbis illis 1. Corinth. 15. *ſi in hac vita tantum in Chriſto ſperantes ſumus miſerabiliores ſumus omnibus hominibus*, vt bene ibi Chryſoſt. Theodoret. Theophilact. Hieronym. Ambroſ. & Anſelm. Clem. Rom. 3. recognit. circa med. *Hoc ipſum quod in præſenti vita non redditur vnicuique pro actibus ſuis fidem indubitabilem facit ſcientibus Deum eſſe iuſtum, quod iudicium erit.* Cyrill. Hieroſolym. Catecheſi 18. col. 1. ſic alterius vitæ iudicium probat. *Perſpice autem, & iſtud multi homicidæ in lecto impune defuncti ſunt, vbi igitur Dei iuſtitia? ſæpe autem qui homicidia quinquaginta patrauit, ſemel tantum capite plectitur: vbi igitur illorum quadraginta nouem pœnas dabit, niſi poſt hanc vitam fuerit iudicium, & retributio?* Eadem fere Iſidorus Peluſiota libro 3. epiſt. 154. Nazar. carm. 1. iambico de ſeipſo aduerſus inuidos in idem argumentum ita ſcribit.

Ac dignitatis ordo iuſtus diſparis.
Graue aliter eſſet rebus hic duris premi,
Niſi ſummus olim verteret tales Deus.

Pluraque alia in idem ſubnectit Chryſoſt. tom. 2. in 2. Corint. 4. homil. 9. in moralib. ſub init. etiam de iudicio ſic accipito ſermonem. *Quomodo inquit? interrogabo te: tu vero reſponde iuſtus eſt hic Deus, & iuxta meritum retribuit vniquique? vel non ſecundum meritum? & iniuſtos ſuult fæliciter agere, & delitiari; bonos autem in aduerſis eſſe? minime inquit. Nec enim homo pateretur: vbi igitur, qui bene hic operati fuerint bonis fruentur? vbi autem mali contrariis? niſi futura ſit vita quædam poſt hanc, & retributio?* Conſonat ſibi 2. ad Timot. 1. homil. 3. ante med. moral. t. 3. orat. 4. de prouid. ſeu de fato t. 2. homil. 4. de Lazaro circa med. & tom. 2. In 2. ad Philip. ſerm. 6. fin. 2. ad Timot. 3. homil. 8. ſub initium moral. Quibus addendi Patres reliqui ad memorata Pauli loca præſertim 1. Corint. 15. & alia ex Eccleſiaſt. & Pſalmiſta non interpretantes ſolum, ſed curſim attingentes, ſicuti ad illam Hierem. 12. *Quare via impiorum proſperatur?* & Habacuc. 1. *Quare reſpicis ſuper iniqua agentes, & taces deuorante impio iuſtiorem ſe?* & alia c. 2. ſpeciatim Aug. num. 2. citatus in Pſalm. 72. & lib. 20. de ciuit. cap. 28. fine tract 25. in Ioann. colum. penult. & 28. ſub med. eandem rationem expreſſit Athenagoras, inde, & iudicium, & reſurrectionem ad æternam vitam deducens.

QVÆSTIO III.

De Prouidentia erga prauas actiones.

AD Prouidentiæ diuinæ de creaturis rationalib. illarumque liberis operationibus hactenus à nobis ex ſcripturæ Philoſophorum, & Theologorum concordi ſententia aſſertæ & demonſtratæ, plenam intelligentiam quomodo illa circa actiones prauas, quæ non, niſi rationalis

Digitized by Google

tionalis ac liberæ creaturæ,ſunt,habeatur exerceaturque à Deo oportet explicare.

CERTAMEN I.

Dei erga prauas actiones ex Scriptura, & Theologis prouidentia probatur.

1. HAc in re actiones prauas in Phyſicum actionis prauæ & illam vt materiale peccati eſt, ſiue prout à nobis ex libertate notitia legis aduertentis,& cæteris prærequiſitis procedit, ac tandem vt formale peccati, ſeu morali malitia veſtitam, diuidi ab authoribus video. Ego verò tertium hoc membrum præſenti examine omittam: quia re ipſa, ac ſecluſa fictione noſtra,formale peccati à materiali ipſius, quod hi Authores dicunt, & nuper explicuimus,nihilo differre cenſeo: nam quidquid ei ſuperadditur, vt vnum quid, & forma ſeu malitia denominans ita exercitum actionem peccatum, purum rationis noſtræ figmentum eſſe, & de quo non alia, quam de cogitatione noſtra fingente haberi à Deo prouidentia poſſit: Diſtingui verò actio praua, vt materiale peccati, ſeu vt etiam formale peccati eſt,debet, quatenus ad Dei prouidentiam de ipſa agimus, in duplici ſtatu, ſeu ſigno, naturæ: ſcilicet, vel pro priori naturæ ad eius exiſtentiam; quo pacto diuina prouidentia verſari videtur, vt actio praua,ſeu materiale peccati pro poſteriori naturæ abſolute ſit,vel pro poſteriori naturæ ad eius exiſtentiam, vt de actione illa praua ſemel facta, & præuiſa aliquid vlterius agat eamve ordinet, vel ipſa vtatur ad aliquid aliud agendum.

2. Et circa actionem prauam, vt exiſtat, & ſit, omnem Dei prouidentia negauit Auerroes 12.Metaph. comm.37. & 52. & fine paraphraſ. argumento cert.4. referendo, ac refellendo. Nec nimium ab hoc errore viſus eſt mihi diſtare Iul.Sirenius 3.de prouid.c.12.ſub init.ſcribens (teſte Ruiz d. citata c.7.n.4.) *voluntates prauas,& omnes o erationes peccatorum,etiam ad Deum relatas, temere, vel fortuito vtcunque euenire,Catholice fateri poſſumus.* Quod autem temerè ac fortuitò alicui obuenit, procul dubio citra,vel extra ipſius euenit prouidentiam. Deceptus autem fuit: ea ſolum quæ ex intentione, & voluntate alicuius veniunt,non caſu & fortuito ipſi,ac non extra eius prouidentiam, reliqua verò temerè illi, & caſu, ac vltra eius prouidentiam contingere credens. Et crederem Ariſt. erga actiones prauas vt ſint,etiam intentiuam, prouidentiam non admiſiſſe, cum ſemel tantum eam erga pias actiones,& iuſtos admiſerit 10. Ethic.c.8.ſub fin. recitatus q.2.cert.1.n 4. De prauis vero actionibus in actu ſecundo,poſitiſque,& factis diuinæ prouidentiæ, & ordinationi ad aliquid aliud efficiendum (præter Atheos qui Deum negant, & Epicureos pauculoſque alios Philoſophos priſcos Dei aſſertores, eius vero prouidentiam negantes q.1.cert.1. Euripidem,& Menandrum, qui vt vidimus q.2.cert.1.n.2.eam erga rationales creaturas omnino reiecerunt) nemo ſiue Philoſophus,ſiue Theologus eſt,qui neget:eamque Patres omnes conſtanter,& conſone fatentur,demonſtratumque abunde ab ipſis eſt ex diſpari meritis vitæ huius fortuna, ex qua & iudicium noſtrarum actionum, ac debita retributio in ſæculo alio, noſtraque ſubinde reſurrectio demonſtrabatur q. hac 2. cert.1. inde enim euidens eſt præuiſa à Deo abſolute peccata ad iuſtitiam exercendam ordinari:quare,& abſolute diuinæ prouidentiæ ſubiacere,vt puniantur.

3. Prima igitur concluſio euidens omnium Patrum,Doctorum Theologorum,& Philoſophorum (præter Atheos Epicureos,Euripidem,& Menandrum) communis ſententia & dogmatica in fide eſt. Actionum prauarum in actu ſecundo, & abſolute exiſtentium peccatorum prouidentia in Deo eſt: ex eorum punitione demonſtratur primo. Secundo probatur ineuitabili conſequentia ex fide certiſſimis principiis Conſtat quippe expreſſis 45.ſcripturæ teſtimoniis actiones prauas elicitas cum libertate,aduertentia legis prohibentis,& dictaminis rationis,contra quæ fiunt, & aliis (ſi quæ ſunt) omnibus requiſitis vt ſint abſolute peccata,in bonum,ſiue aliorum, ſiue ipſorum peccantium à Deo frequenter eſſe cõuerſas.Patet ex hiſtoria Geneſ.de peccato fratrum Ioſeph in eius ab ipſis venditione Ægyptio; in pœnitentia delinquentium de admiſſis peccatis toties à ſcriptura aſſerta: populi,iudicij Dauidis,Apoſtolorum Petri,Pauli:& Matthæi,& aliis, quam à Deo eiuſq; prouidentia fuiſſe fidei dogma etiam eſt,item humilitas, timor, & ſimiles affectus ob peccata commiſſa pluries à ſcriptura narrati, cunctiſque experimentis propriis comprobati: Chriſti,& Martyrum gloria,ex Iudæorum crucifigentium,tortorum, & carnificum flagitiis ſuborta. Vnde concluſio hæc negari nequit, quin ſcripturæ non ſemel, ſed ſexcenties negans aduerſetur,propriaque experimenta contemnat.

4. De actionibus prauis, etiam ex aduertentia, libertate,& requiſitis cunctis,vt prauæ ſint, pro naturæ priori ad ipſorum abſolutam exiſtentiam,ſiue vt ſint (non tamen intenſiue) contra Auerrois errorem memoratum n.2. Dei prouidentiam Catholici omnes Theologi ex ſacra pagina & concordi Patrum ſententia tuentur. Alex.1.part.q.36. m.4.art.1. Albertin.1.p.q.67. m.3. partic.4. S.Thom.in 1. d.39.q.2.art.2.corp.fin.q.5.de verit.art.4.1.p. q.22. art.2. ad 2. 4.& 5. Carthuſ. in 1.d.39. q 1. col 3. & 4. Durand. q.3.etſi dicat pro illo priori prouideri ne fiant, quo totum quod intendimus non dicit, etſi non contradicat, negetve prouideri à Deo vt fiant non intentiue adhuc. Richard.ibid.art.2. Argentina, art.4.Aureolus d.40.art 3. S.Bonau.d.46.art.1.q.5. circa fin. tertia 3. contra gent. c.71. concordant doctrinæ S.Th omnes eius interpretes ad locum 1.p.Caiet.Bañez Nazar.Molina,Vaſquez,ac reliqui,Pennotus item 5.Propugnac.c.9. quibus & Ruiz citata diſp.2,& nos aſſentimur. Sed ſtatim occurrit difficultas de nomine videtur enim,ſi Deus de actionibus prauis, ac peccatis vt ſint prouidentiam habere admittatur dicendum itidem eſſe, actiones prauas, & peccata eſſe à Deo prouiſa: quod,& effectus eſſe diuinæ prouidentiæ abſurde ſignificat: idcirco illationem negandam docent Aureol.art.2.col.1.§.*eſt autem*.Vaſqu.c.2 ſub fin.Commentarij ad art.2.citatum. Neſcio tamen,qua ratione Scholaſtico rigore conſequentia negari queat, actu circa obiectum aliquod admiſſo,huius ab illo denominatio: eſt ſiquidem negare denominationem paſſiuam obiecto, circa quod actiua admittitur in eo,qui circa illud verſatur,v.g. admiſſo,quod ego amem Petrum, negare Petrum amari à me: id eſt idem ipſum,quod in antecedente admittitur,in conſequenti negare. Quod autem ignaris illud prætérea abſurdũ ſonet,ipſorum,non conſequentiæ vitium eſt:cum prouidentia de ſeſe, ac proinde erga actionem prauam, & peccatum rei cuius prouidentia eſt efficientiam non ſonet (ipſis Aureol.& Vaſq.ac reliquis Theologis fatentib.) cui proinde paſſiua effectus denominatio debeat, aut poſſit reſpondere.

5. Secunda hæc,& communis concluſio probatur:primo ex ſacræ paginæ innumeris locis, quibus Deus præcipere illas,ad eaſque dicitur adhortari,ſuadere,excitare, ac mouere 2.Reg.24.Exod.9.& ad Rom.9.aliiſq;innumeris,quæ pro Thomiſtico decreto prædeterminatiuo materialis peccati produximus,atque indebitum,genuinumq;ſenſum expoſuimus,tom.1.de Deo vno contr.3.d.2.q.2.cert.2.tot. ea ſiquidẽ omnia adeo in ſcriptura frequentia, etſi lapſui, & errori minus Sapientium expoſita, Deus eſſe voluit, vt hanc prouidentiæ ſuæ erga noſtras actiones prauas veritatem intimaret; nec citra ſuum conſilium altiſſimum, & prouidentiam euenire putaremus. Clarius autem adhuc traditur Act.2. vbi de Chriſto Domino ad Iudæos dicitur. *Hunc d finito conſilio,& præſcientia Dei traditum per manus iniquorum affligentes interemiſtis.* & cap.4. *conuenerunt vere in ciuitate iſta aduerſus S. puerum tuum Ieſum quem vnxiſti Herodes,& Pilatus cum gentibus, & populis Iſraël facere,quæ manus tua & conſilium tuum decreuerunt fieri.* Conſilium autem hic (vt ex textu patet) quod Deus de nefaria Chriſti cæde habuit,ſeu,quod idem eſt,iuxta S.Tho. 1.p.q.22.a.1.ad 1.prouidentiam ſignificat.Neque hic finis vlterioris intentio medio infando illo facinore Iudæorum præſcito conditionate conſequendi defuit,Deo ipſi, vt ad prouidentiæ proprietatem opus erat: vt ex ſcriptura conſtat,& Eccleſia canit in Symbolis.*Propter nos homines, & propter noſtram ſalutem.*

6. Sed clarius, atque irrefragabilius de prouidentia Dei, vt actiones prauæ ſint, non intentiuè, vt diximus,

& explicabimus. ac proinde, quin finis vlterius conſequendi per eas prauas actiones intentio proinde prouidentiæ Dei erga illas deſit, teſtimonium habetur Geneſ. 45. vbi ad fratres ſuos Ioſeph ait. *Neque vobis durum videatur, quod vendiditis me in his regionibus: pro ſalute enim veſtra miſit me Deus ante vos in Ægyptum*: ſcilicet veſtro ſcelere. Ac ſubinferius: *Non veſtro conſilio, ſed Dei voluntate huc miſſus ſum, qui fecit me quaſi Patrem Pharaoni*. Vbi potiores benignæ Dei, tam in ipſum, quam in fratrum ſalutem prouidentiæ in venditione illa ſceleſta, quam prauis, diriſque in ipſum fratrum conſiliis tribuit, vt ipſius exaltationem, fratrumque ſalutem & commoda per inhumanum illud ſcelus eorum aſſequeretur: cui ſimiles alij ſcripturæ textus produci facile poſſent, productique à nobis ſunt citat. tom. 1. de Deo vno controu. 3. d. quæſt. & cert. citatis & cert. 2. & ſequentibus ſpatſim producendis. Quod his ſubiiciendiſque in eandem ſententiam teſtimoniis, & rationibus opponi poteſt, inferius proponemus, atque opportunius, ſemelque, ac ſimul pro omnibus diluemus ſummatim. Eius enim difficultatis ſolutio ad controuerſiam ſeptimam d. vlt. de effectibus prædeſtinationis plenior ſpectat.

CERTAMEN II.

Id ipſum ex Patribus ſtatuitur.

1. SAnctus Petrus inducias ſeptem dierum ad diſputandum per vafritiem & malitiam Simoni Mago petenti concedens, ſic ait: *Credo enim, quod per Dei prouidentiam geſtum ſit ad vtilitatem tuam, vt poſſim tibi in hac ſeptem dierum comperendinatione abſque ſtrepitu exponere*. Dionyſ. Areopagita 4. de diuin. nominib. verſ. fin. *Quin etiam iis, qui mali euaſerunt, ad eorum, vel priuatum, vel communem vſum prouidentia benigne vtitur*: Refert Petri verba Clem. Rom. 1. Recognit. pag. 7. & lib. 8. verſ. fi. hæc ex eius diſcipulo Aquila Petro præſente & approbante, *eos, qui ad mala declinarant Angelis regendo permiſit his, qui non per ſubſtantiam, ſed per propoſitum, cum Deo permanere noluerunt, inuidia, & ſuperbia vitio corrupti: dignos ergo dignorum principes fecit*. Ecce peccatorum admiſſorum ſupplicium: & permiſſionem peccatorum odij, &c. quæ Dæmones in puniendis damnatis ſceleſtis ſibi traditis exercent, quam clarius ſtatim aſſerit: *ita tamen eos tradidit, vt non habeant poteſtatem in eos faciendi, quod volunt, niſi ſtatutum ſibi ab initio terminum tranſeant, quem ſane tranſire nequeunt*. Vbi, & pœna inferenda Dei prouidentia taxari dicitur. Clem. Alex. 4. Stromat. med. *Nihil fit ſine voluntate Domini vniuerſorum. Reſtat igitur, vt dicamus ea, quæ ſunt huiuſmodi* (praua) *euenire Deo non prohibente. Hoc enim ſolum ſeruat, & prouidentiam, & Dei bonitatem. Non prohibere eos, qui afflictiones exercent perſuaſum habere conuenit: & ad bonum vti audacibus captis aduerſariorum*, & 1. Stromat. dixerat. *Maximum eſſe diuinæ prouidentiæ argumentum non ſine re, vt vitium inconducibile maneat, & inutile*: vti ea ſecluſa maneret. Cyrill. Hieroſolym. Catecheſ. 8. *O Sapientiſſimam prouidentiam, quæ malum etiam propoſitum in ſalutis occaſionem conuertit*, (vt in fratribus Ioſeph. oſtendit) & ſubdit: *& permittens ipſis ex odio vendere fratrem, occaſionem accepit efficiendi, vt repugnaret*, in quam etiam ſententiam inducit illud Pſal. 118. *Quoniam omnia ſeruiunt tibi*. Baſil. homil. 9. *Quod Deus non ſit Author malorum*: ſub finem. *Prouidentiſſimus rerum humanarum diſpenſator Deus vtitur ad noſtram exercitationem malignitate Dæmonis; quemadmodum Medicus viperæ veneno*. Quo exemplo rem explicat ad illud Iſai. 13. *Dominus mandauit genti bellicoſæ*, & ad id Pſal. *vox Domini præparantis ceruos*.

2. Exemplo eodem explicant Theodor. ad id Rom. 9. *Deus volens oſtendere iram*: & Chryſoſt. Homil. 36. in Matthæ. addens Imperatoris exemplum. Damaſcenus 2. de fide cap. 29. poſt med. ait. *Ea enim, quæ in nobis ſunt non prouidentia ſolum ſunt, ſed liberæ noſtræ poteſtatis, & arbitrij: prouidentiæ vero, hæc quidem* (quæ honeſta) *ſecundum acceptationem: hæc autem ſecundum permiſſionem* nempe, quæ bona & honeſta non ſunt, vt illicò diſtinguit, & explicat. Orig. Homil. 3. in Geneſ. *Multa ſine Dei voluntate geruntur, nihil ſine prouidentia*: quia ei ſubſunt etiam praua. Boët. 4. de Conſolat. Proſa 4. ſub fin. *Sola eſt diuina vis, cui, mala quoque, bona ſunt: cum eis competenter vtendo alicuius boni elicit effectum. Ordo enim quidam cuncta complectitur: vt quod ab aſſignata Ordinis ratione receſſerit, hoc licet in alium, tamen ordinem relabatur: ne quid in regno prouidentiæ liceat temeritati*. Hugo Victorin. 1. de Sacram. part. 2. c. 19. *ſecundum hanc vniuerſalem prouidentiam cunctorum, non ſolum ſua, quæ bona fecit, ſed aliena quoque, quæ non fecit mala, ſed permiſit, quod debitum eſt diſpenſat, vt nihil in regno ſuo iuſtam ordinationem euadat. Nam & ipſa iniquitas ex hac prouidentia ſtipem habet, & non potuit, vel ipſa malitia, in obliuionem venire apud prouiſorem omnium*. Quod eo cap. & 20. perſequitur. Conſonat illud Tertulliani notiſſimum, *Deus in omnia ſufficit, nec poteſt eſſe ſua perſpicacia præuaricator*. Huc etiam faciunt Patrum reſponſa à nobis recitata contr. 4. & præſertim tom. 1. de Deo vno controu. 2. d. de obiectis ad quæ diuina Scientia extenditur quæſt. de ſcientia conditionatorum, vbi eam ex Patribus ſtatuebamus ad eas quæſtiones reſpondentibus. *Cur Deus Angelum, & hominem præſcius lapſus eorum, ſi crearentur condiderit? Iudam in Apoſtolum, Saulem in Regem*: ſimili adſtante præſcientia lapſus elegerit? *Cur incarnationem diſtulerit* idololatriæ ea dilatione futuræ non ignarus? Et plura alia Patrum teſtimonia ſubiicienda certamine quinto, dum præcipuæ obiectioni ſatisfaciamus.

3. Copioſius hac in re Auguſtinus pro hac concluſione ad Pſalm. 9. col. 2. ait peccatis à Deo locum dari: *quia iam cernit occulta Sapientia Dei, quemadmodum omnes cruciatus, aut vt exerceant conuerſos ad Deum, aut, vt conuertantur, admoneant, aut iuſtæ damnationi vltimæ præparent obduratos: & ſic omnia ad diuinæ prouidentiæ regimen referantur, quæ ſtulti quaſi caſu, & temere, nulla diuina adminiſtratione fieri putant*, ait: *narrabo mirabilia tua*, de prædeſtinat. Sanct. cap. 16. circa med. verba Pauli ad Rom. 11. commentatur: *quid eſt ſecundum Euangelium inimici propter vos niſi, quod eorum inimicitia, qua occiderunt Chriſtum in Euangelio ſine dubitatione profecit? & hoc oſtendit ex Dei diſpoſitione veniſſe, qui bene vti nouit etiam malis: non, vt ei proſint vaſa iræ; ſed, vt, ipſo eis bene vtente, proſint vaſis miſericordiæ*: Tranſtulit ad verbum Beda ſuo commentatio in id caput vndecimum ad Romanos idem verò Auguſtin. in Pſal. 7. ad id. *& in eo parauit vaſa mortis, ſagittas ſuas ardentibus effecit*. Sagittas haſce intelligit venenatas hæreticorum doctrinas ex ſacris litteris praue, & iniquè depromptas: quod in ante actorum pœnam Deus diſponit. *Propterea diuinæ prouidentiæ etiam iſta diſpoſitio tribuenda eſt; non, quod ipſa peccatores* (erroris turpis merito) *facit; ſed, quia ipſa ordinat, cum peccauerint*: vt in impios errores labantur, alia anteactis quæ turpiora permittendo, iuxta 1. ad Rom. n. 21. *quia, cum cognouiſſent Deum, non ſicut Deum glorificauerunt, &c. Propter quod tradidit illos in deſideria cordis eorum in immunditiam*, n. 22. & n. 24. *Propterea tradidit illos Deus in paſſiones ignominiæ*: & cætera ad finem vſque capitis.

4. Libro item 3. de Trinitate cap. 4. ſub init. *vtitur omnibus ad incommutabile arbitrium ſententiæ ſuæ ſpiritibus ſiue per eius gratiam, ſiue in aliis per propriam voluntatem*. Quam ſententiam repetit cap. 100. & 107. enchiridij & ad id Pſalm. 100. *Magna opera Domini*, de corrept. & grat. c. 7. poſt med. tract. 27. in Ioan. verſ. fin. de natura boni contra Manichæ. c. 36. fine 2. de motib. Manichæ. c. 7 celebrior. adhuc eius ſententia eſt c. 96. enchiridij. *Non ergo fit aliquid, niſi omnipotens fieri velit: vel ſinendo, vt fiat, vel ipſe faciendo*: ſinere quippe, vt fiat malum, permittendi, tametſi non mali permiſſi, claudit voluntatem, de Geneſi ad litt. lib. 8. c. 23. *Deus naturas creat bonitate, & voluntate, ordinat poteſtate: vt in naturis nulla ſit, quæ ab illo non ſit; in voluntatibus autem nulla bona ſit: cui non præſit, nulla mala ſit, qua bene vti non poſſit*: capite 24. *Deus bipartito ſua prouidentia*

dentia opere præeſt vniuerſæ creaturæ. Naturis, vt ſint, voluntatibus autem, vt ſine ſuo iuſſu, vel permiſſu nihil faciant, & circa med. cit. cap. 4. & 3. lib. de Trinit. *Nihil enim fit, viſibiliter, & ſenſibiliter, quod non de interiori aula ſummi Imperatoris, aut iubeatur, aut permittatur, ſecundum ineffabilem iuſtitiam præmiorum, atque pœnarum, gratiarum, & retributionum in iſta totius creaturæ ampliſſima quadam, immenſaque republica*, & 5. de Geneſ. ad litt. cap. 20. fine, *dum iniqui iuſtos exercere permittuntur*, explicat *ſæcula; quæ creaturæ; cum primum condita ſunt, tanquam implicita indiderat; quæ tamen in ſuos curſus non explicarentur, ſi ea ille, qui condidit, prouido motu adminiſtrare ceſſaret.*

5. In eandem ſententiam Auguſtini diſcipuli conſtanter ſcribunt, & concordes de malorum ſcelerumque permiſſione ex prouidentia diuina. Proſper in Pſal. 100. ad id *Magna opera Domini* & ad excerpta Genuenſium dubit. 7. Fulgent. 1. ad Monim. cap. 26. ſub init. & c. 27. Magnus Greg. lib. 33. Moral. c. 13. alias 18. & 19. ait: *Secreto ergò diſpenſationis ordine, vnde ſæuire permittitur iniquitas diaboli, inde perficitur benignitas Dei.* Similia habet cap. 10. alias 13. & lib. 34. cap. 6. & 7. dixeratque lib. 6. cap. 12. id quod exemplo refugientis ab vna parte ambitus cælorum, qui nequit non ad aliam accedere ambitus eiuſdem explicuit Anſelmus 1. *cur Deus homo?* cap. 15. med. ſubdens: *ità quamuis homo, vel malus Angelus diuinæ ordinationi ſubiacere nolit; non tamen eam effugere valet, quia ſi vult fugere de ſub voluntate iubente, currit ſub voluntatem puniente* (*factum*) *& tranſit ſub voluntate permittentis, vt ſit.* Quo etiam ſpectant teſtimonia alia Patrum, quibus d. 3. probabimus id omne quod ab vno diuinæ prouidentiæ ordine recedit, neceſſariò in alium prouidentiæ eiuſdem ordinem recidere. Audiendus eſt iterum Origenes hom. 3. in Geneſ. ſub init. *Memento: quod nihil ſine Dei prouidentia fieri diximus; non ſine voluntate. Prouidentia namque eſt, quæ procurat, & diſpenſat, & prouidet quæ geruntur: voluntas vero eſt, quæ vult aliquid, vel non vult.* Quare & ea, quæ ſub Dei voluntatem non veniunt, ſed ſub eius ſolam permiſſionem, quæ ſolæ prauæ actiones, & peccata ſunt diuinæ prouidentiæ ambitu docet contineri.

6. Sed & Chryſoſtom. iterum audiendus in 2. ad Timot. cap. 4. homil. 8. in morali colum. 2. *Scite: Quod omnia Deus prouidet; quod liberi arbitrij conditi ſumus: quod alia quidem operatur; alia verò permittit: quod nihil mali vult fieri: quod non ex ſola ipſius voluntate fiant omnia ſed ex noſtra quoque. Mala omnia ex noſtra tantummodo fiunt: bona omnia ex voluntate noſtra, & ipſius adiutorio, quod nihil ipſum latet; non tamen quia nihil ipſum latet idcirco omnia operatur ipſe.* Cyprian. lib. 1. epiſt. 3. ad Cornel. ad id Matt. 10. *Nonne duo paſſeres aſſe veneunt, & neuter eorum cadit ſine Patre veſtre?* legit: *ſine Patris voluntate:* & ſubdit: *cum ille, neque minima fieri ſine voluntate Dei dicat: exiſtimat aliquis ſumma, & magna, aut non ſciente aut non permittente Deo in Eccleſia Dei fieri?* eundem locum explicat Theodoretus ad id Ezech. 29. *& merces non eſt reddita ei:* his verbis: *Per hæc declarat Deus, nihil ſe inuito factum iri. Duo enim* (inquit) *paſſeres aſſe veneunt: & vnus ex illis non cadet ſine Patre veſtro, qui in cælo eſt, quem nihil latet eorum, quæ fiunt. Verum alia quidem ipſe moderatur, alia verò fieri permittit modo libero.* Non quidem quia Dei erga actiones prauas moderamen, & prouidentiam omnem abiiciat, cum eius admittat erga illas permiſſionem, ſed quia non ſola eius permiſſiua voluntas (in qua eius erga illas prouidentia præcipuè ſtat) apponendis eis interueniat, quin noſtræ voluntatis determinatio expectetur, vt vtriuſque & prouidentiæ Diuinæ, & arbitrij poteſtati ſubdantur, iuxta Damaſcenum recitatum numero 4. ſub init. ex quo modum hunc loquendi deſumpſit, & 5. Epitomes diuin. decretor.

7. Porrò & eandem locutionem mutuatus ex Damaſceno fuit Nemeſius de anima, & eius facultatibus (qui Philoſophiæ titulo Nyſſeno tribuebatur) dum (vt refertur, ac eius libro non extat) *prouidentiam eſſe eorum quæ non ſunt in nobis* eodem ſenſu explicandus eſt, immo & ſe ipſe explicat cap. 40. poſt med. dicens: *cum in noſtra ſit aliquid poteſtate, & prouidentia ſit, neceſſe eſt ab vtriſque quæ fiunt euenire. Nam ſi ex altero tantum acciderent, non eſſet alterum. Sed, cum, quæ fiunt, mixta ſint; aliquando proficiſcentur à noſtra voluntate; aliquando fient ratione prouidentiæ; aliquando manabunt ex vtroque*, cap. 44. colum. 2. *Non omnia, quæ prouidentia geruntur naturæ ſunt; etſi, quæ naturæ ſunt, prouidentia miniſtrantur. Multa enim, quæ Dei prouidentia accidunt, non ſunt naturæ opera: vt de eo, qui hominem occidit oſtendimus. eſt enim pars prouidentiæ natura, non ipſa prouidentia*: ac deinceps ſingulas res, & actiones, tam bonas, quam malas diuina prouidentia gubernari oſtendit. Vnde conſtat Damaſcenum, Theodoretum, Nyſſenum, vel potius Nemeſium, eis etiam locis, quibus abuti quiſpiam contra actionum noſtrarum, prauarum præſertim, diuinam prouidentiam poſſet, fuiſſe ab eis maximè aſſertam illam, & vindicatam.

CERTAMEN III.

A ratione, & explicatione prouidentiæ Diuinæ erga actiones prauas, eadem probatur concluſio.

1. RAtiones ad prouidentiam Dei erga prauas actiones oſtendendam in datis ſcripturæ, & Patrum teſtimoniis, dandiſque certam. 4. fundamentum habent præcipuum: cum ex eis conſtet, ſicuti, & ratione naturali, Deum peccata punire, ac proinde, etſi de ſe inordinata eſſentia ſua ſint, atque intrinſecus inordinabilia, (vt bene vidit S. Bonauent. in 1. d. 46. art. 1. quæſt. 5.) extrinſecus autem ordinabilia à Deo ſunt ad actum iuſtitiæ punitiuæ exercendum, citius, potiuſque, quam à iudice creato. Item ordinabilia ſunt peccata abſolute commiſſa à peccatore ad pœnitentiam, humilitatem, cautionem de cætero, maiorem in virtute oppoſita profectum, ac in Deum charitatem feruentiorem, vt experimentis quotidianis, cum in nobis tum in aliis didicimus. Cum autem hi actus, etſi peccata, quorum occaſione eliciuntur, eſſentialiter concernant, ſint honeſtiſſimi, & ſubinde ex Dei miſericordia, & gratia neceſſariò oriundi, non poteſt non pro priori naturæ ad ipſorum elicientiam, & exiſtentiam abſolutam miſericordem Dei prouidentiam peccatis præuiſis, vt ij actus ſint à peccatoribus, gratioſè, & benignè negotiari: quare prius natura ad eiuſmodi honeſtos actus peccata admiſſa extrinſecus à Deo eiuſque prouidentia ordinari, quam à peccatoribus ipſis ordinentur: vt prima noſtra, & communi, Catholicaque concluſione dicebamus: contra quam nullum eſt, vel apparens argumentum, cuius occaſione errare, vel parum ſanus hæreticus poſſit.

2. Secunda æque Catholica, & Dogmatica noſtra, & communis concluſio probatur à ratione. Primò: quia cum prouidetur à Deo actioni honeſtæ eliciendæ ex libertate contrarietatis, (quam ſolam admittunt negantes puræ omiſſionis poſſibilitatem voluntati creatæ) nequit actioni honeſtæ (amori verbi gratia libero) prouideri, quin, & prauæ (odio ſcilicet) prouideatur: cum nequeat eſſe ad vnum extremum, quin & ad aliud oppoſitum ſit libera poteſtas: atqui circa actiones honeſtas, & liberas Dei prouidentia eſt ex parte actus primi: ergo & circa prauas. Probatur ſecundò ex dictis pro prima: etenim, ſi ex peccati permiſſione enumerata, & enumeranda alia certam. 4. plurima, bona à Deo colligi poſſunt: ergo, & peccati permiſſio ex fine, & intentione ea colligendi, obtinendi habetur à Deo: ergo proprie Deus prouidet de peccatis, vt ſint, tametſi non intentiuè, permiſſiuè tamen. Poſtrema conſequentia euidens eſt: cum prouidentia, vt aliquid ſit non intentiuè, ſed permiſſiuè, iuxta huius prouidentiæ explicationem ſubiiciendam, nihil aliud ſit, quam interna Dei diſpoſitio, & voluntas permiſſiua, vt aliquid eueniat mali ex fine, &

Digitized by Google

intentione alicuius boni vlterioris obtinendi. Prima conſequentia probatur. Nam voluntas illa permiſſiua peccati non eſt Deo neceſſaria, ſed libera vt patet: ita enim Deus peccata, ſeu actiones noſtras hic, & nunc, & in his circumſtantiis à nobis eliciendas permittit, vt non permittere potuerit, ac de facto pluribus non permiſit, quibus permittere etiam potuit, qui vt eis non permitteretur obſecrarunt; & quod permiſſum ipſis non fuerit, gratias, & habent, & agunt Deo. Pergo, voluntas permiſſiua peccati libera Deo eſt: ergo & honeſta, modoque honeſtiſſimo, & perfectiſſimo in genere moris à Deo habetur, vel ſaltem haberi poteſt. Atqui honeſta, nedum honeſtiſſime habita, non erit, habetiue à Deo poteſt, ni ex fine, & intentione vlterioris boni, & maioris ab ipſo obtinendi occaſione peccati ea voluntas permiſſiua peccati: ergo ea fine, & intentione boni alicuius & maioris quidem quam non permiſſo, & impedito peccato foret à Deo concipitur, & habetur, conſequentia eſt legitima, & maior Syllogiſmi certa. Nulla enim libera Dei voluntas, niſi honeſta, bonaque moraliter eſſe poteſt.

3. Minor probatur primò: quia ſi ea voluntas permiſſiua peccati in permiſſione peccati extrinſeca obiectiua, ſiue tanquam in obiecto volito, & vltime volito ſiſtat, quin ad vlterius bonum tendat, quod intendit, nihil habet boni, adhuc phyſici, in quod tendat, ſiquidem peccati permiſſio extrinſeca, & obiectiua ſtat in negatione auxilij efficacis, quæ ſecundum ſe, adhuc phyſicum bonum, nedum morale non eſt; ſed prorſus phyſicum malum: atqui honeſta voluntas, nequit eſſe, niſi boni moralis obiecti voluntas; ergo, ſi voluntas permiſſiua peccati in vlterius bonum obiectiuè morale non tendat, bona moraliter, & honeſta eſſe non poteſt. Probatur ſecundo, quia velle permittere peccatum in eo, qui illud poteſt impedire, ſolum ſiſtendo in permiſſione, nihilq; aliud intendendo, vitioſa potiùs quam honeſta voluntas videtur, & quæ interpretatiua ſaltem peccati voluntas ſit: cum nihil vlterius ſit, quod intendi per illam poſſit: Tertiò: quia, cum nec Phyſicum bonum in extrinſeca & obiectiua permiſſione peccati ſit, vt diximus, nec phyſica voluntas, nedum honeſtate morali induta, eſſe erga illam poteſt, quin extrinſecus bonitate alterius obiectiue veſtiatur, ob quam ametur: ſiquidem voluntas proſecutiua non, niſi in bonum, & bonitatem aliquam, vel intrinſecam, vel extrinſecus adſcititiam eſſe phyſice poſſit. Quarto nulla agenti libero digna operatio, & volitio (quæ finis volitio non ſit) niſi propter finem eſſe poteſt: atqui permiſſio obiectiua peccati finis ſuæ voluntatis non eſt: tum quia nec bona phyſicè adhuc, nedum moraliter eſt, vt diximus: ergò vt digna ſit agente libero (nedum perfectiſſimo, vti Deus eſt) ob vlterius aliquod bonum intentum ab ipſo, vt finem, eſſe debet.

4. Quintò eadem minor ſuadetur: quia, ni voluntas permiſſiua peccati intentionem Dei, vel ſuppoſitam ad illam, vel in ea incluſam colligendi, & obtinendi per illam, atque occaſione peccati permiſſi maiora bona, quam ſublata permiſſione, & peccato impedito in vniuerſo forent, euacuatur plerorumque Patrum, & Theologorum doctrina, qua occurrant argumento Auerrois, negantis, vt vidimus certam. 1. num. 2. & aliorum addubitantium vel ſcrutantium diuinæ prouidentiæ erga prauas actiones decentiam, eiuſque rationem, quam præfati Patres, & Theologi in primis, ac fere vnicè, reddunt ex amplioribus bonis à Deo ea permiſſione, & intentis & obtentis vniuerſo. Sexto demum probatur: quia, vt vidimus cert. 2. & 3. ſcriptura, & Patres in actionis prauæ ſeù peccati permiſſione aliquid vlterius boni per illam, & peccati occaſione, obtinendi à Deo intendi docent expreſſe. Quibus omnibus, me iudice aduerſantur, qui negant ea fine vlterioris boni obtinendi poſſe à Deo peccatum permitti, ac proinde, & permiſſionem peccati prædeſtinationis effectum eſſe poſſe.

5. Indecentia vero diuinæ bonitatis, & voluntatis, quam ita ſentientes obiiciunt (nempe non poſſe amari medium remotius ob finem intentum, quin proximum fini, & ſine quó conducentiam ad finem remotius illud non haberet, ametur: quare nec permiſſio peccati ob bonum peccati occaſione ac non aliter obtinendum, quin & intermedium ametur) ſubtilem, & ſolidam habet ſolutionem datam à nobis controuerſia 2. de incarnatione d. de fine incarnationis, atque hic fuſe iterum dandam controuerſ. 7. d. de effectibus prædeſtinationis, vbi oſtendemus media remota; & quæ, non aliter vtilia ad finem & conducentia phyſicè ſunt, niſi proximorum mediorum interuentu, ob finem nihilominus immediate amari, qui illorum ob eum finem amor, & effectus inter media debeat attingere, per illaue tranſire, & ad intermediorum amorem electio remotioris determinet: tametſi remotius intrinſeca electione, & ex finis eiuſdem intentione eligatur, atque apponatur: quo indecentia illa prætenſa euaneſcit.

6. Hac vero intentione vlterioris finis, & boni permiſſione obtinendi ex occaſione prauæ, hic, & nunc, actionis, & peccati ſtatuta in voluntate Dei permiſſiua peccati, probatur vlterius prouidentia Dei explicatione ipſius prouidentiæ facili, atque ab innumeris noſtri Ruiz ad eam explicandam concluſionibus (magnam partem bonis doctis, & ſubtilibus, ſed præ multitudine minutiſſima confuſionem menti faceſſere aptis) expedita, ea eo quippe fine Deus, eiuſque prouidentia circa prauæ, hic, & nunc, actionis, & peccati (quam velle præ ſua bonitate nequit) exiſtentiam ita negotiatur, ac commoda cuique, ex à ſe volendis, & ſine quibus actio praua eſſe abſolute nequit, ſcientia præſuppoſita, d. 2. à nobis examinanda, & definienda. Primo creatam voluntatem, ſeu creaturam rationalem, cui (& me iudice) neceſſario voluntatem identificatam condit: Deinde duplici cogitatione altera impellente in actionem prauam ob bonum aliquod delectabile, quod menti, ſeu voluntati repræſentat, altera retrahente ab illa ob oppoſitionem eius actionis legi, & dictamini rationis, non abſque voluntate Dei conditis: item offenſæ, ſiue offenſionis Dei, & ſuppliciorum ob eiuſmodi actionem incurrendorum, quæ, vel omnia, vel pleraque, cogitatio ab actione praua retrahens repræſentat etiam voluntati.

7. Et quidem his à Deo poſitis potentia creata abſolute talis in actu primo ad actionem prauam, eiuſue omiſſionem phyſice indifferens abſolute conſtituitur; tametſi altera ex his cogitationibus ſufficiens ſolum, neque habitura effectum ſit, id enim poteſtatem antecedentem abſolutam ad vtrumuis voluntatis creatæ non aufert, ſed conſequentem ſolum, vt ſæpe tomo 1. de Deo vno docuimus, & controuerſ. 7. & 8. dicemus: vbi, ex qua ſcientia cogitatio ſufficiens ab actione retrahens praua donetur à Deo ex inſtituto docebimus. In hac vero ſufficientis donatione ſolum, ni alterius efficacis denegatio adſit (quod ex parte adhuc cogitationum eſt) peccati permiſſio adæquatè non eſt. Si enim ſimul cogitatio alia efficax, ſeu effectum habitura donaretur actio praua impediretur, atque abſolute non eſſet: quare eatenus ſufficientis donatio ad peccati permiſſionem ex parte cogitationum attinet, quatenus libertatem voluntatis ex parte actus primi conſtituit, qua ſublata actio praua illa, & peccatum minimè foret; aſt cogitationis alterius efficacis, habituræque effectum denegatio permiſſionem actionis prauæ ſeu peccati, quatenus ex parte cogitationum eſt, facit, & completiue conſtituit. Toto hoc numero permiſſionem peccati, quatenus ex parte cogitationum eſt, ſolummodò explicui, atque ipſius adæquatam, & completam ex ſolum ex parte conſtitutionem: ad eius quippe omni ex parte abſolutum complementum, & conſtitutionem, aliud quod iam ſubiicio vlterius deſideratur, nempe concurrendi decretum præfatis omnibus natura poſterius, quare, & vltimo loco explicandum.

8. Itaque abſoluta poteſtate voluntatis ad vtrumuis, ſeu libertate ipſius in actu primo per voluntatis exiſtentiam, & vtriuſque cogitationis aſſiſtentiam abſolutas, vt explicuimus, conſtituta, ad actionis prauæ exiſtentiam in actu ſecundo, immò, & poteſtatem prorſus abſolutam voluntatis noſtræ aliquid vlterius requiritur: Dei ſcilicet decretum concurrendi cum ipſa, de cuius natura, & conditione tom. 1. de Deo vno ad ſatietatem, & nauſeam oblonga controuerſ. 3. cum hæreticis præſentis, & immediatè antecedentis ſæculi, cum Dominicanis Thomiſtis, & aliquot ex noſtris, præſertim recentibus, diſputatum eſt diſput. vlt. ac ſtatutum qu. 2. decretum

Digitized by Google

tum hoc eſſe, quod indifferens, ſiue indifferenter concurrendi ad vtrumuis, noſtri vocant; ſed ita intelligendum, vt illo Deus ſolum velit ſuam omnipotentiam applicare creatæ voluntati, vt ea ad operandum, non ſecus atque habitu ſupernaturali indito pro libito ad quamlibet liberam operationem, adhuc honeſtam, quin concurſum adhuc diſiunctim ad alterutrum velit vt docebamus citata quæſtione ſecunda, certamine ſecundo, numero quinto, & maxime 7. Ad prauam autem concurſum ſuum actioni noſtræ identificatum adhuc diſiunctim Deum velle non poſſe actius probauimus: etenim cum eiuſmodi voluntas Dei de concurrendo, & actiua ſit, nec præciſiua ſubinde ex parte operationis, nequiret non in actionem prauam; hic, & nunc, & peccatum diſiunctim ferri iuxta dicta controuerſia illa 3. d.2. quæſtione 3. certamine 4. à numero 6. quod abſurdiſſimum eſſe oſtenditur ex dictis hoc tom. controuerſia de voluntate d. 6. quæſtione 3. Decretum autem hoc eſſe præfatis reliquis natura poſterius, & vltimum ſubinde permiſſionis peccati complementum conſtat: quia decretum concurrendi cum cauſis creatis modo earum cuivis accommodo, earum exigentiam abſolutam expectat.& ſupponit: quæ, niſi cauſa, ſeu potentia creata, vel neceſſaria, vel libera adæquata in genere cauſæ creatæ in actu primo proximo conſtituta, abſolutè eſſe nequit. Ex quibus omnibus conſtat, quot, quantaque Deus ex fine boni vlterioris peccati permiſſione obtinendi circa peccati exiſtentiam, abſque vlla erga prauam actionem, & peccatum voluntate, & affectu negotietur, cum prauam hic & nunc actionem, & peccatum permittit: ac proinde prauatum etiam actionum, non ſolum poſt quam factæ ſunt, & præuidentur, ſed & pro priori naturæ ad earum exiſtentiam, & antequam ſint, & præuideantur prouidentiam habere.

9. Dixi autem numero 6. pleraſque noſtri Ruiz ſolidas, & ſubtiles, non autem dixi omnes: quia ſectione 6. num.2. concl.1. ait: Deum, cum ex præfata intentione, & prouidentia erga prauam, hic, & nunc, actionem, & peccatum ſuum offert concurſum voluntati non excipere ilam, ſed poſitiuè intendere totam actionem prauam, qua ratione actio creata & ens creatum eſt, ratione cuius à Deo eſt dependens, eiuſque indiget concurſu, quod in prædicato actionis prauæ etiam ſpecifico, & contrario diuinæ legi reperiri fatetur num. 3. concluſ. vero 2. numero qinto ait: Deum, cum vult concurrere ad prauam actionem non velle ſpecificam actionem prauæ rationi, & legi contrariam; ſed ab hac abſtrahere, etſi in ea etiam tranſcendentalem rationem entis, & actionis ab eaque in præſcindibilem velit. Hæc quidem ſenſu, animoque Catholico dixit neſcio tamen an ſatis aduertens voluntatem illam concurſus actiuam eſſe: ac proinde impræciſiuam formalitatum in actione praua identificatarum, vt dicebamus numero 8. verſus finem, æque, atque concurſus ipſe impræciſiuus eſt. Secundo, cum rationem entis, & actionis tranſcendentem, atque, metaphyſicè adhuc, impræſcindibilem dicat à formalitate actionis prauæ ſpecifica legi, & rationi contraria, ferri in illam quin in hanc diuinam voluntatem impræſcindibile, & inintelligibile eſt. Sed Catholica intentio & animus Doctoris tanti liberius à difficultatibus reſpondiſſet, iuxta dicta à nobis num.8. voluntatem diuinam ad concurrendum cum cauſis liberis applicationem ſolam ſuæ omnipotentiæ, cuius vſum pro libito cauſæ liberæ prorſus permittit: nec vlterius concurſum ipſum ſuum creatæ cauſæ actioni identificatum adhuc diſiunctim pro obiecto habere: maxime cum actio, hic, & nunc, praua alterum eorum eſt. Duas alias huius concluſionis rationes in cert. 5, reſeruo, vbi opportunius pro ſolutione argumenti Auerrois ponendæ ſunt, ne ibi repetantur.

CERTAMEN IV.

Auerrois difficultati, & Catholicorum curioſitati fit ſatis.

1. AVerrois pro ſuo errore negante circa actiones prauas ſpecialem prouidentiam argumentum erat: quia omnino perfecti, ſapientis, boni, potentiſque, prouiſoris eſt omnia mala arcere, & impedire in rebus prouiſis: atqui prauæ actiones mala ſunt, atque non arcentur à Deo, qui rerum, quas prouidet non, niſi omnino perfectus, ſapiens, bonus, ac potens admitti debet: ergo Deus actionum prauarum prouidentiam non habet, nec prouiſor eſt. Huius tantum difficultatis ſolutio ad rei huius concluſionem expectatur, dudumque, à piis Catholicis etiam, deſiderata eſt, ac proinde à Patribus adhibita: diſtingue igitur maiorem: *arcere, & impedire mala* quæ idem ipſe neſcit, & nequit vertere, ſeu conuertere in maiora bona ex malis ipſis elicienda fateor; quæ ſcit, & poteſt ipſe in maiora bona ex eis oriunda conuertere, nego: Similiter diſtingue minorem *praua actiones mala* ſunt, quæ Deus permittens ſit, & poteſt vertere in maius bonum, concedo minorem; quæ nec ſcit, nec poteſt in id conuertere nego minorem: & nego conſequentiam. Hanc ſolutionem tradunt Patres frequentiſſime, præſertim Auguſtinus, cuius vulgatiſſima, & celeberrima ſententia eſt ex cap. 100. Enchiridij: *Deum non eſſe permiſſurum vt fierent mala, niſi ex malis ipſe poſſet facere bene.* Hugonij item Victorini 1. de Sacram. fidei p.4.c.23. ſub init. dicentis. *Non debet in compenſatione minoris boni impediri quod maius eſt bonum, ab illo qui optimus eſt.* Quare ſolum reſtat maiora bona, ſint, quæ ex peccati occaſione à Deo colliguntur, ad ſolutionis firmitatem oſtendendam recenſere.

2. Et primo quidem Patres actiones prauas, & peccata ſecundum ſe etiam ſpectata pulchritudini perfectionique maiori vniuerſi inſeruire docent: id ſæpe Auguſtinus cap.10. & 11. Enchirid. *Ex omnibus*, inquit, *conſiſtit vniuerſitatis admirabilis pulchritudo, in qua etiam illud, quod malum dicitur, bene ordinatum, & ſuo loco poſitum, eminentius commendat bona, vt magis placeant, & laudabiliora ſint, dum comparantur malis. Nec enim Deus omnipotens (quod etiam infideles fatentur: rerum cui ſumma poteſtas.) Cum ſummo bonus ſit vllo modo ſineret mali eſſe aliquid in operibus ſuis, niſi vſque à Deo eſſet omnipotens, & bonus vt bene faceret etiam de malis*, & cap.27. *Melius enim iudicauit de malis bona facere, quam mala nulla eſſe permittere*, cap.96. *Quamvis enim ea, quæ mala ſunt, in quantum mala ſunt, non ſint bona; tamen, vt non ſolum bona, ſed etiam ſint, & mala, bonum eſt. Nam, niſi eſſet hoc bonum, vt eſſent & mala, nullo modo ſinerentur ab omnipotente bono.* Quod, & primum teſtimonium ad rem hanc expendunt Scholaſtici cum Magiſtro in 1.d.46. cap. *quod vero*, & cap. *quid enim* eidem doctrinæ inſiſtit (nimirum ex deterioribus, & perfectionibus, boniſque, & malis maius intenſiue bonum, maioremque abſolute perfectionem vniuerſi, & extenſiue minorem, quam ſi bonis ſolum, & totum conſtaret) & exemplis appoſitiſſimis confirmat lib.3. de lib. arbitrio cap.5. poſt init. monet: ne, quia anima ſine peccato melior ſecundum ſe ſit, quam cum illo, inferatur, ſine peccato fieri debuiſſe: & ſubdit. *Non eſt autem vera ratio, ſed inuidia infirmitas: cum aliquid melius faciendum fuiſſe cogitaueris, iam nihil aliud velle fieri: tanquam, ſi perſpecto cælo, nolles terram factam vnquam omnino.*

3. Statim verò plurimis, vtilitatibus ex corporibus deterioris naturæ, ac ſubinde minoris bonitatis, & perfectionis, quam cælum, vniuerſo obuenientibus, ſic diſcurrentes confutat: atque inferius alio exemplo ſuam doctrinam ſic illuſtrat. *In eo plerique homines errant; quia, meliora cum mente conſpexerint, non in ſedibus congruis ea oculis quærunt; velut, ſi quis*

quam

Digitized by Google

ſpirituale vniuerſum architectari voluiſſe, vt vere voluit: an cœlo ſolo, & luce illum ex arte oppleret, aëre, terra, aqua, & igne, & cæteris relictis? potentiam quidem ſuam exerceret, artem vero nullam: ità etiam, ſi ſanctos ſolos in morali, & ſpirituali mundo, peccatis omnibus impeditis, conſtitueret, gratiæ, potentiæque ſuæ multum poneret, artis vero parum: neutrumque vniuerſum pulcherrimum artefactum eſſet; tametſi opus lucidiſſimum foret. Nec in Republica alterius ſæculi, ea malorum in inferno, & ſanctorum in cœlo ſortis, & conditionis inæqualitas, & diſſimilitudo deficiet: vt ea vtorumque cum meritis, ac demeritis concordia diſcordi artefactum illud etiam Dei digna tanto artifice pulchritudine perennet: ex qua forte tanta in damnatis etiam pulchritudo, vt quatenus artefactum quod digno ſupplicio conſtituunt, cum Beatorum ſplendore decertent: iuxta id Pſalm. 47. *ſicut oues* (Beatorum ſymbolus) *in inferno poſiti ſunt*. Omiſi ad maiorem perfectionem vniuerſi exceſſum bonitatis maioris plurium excellentiſſimarum virtutum expendere, quæ abſolutè non, niſi occaſione permiſſi peccati exerceri poſſent: vt pænitentia, patientia iniquarum, & inmanium perſecutionum, martyrium, ac feruens in impios Zelus, quæ ſaltem non in ea intenſione, niſi occaſione, peccati, haberentur, vt feruor charitatis, & Religionis, qua ſe martyres Dei cultui, & amori victimas offerunt, & deuouent. Ac tandem merita omnia Chriſti non, niſi occaſione peccati obuenturi, vt Patres expreſſe docent, quæ ſola vniuerſi præſentis amplioris ex puris iuſtis conſtantis bonitatem, etiam extenſiuè infinitè antecellunt: in enumeratis verò etiam aliis præter multam extenſiuam bonitatem intenſiua etiam pulchritudinis artefacti, huius ex malis boniſque conflati præ alio ſolis bonis conſtanti mirificè elucet: cum tot virtutum perfectiſſimarum ſpeciebus, quæ in illo alio eſſe non poſſunt, & perfectionibus earum, quæ de facto non eſſent: etſi abſolute poſſent, mundus hic ſplendeat: & tamen conſulto omiſi, quamvis ſolutioni & doctrinæ datæ adeò opitulentur, atque interim à Patribus ad præſentem doctrinam, & ſolutionem tangantur, vt ſolutionem Patrum, nullo alio exceſſu bonitatis occaſione peccati habitæ attento, reſpondentium, eiuſque energiam, & ſoliditatem explicarem, & oſtenderem; quæ in parte mundi æquæ iuſtorum ac eſſent iuſti omnes mundi alterius vim etiam habet, nec aduerſariorum argumentis cedit; quæ, niſi ex ea ſuppoſitione ſpeciem adhuc difficultatis non habent. Propterea fere reliqua omnia prætermitto: quia doctrina data Patrum, ac dilucide explicata anticipatam ſolutionem poſuimus.

8. Tria ſolum reſtant contra præfatam doctrinam. Primum ab aliis oppoſitum ex Dionyſ. cap. 4. de diuinis nominibus, vbi ex Hierothei ſuaque mente vt abſurdum infert, *quod malum erit ad omnes*, id eſt ad vniuerſi perfectionem ſpectabit, ſi aliqua ratione bonum eſſe admittatur, vt intelligit S. Thom. 1. p. quæſt. 19. art. 9. ad 2. abſurdius autem longè admittetur illud eſſe ad maiorem vniuerſi perfectionem: inferetur item, & per ſe aliqua ratione, nec ſolum per accidens bonum eſſe peccatum contra Patres, & Scholaſticos omnes, vnde, & peccatum, vt vniuerſum hoc conſtituens, nec ſolum bonum, ſed melius reddens, amabile à Deo eſſet: amabile enim natura ſua, & magis amabile eſt, quo non ſolum bonum ſed melius eſt: qua ratione actus adeò videtur Hugo victorinus, vt velle peccata Deum videatur admiſiſſe locis citatis n. 3. His autem omnibus eadem doctrina facile reſpondetur ex eodem capite Dionyſii deſumpta. Malum ſcilicet ſecundum ſe, & intrinſecum naturæ ſuæ, nec bonum eſſe, nec eſſe adhuc diuinitus poſſe. ac de eo ſic ſumpto, & bono admiſſo, rectè inferri illud quod, vt abſurdum Hierot. & Dion. reiiciunt. Inde verò rectè etiam inferretur non eſſe ſolum per accidens bonum, ac proinde, & à Deo eſſe amabile & magis amabile quam bonū ſolum ergo amabile & bonum extrinſecus eſt, quatenus extrinſecus ordinabile & ordinatum eſt, quod natura ſua inordinatum, & deordinatio ipſa eſt: atque eo loco poſitum, quo artefactum pulcherrimum conſtituat, quod ex voluntate permiſſiua Dei, & prouidentia eius, per accidens extrinſecus, & contra ſuam naturam habet: ſub eaque ratione, & bonum, & melius & amabilius etiam à Deo conſtituunt: ſed nihil amplius id eſt, quam Dei ordinationem, permiſſionem, & prouidentiam, qua aptis locis actiones prauæ, & mala collocantur, & amet, bonas & meliores, & magis amabiles à Deo eſſe: quod Dionyſius ſub eius capitis finem enixè, & efficaciter probat. Inde etiam conſtat nulli creaturæ licere peccati alterius creaturæ permiſſionem quod ſine ſui rationabilis incommodi, iuriſue iactura poteſt impedire: quia nec vniuerſi artifex eſt; nec, ſi in rempublicam poteſtatem habet, aliter habet, quam, vt peccata impediat, nec permittat, etſi ex eis maiora bona oriunda cognoſcat; ſed ſolum ea permittat quandoque ad maiora peccata vitanda, vt proſtibula in ciuitatibus aliquando à Principe, & poteſtate publica permittuntur.

CERTAMEN V.

Eidem Auerrois difficultati, aliter atque aliter fit ſatis.

1. HVcuſque communem Patrum ſolutionem rigide, & dilucide explicatam, vt pateret vindicauimus non quia ſolutiones aliæ eius difficultatis nobis non ſupperterent; ſed quia vt rei difficultas illam ad ſui eneruationem non exigat, noſtra tamen & ſolita in Patres eorumque doctrinam obſeruantia id exigebat. & quamuis ita quandoque Patres loquantur, vt videantur aſſerere Deum bonum ac melius de malis peccatorum facere ſciret, ac poſſet, nuſquam peccata permiſſurum: quare, & hanc eſſe vnicam eius difficultatis ſolutionem; ita vero non natura rei ſolummodo attenta loquuntur, ſed difficultate, vt à proponentibus, vel dubitantibus proponebatur inſpecta: quod nimirum malum, ſeu peccatum in vniuerſo permitti à Deo non debuerit, niſi maius aliquid boni ea permiſſione lucraretur: id quod de eo dubitantes non videbant (quo ſcilicet modo ex deterioris permiſſione perfectio, & pulchritudo vniuerſi augeſceret) oſtenderunt eis Patres ſolutione præfata; non negantes aliunde abſque Dei indecentia ſaluari optime poſſe peccati permiſſionem, immò pleriſque teſtimoniis ſignificantes ſatis.

2. Conſtat ex Auguſtino eius doctrinæ auctore, & illuſtratore, & qui cap. 96. & 100. enchiridii, & aliis locis citatis certam. 4. num. 3. verſus finem ſtatuere videtur Deum non permiſſurum mala, *niſi de eis ſciret, & poſſet facere bene*. Nam 3. de lib. arbitr. cap. 5. vbi cauendum ait, ne ex eo quod melius aliquid fore videamus inferamus in Deo debitum faciendi, quod melius fore videmus, id quod improbat verbis recitatis certam. 4. numer. 2. fine, atque iterum 11. de Geneſ. ad litt. cap. 8. recitatus num. 3. circa med. Teneret autem illatio, ſi Deus id quod melius eſſet vniuerſo facere deberet; ergò ex natura rei ad id non tenetur, ſed clarius hanc ſuam mentem explicuit 1. contra aduerſar. leg. & Prophet. cap. 14. poſt med. dicens: *quibus autem videtur ſic hominem fieri debuiſſe, vt peccare nollet, non eis diſpliceat, ſic eſſe factum, vt non poſſet peccare, ſi nollet. Nunquid enim ſi melior eſſet, qui non poſſet peccare, ideò non bene factus eſt, qui poſſet & non peccare?* fuiſſet autem non bene, ſed malè factus, ſi melius obiectiue, & ex obiectis faciendis facere debuiſſet Deus. *Aut verò vſque adeò deſipiendum eſt, vt homo videat melius aliquid fieri debuiſſe, & hoc Deum vidiſſe non putet? aut putet vidiſſe, & credat facere noluiſſe, aut voluiſſe quidem, ſed minime potuiſſe? Auertat hoc Deus à cordibus piorum.* Id quod confirmatur iis omnibus, quibus, & auctoritate, & ratione Deum neceſſitatum non eſſe ad optimum faciendum, adhuc ex ſuppoſitione, quod facturus aliquid ſit: quod nunuò, & his teſtimoniis, quæ afferri pro oppoſito ſolent, confirmatur.

3. Ex hac doctrina duæ aliæ ſolutiones argumenti propoſiti ſe facile produnt. Prima ex parte Dei, eiuſque ſupremo dominio, & poteſtate erga creaturas omnes, etiam faciendas, vel non faciendas,

vt eas facere, vel non facere poſſit, ſinereque, vt fiant, vel impedire: quare & eo iure dominio, & poteſtate ſua ſuprema nullo operis, aut vniuerſi commodo maiori, immo abſolute nullo, attento, poteſt ſapientiſſime honeſtiſſimeque malas generis etiam moralis, ſiue actiones prauas, & peccata permittere pro libito, vel impedire; tametſi non melius ſenſu vllo, ſed longe peius mundus haberet. Probatur: quia vel peccata permittere nequit, vel ſecus, ſi ſecus habetur intentum; ſi nequit: ergo actiones prauæ eius dominio, & poteſtati liberæ vt ſint vel non ſint in rebus non ſubiacent, ſed ex neceſſaria omninò Dei voluntate impedientur, ac non erunt, vnde neque erga voluntatem ſuam non permiſſiuam, ſed impeditiuam peccati libertatem, & poteſtatem indifferentem voluntatis in actu primo habebit. Vnde nec phyſicum actionis, hic, & nunc, prauæ à Deo erit: cum Deus, permiſſiuam adhuc poteſtatem, vt ſit, hic, & nunc, ea actio minimè habeat.

4. Ex quo infertur, è duobus æque falſis, & abſurdis, vnum: vel actiones prauas, hic, & nunc, neque eſſe defacto, contra infauſtam generis noſtri, pluſquam quotidianam, & frequentiorem, experientiam: immò neque eſſe vnquam poſſe, vel totum reale actionis hic & nunc prauæ à nobis adæquatè & totalitate cauſæ pendere, quin Deo in eis eliciendis, & operandis ſubdamur, ſubdiue poſſimus: quocumque enim modo in eis eliciendis ſubdi Dei potentiæ, & voluntati poſſe defendas, permitti actiones, hic, & nunc, prauas poſſe ac defacto permitti contra tuam doctrinam admittes. Niſi enim fatearis totam actionem noſtram, hic, & nunc, prauam nulla à Deo eiuſque poteſtate, & voluntate, dependentia adhuc permiſſiua à nobis totalitate cauſæ eſſe: eius omnipotentiam, & vim ad extra actiuam nobis applicari noſtræque determinationi ad eius actionis elicientiam ſubdi ex Dei voluntate libera debes fateri: atqui hæc ipſa eſt voluntas permiſſiua actionis, hic, & nunc prauæ, vel illam completiuè conſtituens: ergo non potes negare voluntatem permiſſiuam Dei erga prauam, hic, & nunc, actionem noſtram, quin aſſeras nos eiuſmodi actionem omninò independenter à Deo, eiuſque omnipotentia, & voluntate, adhuc permiſſiua, totalitate cauſæ producere.

5. Iam verò ni è Dei voluntate permiſſiua actiones noſtræ pendeant, nec liber Deus in eis impediendis, vel permittendis pro ſua poteſtate, & dominio ſit in primis Dominica illa oratio, *& ne nos inducas in tentationem*: id eſt prauè agere non permittas, ſtolida duplici titulo erit. Primo quia nec permittere, nec aliquid omninò circa eius exiſtentiam, vel non exiſtentiam negotiari Deus poteſt: cum id totum penes nos ſolos ſit: Tum, quia libere agere erga alterutrum non poteſt: ſtolidum autem eſt ab aliquo petere, quod non poteſt immò & quod non præſtare non poteſt, vt de ſe patet. Secundò omnis pia, imò & prudens gratiarum actio Deo pro non admiſſis peccatis, & quod tentationibus non ſuccubuerimus à republica rationali prorſus eliminatur ob eandem rationem: quod id, neque à Deo libere habuerimus, nec omninò habuerimus; quæ tametſi fidei dogmatibus aduerſentur, rationis etiam naturalis lumini, & inſtinctui contrariantur, ex quo gentes omnes, quæ aliquam Deitatem cognouerunt, Deos quæque ſuos, vt recte operarentur, atque à turpibus, quas æſtimabant, actionibus liberarentur orabant, ab eiſquè liberati gratias agebant. Denique omnis neceſſitas gratiæ Dei ad ſuperandas grauiſſimas quaſq; tentationes, & conſectaria alia fidei dogmata euertuntur iuxta hanc doctrinam. Maior argumenti Auerrois iuxta hanc doctrinam diſtinguenda ad formam ſolutionis erit, concedenda de prouiſore, qui ex dominio non prorſus independenti, & abſoluto rerum, quibus prouidet; neganda vero de Deo, qui ex tali dominio prouidet, vti prouidere Deum creatis cunctis demonſtrauimus.

6. Denique ni peccata à Deo permitti connaturalioris prouidentiæ, & diſpoſitionis Dei, cum ex parte ſui, tum ex parte rationali creaturæ liberæ, cui prouidet, eſſet, confirmatio in gratia à Deo paucorum non eſſet, cum quæ connaturalioris prouidentiæ ſunt, non pauca, & rara ſint, ſed frequentiſſima, ac fere omnium: Secundò non eſſet adeò excellens adhuc in ſupernaturali prouidentia priuilegium, & eximium, vt Patres omnes, in B. V. MARIA. & Apoſtolis prædicant & extollunt: cum id prorſus naturalis prouidentiæ, nec dum ordinariæ ſupernaturalis foret. Tertiò vulgus reliquum hominum, qui peccare ſæpe mortaliter, venialiter quotidie omnes & ſinguli relinquuntur ſatis apparentem, nec ratione vacuam haberent querelam, quod extra naturalem ſui prouidentiam extrahantur, vt peccent. Vnde quarto inuidiæ & malignitatis notam difficile Deus euaderet, ſicuti & volentis & auctoris actionem hic & nunc prauam, & peccatum, ac inſuper Auctoris peccati. Siquidem à connaturali prouidentia hominem extrahere debet peccaturum propriaque induſtria & prouidentia extraordinaria ſibique reſeruata, & quaſi ſequeſtrata diſpoſitione vteretur vt peccatum exiſteret: iam ſi connaturaliter prouidentia erga rationales, ac liberas creaturas ſit, poſſe, & defacto quandoque permittere peccatum facile argumento Auerrois ſatisfiet: concedenda enim eſt maior in prouiſore, à cuius prouidentia, & voluntate libera operans, eiuſque operatio prouidenda eſt, atque operatio ipſa eſſentialiter non pendeat, & circa rem cui connaturalius poſſe permittere, & permittere quandoque malum non ſit: neganda vero de Prouiſore qualis Deus eſt, à quo eſſentia ſua, & operans libere, eiuſque libera operatio dependet, & circa rem, cui mali permiſſio connaturalior eſt, cuius prouidentiæ permiſſiuæ malorum etiam moralium connaturalitati maiori finis in mundi, & viſibilis, & ſpiritualis fabrica à Deo intentus maxime inſeruit: expreſſuſque eſt Eccleſ. 3. *Non poſſumus eis quidquam addere, vel auferre, quæ fecit Deus, vt timeatur.* Huius timoris potentiſſimum motiuum ſumi ex creatis, & humanis mali, permiſſio peccati experimento cognita eſt; quare, & medium ad eum finem efficaciſſimum ac ſubinde connaturaliſſimum: vt idcirco ſapienter ad eum locum tomo primo Biblioth. dixerit: *Sciendum eſt hæc, quæ videntur eſſe veluti ſymbola ſpiritualium rerum, quare ſi finem ſpectes ob quem facta ſunt* (etiam mala) *omni prorſus carent defectu.*

QVÆSTIO IV.

An Dei prouidentia circa omnia omninò, & ſingula creata verſetur.

OStenſa iam, & expedita Dei prouidentia erga rationales creaturas liberas, earumque liberas actiones, etiam prauas, in quibus ſpeciales occurrebant difficultates: de reliquis omnibus, in quibus eadem, & communis eſt ratio, & difficultas pronum eſt diſputare. Maxime, cum ſpecialis difficultatis quæ in malis, & phyſicè defectuoſis creaturis, & monſtroſis effectibus apparet, in ſimili de actionibus moraliter prauis, & monſtroſis maneat præuenta proxime ſolutio.

CERTAMEN I.

Philoſophorum errores, & affirmans ſententia aliorum auctoritate, & dogmatica ex ſcriptura, & Patribus probatur.

1. PRouidentiam Dei erga ſingula, & omnia creata negauit ſæpè Ariſtoteles illam naturæ ſoli tribuens locis datis quæſtione 2. certam. 1. numero 2.

Sed

Sed æſtimo Ariſtotelem eis locis ſolum negare, vel ſingularium, qua talium, non autem ſpecierum, ſiue eorum ſecundum ſpecifica prædicata, quæ continent, & horum prædicatorum ratione & titulo omnia etiam indiuidua: quemadmodum S.Th. ad omnia indiuidua ſecundum prædicatum entis concurrere Deum dixit (ex quo & alij ſic loquuntur) nequaquam indiuiduationem à concurſu Dei implicatorie excludens (vt male intelligunt aliquot Thomiſtæ craſſiores) ſed titulum concurſus ad indiuiduum totum indiuiduum oſtendens: & idem S.Doctor etiam docet productione indiuidui ſuccedentis loco corrupti ſpecierum ſemel in mundo productarum perpetuitati prouidere Deum, quin eorum ſingularium prouidentiam obinde neget. Rurſus citati pro hoc errore Ariſtoteles poſſet eo fundamento, quo futurorum contingentium, & viliſſimarum rerum ſcientiam (ſine qua prouidentia eſſe nequit) negaſſe dicitur. quod non ſatis ſolidum fundamentum eſt, vt explicatione mentis Ariſtotelis vidimus tom. 1. de Deo vno contr.2. d.3. (vbi de ſcientia Dei erga creaturas) ſatis conſtat.

2. In eundem errorem ire viſus eſt Clemens Alexand. 5. ſtromat. poſt med. vbi inter errores Philoſophorum in ſcripturam incidentium, nec intelligentium, hunc recenſet. *Ariſtoteli autem venit in mentem vſque ad lunam deducere prouidentiam, ex hoc Pſalmi. Domine in cælo miſericordia tua, & veritas tua vſque ad nubes.* Quod, & ipſi tribuunt Ambroſ. 1. Offic. cap.13. circa med. Ethicor. 1. Nazian. orat. 33. 1. de Theolog. num. 34. & orat. 5. de Theologia Nicetas in eius orat. 10. de pauperum amore ad verba, *quin potius* Epiphan. hæreſ. vltim. Theodoret. 6. Græcanicar. affect. & in epitome diuinor. decret. cap. de Prouid. Euſebius de præparat. Euang. lib. 15. cap.4. Datianus orat. ad Græcos, Laërtius in vita Ariſtot. Auerr. 12. Metaph. comm. 50. Rabbi Moyſes lib. 3. cap. 17. & Auguſt. 5. de Geneſ. ad lit. cap.11. æſtimo autem illum circa obiecta diuinæ prouidentiæ non erraſſe, ſed circa modum mediationis, vel immediationis, maxime, ſi eius certo ſit, liber de mundo ad Alexandrum, vbi ait: maximè decere Deum omnia, etiam minima gubernare, & illis prouidere, quod ipſum de Platone cenſeo: nam & ſublunaria, terram, aquam, & corruptibilia, nec ſolum cœlum, & Angelos, vt aliqui putant, diuinæ prouidentiæ ſubiecit in Thimæo, ſeu libro de natura poſt initium & verſus med. & dialogo 10. de legib. poſt med. ait. *Opifices quanto peritiores ſunt, tanto arte vna in propriis ipſorum operibus & parua ſimul, & magna exquiſitius abſolutiuſque perficiunt. Deus vero, qui ſapientiſſimus eſt, & curare poteſt, ac vult, parua, quæ facilius gubernari poſſunt propter pigritiam, & ignauiam negliget? nullo modo.* In modo ergo creatis aliquibus prouidendi ſolum Plato de prouidentia Dei forte errauit, de quo quæſt. 5.

3. Sed erroris huius contra diuinæ prouidentiæ vniuerſalitatem arguitur. Hieronymus in 1. Abacuc ad id, *mundi ſunt oculi tui ne videant malum*, vbi ait. *Abſurdum eſt ad hoc deducere Dei maieſtatem, vt ſciat per momenta ſingula, quot naſcantur culices, quotue moriantur cimicum, pulicum, & muſcarum, quæ ſit in terra multitudo, quanti piſces in aqua natent, & qui de minoribus maiorum prædæ cedere debeant.* Nec ſatis eſt, quod aliqui contra contextum reſpondent, negari à Hieronymo rerum earum abiectarum ac deſpicabilium ſcientiam, & prouidentiam à Deo ſucceſſiue, ac per momenta ſingula habitam, & habendam, ſatis autem ab huius erroris impoſtura liberam & Catholicam ſuam mentem Hieronymus explicuit, his immediatè ſubiunctis. *Non ſumus tam fatui adulatores Dei, vt, dum potentiam eius ad ima detrahimus in nos metipſos iniurioſi ſimus, eandem rationalium quam irrationalium prouidentiam eſſe dicentes.* Solum ergò vult aliam eſſe, & nobiliorem rationalium quam irrationalium in Deo prouidentiam, quod & Paulus 1. Corinth. 9. illis verbis *numquid Deo cura eſt de bobus* (vbi præfato errori fauere) prius expreſſerat. Nimirum ſpecialiori cura, & prouidentia, qua hominibus prouidet, legibus etiam & præceptis ad honeſtæ vitæ inſtitutionem latis, quæ pro brutis honeſtatis omnis, & legis audiendæ incapacibus, ferri nequeunt. etiam cum eis ad homines leges ferantur.

4. Explorati ergo contra vniuerſalem, & minutiſſimam erga creata omnia & ſingula errantes auctores ſunt. Primo qui quæſtion. 1. certam. 1. Prouidentiam omnem Dei erga creata negarunt. Secundò: qui quæſtion. 2. certam. 1. erga rationales omnes creaturas, vel homines ſaltem illam negabant. Tertio: qui eam erga actiones prauas & peccata inficiabantur quæſtion. 3. certam. 1. Si enim his (quæ creaturæ certo ſunt) horum ſententia Deus non prouidet, procul dubio omnibus, & ſingulis creaturis eorundem ſententia non prouidebit: illi item, qui Iob. 22. Dei prouidentiam ad ſublunaria non extendi ore, & errore Eliphaz aiebant. *Nubes latibulum eius, cardines cæli perambulat nec noſtra conſiderat.* Rabbi etiam Moyſes lib.3. cap. 18. qui ex ſublunaribus ſolum hominem ob intellectus præſtantiam, & ſplendorem cura Dei dignum, eius prouidentiæ ſubiecit à qua ſublunaria reliqua omnia excluſit, teſte etiam S. Thom. 1. p. quæſtion. 22. artic. 2. corpor. Cæſar item Iulius ex hominibus Principes & Proceres ſolum Dei, ſiue Deorum ſuorum curæ eſſe, eorumque prouidentiæ ſubiici cenſuit, ni ex impoſtura, vel ex propria ſententia Lucanus Cæſaris ad tumultuantes milites exhortationem his carminibus concinnauit, & retulit.

> *Nunquam ſe cura Deorum*
> *Sic premit vt veſtra vita, veſtræque ſaluti*
> *Fata vacent, Procerum motus hæc cuncta ſequuntur.*
> *Humanum paucis viuit genus.*

Quibus Rabbi Moyſes error ampliatur: dum Dei prouidentia ad Proceres ſolum homines reſtringitur, omni vulgarium cura à Deo, ſiue diis ſuis neglecta: quo, & mediata etiam ipſorum prouidentia erga prorſus neglectum ab ipſis hominum vulgus reiicitur. Ex Mahometanis Auerroes, Auicenna, & Algazele negantibus Deum diſtinctam ſingularium ſcientiam, ac proinde negandæ de ſingularibus prouidentiæ fundamentum firmum adſtruentibus, ſolus Algazel ab ea negandi conſequentia non defecit. Auicenna enim tract.9. metaph.c.6. toto in bonorum ordinatione, & malorum permiſſione Dei prouidentiam probat. Auerroes autem ſingularium prouidentiam Deo attribuit, cuius teſtimonia recitat Marſil. in 1. q. 38. art.3. & Ferrara 1. contra gentes c. 50. ſed tamen, homines in iis ſingularibus prouidentiæ Dei ſubiectis non recenſet: cum eos expreſſè ab ea excluſerit vt vidimus q.2. cert.1.

5. Pauci ergo ex gentium Philoſophis Deo ſingularium omnium prouidentiam negarunt, ex iis, etiam, qui addubitaſſe quandoque videntur, tamen aliquando in Catholicam veritatem de prouidentia Dei erga ſingula, & omnia creata naturali rationis ductu deuenerunt; vt de Platone, & Ariſtotele vidimus num.2. & Ariſtoteles quidem 12. Metaph.c.2. ex conſtanti rerum ordine prouidentem omnibus cauſam cauſarum primam conſtantem, à corporeis ſecretam, & permanentem his verbis demonſtrat. *Quonam pacto ordo erit non exiſtente aliquo, perpetuo, ſeparato permanente*, quod ipſum repetit quoties argumento de primo motore Deum demonſtrat, vt vidimus tom. 1. de Deo vno controuerſ. 1. d. 2. Præterea, quæ ex lib. de mundo ad Alexandrum memorabamus num. 2. ac recitabimus de Dei erga minima, & vilia quæque cura, & prouidentia, ſimillima recitatis eo num. 2. ex Platone, qui etiam in Phædone, ſiue de anima poſt medium huic ex Socrate recitatæ ſententiæ inſiſtit. *Arbitratus ſum intelligentiam omnia gubernare & hoc modo ponere, quo optime ſe habeant.* & Photinus apud Theodoret. 6. græcanicar. affection. de Prouidentia poſt med. & Atticus apud Euſeb. 15. de præparat. Euangel. cap. 4. & ipſi Platonici, Catholicæ huic veritati adhæſere. ſed & Cicero ex ordine rerum Deum vnum demonſtraſſe videtur vt citato tom. & controu. de Deo vno d. eadem 2. retulimus Prouidentiam eandem Dei de ſingulis & omnibus creatis docuere Porphyrius teſte Cyrillo Alexand. 4. Dialog. de Trinit. & 3. contra Iulianum inter principium & med. Pythagoræ vero Philoſoph. Principis exploratiſſima ea ſententia fuit, ita de illo teſte Salu anus 1. de Prouidentia ſub init,

Digitized by Google

Pythagoras, *quem quaſi* Magiſtrum ſuum Philoſophia ſuſpexit de natura & beneficiis Dei diſſerens, ſic locutus eſt. *Animus per omnes mundi partes commeans*, (id eſt Deus quem mundi animum vocabant) *atque diffuſus*, *ex quo omnia quæ naſcuntur animalia vitam capiunt*, &c.

6. Porro veritas hæc non ſolum naturaliter euidens eſt (vt datis aliquot inſinuatur, & dum ratione agamus oſtendetur) ſed de fide etiam eſt paſſim in ſcripturis ſacris tradita ſapient. 6. *Æqualiter eſt illi* (Deo) *cura de omnibus*, cap. 12. *Non eſt alius Deus*, *quam tu*, *cui eſt cura de omnibus*, cap. 8. ſapientia genita. *Cum eo eram cuncta componens*. cap. 14. *Tu autem Pater prouidentia ab initio cuncta gubernas*. Et rurſus. *Attingit à fine*, *vſque ad finem fortiter*, *&* *diſponit omnia ſuauiter*. Eccleſiaſt. 1. de ſapientia, ſiue, vt creatam, & increatam complectitur, ſiue creatam ſolum, vel increatam, vt per creatam communicatur, ſiue formaliter, ſiue obiectiuè: *ipſe creauit illam in Spiritu ſancto*, *&* *vidit*, *&* *dinumerauit*, *&* *menſus eſt*, *&* *effudit illam ſuper omnia opera ſua*: (in quibus omnibus, & proprio cuique ordine, & dignitate elucet) *&* *ſuper omnem carnem* (hominem ſcilicet, in quo prætetea formaliter etiam eſt) *ſecundum datum ſuum*, *&* *præbuit illam diligentibus ſe*: & his quidem ſpecialiter, & præcipuè: quare & ſeorſim data dicitur: cum, vt ſapientiam diligant, tum in eius dilectionis præmium, vt Salomoni, & aliis. Accedunt teſtimonia, quæ ad prouidentiam vniuerſim, & ſpeciatim erga rationales creaturas, earumque actiones, etiam prauas, antecedentium quæſtionum certaminibus primis ex ſcriptura produximus. Mitto id ſap. 11. *Omnia in menſura*, *&* *numero*, *&* *pondere conſtituiſti*, quæ tametſi ad pœnarum inflictarum quibuſdam, iuxta grauitatem peccatorum, æqualitatem dicantur, tamen, vt generale principium in omnibus Dei operibus aſſertur, ad demonſtrandam in hac particulari materia proportionem, & æqualitatem ad numerum, menſuram, & pondus fuiſſe ſeruatam: quare generalem ibi doctrinam, etſi ſpeciali materiæ applicitam tradi docet Auguſtin. 4. de Geneſ. ad litt. cap. tert. quart. quint. & quæſtion. ad Oroſium cap. 89.

7. Mitto etiam vrgentiſſimum, & præcipuum teſtimonium ex Matth. 6. & 10. & Lucæ 12. de Dei prouidentia erga paſſeres, coruos, fœnum, lilia, capillos &c. quæ conſonant dictis Pſalm. 146. verſ. 8. *qui producit in montibus fœnum*, *&* *herbam ſeruituti hominum qui dat iumentis eſcam ipſorum*, *&* *pullis coruorum inuocantibus eum*. Quæ pro Dei erga minutiſſima, & viliſſima quæque prouidentia inferius expendemus: vnde ad reliqua nobiliora euidens ducitur argumentum Chriſti etiam Domini (qui eo vſus eſt) auctoritate confirmatum. Denique vniuerſalem hanc Dei erga omnia, & ſingula quæque creata, prouidentiam tota ſcriptura à capite, vt aiunt, ad calcem nos expreſſè docet Geneſ. cap. 1. vſque ad hominis creationem: vbi irrationalium vniuerſi creatio ornatus, diſpoſitio, ac ſemina inditarum ipſis virtutum ad agendum, atque eorum operationes, & fructus à Deo eſſe traditur: & in his ipſis capitibus erga creandum poſtea hominem, cui iis omnibus aulam apparabat (vt Iudæus Philo de mundi opificio, & Patres plures recognoſcunt) prouidentia elucet. Deinceps Scriptura tota inſtruendo, inducendoque homini ad rectam, honeſtamque vitam legibus, adhortationibus, conciliis, exemplis, minis, promiſſis, terroribus, beneficiis in ſanctos, pœniſque in ſceleſtos impenſis, ordine ſæpe ad vtrumuis naturæ inuerſo, vt plagis Ægypti, euerſione Hierico, & aliis Moyſis, Ioſuë, & Prophetarum, ac noui teſtamenti miraculis ſtupendis inſumitur: quorum ſingula, & omnia Dei erga creata cuncta, & præcipue erga homines eorumque operationes, prouidentiam demonſtrant. Ad eam ex ſcriptura oſtendendam loca notauit non pauca Chryſoſt. 1. de Prouidentia à colum. 5. & in acta Apoſtolorum cap. 1. à colum. 3. & alibi ſparſim: quod & alij Patres mox citandi præſtitere. Vberior ea in re Lactantius Firmianus ſecundo diuin. inſtitut. à cap. 10. Copioſior adhuc Saluianus libro primo & ſecundo de Prouidentia.

8. Vt autem adeò apertus ſcripturarum ſenſus non eſſet Patrum omnium, (qui non, niſi ex ſcripturæ mente ſentiunt, & ſcribunt) in hanc veritatem conſpiratio illum nobis perſpicuum redderet: eam nos docuit S. Petrus apud Clem. Rom. 1. Recognit. verſ. med. & lib. 3. pag. 3. nonnullas partes prouidentiæ, extraordinariæ etiam recenſet: & lib. 8. pag. 4. ait: *generalis autem*, *&* *ſpecialis partium ſimul*, *hoc modo eſt*: *quaſi ab initio omnia fecerit Deus*, *&* *vſque ad finem per ſingulos quoſque prouidentiam gerat*, *vt vnicuique reddat pro actibus ſuis*, illud *quaſi* tantundem valet ac *vt qui*; non *ad inſtar*, vt Ioann. 1. *gloriam*, *quaſi vnigeniti à Patre*. Et quamuis de hominibus tantum poſtrema verba ſint tamen primis rationem dedit, quæ prouidentiam de omnibus rebus probat: maxime, cum eas pro meritis ſit diſtribututus, & toto fere cap. ad ſingula, etiam viliſſima, Dei prouidentiam deſcendere approbat. Non eſt animus nunc ſingulorum Patrum teſtimonia (quod immenſum eſſet) recitare; ſed vnius tantum, vel alterius: maximè, cum illuſtriora aliquot recitanda ſint certam. 2. & 3. quare cæteros Patres recenſeo, ex Latiuis Boët. 4. de conſolat. Proſ. 6. & 7. & toto lib. 5. Hieron. ad id Matth. 11. *Nonnè duo paſſeres* ad Epheſ. 5. *gratias agentes ſemper pro omnibus* ad Hierem. 32. poſt. med. *Nunquid difficile* ad Zachar. 4. *Septem iſti oculi domini ſunt*. Ambroſ. 1. de offic. cap. 13. & 14. 1. Corinth. cap. 1. p. 4. Auguſt. 5. de ciuit. cap. 11. & aliis lib. 10. cap. 14. ante med. & 3. de Trinit. cap. 4. tract. 14. in Ioan. circa med. ad id *Pater venit hora* &c. lib. 1. & 2. de ordine, 3. de lib. arbitr. per totum. Cyprian. ad Demetr. apologia tota maxime pag. 2. Hilar. can. 5. & 10. in Matth. Proſper. lib. Sententiarum ex Auguſt. ſentent. 277. & 281. verbis dandis certam. 5. num. 6. Paulin. epiſtol. 36. de Prouidentia. Saluianus libris octo de eadem. Gaudentius Brixienſ. Præfat. ad ſuos libros. Lactant. Firmian. 1. diuinar. inſtitut. cap. 2. lib. 2. ac p. 8. lib. 7. de præmio, & ira Dei, à c. 7. & libro de opificio hominis. Bernard. recitandus certam. quarto, Anſelmus in elucidario præſertim circa medio, & ſparſim latini reliqui Patres Dei erga cuncta prouidentiam, vel proponunt, vel ſupponunt.

9. Conſonant Latinis Græci Patres, Dionyſ. Areopag. de cæleſti Hierarch. cap. 9. toto, maximè verſus finem, vbi. *Vnum enim eſt omnium principium*, *vna prouidentia*: inferiuſcule, *vna quidem de omnibus altiſſima prouidentia*, ſinc. *Nos apertè*, *planeque docens*, *vnam eſſe ad omnia pertinentem prouidentiam*, & 8. de diuinis nominibus poſt med. iuſtitiæ nomine prouidentiam Dei erga omnia, & aliis, & his tradit. *Diuina enim iuſtitia omnia diſponit*, *&* *determinat*: *omniaque non confuſa inter ſe*, *nec permixta cuſtodiens iis*, *quæ ſunt*, *omnibus quod cuique accommodatum eſt tribuit*, *pro ea*, *qua vnum quodque rerum quæ ſunt*, *attingit dignitate*. Dixerat autem de Diuina ſcientia cap. 7. verſ. fin. *omnium eſt artifex*, *&* *ſemper omnia componit*: *eſtque cauſa indiſſolubilis cohærentiæ*, *&* *ordinis omnium*: *fineſque priorum cum ſequentium principiis ſemper connectit*, *&* *vnam vniuerſi conſpirationem*, *concentumque pulcherrime efficit*. Concordant Iuſtinus Martyr quæſt. 146. ad Orthodox. Irenæ. lib. 2. cap. 45. poſt med. Clem. Alex. 7. Stromat. pag. 3. ſub init. lib. 5. pag. 21. Pædagog. cap. 8. Iſidor. Peluſ. epiſtol. 154. Nazianzen. orat. 1. colum. 2. orat. 3. & ſequent. orat. 15. in plagam grandin. num 14. orat. 16. *de pauper. amore*. num. 44. orat. 34. ſecunda de Theolog. Baſil. homil. 8. *in diuit. auar. tempore famis* ante med. orat. de precatione colum. 2. Chryſoſt. ſex orat., ſeu lib. de Prouident. Homil. ad popul. Antioch. ante med. Nyſſen. *de infantibus qui præmature abripiuntur* poſt init. orat. catechet. cap. 8. inter med. & fin. Athanaſ. contr. gent. longe à med. & verſ. fin. orat. 3. contra Arrian. verſ. med. de incarnatione verbi, & aduentu column. 1. & 3. in Synopſi, lib. 15. Eccleſiaſt. Cyrill. Alexand. aduerſ. Platon. 2. in Iulian. ſub med. & 3. poſt med. Damaſcen. Dialog. cont. Manichæ. & 2. de fide cap. 12. à med. lib. 2. cap. 29. Nyſſen. 8. Philoſoph. potius Nemeſ. de animæ facultatibus cap. 42. 43. & 44. Athenagor. lib. de Reſurrect. maxime à med. Maximus ſerm. 48. de Prouidentia. Dorothæus de inſtit. fratrum: doctor. 17. Theodoret. decem ſermonib. de Prouident. & de curat. græcanicar. affection. Cyrill. Hieroſolym. catech. 8. circa med. & 18. ſub init. Euſebius Cæſarienſ. 6.

de

de præparat. Euang. cap. 5. lib. 12. cap. 28. copioſius Æneas Gazæus in Theophraſto verſ. med. & Iulius Sirenius locis citatis, quibus adde Theologorum omnium conſenſum cum Magiſtro in 1. d. 44. & 46. & S. Thom. 1. p. quæſt. 22. & 3. cont. gent. à cap. 71. ad 75. incluſiuè.

CERTAMEN II.

Veritatis eiuſdem demonſtrationes Philoſophorum, & Patrum auctoritate confirmatæ.

1. PRimam demonſtrationem attigimus ſupra ad Prouidentiam Dei de noſtris actionibus demonſtrandam; nempe naturalis vbique gentium omnium hominum ſenſus, ex quo ad precandum Deum cultu, ſacrificiis, victimis publicis, vel orationibus & inuocationibus etiam priuatis, non ſolum pro actionibus propriis, ſed euentibus in re quauis fortunatis, & infortunatorum auerſione confugiunt: *quod enim vniuerſi videtur* (inquit Ariſtot. 10. Ethicor. cap. 2. poſt med.) *id eſſe dicimus. Qui autem fidem hanc tollit, non valde credibiliora dicet.* Etenim omnium de re quauis conſenſus rationalis naturæ ſenſus eſt ab eius conditore cum ipſa ratione inditus, quare falſus eſſe nequit, quin ab eius Auctore natura inclinata ad falſum oriatur, naturaliter, quod eſt impoſſibile; tametſi ex accidendi, & mero Dei arbitrio prouidentiæ extraordinariæ poſſit adeò ad erroris phyſici actum inclinari, de quo controuerſ. de fide. Hic autem, & naturæ proinde rationalis ſenſus recurrendi precibus, cultu, & ſacrificiis deputatis &c. pro re quauis ad Deum continet eſſentialiter alium de diuina omnium prouidentia, regimine, & diſpoſitione; alias in eo recurſu ad eum cuius poteſtate, & prouidentia res geri non ſciret, erraret: ac proinde diuina prouidentia rationalis naturæ lumine nota eſt. Hanc demonſtrationem exhibet Cic. 1. de natura Deorum ſub init. *Sin autem* (inquit) *Dij, neque poſſunt nos iuuare, nec volunt, nec curant omnino, nec quid agamus animaduertunt, nec eſt quod ab iis ad hominum vitam permanare poſſit: quid eſt quod vllos Diis immortalibus cultus, honores, preces adhibeamus?*

2. Præclarius autem eam demonſtrationem dedit Nemeſius de animæ facultatibus cap. 44. in hæc verba. *Res ſingulas regi prouidentia magno argumento eſt, quod naturaliter eius notitia hominibus eſt inſita. Nam difficili, & neceſſario noſtro tempore ſtatim ad numen diuinum, & preces confugimus: velut natura nos ſine doctrina ad Dei opem perducente. Non autem ſine doctore nos natura ad id duceret, quod eadem natura non fert, vt fiat. Nam in repentinis perturbationibus, & timoribus ſine electione, neque deliberatò, & tanquam aliquid conſideramus, Dei nomen inuocamus. Quidquid autem naturaliter quamque rem inſequitur, in eo tanta vis eſt ad demonſtrandum, vt contradici nihil poſſit.* Nec minus viuide Tertullianus 17. Apologetici aduerſ. Gent. poſt med. hanc demonſtrationem ita expendit. *Vultis ex anima ipſius teſtimonio comprobemus? quæ, licet carcere corporis, preſſa, licet inſtitutionibus prauis circumſcripta, licet libidinibus, & concupiſcentiis euigorata, licet falſis Diis exancillata; cum tamen reſipiſcit, vt ex crapula, vt ex ſomno, vt ex aliqua valetudine & ſanitatem ſuam patitur, Deum nominat: hoc ſolo: quia proprie verus hic vnus Deus bonus & magnus. Et quod Deus dederit omnium vox eſt. Iudicem etiam conteſtatur illum: Deus videt, & Deo commendo: & Deus mihi reddet. O teſtimonium animæ naturaliter Chriſtianæ!* Tertulliani Magiſtri hac in re ſimilis, & ex parte tranſcriptor Cyprianus, lib. de Idolor. vanitate poſt med. ait. *Nam & vulgus in multis Deum naturaliter confitetur, cum mens & anima ſui auctoris, & principis admonetur, dici frequenter audimus, ô Deus! & Deus videt: & Deo commendo: & Deus reddet: & quod vult Deus: etſi Deus dederit. Atque hæc eſt ſumma delicti, nolle agnoſcere, quem ignorare non poſſis.*

3. Secunda demonſtratio ſumitur ex ordine, harmonia, concordiaque conſtante, ac perpetua partium contrariarum, ac diſſimilium, motuumque vniuerſi, ſtatis, firmiſque legibus ſuccedentium. Hanc demonſtrationem attigit primus Ariſtoteles 12. Met. cap. 2. verbis hiſce. *Quonam pacto ordo erit non exiſtente aliquo, perpetuo, ſeparato, permanente?* Quam ad verbum tranſcripſit Euſeb. 7. de Præparat. Euang. cap. 2. eandem exemplo illuſtri ſenſibiliorem fecit Athanaſ. orat. cont. gent. verſ. fin. dicens. *Quemadmodum, ſi muſicus, vbi lyram adaptauerit, & grauia acutis, & media extremis ex arte ſua coniunxerit, certum deſignatumque melos abſoluat: ita quoque Dei illa Sapientia rerum vniuerſitatem, vt lyram tenens, & aërea terrenis copulans, & cæleſtia aëreis, vniuerſaque cum ſingulis coaptans, circum agenſque nutu ſuo ac voluntate vnum mundum, mundique vnum ordinem abſoluit rectè, & congruenter*: quæ licet de prima mundi conditione dicta videantur, de eius etiam in eo ordine, & harmonia permanentia ſunt dicta, illis verbis: *rerum vniuerſitatem vt lyram tenens*: iam ſcilicet factam: & quæ, ni à Dei prouidentia teneretur, partium diuerſitate, & contrarietate ipſa diſcordaret, id quod expreſſiùs, & luculentiùs dixit Boëtius 3. de conſolat. proſa 12. ſub init. ſic fatus. *Mundus ex tam diuerſis, contrariiſque partibus in vnam formam minime conueniſſet, niſi vnus eſſet, qui tam diuerſa coniungeret. Coniuncta verò naturarum ipſa diuerſitas inuicem diſſociaret, atque diuelleret: niſi eſſet vnus, qui, quod nexuit, contineret. Non tam verò certus naturæ ordo procederet, nec tam diſpoſitos motus, locis, temporibus, efficientia, ſpatiis, qualitatibus explicaret: niſi vnus eſſet, qui has mutationum varietates manens ipſe diſponeret.* Nec obſcurius Damaſcen. 1. Fidei cap. 3. poſt med. *quomodo enim aduerſantes naturæ (ignis dico: & aqua, aëris, atque terra) in vnius mundi complementum concurriſſent ad inuicem, & ſine diſſolutione perdurarent: niſi quapiam omnipotens virtus, & ea coniunxiſſet, & ſemper conſeruet indiſſoluta?* & poſt alia in rationis huius confirmationem ſubdit. *Non temeritati talem tribuemus potentiam: eſto enim caſus, temeritatiſque generatio: cuius erit ordinatio?* Conſtans vtique, & perpetua.

4. Demonſtrationem tertiam prædictæ proximam ex quauis vniuerſi parte, contrariis qualitatibus, atque adeò diuerſis formis figuris, diſpoſitionibus, conſtante, & perſiſtente. Athanaſius paulò ante recitata ex ipſo verba acutè attigit, ac breui in ſimplicioribus, rudioribuſque mundi partibus expendit verbis hiſce. *Elementa omnis ſenſibilis ſubſtantiæ, calida, frigida, humida, ſicca in vnum contemperans, ſua potentia efficit; vt illa ſibi mutuò infeſta non ſint; ſed vnam conſonamque harmoniam in commune abſoluant.* Demonſtratio autem hæc in nobilioribus aliis mundi partibus, ſpeciebus perfectioribus, & perfectioribus ſingulis apertior, & apertior, pro maiore cuiuſque perfectione, eſt, vt vidit Auguſtinus 5. de ciuit. cap. 11. circa med. ſcribens. *A quo eſt omnis modus, omnis ſpecies, omnis ordo, à quo eſt menſura, numerus, pondus: à quo eſt quidquid naturaliter eſt, cuiuſcumque generis eſt, cuiuſcumque æſtimationis eſt, à quo ſunt ſemina formarum, formæ ſeminum, atque formarum: qui dedit & carni originem, pulchritudinem, valetudinem, propagationis fœcunditatem, membrorum diſpoſitionem, ſalutem, concordiam: qui & animæ irrationali dedit memoriam, ſenſum, appetitum; rationali inſuper mentem, intelligentiam, voluntatem: qui nec ſolum cœlum, & terram; nec ſolum Angelum & hominem, ſed nec exigui & contemptibilis animantis viſcera, nec auis pennulam, nec herbæ floſculum, nec arboris folium ſine ſuarum partium conuenientia, & quadam veluti pace dereliquit: nullo modo eſt credendum regna, dominationes, & ſeruitutes à ſua prouidentiæ legibus alienas eſſe voluiſſe.* Quibus non naturalia modo, etiam minima, ac viliſſima, ſed & politica, ciuilia, & moralia, omniſque Reipublicæ rationalis cuiuſuis ordinem diuinæ prouidentiæ quoad omnes eius partes ſubiacere apertiſſimè, & luculentiſſime demonſtrat.

5. Luculentius tamen adhuc è cuiuſuis animalis mem-

bris, eorumque ordine, & proportione cum inter ſeſe, tum ad munera varia animaſtica obeunda rem demonſtrat 5. de geneſi ad litt. ſub init. ſcribens. *Si viderent tantum ordinem, quantus in membris cuiuſlibet animantis apparet, non dico medicis, ſed cuilibet mediocris conſiderationis homini, nonne clamarent: ne puncto quidem temporis, Deum (à quo eſt omnis menſurarum modus, omnis paritas numerorum, omnis ordo ponderum) ab eius gubernatione ceſſare? Quid ergo abſurdius, quid inſulſius ſentiri poteſt, quam eam totam eſſe vacuam nutu, & regimine prouidentiæ, cuius extrema, & exigua videas tanta diſpoſitione formari, vt aliquanto attentius cogitata ineffabilem incutiant admirationis horrorem?* Sane incuſum, & conceptum illum diſimulandi impos Galenus exclamauit 9. de vſu partium cap. 5. ante med. *Nonne Opificis prouidentiam admirabimur, qui à corde ſurſum per thoracem, ac totum collum venas, atque arterias, ad ipſum vſque caput ſimul deductas, inde has quidem ad plexum retiformem: illas autem ad ſummum capitis verticem produxit?* Ad demonſtrationis huius robur, & lucem faciunt, quæ de cœlorum ornatu, & concentu, de terræ, & pratorum, montium, fluminum, fontiumque ortu maris fluxu, & refluxu, fœcunda, ac florida varietate aëris, auibus, fulgetris, aliiſque meteorologicis impreſſionibus, metallis, ac pretioſis gemmis, & lapidibus: De animalium ſpeciebus, multitudine, deque eorum viſibus, reſpiratione, ſenſibus, memoria, ſomno, vigilia, ſomniis, imaginibus, motu, &c. Naturales Hiſtorici, & Philoſophi Medici magno ſtudio, indagine, & obſeruatione deprehenſa ſcripſerunt: Plinius, Galenus, Dioſcorides Rondoletius, atque alij innumeri, quibus de rebus fere cunctis, & ſingulatim Ariſtoteles diſputauit.

6. Quartam à poſteriori demonſtrationem ſubiiciam ex iis, quæ ad politicam, & ciuilem hominum vitam, & Rempublicam tuendam, ſpectant: in eam iuuenis nulla arte cultus olim incidi: iam verò ſenex non omnino contemnendam, & in demonſtrationib. veritatis huius prætereundam iudicaui. Etenim ad Reipub. cuiuſvis conſeruationem plurimis miniſtris opus eſt, quorum miniſteria, pleraq; nullius honoris, imò ignominiæ multæ cum ſint, nihil fere vtilitatis habent, multóq; longe minorem quam pleraque alia, quæ nihil ingenij, aut animi dotum requirunt, præter quam hominem eſſe. Huiuſmodi ſunt viarum publicarum verſores, ſtabulorum, & cloacharum mundatores, puteorum foſſores, tortores, & carnifices, & plures opifices præfatis, & vilitate, & inutilitate affines, qui nuſquam miniſterio diteſcunt, imò verò vix miſerrimam, & famelicam vitam agere poſſunt. Videmus autem eiuſmodi miniſteriis homines Reipublicæ politicæ nunquam deficere: immò plures nonnulla eorum, & ſucceſſionem in illa (ſi plures ſimul Miniſtros non capiunt) ambire: ſuæ nimirum miſeriæ, atque ignominiæ ſordidos candidatos: interimque à peritioribus in miniſteriis illis ſeſe in Diſcipulos tradere, vidi ego cum in eam incidi demonſtrationem, pluresque viderim, quaſi ſcholas carnificum, tortorum, diſcipulis non vacuas, nudis humanitate, non minus, quam veſtibus. Quod ſi eos omnes percontetis cur miniſteriis aliis æque facilibus, minuſque vilibus, & valde vtilioribus ſe non exerceant? & quare fœdis illis, & inutilibus tanto ſtudio inhient, & incumbant: eorum omnium reſponſum vnum, & commune eſt, quod à miſero viarum publicarum, & ſtabulorum verſore audiui: quem miſericordiæ gratia, tunc, cum iuuenis in hunc diſcurſum incidi, labore, ignominia, & miſeria ſui miniſterij propoſitis, vt vtiliori, puriorique ſe addiceret, adhortabar. Video, inquit, ea omnia, quæ ſum multos annos in hoc miniſterio expertus, at hoc eſt fatum meum: & gratias pro conſilio agens virga aſinum egit: fatum ille propenſionem, cui reſiſtendo par non erat, in vile id miniſterium vocabat: quam ego è Dei prouidentia pro Reipublicæ bono immiſſam huic, & ſimilibus recognoui: vnde Deum præcipuum Reipublicæ omnis politicæ, ac ſubinde Reipublicæ totius vniuerſi gubernatorem arbitror demonſtrari.

7. Quin eam demonſtrationem à priori dedit Lactantius 7. de ira Dei capite 4. inter init. & med. ſcribens. *Quid tam dignum, tam proprium Dei, quam prouidentia? ſed ſi nihil curat, nihil prouidet; amiſit igitur diuinitatem omnem. Qui ergo totam vim totam Deo ſubſtantiam tollit: quid aliud dicit, niſi Deum omnino non eſſe.* Vnde Epicurum Deum fatentem, & prouidum mundi negantem ſtultum, contradictoria admittentem putat c. 9. *Etenim* (ait) *ſi Deus eſt, prouidens eſt.* Poſſidonius verò à Cicerone relatus apud Lactant. cenſet Epicurum *vitandæ apud vulgus inuidiæ cauſa*, ore tenus Deos admiſiſſe, quos cum prouidentia negabat. Ruiz noſter d. 1. ſect. 4. num. 5. hanc demonſtrationem moralem ſolum eſſe cenſet, ſiue certitudinis, & infallibilitatis moralis, non autem phyſicæ infallibilitatis, & certitudinis, & ſimpliciter talis: ſiquidem libera voluntate rebus prouidet, quas creauit, & ſeruat, potens abſolute illarum curam abſque vlla phyſica, vel metaphyſica repugnantia negligere; etſi eius bonitati moraliter repugnet cum ad melius (cuiuſmodi eſt eorum quæ creauit, & ſeruat curam habere quàm omittere) morali neceſſitate teneatur: in primis hæc ratio primam demonſtrationem, ſeu illationem, mox ſubiiciendam, quam ipſe ſimpliciter neceſſariam reputat, moraliter ſolum neceſſariam eſſe directè probat: ſecundo moralem neceſſitatem Dei ad optimum ſeu melius abunde contra ipſum confutaui, caſu adhuc, quo operaturus ſit, non paucis eius Doctoris inconſequentiis notatis & omiſſis. Tertio ipſe ait n. 3. deduci ex creatione rerum à Deo prouidentiam diſcurſu, quem n. 11. tertiam demonſtrationem abſolute appellat: nempe quod propter finem eas creauerit, & ad cuius conſecutionem proinde propenſe illæ omnes, & ordinatæ tendunt. Quarto: quia nec conſeruatio earum à Deo ſine fine eſt. Ex eadem igitur intentione efficaci finem obtinendi per cauſas naturales, & inefficaci per liberas media aliqua adhibere tenetur, vt & ipſe, & illæ finem aſſequantur; alioqui nullatenus intentione finis, ſed pura complacentia foret. Quod: quia conſeruatio ipſa, & permanentia rerum ſemel productarum ex eo fine, & ordo ipſe in illum, ad prouidentiam ſine dubio ſpectat & à Deo eſt.

8. Sextò: rerum & ordinis earum conſeruatio nequit eſſe à minori potentia, ſapientia, arte, & voluntate, quam diuina, ergo vel eſt à Deo, qui ea producit, vel ab alio qui eas habeat æquales: multiplicata vero Deitate duplex Deus admitteretur: vel potius exulabit à rebus vterque: cum, qui verus Deus eſt, vnus eſſentia ſua ſit, cunctis eminens, & per diſtantiam eſſentia, potentia, ſcientia, arte, & voluntate infinitam Superior, & excellens, vt t. 1. de Deo vno contr. 1. demonſtrauimus. Hanc rationem video tactam à Damaſc. 2. de fide c. 29. init. dicente. *Nam neque decet, neque conſequens eſt alium prouiſorem: ſic enim debilitati vterque ſubiaceret.* Ex quo neutrum eſſe Deum euidens foret. Rectè igitur, & demonſtratione ſimpliciter tali, & abſolute, nec ſolum moraliter neceſſaria illatione ex eo, quod Deus verus ſit, & mundi, & omnium quæ in eo ſunt conſeruatorem, gubernatorem, & prouiſorem eſſe demonſtrat: Vt autem id, quod Ruiz noſtro fucum videtur feciſſe, detegatur, oportet animaduertere, diſputationem hanc, & demonſtrationes de Dei prouidentia erga mundum, & omnia, quæ in eo ſunt, ſupponere & mundum eſſe productum, vt eſt, ex cunctis ipſum componentibus conſtantem, & ordine rerum, quem in ipſo videmus; illum inſuper ipſum cum eo etiam ordine rerum perſtare, & conſeruatum eſſe: hiſque ſuppoſitis inquiritur: an, tam eius conſeruatio, quam reliqua, quæ ad ipſum ſpectant, eſſeque in illo experimur, a Deo prouideantur? non autem: an ex eo, quod Deus illum eiuſque rerum ordinem primo produxerit, Dei etiam erga illum prouidentia cum conſeruationis, tum reliquorum, quæ in ipſo ſunt penes Deum eſſe inferatur? ita enim conſiderato præciſe Deo, ad prouidendum primo productis de conſeruatione, & reliquis Deus phyſicè, & moraliter liber eſt: quare inde nulla eſſe poteſt moraliter adhuc, certa, & neceſſaria demonſtratio; aſt ex ſuppoſitione quod mundus totus cum eo ordine conſeruetur, ac perſtet à Deo ita illum ſeruari, & perſiſtere debere, ac proinde ſuam in eo prouidendo libertatem exercuiſſe demonſtratur.

9. Demonſtratio ſexta à Iobo c. 34. emphatica interrogatione illa traditur. *Quem conſtituit ſuper Orbem terræ, quem fabricatus eſt?* nempe & perſtat: ac ſi ita arguat. Cura rerum ordiniſque permanentis, quem videmus, penes illum eſſe debet, qui ita illas, earumque ordinem

nem

Digitized by Google

nem primo conſtituit ac produxit : atqui Deus res omnes mundi, earumque ordinem primo produxit, & conſtituit : ergo rerum omnium mundi, atque ordinis earum cura penes Deum eſt, eiſque debet. Hanc demonſtrationem lobo expreſſius poſuit Athenagoras, lib. de reſſurrect. poſt med. dicens. *Oportere eos, qui Deum admittunt, vt conditorem huius vniuerſitatis, illius ipſius ſapientia, & iuſtitia attribuere rerum omnium cuſtodiam, & procurationem; ſi modo fundamento conſtituto ac principiis ſemel admiſſis inhærere velint.* Clarius Ambroſ. lib. officior. cap. 13. med. ſic fatus. *Quis operator negligat operis ſui curam? quis deſerat, ac deſtituat, quod ipſe condendum putauit? ſi iniuria eſt regere, non eſt maior iniuria feciſſe? cum, aliquid non feciſſe, nulla iniuſtitia ſit, non curare, quod feceris, ſumma inclementia eſt.* Et 1. Corinth. p. 4. *Eſt aliquid hac aſſeueratione ſtultius, vt feciſſe dicatur mundum, & curam eius non agere : & quid fecit ſi non ad illam pertinet quod fecit?* Damaſc. 2. fid. c. 29. ſub init. *Neceſſe eſt eundem eſſe eorum, quæ ſunt, & factorem, & prouiſorem. Nam neque decet* : & reliqua ex eo recitata num. 8. Confirmat inferius ſic. *Solus Deus eſt natura bonus, & Sapiens : vt igitur bonus prouidet ; non prouidens enim non bonus. Nam, & homines, & animalia ratione capta propriis natis naturaliter prouident ; &, ſi non prouident, vituperantur.* Magn Gregor. 24. in Iob capite 11. alias 26. in verba data ex Iob *Per ſe quippe mundum regit, qui per ſe condidit* : poſt pauca. *Si per ſe ipſum regere non negligit, quod creauit : quod bene creauit, vtique bene regit : & quæ nec dum facta, curauit, vt eſſent, quæ ſunt facta non deſerit.* Quam demonſtrationem ab oppoſito probat Nemeſius lib. de animæ facultatibus capite 44. columna prima negata prouidentia, Deum rerum conditorem eſſe conſequenter negari, dicens. *Nam qui putant hoc vniuerſum caſu, & temere conſtitutum, meritò dicunt omnia vacare prouidentia : quorum enim nemo creator ſit, eorum quis erit Procurator? Eſt enim euidens temere debere ferri; quæ à principio temere creata ſunt.*

10. Aduertendum tamen animo eſt : in iis quæ ex Patribus recitabimus plures rationes adhiberi, quæ naturaliter Deo, rerum, quas ſemel condidit prouidentiam incumbere ſolummodo demonſtrant ; non autem metaphyſicè : cum Deo liberum abſolute ſit, quæ ſemel condidit, deſtruere, neglecta naturali exigentia rerum natura ſua permanentium ſemel productarum vt diutius conſeruentur, & permaneant, & cum debitis perfectionibus, tum ſibi, tum in ordine ad finem. Agentibus verò naturalibus, cum determinatas, vel natura ſua, vel additis qualitatibus, vel facultatibus ad ſuos quæque effectus, & finem in quem ordinata à Deo ſunt vires, & actiuitatem habeant : nequeunt, quod ſemel effecere, non conſeruare, & tueri (caſu quo vt putatur conſeruatio permanentium penes cauſas ſecundas ſit, quod controuerſ. 1, de generat. multis confutauimus) nec à ſucceſſiuorum ſucceſſiua productione abſiſtere. Sola ergo ratione, quam dedimus numero 8. tetigitque Damaſcenus ex factis, faciendiſque, vt quæſtioni præſenti detur locus ſuppoſitionibus ibidem notatis, ratio hæc ſimpliciter neceſſaria atque demonſtratio abſolute talis euadit, vt ibidem diximus. Mitto alias veritatis huius rationes pro diuina minimorum, ac viliſſimorum mundi prouidentia ſtatim certam. 4. ſubiicienda : ſimiliter, an hæc prouidentia Dei erga omnia per ſeipſum immediate an mediate per creata, vel creatum aliquid exerceatur à Deo? anve immediate à Deo eſſe aliquibus ſaltem ex datis demonſtrationibus oſtendatur? Horum enim omnium examen, & deciſio ad quæſt. 5. ſpectat, vbi contra vltimum hac in re non ignobilium Philoſophorum errorem pugnabimus.

CERTAMEN IV.

Minimarum atque abiectiſſimarum omnium & ſingularum rerum diuina Prouidentia dogmatica, & euidens eſt.

1. TRaditur expreſſe, & ſpecialiter concluſio hæc à Chriſto Domino Matth. 6. 10. & 11. & Luc. 12. vbi Dei cura & prouidentia de viliſſimis animalculis, & paſſeribus, floſculis, fœnoque agri, capillis (ſcilicet in vilium reliquorum exemplum) habetur ; vt Dei nos curæ, & prouidentiæ ſubeſſe, debereque committere argumento à minori ad maius euidentiſſime conuincat, ac efficaciſſimè ſuadeat, verba eis locis ſunt ab eo. *Nonne duo paſſeres* : ad quæ Cyrill. Alexand. 5. theſaur. cap. 2. poſt med. *Quod ſi putatis indecens ad minima quoque Dei prouidentiam erubeſcatis aliquantulum quæſo audite Chriſtum. Nonne duo paſſeres, &c.* Alterum ex Matth. 6. *Conſiderate lilia agri, &c.* Ita ponderat Auguſtin. 10. de Ciuitate cap. 14. circa med. *Plotinus Platonicus Dei prouidentiam vſque ad hac terrena, & ima pertingere, floſculorum, atque foliorum pulchritudine comprobat : quæ omnia quaſi abiecta, & pereuntia decentiſſimos formarum ſuarum numeros habere non poſſe confirmat, niſi inde formentur, vbi forma intelligibilis, & incommutabilis, ſimul habens omnia perſeuerat. Hoc Dominus IESVS ibi oſtendit, vbi ait, conſiderate lilia agri quomodo creſcunt, non laborant, neque nent. Dico autem vobis, quia, nec Salomon in omni gloria ſua coopertus eſt, ſicut vnum ex iſtis.* Quem locum egregiè ad rem hanc interpretantur. Hieronym. ibi : Proſper. ſent. 281. Cyrill. proximè, & Cyprian. libro 1. ep. 3. ad Cornel. inter principium & med. Rurſus probatur ex Matth. 8. vbi eiiciendi à Chriſto Dæmones, rogabant eum dicentes : *Si eiicis nos, mitte nos in gregem porcorum, &c.* Vnde Cyrill. 12. theſaur. capite 14. ſub med. Dæmones Dei poteſtate teneri, ne porcos, ſordida animalia, inuaderent optime collegit 4. id Sap. 8. *Attingit à fine vſque ad finem fortiter*, de finibus duobus, altero localis diſtantiæ ſpatij vniuerſi, altero diſtantiæ dignitatis, & perfectionis maioris, & minoris rerum, quibus vniuerſum conſtat ſapienter interpretatur Bernardus de gratia, & libero arbitrio : *A ſummo*, inquit, *cælo vſque ad minimum vermiculum.*

2. Demum omnia ſcripturæ teſtimonia recitata & memorata à nobis cert. 1. n. 6. & 7. cum de rebus omnibus & ſingulis vniuerſi huius, (in quibus dubio procul abiectiſſimæ etiam, & viliſſimæ continentur) loquantur, præſentem concluſionem expreſſe abſque noua ponderatione ſtabiliunt. Sed vnum ſolum illuſtriſſimum ad rem hanc, & ſpecialiſſimum teſtimonium omittendum non eſt, quod doctè obſeruauit Ruiz noſter d. 1. ſect. 4. ex Prouerb. cap. 30. poſt med. vbi hæc habentur. *Quatuor ſunt minima terræ, & ipſa ſunt ſapientiora ſapientibus : formica populus infirmus, qui præparat in meſſe cibum ſibi : lepuſculus, plebs inualida, qui collocat in petra cubile ſuum. Regem locuſta non habet ; & egreditur vniuerſa per turmas ſuas : ſtellio manibus nititur, & moratur in ædibus Regis.* Vnde arguitur : Hæc animalcula opera ad ſuum commodum & conſeruationem ſapientiora Sapientibus exercent : atqui ea non exercent ex ratione, & conſilio, & electione, cum irrationalia ſint, & incapacia rationis, ſed ex inſtinctu à Deo indito, cuiuſque eorum naturæ, vt vitam tueantur, & commode, quatenus ex ipſis, ſeruent : cui inſtinctui ad id exequendum & obtinendum Deus potentia ſua concurſu, & materiæ, ac mediorum ex fine ſibi præſtituto adminiſtratione continuo præſtoque adeſt. Quæ (imò primum Dei inſtinctu his animalculis indito à Deo) ſatis ad rem præſentem eſſent, vbi de Dei erga hæc etiam animalcula ſicuti ad reliqua

Digitized by Google

reliqua nobiliora prouidentia ſolum agimus non diſputantes, vt diximus, an immediate per ſeipſum, an per alium illam habeat Deus. De apibus aliiſque pluribus vermiculis ſimile argumentum efformabimus, atque aliud etiam: ſed nunc ex ſcriptura ſolum pro hac veritate pugnamus.

3. Ab authoritate verò Philoſophorum Sapientiorum, & Patrum eadem veritas munitiſſima eſt. Et præter data ex ipſis teſtimonia pro Dei erga omnia creata ſingulatim, ac ſubinde abiectiſſima, & viliſſima prouidentiā cert. 2. & 3. illud Platonis Dialogo 10. de legib. poſt med. quin de re præſente ſpeciale eſt repetendum. Vbi habet: *Opifices quanto peritiores ſunt, tanto arte vna in propriis ipſorum operibus, & parua ſimul & magna abſolutius, exquiſitiúſque perficiunt. Deus vero qui ſapientiſſimus eſt, & curare poteſt, ac vult parua, quæ facilius gubernari poſſunt propter pigritiam, & ignauiam negliget? nullo modo.* Ariſtot. 1. de partib. animal. c. 5. med. *viliorum animalium rationem propenſionemq; puerili faſtidio ſpreuiſſe, dignum nequaquam eſt: cum nulla ſit rei natura, in qua non mirandum aliquid inditum habeatur.* Subinferius: *Cum in omnibus natura numen & honeſtum pulcherrimumque ſit ingenium.* Accedit Plotinus relatus, citatuſque ab Auguſtino verbis datis n. 1. & Galen. cert. 3. num. 5. quem Medici, & Anatomici reliqui imitantur, quibus teſtimoniis non ſententia ſolum, ſed & eius probandæ argumenta mox explicanda continentur: ex Patribus illa recitata ex Cypriano de elementis, quæ mixtis fere omnibus corporibus viliora abs dubio ſunt: & ex Auguſtino cert. 3. n. 4. & 5. & hic n. 1. Plotinum approbans, & ex Euangelio confirmans, item 11. de Ciuitate capite 22. à med. *Vbi. Deus ita artifex eſt magnus in magnis, vt minor non ſit in paruis. Quæ parua non ſua granditate, quæ nulla eſt, ſed artificis ſapientia metienda ſunt.* Illuſtriora ex ipſo, & aliis Patribus dabimus ſtatim, dum ratione agamus. Audiendus tamen eſt Cyrillus 5. Theſauri cap. 2. poſt med. vbi hæc. *Superbia certe vitium Deo inijcere conamini, cum dicatis non eſſe decens, vt minimarum rerum Creator ſit: ipſe autem omnium Creator eſt etiam minimorum, & omnibus prouidet, & ſe propter miſericordiam ſuam participabilem reddit.* Legendi demum pro re hac ſunt Auguſt. & Patres reliqui contra Manichæos diſputantes, quorum, & error, & eius impugnationes, & fundamentorum ſolutiones connexæ ſunt, & affines.

4. Pro veritate hac demonſtranda æquo robore militant demonſtrationes omnes à nobis datæ cert. 3. prouidentiam Dei erga vniuerſum, eiuſque partes ſingulas, & omnes euincentes: adeóque dilucide militant, vt applicatione materiæ præſenti opus non ſit & repetitione faſtidioſa. Quare ſpeciales pro hac materia ſubiicio. Prima eſto, quia ni minimorum, & abiectorum, ſicuti, & reliquarum vniuerſi partium prouidentia ſit, nec vniuerſi partibus, nec vniuerſo de optimo eius bono (in quod vt in finem partes eius omnes contendunt iuxta Ariſtotel. 12. Metaph. text. 51. fine) bene prouideret. Hoc autem repugnat: ergo minimorum, & vilium adeſt Deo prouidentia. Minor quoad bonum partium nobiliorum probatur: quia abiecta, & minima cibo, & prædæ nobiliorum cedunt, aliiſque vſibus inſeruiunt, quovſque ad hominum vſus, cum in victu, & in veſtitu, tum in ſalutis conſeruatione, vel recuperatione, tum in ſapientiæ exercitio, tum in frænanda puniendave ſuperbia & contumacia tandem perueniant: item nec adeo nobiliora ſplenderent, niſi è vilium ordine, & loco debito poſitorum collatione. Totius autem vniuerſi bono optimo, maximæque perfectioni, & pulchritudini ſummoperè deſeruiunt: eis quippe neglectis, ac deficientibus præ conditoris incuria, tanta rerum varietas cum debita diſpoſitione, (ex quibus pulchritudo reſultat, eoque maior, quo plura varia rectè diſpoſita confluunt) vniuerſo deficeret: quod ex inſtrumentorum, vocumque conſonantia, & harmonia, ex grauibus, acutis & variis vocibus, & ſonis ſuauiore, & perfectiore, quam, ſi ex grauibus ſolum, vel ſolum acutis conſtaret, demonſtratur. Sed audiamus maiorem integram, imò & argumentum ex Auguſtino 11. de Ciuitate cap. 22. ſub init. dicente. *Nec attendunt* (Manichæi) *quam in ſuis locis, naturiſque vigeant, pulchroque ordine diſponantur, quantumque vniuerſitati rerum pro ſuis portionibus decoris, tanquam in communem Rempublicam conferant* (minima & abiecta hæc) *vel nobis ipſis, ſi eis congruenter, atque ſcienter vtamur, commoditatis tribuant; ita, vt venena ipſa, quæ per inconuenientiam pernicioſa ſunt, conuenienter adhibita in ſalubria medicamenta vertantur:* & ſubdit. *A terrenis vſque ad cæleſtia, & à viſibilibus vſque ad inuiſibilia ſunt aliis bonis alia bona meliora: ad hoc inæqualia, vt eſſent omnia.* Vnde nihil ſuperfluit.

5. Sit ſecunda demonſtratio. Prouidentia de minimis, & vilibus etiam nullam affert Deo imperfectionem vilitatis; imò multò maiorem perfectionem prouidentiæ diuinæ conſtituit, & demonſtrat, quam, ſi ſolum de nobilioribus foret: atqui Deo id quod in quovis genere, & linea maiorem perfectionem, abſque imperfectionis mixtura, continet, & oſtendit, concedendum eſt: ergo, & minimorum, atque vilium, & abiectorum etiam, nec ſolum nobiliorum prouidentia concedenda Deo eſt. Ad hanc demonſtrationem reducendæ ſunt plures, quæ, vt diſtinctæ numerantur: quia, vel abſque ea nihil probant, vel ſolum aliquam maioris partem probant: eius verò partem 1. (quod ſcilicet è vili ſordidoque obiecto nihil prouidentia Dei vilitatis, aut ſordium trahat.) Probo primum ex Sap. 7. verbis illis. *Attingit autem vbique propter ſuam munditiam*, natiuam, & eſſentialem ſordium, & vilitatis incapacem, quam ſic ſtatim probat. *Vapor eſt enim virtutis Dei, & emanatio quædam eſt claritatis Dei ſincera: & ideo nihil inquinatum in eam incurrit.* Vox illa *claritatis* clarum ad rem explicandam exemplum ſolis, & radiorum eius oculis ingerit ipſis: quo ſic vtitur Nemeſius de animæ facultatibus capite 44. poſt med. *Aut ob ſuperbiam Deus imperium, & gubernationem rerum ſingularum deſpicit* (*quod dictu eſt nefas*) *aut* (*ſicut ipſi loquuntur*) *quod inquinationem vitet: quod, ſicut radij ſolis vim habent attrahendi humorem omnem, negant inquinari ſolem, eiuſque radios cum cœno lucem inferunt, ſed integros, & ab omni ſorde puros manere dicunt: quomodo Deum rebus humanis* (idem eſt de aliis ſordidis, & abiectis) *profanari exiſtimant?* Qui vtique natura, & eſſentia ſua purior, abſtractior, & inquinamenti omnis incapacior ſole, & radiis, imò prorſus incapax eſt. Hanc vim ea verba continent. Eam vero diſtinctius explicuit Anaſtaſius Synaita 2. de rect. fid. dogmatic. longe à med. ſcribens: *Vt etiam demus ſolem non nihil fœtoris colligere ex illis corporibus, non continuò ſequetur: Deum contrahere, vel tantillum contagij. Nunc autem cum Sol* (*perinde ac cætera corpora*) *paſſionibus obnoxius ſit; nec tamen quidquam corrodat ſordium: qua fronte dixeris; Deum eiſdem ſubiacere, & eſſe participem, cum ab illis ſit longe ſeiunctiſſimus.*

6. Eodem Solis exemplo rem hanc explicarunt frequenter, ac illuſtrarunt Patres plures quos recitauimus t. 1. de Deo vno controuer. 2. d. 3. imò, & exemplo noſtrorum oculorum, & viſus, qui in prauo hoc hominis mundo, ſolis, & radiorum huius ad inſtar ſunt, explicari id ipſum poteſt non obſcurius: quod ſi Nemeſij verba attentius inſpiciantur, non ſolum primam maioris Syllogiſmi partem probant, quatenus exemplo illo prouidentiam Dei de ſordidis, & vilibus quibuſque creatis ab eorum ſordibus puram & limpidiſſimam meridiana luce clarius oſtendunt; ſed, & vlterius ſecundam maioris eiuſdem partem demonſtrant ab oppoſito: quatenus ſuppoſita nulla indecentiæ contractione prouidentiæ Dei ex eius ad ſordida, & vilia extenſione non niſi ex imperfectione eorum prouidentiam & curam à Deo poſſe negligi vel omitti docet 1. Vnde conſequens ineuitabile eſt Deum de eis curare eiſque prouidere, vt ſuæ conſulat perfectioni: ac proinde de eis prouidentiam in Dei perfectionibus eſſe numerandam: verba autem quibus hic diſcurſus continetur prima illa ſunt. *Aut ob ſuperbiam Deus imperium, & gubernationem rerum ſingularum deſpicit* (*quod dictu eſt nefas*) adeo vt, ne ab aduerſariis dici tentetur, vt ſequens textus aſſerit, *Aut ſicut ipſi loquuntur, &c.* Idem argumentum pro ſecunda illa maioris parte continent verba illa Cyrilli: *Superbia certe vitium Deo inijcere conamini, cum dicatis, &c.* &

Ariſtot.

Digitized by Google

Ariſtot. illa : *viliorum animalium rationem, propenſionemque pueriliː faſtidio ſpreuiſſe, dignum nequaquam eſt* : & illa Platonis. *Propter pigritiam, aut ignauiam negliget?* minima, ſcilicet, & vilia curare, eiſque prouidere, quorum quoduis vitij, & imperfectionis Deum argueret. Horum teſtimonia integra dedimus numero tertio. Et ſanè abſurdiſſimæ dementiſque ſuperbiæ, faſtidij, ignauiæ, ac pigritiæ eſſet (ni ex impotentia, aut inſcitia æque abſurdè eſſe admittatur) res abiectas, earumque ordinem ad ſui aliqualem imitationem Deum condidiſſe, ac præ aliquo ex dictis eorundem curam, gubernationem, & prouidentiam negligere ac dedignari. Demum, ſi ex obiecti prouiſi imperfectione Dei prouidentia imperfectionem aliquomodo traheret, nec perfectioribus creaturis poſſit prouidere, cum eæ etiam ſint neceſſariò imperfectæ : quod contra aduerſarios eſt.

7. Sed iam, quæ directè, & non ab oppoſito ſolùm, ſecundam illam maioris partem probant, producamus. Et primum quod Plato obſeruauit verbis ex ipſo recitatis numero tertio ab exemplo creatorum Artificum ibi : *Opifices quanto peritiores ſunt, tanto arte vna in proprijs ipſorum operibus & parua ſimul & magna abſolutius, exquiſitiuſque perficiunt. Deus vero qui ſapientiſſimus*, &c. Id quod obuiis, & frequentibus experimentis didicimus. Nempe non æquam in artefactis curam perfectionis minimorum, quam nobilium partium ſolum, ſed quandoque maiorem à peritiſſimis artificibus in minimis artefacti expoliendis, & perficiendis, vt in lepuſculo, muſca, vermiculo, viuidius pingendo quam in depingendo homine curam, & artis ſuæ induſtriam apponi : ità, vt quandoque ars & induſtria Artificis maioribus, & nobilioribus picturæ partibus deficiat. Ratio autem eſt : quia creati Artificis ſenſus, & attentio, vt ex arte operetur, limitata eſt : quare, quo plus in vnum perficiendum attentionis ponitur, eo magis alteri defraudatur, & deficit. Item : quia labore cum in attentionis, & executionis maiore, & diuturniore vires artificis creati laſſantur, ac generatur ipſi faſtidium : nec poteſt pluribus ſimul æque intendere, cum minor eſſet ad ſingula ſenſus, ſi pluribus intentus ſimul foret : quare, vt in abiectis, vel minimis atque in præcipuis, & nobilioribus partibus abſoluta pictura ſit, tempore, & laborandi, atque à labore diuertendi Artifices creati vel maiori, vel minori (vt cuiuſque peritia, & dexteritas maior, vel minor eſt) opus habent. Inde verò rectè concluditur, Deum, qui ſapientiſſimus opifex eſt, & de minimis & abiectiſſimis æque ac de magnis ſimulque poteſt curare & prouidere non poſſe non de minimis ac vilibus, æquè ac de maximis prouidere : idque Dei arti ſummæ eſſe glorioſiſſimum : quia exactiſſimè prouidere magnis, & paruis, nobilibus, atque vilibus, quin horum attentiſſima, & accuratiſſima prouidentia aliquid exquiſitiſſimæ perfectiorum creaturarum deroget, perfectius longè eſt quàm nobilioribus eadem, ac modo, cura & gubernatione prouidere : immò cum omnium eſt Deo ſolo digna prouidentia, ac diuina eſt : quæ, nec Deo digna, nec Dei prouidentia eſſet, ni omnium foret, vt in omnipotentia, ſcientia, & idæis diuinis demonſtrabamus.

8. Secundam partis eiuſdem ſecundæ demonſtrationem dedit Ariſtoteles verbis datis numero tertio ex lib. eius 1. de partibus animal. cap. 5. med. quorum prima, quibus viliora animalcula curæ Dei prouidentiæ docuit, repetiuimus numero ſexto ſub fin. nunc ſubiuncta ab ipſo ratio tantum repetenda : *Cum nulla ſit res natura, in qua non mirandum aliquid habeatur.* Poſt pauca : *cum in omnibus naturæ numen, & honeſtum, pulchrumque ſit ingenium.* Etenim eo digniora ſunt Dei prouidentia creata, quod ſui ſupremi artificis bonitatem, ſapientiam, & artem magis nobis viatoribus, aut facilius oſtendunt, quam nobiliora, & ſpiritualia, quæ clarè, & in ſe pro hoc ſane non cognoſcimus : ita, vt bene, & attentè inſpecta nos in Dei conditoris admirationem, & ſtuporem rapiant : ergò eis prouidere Deo digniſſimum, & perfectiſſimum eſt. Attigit etiam hoc argumentum Aquila Magiſtro ſuo Apoſtolorum Principe Petro approbante apud Clem. Roman. 8. Recognit. inter med. & finem ; ſed poſuit luculentiſſimè illud Auguſtinus in Pſalm. 148. ſub med. Sic fatus : *Attendat charitas veſtra : quis diſpoſuit membra pulicis, & culicis, vt habeant ordinem ſuum, habeant vitam ſuam, habeant motum ſuum? vnam beſtiolam breuem, minutiſſimam conſidera, quam volueris : ſi conſideres ordinem membrorum ipſius, & animationem vitæ, qua mouetur : vt pro ſe fugiat mortem, amat vitam : appetit voluptates, deuitat moleſtias : exerit ſenſus diuerſos : viget in motu congruo ſibi? quis dedit aculeum culici, quo ſanguinem ſugat? quam tenuis fiſtula eſt, qua ſorbet, quis diſpoſuit iſta? quis fecit iſta? expaueſcis in minimis? lauda magnum : qui fecit in cælo Angelum! ipſe fecit in terra vermiculum.* Similia ſcribit 3. de Geneſ. ad litt. à cap. 13. & lib. 5. cap. 1 in fin. cap. 22. & 1. de Geneſ. contra Manichæos cap. 16. 2. de moribus Manichæ. à cap. 9. Baſil. homil. 6. Hexamer. poſt med. Theodoret. de curat. Græcanicar. affection. libro 6. ſub med. ex Platone. Anſelm. in elucidario colum. 5. atque adhoc argumentum ſcribit eruditè & luculenter Plinius maior libro 11. cap. 2. multaque doctè notat Ruiz in formicis, araneis, bombicibus earum texendi artibus, nullo quam naturæ inditæ ſeruatæque à Deo magiſterio ipſas aliaſque beſtiolas ab ortu comitantibus, quo & illa præſertim tendunt, quæ ex Prouerb. cap. 30. retulimus numero ſecundo.

9. Probatur rurſus eadem maioris pars ſecunda quia ratio ordinis, ſiue ordinatio mediorum in finem nequit non eſſe perfectio, immò maxima agentis perfectio eſt vt de ſe patet eſt ſiquidem modus agendi nobiliorum agentium, rationalium ſcilicet, & liberorum : ex quibus præcipuum agens, & primarium, quodque rationalia, & libera agentia reliqua archetypum habent, & imitantur Deus eſt : ac proinde nulla eius actio erga media cuiuſcunque conditionis, ſiue abiectæ, & vilis, ſiue perfectæ, & nobilis eſſe poteſt, quin ordinata ab ipſo ad finem aliquem (quicumque ille ſit) procedat. Atqui prouidentia ſtat in ordinatione mediorum in finem : ergo prouidentia etiam vilium & minimorum & perfectio eſt, & in Deo inuenitur. Hæc ratio eſt ſancti Thom. 1. p. quæſtion. 22. artic. 2. corpor. Ruiz noſter confirmat : quia excellentia virtutis actiuæ tranſeuntes ſtat in maiori extenſione ad diſtantiam maiorem : vt patet in omni agente operatiuo extra ſe & proprium ſubiectum : ergo, cum Deus effectis omnibus ſuis creatis intimè immenſitate ſua ſit præſens, nequit eſſe in producendis, prouidendiſque alia maior à Deo diſtantia, quam entitatiua : qua, ſcilicet, creata eo magis à Deo diſtent, quo entitatiua perfectione minori, & minori magis, ac magis à Deo ſeiunguntur : quare quo minoris & minoris perfectionis entitatiuæ, nempe vilioris, abiectioriſque entitatis, & naturæ creata ſunt, eo Dei illa efficientis ac prouidentis fortiorem potentiam, prouidentiam perfectiorem oſtentant : quare, & viliſſima creata arguunt veramque in Deo ſummam. Hæc ſecundam illius maioris partem probant ; non verò ſe ſolis concluſionem, niſi prima pars maioris eiuſdem probata ſupponatur : nempe, nihil Deum indecentiæ, aut imperfectionis trahere ex cura, & prouidentia minimorum, & vilium, quæ in vniuerſo ſunt, alias hæc omnia Dei perfectiones eſſe non poſſent ; etſi magnæ creatorum perfectiones ſint, quæ perfectiones imperfectionibus, quarum capacia ſunt, admixtas non detrectant.

CERTAMEN V.

De monſtroſis, & infortunatis caſibus, & effectibus Dei eſt Prouidentia: vbi doctrinæ Syrenij, & Molinæ animaduerſio.

1. IVlius Syrenius 4. de fato capite 25. Monſtroſos effectus, & caſuales, & fortuitos à Dei prouidentia extraxit: dum caſuales eſſe, caſuque accidere, reſpectu etiam Dei, dixit. Quod enim alicui ex ſua prouidentia, ſcientia, voluntate, & intenſione aduenit, non caſu, & fortuito euenit, ſed ex prouidentia ſcientia, & intentione ipſius. Addit vero caſuales, & fortuitos eſſe reſpectu Dei, non, vt ſeipſo ac per ſeipſum operatur, ſed, vt mediate per cauſas operatur particulares: atque hoc modo vitare videtur abſurdum illud, quod ex abſolutè dicta propoſitione illa prima inferebamus: nempe monſtra, & fortuitos nobis euentus diuinæ prouidentiæ abſolute non ſubiacere. Infert autem inde: reſpectu Dei, vt per cauſas particulares etiam operatur caſuales ſimul, & fortuitos eſſe monſtroſos effectus & caſus omnes, & non caſuales, & fortuitos, intentos, & non intentos pro cauſarũ per quas mediatè operatur diuerſitate. Quod enim, ait, ouis à lupo rapiatur, vt per ouem mediate operatur Deus, fortuitum, & caſuale, & præter Dei intentionem eſt; ſecus autem, vt mediatè operatur per lupum; nam per ouem eius conſeruationem, ac ſubinde à Lupo non deuorari intendit, ac vult; vt autem mediate operatur per lupum huius eſum, & cibum ac ſubinde ouis deuorationem vult, & intendit.

2. Certe ſi additionis huius doctrinam ſolum Syrenius poſuiſſet (quidquid de eius veritate ſit, vt infra videbimus) nihil cenſura dignum, atque errandi periculo obnoxium doceret. Sed tamen cum propoſitionem primam abſolute poſuerit, cenſoriæ virgæ manet obnoxius: maxime, cum additionis huius doctrinam, & exemplum ad confirmationem, & explicationem abſolutæ ſuæ propoſitionis illius primo poſitæ, potius quàm ad moderationem, & temperaturam adhibuerit: in quo à bona etiam conſequentia defecit. Etenim à propoſitione ſolum ſecundum quid, & cum addito vera, abſolutam inferre, & admittere mala aperte conſequentia eſt, quam, ne pueri quidem logici patientur. Sed Syrenius nec ſemel, nec diſſimili erroris periculo eo inferendi genere vſus eſt. Nam libro quinto de diuina Prouidentia capite 12. ſub init. voluntates, & operationes noſtras prauas, temerè, & fortuitò etiam reſpectu Dei vtcumque euenire fateri nos catholicè poſſe eodem conſequentiæ vitio docuit, vt ex ipſo recitabamus quæſtione tertia, certamine primo, numero ſecundo; id quod probat: quouiam illæ omnes contra Dei voluntatem, ac ſubinde intentionem eueniunt; cum tamen, vt abſolutè fortuitò, & caſu reſpectu Dei vtcumque euenire, ac ſubinde diuinæ prouidentiæ non ſubeſſe dici non ſolum catholicè, ſed vere adhuc, poſſet, oporteret, vt neque ex ſcientia (iuxta Boëtij & reliquorum Doctorum memoratam caſus & fortuiti definitionem) neque ex voluntate permiſſiua Dei prauæ noſtræ voluntates & operationes euenirent & hæc ne aliquis ad Syrenij doctrinam offendat præcauiſſe ſit ſatis.

3. Tutius bonæ conſequentiæ attentior Pennotus 5. propugnaculi capite ſeptimo, numero quarto docet monſtroſos effectus caſuales & fortuitos eſſe non quidem abſolutè Deo, ſeu reſpectu Dei, ſed ſolum reſpectu primariæ intentionis Dei, licet reſpectu intentionis ſecundariæ Dei ipſius caſuales, & fortuiti, quare nec Deo abſolute caſuales & fortuiti ſint; nec tales eſſe Deo dici abſolute poſſint. Probat: quia Deus intentione primaria, & quaſi de ſuo, atque ex ſe habita non, niſi bonum, & perfectum intendit: cuiuſmodi monſtruoſi, & defectuoſi effectus non ſunt: quare nec poſſunt eſſe, non præter, imò, & contra primariam Dei intentionem, caſuque ſubinde ac fortuitò reſpectu primariæ intentionis Dei euenire. Reſpectu autem ſecundariæ Dei intentionis, quam non ex ſeſe, ac prorſus de ſuo, ſed attento cauſarum naturalium influxu & concurrentia, cum effectus illi producendi ſunt, ac producuntur, nec caſuales nec fortuitos eſſe: Cum Deus exigentiæ coniuncti illius cauſarum annuere intendat; ex quo non caſu quidem, ſed naturaliter defectuoſi illi, & monſtroſi effectus procedunt, id quod è Sancti Thomæ ſententia eſſe videtur quæſtione 23. de veritate articulo ſecundo dicentis. *De prima intentione naturæ eſſe, quod animal perfectum producatur; ſed, quod producatur animal imperfectum eſt ex ſecunda intentione naturæ: quæ ex eo, quod non poteſt præter ſuam imperfectionem tradere formam perfectiorem, tradit ei id, cuius eſt capax.*

4. Demum (vt omnes Dei prouidentiam erga effectus defectuoſos, & malos ac fortuitos, & caſuales opiniones immediatè, & directè attingentes referre abſoluamus) Molina noſter 1. part. quæſt. 22. artic. 2. & 4. aſſerit: Deum effectuum caſualium infortunatorum, qui ex libera creaturæ operatione (etiam non praua moraliter) proueniunt, immediatam prouidentiam non habere, ſed ſolum præſcientiam, & permiſſiuam voluntatem: vt ſuffocationum libera ſua voluntate, & determinatione, fluuium ingredientis ad natandum, & ſimilium. Cum autem mediatam prouidentiam in Dei ſcientia, & voluntate permiſſiua Dei, nec niſi ob finem vtique aliquem habenda admittat, caſuales, & fortuitos reſpectu Dei eſſe omni ſenſu negat. Dixi hanc ſolam Molinæ opinionem reſtare, vt omnes hactenus excogitatæ opiniones immediate & directè Dei prouidentiam erga monſtra, & mala phyſica & infortunatos effectus caſualeſque, & fortuitos attingentes recenſerentur: indirectè enim, per conſequentiam, & mediate ad eas etiam ſpectant: an Deus faciat, ac velit monſtra, & caſuales defectus, prout caſuales monſtroſi, & defectuoſi realiter formaliter ſunt. Negant quippe Sanct. Bonauent. in 1. d. 37. artic. 2. quæſtione 2. corp. & ad argumenta. Richard. ibi artic. 4. q. 2. corp. & ad argum. quia caſualis & fortuitus effectus dicit defectum intentionis in cauſa, quæ à Deo non eſt. Secundò: quia temerarium, qua tale, non eſt à Deo vt authore. Tertiò: quia, ſi à Deo caſus & fortuitum qua tale ſit, & cauſetur, erit fortuitum & caſuale reſpectu Dei.

5. Sit prima concluſio. Monſtroſi, & caſuales effectus tales non ſunt reſpectu Dei, ac ſubindè diuinæ ſubiacent prouidentiæ. Probatur ex Sapient. 8. numero 8. vbi de ſcientia Dei practica (quæ idem quod prouidentia, nec ſine Dei voluntate eſt,) dicitur. *Monſtra ſcis antequam fiant*: monſtrum autem in præcipuis caſualibus, & fortuitis eſt: reſpectu autem eius, qui alicuius euentus ſcientiam practicam, & voluntatem præhabet, caſualis fortuitus & præter intentionem non eſt, cum caſus (ex Boëtio iam recitando, Ariſtotele, Philoſophis, & Theologis cunctis) non ſolum non intentus, ſed inopinatus ei, cui caſus, & fortuitum eſt, eſſe prorſus debeat? inde Boëtius 5. de Conſolat. proſa 1. circa medium nullum reſpectu collectionum cauſarum omnium, à quarum nulla per ſe cauſetur, caſum eſſe poſſe concludit. *Quis enim* (ait) *coërcente in ordinem cuncta Deo, locus eſſe vllus temeritati reliquus poteſt?* Vnde ſtatim colligit cum Ariſtotele, & aliis Philoſophis caſum ſolummodo reſpectu cauſæ particularis illum neque intendentis, nec per ſe cauſantis eſſe poſſe: ſic autem inferius concludit. *Licet igitur definire caſum: eſſe inopinatum, & ex confluentibus cauſis in iis, quæ ob aliquid geruntur, effectum. Concurrere verò, atque confluere cauſas facit ordo ille ineuitabili connexione procedens, qui de prouidentiæ fonte deſcendens cunctas ſuis temporibus diſponit*: quod exemplo fluminum ex eodem fonte manantium, & iterum in eundem alueum confluentium illuſtrat metro 1. Nazianz. orat. 3. contra Iulian. colum. 4. numero 13. *Velut per circulum quendam mundum hunc vniuerſum gubernat, ac moderatur: reſque omnes noſtras fluctuantes ſimul, minimeque fluctuantes, & quæ per mutationes quidem mouentur, ac ſurſum, deorſumque agitentur, aliaſque aliter ſe habeant, at quantum*

tum

Digitized by Google

tum ad diuina prouidentia ordinem, & conſtitutionem fixa, & ſtabiles ſunt, etiamſi per contraria gradiantur, orat.15.in plag.grandin colum.2.n.4. *expone, vnde huiuſmodi plagæ, & flagra oriantur, & quæ ſit eorum ratio: verum inordinatus quidam, ac præpoſterus, & gubernationis omnis expers vniuerſitatis motus ac temeritas; tanquam videlicet, nemo ſit, qui rebus moderandis præſit, & denique caſus hæc ferat? An potius vniuerſa hæc rerum moles prouidentiæ fræno* (cui caſus non eſt) *eam ducente in aduerſum moueatur, & collocetur*: Hoc vtique.

6. Auguſtinus quæſtione 4. ex octoginta tribus init. *Quidquid caſu fit, temere fit: quidquid temere fit, non fit prouidentia. Si ergo caſu aliqua fiunt in mundo, non prouidentia vniuerſus mundus adminiſtratur*: atque à negatione conſequentis negationem antecedentis ita concludit: *Illud bonum cuius participatione ſunt bona cætera, quæcunque ſunt, non per aliud, ſed per ſeipſum bonum eſt; quam diuinam etiam prouidentiam vocamus. Nihil igitur fit caſu in mundo.* Scilicet reſpectu Dei, eiuſque prouidentiæ, per quam fit: in Pſal.31. ad id *verum tamen in diluuio aquarum multarum ait: ſi caſibus reguntur homines* (etiam reſpectu Dei) *nulla prouidentia aliquid geritur.* Et 3. de Trinitate capite 2. ſub init. *defectus luminarium & raro exiſtentes quædam ſpecies ſyderum & terræ motus, & monſtroſi partus animalium, & quæcunque ſimilia, quorum nihil fit ſine prouidentia Dei.* 5. de Geneſ. ad litt.id Pſalm. 148. *ignis grando, nix, glacies, ſpiritus procellarum, quæ faciunt verbum eius*: notat contra putantes partem aëris inferiorem caſu non prouidentia agi dictum eſſe his verbis. *Nihil enim, tam videtur caſibus volui, quam omnes iſtæ procelloſa, & turbulenta qualitates, quibus cæli huius inferioribus* (*quod non immeritò terra nomine deputatum eſt*) *facies variatur, & vertitur: ſed, cum addidit: quæ faciunt verbum eius: ſatis oſtendit earum quoque rerum ordinem diuino ſubditum imperio latere nos potius, quam vniuerſitatis deeſſe natura.* Proſper in eadem Pſalm. verba. *Quorum nihil fortuitis motibus ſubiacet: & ſingula quæque eius legibus ſeruiunt, qui, vt vult de omnibus, atque in omnibus ſecundum cauſas occulta rationis operatur*: & ſent.28. ex Auguſtinianis. *Cum Saluator dicit vnum paſſerem non cadere in terram ſine voluntate Dei, & quod fœnum agri, quod poſt paululum mittendum eſt in clibanum, ipſe tamen formet ac veſtiat: nonne confirmat non ſolum iſtam mundi partem rebus mortalibus, & corruptibilibus deputatam, verum, etiam viliſſimas eius, abiectiſſimaſque particulas diuina prouidentia regi: ne fortuitis perturbari motibus ea, quorum cauſas comprehendere non poſſumus æſtimemus?* Anſelmus circa med. elucid. rogat. *Accidit quid caſu?* Reſpondetque. *Nihil omnino, ſed ordinatione.* Inferiuſcule. *Caſus nihil eſt. Scriptum autem eſt* (Iob.5.) *nihil in terra ſine cauſa fit.*

7. Ratio prima. *Caſus eſt inopinatus euentus*, ex Boëtio recitato numero quinto & Philoſophis & Theologis cunctis: ergò reſpectu Dei omnia præſcientis, antequam eueniant, nihil eſt caſus. Vnde theſauri inuentio à foſſore ſciente Inueniendum caſus ipſi non eſt: vt bene Ariſtoteles ſecundo Phyſicorum capite quinto & ſexto à textu 51. Secunda ratio: quia caſus debet eſſe præter intentionem, & ordinem cauſantis, cui caſus eſt, & quod ſubinde cauſa illius per accidens ſit, vt ait Ariſtoteles citato capite 5. Damaſcenus 2. fide capite 25. circa medium, omnes Philoſophi & Theologi. Nihil autem, quod ex præſcientia alicui euenit præter omnem eius intentionem, etiam permiſſiuam, euenit. Nihil autem eſt quod non ex ſcientia Dei ſit, ac ſubinde intentione, permiſſiua ſaltim, ſi praua actio eſt, & ordinatione poſitiua, ſi ſolum phyſice malum, & defectuoſum ſit: ergò nec caſus reſpectu Dei. Confirmatur: quia nullus effectus extrahitur ab ordine, & intentione cauſæ vnius adhuc particularis, vt caſus reſpectu illius eſſe poſſit, niſi per aliam cauſam impedientem cauſæ illius ordinationem, & determinationem de ſeſe ad agendum: quod ab aliqua cauſa accidere cauſæ primæ vniuerſali Deo repugnat. Vrgetur: quia monſtra, portenta rarique, & caſuales effectus omnes vltra intentionem phyſicam, & naturalem exigentiam coniuncti cauſarum naturalium confluentium ad cuiuſque effectus productionem, non ſunt, ſed iuxta coniuncti illius determinatam actiuitatem, & exigentiam; tametſi reſpectu cauſæ cuiuſque illius coniuncti, nec iuxta determinatam actiuitatem, & exigentiam, ſeu intentionem fit: quare, etſi huic ſit caſualis, ſecus autem omnium coniuncto: ergo multo minus erit præter Dei, illud coniunctum libere, & ex aliquo fine diſponentis, intentionem. Tertia ratio: quia cauſa reſpectu cuius euentus caſualis eſt, non eſt cauſa per ſe euentus caſualis, ſed per accidens: atqui Deus nullius effectus cauſa per accidens eſſe poteſt: ergò nullus effectus poteſt eſſe caſualis reſpectu Dei. Maior eſt Ariſtotelis ſecundo Phyſicor. capite quarto, textu quarto collato cum capite ſexto, text. 66. & 67. Sanct. Thom. 3. contr. gent. capite 86. med. & 1.parte, quæſtione 19. articulo ſexto corp. & 1. 2. quæſtione 109. articulo primo ex Auicenna 10. metaph. capite primo, idcirco reducente effectus ſublunarium in motum cœlorum, Sanctus Bonauentura in 2. d.37. articulo ſecundo, quæſtione ſecunda. in *ſed contra* Oxami quodlib. primo. quæſtione 17. Richard. ea d. 36. articulo quarto, quæſtione 1. ex Auicenna 2. Phyſicor. cap.14. Damaſceni, Nemeſij proxime, ac Philoſophorum & Theologorum omnium minor probatur: quia cauſa omnis per accidens in cauſam ſuperiorem aliquam per ſe reduci debet, vt iidem docent; quod ſupremæ cauſæ Deo repugnat.

8. Ob præfatas rationes naturales, ſeu demonſtrationes, nihil in vniuerſo monſtroſum, & caſuale reſpectu Dei eſſe; ſed, quidquid tale reſpectu cauſæ alicuius ſecundæ particularis eſt, ex ſcientia intentione, & prouidentia Dei euenire docent Philoſophi Sapientiores citati, & recitati à nobis quæſtione tertia, certamine 1. ab init. ad numerum 5. incluſiue item Ammonius in Porphyrium. Ioannes Grammaticus in 2. Phyſicor. vbi etiam Simplicius, & in 2. de cœlo text.52. quibus altioribus fidei noſtræ fundamentis innitentes conſentiunt Catholici Theologi omnes ad vnum. Magiſter in 1.d.45. cap. *voluntas ergo* vbi omnes eius interpretes ex Auguſtino 3. de Trinitate capite ſecundo ſub init. à nobis recitato ſupra Alexand. 1. part. quæſt. 26. metaph. 4. a.2. Magnus Albert. 1.part. quæſt.67. metaph.3. Sanctus Bonauentura in 1. d.45.dub.4.& in 2.d.37. artic.2. quæſt.2. Sanctus Thomas 1.part.quæſt.19. artic.6. corp.quæſt.22. artic.2. ad 1. vbi eius interpretes omnes Caietan. Bañez, Vaſquez, Molina, Zumel & reliqui, & quæſt 103. art.7. ad 2. & 3.quæſt.116.art.1,corp.& ad 1. 3.cont. gent. capite 92.verſ. fin.quæſt.2.de verit.art.14.ad 5.quæſt.3. articulo 8.ad 3. Richard.in 2.d.37.toto art.4. maxime q. 2. Carthuſ. in 1.d.39. quæſt.3.col.1. §. *Præterea de hac materia.* Durandus ibi quæſt.3.art.2.n.9. Capreol.in 1.d.40. artic.2. concl.13. Ægydius in 2.d.11.quæſt.1. articulo 2. corpor. Oxam. proxime Henric. quodlib. 6. quæſt.10. præcipuè à medio. Ferrara 3.cont.gent.cap.93. paucisque, verbis ſcholæ omnes Thomiſtica vtraque, Dominicana, & Ieſuana noſtra, Scotica, Nominalis, & Durandina. Porrò ex dictis hactenus eius quæſtionis (an aliquid in rebus & actionibus liberis noſtris, etiam prauis contingens reſpectu diuinæ prouidentiæ dici debeat?) facilis ſe dat reſolutio vnica concluſione negatiua: omiſſis variis concluſionibus, contra quinque modos affirmandi propoſitos à noſtro Ruiz diſputatione prima, ſectione noua, & rationibus aliis poſtremæ, & generalis ſuæ concluſionis, ab ſtatim aſſignanda miſſis etiam.

9. Sit ergo ſecunda negatiua concluſio: quia effectus omnes naturalium cauſarum ab efficaci natura ſua Dei voluntate, & prouidentia neceſſario, & ex antecedente neceſſitate natura, & cauſalitate ipſorum productionem proueniunt: quare, & ita ſunt, vt ne pro priori quidem naturæ ad ſui abſolutam poſitionem, poſita diuina de ipſis prouidentia potuerint non poni: quare nec libere in ſe ponuntur, ac diuinæ prouidentiæ coniunguntur vt illi non coniungi abſolute potuerint, ac ſubinde illi contingenter iungantur. De liberis noſtris actionibus perperam ſchola Thomiſtica Dominicana inde contingentiam reſpectu diuinæ prouidentiæ negat: quia hæc decretum prædetermina-

tiuum earum neceſſario claudat; nec multò melius ę noſtra, Thomiſtica etiam, Ieſuana aliquot: quia earum præfinitionem ſcientia media regulatam includat; vtrouis enim libertatem noſtrarum voluntatum,& actionum euerti(etſi clarius,& notius primo decreto quam ſecundo) ſatis contendimus t.1.de Deo vno controu.3. d.1. & tom.hoc 2.contr.de volunt. d.vlt. Pennotus verò contra 5.propugnaculum, vt libertatem arbitrij & operationum noſtrarum ſeruaret illæſam earum contingentiam reſpectu diuinæ prouidentiæ admiſit,cui præluxit Contadus t.2.q.79.art.1.§.*Nota talis inquam:* ſed hi etiam aberrant à vero: quia, cum diuina prouidentia de liberis noſtris actionibus nullam de ſeſe intrinſecam connexionem, & efficaciam includat, ſed ſolum ratione ſcientiæ mediæ, qua regulatur connexionem habeat, quæ logica ſolum, & conſequens eſt,& neceſſitatem ſolam conſequentem habet coniunctionis cum effectu purificata conditione,& eius ſeruat reſpectu arbitrij noſtri contingentiam,non minus,quam effectus ipſe liber, à quo demum ſcientiæ,& prouidentiæ poſitio pendet, ſuæ cauſæ libertatem non lædit, etſi neceſſariò, ac non contingenter ex ſuppoſitione,quod ſit,ſeu quamdiu eſt,eſſe debeat de quo d.2.& t.1.de Deo vno ſæpè & hic contr.7.de ſcientia,qua prædeſtinatio,& decretum auxilij efficacis collatiuum regulantur, agentes, dicemus quæ nunc proximas concluſiones apparenter oppugnant tertia concluſione diſpatent.

10. Dico tertio contra citatos num.4. fine. Monſtra, & caſuales, & contingentes noſtros effectus qua tales,& caſuales ſunt, vult & cauſat Deus. Non loquor de prauis hic, & nunc actionibus noſtris, quæ ſolum permittit, nec adhuc interpretatiue, ſed ſerio prohibet, & auerſatur, atque vt non ſint,quantum ſatis eſt, & vltra ex parte ſua facit,& præſtat; de monſtroſis & caſualibus naturalibus. Probatur: quia monſtrum ex Ariſtotele 4. de generat. animal.cap.4. & 2. Phyſic.text.83.& Doctoribus cunctis. *Monſtrum eſt effectus naturalis à ſui agentis naturalis perfectione rarò degenerans:* vt homo v.g. biceps, aut monoculus. Atqui Deus vult, ac ſua prouidentia facit, & diſponit, vt effectus à ſui agentis perfectione raro degener fiat: ergo vult, & cauſat monſtrum qua tale. Probatur minor: quia vult & cauſat Deus, ſuaque prouidentia diſponit coniunctum cauſarum omnium confluentium, aut ita degeneres, & raro à ſuæ cauſæ perfectione egrediantur, & fiant. Quo ipſo argumento de caſualibus aliis effectibus, non adeò raris, & ſimiliter de contingentibus, & liberis noſtris actionibus non prauis moraliter. Probatur: quia ad vtrorumque caſualitatem, & contingentiam collectionem cauſarum, vt caſu reſpectu cauſæ particularis cuiuſque, & actiones liberæ, & contingentes, non prauæ à nobis fiant Deus diſponit, vt bene obſeruat Sanctus Thomas 1.part. quæſt.19.corp. fin. & quæſt.22. art.4.corpor. fin. & prior Dionyſius 4.de diuin. nomin. Nec tamen inde (vt ij contra quos datis concluſionibus pugnauimus contendunt) infertur reſpectu diuinæ prouidentiæ effectuum monſtroſitatem, caſualitatem, & contingentiam intendentis, & cauſantis, monſtroſos, cauſuales, & contingentes eſſe; ſed ſolum reſpectu cauſæ particularis, à cuius perfectione raro effectus monſtroſi degenerant,& à cuius intentione, naturalique determinatione, & exigentia, ac ordine phyſicove agentis liberi, præſcientia etiam, & ordine intentionali recedunt,caſuales:ac denique contingentes, & liberi effectus reſpectu noſtri, à quorum indifferenti poteſtate liberi ſunt,& denominantur.

11. Imò verò inde potiùs euincitur, nec monſtroſos, nec caſuales, nec contingentes effectus eſſe reſpectu Dei eiuſque prouidentiæ erga monſtroſitatem, caſualitatem, & contingentiam reſpectu cauſarum particularium ſecundarum cum id ipſum, & præſciat, & intendat, & cauſet,vel permittat ſaltem Deus: quare nec præter eius ſcientiam, intentionem, directamque cauſalitatem, & virtutem, alio, quam, quo tendebat, ab vlla alia cauſa detortam, monſtroſitas, caſualitas, & contingentia illa procedit: ac ſubinde, nec reſpectu Dei monſtroſè, caſualiter, & contingenter fit, ac eſt; fieret autem & eſſet, ni directè præſcita, intenta, & cauſata vel permiſſa à Deo fuiſſet. Confirmatur: quia vt bene Sanct. Thomas quæſtione 22. articulo ſecundo ad 2. *Corruptiones, & defectus in rebus naturalibus dicuntur eſſe contra naturam particularem; ſed tamen ſunt de intentione naturæ vniuerſalis, in quantum defectus vnius cedit in bonum alterius, vel totius vniuerſi.* Vocat autem naturam particularem, quæ rei cuiuſque eſt; vniuerſalem rerum coniunctum, ex quo defectuoſi caſualeſque effectus proueniunt, quatenus altera alterius, vel omnes in vniuerſi commodum natiua inclinatione propendent, vel Deum, qui eis commodis intentus, rebus de ea natiua propenſitione prouidit. Et hac quidem doctrina penetrata, vndecim contra præfatas concluſiones aduerſariorum argumenta, quæ ex illius attentione minore orta ſunt, prorſus euaneſcunt; videat illa, qui volet, apud noſtrum Ruiz ſectione ſeptima ab init. & ſolutiones ſectione octaua, vbi numero decimoquarto, argumento aduerſariorum à ſimili deſumpto ex miraculo, quod tale eſſe aiunt reſpectu Dei noſtras & ſuas concluſiones confirmat: quia reſpectu Dei nullum miraculum eſſe poteſt vt Sanctus Thomas bene obſeruat 1. part. quæſtione 105. articulo octauo corpor. ſcribens. *Nihil poteſt dici miraculum comparatione potentiæ diuinæ: quia quodcunque factum diuinæ potentiæ comparatum eſt minimum.* Quantumvis reſpectu potentiæ creatæ magnum ſit, & excedens. Vnde argumento aduerſariorum inuerſo legitime infertur: reſpectu Dei, eiuſque prouidentiæ nihil contingens, caſuale, & monſtroſum eſſe: ex priori Sanct. Thom. teſtimonio, & dictis quæſtione tertia de Dei erga actiones prauas prouidentia, quomodo monſtra, & deffectuoſi effectus, etſi mala phyſica ſint in ſe, poſſunt vniuerſi maiori perfectioni inſeruire, vel rei alterius bono, ac obinde à Deo intendi, ordinari, ac prouideri, vel etiam ob fines alios, quibus inſeruire valeant, libere à Deo præſtitutos, vt vlterius addebamus, & quidem etſi intra ſuas ſpecies defectuoſa monſtra ſint, aſt aliquid diuinæ bonitatis phyſicè participant, & imitantur vt amari à Deo poſſint, & amentur, cum ab eo de facto, & abſolute fiunt.

12. Dico quarto contra noſtrum Molinam,infortunatis euentibus ortis ex liberis creaturæ actionibus, & applicationibus, etiam prauis, non permiſſiuè ſolum, ſed poſitiuè erga illos prouidet Deus: dixi ortis ex liberis actionibus etiam prauis, non autem de actionibus etiam prauis, quæ ſunt euentus nobis omnium infauſtiſſimi. Eis quippe Catholici omnes cum Molina conueniunt Deum permiſſiua ſolum voluntate prouidere. Nec de eis Molina ſpecialem hanc ſuam concluſionem poſuit. Probatur concluſio: quia, etſi libera creaturæ actione effectus infortunati pendeant, verbi gratia, ſuffocatio ingredientis liberè ad natandum, vel gradientis vltrò per anfractuum, vel eminentiarum culmina lubrica, & greſſu difficilia præcipitium; tamen vt ſuffocatio, vel præcipitium, & ſimilia de facto eueniant plura alia poſitiuè confluunt, & plura impedimenta remouentur. Accedit, quod eorum pleraque effectus prædeſtinationis ſunt, vt in gratia decedant, qui, ni infortunatis illis effectibus perirent, à gratiæ ſtatu peccando deciderent; alij verò, ni naufragio diuitias perderent aliudve infortunium incurrerent, nec à peccato reſipiſcerent, quod proſperis potius euentibus augerent. Certum autem eſt effectus omnes prædeſtinationis, & media omnia nos ad meliorem frugem aduocantia, non permiſſiua] ſolum, ſed poſitiua ipſorum voluntate à Deo prouideri. Denique plerumque in pœnam peccatorum infortunia maxime poſitiua, & iuſtiſſima voluntate, & prouidentia Deus diſponit.

QVÆST.

Digitized by Google

QVÆSTIO V.

An Deus creatis cunctis immediatè per ſe ipſum prouideat.

HOc ſolum admodum, quo Deus cunctis prouideat creatis poſtremo loco examinandum reſtat. Siquidem, etſi per virtutes adminiſtras à Deo ad cæterarum curam, prouidentiam, & gubernationem habendam, & immediatè exercendam deſtinatas, & delegatas, omnibus tamen Deus prouideret: vti imperatores, & Reges Pro regibus, Gubernatoribuſque Prouinciarum, quibus perſonaliter non adſunt, vt earum negotia quæque per ſe ipſos videant, diſponant, & prouideant; tamen prouinciarum Regni ſui omnium curam gerere, & prouidentiam habere abſolutè, ac verè dicuntur. Quare an per ſe ipſum creatorum omnium Deus immediatè curam gerat; an mediatè & per alium, ſeù per alios aliis prouideat? præſentis quæſtionis ſcopus, & examen eſt.

CERTAMEN I.

Philoſophiæ Principum, Platonis, & Ariſtotelis errores.

1. VIdimus quæſtion. 4. certam. 1. Platonem, & Ariſtotelem in ſphæra obiectorum, ſeù rerum creatarum, quibus prouidet Deus non erraſſe, neque eam iuſto anguſtiorem deſignaſſe tandem: cum expreſſè ad creata omnia, & ſingula extendi docuerint: quare immediatè prouidentiæ terminos curtiores, anguſtioreſque ſolummodo potuerunt deſignare: vt idcircò Nazianzen. orat. 1. de Theolog. colum. vltim. Ariſtot. prouidentiam anguſtam, & ieiunam vocare ſors meritò potuerit, de immediata, & per ſe ipſum habita, & exercita à Deo, erga creaturas ſingulas prouidentia; & Inlius quidem Syrenius 4. de Prouid. rectè omninò de diuina Prouidentia in omnibus ſenſiſſe iudicauit, ac multa eius eruditione, textuumque recitatione confirmat. Platonem verò alij plures ab omni circa Dei prouidentiam errore purgare contendunt. Fuſum de vtriuſque mente examen omnium textuum pro alterutra parte allegatione, ponderatione, & pro vtraque interpretatione, inſtantiarumque, & ſolutionum replicatione prolixa, nec ſcriptoris, nec ſcripti ſcholaſtici: quare neque inſtituti noſtri eſt; breui tamen, & quantum ſcholaſtica patitur diſputatio, de vtriuſque mente iudicium noſtrum proferemus.

2. Et de Platone quidem conſtat in Timæo, ſeu lib. de natura poſt init. dixiſſe: *inordinatum & fluitans ex inordinata iactatione redegit in ordinem* verſ.med. *ea apud nos ſententia ſemper rata, indubiaque præ cæteris habeatur: quod Deus ea, cum talia non eſſent, quam pulcherrime, optimeque fieri poterant, ordinauit*, & Dialog.10. de leg. poſt med. ait: *ſcire Deos non eſſe res paruas contemnendas, nec voluptatis, pigritiæ, vel doloris cauſa omittendas*, & ita exemplo confirmat illo ſupra à nobis recitato. *Opifices quanto peritiores ſunt, tanto arte vna in propriis ipſorum operibus, & parua ſimul, & magna exquiſitius, abſolutiuſque perficiunt, Deus verò qui ſapientiſſimus eſt, & curare poteſt, ac vult, parua, quæ facilius gubernari poſſunt, propter pigritiam, & ignauiam negliget? nullo modo* Hæc pro ſententia Platonis de immediata Dei per ſe ipſum erga creata omnia, & ſingula prouidentia. Nihilominus cenſeo illum erga omnia immediatam non aſſeruiſſe. Nam in Timæo, ſeu lib. de natura totus eſt Plato in laudibus diuinæ prouidentiæ circa partes vniuerſi, atque expreſſè inter principium, & medium ait: *Diis à ſe creatis* (nempe Angelis, ſiue intelligentiis) *animalium generationem, & gubernationem demandaſſe; nec attingere per ſe ipſum voluiſſe, ne incorruptibilia prodirent*: cum quo ſtat horum curam non negligere, nec præ ignauia omittere, vt peritorum opificum exemplo ſuadet: nam, & hi induſtriorum diſcipulorum bene ab ipſis inſtructorum arte, & manibus picturæ, ſculpturæ, aut artefacti alterius, cuius perficiendi abſolutiſſimè curam non negligunt, nec præ ignauia omittunt, demandarit.

3. Accedit Patres antiquos Platonicæ doctrinæ ſtudioſiſſimos, addictiſſimoſque, vt plurimum Aſſeclas, ita de eius in re hac mente cenſuiſſe. Niſſenus 8. Philoſoph. cap. 3. & 4. ſeù potius Nemeſius de animæ facultatibus cap. 44. init. Cyrill. Alexand. 2. contra Iulianum ſub med. & libro tertio poſt med. *paragraph. Non ex his ſolis*. Proclus l.6. Theolog. Plat. cap.6. Plutarchus de fato. Marſilius Ficinus in Protagora, & de Theologia Platonis cap.5. & lib. Plotini de pulchritudine cap. 5. Confirmatur: quia ad purum Platonici Philoſophi, ac doctrinæ Platonicæ in omnibus tenaciſſimi ita ex Præceptoris ſui ſententia de cura corruptibilium diis creatis, ſiue intelligentiis à Creatore Deo demandata aiebant: vt quoſdam dæmones, id eſt Angelos, corruptibilis hominis actionum cuſtodes, ac præſides conſtitutos a Deo docerent: penes quos rerum agendarum adminiſtratio exitus, & bonorum fortunæ cura eſſet, eorum doctrinam ſtatam, & concordem recitat Auguſtinus 9. de ciuitate cap.1. *Conſtitutos eſſe medios Angelos inter homines, & Deos: vt hinc perferant deſiderata, inde referant perpetrata*. Confirmatur vrgentius. Nam Ariſtoteles Platonis auditor, eiuſque doctrinæ in pleriſque aduerſus, altè adeò hunc ex Platone errorem, ebibit, vt cum euomere illum non potuerit, proprium tandem etiam fecerit, lib. de mundo ad Alexandrum ſub med. dicens: Deum non per ſe immediate, ſed mediis adminiſtris cauſis omnia, minima etiam, gubernare, vt Perſarum Rex omnia ſui Regni per ſuos miniſtros gubernat: & quamuis hic liber exploratò Ariſtotelis non ſit, valde tamen hæc ſententia ex alio eius errore iam recitando Ariſtotelis fuiſſe conuincitur. idcirco rectè S.Th. 1. p. q. 22. art. 3. corp. hunc indubitato errorem Platoni adſcribit.

4. De Ariſtotele obiter iam ſententiam tulimus Platonis errorem memoratum ebibiſſe. Ne tamen Præceptori prorſus conſentiret præfatum errorem, & aliter fundauit, & auxit. Non enim ideò Deo immediatam, & per ſe ipſum creatorum imperfectiorum curam, & prouidentiam denegauit, ne corruptibilia, incorruptibilia quaſi è contactu diuino, fierent; ſed quia eorum cura, & prouidentia per ſe ipſum immediatè Dei maieſtatem dedeceret, haberetur que à Deo per virtutes adminiſtras mediata decentior, & dignior, vt exemplo Regis Perſarum oſtendi putabat: cuius, & regum ſimilium maieſtatem ſe ipſis de vilibus, & abiectis immediate curare, ac prouidere minimè decet, & 12. metaph. cap.9. eidem inſiſtens rationi, ait. *Abſurdum eſſe primam mentem de quibuſdam cogitare: & melius eſſe quadam non videre, quam videre*. Quod non de purè ſpeculatiua viſione dixit, (vt vidimus contr. de ſcientia tom. 1. de Deo) ſed de practica ſcientia, prouiſiua, & conſultiua diſpoſitionis rerum, quarum curam habeat: hoc enim, & verbum *cogitare*, & contextus ſuadet, & verbum *videre*, quod ſolam ſpeculatiuam cognitionem ſonat. Nam, etſi *videre*, phyſicè loquendo ſolam obiecti viſionem, & adſpectum ſonet; in politicis, & moralibus, agendiſque quibuſque tantundem valet, ac prouidere de electione diſpoſitioneque rerum agendarum. Sic vulgo, cum aliquid à nobis agi petitur reſpondemus, vt ſtatim rei agendæ, & diſpoſitionis conuenientia ſe prodat. *Videbo* & his, quæ à rege Hiſpano præſtari petimus, quaſi ex lege & præſlo reſponſum illud eſt: *volo verò*.

5. Ampliauit, & extendit Ariſtoteles Magiſtri Platonis de mediata ſolum per Angelorum miniſterium Dei erga creata ſublunaria prouidentiam, aſſerens: primum corpus à Deo moueri; cætera verò corpora moueri à primo

illo, nempe cælo: ſublunarium ſcilicet, motus omnes, & proinde gubernationem, non Angelis, ſiue intelligentiis, ſed cælo à Deo commiſſam eſſe docens: vt videre eſt 12. metaph. cap. 2. tex 37. in quem errorem ex praua locorum ſcripturæ, quam legit intelligentia incidiſſe cenſent Patres à nobis citati q. 2. cert. 1. n. 1. Sed text. 52. fine & 8. Phyſic. inter med. & fin. docuit ſingulorum prouidentiam, & gubernationem immediatam naturæ incumbere; quare mediatam ſolum naturæ conditori Deo conceſſit. quem etiam errorem 6. Ethic. tradidiſſe his refert Nemeſius lib. de facultatib. animæ c. 44. col. 2. *Ariſtoteles à natura ſola vult adminiſtrari ſingula: vt 6. Ethic. ad Nicomacum obſcurè ſignificat*, ſcilicet locis ex eo libro recitatis q. 2. cert. 1. nu. 2. Naturæ verò nomine, nihil aliud intelligit quam rei creatæ cuiuſuis, ex quibus vniuerſum conſtat, & omnium coniunctim ſumptarum naturas, & natiuas inclinationes ad ſuas operationes commodum, & conſeruationem, & ſui, & præſertim vniuerſi cæleſtium corporum, & cauſarum vniuerſaliorum, quas in creaturis recognoſcit virtute, & influxu temperatas. Naturæ verò Auctorem, primumque motorem Deum, eatenus ſolum de mediis, vt ſuam natura quæuis, & particularis natura, & natura vniuerſa, ſeù vniuerſum totum conſeruationem commodum, & finem aſſequeretur, prouidiſſe, quatenus naturæ eam natiuam inclinationem, & naturalem impetum ad ea omnia indidit, cum eam condidit.

6. Cum autem is ſolum Ariſtotelis in hoc ſuo errore non omninò vecors, & inſanus, ſatiſque ab ipſo locis ex 6. Ethic. inſinuatus ſenſus eſſe videatur: non nimium ab eo errore diſtare mihi viſi ſunt Durandus, & Adola concurſum immediatum Dei cum cauſis ſecundis ad ſuos effectus negantes, vt vidimus in Phyſicis, contr. de actione, & paſſione, vbi Durandi ſententiam aliunde confutauimus, quin ab hoc abſurdo, (quod non mediocre ſed magnum eſt) illam confutaremus. Etenim, ſi ſemel productis cauſis creatis Deus cum eis ad ſuos effectus non concurrit, ſed ſe ſolis illæ immediatè, & adæquatè, iuxta ſuam quæque virtutem, & natiuam inclinationem impetumque eos edunt: nihil à prima mundi conſtitutione à Deo immediatè productum eſt, neque vlterius prouiſum in naturalibus effectibus cuiuſcumque generis) immediatè eſt: immò neque in liberis (quorum, ſcilicet, abſque libertatis læſione ſeruandorum gratia in primis concurſus Dei cum agentibus liberis negatus ab his eſt (vt expreſſior Adola declarat) indeque conſequentiæ ergò, & cum cauſis creatis naturalibus negatur.

7. Erroris Platonici, & Ariſtotelici particula eſt Iulij Cæſaris error à nobis ex Lucano recitatus q. 4. cert. 1. n. 4. cenſentis Deum à vulgarium hominum prouidentia vacare, Principumque, & Imperatorum vulgi prouidentiam immediatam committere. vt autem appareat, ad quam leuia offendicula, quantaque inconſequentia Plato, & Ariſtoteles in communem vtrique errorem incurrerint, Deoque immediatam prouidentiam corruptibilium & ſublunarium rerum denegarint, vtriuſque fundamenta ipſorum principio de creatorum omnium immediata à Deo productione, & creatione aduerſantur. Etenim ſi ex immediato Dei quaſi contactu per immediatam prouidentiam Dei de ipſorum conſeruatione, & commodorum, ac finis cuique proprij aſſecutione corruptibilia incorruptibilitatem Dei immediatè ipſis prouidentis participarent; citius planè ex immediato Dei concurſu, & efficientia ipſorum entitatem intime pertingentem Dei eorum conditoris participarent incorruptibilitatem: quare niſi negata Deo prima rerum per ſe ipſum immediata conditione, immediata earum prouidentia ipſi obinde negari conſequenter nequit. ſed neque ob indecentiam immediatæ prouidentiæ earum in Deo ab Ariſtotele ſomniatam ſapienter eum ſubtiliterque Ambroſius 1. Officior. cap. 13. *Si non eſt probrum Dei muniſſe mundum, non eſt probrum regere*: *ergò nec regere*. Specialia verò argumenta, quibus hic error, & alius peculiaris Ariſtotelis de rerum immediata prouidentia, & gubernatione à natura ſola confutantur, certam. ſequenti aſtruemus.

CERTAMEN II.

Dei Prouidentia immediata erga res creatas omnes, & ſingulas Fidei, vt minimum, proxima eſt, & à Patribus tradita.

1. PRobatur prima præfixæ concluſionis pars ex ſcripturæ teſtimoniis datis quæſt. 4. certam. 1. nu. 6. iis enim omnibus, abſque vllo diſcrimine, Dei de cunctis prouidentia aſſeritur, nulla mediationis, & immediationis reſpectu vnius, quam alterius creaturæ differentia aſſignata: quin teſtimonio illo ex ſapient. 6. *æqualiter eſt illi cura de omnibus* nulli creaturæ mediatius, aut immediatius, quàm alteri Deum prouidere manifeſtè docemur: quare communis Platoni, & Ariſtoteli error de immediata Dei prouidentia reſpectu intelligentiarum, vel cælorum, mediata vero reſpectu ſublunarium, & corruptibilium apertè reiicitur. Siquidem non æqua nobis cura de iis eſt, quorum curam, & prouidentiam aliis delegamus, in alioſque reiicimus, atque à nobis abiicimus, ac de iis, quorum per nos metipſos curam, & prouidentiam agimus, & habemus. Indeque erroris huius fruſtulum, vel eius ad inſtar à Iulio Cæſare ex cogitatus error ablegatur. Præterea tam hi errores, quàm error Ariſtotelis de immediata prouidentia à ſola natura repugnant verbis illis Sap. 14. *Attingit à fine vſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuauiter.* Diſpoſitio autem hæc à Deo, & per Deum hic aſſerta immediata eſt prouidentia, omnia pertingens à fine vſque ad finem, ſeù *à maximo Angelo vſque ad minimum vermiculum*, vt ex Bernardo recitabamus q. 4. num. 1. fine.

2. Huc etiam facit illud Pſalmi 146. *qui producit in montibus fænum, & herbam ſeruituti hominum, qui dat iumentis eſcam ipſorum, & pullis coruorum inuocantibus eum.* Hæc enim prouidentiam de alimento horum animalium in Deo docent: & immediatam, & per ſe ipſum à Deo, vt verbum *producit* demonſtrat; cuius loco eſt ſignificatu ſequenti verſu verbum *dat* poſitum eſt. Productio enim, abſolutè dicta, de immediato agente ſolum proprie dicitur; non de mediato, niſi cum addito mediationem concurſus, & actionis denorante. Nec alio ſpectant, quæ Chriſtus Dominus Matth. 6. & 10. ac Luc. 12. de Dei erga viles paſſerculos, quorum nullus abſque Dei voluntate cadere, ac ſubinde, nec viuere, & ſeruari dicitur: de liliis agri, quæ à Deo ipſo veſtiri adeò ſplendide dicitur: de capillis capitis noſtri, quos à Deo numeratos, ne abſque eius ſcientia, & nutu decidant ex capitibus noſtris, ac pereant: Deum per ſe ipſum immediatè, ac non ſolum mediatè, & per aliquid aliud à ſe conditum, curam, ac ſcientia, & voluntate propria, nec ſolùm alterius, cui commiſerit, prouidentiam rerum, etiam minimarum omnium habere, apertiſſimè demonſtrant: item illud Matth. 8. de dæmonibus Chriſtum orantibus, vt ingredi porcos permitterentur, iuxta Cyrilli Alex. doctam obſeruationem à nobis notatam quæſt. 4. certam. 4. num. 1. verſus finem. Quod ſi, & animalibus ſordidis, ac vilibus, herbis, foliis floſculis, & fœno, igni, & ſterquilinio natis, ſe ipſo prouidet Deus, nec ſolum mandata alteri cura: citius de aliis omnibus longe perfectioribus, ſe etiam ipſo, immediate curabit: argumento, quo Chriſtus Dominus citatis Matth. & Lucæ locis diſcipulis ſuadet, ac planè demonſtrat.

3. Porrò Plotinus Platonicus hoc ipſum, ac ſi à Chriſti Domini ore recepiſſet, docuiſſe refertur ab Auguſt. 10. de ciuit. cap. 14. circa med. cuius verba recitauimus quæſtion. 4. certam. 4. num. 1. med. Patres verò immediatam Dei per ſe ipſum, nec ſolum per delegatam perſonam, aut virtutem, ſiue particularem, ſiue naturæ vniuerſæ adminiſtram,

adminiſtram, creatis prouidere conſone docent, & teſtimoniis per antecedentes quæſtiones omnes recitatis contendunt: vt textibus ipſis, & contextibus facile deprehenditur: idcirco pluribus omiſſis, nonnulla tantum expreſſiora ex dotis q. 4. hic memorabo. Primum Apoſtoli Petri apud Clementem Romanum 10. Recognit. pag. 4. aientis: *generalis autem eſt, & ſpecialis partium ſimul* (Dei cura, & de rebus diſpoſitio) *hoc modo: eſt quaſi* (ſeu vt qui) *ab initio omnia fecerit Deus & vſque ad finem per ſingulos quoſque prouidentiam gerat.* Secundum Dionyſ. 9. de Cœleſti Hierar. verſ. fin. *vnum enim eſt omnium principium, vna prouidentia*: Inferiuſcule. *Vna quidem de omnibus altiſſima prouidentia*: ſiue. *Nos aperte, planéque docens: vnam eſſe ad omnia pertinentem prouidentiam.* Non eſt autem vna prouidentia omnium, & ad omnia Dei, de aliquibus per ſeipſum prouiſoris, & delegati ab ipſo mandatarij prouidentia de aliis: nec tota Dei, & altiſſima: ſi naturæ creatæ prouidentia eſt, vt patet de diuin. nominib. c. 7. verſ. fin. *Omnium eſt artifex* (Dei ſcientia) *& ſemper omnia componit: eſtque cauſa indiſſolubilis cohærentiæ, & ordinis omnium: fineſque priorum, cum conſequentium principiis ſemper connectit: & vnam vniuerſi conſpirationem concentumque pulcherrime efficit*: quid clarius? Hoc forte ex cap. 8. poſt med. *diuina enim iuſtitia* (accommoda rebus prouidentia) *omnia diſponit, & determinat: omniaque, non confuſa inter ſe, nec permixta cuſtodiens, iis, quæ ſunt, omnibus, quod cuique accommodum eſt, tribuit pro ea, qua vnumquodque eorum, quæ ſunt, attingit, dignitate.*

4. Addendi hic ſunt innumeri Patres citati à nobis quæſt. 4. certam. 2. n. 9. huic veritati, & ſententiæ Dionyſij conſentientes: item teſtimonia omnia Patrum, qui prouidentiæ Dei erga omnia demonſtrationes naturales nobis dederunt, recitata à nobis ea quæſt. certam. 3. fere toto: omnia enim, non ſolum Dei erga omnia abſolute prouidentiam, ſed etiam immediatam eſſe expreſſe docent, & oſtendunt. Recolenda hic ſunt Auguſtini Plotino Platonico hac in re conſentientis verba data q. 4. cert. 4. n. 1. Platonis, & Ariſtotelis, qui hanc veritatem attigerunt locis datis ibi num. 3. licet alias ab ea illos defeciſſe conſtet. Data inſuper ex eodem Auguſtino ibidem num. 4. & 7. ex Nemeſio, & Anaſtaſio Synaita numero quinto.

CERTAMEN III.

Diuinæ prouidentiæ erga cuncta creata immediatio naturali rationis lumini vicina monſtratur.

1. PRo immediata hac Dei erga res omnes prouidentia per ſeipſum, ac non per alium, cui eam adhuc delegarit, erga aliquas exercita, totidem quot pro abſoluta eius omnium earum, & ſingularum prouidentia abſolute poſuimus q. 4. certam. 3. demonſtrationes extant: vt ſola aliquali applicatione ad rem hanc, & explicatione egeant. Prima ex communi omnium hominum ſenſu, & iudicio, pro fauſtis quibuſque in materia quauis obtinendis, atque auertendis à ſe malis, & infauſtis precibus, & ſacrificiis, & priuatis, & publicis ad Deum recurrentium, & pro obtentis bonis, & malis à mandatis gratias eidem agentium: ſi enim eorum omnium euentuum prouidentia immediata ad Deum per ſeipſum non ſpectaret, non ad eum orandum naturalis ratio duceret, ſed ad orandum alium, penes quem tota eorum immediata cura eſſet prouiſorem, & ad quem (ni ſimulator deceptorque eſſet) oratus ſemper remitteret aliquando Deus, ne tam diu aberraremus, ipſumque oneraremus, fatigaremuſque precibus importunis. Recole verba eo certam. 4. recitata numero 1. ex Nemeſio, Tertulliano, & Cypriano numero 2. quorum ſingulis fere hæc diuinæ in res omnes, & ſingulas immediatio continetur.

2. Demonſtratio ſecunda ex partium vniuerſi adeò inter ſeſe diſſimilium ſubſtantia, magnitudine, figura, naturaque, qualitatibus, & temperamento, motu, inuicem contrariarum, & pugnantium, conſonantia, & concordia, qua permanenter, & perpetuo imperfectiſſimum vniuerſi ordinem confluunt, ac perſiſtunt immediationem prouidentiæ Dei in creata, & ſingula omnia oſtendunt. Hanc demonſtrationem, & vniuerſim, & ſpeciatim in creaturis aliquot expendebam, certam. illo 4. à num. 3. ad 5. incluſiue, ex Ariſtotele, Athanaſio, Euſebio, Boëtio, Auguſtino, quorum verba etiam ſingula huius demonſtrationis pro immediatione prouidentiæ Dei in omnia robur mirificè explicant, & ediſſerunt; ſtat autem in eo: quod partium, adeò diuerſarum, & contrariarum, atque inter ſeſe pugnantium, ordo, vt perſtet tamdiu, & perſiſtat non minore prudentia, conſilio, arte, potentiaque indigeat, quam ea, qua primo inter adeò diuerſa, aduerſa, & mutuò pugnantia conſtitutus eſt; immò, cum pugna, & ſtrages diuturnitate pugnandi incaleſcant natura ſua, & augeantur, maiore arte, & poteſtate opus eſſe videtur, vt in pace, & ordine conſtanter ſint, quam, vt primò in eis conſtituerentur, ni Dei conditoris ars, & potentia vltra eius conſtitutionem eſſet infinitè maior: ſi ergo ab immediata prouidentia, & cura huius ordinis ſeruandi Deus, eius conditor, abſcedit, ea creaturis aliquot mandata (vni quippe nequit: quia non eſſet creatura ſed Deus, vt arguam inferius) elige ergò huic curæ, & prouidentiæ rerum conditarum mandandæ quas velis creaturas, & Angeli quidem quos elegit Plato videntur aptiores.

3. Sed cum plures ſint, ac liberi, atque parti creaturarum alter, alter verò parti alteri tantùm (& ſic alij & alij) prouidentiæ huius immediatæ commodiore partitione prouideat: nullus ex eis commodo, & perfecto ordine vniuerſi (cuius ſeruandi cura penes ipſum nec eſt, nec, niſi cura, & prouidentia de omnibus, cuius incapax ſingulus quiſque eſt, haberi poteſt) conſulet; ſed partium quiſque ſuarum ſtudio, & cura commoda vniuerſi negliget: præter quam, quod ex ſola arbitrij, & voluntatis diuerſitate certa adeo conſtans, & ſtata eorum circa ordinem, & diſpoſitionem rerum, conuenientia, atque ordo ipſe rerum conſtans, fixuſque eſt, nuſquam foret; licet alter alteri viciſſim ſuarum partium in hoc, vel illo ordine ſeruando: immò, & vniuerſi conuenientiam oſtenderet. Denique: cum hic ordo in rebus pleriſque corruptibilibus ſit, oporteatque in pereuntium, ac deficientium locum alia, & alia indiuidua, in quibus, & ſpecies, & vniuerſi ordo, ac ſplendor conſeruetur, denuò, & continua in dies producta ſuccedere: oportebit etiam deputatis Angelis immediatis rerum prouiſoribus ea producendi independenter à Dei actiuitate, & concurſu etiam communicari poteſtatem; quod cum prædicato creaturæ, eſſentia ſua à Deo in eſſendo, & operando dependentis, omninò repugnat.

4. Sin verò cum Ariſtotele & Durando, naturæ creatæ immediatam rerum omnium prouidentiam, vel partem, vel in totum, delegatam à Deo mauis, vt corruptibilium, & ſublunarium cælo, vel rei cuiuſvis naturali impetui, & natiuæ inclinationi: cum ea rationis incapacia ſint, & prouidentiæ (quæ non niſi ex ratione, conſilio, & deliberata pro occurrentia euentuum, & circumſtantiarum eſſe poteſt) incapacibus prouidentiam aſſeris delegatam. Rurſus nuper factas impugnationes omnes maiori impetu in te currentes durius excipies. Ecquis enim cuiuſque proprij commodi natiuam cuique effrænem inclinationem ad vniuerſi commodum temperabit? Ecquis moderabitur potentioris contrariæ partis vires, ne abſumant aduerſam debiliorem, ordoq; & perfectio vniuerſi nuſquam ceſſet, & conſtans ac perpetuus perſiſtat? An irrationalia, & in anima ſua comitia perpetua habent, ſententiam dicunt, vt plurium ſuffragiis vniuerſi ordo continuus perſeueret? Quis demum actiuiorem, potentioremque partem orabit, & apud ipſam intercedet, vt actiuitatem ſuam moderetur, atque à natiuo temperet impetu, vt debilior aduerſa perſeueret? Mitto delegationem agendi independenter à Deo irrationalibus, immò inſenſibilibus, & inanimis etiam cunctis neceſſariam, vt immediata rebus cunctis ſeu vniuerſæ naturæ prouidentia delegetur, vt nuper oſtendi: quod ſane in

his

Digitized by Google

his multò diſſonantius, & abſurdius eſt, ac repugnantius. Demonſtratio hæc illa Iobi 34. emphatica interrogatione continetur: *quem poſuit ſuper orbem terræ, quem fabricatus eſt.*

5. Tertia demonſtratio fit ex prima rerum omnium conditione ſeù creatione, quæ per Philoſophos omnes, non Atheos, & Doctores Catholicos a Deo omnium primo conditore eſt, atque proximis etiam Iobi verbis attingitur. etenim rebus productis per ſe ipſum prouidere eius eſt, qui primo eas produxit, caſque alterius curæ relinquere, cum eis poſſit ſe ipſo prouidere eſt prorſus indecens, & vitioſum: atqui Deo primo rerum omnium conditore defectus potentiæ ad prouidendum per ſe ipſum non eſt: ergo eas, vel earum aliquas, curæ ac prouidentiæ cuiuſvis alterius remittere, ac non per ſe ipſum prouidere, indecens, ac vitioſum Deo eſſet, ac ſubinde impoſſibile. Hoc argumentum ita inſtruebant eo certam. 3. num. 9. Athenagoras Ambroſ. & Damaſcenus maiorem eius, natiua etiam brutorum prouidendi filiis quos genuerunt indefectibilique inclinatione, demonſtrant. Et quidem fœminas, & viros, qui genitos, recenſque natos filios aliis alendos, educandos, & de neceſſariis prouidendos exponunt, impios ſceleſtos iudicamus: nec ipſi à noſtro omnium iudicio diſcordant, clanculum ſemper, etiam non turpiter genitos, ita exponant. Gregorius item Magnus inibi recitatus expreſſius *Deum per ſe regere, quod per ſe creauit*, dixit, & confirmauit: atque ab oppoſito eam demonſtrationem inſtruebat, ibi etiam recitatus Nemeſius. Monui autem ibi num. 8. hanc demonſtrationem, non ex eo ſolum, quod res primo produxerit Deus procedere; ſed ex eo etiam, quod, tam ipſæ, quam earum ordo, & vniuerſi pulchritudo perſiſtant. De huius enim perſiſtentiæ cauſa prouidente eſt quæſtio. Alias enim, cum Deus non productionis, cum rerum, tam ordinis earum ſolum, ſed & vtrumque vel ſeruandi, vel deſtruendi pro libito Dominus ſit, abſque vlla indecentia ſua poſſet ea omnia ſemel à ſe producta non ſeruare; ſed ſtatim pro inſtanti immediate ſequente deſtruere: quare & obiectum, ſeu ſubiectum quæſtionis, & prouidentiæ abolere.

6. Confirmatur; Nam rerum conſeruatio prouidentiæ effectus eſt: aſt rerum conſeruatio in finem à Deo immediate, & per ſe ipſum eſt: ergò ab eius prouidentia immediata ac per Deum ipſum habita, & exercita: Minor in noſtris principiis controuerſ. de alterat. d. de eius ſucceſſione, quo ad res natura ſua permanentes ſatis ſolide eſt fundata: nunc autem vniuerſim de rebus omnibus demonſtratur. Nulla enim res, neque omnes ſimul ſumptæ, poſſint pro vllo inſtanti ſe ipſas producere; nec mutuo aliæ ab aliis pro eodem inſtanti phyſicè cauſari, vt tom. 1. de Deo vno controuerſ. 1. d. 2. demonſtrationem præcipuam à priori de exiſtentia cauſæ primæ inſtruentes oſtendebamus: atqui phyſica rerum conſeruatio eſt phyſica rerum pro inſtanti, quo conſeruantur productio: ergo nullius conſeruatio, pro quouis inſtanti eſt vel à ſe ipſa, vel ab alia mutuò & viciſſim, ſed immediatè à Deo. Hoc argumentum errorem Ariſtotelis de immediatione prouidentiæ à ſola natura euidenter confutat: æquè atque Atheos primam cauſam negantes citato loco confutabat. ſecus autem eos, qui Deum immediatè ac per ſe, vel Angelis, vel corporibus cæleſtibus prouidere dicant, & per alterutros ſublunaribus, quorum primum inſtans Plato, ſecundum aliquando docebat. Nam hi iam primam cauſam conſeruantem, ſicuti & primam producentem (quod ſolum eo argumento demonſtratur) aſſignant, cæterum aliunde impugnatur error iſte: quia cum plurium nouæ productiones ad prouidentiam ſpectent, quicunque immediati ſoli aliarum rerum prouiſores ſint, & plurium conditores, & primo conditores adæquatè & adæquati erunt: vnde, nec Deus omnium conditor (vt fides docet, & non Athei aduerſarij admittunt & ratio naturalis demonſtrat à nobis in Phyſicis controuerſ. de actione creata, & concurſu Dei inſtructa) habendus, dicenduſque erit.

7. Quarta denique demonſtratio, & à priori ſit. Eſt Deus: ergo omnium quæ in mundo ſunt curam, & prouidentiam per ſe ſe, ac immediate gerit. Probatur conſequentia, quia per ſe ac immediatè cunctis prouidere, ac eorum conſeruationi, & commodis prouidendis ſufficere perfectio ſine vlla vmbra imperfectionis, aut repugnantiæ eſt: ergò & Deo digna. Atqui Deus entitatè ſua omnia ſe digna neceſſario habet: ergo habet omnibus rebus immediate, & per ſe ipſum prouidere. Maior quatenus imperfectionem, & repugnantiam omnem ab immediatione prouidentiæ excludit claret ex ſolutione data fundamentis Ariſtotelis, & Platonis certam. 1. numer. 7. Quoad poſitiuam verò perfectionem eiuſmodi prouidentiæ immediatæ prouiſoris cunctorum per ſe ipſum demonſtratur. Quia cunctis per ſe ipſum attendere, quin eorum multitudine fatigetur, aut attentione, aut cura aliorum ab aliorum cura, & attentione, vel prorſus diſtrahatur, vel tanti illum de illa remittat, nulla locorum intercapedine potentiam debilitari, aut temporum viciſſitudine, & diſtantiis frangi prouidentem eius virtutem, ſumma, ſoloque Deo digna perfectio eſt, quin quæ, vel ſpatiis laſſaretur, temporibus langueſceret, prouidendorum multitudine diſtraheretur, atque à neceſſariis cuique prouidendorum deficeret, atque alterius cuiuſuis immediata cura opus haberet, limitata, finita Deoque indigna virtus prouiſiua foret. Hoc totum breuius preſſit Lactantius recitatus certam. illo 4. numero 7. concludens eum qui hanc vim immediatè rebus creatis omnibus prouiſiuam à Deo tollit, nihil aliud citius præſtare, quam Deum ipſum à rebus amouere.

8. Probatur ſecundo demonſtrationis huius conſequentia prima Damaſceni ratione alia verbis ex ipſo recitatis eo numer. 7. ſine viuidè ſatis, & acutè preſſa; etenim, cum non minor ſcientia ars, & potentia ad conſeruandas, & diſponendas in ſuos fines res omnes, quam ad eas primo producendas, atque in eos primo ordinandas requiratur, prouidentia omnium per ſe ipſum, & immediata in nullum cadere poteſt, qui illas æquas cum ſcientia, arte, ſeu induſtria, & potentia Dei omnia producentis non habeat, ac proinde, qui etiam Deus non ſit. Vel ergo, qui hanc immediatam, & per ſe ipſum prouidentiam habet, eſt idem ille ipſe Deus, qui omnia condidit primo; vel eſt Deus alius. Si primum habetur intentum. Si ſecundum duplex inducitur in rebus Deus: quo mutuo ſe alter alterum à rebus excludit: cum Deus eſſentia ſua vnus ſit, ac pluralitatem excludat: quare admiſſo alio à primo conditore prouiſore per ſe ipſum immediato rerum, tollitur prorſus à rebus Deus: ac proinde ab oppoſito conſequentis huius valet euidenter conſequentia Lactantij & Damaſceni. *Eſt Deus: ergò eſt immediatus rerum omnium quæ ſunt prouiſor per ſe ipſum* Paulo aliter vtramque conſequentiæ huius demonſtrationem paucis complexus eſt Damaſcenus vbi proximè. Nam vel primò conditor omnium habet poteſtatem conſeruandi, & prouidendi ſemel à ſe conditis cunctis, & prouiſor immediatus, & per ſe ipſum, quàm aſſignaueris primo prouiſa omnia condendi, vel quiuis eorum alterius tantum muneris obeundi habet facultatem. Si primum, vel duos Deos inducis cum vnum ſufficiat, ac non neceſſarius Deus, & ſuperfluus rebus Deus repugnat: quare, & repugnabit obinde vterque, & ob proxime datam rationem: vel vnum tantum Deum per ſe ipſum, & immediate rerum omnium conditorem, & prouiſorem admittes, vt contendimus. Si autem neuter habet vtrique muneri parem facultatem, *debilitati*, inquit Damaſcenus, *vterque ſubiaceret*; quare & neuter Deus foret.

9. Fuſiùs quæſtionem hanc de immediata Dei per ſe ipſum erga res creatas omnes, & ſingulas prouidentia ſiue de modo, quo Deus cunctis prouideat perſecutus ſum: atque naturales demonſtrationes à Patribus, vel tactas, vel expreſſas, & ſub his terminis *immediatæ Dei, & per ſe ipſum* prouidentiæ ab illis, & ſcholaſticis omiſſas, ne modus hic immediatæ Dei, & per ſe ipſum prouidentiæ demonſtratus à Patribus, & ſcholaſticis, abſolutéve demonſtrabilis à minus doctis, vel dubitaretur, vel non crederetur, ob illud Regis Perſarum (quo Ariſtoteles Philoſophorum Princeps deceptus eſt) & reliquorum Principum, qui mediatè ſo-

luu

Digitized by Google

ium, & per miniſtros ſuos regna gubernant : quia aliter ob mentis & potentiæ ſuæ limitationem nequeunt. Cæterùm, ſi res ipſa gubernandi per alios, & curam aliorum aliis demandandi bene, vt à Patribus inſpecta, & penetrata eſt conſideretur : cum mihi aliud ſit, quam curam aliorum miniſtris intermediis demandare, atque à ſe abiicere : Principes, qui prouinciarum curam Miniſtris delegant illarum in ſeipſis curam, aut prouidentiam non reſeruant,ſed tantum erga Miniſtrorum, quibus delegant vt ſingulorum, & ſingularium curam habeant, deſignationem. & curæ ac prouidentiæ ab eis habitæ ponendam rationem. Quo circa cum ſingulorum, & ſingularium omnium vniuerſi prouidentiam Scriptura,Patres, & ſcholaſtici in Deo abſolutè aſſerunt, & demonſtrant, immediatam, & per ſeipſum habitam docto cuique, & ſuggerunt, & euincunt. Sumus autem, cum ſcribimus, præſertim de re momenti tanti, & docemus,ſapientibus,& inſipientibus,ſeu minus ſapientibus,vt ſapientiores fiant debitores.

10. Ne verò quiſpiam putet immediata hac Dei erga omnia, & ſingula creata prouidentia hactenus demonſtrata inferiorum aliquot creaturarum rationalium, nempe hominum, & Angelorum prouidentiam aboleri ? aduerte cum Caietano 1. part. quæſtione 22. articulo 3. ex Sancto Thoma 3. cont Gent. cap.76. id minimè ea concluſione aſſeri, aut intendi, neque ex demonſtrata concluſione inferri : ſolum enim aſſerimus, & demonſtramus rationem ordinis omnium, & ſingularum creaturarum in finem primarium penes Deum eſſe ipſum, quin creatum aliquid pro libito, & arbitrio alteri in ſuum finem independenter ab ordine intrinſeco Dei ordinatione, & prouidentia præſcripto : ordinare deleget, & mandet (vt Plato & Ariſtoteles ſomniarunt) ſed iuxta ordinem à Deo ſingulis creatis præſcriptum res gubernent, mediaque etiam à Deo eiuſque prouidentia deſtinata, Deo etiam ex eadem prouidentia cooperante, non quidem ex Dei indigentia, ſed potius dignatione exequuntur. Eum verò à ſe præconceptum ordinem rationalibus creaturis, præſertim Angelis bonis, & quandoque malis, reuelat, ac ſeruari præcipit : & in Scriptura, & Patribus eſt frequens, & controuerſia de Angelis oſtendemus. Cauſis verò irrationalibus Phyſica, vt ſic loquar, præſcriptæ ordinationis ſuæ intimatione, quatenus phyſica actiuitate & natiua inclinatione ad id agendum, quod earum conditor Deus de vnaquaque vult, in ſui ipſarum conditione, & ordinatione accepta pergunt. Qua ſanè ratione mediatè, etiam quoad externam gubernationem, & executionem, & immediatè rebus prouidet omnibus : quatenus gubernatione extrinſeca, & executione mandatariæ iſtæ creaturæ ordinationis diuinæ intimatione ſiue morali, ſiue phyſica mediatè operatur, & extrinſecè gubernat res omnes Deus : & immediatè etiam, quatenus immediatè ac per ſeipſum ad has omnes mandatariæ creaturæ functiones voluntate ſua iuuat, diſponit, & cooperatur.

DISPVTATIO II.

De Prouidentiæ diuinæ eſſentia, & diuiſione.

TAMETSI d. 1. quæſtione prima, certamine primo è vocis Etymologia, & Patrum dictis nonnullis, rudi Minerua, quid Dei prouidentia ſit præmiſerimus : illius tamen eſſentia eis Patrum effatis, quaſi inuolucro tradita, euoluenda nunc eſt, atque rigore ſcolaſtico explicanda, & ſtatuenda. Deinde verò in ſuas ſpeciales diuidenda, vt deinceps, quæ diſputatione Theologis vtili & opportuna, opus habeant, ſingulatim diſputentur.

QVÆSTIO I.

Quibuſnam Prouidentia Dei vniuerſim conſtet?

VT præſentis difficultatis Scopus,in quem,& præſens quæſtio collimare debeat, in apertum producatur, ſupponendum eſt : Diuinam prouidentiam immanentem Deo intrinſecam operationem, ſeu actum eſſe operationem, inquam, etſi veram, non tamen realem phyſicam, ſed ſolum realem intentionalem, vt tom. 1. de Deo vno, controuerſia ſecunda de Scientia Dei d. 2. quæſtione prima oſtendebamus, vtróque vero titulo conſtat non, niſi in operatione, vel intellectus, vel voluntatis vel vtriuſque Dei prouidentiam ſtare poſſe : quoniam nec purè ſpiritualis ſubſtantiæ (qualis Deus eſt) immanens alia operatio eſſe poteſt : nec operatio purè intentionalis, quæ vel intellectio, vel volitio non ſit. Vnde Sanctus Maximus centur. 3. capite 13. tomo quinto Biblioth. Alexand. Aphrodiſæus 1. quæſtione natural. capite 75. (apud Iulium Syren. 4. de prouidentia capite 27.) tanquam ex Ariſtotele per motum & vnius rei in aliam, ſeu propter aliam, & creatam tranſmiſſionem rerum in finem Dei prouidentiam definientes, non tam eſſentialem definitionem diuinæ prouidentiæ tradere, quam eam per obiecta & effectus aliquatenus oſtendere credendi ſunt. De quo fusè Aureolus in primo d. 40. articulo primo : quare præſens controuerſia de ea ſolum eſſe poteſt, an alterutra operatione intellectus, vel voluntatis Dei, an vtraque diuina, erga res omnes, & ſingulas demonſtrata d. 1. conſiſtat prouidentia.

CERTAMEN I.

Exactior difficultatis dirimendæ explicatio, & Doctorum ſententiæ.

1. PRæmittendum eſt, Prouidentiam omnem, ac proindè Dei, ſcientiam, & voluntatis actum, vt eſſentialem (vt minimum) conditionem ſeu adiectum requirere : ita vt alterutra ſublata nequeat prouidentia ſubſiſtere. De ſcientia conſtat : quia ea ſublata de mediis, & fine, atque illorum in hunc ordine, nequit eſſe in Deo actus voluntatis ordinandi media in finem: cum voluntas in incognitum ferri nullatenus poſſit: ergo, etſi in actu voluntatis ordinandi res creatas in finem, ac prouidendi eis de mediis adæquatè conſiſtat, ſcientiam de eis eſſentia ſua ſupponit. Actum verò voluntatis per eiuſmodi ſcientiam directum, vt adiunctum eſſentiale prouidentiæ requiri, ſine quo prouidentiam Dei eſſe repugnet ; tametſi in ea ſcientia ſola totum directum ſignificatum eſſentiale ſtare contendas, certiſſimum eſt. Siquidem ſcientia illa voluntati ordinandi res in finem & mediorum ad illum conſequendum præluceus eſt ſcientia vel ſimplicis intelligentiæ de poſſibilitate, ſeu media de conditionata futuritione, tum finis, tum mediorum, nullatenus actiua eſt & practica, niſi medio actu voluntatis ; ſed ſolum ſpeculatiua,& de ſe indifferens ad ordinandas res in finem, & prouidendum, ſeu diſponendum eis media, per quæ illum conſequantur conſequive poſſint : quare eiuſmodi ſcientia communis, & rebus à Deo prouiſis,

& rebus à Deo prouiſis, & non prouiſis, immò purè poſſibilibus omni, non ſolum ordinatione in finem, & mediis omnibus ad illum conſequendum, verum & exiſtentia propria abſolutè deſtitutis eſt.

2. Actus verò imperij vlterior, quem in intellectu Dei nonnulli, iam referendi, ponunt (& in quo ſolo prouidentiam Dei volunt eſſe ſitam) præfatos actus, & voluntatis, & ſcientiæ ipſos regulantis, & dirigentis eſſentialiter ſupponit; quomodocumque actus imperij eſſe poſſit, vel authoribus explicari ſiue imperatiuè formaliter, vel æquiualenter, vt à nonnullis Thomiſtis exemplis pluribus ex Geneſ. 1. *fiat firmamentum*, *&c.* dicitur explicari, ſiue iudicio aſſertiuo, ſolum de præſente Dei voluntate condendi, & ordinandi res in finem, quem cuique præſtituit, & diſponendi media ad illius conſequutionem, quo ſcilicet dicat, iudicetque Deus, *volo rem in hunc finem condere, & dare media, quibus illum aſſequatur*, vt explicat Ruiz noſter inferius referendus: vtrovis enim modo præfatos actus voluntatis, & ſcientiæ eſſentialiter imperium illud ſupponit. Qui autem prouidentiam Dei ex æquo, ex duobus illis actibus, & ſcientiæ dirigentis, & voluntatis per eam directi aiunt conflari, planius præmiſſo huic noſtro aſſentiuntur: idcircò Patres plures aliquando Dei prouidentiam in eius ſcientia, aliquando in Dei voluntate, quandoque in vtraque videntur collocare (vt locis ipſorum in hac quæſtione referendis conſtabit) vt hac ipſa varietate præmiſſi huius veritatem firmam eorum mentibus faterentur: ita ſcilicet vtrumque actum ad prouidentiam Dei eſſentialiter requiri, vt, alterutro ſublato Dei prouidentia, neque eſſe, nec concipi valeret.

3. Sed verò, vt Doctorum hac de re ſententiæ dilucidè proponi, & percipi valeant, ac, vltra æquiuocationem, & confuſionem omnem, improbandarum rationes, & impugnationes, noſtræque ſententiæ veritas, & fundamentorum eius robur plenius, & clarius appareant, actus omnes, cum intellectus, tum voluntatis Dei, qui neceſſario, ſiue directo, ſiue præſuppoſitiuè, & connotatiuè, ac indirectè, & in obliquo ad prouidentiam de rebus habendam interueniunt, ſpecialius, explicatiuſque oportet euoluere: & de ſcientiæ dirigentis actum voluntatis de ordine, & extrinſeca Deo gubernatione, & tranſmiſſione rerum in finem, per media, quibus eum aſſequetur, vel ſaltim aſſequi poſſit, conſtat eſſe ſcientiam, & de poſſibilitate finis, mediorum, & conducentiæ horum, vt eiuſmodi finis de facto obtineatur illis adhibitis: ſi omni ſerietate, qua poteſt in finem obtinendum, etiam liberè à creatura rationali, atque ſeruata arbitrij, & operationum eius libertate voluntate ſua Deus feratur: ſin autem non omni ſerietate, qua poteſt res creatas liberas (reſpectu quarum ſolum maiori, vel minori ſerietati voluntatis, ſeu intentionis finis, per eius liberas operationes obtinendi, & prouidentiæ, qua illas in eum ordinat finem, ac media diſponit, locus eſt) vult in finem, quem illis præſtituit ordinare, atque de facto perducere. ſola ſcientia poſſibilitatis conſequendi finem (ad quem illas ordinat, intenditque prouidentia illa ſerio quidem, at non ſerietate omni, qua poteſt, & ſolum, quatenus ex parte ſui prouidentis ſatis ſit, vt non per ipſum ſtet finis non aſſecutio) voluntatem illam ita ordinandi illas in finem, & diſponendi media diriget, atque antecedet. Hoc totum omnibus in confeſſo eſt, ac de ſe patet. Etenim, nec finis ſeriò intendi à cordato aliquo etiam homine poteſt, quin de eius poſſibilitate cognitio præcedat, neque ex ea intentione, vtcunque ſeria, eligi media, vt finis, abſolutè poſſit obtineri, niſi eorum conducentia, vt obtineri per illa abſolutè poſſit præcognita

4. Denique, ſi intentio Dei, & voluntas finis obtinendi per liberos creaturæ rationalis actus, quantum ex parte Dei eſſe poteſt, ſeria ſit, ac media natura, & entitate ſua, atque ab intrinſeco ſui efficacia eſſe non poſſint vt ex dictis tom. 1. de Deo vno controu. 3. d. 1. tota ſupponimus nec diſputamus) nequit cordate Deus medium eligere, quod habiturum effectum finis obtinendi ſcientia conditionata non præuouerit: nè, & cauſa ſerio a ſe intenta cadat, & prouidentia Dei, ſicuti creata noſtra incerta ſit, caſibuſque, & fortuitis obnoxia: quibus omnibus, nempè, & omninò ſeriæ ex parte Dei intentioni finis obtinendi dependenter à creatæ libertatis vſu, & exercitio, & prouidentiæ certitudini, & infruſtrabilitati, atque creatæ libertati conciliandis, diuinæ ſcientiæ mediæ, per ſcripturam, & Patres æquiualentibus traditæ, vox, & breuior, & clarior traditio facit (nec niſi fauente Deo) noſtri Molinæ, & coætaneorum Magiſtrorum noſtrorum ſimultanea (nullo alterius conſcio) vbiuis gentium fuſior ad ſcholarum formam doctrina, & explicatior: abundè à nobis explicata tom. 1. de Deo vno controuerſia 2. de ſcientia Dei, à diſputat. 3. & controuerſia 3. diſp. 1. tota, & hic contr. 4. diſput. 6 De quo iterum q. 2. cert. 3. & 5. vbi grauem in directione illa difficultatem, ad quam iuuenis offendi, & tetigi controu. de ſcientia, & de volunt. &, quatenus ibi opus fuit, complanaui) penitus diſſoluam.

5. Mitto ſcientias alias viſionis cauſæ, vel phyſicæ, vel moralis, quarum abſoluta exigentia præuiſa Deus ad effectum aliquem prouidentiæ ſuæ, vel ſe ſolo, vel cum alia cauſa exequendum mouetur, quas proinde ad prouidentiam ſpectare docent Recentiores nonnulli citati ab Herize tract. 1. d. 10. cap. 1. & refutati ab eodem tract. 3. d. 22. cap. 2. à num. 10. quibus tamen ſuæ impugnationi obnoxius iiſdem locis ex parte ipſe conſentit: cenſens, nempè, ad defuncti prouidentiam, ex qua reſurgat eius vt primo producti viſionem ſpectare. Cur autem non addit ob eandem etiam rationem vt mortui? ſed iſti verò ſcientiam omnem, quomodocunque abſoluti effectus prouidentiæ cauſatiuam ſcientiam practicam, & directiuam cenſent: quare & eum ſcientia prouiſiua, ſeu prouidentiæ confundunt quæ practica, & directiua voluntatis, ac modum obtinendi, & media, & finem, in quem res ordinanda eſt præſcribens eſſe debet, vt patet. Nec pluribus opus eſt, vt ſcientia viſionis horum, & ſimilium obiectorum à ſcientia ad prouidentiam ſpectante, de qua, an prouidentia ſit vel illam eſſentialiter conſtituat? quæſtio eſſe inter Theologos poſſit, eliminetur: licet ipſi alterutrum affirment Neque enim patior lubens opiniones pro cuiuſque cogitatione non ſatis probabiliter fundatas, in quæſtionibus, vel Philoſophicis, vel Theologicis multiplicari; earumque ſubindè in vnaquaque catalogum ſingulis quæſtionibus adeo inutiliter creſcere, & paragraphis multis, & oblongis impugnare: quaſi pluribus iam pridem non multo operæ pretio ad relationem, & confutationem admiſſis, tædio & lectorum ſatis non foret.

6. Actus intellectus, qui imperium ſit, taléque propriè eſſe à nonnullis dicitur, actum ſcientiæ, vel ſimplicis intelligentiæ, vel mediæ, & voluntatis ordinandi creaturam, & diſponendi media ad finem in eorum etiam ſententia ſubſequitur; tametſi non idem actus, neque eodem modo ab omnibus imperij intellectualis authoribus aſſeratur, & explicetur iuxta explicationem imperij intellectualis vniuerſim. Sotus 1. de Iuſt. quæſtione 1. art. 1. ad 1. Bartholom. Medinæ 1. 2. quæſt. 17. articulo 1. ad 2. & Thomiſtæ Dominicani docent: eſſe actum intellectus, quo alicui intimatur aliquid faciendum ex imperantis voluntate, qui actus, nec iudicium aſſertiuum ſit, nec præſentis, ſed imperatiui modi verbo poſſit explicari, iuxta S. Thom. 1. parte, quæſt. 17. art. 1. corp. aientem, *talis intimatio* (quam rationis, ſeu intellectus eſſe immediatè docuerat) *exprimitur per verbum imperatiui modi. Puta; cum alicui dicitur fac hoc*; quibus ſimilia habet quæſtione 57. articulo ſexto, & Ariſtoteles ſexto Ethic. capite nono, & decimo: Noſter Ruiz d. 3. ſectione ſeptimo, numero 9. & ſect. 9. num. 2. hoc intellectuale imperium nihil aliud eſſe docet, quam iudicium aſſertiuum de præſenti modi iudicatiui voluntatis à Deo præhabitæ, ordinationis, & tranſmiſſionis rei, cui prouidet, in finem ab ipſo præſtitutum per talia media, verbi gratia, *Volo Petrum ad beatitudinem perducere, & hæc media conferre, quibus eam de facto, & libere conſequetur.* Hoc iudicium in Deo voluntatem Dei de eius ſalute per hæc media conceptam neceſſario conſequens, & aſſerens tam certo eſt, quam certo Deus eſt omniſcius: actum vero hunc imperium eſſe non adeo certum.

7. Noſter Herize tract. 3. diſputatione 22. capite 4. à num 35. præter imperium voluntatis, quod primum primarium, & principale, & neceſſarium mouens ad actiones potentiarum cuiuſque (quod monaſticum, ſiue vnius, & eiuſdem ad ſeipſum eundem, & vnum appellatur) eſſe ſtatuit; aliud imperium intellectuale ab imperio illo voluntatis primario tanquam à capite deriuatum in Deo etiam recognoſcit in Sancti Thomæ gratiam; atque exemplo moralis, & politici explicat: quemadmodum enim audito conſiliario Princeps poteſt ita annuere; vt ei etiam imperet, vt ſi quando illum in executione, & vſu eorum, quæ eius conſilio ſtatuit efficienda, remiſſum videat, hortetur, & vrgeat ad ea exequenda: ſic voluntas conſiliaria Intellectui poteſt ita annuere, vt ſimul ipſi imperet, vt ſi quando, vel difficultate executionis, vel aliunde retardetur, ipſum adhortationibus, rationibuſque eiſdem propoſitis imperioſè (ipſius enim imperio actu illo ſponte ſua ſe ſubdit voluntas, liberarum determinationum Princeps, & caput) vrgeat, vt media apponat, atque iam ab ea ſtatutum exequatur. Ad hunc igitur modum imperium intellectuale in Deo ponit Herize, reſſecatis tamen imperfectionibus: ac proinde concludit intellectuale hoc imperium è primaria voluntatis diuinæ determinatione non eſſe admittendum, vt difficultates ſemel ab ea ſtatuti retardantes, (quæ reſpectu voluntatis diuinæ eſſe nequeunt) ab executione ſuperentur: nec ſtare in actu intellectus, qui iudicium aſſertiuum, & de præſenti indicatiui modi non ſit, ſed ſolum modi imperatiui (quem intellectus actum impoſſibilem reiecerat à numero 29. ad 34.) ſed ſtare ſolum in iudiciis proponentibus diuinæ voluntati viui de mediorum electionem ad ipſam concipiendam, & vſum ex finis intentione præſuppoſita: atque hæc iudicia merito imperia intellectualia eſſe gratius aſſerit, quam probet, atque Deo repugnant: cui nequit ad vrgendum opus viuidius, aut vlterius aliquid proponi, quam fuerit pro priori propoſitum.

8. De his intellectus, & voluntatis diuinæ actibus enumeratis, & iuxta Doctorum varias ſententias hactenus explicatis lis non recens Theologis eſt: quiſnam ex eis, vel prouidentiæ adæquatè ſumptæ eſſentia ſit; vel eam eſſentialiter conſtituat? In qua quæſtione prima ſententia prouidentiam in actu ſcientiæ diuinæ dirigente voluntatem ordinandi res, quibus prouidetur à Deo, & tranſmittendi illas in finem eis ab ipſo præſtitutum per talia media connotato actu voluntatis, à quo practica ſcientia ſit, prouidentiam conſtituit. Eam verò ſcientiam ſimplicem intelligentiam antiqui ex citandis pro hac ſententia dixerunt: quo nomine ſcientiam conditionatorum etiam contingentium coercebant, cuius propria, & ſpecialia ſcrutati non ſunt, neque ex inſtituto diſputarunt: tametſi eam, quoad ſubſtantiam agnouerint, & docuerint: quare nec proprio nomine ſcientiæ mediæ, quò à ſcientia abſolutè libera, & abſolutè neceſſaria, ac præciſæ poſſibilitatis, & abſolutæ futuritionis differt, compellarunt. Noſtri verò omnes, qui poſt editam Molinæ concordiam ſcripſerunt, & primæ huic ſententiæ adhæſerunt prouidentiam rerum naturalium ſcientia ſtrictæ ſimplicis intelligentiæ ſola, rerum verò contingentium ſcientia etiam media conſtare docent: ſtant pro hac ſententia prima Durand. in 1. d. 41. quæſtione ſub fin. Alexand. prima parte quæſtione 28. m. 1, articulo 2. Albertus 1. parte, quæſtione 63. m. 1. Richardus in primo d. 39. articulo ſecundo, quæſtione 1. d. 40. articulo 1. Aureolus articulo ſecundo, circa primam opinionem; Gabriel quæſtione vnica, articulo 1. init. Marſil. in 1. quæſtione 41. init. Altiſiodorenſis 1. ſummæ capite 10 quæſtione 1. Carthuſ. in 1. d. 39. quæſtione ſecunda poſt med. d. 40. quæſtione 1 poſt med. Tarentaſiam & Vdalricum citans (probabilemque reputat Sanctus Bonauentura pro ſecunda ſententia citandus) Bellarminus tomo tertio, libro ſecundo de gratia, & lib. arbitrio capite nono, §. *Diſputant.* Valentia 1 parte, quæſtione 22. punct. 1. §. *Eſt autem*, quæſtione 23. 1. parte. quæſtionis punct. ſecundo, §. *Mitto primum*, & parte ſecunda, punct. 1. init. Vaſquez tomo tertio metaph. libro 6. capite ſecundo, & quæſtione 5. ſectione 2. §. *verum nihil*, Leſſius 11. de perfect. diuin. capite 1. numero 1. fin. Pennotus 5. Propugnaculi capite 1. Iulius Syren. 5. de prouidentia capite ſexto. Herize diſputatione 22. capite ſeptimo à numeró 57. & cap. 4. à num. 35. Ioannes Præpoſitus prima parte, quæſtione 22. articulo 1. dubitatione prima, numero 4. & 6 verſ. *quæri poteſt.* Faſolus prima parte, tomo ſecundo, quæſtione 22. articulo 1. dub. 1. à numero 10. fusè.

9. Vlterioris voluntatis ſiue electionis mediorum ſiue vſus ſcientiam directricem nonnulli ex illis imperium vocant: quatenus ex præſuppoſita voluntate, ſeu intentione finis efficaci (à qua habet ea ſcientia practicam in eorum ſententia eſſe) non prouidere de mediis vllis, & non tranſmittere creaturam in finem à Deo efficaciter præſcriptum fieri nequit. Cum autem prouidentia in ea electione, & ordinatione rei, cui à Deo prouidetur per media in finem præintentum conſiſtat, fieri videtur, vt ea intentione efficaci finis præſuppoſita iudicium de mediis, & modo quo obtineri is finis à re, cui prouidetur, poteſt, Deum ad electionem, & vſum mediorum horum ſi vnica ſint, vel ſaltem horum, vel illorum, ſi adſint plura, quaſi ex imperio determinet. Hoc voluiſſe Herize dum iudicium antecedens electionem & vſum mediorum imperium merito dici poſſe aſſeruiſſe, ni alia eius doctrina obeſſet, facile crederem: idque ſolum citati ex noſtris pro hac ſententia voluere, dum imperium hoc iudicium quandoque vocarunt, ea autem doctrina euaneſcunt omnia, quæ contra hanc ſententiam opponit Ruiz d. 3. ſectione 5. à numero 3. ſcientia enim de re, & modo, quo fieri rectè poteſt, ex intentione efficaci finis (quam & ipſe ad prouidentiam neceſſario præſupponi putat) rebus à Deo prouiſis, & non prouiſis, prædeſtinatis, ac non prædeſtinatis communis non eſt, (quo omnes Ruiz impugnationes nituntur) vt patet: quare, hæc ſententia eo ſolum impugnari ſolide poteſt, quod apertè falſum ſupponat, de intentione efficaci finis in Deo ad prouidentiam prærequiſita: cuius oppoſitum in ſpecie prouidentiæ alicuius, nempe prædeſtinatione reiicit, & pro virili confutat Herize tract. 3. d. de elect. ad gloriam ante merita præuiſa: quare non, niſi repugnanter eam intentionem efficacem ad prouidentiam in genere, & vniuerſim poteſt admittere (vt non prærequiri oſtendam) locum impugnationes illæ non habent: quia ex inefficaci finis intentione ſcientia de mediis, & modo illum obtinendi, nec quoad ſpeciem ad electionem, & vſum mediorum determinat intendentem: vt imperium, vero aliquo ſenſu dici poſſit.

10. Item cum ex intentione efficaci finis, & mediorum ſcientia ad electionem, & vſum ipſorum, ſaltem quoad ſpeciem determinat intendentem, ea determinatio à ſcientia illa mediorum formaliter non eſt; ſed ab intentione illa efficaci determinante intellectum ad inquiſitionem mediorum, eiſque adinuentis, ac propoſitis voluntatem ad illorum electionem & vſum. Eis quippe adinuentis, & opportunis iudicatis, ſi per impoſſibile Deus, & per poſſibile homo intentione illa efficaci abſiſteret, idem ipſum iudicium de mediis, & modo, quo præintentus efficaciter finis ille obtineretur, ad eorum electionem, & vſum nequaquam intendentis voluntatem determinaret: quare, nec illud imperium abſolutè, neque ex ſuppoſitione intentionis efficaci finis dici propriè poteſt: cum intentio efficax ſola & conſultationis, & hac ſuppoſita electionis, & vſus determinatio, & imperium ſit. Melius ergo ſententia hæc prima de eſſentia prouidentiæ in ſcientia dirigente voluntatem, eiuſque actum connotante defenditur ab aliquibus ex citatis, expreſſéque à noſtro Herize cap. 4. num. 36. qui intentionem efficacem finis, nec prærequirit ibi, nec poteſt, niſi repugnanter, ad prouidentiam prærequirere, vt proximè oſtendimus. Præpoſitus, & Faſolus (qui & intentionis connotatum addit) per connotationem ad actum voluntatis, quem dirigit, electionis, & vſus ſtatuunt prouidentiam, id quod & in ſancto Thoma & in Doctoribus aliquot citandis pro ſententia tertia (præſertim in noſtro Molina locis ibidem citandis) multum fundamenti habet, quare & hic ſecundus, & commodior primæ ſententiæ modus poteſt recenſeri per connotationem ad actum diuinæ voluntatis non quidem prærequiſitæ intentionis, quem ſatis diſiecimus,

Digitized by Google

mus, ſed directæ electionibus & ſubſequutæ, qui modus non ita facile impugnabitur, niſi oſtendendo eum a tertia ſententia nullatenus: ſed voce tenus ſolummodo differre, vt certamine tertio oſtendemus.

11. Secunda ſententia docet, prouidentiam in actu voluntatis Dei eligendi, & diſponendi media ad finem adæquatè eſſentialiter conſiſtere, præſuppoſita, ſeu connotata ſcientia ipſum dirigente, quam vel ſimplicis intelligentiæ pro naturalibus effectibus, vel mediam pro contingentibus, & liberis eſſe docuimus. Extant ſententiæ huius Patroni Scotus cum ſuis in prima d.40. quæſtione prima init. (vbi Sanctus Bonauentura articulo primo, quæſtione ſecunda, & in tertia d. 7. quæſtione tertia d. 17. articulo primo, quæſtione prima, ad 3.) Gregorius d.40. quæſtione prima, articulo primo. Henricus quodlib. quarto, quæſtione decimanona. Cameracenſ. apud Gabriel. ſupra: Echiuſ. de prædeſtinatione centur. 1. numero decimoſeptimo, apud Soarem d.87. capite tertio, Soar. primo de eſſentia prædeſtinationis capite 16. & 17. qui eam ſequitur, ſicuti & Vaſquez prima parte, d. 81. capite ſecundo fine, iuncta diſput. 87. capite tertio, in eamque ſententiam venit tandem Leſſius de prædeſtinatione ſectione ſecunda, §. 1. fine. Henriquez prima parte, tractatu tertio, d. 22. capite ſexto, numero 51. capite ſeptimo, numero 57. & 58. Argentina in primo d. 40. quæſtione prima, articulo ſecundo. Aruubal prima parte, quæſtione 22. articulo primo, d. 63. capite tertio. Acort. libro primo, capite 29. quæſtione ſecunda. Denique Doctores omnes qui imperium (maxime monaſticum, & eiuſdem ad ſe ipſum) voluntatis ſolius actum eſſe volunt, non autem intellectus. Huic ſententiæ fauent præter datos citatis locis Vaſquez rurſus t. 2. d. 49. capite quarto. Suarez iterum d. 19. metaph. ſectione ſexta & ſeptima. Molina citandus. Maior in tertio d. 33. quæſtione ſeptima de prudentia. Alma in tractatu tertio, Moral. capite ſecundo. Oxam in tertia quæſtione 12. articulo quarto, concluſione tertia, iterum Henricus quodlib. 9. quæſtione ſexta. Hangeſtus capite primo, Moralium §. tertio, corollar. tertio, Caſtro primo de lege pœnal. capite primo & ſecundo. Ioannes Medina de grat. capite ſecundo, & valde probabile reputat Arriaga noſter de prouidentia d. 32. ſectione prima, concluſione ſecunda, numero vndecimo, ſed in hac ſententia duplex modus etiam eſſe poterat. Primus qui nullam aliam connotationem ſcientiæ requirat in actu voluntatis diuinæ, vt prouidentia ſit quam intrinſecam dependentiam eius à ſcientia quæ ipſi debet prælucere, vt dirigatur, ducaturque in obiectum voluntas & hoc modo ſcientia non magis ſiue in recto ſiue in obliquo conſtitutioni eſſentiali prouidentiæ cum actu voluntatis inſeruiet quàm voluntas ipſa, quæ eſſentiale ſui actus principium & cauſa eſt: quare ſolum ſupponetur ad prouidentiam ſicuti ad actum voluntatis, qui ſeipſo & eſſentialiter eum habet reſpectum, & connotationem ad ſua principia neceſſaria, & eſſentialiter præſuppoſita, ac præ requiſita. Hoc modo ſentire videntur, qui in actu voluntatis prouidentiam conſtituunt, quia in actu voluntatis, non autem intellectus imperium adæquate ſit, atque in imperio ſit prouidentia conſtituenda. Secundus modus vltra hanc connotationem ſcientiæ præſuppoſitæ actui voluntatis eligentis, & diſponentis media ad finem intrinſecum, & eſſentialem, aliam connotationem ſcientiæ actui ſecundum ſe accidentariam, eiuſque eſſentiæ adſcititiam, & quaſi extrinſecam; prouidentiæ vero, & ipſi actui voluntatis, vt prouidentiam conſtituat eſſentialem addere videntur. Alterutriuſmodi Patronos ex citatis ad purum haud facile diſcernes: nam, cum hanc ſententiam probant, media vtriuſque probandi miſcent.

12. Tertia ſententia docet prouidentiam ex æquo ex ſcientia præuia, & directiua electionis mediorum in finem rebus prouiſis à Deo conſtitutum, & electione ipſa, tanquam eſſentialibus partibus conflari atque conſtitui, ſic cenſent Alexander Alenſ. part 1. q 26. de Prouid. & prædeſt. m. 2. quæſtione 28. m 1. articulo ſecundo & tertio. Albertus prima parte, tractatu 17. quæſtione 67. membr. primo corpo. Marſilius citatus numero ſeptimo. Petrus Tarantaſia apud Soarium citatum numero decimo. Rogerius, & Petrus de Aquila apud Aquar. addit. ad Capreolum in primo d. 40. & rurſus controuerſia de prædeſtinatione, Molina prima parte, quæſtione 22. articulo primo, d. 1. §. *Quod ſi petas*, quæſtione 23. d. 2. §. *ſtatuenda eſt nihilominus*. Tametſi pro prima ſententia à nonnullis referatur Herize tractatu tertio, d. 22. capite ſexto. Arriaga de prouidentia d. 32. ſectione prima, numero decimoſeptimo, concluſione tertia, quibus adde ſcholaſticos, qui prouidentiam modo in præſcientia, ſeu actu intellectus diuini, modo in electione, ſiue actu voluntatis videntur varie, & inconſtanter collocare. Hi verò ſunt Magiſter in prima d. 35. ſub initio, & articulo 40. capite primo, & vltimo. Altiſiodorus prima ſummæ capite nono, quæſtione prima & ſecunda, & capite 10. nec non Sanctus Thomas variis locis certamine tertio ſubiiciendis. Hac enim varietate firmum iudicium, æque ſcilicet vtrumque actum, nec potius vnum quam alium ad prouidentiam ſpectare, oſtendunt non obſcurè: quod ipſum ex varietate Patrum ſimile argumentum pro hac ſententia inſtruetur certamine quinto apertior pro hac ſententia ſtat Sanctus Thomas quæſtione quinta de veritate articulo primo, & in primo d. 40. quæſtione ſecunda. Denique eandem ſententiam docuit Magnus Magiſter meus Didacus Daza manuſcripto de prouidentia d. 2. paragrapho ſexto.

13. Quarta ſententia in actu intellectus, enumeratis, hiſce poſteriore, qui imperium ſit, pro electionis mediorum, & ordinationis rerum à Deo in ſuum cuiuſque finem præſcriptum, vel potentiæ diuinæ monaſtice, vel rebus ipſis prouiſis ciuiliter, & politicè intimetur, ſiue imperatiuo, nec aſſertiuo iudicio, ſiue iudicio aſſertiuo, iuxta modos diuerſos explicandi intellectuale hoc imperium a nobis notatos numero quinto, & deſignandi terminum, cui ſeu, ad quem dirigatur, feraturque, & intimetur imperium eiuſmod. quo ſuper Doctorum modos diſtinctius examinabimus certamine 2. vt ſine confuſione impugnemus; examinare verò illos eouſque differimus vitandæ repetitionis gratia, cum ibi ſigillatim (vt opus erat) impugnarentur. Tertij vero modi imperij intellectualis ad prouidentiam ab Herize in gratiam ſanct. Thomæ explicati, & admiſſi ſententiam referre omitto: quia, & imperium intellectuale non contineri, & abſolutè & ad hominem oſtendi numero 8. & 9. & in Deo eſſe actum illum, tametſi imperium non ſit, oſtenderam num. 6. Prætereo inſuper Thomiſtarum Dominicanorum ſententiam, qui viſionem, ſeu ſcientiam, aut præſcientiam abſolutam de abſolute futuris, quæ, & Dei decretum, & imperium de abſoluta futuritione conſequitur ad Dei prouidentiam aduocant: quia cenſent eiuſmodi abſolutam præſcientiam futurorum ipſorum cauſam eſſe. Id quod etſi falſum ſit, & falſo principio innitens, omittendum hic eſt: cum principium de cauſalitate abſolutæ præſcientiæ Dei in futura præſcita multa Patrum, & Theologorum eruditione, nec rationum pondere minori, reiecerimus tom. 1. de Deo vno contr. 2. d. 5. q. 8. à cert. 2 per totum: oſtendentes Dei abſolutam præſcientiam futurorum cauſam non eſſe, ſed potius illa ſupponere, aliunde quam ab ipſa præſcientia in ſuo eſſe, & abſoluta exiſtentia pro duratione, pro qua abſolutè erunt; idque neceſſarium eſſe, vt contingentium futurorum libertas abſoluta cum Dei de ipſis abſoluta præſcientia poſſit conſiſtere.

Digitized by Google

CERTAMEN II.

Imperium intellectuale imperatiui modi ordinationis rei in finem per aptorum mediorum à Deo electionem, nec prouidentia eſt, nec illam in Deo conſtituit; immò imperium eſſe nequit.

1. PRima ſententia prouidentiam Dei actu imperij intellectualis diuini ſtatuens, vel complens eſt eorum qui imperium hoc explicant iuxta primum modum illud explicandi à nobis datum certam. 1. num. 5. vt ſcilicet ſit Dei cognitio, quæ iudicium aſſertiuum non ſit; ſed eis vocibus imperatiui modi reſpondeat *fac hoc*, ſeu æquiualentibus, ſupponatque, & contineat motionem voluntatis ab operante conceptæ. Cuius ſententiæ author extitit S. Antonin. 1. part. titul. 4. cap. 10. init. Capreol. in 1. d. 40. quæſt. 1. art. 1. concluſ. 1. art. 2. concl. 2. & 3. iuxta ſuam generalem doctrinam de actu imperij in 3. d. 33. art. 2. quæſt 6. ad 3. Sotus 1. de iuſtitia quæſt. 1. concluſione prima, Caietan. prima parte, quæſt. 22. art. 1. & quæſt. 23. art. 1. vbi Bañez, Zumel Nauarrete, Albelda, Nazarius, & reliqui interpretes Dominicani recentiores. Aluarez de auxil. d. 17. & lib. 5. d. 35. n. 5. §. *Dicendum eſt*. Hanc vero intellectualis imperij rationem, & explicationem cum vniuerſim tum reſpectu Dei traditam à Sancto Thoma contendunt citati Sancto Antonino poſteriores, cum ex loco 1. 2. à nobis recitato numero 5. tum ex aliis locis 1. part. quæſt 22. & 23. quæ tamen nihil clarius, quam noſtram ſententiam probant, ex ſcripturæ, & Patrum locutionibus proferunt plura, quæ hunc imperij intellectualis modum ſonent, non autem contineant: vt poſt aſſertam ſententiam videbimus. An verò imperium ita explicatum monaſticum ſit, & Dei ad ſeipſum, ſuaſque potentias volitiuam ſcilicet, & extrinſecus actiuam mediorum, quibus ad finem res prouiſæ ordinantur, vt Deus mediorum electionem vrgeat, & vſum? an verò politicum ſit imperium, & ciuile ad res, & media ipſa producenda directum? vtrumque videntur docere præfati Doctores: tametſi immediatè ad Deum ipſum, eiuſque potentias dirigi putent, & monaſticum eſſe, indeque ad creata media extendi, quæ illo eſſe iubentur, vel obaudiunt iuxta phraſim in Iobi, & Pſalmorum ac ſapientialium libris vulgarem.

2. Hunc tamen imperij modum Thomiſtarum Dominicanorum & ſequacium noſtri omnes Thomiſtæ Ieſuitæ a Deo reiiciendum validè multis titulis probant, huic modo ſpecialibus, & aliis omni imperio intellectuali diuino (quovis modo explicetur) communibus ex imperij ſuperfluitate, ex creatæ libertatis euerſione, & impoſſibilitate eius ad quem dirigatur hoc imperium intellectuale: quas communes impugnationes poſtremo loco vrgebimus, ac perſequemur, dum à capite contra quodvis imperium intellectuale diuinum quovis modo explicatum pugnabimus. Nunc quod ſpeciale modi huius imperij eſt confutandum erit. Et primum eo quod actum intellectus, quod iudicium non ſit de re facienda, adſtruat, & ſolum verbali externo huic imperio *fac hoc* reſpondeat. Etenim & hæc cognitio in nobis Imperium non eſt; ſed ſolum per extrinſeca illa verba immediatè orta ab efficaci voluntate intimandi aliis voluntatem Principis, aut ſuperioris, de iis, quæ à ſubditis fieri vult, è ſua iuriſdictionis poteſtate, ſignificatur ſubditis voluntas Principis de iis quæ ab his ex ea iuriſdictionis poteſtate fieri decreuit: ad quod vltra conceptam ab illo voluntatem ex ſuæ iuriſdictionis poteſtate iudicium eius enunciatiuum, & aſſertiuum præconceptæ illius voluntatis ſuæ præcedit, & aliud de conuenientia eam intimandi ſubditis & verbis illis imperatiui modi, quibus poſſit ac debeat ſubditis intimari, vt obſequi teneantur: nec quid aliud cognitionis cuius intimatio & imago verba illa imperatiui modi ſint intercedit vt ſuperioris voluntas intimandi aliam ſuam ex poteſtate iuriſdictioneque habitam ſubditis ſuis, atque vt ſufficienter & abunde, vt exequi illam teneantur, intimetur. Confirmatur: quia, quod externo illo, & verbali imperio intimatur ſubdito eſt imperium Superioris internum de re: atqui, etſi plura iudicia, cognitiones ſuperioris imperium illud externum verbale præcedant, nulla ex enumeratis, immò nec internus actus ille, quem fingis externo imperio formaliter reſpondens, intimatur; Sed ſola voluntas ſuperioris habita ex poteſtate iuriſdictionis: ergo hæc ſola imperium internum eſt non actus ille quem fingis. Antecedens probatur primò: quia ſubditi omnes, quibus externè verbis illis ſuperioris imperium internum intimatur, voluntatem ſuperioris nobis intimari dicimus, ac cenſemus, eique obſequi, vel repugnare, cum iuſſa vel exequimur, vel omittimus, nemo autem dicit ſibi aliquam cognitionem ſuperioris intimari, neque ex eo, quod iubentis cognitioni alicui, immò & dictamini rationis, ex quo voluntatem intimatam ſuperior concepit, vt hoc vel illud ſubditus agat aduerſetur, dummodo iuſſa capeſſat, quia ita ſuperior vult, debitæ obedientiæ adhuc formali, deficiet, tametſi ad obedientiæ ſuauitatem, facilitatem, ac ſubinde perpetuitatem debitamque erga ſuperiorem reuerentiam ea ſubditi cum dictamine ſuperioris concordia valde conducat, & quaſi reductiuè, & circumſtanter ad obedientiæ perfectionem ſpectet.

3 Inde confirmo: id, quod nemo hominum præcipientium experitur, curatve intimare, vt interius ſuum imperium alteri intimet, nec ſubditorum aliquis inquirit, immò nec percipit, vt imperium internum ſuperioris ad ipſum directum recognoſcat procul dubio imperium ſuperioris internum non eſt; atqui nullus præcipientium ſuperiorum experitur, cum internum ſuum imperium vult ſubditis intimare, velle ſe intimare orationem illam mentalem formaliter reſpondentem verbis externis imperatiui modi *fac hoc*, ſed ſolum voluntatem ſuam abſolutè talem, & ſeriam ex poteſtate iuriſdictionis, vt ſubditi in hac vel illa materia hoc vel illud faciant; nec ſubditi curant ſcire, an ipſis de imperio illo intellectuali ſatis conſtet per exterius imperium; ſed an conſtet ſibi de abſoluta illa voluntate ſeria ſuperioris, vt hoc vel illud in hac vel illa materia agant: ergo hæc ſola ſuperioris voluntas interius imperium, eiuſve complementum eſt: non autem illa mentalis oratio vocali imperatiui modi formaliter reſpondens. Confirmo vlterius: quia, & reges, & ſubditi etiam eius præceptum decretum Regis idcircò appellant: quia ea voce ſeria eius voluntas abſoluta de re agenda à ſubditis propriè, & ſolum ſignificatur. Confirmo vlterius: quia, vt ſciamus an leges, & præcepta eiſdem vocibus imperatiui modi intimata obligent, vel ſecus, hic, & nunc: frequenter an finis legis & præcipientis in ea ferenda hic, & nunc, ceſſet, inquirimus: cum ex huius defectu ſolum poſſit ceſſare, ſiue non eſſe, aut fuiſſe pro, hic, & nunc, ſuperioris voluntas, non autem oratio illa mentalis modi imperatiui. Cum autem ſtante moraliter per non retractationem imperio interno ſemel à ſuperiore habito, eiuſque intimatione per extrinſecum imperium, quod retractatum non eſt, adſit certo obligatio: ergo vel imperium internum non ſtat in oratione illa mentali modi imperatiui, ſed in ſola abſoluta ſeriaque ſuperioris voluntate, vel omnes Theologi (etiam hi, quos impugnamus) vane conſumimur, inquirendo, ceſſetne hic, & nunc finis legis, & imperij interni ſuperioris, vt rem licite agi, vel omitti iudicemus: cum ex finis defectu non quidem internum ſuperioris imperium, quod in mentali illa oratione ſitum eſt, deficiat pro hic, & nunc per aduerſarios, ſed ſola voluntas legiſlatoris, quæ internum imperium ſuperioris non fuit. Similiter inutilis & inepti damnat imperium hoc omnium Theologorum laborem, qui ex variis adiunctis, & circumſtantiis an ſeria fuerit ſuperioris voluntas de hoc vel illo agendo, vt ſubditis obligationem conſulant, vel ab illa eos excuſent venantur.

Digitized by Google

4. **Venio ad communem impugnationem imperij huius interni modi imperatiui, ex eo, quod intellectus** eſſentia ſua tendat in verum, ſaltem apparens, ac proinde in iudicium, & diſcurſum & neceſſariam ad hæc apprehenſionem obiecti adæquatè eius actus diuidantur: quare, & nequeat eſſe actus intellectus, qui, vel apprehenſio, vel iudicium, vel diſcurſus non ſit extra hos omnes actus a tum intellectualis imperij ponere videntur eius Patroni: ſiquidem reſpondent intellectum vt ſpeculatiuum eos ſolum actus habere poſſe, ſecus vt præceptiuum. Verum *ſi præceptiuum* accipiant ſeparatim à practici ratione, & iuxta modum, quo intellectus imperium eſſe volunt, petunt ſolutione iſta principium: ſiquidem ex prædicato eſſentiali intellectus, & hactenus cognita in Philoſophia ſphæra tota actuum, ad quos edendos potentia eſt, oſtenditur apertè actus qui extra tres enumeratos ſint, intellectus actus eſſe non poſſe: quare nec poſſe eſſe intellectum eo modo præceptiuum. Si autem *præceptiuum pro practico* vſurpant: cæteri actus practici intellectus, intra tres illos continentur, neque vllus extra illos intellectus, qua practici, actus hactenus ab aliquo excogitatus eſt: immò neque extra actum iudicij: vt patet in arte, prudentia & cæteris virtutibus intellectualibus, earumque actibus. Quare, ſi actum hunc ſuum intellectualis imperij ex practicis eſſe aduerſarij velint, ad aliquem è tribus enumeratis debent illum reducere: ne omnium ſententia à practicis intellectu, & actu, æque ac ab ſpeculatiuis, ac ſubinde ab omnibus intellectus actibus, exulet. Quod ſi ad ſimplicem apprehenſionem illud intellectuale imperium reducere malint. Opponit Ruiz d.3.ſect.3.num.3.& 4. ſimplicem apprehenſionem omnem ad iudicium præcedere debere: atque in re præſente ad iudicium de re, & modo, quo, vel facienda recte eſt, vel fieri recte poteſt, & voluntatem inſuper imperantis ſuperioris, vt ita fiat à ſubditis præcedit, hoc autem intellectuale imperium poſt hanc voluntatem imperantis eſt: quare nec ſimplex apprehenſio eſſe poteſt. Secundo, quia ſimplex illa apprehenſio indifferens eſt ad res prouiſas, & ordinatas in finem per talia media, & ad non prouiſas, neque ordinatas, multóque magis quam iudicium quod ipſam ſequitur, ac voluntatem Dei ordinandi res in ſuum finem per media accommoda antecedit: & tamen iudicium hoc actus prouiſis, & non prouiſis prædeſtinatis ac non prædeſtinatis à Deo indifferens eſt vt patet: atqui prouidentia determinata ordinatio rerum prouiſarum determinatè in ſuos fines eſſe debet: immò & imperium quodvis determinationem de re aliqua determinatè eſt. Ergò ſimplex apprehenſio interna modi imperatiui, nec imperium internum præcipientis, aut prouidentis alicuius eſſe poteſt, neque prouidentia, maximè prouidentia Dei cuius ſcientia & cognitio omnium vniſſima, & ſimpliciſſima, etiam metaphyſicè, ſcientia Dei, & omniſcientia eſt. Poſtremæ impugnationi ad quæſtionem præſentem Ruiz, Herize, & reliqui noſtri contra hunc imperij modum in primis Inſiſtunt, & fidunt.

5. Cæterùm contra eos, qui imperium hoc intellectuale modi imperatiui mentalis defendere velint, admittentes ad ſimplicem apprehenſionem pertinere etiam in Deo oppoſitiones non nimis vrgent. Neque enim admittent apprehenſionem hanc imperatiuam iudicio de re, & modo, quo res fieri debeat, & voluntatis de re ita facienda directiuo præcedere & inſeruire; ſed eſſe imperatiuam apprehenſionem, & de re ita facienda iuxta eius voluntatis, & decreti, quod talis apprehenſio ſupponit præſcriptum. Quo duæ primæ impugnationes quieſcunt: nec medium, quoad iudicium illud directiuum voluntatis debere præcedere probetur: ad manum erit: immò nec vt probetur apprehenſionem omnem iudicio alicui apprehendentis præcedere, & inſeruire debere, maximè, ſi apprehenſio directiua alterius, & ad alterum imperatiua ſolummodo ſit: quem ſatis eſt ad iudicium de debito iuſſa præſtandi ex eius imperij intimatione moueri. Sed & iudicio alieni præcipientis, & imperantis apprehenſionem illam imperatiua inſeruire poſſe dicent: nimirum iudicio de exiſtentia ſua, vti omnes apprehenſiones inſeruiunt, quæ ſui ipſarum formales etiam ex parte obiecti propoſitiones ſunt: Inde conſtat apprehenſionem hanc ſimplicem intellectualem imperatiuam indifferentem, & communem rebus prouiſis prædeſtinatis, ac non prædeſtinatis non eſſe, vti de apprehenſione inſeruiente iudicio directiuo voluntatis de mediis, & ordinatione rei prouiſæ in ſuum finem rectè probatur. Etenim intellectuale hoc imperium voluntatem determinatam ordinandi hanc rem determinatè, & per media hæc determinata ſupponit, & iuxta ordinem determinatum de re, & mediis illi ab ea voluntate præſcriptum, de re & mediis illis imperat determinatè, non autem de rebus aliis à Deo, nec præuiſis, nec prædeſtinatis. Illud de ſcientia Dei, quæ re ipſa: immò, & metaphyſicè, inſectilis, & vniſſima iudicium eſt, non eſt, quo minus ſit etiam ſuorum obiectorum apprehenſio: qua ſublata ratione iudicium, ne in Deo quidem, eſſe poſſet. Quod ſi ratio apprehenſionis Dei ſcientiæ non repugnat, neque hæc imperatiua repugnabit, niſi ob proximè debilitatas, vel eluſas rationes. Et quidem hanc imperatiuam apprehenſionem ſuadere aduerſarij poſſent ex illa probabili opinione: quod voces, & orationes vocales, mentales ſimiles, quarum imagines ſubſtitutæ ſunt, ſignificent primò, & repreſentent, non obiecta: quare oportet imperio, ſeu imperatiui modi intimationi externæ imperium ſimile internum reſpondere, vt prototypum, quod imitetur.

6. Video tamen hæc omnia falſa eſſe. Nam, etſi verbalis oratio, mentalis imago & repræſentatio ſit, nequit eam ad placitum ſignificare, & pro illa, vt ſignificato ſuo ſubſtitui. Sed pro obiecto eodem, quod mentalis oratio mentaliter repreſentat. Primò: quia, ſi mentalem ſignificaret, pro eaque vt primo & primario ſignificato ſubſtitueretur, eius formalis imago non eſſet: nam illa eſſentia ſua formalis repræſentatio, & ſignificatio obiecti ſui, vt primarij ſignificati ſui eſt. Ergo eius, qua repræſentatiua, & ſignificatiua mentaliter eſt, vocalis imago, eiuſdem obiecti, tanquam primarij ſignificati ſui repræſentatio, & ſignificatio vocalis eſſe debet; alias, etſi mentalis orationis, vt obiecti primo ſignificati imago foret; non tamen ſecundaria, & ſubſtituens pro mentali oratione eſſet, ſed æquè primaria, ac mentalis oratio primaria ſui obiecti repræſentatio eſt: vt ergo mentalis ſubſtituat, oportet, vt obiectum ipſum, quod illa intimat, & ſignificat menti, ſenſibili modo intimet vocalis oratio, & repreſentet, vt vtriuſque repræſentatio ſimilis ſit, ac non diſſimilis, & difformis; nempe ſui, & diuerſi obiecti ab obiecto alterius formalis & expreſſæ repræſentationis: ergò vt euenit in Prototypo Cæſaris, eiuſque tranſumpto, vt nequeat hoc prototypo ſimilis eſſe, ni Cæſarem ſeipſo immediatè, ſicut prototypus, repræſentet, quin immediatè prototypum, & per illum repræſentet Cæſarem, eumque ſenſibus proponat, ac ſignificet: ita prorſus in oratione mentali, & vocali euenit. Accedit: quod, ſi vocalis mentalem, vt obiectum ſignificaret: non minus intimarentur nobis mentales actus orationibus vocalibus, quam obiecta: cuius oppoſitum experimur. Iam ergo obiectum creationis imperatiuæ illius apprehenſionis *fac hoc* deſignare oportebit, & idem ipſum, quod imperij vocalis imperatiui modi obiectum ſit: & quod apprehenſionem imperatiuam, vti eius obiectum natura, vel quaſi natura præcedat: certè nullum aliud præcedit niſi voluntas ſeria, & abſoluta præcipientis, quæ, vt abſolutè exiſtens nullatenus imperatiuo modo percipitur, neque imperio opus habet, vt fiat, cum ſupponatur. An opus, vt poſſibile? certè eius apprehenſio, & iudicium præceſſit natura voluntatem ſeriam, & abſolutam de opere faciendo, & cum illa perſiſtit: nec erga poſſibilitatem apprehenſio imperatiua, vt ipſa ſit, eſſe poteſt, cum ſupponatur rei poſſibilitas, cum apprehenditur.

7. Dices apprehenſionem illam imperari ab apprehenſione illa poſſibilitatis, & voluntatis ſeriæ de eorum abſoluta exiſtentia, vt abſolute fiant, & exiſtant. Bene: ergo apprehenſio illa imperatiua attingit, & apprehendit rei poſſibilis abſolutam exiſtentiam: ergo eam non imperat vt ſit, & abſolute exiſtat, ſed factam & abſolutè exiſtentem ſupponit à voluntate efficaci, nullo apprehenſionis huiuſmodi interuentu: quare nec actiua illius eſſe vllo modo poteſt: nihil enim actiuum eſſe poteſt eius, quod natura ſua factum ſupponit,

Digitized by Google

ponit, neque imperare faciendum abſolutè, ſiue vt abſolutè fiat: quare, niſi aſſeras ita imperatam rem apprehenſione illa imperatiua, vt terminum apponendum tangi, non autem vt obiectum apprehenſum, nil eſt quod reſpondeas; id autem eſt aſſerere poſſe dari actum intellectus circa aliquid, cuius, nec iudicium, nec diſcurſus, nec apprehenſio ſit, eſſeque actum præceptiuum, non autem intellectiuum: quod apertè repugnat vt vidimus num.4. & hac ſolutione vitari contenditur. Hæc apprehenſionem imperatiuam monaſtico imperio, ſiue eiuſdem imperantis ad ſeipſum, ſuaſque potentias, ſiue volitiuam, ſiue actiuè executricem rei ab imperante ipſo exequendæ apertè confutant apprehenſionem eſſe illam poſſe ex obiecti impoſſibilitate: vt, vel inde, modus hic monaſtice imperandi ſatis reiiciendus ſit, vt impoſſibilis, etſi plura alia eius reiiciendi capita ſubiicienda deeſſent. Iam verò modus hic imperatiuæ apprehenſionis imperio politico, & ciuili ad alterum, qui rem executurus ſit, directo facile reiicitur. Primò: quia cum interni imperij mentalis modus iſte, non aliis, ſed imperanti ipſi apprehenſiuè, & interius intimet *fac hoc*: implicatorius, & ineptiſſimus erit, nec idem habebit obiectum cum obiecto imperij, ſeu intimationis externæ oratione vocali imperatiui modi *fac hoc*, ſubdito executuro faciendæ eſt implicatorius: quia imperanti int. ius intimabit, vt faciat, quod non ab ipſo, ſed ab alio fieri imperat: inde etiam probatur ineptiſſimus, atque, atque intimare Ioanni, vt faciat, quod à Petro præcipis fieri. Neque idem habebit obiectum apprehenſio interna præcipientis modi imperatiui cum verbali externa modi eiuſdem interna: ſiquidem actionem imperat præcipientis ipſi præcipienti externa verbalis actionem ſubditi ſubdito imperat. Vnde diuerſum obiectum altera ab alterius obiecto ſignificat, intimat, ac repræſentat: quare nec altera externæ internæ ſubſtituitur, nec idem obiectum ſignificat, ac repræſentat, vt neceſſarium eſſe oſtendebamus nuper.

8. Quod ſi dicas: imperium internum non formaliter imperatiui modi eſſe, & reſpondens ad verbum vocali imperio *fac hoc*; ſed æquiualenter ſolum: vt internum imperium præcipientis ſit huic propoſitioni externæ ad verbum formaliter reſpondens: *hoc faciendum eſt à ſubditis*: vel huic: *volo ſeriò vt ſubditi hoc faciant*. Quod quidem verbali illa oratione modi imperatiui aptè ſubditis intimatur. Primò: ſi illa prima oratio, *hoc faciendum eſt à ſubditis*, valeat tantundem atque *faciant hoc ſubditi*, vel *à ſubditis hoc fiat*, quo pacto oratio imperfecta, ac non aſſertiua eſt, imperatiuoque æquiualet factis impugnationibus omnibus patet. Si autem aſſertiua ſumatur, atque ſecundæ, *volo vt ſubditi hoc faciant*, æquiualeat: tutum plane modum imperij intellectualis præcipientis non aſſertiuo, ſed imperatiuo modo, quem hactenus impugnauimus, deſeris: & incidis in modum imperij intellectualis ſecundum à noſtro Ruiz excogitatum, vt in eo prouidentiam, eiuſque complementum conſtitueret: ſecundò proindè eius ſubiaces impugnationibus iam ſubiiciendis. Tertiò, nec monaſticum imperium, ſiue præcipientis ad ſeipſum eſſe poterit, vt huius imperij Patroni volebant. Id quod vniuerſim de imperio intellectuali interno quouis modo explicetur: poſtremo loco oſtendemus. Quartò vlterius nec poterit eſſe ciuile, & politicum vt iamiam contra Ruiz oſtendo. Porrò qui hactenus efformata argumenta æqua lance, & iudicio perpendit, ac ea, quæ deinceps contra quoduis intellectuale imperium producemus, ac nuper pollicebamur, legat attentè, & meditetur, deprehendet, quàm immeritò Sotus vbi ſupra ægre ferat, fueritque conqueſtus: quod ſua hæc ſententia de imperio intellectuali interno imperatiui modi *parum conſideratè*, à quibuſdam impugnetur; cum tamen ex prædicato intellectualis, & ex prædicato non aſſertiui: ſed imperatiui modi ſui grauiſſimis difficultatibus, nec hactenus expeditis ab ipſo, eiuſque ſectatoribus paucis, ſit modus iſte imperio obnoxius; nec vnam tantum repugnantiam deuoluat: de prædicato *modi imperatiui* hactenus oſtendimus, & de prædicato *intellectualis* deinceps monſtrabimus: idcircò a modi *huius* euulgatione communiter à reliquis Theologis vtroque ex capite refellitur à Molina 1.part. quæſt.23. art.1.& 2.d.2.§.*Has tamen ſententia*. Vaſquez 1.2. d.49. cap. 3. num.14. & locis citatis in 1.part. Suarez d.19. metaphyſ ſect.6. num. 8. ſect.7. num.12 & 13. Salas 1. 2. tom.1. tract.6. d.2. Etſi falſo pro oppoſito ab vno, vel altero referatur. Azore tom 1. libro 1, cap.19. quæſt. 2. Fonſeca 9. metaph. cap.2. q.6. ſect.2. de effect. prædeſtinat. cap.16. num.ii. & 1. de legibus cap.5. Leſſius 1. de prouidentia c.1 dub.3. & 14. Luis Torreſ. 1 2. d.99. dub.5. quos refert Herize tract.3. d.22. c.4. num 29 ac ipſe ſequitur: licet ſcientiam de mediis electionis, & vſus voluntatis directum imperium intellectuale immeritò, vt vidimus, appellet. Mordicus enim imperium intellectuale ad electionem mediorum, ſiue voluntatem Dei ordinandi rem prouiſam per talia media in finem impugnat, eiuſque fundamenta conuellit ab eo num.29. ad 34. incluſiuè. Adde modi huius imperij impugnatores Doctores omnes citatos pro tribus ſententiis relatis certam.1. præſertim non admodum antiquos, ipſo tamen vetuſtiores. Quibus adde etiam ipſo nouiores pro eiſdem ſententiis a nobis relatis, & noſtrum Ruiz de Monroya huiuſmodi intellectualis imperij validum oppugnatorem d.3.ſect.7.

CERTAMEN III.

Intellectuale imperium aſſertiuum de præſenti à noſtro Ruiz excogitatum, & fundatum reijcitur.

1. VErum Ruiz ipſe ea ſect.7. à num.7.& tota ſect.9. imperium intellectuale de extrinſecus faciendis admiſit, non quidem oratione mentali modi imperatiui; ſed modi indicatiui, & enunciatiui: quæ, nimirum, perfecta oratio, ſeu propoſitio de præſenti aſſertiua ſit voluntatis diuinæ de re aliqua in finem præſcriptum ordinanda per talia media, v.g. *volo Petrum ad beatitudinem per talia media perducere*: quod iudicium & imperium intellectuale, & prouidentia eiuſve complementum ſit, atque exterius oratione illa imperatiui modi, *fac hoc*: vel *hoc tibi faciendum eſt* (ſi res cui prouidetur rationalis ſit) intimetur, & quatenus partium ſuarum eſt operationem ad finem ex parte creaturæ rationalis, & libere etiam ponendam, debita eius libertati ſuauitate, & temperatura, in creatura illa Deus efficiat. Id tantum voluiſſe S. Thom, locis omnibus citatis hactenus, & Thomiſtas reliquos veteres pro imperio intellectuali imperatiui modi contendit ſect.7. à num.8. ſolum enim aiunt imperium internum (ſiue creatum, ſiue diuinum) non poſſe externè vocibus vt percipientis imperium creaturis intimari; niſi oratione externa verbi, & modi imperatiui. Atque hanc eſſe ſcripturæ, Chryſoſtomi, Dionyſij & aliorum Patrum mentem probat: inſuper ex ratione practici, & determinationis, in ſcientia, quæ imperium, prouidentia, vel adæquatè, vel inadæquatè & completiuè ſit requiſitæ, quæ ſcientiæ directiuæ voluntatis diuinæ electionem mediorum, quibus ad finem præſtitum res prouiſa ordinatur, deſiccere contendit: vt referemus, cum eius, & ab authoritate, & à ratione fundamenta diluemus. Reſpectu vero cuius imperium hoc enunciatiuum, & aſſertiuum ſit, & ad quem dirigatur, an ad Deum ipſum eo imperantem monaſticè; an ad creaturaturas politice, & ciuiliter? ſtatuit primò tota ſect.8. nullum imperium intellectuale, & rationis (ac ſubinde neque hoc ſuum aſſertiuum, & enunciatiuum voluntatis diuinæ de præſenti) poſſe eſſe monaſticum ad Dei voluntatem mouendam, vt volitionem rei faciendæ concipiat, & vrgeat; ſibi autem loqui Deum ait, & Dei ad ſeipſum imperium illud eſſe, quatenus voluntatem, & potentiam Dei executricem (ſiue ea formaliter diuina voluntas ſit, aut omnipotentiæ attributum ab illa formaliter diuerſum) dirigit, vt determinatè, ac non cæco modo exequatur opus faciendum, ſi iudicium ſolum de eo, vt poſſibili, ac non de faciendo determinatè applicationem voluntatis & omnipotentiæ

potentiæ

Digitized by Google

potentiæ ad operis executionem antecedat: vt ait certamine 9. conclusione 4. à num. 8. ſect. 10. à num. 7. ad 6. argumentum ſect. 11. num. 1. 2. 5. & 6. in quorum 2. & 6. ac deinceps docet: intellectuale hoc iudicium, quod Deo locutio, & aſſertio ſola ipſius eſt, non imperium, reſpectu creaturarum ex eo dictamine faciendarum, ſiue à Deo ſolo, ſiue à Deo, & cauſis ſecundis imperium ipſis phyſicum eſſe, ad modum ciuilis, politici, & moralis, quod ad alios ab imperante dirigitur: non autem morale ciuile, & politicum propriè: quia hoc, cum per rationem intimandum ſit, ad ſolas creaturas rationales dirigi poteſt: imperium autem phyſicum intellectuali intimatione opus non habet, ſed ſola determinatione, & neceſſitate phyſica, quam ita imperatis, & prouiſis affert, vt fiot, & operentur iuxta eiuſmodi imperium aſſertiuum, & prouidentiam.

2. Hæc totius cogitationis noſtri Ruiz & fundamentorum, quibus eam adſtruere, atque ab oppoſitionibus contra intellectuale imperium & vniuerſim, & diuinum vindicare tribus, & dimidia ſectionibus totis, & fuſis, contendit, breuis, & dilucida ſumma eſt: in ea tamen falſa plura, & implicantia eſſe videntur: ſolumque excogitata, vt difficultates grauiſſimæ contra intellectuale imperium ab anterioribus propoſitæ eluderentur, atque illud, tanquam prouidentia eiuſve complementum in S. Thomæ gratiam (qui tamen ab illo abfuit longè) defenderetur: cum nihil in eis, præterea inueniatur quod huiuſmodi imperium verò ſimiliter ſuadeat, vt ex ſubiiciendis conſtabit. Et primo, eludendis ſolum difficultatibus excogitata omnia fuiſſe, earum propoſitione, & doctrinæ huius ad illarum eluſionem, atque occupationem applicatione conſtat. Prima ab Aureolo in 1. d. 40. art. 1. opinione 2. acutè perpenſa, quam & nos fuſè ſumus perſecuti certam 1. num. 6. Etenim, vt de imperatiua apprehenſione ibi dicebamus, iudicium hoc nequit eſſe cauſa operis abſolutè faciendi, vt fiat eo modo quo facienda eſt: ergò nec imperium, & prouidentia illius. Conſequentia eſt legitima: quia prouidentia debet eſſe cauſa operis faciendi, &, vt fiat eo modo quo facienda eſt omnium (nemine dempto) Philoſophorum, Patrum, & Theologorum ſententia. Antecedens probatur. Non cauſa: quia ſupponit opus abſolutè faciendum eo modo, quo faciendum eſt: cum ſit eius iudicij obiectum, vt faciendum abſolutè eſt: proindè eſt ipſo poſterius, vt abſolutè faciendum eſt, & fore iudicatur. Reſpondet: cognoſci quidem, non in ſeipſo, vt præſens eſt æternitati Dei; ſed in Dei voluntate de eius effectione, & modo quo efficiendum abſolutè eſt: ſed, vt mittamus præſentiam futurorum in æternitate, in qua re ipſa à Thomiſtis Dominicanis Recentioribus diſſentit (tametſi minus doctis æquinoce quandoque loquatur) contra primò: quia vt oſtendi tom. 1. de Deo vno controuer. 2. d. 6. nihil Deus in alio, tanquam in medio formali poteſt cognoſcere, maximè futura contingentia in voluntate efficaci de ſe connexa cum rei abſoluta effectione; etiamſi voluntas efficax Dei remotiſſima cauſa, & rei, & modi ſit, vt oſtendi contra Suariſticas præfinitiones controu. 4. de voluntate Dei diſput. 6. de ordine intentionis, & executionis poſſibili in Dei volitionibus, nedum cum immediata cauſa voluntas efficax Dei eſt, vt eſt voluntas prouidentiæ & cauſa eſſentialis æque, atque decretum concurrendi: hic enim militant omnia, quæ ab authoritate, & ratione Ruiz totis ferè quatuor tomis congeſſit, vt imperium contingentium futurorum libertatem oſtenderet, & nos pro intento eodem opportunius diſpoſuimus, & auximus tom. 1. de Deo vno controuerſ. 3. tota d. 1.

3. Secundò: quia vel iudicio hoc de re abſolutè facienda, & futura, ac modo, quo facienda eſt, habito abſolutè in decreto, tantum cognoſcitur decretum, & eſſe intentionale rei præcognitæ poſſibilis, & mediorum ac modi quo facienda eſt poſſibilium, vel vlterius tendit cognitio, & iudicium illud in intrinſecum, & entitatiuum eſſe abſolutum, & rei, & modi ac mediorum, quibus abſolutè facienda eſt; ſicuti voluntas efficax tendit, extenditurque actiuè ad rei, ac modi, mediorumque quibus efficienda eſt, effectionem, & exiſtentiam in ſeipſis ac ſecundum ſuum intrinſecum eſſe abſolutum. Si primum ſolum cognoſcitur res, moduſque eius faciendæ poſſibilis cum denominatione voluntatis efficacis ſimplicem eorum ſcientiam ſubſequutæ, quæ rei, & modi ſecundum ſe, & intrinſecè ſumptarum ſtatum præcognitum poſſibilitatis non immutat, nec ea ab illo extrahit; ſed formaliter ſolum facit volita, etſi actiuè pro ſigno naturæ poſteriori in ſe abſolutè exiſtentia faciat: Nec aliud quid præter verba dat illa vulgaris, & captioſa plurium diſtinctio arduis difficultatis Theologicis eludendis, quam eruendis, atque illudendis in diſciplinatis aptior de exiſtentia abſoluta rerum ordine intentionis, & ordine executionis. Rebus quippe vera abſoluta exiſtentia ordine executionis ſolummodo conuenit: ordine verò intentionis, formaliter loquendo, ſolummodo conuenit rebus extrinſecè, cum ipſis deſiderium, ſiue abſolutè deſiderari. Tertiò detur rebus abſolutum aliquod eſſe intentionale vltra poſſibilitatis ſtatum præcognitum ex voluntate earum efficaci ſubſecuta, quod necdum abſolutum intrinſecum eſſe rerum ſecundum ſe ſit, & attingat: certò illud eſſe, & rei, & modi quo facienda abſolute in ſe erit minimè eſt: ergo de iudicio de illo eſſe intentionali non ſcitur formaliter à Deo abſolutum eſſe, & rei, & modi, quo faciendum eſt; ſed aliud eſſe, & modi, & rei, his ab ea intentione abſolute, & formaliter tributum: ergò ex eo iudicio non procedit Deus ad executionem, & rei, & modi abſolutè faciendæ, ſapiens, ſciensque abſoluti eſſe rei, & modi quo facienda eſt: Patet, nam eſſe illud abſolutum intentionale, quodcunque ſit, & quomodocumque explicueris, non eſt eſſe rei, & modi, quo facienda abſolutè illa eſt: ergo per ſcientiam & iudicium de abſoluto illo eſſe intentionali rei, & modi, nec ſcit, nec iudicat formaliter Deus de abſoluto eſſe rei, & modi faciendi, ſed de alio: ergò per illud iudicium præcisè non exequitur Deus, quod à ſe abſolutè, quoad rem ipſam, & modum faciendum eſſe prænouerit: atqui ad id ſolum ſtatuitur iudicium hoc, & intellectuale imperium (in quo, vel prouidentia, vel eius complementum ſtet) vt non niſi ex iudicio de re, & modo abſolutè à ſe vel ſolo, vel cum cauſa creata faciendis, eiuſque directione ſapiens Deus formaliter, & conſcius opus exequatur: ergo, ſi iudicium illud vltra eſſe illud abſolutum intentionale rei, & modi, quo facienda eſt formaliter à voluntate efficaci eorum ipſis attributum, ad intrinſecum eſſe abſolutum rei, & modi, quo facienda eſt, & actiuè à voluntate illa efficaci pro poſteriori naturæ per ipſorum abſolutam executionem tribuendum, ſua repræſentatione, & aſſertione non progrediatur, pertingat, & penetret, non procedit Deus ex ſcientia, iudicio, & dictamine de re facienda, & modo, quo ab ipſo, vel ſolo, vel cum cauſis ſecundis facienda eſt, ad rei & modi abſolutam executionem (quo ſolo titulo, & ratione aſſertiuum hoc imperium in Deo eiuſque prouidentia locum per Doctorem hunc poteſt habere) ſed ex iudicio abſolutæ exiſtentiæ intentionalis, & rei, & modi, quam non facit, & cauſat, ſed ſupponit.

4. Quod ſi abſolutam rei, & modi executionem, & eſſe intrinſecum abſolutum repræſentatiuè, & aſſertiuè iudicio illo intellectualis imperij attingatur, (vt altero dilemmatis membro dicebamus) iudicium, & imperium hoc his natura, vel quaſi natura, poſterius eſt, tametſi ad illud cognitione voluntatis efficacis, tanquam medio ducatur; quod enim medium iudicandi de re aliqua iudicium de illa natura præcedat euinçatque rem illam materiale, & terminatiuum obiectum eſſe, non tollit hanc, qua terminatiuum obiectum eſt, ſui repræſentationi omni præcedere natura debere; ſed tantum non illam ſolum, ſed medium, in quo cognoſcitur naturâ eius repræſentationem antecedere: generale enim, ac certum eſt illud principium philoſophicum, & in nullo obiecto deficiens: *ex obiecto, & potentia paritur notitia*: maximè, cum notitia de obiecto quantumuis pure materiali, & terminatiuo iudicium eſt, vt in caſu noſtro: ſiquidem in quocunque medio cognoſcatur, & eſſe, aut forè abſolutè iudicetur, huius abſoluti eſſe natura, vel quaſi natura debet apprehenſio præcedere, ne nondum cognito aſſentiamur, & temerè eſſe iudicemus. Denique futura res, faciendaque abſolutè iudicium, ac ſcientiam diuinam de eius abſoluta effectione, & futuritione, natura vel quaſi natura præcedere docet hic Doctor multa,

&

Digitized by Google

& accurata eruditione, & Patrum obſeruatione paſſim aſſerentium, *futura non ideo eſſe futura, quia à Deo præſciuntur* (abſoluta vtique futurorum præſcientia) ſed contra potius *ideo à Deo præſciri, quia ſunt futura.* Indéque, & aliis rationum momentis contra Dominicanos Thomiſtas Recentiores probat præſcientiam abſolutam futurorum cauſam, neque eſſe, neque eſſe poſſe: noſtrorumque operam contingentiam, & libertatem cum diuina abſoluta de ipſis præſcientia conciliat, vti nos ex ipſo, & propriis ponderationibus, rationibuſque oſtendimus tom. 1. de Deo vno controuerſia 1. d. 5. quæſt. 8. à certam. 2. quare negare hic author nequit futuris abſolutè, & faciendis naturæ, vel quaſi naturæ prioritatem, & præcedentiam reſpectu ſcientiæ, & iudicij huius diuini (quod imperium, & Dei prouidentiam, eiuſve complementum eſſe voluit, de abſoluto eſſe intrinſeco, & futuritione rei, & modi quo facienda abſoluta eſt: ac ſubinde non poteſt non eiuſmodi iudicio diuino negare erga res prouiſas earumque abſolutam exiſtentiam, & modum quo faciendæ ſunt cauſalitatem: ac proinde iudicio huic imperij, & prouidentiæ rationem deferre non poteſt, vt contendimus: ni ſuæ, & Patrum doctrinæ, & conſequentiis à ſe ex inſtituto approbatis, confirmatiſque deficiat: quo eodem argumento tentata alia ab eodem Ruiz occupatur ſolutio. Nempè obiecta pure materialia (cuiuſmodi creata omnia ſunt præcedentiam naturæ reſpectu ſcientiæ diuinæ ab ipſis ſecundum ſe totam prorſus independentis habere non poſſe, id ego fateor; aſt cum ipſo,& Patribus nuper memoratis, quaſi naturæ præſuppoſitionem in obiectis creatis reſpectu ſcientiæ de ipſis diuinæ fateor requiri: quatenus, ni in ſe abſolutè eſſent; infinita ſcientia, & formalis de ſe omnium, à nullo pendens, expreſſio & repræſentatio ad abſolutum eſſe earum nec tenderet, neque explicaretur: ſicuti neque immenſitas ad ſpatium, nec æternitas ad tempus, quæ nuſquam, nunquamque forent: & quidem hanc quaſi naturæ cauſalitatem futurorum in præſcientiam, illa, & Patrum locutiones à nobis, & à Ruiz admiſſæ continent.) *Præſciuntur à Deo, quia futura*, non è contra, *quia præſciuntur eſſe futura.*

5. Arguo ſecundo generali illo & antiquo argumento contra intellectuale omne imperium quovis modo explicatum: quia imperium hoc intellectuale neque eſt monaſticum, & eiuſdem imperantis, atque in re præſente Dei ad ſeipſum, nec ciuile, & politicum, nempè ad alium, vel ad alios, atque in re præſente ad creaturas ex ipſo, & iuxta ipſum producendas: ergò non eſt imperium. Quod, niſi alterum è duobus, eſſe nequit. Negatiua pars de imperio intellectuali, & rationis monaſtico probatur (ſecunda enim ne hoc iuſto longius euadat probanda erit certamine ſequenti) Quia neque eſt monaſticum reſpectu voluntatis, ſeu volitionum eius, qui cognoſcit ea intellectuali cognitione, ſiue imperatiui, ſiue enunciatiui modi, & iudicij de præſenti. Primò: quia actus voluntatis imperium proprium, & intrinſecum volitiuo intellectus non requirunt, nec patiuntur. Non requirunt: quia multi abſque imperio ex arbitrio, & voluntatis libertate (iuxta imperij vtriuſque intellectualis authores) ad vtrumvis plures actus voluntatis debent præcedere ex obiecti indifferenti propoſitione & voluntatis facultate & libertate eliciti. Secundò: quia, ſi ad omnes voluntatis actus imperium requiratur, vel dabitur proceſſus infinitus & actuum voluntatis, & intellectualium imperiorum vel voluntati auferetur primatus libertatis, & dominium in actiones cæteras eius, in quo eſt, ac tribuetur intellectui, ſi in aliquo eius imperio, ad quod ipſum actus liber voluntatis non applicuerit ſiſtendum ſit: quia, ni ex libertate intellectus liber ſit, ex libertate voluntatis, cuius nullum liberum actum, aut exercitium ſupponit liberum eſſe non poteſt, ac tota actionum noſtrarum libertas peribit: ſiquidem omnium etiam primi actus voluntatis principium determinans imperium intellectuale erit, quod nec vnde liberum, ſed neceſſarium ſit. Quod ſi imperium hoc intellectuale monaſticum ad omnes voluntatis actiones non requiritur, ſed, vt plures eius actus ſint, ſatis obiecti propoſitione voluntas habeat (vti aduerſariis fatentibus habet ad nullum intellectuali imperio egere, haud ſegniter concluditur; ſiquidem & ad quemvis aſſignabilem ſola obiecti propoſitione,& facultate voluntatis appetitiua obiecti propoſiti, habere illam, quidquid vt in actum prodeat requiritur, cæterorum actuum exemplo,& ratione demonſtratur.

6. Quod autem, nec imperantis voluntas ad ſuos actus monaſticum intellectuale imperium patiatur, ac proinde, & tale imperium ſit impoſſibile de diuinis volitionibus probat Ruiz ſect. 8. à n. 6. Quia inter actus diuinæ voluntatis, nequit eſſe actus imperans,& imperatus: quare multominus actus imperatus ab imperio intellectus ex inferioritate & ſubiectione (inquit) quam actus imperatus voluntatis dicit reſpectu imperantis, & neceſſaria diſtinctione reali inter vtrumque, quæ actuum diuinorum deſtruat realem identitatem etiam identitatem omnium volitionum, ſiue omni volitionis diuinæ, & alia à nobis diſiecta controu. 4. de volunt. d. 6. q. 4. quare poſſibilitate admiſſa volitionis imperantis, & imperatæ in voluntate diuina aliunde probo impoſſibilitatem imperij monaſtici intellectualis reſpectu actus voluntatis, qui ſit imperatus: & primo de actu intellectualis imperij Thomiſtarum recentium Dominicanorum per cognitionem modi imperatiui *fac hoc* omittenda non eſt facilis Arriagæ noſtri impugnatio,& obſeruatio ex omni grammatica cuiuſvis idiomatis ſit: in nulla enim modi imperatiui prima perſona inuenitur, ſed ſecunda ſolum,& tertia: vtique, quia imperium intellectuale (cuius ſi eſſet imitatiuum verbale foret) omnibus gentibus cuiuſvis nationis, & linguæ cenſetur impoſſibile. Secundo de vtroque modo intellectualis imperij reſpectu volitionis probatur vniuerſim impoſſibilitas. Quia de eſſentia imperij eſt afferre determinationem, & neceſſitatem actionis imperatæ, quam imperatum agens abſque imperio illo non habebat: ſed nullo imperio intellectuali aſſignato, & adinuento afferri poteſt voluntati diuinæ (& idem eſt de reliquis) determinatio, & neceſſitas actus quem antea non habebat: ergò reſpectu volitionis diuinæ nullum ex aſſignatis, aut ex aſſignabilibus intellectuale imperium eſſe poteſt. Diſcurſus concludit, ſi præmiſſæ ſint firmæ, quarum maior axioma & ipſa imperij eſſentia, & definitio eſt. Minor eſt etiam certa: quia imperium omne aſſignatum,& aſſignabile de faciendis ab imperante ipſo, vel ſolo, vel cum aliis, ſupponit determinationem voluntatis per volitionem efficacem de faciendis & modo, quo facienda ſunt, quæ ſubinde affert neceſſitatem phyſicam ita ea faciendi in imperante (ſi ab eo agenda ſint) & moralem in aliis, ſeu ciuilem, vel quaſi, ſi ab alio ſunt agenda; aſt nullum ex aſſignatis, vel aſſignabilibus imperium intellectuale aliam, ſiue ad aliud neceſſitatem & determinationem poteſt afferre voluntati imperantis: ergo nullum imperium intellectuale aſſignatum, vel aſſignabile poteſt afferre denuo voluntati imperantis aliquam determinationem, & neceſſitatem ad actum proprium, vel quid aliud, ad quod neceſſitas, & determinatio voluntatis non præſupponatur.

7. Maior de hactenus aſſignatis, & excogitatis imperiis intellectualibus eſt certa: ſiquidem vterque modus intellectualis imperij ſupponit neceſſitatem, determinationem voluntatis ordinandi rem prouinam determinato hoc modo per voluntatem efficacem præhabitam de mediis aptis ad finem ipſi è Dei intentione præſcriptum: ad quod ſolum per aptum ex hoc intellectuali imperio elicitum poſſet voluntas determinari, ac neceſſitari: ſed de omni intellectuali imperio aſſignabili probatur. Quia nullatenus eſſet liber actus voluntatis ex imperio intellectus eam ad illum neceſſitante,& determinante, ni imperium illud actum voluntatis liberum, & ad ea omnia efficacem, & determinantem ſupponat, vel penes intellectum ſit actionum rationalium, & humanarum libertas, & dominium, cum diſpendio primæ, & primariæ libertatis, & dominij voluntatis ſuæ in proprias cuiuſque actiones: cum enim imperium intellectuale hoc neceſſitatem voluntati,& determinationem ad actum imperatum afferat, ac proinde actus nequeat eſſe proximè,& immediatè liber, ſed nec mediatè, ni intellectuale imperium nullum actum voluntatis liberum ſupponens proximè, & formaliter liberè ab intellectu eliciatur: quod, ni intellectus libera potentia ſit fieri nequit: ſed nec poteſt imperium hoc actuale reſpectu po-

tentiatum imperantis exequentium imperata imperium, & determinatio eſſe. Si enim reſpectu potentiæ, ſeu omnipotentiæ diuinæ, creatorum omnium executricis, loquamur, in mea, & veroſimiliori, opinione omnipotentiam diuinam cum eius voluntate formaliter etiam & metaphyſicè identificante probatum iam eſt. Vniuerſalius autem id probo, etſi realiter etiam potentia exequens à volitiua in Deo differret. Primò: quia neceſſitas, determinatio, & applicatio potentiæ exequentis ad operandum irreſiſtibiliter in imperante ſupponitur inducta per voluntatem efficacem, quam imperium intellectuale ſupponit, vt oſtendimus. Secundo: quia intellectuali imperio aliis potentiis, quæ obiectorum propoſitione, & cognitione non ducuntur imperare, perinde eſt atque *ſurdo* (vt aiunt) *narrare fabellam*. Tertiò ex omnium Philoſophorum, & Theologorum doctrina qui dominium, & imperium totum in cæteras potentias ſibi coniunctas ſuppoſito, vel ſubiecto, ſoli voluntati, & deſpoticum illud, tribuunt; vt eas omnes, abſque obiecti cognitione, & propoſitione, ſtatura à voluntate exequi faciat, & obedire. Quarto demum argumentum illud ex omni bono idiomatis cuiuſvis grammatica locum hic etiam habet contra modum intellectualis imperij Thomiſtarum recentiorum; ſiquidem, ſi imperare propriis potentiis exequentibus non repugnaret, modus verbi imperatiuus primam perſonam habere in bona grammatica poſſet, & deberet.

8. Horum pleraque attingens noſter Ruiz tota ſectione 8. titulo, & concluſione præfixa monaſticum non eſſe neque reſpectu voluntatis ad vlteriorem volitionem de effectu, ſeu re & modo, quo facienda extrinſecus abſolutè eſt à voluntate extorquendam, nec ad inducendam potentiis exequentibus imperantis neceſſitatem, & determinationem, quam ex præſuppoſita voluntate efficaci de abſoluta effectione, & exiſtentia rei, & modi quo facienda eſt ante intellectuale imperium præhabens: reſpondet ſectione 11. numero 2. & 6. vbi ait iudicium aſſertiuum voluntatis Dei de re, & modo, quo facienda eſt reſpectu Dei locutionem eſſe, nuſquam vero imperium, tantumque inſeruire, ne Deus cæco modo, atque inſcius de re, & modo, quo facienda abſolutè eſt, ſolaque cognitione poſſibilitatis rei, & modi, quo fieri poteſt, quæ voluntatem de eiuſmodi effectione præcedit, vtrumque exequatur. Sed tamen hæc contradicunt dictis ab ipſo Authore ſect. 6. vbi numero 2. ait. *Idem imperium Dei quatenus efficaciter monet ac dirigit prædeſtinatos ad credendum, ſperandum, & diligendum ſicut oportet, vt ſic eſt imperium monaſticum, quo Deus ſuas operationes exequitur, & propria ſibi facultate operandi fungitur.* Ergò admittit imperium eſſe, nec ſolam locutionem reſpectu Dei eo iudicio imperantis. Contra ſecundò: quia ſecluſa ab eo iudicio inductione neceſſitatis & determinationis ad rem extrinſecus, & modum, quo abſolutè facienda eſt potentiis volitiuæ, & executiuæ imperantis, excluditur ratio, & eſſentia imperij monaſtici ab eo iudicio, *qua* (Authoris huius verba ſunt de eſſentia imperij vniuerſim, & in ſupremo genere ſumpti ſect. 11. num. 8. agentis) *conſiſtit in hoc quod iudicium intimans efficacem volitionem eo ipſo neceſſitatem inducat, vt fiant, res quas indicat eſſe faciendas.* Atqui ea determinatio, & neceſſitas potentiæ volitiuæ, & executiuæ imperantis præſupponitur inducta per ipſius voluntatem efficacem de re, & modo, quo abſolutè facienda eſt vt ipſe non ſemel fatetur, noſque proximè demonſtrabamus: ergo nequit eſſe imperium monaſticum, & reſpectu Dei, vt citatis verbis hic author admittit, etſi quandoque tale imperium eſſe minus debita conſequentia neget.

9. Id autem quod conſtanter totaque ſect. 8. docet, & probat (non poſſe ſcilicet intellectuale hoc imperium mouere ad vlteriorem volitionem de opere faciendo atque ea ratione monaſticum eſſe) minimè cohæret cum eo, quod addit, nempè ſolum eſſe allocutionem Dei, *ad ſeipſum, vt videns animaduertens, ſciens & prudens prodeat in opus certum, ac determinatum cum directione determinata rei facienda tanquam de facto facienda*, vt ſcribit ſect. 11. n. 2. etenim cum iudicium illud requiratur, vt *ſciens & prudens, &c.* per illud prodeat in opus Deus, imperium ad ipſum, ſaltem ratione executiuæ potentiæ ſuæ monaſticum eſt, non ſola allocutio: Nec valet determinationem, & neceſſitatem operandi præſupponi inductam executrici potentiæ à voluntate efficaci in huius doctrina; ſiquidem, nec ſufficit eadem neceſſitas, & determinatio ab efficaci voluntate priùs inducta operibus creatis, vt fiant, quo minus iudicium illud reſpectu eorum imperium phyſicum, & ad alterum ſit. Secundò inquiro: an illud *ſciens & prudens*, tantundem valeat, atque *vt ex ſcientia, prudentia, & operis faciendi viſione Deus operetur*, qui ad ſe eo iudicio loquitur, vt verba ſenſu, & ſignificatione apud omnes recepta ſonant? an ſolum comitanter, & per accidens vt in opus prodeat illud iudicium ſe habeat in Deo? Si poſtremum prouidentia non eſt, neque eius complementum; tota enim prouidentia per ſe cauſa eſt, vt Deus operetur ad extra; nec ſolum, vt cauſa per accidens & materialiter Dei operationem comitans ſe habet, vt muſica in ædificatore: & hic Doctor ex profeſſo eſſe cauſam, & exemplarem & efficientem, vt Deus ad extra operetur, fatetur, & probat. Alias, nec reſpectu creaturarum, vt paſſiue fiant: quod neceſſario iis, quæ ex ipſo fiunt vt cauſa per ſe, nec ſolum ad ipſorum effectionem comitanter ſe gerit: ſi autem dicas primum illud iudicium, quod Deo cauſa per ſe eſt, vt operetur ad extra, & creaturis, vt fiant, non eſt locutio Dei ad creaturas per te, plerumque rationis, & auditionis incapaces, vt aſſeris, ſed ad ſeipſum non qua omnia potentem: patet, quia omnipotens formaliter, nec rationalis, nec volitiuus (ſi à voluntate omnipotentia formaliter differt) eſt; ſed ſolum operatiuus ad extra & tranſeunter: quare nec ratione omnipotentiæ rationis, & auditionis capax, vt nuper de irrationalibus creaturis dicebamus: ergo locutio illa Dei ad ſeipſum per iudicium illud præcedens vt Deus ſciens & prudens prodeat in opus, &c. ad ſeipſum, qua rationalem & volitiuum eſt, ſiue ad ſeipſum ſecundum eam potentiam & facultatem, cui obiectum proponi, quæque ratione duci ac dirigi poſſit, ac moueri nempe voluntatem: ergo huic proponitur obiectum nempè, vt ex, &c. illud iudicium Deus operetur ad extra, ab eaque vlterior actus, & volitio de re, & modo, quo abſolutè facienda eſt ſollicitatur: imò, & determinatur per eiuſmodi iudicium, & imperium, contra tuum aliud aſſertum & contra rationem determinandi ſcilicet ad actum & determinationem voluntatis præſuppoſitam.

10. Opportunè hic huius ſententiæ fundamentum conuellam, antequam alias eius impugnationes perſequar: quia eorum ſolutio ex proximo diſcurſu lucem capiet ac mutuò illum illuſtrabit. Totum enim fundamentum eſt: quod ſcientia ſimplicis intelligentiæ, quæ indifferens eſt, prouiſiſque, ac non prouiſis communis, nec determinata, vt res hæc, & tali modo fiat: quare nec opus, & modum faciendum repræſentat, nec de ſe practica eſt, nec decens, vt Deus ſciens, & prudens de opere abſolutè faciendo in opus prodeat, atque operetur, cum tamen & prouidentia ſcientiam de ſe practicam, & ex qua Deus ſciens, & prudens de opere faciendo, vt faciendum abſolutè eſt, operetur. Reſpondetur ad primum, ſeu primam partem fundamenti: ſcientiam nullam eſſe eſſentia ſua practicam, adhuc in actu primo, quantumvis ſit de re facienda, & modo quo facienda eſt pro quovis ſtatu; ſed practicum in actu primo & ſpeculatiuum eſſe differentias accidentarias ſcientiarum deſumptas extrinſecus ipſis à potentia vel impotentia exequendi rem cum modo, quo facienda cognoſcitur, vt contro. de actibus intellectus, & contro. 1. Dialect. dicebamus. Nam & Angelus perfectiſſimè cognoſcit res, & modos, quibus facienda plura ab aliis ſunt: quæ tamen ab ipſo fieri nequeunt, cuius poteſtatis defectu cognitiones illæ ſpeculatiuæ ſunt, non practicæ, vt in aliis forent, à quibus res eo modo fieri poſſet. Quoad determinationem vero rei & modi quo facienda eſt, cum fiet, vti rei & modi huius eſt, horum determinatè obiectorum eſt, ac non aliorum obiectorum: etſi ſimilis aliorum obiectorum, quoad rem, & modum, quo fieri poſſint adſit Deo: ac proinde communis ſubiectiue ea ſcientia prouiſis, ac non prouiſis rebus eſt: obiectiuè autem diuerſa: quoad determinationem vero actiuam

rei

rei faciendæ, vel ſecus, nec de ratione ſcientiæ practicæ eſt, nec ad intellectum ſpectat, cuius ſolum eſt obiecta cognoſcere, & voluntati proponere, vt eius ductu, & luce præuia, non cæco, & irrationali modo pro libito, & arbitrio ſuo, & ex præconſiliato in illa obiecta, vel complacentiæ, vel deſiderij affectu feratur, vel non feratur. Quod ſi efficaci feratur deſiderio in obiectum iam huius efficiendi determinatio actiua adeſt, non autem alterius efficiendi, in quod efficaci deſiderio voluntas non fertur: ac proinde determinatio actiua, ſcientiæ practicæ extrinſeca etiam eſt à voluntatis actu efficaci, quem ſua obiecti propoſitione ab illa ſollicitat, & obtinet. Hinc conſtat ſcientem, & prudentem Deum opus externum aggredi, cum ex voluntate efficaci, cui præconſiliatum præceſſit opus aggreditur: & præconſiliato, quoad rem quidem, & modum, quo exequendum opus eſt: tametſi non quoad ſtatum abſolutæ exiſtentiæ, quem poſt, ſeu per abſolutam executionem habebit, quem efficaciter deſiderare, & actiuè voluntate ſua determinare (ni actum agere ineptiſſimè velit) nuſquam poſſet, ſi abſolutè factum, & exiſtentem in ſe voluntati proponeret, vt decerneret faciendum.

11. Quare omninò fallaciter, & ex rudi æquiuocatione ex propoſitio aſſumitur: ſpectare nimirum ad Dei decentiam in operando, atque, vt non cæco modo, ſed ſciens, & prudens operetur iudicium de re, & modo quo opus faciendum eſt, vt faciendum, ſeu futurum abſolutè efficaci Dei voluntate eſt; nec ſolum vt poteſt fieri, expectandumque illud iudicium pro naturæ priori, vt prodeat Deus ad opus exequendum. Dicetur enim ante executionem præſupponi, & prænoſci debere executum implicatione manifeſta: tametſi, vt faciendum, id eſt, cum omnibus, quæ abſolutè habebit, quoad ſubſtantiam, & modum, cum res pro naturæ poſteriori fiat, pro ſtatu tamen poſſibilitatis, & factibilitatis illo ipſo modo debeat prænoſci, vt non cæco modo, ſed ſciens, & prudens Deus, & quivis alius opus faciendum efficaciter decernat, & deinceps exequatur. Atque, vt appareat, quam male ex ſcientia, & prudentia, ſecundum quam, &, ex qua debet operari ad extra Deus, vt ſe digne decenter, atque ex perfecta prouidentia operetur, iudicium hoc enunciatiuum voluntatis efficacis de abſoluta exiſtentia rei, & modi, quo facienda eſt ab hoc authore neceſſarium abducatur, aduertendum eſt ad dignitatem, decentiam, & perfectionem prouidentiæ, ex qua ſciens, & prudens, ac non cæco modo operari debet Deus, expectare ſolummodo poſſe ſcientiam, & præſcientiam faciendorum ab ipſo, quæ facultati, & potentiæ ipſius inſeruiat, quæ dirigi in ſe, & per ſe eiuſmodi ſcientia poſſit, atque obiectorum eius propoſitione ad illorum proſecutionem duci, & induci ac reſpectu eius tantum; non autem reſpectu aliarum, quæ in ſe, & per ſe dirigi ea ſcientia ad obiecta, & operationes propoſitas per ſcientiam illam proſequendas, ſiue exequendas non poſſunt, ſolùmque extrinſecus, & denominatiuè ab actu eius facultatis, quæ ex ſcientia, & propoſitione obiectorum ipſum elicit, & quo medio ad operandum facultas alia determinatur: Cum autem facultas obiectorum propoſitione de ſe, & per ſe dirigibilis, atque ex præconſiliato determinabilis atque determinatiua aliarum facultatum ipſi coniunctarum, ſuppoſito, vel ſubiecto ſola voluntas ſit: fit planè, vt illud iudicium proponens obiectum faciendum, & modum, quo faciendum eſt, quod ad actum voluntatis de opere faciendo, & modo, quo faciendum eſt mouere voluntatem poſſit eſt requiſitum vt agens rationale (atque in re præſente Deus) ex ſcientia, prudentia, ac non cæco modo, ſed dignè, & rationabiliter operetur. illud vero ad hoc, nec requiri, nec pertinere, quod voluntatem ad eiuſmodi actum de opere ita faciendo, nec mouet nec poteſt mouere. atqui per hunc Doctorem iudicium illud de voluntate efficaci operis, & modi, quo abſolutè faciendum eſt, præſuppoſita, non mouet ad vlteriorem actum voluntatis de opere, & modo abſolutè faciendo; immo nec poteſt mouere vt vidimus numero 9. ſed ſola ſcientia ſimplicis intelligentiæ, quæ voluntatis actum de opere faciendo poſteriori iudicio enunciatum direxit & præceſſit: ergò ſola ſcientia ſimplicis intelligentiæ, non autem iudicium illud actus voluntatis de opere faciendo enuntiatiuum requiritur, & pertinet ad perfectam agentis rationalis (atque in re præſenti Dei) prouidentiam, ſiue, vt decenter, dignè, non cæco modo, ſed ſciens, & prudens rationale agens operetur.

12. Ab exemplo Archytecti, cui templi, vel domus ſtruendæ ichnographia, ſeu orthographia ſatis non eſt, vt in opus prodeat prudenter, quouſque eam domus delineationem, & exemplar probans eius dominus futurus, vt illud exemplar in eius ſtructura ſequatur, præceperit reliquis orthographiis (ſi quæ ſint) reiectis, ſolum probat: expectandum iudicium exemplar illud approbantis Domini, eiuſque determinatam voluntatem exterius Archytecto intimandum, quia capax intimationis voce, aut ſcripto eſt: quæ intimatio externa decretum dicitur, quia non aliud quam decretum Domini intimat pro quo externa intimatio illa ſubſtituit, atque imperium Domini, ac cuius aliena voluntate executio neceſſario pendet ad Archytectum eſt; cæterum, cum iudicium exemplar illud proponens, aptumque iudicans, & ex cuius præ aliis electione, vt ad ipſum domus ædificetur Domini voluntas determinatur, domum ipſam, iuxta illud ædificandum, nec proponat, nec domus facienda, vt abſolutè facienda, ſiue in ſtatu abſolutæ ſuæ effectionis, ante, vel poſt electionem, iudicio illo de exemplaris propoſiti rectitudine à Domino eligente, eiuſque inſtruenda executiuè domo imitationem præcipiente habeatur: nil aliud hoc exemplo deducitur, quam iudicio de rectitudine exemplaris, iuxta quod domus facta nondum eſt, ſed fieri poſſe proponitur, electio Domini, vt iuxta illud ac non aliter domus fiat ab eius voluntate obtineatur. Nec ampliùs ſuadent teſtimonia Dionyſij, & Damaſceni, quæ de cauſis exemplaribus, & idæis diuinis ſunt, quas ſtabiles in mente Dei aſſerunt: cauſa vero exemplaris imperium non eſt: imò nec in mente diuina formaliter eſt vt formalis ſcientia, & repræſentatio eſt, ſed, vt obiectum: vt de diuinis idæis diximus tom. 1. de Deo vno controu. 2. diſput. vlt. approbante ipſo Ruiz tom. de ſcientia d. 82. à ſect. 6. ex his ipſis locis Dionyſij de diuinis nominibus capite 5. circa finem, & Damaſceni orat. 1. de imaginibus pag. 3. quæ pro hoc ſuo intellectuali imperio recitat, & expendit ſectione 9. num. 12. 13. & 14. malè explicat verba illa Dionyſij à ſe ex citato loco recitata, *quas ſcripta diuina prædeſtinationes appellant, diuinaſque ac bonas voluntates, quæ conſtituunt*, iuxta idæas, ſeu idæaliter: *& faciunt omnia* actiuè, & prouidentialiter ex omnipotentia intelligenda venire; ſiquidem obiectiuè ſolum diuinæ voluntates vſurpantur, cum idææ, vel exemplaria dicuntur à Dionyſio, & Patribus reliquis: vnde quod confirmatione vltima aſſumit (prouidentiam ſcilicet eſſe cauſam exemplarem rerum) & falſo tribuit Boëtio 4. de conſolat. Proſa 6. verſ. med. ſeipſo euaneſcit. Reliqua, quæ ex ſcriptura, & Patribus pro intellectuali ſuo imperio diuino adducit, æque, immò verbis, ſonoque tenus, non huic ſuo, ſed Thomiſtico, imperatiui modi, quod reiicit, magis fauent: & pro imperio intellectuali ad creaturas faciendas directo faciunt: quod dilemmatis, quo argumentum ſecundum contra imperium quodvis intellectuale proponebamus numero 5. pars eſt ſecunda à nobis iam probanda: quare oportunius poſt ſecundæ huius partis, cui ea loca videntur directo aduerſari, probationem obiicientur, ac diluentur.

CERTAMEN IV.

Imperium intellectuale, immò nullum, Deo intrinſecum reſpectu creaturarum eſſe poteſt.

1. QVod autem intellectuale hoc imperium reſpectu creaturarum, ad eaſque directum eſſe non poſſit: de rationalibus, & liberis creaturis earumque liberis operationibus probauit iam pridem efficaciter Aureolus vbi ſupra: quia imperium omne diuinum intellectuale eſſentia ſua verum, & antecedens natura, & cauſalitate ad imperata extrinſeca connexum eſt eſſentia ſua, & ex parte antecedentis & ſui prioris quodvis naturæ cum imperatis ad illarum abſolutam exiſtentiam determinans, neceſſitatemque inducens: atqui neceſſitas, & determinatio ex parte cauſæ & prioris naturæ ad abſolutam effectus exiſtentiam ſe tenens, huius libertatem euertit: ergo imperium intellectuale, & Dei prouidentia, quæ in eo ſtet, eoue compleatur, prouiſi & imperati effectus euertit libertatem: atqui actiones liberæ creatæ prouiſæ, atque in hac ſententia imperio intellectuali prouidentiam vniuerſim complente, ſeu conſtituente, ſunt etiam imperatæ; ergò earum libertas per prouidentiam aboletur. Hoc argumentum contra imperium intellectuale Thomiſticum eoque ſitam prouidentiam, æque irrefragabile eſt, ac ſi contra phyſicam prædeterminationem cauſæ creatæ liberæ formaretur, vel contra decretum Dei prædeterminatiuum cauſæ liberæ ad ſuas operationes: vt expendebamus t. 1. de Deo vno controu. 3. d. 1. multa ſcripturæ, conciliorum, decretorum, ſedis Apoſtolicæ, & S. Inquiſitionis, Patrum, & ſcholaſticorum eruditione, neque rationis pondere leui. Ruiz vero, cui ſcientia media ex vſu eſt, reſpondet certam. 10. num. 3. iuxta ſuam, & communem Suariſtarum præfinitionum liberæ actionis regulatarum per ſcientiam mediam, imperium hoc ſuum, eoque conſtitutam prouidentiam Dei de creatis liberis actionibus non, niſi præhabita ſcientia media eiuſque directione, ac regulatione à Deo haberi: ac ſubinde vſum libertatis noſtræ conditionatum, ſiue operationis noſtræ conditionatam liberam futuritionem ſupponere: Idque ſatis eſſe, vt determinatio, & neceſſitas antecedens natura, & cauſalitate ipſarum abſolutam exiſtentiam, & futuritionem abſolutæ libertati non officiat. Solutionem hanc confutauimus, & radicitus conuulſimus controuerſ. 4. de voluntate d. 6. quæſtion. 2. tota contra Suariſtas præfinitiones: oſtendentes, præfinitionem antecedentem abſolutam actus liberi, regulatam etiam per ſcientiam mediam ex præſuppoſitione futuritionis conditionatæ actus, & exercitij liberi noſtræ voluntatis inimicitias cum abſoluta actus præfiniti libertate non deponere, neque hoſtilitatem exuere; ſed ſolum non adeò intimè illam inſpicientibus diſſimulare: id quod in prouidentia eſt clarius: ſiquidem Dei prouidentia principium neceſſariò, & eſſentialiter requiſitum creatæ omnis actionis, & effectus eſt: quare nec ſtatus conditionatus poteſt ab illa, niſi fraudulenter præſcindere; quouis enim gradu anteriori eam collocare velis, non poteſt non pro omni ſtatu actionem antecedere atque pro illo eius libertati officere; quod præfinitio Suariſtica (quæ neceſſarium, & eſſentiale actionis principium non eſt, ſed ſolum ſupererogatoriè & ſupererogationis) non habet: quare & abſque eius præſuppoſitione in gradu vllo anteriore poteſt vere, & bene ſtatus conditionatus actionis liberæ conſtitui.

2. Secundò impugnatur prouidentia actionum liberarum imperio intellectuali ad ipſas conſtituta: etenim imperium actionum creatarum liberarum à rationali creatura faciendarum, vt reſpectu illius debito, & congruenti modo habeatur, ac feratur intimatione intellectuali creaturæ rationali opus eſſet, vt actionem imperatam à Deo eliceret: nec phyſica ſolum intimatio, quæ phyſica determinatione, & neceſſitate inducta agentibus naturalibus congrua, & idonea eſt, reſpectu agentium rationalium congrua eſſe poteſt: atqui imperium hoc intellectuale, quod per ſe, vel prouidentia eſt vel illam vltimo conſtituit de nulla actione libera creata rationali creaturæ intimatur intellectuali intimatione congrua, & debita, ſed ſolum phyſica, atque eius dignitatem dedecente; cum tamen de omni actione libera congruam & agenti libero conuenientem prouidentiam habeat: ergo prouidentia actionum liberarum creatarum diuina in eo intellectuali imperio non ſtat. Confirmatur, quia actionum noſtrarum indifferentium nullum imperium diuinum eſt; alióqui eo ipſo non eſſent ex obiecto indifferentes: quandoquidem ex imperio eſſent bonæ, & earum omiſſiones prauæ, Deique imperio aduerſæ, & tamen earum omnium eſt in Deo prouidentia: vrgetur: quia vt fatentur auctores, quos ſuper intellectuali imperio impugnamus, prauarum etiam actionum eſt in Deo prouidentia, & tamen earum imperium in Deo eſſe nequit: ſiquidem earum eſt in Deo ſeria non perfunctoria ac verbo ſolum tenus, prohibitio. Nec præſtat ſi dicas: eſſe prohibitionem moralem actionum prohibitarum; imperium vero de illis Phyſicum: cum vero phyſicum hoc imperium neceſſitatem, & determinationem ineuitabilem, inducat, vt phyſicè agens liberum irreſiſtibiliter operetur, omni circulatore fallacior Deus eam actionem moraliter prohiberet: omnique Tyranno immanior, & crudelior, dum prohibet vt puniat, quod deſpotico imperio phyſico ab agente libero conſilij, & potentiæ reſiſtitiuæ impote extorquet. Tria hæc, quæ hoc numero poſuimus Dei prouidentiam de liberis actionibus in nullo interno Dei imperio de extrinſecùs faciendis ſtare poſſe, quare neque in intellectuali imperio, haud leuiter ſuadent: ac proinde Dei voluntatem, qua creaturas rationales per media apta, & ſufficientia, vel etiam congrua, de ſe tamen indifferentia (vt ad libertatem ſeruandam oportet) vt bene operentur, atque æternam conſequantur ſalutem, prouidet, & diſponit, de mediis quidem ipſis efficacem, ac ſi velis imperium quale quale eſſe, & improprium, vt iam oſtendam; De actionibus autem ipſis liberis, atque ſalutis æternæ meritoriis, nec imperium eſſe poſſe, nec voluntatem efficacem, vt tria hæc, & num. antecedente inſtructum argumentum euincunt: ſolumque de eis imperium eſſe poſſe morale, quod nullam earum efficiendarum neceſſitatem, & determinationem, adhuc moralem, liberis agentibus abſolutam afferat; ſed ſolum conditionatam, vt nimirum peccet liberum agens, ſi Dei imperio non obſequatur, imperatas ſibi à Deo actiones omittens, ſicuti & eiuſdem imperio prohibitas exercens.

3. Sed vniuerſalius ad nullam creaturam, etiam irrationalem imperium hoc intellectuale dirigi poſſe proprium ve reſpectu illius imperium Dei ad alium eſſe probatur, etſi enim etiam ad creaturas irrationales intrinſecum Dei imperium proprium eſſe poſſet, quod ſtatim refellam; illud tamen non intellectus, & ſcientiæ Diuinæ actus foret; ſed actus voluntatis. Probatur primo ex illo Pſalmi 110. *Magna opera Domini, exquiſita in omnes voluntates eius.* Quibus præcipua creaturarum laus inde ſumitur, quod ad creatoris nutum, & imperium, qualequale, cum in eſſendo, tum in operando obediant exactiſſime: idem enim valet exquiſita, atque exacta, atqui exactio hæc obedientiæ creaturis cunctis poſſibilis reſpectu Dei, reſpectu voluntatis Dei, non autem iudicij intellectualis eſſe dicitur: ergo imperium, qualequale, Dei reſpectu creaturarum, ſiue ad creaturas faciendas directum non in iudicio, ſiue intellectuali aliquo actu, ſed in voluntate, ſeu actu voluntatis diuinæ à Pſalmiſta recognoſcitur. Patet, quia reſpectu eius actus, qui imperium formaliter eſt, ſiue Dei imperantis, qua imperantis formaliter creaturis, earum eſſe debet obedientia Deo creatori. Probatur ſecundò, & proponitur ratio à Priori ſententiæ Pſalmiſtæ, & intenti noſtri ex dictis certam. 3. num. 6. & 7. etenim de ratione imperij vniuerſim eſt afferre neceſſitatem, & determinationem quam ante illud non habebat res imperata ad exiſtendum,

Digitized by Google

dum, ſeu operandum, vel vtrumque; atqui hanc affert ſolus actus voluntatis diuinæ antecedens, ac præſuppoſita ad quemuis ex aſſignatis, & aſſignabilibus actibus imperij, quod dicitur, dicique poteſt, intellectualis, vt creaturæ ſint vel operentur; non autem eam afferre creaturis poteſt actus aliquis ex aſſignatis, vel aſſignabilibus intellectualibus: vt eo loco oſtendebamus: ergo ſolus voluntatis, non verò intellectus, quale quale imperium Dei reſpectu creaturarum eſſe poteſt.

4. Confirmatur minor, quæ ſola deſiderare poſſet probationem: etenim iudicium illud enunciatiuum de præſenti indicatiui modi (qui ſolus in Deo eſt eſſeque poteſt, vt conſtat ex impoſſibilitate actus intellectus modi imperatiui oſtenſa certam.2. à num.6. & certam.3. num.6. ante med.) voluntatis efficacis de creaturæ abſoluta exiſtentia, & effectione, eatenus ſolùm neceſſitatem, & determinationem, vt creatura ità abſolutè ſit, & fiat, ac operetur attingit, quatenus attingit voluntatem efficacem præſuppoſitam, quæ eius obiectum eſt, & in ſe formaliter eam neceſſitatem, & determinationem abſolutè eſſendi, & efficiendi creaturis ſe ipſa affert, quia ſe ipſa formaliter determinatio, & neceſſitas antecedens ad ipſum eſt: ergo non aliam abſolutè eſſendi, & efficiendi neceſſitatem, & determinationem creaturis affert iudicium illud, ſed eam, quæ efficacis voluntatis eſt, ſeù à voluntate efficaci formaliter eſt, aſſerit, atque enuntiat de præſenti: inde rurſus: cum iudicium hoc voluntatis efficacis diuinæ ſpeculatiuum ſit, reſpectu neceſſitatis, determinationis creaturæ vt abſolutè ſit, fiat, & operetur ſola ac pura ſpeculatio, nullatenus vero actiua determinatio & neceſſitas, vt abſolute creatura ſit, fiat, & operetur; immò, nec practica ſcientia, & imperium poterit eſſe. Confirmatur vlterius: quia iudicium de abſoluta exiſtentia rei pro aliqua duratione, pro qua abſolutè eſt, vel fuit, vel erit, eſt iudicium de neceſſitate conſequente exiſtentiæ rei pro illa duratione, incluſa formaliter in ipſa rei exiſtentia pro illa, quæ eſt ipſa formalis excluſio ſuæ abſolutæ negationis pro illa duratione, & tamen neceſſitatis illius conſequentis, nec iudicium practicum nec determinationem actiuam neceſſitatem affert, ſed purè ſpeculatiuum iudicium eſt neceſſitatis illius, quam ſupponit: ergò, & iudicium, neceſſitatis, & determinationis antecedentis, vt res abſolute ſint &c. incluſæ formaliter in voluntate efficaci Dei, quam ex parte ſui obiecti ſupponit, purè ſpeculatiuum erit, nulliuſque neceſſitatis, ac determinationis, vt res abſolutè ſint, ac fiant, actiuum & practicum, nedum inductiuum erit. Denique ſolutio, quæ huic argumento adhiberi ex noſtri. Ruiz doctrina poſſet, ex decentia Dei prouidentis, ne cæco modo, ſed ſciens, & prudens de opere faciendo, vt faciendo abſolute operetur Deus, adhu. imperio monaſtico Dei ad ſe ipſum, (cuius ſolum actiuè operandis decentia referre poſſet) diſiecta eſt certam. 3. a num. 8. Ad imperium verò, quaſi ciuile politicum, & phyſicum, & ad alium, nempè creaturas, quarum, vt ſint, & fiant paſſiue prouidentia propria ipſarum non eſt, nec vmbram adhuc veritatis ea ſolutio h[illegible] earum quippè nihili refert indecentia prouidentiæ, & prouiſoris: dummodo nihil eis inde le ſua abſoluta exiſtentia, & perfectione imminuatur.

5. Vltimum caput impugnandi hoc intellectuale imperium Dei reſpectu creaturarum eſt imperij proprij interni cuiuſvis diuini, ac pure phyſici ad creaturas, quæ creaturæ ſunt, impoſſibilitas. Dixi *purè phyſici* atque ad creaturas, *qua creaturæ ſunt*, vt rationales etiam complectar, reſpectu quarum, qua rationales ſunt intellectuale hoc imperium (immò neque vllum aliud Deo [illegible]) imperium proprium eſſe non poſſe oſtendi num.1. & 2. ex capite multiplici. Probatur phyſicum imperium internum quod proprium Dei eſſe volunt, ad creaturas, ſeu reſpectu creaturarum, qua talium, ſtat in determinatione, & neceſſitate phyſica ipſis extrinſeca, Deoque & actui intellectus (& idem eſt ſi in actu voluntatis efficacis conſtitueretur) diuini intrinſeca, & identificata, vt creaturæ abſolutè fiant, ſint, ac operentur: atqui hæc phyſica neceſſitas, & determinatio Deo intrinſeca extrinſeca creaturis, vt abſolutè fiant, ſint, ac operentur, proprium imperium non eſt: ergò nullus actus internus Dei, ſiue ſcientiæ, ſiue voluntatis eam afferens neceſſitatem creatoris, eſt proprium imperiū ad ipſas. Minor probatur primò: quia imperij proprij terminus eſſentialiter correlatus, & reſpondens ex parte eius, ad quem fertur, & reſpectu cuius imperium proprium, ſeu præceptum dicitur, eſt obedientia propria: atqui in creaturis, qua talibus, atque ex phyſica illa neceſſitate, & determinatione Deo intrinſeca, tamen extrinſeca exiſtentibus, & operantibus, obedientia propria non eſt: ergo neque illa Deo intrinſeca, & creaturis extrinſeca ac phyſica determinatione ad eiuſmodi actus, & executiones correlatas eſt proprium imperium. Maior ex terminis ipſis per ſe nota mihi; & omnibus communiter eſt: ſicuti & minor. Sed Ruiz noſter ſect.11. num.9. minorem admittit: tametſi obedientiam ampliari poſſe, non tenuat, vt comprehendat, quamuis effectus, abſque vlla reſiſtentia, aſſecutionem, verum ampliatio ſignificari vocem à proprio ſignificato ad aliud, quod ipſius proprium non ſit, ſignificandum extrahi ac deduci conuincit: idcircò negat abſolutè maiorem: atque obedientiam propriam, non quidem imperio proprio vniuerſim, ſiue omni imperij proprij ſpeciei terminum eſſentialiter correlatum, & reſpondentem eſſe; ſed morali tantum, & politico, ſeu ciuili imperio non autem phyſico, quod in actu Dei interno ad creaturas, ſiuè reſpectu creaturarum admittit. Ego verò æqua ampliatione, & metaphora imperij vocem ad imperium phyſicum ſeu phyſicam determinationem ab alio extrinſecus inductam ſignificandum extendi video, atque obedientiæ vocem ad ſignificandam irreſiſtibilem ex ea phyſica neceſſitate, & determinatione executionem: ac ſubinde per ſe omnibus notum reor eo ſolum genere, & modo quo poſſibilis obedientia ſubditi eſt, eſſe imperium poſſibile, atque eo etiam genere, & modo hoc impoſſibile eſſe, quo eſt obedientia impoſſibilis. Cum autem obedientia huic imperio phyſico, purè tali, ad creaturas omnes, qua tales præciſe directo metaphorica ſolum, Ruiz ipſo fatente ſit; nec propria obedientia eſſe poſſit ex parte ſubditarum creaturarum exequentium, imperium purè phyſicum Dei ad ipſas metaphoricum ſolum eſſe poteſt.

6. Sed, quamuis per ſe notam ſit, probatio eſt difficillima: quia nihil eis aſſerti poteſt, vel clarius, vel apertius; ad hominem tamen, & ab abſurdis probari aliquando, & hic in primis poſſunt: qui enim per ſe nota negat, nequit conſequenter, & abſque abſurdis philoſophari. Contra igitur ad hominem primò: quia Ruiz ipſe num. 14. legis nomen ad creaturas irrationales latæ (idemque eſt de rationalibus, non qua rationalibus, nec rationali modo latæ ad ipſas) metaphorice accipiendum fatetur reſpectu earum creaturarum: quare & ita eam vocem accipi Prouerb 14. *legem ponebat aquis, ne tranſirent fines ſuos*, & Iob. 38. *vſque huc venies, & non procedes amplius*, &c. Quibus libris frequens figuratarum locutionum vſus eſt: atqui ea voce legis aperitur Dei voluntas efficax, ac iudicium eius enuntiatiuum de præſenti, ne mare ea præfixos terminos tranſiliat; ergò non eſt metaphorici imperij locutio, & ſignificatio, ſi in illis proprium imperium eſt. Nec valet legis nomen propriè de imperio, ſeu præcepto pro tota Republica lato, non autem ad particulare eius membrum, ſeu partem directo eſſe, ac proinde in eo metaphoricam acceptionem eius vocis fuiſſe. Primo enim lex adiuncto, & ſignato particulari ad quem fertur proprietate ſermonis lex particularis dicitur, atque idem, quod imperium, ſiue præceptum ſignificat: eis verò locis deſignatur: ergò ſermonis proprietate legem particularem ſeù imperium ſignificat: ex eo quippe adiuncto ad propriè ſignificandam legem particularem determinatum, quæ non deſignata materia, ſeù termino, vel ſubdito particulari & determinato ad omnes lata proprietate ſermonis ſignificaretur. Contra ſecundò: quia nequit eſſe imperium proprium abſolutè vbi ſubditi non ſunt. Sed voluntas efficax de faciendis ad extra, & intellectualis cognitio, ſiue imperatiui modi ſiue indicatiui eius voluntatis enuntiatiua de præſenti rebuſque creatis determinationem, & neceſſitatem phyſicam aſſerens, vt ſint, eſt imperium abſolutè vbi ſubditi non ſunt, ſiue

 ad

ad nullos abſolute tales ſubditos directum: ergo non eſt proprium imperium: Maior eſt per ſe nota: neque eſt minor obſcurior: ſiquidem imperium hoc eſt rebus, quæ non ſunt, vt ſint: quare rebus nullis abſolutè pro eo priori, quoad eas fertur cum fertur: tametſi pro poſteriori naturæ ad imperium hoc, & prouidentiam ſ. vti eius effectus, abſolutè ſint: idcirco ad Romanos 4. de hoc imperio dicitur; *vocat ea, quæ non ſunt, tanquam ea quæ ſint*, quod imperium ſolum metaphoricum eſſe concedit Ruiz num. 14. vnde, quæ ex Auguſtino in Pſalm. 104. ad id vocauit famem ſuper terram Oecumenio & Magiſtro ſubiungit, nihil præter metaphoricam continent locutionem. Contra tertiò: quia determinatio, & neceſſitas hæc actiua phyſicè, & effectum antecedens, inuenitur in cauſis omnibus naturalibus, quibus nemo imperium proprium reſpectu ſuorum effectuum, vel parum ſanus concedet.

7. Hinc patet ſolutio ad plura ſcripturæ loca, quæ pro intellectuali hoc imperio afferri ſolent ex Geneſ. 1. *Dixitque Deus fiat lux* &c. Pſalm. 32. & 143. *ipſe dixit, & facta ſunt: ipſe mandauit, & creata ſunt*: & pleraque in Euangelio ſimilia Matth. 8. *Dic verbo, & ſanabitur puer meus*. Centurio aiebat, cuius veritatem, & fidem, admiratione etiam, Dominus probauit, qui & leproſo ibidem ait: *volo: mundare*, & cap. 9. & Marc. 2. ac Lucæ 5. *ſurge tolle lectum tuum & vade in domum*: item Matth. 14. *iube me venire ad te ſuper aquas*; & ad adoleſcentem viduæ filium defunctum. *Adoleſcens tibi dico: ſurge*, &c. & ad Lazarum. *Lazare veni foras*, & alia ſexcenta vbiuis ſcripturarum, quæ Patres imperij, præcepti, & iuſſionis nomine intelligunt, & interpretantur: cum tamen dicere actus intellectus ſit, non voluntatis: vt de diuinæ mentis verbo Pſalm. 32. dicatur. *Verbo domini cæli firmati ſunt*: & ad Hebr. 11. *Aptata eſſe ſæcula verbo Dei*. Nequit autem frequens, & vbique conſtans, ſcripturæ locutio metaphoricè explicari, inquit Ruiz ſect. 11. num. 10. ni rationi efficaci, & ad metaphoricam interpretationem cogenti propria locutio aduerſetur. Cæterùm, cum fere omnia loca dictionem Dei per imperatiuum modum ſint, ſi de interno intellectuali imperio Dei intelligantur Thomiſtarum Recentiorum imperium contra Ruiz, non modi indicatiui aſſertiuum, & enuntiatiuum de præſcuti quod Ruiz vult, euincunt: quod ſi iuxta hoc obrationes, quas ipſe attingit propriè ea loca interpretari poſſe negat ob plures multoque firmiores alias contra vtrumque intellectualis imperij diuini modum à nobis adductas penitiuſque, & altius fundatas ac perpenſas metaphorico ac non proprio imperij ſenſu explicari meritò patiatur: illa ergo omnia de imperio proprio interno Dei, ſiue intellectus, ſiue voluntatis diuinæ (quod definire ſcripturæ, & Spiritus Sancti intenti de dogmatica nec ſolum opinabili, veritate tradenda fuit referebat nihili) nuſquam eſſe intelligenda reſpondeo: ſed ita efficaciam potentiæ, & voluntatis diuinæ, atque phyſicam creaturarum omnium ab illis in eſſendo, & operando nobis, & pro noſtro ſubinde captu externi imperij ſuperioris ad ſubditos, eis imperatiui vocibus explicari, quibus ad illos ſupperioris determinata voluntas de hoc vel illo determinatè faciendo intimatur: vt creaturarum omnium phyſica, & neceſſaria potentiæ, & voluntati diuinæ ſubordinatio, & ſubiectio, moralis ſubordinationis, & ſubiectionis, ſubditorum voluntati ſuperioris aptiſſimo, & appoſitiſſimo exemplo explicaretur: illa vero loca ex Pſalmo 148. & ex Pſalm. 32. explicuimus controuerſia de Trinitate d. 12. quæſt. 1. certam. 1. Catholico ſenſu imperium, & iuſſionem ad verbum non continere; ſed ſolum originis Prioritatem Patris reſpectu filij ex Patrum ſenſu, etiam eorum, qui eis vocibus largè quandoque vtuntur. Ad creaturas autem verbum ipſum proprium imperium. Athanaſ. orat. contra idola eſſe non probat ad verba Pſalmi 148. vbi nec ad verbum, (vt aduerſarij contendunt) ſed ſolum ait: ad ipſum haberi à Patre ſermocinationem ſcientiæ ſuæ origine præhabitæ communicatione: quo vero pacto verbo per ſe requiſito Deus omnia faciat, dixi ibi qu. 3. certam. 1.

8. Denique prouidentiam ad actum intellectus imperatiuè, & præceptiuè dictantem, quid iuxtà voluntatis determinationem, atque eius præſcripto agendum ſit, pertinere probat: quia prouidentia eſt pars prudentiæ ſubiectiuè, ſiue eius ſpecies: atqui prudentia eſt intellectus virtus, præcipiens quid agendum determinate ſit, iuxta determinationem voluntatis; ergò, & prouidentia actus intellectus eſt præceptiuè dictans, quid iuxtà voluntatis determinationem ſit agendum. Maior probatur, nam prudentia à prouidendo, ſiue procul videndo dicitur, iuxta Bedam ad cap. 10. Prouerb. verſ. 23. S. Thom. 1. p. quæſt. 22. art. 1. corp. & 2. 2. quæſtion. 49. art. 6. Tullium. 1. de inuentione fol. 4. Macrob. in ſomnium Scipionis fol. 2. vnde prouidentiam dictam, fuiſſe aiebant Boetius 5. de conſolat. Proſa 6. Cicero 2. de inuentute, & 2. de Diuinat. Auguſt. in Pſalm. 73. fin. Iſidorus 10. Etymolog. lit. P. init. vbi *prudens*, & *prouidens* indifferenter vſurpat. Minor eſt Ariſt. 6. Ethicor. cap. 9. ſub init. & cap. 5. poſt initium vbi intellectus virtutem eſſe prudentiam docet: eſſe autem præceptiuam agendorum, & ibidem indicat & expreſſius docere. 10. à med. fatus: *Prudentia præcipua eſt, finis enim ipſius eſt, quidnam ſit agendum aut non agendum præcipere*. Quæ ſic interpretatur S. Thomas 2. 2. quæſt. 47. artic. 8. corpore. *Eſt tertius actus prudentiæ: præcipere: qui quidem actus conſiſtit in applicatione conſiliatorum, & iudicandorum ad operandum. Et quia iſte actus eſt propinquior fini rationis practicæ, inde eſt, quod iſte eſt principalis actus rationis practicæ, & per conſequens prudentiæ*. Reſpondetur ſub lite eſſe maiorem quibuſdam, (in quibus Vaſquez) & alijs negantibus, & ſolum partem poteſtatiuam prudentiæ prouidentiam eſſe admittentibus, de qua lite alibi nos; nec ſatis ex vocum prudentiæ, & prouidentiæ etymologia eadem probatur. Maiore vero admiſſa. Minor quoad vtramque ſui partem aduerſariorum ſenſu intentam, est omni prorſus probabilitate carens; neque apparenter adhuc ex Ariſtotele, & ſancto Thoma recitatis probatur, quoad primam adhuc. Nam Ariſtoteles expreſſe ait: actum de agendis præcipientem prudentiæ finem eſſe non autem prudentiæ proprium actum, ſiue prudentiam actualem formaliter, ſed effectum eius vltimum, & finem, qui extra ipſam virtutem eſſe debet. Neque enim ſui ipſius finis eſſe poteſt, indeque præcipua virtus eſt: quia reliquarum virtutum exercitiis rectis debet intereſſe: quod ſi non de fine intento, ſed de vltimo eius virtutis actu, & poſt præconſiliationem habito, nempè iudicio approbante, determinante, vnum ex varijs, de quibus conſilium habitum, & præconſiliatum circa agendum, hic & nunc, fuit: illud quidem eo ſolum ſenſu laxo præceptum rationis dici poteſt quo dictamen rationis dicitur, eſtque poſtremus actus, ad quem intra ſphæram ſuam intellectualis virtus prudentiæ extendi poteſt, & proximè, intra ſuam ſphæram tamen, agendæ (quæ rationis practicæ, & prudentiæ finis ſunt) pertingens: inde præcipuus prudentiæ actus eſt. in hunc ſenſum interpretabatur Ariſtotelem S. Thomas recitatus: cæterum poſt eam iudicij approbationem de medio, & modo hic, & nunc agendi liberum voluntati eſt ita eſſe agendum decernere, nullo Doctore dubitante: quare nullam affert determinationem voluntati aut potentia propriæ vel alienæ, vt ita operetur: ac proinde nec præceptum proprium eſt, vt omnes fatentur aduerſarij: ſecunda minoris pars eſt prorſus improbabilis, quod ſcilicet actus intellectus, & prudentiæ præceptiuus de rebus agendis debeat eſſe iuxta determinationem præſcriptam ab actu præſuppoſito voluntatis, intentionem voluntatis omnis actus prudentiæ, & prouidentiæ rectæ ſupponit; aſt de medio, & modo, quo obtinendum eſt, agendumque vt obtineatur electionem, & determinationem voluntatis ſupponi, inſomnium Philoſophis videretur. Audiatur S. Thom. 1. p. quæſtion. 22. art. 1. ad 3. *Prouidentia eſt in intellectu ſed præſupponit voluntatem finis. Nullus enim præcipit de agendis, niſi velit finem*: & quæſtion. 23. art. 4. corp. init. *Prouidentia, ſicut & prudentia eſt ratio in intellectu exiſtens præceptiua ordinationis aliquorum in finem*. Quibus vtrobique ſolam intentionem finis ad prudentiam, & prouidentiam ſupponi docet. Quod autem præceptiuam rationum ordinandorum in finem, ſiue

agendorum

Digitized by Google

agendorum rationem eſſe dicat: laxe, vt diximus, præceptum accipit; quem ad modum regulæ facultatis cuiuſuis præcepta dicuntur, & qui eam docent, Præceptores. Quod autem rationem, & in intellectu exiſtentem eſſe aſſerat, aduerſariis non fauet: cum ſolum poſt intentionem finis eſſe, & aſſerat, & probet immò, nec nobis aduerſatur: vti ex iam probanda nobis ſententia clarebit.

CERTAMEN V.

Diuina prouidentia, & ſcientia dirigente voluntatem ad mediorum electionem & electione ipſa æquè, & directò conſtituitur.

1. IMperio intellectuali proprio à Dei prouidentia, immò, & interno omni pure phyſico à Deo prorſus excluſo, & relegato proximis certaminibus 3. & 4. quidquid quæſtionis reſtat de nomine, & puris vocibus eſt, vt bene iudicarunt Vaſquez 1. p. quæſtion. 87. cap. 3. fine Soar. t. de eſſentia prædeſtinationis cap. 17. num 13. Herize Ioann. Præpoſitus Arriaga, & communiter Recentiores: quos immerito reprehendit Ruiz d. 3. ſect. 1. num. 8. quia præter examen illud de iis, quæ prouidentia dicat in recto, vel in obliquo, an ſcilicet ſcientiam in recto, & voluntatem in obliquo? an hanc in recto, & in obliquo ſcientiam; an in recto vtramque? (quas de puris vocibus quæſtiones eſſe fatetur) magna de re quæſtio ſit: an præter ſcientiam dirigentem mediorum propoſitione, & imperium intellectuale ad prouidentiam ſaltem complendam requiratur? Ego vero neſcio an extremum defendere non magna ſolum, ſed maxima res ſit, ac difficillima: in ea verò quæſtione, quam ipſe cum reliquis de puro nomine eſſe meritò fatetur ea pars ſeligenda eſt, quæ pro priori vocum acceptione rem ipſam veritatis videtur attingere.

2. Dicendum igitur nobis eſt: Prouidentiam omnem, quare, & diuinam propriè, & ex parte rei obiectæ duos illos actus, & ſcientiæ mediæ proponentis & ſaltem apta ad præintentum approbantis, atque ad eorum electionem dirigentis, ac inſuper electionem ipſam, nihilque aliud, ipſam directe, & ex æquo prouidentiam eſſentialiter conſtituere. Ita Doctores omnes citati certam. 1, numer. 11. pro ſententia 3. Probatur primo ex Paulo ad Romanos 8. *quos præſciuit, & prædeſtinauit*: ergò, prædeſtinatio aliquid ad præſcientiam, ſeu actum intellectus addit: quod quidem nil aliud, quam voluntatis actus, qui deſtinatione proprie ſignificatur, eſſe poteſt, ea vtique præſcientia de mediis directis: ergo, & prouidentia, cuius ſpecies prædeſtinatio eſt, atque ab aliis prouidentiæ ſpeciebus non forma, ſed materia diſtinguitur. Confirmatur ex Auguſtino de dono perſeuerantiæ cap. 18. vbi illud ad Rom. 11. *Non repulit Deus plebem ſuam quam præſciuit.* Ita interpretatur. *Quod*, ait, *præſciuit non rectè intelligitur, niſi prædeſtinauit*: quia, etſi præſcientia pars prædeſtinationis ſit: aſt, niſi actus voluntatis prædeſtinationis voce expreſſus accedat, prædeſtinatio abſolutè, & adæquatè non eſt. Confirmatur vlterius, & expreſſius ex eodem Auguſtino ibi ca. 14. ita prædeſtinationem ex inſtituto definiente. *Præſcientia, & præparatio beneficiorum Dei, quibus certiſſimè liberantur, quicumque liberantur*: vbi vtrumque, & præſcientiam mediorum gratiæ, & totum præparationem in ſua voluntate, & ipſorum electione ad eſſentiam prædeſtinationis explicandam in recto, & ex æquo aduocauit. Confirmatur 3. ex eodem Auguſtino de prædeſtinatione ſanctorum: cap. 10. vbi ſuæ huic doctrinæ conſonus, & inſiſtens ſcrib. *Prædeſtinatio ſine præſcientia eſſe non poteſt; poteſt autem ſine prædeſtinatione eſſe præſcientia*: quia pars, ſine toto eſſe poteſt; totum autem ſine parte eſſe nequit, & cap. 17. de dono perſeuerantiæ, *in ſua quæ falli, mutarique non poteſt præſcientia opera ſua diſponere; id omnino neque aliud quidquam eſt prædeſtinare.* Ecce diſpoſitionem, quæ voluntatis eſt non niſi in ſua, ſine cum ſua præſcientia, prædeſtinationem eſſe docet.

3. Auguſtinianæ doctrinæ addictiſſimus Fulgentius, & hanc ſententiam ex ipſo videtur ebibiſſe 1. ad Monimum. cap. 7. fatus. *Prædeſtinationis nomine, &c. miſericors, & iuſta futuri operis diuini ſempiterna diſpoſitio prædicatur.* Diſpoſitio autem, etſi voluntatis ſit, ſine diſponendorum ſcientia non eſt, & rurſus. *Prædeſtinatio eſt præparatio operum eius*: quæ vtrumque ſane actum importat: vterque vero videtur definitionem ex Boëtio didiciſſe 4. de conſolat. proſa 6. Sic prouidentiam vniuerſim definiente. *Diuina ratio in ſummo omnium Principe conſtituta, quæ cuncta diſponit.* Nyſſenus 8. Philoſoph. cap. 2. ſeu potius Nemeſius de animæ facultatibus cap. 43. *Rerum procuratio à Deo ſuſcepta*: & rurſus, *voluntas Dei per quam omnia quæ ſunt, aptè gubernantur*; atque iterùm *prouidentia eſt procuratio Dei circa ea quæ facta ſunt.* Damaſcenus 2. de fide cap. 29. *Quæ ex Deo eſt in ea quæ ſunt cura*: item *voluntas Dei per quam omnia quæ ſunt conuenientem habent gubernationem.* Hugo victorin. apud Alenſ. 1. p. qu. 26. m. 2. *Prouidentia eſt cura rerum.* Cura autem, & procuratio rerum, haud dubio, non ſolum ſcientiam, vt clientis commoda cognoſcat Procurator, & penetret, ſed, & voluntatem ea applicandi, & diſponendi pro bono ipſius includit; neque alicui próſpicere (quod idem eſt ac prouidere) is dicitur, qui ei profutura ſolummodo nouit, ſed qui ea apponere vult, ac diſponit; inde quaſi per cauſam prouidentiam definiuit. Theophilus Anthiochen. cap. 1. ad Antiloc. verbo vno aſſerens *eſſe bonitatem Dei*. inde enim rerum à ſe factarum commoda quaſi indagare eaque ipſis diſponere voluntate ſua Deus habet. Vnde Boëtius vbi proximè, aiebat, *Omnia gubernari bonitate Dei.* Quoniam verò vtrumque, & ſcientiæ, & voluntatis diuinæ actum Dei prouidentia claudit recitati, ac reliqui Patres, alterutro illam quandoque exponunt; non excludentes alterum, ſed, vt quid notiſſime ad prouidentiam pertinens, ſupponentes. Quo teſtimoniis pro prima, & ſecunda ſententia certam. 1. memoratis fiet facile ſatis, & quæ pro prima prouidentiam in ſcientia ſola conſtituente circumferuntur vocis, etymologiæ ſolum intendunt; quæ verò pro ſecunda illam in ſolo voluntatis actu animi curam, ſolum, & beneficam anxietatem, vt ſic loquar, intendunt.

4. A ratione probatur primò concluſio argumento à paritate appoſitiſſimo: etenim Dei auctoritas in teſtificando, & veritate eius infallibili in cognoſcendo, & iudicando de reuelandis, & teſtificandis, quæ eſt quaſi paſſiua eius infallibilitas, & veracitate, quæ eſt impoſſibilitas actiua alios dicto ſuo fallendi illud cum iudicio ſuo non conformando; directè, & ex æquo eſſentialiter omnium ſententia conſtituitur; tametſi teſtificandi veracitas iudicij infallibilitatem ſupponat: quia ſine vtroque teſtimonij auctoritas diuina non conſtat. Aſt ſine ſcientia proponente media apta ad finem, & eorùm electionem dirigente, etſi voluntas ea velit apponere efficaciter, de factoque ex creaturæ cui proſpicit amore, & complacentia apponat, cæcè & fortuitò & vult, & apponit; nuſquam verò prouidet; Si autem media perfectiſſimè percalleat, non autem ea eligat, non prouidet creaturæ; ergo, etſi electio mediorum poſterior natura ſit ſcientia mediorum ad electionem dirigente, prouidentia vtroque actu conſtabit: ſicuti diuini auctoritas teſtimonij, & iudicij infallibilitate, ac indefectibili veritate atque diuina veracitate Dei dicentis directè, & ex æquo conſtituitur per omnes quia abſque alterutra diuini teſtimonij auctoritas non conſtat; tametſi altera alteram, quaſi phyſicè ſupponat, ſitque ea poſterior.

5. Secundò: quia in duobus ſine quibus nequit totum quod res aliqua importat ſubſiſtere, rectum, & obliquum ex parte rei obiectæ non eſt; ſed eſt ſolum ex parte modi noſtri concipiendi, vt ſæpè in ſimilibus monui: totum autem, quod prouidentia dicit, eſt præparatio mediorum, quod voluntate fit, ac non cæca & ignorans;

quæ

Digitized by Google

quæ per ſcientiam, qua cæcitat, & ignorantia mediorum formaliter depellitur, formaliſſime præſtatur: ergo neutra in obliquo ſed vtraque in recto prouidentiam ex parte rei obiectæ eſſentialiter conſtituit. Secunda hæc ratio totum ſecundæ ſententiæ (in ſolo actu volitionis, ſiue electionis mediorum prouidentiam ſtatuentis, fundamentum eneruat. Etſi enim electio illa, ſicut quiuis alius voluntatis actus, ſcientiam obiecti proſequendi neceſſariò requirat, & tamen eſſentialiter non conſtituatur in recto, ſed tantum præſupponat, & connotet in obliquo, tanquam neceſſarium quid ex parte obiecti vt eius proſecutiuum actum voluntas eliciat; at verò actus ipſe voluntatis nullatenus ſcientia obiecti, vel intellectus eſt, ſed ſolius voluntatis ea ſcientia ſolicitatus, & oriundus. Prouidentia verò, etſi, qua parte electionem mediorum continet, ſcientiam ſolum præſupponat, & connotet; qua vero ſapiens ſciens formaliter, & prudens non autem ignara, & cæca eſt formam ipſam ſcientiæ mediorum eſſentialiter claudit.

6. Dixi nihil aliud prouidentiæ eſſentiam conſtituere præter mediorum, ſeu agendorum ad finem rei cui per ipſam prouidetur ſcientiam, & electionem: quia decretum de re cui prouidetur toti prouidentiæ præcedit, eiuſque executio, vt dicam. d. 3. qu. prima certam. 2. Nil item vlterius vt probatum eſt certam. 2. 3. & 4. quibus intellectuale omne imperium, ſiue imperatiui, ſiue indicatiui modi, quod electione poſterius à nonnullis ad prouidentiam inducebatur ab ea exterminauimus, ſed neque prius: quia his prior ſola intentio finis eſt: ex qua de mediis, & agendis ad eius conſecutionem prouidetur: quare non magis ad prouidentiæ eſſentialem conſtitutionem vocari poteſt, quam cauſa quæuis ad conſtitutionem ſui effectus. Demum excluſiuam hanc cæterorum omnium concluſionis noſtræ partem expreſſè docuit Auguſtin. cap. 17. de dono perſeuerantiæ recitatus numero ſecundo explicandum hic videbatur, quod ſcientiæ genus directiuum electionis mediorum, & cuius conditionis mediorum, tam ſcientia dirigens, quam electio directa eſſe debeant, vt prouidentiam conſtituant; aſt prouidentiæ vniuerſim ſumptæ nullum ſcientiæ genus, & conditio ſpecialiùs, ſiue ipſius, ſiue mediorum eligendorum aſſignari poteſt, quæ in aliqua prouidentiæ ſpecie non deficiat: quare, cum ſpecies prouidentiæ recenſeamus, & explicemus, ſua cuique ſcientia electionis mediorum, & agendorum directiua eiuſque, & electionis materia, ſeù obiectum opportunius aſſignabuntur.

QVÆSTIO II.

De Prouidentiæ in ſuas ſpecies diuiſione, & earum explicatione.

CVm ſcientia directiua electionis mediorum, ſeù agendorum ad præſtitutum rei prouiſæ finem obtinendum, & horum electione eſſentiam prouidentiæ conſtituerimus, fit plane ex ſcientiæ, & electionis, atque obiectorum vtriuſque diuerſitate diuidi in ſuas ſpecies prouidentiam poſſe: ea autem diſtinctione, & diuiſione loquimur, quam actus ſcientiæ, & voluntatis, qui vniſſimi Deo phyſicè ſunt, patiuntur, iuxta dicta tom. 1. de Deo vno, & hoc 2. controuerſiis de ſcientia, & voluntate Dei.

CERTAMEN I.

Diuinæ Prouidentiæ ſpecies omnes ex obiectis, & actibus recenſentur.

1. EX obiectis, & ſubiectis, quibus prouidetur ſumitur prouidentiæ diuinæ diuiſio. Cum enim è ſubiectis, quibus prouidetur, & mediis, per quæ prouidetur, quædam cauſæ naturales, & neceſſariæ in operando ſint, & media item, per quæ ipſis prouidetur, ſint etiam effectus neceſſarij, prouidentia de neceſſariis, & obiectiuè, ſiue ex parte obiecti neceſſaria erit; ex parte verò ſubiecti libera, vt hæc determinata, & per hæc determinata media eſt; tametſi per hæc, vel alia quibus prouideri poſſet ac de facto prouideretur, non ab alio quam à Deo prouideretur iuxta dicta tota diſput. 1. maximè quæſtion. 4. Hanc ſubiectiuam diuinæ prouidentiæ neceſſitatem conditionatam non abſolutam eſſe inde ſatis conſtat: quod ſemel producta quæuis in primo inſtanti è ſupremo ſuo in creata omnia dominio Deus pro ſecundo inſtanti, ſubtractione ſola concurſus, deſtruere, & annihilare (vt ſcholaſtici loquuntur) pro ſuo libito poteſt: quibus ſublatis prouidentia de ipſis eſſe non poſſet. Sed neque vlla fuiſſet adhuc pro inſtanti primo quo fuiſſent: cum rei nullius prima productio prouidentia reſpectu ipſius ſit: vt docuimus ex Patribus S. Thoma, & ratione quæſt. 1. certam. 5. num. 6. & 7.

2. Sin autem ſubiecta, & media, atque agenda ad præſtituti finis conſecutionem libera in actu primo, & indifferentis poteſtatis ad vtrumuis ſint, liberam, ac non naturalem obiectiuè, ſiue ex parte obiecti cui prouidetur, & mediorum, atque agendorum per quæ prouidetur prouidentiam eſſe certum omnibus eſt: cum nihil aliud ſit liberam obiectiuè, ſiue ex parte obiecti prouidentiam eſſe quam eſſe liberum & ſubiectum & obiectum circa quæ verſatur: quare diuina prouidentia meritò in naturalem, & liberam, ſumpta alterutrius denominatione è ſubiectis & obiectis cuiuſque primò diuiditur. Eſt autem aduertendum practice, & vt reipſa Deus creaturis, ſiue naturalia entia, ſiue libera ſint, prouidet, Dei prouidentiam erga alterutra adæquatè ſumptam à prouidentia erga altera adæquatè ſumpta ſecundum ſe totam minimè differre. Siquidem, & media eligit ac interſerit libera, vt de ſuis effectibus ad finis aſſecutionem agentibus naturalibus prouideat: vt libera manus noſtræ ignis applicatione ad combuſtibile, vt calorem inducat, illudque igne faciat: & libero Angelorum bonorum, ſeu malorum miniſterio ad cauſarum naturalium extraordinarium confluxum ad pluuias beneficas, vel ad terrificas inde neceſſariò ortas tempeſtates, quod ſi hæc ad iuſtos exercendos ac reducendos peccatores ordinentur: iam media hæc naturalium, ac neceſſariorum effectuum liberis agentibus, ad finis ipſis præſtituti aſſecutionem in eorum prouidentia miſcentur.

3. Rurſus prouidentia, ex parte etiam obiecti diuiditur in naturalem, & ſupernaturalem, quod ſi de naturalitate, & ſupernaturalitate quoad ſubſtantiam loquamur diuiſio hæc, non prouidentiæ vniuerſim ſumptæ diuiſio eſt, ſed alterius membri diuiſionis primæ: nempè prouidentiæ liberæ ſubdiuiſio: in qua dubio procul media, & plura agenda ſupernaturalia, quo ad ſubſtantiam, ad finis ſupernaturalis beatitudinis æternæ conſecutionem intercedunt: vt fidei, ſpei, & charitatis habitus & actus: gratiæ inſuper, formaliter ſanctificantis, gratumque Deo operantem conſtituentis, eiuſque honeſta opera quæuis ad condignitatem meriti vitæ æternæ eleuantis, habitus. Conſulto inter media quoad ſubſtantiam ſupernaturalia, non memoro gratiæ auxilia, quæ ad ſalutis noſtræ negotium frequenter intercedunt

Digitized by Google

tercedunt, atque ad honeſtum vndequaque, & bonum opus morale quodvis requiruntur: quia, an ad eiuſmodi bonum opus, quod gratiæ habitu accedente meritorium de condigno augmenti gratiæ, non autem ea gratia adſtante, de congruo ſolum, & eodem modo vitæ æternæ: ad quam congruitate quadam mediatè conducat, anſamque porrigat Dei bonitati auxilium gratiæ ſupernaturale, quoad ſubſtantiam neceſſario intercedat? quia hæc de re grauiſſima, (ſi quæ alia in Theologia) lis inter Vaſquiſtas, & Soariſtas eſt multa accurata eruditione, & à nobis dirimenda tom. 3. de ente ſupernaturali (Theologiæ noſtræ 5.) controu. 2. an ad quodvis bonum opus morale, quovis modo, & gradu ad vitam æternam conducens gratia Dei per Chriſtum, etiam quoad ſubſtantiam, ſupernaturalis requiratur, nec talis quoad modum tantum ſufficiat? libera vero prudentia naturalis ea erit quæ ad naturale quidpiam ab agente libero, & liberè obtinendum de mediis, & agendis prouideat: eaque ad actus indifferentes, nec ſaluti æternæ noxios, nec proficuos, qui à pleriſque in nobis magna probabilitate admittuntur, ſubſeruiet.

4. Quod ſi de prouidentiæ naturalis, & ſupernaturalis quoad modum tantum diuiſione loquamur: tam prouidentiæ naturalis, quã liberæ ſubdiuiſio eſſe poteſt. Cum enim ſupernaturalitas mediorum, ac rerum quoad modum tantum in eo ſtet, vt quamvis res, aut medium eligendum, & apponendum intra virtutem actiuam, & exactiuam cauſarum naturalium ſit, ac proindè neque naturæ totius actiuitatem, & exigentiam ſuperet, & excedat; tamen hic & nunc, vt naturali fluxu, & curſu cauſæ pergunt, aut pergerent, nec medium, aut res illa ab eis fieret, neque exigeretur. ni Dei abſque naturalium rerum exigentia, & pro libito ſolum ſuo, cauſarum indebita coniunctio, ex qua medium illud apponeretur, reſque vel effectus abſolutè prodiret diſponeretur; vel abſque ea coniunctione, & confluxu cauſarum, hic, & nunc indebito, vel ſe ſolo Deus cauſæ abſentis concurſum ſupplens, medium vel rem ad finem intentum abſolutè eligeret, & apponeret: id quod cum tam reſpectu cauſarum, & effectuum naturalium, quam liberorum poſſit Deus pro ſuo arbitrio, dominio, & poteſtate præſtare ex finis cuique earum præfixi intentione, vt eum, vel naturalis: vel libera cauſa aſſequatur: fit ſane: vt ſupernaturalis quoad modum tantum prouidentia, tam in naturali, ſeu neceſſaria obiectiuè, quam in libera ex parte obiecti habeat locum. Vtraque verò prouidentia quoad modum ſolum ex parte obiecti naturalis, & ſupernaturalis aliter nominari vulgò ſolet: nempè prouidentia ordinaria: quia de lege ordinaria naturæ, & cauſarum naturalium exigentiæ, & quaſi iuri diuina prouidentia ſtat. cum autem ius & exigentiam hic & nunc naturæ, & cauſarum naturalium in mediis diſponendis & apponendis non attendit, ſed negligit, atque ordinaria illa naturæ lege ſolutus operatur rebuſque prouidet è prouidentia extraordinaria ſe gerit: ſic Aſtrologis inopinatas pluuias, grandines, cæliquè, & aëris tempeſtates, terræ motus, monſtra, ac portenta diſponit, ac producit.

5. Ex parte verò prouidentiæ ipſius obiectiuè, ſiue ex parte obiecti, liberæ, quoad intrinſecum ſui, ac Dei ipſius alia diuiſio, & diuerſitas eſt: eſt ſiquidem prouidentia vna, qua media etſi de ſe indifferentia, tamen ab extrinſeco efficacia ad finis intenti conſecutionem agenti libero prouidet (ſiue naturalis, ſiue ſupernaturalis, quoad modum, & ſubſtantiam prouidentia ſit) vt patet in prouidentia, qua prædeſtinatis prouidet de mediis ad vitæ æternæ conſecutionem. Eſt item alia prouidentia, qua de aptis, & ſufficientibus quidem mediis ad finis conſecutionem non autem efficacibus agentibus liberis a Deo prouidetur: vt patet in mediis, de quibus Deus non prædeſtinatis prouidet ad finis gloriæ conſecutionem, quam ipſis ſerio vult abſolutè, atque deſiderat, vt vidimus tom. hoc controuerſia de voluntate. Et, quamvis exempla hæc in prouidentia libera ſupernaturali, ſiue quoad ſubſtantiam, ſiue quoad modum, ſint poſita, vtraque tamen prouidentia de mediis efficacibus, & ſufficientibus purè naturalibus ad purè naturalem finem conſequendum: quare, & prouidentiæ purè naturalis in vtramque diuiſio habet locum, vt patet. Dixi hanc diuiſionem ſecundum intrinſeca prouidentiæ, Deoque ipſi, fieri mente noſtra rectè poſſet. Nam prouidentia de efficacibus tantum mediis eſſentia ſua ſcientiam mediam directiuam electionis ipſorum claudit; quæ autem de ſufficientibus ſolum mediis eſt, medium conditionatorum contingentium ſcientiam non includit, vt certamine 2. vniuerſim, & ſpeciatim de prædeſtinatione controuerſia 7. & de reprobatione controuerſia 8. oſtendemus. De actu etiam electionis, & voluntatis mediorum efficacium vni prouiſorum, ſolumque ſufficientium alteri, videtur in prouidentia de alterutro intrinſeca, & prouidentiæ & Deo ipſi diuerſitas, vt amplior gratia, & beneficium collatum vni præ altero ſuadet: maximè, ſi ad finalem iuſtitiam in poſtremo tentationis conflictu conſeruandam, vel pœnitentiam adquirendam, ea collatorum mediorum diuerſitas ſit. Verum ea diuerſitas ſpeciem affectiuæ electionis mediorum erga vtrumque non variat, ſed ſolum intra ſpeciem eandem probat eſſe erga vnum quam erga alterum, affectiuè, & dilectiuè maiorem: quare & quaſi accidentariam alterius ab altera prouidentia, non autem ſpecificam diuerſitatem.

6. Maior lis Theologis nonnullis de præfatis prouidentiæ diuiſionibus aliundè conſideratis. an generis in ſpecies ſint? affirmaſſe videtur Sanct. Thom. in 1. d. 40. quæſtione 1. articulo 2. vbi Durand. quæſt. etiam 1. num. 6. Capreol. quæſt. vnica, articulo 1. concluſione 2. & communiter interpretes, in 1. part. quæſtio. 22. conſentiunt. Marſilius in 1. d. 41. articulo 1. Cameranus Dialog. Cathol. cap. 1. §. 4. Soarez 1. de prædeſtin. cap. 18. Herize cit. d. 22. cap. 7. num. 66. Negat verò Vaſquez 1. part. d. 87. cap. 5. num. 23. & Magiſter meus Didacus Daza citato manuſcripto de prouidentia in quæſt. logicæ quam Theologicæ diſputationi aptiore, cenſeo de re non poſſe Theologos decertare: ſi enim ſcientiæ, & volitionis diuinæ actus ſecundum intrinſecum accipiantur indiuiſus actus ſcientiæ obiectorum, & vnius phyſicè, ac metaphyſicè etiam inſectilis eſt: quod ipſum de actu voluntatis diuinæ ſuis propriis controu. & locis oſtendimus: quo ſolum ſenſu negantes Doctores loquuntur, neque affirmantes contradicunt. Cæterum, cum iam vſus Theologorum obtinuerit, vt pro diuerſitate ſtatus obiectorum (immò & obiecti eiuſdem) Dei ſcientia, quaſi ſpecificè, diuidatur apud omnes in ſcientiam neceſſariã, ſeu ſimplicis intelligentiæ & ſcientiam viſionis, ſeu liberam de abſolutè nimirum exiſtentibus rebus pro ſua duratione etiam abſolutè liberis: noſtraque ſchola ſocietatis ſpeciem aliam ſcientiæ inter vtramque mediæ, re à priſcis traditam Patribus, & Theologis propria ſcientiæ mediæ, ſeu conditionatæ nomenclatura docuerit, altè fundauerit, atque luculenter explicuerit, pro ſtatu futurorum contingentium conditionatorum, à duobus poſſibilitatis, & abſolutæ libertatis, & futuritionis diuerſo, fit ſane primo: prouidentiam, quæ ſcientiam conditionatam contingentis ad electionem mediorum directiuam eſſentia ſua claudit, &, quaſi ſpecifica differentia, ab alia quæ illam eſſentia ſua non claudit differre: fit inde ſecundò: vt ex obiectorum, & mediorum ſeu agendorum entitatiua, vel morali diuerſitate eodem modo, & ſcientiam, & electionem: ac ſubinde prouidentiam, quaſi in ſpecies minutiores, ſimili Theologica loquendi facultate ſubdiuidere poſſumus. Nec de his plura.

CERTAMEN II.

Scientia naturalem, & liberam prouidentiam cum mediorum electione conſtituens, atque huius conditio explicatur.

1. DIximus ſcientiam, quæ prouidentiam quamvis conſtituat, electioni, quaſi natura præuiam, eiuſque directiuam eſſe debere: idque ita probauimus q. 1. à certam. 2. & maximè certam. 5. vt vlterius ſupponendum ſit, non probandum. De electionis verò conditione agendum hic tantum eſt non de natura, qua, & finis intentionem eſſentia ſua ſupponit, cum ad mediorum inquiſitionem, ſi non præſto menti adſint, & occurrentium ad concluſionem de ipſis, & iudicium ferendum de potiori, ſecutiorique ad finis conſecutionem, ſi ex tota, qua poteſt intentionis ſerietate eligendum ſit: tum denique ad electionem mediorum ipſam, quæ abſque finis intentione eſſe non poteſt. De electionis ergò conditione ſolum hic agitur, & breuiter quidem. An ſcilicet efficax eſſe debeat mediorum, quæ eligit, voluntas, & electio? an ſatis ſit eſſe inefficax deſiderium ſaltim ſerium, quod tamen abſolutam efficaciam non pertingat: quemadmodum de intentione, & deſiderio diuino ſalutis omnium, etiam reproborum, ſerium, ac non perſunctorium eſſe oſtendimus controu. de volunt. non tamen abſolutè efficax, immò neque ſalutis prædeſtinatorum per merita liberoſque actus obtinendæ intentionem Dei quantumvis ſeriam ex parte Dei, ſeu quatenus in ipſo eſt, efficaciam abſolutam pertingere non poſſe oſtendemus contron. 7. de prædeſtinatione ex acto principio controu. de voluntate. Breuiter ergo vt dixi, & ex omnium ſententia dico electionem mediorum, qua prouidentia conſtituitur debere eſſe abſolutè efficacem, & mediorum effectiuam, non ſatis eſſe efficaci remiſſiorem, & ſegniorem, quantumvis eam infià abſolutam efficaciam ſeriam adſtruas. Ratio eſt: quia quantumvis quis deſideret media, dummodo ea abſolute non apponit, res exterius non gubernat, nec diſponit ad finem: ergò, quovſque ea efficaciter velit apponere, non prouidet de mediis ad finem. Ne verò putes prouidentiam vltra efficaciam electionis abſolutam mediorum eligendorum efficaciam requirere, vt non nulli hallucinari videntur: poteſt vera prouidentia electione mediorum ſufficientium quidem, non autem efficacium conſtitui, vt ſatis inſinuauimus hactenus, & hac controuerſia de voluntate d. de affectibus Dei creaturarum proſequutiuis.

2. De ſcientia verò electionis directiua (vt eſſe debet, quæ prouidentiam conſtituat) explicare oportet: quænam ex ſcientiis ſimplicis intelligentiæ, & viſionis electionis, cum qua prouidentiam conſtituat directiua ſit? & viſionis mediorum, ac effectuum ſcientiam eſſe non poſſe, & diximus, & de ſe patet: cum media, & effectus ipſa abſolutè ſequentes, abſolutam electionem, & ſcientiam eius directiuam, quare & prouidentiam, adæquatè conſtitutam ſupponant, quarum affectus abſoluti ſunt. De ſcientia ergo ſimplicis intelligentiæ, & media (quæ ſolum reſtant) poteſt eſſe diſputatio, cuius definitio pro omni ſpecie prouidentiæ nequit eſſe prorſus eadem. Quare de prouidentia naturali, & neceſſaria ex parte obiecti, ſiue, quæ de cauſis, & effectibus naturalibus, & neceſſariis habetur, ſeorſim, & de obiectiuè libera, ſeu, quæ erga agentia libera liberoſque effectus verſatur, ſeorſim etiam definiendum erit: vtra ex eis ſcientia electionis mediorum, ſeu agendorum ad finem rei, cui prouidetur, cum eiuſmodi electione prouidentiam eſſentialiter conſtituat: & quidem ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, cum de poſſibilitate finis, & mediorum, & agendorum omnium ad finem ad vtramque prouidentiam præſupponi, certum, conſtanſque apud omnes eſt: cum vera, ſeriaque finis intentio, quæ ad omnem prouidentiam eſſentialiter ſupponitur, incognita finis poſſibilitate concipi, haberique à Deo non poſſit: immò neque ab homine, ni poſſibilis finis exiſtimetur (ſaltem per errorem) ea vero poſſibilitas per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ à Deo cognoſcitur: ſimili ratione probatur ſcientiam de mediorum eorumque conducentiæ ad finem intentum poſſibilitate electionem ipſorum, & ſubinde prouidentiam, debere, vt minimum, præcedere: quia electio mediorum, & agendorum ad finis conſecutionem, non vtcunque ſeria ipſorum voluntas, ſed abſolutè efficax eſt, quæ incognita eorum poſſibilitate haberi nequit: & hæc quidem apud Theologos omnes communia ſunt, atque indubitata.

3. Lis ergo apud ſcholaſticos ea ſolum eſſe poteſt: vtra ex eis ſcientiis ſimplicis intelligentiæ, & conditionata prouidentiæ naturali, & neceſſariæ, & liberæ ex parte obiecti, vt explicuimus, proximè, & immediatè, ſeù vltimo directiua ad electionem mediorum, & agendorum ad præintentum finem ſit, vt eum electione ipſa, quam proximè, & vltimo dirigit, prouidentiæ eſſentiam (vt diximus quæſtione prima, certamine quinto) conſtituat? An pro vtraque prouidentia ſola ſimplex intelligentia ſufficiat? vel ſola ſcientia media, vel altera ex his pro altera, altera verò pro altera ſolum ſit ſatis? In hac vero quæſtione dicendum primo cum omnibus Theologis eſt: in prouidentia naturali, ſeu neceſſaria ex parte obiecti, ſolum ſcientiam ſimplicis intelligentiæ de poſſibilitate mediorum, & agendorum, & conducentiæ ipſorum in finem eſſe immediatè proximè, & vltimo directiuam electionis: ac ſubindè, iuxta noſtram ſententiam, contra aliquot Thomiſtas, & noſtrum Ruiz, probatam quæſtione 1. ferè tota eam ſolam ſcientiam eſſentiam prouidentiæ naturalis cum electione per ipſam directa conſtituere. Ratio eſt data: quia reſpectu mediorum naturalium, ac reliquorum agendorum in prouidentia pure naturali, ex parteque obiecti neceſſaria, & mediorum actiuitas, conducentia ad finem naturalis, ac neceſſaria, nuſquamque indifferens ad vtrumvis eſt, neque agendorum ſiue effectuum aliquid eſt liberum: atqui reſpectu cauſæ naturalis, & neceſſario operaturæ, atque agendorum, ſeu effectuum non liberorum ſola datur ſcientia ſimplicis intelligentiæ pro priori ad ipſorum electionem, & executionem abſolutam: ergò ea ſola eſt directiua immediatè proximè, & vltimo ad mediorum, & agendorum electionem, vt finis obtineatur.

4. Dices: tota determinatio actiuitatis, & exigentiæ cauſarum naturalium mediorum, & agendorum ex prouidentia hac naturali obiectiue ſubditur arbitrio Dei, qui pro libito poteſt eis concurſum ex parte ſua ad effectus edendos denegare, vt ſæpe cauſis naturalibus denegauit: idque poſterius natura ad eorum electionem, & abſolutam poſitionem, quorum abſolutam exiſtentiam, concurſus diuini exigentiam abſolutam expectat, & præuidet abſolutè, vt cum ipſis concurrere annuat abſolutè, vel renuat: ergò ex ſola ſcientia ſimplicis intelligentiæ de poſſibilitate mediorum, & cauſarum naturalium nequit immediatè, & vltimo ad illorum electionem procedere; ſed debet præire etiam eiuſmodi electioni naturalium mediorum, & agendorum ſcientia conditionata de decreto concurrendi libero Dei, ſi ea naturalia media adhibeantur. Reſpondetur prouidentiam purè naturalem, & ex parte obiecti neceſſariam ex intentione efficaci finis abſoluta ſemper à Deo haberi: ex qua intentione ad ea omnia, quę neceſſaria ſunt ex parte ipſius ad finem obtinendum, præſtanda antecedenti neceſſitate tenetur: cum autem eis mediis naturalib. electis, & poſitis abſolute & decretum concurrendi, & concurſus Dei cum illis neceſſaria ſunt: non eſt Deo liberum decretum concurrendi: quare, nec ſub hypotheſi electionis mediorum ex ea intentione habitę contingens conditionatè eſt Dei decretum, & concurſus, vel eius negatio, ſi hæc ex prouidentia naturali purè ad finem aliquem ſint apponenda. 2. ſi eam finis intentionē ex qua pure naturalis, & neceſſaria ex parte obiecti prouidẽtia & mediorum electio habetur efficacē abſolutè vocari nobis; aſt ſeriam illam intentionē finis eſſe negare non poteris:

quo

quo autem pacto ſeria finis intentio erit, ſi id ſine quo finis obtineri abſolutè nequit, atque in ſua tantum voluntate, & poteſtate eſt, præſtare nolit & apponere: nempè decretum concurrendi? quare ex ſeria illa intentione finis nequit non ad decretum concurrendi cum cauſa naturali antecedenter neceſſitari: ne intentio illa non ſeria, contradictoriè eſſe poſſit, quæ ſupponitur, atque eſſentia ſua ſeria eſt: ſicuti ex ſeria intentione ſalutis reproborum, ex qua auxilium, ſaltim ſufficiens, confert, & decretum concurrendi ex parte ſua apponere, ob eandem rationem tenetur: quia ex parte actus primi ſublato, auxilium ſufficiens non eſt, neque conſenſus ad ſalutem neceſſarius in poteſtate abſoluta voluntatis.

5. Dicendum eſt ſecundò: ad prouidentiam liberam ex parte obiecti ortam ex intentione diuina ſeria finis liberè à creatura rationali, ſiue agente creato libero obtinendi (non tamen ſeria tota ſerietate, qua Deus finem liberè à creatura obtinendum, ſeu quemvis liberum eius actum citra efficaciam adhuc poteſt intendere) ſola etiam ſcientia ſimplicis intelligentiæ immediatè proximè, & vltimo directiua electionis mediorum ſufficientium eſt; & cum hac ex æquo eiuſmodi prouidentiam conſtituens. Hanc concluſionem non video ita apud Doctores expreſſam, immò, cum de prouidentia vniuerſim erga actus liberos diſputant, & ſolam prædeſtinationem (quæ perfectiſſima prouidentia eſt) attendunt, concluſioni huic quotquot ſcientiam mediam admittunt ſæpè videntur aduerſari ſcientiam mediam eſſe directiuam electionis mediorum in omni prouidentia libera ex parte obiecti ex intentione finis, ſeu actus liberi à creatura obtinendi, vel ſupponentes paſſim, vel obiter aſſerentes, vt videre eſt in noſtro Ruiz: tametſi, tam hic, quam cæteri, cum de prouidentia erga reproborum ſalutem agunt noſtræ generali huic doctrinæ in illa ſpecie prouidentiæ ſuffragentur. Cæteris fuſiùs magiſque ex inſtituto noſtræ huic concluſioni aduerſatur Herize noſter de prouidentia d. 21. cap. 3. à numero 15. vbi ad diuinæ prouidentiæ perfectionem ſpectare vniuerſim, & abſolutè ait, præſcire, quid ex medio, quod electurus ad intentum finem, præſtiturusque eſt, eueniet. Si donetur: vnde & imperfectam forè Dei prouidentiam, quæ eiuſmodi conditionata præſcientia ad electionem mediorum non dirigatur. Sed tamen cap. 7. numero 60. §. *Reſpondeo* ad noſtram doctrinam, ſicut & alij, ſe recepit: negans electionem medij ſufficientis in non prædeſtinatorum prouidentia haud quaquam ſcientia media dirigi, ac regulari.

6. Probatur concluſio noſtra vniuerſim, quia ſeria, ac vera abſolutè intentio Dei de actu libero noſtro, ſeu fine alio per actum liberum noſtrum obtinendo, ſatis habet, ſi talis intentio ſit, ex qua moueri poſſit, de factoque moueatur Deus ad eligendum, præſtandumque nobis medium, vt poſſimus, atque noſtræ abſolutæ poteſtatis ſit actum intentum à Deo elicere, ſeu intentum alium ab ipſo finem per liberum noſtrum actum obtinere: atqui ad huius medij electionem ſufficit præceſſio, & directio ſolius ſcientiæ ſimplicis intelligentiæ, nec poteſt præcedere, & dirigere ſcientia media, ſeu conditionata de eo, quod liberè à nobis eueniet, aut fiet, ſi tale medium nobis donetur: ergo ſola ſcientia ſimplicis intelligentiæ, non autem media de eo, quod eueniet, atque à nobis fiet, ſi illud medium nobis præſtetur, prouidentiam liberam ex ea intentione ortam conſtituet. Maior probatur: voluntas enim finis de ſe motiua electionis medij apti ad eius conſequutionem, non eſt complacentia de pura poſſibilitate finis (adhuc in ſententia nobis confutata controu. de volunt. de complacentia Dei in rerum poſſibilitate pura) ſed exiſtentiæ finis verum, nec perfunctorium, ſolum deſiderium, & intentio. Minor probatur primò: quia medium ſufficiens tantum ad finem, qua ſufficiens ſolum, dicit poſſibilitatem actiuam efficiendi, quatenus ex parte eius eſt, cum voluntate, cui donatur actum liberum, & eo medio finem vlteriorem, ſi finis vlterior intentus à Deo eſt, ac ſubindè poſſibilitatem paſſiuam actus liberi, ſeu finis vlterioris intenti, vt eo medio præſtito à voluntate fiat: atqui ſola ſcientia ſimplicis intelligentiæ cognoſcitur à Deo eiuſq; voluntati proponitur, vt eligat hæc, & omnis poſſibilitas obiectorum creatorum, atque eorum exiſtentiam, quæ eſſe, vel operari poſſunt, quod intendit, decernat: ergo ſola ſcientia ſimplicis intelligentiæ non autem conditionata de eo, quod à voluntate noſtra fiet, ac eueniet, ſi medium illud ſufficiens donetur, directiua eſt electionis medij ſufficientis & improuidentiæ habitæ ex eiuſmodi intentione.

7. Confirmatur eadem minor: quia ad electionem medij ſolummodo ſufficientis, qua talis, nulla ſcientia media conditionati contingentis futuri ſub illo poteſt dirigere, & inducere voluntatem Dei ſerio intendentis actum liberum noſtrum, vel finem ipſo vlteriorem: ſed nulla ſcientia (ea excluſa) poteſt antecedere, dirigere ac inducere voluntatem Dei ad medij ſufficientis, qua talis electionem, præter ſimplicis intelligentiæ: ſiquidem ſcientia viſionis, quæ reſtat non ante, ſed poſt medij electionem eſt: ergo ſola ſcientia ſimplicis intelligentiæ eſt directiua, & inductiua voluntatis Dei ad electionem medij ſufficientis ad actum liberum, ſeu vlteriorem finem à Deo intentum, qua talis. Maior probatur efficaciter: quia ſcientia media futuri contingentis ſub eo medio ſufficienter nulla eſt de actu libero futuro ſub illo: quia ſub medio illo, non eſt futurus, alioqui non ſufficiens ſolum medium, ſed efficax foret: immò ideò ſufficiens ſolum eſt, quia actus ſub illo futurus non eſt. Sola ergo ſcientia conditionata futuræ negationis actus liberi ſeu vlterioris finis intenti ſub eo medio ſufficienti, ſiue, quod ſub eo medio actus liber, & vlterior finis intentus non erit Deo (cuius ſcientiæ falſitas repugnat) adeſſe poteſt: atqui hæc nequit dirigere, & inducere voluntatem ad eius medij, ſufficientis ſolum, electionem: quin immò eam ab eius electione prorſus retraheret, ſi præcederet: ergo nulla ſcientia media contingentis conditionati poteſt dirigere, & inducere Dei voluntatem ad electionem medij, ſufficientis ſolum, ad actum liberum, ſeu vlteriorem finem verè, ac ſerio præintentum. Antecedens, ſeu minor proximè ſubſumpta probatur: quia implicat eum, qui verè ac ſerio intendit, ac deſiderat, vt aliquid ſit, dirigi, ac induci ad medij alicuius electionem ex certa, & infallibili ſcientia, quod ſub illo medio non erit: ita enim, atque ex ea ſcientia eligens electione ipſa tenderet, vt non eſſet, quod præintenderat verè, ac deſiderauerat: ſerio, vt eſſet, intentione ipſa, ex qua ad eius electionem mouebatur: vafreque, ex induſtria, & data opera, procuraret, ac diſponeret vt non eſſet, quod intendere ſe iactabat illuſoris, & circulatoris vitio, ingenuo homine (nedum Deo optimo) indigniſſimo. Confirmatur denique eadem minor & poſtremus hic diſcurſus in eius confirmationem inſtructus: quia ob rationem, & abſurda in eo contenta quicunque ſcientiam mediam tuentur Doctores, Deum ſcientia media non futuri conſenſus reprobi in finalem pœnitentiam, vel conſenſus peccatoris in actum prauum ſub conditione medij, ſeu auxilij ſolummodo ſufficientis, quod ei confertur ad illud eligendum, & conferendum dirigi, ac induci nimimè poſſe, vel peccatoris, & reprobi ſalutem verè non intendere nec ſerio deſiderare aiunt: ſed potius perditionem, ad quam ex eius media illud apponit, ſciensque, & volens ex induſtria, dataque opera procurat.

8. Dices: hæc eadem inferri, etſi Deus, non ex ſcientia media non futuri actus liberi, ſeu vlterioris finis intenti ſub conditione medij ſufficientis ſolum à ſe eligendi, & creaturæ rationali præſtandi, illud abſolutè eligat & præſtet. Negari quippè nequit, eam ſcientiam conditionatam de non futuro conſenſu libero ſub illo medio, ſi præſtetur, adeſſe abſolutè Deo, cum illud eligit; & nihilominus ea ſcientia, poſita etiam vera intentione conſenſus liberi, à ſufficientis illius medij electione non retardatur; quin ſeriæ Dei intentioni, & vero deſiderio conſenſus noſtri liberi, ſeu vlterioris finis aduerſetur; ergo nec, ſi ea ſcientia dirigatur electio medij ſufficientis, cum præfata intentione ac deſiderio pugnabit. Nec ſatisfacies, ſi dicas: eam ſcientiam non adeſſe Deo formaliter ſumptam pro priori ad electionem ſed ſolum materialiter, ſicut reliqua diuina, ſcientiæ ſimplicis intelligentiæ directiuæ electionis illius, identificata, vt ſcientia viſionis, & aliorum conditionatorum ſcientia; imò, & immenſitas, æternitas, omnipotentia, &c.

quæ ad eam electionem impertinenter ſe habent: in primis enim Deus medium illud ſufficiens non eligit cæco modo, & euentus ex illo, ſi detur, futuri ignarus, atque ea ſola ſcientia poſſibilitatis effectus, ſeu conſenſus liberi ex illo: eligit enim illud præ efficaci alio, ſub quo, ſi donetur, conſenſum forè cognoſcit, alioqui, ſi ex ſcientia ſola poſſibilitatis cõſenſus ſub medio quovis vnum ex eis eligeret, pro ſufficienti efficax eligere poſſet: cum conſenſum ab alterutro poſſibilem eſſe prænoſcat: quare, & inſcius omninò reprobum prædeſtinaret, cum ei media, quibus certiſſimè liberaretur præpararet, atque diſponeret: vnde prædeſtinatio & reprobatio caſui & fortunæ paterent: nec Deo ita inſcio prædeſtinanti gratiæ à prædeſtinato deberentur ampliores, quàm à reprobo debeantur. vtrique enim Deus id ſolum ſciens, prudenſque de ſuo contulit, quo vterque poſſet liberari, ſi velit; niſi, vti medium, quo poſſet liberari conferret, ſcientia poſſibilitatis conſenſus ſub mediis propoſitis ſola non contentus, expectaret ſcientiam conſenſus conditionatè futuri, vel non futuri ſub illo, quæ quidem formaliſſima ſcientia media eſt. Si autem ea ſcientia conditionata debet medij ſufficientis electionem antecedere, quin tamen eam retardet de factoque detineat, & id quidem abſque contradictione cum ſeria intentione conſenſus liberi, ſeu vlterioris finis intenti; ex qua ſufficiens ſolum medium eligitur, diſcurſus totus noſter proximus ceſſat. Reſpondetur non omnem ſcientiam, quæ comitanter ſolum pro priori ad electionem vt illius retardatiuam ſe habet, eius cauſam eſſe, cum potius de ſe cauſa ſit, vt non ſit electio. Patet in muliere, quæ domo egreſſura, vel ad templum ſacri audiendi, vel animi gratia ad agrum, prænoſcit ſui impudicum amatorem occurſurum, & nihilominus ſuæ libertatis, aut pietatis iure vtens egredi ſtatuit: ac de facto egreditur: & tamen aſpectus & affectus turpis amaſij cauſa non eſt, etſi adſtante eius præſcientia, etiam, qua poſſet domi contineri, ea egredi liberè ſtatuerit: quia non ideo, ſed alia de cauſa, vel honeſta, vel licita egreditur.

Si ergò ſcientia media de non futuro conſenſu ſub medio ſufficienti, vt retardans ab eius electione pro priori ad illum comitanter ſe habeat, & tamen, non ideò quia ſub eo medio conſenſus futurus non eſt, ſed alia de cauſa eligatur, ſcientia illa cauſa electionis ipſius non eſt: eligitur autem à Deo ex intentione conſenſus, & ex iure ſeruandæ ſuæ libertatis, in quavis Dei electione exercendo, quibus motiuis eius medij electioni ſatisfit: nam ex intentione conſenſus noſtri ſeria quidem, ſed non tota, qua, citra efficaciam abſolutam contrariam conſenſus eiuſdem libertati Deus poteſt ſerietate, de medio ſufficienti poſitiuè (quod ſatis intentioni illi eſt) prouidetur, neque ex eo fine, quia ſub eo medio conſenſus conditionatè non futurus præuiſus eſt poteſt donari, ita, vt non futuritio illa conditionata conſenſus in electionem medij ſufficientis influat, nec electio illa ſeriæ intentioni ſalutis aduerſetur, vt diſcurſu noſtro dicebatur. Quia verò, neque ex ea ſeria intentione aliquid vltra poſitiuam auxilij ſufficientiam ad conſenſum dare tenetur, libertatis ſuæ eligendi ex omnibus, quæ ſufficientiam poſitiuam habeant integrum ad electionem ſeruat: quin ſcientia media de non futuro conſenſu retardari detinerique à ſufficientis electione anteriori debeat, vt fœminæ exemplum euincit: itaque intentio illa ſeria, ac vera conſenſus ad id ſolum Deum cogit; ne ex illa medium ſufficiens, qua negatiuè etiam ſufficiens, & quod non habiturum effectum cognitum per ſcientiam mediam eſt (etſi comitanter proindè Deo electuro ea ſcientia media adſit) eligatur; non autem, vt ea etiam adſtante ob fines alios medium illud negatiuè etiam ſufficiens non eligatur; ad electionem verò, & prouidentiam medij efficacis pro prædeſtinationis ſcientia media non comitanter ſe habet, vt non niſi habiturum effectum conditionatè, taléque pro priori ad electionem cognitum eligatur, in quo amplior reſpectu prædeſtinatorum Dei gratia elucet quam reſpectu reproborum, quibus auxilium, quod efficax ipſis ſcientia media prænoſcitur, non donatur; ſed ſolum ex ſcientia ſimplicis intelligentiæ ſufficiens. Et hæc propoſitæ difficultati ſufficiunt. An verò conſtante, ac non obſtante ea ſeria conſenſus liberi noſtri, ſeu vlterioris finis (verbi gratia, æternæ ſalutis) intentione medium, ſeu auxilium ſufficiens, quia negatiuè ſufficiens, &, quia tale per ſcientiam mediam præſcitum à Deo eſt, poſſit eligere? loci huius vbi generaliter, & vniuerſim de Dei prouidentia agimus, atque eius ſpecies explicamus non eſt, ſed ſpecialis controuerſia octaua de reprobatione.

CERTAMEN III.

De ſcientia media directiua electionis efficacium mediorum ad finem liberum, & cum illa ſpecialem, & perfectiſſimam de actibus liberis prouidentiam conſtituens aſſeritur contra Recentes.

1. Difficultas hoc certamine vniuerſim examinanda, & expedienda de ſcientia, quæ debeat dirigere decreta electiua, & appoſitiua mediorum de ſe indifferentium, & extrinſecus ab effectibus efficacium perfectiſſima, infruſtrabili, ac certa de effectibus liberis præintentis à Dei prouidentia in ſcholæ Thomiſticæ Ieſuanæ Doctoribus, eiuſque aſſeclis, qui mediorum ad actus liberos efficaciam extrinſecus ab his pro futuritionis conditionatæ ſtatu ſumendam eſſe cenſent, locum ſolummodo habet eam in ſpecie quadam prouidentiæ huiuſmodi nempè prædeſtinatione, ex annis non multis Recentiores noſtri diſputarunt acerrimè: ad eam nimirum offendentes difficultatem, in quam ego olim Recentiſſimus Theologiæ auditor incideram, & vt tunc putabam primus; tametſi ſequenti anno curſus Herize, & à ſe, & ab ingenioſis aliis ex noſtris Caſtellanis tactam difficultatem referat citata d.22. cap. 3. num.28. §. *vt reſpondeam*, medio atque fusè d.23. cap.14. num.100. obiect.3. cum tamen ab antiquioribus ſcholæ noſtræ Doctoribus, nulla ea de re controuerſia fuerit: aſſerentibus cunctis ſcientiam mediam directiuam eſſe decreti electiui, & collatiui auxilij, ſeu medij ita efficacis prædeſtinatis: inde ſcientiæ mediæ, eiuſque ex ſcripturæ, & Patrum doctrina erutæ aſſertorem, propriiſque ad ſcholas, & controuerſias vocibus, & argumentis illuſtratorem noſtrum Molinam in primis ſuſpicientibus, & commendantibus, quod eius ſcientiæ interuentu prædeſtinationis certitudo, & infruſtrabilitas cum prædeſtinati libertate in actu primo, & ſecundo facili negotio componatur. Cum autem eadem intentionis ſerietate, & deſtinationis certitudine, qua prædeſtinatis gloriam, actum quemvis liberum, etiam indifferentem rationali creaturæ velle Deus poſſit; totumque aliter ſentientibus Recentioribus ab euerſione libertatis actus prædeſtinati, ſi medij, vel auxilij efficacis electio, & collatio ea præuia ſcientia media dirigente proueniat, deſumatur: opportunius hic ea de re vniuerſim de prouidentia certa, & infruſtrabili Dei, circa quemvis actum liberum, agentes diſputabimus: cum ex prouidentiæ, de quovis actu libero certitudine, eiuſque libertate ſit omninò definienda quæſtio: tametſi ab his qui rerum, quas examinant cuncta vtilia exactè luſtrare, rectaque methodo ab vniuerſalioribus tradere non nimis curant, in ſpecie prouidentiæ huius (prædeſtinatione nimirum) fuerit controuerſia hæc verſata.

2. Fuit autem nobis, & Caſtellanis, vt video, ad controuerſiam hanc difficultas petita ex abſoluta præcedentia ſcientiæ mediæ decretum abſolutè medij illius, ab extrinſeco etiam efficacis, electiuum, & collatiuum regulantis in prouidentia hac ad actum liberum ſub medio efficaci liberè futurum, qui proinde, niſi hoc medio (quæ conditio ad eius conditionatam futuritionem fuit) purificato, & abſolutè pro priori naturæ poſito abſolutè futurus eſſe non poteſt; ſi medium illud ex ſcientia

media

media dirigente, eoque ſubinde natura, & cauſalitate priore, purificetur, atque abſolutè apponatur, videtur; & voluntatis, & actus creati libertas peſſumire: etenim poſita abſoluta exiſtentia, & præcedentia ſcientiæ mediæ, decretóque electiuo, & purificatiuo, medij ita efficacis ac ſubindè abſoluta etiam purificatione, exiſtentiæ, & præcedentiæ medij ipſius, nulla poteſtas voluntatis creatæ (immò, nec diuinæ) ad actus omiſſionem eſſe poſſe videtur: eſſet enim poteſtas ad coniungendum duplex, vel potius multiplex contradictorium. Nempè, & conditionatæ futuritioni, & ſubinde ſcientiæ mediæ, & decreto electiuo, & collatiuo abſolutè medij illius per eam directo, & regulato: ſiquidem omiſſione abſoluta data poſito abſolute, & purificato pro naturæ priori medio, & conditione actum liberum ſub ea forè nuſquam, nunquamque verum eſſet: immò verum ſemper fuiſſet actum eiuſmodi ſub eo medio, ſi daretur, non eſſe futurum; quod futuritioni eius conditionatæ ſub eo modo repugnans, & formale excluſiuum eſt: ac ſubinde, & ſcientiæ mediæ de eius conditionata futuritione ſub medio illo, & decreti abſolutè electiui & collatiui medij illius. Cum autem tot ex omiſſione illa abſoluta repugnantię contradictoriæ inferantur, nullaque ad contradictorium, vel vnicum, coniungendum diuinæ etiam nedum humanæ & creatæ voluntati poteſtas abſoluta dari queat, fit planè: poſito pro priori naturæ ad actum liberum medio illo ex ſcientia media decretum electiuum & collatiuum illius dirigente non eſſe in voluntate creata omittendi illum abſolutam poteſtatem proximam, ſed nullam: cum nulla alia abſoluta poteſtas voluntatis ſit, niſi, quæ eo medio indifferenti completur, cum aliud non adſit. Hoc autem ſcientia media regulatum ſui pro priori naturæ abſoluta poſitione antecedentem connexionem cum actu: & impoſſibilitatem omiſſionis in actu primo affert: ſed nec in voluntate poteſtas ad medium illud abolendum, & medium aliud afferendum, ſub quo omittat, caſu quo omitteret, perſtaret. Non ad abolendum medium illud: cum actus omnis ſui principij phyſici perfectiuus ſit, & cui principij ſui phyſici deſtructiuum eſſe repugnet. Sed nec ad aliud medium adducendum. Tum, quia mediorum eiuſmodi (puta primarum cogitationum) electio penes creatam voluntatem, eiuſque poteſtatem, & deliberationem non eſt: tum, quia ad deliberandum, ſeu quoquo modo ex libera omiſſione cogitationem aliam, ſub qua omitteret, adducendam, cogitatio alia deberet præcedere, quæ de facto, & abſolutè non adeſt: & de qua inſtauratur difficultas eadem, ſi ex ſcientia media dirigente decretum electiuum, & collatiuum ipſius ea cogitatio à Deo inferretur. Demum ante primam cogitationem, in qua argumentum locum habet, prior alia eſſe non poteſt: quare nec potentia adhuc remota omittendi adeſſe voluntati poteſt.

3. Hanc difficultatem Herize noſter d. 23. cap. 14. citato num. 192. tametſi initio numeri ſolidam eius, ac veram ſolutionem attigerit (quam d. 22. cap. 3. num. 26. explicandam eo loci promiſerat) propè medium tamen diuertiſſe videtur à vero, reſpondens: medium indifferens de ſe, & extrinſecus efficax, eiuſque electiuum, & collatiuum decretum ex duplici Dei ſcientia prouenire, ac regulari: nempè, & ſimplicis intelligentiæ, & conditionatæ: & quidem, quatenus ea prima prouenit ſatisfit exigentiæ effectus, ſeu actus liberi, qui, vt fiat, ac ſit, medij, ſeu auxilij entitate, ex quacunque ſcientia proueniat, ſatis habet: vt autem non, niſi ſcientia media adſtante à Deo eligitur medium illud, & apponitur; ſatisfit dignitati perfectiſſimi prouiſoris actus liberi noſtri, qui incertus, & quaſi in ſuſpenſo de euentu contingenti ex ipſis futuro, non ſine imperfectione de mediis ad ipſum prouideret. Addit tamen: ad perfectionem hanc prouidentiæ, & prouiſoris perfectiſſimi non ſpectare, vt ex ſcientia media futuri euentus de mediis prouideat: id enim prouidentiam actus liberi non perficeret, ſed deſtrueret. His planè primam ſuam, & veram ſolutionem, atque doctrinam deſerit, ad quam redit: tandem numero eodem. Hanc Herize doctrinam de electione diuina, & collatione medij indifferentis ab extrinſeco efficacis è duplicis ſcientiæ directione, & ſimplicis intelligentiæ, & mediæ, vnicam difficultatis præſentis componendæ cenſentes, ſectati ſunt, ac mordicùs defendunt Recentiores ex noſtris Antonius Perez, eiuſque aſſeclæ. Gaſpar de Ribadeneira de prædeſtinatione d. 1. atque alij in manuſcriptis: explicant tamen aiunt: ex quavis harum ſcientiarum decretum abſolutum ab alio ex alia ſcientia à Deo conceptum diuerſum, ex quo ſolo abſolutè medium conferretur, etſi aliud abeſſet in Deo eſſe admittendum: & ex decreto quidem regulato per ſimplicem intelligentiam collato medio, libertatem in actu primo proximo conſtitui: cum nihil incompoſſibile cum omiſſione actus ex eo medio futuri ex parte actus primi ſupponat: vti decretum aliud ſcientia media regulatum ſupponit: ſcientiam, ſcilicet mediam futuri actus infallibiliter ſi purificetur, abſolutéque apponatur conditio, quæ ex ita regulato per ſcientiam conditionatam decreto purificatur, atque ex parte actus primi apponitur. Vnde conſtat in caſu omiſſionis ex parte actus primi poſſibilis, non quidem actum primum phyſicum, qui eo medio ſeu conditione abſolutè poſita completur, eſſe implicatoriè deſtruendum: ſicut ſcientia media deſtrueretur, cum ex alio decreto per ſimplicem intelligentiam (quæ eo etiam caſu perſtaret) abſolute eſſet, & perſiſteret.

4. Dicendum nihilominus eſt, in omni prouidentia perfectiſſima Dei erga actum & finem quemvis liberum rationali creaturæ, & quæ electione mediorum ab extrinſeco efficacium conſtare debeat, debere etiam abſolutum decretum electiuum, & collatiuum ipſorum ſcientia media dirigi, ac regulari. Hæc noſtrorum omnium Doctorum concluſio eſt: à qua Herize verius recedere à proxima cogitatione, tametſi ſua, deſtruit citato numero, ad ſolutionem neceſſitatis logicæ actus & logicæ impoſſibilitatis omiſſionis, ex qua reſpondere cœperat, demum recurrens. Probatur concluſio: eiuſmodi prouidentia perfectiſſima eſſentia ſua certitudinem, & infruſtrabilitatem euentus, ſeu finis contingentis erga quem eſt, prorſus habet: aſt, ni medium natura ſua, & ab intrinſeco efficax, contra Thomiſticam Ieſuanam ſcholam admittatur, nequit ea prouidentia perfectiſſima natura, & eſſentia ſua certitudinem, & infruſtrabilitatem euentus contingentis prouiſi habere, ſi medij ab extrinſeco ſolum efficacis abſoluta electio, ac ſubinde collatio ſcientia media de conditionata euentus futuritione ſub medio illo non dirigatur, ac reguletur: ergo in eiuſmodi prouidentia medij ita efficacis electio, & collatio proinde abſoluta, ſcientia media dirigitur, ac regulatur. Maior eſt certa ac dogmatica in ſpecie altera prouidentiæ huius, nempe prædeſtinatione, ex eo præcisè, quod eius perfectionis prouidentia exactiſſima ſit. Minor verò obſcurior non eſt: etenim prouidentia obiectiuè libera perfectiſſima eſſentia ſua duo hæc ſolum in ſua natura, & eſſentia claudit: præſcientiam euentus ex mediis, & horum electionem, & præparationem, ni eam imperio intellectuali (quod ſchola noſtra reiicit ſatiſque ſuſè impugnauimus quæſt. 1.) vel conſtituas, vel compleas: atqui electio abſoluta medij intrinſecus indifferentis ad euentum, eiuſque oppoſitum per ſe, & ſecundum ſe ſumpta ſolum affert medium intrinſecè indifferens, quodque ſubinde cum euentus defectu & omiſſione æque coniungibile, & amice componibile ſit, atque cum ipſo actu: ergo electio ipſa medij illius, nec ſecundum ſe ſumpta; nec ratione medij quod affert atque abſolutè apponit, certitudinem, & infruſtrabilitatem euentus illi perfectiſſimæ prouidentiæ adducit: ergo ſolum ex ſcientia directiua (quæ ſola altera prouidentiæ pars eſt) poteſt eiuſmodi electio & collatio abſoluta medij, ac ſubindè prouidentia eam euentus contingentis prouiſi certitudinem, & infruſtrabilitatem ſortiri. Atqui nequit eam ſortiri è ſola ſcientia ſimplicis intelligentiæ de poſſibilitate euentus, quæ electionem eius medij dirigat: cum eadem ſcientia poſſibilitatem defectus, & omiſſionis euentus illius æque repræſentet, atque euentus ipſius poſſibilitatem ex medio illo ad cuius electionem dirigit: ac proinde, & de ſe, & coniuncta etiam cum electione, & abſoluta medij poſitione, æque eſt cum euentus defectu, & omiſſione ſub illo medio ea ſcientia coniungibilis: ergo niſi abſoluta electio & collatio medij illius ex ſcientia media de euentus conditionata futuritione

ſub medio illo præcedat intrinſeca & eſſentialis certitudo, & infruſtrabilitas euentus prouiſi eiuſmodi perfectiſſimæ Dei prouidentiæ, ac Deo quam exactiſſimè poteſt contingentis euentus prouiſori nuſquam poterit adeſſe.

5. Stata quidem hæc Thomiſticæ ſcholæ ſocietatis doctrina, & gloria in re ſcholaſtica præcipua: ſcientiæ nimirum mediæ explicatione, & illuſtratione concordiam certitudinis, & infruſtrabilitatis diuinæ de creatis noſtris actibus, & euentibus liberis cum horum libertate ex patribus, & Theologica ratione, Scholaſticis, & Controuerſiſtis in apertum adduxiſſe. Quod ſi eiuſmodi media ſcientia mediorum de ſe indifferentium, & extrinſecus efficacium Dei abſolutam electionem, & ſubinde collationem eorum non dirigat: quare nec ad illam prioritate, quaſi naturæ, præcedat, prouidentiamque exactam Dei de noſtris contingentibus conſtituat; horum quidem contingentia, libertaſque ſaluabitur; intrinſeca, & eſſentialis vero eius prouidentiæ certitudo, & infruſtrabilitas euentus contingentis peſſumibit, vt hactenus demonſtrauimus: ac ſubinde improbus tantorum Doctorum in ea ſcientia eruenda, explicanda, adſtruenda, ac vindicanda labor deterrimo ſenſu improbus erit, planèque otioſus, & rei Theologicæ prorſus inutilis. Is enim fructus eius ſcientiæ Theologiæ commodus eſt: certitudinem diuinæ huius exactiſſimæ prouidentiæ de noſtris contingentibus prouiſis cum horum contingentia, & libertate conciliare; qui ſi abeſſet, otioſa, inutilis, ac perniciosa Theologiæ ſcientiæ mediæ doctrina eſſet, ac diſturbandis Scholaſticorum mentibus appoſitiſſima; vt in eius vſu ad controuerſias de incarnatione, & alias Theologicas dirimendas, quæ hanc concordiam non concernunt, apud Recentiores plures eſt videre: qui inanibus ex ſcientia media diſcurſibus Theologiam quæſtionibus de poſſibili inutilibus opplent, vtilibus Theologiæ, quæ de facto eſt, vel omiſſis, vel ieiunè ac perfunctoriè, & indignè vix attactis. Vnde conſtat, quam immeritò, atque in ſcholæ ſuæ Magiſtros, & Duces irreuerenter Recentiores memorati num. 3. à directione decreti electiui, & collatiui abſolutè eorum mediorum in prouidentia exactiſſima Dei de noſtris contingentibus incluſi ſcientiam mediam excluſerint: ſolámque ſimplicis intelligentiæ admiſerint ad decreti illius directionem. Dixi excluſerint: nam ſi etiam cum ſimplici intelligentia ſcientiam mediam dirigere decretum abſolutè electiuum, & collatiuum medij illius admittant; iam in toto illo coniuncto ſcientiæ adæquatè directiuæ ſcientia media præcedit medij illius abſolutam pro priori naturæ ad actum, ſeu euentum prouiſum poſitionem: cum qua ponitur ex parte actus primi, & ad actum ſeu euentum abſolutum neceſſitas, & ad eius omiſſionem impoſſibilitas antecedens: atque difficultati contra communem noſtram concluſionem, quæ eos exorbitare, atque in auia, & prærupta ire egit, ſunt cum noſtris reliquis obnoxij.

6. Sed quandoquidem Recentiores iſti eius difficultatis metu à directione decreti illius abſolutè electiui, & collatiui medij extrinſecus ſolum efficacis in prouidentia hac actus ſeu euentus contingentis exactiſſima ſcientiam mediam volunt excludere: quidnam ſcientia media in exactiſſima prouidentia præſtabit? quaſve in eius conceptione partes aget? quodve munus ſubibit? Dei, inquiunt omniſcij, nulliuſque ignari mentem ornare, ac prouidenti ex alia ſimplicis intelligentiæ ſcientia de euentu ſeu actu noſtro contingenter futuro comitanter aſſiſtere: cuius comitante aſſiſtentia Deo prouidenti, quod de rei euentu, & medio illo incertus, & ignarus prouideat, dici abſolutè non poteſt; Quemadmodum, nec de fœmina, cui occurſus amantis turpis, libidinoſique eius aſpectus, & affectus ſi ad ſacrum, vel concionem audiendam templum adit: non tamen ex eius euentus ſcientia, comitante ſolum; ſed ex alia, ex qua templum adire decreuit. Cæterùm, ſi ſcientia conditionata euentus ſub illo medio, ſi apponatur, futuri, nullatenus, vt abſolutè eligatur, inſeruit; ſed reſpectu eius electionis merè comitanter ſcientia illa media ſe habet: Deus non eligit, nec prouidet de eo medio, quia eſt euentus conditionati ſub eo futuri conſcius, & prudens, magis quam, quia conſcius, & prudens oſcitationis Turcæ, vel ortus vermiculi, aut floris in hortulo: ea enim omnia, & reliqua æquè comitanter cum ſcientia ſimplicis intelligentiæ (quæ ſola electionem dirigit medij illius, ac prouidentiæ de euentu contingenti ſubſeruit per ſe) Deus, quia omniſcius cognoſcit: ac proinde æque comitanter (quod ad medij electionem, prouidentiamque de euentu contingenti per illam prouiſo attinet) cum ſcientia ſimplicis intelligentiæ eorum omnium ſcientia ſe habet, atque ſcientia media de futuritione conditionata euentus ſub medio eligendo, ſi apponatur: ergo non aliter dicetur Deus eligere, & prouidere de medio ad euentum contingentem, non ignarus, ſed ſcius futuritionis conditionatæ euentus contingentis ſub medio illo, quàm ſcius, ac non ignarus oſcitationis Turcæ, vel ortus vermiculi aut floris in hortulo. Ecquid autem horum comitans ſcientia perfectionis prouidentiæ, & prouiſoris, ſeu prouidentis Dei de medio ad euentum contingentem affert? Ergò, nec ſcientia media de futuritione euentus conditionata, quæ medij ad illum electionem non dirigat, nec prouidentiam ingrediatur, ſed ſolum ſcientiam ſimplicis intelligentiæ electionem dirigentis, & ſubinde prouidentiam de medio ad euentum illum conſtituentis comitetur, quidquam perfectionis, certitudinis, ac infruſtrabilitatis diuinæ prouidentiæ, & prudenti electioni medij illius, ac ſubinde exactiſſimæ prouidentiæ poterit afferre.

7. Dices: obiecta alia omninò diſparatè ad euentum contingentem ſe habere: quare & ad electionem & prouidentiam de medio ad illum: aſt futuritionem euentus eiuſdem conditionatam, ac ſubinde eius ſcientiam conditionatam reſpectu futuritionis eiuſdem euentus abſolutæ, & electionis, & prouidentiæ de medijs ad ipſam non ſe habere diſparatè, & impertinenter, licet ſe reſpectu earum comitanter habeat ſolum. Contra quidquid ad aliud nullatenus conducit impertinenter ſe ad aliud habet; tametſi id, quod ad aliud conducit alio titulo comitetur: id enim quod ad rem aliquam, nec eſt, nec facit, impertinens omnium ſententia, & definitione ad rem illam eſt. Vel ergò ſcientia media de futuritione conditionata euentus contingentis ſub medio illo eligendo, quo abſolutæ huius futuritioni à Deo prouidetur, electioni, & prouidentiæ de medio ad contingentis abſolutam futuritionem conducit, ac inſeruit, titulóque perfectionis, electionis, & prouidentiæ ad contingentis abſolutam futuritionem in Deo ſubinde ponitur: vel nullatenus ad perfectionem electionis, & prouidentiæ illius conducit ac inſeruit, nec eo titulo in Deo prouidente, & eligente medium illud ponitur ſed titulo alio: nempe omniſcientiæ Deo propriæ, ſeu, quia omniſcius eſſe Deus debet? Si primum ſcientia media de futuritione contingentis conditionata ſub medio eligendo, non comitanter ſolum, ſed antecedenter ſe habet ad eius electionem & prouidentiam de eius abſoluta futuritione, ſicuti reliqua, quæ horum abſolutæ exiſtentiæ conducentia, atque inſeruientia ſunt: ſi autem dicas ſecundum: nempè perfectioni electionis, & prouidentiæ illius nuſquam ſcientiam illam mediam inſeruire: neque eo titulo perfecti & prudentis electoris, & prouiſoris, ſed alio titulo omniſcij in Deo poni, non ſolum comitanter ſed prorſus impertinenter ad eam Dei electionem, & prouidentiam, earumque perfectionem ſe in Deo habebit, æque atque aliorum obiectorum ſcientia; neque ex eius ſcientiæ aſſiſtentia Deus formaliter ſciens, & prudens de euentus futuritione, ſeu formaliter non ignarus prouidebit, ſed ſolum materialiter. Vnde qua prouiſor contingentis euentus perfectus haudquaquam erit, ſed de euentus futuritione ſuſpenſus ac formaliter incertus. Confirmantur hæc omnia: quia eius ſcientiæ comitantia ſola formaliter, non vero formali præſuppoſitione ad electionem medij, aut ingreſſu in prouidentiam, nequit prouidentia certa de euentu contingenti formaliter conſtitui, vt patet: at de conceptu prouidentiæ perfectiſſimæ, & exactiſſimæ diuinæ (de qua diſputamus) eſt certitudo formalis, ſiue eſſe formaliter certam: ergo ſola comitantia ſcientiæ mediæ non conſtituitur, nec euadit Dei prouidentia de euentu contingenti (vt eſſe debet) formaliter exactiſſima, & perfectiſſima: ſubindéque nec Deus perfectiſſimus de euentu illo prouiſor (qui talis perfectiſſima formali-

ter

ter prouidentia conſtitui ſolummodo poteſt) niſi ea ſcientia media præcedat.

8. Denique pura hæc comitantia ſcientiæ mediæ ſine directione, & antecedentia ad electionem medij in prouidentia perfectiſſima impugnatur, & confirmatur noſtra communis concluſio. Etenim, quicunque creatus, & prudens prouiſor eorum quæ ſerio intendit, & quibus, vt eueniant, exactè vult prouidere, antequam media eligat, & ad eorum abſolutam exiſtentiam de mediis prouideat, quid ſub eis futurum abſolutè ſit, nec ſolum, quid ex eis eſſe poſſit, ſagaci, & ſtudioſa induſtria, & diligentia coniectatur: nec prius media eligit, nec poſtea alia, ſed ea, ſub quibus, ſi adhibeantur, certius, ſecuriuſque (intra coniecturam tamen, & probabilitatem quam ſolum poteſt) euentum forè conditionatè prænouit: nec ea eligeret, ſi certiorem notitiam de euentu conditionatè futuro ſub eis vel aliis mediis ſe habiturum ſperaret, priuſquam hanc etiam adquireret ac præhaberet: ergo ad perfectam mediorum ad ſerio (tota qua intendi ſerietate poteſt) intentum finem abſolutè obtinendum electionem, exactamque prouidentiam ſcientia de futuritione conditionata (quam certa ab intendente & ita exactè prouidente haberi poſſit) debet natura præcedere, atque medij electionem illam dirigere: ergo & in Deo contingentem noſtrum euentum ita ſerio intendentem, & exactiſſimè de eius abſoluta futuritione prouidentem ſcientia media certa, & infallibilis de eius conditionata futuritione ſub medio eligendo debet antecedere eius electionem, ad eamque dirigere, nec ſola ſimplex intelligentia de poſſibilitate eius ſub medio illo ad electionem eius & prouidentiam hanc ſufficiet. Exemplum ſcientiæ ſolum comitantis, vt aiunt fœminæ de aſpectu, & affectu amaſij impudico, ſi Templum ſacri audiendi cauſa adeat, vt deceruit è re aduerſariorum non eſt, ſed potius è noſtra. Siquidem, vt eius euentus non ignara, ſed ſciens, prudenſque templum adire abſolutè dicatur, eius voluntatem determinatam, ac deliberatam debet non comitari ſolum ſed præcedere Non quidem vt quid ad voluntatem adeundi templum inducens & dirigens: ſic enim ex ea ſcientia adeundo templum peccaret, ſed, vt quid ab eo templi aditu retrahens, quod ad deliberandum de adeundo templum vel domi manendo debet præcedere: non minus quam ſcientia ad templum adeundum inducens vt patet: ſiquidem vtraque ſcientia libertatem voluntatis in actu primo, atque indifferentem poteſtatem ad vtrumvis, vel manendum domi, vel templum adeundum conſtituit: quare liberam, ac deliberatam voluntatis determinationem adeundi templum, qua talem antecedit: ac proinde nec ignaram, ſed, ſcientem, ac præſciam euentus illius templũ adiiſſe fœmina abſolutè & meritò, dicetur; quæ immeritò ita diceretur, ſi determinationem determinatam, ac liberam templum adeundi non præcederet, ſed comitanter ſolum euentus illius ſcientia conditionata ac ſubindè purè materialiter, ſe ad illam haberet: quare exemplum hoc ex re, & concluſione noſtra eſt, non aduerſariorum: ſiquidem ad libertatem determinationis adeundi templum, cui ſolum inſeruire poteſt, debet ſcientia occurſus, & affectus praui Amaſij ex parte actus primi præcedere; tametſi ad phyſicum determinationis inducendum, à qua retrahit potius ex parte actus primi non præcedat, ſed comitetur: ſcientia autem media euentus prouidendi ſub eligendo medio, ſi adhibeatur inductiuum de ſe ad medij electionem eſt; nec alio titulo in exactiſſimo, & perfectiſſimo euentus prouiſore, niſi, qua inductiua ad eam electionem, eiuſq; infruſtrabilitatem eſt requiri poteſt, ad inductionem autem ad medij illius electionem debet abs dubio ad illam natura pręcedere, atque ex parte actus primi ſupponi: qua præcedentia ſecluſa comitanter adeſſe prouiſori Deo ad einſmodi electionem, perfectámque, & exactiſſimam de euentu prouidentiam, nec citius, nec magis, quam reliquorum omnium ſcientia, & attributa reliquæ Deo, qua Deo, non autem, qua perfecto prouiſori, debent adeſſe.

CERTAMEN IV.

Difficultati propoſitæ aliorum ſolutiones rejectæ.

1. Difficultatibus contra noſtram hanc, & communem cæterorum concluſionem appoſitis reſpondent plures, nec indocti Recentiores: principium remotum, nec immediatè inductiuum, & influxiuum in actuum libertatem, & poteſtatem voluntatis proximam, & abſolutè talem ad vtrumvis non conſtituere: quare ex eius principij remoti determinatione ad vnum, & infallibili connexione cum illo eiuſque incompoſſibilitate cum extremo altero, nullatenus principij proximi indifferentiam, ac ſubinde neque actus, ſeu euentus libertatem euerti: quare principij remoti ita connexi cum actu excluſionem ex parte actus primi ad abſolutam potentiæ, & actus, libertatem nullatenus requiri. Decretum autem electiuum, & collatiuum medij, ſeu auxilij regulatum per ſcientiam mediam, ex quorum coniuncto cum abſoluta medij illius poſitione actus neceſſario, eſt futurus, & eius omiſſio impoſſibilis, remotum principium eſt, & ſcientia media, qua regulatur, adhuc remotius, & quorum neutrum influxiuum in actum, cui ex remotis ſuis locis, & ſignis connectuntur: ſola ſiquidem potentia cum medio, ſeu auxilio indifferenti de ſeſe principium influxiuum in actum illum adæquatum, & totale eſt: quare nec decretum regulatum ea ſcientia, nec ſcientia ipſa potentiæ, & actus libertati abſolutæ officiunt, nec ad eam conſtituendam, ſeruandamque pro naturæ priori ad actum debent excluſa ſupponi. Huius ſolutionis fundamentum ita diſieci controu. 4. de volunt. d.6. quæſt.2. certam.2. à num.3. vt otioſè prorſus nunc à fundamento ſolutionem hanc confutarem: vſque adeò hebetiores alij Recentiores, quorum preſſo (honoris cauſa) nomine meminimus ibidem certam.3. num.7. poſt med. principium, & cauſam remotam à cauſalitate effectus remoti, ac ſubinde à potentia, abſolutè tali, cauſandi effectum illum remouent: vt cauſam per accidens ſolum, vt muſicam in ædificatore ad ædificandum, effectus illius eſſe velint, & impertinenter ſe ad illum habere: quare cauſæ, & poteſtatis proximæ nihilo poſſe, ſiue remota cauſa, & principium adſit, ſiue abſit immutare, ſed eandem hanc, & plane paradoxam doctrinam relegaui ibidem num.8. Tertio alij ad principia extrinſeca voluntati operanti (cuiuſmodi decretum abſolutè electiuum & collatiuum medij de ſe indifferentis, ac ſcientia media illud regulans ſunt) quæ eius libertati officere proinde nequeunt, recurrunt, & hoc confutaui certamine 4. num. 6. eſtque Thomiſticæ Dominicanæ præfinitionis, ac prædeterminationis, & creatæ libertatis concordia, ac tentata ab eis prima ſolutio, ſicuti, & alia Recentium Murcianorum pro ſuis Suariſticis præfinitionibus, (quæ præſenti difficultati aptari facillimè poteſt, & ex connexione ipſa intrinſeca, & phyſica præfinitionis (& idem eſt coniuncti de decreto regulato per ſcientiam mediam, ſcientiaque ipſa, & purificatione conditionis) principij cum effectu libero deſumitur ratione cuius connexionis ab effectu ipſo libero tam præfinitio, quam coniunctum illud in ſui exiſtentia phyſice dependeat, tanquam à neceſſario connexionis termino: quare nec eius libertati quam ſupponit poſſit officere. Hoc etiam diſieci ibidem numero ſeptimo, & certamine 5. numero tertio.

2. Quinto alij recentiſſimè reſpondent, abſolutam purificationem, & exiſtentiam conditionis, mediive indifferentis illius à decreto illo regulato per ſcientiam mediam, quare neque à ſcientia media, determinate non pendere: cum ex alio, aliiſque decretis purificari, apponique, & in ſe exiſtere abſolutè poſſet, & æque, atque ex hoc regulato per ſcientiam mediam abſolutè exiſtens, & appoſitum medium illud, ſeu conditio eſt; inde,

Digitized by Google

inde, inquiunt, medij eius abſoluta exiſtentia & purificatio à quovis eorum decretorum determinato præſcindit: quorum ſubinde nullum determinatè præcedit abſolutam conditionis, ſeu medij, & euentus exiſtentiam: quare è conditionis, ſeu medij illius abſoluta exiſtentia, & appoſitione ipſa nuſquam bene, ac rectè decretum ex eis alterum determinatè infertur: ac proindè quatenus ad actum liberum per ſe abſolutè medium illud præcedit à decreto regulato per ſcientiam mediam atque ab ea ſcientia, quibus determinatè eius abſoluta exiſtentia non connectitur, minimè procedit: inde neque actus, ſeu euentus liber ab eo medio proueniens: atque adeo, nec decretum illud actus pro naturæ priori ſupponit, quem ſubinde poteſt adquirere, & medium illud, à quo per ſe cauſatur, & procedit, ab eo decreto regulato per ſcientiam mediam determinatè proueniat: non autem (vt poſſet) proueniat à decreto per ſcientiam aliam regulato. Nihil præſtat ſolutio: ſolum enim probat per ſe, ideſt eſſentialiter; medium illud ab eo decreto ſcientia media regulato, tanquam à principio ſui vnico, & eſſentiali ad ſuam abſolutam exiſtentiam, in ſuo abſoluto eſſe non pendere; non autem de facto verè, & abſolutè tanquam à ſui abſoluta cauſa pro priori naturæ abſolute exiſtente non pendere in ſua abſoluta exiſtentia pro poſteriori naturæ de facto abſolutè ponenda, cum ex eo ſolo decreto ita regulato medium apponitur, & pro vlteriori alio poſteriori actus ab eo proueniens: inde vero tota oritur difficultas coniungendi cum coniuncto illo pro naturæ priori, & antecedenter, etſi non eſſentialiter, de facto tamen, & abſolutè poſito, connexo cum euentu ſeu actu, atque cum eius omiſſione incompoſſibili, omiſſionem: quare & omittendi (ſine qua libertas ad actum illum eſſe nequit) poteſtatem, ac rurſus: quomodo decretum illud ita regulatum poſſit per actum, ad quem vtpotè effectum ſuum (eſto remotum, quod parui refert vt dixi num. 9.) de facto pro priori naturæ abſolutè exiſtens ſupponitur adquiri, atque in ſuo eſſe dependere ſine repugnantia mutuæ cauſalitatis phyſicæ manifeſta. Confirmatur: quia vtraque repugnantia, non ſtat in eo quod cauſa, & effectus per ſe eo ſenſu aliqua ſint, ſiue quod effectus eſſentia ſua ab illa vnicè eſſentialiter dependeat, aut ex accidenti; ſed ex eo, quod abſolute vere, ac de facto à cauſa effectus cauſetur, & dependeat. Alioqui omnis fere effectus natura ſua permanens poſſet ſuam cauſam producere, vt calor calorem, atque ignis ignem, &c. à quibus producti ex accidenti fuere: cum eo ſenſu, per ſe, & eſſentialiter ab his determinatè eorum abſoluta exiſtentia non pendeant: ſiquidem produci ab aliis poſſent. Secundo: ni hæc cauſis vere talibus de factoque producentibus reſpectu effectuum repugnent: quia cauſæ, & effectus ſunt: nec cauſis, & effectibus per ſe, id eſt eſſentia ſua talibus, repugnare vllatenus ſuadebis, aut defendes. Tertiò, & medium, ſiue auxilium, à quo actus, ſiue euentus contingens prouenit, poſſet ab actu in ſui abſoluta exiſtentia pendere: ſiquidem ita eſſentialis cauſa eius illud auxilium non eſt, vt æque ab aliis produci nequeat: Vnde rurſus: etſi medium, ſeu auxilium phyſica prædeterminatio eſſet ſaluari contra hos Recentiores, poſſet actus libertas: cum prædeterminationis huius abſoluta poſitio dependens ab actu libero phyſicè eſſe poſſet, nec aliam, quam conſequentem, neceſſitatem induceret.

3. Murciani Recentiores ex ſuo principio, ad decretum comitans concurrendi ad actum determinatè cum creata voluntate componendum cum huius & actus libertate excogitato, (nempe cum duorum, ſeu duarum libertatum exercitium ad aliquid abſolute liberum apponendum requiritur, ſeruari in eo apponendo vtriuſque, & eius, quod apponitur libertatem, quoties huius conditionalis veritas ſaluatur: *ſi alter ex parte ſua hoc agat, alter ex parte ſua, ſeu, quod ipſius eſt, ad id aget*: Tametſi in alterius poteſtate non ſit actio alterius) præſenti difficultati reſpondent: ſeruari libertatem voluntatis & actus prouenientis ex medio indifferenti de ſe abſolute, non aliter poſito, quam per decretum regulatum per ſcientiam mediam: quamvis, vt ita ortum: ratione ſcientiæ mediæ, quæ ſupponitur cum omiſſione actus ſit incompoſſibile, nec ſcientiæ mediæ, ac decreti illius præcedentium abſoluta poſitio, & præceſſio ab eius actus poſitione, & libero voluntatis exercitio in eius appoſitione pendeat aut pependerit: quare neque abiici, aut impediri, ne pro ſuo priori ſit, vel potius fuerit, à libero voluntatis exercitio in illo actu edendo valeat, neque, vt ſuo loco, & ſigno priori fuerit, adquiri: etenim, etſi hæc ita ſint, quia conditionis, ſeu medij ex hoc, vel illo decreto, hac vel illa ſcientia regulato purificatio, & abſoluta appoſitio, penes creatam voluntatem non eſt ſed penes diuinam coniunctim cum creata in actus productione, & requiſitorum, vt ſuam voluntas creata exerceat præuentione exercendam: vt ſuam voluntas exerceat ſatis erit, ſi Deus, quod ex parte ſua eſt præſtet, nempè medium illud indifferens (quod de facto ex decreto regulato per ſcientiam mediam ſolummodo ac non aliter, ſiue per nullum aliud decretum aliundè regulatum in ſuo abſoluto eſſe actuali, & exiſtentia apponitur) abſolutè per aliud medium regulatum per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, vel conditionatam aliam quampiam, pro caſu omiſſionis apponere. Hoc enim ſatis habetur ad veritatem conditionalis illius. *Si alter ex parte ſua agat: quod penes ipſum eſt, alter etiam, quod penes ipſum, ſeu ex parte ſua eſt ad id ipſum aget*: quo ſolo vtriuſque exercenda circa id ipſum libertas abundè ſaluatur. Video cogitationem hanc ingenuoſis aliis Recentioribus placuiſſe. Nobis autem, qui ſincerius veritatem quærimus, nec per ambages adeundam putamus: nec multis diſcurſuum machinis, ſed quam poſſint pauciſſimis inueniendam, aliiſque tradendam putamus, principium illud ad ſenſum, & intentum vtrumque Recentiorum iſtorum nunquam non diſplicuit: & quod ad concordandam noſtram in actu hoc determinato exercendam libertatem cum decreto Dei comitanti concurrendi ad eundem actum determinatè inutilem, & repugnantem oſtendi tom. 1. de Deo vno controu. 3. d. 3. q. 3. decretum hoc comitans determinationem voluntatis creatæ multo ex capite quovis modo adſtruatur confutans: quare, quoad hoc impugnationibus ſuperſedendum meritò nunc erit.

4. Quatenus verò ad præſens attinet, facile impugnatur diſcurſus: quoties enim effectus indiuiſim ab exercitio duplicis libertatis duorum ad illum abſolutè ponendum pendet, neceſſe eſt, vt de facto abſolutè illud apponatur ab vtroq; quod ex parte ipſius, ſeu penes ipſum eſt de facto apponi: maximè, cum exercitium libertatis ex parte vnius, pro naturæ priori ad exercitium, & poteſtatem liberam alterius requiritur, quandoquidem abſq; exercitio alterius abſoluto non eſt huius ad vtrumque extremum libera abſolutè poteſtas: ergo ſatis non eſt, quod alter aget conditionatè, quod ex parte ipſius eſt, ſi alter, quod ex parte ſui eſt, egerit, vt huius alterius ſeruetur abſoluta libertas: ſed oportet vt vterque, quod ex parte ipſius eſt, abſolutè faciat. Atqui per hoſce non ponitur de facto, & abſolutè ex parte Dei; quod ex parte ipſius apponi neceſſario abſolutè debet, ad omiſſionem actus, & ſine quo omiſſio illius eſt abſolutè alteri voluntati creatæ antecedenter impoſſibilis, etſi conditionatè in caſu omiſſionis apponendum verificetur: ergo non ſaluatur de facto abſoluta libertas in actu primo, ſeu poteſtas eius ad actum, vel eius omiſſionem: quare neque actus libertas de facto à voluntate eliciendi. Maior vniuerſim eſt certa: & cum vnius exercitium liberum antecedenter, & pro naturæ priori requiritur ad libertatem in actu primo, & liberum ſubindè exercitium alterius, eſt euidens (maximè in noſtra ſchola) ex definitione cauſæ & potentiæ liberæ *quæ poſitis requiſitis omnibus ad operandum poteſt operari, vel non operari*: iuxta quam ponenda omnia requiſita ad operandum, & non operandum, abſolutè, & de facto ſunt, vt operari, vel non operari pro libito in actu primo abſolutè, & de facto cauſa liberè poſſit: quare, non poſito abſolutè vno ex requiſitis ad alterutrum deficit plena, & abſoluta ad vtrumvis poteſtas. Hinc contra neceſſitatem decreti prædeterminatiui, & prædeterminationis à noſtris Doctoribus infertur: non prædeterminantis phyſicè auxilium ſufficiens, & poteſtatem liberam ad vtrumvis adeſſe non poſſe.

5. Minor eſt aduerſariorum: qui plane fatentur auxilium,

xilium,

Digitized by Google

xilium, ſeu medium de ſe indifferens, & ſolum ab extrinſeco efficax vnicè à decreto regulato per ſcientiam mediam pendere,& vnicè de facto apponi,cum quo coniuncto non ſolum potentia abſoluta, & de facto non eſt omittendi,ſed eſt ad omiſſionem cum eo coniuncto repugnantem, & incompoſſibilem, antecedens abſolutè, & de facto impotentia, & impoſſibilitas: ac proinde ſolum admittunt conditionatum, necdum abſolutum, decretum, quod eſſet, ſi voluntas omitteret ex alia ſcientia regulatum, quo auxilium, ſeu medium illud abſolutè poneretur: & cum quo eſſet abſoluta omittendi poteſtas, quæ planè cum coniuncto auxilij, vnicè ex decreto per ſcientiam mediam de facto regulato abſolutè poſiti, non eſt. Confirmatur vrgentiſſimè in ſchola noſtra Thomiſtica Ieſuana (in qua diſputamus) cuius argumenta omnia eneruantur, ſi poteſtas libera abſolutè, & proximè talis ſufficienter conſtituitur ex poteſtate abſoluta ad vnum tantum extremum, & poteſtate conditionata ad aliud, ſi hoc aliud, ſeu caſu, quo hoc aliud adeſſet, etſi de facto, & abſolute non ſit: quia, inquient, cum adeſt decretum prædeterminatiuum, & prædeterminatio ad actum, ſi tamen omitteret ea non adeſſent, ſed quod agendum ex parte Dei eſſet, vt omitteret. Et contra cum abſolutè his ſolum ex parte Dei poſitis omittit, eſſet tamen, ſi non omitteret voluntas, ſed ageret, decretum prædeterminatiuum, & prædeterminatio ad actum, tametſi in poteſtate voluntatis noſtræ non ſit, quæ à Deo ſunt de facto impedire, ne fuerint, nec quæ à Deo tunc eſſent afferre: ſtaretque conditionalis illius Recentiorum veritas, cuius ſola verificatione libertatem, & Dei, & noſtri in exertio libero circa actus ſaluari arbitrantur. Quid ergo Recentiores Thomiſtas Dominicanos à libertatis euerſione, & negatione, ac impoſſibilitatis auxilij ſufficientis impugnant iſti Recentiores: quibus, vt ſe protegent, atque in ipſos tela retorqueant, æreum adeo principio ſuo clypeum miniſtrant.

CERTAMEN V.

Firma præfatæ difficultatis ſolutio.

1. SOlida ergo propoſitæ difficultatis ſolutio, facilis quidem, ſi doctrina noſtra ſcientiæ mediæ medullitus penetretur atque exenteretur, ſe prodit. Explicui autem tom. 1. de Deo vno controu. 2. de ſcientia, & hic controu. de voluntate d. 6. quæſt. 2 penitius ſoleto, ſcientiæ mediæ naturam quantum ad difficultates eorum locorum proprias, opus erat, atque opportunum: ex quibus illud ad præſentem difficultatem memorandum eſt. Connexionem, ſcilicet, ſcientiæ mediæ, quaſi phyſicam, intrinſecam, & propriam, etiam cum conditio purificata, atque abſolute poſita eſt, ac proinde, & coniuncti ex ſcientia media, & conditionis purificatione conflati cum obiecto ſcientiæ mediæ tantummodo eſſe: ſicuti, & cuiuſvis ſcientiæ de re quapiam, pro quocunque ſtatu per illam repræſentato, connexio intrinſeca cum re illa pro eo ſolum ſtatu, pro quo illam repræſentat eſt, eſſeque ſolummodo poteſt: etiamſi illi extrinſecus, quidquid velis adiungatur: ſiquidem nihil alicui rei extrinſecus adueniens, & adiunctum poteſt intrinſecam cum alio connexionem, quam de ſe res non habebat affigere, & afferre. Sicuti nec poteſt naturam, & eſſentiam rei mutare, quod ei extrinſecus ſolum adiunctum eſt: immò nec res ipſa eadem in natura & eſſentia ſua manere, ſi alicuius adiuncti extrinſeci, vel etiam intrinſeci: acceſſu intrinſeco eius naturæ connexio cum alio, quam natura ſua non habebat adduceretur: de eadem enim naturà ſecundum entitatem, & eſſentiam ſuam connexionem habere, ac ſimul non habere cum alio manifeſtam contradictionem inuoluit: verum quidem eſt, rem de ſe cum aliquo intrinſecè natura, & entitate ſua non connexam per aliquid intrinſecè inhærens, vel etiam extrinſecus adiunctum, ad vnum determinate agi & adigi, poſſe actiue, vel impeditiuè: vt phyſica prædeterminatione à Deo immiſſa voluntati, vel decreto prædeterminatiuo, aut præfinitione actus contrarij, vel de omiſſione illius extrinſecus aſſiſtente voluntati fiet voluntatis, quamvis intrinſecus & natura ſua indifferenti,& inconnexæ, vel actus, vel eius omiſſio neceſſaria, & extremum alterutrum impoſſibile: quare in coniuncto ex voluntate, & adiuncto erit alterius extremi phyſica & antecedens neceſſitas, & impotentia, ſeu impoſſibilitas antecedens phyſicè extremi aduerſi.

2. Sed tamen opus ad id eſt vt phyſica neceſſitas determinatio, & connexio cum extremo altero, ac ſubinde alterius oppoſiti impotentia abſoluta, phyſicaque, & antecedens impoſſibilitas, & incompoſſibilitas coniuncti huius cum extremo aduerſo tota ab adiuncto voluntati, ſeu rei de ſe inconnexæ cum extremo altero, atque cum alterutro compoſsibili toti illi coniuncto aſſeratur, quin voluntas, ſeu res de ſeſe indifferens ad vtrumvis, & inconnexa cum altero extremo aliquid de ſuo ad antecedentem neceſſitatem, & connexionem coniuncti illius cum extremo vno, & impotentiam, ſeu incompoſſibilitatem cum altero aduerſo conferat de ſuo, ſed ab adiuncto extrinſeco, ſiue ipſi indito, ſiue aſſiſtente, cum quo coniunctum illud cum altero extremo antecedenter connexum, & cum aduerſo pugnans conſtituit, ſolummodo patiatur. Notatum & exemplis adductis phyſicæ prædeterminationis, & decreti prædeterminatiui, ſeu præfinitionis actus, vel omiſſionis determinatæ componentis, ſeu conflantis coniunctum voluntatis, & prædeterminationis, ſeu decreti, aut præfinitionis alterius extremi ex oppoſitis, in quo abſoluta, & antecedens neceſſitas extremi vnius, & impotentia, ac impoſſibilitas extremi aduerſi tota, penes phyſicam prædeterminationem, decretum prædeterminatiuum, ſeu præfinitionem vnius extremi, ipſiſque intrinſeca, & eſſentialis eſt, totaque ab eis coniuncto illi affertur; quin ad eam antecedentem neceſſitatem coniuncti illius ad vnum extremum, & connexionem, atque impotentiam ad oppoſitum. & cum ipſo incompoſſibilitatem aliquid de ſuo partialiter adhuc, ex parte ſua, reliquum quod de ſe in coniuncto illo indifferens eſt, adducat, & conferat. Si enim phyſica prædeterminatio, vel decretum, aut præfinitio alterius extremi, cum quibus voluntas coniunctum illud natura ad extremum illud antecedens conflat, connexa cum extremo illo natura, & eſſentia ſua non eſſent, & cum oppoſito extremo incompoſſibilia, in coniuncto illo, nec eſſet antecedens neceſſitas ad illud, nec ad oppoſitum antecedens impotentia, & impoſſibilitas. Ex terminis item ipſis euidens hoc ipſum notatum eſt: quia, cum coniunctum quodvis nihil aliud ſit, aut contineat, quam partes, quibus conflatur, ſi partes eius omnes indifferentes in ſe ad vtrumque extremum ſint, nullaque earum cum altero extremo antecedenter connexa, & cum oppoſito incompoſſibilis, coniunctum totum indifferens phyſicè ad vtrumvis erit, nec ad alterum neceſſitatem antecedentem, ad alterum vero oppoſitum impotentiam, & incompoſſibilitatem phyſicè, & realiter continebit. Maxime in præſenti materia, in qua vim motiuam medij indifferentis, nec adiuuat ſcientia media, nec immutat; ſed omnino ſe impertinenter habet ad ipſam, vt dicebam controuerſia de voluntate d. 6. quæſtione 2. Siquidem medium illud indifferens, ex quavis alia ſcientia conferretur, eadem vi, & modo ad actum moueret.

3. Ex his porro notatis duobus certis, & euidentibus duo ad rem præſentem, euidenter etiam inferuntur. Primum ſcientiam mediam, quæ (quæ vtpotè decreti vnici electiui, & collatiui directiua) abſolutè medij de ſe indifferentis, ſolumque ab extrinſecus efficacis ad actum creatum, ſeu euentum contingentem pro naturæ priori ad actum ſeu præcedit conditionis purificatione ſeu (quod idem eſt) medij illius abſoluta poſitione, intrinſecus, & natura ſua abſolutè cum abſolutè futuro contingenti actu vel euentu phyſicè non connecti, cum quo ante purificationem conditionis ſeu medij illius abſolutam poſitionem non connectebatur; ſed ſolum cum eo, vt conditionatè futuro:

quod ſolum ante conditionis, & medij illius abſolutam poſitionem repræſentabat eſſentia ſua, quam intrinſece variari repugnat, vt patet, & euicimus n. 1. Secundo infertur ex dictis notato & n. 2. Neque ex adiuncto medio, ac poſito abſolute, ſeu conditione de ſe ad vtrumvis indifferenti, & cum alterutro extremo componibili purificata poſſe extrinſecus adhuc potentiam de ſe liberam ad vtrumque cum abſolute futuro contingenti connecti: nec ſubinde coniunctum ex potentia de ſe indifferenti, ac de ſe etiam medio indifferenti ad vtrumvis conflatum, connexionem phyſicam cum altero extremo ab eo coniuncto abſolute efficiendo, & futuro, habere poſſe: quare neque in coniuncto illo determinationem, & neceſſitatem phyſicam antecedentem ad actum ab eo abſolute futurum; nec ad oppoſitum impotentiam ſeu impoſſibilitatem antecedentem phyſicam eſſe, cogitatiue poſſe: quæque (vt definitio neceſſitatis phyſicæ antecedentis, ſiue ex parte cauſæ ad effectum & impotentiæ phyſicæ antecedentis ad eius oppoſitum à Patribus & Anſelmo ad verbum vtar) *faciat, vel prohibeat rem eſſe, vel non eſſe*, atque alio etiam nomine à Scholaſticis neceſſitas conſequentis, non quidem ſolum illationis, ſed phyſici effectus, qui ex antecedente phyſicè ſua cauſa priori naturæ poſterius natura ſequatur. Cum autem ſola neceſſitas, & determinatio phyſica antecedens (quam conſequentis vocant) principij adæquati, & coniuncti ex parte cauſæ phyſicæ requiſiti ad effectum & impotentia, ſeu impoſſibilitas antecedens ad eius oppoſitum potentiæ, & effectus libertati poſſit officere, atque coniuncto decreti regulati per ſcientiam mediam de effectu contingente conditionato, & purificationis conditionis, ſeu medij indifferentis per decretum illud nulla phyſica determinatio, & neceſſitas antecedens ad effectum contingentem ex eo coniuncto mox abſolute futurum adſit, nulla item omittendi phyſica antecedens impotentia, ſeu impoſſibilitas eo coniuncto, neque potentiæ adæquatæ, & coniuncti illius, neque effectus indè abſolutè futuri libertatem lædi poſſe manifeſtum eſt.

4. Cæterum cum poſito abſolutè medio, ſeu purificata conditione decreto vnico per ſcientiam mediam regulato, effectum abſolutè eſſe neceſſarium ſit, atque eius omiſſio cum eo coniuncto ſit incompoſſibilis, explicandæ reſtant, cuiuſmodi ſint eius coniuncti natura antecedentis ad actum neceſſitas, & ad eius omiſſionem impoſſibilitas: quocirca, cum cauſæ, & effectus neceſſitas omnis in antecedentem, ſeu conſequentis vt diximus, & conſequentiæ, logicam purè, ſeu conſequentem adæquatè diuidatur (vt oſtendimus contra Recentiores Thomiſtas Dominicanos tom. 1. de Deo vno controu. 3. d. 1) bene Herize noſter loco citato certam. 1. & 2. reſpondit: neceſſitatem ad actum & ſubindè ad omiſſionem impoſſibilitatem, & impotentiam illationis & purè logicam ſeu conſequentem in eo coniuncto eſſe, quæ nullatenus rei, ſeu effectus libertati aduerſetur, & in rei abſoluta exiſtentia præſuppoſita fundatur, non autem in ſuæ cauſæ ad operandum, remque apponendam neceſſitate, & determinatione, qua rei illius contingentia in fieri ab ea cauſa tolleretur: eſt quippe neceſſitas, qua res eſt ex ſuppoſitione quod ſit, ſeu, qua rem, ſi eſt, quandiu eſt neceſſe eſt eſſe: vt cum Patribus: præſertim Boëtio, & Anſelmo t. 1. de Deo vno controu. 3. diſput. 1. fusè, nec ſemel diximus, & demonſtrauimus. Verum, tametſi veritatem Sapiens Theologus attigerit non tamen penitus illam eiuſque fundamentà omnia percalluit: ac proinde inconſtans eodem loco ab ea deflexit, viamque tentauit aliam à nobis impugnatam cert. 3. ideò autem à vero auiauit, nec veram ſolutionem præfatam, quam attigit primo potuit ſuſtinere, quia neceſſitatem coniuncti illius ad actum, & ad omiſſionem eius impotentiam & impoſſibilitatem intrinſecam coniuncto eſſe putauit: quo admiſſo cum coniunctum decreti, ſcientiæ mediæ illud dirigentis, & ſubinde cum ea de ſe connexi, & purificationis conditionis, ſeu medij vnicè ex ita regulato decreto appoſiti, ſecundum ſe totum pro naturæ priori ad abſolutam effectus poſitionem præcedat: nequit non eius coniuncti intrinſeca ad eum effectum determinatio, & neceſſitas, & ad eius omiſſionem impotentia, & impoſſibilitas pro priori etiam naturæ effectum antecedere: quare & neceſſitas, ac determinatio ad effectum, & impotentia, ac impoſſibilitas ad oppoſitum, nequit non eſſe antecedens, & conſequentis, contra veram quam tentauit hic author ſolutionem: quod, ſcilicet conſequentiæ, & logica ſolum, ac purè conſequens foret.

5. Vt ergo vera hæc ſolutio de neceſſitate ſolum logica, & illationis ſeu conſequentiæ, vel, vt Patres & ſcholaſtici veteres aiebant purè conſequente ſuſtineatur, opus erat eam neceſſitatem intrinſecam illi coniuncto eſſe firmiter negare, & oſtendere: quod ſatis demonſtratum hic eſt num. 1. vbi, nec ſcientiam ſecundum ſe, & intrinſecum ſui cum abſoluta futuritione effectus connexionem habere, nec vt coniunctam cum abſoluta purificatione conditionis ſeu abſoluta medij de ſe indifferentis poſitione (quomodo coniunctum totum ſecundum totum intrinſecum coniuncti illius eſt) habere illam cum abſoluto effectu connexionem, vt oſtendimus numero 2. quare neque eſſe intrinſece coniuncto illi antecedentem ad abſolutum effectum determinationem, & neceſſitatem, ac ſubindè ad eius omiſſionem impotentiam, & impoſſibilitatem vt num. 3. oſtendebamus. Denique explicandum eſt: quomodo, & vnde extrinſeca ſolum neceſſitas illa ſit, ac proinde logica ſolum, illatiua, & conſequens atque abſolutum effectum ſupponens eſſe poſſit: quippe qui eam ſibi neceſſitatem extrinſecam coniuncti illius abſolute acquiſierit, poſueritque ſua abſoluta contingenti exiſtentia & poſitione: ex huius enim intelligentia, quam par eſſet minore, Herize parum in veritate ſubodorata conſtitit. Recentioreſque alij impugnati cert. 3. & 4. difficillimas, ſuæque, & noſtræ de ſcientia media, & auxiliorum efficacia aggreſſi ſunt vias: atque alij, ad res haſce concordiæ prædeſtinationis cum libertate noſtra percipiendas tardiores, ſcientiam mediam, ex qua auxilium confertur ab vſu abſoluto noſtræ libertatis impedibilem non eſſe docent, neſcientes quæ, & nolentes vſum ipſum libertatis noſtræ ſubuertunt. Et eius adhuc) Molinæ noſtro (cum alias, tum maximè in re præſenti ſapientiſſimo Magiſtro) ſuam hanc ſcientiæ mediæ inimpedibilitatem imponunt abſolutam: cum ille expreſſe loquatur, ſi conſenſum abſolutum præcedat, id eſt ex ſuppoſitione, quod præceſſerit; non autem pro naturæ priori ad ipſius poſitionem quod prius, & his acutius, diſpexit, & cæteris Scholaſticis clarius, diſtinctiuſque primus tradidit Molina.

6. Eſt igitur extrinſeca hæc, ac ſubinde conſequens neceſſitas coniuncti illius à futuritione extrinſeca conditionata effectus illius ſub conditione medij, & conditionis de ſe indifferentis, & extrinſecus efficacis abſolutè poſitæ, & purificatæ quam ſolam conditionatam futuritionem ſcientia illa media repræſentat, & ſupponit. Nec alia eſt in coniuncto illo neceſſitas abſolute ponendi effectus ab ea, qua ex futuritione conditionata ipſius, & purificatione conditionis infertur eius futuritio abſoluta: quæ, ni poſita conditione ſit, futuritio conditionata contradictione manifeſta periret: vel potius pro priori ſuo maioris vniuerſalitatis ad eiuſdem effectus futuritionem abſolutam non fuiſſet: ac ſubinde nec ſcientia media de illius ſub eadem conditione, & medio de ſe indifferenti ad effectum, & ad eius oppoſitum extremum conditionata futuritione, quam, vt ſuum obiectum, ſupponit, vſquam fuiſſet: immò vero conditionata futuritio oppoſiti extremi omiſſionis, vel contrarij effectus, qui eam induceret ac deuolueret: quare, & ſcientia media ab illa terto foret. Vnde conſtat futuritionem conditionatam effectus ſub ea conditione, & medio, quod abſolutè purificatur, & apponitur, anterius natura ad abſolutum effectum immediatè ab eodem effectu abſoluto pendere: ratione vero illius futuritionis conditionatæ effectus ſub eadem conditione & medio indifferenti de ſe, quam ſcientia media ſupponit, & ſcientiam mediam ipſam, quæ etiam natura (etſi remotius, vt decretum medij illius collatiuum regulans effectum ipſum abſolutum antecedit) ab eodem abſoluto effectu pendere mediate, vt ſit: poſſeque ſubinde a cauſa libera ſua per abſolutam omiſſionem ſui contingentis effectus abſolute impediri, ne ſcientia illa fuiſſet, nec pro ſigno, & priori ſuo naturæ ad abſolutum illum effectum abſolutè præteſſiſſet, acquirique proindè poſſe: imò adquiſitam à cauſa libera per ſui effectus abſolutam poſitionem, in primis, & immediatè conditionatam eiuſdem effectus futuritionem: ſecundò, & mediatè

ſcientiam

Digitized by Google

ſcientiam mediam de illo, ac demum mediatius, ſed non meritoriè, vt diximus tom. I. de Deo vno controu. 2. de ſcientia, & controu. 3. de decreto concurrendi cum cauſis liberis creatis, decretum medij illius collatiuum. Totum ergo coniunctum quod prius natura abſolutum effectum contingentem anteceſſit, ab eiuſdem abſoluta contingenti a libera poſitione in ſui exiſtentia pendet: ſed mediatè ratione dependentiæ immediatè futuritionis conditionatæ, quæ ad ſcientiam mediam, & reliqua coniuncti ſubſequentia ſupponitur: quare & ab vſu, & exercitio libero cauſæ in effectus contingentis abſoluta poſitione, & quod abſolutè præceſſerit natura ad ipſum, dependet, acquiſitúmque eſt, & ne præcederet potuit per omiſſionem ſub auxilio eodem impediri: foret enim tunc ſcientia media de conditionata omiſſione, nec ex ſcientia, quæ modo eſt daretur: ſi à Deo pro libito daretur, vt poteſt. An verò daretur? Puræ diuinationis, non autem diſputationis Theologicæ, negotium eſt.

7. Cum verò certum, conſtanſque ſit neceſſitatem abſoluti contingentis, quæ ab vſu, & exercitio libero cauſæ liberæ in eius abſoluta poſitione pendet, vt ſit, ſuoque loco fuerit, potuitque impediri, ne ſuo illo loco fuiſſet (tametſi ſemel poſitum abiici nequeat, & à ſuo illo loco ſine contradictione amoueri) neceſſitatem conſequentem logicam illatiuam, ſeù conſequentiæ ac libertati, & cauſæ liberæ, & effectus contingenti, non aduerſam, ſed amicam ſolummodo eſſe, non antecedentem, & libertati vtriuſque aduerſam: conſtans etiam ac certum eſſe debet neceſſitatem hanc extrinſecam, mutuóque, vt ſic loquar, à futuritione condionata acceptam, imò eandem, atque coniuncto illi extrinſecam, nec cauſæ creatæ, nec effectus contingentis libertati abſolutæ efficere poſſe; etſi ex ſuppoſitione coniuncti illius, & conditionatæ futuritionis, quæ conſequentem illam neceſſitatem, ex quocunque decreto, & ſcientia Dei purificaretur conditio inuoluit, atque in coniunctum illud deuoluit impoſſibilitate logica, & conſequente nequeat effectus non eſſe. Vnde, patet æquiuocationis fallacia, quæ tot alias ingenioſos noſtros Recentiores decepit. Inquirentes, & excogitantes modos à nobis impugnatos totis cert. 3. & 4. vt cum auxilio illo poſito vnicè ex decreto regulato per ſcientiam mediam, nec aliundè in hac prouidentia exiſtuto abſolutam poteſtatem omni repugnantia excluſa omittendi effectum illum inuenirent: cum coniunctum illud extrinſecus participatam neceſſitatem conſequentem effectus abſoluti ſupponat; tametſi per totum intrinſecum coniuncti illius, quod de ſe totum indifferens eſt, vt oſtendimus, & quod ſolum naturæ priori effectum abſolutum contingentem antecedit, cauſæ liberæ effectum contingentem omittere liceat poteſtate antecedente.

8. Sed quæ (inquires) abſoluta poteſtas de facto adeſt ad abſolutè omittendum actum purificante & ponente abſolutè auxilium, quo abſoluta poteſtas conſtituitur decreto illo vnico regulato per ſcientiam mediam vt indè futuritio illa conditionata à liberæ noſtræ poteſtatis abſoluto exercitio obiectiuè pendeat ſolamque conſequentem neceſſitatem auxilio de facto poſito inducat? Niſi enim pro naturæ priori decretum abſolutè præcedat poſitiuè, de facto, auxilium quod de facto ab eo vnicè pendet abſolutè non eſt; ac ſubinde neque ad actum abſoluta vlla noſtra poteſtas, quæ illo abſolutè poſito eſſentialiter conſtituitur. Si autem pro naturæ priori decretum illud poſitiuè præcedit, vt abſolutè auxilium, & poteſtas noſtra, quæ ad actum de facto eſt, conſiſtant, nulla eſt abſoluta poteſtas ad eius omiſſionem niſi chymætica: cum decretum illud eſſentia ſua futuritionem conditionatam reſpiciat, & ſupponat; vtpotè per ſcientiam mediam eſſentialiter regulatum, atque eſſentia item ſua auxilium (purificationem, ſcilicet, conditionis qua conditionata actus futuritio inabſolutam neceſſario tranſit) pro naturæ priori ad actum ipſum deuoluat: ac ſubindè abſolutam eius omiſſionem reddat pro eodem priori impoſſibilem: quare neque ab exercitio vllo libero abſoluto noſtræ abſolutæ poteſtatis, quæ eo decreto ponitur, poteſt conditionata actus illius futuritio obiectiuè pendere. Reſpondetur poteſtatem abſolutam ad actum, vel eius omiſſionem entitate, & auxilij, & voluntatis noſtræ adæquatæ conſtitui; cuius actiua vis ad vtrumvis, nec augetur, nec minuitur aut decurtatur, à quovis decreto ponatur illam complens auxilium; nec determinatur ad aliquod extremum, impeditur ve ad aliud apponendum. niſi id quod ipſam antecedit totam de ſe, & intrinſecam habeat cum altero phyſicam connexionem, & cum altero extremo incompoſſibilitatem afferatque: tam autem decretum illud regulatum per ſcientiam mediam de ſe, & intrinſecè non habet, nec affert, licet ratione futurionis conditionatæ, quam eſſentia ſua mediatè ſupponit, & conditionis purificatione, ſeù auxilij indifferentis abſoluta poſitione, cui cauſaliter connectitur, Logico ſolum, & illationis tranſitu conditionatus actus tranſeat in abſolutum: ea vero conditionata futuritio quæ ſupponitur, obiectiuè ſolum ad ſcientiam & decretum illud ac verificatiuè non autem phyſicè actiuè ſupponitur: quo in genere obiectiuo ab abſoluta actus futuritione pendet vt primum ſit, ſicuti, & ſcientia, & decretum illud: quæ proindè, etſi hanc phyſicè cauſent dum ſunt, obiectiuè tamen ab ea cauſa ſunt; vt eſſent, eamque in alio genere cauſarent, vt iam dico.

9. Et hæc quidem pro difficultatis huius aperta ſolutione ſufficiunt; ſed duo adhuc fors ab acutulo aliquo contra hanc doctrinam, & ſolutionem obiicienda, etſi aliundè petita. Primum futuritionis conditionatæ conſtantiam, & obiectiuam conſiſtentiam, & veritatem à contingentis abſoluti poſitione non pendere: quandoquidem plura futura conditionata ſuo modo ſunt, & quæ obiectiuam conſiſtentiam, & veritatem habent, quin conditio purificetur, & contingentia conditionata tranſeant in abſoluta, à quibus, vt abſolutè poſitis, ipſorum, vt conditionatorum, veritas, & conſtantia obiectiua dependeat; verum cum futuritio illa contingentis effectus conditionata ſub conditione ſit, ita etiam, & eius, & veritatis dependentia abſolutè à contingente effectu non eſt, quovſque purificata condione effectus abſolutè ſit: certum quippe eſt hoc genere dependentiæ obiectiuæ, ac verificatiuæ apud omnes: non ideo verum contingens abſolutè conditione purificata eſſe, quia fore, ſi conditio poneretur, conditionatè verum fuit, ſed contra: quia poſita abſolutè conditione abſolutè conſenſus eſt aut erit, forè conditionatè, ſi poneretur, verum. Sicut ergo ea futuritio ſuſpenſa eſt; ita, & dependentia, quovſque apponatur conditio: quarum autem non apponitur abſoluta ab effectu abſoluto ſub illa non eſt, ſed ſuſpenſa ſolum dependentia ab illo manet. Secundò fors aliquis opponat. Scientia media abſolute præcedit abſolutum contingens quod ex medio, ſeu conditione abſolutè etiam ex ſcientia media poſitum eſt: ergo nequit ea ſcientia media à contingenti abſoluto pendere: quin inter cauſam, & effectum abſolutè exiſtentes, vt cauſent, detur mutua cauſalitas: quam, ſcilicet, vt repugnantem, adhuc in diuerſo genere, execramur. Reſpondetur mutuam cauſalitatem vtrinque phyſicam cauſarum exiſtentium abſolute, vt cauſent, repugnare: phyſicam verò ex parte vnius, non autem phyſicam ex parte alterius, ſed merè obiectiuam, & verificatiuam ſeu verificationis ſui obiecti ex parte alterius non repugnare. Et hanc quidem ſolam habet ſcientia conditionata, & mediatam, à contingente abſoluto ex conditione, ſeu medio abſolute poſito per ſcientiam mediam, quæ proinde ipſum phyſicè cauſat, & naturæ priori abſolute præcedit. Siquidem eatenus ſolum, ac non aliter aliave dependentia à contingente illo abſoluto pendet mediatè, & ſuo modo quatenus eius ſcientiæ obiectum, nempè contingens conditionatè futurum, eiuſque obiectiua veritas, & conſiſtentia, quam ſcientia illa ſupponit, à contingente abſoluto, purificata conditione obiectiuè, & verificatiuè pendet: dependentia autem eiuſdem pro ſtatu conditionato, & pro quo abſolutè non eſt, à ſe ipſo in ſtatu abſoluto phyſica eſſe non poteſt, quæ eiuſdem ad ſeipſum eſſe nequit: ſicuti, nec niſi ad ſtatum abſolutum phyſice dependentis, & effectus ſui terminati, vt cunctis Philoſophis eſt notum. Obiectiones paralogiſticas plures mitto ex dictis ſolutu faciles, quippè quæ eandem variis terminis difficultatem replicant, nec augent.

DISPVTATIO III.

De præſuppoſitis, & ſubſequentibus, ſeu cauſis, & effectibus diuinæ prouidentiæ.

STATVIMVS d.2. Prouidentiam in electione, ſeu affectiua mediorum ad finem aliquem rei, cui à Deo prouidetur, ab ipſo præſtitutum diſpoſitione, & præparatione voluntati Dei intrinſeca, atque ſcientia Dei eiuſmodi præparationem, & electionem mediorum dirigente, ac regulante adæquatè conſiſtere. ſiue ea ſcientia ſimplicis intelligentiæ ſit, pro Dei prouidentia erga cauſas, & effectus naturales, & pro liberis etiam, ſi ſolum ſit prouidentia ſufficiens, ſeu quoad ſufficientiam, vt poſſit abſolutè mediis indifferentibus electis, atque ita in Dei voluntate præparatis finis obtineri, ſiue ſit ſcientia media pro exactiſſima prouidentia de præſtituto fine per ea media electa à Deo atque in eius voluntate præparata; tametſi contingenter obtinendo. Cum autem electio omnis intentionem finis eſſentia ſua concernat, & ſuppônat, intentio autem bonitatem, ob quam intendatur, & quandoque motiua alia, & occaſiones obiectas, vt intendatur finis: ac inſuper finis, motiuaque iſta, ob quæ Deus huic creaturæ liberæ hunc finem præfigit, hæcve præ illis media eligit, & in voluntate ſua diſponit, Deo ipſi ſolo nota ſint, nobis autem ignota: *Quis enim nouit ſenſum Domini, aut quis Conſiliarius eius fuit?* Non eſt animus de iis diſputare, quæ ſcire non poſſumus: nec niſi cæco, & temerè diſputaremus, cum de cauſis, & præſuppoſitis, ac ſubſecutis prouidentiam, præſertim liberis, diſputamus: ſed de intentionis ad prouidentiam, maximè exactam illam, ac certam de fine, tametſi contingente de ſe, obtinendo, efficaciæ, inefficaciæ: ac ſerietate modo: id enim ſolum ad exactam prouidentiæ notitiam diſputare vtile eſt, multumque ad prædeſtinationis Theologicas quæſtiones rigidè examinandas, & rectè definiendas conducens. Deindè verò de ſubiecto prouidentiæ, cui nimirum de mediis ad finem ipſi à Deo præſtitum prouidetur.

QVÆSTIO I.

De efficaciæ, ac ſerietatis modo in intentione præcedente prouidentiam obiectiue liberam, ſeu de cauſis, & effectis liberis requiſito.

REſtringimus diſputationem ad intentionem prouidentiæ obiectiuè liberæ neceſſariò præeuntem, quia modus ſerietatis, aut efficaciæ, vel inefficaciæ intentionis præcedentis ad prouidentiam obiectiue neceſſariam, ſeu de cauſis, & effectibus naturalibus, ac neceſſariis, nihil vtilis doctrinæ parabit rei Theologicæ, ſiue efficaciæ modus eſſe intentioni illi ineſſe debeat (vt vero eſt ſimilius) ſiue illi modus inefficaciæ ſufficiat.

CERTAMEN I.

Prima communis, & facilis concluſio de prouidentia obiectiue libera, de mediis ſufficientibus ad finem.

1. DIcendum primo cum communi Doctorum ſententia. Ad liberam obiectiuè, ſiue erga cauſas & effectus liberos prouidentiam generatim ſumptam, efficacem finis ſeu intenti effectus intentionem non præſupponi: ita expreſsè Alex. 1. p. q. 26. m. 6. Albert. q. 63. m. 2. p. 2. S. Thom. de verit. q. 6. art. 1. corp. & in 1. d. 40. q. 1. art. 2. vbi Durand. q. 1. n. 6. Capreol. q. 6. art. 1. concl. 2. Marſil. q. 4. art. 1. notab. 2. Ferrara 3. cont. Gent. cap. 94. Vaſquez 1. p. quæſt. 87. cap. 4. Soar. 1. de eſſent. prædeſt. cap. 18. n. 7. & Recentiores S. Thom. interpretes 1. p. quæſt. 22. art. 1. vbi Molina, Vaſq. Valent. pun. 1. §. *eſt autem* Zumel ſua quæſt. 5. Arrubal. & Herize referrur. Sylueſter in conflatorio q. 22. art. 2. Becan. 1. p. cap. 3. concl. 4. Iul. Syten. 5. de prouident. cap. 6. fine Pennotus 5. Propug. cap. 2. Ruiz d. 4. ſect. 2. & 3. Arriaga aliique à nobis citati controu. 4. d. 4. q. 3. cert. 1. n. 7. pro intentione Dei vera, ac beneplaciti, nec ſolum ſigni, ſalutis omnium hominum, ex qua reprobis etiam de ſufficientibus mediis ad ſalutem prouideat.

2. Eſt tamen contra negantes veram beneplaciti intentionem Dei de reproborum etiam, hominum ſalute eſſe, ſed ſigni ſolum, quatenus media vult, & apponit ſufficientia ad ſalutem, quæ illam ipſis velle ſignificent: quia non niſi ex intentione finis media ad ipſum apponi iudicamus. Hos Doctores citaui eodem certam. n 6. tametſi, vt ibi oſtendi, ita variè & inconſequenter aliis loquantur locis, vt quid demum de vera beneplaciti erga ſalutem hominum, etiam reproborum, voluntate diuina ſenſerint, non facile poſſit liquido deprehendi, ac definiri. Niſi quod vlterius ex illis Theologi Magiſtro conſentiunt in 1. d. 46. §. *nunc videre* & totis diſtinctionibus 45. 46. & 47 conſtanter dicenti voluntatem Dei veram, & beneplaciti eſſe ipſum Deum: & voluntatem quæ Deus eſt ſemper impleri, quæ approbat etiam gloſſa in 12. ad Rom. Intentio autem ſalutis, ex qua Deus reprobis etiam media ſufficientia prouideret, ſi vera ac beneplaciti foret, & Deus ipſe ab his diceretur, ac ſemper impleretur: quod non euenit. Cenſent ergò, cenſeréque conſequenter debent, veram Dei intentionem, ex qua obiectiuè libera prouidentia de mediis ad finem intentum prouideatur efficacem eſſe debere: quare media ſolum ſufficientia reprobis data ex intentione efficaci alterius finis obtinendi, quam ſalutis eorum, atque prouidentia alia ad eum finem obtinendum eſſe à Deo prouiſa: ac proindè, nec hominum reproborum ſalutem eſſe à Deo verè, & voluntate beneplaciti intentam, ſed ſigni ſolum.

3. Sed, quidquid de horum mente ſit, quæ ſi intentioni veræ, ac beneplaciti Dei ergà reprobatum etiam ſalutem aduerſatur ab omnibus iam reiectatur, & refellitur, parumque ſcripturis, & Patribus conſonat, immò multum aduerſatur, (vt videre eſt citata q. 3. à cert. 2. per totam) quare & parum eſt in fide tuta, ex eo autem quod Deus ex vera & beneplaciti intentione ſalutis omnium etiam reproborum his de ſufficientibus ſolum mediis ad ſalutem prouideat, cum eiuſmodi intentio eam de mediis ad ſalutem reproborum præparationem, & prouidentiam antecedens efficax eſſe non poſſit, vt porè effectu carens, quod efficaci de ſe Dei voluntati, & intentioni repugnat: atque alia ex parte prouidentia ergà ſalutem reproborum libera obiectiuè ſiue de cauſis & effectibus liberis apertè ſit: ſit planum atque vno ſolum gradu remotius fidei dogmata concernens ad prouidentiam omnem liberam obiectiuè vt ſic intentionem efficacem finis ex quo de mediis prouidetur ad finem intentum efficacem eſſe non debere,

4. A ratione probatur ſecundò : quia eo intentio ineſficax à pura complacentia differt, quod hæc nullatenus inductiua ſit ad agendum aliquid, vt id, de quo quis complacet, obtineatur : quia ſupponit eſſentia ſua obiectum, de quo complacentia eſt, obtentum : ergo quidquid inductiuum eſt alicuius rei ſeu medij ad finem obtinendum eſt eius intentio, ſeu deſiderium : ergo ad prouidentiam liberam obiectiuè vniuerſim, ſeu electionem mediorum ſolum ſufficientium ad finem liberè à nobis obtinendum cauſandam, ſeu apponendam ſatis eſt deſiderium & intentio finis illius ineſficax, probatur : quia omnis voluntas inductiua de ſe volentis ad aliquid agendum, vt res volita obtineatur, eſt eius rei deſiderium, ſeu intentio potens de ſe volentem inducere ad aliud aliquid eligendum, vt finis obtineatur intentus. Sed intentio ineſficax finis liberè à nobis obtinendi eſt voluntas de ſe inductiua volentis ad agendum aliquid, vt ille finis obtineatur : quia medium ſufficiens aliquid procul dubio eſt, vt obtineatur finis ille : ergò intentio ſolum ineſficax finis potens de ſe eſt inducere, ac mouere volentem ad electionem medij ſufficientis, ſeu, quod idem eſt, alicuius conducentis, vt finis obtineatur, ac ſubindè cauſandi prouidentiam obiectiuè liberam de mediis ſufficientib. ad finem liberè à nobis obtinendum, quæ eiuſmodi electione completur : ergò ad id efficax intentio non requiritur : quia abſque aliquo requiſito ex parte actus primi ad aliquid agendum, nihil poteſt eſſe abſolutè potens ad aliud agendum. Concluſio hæc amplius roboratur ex probatione ſecunda.

CERTAMEN II.

Concluſio ſecunda.

1. DIcendum eſt ſecundò : Neque ad prouidentiam obiectiuè liberam de mediis efficacibus ad finis liberi conſecutionem, & quibus illum Deus de facto obtineat, efficax intentio prærequiritur. Habet aduerſarios : Lutherum apud Roffenſem art. 36. ſic fatum. *Nobis ad inferna ſpectantibus apparent res arbitraria ; ſed ad ſuperna ſpectantibus omnia ſunt neceſſaria : quia non ſicut nos, ſed, ſicut ille vult, ita videmus, facimus, patimur omnes, & omnia.* Caluinum 2. de liber. arbitr. *qua fortuita maxime videntur ea dicimus fieri neceſſariò, non ſuapte natura : ſed quoniam æternum, & ſtabile Dei conſilium in iis gubernandis regnat.* Habet tamen concluſio noſtra Patrinos Doctores omnes, quos citauimus controu. 4. de volunt. d. 6. quæſt. 2. pro ſententia noſtra negantes, poſſibilitatem adhuc præfinitionum diuinarum de creatis actibus liberis, etiam regulatarum, concernentiumque ſcientiam mediam de eorum conditionata futuritione. Ex aliis verò, qui regulatas per eiuſmodi ſcientiam cum noſtro Soario admittunt, requiri tamen ad prouidentiam mediorum efficacium, quibus actus, ſeu finis noſter de facto, & infallibiliter obtineatur ; cum eodem pleriquè negant ; tametſi in quæſtione de facto, atque in ſpecie prouidentiæ huius de mediis efficacibus, prædeſtinatione ſcilicet, eorum nonnulli intentionem efficacem ſalutis prædeſtinatorum omnium ſemper de facto antecedere prædeſtinationem putent ; alij verò ſolum ſalutis æternæ non omnium, ſed aliquorum eximiè prædeſtinatorum, in quibus alij plures, alij pauciores, & hos, vel illos, pro cuiuſque opinantium præconcepta de eorum meritis, & ſanctitatis excellentia, æſtimatione, & in ipſos deuotione, & in primis Deiparam Virginem recenſent ; vt controu. 7. de prædeſtinat. videbimus.

2. Huic igitur concluſioni ſecundæ neganti neceſſitatem intentionis efficacis erga finem & prouidentiam de mediis efficacibus finem obtenturis. Dominicani ſolum recentiores, qui Deum, non niſi decretis de ſe efficacibus, & prædeterminatiuis de actibus liberarum cauſarum agere cum ipſis poſſe tuentur aduerſarij ſunt. Nam Doctores etiam alij, qui ad perfectionem prouidentiæ omnis ſpectare aiunt finem intentum obtinere, cum electionem mediorum efficacium ad finem intentum in omni prouidentia obiectiuè libera eſſe debere concedatur, tametſi ex efficaci de ſe intentione eiuſmodi electio, ac ſubindè prouidentia non proueniat, ſed ex ineſficaci ſatis ad ſuum intentum habebunt. Probatur primo concluſio intentio efficax effectus, ſeu finis cuiuſvis liberè à creatura habendi, & obtinendi pugnat inuincibiliter cum effectus, ſeu finis illius, & cauſæ creatæ effecturæ, & obtenturæ libertate : Ergò ſuo obiecto contradicit, ac proindè eſt impoſſibilis : aſt nihil impoſſibile poteſt reuera ex parte cauſæ præcedere ad realem aliquem effectum : ſiquidem, vt reuera præcedat debet eſſe in rebus, atque eſſe poſſibile : ergò intentio efficax effectus, ſeu finis liberi creaturæ, nequit præcedere, ac requiri ex parte cauſæ ad electionem & prouidentiam obiectiuè liberam de mediis efficacibus. Antecedens primum abundè monſtratum à nobis eſt controu. 4. de volunt. d. 6. qu. 1. ex quo inoffenſo conſequentiæ fluunt.

3. Probatur ſecundò : quia, etſi præfinitio, & intentio efficax effectus creati liberi cum eius libertate, ſuoque proinde obiecto, ac ſecum non repugnaret : non repugnat tamen ex intentione ineſficaci, atq; citra efficaciam, præſertim tota, qua poteſt, ſerietate ſeria, media efficacia, & effectum intentum obtentura eligi, & de eis ad eum ita ſeriò, etſi ineſficaciter intentum fuerit ex ea intentione prouideri : ergo intentio efficax eius effectus non requiritur ad electionem de mediis efficacibus, & prouidentiam obiectiuè liberam de ipſis ad effectum intentum obtinendum. Conſequentia eſt certa : quia nihil requiritur ad aliquid, quod ſine illo obtineri non repugnat, ſeu poteſt abſque ipſo obtineri. Antecedens probatur : quia, etſi intentio efficax effectus liberi, non ſolum inducat, & moueat intendentem, ſed determinet etiam ad media efficacia ad finem facto obtinendum eligenda, non obindè repugnat ab intentione eiuſdem effectus ineſficaci, ſeria tamen, præſertim tota ſerietate, qua intendi ſeriò effectus ab intendente, deſideratique poteſt, moueri intendentem ad efficacis medij electionem, vt patet : imò in eo, qui primæ noſtræ concluſioni aduerſabantur errabant : quod intentio finis, quæ ad media efficacia eligenda, & apponenda, vt finis de facto obtineretur, ſeria, & vera intentione eſſe non poteſt, ſed ſolum ſigni.

4. Probatur vlterius, & vrgentius antecedens, ac ſimul tertio noſtra hæc ſecunda concluſio. Quia vis motiua intentionis finis liberi ſeriæ tota ſerietate, qua intendens illum deſiderare poteſt, non ſolum mouet, ſed (quod amplius eſt) determinat intendentem ad electionem medij efficacis, quo de facto liber ille effectus obtineatur : atqui intentio ineſficax abſolutè effectus liberi, & citra efficaciam intrinſecam reſpectu eius effectus, poteſt eſſe intentio ſeria tota ſerietate, qua Deus intendens poteſt effectum illum deſiderare ergò poteſt intentio abſolutè ineſficax effectus liberi, nec efficaciam reſpectu illius pertingens non ſolum mouere, ſed & determinare Deum intendentem, vt media efficacia, quibus de facto effectus ille obtineatur, eligat, & apponat. Maior videtur perſpicua. Nam intentio ſeria effectus liberi tota ſerietate, qua intendens poteſt illum deſiderare, determinat intendentem Deum ad agendum ex parte ſua quidquid poſſit vt finis obtineatur : alioqui non illum intendet tota ſerietate, qua poteſt : cum poſſit illum ita intendere, vt nihil, quod poſſit, vt illum obtineat omittat : at Deus intendens effectum liberum poteſt ex parte ſua eligere, & apponere media efficacia ad effectum liberum intentum : ergò intentio illa Dei effectus liberi ſeria tota ſerietate, qua Deus illum deſiderare poteſt, non mouet ſolum ſed determinat Deum ad illa media eligenda, & apponenda.

5. Minor probatio videtur fors pleriſque difficilior : quia nihil aliud efficacia intentionis communiter cenſetur, quamvis determinandi ſeipſa intendentem efficaciter finem ad electionem mediorum efficacium, quibus intentus finis de facto obtineatur. Hinc præfinitores Soariſtæ præfinitionem conſenſus liberi noſtri non repugnare contendunt huius libertati : quia non repugnat determinatio antecedens voluntatis diuinæ ad electionem medij efficacis, non de ſe, ſed ſolum extrinſecus, cuius ratione connectatur mediatè ſolum, & extrinſecus præfinitio cum conſenſu præfinito. Cum autem medij eius intrinſeca connexio cum conſenſu præfinito determinatè

non ſit, ſed diſiunctim cum illo, vel eius omiſſione, nequit præfinitio magis eius libertati officere quam medium illud efficax, quod eius libertati, in ſtata nobis doctrina, non obeſt, cum non ſua, & per ſeipſã immediatè, ſed medij illius connexione mediatéque antecedenter connectatur. Hoc robuſtiſſimum Præfinitorum illorum fundamentum, & ab aduerſantibus argumentis ab euerſione libertatis tutiſſimum præſidium ac euaſio ſubtilior, & plauſibilior quæ ægre ab aduerſariis præcludatur, & expugnetur: quia cum Præfinitoribus hiſce tantundem in intentione finis efficaciam, nihilque amplius valere, ac vim determinandi ſeipſa intendentem ad mediorum efficaciam electionem exiſtimant.

6. Cæterum iudicium, ſeu apprehenſio hæc de identitate adæquata reali formali efficaciæ intentionis cum vi eius determinandi ſeipſa intendentem ad electionem mediorum efficacium, ſatis à nobis reiecta eſt quantumvis ſit communis controu. 4. de volunt. d. 6. q. 2. vbi oſtendi poſſe determinationem intendentis ad media efficacia, ad finem in eius intentione diuina, non abſolute efficaci, ſiue abſque intrinſeca efficacia reſpectu finis reperiri; quamvis nequeat (vt verè nequit) dari intentionis efficaciam abſque ea determinatione: idque præſtiti detectione æquiuocationis, quam continet Præfinitorum memorata doctrina, & ſolutio, mediationem medij, vt agat præfinitio efficax conſenſum præfinitum, cum mediatione eius medij, vt cum eo connectatur confundens; cum tamen præfinitio conſenſus ſeipſa cum illo ex prædicato intrinſecæ ſuæ efficaciæ connectatur. Ex quibus ita ſummatim recenſitis probatur apertè minor. Omnis intentio, aut deſiderium efficax finis, ſeu effectus cuiuſvis habet ex prædicato intrinſecæ ſuæ efficaciæ intrinſecam, & eſſentialem connexionem cum fine, & effectu intento, & deſiderato, (vt ibi probatum eſt, & patet de ſe: quia efficacem intentionem Dei eſſe, & effectu carere repugnat) aſt vis determinatiua, ſeu antecedens determinatio intendentis ad electionem mediorum efficacium ad finem, ſeu effectum, quam per ſe, & intrinſecè ſolam intentio finis habeat, non continet connexionem cum effectu, ſeu fine intento, ſed ſolum cum electione & appoſitione mediorum efficacium: ergò citrà efficaciam ac proinde abſolute inefficax intentio finis, ſeu effectus liberi, poteſt, non ſolum mouere ſed determinare intendentem ad mediorum efficacium electionem; ſi tamen tota ſerietate, qua poteſt citra libertatis alienæ determinationem, effectus liberi intentio ſit: tunc enim determinatur intendens Deus ad agendum, quantum ex parte ſua, & penes ipſum eſt, vt effectus liber obtineatur: quare, & ad eligendum, & apponendum medium efficax, quod ſuæ eſt poteſtatis.

7. Et quidem, cum duo à Deo, eiuſque intentione determinari (admiſſa præfinitionis noſtrorum actuum liberorum poſſibilitate) efficaciter poſſint, & mediorum efficacium electio extrinſecùs & de ſe indifferentium, & conſenſus liber creaturæ: cur nequeat determinatio voluntatis diuinæ efficaciam reſpectu electionis mediorum habere, ibique, quoad intrinſecam efficaciam ſiſtere, nec vlterius ad conſenſum liberum creaturæ tranſgredi, tametſi extrinſecus ratione mediorum efficacium, ad quorum abſolutam electionem, & ſubindè appoſitionem, quibus de facto neceſſitatem conſequenti conſenſus abſolutè erit, ad ipſum conſenſum non progredi nequeat?

Maxime cum determinatio conſenſus liberi noſtri in voluntate diuina ſit determinatio voluntatis alias liberæ alienæ; determinatio verò ad electionem mediorum efficacium ad finem intentum, ſit determinatio voluntatis alias liberæ propriæ, nequeat autem ratio adhuc apparens aſſignari: cur Deus non poſſit intentione, & voluntate libera ſua antecedenter determinari ad agendum, totum, quod ſuæ libertatis, & poteſtatis ſolius adæquatè eſt; quin determinet, quod eſt etiam alienæ poteſtatis & libertatis. Huc, & firmius, & aptius facit do[ctr]ina illa Præfinitorum de præfinitionis connexione intr[in]ſeca, & immediata cum electione medij efficacis, n[o]n autem cum conſenſu præfinito, niſi mediata, & extrinſeca ſolum, ratione connexionis medij efficacis, quæ in prædicato determinationis ſolum ad electionem medij efficacis ſiſtat: in quo cum efficacia intrinſeca intentionis reſpectu conſenſus non contineatur, nulla efficaciæ intrinſecæ, reſpectu conſenſus intenti, quæ ab illa intentione abeſt, cum huius libertate repugnantiæ vmbra apparet.

8. Si vero præfinitiones actuum noſtrorum (adhuc Suariſtæ mediam ſcientiam concernentes, & facie ſaltem benignæ) non admittantur: poſſe Deum intentione finis ſeu effectus liberi tota ſerietate, qua intendi ab ipſo poteſt, intenti ad medij efficacis electionem antecedenter determinari; quin determinet antecedenter conſenſus liberi abſolutam exiſtentiam (cuius libertatem eiuſmodi antecedente determinatione diuina funditùs euerti cum reliquis negantibus præfinitionis noſtrorum actuum poſſibilitatem merito iudicamus) æqua facilitate probatur: in ea quippe opinione intentio illa Dei determinans de ſe Deum ad electionem medij efficacis eſt determinatio ex parte obiecti, ſiue ad effectum & obiectum poſſibile: determinatio verò à Deo eiuſque intentione conſenſus, ſeu actus noſtri, qui liber nobis maneat, eſt determinatio effectus, ſeu obiecti repugnantis: quare hac repugnante determinatio illa peritabit poſſibilis. Maneat ergò firma, & conſtans deinceps minoris illius veritas: poſſe nimirum intentionem Dei finis, ſeu effectus liberi creati ſeriam tota ſerietate, qua ille à Deo intendi poteſt, quæ citra efficaciam, ac proindè inefficax abſolute ſit, non ſolum mouere, ſed determinare antecedenter Deum ad medij efficacis electionem: quare nec ad eam electionem & prouidentiam obiectiuè liberam de mediis efficacibus, quæ eiuſmodi electione completur, efficax intentio Dei finis, ſeu effectus creati liberi (tametſi non repugnaret) prærequiritur, nec debet præcedere.

9. Egi autem paulo fuſius de minoris probatione: quia eius veritas non adeo erat communiter nota: imò ex iis, quæ in noſtris intentionibus ad mediorum omnium, quæ poſſimus, ſecuriora, & certiora, vt de facto finem obtineamus determinantibus inuenitur, falſa potius videbatur, cum ad ea media eligenda determinari antecedenter, neque eueniat, neque, niſi ex efficaci finis intentione poſſimus. Eſt autem diſcrimen: quia intentio efficax noſtra, cum ſuo obiecto, & effectu intento eſſentia ſua non connectitur cum fruſtrabilis eſſentia ſua ſit, poteſtque ſine illa ipſa efficacia intentionis eius ſubſiſtere: quod aliter in diuinæ intentionis efficacia euenit, quæ eſſentia ſua cum ſuo obiecto, & intento fine, & effectu connectitur, atque infruſtrabilis de ſe eſt, quin abſque illo pro duratione, pro qua efficaciter intentus eſt, perſtare poſſit: tum etiam quia cum effectus extrinſecus ab altera cauſa dependens penes intendentem eiuſque poteſtatem abſolute non ſit, nequit maior conatus, efficaciaque intentionis creatæ finis alicuius extrinſeci, & à cauſis aliis dependentis accelle, quam intentio de ſe afferens antecedentem determinationem intendentis ad agendum ex parte ſua, quantum poteſt, vt finem de facto obtineat, & quam poſſit certiſſima, & ſecuriſſima media ad illum obtinendum eligat, & apponat: nec vlterius creatæ intentionis efficacia, Deo in omnibus ſubordinata, & à cauſis aliis creatis plerumque in effectu intento extrinſeco obtinendo dependens, ad effectus extrinſeci intenti determinationem, phyſicamque, & eſſentialem cum ipſo connexionem poteſt pertingere; ſicut perfectiſſima efficacia intentionis diuinæ ratione eſſentialis ſuæ inſruſtrabilitatis intrinſecam habere cum fine intento, & eſſentialem connexionem: quam cum nequeat cum fine, & effectu libero noſtro, ſalua eius, & noſtra libertate habere: reſpectu ſolum agendi, quantum ad ſeriò tota ſerietate, qua poteſt, intentum finem, ſeu effectum liberum ex parte ſua, ac proinde ad medij efficacis electionem, dignam voluntate diuina efficaciam habet, atque antecedentem determinationem ſortitur.

CERTAM

Digitized by Google

CERTAMEN III.

Vlterius, delicatiuſque examen qualitatis præuiæ intentionis prouidentiæ liberæ obiectiue.

1. DVplicem de mediis ad finem liberum præintentum prouidentiam obiectiuè liberam præcedentibus concluſionibus diſtinximus: alteram, quæ de mediis ſufficientibus ſit: alteram vero de mediis efficacibus, & quibus de facto intentus effectus, & finis liber obtineatur. Cum autem vtrique prouidentiæ veram, ſeriamque intentionem finis liberi debere neceſſario præire; atque intentionis diuinæ ſerietas, & quaſi intentio, & conatus, minor, maiorque affectiuè pro Dei libitu eſſe poſſit, vt vidimus: quantæ ſerietatis intentio ſit, quæ alterum debeat, poſſitque præcedere minutius, non tamen ſcrupulatim examinandum hic, & ſubtilius eſt: quod, non intra curioſitatem, ſuperfluámque, & Theologo viro indignam diſputationem fors manebit: ſed ad rei Theologicæ vtilitatem, & diuinæ prædeſtinationis, gratiam Dei, & beneficentiam maiorem dignoſcendam ſuo loco vlterius progredietur: & de ſerietatis magnitudine (citra abſolutam, vt diximus) reſpectu finis liberi, requiſita, & poſſibili in intentione præuia prouidentiæ obiectiuè liberè de mediis ſufficientibus facilior eſt ex dictis reſolutio.

2. Dico primò: intentio finis liberi ſeria ſumma, & tota ſerietate, qua Deus poteſt illum intendere: nequit præcedere prouidentiam liberam de mediis ſufficientibus ſolum ad finem liberum intentum obtinendum. Cum dico *liberi ſolum*, non excludo inter media aliquot media efficacia ad intermedium, qui intentus ad ea finis liber non eſt, vel ex quo finis ille infallibiliter obtineatur: ſiquidem, etſi ad actum efficax medium ſit, reſpectu tamen finis intenti efficaciam, nec medium, nec actus ille habet ſi immediatum ad finem obtinendum, ſeu actum, quem infallibiliter finis ſequetur, ſit ſufficiens ſolum: vt in reprobis nonnullis diu iuſtis, ob vnum mortale damnatis. Probatur facile concluſio: intentio finis liberi ſeria, tota ſerietate, quæ illum Deus poteſt intendere ipſum determinat ad agendum ex parte ſua, quidquid poteſt, vt finis intentus liber de facto obtineatur: at dum non eſt eius electio & prouidentia de mediis efficacibus, ſed ſolum ſufficientibus non agit, qua tum ex parte ſua poteſt, vt de facto finis liber intentus obtineatur: ergo nec electio nec prouidentia illa de mediis ſufficientibus ſolum eſt, neque ex intentione eſſe poteſt ſeria ſummè, & tota ſerietate qua Deus poteſt illum finem liberum intendere.

3. Dico ſecundo: Ad eandem prouidentiam obiectiuè liberam de mediis ſufficientibus ſolum ad finem intentum intentio ſeria finis vltra minimum ſerietatis non requiritur vt præcedat; aſt poteſt quæ magis, & multo amplioris ſerietatis habeat, prouidentiæ præire. Prima concluſionis pars probatur: quia eo ipſo quod abſolutè intentio finis ſeria, verumque eius deſiderium ſit, eſt actiua, & inductiua intendentis ad aliquid ex parte ſua agendum, & apponendum ad finem intentum, alioqui non ſeria intentio, verumque finis deſiderium; ſed pura complacentia foret: ſed intentio finis ſeria minimo ſerietatis ſeria intentio illius, verumque deſiderium abſolutè eſt: ergo eſt inductiua, ſeù poteſt de ſe inducere intendentem ad aliquid agendum conducens ſaltem abſolutè ad finem intentum, tametſi non ad agendum, quod maximè ad illum finem conducat: eiuſmodi autem eſt medium abſolutè ſufficiens: ergo ad hoc à Deo eligendum, & prouidendum intentio abſolutè ſeria, minimo etiam ſerietatis, ſufficit, nec magis ſeria requiritur, vt electionem, & prouidentiam de mediis ſolum ſufficientibus præcedat.

4. Poteſt autem intentio amplioris minimo ſerietatis eam prouidentiam antecedere (dummodo ſummum ſerietatis non pertingat iuxta dicta concluſion. 1.) vt ſecunda parte concluſionis dicebatur. Ratio eſt: quia ex intentione, non ſummè ſeria, non determinatur Deus antecedenter ad electionem medij efficacis, ſed manet liberè ad electionem efficacis vel ſufficientis ad finem præintentum: ergò intentio amplioris ſerietatis minimo poteſt præire electioni, & prouidentiæ medij ſolum ſufficientis ad finem per ipſam intentum. Probatur ſecundò: qua maioris ſerietatis minimo Deum ſalutem Reproborum intendere, teſtatus ipſe frequentiſſimè expreſſe, & per parabolas, ac ſimilitudines, & affectibus doloris vehementis de eorum perditione, & aliis, quæ vidimus, & expendimus controuerſia quarta de voluntate d. 4. quæſtione tertia à certamine tertio. Ni enim maiori minimo ſerietatis conatu, & intentione ſeria Deus Reproborum ſalutem intenderet, ac deſideraret à veritate deſiderij ſui multum excedens; atque per mendacium, & ſimulationem deſiderij illius, & intentionis ſuæ magnitudinem, & vehementiam nobis commendaſſet: quod eſt impoſſibile. Prouidentia autem ſalutis Reproborum de mediis ſolum ſufficientibus ad ipſam eſt: ergo prouidentia de iis ſolum mediis ex multum ſeria intentione finis poteſt procedere.

5. Quo autem magnitudo ſerietatis citra ſummum poſſit pertingere in intentione, ex qua de mediis ſolum ſufficientibus ad finem intentum prouideatur, deſignare noſtræ facultatis, & prudentiæ non eſt. Id tamen ſolum prudenter aſſerere poſſumus: ad gradum ſerietatis, quæ verſus, & circa circum, & prope ſummum ſerietatis, non phyſice ſolum, ſed & moraliter non poſſe pertingere intentionem, quæ ſolum de mediis ſufficientibus ad finem intentum prouideat: & hæc ſit circa ſerietatis magnitudinem quam poteſt pertingere intentio antecedens prouidentiam obiectiuè liberam de mediis ſolum ſufficientibus, tertia & poſtrema concluſio probatur: quia, tametſi intentio finis, quæ affectiuè ſummum ſerietatis, quaſi phyſicè in Deo non pertingit, & claudit, non determinet affectiuè, & quaſi phyſice Deum ad electionem, & prouidentiam de mediis ſolum efficacibus, & quibus præintentus ab eo finis liber de facto infallibiliter, ac certò obtineatur: aſt intentio, quæ circa circum, & propè ſummum ſerietatis moraliter pertingat: moraliter etiam pertingit vim motiuam, ac de ſe inducentem ſumma affectiua, & quaſi phyſica ſerietate intendentem finem illum liberum. Atqui ſumma hæc affectiua: & quaſi phyſica ſerietas, & intenſio intentionis Dei finis liberi; affectiuè, & quaſi phyſicè, Deum determinat ad electionem medij efficacis ad illum finem: Ergo intentio ſeria, quæ circa circum, & prope ſummum ſerietatis illius effectiue, & quaſi phyſicè moraliter ſit, moraliter Deum ad electionem, & prouidentiam medij efficacis determinabit, ac proinde ex illa procedere, poſſeve procedere ad electionem, & prouidentiam medij ſolum ſufficientis prudenter aſſeri abſolutè nequit; etſi metaphyſice loquendo aſſeri poſſit. Quia, licet moralis ſolum impoſſibilitas, electionis, & prouidentiæ de mediis ſolum ſufficientibus ex determinatione intentionis illius ſolum morali ad electionem, & prouidentiam de mediis efficacibus, non reddat electionem, & prouidentiam de mediis ſolum ſufficientibus metaphyſice, & prorſus abſolutè impoſſibilem: aſt adeo reddit illam difficilem, vt moraliter impoſſibilis debita, & communi tam iuris, quàm hominum æſtimatione meritò habeatur: vixque, & rarò ſuperabilis: prudentiæ autem iudicium de rerum poſſibilitate ex vix, raróque non, autem moraliter, poſſibilibus eſſe non poteſt.

6. Dico quartò: Intentio ſummè, vel circa circum, ac prope ſeria (citra efficaciam tamen, & abſolutè inefficax ſeu non efficax de ſe ſe, & ſecundum intrinſecum ſui) poteſt ad prouidentiam obiectiuè liberam de mediis efficacibus ad finem intentum præcedere; non tamen requiritur vt præcedat. Prima concluſionis pars probata ſatis eſt ex dictis certamine ſecundo, præſertim à numero ſexto, & nuper num. 5.

ac

ex quibus conſtat altero modo ſeriam intentionem affectiuè, quaſi phyſicè altero vero ſeriam intenſionem moraliter determinate, (nec ſolum vtcunque inducere) abſolutè poſſe Deum intendentem finem liberum ad electionem, & prouidentiam obiectiuè liberam de mediis efficacibus ad finem intentum: quare; & poſſe hanc ex illa intentione eſſe: immò & eſſe neceſſario. Quod autem à Deo ſeria intentio finis liberi ad eam electionem, & prouidentiam non præreguiratur (vt ſecunda parte concluſionis dicebamus) probatur: quia minor longè intenſio, & ſerietas intenſionis requiritur, vt intendens ex illa de mediis efficacibus ad finem intentum liberum eligere, & prouidere poſſit, quam vt debeat: Ergò, vt ita eligat, & prouideat Deus de mediis efficacibus ad finem liberum intentum non prærequiritur intentio ſummè, vel propè ſummum affectiuè, quaſi phyſicè, intenſa, & ſeria liberi finis illius. Patet conſequentia: quia alioqui idem ipſum prærequireretur quaſi phyſicæ intentionis & ſerietatis in intentione, vt moueret, ac mouere poſſet intendentem ad electionem, & prouidentiam de mediis efficacibus ad finem intentum; atque, vt poſſet mouere, ac moueret neceſſariò ad eiuſmodi electionem, & prouidentiam de mediis efficacibus ad illum finem liberum intentum, quod falſum eſt, fors repugnans.

7. Confirmatur: Nàm ita frigidè intendiſſe Deum omnium, & ſingulorum, Reproborum ſalutem (cum adeo ardens ſalutis omnium, etiam pereuntium, & Reproborum deſiderium ſuum teſtetur iuxtà dicta) vt vi intentionis illius, aliquibus ſaltem eorum (quorum potuit ſalutem ardentius adhuc deſiderare, ac veroſimiliter de facto deſiderauit ardentius) de mediis efficacibus ad ſalutem eligere, ac prouidere non potuerit, verò mihi ſimile non eſt: immò verò cenſeo intentionem ſalutis, ex qua Reprobis ſingulis, & omnibus de mediis ſolum ſufficientibus prouidit, ſufficientem vim motiuam, ſeu inductiuam, etſi non determinatiuam, ad electionem mediorum efficacium habuiſſe. Quo enim pacto vehemens adeo Dei intentio, & deſiderium ſalutis ardens, atque adeo vt in ſcripturis venditatur, eſſe poſſet, quod ipſum non ſolum ad electionem, & prouidentiam de mediis efficacibus ad ſalutem non induxit (vt potuit non inducere de facto, quia liberum eum, nullateuuſque phyſice, aut moraliter ad medij efficacis electionem, & prouidentiam determinatum reliquit, vt nuper dicebamus) ſed neque inducere Deum ad illam potuit? intentionis quippe vehementia, & deſiderij ardor, tametſi nôn ſummus, vel prope ſummus cum excluſione potentiæ motiuæ ad electionem, & prouidentiam de medio efficaci manifeſtè repugnat: immò verò Catholicæ contra Hæreticos Theologiæ non exiguus labor fuit huius intentionis de ſalute Reproborum, ac deſiderium ardens abſolute à ſcriptura, & Patribus aſſertum cum negatione, & defectu electionis, & prouidentiæ diuinæ de mediis efficacibus, quibus de facto ſalutem Reprobi conſequerentur concordare: nedum cum defectu virtutis motiuæ ad eam electionem, & prouidentiam, cuius concordiæ citato loco è controuerſia quarta de voluntate, & hic certamine ſecundo à numero quinto, & hoc 3. principium poſuimus, fuſius huius difficultatis ſolutioni extendendum atque explicandum controu. 8. de reprobatione, vbi eius difficultatis exequendæ, & examinandæ propria eſt ſedes.

8. Denique examinandum hic reſtat, an intentio minimæ ſerietatis requiſitæ, vt abſolutæ ſeria intentio finis liberi ſit, vim, & inductiuam virtutem de ſe ſe habeat, vt poſſit ita intendentem mouere ad medij etiam efficacis electionem, quo de facto finis obtineatur: ac ſubindè non ſolum ſummè, vel propè ſummum ſeria intentio, ſed nec ardens, & quaſi intenſa ſupra minimum ſerietatis ad prouidentiam obiectiue liberam de mediis efficacibus ſit ſatis. Quo ſuper dico quinto: Intentio minimum ſerietatis habens requiſitum, vt ſeria abſolutè ſit, non habet de ſe, & in ſe vim, & poteſtatem ad inducendum Deum intendentem ad electionem mediorum efficacium, ſed ſufficientium ſolum: ac proindè ad prouidentiam obiectiuè liberam de mediis efficacibus ardentiorem prærequiritur. Ratio eſt: quia deſiderij, & intentionis minima ſerietas eſt, quæ ſufficit ad deſiderij, ſeu intentionis finis alicuius veritatem, ſiue, vt vera abſolutè, ac non ficta, ſed ſigni intentio, ſeù beneplaciti ſit, in eo obiecto complacentia pura: ad hoc autem ſatis habet, ſi affectus voluntatis obiecti illius, ſeù finis ſit, & actiuus, ſeu potens de ſe inducere deſiderantem, ſeu intendentem finem ad aliquid ex parte ſua, &, quod penes ipſum eſt, conducens abſolutè, vt finis intentus obtineat apponendum, vt ſupra oſtendimus: ex eo verò, quod finis intentio actiua ſit, potenſque de ſe inducere Deum intendentem ad electionem medij ſolum ſufficientis ad finis conſequutionem, tametſi inductiua non ſit ad medij efficacis electionem, eſt actiua, & potens de ſe inducere intendentem ad agendum aliquid ex parte ſua, & quod penes ipſum eſt ad finis conſecutionem: ergo vera, & ſeria finis intentio, minimo ſerietatis ad id requiſito, non eſt de ſe potens inducere Deum ad electionem medij efficacis ad finem intentum; ſed minimo ſerietatis ardentior, & quaſi phyſice intenſior requiritur. Ea verò libertatem contradictionis eligendi, vel non eligendi media ſufficientia relinquet, & contrarietatis hoc, vel illud ex pluribus ſufficientibus de ſe intendenti faciet; non autem de ſe, atque ex ſe ipſa eligendi efficax præ ſufficienti, vel ſufficiens præ efficaci. Porro quæ pro neceſſitate efficacis intentionis ad omnem prouidentiam: quare & ad obiectiuè liberam prærequiſitæ opponi poſſunt commodius diluentur quæſtione ſequenti certamine ſecundo. Omnia enim æquiuocationi, prauæque intelligentiæ aliquot teſtimoniorum ex Patribus, & ſcholaſticis exceptorum innituntur, quorum mens certam 1. aperietur.

QVÆSTIO II.

De ſubjecto Prouidentiæ.

DE ſubiecto non autem obiecto Prouidentiæ agimus. Nam eius obiectum ea omnia continet, quæ ſcientia dirigens, & electio diuina prouidentiam conſtituentes attingunt. Subiectum autem id ſolum, cui de mediis ad præfixum ipſi finem prouidetur.

CERTAMEN I.

De Prouidentiæ vniuerſim acceptæ ſubjecto.

1. VT difficultatis hac ſuper re ſcopus percipiatur, expedire prius oportet, quæ ſub titulo præfixo diſputatione digna non ſint, ſed præſupponi ab omnibus debeant. Nempe quidquid produci, eſſeque in ſe non repugnat ſubiectum prouidenti eſſe poſſe. Etenim poſſibilibus omnibus, ac ſingulis poſſe Deum cum ea velit producere, produxeritve ſuum cuique finem præfigere, atque ipſi de mediis, vel ſufficientibus (ſi res cui prouidetur, & finis liber ipſi ſit) vel efficacibus certum de ſe eſt. Maxime cum certum, atque euidens ſit, nihil Deum, niſi ordinate ad finem aliquem poſſe producere: quia alias non, vt rationale agens, & in eo genere præſtantiſſimum poſſet operari, quod repugnat: vnde, & repugnat creatum aliquid poſſe à Deo creari ſeu produci, ac non ex aliquo fine, ad quem proinde ipſi de mediis poſſit à Deo prouideri: quare in ipſa rerum creatarum poſſibilitate poſſe eſſe ſubiectum *cui* diuinæ prouidentiæ imbibitum eſt,

vel

Digitized by Google

vel ſaltim eam metaphyſicè immediatè conſequitur, vt de eo quæſtio, aut difficultas eſſe non poſſit. Hoc tamen tam ex parte creaturæ, quam prouidentiæ totum intra poſſibilitatem eſt: nempe ſubiecti poſſibilis reſpectu, & relatè ad prouidentiam poſſibilem quæ ipſi à Deo poſſit impendi: difficultas autem eſt. An creatura, pro eo præciſiuæ poſſibilitatis ſtatu, priuſquam ad exiſtentiæ ſtatum extrahatur, actualis prouidentiæ ſubiectum *cui* Deus de medijs ad finem aliquem, ad quam illam velit pro poſteriori producere obtinendam eſſe poſſit? Inde enim: an rerum creatio, ſeu prima productio inter effectus proprios prouidentiæ ſit recenſenda? definiendum poſt modum erit.

2 Dicendum nobis eſt: Prouidentiæ ſubiectum, *cui* ſcilicet de medijs ad præfixum ipſi finem per ipſam exercitè à Deo prouidetur, non poſſe eſſe creaturas pro ſtatu poſſibilitatis præciſæ [illegible] vt ſubiectum *cui* prouidentiæ ſint ipſarum exiſtentiam abſolutam requiri, ac præſupponi. Hæc eſt expreſſa ſcripturæ [illegible] Patrum, & Sancti Thomæ ſententia in quam poſt multas concluſiones, vt eam cum oppoſita ſententia [illegible] poneret (quam aliorum Patrum eſſe putabat) tandem venit Ruiz noſter d. 4. ſectione quinta, concluſione 3. pro ea referens Alexand. prima parte, quæſtione 26. m. 7. articulo 1. Albertum, quæſtione 67. m. 4. articulo 1. particul. 4. Durandum in 1. d. 39. quæſt. 3. num. 6. Soarium 3. de attributis capite 10. numero 2. & 3. atque æſtimo ab Scholaſticis reliquis indiſputatam ſupponi: quibus aduerſatur Herize noſter d. 22. capite [illegible], n. 55. vbi decretum rei productiuum ad eius prouidentiam aduocari poſſe ait: de facto vero aduocatum negat, non ſatis firma ratione. Probatur primo locis ſcripturæ omnibus, quibus d. 1. Dei erga creata prouidentiam abſolutè, & vniuerſim, & ſpeciatim erga omnia, & ſingula imperfecta, & perfectiſſima bona, & mala, viliſſima & ſordidiſſima, nobiliſſima, & excellentiſſima probabamus: eis quippe omnibus de iam factis, & exiſtentibus ſolum creaturis eſt ſermo, & Dei de illis prouidentia, & cura prædicatur: ſufficiat nunc duo repetere. Vnum ex Sapient. 14. *Tu autem Pater prouidentia ab initio* (quo ſcilicet vniuerſum conditum à te eſt) *cuncta gubernas*: in cunctis autem abſolute talibus ea ſolum, quæ aliquid abſolute ſunt numerantur. Dicitur autem gubernatio Deo immanens, & externe actiua ſeu prouidentia de iam mundo facto eſſe, non quod Deo ab æterno non adfuerit, ſed vt de factis eſſe oſtendatur, & capite ſexto, dicebatur. *Puſillum & magnum ipſe fecit: & aqualiter eſt illi cura de omnibus*, quæ fecit; nimirum alia plura ex ſcriptura, & Patrum ad eius loca interpretatione producemus quæſtione quarta. certam. 1. à num. 6. vbi primam rei productionem non eſſe effectum prouidentiæ rei ipſi tanquam ſubiecto *cui* a Deo impenſe probabimus.

3. Nemeſius de facultatibus animæ capite 42. ſub med. *Non idem eſt prouidentia, quod creatio* (creandi decretum) *Nam creationis eſt recte efficere quæ ſunt; prouidentia conſulere iis, quæ facta ſunt*: quæ ſæpe non ſolum inter ſe ſe apud hos, ſed ſuppoſito, & ſubiecto realiter differre ait: vt alius ſit, qui faciat, alius qui factis conſulat, & prouideat. Vnde ritè, rectèque à ſe diſputari de prouidentia, ſeu procuratione rerum, qua à ſe iam factis Deus conſulit, ſeorſim a tractatu de creaturis, qua eas condidit, rectitudine. Damaſcenus 2. de fide capite 29. init. *Prouidentia eſt voluntas, per quam omnia, quæ ſunt, conuenientem gubernationem ſuſcipiunt*: expende, *quæ ſunt*. Quod non habent, quæ necdum ſunt, ſed poſſunt præciſe eſſe: ſubinferius. *Deus igitur eſt, qui eſt factor, & [illegible] miſor, & factiua eius virtus, & contentiua, & prouiſiua bona ipſius voluntas eſt.* Quibus rerum effectionem, virtutemque factiuam, virtuti prouiſiuæ, & prouidentiæ, vt quid ab eis diuerſum præcedere, ſupponique expreſſit. Confirmant id ipſum Patres [illegible] res, inde probantes Dei de creatis prouidentiam, quod ea ipſe condiderit; atque inde eorum curam, & gubernationem ſuſcipere ipſe, neque aliis committere debuerit: quo diſcurſu abſolutam rerum creationem, & exiſtentiam abſolutam earum à Deo, titu-

lum, & vrgentiſſimum motiuum ipſi [illegible], vt earum curam ſuſciperet, atque eis conſuleret [illegible] ter, aperte docent. Nihil autem ad [illegible] titulus, & motiuum, vt ſit, poteſt abſolute [illegible] poni. Hoc diſcurſu vtuntur Ambroſius primo officio. capite 13. & 1. Corinth. primo, Cyrill. 5. Theſauri capite ſecundo, verſ. fin. Aliique Patres a nobis recitati d. prima de prouidentia erga res creatas demonſtranda.

4. Eſt item expreſſa, vt dixi Sancti Thomæ ſententia. Nam prima parte quæſtione 65. agit de opere creationis, poſtea vero quæſtione 105. de opere gubernationis [illegible] adæquate diſtincto [illegible] gubernatio autem [illegible] adæquatum prouidentiæ obiectum eſt [illegible], & hanc à decreto creandi [illegible] Deo per eam prouidentiam [illegible] adæquatè eſſe [illegible] & rei ſubinde exiſtentiam abſolutam ſupponere, conſequens in Sancti Thomæ doctrina eſt expreſſe, vel ſuppoſitum, vel aſſertum: clarius autem quæſtione quinta de veritate articulo primo, ad nonum ait. *Prouidentia differt ab arte [illegible] diſpoſitione [illegible] ars diuina dicitur [illegible], ſed diſpoſitio* (quæ totum obiectum prouidentiæ, gubernatioque externa eſt) *[illegible] ordinem [illegible] prouidentia autem dicit ordinem in finem [illegible]*. Nempe per mediorum ad illum conſ[illegible] Deo internam, & immanentem [illegible] quæ externam illam [illegible] & [illegible] abſolutam exiſtentiam [illegible] ſupponit [illegible] de prædeſtinatione [illegible] *[illegible] compoſitum eſt.* Hæc ſunt eius. *Poteſt aliquis de natura [illegible] dupliciter [illegible], vno modo, quantum ad [illegible] conſtitutionem, ſicut artifex [illegible] facere domum. Alio modo, quantum ad vſum, & gubernationem [illegible], & ad hanc ſecundam prædiſpoſitionem [illegible] prædeſtinatio*. Conſonat 3. parte, quæſtione prima, articulo tertio ad 4. docens: *Prædeſtinationem ſ[illegible] præ[illegible]*: Quare, & ſubſtantiæ eius abſolutam exiſtentiam, quæ ad præuiſionem illam neceſſario ſupponitur. Non poteſt autem aliunde prædeſtinatio abſolutam prædeſtinati ſubſtantiam, & exiſtentiam neceſſario ſupponere, niſi, quia prouidentia eſt, & interna Deóque immanens præparatio mediorum in finem: nam, quod media, & finis, huius, vel illius conditionis ſint id præſtare, aut exigere in hac ſpecie prouidentiæ, ſcilicet prædeſtinatione, haud quaquam poſſunt. Nequit ergo de S. Thom. pro hac concluſ. ſuffragio dubitari.

8. Probatur à ratione concluſio. Primo: quia prouidentia eſt cura, & gubernatio, atque immanens Deo, & æterna diſpoſitio, & ordinatio rerum: at diſpoſitio, gubernatio, &c. ſupponit abſolute ſubditos gubernandos, & res, de quibus diſponendum, & cura de aliquo ſuſcipienda illum abſolute aliquem, de quo, pro quo cura ſuſcipitur. Sed creata pro ſtatu poſſibilitatis præciſiuæ aliquid abſolute, ſiue abſolutum aliquid, non ſunt: ergo nec ſubiectæ apta curæ diuinæ, atque immanentis, & æternæ gubernationis diſpoſitionis, & ordinationis, ſiue prouidentiæ diuinæ: [illegible] hanc debet præcedere abſoluta exiſtentia [illegible], de qua prouidendum à Deo eſt. Confirmat. [illegible]: externa gubernatio, diſpoſitio, & ordinatio rei per media in finem, ſiue naturalem, ſiue ſupernaturalem ipſi à Deo præfixum ſupponit procul dubio rem [illegible] andam, diſponendamque per ea media in finem. ergo, & electio eorum mediorum, quibus ita gubernatur, diſponitur, & ordinatur: quare, & prouidentia, quæ hac electione completur, rei, quæ per ipſam ita gubernatur ordinatur, atque diſponitur abſolutam exiſtentiam ſupponit; alioqui, & externa illa ordinatio poſſet exiſtentiæ rei, cui de eo ordine, diſpoſitione, & gubernatione externa prouidetur, abſolutè præcedere, contra id, quod in antecedente ſupponitur. Dices gubernatione Reipublicæ per leges, & ſtatuta gubernari Rempublicam, eiuſque partes, & priuatos homines, non ſolum, qui ſunt, ſed qui poſtea erunt, necdumque exiſtunt: quare falſum eſſe vtriuſque argumenti antece-

dens. Reſpondetur ſubiectum *cui*, cuiuſque bono eis legibus prouidetur eſſe Rempublicam: quæ eadem his prioris hominibus deficientibus, & illis ſuccedentibus perſeuerat moraliter, & omnium æſtimatione. Sed quid, inquies, ſi ante abſolutam Reipublicæ aut communitatis fundationem leges, & ſtatuta à fundatore ferantur (vt fieri conſueuit) pro eius bono? Reſpondeo: eam eſſe conditionatam ex parte obiecti de bono communitatis, ſi fuerit, prouidentiam, quæ quouſque communitas abſolute ſit in abſolutam prouidentiam tranſire nequit. Diſputamus autem de prouidentia Dei, etiam ex parte obiecti, abſoluta, de conditionata enim ex parte obiecti, admiſſa voluntatis Dei ex parte obiecti conditionatæ poſſibilitate, nulla poteſt eſſe difficultas quin de nondum abſolute exiſtentibus conditionata prouidentia tanquam de ſubiectis *cui* poſſit haberi.

6. Probatur ſecundò ex noſtris principiis: quia prouidentia & cura Dei de rebus quibuſque, tanquam ſubiectis *cui* eſſentia ſua eſt cura, & prouidentia affectiua de eorum bono: ac proinde quæ complacentiam abſolutam in rei illius, entitatiua ſaltem, bonitate, vel claudat, vel ſupponat: nulli enim rei affectu vllo, ſiue complacentiæ, ſiue deſiderij, velle bonum poſſumus, vt ipſi bonum eſt, niſi ex complacentia in eius aliqua bonitate, qua nobis id, cui illud volumus, placet. Atqui in re, ſeu de re poſſibili præciſiuè pro ſtatu illo, Deus nec habet, nec habere poteſt complacentiam vllam: ergò nec de illa vt ſubiecto *cui* & cuius bonum, quà eius bonum, deſideret & prouideat poteſt habere prouidentiam. Minorem probaui fusè contro. 4. de volunt. d. 2. q. 2. cert. 3. num. 3. vbi oſtendi: Deum affectu complacentiæ, nec libero, nec neceſſario in res poſſibiles pro eo ſtatu ferri: quia pro ſtatu illo præciſè nullam habent abſolutè bonitatem, ſicuti neque entitatem, ſed ſolum habere poſſunt: quod ſatis non eſt, vt actu abſolutè amentur, & placeant, ſed ſolum, vt poſſint amari pro ſtatu abſolutæ exiſtentiæ, deſiderio, vt eam habeant, & complacentia cum habuerint: ibi obiectiones ſolui, hic ideò non repetendas.

CERTAMEN II.

Occurritur obiectionibus.

1. Dices aduenturo hoſpiti parari domum, & cibaria ab amico, vt eum digno apparatu, digna menſa & conuiuio excipiat. Si autem dicas aduenturum hoſpitem abſolutæ exiſtentiæ, & bonitatis eſſe, ob quam amico, à quo ipſi hoſpitium accuratè paratur, placere abſolutè poteſt, & abſolutè placet: ex eaque complacentia abſoluta amicus ea hoſpitij commoda ipſi vult parare, atque abſolutè diſponit, quod ſecus poſſibilibus pro ſtatu poſſibilitatis, ſiue, qua poſſibilibus præciſè contingit, quia neque entitatis, neque bonitatis, quare neque amabilitatis quidquam pro eo ſtatu, &, qua poſſibilia præciſè, abſolute habent, qua Deo placere abſolutè primum poſſint, ab eoque ex ipſorum complacentia bona alia ipſis deſiderari, ac prouideri vt nuper dicebamus: Si inquam, hæc dicas, non ſatisfacies difficultati, vt ſequentes inſtantiæ ſuadebunt. Primò enim: ſicuti nondum præſenti ſecundum locum, & durationem abſolutè, & affectu, & effectu media ad ipſius bonum, & honoris, & voluptatis, diſponuntur, non ſatis apparet adhuc, cur nondum præſenti ſecundùm entitatem rei nequeant ab eius beneficentiſſimo conditore, & affectu, & effectu commoda anticipato diſponi? immò verò ita à Deo factum in vniuerſi huius ſtructura, vt nondum exiſtenti homini illud omni rerum neceſſariarum ſupellectili inſtrueret, non ad vitæ noſtræ neceſſitatibus ſolum, ſed commodis, & voluptatibus, honeſtis prouideret docte obſeruauit Philo Hebræ. de mundi opificio, ex quo interpretes: vt meritò Seneca de Dei inde erga hominum genus benefica prouidentia dixerit. *Non neceſſitatibus tantummodo noſtris prouiſum eſt: vſque in delitias amamur.* Decreto inſuper incarnationis, quod prius decreto de abſoluta exiſtentia hominum omnium (in Scotiſtarum & Soariſtarum ſententia) vel ſaltem plurium, iuxta Doctores reliquos, cunctis hominibus de reparationis remedio, ac medio conſequendæ ſalutis prouiſum à Deo fuit: ergo exiſtentia abſoluta non ſupponitur ex parte ſubiecti *cui*, vt ipſi prouideatur, ordineturque per Dei prouidentiam ad finis ei præſtituti conſecutionem.

2. Sed primum à paritate abſentiæ localis, & temporandæ ad abſentiam abſolutæ entitatis & exiſtentiæ ſubiecti, *cui* prouidetur diſſectum eſt proximè, & clarè ex peculiari noſtro principio. Vnde, & ſecundæ obiectioni facile reſpondetur: prouidentiam mundum, eiuſque ornatum, & delicias anticipaſſe temporariè homini, poſt tempore, non autem natura, & exiſtentia poſterius aduenturo: ſed huius potius pro ſua duratione abſolutam exiſtentiam à Deo præuiſam prius natura fuiſſe, vt ipſi de commoda, ac deliciola domo poſterius natura prouideretur. Ad vrgentiorem obiectionem reſpondetur: incarnatione omnium ſaluti à Deo prouiſum de reparationis remedio, & medio ſalutis, abſolutè quidem quoad medij, & remedij intrinſecam valorem, & virtutem omnium, poſſibilium etiam reparationi, & ſaluti ſufficientem & vltra, abſolute verò, quoad intrinſecum prouidentiæ, iis ſolum, quorum exiſtentia abſoluta anterior præuiſa decreto incarnationis occaſio fuit: & quaſi natura præceſſit: nondum autem exiſtentibus ſolum fuit obiectiuè conditionata de remedio, & medio ſalutis prouidentia, ſi forent pro naturæ poſteriori, vt ſæpè Pharmacopola, dum de remedio febricitanti abſolute prouidet, amplius multo, quàm ægro illi opus ſit, ex quo eſſe poſſit pharmaci parat, ſi forte alij in ſimilem morbum inciderint, quorum ſimul de morbi remedio, ac ſalutis prouidet medio, conditionata vero reſpectu totum prouidentia, non abſoluta eſt.

3. Duo alia obijci contra noſtram concluſionem poſſunt, quæ Ruiz ſupra num. 8. & 9. attigit pro ſua concluſione 3. & 4. Nam prouidentia abſolutè talis eſt immanens præparatio mediorum rei attributorum ad finem commodum & fælicitatem ipſius: ſed decreto creationis rerum parantur à Deo media ad finem, & fælicitatem ipſarum: ſiquidem per creationem rebus naturales facultates, & inclinationes ad propria commoda inditæ ipſis à Deo & concreatæ ſunt: ergo ante rerum abſolutam exiſtentiam prouidentia Dei præcedit: quare prouidentia nequit ſupponere rei abſolutam exiſtentiam, quam res ex prouidentia decreto ipſius creatiuo incluſam ſupponit. Reſpondetur decreto creatiuo facultates, & inclinationes à re diſtinctas ad ſuum commodum, & fœlicitatem nunquam creata recipere à Deo, ſed decreto alio, quod creationis decretum, & effectum præſupponat. Siquidem res accidentia, & facultates ſuas reipſa prius natura debet præcedere. Concreatæ vero & congenitæ rei facultates illæ dicuntur non natura, ſed duratione: quia ex quo primum abſolutæ ſunt, & exiſtunt res, eis facultatibus à Deo donantur: intrinſecè identificatæ vero rebus potentiæ, & facultates (cuiuſmodi animæ facultates eſſe dicimus) ſecundum ſe ſolum ſumptæ aptitudines, & capacitates ſolum, non autem media ad finem conſequendum propriè ſunt, & nominantur: media enim propriè ſunt, quæ verè, & propriè inter rem, finemque ipſi, vel naturaliter, ſupernaturaliter præfixum, conſequendum intercedunt, nec ſolum vtcumque conducunt, facultates verò, ſiue merè paſſiuæ, ſiue actiuæ etiam, rei creatæ identificatæ, tametſi ad finem ipſi à Deo præſtitutum conſequendum alterutro, vel vtroque etiam genere conducant, inter rem tamen ipſam, & finis conſecutionem reuera intercedere, ac mediare nequeunt: quare nec earum cum re ipſa creatiua voluntas materialiter adhuc (volebat Ruiz concluſione tertia, numero ſeptimo,) prouidentia de mediis rei prouiſis ad finis conſecutionem eſſe poteſt. neque prouidentia decreto rei creatiuo præcedere, hocve, & ſubinde rei creatio, ex præſuppoſita prioritate naturæ moueri, ac prouenire, vt contendit Ruiz concluſione 4. num. 9.

Digitized by Google

4. Alterum obiici poteſt contra noſtram, & communem concluſionem, quod pro ſua quarta concluſione, numero illo nono attigit Ruiz: etenim (inquit) ea ratione Deus mundum creauit, vt homines aliquot prædeſtinare vellet, alios vero reprobare: & Sanctum Petrum, & Paulum creauit, vt eos prædeſtinaret: ergo creatio rerum ex prouidentia moueat, & procedit pro naturæ priori præcedente. Mala illatio: ſiquidem oppoſitum ex antecedenti infertur: in quo, *vt prædeſtinaret* mundum creatum, ac ſimiliter Petrum ex fine prædeſtinationis aſſerit: finis autem, cuius intenti aſſecutio & abſoluta exiſtentia decreto creatiuo mundi, vel Petri, eſt prouidentia prædeſtinatiua, ſeu prædeſtinatio. Ergo huius abſoluta exiſtentia, nequit decretum creationis mundi, vel Petri quaſi natura præcedere, vt ad ea moueat. Patet: nam finis pro ſigno, & priori naturæ, quo deſideratur, & intenditur abſolutè non eſt: quare nec mouet, *quia eſt*, ſed mouet finaliter, ac intenditur, & deſideratur, vt ſit. Aduerte etiam quod intenditur pro exemplo primo nihil contra noſtram concluſionem deduncere: in eo quippe exemplo (vt intenta ab hoc Doctore conſequentia probaretur obtineret) ſolum probat productiuum, ſeu creatiuum decretum rei vnius poſſe eſſe prouidentiam reſpectu rei alterius, cui eo creatiuo decreto rei alterius prouidetur, quodque ſit ſubiectum *cui* prouidentiæ in eo decreto de abſoluta creatione, & exiſtentia rei illius incluſæ. Quod, nec nos, nec vnus Theologus poteſt negare: nam decretum abſolutè electiuum, & productiuum medij (quod res alia procul dubio eſt a ſubiecto *cui* prouidentiæ, ſeu cui per ipſam prouidetur) ad huius prouidentiam ſpectare apertiſſimum eſt.

QVÆSTIO III.

An, quoue pacto prouidentia ſemper finem intentum aſſequatur?

Titulo ipſo præfixo ſatis quæſtionis, & difficultatis Scopus proponitur: tametſi ſub illo ſpeciales difficultates lateant ſeorſim, hac etiam quæſtione, examinandæ.

CERTAMEN I.

Quo ſenſu diuina Prouidentia neceſſario effectum obtineat?

1. PRimo ita aliqui non pauci effectus ac finis intenti conſequutionem diuinæ prouidentiæ adnectunt vt id de ratione prouidentiæ Dei genericè ſumptæ eſſe putent: quare, & cuivis ſpeciali, & indiuiduæ prouidentiæ deberi: vt homini, & bruto animal, Petróque & Paulo hominem eſſe: ita ſentiunt illi omnes, quos pro neceſſitate intentionis efficacis finis ad mediorum electionem, & prouidentiam præréquiſitæ recenſebamus: efficax quippe omnis Dei voluntas de ſe, & ab intrinſeco infruſtrabilis eſt, atque adeo abſolutæ ſui obiecti exiſtentiæ, & effectioni connexa: expreſsè in terminis, neque illatiuè ſolum, hanc prouidentiæ ipſius ſecundum ſe, nec ſolum ratione intentionis præſuppoſitæ, connexionem cum finis aſſecutione docent: Caietan. prima parte, quæſtione 22. articulo primo, quæſtione 23. articulo ſexto, verſ. ſiue Bañes, Ripa, Nazarius eadem quæſtione 22. articulo 1. ſed & ij voluntatem ſaluandi omnes homines præſertim Reprobos, veram, ſeu beneplaciti eſſe negant: ſolumque ſigni eſſe admittunt quaſcunque media ad eam conſequendam hominibus vult, præparat, ac præſtat, ſiue de iis medijs prouidet. Cum autem prouiſiua mediorum voluntas cum eis, vt effectibus ſuis connectatur, nihilque aliud, vel de ſe, vel ex intentione præſuppoſita ſalutis, vt finem, ſeu obiectum volitum, vel præintentum reſpiciat, fit, vt ſemper, & neceſſario prouidentia effectum obtineat in horum ſententia, nec poſſit eo fruſtrari. Maxime: quia, vt animaduertebam, quæſtione prima, certamine primo, numero ſecundo. Doctores iſti, neque negabant, neque poterant negare media illa ad ſalutem hominum conducentia, etſi non determinantia, ex alio fine, quam ſalutis hominum à Deo verò intento eligi, & apponi: cum Deus rationale agens perfectiſſimum, nihil non ex fine aliquo poſſit operari; nec niſi ex finis intentione electione mediorum eſſe poſſit. Quod ſi intentionem ſalutis hominum veram ideo negant, quia in pluribus non obtinetur; finis alterius intentionem: ex qua media illa à Deo eliguntur, & prouidentur, & quamvis aliam, ex qua media à Deo eligantur, ac prouideantur efficacem, ac de ſe connexam, cum finis aſſecutione debere eſſe fatentur: vt conſtat ex dictis contro. 4. de voluntate d. de affectibus proſequutionis Dei erga extrinſeca obiecta. Sententiæ huius fundamenta a ratione debiliſſima ſunt ab authoritate vero ſiniſtræ, & æquiuocæ teſtimoniorum aliquot intelligentiæ nituntur, vt ex dicendis conſtabit.

2. Dico primo cum Theologis reliquis. De ratione prouidentiæ, vt ſic vniuerſim & generice ſumptæ, non eſt connexio cum abſoluta exiſtentia finis, & effectus intenti, ſiue aſſecutio eius. Probatur: implicat aliquid eſſe de ratione aliqua generica, quod communiter, & vniuerſaliter non ſit in omnibus & ſingulis ſpeciebus & indiuiduis ſub eo genere contentis, imò quod vni ex eis deficiat: atqui ſpeciei vni prouidentiæ obiectiuæ liberæ, ac omnibus eius indiuiduis deficit ratio connexionis intrinſecæ, vel de ſe ſe: vel ex præſuppoſita intentione & cum abſoluta exiſtentia, & aſſecutione finis, & effectus intenti: ergo eiuſmodi connexio, cum abſoluta exiſtentia, & aſſequutione finis intenti non eſt de ratione prouidentiæ genericè, & vniuerſaliter ſumptæ. Maior eſt per ſe, etiam pueris logicis, nota. Conſequentia legitima. Minor probatur: quia nulla prouidentia obiectiuè libera connecti poteſt ratione intentionis efficacis, quam de ſe, & eſſentia ſua præreqnirat, & ſupponat cum finis abſoluta exiſtentia & aſſequutione: tum quia ex efficacia intentionis finis, ſeu effectus liberi eius deſtrueretur libertas, nec prouidentia obiectiuè libera abſque contradictione eſſet: tum quia, etſi ſalua libertate obiecti intentio efficax finis, effectus liberi poſſet liberam obiectiuè prouidentiam antecedere, non tamen eam neceſſario antecederet, ſed eadem prouidentia ex inefficaci finis intentione haberi a Deo poſſet, vt quæſtione prima oſtendimus, ac proinde de ſe, & ab intrinſeco prouidentia illa cum intentione efficaci finis liberi, tanquam prærequiſito eſſentiali connexa non eſt. De ſe autem, & intimè prouidentia nec ratione mediorum de ſe indifferentium, quæ præparat, nec ſcientiæ mediæ quam includit nec ratione coniuncti ex vtraque connexa eſt cum abſoluta exiſtentia, & aſſequutione finis, ſeu effectus intenti vt videbimus d. 2. quæſtione ſecunda, certamine quinto, nec ſi connecteretur effectui ſeu fini, ad quem de medijs prouideretur ſeruaretur libertas, vt eadem quæſtione ponebamus ſæpe: Ergo de ſe, & ab intrinſeco ſui prouidentia obiectiuè libera non connectitur cum exiſtentia abſoluta, & aſſequutione finis, & effectus liberi intenti: vnde in omni prouidentia obiectiuè libera eam connexio cum abſoluta exiſtentia, & aſſequutione finis & effectus liberi de ſe, & ſecundum intrinſecum prouidentiæ illius deficit, vt minore ſyllogiſmi noſtri aſſumebamus.

4. Dixi autem de ſe, & ab intrinſeco ſui nullam prouidentiam obiectiuè liberam poſſe habere connexionem cum abſoluta exiſtentia, & aſſequutione finis;

& effectus liberi intenti: quia tameſi altera prouidentiæ obiectiuæ liberæ ſpecies, quæ eſt de mediis efficacibus ad finem obtinendum, fine, & effectu intento carere non poſſit, proinde, neque eius aſſequutione fruſtrari, id tamen de ſe, atque intrinſeca ſibi cum fine, & effectu intento phyſica connexione non habet, ſed extrinſecùs ſolum, & à connexione logica, quam futurum conditionate contingens purificata conditione cum abſoluta ſua exiſtentia, & futuritione habet, vt dicebamus d. 2. quæſtione ſecunda, certamine quinto, vbi multa ad concordiam certitudinis & infruſtrabilitatis prædeſtinationis cum prædeſtinati, atque operationum eius libertate à noſtro Molina fœliciſſimè ex Patribus, & Priſcis Theologis eruta atque illuſtrata poſuimus, Recentiorum & nodis expedita, & tenebris libera, priſtinoque ſuo ſplendori reſtituta: verum, etſi hæc in ſpecie prouidentiæ obiectiuè liberæ de mediis efficacibus non ita eſſent: in altera tamen ſpecie prouidentiæ obiectiuè liberæ, quæ de mediis ſolum ſufficientibus apertè ex ratione, & iis, quibus de eis ſolum mediis ſufficientibus ad finem prouidetur (vt Reprobis ad ſalutem quam ea prouidentia non aſſequitur) certò minor illa probaretur, & diſcurſus ille teneret. Siquidem, quod in ſpecie hac prouidentiæ omnibuſque eius indiuiduis (necdum vni, quod ſatis erat) deficit, de ratione generis ſui non eſt, vt per ſe patet.

4. Dico ſecundo. De ratione totius prouidentiæ; ſiue coniuncti omnium ſimul ſumptarum ſpecierum prouidentiæ qua Deus habet de rebus eſt finis & effectus intenti aſſequutio, eſt omnium etiam Theologorum concluſio. Ratio eſt, quia nihil, quod fit, vel omittitur abſque voluntate Dei vel factiua, vel permiſſiua ob finem aliquem eſſe poteſt: ergò nihil in rebus fit, vel omittitur, quod non ſit à voluntate Dei factiua, vel permiſſiua illius ob aliquem finem: Ergo nihil in rebus fit, vel omittitur, quod ex aliqua Dei prouidentia non fiat, vel omittatur. Probatur conſequentia hæc: ſiquidem prouidentia Dei nihil aliud præter ſcientiam directiuam voluntatis diuinæ de medio ad finem apponendo, ſiue de faciendo actiue, vel permiſſiue aliquo ad finis alicuius conſequutionem includit præter hanc ipſam de aliquo agendo ad finem aliquem voluntatem: vt conſtat ex dictis diſputatione ſecunda: iam verò ſi nihil extra, & abſque aliqua Dei prouidentia poni in rebus poteſt, vel omitti: ergò, neque extra totum coniunctum prouidentiæ diuinæ ex omnibus ſpecialibus Dei prouidentiis, quaſi conflatum. Vnde rurſus: ergo tota prouidentia Dei, ita ex omnibus ſpecialibus Dei prouidentiis conflata ratione alicuius partis, ſeu ſpecialis prouidentiæ, qua conſtat, & conflatur aſſequetur ſemper, nec poterit non aſſequi finem, ſeu effectum intentum, vt concluſione hac noſtra, & communi aſſeritur.

5. Concluſionem, & rationem etiam, nobis dederunt Patres, & ex ipſis Sanctus Thomas, Aug. de Spiritu, & lit. cap. 33. verſ. med. *Infideles contra voluntatem Dei faciunt, cum eius Euangelio non credunt: nec ideo tamen eam vincunt; verum ſeipſos fraudant magno, & ſummo bono, maliſque pœnalibus implicant: experturi in ſuppliciis poteſtatem eius, cuius in donis miſericordiam contempſerunt. Ita voluntas Dei ſemper inuicta eſt: vinceretur autem, ſi non inueniret, quod de contemptoribus faceret, aut vllo modo poſſent euadere, quod de talibus ipſe conſtituit. Qui enim dicit, verbi gratia, volo, vt hi omnes ſerui mei operentur in vinea, & poſt laborem requieſcentes epulentur: ita, vt quiſquis eorum hoc noluerit, in priſtino ſemper molat: videtur quidem, quicunque contempſerit contra voluntatem Domini ſui facere: ſed tunc eam vincet, ſi & priſtinum contemnens effugerit: quod nullo modo fieri poteſt*: ac rurſus, *ideo eius voluntas inuicta eſt: quia Deus, ita vult, vt omnes ſalui fiant, vt etiam velit eos punire, ſi ipſi repugnant*, & capite 32. ſic conciliauerat negationem reſiſtentiæ à voluntate creata diuinæ cum reſiſtentia impiorum. Pſalmo 26. & Actor. 7. *ita enim facit contra voluntatem Dei iubentis, vt non euadat voluntatem eiuſdem punientis*: eiuſdem ſententia vulgatiſſima eſt, *de facientibus, quod non vult Deus, facit ipſe quod vult*: Eodem modo rem explicant Anſelmus 1. *Cur Deus homo?* capite 15. med. Gregorius Magnus 33. Moral. capite decimo alias 13. Iſidori 1. ſentent. capite ſecundo, aliique Patres edocti à Boëtio quarto de conſolatione proſ. quarta.

6. Id ipſum docet, vbiuis hac de re agit Sanctus Thomas, illis etiam locis, quibus primæ concluſioni noſtræ aduerſantes ipſum producunt, vt prima parte, quæſtione 22. articulo ſecundo, ad 1. vbi ait. *Cum omnes cauſæ particulares contineantur ſub vniuerſali cauſa, impoſſibile eſt aliquem effectum ordinem cauſæ vniuerſalis effugere*: omnem ſcilicet: quia alias cauſæ vniuerſalis Dei (qui non, niſi ex ordine ad finem aliquem operari aliquid poteſt) effectus non eſſet, niſi ex ordine, & prouidentia eius ad finem aliquem obtinendum proueniret: quare nec Deus cauſa vniuerſalis omnium foret, & quæſtione ſexta de veritate, articulo primo corp. & articulo tertio corp. ſub init. idem docet, & explicat exemplo naturalis virtutis generatiuæ, quæ quandoque à fœtu perfecto, in quem natura ſua ordinatus à Deo eſt, deficit, monſtrum, & fœtum defectuoſum producens. *Sed tamen ipſe defectus diuinitùs ordinatur ad aliquem finem: & ſic nihil poteſt deficere à generali fine prouidentia; quamvis quandoque deficiat ab aliquo particulari fine*: & prima parte, quæſtione 19. articulo ſexto dixit. *Cum igitur voluntas Dei ſit vniuerſalis cauſa omnium rerum, impoſſibile eſt quod diuina voluntas ſuum effectum non conſequatur. Vnde, quod recedere videtur à diuina voluntate ſecundum vnum ordinem* ſpecialis prouidentiæ, *relabitur in ipſam ſecundum alium*, prouidentiæ ſpecialis alterius. *Sicut peccator, qui, quantum eſt in ſe recedit à diuina voluntate peccando, incidit in ordinem diuinæ voluntatis, dum per eius iuſtitiam punitur.* Quam eandem recidentiam in alterius prouidentiæ ordinem eius, qui ab ordine vnius prouidentiæ recedit tradit etiam quæſtione 103. articulo ſexto corp. & conſonat his in 1. d. 40. quæſtione prima, articulo ſecundo vt conſtet, qua veritate, & Angelici Doctoris laude citati Dominicani Thomiſtæ numero primo, ob teſtimonium præcipue recitatum ex quæſtione 22. articulo ſecundo ad 1. quod pro ſecunda hac concluſione eſt, ſententiam retractaſſe dicant, quam nos concluſione prima cum communi Theologorum tradidimus.

7. Dico tertiò: De ratione prouidentiæ non eſſe aſſecutionem finis vniuerſalis gloriæ ſuæ oſtendendæ, & manifeſtandæ, qui omni Dei prouidentiæ ſpeciali communis & præintentus ſimul cum particulari cuiuſque ſpecialis prouidentiæ à pleriſque ex noſtris Recentioribus putatur: ac fuſius quam à reliquis à noſtro Ruiz citata d. 4. de prouidentia ſectione tertia, numero quinto traditur & explicatur; vt, ſcilicet, finis illius vniuerſalis intentio ſimul cum particulari prouidentiæ cuiuſque, quamque ex particularibus prouidentiis antecedat, & qui reſpectu finis illius vniuerſalis particulares prouidentiarum fines veluti media æque conducentia ad illum vniuerſalem obtinendum ſub diſiunctione à Deo amentur ac prouideantur. Hanc verò ſententiam ſuam expreſſam Sancti Thomæ arbitrantur præfati Recentiores verbis recitatis numero ſexto ex quæſtione ſexta de veritate articulo primo corp. & articulo 3. corp. ſub init. quibus conſonat 3. cont. gent. cap. 94. his verbis. *Aliquis defectus eſt præter intentionem particularis agentis, qui eſt ſecundum intentionem agentis vniuerſalis.* Sed neutrum teſtimonium amplius euincit, quam nihil deficere à generali fine vniuerſalis agentis Prouiſoris rerum: id eſt à toto fine ſiue omni fine, quem in omnibus; & ſingulis prouidentiis, quas omnium vniuerſalis prouiſor habere de rebus omnibus debet; tameſi à ſpeciali fine agentis particularis deficiat: quia non hunc ſolum finem particularem agens vniuerſale, & omniProuiſor Deus habere poteſt, & debet. Nec, quæ ex prima parte, quæſtione 22. articulo 2. ad 2. afferri ab his Recentioribus ſolent, intentum eorum probant;

ſed

Digitized by Google

ſed ſolum ſpecialem finem agentis, & Prouiſoris vniuerſi eſſe maius bonum vniuerſi, quod quandoque ex malorum, & naturalium, & moralium permiſſione, ac non impeditione reſultat.

8. His noſtris Recentioribus aduerſantur, & tertiæ huic noſtræ concluſioni fauent, Herize tractatu tertio citato d.21. capite vltimo, numero 24. Magnuſque Magiſter meus Didacus Daza manuſcripto de prouidentia d. 1. §.quarto, quamvis prouidentia quavis æquiualenter ſaltem oſtenſionem potentiæ bonitatis, & miſericordiæ ſuæ, ac ſubinde, & gloriam ſuam Deum aſſequi fateantur prouidentia illa, in quam recidit, qui ab alia recedit. Hanc vero gloriam, etiam æquiualentem à Deo in ea prouidentia obtentam, intentam à Deo ante recedentiam ſubiecti abſolutam ab alia prouidentia negant, & bene; quamvis fundamentis, quæ nobis non ſatis probentur, vt certamine ſecundo videbimus: vbi de neceſſitate antecedentiæ finis particularis per eam prouidentiam, in quam recidit agetur, ac reliqua ad recidentiæ huis exactam intelligentiam tradentur. Nunc autem à capite vt aiunt tertiam noſtram concluſionem probo & aduerſam noſtrorum Recentiorum impugno: quia communis, & vniuerſaliter omnem Dei prouidentiam ſpecialem tranſcendeus finis gloria ſua, vt ſua, eſſe non poteſt: nec ad aliam conſequendam, vt finem particulares fines ſpecialium omnium prouidentiarum Dei ordinati: tametſi ea prouidentiam omnem ſpecialem Dei in hoc vniuerſo ſequatur: Ergò, etſi hanc Deus in quavis ſua de creatis prouidentia aſſequatur: non aſſequetur finem vniuerſalem, & omni prouidentia ſua intentum: Conſequentia eſt ligitima, & euidens.

9. Antecedens probo, & primàm eius partem primo: quia, & gloriam ſuam, qua ſuam Deus intendat, ac velit eam ex ſui complacentia atque vt ſibi commodam, & proficuam debet velle; quod implicat. Tum: quia non nobis, & noſtri gratia, ſed ſui, eam vellet, vnde omnis eius in nos gratia, & miſericordia à ſcriptura toties commendata abolebitur. Tum, quia omnis noſtra laus, ac Dei æſtimatio, gloria, & plauſus creaturarum, ipſis quidem bona, & honeſtiſſima, Dei eiuſque boni, & commodi refert nihil vt controuerſia quarta de voluntate oſtendebam. Secundam vero partem antecedentis probo, ac ſimul primam confirmo. Etenim, ſi finem hunc generalem gloriæ ſuæ Deus in omni ſua prouidentia intendit per iuſtitiæ in punitione peccatoris, vel miſericordæ in iuſti ſalute, oſtenſionem diſiunctim conſequendum; vel per quemvis alium finem particularem prouidentiæ ſpecialis cuiuſvis, iam fines particulares quos ſimul cum generali illo gloriæ ſuæ in omni prouidentia ſpeciali Dei admittebas, repellis. Si quidem particulares illi fines, quos appellas, non quidem fines, ſed media ad vniuerſalem illum gloriæ conſequendum ſunt: cum ipſi, ſicut reliqua in ordine quovis prouidentiæ cuiuſvis generalis illius gloriæ Dei gratia, amentur, ac fiant. Nec ſatis eſt, eos fines inter medios vocare: inter medij enim ad ditamentum finis eſſentiæ; & ſignificato contradicit: cum finis eſſentia ſua ſit. *Cuius gratia cætera fiant*: vt fuſiùs cum noſtro Vaſquez oſtendebam in phyſicis controuerſiis de cauſa fin. Secundò: claret inde, non noſtri gratia, & complacentia nobis omnibus prouiſorum, ſi ita nobis prouideret: impugnationes alias huius doctrinæ, & tertiæ noſtræ concluſionis confirmationes iam ſubdo in explicatione recidentiæ creaturæ decidentis ab ordine prouidentiæ vnius in ordinem prouidentiæ vlteriore, & exactiore, præſtanda certamine ſequenti.

CERTAMEN II.

Recidentiæ decidentis ab ordine vnius in ordinem prouidentiæ alterius vberior explicatio.

1. DEcidentis ab ordine prouidentiæ vnius obiectiuè liberæ in ordinem alterius recidentia dogma Theologicum eſt, ſatis ac ſæpè ab Auguſtino & Sancto Thoma expreſſum recitatis locis certamine primo, numero quinto, & ſexto, ſatiſque etiam, ac ſæpius, aliis licet vocibus, à ſcriptura traditum: & certè, ſi, tam ſcripturæ, quam Auguſtini, & reliquorum Patrum, & Sancti Thomæ verba debita attentione legerentur, nihil de hac recidentia vlterius diſputari oporteret; ſed tamen, cum memoratis noſtris Recentioribus duo adhuc ad exactam & plenam recidentiæ huius intelligentiam reſtant diſputanda. Primum: An prouidentia, eiuſque ordo, in quem recidit decidens ab ordine alterius abſolutè, eius ab ordine illius prouidentiæ caſum prioritate naturæ antecedat, ita vt electio auxilij ſufficientis pro male vſuro Reprobo ex intentione alicuius finis præintenti abſolute ante malum vſum Reprobi, lapſumque eius ab ordine miſericordis prouidentiæ de ipſius, & ob ipſius ſalutem continuato ordine, & filo vſque ad eius punitionem proueniat, & perueniat? non ſecus, ac ſi bono auxilij collati vſu ex intentione abſoluta ſalutis eiuſmodi vſum antecedente, & auxilij electio, & reliqua intermedia continuato prouidentiæ eiuſdem ab intentione ad obtentionem & executionem finis ordine procederent. Secundum: An intentio illa abſolutè antecedens prouidentiam, eiuſque ordinem, in quem recidit ab alia, eiuſque ordine decidens non abſoluta ſolum, ſed efficax eſſe debeat?

2. His ſuper memorati noſtri Recentiores affirmatiuè vtrique difficultati reſpondent; vt videre in ipſis eſt, & præſertim in Didaco Ruiz citata diſputatione quarta, ſectione tertia, numero quinto in eorum manuſcriptis etiam verſatiſſimo, & ipſorum hac in re ſequaci. Aiunt enim finem illum gloriæ Dei omnibus, & ſingulis ſpecialibus Dei prouidentiis communem, & vniuerſaliſſimum, atque neceſſario per varios particulares fines diſiunctim, & vagè (per hunc, ſcilicet, vel illum) obtinendum abſolutè, & efficaciter intentum ante lapſum peccatoris ab ordine prouidentiæ miſericordis eſſe; ſicuti, & ante bonum collati auxilij vſum abſolutum iuſti qui ab ordine miſericordis prouidentiæ non decidit. Quo fit, vt alteruter iuxta continuatum ordinem, & prouidentiam diſiunctiuam ante, & independenter à lapſu, vel adhæſione abſoluta alteri parti ordinis, & prouidentiæ illius diſiunctim habitæ, atque præordinatæ pergat, ac Deus præcipuum, & vniuerſaliſſimum gloriæ ſuæ finem obtineat. Contra vero Herize & Daza noſtri locis proximè citatis, nec intentionem illam, nec prouidentiam eiuſque ordinem ad finem gloriæ Dei per iuſtitiam punitiuam decidentis culpa ſua ab ordine prouidentiæ miſericordis efficacem, & abſolutam ante lapſum abſolutum eius antecedenter præcedere merito contendunt.

3. Sit ergo cum iiſdem prima concluſio. Abſolute efficax intentio prouidentiæ, eiuſque ordo prouidendorum mediorum ad abſolutam conſequutionem gloriæ ſuæ per oſtenſionem iuſtitiæ punitiuæ non eſt in Deo antecedens abſolutum lapſum peccatoris culpa ſua decidentis ab ordine miſericordis prouidentiæ diuinæ erga ipſum, eiuſque ſalutem. Probari ex dictis controuerſia 4. de volunt. d.4. memoratis hic quæſt.1. facile videtur: quia efficacia antecedens pugnat cum lapſu peccatoris, per culpam ſuam, ac ſubinde cum iuſtitia punitiua Dei, & abſoluta eius oſtenſione, & gloria Dei inde captanda: ergo & cum aſſecutione eius vniuerſaliſſimi finis gloriæ Dei, quæ ex efficacia antecedenti in-

tentionis, & prouidentiæ illius ante abſolutum lapſum peccatoris culpa ſua decidentis ab ordine miſericordis prouidentiæ de ipſius ſalute. Prima antecedentis pars probatur facile: quia efficacia intentionis, & prouidentiæ Dei antecedens natura lapſum peccatoris, abſolutam lapſus huius libertatem, & culpam aufert: ſublata vero culpa iuſta punitio redditur impoſſibilis: ac proinde iuſtitiæ diuinæ in lapſu illo puniendo oſtenſio & conſequenter gloria per iuſtitiæ diuinæ oſtenſionem captanda. Hæc contra antecedentem lapſui abſoluto abſolutam efficaciam intentionis, & prouidentiæ, in quam peccator recidit, ſatis non eſt: quia, cum lapſus peccatoris medium vnicum obtinendi finis non ſit: ſed eius etiam omiſſio, & negatio, ex intentionis illius efficacia de fine gloriæ ſuæ obtinendo per bonum, malumve gratiæ vſum, nequit voluntatis noſtræ ad vtrumvis vſum indifferens poteſtas, & libertas impediri: quare rationibus pro 2. concluſione ſubiiciendis, prima hæc poteſt ſolummodo probari.

4. Dico ſecundò: cum iiſdem Doctoribus. Decidens peccator prauo vſu auxilij ſufficientis ad ſalutem ipſius cuilati, non recidit in alium ordinem prouidentiæ pro naturæ priori ad ipſius lapſum ex intentione finis illius generaliſſimi gloriæ diuinæ antecedenter abſolute præparatum. ſed conditionate, ſolum, ſub conditione, ſcilicet, lapſus peccatoris per propriam culpam ab ordine prouidentiæ miſericordis erga eius ſalutem, ex huiuſque ſeria intentione, quarum vtraque, etſi ab intrinſeco inefficax, abſolute tamen ad lapſum, peccatoris, & deficientiam abſolutam ab eis antecedenter prioritate naturæ præcedat. Hanc ſolam conditionatam voluntatem abſolutè ex parte ſubiecti antecedentem puniendi homines, ſi prauo vſu gratiæ ſufficientis ab ordine miſericordis illius prouidentiæ ex abſoluta intentione ſalutis ipſorum ortæ culpa ſua labantur decidant, ac peccent, tradunt Auguſtinus, cæterique Patres, & Sanctus Thomas, qui recidentiæ in ordinem durioris prouidentiæ punitiuæ peccatoris per peccatum labentis ac decidentis ab ordine miſericordis alterius prouidentiæ de ipſius ſalute Authores cæteris Theologis extitere. Auguſtinus quippe certamine 1. numero quinto, primo loco recitatis a verbis illis, *qui enim dicit*, voluntatem, vt ſerui laborent prius, & requieſcant ſemper poſtea, abſolutam proponit: vt autem ſemper molant conditionatam ex parte obiecti, non autem prorſus abſolutam, vt *quiſquis eorum hoc noluerit* quod ipſum eſt, atque *ſiquis eorum hoc noluerit*, & 2. loco, *vt etiam velit eos punire, ſi ipſi repugnent.* Id ipſum continent verba Sancti Thomæ, tametſi non ita expreſſe: & verba ipſa dogmatis huius: nimirum receſſus ab vno ordine prouidentiæ vnius, & relapſus in ordinem alium prouidentiæ alterius, probat non eſſe hominem antecedenter æque ordinatum abſolutè ad gloriam Dei conſequendam, ſiue per lapſum, & iuſtitiæ Dei oſtenſionem in eius ſupplicio, ſiue per gratiæ bonum vſum, & conſecutionem ſalutis, & miſericordiæ in bonitatis Dei oſtenſionem.

5. Si enim æque primo antecedenter per vtrumvis medium ſeu finem (vt hi aiunt) inter medium, ſubiectum, ſeu homo ad gloriam Dei ordinatus eſt, non recedit ab ordine præfixæ prouidentiæ ad illum finem alterutro medio, ſeu ſine inter medio electo, vel oſtendendæ iuſtitiæ peccato admiſſo, vel vſu bono gratiæ Dei miſericordiæ, & bonitati oſtendendæ pro arbitrij proprij facta ipſi per Dei intentionem, & prouidentiam de mediis facultate inſeruiens: dummodo vtrumque medium ex ea intentione, & ea prouidentia disiunctim ordinatum non omittat: vt exemplis quotidianis manifeſtum eſt: ſeruus enim, aut mandatarius aliquo miſſus, vt quidpiam agit, ſi ei a Domino, vel mandante diſiunctim, & æque ordinetur, vt hac, vel illa ex duplici (quæ adeſt) via pro libito eat, quacunque ex illis pergat à Domini, vel mandatis voluntate, & ordine non recedit, ni neutra pertexerit. Confirmatur: quia ea prouidentia, & ordinatione æque antecedente abſolute ad finem gloriæ Dei, ſiue per bonum vſum gratiæ, ſiue per malum disiunctim, & peccatum, non magis recedet male vtens, & peccans, quam bene vtens: ſiquidem æque vterque alter vni ordini ex duobus disiunctim, & antecedenter per Dei prouidentiam ad illum finem conſequendum poſitis adhæret, æquèque ab altero ordine recedit: atqui ſolus male vtens peccator recedere ab ordine prouidentiæ præſuppoſitæ, & ab ſolutè talis dicitur: ergo, quia ſola prouidentia de eius ſalute abſolutè, & abſolute talis lapſum abſolutum peccatoris quo recedit ab ordine prouidentiæ, antecedit, alia vero prouidentia punitiua, in quam recidit tandem, abſolutè talis ante abſolutum peccatum, & lapſum non eſt: ſed ad ſummum conditionata, ſi homo labatur, ac peccet, & quæ poſito abſolute lapſu in abſolutam, vel tranſeat, vel inducat.

6. Probatur vlterius noſtra concluſio: quia, ſi prouidentia, eiuſque ordo ad præintentum finem gloriæ Dei per oſtenſionem ſuæ iuſtitiæ in puniendis peccatis eſt abſoluta, & abſolute antecedens lapſum peccatoris, æque, ac bonum vſum gratiæ, non eſſet, cur Deus in ſcriptura, Patreſque paſſim ſcriptis ſuis commendarent ſeriam, ac impenſam Dei voluntatem de omnium, etiam Reproborum, ſalute, & quod eorum perditio, & punitio è Dei de ſe, & quatenus ex ipſo, eiuſque affectu eſt, non proueniat: ſed quaſi ab inuito, & nolente, vicemque ipſorum miſeriam dolente prauis eorum voluntatibus, & peccatis extorqueatur. Patet: quia ex ſe etiam, ſuaque voluntate abſoluta, necdum Reproborum peccatis exercitis eiuſque iuſtitiam cogentibus, antecedenter verè, ac proinde ſeriò, vult in oſtenſionem ſuæ iuſtitiæ, & ad finem gloriæ ſuæ conſequendum iuſtam eorum punitionem: ſicuti voluntate ſua abſoluta vera, ſeriaque eorum vult ſalutem, & oſtenſionem gratiæ, & miſericordiæ ſuæ ad eundem finem gloriæ ſuæ obtinendum. Cur ergò velle eorum perditionem negabitur, immò eam abhorrere, dolere vehementer, niſi per circulationem, & illuſionem dicetur? vehemens autem à Deo voluntas, & deſiderium ſalutis eorum in Deo, & a Deo ipſo prædicatur, vt vidimus controuerſia quarta de voluntate d. 4. quæſtione tertia ferè per totam? ideo autem vera hæc ſunt: quia ſalutis voluntas, & prouidentia abſoluta ſola antecedens eſt bonum, prauumve vſum voluntatis creatæ: perditionis autem eorum non omnino abſoluta, ſed ex parte obiecti conditionata, ſi peccent, ſcilicet, vt ſummum antecedit: immò ex abſoluta illa ſalutis reproborum voluntate, & intentione ſufficientia ſecundum ſe auxilia vt ſæpe diximus donantur, efficacia vero non inde ſed ex Dei Dominio erga omnia ſua dona negantur: quod ſi hominum perditio à Deo antecedenter ad omnem lapſum, & peccatum eſſet cum eorum ſalute disiunctim intenta, vel prouiſa, vt alterutro modo finis gloriæ Dei obtineretur, negatio auxilij efficacis è Dei voluntate punitiua poſitiuè eueniret: quod valde eſt abſurdum, vt controuerſia 8. videbimus: dareturque a Deo auxilium ſufficiens, & inefficax, quia inefficax, inuida nimirum, & maligna voluntate.

7. Mitto rationem aliam noſtrorum Herize, & Darzæ: quod, ſcilicet, cogeretur Deus velle peccatum, cum ex intentione gloriæ ſuæ capiendæ oſtenſione iuſtitiæ ſuæ peccatorum punitiuæ, quæ cum ſine peccato, quod eſſentia ſua ſupponit eſſe nequeat, quidquid antetius peccato eo ordine prouideretur; prouideretur vtique, qua vtile ad ſuæ iuſtitiæ punitiuæ oſtenſionem, ad quam vtile ſolummodo eſt, quatenus vtile eſt ad peccatum, quo ſolum medio poteſt iuſtitiæ diuinæ oſtenſioni, indeque capiendæ Dei gloriæ inſeruire: quare nec aliter, vt ad hanc vtile amari, & prouideri à Deo poteſt, niſi vt vtile immediatius, & proximius ad peccatum eſt, quod proinde immediatius amore, & affectu illo prouiſiuo à Deo ametur. Hoc inquam pro concluſione noſtra hac ſecunda nullum facit argumentum: quia, vt oſtendi controuerſia tertia de incarnat. atque hic rurſus oſtendam controuerſia ſeptima de prædeſtinatione, d. de eius effectibus contra præfatos Doctores, eorumque hac in re Doctorem Gabrielem Vaſquez vbi permiſſionem peccati ex intentione pœnitentiæ, & humilitatis prædeſtinationis eſſe de facto, nec ſolum eſſe poſſe probabo, atque argumenti huius, quod æque

contra

contra eam noſtram concluſionem militat, atque ab eiſdem Doctoribus inſtruitur, monſtrabo imbecillitatem. Præſtat nunc poſtremum ad plenam, abſolutiſſimamque rei præſentis intelligentiam examinandum. An, ſcilicet, neceſſitas aſſequutionis finis alicuius a Deo intenti toti coniuncto ex omnibus ſpecialibus Dei prouidentiis ſolummodo conceſſam à nobis certamine primo, numero quarto, concluſione ſecunda, (& quam nulli ſeorſim prouidentiæ adhuc ad vniuerſalem finem gloriæ Dei obtinendum conuenire poſſe monſtrauimus hactenus) ex efficacitate, ſeù efficacia aliqua toti illi coniuncto ex ſpecialibus omnibus prouidentiis conflato intrinſeca ad aliquem ſaltem vage illarum finem obtinendum proueniat? Qua in re Ruiz noſter citata d. 4. ſectione tertia, numero tertio, concluſione tertia affirmatiuè reſpondet aſſerens; de ratione coniuncti illius omnium prouidentiarum eſſe efficaciam illam ad aliquem ſaltem prouidentiæ alicuius ex ipſis finem aſſequendum, ac proinde toti coniuncto illi intrinſecam efficacem eſſe, quod explicatius docet, numero 4.

8. Dico tertio: Nulla efficacia ad aliquem adhuc obiectiuè liberæ prouidentiæ alicuius vage, hunc vel illum finem, de facto, & abſolutè aſſequendum intrinſeca eſt toti illi prouidentiarum omnium diuinarum obiectiuè liberarum coniuncto: ac ſubindè ex intrinſeca eius efficacia, neceſſitas abſolute aſſequendi aliquem prouidentiæ alicuius ex ibi contentis finem minimè prouenit: eſt contra Ruiz probanda, non quidem ex euerſione libertatis operis, ſeu effectus liberi præuiſi, vt iuxta noſtra principia contra neceſſitatem, & efficaciam omnem antecedentem ad effectum quemvis liberum probandam aliquis putaret: id enim ſolum euenit cum neceſſitas, & efficacia antecedens effectus alicuius determinati, & in indiuiduo eſt; non autem cum eſt effectus, ſeù actus alicuius diſiunctim, huius, vel illius: vt controuerſia ſexta, de Incarnatione d. 1. quæſtione tertia, certamine tertio oſtendebamus. Probatur ergo vnicè ratione, qua Ruiz ipſe immediatè numero quinto, ſecundam ſuam concluſionem probauerat, ac nos certamine primo, numero quarto, concluſionem eandem, ſecundam etiam noſtram, probauimus: ideò enim nequit non coniunctum illud omnium prouidentiarum aliquem finem ab aliqua ex prouidentiis in eo incluſis intentum aſſequi, & abſolute obtinere: quia quivis eget concurſu cauſæ vniuerſalis primæ ſcilicet Dei, rationabiliter ex fine, & prouidentia operantis, & media ad illum diſponentis: itaque neceſſitas hæc eſt intrinſeca, & paſſiua effectus, & indigentia diuinæ prouidentiæ, vt ſit, quia creatura eſt, & ſine Deo, eiuſque prouidentia aliqua eſſe, ſubinde nequit: non autem eſt neceſſitas actiua alicuius prouidentiæ, à qua eſt, & cauſatur, nec coniuncti totius, quod ſolum ratione illius prouidentiæ hunc effectum, & finem aſſequetur de facto, & ratione alterius alterum; tametſi neuter actiua neceſſitate antecedenter ab ea, à qua procedit, atque abſolute eſt, neque à reliquo coniuncto, & in actu primo determinetur, vt fiat, atque abſolutè exiſtat.

8. Contra ſex concluſiones tota hac quæſtione à nobis poſitas, & fundatas nihil opponi poteſt, quod cuiuſvis probatione non deficiatur, atque euaneſcat, ſi a ratione agatur; idcircò rationes Caietani, Aluarez, & ſequacium contra primam noſtram concluſionem, certamine 1. memoratas à Ruiz noſtro certamine primo à numero 10. & diſiectas ſectione 4. à numero 7. ſeipſis collabentes omitto. Sed contra primam opponitur Boëtius 4. de conſolatione Proſa 6. poſt init. & circa medium, vbi ſi ſingularum rerum, etiam fortunæ, prouidentiam eſſe ait, formam immobilem, & ſtabilem, quæ eis immobilitatem, & ſtabilitatem, ac immutabilitatem præſtat, premitque *indeclinabilem cauſarum ordinem, qui res mutabiles, & alioqui temere fluituras, propria incommutabilitate coerceat.* Quibus ſimilia ſcribit Nazianzenus orat. contra Iulian. aliquantum ab initio, & Eccleſia ſic orat. *Deus cuius prouidentia, in ſui diſpoſitione non fallitur.* Reſpondetur: his Patres, & Eccleſiam ſolum docere concluſionem noſtram ſecundam poſitam certamine de coniuncto omnium prouidentiarum ſpecialium, quæ in Deo ſunt: quod totum nihil creatum prætérfugere poteſt: quia quidquid ab vnius prouidentiæ ordine decidit, aut recedit, recidit in ordinem alterius, vt explicuimus hactenus: ſicque nihil temerè fluctuat, caſuve, & fortuna extra Dei prouidentiam iactatur; ſed quidquid in rebus eſt, vel non eſt, intra prouidentiam continetur, ac proinde falli Deus non poteſt, nec Dei prouidentia. Boëtium huius ſententiæ, & locutionis Authorem audi, & ſe, & ipſam ita explicantem ſub eius proſæ finem. *Ordo enim quidam cuncta complectitur: vt quod ab aſſignata ordinis ratione deceſſerit licet in alium, tamen ordinem, relabatur: nequid in regno prouidentiæ liceat temeritati:* Opponitur definitio prouidentiæ à Damaſceno 2. de fide capite 69 initio à nobis recitata quæſtione ſecunda, certamine 1. numero tertio, vbi de exiſtentia neceſſaria ſubiecto *cui* prouidentiæ agere Damaſcenum, non autem de omnibus effectibus, & finibus intentis vidimus: & quidem, cum ipſe 3. de fide capite nono, verſ. finem primus poſt Chryſoſtomum voluntatem Dei antecedentem, & quantum ex ſe ipſo eſt, à conſequente diſtinxerit, vt varios prouidentiæ Dei modos explicaret: & demum Deum, *Præcipuè, præcedenterque velle omnes ſaluari:* In prouidentiæ Dei modis enumeret: quem effectu, & fine intento carere in pleriſque noſtrum ſciebat: quo pacto nullam ſpecialem prouidentiam eo carere negaret, omneſque, & ſingulas ſubindè, effectum, & finem intentum obtinere doceret? Quod autem ſub inferius definitioni illi ſubiunxit, notque ibidem retulimus, eundem atque definitio ipſa, ſenſum continet. Nec refert hanc rationem poſtremis illis immediatè ſubiunxiſſe vt eorum veritatem probaret. *Omnia enim quæcunque voluit fecit: & voluntati eius nullus reſiſtit.* Solum enim probat *bonam Dei voluntatem eſſe omnium continentiuam, & potiſſimam virtutem omnium*, vt dixerat, ac proinde nihil extra eam, atque prouidentiam totam omnia continentem, & prouidentem egredi poſſe (vt diximus ex Boëtio, & Nazianzeno) ac diuagari.

QVÆSTIO IV.

De prouidentiæ effectibus, & genere cauſalitatis ab ea in ipſos exercitæ.

PRouidentiæ cuiuſque ſpecialis Dei effectus ſingulatim recenſere, nedum examinare, & ſtatuere, inutilis, magnam partem, operæ eſſet, prolixæque, immò impoſſibilis: quare de aliquot eorum generibus agendum eſt, de quibus Doctorum communis conſenſus eſt vel dubitatio: quo autem genere cauſæ à prouidentia cauſentur ſtatuendum etiam hic eſt; ne quid ad prouidentiam ſpectans indiſputatum relinquatur.

CERTAM

Digitized by Google

CERTAMEN I.

Effectus prouidentiæ examinantur, ac ſtatuuntur.

1. HAc de re ſub titulo mediatæ, vel immediatæ operationis, conſeruationis, & gubernationis rerum per Dei prouidentiam egit noſter Ruiz latiſſimè diſputatione quinta, per duodecim oblongas ſectiones totas, quibus multa ſcripturæ, & Patrum eruditione, rationumque momentis pleraque diſcuſſit ac ſtatuit philoſophica, diſputationibus Theologicis ſupponenda potius, quam ex inſtituto examinanda, & ſtatuenda: in iis ſunt. Primò immediatus Dei concurſus ad creatarum rerum, & primam productionem, & conſeruationem, ſiue ſe ſolo, ſiue in ſecundarum cauſarum conſortio eas, vel conſeruet vel producat. Mediatus item Dei concurſus, & operatio ad res omnes, quas mediis cauſis ſecundis, vel producit, vel conſeruat. Eo enim ipſo, quod earum cauſas ſecundas immediatè conſeruat, & produrit, eorum effectus omnes mediatè producere, & conſeruare certiſſimum, atque euidentiſſimum eſt: hic vero non probandum, nec diſputandum, ſed ex phyſicis potius controuerſia de cauſa ſufficiente ſupponendum: interim legat, qui volet, Ruiz præſertim ſectione 2. 3. & 4. ſolum ergo diſputandum hic Theologicè erit: an rerum creatarum à Deo, tam mediata quam immediata productio, conſeruatio externumque regimen, diſpoſitio, & gubernatio ſint effectus proprij prouidentiæ Dei.

2. Dico primo: Conſeruatio rerum eſt effectus proprius prouidentiæ diuinæ cum erga res alias, tum ergo rem ipſam, quibus, vt ſubiecto *cui* prouideat. Ratio eſt: quia rerum conſeruatio, cum rei vnicuique, tu in aliis rebus ad finem cuiuſvis, vel connaturalem, vel Dei arbitrio, vltra, immò ſupra naturalem eius potentiam, & exigentiam præſtitutum, vtile & conducens eſt: Ergo ex intentione illius finis conſequendi poteſt à Deo vel rei ipſi, vel rebus aliis de eius conſeruatione prouideri: quare, & rei conſeruatio eſſe effectus prouidentiæ, vel de re ipſa, vel de alia vel aliis, tanquam ſubiecto *cui* de mediis prouidetur à Deo habitæ, & impenſæ. Quando autem ex prouidentia conſeruatæ rei impenſa, vel aliis exhibita de facto cauſetur, ex conducentia conſeruationis rei, vel ad eius, vel ad alterius, ſeù aliarum etiam finem intentum penſandum eſt. Vnde ſæpe prouidentiarum plurium, & rei ipſi, & pluribus aliis impenſarum rei vnius conſeruatio effectus erit, verbi gratia, iuſti conſeruatio, vt piis adhortationibus, & operibus, & ſibi ad propriam ſalutem, & aliis verbo, & exemplo ad ſalutem ipſorum proficiat: eandem concluſionem probant teſtimonia ex ſcriptura & Patribus, quæ mox afferemus & eam cum duabus ſequentibus tradunt.

3. Dico ſecundò: prima omnium rerum productio effectus diuinæ prouidentiæ eſt: ita vero vt vnius rei productio ſit effectus prouidentiæ rei vel rebus aliis vt ſubiectis quibus à Deo prouidetur impenſæ, non autem prouidentiæ impenſæ rei primo productæ tanquam ſubiecto *cui* prouidentiæ illius, qua primo producitur. Probatur per partes, & prima ex dictis quæſtione tertia, certamine primo, numero quarto, concluſione ſecunda, quia nihil creatum produci, ponique primo in rebus abſolutè à Deo, vel ſe ſolo vel in conſortio cauſarum alio modo poteſt, ni ex aliquo fine, ad quem vtile, conducenſque ſit: quare nec poni poteſt, niſi ex aliqua prouidentia. Secunda pars concluſionis æqua facilitate probatur: quia rerum prima productione prouidet Deus ſubiectis ſalutem aliis, quibus prouidet de mediis ad finem conſequendum: in naturalibus patet: in herbæ, & fœni productione, quibus, pecora alantur, ac viuunt: aliquot minorum animalium cum cæleſtium, ſeù aëreorum, tum terreſtrium, & aquatilium, vt maiorum prædæ, & alimento cedant: tum denique frugum, fruticum, elementorum, & animalium omnium productio eo eſt, vt tuendæ, & oblectandæ vitæ hominum, eorumque commodis, & vſibus inſeruiant: in ſupernaturalibus tot gratiæ auxiliis, & donis productis vt æternam ſuam fœlicitatem omnes homines aſſequi poſſint, atque ex eis plures de facto aſſequantur: & quidem, cum nihil primo niſi ex Dei prouidentia aliqua producatur, vt prima parte probauimus: atque ex prouidentia de re ipſa primo producta, ipſique, vt ſubiecto *cui* impenſa, produci primo nequeat, vt probatione tertiæ partis concluſionis oſtendemus, neceſſario prouidentiæ de re alia, vel aliis, vt ſubiecto *cui* effectus prima rei cuiuſvis productio erit.

4. Tertia concluſionis pars quæ difficilior apparet probatur etiam facile ex dictis quæſtione ſecunda, certamine primo à numero ſecundo: quia, id, quod ſupponitur neceſſario ex parte ſubiecti *cui* prouidentiæ, nequit eſſe effectus prouidentiæ ipſius: atqui abſoluta rei prima productio, & exiſtentia ſupponitur ex parte ſubiecti *cui* prouidentiæ, cui ſcilicet per illam prouidetur: ergo nequit eſſe effectus prouidentiæ eiuſdem. Diſcurſus legitime concludit. Maior eſt euidens, ac ferè ex terminis nota quia alias daretur mutua cauſalitas, & præcedentia, ac poſterioritas naturæ inter primam productionem, & prouidentiam ipſam, id quod multiplici ex parte repugnat vt in controuerſiis noſtris, cum Phyſicis, tum Theologicis multoties oſtendimus. Minor probata à nobis eſt quæſtione ſecunda citata, certamine primò à numero ſecundo, præſertim probat. 2. à ratione numero ſexto, ex nobis certo principio (tametſi contra Doctores plures) iacto controuerſia quarta, de voluntate diſputatione ſecunda, quæſtione 2. certamine 3. numero 3. à cap. deinceps à noſtris viuidioribus obiectionibus vindicato. Deinde eadem minor ex ſcriptura, & Patribus amplius ſimul cum tribus concluſionibus hoc certamine ſtatutis ac tertia iam ſtatuenda confirmabitur: quia teſtimonia de his omnibus agunt.

5. Tertia concluſio externum totum regimen, ſeù gubernatio, & diſpoſitio extrinſeca cauſarum, rerumque omnium ad finis etiam aſſequutionem: (vbi de facto eſt) incluſiue, eſt effectus prouidentiæ: eſt indubitata omnibus concluſio. Probatur: quia externa gubernatio, & diſpoſitio rerum in finem, ſtat in rerum conſeruatione, mediorum prima productione cauſarum occurrentium ſecundum naturæ, & cauſalitatis, locique, & naturæ ordinem ad finem intentum, eiuſque conſequutionem confluxu, & coaptatione; hæc autem omnia à Deo ex aliquo fine, eiuſque intentione proueniunt, vt partim probatum eſt concluſione prima & ſecunda & notum eſt omnibus, non Atheis notum: ergò tota extrinſeca rerum gubernatio, & diſpoſitio ad finem aſſequendum, quare & ipſa eius aſſequutio (ſi adſit) effectus prouidentiæ alicuius eſt. Probatur conſequentia: quia quidquid à Deo ex intentione alicuius finis obtinendi fit, ex eius prouidentia fit, eſtque prouidentiæ effectus: ſiquidem nihil aliud prouidentia eſt, quam ſcientia dirigens voluntatem abſolute electiuam, & appoſitiuam, atque ipſa voluntas abſoluta electiua, & diſpoſitiua eorum, quæ ad finem aliquem præintentum aſſequendum conducunt.

6. Sed audiamus ſcripturam, & Patres tres propoſitas concluſiones totas, atque minorem ſyllogiſmi, quo tertiam partem concluſionis ſecundæ probabamus numero quarto, ſimul comprobantes. Primum ſcripturæ teſtimonium ſit ex 1. ad Hebr. 1. vbi Dei filius dicitur: *portans omnia verbo virtutis ſuæ*: ad quæ Chryſoſtomus homil. 2. circa med. *Ecce, & hic quidem ipſe verbo ſuo cuncta facit, feratque, inquit, omnia: hoc eſt gubernat omnia, ſiquidem cadentia, & ad nihilum tendentia continet, Non enim minus eſt continere mundum*, rerum conſeruatione, & diſpoſitione, *quam feciſſe.*

feciſſe. Commentarius Ambroſio tributus. *Portans, id eſt gubernans, omnia eo verbo virtutis ſuæ, per quod fecit omnia. Non enim minus eſt gubernare mundum, quam creare:* ſubdit rationem etiam à Chryſoſtomo proxime recitatis ſubiunctam. *Nam, in creando quidem, ex nihilo rerum ſubſtantia producta ſunt; in gubernando vero, ea, quæ facta ſunt, ne ad nihilum redeant continentur.* Primaſ. *Portans pro eo, quod eſt gubernans & regens. Verbum igitur Dei Patris, omnia, quæ fecit, verbo virtutis ſuæ portat: hoc eſt potentia virtutis ſuæ, & verbo viſionis ſuæ omnia gubernat, ac regit. Non enim minus, &c.* Theodoretus ſic exponit. *Non enim ſolum fecit omnia, ſed ea etiam dirigit, & gubernat: inſignem autem eius oſtendit potentiam, cum dixit verbum ei ſufficere ad omnium fabricationem, & eorum curam, & prouidentiam:* Conſonant Theophilact. & Haymo ad eum locum, Anſelmus etiam. *Portat, id eſt ſurſum tenet, ne decidant, & in nihilum reuertantur: unde creata ab ipſo fuerant.*

7. His ſane locis res creatas tam primo à Deo eius poſtmodum conſeruationi, gubernationique ſubdi à ſcriptura, & Patrum ſententia, & interpretatione docemur: ac proinde rei primam productionem, & exiſtentiam, & eam velit Deus gubernare conſeruatione, ac diſpoſitione explicata aliarum rerum ſiue producendarum, ſiue loco, tempore, &c. diſponendarum, ac proinde, vt eis prouideat debere ſupponi: neq; eſſe poſſe prouidentiæ de ipſa vt ſubiecto *cui* effectum iuxta tertiam 2. concluſionis partem. Cætera verò concluſionibus aſſerta eſſe abſoluté effectus prouidentiæ, quod totum eadem ſubtilitate diſtinguens complexus eſt locus alius ad Coloſſ. 1. *Omnia per ipſum, & in ipſo creata ſunt: & omnia in ipſo conſtant,* quæ ita interpretatur Chryſoſtomus homil. 3. *ſcilicet in ipſum pendet omnium hypoſtaſis. Non ſolum ipſe ea ex nihilo ad hoc, vt eſſent produxit* (creandi voluntate,) *ſed & idem ipſe, nunc quoque, ea conſeruat, & tuetur* (prouidentia) *ita, vt, ſi ipſius cura deſtituerentur, mox perirent, & corrumperentur: ſed non dixit conſeruat, quod craſſius fuiſſet: ſed, quod ſubtilius: nempe, quod omnia in ipſum pendent: duntaxat ad ipſum annuere, & inclinari* (iure, ſcilicet, creationis ab ipſo Deo indigaque exigentia in ſuis omnibus) *ſatis eſt ad conſeruandum, & conſtringendum.* Theophilact. *Nec ipſe ea tantum condidit: verum etiam ea ipſe continet: itaque, ſi ab eius prouidentia auellantur pereunt. Non dixit autem ad ipſum pertinent ſed quod exactius eſt in ipſum reſpiciunt, vergunt, & ab eo pendent.* Quæ Sancti Chryſoſtomi ſententiam, iuxta noſtram paraphraſim, etiam exprimunt Theodoretus, *Non ſolum* (ait) *eſt omnium opifex: ſed etiam curam gerit eorum, quæ fecit: & gubernat creaturam, quæ ſtat per eius ſapientiam, & potentiam.* Mitto plura alia ſcripturæ, & Patrum ea exponentium pro his omnibus teſtimonia quæ pro ſola rerum à Deo, eiuſque prouidentia multa ſua eruditione poſſit Ruiz noſter citata diſputatione 5. ſectione 2. à medio, & tota ſectione tertia, cum tamen tres totas concluſiones eadem energia contineant: quia recitata pro eis confirmandis ſufficiunt.

CERTAMEN II.

Quonam cauſæ genere Prouidentia Dei ſuos effectus producat, & de annexis quibuſdam?

1. Dicendum eſt primò Dei prouidentiam cauſam materialem, formalem, aut finalem creatorum ſuorum effectuum non eſſe: ita communiter omnes nullo excepto. Non formalis, quia neque eos vllatenus informat. Non materialis, quia, nec ab eis informatur, nec cum eis quidquam integrat, nec conſtituit. Non

finalis: quia non prouidetur rebus à Deo, vt eius prouidentia ſit, ſed potius, vt res perſtent, eo modo, quo perſtent atque ad ſuos quæq; fines perueniant: & quamvis Deus finis ſit, ad quem creata omnia tendunt, ac tandem ſiue mediate, ſiue immediate ordinantur, ſuo quæque loco, & gradu obtinendum: ac proinde in obliquo a prouidentia de mediis creaturarum, vt finis tangatur Deus, prouidentiæ ipſi identificatus totum id de materiali eſt, non de formali: quare illud Auguſtini quæſtione 24. ex octoginta tribus: *Porro illud bonum, cuius participatione ſunt bona cætera, quæcunque ſunt, non per aliud ſed per ſe ipſum bonum eſt: quam diuinam etiam prouidentiam vocamus*: Nihil pro finali cauſalitate prouidentiæ increatos effectus magis, quam pro cauſalitate formali immenſitatis, æternitatis, & reliquorum attributorum in ipſa quovis ſenſu ea verba Auguſtini vſurpentur: ſed ibi tamen Auguſtin. non de ſummo bono, vt finalis rerum, in obliquo adhuc, cauſa eſt, loquebatur; ſed vt participabile ac diffuſiuum ſui in creaturas, quod quidem actiué, & media prouidentia fit, fierique ſolummodo poteſt: quare, & prouidentia nominatur.

2. Dico ſecundò cum omnibus Theologis, & Philoſophis. Prouidentia diuina in res creatas cauſæ, & cauſalitatis actiuæ, ſeu effectiuæ munus, & genus exercet: citaui Philoſophos omnes: quia non deſunt Scholaſtici, qui putent Deo, ac ſubinde prouidentiæ diuinæ actiuæ cauſalitatis genus, & munus in res mundi creatas, ab Ariſtotele & Auerroe fuiſſe negatas. Cæterum oppoſitum de his Philoſophis cenſent Sanctus Thomas, & reliqui: quod preſſe, tametſi, quantum ſatis eſt, probat Scaliger exercitat. 361. & 365. §. 4. fuſius vero Pennotus 8. Propugnaculi capite ſecundo, nec pluribus opus eſt, vt mens Ariſtotelis pro Dei, ſuæque prouidentiæ actiuitate increata omnia demonſtretur, quam iis, quæ de primo motore, & cauſa prima actiua Deo ſcripſit, eiuſque increata actiuitate neceſſaria, ex qua Deum exiſtere, abſoluteque eſſe demonſtrauit locis à nobis citatis 1. de Deo vno controuerſia prima, d. 1. quæſtione ſecunda, vbi ſpeciatim vim huius demonſtrationis pro Dei exiſtentia examinauimus. Probatur primò ex locis ſcripturæ, & Patrum datis, citatiſque, & ad noſtrum Ruiz remiſſis certamine primo, numero ſexto & ſeptimo ex illo Ioannis 5. *Pater meus vſque modo operatur, & ego operor.* Actor. 17. *In ipſo enim viuimus, mouemur, & ſumus.* 1. Corinth. 15. *Deus autem dat illi corpus, ſicut vult.* Iob 10. *Manus tuæ Domine fecerunt me,* &c. capite autem 9. 38. 39. multa de ſyderum cælorum, elementorum, & animalium operationibus, recenſet, Deoque, ac eius prouidentiæ, vt præcipuo agenti, & effectrici attribuit Pſalm. 103. & 146. *Qui producit in montibus fænum, &c.* & 138. *Tu formaſti me: & poſuiſti ſuper me manum tuam,* & Pſalmo illo 103. *Omnia in ſapientia feciſti.* Prouerb. 3. *Dominus ſapientia fundauit terram, & ſtabiliuit cælos prudentia.* Matth. 5. *Solem ſuum oriri facit ſuper bonos, & malos, & pluit.* Lucæ 2. *Pater meus cæleſtis paſcit illa:* vbi & Matth. 10. ac totis ſcripturæ libris paſſim extant pro hac concluſione teſtimonia innumera: quæ illam de fide, atque in eius dogmatibus ſitam eſſe probant. A ratione verò Theologica eſt certa concluſio: quia prouidentia, & ſcientiam de rebus creatis practicam, ac ſubindè earum actiuam, atque item abſolutam electionem, & voluntatem, quæ agendi ad extra proximum principium Deo eſt, eſſentialiter claudit.

3. De cauſæ exemplaris, & ideæ, ſiue formæ rerum extrinſecæ, ad, & iuxta quam rationalia agentia, & ex arte operantia plerumque ſua opera, & effectus producunt cauſalitate, an prouidentia increata ſuos effectus, quos diximus, illam exerceat? nonnulla eſt Theologis difficultas: in qua Alexand. prima parte, quæſtione 26. m. 2. prope fin. & men. 3. articulo tertio. Albertus quæſtione 67. m 2. argument. 5. & 6. & m 4. articulo 1. & Capr. in 1. d. 40. articulo ſecundo, concluſione 1. & 3. Sanctus Thomas d. 39. quæſtione ſecunda, articulo primo, d. 5. ac

Digitized by Google

de veritate quæſtione quinta, articulo primo, ad 1. & prima parte, quæſtione 116. articulo ſecundo corpor. & ad 3. teſte Ruiz citata d. 5. ſectione prima, numero primo, Richardus d. 39. articulo ſecundo, quæſtione prima, Durandus quæſtiune ſexta, articulo primo affirmatiuè reſpondent, eiſque conſentit Ruiz, etſi ab Alexandro, Alberto, & Richardo, ſeu potius Capreolo, diſſentiat numero ſecundo, quod hi cauſam exemplarem rerum creatarum prouidentiam eſſe velint ratione ſcientiæ practicæ, quæ imperium ſiue voluntatis, ſiue intellectus præcedit: ipſe vero contra ratione imperij intellectualis, quod poſt omnem voluntatis actum eſt (& quo prouidentia diuina, vel ſtat, vel completur iuxta eius memoratam ſententiam d. 2. quæſtione prima: prouidentiam exemplarem cauſam rerum eſſe malit. Quo ſuper confutatus ſatis eſt ex dictis contra ſuppoſitum, & ſuppoſititium ſuum intellectuale imperium citata quæſtione prima, toto certamine tertio Nunc igitur de ſententia præſenti, quacunque ratione, & modo ab eius Doctoribus aſſeratur, agendum, ferendumque iudicium eſt.

4. Dico tertiò, Prouidentia cauſa exemplaris ſuorum creatorum effectuum non eſt, nec reſpectu illorum munus ideæ vllatenus exercet. Probatur facile ex dictis tomo primo. de Deo vno controuerſia ſecunda, d. vltima, quæſtione 3. de idæis diuinis, certamine quarto, vbi oſtendimus eas non ſtare in actu ſcientiæ vllius diuinæ, ſicut, nec artificis alicuius creati ex arte operantis, ſed in obiectiua forma, iuxta quam, atque ad cuius imitationem artefactum opus efficiendum eſt. Probatur rurſus teſtimonio ipſo Boëtij 4. de conſolatione Proſa 6. quo pro contraria ſua concluſione aduerſarij in primis vtuntur: *Sicut artifex facienda rei formam mente percipiens* (obiectiuam, ſcilicet formam, quam, non qua, formaliter præcipit) *mouet operis effectum, & quod ſimpliciter, præſentarieque proſpexerat* (ecce iterum obiectum) *per temporales ordines ducit: ita Deus prouidentia quidem ſingulariter ſtabiliterque facienda diſponit.* Nec aliud voluit, quæ ex ipſo ſubinferius ſic recitantur. *Illud certè manifeſtum eſt immobilem ſimplicemque gerendarum formam rerum eſſe prouidentiam:* formam ait Ruiz extrinſecam artefactis in mente artificis exiſtentem: quod ipſum idæa vel exemplar eſt: ſed quid inde nonne forma extrinſeca rerum prouidentia eſt ratione ſcientiæ earum exactiſſimæ & practicæ, quam includit. An ſibi tam prope contradicet? Mouet autem hic Ruiz noſter teſtimonia illa Dionyſij & Damaſceni, quæ nihil præſtare, vt idæam ſcientiam diuinam eſſe probent oſtendimus citata quæſtione tertia de idæis certamine quarto, immò probare oppoſitum.

5. Reſtant dubiola dictis affinia, & faciliora. Primum: An diuina prouidentia ars propriè dicta ſit. Reſpondetur partem artis propriæ eſſe; non tamen ad omnia, ad quæ ars, extendi prouidentiam, nec ſecundum ſe totam eſſe artem: Quod ars ſit patet, quia ſcientiam practicam, & artificioſam, vt rebus prouideatur, prouidentia includit, vt bene citati Doctores Priſci numero tertio. Inde probatur ſecunda reſponſi noſtri pars. Nam ſcientia practica, & artis, ſeu artificioſa ad poſſibilia omnia ſe extendit, prouidentia verò, eiuſque ſcientia ad facienda ſolum, atque de facto extitura: immò vt diximus quæſtione ſecunda, certamine primo à numero ſecundo, & quæſtione hac certamine primo, numero 4. 6. & 7. de obiectis, ſeu ſubiectis *cui* ſeu quibus prouideatur, de ſolum abſolute exiſtentibus haberi prouidentia poteſt. Demum prouidentiam ſecundum ſe totam, & adæquatè ſumptam non eſſe artem conſtat ex Sancto Thoma Capreolo, & aliis citatis: qui docent prouidentiam aliquid ſupra ſcientiam practicam artificioſam, ſeu artem addere: & ex ratione, & eſſentia prouidentiæ a nobis cum pleriſque Doctoribus (teque ipſa nec modo loquendi & concipiendi ſolum attenta, cum omnibus præter Thomiſtas Dominicanos Recentiores, & Ruiz noſtrum) ſtatuta, atque probata d. 2. Etenim vltra ſcientiam illam practicam actum voluntatis, abſolutæque electionis, & appoſitionis mediorum ad finem præintentum prouidentiæ eſſentia claudit: ergo ſecundum ſe totam, omnemque ſui partem ars non eſt.

6. Secundum dubium: An prouidentia ſit propriè dicta diſpoſitio? Magiſter in 1. d. 35. ſub init. cenſet latius diſpoſitione, quæ de faciendis ſolum eſt, patere prouidentiam, quæ etiam de peccatis, ac non faciendis habetur: æquiuocatione vocis *faciendi*, primo loco *phyſicè*: ſecundò *moraliter* acceptæ nititur. Eſt dubium de puro nomine: miſſa enim proprietate eius vocis ſpecialiſſima tradita à Sancto Thoma 1. 2. quæſtione 49. articulo primo, ad 3. & articulo ſecundo ad 1. Durandus d. 39. quæſtione tertia, numero 5. & 6. qua ad res habentes partes diſpoſitio tantum refertur: bifariam eſt, & æquiuoca eius vocis acceptio propria apud Patres, & Theologos. Primo pro interna diſpoſitione rerum ab aliquo exterius diſponendarum in ipſius conſilio, & voluntate vt Prouerbio 24. *cum diſpoſitione initur bellum: & ibi erit ſalus vbi multa conſilia*. & Pſalmo 83. *Aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit*; & Iſaiæ 38. *Diſpone domui tuæ*, & teſtimonia vulgari noſtro, & latino idiomate vltimæ Teſtatorum diſpoſitiones, & voluntates vocantur: qua acceptione voce diſpoſitionis vſus eſt Fulgentius 1. ad Monim. capite ſeptimo, ſub initio, & fine, & Boëtius 4. de conſolatione Proſa 6. poſt init. ea acceptione propria quidem prouidentia diſpoſitio eſt, vt bene Alexand. prima parte, quæſtione 26. membr. 2. columna ſecunda. Albertus quæſtione 67. m. 2. verſ. finem, quanquam & hac acceptione diſpoſitio latius quam prouidentia patet: ſiquidem circa primo facienda; nec ſolum gubernanda iam facta interna eſſe diſpoſitio poſſit

7. Altera vero diſpoſitionis, propria etiam, forſque vulgatior pro externa rerum diſpoſitione, & ordine ab interna illa, & actiua Dei proueniente habetur Lucæ 22. *Diſpono vobis, ſicut diſpoſuit mihi Pater meus regnum.* Sapient. 3. *In multis bene diſponentur*: cap. 8. *Diſponens omnia ſuauiter*: capite vndecimo. *Omnia in numero, & menſura, & pondere diſpoſuiſti*, capite duodecimo. *Iuſte omnia diſponis, & : cum magna reuerentia diſponis nos*, & Eccleſiaſt. 33. *Quaſi lutum figuli in manu ipſius plaſmare illud, & diſponere: omnes viæ eius ſecundum diſpoſitionem eius: ſic homo in manu illius, qui ſe fecit*: ita etiam diſpoſitionem vſurpat frequenter Boëtius vbi proximè, ipſa quoque ſua prouidentiæ definitione, & ea ſane acceptione prouidentiam diſpoſitionem eſſe, dici ve non magis poſſe, quam cauſa quævis ſuus effectus ſit, de huiuſque nomine compellatur, manifeſtum eſt: ea ſiquidem vocis acceptione diſpoſitio effectus prouidentiæ eſt, atque hæc cauſa illius vt patet: quamvis ita accepta diſpoſitio latius quam effectus prouidentiæ pateat: cum in iis, quæ à Deo cum ordine, & diſpoſitione aliqua partium inter ſe producuntur pro priori ad ipſorum gubernationem, & præſcindendo ab eo, quod ad aliorum gubernationem, & finem his aſſequendum producantur: quare, & ex Dei erga creaturas prouidentia proueniunt diſpoſitio illa rerum Deo extrinſeca, (& ſpecialiſſime dicta iuxta Sanct. Thom. & Durand. citato numero ſexto initio) in rebus inueniatur.

8 Tertium & poſtremum dubiolum: An prouidentia fatum, non ethnicum, & erroneum, ſed Catholicum, & Theologicum ſit? & fatum prouidentiam dici poſſe admittit Boëtius loco proxime citato: quatenus in ipſa adunata eſt diſpoſitio, & ordo ſerieſque cauſarum ad fines prouidentiæ ipſius diſpoſitarum, & coordinatarum, quæ diſpoſitio, & ordo rebus inhærens proprius, & vſitatius fatum dici fatemur, & merito. Quia fati vox ad ordinem effectuum à cauſis, cælo & Aſtris ad ipſos neceſſario inducentibus, & adigentibus ſignificandum primitùs à Philoſophis inuenta, & vſitata fuit: quare adactione & ineuitabili inductione liberatum creatarum ad ſuos

effectus

effectus edendos, quaſi immobili cauſarum vniuerſaliorum, cæli, Aſtrorum, &c. ordine ſublato (vt Catholicè auferri debet) ordo cauſarumque diſpoſitio Deo extrinſeca & rebus inhærens mobilis tamen, & quoad operationes creatas liberas à cauſis earum abſolute euitabilis propriiſſimè fatum Catholicéque dicetur: quare cum Boëtius hanc doctrinam ratione & exemplo artificis creati confirmaſſet, atque explicuiſſet concludit. *Illud certè manifeſtum eſt: immobilem ſimplicemque gerendarum formam rerum eſſe prouidentiam: fatum vero earum, quæ diuina ſimplicitas gerenda eſſe diſpoſuit mobilem nexum, atque ordinem temporalem.*

9. Neque Auguſtinus aduerſatur quinto de Ciuitate capite nono poſt medium dicens: *Ordinem cauſarum vbi voluntas Dei plurimum poteſt neque negamus, neque fati vocabulo nuncupamus*: tametſi ab eo quod Deus fatus locutuſque eſt ſemel, *id eſt immobiliter, atque incommutabiliter*. Pſalm. 61. fatum Catholicè, illum à Deo præconceptum & prænuntiatum ordinem cauſarum dici poſſe, à ſeque dicendum fatum aſſerat: *niſi hoc nomen iam in alia re ſoleret intelligi, quo corda hominum nolumus inclinari.* Hæc de prouidentia ſatis, vt ex eis quæ hac controuerſia, & quarta præced. de voluntate ac tomo primo, controuerſia ſecunda de ſcientia, & 3. de decreto concurrendi cum cauſis liberis deciſionem eorum, quæ in rebus ad prædeſtinationem, & reprobationem ſpectantibus difficilia arduaque videbantur plana, ac debita claritate & ingenuitate ſua natiua conſtituimus, ſola, facilique generalium principiorum, præeuntium applicatione (vt è docendis aliis commoda methodus requirit) gradum expeditiorem faciamus.

CONTROVERSIA SEPTIMA DE. PRÆDESTINATIONE SANCTORVM.

VENIT vltrò grauiſſima Theologiæ controuerſia non, niſi magna inſcrutabilium iudiciorum, conſiliorumque Dei reuerentia, & timore Apoſtoli exemplo diſputanda: ſiquidem cut alias diuina Prædeſtinatio non item alias rationales creaturas pertingat in arcanis Dei à nulla creatura penetrandis rationibus eſt ſitum: vt d. de cauſis Prædeſtinationis clarebit. Vltrò inquam ſe diſputationi noſtræ hæc controuerſia ſiſtit: quia difficultatibus reliquis Theologicis, atque humano diſcurſu ex fidei noſtræ dogmatibus theologicè examinandis, ac decidendis principia omnia generalia (cum tomo 1. de Deo vno controuerſia 2. de ſcientia, & controuerſia 3. de decreto concurrendi cum cauſis liberis creatis, & 2. hoc tomo, controuerſia 4. de voluntate d. 6. quæſtione 2. de præfinitionibus liber. action. creaturarum, & tandem controuerſia 6. de prouidentia d. 2. quæſtione 2. certamine 3. à numero quarto, ac totis certaminibus ſequentibus) ita examinauimus rigidè, dilucidéque ſtatuimus, vt qui ea non oſcitans, ſed debita legerit attentione ſola eorum ad præcipuas controuerſiæ huius difficultates Theologicas applicatione facili, ac ſimplici habeat opus, vt de eis ritè, rectéque definiat; quæ verò in controuerſia hac examini Theologico poſſunt ſubiacere, hæc ſummatim ſunt. Primum de exiſtentia, & eſſentia Prædeſtinationis Sanctorum. Secundum de eius cauſis: tertium de eius effectibus. De quibus eodem diſputationum ſuccedentium ordine agemus.

DISPVTATIO I.

De exiſtentia prædeſtinationis diuinæ.

HOc 1. loco (vt in aliis controuerſiis merito præſtitimus) examinandum ſtatuendumque in hac controuerſia eſt: ne de ſubiecto non ſupponente otioſa, atque inanis videatur diſputatio: vt autem id, cuius exiſtentia examinanda, ſtatuendaque præſenti diſputatione eſt, liquido, & abſque vlla vocis æquiuocatione conſtet id in primis ſtatuendum erit.

QVÆSTIO I.

Quid prædeſtinationis voce à Theologis in hac controuerſia intelligatur?

VArius eius vocis, cum apud Philoſophos, tum apud Patres, & ſcripturam vſus quæſtioni huic locum fecit, ac forte neceſſitatem, ne forte Theologicæ controuerſiæ huius diſputationes, & deciſiones æquiuocis locis claudantur, atque turbentur.

CERTAMEN I.

Proprietatis ſignificationis, & receptionis Theologicæ vocis Prædeſtinatio *dignoſcendæ principia.*

1. PRædeſtinationis vox, cum ex verbo *deſtino* & præiuncta præpoſitione *præ* conſtetur, ex alterutra parte

parte varia ſignificata, earum etymologia attenta, poteſt habere: & verbum *deſtino* ſermonis proprietate reſpectu deſtinantis idem prorſus eſt, atque *animo ſtatuo, decerno, definio*, vt videre eſt apud ampliſſimum, & eruditiſſimum Roberti Stephani dictionarium ab editione eius tertia, apud Calepin. noſtra hac tempeſtate aliorum accurata obſeruatione auctum, vt dictionario illi æquiualeat, apud dictionarium etiam Ciceronis. Quia verò in iis, quæ arbitrio alicuius ad aliquid deſtinantur, ſiue muneris, ſiue dignitatis exteriore nominatione deſtinantis voluntas fixa declaratur: & hæc ipſa nomenclatura, exteriorque deſignatio verbo etiam deſtinandi ſignificari apud linguæ peritos ſolet: vnde deſtinare aliquem Conſulem, Prætorem, Ducem, Regem, tantundem valet, atque deſignare, exteriuſque ſignificare, & oſtendere: qua vocis acceptione 1. Machab. 5. dicitur: *deſtinauit aliquos de populo* (id eſt *deſignauit*) *& adierunt ad Regem*, & ad Rom. 1. de Chriſto Domino: *qui prædeſtinatus eſt Filius Dei in virtute, & reſurrectione mortuorum*, id eſt virtute reſurrectionis ſuæ ex mortuis oſtenſus, declaratus, atque ea reſurrectionis nota nobis ſignificatus, deſignatus, atque euulgatus Filius Dei, & controuerſia vltima de Incarnat. ex Græcis Patribus cum noſtro Vaſquez oſtendimus: mitto aliam verbi huius acceptionem ſemel apud Liuium lib. 3. Decad. 4. notatam pro ſuſpicari, ſuſpectumve de aliquo aliquem habere. *Animis*, inquit, *Leucippum omnes cædis authorem deſtinabant*: quanquam & hic tantumdem, ac deſignabant, valere cenſeam.

2. Ex eadem ſignificatione eius verbi propria, & primæua ortum eſt, vt non ſemel mittere incertum aliquem, ac determinatum locum, aut negotium tractandum, & agendum ſignificet, ſic vulgo ſagittæ *in Scopum deſtinari dicuntur*, & fors acceptione eadem datis verbis ex 1. Machab. 5. deſtinati aliqui de populo dicuntur, vt ſcilicet Regem adirent: quia nimirum ex animi intentione, & decreto mittentis perſonam, vt ad negotium, vel locum determinatum, vel ſagittæ, vel legati eant, ab ipſo mittuntur: ex his autem atque aliis eius verbi acceptionibus, & ſignificationibus (quas breuitatis atque ad rem præſentem inutilitatis cauſa omitto) quibus ad alia item ſignificanda extentum illud eſt, conſtat: è primæua propriaque ſignificatione verbum *deſtino* animi ſtatutum, definitionem, ac decretum ſignificare, cum nulla ſui ſignificati, & ſignificationis ampliatione ad aliquid aliud vlterius ſignificandum extenſum vſquam ſit, quod animi decretum, ac definitionem non ſupponat, & concernat, nec ea, ampla adhuc eius verbi ſignificatione, conſignificetur. Rurſus primæva hæc, & propria eius verbi ſignificatio ex vſu eius ea verbi ſignificatione vbique ſcriptorum frequentiſſimo conſtat, loca ex prophanis apud eorum quemvis obuia omnibus paſſim occurrunt: quare ea ſingulatim referre operoſum eſſet, & inutile: ſatis nunc fuerit adnotaſſe inde eam verbi huius acceptionem in dictionariis latinis omnibus primum locum, vti primæuam, & propriiſſimam ſibi vindicaſſe. Nec in ſacris ſcripturis eius acceptio minus frequens: idcirco duo teſtimonia ſufficiant. Alterum ex 2. Machab. 6. *deſtinauit* (Eleazarus) *non facere illicita propter vitæ amorem*: & 2. Corinth. 9. *vnuſquiſque prout deſtinauit in corde ſuo non ex triſtitia*, &c.

3. Quoniam vero deſtinatio ſeu animi propoſitum, tam de malis, ſiue phyſicis ſiue moralibus, quam de alterutro genere bonis, idque, cum ſibi: tum alteri concipi à deſtinante, eſſeque poteſt, fit, vt æqua proprietate propoſitum animi de bonis, vt de alterutro genere malis, ſiue reſpectu ſui, ſiue reſpectu alterius dici poſſit, ac de ſe ad propoſitum alterutrum ſignificandum indifferens verbum deſtino ſermonis proprietate ſit. Cum autem malum, vel bonum, de quo inferendo, vel ex parte deſtinantis pro curando propoſitum & deſtinatio concipitur, alterius eſt: hæc dicitur deſtinationis ſubiectum non quidem phyſicum, & paſſiuum inhæſionis phyſicæ, ſed intentionale, & obiectiuum, &, cui paſſuro deſtinatur, ſeu qui patiendo, vel fruendo, malo vel bono deſtinantis, propoſito deſtinatur. Hinc malum, vel bonum de quo alteri inferendo propoſitum à deſtinante concipitur accuſatiuo caſu actiua voce quandoque ponitur: ſubiectum vero intentionale, & obiectiuum ſeu perſona altera de cuius bono, vel malo propoſitum, ſeu deſtinatio habetur, in caſu datiuo: iuxta regulam generalem de vocibus, quibus alicuius commodum vel incommodum ſignificatur: Cicero 3. de Officiis 59. *Cum eorum alteri diem necis deſtinaſſet*. Quandoque vero ſubiecti intentionalis, & obiectiui habita præcipuè ratione, non autem commodi, vel incommodi, bonum vel malum in datiuo, perſona vero altera cuius eſt, in accuſatiuo collocatur, ſic Virgil. 2. Æneid. 26. *& me deſtinat aræ*, & Celſus lib. 3. cap. 4. *Aſclepiades, vbi ægrum triduò per omnia fatigarat, quarto die cibo deſtinabat*. Et conſtructio quidem hæc Theologis & ſcripturæ ſacræ in re præſente vſitatior, vt conſtat, & ex ſubiiciendis locis videbimus. Dixi verbum hoc, de ſe ad bonum, vel malum vel deſtinanti, vel alteri, de quibus inferendis decretum, & animi propoſitum concipitur æqua proprietate ſignificandum aptum eſſe; tametſi ex incapacitate ſubiecti deſtinantis ad malum, vel phyſicum, vel morale decernendum ex materiæ, ſeu obiecti ſignificandi ſubtractione & impoſſibilitate malum ſignificare in illo nequeat, id quod pro infra dicendis aduerte.

4. Altera verbum prædeſtino componens pars eſt præpoſitio *præ* ſecundum ſe ſolum ſumpta ſignificatum proprium primæuum, & frequentiſſimum idem quod *ante* habet, tametſi nonnunquam nec ineleganter tantundem ac propter valeat, *vt præ multitudine, præ ira, præ inopia, præ lachrymis*: Eo autem ſenſu in alterius vocis compoſitionem non venit, ſed ſolum in primæua illa propria, & vſitatiſſima, qua nimirum ſignificat anterioritatem vnius reſpectu rei alterius: cum rerum anterioritas vero: & realis phyſica eſſe poſſit (videlicet tempore, loco, natura, cauſalitate, dignitate, iuxta modos prioris ſæpe ex Ariſtotele memoratos, maioris vniuerſalitatis, qui ad rem præſentem non eſt, prætermiſſo) vel realis intentionalis (qua ſcilicet iudicio, affectuve alterius, ſiue æſtimatione, vel amore, atque electione vnum alteri præfertur, fit, vt, cum vocibus aliis in compoſitionem adiungitur, in earum ſignificatis anterioritatem ex dictis aliquam, ſiue realem phyſicam, ſiue realem intentionalem reſpectu alterius denotet, ac importet: &, cum nominibus iungitur, frequentius prioritatem dignitatis, & excellentiæ in re per nomen ſignificata denotat, maxime, ſi adiectiua nomina ſunt: vt tantundem valeat plerumque, atque nominis eius ſuperlatiuum: quin ad aliquid alium reſpectum comparatiuum dicat, vt *prædiues præclarus* idem atque *ditiſſimus* ſeu *valde diues, clariſſimus, valdeve clarus ſit*, quin de ſe minus diuites, vel claros alios eſſe ſignificet: niſi addatur nomen aliud, quo reſpectu aliorum excellentia, & exceſſus denotetur: vt *omnium ex omnibus, vel inter omnes*.

5. Sin vero præpoſitio *præ* cum verbis ad tertiam aliam vocem componendam veniat, quamlibet ex prædictis prioritatibus pro ſignificatis verborum diuerſis ſolet ſignificare. Quo circa, cum verba omnia tempus conſignificent temporis præcedentiam frequenter, ac de lege (vt aiunt ordinaria) præpoſitio præ adiuncta deſignat, ni per directum verbi ſignificatum aliudve adiunctum ad alterius generis præcedentiam, & anterioritatem reſpectu alterius ſignificandam determinetur: vt in verbo *præcurro, præambulo*, ante alium localiter, ſiue curſu, ſiue inceſſu quenquam ire ſignificatur. Ex adiunctis: ſi in aula, vel conceſſu quiſnam præcedat? præceſſeritve interroges, vel aſſeras, de præcedentia, vel locali, vel honoraria, & dignitatis ex ordine locali vndecumque ex hominum placito localiter ſiue per ſeſſionis loca ſtatuto te, vel rogare, vel aſſerere; non autem de temporaria alicuius præ alio perſpicuum eſt. Cum vero verba, quibus poſitio *præ* adiungitur, vel æſtimationem, vel affectum ſignificant, vbi de pluribus, erga quæ hi actus exercentur expreſſa eſt mentio, vel ex adiunctis ſuppoſita, aut denotata prioritas intentionalis, vel æſtimationis, vel affectiua patientis, (vt grammatici vocant) perſonæ, vel rei cui verbum applicatur ſignificatur, vt *præfero Petrum Ioanni*, vel *reliquis*: immò *præfero Petrum*: prælatio enim in æſtimatione, non niſi reſpectu alicuius, vel aliorum eſſe poteſt: in his autem æſtimationis verbis locum habet regulæ generalis (de ſignificanda antecedentia temporis, ſeu durationis per verba, quibus *præ* adiungitur, exceptio ſubiuncta: quod ſcili-

Digitized by Google

cet ex directo verbi ſimplicis, cui *præ* adiungitur, ſignificato ad aliquam determinatam prioritatem, ac non durationis ſignificandam determinetur: quia, quod ad æſtimationis prælationem attinet, impertinens prorſus temporis anteceſſio eſt.

5. Secus autem res habet in verbis ſimplicibus, quæ affectum animi, ſeu voluntatis ſignificant: quibus, ſi præpoſitio *præ* adiungatur, ita perſonæ, vel rei patientis anterioritatem intentionalem affectiuam ſignificant, vt tamen durationis anterioritatem non excludant. Cuius ratio eſt: quia prius etiam duratione amare non exigua amantis prærogatiua & excellentia eſt, & in verbi proindè ſignificato vt quid impertinens non prætereunda, & omittenda: ſed cui ab amato affectiuè rependendæ ſit inſudandum: cuius rationem ſolidam, & acutam de beneficio, (cuius anima, & vita amor eſt) referendo cum ab alio præuenimur agens exemplo è Romanis bigis, quadrigiſque perito his Seneca noſter dedit, & illuſtrauit. *Oportet illum, velut carceribus incluſum, operiri ſuum tempus, ad quod velut dato ſigno proſilias. Magna ſiquidem celeritate opus eſt, vt aſſequatur antecedentem.* Idcircò anterioritate ſui erga nos amoris ex æternitate nos vt ipſum redamemus hortatur, onerat, iubétque cogit Deus Hierem. 31. *In charitate perpetua dilexite*, & Ioan. ep. 1. cap. 4. numero 19. *Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos.* Denique aduerte in verbis, quæ affectum animi ſignificant, ſimplicia aliqua ex illis, quoad intentionalem affectiuam anterioritatem ſignificandam, aliis etiam affectum animi ſignificantibus ex præſuppoſita *præ* compoſitis æquiualere: quia ſiue comparatione cum aliis, & ante latione alicuius ad alios ſimplicium illorum verborum ſignificatum proprium nequit ſubſiſtere. Huiuſmodi eſt verbum *eligo* generatim ſumptum, quod tantum valet ac præamo, ſeu prædiligo, aut præ aliis ſiue rebus ſiue perſonis deligo & amo: quia electio, quæ proprium eius ſignificatum eſt, niſi vnius ex multis, & præ reliquis amati eſſe nuſquam poteſt. Quod ſi his ſimplicibus verbis affectiuis præpoſitio *præ* adiungatur, vt *prælige* vel temporis etiam anterioritati, vel alteri non intentionali affectiuæ, vel affectus intentioni maiori ſignificandæ, ſecus pleonaſmo, inſeruiet.

7. Videar fors mei inſtituti Theologici oblitus grammaticum agere, & ſuperſtirioſum grammaticum; ſiquidem proprias vocum & verborum ſignificationes probo, & ratione; cum illæ tamen ſigna ad placitum ſint à ſolo conſenſu, & beneplacito hominum hoc potius, quam aliud, atque hoc, vel illo modo ſignificantes, & in quibus proinde ſi de ſignificati proprietate ratio quæratur, tyrannica illa *ſit pro ratione voluntas*, prudens ciuiliſque prorſus ratio ſit: idcircò eruditus alias Grammaticus Brocenſis dum Philoſophum egit bonam grammaticam vacuis quibuſdam ſubtilitatibus turbauit, vt in eius arte ac notis ad ſyntaxim nouæ artis grammaticæ Nebricenſis eius induſtria additis, & intruſis cernere licet: quarum omnium quæ ad aduerbium opus extat ridiculum exemplum eſto: & ea quidem in vocibus ſimplicibus verum habent; in compoſitis autem ex partibus, præſertim ſeorſim ſignificantibus, & propria cuiuſque partis ſignificatione (quæ quidem ex hominum placito ſolummodo fuit) compoſitæ vocis ſignificatio propriæ diſcurſu eſt, & ratione venanda: immò inde etiam à linguæ cuiuſque peritis compoſita verba ſunt, vt vocis præcipuè ſignificato modus aliquis, qui ſimplici voce illa ſignificari è prima eius inſtitutione non poterat particulæ acceſſu ſignificaretur: & id ſane in omnium compoſitarum vocum ſignificatione venire compertum eſt: vt idcirco verba hæc cognatæ ſignificationis (cum ſuis ſcilicet ſimplicibus) à Latinis Grammaticis dicantur. Quam verò mei Theologici inſtituti memor fuerim, dum totus ad latinitatem videbar diuertiſſe ex ſequenti certamine conſtabit: ſiquidem ex dictis non ſolum quid diuina, de qua diſputamus, prædeſtinatio proprietate vocis natiua, & à Theologis ſuſcepta ſignificet ſtatuetur, ſed variæ eius acceptiones ab aliis, & aliis vſurpatæ, nec prorſus impropriæ, tametſi ad hanc controuerſiam non aduocandæ notabuntur: & inde prauæ, atque erroneæ Doctorum grauium, & Catholicorum locutiones, minúſque propriæ, citra periculum tamen ſimile, nonnullæ deprehendentur: ac demum qua ratione electionis voce quaſi Synonyma diuina prædeſtinatio Sanctorum à ſcriptura tradatur.

CERTAMEN II.

Propriæ aliquot vocis Prædeſtinatio *acceptiones, & quæ ex vſu Theologis?*

1. EX dictis hactenus conſtat animi propoſitum de re aliqua facienda prius tempore conceptum, quam ab alio de eadem facienda decretum ſimile habeatur, prædeſtinationem proprietate ſermonis dici poſſe, & eum, qui ita primus propoſitum habuit, prædeſtinare: id eſt prius alio rem aliquam faciendam deſtinare: Latinæ proprietatis ergo, nec ſolum Eccleſiaſtici vſus *prædeſtino* eſt, vt Robertus Stephanus in ſuo peramplo Theſauro putauit: & adeo certo aſſeruit, vt nihil aliud de eo verbo obſeruandum poſuerit. Vt autem præter proprietatem vſus verbi *prædeſtino*, & ſui nominis verbalis *Prædeſtinatio* apud Eccleſiaſticos, Theologoſve ex dictis oſtenſam, aliiſque ex capitibus ſtatim iuxta dicta certamine primo oſtendam, apud Ethnicos etiam linguæ politioris latinæ, vel parentes, vel peritos, & vſu etiam eas voces (& ea quam nuper ratione, & proprietate dicebamus) fuiſſe conſtet: audiatur Æmilius probus ita in Eumene locutus. *Primus Leonatus Macedoniam occupare prædeſtinanit:* Vbi ex ſola temporaria anteceſſione propoſiti & deſtinationis occupandi Macedoniam ad ſimilem deſtinationem ab aliis poſtea habitam, & conceptam id prædeſtinaſſe proprietate ſermonis ad Æmilio dicitur.

2. Etſi autem hac ſolum ratione anterioritatis in duratione Sanctorum à Deo in gloriam deſtinatio prædeſtinatio latini ſermonis proprietate dici rectè poſſe videatur; tamen, cum in omni Dei deſtinatione, quæ non, niſi ab æterno, & ex æternitate concipi, atque intrinſeca Deo æternitate durare poteſt ratione ſubiecti deſtinantis, ſatis ſignificetur *præ* Dei propoſito & deſtinationi additum ſi ad eam ſolam anterioritatem temporariam ſignificandam adderetur pleonaſmum Doctis Theologis ſonaret: cum ea anterioritas duratione deſtinationis diuinæ eo ipſo, quod diuina, ſeu Dei deſtinatio eſſe dicatur ſatis ſit ſignificata Doctis, Theologiſque, & expreſſa, immò & non nimis Dei ignaris; quamvis pro rudioribus ad id etiam ſignificandum adhiberi poſſit, & adiungi. Propter quos videtur expreſſius adhuc eam diuinæ electionis anterioritatem in duratione Paulus fidelibus explicuiſſe ad Epheſ. 1. *Sicut elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem vt eſſemus ſancti.* Cæterum profundioris myſterij ea verba ſunt: illud enim *in ipſo*, idem eſt ac *in Chriſto*, cuius immediatè memorati relatiuum eſt: dixerat enim, *Benedictus Deus, & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui benedixit nos in omni benedictione ſpirituali in cœleſtibus, in Chriſto* Cum autem benedicti à Deo Patre eiuſmodi benedictione ſpirituali. *in cœleſtibus* (id eſt ad cæleſtem vitam, & gloriam æternam ſpectante) non ſolum Paulus eiuſque coætanei, & tempore Succeſſuri Chriſtique vita, & morte (qua eius merita ſunt conſummata) duratione poſteriores benedicti fuerint, atque illo pronomine fuerint à Paulo comprehenſi, ac primo aſpectu difficile appareat Chriſti merita anteceſſoribus tempore iuſtis profuiſſe, adiicit Paulus exemplum difficilius, tamen fidelibus credendum *ſicut elegit, &c.* Ac ſi diceret:

non

Digitized by Google

non ſolum eorum iuſtificationi temporariè anteactæ: ſed æternæ eorum electioni, ſcilicet tempori cuncto anteriori, vtpote *ante mundi conſtitutionem* a Deo habitæ Chriſti merita profuiſſe: quare eam meritorum Chriſti electioni iuſtorum præcedentiam, natura, & cauſalitate, vel quaſi, anterioritatum dictione illa in ipſo *ante mundi conſtitutionem* Paulus explicuit: non autem electionis diuinæ ex æternitate anteceſſionem ſatis ſuperque ex eo, quod Dei electio eſſet, expreſſam. Vnde conſtat, male exiſtimaſſe Ocam, & Gabriel in Iud. 40. particula *præ* ſolam anterioritatem deſtinationis & propoſiti diuini tota anteacta Dei æternitate à Patribus, & Theologis denotari, quod vt diximus pleonaſmi vitio non careret, ſaltem, pro peritioribus.

3. De proprietate vocis *prædeſtinatio* ratione localis anterioritatis conſtat locum in ea non habere, quia impertinens ad ipſam, eiuſque ſignificatum eſt: ſicuti & dignitatis etiam, niſi quatenus intentionalem affectiuam anterioritatem concernit; de qua poſtea: de naturæ vero, & cauſalitatis anterioritate, quæ ratione *præ* adiunctæ voci deſtinationi reſpectu ſuorum effectuum (quicunque illi ſint) conuenit, dubitari poteſt. An particula *præ* ſermonis proprietate, ac citra pleonaſmum denotetur. Dubitandi ratio eſt: quia cum deſtinatio ſola propoſitum animi de aliquo agendo, ac de ſe actiuum ſignificet, cauſam in actu primo rei cuius deſtinatio faciendæ eſt, ſignificat ſine *præ* adiuncto: quare, & prius naturæ, & cauſalitatis: ergo ad illud ſignificandum vocula *præ* illi adiuncta ſuperfluit, ac non ſine pleonaſmo deſtinationi adiungetur. Dicendum nihilominus eſt ad eam prioritatem proprietate ſermonis ſignificandam voci *deſtinatio* proprietate ſermonis à Patribus, & Scholaſticis *præ* adiunctum in hac voce *prædeſtinatio* merito fuiſſe. Ratio eſt: quia abſoluta prioritas, & poſterioritas vnius reſpectu alterius abſque abſoluta vtriuſque exiſtentia in quovis ordine prioris, & poſterioris ſiue loci, ſiue durationis, ſiue naturæ, & cauſalitatis nuſquam eſt. Vnde qui ſolus in primo loco conſeſſus ſederet, nullo alio ſedente in conſeſſu eodem prior alio abſolutè, & actu in eo conſeſſus non ſederet: & qui prima duratione temporis extitiſſet, nullo alio ſuccedenti tempore producto abſolute, & exiſtente nulli abſolute prædurar et: atque in re noſtra, cauſa, quæ effectum abſolutè non producit, atque in rebus ponit, prior effectu abſolutè non eſt: ſed ſolum in potentia, & conditionate, ſi cauſet, & effectum abſolutè ponat. Nec aliud vox illa actus primi, ſeu in actu primo cauſis ſecundum ſe ſumptis attributa ſignificat, quam eo loco, & gradu eſſe, vt adueniente effectu ſit illo exercitè & abſolutè prior, vt ei qui ſolus ſederet primo loco conſeſſus, vel primo tempore durare contingeret, ſi alius veniat, qui poſterius, vel duret, vel ſedeat: etſi ergò *deſtinatio* ſola actiuum propoſitum, & cauſam ſubinde in actu primo deſtinati effectus deſignet, deſignat actum primum in potentia, & conditionatum ſolum; ſi ſcilicet ab ea effectus cauſetur, & ſuo loco abſolutè ſit, & apponatur; non autem actum primum; eiuſque abſolutam prioritatem naturæ, & cauſalitatis, quovſque eius effectus abſolute ſit, & pro ſigno naturæ, & cauſalitatis poſteriori, & ſuo, abſolute locetur. Addita autem voci *deſtinatio* (quæ actum primum, & naturæ prioritatem actiui propoſiti reſpectu rei, & effectus deſtinatio conditionalem & in potentia ſignificat) vocula iſta *præ* effectus abſoluta futuritio) quare & abſoluta propoſiti illius, & deſtinationis animi cauſalitas, & prioritas naturæ abſque Pleonaſmo vllo ſignificatur.

4. Notauit hoc Theſauro ſuo linguæ latinæ citato Stephanus verbo *prædeſtinatio* ex Auguſtino (vbiuis prædeſtinationis ſignificatum explicuit) his verbis: *Prædeſtinatio authore Beato Auguſtino à præmittendo, & præueniendo, & præordinando futurum dicitur.* Nempè abſolutè futurum: quod enim abſolute futurum non eſt, nec abſolutè dicitur futurum. Quanta vero Stephanus veritate id ex Auguſtino retulerit, ex rigida, & Scholaſtica definitione prædeſtinationis ex eodem Sancto Doctore infra recitanda conſtabit. Conſonant Præceptori Auguſtino diſcipuli addictiſſimi Fulgentius 1. ad Monim. Proſper reſponſ. 15. ad capitula Gallorum, quorum verba fecit etiam ſua Concilium Valentinum ſub Lothario capite tertio, ſic præſcientiam à prædeſtinatione diuina diſcriminans; *præſcire dicitur Deus illa etiam, quæ facturus non eſt, vt ſunt peccata; prædeſtinare autem alia omnia quæ ſunt ipſo authore facienda.* Vtique actu, & abſolutè facienda cuiuſmodi non ſunt, quæ factibilia ab ipſo ſolum intra ſui poſſibilitatem incluſa ad abſolutam effectionem, ſuique exiſtentiam nuſquam tranſibunt. Eadem ſententia plurium Patrum eſt à nobis citatorum, vbi magnitudinem ſphæræ obiectiuæ amoris diuini, ac diuinæ ſcientiæ comparauimus. Ratio autem Theologica eſt: quia prædeſtinationis voce ſpecialiſſima, ac perfectiſſima prouidentiæ obiectiuè liberæ ſignificatur: quæ, ſcilicet, ſit, mediorum ſolummodo efficacium ad finem, ſeu effectum liberum creaturæ rationali à Deo præſtitutum, & præintentum electio prouiſiua, mediorum; non quidem caſu electorum, ſed ex efficaciæ ipſorum ſcientia Dei certa, & infallibili in ipſa prædeſtinatione incluſa, vt de perfectiſſima hac prouidentiæ ſpecie (in qua prædeſtinatio eſt) generatim docuimus controuerſia ſexta de prouidentia d. ſecunda, quæſtione ſecunda, certamine tertio, à numero quarto, & certamine quinto per totum ac proinde prædeſtinatio neceſſitatem logicam conſequendi finis, ſeu effectus liberi intenti concernit: & mediorum, tametſi extrinſecus efficacium, efficacem Dei ſuapte natura infruſtrabilem voluntatem ſuo proprio ſignificato complectitur: quare id, quod fini, & effectui ſuo abſolute coniungendum neceſſario eſt, ac ſubinde reſpectu illorum abſolutam vt dixi naturæ, & cauſalitatis prioritatem particula *præ* ſignificatam; nec nuda voce deſtinatio ſignificandam, vnde ad id ſignificandum non ſuperfluo, & cum pleonaſmo, ſed neceſſario, & propriiſſimè ad vocem prædeſtinatio aduocata à Patribus, Theologis Scholaſticis fuit. Non ignoro Chryſoſtomum, Theodoretum Damaſcenum & alios Patres ex illo ad Epheſ. 1. *Prædeſtinauit nos in adoptionem filiorum per Ieſum Chriſtum in ipſum ſecundum propoſitum voluntatis ſuæ*, voluntatem Dei de omnium (etiam reproborum quæ non erit) ſalute colligere: ſed hi tamen laxius *prædeſtinationem*, ſicuti & *propoſitum* vſurpatant: quia in Græco textu (quo præcipuè Græci Patres vtebantur) pro *propoſitum* habetur *beneplacitum*: quod totam propoſiti, ac prædeſtinationis vim, & energiam non continet; continet autem, quod ſatis eorum inſtituto probandi Dei ſcientiam, intentionem, voluntatem, & generalem prouidentiam erga omnium ſalutem, erat quare reliquo *prædeſtinationis*, & *propoſiti* omiſſo ſignificato, eo, in quo cum *beneplacito* conueniunt, ſunt tantummodo vſi.

CERTAMEN III.

Aliquæ acceptiones propriæ vocis Prædeſtinatio è prioritatibus intentionalibus quas importat.

1. QVoad prioritatem intentionalem veram, & realem rebus extrinſecam in æſtimatione, & affectu alterius, & particula *præ* in ea voce *prædeſtinatio* proprietate latina ſignificabilem ſignificari illam reſpectu finis, & effectuum prædeſtinationis quorumvis promptum videbatur aſſerere. Siquidem & finis à Deo præſtitutus

Digitized by Google

præſtiturus intentiuo eius affectu aliis rebus non ita intentis à Deo præfertur. ac tam ipſe, quam effectus prædeſtinationis electiua, effectiuaque Dei voluntate, aliis quæ à Deo, vel ad eum finem, vel alios non eliguntur apponunturve ab ipſo affectiue anteferri perſpicuum eſt. Cæterùm eam affectiuam prælationem obtinendi de facto, & abſolutè finis, & effectuum reliquorum prædeſtinationis, tam reſpectu finium reliquorum non intentorum, quam aliorum effectuum de facto non apponendorum, qui tamen prædeſtinationum aliarum effectus, & abſolute, & de facto poſiti eſſe ſubinde poſſent, nuſquam præpoſitione illa *præ* in voce prædeſtinationis incluſa à Theologis ſignificari, immò nec ſermonis proprietate denotari poſſe certum mihi eſt. Etenim tam intentio finis, quam eius, & reliquorum effectuum inter mediorum ad eius abſolutam aſſecutionem appoſititiuæ, atque effectiuæ voluntates diuinæ ad eorum effectionem tendunt nulla autem Dei voluntas rei factiua tendens, vel gradu quouis ſiue proximo, ſiue remoto, ad rei effectionem, qua talis, & reſpectu rei per illam faciendæ prouiſiua, ſeu prouidentia, aut prædeſtinatio (quæ prouidentiam vt genus ſuum includit) eſſe poteſt: ergo nec finis intentio eiuſve aut reliquorum inter mediorum abſoluta effectio, & appoſitio qua illorum intentio, & appoſitio, ſiue reſpectu illorum, qua efficiendorum effectus prouidentiæ aut voluntatis Dei rebus prouiſiuæ, aut prædeſtinatiuæ eſt; tametſi prouidentiæ, & prædeſtinationis Dei erga res alias ſint effectus ac inſuper voluntatis Dei ipſarum quouis gradu effectricis. Minor probata à nobis eſt controu. 6. de prouidentia d. 2. quæſt. 2. fere tota vbi oſtendimus expreſſis teſtimoniis Nemeſij, aliorumque Patrum, & S. Thomæ, & rationibus, (noſtra etiam non contemnenda) voluntatem Dei actiuam factiuamque rei reſpectu illius ſiue erga illam prouiſiuam, ſeu prouidentiam: quare prædeſtinationem eſſe non poſſe, quæ eſſentia ſua obiectum ſeu ſubiectum cui per ipſam prouidetur, factum ſupponit non facit nec niſi implicatoriè facere poteſt cum factam pro priori ſupponat, vt ad finem præſtitutum per media dirigat, & gubernet.

2. Quo circa, tametſi res ipſas omnes prouidentia aut prædeſtinatione effectas nonnunquam laxiore ſignificatione prouiſas, prædeſtinataſque Patres aliquot, & Scholaſtici appellent; hi tamen omnes, cum proprius rigidiuſque loquuntur, res, ſeu perſonas ſolas, erga quas prouidentia aut prædeſtinatio à Deo habetur; prædeſtinatas, & prouiſas, obiectaque, & ſubiecta prædeſtinata vocant: res autem alias, de quibus ad præſtitutum finem obtinendum prædeſtinatis, prouiſiſque vt ſubiectis, & obiectis, & ex eorum complacentia à Deo prouidetur prouidentiæ, & prædeſtinationis effectus: intentus verò finis, è cuius præſuppoſita (vt diximus controuerſia 6.) intentione, prouidentia, aut prædeſtinatio: erga obiecta, & ſubiecta illa habetur, terminus, & finis prouidentiæ, aut prædeſtinationis, ad quem per media prouidentiæ ordinantur prædeſtinationis ſubiecta, merito ab eiſdem Theologis Scholaſticis nuncupantur: ſed enim quandoque tam ſcriptura quam Patres, dum mente, hiſtoria, & conſideratione in aliquo ſiſtunt, quod reuera medium ad finem prouidentiæ, aut prædeſtinationis, ex qua medium illud reuera ſit, nec vlterius hiſtoria, & cogitatione pergunt, de medio illo, tanquam fine, & termino, non autem tanquam de effectu, & medio loquuntur: quia, etſi prouidentiæ, & prædeſtinationis terminus, & finis (qui gloria, atque æterna noſtra beatitudo eſt) re ipſa non ſit, partis tamen ipſarum, quam ſolam tunc, vel hiſtoria, vel doctrina tradere, & explicare intendunt, terminus, & finis, vltra quem explicanda, tradendaque ſolum prouidentiæ pars non progreditur, omninò eſt, iuxta dicta n. 2 & iam dicenda: ſic prædeſtinatos ad fidem & formalem iuſtitiam, & adoptionis gratiam ſæpe in ſcriptura, & Patribus legimus: ad fidem de Hebræorum populo ſæpe in veteri teſtamento ſcribitur, & Paulus ad Coloſſ. 3. numero 12. *Induite vos ſicuti electi Dei, &c.* Neque enim Coloſſ. omnes fideles, ad quos ſcribebat, prædeſtinati, iuſtique erant, nec tales eſſe Paulus Eccleſiæ ex Dei reuelatione tradere voluit: quod ſolum ſignificatur etiam Actor. 13. loco explicando quæſtione 2. certamine 1. de gratia verò, & iuſtitia formali, ſeu adoptione filiorum Dei ad Epheſ. 1. *Elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem, vt eſſemus ſancti.* Ac rurſus, *prædeſtinauit nos in adoptionem filiorum Dei*, de qua Fulgent. 1. ad Monim. capite 8. & 13. *Quos prædeſtinauit ad gloriam, prædeſtinauit etiam ad iuſtitiam*, & Auguſtinus in Enchirid capite 100. *Prædeſtinationem ad gratiam*, dixit; licet an de gratia adoptionis, an de auxiliante, & præueniente loquatur, non ſatis explicuerit: ad vtramque autem æque commode prædeſtinatio partialis ſiue incompleta (vt ait Leſſius, & ſecundum quid, Suar. 1. de Prædeſtinatione cap. 3. numero 14.) dici potuit; quamvis prædeſtinatio hominis ſubiecti, & obiecti abſolute talis ad gloriam tanquam terminum, & finem dici ſolummodo poſſit, quod ſupponit Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 12. & Canon. 15. recitandum quæſtione 2. certam. 1. numero 5. obiter reiicienda Suarij locutio cap. 4. numero 3. aientis, non ſolum prædeſtinari propriè homines ad viſionem, ſed & hanc prædeſtinari ad hominis fœlicitatem; ſed inprimis dici magis propriè nequit quam prædeſtinari ad ſeipſam (quod impropriſſime dicitur,) cum viſio ipſa Dei hominis fœlicitas ſit. Secundò: quia illud *ad* denotat apud omnes rem, ſeu terminum, & finem à prædeſtinatione efficiendum, non autem obiectum, ſeu ſubiectum prædeſtinationis, quod factum prædeſtinatio eſſentia ſua ſupponit è ſuo prouidentiæ generico prædicato, vt nuper dicebamus ex dictis controu. 6. de prouident. d. 3. q. 2. viſio autem Dei ſeu hominis fœlicitas terminus, & finis eſt à prædeſtinatione faciendus non obiectum, ſeu ſubiectum prædeſtinationi præſuppoſitum, & quod ſolum prædeſtinari ad finem aliquem apud Theologos dicitur.

3. Pronum autem hiſce iam explicatis, & poſitis eſt de prioritate intentionali affectiua (de qua examinare propoſuimus num. 1.) an vi particulæ *præ* voce prædeſtinationis apud Patres & Theologos denotetur? definire. Etenim prælatio, ac prioritas affectiua vnius præ alio non de rebus, ſiue intermediis, ſiue terminis, aut finibus à prædeſtinatione efficiendis diſputari propriè loquendo poteſt: cum ob rationes eo numero datas, tum ob tactas, atque inſinuatas n. 2. quia finis, & inter media alia prædeſtinatione præparanda, & efficienda obiecta, ſiue ſubiecta prædeſtinationis non ſunt, vt vidimus, ſed res ſolum, & terminus prædeſtinationis, & quæ non ratione, & gratia ſiue ex complacentia ſui prædeſtinatione tanguntur, ſed ex obiecti, & ſubiecti prædeſtinationis complacentia, & quia huic bona (ſiue iucunda, & beantia, ſiue vtilia, & ad eius ſummam iucunditatem, & æternam, ac ſupremam fœlicitatem conducentia) à Deo prædeſtinatione, & amentur, & fiant: in affectiua autem vnius præ alio prioritate, & prælatione abſolute iudicanda illorum præcipua habenda ratio eſt, quæ ratione ſui, nec relatè ad alia, in quibus complacemus; ſed ex ipſorum, ſeu in ipſis complacendo affectus fertur: ſiquidem quoad affectum attinet, eiuſque æſtimabilem, ſeu æſtimatiuam prioritatem, quæ inde, & ex complacentia in ipſis, quibus bona, & vtilia amamus, quaſi materialiter ſe habent: tametſi bona hæc, inter ſeſe ſolum comparata, alia aliis affectiuè præferantur, vt finis omnis amor mediorum amor præfertur; ſed eadem ratione, & proportione ſubiectum, in quo complacemus; ex cuiuſque complacentia finem; ac media ad finem volumus horum amori affectiua æſtimatione, ſiue affectiue, mediis, ac fini amato præfertur: de qua re plura in Philoſophicis diximus controu. de actibus voluntatis: igitur *prædeſtinatio* voculæ *præ* virtute, & ſignificationis energia prælationem hanc, & prioritatem intentionalem affectiuam perſonæ, ſiue ſubiecti, ſeu obiecti prædeſtinati reſpectu prædeſtinabilium aliorum, qui tamen prædeſtinati non ſunt, & ſermonis proprietate, & vſu ſcripturæ, Patrum, & Theologorum ſignificat: quia maxima prælatio in affectu diuino eſt aliquem prædeſtinare, ac per ineffabilia media ad tantum bonum ineffabiliter dirigere velle præ aliis, quos ſæpè, & commodè poſſet. Hinc prædeſtinatio prædeſtinati electio frequenter in Nouo Teſtamento maximè ab Apoſtolo dicitur: quia ex pluribus, qui æquè poſſent, relictis, lectus, ſeu electus eſt.

4. Porrò Catherinus libro 3 de prædeſtinat. cap. 2. & 3. quoſdam eximiè electos ad gloriam eſſe ait: eos

ſcilicet

Digitized by Google

ſcilicet, qui ante ipſorum merita abſolute præuiſa ad illam à Deo electi ſunt, & paucos hos fuiſſe cenſet; alios vero non ita eximiè electos, & reſpectu quorum eximiè illi electi, prælatique in electione & affectu diuino ſunt non fuiſſe, niſi poſt abſolute præuiſa à Deo ipſorum merita ad gloriam electos: atque hanc prælationem affectiuam ita ante præuiſa merita electorum ad gloriam reſpectu electorum ad ipſam non, niſi poſt merita abſolutè præuiſa, cenſet proprietate, & vſu eius vocis denotari; vnde nec ſaluandos, & electos ad gloriam omnes, ſed ſolos paucos illos eximie, ſeu ante merita abſolute præuiſa electos eſſe prædeſtinatos. Hanc Catherini ſententiam Sotus in caput 9. ad Rom. digreſſione de prædeſtinatione *erroris in fidem notat*: Bañes hæreſim cenſet prima parte, quæſt.23. articulo 7. vt autem æquum, rectumque de Catherini doctrina, & propoſitionibus iudicium, & cenſura feratur, ſingulatim illæ omnes examinandæ ſunt: & prima, qua electis ad gloriam quoſdam eximie electos, alios non eximie electos vocat recte, & ex vſu eius vocis apud Theologos Scholaſticos loquitur. Recte: quia eximia electio, & in affectu magna prælatio eſt electorum aliquot, prædeſtinatorumque a Deo ad gloriam maiorem præ aliis ad minorem electis, & prædeſtinatis. Ex vſu autem Scholaſticorum, vt videre eſt in pluribus Scholaſticis, cum antiquis, tum Recentioribus: nec ratione à nobis clara negari ab vllo Theologo poteſt. Quod autem eximiam electionem præ aliis electis in eo ponat, quod illi ante merita abſoluta: hi vero poſt merita abſoluta electi à Deo ad gloriam ſint nullam cenſuram meretur: vtrumque electionis modum in prædeſtinatis, & in aliquibus primum admittunt Scholaſtici non pauci Okam Gabriel in 1. d. 40. & 41. aliique non infimæ notæ, quin ab aliis cenſutis male accipiantur: quia merita illa, poſt quæ abſolutè præuiſa electos ad gloriam plures volunt, non naturæ cum Pelagianis, aut Semipelagianis, ſed gratiæ per Chriſtum eſſe Catholice defendant, de cuius veritate ſtatim iudicabimus. Tertia Catherini propoſitio, ſolos ſcilicet eximie, ſeu ante merita efficaciter ad gloriam electos pauculos propriè, & Theologice: dici poſſe prædeſtinatos: quia prædeſtinatio rigide, & proprie ſumpta eam efficacem electionem antecedentem merita ſignificet, etſi ab ipſo animo hæretico non dicatur, ſed in prærogatiuæ ita electorum à pluribus admiſſæ commendationem, temeraria nihilominus propoſitio eſt.

5. Probatur: quia Catherini ſolius contra omnes Theologos, definitionem prædeſtinationis & omnem rationem Theologicam eſt, vt ex dicendis patebit. Siquidem Okam, & Gabriel, qui eam in electis ad gloriam nonnullis antecedentem meritis efficacem electionem admittunt, eoſque eximie electos obinde vocant: aſt illos eximie etiam vocant prædeſtinatos, quia electos alios non efficaciter ante merita proprie prædeſtinatos negent, ſed ſolum exceſſum illum, quia ſupra prædeſtinationem alios contingit prædeſtinationi adiectum: immò vero prædeſtinationem propriam Theologicam in prædeſtinationem ante merita diuidunt, & ad rationem Theologicam accommodè (ni aliud infra dicendum certamine quarto obeſſet.) Nam electio ſaluandorum omnium ad gloriam præ aliis non ſaluandis affectiuam Dei erga illos prælationem dicit, tantundemque valet, atque illorum præ aliis ad gloriam affectiua Dei deſtinatio: quare: & prædeſtinatio. Cum autem *præ* illud deſtinationi diuinæ Sanctorum ad gloriam additum prælationi huic affectiuæ, ſeu anterioritati ipſorum reſpectu reproborum in affectu Dei ſignificandæ, ſatis totam ſuæ ſignificationis virtutem impendat aduerbio illo *eximiè* aut ſimili alio, prælatio affectiua Dei erga antecedenter ad merita efficaciter electos præ aliis non, niſi poſt abſolute præuiſa merita electis debuit explicari: quod ſecus habet in voce electionis ad gloriam, cum enim voce electionis ad gloriam prælatio illa affectiua Dei, fiat in Dei affectu electorum ad gloriam ſaluandorumque reſpectu non ita electorum & ſaluandorum, ſed reproborum ſatis exprimatur: addita voci electionis particula *præ* prælationem, &

prioritatem aliam in Dei affectu ita (vt hi volunt Doctores) antecedenter ad merita efficaciter electos reſpectu non electorum efficaciter ante merita vi ſui ſignificati, & proprietate ſermonis ſignificabit. Quod ſatis confirmatur ex Eccleſiæ totius vſu: cum enim eximie prædeſtinatam ſanctam aliquam, obindeque Sanctorum factis à ſe adſcriptam (præcipuè Deiparam) ex prælatione eius præ aliis prædeſtinatis in Dei affectu commendat, ſic canit; *[illegible] eam Deus, & praelegit eam*, &. tametſi eximium hunc Dei affectum erga illam præ aliis etiam ſanctis non ex efficacia intrinſeca antecedentis electionis, ſed ex maiori ſanctitate, & gloria, ad quam electa illa eſt, Eccleſia metiatur. Denique Catherini locutio Patribus, & toti non Theologiæ ſolum ſed & fidelium Eccleſiæ (qui ſaluandos omnes prædeſtinatos abſolute, & ſemper appellant) ea propoſitione aduerſatur: videatur Sanctus Auguſtinus de dono perſeuerantiæ capite 9. Fulgentius de fide ad Petrum capite 35. & tam ipſi, quam Patres reliqui vbivis de prædeſtinatione agunt. Addo vlterius, *in fide periculoſam* eam propoſitionem eſſe: cum tantus Patrum Theologorum, atque Catholicæ Eccleſiæ, nemine diſcordante, in re ad fidem ſpectante conſenſus, non niſi, ex reuelatis eſſe poſſit: vbi autem, vel veritas hæc, vel eius principia fuerint reuelata ex dicendis quæſtione 2. dignoſcetur.

CERTAMEN IV.

Prædeſtinationis reſpectu meritorum pura prioritas materia, & ex dictis concluſio.

1. DEnique intentionalis alia ſiue mixta ex reali, & intentionalis poſterioritatis negatione anterioritas vocula illa *præ* voci *deſtinatio* addita prædeſtinationis voce denotatur: & cuius in prædeſtinatione intelligendæ, & nobis commendandæ à ſcriptura, Conciliis, Patribus & Catholicis Doctoribus cunctis maxima ratio habeatur: ea vero eſt, qua Dei prædeſtinatio motionem omnem intentionalem meritiuam operum prædeſtinandi antecedit Dixi autem mixtam ex reali prioritate poſitiua prædeſtinationis ad merita omnia noſtra, & negatione intentionalis motionis meritorum, ad quam prædeſtinatio ſequatur: etſi enim ex reali phyſica prædeſtinationis ad merita prioritate naturæ ipſius à meritis intentionalis poſterioritas ſatis ac me iudice euidenter apud politiores Philoſophos excludatur; voluere tamen Patres, & Theologi Scholaſtici ea particula *præ* expreſſe, ac citra diſcurſum eiuſmodi poſterioritatem reſpectu meritorum, & in his reſponſuram intentionalem prioritatem reſpectu prædeſtinationis excludi: & relatè quidem ad merita naturæ Pelagiana, & Semipelagiana, eam meritorum prioritatem intentionalem ad prædeſtinationem, & reſponſuram in hac poſterioritatem ad merita illa voce prædeſtinationis vi voculæ *præ* (qua ſola poteſt) prædeſtinationis prioritatem ſine vlla poſterioritate ad illa ſignificantis excludi dogma fidei eſt. Addo, nec nimis (me iudice) à fidei dogmatibus diſtare, prædeſtinationis vocem vi particulæ *præ* incluſæ excluſionem poſterioritatis ad merita etiam ex auxilio Dei ſupernaturali profecta ob quæ prædeſtinatio à Deo habeatur, ac ſubinde omnimodam ac puram prioritatem abſque vlla poſterioritatis mixtura proprietate ſermonis apud Scripturam, Patres, & Theologos ſignificari. Tum, quia prædeſtinatio omnis principium meriti ex auxilio ſupernaturali oriundi neceſſario eſt, & nequeat principium vllum meriti ſub idem meritum cadere, vt dogma Theologicum fert, à nobis ſæpè contra minus in illud reuerentes Recentiores

ſtatutum. Tum denique quia, etſi principium meriti ſub meritum cadere abſolute poſſet, non tamen principium merè liberaliter, & gratuitò à Deo conceſſum, & habitum vti prædeſtinatio de facto habita à Deo fuiſſe ex Scriptura, Patribus, & Theologis fere cunctis certo monſtratur vt ex dicendis d. de cauſis prædeſtinationis q.3. clarebit.

2. Quoniam vero deſtinare aliquem ad finem, ſeu effectum, & euentum in bonum, & in malum intra propriam eius verbi ſignificationem eſſe poteſt, vt dixi certamine primo, numero 3. ac proinde ipſi addita præpoſitione *præ*, qua prioritas aliqua deſtinationis propria denotetur, videtur verbum *prædeſtino* in bonum, vel in malum poſſe proprietate ſermonis vſurpari, reſtat examinandum: an prædeſtinatio diuina in bonum, & in malum, ſiue culpæ, ſiue pœnæ accipi indifferenter poſſit, ac ſermonis proprietate vſurpetur. Quæ in re prædeſtinationem diuinam in malum culpæ, neque accipi aliquando, neque poſſe vllatenus vſurpari dogmaticum eſt, vt docent Auguſtinus 10. de prædeſtinatione Sanctorum. Fulgentius 1. ad Monimac. capite 14. Proſper reſponſ. 15. ad capitula Gallorum, aliique Patres, & Concilium Valentinum ſub Lothario Imperatore capite 3. *Præſcire Deus dicitur illa etiam quæ facturus non eſt, vt ſunt peccata: prædeſtinare autem alia omnia quæ ſunt ipſo authore facienda.* Vnde Tridentinum ſeſſ.... Caluinianam prædeſtinationem ad peccata anathematizat capite 17. id autem prouenit ex ſumma morali bonitate, & perfectione Dei prædeſtinantis, vt citato numero obſeruabamus: præ ſua enim perfectione, bonitate morali quoad ſpecificationem ita ad bonitatem moralem & honeſtum Deus, eiuſque voluntas determinata eſt, vt malum morale adhuc ad finem honeſtum nequeat amare, nedum, vt finem in quem, & rationalem creaturam, & media ad illud dirigat intendere, vt opus erat ad hoc, vt illam ad malum morale deſtinaret; idcirco quamvis prouidentia Dei erga peccata admittenda à Catholicis ſit, vt vidimus controuerſia 6. Prædeſtinatio vero eſt prorſus Catholicè neganda. Ad malum autem pœnæ an proprie prædeſtinare damnandos dici poſſit? liberior per fidei dogmata videtur diſputatio.

3. Cum autem pœnæ debitæ malum velle honeſtiſſime Deus poſſit; ac proinde in Deo etiam prædeſtinatio indifferentis ſignificari in bonum vel malum phyſicum proprietate ſermonis videtur eſſe: idque ſuaderi poterat ex Sancto Auguſtino 14. de dono perſeuerant. dicente. *Prædeſtinatio Dei, quæ in bono eſt, gratiæ eſt præparatio.* Si enim neque in pœnæ phyſicum malum, ſed in bonum ſolum prædeſtinatio Dei eſſe, ac proprietate ſermonis dici poſſet, fruſtra adderetur *quæ in bono eſt*, vt eam in bonum eſſe cognoſceremus: quare, vt eam à prædeſtinatione Dei in phyſicum pœnæ malum, quam cenſebat Sanctus Auguſtinus poſſibilem, & nobis proprietate ſermonis ſignificabilem adiunxiſſe eam dictionem videtur. Dicendum nihilominus eſt, ex Deo prædeſtinante prædeſtinationem Dei abſolutè dictam in bonum ſemper ſumi à Patribus, Scriptura & Scholaſticis, ſumique debere: id ſuadent Sancti Auguſtini verba, cuius ſententia dictione illa, *quæ in bono*, eſt prædeſtinationem Dei ſemper in bono eſſe monſtratur, vt appoſitiue, non vt additamentum diſtinctiuum ab alia prædeſtinatione in malum phyſicum pœnæ, intelligatur; atque vt explicet, quod in ſubiecto relato continetur, vt in hac dictione *Deus qui bonus eſt*, & ſimilibus, qua Deus à malo Deo, qui eſſe poſſet non diſtinguitur. Secundò: quia nullibi Scripturarum aut Patrum prædeſtinatio Dei, niſi in bonum dicitur abſolutè. Quod enim idem ſanctus Auguſtinus 5. de ciuitate capite 5 & lib. 15. capite ſexto, & Enchirid. capite 100. Fulgent. 1. ad Monimac. & lib. de *gemina* prædeſtinatione ſæpè; Iſidorus 2. de ſummo bono capite ſexto, Concilium Valentinum capite tertio prædeſtinationem ad pœnam dicant, ſine addito ad pœnam non dicunt, nec ibi de propriè dicta prædeſtinatione adhuc in bonum, quam prædeſtinationi in pœnam opponunt loquuntur: ſed de voluntate mercedis pro bene, maléve abſolute geſtis retributiua, quæ propriè prædeſtinatio dici iuxta dicta nequit, ampliuſque ex dicendis conſtabit.

4. Tertiò: quia, vt vidimus controuerſia quarta, d. 6. Deus non, niſi dolens, triſtis, atque inuitus coactuſque (vt hi affici ſublatis imperfectionibus Deus poteſt) hominum ſceleribus abſolute patratis ad mala phyſica pœnæ, & ſupplicij venit, quibus affectibus non veniret ſi illa anterius intenderet, ac prædeſtinaret. Quarto: quia malum phyſicum, qua tale, amabile non eſt per ſe, & propter ſe, nec phyſice, nec moraliter: ergo nec intendi, vt finis poteſt, vt propter ipſum media eligantur, & ordinentur; ſed ſolum amari ob alium finem, & vt medium poteſt; vnde nec prædeſtinari aliquid ad illud propriè, quia abſoluta, & propria prædeſtinatio ad aliquid, ad illud tanquam finem eſt, non autem tanquam ad inter media ad quæ propria, & ſimpliciter prædeſtinatio non eſt, vt obſeruabamus cum Leſſio, Soario & aliis certamine tertio, numero ſecundo pro aliquot Patrum locutionibus, ſed ſecundum quid inchoata & incompleta & quamvis malum alterius, quia ipſius malum, ex diſplicentia, & odio in ipſum amari poſſit, vt controuerſia de anima, & actibus voluntatis docuimus; Dei odium inimicitiæ in peccatorem ante abſolutum eius lethale haberi nequit: quare nec pœnæ malum ex eius odio reprobis à Deo intendi, ac peccati permiſſione parari; ſed ſolum poſt peccatum abſolute admiſſum, & præuiſum decerni voluntate punitiua, & infligi, quod nullatenus prædeſtinare eſt: &, ne tunc quidem, pœnæ malum Deus decernit, & infligit, præciſe quia malum reprobi eſt; ſed ex iuſtitia vindicatiua, cum ob dignitatem formalem inimici, tum ob demeritiuam valoroſam, (quas diſtinximus controuerſia 3. de Incarnatione, & explicuimus) in illius punitione vtroque titulo exercenda. Tantum abeſt, vt ante admiſſum à damnando peccatum Deus illius pœnam ex ſe ſe intendat, & media quibus de facto eam infligat præparet voluntate ſua atque diſponat, vt ad mali phyſici pœnæ prædeterminationem propriam opus erat. Mitto probationem aliis efficacem: quod peccatum (ſine quo eius miſſio ad pœnæ inflictionem intentam ex ea intentione eligenda, ac præparanda vtilis non eſt) amandum à Deo foret; quod repugnat. Hæc ſiquidem ratio nobis eſt leuis, vt conſtabit d. quarta, de effectibus prædeſtinationis; inter quos peccati permiſſionem ex intentione humilitatis, & pœnitentiæ ex illo habendæ à peccatore numerabimus eique Argumento facile occurremus.

5. Ex prolixo: hoc ſignificationis vocis huius *prædeſtinatio* examine, non tamen inutili conſtabit facile, quid, quantaque proprietate Dei prædeſtinatio in Scriptura, Patribus, & Theologis ſignificet: ex prædeſtinante quippe nos Deo in bonum prædeſtinari eſſe ſignificata, immò abſolutè, & ſimpliciter dicta in ſummum eius bonum quod ſimpliciter eius bonum eſt, & reliqua, quatenus illi ſubſeruiunt, ad illudque conducunt, bona ſunt: vnde, quatenus ad illa prædeſtinatio dicitur, ſecundum quid, & incomplete dicitur iuxta dicta certamine tertio, numero ſecundo ex parte ſubiecti prædeſtinati rationalis creatura ſignificatur, quæ ſola tanti boni capax eſt. Deſtinationis vt ratione etiam Dei deſtinantis anterioritas ad ſubiectum, effectuſque omnes prædeſtinationis ex æternitate notatur. Vt autem adiunctæ particulæ *præ* anterioritas infallibilis cauſalitatis, certæque coniunctionis prædeſtinationis cum re, ſeu fine, ad quem ſubiectum prædeſtinatur item prioritas, ſeu anterioritas intentionalis affectiua, qua ſcilicet in affectu Dei prædeſtinatus non prædeſtinato præfertur: ac denique prioritas, & anterioritas ad merita abſoluta ſiue naturæ Pelagiana, aut Semipelagiana, ſiue ex ſupernaturali Dei auxilio prouentura, abſque vlla mixtione poſterioritatis prædeſtinationis ad ipſa, in quocunque alio genere prædeſtinationis poſterioritas reſpectu meritorum prædeſtinati cogitari

Digitized by Google

cogitari inducique tentetur: maximæ prædeſtinationis, quæ de facto fuiſſe à ſcriptura & Patribus aſſeritur. Diuina ergo prædeſtinatio creaturæ rationalis vnius præ alia ad gloriam certò, & infallibiliter ex illa conſequendam meritis abſolutis creaturæ vndecumque habitis pure prior, abſque vlla reſpectu eorum poſterioritate præſentis controuerſiæ materia eſt, ac tota latinæ linguæ proprietate, voce *prædeſtinationis*, vt hactenus oſtendimus ſignificata, & vulgari Theologica ipſius definitione Auguſtini contenta: *præſcientia, & præparatio beneficiorum Dei, quibus certiſſime liberantur, quicunque liberantur*: quanquam prædeſtinationis pura prioritas reſpectu meritorum d. de cauſis prædeſtinationis fundanda altius à nobis ſit.

QVÆSTIO II.

De Prædeſtinationis diuinæ erga ſaluandos exiſtentia.

PRæſens quæſtio, non tam de concluſione, quam de eius probandæ fundamentis ſolidis eſſe poteſt. Non enim apud Patres, & Doctores Catholicos ſolùm diuinæ præſtinationis erga ſaluandos exiſtentia, ſiue eorum ad gloriam de facto obtinendam Dei voluntate ordinatio certa, & infallibilis exiſtens dogmatica veritas eſt: verum apud Hereticos etiam ferè omnes eſt dogma inconcuſſum: tametſi in prædeſtinationis natura, & conditione à Catholica fide aberrarint.

CERTAMEN I.

Errores contra Prædeſtinationis exiſtentiam dogmaticam, eiuſque fundamenta aliquot examinantur.

1. DIuinam erga rationales creaturas prædeſtinationem ad gloriam à capite negarunt, quicunque negarunt eſſe Deum recitati à nobis tom.1. de Deo vno controuerſia 1. d. 1. q. 1. cert. 1. cum prouidere, & prædeſtinare non, niſi exiſtentis, viuentiſque actu actiones eſſe poſſint. Alij etiam, qui Deo admiſſo eius tamen prouidentiam vniuerſim negabant, quos accurratè recenſuimus controuerſia ſexta de prouidentia d. 1. quæſt 1. certam. 1. à num. 3. ex aliis, qui pro errore citantur cribratos: etenim, qui genus negat, ſpecies eius omnes negare certum eſt: Prouidentia verò genus ad prædeſtinationem eſt atque hæc ſpecies illius. Tertiò alij, qui Dei erga creata omnia prouidentiam non abolebant; eam tamen erga rationales creaturas omninò negabant: quare & prædeſtinationem, quæ erga rationales creaturas prouindentia procul dubio eſt. Huius erroris Patronos, & ſectarios ternli citata contr. 6. d. 1. q. 2. toto cert. 1, eiuſque fundamenta, quæ Sapientiorum Philoſophorum mentes turbarunt, diſiecimus certam. 3. ex parte vero, non quidem ſubiecti prædeſtinandi (vt memorati errores ſed materiæ finiſve, ac rei, ad quam creaturæ rationalis Theologica atque abſolutè dicta prædeſtinatio eſt, errores plures Philoſophorum poſſent recenſeri à Spiritu Sancto ex inſtituto confutati toto Eccleſiaſtes libro horum nominibus omiſſis circa creaturæ rationalis fœlicitatem vltimam, ac ſupremam beatitudinem: ibi enim ſingulatim omnia, quibus quiſque hominum ſe crederet pro ſuo genio fœlicem vanitatem vanitatis eſſe probat, atque in Deo ſolo noſtram fœlicitatem eſſe concludit.

2. Eoſdem errores omnes ac præcipuos eorum Authores recenſuit Auguſtinus libris de ciuitate Dei, ac confutauit, ac nos tom. 2. de ente ſupernaturali controuerſia de beatitudine, quicunque ergo in alio, quam Dei poſſeſſione, & fruitione, in quibus noſtra gloria, & ſumma, ac ſimpliciter talis fœlicitas, & beatitudo per ſcripturam, Patres, & Theologos ſita eſt, conſtituunt ex parte materiæ finis, ac rei, ad quam à Deo prædeſtinamur aberrat, ac Theologicè prædeſtinationi aduerſatur: quæ, vt diximus ad gloriam, & veram noſtram beatitudinem, in Deo vt obiecto poſſidendo, eiuſque fruitione ſita eſſentialiter eſt. Eos autem errores referre, ac ſingulatim confutare præſentis inſtituti non eſt, ſed controuerſiæ citatæ de beatitudine. Inde verò in Deo obiectiue, in Deique ipſius poſſeſſione per eius intuitiuam viſionem, vel de eo ita poſſeſſo fruitione, & gaudio formaliter beatitudinem conſiſtere noſtram, & gloriam ad quam à Deo prædeſtinamur, & ſimpliciter dictæ prædeſtinationis res, & materia eſt, ſupponimus cum Patribus, & Theologis non diſputamus: quare huius loci controuerſia cum iis ſolum eſt, qui ex parte ſubiecti prædeſtinationis, ſeu prædeſtinati aberrarunt à vero.

3. Et memorauimus quidem numero 1. eos qui vniuerſim circa ſubiectum prædeſtinationis errarunt. Partim autem non ſane animo, & mente errauit Catherinus memoratus quæſt. 1. certam. 3. num. 4 aſſerens non omnes ad gloriam electos, & Dei ſpeciali prouidentia certo, & infallibiliter ſaluandos prædeſtinatos eſſe, ſed paucos ex ipſis ante præmia abſolutè eorum merita electos, eius autem propoſitionis cenſuram à Soto, & Bañes latam ibidem retulimus, noſtramque Theologicæ temeritatis notam adiecimus, quam probauimus toto numero 5. immò, & eſſe in fide periculoſam addidimus, cuius additi probationem in hanc quæſtionem remiſimus dandam ex ſcripturæ, & Conciliorum teſtimoniis pro ſaluandorum prædeſtinatione exploratis recitandis expendendiſque certamine 2. Hic ſolum recito verba Auguſtini, & Fulgentij ibidem citatorum. Auguſtini 9. de dono perſeuerantiæ ſunt: *ex duobus piis cur huic donetur perſeuerantia vſque in finem, illi autem non donetur? inſcrutabiliora ſunt iudicia Dei: illud autem fidelibus debet eſſe certiſſimum: hunc eſſe ex prædeſtinatis; illum autem non eſſe.* Fulgentij de fide ad Petrum capite 35. *firmiſſime tene, &c. nec quenquam eorum quos non prædeſtinauit ad vitam, vlla poſſe ratione ſaluari.* Quod verum non eſt, ni ſaluandi omnes prædeſtinati itidem ſint.

4. Porrò ſtatuta Dei prouidentia erga homines, ac rationales cæteras ſpirituales creaturas, earumque actiones (de vtriſque enim eadem ratio eſt) de mediis quibus præcipuum, & ſupernaturalem ſuum finem aſſequi omnes poſſint, & de facto eorum aliquæ conſequantur, Deum eam habere pronum eſt, ne integram naturam fine, cuius capax eſt orbata per Dei bonitatem relinqueretur: quod tametſi è ſupremo Dei Dominio fieri abſolutè poſſet, dum factum certò non conſtat, non factum ratio ſuadet. Maxime, cum temporales malorum fœlicitates, iuſtorumque ærumnæ non caſu, ac fortunæ gentilitiæ temeritate, ſed ex æqua, & ſapientiſſima Dei prouidentia venire, niſi ad Dei prouidentiam ſpecialem erga iuſtos, quos per tot triſtia ad finem æternæ gloriæ, & commodis cunctis temporalibus longe præſtantiorem, ſua miſericordi voluntate dirigit, ac perducit, recurratur, defendi non poſſit: vt vidimus citata controuerſia 6. d. 1. quæſt. 1. certam. 3. Ea verò ſpecialis Dei prouidentia, qua de mediis, quibus certo ac non caſu, de facto gloriæ ſuæ æternæ finem aſſequantur, qui eum conſequuntur, ipſiſſima prædeſtinatio eſt: item, cum nihil abſque Dei prouidentia in rebus eueniat, ſaluſque, & gloria æterna plures ex fide, atque infallibili Eccleſiæ Dei declaratione contingat, id ex ſpeciali Dei prouidentia erga illos, prædeſtinationeque euenire certiſſimum eſt. Tertio: cum prædeſtinatio quorundam ad fidem iuſtitiam, & charitatem paſſim in ſcriptura aſſeratur, hiſque, ſi cum perſeuerantia ſint, effectu ipſo coniuncta ſit æterna ſalus, & gloria, & ad eam etiam prædeſtinatio erit: præſertim, cum illis vita, & ſalus æterna à perſeuerantibus obtinenda ſit, neque id Deus, cum ad illas rationalem creaturam prædeſtinat, ignoret.

5. Quæ autem loca Conciliorum, & ſcripturæ præ-

Digitized by Google

ſtinationis Sanctorum exiſtentiam de fide formale dogma reddant, non ita conuenit inter Scholaſticos DD. Supponitur autem a Tridentino ſeſſ. 6. c. 12. & Canon. 15. damnante aſſerentes. *Hominem iuſtificatum teneri ex fide ad credendum ſe certo eſſe in numero prædeſtinatorum.* Vbi nota prædeſtinatos ad iuſtitiam, vti ſunt quotquot iuſti ſunt, abſolutè prædeſtinatos non dici, ſed ſecundum quid: quia ad eam prædeſtinatio ſecundum quid ſolum prædeſtinatio, non autem abſolutè apud Patres Concilia & Theologos dicitur vt quæſt. 1. certam. 3. num. 2. dicebam. Prædeſtinationis exiſtentiam ſimiliter ſupponunt Concilia alia Mileuit. & Arauſican. 2. recitanda d. 3. quæſtione 2. Ex ſcriptura affertur à nonnullis id Matth. 25. *Venite benedicti Patris mei: percipite Regnum quod vobis paratum eſt ab origine mundi.* Sed de remuneratiua voluntate, & præparatione gloriæ, non autem mediorum ad illam, eſt ſermo: vt Deo gloriam parandi, & homini recipiendi eadem cauſa merita præuiſa abſoluta fuerint, vt germanius plures eum locum interpretantur: ſubditur enim. *Eſuriui enim, & dediſtis mihi manducare*, &c. Confirmatur: eodem quippe modo fertur immediatè in ſceleſtos reprobos ob abſoluta impietatis ſuæ demerita damnationis ſententiæ: *Ite maledicti in ignem æternum qui paratus eſt Diabolo*, &c. quæ retributionis pro bene, maleve geſtis voluntas propriè prædeſtinatio non eſt, vt vidimus quæſt. 1. certamine 4. num. 1. tametſi ita Patres quandoque laxiori acceptione prædeſtinationem appellent notatis locis eo certamine, numero 3. ſub finem: & Arauſican. Concil. capite tertio, ac inſuper Ambroſius 5. de fide ſcribens: *Quorum merita præſciuit, eorum præmia prædeſtinauit.*

6. Inducitur à pluribus illud Actor. 13. *crediderunt quotquot præordinati erant ad vitam æternam*: quaſi illud *præordinati* idem ac *prædeſtinati* ſit: ea tamen vtriuſque vocis eo loci æquiualentia admiſſa vitæ æternæ nomine ſolam fidem, ad quam prædeſtinati eſſent, qui ex auditoribus crediderunt, non pauci interpretes volunt: ita enim fides appellatur Ioan. 17. *Hæc eſt autem vita æterna, vt cognoſcant te ſolum verum Deum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum*: Ad quem locum Euthymius & Cyrillus illum Actorum locum de fide interpretantur: quæ obinde etiam Dei Regnum dicitur Luc. 17. *Regnum Dei intra vos eſt*, iuxta Caſſiani doctam explicationem: ſed quidquid de hac interpretatione (probabili quidem) ſit illud certum nobis, & doctiſſimis interpretibus iam citandis eſt: eos omnes, & ſolos tunc primum credidiſſe Apoſtolo prædicanti, qui in ea ciuitate prædeſtinati ad gloriam erant eſſe omninò incredibile. Nec ratio idonea apparet, vt eorum omnium prædeſtinatio tunc Lucæ reuelaretur, maxime, vt, eis adhuc viuentibus, euulgaretur: germanus igitur eius loci ſenſus eſt: tunc primum prædicanti Apoſtolo credidiſſe quotquot ex præconcepto diuinitus æternæ gloriæ; & vix ad illam inueniendæ deſiderio diſpoſiti ad fidem in audientium cœtu inuenti ſunt. Ita Salmeron ad eum locum & Iulius Chriſpoldus laudatus à Lorino ibidem, Venerabilis Pater Gaſpar Sanctius etiam ibi Leſſius de prædeſtinatione ſectione 5. & Magnus meus Magiſter Didacus Daza in manuſcripto de prædeſtinatione d. 2. §. 1.

7. Afferri etiam vulgò ſolet illud 2. ad Timoth. 2. *Nouit Dominus, qui ſunt eius* & ad Rom. 11. *Non repulit Dominus plebem ſuam quam præſciuit.* Quod Auguſt. cap. 18. de dono perſeuerantiæ explicat de prædeſtinatione. Ea tamen Leſſius noſter proxime num. 30 de electione ad fidem interpretatur iuxta illud 1. Petri cap. 1. *Electis aduenis ſecundum præſcientiam Dei Patris.* Secundò plebs, & populus Dei, & qui eius eſſe à ſcriptura dicuntur fidelium Eccleſia fide in ipſum aliqua nota vel circumciſionis, vel Baptiſmi ad eius cultum, & obedientiam non autem idolorum, deſtinata in Scripturis ſacris intelligitur. Tertio: non ſatis eo nomine ſcientiæ, ac præſcientiæ explicatur: An de ſcientia prædeſtinatorum poſt merita, iamque Beatorum, perpetuóque Dei futurorum poſſeſſione æterna, an de præſcientia eorum ante merita ſit ſermo? Quartò cum prædeſtinatio ſcientia ſola Dei electionis de mediis infallibilibus præuia non contineatur, etſi de ſcientia anteriori ad merita ſit eis in locis ſermo: non tamen in terminis ſermo erit de prædeſtinatione, niſi id ex contextu eorum locorum aliunde, quam ex eis verbis oſtendatur. Quod ipſum dicendum eſt de locis illis, quæ vulgo etiam ad rem hanc adducuntur ex 1. ad Epheſ. *Elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem, vt eſſemus ſancti*: ex illis, *Prædeſtinauit nos in adoptionem filiorum per Ieſum Chriſtum in ipſum ſecundum propoſitum voluntatis ſuæ in laudem gloriæ gratiæ ſuæ.* Hæc enim de prædeſtinatione ſecundum quid ad formalem ſanctitatem, & adoptionis gratiam ſunt expreſſa, quin toto eo capite aliquid ſit, quod iuuet (nedum cogat) de prædeſtinatione ſimpliciter dicta, ſiue ad gloriam, ea interpretari: niſi, quod in Pauli phraſi *propoſitum* idem quod *prædeſtinatio* eſt: vt cunctis eſt notum, atque in ſimili textu ad Rom. 8 videbimus cert. 2. n. 1. quare, etſi ratione termini expreſſi prædeſtinationis aſſerta hic à Paulo prædeſtinationem videatur, eſt tamen aſſerta ratione vocis *propoſitum* adiunctæ.

CERTAMEN II.

Pro exiſtentia Prædeſtinationis ad gloriam ex Scriptura teſtimonia firmiora.

1. PRimum teſtimonium ſit ex 8. ad Rom. numero 29 *Nam, quos præſciuit, prædeſtinauit conformes fieri imaginis Filij ſui, vt ſit ipſe primogenitus in multis fratribus.* Magnus meus Magiſter Daza non ſatis huic teſtimonio fidit, ſicuti nec Leſſius de prædeſtinatione, ſectione 3. Nam Toletus ibi conformitatem per gratiam adoptionis, qua filij naturalis Dei Ieſu Chriſti fratres conſtituimur, intelligit: ad eamque ſolum prædeſtinatos eo textu aſſeri. Vaſquez autem in paraphraſi, ex quo Cornelius ibidem, & Leſſius vbi proxime ad conformitatem paſſionum cum Chriſto, de quibus dixerat immediatè, diligentibus Deum omnia, quantumvis aduerſa, cooperari in bonum. Sed vel maxime ex hac clauſula præmiſſa ab Apoſtolo prædeſtinationem ab ipſo aſſertam eſſe ad gloriam, ac ſimpliciter talem, nec ſecundum quid ad gratiam adoptionis ſolum, vel conformitatem cum Chriſto in paſſionibus videtur mihi videre: ſunt enim verba. *Scimus autem, quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* An omnibus? nequaquam; ſiquidem plures Deum diligentes aduerſis franguntur, ac tentationibus, præſertim grauibus, ſuccumbunt, atque excidunt ſæpe à charitate. Ideo de quibus Deum diligentibus loquatur ſubdit, quaſi notam & characterem: *Iis, qui ſecundum propoſitum vocati ſunt ſancti*; vbi *propoſitum*, non propoſitum, ſeu prædeſtinationem ſecundum quid ad Dei charitatem, ſeu ſanctitatem, & adoptionis gratiam (quæ dubio procul erga omnes Deum diligentes, & iuſtos eſt, etiam illos, quibus, non in bonum ſed in malum aduerſa, & tentationes, quibus cedunt cooperantur) ſed propoſitum, & prædeſtinationem ſimpliciter talem, & ad gloriam cui illos certò & infallibiliter coniunget, aperte ſignificat: inde enim euenit, vt omnia illis tandem in bonum obueniant.

2. Idcirco ſtatim in textu noſtro rationem hanc prædeſtinationis diuinæ certitudine, & infallibilitate ſubiunxit. *Nam quos præſciuit, & prædeſtinauit, conformes fieri imaginis filij ſui.* Non vtique in adoptiuæ filiationis per gratiam conformitate defectura tandem, ſed perenni & cum gloria, ad quam prædeſtinati ſunt æternum aſſocianda & perſtitura: ex eius quippe gloriæ, & ſalutis æternæ intentione effectum eſt, vt mala etiam, & aduerſa ita prædeſtinatione ſua prædeſtinatis iuſtis aduerſa, ac dura quippe diſpoſuerit, vt non interitus occaſio eſſent; ſed cauſa potius æternæ ſalutis: qua etiam in re Primogenito prædeſtinatorum fratri ſimiles Deus ſuos prædeſtinatos effecit: vt, ſicut ille, per aduerſa vincerent triumpharentque in cælis: vtriuſque enim

&

mortis, & reſurrectionis, & gloriæ Chriſti per illam meminit num 34. *Chriſtus Ieſus, qui mortuus eſt, immò, qui & reſurrexit, qui eſt ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis.* Nec video quomodo exemplari prædeſtinatorum filio incarnato conformitatem per ea paſſionum media velit, ac prædeſtinet, quos in gloriam in qua perfecta quæ nobis cum ipſo, qua homine & cum Patre noſtro Deo ſimilitudo, & præcipua eſt, iuxta eundem Apoſtolum. *Similes ei erimus: quia videbimus eum ſicuti eſt*, non prædeſtinet: Confirmatur ex num 32. vbi pretij mortis, & Paſſionis Chriſti pro æterna noſtra ſalute in aliquibus ob illud obtinendi, atque amoris, quo illi pro noſtra ſalute Pater non pepercit, expreſſam facit mentionem, vt prædeſtinationis prædeſtinatorum ſecundum propoſitum, quo à ſalute æterna prædeſtinati non excidant: motiua potentiſſima Deo propoſita explicet, & ex amore illo, quo Pater pro nobis ad mortem ſuum filium dedit, concludit: *Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit?* gloriam etiam Dei propoſito, & prædeſtinatione pro ſua bonitate, & pretij magnitudine electis paratam. Confirmatur ex numero tertio, vbi prædeſtinatos, quos dixit, electos Dei vocat: *Quis accuſabit aduerſus electos Dei?* Electi autem Dei abſolute proprie prædeſtinati, & ſoli in ſcriptura dicuntur.

3. Secundum teſtimonium ex eodem capite & hactenus expenſo immediatè ſubnexum, atque ipſius ad rem noſtram validiſſima confirmatio ſic habet. Poſt quam enim dixit: *Omnia diligentibus Deum ſecundum propoſitum vocatis* in bonum cooperari: quia ex certa Dei ſcientia prædeſtinati à Deo ſunt ordinem ipſum ſpecialis Dei erga illos prouidentiæ propoſiti: ſeu prædeſtinationis, quoad gloriam gradatim perducuntur, his ſubtexit, *quos autem prædeſtinauit* (ex præſcientia infallibili, vt immediatè dixerat) *hos, & vocauit*: Ecce gradum primum prædeſtinationis præfatæ executiuum, *& quos vocauit, hos & iuſtificauit*: ecce gradum ſecundum. *Quos autem iuſtificauit, illos & glorificauit*: ecce gradum poſtremum executionis, & obtentionis finis gloriæ, & prædeſtinationem, quam de diligentibus Deum vocatis ſecundum propoſitum aſſeuerat, vt rationem redderet, cur eis omnia, quantumvis aduerſa, ac difficilia in bonum cooperentur: quia nimirum ex propoſito, ſeu prædeſtinatione Dei habita ex præſcientia eius infallibili nequeunt à bono, ad quod prædeſtinati ſunt, & præordinati (id eſt ſummo bono) decidere: quia vt hoc textu ait, quos prædeſtinauit, vocat ea vocatione, quam habituram effectum certo præſciuit: Indeque ad iuſtitiam perſeuerantem infallibiliter deducuntur: atque inde indefectibiliter ad gloriam, ad quam eos prædeſtinauit perueniunt, multo vt plurimum certamine, ſed à cauſa cadendi periculo nullo. Nil ergo pro exiſtentia diuinæ prædeſtinationis Sanctorum hoc textu, & antecedente ſe mutuò iuuantibus, & interpretantibus expreſſius dici potuit, & illuſtrius: & quibus nihil nebulæ poſſit offundi; vt ex iam abigendis aduerſantium, ſiue potius de eorum claritate addubitantium, nebulis facile clarebit.

4. Inquiunt primo: qui eorum claritatem in dubium vocant, Chryſoſtomum, & Græcos Patres, atque ex Latinis Gregorium Magnum, & Hieronymum, & Ambroſium ſeu, qui commentariorum in eam epiſtolam horum operibus inſertorum authores (graues quidem, nec contemnendæ authoritatis) extiterunt, illud glorificauit, non de æterna glorificatione per beatitudinis æternæ aſſequutionem, ſed de temporaria, atque huius vitæ glorificatione intelligere: & verbum ſanè Græcum tantundem, atque *magnificauit*, ſignificat: vt idcirco Græci Patres in eam videantur interpretationem concordes veniſſe. Vnde Sanctus Ambroſius, ſeu Doctus ille Commentariorum Auctor, & Sanctus Thomas, prima parte. quæſtione 23 articulo ſecundo, atque Græcæ linguæ peritiſſimus Cardinalis noſter Bellarminus tomo 2. controuerſiarum de Sacramentis libro 1. de Baptiſmo capite 8. §. *Habemus igitur* pluresque eius epiſtolæ codices vulgatiſſimi *magnificauit*, pro *glorificauit* legunt. Cæterum, licet *magnificauit* de temporali gloria, & plauſu intelligi alias poſſet, nequit tamen in præſenti textu, ex capitis contextu de ea intelligi ſiſtendo in ipſa, vt prædeſtinatio, de qua hic Paulus, vlterius ad gloriam, & magnificationem æternam non progrediatur, tendat, ac intendat. Totum enim caput eſt de vita ſpirituali, ac non ſecundum carnem, & ex qua æternam vitam, & hæreditatem, ac cohæreditatem cum Chriſto, ſi cum ipſo compatiamur, moriamurque expectantes inde reſurrectionem obtinendam, quam ſcilicet nondum habemus: tametſi adoptionem gratiæ habeamus, quam non expectamus vtique, dum poſſidemus. Ex quibus conſtat, de qua conformitate imaginis Filij ſui Sanctos prædeſtinatos dicat: itaque gloriam temporariam, niſi quatenus æternæ ſubſeruiat, prædeſtinationis, de qua hic Apoſtolus terminus: immò nec effectus eſſe poteſt; cum ex meritis Chriſti ſit, qui ſola bona ſpiritualia, & æternam ſalutem: temporalia vero ſolum quatenus his poſſunt inſeruire promeritus nobis eſt. Confirmatur demum ex immediate ſubiunctis numero 31. *Quid ergo dicemus ad hæc, ſi Deus pro nobis, quis contra nos.* Vt aduerſis, ac tentationibus vincendos prædeſtinatos tandem non eſſe indubitabile oſtendat: cum tamen contra eos, pro quibus Deus abſoluta prædeſtinatione ad gloriam non ſit, plures, pluraque eſſe, quæ eos de facto turbent, ac deturbent, ſit certum: eaque ſecuritate, & certitudine, quam Dei erga electos ſuos prædeſtinatio facit, cunctis aduerſis ſingulatim bellum certus de victoria reliquo capitis indicit.

5. Tertium teſtimonium ſit ex eodem Apoſtolo epiſtola eadem ad Romanos capite nono, numero 13. vbi Iacobi & Eſau exemplo rem diuinæ prædeſtinationis, & reprobationis abſolutæ ita fidelibus propoſuit. *Cum enim nondum nati fuiſſent, aut aliquid boni egiſſent, aut mali (vt ſecundum electionem propoſitum Dei maneret)* ſcilicet prædeſtinationis, & reprobationis, abſolute talium in illis figuratarum) *non ex operibus ſed ex vocante Deo dictum eſt ei* (Rebecæ) *quia maior ſeruiet minori, ſicut ſcriptum eſt* (Malach. 1. numero ſecundo,) *Iacob dilexi* (nempe prædeſtinatorum imaginem) *Eſau autem* (reproborum figuram) *odio habui.* Ac toto reliquo textu exemplo hoc, variiſque ſcripturæ teſtimoniis, & exemplis adductis probat, & concludit: prædeſtinationem, & reprobationem omnem, ſiue ad fidem, ſiue ad iuſtitiam, ſiue ad gloriam: tametſi de ea, quæ ad fidem, ac populum ſpecialem Dei eſt vt plurimum loquatur: in ea quippe forma prædeſtinationis diuinæ ad reliqua omnia ab Apoſtolo deſcribitur in Iacobo: ſicuti & in Eſau reprobationis forma dicitur figurata: quare, & litterali ſenſu figurato à Paulo Sanctorum prædeſtinatio aſſeritur: ſicut & rebus, & perſonis veteris Teſtamenti pluribus, & Chriſtus Dominus, & Noui Teſtamenti, fideique noſtræ Myſteria ad literam adumbrata, & figurata ſunt, vt idem Paulus ait, ac pluribus ex veteri Teſtamento recitatis, in nouóque expletis ſæpe oſtendit: ſicuti & Chriſtus Dominus, & Euangeliſtæ in Euangeliis ac Sanctus Petrus in epiſtola declarant.

6. Quod verò non ſolum prædeſtinationem ad fidem & populum Dei, & reprobationem ab illis quæ inſtituti ſui illo capite præcipua materia erat) in Iacobo, & Eſau repræſentatam velit, ſed abſolutam ac ſimpliciter talem prædeſtinatione, ſcilicet ad gloriam, atque reprobationem aduerſam conſtat. Primò: quia *propoſitum ſecundum electionem vocat*, quæ tantundem in eius phraſi, ac *prædeſtinatio* abſolute, & ſimpliciter talis valeat. Secundo: quia odij, & dilectionis in Eſau. & Iacob vocibus ait fuiſſe abſolutè per Malachiam ſignificatum: quæ non, niſi de perpetuo amicis beatis, & perpetuo inimicis reprobis abſolute dicuntur: non autem de peccatoribus ſolum ad tempus prædeſtinatis, atque reprobis ad tempus ſolum iuſtis. Tertio etiam: ex eo quod in Iacob, & Eſaü figuratos *vaſa miſericordiæ*, alioſque *vaſa iræ* abſolutè vocat: tum vaſa miſericordiæ non, niſi prædeſtinati abſolute dicantur apud Scripturam, & Patres, & rationem, nec iræ vaſa, niſi abſolutè, & ſimpliciter

Digitized by Google

reprobi. Quarto eis abſolutis compellationibus vtrotumque non contentus Paulus exemplo figuli, & maſſæ pro ipſius arbitrio in vaſa ad hoc, vel illud miniſterium formandæ illis verbis numero 21. rem explicuit. *An non habet poteſtatem figulus luti ex eadem maſſa facere aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam?* Notas alias vnam abſolute prædeſtinatorum, aliam abſolutè reproborum, his immediate ſubiunxit numero 22. & 23. *Quod ſi Deus volens oſtendere iram, & notam facere potentiam ſuam ſuſtinuit in multa patientia vaſa iræ apta* (permiſſiue à Deo parata ac vitio ſuo facta materia idonea ſolum) *in interitum, vt oſtenderet diuitias gloriæ ſuæ in vaſa miſericordiæ, quæ præparauit in gloriam*: apta vero vaſa iræ in interitum ex Dei permiſſiua electione, & præparatione, ac vaſa miſericordiæ præparata à Deo poſitiuo affectu, & electione in gloriam, quidnam aliud quam abſolutè prædeſtinati? Denique Patres, & Concilia de abſolute prædeſtinatis, ac reprobis intelligunt, ac validiſſimè illo loco prædeſtinationem, ſiue adæquate, ſiue inadæquatè ſumptam ex naturæ meritis Pelagianis, vel Semipelagianis non eſſe irrefragabiliter concludunt, vt videbimus d. 4. quæſtione ſecunda.

7. Quartum teſtimonium pluribus conſtat ex Euangelio vbi electorum nomine prædeſtinati ad gloriam, ſiue abſolute & prædeſtinati omnium Patrum & interpretum concordi intelligentia aſſeruntur. Matth. 20. ex parabola operariorum vineæ concluſit Dominus. *Multi enim ſunt vocati, pauci vero electi*, numero 16. in quam ſententiam verbis eiſdem iterùm concluſit Dominus capite 22 numero 14. ex parabola alia nuptialis conuiuij, ex quo ligatis manibus, & pedibus in tenebras exteriores eiectus eſt conuiua, qui abſque nuptiali veſte conuiuij aſſederat menſæ; & capite 24. de poſtrema Antichriſti perſequutione frangendis ſanctitate, & Spiritus robore validiſſimis Chriſtianis pari ait numero 22. *Et, niſi breuiati fuiſſent dies illi non fieret ſalua omnis caro: ſed propter electos breuiabuntur dies illi*: quam ſententiam ſcripſit ita Marcus capite decimotertio, numero 20. *Et, niſi breuiaſſet Dominus dies, non fuiſſet ſalua omnis caro, ſed propter electos, quos elegit, breuiabit dies*: quia ſcilicet ea breuiatione dierum non frangendi viſi prædeſtinati, & electi illi ſunt, ac fuere ad infallibiliter obtinendam gloriam prædeſtinati, qui proxiliori perſequutionem ſub eiſdem auxiliis, per quæ prædeſtinati ſunt, frangendi, atque à iuſtitiæ perſeuerantia, & gloria deciſuri conditionatè videbantur. Numero autem 22. *Exurgent enim Pſeudochriſti, & Pſeudoprophetæ, & dabunt ſigna, & portenta ad ſeducendos* (id eſt potentiſſima de ſe ſe, vt ſeducant) *ſi fieri poteſt etiam electos*: quod ipſum Matthæum dicto capite 24. numero 24. ſic ſcribit. *Surgent enim Pſeudochriſti, & Pſeudoprophetæ, & dabunt ſigna magna, & prodigia, ita vt in errorem inducantur (ſi fieri poteſt) etiam electi.* Parentheſi vero, *ſi fieri poteſt*, vtrobique adhibita, conſequens impoſſibilitas erroris, & peccati finalis abſolutè, ac ſimpliciter prædeſtinatorum ad gloriam propria ſignificatur, vt patet: euinciturque vtroque Euangeliſtarum horum capite electorum nomine ſæpe repetito, toties prædeſtinatos de facto à Deo, ac ſubindè exiſtentiam prædeſtinationis Sanctorum in illo aſſeri, atque enunciari, vt præter dicta numero 31. *Congregabunt electos eius*, apud Matthæum, & apud Marcum numero vigeſimo ſeptimo. *Congregabit electos ſuos*, euincit.

DISPVTATIO II.

De eſſentia Prædeſtinationis.

QVÆ ſub diſputationis titulum examinanda veniunt, breuem facilemque deciſionem apud nos haberent, ſi vero ſimilioribus tradendis ſolum, non etiam de Scholaſticorum aliorum doctrinis lectores inſtruere curaremus, atque illos legentium æquiuocationi expoſitas locutiones in apertum Theologis cæteris; vel admittendum, vel reiiciendum ſenſum deducere. Primo ergo examinandum eſt; an prædeſtinatio Sanctorum Dei intentionem, ſiue inefficacem gloriæ ipſorum includat. Secundo: an efficacem gloriæ ipſorum in Deo intentionem abſolutam ſupponat? Tertiò: quid demum claudat, quidque ſit diuina Sanctorum prædeſtinatio?

QVÆSTIO I.

An Prædeſtinatio gloriæ Sanctorum intentionem aliquam diuinam formaliter claudat.

DIxi *formaliter*; nam interpretatiuè, ſeu virtualiter intentionem aliquam gloriæ Sanctorum ad illam infallibiliter, certòque obtinendam nulli Theologorum dubium hactenus fuit eſſeve poteſt, quin in prædeſtinatione Sanctorum claudatur: cum hæc, vt minimum formalem mediorum efficacium, certoque cum ipſorum gloria coniungendorum claudat electionem nullaque medij alicuius ad finem electio abſque finis intentione formali, ſaltem præſuppoſita eſſe, concipique ab aliquo ita eligente valeat. Dixi etiam *aliquam*; quia in iis Doctoribus, qui gloriæ ipſorum ipſorum intentionem formalem in prædeſtinatione ipſorum claudi arbitrantur, nonnulli efficacem gloriæ ipſorum intentionem eſſe volunt, alij vero, nec efficacem de facto, nec de poſſibili contendunt. Quare de hoc ſpeciali primum agemus, vt locus poſterius diſputandi de primo maneat locus.

CERTAMEN I.

Prædeſtinatio efficacem gloriæ Sanctorum intentionem formalem minimè claudit.

1. PRædeſtinationem Sanctorum ad gloriam efficacem Dei intentionem de ipſorum gloria formalem continere: immo & in hac ſola formali Intentione efficaci gloriæ Sanctorum eorum prædeſtinationem conſiſtere, docuere Alexand. 1. part. quæſt. 28. m. 3. Ocam. Gabriel. & Guill. de Rub. in 1. d. 40. & 41. Sixtus Senenſis 6. Biblioth. annot. 51. Catherin. de prædeſtinatione

natione lib. 3. cap. 2. & 3. Camer. Dialog. Cathol. cap. 2. & alij apud Turrian. opuſc. de electione: cenſent enim prædeſtinationem idem prorſus, atque electionem abſolutam ad gloriam, nec quidpiam aliud, nec aliam, alterutram eſſe; ſiquidem vt vidimus diſp. 1. q. 2. cert. 2. n. 3. prædeſtinati in Euangelio electi ſynonime dicuntur; tametſi eorum aliqui, (vt Ocam, & Gabriel) minore conſequentia doceant ex Sanctis pleroſque (ſcilicet non eximie prædeſtinatos) non eſſe ante abſoluta ipſorum merita ad gloriam abſolute electos; cum tamen, etſi non eximie prædeſtinatos abſolute eſſe fateantur: quod fieri non poteſt, ſi electio abſoluta efficax ad gloriam idem, quod abſoluta prædeſtinatio, valeat atque vtraque ſynonyma vox ſit, quam inconſequentiam vocum incurrunt citati reliqui (præter Camerarium aſſerentes electionem abſolutam formalem efficacem ad gloriam ante præuiſa abſolute Sanctorum merita non eſſe; cum tamen per ipſos, & Theologos reliquos Sanctorum merita prædeſtinationis effectus ſint, ad quæ proinde prædeſtinatio antecedit. Catherinus ab hac inconſequentia ſe liberauit, aſſerens ſolos illos pauculos eximie, ſeu ante merita ipſorum abſolutè præuiſa à Deo ad gloriam efficaci ab intrinſeco voluntate, & intentione formali gloriæ ipſorum ad gloriam electos eſſe, dicique abſolute prædeſtinatos. Sed tamen temerariam, atque in fine periculoſam propoſitionem incurrit (vt vidimus d. 1. q. 1. cert. 3. n. 4. & 5.) dum ſe intutum a vocis inconſequentia recepit.

2. Scotus in 1. d. 40. q. 1. docet, *prædeſtinationem eſſe electionem creaturæ intellectualis efficacem ad gratiam & gloriam.* Vocat autem electionem, non quatenus electio de voluntate dandi media ad finis intenti conſequutionem, vulgo a Philoſophis, & à Theologis cum Sancto Thoma 1. 2. dicitur: cum enim finis a Deo prædeſtinante intentus ſit gloria prædeſtinatorum, omnium ſententia, voluntas quævis Dei prædeſtinantis erga prædeſtinatorum gloriam, ſiue antecedens prædeſtinationem, ſiue incluſa formaliter (vt vult Scotus) in prædeſtinatione ipſa, nequit eſſe eo ſenſu electio, ſed intentio: vocat ergo Scotus electionem efficacem illam gloriæ prædeſtinatorum voluntatem formaliter in prædeſtinatione incluſam, quatenus per illam prædeſtinati ex tota intellectualium, ſiue Angelorum, ſiue hominum maſſa præ aliis non prædeſtinatis eliguntur, vel ſeliguntur; vnde, & electi abſolute in ſcriptura dicuntur, (vt nuper obſeruauimus d. 1. q. 2. cert. 2. num. 7.) atque præ aliis ad gloriam deſtinati, ac ſermonis proprietate prædeſtinati, vt diximus diſputatione eadem, q. 1. cert. 3. prioritatem affectiuam intentionalem prædeſtinatione ſignificatam explicantes: ſed nec Scotus dubiam ſuam hanc mentem reliquit. Huic enim ſententiæ de incluſione voluntatis formalis efficacis Dei erga prædeſtinatorum gloriam inſiſtens in 3. d. 7. q. 1. ait prædeſtinationem eſſe præordinationem alicuius *ad gloriam principaliter* (hoc eſt finaliter, & tanquam ad finem præcipuè, & propter ſe volitum) *& ad gratiam in ordine ad gloriam*, vtique ad finem. Sequuntur Præceptorem hac etiam in re Scotiſtæ, & alij, in quibus S. Thom. dum aiunt prædeſtinationem *eſſe præparationem gratiæ in præſenti & gloriæ in futuro* eius autem, cuius, nec ſolum ad quod, prædeſtinatio eſt, efficax voluntas eſt, vt patet in prædeſtinatione mediorum ad finem, ſeu gratiæ auxiliantis ad gloriam, quibus conſenſit Soarius 1. de prædeſtinatione cap. 5. n. 11. contendens ex ſcriptura electionem ad gloriam, quam ante merita efficacem eſſe cenſet in prædeſtinatione includi.

3. Induci pro hac ſententia poteſt Auguſtinus cap. 3. de prædeſtinatione Dei vbi ait prædeſtinationem *remunerationis*, quæ idem eſt, ac gloriæ: ac frequenter vocat eam indifferenter prædeſtinationem, ac præparationem *gloriæ*, ſeu *ad gloriam* atque *gratiæ*, ſeu *ad gratiam* vt cap. 100. enchiridij, vt vtramque æque efficaciter prædeſtinatione ſua velle, ac præparare electis ſuis Deum oſtendat. Eadem ratione pro hac ſecunda ſententia adduci poſſet Fulgentius 1. ad Monimac. cap. 8. & 13. dicens: *quos prædeſtinauit ad gloriam, prædeſtinauit etiam ad iuſtitiam.* Quibus ſignificat æque directe, & efficaciter in gloriam atque in gratiam iuſtificantem, & ſubinde auxiliantem, vt prædeſtinatus iuſtificetur (quæ ideo iuſtificationis dici ſolet) Deum ferri prædeſtinatione ſua. Ex his tamen Auguſtini, & Fulgentij (vt ſuſpicor) locis duplicem prædeſtinationem in Deo diſtinxerunt nonnulli, quos Turrianus citato opuſculo de electione ſectatur: nempe prædeſtinationem alteram ad gratiam, & merita omnia prædeſtinati, vndecunque habita ſeu habenda antecedentem: alteram ad gloriam ex meritis gratiæ illa prædeſtinatione paratæ, partæque à Deo habitam, & poſterius conceptam. An vero ex vtraque hac prædeſtinatione, & præparatione efficaci voluntatis diuinæ vna gratuita & liberali gratiæ, altera ex meritis & remuneratoria gloriæ prædeſtinationem adæquatam, & ſimpliciter & abſolute talem conſtituant: vt ſecundæ huic ſententiæ videantur annuere non exprimunt. Cenſeo autem illos ab hac ſententia longe diſtare. Non primam liberalem prorſus gratiæ, ſiue ad gratiam auxiliantem prædeſtinationem ob finem gloriæ conceptam à Deo fuiſſe ſupponunt potius, quam negent: quare & ea ſupponunt in prima prædeſtinatione electionem efficacium mediorum ad gloriam, & ob gloriam intentam eis mediis infallibiliter, certoque obtinendam: quare & prædeſtinationem, de qua agimus ſimpliciter & abſolute talem contineri.

4. Dicendum nobis eſt: intentionem, ſeu electionem gloriæ prædeſtinati præ alio efficacem formalem in prædeſtinatione non includi, neque illam ſolam eſſe Sanctorum prædeſtinationem: eſt contra citatos pro duabus antecedentibus ſententiis, & fortaſſe contra Soariſtas omnes, qui cum Præceptore tanto electionem ad gloriam formalem ante præuiſa merita efficacem admittunt. Eſt autem concluſio omnium, qui præfinitionem omnem actus liberi noſtri eiuſve effectus determinati negant: eos retuli controuerſia 4. de volunt. d. 6. quæſt. 2. Probatur facile concluſio: gloria prædeſtinatorum executiuè, ſiue in executione danda illis à Deo eſt propter merita, & pro meritis abſolutè anteactis cuiuſque ipſorum ſed cum electione prędeſtinati præ non prędeſtinato, ſeu intentione formali efficaci gloriæ ipſius pugnat executiue donari ipſi gloriam à Deo propter merita, ſeu pro meritis abſolute anteactis, ſi eiuſmodi intentio, ſeu electio formalis efficax gloriæ prędeſtinatio ſit, vel in prędeſtinatione includatur: ergo nec prædeſtinatio eſt: neque in prędeſtinatione includitur: conſequentia eſt euidens. Maior eſt dogma fidei contra Lutherum, & Nouatores ſtatuendum d. 4. de effectibus prędeſtinationis q. vlt. Minor probatur: prędeſtinatio pręcedit prioritate naturæ, & cauſalitatis gratiam auxiliantem, & iuſtificantem, à quarum altera merita condigna vitæ æternæ, atque ex executiue donatione gloriæ pręmianda, oriuntur, atque ab altera formaliter dignificantur, quæ proinde, ac ſubinde merita effectus prędeſtinationis ſunt, vt dogma Theologicum, fideique, vt minimum proximum, fert: Ergo intentio, ſeu electio illa formalis efficax gloriæ prędeſtinati, & eius vel prędeſtinatio eſt, vel prędeſtinationem intrat vel conſtituit vtramque gratiam & bona opera prędeſtinati ob illa, & pro illis abſolute anteactis pręmiandi natura, & cauſalitate antecedit. Infero inde: ergo abolet eorum operum libertatem, ac ſubinde meritum: ergo pugnat cum executione donationis gloriæ à Deo propter merita, quibus ſublatis dari ob illa gloriam à Deo repugnat.

5. Vltima hæc illatio euidens ex penultima eſt: quam ſic probo: omnis cauſa, & principium præcedens natura, & cauſalitate ad ſuum effectum, atque intrinſeca ſua natura, & eſſentia phyſicè, & realiter connexum cum eo effectus ſui libertatem euertit; atqui efficax illa intentio, ſiue electio formalis gloriæ prędeſtinati præ non prędeſtinato, quæ vel prædeſtinatio eſt vel intrinſece prędeſtinationem conſtituit, per alterutram ſententiam pręcedit natura & cauſalitate opera prędeſtinati, tanquam effectus ſuos, æque ac prędeſtinatio, quæ eſt, vel quam intrinſece conſtituit, vt vidimus, & de ſe patet: inſuper ex prædicato intrinſeca ſuæ efficaciæ natura, & eſſentia connectitur phyſicè cum operibus prędeſtinati, tanquam effectibus ſuis: Ergo abolet eorum libertatem, ac ſubinde meritum diſcurſus eſt legitimus. Maior abunde a nobis probata eſt contro. 4. de volunt. d. 6. q. 2. contra omnem præfinitionem actus liberi, ſiue regulatam per ſcientiam mediam, quam eſt tota concer-

nat,

Digitized by Google

nat, & obiecti ſubinde libertatem, ſiue non regulatam pro eiuſmodi ſcientiam, & præſcindentem ab actus præfiniti libertate. Minor probatur: quia, vel intentio illa, & voluntas efficax gloriæ prædeſtinati ob huius merita donandæ eſt de eius donatione ſecundum ſe ſumptæ independenter ſeu præſcindendo à meritis, & à ratione præmij illorum in ea donanda, vel eſt de ea donatione gloriæ propter merita, & opera honeſta prædeſtinati, vt volunt Suariſtæ, & quicumque veroſimilius de electione ad gloriam prædeſtinati ante abſoluta eius merita philoſophantur, vt eam cum operum prædeſtinati libertate, ac ſubinde laudabilitate, & merito componant: vtrovis modo efficax illa formalis intentio & voluntas dandi gloriam prædeſtinatò; quæ prædeſtinatio ſit, vel prædeſtinationem conſtituat, iuxta has opiniones, antecedat pugnat cum donatione executiua dandi gloriam ob merita prędeſtinati, ergo.

6. Minor proxima probatur: Etſi enim voluntas ſeu intentio antecedens efficax dandi gloriam prædeſtinato præſcindat à ratione ob merita executiue, nec tamen neget, ac proinde de ſe ſe indifferentem Deum relinquat, vt ob merita, vel ſecus executiue gloriam prędeſtinato donet: vt tamen executiuè ob merita donet non aliter fieri poteſt, ni eligendo auxilia de ſe indifferentia, & ab extrinſeco efficacia ex efficaci illa intentione, & voluntate antecedente formali dandi gloriam præſtinato, ex qua illa eligit media, vt per opera prædeſtinati de facto ita executiue, ac non alia via independenter a meritis, donetur, vt ex ea intentione, & voluntate efficaci poſſet: aſt ea auxilij electione poſita antecedenter etiam ad prædeſtinati opera, & coniuncta neceſſario cum efficaci illa intentione, & voluntate donationis gloriæ etiam antecedente, vt ex illa executiue gloria à Deo donetur, nequeunt opera illa a prædeſtinato antecedenti vlla poteſtate non apponi, ac proinde neceſſitate antecedente, & nuſquam ex antecedente libertate, ſeu indifferente poteſtate: quare nec libere ac meritorie opera illa apponentur: ergo neque executiue gloria prædeſtinato poterit eo modo donari, vt dicebamus numero 5. Antecedens eſt certum. Nam coniunctum illud voluntatis efficacis dandi gloriam ſecundum ſe prædeſtinato & electionis auxilij, vt opera exerceat, ob quæ executiue gloria donetur ſecundum ſe totum antecedens natura, & cauſalitate eſt opera illa à prædeſtinato elicienda: ac inſuper ratione efficaciæ intrinſecæ illi antecedenti intentioni, & voluntati donandi gloriam prædeſtinato prædeterminatæ ſunt, vt ſit per opera prædeſtinati, eſſentialiter, & intrinſecè connexum phyſicè eſt cum operibus prædeſtinati: atqui, vt ex controuerſia quarta de voluntate d. 6. q. 2. omne principium, & cauſa antecedens natura, & cauſalitate effectum, & operationem, & de ſe, ac natura, & eſſentia ſua intrinſece connexum cum illo affert neceſſitatem antecedentem potentiæ effectus, ac deſtruit vtriuſque libertatem. Dices Deum cum ex efficaci illa intentione donandi gloriam prædeſtinato illum modum donandi gloriam propter merita prædeſtinati eligit de facto, eligere etiam, vt cum libertate, ſine qua merita eſſe nequeunt à prædeſtinato fiant: ac proinde non poſſe non libere à prædeſtinato fieri, ne Dei voluntas efficax de eorum operum libertate fruſtretur. Recidit ſolutio in ſecundum modum intentionis, ſeu voluntatis efficacis antecedentis ad merita de donanda gloria prædeſtinato, ob merita, quem hoc numero impugnandum etiam ſuſcepimus, & facile: quia eiuſmodi voluntas antecedens efficax de opere eliciendo, ſi efficax abſolute natura, & eſſentia ſua, & ab intrinſeco ſit de opere, & eius libertate ſimul eſt de obiecto contradictorio, & repugnante, ac ſubinde impoſſibili: nempe, vt non poſſit opus, ſeu res abſolutè non eſſe ex vi antecedentis neceſſitatis ab intrinſeca antecedentis eius præfinitionis Dei efficacia inductæ, ac inſuper ex vi præfinitæ à Deo efficaciter libertatis operis, vel rei illius non poſſit non opus illud bonum ita à prædeſtinato eſſe: vt abſolute poſſit antecedenti poteſtate non eſſe: quæ ſibi manifeſtè contradicunt, vt vidimus etiam citata illa quæſtione 2. & fuſius tom. 1. de Deo vno controuerſia 3. d. 1. quæſt. 6. vbi ſolutionem eandem adhibitam à Thomiſtis Recentioribus Dominicanis pro decreto concurrendi ad actum liberum cum agente, ſeu cauſa ſecunda libera argumento huic noſtro multis diſiecimus etiam ex doctrina euidenti, & logicis puerulis nota in modalium propoſitionum contradictoriis riſè aſſignandis. Hoc argumentum hic perſecutus ſum vt quæſt. 3. de electione ad gloriam ante, vel poſt præuiſa merita proxime hic ſemel poſitum facile, ac ſine recurſu ad tomum illum primum de Deo vno poſſit lectoribus inſeruire. Qui autem ſolutiones alias, quæ vtcumque, minorique, veriſimilitudinis ſpecie poſſunt ei adhiberi, & earum impugnationes videre deſideret controuerſiam quartam de voluntate Dei d. 6. quæſt. 2. adeat, & citatam ex t. 1. de Deo vno controu. 3. diſput. 1. quæſt. 6.

CERTAMEN II.

Occurritur obiectionibus.

1. Reſtat authoritatibus memoratis pro prima, & ſecunda ſententia num. 1. 2. & 3. ſatisfacere illud, quod in Euangelio *prædeſtinati* ſynonyme electi nominentur ad gloriam, conſtat ex dictis d. 1. qu. 1. certam. 3. numero 3. prædeſtinationis nomine prælationem etiam intentionalem affectiuam Dei erga prædeſtinatum præ non prædeſtinato, ſeu reprobo vi particulæ *præ* ſermonis proprietate ſignificari, quæ etiam verbo *eligo* & *electio* pro proprietate ſermonis ſignificatur: eſt enim ex aliis relictis *lego*, ideóque prædeſtinati *electi*, & prædeſtinatio *electio* dicitur: non quia dicat efficaciam erga rem, ſeu effectum, & finem, ad quem *lectus ex*, ſeu *præ* aliis relictis *electus* prædeſtinatus dicitur, quam electio non perſonalis ſed mediorum, ac (vt ſic loquar) medialis reſpectu mediorum, aut rerum præ aliis electarum ſolet importare. Quod autem S. Thomas dicit *prædeſtinationem eſſe præparationem gratiæ in præſenti, & gloriæ in futuro*, nec ſolum ad gloriam, ſolum probat illam eſſe mediorum efficacium ad illam conſequendam efficacem voluntatem, quæ ſola propriiſſime gloriæ præparatio eſt. Auguſtini locus ex capite 3. de prædeſtinat. Dei non Auguſtini, cuius is liber expoſititius, ſed Pſeudo-Auguſt. eſt, vt eruditi Eccleſiaſticorum Scriptorum Cenſores iudicant.

2. Item locus ipſe ſatis oſtendit Authorem de prædeſtinatione propria Theologica quæ in omni bona & Catholica Theologia merita abſoluta prædeſtinati etiam prima præcedit, non loqui, ſed de executiua & remuneratiua præmiandi merita, præuiſa omnia voluntate, quæ propriè prædeſtinatio, de qua hic, non eſt: cum eam *remunerationis prædeſtinationem* appellet, ex ſola eius voluntatis ad remunerationem cuius voluntas eſt, & ad merita remuneranda præcedentia durationis ex Dei æternitate: quod vero *gloriæ* vel ad *gloriam* ſicuti *gratiæ* vel ad *gratiam* prædeſtinationem cap. 100. Enchiridij atque alibi dicat Auguſt. nihil pro efficaci voluntate gloriæ prædeſtinati in prædeſtinatione admittenda præſtat, vt conſtat ex dictis ad teſtimonium S. Thomæ. Fulgentij locus nihil magis intento aduerſantium ſententiarum fauet: ſolumque proinde his omnibus euincitur prædeſtinationem gloriæ, ſeu ad gloriam, ſeu præparationem mediorum efficacium ad illam neceſſario ex aliqua gloriæ intentione, ſaltem præſuppoſita, vera, & ſeria oriri debere, vtpote mediorum ad gloriam, vt finem, realem formalem electionem. Dixi *ſaltem præſuppoſita vera, & ſeria intentione*, ne præmaturè nunc poſt modum diſputanda definiam: an ſcilicet vera intentio aliqua gloriæ, etſi non intrinſece efficax, in prædeſtinatione claudatur? De quo certam. 3. An præſuppoſita præſtinatione ad gloriam Theologicè, ac propriè acceptæ, intentio (quæ electio ad gloriam vulgo à Scholaſticis Recentioribus nominatur) efficax ſit, eſſeve debeat? De quo quæſtione ſecunda.

3. A ratione oppones: ſi in Dei prædeſtinatione ad gloriam prædeſtinati ſola mediorum efficacium ab extrin-

ſeco

ſeco (quæ tantum admittimus) electio efficax reſpectu illorum claudatur, non autem efficax etiam gloriæ prædeſtinati intentio, ſeu voluntas liberum protſus Deo eſt poſitis mediis omnibus, ac meritis etiam condignis gloriæ, à prædeſtinato gloriam illi non præſtare de facto: ſiquidem merita, etiam condigna iuſti, in gratia adhuc obeuntis, tametſi de ſe condigna, & præmio gloriæ morali æſtimatione æqualia ſint, ac ſubinde gloriam à Deo in præmium exigant de ſe ſe, non tamen de ſe exigunt exactiue, ex iuſtitia, iuréve ſtricto quæſito per illa prædeſtinato contra Deum: ſed precatio, ſeu deprecatoriè: ad eum fere modum quo cauſa phyſica adæquate, & cum omnibus requiſitis ad operandum à Deo concurſum exigit, deprecatorie ſolum, non exactiue, & iure ſtricto ſibi contra Deum parato: de merito condigno ſecundum intrinſeca omnia operis, & dignitate operantis ſpectato certum omnibus Theologis eſt, atque a ratione firmum, vt conſtat ex controuerſia de merito d. de merito condigno. Si autem poſſit Deus gloriam abſolutè ita prædeſtinato negare abſque efficaci gloriæ voluntate, fiet, prædeſtinationem poſſe abſolutè coniungi cum gloriæ denegatione, ac ſubinde non eſſe *præparationem beneficiorum Dei, quibus certiſſime liberantur quicunque liberantur*, vt ſanctus Auguſtinus vniuerſa Theologia prædeſtinationem definit: quare nec prædeſtinationem eſſe: ergo debet voluntas efficax gloriæ prędeſtinati, ratione cuius liberum Deo non ſit (vt alias eſſet) gloriam prædeſtinato negare in ipſa eius prædeſtinatione includi.

4. Reſpondetur: nihil ad rem præſentem argumentum præſtare: etſi enim voluntas, ſeu intentio efficax gloriæ prædeſtinati formaliter in prædeſtinatione non claudatur, ſed ſolum præſuppoſitiuè præcedat, non poterit Deus donatione gloriæ prædeſtinato condignis meritis illius decedenti abſtinere, nedum poſitiuè reſilire. Ne vero pro præcedentia ad prædeſtinationem illius voluntatis efficacis, & intentionis gloriæ prædeſtinati, ſeu electionis eius ad gloriam ante præuiſa merita poſtea argumentum idem recurrat. Reſpondeo omni ſecluſa efficaci voluntate, ſiue incluſa, ſiue præſuppoſita ad prædeſtinationem liberum Deo abſolutè non eſſe gloriam prædeſtinato cum merito eius condigno decedenti denegare: cum ex Scriptura Sacra Patribus, & tota Theologia conſtet illam ita decedentibus Deus anteacto promiſiſſe, nec minus promiſſis ſtare ex fidelitate, quam decretis ex efficacia, & conſtantia voluntatis teneatur. Secundo: ad infallibilitatem, ac certitudinem ſalutis æternæ prædeſtinati obtinendæ per prædeſtinationem opus non eſt, vt poteſtate etiam antecedente non obtineri à prædeſtinato ſalus nequeat, cum ei bene, vel male operandi, etiam finaliter relinquat, ac ſubinde amittendi ſalutem, antecedentem poteſtatem: ſolum ergo certitudo illa, & infallibilitas, & neceſſitas conſequutionis ſalutis à prædeſtinato, & impoſſibilitas, ſeu impotentia non conſequendi illam, quæ prædeſtinatione includitur, conſequens eſſe ratione ſcientiæ mediæ ex cuius directione electio mediorum, ſub quibus in gratia deceſſurus conditionate prædeſtinandus erius eſt ſi donentur, à Deo concipitur, & cum ſcientia media prædeſtinationem conſtituit, per quam mediorum abſoluta poſitione purificatur conditio, qua poſita nequit non neceſſitate logica, & conſequente conditionatum in abſolutum tranſire.

5. Cum autem (tametſi Deus gloriam in gratia deceſſuris prædeſtinandis non promiſiſſet) ſcientiam etiam mediam de ſuis decretis contingentibus habeat, vel ea ſola (abſque promiſſione vlla de ſuo decreto dandi gloriam prædeſtinato, ſi in gratia decederet, illum prædeſtinaret) certitudinem, & infallibilitatem conſequendæ per media illa gloriæ a prædeſtinato, etiam quatenus penes Deum eſt, prædeſtinatio: haberet ratione conſequentis neceſſitatis decreti illius abſolutè dandi prædeſtinato gloriam purificata beneficio prædeſtinationis conditione deceſſus prædeſtinati in gratia, ſub qua conditionate futurum à Deo decretum illud præuiſum ab ipſo eſt quamuis nec ex incluſa, vel præſuppoſita ad prędeſtinationem intentionis efficacia, & ſuæ conſtantia voluntatis, nec anteactæ ſuæ promiſſionis fidelitate, nec meriti condigni exactiua iuris contra Deum quæſiti exigentia, neceſſitatem antecedentem decreti dandi abſolutè gloriam prædeſtinato haberet, ſed liberam prorſus illud decretum omittendi, ac indifferentem poteſtatem. Solutio hæc lucem recipit ex dictis controuerſia ſexta de prouidentia d. 2. quæſtione ſecunda, certamine quinto, & dicendis hic quæſtione ſecunda, vt ex iactis hoc tomo ſecundo, & 1. de Deo vno principiis facilem, veramque prędeſtinationis diuinæ certitudinem, & infallibilitatem cum prædeſtinati libertate concordiam à Molina noſtra illuſtratam breuiſſime explicabimus. Quod autem Deus ſuorum contingentium decretorum conditionate futurorum ſcientiam etiam mediam habeat oſtendimus tomo primo, de Deo vno, controuerſia ſecunda, de ſcientia d. 5. quæſtione tertia, certamine ſecundo, atque ab vrgentiori ſubtiliorique difficultate, quæ Molinam, & ingenioſos alios Recentiores noſtros turbauit, vindicauimus certamine 3. a numero ſexto.

CERTAMEN III.

Ineſſicax adhuc intentio, ſeu voluntas formalis gloriæ prædeſtinati formaliter in prædeſtinatione minimè clauditur.

1. HActenus intentionem, ſeu voluntatem formalem efficacem quamvis gloriæ prædeſtinati in prædeſtinatione formaliter, neque eſſe, neque includi adhuc poſſe, monſtrauimus. An vero ineſſicax ſaltem intentio, ſeu formalis aliqua voluntas gloriæ prædeſtinati formaliter in prędeſtinatione claudatur, etſi non momenti tanti, quæſtio tamen Theologica eſt in qua Doctores diſcordant. Affirmant nonnulli, quorum partibus acceſſiſſe videtur Vaſquez prima parte, d. 91. capite quarto, numero 20. tametſi, vt in re parui ponderis, non conatu multo, quo ſolet in grauioribus, neque exacto rationum, pro ea adhuc affirmatiua ſententia examine, vt eius ratio, qua in eam inclinauit oſtendit. Alij vero negatiuam partem in hac quæſtione tuentur ita omnes, qui prouidentiam vniuerſim in ſcientia Dei ſolummodo collocabant relati controuerſia 5. de prouidentia d. 2. quæſtione ſecunda, id enim ipſum de prędeſtinatione eius ſpecie iudicant: tametſi actum voluntatis diuinæ electionis mediorum efficacium ad finem intentum gloriæ obtinendum, ac ſubinde, & eius formalem intentionem concernere non negent, nec poſſint. Expreſſe negatiuam hanc partem docuit Sanctus Thomas prima parte, quæſtione 23. articulo quarto dicens: *electionem* (ad gloriam ſcilicet, quæ intentio eſt) *in Deo eſſe priorem prædeſtinatione.* Durandus in 1. d. 41. quæſtione ſecunda, numero vndecimo, quia inquit prædeſtinatio pars, ſeu ſpecies prouidentiæ eſt: Prouidentia vero ſicut, & prudentia proximè, & immediatè circa media ſolum ad intentum finem, non autem circa finem verſatur, ex Ariſtotele 6. Ethicor. cap. 9. text. 11.

2. Pro negatiua hac parte ſtandum nobis eſt, licet non in ſolo actu ſcientiæ practicæ, & directiuæ ad agendum actu, ſeu prudentia prouidentiam conſtituerimus; ſed in coniuncto ex ipſa, & electione mediorum ad finem obtinendum, iuxta dicta controuerſia quinta de prouidentia diſputatione 2. quæſtione 1. & efficacium quidem mediorum, ſi ſpecialiſſima, & perfectiſſima prouidentia obiectiue libera ſit, atque infallibiliter certoque cum effectu, aut

fine intento contingenda vt vidimus d. eadem ſecunda, quæſtione ſecunda, à certamine ſecundo per totam: Ratio autem noſtra concluſionis huius petenda eſt ex noſtris principiis iactis controuerſia 5. de anima d. de actibus phyſicis animæ, qua volitiuæ, quibus tomo 1. de Deo vno controuerſia 2. de ſcientia. & tom. hoc 2. de Deo vno vſi ſumus non ſemel controuerſia 4. de voluntate, & 6. de prouidentia: quia electio formaliter, ſiue phyſice, ſiue intentionaliter vera electio debet eſſe ex intentione finis, tanquam cauſa, & ob finem præamatum, ita, vt ex eius finis amore vere, ſiue phyſicè, ſiue intentionaliter voluntas ad electionem appoſitionemque mediorum moueatur: atqui implicat id quod vere, ſiue phyſice, ſiue intentionaliter ab aliquo cauſatur identificari cum illo, ac non extra ſeipſum vere, ſiue phyſicè, ſiue intentionaliter illud præſupponere: Ergo implicat veram electionem, ſiue phyſicam, ſiue intentionalem formalem veræ alterutro modo intentioni finis formali identificari ac non extra ſe poſitam verè alterutro etiam modo præſupponere. Atqui actus voluntatis, qui cum ſcientia directiua prouidentiam omnem, ac ſubinde ſpecialiſſimam, & perfectiſſimam obiectiue liberam prouidentiam Dei erga prædeſtinatos ſuos, ſiue prædeſtinationem conſtituit, vera formalis electio intentionalis mediorum efficacium ad eorum ſalutem, vt finem, eſt: ergo nequit vere intentionaliter intentioni finis ſalutis eorum identificari, ac extra ſe poſitam verè intentionaliter non præſupponere.

3. Confirmatur, quia implicat actum imperatum formaliter verè imperatum, ſiue phyſicè in nobis, ſiue intentionaliter ſolum in Dei voluntate, identificari cum actu imperante, ipſumve includere, à quo vere alterutro modo imperatur: ergo implicat electionem mediorum ad finem vere, & formaliter talem cum intentione vera, & formaliter tali finis illius identificari eamve includere. Patet conſequentia: quia in hoc quod eſt electionem vere, & formaliter talem mediorum ad finem ſupponere eſſentia ſua finis intentionem, ex qua voluntas ad mediorum electionem, ſiue phyſice in nobis, ſiue ſolum intentionaliter in Deo (vere tamen ac ſine vllo rationis figmento, vt ſæpe hoc & præcedente tomo oſtendimus) moueatur, & applicetur æque omnino ſe habet atque vere formalis actus imperatus voluntatis, ſiue noſtræ, ſiue diuinæ reſpectu actus, vere & formaliter imperantis (eſto inter electionem reſpectu intentionis, & actum imperatum reſpectu imperantis ſecundum alia ſit diuerſitas quam velis) atqui ea ſolum ratione actus imperatus verus, & formaliter talis, ſiue phyſice, ſiue intentionaliter ab alio actu imperatus, nequit cum hoc imperante alterutro modo identificari: ergo nec electio mediorum ad finem vera, & formalis poteſt cum finis illius intentione vera formali identificari, nec illam realiter formaliter includere: ergo nec prædeſtinatio Sanctorum ad gloriam, vt finem, qua veram intentionalem formalem electionem mediorum ad illam continet, & claudit, poteſt identificari in ſeve continere formalem veram intentionem gloriæ illius: minus autem longe poteſt hanc continere, qua ſcientiam Dei directiuam ad eiuſmodi electionem mediorum in ſe continet prædeſtinatio: ergo prædeſtinatio Sanctorum ad gloriam intentionem formalem, vereque talem formaliter ſalutis Sanctorum nullatenus in ſe claudit; ſed ſolum vera intentionali prioritate quaſi naturæ, & phyſicæ cauſalitatis, ſupponit. Huius vero præſuppoſitionis ratione electio virtualis, & interpretatiua finis intentio dici recte poteſt: in quo frequentes Patrum locutiones fundantur, qui prædeſtinationem obinde electionem ad gloriam vocant: quod ita intelligi Recentiores Theologi volunt: vt ad gloriam expreſſe, & formaliter, atque efficaciter, & ante merita volitam in ſe fuerint locuti: de quo quæſtione 3. breuior nobis quam ipſis, ſed iuſto tamen fuſior diſputatio eſt futura.

4. Dices: argumenta hæc ſolum probare veram formalem electionem quamvis intentionem finis formalem, & puram aliquam pro naturæ priori, vel phyſico, vel intentionali ſupponere debere: ac ſubinde prædeſtinationem ad gloriam, qua electionem mediorum ad illam includit, eius intentionem formalem puram debere etiam ſupponere: id autem non obeſſe, quo minus in electione ipſa mediorum formalis etiam, & vera intentio finis, etſi non pura ſed mixta ſeu coniuncta cum expreſſa etiam, & formali voluntate, & amore mediorum inueniatur: cum vtrumque obiectum ſcilicet medium, & finem eodem actu amari non repugnet, immò id videtur neceſſarium, cum medium, qua medium, & vtile ad finem nequeat à reſpectu ad finem, quem, qua vtile eſſentialiter reſpicit, præſcindere: ac proinde neque medij amor à finis connotati eſſentialiter à medio qua tali poſſit amore præſcindere. Atque hac fors ratione actus imperati & imperantis paritas euaneſcit. Quia forte in eo ab electione reſpectu intentionis differt, quod imperati obiectum, non qua vtile, & reſpectiuum ad obiectum imperantis, ſed propter ſeipſum ac bonitatem ſuam ſecundum ſe conſideratum poſſit, ac debeat actu imperato amari. Cæterum) quidquid de hoc diſcrimine actus imperati reſpectu imperantis, & electionis reſpectu intentionis ſit) contra hanc euaſionem eſt, quod citatis locis dicebamus. Nempe non poſſe eſſe, neque exerceri motionem propriam finis, niſi verè præmouendo intentionaliter ſaltem ad mediorum electionem, neque hanc veram electionem formalem eſſe poſſe, niſi præamatum finem verè intentionaliter ſupponat: quo circa, etſi finem, & media eodem actu phyſice & intentionaliter eodem, amari non repugnet, vt verè non repugnat: at repugnat amari eodem illo actu finem, vt finem, ſeu vera intentione formali, & medium, vt medium, ac formali electione: cum finis vera motio reſpectu eiuſdem actus phyſicè, vel intentionaliter eiuſdem, qui mediorum amor ſit, nequeat à fine exerceri, neque eius amor: ac ipſe præamatus affectum & amorem mediorum præcedere.

5. Dum ergo eodem affectu coamari vtrumque, ſine vtriuſque amorem eſſe poſſe eundem probatur, nullam in illo veram formalem intentionem nullamque in eo electionem formalem veram reperiri poſſe contra ſolutionis intentum euincitur. Quod autem medium, qua tale pro eſſentiali bonitatis ſeu vtilitatis ſuæ termino finis bonitatem habeat, & connotet, non probat actu electionis mediorum finis bonitatem amari, ac propter illam expreſſe amatam, ſeu potius electione ipſa amandam, actum electionis elici debere: ſed ſolum ex eius præſuppoſito amore, & intentione formali. Neque enim bonitatis formalis obiecti expreſſe, & formaliter amati terminum eſſentialiter etiam connotatum actu, quo obiectum illud amatur expreſſe, & formaliter amari opus eſt: vt patet in amore pœnitentiæ de anteacto peccato, quod bonitatis & honeſtatis pœnitentiæ terminus eſſentialiter connotatus eſt, attamen amore pœnitentiæ non amatus formaliter, immo nec abſolute, interpretatiuè adhuc amari à Deo vllatenus poteſt, etſi autem finis bonitas ab eligente media amari formaliter poſſit, ac proinde electione ipſa interpretatiue ametur, atque ea a peccato (qui terminus eſſentialis bonitatis pœnitentiæ eſt) reſpectu voluntatis diuinæ diſcordet: tamen non ex eo, quod terminus bonitatis, ſeu vtilitatis, ob quam media eliguntur eſſentialis bonitas finis ſit, amari debere electione ipſa formaliter expreſſe finem (quod repugnare argumenta noſtra contendunt) ſed ſolum poſſe, & de facto amari interpretatiue per illam vt dixi num 3. fine.

6. Noſtri Vaſquez pro affirmatiua, in quam inclinat, ſententia, & contra noſtram negatiuam eiuſmodi ſunt argumenta, vt illum obiter tanquam de re momenti parui, nec plena ingenij ſui attentione digna egiſſe probent. eo enim omnia nituntur, quod gloria effectus prædeſtinationis ſit, ex Pauli teſtimonio ad Rom. 8. à nobis d. 1. quæſtione ſecunda, certamine ſecundo à numero tertio recitato, & ex ſancto Auguſtino, eiuſque diſcipulis, ceterique Patribus reliquis, & Theologis certum: ergo in prædeſtinatione

Digitized by Google

tione amor formalis, & expreſſus gloriæ contineretur: cum non, niſi ipſorum amore, Deus effectus ad extra cauſet. Recurrunt nonnulli ad locum Pauli ita interpretandum, vt non de propria Theologico ſenſu, quo diſputamus, prædeſtinatione, & electione ad gloriam æternam ibi ab Apoſtolo agatur: fruſtraneè tamen: Tum, quia de illa ibi agi oſtendimus numero 3. & interpretationis illius coniecturas leuiſſimas diſtecimus numero 4. ac deinceps. Tum etiam: quia, vt ex illo loco gloria effectus prædeſtinationis propriæ, & Theologicæ non conuinceretur, eius tamen effectum eſſe dogma Theologicum, & Patrum eſt, vt nuper dixi; quod ſatis ſuperque eſt, vt, non negari à Catholico Theologo debeat, ſed admitti: illo igitur admiſſo, negatur gloriam formaliter, & expreſſe debere abſolute, adhuc inefficaciter (quod ſolum Vaſquez intendere poterat, cum efficacem voluntatem, ſeu electionem ad gloriam ante præuiſa merita, ante quæ prædeſtinatio eſt, toto impetu impugnet vt quæſt. 3. videbimus) à Deo amari prædeſtinatione, qua abſolute cauſatur remotè, quatenus immediatè cauſat gratiam auxiliantem, & iuſtificantem, eiſque merita condigna, quibus prædeſtinatus decedens meritoriè cauſat, obtinetque gloriam à Deo de facto, & executiua illorum remuneratione.

7. In voluntatibus autem diuinis, quæ remotæ ſolum cauſæ effectus ſunt, quatenus ſcilicet aliqua immediatè apponunt, ex quibus effectus illi proueniant, opus non eſt formalem, & expreſſum illorum effectuum amorem formaliter contineri, ſed illorum mediis quibus tandem effectus illi remoti apponendi ſunt: & mediorum quidem immediatè apponendorum expreſſus amor efficax eſſe debet ni eius abſoluta poſitio à creato arbitrio, & libertate etiam dependeat. Quod autem nihil creatum à Deo abſque expreſſo, & formali ipſius amore cauſetur, vt probationi conſequentiæ ſubſumebatur verum eſt: cum ob voluntatem Dei executiuam: tum etiam ob remotiſſimè finis intenti cauſatiuam, nempe intentionem ipſius, qua ob perfectiſſimum modum agendi Deo agenti rationali primo, & perfectiſſime libero debet neceſſario tribui, vt non niſi propter finem operetur iuxta ſæpe à nobis repetitum etiam naturalis Theologiæ dogma. De intermediis autem voluntatibus mediorum, & intermediorum electiuis, & executiuis ex intentione finis illius, eiuſque motione à Deo habitis, & conceptis amari finem non oportet; ſed eius amorem intentione illa, ex qua concipiuntur, pro priori verò naturæ intentionali, vt diximus, ſupponere.

QVÆSTIO II.

Quonam tota eſſentia Prædeſtinationis contineatur?

EXcluſimus quæſtione 1. à prædeſtinationis eſſentia formalem, & expreſſum omnem finis amorem ſeu intentionem, ſiue efficacem, ſiue inefficacem, quarum Theologi aliqui vnam, alteram vero, alij in prædeſtinationis eſſentiam, volebant intrudere: iam verò, quænam in ea poſitiuè claudantur examinare oportet, atque ſtatuere. Id quod breui, faciléque præſtabimus ex dictis controuerſia 6. de Prouidentia d. ſecunda.

CERTAMEN I.

Memoratis ſententiis alij noſtræ ſcholæ propria ab authoritate ſtatuitur.

1. SEntentiæ omnes de eſſentia prouidentiæ recitatæ controuerſia 6. d. 2. quæſtione 1. certamine 1. breui memorandæ hic ſunt, non tamen Authores, quos pro vnaquaque citauimus recenſendi; tametſi eorum plerique de prædeſtinatione potius, magiſque ex profeſſo, locis citatis diſputantes ſuas ſententias protulerint. Prima igitur ſententia prædeſtinationem in actu imperij mentalis intellectuali imperatiui modi conſtituit. Sic Thomiſtæ citati eo certamine, numero 5. Ruiz verò numero eodem, & numero 12. in actu aſſenſiuo de præſenti modi indicatiui præhabitæ abſolutæ voluntatis diuinæ imperium hoc intellectuale quod prouidentiam, & prędeſtinationem, vt minimum complecti, conſtituebat. Henriquez recitatus in ſcientiam directiuam electionis mediorum ad finem prouidentiæ ſtatuit, & prędeſtinationis imperium intellectuale abutiue dixit Thomiſtis non ſine contentione, a quibus ſe longiſſimè diſcedebat: atque ita imperium intellectuale prędeſtinationem eſſentialiter conſtituere falſum eſt. Secunda, poſt triumembrem de imperio intellectuali memoratam, ſententia in ſcientia practica directiua electionis mediorum ad finem connotante tamen ipſam electionem ſi tam prouidentiam putabat; quare, & prędeſtinationem in ſcientia de mediis efficacibus ad ſalutem eorum electione connotata docet conſiſtere Patronos citauimus ibi numero 7. Ex quibus veteres ſimplicis intelligentiæ nomine rem ſcientiæ mediæ concipiebant Recentiores ex Molina noſtro, quod ad prędeſtinationem attinet, ſcientiam mediam conſtanter, & diſtinctius deſignabant. Tertia ſententia prouidentiam, & ad rem præſentem, prædeſtinationem in actu electionis, & præparationis mediorum efficacium ad finem adæquate locabat ſiue ſolo, ſiue cum connotatione ad ſcientiam de mediis illis actus illius directiuam. Authores citauimus ibidem numero 10. Quarta ſententia ex actu ſcientiæ directiuæ electionis, & diſpoſitionis mediorum, atque in re præſenti efficacium ad finem gloriæ obtinendum, atque in actu voluntatis electionis & diſpoſitionis eorum mediorum per eiuſmodi ſcientiam directo prædeſtinationem ex æquo conſtare docet. Doctores ſententiæ huius dedimus ibidem numero 11. & certamine 5. numero 1. & quæſtione 2. certamine 3. numero 1. Tametſi Doctores ante Molinam noſtrum ſcientiam electionis mediorum efficacium ad gloriam conſequendam re quidem mediam ſimplicis intelligentiæ nomine (nondum ſcilicet eius propria ſcientiæ mediæ voce adinuenta) concipiebant. Cęteri vero poſt Molinam, & cum ipſo ſcientiam mediam compellarunt.

2. Dicendum cum his Doctoribus ſententiæ quartæ eſt. Prędeſtinationem, & ſcientia directiua ad electionem mediorum efficacium de factoque coniungendorum certo cum gloriæ à Deo intentæ aſſequutione, & electione eorum mediorum abſoluta & efficaci (meritis prędeſtinati ſiue intermediis, ſiue poſtremis, & finalibus exceptis quæ abſolute ad conſequutionem gloriæ media fuerint) eſſentialiter ex æquo conſtitui, & adæquatè compleri: except merita prędeſtinati quæ etſi abſolute media ſint, & à Dei voluntate, & principaliter apponantur, non tamen ab efficaci voluntate ipſius poſſunt apponi iuxta ſæpè tum hoc 2. & tom. 1. de Deo vno à nobis dicta de repugnantia voluntatis efficacis de actibus liberis potentię liberę cum huius, & illorum libertate, (tametſi ea efficax dicta voluntas per ſcientiam mediam regulatur) ſiue

qua meritum nullatenus eſſe poteſt. Quoad reliquum concluſionis eſt Doctorum quartæ illius ſententiæ memoratæ de eſſentiali prouidentiæ conſtitutione: quatenus verò ad directionem ſcientiæ mediæ ad electionem mediorum efficacium ſpectat, eſt ſententia omnium Doctorum Thomiſticæ noſtræ ſcholæ Ieſuiticæ citatorum pro ſecunda, & tertia ſententia de eadem prouidentiæ conſtitutione, ac reliquorum exterorum ſcholæ noſtræ, & Molinæ ibi citati, & in concordia hos prolixo Elencho recenſuimus tom 1. de Deo vno controuerſia 3. diſputatione 1. quæſtione 6. quorum computatum numerum plus trecentis viginti pro hac ſententia conſtare tandem deprehendimus ſolus ex iis, qui decreta de ſe efficacia de actibus noſtris liberis, ſiue effectibus per eos liberè à nobis obtinendis, atque auxilia intrinſecè efficacia ad illos exhorrent, ac ſcientiam ſubinde mediam admittunt, Neotericus neſcio quis eam ſcientiæ mediæ directionem reſpectu electionis, & collationis auxilij extrinſecùs efficacis ad actum noſtrum liberum, atque effectum quemvis vlterius per illum, qua liberum, à nobis obtinendum, tanquam libertati, & merito proinde actus illius contrariam, denegauit, ac ſubinde ad electionem mediorum, ſiue auxiliorum ita efficacium ad actus prędeſtinati honeſtos, & condignè meritorios gloriæ de facto per illos à prędeſtinato obtinendæ.

3. Solus inquam: Nam licet difficultate eadem, in quam recens Theologiæ auditor incidi: tactique (teſte Herize poſt modum euulgato) nonnulli è Caſtellanis noſtris Recentioribus fuerant, turbatus Herize ipſe fuerit, demum non fuit à communi hac aſſertorum ſcientiæ mediæ, & vera doctrina deturbatus. de eius ad mediorum, ſeu auxiliorum efficacium electionem, & collatiuam abſolute voluntatem, vt citato loco vidimus directione; ille verò Recentior quamvis referat pro ſententia. negant ſcientiæ mediæ eiuſdmodi directionem, vt libertati actus aduerſam noſtrum etiam Petrum Hurtado: illuſtratorem difficultatis pręfatæ primum Caſtellanis, (vt Toletanus ergo noſtris) inuentorem preſſo nomine ab Herize citatum verius, quam eius ſententiæ Authorem dixiſſet: inſuper aſſerit ſcientiam mediam, ſi cauſa ſit collationis auxilij efficacis ad actum, vel eius oppoſitum, ſine qua non conferretur, libertatem ad illum actum non perſtituram integram: at vero tunc etiam ſemiplenam actus libertatem perſtituram docet, ſe ad alia argumenta ab ipſo efformata referens, & eandem aliquam actus libertatem ſemiplena maiorem, tunc etiam tuetur; immò eandem ac ſi ſcientia media cauſa, ſine qua non, conferendi auxilij efficacis, non foret: id quod legitime, & irrefragabiliter ex iactis ibi principiis concludit maiori, quam ſolet, claritate: nam, quæ pro integritate libertatis, tunc etiam ſeruanda poſuit ambagum amplius quam vtilitatis habent: & tandem hic author ita explicat concluſionem aduerſam: vt Deus habeat decretum anterius dandi auxilium, ſi ſcientiam mediam de eius efficacia, ſiue conſenſus noſtri conditionati ſub illo, ac non dandi, ſi eam non habeat, ſed oppoſitam potius de eius inefficacia, vel ſi actum liberum (& idem eſt de omiſſione) efficaciter præfiniat, dependenter à ſcientia media ſciens reflexè ſe non daturum eiuſmodi auxilium, ſi ſcientiam mediam inefficaciæ, ſiue actus non futuri conditionatè ſub illo haberet. Abſoluta autem directio electionis auxilij efficacis per ſcientiam mediam neutrum horum decretorum requirit: quare, & ſi ita poſitis actus libertas læderetur (de quo poſt modum) ex ſimplici, & abſolutè tali ſcientiæ mediæ directione nec infertur, neque aſſeritur ab hoc Recentiore lædenda. Solus ergo Neotericus neſcio quis alter.

4. Sed iam probatur concluſio ex Auguſtini definitione cap. 14. de dono perſeuerantiæ. *Prædeſtinatio eſt præſcientia, & præparatio beneficiorum Dei, quibus certiſſimè liberantur, quicunque liberantur*: quam definitionem recipiunt Theologi Doctores omnes ad vnum: ea vero præſcientia, & præparatio ſuorum beneficiorum (media ſcilicet illorum electione, qua ſola poſſunt præparari) in Deo ex æquo, & in recto ad prædeſtinationis eſſentiam explicandam, & definiendam ab Auguſtino adhibentur: Ergo vtraque in eſſentia prędeſtinationis includitur ex ſancto Auguſtino, & ſchola tota Theologica eam definitionem admittente: quod autem pręſcientia ibi ab Auguſtino, vt pars eſſentialis prouidentiæ aſſignata ſcientia media ſit facile ex eius definitionis verbis oſtenditur: dicitur enim eſſe, *præſcientia beneficiorum Dei quibus certiſſime liberantur, quicunque liberantur*: Aſt media gratiæ ſeu beneficia Dei de ſe, & natura ſua indifferentia, ac ſolum extrinſecus à conſenſu libero prędeſtinati efficacia, (vt ad eius libertatem ſeruandam eſt opus, vt ſint) *quibus certiſſime liberantur quicunque liberantur*. Sola ſcientia conditionata, ſeu media de conſenſu, ſeu actu prædeſtinati conditionatè futuro, ſi donantur eſſe poſſent: ergo ea præſcientia pars eſſentialis prædeſtinationis ponitur Sancti Auguſtini definitione. Minor probatur: quia ſcientia ſimplicis intelligentiæ ſtrictè dictæ præciſe ſolum dantur gragratiæ auxilia ſeu beneficia Dei, quibus liberari abſolute poſſint, non autem *quibus certiſſime liberantur quicunque liberantur*. Scientia verò viſionis ſtrictè dictæ poſterior natura prædeſtinatione, cuius effectus abſolutus conſenſus eſt in eandem recidit ſententiam. Auguſtini ſententia alia 1. de prædeſtinatione Sanctorum capite decimo, ita prędeſtinationem à gratia auxiliante diſtinguentis: *Inter gratiam porro, & prædeſtinationem, hoc tantum intereſt: quod prædeſtinatio eſt gratiæ præparatio, gratia vero ipſa donatio.* Etſi enim prępatationis ſolius ibi expreſſe meminerit, quod id ad diſcrimen cauſæ, & effectus inter ipſam, & gratiam aſſignandam (quod ſolum intendebat) ſatis eſſet: præparationis tamen nomine præſcientiam implicitè incluſit: ſine qua præparatio gratiæ prędeſtinationi neceſſaria, & de ſe, & ex eius definitione eſſe non poterat. Denique prædeſtinationis eſſentiam præſcientia conditionata conſtare ſæpe aliud etiam agens ſupponit: ſufficiat nunc ex ipſo referre, quod de prædeſtinationis certitudine, & infruſtrabilitate ſcribit de correct. & gratia capite ſeptimo. *Horum* (Prędeſtinatorum) *ſi quiſquam perit, fallitur Deus; ſed nemo eorum perit, quia non fallitur Deus*: & primo ad Simplician. quæſtione ſecunda, ac epiſtola 107. de prædeſtinatione Sanctorum capite 16. *Cuius autem miſeretur, ſic eum vocat, quomodo ſcio congruere, vt vocantem non reſpuat*, & Ambroſius id ad Rom 9. *Miſerebor: cuius miſerebor*, ita paraphraſticè explicat: *miſericordiam illi dabo, quem præſcio toto corde conuerſurum ad me.*

5. Eadem definitio ſancti Thomæ prima parte, quæſtione 23. articulo primo. *Ratio tranſmiſſionis creaturæ rationalis in finem vitæ æternæ*: Vbi rationem non pro actu intellectus diuini ſolum, ſed pro tota interna Dei diſpoſitione intellectuali, & affectiua ad ſaluandum, & certo ac infallibiliter ſaluandum prædeſtinatum poſuit: ea quippe definitione prædeſtinationem ea acceptione, qua ſagittæ in ſcopum certò, ac directo miſſæ in illum deſtinatæ dicuntur, (vt obſeruabam controuerſia ſexta, de prouidentia d. 1. quæſtione prima, certamine primo,) vſurpauit, dum ita prædeſtinationem definiuit: vt ſcilicet, tam certò, & infallibiliter interna illa Dei ratione, & diſpoſitione mediorum efficacium ad vitam æternam iturum, peruenturumque prędeſtinatum doceret, atque in Scopum à Sagittario ſtrenuo miſſæ ſagittæ; licet non ita, vt hæ à ſagittarij decreto, & irreſiſtibili ipſis impetu aguntur, & feruntur in Scopum, in vitam æternam ferantur aganturque Dei prædeſtinatione prædeſtinati, ſed ſuo arbitrio, & libertate diuinæ prædeſtinationi, & gratiæ coagentes, & cooperantes, vt ex Sancto Thoma, & fide edocemur, & ratione: quocirca, cum niſi ex certa, & infallibili ſcientia media conditionatæ cooperationis prædeſtinati ſubdonandi auxilij hypotheſi tranſmitti certò ad vitam æternam, ſagittæ in Scopum inſtar, vllo vero ſenſu dici queat; eam ad mediorum efficacium, quibus, ac non aliter, in vitam æternam more ſagittæ de facto, certoque tranſmittendum prędeſtinatum, atque electionis talis rectricem eſſe in prædeſtinatione ſanctus Thomas docet. Dices ſanctum

ctum Thomam quæſtione ſexta, de veritate articulo tertio corpor. certi huius ordinis cauſæ prædeſtinationis ad finem, ſeu effectum ipſius rationem reddidiſſe cum vllum auxiliorum, quæ Deus in ſua habet poteſtate, ex quo diſponere, ac præparare poteſt, immò præparat, vt prędeſtinatus non cadat, ſi autem cadat vt reſurgat, ac non pereat: quemadmodum ob cumulum infinitorum, vel pene infinitorum indiuiduorum ſpeciei cuiuſvis, quæ virtute omnipotentiæ ſuæ coërcet, vt vni pereunti alterum, & alterum ſpeciei ſuccedat, & ſubſtituat, in quo ſpecies conſeruetur, perire hæc abſolute, & prorſus corrumpi nequit: ac proinde ſpecies rerum incorruptibiles cenſentur; tametſi eorum indiuidua ſingula, & quatenus in ſingulis ſuis indiuiduis ſunt, ſpecies etiam corruptioni ſubiaceant. Si autem S. Thomas ſcientiam conditionati euentus contingentis ſub auxilio, ſi donetur, in prædeſtinatione includi, & electionem auxilij illius prædeſtinatione etiam incluſam, dirigere cenſeret, fruſtra ad eam moralem ſolum certitudinem ex cumulo illo auxiliorum petitam recurreret, vt certitudinem cauſalitatis prædeſtinationis ad finem, ſeu effectum, ad quem prædeſtinatio eſt, expediret; ſiquidem ratione ſcientiæ eius mediæ metaphyſicam etiam certitudinem, Dei prędeſtinatione digniorem, & debitam in eius cauſalitate ad finem, & effectum inueniret. Non ergo eiuſmodi ſcientiam agnouit: vel ſaltem noluit eam prædeſtinationi inſeruire; nedum in ea includi, video in teſtimonij huius interpretatione ad rem præſentem vexatos Doctos Recentiores. Nam, quod ſcientiæ mediæ, S. Thom agnouerit, conſtat ex eius teſtimoniis pluribus datis tom. 1. de Deo vno contron. 2. de ſcientia.

6. Herize d. 22. cap. 3. numero 18. reſpondet: non egiſſe ibi S. Thom. de certitudine formali cauſalitatis abſolute prædeſtinationis ad ſalutem, ſed de obiectiua auxilij congrui ad ipſam: quæ, cum in vnoquoque nulla ſit, ad moralem illam cumuli auxiliorum recurrit: in hac ſolutione quieſcit tandem Arriaga tom. 1. in 1. parte, d. 33. ſect. 1. numero 5. verſ. *Secundo ad Diuum Thomam.* Hæc ſolutio dat, nihil S. Thom. nec de ſcientia media, nec de certitudine formali prædeſtinationis, quoad finis obtentionem, & cauſalitatem cogitaſſe: immò nec vltra obiectiuam illam moralem certitudinem aliam formalem meliorem illi occurriſſe: cum tamen ex obiectiua, formalis certitudo ſtatim occurrat, ac deſumatur: quare nec de obiectiua certitudine futuri contingentis ex neceſſitate conſequenti, & ſuppoſitione quod ſub conditione illius auxilij, & medij obtinenda eſſet ſalus, nec de formali ſcientiæ, & prædeſtinationis cogitaſſe tunc S. Thom. videtur. Id verò difficillimum eſt in eo, qui hoc ipſum apprimè nouerat, ac toties docuerat: ſcilicet morali ſolum illa, & obiectiua, atque inde formali etiam prædeſtinationis, ac minus, quam Dei prædeſtinationem deceat, nobili contentum ad nobiliorem aliam, ac prædeſtinatione diuina dignam certitudinem metaphyſicam, cum ex parte obiecti ſui (nempè conditionatæ futuritionis contingentis ſalutis æternæ ſub eo auxilio & medio) tum ex parte ſui, & formalis certitudinis metaphyſicè, quam prædeſtinatio ratione ſcientiæ mediæ incluſæ continet in re momenti nati ſtatuenda doctrinæ ſuæ, vel ſui potius, oblitum S. Thom. non recurriſſe. Secundò reſpondent Recentiores apud eundem Arriagam ibidem numero 4. verſu, *vt ad Thom. exordiar.* adhuc præſuppoſita ſcientia media à S. Thom. in ea ſolutione locum eius ſolutioni fuiſſe: quia eadem poſſet ſcientia media videri multis vocationibus non conſenſurus. Vnde ad cumulum omnium pro certitudine euentus recurrendum videtur, vt S. Thom. recurrit, quaſi eadem ſcientia media, cui determinatè conſenſurus ille ſit, ſi donetur Deus neſciat. Nec ſatis eſt, quod pro hac ſolutione, ſeu interpretatione ipſi etiam probata reſpondet Arriaga: forte non conſenſurum illi, ni aliis prius vocaretur quibus ſcilicet, vt nòn ceſſerit, fracta tamen aliquantulum vocati peruicacia fuerit, ac durities emollita: verum tunc vocationes illæ anteactæ, ac mediis illis voluntatis emollitio ad hypotheſim ſcientiæ mediæ conſenſus ſub determinato auxilio, & ita diſpoſitæ per anteactas vocationes voluntatis ſpectant: quin ad moralem conſenſus neceſſitatem ex toto cumulo, & collectione auxiliorum in Dei potentia contentorum recurrendum S. Thomæ eſſet; ſed ad emollitionem voluntatis illius per tot anteriores vocationes, & conſenſum tandem conditionatum eius ita diſpoſitæ ſub vocatione poſtrema: quod totum ſcientia media determinata, ac metaphyſice certa euentus ſub vnoquoque ex anterioribus, & poſtremo auxilio, & vocatione habetur. Mitto aliorum Sapientium eius teſtimonij ſubtiles interpretationes, nec earum meditatas difficultatis ex eo propoſitæ ſolutiones.

7. Mens igitur Sancti Thomæ eo loci ac difficultatis inde ortæ, & propoſitæ ſolutio in aperto eſſe videtur: eum ſcilicet ad cumulum auxiliorum recurriſſe pro oſtendenda certitudine effectus, ſeu finis prædeſtinationis obtinendi non quaſi oblitum ſatis ipſi ſcientiæ mediæ, & obiectiuæ: ac formalis eius metaphyſicæ certitudinis, & infallibilitatis effectus ex purificata medij conditione per electionem eius, quam dirigit, & prædeſtinationis, quam conſtituit, immò vero illius valde memorem ad cumulum auxiliorum recurriſſe: non quidem, vt inde moralem certitudinem ſcientiæ mediæ, & ſubinde prædeſtinationis, qua includitur, euentus contingentis abſolutè futuri purificata conditione, ſiue obiectiuam ſiue formalem oſtenderet: ſed, vt metaphyſicam certitudinem, cum obiectiuam futuritionis abſolutæ finis, ſeu euentus contingentis, tum formalem ſcientiæ mediæ, & prædeſtinationis purificata ex ipſis conditione demonſtraret. Cum enim contra vtramque, & obiectiuam, & formalem certitudinem metaphyſicam euentus contingentis, purificata etiam conditione, obiici poſſe videtur auxilij cuiuſvis, ſeu medij purificandi intrinſecam indifferentiam atque cum omiſſione contingentis euentus, ſeu finis, ad quem prædeſtinatione apponitur abſolute, & purificatur, phyſicam etiam coniungibilitatem: quare, & poſſe metaphyſicè, immò & phyſice contingere, vt prædeſtinatus aliquis periret, ad cumulum auxiliorum in Dei prædeſtinantis manu, & omnipotentia clauſorum recurrit: cui toti collectiuè ſumpto nulla, quantumvis rebellis rationalis creatura poteſt ita reſiſtere, vt nulli ex illis ſit conſenſura. Deique ſubinde dominium ad liberas etiam operationes ab ipſo pro libito obtinendas excutiat. Inde enim fit, vt cui determinatè conſenſurus ſit, ne cadat, vel permiſſa cadere reſurgat, ſi à Deo donetur, ipſius ſcientiam mediam non lateat, quam de conſenſu rebellis creaturæ, quæ nulli ex toto cumulo auxiliorum conſenſura eſſet, non haberet, nec poſſet eam prædeſtinare vt d. 3. quæſt. 1. oſtendemus: quare, vt certitudinem metaphyſicam, ſcientiæ mediæ, & prædeſtinationis, quæ eam includit purificata per ipſam conditione finis, ſeu euentus abſolute apponendi ratione conſequentis neceſſitatis ad cumulum auxiliorum in omnipotentia clauſorum recurrit; non, vt moralis (ſeu quæcumque illa ſit, de quo poſt modum quæſt. 1. citata (conſenſus prædeſtinati neceſſitate toto illo cumulo auxiliorum suborta certitudinem cauſalitatis in finem, ſeu euentum contingentem abſolutum purificata conditione explicaret, atque defenderet: id quod & verba ipſa Sancti Thomæ, & exemplum, & doctrinæ ſuæ conſequentia demonſtrant. Ex ea vero doctrina Sanctus Thomas nobis probata, fundataque quæſt. illa 1. atque Recentiorum difficultatibus expedienda de cumulo auxiliorum, cuius omnibus, & ſingulis collectiue ſumptis nulla creatura reſtituta ſit, poſitiue de facto reſiſtere, difficilis ad ſpeciem, obiectio eſt contra neceſſitatem directionis ſcientiæ mediæ ad mediorum efficacium electionem, de qua, & aliis certamine ſequente.

CERTAMEN II.

A ratione eadem concluſio & libertatis noſtræ ſtabilitur cum diuina prædeſtinatione concordia.

1. PRobatur à ratione concluſio: quia prædeſtinatio intrinſece, ac natura ſua eſt certæ, infallibiliſque cauſalitatis reſpectu finis gloriæ, & intermediorum contingentium, quorum, ſeu ad quæ prędeſtinatio eſſentia ſua infruſtrabilis eſt; nequit autem natura, & eſſentia ſua infruſtrabilis eſſe, certæque, & infallibilis cauſalitatis reſpectu finis intenti, gloriæ ſcilicet prędeſtinati, & intermediorum contingentium, quorum, & ad quem finem prædeſtinatio eſt mediorum efficacium electio, qua prædeſtinatio completur niſi ex ſcientiæ mediæ de futuritione conditionata effectuum intermediorum contingentium, & gloriæ ſubinde libere à prędeſtinato ſub eis mediis obtinendæ directione habeatur à voluntate diuina; ergo ſcientia media eorum conditionate ſub eis mediis futurorum requiritur ad prouidentiam: immò & ipſam cum electione illorum mediorum eſſentialiter ingreditur, & conſtituit: conſequentia quoad directionem eſt euidens, quoad conſtitutionem, & ingreſſum ſcientiæ in prædeſtinationem efficax. Nam alioqui prædeſtinatio formaliter, & intrinſecè infruſtrabilis non eſſet, nec certæ, & infallibilis cauſalitatis, ſed ſolum præſuppoſitiuè, & extrinſece ratione ſcientiæ mediæ, quam extrinſecus ſupponit. Maior eſt conſtans dogma Theologicum adeóque de ſe rationis lumine conſtans, vt inde Priſci Hæretici Prędeſtinatores noſtrarum voluntatum, & humanarum actionum libertatem cum infallibili intrinſeca certitudine, & infruſtrabilitate prædeſtinationis ipſarum conſiſtere non poſſe cenſerent: ac ſubindè libertatem earum prorſus negarent: cui difficultati componendæ, & eorum errori ex ea ſuborto confutando diu multumque à Patribus, Boëtio, Auguſtino, & aliis pręſertim Anſelmo fuerit inſudatum; quin tanto, tamque feliciſſimo labore obtineri potuerit, ne difficultate eadem ex prædeſtinationis diuinæ certitudine, infallibilitate, finiſque, & effectus ſui infruſtrabilitate in eundem errorem acti poſtea alij Hæretici fuerint, Lutherani, & Caluiniſtæ, demum à proximo ſæculo in eo perſtiterint noſtrarum actionum virtute diuinæ prędeſtinationis, ſeu pręfinitionis ipſarum à nobis irreſiſtibiliter libertatem negantes, vt vidimus tom 1. de Deo vno controuerſia 3. d. 1. quæſtione quarta & ſexta.

2. Minor autem probatur: quia, ni ſcientia media dirigens auxiliorum, ſeu mediorum efficacium electionem, & cum hac prędeſtinationem conſtituens admittatur, alterum è duobus neceſſario fiet: nempe vel prędeſtinationem fruſtrabilem de ſe, & natura ſua eſſe nec certę & infallibilis cauſalitatis in liberos ſuos effectus, & fines, contra ſtatutam, fixamque apud omnes maiorem, vel effectus, & finis prędeſtinationis contingentiam, & libertatem perire contra id, quod in quæſtione pręſente ſupponimus, atque edocet fides: vel enim prędeſtinatio noſtrarum actionum, & tandem gloriæ, ſeu electio illa reſpectu mediorum efficacium ab intrinſeco efficax, etiam reſpectu actionum noſtrarum, & gloriæ efficax eſt, ac proinde eius efficacia, ſiue mediatè, ſiue immediate ad abſolutam actionum noſtrarum, & gloriæ exiſtentiam ſe extendit, vel nec immediatè, ac ſe ipſa prędeſtinationis illius intrinſeca efficacia ad abſolutam actionum noſtrarum, & gloriæ exiſtentiam terminatur, ſeque extendit, nec mediatè ratione intrinſecæ efficaciæ mediorum, & auxiliorum ad actiones noſtras honeſtas, & gloriæ meritorias apponendas: quia, nec earum voluntas Dei efficax eſt, nec media, & auxilia ad eas obtinendas electa, & diſpoſita Dei prædeſtinatione efficacia eſſentia ſua, & intrinſecus ſunt, ſed indifferentia de ſe ſe, & cum omiſſione actionis noſtræ, ad quam prędeſtinatione diuina eliguntur, ac diſponuntur componibilia. Si primum: cum, tam Dei voluntas, & prædeſtinatio, quam media ad actionem noſtram, ac ſubinde gloriam obtinendam prædeſtinatione electa, & diſpoſita illas natura, & cauſalitate phyſica antecedant efficacia intrinſeca prædeſtinationis, ſeu electionis, & mediorum: quare, & determinatio & neceſſitas, vt illæ abſolutæ ſint antecedens illas natura, natura & cauſalitate erit: ac ſubinde earum libertatem euerteret: vt tom. 1. de Deo vno controuerſia 3. d. 1. tota pręſertim q. 6. à ratione effugiis omnibus obturatis euicimus. Si autem dicas ſecundum: cum, nec in prædeſtinatione, ſeu electione mediorum indifferentium prędeſtinatione electorum de ſe efficacia intrinſeca actionis noſtræ, & gloriæ abſolute apponendæ ſit phyſica, & metaphyſica neceſſitas, vt apponatur abſolutè, atque effectu, & fine non careat prædeſtinatio, in ipſa, eiuſque mediis non ſit, quæ cum indifferentia eius, & mediorum intrinſeca contradictoriè repugnent: ergo, & prędeſtinatio effectu, & fine, ad quos prædeſtinatio eſt, natura ſua fruſtrabilis, nullamque phyſicam, aut metaphyſicam cauſalitatis certitudinem in finem, & effectus ſuos contingentes, & liberè obtinendos habebit ni ſcientia media de conditionata futuritione ipſorum ſub his, vel ſub illis mediis eorum, quæ prędeſtinatione apponenda ſunt, electionem dirigat atque ea prędeſtinationem, vt diximus conſtituat.

3. Hac quidem ratione non ſolum concluſio noſtra, ſed & libertatis, & meriti actionum ſanctarum Prędeſtinatorum, & deinde gloriæ, ad quam prędeſtinati (ſuo quiſque gradu) ſunt, cum certitudine, & infallibilitate cauſalitatis in ipſas, & infruſtrabilitate diuinæ prędeſtinationis concordia probatur, & clareſcit: & ea ſanè iam pridem contra Prędeſtinatores à Patribus adinuenta, & tradita, & ab Anſelmo ad Scholaſticum morem exterius proximius in ſua concordia digeſta, aliaſque ſæpe, ac per partes (vt ſe occaſio dabat) ſparſim (ſicuti & Scholaſtici veteres pręſtiterunt) vt conſtat teſtimoniis, quæ ex Patribus, & Scholaſticis proluxius tota fere controuerſia 3. citata. Cæterum ex ſparſis his Patrum, & Scholaſticorum teſtimoniis penetratis ſubtiliterque ad ſcholaſticam formam & diſcurſum contextis, ac præcipuè ex profunda concordiæ Anſelmi meditatione, atque intelligentia, concordiam eandem opuſculo integro tituli eiuſdem edito noſter Ludouicus Molina adeò prouexit, & illuſtrauit, vt illius Author magna ſui & Societatis noſtræ gloria apud ſcholas, non immeritò, à pleriſque habeatur, eaſque, magnam partem, viderint alij an meliorem, aſſeclas fecerit, vt conſtat ex citata iſta controuerſia 3. ex ibi autem iactis principiis, & controuerſia 4. de voluntate d. 6. quæſt 2. & controu. 6. de prouid. d. 1. q. 2. certam. 5. breui, & ſatiſſimè concordia hæc explicatur: libertas quippe arbitrij, & operum, ac meritorum prędeſtinati, ac ſubinde conſequutionis gloriæ ab ipſo, cum nihil in prædeſtinatione ſit phyſice ac metaphyſice cum prędeſtinati abſolutis meritis prius natura connexum, nec, qua mediorum electionem continet (cuius efficacia intrinſeca erga abſolutam eorum appoſitionem ſolum eſt, ibique ſiſtit, nec vlterius ad prędeſtinati opera merita & gloriam abſolutè apponenda progreditur) nec ratione ſcientiæ mediæ, quæ electionem illam dirigit atque in prædeſtinatione clauditur: cum eiuſmodi ſcientia purificata etiam conditione cum abſoluta operum, & gloriæ prędeſtinati poſitione, phyſice aut metaphyſicè intrinſecùs connexa non ſit, ſed extrinſecùs ſolum connexione logica, & arguitiua (vt ſic loquar) mutuóque accepta & eadem obiecti ſui conditionati cum ſeipſo abſoluto, vti conditio, & hypotheſis, ſub qua futurum conditionatè eſt, purificetur: neque ratione intentionis gloriæ prędeſtinati ad eius prædeſtinationem pręſuppoſitæ, quam intrinſecè efficacem non eſſe, immò neque eſſe poſſe citatis locis oſtendimus: nec ratione mediorum efficacium ea electione preparatorum diſpoſitorumque: cum de ſe, & intrinſecus indifferentia ſint, ſolumque extrinſecus ab opere ipſo prędeſtinati conditionate futuro efficacia: ſit plane, nullam phyſicam efficaciam, determinationem, aut neceſſitatem antece-

dentem

Digitized by Google

dentem natura, & cauſalitate, ſiue ab intrinſeco prædeſtinationis, ſiue ab extrinſecùs præſuppoſita intentione gloriæ prædeſtinati, ſiue à mediis efficacibus prædeſtinatione præparatis, & abſolute diſpoſitis ad prędeſtinati opera gloriæque aſſecutionem abſolute abſolutam præcedere: quare nec operum prædeſtinati, nec ſubinde gloriæ per illam obtinendæ contingentiam ac libertatem lædi prædeſtinatione vllatenus poſſe; ſiquidem ſola determinatione, & neceſſitate antecedente natura, & cauſalitate reſpectu operis faciendi, ſiue, vt opus ſit, lædi poteſt arbitrij atque operationis eius abſoluta libertas, vt citatis locis ex Boëtio, Anſelmo & cæteris Patribus, & naturali ratione demonſtrauimus latiſſime. Vnde altera concordiæ pars ex parte libertatis arbitrij, & operum noſtrorum cum diuina prædeſtinatione facilis eſt, atque vt reor apertiſſime demonſtrata.

4. Neque vero ex parte certæ atque infallibilis cauſalitatis prædeſtinationis, & infruſtrabilitatis ab effectu, & fine, ad quem prædeſtinatio eſt ob arbitrij noſtri ad eiuſmodi effectus, & fines prędeſtinationis indifferentiam & cum eorum defectu, & negatione compoſſibilitatem ſeu componibilitatem, ac ſubinde in eorum effectuum, & finium poſitione, & aſſecutione contingentiam, & libertatem ab arbitrio noſtro exercitam, concordia iſta deficiet. Etenim, licet ob præfatam arbitrij indifferentiam, effectuumque, & finis abſolute ab ipſo apponendorum contingentiam & libertatem (quam poſita etiam prædeſtinatione oſtendimus) neceſſitatem cauſæ, ſiue in abſolute cauſando reſpectu illorum habere prædeſtinatio nequeat: quare neque neceſſitati cauſandi, & antecedenti ad illos abſolute apponendos, innixam certitudinem, infallibilitatem, atque infruſtrabilitatem; aſt, cum ſcientiam mediam de futuritione conditionata finis, & effectuum prædeſtinationis contingentium, ac liberorum ſub mediis eligendis, electionis ipſorum directricem prędeſtinatio claudat: quare, & ſecundum intrinſecam ſui: nempe ſcientiam mediam, futuritionem finis, & effectuum conditionatam, ſi ea media eligantur, & apponantur, ſupponat, atque electione eorum abſoluta, in prædeſtinatione item intrinſece, & eſſentialiter incluſa, abſolute apponantur atque contingentium illorum conditiones purificentur: neque cum contingentis, & liberi finis, & effectus conditionate ſub eiſdem mediis futuri prædeſtinatione poſita (quæ media, ſeu conditiones eaſdem purificat, & abſolute ponit) abſolute eſſe negatio finis, & effectuum prædeſtinationis vllatenus poteſt: quare nec prædeſtinatio fine, & effectibus ſuis fruſtrari: ſed illos certò infallibiliter, & neceſſariò obtinebit: ea ſcilicet neceſſitate illos obtinendi, qua conditionate futurum purificata, poſitaque abſolute conditione ſua debet in abſolute futurum tranſire, atque illico tranſit, eaque impoſſibilitate deficiendi à futuritione abſoluta, qua conditionate futurum abſolute poſita, & purificata conditione ſua non eſſe abſolute futurum minime poteſt: ea vero nec phyſica neceſſitas cauſalitatis, & antecedens natura futuri conditionate, purificata etiam conditione ad ſe ipſum abſolute futurum, ſiue ad abſolutam ſui futuritionem eſt: ſicuti, nec defectus, & negationis ſui abſolute impotentia phyſice antecedens, ac pro naturæ priori phyſica defectus ſui impoſſibilitas, vt patet, ac oſtendimus controu. 4. d. 2. q. 2. cert. 5. ſed tam neceſſitas eſſendi abſolute purificata conditione, quam impoſſibilitas, ſeu impotentia non eſſendi tunc abſolute logica, arguitiua, & conſequentiæ, ac mere conſequens eſt: qua nimirum id, quod eſt, & ex ſuppoſitione, quod ſit, neceſſe eſt eſſe: ac ſubinde non eſſe eſt impoſſibile. Ea quippe ſolum neceſſitas eiuſdem ad ſeipſum, vt ſit, & impotentia ſeu impoſſibilitas, vt non ſit eſſe cogitatiue poteſt. Conſtat autem conſequentem ſolum neceſſitatem eſſendi, & impotentiam, ſeu impoſſibilitatem non eſſendi contingentis, & quantumuis liberi effectus, quamdiu eſt, ſiue ex ſuppoſitione, quod ſit, ipſius contingentiæ, cauſæve ſuæ indifferentiæ minime officere. Dixi autem prædeſtinationis neceſſariam coniunctionem cum abſoluta finis, & effectus ſui abſoluta exiſtentia, ac proinde cauſalitatis eorum certitudinem infallibilitatem, atque infruſtrabilitatem ex præſuppoſita à ſcientia media (quam prædeſtinatio includit) futuritione conditionata illorum ſub mediis eligendis, & mediorum purificatione ſolummodo, venire, eſſe immo illam ipſam, quam conditionata futuritio, contingentis cum ſui abſoluta futuritione, poſita abſoluta conditione, habet. Tum illius abſoluta futuritione, & ſcientia media, ac ratione ipſius prędeſtinationem, extrinſecùs, mutuòque acceptam ſolummodo: ſi enim intrinſecam aliam cum futuritione abſoluta contingentis, purificata conditione per prædeſtinationem admittas, rem admittes contradictoriam, & impoſſibilem, ac ſimul contingentis libertatem euertes. Vtrumque oſtendi citatis proxime locis, præſertim vltimo.

5. Rationes alias afferunt Doctores noſtri, Suarius cum ſuis præfinitoribus antecedenter, cum gloriæ per merita prædeſtinati obtinendæ, tum cæterorum actuum liberorum, & effectuum contingentium ipſius: quia (inquiunt) imprudenter quis efficaciter intendat, ac præfiniat finem, aut effectum ab alterius voluntate, & arbitrio pendentem, quin prius media potiora, tutioraque ad eius voluntatem flectendam in illum, vt ab ea finem, ſeu effectum obtineat quam poſſit certo ſincere mente iudicioque, & diſcurſu ex notis experimento ſimilium genio, & inclinatione illius, à quo effectus libere obtinendus præfiniendus eſt, perquirat & coniectet: ſaltem is qui futuri conditionate euentus ſub hac, vel illa hypotheſi, & potiſſimum rerum ſcientiam certam habere non poteſt, vt in viris cordatis, & ſapientibus quotidie experimur: quo ſuo ſtudio ſatis oſtendunt totis ſe niſibus, & animi, & mentis contentione, quam poſſint, certam contingentis conditionati ſcientiam indagare prius, vt poſt modum illud eſſe, quo abſolute efficaciter ex parte ſua velint, & ab alterius libertate obtinere prudenter intendant, atque ex ea intentione aptiora, illique obtinendo ex præcognitis ſecuriora media eligant, & apponant: ergo ad abſolutam efficacem intentionem finis, & effectus contingenter, & libere ab alterius arbitrio obtinendi prudenter concipiendam expectanda eſt ab ita illum abſolute efficaciter intenturo, quam poſſit certiſſima ſcientia euentus, ſeu finis ab alterius arbitrio obtinendi, ſub mediis indifferentibus de ſe ſe, vt libertati eorum ſeruandæ oportet: atqui ita intenturus, & præfiniturus abſolute, & efficaciter Deus finem gloriæ, & effectus liberos prædeſtinato, atque ab eius arbitrio obtinendos, poteſt habere certam eorum, atque metaphyſice infallibilem conditionatam ſcientiam: ergo, vt prudenter abſolute efficaciter, & antecedenter eos intendat, ac præfiniat, mediaque efficacia ex ea intentione efficaci deinceps eligat, & apponat, ſcientiam mediam finis, & effectus illius contingentis, & liberi prædeſtinato expectare debet, vt prudenter illos efficaciter intendat, ac præfiniat, mediaque ad illos obtinendos ſuauis efficaciæ prædeſtinatione ſua eligat, & apponat.

6. Item: quia in quocunque efficaciter antecedenter intenturo, & præparaturo media ad effectum contingentem præuenire efficacis ſuæ voluntatis infruſtrabilitatem, quantum poteſt perfectio, ac præuenire minus, quam poteſt, explorata, Deoque indigna imperfectio. Hæc vero ratio ſupponit poſſibilitatem diuinæ præfinitionis, ſeu voluntatis diuinæ abſolute efficacis & antecedentis de fine & effectu nobis contingenti, & libero, quin huius, & arbitrij noſtri libertati officiat, dummodo voluntas, & præfinitio illa per ſcientiam mediam reguletur; eam vero ſententiam aperte, vt arbitror, confutauimus controu. 4. de volunt. d. 6. quæſt. 2. Ad præſens autem miſſis noſtri Herize impugnationibus quæ ibibi à nobis datas recident tandem, vt vrgeant. Inquiro an electio mediorum efficacium cum gloriæ aſſequutione coniungendorum ordine prędeſtinatiuo à Deo habenda veram intentionem efficacem, & antecedentem actus noſtros liberos, & gloriam per illos, ac ſubinde contingenter obtinendam neceſſario requirat, necne? Si non requirit, ſcientia media ad prædeſtinationem titulo antecedentis efficacis intentionis gloriæ ad prædeſtinationem, & electionem mediorum efficacium, certo cum gloria prædeſtinati, & infallibiliter coniungendorum non requiretur. Siquidem ex non efficaci gloriæ intentione, & electio, & prædeſtinatio illa haberi a Deo abſolute poteſt. Requiri autem per hoſce non poteſt,

qui

qui ex inefficaci haberi vtramque à Deo abſolute poſſe conſtanter defendunt. Sed nec per rationem poteſt requiri: quia cum præfinitio illa principium eſſentiale proximum, & ſine quo non electionis, & prædeſtinationis ſit, à qua ſola, vel in hypoteſi, vel abſolute auxilia, & media illa efficacia certo, & infallibiliter coniugenda cum gloria prædeſtinati purificati, apponive poſſint: implicat ante præfinitionem electionem, & prędeſtinationem ſcientiam mediam præcedere vti eas regulas, quas eſſentialiter, & neceſſario ſupponit.

CERTAMEN III.

Prædeſtinationis ex inefficaci gloriæ intentione per ſcientiam mediam conſtituendæ ratio vlterior.

1. LEſſius noſter de auxil. cap. 4. num. 16. Molina 1. part. quæſt. 22. art. 1. ad 2. quibus Herize ſubſcribit citatis tract. 5. art. 22. cap. 3. num. 25. probant: quia, etſi eodem auxilio, ſub quo gloria, & effectus noſter contingens libere habendi eſſent, ex quacunque ſcientia ſimplicis intelligentiæ ſolum electo, & dato gloria, & effectus noſter contingens abſolute, & libere obtineretur: ac proinde neque gloriæ effectus contingentis abſoluta exiſtentia, neque eorum cum auxilio eiuſque cauſalitate abſoluta eo poſito coniunctio directione ſcientiæ mediæ ad eius electionem, & appoſitionem abſolutam, non habeant opus: aſt perfectio diuinæ prouidentiæ ex parte Dei prouidentis requirit vt ante auxilij, & medij de ſe indifferentis electionem, & appoſitionem abſolutam, quæ ſub illo futurum, vel non futurum ſit, ſi adhibeatur, adhuc ex inefficaci finis intentione, à Deo prænoſcatur ne cæco modo, & in incertum tendat, id quod late ex ſcriptura Auguſtino, & Ambroſio recitatis à nobis certam. 1. n. 4. ſub finem. Herize num. 25. & 26. fere toto probare contendit: ita vero, vt ad prouidentiam omnem diuinam obiectiue liberam ſaltem ex inefficaci etiam finis intentione generice ſumptam, cognitionem euentus liberi ſub medio eligendo ſi daretur, ſpectare Patres docuerint. Hoc autem generalius eſt, quam teſtimonia Patrum, quibus probat: cum hæc de ſpeciali prouidentiæ ſpecie, ſcilicet prædeſtinatione ſint: neque iam ab authoritate, ſed à ratione de neceſſitate directionis ſcientiæ mediæ ad efficacium mediorum electionem à Patribus, & à tota noſtra ſchola aſſerta res agatur vt doctrinæ eorum & noſtræ ratio Theologica aſſignetur in huius Doctoris & reliquorum Vaſquez noſtri aſſeclarum ſententia negante prædeſtinatione efficacem voluntatem gloriæ prædeſtinati, ſupponi nec includi. Secundo non ſatisfacit obiectioni à ſe allatæ numero 26. quod ex inefficaci intentione finis, ſicut efficacia media apponere ad illum obtinendum, neque obtinere Deus cogitur ita mediorum efficacium conditionata ſcientia, ſed ſolam poſſibilitatem efficientiæ, ſiue actiuitatem, & eorum de ſe ſe conducentiam ad finem ſimplici intelligentia prænoſſe debebit, habebitque ſatis, ea ſiquidem ſcientia nouit, quod ſatis eſt, vt cordate apponat media, quibus finis abſolute poſſit obtineri, quod ſolum intentio illa, vera quidem, & ſeria, ſed inefficax repoſcit.

2. Quod ſi vlterius medium non ſolum actiuum ſit, ſed de facto effecturum, & extrinſecus efficax, eoque finis, ſeu gloria de facto obtineatur vltra Dei intentionem non erit, (nedum contra illam) cum illam non eſſe poſſibilem ſed abſolute exiſtentem, & de facto à prædeſtinato obtineri verè deſideret Deus & intendat. Confirmatur: quia prouidentia diuina erga reprobos, & præſcitos vere diuina, ac Deo digna prouidentia de eorum ſalute eſt, atque ex ſeria, veraque intentione, etſi inefficaci, ſalutis ipſorum à Deo præhabita, ac præſuppoſita eſt: immò, vt Herize, tam hic, quam alias ſæpe ſupponit, æque eiuſdemque ſerietatis, & propenſionis in ipſorum, atque in prædeſtinatorum ſalutem: ergo in ea prouidentia ſalutis reproborum ex æquæ ſerietatis & propenſionis in ipſam, atque in ſalutem prędeſtinatorum intentione præſuppoſita, nulla eſt Deo indigna imperfectio: atqui ex ſimplici ſolum intelligentia conducentiæ mediorum prouidetur per illam reprobis de mediis ad ſalutem: ergo in primis de ratione prudentis, Deoque dignæ prouidentiæ erga effectum contingentem, & gloriam, ſeu finem quempiam libere à nobis obtinendum ex inefficaci eorum intentione habitæ, non eſt media ad gloriam, ſeu finem contingentem amplius, quam ex ſcientia ſimplicis intelligentiæ de conducentia mediorum ad ita præintentam gloriam, ſeu finem contingentiæ ſimilis obtinendum de mediis ad ipſum à Deo prouideri: quandoquidem ſpecies aliqua prouidentiæ veræ diuinæ. Deoque dignæ ex ſimili inefficaci finis intentione ſalutis reproborum à Deo ſola ſimplicis intelligentiæ de mediorum conducentia ad illam obtinendam habetur. Infero ſecundo ergo perfecte, ſeque digne Deus ex ſola ſcientia ſimplicis intelligentiæ de conducentia mediorum efficacium de facto prouidebit de mediis ad ſalutem ſimiliter inefficaciter nec magis præintentam prædeſtinatis. Negas conſequentiam hanc: quia, ne temere, & cæco modo media apponat vltra conducentiam intrinſecam eorum ad finem prænoſſe debet, quem ſint effectum habitura, ne imparatum, nec ſatis prouidum, prouidentiæ ſuæ effectus excipiant. Contra: ergo, & prænoſſe debet non ſolum ſcientia ſimplicis intelligentiæ conducentiam mediorum, de quibus prouidet reprobis, ad ſalutem, ſed etiam ſcientia media de reproborum abuſu, & perditione prænoſſe debet, quem exitum media ſufficientia ipſis prouidentia ſua erogenda & adhibenda habitura ſint, vt de mediis illis ad ſalutem abſque imperfectione, ſeque digne Deus reprobis prouideat: ne imperatum ipſum, nec ſatis prouidum euentus prouidentiæ illius ſuæ erga ſalutem reproborum excipiant. Hoc autem & antecedenti contradicit & dogmati Theologico, in quo ipſum fundatur: nempe Deum non prouidere reprobis de mediis ad ſalutem ex ſcientia media perditionis conditionatæ ipſorum, ſub eis mediis ſi eis donentur, ſeu quia prænouit illos ſub eis mediis perituros: id enim eſt, vt pietate diuina indignum. & ſeriæ voluntati ſalutis eorum, & vero dolori de eorum perditione aduerſum, & quaſi de induſtria eos perdere voluiſſe.

3. Sed enim ratio hæc noſtrorum Molinæ Leſſij, & Herize ſi non ex prædicato vniuerſalioris prouidentiæ diuinæ, vt poſtremus voluit reddatur) ne poſita ea à nobis amanda, & impugnationes incurrantur) ſed ex prædicato ſpecialis prouidentiæ perfectiſſimæ (cuiuſmodi prædeſtinatio Sanctorum ad gloriam eſt) duplici fundamento ex iactis à nobis principiis controu. 6. de prouidentia firma conſiſtet. Primum ex ſuppoſitione, quod æqualiter inefficaci gloriæ intentione, & propoſitione, vt illam tam prædeſtinati, quam reprobi obtineant, præſuppoſita, prædeſtinatis præ reprobis ſpecie illa prouidentiæ perfectiſſima (prędeſtinatione nimirum) de mediis efficacibus ad eam de facto obtinendam prouideat: cum tamen ex vi intentionis, & propenſionis affectiuæ Dei ad vtorumque gloriam, prædeſtinatis, qui ſunt, ſufficientia ſolum, nec de facto effectum habitura; iis autem qui nunc ſunt reprobi, efficacia auxilia, & media ad gloriam habitura, quæ abſolute effectum poſſet prouidere: ſi enim ex ſpeciali ratione prædeſtinationis eueniat, impugnationes, & abſurda contra Herize producta ceſſabunt, ratioque neceſſitatis directionis ſcientiæ mediæ ad mediorum efficacium prædeſtinatis prouidendorum electionem, & appoſitionem abſolutam prædeſtinatione exercendam, quæ inſufficientiam ſolum pro reprobis prouidentia: & electione locum non habeat aſſignabitur: ſpecialis autem ratio cur electio mediorum efficacium prędeſtinatione incluſa, ac ſubinde eorum abſoluta appoſitio ex æque inefficaci, nec magis propenſa ad prædeſtinati, quam ad reprobi ſalutem intentione præſuppoſita per ſcientiam mediam dirigi, ac regulari debeat, ſecus autem electio mediorum ſufficientium ſolum in prouidentia pro reprobo habenda ex dictis controu. 6. de prouidentia d. 2.

quæſt.2.

quæſt.2.cert.2.à num.8.& cert.3.petenda eſt. Etenim, licet ex vi æque inefficacis illius intentionis gloriæ, & ſalutis vtriuſque efficacis medij ad ſalutem electio, & appoſitio habenda à Deo neceſſario non ſit, haberi tamen abſolute à Deo poteſt: vbi autem à Deo abſolutè habetur dubio procul fini gloriæ præintentò obtinendo ab eo, reſpectu cuius ea electio habetur, directe quidem magis conducit, ac inſeruit: eligere autem, & apponere medium fini vere ac ſerio præintento directe inſeruiens, & conducens, non vero ex ſcientia conducentiæ, & in ſeruitutis, (vt ſic loquar) ipſius directæ ad ita præintentum finem ſeriæ illius finis intentioni, vt non aduerſetur, minus ſane concordat; ac plane euentus eorum, quæ haberi abſolute ex ea intentione ab eligente medium illud poteſt, negligi plane conuincit: quod quidem electionis, & ſpecialis illius prouidentiæ. atque de medio efficaci ad finem ita prouidentis prædeſtinato ipſumque prædeſtinantis imperfectio eſt: quare, & cæco modo, ac temere de medio illo prouidere, vt imparatum, & quaſi inuoluntarium gloriæ abſolutus euentus Deum prædeſtinantem inueniat vitio ipſi iure verteretur: in prouidentia vero medij ſufficientis ad ſalutem erga reprobum habita, cum nullo alio, quam intrinſeca, & eſſentiali conducentia ad finem præintentum medium conducat, & inſeruiat quæ tota ſimplicis intelligentiæ, ſcientia ſola Deo electuro innoteſcit, ſcientia vero conditionata quæ ſub eius hypotheſi à Deo electuro habetur haberiq; poteſt de non obtinenda gloria reprobi, ſi illud medium eligatur & apponatur, ſit, quæ præintento fini aduerſatur, atque eius intentione præſuppoſita ab eius electione Deum retardat, nec poteſt inducere, ſit: quod ad eiuſmodi electionem ſola ſimplicis intelligentiæ de conducentia medij illius, & poſſibilitate gloriæ obtinendæ per illud inſeruiat: quia ea potentia abſoluta gloriæ à reprobo obtinendæ per eiuſmodi electionem, & prouidentiam ſolummodo conſtituenda dignoſcitur, tametſi non vt dirigens, & inducens ad eam electionem, ſed ab ea potius Deum retardans comitanter ſolum ſcientia conditionata de non obtinenda gloria ſub illo medio, ita prouidenti, & omniſcio Deo adſit.

4. Secundum rationis eiuſdem tuendæ firmum etiam fundamentum adhibendum eſt ex dictis ead.contr.6.d.3. q.1.cert.2.à n.4.& cert.3.n 5.& 6. vbi ſerietatem, & propenſionem veræ intentionis diuinæ inefficacis tamen abſolute) erga finem aliquem cauſis ſecundis liberis contingentem (qualis eſt finis gloriæ à creatura rationali arbitrio etiam ſuo obtinendæ minutius, quam Scholaſtici cæteri, perſcrutantes inter plura alia ſcitu digna, deprehendimus: intentioni veræ, ac ſeriæ Dei inefficaci erga eiuſmodi finem tantam ſerietatis, ac propenſionis affectiuæ erga ipſum diuerſitatem, & inæqualitatem, citra efficaciam abſolutam, atque intra inefficaciam abſolutam contentæ poſſe competere, vt Deum inefficaciter eum finem intendentem ad media ſolummodo efficacia eligenda, & apponenda vi propenſionis in finem illum intentionis (intra inefficaciam tamen) ſummæ determinare antecedenter poſſit. Id autem minus res Theologicas hactenus ſcrutantibus, atque de diuinis ad humanorum effectuum normas, & leges definientibus, difficile, adeo cert. illo 2.à n.4. rationibus Theologicis complanauimus, atque emolliuimus, vt, an demonſtrauerimus, lis, vt minimum aliis iure eſſe poſſit: inæqualitates alias ſerietatis propenſionis affectiuæ in finem veris, ſeriiſque intentionibus intrinſecus certam. illo 3. reperimus, & adeo in aliquibus earum minimam, vt ad efficacia media eligenda Deum intendentem non ſolum adigere, ſed vel agere nequeant, vel mouere; ſed ad ſufficientia ſolum: imò, & ex ſufficientibus & inefficacibus minima: eam vero in aliis, quæ vt cogere ad electionem efficacium non valeat, mouere tamen, atque agere ad illam Deum intendentem poſſit, & hanc intentionem, nec ſummum, nec prope ſummum ſerietatis & propenſionis affectiuæ (citra efficaciam vero) attingere non debere oſtendimus citato numero ſexto vbi & numero 7. oſtendimus. Inde vero eſſe veram, ac ſeriam Dei erga reproborum etiam ſalutem inefficacem intentionem nec minimo vel circa eum ſerietatis, & propenſionis contineri. Hac vero propenſionis, & ſerietatis inæqualitate in intentionibus Dei efficacibus erga finem creaturæ rationali, contingentem, libereque eius etiam arbitrio abſolute obtinendum (ac in re præſente gloriam à prædeſtinatis) deprehenſa, adeſt facilis, nec vna tantum ratio neceſſitatis directionis ſcientiæ mediæ ad electionem mediorum efficacium pro Prædeſtinatorum gloria abſolute obtinenda in eorum prædeſtinatione abſoluta.

5. Prima: ſi intenſionem ſalutis eorum ſumme intra inefficaciam abſolutam nec illius conſequendæ libertati, & merito prædeſtinati aduerſam) ſerietatis, & propenſionis ad ipſorum ſalutem eſſe dicamus; tunc enim ex ea intentione æque determinatus antecedenter manet Deus ad mediorum efficacium electionem abſolutam, & appoſitionem, vt nuper dicebamus, ac ſi intentio illa efficax foret; ex ea vero antecedente determinatione media abſque notitia efficaciæ ipſorum eligere abſolute, & apponere æque imprudens (quantum ad eorum electionem, & appoſitionem attinet) foret, ac ſi ex efficaci ſalutis intentione & præfinitione ea eligeret, & apponeret: ſed, quoniam paucorum ex prædeſtinatis ſalutem ſumma ea ſerietate, & propenſione præintendiſſe Deum arbitror (vt de eximie, quos vocant, prædeſtinatis Theologi aliqui cenſent) nec nobis in re Theologica pro libito diuinandi genium eſt: etſi rationes Theologicæ quæſtione 3. pro horum numero decurtando non adeſſent: ſit ratio ſecunda, eorum omnium ſaltem vltra mediocritatem, verſuſque ſummum ſerietatis, & propenſionis præintentam à Deo fuiſſe: ex qua adeo ſeria, & propenſa ſalutis ipſorum intentione in Deo præſuppoſita, minus etiam prudenter ſe Deus gereret, ſi mediorum efficaciam ad ſalutem prædeſtinatorum quam verſus, ac ſere prope ſummum ſerietatis, & propenſionis intendebat, ante eorum electionem, & appoſitionem abſolutam non prænoſſet, media vtique ſcientia. At inquies ex intentionis præſuppoſitæ ſerietate, & propenſione in reproborum, qui ſunt ſalutem, moueri Deus poſſet vt efficacia ad illam auxilia conferret, quo in caſu prædeſtinati eſſent, quin è phyſica, & morali determinatione intentionis præſuppoſitæ ad auxiliorum efficacium electionem ſcientiæ mediæ neceſſaria directio probari queat. Reſpondetur ad quæſtionem de facto, & neceſſitate ſcientiæ mediæ includendæ in prædeſtinatione, quæ eſt ad directionem electionis mediorum efficacium quæ de facto in prædeſtinatione includitur; quam certam, & infallibilem de conſequutione finis, & effectus ad quam prædeſtinatio eſt, ſcriptura, Patres, & Theologi aſſerunt ſatis rationis aſſignari ex inæqualitate, & exceſſu ſerietatis, & propenſionis ad prædeſtinatorum ſalutem in intentione diuina ſalutis ipſorum præſuppoſita ad electionem mediorum efficacium, de quibus nunc de facto ipſis prouidetur: Tametſi alias prædeſtinatio aliqua ex æque, nec magis ſeria, & propenſa intentione ſalutis, quam quæ nunc ad prouidentiam mediorum ſufficientium pro reprobis ſupponitur, non repugnaret, vt repugnare deinceps oſtendemus.

CERTAMEN IV.

Rationes aliæ vindicantur.

1. DVas alias rationes dedit nobis Vaſquez noſter prima parte, d. 93. capite primo, numero quarto & quinto. Primum: quia tametſi ex inefficaci intentione ſalutis auxilia efficacia à Deo prædeſtinatis donentur, bonus tamen eorum vſus Deo, & principaliter tribuendus eſt ex ſcriptura Patribus, & Theologia tota, dogmatica etiam: ergo debet Deo auxiliorum efficacium bonus vſus noſter voluntarius eſſe. Atſ nequit Deo eſſe voluntarius, niſi ex ſcientia media efficaciæ ipſorum, ſiue futuritionis conditionatæ boni noſtri vſus ſub illis ab ipſo donentur; vt patet: ergo ex ea ſcientia media debent à Deo donari. Secundam rationem ſic inſtruxit: vocatio con-

Rr gruа,

grua, ſiue efficax auxilium prædeſtinatione à Deo collatum rationem ſpecialis gratiæ, præſufficiente à Deo alias conferendo, & reprobis collato, debet neceſſario habere, ſicuti habere debent proprij omnes, & directi prædeſtinationis effectus. Atqui nequit auxilium, ſeu vocatio congrua, & efficax rationem ſpecialis gratiæ, & beneficij Dei habere, niſi ex ſcientia efficaciæ, & congruitatis ipſius bono vſu conditionate ſub ea vocatione futuro conſtitutæ, & ex quo maius nobis bonum eſſe habet, vocatio illa à Deo donetur: ergo neceſſario ex ſcientia media efficaciæ, & boni illius noſtri vſus conditionate futuri debet nobis à Deo donari. Maior eſt dogma Theologicum: minor probatur, quia quidquid commodi, bonique nobis, quantumvis magni, ab ignaro confertur, nobiſque ex illo percipitur, beneficij, & gratiæ (nedum ſpecialis, & maioris gratiæ à Deo perceptæ) nequit rationem habere. Secundo: quia ſi nuda vocationis, & auxilij à Deo donandi, donatique de facto, bonoque ipſius noſtro vſu conditionate futuro non attento entitas conſideretur, cum ſæpe reprobi crebrius, intenſiuſque vocentur, maior abſolute gratia, & beneficium ex prouidentia erga reprobos ipſis, quam ex prædeſtinatione prædeſtinatis conferetur, contra dogma Theologicum præfatum. Ratio vtraque diſplicet noſtro Herize loco citato, impugnaturque impetu magno numero 24 per paginam integram; eius tamen impugnationes omnes facile exarmantur ex prænotatis num. 4. & inde deductis num. 5. Nituntur enim in eo omnes: quod, niſi ex præſuppoſita formali intentione efficaci gloriæ, aut conſenſus ad illius aſſecutionem à prædeſtinato, vel ſaltem interpretatiua in ipſa medij efficacis electione incluſa (quam nec ipſe, nec Vaſquez nec nos admittimus) nec ſpecialis gratia in donatione auxilij efficacis, prædeſtinato, tametſi ex efficaciæ eius conditionata ſcientia donetur, poſſit reperiri, nec bonus noſter auxilij efficacis vſus Deo voluntarius reputari. Poſita autem inæqualitate, & exceſſu ſerietatis, & propenſionis erga ſalutem prædeſtinati, vel in ſummo, vel verſus, aut prope ſummum in intentione abſolute inefficaci, ex qua prædeſtinato præ reprobo auxilia efficacia donentur, aderit Deo determinatio antecedens ad auxiliorum efficacium præ ſufficientibus electionem pro prædeſtinatis, ac ſubinde in horum electione, & boni vſus ipſorum, & conſequutionis gloriæ à prædeſtinato interpretatiua voluntas, ratione quarum, & formalis intentionis præſuppoſitæ, vel ſummæ, vel prope, aut verſus ſummum ſeriæ, & propenſæ in prædeſtinati ſalutem, & interpretatiuæ in electione ipſa mediorum efficacium incluſæ (citra abſolutam earum efficaciam, & connexionem intrinſecam abſolutam prædeſtinati conſenſui, & cum ſalute) id totum ſpecialis gratiæ, inefficacis auxilij donatione, & voluntarietatis boni vſus, & conſequutionis ſalutis à prædeſtinato ex directione ſcientiæ mediæ reperitur, quod ex formali, & interpretatiua intentione, ac præfinitione efficaci abſoluta boni illius vſus, & conſequutionis abſolutæ gloriæ ipſe volebat reperiri.

2. Non poſſum autem non mirari Doctorem hunc, qui formalem conſenſus noſtri liberi, & gloriæ per illum obtinendæ, ex qua præſuppoſita efficacia media prædeſtinato à Deo eligantur, & donentur auerſatur, & interpretatiuam etiam in electione efficacium incluſam, atque auxilium efficax, quia efficax, ſiue, vt efficax eligi à Deo abſolute, donarique prædeſtinato conſtanter negat; quia ea voluntate efficaci, & electione auxilij, quia, & qua efficacis, euerteretur actus noſtri libertas, Soarij rationem ſecundam impugnans numero 21. nihilominus ipſum adeo formaliter negare, & contentioſè electione auxilij efficacis è ſola inefficaci intentione noſtri boni vſus, & meriti, & conſequutionis gloriæ per meritum adiuncta etiam ſcientia media præuia, & dirigente, eiuſmodi electionem, conſenſum, & meritum noſtrum voluntarium Deo eſſe, ipſique proinde principaliter tribuendum, & auxilij efficacis donationem prædeſtinato ſpeciale beneficium, & gratiam ipſi à Deo collatam eſſe. Hæc quippe duo Patrum & Catholicæ Theologiæ dogmata ſunt, atque iis, quæ ex ipſo nunc referebamus ſtatutis inde ſolum defendi poſſunt: quod auxilio efficaci collato ex præuia, & dirigente ſcientia media de bono noſtro vſu, & conſequutione gloriæ ſi donetur ipſius præ ſufficienti electio abſoluta, & collatio, & bonus eius noſter vſus, abſolutus voluntarius Deo ſit, eique præcipue tribuendus, & inde in longe vtilioris medij ex vtilitatis maioris præſcientia donati, maior longe gratia, & beneficium donantis, vt bene Vaſquez, cum quo ipſe in nuper relatis concordat, inferebat: quæ autem in eis principiis opponit, leuia ſunt, atque hic diluenda: cumque rationes duæ noſtri Vaſquez firmiores perſtent, tum, vt non vna ſolum via à nobis oſtenſa numero quinto, ex inæqualitate ſerietatis, & exceſſu propenſionis in ſalutem prædeſtinati in intentione ad electionem mediorum efficacium præſuppoſita, dogmata illa duo defendantur: dato etiam, quod ex æquæ omnino ſerietatis, & propenſionis ſalutis reproborum, ac prædeſtinatorum intentione, illis ſufficientia, his vero efficacia media donentur, in qua ſuppoſitione omnes Herize impugnationes procedunt. Vlterius (ne aliquid, quod eius argumenta vrgere poſſit diſſimulem) ſuppono: amorem etiam, ſeu beneuolentiam, & complacentiam perſonalem, ſiue in perſonis prædeſtinati, & reprobi; quam Dei miſericordia ipſis conciliat, & ex qua ipſis vt fini cui auxilia ſufficientia abſolute eligit & donat, eſſe prorſus æqualem. His igitur omnibus admiſſis eneruandæ ſunt Doctoris huius rationes.

3. Prima eius impugnatio contra Vaſquez rationes eſt: quia reprobus & prædeſtinatus in affectiua ſalutis intentione diuina, æquales prorſus ſunt: adde, & in beneuolentia Dei in perſonis vtriuſque, nec alio affectiuè in Dei erga ipſos voluntate differunt, ſed in ſcientia: quia nimirum prædeſtinatum conſenſurum conditionate ſub auxilio donando Deus ſcientia media illius electionem, & donationem abſolutam antecedenter prænouit; contra vero reprobum ſub donando auxilio non conſenſurum: nihil ergo voluntarij habet reſpectu Dei bonus vſus auxilij efficacis in prædeſtinato: ſiquidem nec electio illa ad bonum vſum prædeſtinati formaliter pertingit magis, quam ad bonum, vel malum vſum reprobi: quare neque efficaciam pertingit, quæ bono vſu prædeſtinati per nos conſtituitur: vnde quantum ad Dei voluntatem, & affectum attinet, ſiue erga prædeſtinatum, ſiue erga collatum ipſi auxilium in nuda auxilij collati entitate ſiſtit, qua indifferens in actu primo ad bonum eius, vel malum vſum, eiuſve omiſſionem, prædeſtinatus conſtituitur. Atqui voluntas cauſæ, & principij indifferentis, qua indifferentis præcisè non eſt virtualis, aut interpretatiua voluntas effectus inde de facto obuenientis, vt patet de ſe: alias malus vſus auxilij ſufficientis in reprobo Deo voluntarius virtualiter, & interpretatiuè dici deberet. Cæterum ſuppoſita ſolum intentione inefficaci boni vſus prædeſtinati determinatè, tametſi electione ipſa auxilij efficacis ex intentione illa, & ſcientiæ mediæ directione bonus eius vſus expreſſe, & formaliter non ametur, virtualiter, & interpretatiue amatur: ac proinde bonus ille vſus Deo voluntarius liberque eſt, ac præcipue ipſi tribuendus: etſi enim nuda auxilij entitate, qua principium indifferens ad bonum eius vſum, vel ad oppoſitum conſtituit attenta eius præcisè ſumpta electio interpretatiua, & virtualis voluntas boni vſus non foret: Aſt boni vſus determinate intentione ſuppoſita, atque virtute ipſius electione auxilij efficacis, ſub quo bonus vſus conditionate futurus determinate eſt, & prænoſcitur potius, quam auxilij alterius ſufficientis, non ſolum, quod datur reprobo ex ſimili, & æquali intentione ſalutis, ſed quod dari ex intentione eadem potuit ei, qui non eſt prædeſtinatus, electio ita prænoti efficacis auxilij voluntas virtualis, & interpretatiua boni illius vſus determinate prædeſtinati eſt; tametſi non efficax intrinſecè reſpectu ipſius, aſt affectiua: tum ob intentionem boni illius vſus determinate, quam eſſentialiter ſupponit, ac proinde intrinſecus concernit, tum ob determinationem logicam medij illius ad boni vſus abſolutam futuritionem, quam fore conditionate ante electionem prænouit, ſi illud auxilium donetur, atque electione abſoluta

&

Digitized by Google

& donatione ipſius abſolutam neceſſariò neceſſitate conſequente (vt ſæpe diximus) facit, ac reddit. Ad determinatè ergo apponendum bonum vſum auxilij illius, quem prædeſtinato determinatè intendit, certóq; & infallibiliter apponendum prænouit, tantundem determinationis electio illa voluntaria & libera Dei ex intentione, & ſcientia media determinatè futuri boni vſus, & neceſſitatis apponit, ac ſi phyſicam prædeterminationem apponeret: tametſi non apponat neceſſitatem antecedentem prædeſtinati, & boni vſus libertati repugnantem, ſed logicam ſolum, & conſequentem: quod ſi ex electione medij ab intrinſeco efficacis, taliſque præcogniti, etſi expreſſe, & formaliter præintentus effectus per illam non ametur: quia tamen ex illo indefectibiliter effectus abſolutè erit, ſi adhibeatur, atque ex huius veritatis præſcientia ad præintentum effectum eligitur, electio hæc interpretatiua, & virtualis effectus illius determinate eſt, atque ratione illius ita habitæ electionis non ſolum eius medij appoſitio abſoluta, verum, & abſolutus effectus voluntarius & liber eligenti: ita etiam Dei ea intentione vera, & ſeria boni vſus auxilij à prædeſtinato, & ſcientia media futuritionis conditionatæ, ſi auxilium hoc ipſum præ aliis ſufficientibus eligatur, electio, qua abſolute auxilium hoc, ac ſubindè futuritionis boni vſus abſolutæ neceſſitas apponitur, virtualis, & interpretatiua boni illius vſus volitio libera erit, Deóque ita ſcienti, & volenti bonus ille vſus prædeſtinati voluntarius, & liber ipſique principaliter proinde tribuendus. Quod enim alterius ſcilicet prædeſtinati ad eum bonum vſum, & eius oppoſitum ſeruetur antecedens, & in actu primo indifferentia, & libertas ſub ita electo auxilio, infallibilitati ac certitudini abſolutæ conſequutionis ipſius ſub eo auxilio collato, quæ ſolum ex parte intendentis curatur, & attenditur non officit: vnde eius ita electi electio virtualis, & interpretatiua abſoluti boni vſus eſt, & merito indicatur; tametſi obſit, quo minus electio illa, & voluntas ab intrinſeco efficax boni illius vſus abſoluti, adhuc interpretatiua, & virtualis ſit, ac indicetur. Confirmatur: quia ideo, qui ponit medium neceſſarium, & determinans ad effectum maxime ex intentione ipſius effectus eius electione, & appoſitione cenſetur virtualiter interpretatiue, velle effectum, formaliter, & expreſſe ea electione non amatum: quia ſcienter, volenterque eligitur aliquid cum illo connexum, & cum eius defectu incompoſſibile: atqui electione auxilij efficacis ad bonum vſum prædeſtinati ex huius determinate intentione, & ſcientia media de futuritione boni vſus conditionata ſub illo præciſè eligitur, & ponitur ſcienter, volenterque aliquid connexum cum bono vſu abſoluto prædeſtinati, & incompoſſibile cum eius defectu logicè ſaltem: ergo ita illud eligens electione ipſa vult virtualiter, & interpretatiuè bonum illum vſum prædeſtinati.

5. Confirmatur vrgentius & præcluditur euaſio, quæ poſſet tentari de connexione, & impoſſibilitate abſoluta, & ſimpliciter tali, (quæ ſola in mediis intrinſecè efficacibus eſt) ad effectum requiſita ad interpretatiuam, & virtualem volitionem effectus per mediorum electionem; quin logica alia conſequens, & ſecundum quid (quam ſolam in auxiliis efficacibus admittimus) ſit ſatis. Enim in virtuali, & interpretatiua peccati voluntate (ſiue omiſſionis illud, ſiue commiſſionis ſit) amor actionis prohibitæ, quia delectabilis, vel actionis alterius incompoſſibilis cum actione præcepta, ſolum affert neceſſitatem omiſſionis actionis præceptæ, & non omittendi prohibitam conſequentem, ratione formalis (ac nullatenus antecedentis, & ſimpliciter talis) incompoſſibilitatis, conſequentiſque ſolum omittendi actionem, dum exercetur, & ſit, vel agendi oppoſitam contrariam, quamdiu illa libere exercetur; & tamen amor vtriuſque peccati, nec expreſſe, & formaliter voliti, neque amabilis, virtualis, & interpretatiuus illorum amor eſt, ex eo, quod ex ſcientia neceſſitatis conſequentis apponendi actionem prohibitam, & contrariam præceptam omittendi, quamdiu hæc libere apponitur, ratione incompoſſibilitatis conſequentis actionis exercitæ cum ſui omiſſione, & oppoſitione actionis contrariæ: ergo etiam electio diuina medij efficacis à conſenſu, ſeu bono eius vſu conditionato ſub illo ex præſcientia boni illius vſus conditionati, & neceſſitatis conſequentis ipſius, & impoſſibilitatis etiam conſequentis illum omittendi, & apponendi vſum contrarium electo abſolute, & appoſito illo medio, etſi nullam antecedentem neceſſitatem vnius, & impoſſibilitatem alterius afferat prædeſtinato, erit voluntas virtualis, & interpretatiua Dei de bono illo vſu, ac ſubinde is Deo abſolute voluntarius erit, & principaliter tribuetur. Præſertim, cum ea electio ea formali, & expreſſo amore, & intentione boni vſus illius determinate eſſentialiter à Deo habeatur, eamque concernat: vnde euaneſcit ratio illa, cui tanquam fundamento à priori ſuam hanc primam totam impugnationem imponebat Herize; nempe voluntatem etiam efficacem principij indifferentis non eſſe voluntatem virtualem, & interpretatiuam alterius determinate termini, ſeu effectus indifferentiæ illius: id enim verum eſt, ſi voluntas illa, nec ea ſcientia vlterioſi neceſſitatis alicuius ad vnum extremum indifferentiæ, & impoſſibilitatis alterius extremi principio indifferenti adiunctis habeatur, neque ex amore, & intentione formali extremi illius determinatè, ſed ſolum efficiendi potentiam, & principium indifferens ad vtrumvis, atque adeo ex ſcientia ſolum ad id agendum neceſſaria: vt reprobis eliguntur auxilia ſufficientia ex ſcientia ſimplicis intelligentiæ, non autem media mali vſus eorum ſub ipſis, neque ea huius mali vſus ſed potius oppoſiti boni vſus intentione; ſecus autem euenit in electione auxiliorum efficacium pro prædeſtinatis, quæ, & ex intentione boni vſus determinate, & ex ſcientia media adiunctæ auxiliis illis logicæ, & conſequentis determinationis, & neceſſitatis eſſendi bonum illum vſum, & impoſſibilitatis ſimilis eſſendi oppoſitum ſub eis adeo habetur.

6. Rationem aliam gratiæ, & beneficij ſpecialis in electione, & collatione auxilii efficacis prædeſtinato præ collatione ſufficientis, ſi ipſi daretur, daturque reprobo non ſtare contendit in memoratis principiis Herize inefficacis intentionis ſalutis prædeſtinati, æque ac reprobi, adde, & dilectionis æqualis perſonarum vtriuſque: quia electio illa, etſi interpretatiua, & virtualis voluntas, abſoluti boni vſus, & gloriæ per illum à prædeſtinato obtinendæ ſit, niſi tamen expreſſe efficacia auxilij, ac ſubinde bonus ipſe vſus, quo in ratione efficacis conſtituitur ea electione, quantumvis ex ſcientia media boni eius vſus, & efficaciæ medium ametur, ſolum indirectè amabitur, & bonus vſus, & medij efficacia: atqui in hoc non ſtat ratio maioris gratiæ, & beneficij in donatione auxilij efficacis præ ſufficienti: Ergo maioritas gratiæ, & beneficij non amatur à Deo illud auxilium eligente & conferente electione illa formaliter, & directè, ſed materialiter, & indirectè: ergo Deus illa electione auxilij inefficacis præſufficienti non eſt formaliter ſpecialis, & maior benefactor prædeſtinati ex quantavis media ſcientia illud donet. Probat conſequentiam: quia maioris, & ſpecialis hæc beneficentia honeſta eſt: ergo eius honeſtas, ipſaque maioritas propter ſeipſam debet amari ab eam exercente, & formaliter eam habituro: nec ſatis erit maioris beneficij, & gratiæ maioritatem materialiter, indirectè, & interpretatiue ea electione amari, vt ex ea honeſtate, & virtute, atque, vt ſpecialis benefactor, Deus ſe erga prædeſtinatum gerat: ſicut ſufficit ad vitium, & inhoneſtatem eius contrahendam ipſam materialiter, & indirectè velle: quo à virtute diſcriminatur. Adde beneficij, quaſi animam, & formam ex beneuolentia, & amore, ſeu complacentia in perſona deſumi, quam æquam erga reprobum, cui ſufficiens, & prædeſtinatum, cui efficax auxilium confertur in Deo eſſe ſupponimus; ac proinde nec poteſt alterum altero eſſe formaliter amplior gratia, aut beneficium maius. Argumentum hoc, vt ab Herize proponitur leuis eſt ponderis, ac etiam ſtrictius à nobis inſtructum. Maioritas enim doni, quod confertur honeſtas formalis virtutis ſiue beneficentiæ, ſiue charitatis non eſt; ſed eius materia amplior ſolum: quare ipſam formaliter, & directè, qua talem, amari vt maior gratia & beneficium formaliter conferatur opus non eſt, ſed materialiter ſolum & indirectè: id ſcilicet, quod maius donum eſt ob formale beneficentiæ charitatis ex ſcientia maioritatis, & commodi amplioris doni illius ei, cui confertur, do-

nando : adſtante enim forma beneficentiæ, & charitatis, & affectu donantis ob eius virtutis formale motiuum, (quod ex materiæ in qua exercetur maioritate, vel minoritate, nec diuerſa eſt, nec augetur, nec minuitur, vt patet) materiæ maiori applicitum maiorem gratiam, & beneficium conſtituit; minori vero applicitum minus, dummodo ſcienter, ac voluntariè à donante abſolute applicetur, quod vt vidimus ex ſcientia media habetur.

7. Et ratio eſt : quia maioritas beneficij ſumitur à materia doni, & beneficij, non à forma, ſeu affectu beneficentiæ formalis : vt patet in eo, qui ex feruentiore amore in aliquem minus longè, quam alter, qui ex amore, & complacentia abſolute in ipſum ſed minus ardenti multo maius donum, ſciens, & volens conferret : dubium enim non eſt, quin iſ magis in donatarium beneficus liberalis, & benefactor formalis eſſet, quam alter, qui ardentiùs eundem donatarium amans, complacenſque in illo, ſciens etiam, volenſque donaſſet minus; licet ob feruentiorem, intentioremque amorem, & complacentiam erga ipſum magis, ſeu maior eius amicus, quam largior alter donator foret. Cuius ratio eſt : quia amicitiæ, & charitatis magnitudo ex affectu ſumitur; aſt beneficentia, & largitas ex doni magnitudine, vltro, ſcienter, ac ſubinde voluntarie, gratuitò, & quia donatario bonum, non autem donanti commodum taxatur : quare non opus eſt, vt aliter, quam, vt virtutis exercendæ materiam oporteat, ametur ad maius donum, & beneficium donatoris conſtituendum : materiæ autem virtutis exercendæ virtualis, & interpretatiuus amor eſt ſatis, dummodo formæ ſeu formalis motiui virtutis illius amor adſit expreſſus : in quo virtus à vitio per Theologos omnes, vt dicebat Herize, maxime differt : quod, vt hoc formaliter contrahatur, exerceaturque ac formalem conſtituat peccatorem eius turpitudo, & inhoneſtas amari, nec debeat non poſſit, formaliter, & expreſſe, neque ob ipſam actio praua ſed indirectè virtualiter, & interpretatiue eam amari ſit ſatis vt patet : quibus & argumentum, quod in confirmationem impugnationis ab Herize propoſitæ ſubiunximus manet ſolutum. Sed, vt magis vtriuſque oppoſitionis infirmitas appareat. Addo limitationem eius regulæ generalis de neceſſitate expreſſi, & formalis amoris honeſtatis virtutis exercendæ, vt amor, & exercitium formale virtutis illius, atque eius induat formalem honeſtatem, quam notabam, & probatam controu. de virtutibus : eam nimium intelligi in aliis omnibus præter beneficentiam, & charitatem, ſeu amicitiam : limitationis ratio eſt aperta; quia tum charitas, & amicitia & beneficentia ex complacentia perſonæ, quam amamus, cuique benefacimus haberi, exercerique debent, quin ex amantis, & benefactoris formaliter talis complacentia haberi formaliter, exercerique poſſint : vt autem ob honeſtatem, quæ in eis virtutibus, ſeu, qua honeſtis earum amor, & exercitium formaliter amentur, & exerceantur, opus eſt, vt ex amantis & benefactoris, (qui terminus cui eſſentialis eius honeſtatis eſt) complacentia, ſeu, quia ipſis ita amare, ac benefacere ita honeſtum eſt habeatur, eiuſmodi exercitium, & amor, neque ob alterius in eo exercitio commodum, ac bonum exerceantur, atque ex eius demum complacentia ſed noſtri amentur, & exerceantur actiones illæ : quod eſt ab honeſtate propria, ac formali charitatis, ſeu amicitiæ, beneficentiæ largitatis, & gratiæ deficere. Hac ratione principium illud, quod apparentiam impugnationi, quam diluimus, afferebat ad rem præſentem euacuatur. An vero poſſit auxilium efficax, vt tale præcognitum a Deo ad eius abſolutam electionem, & collationem prædeſtinato, ita etiam ſalua in eius bono vſu libertate, & merito atque aſſequutionis gloriæ prædeſtinati per illud, à Deo conferri, quod toto eo capite ſupponit Herize impoſſibile, videbimus iam certamine ſequenti.

CERTAMEN V.

Neceſſitas directionis ſcientiæ mediæ ad electionem mediorum efficacium prædeſtinatiuam probatur vltimo, & ab obiectione huc remiſſa ex certamine primo, numero ſeptimo vindicatur.

1. CÆteris fuſius neceſſitatis directionis ſcientiæ mediæ ad prædeſtinationem neceſſariæ, & aſſertæ à ſcholæ noſtræ Doctoribus primis, ac primoribus examinari, ſtabiliri, atque ab aliorum excogitatis contra illas difficultatibus præcipuis aſſerui : quia ſupponi potius à nobis Recentioribus, quam probari obiter, vt ſummum, ac frigide, ratione vna, vel altera breui attacta non fundata ne memoratis quidem nedum ſolutis Herize noſtri, contra earum pleraſque non ad modum Recentibus impugnationibus præfatis animaduerti : id quod pauculis noſtris Recentioribus directionis neceſſitatem impugnandi, & delerendi occaſionem fors dedit, & facilitatem : dum datas tactaſque ab Herize difficultates, nec apud ipſum, nec apud alios ex inſtituto viderent ſolutas : idcirco eas omnes ex inſtituto quæſtione hac diluere, eamque valide à ratione fundare neceſſitatem operæ pretio non exiguo fore iudico. Addo neceſſitatis eiuſdem rationem poſtremam, atque ex proprie dictæ prædeſtinationis natura eſſentia, & definitione immediate depromptam : etenim prædeſtinatio Theologica proprie accepta, & ad gloriam, eſt antecedens, & tempore, & natura deſtinatio prædeſtinati ad gloriam, & ſalutem per media in Dei voluntate præparata, & ſuo tempore conferenda. At antecedens hæc deſtinatio ad gloriam à Deo, niſi ex ſcientia media in voluntate, & electione diuina efficacia illa media præparentur eſſe non poteſt : ergo neceſſario eorum electio prædeſtinatiua Dei ex ſcientia media eſſe debet. Maior eſt Patrum dogma & Theologorum omnium. Minor probatur : deſtinatio alicuius ad aliquid proprie, & eſſentialiter dicit aliquam ſaltem eius determinationem ad illud, quæ repugnat vagitati (vt ſic dicam) termini, & diſiunctioni ad illum & alium : ergo, qui ab alio deſtinatur ad aliquid, in eo, per quod, ſeu medio quo deſtinatur ad illud, determinationem aliquam debet recipere ad illud, nec poteſt deſtinari medio aliquo, quod omnino indifferenter ad illud, & aliud ſe habeat, atque omni determinatione ad illud potius, quam aliud prorſus careat : vt patet in deſtinatione, & miſſione ſagittæ in ſcopum à Sagittario, à quo impulſum, quo in illum determinate feratur debet recipere : atque ratione aperta : ſi enim ab illo medium ad id, ad quod deſtinatur, vel aliud omni indifferentia indifferens, & indeterminatum prorſus reciperet, non deſtinaretur ab illo ad id, ad quod deſtinari ab ipſo diceretur : tametſi, vt ad aliud, ex medij indifferentia omnimoda, poterat ad illud, ad quod deſtinari ab illo alio dicitur, ab alio quovis, vel caſu, vel forte, fortuna, vel deſtinati, quem dicis, vel alterius à deſtinante arbitrio, perueniret.

2. Aſt enim medium, quo prædeſtinatus à Deo deſtinari, ſeu prædeſtinari ad gloriam libere, & meritorie, ſeu per bonum, & meritorium eius vſum obtinendam poteſt de ſeſe, & ab intrinſeco indifferens ad vtrumque eſſe debeat, nullatenuſque efficax eſſentia, & entitate ſua ad bonum eius vſum determinans, & determinatus (in noſtra ſchola ſcientiam mediam ad mentem, in qua vna diſputamus, & diſcurrimus, ac fusè oſtendimus in ſimili contra decretum concurrendi prædeterminatiuum tom. 1. de Deo vno controu. 3. tota d. 1.) vt à Deo deſtinante determinationem aliquam accipiat

prædeſtiua

prædeſtinatus ad gloriam per bonum vſum medij illius, ac meritorum, neceſſitatem determinationemque boni vſus cum eius medij & arbitrij indifferentia, ac ſubinde cum eius boni vſus libertate componibilem prædeſtinatiua ad gloriam electione debet recipere: & ſcienter quidem: cum non irrationalis inſipiens, cæca, temeraria que, & imprudens & quæ ipſius deſtinationi tribui nequeat, ſed rationalis & ſapiens, cordata, & prudens deſtinatio Sanctorum ad gloriam eſſe debeat: ſed neceſſitas, & determinatio boni vſus medij, ſeu auxilij de ſe indifferentis, & extrinſecùs efficacis electione prædeſtinatiua eligendi & apponendi, & cum eius & arbitrij indifferentia atque vſus eius libertate, & merito componibilis, ſolum eſſe poteſt neceſſitas conſequens, & logica à futuritione conditionata boni vſus auxilij, ſi donetur, à quo efficax illud redditur, & abſoluta auxilij eius per electionem prædeſtinatiuam poſitione: ergo neceſſitas hæc conſequens, & logica à futuritione conditionata conſenſus ſub auxilio illo vt abſolute eligatur, & donetur à Deo ſciri debet ad, & ante abſolutam eius prædeſtinatiuam electionem, vt ſcienter eam determinationem & neceſſitatem boni illius vſus cum auxilij & arbitrij indifferentia & boni vſus libertate componibilem à Deo prædeſtinatus recipiat, ac proprie ab eo prædeſtinetur. Sciri autem id ſcientia nulla alia præter ſcientiam mediam poteſt: ergo ſcientiæ mediæ præcedentia, & directio ad electionem auxilij efficacis prædeſtinatiuam, ſiue ad prædeſtinationem neceſſaria eſt. Euaſio de ſufficientia comitantiæ ſcientiæ mediæ præcluſa eſt controu. 6. de prouid. d. 2. q. 2. certam.3. Neque huic argumento aptari facile poteſt. Ni enim ex ſcientia dirigente ad deſtinationem ipſam determinatio ad bonum vſum, ac meritum, gloriæque conſecutionem formaliter recipiatur deſtinatio, ac determinatio ſcienter, & prudenter à Deo eſſe non poteſt: tametſi ſcientia media Deo eligenti medium comitanter electioni medij adſit. nullatenus enim deſtinatio ſciens, & prudens electio ipſa erit, neque à Deo erit determinatio, vt ex dictis patet.

3. Quæ contra boni vſus illius libertatem ex directione, ac præſuppoſitione ſcientiæ mediæ ad electionem, collationemque auxilij efficacis abſolutam opponuntur à Recentioribus nonnullis diſiecimus citato proxime loco ex controu.6 certam.3. atque ita, vt eorum meminiſſe amplius non oporteat. Aliunde tamen contra neceſſitatem directionis ſcientiæ mediæ ad prædeſtinatiuam electionem auxilij efficacis oppones. Scientia ſimplicis intelligentiæ, ſeu potius viſionis omnipotentiæ ſuæ, ſola Deus nouit in ea contineri cumulum auxiliorum, cui toti coniunctim nequeat de facto prædeſtinandus quiuis reſiſtere, ſeu in quo auxilium aliquod cui de facto ille conſenſurus ſit, ſi donetur contineatur: vt cum S. Thoma ſupra docuimus &, d. 3. quæſt. 1. oſtendimus. Ergo ex eiuſmodi ſcientia deſtinari, ſeu prædeſtinari quis poterit à Deo ad gloriam, & ſalutem pro priori ad ſcientiam mediam de futuro conditionate bono vſu prædeſtinati, & gloriæ conſecutione per ipſum, ſi detur auxilium illud in illo cumulo contentum, ſub quo determinate conſenſurus conditionate eſt, ſi donetur. Nego conſequentiam in noſtra doctrina facillime. Cum enim, vt diximus prædeſtinatio eſſentialiter determinationem, & neceſſitatem conſequentem boni vſus auxilij, & conſequutionis gloriæ abſolute per illum in voluntate diuina præparante illam prædeſtinato importet eaque determinatio conſequens, neceſſitas boni vſus,& conſecutionis gloriæ in voluntate illa ex ſcientia omnipotentiæ ſuæ continente cumulum illum auxiliorum poſſibilium; nec ratione ſui nec ratione ſcientiæ, ex qua adeo habetur, quaque dirigitur, & regulatur, inueniatur, ſit expectandam eſſe ſcientiam mediam boni illius vſus, & conſequutionis gloriæ per ipſum ſub auxilio determinato, & ſingulari in cumulo illo auxiliorum omnium contento, ſub quo determinato conſenſus conditionate futurus eſt, ſi donetur: ex qua, & electione abſoluta, collationeque auxilij illius determinati per illam regulata, atque directa conſequens, & logica neceſſitas boni illius vſus abſoluti,& conſequutionis abſolutæ gloriæ habeatur. Hoc vtique in noſtris principiis apertiſſimum eſt.

4. Nam ſcientia illa omnipotentiæ, & cumuli illius auxiliorum poſſibilium in eius virtute contentorum præciſè ſolum repræſentat Deo poſſibilitatem alicuius auxilij indeterminatè, & vage, ſub quo poſterius prædeſtinandus conſentiret, ſi donaretur. Vnde ex ea ſcientia quodcumque determinatè, & determinatum eligatur (etiam illud, ſub quo conſenſurus prædeſtinandus ſit, ſi eligatur & donetur) non eligitur ſcienter à Deo, ſiue ex ſcientia determinationis, & neceſſitatis logicæ, & conſequentis boni abſoluti eius vſus, & abſolutæ conſequutionis gloriæ prædeſtinato, quam reuera defert, ac deuoluit, & qua à Deo ſcienter deſtinari in eum bonum vſum, & conſequutionem gloriæ abſolutam determinatè prædeſtinandus ille à Deo dicatur, vt ab ipſo prædeſtinetur, vt vidimus: ex ea igitur ſcientia ſolum poteſt Deus immediatè, & proxime procedere ad intentiuam gloriæ voluntatem huius prædeſtinandi præ alio, & neque ex hac præciſè illa determinatio, & neceſſitas vlla gloriæ prædeſtinati per eius merita contineri in noſtris principiis poteſt: Cum ea efficax de ſe ſe abſolutè eſſe nequeat; quia, antecedens cum ſit boni illius vſus, & conſequutionis gloriæ per illum libertati repugnaret: quare, etſi intentione inefficaci gloriæ, & ſcientia omnipotentiæ, totiuſque continentiæ auxiliorum pro prædeſtinando poſſibilium poſitis, indifferens adhuc manet Deus, vt illum deſtinet, vel non deſtinet gloriæ, neque vllam determinationem, ac neceſſitatem adhuc logicam, & conſequentem conternit nec ipſe ſciens, & prudens in prædeſtinandum deuoluit, quouſque natura, intentionaliter poſterius auxilium, ſub quo determinato conſenſurus: gloriamque obtenturus conditionate eſt, ſi donetur, conſenſumque, & gloriæ conſequutionem conditionate ſub illo, ſi donetur, ſcientia media prænouit ex eaque illud abſolute eligens, & apponens conſequentem & logicam illam neceſſitatem, & conſenſus, & liberæ conſequutionis gloriæ prædeſtinatorum auxilio illo collato defert, ob quam ad gloriæ finem abſolutè conſequendum determinatè deſtinetur, & verè, ac propriè prædeſtinetur, vt ratione poſtrema numero 1. & 2. oſtendebamus: eam vero præluxiſſe præcipuè S. Auguſtino, & S. Thomæ definitionibus ſuis dubium mihi non eſt, & de S. Thoma oſtendi certam.1. numero 7. dum aliis difficilem, mihi facillimum textum explicarem. De S. Auguſtino ex ſuæ definitionis verbis conſtat apertius. *Præſcientia, & præparatio beneficiorum* ſeu auxiliorum gratiæ *Dei*, quorumnam? *Quibus certiſſime liberantur quicunque liberantur*, id eſt illis ipſis, quibus de facto,& certiſſime liberantur.

5. Hinc deduces: præfinitione, ſeu intentione efficaci gloriæ ante præuiſa merita (quam Scotiſtæ admittunt) ſiue ex ſcientia illa præciſa omnipotentiæ, & cumuli totius auxiliorum in eius virtute incluſorum præciſè, ſiue ex ſcientia media (vt Scotiſtæ hactenus explicarunt) à Deo habita, & concepta prædeſtinationem formaliter ſtare non poſſe, quouſque auxilij electio abſoluta regulata per ſcientiam mediam (permiſſa eius cum præfinitione illa compoſſibilitate) conſenſus liberi, & conſequutionis abſolutæ gloriæ per ipſum ita electi ſub eodem ipſo determinato auxilio poſterius accedat: ea ſiquidem auxilij abſoluta electione formali, & præparatione beneficij Dei, ſui auxilij gratiæ ille, cui eligitur, & præparatur abſolute in Dei præſcientia, & voluntate certiſſime liberabitur: non autem illa ad gloriam illius electione, ſeu efficaci intentione ac præfinitione ex qua ad auxilij eius electionem proceditur, tametſi eo ipſo, quod efficax ad gloriam illius electio ſit, virtualis & radicalis prædeſtinatio eſſe debeat: ea ſiquidem poſita determinatus vere intentionaliter antecedenter manet Deus ad auxilij efficacis abſolutam electionem, ſub quo (iuxta Scotiſtarum præfinitorum explicationem) conditionatam futuritionem conſenſus liberi, & conſequutionis gloriæ, antequam gloriæ electionem, & intentionem efficacem conciperet, prænouit, vel prænoſcet iuxta regulationem aliam intentionis efficacis, ſeu electionis illius ad gloriam ex ſcientia omnipotentiæ, & cumuli auxiliorum poſſibilium in eius virtute incluſorum: ſed tamen intentione hac efficaci ad gloriam, ex qua Deus determinationem præ-

Digitized by Google

parandi media certo gloriam obtentura antecedentem formaliter recipit, non recipit formaliter & proxime ita electus determinationem illam conſequentem, & logicam adhuc in voluntate Dei neceſſariam, vt formaliter ſit prædeſtinatus, ſiue ad gloriam per media deſtinatus infallibilia, quorſque hæc eligantur. Ex qua electione proxime, & immediate donentur eiſque in vitam æternam electus ille tranſmittatur, vt S. Thomas aiebat, per proximum eius effectum prædeſtinationem definiens, vt vidimus certamine primo, numero ſeptimo.

6. Sed huius occaſione video apud præfinitionis antecedentis de noſtris liberis actibus regulatæ per ſcientiam mediam, eamve concernentis Patronos Recentiores noſtros magnam litem excitari: an ſcientia ſola omnipotentiæ ſuæ, quæ ratione cumuli auxiliorum in eius virtute contentorum creaturam quamvis, quo velit ducere Deus poteſt inſpectata ſcientia media poſt neceſſario ipſi Deo adfutura de auxilio determinato cui creatura conſentiet, ſi donetur, poſſit Deus conſenſum eius liberum præfinire ſalua æque libertate, ac ſi ſcientia hæc conditionata conſenſus liberi præfinitionem diuinam præcederet? Noſtri certè nihil ea quæſtio refert, qui vtrauis ſcientia regulatas præfinitiones conſenſus liberi noſtri cum eius libertate, & ſuo proinde obiecto repugnare oſtendimus controu. 4. de voluntate d. 6. quæſt. 2. Sed Herixe (cuius non refert maioris, quia eaſdem præfinitiones horret) regulatas per ſcientiam illam omnipotentiæ magis exhorret, indignaſque Deo cenſet, citata d. 22. c. 3. num. 19. verſu. *Secunda quod*, quem imitantur Recentiores alij: quia putant Deum ita præfiniturum ex ſcientia confuſa de conuerſione aliquo vage auxilio ex incluſis in cumulo illo auxiliorum, & quaſi tentando cumulaturum auxilia ex ea ſcientia ad actum præfinitum: ego vero quæſt. 2. citata præfinitorum ſententia admiſſa regulatam per ſcientiam poteſtatis ſuæ ad conuertendum quo velit rationalis creaturæ cuiuſvis voluntatem admitti poſſe non dubito abſque vlla ſcientiæ confuſione & vagitate, & præfinitionis diuinæ imperfectione. Hæc enim veritas obiectiua vna & determinata eſt, in cuius proinde ſcientia, nequeat eſſe vagitas, & confuſio: nimirum Dei poteſtas, & Dominium, & creaturam rationalem vertat liberè, conuertatque quo velit & in cumulo ſubinde auxiliorum de ſe indifferentium aliquod eſſe cui ſit reſponſura: quare, & id Deus neceſſario abſque vlla confuſione cognoſcit, nec pro illo ſigno amplius ex qua cognitione abſque fruſtrationis decreti ſui periculo phyſico præfinire poteſt actum liberum & gloriam per illum cum tali intentione & modo ni eorum libertati præfinitionis efficacia & connexio antecedens cum ipſis efficeret: nec pro tunc ad cumuli illius auxilia indiuiduatim, diſiunctimque percurrenda, vt cuinam ex illis conſenſum rationalis creatura ſit, perquirat, nec niſi diſiunctim diſpiciat diuinus intuitus deſcendit; ſed ea neceſſaria veritate primum cognita, & creaturæ actu libero præfinito ſingulatim auxilia cumuli illius ſimul cognoſcit, & ſub quibus determinate conſenſura, ſub quibus non conſenſura ſit, ſi donentur: ac vi præfinitionis illius ex primis, ſi plura ſunt, vnum eligit. An vero neceſſitas conſenſus ſub aliquo auxilio collectionis illius conditionatè futuri, ſi donetur creaturæ rationalis libertati obſit, alterius loci difficultas eſt: nempe diſputationis tertiæ, quæſtione prima, vbi per otium examinabitur.

CERTAMEN VI.

Aliqui Recentiorum ſcrupuli expediuntur.

1. SCrupulus Recentiorum primus eſt: An, vt ex præſtata intentione inefficaci ſalutis prædeſtinati per bonum vſum auxilij efficacis ſcientia media præeunte, & dirigente eligatur illud auxilium, quia ita efficax præſcitum à Deo eſt, nec niſi efficax præuiſum ab ipſo eligendum, oporteat voluntatem aliam Dei efficacem reflexam de non dando eo auxilio, niſi efficax ſit ad ipſius electionem, quaſi natura, præcedere? an inſuper tunc boni vſus noſtri, & conſequutionis ſalutis, & gloriæ per ipſum libertati officeret? Circa primum interceſſurum decretum illud, vt Deus eligat, reflexe, & conferat auxilium efficax, quia præuiſum efficax, non collaturus, & electurus ſi inefficax eſſet præuiſum cenſet Recentior contra quem dicendum eſt: nullo talis decreti reflexi interuentu opus eſſe, vt auxilium efficax, quia præuiſum efficax, nec aliter eligendum, dandumque de facto à Deo eligatur, atque donetur, ex quacunque intentione ſalutis efficaci, vel inefficaci. Probatur ex intentione efficaci regulata per ſcientiam mediam de futuritione conditionata boni vſus, & aſſecutionis gloriæ per illum, quam hic Author poſſibilem, & compoſſibilem cum boni vſus, & aſſecutionis gloriæ libertate ait: quia ex ea intentione efficaci manet Deus antecedenter determinatus ad eligendum auxilium præuiſum efficax conferendum, negandumque, quod videtur inefficax: ergo opus non eſt interuentu decreti illius non ſolum, vt eligat & conferat ſed, vt determinatus antecedenter ſit ad neceſſario eligendum, & conferendum auxilium efficax: quia præuiſum efficax, quin eligi ab ipſo poſſit, ſi fuiſſet præuiſum inefficax. Nec pluribus eget partis huius probatio. Altera pars ex intentione inefficace præſuppoſita ad electionem æque facile probatur. Quia, etſi ea intentio inefficax non determinet Deum, vt efficax auxilium præuiſum præ inefficaci eligat neceſſario, & apponat; att non obeſt, quo minus libere ex eius efficacia præuiſa ad illud præſufficienti eligendum, & conferendum moueatur. Da igitur ita de facto motum (vt poteſt) ad eius electionem, & collationem, tunc ita à Deo electum eſſet & collatum de facto, quia efficax præuiſum, vt non daretur, eligereturque de facto, niſi præuiſum eſſet efficax: tam certum eſt, quam eſt certum affectum quemvis voluntatis, deficiente fine, aut motiuo ex quo conceptus à voluntate de facto eſt, defecturum: quia eſſentia ſua affectus quivis à ſuo fine, & motiuo dependet; & tamen decretum illud reflexum non intercedit.

2. Circa ſecundum cenſet idem author ibi interuentu eius decreti reflexi de non dando auxilio, niſi efficaci boni eius vſus noſtri, & aſſecutionis gloriæ per illum libertatem peſſum ire ſaltem plenam in ſcholæ noſtræ principiis. Dicendum ſecundò contra ipſum plene in noſtris principiis eo decreto reflexo interueniente eſſe ſeruandam libertatem. Ratio eſt prompta: quia decretum conferendi auxilium, ſi præuideatur efficax, ſecus ſi inefficax ſolum habet efficaciam conditionatam ſub conditione ſcientiæ mediæ terminatam, & vltimo connexam antecedenter, tanquam cum termino vltimo efficaciæ, & connexionis ſuæ ad auxilium, ſi efficax præuideatur, & ad eius negationem, ſi videtur inefficax: ergo purificata conditione per ſubſequutam ſcientiam mediam de futuritione conditionata noſtri boni vſus auxilij, & conſequutionis gloriæ, & ſalutis, ſeu efficaciæ auxilij ſolum habet connexionem, & efficaciam abſolutam antecedentem cum abſoluta exiſtentia auxilij illius, nec aliam antecedentem connexionem habet, efficaciamve abſolutam cum bono vſu, imò neque actiuitatem in illum, niſi mediatam ratione actiuitatis immediatæ, quam in illam habet auxilium illud, quod neceſſario ex eo decreto reflexo, & ſubſequuta ſcientia media de efficacia illius eligendum, apponendumque abſolute eſt: atqui auxilij illius connexio, & neceſſitas actiua, & antecedens cum noſtro bono vſu ipſius nulla eſt, ſed ſolum logica, & conſequens: actiuitas quippe eius ad illum determinata & determinans ad bonum vſum potentiam, ſeu arbitrium non eſt, ſed indifferens noſtroque arbitrio ſubdita: ergo non tollit boni vſus noſtri libertatem. Patet ex ſæpe à nobis dictis ac demonſtratis Scholæ noſtræ principiis: nempe ſolam neceſſitatem antecedentem natura, & connexionem cauſæ ex ſuo priori cauſalitatis actus libertati officere poſſe. Secus autem, quæ logica ſolum, & conſequens ſit, ex futuritione conditionata actus liberi ſub eo auxilio,

auxilio, atque extrinſeca huius efficacia, & eius abſoluta poſitione.

3. Confirmatur ex doctrina Suariſtarum præfinitorum noſtrorum actuum liberorum, qui ſuarum præfinitionum abſolutam connexionem cum actuum præfinitorum libertate inde componi putant, quod media ſolum actiuitate indifferenti auxiliorum actus præfinitos agant abſolute, & cum ipſis connectantur, tametſi quia falſo & male connexionem præfinitionibus intrinſecam cum actibus cum earum actiuitate mediata, & ratione auxiliorum confundunt, difficultatem non ſoluant; ſoluerent autem, ſi intrinſeca connexio earum vltra abſolutam auxilij efficacis poſitionem non procederet, vt in caſu noſtro non pergit. Confirmatur ſecundo, ex communi noſtrorum omnium doctrina qui ex ſtatis noſtræ ſcholæ principiis diſputarunt in terminis: an præfinitio actus liberi è ſola ſcientia dominij & poteſtatis ſuæ noſtrum arbitrium eiuſque liberos actus ratione cumuli auxiliorum in ſua omnipotentia clauſorum inexpectata formali ſcientia media de iis quibus determinate conſentiemus poſt modum adfutura, vt præfiniat, ſit Deo poſſibilis? quam præfinitionem tametſi Herize nonnullique alij impoſſibilem cenſeant ratione imperfectionis & indecentiæ, Deo indigne quam is præfiniendi modus includit, nemo tamen fere eam reijcit; quia præfiniti actus libertati abſolutæ aduerſetur niſi regularas etiam per ſcientiam mediam actuum noſtrorum præfinitiones eorum libertati abſolute aduerſas nobiſcum defendat, ratione intrinſecæ & antecedentis naturæ & cauſalitate neceſſitatis & connexionis earum cum abſolutis actibus præfinitis, & ſubinde impoſſibilitatis antecedentis abſoluti defectus eorum, vt vidimus certamine 5. num. 6. cum autem, vt nuper diximus numero 2. decreti illius reflexi de non eligendo, dandoque auxilio, niſi poſt modum præſcitum efficax ſcientia media fuerit, dandoque & eligendo ſi tale fuerit poſterius præuiſum abſoluta connexio, poſita etiam ſcientia media & purificata conditione cum abſoluta auxilij efficacis exiſtentia ſit, ibique ſiſtat neque ad abſolutam actus noſtri tanquam ad terminum eſſentialem à ſe connotatum alterius progrediatur, ſit plane actus noſtri abſoluti libertatem, nec vera ratione nec in ſcholæ noſtræ principiis lædi; immo vero Doctorum noſtrorum, qui ea principia percaluere, ſententia, libertatem eo etiam reflexo decreto dandi auxilia ſi efficacia præuiſa fuerint ſecus ſi inefficacia ſartam tutamque ſeruari.

4. Sed videamus quid habeat roboris argumentum quo in ſcholæ noſtræ principiis minuendam, magnam partem, decreto illo reflexo actus libertatem hic recentior conuincitur eius robur eo ſummatim reducendum eſt, ne ſingulis eius confirmationibus & ſolutionum quas affert impugnationibus examinandis inutiliter chartas oppleamus & perniciosè legentium confundamus mentes, ſi Deus habeat decretum omnino independens à meo actu vel omiſſione, etiam conditionate futuris efficax de ſe, de illius exiſtentia abſolutè impedienda) verbi gratia, de impediendo abſoluto actu furti eius omiſſionis aboleret libertatem, & actum furti redderet abſolute impoſſibilem in ſcholæ noſtræ principiis: atqui decretum illud conferendi auxilium, ſi præuideatur poſtmodum efficax ſcientia media, qua proinde non regulatur, nec dirigitur, eſt decretum impediendi actum furti abſolute, & omnino independens ab eius actus contingenti, & libera omiſſione etiam conditionate futura: ſiquidem ſcientiam de ea mediam non ſupponit vt patet: ergo abolet in ſcholæ noſtræ principiis tam omiſſionis furti, quam actus furti abſolutam libertatem. Minorem probat numero 12. argumento, quod directius probat totam concluſionem ſuam. Nam decretum illud eſt decretum dandi auxilium, ſi præuiſum fuerit efficax, ac ſubinde eius efficacia ad eam præſcientiam ſuppoſita, ad eius electionem, & collationem abſolutam ſupponatur, cum qua, & abſoluta auxilij electione, & poſitione ex parte actus primi ad furandum actus furti eſt impoſſibilis, ac ſimul eſt decretum non eligendi auxilium ſi præuiſum fuerit inefficax, ſiue ſolum ſufficiens: Ergo eo præuiſo ſufficienti, nec efficax dabitur, nec ſufficiens ad furandum, vel non furandum, ſiue quo nequit eſſe ad omiſſionem furti proxime libera, & indifferens abſoluta poteſtas, vt opus erat ad omiſſionis furti abſolutam contingentiam, & libertatem in hæc ſane recidunt omnia Doctoris huius argumenta cum pro concluſione ſua probanda tum pro ſolutionibus, quas ſibi ab aliis adhibitas refert euacuandis, ac reuincendis adhibita. Diſtingue maiorem argumenti primi: independenter omnino ab actu, vel eius omiſſione conditionate adhuc contingenter futura, tanquam à præſuppoſita tantum ad decretum impediendi nego maiorem tanquam à præſuppoſito vel eſſentialiter connotato pro poſteriori ad decretum & pro priori naturæ ad abſolutam eius efficaciam, & connexionem cum auxilio efficaci eiuſque electione, permitto maiorem: ſimiliter diſtinguo minorem: eſt decretum illud reflexum de auxilio efficaci eligendo, ſi tale fuerit præuiſum, & ſecus, ſi ſolum præuideatur ſufficiens, independens à futuritione illa contingente conditionata, tanquam à præſuppoſito tantum concedo minorem, tanquam connotato etiam pro poſteriori ad ipſum, & pro priori ad eius abſolutam efficaciam, & connexionem cum auxilio efficaci, eiuſque abſoluta electione, & donatione, nego minorem. Siquidem, cum decretum illud conditionatum ex parte obiecti ſit, ſi nimirum ſcientia media de eius efficacia adſit, vt decreti illius abſoluta efficacia, & connexio cum auxilio illo, eiuſque electione abſoluta ſit, purificanda eſt conditio ſcientiæ mediæ quam concernit, poſitione abſoluta ipſius, ac proinde conditionata futuritio contingentis ſui obiecti præſupponenda, vnde negatur facile conſequentia.

5. Dixi autem in ſecundo membro diſtinctionis adhibitæ maiori *permitto*. Nam, etſi connexio, & efficacia decreti illius abſoluta cum electione, & donatione auxilij efficacis tantum eſſet, nec ſcientiam mediam, contingenſque conditionatum eius obiectum ſupponeret, dum tamen concerneret electioni, & collationi auxilij præuiam, actus libertati non officeret. Pone enim Deum ex ſcientia naturali dominij, & poteſtatis ſuæ in omnes liberos actus arbitrij creati ratione cumuli auxiliorum in omnipotentiæ ſuæ actiua virtute clauſorum decernere, vt poteſt abſolute, auxilium efficax, non quidem conditionate, ſi efficax aliquod in illo cumulo eſſe præuiderit, ſed abſolute prorſus, quia aliquid in eo cumulo efficax contineri præuouit, decretum illud ita à Deo conceptum abſolutam efficaciam, & connexionem de ſe habet anteriorem prorſus ſcientiæ mediæ cum abſoluta electione, & donatione auxilij efficacis, quia tamen ita concernitur eſſentialiter à decreto illo ſcientia media ad abſolutum illius effectum & neceſſarium, nempe ad electionem, & collationem abſolutam auxilij determinati, quod in illo cumulo efficax præ cæteris eſt, atque tota efficacia, & connexio antecedens in auxilio ſiſtit, nec ad actum ex illo futurum extenditur: & inſuper efficax auxilium illud ſeu habiturum effectum ſi donetur (quod ſcientiæ illius mediæ obiectum neceſſario præſuppoſitum eſt) ab exercitio libero, & contingenti conditonato, tandemque abſoluto auxilij in entitate abſolute poſita pendet ſaluaretur in noſtris principiis nemine diſcrepante libertas. Adde à præfinitionibus, (ex quibus hic Author eſt) per præſuppoſitæ ſcientiæ mediæ directionem actuum noſtrorum abſque libertatis eorum læſione ex ſimili concernentia eſſentiali ſcientiæ mediæ ad electionem, & collationem abſolutam auxilij determinati, quod præ aliis efficax eſt, admittendum neceſſario eſſe cum abſoluta efficacia, & connexione decreti illius cum actu illo abſoluto illæſam ſeruari libertatem, vt vidimus cert. 5. & n. 6. meminimus nuper n. 3.

6. Argumentum præcipuum, quo minorem primi hic Doctor probat (& probari directè etiam concluſionem ſuam notabamus numero quarto) eadem æquiuocatione, & fallacia laborat qua, tam ipſe quam Recentiores alij decepti ſunt, vt electionem, & collationem auxilij, ſeu medij efficacis ab extrinſeco ad actum liberum, & meritorium, adhuc in ſpeciali, ac perfectiſſima prouidentia obiectiue etiam, ſiue ex parte obiecti libera, atque ad rem præſentem in prædeſtinatione, ex ſcientiæ mediæ directione ſalua actus libertate, ac

merito

Digitized by Google

merito eſſe non poſſe docerent: nempe quia præſuppoſita ex parte actus prævia ſcientia media dirigente electionem, & collationem abſolutam auxilij efficacis, actuſque proinde conditionata futuritione, qua efficax illud extrinſecùs conſtituitur, nequit ex electione, & collatione abſoluta auxilij illius, poteſtate vlla, non eſſe, vel actus, vel omiſſio conditionate ſub illo auxilio, ſi donetur, ſuppoſita, atque infallibiliter per ſcientiam mediam, & electionem ipſa directam abſolute antecedens ad auxilij, & actus abſolutam poſitionem. Huc tamen argumentum ſeu æquiuocationem diſiecimus, deteximuſque fallaciam d. 3. de prouidentia quæſtione 1. certamine 5. vbi impoſſibilitatem extremi oppoſiti omiſſioni, vel actui conditionate futuro ſub auxilio ex ſcientia media, eiuſque directione abſolute electo, & collato conſequentem ſolum, & logicam ſiue illationis eiuſdem in ſtatu vno ad ſeipſum pro alio, nuſquamque antecedentem natura & cauſalitate (quæ ſola libertati actus, & indifferenti poteſtati, ſeu libertati cauſæ in actu primo officere valet) eſſe poſſe monſtrauimus; ſolum inſtari poſſet decreto illo reflexo poſito dandi auxilium, ſi efficax prævideatur, ſecus ſi inefficax nulla præſuppoſita ſcientia media poſſet contingere nullum auxilium efficax prævideri: ex eo autem decreto determinatus eſt Deus ante omnem vſum, etiam conditionatum creatæ libertatis ad non dandum auxilium ſufficiens: ergo tunc non poſſet conſtituere in actu primo libertatem, ſeu proximam & indifferentem ad vtrumvis creatæ illius voluntatis poteſtatem: quia nullum auxilium dari tunc à Deo poſſet, quo ea indifferens poteſtas conſtitueretur. Non efficax, quia nullum eſt, nec præuideri poteſt, non ſufficiens; quia ſufficiens à Deo donari ex decreto illo reflexo repugnat. Reſpondetur caſum eſſe contra ſuppoſitum quæſtionis, quæ eſt de decreto conferendi auxilium efficax, & non aliter, quod prædeſtinato confertur, & reſpectu cuius de facto efficax eſt. Secundo ex parte Dei prædeſtinantis caſus eſt abſolute impoſſibilis ratione abſoluti eius dominij, & poteſtatis in liberas omnes rationalis cuiuſvis creaturæ actiones, & cumuli proinde auxiliorum actiuè in omnipotentia ipſius clauſorum, vt cum hoc etiam Doctore ſupponimus. Demum hic Doctor plus argumentis ſuis probat, ſi quid probat, quam velit: nempe eo decreto non minui ſolum actus libertatem, ſed funditus euerti, quod renuit, vt argumenta perpendenti conſtabit. Secundo, & concluſio, & argumenta ipſius cum his, quæ ſequentibus capitibus, maxime penultimo, & vltimo docet, & diſcurrit minus cohærent, vt lector doctus videbit. Nos enim veroſimiliorem doctrinam ſectari tradere, & vindicare cupimus, neminem niſi vt opus ad id fuerit, inſectari.

CERTAMEN VII.

Recentiorum Scrupuli tres expediti.

1. EST vero ſecundus Recentiorum ſcrupulus: An, vt electione prædeſtinatiua auxilium efficax, quia efficax ex ſcientiæ mediæ de ipſius efficacia directione eligatur, ac prædeſtinatione propria, vt diximus, donetur, ex intentione præſertim inefficaci boni vſus ipſius, & obtentionis gloriæ per ipſum, opus ſit eius efficaciam electione ipſa amari, vt à reprobo, cui bonus vſus auxilij præſtiti, & gloriæ aſſecutio per illum æque ſerio à Deo intenditur (vt nunc ſupponimus) diſcernatur. Amari debere ea electione prædeſtinatiua ad diſcretionem illam à Deo faciendam & eligendum auxilium efficax quia efficax prædeſtinatio, cenſent. Soarius 1. de eſſentia prædeſtinat. capite 7. numero 10. & Recentiores plures, quibus anſam præbuit Herize contendens ſpeciale beneficium reſpectu prædeſtinati à Deo eſſe non poſſe, ni expreſſe, & directe auxilium efficax, quia efficax electione diſcretiua prædeſtinati à reprobo adeo ametur vt ex ipſo recitauimus ex d. 11. capite tertio, numero 24. verſu *Tertium*. Quia de reliquo prædeſtinatus, & reprobus, quoad amorem Dei formaliter affectiuum pares ſunt: cum ex æque ſeria intentione ſalutis eorum apponatur auxilij entitas, quandoque intenſior ſufficientis pro reprobo, quam efficacis pro prædeſtinato. Secundo arguo pro Recentioribus, quia eligi auxilium efficax, præſcitumque efficax nequit eſſe, niſi ob motiuum efficaciæ eius præſcitæ; alias nec opus eſſet illam vt eligeretur auxilium illud præſcire, nec eligi, quia efficax dici poſſet: at mouere illam, vt auxilium eligatur & ametur, nequit niſi eadem efficacia ametur: ergo, vt eligatur prædeſtinatiue, quia efficax, debet efficacia ipſa expreſſe & formaliter electione ipſa amari.

2. Dicendum nihilominus eſt: vt auxilium efficax, quia efficax, ſeu non eligendum, ſi inefficax præſciretur, electione prædeſtinatiua à Deo abſolute eligatur, & apponatur amari eius efficaciam opus non eſſe. Probatur primo ex dictis certamine tertio, numero tertio. Etenim ex eo præcisè, quod efficaciæ auxilij præſcius, atque ex intentione inefficaci, determinata tamen boni eius vſus, & conſequutionis gloriæ à prædeſtinato ductus, & ex præſcientia illa directus ad electionem efficacis prænoti Deus procedat, tametſi eius efficaciam expreſſe, & formaliter electione ipſa non amet, curare tamen illam ex intentione illa magis de bono vſu, & gloria prædeſtinati, quam de ipſis curaret, ni ex ſcientia illa, ſed ex ſcientia ſimplicis intelligentiæ elegiſſet pro illo ſufficiens ſolum, vt reprobo eligit, certiſſimum eſt. Inſuper ita directam electionem auxilij efficacis ex intentione illa habitam eſſe voluntatem interpretatiuam, & exercite (etſi non efficacia abſoluta) actiuam boni vſus prædeſtinati, quod non habet electio auxilij ſufficientis pro reprobo: vnde, & gratiæ, & beneficij ſpecialis habere efficacis præ ſufficientis auxilij, ita electi, & collati donationem oſtendimus certamine quarto à medio numeri tertij, ac deinceps: iis autem ſatis diſcernitur affectiue prædeſtinatus à reprobo: tametſi in ſalutis intentione nuda, ac præciſa ſint in Dei affectu æquales, nec efficacia auxilij electione ipſa ametur, dummodo ideo, quia præcognita eſt eligatur, atque inde, & de intento fine magis à Deo electione ipſa, quæ illius interpretatiua voluntas eſt, afferens prædeſtinato, vt dixi, certamine 5. logicam & conſequentem illius obtinendi neceſſitatem, & determinationem.

3. Etenim inde perſpicuum eſt intentionem illam ſalutis, & gloriæ prædeſtinati æqualem etiam, illi, quam Deus habet gloriæ, & ſalutis reprobo, reſpectu huius totas ſuas vires, & motionem affectiuam non explicare de facto, & exercere: quandoquidem, nec ſcientia efficaciæ alterius auxilij mouet Deum de facto, vt præ ſufficienti, quod reprobo confert, efficax illud donet: nec ſcientia inefficaciæ auxilij ſufficientis, quod ei donat, ne donet illud detinetur. At reſpectu prædeſtinati intentio ſalutis æqua etiam totam ſuam affectiuam motionem explicat, & exercet: cum Deum retinendo ne auxilium donet, quod ſufficiens ſolum ſcientia condionata nouit: tum mouendo, vt donet, quod efficax prænouit, ſcientia eadem. Quo fit, vt, licet electione ipſa efficacis auxilij eius efficacia, finiſque gloriæ expreſſe, & formaliter non ametur, impulſu tamen, & motione affectiua intentionis eius electione auxilij, quia efficax præuiſum eſt, exercite, & in actu ſecundo ametur ea eadem ipſa intentione ſalus prædeſtinati magis, quam reprobi reſpectu cuius, æqua licet ſalutis eius intentio, non tamen totam ſuam affectiuam virtutem, & motionem in Dei voluntate exercet: inde ad rationem ab Herize tactam patet ſolutio, atque ad ſecundam à nobis ſubiunctam: etſi enim non ametur expreſſe electione ipſa auxilij eius efficacia prænota, amatur tamen interpretatiue per illam, & intentione ipſa formaliter exercite, & in actu ſecundo affectiuæ motionis, quam intentio illa in ſe imbibitam, & intrinſecam habet: & quam, ni efficaciæ auxilij media ſcientia præcederet, electione ipſius exercere non poſſet: quare & verum eſt, quia efficax ex ea intentione abſolute eligi, & apponi.

4. Tertiam probationem concluſionis primæ ſecunda ſuper re eadem concluſione, eiuſque probatione ita ſubiungo. Dicendum eſt ſecundo: electione ipſa medij efficacis, quâ præuiſi efficacis, nequit expreſſe, & formaliter eius efficacia amari: ex hac concluſione ſi probetur prima, quæ negatiua de facto eſt, probata firmiter manebit: à negatione quippe potentiæ, tam phyſicæ, quam logicæ ſeu poſſibilitatis ad negationem actus generis alterius eſt illatio legitima. Probatur ſecunda hæc concluſio: quia efficacia auxilij amari electione illa (immo affectu illo Dei) nequit amore deſiderij, aut complacentiæ: ergo nec poteſt electione illa regulata per ſcientiam mediam abſolutè amari: ſiquidem alterutro ſolum ex his amoribus à Deo amari poteſt quod amandum ab ipſo eſt. Antecedens probo: atque in primis non poſſe amari electione illa amore deſiderij patet: ſiquidem deſiderium nequit eſſe de re, quæ ad ipſum ſupponitur pro eo ſtatu, ſiue, vt eſſe ſupponitur: quia deſiderium omne eſſentia ſua eſt de re, vt ſit, vel ſaltem vt in alio ſtatu, vel aliter ſit, quam ante deſiderium eſſe ſupponitur ac deſideraturo proponitur ac innoteſcit: atqui Deo proponitur efficacia auxilij illius per ſcientiam mediam electionis auxilij efficacis directricem, ac proinde ad eam ſupponitur: ergo nequit auxilij efficacia præcognita, & præſuppoſita electione illa amore deſiderij amari, ſed nec amore complacentiæ: quia complacentia ſolum poteſt eſſe de obiecto eiuſque bonitate abſolute exiſtente, cuiuſmodi non eſt obiectum poſſibile, aut conditionate futurum: aſt efficacia auxilij præcognita per ſcientiam mediam electionis prædeſtinatiuæ directricem ſtat formaliter in futuritione conditionata boni vſus, & conſequutionis gloriæ per illum, ſi illud auxilium donetur: ergo nequit eſſe de efficacia auxilij illius amor complacentiæ. Maior eſt nobis certa & ſtatuta controuerſia 4. de voluntate d.2. & ex qua amorem complacentiæ Dei de poſſibilibus, quà talibus, reiecimus contra non paucos ibi quæſtione ſecunda, ac ſimiliter futura conditionata quà talia: ibidem quæſtione tertia eo adeat lector cum ad manum hoc tomo habeat: vbi etiam obiectionis poſtremæ inueniet ſolutionem, etſi enim efficacia auxilij, ſeu futuritio conditionata boni noſtri vſus ſub auxilio præſcita ratio ſit inducens, vt aliud ab ipſa ametur electione ipſa; nempe auxilium formaliter, & expreſſe, & bonus eius vſus interpretatiuè: id tamen affectu deſiderij iſtorum amatur, non autem complacentia in ipſam: quia bonitas, non vt exiſtens abſolute repreſentata, ſolum excitat ad deſiderium ſui, vt exiſtat in alio ſtatu non autem in illo: atque abſque complacentia in illo non abſolutæ ſuæ exiſtentiæ, pro quo complacentiæ obiectum incapax eſt, vt eis locis fuſius reſpondebamus, atque explicabamus

5. Tertius Recentiorum ſcrupulus. An ſi electione illa auxilij efficacis, quia efficacis præſciti, efficacia ipſa auxilij amaretur formaliter, & expreſſe (quod ipſum de amore interpretatiuo ipſius dubium eſſe poterat) boni vſus, & conſequutionis gloriæ per illum libertas periret. Perituram ſupponit Herize ſæpe citato capite 3. & Recentiores alij, contra quos negatiue reſpondeo: quam negatiuam reſolutionem ſupponit Suarius 1. de eſſentia prædeſtinat. cap 7. numero 10. Ratio eſt in aperto: quia, cum efficacia auxilij ſtet in futuritione conditionata boni noſtri vſus ſub auxilio eodem ad electionem illam præſuppoſita electionis illius in illam, ſiue formalis, ſiue interpretatiuus amor (omne permiſſus) ſolius complacentiæ eſſe poſſet: quare ad illam electio, quà deſiderium, & ſecundum antecedentem ſuam actiuitatem minime terminaretur, nedum ſecundum cauſalem ſuam efficaciam, & connexionem, quæ ſola eius ſtatu libertati & purificata conditione eiuſdem boni vſus libertati abſolute poſſet officere: ſolum ergo terminaretur in bonum vſum ſub eo auxilio conditionate futurum: quia complacentia de ipſius conditionata futuritione eſſet, quam tunc ſupponeret: quà deſiderium vero, & actiua ea electio eſſet, efficaciam totam, & actiuam connexionem in auxilium tunc ſolum exercere poſſet nuſquam in eius efficaciam terminaretur: quia vero eius interuentu bonum ipſum vſum mediate, tunc etiam, ſicut nunc, cauſaret, certoque, & neceſſario neceſſitate logica, & conſequente ex futuritione conditionata, quam ex eius boni vſus, & conſequutionis gloriæ abſolutæ intentione electio illa ſupponit, actiuitatem ſuam in bonum vſum, & gloriam prædeſtinati abſolutam exercet, eſſetque reſpectu eorum interpretatiuum deſiderium, tametſi reſpectu eorum intrinſece efficax interpretatiuum adhuc deſiderium non ſit: quare nec poteſt ipſorum abſolutæ libertati officere.

6. Scrupulus quartus. An directiua electionis prædeſtinatiuæ ſcientia ad purum, & adæquate media ſit, & quorum conditionatorum contingentium? Et circa primum certum eſt plures noſtro intelligendi modo actus ſcientiæ naturalis de rerum naturis, eſſentiis, conditionibus, & proprietatibus requiri, ſaltem remotè ad prædeſtinatiuam electionem: plures etiam actus viſionis cauſarum moralium naturalium exiſtentium in tota prædeſtinationis ſerie ad eius effectus apponendos intercedere vt vniuerſim notauimus, & quantum ſatis ſit, recenſuimus controuerſ. 6. de prouident. d. 2. quæſt. 1. n. 3. & 4 nec ſpecialem in prædeſtinatione (de qua hic) ſeu prædeſtinatiua medij efficacis electione, quæ in prouidentia, & electione medij ſufficientis pro reprobo non inueniatur habere difficultatem, & de re neutrobique vllam, vt ibi notabam: quare de ſcientia ſolum media oportet hic definire ad quænam obiecta conditionatè contingentia, eorum quæ in tota prædeſtinationis cuiuſque contextura obueniunt, oſtendatur? Breuiſſimè autem ſtatuo, eorum omnium contingentium, quæ quovis gradu ad finalem gratiam, in qua prædeſtinatus quiſque decedit conducunt conditionatam, ſeu mediam ſcientiam de ipſorum conditionata futuritione ipſius prædeſtinationem eſſentialiter ingredi, atque electionum mediorum quarum collectione ordinata illius prædeſtinatio integra completur eſſe directricem, reliquorum vero contingentium, quæ in prædeſtinati vita eueniunt, nec ad finalem eius gratiam vllatenus conducunt ſcientiam mediam non ingredi, neque electionem prædeſtinatiuam vlla ex parte dirigere. Ratio eſt facilis. Quia vniuſcuiuſque prædeſtinatio eſt non ad gloriam vtcumque, ſed ad tantam determinatè gratiæ & iuſtitiæ finali, iurique, & exigentiæ ipſius reſpondentem: vnde quidquid ad cumulum gratiæ, & iuris illius ad tantam gloriam, ad quam vnuſquiſque prædeſtinatur, vt medium ad eius contingentes actus quibus particulæ gratiæ, & iuris illius reſpondens, conducit, à Deo præſciendum conditionatè præparandumque eſt, vt certiſſime liberetur, & ſaluetur, eo ſalutis, & gloriæ gradu, ad quem præſcientia & præparatione beneficiorum Dei, ſeu prædeſtinatione diuina infallibiliter ducitur ac perducitur. Reliquorum vero contingentium, quæ nullatenus ad gratiam finalem conducunt media, tametſi efficacia, prædeſtinatione, ſeu electione prædeſtinatiua non apponi certum ex eadem ratione eſt. Quare neque futuritionis conditionatæ illorum ſcientiam prædeſtinationem ingredi, neque ad prædeſtinatiuam electionem ſupponi.

7. Explicatius minutiuſque concluſio euoluta, docet actus omnes indifferentes (ſi tales in actionibus noſtris admittantur) mediaque ſiue cogitationes Dei prouidentia haud dubio diſpoſitæ ac præparatæ nos ad illos inducentes de facto è Dei prædeſtinatione non eſſe neque efficaciæ mediorum illorum, futuritioniſve conditionatæ eorum actuum conditionatam ſcientiam, vt electionis prædeſtinatiuæ directiuam, vſquam ingredi: ſcientiam vero mediam efficaciæ auxiliorum, & futuritionis conditionatæ contingentis oblationis paruuli ante vſum rationis emortui à parentibus vel aliis, quibus ad regenerationis lauacrum offertur, & intentionis legitimæ; ac requiſitæ baptizantis paruuli prædeſtinationem ingredi; Item mediorum efficacium, ſeu conditionatæ futuritionis ſub illis bonorum operum, ac meritorum prædeſtinati iuſti adulti, etiam per peccatum mortificandorum. Hæc enim per peccatum reuiuiſcere, & gratiam ipſis reſpondentem per ſubſequutam pœnitentiam reſtitui omnium Theologorum communis ſententia eſt: ſecus eam quæ ex opere operato

ex ſacramentis percepta fuit: quare ſcientia media de contingenti eiuſdem perceptione conditionata ea ſolum parte, qua ex opere operantis gratiæ aliquid bono illo ad ſacramentum acceſſu perceptioneque recipit ad prædeſtinationem ſpectabit. Rurſus ſcientia media de honeſtis actibus, & de congruo ſolum auxilia gratiæ ad pœnitentiam prædeſtinato peccatori pro merentium eius prædeſtinationem ingredietur: remote enim ad gratiam, & iuſtitiam finalem prædeſtinati illius conducunt. Denique, & permiſſionis peccati media ſcientia ex cuius pœnitentia iuſtior, humilior atque ad ampliorem gratiam lapſus prædeſtinatus reſurget, ac priſtinam recuperabit: ſecus peccatum ipſum, quod, licet recuperationis illius, & augmenti gratiæ occaſio ſit, à Deo tamen præparatum nuſquam fuit, nec intentum. Dixi *denique*. Nam, licet decretum gloriæ ob finalem iuſtitiam prædeſtinati collatiuum neceſſario prærequiſitum medium ſit ad gloriam, ad quam quis prædeſtinatus eſt, vt de facto, formaliter, actu, & exercite ab ipſo obtineatur, & poſſideatur: liberum autem, & contingens ſub hypotheſi deceſſus prædeſtinati in gratia, non eſt; ſed neceſſarium ex fidelitate promiſſionis diuinæ de gloria ita decedentibus largienda: quare nec ſcientia media de eo eſſe poteſt; eſſet autem ni ea adeſſet abſoluta promiſſio.

CERTAMEN VIII.

Vltimi cæteris grauioris ſcrupuli expeditio.

1. QVintus ſcrupulus Recentiorum, & qui in re præſente polliciti eramus eſt. An, licet, vt auxilium efficax prædeſtinatione, ſeu electione prædeſtinatiua donetur, ſcientia media efficaciæ auxilij, ſeu conditionatæ futuritionis euentus contingentis ſub illo eſſentialiter ad eiuſmodi electionem prærequiratur, & ex parte prædeſtinationem conſtituit, vt hactenus oſtendimus; alio autem non prædeſtinatiuo, ſiue prædeſtinatiuæ electionis ordine, poſſit ex ſcientia ſolum ſimplicis intelligentiæ à Deo donari? ac ſubinde electionis medij efficacis abſolute ſumptæ ſcientia media eſſentiale principium directiuum non ſit? ſed ſolum electionis prædeſtinatiuæ, ſeu ex certitudine, & infallibilitate euentus contingentis abſolute obtinendi prædeſtinationis eſſentia incluſis? videtur enim ex vna parte principium directiuum omnis electionis, & collationis auxilij efficacis abſolute eſſe debere: ſiquidem quocunque modo, & ordine à Deo efficax auxilium abſolute eligatur, & conferatur ea fine aliquo ad quem, non conducat ſolum, ſed de facto, & cum effectu ducat, eligendum, donandumque à Deo eſſe: & à Deo, non quidem inſcio, & incerto euentus, non ſolum quem poteſt, ſed quem habiturus de facto eſt ad finem, ea cuius intentione eligitur, atque à Dei prouidentia ordinatur, etſi ex inefficaci finis intentione à Deo prouideatur, atque ad finem illum ordinetur; ſi quid valent datæ hactenus à nobis, vel ex aliis approbatæ rationes pro neceſſitate ſcientiæ mediæ ad prædeſtinationem conſtituendam dirigendamque prædeſtinatiuam electionem maxime propugnatam certam. 3.

2. Aliunde vero videtur ſcientiam mediam de auxilij, ſeu medij de ſe indifferentis, & extrinſecus efficacis, efficacia principium eſſentiale directiuum electionis omnis auxilij illius abſolute eſſe non poſſe, ſalua contingentis euentus libertate, ac ſubinde ſcientiæ mediæ quæ ſupponebatur eſſentia conſiſtente: quare, & ſententiam affirmantem contradictionem inuoluere, cum ſcientiam mediam deſtruat, quam ſupponit: ſi enim ſcientia media eſſentiale principium directiuum electionis auxilij efficacis ab electionis huius ſecundum eſſentiam, & intrinſecum ſui nude ſumptæ, & conſideratæ natura eſſentialiter præſuppoſitum, & prærequiſitum ſit: fiet, vt in ſtatu abſoluto nulla electio, & collatio abſoluta auxilij efficacis à Deo eſſe poſſit, quin ſcientiam illam eſſentialiter, & principium ſui natura & cauſalitate præſupponat. Cum autem abſoluta auxilij illius entitas, exiſtentia, & intrinſecum eſſe dependentiam à Deo ipſum vere potente eligere, & conferre imbibitam medullitus habeat, nequeatque Deus illud eligere, & conferre, niſi per aliquam electionem vere poſſibilem: fiet tandem, abſolutum eſſe intrinſecum, & entitatem auxilij efficacis ſcientiam illam, vt ſui principium eſſentiale etiam ſupponere: nempe principium, cum quo purificata conditione per auxilium & ipſum, & contingens quod ſub illo erat conditionatè futurum, eoque poſito in abſolutum tranſit, & abſolute non eſſe ex principio, cauſaque ſui & prærequiſito eſſentiali, & antecedente natura prorſus repugnet: quod ipſum eſt liberum, & contingens abſolute non eſſe. Sed neque conditionate: cum nec in ſtatu illo, vllove ab eſſentia ſua eſſentialique reſpectu ad principium illud eſſentiale ſui queat præſcindere. quare, & ſcientia media, quæ eiuſmodi principium eſt debeat in hypotheſi poni ac præcedere, ſub qua æque neceſſarius bonus auxilij efficacis vſus erit, atque illa electione, quæ ex collatione, atque auxilio abſolute poſitis neceſſarius abſolute fore nuper concludebatur.

3. Ob hæc argumenta duæ poſſent eſſe hac ſuper re Theologorum ſcholæ noſtræ opiniones. Quarum altervtra, ſi alterius aduerſæ fundamento veriſimiliter ſatisfaciat ſatis probabilitatis habebit. Pro affirmatiua (quam numero ſecundo fundabamus) eſſentialis præcedentiæ, & directionis ſcientiæ mediæ ad auxilij efficacis quancunque, & omnem etiam non prædeſtinatiuam electionem, reſponderi ad negatiuæ fundamentum poſſet, ab iis, qui principia remota omnia, cauſas per accidens, & cenſent & appellant, ſcientiam mediam cauſam auxilij, à quo proxime eius bonus vſus, & contingens effectus abſolute prouenit, & principium remotum ſolummodo eſſe vt paret, & cauſam per accidens, vt muſicam in Architecto ad ædificandum. Alij voce non adeo dura fors reſpondeant: cauſam, remotumve quodvis principium vere cauſam, & principium, neque ita per accidens, eſſe; at vero, cum proxime non influant, earum carentiam, ſeu negationem ea parte actus primi proximi, quem non conſtituunt, non requiri: quare principij proximi, & auxilium & creatam voluntatem adæquate conſtituti indifferentiam ad bonum auxilij vſum, vel eius omiſſionem, aut vſum oppoſitum ſaluat determinationis, & connexionis principij remoti, per ſe etiam eſſentialiter, remotè tamen, requiſiti cum bono vſu auxilij illius huius libertati officere minime poſſe. Hæc ſane, & alia, quæ pro compoſitione præfinitionum noſtrorum actuum regulatarum per ſcientiam mediam cum eorundem libertate ex Suariſtis noſtris referebamus controuerſia 4. de voluntate d. 6. quæſtione ſecunda reſponderi etiam hic poſſent; quæ tamen longius memoranda nunc, & confutanda non ſunt, cum ea omnia eo loci reiecerimus. Solum addo ea ad præſens minori probabilitatis ſpecie reſponderi, quam pro illis præfinitionibus poſſe. Cum hæc principia per ſe, & eſſentialiter, adhuc remote requiſita ad auxilium efficax, eiuſque bonum vſum non ſint; in præſenti vero, tam electio efficacis auxilij eſſentia ſua per ſcientiam mediam regulata, quam ſcientia ipſa media, qua regulatur, tam auxilij efficacis quam boni vſus ipſius principia, licet remota, neceſſaria tamen, & eſſentia requiſita ſunt.

4. Dices connexionem illam, tam electionis auxilij efficacis eſſentia ſua per ſcientiam mediam regulatæ, quam ſcientiæ mediæ regulantis cum bono auxilij vſu, & effectu contingenti purificata conditione, ſeu auxilio efficaci per eam electionem abſolute poſito, conſequentem ſolum, & logicam eſſe; tametſi in coniuncto electionis illius & auxilij efficacis abſolute poſito, & antecedente natura, & cauſalitate abſolutus bonus illius vſus contineatur: eſt enim connexio à futuritione conditionata, quam ſcientia media ſupponit, vt obiectum, tota prouenięns,

&

Digitized by Google

& quæ vt diximus controu.6. de prouidentia d. 2. quæſt. 2. certam. 5. à boni vſus auxilij illius abſoluta poſitione tandem obiectiue pendet: hæc autem ex auxilio de ſe indifferenti, & extrinſecus efficaci ſolum à conditionata boni vſus futuritione ab arbitrio creato libere ponitur: ita nimirum, vt ab arbitrio illo non poni poſſet, atque abſolute omitti: quo, & futuritio conditio ſub eo auxilio non eſſet, ſed ſcientia ſubinde media, nec per ipſam eſſentialiter regulanda auxilij illius electio: ac proinde impediri abſolute ab arbitrio creato ea omnia pro priori naturæ poſſunt, ne fuerint; tametſi ſemel poſita impediri nequeant ne ſint, ex ſuppoſitione ſcilicet, quod ſint, ac pro naturæ priori præceſſerint: immò nec bonus vſus abſolutus auxilij, qui, vt illa omnia pro naturæ priori, ſuo quæque loco, & gradu in ſuo genere præceſſerint abſolute exiſtens prioritate naturæ in caſu purificationis conditionis per abſolutam auxilij poſitionem in genere alio obiectiuæ præcedentiæ abſolute exiſtens ſupponitur: ac proinde ſolum ex ſuppoſitione, quod abſolute ſit eo auxilio poſito, infertur eum bonum vſum neceſſario abſolute ſub auxilio illo poſito fore; ea autem neceſſitas conſequens ſolum, & logica neceſſitas eſt, non phyſicæ cauſæ, & antecedens, vt de ſe patet, & dicebamus citato certamine quinto ad argumentum ſimile Recentiorum contra præcedentiam ſcientiæ mediæ ad prædeſtinatiuam electionem auxilij efficacis directiuæ, & neceſſario directiuæ, ſi ordine prædeſtinatiuo habenda à Deo ea electio ſit. Mutuam vero hanc cauſalitatem in diuerſo hoc genere, & neceſſariam ad conciliandam libertatem noſtram, cum certitudine, & infallibilitate cauſalitatis prædeſtinationis circa euentum contingentem, ad quem per media de ſe indifferentia, & extrinſecus ſolum efficacia prædeſtinamur, nullatenuſque repugnantem ſuppoſuimus, & oſtendimus eodem cert. 5. Nihil ſane apparentiùs, & ſubtilius pro affirmante ſententia adducti n. 2. excogitari poſſe videtur.

5. Statuta enim indifferentia auxilij entitatiua, quam quæſtio hæc ſupponit, nihil argumentum oppoſitum probat. Certum quippe eſt entitatem auxilij ſecundum ſe cum boni vſus negatione eſſe coniungibilem, quod ſi de facto coniungendum cum illa foret, ſi daretur (vt coniungenda eſſe ſufficientia, quæ reprobis dantur certiſſimum eſt, licet de ſe ac entitate ſua cum bono ipſorum vſu potuerint coniungi) ex ſcientia ſolius ſimplicis intelligentiæ poſſent conferri: quare eſſentia, & entitate ſua electionem regulatam per ſcientiam mediam non reſpiciunt vt à Deo abſolute apponantur: vnde in hypotheſi in qua ſecundum ſolam, nudamque entitatem ſuam poſitum auxilium eſt, futuritionem conditionatam ſui boni vſus non reſpicit, cum neque eius eſſentia electionem regulatam per ſcientiam mediam ſupponat, quod ſi ita poſito in hypotheſi auxilio ſecundum nudam ſuam entitatem cum bono vſu coniungendum conditionate ſit (vnde efficaciam extrinſecus ſortitur) atque à Deo per ſcientiam mediam videatur; tametſi eius efficacia bono vſu conditionato conſtituta, & per ſcientiam mediam à Deo cognita, aliter quam ex ſcientia media auxilium illud ad finem intentum eligi abſolute à Deo nequeat, & apponi; auxilium illud intrinſecam connexionem cum futuritione illa conditionata boni vſus, quam ex accidentaria ipſi electione ita regulata intrinſecus non ſupponit, entitate ſua non habet, quæ ſecundum ſe abſque electione ita regulata apponi à Deo abſolute potuit; ſed ratione extrinſecus, & contingenter ipſi adiunctæ efficaciæ, ſeu boni vſus conditionata ſub ipſo futuritione: quare nec ſuæ entitatis poſitione ex parte actus primi, qua, & conditio purificatur, & conditionatus vſus bonus in abſolutum tranſit, neceſſitas phyſice, & natura antecedens ad bonum vſum abſolutum ponitur: licet ex huius auxilij abſoluta poſitione, & futuritione conditionata, quam eſſentia, & entitate ſua (qua ſola actum primum ad bonum ſui vſum conſtituit) nec continet, nec reſpicit, ſed extrinſecus, & accidentarie adiungitur, neceſſario reſultet: eſt igitur æquiuocatio, & fallacia argumenti in eo: quod ſcilicet electio per ſcientiam mediam regulanda, qua ratione efficaciæ, extrinſecæ prorſus, auxilij præuiſæ auxilium præuiſum efficax apponendum aſſeritur neceſſario, ita neceſſario apponendum ratione entitatis intrinſecæ, & eſſentiæ auxilij ipſius in argumenti pro negante ſententia præmiſſis ſupponatur.

6. Sed affirmantis ſententiæ argumentum neceſſitatem omnimodam electionis per ſcientiam mediam regulatæ, vt auxilium efficax, taleque à Deo cognitum abſolute apponatur non prorſus euincit: etenim auxilij ſufficientis reprobo dati, inefficacia extrinſeca à negatione conditionata boni vſus cognita à Deo per ſcientiam mediam eſt: ſed tamen abſoluta inefficacis illius, & ſufficientis auxilij electio, & abſoluta appoſitio per ſcientiam mediam non dirigitur, vt oſtendi contr. 6. de prouidentia d. 2. q. 2. cert. 2. & dicam controu. 8. d. 1. q. 2. Ergo, etſi efficacia auxilij, efficacis extrinſeca à conditionata boni vſus futuritione, per ſcientiam mediam à Deo cognoſcatur, non eſt opus, vt eius abſoluta electio, & appoſitio eſſentialiter, & neceſſario per ſcientiam mediam dirigatur, & reguletur. Probatur conſequentia, ideo auxilium inefficax, & ſolum ſufficiens eligi abſolute poteſt electione non regulata per ſcientiam mediam, quia dari poteſt, non quia inefficax, etſi tale eſſe cognoſcatur, ſed ſolum quia ſufficiens poſitiue: aſt auxilium efficax, etiam ſi tale cognoſcatur, poteſt à Deo eligi abſolute, ac dari, non quia efficax, ſed præciſè, quia poſitiue ſufficiens: ergo poteſt à Deo eligi abſolute electione non regulata per ſcientiam mediam. Minor ſtat, dummodo repugnantia non oſtendatur: ſed probatur poſitiue; quia auxilium efficax, qua vtile, & conducens, ſeu poſitiue ſufficiens amabilitatem habet intrinſecam: ergo, & amabilitatem, quin vlterius voluntas in extrinſecam eius efficaciam tendat, caue ad eligendum abſolute apponendum illud moueatur: ea autem conducentia, vtilitas, ſiue ſufficientia poſitiua ſola ſimplici intelligentia à Deo cognoſcitur: ergo ea ſola diriget eam auxilij illius apponendi electionem, & voluntatem: ſi autem id voluntas Dei poteſt ex fine exercendi ſuam in ea electione libertatem, & conſtituendi potentiam in actu primo proximo ad bonum vſum, & eius oppoſitum auxilium efficax, quia conducens, & poſitiuè ſufficiens præciſè poterit illud ex ſola ſimplici intelligentia, non quia efficax eligere.

7. Quod ſi ex determinati boni vſus ſeria, veraque (tametſi inefficaci) intentione de medio efficacis prouideat Deus, difficilius plane eſt, non, quia efficax, atque non ſpectata ſcientia media de efficacia, & bono vſu ipſius pro priori ad eligendum à Deo abſolute eligi, & apponi nequeat, ſed ob rationem Molinæ, Leſſij, & aliorum à nobis propugnatam cert. 3. n. 3. Definitè ergo in difficultate concludo neutrius ſententiæ fundamenta poſita (quæ quidem vrgentiora videntur) alterutram partem concludere. Non affirmatiuæ, quia ex proxime dictis conſtat auxilium de facto ab extrinſeco efficax, non quia efficax, neceſſario eligi à Deo debere, ſed poſſe etiam eligi ſolum, quia poſitiue ſufficiens, ſi ex alio fine, quam boni vſus liberi, & effectus contingentis, & determinati obtinendi, ſed indeterminate, & pure permittendo creatæ voluntatis determinationi alterutrum, à Deo eligatur vt decretum concurrendi indifferenter cum arbitrio creato permiſſiue ſolum erga alterutram ipſius determinationem ſe habere docebamus tom. 1. de Deo vno diſput. 3. quæſt. 2. Neque negatiuæ ſententiæ fundamentum intentum euincit, vt vidimus proxime num. 4. & 5. æſtimo tamen ob rationes contra affirmantem ſententiam num. 6. atque hoc 7. datas directionem ſcientiæ mediæ eſſentialiter ad auxilij efficacis electionem non requiri, tametſi ad prædeſtinatiuam electionem, & de quouis contingente fine, ad quem eſt intento de auxilio efficaci prouidendum ſit, ad electionem ſimilem eſſentialiter requiratur.

QVÆSTIO III.

De electione ad gloriam ante abſoluta merita prædeſtinati præuiſa.

VNiuerſaliori titulo, quam ab aliis ſolet, quæſtio proponitur. De electione enim ſolum efficaci ante merita abſolute præuiſa magna contentione à Theologis noſtris diſputatur, ex quo Vaſquez & Soarez, (duo illa Scholaſtici belli fulmina) tot poſt Herculeos Scholaſticorum veterum labores plus nobis vltra Theologiæ oſtendentes ſuper ea quæſtione magno, & ingenio, & ſtudio decertarunt; ſed tamen vniuerſalius proponenda viſa nobis eſt: cum, vt nihil quod ad antecedentem electionem ad gloriam à Deo Patres tradiderunt omittatur: tum, vt eorum, quæ Vaſquiſtæ, & Soariſtæ ex ſcriptura, & Patribus pro ſua quique ſententia, & contra aduerſam producunt, æqua iudicis lance librentur. Quæſtio autem de adultorum prędeſtionatione procedit: infantium enim paruulorum cum gratia Baptiſmi ante vſum rationis decedentium nulla merita ſunt.

CERTAMEN I.

Ante abſolute præuiſa merita eligi ad gloriam prædeſtinatos: certum omnibus eſt, de eius vero electionis efficacia non item.

1. SEnſu certe aliquo vero, & Theologico prædeſtinatos ante præuiſa merita ad gloriam electos eſſe Theologo viro dubitare non licet: ita enim, & ſcriptura & Patres paſſim loquuntur vt vidimus ex ſcriptura. d. 1. quæſt. 2. cert 2. num. 3. fine num. 6. & num. 7. toto. Dilecti inſuper dicuntur abſque vllo ipſorum merito n. 5. & 6. ex puraque Dei miſericordia, & gratuita voluntate, id quod Iacobi Prædeſtinatorum typo, & Eſau reproborum exemplari, ac Inſuper maſſæ eiuſdem partim in vaſa honoris, partim in contumeliæ vaſa pro figuli arbitrio electæ, diſpoſitæ, Paulus explicuit ibi, & confirmauit. Ex quibus certum omnibus eſt omnino Prædeſtinatos ante omne ipſorum meritum ad gloriam, perpetuamque cum ipſo amicitiam à Deo fuiſſe ex ſcriptura, Patribus ad ea ſcripturæ teſtimonia, liquido conſtare: quare, & electionem ad gloriam ante præuiſa prædeſtinatorum merita à Theologis omnibus vero aliquo Theologico ſenſu admitti abſolute debere, nec poſſe omni vero Thologico ſenſu à ſano, & Catholico Doctore abſolute negari ſola eſt locutio quædam difficilis Auguſtini ex quæſt. 2. ad Simplician. (de qua rurſus certam. 4. fuſius agetur) ad inſtitutum efficacis electionis antecedentis merita prædeſtinati ad gloriam, quam, dum negare ſemel videtur: atque his iterum verbis: *non tamen electio*, ad gloriam *præcedit iuſtificationem* (quæ vtique ex prædeſtinatione procedit,) *ſed electionem iuſtificatio* (quæ poſt prædeſtinationem ordine naturæ eſt, & cauſalitatis intentionalis hac ratione probat. *Nemo enim eligitur, niſi iam diſtans ab eo, qui reijcitur*: quæ nimirum diſtantia ante merita, ac demerita prædeſtinati, & reprobi non eſt: quare prædeſtinati ad gloriam ante merita electio vlla eſſe per Auguſtinum nequit: verum cum de efficaci electinne ad gloriam ibi agat hanc vt ſummum ibi negaſſe. Secundo forte, etſi non ad rem ipſam, ad abſolutam denominationem electionis, ſiue ad gratiam, ſiue ad gloriam vnius præ alio diuerſitatem aliquam ex parte ipſorum (quam diſtantiæ nomine explicauit) ac præſupponi cenſuit.

2. Cæterum, verus ſenſus Theologicus electionis prædeſtinatorum præ reprobis ad gloriam, quo admitti ante præuiſa abſoluta prædeſtinatorum merita, à Catholicis cunctis Doctoribus electio eiuſmodi abſolute debeat, ſpeciatim, & determinate aſſignari non ita facile poteſt: ſi enim electionis antecedentis merita nomine intentionem ſolam ſalutis eorum velis ſignificari, ab eius erga prædeſtinatorum gloriam efficacia, vt nunc ſupponimus, præſcindendo: cum eam etiam erga reproborum ſalutem habeat Deus, nequit inde eorum præ reprobis electio aſſeri: cum ſint in ea intentione ſalutis, & gloriæ reprobi prædeſtinatis æquales: quare neque hi ab illis diſcreti, vt ad proprietatem electionis vnius præ alia oportebat. Nec ſatis videtur efficacium mediorum per prædeſtinationem præparatus prædeſtinatis acceſſus, quia prædeſtinatiua, ac præparatiua mediorum efficacium gratiæ voluntas ad gratiæ media, non autem ad gloriam ſe vlterius extendit, maximè in noſtra ſententia negante electione mediorum propria finem amari. Tum etiam: quia ex intentione inefficaci tantum ſeria tametſi, veraque finis efficacia media ad finem intentum adhiberi poſſe non ita eſt omnibus certum. Sed tamen ex dictis controuerſia 7. & controu. 6. de prouidentia electionis ad gloriam prædeſtinati præ reprobo ante eius merita abſolute præuiſa verus, propriuſque determinate ſenſus duplex facile inuenietur. Primus ex dictis controu. 6. d. 3. q. 1. certam. 2. & 3. vbi inæqualitatem ſerietatis, & propenſionis in finem intentum, in inefficacibus abſolute intentionibus veris oſtendimus, vimque vniuſcuiuſque motiuam ad electionem mediorum, vel ſufficientium, vel efficacium, vel vtrorumque, iuxta maiorem, vel minorem intentionum inefficacium ſerietatem, qua fieri poterit veroſimilitudine, vniuerſim taxauimus: inde enim dici recte, facileque poteſt: ſalutem, & gloriam prædeſtinatorum inefficaciter quidem, aſt propenſius, impenſiuſque inefficacium mediorum electionem, ac ſubinde ante eorum merita abſoluta intentam eſſe, quam reproborum ſalus inefficaciter intendatur: ac proinde in intentione ipſa gloriæ prædeſtinati eius à reprobo ex parte Dei ante vlla merita abſoluta illam intendentis, claret diuerſitas ſufficiens, ob quam prædeſtinatus præ reprobo ad gloriam electus ante præuiſa merita eius iure iudicatur.

3. Secundus verus Theologicus ſenſus electionis ad gloriam prædeſtinati præ reprobo ante illius abſoluta merita à ſcriptura Patribus, & Theologis cunctis admiſſæ, atque admittendæ, æque facilis, atque, vt æſtimo, communior ipſis eſt, admiſſa æqualitate quoad ſerietatem & propenſionem intentionis diuinæ erga vtriuſque ſalutem nullaque in eo vtriuſque diuerſitate. Cum autem ex parte intentionis gloriæ prorſus æqualis tantum, nequeat diſcrimen neceſſarium, vt prædeſtinatus præ reprobo ad gloriam æque vtrique intentam electus ſit, ac iure dicatur oportet ad mediorum efficacium electionem pro ſalute prædeſtinati, potius quam pro ſalute, & gloria reprobi ex ea intentione ortam, ſiue ad eius prædeſtinationem recurrere: eius vero acceſſu multo ex capite intentio illa, vel prædeſtinatio ex ea intentioue orta, atque abſoluta prædeſtinati merita antecedens, ipſius præ reprobo electio ad gloriam abſolute eſt, & iure dicetur. Primo: quia prædeſtinatio, ſiue electio efficacium mediorum per ſcientiam mediam de eorum efficacia directa ex intentione determinatæ ſalutis prædeſtinati, & gloriæ ipſius voluntas interpretatiua eſt, vt vidimus d. 1. quæſt. 2. certam. 4. num. 3. à medio, ac deinceps, quæ deficit reſpectu reprobi, cui, etſi æquali intentione, ſufficientia ſolum auxilia ad ſalutem prouidentur. Secundo: quia eorum electione per ſcientiam mediam directa, ſeu prædeſtinatione deſtinationem, determinationemque, ſeu neceſſitatem conſequentem aliquam, nimirum ad gloriam ſuam, Dei voluntate prædeſtinatus præ reprobo habet, vt vidimus ea quæſtione, certam. 5. atque de prædeſtinati gloria Dei intendentis cura affectiue maior, quam de gloria reprobi eſt eorum mediorum electione, vt vidimus cert. 3. num. 7. Ac demum, tametſi æqua intrinſece de vtriuſque gloria intentio Dei ſit, tamen reſpectu gloriæ prædeſtinati totam ſuam actiuitatem, & affectiuam motionem exercet de

facta

Digitized by Google

facto, quin eius aliquid orietur, dum ex ſcientia media de auxiliorum efficacia non, niſi auxilia efficacia, præparat, prouideretque prædeſtinato Deus, ſcientiaque media de inefficacia auxilij ſufficientis ex ea intentione detinetur, ne illud ipſi donet; cum tamen ex æqua intentione ſalutis, & gloriæ reprobi, ſimiliquè ſcientia ineſficaciæ auxilij ſufficientis, quod ipſi donet, eius donatione non abſtineat; nec ſcientiam mediam de efficacia auxiliorum aliorum, quæ eidem denegat expectat pro priori ad ipſorum electionem quam habiturus non eſt: Itaque totas ſuas affectiuas vires exercite. & in actu ſecundo electionis mediorum, ad quam Deum mouet reſpectu prædeſtinati, gloriæque ipſius, intentio illa explicat ac exerit, non autem reſpectu reprobi eiuſque ſalutis, vt illa ipſa quæſt. 2. certam. 7. numero 3. dicebamus: cum reſpectu illius vis motiua ad efficacium mediorum electionem intentionis illius orietur, ſolumque materialiter, & identice, non autem realiter formaliter præcedat: quare, tametſi, ſecundum ſe præcisè ſumpta, æqua reſpectu gloriæ vtriuſque ſit, vt ſe tamen, ſuamque affectiuam vim, & motionem in electionem maiorum ad finem explicat, exerit, & exercet, etiam ex parte actus primi prędeſtinati præ reprobo electio ad gloriam ipſius merita abſoluta antecedens abſolute eſt, ac meritò nũcupatur.

4. Hoc itaque, vt minimum, ſenſu electione prædeſtinatorum ad gloriam ante ipſorum merita præuiſa abſolutè dogmatice ſtatuta: an eiuſmodi antecedens prædeſtinationem, & merita electio prædeſtinatorum ad gloriam efficax ſis de facto, eſſeve poſſit aut debeat? apud Scholaſticos Theologos dubitatur, in ea vero quæſtione duplex tantum Scholaſticorum opinio abſolute altera affirmans, altera abſolute negans abſque vlteriori examine, & diſtinctione mentis Authorum referri ſolet: cum tamen ſit in quæſtione propoſita dubium triplex. Primum: an electio abſolute efficax prædeſtinati debeat prædeſtinationem, ac ſubinde merita abſoluta prædeſtinati antecedere? ſecundum, an de facto ita antecedas? Tertium, an ita ſaltem poſſit antecedere? ex horum dubiorum in quæſtione præſenti indiſtinctione, atque inaduertentia antecedentis electionis gloriæ ad merita prædeſtinati ab omni Theologia vniuerſim ab eius efficacia, & inefficacia præſcindendo admiſſæ, à nobiſque explicatæ hactenus, factum apud Authores eſt, vt tam pro affirmatiua, quam pro negante ſententia tumultuario, & indiſcriminatim prolixus, aut horum, cum ex antiquis, tum ex Recentioribus Scholaſticis ſyllabus texatur, dum Recentiores quemcunque electos ante præuiſa merita, immò & ipſorum prædeſtinationem, prædeſtinatos abſolute docentem legunt (vt omnes docere abſolute debent cum non niſi ex intentione ſalutis abſolutæ prædeſtinatio, & mediorum efficacium pro prædeſtinatis electio eſſe queat ſiue efficax intentio ſiue inefficax aſſerenda ſit) ſtatim pro antecedente electione abſolute efficaci ante merita prædeſtinati illum deſcribunt. Inſuper eos Doctores Recentiores, qui de facto affirmant, quaſi pro cauſa communi omnibus referunt omnes: cum tamen longe aliter alij, atque alij in quæſtione de facto affirment. Alij autem de facto affirmant, quia aliter fieri poſſe negant, atque Ita neceſſario fieri debere arbitrantur. Alij vero fieri poſſe aliter fatentes, ita vero à Deo factum cenſent: eo etiam diſcrimine pro negante ſententia de facto ſtare Doctores poſſunt: vt alij de facto intentionem gloriæ, ſiue electionem prædeſtinati ad gloriam abſolute efficacem, & antecedentem ad illius merita negent: quia eam cum meritorum, ac ſubinde obtentionis gloriæ per illa merita libertate æſtimens repugnare Alij vero, quia, etſi cum ea amice iudicent componibilem: tamen à Deo habitam eiuſmodi abſolute antecedentem efficacem intentionem, ſeu electionem ad gloriam prædeſtinati iudicens non fuiſſe: Ego vero his notatis Doctorum pro alterutra parte ab aliis relatorum differentiis, & ſenſibus diſtinctius procedam, nec tam longum, quàm alij Catalogum pro alterutra quæſtionis præſentis parte proponam.

5. Et ex antiquis Scholaſticis neminem pro alterutra ſententia tuto referri poſſe cenſeo. Non quidem pro affirmante, quia hi de electione prædeſtinati ad gloriam ante eius abſoluta merita præuiſa abſolute diſputarant, nulla abſolutæ efficaciæ intrinſecæ ipſius antecedentis electionis ad merita abſoluta prædeſtinati facta mentione, quin de antecedente abſolute electione eius ad gloriam ſenſu à nobis explicato, atque ab eius abſoluta efficacia, vel inefficacia præſcindente ſuns plane locuti, vt ſtatim in S. Thom. pro ea ſententia affirmante ex variis eius locis recitato oſtendemus: ſed neque pro negatiua ſententia certa fide referri veteres Scholaſtici poſſunt, quin facile de executiua Dei, & collatiua voluntate gloriæ prædeſtinato (quæ ex fide non, niſi propter præuiſa merita, eſt) explicari poſſint, ac debeant. Debeant inquam: quia cum electione prædeſtinati ad gloriam non, niſi ob præuia abſolute merita conſtantius, expreſſiuſque negant, de executiua, & collatiua gloriæ loqui ſe apertius produnt: quia electionem prædeſtinati ad gloriam abſoluse talem vero Theologico à nobis explicato ſenſu negare nequeunt: quin cum Theologis omnibus, tanquam dogma Theologicum vbiuis ea de re agunt admittunt: ergo pro affirmatiua ſententia de facto electioni efficacis abſolutæ gloriæ prædeſtinati ante eius abſoluta merita præuiſa, nec aliter haberi à Deo prædeſtinationem poſſe ni eiuſmodi electio procedat, aſſerunt Bañez 1. part. q. 23. vbi etiam Zumel Nauarrete, Ripa, Nazarius, Albelda, ac reliqui Recentiores Dominicani, qui in 1. part. S. Thom. ſcripſerunt, & in decretis prædeterminatiuis, ac phyſicis prædeterminationibus actionum creatarum contingentium Magiſtrum Bañez Ducem ſectantur: cum enim media, ſeu auxilia efficacia ad gloriam contingenter per actiones liberas obtinendam prædeſtinatione à Deo exhibenda, intrinſecus efficacia, ac proinde ad actiones liberas, & gloriam determinate à prædeſtinato obtinendam determinata, ac determinantia de ſe ſint, niſi ex intentione efficaci abſolute & intrinſece tali eligi à Deo, ac prædeſtinatione donari non poſſe conſequenter cenſent: idque è ſimplici intelligentia, quam ſolum admittunt, vt patet ex iis quæ diximus controuerſia 6. de prouid. d. 2. quæſt. 2. certam. 2. concluſ. 1. & d. 3. quæſt. 1. nempe ad prouidentiam diuinam erga cauſas naturales de ſe ad effectus edendos determinatas, & neceſſarias, atque erga eorum effectus, ſolam ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & naturalem inſeruire, atque ſolam intentionem efficacem debere præcedere. Proinde ſuis hiſce Thomiſtis Recentioribus conſentis, ac reliquis (Bañez excepto) hac etiam in re præiuit Aluarez 1. de auxiliis d. 3. concluſ. 3. citatur Scotus cum ſuis, ſed fide non bona.

CERTAMEN II.

Omiſſis Thomiſtis ſententiæ, & Patroni.

1. CVm Thomiſtis agendum hic non eſt, nec cum Scotiſtis aliquot Recentioribus, qui à ſuo Præceptore, & reliquæ doctrinæ ſuæ conſequentia deficiunt, cum ſatis eorum fundamenta tom. 1. de Deo vno fuerint à nobis diſiecta. Aliter longe affirmatiuam de facto ſententiam plures alij ſequuntur, qui phyſicas noſtrarum actionum prædeterminationes, decretaque prædeterminatiua reiectant: quare, & ſcientiam mediam de conditionata contingentium noſtrorum, vel implicite, vt ante Molinam Scholaſtici veteres omnes, vel explicite in terminis omnes ſcholæ noſtræ Thomiſticæ Ieſuanæ, qui Molinam noſtrum ea in ſe habent præceptorem: quorum acuratum & copioſum elenchum poſuimus tom. 1. de Deo vno controu. 2. de ſcientia, & præſertim controu. 3. de decreto diuino concurrendi ad liberas creatas operationes d. 5. fere tota atque eos omnes redegimus ad ſummam. Ex iis ergo non pauci affirmatiuæ ſententiæ in quæſtione de facto adhærent, ita vero, vt mediorum, ſeu auxiliorum ad ſalutem extrinſecus ſolum, vt docent, efficacium pro prædeſtinatis electio, atque ſubinde prædeſtinatio abſque

Digitized by Google

abſoluta efficaci de ſe ſe electione prædeſtinati ad gloriam antecedenter ad eius merita abſolute præuiſa eſſe à Deo potuerit. Sic cenſeo docuiſſe Caietanum ad locum citatum ex 1. part. Sotum in 1. d. 41. quæſt 1. §. *Poteſt aliter*. Et ſi qui alij de electione hac antecedente & abſolutè efficaci ad gloriam in terminis ex vetuſtioribus Scholaſticis aſſeruerunt: illi enim omnes auxilia intrinſecus efficacia, ac ſubinde decreta intrinſecus efficacia, contingentium per ipſa tenuentes, vt citatis locis vidimus, ſcientiam mediam implicite, vt efficax antecedens electio illa abſq; adeo aperta cum contingentibus, ita antecedenter intenti, libertate pugna conſiſteret, vt poſtea explicatius alij iam citandi, docuerunt Ex noſtris Doctoribus Salmeron tom. 4. part. 3. tract. 14. Cardinal. Tolet. in cap. 8. ad Rom. annotat. 31. vbi Peterius d. 24. Cardinal. Bellarm. 2. de gratia & libero arbitr. cap. 15. Henriquez de fine hominis cap. 11. cæteriſque fuſius & diſtinctius, acutiuſque Suarius 1. part. lib. 1. de prædeſtinat. c. 8. & opuſcul 3. de auxil. cap. 16. intrinſecam eius antecedentis electionis efficaciam cum gloriæ ob abſoluta merita contingentia intentæ & contingenter, ac liberè obtinendæ, ac huius, & illorum libertate ex directione intentionis, ſeu electionis per ſcientiam mediam componens: atque electionem auxiliorum efficacium extrinſecus pro prædeſtinatis, eorumq; prædeſtinationem ex efficaci quoad intrinſecum electi intentione, & electione præſtinari ad gloriam haberi à Deo potuiſſe, & ibi, & vbiuis ea ipſi res occurrit, aſſerit, vel ſupponit. Soario conſentiunt protſus Faſolus 1. p. tom. 2. quæſt. 23. artic. 1. dub. 3. multa, & accurata eruditione, ingenij pondere & acumine ſententiam illuſtrans. Arriaga tract. de prouidentia, & prædeſtinatione d. 35. & 36. totis, Curiel in prima Petri cap. 1. controuerſia 4. concl. 4. Mendoza Auguſtinianus in quodlibeticis quæſt. 1. ſcholaſtica §. *Secundo loco*. Peſantius in p. 1. quæſt. 23. art. 5. d. 10. & 11. Arrubal. 1. p. d. 72. & 73. ſupponitque ſæpe Aunatus diſcurſibus, quos Apologia pro ſcientia media contra eius impugnatores efformat; citantur in id Lucæ 12. *Quia complacuit Patri veſtro dare vobis regnum*. Maldonatus, Ianſenius, Sa, Barradas; ſed hi certè electionem pro prædeſtinatione vſurpant, quod ipſum voluit citat. Tolet. Granados denique vtramque ſententiam affirmantem & negantem vult conciliare tandem, ſed dictis à ſe contradicit concluſione 1. & 2. quæ ſane pro affirmatiua hactenus ſententia ſunt.

2. Pro affirmatiua hac ſententia de facto S. Thom. aperto ſtare eius Patroni cum Recentiores Thomiſtæ Dominicani, tum etiam Thomiſtæ noſtri Ieſuitæ contendunt, citata enim qu. 23. artic. 4. ait. *Prædeſtinatio ſecundum rationem præſupponit electionem, quia eſt ratio ordinationis in finem. Non autem præcipitur aliquid ordinandum in finem, niſi præſuppoſita voluntate finis. Vnde prædeſtinatio aliquorum in ſalutem æternam præſupponit ſecundum rationem, quod Deus velit illorum ſalutem.* Nec bene à noſtris Molina articulo 5. d. 1. m. 6. Valentia punct. 4. §. 4. & 5. Vaſquez cap. infra citando 10. Leſſio etiam infra ſect. 2. ratione 10. num 23. Becano infra obiect. 2. ſalutis æternæ nomine iuſtificationem, & perſeuerantiam finalem in hac vita interpretantur. Siquidem idem apud omnes, atque gloria valet æterna ſalus. Et S. Doctor de ſalute, quæ finis præintentus prædeſtinatis ſit, & ex cuius intentione prædeſtinantur, loquitur expreſſe. Ea vero finalis ſalus, quæ finis intentus prædeſtinatis eſt, gloria ipſa eſt non iuſtificatio, & perſeuerantia in hac vita, quæ medium ad finem intentum eſt, & in 1. diſt. 41. art. 2. ad 1. *Electio diuina eſt, qua aliqui ex ordine ſuæ ſapientiæ ordinantur ad finem beatitudinis, ſed prædeſtinatio eſt ſecundum quod præparantur eis ea quæ perducunt in finem; & ideo ſicut voluntas ordinans in finem præcedit actum voluntatis præparantis ea, quæ ducunt in finem, ita electio prædeſtinationem præcedit*. Et quæſt. 6. de veritate art. ait, *prædeſtinatio ſupponit dilectionem, per quam Deus vult ſalutem alicuius: ac proinde etiam electionem, per quam ille qui infallibiliter dirigitur ad finem ab aliis ſeparatur.* Et hæc vrgentiora S. Thom. pro affirmante ſententia teſtimonia ſunt, nam quæ afferri ſolent ex hac 1. p. q. 22. art. 2. ad 9. & art. 3. corp. & cit. quæſt. 41. art. 2. ad 2. & citata quæſt. 23. art. 5. ad 3. vbi ait: electionis, ac prædeſtinationis Dei nullam ex parte noſtri, adhuc ex gratia, cauſam, & diuerſitatem dari, ſed in purum Dei arbitrium & voluntatem gratuitam reduci debere tantum aſſeruntur. Neque enim electionem Dei merita abſoluta prædeſtinati antecedentem abſolute talem ſenſu aliquo vero Theologico à nobis dato dogmaticam, aduerſarij negant; ſed ſolum illam antecedenter ad merita abſolute efficacem, quam citati Doctores affirmatiuæ Patroni contendunt: ſed oſtendamus facile, & paucis vrgentiora recitata Authoribus ſecundi modi recitatis n. 6. ex vſu eſſe non poſſe.

3. Etenim in eis S. Thomas ea neceſſaria præcedentia intentionis finis, ſeu electionis, ac dilectionis prædeſtinati præ reprobo, vt illum obtineat, ad electionem & præparationem mediorum ad illum obtinendum, probat eiuſmodi intentionem, ſeu electionem finis gloriæ prædeſtinato præ reprobo ad prædeſtinationem, ſeu præparationem mediorum efficacium ad illam a prædeſtinato obtinendam debere præcedere: ac ſubinde de facto ad prædeſtinationem præſupponi: ergo ſi loquitur de intentione finis gloriæ, ſeu electione, & dilectione prædeſtinati præ reprobo ad illam abſolute antecedente, & efficace, hanc neceſſario præcedere ad prædeſtinationem debere ait: ac proinde non, niſi ex electione efficace abſoluta, & antecedente prædeſtinationem eſſe poſſe contra hos Doctores aſſerit, ſoliſque Thomiſtis Recentioribus fauet; quod hi tenuunt: ſin autem non loquitur de antecedente efficaci abſoluta electione ad gloriam, nec ipſis, nec Thomiſtis fauet; nec minimum negatiuæ ſententiæ aduerſatur, ſed adhuc explicandus reſtat S. Thom. vt genuina eius mens an negatiuæ aduerſa, vel ſecus ſit, deprehendatur. Vaſquez vbi proxime S. Thom. explicat, vt & 3. p. d. 23. cap. 8. num. 10. de præcedentia electionis, & dilectionis prædeſtinati præ reprobo ad gloriam ipſius prædeſtinati, quæ in prædeſtinatione ipſa includatur, ſitque ipſa adæquate ſumpta prædeſtinatione prior prioritate maioris vniuerſalitatis, quatenus, iuxta Thomiſtas plures, Dei ſcientia, & volitio prius ad obiectum in communi, ſiue ad eius vniuerſalius prædicatum terminata intelligi debeat, quam ad prædicata eius in particulari, vt ſcilicet ad efficaciam auxiliorum vniuerſim auxiliis efficaribus conſideratis electio ipſorum, quam ad ipſa in particulari efficacia, qua formalis prædeſtinatio terminetur, intelligatur prioritate vniuerſalitatis maioris præcedere: confirmari putant nonnulli ex q. 6. de veritate artic. 3. corpore vbi ait: poſt electionem prædeſtinati præ reprobo ad gloriam prouidere media, vt non cadat, vel ſi ceciderit, reſurgat. Sed plane S. Thom. agit locis citatis de præcedentia intentionis, ſeu electionis ad gloriam, quæ cauſalitate, & prioritate naturæ quaſi phyſica ad præparationem, & electionem mediorum efficacium in particulari præcedit, quæ prioritate illa maioris vniuerſalitatis nequit contineri: loci autem ex quæſt 6. de veritate artic. 3. corpore ſenſus prioritatem etiam naturæ, quaſi phyſicam continet (ſi aliquam continet vt iam videbimus) electionis prædeſtinati præ reprobo ad gloriam reſpectu præparationis, ſeu prædeſtinationis, & electionis mediorum efficacium in particulari, non autem prioritatem maioris vniuerſalitatis. Tertio alij reſpondent in ſententia ſancti Thomæ prouidentiam, & prædeſtinationem ſtare in actu imperij intellectualis, ſiue imperatiui modi (vt Thomiſtæ Dominicani Recentiores volunt) ſiue indicatiui de præſenti (vt vult noſter Ruiz impugnati à nobis affatim controuerſia 6. de prouidentia diſput. 2.) quod poſt intentionem finis, & electionem mediorum efficacium à Deo habeatur: ſed eiuſmodi imperium commentitium de ſe & S. Thomæ ſuppoſititium eſſe oſtendimus ibidem: quare, licet Soarius, qui iis vtitur pro affirmatiua ſua ſententia teſtimoniis huic interpretationi, & ſolutioni ex mente S. Thom. conſentiat 1. de prædeſtinatione capite quinto, numero 13. & reliquis, germaniorемque Magiſter meus Didacus Daza arbitretur, genuina S. Doctoris mens non eſt.

4. Aliunde ergo, & locorum Sancti Thomæ probabilior, & ad eius mentem germanior ſenſus venandus nobis eſt, quin antecedentem ad merita abſoluta

luta prædeſtinati, & abſolute de ſe efficacem eius præ reprobo electionem ad gloriam contra reliquos præter citatos paucos prædeterminantes Dominicanos, tam affirmantis, quam negantis ſententiæ Doctores neceſſariam ad prædeſtinationem à Sancto Thoma traditam admittamus. Primus eſſe poteſt ex quæſtione ſexta, de veritate articulo tertio corpore, ex qua nobis opponitur: vt ſentiat ex intentione ſalutis creaturarum rationalium, & ſcientia ſimplicis intelligentiæ de virtute omnipotentiæ ſuæ, qua ſcit pro ſingulis, & omnibus illis auxilia efficacia extrinſecus ſeu habitura effectum contineri, decernat aliquibus præ aliis non de auxiliis, efficacibus ſolummodo, ex ea gloriæ eorum intentione, & dilectione ipſorum prouidere, quin eius decreti efficacia vltra auxiliorum abſolutam poſitionem ad bonum vſum abſolutum contingentem creaturarum rationalium, ac libere per illum obtinendam gloriam abſolute extendatur. Eo igitur decreto ex intentione ſalutis earum habito interpretatiuè ſaltem, & virtualiter magis earum ſalus, ac ipſæ ad illam diliguntur ac præ aliis eliguntur, atque ab eis electiue, & dilectiuè ſeparantur, vt loco citato obiiciebatur: ex ea vero potiori illarum per decretum illud dilectione poſtmodum poſteriori ſigno electione auxiliorum per ſcientiam mediam regulata eliguntur auxilia in particulari efficacia, qua prædeſtinatio conſiſtit vel completur, atque à Deo è præſuppoſita gloriæ dilectione, & electione reſpectu gloriæ, inefficaci intrinſecus, prædeſtinatio procedit, Secundus ſenſus ſit ſanctum Thomam cenſuiſſe eis locis intentionem ſalutis, & gloriæ formalem, & expreſſam prædeſtinatorum præ reprobis, horumque electionem ſpecialem inefficacem, & citra abſolutam efficaciam, eſſe propenſiorem, & impenſiorem, quam erga non prædeſtinatorum ſalutem, etſi vera quidem, & ſeria intentio horum etiam reſpectu ſit: quare & ea ipſa prædeſtinatos à reprobis, primo in Dei voluntate diſcerni, & ſeparari inde poſterius natura, quaſi phyſice, electione auxiliorum efficacium ſeu prædeſtinatione iterum Dei voluntate diſcernantur, ac ſeparentur iuxta dicta num.2. & fors S. Th. ex effectibus voluntatis earum propenſionem metitus, & intentionem (vt æſtimatione humana fieri frequenter, & prudenter ſolet) maiorem gratiam auxilij efficacis pro prædeſtinatis non niſi ex propenſiore, & intenſiore intentione ſalutis fieri poſſe, iudicauit.

5. Tertius ſenſus eſt iuxta dicta numero 3. vt dilectio prædeſtinati ad gloriam, atque intentio gloriæ illius nullatenus formaliter excedens propenſione, & ſeriętate intentionem gloriæ reprobi ſecundum ſe præciſe, prædeſtinationis, ſeu electionis auxiliorum efficacium cauſa in actu primo ſit, ac neceſſario debeat præſupponi, ſicut ad electionem quamvis mediorum finis intentio, vt ratiocinatur bene S. Thom. eandem vero electione ipſa mediorum efficacium, ſeu prædeſtinatione, ad quam mouet, totaſque affectiuè motiuas vires ſuas exerit, & exercet, cauſam exercite, & de facto prædeſtinationis conſtitui: ſicut actione, & cauſalitate ſua cauſa quævis ſui effectus cauſa abſolute, & actu præcedens, ac prior ipſo conſtituitur; tametſi eadem actione, & cauſalitate effectus conſtituatur ſui cauſa poſterior: quatenus autem vis illius intentionis motiua ad electionem mediorum efficacium, quæ reſpectu gloriæ reprobi æque intenſæ otiatur, reſpectu prædeſtinati tota tota exercetur intentio ſalutis prædeſtinati, ſecundum eam etiam vim in actu primo motiuam, totaſque ſuas vires affectiue impulſiuas ad mediorum electionem realiter formaliter præceſſiſſe conuincitur reſpectu prædeſtinati, ſecus reſpectu reprobi: ac proinde realiter formaliter loquendo intentione ipſa gloriæ entitatiuè, & materialiter eadem prædeſtinatum præ reprobo in actu etiam primo, non ſolum ad merita, ſed & ad prædeſtinationem a reprobo in ordine ad æternam ſalutem diſcretum, & ſeparatum fuiſſe, atque præ hoc dilectum, & ad gloriam electum; tametſi inefficaci, æquaque omnino intentione vtriuſque ſalus à Deo intendatur: fuſius, exactiuſque forte, quam aliquibus oportere videretur S. Thomæ mentem exquiſiui: cum, & meæ in ipſum deuotioni, & obſeruantiæ ſatisfacerem, tum, vt his exploratis, explicatiſque ſenſibus, ſimilium nec adeo vrgentium locutionum apud Scholaſticos veteres ab affirmantis ſententiæ Doctoribus citatos ſenſum neganti ſententiæ minime aduerſum hoc vno, eodemque labore oſtenderem.

6. Eandem affirmatiuam ſententiam, non adeo vniuerſaliter de prædeſtinatis omnibus, ſed de Beata Virgine, Apoſtolis, Baptiſta, Hieremia, aliiſque dignitate, & ſanctitate præſtantiſſimis prædeſtinatis (vt ſcilicet hi ſolum, quos eximie prædeſtinatos vocant fuerint efficaciter ante præuiſa abſolute eorum merita ad gloriam electi) tenuerunt Ocam in 1. d.1. quæſtione vnica, lit. G. Gabriel ibi art.2. concl.2. & 3. Catherinus 1. de prædeſtinatione cap.vlt. & lib.3. initio & in cap.8. ad Rom: tametſi vt vidimus d. 1. quæſt 1. bis lapſus fuerit, cenſens Beatos reliquos prædeſtinatos appellandos non eſſe; quo ſuper ipſum ibi confutauimus: quod autem electio hæc efficax ad gloriam abſolute antecedens, de quibuſdam prædeſtinatis aſſeratur de reliquis negetur, nullum in ſcriptura, & Patribus fundamentum habet immò vero cum expreſſe de ſaluandis, prædeſtinatiſque omnibus eorumque electione, & prædeſtinatione ad gloriam æque, eodemque modo Patres, & ſcriptura abſque vlla eius diſtinctionis indicatura loquatur, his Doctoribus ita diſtinguentibus aduerſantur, ſed neque à ratione veriſſimilitudinem ea diſtinctio habet, cum eximij illi ſancti ſanctitate, & gloria maiore cæteris præcellentes ſolum intentionem gloriæ & ſanctitatis ex parte obiecti maioris in Deo requirant, non autem ex parte ſubiecti, ſeu intrinſecè diuerſam, & efficaciorem quam gloriæ, & ſanctitatis minoris aliorum intentio tametſi proportione eorum ſeruata æque de mediis efficacibus ad maiorem, vel minorem ſanctitatem, cuique intentam, abſque vlla ex parte efficaciæ intentionis diuerſitate prędeſtinatis omnibus à Deo prouidebitur.

7. Denique Aliazar in Apocalypſ. cap.3. ad id, *Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam.* Cenſet Deum primo efficaciter præfiniſſe numerum ſaluandorum, non deſignatis ſingularibus perſonis ſaluandis: poſtea vero, cum videt aliquem à iure, quod, vt eſſet ex eo numero habebat, & ad coronam, & ad gloriam ex operibus, & iuſtitia excidere, alteram in eius coronam, & locum ſubrogare, efficacia illi auxilia miniſtrare, vt ex meritis ad gloriam, & coronam alterius eligatur. Hæc tamen opinio, & eſt ſingularis, & abſurda. Nam, vt bene Cornelius ibi, non homines coronis ſed coronas hominibus præparauit, ſicuti nec propter locum gentes, ſed propter gentes locum. Secundo primum illud decretum ſomniatum prorſus eſt: immo contra ſcripturam Patres, & Theologos: quia nullius eſt electio miſericors, aut dilectio huius præ alio, cum ex nullius complacentia ſit: ex miſericorde vero electione, & dilectione vnius præ alio ad ſalutem & complacentia illius negotium prædeſtinationis totum inchoari dogma Theologicum eſt. Secundo vel ex eo decreto is, qui à iure vt vnus ex eo num. eſſet excidit, prædeſtinatus erat atque etiam qui in eius locum qui illo excidit ſubſtituitur: vterque eſſe non poteſt prædeſtinatus: quia neuter à iure decideret à numero neque à corona: quare neque alter alteri ſuccederet: ſi autem neuter prædeſtinatus aſſeratur alter ad eum numerum ſaluandorum, & ad gloriam, abſque prædeſtinatione Dei perueniet, quod eſt erroneum: ac quibuſnam perſonis numerus ille ſaluandorum implendus ſit ante abſolute præuiſa merita, & iuſtitiam Deo in incerto erit, quod eſt abſurdiſſimum. Si autem dicas eum, qui alteri ſuccedit prædeſtinatum eſſe non autem alterum, qui à iure excidit & corona: iam prædeſtinatus ille de numero ſaluandorum eſt, atque ad gloriam ante merita & iuſtitiam finalem electus præ altero reprobo contra te: prædeſtinatus quippe omnis eo ipſo ad gloriam electus abſolute eſt, atque in ſcriptura Patribus, & tota Theologia dicitur. Rurſus: cum decretum illud primum efficax ſit: eo ipſo quod prædeſtinatione ad numerum præfinitum ſaluandorum hic aliquis pertineat, ſalutis perdendæ contingentiam, & poteſtatem amittet, & antecedentem illius obtinendæ neceſſitatem ſubibit; ac ſi ipſe efficaciter antecedenter ad merita electus ad gloriam foret: quod, tam ſingulari cogitatio-

ne

Digitized by Google

ne vitari tentabatur. Atque (vt alia omittam) cum gloria, & corona actus cuiuſque vitalis ſit, nemo in alterius coronam ſuccedere citius poteſt quam alterius vitalem actum elicere; quod per totam philoſophiam repugnat. De loco Apocalypſis, eiuſque genuino ſenſu certamine 3. dicemus

8. Pro negante ſententia antecedentem & efficacem abſolutam electionem ad gloriam ante præuiſa abſolute merita prædeſtinatorum ad illam citari etiam ex veteribus Scholaſticis plures ſolent, non meliore quidem fide, quam pro affirmante referebantur: quo enim expreſſius firmiuſque eiuſmodi antecedentem merita electionem illorum ad gloriam negant de electione ad gloriam executiua & retributiua, ſeu exercitè remuneratiua ſe loqui profitentur: ſiquidem, vt certamine primo diximus electionem gratuitam intentiuam, & prædeterminatiuam ante abſoluta prædeſtinatorum merita abſolute talem tametſi non abſolute efficacem, nullus vnquam Scholaſticorum negauit; nec, niſi contra ſcripturam Patres & Theologicum proinde dogma negari vllatenus poteſt; idcirco Priſcorum Theologorum inutili pro hac ſententia recitatione abſtineo. Stant igitur explorato pro negatiua hac ſententia ex his, qui contra proximi ſæculi Hæreticos ſcripſerunt Albertus Pighius 8. de libero arbitrio capite ſecundo, Richardus Taper articulo 7. §. *Nec re ipſa.* Hieronymus Oſſorius 9. de Iuſtitia Ioan. Ekius in ſuo Chiſopacto centur. 1. Driedo de concordia liberi arbitrij, & prædeſtinatione parte ſecunda, capite tertio, ad 3. Cardin. Sadoletus in capite 8. ad Roman. Stapleton in capite nono, & orat. de hoc argumento, Bartholomæus Cameratius dialog. Cathol. capite 5. Ioannes à Bononia, & Franciſcus Carthag. tract. de prædeſt. Noſter Turrian. opuſc. de elect. diuina, Molina 1. p. q. 23. articulo 2. d. 2. & articulo 3. d. 1. m. 7. & 8. Valent. eadem quæſtione, pun. 4. Vaſquez 1. parte, d. 89. & 3. parte d. 23. Salas tom. de gratia manuſcripto tractatu 15. & 14. ſectione 25. referens Medinam vtrumque, Ludouicum Legionenſem, Sixtum Senenſem Adamum, alioſque authores ad triginta: tametſi in eis veteres plures, quos vt dixi Patronos exploratos ſententiæ huius non reputo, Leſſius item ſatis fusè tractatu de prædeſtinatione ſectione 2. Becanus prima parte, capite 14. quæſtione 4. Herize 1. parte tractatu 3. d. 23. a cap. 9. ac deinceps Hachetus tract. 2. quæſtione 23. d. 3. capite 3. Gamachæus quæſtione 23. capite 6. aſſert. 2. Moncæus tom 1. d. 4. cap. 4. Cornel. in id Petri 1. *Satagite, vt per bona opera*, &c. Ioannes Præpoſ. (qui tres poſtremos refert) 1. parte quæſtione 23 articulo 8. dub. 8. §. 2. Sed mirum plane eſt, Arriagam capere voluiſſe in ſermonibus citatum Herize, quaſi tandem huic ſententiæ affirmanti conceſſerit Faſolum vero in ſuas affirmantis partes citatum Molinam trahere voluiſſe. Cum tamen, tam hic, quam Herize omnem contingentis noſtri effectus efficacem præfinitionem abſolute, & quomodocunque habitam, & regulatam iudicent cum eius contingentia, & libertate contradictoriæ pugnare, vt diximus controu. 4. de volunt. d. 6. q. 2. quare eo ſuo generali princip. q. huius affirmatiuam partem excluſerunt, quibus etiam ego ex eod. principio ſubſcribo.

CERTAMEN III.

Irrito pro alterutra ſententia ab eius Patronis ex ſcripturæ teſtimoniis pluribus laboratur.

1. PRoducitur pro negante ſententia illud Matt 25. *Venite benedicti Patris mei, poſſidete paratum vobis regnum* (gloriæ vtique) *à conſtitutione mundi*: nempe ex æternitate, ex qua mundum fieri conſtitutum à Deo fuit: *Eſuriui enim, & dediſtis mihi manducare*, &c. quibus æternæ præparationis regni, ſeu electionis efficacis gloriæ prædeſtinatis præ reprobis pro cauſa merita abſoluta eorum redduntur, ſicuti & præparationis gehennæ, ſeu electionis efficacis reproborum ad inferni pœnas ſtatim abſoluta ipſorum impietas, illis verbis. *Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo & Angelis eius. Eſuriui enim, & non dediſtis mihi manducare*, &c Verum hoc loco agi de gloriæ electione executiua, & abſolute, atque exercite remuneratiua Dei voluntate, de qua nulli (niſi Nouatoribus relatis, recitatiſque à Maldonato) dubium eſt poſt merita abſolute eſſe diximus d. 1. q. 2. cert. 1. n. 5. & ex verbo *poſſidete*, & antitheſi de damnatis claret. Lis autem eſt de electione, vel antecedente prædeſtinationem, vel in ea incluſa gratuita & liberali, quam omnes fateri debemus, efficax ſit necne? Nec aliud probat illud ex Matth. 20. *Sedere autem ad dexteram meam vel ſiniſtram non eſt meum dare vobis, ſed quibus paratum eſt à patre meo*, iuncta etiam Patrum plurium interpretatione, qui de præparatione ob merita præuiſa abſolute ex æternitate eum locum intelligunt: ſicuti & illum 1. Corint. 2. *Oculus non vidit*, &c. *quæ præparauit Deus iis, qui diligunt illum* Etenim decreto illo executiuè præmiandi exercite abſoluta iuſtorum merita veritas eorum locorum certiſſima ſaluatur; tametſi intentiua electio efficax abſoluta antecedens gloriæ prædeſtinatorum non propter merita abſoluta, tanquam motiuum, habita, ſed per merita tanquam medium obtinendæ in Deo præcedat.

2. Affertur illud Iacobi 2. *Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo diuites in fide, & hæredes regni, quod repromiſit Deus diligentibus?* quem locum, etſi S. Auguſt. de prædeſt. Sanctor. c. 17. ſub finem afferat, vt probet electos fideles fuiſſe, *non quia fideles erant*, ſed, vt ea electione fideles *fierent, atque eſſent*: eaque interpretatione aduerſarij quieſcant, duriuſcula tamen eſt: ſicut enim eligere pauperes in hoc mundo non fuit illos eligere, vt pauperes in eo fierent, vt finem, ſed eorum paupertatem vt conditionem ex parte ſubiecti ad eorum electionem ſuppoſuit, ita & fidei diuitiæ, ac merita vt conditio ex parte ſubiecti ſuppoſita ad eundem electionem æque ſignificatur, vt exprimit Syriaca tranſlatio verbis hiſce. *Nonne pauperes mundi huius diuites autem in fide elegit Deus vt ſint hæredes Regni illius, quod promiſit iis qui diligunt ipſum?* Qua electione ſententia clarior facto ipſo comprobata apparet, atque occurritur inſtantiæ, quam patentem putat Faſolus: quod ſcilicet electi etiam dicantur hæredes Regni; cuius tamen hæreditas non conditio ex parte ſubiecti eligendi ſuppoſita ad electionem fuit, ſed electionis terminus nuſquam illi ſuppoſitus, ſed per ipſam electis afferendus: vt enim hæredes fierent ac Regni hæreditatem adirent electi ſunt: ita ſane; ſed, cum in electione, & terminus, & ſubiectum electionis ſit: nec aliud, quam Regni hæreditas terminus electionis (de qua hic) eſſe poſſit ac fuiſſe ea electione explicetur: non ſtatim reliqua, quæ ex parte ſubiecti eligendi præſuppoſita eadem electione & facto ipſo electionis comprobantur, electionis eius termini dici poſſunt. Confirmat ſenſum hunc atque vrget argumentum ſolita ſua interpretandi ſoliditate Vaſquez noſter 3. p. d. 23 c. 11. n. 168. ex mente ipſa, & intento Iacobi loco recitato, illud enim erat oſtendere non eſſe perſonarum acceptionem in Eccleſia habendam, vt ſcilicet diuites in honore, & pretio præ ſuis diuitiis ſint, pauperes vero fideles deſpectui habeantur: idque Dei exemplo, qui pauperes mundi huius diuites vero fidei merito ad Regni ſui hæreditatem elegit ſuadet efficaciter Iacobus, & apprimè confirmat: vt perfunctoria Soarij noſtri euaſio de æqua amabilitate diuitiarum fidei adeo in pauperibus, atque in diuitibus locum non habeat, ea vero ſolida Vaſquez interpretatio vlterius firmatur: ex immediatè ſubiunctis à Iacobo de diuitum vitiis. *Nonne diuites per potentiam opprimunt vos*: vt ſcilicet, & diuitum tyrannidem, & oppreſſorum pauperum fidelium patientiam oſtendat, atq; hos ſubinde ex fidei, & patientiæ meritis ad regnum Dei electos, illos vero ob vitiorum ſuorum demerita ab eo reiectos demonſtret.

3. Cæterum non minus Vaſquio rigidus teſtimoniorum ſcripturæ, & Patrum interpres Magiſter meus Didac. Daza nihil ex hoc loco ad rem præſentem putat euinci: neque agi in illo de electione diuina prædeſtinatorum ad gloriam regni nomine ſignificatam: quæ, cum adeo ignota (tunc præcipuè in Chriſtianæ Eccleſiæ primordiis,

diis, vbi ne ex effectibus quidem dignoſci poterat) occulta, & arcana ſit, non potuit cunctis fidelibus in argumentum, & exemplar (quod è re omnibus notiſſima petendum erat) adduci, vt perſonarum acceptio diſſuaderetur. Regni igitur nomine iudiciariam, & Epiſcopalem in Eccleſia poteſtatem pauperibus, Apoſtolis fide, & meritis diuitibus à Deo factam à Chriſto Domino datamque poſt reſurrectionem Matth. 28. verbis illis *data eſt mihi omnis poteſtas, &c.* Notiſſimum erat fidelibus, quo etiam ſenſu explicari cum Cyrillo etiam putat illud Matth.19. *Amen dico vobis quod vos, qui reliquiſtis omnia, & ſecuti eſtis me ſedebitis ſuper ſedes duodecim iudicantes duodecim tribus Iſrael.* Huic verò Regni Dei pauperibus merito verò ditiſſimis Apoſtolis habitæ à Deo electioni conſonat Chryſologus explicans illud Matthæ.4. *venite poſt me, &c. Petrus, inquit, & Andreas, Iacobus & Ioannes germanitas combinata immo paupertas geminata in Apoſtolorum Principes eliguntur: erant cenſu pauperes, ſed innocentia locupletes: arte viles, ſed vita merito pretioſi: captores piſcium, ſed piſcatores hominum iam decreti.* Secundo de electione, & vocatione ad fidem, & Eccleſiam interpretatur: quod & regnum etiam Dei dicitur Lucæ 17. 21. *Ecce enim Regnum Dei intra vos eſt*: & illud Matth.8.12. *Filij autem regni eijcientur in tenebras exteriores*: immò Matth.25. & Cælorum regnum dici ex parabola decem Virginum obſeruat ſapienter Magnus Gregorius homil.12.in Euangelio, & confirmat ex verbis illis Matth.13. *& colligent de Regno eius omnia ſcandala*, quibus Zizaniorum parabola explicatur. De vocatis enim efficaciter ad fidem, & Eccleſiam Chriſti abſolutè electio diuina dicitur 1. Petri 1. *Electis aduenis diſperſionis, &c.* ea vero vocatione efficaci, externaque, & temporaria electione pauperes diuitibus à Deo præhabitos experimento cunctis notiſſimo conſtabat, vt ad perſonarum acceptionem exemplo diuinæ electionis eliminandam oportebat. Nam, & Phariſæi Ioan.7. aiebant. *Nunquid aliquis ex principibus credit in eum?* & Chriſtus Dominus Matth.11. *Pauperes euangelizantur*: & Lucæ 4. de ſe illud Iſai. *Euangelizare pauperibus miſit me* interpretatus eſt: ac demum, 1. Corinth.1. dicitur: *videte vocationem veſtram fratres quoniam non multi ſapientes, non multi potentes, non multi nobiles, &c.*

4. Ea interpretatio Dazæ noſtro nobiſque magis placet quod ſit Auguſtini ſententiæ conformior ſic; enim Dei Regnum fides, & Eccleſia Chriſti eſt, ad quam electio temporaria, & externa per vocationem efficacem pauperum iam exiſtentium talium, præ diuitibus habita à Deo notiſſima cunctis erat. Conſtat vero pauperes præ diuitibus ad regnum eligi non poſſe, ſiue vt illa regnarent, quin ad fidem, & ſubinde, vt eſſent Eccleſiæ Chriſtianæ fideles, eligerentur: ac proinde fidem electionis terminum eſſe, paupertatem vero ſecus: quia hanc electioni ſupponi ad argumenti contra acceptionem perſonarum efficaciam eſt neceſſe: & facto ipſo ſuppoſita conſtabat. Sed oppones: regnum promiſſum iis, qui Deum diligunt, non fidem, quæ ad dilectionem cui regnum promittitur ſupponitur, & Chriſtianis iniquis Deum non diligentibus, regnum commune cum bonis & diligentibus eſt: quare, etſi fides, & Eccleſia fidelium Dei regnum alias dicatur, hoc tamen loco Iacobus eo ſenſu, & acceptione Dei Regnum non vſurpat; ſed pro regno à Deo finaliter diligentibus ipſum iuſtis promiſſo, æterna nempe beatitudine & gloria: quare vtraque interpretatio euaneſcit, præſtatque Vaſquez argumentum videtur. Reſpondetur tamen primo: fidem, & Eccleſiam Chriſtianam eſſe etiam à Deo promiſſam toto veteris legis teſtamento, quod totum vmbra noſtri Teſtamenti Noui fuit: illud autem Deum diligentibus dicitur promiſſum: tum quia extra fidem, & Eccleſiam Chriſti iuſti, ac diligentes Deum eſſe non poſſunt; cum tamen extra illam peccatores ſolum promulgato Euangelio eſſe queant: tum quia iuſtis ſpecialiter regnum promiſſum eſt: quoniam fidei Chriſtianæ Eccleſiæ, & Sacramentorum eius fructum vſumque præcipuè habent, atque ex eorum ſpeciali amore, & beneuolentia, & promiſſum, & inſtitutum fidei, & Eccleſiæ Chriſtianæ regnum à Deo fuit. Reſpondetur ſecundo oppoſita regni acceptione admiſſa: Iacobum ex nota externa, ac temporaria electione per vocationem efficacem ad fidem argumentum, vt diximus ad ſuum Inſtitutum ſumpſiſſe: de iure vero hæreditatis gloriæ radicali, quod in fide eſt, fuiſſe locutum, non de proximo, & formali, quod ſtat in ſola ſanctitate, & formali iuſtitia; cuius eſt fides neceſſaria radix: eo enim ſenſu, & cauſa ab Apoſtolis Petro & Paulo fideles omnes (in quibus plures, haud dubio, peccatores erant) ſæpe in eorum epiſtolis Sancti nominantur & electi. Denique vt aliquid obiectio præſtaret, & Iacobum electione arcana ad regnum & hæreditatem gloriæ ex præuiſis meritis abſolutis pauperum demus locutum ad executiuam & exercitè remuneratiuam recurſus patebat.

5. Sed illa teſtimonia, in quibus certitudo electionis prædeſtinationis, & vocationis noſtræ ad gloriam, eiuſque aſſequutio infallibilis à noſtro bono vſu gratiæ dependens traditur efficaciſſima pro negatiua ſua ſententia æſtimantur à noſtris Leſſio, Cornelio, & aliis ſupra primum ad Romanos 11. *In te autem bonitatem Dei, ſi permanſeris in bonitate, alioquin, & tu excideris, ſed & illi ſi non manſerint in incredulitate inſerentur.* Ergo nihil ante vtriuſque abſoluta opera decretum à Deo efficaciter de eorum ſalute eſt, ſed vtriuſque abſoluta opera ad id expectantur 2. Petri. *Satagite, vt per bona opera certam veſtram vocationem, & electionem faciatis*: ergo ante illa certa de ſe electio; quare, nec de ſe efficax fuit. Apocalypſis 3. *Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam.* Vbi eadem, quæ in primo loco conſequentia; ſed primo loco Iudæos, qui ſibi tantum ſalutis promiſſionem factam (gentibus ab ea excluſis) gloriabantur, compeſcit Paulus: & oſtendit gentes à ſalute non eſſe excluſas, nec de ea Iudæos debere eſſe ſecuros, ni bonis operibus inſtent: nam, & apud Iudæos reprobi erant, & apud gentes prædeſtinati atque electi aliquot ſunt ex meritis gratiæ ſaluandi, ac per illa ſaluandi decreti, & electi: quare, qua poteſtate antecedente operari bene, vel ſecus, poſſunt obiectiuè certam ſuam electionem facere, atque ne excidantur, vt rami inutiles, efficere, vel ſecus, iuxta illud etiam Pauli, *ne forte cum aliis prædicauero ipſe reprobus efficiar*: tametſi conſequente poteſtate nequeat electus efficaciter excidi, ac non certam electionem, & vocationem ſuam facere ratione futuritionis conditionatæ, & ſcientiæ mediæ qua ea efficax electio regulatur: vti Doctores qui hæc opponunt de prædeſtinatione debent fateri: vnde, & Petri locus explicatus manet: tamen de formali electione ad gloriam nemo, præter obiectantes, interpretatur; ſed de electione ad gratiam efficacem, ſiue prædeſtinatione, vt ſummum, cuius efficacia bono eius vſu, tanquam conditione, cauſaque formali extrinſeca conſtituitur: Æcumenius in Catena Græcorum Patrum, Hugo, Beda Carthuſianus, & gloſſa certitudinem, non quidem electioni ipſi intrinſecam ſed ſubiectiuam ipſius electi, vel aliorum, apud quos electionis certitudo ex bonis electi operibus, vel maxime habetur. Demum de electione temporaria, ſeu vocatione ad fidem germanior eius loci ſenſus eſt, in quo ſynonime electio, ac vocatio dicuntur; quæ certa fit, cum effectum ſortitur. Et textu græco *firmam* alij legunt: quia bonis operibus fides roboratur, atque obfirmatur quis ad reſiſtendum erroribus, & vitiis, vt ſtatim Petrus adiunxit. *Hæc enim facientes non peccabitis aliquando.* Apocalypſis locus diſtinctione poteſtatis antecedentis, & conſequentis ſatis ad præſens habet, quovis modo corona Epiſcopo Philadelphiæ ab obiicientibus explicetur. Sanct. Thom. art.6. ad 1. non de corona gloriæ ſuæ ex iure prædeſtinationis, ſeu electionis à Deo ad ipſam, ſed ex iure anteactorum meritorum Epiſcopi illius intelligit: ac proinde eam incertitudinem habita prædeſtinationis, ſeu electionis ad gloriam (quæ Epiſcopo illi probabilius adfuiſſe creditur) ratione non eſſe intelligendam. Nec video quid contra, vel præter textus litteram diceret: qui cum locum de corona, ſeu dignitate Epiſcopali, quam habebat interpretaretur: hanc enim, non autem gloriæ coronam habebat: eam autem, quam habebat tenere, & retinere in tentationibus (vti antea contra eos officio, fideique non deficiens retinuerat) iubetur ne illam

alius ei vt inerti, ac muneri impari, ac deficienti ſuccedens accipiat Dei de ſuo grege poſtulante, & orante cura, & diſpoſitione: quod nec à Cornelij noſtri mente verſu *ſimili modo*, ſine eſt alienum.

6. Neque vero ab affirmantis ſententiæ Doctoribus ex ſcriptura laboratur operæ pretio maiori, & 1. ex illo Matth. 24. de Antichriſti perſecutione poſtrema, quæ tanta fore à Chriſto Domino prædicitur, *vt in errorem inducantur, ſi fieri poteſt, etiam electi*, & cuius, ni *propter electos* (addit Marcus *quos elegit*, emphaticè) dies breuiarentur, nemo ſaluaretur, vt ſenſus ſit: breuiatos dies tribulationis illius, ne antecedens efficax electio electorum tribulatione diuturniore ſuperatura impediretur. Vnde Ioannis 6. *Hæc eſt voluntas eius qui miſit me Patris: vt omne, quod dedit mihi non perdam ex eo quidquam*, &c. Quod ita explicat Auguſt. 5. contra Iulian. c. 4. *Iſti intelliguntur Chriſto dari, qui ordinati ſunt in vitam æternam* quam ſcilicet ſe eis dare aſſerit Chriſtus Ioan. 10. *& non peribunt in æternum, & non rapiet eos quiſquam de manu mea.* Eſt ergo de electione prædeſtinatorum ad gloriam ſermo, & ea quidem antecedente ipſorum merita abſoluta, & efficaci, vt ex emphaſi Marci, & verbis Ioan 6. datis ſignificatur. Probaturque rurſus ratione: electio enim redditur pro cauſa, vt diuturnitas perſecutionis Antichriſti impeditura ſaluationem prædeſtinatorum auferatur dierum breuiatione, ſicuti & præparationis reliquorum auxiliorum, præ ſufficientibus, efficacium, quibus de facto prædeſtinati, ſeu electi ſalus obtineatur: quare, & antecedens ad hæc omnia, ac ſubinde ad merita & perſeuerantiam ex his orienda & poſteriora. Quod autem abſolute efficax ea intentio, ſeu electio prædeſtinati ad gloriam ſit, patet; ſiquidem inefficacem electionem ſalutis erga reprobos etiam habet, & tamen in primis fieri plane & omni ſenſu poteſt, vt in errorem inducantur; quod de electis illa dictione, *ſi fieri poteſt etiam electi*, aſſeritur impoſſibile: ſicuti & illis, *& non rapiet eos quiſquam de manu mea.* Secundo eiuſmodi electione, quæ intentio gloriæ ſolum inefficax ſit, reprobi etiam ſunt electi: ergo, & propter illos breuiari dies illi dici deberent, cum vtriſque etiam breuientur. Tria hic tanguntur. Primum de impoſſibilitate perditionis electorum, ſeu prædeſtinatorum, ſalutiſque eorum neceſſitate, quod conſequente neceſſitate ſalutis, atque impoſſibilitate perditionis ratione prædeſtinationis, ex quacunque, inefficaci etiam, intentione ſalutis ipſorum ortæ ſatis verificatur interuentu ſcientiæ mediæ de conditionata futuritione ſalutis ſub auxilio gratiæ internæ, & externæ etiam protectionis, ſeu remotionis impedimentorum, quibus non amotis perirent: quam prædeſtinatio vtramque gratiam abſolute afferens ſupponit; quod autem ea impotentia perditionis electorum non ſit antecedens ex efficaci intentione antecedente ſalutis ipſorum, ſiue eorum electione, ad ſalutem ex eodem textu conſtat: vbi dicitur, neque electos, ſeu prædeſtinatos ipſos, neque vllum omnino hominem ſaluandum, niſi perſecutionis illius tempus decurtaretur illis verbis: *& niſi breuiarentur dies illi non fieret ſalua omnis caro*: fieret autem certè ſalua prædeſtinatorum caro, ſiue prædeſtinatus, & electus omnis, ſi antecedente ad eius prædeſtinationem, ac ſubinde opera & ſalutem per illa obtinendam, abſoluta, & efficaci voluntate, & electione diuina eſſet prædeſtinatus ad ſalutem electus: ex ea quippe efficaci, & prorſus antecedente intentione ſalutis, & electione prædeſtinati ad gloriam antecedenter etiam, in quavis rerum periſtaſi eius ſalus neceſſaria erat, eiuſque perditio impoſſibilis: quare & non breuiatis perſecutionis illius diebus: ſicuti, & ea durante prædeſtinati alij auxiliis efficacibus ſalui erunt, eique cum victoria reſiſtent, quibus ſimilia pro quovis prædeſtinato efficacia, ad perduraturæ etiam perſequutioni illi reſiſtendum Dei potentiæ, & ſcientiæ aderunt.

7. Secundum quod electione pro reprobis etiam admittenda, ſi ex æquali ſalutis vtrorumque intentione dies perſecutionis breuiarentur diſſectum, eſt certamine primo, numero 3. & certamine ſecundo, numero 5. in explicatione mentis Sanct. Thom. oſtendimus enim, adhuc æqualitate entitatiua intentionis ſalutis vtrorumque admiſſa, non vno tantum ſenſu ex parte actus primi etiam, & anterius natura ad prædeſtinationem, & merita abſoluta prædeſtinatos præ reprobis diuina illa intentione eſſe ad ſalutem electos taleſque merito haberi, ac nominari debere. Secundò certamine illo primo, numero ſecundo, & certamine 3. numero 4 ſatis probabiliter, ac pro non nimis ſubtilibus, modum aliam eius antecedentis electionis prædeſtinati præ reprobo ad ſalutem ex inefficaci abſolutè intentione ſalutis ipſius ex maiori ſerietate, & propenſione (citra efficaciam adhuc) in ſalutem prædeſtinati, quam in ſalutem reprobi propoſuimus ſatis fundatum ex dictis controuerſia 6. de prouidentia d. 5. quæſtione prima, certamine ſecundo & tertio. Tertium, & poſtremum in textus huius ponderatione, & obiectione tactum: quo ſcilicet modo propter, & pro electis ſpeciatim perſecutionis illius dies breuiati dicantur. cum tam prædeſtinatis, quam reprobis breuiatione illa dierum perſecutio ceſſauerit, explicuit doctè, & ſubtiliter meus Magiſter Daza. Quia nimirum pro illis merito breuiati perſecutionis dies dicuntur, qui anteactæ euiſque perſecutioni illi reſtiterant, neque fuerant hactenus in errorem inducti, erantque, ni breuiarentur dies inducendi: ij vero ſolum erant prædeſtinati, & electi nam reprobi iam omnes, vel fere omnes anteacta perſecutione inducti in errorem fuerant, vt moraliter loquendo nullus diuturnitate perſequutionis inducendus ſupereſſet: ac proinde, non pro his, aut propter hos, ſed propter electos ſpeciatim breuiati dies illi merito dicuntur. 2. quia breuiatio teſtationis erat externæ protectionis gratia in eo poſita, vt per impedimenti ablationem ſalus obtineatur, vel ruina vitetur: & quia reprobi in eo euentu, vel iam ceciderant, vel caſuri erant, breuiatis, vel non breuiatis illis diebus: ideo eorum breuitas reprobis gratia externæ protectionis non fuit, nec efficaciæ, & congruitati inſpirationis, & vocationis internæ aliquid contulit, vt prædeſtinatis contulit & electis: quare non propter, ſeu pro reprobis, ſed pro, & propter prædeſtinatos illa perſequutionis breuiatio facta merito dicitur, ad quorum tantum perſeuerantiam conduxit & in quorum ceſſit abſolutam ſaluationem, & ſalutem: ac ſubinde prædeſtinationis ipſorum effectus fuit. Hoc eodem ſenſu Apoſtolus 2. ad Timot. 2. *Omnia ſuſtineo propter electos* ſpeciatim *vt & ipſi ſalutem conſequantur* videtur dixiſſe, licet omnibus prodeſſe poſſent, quæ Apoſtolus patiebatur, & ex deſiderio ſalutis omnium ea ſuſtineret: quia, etſi cunctis prodeſſe ea poſſent, aſt electis, ſeu prædeſtinatis profutura de facto, & cum effectu ſpeciatim cum ea ſuſtineret, meditabatur.

8. Inducitur pro affirmantibus id Lucæ 12. *Nolite timere puſillus grex, quia complacuit* (gratuita iuxta interpretes omnes voluntate) *Patri veſtro dare vobis Regnum*, cæli nempe, ad quod poſſeſſionum temporalium eleemoſynæ loco elargitione lucrandum ſtatim hortatur. Cùm enim diſcipulos de neceſſariis ad vitam ſolicitos atque vano egeſtatis timore ex Euangelica, quam ipſis prædicabat, paupertate ſubtimidos videret, argumento à maiori ad minus affirmatiuo eam ſolicitudinem, & timorem vanum egeſtatis depellit, atque eos in paupertatis amore valide obfirmat. Qui enim gratuita, & liberali voluntate regnum cælorum dare voluit, facilior vitæ temporariæ neceſſaria ſubſidia daturus monſtratur: quod nuſquam oſtenderetur, ſi voluntas dandi regnum meritis promiſſum poſt merita abſoluta præuiſa ſolummodo à Deo haberetur: ea enim neceſſaria promiſſione & fidelitate (vt minimum) voluntas eſſet non libera, nedum gratuita, & liberalis: quare ex illa, tametſi de re maiore liberalis, & gratuita, de re adhuc minore, alia haud quaquam legitime inferretur: ſed in primis Chryſologus timorem eis verbis è diſcipulorum cordibus à Chriſto depulſum magnitudinis præmij à Patre conſtituti, ac diſcipulis ea dictione propalati eſſe cenſuit. ſermon. 23. ſcribens. *Nam promiſſionem regni ſine timore ſeruilis ſtatus audire non poteſt*: pluraque, & plura in eandem ſententiam alia; Secundò Regnum

eis

Digitized by Google

eis verbis prænuntiatum, illud ipſum eſt quod immediatis verbis: *Quærite primum regnum Dei, & iuſtitiam eius, & hæc omnia adiicientur vobis.* Hoc autem regnum Eccleſia Dei, & eius ſanctitas, & morum probitas fidelium intelligi vult Barradas tom. 2. concord. Euangel. lib. 2. cap. 26. cuius propagandæ curam eis verbis Apoſtolis Chriſtus iniungit, & ſuadeat, cui, ſi ipſi curam omnem ſuam impendant, neceſſariorum ad vitam illorum tuendam, atque ſeruandam curam, & prouidentiam penes Deum fore pollicetur: vnde ſenſus oppoſiti nobis cohærentis textus erit: ne vitæ veſtræ neceſſaria ſubſidia defutura ab eo timueritis, qui vos ad ampliſſimam in Eccleſia ſua poteſtatem, & principatum, rem ſcilicet longe maiorem, gratuita ſua, & liberali elegit voluntate: ſed eſto regnum gloriæ cum pleriſque ſane Doctoribus eo loci intelligamus: & ſit ſermo cum Apoſtolis ſolis, vel è perſona ipſorum cum omnibus fidelibus, (vt cum Euthymio volunt Maldonatus ibi & Barradas proxime nec de electione efficaci antecedente merita) nedum, vt aduerſarij volunt prædeſtinationem, nec de prædeſtinatione ad gloriam textus intelligi poteſt: quia ex fidelibus plures, atque ex Apoſtolis Iudas, nec ita ad gloriam erant electi, nec prædeſtinati: immo vero reprobi & præſciti: nec, niſi impie, contra Chriſti apertiſſimam ſcientiam pie locutus Chriſtus diceretur de omnibus prædeſtinatos, & electos eſſe iudicans: Sat ergo erit, ſi antecedens prædeſtinationem, & merita voluntas gloriæ, & complacentia illa eſſe intelligatur, ſalutis omnium gratuita, & liberalis intentio inefficax & communis ad argumenti efficaciam cum enim ex intentione ſufficientia, & neceſſaria ad ſalutem media, & ſubſidia ſpiritualia ad vitam æternam, longe excellentiora neceſſariis ad vitam temporalem (de quibus ſolum ſoliciti erant diſcipuli) gratuito etiam & liberaliter cunctis Deus prouideat, ritè, rectéque infertur, de neceſſariis ad vitam, gratuitò etiam, & liberaliter, Deum diſcipulis prouiſurum: præſertim ſuorum animorum, & Eccleſiæ fidelium curæ impenſis: Denique, & de electione ad gloriam poſt merita ſolummodo præuiſa complacentia illa dandi eis regnum textui conformius explicanda videatur. Cum enim immediatè dicatur: *Quærite primum regnum Dei, & iuſtitiam eius, & hæc omnia adiicientur vobis,* auctarij loco, ad præmium principale iuſtitiæ obſeruationis mandatorum vobis promiſſum, neceſſaria ad vitam ſuppeditabuntur, ſubditque rationem. *Nolite timere,* &c. quia, cui placuit gratuito promittere meritis veſtris cœli, & gloriæ regnum, & gloriam in præmium, ſeque obligare, quod, condignis etiam, præſtare non tenebatur, citius vitæ neceſſaria præſtare placebit: quo ſatisfit ponderationi neceſſitatis voluntatis dandi gloriam ex meritis, ex qua ad gratuitam ſuppeditandi neceſſaria vitæ illatio negabatur: currit autem ex gratuita promiſſione, & obligatione dandi, eam ex meritis. Ac tandem, cum ex gratia merita illa oriantur, quibus datur gloria, atque in voluntate gratuita dandi gratum interpretatiua dandi gloriam contineatur, gratuita gloriæ donatio moraliter cenſetur: vnde ſanctus Auguſtinus ſæpe *gratiam pro gratia* gloriam vocat: & Trident. ſeſſ. 6. capite 14. *gratiam libere promiſſam, & mercedem fideliter reddendam.*

9. Pro affirmantibus circumfertur illud Actor. 13. *crediderunt, quotquot præordinati erant ad vitam æternam.* Sed, quam extra rem affertatur, conſtat ex d. 1. quæſtione ſecunda, certamine primo, numero ſexto, & certè *præordinati* tantumdem, atque prædeſtinati apud Auguſtinum 17. de bono perſeuerant. S. Thom. & Scholaſticos valet: prædeſtinatio vero, etſi ante abſoluta merita prædeſtinati ſit; at efficax gloriæ voluntas non eſt: inducuntur ab eiſdem teſtimonia ex 1. ad Epheſios, & 8. & 9. ad Rom. in quibus, & electi, & dilecti, & vocati ſecundum propoſitum, id eſt beneplacitum, & gratuitam, non autem remuneratoriam Dei voluntatem, & antequam boni quidquam, aut mali egiſſent, de Iacob, & Eſaü dicitur, quibus, & electio, dilectio, & propoſitum Dei præcedere dicitur, atque ſecundum propoſitum, & electionem, quod tantundem eſt atque ex electione, & propoſito vocationem efficacem, & cum iuſti perſeuerantia, & gloria coniungendam præparari (quod prædeſtinatione prouidentiaque prædeſtinatorum propria, & quæ merita eorum abſoluta præcedit formaliter fit) electio vero, & dilectio, ſeu propoſitum gratuitum, & liberale prædeſtinationem, & merita antecedens, atque perſeuerantiæ, & gloriæ prædeſtinatorum indefectibiliter coniungendum, nequit non efficax de ſe eſſe. Reſpondetur tamen: propoſitum, ſecundum quod vocatio prædeſtinatorum propria eſſe dicitur, ſiue electionem, & dilectionem Dei nihil aliud, quam prædeſtinationem ſignificare, vt ea loca ex inſtituto expendentes, & interpretantes vidimus d. 1. quæſtione 2. certamine 1. fine & certamine 2. quare, neque electionem, ſeu propoſitum ſecundum quod vocatio dicitur infallibiliter cum perſeuerantia, & gloria prædeſtinati coniungendum prædeſtinationi, ſed vocationi, quæ ſecundum propoſitum eſſe dicitur ſolummodo natura præcedere: propoſitum autem, quod prædeſtinatio eſt, ſecundum electionem eſſe dicitur, non, quia electio efficax finis gloriæ propoſitum, ſeu prædeſtinationem determinans præcedat: ſed quia libere, ac liberaliter, ſiue è puro arbitrio, & electione Dei illud habentis propoſitum à Deo habeatur, nullis prædeſtinati, vel non prædeſtinati propoſito illo ſuo meritis demeritiſve abſolutè excitato: ſed inſiſtunt ſæpè Soarius, atque affirmantes reliqui: vocationem, & gratiam finaliter efficacem, coniunctamque, atque infallibiliter cum perſeuerantia, & gloria coniungendam, præcipuamque partem & complementum prædeſtinationis plerumq; ex præcedentibus, abſolutè meritis prædeſtinati à Deo abſolute decerni atque donari; ergo nequit ex mera Dei electione, gratuitoque arbitrio eſſe, ac dici abſolutè, & indefinitè, ſeu vniuerſaliter propoſitum, ſeu prædeſtinatio, plerumque ex meritis, præcipua, ac potiore ſui parte habita, niſi ratione electionis efficacis antecedentis ſecundum ſe totam abſoluta merita prædeſtinati, ex qua propoſitum efficacis vocationis, ſeu prædeſtinatio habeatur.

10. Reſpondetur Paulum ibi, & Auguſtinum, Patres, & Theologos reliquos ex ipſo loqui de prædeſtinationis propoſito per modum vnius voluntatis, quin varia ſigna partialium decretorum, quibus tota illa ſeries conſtituitur, priorum, poſteriorumque vere, intentionaliter, non phyſice: ſicque accepto per modum vnius propoſito, & prædeſtinatione tota, & omnium à primo ad vltimum, & finale efficax auxilium perſeuerantiæ coniunctum complectente, ex eo, quod decretum mere gratuitum de auxilio primo efficaci ex nobis non ſit, ex quo tota decretorum prædeſtinationis ſeries inchoatur, nempe tota prædeſtinatio & propoſitum, non ex meritis ſed gratuitum eſſe à Paulo, Patribus, & Scholaſticis dicitur, quin aliquis ob rationem factam (quam nemo ignorat) gratuitam, & liberalem abſolutè eſſe prædeſtinationem an ſit negare: ſicuti & ſeries tota auxiliorum à primo ad vltimum & perſeuerantia quæ huic coniuncta eſt, gratis dari dicitur: quia eius ſeriei initium ex nobis non eſt; tametſi auxilium efficax finale, perſeuerantiaque pro illo accepta ex meritis à gratia anteriori ortis ſæpe donetur. Et ratio eſt: quia in primo auxilio ita concatenatorum efficaci datur in radice, & virtute poſterius: quare, primo gratuitò, & liberaliter donato ſeries tota gratuitæ & liberali Dei donationi innititur: eaque ablata liberali donatione ſubrueretur: vt auferretur quidem, ſi vocatio prima ex nobis, noſtræ naturæ viribus & meritis eſſet (quod ſolum vt prædeſtinatio, ſeu propoſitum vocationis, & vocatio ſecundum propoſitum ex Dei electione, liberoque, & liberali arbitrio eſſet) excludere voluere Paulus contra Iudæos, qui operibus legis, & propriis viribus ſalutem obtineri effutiebant: & Auguſtinus contra Pelagianos, & Semipelagianos, qui ſolum tenuiſſimum initium, anſulamque prædeſtinationis Deo ex nobis, naturæque noſtræ viribus oblatam volebant: itaque ex gratia & liberalitate Dei tota ſimul & adæquate ſumpta prædeſtinatio eſſe abſolute merito à ſcriptura dicitur, ſine qua abſolute eſſe non poteſt, neque inchoari, & in cuius gratuito, & liberali initio reliqua, quibus completur, & abſoluitur gratuito virtualiter, & radicaliter donantur. Qua etiam ratione, ſi coniunctim de voluntate dandi gratiam, &

merito eſſe non poſſe docerent: nempe quia præſuppoſita ex parte actus primi ſcientia media dirigente electionem, & collationem abſolutam auxilij efficacis, actuſque proinde conditionata futuritione, qua efficax illud extrinſecùs conſtituitur, nequit ex electione, & collatione abſoluta auxilij illius, poteſtate vlla, non eſſe, vel actus, vel omiſſio conditionate ſub illo auxilio, ſi donetur, ſuppoſita, atque infallibiliter per ſcientiam mediam, & electionem ipſa directam abſolute antecedens ad auxilij, & actus abſolutam poſitionem. Hoc tamen argumentum ſeu æquiuocationem diſiecimus, deteximuſque fallaciam d. 3. de prouidentia quæſtione 1. certamine 5. vbi impoſſibilitatem extremi oppoſiti omiſſioni, vel actui conditionate futuro ſub auxilio ex ſcientia media, eiuſque directione abſolute electo, & collato conſequentem ſolum, & logicam ſiue illationis eiuſdem in ſtatu vno ad ſeipſum pro alio, nulquamque antecedentem natura & cauſalitate (quæ ſola libertati actus, & indifferenti poteſtati, ſeu libertati cauſæ in actu primo officere valet) eſſe poſſe monſtrauimus; ſolum inſtari poſſet decreto illo reflexo poſito dandi auxilium, ſi efficax præuideatur, ſecus ſi inefficax nulla præſuppoſita ſcientia media poſſet contingere nullum auxilium efficax præuideri: ex eo autem decreto determinatus eſt Deus ante omnem vſum, etiam conditionatum creatæ libertatis ad non dandum auxilium ſufficiens: ergo tunc non poſſet conſtituere in actu primo libertatem, ſeu proximam & indifferentem ad vtrumvis creatæ illius voluntatis poteſtatem: quia nullum auxilium dari tunc à Deo poſſet, quo ea indifferens poteſtas conſtitueretur. Non efficax, quia nullum eſt, nec præuideri poteſt, non ſufficiens; quia ſufficiens à Deo donari ex decreto illo reflexo repugnat. Reſpondetur caſum eſſe contra ſuppoſitum quæſtionis, quæ eſt de decreto conferendi auxilium efficax, & non aliter, quod prædeſtinato confertur, & reſpectu cuius de facto efficax eſt. Secundo ex parte Dei prædeſtinantis caſus eſt abſolute impoſſibilis ratione abſoluti eius dominij, & poteſtatis in liberas omnes rationalis cuiuſvis creaturæ actiones, & cumuli proinde auxiliorum actiuè in omnipotentia ipſius clauſorum, vt cum hoc etiam Doctore ſupponimus. Demum hic Doctor plus argumentis ſuis probat, ſi quid probat, quam velit: nempe eo decreto non minui ſolum actus libertatem, ſed funditus euerti, quod renuit, vt argumenta perpendenti conſtabit. Secundo, & concluſio, & argumenta ipſius cum his, quæ ſequentibus capitibus, maxime penultimo, & vltimo docet, & diſcurrit minus cohærent, vt lector doctus videbit. Nos enim veroſimiliorem doctrinam ſectari tradere, & vindicare cupimus, neminem niſi vt opus ad id fuerit, inſectari.

CERTAMEN VII.

Recentiorum Scrupuli tres expediti.

1. EST vero ſecundus Recentiorum ſcrupulus: An, vt electione prædeſtinatiua auxilium efficax, quia efficax ex ſcientiæ mediæ de ipſius efficacia directione eligatur, ac prædeſtinatione propria, vt diximus, donetur, ex intentione præſertim inefficaci boni vſus ipſius, & obtentionis gloriæ per ipſum, opus ſit eius efficaciam electione ipſa amari, vt à reprobo, cui bonus vſus auxilij præſtiti, & gloriæ aſſecutio per illum æque ſerio à Deo intenditur (vt nunc ſupponimus) diſcernatur. Amari debere ea electione prædeſtinatiua ad diſcretionem illam à Deo faciendam & eligendum auxilium efficax quia efficax prædeſtinatio, cenſent. Soarius 1. de eſſentia prædeſtinat. capite 7. numero 10. & Recentiores plures, quibus anſam præbuit Herize contendens ſpeciale beneficium reſpectu prædeſtinati à Deo eſſe non poſſe, ni expreſſe, & directe auxilium efficax, quia efficax electione diſcretiua prædeſtinati à reprobo adeo ametur vt ex ipſo recitauimus ex d. 22. capite tertio, numero 24. verſu *Tertium.* Quia de reliquo prædeſtinatus, & reprobus, quoad amorem Dei formaliter affectiuum pares ſunt: cum ex æque ſeria intentione ſalutis eorum apponatur auxilij entitas, quandoque intenſior ſufficientis pro reprobo, quam efficacis pro prædeſtinato. Secundo arguo pro Recentioribus, quia eligi auxilium efficax, præſcitumque efficax nequit eſſe, niſi ob motiuum efficaciæ eius præſcitæ; alias nec opus eſſet illam vt eligeretur auxilium illud præſcire, nec eligi, quia efficax dici poſſet: at mouere illam, vt auxilium eligatur & ametur, nequit niſi eadem efficacia ametur: ergo, vt eligatur prædeſtinatiue, quia efficax, debet efficacia ipſa expreſſe & formaliter electione ipſa amari.

2. Dicendum nihilominus eſt: vt auxilium efficax, quia efficax, ſeu non eligendum, ſi inefficax præſciretur, electione prædeſtinatiua à Deo abſolute eligatur, & apponatur amari eius efficaciam opus non eſſe. Probatur primo ex dictis certamine tertio, numero tertio. Etenim ex eo præcisè, quod efficaciæ auxilij præſcius, atque ex intentione inefficaci, determinata tamen boni eius vſus, & conſequutionis gloriæ à prædeſtinato ductus, & ex præſcientia illa directus ad electionem efficacis prænoti Deus procedat, tametſi eius efficaciam expreſſe, & formaliter electione ipſa non amet, curare tamen illam ex intentione illa magis de bono vſu, & gloria prædeſtinati, quam de ipſis curaret, ni ex ſcientia illa, ſed ex ſcientia ſimplicis intelligentiæ elegiſſet pro illo ſufficiens ſolum, vt reprobo eligit, certiſſimum eſt. Inſuper ita directam electionem auxilij efficacis ex intentione illa habitam eſſe voluntatem interpretatiuam, & exercite (etſi non efficacia abſoluta) actiuam boni vſus prædeſtinati, quod non habet electio auxilij ſufficientis pro reprobo: vnde, & gratiæ, & beneficij ſpecialis habere efficacis præ ſufficientis auxilij, ita electi, & collati donationem oſtendimus certamine quarto à medio numeri tertij, ac deinceps: ita autem ſatis diſcernitur affectiue prædeſtinatus à reprobo: tametſi in ſalutis intentione nuda, ac præciſa ſint in Dei affectu æquales, nec efficacia auxilij electione ipſa ametur, dummodo ideo, quia præcognita eſt eligatur, atque inde, & de intento fine magis à Deo electione ipſa, quæ illius interpretatiua voluntas eſt, afferens prædeſtinato, vt dixi, certamine 5. logicam & conſequentem illius obtinendi neceſſitatem, & determinationem.

3. Etenim inde perſpicuum eſt intentionem illam ſalutis, & gloriæ prædeſtinati æqualem etiam, illi, quam Deus habet gloriæ, & ſalutis reprobo, reſpectu huius totas ſuas vires, & motionem affectiuam non explicare de facto, & exercere: quandoquidem, nec ſcientia efficaciæ alterius auxilij mouet Deum de facto, vt præ ſufficienti, quod reprobo confert, efficax illud donet: nec ſcientia inefficaciæ auxilij ſufficientis, quod ei donat, ne donet illud detinetur. At reſpectu prædeſtinati intentio ſalutis æqua etiam totam ſuam affectiuam motionem explicat, & exercet: cum Deum retinendo ne auxilium donet, quod ſufficiens ſolum ſcientia condionata nouit: tum mouendo, vt donet, quod efficax prænouit, ſcientia eadem. Quo fit, vt, licet electione ipſa efficacis auxilij eius efficacia, finiſque gloriæ expreſſe, & formaliter non ametur, impulſu tamen, & motione affectiua intentionis eius electione auxilij, quia efficax præuiſum eſt, exercite, & in actu ſecundo ametur ea eadem ipſa intentione ſalus prædeſtinati magis, quam reprobi reſpectu cuius, æqua licet ſalutis eius intentio, non tamen totam ſuam affectiuam virtutem, & motionem in Dei voluntate exercet: inde ad rationem ab Herize tactam patet ſolutio, atque ad ſecundam à nobis ſubiunctam: etſi enim non ametur expreſſe electione ipſa auxilij eius efficacia prænota, amatur tamen interpretatiue per illam, & intentione ipſa formaliter exercite, & in actu ſecundo affectiuæ motionis, quam intentio illa in ſe imbibitam, & intrinſecam habet: & quam, ni efficaciæ auxilij media ſcientia præcederet, electione ipſius exercere non poſſet: quare & verum eſt, quia efficax ex ea intentione abſolute eligi, & apponi.

4. Tertiam

Digitized by Google

4. Tertiam probationem concluſionis primæ ſecunda ſuper re eadem concluſione eiuſque probatione ita ſubiungo. Dicendum eſt ſecundo: electione ipſa medij efficacis, quid præuiſi efficacis, nequit expreſſe, & formaliter eius efficacia amari: ex hac concluſione ſi probetur prima, quæ negatiua de facto eſt, probata firmiter manebit: à negatione quippe potentiæ, tam phyſicæ, quam logicæ ſeu poſſibilitatis ad negationem actus generis alterius eſt illatio legitima. Probatur ſecunda hæc concluſio: quia efficacia auxilij amari electione illa (immo affectu illo Dei) nequit amore deſiderij, aut complacentiæ: ergo nec poteſt electione illa regulata per ſcientiam mediam abſolutè amari: ſiquidem alterutro ſolum ex his amoribus à Deo amari poteſt quod amandum ab ipſo eſt. Antecedens probo: atque in primis non poſſe amari electione illa amore deſiderij patet: ſiquidem deſiderium nequit eſſe de re, quæ ad ipſum ſupponitur pro eo ſtatu, ſiue, vt eſſe ſupponitur: quia deſiderium omne eſſentia ſua eſt de re, vt ſit, vel ſaltem vt in alio ſtatu, vel aliter ſit, quam ante deſiderium eſſe ſupponitur ac deſideraturo proponitur ac innoteſcit: atqui Deo proponitur efficacia auxilij illius per ſcientiam mediam electionis auxilij efficacis directricem, ac proinde ad eam ſupponitur: ergo nequit auxilij efficacia præcognita, & præſuppoſita electione illa amore deſiderij amari, ſed nec amore complacentiæ: quia complacentia ſolum poteſt eſſe de obiecto eiuſque bonitate abſolute exiſtente, cuiuſmodi non eſt obiectum poſſibile, aut conditionate futurum: aſt efficacia auxilij præcognita per ſcientiam mediam electionis prædeſtinatiuæ directricem ſtat formaliter in futuritione conditionata boni vſus, & conſequutionis gloriæ per illum, ſi illud auxilium donetur: ergo nequit eſſe de efficacia auxilij illius amor complacentiæ. Maior eſt nobis certa & ſtatuta controuerſia 4. de voluntate d.2. & ex qua amorem complacentiæ Dei de poſſibilibus, qua talibus, reiecimus contra non paucos ibi quæſtione ſecunda, ac ſimiliter futura conditionata qua talia: ibidem quæſtione tertia eo adeat lector cum ad manum hoc tomo habeat: vbi etiam obiectionis poſtremæ inueniet ſolutionem, etſi enim efficacia auxilij, ſeu futuritio conditionata boni noſtri vſus ſub auxilio præſcita ratio ſit inducens, vt aliud ab ipſa ametur electione ipſa; nempe auxilium formaliter, & expreſſe, & bonus eius vſus interpretatiuè: id tamen affectu deſiderij iſtorum amatur, non autem complacentia in ipſam: quia bonitas, non vt exiſtens abſolute repreſentata, ſolum excitat ad deſiderium ſui, vt exiſtat in alio ſtatu non autem in illo: atque abſque complacentia in illo non abſolutæ ſuæ exiſtentiæ, pro quo complacentiæ obiectum incapax eſt, vt eis locis fuſius reſpondebamus, atque explicabamus

5. Tertius Recentiorum ſcrupulus. An ſi electione illa auxilij efficacis, quia efficacis præſciti, efficacia ipſa auxilij amaretur formaliter, & expreſſe (quod ipſum de amore interpretatiuo ipſius dubium eſſe poterat) boni vſus, & conſequutionis gloriæ per illum libertas periret. Perituram ſupponit Herize ſæpe citato capite 3. & Recentiores alij, contra quos negatiue reſpondeo: quam negatiuam reſolutionem ſupponit Soarius 1. de eſſentia prædeſtinat. cap 7. numero 10. Ratio eſt in aperto: quia, cum efficacia auxilij ſtet in futuritione conditionata boni noſtri vſus ſub auxilio eodem ad electionem illam præſuppoſita electionis illius in illam, ſiue formalis, ſiue interpretatiuus amor (nunc permiſſus) ſolius complacentiæ eſſe poſſet: quare ad illam electio, qua deſiderium, & ſecundum antecedentem ſuam actiuitatem minime terminaretur, nedum ſecundum cauſalem ſuam efficaciam, & connexionem, quæ ſola eius ſtatu libertati & purificata conditione eiuſdem boni vſus libertati abſolute poſſet officere: ſolum ergo terminaretur in bonum vſum ſub eo auxilio conditionate futurum: quia complacentia de ipſius conditionata futuritione eſſet, quam tunc ſupponeret: qua deſiderium vero, & actiua ea electio eſſet, efficaciam totam; & actiuam connexionem in auxilium tunc ſolum exercere poſſet nuſquam in eius efficaciam terminaretur: quia vero eius interuentu bonum ipſum vſum mediate, tunc etiam, ſicut nunc, cauſaret, certoque, & neceſſario neceſſitate logica, & conſequente ex futuritione conditionata, quam ex eius boni vſus, & conſequutionis gloriæ abſolutæ intentione electio illa ſupponit, actiuitatem ſuam in bonum vſum, & gloriam prædeſtinati abſolutam exerceret, eſſetque reſpectu eorum interpretatiuum deſiderium, tametſi reſpectu eorum intrinſece efficax interpretatiuum adhuc deſiderium non ſit: quare nec poteſt ipſorum abſolutæ libertati officere.

6. Scrupulus quartus. An directiua electionis prædeſtinatiuæ ſcientia ad purum, & adæquate media ſit, & quorum conditionatorum contingentium? Et circa primum certum eſt plures noſtro intelligendi modo actus ſcientiæ naturalis de rerum naturis, eſſentiis, conditionibus, & proprietatibus requiri, ſaltem remotè ad prædeſtinatiuam electionem: plures etiam actus viſionis cauſarum moralium naturalium exiſtentium in tota prædeſtinationis ſerie ad eius effectus apponendos intercedere vt viuiectim notauimus, & quantum ſatis ſit, recenſuimus controuerſ.6. de prouident.d.2.quæſt.1.n.3. & 4 nec ſpecialem in prædeſtinatione (de qua hic) ſeu prædeſtinatiua medij efficacis electione, quæ in prouidentia, & electione medij ſufficientis pro reprobo non inueniatur habet difficultatem, & de re neutrobique vllam, vt ibi notabam: quare de ſcientia ſolum media oportet hic definire ad quænam obiecta conditionatè contingentia, eorum quæ in tota prædeſtinationis cuiuſque contextura obueniunt, oſtendatur? Breuiſſimè autem ſtatuo, eorum omnium contingentium, quæ quovis gradu ad finalem gratiam, in qua prædeſtinatus quiſque decedit conducunt conditionatam, ſeu mediam ſcientiam de ipſorum conditionata futuritione ipſius prædeſtinationem eſſentialiter ingredi, atque electionum mediorum quarum collectione ordinata illius prædeſtinatio integra completur eſſe directricem, reliquorum vero contingentium, quæ in prædeſtinati vita eueniunt, nec ad finalem eius gratiam vllatenus conducunt ſcientiam mediam non ingredi, neque electionem prædeſtinatiuam vlla ex parte dirigere. Ratio eſt facilis. Quia vniuſcuiuſque prædeſtinatio eſt non ad gloriam vtcunque, ſed ad tantam determinatè gratiæ & iuſtitiæ finali, iurique, & exigentiæ ipſius reſpondentem: vnde quidquid ad cumulum gratiæ, & iuris illius ad tantam gloriam, ad quam vnuſquiſque prædeſtinatur, vt medium ad eius contingentes actus quibus particulæ gratiæ, & iuris illius reſpondens, conducit, à Deo præſciendum conditionatè præparandumque eſt, vt certiſſime liberetur, & ſaluetur, eo ſalutis, & gloriæ gradu, ad quem præſcientia & præparatione beneficiorum Dei, ſeu prædeſtinatione diuina infallibiliter ducitur ac perducitur. Reliquorum vero contingentium, quæ nullatenus ad gratiam finalem conducunt media, tametſi efficacia, prædeſtinatione, ſeu electione prædeſtinatiua non apponi certum ex eadem ratione eſt. Quare neque futuritionis conditionatæ illorum ſcientiam prædeſtinationem ingredi, neque ad prædeſtinatiuam electionem ſupponi.

7. Explicatius minutiuſque concluſio euoluta, docet actus omnes indifferentes (ſi tales in actionibus noſtris admittantur) mediaque ſiue cogitationes Dei prouidentia haud dubio diſpoſitæ ac præparatæ nos ad illos inducentes de facto è Dei prædeſtinatione non eſſe neque efficaciæ mediorum illorum, futuritioniſve conditionatæ eorum actuum condionatam ſcientiam, vt electionis prædeſtinatiuæ directiuam, vſquam ingredi: ſcientiam vero mediam efficaciæ auxiliorum, & futuritionis conditionatæ contingentis oblationis paruuli ante vſum rationis emortui à parentibus vel aliis, quibus ad regenerationis lauacrum offertur, & intentionis legitimæ; ac requiſitæ baptizantis paruuli prædeſtinationem ingredi? Item mediorum efficacium, ſeu conditionatæ futuritionis ſub illis bonorum operum, ac meritorum prædeſtinati iuſti adulti, etiam per peccatum mortificandorum. Hæc enim per peccatum reuiuiſcere, & gratiam ipſis reſpondentem per ſubſequutam pœnitentiam reſtitui omnium Theologorum communis ſententia eſt: ſecus eam quæ ex opere operato

ex ſacramentis percepta fuit: quare ſcientia media de contingenti eiuſdem perceptione conditionata ea ſolum parte, qua ex opere operantis gratiæ aliquid bono illo ad ſacramentum acceſſu perceptioneque recipit ad prædeſtinationem ſpectabit. Rurſus ſcientia media de honeſtis actibus, & de congruo ſolum auxilia gratiæ ad pœnitentiam prædeſtinato peccatori pro merentium eius prædeſtinationem ingredietur: remote enim ad gratiam, & iuſtitiam finalem prædeſtinati illius conducunt. Denique, & permiſſionis peccati media ſcientia ex cuius pœnitentia iuſtior, humilior atque ad ampliorem gratiam lapſus prædeſtinatus reſurget, ac priſtinam recuperabit: ſecus peccatum ipſum, quod, licet recuperationis illius, & augmenti gratiæ occaſio ſit, à Deo tamen præparatum nuſquam fuit, nec intentum. Dixi *denique*. Nam, licet decretum gloriæ ob finalem iuſtitiam prædeſtinati collatiuum neceſſario prærequiſitum medium ſit ad gloriam, ad quam quis prædeſtinatus eſt, vt de facto, formaliter, actu, & exercite ab ipſo obtineatur, & poſſideatur: liberum autem, & contingens ſub hypotheſi deceſſit prædeſtinati in gratia, non eſt; ſed neceſſarium ex fidelitate promiſſionis diuinæ de gloria in decedentibus largienda: quare nec ſcientia media de eo eſſe poteſt; eſſet autem ni ea adeſſet abſoluta promiſſio.

CERTAMEN VIII.

Vltimi cæteris grauioris ſcrupuli expeditio.

1. QVintus ſcrupulus Recentiorum, & qui in re præſente poſtremus eſt. An, licet, vt auxilium efficax prædeſtinatione, ſeu electione prædeſtinatiua donetur, ſcientia media efficaciæ auxilij, ſeu conditionatæ futuritionis euentus contingentis ſub illo eſſentialiter ad eiuſmodi electionem prærequiratur, & ex parte prædeſtinationem conſtituit, vt hactenus oſtendimus; alio autem non prædeſtinatiuo, ſiue prædeſtinatiuæ electionis ordine, poſſit ex ſcientia ſolum ſimplicis intelligentiæ à Deo donari? ac ſubinde electionis medij efficacis abſolute ſumptæ ſcientia media eſſentiale principium directiuum non ſit? ſed ſolum electionis prædeſtinatiuæ, ſeu ex certitudine, & infallibilitate euentus contingentis abſolute obtinendi prædeſtinationis eſſentia incluſis? videtur enim ex vna parte principium directiuum omnis electionis, & collationis auxilij efficacis abſolute eſſe debere: ſiquidem quocunque modo, & ordine à Deo efficax auxilium abſolute eligatur, & conferatur ex fine aliquo ad quem, non conducat ſolum, ſed de facto, & cum effectu ducat, eligendum, donandumque à Deo eſſe: & à Deo, non quidem inſcio, & incerto euentus, non ſolum quem poteſt, ſed quem habiturus de facto eſt ad finem, ex cuius intentione eligitur, atque à Dei prouidentia ordinatur, etſi ex inefficaci finis intentione à Deo prouideatur, atque ad finem illum ordinetur; ſi quid valent datæ hactenus à nobis, vel ex aliis approbatæ rationes pro neceſſitate ſcientiæ mediæ ad prædeſtinationem conſtituendam dirigendamque prædeſtinatiuam electionem maxime propugnatam certam. 3.

2. Aliunde vero videtur ſcientiam mediam de auxilij, ſeu medij de ſe indifferentis, & extrinſecus efficacis, efficaciæ principium eſſentiale directiuum electionis omnis auxilij illius abſolute eſſe non poſſe, ſalua contingentis euentus libertate, ac ſubinde ſcientiæ mediæ quæ ſupponebatur eſſentia conſiſtente: quare, & ſententiam affirmantem contradictionem inuoluere, cum ſcientiam mediam deſtruat, quam ſupponit: ſi enim ſcientia media eſſentiale principium directiuum electionis auxilij efficacis ab electionis huius ſecundum eſſentiam, & intrinſecum ſui nude ſumptæ, & conſideratæ natura eſſentialiter præſuppoſitum, & prærequiſitum ſit: fiet, vt in ſtatu abſoluto nulla electio, & collatio abſoluta auxilij efficacis a Deo eſſe poſſit, quin ſcientiam illam eſſentialiter, & principium ſui natura & cauſalitate præſupponat. Cum autem abſoluta auxilij illius entitas, exiſtentia, & intrinſecum eſſe dependentiam à Deo ipſum vere potente eligere, & conferre indubitatam medullitus habeat, nequeatque Deus illud eligere, & conferre, niſi per aliquam electionem vere poſſibilem: fiet tandem, abſolutum eſſe intrinſecum, & entitatem auxilij efficacis ſcientiam illam, vt ſui principium eſſentiale etiam ſupponere: nempe principium, cum quo purificata conditione per auxilium & ipſum, & contingens quod ſub illo erat conditionatè futurum, eoque poſito in abſolutum tranſit, & abſolute non eſſe ex principio, cauſaque ſui & prærequiſito eſſentiali, & antecedente natura prorſus repugnet: quod ipſum eſt liberum, & contingens abſolute non eſſe. Sed neque conditionate: cum nec in ſtatu illo, vllove ab eſſentia ſua eſſentialique reſpectu ad principium illud eſſentiale ſui queat præſcindere. quare, & ſcientia media, quæ eiuſmodi principium eſt debeat in hypotheſi poni ac præcedere, ſub qua æque neceſſarius bonus auxilij efficacis vſus erit, atque illa electione, quæ ex collatione, atque auxilio abſolute poſitis neceſſarius abſolute fore nuper concludebatur.

3. Ob hæc argumenta duæ poſſent eſſe hac ſuper re Theologorum ſcholæ noſtræ opiniones. Quarum alterutra, ſi alterius aduerſæ fundamento veriſimiliter ſatisfaciat ſatis probabilitatis habebit. Pro affirmatiua (quam numero ſecundo fundabamus) eſſentialis præcedentiæ, & directionis ſcientiæ mediæ ad auxilij efficacis quancumque, & omnem etiam non prædeſtinatiuam electionem, reſponderi ad negatiuæ fundamentum poſſet, ab iis, qui principia remota omnia, cauſas per accidens, & cenſent & appellant, ſcientiam mediam cauſam auxilij, à quo proxime eius bonus vſus, & contingens effectus abſolute prouenit, & principium remotum ſolummodo eſſe vt patet, & cauſam per accidens, vt muſicam in Architecto ad ædificandum. Alij voce non adeo dura fors reſpondeant: cauſam, remotumve quodvis principium vere cauſam, & principium, neque ita per accidens, eſſe; at vero, cum proxime non influant, eorum carentiam, ſeu negationem ex parte actus primi proximi, quem non conſtituunt, non requiri: quare principij proximi, & auxilium & creatam voluntatem adæquate conſtituti indifferentiam ad bonum auxilij vſum, vel eius omiſſionem, aut vſum oppoſitum ſaluat determinationis, & connexionis principij remoti, per ſe etiam eſſentialiter, remotè tamen, requiſiti cum bono vſu auxilij illius huius libertati officere minime poſſe. Hæc ſane, & alia, quæ pro compoſitione præfinitionum noſtrorum actuum regulatarum per ſcientiam mediam cum eorundem libertate ex Scotiſtis noſtris referebamus controuerſia 4. de voluntate d 6. quæſtione ſecunda reſponderi etiam hic poſſent; quæ tamen longius memoranda nunc, & confutanda non ſunt, cum ea omnia eo loci reiecerimus. Solum addo ea ad præſens minori probabilitatis ſpecie reſponderi, quam pro illis præfinitionibus poſſe. Cum hæc principia per ſe, & eſſentialiter, adhuc remote requiſita ad auxilium efficax, eiuſque bonum vſum non ſint; in præſenti vero, tam electio efficacis auxilij eſſentia ſua per ſcientiam mediam regulata, quam ſcientia ipſa media, qua regulatur, tam auxilij efficacis quam boni vſus ipſius principia, licet remota, neceſſaria tamen, & eſſentia requiſita ſunt.

4. Dices connexionem illam, tam electionis auxilij efficacis eſſentia ſua per ſcientiam mediam regulatę, quam ſcientiæ mediæ regulantis cum bono auxilij vſu, & effectu contingenti purificata conditione, ſeu auxilio efficaci per eam electionem abſolute poſito, conſequentem ſolum, & logicam eſſe; tametſi in coniuncto electionis illius & auxilij efficacis abſolute poſito, & antecedente natura, & cauſalitate abſolutus bonus illius vſus contineatur: eſt enim connexio à futuritione conditionata, quam ſcientia media ſupponit, vt obiectum, tota proueniens,

&

Digitized by Google

& quæ vt diximus controu.6. de prouidentia d 2.quæſt.2. certam. 5. à boni vſus auxilij illius abſoluta poſitione tandem obiectiue pendet : hæc autem ex auxilio de ſe indifferenti, & extrinſecus efficaci ſolum à conditionata boni vſus futuritione ab arbitrio creato libere ponitur : ita nimirum, vt ab arbitrio illo non poni poſſet, atque abſolute omitti : quo, & futuritio conditio ſub eo auxilio non eſſet, ſed ſcientia ſubinde media, nec per ipſam eſſentialiter regulanda auxilij illius electio : ac proinde impediti abſolute ab arbitrio creato ea omnia pro priori naturæ poſſunt, ne fuerint ; tametſi ſemel poſita impediri nequeant ne ſint, ex ſuppoſitione ſcilicet, quod ſint, ac pro naturæ priori præceſſerint : immò nec bonus vſus abſolutus auxilij, qui, vt illa omnia pro naturæ priori, ſuo quæque loco, & gradu in ſuo genere præceſſerint abſolute exiſtens prioritate naturæ in caſu purificationis conditionis per abſolutam auxilij poſitionem in genere alio obiectiuæ præcedentiæ abſolute exiſtens ſupponitur : ac proinde ſolum ex ſuppoſitione, quod abſolute ſit eo auxilio poſito, infertur eum bonum vſum neceſſario abſolute ſub auxilio illo poſito fore : ea autem neceſſitas conſequens ſolum, & logica neceſſitas eſt, non phyſicæ cauſæ, & antecedens, vt de ſe patet, & dicebamus citato certamine quinto ad argumentum ſimile Recentiorum contra præcedentiam ſcientiæ mediæ ad prædeſtinatiuam electionem auxilij efficacis directiuæ, & neceſſario directiuæ, ſi ordine prædeſtinatiuo habenda à Deo ea electio ſit. Mutuam vero hanc cauſalitatem in diuerſo hoc genere, & neceſſariam ad conciliandam libertatem noſtram, cum certitudine, & infallibilitate cauſalitatis prædeſtinationis circa euentum contingentem, ad quem per media de ſe indifferentia, & extrinſecus ſolum efficacia prædeſtinamur, nullatenuſque repugnantem ſuppoſuimus, & oſtendimus eodem cert.5. Nihil ſane apparentiùs, & ſubtilius pro affirmante ſententia adducti n.2. excogitari poſſe videtur.

5. Statuta enim indifferentia auxilij entitatiua, quam quæſtio hæc ſupponit, nihil argumentum oppoſitum probat. Certum quippe eſt entitatem auxilij ſecundum ſe cum boni vſus negatione eſſe coniungibilem, quod ſi de facto coniungendum cum illa foret, ſi daretur (vt coniungenda eſſe ſufficientia, quæ reprobis dantur certiſſimum eſt, licet de ſe ac entitate ſua cum bono ipſorum vſu potuerint coniungi) ex ſcientia ſolius ſimplicis intelligentiæ poſſent conferri : quare eſſentia, & entitate ſua electionem regulatam per ſcientiam mediam non reſpiciunt vt à Deo abſolute apponantur ..vnde in hypotheſi in qua ſecundum ſolam, nudamque entitatem ſuam poſitum auxilium eſt, futuritionem conditionatam ſui boni vſus non reſpicit, cum neque eius eſſentia electionem regulatam per ſcientiam mediam ſupponat, quod ſi ita poſito in hypotheſi auxilio ſecundum nudam ſuam entitatem cum bono vſu coniungendum conditionate ſit (vnde efficaciam extrinſecus ſortitur) atque à Deo per ſcientiam mediam videatur ; tametſi eius efficacia bono vſu conditionato conſtituta, & per ſcientiam mediam à Deo cognita, aliter quam ex ſcientia media auxilium illud ad finem intentum eligi abſolute à Deo nequeat ; & apponi ; auxilium illud intrinſecam connexionem cum futuritione illa conditionata boni vſus, quam ex accidentaria ipſi electione ita regulata intrinſecus non ſupponit, entitate ſua non habet, quæ ſecundum ſe abſque electione ita regulata apponi à Deo abſolute potuit ; ſed ratione extrinſecus, & contingenter ipſi adiunctæ efficaciæ, ſeu boni vſus conditionata ſub ipſo futuritione : quare nec ſuæ entitatis poſitione ex parte actus primi, qua, & conditio purificatur, & conditionatus vſus bonus in abſolutum tranſit, neceſſitas phyſice, & natura antecedens ad bonum vſum abſolutum ponitur : licet ex huius auxilij abſoluta poſitione, & futuritione conditionata, quam eſſentia, & entitate ſua (qua ſola actum primum ad bonum ſui vſum conſtituit) nec continet, nec reſpicit, ſed extrinſecus, & accidentarie adiungitur, neceſſario reſultet : eſt igitur æquiuocatio, & fallacia argumenti in eo : quod ſcilicet electio per ſcientiam mediam regulanda, qua ratione efficaciæ, extrinſecæ prorſus, auxilij præuiſæ auxilium præuiſum efficax apponendum aſſeritur neceſſario, ita neceſſario apponendum ratione entitatis intrinſecæ, & eſſentiæ auxilij ipſius in argumenti pro negante ſententia præmiſſis ſupponatur.

6. Sed affirmantis ſententiæ argumentum neceſſitatem omnimodam electionis per ſcientiam mediam regulatæ, vt auxilium efficax, taleque à Deo cognitum abſolute apponatur non prorſus euincit : etenim auxilij ſufficientis reprobo dati, inefficacia extrinſeca à negatione conditionata boni vſus cognita à Deo per ſcientiam mediam eſt : ſed tamen abſoluta inefficacis illius, & ſufficientis auxilij electio, & abſoluta appoſitio per ſcientiam mediam non dirigitur, vt oſtendi contr.6. de prouidentia d. 2. q. 2. cert. 2. & dicam controu.8. d. 1. q. 2. Ergo, etſi efficacia auxilij, efficacis extrinſeca à conditionata boni vſus futuritione, per ſcientiam mediam à Deo cognoſcatur, non eſt opus, vt eius abſoluta electio, & appoſitio eſſentialiter, & neceſſario per ſcientiam mediam dirigatur, & reguletur. Probatur conſequentia, ideo auxilium inefficax, & ſolum ſufficiens eligi abſolute poteſt electione non regulata per ſcientiam mediam, quia dari poteſt, non quia inefficax, etſi tale eſſe cognoſcatur, ſed ſolum quia ſufficiens poſitiue : aſt auxilium efficax, etiam ſi tale cognoſcatur, poteſt à Deo eligi abſolute, ac dari, non quia efficax, ſed præcisè, quia poſitiue ſufficiens : ergo poteſt à Deo eligi abſolute electione non regulata per ſcientiam mediam. Minor ſtat, dummodo repugnantia non oſtendatur : ſed probatur poſitiue ; quia auxilium efficax, qua vtile, & conducens, ſeu poſitiue ſufficiens amabilitatem habet intrinſecam : ergo, & amabilitatem, quin vlterius voluntas in extrinſecam eius efficaciam tendat, eave ad eligendum abſolute apponendum illud moueatur : ea autem conducentia, vtilitas, ſiue ſufficientia poſitiua ſola ſimplici intelligentia à Deo cognoſcitur : ergo ea ſola diriget eam auxilij illius apponendi electionem, & voluntatem : ſi autem id voluntas Dei poteſt ex fine exercendi ſuam in ea electione libertatem, & conſtituendi potentiam in actu primo proximo ad bonum vſum, & eius oppoſitum auxilium efficax, quia conducens, & poſitiuè ſufficiens præcisè poterit illud ex ſola ſimplici intelligentia, non quia efficax eligere.

7. Quod ſi ex determinati boni vſus ſeria, veraque (tametſi inefficaci) intentione de medio efficacis prouideat Deus, difficilius plane eſt, non, quia efficax, atque non ſpectata ſcientia media de efficacia, & bono vſu ipſius pro priori ad eligendum à Deo abſolute eligi, & apponi nequeat, ſed ob rationem Molinæ, Leſſij, & aliorum à nobis propugnatam cert.3. n.3. Definitè ergo in difficultate concludo neutrius ſententiæ fundamenta poſita (quæ quidem vrgentiora videntur) alterutram partem concludere. Non affirmatiuæ, quia ex proxime dictis conſtat auxilium de facto ab extrinſeco efficax, non quia efficax, neceſſario eligi à Deo debere, ſed poſſe etiam eligi ſolum, quia poſitiue ſufficiens, ſi ex alio fine, quam boni vſus liberi, & effectus contingentis, & determinati obtinendi, ſed indeterminate, & pure permittendo creatæ voluntatis determinationi alterutrum, à Deo eligatur vt decretum concurrendi indifferenter cum arbitrio creato permiſſiue ſolum erga alterutram ipſius determinationem ſe habere docebamus tom. 1. de Deo vno diſput. 3. quæſt. 2. Neque negatiuæ ſententiæ fundamentum intentum euincit, vt vidimus proxime num.4. & 5. æſtimo tamen ob rationes contra affirmantem ſententiam num.6. atque hoc 7. datas directionem ſcientiæ mediæ eſſentialiter ad auxilij efficacis electionem non requiri, tametſi ad prædeſtinatiuam electionem, & de quouis contingente fine, ad quem eſt intento de auxilio efficaci prouidendum ſit, ad electionem ſimilem eſſentialiter requiratur.

facto, quin eius aliquid obiicitur, dum ex ſcientia media de auxiliorum efficacia non, niſi auxilia efficacia, præparat, prouidetque prædeſtinato Deus, ſcientiaque media de inefficacia auxilij ſufficientis ex ea intentione detinetur, ne illud ipſi donet; cum tamen ex æqua intentione ſalutis, & gloriæ reprobi, ſimilique ſcientia inefficaciæ auxilij ſufficientis, quod ipſi donet, eius donatione non abſtineat; nec ſcientiam mediam de efficacia auxiliorum aliorum, quæ eidem denegat expectat pro priori ad ipſorum electionem quam habiturus non eſt: itaque totas ſuas affectiuas vires exercite, & in actu ſecundo electionis mediorum, ad quam Deum mouet reſpectu prædeſtinati, gloriæque ipſius, intentio illa explicat ac exerit, non autem reſpectu reprobi eiuſque ſalutis, vt illa ipſa quæſt. 2. certam. 7. numero 3. dicebamus: cum reſpectu illius vis motiua ad efficacium mediorum electionem intentionis illius obiicitur, ſolumque materialiter, & identice, non autem realiter formaliter præcedat: quare, tametſi, ſecundum ſe præciſè ſumpta, æqua reſpectu gloriæ vtriuſque ſit, vt ſe tamen, ſuamque affectiuam vim, & motionem in electionem maiorum ad finem explicat, exerit, & exercet, etiam ex parte actus primi prædeſtinati præ reprobo electio ad gloriam ipſius merita abſoluta antecedens abſolute eſt, ac meritò nuncupatur.

4. Hoc itaque, vt minimum, ſenſu electione prædeſtinatorum ad gloriam ante ipſorum merita præuiſa abſolutè dogmatice ſtatuta: an eiuſmodi antecedens prædeſtinationem, & merita electio prædeſtinatorum ad gloriam efficax ſit de facto, eſſe ve poſſit aut debeat? apud Scholaſticos Theologos dubitatur, in ea vero quæſtione duplex tantum Scholaſticorum opinio abſolute altera affirmans, altera abſolute negans abſque vlteriori examine, & diſtinctione mentis Authorum referri ſolet: cum tamen ſit in quæſtione propoſita dubium triplex. Primum: an electio abſolute efficax prædeſtinati debeat prædeſtinationem, ac ſubinde merita abſoluta prædeſtinati antecedere? ſecundum, an de facto ita antecedat? Tertium, an ita ſaltem poſſit antecedere? ex horum dubiorum in quæſtione præſenti indiſtinctione, atque inaduertentia antecedentis electionis gloriæ ad merita prædeſtinati ab omni Theologia vniuerſim ab eius efficacia, & inefficacia præſcindendo admiſſæ, à nobiſque explicatæ hactenus, factum apud Authores eſt, vt tam pro affirmatiua, quam pro negante ſententia tumultuario, & indiſcriminatim prolixus, aut horum, cum ex antiquis, tum ex Recentioribus Scholaſticis ſyllabus texatur, dum Recentiores quemcunque electos ante præuiſa merita, immò & ipſorum prædeſtinationem, prædeſtinatos abſolute docentem legunt (vt omnes docere abſolute debent cum non niſi ex intentione ſalutis abſolutæ prædeſtinatio, & mediorum efficacium pro prædeſtinatis electio eſſe queat ſiue efficax intentio ſiue inefficax aſſerenda ſit) ſtatim pro antecedente electione abſolute efficaci ante merita prædeſtinati illum deſcribunt. Inſuper eos Doctores Recentiores, qui de facto affirmant, quaſi pro cauſa communi omnibus referunt omnes: cum tamen longe aliter alij, atque alij in quæſtione de facto affirment. Alij autem de facto affirmant, quia aliter fieri poſſe negant, atque ita neceſſario fieri debere arbitrantur. Alij vero fieri poſſe aliter fatentur, ita vero à Deo factum cenſent: eo etiam diſcrimine pro negante ſententia de facto ſtare Doctores poſſunt: vt alij de facto intentionem gloriæ, ſiue electionem prædeſtinati ad gloriam abſolute efficacem, & antecedentem ad illius merita negent: quia eam cum meritorum, ac ſubinde obtentionis gloriæ per illa merita libertate æſtiment repugnare. Alij vero, quia, etſi cum ea amice iudicent componibilem: tamen à Deo habitam eiuſmodi abſolute antecedentem efficacem intentionem, ſeu electionem ad gloriam prædeſtinati iudicent non fuiſſe: Ego vero his notatis Doctorum pro alterutra parte ab aliis relatorum differentiis, & ſenſibus diſtinctius procedam, nec tam longum, quàm alij Catalogum pro alterutra quæſtionis præſentis parte proponam.

5. Et ex antiquis Scholaſticis neminem pro alterutra ſententia tuto referri poſſe cenſeo. Non quidem pro affirmante, quia hi de electione prædeſtinati ad gloriam ante eius abſoluta merita præuiſa abſolute diſputarant, nulla abſolutæ efficaciæ intrinſecæ ipſius antecedentis electionis ad merita abſoluta prædeſtinati facta mentione, quin de antecedente abſolute electione eius ad gloriam ſenſu à nobis explicato, atque ab eius abſoluta efficacia, vel inefficacia præſcindente ſunt plane locuti, vt ſtatim in S. Thom. pro ea ſententia affirmante ex variis eius locis recitato oſtendemus: ſed neque pro negatiua ſententia certa fide referri veteres Scholaſtici poſſunt, quin facile de executiua Dei, & collatiua voluntate gloriæ prædeſtinato (quæ ex fide non, niſi propter præuiſa merita, eſt) explicari poſſint, ac debeant. Debeant inquam, quia cum electione prædeſtinati ad gloriam non, niſi ob præuia abſolute merita conſtantius, expreſſiuſque negant, de executiua, & collatiua gloriæ loqui ſe apertius produnt: quia electionem prædeſtinati ad gloriam abſolute talem vero Theologico à nobis explicato ſenſu negare nequeunt: quin cum Theologis omnibus, tanquam dogma Theologicum vbivis ea de re agunt admittunt: ergo pro affirmatiua ſententia de facto electioni efficacis abſolutæ gloriæ prædeſtinati ante eius abſoluta merita præuiſa, nec aliter haberi à Deo prædeſtinationem poſſe ni eiuſmodi electio procedat, aſſerunt Bañez 1. part. q. 23. vbi etiam Zumel Nauarrete, Ripa, Nazarius, Albelda, ac reliqui Recentiores Dominicani, qui in 1. part. S. Thom. ſcripſerunt, & in decretis prædeterminatiuis, ac phyſicis prædeterminationibus actionum creatarum contingentium Magiſtrum Bañez Ducem ſectantur: cum enim media, ſeu auxilia efficacia ad gloriam contingenter per actiones liberas obtinendam prædeſtinatione à Deo exhibenda, intrinſecus efficacia, ac proinde ad actiones liberas, & gloriam determinate à prædeſtinato obtinendam determinata, ac determinantia de ſe ſint, niſi ex intentione efficaci abſolute & intrinſece tali eligi à Deo, ac prædeſtinatione donari non poſſe conſequenter cenſent: idque è ſimplici intelligentia, quam ſolum admittunt, vt patet ex iis quæ diximus controuerſia 6. de prouid. d. 2. quæſt. 2. certam. 2. concluſ. 1. & d. 3. quæſt. 1. nempe ad prouidentiam diuinam erga cauſas naturales de ſe ad effectus edendos determinatas, & neceſſarias, atque erga eorum effectus, ſolam ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & naturalem inſeruire, atque ſolam intentionem efficacem debere præcedere. Proinde ſuis hiſce Thomiſtis Recentioribus conſentit, ac reliquis (Bañez excepto) hac etiam in re præiuit Aluarez t. de auxiliis d. 3. concluſ. 3. citatur Scotus cum ſuis, ſed fide non bona.

CERTAMEN II.

Omiſſis Thomiſtis ſententiæ, & Patroni.

1. CVm Thomiſtis agendum hic non eſt, nec cum Scotiſtis aliquot Recentioribus, qui à ſuo Præceptore, & reliquæ doctrinæ ſuæ conſequentia deficiunt, cum ſatis eorum fundamenta tom. 1. de Deo vno fuerint à nobis diſiecta. Aliter longe affirmatiuam de facto ſententiam plures alij ſequuntur, qui phyſicas noſtratum actionum prædeterminationes, decretaque prædeterminatiua reiectant: quare, & ſcientiam mediam de conditionata contingentium noſtrorum, vel implicite, vt ante Molinam Scholaſtici veteres omnes, vel explicite in terminis omnes ſcholæ noſtræ Thomiſticæ Ieſuanæ, qui Molinam noſtrum ea in re habent præceptorem: quorum accuratum & copioſum elenchum poſuimus tom. 1. de Deo vno controu. 2. de ſcientia, & præſertim controu. 3. de decreto diuino concurrendi ad liberas creatas operationes d. 1. ſere tota atque eos omnes redegimus ad ſummam. Ex iis ergo non pauci affirmatiuæ ſententiæ in quæſtione de facto adhærent, ita vero, vt mediorum, ſeu auxiliorum ad ſalutem extrinſecus ſolum, vt docent, efficacium pro prædeſtinatis electio, atque ſubinde prædeſtinatio abſque

abſoluta efficaci de ſe ſe electione prædeſtinati ad gloriam antecedenter ad eius merita abſolute præuiſa eſſe à Deo potuerit. Sic cenſeo docuiſſe Caietanum ad locum citatum ex 1. part. Sotum in 1. d. 41. quæſt 1. §. *Poteſt aliter.* Et ſi qui alij de electione hac antecedente & abſolutè efficaci ad gloriam in terminis ex vetuſtioribus Scholaſticis aſſeruerunt: illi enim omnes auxilia intrinſecus efficacia, ac ſubinde decreta intrinſecus efficacia, contingentium per ipſa tenuentes, vt citatis locis vidimus, ſcientiam mediam implicite, vt efficax antecedens electio illa abſq; adeo aperta cum contingentibus, ita antecedenter intenti, libertate pugna conſiſteret, vt poſtea explicatius alij iam citandi, docuerunt. Ex noſtris Doctoribus Salmeron tom. 4. part. 3. tract. 14. Cardinal. Tolet. in cap. 8. ad Rom. annotat. 31. vbi Pererius d. 24. Cardinal. Bellarm. 2. de gratia & libero arbitr. cap. 35. Henriquez de fine hominis cap. 11. cæteriſque fuſius & diſtinctius, acutiuſque Soarius 1. part. lib. 1. de prædeſtinat. c. 8. & opuſcul 3. de auxil. cap. 16. intrinſecam eius antecedentis electionis efficaciam cum gloriæ ob abſoluta merita contingentia intentæ & contingenter, ac liberè obtinendæ, ac huius, & illorum libertate ex directione intentionis, ſeu electionis per ſcientiam mediam componens: atque electionem auxiliorum efficacium extrinſecus pro prædeſtinatis, eorumque prædeſtinationem ex efficaci quoad intrinſecum electi intentione, & electione præſtinati ad gloriam haberi à Deo potuiſſe, & ibi, & vbivis ea ipſi res occurrit, aſſerit, vel ſupponit. Soario conſentiunt prorſus Faſolus 1. p. tom. 2. quæſt. 23. artic. 1. dub. 3. multa, & accurata eruditione, ingenij pondere & acumine ſententiam illuſtrans. Arriaga tract. de prouidentia, & prædeſtinatione d. 35. & 36. totis, Curiel in prima Petri cap. 2. controuerſia 4. concl. 4. Mendoza Auguſtinianus in quodlibeticis quæſt. 1. ſcholaſtica §. *Secundo loco.* Peſantius in p. 1. quæſt. 23. art. 5. d. 10. & 11. Arrubal. 1. p. d. 72. & 73. ſupponitque ſæpe Aunatus diſcurſibus, quos Apologia pro ſcientia media contra eius impugnatores efformat: citantur in id Lucæ 12. *Quia complacuit Patri veſtro dare vobis regnum.* Maldonatus, Ianſenius, Sa, Barradas; ſed hi certè electionem pro prædeſtinatione vſurpant, quod ipſum voluit citat. Tolet. Granados denique vtramque ſententiam affirmantem & negantem vult conciliare tandem, ſed dictis à ſe contradicit concluſione 1. & 2. quæ ſane pro affirmatiua hactenus ſententia ſunt.

2. Pro affirmatiua hac ſententia de facto S. Thom. aperto ſtare eius Patroni cum Recentiores Thomiſtæ Dominicani, tum etiam Thomiſtæ noſtri Ieſuitæ contendunt, citata enim qu. 23. artic. 4. ait. *Prædeſtinatio ſecundum rationem præſupponit electionem, quia eſt ratio ordinationis in finem. Non autem præcipitur aliquid ordinandum in finem, niſi præſuppoſita voluntate finis. Vnde prædeſtinatio aliquorum in ſalutem æternam præſupponit ſecundum rationem, quod Deus velit illorum ſalutem.* Nec bene à noſtris Molina articulo 5. d. 1. m. 6. Valentia punct. 4. §. 4. & 5. Vaſquez cap. infra citando 10. Leſſio etiam infra ſect. 2. ratione 10. num 23. Becano infra obiect. 2. ſalutis æternæ nomine iuſtificationem, & perſeuerantiam finalem in hac vita interpretantur. Siquidem idem apud omnes, atque gloria valet æterna ſalus. Et S. Doctor de ſalute, quæ finis præintentus prædeſtinatis ſit, & ex cuius intentione prædeſtinantur, loquitur expreſſe. Ea vero finalis ſalus, quæ finis intentus prædeſtinatis eſt, gloria ipſa eſt non iuſtificatio, & perſeuerantia in hac vita, quæ medium ad finem intentum eſt, & in 1. diſt. 41. art. 2. ad 1. *Electio diuina eſt, qua aliqui ex ordine ſuæ ſapientiæ ordinantur ad finem beatitudinis, ſed prædeſtinatio eſt ſecundum quod præparantur eis ea quæ perducunt in finem; & ideo ſicut voluntas ordinans in finem præcedit actum voluntatis præparantis ea, quæ ducunt in finem, ita electio prædeſtinationem præcedit.* Et quæſt. 6. de veritate art. ait, *prædeſtinatio ſupponit dilectionem, per quam Deus vult ſalutem alicuius: ac proinde etiam electionem, per quam ille qui infallibiliter dirigitur ad finem ab aliis ſeparatur.* Et hæc vigentiora S. Thom. pro affirmante ſententia teſtimonia ſunt, nam quæ afferri ſolent ex hac 1. p. q. 22. art. 2. ad 9. & art. 3. corp. & cit. quæſt. 41. art. 2. ad 2. & citata quæſt. 23. art. 5. ad 3. vbi ait: electionis, ac prædeſtinationis Dei nullam ex parte noſtri, adhuc ex gratia, cauſam, & diuerſitatem dari, ſed in purum Dei arbitrium & voluntatem gratuitam reduci debere extra rem afferuntur. Neque enim electionem Dei merita abſoluta prædeſtinati antecedentem abſolute talem ſenſu aliquo vero Theologico à nobis dato dogmaticam, aduerſarij negant; ſed ſolum illam antecedenter ad merita abſolute efficacem, quam citati Doctores affirmatiuæ Patroni contendunt: ſed oſtendamus facile & paucis vigentiora recitata Authoribus ſecundi modi recitatis n. 6. ex vſu eſſe non poſſe.

3. Etenim in eis S. Thomas ex neceſſaria præcedentia intentionis finis, ſeu electionis, ac dilectionis prædeſtinati præ reprobo, vt illum obtineat, ad electionem & præparationem mediorum ad vllum obtinendum, probat eiuſmodi intentionem, ſeu electionem finis gloriæ prædeſtinato præ reprobo ad prædeſtinationem ſeu præparationem mediorum efficacium ad illam a prædeſtinato obtinendam debere præcedere: ac ſubinde de facto ad prædeſtinationem præſupponi: ergo ſi loquitur de intentione finis gloriæ, ſeu electione, & dilectione prædeſtinati præ reprobo ad illam abſolute antecedente, & efficace, hanc neceſſario præcedere ad prædeſtinationem debere ait: ac proinde non, niſi ex electione efficace abſoluta, & antecedente prædeſtinationem eſſe poſſe contra hos Doctores aſſerit, ſoliſque Thomiſtis Recentioribus fauet; quod hi tenuunt: ſin autem non loquitur de antecedente efficaci abſoluta electione ad gloriam, nec ipſis, nec Thomiſtis fauet; nec minimum negatiuæ ſententiæ aduerſatur, ſed adhuc explicandus reſtat S. Thom. vt genuina eius mens an negatiuæ aduerſa, vel ſecus ſit, deprehenditur. Vaſquez vbi proxime S. Thom. explicat, vt & 3. p. d. 23. cap. 8. num. 10. de præcedentia electionis, & dilectionis prædeſtinati præ reprobo ad gloriam ipſius prædeſtinati, quæ in prædeſtinatione ipſa includatur, ſitque ipſa adæquate ſumpta prædeſtinatione prior prioritate maioris vniuerſalitatis, quatenus, iuxta Thomiſtas plures, Dei ſcientia, & volitio prius ad obiectum in communi, ſiue ad eius vniuerſalius prædicatum terminata intelligi debeat, quam ad prædicata eius in particulari, vt ſcilicet ad efficaciam auxiliorum vniuerſim auxiliis efficacibus conſideratis electio ipſorum, quam ad ipſa in particulari efficacia, qua formalis prædeſtinatio terminetur, intelligatur prioritate vniuerſalitatis maioris præcedere confirmari putant nonnulli ex q. 6. de veritate artic. 3. corpore vbi ait: poſt electionem prædeſtinati præ reprobo ad gloriam prouidere media, vt non cadat, vel ſi ceciderit, reſurgat. Sed plane S. Thom. agit locis citatis de præcedentia intentionis, ſeu electionis ad gloriam, quæ cauſalitate, & prioritate naturæ quaſi phyſica ad præparationem, & electionem mediorum efficacium in particulari præcedit, quæ prioritate illa maioris vniuerſalitatis nequit contineri: loci autem ex quæſt 6. de veritate artic. 3. corpore ſenſus prioritatem etiam naturæ, quaſi phyſicam continet (ſi aliquam continet vt iam videbimus) electionis prædeſtinati præ reprobo ad gloriam reſpectu præparationis, ſeu prædeſtinationis, & electionis mediorum efficacium in particulari, non autem prioritatem maioris vniuerſalitatis. Tertio alij reſpondent in ſententia ſancti Thomæ prouidentiam, & prædeſtinationem ſtare in actu imperij intellectualis, ſiue imperatiui modi (vt Thomiſtæ Dominicani Recentiores volunt) ſiue indicatiui de præſenti (vt vult noſter Ruiz impugnati à nobis affatim controuerſia 6. de prouidentia diſput 2.) quod poſt intentionem finis, & electionem mediorum efficacium à Deo habeatur: ſed eiuſmodi imperium commentitium de ſe & S. Thomæ ſuppoſititium eſſe oſtendimus ibidem: quare, licet Soarius, qui iis vtitur pro affirmatiua ſua ſententia teſtimoniis huic interpretationi, & ſolutioni ex mente S. Thom. conſentiat 1. de prædeſtinatione capite quinto, numero 13. & reliquis, germaniorемque Magiſter meus Didacus Daza arbitretur, genuina S. Doctoris mens non eſt.

4. Aliunde ergo, & locorum Sancti Thomæ probabilior, & ad eius mentem germanior ſenſus venandus nobis eſt, quin antecedentem ad merita abſoluta

Digitized by Google

luta prædeſtinati, & abſolute de ſe efficacem eius præ reprobo electionem ad gloriam contra reliquos præter citatos paucos prædeterminantes Dominicanos, tam affirmantis, quam negantis ſententiæ Doctores neceſſariam ad prædeſtinationem à Sancto Thoma traditam admittamus. Primus eſſe poteſt ex quæſtione ſexta, de veritate articulo tertio corpore, ex qua nobis opponitur: vt ſentiat ex intentione ſalutis creaturarum rationalium, & ſcientia ſimplicis intelligentiæ de virtute omnipotentiæ ſuæ, qua ſcit pro ſingulis, & omnibus illis auxilia efficacia extrinſecus ſeu habitura effectum contineri, decernat aliquibus præ aliis non de auxiliis, efficacibus ſolummodo, ex ea gloriæ eorum intentione, & dilectione ipſorum prouidere, quin eius decreti efficacia vltra auxiliorum abſolutam poſitionem ad bonum vſum abſolutum contingentem creaturarum rationalium, ac libere per illum obtinendam gloriam abſolute extendatur. Eo igitur decreto ex intentione ſalutis earum habito interpretatiuè ſaltem, & virtualiter magis earum ſalus, ac ipſæ ad illam diliguntur ac præ aliis eliguntur, atque ab eis electiue, & dilectiuè ſeparantur, vt loco citato obiiciebatur: ex ea vero posteriori illarum per decretum illud dilectione poſtmodum poſteriori ſigno electione auxiliorum per ſcientiam mediam regulata eliguntur auxilia in particulari efficacia, qua prædeſtinatio conſiſtit vel completur, atque à Deo è præſuppoſita gloriæ dilectione, & electione reſpectu gloriæ, inefficaci intrinſecus, prædeſtinatio procedit. Secundus ſenſus ſit ſanctum Thomam cenſuiſſe eis locis intentionem ſalutis, & gloriæ formalem, & expreſſam prædeſtinatorum præ reprobis, horumque electionem ſpecialem inefficacem, & citra abſolutam efficaciam, eſſe propenſiorem, & impenſiorem, quam erga non prædeſtinatorum ſalutem, etſi vera quidem, & ſeria intentio horum etiam reſpectu ſit: quare & ea ipſa prædeſtinatos à reprobis, primo in Dei voluntate diſcerni, & ſeparari inde poſterius natura, quaſi phyſice, electione auxiliorum efficacium ſeu prædeſtinatione iterum Dei voluntate diſcernantur, ac ſeparentur iuxta dicta num. 2. & fors S. Th. ex effectibus voluntatis earum propenſionem metitus, & intentionem (vt æſtimatione humana fieri frequenter, & prudenter ſolet) maiorem gratiam auxilij efficacis pro prædeſtinatis non niſi ex propenſiore, & intenſiore intentione ſalutis fieri poſſe, iudicauit.

5. Tertius ſenſus eſt iuxta dicta numero 3. vt dilectio prædeſtinati ad gloriam, atque intentio gloriæ illius nullatenus formaliter excedens propenſione, & ſerietate intentionem gloriæ reprobi ſecundum ſe præciſe, prædeſtinationis, ſeu electionis auxiliorum efficacium cauſa in actu primo ſit, ac neceſſario debeat præſupponi, ſicut ad electionem quamvis mediorum finis intentio, vt ratiocinatur bene S. Thom. eandem vero electione ipſa mediorum efficacium, ſeu prædeſtinatione, ad quam mouet, totaſque affectiuè motiuas vires ſuas exerit, & exercet, cauſam exercite, & de facto prædeſtinationis conſtitui: ſicut actione, & cauſalitate ſua cauſa quævis ſui effectus cauſa abſolute, & actu præcedens, ac prior ipſo conſtituitur; tametſi eâdem actione, & cauſalitate effectus conſtituatur ſui cauſa poſterior: quatenus autem vis illa intentionis motiua ad electionem mediorum efficacium, quæ reſpectu gloriæ reprobi æque intentæ otiatur, reſpectu prædeſtinati tota tota exercetur intentio ſalutis prædeſtinati, ſecundum eam etiam vim in actu primo motiuam, totaſque ſuas vires affectiue impulſiuas ad mediorum electionem realiter formaliter præceſſiſſe conuincitur reſpectu prædeſtinati, ſecus reſpectu reprobi: ac proinde realiter formaliter loquendo intentione ipſa gloriæ entitatiuè, & materialiter eadem prædeſtinatum præ reprobo in actu etiam primo, non ſolum ad merita, ſed & ad prædeſtinationem à reprobo in ordine ad æternam ſalutem diſcretum, & ſeparatum fuiſſe, atque præ hoc dilectum, & ad gloriam electum; tametſi inefficaci, æquaque omnino intentione vtriuſque ſalus à Deo intendatur: fuſius, exactiuſque forte, quam aliquibus oportere videretur S. Thomæ mentem exquiſiui: cum, & meæ in ipſum deuotioni, & obſeruantiæ ſatisfacerem, tum, vt his exploratis, explicatiſque ſenſibus, ſimilium nec adeo vrgentium locutionum apud Scholaſticos veteres ab affirmantis ſententiæ Doctoribus citatos ſenſum neganti ſententiæ minime aduerſum hoc vno eodemque labore oſtenderem.

6. Eandem affirmatiuam ſententiam, non adeo vniuerſaliter de prædeſtinatis omnibus, ſed de Beata Virgine, Apoſtolis, Baptiſta, Hieremia, aliiſque dignitate, & ſanctitate præſtantiſſimis prædeſtinatis (vt ſcilicet hi ſolum, quos eximie prædeſtinatos vocant fuerint efficaciter ante præuiſa abſolute eorum merita ad gloriam electi) tenuerunt Okam in 1. d. 1. quæſtione vnica, lit. G, Gabriel ibi art. 2. concl. 2. & 3. Catherinus 2. de prædeſtinatione cap. vlt. & lib. 3. initio & in cap. 8. ad Rom. tametſi vt vidimus d. 1. quæſt. 1. his lapſus fuerit, cenſens Beatos reliquos prædeſtinatos appellandos non eſſe; quo ſuper ipſum ibi confutauimus: quod autem electio hæc efficax ad gloriam abſolute antecedens, de quibuſdam prædeſtinatis aſſeratur de reliquis negetur, nullum in ſcriptura, & Patribus fundamentum habet immò vero cum expreſſe de ſaluandis, prædeſtinatiſque omnibus eorumque electione, & prædeſtinatione ad gloriam æque, eodemque modo Patres, & ſcriptura abſque vlla eius diſtinctionis indicatura loquatur, his Doctoribus ita diſtinguentibus aduerſantur, ſed neque à ratione veriſſimilitudinem ea diſtinctio habet, cum eximij illi ſancti ſanctitate, & gloria maiore cæteris præcellentes ſolum intentionem gloriæ & ſanctitatis ex parte obiecti maioris in Deo requirant, non autem ex parte ſubiecti, ſeu intrinſecè diuerſam, & efficaciorem quam gloriæ, & ſanctitatis minoris aliorum intentio tametſi proportione eorum ſeruata æque de mediis efficacibus ad maiorem, vel minorem ſanctitatem, cuique intentam, abſque vlla ex parte efficaciæ intentionis diuerſitate prædeſtinatis omnibus à Deo prouidebitur.

7. Denique Aliazar in Apocalypſ. cap. 3. ad id. *Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam.* Cenſet Deum primo efficaciter præfiniſſe numerum ſaluandorum, non deſignatis ſingularibus perſonis ſaluandis: poſtea vero, cum videt aliquem à iure, quod, vt eſſet ex eo numero habebat, & ad coronam, & ad gloriam ex operibus, & iuſtitia excidere, alteram in eius coronam, & locum ſubrogare, efficacia illi auxilia miniſtrare, vt ex meritis ad gloriam, & coronam alterius eligatur. Hæc tamen opinio, & eſt ſingularis, & abſurda. Nam, vt bene Cornelius ibi, non homines coronis ſed coronas hominibus præparauit, ſicuti nec propter locum gentes, ſed propter gentes locum. Secundo primum illud decretum ſomniatum prorſus eſt: immo contra ſcripturam Patres, & Theologos: quia nullius eſt electio miſericors, aut dilectio huius præ alio, cum ex nullius complacentia ſit; ex miſericorde vero electione, & dilectione vnius præ alio ad ſalutem & complacentia illius negotium prædeſtinationis totum incboari dogma Theologicum eſt. Secundo vel ex eo decreto is, qui à iure vt vnus ex eo num. eſſet excidit, prædeſtinatus erat atque etiam qui in eius locum qui illo excidit ſubſtituitur: vterque eſſe non poteſt prædeſtinatus: quia neuter à iure decideret à numero neque à corona: quare neque alter alteri ſuccederet: ſi autem neuter prædeſtinatus aſſeratur alter ad eum numerum ſaluandorum, & ad gloriam, abſque prædeſtinatione Dei perueniet, quod eſt erroneum: ac quibuſnam perſonis numerus ille ſaluandorum implendus ſit ante abſolute præuiſa merita, & iuſtitiam Deo in incerto erit, quod eſt abſurdiſſimum. Si autem dicas eum, qui alteri ſuccedit prædeſtinatum eſſe non autem alterum, qui à iure excidit & corona: iam prædeſtinatus ille de numero ſaluandorum eſt atque ad gloriam ante merita & iuſtitiam finalem electus præ altero reprobo contra te: prædeſtinatus quippe omnis eo ipſo ad gloriam electus abſolute eſt, atque in ſcriptura Patribus, & tota Theologia dicitur. Rurſus: cum decretum illud primum efficax ſit: eo ipſo quod prædeſtinatione ad numerum præfinitum ſaluandorum hic aliquis pertineat, ſalutis perdendæ contingentiam, & poteſtatem amittet, & antecedentem illius obtinendæ neceſſitatem ſubibit; ac ſi ipſe efficaciter antecedenter ad merita electus ad gloriam foret: quod, tam ſingulari cogitatio-

ni

e vitali tentabatur. Atque (vt alia omittam) cum gloria, & corona actus cuiuſque vitalis ſit, nemo in alterius coronam ſuccedere citius poteſt quam alterius vitalem actum elicere; quod per totam philoſophiam repugnat. De loco Apocalypſis, eiuſque genuino ſenſu certamine 3. dicemus

8. Pro negante ſententia antecedentem & efficacem abſolutam electionem ad gloriam ante præuiſa abſolute merita prædeſtinatorum ad illam citari etiam ex veteribus Scholaſticis plures ſolent, non meliore quidem fide, quam pro affirmante referebantur: quo enim expreſſius firmiuſque eiuſmodi antecedentem merita electionem illorum ad gloriam negant de electione ad gloriam executiua & retributiua, ſeu exercitè remuneratiua ſe loqui profitentur: ſiquidem, vt certamine primo diximus electionem gratuitam intentiuam, & prædeterminatiuam ante abſoluta prædeſtinatorum merita abſolute talem tametſi non abſolute efficacem, nullus vnquam Scholaſticorum negauit; nec, niſi contra ſcripturam Patres & Theologicum proinde dogma negari vllatenus poteſt; idcirco Priſcorum Theologorum inutili pro hac ſententia recitatione abſtineo. Stant igitur explorato pro negatiua hac ſententia ex his, qui contra proximi ſæculi Hæreticos ſcripſerunt Albertus Pighius 8. de libero arbitrio capite ſecundo, Richardus Taper articulo 7. §. *Nec re ipſa* Hieronymus Oſſorius 9. de iuſtitia Ioan. Ekius in ſuo Chiſopaſto centur. 5. Driedo de concordia liberi arbitrij, & prædeſtinatione parte ſecunda, capite tertio, ad 3. Cardin. Sadoletus in capite 8. ad Roman. Stapleton in capite nono, & orat. de hoc argumento, Bartholomæus Camerarius dialog. Cathol. capite 5. Ioannes à Bononia, & Franciſcus Carthag. tract. de prædeſt. Noſter Turrian. opuſc. de elect. diuina, Molina 1 p. q. 23. articulo 2. d. 2. & articulo 3. d. 1. m. 7. & 8. Valent. eadem quæſtione, pun. 4. Vaſquez 1. parte, d. 89. & 3. parte d. 23. Salas tom. de gratia manuſcripto tractatu 15. & 14. ſectione 15. referens Medinam vtrumque, Ludouicum Legionenſem, Sixtum Senenſem Adamum, alioſque authores ad triginta: tametſi in eis veteres plures, quos vt dixi Patronos exploratos ſententiæ huius non reputo, Leſſius item ſatis fusè tractatu de prædeſtinatione ſectione 2. Becanus prima parte, capite 14. quæſtione 4. Herize 1. parte tractatu 3. d. 23. à cap. 9. ac deinceps Hachetus tract. 2. quæſtione 23. d. 3. capite 3. Gamachæus quæſtione 23. capite 6. aſſert. 2. Moncæus tom 1. d. 4. cap. 4. Cornel. in id Petri 1. *Satagite, vt per bona opera*, &c. Ioannes Præpoſ. (qui tres poſtremos refert) 1. parte quæſtione 23 articulo 8. dub. 8. §. 2. Sed mirum plane eſt, Arriagam capere voluiſſe in ſermonibus citatum Herize, quaſi tandem huic ſententiæ affirmanti conceſſerit Faſolum vero in ſuas affirmatiuæ partes citatum Molinam trahere voluiſſe. Cum tamen, tam hic, quam Herize omnem contingentis noſtri effectus efficacem præfinitionem abſolute, & quomodocunque habitam, & regulatam iudicent cum eius contingentia, & libertate contradictorie pugnare, vt diximus controu. 4. de volunt. d. 6. q. 2. quare eo ſuo generali princip. q. huius affirmatiuam partem excluſerunt, quibus etiam ego ex eod. principio ſubſcribo.

CERTAMEN III.

Irrito pro alterutra ſententia ab eius Patronis ex ſcripturæ teſtimoniis pluribus laboratur.

1. PRoducitur pro negante ſententia illud Matt. 25. *Venite benedicti Patris mei, poſſidete paratum vobis regnum* (gloriæ vtique) *à conſtitutione mundi*: nempe ex æternitate, ex qua mundum fieri conſtitutum à Deo fuit: *Eſuriui enim, & dediſtis mihi manducare*, &c. quibus æternæ præparationis regni, ſeu electionis efficacis gloriæ prædeſtinatus præ reprobis pro cauſa merita abſoluta eorum redduntur, ſicuti & præparationis gehennæ, ſeu electionis efficacis reproborum ad inferni pœnas ſtatim abſoluta ipſorum impietas, illis verbis. *Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo & Angelis eius. Eſuriui enim, & non dediſtis mihi manducare*, &c Verum hoc loco agi de gloriæ electione executiua, & abſolute, atque exercite remuneratiua Dei voluntate, de qua nulli (niſi Nouatoribus relatis, recitatiſque à Maldonato) dubium eſt poſt merita abſolute eſſe diximus d. 1. q. 2. cert. 1. n. 5. & ex verbo *poſſidete*, & anthiteſi de damnatis claret. Lis autem eſt de electione, vel antecedente prædeſtinationem, vel in ea incluſa gratuita & liberali, quam omnes fateri debemus, efficax ſit necne? Nec aliud probat illud ex Matth. 20. *Sedere autem ad dexteram meam vel ſiniſtram non eſt meum dare vobis, ſed quibus paratum eſt à patre meo*, iuncta etiam Patrum plurium interpretatione, qui de præparatione ob merita præuiſa abſolute ex æternitate eum locum intelligunt: ſicuti & illum 1. Corint. 2. *Oculus non vidit*, &c. *quæ præparauit Deus iis, qui diligunt illum* Etenim decreto illo executiuè præmiandi exercite abſoluta iuſtorum merita veritas eorum locorum certiſſima ſaluatur; tametſi intentiua electio efficax abſoluta antecedens gloriæ prædeſtinatorum non propter merita abſoluta, tanquam motiuum, habita, ſed per merita tanquam medium obtinendæ in Deo præcedat.

2. Affertur illud Iacobi 2. *Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo diuites in fide, & hæredes regni, quod repromiſit Deus diligentibus?* quem locum, etſi S. Auguſt. de prædeſt. Sanctor. c. 17. ſub finem afferat, vt probet electos fideles fuiſſe, *non quia fideles erant*, ſed, vt ea electione fideles *fierent. atque eſſent*: eaque interpretatione aduerſarij quieſcant, duriuſcula tamen eſt: ſicut enim eligere pauperes in hoc mundo non fuit illos eligere, vt pauperes in eo fierent, vt finem, ſed eorum paupertatem vt conditionem ex parte ſubiecti ad eorum electionem ſuppoſuit; ita & fidei diuitiæ, ac merita vt conditio ex parte ſubiecti ſuppoſita ad eundem electionem æque ſignificatur, vt exprimit Syriaca tranſlatio verbis hiſce. *Nonne pauperes mundi huius diuites autem in fide elegit Deus vt ſint hæredes Regni illius, quod promiſit iis qui diligunt ipſum?* Qua electione ſententia clarior ſacto ipſo comprobata apparet, atque occurritur inſtantiæ, quam patentem putat Faſolus: quod ſcilicet electi etiam dicantur hæredes Regni; cuius tamen hæreditas non conditio ex parte ſubiecti eligendi ſuppoſita ad electionem fuit, ſed electionis terminus nuſquam illi ſuppoſitus, ſed per ipſam electis afferendus: vt enim hæredes fierent ac Regni hæreditatem adirent electi ſunt: ita ſane; ſed, cum in electione, & terminus, & ſubiectum electionis ſit: nec aliud, quam Regni hæreditas terminus electionis (de qua hic) eſſe poſſit ac fuiſſe ea electione explicetur: non ſtatim reliqua, quæ ex parte ſubiecti eligendi præſuppoſita eadem electione & facto ipſo electionis comprobantur, electionis eius termini dici poſſunt. Confirmat ſenſum hunc atque vrget argumentum ſolita ſua interpretandi ſoliditate Vaſquez noſter 3. p. d. 23 c. 11. n. 168. ex mente ipſa, & intento Iacobi loco recitato, illud enim erat oſtendere non eſſe perſonarum acceptionem in Eccleſia habendam, vt ſcilicet diuites in honore, & pretio præ ſuis diuitiis ſint, pauperes vero fideles deſpectui habeantur: idque Dei exemplo, qui pauperes mundi huius diuites vero fidei merito ad Regni ſui hæreditatem elegit ſuadet efficaciter Iacobus, & apprimè confirmat: vt perfunctoria Soarij noſtri euaſio de æqua amabilitate diuitiarum fidei adeo in pauperibus, atque in diuitibus locum non habeat, ea vero ſolida Vaſquez interpretatio vlterius firmatur: ex immediatè ſubiunctis à Iacobo de diuitum vitiis. *Nonne diuites per potentiam opprimunt vos*: vt ſcilicet, & diuitum tyrannidem, & oppreſſorum pauperum fidelium patientiam oſtendat, atq. hos ſubinde ex fidei, & patientiæ meritis ad regnum Dei electos; illos vero ob vitiorum ſuorum demerita ab eo reiectos demonſtret.

3. Cæterum non minus Vaſquio rigidus teſtimoniorum ſcripturæ, & Patrum interpres Magiſter meus Didac. Daza nihil ex hoc loco ad rem præſentem putat euinci; neque agi in illo de electione diuina prædeſtinatorum ad gloriam regni nomine ſignificatam: quæ, cum adeo ignota (tunc præcipuè in Chriſtianæ Eccleſiæ primordiis,

diis, vbi ne ex effectibus quidem dignoſci poterat) occulta, & arcana ſit, non potuit cunctis fidelibus in argumentum, & exemplar (quod è re omnibus notiſſima petendum erat) adduci, vt perſonarum acceptio diſſuaderetur. Regni igitur nomine iudiciariam, & Epiſcopalem in Eccleſia poteſtatem pauperibus, Apoſtolis fide, & meritis diuitibus à Deo factam à Chriſto Domino datamque poſt reſurrectionem Matth. 28. verbis illis *data eſt mihi omnis poteſtas, &c.* Notiſſimum erat fidelibus, quo etiam ſenſu explicari cum Cyrillo etiam putat illud Matth. 19. *Amen dico vobis quod vos, qui reliquiſtis omnia, & ſecuti eſtis me ſedebitis ſuper ſedes duodecim iudicantes duodecim tribus Iſrael.* Huic verò Regni Dei pauperibus merito verò ditiſſimis Apoſtolis habitæ à Deo electioni conſonat Chryſologus explicans illud Matthæ. 4. *venite poſt me*, &c. *Petrus*, Inquit, *& Andreas, Iacobus & Ioannes germanitas combinata immo paupertas geminata in Apoſtolorum Principes eliguntur: erant cenſu pauperes, ſed innocentia locupletes: arte viles, ſed vita merito pretioſi: captores piſcium, ſed piſcatores hominum iam decreti.* Secundo de electione, & vocatione ad fidem, & Eccleſiam interpretatur: quod & regnum etiam Dei dicitur Lucæ 17. 21. *Ecce enim Regnum Dei intra vos eſt*: & illud Matth. 8. 12. *Filij autem regni eijcientur in tenebras exteriores*: immò Matth. 25. & Cælorum regnum dici ex parabola decem Virginum obſeruat ſapienter Magnus Gregorius homil. 12. in Euangelio, & confirmat ex verbis illis Matth. 13. *& colligent de Regno eius omnia ſcandala*, quibus Zizaniorum parabola explicatur. De vocatis enim efficaciter ad fidem, & Eccleſiam Chriſti abſolutè electio diuina dicitur 1. Petri 1. *Electis aduenis diſperſionis, &c.* ea vero vocatione efficaci, externaque, & temporaria electione pauperes diuitibus à Deo præhabitos experimento cunctis notiſſimo conſtabat, vt ad perſonarum acceptionem exemplo diuinæ electionis eliminandam oportebat. Nam, & Phariſæi Ioan. 7. aiebant. *Nunquid aliquis ex principibus crēdit in eum?* & Chriſtus Dominus Matth. 11. *Pauperes euangelizantur*: & Lucæ 4. de ſe illud Iſai. *Euangelizare pauperibus miſit me* interpretatus eſt: ac demum, 1. Corinth. 1. dicitur: *videte vocationem veſtram fratres quoniam non multi ſapientes, non multi potentes, non multi nobiles, &c.*

4. Ea interpretatio Dazæ noſtro nobiſque magis placet quod ſit Auguſtini ſententiæ conformior ſic; enim Dei Regnum fides, & Eccleſia Chriſti eſt, ad quam electio temporaria, & externa per vocationem efficacem pauperum iam exiſtentium talium, præ diuitibus habita à Deo notiſſima cunctis erat. Conſtat vero pauperes præ diuitibus ad regnum eligi non poſſe, ſiue vt illa regnarent, quin ad fidem, & ſubinde, vt eſſent Eccleſiæ Chriſtianæ fideles, eligerentur: ac proinde fidem electionis terminum eſſe, paupertatem vero ſecus: quia hanc electioni ſupponi ad argumenti contra acceptionem perſonarum efficaciam eſt neceſſe: & facto ipſo ſuppoſita conſtabat. Sed oppones: regnum promiſſum iis, qui Deum diligunt, non fidem, quæ ad dilectionem cui regnum promittitur ſupponitur, & Chriſtianis iniquis Deum non diligentibus, regnum commune cum bonis & diligentibus eſt: quare, etſi fides, & Eccleſia fidelium Dei regnum alias dicatur, hoc tamen loco Iacobus eo ſenſu, & acceptione Dei Regnum non vſurpat; ſed pro regno à Deo finaliter diligentibus ipſum iuſtis promiſſo, æterna nempe beatitudine & gloria: quare vtraque interpretatio euaneſcit, præſtatque Vaſquez argumentum videtur. Reſpondetur tamen primo: fidem, & Eccleſiam Chriſtianam eſſe etiam à Deo promiſſam toto veteris legis teſtamento, quod totum vmbra noſtri Teſtamenti Noui fuit: illud autem Deum diligentibus dicitur promiſſum: tum quia extra fidem, & Eccleſiam Chriſti iuſti, ac diligentes Deum eſſe non poſſunt; cum tamen extra illam peccatores ſolum promulgato Euangelio eſſe queant: tum quia iuſtis ſpecialiter regnum promiſſum eſt: quoniam fidei Chriſtianæ Eccleſiæ, & Sacramentorum eius fructum vſumque præcipuè habent, atque ex eorum ſpeciali amore, & beneuolentia, & promiſſum, & inſtitutum fidei, & Eccleſiæ Chriſtianæ regnum à Deo fuit. Reſpondetur ſecundo oppoſita regni acceptione admiſſa: Iacobum ex nota externa, ac temporaria electione per vocationem efficacem ad fidem argumentum, vt diximus ad ſuum inſtitutum ſumpſiſſe: de iure vero hæreditatis gloriæ radicali, quod in fide eſt, fuiſſe locutum, non de proximo, & formali, quod ſtat in ſola ſanctitate, & formali iuſtitia; cuius eſt fides neceſſaria radix: eo enim ſenſu, & cauſa ab Apoſtolis Petro & Paulo fideles omnes (in quibus plures, haud dubio, peccatores erant) ſæpe in eorum epiſtolis Sancti nominantur & electi. Denique vt aliquid obiectio præſtaret, & Iacobum electione arcana ad regnum & hæreditatem gloriæ ex præuiſis meritis abſolutis pauperum demus locutum ad executiuam & exercitè remuneratiuam recurſus patebat.

5. Sed illa teſtimonia, in quibus certitudo electionis prædeſtinationis, & vocationis noſtræ ad gloriam, eiuſque aſſequutio infallibilis à noſtro bono vſu gratiæ dependens traditur efficaciſſima pro negatiua ſua ſententia æſtimantur à noſtris Leſſio, Cornelio, & aliis ſupra primum ad Romanos 11. *In te autem bonitatem Dei, ſi permanſeris in bonitate, alioquin, & tu excideris, ſed & illi ſi non manſerint in incredulitate inſerentur.* Ergo nihil ante vtriuſque abſoluta opera decretum à Deo efficaciter de eorum ſalute eſt, ſed vtriuſque abſoluta opera ad id expectantur 2. Petri. *Satagite, vt per bona opera certam veſtram vocationem, & electionem faciatis*: ergo ante illa certa de ſe electio; quare, nec de ſe efficax fuit. Apocalypſis 3. *Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam.* Vbi eadem, quæ in primo loco conſequentia; ſed primo loco Iudæos, qui ſibi tantum ſalutis promiſſionem factam (gentibus ab ea excluſis) gloriabantur, compeſcit Paulus: & oſtendit gentes à ſalute non eſſe excluſas, nec de ea Iudæos debere eſſe ſecuros, ni bonis operibus inſtent: nam, & apud Iudæos reprobi erant, & apud gentes prædeſtinati atque electi aliquot ſunt ex meritis gratiæ ſaluandi, ac per illa ſaluandi decreti, & electi: quare, qua poteſtate antecedente operari bene, vel ſecus, poſſunt obiectiuè certam ſuam electionem facere, atque ne excidantur, vt rami inutiles, efficere, vel ſecus, iuxta illud etiam Pauli, *ne forte cum aliis prædicauero ipſe reprobus efficiar*: tametſi conſequente poteſtate nequeat electus efficaciter excidi, ac non certam electionem, & vocationem ſuam facere ratione futuritionis conditionatæ, & ſcientiæ mediæ qua ea efficax electio regulatur: vti Doctores qui hæc opponunt de prædeſtinatione debent fateri: vnde, & Petri locus explicatus manet: tamen de formali electione ad gloriam nemo, præter obiectantes, interpretatur; ſed de electione ad gratiam efficacem, ſiue prædeſtinatione, vt ſummum, cuius efficacia bono eius vſu, tanquam conditione, cauſaque formali extrinſeca conſtituitur: Æcumenius in Catena Græcorum Patrum, Hugo, Beda Carthuſianus, & gloſſa certitudinem, non quidem electioni ipſi intrinſecam ſed ſubiectiuam ipſius electi, vel aliorum, apud quos electionis certitudo ex bonis electi operibus, vel maxime habetur. Demum de electione temporaria, ſeu vocatione ad fidem germanior eius loci ſenſus eſt, in quo ſynonime electio, ac vocatio dicuntur: quæ certa fit, cum effectum ſortitur. Et textu græco *firmam* alij legunt: quia bonis operibus fides roboratur, atque obſirmatur quis ad reſiſtendum erroribus, & vitiis, vt ſtatim Petrus adiunxit. *Hæc enim facientes non peccabitis aliquando.* Apocalypſis locus diſtinctione poteſtatis antecedentis, & conſequentis ſatis ad præſens habet, quouis modo corona Epiſcopo Philadelphiæ ab obiicientibus explicetur. Sanct. Thom. art. 6. ad 1. non de corona gloriæ ſuæ ex iure prædeſtinationis, ſeu electionis à Deo ad ipſam, ſed ex iure anteactorum meritorum Epiſcopi illius intelligit: ac proinde eam incertitudinem habita prædeſtinationis, ſeu electionis ad gloriam (quæ Epiſcopo illi probabilius adfuiſſe creditur) ratione non eſſe intelligendam. Nec video quid contra, vel præter textus litteram diceret: qui cum locum de corona, ſeu dignitate Epiſcopali, quam habebat interpretaretur: hanc enim, non autem gloriæ coronam habebat: eam autem, quam habebat tenere, & retinere in tentationibus (vti antea contra eos officio, fideique non deficiens retinuerat) iubetur ne illam

eis verbis prænuntiatum, illud ipſum eſt quod immediatis verbis: *Quærite primum regnum Dei, & iuſtitiam eius, & hæc omnia adiicientur vobis*. Hoc autem regnum Eccleſia Dei, & eius ſanctitas, & morum probitas fidelium intelligi vult Barradas tom. 2. concord. Euangel. lib. 2. cap. 26. cuius propagandæ curam eis verbis Apoſtolis Chriſtus intimet, & ſuadeat, cui, ſi ipſi curam omnem ſuam impendant, neceſſariorum ad vitam illorum tuendam, atque ſeruandam curam, & prouidentiam penes Deum fore pollicetur: vnde ſenſus oppoſiti nobis cohærentis textus erit: ne vitæ veſtræ neceſſaria ſubſidia defutura ab eo timueritis, qui vos ad ampliſſimam in Eccleſia ſua poteſtatem, & principatum, rem ſcilicet longe maiorem, gratuita ſua, & liberali elegit voluntate: ſed eſto regnum gloriæ cum pleriſque ſane Doctoribus eo loci intelligamus: & ſit ſermo cum Apoſtolis ſolis, vel è perſona ipſorum cum omnibus fidelibus, (vt cum Euthymio volunt Maldonatus ibi & Barradas proxime nec de electione efficaci antecedente merita) nedum, vt aduerſarij volunt prædeſtinationem, nec de prædeſtinatione ad gloriam textus intelligi poteſt: quia ex fidelibus plures, atque ex Apoſtolis Iudas, nec ita ad gloriam erant electi, nec prædeſtinati: immo vero reprobi & præſciti: nec, niſi impie, contra Chriſti apertiſſimam ſcientiam pie locutus Chriſtus diceretur de omnibus prædeſtinatos, & electos eſſe iudicans: Sat ergo erit, ſi antecedens prædeſtinationem, & merita voluntas gloriæ, & complacentia illa eſſe intelligatur, ſalutis omnium gratuita, & liberalis intentio inefficax & communis ad argumenti efficaciam cum enim ex intentione ſufficientia, & neceſſaria ad ſalutem media, & ſubſidia ſpiritualia ad vitam æternam, longe excellentiora neceſſariis ad vitam temporalem (de quibus ſolum ſoliciti erant diſcipuli) gratuito etiam & liberaliter cunctis Deus prouideat, ritè, rectéque infertur, de neceſſariis ad vitam, gratuitò etiam, & liberaliter, Deum diſcipulis prouiſurum: præſertim ſuorum animorum, & Eccleſiæ fidelium curæ impenſis: Denique, & de electione ad gloriam poſt merita ſolummodo præuiſa complacentia illa dandi eis regnum textui conformius explicanda videatur. Cum enim immediatè dicatur: *Quærite primum regnum Dei, & iuſtitiam eius, & hæc omnia adiicientur vobis*, auctarij loco, ad præmium principale iuſtitiæ obſeruationis mandatorum vobis promiſſam, neceſſaria ad vitam ſuppeditabuntur, ſubditque rationem. *Nolite timere*, &c. quia, cui placuit gratuito promittere meritis veſtris cœli, & gloriæ regnum, & gloriam in præmium, ſeque obligare, quod, condignis etiam, præſtare non tenebatur, citius vitæ neceſſaria præſtare placebit: quo ſatisfit ponderationi neceſſitatis voluntatis dandi gloriam ex meritis, ex qua ad gratuitam ſuppeditandi neceſſaria vitæ illatio negabatur: currit autem ex gratuita promiſſione, & obligatione dandi, eam ex meritis. Ac tandem, cum ex gratia merita illa oriantur, quibus datur gloria, atque in voluntate gratuita dandi gratum interpretatiua dandi gloriam contineatur, gratuita gloriæ donatio moraliter cenſetur: vnde ſanctus Auguſtinus ſæpe *gratiam pro gratia* gloriam vocat: & Trident. ſeſſ. 6. capite 14. *gratiam libere promiſſam, & mercedem fideliter reddendam*.

9. Pro affirmantibus circumfertur illud Actor. 13. *crediderunt, quotquot præordinati erant ad vitam æternam*. Sed, quam extra rem affertatur, conſtat ex d. 1. quæſtione ſecunda, certamine primo, numero ſexto, & certè *præordinati* tantumdem, atque prædeſtinati apud Auguſtinum 17. de bono perſeuerant, S. Thom. & Scholaſticos valet: prædeſtinatio vero, etſi ante abſoluta merita prædeſtinati ſit; at efficax gloriæ voluntas non eſt: inducuntur ab eiſdem teſtimonia ex 1. ad Epheſios, & 8. & 9. ad Rom. in quibus, & electi, & dilecti, & vocati ſecundum propoſitum, id eſt beneplacitum, & gratuitam, non autem remuneratoriam Dei voluntatem, & antequam boni quidquam, aut mali egiſſent, de Iacob, & Eſaü dicitur, quibus, & electio, dilectio, & propoſitum Dei præcedere dicitur, atque ſecundum propoſitum, & electionem, quod tantundem eſt atque ex electione, & propoſito vocationem efficacem, & cum iuſti perſeuerantia, & gloria coniungendam præparari (quod prædeſtinatione prouidentiaque prædeſtinatorum propria, & quæ merita eorum abſoluta præcedit formaliter fit) electio vero, & dilectio, ſeu propoſitum gratuitum, & liberale prædeſtinationem, & merita antecedens, atque perſeuerantiæ, & gloriæ prædeſtinatorum indefectibiliter coniungendum, nequit non efficax de ſe eſſe. Reſpondetur tamen: propoſitum, ſecundum quod vocatio prædeſtinatorum propria eſſe dicitur, ſiue electionem, & dilectionem Dei nihil aliud, quam prædeſtinationem ſignificare, vt ea loca ex inſtituto expendentes, & interpretantes vidimus d. 1. quæſtione 2. certamine 1. fine & certamine 2. quare, neque electionem, ſeu propoſitum ſecundum quod vocatio dicitur infallibiliter cum perſeuerantia, & gloria prædeſtinati coniungendum prædeſtinationi, ſed vocationi, quæ ſecundum propoſitum eſſe dicitur ſolummodo natura præcedere: propoſitum autem, quod prædeſtinatio eſt, ſecundum electionem eſſe dicitur, non, quia electio efficax finis gloriæ propoſitum, ſeu prædeſtinationem determinans præcedat: ſed quia libere, ac liberaliter, ſiue è puro arbitrio, & electione Dei illud habentis propoſitum a Deo habeatur, nullis prædeſtinati, vel non prædeſtinati propoſito illo ſuo meritis demeritisſve abſolutè excitato: ſed inſiſtunt ſæpè Soarius, atque affirmantes reliqui: vocationem, & gratiam finaliter efficacem, coniunctamque, atque infallibiliter cum perſeuerantia, & gloria coniungendam, præcipuamque partem & complementum prædeſtinationis plerumq; ex præcedentibus, abſolutè meritis prædeſtinati à Deo abſolute decerni atque donari: ergo nequit ex mera Dei electione, gratuitoque arbitrio eſſe, ac dici abſolutè, & indefinitè, ſeu vniuerſaliter propoſitum, ſeu prædeſtinatio, plerumque ex meritis, præcipua, ac potiore ſui parte habita, niſi ratione electionis efficacis antecedentis ſecundum ſe totam abſoluta merita prædeſtinati, ex qua propoſitum efficacis vocationis, ſeu prædeſtinatio habeatur.

10. Reſpondetur Paulum ibi, & Auguſtinum, Patres, & Theologos reliquos ex ipſo loqui de prædeſtinationis propoſito per modum vnius voluntatis, quin varia ſigna partialium decretorum, quibus tota illa ſeries conſtituitur, priorum, poſteriorumque vere, intentionaliter, non phyſice: ſicque accepto per modum vnius propoſito, & prædeſtinatione tota, & omnium à primo ad vltimum, & finale efficax auxilium perſeuerantiæ coniunctum complectente, ex eo, quod decretum mere gratuitum de auxilio primo efficaci ex nobis non ſit, ex quo tota decretorum prædeſtinationis ſeries inchoatur, nempe tota prædeſtinatio & propoſitum, non ex meritis ſed gratuitum eſſe à Paulo, Patribus, & Scholaſticis dicitur, quin aliquis ob rationem factam (quam nemo ignorat) gratuitam, & liberalem abſolutè eſſe prædeſtinationem an ſit negare: ſicuti & ſeries tota auxiliorum à primo ad vltimum & perſeuerantia quæ huic coniuncta eſt, gratis dari dicitur: quia eius ſeriei initium ex nobis non eſt; tametſi auxilium efficax finale, perſeuerantiaque pro illo accepta ex meritis à gratia anteriori ortis ſæpe donetur. Et ratio eſt: quia in primo auxilio ita concatenatorum efficaci datur in radice, & virtute poſterius: quare, primo gratuitò, & liberaliter donato ſeries tota gratuitæ & liberali Dei donationi innititur: eaque ablata liberali donatione ſubrueret: vt auferretur quidem, ſi vocatio prima ex nobis, noſtræ naturæ viribus & meritis eſſet (quod ſolum vt prædeſtinatio, ſeu propoſitum vocationis, & vocatio ſecundum propoſitum ex Dei electione, liberoque, & liberali arbitrio eſſet) excludere voluere Paulus contra Iudæos, qui operibus legis; & proprijs viribus ſalutem obtineri effutiebant: & Auguſtinus contra Pelagianos, & Semipelagianos, qui ſolum tenuiſſimum initium, anſulamque prædeſtinationis Deo ex nobis, naturæque noſtræ viribus oblatam volebant: itaque ex gratia & liberalitate Dei tota ſimul & adæquate ſumpta prædeſtinatio eſſe abſolute merito à ſcriptura dicitur, ſine qua abſolute eſſe non poteſt, neque inchoari, & in cuius gratuito, & liberali initio reliqua, quibus completur, & abſoluitur gratuito virtualiter, & radicaliter donantur. Qua etiam ratione, ſi coniunctim de voluntate dandi gratiam,

& gloriam, tanquam de voluntate vna loquamur, electio ad gloriam, ex meritis licet gratia liberalis, & gratuita dici poteſt, intelligique eo ſenſu, & acceptione recte poterit illud Auguſtini contra Semipelagianos 7. de correpe. & gratia: *homines* ſcilicet *gratis electos fuiſſe ad regnandum cum Chriſto.* Hæc iuxta doctrinam Auguſtini, qui de prædeſtinat. Sanctorum capite 17. & vbiuis vocationem *ſecundum propoſitum* propriam prædeſtinatorum cenſet. Alij enim Patres apud Iuſtinian. 8. ad Rom. num. 5. (ex quibus Leſſius de prædeſtinatione ſect 3. num. 30.) quamcunque vocationem ex liberali Dei voluntate, ac non ex operibus legis, & naturæ, vocationem ſecundum propoſitum dici ab Apoſtolo cenſent, communemque eſſe etiam ſufficienter ex gratia Dei vocatis non prædeſtinatis: ac proinde n. 38. fideles omnes vocatos ſecundum propoſitum ibi intelligit: quaſi pia coniectura, & ex præſenti eorum ſtatu prædeſtinatos illos omnes Apoſtolos cenſeat, & vocet, vt ſignificat Auguſt. quandoque de bono perſeuerantiæ cap. 22.

CERTAMEN IV.

Irrito etiam pro alterutra ſententia certatur ex Patribus.

1. POrrò ex dictis ad ſcripturæ loca pro altervtra opinione ab eius Patronis inducta ſatis conſtat nihil pro alterutra firmum ex Patrum teſtimoniis ad eadem loca ſcribentium firmum aſſerri pro alterutra ſententia poſſe: quare eorum recitatione, & explicatione abſtinerem, ni eorum multitudine, & inculcatione minus Doctos turbari quandoque poſſe iudicarem: ergo per capita ſaltem, & quaſi per ſummam, memoranda, & explicanda non inutiliter cenſeo: & pro negatiua inprimis afferuntur ad id Matthæ. 20. *Non eſt meum dare vobis, ſed quibus paratum eſt à patre meo.* Chryſoſtom. homil. 6. in Matth. ſcribens: *Sed, quibus labore, atque ſudore paratum eſt*: Epiphanius hæreſi 69. *Si laboraueritis erit vobis paratum.* Cyrill. 10. Theſ. c. 6. *illis, quos exceſſus certandi commendauerit.* Ambroſ. 5. de fide cap. 3. *vt oſtenderet patrem quoque non petitionibus deferre ſolere ſed meritis: quia Deus perſonarum acceptor non eſt. Vnde Apoſtolus ait, quos præſciuit, & prædeſtinauit. Non enim ante prædeſtinauit, quam præſciret, ſed quorum merita præſciuit, horum præmia prædeſtinauit.* Quem Apoſtoli locum ita etiam interpretantur vt meritorum abſoluta præſcientia prædeſtinationem ad gloriam antecesſerit. Origen. 7. in eam epiſt. Theodoret. Theophil. Euthym. Oecumen. Sedul. Theodul. apud Salmer. Tolet. & Iuſtinian. in cap. 8. & 9. ad Rom. & Damaſc. Dialog. contra Manich. nos ad iuſtitiæ, & ſanctitatis opera hortatur: *vt in eorum numero ſimus, quos Deus bonos fore præſciuit, atque ad æternam vitam præordinauit*: idque deinceps ipſum explicatius ait: *præuidens Deus ea, quæ nos ſponte facturi ſumus, ea ſcilicet, quæ ſunt in noſtra poteſtate, etiam ea, quæ non ſunt in noſtra poteſtate prædefiniuit.* Sed Vaſquez d. 93. citata c. 3. (qua erat ingenij, & interpretandi ſinceritate, & rigore) pleroſque ex Græcis Patribus citatis cenſet non prædeſtinationem, ſiue electionem ad gloriam preciſe, ſed ad gratiam etiam, qua ad gloriam prædeſtinati ordinantur ſiue proprie, & ſtricte, & rigore Theologico acceptam prædeſtinationem, & voluntatem ex meritis, ſeu operibus ex nobis, naturæque viribus abſolute factis, atque à Deo præuiſis habitam à Deo eſſe iudicauiſſe: quare præſenti ſuæ ſententiæ directo teſtimoniis illis non fauere; ſed nondum exorto ventilato, atque ab Auguſtino profligato, ex quo redderentur cautiores Semipelagianorum errori, vt priſcis Patribus ante, exortos ventilatoſq; atque ab Eccleſia examinatos alios errores, immò & ſcholaſticis Doctoribus peritiſſimis, & acutiſſimis eis fauere vſu venit, & Damaſceni verba anſam huic interpretationi offerunt non leuem. Sed, quidquid de hoc ſit, de prædeſtinatione, & præparatione æterna ad præmij, & regni donationem, & collationem executiuam facile præfati Patres explicantur, vt Ambroſij, (qui difficilior ex recitatis eſt) locus expreſſit: & petitionis materia ſuadet, quæ de executiua ſedium ad dexteram, & ſiniſtram collatione erat, & verba *non eſt meum dare vobis, ſed quibus paratum eſt à patre meo* ſatis ſuadent: executiuam vero præmij, & gloriæ præparatiuam voluntatem affirmantes electionem efficacem ad gloriam ante abſoluta merita prædeſtinati, non negant, ſed fatentur Catholice; immo vero ſua ipſa concluſione aſſerunt, & ſupponunt: cum electionem illam ſuam antecedentem ad gloriam non, niſi per merita ipſa abſoluta obtinendam, & propter eadem abſolute præuiſa dandam aſſerant, & defendant.

2. Auguſtini locus pro negante ſententia vrgentior, atque hinc ex inſtituto explicandus remiſſus cert 1. numero 1. ex quæſt. 2. ad ſimplician.) ita vt Bellarminus 2. de lib. arbitrio cap. 15. mutatam poſtea in ſuam affirmantem ab Auguſtino negatiuam fuiſſe aſſerat. Hanc vero ſic videtur tradidiſſe quæſt. 2. ad Simplician. *Non quia Deus inuenit opera in hominibus, quæ eligat, ideo manet propoſitum prædeſtinationis; ſed quia illud manet, vt iuſtificet credentes, ideo inuenit opera, quæ iam eligat ad regnum Cælorum*: inferius. *Non tamen electio præcedit iuſtificationem, ſed electionem iuſtificatio*, ſubdit rationem. *Nemo enim eligitur, niſi iam diſtans ab eo, qui reijcitur*: Ante opera vero abſoluta nulla eſt ſubiecti, vel eligendi, vel reiiciendi diſtantia, ſeu diuerſitas, ob quam eligatur alter, alter reiiciatur, vt patet: in eadem vero ſententia conſtitit ſemper Auguſtinus, vt liquet ex 4. de prædeſtinat. Sanctorum, & de bono perſeuerant. c. 10. & 11. & ſerm. 7. de verbis Domini ſecundum Matth. gratuitam electionem ad gratiam ab electione ad gloriam, quam non, niſi ex meritis, & remuneratoriam agnoſcit, ſic diſtinguens, *elegit autem, & ſecundum illius gratiam, & ſecundum ſuam iuſtitiam.* Qua imbutus præceptoris ſui doctrina, & mente inſtructiſſimus diſcipulus Proſper 2. de vocat. gent. c. 35. aiebat. *Deus ergo iis, quos elegit* (ad gratiam, vt ex ſequentibus liquet) *ſine meritis dat, vnde ornentur ex meritis: & fruſtra dicitur, quod ratio operandi non ſit in electis: cum ad hoc operentur vt electi ſint*, ſcilicet efficaciter ad gloriam: ſiquidem inefficaciter independenter, & antecedenter ad merita, vel prædeſtinatione ipſa interpretatiue, vel anteriori intentione ſalutis eorum formaliter, electos ad gloriam prædeſtinatos vterque admittit iuxta dogma Theologicum ſenſibus à nobis explicatis certam. 1. à num. 2. & cert 2. à num. 4. & præſertim vbi diſcretionem prædeſtinati à reprobo pro priori naturæ ad prædeſtinationem à S. Thom. num. 3. tractam (etſi velis ab Auguſtino nuper) explicatione vltima deſignauimus. Demum cum Auguſtinus ante hæreſim Semipelagianam ortam examinatam, & ex inſtituto diſcuſſam, in eam cum Græcis Patribus conſenſerit, vel inclinarit: cum tunc ex præuiſis meritis naturæ, quæ gratiam præcederent, nec aliter decerni nobis à Deo gratiam doceret, ita, cum ex meritis gratiæ abſolutis dari gloriam Catholicè cenſeat, non, niſi ex eis abſolute præuiſis decerni à Deo gloriam prædeſtinatis, & eorum electionem efficacem ad gloriá à Deo haberi cenſuiſſe credendus eſt. Reſpondetur tamen eis locis efficacem voluntatem executiuam, & collatiuam gloriæ aſſeri ab Auguſtino: aliam vero efficacem intentiuam electionem prædeſtinatorum ad gloriam, ex qua efficacia ad hanc obtinendam media prædeſtinatione præparentur ab eo non negari, nec aſſeri: etſi enim reprobi à prædeſtinato diuerſitatem ſupponendam ad electionem indefinite dicat, ad denominationem electionis, ſenſu aliquo non ſatis ab ipſo explicato, requiſiuit, vt eo etiam ſenſu electionem prædeſtinati præ reprobo de eorum exemplaribus Iacob, & Eſau agens abſolute electionem ad gratiam obinde expreſſe negarit, tametſi ſenſu alio occulto aliquam electionem ipſorum his tandem admittat: *quod ſi electio hic fuit aliqua, vt ſic intelligamus, quod ad Roman. 11. dictum eſt: reliquiæ per electionem gratiæ ſaluæ factæ ſunt: non, vt iuſtificatorum electio fiat: ad vitam æternam, ſed vt eligantur, qui iuſtificentur:*

Digitized by Google

iuſtificentur : certe iſta electio ita occulta eſt, vt in eadem conſperſione nobis apparere non poſſit : alias cum id de electione abſolute dicat, quin nominet efficacem, omnem electionem ad gloriam ante abſoluta merita prædeſtinari minus catholicè negaret, ac ſibi contradiceret : cum ea quæſtione ita agat contra Pelagianorum errorem, quem vbivis confutat, vt ad eam ſe quæſtionem, vti exactiſſimam ſuam contra eos diſputationem, remittat : id autem re ipſa electio ad gratiam eſt, quam citat ſermo, electionem expreſſe vocauit. Nec vltima ratio quidquam præſtat. Nam cum Semipelagianiſmum, poſt validè ab ipſo confutatum, tenuit merita ex propriis viribus medium, & neceſſarium ad gratiam à Deo obtinendam cenſebat : Quare neque velle gratiam poterat ex eorum antecedente intentione, ſiue propter merita vt finem, quia ordinis intentionis, & executionis eſſet inuerſio, & rerum ipſarum contradictio : vt ſcilicet, quod natura ſua medium eſt, eius, quod natura etiam ſua finis ſolum illius eſſe poterat, finis eſſet, nec poſſet velle dare gratiam, quia meritum ſemipelagianum dare vellet, quod gratiæ effectus non erat, ſed naturæ. Cum autem merita ex gratia Dei media ad gloriam ſint, ex huius intentione antecedente, ac propter gloriam, vt finem per merita obtinendam amari illa, atque gratiæ auxilia præparari, abſque vlla repugnantia & inconſequentia poſſet Auguſtinus docere, ac velle Deum dare gratiam, quia vult dare gloriam, quæ illius mediis meritis, effectus eſt.

3. Affirmantis ſententiæ Patroni producunt Auguſtinum 7. de corrept. & gratia ſcribentem de prædeſtinatis. *Quoniam ſecundum propoſitum vocati ſunt, profectò electi ſunt per electionem vt dictum eſt gratiæ, non præcedentium meritorum. Electi ſunt autem ad regnandum cum Chriſto.* : cum Chriſto vero regnare de regno temporariæ iuſtitiæ, & gratiæ in hac vita nuſquam dicitur, ſed de æterno ſolum beatitudinis regno, quod rurſus explicuit. *Illos ergo elegit ad obtinendum regnum ſuum*, c. item 12.& 13. regnum, ad quod electi ſunt, & à gratia temporaria,& à perſeuerantia diſtinguit, & æternum eſſe ita ſcribit. *Numerus ergo ſanctorum per Dei gratiam Dei regno prædeſtinatus, donata ſibi perſeuerantia, illuc integer perducetur, & illic integerrimus ſine fine beatiſſimus ſeruabitur.* Et quidem erectio hæc ad regnandum cum Chriſto non eſt ad gratiam primam vocationis, nec temporalis iuſtificationis, & adoptionis : nam ex numero ita electorum plures deficiunt perſeuerantiæ defectu, quare nec *integerrimus*, nec ſine fine Beatiſſimus ſeruabitur: quare nec eiuſmodi electio, quæ perſeuerantiæ, ac ſubinde gloriæ æternæ electi non coniungitur, propria prædeſtinatorum eſt, vt eſt electio ad regnandum cum Chriſto, & ſine fine, de qua hic, & vbivis de eiuſmodi electione loquitur. Audiatur cap.22. de bono perſeuerantiæ. *Si qui obediunt ; ſed in regnum eius, & gloriam prædeſtinati non ſunt, temporales ſunt* : cum ergo ad gratiam vocationis, & adoptionis, & perſeuerantiam cum gloriæ regno ipſorum coniuncta, electos ſine meritis eſſe oporteat ex Auguſtino prædeſtinatos quoſvis, vt tales & ſecundum *propoſitum* in eius, & Pauli phraſi *vocati* ſint, ad gloriam etiam ſine meritis, ac proinde antecedenter ad merita, & efficaciter electos eſſe cenſendus Auguſtinus eſt docuiſſe : ſiquidem electio ſine meritis ad Regnum, gloriæ ex qua media efficacia ad perſeuerantiam, & gloriam cum eis infallibiliter coniungendam prædeſtinatorum *ſiue vocatorum ſecundum propoſitum* propria, & neceſſaria, & gratuita, atque eorum abſoluta merita præcedens, ac ſine eorum meritis à Deo habita per Auguſtinum non, niſi efficax eſſe poteſt : immò id totum proxime videtur Auguſtinus docuiſſe, cum aiebat. *Quicunque ergo ab illa originali damnatione iſta gratiæ diuinæ largitate diſcreti ſunt, non eſt dubium, quod & procuretur eis audiendum Euangelium, & cum audiunt credunt, & in fide, quæ per dilectionem operatur vſque in finem perſeuerant, etſi quando exorbitant emendantur.* Dubium autem eſſe poterat an ea defectura eſſent, ni antecedens eorum ad gloriam electio, & diſcretio gratuita ab Auguſtino aſſerta efficax ab ipſo crederetur, & foret idque de mente eſſe Auguſtini conſtat vlterius ex eius intelligentiſſimi diſcipuli Proſperi epiſtola ad ipſum quæ extat ante Auguſtini libro de prædeſtinat. Sanctorum, vbi doctrinæ præceptoris de prædeſtinatione ſuper hac re explicat omnem ab ipſo repoſcit : *Quomodo per hanc prædicationem propoſiti Dei, quo fideles fiunt, qui præordinati ſunt ad vitam æternam, nemo eorum, qui cohortandi ſunt, impeditur, ne occaſionem negligentiæ habeant ſi ſe prædeſtinatos eſſe deſperent.* Qui ſcilicet cenſebat electionem, & gratuitam, & ante merita efficacem, tum ad finem, tum ad gloriam ad prædeſtinationem, & vocationem electorum & vocatorum *ſecundum propoſitum* ab Auguſtino eſſe conſtanter aſſertam. Atque ita eius mentem in Gallia à Maſſilienſibus intellectam vt eſſe de electione & propoſito diuino cui reſiſti ab electis, atque ita vocatis nequeat, refert Proſper ibi & Hilarius ſua epiſtola ad Auguſtinum, quæ epiſtolæ Proſperi iuncta circumfertur : quin Gallorum angoſtiæ Præceptori ſuo Auguſtino ipſi ibi conquerantur, nec Proſper ad capitula Gallorum c.7.& 2. de vocat. gent. c. 16. nec Fulgentius 1. ad Monimac. cap. 8. & 13. nec Auguſtinus ipſe : immò vero tam Auguſtinus lib. de prædeſtinat. Sanctor. & de corrept. & grat. quam ipſi eius Aſſeclæ Auguſtini ſententiam ex ſcriptura confirmare contendunt. Accedit Auguſtinum illud 1. ad Timot. 2. *vult omnes ſaluos fieri* non ſemel, ſed ſæpe, de ſolis prædeſtinatis intelligere : ac proinde gratuitam, atque à meritis independentem intentionem gloriæ ad electionem mediorum ſolummodo efficacium inductiuam, & cui reſiſti non poſſit ſolam agnouiſſe : vt omne hominum genus in duas claſſes, alteram ita electorum antecedenter, alteram electorum diuiſerit, vt taciti etiam, nec reclamantes Proſper, & Hilarius de ſancti Auguſtini mente apud Gallos ſtata, & diuulgata ſuis epiſtolis ad ipſum retulere.

4. Hæc tamen omnia neque ex intento, neque ex textu ſunt, neque ex mente Auguſtini pro affirmante ſententia, intentum enim Auguſtini libris de correptione, & grat. de prædeſtinat. Sanctorum, de bono perſeuerantiæ, & vbivis de gratia, & prædeſtinatione ad gloriam agit contra Pelagianos, & Semipelagianos erat meritum omne ad gloriam quovis modo, & gradu conducens ex Dei gratia, non autem ex operibus viribus naturæ adhuc initiatiuè, & inchoatiuè eſſe : ac proinde gratiæ, & prædeſtinationis nullam ex parte noſtri, & naturæ viribus cauſam dari : ex quo fit, vt de electione, non quidem directa, & formali ad gloriam, ſiue gloriæ prædeſtinatorum, ſed gratiæ, ſiue ad gratiam formaliter, hoc eſt de præparatione gratiæ efficacis ad gloriam infallibiliter per eam obtinendæ, ſiue formali in eius phraſi prædeſtinatione (quæ interpretatiue, & præſuppoſitiue ratione intentionis, ex qua gratia eiuſmodi eligitur, gloriæ per eam obtinendæ voluntas eſt) loquatur Auguſtinus, quoties de electione gratiæ ad regnum, ſiue ad regnandum cum Chriſto loquitur : nihilominus, nil omnino de eius intentionis præſuppoſitæ ad prædeſtinationem, ſiue electionem, & præparationem gratiæ illius efficacia, vel inefficacia (impertinente ſcilicet prorſus ad inſtitutum illud ſuum quæſtione) curans. Id ipſum contextus Auguſtini vbique ſuadet : cum electionem ſemper cum prædeſtinatione coniungat, gratiæ electionem vocet, & æternam in Dei voluntate, & temporariam in eius effectu, gratiæ nimirum donatione, & collatione, vtramque gratuitam, atque meritis ex nobis, & naturæ viribus non eſſe probat 1. de prædeſtinat. Sanctorum ex illo ad Rom. 11. *Reliquiæ per electionem gratiæ ſaluæ factæ ſunt*, in cuius libro, c.17. ait : *Intelligamus ergo vocationem, qua fiunt electi, non qui eliguntur, quia crediderunt ; ſed qui eliguntur, vt credant.* Vocatione autem non fiunt formaliter electi, neque ad gloriam, neque ad finem æterna, & interna Dei electione, quæ vocatio non eſt, neque eſſe poteſt ; ſed externa ſolum, ac temporaria, quæ internæ, & æternæ illius voluntatis diuinæ, & efficacis effectus eſt : ſed neque actiue electi electione alia antecedente ad fidem, aut gloriam fieri vocatione illa poſſunt, ex qua vocatio ipſa eiuſque præparatio, ſeu prædeſtinatio ita vocati proueniat : Cum cauſa per ſuum effectum nequeat fieri niſi implicatoriè, quod prius natura eſt, ad poſterius ſe ipſo trahatur, & poſterius natura retro trahatur ab ſeipſo prius : cenſet

Digitized by Google

igitur vocatione ipſa efficaci externè, & temporariè prædeſtinatos ad fidem, iuſtitiam &c. formaliter electos conſtitui, ſicuti, & prædeſtinatione ipſa, electione æterna, & interna (quam à temporaria, & externa tanquam cauſam ab effectu ibidem diſtinguit) formaliter ab æterno electos abſque vllis naturæ meritis: ac ſubdit: *hæc eſt immobilis veritas prædeſtinationis & gratiæ*: oſtendens ſe de nulla alia electione prædeſtinatorum quam de æterna prædeſtinatione, ſeu præparatione gratiæ, quæ interna Dei æterna electio formaliter ſit, & de gratia ipſa, quæ formaliter ſit temporaria, & externa prædeſtinatorum electio, vllatenus egiſſe cap. autem 18. de electione ad gratiam abſque vllis meritis ex nobis ſe agere profitetur, nihilque aliud electionis æternæ prædeſtinatorum nomine intelligere his Apoſtoli verba illuſtrans, oſtendit. *Elegit ergo nos Deus in Chriſto ante mundi conſtitutionem prædeſtinans nos in adoptionem filiorum Dei, non quia per nos Sancti, & immaculati futuri eramus, ſed elegit, prædeſtinauitque, vt eſſemus.* Si ergo *prædeſtinans elegit*, vtique prædeſtinatione elegit, qua in ſanctitatem ordinamur, & filiorum adoptionem, per gratiæ efficacia media, quæ prædeſtinatio, ſeu gratiæ, & ad gratiam formalis electio deuoluit: quare, neque formalis electio ad gloriam eſſe poteſt, cum ad ſanctitatem, & adoptionem filiorum ordinari, tanquam finem dicatur, & ſanctitas medium ad gloriam ſit, & ad quam proinde gloria vt medium eligi nequeat, quin ordo inuertatur, & finis propter media, ſiue vt ſint media, aperta contradictione amentur: ſed nec filiorum adoptio ab operum ſanctitate, & honeſtate diuerſa per bona opera obtinenda, vt media electio formalis eſſe potuit, quin adoptio, qui finis Sanctorum operum eſt, ſimile, & contradictoria neceſſarij ordinis inter finem & media inuerſione ametur: ex quibus concluditur: electionem prædeſtinatorum formalem, & gratuitam ab Auguſtino vtique aſſertam, ſolum electionem ſeu præparationem gratiæ efficacis, atque prædeſtinationem nuſquam ex meritis naturæ, ſicuti illa non *quia per nos*, &c contra Pelagianorum, & Semipelagianorum errorem expreſſit; ſed vt merita ex gratia, cuius ſolum prædeſtinatio formalis electio eſt, ſanctitatemque, ac deinde gloriam (ex cuius intentione prædeſtinat & prædeſtinatione eligit prædeſtinatos) in nobis obtineat: tametſi; quia, vt diximus, electio gratiæ efficacis, ſeu prædeſtinatio ex fine gloriæ habita virtualis, & interpretatiua gloriæ voluntas eſt, atque conſequente impoſſibilitate ab ea inſeparabilis, ſicuti & gloriæ intentio inefficax huic formali gratiæ efficacis electioni ſeu prædeſtinationi coniuncta, electio ad gloriam prædeſtinati præ reprobo dici queat, iuxta dicta certam. 2. & 3. à n. 3.

5. Inſiſtunt tamen affirmantes: etſi eius erroris confutandi occaſione, de electione prædeſtinati ad gloriam formali, & efficaci & antecedente gratuito ad merita eius Auguſtinum egiſſe, nec ſolum de gratiæ formali electione ex illis Proſperi epiſt. citata ad ipſum. *Illud etiam: qualiter diluatur, quæſumus patienter inſipientiam noſtram ferendo demonſtres: quod retractatis* (alias *pertractatis*) *priorum de hac re opinionibus pene omnium par inuenitur & vna ſententia, qui propoſitum, & prædeſtinationem Dei ſecundum præſcientiam acceperunt: vt ob hoc Deus alios vaſa honoris alios contumeliæ fecerit, quia finem vniuſcuiuſque præuiderit, & ſub ipſo gratiæ adiutorio in qua futurus eſſet voluntate, & actione præſcierit.* Priorum autem nomine Patres Auguſtino, & Proſpero anteriores intelligit, non Maſſilienſes Semipelagianos vtrique coæuos, qui antiquiorum illorum Patrum authoritatem, & ſententiam tueri profitebantur; etſi autem Patres aliquot antiquiores dixerint prædeſtinationem ad gratiam efficacem, eiuſve propoſitum in Deo eſſe ex præſcientia alicuius inchoationis, initijque meriti noſtri ex viribus naturæ (vt ſupra ex Græcis aliquot & Auguſtino aliquando referebamus) nemo tamen dixit ex præſcientia finis vitæ: ergo eorum par vna, & communis iam ſententia fuit de propoſito gloriæ ab operibus independenti, ad quod ſolum præſcientia exitus meritorum finalium expectari ab ipſis putabatur. Secundo quia finalis exitus actionis *ſub ipſo gratiæ adiutorio* gratia ipſa non eſt, vt patet, ſed gloria: ergo eius præſcientia abſoluta ad propoſitum gloriæ, non gratiæ à Patribus illis expectandus à Deo putabatur; & contra hanc etiam præſcientiam abſolutam ad propoſitum diuinum, ſiue electionem ad gloriam prædeſtinatorum ſcribit Auguſtinus libris de prædeſtinatione Sanctorum, dum propoſitis omnibus à Proſpero, & Hilario quæſtionibus reſpondet, atque propoſitum, & electionem formalem ad gloriam independentem, & antecedentem ad merita non ſolum naturæ viribus, verum & ex gratia habitis ſtatuit; tametſi voluntatem, ſiue electionem aliam executiuam, & collatiuam gloriæ Catholicam locis pro negatiua ſententia productis, ac ſæpe alias fateatur. Confirmatur: quia Maſſilienſes ſeu Semipelagiani vtramque prædictorum Patrum ſententiam amplexi ſunt: alteram de prædeſtinatione ad gloriam ex meritis noſtris, ſeu viribus naturæ abſolutis à nobis habitis, ac Deo oblatis ad prædeſtinationem, eiuſve ſaltem initium, ac primam gratiam ab ipſo obtinendam, quod poſtmodum in Semipelagianis damnatum eſt: alteram de prædeſtinatione, ſiue electione prædeſtinatorum ad gloriam non, niſi poſt abſolute præuiſa merita ipſorum ex gratia prouenientia, cum perſeuerentia ad mortem vſque, qua conſumarentur: ac proinde Auguſtinus contra vtramque in Semipelagianis repertam ſententiam pugnauit: primam hæreticam eſſe conuincens; ſecundam, etſi non hæreſis notans, vt minus ſibi probatam, & probabilem reiiciens. Quod autem, & hanc ſecundam ſententiam Semipelagiani tenuerint conſtat ex Proſpero eodem ita Maſſilienſium Semipelagianorum ſententiam referente. *Qui autem credituri ſunt, quive in ea fide, quæ deinceps per Dei gratiam ſit iuuanda, manſuri præſcire Deum ante mundi conſtitutionem, & eos prædeſtinaſſe in regnum, quos gratis vocatos dignos futuros electione, & de hac vita bono fine exceſſuros eſſe, præuiderit.* Confirmatur tertio ex dictis ſupra Auguſtini ſerm. 7. de verbis ſecundum Matth. *Elegit autem Deus, ſicut inquit Apoſtolus, & ſecundum ſuam gratiam* ad gloriam tamen ordine intentionis antecedenter ad merita & gratuitò) *& ſecundum illorum iuſtitiam*, ordine executionis inquiunt, ſiue executiua, & collatiua gloriæ electione: quo difficilem illum textum pro parte negante ex quæſt. ſecunda ad Simplicianum, & reliquos Sancti Auguſtini de electione ad gloriam poſt merita abſoluta emolliunt.

6. Sed, vt reliquos omnes, qui gratiæ electionem gratuitam, ac merita antecedentem in Auguſtino ſonant de formali antecedente, & efficaci electione ad gloriam eſſe ſuadeant, notant. Non eſſe idem apud Auguſtinum eligi aliquem ad aliquid (v. g. ad fidem, aut gloriam) atque eſſe, aut fieri electum ad illud. Poſtremum enim hoc eſt eſſe, aut fieri conformem electioni priori in eius ad quod primo eligitur conſecutione. Ad hoc autem inducunt illud ex c. 17. de prædeſtinatione Sanctor. *intelligamus vocationem, qua fiunt electi, non qui eliguntur, quia crediderunt, ſed qui eliguntur, vt credant*, qua ſcilicet vocatione, cum credentes fiant, qui ad fidem eliguntur, conformes electioni ſuæ, & ſunt & fiunt, eoque ſolum ſenſu electi, qui ante vocationem eligi dicuntur eſſe, & fieri rectè poſſunt & c. 7. de corrept. & grat. *Electi ſunt, quia ſecundùm propoſitum vocati ſunt*: id eſt, vt propoſito, ſeu electioni anteriori conformes, ſiue iuxta illam euadant: quo Proſper recitatus numero 2. ſpectaſſe videtur dicens *cum ad hoc operentur, vt electi ſint*, & de prædeſtinat. Sanctor. c. 17. Auguſtinus. *Rectè quippe in eis hoc eligere dicitur, quod vt faciat in eis, eos elegit.* Sed vero friuola, & inania hæc omnia ſunt. Poſtremum hoc additamentum paradoxum eſt, & prorſus, etiam grammaticis, ridiculum, qui actiuæ voci verbi actiui paſſiuam neceſſario in bona grammatica neceſſario reſpondere firmiſſime norunt, vapulabuntque, ſi in eo fatendo, vel hæreant tantillum. Erat autem in facultatibus omnibus, in grammatica præ omnibus eius Præceptoribus peritiſſimus Auguſtinus, vt eligi aliquem, quin eadem actiua electione fiat, ſitque formaliter paſſiue electus aſſereret, inſolitamve locutionem, & grammaticam fruſtra introduceret. Nec in teſtimoniis ex ipſo, & Proſpero inductis quidquam paradoxa hæc præſidij habet, vt conſtat ex dictis num. 3. & 4. vbi de electione formali antecedente

dente efficaci, & gratuita ad gratiam, non autem ad gloriam teſtimonia illa eſſe monſtrauimus. Et vocatione ipſa formaliter conſtituta, vbi de electione æterna loquitur Auguſtinus, vel prædeſtinatione ipſa, vbi de interna, & æterna Dei electione loquitur. Et ſane ſuperfluo Doctores iſti exoticam eam phraſim Auguſtino imponunt, cum diſtinctione illa ſua ordinis, intentionis, & executionis ipſis familiari, ſatis habeant, vt perfunctoriis ſolutionibus ad teſtimonia Patrum (quorum contextum plerique ex Recentioribus Scholaſticis non legunt, & intentum non attendunt) peſſimo in ſcholas inducto more vtcunque reſponderent. Deinde, vt additamentum illud inſolitæ, & hactenus inauditæ locutionis ſuaderetur, atque, vel partim affirmanti probandæ, vel obiectionibus contra illam eluendis, aut veroſimiliter eludendis, ex vſu eſſe poſſe oporteret, electionem efficacem antecedentem expreſſam, & formalem gloriæ, vel eius, ad quod prius quis eligitur, & cui illius aſſecutione fit, eſtque conformis, ac ſubinde in ea phraſi electus, aliquo Auguſtini textu, atque veroſimili interpretatione probari: niſi enim ea prima electio ſtatuatur, cui ſecunda conformetur, non extat, illa vero prima electio nec adducitis, neque vllo Auguſtini teſtimonio veroſimiliter probatur vt ex dictis num. 4. conſtat: vnde ille ordo intentionis, & executionis voluntatum, ſeu electionum gloriæ efficacium ad rem præſentem euaneſcit, neque verbis illis Auguſtini ex ſermone illo 7. recitatis, quæ apertè de electione gratiæ, ſiue ad gratiam ſunt: quod autem occaſione erroris Pelagiani, ac Semipelagiani confutandi locis pro affirmante ſententia productis de electione gratuita ad gloriam ante merita abſoluta ex gratia prouenientia contra Patrum antiquiorum communem ſententiam, eam non admittentium, niſi poſt merita gratiæ ſententiam ſuam Auguſtinus dixerit, neganti ſententiæ contra affirmantem plurimum donat; nempe communem, vnanimque, & ſtatam apud Patres antiquos ſententiam negantem fuiſſe, à qua nimirum niſi Eccleſiæ declaratione, ac definitione in oppoſitum extante, (quam hactenus non extare aduerſarij fatentur) nulli, ne Auguſtino quidem, citra temeritatem recedere liceret. Falſum autem eſt vllam de efficaci electione ad gloriam antecedente merita abſoluta ex gratia præuenientia ante Scholaſticos ſæculi proximi, nedum apud antiquos Patres, extitiſſe.

7. Secundò Auguſtinus vbiuis de electione gratuita, ac ſine meritis agit, de ea vt dogmatica veritate à Scriptura, & Apoſtolo præſertim, tradita agit: atqui per aduerſarios electio gratuita, & ante merita proueniens ex gratia dogmatica veritas non eſt: ergo nullibi Auguſtinus de electione ad gloriam antecedente merita gratiæ agit, ſed ſolum de antecedente merita naturæ ſiue Pelagiana ſiue Semipelagiana ad prædeſtinationem, vel ſecundum omnem ſui partem vel ſecundum eius inchoationem & initium, vt Semipelagiani errorem Pelagij moderabantur. Confirmatur: quia Auguſtinus, vbiuis electionem antecedentem merita Pauli teſtimoniis, atque argumentis ab eo factis in primis confirmat. Pauli vero teſtimonia, & argumenta omnia contra electionem ad gratiam, ſeu prædeſtinationem ex meritis purè noſtris, ſiue ex operibus per naturæ vires habitis omninò ſunt; ergo pro hac ſolum electione efficaci ad gratiam, ſeu prædeſtinatione antecedente merita naturæ, ab eiſque independente agit Auguſtinus. Tertio Auguſtinus ex inſtituto contra Pelagianos, ac Semipelagianos agit contra electionem ad gratiam, ſeu prædeſtinationem dependenter, & ſubſequenter ad merita viribus naturæ habita, ita electi, & prædeſtinati, ſicuti & Paulus contra Iudæos, qui iuſtificandos ſe ex legis operibus naturalibus arbitrabantur: atqui locis omnibus, quæ ab aduerſariis producuntur, & reliquis, quibus de antecedente electione ad merita prædeſtinati (quæ æque ab ipſis pro affirmante ſua ſententia produci poſſunt) nulliſque proinde aliis, contra Pelagianorum errorem de ſubſequente electione gratiæ, & prædeſtinationis, ad merita naturæ pugnat Auguſtinus: ergo contra hunc eis omnibus pugnat, non contra aliam opinionem prorſus Catholicam, quam nuſquam (aduerſariis ipſis fatentibus) inſectatur. Patet: quia verbis, locisque omnibus explorato ſententiæ erroneæ, quam ex inſtituto Auguſtinus, cum Paulo impugnant, aduerſis contra illam eos non pugnare, ſed contra aliam occaſionalem, contra quam extendi, vtcunque poſſitur, pugnaſſe, eſt ſano cuivis homini incredibile: immò, & Auguſtino, & Paulo irrationale: nempe vbique, quaſi inſtituti ſui præcipui, tantique ad fidem momenti, quod ſibi eis omnibus locis propoſuerunt, oblitos ad occurrens aliud, de quo cum diſputationem inſtituebant non curabant, ſed caſu inciderunt totam diſputationis ſuæ aciem diuertiſſe. Quarto inde atque ab abſurdo vrgentiùs arguo: quia concilia, quibus Pelagianorum, & Semipelagianorum errores damnati in Eccleſia ab Auguſtini temporibus ſunt, teſtimoniis Pauli, & Auguſtini acti ad eorum damnationem immerito fuerint: cum omnia vtriuſque loca iuxta affirmantis ſententiæ Patronos de electione ad gloriam antecedenter ad merita orta ex Dei gratia ſenſum legitimum, atque ab vtroque intentum habeant, non autem de electione ad gratiam (quam ſi habeant eis Doctoribus non pro ſuis cum in eo iuxta intentum, & inſtitutum Pauli, & Auguſtini intelligi neceſſario debeant) vnde, imprudenter ſaltem, eis teſtimoniis actos, motoſque eorum Conciliorum Patres, & Eccleſiam: immò, & Eccleſiam ſeductam ad eorum errorum damnationem fuiſſe dici poſſet: quod eſt blaſphemum. Quin, ſi ſenſum ab affirmantis ſententiæ Patronis legitimum etiam Pauli, & ipſum interpretantis Auguſtini teſtimonia habeant, haberéque poſſint, altero de electione ad gratiam efficacem, & prædeſtinatione independenter à meritis naturæ non excluſo, poſſet quivis errores Pelagij, & Semipelagianorum damnatos non eſſe contendere: ſed potius ſententiam negantem electionem efficacem ad gloriam ante merita abſoluta à gratia præuenientia, atque ab eis independentem: ſiquidem teſtimonia Pauli, iuxta Auguſtini intelligentiam, quæ damnationi prætenditur, eum ſenſum legitimum, & capiunt etiam, & habent. Alij vero æque vtramque negatiuam ſententiam electionis efficacis ad gratiam, ſeu prædeſtinationis antecedenter ad merita ex propriis viribus, & gloriæ antecedenter ad merita gratiæ fuiſſe damnatam, cuius oppoſitum affirmantis Patroni, & Theologi reliqui certum eſſe aſſerunt, & ſupponunt. Iam Proſperi teſtimonia ab affirmantibus inducta Vaſquez ita intelligit 1. part. d. 89. c. 5. vt electionem etiam ad gloriam, ſcilicet collatiuam, & executiuam ex meritis ab adiuncta gratia profectis, cum Patribus omnibus Semipelagiani admiſerint, vt ea referunt loca, nuſquamque de eo illos fuiſſe ab Auguſtino, aut Proſpero refutatos; ſed ſolum de eo quod adiunctam gratiam primam auxiliantem, & prædeſtinationem ex operibus noſtris initium, inchoationem, & anſulam ſaltem tenuiſſimam ſumpſiſſe docuerint: Id quod ſolide euacuandæ difficultati oppoſitæ ſat erat.

8. Addo Semipelagianos vlterius non admiſiſſe ſpecialem Dei prouidentiam, ſiue ſpecialis gratiæ præparationem erga prædeſtinatos præ reprobis ſed gratiam etiam ſuam æqualiter, & in communi vtriſque offerre: ab ipſis vero inæqualiter participari, prout ex propriis viribus ad illam percipiendam, promerendamque inæqualiter conabantur: ac proinde prædeſtinationem, & reprobationem, per quam alij vaſa honoris, alij vaſa contumeliæ, iuxta Apoſtolum, fiunt, non incipere à libera, & gratuita Dei voluntate dandi aliis ſpecialem gratiam, efficacem, qua certo ad regnum obtinendum dirigentur aliis prætermiſſis: vnde aliorum prædeſtinationem ad regnum, atque aliorum à regno reprobationem in voluntate efficaci diuina illud conferendi, aut denegandi poſt præuiſa merita, & bonum abſolutum, vel malum vſum gratiæ illius in commune, & æqualiter cunctis oblatæ, inæqualiter vero pro naturalis conatus inæqualitate participatæ ſitam ſolummodo eſſe: quare nec Deum bona opera, aut merita vlla prædeſtinatis donare: ſic eorum ſententiam refert Auguſtino Proſper epiſt. citat. *Itaque quantum ad Deum pertinet, omnibus paratam vitam æternam; quantum autem ad arbitrij libertatem ab his eam apprehendendi, qui Deo ſponte crediderint, & auxilium gratiæ merito credulitatis acceperint.* Hilar. ſua etiam epiſtol. ad Auguſt. ſic etiam ex illis recitat. *Non ergo elegit Deus opera cuiuſquam in præſcientia, quæ ipſe donaturus eſt; ſed fidem elegit in præſcientia, vt quem crediturum eſſe præſciuit, ipſum*

Digitized by Google

ipſum elegerit, aut Spiritum Sanctum daret, vt bona operando etiam vitam æternam conſequeretur. Auguſtinus verò in hoc etiam eos condemnat, quod ex ita patris meritis, & perſeuerantia præuiſis prædeſtinatio minime gratuita & liberalis ad regnum à Deo habeatur, ac non potius ex gratiæ ſpecialis præparatione per occaſiones ſingulas, qua, & merita omnia & perſeuerantiam donat, vt iuxta ſuam prædeſtinationis definitionem fit præparatis gratuito à Deo beneficiis, *Certiſſime quicunque liberantur liberentur.* Vt ex Dei tandem prædeſtinatione totum negotium directionis certæ, & infallibilis prædeſtinatorum in gloriæ regnum, & ſalutem peragatur, atque prædeſtinatio abſolute, qua vaſa honoris quidam præ aliis fiunt, ante merita abſoluta dicatur: qua in re à Græcis Patribus, quorum authoritate Semipelagiani ſe protegebant, diſceſſit fortaſſe, quia minus caute de re, & modo loquendi Semipelagianis præluxerant. Nomine vero à non ita de re Semipelagianiſmum redolentibus, primo, & ab Ambroſio, & à Hieronymo in id *quos præſciuit, & prædeſtinauit* ad Rom. 8. & Fulgentio 1. ad Monim. cap. 14. diſceſſit, prædeſtinationem ex præſcientia abſoluta meritorum, ex gratia adhuc prouenientium, abſolute dictam conſtanter, & vbique negans: immò lib. de Prædeſtinat. Dei c. 3. (ſi ipſius Author ſit) non ſimpliciter, & abſolute talem omnino apud ipſam gratuitam, & liberalem prædeſtinationem ex abſoluta meritorum gratiæ præſcientia admiſit, ſed cum addito *remuneratoriam* his verbis *ex præſcientia virtutis prædeſtinatio fit remunerationis* abſolute. Eſt autem ratio: quia prædeſtinatio Sanctorum ad gloriam dicit auxiliorum gratiæ, quibus certo ad illam de facto, & abſolutè, & infallibiliter conſequendam diriguntur, ac deſtinantur præparationem, quæ abſolute, & ſecundum ſe totam nequit eſſe ex meritis gratiæ ad quæ præcedit: quare neque ex meritis abſolute præuiſis eſſe, dicive abſolute poteſt: tametſi, prout ad præmium ſolum ex meritis præuiſis ex æternitate à Deo præparatum refertur, dici prædeſtinatio ad ipſum merito poſſit: vt ad Pauli locum recitatum proxime ſapienter obſeruauit S. Thom. ita locutus: *Dicunt quidam, quod præſcientia meritorum bonorum, & malorum eſt ratio prædeſtinationis, & reprobationis, & hoc rationaliter diceretur, ſi prædeſtinatio reſpiceret tantum vitam, quæ datur meritis.* Denique Proſperi verba illa: *quod retractatis* (typorum vitio pertractatis legitur) *priorum de hac re opinionibus pene omnium par inuenitur, & vna ſententia.* Patres Auguſtino, & Proſpero antiquiores, *priorum* nomine, haud quaquam denotare: ſed Pelagianos, vtroque etiam antiquiores: quorum doctrinam Semipelagiani abiicere ſe profitebantur, quoad omnes, & ſingulas partes, quibus prædeſtinatio ſecundum totam ſuam ſeriem, & adæquate ſumpta conſtat, ex meritis, & operibus naturæ conſtituendam; cum tamen in eandem ex æqua gratia prædeſtinatis, ac reprobis per occaſiones ſingulas oblata à Deo, inæqualiter tamen pro alterutrorum inæquali conatu abſoluto naturæ abſolutè participata (vt nuper ex ipſis Proſper epiſtola eadem referebat) & quo abſolute conatu præuiſo, alij vaſa honoris, alij vero contumeliæ vaſa fierent, in eandem Pelagianorum opinionem, ſeu potius hæreſim, à qua recedere profitebantur, reciderent: id quod ſatis declarant ſequentia Proſperi verba: *eos quorum par, & vna ſententia* ab ipſo dicitur, deſignantia: nempè *qui propoſitum, & prædeſtinationem Dei ſecundum præſcientiam acceperant* (abſolutam) *vt ob hoc Deus alios vaſa honoris, alios vaſa contumeliæ fecerit,* &c. Nemo autem antiquorum Patrum ex præſcientia abſoluta operum, etiam ex ſpeciali Dei gratia prouenientium, alios vaſa honoris alios contumeliæ à Deo fieri docuit (ſi Græcos aliquot, qui Semipelagianis incautè præluxiſſe putantur excipias) ſed Pelagiani ſoli, quibus tandem dogmate de gratiæ oblatæ æqualitate, eiuſque per occaſiones ſingulas inæquali participatione pro conatu naturæ inæquali nolentes, volentes, iuxta Proſperum, & Hilarium conſenſere.

9. His oppoſita, apponendaque omnia pro affirmante ſententia Auguſt. teſtimonia vrgentiora, etiam illa recitata n. 3. facile examinantur; ſed hæc etiam oſtenſam hactenus Auguſtini mentem de electione formali expreſſa, & efficace ad gratiam antecedenter atque independenter proindè à meritis Pelagianis, ac Semipelagianis per naturæ vires habitis ſemper fuiſſe, apertè demonſtrant: etenim c. illo 7. de correpr. & grat. dixerat: *elegitur in filio ſuo ante conſtitutionem mundi per electionem gratiæ ſuæ; ſi autem gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia iam non eſt gratia.* His autem vltra expreſſam electionem gratiæ (quæ gloriæ formaliter non eſt) cum Apoſtolo aſſertam, Apoſtoli eiuſdem argumento contra Iudæos, qui legis notitia, & naturæ facultate operibus, propter quæ Dei gratiam iactabant ſe conſequi, vtitur contra Semipelagianos, & ſenſu quidem eodem, vt arguat rectè; nempe ſi ob merita ex naturæ viribus orta Dei gratia, & prædeſtinatio à Deo habeatur, gratiam non fore gratiam: ergo horum ſolum præcedentiam ad gratiam, & gratuitam electionem, ſeu prædeſtinationem Dei probat antecedere non poſſe. Confirmatur: quia de excluſione meritorum ex Dei gratia malè, & contra ſeipſum argueret: quia ex eo, quod merita ex gratia proueniant, Dei dona beneficia, & gratia ſunt: quia vt idem conſtanter ait à Deo donantur, *in radice congruæ vocationis*: ergo, ſi alium de gratia ob merita ex gratia ac ſubinde gratia, donaretur, male argueret, gratiam non fore gratiam: atque à Deo male inde gratiam ob eiuſmodi merita dari poſſe negaret. Confirmatur totum verbis Auguſtini ſequentibus; *electi ſunt per electionem, vt dictum eſt gratiæ, non præcedentium meritorum ſuorum: quia gratia illis eſt omne meritum.* Confirmatur ſecundo: quia merita præcedentia ex gratia non euacuant rationem gratiæ in gloria, quæ ob eiuſmodi merita datur: ergo male excluderet præcedentiam meritorum prædeſtinati ad electionem gratiæ proximis verbis, *quia gratia eſt illis omne meritum.* Si loqueretur de meritis gratiæ, ac non virium naturæ prædeſtinati ſolummodo. Antecedens eſt Tridentini ſupra recitati, vbi gloriam pro meritis ex gratia ortis datam, *gratiam pro gratia datam appellat*, & Auguſt. cum ſæpe alias, tum epiſt. 105. *Vnde vita æterna meritis præcedentibus redditur; tamen, quia eadem merita quibus redditur non nobis parata ſunt per noſtram ſufficientiam, ſed in nobis facta per gratiam etiam* (nempe vita æterna) *gratia nuncupatur.* Quatro verba ipſa oppoſita: *electi ſunt, quia ſecundum propoſitum vocati ſunt*: ſatis oſtendunt non loqui Auguſt. de electione gloriæ efficace, & antecedente merita, & vocationem: ſed de electione gratiæ; alias enim vocatos, quia electos, quam electos, quia vocatos diceret: ſiquidem non vocatio electionis, ſed electio potius vocationis cauſa foret: quoniam vero vocatio efficax gratiæ auxiliantis per ſingulas occaſiones vſque ad finem vitæ, quas omnes prædeſtinatio complectitur coniuncta, & infallibiliter certoque connexa cum iuſtitia, perſeuerantia, & gloria æterna eſt ratione ſcientiæ mediæ, qua dirigitur, electio ipſa eiuſmodi vocationis, ſiue prædeſtinatio, virtualis, & interpretatiua electio ad iuſtitiam perſeuerantiam regnum ſiue regnandum cum Chriſto eſt, ac merito appellatur; ſiquidem è ſola motione fidei, & mandatorum abſque vlla determinatione, atque infallibili, adhuc conſequente, neceſſitate motionis ad iuſtitiam, & æternam vitam, vita æterna dicuntur Ioan. 12. *Mandatum eius vita æterna eſt*, & c. 17. *Hæc eſt autem vita æterna, vt cognoſcant te ſolum Deum verum & quem miſiſti Ieſum Chriſtum*: immò auxilium quodvis gratiæ, ſufficiens adhue, neque effectum habiturum ex eo ſolum, quod abſolute habere effectum poſſit gratia iuſtificationis ab Auguſt. epiſtol. 105 & alibi frequenter vocatur, vt mediocriter in ipſo verſatis notum eſt; citiùs prædeſtinatio ſecundum ſe totam, & adæquate ſumpta, ſiue electio ad gratiam per ſingulas occaſiones determinatè infallibiliter, & neceſſariò, conſequenter ſaltem, cum iuſtitia perſeuerantia, & gloriæ regno connexa electio ad iuſtitiam ac in ea perſeuerantiam & regnum, ſiue regnandum cum Chriſto, & potiori quidem iure, ab Auguſt. dicetur. Confirmatur: ſiquidē ex neceſſaria conſequenter, & infallibili coniunctione vocationis ſufficientis reprobo datæ cum eius perditione; tametſi, neq; ex intentione antecedente, adhuc inefficace, neque ex decreto regulato per ſcientiam mediam de eius perditione, & iniquitate, electus ad vtramque reprobus dicitur ab Auguſtino ibidem ſcribente, *Deum cæteros Apoſtolos elegiſſe ad regnum? Iudam vero ad effundendum ſuum ſanguinem.*

10. Denique

10. Denique eadem conſequente neceſſitate conſtat prædeſtinatorum numerum integerrimum electione gratiæ efficacis regulata per ſcientiam mediam, & in prædeſtinatione incluſa ſeruandum, nec poſſe, poſſibilitate conſequente, electione gratiæ illius,& virtuali ad regnum,reſiſti, tametſi electio efficax ad regnum merita non antecedat: quod autem efficacia auxilia per occaſiones, etiam ſingulas, ad bona opera iuſtitiam, perſeuerantiam,& gloriam denique obtinendam ex inefficaci gloriæ intentione eligi a Deo, & conferri prædeſtinatis poſſint diximus hic,& oſtendimus non ſemel, fuſiuſque ex inſtituto contr.a.d.3 q.2.cert.2.& 3. Quare nihil inde ex ratione interpretationi eorum teſtimoniorum ab affirmatiuæ Patronis ſubiuncta euinci tur; immò neſcio, qua fronte ab aliis præter Dominicanos Thomiſtas cum quibus nunc non agimus) ea ratio afferatur: quandoquidem ceteri (cum quibus res nunc eſt) è ſola inefficaci gloriæ intentione totum negotium (quod abſque electione gratiæ efficacis per occaſiones ſingulas fieri nequit) prædeſtinationis peragi à Deo poſſe fatentur, Ex quibus negligenda potius, quam diluenda veniunt plura alia teſtimonia Auguſtini,quale illud eſt ex c.14 de corrept. & grat. *Deo volenti ſaluum facere nullum humanum reſiſtit arbitrium. ſi enim velle, & nolle in volentis eſt poteſtate, vt diuinam voluntatem non impediat: nec ſuperet poteſtatem.* Vbi nec de voluntate, & electione remuneratoria gloriæ propter merita præuiſa (quibus Deo volenti ſaluum facere de facto, & exercitè non reſiſtit, neque alia ſubinde virtutis voluntatis, & potentiæ diuinæ commendatio foret, quam ſi diceret, neminem illis reſiſturum qui non reſiſtit, ſiue ex ſuppoſitione, quod non reſiſterit ſermo eſſe poteſt, ſed de voluntate & electione ad gloriam antecedente merita, immò nec voluntate conferendi auxilia efficacia ad perſeueranter merendum, quæ ſalutis expreſſa,& formalis voluntas non eſt, qualem Auguſtini verba ſignificant: ſed nec de voluntate, ſiue intentione ſalutis, & gloriæ inefficaci, cum ſic volenti Deo ſaluum facere non ſolum reſiſti ab aliquo poſſit, verum & a pleriſque (reprobis ſcilicet) de facto reſiſtatur. Confirmat vero Auguſt. ſuam hanc doctrinam de poteſtate Dei ad homines pro ſuo arbitrio ſaluandos, ſi velit ex 1 Reg.10. *& abierunt potentes, quorum Deus tetigit corda cum Saul.* Ex cuius regni intentione efficaci Deus Principum populi corda tetigerat. Ne verò de fine temporali, materia à Deo ſcilicet diuerſa extra rem adduci nonnulli reſpondeant ita eos vrget. *Si ergo cum voluerit Reges in terra Deus conſtituere, magis habet in poteſtate ſua voluntates hominum, quam ipſi ſuas: quis alius facit, vt ſiat in correpti corde correptio, vt cæleſti conſtituatur in regno*, & c.20. idem reſponſum ita confutat. *An forte exiſtimant ad regna terræ facienda Deum voluntates inclinare: ad regnum verò cæleſte obtinendum Deum non inclinare, quorum voluerit voluntates?* de gratia & libero arbitrio c.41. illud Ambroſij, *quem vult religioſum facit*, ad idem probandum laudat & inducit. & cap.49. ſcribit: *Eum ſine peccato eſſe, quem Deus vult talem eſſe.* Ambroſ. locus ex lib.7. in Lucam truncatus (etſi ad genuinam eius mentem recitatur, vt non totam aperiat. integer ſic habet. *Quos dignatur, vocat, &, quem vult, religioſum facit*, vbi explicatur voluntas Dei obtentura certò, & infallibiliter actus liberos noſtros, ſine vlla reſiſtentia: eſt enim non nuda voluntas Dei illorum intentiua, ſed, vt coniuncta cum efficacis vocationis electione, quam illa prima verba declarant, *quos dignatur vocat* congrue nempè, atque ita vocando, *quem vult religioſum facit*, & ſanè, cum abſque efficaci intentione ſalutis antecedente ad mediorum electionem e ſola efficaci, & efficacium mediorum electione diuina ſalus obtineri, ac certò, & infallibiter obtineri, à nobis poſſit, vt aduerſarij fatentur, nequeatque, niſi Deo abſolutè volente ſaluum facere obtinere: oportet, vt intentione inefficace ſalutis ita ſaluandorum Auguſt. ſententia generalis, abſque intentionis illius efficacia, ab aduerſariis ſaluetur: vt nec ita ſaluandi poſſint reſiſtere, in eis autem ſola impotentia conſequens reſiſtendi ratione adiunctæ, atque ex ea intentione ſubortæ electionis mediorum efficacium per ſcientiam mediam, vt diximus, directæ,& regulatæ inuenitur. quare ea generali Auguſtini doctrina, nihil cum de efficaci intentione abſoluta ſalutis. mediorum electionem ac ſubinde merita ſaluandorum antecedente cogitaſſe fatendum aduerſariis eſt, vt certè non cogitauit; ſed ſolum de poteſtatis ſiue omnipotentiæ diuinæ virtute, in qua reſpectu voluntatis, quantumvis rebellis humanæ efficacia auxilia, tametſi intrinſecè indifferentia continentur; ac proinde ſi Deus circa ſalutem cuiuſvis, quantum poteſt facere, velit, nullum arbitrium creatum vſquam de facto reſiſtet, immò nec poterit conſequente poſſibilitate reſiſtere, (etſi antecedente vtpotè liberum poſſit) nec diuinam voluntatem impedire, aut ſuperare poteſtatem.

11. Nec fortioris armaturæ illud eſt, quod ex Auguſt. 3. contra Iulian. c.3. afferebatur ad duplicem voluntatem efficacem, ſiue electionem ad gloriam, alteram ordine intentionis merita abſoluta prædeſtinati antecedentem, alteram ordine executionis ad illa ſubſequentem. *Elegit autem, & ſecundum ſuam gratiam, & ſecundum illorum iuſtitiam.* Hic enim, ſicut & reliqua loca Auguſtini, & de electione ad gratiam, non autem ad gloriam formaliter & expreſsè eſt, ſed virtualiter ſolum & interpretatiuè, nec merita ex gratia excludens, ſed Pelagiana, & Semipelagiana ſolum excludens ex viribus naturæ, contra quæ ſolum vbivis de electione gratuita prædeſtinatorum agit inuehitur: id quod ex eo c.3. ſpeciatim præſtat & expreſsè. Probat enim eſſe electionem gratuitam ex 11. ad Rom. *Reliquiæ per electionem gratiæ ſaluæ factæ ſunt.* Ex quibus infert. *Si enim de tuo opere præſumis: ergo merces tibi redditur non gratia condonatur: ſi enim gratia eſt, gratis datur.* Cum autem de prædeſt. Sanct. c.10. dicat eo prædeſtinationem à gratia differre, quod illa gratiæ præparatio ſit, gratia verò ſit ipſa donatio: atque hic gratiam condonari, gratiſque donari, de auxilio gratiæ, ſicut Apoſtolus per quod alij ab aliis diſcernuntur, planè loquitur. Alij vero vtramque electionem colligere volentes ex eodem Auguſt. q. 2. ad Simplician. quod ibi præter electionem *iuſtificatorum* ad vitam æternam aliam, qua *qui iuſtificentur* eliguntur, (tametſi occultam) agnoſcat, ſatis oſtendunt parum ſe in Auguſt. eſſe verſatos: immo & Auguſtini textum, quem producunt non legiſſe: vt enim vidimus ſupra n.2. ſolum ait ſe non ſatis intelligere: quomodo nulla præcedente meritorum diuerſitate ex parte electorum propria ad primam vocationis gratiam electio eſſe poſſit, quam Apoſtolus ad Rom.8. illis verbis, *vt ſecundum electionem propoſitum Dei maneret non ex operibus ſed ex vocante dictum eſt*, &c. & ſane eligi *qui* ſiue, *vt iuſtificentur*, eligi ad gloriam eſſe vllatenus, intelligi vere non poteſt: cum gloria ad iuſtificationem non ordinetur; ſed potius è conuerſo ad gloriam ordinetur iuſtificatio: quare de electione ad gratiæ vocationem ſermo eſt perſpicuus. Tandem alij idem excitati c.3. contra Iulian. verbis illis, *nullum elegit dignum, ſed eligendo facit dignum* conantur deducere: agit enim apertè de electione ad gratiam; alioqui cum negatiua vniuerſalis de omni electione ſit, ſi de electione ad gloriam loquatur, nullam ex meritis condignis eſſe hæreſi manifeſtà doceret. Mitto illud quod inconſultius adhuc ad intentum idem producunt ex c.8. de bono perſeuerantiæ: *inſcrutabile iudicium Dei eſſe: cur ex duobus peccato originali, aut actuali infectis vnus aſſumitur aut vocetur, congrua vocatione alter relinquatur, & vel non vocetur omnino, vel non congrue vocetur?* Denique *cur ex duob. iuſtis vni detur perſeuerantia, alteri non item?* Id enim de electione ad vocationē, & gratiā eſt, & ex parte illorum nullā inueniri, aſſignarive poſſe rationē diſcretionis illius ac proinde ad occulta Dei, ac voluntatis iudicia recurri ſolummodo cum Apoſtolo poſſe ſignificat: ea fors etiam ratione donum perſeuerentiæ, etiam ſecundum eam prædeſtinationis partem, quæ perſeuerentiæ dono reſpondet, dari ſine meritis aliquando Auguſt. ſignificat: quia ex æquè iuſtis vni ſæpè à Deo datur, & alteri denegatur: quare, nec in ea diſcretione ratio meritorum videtur haberi. Concludo ergo, nihil ab authoritate pro parte alterutra firmum afferri; tametſi pro affirmante debiliora adhuc ſunt, quæ proferuntur.

CERTAMEN V.

Quouſque Vaſquez contra Soarium minùs ſolidè diſcurrerit ſummatim expeditur.

1. CONuenit vtique (vt diximus) abſque efficace intentione ſalutis & gloriæ prædeſtinati ſaluari eum à Deo ex ſpeciali prouidentia poſſe, totamque Dei erga illum prædeſtinationem atque huius effectus omnes poſſe conſiſtere contra Thomiſtas Recentiores Dominicanos hic omiſſos, atque in ſimili de neceſſario decreto prædeterminatiuo noſtrorum contingentium fusè confutatos tom. 1. de Deo vno controu. 3. tota diſput. 1. atque hac etiam controu. & quæſt. non ſemel. Oſtendimus enim ex inefficaci, vera tamen, & ſeria intentione ſalutis reproborum ſufficientia auxilia ipſis à Deo prouideri, quam veram intentionem ſalutis eorum (vt vidimus controuerſia 4.) licet ex Thomiſtis hiſce pauculi duriores in Deo, non ſine temeritate, negent, reliqui tamen cum reliquis Theologis, ſcriptura, & Patribus concedunt: quare illorum pauculorum ratio, (quod niſi ex efficaci finis intentione media applicari ad finem abſolute nequeant) ex eo Theologico dogmate de mediis ſufficientibus pro reprobis ex inefficaci ſalutis ipſorum intentione à Deo prouiſis confutatum abunde eſt: immò & humana etiam experientia, cuius oppoſitæ eam rationem confirmare volebant. Siquidem ex intentione vera inefficacia media, quæ iudicio noſtro intento fini conſequendo inſeruire abſolutè poſſint, plerumque applicamus, tametſi ſecuriora, & efficaciora alia ad finem obtinendum, quia eorum applicatio maioris ſtabit applicare omittamus. Ratio autem à priori eſt: quia de ratione efficacis intentionis finis eſt intendentem determinare ad faciendum, quantum poteſt vt finem intentum conſequatur: quare ea omnia quæ in ſua habet poteſtate ad finis certiorem ſecurioremque aſſequutionem applicet, & apponat non intendere efficaciter finem apertè conuincitur. Cum autem infra eam intentionis motionem determinatiuam ad ſecurioris, & efficacioris medij applicationem, motio intentionis veræ, non determinatiua ad ſecurioris medij, ſed ſolum ad ſufficientis appoſitionem non repugnet: immo neque ad huius appoſitionem, non determinatiua, ſed impulſiua ſolum, ex eo, quod efficacia media non adhibeantur, veritas intentionis non reiicitur: quin potius ex motione ad medij ſufficientis applicationem vera ſeriaque (licet non tota qua eſſe poterat ſerietate & intentione) intentio finis conuincitur: cum implicet medium vere ad finem eligi, & applicari niſi finis vera intentio præcedat. Reliquorum verò Recentiorum Thomiſtarum Dominicanorum ratio, quod inter intentionem finis, & electionem mediorum proportio requiratur, vt efficacium electio non, niſi ex efficaci finis intentione, poſſit oriri, ne caſu Deus in horum electionem, & finis ſubinde conſequutionem, & vltra quam intenderit, videatur incidere, ex dictis facile ſubruit. Etſi enim in eorum mediorum electionem, & finis conſequutionem ex motione determinatiua præcedentis inefficacis intentionis non veniat, venit tamen ex motione impulſiua intentionis illius: vnde nec vltra quam intenderit finem conſequitur: Cum vere iuxta hos Thomiſtas eius conſequutionem intenderit. Nec caſu in illam, & mediorum efficacium incidit electionem: cum ex præconſiliato, ſuæque voluntatis arbitrio, & deliberatione in eiuſmodi electionem & finis conſequutionem ſciens, volenſque libere venerit, ac deuenerit: non ſecus, atque in ipſam inefficacem finis intentionem, nec vnde determinatus venit, atque, velut in intentionem finis eiuſdem, veniret. Sed hi caſum contingentis actus, ſeu effectus reſpectu liberi agentis, cum huius, & effectus libertate male confundunt: illud demum de proportione inter intentionem & electionem quoad efficaciam (quod vel impugnata caſualitate, & fortuito reſpectu eligentis male probant, vt vidimus, vel nullatenus probant) falſiſſimum eſt. Nam, vel debet eſſe actuum ipſorum ſubiectiua, quoad efficaciam proportio, vel obiectorum ſeu in obiectis, ad quæ illi actus ſerantur, ac tendunt: ſubiectiua autem non requiritur, alioqui nullius medij ex intentione inefficaci finis electio efficax eſſe poteſt. Cum tamen ipſi fateantur ex intentione inefficace ſalutis reproborum electionem efficacem mediorum ſufficientium eis de facto prouiſorum à Deo haberi: ſed neque obiectiua ſiue ex parte obiectorum, in quæ tendunt, requiri ea proportio poteſt. Tum, quia ea ad actuum proportionem impertinens eſt: tum, quia ex intentione ſalutis reproborum plurium, efficacia media plura ad actus conducentes ad ipſorum ſalutē à Deo eligi ac prouideri, cum vt honeſtos actus exerceant tum, vt tentationes ſuperent! plura, inquam, ſæpe etiam quam prædeſtinatis pluribus, qui ſola pœnitentia finali anteactæ totius diuturnæ vitæ ſaluantur) negare præfati Thomiſtæ non poſſunt. Hæc (præter generalem rationem de euerſione libertatis, & contingentiæ obtinendæ ſalutis ab ita antecedenter electis prædeſtinatis tactam, preſſamque citatis locis, atque poſtmodum premendam) ad inſtitutum præſens rationi & ſententiæ Thomiſticæ. & hiſce Dominicanis de neceſſitate intentionis ſeu electionis ad gloriam merita abſoluta prædeſtinatorum antecedentis (in terminis vt aiunt) confutandis fuerint ſatis.

2. Venio ad noſtros eorumque aſſeclas externos, qui ea neceſſitate excluſa alterutri ſententiæ in quæſtione de facto adhæſerunt. Soarius affirmantium primipilus, & Princeps adeo ſtrenuè pro affirmatiua diſcurrit, atque certauit, vt plura cogitare otioſum prorſus fecerit, & impoſſibile citatis locis præſertim de auxiliis, c. 19. vt noſtri Vaſquez negatiuæ ſententiæ Ducis acerrimis argumentis ſatisfaceret: & certè laudem tranſcribendo Recentiores aliqui mererentur, ſi Soarium, ex quo tranſcribebant ſaltem citaſſent, ſumma verò doctrinæ pro affirmante ſententia eſt, vt antecedentis merita prædeſtinati (efficacis intentionis poſſibilitatem (qua ſublata affirmatiua de facto ſententia ſua euidenter reiiceretur) obfirmet: ſtatuit primo, in diuinis volitionibus diuerſum, inuerſumque ordinem intentionis, & executionis intercedere debere: vt primo voluntas à finis amore ad mediorum amorem gradatim, poſterius, & poſterius, quo media remotiora, & remotiora ſint ad remotiſſimum vſque deſcendat: 2. vero executionis ordine à remotiſſimo hoc voluntatis amor incipiat ac inde ad proximiora, & proximiora fini poſterius & poſterius aſcendat: id quod, & neceſſarium videtur, cum media remotiora proximiorum cauſæ ſint, ſupponique abſolute ad poſteriorum executionem debeant, & in prædeſtinationis ordine ab aduerſariis, ex intentione inefficaci ſalutis prædeſtinatorum neceſſario admittendum. cum ordine intentionis finis amor antecedat: ordine vero executionis auxilij amor ex eo fine primus fit, deinde meriti ex auxilio orti, ac tandem finis amor executiuus ſit poſtremus. quod autem amor finis ordine intentionis aliorum amorem antecedens efficax, vel inefficax ſit, nihil refert finis etiam liberi, & contingenter à nobis obtinendi libertatis, dummodo ex ſcientia media dirigente efficax ille amor primus, ſeu intentio finis à Deo concipiatur, iuxta eiuſdem Soarij doctrinam generalem de præfinitionibus diuinis contingentium noſtrarum operationum: ſtatuit ſecundo, in electione, ſeu intentione efficaci illa prima Dei gratuita, & prorſus ſine meritis illud *gratis*, vel ex parte actus, ſeu intentionis ipſius accipi poſſe, vt ſcilicet ad eam concipiendam nulla omnino merita abſolutè præſuppoſita, ad gloriam electi Deum abſolute moueant, ac meritiuè inducant. vel accipi poſſe ex parte obiecti, vt ſcilicet, prædeſtinati gloria à Deo efficaciter intendatur efficaciter conferri, ſiue habeat, ſiue non habeat merita: ac proinde intendatur gloria gratuitò, ſiue non oneroſè ex vi intentionis illius conferenda: vel potius contra ex parte obiecti oneroſè, ac non gratuito conferenda efficaciter intendatur. ſcilicet ob merita prædeſtinati, atq; vt præmium & corona ab ipſo conſequenda. Ait igitur gratis, & ſine meritis,

ſiue

ſiue ante meritũ vllum abſolute præuiſum, ex parte actus prædeſtinati gloriam à Deo efficaciter intendi; ex parte vero obiecti ea gratuita prorſus intentione perſtante Deum gloriam prædeſtinati multifariam intendere efficaciter poſſe. Primo, vt ſine meritis à prædeſtinato obtineatur excludendo poſitiuè prædeſtinati merita ab eius gloriæ intentæ collatione, ſeu illam ipſi gratis, ac liberali prorſus donatione conferre intendendo; quo pacto baptizatis non adultis gloriam efficaciter videtur Deus intendiſſe. Secundo; neque includendo ex parte obiecti merita prædeſtinati, ſed ab illis pro eo intentionis gloriæ ſigno præſcindendo, quin vel gratuitam, & liberalem vel onerosam gloriæ donationem intendat: vt liberum proinde ita gloriam intendenti Deo ſit, ſiue ob merita & in præmium remuneratoriè, ſiue liberaliter & gratuito pro poſteriori eam velle prædeſtinato, & executiuè conferre, quin alterutra voluntate poſteriore intentioni illi primæ ſuæ aduerſetur. Poſita vero poſteriore voluntate efficaci, qua determinatè velit gloriam gratis conferre, non poterit prædeſtinato eam ob merita conferre, quin huic poſteriori ſuæ voluntati contradicat vt patet: ſicuti, nec poſſet gratis, & liberaliter gloriam conferre, ſi loco eius poſterioris voluntatis oppoſitam aliam, quam poterat, de gloria vt corona & præmio, ac remuneratoriè conferenda poſitiuam voluntatem habuiſſet.

3. Secundum hunc modum confirmat: quia, ſi quis decernat egeno ſuccurrere ſolum, poſtea poteſt modum ex pluribus, quibus ſuccurrere poteſt eligere. nempe, vel liberali donatione, vel mutuo, vel debita ſolutione, ſi egenus ille creditor ipſius ſit, quin aliqua ex his electione intentioni efficaci ſuccurrendi præciſè aduerſetur, ſed potius illam iuuet, ad debitumque effectũ deducat. Secundo: quia poteſt Deus pluuiam, & vbertatem fructuum terræ tali tempore efficaciter decernere, quin id per cauſarum naturalium diſpoſitionem, vel Sancti alicuius preces, aut merita, vel per gratuitam, ac prorſus vltroneam ac miraculoſam diſpoſitionem ſuam à ſe agendum decernat: poſtea vero citra vllam eum voluntate, ſeu decreto illo repugnantiam, & oppoſitionem, quouis ex his modis, pluuiam, & vbertatem pro ſuo arbitratu decernere, atque exequi; cuiuſuis enim ex his mediis, aut modis electio per primum illud de pluuia & vbertate terræ decretum libera vt de ſe ſe patet, atque integra Deo eſt. Hunc autem modum minus ſibi probatum Suarius ipſe in Deo ait: quia imperfectum videtur prius de genere, quam de ſpecie decernere Deum cui omnia, quoad ſpeciem, & modum à principio, ac ſimul, non minus, quam quoad genus, cognita, ac certo explorata ſunt: leuis autem, & confuſus ſcrupulus hic, vt inde modus iſte deſeratur. Confuſus: quia modum, & medium decreti, ſeu efficaciter intenti ſecundum ſe finis cum ſpecie confundit, quaſi finis ſecundum prædicatũ genericum decreto illo anteriori efficaciter intendatur, ac non ſecundũ ſpecialiora omnia eius diuiduantia etiam prædicata. Hoc vero ratione diuinæ ſcientiæ ex prædicato diuinæ (licet, non quia intuitiua: vt alij putant, cui prædicato obiectiue præſcindere, vt ſæpè oſtendi, non contradicit) repugnat, & ex parte etiam decreti, cuius efficacia præciſiua ex parte obiecti eſſe non poteſt, vt ſæpè etiam monſtrauimus. Si ergo, vt Suarius ſignificat, de rei efficaciter intentæ abſque modi, & medij intentione eodem modo, atque de intentione rei, ſecundum prædicatum genericum, ſine ſpecifico cenſendum ſit, non quidem minus Deum decens modus hic ſecundus erit, ſed aperte, implicatorius, & repugnans: quare cenſeo Suarium genus, & ſpeciem laxè, nec ſtricta metaphyſica, & logica ſignificatione vſurpaſſe, ita vero pro re decreta, & efficaciter intenta ſecundum ſe, quin modus, ſeu medium, quo facienda eſt, ſimul decernatur ex parte decentiæ diuinæ nulla eſt indecentiæ vmbra quin Suarius ipſe in modi huius confirmatione ſecunda intentionem Dei de pluuia, & fructuum terræ vbertate, abſque vllo ſcrupulo, poſſibilem poſterius admiſit.

4. Tertium modum ſibi probatiorem intendendi efficaciter gloriam prædeſtinati gratuito ex parte actus, atque antecedenter ad eius merita, aſt dependenter ab illis ex parte obiecta affert Suarius: vt ſcilicet gloriam prædeſtinati per medium meritorum determinatè, ſiue vt præmium, & coronam, ac non aliter obtinendam, antecedenter decernat: ex eaque intentione auxilia efficacia eligat, ex quibus iuſtitiam adeptus prædeſtinatus, eam perſeueranter mereatur, ac ſubinde ob merita condigna, quibus ille decedit, gloriam vel efficaciter intenderat, vt coronam, & præmium ipſi donet. Nullam autem in hoc modo repugnantiam inter efficacem Dei voluntatem intentionis efficacis gratuitæ ex parte actus, & independentis à meritis, & eius obiectum, gloriæ ſcilicet, dependenter à meritis atque non aliter, niſi vt præmium & coronam donandæ: quare, & eius voluntatis cum executiua gloriæ, vt præmij & coronæ concordiam eſſe apertiſſimam ſic explicat, & confirmat. Primo: quia in contractu venditionis gratis quis vult huic, & non alteri rem ſuam vendere, & tamen eius donationem gratuitam non vult, ſed oneroſam, & pro pretio. Secundo qui præmium de ſuis bonis certantis liberali voluntate ſtatuit, & proponit, non vult tamen bona illa gratuito & liberaliter ſed oneroſè ob certantis merita donare. Tertiò ſi ita proponens præmium certantibus tantæ eſſet virtutis, & induſtriæ, vt ſua opera, & conſilio ita aliquem poſſet iuuare, vt certo vinceret, ac præmium propoſitum infallibiliter conſequeretur, ſuæ huius potentiæ & induſtriæ conſcius abſque vlla repugnantia, & imprudentia poſſet, gratuito etiam, & liberaliter ante abſoluta certaminis merita velle illi præmium, & coronam victori à ſe etiam liberaliter propoſitam, neque aliter quam ob victoriam in eo certamine conſequendam: atque ex ea gratuita, & efficace antecedente voluntate operam, & induſtriam ſuam certanti impendere, & applicare poteſt efficaciter velle, vt his ſuppetiis in certamine vincat, atque ob exercitam abſolutè ſtrenuitatem, & victoriam obtentam præmio & corona certaminis præſtituta coronetur. Hoc autem exemplum, in quo nulla gratuitæ, & liberalis efficacis voluntatis de illo certante præmiando, vel cum ſuo obiecto, vel cum voluntate poſteriori præmij, & coronæ collatiua repugnantia inuenitur, eſt concluſionis affirmantis poſſibilitatem efficacis intentionis diuinæ merita prædeſtinati antecedentis, prorſuſque liberalis, & gratuitæ de gloria ex meritis determinate, & non aliter quam, vt corona & præmio donanda, caſus idem, atque vt aiunt, ipſiſſimus eſt. Et ſanc alterutro ex duobus poſtremis modo gloriam adulti prædeſtinati à Deo antecedenter, gratuitò, & liberaliter intendi, nec ab oppoſitæ ſententiæ Patronis negari poſſe videatur: eam quippe ita gratuito inefficaciter abſolutè à Deo intendi fatentur. Quare vel eam Deum intendere præſcindendo à medio determinato meritorum ex parte obiecti, vel per merita determinate (vt veroſimilius) obtinendam, quin inter gratuitum intentionis, & oneroſum obiecti non, niſi ex meritis, obtinendi, & ita executiuam donationis gloriæ ex meritis voluntatem ſit repugnantia, aut oppoſitio vlla. Quod autem aduerſarij intentionem illam efficacem eſſe negent, ad conuenientiam, vel oppoſitionem gratuiti intentionis cum oneroſo obiecti intenti, & executionis ex intentione illa huius inefficacia, vel efficacia nihil refert. Hac vero antecedentis efficacis intentionis, ſeu electionis gloriæ ſtatuta poſſibilitate, vt de facto pro prædeſtinatis in Deo adſit rationes, & à priori, & ab abſurdo Suarius & eius ſectarij inducunt commodius referendas refellendaſque certamine octauo, cum noſtram primam concluſionem ſtatuamus, ac vindicemus.

5. His omnibus, & ſingulis pro intentionis gloriæ, ſiue electionis efficacis merita antecedentis prædeſtinati ad illam poſſibilitate à Suario excogitatis, Vaſquez noſter multis ſeſe opponit neque ſatis plerumque firmis (vt aliis ipſius hac in re ſectariis vſu venit) quæ hic reiicienda viſa nobis ſunt, firmioribus in certamen vltimum pro eorum, & noſtra negatiua ſententia reſeruatis, ne eius veritas ex probationum, & fundamentorum debilitate apud æquos rerum æſtimatores, vt non ſubruat, vacillet: & male in

in primis contendit Vaſquez diſp. 89. c. 7. & 3. p. d. 23. c. 8. ordinem intentionis ſolum in Dei voluntate eſſe: Executionis vero in ſolis rebus, & obiectis, fine ſcilicet, & mediis executis: cum ipſe efficacem etiam intentionem finis per media & cauſas phyſicas obtinendi in Deo concedat, ac poſtmodum voluntatem concurrendi cum ipſis ad finis executionem. Nec dubium eſſe poſſit, quin media remotiora ad executionem præcedentia proximiorum ad finem ex Dei executiua voluntate ob finem aliquem præintentum, & anteriore ad voluntatem Dei mediorum fini proximiorum prouenire debeat: quare, & ordinem executionis in diuinis etiam voluntatibus reperiri, ſiue ex efficaci, ſiue ex inefficaci finis ſeu effectus per intermedias cauſas à Deo apponendi intentione executiuæ illæ Dei voluntates proueniant. Secundo male contendit in Soarij doctrina aliquid volitum fore ordine executionis non eodem, vt deberet, ſed diuerſo atque aduerſo etiam modo, quo ordine intentionis volitum eſt: ac proinde efficacium voluntatum ordines non conuenire inter ſe ſe, ſed inuicem maxime diſcordare. Aſſumptum probat: quia ordine intentionis voluit Deus merita *propter gloriam*: ordine vero executionis vult dare gloriam, vt Soarius ait, propter merita, leuis probatio: quia eſt grauis in philoſophia æquiuocatio. Diſtingue: vult ordine intentionis merita propter gloriam, *vt finem intentum ac non habitum, ſed per merita obtinendum*, fateor, *vt medium, & motiuum morale habitum, ſuaque abſoluta exiſtentia ad merita apponenda Deum mouens & inducens*, nego. Similiter diſtingue alteram aſſumpti partem, ordine executionis, *vult dare gloriam propter merita vt finem*, nego vt *medium, & motiuum abſolute præhabitum, & exiſtens ſuaque abſoluta exiſtentia mouens, atque inducens Deum vt in præmium & coronam gloriam, vt ordine intentionis præuoluerat, donet*, fateor: Ecce harum vtriuſque ordinis voluntatum concordiam ſummam, vt mittam eiuſdem æquiuocationis fallaciæ ſuæ Vaſquez ipſum patere: cum ex inefficaci gloriæ intentione, ſiue propter gloriam, vt finem, auxilia, & merita prædeſtinati apponi fateatur: ac rurſus propter merita ita abſolute poſita, in eorum præmium, & coronam ordine executionis gloriam conferri. Nec præſtat, quod Vaſquez inſtat, merita, ſcilicet, non eſſe media phyſica, ſed moralia, quæ eundem ordinem proinde in voluntate operantis, atque in executione debeant ſeruare: ſiquidem ſolum ſunt media quatenus mouent voluntatem operantis, ſiue volentis obiectum. Quocirca ſi ante præuiſa abſolutè merita voluntas ad efficacem gloriæ prædeſtinati mota eſt, nihil reſtat poſtea motionis moralis meritis erga Dei voluntatem exercendum. Sed tamen duplici intentionis, & executionis ordine admiſſo, quem neceſſario vidimus admittendum, tametſi ordine intentionis gloria vt fine voluntas efficaciter, & adæquatè moraliter mota ſit nilque reſtet meritis motionis moralis eo ordine agendum; reſtat tamen agendum totam ordine executionis eorum abſoluta exiſtentia præuiſa, qua ſola poteſt præmij, & coronæ executiuam collationem exigere, & gloriam, vt talem meritiua motione cauſare: quod ipſum fateri Vaſquez debet admittens Deum poſſe effectus cauſarum naturalium ante harum abſolutam præuiſionem decernere: hæ ſiquidem non ſolum illos phyſico influxu ordine executionis cauſant, ſed naturali precaria exactione voluntatis concurrendi executiuæ à Deo: quam precariam executionem ſua abſoluta exiſtentia ſortiuntur, atque ordine illo intentionis ad efficacem antecedentem intentionem diuinam effectuum ipſorum non habuerunt. Quod autem vltimo inſtat Vaſquez Deum ordine intentionis, & conſultationis præconciliari, ac ſtatuere debere, non ſolum, quid liberalis, & miſericors, ſed, vt Iudex acturus ſit: ac proinde merita abſoluta expectanda, vt gloriam prædeſtinati efficaciter intendat; ordines confundit aduerſos & motiua ſibi pugnantia coniungit: ſtatuit ergo Deus liberaliter ordine intentionis gloriam dare ordine executionis, non, niſi, vt iuſtum Iudicem, poſt merita præuiſa.

6. Tertio impugnat antecedentis intentionis & electionis efficacis huius poſſibilitatem d. 89. citata ex Okamo: quia circa id, quod aliquis non ſibi ſed alteri libere conſequendum proponit, atque adeo ex eius intentione iudicat non debere moueri, nec neceſſario mouendum ad apponendum ex parte ſua, quod opus eſt, vt finem ipſi ab alio intentum obtineat, nequit ille aliquis intentionem efficacem illius finis habere, cuius aſſequutionem abſolutè in ſua poteſtate non habet, ob fruſtrationis periculum, & incertitudinem obtinendi finis, quem alteri intendit; tametſi media ex ea intentione inefficaci poſſit efficaciter velle, ac de facto alteri conferre, è ſuaque parte apponere, etſi ille alter, cui finis ab altero intentus, & proprius eſt, mediaque, & ipſum finem in ſua habet poteſtate ad media adhibenda, niſi ex efficaci finis voluntate nequeat moueri: ſicut, & ille aliquis, ſi finem ſibi intenderet, quem, & media neceſſaria in ſua omninò poteſtate haberet. Sed falſis pluribus innititur impugnatio. Primo enim videmus nos pleraque quæ ab alterius voluntate pendent, puta officium, beneficium, ita vehementer, & nobis, & aliis obtinendum intendere, vt ex vi intentionis illius ad eius executionem, quantum poſſumus moueamus, & nihil ad eius aſſequutionem fortius, & potentius vi eius intentionis omittere poſſimus: neſcio autem quid aliud intentio efficax noſtra habeat, quam determinare nos ad agendum, quantum poſſimus, totum, nihilque, quod in nobis ſit omittendum ad intenti finis conſecutionem: etiam cum nobis aliquid efficaciter volumus, vt ſalutem à medico, alimentum, & veſtitum à vendentibus, quorum voluntates in noſtra poteſtate non ſunt, nec Dei concurſus cauſis naturalibus neceſſarius, cum per illas aliquid efficaciter obtinere intendimus. Ratio eſt: quia infruſtrabilitas de ratione efficacis intentionis noſtræ, etiam circa ea, quæ ab alterius libertate non pendent, minimè eſt. Etſi autem ſit infruſtrabilitas de ratione intentionis efficacis diuinæ, atque in caſu preſenti, datis à Deo efficacibus etiam auxiliis meritorum, & gloriæ per illud aſſecutio noſtræ libertatis, ac indifferentis poteſtatis ſint poſſintque abſolutè antecedente poteſtate non apponi: aſt non apponi nequeunt conſequente impotentia, & impoſſibilitate: quare intentio illa efficax eſſentia iter per ſcientiam mediam præſuppoſitam ducta, vt Soarius ait, eamque proinde auxilij efficacis donatione deuoluens imbibitam neceſſitatem conſequentem intenti finis habet: Quod eſt ſatis, vt fruſtrari nequeat: atque hac ratione Deus in Scriptura corda, ſeu voluntates noſtras in manu ſua habere dicitur, vt eas quoquo verſum deducat, & vertat infallibiliter, atque indefectibiliter quo velit: atque ab Auguſt. c. 97. enchirid. & c. 14. de corrept. & grat. *Deum magis habere in poteſtate voluntates hominum, quàm ipſi ſuas*: Quare vt verum haberet ratio in creatis intentionibus, ſecus in diuina. Secundo Vaſquez ipſe contendit, Deum intendere efficaciter hominibus abundantiam fructuum per cauſas naturales, & agrorum culturam ab ipſis conſequendam, quæ cultura libera eſt, & poteſtatis ipſorum. Diſcrimen finis propoſiti proprij eius, qui intendit, vel alteri ad poſſibilitatem antecedentis intentionis finis proprij non alieni, niſi ad plenam vel non plenam poteſtatem intendentis iam impugnatam recurratur, non capio: atque (vt mittam omnia, quæ vult Deus ob ſuam tandem gloriam, vt communiter dicitur; quare, & ſibi, & proprium finem, ac reliqua vt media ad ipſum velle) amicitiæ amor ita nos in amatum transfert, vt ea, quæ nobis ex complacentia noſtri à natura inſita, ex illius complacentia amemus ipſi, atque velimus. At certè teneatur diſcrimen de iis, quæ penes intendentis poteſtatem ſunt, vt conferat, non ſtat in eo, quod aliis intendat, vel ſibi, ſed in eo, quod ſe ſolo immediate, & proxime poſſit, ac efficaciter velit conferre: tunc enim dari dependenter ab alterius libertate, & opere repugnabit, vt patet: ſed tunc intentio voluntas illa non erit, ſed executiua ſolum ſui obiecti, cum nihil ad eius obtentionem rationem medij habere poſſit. Si autem ita finis intentus, vel intendenti, vel alteri ita in ipſius poteſtate eſt, vt ſe ſolo illum exequi poſſit, & etiam dependenter ab alterius libertate, atque operatione, quam tamen in ſua habet poteſtate, vt noſtras habere Deum diximus, nec aliter, quam per alterius liberam operationem conferre, atque exequi finem ſtatuat; tunc voluntas illa efficax antecedens abſolutam alterius operationem, & intentio efficax obiecti ſui erit: non tamen ex

ea immediatè effectus executiuè poterit apponi, ſed expectanda operatio alterius neceſſario erit: tametſi ita efficaciter interuenienti intentio illa ratione efficaciæ ſuæ intrinſecæ ſeipſa determinet, vt efficacia media ad eam operationem, quam ratione ipſorum in ſua habet poteſtate abſolute obtinendam adhibeat: ita ergo Deum ſe poſſe habere in electione, ſeu intentione efficaci gloriæ prædeſtinati Soarius ait iuxta tertium modum intendendi gloriam ipſius, vt præmium, & coronam, nec aliter quam per ipſius merita obtinendam: quare tertia hac impugnatione non tangitur.

7. Sed tertium modum Soario probatiorem impugnat rurſus Vaſquez. Quia actus internus, & externus in eadem ſpecie virtutis neceſſario eſſe in ſtata Theologia debent: maxime, cum internus actus ſpecificam honeſtatem ab externo accipiat: atque in præſenti, vt ſit actus gratitudinis, miſericordiæ, aut liberalitatis, efficax voluntas gloriæ prædeſtinati, debet reſpicere non ſolum obiectiuam harum virtutum honeſtatem (quod omnibus virtutibus commune eſt) ſed etiam in materiali obiecti rationem peculiarem: nempe compenſationem obſequij, vt gratitudo ſit, miſeriæ ſubleuationem, vt miſericordia, & puram largitatem, vt ſit virtus liberalitatis: tametſi enim his tribus virtutibus aliquid commune, & independens ab obiectis conueniat, velle ſcilicet liberè, & abſque vlla neceſſitate phyſica, aut morali obligationis tribuendi, tamen in ſpecie aliqua earum conſtitui voluntas nequit, niſi ſpeciale eius reſpiciat & pertingat. *Si autem gratis, & ſine meritis*, quod de efficaci electione antecedente ad gloriam, denotat, vltra commune illud libertatis phyſicæ & moralis, ſpeciale, quod in virtute liberalis donationis eſt donatio, & voluntas exequens gloriæ liberalis, & gratuita eſſe debet, ac non ex meritis: cum, vt exequens voluntas intentioni illi reſpondeat, nec aduertitur; tum, vt donatio ad aliam virtutem ſpecialem ab ea, in qua electio illa efficax ſeu internus actus eſt, à quo procedit, contra ſtatutum dogma moralis Theologiæ non pertineat: ergo implicat efficax electio illa antecedens liberalis, ſine, ac independenter à meritis prædeſtinati cum executiua voluntate, & donatione dependenter à meritis quæ de fide ex meritis, & remuneratoria eſt: in proponente autem præmium certantis atque efficaciter intendente, & iuuante, quantum poteſt, vnum ex certantibus, vt ſuperet, & præmium à ſe propoſitum (quo proxima ratio videbatur eneruari) aſſequatur, duas actiones externas duaſque internas diſtinguit: harumque quamvis in eadem ſpecie virtutis cum externa, quam efficaciter intendit conſtituit: interna ſiquidem præmij propoſitio, & eius traditio externa prorſus liberalis eſt, certantium communitati, ac ſoris Reipublicæ, ſi præmia de ſuo alias ponere debeat. Præmij autem diſtributio eiuſque voluntas efficax ergà alteram ex certantibus, quæ diſtributionem illam pro obiecto habet, etſi liberè, & phyſicè, & moraliter habeatur liberalis non eſt, ſed gratitudinis & remuneratoria ſeu diſtributiuæ iuſtitiæ vti externa iſta diſtributio: quod ſi alius à proponente, & collaturo præmium efficaciter intendat, adiuuetque ſubinde, quantum poteſt, alterum ex certantibus, vt præmium conſequatur, cum media ſolum poſſit conferri, idque liberaliter, ſi ita conferri ab ipſo contigerit, nimirum quod intentio efficax, ex qua illa donat liberalis etiam ſit, illud de voluntate emptionis & venditionis extra rem videri ait. Paciſci enim de re, & pretio ad eam virtutem pertinet ex cuius fine quis paciſcitur, & quandoque ad nullam, immò quandoque ad vitium, ſi ex fine fornicationis, ludive immoderati, & vitioſi paciſcatur. Extremum de intentione inefficaci, quæ idem vtrique virtutis opus cum externa actione non facit leuius videtur, nec liberalitatis, ſicut efficax intentio, affectus eſt, ſed beneuolentiæ ad plures virtutes communis. Hæc tamen, etſi acutiſſima, intentum non euincunt. Si enim præmium quis proponat ex intentione efficaci, vt alter ex certantis illud conſequat, ex qua etiam illum, quantum poſſit adiuuet, vt vincat, præmiumque donet victori, dubium non eſt, quin præmij donatio ad gratitudinem, vel iuſtitiam diſtributiuam ſpectet, ad quam antecedens illa efficax intentio, ſpectare non poteſt, cum debitum victoriæ non ſupponat, ſimiliter, vt Vaſquez ipſe aiebat voluntas efficax vendendi, ſeu paciſcendi, ex qua rei traditio ex iuſtitia fit, ex iuſtitia eſſe nequit, ſed ex alio quopiam motiuo eſſe poteſt: ergo non oportet, vt intentio efficax antecedens voluntatem aliam alicuius actionis executiuum ad eandem virtutem ad quam actio, & executiua eius voluntas ſpectant, pertinet: neque id, niſi de actu interno immediatè, & directè executiuo actionis externæ, atque hæc externa moralis Theologia docet, potuitve docere; nec vim vllam habet oppoſitio, niſi ex debita ſubordinatione phyſica intentionis, & electionis ex ipſa quæ ob finem intentionis eſſe debet, ſiue efficax, ſiue inefficax intentio ſit: quare, & contra Vaſquez ipſum vim habet exemplum, ſi quam habet. Demum eundem tertium modum impugnat: quia, ſi vnico actu intentionis gloriæ, ſeu intentionis antecedentis gratuitæ, & liberalis, non niſi ex meritis donandæ, ferri intelligatur poterit quidem ferri in gloriam per, vel propter merita, ſiue ex meritis ſeu ordine meritorum ad eam voluntatem concipiendam, qui altero ex his tribus modis explicetur, nequitque verificari, niſi merita præuiſa in eam voluntatem influant: quod & ipſius antecedentiæ, & liberalitati repugnat: quare, niſi electio illa efficax antecedens præſcindens à meritis (iuxta modum ſecundum iam impugnandum) aſſeratur, prorſus repugnat: ſed cum Vaſquez ipſe 1. 2. t. 1 de intentione finis doceat illam ferri in finem cum ordine, & relate ad media neceſſario debere: quare non poſſe non directè in illum, & indirectè ad merita ferri idem tibi reſponſum in dicet, & electionem, ſeu intentionem illam gloriæ antecedentem, & efficacem ferri in gloriam cum ordine, & relatè ad media meritorum, ac proinde ad merita etiam indirectè.

8. Secundum de antecedente intentione ſeu electione efficaci ad gloriam præciſiuè à mediis determinatis, ſiue à meritis impugnat Vaſquez, quia ex vi eius electionis antecedentis, ſeu intentionis efficacis gloriæ præciſiue poſita etiam poſteriori electione medij determinati meritorum ad eam conſequendam, immo & electione mediorum efficacium pro obtinendis meritis ad hanc ſubſequuta monetur homo liberè ad merendum, & obtinendam gloriam per merita: Ergo, etſi non mereatur, nihil ponetur cum intentione, & electione meritorum prædeſtinati, & auxiliorum efficacium ad merita abſolutè incompoſſibile; atqui nec deficientibus meritis à gloria efficaciter antecedenter intenta excideret, cum intentio illa, & electio antecedens, & ab intrinſeco efficax gloriæ cum eius abſoluta poſitione, & exiſtentia eſſentia ſua connectatur: Ergo eis intentione, & ſubſecutis electionibus, nullaque facta impoſſibili ſed poſſibili abſolutè poſitione conſequeretur prædeſtinatus ad gloriam ſine meritis, quod Soarius negat, & electioni conſequutionis gloriæ ab ipſo determinate per medium meritorum prorſus repugnat. Reſpondere tamen Soarius facile in ſuis principiis poteſt: antecedentem illam ſuam electionem, ſeu intentionem gloriæ, vel ſaltem electionem ſubſequutam medij determinate meritorum, & auxiliorum efficacium ad ipſam ſcientiã conditionatam mediam directiuam, & ſubinde conditionatam etiam meritorum, vti eius obiectum, futuritionem ſupponere: quæ, ſi merita in ſtatu abſoluto deeſſent, vt poteſtate antecedente poſſunt, non præceſſiſſent: quare impoſſibilem abſolute eſſe ſuppoſitionem coniunctionis defectus abſoluti meritorum, & electionis ipſorum, tanquam medij determinatè electi ad abſolutam gloriæ conſequutionem; ad eam quippe coniunctionem opus eſt vt electio ipſa ſupponatur abſolutè præcedens, & exiſtens: quare & abſoluta exiſtentia meritorum poſitis abſolute efficacibus auxiliis, cui futuritio eorum conditionata & ſcientia media, ac tandem electio ipſa, cum auxiliorum, tum medij determinati meritorum innititur: ad coniungendum autem abſolutam meritorum exiſtentiam & eorum abſolutum defectum, purificata per mediorum abſolutam poſitionem conditione, nulla eſſe poteſt in voluntate, niſi fictitia & chimærica poteſtas, vt de ſe patet, ac ſæpe docuimus: quare ſola eſt poteſtas ad non merendum, ac impediendum, ne futuritio conditionata, atque electio, tum meritorum, tum auxilij illius, in ſuo genere præceſſerit: quæ eſt poteſtas non merendi eius,

Digitized by Google

qui abſolutè poteſt, atque in ſua poteſtate habet impedimentum poſſibilitatis conſequentis non merendi, pro priori ad abſolutum meritum quem appetiuit impedire, ne fuerit, vt reſpondimus ſæpe ad componendam abſolutam libertatem actus contingentis cum electione & collatione abſoluta efficacis auxilij per ſcientiam mediam regulatis, & directis: quare, ni aliunde hæc oppoſitio vrgentius prematur vt preſſimus contr. 4. q. 2. contra Soariſticas præfinitiones vniuerſim, ac iterum in re præſenti vrgebimus cert. vlt. facile me eluctur, vel eludetur impugnatio.

9. Impugnat ſecundo: quia, quidquid Deus vult gratia ipſius, ſeu propter ipſum vult, vel gratia alterius, ſeu propter aliud, quin poſſit voluntas præſcindere ab vtroque: ſicut nec poteſt præſcindere, vt aliquid velimus, quin ex noſtri, vel alterius complacentia velimus. ergo Dei voluntas efficax circa gloriam prædeſtinati, vel verſatur circa gloriam, eiuſque donationem propter ſe, & gratia ſui, atque ſic apertè vult dare gratis, & ſine meritis: id eſt enim dare gratis, dare ſcilicet gratia donandi, & ipſius donationis & (præter excluſionem meritorum in ea voluntate) infertur inde: electionem medij meritorum ad conſecutionem gloriæ locum non habere, adhuc pro poſteriori: quia voluntati illi efficaci aduerſaretur: vel verſatur circa gloriam eiuſque donationem, non gratia ipſius & propter ipſam, ſed propter merita, & tunc iam includit merita: cum autem nihil Deus poſſit velle niſi propter ſe, & gratia ſui, vel gratia alterius & propter aliud, atque primo modo excludantur merita, ſecundo vero includantur, fit planè voluntatem illam ab incluſione, & excluſione præciſiuam eſſe chimæricam, & impoſſibilem. Ad exemplum volentis efficaciter ex miſericordia ſuccurrere egeno non definiendo pro eius voluntatis ſigno priori donationem, vel mutuo, vel debiti compenſatione ſuccurre reſpondet: Iam aſſignari ſpecialem virtutem miſericordiæ, quæ componi poſſit cum quovis ex aſſignatis modis executiuè ſuccurrendi; in voluntate autem illa donandi gloriam abſtrahendo à meritis, non poſſe aſſignari ſpecialem virtutem, quæ cum donatione executiua propter merita componi queat. Sunt autem hæc cæteris debiliora. Nam pone (quod Scriptura aſſerit) eam Dei voluntatem ex miſericordia fuiſſe, & eſt caſus, quem admittis: & ſane, cum merita ipſa ex miſericordia Dei oriantur poteſt ipſe conferre gloriam ex duplici voluntate miſericordiæ, & iuſtitiæ, ſeu gratitudinis, vel vnica ab alterius motiuo inadæquate concepta, & adæquatè ab vtroque: vel propter vnum vt principale motiuum, alterum vt impulſiuum: vel denique exercere, & exequi materialem actionem iuſtitiæ, aut gratitudinis in donatione gloriæ ex ſolo motiuo miſericordiæ. Ratio autem illa nititur æquiuocatione notata ſupra à nobis in alia eius impugnatione, vocum gratia, & propter ſe, vel propter alium: accepto quippè *gratia & propter ſe vel propter, & gratia alterius finaliter, & medinaliter,* (vt preſſius ad formam, quã aptius ad latinitatem loquar) verum eſt nullum actum voluntatis cuiuſvis poſſe ab vtroque præſcindere, propter autem meritiuum, non eſt finaliter acceptum, ſeu finis reſpectu gloriæ, quæ ob ipſa datur, ſed potius medium morale ſeu motiuum, per quod illa in executione dabitur: quare abſque vlla repugnantia voluntas illa antecedens, ſiue electio efficax prædeſtinati ad gloriam in ipſam eiuſq; donationem ob miſericordiæ honeſtatem, vel alterius virtutis motiuum, quin medium meritorum includat, vel excludat, poteſt præciſiuè ferri: & ſanè, cum, quod ad motiuum attinet, nullum ſit intentionis inefficacis gloriæ prædeſtinati à Vaſquez aſſertæ, ab efficaci diſcrimen importunè ad eius efficaciam impugnandam medium iſtud aſſumitur. Ratio, ob quam ſecundus hic ſuus modus minus Soario placet, quia ſcilicet videtur admittere Deum prius de genere, quam de ſpecie decernere, quod, cum ex parte diuinæ ſcientiæ, tum ex parte efficaciæ diuinæ voluntatis repugnat, vt oſtendimus, in modi huius explicatione benigna, quam ſupra dedimus, Soarij ratio vim non habet, vt ipſi, in ſuo philoſophandi modo, diſpliceat.

CERTAMEN VI.

Haud maiori operæ pretio Vaſquiniani aliis Soarium impugnant.

1. IMpugnat Leſſius primo. Quia hoc modo electionis reprobi ante præuiſa merita poſitiuè etiam videntur à gloria excluſi: tum quia cœtus Beatorum numerum hac electione efficaci præfinitum vti ædificium certo lapidum numero, & certo Conuiuarum numero, & ordine conuiuium, eius aſſertores eſſe docent: cum autem ita efficaciter electi nequeant non numerum illum complete, ac ſupra illum addi alij ſine mutatione præfixi ordinis, & diſpoſitionis ædificij nequeant, electione eiuſmodi ante præuiſa merita non incluſi, excluſi à gloria poſitiuè erunt, ac demum cum ex ea ſolum efficaci electione ad gloriam auxilia efficacia ad perſeuerandum donentur, qui ita electi non ſunt, videntur ab auxiliis illis, & perſeuerantia poſitiuè excluſi: vrgeret primum, ſi aduerſarij certum illum numerum ſaluandorum conuiuio, & ædificio cæleſti inſerendorum, quoad augmentum, & decrementum concedant: quare nec menſam conuiuij illius molemve ædificij, certis corporeæ magnitudinis terminis, & proportionibus delineatam volunt. Secundum non vrget magis. Electio quippe efficax neceſſaria non eſt, vt auxilia efficacia donentur, adhuc prædeſtinatis in horum ſententia, qui ex intentione inefficaci ſalutis prædeſtinationem, & electionem auxiliorum efficacium etiam ad perſeuerandum poſſibilem admittunt; ſed ſolum requiritur, vt ita electis, & prædeſtinatis non poſſint non conferri. quare ex determinatione hac conferendi auxilia efficacia ita electis prædeſtinatis ad perſeuerandum reprobi, reſpectu quorum remanet intentio inefficax ſalutis, ex qua dari à Deo ea auxilia poſſent, & ab eis non remanent excluſi ſed ex mera Dei libertate, quam eis electionis ſimilis abſentia facit. Vnde ſecunda Leſſij impugnatio euaneſcit: quod ſcilicet Deus non videatur ſincere velle reprobis ſalutem, ſed eorum potius ſaluti inſidiari: quandoquidem de induſtria ea deneget auxilia, quibus nouit ſaluandos, quæ ſi exitus auxiliorum ignarus de auxiliis prouideret, pleriſque reprobis contingerent; verum tum id ex mera Dei libertate, non ex prædeſtinatorum prælata electione ad gloriam proueniat, nil contra hanc præſtat obiectio; immo ei tenetur Leſſius obiectans reſpondere: cum ad prædeterminationem, & electionem auxiliorum efficacium ad perſeuerandum, ſcientiam mediam regulantem, & directiuam requirat: electionem vero ſufficientium pro reprobis comitari ſimilem ſcientiam fateatur: & tamen Deum ex vera, ſincera, ſeriaque ſalutis ipſorum intentione ea auxilia eligere fateri dogmaticè debeat iuxta ſolutionem huius difficultatis à nobis datam controu. 4. & 6. immo etiamſi in anteactorum peccatorum pœnam ex induſtria ea tribuat: quia tunc etiam ex correptionis, & reſipiſcentiæ fine ea confert, ab ea intentione ſincera, ſeriaque ſalutis ipſorum non abſiſtit, de quo rurſus 8. de reprobatione: indéque euaneſcit ſcandalum, quod apud populum electio hæc poteſt ingenerare: idem enim ipſum Catholica prædeſtinatio ingenerare poteſt apud ignaros, immò & apud Doctos alias, & eruditos Semipelagianos ab Auguſtino prædicata ſcandalum fecit, quia non ſatis ab ipſis intellecta. Parui ergo habendum ſcandalum eſt, quod è ſola ignorantia, aut praua aliorum intelligentia ortum habet, vt Theologico examine, aut vera, aut probabilia tradantur. De quibus cum ad modum ſubtilia, & populi, ſeu cœtus, ad quem eſt nobis ſermo, captum ſuperantia ſunt, tacere præcipit prudentia, vt de rebus ad prædeſtinationem ſpectantibus ſubtilioribus.

2. Tertia impugnatio. Quod eiuſmodi electis iuſtis poſſint reſpondere reprobi damnandi ſe antecedenter ad gloriam electos, atque efficacibus auxiliis à Deo non præuentos, vt bene viuerent, ac perſeuerarent, vt electi, & præuenti fuerunt, & prædeſtinati. Hæc enim

obiectio

obiectio ex prædeſtinatione prædeſtinatorum,& negatione prædeſtinationis reproborum, æquo robore contra Leſſium, & Catholicos omnes inſtrui poteſt. Neque enim ex electione efficaci ad gloriam, ſed ex electione auxiliorum efficacium pro prædeſtinatis ac non efficacium, ſed ſufficientium pro reprobis, totas ſuas vires, (ſi quas habet) deſumit. Sed habet certè nullas: cum enim ſiue ex intentione efficaci, ſiue inefficaci donata auxilia intrinſecus indifferentia, & efficacia, ſeu inefficacia extrinſecè ſint, antecedentem tam in reprobis, quam in prædeſtinatis abſolutam ad bonum, prauumque eorum vſum poteſtatem relinquant, induſtriæ, bonoque libero vſui locum relinquunt, pro quo prædeſtinati laudem, & præmium, reprobi vero vituperium mereantur, & ſupplicium. Solumque dicere reprobi poſſunt, non ita Deum erga ipſos beneficum, atque erga prædeſtinatos fuiſſe. Quibus tamen ipſe in operariorum vineæ parabola iam dudum reſpondit: *An de bonis meis non licet mihi quod volo facere? an oculus tuus nequam eſt? quia ego bonus ſum*, & illo amplius. *Tolle quod tuum eſt, & vade.* Siquidem & reprobis non de eorum bonis, & debitis, ſed de ſuo etiam, & vltra debitum, gratis plura in auxiliis ſufficientibus Deus contulerit. Nihil ergo iuſtitiæ in reproborum prouidentia, & damnatione ſeruandæ electio illa efficax. & antecedens merita prædeſtinatorum ad gloriam poteſt officere. At inquit Leſſius ſaltem Dei bonitate officiet. Dona enim ſupernaturalia gratis, & è ſua mera bonitate communia eſſe ſolent, vt in Angelorum Sanctificatione, hominum redemptione, Sacramentorum participatione, & aliis pluribus. æque ad omnes à Deo profuſis patet, qui bonitatis ſuæ, vel inclinationis, legi deficeret, ſi quibuſdam efficaciter ex ſe ſolum, & abſque eorum merito ad gloriam electis, alios ex ſe etiam ipſo ſolum ab ea electione excluſiſſet: obiectio hæc vt bonum Deum faciat, abſolutum Dominum negat, nec rationis vmbram habet, vt in naturalibus vnam creaturam alteri præferre poſſit, vt experimur, in ſupernaturalibus nequeat: cum non minus ſupernaturalium, quam naturalium Dominus ſit, atque ad ſupernaturalia illud quale quale ius, atque exigentia precaria abſit creaturis, Deóque ipſis debitum: & parabola etiam inæqualis donationis operariis in donis ſupernaturalibus ſit. Exempla de ſanctificatione nil præſtant Angelis communi: non probatur fuiſſe omnibus æqualem, immò aliis impertitam fuiſſe, quam aliis maiorem verius eſt: quid ergo diſcrepat alios præ aliis ad gratiam vocationis ampliorem & ad gloriam impenſius fuiſſe amatos; Redemptio ad omnes creaturas eius capaces extenſa non fuit, cum eius Angeli participes non fuerint: immò nec æqua quoad applicationem, vel per Baptiſmi Sacramentum, aut pœnitentiæ: nec medium ſufficiens ad remedium, & reparationem nonnullis promiſum nonnulli opinantur. Mitto perſpicua plura.

3. Quarta Leſſij impugnatio: Promiſſio omnis eſt ſignum voluntatis promittentis: ergò abſoluta abſolutæ, conditionata vero ſolum conditionatæ voluntatis. Atqui promiſſiones omnes, & omnibus in ſcriptura à Deo de vita, & gloria æterna factæ conditionatæ ſunt, ſub meritorum ſcilicet conditione: ergo nulla eſt in Deo erga aliquem adhuc prædeſtinatorum, nedum erga eos omnes abſoluta efficax, & antecedens eorum abſoluta merita ad gloriam electio. Confirmatur: quia obinde nemo noſtrum conditionatè promittit alicui, quod abſolutè dare decreuit. Confirmatur ſecundo; quia Deus eodem modò omnibus promittit gloriam ſub conditione meritorum atque inferni pœnas ſub conditione demeritorum, ac proinde vtrumque ex conditionata ſolum voluntate, non autem ex abſoluta efficaci, & antecedente abſoluta merita, aut demerita, quam erga damnationem non habet, neque ex iuſtitia, aut retributione remuneratoria habere poteſt. Atque inſuper, cum minæ illæ erga omnes ſint, veræ, ſeriæ, atque ex animo eſſe debent; eſſent autem reſpectu prædeſtinatorum inanes minæ vanaque terriculamenta, quæ, niſi ex ignorantia antecedentis efficacis electionis ſuæ ad gloriam, incutere ipſis timorem minimè poſſint. Rurſus electio hæc Dei ratione auxiliorum efficacium, quæ Deus in ſua habet poteſtate, & ita electo neceſſario donat, cum eorum meritis abſolutis, & perſeuerantia connexa eſt, atque ad conuertentiam proinde cum ipſis dicitur: contra verò cum non ita electis deneget efficacia auxilia ad merendum, & perſeuerandum eorum non electio cum negatione meritorum, & perſeuerantia ipſorum ad conuertentiam etiam dicetur: ergo idem eſt, promitto tibi gloriam ſi eam perſeueranter merueris, atque promitto illam, ſi te anteacto elegi contra vero eius tibi iacturam minitor, ſi te non elegi ad eam. Quod, & à communi ſenſu, & ratione hominum, & à Dei bonitate alienum eſt: immò implicatorium, cum tota retribuendæ gloriæ, vel ab ea decidendi conditio electio diuina, vel non electio ſit, non quæ ſonat & ſignificatur conditio meritorum, aut demeritorum. Reſpondetur facile: promiſſionem illam ad omnes factam, & æqualem ſub conditione fieri debuiſſe, cum non ſit abſolutè dandæ gloriæ reprobis, qui tamen illam ex auxiliis ſufficientibus obtinere abſolutè poteſtate antecedente poſſunt: ratione cuius antecedentis poteſtatis non merendi illam, atque impediendi ſubinde electionem illam efficacem regulatam per ſcientiam mediam conditionatorum meritorum, ne ſuo loco, & priori in ſuo genere præceſſiſſet, potuit fieri, adhuc ſuppoſita electione reſpectu prædeſtinatorum, conditionata promiſſio: cum ea electio ſolam neceſſitatem conſequentem obtinendi gloriam ita electis prædeſtinatis inducat in Suarij ſententia: id quod conuellendum aliunde eſt, vt vim hoc argumentum habeat: maximè, cum promiſſio hæc conditionata gloriæ motiuum (vt minimum) & incitamentum, non leue, ſit ad merendum: vnde facile confirmationes omnes infirmantur, ſed facilius ſubruunt omnia, ſi promiſſio conditionata, & ipſi ſuppoſita neceſſario conditionata voluntas ante abſolutam electionem ad gloriam conſtituatur, quæ, etſi neceſſaria ad eam promiſſionem non ſit, nullatenus autem ſubſequuta repugnat. Poſtremo, vt vim, & difficultatis vmbram habeat, probandum erat: quæcumque ad conuertentiam dicuntur ſynonimè dici, quod eſt improbabile, præſertim in iis, quæ ob phyſicam connexionem vnius cum alio (qualis eſt inter electionem & merita prædeſtinati) ad conuertentiam dicuntur, in iis ſiquidem vnum re ipſa ab alio diuerſum eorum nominibus ſignificari certum eſt.

4. Quinta, & ſexta Leſſij impugnatio eodem recidit. Nempè ex hac electione antecedente merita, & efficace quorundam ad gloriam, tolli, cum in vnoquoque omnem bene operandi ſollicitudinem, cum in viris Apoſtolicis animarum zelum. Siquidem ſi electus ita ad gloriam ſum, ab ea excidere nequeo: & quamvis per merita obtinendam electus atque in eis etiam mea ſollicitudo in Dei electione, & decreto numeretur; ille me ad ea omnia, ignarum etiam, & inertem efficaciter excitabit, ſin autem ex electis ita non ſum, fruſtranea eſt præceptorum, & conſiliorum Dei ſtudioſa obſeruantia: quia etiam adhibita ſaluandus certo non ſum, quia antecedens bene merendi, & ſalutis poteſtas, & libertas, alio mihi, quam in damnationem cedat: certa autem irriti, ad rem, etiam poſſibilem, conſequendam laboris cognitio & iudicium impedit prorſus, tollitque conatum: quod ipſum argumentum contra zelum aliorum de mea, & reliquorum ſalute militat; tametſi per eorum zelum, & labores illorum mandanda executioni ſit mea, vel reliquorum ſalus decreta: nam, & hoc nihil ipſis de ea cogitantibus, neque ſolicitis ſuo tempore fiet, & ad id efficaciter excitabuntur, quin vltra ſtatutum numerum electorum, & menſuram perfectionis, & ſalutis, ad quam quiſque electus à Deo eſt addi aliorum ſolertia, induſtria, & zelo quidquam poſſit. Hoc tamen totum Pelagianorum, & Semipelagianorum argumentum præcipuum, vel potius erroris ſui totum fundamentum fuit: & quod ſublata etiam antecedente electione, ſeu intentione efficaci gloriæ prædeſtinati, poſitaque prædeſtinatione, & electione mediorum efficacium extrinſecus, certa tamen, & infallibili de ſalutis aſſequutione (vt Leſſius ipſe ex intentione inefficaci ſalutis admittit) eandem vim contra prædeſtinationis certitudinem habet: cui cum noſtra libertate conciliandæ Patres omnes, & Scholaſtici, atque accuratiſſimè & ſubtiliſſime Anſelmus, & Molina noſter, noſtrique omnes poſtea

inſuda

Digitized by Google

tunt; quare, cum impugnatio ſupponat electione hac Soariſtica neceſſitatem antecedentem ad meritum, perſeuerantiam, & gloriæ conſecutionem per ipſam non induci, maxime ſi, iuxta tertium Soarij modum, non niſi per merita obtinendæ gloriæ electio efficax ſit, quæ abſque libertate eſſe non poſſunt, nil in eo argumento, & impugnatione eſt, quod non æque Leſſij & noſtrorum omnium prædeſtinationem impugnet, ei tamen reſpondemus pro prædeſtinatione omnes, eius certitudinem, & infallibilitatem à noſtro abſoluto bono auxiliorum vſu, ſolertia, & induſtria ratione ſcientiæ mediæ, cui prædeſtinatio eiuſque certitudo innititur, pendere: quare, & poſſe abſolutè à noſtro malo vſu impediri, ne ſuo ſigno, & priori præceſſiſſet: iuxta illud Petri. *Satagite vt per bona opera certam veſtram vocationem, & electionem faciatis*: quod ipſum de & pro ſua electione diſcurrit Soarius, & ſupponit obtinebitque, quovſque aliunde à doctrina, & ſuppoſitione mutatur. Libertas autem alioquam in damnationem reprobis cedere ex dictis conſtat, ſiquidem induſtria bonoque vſu reddere auxilia efficacia poſſunt abſolutè, neque ex efficaci intentione damnationis, & mali vſus, immò nec ex inefficaci, ſed potius ex vera, & ſeria boni vſus, & ſalutis intentione ipſis à Deo tribuuntur. Et hæc impugnationis pars contra Soariſtas non eſt, qui negant reprobos ante merita poſitiuè excluſos, ſicuti negamus omnes. Nouatores eo argumento impugnant; vt ante merita poſitiuè excluſos, vt ipſi contendunt, concedamus quia non aliter ſe exterius Deus gereret, quam denegando iis auxilia efficacia ne pereant: ſed ſaluentur. Et certe quoad externorum mediorum, & appoſitionem verum aſſumunt: errant tamen quoad internos Dei electionis & intentionis affectus, quos ob eorum ſalutem à Deo conceptos habitoſque Scriptura Patres, & Eccleſia teſtantur. Ex quibus patet, quid, quantumque aliorum zelus labor, & induſtria aliis ad ſalutem conſequendam, augendamque perfectionem, & gloriam poſſet ea etiam poſita electione, ſicuti, & prædeſtinatione prodeſſe: proficeretque iis ſpeciatim electis, & prædeſtinatis quorum bonus vſus auxiliorum, immò & auxilia ipſa illorum zelo induſtria, hortatu, & prædicatione obtinenda elegiſſet, ſicuti in omnium ſententia prædeſtinauit.

5. Septima Leſſij impugnatio: quia ea electio à naturali curſu, & diſpoſitione rerum diſcordat. Si enim ante præuiſum primum peccatum habita à Deo eſt: ergo, etſi illud non fuiſſet iidem, eodemque gradu homines bearentur: at nunc multi ex prauo concubitu nati, qui nec in ſtatu proinde innocentiæ naſcerentur, beandi ſunt: ergo non iidem tunc bearentur. Secundò, cum electio hæc circa ſingulares homines tali corpore, & anima conſtantes eiſdem cibis tunc, quibus nunc, vti illos opus eſſet, cum ex ciborum varietate corpora ipſorum, cum in ſe, tum in ſemine ex quo erant coagmentanda variarentur. Tertiò materiæ particulas per diuerſa corpora diſperſas colligere Deus teneretur, vt iidemmet beandi nunc perſtaret corpus: maiori ſcilicet, quam generalis reſurrectionis miraculo. Inſuper, cum ad electionem hanc vnius præ alio, etiam non electi ſupponi exiſtentes, & ſingulares debeant; ſi eorum non electio vti aliorum electio, ante primum peccatum fuit, infertur: eoſdem, qui peccato commiſſo eo etiam non commiſſo, & in ſtatu innocentiæ fuiſſe damnandos: quod ſimilibus abſurdis patet multiſque affinibus aliis. Verum, ſi aduerſarij negent hominum electionem, & prædeſtinationem ante præuiſum Adæ peccatum fuiſſe, & ſolum ex meritis Chriſti poſt peccatum decreti: quare nec Adami gratiam in ſtatu Innocentiæ effectum fuiſſe prædeſtinationis, (quod verius mihi eſt) eoſdem qui nunc in ſtatu innocentiæ ſaluandos homines minimè infertur: & omnia oppoſita diſparent. Sed quoniam hoc ordini decretorum incarnationis Soariſtico minus concordat, admiſſa electione hominum eorumdem; qui ſaluandi nunc ſunt, ad gloriam, non oportet eos eodem modo tunc, ac nunc procreantur, propagari: cum extrinſecum eorum ſubſtantiis, etiam ſingularibus ſit: ſicuti in Soarij ſententia Chriſtus, & ante Adæ peccatum, atque ex eo remotè, & proximè ex Beata Virgine propagationem abſolutè, & ſecundum ſubſtantiam futurus præuiſus eſt. Neque item iiſdem cibis vti opus eſt, vt eadem corporum materia perſiſtat: extrinſecum quippe id illis partibus nutriti, & aliti eſt, ſicut de geniti generatione diximus: Cum nutritio iuxta Philoſophum ſit partialis nutriti generatio. Atque hoc totum in humanitate Chriſti, ſi ante Adæ peccatum in Soarij ſententia à Leſſio ad impugnationem admiſſa, fatendum eſt: cum non iiſdem cibis, quibus in ſtatu innocentiæ, Adæ peccato admiſſo fuerit vſus. Quod autem ita Deus res perſtante innocentia diſponeret, vt materiæ portiunculæ omnes, quibus beandorum nunc corpora coaleſcunt, & tunc eadem corpora coagmentarent infinitam Dei ſapientiam probat, quæ rerum, & cauſarum omnium curſum tunc diſponeret, vt omnes illæ particulæ in ſua quæque corpora naturali curſu confluerent, quod planè non naturæ curſu rerum, debitoque ipſis à Deo concurſu, & diſpoſitione, ſed miraculoſo in generali noſtrorum corporum reſurrectione à Deo peragetur. Vnde nec obiectio tam multa acutè, & eruditè mouens quidquam contra Soariſticam electionem ad gloriam euincit.

6. Octaua Leſſij impugnatio: quia, ſi electione illa efficaci ad gloriam antecedente merita atque per merita obtinendam eligit Deus ſimul gloriam cum meritis prædeſtinati (vt tertio modo Soarius aiebat) vel ſaltem electionem gloriæ immediatè, & ante auxiliorum electionem, ſequitur electio efficax meritorum, quæ re ipſa erunt prædeſtinati, eiuſque præfinitæ gloriæ dignitate meritiuæ reſpondent: inde verò infertur; eorum operum abſolutam poſitionem in manu Concilij noſtri, ſeu in poteſtate noſtra non eſſe: quod contra ſcripturam eſt, & contra dogmaticam arbitrij noſtri libertatem, etiam extrinſecam, quæ eorum operum præfinitione aboletur: vnde præfinitio, non autem libertas noſtra pro cauſa reddenda eſt, cur ea opera fiant. Ac tandem, cum eorum operum, ac meritorum plura tepida, & imperfecta ſint, ea etiam ita à nobis fieri Deus efficaciter antecedenter vellet, quod nec ſtat cum illo. *Eſtote ergo perfecti; ſicut & Pater veſter perfectus eſt*: nec cum diuina ſanctitate, perfectione, & bonitate, perfectioni ſcilicet operum metam intranſgreſſibilem præfigere, & operum imperfectionem, & negligentiam noſtram etiam efficaciter amare: ac nos tandem inertiæ, & negligentiæ noſtræ, atque imperfectionis operum noſtrorum promptam, & expeditam excuſationem in Dei efficaci voluntate haberemus. Hic tangitur iterum difficultas de euerſione libertatis & meriti operum noſtrorum per eiuſmodi electionem: quod ſi verum eſſet, quod de Soario Leſſius refert ſupra ſect. 5. nempe, docere electionem ad gloriam tantam, & determinatam eſſe non autem per merita determinata, ſed vniuerſim, ſiue hæc, vel illa vim contra Soarium: immò, & abſolutè non haberet: ſiquidem decreto efficaci de opere noſtro diſiunctim hoc vel illo, cuiuſvis libertatem abſolutè non euerti oſtendimus controuerſia 4. d. 6. quæſt. 3. ac demum ex dependentia electionis illius regulatæ per ſcientiam mediam à noſtra abſoluta libertate, & operum ex ea liberè apponendorum, vt Soarius ait, impugnationis impetus infringitur, ni aliunde preſſius, vt diximus, vrgeatur impugnatio. Vnde noſtra libertas, quæ electionis illius ſuo genere, & ordine cauſa fuit, non autem electio pro cauſa, noſtrorum meritorum, & operum adæquata reddi etiam debet: inde excuſationis inertiæ noſtræ, & imperfectionis in Dei efficacem voluntatem & electionem rerum geſtarum vanitas apparet. Nec demum ita Deus illud opus in ea perfectione, quam habiturum ſcientia ſua conditionata nouit, eligit, & præfinit, vt præfiniat, ne habeat maiorem, quam ex operantis poteſtate, & libertate poteſt abſolute habere; ſed ſolum præfinit, ne habeat minorem, quo oppoſita ex Dei deſiderio de maiori noſtra, noſtrorumq; operum perfectione, atque ex Dei bonitate ſanctitate perfectione euaneſcunt.

7. Impugnatur communiter ſententia hæc affirmans à negatiuæ Doctoribus, ex orationis inutilitate à prædeſtinatis, vt ſaluentur contra orationem Dominicam illis verbis: *Adueniat Regnum tuum*: cum ita electi à Deo ex ſe ipſo atque antecedenter ad merita non poſſint non ſaluari, inſuper ex 1. ad Timot. 2. vbi dicitur: &c.

vnumquemque fieri poſſe vas contumeliæ ex vaſe in honorem: cui illud Apocalypſ. conſonat, *tene quod habes, ne alius accipias coronam tuam*, quaſi hæc poſſit amitti. De quo loco ſupra: Et illud Corint.9. *Caſtigo corpus meum &c. ne forte, cum aliis prædicauero, ipſe reprobus efficiar*: quod poſita eiuſmodi electione efficaci ad gloriam, à Deo ex ſeipſo ante & independenter à meritis electi amitti ab ipſo gloriam eſt prorſus impoſſibile. Reſpondit olim Soarius, argumentum hoc eſſe improbabile, quia nemo eatenus contra eiuſmodi electionem efficacem ad gloriam ante præuiſa abſolutè merita prædeſtinati vſus fuerat: impugnauit Vaſquez 3.p.cit.d.23.cap.10. ab authoritate negatiua male inferri argumenti nondum tacti improbabilitatem: oporteret enim tactum ab aliis omnibus eſſe, atque, vt improbabile reiectum, ac inſuper aliquâ aperta ratione eius improbabilitatem oſtenſam; eo enim argumenti, & diſcurſus improbabilitas oſtendi ſolummodo poteſt. Quamdiu enim ratio ab omnibus tacta inſoluta manet, non quidem improbabilis, ſed euidens eſſe conuincitur: quod in re præſente confirmatur apertius. Nam Okam, Gabriel & Catherinus pauculis illis eximiè prædeſtinatis, quos ſolum efficaciter ante ipſorum merita electos ad gloriam putant, omnem prorſus poteſtatem, & libertatem illam amittendi eiuſmodi electione auferri planè fatentur: quare neque authoritas negatiua à Soario improbabilitatis, impugnationis, & argumenti huius contra ipſum prætenſa adeſt. Inſuper maxima eius impugnationis probabilitas, immò efficacia inde ſatis oſtenditur: quod Soarium ipſum recurrere, vt ei reſpondeat, coegerit ad ſuppoſitionem extrinſecam, quæ etſi natura antecedens operationem ſit, eius tamen libertati non officiat: quod ad concordiam abſolutæ præſcientiæ, & prædeſtinationis cum operum noſtrorum libertate, tametſi ad manum Patribus eſſet, neglectum, vt friuolum, & inutile, ac falſum ab ipſis omnibus rejectum eſt, præcipuè ab Anſelmo, qui cæteris impenſius, arctius, & ſubtilius de ea concordia diſputans c.12. n.9. & 14.diſcurrit.ac definiuit: immò & Soar.ipſe 1. de concurſu Dei eandem in ſimili ſolutionem repellit de voluntate Dei non concurrendi nobiſcum c.13. n.14.alia vero ſolutio quam tentauit moxque ſubiiciam, licet non ſatis ab aliis præcluſa fuerit: tamen ita eam poſtea inſectabimur vt nihil præſtare illam æquis rerum æſtimatoribus facilè appareat. Reſpondet ſecundo: vt libertas tollatur ex ſuppoſitione aliqua antecedente operationem inferre vi ſua debere aliquem actum ſingularem cum determinatis circumſtantiis: ſed hoc ſolum requiritur, vt ille actus cum determinatis circumſtantiis neceſſarius abſolutè ſit, eiuſque omiſſio in illis abſolutè impoſſibilis: vnde infertur gloriam indiuiduam & in tali menſura donandam ad quam electione abſolutè antecedente prædeſtinatus eligitur, ipſi neceſſariam atque eius defectum ex ſuppoſitione illa electionis (quam prorſus antecedentem eſſe hæc ſolutio admittit) eſſe abſolutè impoſſibilem: eſſe vero electionem illam prædeſtinati ad gloriam ſingularem, & in tanta menſura Soarius fatetur vbique. Secundo ipſe fatetur electionem ad hanc, & tantam gloriam prædeſtinati eſſe cum his circumſtantiis determinatis ſingularium meritorum, vt cert vlt. videbimus. Denique etſi cum eis determinatis circumſtantiis meritorum electio illa ad gloriam abſolutè antecedens habita à Deo non fuiſſet, ac proinde ad ipſius meritum perſtaret prædeſtinato libertas, non tamen ad illam, vel conſequendam, vel amittendam, quemadmodum Soarius ipſe 3. p. d.83, ſect.2.& 1.de concurſu Dei c.11.ex vnione hypoſtatica non manere humanitati Chriſti libertatem ad peccandum, tametſi ei maneat libertas ad merendum fatetur, in præceptis operibus: quia actus quibus impleuit præcepta cum determinatis circumſtantiis, & in ſingulari ex antecedente vnionis hypoſtaticæ ſuppoſitione determinati antecedenter non erant,erat autem antecedenter determinata negatio peccati.

8. Alij autem huius affirmantis ſententiæ Doctores ita præfatæ impugnationi reſpondent, vt tolli libertatem prædeſtinatis ad gloriæ conſequutionem (quod ſolum ea impugnatione contenditur) admittant, at manere eis ad illam ſpontaneitatem; quæ tamen cum brutis, etiam ad ſuæ fœlicitatis aſſequutionem communis ſit, & quæ ſola ad gloriam à Caluiniſtis in hominibus admittatur, & nos brutorum more ad gloriam agi, atque ſua hac electione ire, atque ita reſpondentes via argumenti in Caluiniſmum adigi ſua ſolutione demonſtrant. Quarto reſpondent alij ita Scripturam loqui, non quia electus amittere gloriam abſolutè poſſit, ſed vt ſit in timore: ſed dant impugnationi, quod intendit: ac inſuper Dei per ſcripturas haſce comminationes illicitas, & illuſorias facit cum de re impoſſibili prorſus eſſe concedat, & ſubinde à veritate alienas. Quinto alij reſpondent ita electum abſolute poſſe damnari, non tamen ex ſuppoſitione, ſiue in ſenſu compoſito electionis; ſed in ſenſu diuiſo, ſicut de prædeſtinato poſſe abſolutè damnari Catholicis omnibus fatendum eſt,licet ex ſuppoſitione in ſenſu compoſito prædeſtinationis abſolute damnari nequeat. Hoc rejicit Daza: tum quia eſt Caluiniſtarum, & Recentiorum Dominicanorum Thomiſtarum ſolutio ab authoribus, contra quos agimus, in vtriſque impugnata. Tum etiam, quia humanitas Chriſti peccare abſolutè non poteſt, nec poſſe abſolutè peccare dici poteſt licet in ſenſu diuiſo vnionis hypoſtaticæ ſiue ea ſublata peccare poſſet. Ergo dummodo in ſenſu compoſito electionis illius nequeat electus peccare finaliter, ac ſubinde amittere gloriam ad quam electus eſt, & damnari abſolute non poſſe finaliter peccare gloriam amittere,& damnari contra ſcripturæ & Catholicorum ſententiam dogmaticam dicendus erit: ſicuti ob impotentiam ſimilem peccandi in ſenſu compoſito vnionis hypoſtaticæ Chriſti humanitas abſolutè prorſus etiam antecedenter impeccabilis dicitur. Verum, ſi Soarij doctrinam reſpondentes percalluerunt, facilè ſe ab his impugnationibus expedient. Etenim Caluiniſtæ, & Dominicani Thomiſtæ auxilia ab extrinſeco ſolum bono noſtro vſu efficacia, & intrinſecus indifferentia abhorrent: atque inde ſcientiam mediam ad electionem efficacem ad gloriam, & efficacia auxilia pro electis eligenda Deum dirigere execrantur: quare, & omnem prorſus dependentiam à noſtro arbitrio, & libero vſu abſoluto auxilij,cum efficaciæ ipſius, tum electionis vtriuſque mordicùs negant, totum electionis illius efficacis, prædeſtinationiſque ſuæ negotium, robur, & connexionem cum gloria à Dei ſolius arbitrio pendere: vnde & eius diuiſionem à nobis vllatenus pendere non poſſe, nec pro priori ad eius poſitionem vt non poneretur. Hæc vero electio Soariſtica prædeſtinatorum, quamvis motiuè & meritoriè à nobis noſtriſq; bonis operibus abſolutis,meritiſve,non pendeat,cum ante ipſa ſit; at vero,cum ſcientiam mediam operum conditionatè futurorum, vt ſui regulam, ſupponat, atque vtraque,& ſcientia, & conditionata operum futuritio in alio obiectiuo genere à futuritione contingente abſoluta, ac ſubinde & arbitrij noſtri poteſtate indifferente purificata conditione, per auxilij illius abſolutam poſitionem pendeat, fit plane, vt tunc etiam, cum electio eſt,ſit pro naturæ priori ad eius poſitionem ad eam impediendam ne ſit plena in prædeſtinatis electis abſoluta poteſtas: quare, & ad eam diuidendam,ac ſubinde in ſenſu diuiſo per electi poteſtatem, & libertatem abſoluta finaliter peccandi, amittendi gloriam, & paſſiuè damnandi abſoluta potentia, & poſſibilitas: vti omnes de Catholica prædeſtinatione philoſophari debemus. Atque hoc ſane ſenſu Soar. poſſibilitatem,ſeu abſolutam poteſtatem amiſſionis, gloriæ & damnationis electorum in ſenſu diuiſo electionis eſſe admittit: quia eius poſitio poteſtatem diuidendi voluntatis noſtræ, quam iuxta doctrinam datam ſupponit, & ad eam ponendam, vel diuidendam eſt, non deſtruit. Quare ni altiùs euerſio libertatis, & poteſtatis, amiſſionis gloriæ, & damnationis ita electi abſolutè impugnetur,nihil ex ſcriptura, aut inſtantiis præfatis contra Soarium,& aſſeclas obtinebitur.

CERTAMEN VII.

Magni mei Magiſtri Dazæ & ipſo poſteriorum vrgentiora contra Soariſtas argumenta retuſa.

1. ALiis rationibus peculiaribus affirmantem Soariſticam ſententiam impugnauit Doctiſſimus, & acutiſſimus Magiſter meus Didacus Daza manuſcripto citat. de prædeſt d. 3. §. 4. Prima ex conſtitutione libertatis diuinorum decretorum ſolum per extrinſeca connotata procedit. Etenim decretum efficax gloriæ liberum eſt: ergo in ea opinione de conſtitutione libertatis diuinorum decretorum per extrinſeca connotata gloria ipſa abſolutè poſita debet conſtitui: atqui re ipſa & abſolutè non niſi propter merita eſt ac ponitur: ergo decretum, & electio efficax gloriæ non niſi gloria abſolutè poſita propter merita haberi à Deo poteſt; quare, & ante merita abſolutè poſita à Deo haberi, & concipi liberè repugnat æquè, atque electionem illam à Deo liberè: ac non liberè ſimul haberi. Vrgeo ab oppoſito: decretum, ſeu electio efficax, & libera gloriæ effectu ipſo gloriæ abſolutè poſitæ debet in hac opinione conſtitui: ergo, ſi ante abſolutè poſita merita noſtra, & abſolutum vſum noſtræ libertatis abſolute extrinſecus exercitè eſt poſita gloria noſtra: ergo eius abſoluta exercitè, & extrinſecus à Deo appoſitio ab abſolutis meritis, & vſu libertatis noſtræ non pendet, immo nec pendere poteſt. Hoc autem pugnat cum Catholica, & dogmatica veritate de electione executiua prædeſtinati ad gloriam, huiuſque collatione propter merita quam Catholicè aduerſarij ipſi ſtatuunt, voluntque cum ſua electione efficaci antecedenti merita componere. Nec patet in opinione connotatorum extrinſecorum effectuum ad decretorum Dei libertatem conſtituendam recurſus ad ordinem intentionis, & executionis electionis duplicis liberæ, anterioris ſcilicet ordine intentionis, & poſterioris ordine executionis. Etenim, vt vidimus executione, & abſoluta poſitione exercita gloriæ quodvis liberum Dei decretum conſtituendum neceſſario eſt. Vnde controu. 4. de voluntate Dei d. 4. & 6. in hac opinione ordinem intentionis & executionis euerti contra ipſam oſtendimus. Nec magis præſtat actiones extrinſecas ex fine Dei voluntate in eis edendis præſtituto realiter ſpecificari, & entitative diuerſificari: etſi enim falſa hæc doctrina admittatur, atque ad diuerſitatem connotatorum pro decretorum diuerſitate deſignandam inſeruiret: forſque etiam ad ordinem intentionis inefficacis cum ordine executionis tuendum, non vero intentionis efficacis obiecti directè voliti: cum enim efficacia ipſa decreti liberè etiam à Deo concipiatur nullo alio quam obiecti abſoluta extrinſecè exiſtentia & poſitione efficacia illa libera decreta poteſt conſtitui, vt patet. Impugnatio hæc à Deo efficax, & ad manum in ea opinione connotatorum eſt, vt mirer noſtrum Vaſquez, Herize, & alios eius ea in re ſequaces, qui ita ſolum decretorum diuinorum libertatem defendi poſſe, ferè euidens putant, eo contra Soariſtas diſcurſu vſos non fuiſſe. Etenim, licet aliter ipſe de libertatis diuinorum decretorum conſtitutione cenſeat demonſtrationibus, quas tales, hi putant pro oppoſita conſtitutione libertatis diuinæ per extrinſecus effectus, & connotata ſatis arcte eos ab oppoſito principio in præſenti vrgerent. Atque ita ego impugnationem hanc Dazæ auditor præcipuam, & efficaciſſimam æſtimabam. Iam vero, cum ex cogitata, probataque à me potentia, & motione vera, & reali (licet non phyſica) intentionali, abſque reali phyſica diuerſitate actus à potentia in intellectu, & voluntate diuina conſtitutionem libertatis decretorum Dei per ei prorſus intrinſeca adæquate nec difficili Philoſophia, & Theologia compoſuerim, leuem poſt hac impugnationem reor, eaque ſubinde abſtinendum.

2. Impugnant Daza idem, & Herize (euidenter putant) primum modum electionis huius efficacis, ſcilicet præciſiuæ, ex parte adhuc obiecti, à meritis. Etenim ex vi anterioris eius voluntatis non poteſt non poteſtate vlla Deus gloriam ita ad illam electo tribuere, ſiue adſint, ſiue non adſint eius merita: ergo, nec poteſt poteſtate vlla ita electus illam à Deo non recipere, ſiue adſint, ſiue abſint eius merita: eſto maneat libertas ad meritum, quod efficacia electionis non pertingit: conſequentia eſt legitima à neceſſitate actiua agendi, ſeu impotentia actiua non donandi exercitè, & completè ad neceſſitatem paſſiuam recipiendi, ſiue impotentiam paſſiuam non accipiendi. Antecedens ipſa electio præciſiua eſt. Si enim deficientibus meritis poſſet gloriam non dare ea electione poſita, eius efficacia abſoluta à meritis non præſcinderet, quandoquidem eis non poſitis careret effectu. Vrget acutè Daza: quia gloria per ſe primario, & proximè libera prædeſtinato non eſt, neque eſſe poteſt: Ergo ſolum poteſt ipſi libera eſſe ſecundario, & mediatè ratione immediatè libertatis prædeſtinati ad merita, à quibus ipſa pendet: atqui ea electione efficace donandæ à Deo gloriæ præciſiua à meritis ſeu, ſiue non adſint, ſiue adſint merita, gloriæ donatio ſit inconnexa, & independens à meritis: ergo nec ſecundario nobis libera eſſe poteſt. Probatur conſequentia: libertas noſtra ſolum poteſt ſecundario donationi gloriæ conuenire ob dependentiam eius à meritis nobis proxime, & immediate liberis: ſed hanc aufert donationi gloriæ electio illa efficax anterior præciſiua à meritis: ergo, & ſecundariam, quare & omnem noſtram, ſiue reſpectu noſtri, libertatem. Confirmat exemplo: ſi enim quis à lictoribus comprehenſus in carcerem ducatur, vtique velit nolit ducendus, etſi tunc etiam liber maneat, vt velit ire vel nolit, non tamen vt in carcerem eat, vel non eat, quo ſcilicet velit nolit trahendus à lictoribus eſt. Confirmat rurſus à contrario. Si Deus ante præuiſa abſolute cuiuſpiam demerita ſtatuiſſet ei gloriam non dare, liberum ei gloriam amittere non foret, etſi liberum eſſet mereri illam, vel non mereri, quod attinet ad meriti intrinſecum (quod ſuppono ex pacto, aut promiſſione Dei non pendere) quia antecedenter ad merita voluntate efficaci Dei erat à gloria excluſus.

3. Arctiſſimus tamen ad ſpeciem nodus, nec aliter, quam Gordius, ſoluendus ex iam dictis facile ſoluitur: etſi enim electio hæc independenter à meritis ſubiectiuè habita à Deo ſit, & obiectiuè etiam ad gloriam, præciſiuè ab illis donandam, ſi abeſſent, ac ſubinde ab eis independens: de meritis, quoad meritiuam motionem intelligendum eſt, non autem quoad conditionem, & dependentiam obiectiuam electionis illius. Eam enim ſcientia media regulari: quare, & ab ea eiuſque obiecto, nempè conditionata futuritione meritorum, ac tandem abſolutis meritis, ac libertate (à quibus futuritio eorum conditionata obiectiuè, & verificatiuè purificata conditione pendet) docent pendere Soariſtæ. Quare ſublatis meritis, & vſu noſtræ libertatis abſoluto, prædeſtinati electio illa non fuiſſet, ac ſubindè ex vi ipſius gloriæ collatio non eſſet: quare, licet hæc vi electionis illius cum meritis, quo ad motionem meritiuam non connectatur neque ab eis dependeat, quia ab ea motione independenter donanda efficaciter, & præciſiue gloria decernitur, connectitur tamen cum eis ac dependet pro priori obiectiuæ illius dependentiæ, vt ſit, purificata conditione, à libero vſu voluntatis prædeſtinati in meritis abſolutè apponendis, quare & ſecundario libera gloriæ donatio nobis eſt cum autem per ſubſequentē electionem medij vlterius Deo ita efficaciter præciſiuè præeligenti poſſibilis, merita, quæ ea electione motiuè, ſeu quo ad motionem meritiuā excluſa non fuerant, determinatè eligantur, illam de facto abſolutè (vt dogma fidei docet, ad gloriæ donationem exerceant. Atque, vt breuius ſolutionem totam cingam cum præciſiua illa electio efficax gloriæ Soariſtica ex parte obiecti à donatione gloriæ quam efficaciter reſpicit, motionem meritorum, ſi adſint, non excludat poſitiue, ſed ſolum poſitiue non includat, neque ad futuram determinet, vt gloria donetur, ſicuti nec determinat non ad futuram gloriæ donationi, & executiuæ voluntati ſolum

excludit

excludit ab executiua voluntate, donationeque gloriæ, ita electo ad illam, motionem meritiuam conditionatè, nempè, ſi ea merita non adſint, cogitque ita eligentem Deum, vt tunc etiam, cum merita abſuerint, aliundè gloriam, quam ex motione meritorum conditionatè præuiſorum donet: quare illud *ſiue ſint, ſiue non ſint merita* (quod ex parte obiecti electionis illius eſt) *eligo, & donabo gloriam*, non ita intelligitur de independentia donationis, eorumque motione meritiua eius à meritis, etiamſi fuerint, ſed ſolum, ſi non ſint; neque, vt media per ſubſequentem electionem, vt gloria exercite donetur, determinatè eligantur; alioqui ad gloriam donandam electione illa merita, & eorum meritiua motio eſſent poſitiuè excluſa, nec ſolum præciſiuè non incluſa: quo ſolum ſenſu, & æquiuocatione difficultatis ſpeciem præfata impugnatio, & confirmationes habent. Illud (quod incautos poſſet forte decipere) de lictoribus exemplum ad rem non eſt: cum illi medium independens à libera carcerandi hominis voluntate ad ipſumque, velit, nolit, in carcerem intrudendum ex efficace voluntate eius conſenſum voluntarium in carcerem eundi poſitiuè excludent, determinatè elegerint, & appoſuerint. Habere fors ſimilitudinem aliquam poſſet, ſi lictor ſcientiam mediam infallibilem ex Dei reuelatione haberet eum hominem ſponte, & arbitrio ſuo in carcerem iturum, ingreſſurumque, nec medium violentum comprehenſionis adhiberet paratumve haberet in voluntarij, ac liberi illius ingreſſus defectum, ſed determinatè per voluntarium; & liberum hominis ingreſſum, ipſum, ac non aliter, carcerari eligeret ex voluntate efficace à medio alterutro præſcindente. Eo vero caſu nihil contra Soariſticam ſententiam exemplum illud concludit, vt patet.

5. Præciſiuæ huius efficaciam electionis impugnat Daza ſecundo: quia beneficium Redemptionis noſtræ per Chriſtum, & Sacramentorum, valde extenuaretur. Cum enim anterius electi ad gloriam, tam infantes, quam adulti prædeſtinati forent, nec Adami peccatum poſterius: nec originale à poſteris deinceps contractum, nec meritorum, & ſanctitatis defectus: immo nec actualium peccatorum demeritum, & malitia gloriam ipſis conſequendam poſſent abſolutè impedire: cum vi electionis illius, his non obſtantibus, gloriam non conſequi minimè poſſent. Addit gratiæ ipſius nobis ad bene operandum beneficium nimis imminui, etſi ex Dei ſolum beneuolentia pura, vel etiam ex meritis Chriſti donetur: quantum enim beneficij, inquit, erit excitari iuuarique, vt noſtro opere labore, ac merito habeamus quod alias ex electione illa habere nullatenus poſſumus. Si tamen vt diximus certamine ſexto, numero quinto prædeſtinatorum electio non niſi poſt Adæ peccatum, & Chriſti Incarnatio poſt illud meliore Theologia decreta admittatur, ea abſurda euaneſcunt. Sin autem; vt alij volunt ante illud Chriſtus Redemptor etiam decretus fuit, & ex eius meritis habita eiuſmodi dilectio, ferè æque abſurda diſparent; ac demum vt electio illa à medio meritorum determinato præſcindens ſubſequenti electioni medij illius determinati locum facit ac relinquit ita & medio redemptionis Chriſti, & Sacramentorum, quo deficiente ex vi præſentis decreti, anterioris adhuc ad voluntatem executiuam donationis gloriæ ita electis non donaretur: quare ex vi præſentis decreti ingentes gratiæ Redemptionis, & Sacramentorum beneficiis pro obtenta gloria ſunt habendæ, quæ alias ex vi præſentis decreti non obtineretur, etſi vi aliorum decretorum eſſet obtinenda: maximè, cum electio illa efficax intentiua non autem executiua ſit, neque talis eſſe poſſit, ſed alterverius medij electioni ad donationem gloriæ neceſſario ſubordinata. Poſtremum de imminutione beneficij gratiæ auxiliantis infirmius adhuc eſt, nec ſatis attendens, quantum diſtet laudis æſtimabilitatis, & gloriæ inter benemeritum boni alicuius, & non benemeritum, ſed purè illius poſſeſſione felicem: cognoſci autem facile inde poteſt; quod gloria humanitati Chriſti iure etiam hypoſtaticæ vnionis debita in expectatis eius meritis collata ab illius amantiſſimo Deo non fuit, ne tantum eius beatitati gloriæ, & ſplendoris deeſſet: quem, quia diſcipuli paſſionis eius atrocitati, & ignominiis intenti, non attendebant ſtultos illos Emmaus euntes appellauit verbis illis, *ô ſtulti & tardi corde, &c. nonne oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam:* Quaſi, quæ meritis gloria parta alicui non eſt, quod ad æſtimabilitatem attinet, non ſua cenſenda ſit, ſed aliena.

6. Secundum modum electionis efficacis antecedentis gloriæ non præciſè, ſed conferendæ per merita impugnat idem Daza: quia ea electio nequit in vtrumque ſimul & directè ferri: quia vt Soarius ipſe fatetur, voluntas finis expreſſe, & directè nequit ea eſſe mediorum voluntas: gloria vero, & merita finis & media ſunt: quare vtriuſque nequit eſſe eadem voluntas expreſſe, & formaliter. Neque efficax gloriæ voluntas formalis poteſt voluntas virtualis meritorum eſſe. Cum medium vnicum dandi gloriam Deo merita non ſint, qui poteſt illam abſque meritis conferre: ſed nec poteſt velle gloriam directè, & indirectè merita, ſiue gloriam cum ordine ad merita in communi: quia Deus ſicut ſcientia ſua non præſcindit rationem communem ab indiuiduis, ita nec voluntate & affectu: quod melius probatur: quia, ſi efficacia eius voluntatis merita etiam indirectè pertingit, nequit præſcindere, cum actiua ſit, nec actiuum principium vllum præſcindere in effectu ſeu obiecto in quod fertur vllatenus poſſit, vt ſæpe monuimus; ſed nec poteſt indirectè ferri in merita particularia, per quæ obtinenda erit, (vt tandem ferri Soar. fatetur 3. de auxiliis c. 19. n. 20.) electio illa poteſt: quia ordo gloriæ ad merita per quæ conferenda eſt, non eſt ipſi gloriæ intrinſecus, cum eadem gloria aliundè, & cum merita adſunt, ſecluſa Dei promiſſione dari poſſet: immo, & abſolutè non dari quod ea ſecluſa, ac meritis ſolum congruis in ſententia Soarij manentibus, nequit non ipſe admittere: ergo ordo ille extrinſecus gloriæ eſt à voluntate Dei volentis, ſeu poſt modum volituri dare illam propter merita ergo nequit amari gloria danda propter merita indirectè ratione ordinis ad merita, quin reflexè à Deo ametur voluntas illa natura poſterior præmiandi merita per gloriam. Hoc autem Deo repugnat, nempe reflexa, & imperans voluntas voluntatis alterius, ac proinde (& ob alias rationes leuiores) tametſi quis ab alio quopiam præmiaturo, & homo à Deo, poſſit dignitatem aut gloriam, vt præmium: quare & præmiandi voluntatem alienam efficaciter velle, nequit tamen Deus ſuam efficaciter velle: ego vero leuia hæc omnia iudico: etſi enim per Soarium, & nos finis, & media formaliter, qua talia, nequeant voluntate eadem reali formali & intentionali expreſſe, & directè amari ob veram prioritatem, & influxum amoris finis, qua talis, ſiue intentionis in electionem, vt contra Recentiores plures controu. de anima, & hoc tomo ſæpè monſtrauimus: aſt materialiter vtrumque ſimul formaliter directè, & expreſſe poteſt amari, vt ibidem oſtendimus. Secundo Deum ſuos actus reflexè amare efficaciter poſſe, & imperare contra Ruiz, & antiquos plures euicimus contr. 4. diſp. 6. q. vlt. Nec inde ad omnem virtutis actum directum reflexus, & imperans alius conſtitui in Deo debet, cum ipſe non ex difficultate, ſed ex libertate ſua perfectiſſima pro libito actus ſuos imperet, vel promptiſſimè abſque vllo eliciat imperio, ſi velit. Tertio demum, quoad obiectum electionis, ſeu intentionis gloriæ ob merita conferendæ deſignandum eadem difficultas eſt intentionis antecedentis inefficacis à Daza, & omnibus admiſſæ, & catholicè neceſſario admittendæ, atque electionis, & intentionis efficacis, tametſi hæc alias ratione intrinſecæ efficaciæ difficultates patiatur, de quibus certamine 8.

7. Contra concluſionem affirmatiuam in quæſtione de facto opponit idem Daza: quia cum Deus gloriam voluerit efficaciter per merita, & media ſingularia, quibus obtinenda de facto erat, vt bene Soarius proximè aiebat, ſit plane, vt per merita Chriſti, quibus de facto obtinenda erat (nimirum paſſionis, mortis, &c.) obtinendam decreuerit. Vel ergo Chriſtus ante peccatum Adæ præuiſum decretus, vel poſt illud præuiſum: ſi ante illud: ergo, & ante illud paſſibilis decretus Chriſtus eſt contra omnes Doctores: ſiquidem abſque paſſibilitate ipſius paſſionis, & mortis eius merita eſſe non poterant, vel ſaltem neceſſe erat, vt Deus non modo pec-

ipſum elegerit, aut Spiritum Sanctum daret, vt bona operando etiam vitam æternam conſequeretur. Auguſtinus verò in hoc etiam eos condemnat, quod ex ita partis meritis, & perſeuerantia præuiſis prædeſtinatio minime gratuita & liberalis ad regnum à Deo habeatur, ac non potius ex gratiæ ſpecialis præparatione per occaſiones ſingulas, qua, & merita omnia & perſeuerantiam donat, vt iuxta ſuam prædeſtinationis definitionem ſic præparatis gratuito à Deo beneficiis, *Certiſſime quicunque liberantur liberentur.* Vt ex Dei tandem prædeſtinatione totum negotium directionis certæ, & infallibilis prædeſtinatorum in gloriæ regnum, & ſalutem peragatur, atque prædeſtinatio abſolute, qua vaſa honoris quidam præ aliis fiunt, ante merita abſoluta dicatur: qua in re à Græcis Patribus, quorum authoritate Semipelagiani ſe protegebant, diſceſſit forraſſe, quia minus caute de re, & modo loquendi Semipelagianis præluxerant. Nomine vero à non ita de re Semipelagianiſmum redolentibus, primo, & ab Ambroſio, & à Hieronymo in id *quos præſciuit, & prædeſtinauit* ad Rom. 8. & Fulgentio 1. ad Monim. cap. 14. diſceſſit, prædeſtinationem ex præſcientia abſoluta meritorum, ex gratia adhuc prouenientium, abſolute dictam conſtanter, & vbique negans: immò lib. de Prædeſtinat. Dei c. 3. (ſi ipſius Author ſit) non ſimpliciter, & abſolute talem omnino apud ipſam gratuitam, & liberalem prædeſtinationem ex abſoluta meritorum gratiæ præſcientia admiſit, ſed cum addito *remuneratoriam* his verbis *ex præſcientia virtutis prædeſtinatio ſit remunerationis* abſolute. Eſt autem ratio: quia prædeſtinatio Sanctorum ad gloriam dicit auxiliorum gratiæ, quibus certo ad illam de facto, & abſolutè, & infallibiliter conſequendam diriguntur, ac deſtinantur præparationem, quæ abſolute, & ſecundum ſe totam nequit eſſe ex meritis gratiæ ad quæ præcedit: quare neque ex meritis abſolute præuiſis eſſe, dicive abſolute poteſt: tametſi, prout ad præmium ſolum ex meritis præuiſis ex æternitate à Deo præparatum refertur, dici prædeſtinatio ad ipſum merito poſſit: vt ad Pauli locum recitatum proxime ſapienter obſeruauit S. Thom. ita locutus: *Dicunt quidam, quod præſcientia meritorum bonorum, & malorum eſt ratio prædeſtinationis, & reprobationis, & hoc rationaliter diceretur, ſi prædeſtinatio reſpiceret tantum vitam, quæ datur meritis.* Denique Proſperi verba illa: *quod retractatis* (typorum vitio pertractatis legitur) *priorum de hac re opinantibus pene omnium par inuenitur, & vna ſententia.* Patres Auguſtino, & Proſpero antiquiores, *priorum* nomine, haud quaquam denotare: ſed Pelagianos, vtroque etiam antiquiores: quorum doctrinam Semipelagiani abiicere ſe profitebantur, quoad omnes, & ſingulas partes, quibus prædeſtinatio ſecundum totam ſuam ſeriem, & adæquate ſumpta conſtat, ex meritis, & operibus naturæ conſtituendam; cum tamen in eandem ex æqua gratia prædeſtinatis, ac reprobis per occaſiones ſingulas oblata à Deo, inæqualiter tamen pro alterutrorum inæquali conatu abſoluto naturæ abſolutè participata (vt nuper ex ipſis Proſper epiſtola eadem referebat) & quo abſolute conatu præuiſo, alij vaſa honoris, alij vero contumeliæ vaſa fierent, in eandem Pelagianorum opinionem, ſeu potius hæreſim, à qua recedere profitebantur, reciderent: id quod ſatis declarant ſequentia Proſperi verba: *eos quorum par, & vna ſententia* ab ipſo dicitur, deſignantia: nempè *qui propoſitum, & prædeſtinationem Dei ſecundum præſcientiam acceperant* (abſolutam) *vt ob hoc Deus alios vaſa honoris, alios vaſa contumeliæ fecerit,* &c. Nemo autem antiquorum Patrum ex præſcientia abſoluta operum, etiam ex ſpeciali Dei gratia prouenientium, alios vaſa honoris alios contumeliæ à Deo fieri docuit (ſi Græcos aliquot, qui Semipelagianis incautè præluxiſſe putantur excipias) ſed Pelagiani ſoli, quibus tandem dogmate de gratiæ oblatæ æqualitate, eiuſque per occaſiones ſingulas inæquali participatione pro conatu naturæ inæquali nolentes, volentes, iuxta Proſperum, & Hilarium conſenſere.

9. His oppoſita, apponendaque omnia pro affirmante ſententia Auguſt. teſtimonia vrgentiora, etiam illa recitata n. 3. facile exarmantur; ſed hæc etiam oſtenſam hactenus Auguſtini mentem de electione formali expreſſa, & efficace ad gratiam antecedenter atque independenter proindè à meritis Pelagianis, ac Semipelagianis per naturæ vires habitis ſemper fuiſſe, apertè demonſtrant: etenim c. illo 7. de corrept. & grat. dixerat: *eligitur in filio ſuo ante conſtitutionem mundi per electionem gratiæ ſuæ; ſi autem gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia iam non eſt gratia.* His autem vltra expreſſam electionem gratiæ (quæ gloriæ formaliter non eſt) cum Apoſtolo aſſertam, Apoſtoli eiuſdem argumento contra Iudæos, qui legis notitia, & naturæ facultate operibus, propter quæ Dei gratiam iactabant ſe conſequi, vtitur contra Semipelagianos, & ſenſu quidem eodem, vt arguat rectè; nempe ſi ob merita ex naturæ viribus orta Dei gratia, & prædeſtinatio à Deo habeatur, gratiam non fore gratiam: ergo horum ſolum præcedentiam ad gratiam, & gratuitam electionem, ſeu prædeſtinationem Dei probat antecedere non poſſe. Confirmatur: quia de excluſione meritorum ex Dei gratia malè, & contra ſeipſum argueret: quia ex eo, quod merita ex gratia proueniant, Dei dona beneficia, & gratia ſunt: quia vt idem conſtanter ait à Deo donantur, *in radice congruæ vocationis*: ergo, ſi alium de gratia ob merita ex gratia ac ſubinde gratia, donaretur, male argueret, gratiam non fore gratiam: atque à Deo male inde gratiam ob eiuſmodi merita dari poſſe negaret. Confirmatur totum verbis Auguſtini ſequentibus; *electi ſunt per electionem, vt dictum eſt gratiæ, non præcedentium meritorum ſuorum: quia gratia illis eſt omne meritum.* Confirmatur ſecundo: quia merita præcedentia ex gratia non euacuant rationem gratiæ in gloria, quæ ob eiuſmodi merita datur: ergo male excluderet præcedentiam meritorum prædeſtinati ad electionem gratiæ proximis verbis, *quia gratia eſt illis omne meritum.* Si loqueretur de meritis gratiæ, ac non virium naturæ prædeſtinati ſolummodo. Antecedens eſt Tridentini ſupra recitati, vbi gloriam pro meritis ex gratia ortis datam, *gratiam pro gratia datam appellat*, & Auguſt. cum ſæpe alias, tum epiſt. 105. *Vnde vita æterna meritis præcedentibus redditur; tamen, quia eadem merita quibus redditur non nobis parata ſunt per noſtram ſufficientiam, ſed in nobis facta per gratiam etiam* (nempe vita æterna) *gratia nuncupatur.* Quarto verba ipſa oppoſita: *electi ſunt, quia ſecundum propoſitum vocati ſunt*: ſatis oſtendunt non loqui Auguſt. de electione gloriæ efficace, & antecedente merita, & vocationem: ſed de electione gratiæ; alias enim vocatos, quia electos, quam electos, quia vocatos diceret: ſiquidem non vocatio electionis, ſed electio potius vocationis cauſa foret: quoniam vero vocatio efficax gratiæ auxiliantis per ſingulas occaſiones vſque ad finem vitæ, quas omnes prædeſtinatio complectitur coniuncta, & infallibiliter certoque connexa cum iuſtitia, perſeuerantia, & gloria æterna eſt ratione ſcientiæ mediæ, qua dirigitur, electio ipſa eiuſmodi vocationis, ſiue prædeſtinatio, virtualis, & interpretatiua electio ad iuſtitiam perſeuerantiam regnum ſiue regnandum cum Chriſto eſt, ac merito appellatur; ſiquidem è ſola motione fidei, & mandatorum abſque vlla determinatione, atque infallibili, adhuc conſequente, neceſſitate motionis ad iuſtitiam, & æternam vitam, vita æterna dicuntur Ioan. 12. *Mandatum eius vita æterna eſt*, & c. 17. *Hæc eſt autem vita æterna, vt cognoſcant te ſolum Deum verum & quem miſiſti Ieſum Chriſtum*: immò auxilium quodvis gratiæ, ſufficiens adhuc, neque effectum habiturum ex eo ſolum, quod abſolute habere effectum poſſit gratia iuſtificationis ab Auguſt. epiſtol. 105 & alibi frequenter vocatur, vt mediocriter in ipſo verſatis notum eſt; citiùs prædeſtinatio ſecundum ſe totam, & adæquate ſumpta, ſiue electio ad gratiam per ſingulas occaſiones determinatè infallibiliter, & neceſſariò, conſequenter ſaltem, cum iuſtitia perſeuerantia, & gloriæ regno connexa electio ad iuſtitiam ac in ea perſeuerantiam & regnum, ſiue regnandum cum Chriſto, & potiori quidem iure, ab Auguſt. dicetur. Confirmatur: ſiquidè ex neceſſaria conſequenter, & infallibili coniunctione vocationis ſufficientis reprobo datæ cum eius perditione; tametſi, neque ex intentione antecedente, adhuc inefficace, neque ex decreto regulato per ſcientiam mediam de eius perditione, & iniquitate, electus ad vtramque reprobus dicitur ab Auguſtino ibidem ſcribente, *Deum cæteros Apoſtolos elegiſſe ad regnum? Iudam vero ad effundendum ſuum ſanguinem.*

10. Denique

Digitized by Google

10. Denique eadem conſequente neceſſitate conſtat prædeſtinatorum numerum integerrimum electione gratiæ efficacis regulata per ſcientiam mediam, & in prædeſtinatione incluſa ſeruandum, nec poſſe, poſſibilitate conſequente, electione gratiæ illius, & virtuali ad regnum, reſiſti; tametſi electio efficax ad regnum merita non antecedat: quod autem efficacia auxilia per occaſiones etiam ſingulas, ad bona opera iuſtitiam, perſeuerantiam, & gloriam denique obtinendam ex inefficaci gloriæ intentione eligi a Deo, & conferri prædeſtinatis poſſint diximus hic, & oſtendimus non ſemel, fuſiuſque ex inſtituto contr.6.d.3 q.2.cert.2.& 3. Quare nihil inde ex ratione interpretationi eorum teſtimoniorum ab affirmatiuæ Patronis ſubiuncta eruitur: immò neſcio, qua fronte ab aliis præter Dominicanos Thomiſtas cum quibus nunc non agimus) ea ratio afferatur: quandoquidem cæteri (cum quibus res nunc eſt) è ſola inefficaci gloriæ intentione totum negotium (quod abſque electione gratiæ efficacis per occaſiones ſingulas fieri nequit) prædeſtinationis peragi à Deo poſſe fatentur, Ex quibus negligenda potius, quam diluenda veniunt plura alia teſtimonia Auguſtini, quale illud eſt ex c.14 de correpr. & grat. *Deo volenti ſaluum facere nullum humanum reſiſtit arbitrium, ſi enim velle, & nolle in volentis eſt poteſtate, ut diuinam voluntatem non impediat: nec ſuperet poteſtatem.* Vbi nec de voluntate, & electione remuneratoria gloriæ propter merita præuiſa (quibus Deo volenti ſaluum facere de facto, & exercite non reſiſtit, neque alia ſubinde virtutis voluntatis, & potentiæ diuinæ commendatio foret, quam ſi diceret, neminem illis reſiſtorum qui non reſiſtit, ſiue ex ſuppoſitione, quod non reſtiterit, ternio eſſe poteſt, ſed de voluntate & electione ad gloriam antecedente merita, immò nec voluntate conferendi auxilia efficacia ad perſeuerantes merendum, quæ ſalutis expreſſa, & formalis voluntas non eſt, qualem Auguſtini verba ſignificant: ſed nec de voluntate, ſiue intentione ſalutis, & gloriæ inefficaci, cum ſit volenti Deo ſaluum facere non ſolum reſiſti ab aliquo poſſit, verum & a pleriſque (reprobis ſcilicet) de facto reſiſtatur. Confirmat vero Auguſt. ſuam hanc doctrinam de poteſtate Dei ad homines pro ſuo arbitrio ſaluandos, ſi velit ex 1 Reg.10. *& abierunt potentes, quorum Deus tetigit corda cum Saul.* Ex cuius regni intentione efficaci Deus Principum populi corda tetigerat. Ne verò de fine temporali (materia à Deo ſcilicet diuerſa, extra rem adduci nonnulli reſpondeant ita eos vrget. *Si ergo cum voluerit Reges in terra Deus conſtituere, magis habet in poteſtate ſua voluntates hominum, quam ipſi ſuas: quis alius facit, vt fiat in correpti corde correptio, vt cæleſti conſtituatur in regno*; & c.2. idem reſponſum ita confutat. *An forte exiſtimant ad regna terra facienda Deum voluntates inclinare: ad regnum verò cæleſte obtinendum Deum non inclinare, quorum voluerit voluntates?* de gratia & libero arbitrio c.46. illud Ambroſij, *quem vult religioſum facit*, ad idem probandum laudat & inducit, & cap.49. ſcribit: *Eum ſine peccato eſſe, quem Deus vult talem eſſe.* Ambroſ. locus ex lib.7. in Lucam truncatus (etſi ad genuinam eius mentem recitatur, vt non totam aperiat. integer ſic habet. *Quos dignatur, vocat, &, quem vult, religioſum facit*, vbi explicatur voluntas Dei obtentura certo, & infallibiliter actus liberos noſtros, ſine vlla reſiſtentia: eſt enim non nuda voluntas Dei illorum intentiua, ſed, vt coniuncta cum efficacis vocationis electione, quam illa prima verba declarant, *quos dignatur vocat* congrue nempè, atque ita vocando, *quem vult religioſum facit*, & ſane, cum abſque efficaci intentione ſalutis antecedente ad mediorum electionem e ſola efficaci, & efficacium mediorum electione diuina ſalus obtineri, ac certò, & infallibiter obtineri, à nobis poſſit, vt aduerſarij fatentur, nequeatque, niſi Deo abſolute volente ſaluum facere obtinere: oportet, vt intentione inefficace ſalutis ita ſaluandorum Auguſt. ſententia generalis, abſque intentionis illius efficacia, ab aduerſariis ſaluetur: vt nec ita ſaluandi poſſint reſiſtere: in eis autem ſola impotentia conſequens reſiſtendi ratione adiunctæ, atque ex ea intentione ſubortæ electionis mediorum efficacium per ſcientiam mediam, vt diximus, directæ, & regulatæ inuenitur: quare ea generali Auguſtini doctrina, nihil cum de efficaci intentione abſoluta ſalutis mediorum electionem ac ſubinde merita ſaluandorum antecedente cogitaſſe fatendum aduerſariis eſt, vt certè non cogitauit; ſed ſolum de poteſtatis ſiue omnipotentiæ diuinæ virtute, in qua reſpectù voluntatis, quantumvis rebellis humanæ efficacia auxilia, tametſi intrinſecè indifferentia continentur; ac proinde ſi Deus circa ſalutem cuiuſvis, quantum poteſt facere, velit, nullum arbitrium creatum vſquam de facto reſiſtet, immò nec poterit conſequente poſſibilitate reſiſtere, (etſi antecedente vtpote liberum poſſit) nec diuinam voluntatem impedire, aut ſuperare poteſtatem.

11. Nec fortioris armaturæ illud eſt, quod ex Auguſt. 3. contra Iulian.c.3. afferebatur ad duplicem voluntatem efficacem, ſiue electionem ad gloriam, alteram ordine intentionis merita abſoluta prædeſtinari antecedentem, alteram ordine executionis ad illa ſubſequentem. *Elegit autem, & ſecundum ſuam gratiam, & ſecundum illorum iuſtitiam.* Hic enim, ſicut & reliqua loca Auguſtini, & de electione ad gratiam, non autem ad gloriam formaliter & expreſsè eſt ſed virtualiter ſolum & interpretatiuè, nec merita ex gratia excludens, ſed Pelagiana, & Semipelagiana ſolum excludens ex viribus naturæ, contra quæ ſolum vbivis de electione gratuita prædeſtinatorum agit inuehitur. id quod ex eo c.3. ſpeciatim præſtat & expreſsè. Probat enim eſſe electionem gratuitam ex 11. ad Rom. *Reliquiæ per electionem gratiæ ſalua factæ ſunt.* Ex quibus infert. *Si enim de tuo opere præſumis. ergo merces tibi redditur non gratia condonatur: ſi enim gratia eſt, gratis datur.* Cum autem de prædeſt. Sanct. c.10. dicat eo prædeſtinationem à gratia differre, quod illa gratiæ præparatio ſit, gratia verò ſit ipſa donatio: atque hic gratiam condonari, gratiſque donari, de auxilio gratiæ: ſicut Apoſtolus per quod alij ab aliis diſcernuntur, planè loquitur. Alij vero vtramque electionem colligere volentes ex eodem Auguſt. q. 2. ad Simplician. quod ibi præter electionem *iuſtificatorum* ad vitam æternam aliam, qua *qui iuſtificentur* eliguntur, (tametſi occultam) agnoſcat, ſatis oſtendunt parum ſe in Auguſt. eſſe verſatos: immo & Auguſtini textum, quem producunt non legiſſe: vt enim vidimus ſupra n.2. ſolum ait ſe non ſatis intelligere: quo modo nulla præcedente meritorum diuerſitate ex parte electorum propria ad primam vocationis gratiam electio eſſe poſſit, quam Apoſtolus ad Rom.8. illis verbis, *vt ſecundum electionem propoſitum Dei maneret non ex operibus ſed ex vocante dictum eſt*, &c. & ſane eligi *qui* ſiue, *vt iuſtificentur*, eligi ad gloriam eſſe vllatenus intelligi non poteſt: cum gloria ad iuſtificationem non ordinetur; ſed potius è conuerſo ad gloriam ordinetur iuſtificatio: quare de electione ad gratiæ vocationem ſermo eſt perſpicuus. Tandem alij idem excitati c.3. contra Iulian. verbis illis, *nullum elegit dignum, ſed eligendo facit dignum* conantur deducere: agit enim apertè de electione ad gratiam; alioqui cum negatiua vniuerſalis de omni electione ſit, ſi de electione ad gloriam loquatur, nullam ex meritis condignis eſſe hæreſi manifeſtà doceret. Mitto illud quod inconſultius adhuc ad intentum idem producunt ex c.8. de bono perſeuerantiæ: *inſcrutabile iudicium Dei eſſe: cur ex duobus peccato originali, aut actuali infectis vnus aſſumitur aut vocetur, congrua vocatione alter relinquatur, & vel non vocetur omnino, vel non congrue vocetur? Denique cur ex duob. iuſtis vni detur perſeuerantia, alteri non item?* Id enim de electione ad vocationē, & gratiā eſt, & ex parte illorum nullā inueniri, aſſignariue poſſe rationē diſcretionis illius ac proinde ad occulta Dei, ac voluntatis iudicia recurri ſolummodo cum Apoſtolo poſſe ſignificat: ea fors etiam ratione donum perſeuerantiæ, etiam ſecundum eam prædeſtinationis partem, quæ perſeuerantiæ dono reſpondet, dari ſine meritis aliquando Auguſt. ſignificat: quia ex æquè iuſtis vni ſæpè à Deo datur, & alteri denegatur: quare, nec in ea diſcretione ratio meritorum videtur haberi. Concludo ergo, nihil ab authoritate pro parte alterutra firmum afferri; tametſi pro affirmante debiliora adhuc ſint, quæ proferuntur.

CERTAMEN V.

Quovſque Vaſquez contra Soarium minùs ſolidè diſcurrerit ſummatim expeditur.

1. COnuenit vtrique (vt diximus) abſque efficace intentione ſalutis & gloriæ prædeſtinati ſaluari eum à Deo ex ſpeciali prouidentia poſſe, totamque Dei erga illum prædeſtinationem atque huius effectus omnes poſſe conſiſtere contra Thomiſtas Recentiores Dominicanos hic omiſſos, atque in ſimili de neceſſario decreto prædeterminatiuo noſtrorum contingentium fusè confutatos tom. 1. de Deo vno controu. 3. tota diſput. 1. atque hac etiam controu. & quæſt. non ſemel. Oſtendimus enim ex inefficaci, vera tamen, & ſeria intentione ſalutis reproborum ſufficientia auxilia ipſis à Deo prouideri, quam veram intentionem ſalutis eorum (vt vidimus controuerſia 4.) licet ex Thomiſtis hiſce pauculi duriores in Deo, non ſine temeritate, negent, reliqui tamen cum reliquis Theologis, ſcriptura, & Patribus concedunt: quare illorum pauculorum ratio, (quod niſi ex efficaci finis intentione media applicari ad finem abſolute nequeant) ex eo Theologico dogmate de mediis ſufficientibus pro reprobis ex inefficaci ſalutis ipſorum intentione à Deo prouiſis confutatum abunde eſt: immò & humana etiam experientia, cuius oppoſitæ eam rationem confirmare volebant: Siquidem ex intentione vera inefficacia media, quæ iudicio noſtro intento fini conſequendo inſeruire abſolutè poſſint, plerumque applicamus, tametſi ſecuriora, & efficaciora alia ad finem obtinendum: quia eorum applicatio maioris ſtabit applicare omittamus. Ratio autem à priori eſt: quia de ratione efficatis intentionis finis eſt intendentem determinare ad faciendum, quantum poteſt vt finem intentum conſequatur: quare ea omnia quæ in ſua habet poteſtate ad finis certiorem ſecurioremque aſſequutionem applicet, & apponat non intendere efficaciter finem apertè conuincitur. Cum autem infrà eam intentionis motionem determinatiuam ad ſecurioris, & efficacioris medij applicationem, motio intentionis veræ, non determinatiua ad ſecurioris medij, ſed ſolum ad ſufficientis appoſitionem non repugnet: immo neque ad huius appoſitionem, non determinatiua, ſed impulſiua ſolum, ex eo, quod efficacia media non adhibeantur, veritas intentionis non reiicitur: quin potius ex motione ad medij ſufficientis applicationem vera ſeriaque (licet non tota qua eſſe poterat ſerietate & intentione) intentio finis conuincitur: cum implicet medium vere ad finem eligi, & applicari niſi finis vera intentio præcedat. Reliquorum verò Recentiorum Thomiſtarum Dominicanorum ratio, quod inter Intentionem finis, & electionem mediorum proportio requiratur, vt efficacium electio non, niſi ex efficaci finis intentione, poſſit oriri, ne caſu Deus in horum electionem, & finis ſubinde conſequutionem, & vltra quam intenderit, videatur incidere, ex dictis facile ſubruit. Etſi enim in eorum mediorum electionem, & finis conſequutionem ex motione determinatiua præcedentis inefficacis intentionis non veniat, venit tamen ex motione impulſiua intentionis illius; vnde nec vltra quam intenderit finem conſequitur: Cum vere iuxta hos Thomiſtas eius conſequutionem intenderit. Nec caſu in illam, & mediorum efficacium incidit electionem: cum ex præconſiliato, ſuæque voluntatis arbitrio, & deliberatione in eiuſmodi electionem, & finis conſequutionem ſciens, volenſque libere venerit, ac deuenerit: non ſecus, atque in ipſam inefficacem finis intentionem, nec vnde determinatus venit, atque, velut in intentionem finis eiuſdem, veniret. Sed hi caſum contingentis actus, ſeu effectus reſpectu liberi agentis, cum huius, & effectus libertate male confundunt: illud demum de proportione inter intentionem & electionem quoad efficaciam (quod vel impugnata caſualitate, & fortuito reſpectu eligentis male probant, vt vidimus, vel nullatenus probant) falſiſſimum eſt. Nam, vel debet eſſe actuum ipſorum ſubiectiua, quoad efficaciam proportio, vel obiectorum ſeu in obiectis, ad quæ illi actus ferantur, ac tendunt: ſubiectiua autem non requiritur; alioqui nullius medij ex intentione inefficaci finis electio efficax eſſe poteſt. Cum tamen ipſi fateantur ex intentione inefficace ſalutis reproborum electionem efficacem mediorum ſufficientium eis de facto prouiſorum à Deo haberi: ſed neque obiectiua ſiue ex parte obiectorum, in quæ tendunt, requiri ea proportio poteſt. Tum, quia ea ad actuum proportionem impertinens eſt: tum, quia ex intentione ſalutis reproborum plurium, efficacia media plura ad actus conducentes ad ipſorum ſalutẽ à Deo eligi ac prouideri, cum vt honeſtos actus exerceant tum, vt tentationes ſuperent (plura, inquam, ſæpe etiam quam prædeſtinatis pluribus, qui ſola pœnitentia finali anteactæ totius diuturnæ vitæ ſaluantur) negare præfati Thomiſtæ non poſſunt. Hæc (præter generalem rationem de euerſione libertatis, & contingentiæ obtinendæ ſalutis ab ita antecedenter electis prædeſtinatis tactam, preſſamque citatis locis, atque poſtmodum premendam) ad inſtitutum præſens rationi & ſententiæ Thomiſticæ, & hiſce Dominicanis de neceſſitate intentionis ſeu electionis ad gloriam merita abſoluta prædeſtinatorum antecedentis (in terminis vt aiunt) confutandis fuerint ſatis.

2. Venio ad noſtros eorumque aſſeclas externos, qui ea neceſſitate excluſa alterutri ſententiæ in quæſtione de facto adhæſerunt. Soarius affirmantium primipilus, & Princeps adeo ſtrenuè pro affirmatiua diſcurrit, atque certauit, vt plura cogitate otioſum prorſus fecerit, & impoſſibile citatis locis præſertim de auxiliis, c. 19. vt noſtri Vaſquez negatiuæ ſententiæ Ducis acerrimi argumentis ſatisfaceret: & certè laudem tranſcribendo Recentiores aliqui mererentur, ſi Soarium, ex quo tranſcribebant ſaltem citaſſent, ſumma verò doctrinæ pro affirmante ſententia eſt, vt antecedentis merita prædeſtinati efficacis intentionis poſſibilitatem (qua ſublata affirmatiua de facto ſententia ſua euidenter reiiceretur) obfirmet: ſtatuit primo, in diuinis volitionibus diuerſum, inuerſumque ordinem intentionis, & executionis intercedere debere: vt primo voluntas à finis amore ad mediorum amorem gradatim, poſterius, & poſterius, quo media remotiora, & remotiora ſint ad remotiſſimum vſque deſcendat: 2. vero executionis ordine à remotiſſimo hoc voluntatis amor incipiat ac inde ad proximiora, & proximiora fini poſterius & poſterius aſcendat: id quod, & neceſſarium videtur, cum media remotiora proximiorum cauſæ ſint, ſupponique abſolute ad poſteriorum executionem debeant, & in prædeſtinationis ordine ab aduerſariis, ex intentione inefficaci ſalutis prædeſtinatorum neceſſario admittendum: cum ordine intentionis finis amor antecedat: ordine vero executionis auxilij amor ex eo fine primus ſit, deinde meriti ex auxilio orti, ac tandem finis amor executiuus ſit poſtremus: quod autem amor finis ordine intentionis aliorum amorem antecedens efficax, vel inefficax ſit, nihil refert finis etiam liberi, & contingenter à nobis obtinendi libertatis, dummodo ex ſcientia media dirigente efficax ille amor primus, ſeu intentio finis à Deo concipiatur, iuxta eiuſdem Soarij doctrinam generalem de præfinitionibus diuinis contingentium noſtrarum operationum: ſtatuit ſecundo, in electione, ſeu intentione efficaci illa prima Dei gratuita, & prorſus ſine meritis illud *gratis*, vel ex parte actus, ſeu intentionis ipſius accipi poſſe, vt ſcilicet ad eam concipiendam nulla omnino merita abſolutè præſuppoſita, ad gloriam electi Deum abſolute moueant, ac meritiuè inducant: vel accipi poſſe ex parte obiecti, vt ſcilicet, prædeſtinati gloria à Deo efficaciter intendatur efficaciter conferri, ſiue habeat, ſiue non habeat merita: ac proinde intendatur gloria gratuitò, ſiue non onerosè ex vi intentionis illius conferenda: vel potius contra ex parte obiecti onerosè, ac non gratuito conferenda efficaciter intendatur: ſcilicet ob merita prædeſtinati, atq; vt præmium & corona ab ipſo conſequenda. Ait igitur gratis, & ſine meritis,

ſiue

Digitized by Google

ſiue ante meritũ vllum abſolute præuiſum, ex parte actus prædeſtinati gloriam à Deo efficaciter intendi: ex parte vero obiecti ea gratuita prorſus intentione perſtante Deum gloriam prædeſtinati multifariam intendere efficaciter poſſe. Primo, vt ſine meritis à prædeſtinato obtineatur excludendo poſitiuè prædeſtinati merita ab eius gloriæ intentæ collatione, ſeu illam ipſi gratis, ac liberali prorſus donatione conferre intendendo: quo pacto baptizatis non adultis gloriam efficaciter videtur Deus intendiſſe. Secundo, neque includendo ex parte obiecti merita prædeſtinati, ſed ab illis pro eo intentionis gloriæ ſigno præſcindendo, quin vel gratuitam, & liberalem vel onerosam gloriæ donationem intendat: vt liberum proinde ita gloriam intendenti Deo ſit, ſiue ob merita & in præmium remuneratoriè, ſiue liberaliter & gratuito pro poſteriori eam velle prædeſtinato, & executiuè conferre, quin alterutra voluntate poſteriore intentioni illi primæ ſuæ aduerſetur. Poſita vero poſteriore voluntate efficaci, qua determinatè velit gloriam gratis conferre, non poterit prædeſtinato eam ob merita conferre, quin huic poſteriori ſuæ voluntati contradicat vt patet: ſicuti, nec poſſet gratis, & liberaliter gloriam conferre, ſi loco eius poſterioris voluntatis oppoſitam aliam, quam poterat, de gloria vt corona & præmio, ac remuneratoriè conferenda poſitiuam voluntatem habuiſſet.

3. Secundum hunc modum confirmat: quia, ſi quis decernat egeno ſuccurrere ſolum, poſtea poteſt modum ex pluribus, quibus ſuccurrere poteſt eligere: nempe, vel liberali donatione, vel mutuò, vel debita ſolutione, ſi egenus ille creditor ipſius ſit, quin altera ex his electione intentioni efficaci ſuccurrendi præcisè aduerſetur, ſed potius illam iuuet, ad debitumque effectũ deducat. Secundo: quia poteſt Deus pluuiam, & vbertatem fructuum terræ tali tempore efficaciter decernere, quin id per cauſarum naturalium diſpoſitionem, vel Sancti alicuius preces, aut merita, vel per gratuitam, ac prorſus extraneam ac miraculoſam diſpoſitionem ſuam à ſe agendum decernat: poſtea vero citra vllam cum voluntate, ſeu decreto illo repugnantiam, & oppoſitionem, quouis ex his modis, pluuiam, & vbertatem pro ſuo arbitratu decernere, atque exequi; cuiuſvis enim ex his mediis, aut modis electio per primum illud de pluuia & vbertate terræ decretum libera vt de ſe ſe patet, atque integra Deo eſt. Hunc autem modum minus ſibi probatum Soarius ipſe in Deo ait: quia imperfectum videtur prius de genere, quam de ſpecie decernere Deum cui omnia, quoad ſpeciem, & modum à principio, ac ſimul, non minus, quam quoad genus, cognita, ac certo explorata ſunt. Leuis autem, & confuſus ſcrupulus hic, vt inde modus iſte deſeratur. Confuſus: quia modum, & medium decreti, ſeu efficaciter intenti ſecundum ſe finis cum ſpecie confundit, quaſi finis ſecundum prædicatũ genericum decreto illo anteriori efficaciter intendatur, ac non ſecundũ ſpecialiora omnia eius diuiduantia etiam prædicata. Hoc vero ratione diuinæ ſcientiæ ex prædicato diuinæ (licet, non quia intuitiua: vt alij putant, cui prædicato obiectiue præſcindere, vt ſæpè oſtendi, non contradicit) repugnat, & ex parte etiam decreti, cuius efficacia præciſiua ex parte obiecti eſſe non poteſt, vt ſæpè etiam monſtrauimus. Si ergo, vt Soarius ſignificat, de rei efficaciter intentæ abſque modi, & medij intentione eodem modo, atque de intentione rei, ſecundum prædicatum genericum, ſine ſpecifico cenſendum ſit, non quidem minus Deum decens modus hic ſecundus erit, ſed aperte implicatorius, & repugnans: quare cenſeo Soarium genus, & ſpeciem laxè nec ſtricta metaphyſica, & logica ſignificatione vſurpaſſe, ita vero pro re decreta, & efficaciter intenta ſecundum ſe, quin modus, ſeu medium, quo facienda eſt, ſimul decernatur ex parte decentiæ diuinæ nulla eſt indecentiæ vmbra quin Soarius ipſe in modi huius confirmatione ſecunda intentionem Dei de pluuia, & fructuum terræ vbertate, abſque vllo ſcrupulo, poſſibilem poſterius admiſit.

4. Tertium modum ſibi probatiorem intendendi efficaciter gloriam prædeſtinati gratuito ex parte actus, atque antecedenter ad eius merita, aſt dependenter ab illis ex parte obiecta affert Soarius, vt ſcilicet gloriam prædeſtinati per medium meritorum determinatè, ſiue vt præmium, & coronam, ac non aliter obtinendam, antecedenter decernat: ex eaque intentione auxilia efficacia eligat, ex quibus iuſtitiam adeptus prædeſtinatus, eam perſeueranter mereatur, ac ſubinde ob merita condigna, quibus ille decedit, gloriam rei efficaciter intenderat, vt coronam, & præmium ipſi donet. Nullam autem in hoc modo repugnantiam inter efficacem Dei voluntatem intentionis efficacis gratuitæ ex parte actus, & independentis à meritis, & eius obiectum, gloriæ ſcilicet, dependenter à meritis atque non aliter, niſi vt præmium & coronam donandæ: quare, & eius voluntatis cum executiua gloriæ, vt præmij & coronæ concordiam eſſe apertiſſimam ſic explicat, & confirmat. Primo: quia in contractu venditionis gratis quis vult huic, & non alteri rem ſuam vendere, & tamen eius donationem gratuitam non vult, ſed onerosam, & pro pretio. Secundo qui præmium de ſuis bonis certaturis liberali voluntate ſtatuit, & proponit, non vult tamen bona illa gratuito & liberaliter ſed onerosè ob certantis merita donare. Tertiò ſi ita proponens præmium certantibus tantæ eſſet virtutis, & induſtriæ, vt ſua opera, & conſilio ita aliquem poſſet iuuare, vt certo vinceret, ac præmium propoſitum infallibiliter conſequeretur, ſuæ huius potentiæ & induſtriæ conſcius abſque vlla repugnantia, & imprudentia poſſet, gratuito etiam, & liberaliter ante abſoluta certaminis merita velle illi præmium, & coronam victori à ſe etiam liberaliter propoſitam, neque aliter quam ob victoriam in eo certamine conſequendam: atque ex ea gratuita, & efficace antecedente voluntate operam, & induſtriam ſuam certanti impendere, & applicare poteſt efficaciter velle, vt his ſuppetiis in certamine vincat, atque ob exercitam abſolutè ſtrenuitatem, & victoriam obtentam præmio & corona certaminis præſtituta coronetur. Hoc autem exemplum, in quo nulla gratuitæ, & liberalis efficacis voluntatis de illo certante præmiando, vel cum ſuo obiecto, vel cum voluntate poſteriori præmij, & coronæ collatiua repugnantia inuenitur, eſt concluſionis affirmantis poſſibilitatem efficacis intentionis diuinæ merita prædeſtinati antecedentis, prorſuſque liberalis, & gratuitæ de gloria ex meritis determinate, & non aliter quam, vt corona & præmio donanda, caſus idem, atque vt aiunt ipſiſſimus eſt. Et ſane alterutro ex duobus poſtremis modo gloriam adulti prædeſtinati à Deo antecedenter, gratuitò, & liberaliter intendi, nec ab oppoſitæ ſententiæ Patronis negari poſſe videatur: eam quippe ita gratuito inefficaciter abſolutè à Deo intendi fatentur. Quare vel eam Deum intendere præſcindendo à medio determinato meritorum ex parte obiecti, vel per merita determinate (vt veroſimilius) obtinendam, quin inter gratuitum intentionis, & onerosum obiecti non, niſi ex meritis, obtinendi, & ita executiuam donationis gloriæ ex meritis voluntatem ſit repugnantia, aut oppoſitio vlla. Quod autem aduerſarij intentionem illam efficacem eſſe negent, ad conuenientiam, vel oppoſitionem gratuiti intentionis cum oneroſo obiecti intenti, & executionis ex intentione illa huius inefficacia, vel efficacia nihil refert. Hac vero antecedentis efficacis intentionis, ſeu electionis gloriæ ſtatuta poſſibilitate, vt de facto pro prædeſtinatis in Deo adſit rationes, & à priori, & ab abſurdo Soarius & eius ſectarij inducunt commodius referendas refellendaſque certamine octauo, cum noſtram primam concluſionem ſtatuamus, ac vindicemus.

5. His omnibus, & ſingulis pro intentionis gloriæ, ſiue electionis efficacis merita antecedentis prædeſtinati ad illam poſſibilitate à Soario excogitatis, Vaſquez noſter multis ſeſe opponit neque ſatis plerumque firmis (vt aliis ipſius, hac in re ſectariis vſu venit) quæ hic reijcienda viſa nobis ſunt, firmioribus in certamen vltimum pro eorum, & noſtra negatiua ſententia reſeruatis, ne eius veritas ex probationum, & fundamentorum debilitate apud æquos rerum æſtimatores, vt non ſubruat, vacillet: & male

in primis contendit Vaſquez diſp.89. c.7.& 3.p.d.23.c.8. ordinem intentionis ſolum in Dei voluntate eſſe: Executionis vero in ſolis rebus, & obiectis, fine ſcilicet, & mediis executis: cum ipſe efficacem etiam intentionem finis per media & cauſas phyſicas obtinendi in Deo concedat, ac poſtmodum voluntatem concurrendi cum ipſis ad finis executionem. Nec dubium eſſe poſſit, quin media remotiora ad executionem præcedentia proximiorum ad finem ex Dei executiua voluntate ob finem aliquem præintentum, & anteriore ad voluntatem Dei mediorum fini proximiorum prouenire debeat: quare, & ordinem executionis in diuinis etiam voluntatibus reperiri, ſiue ex efficaci, ſiue ex inefficaci finis ſeu effectus per intermedias cauſas à Deo apponendi intentione executiuæ illæ Dei voluntates proueniant. Secundo male contendit in Soarij doctrina aliquid volitum fore ordine executionis non eodem, vt deberet, ſed diuerſo atque aduerſo etiam modo, quo ordine intentionis volitum eſt: ac proinde efficacium voluntatum ordines non conuenire inter ſe ſe, ſed inuicem maxime diſcordare. Aſſumptum probat: quia ordine intentionis voluit Deus merita *propter gloriam*: ordine vero executionis vult dare gloriam, vt Soarius ait, propter merita, leuis probatio: quia eſt grauis in philoſophia æquiuocatio. Diſtingue: vult ordine intentionis merita propter gloriam, *vt finem intentum ac non habitum, ſed per merita obtinendum*, fateor, *vt medium, & motiuum morale habitum, ſuaque abſoluta exiſtentia ad merita apponenda Deum mouens & inducens*, nego. Similiter diſtingue alteram aſſumpti partem, ordine executionis, *vult dare gloriam propter merita vt finem*, nego vt *medium, & motiuum abſolute prahabitum, & exiſtens ſuaque abſoluta exiſtentia mouens, atque inducens Deum vt in præmium & coronam gloriam, vt ordine intentionis prauoluerat, donet*, fateor: Ecce harum vtrinſque ordinis voluntatum concordiam ſummam, vt mittam eiuſdem æquiuocationis fallaciæ ſuæ Vaſquez ipſum patere: cum ex inefficaci gloriæ intentione, ſiue propter gloriam, vt finem, auxilia, & merita prædeſtinati apponi fateatur: ac rurſus propter merita ita abſolute poſita, in eorum præmium, & coronam ordine executionis gloriam conferri. Nec præſtat, quod Vaſquez inſtat, merita, ſcilicet, non eſſe media phyſica, ſed moralia, quæ eundem ordinem proinde in voluntate operantis, atque in executione debeant ſeruare: ſiquidem ſolum ſunt media quatenus mouent voluntatem operantis, ſiue volentis obiectum. Quocirca ſi ante præuiſa abſolutè merita voluntas ad efficacem gloriæ prædeſtinati mota eſt, nihil reſtat poſtea motionis moralis meritis erga Dei voluntatem exercendum. Sed tamen duplici intentionis, & executionis ordine admiſſo, quem neceſſario vidimus admittendum, tametſi ordine intentionis gloria vt fine voluntas efficaciter, & adæquatè moraliter mota ſit nilque reſtet meritis motionis moralis eo ordine agendum; reſtat tamen agendum totum ordine executionis eorum abſoluta exiſtentia præuiſa, qua ſola poteſt præmij, & coronæ executiuam collationem exigere, & gloriam, vt talem meritiua motione cauſare: quod ipſum fateri Vaſquez debet admittens Deum poſſe effectus cauſarum naturalium ante harum abſolutam præuiſionem decernere: hæ ſiquidem non ſolum illos phyſico influxui ordine executionis cauſant, ſed naturali precaria exactione voluntatis concurrendi executiuæ à Deo: quam precariam executionem ſua abſoluta exiſtentia ſortiuntur, atque ordine illo Intentionis ad efficacem antecedentem intentionem diuinam effectuum ipſorum non habuerunt. Quod autem vltimo inſtat Vaſquez Deum ordine intentionis, & conſultationis præconciliari, ac ſtatuere debere, non ſolum, quid liberalis, & miſericors, ſed, vt Iudex acturus ſit: ac proinde merita abſoluta expectanda, vt gloriam prædeſtinati efficaciter intendat; ordines confundit aduerſos & motiua ſibi pugnantia coniungit: ſtatuit ergo Deus liberaliter ordine intentionis gloriam dare ordine executionis, non, niſi, vt iuſtum Iudicem, poſt merita præuiſa.

6. Tertio impugnat antecedentis intentionis & electionis efficacis huius poſſibilitatem d. 89. citata ex Okamo: quia circa id, quod aliquis non ſibi ſed alteri libere conſequendum proponit, atque adeo, ex eius intentione indicat non debere moueri, nec neceſſario mouendum ad apponendum ex parte ſua, quod opus eſt, vt finem ipſi ab alio intentum obtineat, nequit ille aliquis intentionem efficacem illius finis habere, cuius aſſequutionem abſolutè in ſua poteſtate non habet, ob fruſtrationis periculum, & incertitudinem obtinendi finis, quem alteri intendit; tametſi media ex ea intentione inefficaci poſſit efficaciter velle, ac de facto alteri conferre, è ſuique parte apponere, etſi ille alter, cui finis ab altero intentus, & proprius eſt, mediaque, & ipſum finem in ſua habet poteſtate ad media adhibenda, niſi ex efficaci finis voluntate nequeat moueri: ſicuti, & ille aliquis, ſi finem ſibi intenderet, quem, & media neceſſaria in ſua omninò poteſtate haberet. Sed falſis pluribus innititur impugnatio. Primo enim videmus nos pleraque quæ ab alterius voluntate pendent, puta officium, beneficium, ita vehementer, & nobis, & aliis obtinendum intendere, vt ex vi intentionis illius ad eius executionem, quantum poſſumus moueamus, & nihil ad eius aſſequutionem fortius, & potentius vi eius intentionis omittere poſſimus: neſcio autem quid aliud intentio efficax noſtra habeat, quam determinare nos ad agendum, quantum poſſimus, totum, nihilque, quod in nobis ſit omittendum ad intenti finis conſecutionem: etiam cum nobis aliquid efficaciter volumus, vt ſalutem à medico, alimentum, & veſtitum à vendentibus, quorum voluntates in noſtra poteſtate non ſunt, nec Dei concurſus cauſis naturalibus neceſſarius, cum per illas aliquid efficaciter obtinere intendimus. Ratio eſt: quia infruſtrabilitas de ratione efficacis intentionis noſtræ, etiam circa ea, quæ ab alterius libertate non pendent, minimè eſt. Etſi autem ſit infruſtrabilitas de ratione intentionis efficacis diuinæ, atque in caſu preſenti, datis à Deo efficacibus etiam auxiliis meritum, & gloriæ per illud aſſecutio noſtræ libertatis, ac indifferentis poteſtatis ſint poſſintque abſolutè antecedente poteſtate non apponi: aſt non apponi nequeunt conſequente impotentia, & impoſſibilitate: quare intentio illa efficax eſſentia iter per ſcientiam mediam præſuppoſitam directa, vt Soarius ait, eamque proinde auxilij efficacis donatione deuoluens imbibitam neceſſitatem conſequentem intenti finis habet: Quod eſt ſatis, vt fruſtrari nequeat: atque hac ratione Deus in Scriptura corda, ſeu voluntates noſtras in manu ſua habere dicitur, vt eas quoquo verſum deducat, & vertat infallibiliter, atque indefectibiliter quo velit: atque ab Auguſt. c.97. enchirid. & c.14. de corrept. & grat. *Deum magis habere in poteſtate voluntates hominum, quàm ipſi ſuas*: Quare vt verum haberet ratio in creatis intentionibus, ſecus in diuina. Secundo Vaſquez ipſe contendit, Deum intendere efficaciter hominibus abundantiam fructuum per cauſas naturales, & agrorum culturam ab ipſis conſequendam, quæ cultura libera eſt, & poteſtatis ipſorum. Diſcrimen finis propoſiti proprij eius, qui intendit, vel alteri ad poſſibilitatem antecedentis intentionis finis proprij non alieni, niſi ad plenam vel non plenam poteſtatem intendentis iam impugnatam recurratur, non capio: atque (vt mittam omnia, quæ vult Deus ob ſuam tandem gloriam, vt communiter dicitur; quare, & ſibi, & proprium finem, ac reliqua vt media ad ipſum velle) amicitiæ amor ita nos in amatum transfert, vt ea, quæ nobis ex complacentia noſtri à natura inſita, ex illius complacentia amemus ipſi, atque velimus. At certè tentatum diſcrimen de iis, quæ penes intendentis poteſtatem ſunt, vt conferat, non ſtat in eo, quod aliis intendat, vel ſibi, ſed in eo, quod ſe ſolo immediate, & proxime poſſit, ac efficaciter velit conferre: tunc enim dari dependenter ab alterius libertate, & opere repugnabit, vt patet: ſed tunc intentio voluntas illa non erit, ſed executiua ſolum ſui obiecti, cum nihil ad eius obtentionem rationem medij habere poſſit. Si autem ita finis intentus, vel intendenti, vel alteri ita in ipſius poteſtate eſt, vt ſe ſolo illum exequi poſſit, & etiam dependenter ab alterius libertate, atque operatione, quam tamen in ſua habet poteſtate, vt noſtras habere Deum diximus; nec aliter, quam per alterius liberam operationem conferre, atque exequi finem ſtatuat; tunc voluntas illa efficax antecedens abſolutam alterius operationem, & intentio efficax obiecti ſui erit: non tamen ex

ea

Digitized by Google

ea immediatè effectus executiuè poteſt apponi, ſed expectanda operatio alterius neceſſario erit: tametſi ita efficaciter intendentem intentio illa ratione efficaciæ ſuæ intrinſecæ ſeipſa determinet, vt efficacia media ad eam operationem, quam ratione ipſorum in ſua habet poteſtate abſolutè obtinendam adhibeat: ita ergo Deum ſe poſſe habere in electione, ſeu intentione efficaci gloriæ prædeſtinati Soarius ait iuxta tertium modum intendendi gloriam ipſius, vt præmium, & coronam, nec aliter quam per ipſius merita obtinendam: quare tertia hac impugnatione non tangitur.

7. Sed tertium modum Soario probatiorem impugnat rurſus Vaſquez. Quia actus internus, & externus in eadem ſpecie virtutis neceſſario eſſe in ſtata Theologia debent: maximè, cum internus actus ſpecificam honeſtatem ab externo accipiat: atque in præſenti, vt ſit actus gratitudinis, miſericordiæ, aut liberalitatis, efficax voluntas gloriæ prædeſtinati, debet reſpicere non ſolum obiectiuam harum virtutum honeſtatem (quod omnibus virtutibus commune eſt) ſed etiam in materiali obiecti rationem peculiarem: nempe compenſationem obſequij, vt gratitudo ſit, miſeriæ ſubleuationem, vt miſericordia, & puram largitatem, vt ſit virtus liberalitatis: tametſi enim his tribus virtutibus aliquid commune, & independens ab obiectis conueniat, velle ſcilicet liberè, & abſque vlla neceſſitate phyſica, aut morali obligationis tribuendi, tamen in ſpecie aliqua earum conſtitui voluntas nequit, niſi ſpeciale eius reſpiciat & pertingat, *Si autem gratis, & ſine meritis*, quod de efficaci electione antecedente ad gloriam, denotat, vltra commune illud libertatis phyſicæ & moralis, ſpeciale, quod in virtute liberalis donationis eſt donatio, & voluntas exequens gloriæ liberalis, & gratuita eſſe debet, ac non ex meritis: cum, vt exequens voluntas intentioni illi reſpondeat, nec aduerſetur; tum, vt donatio ad aliam virtutem ſpecialem ab ea, in qua electio illa efficax ſeu internus actus eſt, á quo procedit, contra ſtatutum dogma moralis Theologiæ non pertineat: ergo implicat efficax electio illa antecedens liberalis, ſine, ac independenter à meritis prædeſtinati cum executiua voluntate, & donatione dependenter à meritis quæ de fide ex meritis, & remuneratoria eſt: in proponente autem præmium certaturis atque efficaciter intendente, & iuuante, quantum poteſt, vnum ex certantibus, vt ſuperet, & præmium à ſe propoſitum (quo proxima ratio videbatur euertari) aſſequatur, duas actiones externas duaſque internas diſtinguit: harumque quamvis in eadem ſpecie virtutis cum externa, quam efficaciter intendit conſtituit: interna ſiquidem præmij propoſitio, & eius traditio externa prorſus liberalis eſt, certantium communitati, ac fors Reipublicæ, ſi præmia de ſuo alias ponere debeat. Præmij autem diſtributio eiuſque voluntas efficax ergà alteram ex certantibus, quæ diſtributionem illam pro obiecto habet, etſi liberè, & phyſicè, & moraliter habeatur liberalis non eſt, ſed gratitudinis & remuneratoria ſeu diſtributiuæ iuſtitiæ vti externa iſta diſtributio: quod ſi alius à proponente, & collaturo præmium efficaciter intendat, adiuuetque ſubinde, quantum poteſt, alterum ex certantibus, vt præmium conſequatur, cum media ſolum poſſit conferri, idque liberaliter, ſi ita conferri ab ipſo contigerit, nimirum quod intentio efficax, ex qua illa donat liberalis etiam ſit, illud de voluntate emptionis & venditionis extra rem videri ait. Paciſci enim de re, & pretio ad eam virtutem pertinet ex cuius fine quis paciſcitur, & quandoque ad nullam, immò quandoque ad vitium, ſi ex fine fornicationis, ludive immoderati, & vitioſi paciſcatur. Extremum de intentione inefficaci, quæ idem vtrique virtutis opus cum externa actione non facit leuius videtur, nec liberalitatis, ſicut efficax intentio, affectus eſt, ſed beneuolentiæ ad plures virtutes cõmunis. Hæc tamen, etſi acutiſſima, intentum non euincunt. Si enim præmium quis proponat ex intentione efficaci, vt alter ex certaturis illud conſequatur, ex qua etiam illum, quantum poſſit adiuuet, vt vincat, præmiumque donet victori, dubium non eſt, quin præmij donatio ad gratitudinem, vel iuſtitiam diſtributiuam ſpectet, ad quam antecedens illa efficax intentio, ſpectare non poteſt, cum debitum victoriæ non ſupponat, ſimiliter, vt Vaſquez ipſe aiebat voluntas efficax vendendi, ſeu paciſcendi, ex qua rei traditio ex iuſtitia ſit, ex iuſtitia eſſe nequit, ſed ex alio quopiam motiuo eſſe poteſt: ergo non oportet, vt intentio efficax antecedens voluntatem aliam alicuius actionis executiuum ad eandem virtutem ad quam actio, & executiua eius voluntas ſpectant, pertinet: neque id, niſi de actu interno immediatè, & directè executiuo actionis externæ, atque hac externa moralis Theologia docet, potuitve docere; nec vim vllam habet oppoſitio, niſi ex debita ſubordinatione phyſica intentionis, & electionis ex ipſa quæ ob finem intentionis eſſe debet, ſiue efficax, ſiue inefficax intentio ſit: quare, & contra Vaſquez ipſum vim habet exemplum, ſi quam habet. Demum eundem tertium modum impugnat: quia, ſi vnico actu intentionis gloriæ, ſeu intentionis antecedentis gratuitæ, & liberalis, non niſi ex meritis donandæ, ferri intelligatur poterit quidem ferri in gloriam per, vel propter merita, ſiue ex meritis ſeu ordine meritorum ad eam voluntatem concipiendam, qui altero ex his tribus modis explicetur, nequitque verificari, niſi merita præuiſa in eam voluntatem influant: quod & ipſius antecedentiæ, & liberalitati repugnat: quare, niſi electio illa efficax antecedens præſcindens à meritis (iuxta modum ſecundum iam impugnandum) aſſeratur, prorſus repugnat: ſed cum Vaſquez ipſe 1. 2. t. 1 de intentione finis doceat illam ferri in finem cum ordine, & relatè ad media neceſſario debere: quare non poſſe non directè in illum, & indirectè ad merita ferri idem ſibi reſponſum iudicet, & electionem, ſeu intentionem illam gloriæ antecedentem, & efficacem ferri in gloriam cum ordine, & relatè ad media meritorum, ac proinde ad merita etiam indirectè.

8. Secundum de antecedente intentione ſeu electione efficaci ad gloriam præciſiuè à mediis determinatis, ſiue à meritis impugnat Vaſquez, quia ex vi eius electionis antecedentis, ſeu intentionis efficacis gloriæ præciſiuè poſita etiam poſteriori electione medij determinati meritorum ad eam conſequendam, immo & electione mediorum efficacium pro obtinendis meritis ad hanc ſubſequuta monetur homo liberè ad merendum, & obtinendam gloriam per merita: Ergo, etſi non mereatur, nihil ponetur cum intentione, & electione meritorum prædeſtinati, & auxiliorum efficacium ad merita abſolutè incompoſſibile; atqui nec deficientibus meritis à gloria efficaciter antecedenter intenta excideret, cum intentio illa, & electio antecedens, & ab intrinſeco efficax gloriæ cum eius abſoluta poſitione, & exiſtentia eſſentia ſua connectatur: Ergo eis intentione, & ſubſeruiis electionibus, nullaque facta impoſſibili ſed poſſibili abſolutè poſitione conſequeretur prædeſtinatus ad gloriam ſine meritis, quod Soarius negat, & electioni conſequutionis gloriæ ab ipſo determinate per medium meritorum prorſus repugnat. Reſpondere tamen Soarius facile in ſuis principiis poteſt: antecedentem illam ſuam electionem, ſeu intentionem gloriæ, vel ſaltem electionem ſubſequutam medij determinate meritorum, & auxiliorum efficacium ad ipſam ſcientiã conditionatam mediam directiuam, & ſubinde conditionatam etiam meritorum, vti eius obiectum, futuritionem ſupponere: quæ, ſi merita in ſtatu abſoluto deeſſent, vt poteſtate antecedente poſſunt, non præexſtiſſent: quare impoſſibilem abſolutè eſſe ſuppoſitionem coniunctionis defectus abſoluti meritorum, & electionis ipſorum, tanquam medij determinatè electi ad abſolutam gloriæ conſequutionem: ad eam quippe coniunctionem opus eſt vt electio ipſa ſupponatur abſolutè præcedens, & exiſtens: quare & abſoluta exiſtentia meritorum poſitis abſolutè efficacibus auxiliis, cui futuritio eorum conditionata & ſcientia media, ac tandem electio ipſa, cum auxiliorum, tum medij determinati meritorum innititur: ad coniungendum autem abſolutam meritorum exiſtentiam & eorum abſolutum defectum, purificata per mediorum abſolutam poſitionem conditione, nulla eſſe poteſt in voluntate, niſi fictitia & chimærica poteſtas, vt de ſe patet, ac ſæpe docuimus: quare ſola eſt poteſtas ad non merendum, ac impediendum, ne futurio conditionata, atque electio, tum meritorum, tum auxilij illius, in ſuo genere præceſſerit: quæ eſt poteſtas non merendi eius,

qui abſolutè poteſt, atque in ſua poteſtate habet impedimentum poſſibilitatis conſequentis non merendi, pro priori ad abſolutum meritum quem appetiuit impedire, ne fuerit, vt reſpondimus ſæpe ad componendam abſolutam libertatem actus contingentis cum electione & collatione abſoluta efficacis auxilij per ſcientiam mediam regulatis, & directis: quare, ni aliunde hæc oppoſitio vrgentius prematur vt preſſimus contr. 4. q. 2. contra Soariſticas præfinitiones vniuerſim, ac iterum in re præſenti vrgebimus cert. vlt. facile me eluetur, vel eludetur impugnatio.

9. Impugnat ſecundo: quia, quidquid Deus vult gratia ipſius, ſeu propter ipſum vult, vel gratia alterius, ſeu propter aliud, quin poſſit voluntas præſcindere ab vtroque: ſicut nec poteſt præſcindere, vt aliquid velimus, quin ex noſtri, vel alterius complacentia velimus: ergo Dei voluntas efficax circa gloriam prædeſtinati, vel verſatur circa gloriam, eiuſque donationem propter ſe, & gratia ſui, atque ſic apertè vult dare gratis, & ſine meritis: id eſt enim date gatis, dare ſcilicet gratia donandi, & ipſius donationis & (præter excluſionem meritorum in ea voluntate) infertur inde: electionem medij meritorum ad conſecutionem gloriæ locum non habere, adhuc pro poſteriori: quia voluntati illi efficaci aduerſaretur: vel verſatur circa gloriam eiuſque donationem, non gratia ipſius & propter ipſam, ſed propter merita, & tunc iam includit merita: cum autem nihil Deus poſſit velle niſi propter ſe, & gratia ſui, vel gratia alterius & propter aliud, atque primo modo excludantur merita, ſecundo vero includantur, fit planè voluntatem illam ab incluſione, & excluſione præciſiuam eſſe chimæricam, & impoſſibilem. Ad exemplum volentis efficaciter ex miſericordia ſuccurrere egeno non definiendo pro eius voluntatis ſigno priori donationem, vel mutuo, vel debiti compenſatione ſuccurre reſpondet: iam aſſignari ſpecialem virtutem miſericordiæ, quæ componi poſſit cum quovis ex aſſignatis modis executiuè ſuccurrendi, in voluntate autem illa donandi gloriam abſtrahendo à meritis, non poſſe aſſignari ſpecialem virtutem, quæ cum donatione executiua propter merita componi queat. Sunt autem hæc cæteris debiliora. Nam pone (quod Scriptura aſſerit) eam Dei voluntatem ex miſericordia fuiſſe, & eſt caſus, quem admittis: & ſane, cum merita ipſa ex miſericordia Dei oriantur poteſt ipſe conferre gloriam ex duplici voluntate miſericordiæ, & iuſtitiæ, ſeu gratitudinis, vel vnica ab alterius motiuo inadæquate concepta, & adæquatè ab vtroque: vel propter vnum vt principale motiuum, alterum vt impulſiuum: vel denique exercere, & exequi materialem actionem iuſtitiæ, aut gratitudinis in donatione gloriæ ex ſolo motiuo miſericordiæ. Ratio autem illa nititur æquiuocatione notata ſupra à nobis in alia eius impugnatione, vocum gratia, & propter ſe, vel propter alium: accepto quippè *gratia & propter ſe vel propter, & gratia alterius finaliter, & medialiter,* (vt preſſius ad formam, quâ aptius ad latinitatem loquar) verum eſt nullum actum voluntatis cuiuſvis poſſe ab vtroque præſcindere, propter autem meritiuum, non eſt finaliter acceptum, ſeu finis reſpectu gloriæ, quæ ob ipſa datur, ſed potius medium morale ſeu motiuum, per quod illa in executione dabitur: quare abſque vlla repugnantia voluntas illa antecedens, ſiue electio efficax prædeſtinari ad gloriam in ipſam eiuſq; donationem ob miſericordiæ honeſtatem, vel alterius virtutis motiuum, quin medium meritorum includat, vel excludat, poteſt præciſiuè ferri: & ſanè, cum, quod ad motiuum attinet, nullum ſit intentionis inefficacis gloriæ prædeſtinati à Vaſquez aſſertæ, ab efficaci diſcrimen importunè ad eius efficaciam impugnandam medium iſtud aſſumitur. Ratio, ob quam ſecundus hic ſuus modus minus Soario placet, quia ſcilicet videtur admittere Deum prius de genere, quam de ſpecie decernere, quod, cum ex parte diuinæ ſcientiæ, tum ex parte efficaciæ diuinæ voluntatis repugnat, vt oſtendimus, in modi huius explicatione benigna, quam ſupra dedimus, Soarij ratio vim non habet, vt ipſi, in ſuo philoſophandi modo, diſpliceat.

CERTAMEN VI.

Haud maiori operæ pretio Vaſquiniani aliis Soarium impugnant.

1. IMpugnat Leſſius primo. Quia hoc modo electionis reprobi ante præuiſa merita poſitiuè etiam videntur à gloria excluſi: tum quia cœtus Beandorum numerum hac electione efficaci præfinitum vti ædificium certo lapidum numero, & certo Conuiuatum numero, & ordine conuiuium, eius aſſertores eſſe docent: cum autem ita efficaciter electi nequeant non numerum illum complere, ac ſupra illum addi alij ſine mutatione præfixi ordinis, & diſpoſitionis ædificij nequeant, electione eiuſmodi ante præuiſa merita non incluſi, excluſi à gloria poſitiuè erunt, ac demum cum ex ea ſolum efficaci electione ad gloriam auxilia efficacia ad perſeuerandum donentur, qui ita electi non ſunt, videntur ab auxiliis illis, & perſeuerantia poſitiuè excluſi: vrgeret primum, ſi aduerſarij certum illum numerum ſaluandorum conuiuio, & ædificio cæleſti inferendorum, quoad augmentum, & decrementum concedant: quare nec menſam conuiuij illius molemve ædificij, certis corporeæ magnitudinis terminis, & proportionibus delineatum volunt. Secundum non vrget magis. Electio quippe efficax neceſſaria non eſt, vt auxilia efficacia donentur, adhuc prædeſtinatis in horum ſententia, qui ex intentione inefficaci ſaluris prædeſtinationem, & electionem auxiliorum efficacium etiam ad perſeuerandum poſſibilem admittunt; ſed ſolum requiritur, vt ita electis, & prædeſtinatis non poſſint non conferri: quare ex determinatione hac conferendi auxilia efficacia ita electis prædeſtinatis ad perſeuerandum reprobi, reſpectu quorum remanet intentio inefficax ſaluris, ex qua dari à Deo ea auxilia poſſent, & ab eis non remanent excluſi ſed ex mera Dei libertate, quam eis electionis ſimilis abſentia facit. Vnde ſecunda Leſſij impugnatio euaneſcit: quod ſcilicet Deus non videatur ſincerè velle reprobis ſalutem; ſed eorum potius ſaluti inſidiari: quandoquidem de induſtria ea denegat auxilia, quibus nouit ſaluandos, quæ ſi exitus auxiliorum ignarus de auxiliis prouideret, pleriſque reprobis contingerent; verum cum id ex mera Dei libertate, non ex prædeſtinatorum præfata electione ad gloriam proueniat, nil contra hanc præſtat obiectio; immo ei tenetur Leſſius obiectans reſpondere: cum ad prædeterminationem, & electionem auxiliorum efficacium ad perſeuerandum, ſcientiam mediam regulantem, & directiuam requirat: electionem vero ſufficientium pro reprobis comitari ſimilem ſcientiam fateatur: & tamen Deum ex vera, ſincera, ſeriaque ſalutis ipſorum intentione ea auxilia eligere fateri dogmaticè debeat iuxta ſolutionem huius difficultatis à nobis datam controu. 4. & 6. immo etiamſi in anteactorum peccatorum pœnam ex induſtria ea tribuat; quia tunc etiam ex correptionis, & reſipiſcentiæ fine ea confert, ab ea intentione ſincera, ſeriaque ſalutis ipſorum non abſiſtit, de quo rurſus 8. de reprobatione: indéque euaneſcit ſcandalum, quod apud populum electio hæc poteſt ingenerare: idem enim ipſum Catholica prædeſtinatio ingenerare poteſt apud ignaros, immò & apud Doctos alias, & eruditos Semipelagianos ab Auguſtino prædicata ſcandalum fecit, quia non ſatis ab ipſis intellecta. Parui ergo habendum ſcandalum eſt, quod è ſola ignorantia, aut praua aliorum intelligentia ortum habet, vt Theologico examine, aut vera, aut probabilia tradantur. De quibus cum ad modum ſubtilia, & populi, ſeu cœtus, ad quem eſt nobis ſermo, captum ſuperantia ſunt, tacere præcipit prudentia, vt de rebus ad prædeſtinationem ſpectantibus ſubtilioribus.

2. Tertia impugnatio. Quod eiuſmodi electis iuſtis poſſint reſpondere reprobi damnandi ſe antecedenter ad gloriam electos, atque efficacibus auxiliis à Deo non præuentos, vt bene viuerent, ac perſeuerarent, vt electi, & præuenti fuerunt, & prædeſtinati. Hæc enim

obiectio

obiectio ex prædeſtinatione prædeſtinatorum,& negatione prædeſtinationis reproborum, æquo robore contra Leſſium, & Catholicos omnes Inſtrui poteſt. Neque enim ex electione efficaci ad gloriam, ſed ex electione auxiliorum efficacium pro prædeſtinatis ac non efficacium, ſed ſufficientium pro reprobis, totas ſuas vires, (ſi quas habet) deſumit. Sed habet certè nullas: cum enim ſiue ex intentione efficaci, ſiue inefficaci donata auxilia intrinſecus indifferentia, & efficacia, ſeu inefficacia extrinſecè ſint, antecedentem tam in reprobis, quam in prædeſtinatis abſolutam ad bonum, prauumque eorum vſum poteſtatem relinquant, induſtriæ, bonoque libero vſui locum relinquunt, pro quo prædeſtinati laudem, & præmium, reprobi vero vituperium mereantur, & ſupplicium. Solumque dicere reprobi poſſunt, non ita Deum erga ipſos beneficum, atque erga prædeſtinatos fuiſſe. Quibus tamen ipſe in operariorum vineæ parabola iam dudum reſpondit: *An de bonis meis non licet mihi quod volo facere? an oculus tuus nequam eſt, quia ego bonus ſum*, & illo amplius. *Tolle quod tuum eſt, & vade.* Siquidem & reprobis non de eorum bonis, & debitis, ſed de ſuo etiam, & vltra debitum, gratis plura in auxiliis ſufficientibus Deus contulerit. Nihil ergo iuſtitiæ in reproborum prouidentia, & damnatione ſeruandæ electio illa efficax & antecedens merita prædeſtinatorum ad gloriam poteſt officere. At inquit Leſſius ſaltem Dei bonitate officiet. Dona enim ſupernaturalia gratis, & è ſua mera bonitate communia eſſe ſolent, vt in Angelorum Sanctificatione, hominum redemptione, Sacramentorum participatione, & aliis pluribus, æque ad omnes à Deo profuſis patet, qui bonitatis ſuæ, vel inclinationis, legi deficeret, ſi quibuſdam efficaciter ex ſe ſolum, & abſque eorum merito ad gloriam electis, alios ex ſe etiam ipſo ſolum ab ea electione excluſiſſet: obiectio hæc vt bonum Deum faciat, abſolutum Dominum negat, nec rationis vmbram habet, vt in naturalibus vnam creaturam alteri præferre poſſit, vt experimur, in ſupernaturalibus nequeat: cum non minus ſupernaturalium, quam naturalium Dominus ſit, atque ad ſupernaturalia illud quale quale ius, atque exigentia precaria abſit creaturis. Deòque ipſis debitum: & parabola etiam inæqualis donationis operariis in donis ſupernaturalibus ſit. Exempla de ſanctificatione nil præſtant Angelis communi: non probatur fuiſſe omnibus æqualem, immò aliis impertitam fuiſſe, quam aliis maiorem verius eſt: quid ergo diſcrepat alios præ aliis ad gratiam vocationis ampliorem & ad gloriam impenſius fuiſſe amatos; Redemptio ad omnes creaturas eius capaces extenſa non fuit, cum eius Angeli participes non fuerint: immò nec æqua quoad applicationem, vel per Baptiſmi ſacramentum, aut pœnitentiæ: nec medium ſufficiens ad remedium, & reparationem nonnullis prouiſum nonnulli opinantur. Mitto perſpicua plura.

3. Quarta Leſſij impugnatio: Promiſſio omnis eſt ſignum voluntatis promittentis: ergò abſoluta abſolutæ, conditionata vero ſolum conditionatæ voluntatis. Atqui promiſſiones omnes, & omnibus in ſcriptura à Deo de vita, & gloria æterna factæ conditionatæ ſunt, ſub meritorum ſcilicet conditione: ergo nulla eſt in Deo erga aliquem adhuc prædeſtinatorum, nedum erga eos omnes abſoluta efficax, & antecedens eorum abſoluta merita ad gloriam electio. Confirmatur: quia obinde nemo noſtrum conditionatè promittit alicui, quod abſolutè dare decreuit. Confirmatur ſecundo: quia Deus eodem modò omnibus promittit gloriam ſub conditione meritorum atque inferni pœnas ſub conditione demeritorum, ac proinde vtrumque ex conditionata ſolum voluntate, non autem ex abſoluta efficaci, & antecedente abſoluta merita, aut demerita, quam erga damnationem non habet, neque ex iuſtitia, aut retributione remuneratoria habere poteſt. Atque inſuper, cum minæ illæ erga omnes ſint, veræ, ſeriæ, atque ex animo eſſe debent; eſſent autem reſpectu prædeſtinatorum inanes minæ vanaque terriculamenta, quæ, niſi ex ignorantia antecedentis efficacis electionis ſuæ ad gloriam, incutere ipſis timorem minimè poſſint. Rurſus electio hæc Dei ratione auxiliorum efficacium, quæ Deus in ſua habet poteſtate, & ita electo neceſſario donat, cum eorum meritis abſolutis, & perſeuerantia connexa eſt, atque ad conuertentiam proinde cum ipſis dicitur: contra verò cum non ita electis deneget efficacia auxilia ad merendum, & perſeuerandum eorum non electio cum negatione meritorum, & perſeuerantia ipſorum ad conuertentiam etiam dicetur: ergo idem eſt, promitto tibi gloriam ſi eam perſeueranter merueris, atque promitto illam, ſi te anteacto elegi contra vero eius tibi iacturam minitor, ſi te non elegi ad eam. Quod, & à communi ſenſu, & ratione hominum, & à Dei bonitate alienum eſt: immò implicatorium, cum tota retribuendæ gloriæ, vel ab ea decidendi conditio electio diuina, vel non electio ſit, non quæ ſonat & ſignificatur conditio meritorum, aut demeritorum. Reſpondetur facile: promiſſionem illam ad omnes factam, & æqualem ſub conditione fieri debuiſſe, cum non ſit abſolutè dandæ gloriæ reprobis, qui tamen illam ex auxiliis ſufficientibus obtinere abſolutè poteſtate antecedente poſſunt: ratione cuius antecedentis poteſtatis non merendi illam, atque impediendi ſubinde electionem illam efficacem regulatam per ſcientiam mediam conditionatorum meritorum, ne ſuo loco, & priori in ſuo genere præceſſiſſet, potuit fieri, adhuc ſuppoſita electione reſpectu prædeſtinatorum, conditionata promiſſio: cum ea electio ſolam neceſſitatem conſequentem obtinendi gloriam ita electis prædeſtinatis inducat in Suarij ſententia: id quod conuellendum aliunde eſt, vt vim hoc argumentum habeat: maximè, cum promiſſio hæc conditionata gloriæ motiuum (vt minimum) & incitamentum, non leue, ſit ad merendum: vnde facile confirmationes omnes infirmantur, ſed facilius ſubruunt omnia, ſi promiſſio conditionata, & ipſi ſuppoſita neceſſario conditionata voluntas ante abſolutam electionem ad gloriam conſtituatur, quæ, etſi neceſſaria ad eam promiſſionem non ſit, nullatenus autem ſubſequuta repugnat. Poſtremo, vt vim, & difficultatis vmbram habeat, probandum erat: quæcumque ad conuertentiam dicuntur ſynonimè dici, quod eſt improbabile, præſertim in iis, quæ ob phyſicam connexionem vnius cum alio (qualis eſt inter electionem & merita prædeſtinati) ad conuertentiam dicuntur, in iis ſiquidem vnum re ipſa ab alio diuerſum eorum nominibus ſignificari certum eſt.

4. Quinta, & ſexta Leſſij impugnatio eodem recidit. Nempè ex hac electione antecedente merita, & efficace quorundam ad gloriam, tolli, cum in vnoquoque omnem bene operandi ſollicitudinem, cum in viris Apoſtolicis animarum zelum. Siquidem ſi electus ita ad gloriam ſum, ab ea excidere nequeo: & quamvis per merita obtinendam electus atque in eis etiam mea ſollicitudo in Dei electione, & decreto numeretur; ille me ad ea omnia, ignarum etiam, & inertem efficaciter excitabit, ſin autem ex electis ita non ſum, fruſtranea eſt præceptorum, & conſiliorum Dei ſtudioſa obſeruantia: quia etiam adhibita ſaluandus certo non ſum, quin antecedens bene merendi, & ſalutis poteſtas, & libertas, alio mihi, quam in damnationem cedat: certa autem irriti, ad rem, etiam poſſibilem, conſequendam laboris cognitio & iudicium impedit prorſus, tollitque conatum: quod ipſum argumentum contra zelum aliorum de mea, & reliquorum ſalute militat, tametſi per eorum zelum, & labores illorum mandanda executioni ſit mea, vel reliquorum ſalus decreta: nam, & hoc nihil ipſis de ea cogitantibus, neque ſolicitis ſuo tempore fiet, & ad id efficaciter excitabuntur, quin vltra ſtatutum numerum electorum, & menſuram perfectionis, & ſalutis, ad quam quiſque electus à Deo eſt addi aliorum ſolertia, induſtria, & zelo quidquam poſſit. Hoc tamen totum Pelagianorum, & Semipelagianorum argumentum præcipuum, vel potius erroris ſui totum fundamentum fuit: & quod ſublata etiam antecedente electione, ſeu intentione efficaci gloriæ prædeſtinati, poſitaque prædeſtinatione, & electione mediorum efficacium extrinſecus, certa tamen, & infallibili de ſalutis aſſequutione (vt Leſſius ipſe ex intentione inefficaci ſalutis admittit) eandem vim contra prædeſtinationis certitudinem habet: cui cum noſtra libertate conciliandæ Patres omnes, & Scholaſtici, atque accuratiſſimè & ſubtiliſſimè Anſelmus, & Molina noſter, noſtrique omnes poſtea inſuda

runt: quare, cum impugnatio ſupponat electione hac Soariſtica neceſſitatem antecedentem ad meritum, perſeuerantiam, & gloriæ conſecutionem per ipſam non induci, maxime ſi, iuxta tertium Soarij modum, non niſi per merita obtinendæ gloriæ electio efficax ſit, quæ abſque libertate eſſe non poſſunt, nil in eo argumento, & impugnatione eſt, quod non æque Leſſij & noſtrorum omnium prædeſtinationem impugnet. ei tamen reſpondemus pro prædeſtinatione omnes, eius certitudinem, & infallibilitatem à noſtro abſoluto bono auxiliorum vſu, ſolertia, & induſtria ratione ſcientiæ mediæ, cui prædeſtinatio eiuſque certitudo innititur, pendere: quare, & poſſe abſolutè à noſtro malo vſu impediri, ne ſuo ſigno, & priori præceſſiſſet: iuxta illud Petri. *Satagite vt per bona opera certam veſtram vocationem, & electionem faciatis*. quod ipſum de & pro ſua electione diſcurrit Soarius, & ſupponit obtinebitque, quorſque aliunde à doctrina, & ſuppoſitione nudatur. Libertas autem alioquam in damnatione reprobis cedere ex dictis conſtat, ſiquidem inductiua bonoque vſu reddere auxilia efficacia poſſunt abſolute, neque ex efficaci intentione damnationis, & mali vſus, immò nec ex inefficaci, ſed potius ex vera, & ſeria boni vſus, & ſalutis intentione ipſis à Deo tribuuntur. Et hæc impugnationis pars contra Soariſtas non eſt, qui negant reprobos ante merita poſitiue excluſos, ſicuti negamus omnes. Nouatores eo argumento impugnant, vt ante merita poſitiuè excluſos, vt ipſi contendunt, concedamus. quia non aliter ſe exterius Deus gereret, quam denegando eis auxilia efficacia ne pereant, ſed ſaluentur. Et certe quoad externorum mediorum, & appoſitionem verum aſſumunt: errant tamen quoad internos Dei electionis & intentionis affectus, quos ob eorum ſalutem a Deo conceptos habitoſque Scriptura Patres, & Eccleſia teſtantur. Ex quibus patet, quid, quantumque aliorum zelus labor, & induſtria aliis ad ſalutem conſequendam, augendamque perfectionem, & gloriam poſſet ea etiam poſita electione, ſicuti, & prædeſtinatione prodeſſe: proficeretque iis ſpeciatim electis, & prædeſtinatis quorum bonus vſus auxiliorum, immò & auxilia ipſa illorum zelo induſtria, hortatu, & prædicatione obtinenda elegiſſet, ſicuti in omnium ſententia prædeſtinauit.

5. Septima Leſſij impugnatio: quia ea electio à naturali curſu, & diſpoſitione rerum diſcordat. Si enim ante præuiſum primum peccatum habita à Deo eſt: ergo, etſi illud non fuiſſet iidem, eodemque gradu homines bearentur: at nunc multi ex prauo concubitu nati, qui nec in ſtatu proinde innocentiæ naſcerentur, beandi ſunt: ergo non iidem tunc bearentur. Secundò, cum electio hæc circa ſingulares homines tali corpore, & anima conſtantes eiſdem cibis tunc, quibus nunc, vti illos opus eſſet, cum ex ciborum varietate corpora ipſorum, cum in ſe, tum in ſemine ex quo erant coagmentanda variarentur. Tertiò materiæ particulas per diuerſa corpora diſperſas colligere Deus teneretur, vt iidem met beandi nunc perſtaret corpus: maiori ſcilicet, quam generalis reſurrectionis miraculo. Inſuper, cum ad electionem hanc vnius præ alio, etiam non electi ſupponi exiſtentes, & ſingulares debeant; ſi eorum non electio vti aliorum electio, ante primum peccatum fuit, infertur: eoſdem, qui peccato commiſſo eo etiam non commiſſo, & in ſtatu innocentiæ fuiſſe damnandos: quod ſimilibus abſurdis patet multiſque affinibus aliis. Verum, ſi aduerſarij negent hominum electionem, & prædeſtinationem ante præuiſum Adæ peccatum fuiſſe, & ſolum ex meritis Chriſti poſt peccatum decreti: quare nec Adami gratiam in ſtatu innocentiæ effectum fuiſſe prædeſtinationis, (quod verius mihi eſt) eoſdem qui nunc in ſtatu innocentiæ ſaluandos homines minimè infertur: & omnia oppoſita diſparent. Sed quoniam hoc ordini decretorum incarnationis Soariſtico minus concordat, admiſſa electione hominum eorumdem, qui ſaluandi nunc ſunt, ad gloriam, non oportet eos eodem modo tunc, ac nunc procreantur, propagari: cum extrinſecum eorum ſubſtantiis, etiam ſingularibus ſit: ſicuti in Soarij ſententia Chriſtus, & ante Adæ peccatum, atque ex eo remotè, & proximè ex Beata Virgine propagationem abſolutè, & ſecundum ſubſtantiam futurus præuiſus eſt. Neque item iiſdem cibis vti opus eſt, vt eadem corporum materia perſiſtat: extrinſecum quippe id illis partibus nutriti, & alici eſt, ſicut de geniti generatione diximus: Cum nutritio iuxta Philoſophum ſit partialis nutriti generatio. Atque hoc totum in humanitate Chriſti, ſi ante Adæ peccatum in Soarij ſententia à Leſſio ad impugnationem admiſſa, fatendum eſt: cum non iiſdem cibis, quibus in ſtatu innocentiæ, Adæ peccato admiſſo fuerit vſus. Quod autem ita Deus res perſtante innocentia diſponeret, vt materiæ portiunculæ omnes, quibus beandorum nunc corpora coaleſcunt, & tunc eadem corpora coagmentarent infinitam Dei ſapientiam probat, quæ rerum, & cauſarum omnium curſum tunc diſponeret, vt omnes illæ particulæ in ſua quæque corpora naturali curſu confluerent, quod planè non naturæ curſu rerum, debitoque ipſis à Deo concurſu, & diſpoſitione, ſed miraculoſo in generali noſtrorum corporum reſurrectione à Deo peragetur. Vnde nec obiectio tam multa acutè, & eruditè mouens quidquam contra Soariſticam electionem ad gloriam euincit.

6. Octaua Leſſij impugnatio: quia, ſi electione illa efficaci ad gloriam antecedente merita atque per merita obtinendam eligit Deus ſimul gloriam cum meritis prædeſtinati (vt tertio modo Soarius aiebat) vel ſaltem electionem gloriæ immediatè, & ante auxiliorum electionem, ſequitur electio efficax meritorum, quæ re ipſa erunt prædeſtinati, eiuſque præfinitæ gloriæ dignitate meritiuæ reſpondent: inde verò infertur: eorum operum abſolutam poſitionem in manu Concilij noſtri, ſeu in poteſtate noſtra non eſſe: quod contra ſcripturam eſt, & contra dogmaticam arbitrij noſtri libertatem, etiam extrinſecam, quæ eorum operum præfinitione aboletur. vnde præfinitio, non autem libertas noſtra pro cauſa reddenda eſt, cur ea opera fiant. Ac tandem, cum eorum operum, ac meritorum plura tepida, & imperfecta ſint, ea etiam ita à nobis fieri Deus efficaciter antecedenter vellet, quod nec ſtat cum illo. *Eſtote ergo perfecti; ſicut & Pater veſter perfectus eſt &c.* nec cum diuina ſanctitate, perfectione, & bonitate, perfectioni ſcilicet operum metam intranſgreſſibilem præfigere, & operum imperfectionem, & negligentiam noſtram etiam efficaciter amare: ac nos tandem inertiæ, & negligentiæ noſtræ, atque imperfectionis operum noſtrorum promptam, & expeditam excuſationem in Dei efficaci voluntate haberemus. Hic tangitur iterum difficultas de euerſione libertatis & meriti operum noſtrorum per eiuſmodi electionem: quod ſi verum eſſet, quod de Soario Leſſius refert ſupra ſect. 5. nempe, docere electionem ad gloriam tantam, & determinatam eſſe non autem per merita determinata; ſed vniuerſim, ſiue hæc, vel illa vim contra Soarium: immò, & abſolutè non haberet: ſiquidem decreto efficaci de opere noſtro disiunctim hoc vel illo, cuiuſvis libertatem abſolutè non euerti oſtendimus controuerſia 4. d. 6. quæſt. 3. ac demum ex dependentia electionis illius regulatæ per ſcientiam mediam à noſtra abſoluta libertate, & operum ex ea liberè apponendorum, vt Soarius ait, impugnationis impetus infringitur, ni aliunde preſſius, vt diximus, vrgeatur impugnatio. Vnde noſtra libertas, quæ electionis illius ſuo genere, & ordine cauſa fuit, non autem electio pro cauſa noſtrorum meritorum, & operum adæquata reddi etiam debet: inde excuſationis inertiæ noſtræ, & imperfectionis in Dei efficacem voluntatem & electionem rerum geſtarum vanitas apparet. Nec demum ita Deus illud opus in ea perfectione, quam habituram ſcientia ſua conditionata nouit, eligit, & præfinit, vt præfiniat, ne habeat maiorem, quam ex operantis poteſtate, & libertate poteſt abſolute habere: ſed ſolum præfinit, ne habeat minorem quo oppoſita ex Dei deſiderio de maiori noſtraq; noſtrorumq; operum perfectione, atque ex Dei bonitate ſanctitate perfectione euaneſcunt.

7. Impugnatur communiter ſententia hæc affirmans à negatiuæ Doctoribus, ex orationis inutilitate à prædeſtinatis, vt ſaluentur contra orationem Dominicam illis verbis: *Adueniat Regnum tuum*: cum ita electi à Deo ex ſe ipſo atque antecedenter ad merita non poſſint non ſaluari, inſuper ex 1. ad Timot. 2. vbi dicitur: &c.

vnumquemque fieri poſſe vas contumeliæ ex vaſe in honorem: cui illud Apocalypſ. conſonat, *tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam*, quaſi hæc poſſit amitti. De quo loco ſupra: Et illud Corint.9. *Caſtigo corpus meum &c. ne forte, cum aliis prædicauero, ipſe reprobus efficiar:* quod poſita eiuſmodi electione efficaci ad gloriam, à Deo ex ſeipſo ante & independenter à meritis electi amitti ab ipſo gloriam eſt prorſus impoſſibile. Reſpondit olim Soarius, argumentum hoc eſſe improbabile, quia nemo eatenus contra eiuſmodi electionem efficacem ad gloriam ante præuiſa abſolutè merita prædeſtinati vſus fuerat: impugnauit Vaſquez 3.p.cit.d.23.cap.10. ab authoritate negatiua male inferri argumenti nondum tacti improbabilitatem: oporteret enim tactum ab aliis omnibus eſſe, atque, vt improbabile reiectum, ac inſuper aliqua aperta ratione eius improbabilitatem oſtenſam; eo enim argumenti, & diſcurſus improbabilitas oſtendi ſolummodo poteſt. Quamdiu enim ratio ab omnibus tacta inſoluta manet, non quidem improbabilis, ſed euidens eſſe conuincitur: quod in re præſente confirmatur apertius. Nam Ocam, Gabriel & Catherinus pauculis illis eximiè prædeſtinatis, quos ſolum efficaciter ante ipſorum merita electos ad gloriam putant, omnem prorſus poteſtatem, & libertatem illam amittendi eiuſmodi electione auferri planè fatentur: quare neque authoritas negatiua à Soario improbabilitatis, impugnationis, & argumenti huius contra ipſum prætenſa adeſt. Inſuper maxima eius impugnationis probabilitas, immò efficacia inde ſatis oſtenditur: quod Soarium ipſum recurrere, vt ei reſpondeat, coegerit ad ſuppoſitionem extrinſecam, quæ etſi natura antecedens operationem ſit, eius tamen libertati non officiat: quod ad concordiam abſolutæ præſcientiæ, & prædeſtinationis cum operum noſtrorum libertate, tametſi ad manum Patribus eſſet, neglectum, vt friuolum, & inutile, ac falſum ab ipſis omnibus reiectum eſt, præcipuè ab Anſelmo, qui cæteris impenſius, arctius, & ſubtilius de ea concordia diſputans c.12. n.9. & 14.diſcurrit.ac definiuit: immò & Soar.ipſe 1. de concurſu Dei eandem in ſimili ſolutionem repellit de voluntate Dei non concurrendi nobiſcum c.13. n.14.alia vero ſolutio quam tentauit moxque ſubiiciam, licet non ſatis ab aliis præcluſa fuerit: tamen ita eam poſtea inſectabimur vt nihil præſtare illam æquis rerum æſtimatoribus facilè appareat. Reſpondet ſecundo: vt libertas tollatur ex ſuppoſitione aliqua antecedente operationem inferre vi ſua debere aliquem actum ſingularem cum determinatis circumſtantiis: ſed hoc ſolum requiritur, vt ille actus cum determinatis circumſtantiis neceſſarius abſolutè ſit, eiuſque omiſſio in illis abſolutè impoſſibilis: vnde infertur gloriam indiuiduam & in tali menſura donandam ad quam electione abſolutè antecedente prædeſtinatus eligitur, ipſi neceſſariam atque eius defectum ex ſuppoſitione illa electionis (quam prorſus antecedentem eſſe hæc ſolutio admittit) eſſe abſolutè impoſſibilem: eſſe vero electionem illam prædeſtinati ad gloriam ſingularem, & in tanta menſura Soarius fatetur vbique. Secundo ipſe fatetur electionem ad hanc, & tantam gloriam prædeſtinati eſſe cum his circumſtantiis determinatis ſingularium meritorum, vt cert vlt. videbimus. Denique etſi cum eis determinatis circumſtantiis meritorum electio illa ad gloriam abſolutè antecedens habita à Deo non fuiſſet, ac proinde ad ipſius meritum perſtaret prædeſtinato libertas, non tamen ad illam, vel conſequendam, vel amittendam, quemadmodum Soarius ipſe 3. p. d.83, ſect.2.& 1.de concurſu Dei c.11. ex vnione hypoſtatica non manere humanitati Chriſti libertatem ad peccandum, tametſi ei maneat libertas ad merendum fatetur, in præceptis operibus: quia actus quibus impleuit præcepta cum determinatis circumſtantiis, & in ſingulari ex antecedente vnionis hypoſtaticæ ſuppoſitione determinati antecedenter non erant, erat autem antecedenter determinata negatio peccati.

8. Alij autem huius affirmantis ſententiæ Doctores ita præfatæ impugnationi reſpondent, vt tolli libertatem prædeſtinatis ad gloriæ conſequutionem (quod ſolum ea impugnatione contenditur) admittant, at manere eis ad illam ſpontaneitatem: quæ tamen cum brutis, etiam ad ſuæ fœlicitatis aſſequutionem communis ſit, & quæ ſola ad gloriam à Caluiniſtis in hominibus admittatur, & nos brutorum more ad gloriam agi, atque ſua hac electione ire, atque ita reſpondentes via argumenti in Caluiniſmum adigi ſua ſolutione demonſtrant. Quarto reſpondent alij ita Scripturam loqui, non quia electus amittere gloriam abſolutè poſſit, ſed vt ſit in timore: ſed dant impugnationi, quod intendit: ac inſuper Dei per ſcripturas hatce comminationes illicitas, & illuſorias facit cum de re impoſſibili prorſus eſſe concedat, & ſubinde à veritate alienas. Quinto alij reſpondent ita electum abſolute poſſe damnari, non tamen ex ſuppoſitione, ſiue in ſenſu compoſito electionis; ſed in ſenſu diuiſo, ſicut de prædeſtinato poſſe abſolutè damnari Catholicis omnibus fatendum eſt, licet ex ſuppoſitione in ſenſu compoſito prædeſtinationis abſolutè damnari nequeat. Hoc rejicit Daza: tum quia eſt Caluiniſtarum, & Recentiorum Dominicanorum Thomiſtarum ſolutio ab authoribus, contra quos agimus, in vtriſque impugnata. Tum etiam, quia humanitas Chriſti peccare abſolutè non poteſt, nec poſſe abſolutè peccare dici poteſt licet in ſenſu diuiſo vnionis hypoſtaticæ ſiue ea ſublata peccare poſſet. Ergo dummodo in ſenſu compoſito electionis illius nequeat electus peccare finaliter, ac ſubinde amittere gloriam ad quam electus eſt, & damnari abſolute non poſſe finaliter peccare gloriam amittere, & damnari contra ſcripturæ & Catholicorum ſententiam dogmaticam dicendus erit: ſicuti ob impotentiam ſimilem peccandi in ſenſu compoſito vnionis hypoſtaticæ Chriſti humanitas abſolutè prorſus etiam antecedenter impeccabilis dicitur. Verum, ſi Soarij doctrinam reſpondentes percalluerunt, facilè ſe ab his impugnationibus expedient. Etenim Caluiniſtæ, & Dominicani Thomiſtæ auxilia ab extrinſeco ſolum bono noſtro vſu efficacia, & intrinſecus indifferentia abhorrent: atque inde ſcientiam mediam ad electionem efficacem ad gloriam, & efficacia auxilia pro electis eligenda Deum dirigere execrantur: quare, & omnem prorſus dependentiam à noſtro arbitrio, & libero vſu abſoluto auxilij, cum efficaciæ ipſius, tum electionis vtriuſque mordicùs negant, totum electionis illius efficacis, prædeſtinationiſque ſuæ negotium, robur, & connexionem cum gloria à Dei ſolius arbitrio pendere: vnde & eius diuiſionem à nobis vllatenus pendere non poſſe, nec pro priori ad eius poſitionem vt non poneretur. Hæc vero electio Soariſtica prædeſtinatorum, quamvis motiuè & meritoriè à nobis noſtriſq; bonis operibus abſolutis, meritiſve, non pendeat, cum ante ipſa ſit; at vero, cum ſcientiam mediam operum conditionatè futurorum, vt ſui regulam, ſupponat, atque vtraque, & ſcientia, & conditionata operum futuritio in alio obiectiuo genere à futuritione contingente abſoluta, ac ſubinde & arbitrij noſtri poteſtate indifferente purificata conditione, per auxilij illius abſolutam poſitionem pendeat, fit plane, vt tunc etiam, cum electio eſt, ſit pro naturæ priori ad eius poſitionem ad eam impediendam ne ſit plena in prædeſtinatis electis abſoluta poteſtas: quare, & ad eam diuidendam, ac ſubinde in ſenſu diuiſo per electi poteſtatem, & libertatem abſoluta finaliter peccandi, amittendi gloriam, & paſſiuè damnandi abſoluta potentia, & poſſibilitas: vti omnes de Catholica prædeſtinatione philoſophari debemus. Atque hoc ſane ſenſu Soar. poſſibilitatem, ſeu abſolutam poteſtatem amiſſionis, gloriæ & damnationis electorum in ſenſu diuiſo electionis eſſe admittit: quia eius poſitio poteſtatem diuidendi voluntatis noſtræ, quam iuxta doctrinam datam ſupponit, & ad eam ponendam, vel diuidendam eſt, non deſtruit. Quare ni altiùs euerſio libertatis, & poteſtatis, amiſſionis gloriæ, & damnationis ita electi abſolutè impugnetur, nihil ex ſcriptura, aut inſtantiis præfatis contra Soarium, & aſſeclas obtinebitur.

Digitized by Google

excludit ab executiua voluntate, donationeque gloriæ, ita electio ad illam, motionem meritiuam conditionatè, nempè, ſi ea merita non adſint, cogitque ita eligentem Deum, vt tunc etiam, cum merita abſuerint, aliundè gloriam, quam ex motione meritorum conditionatè præuiſorum donet; quare illud *ſiue ſint, ſiue non ſint merita* (quod ex parte obiecti electionis illius eſt *eligo, & donabo gloriam*, non ita intelligitur de independentia donationis, coniunque motione meritiua eius à meritis, etiamſi fuerint, ſed ſolum, ſi non ſint; neque, vt media per ſubſequentem electionem, vt gloria exercite donetur, determinatè eligantur; alioqui ad gloriam donandam electione illa merita, & eorum meritiua motio eſſent poſitiuè excluſa, nec ſolum præciſiuè non incluſa: quo ſolum ſenſu, & æquiuocatione difficultatis ſpeciem præfata impugnatio, & confirmationes habent. Illud (quod incautos poſſet ſorte decipere) de lictoribus exemplum ad rem non eſt: cum illi medium independens à libera carcerandi hominis voluntate ad ipſumque, velit, nolit, in carcerem intrudendum ex efficace voluntate eius conſenſum voluntarium in carcerem eundi poſitiuè excludent, determinatè elegerint, & appoſuerint. Habere ſors ſimilitudinem aliquam poſſet, ſi lictor ſcientiam mediam infallibilem ex Dei reuelatione haberet eum hominem ſponte, & arbitrio ſuo in carcerem iturum, ingreſſurumque, nec medium violentum comprehenſionis adhiberet paratumve haberet in voluntarij, ac liberi illius ingreſſus defectum, ſed determinatè per voluntarium; & liberum hominis ingreſſum, ipſum, ac non aliter, carcerari eligeret ex voluntate efficace à medio alterutro præſcindente. Eo vero caſu nihil contra Soariſticam ſententiam exemplum illud concludit, vt patet.

5. Præciſiuæ huius efficaciam electionis impugnat Daza ſecundo: quia beneficium Redemptionis noſtræ per Chriſtum, & Sacramentorum, valde extenuaretur. Cum enim anterius electi ad gloriam, tam infantes, quam adulti prædeſtinati forent, nec Adami peccatum poſterius: nec originale à poſteris deinceps contractum, nec meritorum, & ſanctitatis defectus: immo nec actualium peccatorum demeritum, & malitia gloriam ipſis conſequendam poſſent abſolutè impedire: cum vi electionis illius, his non obſtantibus, gloriam non conſequi minimè poſſent. Addit gratiæ ipſius nobis ad bene operandum beneficium nimis imminuit, etſi ex Dei ſolum beneuolentia pura, vel etiam ex meritis Chriſti donetur: quantum enim beneficij, inquit, erit excitari iuuarique, vt noſtro opere labore, ac merito habeamus quod alias ex electione illa habere nullatenus poſſumus. Si tamen vt diximus certamine ſexto, numero quinto prædeſtinatorum electio non niſi poſt Adæ peccatum, & Chriſti incarnatio poſt illud meliore Theologia decreta admittatur, ea abſurda euaneſcunt. Sin autem, vt alij volunt ante illud Chriſtus Redemptor etiam decretus fuit, & ex eius meritis habita eiuſmodi dilectio, ferè æque abſurda diſparent; ac demum vt electio illa à medio meritorum determinato præſcindens ſubſequenti electioni medij illius determinati locum facit ac relinquit ita & medio redemptionis Chriſti, & Sacramentorum, quo deficiente ex vi præſentis decreti, anterioris adhuc ad voluntatem executiuam donationis gloriæ ita electis non donaretur: quare ex vi præſentis decreti ingentes gratiæ Redemptionis, & Sacramentorum beneficiis pro obtenta gloria ſunt habendæ, quæ alias ex vi præſentis decreti non obtineretur, etſi vi aliorum decretorum eſſet obtinenda: maximè, cum electio illa efficax intentiua non autem executiua ſit, neque talis eſſe poſſit, ſed alterutrius medij electioni ad donationem gloriæ neceſſario ſubordinata. Poſtremum de imminutione beneficij gratiæ auxiliantis infirmius adhuc eſt, nec ſatis attendens, quantum diſtet laudis æſtimabilitatis, & gloriæ inter benemeritum boni alicuius, & non benemeritum, ſed purè illius poſſeſſione felicem: cognoſci autem facile inde poteſt; quod gloria humanitati Chriſti iure etiam hypoſtaticæ vnionis debita in expectatis eius meritis collata ab illius amantiſſimo Deo non fuit, ne tantum eius beatitati gloriæ, & ſplendoris deeſſet: quem, quia diſcipuli paſſionis eius atrocitati, & ignominiis intenti, non attendebant ſtultos illos Emmaus euntes appellauit verbis illis, *ô ſtulti & tardi corde, &c. nonne oportuit pati Chriſtum, & ità intrare in gloriam ſuam:* Quaſi, quæ meritis gloria parta alicui non eſt, quod ad æſtimabilitatem attinet, non ſua cenſenda ſit, ſed aliena.

6. Secundum modum electionis efficacis antecedentis gloriæ non præciſè, ſed conferendæ per merita impugnat idem Daza: quia ea electio nequit in vtrumq; ſimul & directè ferri: quia vt Soarius ipſe fatetur, voluntas finis expreſſe, & directè nequit ea eſſe mediorum voluntas: gloria vero, & merita finis & media ſunt: quare vtriuſq; nequit eſſe eadem voluntas expreſſe, & formaliter. Neque efficax gloriæ voluntas formalis poteſt voluntas virtualis meritorum eſſe. Cum medium vnicum dandi gloriam Deo merita non ſint, qui poteſt illam abſque meritis conferre: ſed nec poteſt velle gloriam directè, & indirectè merita, ſiue gloriam cum ordine ad merita in communi: quia Deus ſicut ſcientia ſua non præſcindit rationem communem ab indiuiduis, ita nec voluntate & affectu: quod melius probaretur: quia, ſi efficacia eius voluntatis merita etiam indirectè pertingit, nequit præſcindere, cum actiua ſit, nec actiuum principium vllum præſcindere in effectu ſeu obiecto in quod fertur vllatenus poſſit, vt ſæpe monuimus; ſed nec poteſt indirectè ferri in merita particularia, per quæ obtinenda eſt, (vt tandem ferri Soar. fatetur 3. de auxiliis c. 19. n. 20.) electio illa poteſt: quia ordo gloriæ ad merita per quæ conferenda eſt, non eſt ipſi gloriæ intrinſecus, cum eadem gloria aliundè, & cum merita adſunt, ſecluſa Dei promiſſione dari poſſet. immo, & abſolutè non dari quod ea ſecluſa, ac meritis ſolum congruis in ſententia Soarij manentibus, nequit non ipſe admittere: ergo ordo ille extrinſecus gloriæ eſt à voluntate Dei volentis, ſeu poſt modum volituri dare illam propter merita ergo nequit amari gloria danda propter merita indirectè ratione ordinis ad merita, quin reflexè à Deo ametur voluntas illa natura poſterior præmiandi merita per gloriam. Hoc autem Deo repugnat, nempe reflexa, & imperans voluntas voluntatis alterius, ac proinde (& ob alias rationes leuiores) tametſi quis ab alio quopiam præmiaturo, & homo à Deo, poſſit dignitatem aut gloriam, vt præmium: quare & præmiandi voluntatem alienam efficaciter velle, nequit tamen Deus ſuam efficaciter velle: ego vero leuia hæc omnia iudico: etſi enim per Soarium, & nos finis, & media formaliter, qua talia, nequeant voluntate eadem reali formali & intentionali expreſſe, & directe amari ob veram prioritatem, & influxum amoris finis, qua talis, ſiue intentionis in electionem, vt contra Recentiores plures controu. de anima, & hoc tomo ſæpè monſtrauimus: aſt materialiter vtrumq; ſimul formaliter directè, & expreſſe poteſt amari, vt ibidem oſtendimus. Secundo Deum ſuos actus reflexè amare efficaciter poſſe, & imperare contra Ruiz, & antiquos plures euicimus contr. 4. diſp. 6. q. vlt. Nec inde ad omnem virtutis actum directum reflexus, & imperans alius conſtitui in Deo debet, cum ipſe non ex difficultate, ſed ex libertate ſua perfectiſſima pro libito actus ſuos imperet, vel promptiſſimè abſque vllo eliciat imperio, ſi velit. Tertio demum, quoad obiectum electionis, ſeu intentionis gloriæ ob merita conferendæ deſignandum eadem difficultas eſt intentionis antecedentis inefficacis à Daza, & omnibus admiſſæ, & catholicè neceſſario admittendæ, atque electionis, & intentionis efficacis, tametſi hæc alias ratione intrinſecæ efficaciæ difficultates patiatur, de quibus certamine 8.

7. Contra concluſionem affirmatiuam in quæſtione de facto opponit idem Daza: quia cum Deus gloriam voluerit efficaciter per merita, & media ſingularia, quibus obtinenda de facto erat, vt bene Soarius proximè aiebat, ſit plane, vt per merita Chriſti, quibus de facto obtinenda erat (nimirum paſſionis, mortis, &c.) obtinendam decreuerit. Vel ergo Chriſtus ante peccatum Adæ præuiſum decretus, vel poſt illud præuiſum: ſi ante illud: ergo, & ante illud paſſibilis decretus Chriſtus eſt contra omnes Doctores: ſiquidem abſque paſſibilitate ipſius paſſionis, & mortis eius merita eſſe non poterant, vel ſaltem neceſſe erat, vt Deus non modo pec-

cati permiſſionem vellet, ſed ipſum peccatum, ſine quo eius paſſibilitas, & merita paſſionis, & mortis, quibus obtinenda à nobis erat gloria, eſſe non poterant: immò iuxta Soarij doctrinam, & conſequentiam. 3. part. tom. 1. d. 5. ſect. 3. peccata etiam flagellantium, crucifigentium, &c. quæ paſſiuè à Chriſto recepta, paſſio meritiua, & ſatisfactoria ac redemptio noſtra erat à ſceleſta ipſorum actione reipſa indiuiſibilis, ac eadem. Secundo: ſi Chriſtus poſt præuiſum peccatum Adæ, & originale fuit decretus, atque ob ipſum electio hæc prædeſtinatorum ad gloriam facta, cum abſque illa, atque ex ſola inefficaci intentione gloriæ tanti Redemptoris, & redemptionis beneficium, & gratia collata nobis eſt, cur non ex inefficaci intentione auxilia ad perſeuerantiam finalem, longè maioris æſtimabilitatis nobis prouenient? Item cum gratiæ auxilia Adamo in ſtatu innocentiæ prouiſa, & prouidenda cuius exteris ſi non peccaſſet, neque hi originale contraherent, & quibus in ſtatu innocentiæ perſeuerarent, & ſaluarentur ex ſimplici intentione ſalutis eorum prouenirent, cur non & poſt præuiſum Adæ, & originalia noſtra peccata decretumque Chriſtum Redemptorem: ſiquidem tanto Redemptore decreto & habito intentio illa inefficax tantum habebat tamque validum motiuum, vt ad auxilia efficacia perſeuerantiæ adeo obtinenda iuuaretur? Congruæ quidem rationes iſtæ ſed admodum efficaces non ſunt. Prima de neceſſitate amandi peccatum non viget ſi Chriſtus abſolutè ante illud præuiſum decretus ſit, & conditionatè ſolum Redemptor paſſibilis, ſi peccatum poſteriori ſigno eueniat, vt plures Theologi cenſent: ſed nec ſi abſolutè etiam paſſibilis Redemptor abſolutè pro priori ad peccatum fuerit decretus: ſat enim erit Deo velle peccatum permittere, vt cauſa, & intentio redemptionis poſſibilis Deus non cadat; etſi abſque peccatis nequeat obtineri, vt de peccati permiſſione cum Soario licet propria ratione dicemus d. 5. de effectis prædeſtinationis illum prædeſtinationis effectum eſſe oſtendentes. Ad reliqua conſtat decreto & habito poſt peccatum Redemptore tanto motiuum adeo excellens potenſque Deo extitiſſe, vt efficaciter ad gloriam prædeſtinatos, alias abſque ipſo non eligendos. Ex dictis autem ad primum conſtat gloriam prædeſtinatorum per merita pœnitentiæ aliáve quæ peccata ſupponant vel prædeſtinatorum vel aliorum ipſos per iniuriam & nefas exercentium efficacem eſſe poſſe, quin Deus ex ea velle peccatum cogatur, vt idem Daza obiiciebat.

8. Denique ex Vaſq. alij opponunt antecedentẽ voluntatẽ & intentionẽ gloriæ, æqualem eſſe ex ſcriptura in Deo, pro prædeſtinatis, & reprobis, reſpectu quorum efficax non eſt vt patet. Ergo nec pro prædeſtinatis; ſed illud *vult omnes homines ſaluos fieri*, non probat intentionis ſalutis pro vtriſque æqualitatem, cum abſolute verum ſit, vtrorumque ſalutem à Deo intendi, etſi impenſius prædeſtinatorum ſalus intendatur: quod ab huius intentionis efficacia intrinſeca præſcindendo ſatis veroſimilius reſpondet Soarius quam admittendo vnam ſalutis intentionem pro omnibus æqualem, addendoque efficacem aliam pro prædeſtinatis vt admittit citato loco & putat probabiliorem t. p. tract. de prædeſtinatione: etenim nemo abſque noua ratione, & ex ſe ſolum ipſo rem eandem efficaciter ſimul, & inefficaciter intendit, multoque minus abſoluta & conditionata voluntate cuiuſmodi inefficacem voluntatem ſalutis omnium Soarius eſſe affirmat. Maxime cum ex intentione inefficaci illa communia auxilia efficacia ad actus honeſtos omnes, & meritorios dari à nobis à Deo poſſint atque haberi à Deo adæquata prædeſtinatio vt ſupponit vbique contra Dominicanos Recentiores, idem Soarius, immò ex eiuſmodi intentione ad plures actus meritorios, & honeſtos virtutiſque excellentioris, & abſolute perfectiores, quam ſit prædeſtinatorum plurium finalis pœnitentia & conuerſio non paucis reprobis dantur: ergo & ex eadem inefficaci intentione poterunt dari dabunturque auxilia efficacia ad finalem pœnitentiam prædeſtinatis, quin efficax alia intentio ſalutis ipſorum præcedat. Ac tandem cum prædeſtinatis etiam auxilia ſufficientia aliquot, & pleraque quandoque dentur, aliaque efficacia, atque alia aliis inter ſe, & ad eundem finem ſubordinata ex eadem certè finis intentione debent ſubordinari, & conferri, quin ſufficientia ab inefficaci, efficacia vero ab efficaci conferantur: nequeunt autem ab efficaci ſufficientia donari in Soariſtarum ſententia, qui inter auxilij conferendi, & intentionis ex qua confertur efficaciam proportionem requirunt, indeque electionis antecedentis prædeſtinatorum ad gloriam ſtabilire contendunt: ergo conferuntur, tam ſufficientia quam efficacia auxilia prædeſtinatis ex intentione, quæ ad ea omnia ſubordinanda potens abſolutè per Soarium eſt, inefficaci. Argumenta contra negantem noſtram ſententiam ab affirmatiuæ Patronis ex ratione petita ſeorſim non propono: quia certam. ſeq. contra vnamquamque ex duabus ſtatuendis concluſionibus, dum ea diluciam, proponam.

CERTAMEN VIII.

Duplici concluſione negans ſententia ſtabilitur, & ab oppoſitis vindicatur.

1. DE facto prædeſtinati ante merita ipſorum præuiſa non ſunt ad gloriam efficaciter electi: eſto ita eligi abſolutè modo aliquo Soariſtico poſſent. Habet Patronos quos dedimus cert. 2. n. 8. Probatur concluſio: quia per hos Doctores, cum quibus diſputamus abſque eiuſmodi efficace antecedente electione prædeſtinati ad gloriam, & prædeſtinatio adæquatè, & totum ſubinde ſalutis eius certo, & infallibiliter conſequendæ negotium ex inefficace intentione ſalutis tranſigi, peragique à Deo poteſt: Ergò ex natura rei electio ſeu intentio illa efficax antecedens gloriæ prædeſtinati ad eius prædeſtinationem ſuperfluit. At nullum eſt fundamentum ad aſſerendum electionem, ſeu intentionem efficacem gloriæ prædeſtinati ipſius prædeſtinationem, ac ſubinde merita abſoluta de ſuperfluo antecedere. Ergo non præcedit. Patet conſequentia poſtrema: quia nihil ſuperfluum ad rem aliquam admittendam de facto, & ſine fundamento ad ipſam eſt. Antecedens vero poſtremæ etiam illationis probatur: quia neque in ſcriptura, aut Patribus eius electionis aſſerendæ fundamentum aliquod adeſt, vt oſtendimus cert. 3 & 4. neque vllum à ratione eſt eiuſdem aſſerendæ præſidium, vt ex rationum, quibus aduerſarij vtuntur propoſitione examine, & ſolutionibus iam oſtendo: Prima Soarij, & aſſeclarum ratio. intentio finis proportionata eſſe debet in connaturaliori prouidentia, quantum fieri abſolute poſſit, electioni mediorum, atqui magis proportionata eſt intentio efficax finis ſalutis, & gloriæ prædeſtinati, cum electione efficacium mediorum ad eius aſſecutionẽ, quam inefficax eius ſalutis, & gloriæ intentio: ergo connaturaliori prouidentia intentio efficax gloriæ, & ſalutis prædeſtinati eius prædeſtinationi præcedet, quam ſolum inefficax intentio: ergo efficax intentio de facto prædeſtinationem cuiuſvis prædeſtinati antecedit. Patet conſequentia: quia in rerum prouidentia ea de facto admittenda eſt, quæ connaturalior eſſe deprehendatur. Cæterùm ratio hæc valde exugis eſt, & infirma: etſi enim proportio inter intentionem, & electionem, quoad efficaciam in connaturali, ſeu connaturaliori prouidentia ſeruanda admittatur (& gratis quidem, cum ex intentione inefficaci in connaturaliſſima prouidentia ab omnibus admiſſa efficax medij alicuius electio ſæpe à Deo, & à nobis etiam habeatur) non infertur ſeruandam eſſe inefficacia intentionis, & obiecti electionis, ſeu medij electi, ſed electionis ipſius, inter intentionem autem, & electionem ipſam quoad efficaciam proportio ſeruaretur, etſi electio medij ſolum ſufficientis eſſet: ſiquidem medij illius efficax ea electio foret. Secundo iidem Soariſtæ omneſque Theologi admittunt reprobis ex inefficaci intentione auxilia plura efficacia eligi conferrique de facto ad actus honeſtos, & vitæ æternæ meritorios: plura, inquam, etiam quam eligantur, & conferantur multis prædeſtinatis: ergò connaturali prouidentia non requiritur ea

proportio

Digitized by Google

proportio efficaciæ inter obiecta electionis, & finis intentionem. Dices: proportionem eam requiſitam non eſſe inter efficaciam mediorum ad intermedia quæque obtinenda, & finis intentionem, ſed inter efficacia media ad finem intentum v.g. gloriæ, ad quem auxilia illa efficacia reprobis data ad actus honeſtos intermedios efficacia abſolutè non ſunt: ſiquidem cum gloriæ intentæ aſſecutione, & obtentione abſoluta non coniunguntur: Contra tamen eſt, quia Soarius ipſe, & aſſeclæ admittunt ad effectus plures per cauſas naturales, interuentu etiam liberarum obtinendos, ad pluresque actus noſtros liberos indifferentes, immò ſolum moraliter honeſtos, nec vitæ æternæ (in eius doctrina) meritorios, ineſficaciter ſolum à Deo intentos, media efficacia, & intentum ab ipſo effectum habitura, diſponi & eligi ab ipſo, atque donari: ergo non requiritur in connaturali prouidentia proportio, quoad efficaciam medij electi ad finem intentum, cum ipſius intentione.

2. Tertiò: connaturalior hæc prouidentia ex proportione ſeruata, quoad efficaciam intentionis, & electionis inter ſeſe, & cum auxiliis, ſeu mediis ad finem intentum abſolutè per illa de facto obtinendum impugnatur à priori. Etenim, vbi, nec cauſis, nec mediis aliquid virtutis, aut debitæ diſpoſitionis in aliqua prouidentia à Deo ſuppletur, nihil connaturalitatis eiuſmodi prouidentiæ poteſt deficere: ergo neque poteſt eſſe alia, quæ reſpectu illius ſit connaturalior, conſequentia eſt legitima: quia eo, cui in aliqua linea, & ordine nihil deficit, nihil in eadem linea poteſt eſſe perfectius & maius: ſiquidem id, quo in ea linea, & ordine ab alio ſuperaretur, ipſi in ea linea, & ordine deficeret: contra id, quod in antecedente ad conſequentiam ſupponitur: iam antecedens ipſum ex terminis euidens eſt. Siquidem maior, minorve connaturalitas prouidentiæ ad aliquid præſtandum, aut obtinendum ex eo, quod magis, aut minus, vel virtutis, vel debitæ diſpoſitionis cauſarum, & mediorum ad illud habendum per prouidentiam ſuppleatur deſumi neceſſario debet, atque vnicè poteſt: ergo ſumma prouidentiæ connaturalitas, & cui nihil deficiat connaturalitatis in linea, & ordine prouidentiæ connaturalis, inde ſolum deſumi poteſt, ac debet, quod nihil per ipſam, ſiue virtutis, ſiue debitæ diſpoſitionis ad aliquid intentum de facto habendum, cauſis, aut mediis ſuppleatur. Pergo iam ex diſcurſu facto. Atqui per prouidentiam cauſarum, & mediorum, ſeu auxiliorum efficacium, quibus de facto intenta prædeſtinati gloria, & ſalus æterna obtineatur, atque eorum auxiliorum electio per ſcientiam mediam directa (& quod ipſum eſt prædeſtinatio illius) ex ſola inefficaci intentione ſalutis à Deo habitam, nihil cauſis, & mediis, quibus ſalus obtinenda eſt virtutis, aut debitæ ipſis diſpoſitionis à Deo ſuppletur: ergò ea prouidentia ſummè connaturalis eſt, & cui in linea, & ordine prouidentiæ connaturalis nihil deficiat, ac proinde, reſpectu cuius nulla alia connaturalior eſſe queat. Aſſumptum antecedens probatur: probata ſiquidem iam eſt conſequentia ex illo deducta. Etenim inefficax intentio ſalutis, & gloriæ prædeſtinati intrinſecam, & naturalem virtutem habet ad mouendum Deum, eiuſque voluntatem ad electionem mediorum, ſeu auxiliorum efficacium ad ſalutem prædeſtinati de facto, abſolutè, & cum effectu obtinendam, quin aliquid virtutis intentioni illi inefficaci ad electionem, neque huic ad auxiliorum efficacium appoſitionem neque his, & voluntati prædeſtinati ipſis inſtructæ ad obtentionem abſolutam gloriæ per eam prouidentiam, ſeu prædeſtinationem à Deo ſuppleatur: inſuper nec quidquam debitæ his cauſis mediis ſingulis, aut omnibus prædeſtinatione & prouidentia hac ex inefficaci ſalutis prædeſtinati habita à Deo ſuppletur. Quia, cum, tam electio illa mediorum, ſiue auxiliorum efficacium ad ſalutem, quam auxilia illa efficacia, ac demum ſalus indifferentia de ſeſe ſint, vt ex efficaci, vel inefficaci intentione ſalutis prædeſtinati apponantur, & proueniant: quare nec ipſis ex efficaci intentione ſalutis prædeſtinati prouenire, apponi, atque diſponi determinatè, connaturale, ac debitum (Soario, & aſſeclis fatentibus) ſit, nihil ea prouidentia, & prædeſtinatione habita à Deo ex inefficaci intentione ſalutis prædeſtinati ſuppleri, addi, vel omitti, euidens eſt.

3. Hæc fors Soarius præſenſit: atque adeo videtur rationem hanc ſuam primam non adeo nudam, & ſimpliciter efformaſſe, ſed aliis etiam terminis, & adminiculis veſtitam, & implexam, vt eorum multiplicitate & confuſione lectoribus perplexitatem, & oppugnaturis faceret difficultatem. Sed pars ea iis, qui non ſatis ſolida, minuſque ſolide probant, ac tuentur, vulgaris, ac trita, nunquam nos decipiet, ſi ſingulatim terminos omnes adiunctos euoluamus, & quid, quantumque vnuſquiſque valeat examinemus. Adiungit ergo ad maiorem hanc connaturalitatem prouidentiæ, & prædeſtinationis ex intentione efficaci ſalutis prædeſtinati, quam ex inefficaci probandam: id quidem, etſi ex obiectiua diſpoſitione prouidentiæ non requiratur, vt oſtenſum hactenus à nobis eſt, requiri tamen ex perfectione Dei prouidentis, eiuſque beneuolentia, ac beneficentia ſpeciali erga prædeſtinatos. Sed contra primum ex ſubiectiua Dei prouidentis perfectione, rogo ita arguentem. An eiuſmodi prouidentia, vt efficacia auxilia ad intentam gloriam de facto obtinendam, eorumque electio non, niſi ex intentione efficaci ſalutis, proueniant ita ad perfectionem ſubiectiuam Dei prouidentis ſpectet, vt, ni ita prouideat imperfectionem aliquam, ſiue debitæ ipſi perfectionis in prouidendo defectum Deus incurrat, necne? ſi primum: ergo, contra ipſum Soarium, nequit Deus ex inefficaci intentione ſalutis aliquem prædeſtinare, neque ad effectum aliquem nobis liberè obtinendum de mediis efficacibus prouidere, cum nequeat habere prouidentiam rei cuiuſvis imperfectam debitave perfectione priuatā. Si autem abſq; vlla imperfectione poſitiua, vel priuatiua Deus ex inefficaci ſalutis, vel alterius cuiuſpiam effectus liberè à nobis obtinendi intentione nos prædeſtinare poteſt, ac de mediis efficacibus ad illum de facto obtinendum prouidere, nihil ex Dei perfectione deſumi poteſt argumenti, vt de facto non ex inefficaci finis intentione prædeſtinet, ac de mediis efficacibus ad finem certè & infallibiliter obtinendum prouideat, ſed efficaci ſolum. Siquidem ex alterutra intentione, citra omnem imperfectionem, eiuſve vmbram de mediis efficacibus prouidebit: illud de maiore beneuolentia, & beneficentia, gratiaque Dei erga prædeſtinatos, quam erga reprobos leuiſſimum eſt, atque ſeipſo nutans. Siquidem, vt vidimus d. 2. ex dictis controu. 6. de prouid. citra efficaciam intentionis, & amoris gloriæ prædeſtinati poteſt eſſe in prædeſtinatum, eiuſque ſalutem amor impenſior, atque intentio maior. Ad beneficentiam vero, & gratiam ampliorem, poſita etiam intentionis, & amoris æqualitate dari auxilia efficacia ex ſcientia conditionata prædeſtinatis, quin ex ſimili ſcientia, quæ reprobis congrua, & efficacia viſa ſunt, donentur ſatis fore: id quod non bene negauit Leſſius de prædeſt. ſect. 5. n. 51. Quod vero poſtremo affert Soarius Beatiſſimam Virginem in Deiparam antecedenter ad ipſius merita abſoluta de facto electam fuiſſe iuxta Eccleſiæ verſiculum. *Elegit eam Deus, & prælegit eam*: quaſi illo *præ* ea efficacis electionis diuinæ anteceſſio denotetur: quod ipſum cenſet de Apoſtolorum electione ad Apoſtolatum ex illo Ioan. 15. *Non vos me elegiſtis, ſed ego elegi vos.* Si autem eam dignitatem prius meruiſſent, quam Deus ipſis illam decerneret, ipſi potius elegiſſe Chriſtum, quam ipſos Chriſtus foret dicendum, quare vtrumvis negare ſingulare reputat Suarius, & abſurdum: ſed vtrumque negat Vaſq. 3. d. d. cir. c. 2. & 4. negandumque eſſe latè contra Soarium defendit: & quidem illud de electione efficaci Virginis in Matrem ante abſoluta merita, ex illo Eccleſiæ verſiculo *prælegit* debili conſequentia deducitur. Tum, quia illud *præ* de anteceſſione æternitatis electionis ad effectum interpretari quiſque abſque impugnatione poteſt. Maximè, cum id de ſanctis Virginibus aliis, Eccleſia etiam canat. Secundo, ſi Maternitas Virgini ex eius meritis, nec data nec conferenda erat, paritas non eſt ad electionem ad gloriam prædeſtinatis ob merita conferendam: ſicuti neque ab electione in Apoſtolatum. Si autem ex meritis Dei Mater effecta eſt præcipua. Contra exemplum hoc, atque contra electionem ad gloriam ſtabit difficultas. Et tandem, his omiſſis, cum electio, & Virginis in Dei Matrem, & Apoſtolorum in Apoſtolatum ex ſola antecedente inefficaci intentione diſponi à Deo potuerit, vt poſt præuiſa merita efficax electio haberetur: ſicuti, & prædeſtinatio ad gloriam iuxta Soariſtarum doctrinam, male ex eo,

quod electio ad eas dignitates Virginis, & Apoſtolorum pro Dei arbitrio antecedens eorum merita efficax fuerit, infertur, fuiſſe etiam in prædeſtinatis ad gloriam electionem ſimilem: eſt ſiquidem à libera determinatione Dei circa vnum ad aliam omninò inconnexam cum illa ac diſparatam determinationem eius liberam circa aliud, diſparata etiam prorſus illatio.

4. Sit ſecunda concluſio, electio antecedens abſoluta, & efficax ad gloriam in executione liberè à nobis, & contingenter obtinendam eſt impoſſibilis ac repugnans, etſi eſſentia ſua per ſcientiam mediam reguletur, ac dirigatur, & quovis modo explicetur: ita Doctores pro prima concl. citati præter noſtrum Ioan. Præpoſitum, qui ſtat pro aſſirmantibus in quæſt. de poſſibili cit. loc. dub. 7 Porro huius concluſionis probatio, prima probatio præcipua eſt: cum à potentia ad actum negatiuè irrefragabilis conſequentia ſit: eſt autem efficax ab euerſione libertatis, & contingentiæ obtinendæ à nobis gloriæ in executione huius concluſionis probatio, mihique, non vtcunque efficax, ſed euidens; ſi totum eius robur penetretur, exeratur; tametſi, vt vidimus eius vires totas non omnes eius concluſionis Authores collegerint, & exeruerint, vt, euaſione ex præſuppoſitione eſſentiali ſcientiæ mediæ ad electionem illam dirigentis ab aduerſariis tentata, eludi ita minus doctis poſſit, vt non videatur intentum concludere, idcirco in concluſione hac noſtra expreſſi. *Etſi eſſentia ſua electio efficax abſoluta antecedens per ſcientiam mediam reguletur, & dirigatur*: vt nihil in eo præſidij, atque veroſimilis effugij aduerſariis eſſe præmoneremi. Ratio autem eſt, quam dedimus contr. 4. de volunt. Dei d. 6. q. 2. à cert. 3. Vbi actuum noſtrorum contingentium, ac liberorum præfinitiones, eſſentia etiam ſua per ſcientiam mediam de ipſorum conditionata futuritione directas, ac regulatas, cum eorum libertate repugnare monſtrauimus: quia, licet ratione ſcientiæ mediæ, & futuritionis conditionatæ præſuppoſitæ logicam ſolum, & conſequentem neceſſitatem nullatenus cum abſoluta eorundem contingentia, & libertate pugnantem, extrinſecus, atque à futuritione conditionata ipſorum mutuatam eiuſmodi præfinitiones habeant, tamen ratione infruſtrabilitatis connexioniſque cum abſoluta actuum noſtrorum exiſtentia & futuritione ita antecedentibus præfinitionibus abſolutis eſſentialis, & intrinſecæ abſolutam antecedentem natura neceſſitatem aliam abſolutæ exiſtentiæ, & futuritionis actuum noſtrorum, eorumque ſubinde libertati repugnantem inducunt: ac proinde ex parte hypotheſis adhibitæ ſtatum alium conditionatum neceſſarium, ac minimè contingentem conſtituunt à contingenti illo, qui ex hypotheſi auxilij indifferẽtis intrinſecè principij, & voluntatis ſolum conſtituebatur, fuitque ſcientiæ mediæ ad electionem illam dirigentis obiectum, atque ea etiam efficaci electione poſita: non tamen antecedenter ex parte hypotheſis adhibita perſiſteret: ex parte ſiquidem hypotheſis efficaci illa electione antecedente ad gloriam adhibita ſtatum alium futuritionis gloriæ non conditionatæ contingentis, ſed neceſſariæ futuritionis gloriæ à prædeſtinati libertate prorſus independentis conſtitueret. Hoc argumentum ad formam preſſius vrgebam citato loco, vbi præfinitorum ex directione, & regulatione ſcientiæ mediæ tentatas euaſiones plures obturato præcluſi, vt nihil hic oporteat repetere.

5. Et hæc quidem in quovis modo electionis, ſiue præciſiuæ à meritis, ſiue poſitiue à meritis dependenter ex parte obiecti efficaciter à Deo volitæ concludunt: Etſi enim præciſiua à meritis electio efficacia ſua merita, ſeu opera noſtra non pertingat: quare nec cum eorum abſoluta exiſtentia, vel futuritione connectatur, ac proinde neque eorum officiat abſolutæ libertati, at vero cum exiſtentiæ, & obtentioni abſolutæ gloriæ prædeſtinati connexa, de ſeſe antecedenter natura, & cauſalitate præciſiua illa ex parte obiecti à meritis, & operibus prædeſtinati ſit: gloria illa antecedenter ad merita non poterit non eſſe, vt bene Vaſquez reſpondet 3. p. d. 23. Soario contendenti ex præfinitione, ſeu electione abſoluta gloriæ præciſè prædeſtinati operum eius, ſeu meritorum libertatem non euerti: quod nuſquam à ſe negatum, oppoſitumve contendi Vaſquez ait, ſed ſolum libertatem abſolutæ obtentionis gloriæ à prædeſtinato eiuſmodi electione antecedente perſiſtere: quandoquidem antecedenter ad opera prædeſtinati libera non poteſt non ex efficaci illa electione abſolutè gloria à prædeſtinato ita antecedenter præciſiuè ad gloriam electo obtineri. Quod ipſum dicendum eſt, licet electio illa dependenter ex parte obiecti à meritis diſiunctim, hoc ſcilicet, vel illo à Deo haberetur: ſiquidem cum neceſſitate antecedente etiam ad hunc, vel illum actum, aut opus noſtrum, cuiuſvis determinati, & ſingularis actus, aut operis exercendi, apponendique, abſolutam perſtare libertatem ſatis oſtendimus controu. de Incarnat. de libert. & merito Chriſti in operibus præceptis diſputantes & controu. 4. de volunt. Dei d. 6. q. 3. de decreto, ſeu præfinitione diſiunctiua ex parte obiecti agentes. Cæterum cum in ſecundo modo electionis abſolutæ, & efficacis antecedentis ad gloriam conferendam, obtinendamque à prædeſtinato dependenter à meritis, non à meritis vage, & diſiunctiuè, ſed ſingularibus, & determinatis illiſque ipſis (iuxta Soarium ſupra) ſit, quibus obtinenda de facto eſt, nulla illis libertas, (quare nec meritum) nec ratione libertatis ipſorum ſecundario gloriæ obtentioni libertas poterit conuenire.

6. Tandem, etſi merita non in particulari, & determinata ſimul cum gloria ipſis obtinenda, ſed vage ſolum, & diſiunctim, efficaciter abſolutè & antecedenter à Deo intenderentur, nulla contrarietatis libertas, vt per finale aliquod peccatum poſitiuum damnaretur ita electo ad gloriam prædeſtinato maneret: ex ea quippe efficaci voluntate impoſſibile eſt Deo velle concurrere ad aliquem actum cum intento efficaciter obiecto incompoſſibile non minus quam ſi expreſsè actum incompoſſibilem eſſe voluiſſet: ea quippe actus, ſeu obiecti intenti & voliti efficaciter expreſſa & formalis volitio alterius cuiuſvis incompoſſibilis obiecti virtualis nolitio efficax eſt ipſius volitioni repugnans, & contradicens. Vnde quicunque aliquid incompoſſibile cum altero efficaciter vult, virtute vult efficaciter omiſſionem huius alterius incompoſſibilis, quæ proinde ipſi, ſi actus præcepti omiſſio ſit ipſi imputatur ad culpam. Cum autem abſque voluntate concurrendi ſiue poſitiua ſiue permiſſiua ex parte Dei abſoluta, & quatenus per ipſum eſt efficaci concurrendi ad actum nullus actus poſitiuus eſſe à nobis antecedenter poſſit, atque concurrendi ex parte ſua ad actum peccaminoſum finale atque prædeſtinati damnationem ob illud eiuſmodi electione ad gloriam æquè excluſa efficaciter concurrendi ad illum à Deo ipſiq; impoſſibilis virtualiter ſit, ac ſi formaliter & expreſsè efficaciter ad illum actum concurrere noluiſſet: Fit planè omne peccatum finale, atque damnationem præſertim ob illud eſſe abſolute ita electo antecedenter ad gloriam ob merita etiam indeterminata & vagè perſeuerantiæ finali coniuncta prorſus impoſſibile: quare & ipſi libertatis contrarietatem vt per peccatum finale poſitiuum damnetur, ita electo prædeſtinato eripi, atque aboleri. Atque his etiam Ocami, Gabrielis, Catherini, & aliorum de electione ſimili aliquorum eximiè prædeſtinatorum tantum, etſi temperatior manet confutata: cum nullius ita electi prædeſtinati contradictionis, & contrarietatis libertatem poſſe ſubſiſtere abundè oſtenderimus. Mittenda demum, nec memoria (nedum impugnatione) digna in re præſenti videtur opinio docentium, Deum prædeſtinato quædam auxilia gratiæ, nimirũ quib. ſeries prædeſtinationis ipſius inchoetur, ex inefficaci gloriæ intentione eligere, & donare, reliqua vero ex intentione efficaci: quæ proinde quaſi ab ordinis illius medio mouere Deum ad electionem, donationemq; auxiliorum atque motione ſua incipere operari: ea quippè opinio & factis impugnationibus obnoxia eſt, & abſque vllo veroſimili, & apparenti fundamento procedit dum partem prædeſtinationis, & ordinis auxiliorum ad ipſam ſpectantium, & quibus ſalus de facto obtinenda à prædeſtinato eſt, inefficaci intentioni, partem vero efficaci abſque vlla neceſſitate, aut rationabili congruentia tribuit; immò vero irrationabiliter: cum omnium auxiliorum ſubordinatorum, & conditionatorum ad ſalutem de facto obtinendam, ordo, & diſpoſitio ex eodem finis eius amore, & intentione prouenire intelligi rationabiliter poſſit, ac debeat.

DISPVT

Digitized by Google

DISPVTATIO III.

De cauſis diuinæ Prædeſtinationis.

1. DIVINÆ prædeſtinationis cauſæ hac diſputatione examinandæ, indagandæ, atque ſtatuendæ (eo ſcilicet ſenſu, quo internorum Dei affectuum cauſæ locum in bona, ſanaque Theologia habent.) ternario numero primaria diuiſione clauduntur, finalis, ſubiectiua, & efficiens. Subiectiua rurſus in ſubiectiuam ex parte actus, nimirum, cui actus ipſe internus prædeſtinationis diuinæ phyſicè identicè ineſt, ac pro imperfecto noſtro intelligendi modo, concipitur inhærere, atque in ſubiectiuam ex parte obiecti diſſecatur. Hæc autem ſubiectiua ex parte obiecti cauſa, nihil aliud eſt, quam rationalis creatura prædeſtinabilis, ſeu capax prædeſtinationis, atque, ſi de actu ſecundo loquamur prædeſtinata de facto à Deo: cauſa item prædeſtinationis efficiens ſubdiuiditur in cauſam efficientem elicitiuè, & efficientem motiuè, quæ omnium Philoſophorum, Theologorum ſententia ad genus cauſæ efficientis ſaltem reductiuè ſpectat: quia abſoluta ſui exiſtentia, vt cauſare abſolute poſſit opus habet: efficiens cauſa elicitiuè prædeſtinationis, vt & cuiuſvis actus, & operationis vitalis realis intentionis diuinæ, diuinam voluntatem. Deumque ipſum eſſe ſicut & cauſam materialem, & cui prædeſtinatio phyſicè identicè inſit ex prædicato actus vitalis, & operationis intentionalis diuinæ (cuius, vt talis idem eſſe debet, & efficiens elicitiuè, & ſubiectum) Deum etiam ipſum eſſe apertè conuincitur. Solum ergo de cauſa materiali obiectiuè, ſiue ſubiecto prædeſtinationis ex parte obiecti, atque de cauſa efficiente motiua ipſius poteſt eſſe controuerſia, dum de cauſis prædeſtinationis diſputatur.

2. Et circa prædeſtinationis obiectiuum ſubiectum in actu ſecundo ex omnes creaturæ rationales ſunt, quæ à Deo prædeſtinatæ de facto ab æterno fuere, ſiue Angeli, ſiue homines beandi: cum eis omnibus efficacium auxiliorum, *Beneficia, quibus certiſſime liberentur, Præſciuerit, ac præparauerit Deus*, quod ipſum prædeſtinaſſe de facto illos eſt, iuxta eſſentialem prædeſtinationis definitionem. De ſubiecto autem prædeſtinationis ad gloriam per merita abſolute obtinendam, (vti omnes, qui ſunt prædeſtinati, tam ex Angelis, quam ex hominibus ad rationis vſum peruenturi prædeſtinati fuere in actu primo loquendo, ſiue de ſubiecto prædeſtinationis eiuſmodi capaci, certum etiam eſt rationales omnes creaturas quæ vocari a Deo congruè poſſunt, vt iuſtitiam, atque in ea perſeuerantiam, ac tandem gloriam obtineant, ſubiecta prædeſtinationis ex parte obiecti in actu primo eſſe. Dubium autem eſt, an ita rebellis creatura rationalis eſſe poſſit, reſpectu cuius nulla omnino congrua vocatio in Dei omnipotentia adſit, quia omnibus, & ſingulis ac proinde toti auxiliorum poſſibilium cumulo ſit reſtitura? Circa efficiens verò motiuum prædeſtinationis diſputari poteſt, de meritoria eius cauſa, occaſione, conditione ſine qua prædeſtinatio non eſſet. Rurſus de cauſa meritoria ex parte ipſius prædeſtinati, ſeu alterius; atque de meritoria cauſa, vel viribus naturæ, vel gratiæ, de conditione ex parte prædeſtinati apponibili, vel apponenda, vt prædeſtinetur.

QVÆSTIO I.

An repugnet creatura abſolute imprædeſtinabilis à Deo?

INquiritur de abſoluta repugnantia: moraliter enim ſaltem repugnare, concors etiam noſtrorum (apud quos ſolum quæſtio locum habere poteſt) Doctorum, & vera ſententia eſt. Pendet autem quæſtio (ni eadem ſit) ab ea: an repugnet creatura toti auxiliorum omnium poſſibilium coniunctio, ſeu collectioni reſtitura? Si enim ea non repugnet neque eius abſoluta imprædeſtinabilitas in ordinaria prædeſtinandi prouidentia, principiis noſtris (quæ prædeſtinationem omnem ſcientia conditionati conſenſus ſub auxilio aliquo regulari docet, nec præfinitiones etiam Soariſticas neceſſarias ad prædeſtinationem admittit) repugnabit.

CERTAMEN I.

Ad pleniorem quæſtionis ſenſum notata, & placita Doctorum.

1. SVpponendum eſt: voluntatem quantumvis rebellem, & ad peccandum obſtinatam, non ſolum in tota auxiliorum gratiæ poſſibilium collectione, ſed in quovis eorum habere ad non peccandum, & obſeruandum præceptum, ſiue poſitiuum, ſiue negatiuum ſit, quod inſtet, ſufficientem poteſtatem. Alioqui neque in præcepti obſeruatione mereretur, neque in tranſgreſſione peccaret contra id, quod quæſtio ſupponit. Siquidem obſeruare abſolute non poſſet, nec poſſet non tranſgredi: quare operis prohibiti omiſſio, præcepti autem appoſitio ex antecedenti neceſſitate oriundæ, non è libertate abſoluta neceſſaria ad moralem honeſtatem, & meritum, turpitudinemque, ac demeritum à voluntate altervtra ex illis foret. Ex quo conſtat quæſtionem hanc non eſſe, an poſſibilis ſit creatura de ſe ſe determinata antecedenter ad peccandum? Quæ in terminis, vt vidimus implicat: ſed an ſit poſſibilis creatura, quæ etſi natura ſua ad peccandum, cum quovis ſeu omnibus ac ſingulis auxiliis determinata non ſit: immo vero cum ſingulis non peccandi compos, & poteſtatis antecedentis ad peccandum vel non peccandum ſit; tamen de facto cum ſingulis, & omnibus pro praua ſuæ libertatis determinatione, & indifferentis poteſtatis ſuæ vſu, & quolibet ipſi dato ſit peccatura: quemadmodum, etſi cum auxilio inefficaci, & ſufficienti ſolum, voluntas Petri v.g. poſſit non peccare pro ſuæ libertatis abuſu de facto peccabit, ſi detur: ſi enim ita res habeat cum ſingulis & omnibus eius prædeſtinatio, quæ ſcientia conditionata regulanda in noſtris principiis eſt, erit impoſſibilis, atque creatura illa imprædeſtinabilis.

2. Inde notandum ſecundo eſt diſcrimen, vel ſummuliſtis, ſiue Dialecticæ candidatis notum, ſuppoſitionis terminorum confuſæ, & determinatæ: etenim ex eo, quod propoſitio vera in ſuppoſitione confuſa alicuius termini communis ſit non infertur in ſuppoſitione eiuſdem termini communis determinata veram aliam æquiſonantem fore v.g *Alter oculus requiritur ad videndum; ergo hic oculus requiritur ad videndum, vel hic oculus requiritur ad videndum* minimè infert; ſed hunc, vel illum requiri, vt ſuppoſitione eius termini confuſa ſignificabatur, vnde variatis termini ſuppoſitionibus præfati aſcenſus, deſcenſuſque inutiles ad inferendum ſunt:

ſunt, aſcenſus inquam à negatiua propoſitione termini determinatè ſupponentis ad aliam termini ſupponentis confusè: alioqui ab oppoſito conſequentis ad oppoſitum antecedentis in argumento deſcenſus facti à ſuppoſitione confuſa ad determinatam conſequentia non teneret, vt tenere ex Ariſtotele & ſummuliſtis debet. deſcenſus autem affirmatiuus à confuſa ad determinatam non valet, vt vidimus. Contra verò aſcenſus à ſuppoſitione determinata ad confuſam affirmatiuus valet, verbi gratia, *Alter determinate oculus requiritur ad videndum hac viſione: ergo hic, vel ille requiritur ad hanc viſionem*: Quia ratione vnius de disiuncto alteruttius verificari propoſitionem neceſſe eſt; atqui deſcenſus negatiuus à ſuppoſitione confuſa ad determinatam rectus etiam, & validæ conſequentiæ eſt. verbi gratia. *Neuter oculus requiritur ad hanc viſionem*, ab altero nimirum binarij alterius, vel ab vtroque eſſentialiter pendente: ergo *neque hic oculus requiritur, neque alter oculus requiritur ad illam*; Alioqui ab oppoſito conſequentis aſcenſus affirmatiuus factus à ſuppoſitione determinata ad confuſam non teneret.

3. Ex harum ſuppoſitionum diuerſitate declarata, altera ſimilium, diuerſi tamen generis ſuppoſitionum diuerſitas valde etiam ad præſentis quæſtionis intelligentiam, & deciſionem conducens explicanda eſt, qua æque faciles, atque fallaces pro affirmatiua ſententia paralogyſmi præcaueantur. Terminus quippe communis ſigno vniuerſali affectus dupliciter poteſt ſupponere: & diſtributiuè pro ſingulis termino illo communi ſignificatis, & collectiuè, ſeu pro coniuncto omnium, ſiue omnibus coniunctim acceptis, & in his etiam, quod de accepto coniunctim termino verificatur, verificari de omnibus ac ſingulis diſtributiuè ſumptis non eſt opus: nec de aliquo ſeorſim indiuiduo; neque, quod de omnibus, & ſingulis ſeorſim, & diſtributiuè negatur negari de coniuncto ex illis conflato neceſſe eſt: immo neque, quod affirmatur de eis diſtributiuè ſumptis de eis coniunctim, & collectiuè ſumptis verificari debet, vt mille exemplis obuiis patet. Quare ex vna ad alteram ſuppoſitionem aſcenſu, & deſcenſu argumentari non licet; quin potius, quandoque verificatio alicuius prædicati de indiuiduo determinato, vel indiuiduis omnibus diſtributiuè ſumptis infert eiuſdem prædicati de omnibus ſimul falſificationem. Ecce omnis actus voluntatis diuinæ determinatè, & diſtributiuè ſumptus imperabilis à Deo eſt, implicat autem omnem eius actum coniunctim nullo excepto imperari: ſiquidem nulla eſſet in Deo libertas, & imperium primum, primum imperium (manifeſta contradictione) non eſſet. Hoc inquam notatum noſtram quæſtionem expedit: ſine quo in terminis videretur implicare. Suppoſuimus enim numero primo, omne auxilium gratiæ ad vitandum peccatum, & obediendum legi, ſiue præcipienti, ſiue prohibenti, ad peccandum, poteſtatem liberam voluntati relinquere, cui coniungi cum legis tranſgreſſione, & peccato proinde non repugnet; cum autem id reſpectu omnium, & ſingulorum verum ſit, potentia peccandi omnibus, & ſingulis poſitis videtur ſupponi; cui ſubinde ſuppoſito repugnet voluntatem aliquam omnibus auxiliis, & ſingulis non poſſe abſolutè reſiſtere, vt nonnulli negantis ſententiæ concedunt: quibus abſque hoc notato, locus præſenti quæſtioni, & negatiuæ ſententiæ non videtur patere. Patet autem ampliſſimus hac ſuppoſitionum diuerſitate de omni auxilio diſtributiuè, & de omni auxilio coniunctim accepto, vt ex dictis conſtat, ampliuſque ex dicendis patebit.

4. His præmiſſis noſtrates, non admodum antiqui, Doctores, vt iam memorando Dominicanorum contra efficaciam auxiliorum ab extrinſeco noſtro conſenſu argumento expeditius occurrant, aſſerunt: non repugnare rationalem creaturam omnibus, & ſingulis auxiliis gratiæ ad non peccandum, & honeſtè operandum etiam coniunctim ſumptis, reſtituram, ſi darentur, & à Deo proinde abſolutè impædeſtinabilem: quare, & hoc quod ex noſtra de auxiliorum efficacia opinione, tanquam rem abſurdiſſimam deducere Dominicani contendunt, nihil abſurdi continere. In hanc ſententiam viſus eſt inclinare Soarius libro tertio de auxiliis capite 14. numero 16. eius ſequacibus prælucens. Eam vero ex inſtituto docuerunt noſtri etiam Herize prima parte, d. 22. numero 18. Arriaga prima parte, d. 35. ſectione prima, numero quinto, & in manuſcriptis plures Recentiores, in quibus ſæpe à nobis impugnati Complutenſes, qui aliquam ex eis exiſtere foreve extituram negant. Alij vero eius ſententiæ aſſeclæ de exiſtentibus, extituris, & præteritis nihil certo definiri poſſe arbitrantur: & hi quidem veroſimilius ex ea ſententia philoſophantur. Admiſſa enim eius creaturæ rationalis poſſibilitate, cum ex eo genere aliquam condere, vel nullam ad diuinorum decretorum arcana pertineat res puræ diuinationis eſt alterutrum aſſerere & quod Dei reuelatione, & prophetia (quæ de neutro hactenus eſt) egeat, vt non ineptè alterum aſſeratur. Scio Recentiores in negatiuam ſententiam de præteritis, præſentibus, & futuris metu locorum ſcripturæ, & Patrum, quæ pro negatiua ſententia de eiuſmodi rationalis creaturæ poſſibilitate ab eius Patronis circumferuntur actos fuiſſe, vt ea de factis à Deo, & faciendis explicent; nullo tamen operæ pretio, vt iam ex dicendis clarebit.

5. Oppoſita vero ſententia negans creaturam rationalem toti auxiliorum omnium poſſibilium collectioni, & coniuncto reſtituram, ſi donentur, ac ſubinde abſolute à Deo impædeſtinabilem eſſe poſſibilem, verior, ſecuriorque longe eſt: eam quidem contra noſtram de efficacia auxiliorum ab extrinſeco ſententiam, vt dogmaticam ſupponunt Dominicani omnes (quaſi eiuſmodi noſtra ſententia, in oppoſitum errorem cogamur) ea prope modum tranſcribentes, quæ noſtræ de efficacia auxiliorum ad id inferendum præſcripſit eximius noſter Doctor Soarius, vbi proxime. Verum affirmantem ſententiam, vt minus certe vera ſit, aſt ſua probabilitate non carere, proculque ab errore eſſe, & noſtrorum qui eam defendunt authoritas & diſcurſus ſatis oſtendunt. Eidem negatiuæ ſententiæ eiſdemque fundamentis adhærent Franciſcani pauci à ſua Scotica ſchola, vt alias oſtendimus deficientes: qui, etſi cum Scotiſtis reliquis auxiliorum efficaciam in phyſica prædeterminatione poni execrentur; tamen in Dei antecedente omne libertatis noſtræ exercitium præfinitione collocant, neque à noſtræ voluntatis vſu libero deſumi poſſe arbitrantur: idque ex eo, quod, alias, rationalis creatura à Deo abſolutè impædeſtinabilis eſſe poſſet, in primis, mutuato etiam ex Soario noſtro diſcurſu, confirmant, omnium argumentorum contra phyſicam prædeterminationem, quam mordicus negant difficultatibus (vel ipſis inſuperabilibus) ſe vltro inuiſcentes: immo eidem Dominicanorum de auxiliorum efficacia ſententiæ Hi ſiquidem tandem non in nuda phyſica prædeterminatione, ſed, vt coniuncta cum diuina præfinitione collocant de noſtro conſenſu. His vero circa efficaciam auxiliorum ſententiis ablegatis, negatiuam in re præſenti ſententiam tenent Soarius citato loco, vbi, etſi in vtramque anceps, in hanc tandem propenſior inclinat; indubius vero eam determinate tuetur tom. 2. de gratia cap. 24. numero 18. Didacus Ruiz de Montoya tom. de prouidentia d. 6. & 7. per totas, & d. 11. ſect. 4. numero 9. & d. 39. de prædeſtinatione per totam: Ægid. Koninx libro primo de actibus ſupernaturalibus d. 2. dubio 7. numero 98. & 112. Vbi eam ſententiam noſtrorum omnium eſſe ait, qui homines prædeſtinari ad gloriam, vt coronam, ante præuiſa abſolutè merita defendunt, ſequuntur, & ingenioſi in manuſcriptis Recentiores.

CERTA

CERTAMEN II.

Noſtra hæc negatiua ſententia ab authoritate Scripturæ, & Patrum firmiſſime fundatur.

1. OBuia ſunt, tam apud Dominicanos, quam apud noſtros, præcipuè apud eruditiſſimum Ruiz, Scripturæ, & Patrum teſtimonia, quibus negans noſtra ſententia ſtatuitur: quia tamen omnia tædet tranſcribere, ponam, quæ ſatis ſuperque ad eam ſuadendam ſint ſelectiora, notans vbi reliqua legi poſſint Prouerb. primo. *Cor Regis in manu Domini, quocunque voluerit inclinabit illud.* Vbi Regis corde, ſcilicet potentiſſimi, maximeque ſui iuris, & poteſtatis inter reliquos homines, & ſuo libito obſtinatè addictiſſimi, & effrenis, & exemplo cuiuſvis creaturæ obſtinatiſſimæ, & rebellis voluntatem ſignificat à Deo abſolute pro ſua voluntate flexibilem, nec mediorum omnium, ſeu auxiliorum poſſibilium collectioni reſtitutam: quare nullam à Deo abſolute imprædeſtinabilem eſſe: inde friget aduerſariorum Recentium euaſio: nempe, eius loci ſententiam ad exiſtentes, præteritas, & exituras rationales creaturas reſtringentium: in qua etiam interpretatione, & ineptæ diuinationis plurimum eſt, cum ſine fundamento nullam rationalem creaturam ex illis à Deo rebellis eorum ſententia poſſibilibus creatam fuiſſe, aut fore creandam ſtatuatur, & à Patrum, qui indefinitè, ac proinde vniuerſim de omni creatura rationali, nulla excepta eam ſententiam intelligunt, interpretatione aperta diſſentio. Tertiò ratione à Patribus pro ea ſententia ſtatuenda ſubiunctæ è Dominio Dei in rationales creaturas earumque opera petuntur, quæ ſane de nulla earum, vel de omnibus probant, cum nulla earum Dominium Dei valeat ſubterfugere. Quarto idem ſuadet exemplum, quo Salomon eam ſententiam explicitam voluit, de aquarum diuiſione in eam quam voluerit Agricola partem: inquit enim, *ſicut diuiſiones aquarum ita cor Regis*, qui nimirum, ſicut dirigenti, & diuidenti aquæ, ne hac, vel illac eas deducat reſiſtere nequeunt, nec Dei voluntati poteſt reſiſtere: eo tantum excepto, quod Agricolæ aquæ neque antecedenter reſiſtere valent; cor autem, ſeu rationalis voluntas conſequenter ſolum reſiſtere nequit; poſſunt autem antecedenter ſi ipſi libertatis iura ſeruentur: & hanc quidem poteſtatem Dei, qua eos, quos voluerit ad nutum parere Deus faciet quantumvis rebelles Chriſtus Dominus illa cœnæ nuptiarum parabola expreſſit, verbis hiſce Luc. 14. *Compelle eos intrare huc*: Quare ex vtroque teſtimonio ſententiam noſtram deducunt Patres innumeri recitati à noſtro Ruiz locis proxime datis. Monitum tamen lectorem velim his, & iam ſubiiciendis ſcripturæ Patrum, & Scholaſticorum teſtimoniis noſtrum Ruis citatis locis, & aliis præfinitionum diuinarum erga noſtros liberos actus ſcientiæ conditionatæ innitentium poſſibilitatem, & erga eorum plures exiſtentiam probare, id quod nullatenus ex illis deducitur, ſed ſolum media illi ad certam conſecutionem, reſpectu cuiuſvis rationalis creaturæ ſupereſſe: quare nullam abſolutè ab ipſo imprædeſtinabilem eſſe poſſe, quod ſolum in præſentiarum diſputamus.

2. Tertius locus eſto Ioanne 5. *Spiritus vbi vult ſpirat*: Quo exemplo Spiritus Sancti poteſtas ad regenerandos pro ſua miſericordia per gratiam, & iuſtificationem homines quoſcunque aptiſſime explicatur. Etenim, ſicut ventis omne ſpatium, locuſque patet, vt illac perfluet, ita, & Spiritus Sancti inſpirationibus rationalis quæque creatura: vt Patres, & Commentatores ibi. Huic ſententiæ conſonat alia Ioannis 5. *Sicut Pater ſuſcitat mortuos, & viuificat, ita Filius, quos vult, iuſtificat.* At nullus mortuus eſſe poteſt à Patre abſolute inſuſcitabilis: ergo nec peccator à Filio per ſuam gratiam abſolute inconuertibilis, & iniuſtificabilis, ſubinde neque abſolutè imprædeſtinabilis. Quartum teſtimonium ſit S. Matthæi 3. *Potens eſt autem Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ.* Vbi lapidum nomine duriſſimam quanque voluntatem creatam, & cor ſaxeum intellexit, docuitque Dominus Dei gratia emolliri, atque in Abrahæ filium per fidem, & gloriam euehi illud poſſe. Alludit autem locus iſte repetitæ ſententiæ ab Ezechiel. capite vndecimo. *Auferam cor lapideum de carne eorum, & dabo eis cor carneum*, & capite 36. *Auferam cor lapideum de carne veſtra, & dabo vobis cor carneum.* Poteſt autem præſtare, quod promiſit, etiam duriſſimis, & præſtitit. Quintus locus eſt ex Lucæ 18. vbi præ Dominicæ contra huius ſæculi diuites ſententiæ admiratione rogantibus, *Quis poteſt ſaluus fieri?* Reſpondit Dominus. *Quæ impoſſibilia ſunt apud homines, poſſibilia ſunt apud Deum.* Ergo citius, quæ poſſibilia apud homines ſunt, erunt poſſibilia apud Deum: atqui nulla eſt creaturæ obſtinario poſſibilis, quæ ab illa auxiliis gratiæ præuenta auferat antecedentem bene operandi poteſtatem: ergo, nec quæ à Deo auferat liberam antecedentem poteſtatem faciendi per auxilia gratiæ ſuæ, vt creatura quævis rationalis bene operetur. Sextus locus è plurimis ſcripturæ teſtimoniis deſumitur, in quibus voluntati Dei à nemine reſiſti poſſe expreſſe traditur. Ad hæc Euangelij loca vide Patres plures apud Ruiz citatis locis, & compendioſius, ac facilius apud Catenam auream Sancti Thomæ. Geneſ. 50. *Num Dei poſſumus reſiſtere voluntati?* Vbi, de liberis fratrum actionibus prauis, & voluntate Dei ſolummodo permiſſiua, nedum intentiua, & prædeſtinatiua; eſt ſermo Iudith. 16. numero 17. *Tibi ſeruiat omnis creatura: quia dixiſti, & facta ſunt: miſiſti Spiritum Sanctum tuum, & creata ſunt; & non eſt qui reſiſtat voci tuæ.* Quibus continetur argumentum Chryſoſtomi mox referendum. Eſther 13. *Domine Domine Rex Omnipotens: in ditione enim tua vniuerſa ſunt poſita, & non eſt qui poſſit tuæ reſiſtere voluntati, ſi decreueris ſaluare Iſraël.* Multa autem libere facienda à Rege erant vt Iſraël ſaluaretur: & neque in eis qui Dei voluntati reſiſtat eſſe poſſe ait, ac Patres de vniuſcuiuſque ſalute eam repetunt ſententiam. Poſſet autem Dei poteſtati, & voluntati ſaluum illam faciendi creatura aliqua ex poſſibilibus, qui omnium mediorum & auxiliorum gratiæ ad eius ſalutem intentum obtinendam eſſet reſtitura.

3. Septimus locus ex 9. ad Rom. *An non habet poteſtatem figulus ex eadem maſſa facere quidem aliud vas in honorem aliud in contumeliam?* Ad quæ Petrus Diaconus de Incarnatione, & gratia capite 7. *Alios ſaluat gratuito dono; alios derelinquit iuſto iudicio qui poteſtatem habet ex eadem maſſa facere*, & cætera, & infra: *Miſerebor cuius miſerebor.* Et ſanè ſi locus iſte quoad exemplum adhibitum de hominum prædeſtinatione gratuitæ Dei voluntati poſſibili ſit de Angelorum etiam prædeſtinatione, qui plus quam ſpecie ab hominibus exiſtentibus, immò, & poſſibilibus differunt, & eſt & ob identitatem rationis probat: quare citius non de exiſtentibus ſolum ſedet de poſſibilibus hominibus, & creaturis rationalibus ob rationis etiam identitatem probabit. Et ſane eorum verborum hebraiſmus nulla prædeſtinati præ reprobo habita ratione præ ſolo Dei nutu prædeſtinandum ſignificat, quod vulgata Exodi 33. Vnde deſumptus à Paulo locus eſt, magis expreſſit. *Miſerebor cui voluero: & clemens ero in quem mihi placuerit*: nullo meæ voluntati ſubſtracto, aut miſericordiæ incapace. Concludit autem Paulus. *Non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei*: Cum ergo reſpectu rationalis creaturæ prædeſtinationem Dei gratuitum donum eſſe ex his locis dogmaticè colligatur: nec poſſit gratuitum donum eſſe, niſi donaui poſſibile ſit, prædeſtinationis cuiuſvis

Digitized by Google

cuiuſvis creaturæ poſſibilitas, atque adeò coniunctò auxiliorum gratiæ aliquod neceſſariò Deo eſſe, cui ſaltem vnaquæque reſtitutura non ſit, videtur dogmaticè etiam aſſerendum. Rurſus tota prædeſtinandi ratio in Dei miſericordem voluntatem reducenda, eſt ex his locis, ac ſubinde in eius voluntatis omiſſionem prædeſtinationis negatio: at reſpectu rebellis tuæ creaturæ in eius incapacitatem, non autem in voluntatis illius, erga illam impoſſibilis, omiſſionem reduci poteſt. Tertio pende illud etiam Pauli, *Cuius vult miſeretur*, vbi electio ſubiecti, cuius miſereri velit, per ampla Deo tribuitur nulla rationali creatura excepta: quare nulla eſt, cuius miſereri prædeſtinatiuè Deus nequeat.

4. Octauus locus ex 2. ad Corinth. 9. *Potens eſt autem Deus omnem gratiam abundare facere in vobis, vt in omnibus ſemper omnem ſuffi.ientiam habentes abundetis in omne opus bonum.* Cui conſonat alter ad Epheſ. *Qui potens eſt omnia facere ſuperabundanter, quam petimus, aut intelligimus.* Hæc porrò de exiſtentibus præteritis, & futuris de facto intelligi vetat. Primum: quod eadem via, qua de poſſibilibus aliquibus de aliquibus, quæ, vel ſunt, vel fuerunt, vel erunt, negari poterunt: cum non conſtet, cuiuſnam generis & duritiei abſolute exiſtentia ſint condita omnia, vel condenda quod ſi incertum eſſe hoc dicas: & ſcripturæ teſtimonia incertæ (quod hæreticum eſt) veritatis erunt. Secundo: quia de omnium obſtinatiſſimo Pharaone Rege, qui extitit, dictum eſt Exod. 9. *Idcirco autem poſui te, vt oſtendam in te fortitudinem meam, & narretur nomen meum in omni terra.* Quin ad fortitudinis, & potentiæ ſuæ oſtenſionem naturæ Pharaonis obſtinationi, & duritiei de ſuo ob durationem adiunxit. *Ego indurabo cor Pharaonis*, quod ſic non duriſſimis, & maximè rebellibus poſſibilium voluntatibus hominem elegiſſet inanis eſſet, ac vana potentiæ, ac fortitudinis ſuæ oſtentatio: non ſecus ac ſi quis homo, vt omnium fortiſſimum, & validiſſimum ſe oſtenderet, ſingulare certamen, non cum vno ex robuſtiſſimis viro, ſed cum aliquo ex communibus, vel non à Deo robuſtis homine iniret. Tertiò rationes eius ſententiæ in eis teſtimoniis aſſignatæ ſunt, Dei omnipotentia, & dominium in creaturas omnes, etiam rationales, quæ nulla rationalis creatura poteſt ſubterfugere. Hæc ſemel ſummatim ad euaſiones ſimiles teſtimoniis ſequentibus Patrum præcludendas dicta volumus. Rectè igitur Gamaliel. Actor. 5. Iudæis diſcipulos perſequentibus dicebat. *Quoniam, ſi eſt ex hominibus conſilium hoc, aut opus, diſſoluetur: Si vero ex Deo eſt non poteritis diſſoluere illud*: Etſi rebellibus fidei voluntatibus deterrentia ab illa mala in illos depluant omnia.

5. Vulgata ſatis ad rem præſentem eſt illa Hieronymi Apoſtatæ Iuliano ſuperfacili, ac ſubita Sancti Matthæi ad Diſcipulum è Telonio à Chriſto Domino attractione reſpondentis ſententia. *Dominus omnium creaturarum*, (nec tantum earum, quæ ſunt quod ſatis ad harum attractionem præ ſuo nutu erat) *Ad ſe trahere poterat quos volebat.* Celeſtinus Papa, epiſtola ſecunda, ad Epiſcopos Galliæ capite ſecundo. *Deſperat de Clementia Dei qui eum ad ſubueniendum morienti ſufficere, vel in momento*, (nedum toto vitæ ſpatio, atque aliqua ex innumeris occaſione) *poſſe non credit*: Vti aduerſarij non credunt. Magnus Baſilius apud Petrum Diaconum de Incarnatione, & gratia Ieſu Chriſti capite octauo. Hanc Eccleſiæ totius Græcæ orationem refert. *Malos, quæſumus, bonos facito, bonos in bonitate conſerua: omnia enim poteſt. Quem enim* (nullo vtique excepto) *volueris ſaluus, & non eſt qui reſiſtat tibi.* Ecce rationem, & ſententiam verbatim etiam orationis Mardochæi citato capite 13. Eſther. S. Ambroſius libro ſeptimo, capite tertio, in Lucam. *Dominus quos dignatur vocat. Si voluiſſet ex indeuotis deuotos feciſſet: Dominus quos dignatur vocat* (ſub inferius) *& quem vult Religioſum facit.* Omnium luculentiſſime Sanctus Chryſoſtomus Iudith argumentum memoratum huic ſententiæ adiunxit his verbis Homilia 2. in Pſalmo 50. columna 5. *Si Deus dixerit adultero: iam nolo, vt adulter ſis; verba ſtatim vertuntur in opera. Si dixerit fornicatori: ceſſa ab immunditia tua: illico mens eius in melius mutatur: & vt ſcias, quia ita eſt, dixit, fiat cœlum: & factum eſt cœlum; præcepit fieri terram, & verbum eius in opere ceſſit. Volo fieri luminaria, ſtatim facta ſunt, & aſtris completum eſt cœlum: Sol, & Luna præcepto eius conſumant curſum ſuum: volo fieri Angelos, & in puncto hora tot millia facta ſunt. Et, qui ex nihilo hæc omnia fecit, ſi vult ſermone ſuo, tua peccata non valet ſoluere, & poſt pœnitentiam in Angelicum conſtituere gradum? &c. Si Deus voluerit nullus impediet.* Pende cœlum, terram, aſtra, &c. è poſſibilitate vocata, vt Dei voluntati obſequerentur: quare, & quamvis rationalem creaturam è poſſibilitate etiam vocatam Dei voluntati, vt ſaluetur de facto, obſecuturam: quia ipſi media, quibus obſequatur, & per quæ abſolutè prædeſtinetur minimè deerunt Cyrill. Hierſolymit. fin. præfat. ad Catheche. *Potens eſt Deus qui nouit corda veſtra & ſcit quis ſit verus, qui vero ſimulator germanum quidem ſuum ſeruare: hypocritam vero fidelem efficere ſi modo cor illi præbuerit.* Ipſe Deus & Catheche. 15. pluribus gratiæ effectibus enumeratis poſt medium concludit. *Reſpice magnum hunc Præſulem, & gratiarum Parechum* (Diſpenſatorem) *Deum: quomodo in vniuerſo munda alij quidem caſtitatem, alij ſtudium paupertatis, &c. tribuit.* Prudentius in Hamartigenia poſt med. vniuerſim canit.

Inuitone aliquis potis eſt, peccare Tonante;
Cui facile eſt in corde hominis componere ſenſus
Quos libeat, fibraſque omnes animare pudicis
Pulſibus, & totum venis infundere honeſtum?

CERTAMEN III.

Sanctus Auguſtinus cum Aſſeclis Patribus pro eadem ſtat, certatque ſententia.

1. Omnium verò luculentiſſimè, & frequentiſſimè in hanc ſcripſit ſententiam virtutis gratiæ Dei Encomiaſtes eximius Auguſtinus, & in primis recitatam Magiſtri ſui Ambroſij ſententiam, non ſemel, ſed bis, laudat, & vſurpat: videlicet de bono perſeuerantiæ capite 19. & 1. de gratia Ieſu Chriſti capite 46. exclamans. *O cenſura hominis Dei ex ipſo hauſta fonte gratia Dei*: De correptione, & gratia capite 14. ſub initium. *Deo volenti ſaluum facere nullum hominis reſiſtit arbitrium: ſic enim velle, vel nolle in volentis, aut nolentis eſt poteſtate, vt diuinam voluntatem non impediat, nec ſuperet poteſtatem.* Inferiuſculè. *De ipſis hominum voluntatibus, quod vult, cum vult facit.* De bono perſeuerentiæ capite octauo. *Poſſibile eſt Deo auerſas, & aduerſas in fidem ſuam hominum conuertere voluntates, & in eorum cordibus operari, vt nullis aduerſitatibus cedant, neque ab ipſo aliqua ſuperati tentatione diſcedant.* 11. de Geneſ. ad litteram capite 10. de perditiſſimis etiam reprobis ait. *Poſſet ipſorum voluntatem in bonum conuertere, quoniam Omnipotens eſt? poſſet plane* (non autem à Deo plane poſſet in aduerſantium ſententia, cum, an, ex illis à Deo rebellibus creaturis eorum aliqui fuerint, necne? planum non ſit) *Cur ergo non fecerit? quia noluit, cur non voluerit penes ipſum eſt Deum.* Non erit autem penes ipſum nolle conuertere creaturam illam nullo auxilio conuertendam, ſed penes ipſam, libro de gratia, & libero arbitrio capite 14. *Rectiſſime credimus etiam peruerſas, & fidei contrarias voluntates Omnipotentem Deum poſſe conuertere*, & cætera: *Sed, niſi poſſet Deus etiam duritiem cordis auferre, non diceret, auferam ab eis cor lapideum, &*

dabo

Digitized by Google

dabo eis cor carneum, capite 97. Enchirid. *Vbi eſt illa omnipotentia, qua in cælo, & in terra omnia, quæcunque voluit, fecit, ſi colligere filios Hieruſalem voluit, & non fecit? An potius, & ea filios ſuos ab ipſo colligi noluit? ſed ea nolente filios eius collegit ipſe, quos voluit*, &c. Poſt reliqua vero concludit. *Quis enim, tam impie deſipiat, vt dicat Deum malas hominum voluntates, quas voluerit, & quando voluerit, & vbi voluerit eas bonum non poſſe conuertere?* Vbi præter claritatem ſententiæ illius, *Tam impie deſipiat*, profunditatem expende: impietas enim debitæ Deo, eiuſque potentiæ, & veritati obſeruantiæ aduerſatur: inſipientia vero, ſiue (vt ſic loquar) deſipientia, non, niſi rationis luminis euidentiæ naturali repugnans error eſt: ergo euidens naturæ, & rationis lumine eſt, nec ſolum dogmatice, & ex fide certum, Deum potuiſſe conuertere omnes, & ſingulos filios Hieruſalem, qui de facto extiterunt (eos etiam, quos non conuertit, quantumuis duriſſimos, & rebelles) ſi eos etiam conuertere voluiſſet. Atqui id nequit eſſe naturæ lumine euidens, niſi omnes, & ſingulos ex poſſibilibus poſſet conuertere de facto, & conuerteret, ſi vellet: ergo nemo eſt ex poſſibilibus, qui omnibus coniunctim auxiliis reſiſteret, ſi Deus illum conuertere per illa vellet: ac ſubinde nemo eſt poſſibilis, quem Deus abſolute prædeſtinare non poſſet: ſubſumptum patet; reliqua enim inoffenſè peruia rationi ſunt. Etenim, ſi non omnes, & ſingulos è poſſibilibus poſſet de facto conuertere, & conuerteret, ſi vellet Deus: cum incertum, naturæ ſaltem lumine, ſit, an ex his, vel ex mollioribus fuerint Filij Hieruſalem, qui de facto extiterunt, hos omnes conuertendos eſſe pro Dei incarnati voluntate naturæ lumine euidens eſſe nequit: Siquidem ſi ex illis duriſſimis aliqui extiterint (quod incertum naturæ lumine, immo, & abſolute etiam, per aduerſarios plures, & prudentiores eſt) omnes pro Dei voluntate conuertendos fuiſſe repugnat.

2. Huic eidem ſententiæ inſiſtit de bono perſeuerantiæ, cap 14. poſt initium adſonat ſcribens. *In maſſa perditionis Tyrios, & Sydonios fuiſſe relictos, qui etiam credere potuerunt, ſi mira illa Chriſti ſigna vidiſſent*. Poſiti autem à Chriſto ſunt in obſtinatorum exemplum, & duritiei Iudæorum exprobrationem. De his autem etiam præ Tyriis, & Sydoniis obſtinatis, & duriſſimis ſubdit inferius. *Nec iſtis obfuiſſet, quod non poterant credere* (conſequenti nimirum impotentia) *ſi ita prædeſtinati eſſent, vt eos cæcos Deus illuminaret, & induratis cor lapideum vellet auferre*. Et libro primo ad Simplician. quæſtione ſecunda. *Cum ergo alius ſic, alius vero ſic moueatur ad fidem: eademque res ſæpe vno modo dicta moueat, alio modo dicta non moueat; vnum moueat, alium non moueat: quis audeat dicere defuiſſe Deo modum vocandi, quo etiam Eſau mentem ad fidem applicaret*. Et inferius: *Quis dicat modum, quo ei perſuaderetur, vt crederet, Omnipotenti Deo defuiſſe?* Vnde infert: *Nullius Deus fruſtra miſeretur: cuius autem miſeretur, ſic eum vocat, quomodo ſcit ei congruere, vt vocantem non reſpuat*. Atque infra. *Non poteſt effectus miſericordiæ eſſe in hominis poteſtate, vt fruſtra ille miſereatur, ſi homo nolit*. Hoc ſane, & nos fatemur, & aduerſarij negant. Subditque rationem: *quia ſi vellet etiam ipſorum miſereri, poſſet ita vocare, quomodo illis aptum eſſet vt mouerentur, & intelligerent, & ſequerentur*. Cum ipſi infinita pene ſuppetant vocationum media, quæ variet, & eligat, in quibus non vnum tantum erit, quod quantumvis duro congruat, annuatque; nec reſiſtat vocatus: de prædeſtinatione Sanctorum ſub med. *Et, ſi illos quibus ſtultitia eſt verbum Crucis vt ad Chriſtum venirent docere voluiſſet, procul dubio venirent, & ipſi. Non enim fallit, aut fallitur, qui ait: omnis, qui audiuit à Patre, & didicit venit ad me*: de correptione & gratia, capite 12. ſub fin. *Subuentum eſt infirmitati voluntatis humanæ, vt diuina gratia indeclinabiliter, & inſeparabiliter ageretur. Et ideo, quamvis infirma, non deficeret, nec aduerſitate aliqua vinceretur*: & cap. 6. med. & 8. ſub init. *quid moliturus es contra verba dicentis* (ô Pelagiane) *Rogaui pro te Petre ne deficiat fides tua? An audebis dicere, etiam rogante Chriſto, ne deficeret fides Petri defecturam fuiſſe, ſi Petrus eam deficere voluiſſet, quaſi aliud Petrus vllo modo vellet, quam pro illo Chriſtus rogaſſet, vt vellet? Sed, quia præparatur voluntas à Domino; ideo pro illo non poſſet eſſe inanis oratio*: In aduerſariorum vero ſententia, & moliri aliquid contra illa verba poſſent, & audere, etiam poſita Chriſti oratione, dicere fidem defecturam ob Petri rebellem voluntatem, quæ contra ſcripturæ ſententiam ex qua rationem Auguſtinus vniuerſalem Petro applicuit, præparari à Deo minime poſſet. Eandem doctrinam confirmat de corrept. & grat. capite 14. poſt med. duplici exemplo. Altero 1. Reg. 10. *Abiit cum Saule pars exercitus, quorum tetigerat Deus corda, filij vero Belial*. &c. ad quæ inquit. *Nunquid aliquis dicturus eſt, non iturum fuiſſe cum Saül quemquam eorum, quorum tetigit corda Deus, vt irent cum illo, aut iiſſe aliquem peſtilentium, quorum, vt hoc facerent, corda non tetigit?* Alterum ex 1. Paralyp. 12. *Spiritus Domini induit Abiſai principem inter triginta, & dixit: tui ſumus Dauid, & tecum futuri filij Ieſſe*, &c. Ad quæ ſic Auguſtin. *Nunquid ille poſſet aduerſari voluntati Dei, & non potius facere eius voluntatem, qui in eius corde operatus eſt per Spiritum ſuum, quo indutus eſt, vt hoc vellet, diceret, & faceret?*

3. Dies nos, & Chartæ deficient, ſi reliqua Auguſtini in hanc noſtram, & ſuam ſententiam teſtimonia recitemus, idcircò iuratorum Diſcipulorum eius nonnulla referre ſatis ſit, vt ſententiam hanc de eius non verbis ſolum, ſed mente fuiſſe probetur. Proſper 1. de vocation. gent. capite vltimo. *Quantumlibet impiorum malignitas accuſetur reſiſtens gratiæ Dei: Nunquid probabitur eam, quibus eſt collata meruiſſe?* Ecce collatam, ac proinde à Deo quantumvis malignæ, & reſiſtiuæ, voluntati fatetur: *aut illa virtus gratiæ, quæ ſibi, quos voluit ſubdidit, conuertere eos, qui inconuertibiles permanſere, non potuit?* Epiſtola de libero arbitrio ad Ruff. poſt med. *An dicendum eſt voluntati Dei humanas obſiſtere voluntates? &, tam feros, tamque intractabiles horum hominum mores, vt Euangelium ideo non audiant: quia prædicationi impio corda non pateant? & quis iſtis corda mutauit, niſi, qui finxit ſigillatim corda eorum?* Pende vniuerſalem propoſitionem voluntati Dei humanam non obſiſtere, eiuſque rationem extremis verbis datam: quod, ſcilicet, Deus eius conditor, & ſubinde Dominus ſit. Ad excerpta Genuenſ. reſponſ. 8. poſt med. *Manifeſtiſſime ſcimus, non ſolum Tyrios, & Sydonios, ſed etiam Corozain, & Bethſaidam potuiſſe conuerti, & fideles ex infidelibus fuiſſe, ſi hoc in eis Dominus voluiſſet operari*. Quod præter alia Chriſti verba illis probat. *Nemo nouit filium, niſi Pater, & cui voluerit filius reuelare: & ſicut Pater viuificat mortuos, ita & Filius, quos vult viuificat*. Cit. epiſtola ad Ruffinum circa med. id 1. ad Coloſſ. *Qui dignos nos fecit in partem ſortis Sanctorum*. Pendens ait. *Hoc tanto, & tam ineffabili bono nemo inuentus eſt dignus: ſicut dicit Apoſtolus*, &c. Fulgent. 1. ad Monim. capite 8. med. & cap. 9. id ad Epheſ. 2. *Creati in Chriſto Ieſu in operibus bonis, quæ præparauit Deus, vt in illis ambulemus*: ſic expendit; *ſicut ergo præparata eſt per prædeſtinationem voluntas, qua bonum velimus: ſic etiam opera bona præparauit Deus vt in illis ambulemus*. Etſi ergo de ſe voluntas parata ad bonum non ſit, ſed potius obſtinatiſſimè ad malum, tam ea, quam bonum eius opus præparari à Deo poteſt, ita, vt ad illud non apta ſolum, ſed nata videretur, noua ſui per gratiam quaſi creatione: quod Paulus aptiſſimè, & profundiſſime ſignificauit voce illa; *creati*; & fine capitis, & capite 14. circa medium. *Hoc homini gratuita iuſtificatione tribuit præparatum, quod in æterna prædeſtinatione præparauerat tribuendum. Hanc voluntatis præparationem ſuperius ſancta ſcriptura teſtimonio demonſtraui, quo dictum eſt: præparatur voluntas à Domino. Ab ipſo ergo voluntas præparatur, qui in nobis, & velle, & perficere miſericorditer operatur*.

4. De Incarnatione, & grat. Ieſu Chriſti capite 31. ſub finem. *Sola Dei voluntas humanæ ſaluationis eſt*

cauſa : ira enim in indignatione eius , & vita in voluntate eius ; ira igitur eius noſtra iniquitatis eſt meritum , vita vero noſtra voluntatis eius eſt donum : ſicut enim Pater ſuſcitat mortuos , & viuificat, eoſdem autem viuificari vult , quos vult ſaluari : ſic ergo , quos vult ſaluat, quemadmodum, quos vult , viuificat : Nihil enim voluit, & non fecit, & c.19.poſt med.ex 2.Corint.4. *Deus,qui dixit de tenebris lumen ſplendeſcere illuxit in cordibus noſtris.* Oſtendit nullam adeo auerſam , & aduerſam bono eſſe poſſe voluntatem,quam Deus,qui è ſummè repugnantibus luci tenebris ſplendorem vocauit , & fecit , in bonum flectere nequeat : legatur etiam c.28. & 29. in eandem ſcribens ſententiam. Petrus Diacon. de Incarnat.& grat.Ieſu Chriſti c.7. & 8. ſæpè vniuerſim docet Deum potuiſſe omnes homines ſaluos de facto facere.Si voluiſſet, & id ipſum ſæpius docet gloſ.toto c.9. ad Rom.maxime verſu. *Quid adhuc quaritur*, vbi inquit. *Talis erit vnuſquiſque,qualem vult Deus eſſe*.Anſelm.& ipſe,ſi quis alius Auguſtinianus doctrina, Commentar. epiſt.ad Rom. c.9. ad id. *Ante quam aliquid egiſſent boni,aut mali,&c.* ait. *Non enim dicit Apoſtolus electionem voluntatis humana , vel natura ; compar enim eſſet in vtroque mortis damnationiſque conditio , ſed electionem procul dubio gratia &c.* Vbi non ſolum opera præſuppoſita ad Dei electionem excludit , ſed & naturam , quæ in aduerſantium ſententia ſupponenda eſt , non ex illis , quas adeo rebelles admittunt , vt eligi per gratiam nequeant.

CERTAMEN IV.

Pro eadem ſententia Patres interpretes, & Scholaſtici reliqui.

1. AD duo demum ſcripturæ loca frequentes in hanc ſententiam Patres veniunt. Alter eſt compulſionis,ſeu coactionis,quam Deus creatis voluntatibus etiam obſtinatiſſimis poſſe facere , & feciſſe quandoque (ſalua tamen earum libertate) dicitur Lucæ 14. *Exi in vias & ſepes , & compelle intrare vt impleatur domus mea.* Et Exod.11. Pharaonem ad dimittendum populum compulit , immò , vt miſeræ ſeruituti inhærentem , & cunctabundum , ac recuſantem Ægypto exire ipſe compelleret. *Adhuc vna plaga tangam Pharaonem, & Ægyptum & poſt hac dimittet vos,& exire compellet*, & mille aliis frequentibus ſacræ paginæ exemplis , quibus in oppoſitum propenſiſſimis , etiam obſtinato , voluntatibus,vti Pharaonis , & aliorum , nihilque minus volentibus , immo nihil magis de ſuo nolentibus eo Dei diſpoſitiua voluntas, quo vult , ſiue internis inſpirationibus , ſiue externorum malorum terroribus de facto deducit. Quin ita cum nobis omnibus agi orat 'Eccleſia Dominica 4. poſt Pentecoſt.illis verbis. *Adde noſtras , etiam rebelles, compelle propitius voluntates.* De quo latè Ruiz noſter de prouid d.7. per totam,in cuius tertia ſect. egregiè expendit exempla Hieremiæ,qui c.20.aiebat. *factus eſt mihi ſermo Domini in opprobrium,& in deriſum tota die & dixi ; non recordabor eius, nec loquar vltra in nomine illius, & factus eſt in corde meo quaſi ignis exaſtuans, clauſuſq; in oſſibus meis , & defeci , ferre non ſuſtinens*, & Pauli 1. Corint.9. *Si euangelizauero non eſt mihi gloria : neceſſitas enim mihi incumbit* , & Actor.17. *Incitabatur ſpiritus eius in ipſo* (Paulo) *videns idololatria deditam ciuitatem.* Vtrumque adnotarunt ad Hierem. locum Theodor. *Hoc* (inquit) *ipſum accidit Paulo , dum tacitus expectaret* , & Hieron.*Conceptus enim ſermo diuinus,nec ore prolatus ardet in pectore.* Nec minus ad fidem à Iudaiſmo viſione & voce illa Actor.9.*Saule Saule quid me perſequeris ? durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare.*Compulſus Paulus fuit, quam conuerſus ad Euangelizandum compellebatur : cum autem eis,ſimilibuſque Dei inſpirationibus,& terroribus vehementibus, quibus ſæpè ad id,quod vult , compellere, & neceſſitate quodammodo voluntatibus noſtris afferre dicitur , nullatenus abſoluta eis,& antecedens neceſſitas libertati earum aduerſa inducitur,ſcite enim Bernard.de grat.& lib.arbit.longè à medio. *Quantoſcunque compellere vel trahere videatur ad ſalutem benignus Pater, qui omnes vult ſaluos fieri , nullum tamen iudicat ſalute dignum,quem ante non probauerit voluntarium.*Cuius eam rationem dedit : *Cum terret, aut percutit , vt faciat voluntarios , non vt ſaluet inuitos : quatenus dum de malo mutat in bonum , transferat , non auferat libertatem.*

2. Compulſionis ergo nomine. & vehemens inclinatio voluntatis in id , quod Deus vult,& coniunctio de facto ſic inclinatæ voluntatis cum illo,quod de ſe obſtinatiſſimè auerſabatur,ac proinde ſubſequens,ſeu conſequens eius neceſſitas oſtenditur. Cum autem ea compulſio non ſolum obſtinatiſſimis , & omnium duriſſimis , Pharaoni, Hieremiæ,& Paulo. & aliis fuerit indicta;, ſed omnigenæ ſortis , & conditionis hominibus ad nuptiarum cœnam Luc.14.vocatis,manifeſtè conuincitur eiuſmodi vim,quæ, ſalua eius libertate,voluntatem realem quamvis, etſi obſtinatiſſimam , & duriſſimam cum conſenſu , quem ipſe velit , infallibiliter coniungat Deo minimè deficere : ac ſubinde nullam adhuc poſſibilibus, eſſe diuinæ prædeſtinationis incapacem.Præclarus in huiuſmodi compulſione diuina perditiſſimarum voluntatum explicanda fuit. S. Bonauent.in 2.d.25.p,2.a.vn.q.5. corpore ſic fatus. *Tunc autem voluntas mutatur , quando ipſa volente vnum, potenti virtute affectio immittitur ei ad contrariũ,& de volente fit nolens : ita,quod vna affectio expellitur,& contraria inducitur:ſicut patet,cum Deus de amatore temporaliũ, facit temporaliũ contemptorem,& hac dicitur eſſe quadam compulſio & ratio diuina.* Legendi ſuper ea compulſione ſunt ad eum locum Theophylact. & Euthym. Titius Boſtrenſ.t.1.Bibliot.Caſſian collat.13.Chremonis c.18. ante med.Origen.in 25.c. Numerorum homil. 20. col. penult. gloſ.ordin. vbi ad id Rom.9. *vt oſtenderet diuitias gloria ſua*,ait. *Notandum : quod quibuſdam nec gratiam apponit,cum aliis infert eam quaſi coactis.* Eandem demum diuinæ inſpirationis vim,& efficaciam in quoſcunque auerſiſſimos cum effectu coniunctam obſeruauit Cyrill. 5. in Ioan. c.12. ſub initium in illo Miniſtrorum ad Pontifices reſponſo Ioan.7. *nunquam ſic locutus eſt homo* , ita illud ponderans. *Verba eius animos vigore ſuo penetrant,ſcrutantur intima cordis : & , vel inuitos , ad alta de eo cogitanda pertrahunt.*

3. Alter ſcripturæ locus,ad quem Patres frequenter noſtram ſententiam trahunt eſt Prouerb.8. *Praparatur voluntas à Domino* ; & c.21. init. *Dirigit corda Dominus ſeu praparat corda Dominus* (vt ex 70. legunt Theodor. annotationibus ad eorum verſionem) ſcilicet , quaſi non rebelli cordi gratia ſua iuuamen præſtet tantum , ſed nouam quoad inclinationem in bonum , paret operantis,vt creati in operibus bonis à Deo proinde dicantur à Paulo ſupra ponderato. Audi de hac præparatione , & præuentione voluntatis creatæ per Dei gratiam Gelaſium Papam tom.de anathem.vinculo poſt med. *Non per ipſorum propriam emendationem, ſuoque intellectu, vel motu, ſuaque virtute , vel poſſibilitate conuerſi ſunt,vt ſanentur , ſed per gratiam Dei ſanati ſunt vt conuerterentur.* At ſi molliorem voluntatem,quam in illa rebelliſſima aduerſariorum creatura Dei gratia , vt creaturas conuertat, earum virtutem,& poſſibilitatem expectaret , ſuo intellectu,virtute, & poſſibilitate, qui conuertuntur , conuerterentur. Concil. Arauſican.2. Can.23. *Quando homines ita faciunt, quod volunt,vt diuina ſeruiant voluntati : quamvis volentes agant quod volunt ; illorum tamen voluntas eſt, à quo praparatur , & obitur , quod volunt.* Gregor. lib.11.Moral.cap.5. poſt med. *Sicut nemo obſiſtit largitati vocantis , ita, &c.* obſiſteret autem rebellis illa veſtra creatura , cap.6. poſt init. *Si Sancti Spiritus gratia ſuperno munere iuxta vocem pradicantis infunditur , ſtatim terra ſubuertitur , quia peccatricis mentis duritia ab immobilitatis ſua obſtinatione permutatur.* Nihil ergo Dei potentiæ illa immobilitas , & obſtinatio creaturæ illius poteſt officere , quominus mutari à Deo per illam abſolutè queat. Cyrill. 11. in Ioan. c. 21. ad id Ioan.17. *Cum eſſem cum eis ego ſeruabam eos : & nemo ex eis periit niſi , &c.* hæc ait. *Quod ſeruare poteſt , quos velit, longe à natura creaturarum abeſt.* Non abeſſet autem longè à natura creaturarum,ſi mitior earum,molliorque natura,

Digitized by Google

natura,quam veſtræ illius,attendenda ſit, vt Deus creaturam ſaluare,& ſeruare valeat.

4. Nyſſen.orat.5. in Cant,poſt init.ad id, *Surge veni,* exclamat. *O vim mandati huius! Reapſe Dei vox eſt, vox poteſtatis: quemadmodum in Pſalmorum libro dicitur: Ecce dabit vocem ſuam: quæ vox poteſtatis eſt, ipſe dixit & facta ſunt, ipſe mandauit, & creata ſunt. En etiam modo prolatis adiacentem verbis hiſce, ſurge ac veni, mox è mandato fit opus ipſum: ſimul enim, atque vim, poteſtatemque ſermonis illa recepit, exurgit, atque aſſiſtit ei.* Cyprian.epiſt 3. ad Cornel.alias 55.verſ. med. *Plantationem plantatam à Deo Patre non eſſe quos videmus, non frumenti ſtabilitate ſolidari; ſed tanquam paleas diſſipantis inimici ſpiritu ventilari.* De quibus Ioan. in epiſtola ſua (prima ſcilicet cap. 2.) dixit: *ex nobis exierunt, ſed non fuerunt ex nobis.* Plantata vero à Deo non erat, ne, qui ſic plantati, vt tandem deficerent ex nobis, id eſt electis non erant, atque à Deo exierunt, nec permanſerunt, quia non erant ſecundum propoſitum, & prædeſtinationem voluntatis diuinæ, vt aiunt Auguſt. de bono perſeuerantiæ c.8. fine: ac ſæpius,pluresque alij Patres apud Ruiz noſtrum cit. d 6. de prouid. ſect.3.& 4. Cum autem ea vnica, & totalis ratio, cur deficiant à Patribus aſſignetur: immò, & cur poſſint deficere,voluntatis creatæ durities procul dubio ab eiſdem rejicitur, vt ob eam Dei propoſitum præualere nequeat. Eadem doctrina communiter traditur à Patribus ad ea ſcripturæ loca, in quibus vocatio efficax ad Dei dona ſortis nomine explicatur, vt Matthiæ ad Apoſtolatum Actor.1. *Cecidit ſors ſuper Matthiam*, & ad fidem, virtutem, & ſalutem Pſalm.15 *Funes* (id eſt ſortes, vt Auguſtinus ibi) *ceciderunt mihi in præclaris.* Chaldæ. *Sortes ceciderunt mihi in dulcedine*, & ſequenti verſu ſortis eius materiam explicans ait. *Tu es, qui reſtitues hæreditatem meam mihi: benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum*; & Pſalm 30. *In manibus tuis ſortes meæ*, vt ſalus, & æterna hæreditas non caſu & fortuna, ſed Dei voluntate, & arbitrio, tam ipſi, quam electis reliquis obtigiſſe dicat, vt Eccleſ.17. *deſtinauit illis ſortem veritatis*, idcirco in veteri lege Dei voluntas ſortibus explorabatur. Ioſue 18. 19. vide Prouerb. 16. *ſortes mittuntur in ſinum, ſed à Domino temperantur.* Indéque in noua Chriſti lege, vt Actor.1. *Et dederunt eis ſortes*: iuxta quam vocis acceptionem Paulus ad Epheſ.1. *In quo, & nos ſorte vocati ſumus, prædeſtinati ſecundùm propoſitum voluntatis eius, qui operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ.* Et ad Coloſſ. *Qui dignos nos fecit in partem ſortis Sanctorum.* Et Petrus Simoni Mago Actor.8. *Non eſt tibi pars neque ſors in fide hac*, & c.26. *Vt accipiant remiſſionem peccatorum, & ſortem inter Sanctos.*

5. Hinc ſors apud Patres pro prædeſtinatione diuina vſurpatur. Hieronym. Commentar. Prouerb. vulgo Bedæ attributo, ad cap. 18, fin. *Sors*, inquit, *eſt occulta, & incomprehenſibilis prædeſtinatio ex diuina regula procedens quæ inter potentes (hoc eſt electos) dum ſingulis propria aſſignat, diiudicat.* Conſonat Ambroſ. lib.4. epiſt.16.ad Irenæum longè ab initio,& Proſper epiſtol.ad Ruffin. circa med. ad locum recitatum ex 1. ad Coloſſ. aiebat. *Hoc tanto, & tam ineffabili dono nemo inuentus eſt dignus; ſed quicunque electus eſt à Deo factus eſt dignus.* Et Auguſtinus ad locum Pſalmi 30. *Sortes dixit, (quantum ego exiſtimo) gratiam,qua ſaluati ſumus: quare ſortes nomine appellat gratiam Dei? quia in ſorte non eſt electio,ſed voluntas Dei. Nam vbi dicitur iſte facit; iſte non facit; merita conſiderantur, & vbi merita conſiderantur electio eſt, non ſors. Quando autem Deus nulla merita noſtra inuenit ſorte voluntatis ſuæ nos ſaluos fecit, quia voluit; non quia digni fuimus. Hæc eſt ſors.* Porro hæc, & alia plura è ſortis nomine,quo Dei prædeſtinatio in ſcriptura ſignificatur, eo præſertim fine dicta à Patribus ſunt, vt merita noſtra, ſiue naturæ viribus Dei electioni, & prædeſtinationi præire(vt Pelagiani, aut Semipelagiani aſſerebant) prorſus rejicerent: verum & incapacitatem creaturæ, vt à Deo prædeſtinetur confutant: ſiquidem non omnino liberum, & in poteſtate Dei abſolutè erit hanc creaturam præ incapaci illa prædeſtinare,cum hanc prædeſtinari repugnet; quare nec ſortem illi præ hac deſtinare. Confirmatur: quia in hac ſententia,etſi non abſolutis demeritis, ac propriè demeritiuè conditionatis tamen, hæc incapax prædeſtinationis creatura, ſeu capaci alia diſcernit: atque à prædeſtinationis ſorte excludit, vt arguunt Dominicani: quibus, niſi ex capacitate prædeſtinationis,& ſortis creaturæ omnis rationalis,ſatisfieri nequit. Tertio: quia ſors hæc in manu Dei,ſeu beneplacito Dei tota eſt: ac proinde ad eas omnes creaturas rationales extenditur, ad quas Dei extenditur poteſtas & voluntas: atqui harum quævis ad omnes poſſibiles creaturas rationales extenditur, ne curta, limitata, Deoque indigna ſit: ergo omnibus hiſce poteſt euenire. Quarto: quia huic ſorti exiſtentes omnes creaturæ rationales, ſuo quæque tempore, ſubiacent: ergo,& poſſibiles: nullo quippe titulo potiori, aliæ aliis poſſunt ſubiacere: dies carthæque nos deficerent (vt de Auguſt. dicebam) Patrum ad rem hanc teſtimonia recitantes, ſed data ſufficiant.

6. Ex Scholaſticis Deum quamvis rationalem creaturam nulla excepta,etiam obſtinatiſſima, conuertere, & prædeſtinare poſſe,quin vlla ſit, reſpectu cuius medium, aliquod ſaltem,quo de facto conuertatur, & ſaluetur Dei potentiæ & voluntati non ſubſit docent Alexand. 2.part. quæſt.74. m 7. & 3.p.q.70.m.4. S.Bonauentura recitatus n.8.S.Thom.in cap.9.ad Rom ad id. *An non habet poteſtatem figulus, &c.* in & c.11. ad id. *Sic ergo, & in hoc tempore reliquiæ ſecundum electionem gratiæ ſaluæ factæ ſunt*; 1.p.q.111.art.1.corp.indefinitè quare & vniuerſim ait. *Solus Deus efficaciter poteſt mouere voluntatem creatam*, & q.23.art.5. & 1.2.quæſt 112.art.2.ad 2. quæſt.113. art.7. corp.& de veritate quæſt.22.art.9.corpor.& ad arg.art.9. corpor. & fin. ſolutionis argumentor. præclariſſimè vero quæſt 6.de veritate art.3.corp.poſt med. vbi exemplo perpetuitatis ſpecierum conſtantis, cum indiuiduorum cuiuſque corruptibilitate, quia ex diuina prouidentia loco deficientis alterum ſpeciei eiuſdem perpetuo ſuccedit, certitudinem, & infallibilitatem diuinæ prædeſtinationis cum creatæ voluntatis contingentia, & poteſtate deficiendi ita conciliat. *Hoc modo eſt in prædeſtinatione: liberum enim arbitrium deficere poteſt à ſalute: tamen in eo,quem Deus prædeſtinat,tot alia adminicula præparat, quod, vel non cadat; vel ſi cadat, quod reſurgat: ſicut exhortationem, & ſuffragia orationum, donum gratiæ,& alia huiuſmodi.* Quibus ad cumulum auxiliorum, & iuuaminum creatæ voluntatis, quem Deus in ſua continet omnipotentia, apertè recurrit. Eius hac in re ſententiam (etſi ex eis Recentiores,non eius ſed diuerſis,vt dixi certam.1. & aduerſis principiis)Dominicani omnes ſectantur. Ægydius in 2.d.25.quæſt.1 art 3. ad argum. dubij lateralis. §. *Aduertendum.* Argent.quæſt.vn. art.4. med. Richardus art.4 q.2.corp.& ad argum. Item in 1.d.40 a.3.q.3. d.47. art.vn.q.1.corp.& ad 2.S.Antonin.1.part.tit.4. cap.2.§.9. Conrad.1.2.q 36.a.vlt.corpor.fine. Supponit Okam in 1. d 41.q.vn.poſt med.vbi etiam Gabriel art.1.concl.1.& in terminis idem Gabriel cit d.25.q.vn.a.3. dub.1.propoſ.1. Nicolaus de Orbellis ea d.ſi.Maior in 1.d.1.q.vn.circa finem Richard.Iap. a.7. contra Lutherum valde ante med. p.301.& proprius ad med p.812 med. Dicedo de redemptione generis humani tract 2.part.2.conſid.1.fin. & 1.de grat.& lib.arbitr.ac ſæpius vtrobique. Adde ſacros omnes interpretes ad citata ſcripturæ loca. *Cor Regis in manu Domini: & compelle eos intrare.* Cuius compulſionis vim his apprimè explicuit Abulenſis Ioſuë 11 q.81. circa med. *Interdum gratia pulſatiua ita fortis vt homines velut inuitos extrahat: & tunc,quicunque pulſatus ab illa mouebitur.* Quod ſtatim exemplo adhibito ſic illuſtrat, & confirmat *Quemadmodum amatores interdum ita vehementi incitantur amore, vt magis furere quam amare videantur.* Et qu. 82. docet etiam obduratos homines eiuſmodi gratia infallibiliter ad bonum rapiendos: ſimiliter ad hæc,& cætera recitata ſcripturæ loca commentatores reliqui loquuntur: quorum verba tranſcribere prolixum eſſet & otioſum. Conſtet ergo auxilia efficacia (in quocunque eorum efficacia conſiſtat) reſpectu omnium, & ſingularum rationalium creaturarum, etiam poſſibilium, Deo non deeſſe: quare eas omnes, & ſingulas diuinæ prædeſtinationis eſſe capaces, ita eſſe Patribus, & Doctoribus,tam expoſitiuis, quam Scholaſticis communem,vt ab ea abſque ſingularitatis, vt minimum, nota receſſus non liceat: maximè cum oppoſitæ,aſſerendæ nulla ab eius Patronis, quæ Patres, & Doctores latuerit ratio

Digitized by Google

efficax afferatur; quin potius Patrum, & Doctorum, imò & ſcripturæ pro noſtra ſententia rationes attactæ inconcuſſe perſiſtant, vt deinceps quæſtione præſenti monſtrabimus.

CERTAMEN V.

A ratione eadem ſententia probatur, & aſſeritur.

1. PRimum præcipuumque pro hac ſententia locum habent rationes à Patribus, & ſcripturæ recitatis teſtimoniis propoſitæ ex prædicatis, ſeu attributis diuinis, omnipotentiæ, & dominij diuini. Prima eſt: De conceptu Omnipotentiæ diuinæ eſt cuiuſvis creaturæ rationalis conuerſionem fidem, atque ſalutem meritoriè per eas obtinendam, eſſe in manu Dei. Atqui creaturæ reſpectu cuius nullum auxilium efficax, & congruum, & cui ipſa conſenſura ſit, ſi donetur, in Dei Omnipotentia claudatur, nec fides, nec conuerſio, nec ſalus per eas obtinenda erit in manu Dei: ergò, ſi eiuſmodi creatura eſſe poſſet, Deus non eſſet Omnipotens, quod prorſus repugnat: ergo eiuſmodi creatura eſt impoſſibilis. Maior eſt expreſſa ſcripturæ & Patrum recitatorum, & reliquorum omnium quos breuitatis cauſa recitare omiſimus. Et probatur naturali ratione in ea propoſitione imbibita. De conceptu Omnipotentis eſt eſſe in ſua manu plene, atque expedite ponere auferreve abſolutè à rebus, quidquid in eis poni abſolutè, auferrive ab eis poteſt: aſt cuiuſvis creaturæ rationalis fides, conuerſi, &c. ac per eas ſalus, poni in rebus ab eiſque auferri abſolute poteſt, ſiquidem ſupernaturali auxilio quævis creatura rationalis credere, conuerti, atque ita ſaluari abſolutè poteſt. Ergo de conceptu omnipotentis eſt ea omnia in rebus ponere, ab eiſque auferre plenè, & expeditè abſolutè poſſe. Secundo de conceptu omnipotentis eſt nullum alium plus, magiſve poſſe circa aliquid poſſibile, quam poſſit ipſe; ſed, ni Deus habeat in manu ſua plene, expedite & abſolute fidem, & conuerſionem, & ſalutem per illas, alicui creaturæ rationali abſolute poſſibilem, creatura illa plus, magiſque abſolute potens erga illa poſſibilia erit, quam Deus. Ergo Deus, ni omnis creaturæ rationalis fidem, conuerſionem, ſalutemque per illas, ipſis abſolute poſſibilem plene expedite, & abſolutè in ſua manu habeat, non erit omnipotens. Poſtremi huius Syllogiſmi ſuadetur minor: quia ea poſſibilia plene abſolute, & expedite ponere, auſſerréve poſſet creatura illa auxilio ſufficienti inſtructa, in manuque ſua abſolute haberet; non autem haberet Deus, qui in ſua Omnipotentia auxilium, cui conſenſura illa eſſet, ac reſpectu illius congruum non haberet, plene autem expeditéque poſſe abſolutè aliquid ponere, vel auferre, plus, magiſque erga illud poſſe eſt quam non poſſe plene, & expedite illud ponere, vel auferre.

2. Syllogiſmi primi minor probatur, vt aliquid abſolutè in manu alicuius ſit, eius abſoluta poſitio, vel ablatio penes ipſum eſſe debet, ita, vt volente, facientéque ipſo, quantum ex ſe, ſuaque voluntate, & poteſtate velle, & agere poteſt, ſenſu aliquo vero non poſſit non id, quod in eius manu eſt abſolutè non eſſe, nec alterius obſiſtentia, & renitentia de facto impediri: vt ex Patrum datis teſtimoniis patet, ex terminiſque fere: quod enim me prorſus nolente, & quantum poſſum in oppoſitum conante alterius voluntate abſolutè, vel ponitur, vel auſertur, meæ poteſtatis atque in mea manu abſolute non eſt, ſed potius in manu, & poteſtate alterius. At ſi rebellis à Deo creatura admittatur, reſpectu cuius nullum prorſus in Dei potentia claudatur auxilium efficax, congruaque, & habitura effectum vocatio ad fidem conuerſionem, & meritum æternæ ſalutis, volente facienteque Deo quantum poteſt, omni vero ſenſu poteſtatis, etiam conſequentis, poterunt abſolute non eſſe, atque ab illius creaturæ rebellis voluntate, & poteſtate obſiſtentia & renitentia de facto impediri: imò, & neceſſario, neceſſitate conſequente impedientur, ne ſint: ergo ea creatura à Deo rebelli admiſſa præfatæ operationes ipſius, & æternæ ſalutis merita in Dei manu, & poteſtate Dei, vt in ea minore aſſumebamus non erunt. Nec præſtat, ſi dicas poteſtatem creaturæ illius antecedentem ad fidem conuerſionem, ac meritum ſalutis æternæ eſt ex auxilio ſupernaturali gratiæ Dei, quæ in manu, & poteſtate Dei eſt, non autem creaturæ illius: quare in manu, & poteſtate Dei tribuentis auxilio gratiæ ſuæ abſolutam poteſtatem creaturæ illi ad eas operationes, ratione cuius ipſa in manu eius creaturæ ſunt, eas ipſas operationes eſſe ac dici debere. Etenim, licet ex ea ratione recte inferatur in manu, & poteſtate Dei eſſe phyſicam illius voluntatis creatæ poteſtatem, quæ, & voluntatis productione, & auxilij ſupernaturalis ſufficientis ad eas operationes illius adæquate conſtituitur; aſt operationes illæ determinatæ potius, quam eis aduerſæ, quas æque, & poteſtas disiunctim reſpicit, ea poteſtatis donatione præcisè in manu Dei non ſunt. Cum ea ipſa determinatio ulterior creaturæ ad illas potius, quam aduerſas, expectetur, quæ non aliter penes Deum eſſe, donarique ab ipſo creaturæ illi poſſint, niſi, quatenus auxilia ſupernaturalia, quibus antecedentem creaturæ ad bene operandum poteſtatem complet, ex ſcientiæ mediæ futuræ operationis ſub illis determinate auxilia donat, ac ſubinde operationem ipſam æquiualenter donare merito æſtimatur, vt ſapienter Auguſtinus, reliquique Patres, & Concilia aiunt *in radice congrua vocatione*. Cum autem reſpectu rebellis illius creaturæ ſub nullo auxilio eius fides conuerſio, &c. ſint conditionate futura; quare, nec de eis ſcientia media eſſe poſſit: nec eas in rebus abſolutè ponere, atque illi auxilij ſupernaturalis, quod ſufficiens ſolum eſſe valet, donatione conferre in Dei manu, & poteſtate eſſe poterit; etſi eius auxilij donatione in manu ipſius ſit conferre illi ad eas operationes abſolutam poteſtatem.

3. Ex vniuerſali etiam Dei Dominio in creata omnia poſſibilia, etiam quæ nondum ſunt, ex quo ea, quæ non ſunt, æque, atque ea, quæ ſunt vocare poteſt, immo vnde ea omnia, quæ ſunt vt eſſent vocauit, eodem robore probatur concluſio. Etenim ex infinitate è genere ſuo Dominij Dei, quod extrinſecè creata (etſi non intrinſecè reſpiciat) concernit, vt de omnipotentia diximus, ad omnia omninò poſſibilia Dominium diuinum extendi debet, eo præcisè quod in ſeipſis poſſibilia ſint, & non repugnent, ita vt ſi minutulæ vnius entitatulæ (nedum perfectæ à Deo ſupernaturalis operationis fidei, conuerſionis) &c. poſſibilis dominium, & potentia non eſſet diuinum dominium, & potentiam, ſiue omnipotentiam eſſe repugnaret: cum autem eo ipſo quod Dominium diuinum ſit ſuperius longe, ac definitè ſuperius, & maius creato quovis dominio circa res omnes, & ſingulas creatas poſſibiles eſſe debeat, nullam creaturam rationalem ſuarum etiam operationum æque, nedum magis, Dominam quam. Deus ſit, eſſe poſſe. Inde dogmata illa Theologica Auguſtini Patrum, & Conciliorum ortum habent. *Deum in nobis facere, non ſolum, vt poſſimus, ſed etiam, vt velimus, & facere, vt faciamus.* Non æque ſolum ac nos, ſed magis ac longè principalius: ac proinde voluntates noſtras liberas. *Magis in Dei manu, & poteſtate, quam in noſtra eſſe*, ac ſimilia alia, quæ omnia, rebelli illa creatura rationali non repugnante, ſed admiſſa poſſibili, vera eſſe non poſſunt: ergo rebellis adeo rationalis creatura omnibus, & ſingulis gratiæ Dei auxiliis reſtitura, nec conſenſura ſi à Deo donarentur, ac proinde reſpectu cuius nullum omnino auxilium efficax, congruave vocatio, ſed ſufficiens ſolummodo eſſe poſſit, prorſus repugnat. Quod autem eiuſmodi creatura non repugnante ea omnia Theologica dogmata: nullatenus vera eſſe poſſent, ſed eſſent neceſſario falſa, probatur: quo enim pacto operationes illæ fidei, conuerſionis, &c. creaturæ illius magis, ac principalius ſub Dei dominium, quam ſub dominium creaturæ illius caderent, atque eſſent? cum poſito ſemel à Deo auxilio ſufficienti ſupernaturali, quo phyſicum eius in ſuos actus dominium, & poteſtas indifferens completur, & conſtituitur, quodque ſolum poni à Deo poteſt, operationes illas ponere, vel non ponere in manu, & poteſtate craturæ illius ſolummodo eſt, non autem poteſtate, & manu Dei? quo inſu-

per

Digitized by Google

per pacto facere poteſt Deus, non ſolum, vt poſſit creatura illa, ſed *vt velit, & faciat*, ſi poteſtatem ſolam ad eas operationes, vel eis aduerſas indifferentem, & indeterminatam conferre, facereque Deus ipſi poteſt, quin vlterius, vt determinate eas velit, ac faciat poſſit facere? nec in donatione auxilij, quo eam ipſi fecit poteſtatem determinate operationes illas, atque earum determinatas voluntates dare interpretatiuè, virtualiter, atque in radice congruæ vocationis (vt Patres aiunt) poſſit æſtimari, quia eas determinatè potius, quam ipſis oppoſitas voluntates, & operationes ſub auxiliis ab ipſo donatis, vel aliquo abſolutè donatu poſſibili fore conditionatè prænouit? ſed nec dominium vllum Dei erga eas operationes creaturæ illius abſolute tale (nedum maius, & principalius, quam ſit creaturæ illius in ipſis) ſiue phyſicum, ſiue politicum, & quaſi ciuile poteſt defendi: ſiquidem dominium, vt ſit, altri vtrum coercens, facultas vtendi re in omnem eius vſum pro Domini libito quovis alio renitente abſque iuris alterius illius ſiue phyſici, ſiue politici quaſi ciuilis præiudicio. & plena facultas eſt rebellis autem creaturæ illius poſſibilitate ac non repugnantia admiſſa præ eius renitentia earum operationum, immò & creaturæ illius ad eas determinatas operationes vſus Deo eſt impoſſibilis.

4. Tertio probatur concluſio ex oratione, qua quivis homo, quantumvis obſtinatæ duræ ac rebellis voluntatis pro ſua conuerſione orare, non licite ſolum, ſed vtiliter, & fructuosè poteſt, atque eum cum ſpe orare Deum honeſtiſſime poſſumus, debemuſque hortari: immò, & Eccleſia firmiſſima, certiſſimaque fide, quod eam præcibus ſuis obtinere à Deo poſſit pro obſtinatiſſimis, ac pertinacibus Iudæis, Hæreticis, & Paganis orat, conſequique de facto fiducialiter ſperat. Atque ex ſcriptura, authenticiſque Eccleſiaſticis hiſtoriis conſtat, obſtinatiſſimum infenſiſſimumque fidei hoſtem Paulum à Deo conuerſum, atque Eccleſiæ, & Stephani, precibus eidem Eccleſiæ atque Apoſtolatui donatum, atque alios quam plures ad pœnitentiam atque eximiam ſanctitatem Dei gratia perductos. Confirmatur: quia nemo eſt adeo rudis, ac barbari genij, adeòque prauis moribus aſſuetus, aut erroribus obſcuratus, qui tamen Deum eſſe fateatur, & nihilominus ſe à Deo conuerti ad meliorem frugi poſſe: imò, & conuertendum, ſi Deus velit, non credat: ſiquidem cum ſtupidiſſimos gentium omnium, & obſtinatiſſimos Mahometanos, dum falſo ſuo Prophetæ, atque irrationali ſuæ legi renuntiare, atque Chriſti fidem, & legem ſectari hortamur & rationibus vrgemus, ac pene conſtringimus, nullum promptius, frequentiuſque ab eis reſponſum audimus, quam nondum velle Deum, vt ſectam ſuam abiurent abiuraturoſque, atque in Chriſtum credituros, cum Deus volet. Et ſane cum eius rebellis à Deo creaturæ non repugnantia, & poſſibilitate admiſſa, eius generis aliquas non eſſe de facto à Deo productas, in rerumque natura abſolutè poſitas; ſed omnes generis illius intra puræ poſſibilitatis carcerem manere concluſas non conſtet, magna duris hominibus, genioque, vel conſuetudine praua in malum propenſis, & obſtinatis, an ex eius generis creaturis eſſent, qui conuerti à Deo de facto nequeant dubitandi ratio, ac ſubinde non omninò irrationaliter deſperandi occaſio præberetur: quare iure ea de eiuſmodi creaturæ poſſibilitate opinatio, vtpote Dei omnipotentiæ, ſupremoque Dominio iniuria communi inſuper, non Chriſtianæ ſolum Eccleſiæ, ſed omnium hominum ſententiæ, fideique, & ſpei noſtræ aduerſa eliminanda prorſus eſt: vltima probatio omnibus ſententiæ noſtræ Doctoribus communis à confutatione vnici fundamenti ſententiæ aduerſæ petenda eſt: eam mox proponemus, & perſequemur oſtendentes eum eius creaturæ repugnantia conſtare rationalium omnium, & ſingularum creaturarum libertatem: præſtat modo peculiarem nec à Patribus tactam Recentiorum aliquot, quibus noſter præiuit Ruiz, concluſionis noſtræ, & communis probationem examinare.

CERTAMEN VI.

Peculiares probationes Recentiorum examinantur.

1. EA vero probatio ſumitur ex ſeria intentione, & voluntate diuina generali de omnium hominum ſalute per eorum libera opera, & merita ab ipſis de facto obtinenda à Paulo aſſerta 1. ad Timot. cap. 2. atque à nobis, vt dogmatica ſtatuta controu. 4. d. 6. quæſt. 1. ac frequenter controuerſiis ſequentibus ſuppoſita. Supponit autem inſuper probatio ad hanc ſeriam generalem ſalutis omnium hominum voluntatem, & intentionem concipiendam Deum nulla ſcientia media dirigi, ac ſubinde nullatenus à futuritione conditionata noſtri operis, & merita ſub auxilio gratiæ Deique vocatione futuri: vnde neque eiuſmodi ſeriam voluntatem, & intentionem ſalutis vllatenus poſſe pendere, aut impediri, ne à Deo conciperetur, & fuerit, vt penderet impedirique poſſet, ſi ſcientia aliqua media dirigeretur, vt de prædeſtinatione diximus. Hoc etiam in ſcholæ noſtræ principiis certum eſt, ac vero, & indubitato ſupponendum. Hinc infertur per ſcientiam neceſſariam, ac ſimplicis prorſus intelligentiæ habere Deum quidquid ſcientiæ opus eſt, vt generalem illam veram intentionem, ſeriamque ſalutis omnium voluntatem concipiat. Inde pergunt: At nulla alia ſufficiens ad eam voluntatem concipiendam ſufficientia ſimplicis intelligentiæ neceſſaria, ac prorſus à noſtræ libertatis exercitio independens Deo adeſſe poteſt, niſi ſcientia, qua omnipotentia ſua contineri ſaltem aliquod auxilium, cui conſenſurus de facto ſit quivis ex omnibus homo, ſi donaretur, cognoſcat; etſi pro eo ſigno, quodnam illud determinate ſit non repræſentetur: id autem pugnat cum non repugnantia ſeu poſſibilitate rebellis à Deo creaturæ rationalis illius omnibus, & ſingulis auxiliis Dei de facto reſiſturæ, ſi donentur: ergo ea rationalis creatura repugnat. Minor probatur: quia ea creatura non repugnante, aliquis ex omnibus homo, immò, & plures eſſe poſſunt, reſpectu quorum nullum congruum auxilium in omnipotentia, & dominio Dei claudatur: quare ex neceſſaria ſcientia comprehenſiua omnipotentiæ, & dominij diuini etiam quoad extrinſecos terminos, & obiecta omnia ipſorum obiectiua veritas illa quod omnis homo alicui auxilio adhuc indeterminatè, & vage huic, vel illi excluſis in omnipotentiæ virtute, Deique dominio ſubiectis ſit conſenſurus. Probant maiorem: quia vero intentio, ac deſiderium, ſeriaque, atque ardens, tametſi inefficax, voluntas, (cuiuſmodi de omnium hominum ſalute in Deo à Paulo Patribus & Catholicis Theologis aſſeritur) de eo concipi, haberique prudenter (ac Deo ſubinde digne) ab illo ſolummodo poteſt, qui illud in manu, & poteſtate ſua habeat, atque habere præuideat, & nouerit. Nequit autem Deus ſcientia alia neceſſaria, & pure ſimplicis intelligentiæ, quam deſignata in maiori illa propoſitione, ſalutem omnium ſerio, à ſe intentam, & ardenter deſideratam in manu, & poteſtate eſſe ſua prænoſſe: ergo ſola illa poteſt illam veram intentionem, ardenſque deſiderium, & ſeriam voluntatem ſalutis omnium ſufficienter præcedere. Maior proxima probatur: quis enim ſerio, etſi inefficaciter niſi per imprudentiam, deſideret, quod aſſequi in ſua manu, & poteſtate non habeat habereve neſciat? ac inſuper perpetuo in deſideriis maneat, quin ſibi, ac deſiderio ſuo ſatisfacere ſe, ac de ſe poſſe cognoſcat, & cuius ſatisfactionem ab alio ſolum ſperare, & procurare poſſit? Confirmatur: quia nequit Deus deſiderare, verè, & ſerio vt ſit chimæra. Secundò: nec poteſt inefficaciter deſiderare, vt non ſit aliquid neceſſarium: immò nec de eius exiſtentia, ſiue de eo, quod ſit diſplicere: Ergo nec deſiderare adhuc inefficaciter vt ſit aliquid ſibi impoſſibile. Demum per aduerſarios Deo volenti ſerio inefficaciter ſalutem hominis reſtituri neceſſarium non eſt quod in eius manu plenè expediteque ſit,

atque

Digitized by Google

tque eſſe Deus ſciat illius ſalutem: ergo eſt contingens. Patet: quia, quod neceſſarium non eſt, contingens ſt, iuxta regulas ſummul ſtis Dialecticis notas de modalium contradictoriis aſſignandis: certè, ſi contingens, poſſibileque abſolutè eſt, ex eius euentu de facto nil abſurdi, aut inconuenientis debet inferri: inferretur autem hominem ſolum, cuius conſenſus in manu, & poteſtate ſua ſolummodo eſſet, non autem Dei, ſuperbe iactari poſſe ſe ſolum poſſe Dei deſiderio ſerio de facto ſatisfacere, non autem ipſum Deum: item, & deſiderium illud Dei ſerium fruſtraneum per totam æternitatem reddere: quod diſſonum plane videtur, & abſurdum.

3. Miſſa impugnata facili ſolutione, quam ſibi adhibent Recentiores, in hoc argumento, & confirmationibus parum, tam ab authoritate Theologica, quam à ratione roboris video. Ab authoritate Theologica: quia fruſtrabilitatem, & conſenſus defectum intentionis veræ ac ſeriæ voluntatis de reprobi ſalute non ex ſolo abuſu, & prauo vſu auxilij ſufficientis pro eius ſolius libito, arbitrioque libero ipſius, ſed Dei etiam contra ſtatam Theologiam ex omnes probationes probant, ſiquid probant. Cum certum apud Theologos omnes ſit ex parte Dei ſalutem reprobi vere ſerio, & ardenter intendentis conſenſus, & conuerſionis defectum eſſe non poſſe, ſed ex parte reprobi ipſius tantummodo: cui Deus, ex quacunque demum ſcientia ſalutem inefficaciter, etſi adeo vere ſerio, & ardenter intendat, ac velit, ac de mediis ſufficientibus ad conuerſionem perſeuerantiam, & ſalutis conſequutionem prouideat, eorum liberum vſum plene permittit; quin ea intentione, & mediorum ſufficientium prouidentia poſita conſenſus, conuerſioniſque de facto reprobi, atque aſſequutionis gloriæ per illam in manu, & poteſtate plena, & expedita Dei vlterius ſit, ſed penes liberam reprobi ſolummodo voluntatem. Hic autem ea omnia abſurda à Recentioribus illata, æque inueniuntur, & currunt, ſi ea ſint abſurda cenſenda. Nec præſtat reſpectu reproborum alicui ſaltem ex poſſibilibus conſenſurorum conuertendorumque, ſi donarentur plenam abſolutamque eſſe in Deo poteſtatem eiuſque ſcientiam neceſſariam, vt ſerio inefficaciter eorum ſalutem intendat, ac de mediis pro libito prouideat, ac proinde, cum ſerio inefficaciter ea ſcientia præſuppoſita intendit, ac de ſufficientibus pro ſua libertate prouidet reprobis, illis, voluntarie ſe vſui libertatis, & arbitrij illorum, quoad intenti finis abſolutam conſequutionem de facto permittit, ac ſubdit poteſtate abſoluta ſua ſibi prænota, vt illum abſolute, & de facto obtineat, vti nolens: quod reſpectu reprobi nulli ex poſſibilibus auxiliis conſenſuro, & conuertendo, nec habet, nec poteſt Deus habere; ſed velit, nolit intento fine neceſſario carebit.

4. Nil inquam hoc præſtat. Primò: quia intentio illa inefficax, quantumvis ſeria, & ardens ſalutis reprobi, ac mediorum ad eius conuerſionem, & ſalutem obtinendam ſufficientium per ſcientiam eius plenæ, & abſolutæ poteſtatis Dei ad conuerſionem, & ſalutem reprobi de facto, & abſolute per aliud aliquod ſiue determinate, ſiue vage auxilium, hoc vel illud, obtinendam minimè regulatur formaliter, ſed per ſcientiam poſſibilitatis conuerſionis, & obtentionis ſalutis reprobi à Deo per auxilium gratiæ: quæ, etſi nullo auxilio obtinendæ de facto ſint, omnibus, & ſingulis gratiæ auxiliis obtineri poſſunt: quare, & per illa poſſunt abſolute à Deo obtineri: immò ad prouidentiam de mediis ſolum ſufficientibus ea intentione poſteriorem, nec ſcientia de abſoluto defectu conuerſionis, & ſalutis reprobi ſub ipſo formaliter præcedit, nec ſcientia vtriuſque ſub alio auxilio ſiue vage, hoc, vel illo, ſiue determinato abſolute futuræ; tametſi ad denegandum in peccati pœnam auxilium efficax, ſub quo conuerſio, & ſalus reprobi abſolute forent, futuritionis huius conditionatæ media ſcientia præcedat. Si autem, neque ad intentionem illam ſeriam inefficacem, neque ad prouidentiam mediorum ſufficientium pro vllo reprobo nullatenus ea ſcientia præcedit, eiuſmodi intentione, & prouidentia Deum poteſtate illa plena, & expedita ad conuerſionem, & ſalutem illius de facto obtinendam vti nolle, atque ei pro arbitrio ſuo renunciare poteſt cenſeri, vrgetur; quia intentione communi illa ſalutis omnium ex quavis ſcientia habeatur, non renunciat iuri conferendi cuivis hominum auxilia efficacia, cum ex illa conferat libere auxilia efficacia (ratione quorum in ſua poteſtate conuerſionem, & ſalutem eorum habet) prædeſtinatis, qui ſunt poſſetque omnibus: ergo ſolum pro poſteriori electionis, & prouidentiæ iuri, & poteſtati ſuæ renunciare, atque pro ſuo arbitrio vti nolle, poteſt intelligi: ergo ad intentionem illam concipiendam opus non eſt, vt pro priori ad ipſam ſcientia vlla plenæ illius poteſtatis præcedat, vt ipſi per eam intentionem libere à Deo renuncietur. Pro poſteriori autem ſigno electionis mediorum ſufficientium prouidentiæ erga reprobos, pro quo iure illo conferendi efficacia nolle vti, ac renunciare intelligitur, ſcientia illa neceſſaria non eſt alicuius poſſibilis auxilij congrui indeterminati, & vage in omnipotentia ſua contenti, ſed media de auxiliis determinatis efficacibus, quæ reprobo negetur: & neque hæc negantur ex intentione inefficaci ſalutis reprobi, quæ ad ea deneganda, nequit inducere; ſed potius ab eorum negatione Deum retrahere, neque ex ea intentione, & ſcientia media denegatione conditionata conuerſionis, & ſalutis reprobi ſub auxilio ſufficienti quod donatur: ex qua ſcientia & intentione ab eius collatione potius retrahitur Deus: ſolum ergo ex ſcientia conducentiæ, & ſufficientiæ poſitiuæ illius auxilij ad reprobi conuerſionem, & ſalutem, quod in Dei omnipotentia continetur, eligi illud vi intentionis illius poteſt: Ergo ex nulla ſcientia neceſſaria conuerſionis ſalutiſque reprobi ſub auxilio indeterminatè, & vage, hoc vel illo, vel media de futuritione vel non futuritione conuerſionis, & ſalutis, ſalus ſerio, ardenterque, etſi inefficaciter, omnibus hominibus intenditur ac de ſufficientibus mediis reprobis prouidetur: quin ad eam communem intentionem, & ſufficientium mediorum pro reprobis electionem conſenſuros illos ſub auxilio aliquo, vel vage, vel determinate præſciri formaliter oporteat.

5. Inde conſtat falſam eſſe maiorem primi Syllogiſmi efformati ab hiſce Recentioribus numero 1. ad medium ſcilicet ſolam ſcientiam naturalem, & neceſſariam, atque independentem à noſtræ libertatis exercitio de alicuius auxilij ſaltem vage, cui conſenſurus, quivis homo ſit incluſione in diuina omnipotentia poſſe, ac debere Deum dirigere ad ſeriam, etſi inefficacem, intentionem communem ſalutis omnium hominum concipiendam. Oſtendimus enim proxime eiuſmodi ſcientiam intentionis illius, non ſolum reſpectu omnium hominum & rationalium creaturarum poſſibilium (de quibus omnibus quæſtio procedit) verum reſpectu abſolutè exiſtentium directiuam de facto non eſſe, nedum eſſe debere; ſed ſola ſcientia conducentiæ auxiliorum in Dei potentia clauſorum ad conuerſionem, & ſalutem creaturæ cuiuſvis, atque poſſibilitatis abſolutæ earum ab auxiliis illis cuiuſvis creaturæ conuerſionem, & ſalutem poſſe à Deo inefficaciter toto ardore, ac ſerietate, citra efficaciam poſſibili, intendi. Ad eius maioris probationes datas numero 2. reſpondetur eas omnes in eo peccare: quod ſerietatem & ardorem inefficacis intentionis diuinæ cum ardore, & ſerietate intentionis efficacis de ſe, & ab intrinſeco infruſtrabilis confundit. Hac enim nec per alios obtinendum finem poteſt aliquis intendere, niſi in manu, & poteſtate ſua habeat, vt ille alius intentum finem indefectibiliter apponat; alioqui & fruſtrabiliter, ac ſubinde inefficaciter finem illum intenderet, contra efficacis intentionis naturam, atque dignam Deo prudentiam, & perfectionem; inefficaci vero intentione (quantum intra inefficaciam ſeria) finis per alium obtinendi, ſiue, vt alius finem pro ſuo arbitrio & libertate obtineat, cum inde non teneatur Deus media efficacia (quibus in ſua manu finis ab alio aſſequutionem infallibilem, ſenſu à Recentioribus intento habeat) adhibere, quod ea adſint media in ſua poteſtate, adeſſeque ſibi ſiue vage, ſiue determinatè prænoſcat, ac de reliquo vſum eorum, & finis aſſequutionem alterius (quem ſerio vult, vt aſſequatur) arbitrio & poteſtati permittat: quod etiam reſpectu rebellis illius creaturæ præſtaret, ſicut de facto reſpectu reproborum omnium præſtat, quorum abuſu libero perpetuo inefficaciter deſiderans, ſineque ſalutis eorum carens Deus perſtat: eo ſiquidem ipſo, quod creaturæ libertati permittit finis aſſequutionem ea intentione permittit, nec media efficacia per electionem adhibet, ſiue

Digitized by Google

ex ipſorum, ſiue ex voluntaris ſuæ defectu, dummodo ſufficientia adhibeat, vt intentionis illius veritati, & ſeriet ati ſatisfaciat, quæ ad poteſtatem abſolutam illi homini à Deo faciendam per media ſufficientia extenditur, atq; ita procurandum, non autem vlterius à Deo faciendam illud de impoſſibilitate deſiderij diuini, adhuc inefficacis, de exiſtentia chimæræ, vel non exiſtentia entis neceſſarij paritatem ad rem præſentem non habet: cum vtrumque abſolutè impoſſibile ſit, & ad quod obtinendum medium nullum adhuc ſufficiens eſſe nequit: atque in impoſſibile cognitum deſiderium eſſe non poſſit, nec ſine medio quod ad finis intenti aſſecutionem conducat: ſalus autem creaturæ illius abſolutè poſſibilis, & Deo ipſi eius aſſequutio poſſibilis per media ſufficientia in ſua omnipotentia contenta, quæ illam conſequendi rebelli illi creaturæ abſolutam facerent poteſtatem.

6. Probant ſecundo Recentiores ex infinitate ſatiſfactionis, & meritorum Chriſti morte conſummatorum, quæ delictis cunctis, præmiiſq; poſſibilibus excellit, vt ad Hebr. 4. dicitur: *pro omnibus guſtauit mortem.* Ex quo præter ſimile argumentū proxime efformato, & diſiecto ſic vrgentius ab abſurdo noſtram, & ſuam hanc ſententiam iidem probant Recentiores. Nulla eſt poſſibilis adeo rebellis creatura, reſpectu cuius auxilia efficacia poſſibilia abſolute non ſint, non aliqua ſolum, ſed omnia etiam auxilia quæ ſunt de facto ſufficientia. Patet: quia in doctrina de efficacia auxiliorum extrinſecus ſolum à conſenſu noſtro conſtituenda (in qua ſolum quæſtio procedit) eo ipſo, quod auxilium ſufficiens quoad poſitiuum ſufficientiæ, & poteſtatis phyſicæ antecedentis ad conſenſum ſub illo ſit conſenſus, ſub illo poſſibilis cuivis rationali creaturæ abſolute eſt; quare, & efficacia conſenſu illo conſtituenda eſt abſolute poſſibilis. Pergunt Recentiores: ergo merita Chriſti, quæ præmium omne abſolute poſſibile, & vltra infinities, merentur auxilia efficacia omnib. & ſingulis, quantumvis rebellibus, & obduratiſſimis creaturis rationalibus: ergo, & abſolutè poſſibilis eſt meriti Chriſti huius reſpectu auxiliorum horum efficacium cuivis creaturæ rationali, etiam obſtinatiſſimæ, remunerator. Patet etiam ſiquidem ex impoſſibilitate abſoluta remuneratoris abſoluta remuneratio, quare, & meritum, quod vtrumq; eſſentialiter reſpicit erit neceſſario abſolutè impoſſibile. Aſt Deus, nequit eſſe remunerator eorum efficacium auxiliorum donatione rebelli illi creaturæ nulli auxilio conſenſuræ, cum ea in manu, dominio & poteſtate ſua non habeat reſpectu illius creaturę, in aduerſariorum ſententia: ergo ſola illa creatura in cuius abſoluta poteſtate antecedente eſt auxilia efficacia reddere poterit eſſe remuneratrix meritorum Chriſti præmio illo, quod abſolute eſt promeritus; atque adeo aliquid Chriſtus promeritus eſt quo Deus ipſum remunerare non poteſt, ſi rebellis illa creatura non repugnet.

7. Reſpondetur tamen facile ex ſuppoſitione, quod creatura illa adeo rebellis, & dura nulli auxilio conſenſura ſit, efficaciam auxilij eius, ſcilicet conſenſu, ſiue conditionato, ſiue abſoluto conſtituendam, repugnare: quare in ea ſuppoſitione merita Chriſti ad auxilia efficacia illi creaturæ, qua efficacia non extendi potius, quam ad impoſſibilia realia, quia in ea ſuppoſitione, vt dixi eorum efficacia repugnat; ac proinde, nec Deum, nec creaturam illam aut aliquem alium remuneratorem eſſe in ea ſuppoſitione pręmio efficacis auxilij, in ſuppoſitione ead. repugnante: quia nec creaturæ illius, nec alterius cuiuſpiam, Dei etiam poteſtate, fieri poteſt, vt creatura illa ex ſuppoſitione quod nulli auxilio conſenſura ſit, alicui ſit conſenſura illudq; auxilium conſenſu ſuo efficax reddere poſſit. Conſiderata vero & creatura illa, & auxilij cuiuſvis ipſi poſſibilis, quib. adæquata eius potentia in actu primo ad conſenſum, vel eius omiſſionem vel diſſenſum cōſtituitur, poſſibilem abſolute conſenſum illi rebelli creaturæ eſſe: quare, & auxilij efficaciam eo conſenſu conſtituendam, aſt, & Deo etiam eſſe abſolute poſſibilem eius auxilij caſu, quo conſenſura ſub illo creatura illa foret, donationē, ac proinde, & pro priori ad vſum libertatis creaturæ, & auxilij eius donationē auxilij conferendi eſſentia ſolummodo conſiderata, cui efficacia non repugnat, poteſtq; vt poſſibile ſolum præmium ſub merita Chriſti venire, nec Deo auxiliū cum ea antecedenti poteſtate ad efficaciam conferre, repugnare: quare neque eſſe auxilio illo, poſſibiliter ſolum efficaci, meritorū Chriſti remuneratorē, ſicuti nec creaturæ illi (non quidem eorum meritorum eſſe remuneratricem quod implicat) ſed conſenſu ſuo, quo auxiliū in actu 1. poteſt efficax reddere abſolutè ſibi poſſibili materiam præbere auxilij efficacis à Deo donandi ex ſubſecutura poſt, nec pro illo priori repugnante, ſcientia media de ipſius conditionato conſenſu ſub auxilio illo, eiuſdemq; auxilij efficacia: tametſi quia, & conſenſus conditionatus creaturæ pro poſteriori ſigno vſus libertatis creaturæ illius, ac ſubinde ſcientia media conſenſus de conditionata futuritione ſub auxilio illo abeſt, imò adeſt oppoſita de negatiōne conſenſus ſub illo, nequeat illud, quia efficax donare: ſicuti nec exercitio illo & vſu libertatis creaturæ illius poſito & expectato auxilium illud efficax reddere, niſi chimærica coniungendi contradictione conſenſum cum eius negatione poteſtate vllatenus poteſt.

CERTAMEN VII.

A ſolutione vnici fundamenti opinionis aduerſæ noſtræ, & communis probatio poſtrema.

1. POſtremam hanc rationem tribus datis cert. 5. ibi non adiunximus ante examen rationū, quas cert. 6. reiecimus: ſed in hoc certam. reſeruauimus vbi erant aduerſariorum fundamenta eruenda quia ex eorum euerſione deſumenda poſtrema ratio eſt: vnicum autem affirmantis ſententiæ aduerſæ fundamentum ex euerſione libertatis creatæ deſumitur: quia, ſi ad attributa neceſſaria omnipotentiæ, ac Dominij diuini ſpectat continētia alicuius ſaltem vage, & indeterminatè auxilij, cui creata quęvis rationalis ſit conſenſura, ac ſubinde creaturam rationalem nulli omninò auxilio poteſtatis, & dominij diuini conſenſuram eſſe repugnet: ergo ex neceſſitate eius conſenſum antecedente, cum in omnipotentia, & dominio diuino, tū in natura creaturæ cuiuſvis rationalis (quæ omnia eius conſenſum natura antecedunt) non poteſt non alicui auxilio Dei conſentire: ergo ex neceſſitate antecedente natura conſenſura eſt: ergo non libere iuxta firmiſſima noſtra in Philoſophia, Theologia, ſcriptura, Patribus & Conciliis de libertate cauſarum & effectuum principia & conſequentias ad non eam fere probatas tom. 1. de Deo vno controu. 3. fuſiſſima d. 1. per tot. ſed tamen, nec libertatem creaturæ rationalis, & operationis eius euerti, neque vllatenus eo argumento probari oſtendendum hic eſt, vt nullo fundamento oppoſitam ſententiam de poſſibilitate creaturæ à Deo rebellis nulli prorſus auxilio conſenſuræ, & ſubinde imprędeſtinabilis niti monſtremus: id autem inprimis probo. Etenim ex neceſſitate etiam antecedente natura, & cauſalitate alicuius ex pluribus effectibus disiunctim, & vage non tollitur libertas cauſæ ad quodvis eorū determinate apponendum: ergo neque ex neceſſitate antecedente natura creaturæ cuiuſvis rationalis ad conſenſum ſub aliquo auxilio disiunctim, & vage creaturę, & conſenſus illius ſub auxilio quovis indeterminato tolletur libertas. Conſequentia eſt certa: imò certior ea, quæ in antecedenti continetur: ſiquidem neceſſitas antecedens alterutrū agendi phyſice, & abſolute poſita, ex parte antecedentis pręcedit: neceſſitas vero conſentiendi alicui auxilio vage, huic, vel illi ex contentis in dominio, & omnipotētia Dei phyſicè, & abſolutè poſita conſenſum nuſquam præcedit: cum nunquam coniunctum, & cumulus totus auxiliorum in Dei omnipotentia, & dominio clauſorum, (in quo ſolum toto, & coniunctim ſumpto neceſſitas conſenſus alicui auxilio disiunctim, ex quibus coniunctum illud, & cumulus auxiliorum omnium conflatur, eſſe concipiq; & admitti poteſt) ex parte actus primi à Deo donetur, & adſit.

2. Antecedens mille exemplis à Theologia, & Philoſophia admiſſis, & ab omnibus admittendis probatur: Primo enim Chriſti Domini humanitas ex antecedente impeccabilitate vi vnionis hypoſtaticæ ipſi inducta, & præcepto abſolute ipſi impoſito acceptandi mortē; (& idem eſt de reliquis præceptis naturalibus poſitiuis aliquid agendi) phyſicam neceſſitatem antecedentem agendi, eliciendique actum acceptandi mortem disiunctim, hunc vel illum

Digitized by Google

habet: & tamen per Theologos omnes ad huius determinate, & ſingularis actus elicientiam retinet phyſicam libertatem; tametſi moralem, atque maioris æſtimabilitatis apud Deum præmiaturum ad meritum à Recentioribus requiſitam non retineat, vt vidimus controu. 6. de Incarnat.q.3.vbi diſtinctionem hanc phyſicè, & moralis, ſeu meritoriæ libertatis confutauimus. Secundo probatur ex neceſſitate creatæ voluntatis ad conſenſum, vel diſſenſum disiunctim, circa obiectum propoſitum, ſicut plures volũt, non poteſt purè omittere, vel ad conſenſum vel eius omiſſionem disiunctim ſi pure omittere poteſt; cum tamẽ in cuiuſque extremi determinate appoſitione ſe ex libertate gerat. Tertio probatur ex neceſſitate, quam natura ſua, Deique ſpecialiſſimo priuilegio deficiente omnes homines (immo, & creatura rationalis quævis) committendi aliquot ſaltem veniale, quam moralem neceſſitatem, vt minimum eſſe omnes fatentur: phyſicam autem æſtimat cum pluribus Vaſquez noſter 1.2. d.143.c.3.7.& 16. ac d. 207. cap.2. num.15.& quia maiorem neceſſitatem, quam ſit in infideli, vel diu, multumque perſeuerante in lethali, & iniuſtitiæ ſtatu ad committendum aliquod mortale reputant eſſe: & tamen ea neceſſitas in quovis iuſto, etiam admittendi aliquod veniale disiunctim, atque in infideli diuturnoque peccatore committendi aliquod mortale vage, & indeterminate, non aufert libertatem peccat, ſiue mortalis, ſiue venialis, quod determinatè & in ſingulari ab his committitur: Ergò nec cuiuſvis rationalis creaturæ neceſſitas conſenſus alicui vage, & indeterminatè ex Dei omnipotentia & Dominio contentis auxiliis. Quartò, in quovis mortali cuius mortalitas ex magnitudine materiæ diuiſibilis ex homogeneis partibus minutulis conflatæ ad quamvis ſeorſim partem minutulam ſine lethali apponendam poteſtas phyſica, & moralis eſt, ſecus autem ad eam ſimul cum aliis ſiue lethali apponendam: ergo & ad non conſentiendum, diſſentieodumve cuivis determinato auxilio, poteſtas creaturæ rationali conſenſuræ ſub aliquo vage eſſe abſolute poterit: tametſi ad non conſentiendum, ſeu diſſentiendum illo ſimul, & coniunctim cum aliis poteſtas ipſi non ſit ſed ad conſentiendum neceſſitas.

3. Probatur ſecundo: quia neceſſitas hæc conſentiendi alicui disiunctim auxilio ex contentis in Dominio, & omnipotentia Dei (quæcunque, & cuiuſvis generis neceſſitas ſit de quo inferius) niſi ex toto cumulo auxiliorum poſſibilium nequit induci: atqui cumulus totus auxiliorum ad nullum actum ſeu conſenſum rationalis creaturæ ex parte actus primi abſolutè præcedit: ergo ea neceſſitas ad nullum actum, ſeu conſenſum creaturæ rationalis ſingularem & determinatum abolet, impeditve ipſius libertatem. Probatur conſequentia ex ſæpe dictis, tam hic controu.4.d.6.quæſt.2. quam tom.1.de Deo vno controu.3.d.1.quia ſola neceſſitas ex parte cauſæ,& actus primi abſolute præcedens poteſt, tam ipſius, quam effectus, & operationis libertatem abolere aut impedire. Minor probatur: quia ad quemvis conſenſum ſingularem, & poteſtatem voluntatis in actu primo ad ipſum conſtituendam vnum auxilium ſufficit,& regulariter ſolum abſolute præcedit, nuſquam autem totus cumulus auxiliorum alicui creaturæ rationali poſſibilium, vt patet: immò cum auxilia cuivis rationali creaturæ poſſibilia actus ipſius vitales, & ſubinde infinita ſyncathegorematicè ſint, vt nunquam tot ſimul eſſe queant, vt plures eius vitales actus eſſe abſolute per totam æternitatem, ex qua,& per quam creari a Deo potuit rationalis creatura eſſe non poſſint, totum auxiliorum abſolute poſſibilium cumulum ad aliquem ſingularem in aliqua duratione determinata eliciendum conſenſum ſimul ex parte actus primi præcedere protſus repugnabit: quare,& ex cumulo illo auxiliorum neceſſitatem natura antecedentem ad conſenſum induci. Nec valet ex diſſenſu, ſeu negatione conſenſus abſoluta auxilio, quod abſolute etiã hic & nunc ad conſenſum ex parte actus primi præcedit conſenſuram eſſe ſub aliquo alio, quod abſolute etiam hic, & nunc abſolute præcedat; ex eo enim, quod aliquod auxilium vage, & indeterminate, cui conſenſura rationalis creatura ſit, ſi donetur, debeat in omnipotentia contineri: & ex neceſſitate reſpondente in creatura conſentiendi ſub aliquo vage auxilio ex contentis in omnipotentia, ſolum infertur poſſe auxilium aliquod, cui conſenſura voluntas hic, & nunc eſſet, à Deo donari; non autem conferri ab ipſo debere: cum adeo frequenter à Deo negetur: immò & poſſit Deus non ſolum auxilium tale, ſed omnia etiam ſufficientia auxilia ſupernaturalia creaturæ illi rationali, etiam exiſtenti, negare, pluribuſque, & pene innumeris creaturis rationalibus, nec productis, nec producendis (reſpectu quarum eadem neceſſitas conſentiendi alicui vage, & indeterminatè auxilio ex contentis in omnipotentia verificatur) de facto denegauit: cum autem auxilium illud efficax de facto hic, & nunc ex parte actus primi ad conſenſum præcedere nequeat, ni à Deo donetur, ex eo, quod non debeat à Deo donari, infertur aperte non debere præcedere.

4. His fere omnibus aduerſariorum fundamento DD. quos ſequimur noſtri reſpondent, libertatemq; rationalis creaturæ cum neceſſitate conſentiendi alicui vage, & disiunctim auxilio ex contentis omnipotentia,& dominio diuino, doctè ſatiſque componunt; ſed addendum aliquid vlterius eſt, quo doctrina eorum, vt non prouehatur magis ſaltem clareſcat, atque neceſſitatem illam conſenſus, ſub aliquo auxilio à creatura rationali futuri, antecedentem non eſſe plenius, planiuſque oſtendatur. Admiſſo enim Deum, vel ad auxilium, quod habiturum effectum, ſi detur, atque ab extrinſeco conditionato creaturæ illius conſenſu efficax in ſua Omnipotentia claudi cognoſcat, conſetendum teneri (quod vt vidimus falſiſſimum experientia ipſa & ratione eſt) vt totum cumulum auxiliorum poſſibilium Dei omnipotẽtia,& dominio clauſorum hic,& nunc ex parte actus primi ſimul ponere, quare & abſolute ad conſenſum præcedere; tamen neutro modo libertas creaturæ illius, conſenſuſque tunc eliciendi, lædi poteſt; quod ſic oſtendo. Connexio illa omnipotentiæ cum conſenſu creaturæ illius non eſt connexio intrinſeca immediata omnipotentiæ cum conſenſu ipſo, ſed mediata ſolũ, & extrinſeca ratione auxilij illius cui conſenſura voluntas eſt, ſi à Deo donetur,& abſolute conſenſum præcedat, & ratione cuius verum eſt non poſſe non creaturam illam toti cumulo auxilorum non conſentire, atque alicui vage indeterminate, huic ſcilicet, vel illi auxilio conſenſuram neceſſario: ergo eius ſolum rationis, & generis connexio omnipotentiæ cum creaturę illius conſenſu erit, cuius generis connexio cum illo,& neceſſitas conſenſus illius, atq; negationis illius impoſſibilitas eo determinato auxilio, vel toto etiam cumulo auxiliorum ex parte actus primi poſito fuerit: atqui illius auxilij, ac cumuli totius auxiliorum ratione illius connexio,& neceſſitas conſenſus & negationis eius impoſſibilitas ſolũmodo conſequens,& logica atq; extrinſeca ipſis eſt, à futuritione conditionata ſub eo auxilio, ſi donetur; non autem intrinſeca auxilio illi, & ratione illius toti cumulo auxiliorum ac phyſicè antecedens: ergo connexio illa omnipotentiæ cum conſenſu ratione auxiliorum in ipſa clauſorum: atque ei reſpondens in creatura rationali conſenſus neceſſitas, & negationis eius impoſſibilitas conſequens ſolum,& logica eſt, atque extrinſeca, non intrinſeca, ac phyſice conſenſum antecedens: ſola autem intrinſeca, ac phyſicè antecedens neceſſitas conſenſum poteſt huius,& voluntatis lædere libertatem; conſequens autem & logica neutrius libertatem lædere poteſt, vt cunctis Philoſophis,& Theologis eſt notũ.

5. Conſequentiæ ſunt legitimæ ſi veritatis firmæ ſit vtrumque antecedens, & ſubſumptum ad conſequentiam ſecundam facile probatur, vel potius patet in doctrina, in qua diſputamus de auxiliorum efficacia ipſis nullatenus intrinſeca, ſed extrinſeca ſolum à futuritione conditionata conſenſus ſub illis. Ea enim ſtatuta neque auxilio determinato, cui, ſi detur, conſenſura voluntas eſt, nec in toto cumulo auxiliorum poſſibilium ratione illius abſolute poſitis plus quam conſequens, & logica conſenſus creaturæ illius neceſſitas eſſe poteſt: cum, nec in auxilio illo, neque in toto auxiliorum cumulo entitatiuè, ac ſecundum intrinſecum ſumptorum (quo ſolum pacto conſenſum phyſice, & ex parte actus primi antecedunt) vlla ſit cum conſenſu connexio ad ipſumve determinatio, ſed omnimoda ad conſenſum, eiuſque negationem, & diſſenſum indifferens, atque indeterminata poteſtas. Primum vero antecedens ad illationem primam æqua facilitate probatur. Quia connexio omnipotentiæ ſolius (etſi intrinſeca cum creaturis poſſibilibus admittatur) in ordine ad aliquid agendum, ad id

ſolum

Digitized by Google

ſolum immediata, & intrinſeca admitti poteſt, quod ſe ſola, nullaque alia cauſa creata neceſſario interueniente, & media agere poteſt. Quocirca connexio omnipotentiæ cum noſtris actibus vitalibus etiam neceſſariis in ordine ad illos efficiendos, ac non liberis, qua à noſtris facultatibus vitalibus proueniunt, non immediata, ſed media ſolum eſſe poteſt, quatenus ſcilicet facultates ipſas noſtras vitales ex parte ſua operaturas agere poteſt, eiſque mediis actu ipſos quatenus ab ipſis proueniunt, nequeunt actus illi à potentia ſola immediatè prouenire ſeu produci, & actiue apponi, atqui conſenſus creatæ voluntatis cuiuſvis nequit ab omnipotentia ſola apponi, atque produci, quin mediet neceſſario, & creata voluntas, & vocatio ad ipſum intentionaliter inducens, & mouens (ſiquidem in incognitum ferri voluntas nequit) ergo intrinſeca, & immediata connexio in o[illegible] ad producendum apponendumque conſenſum pro ſuo arbitrio, & voluntate, vel, ſi velit Deus, nequit eſſe omnipotentiæ ſolius, ſed mediis auxiliis, & voluntate illis inſtructa ad operandum: ergo omnipotentia, dominiumque Dei cum creaturæ rationalis conſenſu vitali, & libero, quatenus ab eius voluntate eſt, ſiue in ordine ad faciendum, vt hæc operetur, conſenſumque ex parte ſua eliciat, immediata & intrinſeca omnipotentiæ ſolius, & ſecundum ſe entitatiuè ſumptæ ſolum, eſſe non poteſt, ſed ratione auxiliorum, quæ continet, & quibus neceſſario intermediis efficere ſolummodo poteſt, vt creata voluntas ex parte ſua conſenſum apponat: quare eatenus ſolum in manu, & potentia ſua illius voluntatis conſenſum habet, habereque de ſe Deus poteſt, quatenus auxilia innumera habet quorum alicui conſenſura voluntas ſit.

6. Connexio itaque immediata, & intrinſeca Omnipotentiæ, & Dominij diuini ſolius entitatiuè, & in[illegible]ecè ſumpti cum ſolis innumeris illis auxiliis eſt, cum [illegible]ſenſu vero vitali, & libero creaturæ, qui abſque immediata motione, & influxu intentionali, & voluntatis creatæ ex parte ſua à Dei Omnipotentia nequit, ratione auxiliorum contentorum in omnipotentia, quibus conſenſura illa eſt, ſi ex Dei libito donentur vt in antecedente illo primo dicebamus. Confirmatur: quia ex ea ſola connexione, ſeu continentia auxiliorum immediata, & intrinſeca Omnipotentiæ, & Dominio Dei, & ſubinde conſenſus creaturæ ratione illorum (tametſi alia immediata, & intrinſeca Deo connexio, & continentia eſſet poſſibilis) Dei Dominium, & poteſtas in conſenſum cuiuſvis creaturæ melius, atque ab omni difficultate expeditius intelligitur, & cum creaturæ cuivis libertate componitur, vt patet. Confirmatur ſecundo: ex dictis ſæpè controu. 4. de volunt. & 6. de prouident. & 7. hac de prædeſtinatione: vbi oſtendimus poſſe voluntatem efficacem Dei eſſe cuius efficacia, & connexio ad auxilia ſolummodo congrua, & efficacia terminetur, quin ad conſenſum noſtræ voluntatis ſub illis ſe extendat, & ea etiam voluntate poſita illæſam ſeruari, & voluntatis, & conſenſus libertatem: quia in ea vel ex ea neceſſitas ſolum conſequens, & logica voluntatis, & conſenſus inducitur, non vero phyſica, & antecedens. Quam doctrinam Scotiſtæ præfinitores ad ſuas actuum liberorum præfinitiones per ſcientiam mediam regulatas tuendas locum habere perperam docent, vt ſolum ratione auxiliorum efficacium, & eadem auxiliorum connexione & neceſſitate (conſequente & logica nimirum) connectantur cum conſenſu præfinito: quod locum in præfinitionibus illis quarum efficacia intrinſeca conſenſum ipſum attingit, tametſi ſcientiam mediam conſenſus alias liberi, qua dirigantur eſſentialiter ſupponunt citatis locis maxime controu. 4. d. 6. q. 2. fuſè monſtrauimus: ſed eo nunc permiſſo exemplo voluntatis diuinæ connexæ ſe ipſa immediatè ab intrinſeco cum efficacibus auxiliis ſolummodo, non autem cum conſenſu ipſo, cum quo tamen ratione auxiliorum mediatè, & extrinſecus ſolummodo connectatur (ſiue ea conſenſus præfinitio ſiue auxiliorum efficacium præfinitio tantummodo ſit) connexio omnipotentiæ cum conſenſu cuiuſvis rationalis creaturæ pro Dei libito, & voluntate ratione auxiliorum efficacium in ſua omnipotentia, & Dominio clauſorum, quæ proinde abſolutè dare illi poteſt, ſi velit, atque inſuper neceſſitas diuino huic dominio, & poteſtati ex parte cuiuſvis creaturæ reſpondens conſentiendi, ſi Deus auxilium aliquod efficax ex contentis dominio, & omnipotentia ſua dare ipſi voluerit apprime dilucidéque explicatur.

7. Prona ex hactenus dictis eſt (neque vna tantum) ad fundamentum vnicum contrariæ ſententiæ ſolutio. Prima Doctorum ſententiæ noſtræ nobis anteriorum ex dictis vſque ad num. 4. nimirum neceſſitatem ex Dominio, & poteſtate Dei ratione auxiliorum efficacium, quæ in eius omnipotentia clauduntur, conſenſus cuiuſvis creaturæ rationalis ſubortam, non eſſe neceſſitatem conſentiendi auxilio vlli ex poſſibilibus determinatè, & ſeorſim ſumpto quod ſolum hic, & nunc abſolutè ad conſenſum præcedit, ſed alicui vage, & indeterminatè ex coniuncto illo toto, & cumulo auxiliorum, quod nunquam totum ad conſenſum abſolutè antecedit, ex qua neceſſitate vaga conſentiendi alicui ex auxiliis illis indeterminatè neceſſitas creaturæ illius ad conſentiendum ſoli illi determinato auxilio, qui ſolus hic, & nunc eius abſolutum conſenſum abſolutè antecedit, minimè infertur, vt bene præfati Doctores datis à nobis ferè omnibus exemplis oſtendunt, atque ex notatis noſtris cert. 1. liquido apparet: ſed quoniam ſolutio hæc variis inſtantiis, & vlterioribus argumentationibus implicari poteſt, quas perſequi, ac reiicere prolixius nunc quam vtile foret ſi ea neceſſitas admittatur eſſe (vt aduerſarij contendunt, antecedens, vel talis eſſe non negetur) ſit ſecunda planior ex dictis à numero 4. & expeditior ſolutio: negando illam antecedentem eſſe ac ſolum eſſe conſequentem admittendo; etſi enim omnipotentia, & Dominium Dei in actus voluntatis creatæ, & creaturæ rationalis natura Dei omnipotentiæ, & dominio eſſentialiter in operando ſubdita eius conſenſum natura antecedat, tamen nihil in eis eſt abſolutè, ac de ſe connexum immediatè, & intrinſecè cum conſenſu abſoluto creaturæ illius, poſita etiam donandi auxilia efficacia voluntate, ſed ſolum mediatè, & extrinſecus ratione auxiliorum efficacium, ab extrinſeco ſolum creaturæ conſenſu talium: licet Dei omnipotentia & dominium intrinſecus ad auxilia aliqua, ita extrinſecus efficacia reſpectu creaturæ cuiuſvis terminetur, quæ, ſi cuivis creaturæ dare (vt poteſt) pro libito velit, conſenſum ab illa infallibiter obtinebit, quin ipſa conſequente poſſibilitate, vel auxiliis, vel Dei Dominio poteſtati, & voluntati ea donandi poſſit reſiſtere: tametſi antecedente poſſibilitate vtrique reſiſtere abſolutè poſſit.

QVÆSTIO II.

A prædeſtinationis noſtræ cauſa efficiens motiue meritorie ex parte prædeſtinati detur, dari-ve ſaltem poſſit?

DIxi *efficiens motiue meritorie* vt quæſtionem ad terminos Theologica diſputatione dignos reſtringerem; voce enim efficiens finalem cauſam excluſi: quam prædeſtinationis, adæquatè etiam ſumptæ dari, nempè gloriam noſtram extra quæſtionem eſt: ſiquidem ex præconcepta gloriæ, & ſalutis noſtræ intentione, ac vehementi deſiderio gratiæ ſuæ dona omnia à primo ad vltimũ vſq; nobis à Deo eligi, prouideri, ac miniſtrari dogma Catholicæ fidei eſt. De efficiente autem prædeſtinationis noſtræ cauſa *elicitiue* conſtat etiam ex Philoſophia & Theologia tota ex parte noſtri cauſam aſſignari nullatenus poſſe: cum prædeſtinatio actibus vitalibus intellectus & voluntatis diuinæ adæquatè conſtetur, reſpectu quorum proinde tota vera (etſi non phyſica) intentionalis elicientia à Deo qui eius actibus viuit eſſe neceſſario debet; cum vitalis omnis actus habeat immanenter produci atque in eodem à quo elicitur ſubiectari: ac proinde ex parte prædeſtinati

actiuus elicitiuè in ſuam prædeſtinationem influxus, vel minimus repugnat: idcirco addidi *motiuè* vt efficientis amplitudinem ad ſpecialem efficientis intentionalis motionem (de qua Patribus & Theologis priſcis cum Hæreticis, & Nouatoribus aſſeclis eſſe controuerſia poteſt) diſputationem coarctarem: quoniam vero efficiens motiuum id omne complectitur, quod, vt abſolute exiſtens, (quod efficientis cauſæ, prout à finali diſtinguitur, vniuerſim proprium eſt) intentionaliter actum, ſiue intellectus, ſiue voluntatis ſollicitat: idque vel occaſionaliter, vel meritoriè fieri contingat; addidi *meritoriè*, vt ad ſpeciem hanc meritoriæ intentionalis motionis ex parte prædeſtinati præſentem redigerem quæſtionem: de occaſionali enim intentionali motione lis eſt diuerſa: addidi *ex parte prædeſtinati tantum*, vt gratiæ Dei adiutorium omne ſecluderem ad ſuæ prædeſtinationis motionem meritiuam: eius quippe interuentu quæſtio eſt alia inferius expedienda. Quare in præſenti prædeſtinatum in puris, vt aiunt naturalibus, ſiue ſecundum eius proprias naturales, vel actiuas, vel exactiuas vires accipimus, vt cum explorato Hæreticis Semipelagianis, ſeu Maſſilienſibus ſolummodo diſputemus. Oportet autem horum errorem liquido, Ducemque, & Patronos exploratos præmittere, atque immeritò à nonnullis Doctoribus accuſatos ſumma eruditione ac rigido examine ab ea ſuſpicione liberare.

CERTAMEN I.

Semipelagiana præſertim ad purum de re præſente hæreſis examinatur rigide.

1. DIxi Semipelagianam hæreſim, & Authores, & fautores præſertim ad purum cert. hoc examinandos eſſe, ac recenſendos; etſi concernentes aliæ in re preſente Hæreſes, & Authores memorandæ ſint, vt ad Theologorum plenam illarum inſtructionem, atque eruditionem oportet. Prima igitur Valentini Baſilidis, & ſequacium effutientium hominum aliorum animas ſuapte natura eſſe terrenas, ſiue terrenis cupiditatibus ſubditas, ac prauis earum terrenis affectibus neceſſario addictas, proptereaque reprobari, vtpote prædeſtinationis diuinæ incapaces, aliorum verò hominum animas ſpirituales eſſe, ac totas ſpiritualibus ſanctiſque ac honeſtis affectibus ſuopte ingenio, geniove addictas neceſſario, & impeccabiles, ac ſubinde cum hominibus, quos conſtituunt, prædeſtinari: qua in re præter communem cum iam recenſendo errorem alio hi peccant, hominumque animas ſpecie diſtingentes aliaſque terrenas, aliaſque ſpirituales contra fidei dogma de noſtrarum animarum omnium ſpiritualitate, ac immortalitate. Secunda Bardaſſeni, & Priſcillianiſtarum hæreſis fuit aſſerentium homines, ob bonum, prauumve genium, ſeu ingenium è corporiſque conſtitutione orta ex diuerſitate conſtellationis, & adſpectus aſtrorum in cuiuſque conceptione, & natiuitate alios prædeſtinari, alios reprobari, cum primo error hic ſecundus commune aliquid habet: quod ſcilicet noſtrarum actionum libertatem euertat; noſque ſubinde ad gloriam meritis, nec ſolis meritis è Dei gratia ortis (vt fides docet) obtinendam, eligi, ac prædeſtinari negat: quamvis diuerſimode, quod è naturali animarum noſtrarum genio, atque impote ſuarum actionum inclinationi natiuæ prima hæreſis tribuebat, ſecunda hæc corporum noſtrorum naturali conſtitutioni tribuat. Addit autem ſecunda hæc hæreſis errorem alium de fato genethliaco in ortus, conceptuſque vniuſcuiuſque conſtellatione ab Ethnicis Philoſophis, Aſtrologis præſertim, conſtituto. Contra hos errores agendum hic non eſt, controuerſiis enim de cœlo, & de anima vtriuſque ſpecialia abunde confutauimus: quoad communem vtrique libertatis euerſionem egimus ibidem, & plus ſatis tom. 1. de Deo vno controu. 3. d. 1. & tom. hoc 2. controu. 4. Notauerunt autem confutaueruntque errorem vtrumque Leo 1. epiſt. 91. cap. 11. Auguſt. de hæreſibus in 35. & cap. 70. & 5. de ciuit. cap. 2. Concil. Brachar. 1. capite 8. & quatenus ad conſtellationem in cuiuſque ortu ex illo Hierem. 10. *A ſignis cæli nolite timere, &c.* & ad Rom. 9. *Sed, & Rebecca ex vno concubitu*: atque è ſimili conceptu, & ortu, *Phares, & Zaran de Thamar* æque confutatur. Sed hi errores, quamvis ad prædeſtinationis initium ex parte prædeſtinati pertineant, fuerintque proinde hic memorandi, quia in diſputatione hac integram quæſtionem non merentur: ad ſpecialem tamen quæſtionem in terminis non ſpectant.

2. Spectat autem ad illam æquiualens fere in terminis ipſis error Origenis 1. Periarch. c. 6. 7. 8. & 9. ac lib. 3. cap. 10. aſſerentis animas noſtras ſui in corpora immerſioni præuixiſſe, vtpote anterius tempore ex mundi nimirum initio à Deo creatas, vt referebamus controu. 1. de Incarnat. d. 1. q. 2. cert. 2. n. 4. verſ. fin. eo igitur tempore, quo corporum ſuorum productioni, temperaturæ, & conſtitutioni, atque immerſioni ſubinde, & informationi præceſſerunt, bene, maléve operatas animas noſtras origines putauit, ac pro earum bonis, maliſve meritis de ſe vtrique habitis ad gloriam prædeſtinatos ab illave reprobatos fuiſſe homines illis conſtitutos, teſte Hier. epiſt. 15. cap. 2. vbi eius quoad præſens attinet errorem ex illo ad Rom. 9. *Antequam quidquam boni egiſſent aut mali* (Iacob, & Eſaü reproborum, & prædeſtinatorum typi) egregiè confutat: obſeruans hunc Origenis errorem ortum ex Platone duxiſſe, qui primus animarum aut hominum, quos conſtituunt exiſtentiam præduraſſe docuit. Eundem Origenis errorem memorant refelluntque alij à nobis memorati citato loco de Incarn. & à Suario 2. de prædeſtinat. c. 4. circa quem errorem confutandum addenda hic plura ſpeciatim non ſunt: tum, quia erroris huius confutatio in terminis præſentis quæſtionis ſcopus non eſt: tum, quia iiſdem, quibus Semipelagianus error in ea examinandus, refellenduſque ſuſceptus, confutatur affatim, & is Origenis error propelletur.

3. Propius ad quæſtionis huius ſcopum & terminos attinet Pelagij, & Celeſtij ſequaciumque de Principis nomine Pelagianorum hæreſis notiſſima. Nempe hominem naturæ viribus gloriam condigne promereri ſuis operibus abſolute poſſe, quare, & proinde adæquatam prædeſtinationem ad illam, ita enim appellabant dandi hominibus gloriam Dei voluntatem) gratiam vero Dei naturæ noſtræ prorſus indebitam ad bona quævis noſtra, & meritoria opera abſolutè, neceſſarioque præuiam ſubinde negabant, ſolumque ad facilius perpetranda requirebant: gratiam tamen hanc nihil aliud quam legis notitiam, & doctrinam, ſeu prædicationem eſſe volebant. Itaque homines & iuſtificari, & in gratia, & iuſtitia, ſiue ſanctitate proficere ex naturæ viribus, tam quoad poteſtatem antecedentem, quam quoad conſequentem Pelagiani aiebant: quare, & id totum quoad ſubſtantiam ex naturali prouidentia, nuſquam vero à ſupernaturali prædeſtinatione ipſis prouenire: atqui ob ſic ab eis parta bona opera, iuſtitiam, & ſanctitatem gloriam ipſis à Deo decerni, atque donari. Ita horum hæreſim referunt Concil. Carthag. habit. anno 415. epiſt. ad Innocentium Papam à triginta quoque Epiſcopis conſcripta à Concilio Africano (cui adfuit Auguſtinus) circa tempora Bonifacij Papæ à Concil. Senonenſ. anno 1528. præfat. ad decreta fidei à Trident. ſeſſ. 6. can. 1. & 3. contra Pelag. ab Innocent. Pap. 1. epiſtol. ad Concil. Mileuit. quæſt. 93. à Hieron. epiſt. ad Theſiphontem, & libris contra Pelag. à Gregor. Mag. 1. in Ezechiel. homil. 9. ab Auguſtino toto fere lib. 6. de gratia in cuius cap. 3. 5. 6. 7. 38. & 49. docet gratiam à Pelagio admiſſam, legem, & doctrinam ſolummodo eſſe: gratiam vero Dei ad bene operandum, iuſtitiæ, & ingreſſum, & progreſſum abſolutè aliquando à Pelagio admiſſam, ſubdole admiſſam fuiſſe, naturæ vires adeo præſtitas intelligendo teſtatur c. 19. 20. 21. 41. & 46. & lib. de geſtis contra Pelag. in Concil. Paleſtin. qui extat apud noſtrum Suarium tom. 1. de grat. & in edit. operum Auguſtini Pariſiis anno 1614. ac tandem citato lib. de grat. Chriſti cap. 47. hæc habet: *Si ergo conſenſerint* (Pelagiani) *nobis: non ſolum poteſtatem in homine, etiamſi nec velit, nec agat bene* (quam illi à Deo eſſe admittebant) *ſed ipſam quoque voluntatem, &*

actionem diuinitus adiuuari; vt ſine illo adiutorio nihil bene velimus, & agamus, eamq; eſſe gratiam Dei per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum, in quo nos ſua, non noſtra, iuſtitia iuſtos facit, vt ſit vera noſtra iuſtitia, quæ nobis ab illo eſt: nihil de adiutorio gratiæ Dei (quantum arbitror) inter nos controuerſiæ relinquetur. Magiſtro Auguſtino in Pelagij errore, ad rem præſentem quod attinet, referendo illius addictiſſimi diſcipuli concordant. Iſidor. lib. Orig. 8. *de hæreſibus*. Proſper epiſt. ad Ruffum de grat. & lib. arbitr. ex Hiſtoriographis, Baronius tom. 5. Annal. fol. 175 & anno 410. à num. 6. anno 411. numero 52. Vincent. Lirinenſ. cap. 34. Platina in vita Innoc. Gabriel. Prateol. lib. 14. de vitiis, & dogmatibus hæreticorum verb. *Pelagius* noſter Iacobus Gualterius ſæculo 5. ad ann. 500. fol. 173. cap. 3 Caſtro de hæreſib. verbo gratia: ex Scripturariis & controuerſ. Maldonatus in cap. 13. Ioan. Card. Tolet. in c. 9. ad Rom. Iuſtinian. & Cornel. à lapide in c. 2. ad Philippenſ. Bellarm. Card. 1 de gratia & lib. arbitr. c. 1. Valent. in 2. d. 8. q. 1. pun. 5 Becanus tom. 1. ſummæ Theolog. cap. 16. de prædeſtinat. qui & ex Scholaſticis doctoribus ſunt: ex quibus item ſunt Magiſter in 2. d. 28. vbi S. Bonauentur. dub. 1. Scotus, & Durand. cum ſuis ac cæteri Magiſtri Commentatores 8. item Thom. quodlib. 1. art. 7. atque obiter citato loco ex 2. 2. & 1. p. q. 23 de prædeſtin. vel tangit, vel ſupponit, ad quæ loca, vel diſtinctionaria, quicunque Dominicani ipſum, vel Magiſtrum interpretantur. Adde etiam noſtros Scholaſticos omnes S. Thomæ interpretes, præſertim Vaſquez 1. p. d. 89. num. 1. & 2. 1. d. 91. c. 2. n. 7. & fuſius adhuc 1. 2. de neceſſitate gratię eruditiſſime diſputantem tom. 2. à diſputatione 186. ad diſputationem 197. incluſiuè, in cuius tomi fine, exemplar Concilij Palæſtini adhibuit Suarius tom. 3. de auxiliis cap. 1 & tom. 1 de grat. prologom. 5. §. 2. & 3. vbi ſubdolas Pelagij profeſſiones fidei detegit, Prologom. 6. toto Pontificum, & Conciliorum acta producit Herize diſp. 25. art. 2 non exigua eruditione. Ruiz de Montoya tom. 3. in 1. part. tract. toto 3. de prædeſtinationis exordio per ſolas vires naturæ, eadem de Pelagiano errore d. 14 ſect. 1 num. 2. & aliquoties obiter attigit, & ſupponit, erroris Semipelagiani, & affinium aliorum toto eo tractatu ex inſtituto confutandorum occaſione, Nouiores ipſo Scholaſtici Recentiores Semipelagiano etiam, & affinibus ſententiis repellendis intenti, ne nominant quidem Pelagianum errorem. Memorandus tamen erat: quia ex eo, eiuſque principio de libertate creata tuenda vterque manauit, vt vidimus tomo 1. de Deo vno controuerſia 2. & 3. atque ex eiſdem principiis Theologicis, vterque diluitur.

5. Semipelagianus igitur error (quem proprius Hilarius, & Proſper Pelagianæ hæreſis reliquias vocant) ad iuſtificationem ipſam: immò & ſanctas operationes perfectiores, ipſique formali iuſtificationi ſubinde proximiores, gratiæ internæ Dei per Chriſtum neceſſitatem Semipelagiani admittebat, ſolumque initium quoddam ad fidem, & ſalutem quantulumcunque exiguum, tenuiſſimæ congruitatis meritiuæ (quam obinde anſulam ſolum, & occaſionem vocabant) vt Dei gratia ad fidem ſupernaturalem efficaciter vocarentur, atque in ſanctitatem, & perfectionem etiam promouerentur exigebat. Illud vero initium, ſiue naturalis fidei actum, ex naturali aliquo, non illicito, ſed prudenti motiuo, ſiue naturali ſalutis deſiderio, & inde orta petitione, vel fidei, vel ſalutis eſſe, vt adeo gratia interna ad reliqua donaretur, & iuxta id Matth. 7. *Petite & accipietis, quærite & inuenietis*, Ex diuina promiſſione donaretur. Requiri vero initij illius Deo à nobis ex viribus, bonoque naturæ vſu per ſalutis noſtræ explicitam, vel implicitam voluntatem, vt ſuam Deus ad cætera opem, & gratiam nobis adiungat ex illis Chriſti Domini, *vis ſaluos fieri*, ac ſimilibus ſaluti à ſe impertiendæ præmiſſis, à ratione vero probabant: quia, ni, quale quale, meritum aliquod ex noſtro vſu facultatis, ac boni naturæ nobis à Deo inditi, anſulave, & occaſio ipſi offeretur, nec libertatis noſtræ iura ſeruari putabant, neque æquitatem voluntatis, ac prouidentiæ diuinæ, ſi nullo libertatis noſtræ vſu expectato, neque ex parte noſtri, electi ad fidem, gratiam ſupernaturalem auxiliantem, & iuſtificantem, & gloriam demum differentia, & diſcretione ab eo qui non electus ad illa, ſed reprobatus eſt, imperio potius dominantis, quam iure regentis, nec ſine acceptionis perſonarum vitio, vnum ad ſalutem prædeſtinaret, alium vero pro ſuo tantum nutu non prædeterminaret, ſed prætermitteret. Vnde conſtat Semipelagianos meritum, vt ſummum de congruo ex viribus naturæ ad primæ gratiæ collationem, & prædeſtinationis noſtræ exordium, occaſionem, & principium ſolummodo poſuiſſe, ſicuti & ad reprobationem non prædeſtinatorum initium: vt mirandum ſit Doctores aliquot Scholaſticos demeritorum Semipelagianorum primæ gratiæ ſupernaturali, ac prædeſtinationi Dei initium poſuerint congruitate, aut condignitate ab ipſis aſſerta, fecerint quæſtionem: multoque mirabilius ex illis aliquos de condignis meritis locutos Semipelagianos ſatis leuibus fundamentis cenſuiſſe, vt videre eſt in noſtro Ruiz d. cit. ſect. 3. num. 3.

6. Ne vero poſt hac de eo, non ſolum opinio ſed quæſtio ſit, audiatur Hilarius epiſt. ad Auguſtinum ſub init. vbi de horum nomine, & errore ita ſcribit. *Nec negari gratiam, ſi præcedere dicatur talis voluntas, quæ tantum*, id eſt ſolummodo, *medium quærat; non tamen ipſa iam valeat*: & Caſſianus, qui eorum creditur ab eis Theologis Præceptor collat. præſert. 13. ſic fatur: cap. 13. ſub init. *Occaſiones quodam modo Deus quærit, quibus humanæ ſegnitiei corpore diſcuſſo, non irrationabilis munificentiæ ſuæ largitas videatur: dum eam ſub colore cuiuſdam deſiderij, ac laboris impartit; vt nihilominus gratia Dei ſemper gratuita perſeueret, dum exiguis quibuſdam, paruiſque conatibus tantam immortalitatis gloriam inæſtimabili tribuit largitate.* Id quod toto deinceps cap. confirmat, & lib. 12. de inſtitutione renunciat. cap. 11. & 13. vt ſcilicet meritum diuinæ largitati ex nobis prætentum præ ſui tenuitate & gracilitate, gratuitæ Dei ſuæ gratiæ, & gloriæ tandem donationi, & largitati non magis, quam ſi non præcederet, officiat: videaturque à Dei bonitate occaſio in titulum coloratum (vt aiunt quæſita potius, quam à nobis oblata, ne irrationabilitatis ipſius largitas accuſetur, & aperto videatur conuicta: cognouit, faſſuſque id de Semipelagianis eſt Auguſtinus de prædeſtinat. Sanctor cap. 2. vbi ſolutionem hanc ipſorum ex tenuitate meritorum noſtrorum primam gratiam ac prædeſtinationis proinde initium præcedentium ab ipſis datam ſic refellit: *Videte ſi aliud agitur iſto modo, niſi, vt gratia ſecundum merita noſtra detur qualibet modo*, (ac ſi dicat tenuiſſimo ac vix congruo) *ac ſic gratia non ſit gratia*: quantumvis enim exigui meriti remuneratio illa ſit, gratuita prorſus, & liberalis ipſius donatio non eſt: quare nec ipſa gratia erit: denique Caſſianus cit. lib. 12. prætentorum meritorum primæ gratiæ, & initij prædeſtinationis noſtræ conceptis verbis excludit condignitatem c. 14. ſic fatus. *Dicimus enim ſecundum Saluatoris ſententiam* (recitatam ex 7. Matth.) *dari quidem petentibus, & aperiri pulſantibus, & à quærentibus inueniri; ſed petitionem, pulſationem, & inquiſitionem noſtram non eſſe condignam, niſi miſericordia Dei, id, quod petimus dederit.* Ex quibus ſecunda noſtri Ruiz te ſuper hac concluſio num. 8. ſcilicet, & ſi non condignitatis, proportionem, tamen aliquam abſolutè talem propriorum meritorum ad primæ gratiæ, atque prædeſtinationis initium fuiſſe à Semipelagianis admiſſam confutatur, cum expreſſe in illis colorem, ſeu titulum ſolum coloratum, & occaſionem à Deo potius quæſitam libertatis exercendæ recognouerint. Aliud vero delirium, in quod acti ab Auguſtino Semipelagiani ſunt, de meritis, demeritiſque conditionatis infantium ante vſum rationis correptorum refellere, quare & referre præſentis inſtituti non eſt, cuius nihil refert, quæ, & qualia merita gratiæ primæ, & prædeſtinationis exordio præcedant, dummodo ex propriis viribus orta aſſignentur. Vbi autem diſput. actionis referre merita hæc conditionata ſemipelagiana poſſunt, egimus d. de ſcientia media, & controu. de merito agemus; nec diximus pauca controu. de Incarnat.

7. De Semipelagianorum errore dubium Scholaſticis, & controuerſiſtis ad rem præſentem eſt, an perſeuerantiam per occaſiones ſingulas in fide, bonis operibus, iuſtitiaque, & ſanctitate, ac ſubinde electione ad gloriam conferendam de facto, & executiue merita ex viribus naturæ, vltra eam, quæ ad primam gratiam internam, & prouidentiæ ſupernaturalis, ſiue prædeſtinationis initium neceſſario præire docebant, prærequiſierit. Noſter Ruiz.

Digitized by Google

ſect.4. prætenta merita naturalia non ſolum ad primam gratiam, & prædeſtinationis initium, ſed ad perſeuerantiæ initium, & gloriæ conferendæ voluntatem multa eruditione, & ponderatione contendit, & in primis verbis illis Caſſiani primo eius teſtimonio recit. n. 6. ex collat. 13. num. 13. *Dum exiguis quibuſdam, paruiſque conatibus tantam immortalitatis gloriam inæſtimabili tribuit largitate*, videtur euinci. Maxime, cum ſeq. cap. 14. perſeuerantiæ vnius præ alio primam rationem, & radicem arbitrij in bono prauoue ſuæ naturalis facultatis vſu collocet tandem. Secundo: quia niſi Auguſtini & Semipelagianorum diſputatio eſſet de electione ad gloriam, & perſeuerantiæ donum, fruſtra recurrerent ad merita naturalia conditionata diuerſa infantis cum Baptiſmo decedentis, & conditionata naturalia demerita alterius abſque illo decedentis, ſi diutius viuerent, in quibus electio ad gloriam abſque eorum operibus eſt & in adultis, quibus prędicarunt Euangelium non eſt. Tertio: quia de prædeſtinatione, ſeu electione ad perſeuerantiam, & gloriam lis Auguſtino & aſſeclis contra Semipelagianos fuit: ſcribente Hilario epiſtola ad S. Auguſtinum in columna 2. *Quod autem dicit ſanctitas tua: neminem perſeuerare, niſi perſeuerandi virtute percepta: hactenus recipiunt Maſſilienſes: vt quidem datur, inerti licet, præcedenti tamen proprio arbitrio tribuatur.* Subinferius: *Nolunt iſtam perſeuerantiam ita prædicari, vt non, vel ſuppliciter emereri, vel amitti contumaciter poſſit.* Vnde columna 3. *Cæterum quemlibet donatum ſit prædeſtinatis, id poſſe amittere, & retinere propria voluntate contendunt, quod tunc falſum eſſe: ſi verum putarent eam quoſdam perſeuerantiam percepiſſe, vt niſi perſeuerantes eſſe non poſſent. Inde eſt, quod & illud pariter non accipiunt: vt eligendorum, reijciendorumque eſſe definitum numerum velint.* Hilarij relationi conſonat Proſper epiſt. ſua ad Auguſt. poſt med. ſcribens. *Maſſilienſes refugere fateri. Deum ſecundum propoſitum, & conſilium voluntatis ſuæ aliud vas condere in honorem aliud in contumeliam*, ac ſtatim. *Nec acquieſcunt electorum numerum, nec augeri poſſe, nec minui*: inferiuſculè. Quibus epiſtolis de hoc Maſſilienſium vlteriore errore circa donum perſeuerantiæ certior factus Auguſtinus fuit, vt conſtat ex eius libro de bono perſeuerant. c. 6. ſub initium, vbi eiſdem Hilarij verbis ſcripſit. *Sed nolunt, vt ſcribitis, iſti fratres ita hanc perſeuerantiam prædicari vt non vel ſupplicetur emereri, vel amitti contumaciter poſſit.* Cum autem c. 2. & citato c. 6. ac 17. meritis ex gratia ortis bonum perſeuerantiæ poſſe à nobis obtineri Catholice, & fusè probet: tamen eo cap. 17. prope med. merita perſeuerantiæ etiam Semipelagiana his reijcit & incuſat. *Sed hæc inquiunt, vt à Deo dentur nobis fides impetrat quæ incipit à nobis: quam fidem & incipere & habere & in ea vſque in finem permanere, tanquam id non accipiamus, noſtrum eſſe contendunt:* & infra. *Nolunt hominibus prædicari dona Dei eſſe, vt veniatur ad fidem, & permaneatur in fide*: ſiue formata per gratiam, ſiue informi vt è libri totius contextu claret, & lib. de prædeſtinat. Sanctor. cap. 12. 13. & 14. contra Maſſilienſes de matura morte in gratia, quæ perſeuerantia clauditur prædeſtinatorum, nullis humanis meritis, ſed gratia Dei contingere fusè contendit: conſtat ergo ex dictis Semipelagianos perſeuerantiam, & electionem ad gloriam, nec ſolam primam gratiam meritis naturalibus, & ex arbitrij noſtri viribus expreſſe tribuiſſe.

8. Cæterum Vaſquez noſter 1. p. d. 89. c. 5. notab. 3. §. *ex quibus* & duobus poſtremis, ex quo & aſſeclæ nonnulli, cenſent ſemipelagianos nullatenus amplius meritis noſtris ex nuda facultate arbitrij noſtri oriundis tribuiſſe, quam ad primam gratiam, & prædeſtinationis exordium formalem, & proximam meritiuam congruitatem, quin ad gratiam vlteriorem perſeuerantiæ per occaſiones ſingulas atque electionem ad gloriam ſubſequutam, vlterius à primo meritum ex propriis viribus congruum requirerent: & quamvis Ruiz noſter accuratâ, ſummaque ſua, & ſingulari eruditione oppoſitam ſententiam adeo vt vidimus, illuſtrauerit: video in aliorum mentibus indagandis, tam profundam noſtri Vaſq. ingenuitatem, vt in iis, quæ ad eruditionem Theologicam, atque alienarum mentium penetrationem ſpectant, ſemper aduerſarios quoſque vicerit: id quod & oppoſitis teſtimoniis perpenſis (quæ ipſi erant ex vſu alias frequenti, & notiſſima) in re præſente eueniſſe comperio: quare, & eidem Vaſquez ſubſcribo. Ratio eſt: quia, ſi ad ſubſequentia opera omnia, quibus perſeuerantia obtinetur, merita pure noſtra, ſolaque arbitrij facultate prærequiri cenſerent, non proprius Pelagianorum reliquiæ à Proſpero & Hilario dicerentur, quam ab Scholaſticis ſemipelagiani, vt cenſet Ruiz ipſe ſect. 1. num 2. quia inquit, non dimidium erroris Semipelagiani, vt iure Semipelagiani dici poſſent, ſed eius per exiguam partem, vt cuiuſvis totius reliquiæ eſſe ſolent, retinebant: ſi enim ad opera omnia Dei gratiam omnem vltra primam, ad fidem, & conuerſionem perfectam noſtris meritis præueniri docerent, non per exiguam ſed magnam, & dimidiam, ac vltra aſſerebant erroris, cum gratiam in omnibus arbitrij viribus ſubiicerent, nequè eius præcedentiam ad abſoluta merita, gloriæ etiam facilius exercenda, quam Pelagius admiſit, faterentur: Vlterius Ruiz ipſe ſect. 5. Caſſiani in ſuo, & Maſſilienſium errore doctrinam inconſtantem, & aduerſam per capita notans, quartam eſſe vult num. 7. quod Maſſilienſes, excepta fide, & ſalutis deſiderio ad reliqua opera, & tentationes vincendas gratiam Dei requirerent; ſecus Caſſianus, vt ſtatim probat num. 8. Secundo Proſper cit. epiſt. hanc ex Maſſilienſium doctrina refert ſententiam, qua videbatur oppoſitum verbis primis confirmari. *Ad gratiam qua in Chriſto renaſcimur per naturalem petendo, quærendo, pulſando peruenire, vt ideo accipiat, ideo inueniat, quia bono naturæ bene vſus ad ſaluantem gratiam initialis gratiæ ope valeat peruenire.* Quamnam initialem gratiam, cuius ope ad ſaluantem gratiam poſſit homo peruenire intelligit ex doctrina Maſſilienſium Proſper? An illam, quæ per occaſiones ſingulas ad perſeuerandum, & opera prima vocationem gratiæ ſubſequentia, quibus perſeueratur. Hanc nequit intelligere: ſiquidem ea initialis gratia non eſt, cui in ordine gratiæ, ac prædeſtinationis, in quo alia gratia præcedit, cui ordine prædeſtinatiuo gratiæ vlteriores catenatæ poſteriores ſunt: quare nec in eo ordine eſſe, ac dici initiales poſſunt; ſed nec talis dici poteſt reſpectu operis cuiuſque perfecti ex iis, quibus per occaſiones ſingulæ perſeuerantia habetur, & quibus omnibus perſeuerantia tota adæquatè continetur. Si enim ad eas omnes, & ſingulas gratias merita naturæ præcedunt, nullo reſpectu ſui operis, quo perſeuerantia, & gratia ſaluans obtinetur initium eſt: cum meritum naturæ, vt ſui initium ſupponat: quare & implicat reſpectu ſui operis gratiam initialem eſſe: ſolum ergo gratiam initialem in ordine gratiæ & prædeſtinationis aſſeri à Maſſilienſibus Proſper refert, quæ ſola illa fit, quæ in ordine gratiæ, & prædeſtinationis prima fit, ex qua catena illa prædeſtinationis inchoatur, cuiuſque ope actus primus perfectæ fidei, & conuerſionis elicitur, & ob quem reliquæ gratiæ ad opera reliqua quibus, & perſeuerantia, & ſaluans gratia obtinetur, ſuo quæque gradu ſuccedunt. Perperam autem & contra contextum, immò & textum, ſeque ipſum Ruiz ſect 3. n. 9. ſine initialis gratiæ nomine gratiam creationis, & naturæ ipſius noſtræ intelligit: tum, quia ipſo teſte, meritis naturæ nemo ſemipelagianorum tantum tribuit, vt ſine gratiæ Dei ſupernaturalis opitulantis ope ad ſaluantem gratiam perueniatur: tum etiam, quia gratiæ ſupernaturalis opitulatio, & adiutorium neceſſarium arbitrio naturali noſtro, vt ad ſaluantem gratiam perueniatur textu ipſo exprimitur: *ad ſaluantem gratiam initialis gratiæ ope valeat peruenire*; Opis autem non intrinſeca cuiuſque facultas, & poteſtas, quæ iuuatur eſt, ſed adiutorium alienum vt patet: quare nec initialis gratia quæ opem naturæ fert gratia creationis & naturalis arbitrij facultas cui illa fertur eſſe intelligi vere poteſt.

9. Tertio probatur: quia Caſſianus Semipelagianorum Dux vulgo, & à Ruiz ipſo habitus ſæpe merita naturæ Dei ad gratiam præuenire, ſæpe ab ea præueniri docet cit. locis, vt videbimus cert. 2. de ipſius cauſa agentes; nec de viro ingenio, & eruditione præſtantiſſimo toties ſibi eiſdem fere locis indigna, mediocris adhuc litteraturæ, homine inconſtantia contradicere credi cordate poteſt: quare, & initialem, quam diximus, gratiam meritis naturalibus arbitrij præueniri, in perfectioribus autem, & vlterioribus à gratia arbitrium præueniri cenſuiſſe

Digitized by Google

fuiſſe credendus, vt minimum, eſt, ni eius mens ad Catholicum ſenſum omnino reducenda poſſit intelligi. Quarto Proſper epiſtola ad Sanctum Auguſtinum ſub initium Maſſilienſium ſententiam ſic ſcribit. *Qui autem credituri ſunt* (fide imperfecta) *quive in ea fide, qua deinceps per Dei gratiam ſit iuuanda* (perfecta vtique) *manſuri ſunt præciſe ante mundi conſtitutionem Deum: & eos prædeſtinaſſe in regnum ſuum quos gratis, vocatos*, (quia adeo tenuibus, & perexiguis naturæ meritis, quæ gratuitæ; vt ex Caſſiani ſententia vidimus, vocationi non officiant) *dignos futuros electione*: ad regnum ſuum meritis ex gratia ortis, nec ſolius naturæ, in quibus non dignitatem, ſed vix proportionalitatem ad prædeſtinationem, ſeu electionem ad gloriam Semipelagiani, vt vidimus, agnoſcebant) *& de hac vita bono fine exceſſuros eſſe præuiderit*, quibus ad prædeſtinationis gratiam ſeu, quod idem eſt, electionem ad regnum, & vocationem ſecundum propoſitum, merita fidei imperfectæ præcedere in Maſſilienſium ſenſu docet: indeque vocationem, qua deinceps iuuetur ad fidem, & reliqua, & perſeuerantiam ex gratia indebita naturæ, qua ad regnum demum perueniatur, debita autem condigne fidei perfectæ, & operibus ſanctis ex gratia, & vocatione Dei ortis, & charitate formatis, atque ex horum omnium bono in gratia deceſſu præſcientia, prædeſtinationem, ſeu electionem ad regnum & vocationem ſecundum propoſitum abſolute inchoari: quæ omnia præter influxum meritorum naturæ in primam vocationem, & prædeſtinationis initium Catholiciſſima ſunt, & in eo ſolum Semipelagianos erraſſe oſtendunt manifeſte. Quinto idem Proſper eadem epiſtola poſt medium clarius adhuc in eo Maſſilienſium errorem conſtituit. *Cum duo*, inquit, *ſint quæ humanam operentur ſalutem, Dei ſcilicet gratia, & hominis obedientia, priorem volunt obedientiam eſſe quam gratiam*: hæc noſtræ, & aduerſæ ſententiæ æque fauent; ſed pergit. *Et initium ſalutis ex eo, qui ſaluatur, non ex eo credendum eſſe ſtare, qui ſaluat.* An non ſalutis initium illud realiter formaliter eſt, ex quo primum bona valetudo inchoatur, non autem in quo illa augetur, & perficitur? Inchoatur vero ſalus prædeſtinati in prima gratia, & vocatione, & prædeſtinationis exordio; reliquis verò ad opera, & perſeuerantiam gratiis, & vocationibus vlterioribus, quibus, & intermediis ex quibus catenatis, ordo, & diſpoſitio extrinſeca prædeſtinationis texitur, augetur, & perficitur: ergo ſemipelagiani merita naturæ ad primam gratiam, & vocationem, ac ſubinde prædeſtinationis initium, non autem ad gratiam vlterioribus operibus, & perſeuerantiæ neceſſariam, quibus valetudo bona augetur, & perficitur, noua naturæ merita per occaſiones ſingulas requirebant. Sextò, Auguſtinus ſemipelagianam mentem expreſſit. *Sed hæc, inquiunt, vt à Deo dentur, nobis impetrat, quæ incipit à nobis: quam fidem, & incipere, & habere, & in ea vſque in finem permanere tanquam id non à Domino accipiamus noſtrum eſſe contendunt*. Septimo; quia eo ſolum ſatis ad ſuum intentum Maſſilienſes habebant, vt non irrationabili munificentia (vt Caſſian. aiebat) alter ad tantum bonum prædeſtinationis ad gloriam eligeretur, atque ab altero non prædeſtinato, citra huius querelam diſcerneretur.

10. Porrò noſtri Ruiz teſtimonia, & argumenta in aduerſum facile diluuntur. Atque, à clarioribus inchoando, certum eſt ex dictis d. 3 quæſt. 3. Quod Vaſq. noſter citato loco ſupponit, & præcipue impugnat Ruiz teſtimoniis præfatis: Maſſilienſes nimirum de alia electione antecedente ad gloriam diuerſa ab ea, quæ in prædeſtinatione, ſeu prædeſtinatio ipſa eſt, nuſquam eſſe locutos: quia de alia, vt ea quæſtione vidimus, nulla veterum, ſiue Patrum ſiue Scholaſticorum diſputatio: immò mentio adhuc fuit: neque ante Recentiores proximi ſæculi fuit controuerſia. Secundò recurſus Maſſilienſium ad merita conditionata naturalia infantium, & eorum, quibus prædicatum Euangelium eſt ad electionem aliam formalem ad gloriam, quam ad partialem prædeſtinationem adultorum ad fidem, vel totalem infantium ſolummodo Maſſilienſibus excogitabatur, vt ex datis textibus patet. Tertiò: teſtimonia, quibus Maſſilienſes negaſſe dicuntur perſeuerantiæ donum ex Dei gratia per occaſiones ſingulas & omnes impertitæ, niſi merita naturæ noua pro eis omnibus & ſingulis in prædeſtinato præcederent, id minime probant, neque ex eo, quod Dei gratiam eſſe admitterent, ex meritis naturæ eſſe negarent. Siquidem adeo naturæ merita extenuabant, vt primæ etiam gratiæ donationi gratiæ, & liberalitati Dei non officiat. Negant autem, quia ex primæ gratiæ auxilio ſecundum propoſitum, ſiue ordine prædeſtinatiuo ex naturæ viribus à Deo obtento, merito condigno, reliqua à Deo obtineri gradatim cenſebant quod vlterioribus gratiis formalem gratuiti ratione in ſe ipſis tollit, fatente Auguſtino etiam cum Catholicis omnibus, tametſi in radice primæ vocationis, vnde catenatè proueniunt gratiæ ſint, vt eum Catholicis etiam Maſſilienſes admittunt: catenus, vt ipſis non negetur, primam illam gratiam, vnde catena illa, & ſeries prædeſtinationis inchoatur, gracilibus ſuis naturæ meritis inchoetur: in quo ſolum a fide deficiunt. Demum: quod abſolutè prædeſtinatus poſſit à perſeuerantia deficere, ac non prædeſtinatus perſeuerare, ac ſubinde ſaluandorum numerus poſſit abſolute augeri vel minui: non ideo aiebant quia ſemel prædeſtinati, & electi non electi eſſe poſſint defectu meriti vlterioris naturalis ad gratiam perſeuerantiæ vlteriorem, qua donum perſeuerandi confertur: vel contra ſemel non prædeſtinati, & non electi poſſint meriti naturalis exhibitione ad gratiam perſeuerandi, ad quam electi, & prædeſtinati de facto non ſunt, de facto peruenire ac numerum ſubinde prædeſtinatorum augere: id enim, bardis etiam quibuſque, apertam affert contradictionem, quod prædeſtinatus ſimul, & non prædeſtinatus eſſe quis poſſit; atque aliam in Maſſilienſium doctrina: quod prædeſtinatus, & electus ad perſeuerandum ex meritis naturæ in eorum doctrina (vt aduerſarij contendunt) neceſſario præſuppoſitis pro poſteriori naturæ, cum ad præſuppoſita merita, tum ad inde obtentam prædeſtinationem poſſit merita naturæ abolere: quod eſt implicatoria potentia, vt, quod factum iam eſt, fiat infectum; atque ex aduerſo non prædeſtinati ex præcedentia defectus meritorum naturalium vt prædeſtinationis ſuæ negatio abſoluta adeſſet, merita vt prædeſtinentur æqua implicatione poſſint apponere.

11. Solum ergo voluere Maſſilienſes, vtpote libertati arbitrii creati ſeruandæ attenti, totique intenti, electos & prædeſtinatos ad non perſeuerandum, ſicuti etiam non prædeſtinatos, libertatem in actu primo non amittere, vtique pro priori ad prædeſtinationem vel non prædeſtinationem: ac proinde non prædeſtinatos, & perſeuerantes, atque à num. electorum excluſos, primos, electos vero & perſeuerantes primos, ex quibus perſeueraturorum, ac electorum numerus augeatur: ſecundos eſſe abſolutè poſſe: quod certiſſimum, & Catholiciſſimum eſt, tametſi conſequentem impoſſibilitatē eorum ad extremū oppoſitum prædeſtinationis in primis, & negationis prædeſtinationis in ſecundis ſuppoſitæ, quam Auguſt. & Proſper in ſua Catholica etiam doctrina, voce tenus aduerſa, attendebant, non curarint: errauerintque, quod ad prædeſtinationem coniunctim, & per modum vnius ſumptam, merita naturæ prærequiſierint, quatenus eius initio, & inchoationi per gratiæ primæ collationem, cui reliqua concatenantur, erroneè illa prætenderint, cum ad plenum arbitrij noſtri dominium, tum ad iuſtam, & rationabilem ex parte bonitatis diuinæ, de ſe æque in omnium beneficia propenſæ, prædeſtinati à non prædeſtinato, abſque vlla acceptionis perſonarum acceptione, diſcretionem tuendam. Hæc enim vna eorum vox, ratioque fuit apud Proſperum citata epiſt. circa med. *Quia iuſtitia Dei in eo ſit, vt qui non crediderint* (imperfecta illa fide, quæ primæ gratiæ ad perfectè credendum poſuit initium) *pereant; bonitas in eo appareat, ſi neminem repellat à vita, ſed indifferenter vniuerſos velit ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Et his quidem Semipelagianorum error ſatis propalatus ſit: tametſi aliquando nolentes, & coacti obiter neque ex inſtituto, & profeſſione in totum Pelagianum errorem incurrerint, vt poſtea notabo.

CERTAMEN II.

Semipelagiani erroris Princeps rigide exploratus: vbi de Caſſiani ſententia.

1. MAgna de erroris huius anteſignano, & Patronis apud eruditos controuerſia quam claritatis gratia in duas partes diuidemus. Prima erit de eius Duce, & Patronis, cum primum ſectam fecit, de eaque in terminis à Patribus & Eccleſia diſputatum eſt, atque obſtinato contra ipſos à ſequacibus ſecta iſta propugnata. Secunda de Patribus, qui ante eius controuerſiæ in Eccleſia ortum obiter videntur, iudicanturque à non paucis, nec ineruditis Doctoribus illam tradidiſſe: quorum, etſi eam verè docuerint, diſpar eſt cauſa, vt patet: ſiquidem de rebus nondum ab Eccleſia diſputatis, nedum nondum ab ea ſtatutis ac definitis, at vero, maximè in rebus arduis, deficere humanum, neque pietate, eruditione, ingenioque indignum eſt, atque doctiſſimis ſapientiſſimis, & ſanctiſſimis viris inſuetum, vt primorum Philoſophorum, Patrum & ſcholaſticorum exemplis frequentiſſimis edocemur: in rebus autem ab Eccleſia diſputatis, nedum etiam definitis, & pro quarum parte altera eius ſtant Doctores præcipui, rationes, fundamentaque ſua, quæ ſubinde minus ſolida eſſe non poſſunt, alteri parti nihilominus pertinaciter adhærere iis fundamentis non apertè ſolutis, inſolubilioribuſque non productis, ſine ingenij doctrinæ, modeſtiæ, pietatiſque iactura fieri minimè poteſt. Hæc dixerim, vt rigidum mentis Patrum in hac re, & ſimilibus, vbi oporteat, examen, nec nobis, nec Doctoribus aliis impietati ab indoctis vertatur: vbi enim de re quapiam iudicium ferendum, dicendumq; eſt, nullam aliam pietatem inuenio, quam non mentiri. Nec minus pietatis habet vbi lapſi fuerint adnotaſſe: quia authoritatis ſuæ pondere incautos alios traheret in ruinam: veniamus ad primam examinis authorum erroris huius partem.

2. Eius vero Authorem, & Ducem Caſſianum extitiſſe quicunque eum à Semipelagianis cenſent indubitato tradunt; verum quidquid de eius in re hac doctrina ſit (de quo ſtatim) erroris eius Ducem non fuiſſe, & primum authorem, ſed ante ipſum vi argumentorum contra Pelagianum ſuum errorem, Iulianum ad Semipelagianiſmum temperaſſe, author nobis eſt Auguſtinus lib 4. ex ſex quos contra ipſum ſcripſit c. 3. ſub init. Vbi hanc eius doctrinam, refert. *Ad capeſſendam perfectionem hominem adiuuari, quod ipſe poſuit* (vtique volens) pergit Auguſtinus, *volens intelligi hominem per ſe incipere ſine gratia, quod perficit gratia.* Cæterum, cum hic ſemel, vique argumentorum contra priſtinum ſuum errorem actus id docuerit: Caſſianus vero (ſi in eo errore fuit) non ſemel, nec aliud agens, ſed ſæpe, ex inſtituto productiſque fundamentis docuiſſe primo videatur, non immeritò eius erroris Dux haberi poterit. Sed tamen Caſſianum in eo errore fuiſſe non à Deo exploratum, atque alij plures iudicant, cenſeo, non tamen eum ante vtriuſque partis momenta perpenſa ab eo aſſero immunem. Et quoniam illis æque librandis iudicioq; de illo in re adeo apud eruditos controuerſa tandem doctrinæ, ingenij, ſanctitatis eius, examen, & iudicium præcedere oportet, certa de iis erga Caſſianum iudicia pręmitto: & præter communem illam Maſſilienſium laudem ex Proſpero, ipſorum hoſte, epiſt. ad Auguſt. verſ. finem. *Multum nos, & vita meritis antecellunt, & aliqui eorum adepto nuper ſummo Sacerdotij honore ſupereminent.* Et ſub finem: *Meritis, atque honoribus claros caligo iſtius opinionis obſcurat.* Quæ Caſſianum vtpote Maſſilienſium Sacerdotum præcipuum, ac Proſperi ſententia erroris eius Anteſignanum in primis tangit, ſunt de Caſſiani ipſius vita, doctrinaque ſpecialiſſima, & grauiſſima magnorum virorum teſtimonia.

3. De eo quippe eiuſque ſcriptis Proſper ipſe iam prouectior in ſuo Chronico, abſque vlla nota, ſummaque cum laude hi. meminit. *Ioannes Eremita cognomento Caſſianus in Maſſilia inſignis & facundus ſcriptor.* Gregor. Turon. 10. Hiſtor. Francor. capite 29. de Abbate Arecio agens Caſſianum cum Baſilio connumerat, & inter Sanctos Cænobiarchas: duo quippe Cænobia alterum virorum, alterum fœminarum inſtituiſſe author eſt Gennadius, S Eugenius S. Lupicini diſcipulus regulæ Caſſiani addito *venerabilis* cognomento meminit, teſte Surio tom. 1. die 1. Ianuarij S. Iulian. Tolet. Archiep. 2. Prognoſticon. cap. 15. & 33. bis Caſſianum citat, & cum Auguſt. coniungit. Sygisbertus in Chronico anno 427. Caſſianum, vt virum Præclarum commemorat. Raphaël Vollateran. lib. 13. antropologiæ verbo *Caſſianus* eius opera laudat impenſe. Genebrardus anno 421. pag. 435. illum inter Scriptores Eccleſiaſticos cum Euagrio, abſque vlla nota, recenſet, eumque à Leone Pontifice tunc Diacono Cardinali, vt contra Neſtorium de Incarnatione ſcriberet, rogatum fuiſſe ex Gennadio refert S. Benedictus in Regula cap. 42. & 43. & eius tandem Monachus Caſſiod. lib. de inſtitut. diuinar. lect. cap. 29. (cuius extant verba in Chronico generali S. Benedicti) centur. 1. capite 3. anno Chriſti 500. ait: *Caſſianum Presbyterum, qui conſcripſit de inſtitutione fidelium*, ſedulo legite. Gregorius vero Magnus Caſſiani lectione frequenter delectatus legitur, & S. Fulgentius Ruſpenſis Epiſcopus collationum lectione ad perfectiorem vitam vehementer accenſus apud noſtrum Gueſnay. lib. 1. c. 50. numero 6. S. Gregor. Turonenſ. lib. 10. hiſtor. Francor. c. 29. de Pelagia S. Aredij matre ait: Cænobium ædificauit, in quo, non modo Caſſiani, verum etiam Baſilij, & reliquorum Abbatum, qui monaſterialem vitam inſtituerunt, celebrantur regulæ. Bernard. peculiari regula ſua c. 4. iubet pro ſpirituali profectu legi collationes Caſſiani. Tritemius de ſcriptoribus Eccleſiaſticis pag. 218. de Caſſiani operibus agit. *In his collationibus Sanctorum vtilis, & neceſſaria Monachorum inſtructio eſt.* Vincentius Bellouacenſis de S. Dominico collationes Caſſiani aſſiduè dicitur lectitaſſe doctrinæ eius generali non approbatione ſolum, ſed ingenti laude & commendatione ſubiuncta lib. 20. ſpeculi hiſtorialis c. 18. quem morem S Thom. Aquinati fuiſſe in eius vita habetur; atque 2. 2. quæſt. 184. & 189. ad ſuam doctrinam de ſtatu perfectionis confirmandam Caſſiani, vt probatæ, nuſquamque ſuſpectæ authoritatis Doctoris, teſtimoniis vtitur. Sanctus denique Patriarcha noſter Ignatius vigilantiſſimus omnium Caſſiani operibus, & collationibus in primis continuò legendis incubuit. Eandemque lectionem prodientium ad perfectionem omnem inſtructione Magiſtri Nouitiorum regulam eſſe voluit c. 1. de regula ipſius. Noſter Didac. Alvarez de Paz. t. 2. lib 3. c. 4. pag. 5. *inſignes* Caſſiani collationes appellat, & omnem ſpiritus doctrinam continentes: eſt autem Alvarez inſignis Theologus & ſcripturarius Profeſſor, ac præcipuus noſtri ſæculi vitæ ſpiritualis Magiſter: noſter etiam Theophilus Raynaudus ſæculi noſtri Doctor, & ſcriptor facile princeps in ſuo Valeriano t. 2. n. 2. eaſdem collationes vocat *perfectionis medullam.* Eſt autem valde notandum collationem 13. Caſſiani, & tunc, nuncque habetur, habitaque ſemper fuit eas ſententias continere, ob quas præſertim Caſſianus à Proſpero lib. contra collatorem de Semipelagiano errore accuſatur, & carpitur. Item Eucherium Caſſiani ſcripta fuſius ſcripta in Epitomem redegiſſe teſtantur Gennadius de viris illuſtribus in Eucherio. Adovienenſis (etſi parum Caſſiano æquus) anno 451. quam epitomen vidiſſe ait Tritemius vbi proxime, teſtaturque Gennadius iam citandus, & Cardin. Petrus Damian. lib. 5. epiſtola 19. atque in Iudice operum Eucherij apud Biblioth. ſacram tria eius opera deſiderari dicuntur. Primum de laudibus Eremi ad Hilarium: ſecundum epiſtolarum ad diuerſos. Tertium compendium D. Caſſiani, & Dionyſ. Carth. opuſculum Garæi opera poſt collat. 13. Caſſiani ſub hoc titulo nuper appoſitum, *doctrina Catholica Dionyſij Carthuſiani pro præcedenti collatione ab ipſo ſubſtituta.* Nihil vero ibi doctrinæ eius collationis corrigit, ſed in ſummam omnia eius teſtimonia & rationes redigit ſolumque addit §. 4. quaſdam Proſperi regulas & obſeruationes, & §. 5. quoddam Ambroſij teſtimonium. Quanta vero Caſſiani laus eſt, duos adeo Illuſtres Doctores ſuorum operum,

Digitized by Google

operum, non probatores ſolum, ſed ad publicam vtilitatem compendia illa pro faciliori legentium vſu ſcripſiſſe.

4. Sed vero his, vel non lectis, vel non obſtantibus, Proſp. Aquitanicus Semipelagianorum, ſiue Maſſilienſium erroris, non ſe ſequacem modo, ſed Patronū, ac Ducem Caſſianum cenſuit, & opuſculo integro contra collatorem proiude confutauit: cuius præſertim authoritate effectum fuit, vt in Concilio Romano ſeptuaginta Epiſcoporum ſub Gelaſio Papa, vti Apocrypha fuerint damnata, vt conſtat ex c. *ſancta Rom.* diſt. 15. Ado Viennenſ. in ſuo Chronico anno Chriſti 433. Semipelagianum oſtendere Caſſianum multis contendit: ex quo præcipuè Baron. Gualterus, Gordonius, & Alardus Gazæus eos in damnando de Maſſilienſium errore imitantur Vaſquez, Soarius, & Herize & Ruiz de Montoya citatis citandiſq; locis, & poſtremus hic cit. d. 14. ſect. 1. n. 4. ſect. 5. num. 11. concludit. Excuſatione propoſitionum hac ſuper re notatarum accuſari Eccleſiæ contra Caſſianum cenſuram memoratam ex c. *ſancta Romana* diſt. 15. ſed tamen ſi Illuſtrium eorundem, & eruditorum Hiſtoriographorum (qui ſuper hac, & aliis eius doctrinis referendis Caſſianum accuſant) varietas, & inconſtantia, ac ſecum ipſis repugnantia animaduertatur, haud magni eorum damnatio fors videatur habenda. Et de Proſpero quidem Gennadius Maſſilienſis Epiſcopus, vir ſanctitate, & doctrina ſub illius tempora præcellens, de viris illuſtribus ad librum Hieronymi quem *de Proſpero ſcripſit, & librum eius aduerſus opuſcula adiecto ſuppreſſo nomine Caſſiani, quæ Eccleſia Dei ſalutaria, ille infamat nocina.* Et quamvis eum obiode cum Caſſiano Sixtus Senenſ. 6. Biblioth. annot. 184. & Ioan. Molineuſ operibus Proſperi ipſius induſtria cuſis erroris Maſſilienſis incuſent: Vincentius tamen Bellouacenſis, pluſculom S. Th. antiquior, 4. p. Hiſtor. lib. 20. c. 58. & S. Antonin. 2. p. hiſtor. tit. 11. c. 11 Gennadij hanc de Proſpero querelam, dum ſine huius defenſione, illiuſq; reprehenſione memorant approbare videatur: immò S. Antonin. tit. 10. c. 10. expreſſe approbauerat dicens Caſſianum à Proſpero *curſiue, & ſuperficialiter* lectum eſſe: potuiſſeque ipſum quidquid in Caſſiano reprehendit, in bonum ſenſum interpretari: vti etiam Gaſpar Caſſalius cenſet tandem lib. 1. de quadripartita iuſtitia cap. 31. etſi initio dubitauerit: de quo nos, ac de Gennadij doctrina inferius. Iam vero, quo loco Adonis ac reliquorum hiſtorialium ſuper Caſſiani doctrina authoritas ſit reponenda, cum ex falſo ab eiſdem Caſſiano impoſitis, tum ex eorum circa præſentem eius errorem referendum inconſequentia, & varietate videamus. Ado enim cautiſſime de gratia, & libero arbitrio Caſſianum legendum, monens addit, ſed & *Encratitarum hæreſi* (quæ teſte Rabano Mauro carnium eſum, & coniugij vſum illicitum eſſe docebat) *incautius fauet*: cum tamen nihil ei errori ad ſonum in ſcriptis Caſſiani legatur, notatumve ab alio vſquam fuerit.

5 Ado item, ex quo etiam Baronius, Gualterus, & Gordonius aiunt Caſſiani opera expurgata à Caſſiodoro fuiſſe, qui tamen c. 29. diuinar. inſtitut. à victore quodam (ſcilicet Martyritano Epiſcopo) id præſtitum teſtatur. Baronius vero tom. 5. pag 654. & Gualterus addunt: ea Caſſiani opera ab Eucherio etiam fuiſſe correcta Alardus Gazæus Dionyſium Carthuſianum collat. 3. correctorem adiicit, cum tamen vterque nihil doctrinæ ac fundamentorum in ſuo Epitome (præſertim ex collat 13. Dionyſ.) omiſerit, vt vidimus ſub numeri tertij finem: quin Dionyſius opuſculo ibi citato, ac eiuſdem Gazæi opera collationi illi adiuncto §. 2. hęc à Proſpero vehementer accuſata Caſſiani verba affert quod *reſiſtentes quoque, & longe poſitos vocet; inuitos alliciat ad ſalutem: peccare volentibus ſubtrahat copiam voluntatis explendæ.* Et ſane cum Caſſiani propoſitiones collationis illius 13. quibus præcipuè, & ex inſtituto impugnandis librum totum contra collatorem Proſper euulgauit, quibuſque Caſſianus Maſſilienſium hæreſi conſonaſſe, vel adfauiſſe in primis videtur, in ea collatione quam nunc habemus illis ipſis verbis, quibus à Proſpero confutandæ proponuntur, extent: erroris Maſſilienſis à tot grauiſſimis eius correctoribus caſtigatum, correctumque nihil fuiſſe, euidentiſſimum eſt. Denique Baronius tom. 5. citata pag 654. ait: Caſſianum, quem nunc habemus, ſanum eſſe, & ab omni prorſus errore purgatum, (quod, & Caſſiodorus vbi proximè, & Roſveidus in vit. Patrum Prologom. 6. cenſuere) cum tamen extet nunc collat. 13. quod toto illo ſuo libro contra collatorem reprehendit Proſper, cuius authoritas, vel vnice illum de errore Maſſilienſium fecit ſuſpectum: quare dum id etiam Catholicum Baronius indicat, dum totum Caſſianum, quem habemus, ſanum prorſus approbat, totum fundamentum ipſum de Maſſilienſium errore appellandi & condemnandi euertit, ac rigidæ ſuæ cenſuræ neſciens contradicit: ſed nec in magnis adeo viris totis hiſtoricis, conſequentia tam rigida quærenda exigendaque eſt. Potiori iure expoſtulandus in conſequentiæ huius venit eximius noſter Doctor Franciſcus Soarez Theologiæ Scholaſticæ ſæculi proximi columen alterum, conſequentiæ proinde, & tenax, & Patronus, qui cum Baronio, & citatis ipſo antiquioribus Maſſilienſis erroris damnat Caſſianum 1. part. lib. 2. de prædeſtinat. (qui de eius cauſa eſt) c. 7. & tom. 1. de grat. Prolog. 5. c. 5. cum tamen in opuſcul..... dixerit ſe nihil erroris in Caſſiano, quem vtique cum integra collatione 13. habemus, inuenire. Denique doctrinæ Caſſiani hac ſuper re infamatores Hiſtorici in eo etiam ſecum, & cum veritate certant: quod Gualterus, & alij recte Caſſianum de Chriſti gratia contra Pelagium ſcripſiſſe primum lib. de Incarnatione dicunt; poſtea vero in collationibus lapſum in Semipelagianiſmum eſſe. Conſtat autem ex ipſius Caſſiani præfatione lib. de Incarnat. illum collationes ſcripſiſſe antequam opus de incarnatione Leonis Pontificis hortatu contra Neſtorium aggrederetur, vt notauit Gennadius, faterurque Baronius tom. 5. pag. 567. qui abſque fundamento vllo, gratiſque ait, Leonem id muneris Caſſiano demandaſſe, vt quæ ex Semipelagianiſmo ex collationibus anno anteriori, & ante Concilium Epheſinum, eius operis occaſione tradiderat, retractaret, nec ſolum contra Neſtorium ſcriberet; immò, & contra omnem veriſſimilitudinem cum nulla in opere illo de incarnatione Caſſiani anterioris ſuæ doctrinæ mitior interpretatio, nedum retractatio inueniatur: quorum alterum, & tunc neceſſario feciſſet, ſi à Leone de ſuſpicione eius hæreſis monitus, eiuſque purgandæ Pontificio conſilio, & hortatu illud opus ſuſciperet. Quin vndecunque ſuſpicionis conſcius, dum viueret, eam à ſe, vel retractatione, vel ſenſus Catholici ſui explicatione, vel ſententiæ qualiſcunque eſſet ſuæ defenſione, ſuæ doctrinæ, & animi ſanitatem neceſſario, & ex inſtituto oſtenderet. quod præſtitum nuſquam ab ipſo fuit. Quæ autem ex Caſſiano his Authoribus errorem ſonant, inferius producemus opportunius:

6. Ex aduerſo autem Caſſianum ab omni Semipelagianæ hæreſis nota & ſuſpicione iuſta liberant Gennadius eius ſub Chryſoſtomo condiſcipulus loco citato Ioan. Dominici Dominicanus Cardinalis, & Epiſcopus Rhaguſæus S. Antonini (ipſo teſte) vnicus Magiſter libro cui titulus *amor charitatis* & S. Antoninus citatus, ac fere ad verbum recitatus n. 4. & Bellouacenſ. n. 3. Henric. Cuychius Epiſcopus Ruremundenſis annot. 1. cenſoria in Caſſianum Petrus Ciaconius annotationib. in Caſſianum propoſit. 2. Peſantius 1. p. q. 23 a. 5. d. 2. Gaſp. Caſſalius cit. etiam eod. n. 4. fusè verò ac recentiſſimè multo ingenij, & eruditionis pondere noſter Ioan. Bapt. Gueſnay edito lib. cui tit Caſſian. illuſtrāt. Lugd. anno 1652. antiquiores benignas aliorum Caſſiani interpretationes referens, & tacitus lib. 1. c. 62. probans: quib addi merito poſſunt, quotquot ex priſcis Patrib. & ſcriptorib. eius doctrinam abſolute commendaſſe retulimus num. 3. præcipuè Eucher. & Dionyſius Carthuſ. eius, nullo mutato, per Epitomem tranſcriptores, & Leo Papa, qui paulo ante habitum Epheſinum conſilium, cum ſcilicet Cyrillus Alexandr. aliique Catholiciſſimi, & doctiſſimi Patres florebant, ſcribendi contra Neſtorium Caſſiano curam, quaſi delectu mandauit: quod homini erroris Semipelagiani, & ex iam vulgatis, vt vidimus collationibus ſuſpecto (etiam in Doctorum probatæ vndique fidei Catholicæ penuria) non, niſi per imprudentiam ſummam mandaretur. Adnumerari defenſoribus Caſſianæ in re hac doctrinæ Catholicæ, docti plures Recentiores poſſunt, quos ita cenſentes audiuimus, tametſi prælo defenſiones Caſſiani non dederint: in quibus Patri Ioan. de Irurtn emeritus Theologiæ Profeſſor, qui modeſtiæ cauſa Ioan. pij nomine Comment. in 1. p. S. Th. prælo emiſit,

Digitized by Google

emiſſit, ac de Caſſiano ab ea ſuſpicione liberando doctum manuſcript. reliquit. And. de Sauſſay Illuſtris Doct. Sorbon. in ſuo Martyrologio Gallicano ipſum inter laudatiſſimos Patres numerat, & ſupplemento ad 10. Kalend. Auguſti ſingula ipſius ſcripta, collationes etiam, non approbat ſolum, ſed magnis encomiis extollit: verba recitat citatus noſter Gueſnay c. 63. verſ. fin. Quanto vero iure, & fundamento præfati DD. de Caſſiano cenſeant ex eius teſtimoniis præcipue, & interpretationibus, quæ aduerſariis ipſum damnantibus occaſionem dedere iudicandum erit: interim illud ad doctrinæ huius in Caſſiano ſanctitatem credendam, & abſolute, & maxime contra aduerſarios omnes, (ſi Vaſquez excipias) plurimum facit: quod Caſſianus ſancti Chryſoſtomi Diaconus, & diſcipulus ipſique amiciſſimus, & amantiſſimus ſemper fuerit, & qui non ſolum arridente verum in aduerſa triſtiſſimaque fortuna Chryſoſt. adhæſerit, eiuſq; cauſam egerit fidiſſimè, & cuius manu de rebus ſuis afflictis, in quoque exilio Chryſoſtomus Innocentium primum per litteras fecerit certiorem, vt conſtat ex Innocentij eiuſd. epiſt. ad Clerum Conſtantinopolitanum, vbi ait: ſe Chryſoſtomi de exilio ſuo litteras manu Caſſiani accepiſſe: vt inde conſtet male Siggebertum in ſuo Chronico, anno 427. dixiſſe Caſſian. a Chryſoſtomo eiectum Galliam aduentaſſe, cum nec Chryſoſt. exilia ab illo eiuſque, amicitia potuerit diuelli, ſed ipſum potius exulem indiuiduè comitatus fuerit, vt conſultius cenſet Baronius, atque clauſula epiſtolæ Innocentij præfata ſatis innuitur: quare Galliam, vel Chryſoſtomi cauſa ab eius inimicis exulem aduentaſſe probabilius alij cenſent, vel vita illo functo ſponte illuc veniſſe: cum ergo Caſſianus Chryſoſtomi addictiſſimus diſcipulus, fidentiſſimusq; fuerit, & ſententiæ Caſſiani ac verba prope modum eadem Magiſtri ſui amantiſſimi Chryſoſtomi ſint (vt Itatim, ac poſtmodum de Chryſoſt. agentes videbimus) cum, quæ catholicè prorſus in ſe præſente omnibus ſonant: tum quæ minus catholice aduerſariis videntur ſonare certe non alio ſenſu à Caſſiano quam à Chryſoſt. dicta credi ab æquis rerum æſtimatoribus debent. Quo circa Vaſquez ex aduerſariis ſolus in iudicio hoc conſequentiam tenuit, eandem, quoad præſens, de vtroque ferens ſententiam: etſi enim Gelaſij memorata ſententia Caſſiano nociua, & ſpecialis adſit, abſoluta tamen eius doctrinæ damnatio non eſt: nec à conſequentia damnationis Chryſoſtom. in ſententiis concordem, de quo non agebatur, non incluſum excluſit. Chryſoſtomi ergo reuerentia ſaltum, venerabilis alias, doctrinaq; & ſanctitate conſpicuus Caſſianus ab hæreſis Semipelagianæ ſuſpicione videtur liberandus, Atque hac arguendi ratione pro doctrinæ Caſſiani paritate afferri poſſunt, quotquot Fauſtum ab eo errore liberant, inferius referendi: in quibus Trithemius, & Driedo, cum enim vt docte Vaſquez cit. diſp. 91. c. 9. obſeruat, dimius Caſſiano Fauſtus loquatur in libris de gratia, & libero arbitrio, quos habemus, quia ſcripta Fauſti generaliter, vt Driedo tr. 2. de captiuit. & redempt. c. 2. p. 7. vel libros illos ſpeciatim, vt Trithemius, Catholica approbant & citius de Caſſiani doctrina tenentur ſentire.

7. Sed ſunt plura Caſſiani teſtimonia, quibus ad omnia bona opera gratia Dei inſpirantis, internéque nos vocantis opus nobis eſſe expreſſe, & Catholice docuit. Nam lib. 12. de inſtitut. renunciant. c. 9. 11. 17. & 18. ex inſtituto docet initium vocationis non eſſe ex operibus noſtris, aut natura, ſed ex gratia, verba omnia præ multitudine, & ſententiæ repetitione tædet referre: Sed hæc tamen, quæ firmum hac in veritate Caſſiani animum, atque in errorem aduerſum ſtomachum demonſtrant ex c. 16. libri illius prætereunda non ſunt. *Quam ſit igitur ineptum, & ſacrilegum, quidquam de bonis actibus noſtra induſtria, & non Dei gratia, vel adiutorio deputare, manifeſte probatur Dominica proteſtante ſententia: ſine me nihil poteſtis agere:* capite etiam 19. *Quibus manifeſtiſſime perdocemur: & initium voluntatis bonæ nobis Domino inſpirante concedi, &c. & perfectionem virtutis ab eo ſimiliter condonari; noſtrum verò hoc eſſe, vt exhortationem, auxiliumque, vel remiſſius, vel enixius exequamur.* Eandem doctrinam expreſſe docet, multiſque confirmat collat. 3. de tribus abrenunciationib. à c. 10. vſque ad 19. collat. 4. c. 4. & 5. collat. 5. c. 14. & 15. collat. 7. c. 8. collat. 10. c. 10. & 11. Et miraculi ſane inſtar eſt, nec Proſperum, qui collationes impugnandas, titulo etiam opuſculi Illius præſcripto, ſuſcepit; neque iudicij eius contra Caſſianum ſequaces horum teſtimoniorum ſuis ſcriptis meminiſſet, vt, quoquo illa modo interpretantes, à ſenſu Catholico diuerterent: quod ſatis omnibus probare debet Proſperum de præconcepto contra Caſſianum iudicio ſtatuendo ſolummodo curaſſe, & reliquos ex eius ſolum ſententia potius, quam lectione Caſſiani, atque operum ipſius Genuini ſenſus indagatione Semipelagiani erroris reum egiſſe. Veniamus tandem ad collationem illam 13. quam attentius legendam Proſper, & impugnandam ſuſcepit, ac vehementius accuſauit; in eius vero capite 3. Catholicam ſuam, & ſancti Auguſtini ſententiam recognouit; in qua, ſi perſtitiſſet, inquit Proſper nulla Catholicis de integra Caſſiani ad rem hanc fide diſputatio: immò addubitatio eſſe poſſet: ſunt autem Caſſiani verba. *Quibus manifeſte colligitur, non ſolum actuum, verum etiam cogitationum bonarum ex Deo eſſe principium: qui nobis, & initia ſanctæ voluntatis inſpirat, & virtutem, atque opportunitatem eorum, quæ recte cupimus, tribuit peragendi.* Sed vero in ea ſententia Caſſianum etiam in collatione illa perſeueraſſe potuiſſet facile Proſper recognoſcere, & ſequentia, quorum ipſe non meminit, ſuadent cap. enim 8. ait. *Adeſt igitur inſeparabiliter nobis diuina protectio: tantaque eſt erga creaturam ſuam pietas Creatoris, vt non ſolum comitetur eam, ſed etiam præcedat iugiter prouidentia: quam expertus Propheta confitetur dicens: Deus meus miſericordia eius præueniet me,* capite 17. *Protector, ac Saluator dicitur, quod prior aduocat, & ignorantes, atque inuitos attrahit ad ſalutem.* Demum c. 18. non ſolum eidem ſententiæ inſiſtit, verum, & genuinæ ſui interpretationi, vbi ſonat locutus aduerſe, luculentiſſimam viam indigitat: &, quaſi digito, verbis hiſce demonſtrat. *Idcirco hoc ab omnibus Patribus definitur diuini eſſe muneris primum, vt accendatur vnuſquiſque ad deſiderandum quod bonum eſt, ſed ita, vt in alterutram partem plenum ſit liberæ voluntatis arbitrium.* Subdit etiam boni operis poſſibilitatem, & perſeuerantiam gratiæ Dei eſſe tribuendam: concludit autem. *Si autem vniuerſitatis Deus omnia in omnibus credendus eſt operari: vt incitet, protegat, atque confirmet, non vt auferat, quam ſemel conceſſit arbitrij libertatem.* Quæ, tum, non ſolum in opere collationũ toto ſimul edito à Caſſiano, ſed in eadem collat. 13. (ex qua, vel maxime ille à Proſp. & ſequacibus hæreſis Maſſilienſis accuſatur) adeò expreſſa ſint, atque doctrinæ à ſe lib. illo 12. de inſtit. renunciat. & reliquis memoratis collationibus conſonent, eis Caſſianum errorem ſuum tegere, vel falſitatis inconſtantia in diuerſa fuiſſe & aduerſa iactatum (vt ex Proſp. Vaſq. d. 89. cit. c. 5. & 1. 2. d. 199. c. 4. & Ruiz cit. d. 14. titulo de ea inconſtantia præfixo tota ſect. 5. reſpondent) veriſimile non eſt: non ſolum de viro hoc ingenij, & doctrinæ laude cæteris tunc præſtante, & Academiæ Maſſilienſis Scholaſtico Theologo Magiſtro vnicè probatiſſimo (vt Gueſnay noſter probat) ſed nec de bardo, ſtupidoq; homine, qui non ingenij, & doctrinæ inquam, ſed vel memoriæ aliquid retinet, nec eius quod ſcribebat littera poſtrema dictionis vix ſcriptæ obliuio foret. Quòd vero alij reſpondent: his Caſſiani ſententiis Catholicum ſonantibus de externa ſolum gratia legis, & prædicationis, quam ipſe cum Maſſilienſib. gratiæ præuenientis nomine intelligebat fuiſſe locutum: multis aliis teſtimoniis Caſſiani hinc inde collectis, à Deo friuolum eſt, vt Ruiz ipſe cit. ſect. 5. fere inauditum rejiciat, & certe (quidquid de locis illis congeſtis ſit, & de veritate ſententiæ, quod prædicatio externa gratia Dei ſit: cum illa ſolum neceſſaria non aſſeratur) de quo fusè t. 1. de ente ſupernaturali contr. 3. de gratia auxiliante) recit. teſtimonia quæ de gratia internæ vocationis & inſpirationis expreſſa ſunt, minime ea ſolutione euacuantur.

8. Et quoniam recitatis proxime Catholicis prorſus Caſſiani teſtimoniis genuina eorum, quæ in ipſo Semipelagianiſmum ſonant in Catholicum ſenſum interpretatio oſtenditur: videamus, quæ contra ipſum ex eius ſcriptis duriora ab aduerſariis producuntur. Primum ex citata collatione 13. quæ Proſpero totum in collatorem Caſſianum ſtomachum mouit, repetendum hic eſt, ea collatione capite decimo tertio aiebat. *Occaſiones quodammodo Deus quærit, quibus humanæ ſegnitiei corpore diſcuſſo,*

non

Digitized by Google

non irrationabilis munificentia ſua largitas videatur; dum eam ſub colore cuiuſdam deſiderij, & laboris impartit; vt nihilominus gratia Dei ſemper gratuita perſeueret, dum exiguis quibuſdam paruiſque conatibus, tantam immortalitatis gloriam inæſtimabili tribuit largitate. Dixerat autem c.8. & 12. Dixitque poſtea c.15. liberum arbitrium facultate, viribuſque ſuis poſſe præbere ſalutis initium, credendo, timendo, deſiderando, petendo pulſando, per vigilias & ieiunia lib.12. de inſtitut.renunciant.c.14. *Dicimus enim ſecundum Saluatoris ſententiam.* Matth.7. *Dari quidem petentibus, aperire pulſantibus, & à quærentibus inueniri; ſed petitionem iſtam, pulſationem, & inquiſitionem noſtram non eſſe condignam, niſi miſericordia Dei, id quod petimus dederit.* Tertium teſtimonium eſt ex lib. 6. de inſtitut. renunciant. c.18. vbi ait, gratiam Spiritus Sancti dari; prout ſe quiſque ſuo labore, & induſtria dignum præbuerit. Hæc ſunt, quæ durius in Caſſiano ſonant. Cum autem ea omnia idem ſonent, neque omnia ex libro collationum ſint, ſed ex lib. de inſtitut. renunciant. qui eum à Semipelagianiſmo defendunt quod in lib. collat. non ex propria ſententia ſed Patrum, qui, iuxta cuiuſque inſcriptionem in eis ſunt locuti, & relatiuè ſolum ſcripſerit ex parte ſolum protegunt, quem alia ex parte Cenſoriis ictibus apertum nudumque relinquunt: ſuæque quoad collationes adhuc defenſioni fidem debilitant; ex his eſt Henricus Cuychius annotat.1. Cenſor. in Caſſian. qui poſtremum teſtimonium de gratiæ iuſtificantis formaliter in æquitate, prout ſe quiſque ex gratia auxiliante, cui ſuam adiungat induſtriam, diſpoſuerit, non abſque aſſeclis interpretatur: ſed defenſio hæc ad ſecundum teſtimonium non ita facile extendetur. Prætetea, tam ſecunda hæc, quam prima & tertia iam ſubiicienda interpretatio, & defenſio genuinam Caſſiani mentem, & legitimam defenſionem non aſſequitur. Tertia itaque interpretatio, & defenſio Petri Ziaconij propoſit.2 citata eſt opus per arbitrij nudas, & puras vires elicitum, diſpoſitionem, & cauſam remotam per accidens, & indirectam eſſe: quod & Scholaſtici plures, qui poſt Arauſicanum ſecundum (in quo de Pelagianorum reliquiis Semipelagianis, ſiue Maſſilienſibus actum eſt; immò, & poſt Tridentinum ſcripſerunt, etiam docent, vt quæſt.3. videbimus. Hanc Caſſiani interpretationem alij probant: nec video cur non etiam noſter Ruiz de Montoya ipſam pro Caſſiano ſequatur: ſiquidem hunc ſenſum de cauſa per accidens remota, nec actiua, & à nobis data, ſed paſſiua, & à Deo quæſita, vt ait d.16. ſect.1 num.8. (vbi Marcum Eremitam obinde à Maſſilianiſmi liberat ſuſpicione & ſect.2. multis confirmat) Catholicum reputat: etenim in primo ex durioribus Caſſiani teſtimoniis legerat, & contra ipſum recitauerat. *Occaſiones quodammodo Deus quærit:* quin reliqua eius teſtimonij huic intelligentiæ repugnent: maxime cum ipſe ſectione citata, numero 5. opera aliqua moralium virtutum quibus lex naturalis impletur, graui tentatione deficiente viribus naturæ tribuat Alij reſpondent: virtutes morales propter naturalem honeſtatẽ elicitas promoueri à Deo per fidem, ob honeſtatem ſupernaturalem eliciantur vt autem promoueantur, debent, etſi non meritoriè, & influxiuè, aſt materialiter vt ſubiecta promouenda ſui promotioni præcedere: ſed nec in habente fidem diuinam iidem certum exiſtimant ad actum etiam ſupernaturalem omnem excitatione Dei per ſupernaturalem vocationem, & gratiam opus eſſe. Ac tandem duplex gratiæ, & vocationis excitantis Dei internæ genus eſſe aiunt: alterum genus, quaſi communis, & vniuerſalis gratiæ excitantis ad omnem bonum affectum, & conatum noſtrum: alterum ſpecialioris gratiæ atque vehementioris, qua motus excitati per generalem gratiam illam promoueantur, atque hanc in Zachæo, & latrone, & centurione ex fidei per generalem gratiam conceptæ merito recognoſcere Caſſianum aiunt, in Beato Iob fidem, Abrahami collat.13. c.14. cuius fidem aliquam, cum inſpiratam à Deo negat, eam non ex Dei gratia illa generali habitam cenſet, ſed tantum non eſſe à ſolo Deo ſpecialiori gratia, abſq; vſu libertatis eius infuſam, vt teſtimoniis iam ex eo c. recitandis ſignificari videtur.

9. Nolumus autem tot ambagibus, atque doctrinis, quæ prolixius Theologicum examen requirunt, ſinceram mentem, & genuinum ſenſum Caſſiani, qui ſatis ab ipſo videtur expreſſus indagari: germaniorem ergo Caſſiani interpretationem, & ſolidiorem eius à Maſſilianiſmo, eiuſque ſuſpicione vindicationem eam putamus, quam ipſe teſtimoniis recitatis à n.7. expreſſit: non ſolum ſententiam negantem gratiæ Dei cuiuſvis bonæ noſtræ voluntatis, & actus initium, vt ineptam, & ſacrilegam reiiciendis teſtimonio primo, ex lib.12. de inſtit. renunc. c.16. ſed & duobus poſtremis ex collat 13. cap 18. productis: quibus id ſolum ſe velle declarauit, non ita gratiæ Dei noſtrorum actuum, & operationum honeſtarum negotium eſſe tribuendum, quaſi nihil in eis de ſuo arbitrij creati libertas Dei gratiæ neceſſariæ cooperant, ipſaq; bene vtens apponat. Hoc igitur ſolum Caſſianus oppoſitis contra ipſum teſtimoniis durioribus videtur clare contendiſſe. Atque eam conſtantem vbiue Caſſiani mentem fuiſſe, (miſſis aliis ex ipſo citatis, recitatiſq;) collationis illius 13. c.13. (ex quo acrius impetitur) contextus & ſequentium capitum textura, & contextura ſuadere facile videtur Etenim largitatem gratiæ, cui tribuendæ occaſiones Deus quærere dicitur, & colorem, non gratiæ, ex qua neceſſario præeunte operamur, ſeu, ex qua prædeſtinatiua diſpoſitio, atque prædeſtinatio inchoatur; ſed electionis, ad executiuam donationem gloriæ intelligit præ cuius magnitudine merita ex gratia profecta, eiuſque bono vſu noſtro, & cooperatione parata à Deo nihili habenda ſunt, vt tantæ largitatis gratiam non euacuent: id quod ex illo 2.Corint.4. *Momentaneum & leue æternum gloriæ pondus, &c.* patet. Quod autem, non de labore, & merito è puris arbitrij viribus, ſed ex gratia etiam Dei nos iuuante, & cooperante nobis ad gloriæ tantæ meritum, quantulumcunque illud, agat his plane oſtendit. *Idcirco prædictus Magiſter gentium, licet gratia Dei Apoſtolatus gradum ſortitum ſe fuiſſe teſtetur; tamen, ſe quoque diuinæ reſpondiſſe pronunciat dicens: & gratia eius in me vacua non fuit; ſed abundantius illis omnibus laboraui; non autem ego, ſed gratia Dei mecum*, vti agens ſcilicet omnis mei laboris principalius. *Nam, cum dicit laboraui conatum proprij ſignat arbitrij: cum dicit: non autem ego, ſed gratia Dei, virtutem diuinæ protectionis oſtendit: cum elicit mecum, non otioſo, neque ſecuro, ſed laboranti eam cooperatam* (non ſubſequutam) *fuiſſe declarat.* Cum ergo aliis omnibus præcellentes Pauli conatus, & labores ipſos, & Caſſiano atque omnibus fatentibus, ex Dei gratia fuerint, nec, niſi ex illa ipſique cooperatione arbitrij Pauli potuerint prouenire, atque in eis conatum, cui gratiam tantæ largitatis, præ ſua magnitudine gratuitæ, ex Pauli ſententia Caſſianus aſſerat, tria de huius mente in eo textu apparent. Primum non agi ibi de electione ad primam gratiam vocationis, ſed ad gratiam retributionis gloriæ: ſecundum agi de meritis ſolum ex gratia partis. Tertium, nullum aliud meritum aut conatum voluntatis noſtræ, *quod exigi, vel expectari* initio dixerat, ibi à Caſſiano recognoſci, quod ex ſola arbitrij facultate ad gratiam vocationis præcedat, ſed ſolum, quod gratiæ Dei præuenienti cooperetur, quod ipſum ex dictis à ſe c. 2. perſequi ſe Caſſianus ipſe c.13. profitetur ita illud inchoans. *Et ita ſemper gratia Dei noſtro in bonam partem cooperatur arbitrio, atque illud in omnibus* (nullo vtique excepto) *adiuuat.* Quare: quod ſtatim ſubiungit conatus noſtros Deus *exigit & expectat*, non de expectatione vt gratia donetur, ac fit, ſed vt nobis cooperetur, quæ iam eſt *vt in omnibus cooperetur*, intelligi poteſt ac debet: cum alioqui in illis, quæ ipſam præcedant bonis, non cooperaretur: quare ſolum vult nouita gratiam Dei ſolam bona in nobis operari, vt arbitrij in eis edendis non expectetur vſus. c. vero 14. hanc ſuam ſententiam vlterius multis confirmat exemplis, in Beato Iob, primum ab illis verbis *Si enim contra inimicum non ſua virtute ſed Dei ſolius fuiſſe gratia protegente* (cui proinde arbitrium Iobi nullatenus cooperaretur) *congreſſus, & abſque vlla virtute patientiæ ſuæ diuina tantum opitulatione ſuffultus* tot Diaboli tentationes ſuperaſſet, adhuc inquit, querelæ Sathanicæ. *Nunquid Iob fruſtra timet Deum?* Sed aufer manum tuam locus eſſet, ſed, cum non iteretur, *non De* (vtique ſolius) *ſed illius viribus ſe victum Sathanas confitetur.* Addidi textui huic illud *ſolius*: tum, quia erat in ſ.p. textus, quam è Sathanæ ſilentio probat: tum; quia inferiuſcule virium Iobi ex protectionis diuinæ explicatione à ſe ſubintellectum probat

his verbis, *Non eum ab illius, Sathanæ, impugnatione ſic protegens, vt nullum virtuti humanæ relinqueret locum.*

10. De fide item centurionis elogium Chriſti Matthæi 8. *Amen dico vobis, non inueni tantam fidem in Iſrael.* In eundem ſenſum ſic expendit. *Nullius enim laudis eſſet, aut meriti; ſi id in eo Chriſtus quod ipſe donauerat,* (ſolus ſcilicet, & in totum, nullo arbitrij centurionis cooperantis vſu, induſtria, atque interuentu: neque enim adeo rudis Theologus, hebeſque Caſſianus, vt induſtriæ arbitrij noſtri, & cooperationi gratiæ, qua præuenimur, atque à Deo iuuamur ſuam laudem meritumque non agnoucrit) *prætuliſſet; alioquin dixiſſet, non dedi tantam fidem in Iſrael*: quo ſolum ſenſu cap. 13. & anteriori textu huius capitis 14. à Caſſiano expreſſo, à nobiſque parentheſi proxima explicato, vim, & veritatem Caſſiani aduerſarium pars extrema habet: immo ſenſu alio, ne apud Bardum quempiam, veriſimilitudinem habere poterat, vt eam proferre, ſcribereque ſuo nomine auderet: ſiquidem fidei, operiſque cuiuſvis è libertate arbitrij noſtri cooperantis gratiæ, & vocationi Dei donatio a Deo non formaliter in ſe, ſed *in radice congruæ vocationis*, iuxta Auguſtini phraſim, non ita à Deo donatam fidem, & opera noſtra, vt nihil in eis laudis, & induſtriæ noſtræ adeo inueniatur, vel rudi alicui Theologo ſonaret: ex contextu eodem, & explorata mente, & intento Caſſiani in aperto eſt Catholiciſſimus ſequentis infra propoſitionis ſenſus de fide Abrahami ad id Genes. 22. *Tentauit Deus Abraham*, vbi ait. *Non enim illam fidem, quam ei Dominus inſpirarat, ſed illam, quam vocatus ſemel, atque illuminatus à Domino per arbitrij libertatem poterat exhibere, experiri voluit diuina iuſtitia. Vnde non immerito fidei eius conſtantia comprobatur, &c.* Vbi duplicem fidem Abrahami alteram ſupernaturalem ex Deique gratia ortam, quam Deo *inſpiratam* vocat: alteram vero ex ſolis viribus naturæ, & arbitrij libertate profectam, & cuius merito laudaretur agnitam aſſertamque a Caſſiano eius aduerſarij contendunt: non attendentes. Secundam hanc Abrahami, quam dicunt, ex viribus arbitrij ſolius ortam textui aperte repugnare: cum eam eſſe dicat, *quam vocatus ſemel atque illuminatus à Domino per arbitrij libertatem*: ſuppoſita nimirum Dei vocatione & illuminatione, quæ nil aliud, quam interna vocatio, & illuminatio gratiæ eſt *poterat exhibere*. Eſt igitur germanus ſenſus, mentique, & ſententiæ quam Caſſianus pergit conformare confirmis: in fide, quam Deus abſque arbitrij gratiæ cooperantis libertate Abrahamo infudiſſet, nihil eſſe, quod Deo probaretur, ab eoque a Deo laudaretur, neque in eius ſubueniente gratia Dei perſeuerantia. Rurſus eidem ſententiæ ſuæ inferius inſiſtens ad id Deutron. 13. iuxta lectionem Septuaginta interpretum. *Si ſurrexerit inter vos Propheta*, &c. ait: *Quid ergo, cum iſtum Prophetam, aut ſomniatorem ſurgere permiſerit Deus, itane ebi, quorum fidem probare diſponit, protecturus credendus eſt, vt nullum penitus locum, quo ſuis viribus cum tentatore confligant, libero eorum reſeruet arbitrio?* Inferius vero id 1. Corinth. 10. *Qui ſtat videat ne cadat*: his ponderat. *Sollicitam reddit arbitrij libertatem, quam vtique nouerat percepta gratia; vel ſtare per induſtriam, vel cadere per negligentiam poſſe*: pende *percepta gratia*, non vtique abſque illa totumque, ac ſolum in 14. & 13. intentum fuiſſe: non ita nos gratia Dei toties à ſe, ad quodvis bonum opus, & ſalutis initium catholicè prærequiſita, præueniri, vt nihil ad bonum eius vſum, vel abuſum poteſtatis arbitrio noſtro relinquatur, his collectim, & per ſummam concludit. *In his igitur omnibus approbatur: ita ſemper diuinam gratiam propriis eum conatibus congredi aduerſum ſpiritales faciat inimicos, vt non etiam propriis eum conatibus congredi aduerſus ſpiritualcs faciat inimicos: in quibus, vel gratiam Dei victor, vel infirmitatem ſuam ſuperatus intelligat: & ita diſcat, non de ſua fortitudine, ſed de diuino ſemper ſperare ſuffragio, atque ad ſuum iugiter recurrere Protectorem.* Huius interpretationis veritati, & ingenuitati fidem faciunt innumera eius loca recitata, maiorique ex parte, vitandi tædij cauſa, citata numero 7. quibus expreſſe gratiæ Dei tribuit cuiuſvis boni noſtri operis initium.

11. Sed quid inquies de Proſpero illum Maſſilienſis erroris reum agente: de Gelaſio Papa eius ſcripta damnante: de Celeſtino Papa eundem re ſuper hac ſugillante epiſt. 1. ad Epiſcop. Galliæ: pro Proſperi, & Hilarij, & Auguſtini doctrina. Quid demum de tot erudititiſſimis Chronologis: immo, & Scholaſticis ſuſpectum, vt minimum illum Semipelagianiſmi habentibus, dicendum erit? Et de Proſpero, cuius authoritate reliquis de Semipelagianiſmo ſuſpectus Caſſianus fuit, vidimus, quam acriter Gennadius conqueſtus fuerit, quod innoxium infamauerit. Bellouacenſe, & S. Antonino querelas tacite approbantibus, & S. eodem Antonino è ſua, & Illuſtriſ. Ioan. Dominici ſententia ſcribente: quod ſcripta Caſſiani curſim, & ſuperficialiter legerit: cum ea eo ſenſu intellexit quo illa impugnauit, quæ in bonum prorſus, & Catholicum ſenſum poſſet intelligere, vt graues alij Doctores interpretati ſunt, & accurata noſtra interpretatione num. 10. & 11. monſtrauimus. Sed Proſperum Catholicæ veritatis contra errorem Maſſilienſium Presbyterorum plurium zelo contra Caſſiani collationes ſcripſiſſe certum omnibus eſt: atque ea, quæ carpit in deteriorem ſenſum, tametſi non genuinum, neque examine accurato intelligendi non omnino imprudentem excuſationem tunc temporis habuiſſe. Tum, quia illorum omnium, etiam ſapientiorum, Magiſter Caſſianus habebatur, cuiuſque proinde ſententiis præpoſterè intellectis, tanquam ſpectatiſſimæ in Eccleſia authoritatis, & doctrinæ viri Presbyteri illi ſe protegerent: quare eas ſenſu, quo ab eius diſcipulis vſurpabantur, & accepiſſe, & impugnaſſe, nulloque alio examine earum attentiore præmiſſo contra illum, vſque ad probra, ſcanduiſſe mirum non eſt. Neque enim primus ex Catholicis fidei Propugnatoribus humanum id paſſus eſt, nec poſtremus. Ekio enim, Catholicæ fidei acerrimo contra Lutherum propugnatori, idem in Tauleri ſcriptis damnandis, quod aliquot eius ſententiis detortis ſuum errorem Lutherus confirmaret, accidiſſe animaduertit Ludouicus Bloſius in defenſione Tauleri verbis hiſce. *Taulerus Catholicæ fidei cultor integerrimus ea, quæ ſcriptis ſana, & plane diuina ſunt, vt cognoſcere poſſunt, qui in illis ſunt verſati. Sed Ekius ardore Eccleſiæ ſuccenſus indigne tulit, quod Lutherus magnifice laudaret Taulerum, & ſententiis ſuis praua dogmata confirmare niteretur*: infra. *Ekius non putans ſe falli dicit: vtinam Taulerus prorſus lateret, & non inuolaret in monaſteria; ego vero in nomine Domini dico: vtinam Taulerus vbique gentium cognitus eſſet, atque à compluribus diligentiſſime legeretur: verum Ekius, licet minus circumſpecte damnauerit Taulerum, nondum à ſe ſtudioſe lectum: nequaquam tamen maligne feciſſe credendus eſt; ſed feruens ille zelus, quo inuehebatur in Lutherum facile illi perſuaſit, vt præpropere iniquam de ſanctiſſimo viro Taulero ſententiam ferret.* Quæ ſane excuſationis, Doctorem quemvis Catholicum, Sanctumque, & doctrina præſtantiſſimum decens, ratio ſancto Proſpero multo eſt decentior: cum Caſſianum Maſſilienſium Presbyterorum, in aliis omnibus Ducem, & Magiſtrum eſſe certò noſſet: atque Presbyteros illos non, niſi ex Magiſtri mente, eius teſtimonia producere, nec leui fundamento crediſiſſe cenſendus Proſper ſit: vt reliquam mentis eius examen impenſius imprudenter omiſerit, erroris eius illum egerit reum, atque aperta illa huic errori aduerſa, quam ſolam legit ſententia Caſſiani, inconſtantiæ ipſum argueret.

12. Cum autem reliqui eius erroris, vel reum, vel ſuſpectum Caſſianum agentes Proſperi, vel maxime, vel vnicè authoritate, & ſiniſtris interpretationibus nitantur, ex dictis ipſorum ſuffragia fundamenti eius euerſione ſubruunt, & concidunt. Ad illam librorum Caſſiani inter apocriphos relationem à Gelaſio Papa citato capite, *Sancta Romana*, Reſpondetur ex gloſſa, Antonin. 1. p. hiſtor. tit. 17. cap. vn. §. 18. Archidiacono Couarru. 4. p. decret cap. 17. numero 1. Driedo de Catholicis inſtitutionibus ſacræ ſcripturæ c. 4. fol. 21. ex Hugone de S. Victore, & lib. 4. de dogmatibus fol. 209. pag. 1. apocripha appellari dubiæ, nondumque exploratæ ab Eccleſia fidei, & authoritatis, vt in Eccleſiaſticis lectionibus vſurpentur: ſicuti vſurpati Patrum aliorum, non ita Notatorum ſolent: quin abſolute erroris damnentur, vel ſuſpicionis de illo eis nota abſolutè feratur: eorumque priuata ſubinde

Digitized by Google

ſubinde lectio licita cunctis manet ſolumque ſuſpenſa ipſorum in maturius examen, authoritas, quæ Proſperi ſententia, & libro contra collatorem euulgato fuerat in dubium vocata: ſed inquiunt Celeſtinum Papam epiſtola pro Proſpero, & Hilario, & Auguſtini de gratia doctrina, quam illi propugnabant, ſcripſiſſe compeſcendam eſſe quorundam Presbyterorum audaciam qui Auguſtini doctrinæ de gratia obloquebantur: qui haud dubiè Maſſilienſes erant, quorum præcipuus, & Magiſter Caſſianus fuit, & contra quem Proſper ex inſtituto ſcripſerat pro Auguſtiniana doctrina. Cæterum, etſi eorum Presbyterorum præcipuus, & Doctor Caſſianus fuerit, nuſquam tamen doctrinæ de gratia Auguſtinianæ oblatrauit, neque eius, dum ſua ſcriberet, meminit adhuc: quare ea Celeſtini ſententia non tangitur. Maxime, cum conſtet Vincentium quendam Maſſilienſem Prebyterum Vincentianas quaſdam contra eam Auguſtini doctrinam ſcripſiſſe obiectiones, Proſper opuſculo integro reſpondit, atque alios Presbyteros Maſſilienſes capitula quædam contra eandem Auguſtini doctrinam de gratia collato ſtudio & ex communi ipſis ſententia compoſuiſſe (in quibus Caſſianum fuiſſe, nullo fundamento, aut probabilitatis ſpecie aſſeri poterit) contra quos etiam Proſper ſcripſit librum quem *ad capitula Gallorum* pro Auguſtini doctrina nominauit: cum ergo exploratos doctrinæ Auguſtinianæ hoſtes, & cum Proſpero ſuper ea certantes habeamus, eoque charactere Celeſtinus eos, contra quos ſcribebat notauerit: Plagiatorum more, & vitio, quempiam alium ad eorum numerum trahemus: eo ſolum quod Presbyter Maſſilienſis fuerit, eoque etiam nomine, quod reliquorum Presbyterorum Maſſilienſium fuerit ingenio, & doctrina præſtantiſſimus, atque Academiarum Scholaſticus primipilus, ac de cætero Magiſter: cum nihil eius doctrinæ exploratum in ſuis ſcriptis reperiatur, vt vidimus, nec aliqua vſquam cum Proſpero ſuper Auguſtini doctrina concertatio, in qua à Proſpero, & Hilario victus declarari à Celeſtino poſſet. Accedit Caſſianum libris de Incarnatione vbi apertum, non ſolum Neſtorianis, ſed & Pelagianis bellum indixit, hanc etiam Semipelagianam hæreſim, Pelagianæ reliquias ſcilicet, acriter inſectatum eſſe. *Eam dicens, venenoſam certi erroris, incerti nominis, nuper in diebus noſtris ortam*, vt bene obſeruauit Gueſnay noſter lib. 1. Caſſiani illuſtrati c. 64. num. 11. ſub cuius finem hæc ex Caſſiano etiam recitat, ita ſcribens. *Nunc quod paulo auſterius dicere cæpimus exequamur: vt omnes ſciunt in Pelagianis cineribus ignes quærere te, & nouis Sacrilegiorum flatibus fauillas veteres excitare.* Cineres autem erroris Pelagiani non error ipſe, ſed eius reliquiæ, Semipelagianus error, vocitatus à ſuo exordio fuit: nec nouus flagitiorum flatus fauillarum veterum error ipſe Pelagianus dici vſquam poteſt. His forte decepetus Baronius, & alij libris de Incarnatione Semipelagianiſmum à Caſſiano retractatum crediderunt; quem potius ab ortu ſuo illi inuiſum probant.

13. Ad Hiſtoricos: ex eorum, quoad rei huius hiſtoriam, varietate, inconſtantia, & contradictionibus notatis num. 4. & 5. claret, teſtes varios eſſe, nec fidem facere poſſe, ſuamque ex Proſperi iudicio, infecto Caſſiano ſententiam dixiſſe. Quod, & Scholaſticis Caſſiano aduerſis euenit, qui, ſi attente, ac ſine damnationis præiudicio, vt nos fecimus, Caſſianum legiſſent, aliam forte de eius ſcriptis ferrent ſententiam. Nec dubium eſt, quin illuſtres illi tres ſacris infulis inſigniti Dominicanæ familiæ primi Magiſtri, & primores, in Caſſiano & Proſpero verſatiſſimi aliorum hiſtoricorum, & Scholaſticorum iudicio lancem, vt non deprimant, æquent. Nempe Ioann. Dominici Rhaguſæus Archiepiſcopus, S. Antoninus Florentinus, Vincentius Bellouacenſis Præſul. Quibus, ſi Eucherium Lugdunenſ. Epiſcopum, victorem Epiſcopum Martyritanum opera Caſſiani, & ſententias omnes, non approbantes modo, ſed pro commodiori fidelium vſu in Epitomen religentes, vt vidimus, Gennadium Maſſilienſem Epiſcopum, ac Leonem Papam addideris defenſionis Caſſiani lancem præponderare videbis. Nec æſtimo accurata noſtra textuum difficiliorum, & contextuum meditatione, & interpretatione, (cui anteceſſores noſtri, dictis aliorum referendis, computantiſque ſolum contenti, non incubuerunt) eleuandam: id autem laboris ſuſcepi, tum, vt de more non aliorum ſententias transcriberemus tantum, dum noſtram ſcribimus: tum, quia in aliorum cenſuras ſumus ſemper charitatis lege difficiles, atque in aliorum doctrinis ea quibus excuſentur, inquirimus, non quibus damnentur (quod Caſſiano Doctiſſimo ſuæ tempeſtatis, ſanctiſſimo viro, communi tunc, & poſt hac, monaſticæ, atque Euangelicæ perfectionis Magiſtro, vel maxime debetur) tum quia in omni republica meliorem innocentiam æſtimo, quam correctionem. Præſertim, cum eius hominis delicta erroreſque ſunt, qui præ ſua excellentia, & amplitudine errandi, ac delinquendi facere authoritatem, nec ſolum exemplum, poſſint: nec pudeat prorſus imitari, quod in præclaris viris admiſſum conſpicitur: ac non obſcuro loco nata fœditas venditetur: quæ conſpicuos adeo Parentes poſſit iactare fidei ergo, vt non veritati, ſplendori conſulere illum reor, qui Patrum, præſtantiumque Doctorum, vbi erroris aliquid ſonant, ita textum contextumque rimatur, vt Catholicum eorum ſenſum ibi adinueniat, &, quantum veritas patiatur, in apertum producat, idque etiam præſidij hæreticis auferat, vt nudos prorſus illos, atque inermes Doctores Catholici adoriantur: id nobis tam prolixi laboris in cauſa fuit, vt perpenſis cunctis, quorum pleraque, non ita ab aliis inſpecta minutatim fuerant, docti alij cum plena, vt aiunt cauſę Caſſiani notitia ſententiam ferant, quod ipſum de Patribus aliis iam præſto.

CERTAMEN III.

Aliorum Patrum circa Semipelagianiſmum ſenſa eruuntur.

1. GRæcos Patres ante hæreſim Pelagij: quare, & Maſſilienſium, exortam, nedum examinatam atque damnatam, humani aliquid paſſos Catholico animo Semipelagianis præluxiſſe Doctorum virorum ſententia eſt: & Clemens Alexand. 7. ſtromat. ac Cyrillus item Alexand. 3. contra Iulianum à Theologorum, quos viderim nemine excuſantur, ſed in Semipelagianiſmum lapſi circa diſputationem creduntur, eorumque ſententiam amplexatus Chryſoſtomus iudicatur ab Arnobio præfatione in eius opera, Molina in concordia d. 41. Vaſquez 1. p. d. 89. c. 4. & 91. c. 8. ego vero, vt de Clemente, & Cyrillo iudicium tantiſper differam, Chryſoſtomum, ne materialiter quidem ad Semipelagianiſmum impegiſſe cenſeo cum Sixto Senenſ. 5. Biblior. ſuæ annot. 102. Soario 1. p. c. 2. de prædeſtinatione c. 8. qui accurata ſua in Chryſoſtomo vindicando opera pleroſque Recentiorum ſubſcribere fecit. Mouentur: quia homil. 28. in Geneſ. Dei gratiam *præuiam* vocat. Sed nihil ibi firmum, cum de gratia externæ protectionis per impedimentorum remotionem, quæ noſtræ induſtriæ, & arbitrij libertati non ſubiacet, expreſſe loquatur illud ſane firmius ex homil. 58. altera vbi Dei gratia *preces noſtras ſemper præuenientem* à Chryſoſtomo dicitur & homil. 12. in 1. ad Corinth. ad id, *quid habet, quod non accepiſti*, ita ſcribit. *Acceptum habes non hoc, aut illud, ſed omnia, quæ habes. Non enim hæc recte facta tua ſunt* (principaliter nempe) *ſed diuina gratia: etiamſi fidem dicas*, (in qua Semipelagiani aberrarunt) *ea exortis ex vocatione.* Adde homil. 28. in Matth. ſic fatum. *In gratia Dei totum poſſumus, ſine gratia autem nihil*, & ſane cum Catholica contra Semipelagianam doctrina in Pauli epiſtolis, qui ipſum interpretati Chryſoſtomo commentaria in aurem inſuſurraſſe legitur, & creditur, id doctrinæ ſuæ momenti tanti ad fidem de gratia Chriſti reticuiſſe, neque voluiſſe inſpirare, vel abi Chryſoſtomus poſſet, non videtur credibile: maxime cum conſtet ad locum Pauli citatum totam Pauli ſententiam fuiſſe à Chryſoſtomo penetratam. Aliis argumentis, & coniecturis noſtri Soarez, & ex epiſt. Celeſtini ad Epiſcopos Galliæ, vbi Semipelagianum Maſſilienſium errorem *perniciosam* appellat *nouitatem*, (quæ; ſi Græcorum Patrum,

& Chryſoſtomi ſententia fuiſſet, nouitas non foret) & ex damnatione eius erroris anticipato, (vt inquit Auguſtinus epiſt. 106.) à Græcis Patribus in Concilio Palæſtino (quod nuſquam fieret, ſi Græcorum Patrum ſententia fuiſſet) ſatis probabiliter reſpondebat Magiſter meus Daza: Nouitatem in Eccleſia latina rectè dici potuiſſe, cum à Maſſilienſium tempore illo audiri in illa cœperit; atque abſolute in Eccleſia tota: quia eo vſque à nullo, adhuc Patrum Græcorum, fuerat ex inſtituto aſſerta, ſed ab vno, vel altero obiter, & aliud agente curſimque poſita, vnde & ad coniecturam ex Concilio Palæſtino eius erroris damnatione peritam ſolutio eſt procliuis: cum nondum eſſet paucorum illorum Patrum ſententia euulgata, & recognita: vt mittam Patres ad iudicia in Conciliis ferenda, non tam ex ſuis, & aliorum ſenſibus, needum ab Eccleſia diſcuſſis, quam Spiritus ſancti inſpirationibus, & motibus agi.

2. Ego itaque vt Chryſoſtomum ab erroris Maſſilienſium, materialis etiam, ſuſpicione liberem recitatis teſtimoniis, & ratione prima ducor, ac inſuper ex datis vindiciis Caſſiani: cum enim Caſſianus ſapientiſſimus, addictiſſimuſque in omnibus doctrinæ Chryſoſtomi fuerit, ideoque licitum eſſe quandoque mentiri in collatione 17. Abbatis Ioſeph. c. 12. & 17. ſignificauerit, quia id docuerat Chryſoſt. 1. de Sacerdotio fine & homil. 32. & 57. in Geneſ. & epiſt ad Olympiam ex eodem ſenſu, quo Caſſianus, circa gratiæ præcedentiam iudicaſſe credendus eſt: ibi etiam vbi aduerſum aliquid videtur locutus; obinde in Caſſiani Catholico ſenſu indagando, & oſtendendo Chryſoſtomi negotium præcipuè agi ſupra monebam: ſunt etenim diſcipuli & Magiſtri locutiones ſimillimæ, & quæ ſubinde nequeant concordare in ſenſu diuerſi: immo vero durius aliquando Chryſoſtomus loquitur, vt, niſi ex præſuppoſitæ ſententiæ cum Caſſiano diſcipulo communitate, & data à nobis explicatione vix, ac ne vix quidem, in ſenſum Catholicum trahi Chryſoſtomus poſſit, vt ex ſequentibus clarebit: ait enim homil. 12. in epiſt. ad Hebræos. *Deum non præuenire noſtram voluntatem, ne temeret libertatem.* Reſpondet vero Soarius præuenire idem ibi valere ac phyſice prædeterminare, vt in Damaſceno, dum Deum non præfinire actiones noſtras liberas legimus, de prædeterminatiua phyſica prædeterminatione intelligimus, non autem alia Soariſtica benigniore, ſed hanc ſententiam à Damaſceno negari Vaſquez & nos facile contendimus & probauimus. At contra interpretationem Chryſoſtomi inſtat Magiſter meus Daza: quia illis ipſis locis, quibus Soarez eam confirmat, ait Chryſoſtomus Deum gratia ſua nos præuenire, vbi non loquitur de præfinitione phyſice prædeterminatiua ſibi ſcilicet contradicens: eſſet autem bardi cuiuſdam, aut fallacis hominis æquiuocatio eiſdem ipſis locis verbum idem, iam vno, iam alio ſenſu vſurpare: ſed ex inſtantia hac genuina Chryſoſtomi, & Catholica ſententia obiecto, ac ſimilibus locis, deprehenditur. Nempe Deum voluntatem, & operationem noſtram non præuenire ſe ſolo illam operando: quin etiam ſuas partes, & primas phyſice (tametſi non principales, & moraliter primas) in libere operando voluntati, gratia etiam ſua præueniente (vt præueniri ibidem admitrit) relinquat; alioqui voluntatis, & operationis euerteretur libertas: quam gratiæ præuenientis aſſiſtentia, & cooperatione ſeruandam Caſſianus ex Chryſoſtomi Magiſtri doctrina aiebat. Nec fallit Chryſoſtomus eum eadem voce iam aſſerit, iam negat: ex anthitheſis enim vicinitate alio ſe, atque alio eius ſignificatu eadem voce, vti monet, atque explicat ſatis. Dixi autem voluntatem gratia præuentam primas phyſice in operando partes, & ſi non præcipuas, & moraliter partes habere, quia determinatione tota ſua phyſice, gratiam ſibi à Deo præſtitam, vt ad opus bonum ex parte actus primi compleatur, ad opus exequendum, atque operationem identicam ſecum trahit; tametſi, quia gratia ex congruitatis eius ſcientia à Deo donatur, præcipuum agens: & cui opus ipſum principaliter in morali æſtimatione debetur, haberi prorſus debeat, Deoque ſubinde donatori in radice congruæ vocationis, vt Auguſt. & Theologi Catholici docent, attribui.

3. Inde difficillimi, duriſſimique teſtimonij ex Chryſoſtomo homil. 17. in Ioann. pars prima à nullo eius vindice emollita facile expeditetur: ſic autem ait. *Deum ſuis in nos beneficiis noſtras non præuenire voluntates, ſed a nobis incipiendum eſſe.* Voluntates quippe non in actu primo, ſed in actu ſecundo pro earum actibus liberis, & in actu ſecundo vſurpat, & in eis iuxta proximè dicta primas phyſice partes nos, arbitriumque noſtrum habere, atque eo ſenſu à nobis incipiendam eſſe certiſſimum eſt, gratiámque operationem voluntatis cooperando exercitè non præuenire, ſed ſequi potius determinationem voluntatis & arbitrij, cui in operando ſubditur, & quo trahitur ad identicam cooperationem cum determinatione qua trahitur: ſed hanc ſolutionem ipſe contextus, ſecundaque teſtimonij eiuſdem pars, quæ primam explicat, apertiſſime videtur excludere: ſubdit enim continuo Chryſoſtomus. *Sed cum nos prompto paratoque animo ad ſuſcipiendam gratiam exhibemus, tunc multas nobis offert ſalutis occaſiones*: ſiue vt homil. 12. in epiſt. ad Hebræos ait. *Tum multam afferre auxiliationem.* Dixit autem hæc Chryſoſtomus pendens interrogationem illam Chriſti Domini quid quæritis ad duos Baptiſtæ diſcipulos Andræam, & ſocium, qui eum audito de ipſo Baptiſtæ teſtimonio ſtatim ſunt ſecuti: & quorum proinde bonam voluntatem, & deſiderium inquirere. Bonum vt poſtmodum ſalutis occaſiones, ſiue auxiliationem multam ſuæ gratiæ offerret: quare inceptionem, quam ex nobis ad beneficia, & auxiliationem Dei ad ſalutem præceſſuram dixit, phyſicum per actum diuerſum ab eo, qui ex Dei auxiliatione procedit, ac proinde ex nobis ſolum, & viribus naturæ profectam videtur aſſerere, non autem præcedentiam illam ſubtilem ſcholaſticam operationis eiuſdem, prout à nobis, & prout à gratia, quam arbitrij noſtri determinatio ad cooperandum identicè trahit. Teſtimonij difficultatem profeſſus initio fui: cum autem videam Chryſoſtomum toties neceſſitatem gratiæ præuenientis quodvis noſtrum bonum opus agnouiſſe, aſſeruiſſeque ſibi nunc illum & ſibi & veritati Catholicæ à ſe ex Paulo cognitæ repugnaſſe credere non poſſum. Cenſeo ergo Chryſoſtomum hic inceptionem ex nobis neque ad primam gratiam quamuis, neque ex ſolis noſtris, & arbitrij viribus intellexiſſe, ſed ad multam quandam, ſeu magnam Dei auxiliationem, & beneficia grandiora, ad quam merita priora, non ex naturæ ſolum viribus, ſed ex gratia, & beneficio, non adeo in ſe magnis, & ingentibus profecta inordinaria prouidentia, etiam ſupernaturali præcedunt: id ſuadet mihi materia textus, quæ erat de Andreæ, & ignominati alterius Baptiſtæ diſcipuli ex Magiſtri ſui teſtimonio de Baptiſmo Chriſti in Spiritu ſancto Chriſtum ſequentium, quos ipſe ad Apoſtolatus culmen euecturus erat, atque euexit: eos vero ex Dei gratia interna Chriſtum fuiſſe ſecutos, ac deſiderium Baptiſmi in Spiritu ſancto, quem à ſuo Magiſtro audierant, de quo à Chriſto Domino interrogabantur, concepiſſe, non negat ibi Chryſoſtomus: immò vero, vt non aſſerat expreſſe, ſupponit: dum ex Ioan. Baptiſtæ teſtimonio quoſdam ex eius diſcipulis Chriſti moribus & doctrinæ oblatraſſe; hos vero duos Chriſtum, eiuſque doctrinam fuiſſe ſtatim ſecutos ait: quo differentiam internæ motionis, & vocationis intimationi teſtimonij, & prædicationis Baptiſtæ in his præ aliis adiunctæ, manifeſte recognoſcit, atque de duobus ſequentibus ait illico Chriſtum ſecutos: vt oſtenderetur nullo eos humano motiuo, incitamento, (ac ſi diceret ſolo diuino) repente audito Magiſtri teſtimonio illum ſequendi ſanctam determinationem concepiſſe, Chryſoſtomi verba ſunt. *Maximum autem argumentum eſt recta eos mente ſecutos, quod nullo hortatu (ſuſpectum enim fuiſſet) ſed ſolo auditu, quod in ſpiritu ſancto eſſet Baptizaturus ſequuti ſunt*: quæ interpretatio germanior mihi viſa eſt, illa, quam dedit Sixtus Senenſis 5. Biblioth. annot. 101. quod ſcilicet Chryſoſtomus de gratia ſubſequente, & habituali loquatur, dum gratia nos præueniri negat.

4. De reliquis vero primoribus, & quaſi Principibus Sanctorum Patrum, Damaſceno, Cyrillo Alexandrino (etſi qui ſimiles alij ex Græcis in Semipelagianiſmi ſuſpicionem vocantur, tametſi eorum defenſio à pleriſque deſperetur, cenſeo tamen illos nullatenus Semipelagianiſmo, & Maſſilienſibus præluxiſſe; licet hi ſe eorum teſtimoniis protexerint, & citata loca eum errorem ſonent.

Moueor

Digitized by Google

Moueor : quia, vt vidimus tom. 1. de Deo vno controu. 3. d. 1. q. 2. vbi de Patrum circa prædeterminatiua decreta Dominicanorum Recentiorum ſententia egimus, eorundem Patrum teſtimoniis plurimis oſtendimus recte eos de indifferente arbitrij noſtri gratia etiam à Deo præuenti, poteſtate docuiſſe, atque noſtræ libertatis cum efficaci Dei gratia percaluiſſe concordiam : quare eos, vt humani arbitrij ſeruarent libertatem gratiæ præuenientis ad quodvis bonum opus neceſſitatem negaſſe credibile non eſt. Maxime cum iidem omnes gratiam prædeſtinationis, & vocationem ſecundum propoſitum miſericordi, gratuitæque Dei voluntati vbique tribuant, & magnifice commendent : quare eos gratiam in totum arbitrij noſtri opera ita præuenientem, vt in eis edendis ſuas ipſi partes non relinquat, quas habere recitatis ibidem locis aſſerunt, & contendunt ſolummodo negant, quo etiam pacto explicandus venit Marcus Eremita ſanctitate, doctrina & miraculis illuſtris tom. 5. alias 3. Biblioth. Patrum lib. de paradiſo & lege ſpirituali in Proœmio ſcribens. *Iubet Deus, vt homo in primis cognoſcat, & , cum cognouit, amet, & voluntatem depromat : vt autem mens exerceatur, laborem perferat, vt autem opus aliquod perficiat gratia Dei largitur volenti, & credenti : quare voluntas hominibus eſt, velut auxilium à natura inſitum, qua abſente, ne Deus quidem, quidquam operatur, tametſi facultate non caret : quod ſi ob humani arbitrij libertatem, igitur operis perfectio Dei eſt, voluntas autem hominis :* quibus Dei, eiuſque gratiæ operis perfectionem ſiue opera perfecta ſolum videtur tribuere ; bonum vero affectum hominis voluntati & arbitrij viribus, quas Dei auxilium naturæ inditum appellat : vtrumque vero Semipelagianum explorato eſt. Sed tamen non auxilium, vt Semipelagiani, ſed *velut auxilium* improprietatem loquendi denotans, dixit, conſequenter ad ea quæ anterius dixeraţ : Deum facultatem bene operandi nobis tribuere, ab eoque ſemper in virtute præueniri, nunquamque ipſum à nobis, adhuc in bona voluntate ex Pauli ſententia, *ipſe eſt qui operatur in nobis, & velle, & perficere pro bona voluntate* : & ſuperius paululùm ex 1. Cor. 12. *Nemo poteſt dicere Dominus Ieſus niſi in Spiritu ſancto*, dixerat, *quomodo quis orabit niſi in Spiritu ſancto ?* & ſub oppoſita verba, exemplo ferri arte facti ſcindentis, non ſuo : ſed artificis impulſu, ſubdit. *Hunc in modum homo, licet exerceatur, & laboret operans, quod bonum eſt, Dominus tamen etiam in ipſo operatur :* & ſub primo capitum titulo c. 1. *Primum omnium certo ſcimus Deum totius boni eſſe authorem, tum principium, tum medium, tum finem porro impoſſibile eſſe nobis quidquam boni, facere, aut credere, niſi per Criſtum Ieſum, & Spiritum ſanctum omne bonum à Domino gratuito nobis datum eſt.* Vnde inferius de bonis operibus gloriandum nobis non eſſe ſæpe deducit c. 4. *Omnis virtutis initium, & Auctor Deus eſt : vt Sol diuini luminis*, in quam ſententiam ſub titulo 2. c. 2. & 56. & 154. frequens ſcripſit : cæteros Patres, cum Græcos, etiam Damaſcenum & Cyrillum, & aliquos Latinos, qui aliquando Semipelagianiſmo videntur adſonaſſe multa eruditione ab eius ſuſpicione liberat noſter Ruiz d. 28. fere tota, quæ omittimus breuitatis cauſa : quia reliquis Patribus de errore Semipelagiano lis intentata non eſt. Denique Auguſtinus aliqua, aliud, vt ipſe ait agens, quæ videntur Semipelagianiſmo præluxiſſe, & quibus Maſſilienſes pro ſe Auguſtinum, eiuſque Aſſeclas Proſperum, & Hilarium redarguebant, vt conſtat ex obiectionibus Vincentianis, & capitulis Gallorum. De eis tamen nihil agendum hic eſt tum, quia, quæ bonum, & Catholicum ſenſum habebant, retractauit ipſe 1. de Prædeſtinatione Sanctorum c. 3. & 1. retract. c. 23. pleraſque, quæ autem bonum capiebant ſenſum, explicuit, tum per ſe, eis libris & reſcriptis ad Proſperum, & Hilarium, tum rogatus per Proſperum, ad obiectiones Vincentij, & Gallorum capitula.

5. Orto verò iam Maſſilienſium errore, eiſque ab Eccleſiæ Patribus bello indicto eius defenſores Patres aliquot notantur, quorum hic etiam cauſam examinare oportebit. Primus accuſatur Gennadius Epiſcopus paulò poſt Caſſiani doctrinam Catholicam immerito diffamatam à Proſpero dixerit recitatis ſupra verbis certam. 2. ex ſuo libro de ſcriptoribus Eccleſiaſticis, cum tamen Caſſiani doctrinam de gratia & libero arbitrio doctrinæ Proſperi contrariam his immediatè ſubnexis fateatur. *Re enim vera Caſſiani, & Proſperi de gratia Dei, & libero arbitrio ſententia in aliquibus ſibi inueniuntur contraria.* Cum tamen Proſperi ea de re doctrina, cæterorum cum quibus pugnabat doctrinis, vtpotè ad purum Auguſtinianam, & Patribus conformior à Celeſtino, aliiſque ſummis Pontificibus prælata videatur. Baronius, Gordonius, & Gualterus, Gazæuſque ita de illo cenſent ; licet, cum illum Maſſilienſem Epiſcopum factum poſt modum videant, cum iam male error Maſſilienſium in Eccleſia audiret, duo primi tunc iam ea ſuſpicione liberatum eſſe aiunt, cum in Epiſcopum aſſumptus eſt : ſed rogare illos vellem vnde tunc illa fuerit ſuſpicione Gennadius liberatus ? An retractatione erroris prioris, de ea quippe nullum eſt in eius ætatis monimentum. An, quia male fundata contra ipſum ſuſpicio collapſa eſt ? Id credo : ſed inde nunquam illum Maſſilienſibus conſenſiſſe demonſtratur, vt cenſet Soarius Prologomen. 5. de grat. c. 5. num. 35. cui ego ſubſcribo, ex Platina etiam, qui in vita Symmachi Pap. eum diligentem Auguſtini imitatorem appellat, & authorem libri de Eccleſiaſticis dogmatibus, qui Auguſtini nomine circumfertur, fuiſſe iudicat : & Adrianus Papa epiſt. 1. ad Carolum Regem, quæ eſt 3. tom. 1. epiſtolarum Pontificum pag. 737. eum Sanctum, & Catholicum appellat, & cuius proinde teſtimonia, tanquam magnæ in Eccleſia à Prædeceſſoribus Pontificibus, & Conciliis fuerint recepta, atque ex vſu pro ſuis dogmatibus conſtituendis : quare eorum exemplo pro ſanctarum reliquiarum veneratione, de qua ibi Adrianus ſcribit, Gennadij teſtimonia producens ait : *In ſacris prædictis Conciliis prædeceſſorum meorum Sanctiſſimorum Pontificum hæc oblata ſunt teſtimonia.* Quod ſi aliquam Pelagiani, ſeu Maſſilienſis erroris ſuſpicionem Gennadius aliquando incurriſſet minime fieret : à Proſpero autem non ſatis æque intellectum Caſſianum Gennadius queritur, & immediate ait : re enim vera illos diſſentire : tum, quia diſſenſus vera cauſa, non æqua Caſſiano Proſperi interpretatio, fuerit : vnde Celeſtini ad Epiſcopos Galliæ pro Proſpero, & Hilario contra Maſſilienſes approbatio Gennadij doctrinam non tangit ; vt ſupra de Caſſiano dicebamus.

6. Fauſtum Rhegienſem erroris eiuſdem reum aguni Ioan. Magentius, & Petrus Diaconus, & Fulgentius Ruſpenſis, qui teſte Iſidoro de viris Illuſtribus ſeptem libros contra Fauſtum ſcripſit. Ado Viennenſis Caſarius, & Anitus etiam Vienenſis & Baronius hunc libris eius de gratia, & libero arbitrio ab hoc errore non liberat, veì nec Vaſquez, & Soar. locis citatis : ſed tamen cum ab eo longe ſe motum habendum cenſent Gennadius de viris illuſtribus in *Fauſto*. Tritem. de Scriptoribus Eccleſiaſticis pagina 236. Driedo de captiuit. & redempt. generis humani tract. 4. c. 2. p. 4. quibus ego etiam ſubſcribo. Primò ob eius ſanctitatem publico, & annuo cultu ab Eccleſia Rhegienſi 16. Ianuarij celebratam. Secundo ob inſignis ſanctitatis, & doctrinæ Fauſta reperta à ſancto Sydonio Appollinari Epiſcopo Albernenſi ipſius coætaneo duabus epiſtolis, & quodam Eucharistico de Fauſto. Tertio, quia Concilium Arelatenſe ipſi commiſit, vt Concilij nomine, & ſuo epiſtolam ad Lucidum Presbyterum Gallum contra errorem prædeſtinatorum, quo erat infectus ſcriberet cui prorſus catholicæ & doctæ eius Concilij Patres ſubſcripſere ; id autem muneris doctori non per omnia probatæ doctrinæ, ſed de errore aliquo ſuſpectæ non committeretur à Patribus Concilij. Quarto, & præcipue, quia ſexcenties Catholicam hac de re doctrinam profeſſus eſt, atque inter duos extremos eius temporis errores, alterum ſalutis noſtræ negotium totum Dei gratiæ & prædeſtinationi, abſque arbitrij, & libertatis noſtræ vſu tribuendum, alterum illud totum arbitrij facultati deferentium vtrumque egregiè confutat, vt ait Driedo, gratiæ, & liberi obſequij noſtri neceſſitatem prædicans & probans libris de gratia, & libero arbitrio ex quibus impetitur, lib. 1. c. 6. vtrique errori ſcripturæ eripit arma ſuamque Catholicam de vtriuſque (gratiæ ſcilicet & libertatis noſtræ, neceſſitate exprimit, vt cum alterius neceſſitatem contra alterum ex illis errorem ſcorſim probat, negari à ſe alterius neceſſitatem nemo decipiatur : eius verba ſunt. *Sic apud regeneratos, quando gratia ſine labore, vel labor ſine gratia in ſcripturis ponitur,*

Digitized by Google

nitur, ſupprimitur, non ſeparatur: cum vnum ſine altero dicetur tacetur alterum, non negatur: ſecundum illam regulam, quam Auguſtinus inſinuat: non omnia quæ tacentur negantur. Atque è Paulo 1. Corinth. 15. *Abundantius illis omnibus laboraui; non ego, ſed gratia Dei mecum, ſic monet vide quo modo ad gratiæ donum ſemper iungit laboris obſequium: & quia mentionem ſolius laboris intulerat, cito, quaſi ad amplexum matris gratiæ recurrit, dicens. Sed gratia Dei mecum: gratia Dei ſum id, quod ſum. Primas partes ſoli gratiæ pro ſubiectus adſcripſit media quoque labori Magiſter obedientia deputauit: vtrumque in conſummatione moderatus gratiam laboremque coniunxit. Non dixit ego ſine gratia, vel gratia ſine me; ſed gratia Dei mecum: quæ prius ſigillatim diſtincta protulerat, quam bene in ſermonis fine contexuit!* Cui ſententiæ inſiſtit c. 15. 16. & 17. vbi hæc: *Circa ſententia nimietates, & æqualitates ſunt ſimilis improbitas: par impietas ſi totum ſoli gratiæ, vel ſi totum ſoli adſcribatur labori: quid nos oportet inter iſta ſentire? niſi, vt ſemper gratiæ ſubiiciamus laborem, & ſemper gratiam cum labore ſociemus: ante omnia arrogantiam laboris fugiamus.* Quid pro Catholica neceſſitatis gratiæ veritate cautius, id forte ex c. 11. *Qui vel initium operis ſibi præſumit arrogare vel finem, ad illum merito dicitur: niſi Dominus ædificauerit domum, in vanum laborauerunt, qui ædificant eam:* immò plerinque locis ex quibus ipſe erroris Maſſilienſis ſiue Semipelagiani arguitur: vti ex c. 4. vbi contra prædeſtinatores ait. *Tu intra gratiæ vocabulum includis fatale decretum ſi vnus ad vitam, alter ad perditionem, vt aſſeruit, deputatus eſt, ſi ut quidam Sanctorum dixit non iudicandi naſcimur, ſed iudicati.* Quibus, ne ſugillare Auguſtinum nomine cauſſam inueniunt, illud *Sanctorum* prædeſtinatores ſcilicet, non Auguſtinum, Fauſti defenſores ingenioſi aiunt quod eſt plane falſum: cum Sanctos nominare non poſſit quos Hæreticos confutat, & appellat, Auguſtinum ergo, vel Catholicum alium Patrem ibi allegat, prædeſtinatores & fatales Hæreticos ab abſurdo, quod ex eorum ſententia *non iudicandi, ſed iudicati naſcamur* confutantem, ſiquidem non ex induſtria vlla & cooperatione libera arbitrij noſtri gratiæ Dei iudicabimur, ſaluabimurque, vel damnabimur.

6. Cum autem ait capite 16. *Quod ſi (quemadmodum abrupta prædeſtinatorum blaſphemat impietas;) alij ad mortem præordinati, alij prædeſtinati videntur ad vitam: nullam Chriſti veniendi cauſam; nullam moriendi habuit neceſſitatem.* Hæc autem, tametſi prædeſtinatorum errorem abiiciant, quia ex fatali neceſſitate peccandi peccatum noſtrum, quod tota veniendi, moriendique occaſio Chriſto Domino fuit, peccatum non fore conuincitur, etiam negantes gratiæ Dei neceſſitatem ad bene operandum, & ſalutem conſequendam refellit: ſiquidem Chriſtum veniſſe, mortuumque fuiſſe, vt gratiam nobis ad bene operandum, & ſalutem meritis ex gratia ipſius profectis conſequendam nobis promeretur, atque ita nos redimeret æque dogmaticum eſt: ac proinde ſublata libera noſtra cooperatione gratiæ Dei prædeſtinatorum hæreſi Incarnationis finis primarius, ac ſubinde Incarnatio, eiuſque neceſſitas auferretur; quæ tamen per eam hæreſim non auferretur etſi id abeſſet, cum poſſet dici à prædeſtinatoribus Chriſti aduentum, & mortem præuiſo peccato expectatum fuiſſe, vt ſaluandos prædeſtinaret: quare ibi Fauſtus potius qua negantes gratiæ per Chriſtum, neceſſitatem ad bene operandum confutat, quam abſolute qua prædeſtinatores, id quod ex c. 8. ad ea verba: *reddet vnicuique ſecundum opera ſua;* opponitur nempe *vbi ſalutem hominis non in prædeſtinatione factoris, ſed in operatione famulantis largitor gratia collocauit,* opponitur, potius Catholicam mentem Fauſti oſtendit: cum largitionem gratiæ à ſalute diuerſæ; quare, & gratiæ auxiliantis ad famulantis operationem expreſſe admittat. Aliud ex c. 12. *filium prodigum per inſitum ſibi bonum ad Paternos recurriſſe amplexus,* mirum eſt à Theologo, non prorſus inerudito opponi, cum ſubdat: *ſed gratia quæ pulſauerat peregrinantem ipſa ſuſcepit reuertentem,* quem ſenſum habet, quod de Abel ait lib. 2. c. 6. vbi ante legem, ne de illa gratiam, quam fatetur, intelligas, diuinæ munificentiæ dona viguiſſe fatetur, atque ſanctum Abel ex fide inchoaſſe, & profeciſſe his docet, *niſi fides, quæ eum virtutum amatorem fecerat inſpiraſſet.* Ea vero Dei donum fatetur ibidem ſcribens: *quod nequaquam obtinere potuiſſet, niſi ad Domini donum (fidei) famuli acceſſiſſet obſequium.* Conſone c. 4. ad id *operamini cibum, qui non perit,* dixerat: *cibus, id eſt intellectus litteræ perire, cibus vero gratiæ, id eſt fides permanere deſcribitur,* & c. 5 *quod creditur gratiæ largitas eſt*, quod autem eius infenſi cenſent cum gratiæ præuenientis quoduis bonum opus nomine gratiam creationis cum Semipelagianis intelligere, non æqua, ſed male ſana præiudicij contra ipſum ſuſpicio eſt. Id etiam vti vrgentiſſimum à Magiſtro meo Daza contra Fauſtum producitur ex lib. 2. c. 8. *Nec hoc quidem videbor incautus, ſi profitear: quod aliquoties in diſpoſitionibus noſtris, non quidem in vita noſtra primordiis; ſed duntaxat in mediis gratias ſpeciales, & ex accidenti largitate venientes voluntas noſtra, Deo ita ordinante, præcedat: vis ſanus fieri: & baptizandus interrogatur. In Centurione, Cornelio, præceſſit voluntas gratiam. Nihil hic, vt opinor redolet præſumptionis: cum, & hoc ipſum ineſſabiliter aſſeram: quod Deo ipſam debeam voluntatem. Præſertim, cum in omnibus eius motibus ad opus gratiæ referam, vel inchoationis initia, vel conſummationis exordia.* Ex hac autem diſiunctione videtur Fauſtus bonæ voluntatis initia non gratiæ ſemper & neceſſario deferre: cum ad conſummationem præire ſatis putet. Hic etiam locus, quod ſæpè diximus, & obſeruauimus, probat: quanti ſcilicet ad ſententiam tandem in rebus terendam referat præiudicium diſputantis: cum profundus adeo, atque omnis litteraturæ, etiam latinitatis, peritiſſimus Doctor quæ in eo loco exultare non poſſent minime viderit. Primum particulam *vel* copulatiuæ particulæ vim, & ſignificationem habere apud peritos Latinos, (ex quibus Fauſtus) elegantiſſimam, vt in dictionariis Stephani, & auctioribus Calepinis eſt videre. Sæpe Terentius & Cicero ea illum acceptione eleganter vſurpant, illa Ciceronis de claris Oratoribus phraſis nunc ſatis ſit, *Multorum, vel honori, vel periculo ſeruire*, id eſt, *honori & periculo*, id eſt tam vni, quam alteri, ſiue vtrique, ac noſtro Hiſpano idiomate vox *ò* quæ particulæ *vel* reſpondet, cum vſitatiſſimum coniunctiuum ſignificatum ſatis elegans habet, *ayudarete, ò comienzes, ò acaues, amarte, ò me ames, ò me abhorreſcas.* Sicque à Fauſto hic accipi *vel* textus ipſe demonſtrat. Cum præuentionem gratiæ à voluntate *non in vita primordiis*, id eſt primis vitæ ſpiritualis operibus, & voluntatibus ſalutis initiis vt eis gratiam Dei præueniri excluderet, ſed vlteriores ſpeciales gratias Dei, & largitates primis his voluntatibus, & ſalutis initiis ex Dei etiam gratia ſubortis conceſſas, vt ſtatim ait, illas ipſas primas voluntates Deo etiam ex conſtante ſententia ſua deberi. Denique lib. 1. c. 17. ait abſurdum inferri. *Si hæc Dei trahentis miſericordia, non niſi dignis donetur, iam gratia Dei humanæ vtcunque ſeruituti impenditur.* Ex loco autem antecedente refutatur aperte Vaſquez d. 91. c. 9. n. 51. aſſerens Fauſtum Caſſiano peius erraſſe: quia exiſtimauit in omni opere bono incipere, & gratiam præuenire debere.

7. Quæ verò erroris Semipelagiani præfatis Authoribus ſuſpicionem in Fauſtum mouerunt leuiora ſunt, quam, vt contra eius tot loris expreſſam, & conſtantem ſententiam, poſſint præualere, & ſane Ioannis Maxentij in reſponſione epiſtolæ Hormiſdæ Pap. ad poſſeſſorem, & Petri Diaconi libro de Incarnatione cap. 8. qui de Semipelagianiſmo Primi Fauſtum infamarunt authoritas non magni ponderis eſt. Cum à Monarhis Scythiæ pro ſua cauſa (quam Euthychianam nonnulli cum Baronio cenſent) Romam fuerint miſſi: deinde reſponſio illa Maxentij imprudens Hormiſdæ reprehenſio eſt: quare nulli eius in ea, vt minimam epiſtola, criminationi fidem facit. Denique Petrus Diaconus, vt in Proſpero dixi doctrinæ Auguſtinianę zelo aduerſas vmbras facile diſſipabiles potuit inſectari: certe de Fulgentio Ruſpenſe Iſidor. de viris illuſtrib. aut ſcripſiſſe ſeptem libros contra Fauſtum, qui tamen cum nullibi operum Fulgentij, immo nec Scriptoris alterius mentione extent, rumore aliquo vago illos Iſidorum memoraſſe veroſimilius eſt. Fauſtum à Fulgentio conuerſum ex Pelagianiſmo libros prorſus Catholicos de gratia & libero arbitrio in Fulgentij gratiam ſcripſiſſe eius defenſor Trithemius ait: id tamen ſomnio ſimile eſſe oſtendit noſter Gueſnay lib. 1. Caſſiani illuſtrati c. 63. n. 18. Quod autem Fauſti opera in Apocryphis cap. *Sancta Romana*, 15. d. à Gelaſio Papa numerentur, non

Digitized by Google

æquus de illis ſparſus rumor à Petro Diacono, & priſcis citatis in cauſa fuit, promptamque habet in ſimili de Caſſiano datam ſolutionem. Ruffinus eiuſdem erroris ſuſpicionem ſubiit cum ob Proſperi epiſtolam ad ipſum, tum quia eius opera citato eius capite *ſancta Romana* in Apocryphis recenſentur, ſed ob prædicta leuem contra ipſum coniecturam hæc faciunt: maxime cum eius opera à Gennadio laudentur. Denique Vincentius Lirinenſis ſimilem fuit apud aliquos calũniam paſſus, nullo alio titulo, quam inerudita eorum æquiuocatione, quod cum Maſſilienſi Presbytero Vincentianarum obiectionum quibus Proſper reſpondit nomine conuenerit. cum re profeſſione & loco adeo fuerit ab eo diuerſus. His ergo à Maſſilienſis erroris ſuſpicione vindicatis illuſtrium adeo pietate & doctrina Patrum authoritate nudos Semipelagianos Maſſilienſes eorumque errorem adoriamur.

CERTAMEN IV.

Maſſilienſes explorato, eorumque error confutatur.

1. DIximus cert. 2. ex hæreticis Iulianum Pelagianum, contra quem ex inſtituto ſcripſit Auguſt. eius argumentis a Pelagianiſmo in Semipelagianiſmum declinaſſe. Primum ex eius ſententia ibi recitata claret: fuit is Memorij Epiſcopi Capuani, S. Auguſt. familiariſſimi, & filius, & Epiſcopatu ſucceſſor. Huius obiter, & argumentis inſtantiꝰ, quaſi per vim, temperati Pelagianiſmi ſententiam Maſſilienſes Presbyteri magnam partem, neque moribus & doctrina ignobiliorem amplexati, ac mordicus tutati ſunt: eorum pleriqꝫ ſolo Maſſilienſium, Gallorumque nomine nobis innoteſcunt collatoq; ſtudio aduerſus vitæ iam functi Auguſt. Commentarios contra Pelagianos quindecim capitula ediderunt, Vincentius vero Maſſilienſis Presbyter, pro cauſa communi Maſſilienſium priuatum ſtudium, & laborem aggreſſus, obiectiones ſexdecim contra eiuſd. Auguſt. ſuper prædeſtinationis noſtræ negotio doctrinam ſcripſit: quæ de eius nomine à Proſpero, & reliquis poſtea Vincentianæ obiectiones nominantur: eo nimirum animo, vt infamata Auguſtini doctrina, in qua, non Pelagiani ſolum, ſed & Semipelagiani ſui erroris æmulum repoſitum videbant, hæreſis ſuæ contagium latius, longiuſque propagaretur. Quibus effectum eſt, vt quamvis Proſper eis obiectionibus: quantocyus multa eruditione, & ingenio occurrerit, nihilominus contagium multas Eccleſias Galliæ peruaſerit in quibus Genuenſis fuit, ex qua Presbyteri Camillus, & Theodoret. decem alia capitula pro ſua doctrina contra Auguſtinianãm euulgarunt quibus etiam Proſper ipſe reſpondit: eiuſdem erroris aſſecla habetur Vitalis quem à nemine excuſari video, imò ab Auguſt. accuſari epiſt. 107. contra ipſum, atque initium fidei ex nobis concedit. quin ex aliis eius locis Catholicam doctrinam de neceſſaria præcedentia gratiæ ad bonum quippiam expreſſerit, vt in bonum ſenſum cum aliis hactenus explicatis interpretationem mereatur: imò, vt obſeruat Henze d. 25. c. 7. n. 72. an Pelagianiſmum à ſe excuſſerit non ſatis conſtat. Denique Raymund. Lullius Catalaunus, Mercator in quingentis articulis à Leone 11. damnatis in directorio inquiſit. p. 2. q. 9. hunc habet ſexageſimum quartum. *In faciendo bono non oportet nos ſperare, quod Deus incipiat: quia iam incepit, quando nos creauit*: quibus gratiam creatiuam ſolum creationis cum Semipelagianis ad bonum inchoandum, vt minimum, admittit: imò vero, cum indefinita propoſitio de bono faciendo ſit, Pelagianum potius errorem, quam Semipelagianum videtur continere, & art. 7. *Homo poteſt venire ad ſaluationem per virtutes morales: & habere de gloria paradiſi tantum, quantum vult habere*: quod poſtremum, etſi benignum habere ſenſum in homine non adeo rei Theologicæ ignaro, nec de illuſione Dæmonis ſuſpecto, quia ad virtutes morales gratiam Dei per Chriſtum non negat; tamen ex tertio, art. 64. conſtat eum nullam aliam, quam creationis gratiam recognoſcere: quo argum. idem error videtur contineri in articulis 62. 65. 66. 67. 68. 69. in quibus, nulla gratiæ mentione, ſæpe aſſerit liberam hominis poteſtatem adquirendi virtutem contemplationem amorem, & amicitiam Dei, quantum, quando, & vbi volt. Quod, vt dixi, non Semi, ſed toti pelagianiſmus eſt.

2. Contra hunc tamen errorem dogma Catholicum fidei eſt, nullum opus ex naturæ, & arbitrij ſolum viribus elicitum primam gratiam prædeſtinationis ad gloriam, quantumvis tenuiter, & occaſionaliter, ſiue, vt anſulam adhuc, promereri: quare nec propriæ prædeſtinationis adæquatè, & ſecundum ſua omnia obiecta, & effectus ſumptam, cauſam efficientem exactiuam & vllatenus meritoriam dari ex nobis poſſe. Definita hæc veritas contra Maſſilienſes fuit primo à Celeſtino Papa epiſt. 1. c. 7. 8. & 9. ex quibus illud aſſumo, quo Catholicam noſtram ſententiam in ſcripturis, vbivis ea de re agitur, expreſſam teſtatur his verbis: *in omnibus diuinis paginis voluntati liberæ non niſi adiutorium Dei legimus eſſe nectendum: eamque nihil poſſe cæleſtibus auxiliis deſtitutam.* Sed & illud ex c. 8. non reticendum: *quod omnia ſtudia, & omnia merita Sanctorum ad Dei gloriam, laudemque referenda ſint: quia nemo aliunde ei placeat, niſi ex eo, quod ipſe donauerit.* Repetit c. 12. tanquam communem ſuorum prædeceſſorum ſententiam, nec dubitandum *ab ipſius gratia omnia hominis merita præueniri, per quam ſit vt aliquid boni, & velle incipiamus, & facere.* In quibus capitibus plura ex Innocent. 1. epiſt. ad Concil Mileuit. quæ eſt 26. & inter epiſt. Auguſtini 93. atque etiam ex Zozimo Pap. epiſt. ad Epiſcop. Africanos. Notatur vero in margine epiſtolæ Celeſtini t. c. quæ pro hac veritate recitantur ipſi adiecta fuiſſe, non à Celeſtino ibi ſcripta ſed vt non ex malitia, ex ignorantia notatum eſt: cum eadem à Proſpero contra Collatorem c. 10. & à Petro Diacono de Incarn. & grat. c. 8. ex Celeſtino recitentur. Adde pro eadem veritate Leonem Mag. epiſt. decretali ad Nicetam Aquileyenſ. Epiſc. 86. alias 85. c. 3. & ſerm. 1. de ieiunio decimi menſis Gelaſium Pap. tom. de anathematis vinculo inter medium, & fin. Definita etiam contra eoſdem poſtmodum fuit ab Arauſicano 2. can. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 14. 16. 17. 18. 25. & à ſynodo Moguntina habita anno 1594. c. 7. §. 2. ac demum a Tridentino ſeſſ. 6. cap. 5. ſunt autem aperta & frequentiſſima veritatis eiuſdem teſtimonia, quæ præfata Concilia pro citatis ſuis definitionibus, & Patres præſertim, qui contra recens ſubortum errorem Maſſilienſium pugnarunt) Auguſtinus. ſcilicet, Proſper, Hilarius & Fulgentius) producunt Pſalm. 55. verſ. 8. *Pro nihilo ſaluos facies illos*, iuxta doctam, & ſubtilem ad rem hanc Hieronymi interpretationem Dialog. 2. cont. Pelag. Auguſt. 1. de prædeſt. Sanctorum c. 6. Proſperi ad dub. 4. Genuenſium. ſecundo Iſai. 65. *Inuentus ſum à non quærentibus me: palam apparui his, qui me non interrogabant* quo teſtimonio vſus eſt Paulus ad Rom. 10. n. 20. Tertio ex Paulo eximio, omniumque ſapientiſſimo gratiæ Dei per Chriſtum Prædicatore 2. ad Timot. 3. *Non ſumus ſufficientes cogitare aliquid* (quovis ſcilicet modo gradúque ad ſalutem conducens) *ex nobis quaſi ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt.* 1. Corint. 12. *Nemo poteſt dicere Dominus Ieſus niſi in Spiritu Sancto.* Quibus locis ad rem hanc iidem Patres, & Arauſicanum Concil. 2. Can. 6. ac Patres reliqui vtuntur. Item 1. Corint. 4. *Quis eſt qui te diſcernit? quid autem habes, quod non accepiſti? ſi autem accepiſti, quid gloriaris quaſi non acceperis?* & quamvis ad litteram. non de gratiæ internæ acceptione à Deo, ſed Prædicatorum ſit, de quibus fruſtra, ad emulationem & contentionem Corinthij gloriabantur materiæ tamen vicinitate, & intento etiam ab Apoſtolo vlteriori ſenſu, ad gratiæ internæ, & bonorum operum omnium à Deo acceptionem textum intelligunt, Proſp. Fulgent. & Arauſic. Concilium cit. Can. 6. & ex ipſis poſt hæc Theologi Catholici omnes, 1. ad Philippenſ. 1. *Qui cæpit in vobis opus bonum* (Chriſtus nempe) *perficiet vſque, &c. c. 2. Deus eſt enim, qui operatur in vobis, & velle, & perficere pro bona voluntate.* Quibus aperte operis, & voluntatis bonæ inceptio atque initium, nec tantum eius perfectio, Dei gratiæ ab Apoſtolo tribuitur: quare eis teſtimoniis contra Semipelagianorum errorem plures anticipato, & ante eius ortum, ac poſt ipſum natum, cæteri Patres, & Theologi in primis vſi ſunt.

Digitized by Google

3. Sed epiſtola ſua ad Romanos totus eſt Paulus in hac veritate demonſtranda nempe opera legis, etiam ſcripta, abſque Dei gratia eiuſque adiutorio per Chriſtum exhibita, nullatenus ad ſalutem, & prædeſtinationem ad gloriam poſſe inſeruire: vtque ea ratione Romanis, & reliquis gentilibus ſalutis per fidem, & gratiam Chriſti conſequendæ animos faceret, ad fidemque & Eccleſiam Chriſtianam pertraheret: iuſtus texeretur tomus, ſi omnia, quæ ad rem præſentem in epiſtola faciunt eſſent pendenda, præſertim c. 9. ex quo non pauca expendimus ſupra, dum gratuitam noſtri à Deo prædeſtinationem d. 1. ſtatueremus. Sed, quoniam eo Pauli inſtituto, ac intento propalato ſemel, quicunque eam epiſtolam legat attente, ea omnia facile ad noſtrum inſtitutum poterit obſeruare: vnum tandem eius textum producam, in quo non ſolum noſtra Catholica concluſio, ſed validiſſima contra Semipelagianos ratio continetur: extat tamen citat. epiſt. c. 11. num. 5. vbi, poſt quam ſalutem, ac prædeſtinationem ad illam non, niſi ex gratia Dei, fuiſſe, eſſeque anterius probauerat, concludit: *Sic ergo & in hoc tempore reliquiæ ſecundum electionem gratiæ ſaluæ factæ ſunt*: vnde arguit. *Si autem gratia, iam non ex operibus*, gratiam non ſupponentibus *alioquin gratia iam non eſt gratia.* Cum autem Semipelagiani electionem ad ſalutem, ſiue prædeſtinationem electionem gratuitam, & gratiæ eſſe admittant, vt debeant, eodem Pauli argumento ad contradictionem è ſuo errore (quod ſcilicet gratia prima, ac ſubinde prædeſtinatio ſecundum ſe totam, ſuaque obiecta, & effectus omnes adæquate ſumpta ex operibus naturæ ſit) deducuntur: quod nimirum gratia, quam aſſerunt, gratia non ſit. Huic Pauli teſtimonio, & argumento vtpote contra Semipelagianos validiſſimo ad eos confutandos inſiſtunt Concil. Arauſic. 2. Can. 6. 17. & 25. Tridentinum ſeſſ. 6. c. 5. Auguſtinus de prædeſtinatione Sanctorum c. 2. *Quæ vtique*, inquit, *non eſt gratia, ſi eam vlla merita præcedunt*, & libro de geſtis contra Pelagium in Concilio Palæſtino (qui extat apud Soarium tomo primo de gratia Prologom. 5. capite ſeptimo) ſic ait. *Ipſum quippe gratiæ nomen, & eius nominis intellectus aufertur, ſi non gratis datur*: quæ repetit inferius. Fulgent. de incarn. & grat. c. 18. *Iniuſte dicitur gratia: quia non gratis homini datur, ſed bonæ retribuitur voluntati*: ac infrà. *Atque ita gratiam non miſeratione tribuentis ſed æquitate Dei, retribuentis accipimus.* Et hanc rationem ex Paulo deſumptam præcipuam contra Semipelagianos reputat Vaſquez noſter citata d. 91. capite 15. vberiuſque proinde perſequitur, ac egregiis Patrum teſtimoniis confirmat. Priuſquam firmiſſimæ huius rationis ſolutiones præcludam, non poſſum non aliam rationem Auguſtini contra Semipelagianos proponere ex quæſtione 68. libri octoginta trium, æque, ac breuem, efficacem: *Licet quis ſibi tribuat, vt vocatus veniat* (id enim ſuæ libertatis eſt) *non tamen poteſt ſibi tribuere, quod vocatus ſit*: ſiquidem ſuæ poteſtatis, & libertatis non eſt, quod vocetur.

4. Sed tamen cum Semipelagianus, Maſſilienſium error meritum, non quidem condignum gratiæ, ſed congruum, exiguum, ac tenuiſſimum, ex congruis etiam, & anſulam qualem qualem ex noſtris viribus ponerent, vt conſtat ex dictis certamine 1. & ex epiſtolis Proſperi, & Hilarij ad Auguſtinum non ita videtur efficaciter ratio hæc contra Semipelagianos concludere: ſiquidem Vega in Trident. lib. 8. c. 4. exiſtimat meritum congruum ab eo, quod ob illud donatur, rationem gratiæ non auferre, ſed meritum ſolum condignum ipſius, cui ſententiæ adfauiſſe dicitur Cardin. Tolet in c. 8. ad Rom. vbi tamen ſolum docet conditionem ſolum ſine qua non, vt manus extenſio recipientis ad donantem, in qua nulla meriti ad donum ratio datur, rationem gratiæ in hoc nullatenus impedire. Cæterum doctrina hæc Vegæ Apoſtolo, Patribus & Conciliis præfatis, & naturali philoſophiæ eſt aduerſa. Etenim Apoſtolus de operibus legis, abſque gratia, ac ſubinde viribus arbitrij, & naturali eius facultate exhibitis, quæ cum electione gratiæ æqualitatem non habent, neque non habere condignitatem ad illam Paulus ignorabat, dixit euacuare rationem gratiæ, ſi ex illis electio gratiæ haberetur, conferreturque gratia a Deo: ergo ex Paulo meritum congruum ſolum, qualecunque, deſtruit rationem gratiæ in eo, quod ob illud donatur ex Pauli ſententia: inſuper ex Patrum ſententia, qui eius conſequentiam contra Semipelagianos vſurparunt: cum enim initium, (vt ad euaſionem argumenti aſſumebatur) Maſſilienſes meritum ex viribus ſolum naturæ ad gratiam, & prædeſtinationis ad gloriam, & ſalutem initium, ac proinde congruum ſolummodo prætenderent: imò gracillimum, & vix meriti aliqualis rationem attingens, quodque ideo anſulam ad eiuſmodi prædeſtinationem & gratiam appellabant male Patres inferrent gratiam non fore gratiam, ſi meritum congruum ſolum, neque illius æqualitatem, & condignitatem attingens rationi gratiæ non aduerſaretur. Tertio doctrina hæc rationi, & Philoſophiæ naturali opponitur. Primo quia, ſicut beneficium conferre intuitu cuiuſvis retributionis accipiendæ rationem liberalitatis, largitatiſque, ac proinde puri beneficij, & gratiæ euacuat: vti etiam illud conferre ratione cuiuſvis rei acceptæ. Ratio autem vtriuſque & à priori eſt quia largitas, & liberalitas ſtricte dicta, atque gratia ad purum, accepta commodum, bonumque alterius ſolummodo, nihilque boni, aut commodi donatoris reſpicit: atque ex alterius, cui donatur, complacentia omnino, nuſquam vero ex complacentia donantis debet proficiſci: quare reſpectus quivis ad bonum, commodum've, aut gratum donatori, ſiue acceptum, ſiue accipiendum, neque ex alterius complacentia haberi nequit, ſed ex complacentia donatoris, puræ liberalitatis, & gratiæ rationem euacuat: ac, ſi donator gratum, ſeu ſibi commodum acceperit, ideoque aliud largiatur, quantumvis excedat, quod eius intuitu largitur virtutem propriam liberalitatis non attinget, neque illud gratiæ propriæ rem, & nomen, ſed gratitudinis ſplendidæ: ſiquidem vt Cicero, Seneca ac virtutum peritiores ſpeculatores, & exploratores Philoſophi reliqui docent, ad grati animi officium ſpectat plus etiam referre, quam acceperint, & fecetem tellurem imitari, quæ acceptum ſemen cum fœnore reddit. Quo, & ſolutioni alteri, quæ pro Semipelagianis tentari poſſet (immò & ab ipſis tentata videtur, dum merita naturæ quæ gratiæ, & prædeſtinationi prætendebant à Deo extenuebant) nempe à gratiæ, & prædeſtinationis beneficio Dei longe, & pene immenſum præ ſui tenuitate, excedi, ac proinde nec poſſe gratiæ rationem impedire, aditus præcluditur: quantumvis prædeſtinationis gratia ea tenuiſſima opera, & vix merita magnitudine antecedat, dummodo eorum intuitu a Deo prædeſtinatio ad gloriam habeatur, & gratia donetur, gratia nuſquam erit, tametſi gratitudo eſſe poſſet.

5. Verum, etſi Doctus Vega ea in re lapſus videatur, non tamen leui offendiculo lapſus dicetur, ſed difficilis textus Tridentini occaſione, quem eo loco interpretabatur ita enim habet Tridentinum ſeſſ. 6. capite 8. *Nihil eorum, quæ iuſtificationem præcedunt, ſiue fides, ſiue opera ipſam iuſtificationis gratiam promeretur: & ideo hominem iuſtificari gratis.* In fide autem meritum congruum iuſtificationis eſt: Ergo meritum congruum ex ſententia Tridentini rationem gratiæ non euacuat, vt aiebat Vega, & pro ſolutione Semipelagianorum dicebamus, ſed ſolum meritum condignum ſubſumptum expreſſa, & repetita Auguſt. ſententia eſt epiſt. 105. *Neque ipſa remiſſio peccatorum ſine aliquo merito eſt, ſi fides hanc impetrat. Neque enim nullum eſt meritum fidei. Qua fide ille dicebat Deus propitius eſto mihi peccatori: & deſcendit iuſtificatus merito fidelis humiliatus*, epiſt. 106. rurſus. *Si quis dixerit, quod gratiam bene operandi fides mercatur, negare non poſſumus immò gratiſſime confitemur.* Tanta eſt huius difficultatis arduitas, vt non ſolum doctum eruditumque Theologum Vegam deturbauerit (qui tamen poſtea capite 15. effatum illud ſuum ex c. 4. ſine limitatione dicendum non fuiſſe moneat, ac proinde lectorem erat vt deleat) ſed & Primores alios Theologos turbauerit: Herize noſter d. 25. citato capite 9. numero 90. poſt impugnatas noſtrorum Soarez, & Vaſquez ſolutiones ait tandem, § *Cenſeo ſecundo*, & ſequente Tridentinum ibi ſolum negaſſe fidei & reliquis operibus formalem impij iuſtificationem antecedentibus meritum omne, etiam congruum ſimpliciter dictum & tale, quod ſcilicet, ſiue ex ordinatione acceptatione, aut promiſſione Dei cum præ-

nuo

mio connectatur; non autem meritum congruum, non ita connexum cum formali iuſtificatione: quare nec abſolute, & ſimpliciter tale. quod inſtituto Concilij, quod iam excluſerat Semipelagiana merita c. illo 5. erat ſatis: ſcilicet ad oſtendendum, *quomodo intelligatur impium, per fidem, & gratis iuſtificari*: vt in titulo eius capitis 8. præfixerat explicandum: quare illa ratio eo etiam c. 8. ex Paulo à Concilio ſubiuncta. *Si enim gratia eſt, iam non ex operibus, alioquin, vt idem Apoſtolus inquit, gratia iam non eſt gratia*, non eodem ſenſu Pauli à Tridentino ſumitur, & quo capite illo 5. ſumpta ab eo Concilio fuerat, ſed alio accomodatiſſimo tamen ad ſuum præſens ſpeciale inſtitutum. Nam, vt Paulus, & cum ipſo Concil. c. 5. ex ratione gratiæ integre, pureve ſumptæ omne meritum, quantumvis tenue, & ſecundum quid contra Semipelagianos, vel contra Hebræos excludebant, ita ex ratione gratiæ ſimpliciter talis, quæ in formali etiam impij iuſtificatione à Concil. eo c. 8. aſſeritur meritum etiam congruum ſimpliciter tale, modo explicato, ad formalem iuſtificationem æquo robore à Concilio excluditur. Hæc tamen ſolutio, in qua Herize, quaſi in tuto quieſcit, Vaſquez & Soarez quas impugnauerat, ſolutionibus minus longe nobis placet. Primò: quia meritum congruum ſimpliciter tale, vti ab Herize explicatur, nequit fidei, & operibus, ac iuſtificationis formalis diſpoſitionibus præcedentibus ex gratia Dei per Chriſtum profectis denegari: cum extet in ſcriptura de iuſtificatione formali impij eas infallibiter ſubſequenda Dei promiſſio, ſiue extra Sacramentum per contritionem perfectam, ſiue intra Sacramentum pœnitentiæ, per Imperfectam contritionem: quare difficultatis tentata ab Herize euaſio præcluditur. Secundo Concilium in ſuæ rationis confirmationem Pauli teſtimonium, & rationem producit: quod alio, quam Pauli ſenſu, & mente ipſa producere, quin accommodatitio illo ſenſu & diſcurſu afferri explicaret, indignum Concilio foret. Tertio: quia eadem ſolutione ab argumento Pauli, & Patrum, ac Conciliorum ſe poſſent Semipelagiani protegere, reſpondentes eorum omnium ſenſum, & illationem contra merita ſimpliciter talia, & pro gratia ſimpliciter tali, non autem integre, & pure tali ſolummodo extitiſſe; ipſos autem merita ex viribus naturæ tenuiſſima, & quæ vix meriti ſecundum quid, nedum ſimpliciter talis, ex viribus naturæ gratiæ, & electioni prætendiſſe, ac ſemper gratiæ, & miſericordiæ ſimpliciter talis illis adſeruaſſe, & aſſeruiſſe, vt ex memorata ipſorum doctrina patet: faciliuſque reſpondere poſſet quiſpiam in eorum doctrina iuxta meriti ſimpliciter explicationem ab Herize datam, negando initio illi tenuiſſimo ex noſtris viribus oblato diuinæ gratiæ, & prædeſtinationis promiſſionem.

6. Porro Vaſquez ſolutio 1. 2. quæſt. 118. c. 5. num 42. (quod probabilem cenſet Soarez 2. de prædeſt. c. 6. n. 46. & in quam tandem tentatis multis recidit ipſe num. 50.) magis attigit verum, ſi duo ſeiungantur. Alterum, quod de iuſtificatione formali impij Concilium non ageret, dum eam gratis, & non ex merito fidei, & præcedentium ad iuſtificationem eſſe definit; ſed ſolum de auxiliis de primo ad vltimum fidem, merita, diſpoſitiones, ac tandem ſubſequutam iuſtificationem antecedentibus: quod aſſerit vterque, etſi Soarez agi etiam ibi de formali iuſtificatione concedat. Hoc inquam excludendum eſt, vt vera Concilij interpretatio, & difficultatis ſolutio attingatur. Nam, etſi verum ſit, (vt reuera eſt in phraſi Auguſtini) gratiæ iuſtificationis, & iuſtificantis nomine gratiam auxiliantem merito donari, vt late Vaſquez probat: aſt ea acceptione hic à Concilio non vſurpari, ſed pro gratia formaliter iuſtificante impium certiſſimum eſt. Hoc recte probat Herize num. 88. §. *verum hac ſolutio* ex capitum contextu. Nam c. 15. ex inſtituto gratiam auxiliantem, & illam ex meritis, ſiue bonorum operum, ſiue fidei imperfectæ, atque ex viribus ſolis naturæ non dari contra Pelagianum; & Semipelagianum errorem definierat c. 6. eis erroribus jam propulſis diſpoſitiones Catholicas, & præuias ad formalem iuſtificationem, ſiue iuſtitiam, iuſti vt quid diuerſum ab ipſis, deſignat, *diſponuntur autem ad ipſam iuſtitiam, dum excitati diuina gratia, & adiuti fidem ex auditu concipientes libere mouentur in Deum*, & capite 7. *Hanc diſpoſitionem, ſeu præparationem iuſtificatio ipſa conſequitur*: quare vlterius de iuſtificatione, de qua proxime immediato capite, & cuius diſpoſitiones capite anteriori recenſuit, ac explicuit Concilium, agere, ac inquirere, & recta methodus exacte adeo à Concilio eatenus obſeruata, & debita claritas, æquiuocationi nullatenus obnoxia plane conuincunt. Adde id ipſum ex capitis titulo euidentius demonſtratur, is enim eſt vt nuper retulimus. *Quomodo intelligatur impium per fidem, & gratis iuſtificari?* In quibus alterum ſupponit, nempe per fidem, & conuerſionem in Deum ex gratiæ adiutorio elicitam impium iuſtificari, vt dixerat c. 6. eoque ſuppoſito alterum quærit: quo ſcilicet pacto cum earum diſpoſitionum præcedentia, quod gratis iuſtificemur, & gratiæ ratio in iuſtificatione ipſa formali ſubſiſtat? Adde ſecundo Concilium in definitionibus hiſce de gratia auxiliante nuſquam ea phraſi Auguſtini vſum gratiam iuſtificationis appellaſſe: ſed adiutorium, auxilium, vocationemque Dei. Secundum in vtriuſque ſolutione excludendum eſt, quod aſſerant fidem & opera iuſtificationem, quibus Concilium meritum formalis iuſtificationis negant, eſſe fidem, & opera ſolis naturæ viribus elicita, & Pelagiana, aut Semipelagiana: id enim capitum expeoſa contextura, & eius capitis octaui titulus, & intentum ſatis reiiciunt, maxime, cum de eo ita fuerit c. 5. à Concilio definitum, vt deinceps c. 6. & 7. nulla eius erroris extiterit mentio nedum iterata definitio.

7. Excludenda tandem eſt tentata alia Soarez euaſio, qui his duobus excluſis ait; negari à Concilio congruum etiam meritum fidei, & reliquarum diſpoſitionum præcedentium ex gratiæ auxilio profectarum, quatenus ab arbitrio præciſè hominis, & nondum formaliter iuſtificati, qua ratione, & conſideratione præciſè attenta, nullam, meriti adhuc congrui, rationem fides, & diſpoſitiones præfatæ ad formalem impij iuſtificationem habent. Excludenda autem hęc euaſio eſt: quia, ſi ex eo, quod fides, & diſpoſitiones à merito etiam congruo excluduntur à Soario, quia credens, & ſe diſponens iuſtificatur iam non ſupponitur, contra Auguſtinum recitatum, & veram communemque Catholicam Theologiam à ratione meriti congrui ſubſequentis iuſtificationis excluduntur: quare, & extra Concilij mentem excluduntur, ſin autem defectus antecedentis iuſtitiæ formalis fidei, & operum, ſe ad formalem iuſtificationem diſponentis rationi meriti congrui fidei & operum, quibus ſe fidelis ad illam diſponit, non officit, ſuperflue id atque ad confundendam vim argumenti, non autem ad illud ſoluendum adhibetur. Secundo, vt bene Herize, cum nullus extiterit de merito congruo fidei, & operum ex auxilio gratiæ profectarum, an ea præciſione, vt procedunt præciſè ab arbitrio creato, gratiam aliquam mereantur, ſiue non, auxiliationis, ſiue iuſtificationis ſed ſolum an opera nullatenus reipſa à gratia, ſed à ſolis arbitrij viribus gratiam alterutram, qua vel adiuuatur, vel iuſtificatur operans, congrue, & aliqualiter mereantur, extra rem Concilium, quod contra errores ſubortos agebatur & ad eas ſubtilitates ſcholaſticas attenderet, atque multo inconſultius definiret. Tertio vrgentius refello: quia, etſi opus meritorium de congruo gratiæ alicuius, quouis modo ſupernatura eſ abſque comprincipio gratuito, & indebito ſupernaturali iuuante arbitrij facultatem naturæ, re ipſa eſſe non poſſit, vt fides docet; aſt comparatione meriti, quod in eod. opere eſt, materialiter pure ſe habet, quin meriti rationem formaliter augeat, totaque meriti ratio, quæ in opere illo eſt, formaliter ex eo, quod ab arbitrio creato libere, ac bene eo auxilio vtente proueniat, deſumitur: ergo admiſſo (vt in hac ſolutione admittitur) opus illud ab auxilio Dei, etiam phyſicè prouenire, nec aliter apponi poſſe, meriti congrui iuſtificationis formalis catholicè in eo opere admittendi, ratio tota in eo, prout ab arbitrio creato prouenit aſſerenda contra hanc ſolutionem eſt. Video antecedens eſſe contra Soarez tom 3. de gratia lib. 12 capite 32. ita reſpondentem, & Herize illum impugnantem numero 89. §. *verum neque hæc*, & Recentiores alios: mihi autem eſt certum, lateque probatum tomo ſecundo, de ente ſupernaturali controuerſia de merito, qui prælum expectat: idcirco fundamenta perſtringam, ne impugnationis firmitas hic deſideretur.

8. Primum eſt: quia auxilium prærequiſitum ad phyſice eliciendum opus non auget eius valorem, aliquatenus eleuans dignitatem operantis, vt gratia iuſtificans eleuat dignitatem operantis, vt, quia à iuſto elicitur condignitatem meriti gratiæ pertingat opus, quod alias intra ſolam congruitatem maneret. Patet: quia, ſi loco auxilij intrinſeci ab auxilio extrinſeco potentia compleretur, opus, quod idem cum illo eliceret, eiuſdem meriti opus eliceret; cum tamen auxilio illo extrinſeco nullatenus dignitas, & æſtimatio operantis augeretur. Secundo: quia ratio comprincipij phyſici neceſſarij ad phyſice, & libere operandum præcise nec auget, nec minuit operis valorem ſed id tantum habet, vt compleat potentiam, vt ſe pro libito poſſit operans ad vtrumvis phyſicè (loquor de creatis) realiter exercere. Primo: quia entitas, ſeu facultas phyſica arbitrij, quæ alterum, & neceſſarium comprincipium phyſicum, & eſſentiale operis meritorij eſt, nec auget meritum, & valorem, etſi nobilior in vno homine, quam in alio, vel in Angelo, quam in homine, & perfectior ſit. Secundo: quia, qui imperfectius ex perfectiori auxilio operatur nunc, quam alias ipſe, vel alius cum imperfectiori auxilio operetur, non inde magis meretur, aut perfectius, quin potius imperfectius, minuſque ac debilius eius operis meritum eſt, quam ſi ex imperfectiori auxilio æque bene operaretur. Tertio probo à contrario: quia, qui maiori perfectioríque phyſice auxilio præuentus à Deo peccat non inde demeriti operis vitioſi valor ad pœnam minuitur, immò vero multum augetur. Quarto probo à priori ratione, quæ præfata omnia confirmat: quia tota meriti, & demeriti quoad intrinſecum ſumpti ratio, non quidem ex potentiæ ad phyſicè operandum, vel non operandum nobilitate, ac perfectione ſumitur, ſed ex bono, malove vſu operantis pro libito bene, vel male, & in alterutro genere perfectius, & imperfectius, intenſius, vel remiſſius, de eo enim iure laudari, vituperarique, magiſque, vel minus poteſt, non autem de excellentia, & perfectione potentiæ completæ, quia abſolutè alterutro modo potens operari eſt conſtitutus. immo inde vnice laudatur ab ſpiritu Sancto. *Qui potuit tranſgredi & non eſt tranſgreſſus, &c.* Bonus autem, vel malus vſus potentiæ adæquate iam conſtitutæ proxime formaliter arbitrij, & operantis eſt, quia ſua determinatione comprincipia reliqua ad cooperationem deſpoticè trahit. *Dixi meriti, quoad intrinſecum:* nam ex dignitate operantis extrinſecus meritum ad condignitatem meriti præmii ſupernaturalis eleuari Catholicum dogma eſt. licet eleuationis huius modum verum non omnes Theologi, neque ex eis plures attigerint, vt vidimus controuerſia de Incarnatione, vbi rem ipſam à noſtro Vaſquez attactam illuſtrauimus.

9. His autem excluſis verum Tridentini ſenſum ſubodorati ſunt Vaſquez & Soarez vt num. 6. dicebamus: quatenus iis omnibus ad gratiam auxiliantem, ex qua, tum fides, tum opera reliqua ad iuſtificationem formalem impij præcedentia Concilium eo loci reſpexiſſe variis illis modis iam excluſis aſſeruerunt, atque explicare conati ſunt; tametſi rem totam non fuerint plene aſſecuti. Reſeruabatur id quidem magno meo magiſtro Daza, qui manuſcripto citato de prædeſtinatione d. 4. § 1. n. penult. verſ. med. rem ipſam paucis (vt nobis aliquid relinqueret) explicuit, ſubtiliter aduertens, Concilium, non negaſſe fidei ſupernaturali, & operibus ex Dei gratia profectis, quibus impius ad gratiam formalis iuſtificationis diſponitur, meritum iuſtificationis ipſius, ſed gratiæ, & rationis gratiæ, quæ in ipſa eſt iuſtificatione. Quia primum gratiæ auxilium ad fidem ſupernaturalem, vel motum in Deum, ex quo tota ſeries meritorum de congruo iuſtificationis formalis inchoatur, nequit ſub eiuſmodi fidei, vel motus in Deum meritum cadere, cum ad ea omnia præſtitum ſupponatur: in iuſtificatione vero ipſa eis diſpoſitionibus præuiis obtenta tota ratio gratiæ, & doni gratuiti à Deo à gratuita prorſus illius auxilij gratiæ primi deſumitur, ratione cuius gratia ſolummodo in radice eſt, ſicut gloria quæ ob merita datur, & auxilium ſecundum quod datur in præmium operis ex primo auxilio eliciti. Vnde fit, vt, quæ nequeunt primum auxilium illud gratiæ, quod ſupponunt, promereri, vt de fide, & reliquis, quæ ad impij iuſtificationem interueniunt, probauimus, gratiam, ſeu rationem gratiæ realis formalis, quæ in iuſtificatione eſt nequeant promereri. Hanc eſſe Concilij eo loci mentem conſtat primo ex textu vbi non dicitur: *non meretur iuſtificationem, ſed ipſam iuſtificationis gratiam.* Secundo: quia enumeratis actibus quæ iuſtificationem præcedunt, meritum congruum ad ipſam contra Auguſtinum (cuius authoritate ad definitiones de rebus hiſce in primis vtebatur) & totam Catholicam Theologiam non negauit, vt autem negauerit eis meritum ad gratiam, quæ ſolum radicaliter, ſeu in radice in iuſtificatione inuenitur, firmiſſimum in bona Theologia habuit fundamentum, quod produximus. Tertio quia hac interpretatione ſeries capitum recta conſtat; atque optima definiendi prius veritates anteriores, & quæ ipſas conſequuntur, poſteriores poſterius, quin alicuius repetatur definitio. Nam c. 5. meritum formalis iuſtificationis prædeſtinationis, & ſalutis quantumvis initiale, remotum, & tenue ex propriis tantum arbitrij creati viribus abiecit contra Pelagium, eiuſque reliquias Semipelagianos, c. 6. Catholicas diſpoſitiones ad formalem iuſtificationem ex gratia Dei ortas enumerat: quæ alia, & conſectaria veritas eſt, c. 7. has iuſtificationem formalem conſequi definit: quæ eſt veritas diuerſa, & ordine poſterior: quoniam vero in eis diſpoſitionibus meritum congruum ad iuſtificationem recognouit difficultati, quæ inde contra iuſtificationis gratiam emicabat c. 7. occurrere voluit, vt titulo capitis explicuit: *Quomodo intelligatur impium per fidem, & gratis iuſtificari,* id autem explicuit ex definitione contra Semipelagianos præmiſſa c. 5. non iterum eam contra ipſos ſuperfluo repetens, ſed illa, tanquam firmiſſimo præiacto principio vtens, vt diſcurſu noſtri Dazæ ediſſerui. Pro ipſius principij firmitate rationem Pauli eodem prorſus ſenſu repetens quo capite 5. etiam contra Semipelagianos adduxerat dum principium, quo hic vtebatur, ex inſtituto & directe ſtatuebat.

10. Semipelagianorum fundamenta leniſſima ſunt; & primum de libertatis noſtræ læſione, aut etiam euerſione, ni primam gratiam efficacem, & prædeſtinationis initium ex propriis viribus, & puro arbitrio mereamur, ex ignorantia efficaciæ gratiæ præuenientis, & infallibilitatis, ac certitudinis prædeſtinationis profectum eſt: æſtimabant enim, tam hi, quam Pelagiani ita hæc eſſe, vti ab Hæreticis prædeſtinatoribus, tunc temporis aſſerebantur, atque teſtimonia aliquot Auguſtini male intellecta ipſis ſonabant: nempe, tam gratiæ efficaciam ad bonum opus quam prædeſtinationem ad finem, ſeu effectum intentum, ad quem prædeſtinamur, volentes, nolentes atque inuitos nos trahere: quod ſane fieret, ſi intrinſeca efficacia, & connexio cum opere, aut effectu foret; ſecus autem, ſi extrinſecus à futuritione conditionata, tam operis, quam finis intenti ac ſubinde à futuritione abſoluta libera ipſorum dependens, vt concordiam vnicam infallibilitatis, certitudinis, & prædeſtinationis cum arbitrij ac operum noſtrorum libertate ſcientiæ mediæ interuentu & beneficio explicantes dicebamus. Addo ea ignorantia in vtriſque ſuppoſita rationabilius Pelagianos, quam Semipelagianos errasse. Ratio enim hæc probaret præcedentiam abſolutam gratiæ, ita efficacis, & prædeſtinationis cuiuſvis operis libertatem euertere: quare, tametſi auxilium primum gratiæ anterioris operis ex propriis viribus eliciti, quo ipſum meremur libertati non obſit, tamen operis primi ex eo auxilio orti, ac cæterorum ſubſequentium vſque ad iuſtificationem, & perſeuerantiam, cui gloria coniungatur euertet libertatem. Secundum fundamentum: quod omnis noſtra ſolicitudo de ſalute tollatur, minus etiã irrationabiliter à Pelagianis aſſumebatur, tametſi irrationabiliter ex eadem ignorantia aſſumatur ab vtriſque. Locus enim ſolicitudini orationi, & induſtriæ noſtræ, relinquitur, vt gratiæ extrinſecus ſolum efficaci cooperemur, cum non cooperari ipſi abſolute pro arbitrio, & libito noſtro abſolute & antecedenter poſſimus: tum etiam vt efficaciæ ſimilis auxilia ad recte operandum deinceps & perſeuerandum à Deo obtineamus tametſi non ad primum gratiæ auxilium quod à Deo ſine nobis, & gratuitum prorſus eſſe debet, nec ſolicitudo, nec induſtria, nec oratio noſtra eſſe debeat, nec poſſit. Tertium fundamentum de vitio acceptationis perſonarum in Deo admittendo in gratiæ eius electione, & collatione vni præ aliis, quin in illo præ his bonum aliquod ex ipſis præcedat, offeraturque ab hiſce: quare, & quod Deus in prædeſtinationis

Digitized by Google

deſtinationis negotio ex poteſtate dominantis, potius quam ex regentis & gubernantis iure & æquitate ſe gerere videatur: ex ignorantia vitij acceptionis perſonarum, & materiæ, quam eſſentialiter ſupponit, & in qua ſolum verſari poteſt omnino ortum eſt: eiuſmodi enim vitium materia iniuſtitiæ, ſiue commutatiuæ, ſiue diſtributiuæ concernit; cuiuſmodi gratiæ, & beneficij dona minime ſunt, in qua auxilium primum ad bene operandum eſt conſtitutum: quare iure quidem ſupremi ſui dominij in boniſque ſuis beneficiis elargiendis, in prædeſtinatione vtitur Deus, non autem ex poteſtate contra fas, iuſque dominantis.

✠✠:✠✠✠✠✠:✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

QVÆSTIO III.

An, quo'ue ſenſu verum ſit proloquium illud: Facienti, quod in ſe eſt, Deus non denegat gratiam?

HÆc propoſitio adeo recepta eſt à Catholicis Theologis, vt aliquo vero ſenſu negari non poſſit: quoniam vero ſenſum Pelagianum, ſi de gratia pro ſingulis occaſionibus, & operibus, & Semipelagianum, ſi de gratia prima auxiliante, & pro opere primo ſupernaturali intelligatur, facile capit, oportet ſenſus eius varios à Theologis datos proponere ſeorſim, & examinare, vt qui minus caute à Catholicis Theologis admiſſi Pelagianiſmum, aut Semipelagianiſmum, vel incurrunt, vel concernunt, à Catholicis deinceps Theologis caueantur, vtque appareat demum Catholicus, ſanæque mentis prorſus, fidei ſenſus, quo ea propoſitio poſſit, debeatque in Theologia Catholica admitti: quamvis autem quæſtio hæc ad controuerſias de gratia ſpectare videatur, æque tamen ad præſentem diſputationem de cauſa prædeſtinationis ſpectat ſicuti de præcedente dicebamus: ſiquidem tantundem eſt hoc diſquirere ex parte noſtri de prima gratia ad opus primum ſupernaturale, qua prædeſtinationis ordo, & diſpoſitio inchoatur, vel de gratiis cunctis, quibus tota eius diſpoſitio, & ordo conſtituuntur, atque de cauſa prædeſtinationis totius, vel eius initij diſputare.

CERTAMEN I.

De eius proloquij ſenſu Scholaſticorum ex naturæ viribus ſententiæ explorantur.

1. HVnc ſenſum adeo videtur expreſſiſſe S. Thom. variis, multiſque in locis, vt aliquandiu in eo fuiſſe nec ab eius diſcipulis negetur, vt conſtat ex 2. ſententiarum d.5.q.1.a.1.ad.28 q.vn.art.4.corp.ſub med.vbi probat: *Quia, ſicut homo, ſe habet in potentia naturali ad gratiam, ita actus virtutum moralium ſe habent, vt diſpoſitiones naturales ad vſum*: *vnde non exigitur lumen gratiæ præcedens*, & inferiuſcule: *Et ideo aliis conſentiendo dicimus, quod ad gratiam gratum facientem habendam ex ſolo libero arbitrio ſe homo poteſt præparare: faciendo enim quod in ſe eſt gratiam à Deo conſequetur*, & ad 3. lumen interius gratiæ ad id non requirit, exemplo conuerſionis Pauli, quæ exterius circumfulgente lumine, non autem interiori facta dicitur: quod extrinſecum lumen, & occaſiones ac incitamenta extrinſeca Dei prouidentia diſpoſita, nec conuertendi arbitrio ſubiecta, tametſi in eius ſalutem ordinata Dei gratiam appellauerat, hoc quâ ſe homo ad gratiam internam nequit præparare, & ad 4. per id quod in naturali ratione eſt poſſe quamvis etiam barbarum ſe præparare ad gratiam habendam à Deo, & fidem, & alias virtutes. quam præparationem, ſi præſter Deus præſto adeſt gratia, & neceſſariis ad ſalutem conſequendam ait de verit.q.14.a.11.ad 1. *Si aliquis nutritus in ſyluis ductum naturalis rationis ſequeretur in appetitu boni, & fuga mali, certiſſime tenendum eſt, quod ei Deus, vel per internam inſpirationem reuelaret ea quæ ſunt credenda*, vel &c. & ad 2. *Si nos fecerimus, quod in nobis eſt, vt ſcilicet ductum rationis naturalis ſequamur Deus non deficiet nobis ab eo, quod nobis neceſſarium eſt*, quæſt 24 art.1.ad 2. *gratiam, quæ opera meritoria facit, quamvis non poſſit homo ex libero arbitrio acquirere; poteſt tamen ad gratiam habendam ſe præparare, quæ ei à Deo non denegabitur, ſi faciat quod in ſe eſt*. & art.15.corp. nihil aliud requirit, vt præparemur ad gratiam Dei ſupernaturalem, etiam auxiliantem, præter diuinam prouidentiæ, qua homo (omnis ſcilicet) ad bonum dirigigitur, directionem: quod donum naturale eſſe probat: *Nam in nullo inueniuntur omnes homines conuenire niſi in aliquo naturali*, & in 4.d.17.q 2. art.2. quæſtiunc. 2. ad 4. *etiam ille, qui fidem non habet, poteſt ſe ad fidem habendam præparare, & ad gratiam, ſi ſecundum ſuam cognitionem peccatum ſibi diſpliceat*. Eandem ſententiam, & ſi cum limitatione, ſic docet in 1.d.41. art.3. ad 1. *dari gratiam homini, quia præparauit ſe viribus naturæ: ita vero, vt coniunctio quia denotet diſpoſitionem non cauſam* meritoriam vt corp. negauerat, & vnde ait non tolli ea præparatione diſpoſitiua rationem gratiæ obtentæ, quæ ſolum cum merit. pugnat. & de puero, quantumvis barbaro, cum primum ad vſum rationis peruenerit ait 1.2.q.89. art.6. corpore, *cogitandum occurrere, ac deliberandum de ſeipſo: & ſiquidem ſeipſum ordinauerit ad debitum finem per gratiam conſequetur remiſſionis originalis*. Eandem ſententiam docet in 2.d.41.q.1.a.5.ad 7. & de verit. q.28. art.3. ad 4. recitatus à Capreolo in 2. d.40. q.1. art.3. ad argum. 3. Demum in epiſt. ad Rom. c.10. lect. 3. excuſatos barbaros inuincibiliter fidei ignaros à peccato infidelitatis ait: *ſi feciſſent quod in ſe eſt Dominus eis ſecundum ſuam miſericordiam prouidiſſet, mittendo eis prædicationem*, &c. addit. *Sed tamen hoc ipſum, quod aliqui faciunt, quod in ſe eſt, conuertendo ſe ſcilicet ad Deum, ex Deo eſt mouente corda ipſorum ad bonum*: quibus etſi motionem gratiæ internæ videatur admittere ad faciendum quod in ſe eſt præuiam, aſt, iuxta ſuperius recitata, nil aliud intelligit, quam motionem per extrinſeca motiua & incitamenta, & per innatam, & naturalem inclinationem ad bonum omnibus communem, ac ſubinde naturalem.

2. Produximus fuſius S. Thom. teſtimonia in quibus aperta pro ſenſu eius proloquij præfixo in certaminis titulo ſententia eſt, cum vt conſtet eum in eo aliquandiu nec ſemel extitiſſe, vt eius diſcipuli & interpretes fatentur, tum aliquando dum ita cenſebat doctrinæ ſuæ difficultatem ſenſiſſe, voluiſſeque componere doctrina illa de diſpoſitione præuia per naturæ vires, non autem merito præuio ad gratiam vt vltimus teſtimon. recit. ex 1. d.4.art.3.ad 1 idcirco retractaſſe ſententiam 1.2.q.109. art.6.toto præſertim ad 2. & q.112.art.3.corp. & ad 1. & art.2. corp. & ad 1. vbi de faciente quod ex ſe eſt ex viribus gratiæ ſupernaturalis proloquium intelligit, nullamque eſſe poſſe præparationem ad illam ex viribus naturæ: & 2.2.q.10.art.4.fine. Euertit fundamentum, quod de puero barbaro in ſyluis enutrito & de centurione pro oppoſito attulerat dicens: Centurionem non, niſi fide ſupernaturali ac operibus ex illa, Petri ad ipſum miſſionem promeruiſſe, ac 3. cont. gent cap 159. quod gratiæ impedire poſſit ſolummodo arbitrio concedit: ſic proinde de S Thom. cenſent Capreol. in 2 d. 28. ſub fin. & Durand. ibi q 5. num.5. inconſtantiam opponens Deza d.19.art.1.fin.Caiet.1.2.q 109.art.6.§. *nec obſt*. Qui alias priorum locorum explicationes verſus articuli finem aggreditur. Soto 2. de natura, & gratia c.3.& alij, quibus ſubſcribit Ruiz noſter d.21.ſect.2. num.14. & quidem S. Thom. ea in re varius ex modeſtia potius, quam leuitate fuit. Nam communi Theologorum ætatis illius in primo conceſſit, potius quam ex ſeipſo ſenſit vt conſtat ex teſtimonio primo recitato illis verbis: *& ideo aliis*

Digitized by Google

conſentiendo dicimus, in ſecundo vero ſenſu ex firmiſſimis Theologiæ principiis humanæ authoritati ſcripturam, fidemque præferendo diſcurrens propriam, veramque ſententiam dixit. Nec mirum: ſiquidem eius Magiſter Albert. in 2. d 28. art. 1. ad 4. & 2. p. q. 18. ſub fin. & Angelos gratiam operibus è ſola arbitrij facultate congrue fuiſſe promeritos, & in nobis eſſe factum quo poteſtatem ex gratia, & infallibiliter adquiramus: quia Deus omnibus æque gratiam offert, nos autem ſecus: *Sed ſi conuertimur faciendo quod in nobis eſt, ſtatim accipimus.* Ita 2. p. q. 18. citata, q. vero 100. m. 1. quaſi ea retractans ait: *Profanum eſt dicere, niſi quod gratia ſemper præuenit voluntatem, & erigit eam, vt velit bonum.* Similiter Alexand. Alenſ. 1. p. q. 28. membr. 3. art. 1. ad 1. & q. 119. m. 8. §. 1. de puero myſteriorum fidei ignaro, qui faciat, quod ipſe eſt ex naturali cognitione, & inuocatione Dei acquiſiturum a Deo poteſtatem ex gratia ad illa credenda, ſiue per internam inſpirationem, ſiue per Angelum, aut hominem à Deo ad eius inſtructionem miſſo, & 3. p. q. 69. m. 5. art 2. §. 1. corp. & ad 1. eundem proloquij ſenſum docet; tametſi non ex merito congruo ſed interpretatiuo & art. 3. corpor. reddit rationem æque oblationis gratiæ ſuæ omnibus, quam dedit Albertus proxime, dederantque olim Maſſilienſes explicatius idem tradit ad 6. & m. 3. art. 3. ſub finem addens, *præuenit tamen illa actio gratiam vt diſponens ad ipſam* vtique, vt meriti ab illa congruitatem etiam excludat, ſicuti proxime ex membro 5. referebamus. Ex quibus conſtat quid intelligat gratiæ nomine eadem q. 69. m. 1. art. 2. corp. dicens: *nullus eſſe conatus liberi arbitrij ad bonum, niſi excitetur à gratia*, naturalem quippe cognitionem Dei intelligit gratiam appellat & infra citatis proxime locis explicuit, eodem ſenſu videtur noſtro Ruiz prædictum proloquium accepiſſe S. Bonauentura, qui tamen in 2. d. 26. q. vlt. & d. 28. art. 2. ad 4. & art. 2. q. 1. corp. ad 3. & 4. & in 4. d. 15. p. 1. art. 1. q. 5. corp. neceſſitatem gratiæ præuenientis omnino, vt ad gratiam formaliter iuſtificantem præparemur, aſſerit conſtanter: quia citata d. 28. art. 2. q. 1. ait: gratiam naturalibus arbitrij additam eſſe habitum timoris ſeruilis, vel innatam viſceribus ab infantia pietatem vel Dei vocationem, & locutionem excitantem ad eiuſmodi præparationem quam in operibus moraliter honeſtis conſtituit. Sed certe cum expreſſe ea quæſt. & ait: locis omnino præuenientis gratiæ neceſſitatem conſtanter doceat: leuiſſime eis coniecturis ad oppoſitum inducitur. Nam ea, quæ ibi recenſet gratiam à ſe prærequiſitam non aſſerit eſſe, ſed ab eo præſcindit, nec diſputat adhuc: ait ſiquidem. *Quidquid illud ſit quod naturalibus additum eſt naturalibus adiuuans aliquo modo*, &c. Actus vero moraliter abſolute honeſtos ex gratia Dei ſpeciali per Chriſtum neceſſario fore cum Patribus Bonauentura & Scholaſticis aliis, ac præſertim noſtro Vaſquez, qui ſtrenuè, ad victoriam vſque, pro eo certauit oſtendemus tom. 1. de ente ſupernatur. controu. de grat. auxiliante diſputatione de eius neceſſitate quare ſanctus Bonauentura ab eo proloquij ſenſu abfuit quam longiſſimè.

3. Guillelm Pariſienſ. 1. p. tract. de merit. col. 4. Angelos ſanctos & primos Parentes in ſtatu innocentiæ ex ſolis viribus naturæ aliquid in ordine ad gratiam ſupernaturalem & certo obtinendam promereri potuiſſe. Alter Guillelm. Altiſiodorenſ. lib. 3. tract. 2. quæſt. 5. *Et qui facit quidquid in ſe eſt ſemper dat gratiam. alter non reciperet confugientes ad ſe*, & ſtare ad oſtium vt pulſanti, & facienti quod in ſe eſt, & aperienti gratiam præbeat. Dixit autem lib. 2. tract 11. c. 1. q. 4. *Si gratia large ſumatur pro omni gratis dato à Deo, bene concedimus, quod liberum arbitrium non poſſit in opere de genere bonorum ſine gratia*: illo vero ſi large accipiatur. Satis prodit ſe non loqui de gratia abſolutè ſupernaturali, & per Chriſtum vbi negat. *Poſſe nos ſine gratia gratis data aliquod bonum operari.* S. Antonin. 1. p. tit. 4. c. 2. ſine concedit viribus arbitrij præparationem, etſi non meritum ad gratiam, & tit. 13. c 2. & 3. conferendam puero etiam iuſtificantem peruenienti ad vſum rationis ſi ſe ad debitum finem pro capacitate vſus rationis ætatis illius ſe ordinet, videtur autem p. 4. tit. 9. c 5. § 4. neceſſitatem præuenientis omnino gratiæ ad iuſtificationem, & ſalutem recognoſcere, & proloquium præſens de facienti quod in ſe eſt, *in quantum eſt motus à Deo*, explicat. Theophil. Rayner. conſenſit 1. ſenſus ex S. Thom. teſtimoniis datis q. 24. de verit. & in 2. d. 28. & Alex in Pantheologia verbo *prædeſtinatio* c 2. circa med. vbi meritum de congruo concedit verb. *ſpes*, c. 3. med. v. *gratia* c. 3. verb. *liberum arbitrium*, c. 4. & 10. poſt med. verbo *liberatio à peccato*, c. 23. tametſi c. 24. dicat, in præparatione ad gratiam noſtram voluntatem eſſe gratiæ *pediſſequam*, & med. *præparare ad gratiam eſſe Dei principaliter operantis, & mouentis liberum arbitrium & pulſantis ad oſtium.* Arbitrij vero conſentientis cooperantis, & aperientis. Ægyd. Rom. pro primo proloquij ſenſu immerito refertur ex 2. d. 28. q. 1. art. 1. fin. vbi ait. *Faciendo quod in nobis eſt, etſi non ex condigno, tamen ex congruo Dominus dabit nobis gratiam*: tamen cum articulo 3. corp. poſt. med. ni præcedente diuina vocatione, & bonis cogitationibus à Deo immiſſis, liberum arbitrium ad gratiam ſufficienter moueri poſſe neget, & idem explicatius doceat art. 4. dub. lateral. ſub init. conſtat non loqui eum de præparatione ad gratiam auxiliantem ex viribus naturæ, ſed ad iuſtificantem & ex viribus auxiliantis gratiæ Dei. Paludanus etiam immerito in primum illum ſenſum ex viribus naturæ trahitur ex 4. ſentent. d. 14. q. 2. quod attritionem ſolum virtutem moralem pœnitentiæ vndique honeſtam ſufficientem præparationem ad gratiam iuſtificantem reputet: oporteret enim, vt illam ex viribus ſolis naturæ eſſe doceret, quod non docet. Capreolus etiam non æquius citatur ex 2. d. 29. art vlt. col. penult. quod S. Th. teſtimonium referat ex 2. d. 28 art. 4. dicens: ad præparationem gratiæ iuſtificantis prærequiri gratiam gratis datam diuina prouidentia, nec differre quid illud ſit, ſiue excitatio voluntatis à Deo ſiue occaſio ægritudinis, vel quid huiuſmodi: ſolum enim probat Capreolum ibi nec definire, nec diſputare voluiſſe quid gratia illa neceſſario præueniens ſit: & quamvis in 2. d. 40. art 3. verſ. finem videatur ſequi ſententiam Sanct. Thomæ de puero perueniente ad vſum rationis, non explicat an ordinatio illius in bonum, ac debitum finem, qua fidei, & iuſtitiæ gratiam præparetur ex ſolis viribus naturalis rationis ſit an ex gratia ad eam ordinationem, & motum in bonum præueniente: ſed tamen cum in 2. d. 28. art. 1. concl. 5. retract. S. Thom. pro gratiæ præuenientis neceſſitate ad quamvis præparationem ad vlteriorem gratiam conſentiat expreſſe, & diſtinct. 29. art. 1 concluſ. 4. med. præter general. Dei influentiam, & debitum naturæ auxilium gratiæ ſpecialis & indebitæ ad bonum abſolute tale quodvis requirat ſicuti, & ſine diſtinctionis, vbi nullum teſtimonium S. Thom. pro oppoſito ſenſu admittit; non ſine gratia præueniente exemplum illud & proloquium: facienti quod in ſe eſt admittere cenſendus omninò eſt.

4. Aliunde, tam Capreolus, quam Deza in 2. d. 28. in ſenſum ex viribus naturæ adducuntur à nonnullis: tum, quia hic art 1. concl. 2. ille q. vn. art. 3. ad 15. cum Gregor. Arimin. de neceſſ. motionis & gratiæ ſpecialis Dei ad quodvis ſimpliciter, atque omni ex parte honeſtum morale requirant: quo, ſolo nomine gratiam videntur requirere: ſed, vt diximus, valde de re, & veritate gratiam requirunt. Tum etiam, quia Capreolus ſub eius diſtinctionis finem, & Deza concl. 4. ad 1. Durandi contra illam ex ſimili naturalis diſpoſitionis ad inductionem formæ à naturali agente; reſpondent; probare propriam, & vltimam diſpoſitionem ad gratiam eſſe à Deo, non autem à facultate arbitrij: quare remotam diſpoſitionem eius facultati taciti tribuunt, & Deza, cum ea concluſione docet, hominem abſque ſpeciali gratiæ Dei auxilio ſufficienter ſe præparare non poſſe: inſufficienter poſſe videtur admittere: ſed male ex eo, quod vnum negent, alterum ipſos admittere arguitur: Caietanus plane ſenſum de ſolis viribus naturæ admittit 1. 2. q. 89. art. 6. toto maxime §. *Ad euidentiam*, & q. 109. §. *Nec obſtat*: aſſerens hominem non ſe diſponere, ac præparare ſimpliciter ad gratiam, ſed ſolum ſecundum quid ex parte ſua & tom. 1. opuſc tract. 4. q. 1. de contrit. præſertim §. *ex quibus* collato cum ſine corporis docet attritionem naturalem intrinſece immutatam fieri diſpoſitionem ad gratiam extrinſecus per gratuitam *Dei motionem & dilectionem quà dignatur vti noſtra adquiſita contritione vt diſpoſitione vltima ad ſuum proprium opus quod*

eſt

Digitized by Google

eſt charitas, quæ infunditur. Vnde aliqui Caietano excuſationem prætendunt, pro S.Thom.Scoto, Gabriel. Durand. examinandam cert.2.Coniad 1.3.q.89.art.6. caſum motus in bonum, & rectæ ordinationis in finem pueri in ſyluis enutriti poſſibilem admittit, eique, illa poſita, de neceſſariis ad fidem,& ſalutem prouidendum; ſed neceſſitatem gratiæ præuenientis ad eam ordinationem, & motum non excludit quam ad omnem diſpoſitionem hominis ad gratiam conſtanter docet q.109 art.6. & q.112. toto articulo 2. & 3. Conradus alter de contractibus tract.7 q.100. concl.2. med.& argum 4. ſub init. & fin. docet facienti, quod in ſe eſt non ſolum ex gratia ſed ex viribus ſolis naturæ neceſſariam notitiam ad ſalutem eſſe concedendam. Fertat, me iudice, Catholicum ſenſum de faciente, quod in ſe eſt, ex viribus non ſolius arbitrij ſed gratiæ præuenientis ſimul conſtanter,& liquido retinet 3. contr.gent c.149. & c.159. quamvis hic videatur nonnullis concedere diſpoſitionem negatiuam ex viribus naturæ per quas non apponatur impedimentum peccando. Sed certe illud per vires naturæ ad peccati impedimentum refert non ad eius ablationem ait ſiquidem Deum ex ſe præſentem eſſe gratia ſua non ſolum in actu primo, ſed in actu ſecundo, *pulſando & mouendo*: quare qui ex facultate arbitrij impedimentum ponunt peccati, & Dei pulſatione & motione in eius ſententia non peccando impedimentum ad gratiam,& ſalutem auferrent. Magiſter Victoria immerito etiam pro ſenſu facientis, quod in ſe eſt ex viribus ſolis naturæ veniſſe refertur à nonnullis ex relect. vlt. de præuenientibus ad vſum ration.p.3. poſt propoſit.3.num.14. quod doctrinam S.Thom.de puero in ſyluis nutrito, & gratiam iuſtificationem ſtatim obtenturo, ſi bonum appetat, & malum auerſetur referat nec impugnet, non enim ait eam conuerſionem ad bonum, atque fugam à malo ex viribus ſolis naturæ fore, ſed ad eam ſequuturam pueri iuſtificationem, vt ait S. Thom. vndecunque illa prouenerit, de quo non diſputat. Refertur etiam Can. relection.de pœnitentia p.5.longe à med. §. *Tertio etiam attritio*, quod doceat, *attritionem ortam ab amore naturali Dei ſuper omnia ſors eſſe diſpoſitionem idoneam, vt virtute baptiſmatis & pœnitentia gratia conferatur.* Verum, etſi his Canus à vero aberret, quod amorem Dei ſuper omnia naturalem admittat, ad præſens autem non errat: nam diſpoſitiones ad iuſtificationem in ſacramento percipiendam ex Dei arbitratu,& abſque vlla de ſe proportione, adhuc remotiſſima, tales ſunt, vt conſtat in ablutione ad Baptiſmum, & aliis multis. Melius pro eo ſenſu adducunt ex relect. de Sacram. in genere p.2.vbi, licet verſus med. de init. iuſtificationis non, niſi ex gratia Dei, recte loquatur tamen inter princip. & med.§. *Ad primum vero*, & clarius inter med. & finem, §. *Igitur illa oppoſito*, & vniuerſim facienti quod in ſe eſt ex naturæ viribus, tam in lege naturæ, quam gratiæ auxilia gratiæ ad iuſtificationem à Deo collata conferendaque eſſe fateatur, & puero etiam in ſyluis enutrito.

5. Dominicus Soto in eodem ſenſu axioma illud, *faciendi quod in ſe eſt*, accepiſſe refertur ex 4. d.18. q.3. art.3. & Cano deterius: quia attritionem prorſus naturalem ex metu amiſſionis temporalium eſſe ſufficientem diſpoſitionem ad iuſtificationem in ſacramento obtinendam in quo, etſi aliunde peccet, non tamen in præſente quæſtione, vt in Cano dicebamus nuper. Aberrauit tamen in illa 2. de natura & grat. c 3. ſub init. vbi opus moraliter bonum ex viribus ſolum naturalibus aſſerit eſſe diſpoſitionem impropriam, ſaltem ſufficientem,& remotiſſimam ad iuſtificationem extra ſacramentum; imò, & *viam de ſe ſternere ad charitatem.* Quibus *improprietatem* eius à ſe dictam pro inſufficientia, & improximitate non toto improprietatis rigore oſtendit: nam, quod de ſe tale ad aliquid eſt, ac ſe habet rigide improprium non eſt, ſubdit: *præſertim, ſi in huiuſmodi ſe operibus peccator exerceat intentione flectendi Deum, qui durum ſibi cor emolliat ad pœnitentiam, quem nimirum finem ſicuti, & honeſtos alios poteſt ſibi naturaliter præſtituere*, & ſolutione ad 1 ait, *hominem ex naturalibus habere deteſtationem quæ ſit remotiſſima diſpoſitio ad gratiam*: & lib.1. c 21.col 1. idem de omni opere moraliter bono ex naturalibus ſolum habito docuerat & c.21. ſub init. & lib.2. c.12. fine: quare etſi axioma de faciente quod in ſe eſt ex Dei præuentione illiuſque cooperatione catholicè interpretetur c.illo 3.circa fin. in frequentem ſibi oppoſitum ſenſum c.12. relabitur & in cap.1. ad Rom. ad illa verba, *ita vt ſint inexcuſabiles*, & in 4. d 1. q.2. art.3. circa med.ante argumentum 1. S Thom.Ioan. VViguerius Dominicanus etiam in eodem ſenſu proloquij ex viribus naturæ fuit c. 18. inſtit. §.4.init.vbi hæc. *Præparatio ad gratiam fit per ſpeciale auxilium Dei quod ſemper eſt paratum homini facienti quod in ſe eſt.* Loquitur autem de præparatione proxima, & auxilio parato ad illam in actu primo nondum tamen præſtito, vt *quantum in ſe eſt faciat*, vt continuo explicuit. *Dicitur autem facere, quod in ſe eſt, quando ceſſat à peccato, & anhelat ad bonum rationis*, id eſt rationis naturalis dictamini, & virtuti conforme, & proportionatum, vt clarius explicat inferiuſcule dicens: *Cum concurſu generali mediante ſynderesi, & aſſiſtente fide poſſumus aliquomodo conari ad bonum, licet non poſſimus perficere*, ac infra: *ſit conati Deus ſua proclamata miſericordia adeſt & conuertitur ad eum ſuo auxilio ſpeciali, quod dicitur gratia præueniens.* Delphinus 4.de libero arbitrio circa med.ſub tit. *quanta ſit nunc poteſtas arbitrij & quid ſit hominem facere quod in ſe eſt?* Cenſetur ſenſui ex viribus arbitrij conſenſiſſe concl.1. pag.161. quod S. Thom. doctrinam de puero in ſyluis educato in fide, & neceſſariis ad iuſtitiam & ſalutem ex Dei gratia inſtruendo, ſi ſe recte ordinet ad bonum approbet,& lib.5.de iuſtificat.poſt med.in q. *Poſſint ne, qui Euangelio prædicationem*, verbis Alexand. datis, & dandis Gabrielis confirmet: ſed cum vtrobique inferius,& maxime in poſtremo ſæpe, præſertim pag.193. & 205. aſſerat nullam præparationem ad gratiam, niſi ex auxilio gratiæ eſſe poſſe eis Doctoribus in infallibilitate auxilij neceſſarij ad fidem, & ſalutem conſequendi ab illo, qui ſe ita præparauerit, conſentit; ſecus vero in eo, quod præparatio illa è ſola facultate naturæ ſit. Eius etiam ſenſus ſuſpicio amouenda eſt à Bartholomæo Medina 1.2. cum, vbi magis videtur inclinare, vt q.89.art.6 ad 2.arg.Capreoli,& q.109. art 6. ad 2. & 3. valde in ſenſum bonum explicabilis loquatur. Tum etiam: quia q.76.art.2.ad vlt.arg.expreſſe ait. *Deus dat vniuerſis hominibus ſufficiens auxilium, vt recte, & ſtudioſe vitam inſtituant: quod ſi facerent ſine dubio illuminarentur*, & q.109. art.10. poſt ſolutionem 4. rationis obiectianis cuidam reſpondens addit ad hunc fin. *Præberi à Deo omnibus hominibus diuinarum inſpirationum viciſſitudines.* Etſi autem finis ille virtutis moralis ab ipſo dicatur, ac proinde qui ad virtutes morales gratiam Dei per Chriſtum, quam entitatiue & ſecundum ſubſtantiam ſupernaturalem putantes ſe debere) non requirunt, cum in malum ſenſum interpretentur, ipſe tamen melius cenſet gratiam ſpecialem,& quoadmodum (quod ſatis eſt) ſupernaturalem ad virtutis moralis cuiuſvis actum requirit, atque expreſſe præparationem per illos quamvis, ad fidem, iuſtitiam, & ſalutem antecedere, ac præuenire profitetur: quo in præſenti peccare nequit; tametſi in principio illo non melius ipſis, ſed deterius opinaretur.

6. In eodem ſenſu de viribus ſolum naturæ fuiſſe arguitur. Magiſter Bañez 12 q.10.art.1.med. reſponſ. ad 4. quod dixerit: qui nitatur, quantum in ſe eſt, & proponat toto vitæ tempore ſecundum rectam rationem agere, pie credendum eſſe illuminandum illum,& iuſtificandum per gratiam, ſed cum 1.p.q.23.art.3.dub.3.dixerit expreſſe de præparante ſe ad fidem,& iuſtitiam certo conſequendam per conuerſionem ad bonum, & fugam à malo cum ad vſum rationis peruenerit, verum ſolummodo eſſe poſſe, ſi ea præparatio ex gratia præueniente Dei eſſe aſſeratur, non citra eius iniuriam de eo ita cenſetur; quamvis auxilium illud præueniens, vel ex parte intellectus, vel ex parte voluntatis per immiſſam à Deo inclinationem in bonum ex naturali rationis lumine cognitum eſſe poſſe dicat, in quo de entitate phyſica gratiæ præuenientis decipi, vt ſummum poteſt, non autem circa præuentionis eius neceſſitatem. Argentina etſi in 1. d.7.art.3.poſt med.dicat facienti, quod in ſe eſt nunquam defuturam à Deo fidei ſuæ manifeſtationem & infuſionem gratiæ Spiritus Sancti, ac Deum, vt ita ille faciat, & ad eum eiuſque gratiam redeat, prius admonere per gratiam præuenientem, & ſpirituales impetus loquitur

tamen

Digitized by Google

tamen de proxima diſpoſitione, & præparatione ad fidem; ſiquidem diſt.41.q.vn.art 2.§. *Reſpondeo quod Auguſtinus*, & ad 2. & 3. rationem docet opera virtutum moralium ex ſola arbitrij facultate, & generali influentia eſſe abſq; gratia præueniente poſſe, & eſſe etiam cum de congruo merito, nec abuſiue gratiæ, & prædeſtinationis, quod de merito & præparatione remota ſaltem nec à Deo proxima debet intelligi. Hoc ipſum de merito congruo gratiæ ad auxilia gratiæ vlterioris ad actus ſupernaturales atque ad prædeſtinationem & gratiam aſſeruit Chryſoſtomus Iauellus in operibus moralibus ex pura arbitrij facultate eliciris comment. de prædeſtin. ad q.23. 1.p.c.5. vt ex toto contextu conſtat: tametſi ſpeciale Dei auxilium ad ea opera vocet: illud ſiquidem naturale debitumque naturæ eſſe declarat. Nauarrete 1.p.q.19.art.8.controu.23. pag.457. ait, *licet, quando viribus naturæ facit homo totum quod in ſe eſt non ſe diſponat ad gratiam, quæ ex natura ſua & neceſſario exigat gratiam, ſed ſolum pie credendum ſit, quod Deus non denegabit gratiam, ſeu auxilium ſupernaturale; tamen aliquo modo dicitur præparatio illa diſpoſitio.* Didacus Aluarez 7. de auxiliis d.56. & 57 doctè, & catholicè pro neceſſitate gratiæ præuenientis ad initium iuſtificationis, quantumvis remotum, ac ſubinde prædeſtinationis decertat: trahere tamen illum (vt alias) in ſenſum de faciente, quòd in ſe eſt, è ſola naturali arbitrij facultate contendit Ruiz noſter d.21.ſect.6. à n.33. quod doceat opera entitatiuè naturalia ex obiecto virtutum moralium, ac ſubinde neque auxilium gratiæ ſupernaturale, quoad ſubſtantiam, requirentia, ſufficere ad iuſtificationis exordium: quaſi inde negandum ſit ex gratia Dei per Chriſtum ſupernaturali, quoad modum, debere procedere: inſuper quià d.77. concluſ.2. aſſerat induſtriam miniſtrorum Eccleſiæ exhortando, prædicando, &c. eſſe cauſam regulariter, & ſine qua non, tametſi non principalem, interioris vocationis, & inde ſubortæ conuerſionis, quæ tamen induſtriæ nequeunt de ſe ſupernaturale aliquid in vocato, & conuertendo producere, qua etiam de cauſa S.Thom. 1.2.q 112. in neceſſitate gratiæ præuenientis præparationem ad fidem, & gratiam iuſtificantem iam aſſerta, non ſatis firmum ſteiſſe, & alios Doctores iudicauit. Quaſi Deus qui agens principale internæ vocationis ab eis aſſeritur naturali cauſæ cooperans ſupernaturale aliquid ſua vtens abſoluta potentia, nequeat in eius conſortio producere: maxime ſupernaturale, quoad modum, quod eſſet ad rem præſentem ſatis.

7. Dominicanis hiſcé continnato recitatis, qui ex recentiore ipſorum ſchola eſſe conſtanter voluit, de eius proloquij ſenſu examinandus eſt Mercenarius Zumel in 1,2.q.89.art.6.d.2.p.2 dicto 4 maxime §. *ſed obſeruanda valde* & d.3.p.1. confirmatione primæ concluſionis d.4. præſertim d.4. conuerſioni per lumen naturalis ſolum rationis, ex quo puer ſtatuat ſecundum rectam rationem viuere, & malum fugere ſtatim eum eſſe à Deo illuſtrandum, & mouendum efficaciter ad omnia, quibus infallibiliter iuſtitiam conſequatur, & quamvis hoc limiter q.113. art.4. ad 2. poſt maiorem explicationem concluſionis 4. & 5. dicens, cuivis ad vſum rationis peruenienti Dei auxilium ex parte intellectus, & voluntatis adeſſe, vt ita bene moraliter conuertatur, ac ponat iuſtificationis initium; ait tamen eundem illum actum conuerſionis in adulto abſque eo auxilio Dei, ac puris naturalibus poni abſolute poſſe: quare & poſſe abſolute poni iuſtificationis initium, conſequens in eius doctrina eſt, vbi etiam ſententiam illam primam voluit temperare, quæſt. item 109.a.6. q.vn. poſt concl.4.§. *hac aſſertio*, vbi infallibilitatem conſecutionis neceſſariorum ad iuſtificationem ex conuerſione facientis, quod in ſe eſt, aſſertam retractar in ſenſum facientis quod in ſe eſt ex viribus ſolis naturæ expreſſe relabitur ſcribens: *Quamvis ex operibus miſericordiæ ceſſatione à peccato eiuſque imperfecta deteſtatione & ex aliis bonis operibus viribus naturæ præciſè factis innitetur diuina miſericordia, vt conferat auxilia pro conuerſione ex mera gratia, & mera liberalitate, non tamen eſſe id ex lege vniuerſali & infallibili Dei.* Nec longe ante concluſ.5. *eiuſmodi opera eſſe ait impetratoria & per modum impetrationis inuitando diuinam miſericordiam impetrare auxilia.* Verum quidem eſt hunc Doctorem, tam ante, quam poſt recitata neceſſitatem gratiæ omnino præuenientis diſpoſitionem, præparationem, & impetrationem omnem ad iuſtificationem, atque ipſius initium aſſerere: quare nihil de eius conſtante ſententia, ac mente deprehendi præter contradictionem poteſt: vt plerumque euenit iis, qui non tam ex conceptis, ſtatutiſque ſibi principiis ſcribunt, ſed ex librorum in quos incidunt lectione & ſententiis tranſcribunt: ex ſcholis & familiis aliis aliquorum mentem examinauimus n.2. vt Alexand. Alenſ. & Bonau. ex Franciſcanorum familia. Sed iam ex Scotica & Nominalium, plerumque Franciſcanorum, aliorumque ſcholis ſuper hoc proloquio Doctorum ſenſa aperienda ſunt. Sed prius referendus eſt Henricus quodlib.4. prius q.19. poſt med. ſcribens: primam gratiam non habere cauſam meritoriam, *niſi congrue; non propter quam, ſed ſine qua non, confertur vni prima gratia gratum faciens, quæ alteri denegatur cum apud Deum non ſit perſonarum acceptio.* Nota Maſſilienſium rationem, ac nomine gratiæ gratum facientis non formaliter ſed motiue, & auxiliariter intelligere quodlib.5. q.20. poſt med. negat peccatorem poſſe diu ſtare in deteſtatione peccatorum, & alios actus bonos morales ad quos *facultate, & viribus naturæ poteſt, quin Deus moueat liberum eius arbitrium aliquo motu gratiæ gratis datæ, vt bono ſimpliciter aſſentiat*: ſub infra. *Ad talem autem ſtatum diuturnitatis in bonis moraliter, quilibet poteſt venire faciendo quod in ſe eſt* (per vires vt explicuerat naturæ) *Et in hoc, quantum eſt ex libertate arbitrij poteſt alium præuenire, vel ſimul cum ipſo accedere*: ad gratiam auxiliantem, ad conſenſum ſimpliciter, & perfectè in bonum.

8. Scotus in 4.d.41.q.2.art.2. verſ.5. ſeu §. *Ad huius intellectum* docet peccatorem quemvis, etiam infidelem, ex naturalibus poſſe cognoſcere peccatum, vt offenſiuum Dei, præmij impeditiuum, & inductiuum ſupplicij, & obinde ipſum deteſtari deteſtatione vndequaque totaliter abſolute, & ſimpliciter honeſta; ſubditque. *Iſte modus dicitur eſſe attritio, & eſt diſpoſitio ſiue meritum de congruo ad deletionem peccati mortalis*: & concludit. *Aliter eſſe difficile ſaluari, quod apud Deum non ſit acceptio perſonarum*, vt Maſſilienſes aiebant; & in 2. d.28. q.vn. prope ſolut. argumentor. agens de præcepto dilectionis Dei ſuper omnia ait. *Quandoque voluntas actum huius præcepti exequitur, licet informis, & diſponit ſe de congruo ad gratiam gratificantem, cui oblatæ, vel reſiſtet, & peccabit mortaliter, vel conſentiet, & iuſtificabitur.* Vbi de voluntate ſola, ac ſine gratiæ auxilio loquitur, & gratiam gratificantem non formaliter gratificantem, ſed auxiliantem ad actum ſupernaturalis dilectionis Dei ſuper omnia, quæ vltima diſpoſitio ad formalem iuſtificationem, eique connexa eſt, intelligit: ſiquidem auxilianti ſolum gratiæ reſiſtentia, vel conſenſus voluntatis eſſe poteſt, non autem gratiæ formaliter iuſtificanti & gratificanti, quæ nihil motionis, vocationiſque habet, cui vel conſentiatur, vel reſiſtatur: ſed ipſe clarius oſtendit loqui ſe de voluntate nuda Deum ſuper omnia diligente. Nam de hac dilectione Dei ſuper omnia agens in 3. d.27. q.vn. art.3. ex inſtituto probat liberum arbitrium per ſolas vires naturæ poſſe eam elicere. De Ocamo Nominalium Principe nihil eſt firmum, vt eum ex viribus naturæ axioma intellexiſſe iudicemus, adhuc in 1. d 41.q.vn in primæ ſentent. impugnatione: in eum verò ſenſum venit apertus & frequentiſſimus inſignis eius diſcipulus Gabriel in 1.d.41.art.3.dub.1. docet vſum rectum, ſcilicet liberi arbitrij, eſſe diſpoſitionem de congruo ad media prædeſtinationis, quo deficiente, gratia non infunderetur in 2. d.22. q.2. art.3. facienti, quod in ſe eſt, per vires naturæ dandum eſſe gratiam d.27.q.vn. art.2. concl.4. etiam infidelem per naturæ vires conuerſum ad Deum, gratiam de congruo mereri dub.4. facienti, quod in ſe eſt per naturæ vires de lege gratiam conferri in 3.d.27.q.vn.art.3.dub.2 propoſit.1 ſtatuit dilectionem Dei ſuper omnia ex arbitrij naturalibus viribus haberi poſſe, & propoſit.2. *Prædictum amorem amicitiæ de potentia ordinaria non poſſe ſtare ſine gratia: quia ſecundum legem ordinariam cuilibet facienti, quod in ſe eſt, & per hoc diſpoſitio ad gratiæ ſuſceptionem Deus infundit gratiam*: intelligit autem diſponi vltimo per eum amorem, & ad gratiam formaliter iuſtificantem. Ne vero de hoc dubitaretur, fere ſtatim ſubdit: *Hunc amorem,*

quia

Digitized by Google

quia eſt actus perfectiſſimus omnium actuum ex naturalibus haberi poſſibilium, eſſe immediatam, & vltimam diſpoſitionem ad gratiæ infuſionem. Maior in 2. diſtinct.28. quæſtione 1. colum.12. ad argumentum 17. §. *Ad formam*, ait, *ſi adultus mediocriter vtatur naturalibus, licet interdum non habeat auxilium ſpeciale, datur ei alio tempore: dummodo bene vtitur naturalibus*: ſubinferius: *ſi bene vtatur naturalibus illi datur præuentio ſupernaturalia*, & columna ſequente de Magdalena, & Paulo agens, *qui optime vſi ſunt quatenus Deus eis aſſiſteret*, tametſi id non de lege fieri dicat, cum aſſerat alios æque bene vſos fuiſſe relictos. Marſilius eiuſdem ſenſus arguitur, quia in 2.d.28. articulo 3. fine dixit. *Hominem Dei auxilio præuentum poſſe ex puris naturalibus mereri primam gratiam de congruo.* Si autem ea, quam meretur prima gratia eſt, auxilium, quo ad illam promerendam præuenitur à Deo, gratia in eius ſententia abſolute non eſt: ſed tamen docte Marſilius duplex gratiæ indebitæ naturæ, & ſupernaturalis proprie, & abſolute talis genus diſtinguit: alterum quoad modum ſolum ſupernaturalis, & hanc ad opera virtutum moralium requirit, atque ſpeciale proinde auxilium Dei vltra generalem influentiam (in qua omnia Dei auxilia naturæ vndecunque debita claudit) atque ſine ſpecialis eius auxilij præuentione: quare, & ſine gratia Dei nihil arbitrium noſtrum boni agere poſſe Catholice, & conſtantiſſime ſtatuit eo articulo concluſione 3. & 4. & poſt articulum 4. ad ſeptimum argumentum. Alterum vero genus eſt gratiæ ſupernaturalis quoad ſubſtantiam, & hanc ſub meritum congruum operis boni ex ſpeciali auxilio illo gratiæ, quoad modum ſolum ſupernaturalis, Catholice etiam docet.

9. Eadem de cauſa de eodem accuſatur ſenſu Gregorius Arimin. floridum, etſi vetus, ſcholarum delicium in 2. d.28. articulo 1. vbi ait, initium quodvis etiam remotiſſimum iuſtificationis, niſi ex gratia eſſe non poſſe, quia abſque eius præuentione nihil, in genere moris adhuc, bonum abſolute tale immo nihil non malum abſolute agere poſſimus. Ex quo doctrinam recitatus proxime deſumpſit; ſed male inde vterque in ſenſum ex viribus ſolis naturæ trahitur, vt in ſimili ſupra alios excuſantes oſtendebamus. Richardus pro eo ſenſu merito recitatur, quia in 1. d. 28 articulo primo, quæſtione ſecunda ait: *Loquendo de remota, & indirecta diſpoſitione liberum arbitrium per ſua naturalia cum ſola generali motione primi mouentis poteſt ſe ad gratiam gratum facientem diſponere.* Quibus conſequenter d.41. articulo ſecundo, quæſtione ſecunda poſſibilius cenſet dari diſpoſitionem remotam & meritum congruum è puris naturalibus ad prædeſtinationem expreſſe. In eundem conſenſit ſenſum Ioannes Bachon Carmelita in 1. d.41. quæſtione vnica circa fin. meritum congruum prædeſtinationis arbitrio è ſola generali Dei influentia concedens Durandus in 2. d.28. quæſt. 5. ex profeſſo tuetur viribus ſolis naturæ abſque ſpeciali adiutorio motioneque Dei nos diſponi poſſe ad gratiam, vtique immediate & ſufficienter: quia, inquit, etſi natura & gratia ſupernaturalis diuerſi ordinis ſint, non obeſt quominus vnius ad aliud ordo ſit immediate diſpoſitiuus: vt agentia corporea diuerſi & inferioris ordinis, atque anima, ordinem tamen, & facultatem habent diſponendi immediate ad infuſionem animæ à Deo: addit vero id meriti, & diſpoſitionis ad gratiam prædeſtinatis non, niſi ex ſpeciali Dei prouidentia contingere, quæ pars prædeſtinationis ſit, complectentis quidquid quovis modo hominem iuuat, vt ſalutem, & finem prædeſtinationis aſſequatur. in quo additamento ſibi contradicit. Siquidem totus obiectiuus ambitus prædeſtinationis, vltra gratiam ſpecialem prorſus indebitam naturæ, eiuſque effectus non extenditur, extra quam motio illa ſolum generalis, & naturæ arbitrij debita, atque inde ortum meritum, & diſpoſitio proxima ad gratiam ſunt, eſſeque Durandus ſtatuit. Mitto apparentem aliam horum contradictionem cum eo quod dixerat in 1. d. 39. quæſtione tertia fine. *Deum ſcilicet omni creaturæ rationali contuliſſe auxilia per quæ poteſt vitare mala culpæ & impedimenta ſuæ ſalutis.* Intelligit enim auxilia hæc arbitrium, præcepta & conſilia præciſe, quæ omnibus dari, ait, d. 46. etſi ſpecialis motionis Dei, & adiutorij interni, in quibus Dei gratia eſt, pluribus negari ibidem dicat, quo ſimilis ſpecies contradictionis eiuſdem Durandi 4. d.14. quæſtione prima de pænitentia omni ex parte honeſta euaneſcit. Eiuſdem ſenſus reus agitur Dionyſius Carthuſianus in 2. d. 27. quæſtione tertia ante medium, dum tacite Richardi ſententiam relatam dum non impugnat videtur approbaſſe de diſpoſitione & merito remoto, & ſecundum quid gratiæ infidelis etiam facientis quod in ſe eſt, eaque diſtinctione diſpoſitionis mediatæ aut remotæ, & immediatæ ac propinquæ putat Richardi, Sancti Thomæ in ſenſu priori, & Durandi ſententias poſſe componi; ſed tamen non docet expreſſe facienti quod in ſe eſt abſque ſpeciali motione vltra communem, & debitam naturæ eam diſpoſitionem remotam & meritum ſecundum quid gratiæ poſſit contingere: quare piæ explicationi locum reliquit. De eodem ſenſu damnatur Dionyſius alter Ciſterſienſ. in 2. d.27. quæſtione vnica, articulo primo, notab. 2. quod dixerit. Gratia gratis data ſpecialiſque non eſt gratum faciens, ſed quæ ſtat cum peccato mortali, poteſt dici *quodlibet auxilium ad actum bonum bonitate præciſe morali ſicut habitus ſcientiarum, vel reuelatio & huiuſmodi.* Cum autem (inquit Ruiz citata d.21. ſectione 4. numero 13.) habitus ſcientiæ naturalis prorſus ſit, vt Dialecticæ, Philoſophiæ, &c. & viribus naturæ adquiribile: ergo auxilij ſpecialis nomine, quod præuenire neceſſario merita omnia, & præparationem quamvis ad gratiam aſſerit, naturale prorſus auxilium, & facultate ſola adquiribile intelligit: quare cum eo articulo concluſione 4. & articulo 2. concluſione 1. & ſequentibus, & articulo tertio, Corol. 1. & 2. docet gratiæ ſpecialis præuenientis neceſſitatem merita, & diſpoſitiones qualvis ad gratiam (vti etiam docuerat d.25. quæſtione ſecunda, articulo primo, concluſione 3.) nihil naturæ & facultati noſtræ naturale indebitum requirit. Sed vero adhuc piam interpretationem patitur: cum enim expreſſe toties neceſſitatem gratiæ præuenientis Catholicè ad meritum, & præparationem gratiæ & ante illum textum, & poſtea requirat: non ad id ipſum naturale prorſus, atque omni ex parte ſolummodo requiſiſſe credendus eſt, ſed habitus ſcientiarum ſupernaturales ſaltem quoad modum: quod inde ſuadetur, quod eos cum reuelatione naturæ indebita, immo fide ſupernaturali potius interna reuelationis nomine ſignificata coniunxit. Secundo illo ſi vt non deſignaſſe materiam gratiæ ſpecialis ſed modum iuuandi gratiæ ſpecialis Dei præuenientis, nempe per internam illuminationem & motionem qualem habitus ſcientiarum & reuelatio in intellectu cauſant. Neque enim habitus ſcientiarum vniuerſim ad opus morale mouere vir doctus iudicabat, qui pleroſque ſcientiarum habitus ſpeculatiuos eſſe cognoſcebat.

10. Potiori iure pro eo ſenſu refertur Gerſon 3. parte, Alphab 65. littera G. tractatu de vita ſpirituali lect. 1. dicens: *Nolo negare, quin anima poſſit ex ſua virtute naturali bene moraliter agere, & faciendo quod in ſe eſt, ſe ad vitam gratiæ diſponere.* Vnde apertius redditur (quod excuſari vtcunque in alio ſenſu poterat) eodem malo ſenſu illud ab ipſo dictum Alphabetum 24. in regula moralium littera M. *Nulli facienti, quod in ſe eſt, (hoc eſt bene vtenti donis iam habitis) deeſt Deus in neceſſariis ad ſalutem; ſiue illa ſint credenda, ſiue operanda.* In eundem ſenſum citatur Alphonſus Toſtatus vulgo Abulenſis, quia eius Epiſcopatus ſacris titulis fuit inſignitus in cap. 19. Matth. quæſt. 181. ad 4. & in c.21. Matth. quæſtione 211. vbi ait facientibus, quod in ſe eſt, Deum præſto adeſſe, vt gratiam, tum ad fidem prærequiſitam, & auxiliantem ad reliqua opera ſupernaturalia, tum gratiam ipſam formaliter iuſtificantem impertiatur, cæterum vtrobique ait Deum ſemper vt faciamus quod in nobis eſt vltra naturales vires rationis, & arbitrij pulſare interius, præueniendo: quare ad quamvis præparationem ad fidem, & ſupernaturalia, quoad ſubſtantiam dona, gratiam Dei prærequiri expreſſe fatetur: ac ſubinde nec iuſtificationis, nec prædeſtinationis initium ſub merita congrua iuſtificandi, & prædeſtinandi poſſe vllatenus venire. Adam Goddam in 1.d.17. quæſtione prima, dubio ſecundo. fine docet amorem Dei ſuper omnia & aliorum ob ipſum naturaliter haberi à nobis poſſe,

Digitized by Google

ſubditque: *Exiſtimo quod ſemper in habente notitiam neceſſariam ad ſalutem, eo ipſe Deus infundat gratiam, (quia ſcilicet faciendo, quod in ſe eſt, naturaliter ita Deum amabit) nec aliter poteſt eſſe de iſta lege ſtatuta:* Nempe facienti, quod in ſe eſt, Deus non denegat gratiam. Quibus non ſolum remotam diſpoſitionem initij iuſtificationis, ſed proximam præparationem meritum, & diſpoſitionem formalis ipſius iuſtificationis operi ex propriis ſolum & naturalibus arbitrij viribus concedit. Nicolaus Orbellis in 2. d. 27. & 28. art. 2. Richardi memoratam ſententiam & ſenſum ex propriis ſolum viribus ſequitur. Bononia in 2. d. 29. q. vnica fine. *Exiſtens in peccato mortali ſine gratia, ſi facit quod in ſe eſt, & quidquid poteſt ad hoc vt non peccet vitat omnia peccata: quia ex hoc ipſo gratia Dei infunditur*: ipſum verò loqui de faciente, quod in ſe eſt viribus naturæ ex contextu conſtare fides penes noſtrum Ruiz ſit proxime numero 23. Refertur etiam in eum ſenſum Hadrianus quodlib. 4. quæſt. 1. §. *Ad ſciendum autem*, vbi ex Pſalm. 143. *Prope eſt Dominus omnibus inuocantibus eum in veritate, & deprecationem eorum exaudiet*: & gloſſ. ad Rom. 5. qui iniquitatis Deum arguendum fore ait, ſi refugientes ad ſe non reciperet, doceret: & paratum eſſe Deum ſuccurrere facienti quod in ſe eſt in neceſſariis ad ſalutem vel miniſterio hominum, vel auxilio alio ſuo ipſum inſtruendo; ſed certe neque ibi, neque quolib. 7. quæſtione 4. med. vbi dilectione Dei ſuper omnia poni nos in ſtatum ſalutis ait, excludit auxilium præueniens, cui cooperetur, quantum ex ſe eſt, faciens, vel Deum ſuper omnia diligens. Albertus Pighius refert a fide dignis Doctoribus (teſte Ruiz ſect. 5. num. 2.) ſcripſiſſe lib. de libero arbitrio contra Caluin. pag. 99. facienti, quod in ſe eſt, per vires naturæ Deum conferre auxilia gratiæ: aliis vero locis citatis à Ruiz idem poſt med. §. *Neque hoc recte*, etſi noſtras præparationes, & opera diſpoſitiones ad recipiendum Spiritum Sanctum, ſi adſint, & non recipiendum, ſi deſint, dicat: tamen eas diſpoſitiones ex puris naturalibus eſſe non explicat; tametſi medelam, & ſanitatem miſericordiæ, & gratiæ Dei antecedere dicat: gratia enim formaliter iuſtificans medela, & ſanctitate propriè, & formaliter ſignificatur. Immò vero ſuperius fidem, vt ad Deum regrediamur, & miſericordiam imploremus, longe antea requiſierat. Driedo lib. de concordia lib. arbitr. cum prædeſtinatione p. 2. c. vlt. §. *Hic tam, ſi dixeris*, ſenſum proloquij ex viribus ſolis naturæ tradit, vt pie credendum ſit ita facienti, quod in ſe eſt, Deum gratiæ auxiliis etſi non illico tandem ad futurum tametſi de captiuitate & redemptione generis humani tractatu 4. capite ſecundo, parte 3. vſque ad finem, & parte 4. & parte 8. memb 2. ſententia 3. & 5. & m. 4. concluſione prima, ſed præſertim, & explicatius tractatu 5. capite ſecundo, verſ. fin fol. 124. explicet de ſola remotione impedimenti peccatorum in quæ ni faceret, quod in ſe eſt, incurreret, quibuſque magis diſtans à præparatione ad gratiam, atque ea minus dignus redderetur.

11. Richardus Tapper de libero arbitrio, articulo 7. circa med. §. *Doctores autem*, ſcribit. *Quod tamen etiam Deus adeſt facienti, quod in ſe eſt ex puris naturalibus ad illuſtrationes & inſtinctus diuinos, ad quos ex immenſa erga peccatores charitate inuitatur, non autem ex vllo merito aut dignitate pie creditur; ſed, quod ſemper, & quaſi infallibili ordinatione ei adſit, vt neceſſaria ſalutis largiatur, diximus ſuperius ex ſcripturis non certo conſtare poſſe, pie tamen hoc confidimus.* Et hic quidem meritum omne, & diſpoſitionem poſitiuam ad gratiam vllam ex neceſſariis ad ſalutem: quare, & ad primam auxiliantem, initiumque iuſtificationis, & ſalutis, ac ſubinde prædeſtinationis naturæ viribus denegat, ſecus autem diſpoſitionem negatiuam per impedimenti peccatorum ablationem, quam tacitè excluſione poſitiuæ diſpoſitionis tantum, ſatis fatetur, & anteriori, poſteriorique contextu expreſſe facultati naturali arbitrij concedit. Caſtro de lege pœnali libro ſecundo, capite 14. columna 5. & 6. ignaro de Myſteriis, & neceſſariis ad ſalutem, facienti tamen, quod in ſe eſt, non eſſe permittendum tandem, vt ſine fidei notitia moriatur; &, ſi non protinus illi detur, dandam vero illico gratiam, quæ cum gratum, & iuſtum formaliter faciens non ſit (auxiliantem intelligit) eamque ad faciendum: anterius, quod in ſe eſt datam, dandamve neceſſario eſſe videtur negare: ac proinde de faciente, quod in ſe eſt, ex puris naturalibus, & ſola arbitrij poteſtate loqui videtur Ioann. Medin. Cod. de pœnitent. tract. 1. quæſt. 11. §. *Nunc ad motiua*, fine pro eodem ſenſu refertur, immeritò tamen. Tum: quia de fide ſupernaturali loquitur, quam ex viribus ſolis naturæ haberi poſſe ne Semipelagianis quidem, nedum Catholico alicui Theologo, venit in mentem. Tum: quia gratiam ſolum ſuper abundantem & extraordinariam excludit Michaël de Medina 3. de recta in Deum fide c. 1. inter princ. & med. ab eo ſenſu ex viribus naturæ. tametſi de reliquo textus excuſari benigne poſſet, ob Semipelagianam rationem, qua ſuum effatum probat, & concludit inexcuſabilem ſe reddit, ſic enim ait. *Quod* (ſcilicet alius in fidem veniat, alius in infidelitate ſordeſcat) *quanquam quidem in diuina iuſtitia inſcrutabilia reducant: ego tamen malim in merita, vel demerita, qualia ante fidei aduentum, vel poſtea per vſum fidei ſuſcipienda haberi poſſunt referre: quod eam opinionem quæ à prædeſtinatione opera noſtra excludit ex animo oderim. Nec enim poſſum æquo animo ferre Deum maiori affectu ad quemuis hominum trahi, quàm ad alium.* Vega 6. in Trident. c. 17. & 20. fidei ignaro adulto ſequente honeſtum, & fugiente turpe ex ſola legis illius cognitione naturali, & humano modo habita, Deum præſto adfuturam gratiæ formaliter iuſtificantis infuſione fusè docet, & probare contendit: quo benigne interpretationi viam occluſit, & iis, quæ libro 13. capite 12. columna vltima ſcripſit. *Vel hoc argumento poſſemus conuincere, quemlibet viatorem poſſe ſecundum legem communem conuerti: quia nullus eſt ex viatoribus, qui non poſſit bene vti naturalibus: ei autem qui hoc fecerit Deus qui nemini deeſt facienti, quod in ſe eſt, auxilium ſine dubio præſtabit ſufficiens ad obtinenda ſupernaturalia.* Conſtat enim ex aſſerta prius atque ex inſtituto à ſe probata doctrina illud *ex naturalibus, & faciens quod in ſe eſt* abſque vlla gratiæ præuentione, cui ex naturali ſua facultate voluntas cooperetur ab eo intelligi. His tamen contradicit ipſe lib. de iuſtificatione c. 7. propoſit. 1. 2. & 5. & ſolut. ad 2. argumentum contra illam & libro 8. c. 11. aſſerens, in naturalibus nullam vim meriti de congruo, aut diſpoſitionis ad gratiam; tametſi male, eo libro 8. c. 5. 11. & 15. neget merito congruo gratiæ rationi obeſſe. Corduba libro 2. quæſtionat. de ignorantia quæſt. 4. maxime propoſ. 3. probat. 2. & 7. & longe inferius, §. *Ad commune autem dictum* in ſenſum ex viribus naturæ facienti, quod in ſe eſt, Deum non defuturum gratia ſua ſupernaturali, vt ipſum ſupernaturali dilectione ſuper omnia diligat, & obinde formaliter iuſtificetur Proloquium intelligit, & quæſt. 5. ad 4. argument. ait, facere *in hunc ſenſum facienti, quod in ſe eſt, per vires naturæ Deus non denegat gratiam: quæ gratia eſt Dei auxilium illuſtrantis hominem, & mouentis ad cognoſcendum, & amandum illum, vt finem ſupernaturalem & ad ſe vltimate, & perfecte diſponendum ad gratiam*: iuſtificantem ſcilicet In eum etiam ſenſum incidit, dum ei in Caſſiano medicinabatur Ciaconius annotationibus in ipſum propoſ. 2. citaturque pro eodem ſenſu Antonius Pantuſa libro de prædeſtinatione & gratia capite 6.

12. Matthæus Fæliſius d. 24 Inſtitut. Chriſtianæ c. 20. & 21. Calderarius in Pſalm. 50. lect. 15. eidem Scholaſtico axiomati ſenſum ex viribus naturæ male texto diſcurſu inſeruit. Ioannes à capite fontium aſſertione Catholica de libero arbitrio ſub med. non ita clare pro eo ſenſu loquitur, vt Catholice intelligi optime nequeat. Palacios in 2. d. 29. diſputatione 1. fine actioni, operique omni ex puris naturalibus elicito rationem diſpoſitionis directæ, etiam remotæ, negat: ſicuti toto contextu diſputationis, in quibus tacite rationem indirectæ diſpoſitionis admittit: immò & expreſſe colum. 7. & 8. quatenus ſe ita naturæ viribus bene vtens minus, quam male vtens, gratia indignum reddit, eius verba, §. *Iam vero ſunt. Nam, qui ad modum prædictum vitam ſuam moderatur infidelis, faciliorem habet tranſitum, vt illuminetur ad Chriſtianam pietatem quam qui corruptam vitam degit.* Carthagena de prædeſtinatione diſcurſu octauo circa med. §. *Reſpondendum igitur ait, quandoque*

homo

Digitized by Google

homo fecerit, quod in ſe eſt, iuxta id, quod poteſt, ſiue per vires naturales, ſiue per vires ſupernaturales, Clementiſſimus Deus illuminabit illum vt credere poſſit. Nec ideo equidem aſſero illud operari, quod in ſe eſt per vires naturales eſſe verum, infallibilem, rigoroſamque diſpoſitionem ad gratuita dona; ſed certe congruitatem quandam, quæ potius ſe tenet ex parte diuinæ bonitatis, quod poſt pauca magis explicat dicens ad iuſtificationis, ac ſubinde prædeſtinationis initium, *naturam concurrere per modum remouentis impedimenta: qui concurſus eſt accidentarius*. Quibus duo docet, quæ noſter Ruiz d.15. ex inſtituto. & ſæpe obiter d.21. & explicatius d. 22. ſenſum Catholicum, & ab omnibus admittendum habere poſſe docet. Nempe opera noſtra ex viribus naturæ ſolis facta eſſe occaſionem, non quidem Deo à nobis oblatam, ſed ab ipſo acceptam ad gratiæ collationem. Id valent verba illa Carthagenæ, *congruitatem quandam, quæ potius ſe tenet ex parte diuinæ bonitatis*. Secundum diſponere ad gratiam tantum remouendo impedimenta peccatorum, quibus maior gratiæ recipiendæ indignitas adeſſet: id continent verba Carthagenæ poſtrema, & alij ex recitatis dixerant: propterea à Ruiz laudati in hoc Doctorum cathalogo Doctores noſtræ ſocietatis omiſſi: quia ij fere omnes penitus, planiuſque quàm alij eius prologuij Catholicum, & dogmaticum ſenſum expreſſerunt, vt certamine tertio vidimus. A quibus Didacum Ruiz non excludo, licet nonnulla præſenti difficultati inutilia cum plura alibi d. illa 15. & d. 21. explicaſſe vel replicaſſe videam: de quo certamine ſequente: ſed nec Cardinalem noſtrum Toletum in cap. 8. epiſtola ad Roman. annot. 31. verſ. fin. etſi ait. *Quamuis aliquam cauſam eſſe affirmemus ex parte hominis, propter quam hos Deus ad fidem, & gratiam vocare voluerit, & propoſuerit, non autem illos; non propterea tolli rationem gratiæ diuinæ*. Duo autem circa ſenſum prologuij huius videntur à recitatis Doctoribus pro ſenſu ex viribus naturæ aſſeri. Primum in operibus è ſola arbitrij facultate, abſque vlla gratiæ ſpeciali Dei præueniente, dari cauſam, & rationem meriti congrui, aut diſpoſitionis ad gratiam ſupernaturalem, ſiue primam, & vnde ſupernaturalis prouidentia, & prædeſtinatio inchoetur, ſiue vlteriorem gratiam à prima, immò etiam ad formaliter iuſtificantem, iuxta varias ſententias recitatas. Secundum aliquo modo diſpoſitis per vires naturæ gratiam ſupernaturalem alterutram eſſe infallibiliter, & quaſi ſtata lege, vel ſaltem piæ ac prudentis æſtimationis morali certitudine adeo conferendam, vt prædictorum plerique aiunt, negantibus nonnullis. Negantes eiuſmodi infallibilitatem prologuium præſens adæquate, ac plene non explicant, tametſi eius explicent partem, de facultate, ex qua facere, quod in ſe eſt, quiſque poſſit, vt initium ſaltem primum iuſtificationis & prædeſtinationis apponat: quæ in præſenti prædeſtinationis, & in controuerſia de gratiæ & iuſtificationis initio, pars eſt præcipua: ſiquidem, vndecunque meritum primum, ac diſpoſitio ad gratiam aliam non præſuppoſitam habeatur, ſiue ex puris naturalibus arbitrij noſtri, ſiue ex gratiæ etiam auxiliantis præuentione neceſſaria, quæſtioni eidem remanet locus. An ita primo operanti gratia vlterior, & cooperanti cum hac vlterior, & ſic vſque ad iuſtificationem de lege, aut piæ, ac prudentis æſtimationis morali certitudine ſit infallibiliter à Deo conferenda.

CERTAMEN II.

Nullum, quantumvis tenue, & remotiſſimum prædeſtinationis, aut iuſtificationis initium merito, aut diſpoſitioni directæ, & per ſe vel etiam indirectæ, & per accidens, poſitiuæ, ſeu negatiuæ è ſolis arbitrij creati viribus differri ſalua fide Catholica poteſt.

1. COnclusio hæc primæ prologuij partis ſenſum erroneum excludit, vt inde facilius Catholicus deprehendatur certamine 3. excludit autem ſenſus omnes hactenus à Doctoribus excogitatos, & excogitabiles, vt oppoſiti effati durities, atque fidei Catholicæ oppoſitio, vel temperetur, vel tegatur, vt ſingula Doctorum temperamenta, & tegumenta euoluentes ſingulatim oſtendemus. Habet autem concluſio præter dogmatum fidei, quæ ſubiiciemus authoritatem Doctorum omnium, etiam quos certamine 3. producemus, eorum etiam omnium, qui gratiæ præuenientis ad quodvis opus abſolute bonum, & honeſtum neceſſitatem expreſſe docuerunt, nec alicubi retractarunt, id ipſum negantes expreſſe, vel oppoſitam præſenti concluſioni docentes, vt de non paucis, quibus infimis diſcurſibus aduerſa imponebatur ſententia oſtendimus certamine 1. & illico ſummatim referemus: inſuper qui concluſionem aduerſam retractarunt vt S. Thom. recitatus eodem certamine numero 2. & ibi Albertus, & Rayner num.3. Qui vero immerito de oppoſita concluſione arguuntur ſunt S. Bonauent. eo numero excuſatos, item Paludanus Ægid. Rom. Capreol. & Deza numero 3. & 4. Conrad. ſenior ibid. Ferrara & Magiſt. Victor. Delphin. & Barthol. Medina n. 5. Bañez, Aluarez, & Marſil. n. 8 Dionyſ. vterque Carthuſ. & Ciſterclenſ. num. 9 Alphonſus Toſtatus Abulenſ. num. 10. Pighius ibidem, Ioannes Medina numero 11. Hos autem omnes prolixius certamine 1. ſingulatim ab eo ſenſu ex naturæ viribus excuſaoi. & hic ſummatim recenſui, non ſolum, vt Catholicæ conconcluſioni tot Scholaſticorum Theologorum (quorum vtpote rigidius diſputantium, & loquentium in rebus dogmaticis authoritas eſt ex humanis ſumma) momenta ſubiungerem: verum, ne dum oppoſitam concluſionem quomodolibet temperatam erroris inſimulo videar contra antiquos omnes, (quos pro oppoſita ſtare vulgo creditur) pudorem ſoluiſſe: quanquam & id agendum eſſet, ſi pro oppoſita (quod Deus non permitteret) ſtetiſſent, vbi de fidei diuinæ, vt in præſenti euenit, authoritate, & indẽnitate res agitur. Nam quandoque Scholaſtici diſcurſibus quam Patrum, & Conciliorum lectioni attentiores ad fidei dogmata bona fide, & animo, incautè tamen, videmus offendere: idque Scholaſticis Theologis S. Thomæ coætaneis exiſtimo, vt plurimum, contigiſſe: cum illum ipſorum authoritate ſicuti, & Albertum Magnum, videam conceſſiſſe; tametſi vterque tandem ex proprio ſtudio, & ſententia ab eis diſceſſerit, & reſipuerit. Iam vero ita Scholaſticis Theologis omnibus dogmatica hæc concluſio (profundi Doctoris noſtri Vaſquez, vel maxime opera) facta eſt communis, vt niſi ſciens, volenſque, nequeat deinceps aliquis aberrare. Antiquioribus autem, qui aberrarunt lapſus non eſt æqualis, & omnibus communis. Nam Iauellus ad omnia gratuita Dei dona, etiam formalem iuſtificationem, & gratiam gratum facientem diſpoſitionem arbitrij viribus, & facultati concedit cert. 1. numero 6. Zumel num. 7. Gabriel num. 8. Bachon. Durand. Gerſon, & Richardus num. 9. & Nicolaus de Orbellis num. 10. Corduba n. 11. His verò non Semipelagianiſmum

Digitized by Google

ſolum ſed Pelagianiſmum incurrere videntur. Pelagiani enim ad opera non ad initium iuſtificationis tantum, ſed ad gratiam gratum facientem, & iuſtificationem ipſam immediate, & proximè à Deo recipiendam neceſſaria, & præuia naturales vires arbitrio creato deferebant; Semipelagiani vero ad primam ſolum gratiam auxiliantem, vnde, & iuſtificatio, & prædeſtinatio inchoatur. Probata vero impotentia diſpoſitionis meritiuè cuiuſvis puræ arbitrij naturali facultati, adhuc ad iuſtificationis, & prædeſtinationis initium, contra modum vtrumque conclusetur.

2. Probatur autem: quia, quomodolibet ponatur ex arbitrij viribus iuſtificationis, & prædeſtinationis, cuique ſuæ, & propriæ initium, eſt Maſſilienſium & Semipelagianorum ſententia: atqui hæc damnata eſt ab Eccleſia, vt Hæretica: ergo & ſcholaſticorum ſententia illa, quomodolibet ab eis explicetur. Maior oſtendetur inferius; dummodo ſingulos, quibus à Maſſilienſium errore ſuam ſententiam diuidere, ac ſeparare Scholaſtici præfati contendunt ſingulatim referemus & confutabimus, Minor probanda primum, & ex profeſſo erat, vt ſemel pro præſenti diſputatione & pro controuerſia de gratia errorem hunc, & quidquid ipſum concernit euerteretur. Atque nonnulla ab authoritate recitaui contra eum errorem q.2. cert.4. n.2. & 3. plura perſtringens ex ſcriptura, Conciliis, & Patribus, & citans quæ aliaque plura, ſi quis ad longum legitimaque contra hunc errorem intelligentia firmiſſima velit videre Vaſquez noſtrùm (cui reliqui ea debent) adeat diſputationibus citatis maxime 91. à c.11. Nihil enim aliis Doctoribus, cum ad copiam, tum ad ponderationem, & methodum præter tranſcribendi laborem faſtidioſum reliquum fecit. Venio ad maioris probationem: quam, ne verbis quidem (vt conati ſunt alij iam ſefellendi) eluſerunt, Guillelmus vterque Pariſienſis, Altiſiodorenſis relati cert.1. n.3. Argentina, & Iauellus n.6. Scotus, Gabriel, & Maior num.8. Ioan Bachon, & Richardus n.9. Vega, Corduba & Pantuſa n.11. qui meritum congruum gratiæ prædeſtinationis operibus iuſtificandi & prędeſtinandi ex pura naturæ facultate profectis, eaſque præuenientibus abſolute, & expreſſe concedunt: quod, ad ſummum, immò & eo minus, Maſſilienſes contendebant, vt conſtat ex q. 2. ſæpe præſertim cert. 1. & 4. atque ex iam contra alios modos ſubiiciendis. Nec ſatis meriti, quod in operibus ex naturæ ſolum facultate gratiam præuenientibus recognoſcebat rationem diſſimulauit Zumel eod. cert. 1. n 7. verbis illis, quod ſcilicet merita gratiæ non quidem abſolute, congrua adhuc, ea opera ſint, ſed ſolum initiatiua, & impetratoria. Quid enim aliud operis boni congruum meritum habet, quam bonitate ſua donaturum inuitare, vt aliquid, tametſi eius valori inæquale, & excedens; quia meritum eius condignum non eſt, præ ſua tamen bonitate largiatur. Illud verò *impetratorium* meriti abſolutè congrui rationem non euacuat, ſed demonſtrat, ex Auguſtino epiſt. 105. verbis illis recitatis quæſt 2. certamine 4. num. 5. *Neque ipſa remiſſio peccatorum ſine merito eſt, ſi fides hanc impetrat.*

3. Haud melius ab errore Maſſilienſium ſe expediunt, qui vim operum naturalium meritiuam gratiæ, quam defendunt, illis verbis extenuant, *meriti vix meriti, & ſecundum quid meriti*: ſi enim *vix* meritum eſt, meriti rationem ſaltem congruj pertingit; alioqui, ne vix quidem meritum eſſet, illud vero *ſecundum quid* merito congruo abſolute tali conuenit. Nam ſimpliciter, & abſolute dictum meritum ſolum condignum meritum communiter dicitur. Et demum, vel in operis mere naturalis bonitate, & honeſtate, quæ meritum ſecundum quid ſolum eſt, ex naturæ ſolius viribus habita adeſt Deo aliquid incitamenti inuitationis, atque obiectiuæ ſuaſionis, ob quam gratiam largiatur vel nihil? ſi nihil, nec ſecundum quid meritum eſt; ſi aliquid ad meriti abſolute congrui nihil vltra requiritur, vt de ſe patet, & quia vlterius aliquid in ratione meriti congrui vniuerſim ſumpti non poteris nec nobis oſtendere, nec tibi inuenire; quamvis in vno merito congruo maiori, ſiue ex ſpecie ſua, ſiue ex intenſione operis meritorij, incitamenta, inuitationem, & obiectiuam ſuaſionem reperias maiorem. Recurrunt, vt Semipelagianiſmum fugiant, nonnulli ad meritum ſolum remotum immò remotiſſimum gratiæ, ſed non operæ pretio maiori: etenim, ſi de prima gratia, cuique prædeſtinatorum, & iuſtificandorum loquantur, ſibi ipſis ea euaſione contradicunt: quia iii eorum ſenſu, quidquid in vnoquoque iuſtificando, & prædeſtinato primam auxiliantem ipſi gratiam meritorie abſque anteriori auxilio gratiæ præuenientis præcedit ex facultate naturæ eſt, vt ipſi ſuo hoc errore fatentur: ergo, quod reſpectu primæ illius gratiæ auxiliantis, proxime etiam, & immediatè præcedit, ex pura facultate arbitrij naturali ante primam gratiam auxiliantem non eſt, ſed gratia alia prior præcedit contradictione manifeſta, & in qua nihilominus inſtauretur argumentum. Si autem dicas opus ex viribus naturæ prorſus ortum reſpectu gratiæ primæ auxiliantis proximum, & immediatum meritum eſſe, at reſpectu vlterioris, & vlterioris gratiæ auxiliantis, quovſque ad iuſtificationem formalem, & perſeuerantiam finalem perueniatur remotius, & remotius meritum ex viribus naturæ eſſe, & reſpectu iuſtificationis & perſeuerantiæ remotiſſimum: id ipſum Maſſilienſes dicebant, vt vidimus quæſt. 2. certamine 1. ac pluries, & quicunque à Pelagij errore ex parte ſolum deficientes iuſtificationis, & prædeſtinationis initium tantummodo ſub merita, & opera noſtra pure naturaliter elicita euenire Semipelagiani defendant: ac demum Maſſilienſes tenuiſſimum quodvis meritum, occaſionem ex propriis naturæ meritis, ſeu anſulam requirebant, de eoque damnantur.

4. Meritum congruum adhuc, primæ gratiæ auxiliantis cautiores alij operibus è ſola naturali arbitrij facultate exhibitis recuſant concedere, ſolamque diſpoſitionis rationem in illis admittunt: vt qua poſſint, Conciliorum & Pontificum, Patrum de oppoſito definitiones, voce ſaltem tenus, euadant. Aiunt enim diſpoſitiones hasce ad cauſam materialem ſpectare, cuius præcedentia reſpectu gratiæ admittenda ab omnibus in ſubiecto gratiam recepturo eſt, nec rationi gratiæ officit, vt obeſſet, ſi meritum, & in genere cauſæ efficientis, ad quod cauſa meritoria reducitur, gratiam præcederet: quæ erat Patrum & Conciliorum ratio pręcipua, & in pręcedentia materiali diſpoſitionis non currit: nec diſpoſitio proportionem cum forma, quam meritum cum præmio requirit: ac proinde diſpoſitio naturalis ad gratiam ſupernaturalem, ſecus autem meritum eſſe poſſe: ita Albertus n.2. recitatus primo teſtimonio, & S.Th. 1. d.41. art. 3. corp. & ad 1. q.89 art.6. corp. relatus n.1. antequam ſententiam retractaſſent Alex. n.2. Caiet. n.4. diſpoſitionem ſolum & *ſecundum quid* eſſe ait. Dominicus Sot. relatus n.5. inſufficientē & remotiſſimam. Durandus de diſpoſitione clarior: in primis hæc additamenta diminuentia rationem diſpoſitionis quam operibus hiſce concedunt Caietanus, & Soto eiſdem argumentis, quibus merito congruo ab aliis eadem, & ſimilia adhibita repulimus, rejicienda ſunt: inconueniens enim, ſi quod in ratione diſpoſitionis inueniatur, eis additamentis nec vitiatur, nec emollitur, vt ex dicendis clarebit. Etenim opus honeſtum, & bonum morale illud diſpoſitio phyſica ad gratiam ſupernaturalem non eſt, per hoſce, ſed moralis ſolum: quatenus, ſcilicet, bonitate, & honeſtate ſua Deo placet, & ex cuius complacentia Deus mouetur ad gratiæ dona ita honeſte, ea operanti elargienda; alioqui eorum operum bonitas, & honeſtas abſoluta impertinens, & inutilis ad eiuſmodi dona à Deo obtinenda foret: atqui nil aliud meritum congruum in opere honeſto, & abſolute bono à primis aſſertum omnino eſt: ergo diſpoſitionis nomine rem ipſam meriti congrui, quam verbis negant, operibus bonis ex ſola naturæ facultate concedunt: ac proinde diuerſitas cauſalitatis harum diſpoſitionum à meriti congrui cauſalitate nulla inuenitur: & paritas materialis præcedentiæ ſubiecti gratiam recepturi ad gratiæ receptionem diſparet: immò, ſi diſpoſitionis phyſicæ etiam ratio & motio accurate diſpiciatur, percipiaturque, inuenietur plane non ita reſpectu formæ, ad quam ſubiectum diſponit, pure materialiter concurrere, etſi ex parte materiæ formam recepturæ ſupponatur, vt munus agendi non quidem phyſice, ſed intentionaliter in formam, ad quam diſponit, non exerceat: exigit quippe vere à Deo, vt formam ſubiecto quod ipſa diſponit, inducat: quod longe diuerſum cauſandi genus eſt à cauſalitate pure materiali ſubiecti ipſius pure receptiua, atque

cauſalitas i

cauſalitati meriti ad præmium prorſus ſimillima; niſi, quod meritum morali non phyſica actus bonitate,& honeſtate Deum mouet ad præmium conferendum, contra vero diſpoſitio phyſica ſolum bonitate, & entitate ad inducendam formam ſubiecto, quod ad illam recipiendam ornat, ac diſponit: ratione cuius formalis ornamenti, & diſpoſitionis ſubiecti ex parte cauſæ materialis ſe tenere dicitur: aſt ratione exigentiæ formæ, ad quam ſubiectum diſponit ad genus cauſæ efficientis intentionalis, æque, atque cauſa meritoria reduci debet: ac proinde, ſi morali, ac non phyſica ſolum bonitate ad formæ inductionem moueret, ab eius inductione gratiæ rationem depelleret: cum ergo morali bonitate opera honeſta ex facultate ſola naturæ ad gratiæ infuſionem, & operantem diſponant, & Deum moueant largiturum, vt vidimus (vocat eas diſpoſitiones.) æque gratiæ rationi officient, ac ſi meritum, vti reuera eſt, eſſe admitteretur. Illud demum de proportione requiſita inter meritum, & præmium, ſecus inter diſpoſitionem, & formam, ad quam diſponit, & futile ad rem præſentem eſt: Cum diſpoſitio moralis idem vt videmus ac meritum in re præſenti ſit: & prætetea eſt aperte falſum. Nam diſpoſitio ſtrictè talis, ſi naturalis ſit, ad formam ſupernaturalem eſſe repugnet: ſiquidem ex eo, quod diſpoſitio naturalis propria daretur, daretur naturalis exigentia ad ipſam, vnde & ipſam ſupernaturalem eſſe repugnaret: ſiquidem entis ſupernaturalitas eſſentia ſua non ſolum actiuitatem ſed exigentiam omnem naturæ excludat; ſecus autem meritum congruum: Cum enim ex mera gratitudine remunerandum ſit, atque hæc poſſit in retribuendo ſuperabundanter ſe gerere, atque vltra condignitatem, & æqualitatem obſequia præſtita præmij compenſare amplior in merito congruo ad præmium ſupernaturale quam in diſpoſitione ſtricte tali locus eſſe poteſt. Mitto Concilia & Patres omne initium operibus bonis è pura arbitrij facultate habitis iuſtificationis, & prædeſtinationis Catholice denegandum præſcripſiſſe: quare, quovis modo, & nomine ea harum initium eſſe, (vt in ſolutione ſequenti expendam.) Mitto euaſionem Herize noſtri d 27. c. 5. de diſpoſitione ſolum phyſica, ſatis initio impugnatam, quantumvis ſe, & illam ipſe acuerit.

5. Henricus relatus præfato cert.1. n.7. docet vt ab hiſce ſe definitionibus protegat eiuſmodi opera eſſe cauſam gratiæ à Deo præſtandæ, *non propter quam, ſed ſine qua non gratia auferretur*, verum, neque ea voce ſatis protegitur: etenim cauſa, ſiue conditio, ſine qua non, ex mera Dei voluntate, arbitrio, legeve, aut promiſſione abſque vlla conditionis de ſeſe ſpectatæ motiua virtute, quin ſit cauſa, propter quam ſecundum ſe ſpectatam aliquid Deus ad eius præſentiam largiatur, recte intelligi poteſt: quia tota largitionis eius motio ſola, vel Dei promittentis fidelitas, vel & conſtantia ac immutabilitas decretorum eius eſt, vt patet in ablutione baptiſmi, & aliis in ſacramento ad gratiæ infuſionem requiſitis; Aſt, quoties, non ex Dei promiſſione cauſa ſine qua non alicuius ab ipſo præſtandi eſt, cauſa *ſine qua non* quin cauſa *propter quam* id adeo donetur, ſit, eſſe non poteſt: quia, tunc cauſa *ſine qua non* ex eo, quod ſecundum ſe ſpectata habet, vt apponat Deus, vel largiatur id, cuius eſt cauſa *ſine qua non*, eſſe talis debet; alioqui, cum neque ex Dei promiſſione, fidelitateque, aut immutabilitate decreti, neque ex alio extrinſeco talis ſit, niſi ab intrinſeco ſui eam conducentiam neceſſariam, vt illud aliud ſit, atque adeo præſtetur, habeat prorſus impertinenter, & diſparate ad illius exiſtentiam, & largitionem adeo ſe habebit: quare ea, ſicut reliquis impertinentibus & diſparatis deficientibus illud aliud eſſe poterit, adeoque præſtari, æque, ac ſi illa exiſterent; quod rationi cauſæ *ſine qua non apertè* contradicit. Cum ergo opera iſta bona, & honeſta non ſint cauſæ *ſine qua non* ex Dei promiſſione, & decreto, de quo nullatenus conſtat, & ex quo quidvis aliud quod honeſtum & bonum abſolute non foret cauſa *ſine qua eſſe poſſet*, reſtat, vt cauſa ſine qua non gratiæ à Deo conferendæ ea honeſta, & bona abſolute talia opera ſint, quia bonitate ſua morali naturali Deo placent, eumque mouent, vt gratiam ſuam ita operantibus largiatur: quod ipſum eſt cauſam, propter quam, eius largitionis gratiæ eſſe. Et ſane id in ſuo hoc ſenſu, quo illud proloquium Henricus explicuit de facientе numerum, quantum in ſe eſt, & vtente recte, honeſtéque ſuis naturalibus viribus in boni iuxta rectæ rationis naturalis dictamen, Deum gratia ſua ſupernaturali adfuturum cauſam *propter quam*, nec ſolum, ſine qua non, gratiæ illius, dum negat, admittit. Et quid enim operis abſoluta illa bonitas, & honeſtas tantopere ab ipſo requiritur, vt gratia à Deo operanti conferatur, ſi non magis Deum eius largitorem mouet cum adeſt, quam ſi abeſſet, vt operanti gratiam largiatur. Secundo impugnatur euaſio: quia canones Concilij Mileuitani, & epiſtolæ Innocentij 1. ad illud, quæ eſt 26. & habetur tom. 1. Conciliorum & 91. apud tom. 2. Auguſt. ac Zozimi Pa. quos fragmentatim recitat Maſſilienſes Celeſt. Pa. ep. 1. ad Epiſcop. Galliæ c.3. can.7. & 8. & ab Arauſicano Concil. can.5. 6. & 25. initium iuſtificationis ex operis boni cuiuſvis ex noſtris viribus, non poſſe inchoari: quare neque ex bonis noſtris operibus pura naturali arbitrij facultate exhibitis initium adhuc iuſtificationis prædeſtinationis deſumi: contra Maſſilienſes, qui id ſolummodo aſſerere, definiunt. Dum ergo ex operibus bonis noſtris prima gratia auxilians, vel ſola ex qua iuſtificatio, & prædeſtinatio noſtra inchoatur proueniat, ſiue tanquam merito congruo, ſiue tanquam diſpoſitione, ſiue tanquam cauſa & conditione, vel occaſione, ſine qua non, prouenire dicatur, iam ex pure noſtris operibus initium iuſtificationis contra præfatos Canones dicetur. Itaque, quocunque verborum, euaſiones præfatas earum Authores verterint, eis definitionibus manent obnoxij, & re ipſa meritum congruum gratiæ iuſtificantis, ſiue primo auxiliantis, vt minimum, concedunt, quantumvis, vocetenus, negent, vt vidimus.

6. Reſpondent aliqui vt apud Herize, pro eorum nonnullis, docere illos totam rationem merendi, diſponendi ad gratiam operibus è ſola facultate naturæ præſtitis extrinſecus à gratia auxiliante prouenire, ex quo eis aduenit ſupernaturalitatis modus, ſine quo meritum, & diſpoſitio ſubinde proportionata ad gratiam non eſt; ita enim docere videntur Scotus in 2. d.28. q.vn. §. *ad quæſtionem* & in 3. d.27. q.vn. §. *ad quæſtionem*. Gabriel d.27. q.2. art.1. fine art.2. concl.2. Durand. in 1. d.17. q.2. num 21. Caiet. 22. q.171. art.2. ad 3. quibus præluxit S. Th. in 2. d.25. q.2. art.1. ad 1. dicens: *quod quamvis liberum arbitrium de ſe poſſit in ſubſtantiam actus, non tamen in formam eius, per quam meritorius eſt*: iuxta hæc in corpore præmiſſa: *licet ſufficiat liberum arbitrium, quoad actum conuerſionis, non ſufficere, quoad efficaciam conuerſionis ad meritum. Hæc enim eſt per gratiam, qua actui infundit ſupernaturalitatem.* Cæterum doctrina hæc & falſa eſt, & ad præſens inſufficiens: falſa quia, vt oſtendi controu. de merito tom. 2. de ente ſupernaturali, tota meriti ratio realiter formaliter loquendo honeſtis operibus quibuſque ex recto libero vſu arbitrij operantis creaturæ rationalis deſumitur, nullatenuſque à gratia auxiliante realiter formaliter loquendo; ſecus realiter materialiter. Etſi enim meritum omne gratiæ, & donorum ſupernaturalium, quorum abſque præuio gratiæ adiutorio eſſe in Catholica doctrina non poteſt; quia nihil arbitrij facultas ad vitam æternam conducens quovis gradu, etiam remotiſſimo, & abſque gratiæ adiutorio valet abſolute operari: id autem ad materiale meriti, nempe opus ipſum, apponendum requiritur, & ſpectat, non autem ad meriti, quod eo in opere, eſt non niſi ex gratiæ præuenientis, & cooperantis adiutorio apponendo, realem formalem rationem. Meriti enim ratio tota realis formalis in eo quod penes operantem eſt, debet conſtitui; nullatenus vero in eo, quod prorſus alienæ eſt poteſtatis: vt auxiliantis gratiæ infuſio, & ad operandum præuentio, quæ tota tota penes Deum eſt, & ratione cuius Deus illam conferens ipſius boni vſus principalis cauſa, & author eſt: imò ex ſcientia media boni vſus, noſtri illam conferendo; ipſum nobis vſum, & meritum ex hoc realiter formaliter nobis obueniens donare nobis merito cenſetur, nec ſolam gratiam, qua, vt neceſſario comprincipio fecit: deditque nobis abſolutam bene ac meritoriè, & laudabiliter operandi, & vtendi poteſtatem, arbitrio tamen noſtro, quo ad vſum, & identice connexam & eſſentialiter ſubordina-

Digitized by Google

tam cooperationem deſpotice ſubiectam. Hinc Eccleſ. 31. Sanctor. laudes, & merita ex ſolo bono vſu gratiæ, quæ eſt à Deo præueniente, & facultatis ei cooperantis, non autem ex gratiæ præuentione cenſentur verbis illis. *Beatus vir, qui inuentus eſt ſine macula, &c. quis eſt hic & laudabimus eum? fecit enim mirabilia in vita ſua, qui potuit tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus, facere mala & non fecit.* Vbi, etſi ea, non abſque Dei auxilio præueniente, præſtita à Sanctis fuerint; aſt quatenus ad eorum laudem, & meritum reale formale attinet, illius nulla ibi mentio, quia nihil ad id attinet, ſed recti vſus eius, qui male & auxilio illo vti poterat, tantum: quia inde tota realis formalis ratio meriti deſumitur, vt rationis ductu claret, obſeruatque Molina p. 1. q. 23. art. 4. & 5. d. 1. m. 8. 9. & 10. præſertim §. *quod autem actus.* De S. Thom. & aliorum citatorum mente citata controu. de merito diximus: ſed, quidquid de eius doctrinæ veritate ſit, ad præſens non eſt. Si enim Doctores ad meritum, & diſpoſitionem ad gratiam operis eliciti ab eo, qui, quod in ſe, ex viribus naturæ, facit, modum illum ſupernaturalitatis, in quo meriti realis formalis ratio ſtet, ex ſupernaturali præcedente auxilio prouenientem requirunt: iam initium iuſtificationis, & prædeſtinationis, quod primo auxilio ponitur, nec merito, nec diſpoſitioni morali operum facientis, quod in ſe eſt ex puris naturalibus; poſſunt defendere. Siquidem ad rationem meriti, & diſpoſitionis ad gratiam quamvis, gratiam aliam ipſa, ad quam diſponitur, anteriorem, & primam ſubinde auxiliantem in quovis eorum operum requirunt.

7. Quinto alij operibus ex facultate naturæ meriti, aut diſpoſitionis poſitiuæ rationem omnem negant, ſolumque negatiuam concedunt diſpoſitionem per ablationem impedimenti (quo male vtens arbitrij ſui facultate peccatis admiſſis appoſitis gratia Dei ſe redderet indignum, & magis abutens indigniorem) peccatorum quæ faciens, quod in ſe eſt, totum, atque in bonum totis niſibus contendens impedit, atque euitat, nec gratiæ Dei elargiendæ impedimentum apponit: ita Driedo recitatus eo cert. 1. n. 10. Corduba, & Palacios recitati n. 11. Aluarez 7. de auxiliis d. 55. eamque doctrinam Catholicam, atque ab omnibus admittendam cenſet noſter Ruiz de Montoya d. 16. citata ſect. 1. tota; tametſi in concluſione aliud eius temperamentum addat, quod & Palacios appoſuerat, & diſcurſum, mox ſubiiciendam, euaſionem continet, & à n. 11. præcautiones plures, ne mortalia omnia viribus naturæ vitari à nobis poſſe cogatur admittere. An vero id ſatis caueat? altioris indaginis, nec huius loci negotium eſt; ſed tom. 1. de ente ſupernaturali controuerſia de gratia auxiliante diſput. de neceſſitate gratiæ. Iam, quoad præſens attinet, Bellarmin. 1. de gratia, & liber. arbitr. c. 15. Suarius Prologomen. 5. de grat. c. 6. lib. 8. c. 7. & opuſculo 3. de auxil. c. 2. ac 1. part. 2. de prædeſtinatione c. 18. Leſſius de gratia efficaci c. 10. eam euaſionem probabilem ſaltem æſtimant: id autem ita à capite, & vniuerſim refello primo: quia negatio vlterioris, & omnis peccati præter originale, quod omnibus ineſt, formaliter, vt remotio formalis impedimenti, vlteriorum peccatorum eſt, æque immo amplior per ſomnum, & amentiam ponitur: cum per alterutrum peccatorum omnium, etiam venialium, nec ſolum mortalium, apponatur, & per multum temporis in habitualiter amentibus, & inſenſatis: atque in omnibus toto infantiæ tempore, quibus tamen, non obinde gratia Dei, cuius capaces ſunt: & qua opus habent ad ſalutem, nempe habitualis per Sacramentum, aut extra illud, confertur: vt in infantibus, & amentibus infidelibus patet: Ergo ſola ratio formalis ablationis impedimenti peccatorum præcisè, & qua formalis illorum ablatio eſt, ea infallibili lege conſequendæ à Deo gratiæ neceſſariæ ad ſalutem diſpoſitio non eſt, vt eo proloquio ſignificari præfati Doctores volebant. Dices: in infantibus ante vſum rationis, & in adultis, qui diu etiam vſu rationis, habitualiter carent, ablationem impedimenti peccatorum non eſſe ex eo, quod, quantum eſt in ſe, in ordine ad bonum, fugamque mali faciant, cum aliter agere libere, atque ex conſilio, & deliberatione poſſent: ſiquidem ideo non peccant, quia nequeunt ex deliberato operari, ac proinde nec peccare, nec mereri; in adultis vero non amentibus, ſed rationis vſum habentibus expeditum in remotione impedimenti peccatorum: quibus ſe, vel abſolute, vel magis indignos redderent, ratione & facultate arbitrij in boni, & honeſti naturalis proſequutione, fugaque mali inhoneſti, ac turpis reperiri, quod ex vſu recto facultatis ſuæ naturalis, quod in ſe eſt, in bonum faciant, ac peccata, ſeu impedimenta gratiæ remoueant: ac proinde in eis illud axioma Theologicum habet locum: quem in amentibus, & infantibus ante rationis vſum habere non poteſt: quod ſcilicet facientibus, quod in ſe eſt, atque ex honeſto vſu rationis impedimenta remouentibus, Deus non deneget, ſed conferat gratiam. Hoc ego hoc à te expectabam: ergo non datur adultis ratione vtentibus gratia facienti, quod ex ſe eſt, ob remotionem formalem impedimenti præcisè, & formaliter, ſed obiectum, bonumque rationis, & arbitrij vſum quo ab eis peccata remouentur: atqui hic rectus vſus, poſitiuum quid, & poſitiue laudabilis eſt, & diſpoſitionem ad gratiam tua hac ſolutione ingreditur; ergo non tribuitur gratia facienti, quod in ſe eſt ob diſpoſitionem, ſeu meritum pure negatiuum, ſiue ob ſolam remotionem formalem impedimenti peccati, quo male vtens gratiæ largiendæ priuationem mereretur, eaque ſe redderet, vel abſolute vel magis gratia indignum; ſed ob poſitiuam diſpoſitionem moralem, & meritum quale quale poſitiuum, quod hactenus impugnari Doctores Maſſilienſibus conſonè gratiæ elargitioni prætendebant.

8. Secundò vt gratia ſe, cum auxiliante, tum iuſtificante indignos reddant peccato originali, quod impedire nequeunt, habent ſatis. Tertiò in natura, præſertim lapſa, & per originale corrupta, atque in naturalibus etiam vulnerata, ac debilitata, in malumque propenſa, nihil, quod malum ſiue mendacium, & peccatum non ſit, poſſumus: quare nec vnius tentationis victoriam abſque gratiæ auxilio, vt citata controuerſ. de grat. auxiliante oſtendemus. Quarto, quocunque modo, ex facultate naturæ, rectoque eius noſtro vſu gratiæ largitio à nobis, noſtriſque operibus dependere dicatur, definitionibus præfatis obuiabitur. Vnde ad omnia ſcripturæ teſtimonia ex 1. ad Timot. 1. *Miſericordiam conſequutus, quia ignorans feci*: & Lucæ 23. *Dimitte illis, quia neſciunt, quid faciunt.* Reſpondetur, probare quidem, peccatum minus minorem indignitatem gratiæ, ſeu dignitatem carendi gratia, & beneficio Dei continere: quod tamen in mortalibus, quoad obiectiuam ſphæram dignitatis formalis vtriuſque mortalis genus, difficultatem patitur non leuem vt vidimus controu. de neceſſitate Incarnationis ad ſatisfactionem pro mortali, non ſemel; tametſi de dignitate meritiua, & valoroſa pœnæ dubium non ſit, quin in grauiori, quam in leuiori ex mortalibus ſit dignitas ſubiectiue, & obiectiue maior: id autem formali ipſius poſitione ponitur, & remotione abolетur: quam ſolam curandam non eſſe, ſed vſum libertatis malum, magiſque vel minus malum ac deteriorem attendendum eſſe vidimus nuper, & aduerſarij, velint, nolint, debent ad rem præſentem fateri, atque in ſolutione argumenti noſtri primi fatebantur: Minor autem malitia, quæ ex ignorantia in peccatis inuenitur, ex peccantis libertate non eſt, ſed quia cum ea ignorantia illa non potuit peccans ad illam malitiam peccato ſuo peruenire, ad quam, ſi adeſſet eius ſcientia, pertingeret: quod ſi ea adſtante peccatum minus præ maiori huius grauitate ampliore deterritus, ac deterritus aggrederetur, ex gratia Dei maius peccatum omitteret, nec à Deo praue poteſtate arbitrij ſui vteretur: quare amotio maioris impedimenti ex vſu naturalis ſuæ facultatis præcisè non foret; ſed ex gratia Dei, ac proinde defendendæ huic aduerſariorum doctrinæ de diſpoſitione negatiua & formali amotione impedimenti peccati, non præcisè ſolum, vt formalis amotio peccati, ſeu impedimenti gratiæ eſt, ſed etiam, vt à recto vſu facultatis arbitrij creati eſt, ea ſcripturæ doctrina minime inſeruit.

9. Sextò demum Caietanus relatus eo cert. 1. num. 4. illis verbis, *Materialiter extrinſecus, & ex dignatione potius, quam intrinſecus*, opera bona ex facultate ſolum naturæ diſpoſitiones ad gratiam aſſerens: id plane docuit: quod ipſis, ſecundum ſuam adhuc bonitatem, per accidens prorſus ſic gratiæ elargitioni quovis modo intereſſe.

intereſſe. Id docuit expreſſis verbis Palacios relatus n. 11. vocans illa cauſam, & diſpoſitionem per accidens, & indirectam, vti noſter etiam Ruiz d. 16. cit. ſect. 1. & 2. & d. 22. ſect. 2. vbi addit eſſe cauſam arreptam potius à Deo, & acceptam, quam à nobis, noſtraque naturali facultate datam, aut oblatam, quod ipſum valet illud Caietani *extrinſecus ſolum ex Dei potius dignatione*. Hanc etiam doctrinam admittendam ab omnibus cenſet Ruiz ac longè à Maſſilienſium errore diſtare: in quo nimiam duritiem contra Caſſianum notabam in non excuſando ipſo à Maſſilienſium errore: ſiquidem teſtimonio illo Caſſiani ex collatione 13. recitato q. 2. cert. 1 ob quod in primis de Maſſilianiſmo, vel Semipelagianiſmo accuſatus hanc eandem doctrinam ſtatuit verbis illis, *Occaſiones enim quærit Deus*: quid enim quæritur non offertur; nec datur ſed inuenitur, accipiturque atque arripitur, quin porrigatur: quare, ſi eo etiam modo occaſione, & diſpoſitione accepta, paſſiue, nec per bona opera naturalia à nobis actiuè data, & oblata Maſſilianiſmus continetur in Caſſiano, in Ruiz doctrina eadem contineatur neceſſe eſt: & ſane ea non excuſari, ſi euoluantur verba, ſatis clarebit. Etenim vel verbis cauſæ per accidens, ac ſolum indirectè intelligitur, facere, quod in ſe, & ex puris naturalibus eſt, perinde ſe habere ad gratiæ largitionem, atque muſica in ædificatore, vel pileus in muſici capite ad ædificandi & pſallendi exercitium ſe habent: ea enim propriè cauſa per accidens ab Ariſtotele, & Philoſophis nuncupatur; ſed ad rem præſentem, nec ſufficit, nec eſt: ea enim nullo ſenſu cauſa eſt & occaſio effectus; ſed illo addito *per accidens* cauſæ omnino eam impertinenter, adhuc materialiter, ſe ad effectum habere denotatur: quod ad ſenſum eius proloquij, facienti, quod in ſe ex viribus naturæ eſt, Deus non denegat gratiam, non ſolum inſufficiens eſt, ſed prorſus inutile. Si autem vltra impertinentem illam eorum operum aſſiſtentiam, cum reſpectu recepturi, tum Dei largituri gratiam, ad huius largitionem aliquid aliud ſignificare velis, quo non prorſus impertinenter ſe ad gratiæ clargitionem, atque obtentionem à Deo ſe habet: iam ex parte intrinſeci operum illorum conducentiam aliquam ad gratiæ elargitionem admittis, iuxta aliquem ex modis impugnatis, vel quem velis alium, quo diſpoſitionem, ſeu occaſionem à nobis actiuè Deo oblatam, nec ſolum paſſiuam, & à Deo acceptam fateberis, teque ipſo non ſemel, ſed per diſputationes plures teſte Semipelagianiſmũ incurres. Confirmatur: nam cauſa per accidens in alio ſenſu ab Ariſtotelico, quo de pure impertinentibus dicitur, ſolum appellatur, quæ non eſt cauſa neceſſaria, ſiue eſſentialiter ad aliquem effectum requiſita, cui proinde per accidens, ſiue accidentale ſit ab hac determinatè cauſari, cum a que ab alia cauſaretur: ac proinde, & huic determinatæ cauſæ illum producere cum ab alia poſſet abſolute in eius effectus productione præueniri eo ipſo, quod hic ab alia eſſe cauſa abſolutè poſſet. Hoc autem non tollit, quod, cum illum effectum de facto cauſat, actiuè, ſiue phyſicè, ſiue intentionaliter pro ſuæ cauſalitatis genere moueat, influatque in illum effectum.

10. Et certe hac ſecunda acceptione cauſam per accidens vſurpat Ruiz quatenus ex eius rationibus, & explicationibus, & confirmationibus percipi poteſt, etſi quandoque in primam, & propriam, ſed rei præſenti inſufficientem, vt dixi, cauſæ per accidens acceptionem, ne Maſſilianiſmum incurrere deprehendatur, videatur recurrere, & vtramque miſcere: inde enim cauſam per accidens, & indirectam probat: quia Deus ex ſeipſo vult omnes homines ſaluos fieri, & ex hoc deſiderio, cum facientibus quod in ſe ex viribus eſt ſi tales inueniat auxilia gratiæ tribuit, tum indignis etiam, quos per abuſum arbitrij inuenit: in his autem nihil Deo offertur, ſed ex ipſorum malitia arripi: Dei bonitas occaſionem, ac ſimiliter ex illorum recto vſu, & occaſione, quæ ſi abeſſet, etiam gratia conferretur occaſione alia: quare, etſi verum ſit dari indignis, quia indignis, & bene vtentibus arbitrio, quia bene vtentibus: Illud, quia materialiter non autem formaliter, ſeu pro motiua cauſalitate ſonat: quia motiuum eſt miſericordia, & bonitas Dei erga vtroſque exercenda. Fateor in peccantibus locum cauſalitatem hanc materialem obiectiuam habere poſſe; at vero locum in bene operantibus nequit habere, nec ad rem præſentem eſt ſufficiens, neque vtilis. Si enim non alio modo dignitas bene vtentium, atque indignitas abutentium arbitrio ſe ad gratiæ elargitionem habet: æque verum erit, non facienti, quod in ſe eſt, immò abutenti facultate arbitrij Deum eſſe gratiam largiturum: atque item æque verè Deum dare gratiam homini, quia peccat, atque quia non peccat, ſed bene & honeſte naturaliter operatur: quod adeo abſonum, atque ab eius proloquij ſenſu ab omnibus Theologis intento alienum eſt, vt ampliori impugnatione non egeat. Nec præſtat recurſus ad legem, & promiſſionem Dei de elargitione gratiæ ſuæ rectè operantibus, & vtentibus naturali arbitrij ſui facultate, ſecus eo abutentibus, & peccantibus. Vt enim ea lex & promiſſio extaret, quæ non extat, iam aliquid complacentiæ in operibus naturalibus honeſtis in cauſa, & motiuo fuiſſe conuincitur ad eam promiſſionem, & legem pro eis ferendam, quæ pro prauis, & indifferentibus lata non fuit: quare aliquid tandem actiuæ motionis reſpectu elargitionis gratiæ concedetur. Atque hinc conſtat à cauſalitate pure materiali obiectiua peccati, & indignitatis ſe peccatis ſuis, & arbitrij abuſu indignum reddentis ad ſimilem cauſalitatem recte illo vtentis, atque honeſte operantis conſequenti non poſſe tenere: etenim peccatum, & male operanti inducta indignitas per illud de ſeſe à gratiæ elargitione Deum auertere, ſolummodo poteſt: quare nequit ad illam largiendam Deus ſolicitari, nedum obiectiue induci: ergo, ſi ad eius præſentiam, & cognitionem Deus boni aliquid peccanti largitur non ob illud: motiue ſed ob exercitium alicuius perfectionis ſuæ poteſt ſolummodo id agere. Actus vero honeſtus, & abſolutè bonus, vndecumque oriatur, non ſolum Deo proponit obiectum non auertens, nec diſplicens, ſed de ſe ac natura ſua Deo placens cui bonitas omnis, ſiue phyſica ſiue moralis amabilis eſt, & in qua nequit ipſi diſplicere. Quo circa quoties ad eius poſitionem boni aliquid, ita bene operanti vult, & largitur ex eius operis morali honeſtate, atque complacentia in ipſa id à Deo amari præſtarique euidens eſt: eo ſiquidem modo, nempe ex complacentia in ſui bonitate bona omnia moralia, ſiue naturalia ſiue ſupernaturalia Deum mouere, & ex parte obiecti præcedere apta ſolummodo ſunt, vt patet: alioqui nec de ſupernaturalibus bonis ex eo, quod obiectiuè vlteriorum gratiarum largitionem præcedant, eas meritorie cauſare, & motiue præcedere inferetur: vnde gloriam dari propter merita motiue formaliter ex ſcriptura certo non deduceretur quod eſt erroneum: ſiquidem, ni ita hæc, quæ diximus, ſint, de cauſalitate materiali ſatis ea loca ſcripturæ explicarentur.

11. Miſſas volebam aliorum, etſi non indoctorum ſolutiones ad diſcriminandam hanc reiectorum ſcholaſticorum ſententiam à Maſſilienſium errore: quia ex hactenus de eo errore dictis q. 2. cert. 1 diſiici à quovis facile poſſent: ſed pro non adeo attentis lectoribus ſummatim ea tentata diſcrimina referam in terminis, atque refellam. Leſſius noſter citato c. 10. in appendice ait: Semipelagianos, ne externam quidem gratiam ad bene operandum naturaliter admiſiſſe, occaſionem, prædicationem, tentationis amotionem, &c. quam plane præfati Theologi admittunt: verum, cum hæc omnia Pelagiani admitterent expreſſe, Semipelagiani, qui ſolum ab eis diſcreparunt, quod non ad omnia opera ad iuſtitiam, & prædeſtinationem totam, & ſalutem neceſſaria, ſed ſolum ad earum initium, ad primam gratiam auxiliantem gratiam externam etiam admiſerunt, nec vſquam à Proſpero Hilario, & ſancto Auguſtino, qui nihil non erroris Semipelagiani minutatim notarunt, & impugnarunt, quod eam externam gratiam negauerint accuſati, & confutati Maſſilienſes ſunt: vt hoc de Maſſilienſibus referant, qui tanquam ipſorum Principem, ac Ducem Caſſianum accuſant, mirum eſt eos non animaduertiſſe Caſſianum gratiam hanc externam præuenientem omnia opera noſtra honeſta expreſſe admiſiſſe collatione 13. capite 14. 15. 17 18. & libro 12. de inſtitutis renunciant. 16 & apud Fauſtum Reghienſ. 1. de gratia, & libero arbitrio capite 12. Secundo idem Leſſius ibidem, & Bellarminus 4. de gratia, & libero arbitrio cap. 4.

Digitized by Google

cap. 4. Paulus Oroſius Apolog. de libert. arbitr. med. & prior Abulenſ. in c. 19. Matth. quæſt. 168. ad 6. aiunt negaſſe illos Dei concurſum ad omnes noſtras humanas actiones: ſiquidem ex Pelagij perſona hæc ſcribit Hieronymus epiſt. ad Cteſiphont. *Nunquid ſi voluero curuare digitum, mouere manum, ambulare, ſemper mihi auxilium Dei erit neceſſarium?* atque hæc Pelagij ad Deum colloquium ſubnectit. *Recede à me quia mundus ſum: non habeo te neceſſarium, dediſti enim mihi ſemel arbitrij libertatem vt faciam quod voluero. Quid rurſum te ingeris, vt nihil poſſim facere, niſi tu in me tua dona compleueris.* Sed certè cum Pelagius gratiæ ſolum per Chriſtum auxilium ſolummodo negauerit idque ſolum à Concilio Mileuitano fateri compelleretur ſubdoleque admiſerit auxilij gratiæ nomine gratiam creationis, & naturæ debitam intelligens, concurſum Dei naturæ debitum non negauit, ſed cum æquam ad bonum, & ad malum, atque ad indifferentia opera completam poteſtatem arbitrij crederet ex eo, quod ad bonum auxilium Dei & gratiæ per Chriſtum Catholici Patres neceſſarium admitterent, ad opera etiam indifferentia auxilium ſimile neceſſario ab ipſis admittendum irriſoriè, & argumento ab abſurdo contendebat: & ſane ab explicatione hac erroris Pelagiani, & Semipelagiani, vel eo Doctores Catholici abſtinere debent: quod illas definitiones Conciliorum Mileuitani, Arauſicani, & Pontificum de neceſſitate gratiæ per Chriſtum præuenientis noſtra opera ad ſalutem, & iuſtificationem conducentia, prorſus euacuantur: cum ea explicatione admiſſa de neceſſitate concurſus diuini ad illa poſſent intelligi. Secundo: quia, ſi id negaſſet Pelagius ab Auguſtino, Proſpero, Hilario, & aliis qui eum, eiuſque reliquias Maſſilienſes ſunt inſectati notatum eſſet, & repulſum; quod præſtitum non eſt. Tertio: quia æque contra ipſos auxilianris Dei per concurſum neceſſitas ad actus prauos definiretur, niſi erroneè dicas, id omiſſum, quia Deus ad illos non concurrere à Conciliis putaretur. Tertio idem Leſſius ibidem ait Maſſilienſes erraſſe, quod immediatum fidei ſupernaturalis meritum operibus naturalibus tribuebant, quod Theologi præfati negant: ſed certe de eo Maſſilienſes, ne curatunt quidem, cum quamvis anſulam, & initium ex parte prædeſtinandi, & ſaluandi apponi Deo vellent, vt acceptio perſonarum in gratia elargienda & his præ aliis prædeſtinandis in Deo vitaretur, ad quod remotiſſima quævis diſpoſitio, ac meritum ſatis ipſis foret. Secundo: euacuantur hac explicatione præfatæ definitiones de gratiæ neceſſitate, ad fidei ſalutis, & prædeſtinationis initium. Vndecunque enim ex viribus naturæ etſi remotiſſimè ex nobis & natura inchoetur ſalutis & prædeſtinationis initium ex nobis ac non ex Dei gratia eſt, vt ſupra dicedamus. Quarto alij aiunt Maſſilienſes gratiam internam omnem, etſi arbitrio naturalem & debitam negaſſe, ſecus Theologos præfatos; ſed id, ne Pelagius quidem, vt proximè vidimus, nedum Maſſilienſes negarunt. Immo ſi Maſſilienſis (vt hi arbitrantur) Caſſianus fuit internam Dei inſpirationem expreſſe admitit 12. de inſtit. renunciant. c. 16. citato, quod de naturali, vt minimum inſpiratione, intelligi ab his Doctoribus debet, vt intra Maſſilienſes tenere & numerare Caſſianum aliquo iure poſſint, ſed quo in eiſdem præfatos Theologos debeant recenſere. Secundo definitiones memoratas de neceſſitate gratiæ Dei per Chriſtum ad fidei prædeſtinationis, & ſalutis initium euacuaut: cum non niſi erroneè cogitationes omnimode naturales gratiam Dei per Chriſtum recognoſcere nequeant. Quinto aiunt Maſſilienſes de merito condigno ſolum initij iuſtificationis fuiſſe locutos, de congruo vero Theologos præfatos. Viſiectum hoc fuit q. 1. cert. 1. ex quibus omnibus patet quanto fidei commodo noſter Vaſquez docuerit multaque accurata ex Patribus eruditione monſtrauerit nullum bonum vndiq; & abſolute opus morale abſque auxilio gratiæ per Chriſtum efficaci creato arbitrio poſſe.

CERTAMEN III.

De infallibilitate gratiæ largiendæ facienti quod in ſe eſt; eiuſque proloquij certo & Cathòlico ſenſu, atque in eum noſtrorum Molinæ, & Cardinalis Toleti aſſertio, & vindicatio.

1. HOc ad integram proloquij eius veritatem reſtat examinandum: etſi enim ex viribus naturæ opera gratiæ, ſàltem initialis, ad fidem iuſtitiam, perſeuerantiam, & prædeſtinationem morales diſpoſitiones, ſeu merita congrua eſſe admittantur, an infallibili, certaque lege eam eſſent à Deo obtentura ſub lite maneret: cum meritis etiam condignis præmiandis, nedum congruis, Deus natura, & eſſentia ſua non teneatur, ſed ſolum ex promiſſione, ſi in gratia nimirum condigne merens deceſſerit. Infallibilitatem hanc gratiæ conſequendæ ſiue initialis, ſiue vlterioris, pro cuiuſque ſententia relata certamine 1. docent vterque Guillermus Pariſienſ. & Altiſiodorus numero 3. Conradus iunior Cano num. 4. VVignerius num. 5. Argentina, Iauellus, & Nauarrete numero 6. Zumel, & Henricus num. 7. Gabriel num. 8. Adam God. Nicolaus de Orbellis, & Driedo numero 10 Richard. Tap. Michaël Medina, & Vega num. 15. Leſſius num. 12. Tametſi Nauarrete, & Driedo, *pie id ſolum credendum* dicant, quod abſolutam infallibilitatem excludunt, ſicuti & Zumel aſſerens id non eſſe ex lege vniuerſali & infallibili, & Gabriel de lege ordinaria non abſoluta. Hos autem omnes quoad hanc infallibilitatem, ſiue abſolutam, ſiue de lege ordinaria pro bene operantibus ex arbitrij viribus, ſiue ſtatuta, ſiue ex Dei bonitate coniectanda, plus in hac ſententia, quam Maſſilienſes docuiſſe certum mihi eſt. Neque enim infallibilitas hæc ab ipſis alicubi aſſerta legitur, aut notatur, adhuc ab iis, qui ſcrupulatim eorum doctrinam notarunt; neque id ipſorum intererat, ſolum enim ex parte prædeſtinatorum apponi, offerrique Deo occaſionem, diſpoſitionem & anſulam, vt eos præ reprobis, qui eam non offerebant, ſine acceptione perſonarum ad fidem, & iuſtificationem eligeret ac prædeſtinaret, non autem exactiuam, occaſionem, & diſpoſitionem, vt quicunque illam offerenti, gratia fides, &c. adeo, de lege adhuc ordinaria, deberentur, ſed Deo quoſdam ex eis, relictis aliis, eligere integrum prorſus foret. Fateor tamen contra infallibilitatem hanc nihil hactenus ab Eccleſia eſſe definitum.

2. Cæterum infallibilitas hæc conſecutionis gratiæ auxiliantis, & initij prædeſtinationis ex operibus honeſtis moralibus ex facultate ſolius naturæ ortis iuxta præfatorum Theologorum ſententiam, ſiue vlterioris gratiæ, ſi illam neceſſario auxilium gratiæ præuenientis requirant: nullo fundamento: immo contra valida fundamenta affirmari, & ſine fundamento ex ſcriptura aſſeri, aliqui ex nuper citatis, atque ex aliis relatis cert. 1. merito obſeruarunt, idque pie credendum proinde dixerunt: nullus enim ſcripturæ locus pro ea infallibilitate gratiæ ſiue primæ, operibus ex facultate ſola naturæ factis cum ſpecie adhuc probabilitatis adduceretur: ſed neque pro infallibilitate gratiæ vlterioris ob eiuſmodi opera ex gratiæ præuenientis auxilio exhibita. Nullibi enim auxilium gratiæ, & iuſtificatio ſubſequens, aut perſeuerantia eiuſmodi operibus, immo, nec longe perfectioribus ſupernaturalibus promittitur, non ſolum inſtantaneè, & per tempus breue, ſed diuturne etiam & per longum tempus exhibitis. Alioqui fruſtra, & illuſoriè ab Apoſtolo diceretur omnibus ad Philipp. 2. *Cum metu, & tremore veſtram ſalutem operamini.* Cum veterani, &

ſtudioſiſſimi

Digitized by Google

ſtudioſiſſimi virtutum milites fruſtra timerent: plures præſertim, qui eo perfectionis peruenerunt, & cum eis tentationum de grauibus congreſſum Dæmones timeant: etſi enim verum ſit regulariter, & relatione ſecluſa, vtrum odio an amore dignus ſit, neminem ſcire, ex vitæ tamen longæ accurato perfectionis ſtudio, & exercitio conſtante, & in dies creſcente affectuum & inclinationum inordinatarum, muſſitante quidem, ſubiectione, aliiſque multis etſi non euidenter ac certo phyſice, prudenti tamen & morali certitudine quandoque de ſuo ſtatu gratiæ, ac in Deum ſtudioſo ac diuturno obſequio iudicare affirmatiuè plures poterunt; vt vix phyſicè, & ne vix quidem moraliter de oppoſito dubitandi locus eis remaneat: iis ſiquidem indiciis, & fundamentis aliis ſæpè, præſertim confeſſionis & ſpiritus Sanctorum virorum Patres de eorum ſtatu gratiæ, vitæ, ac perfectionis ſanctimonia prudentiſſimum, ac minimè dubium moraliter cum obiectiuè tum ſubiectiuè iudicium efformant: quod proinde pluribus multò in ſeipſis experimento deprehenſis indiciis de ſeipſis perfectiſſimi illi virtutis veterani poterunt efformare; ſi tamen diuturno virtutum exercitio etiam ex gratia, ita in ſe deprehenſo vlteriora gratiæ auxilia lege aliqua, vel ex promiſſione, vel arbitrario à Deo ſtatuta, vel ex Dei bonitate morali aliqua certitudine deducta debeantur; ecquid timoris, nedum tremoris, ad quem omnes ſerio Apoſtolus hortatur cordate in eis de ſalutis amiſſione, perſeuerantiæ defectu & damnatione eſſe in illis poteſt. Confirmatur pluribus Eccleſiaſticis, & fide dignis hiſtoriis. Ex quibus conſtat plures diu Sanctos, atq; in virtutis, & perfectionis omnis ſtudio verſatiſſimos, & præſtantiſſimus viros auxiliis, quibus perſeuerarent, de facto deſtitutos fuiſſe damnatos: quare de eo omnes etiam Sanctiſſimos, non timidos ſolum ſed tremulos eſſe debere merito Apoſtolus ſua illa generali adhortatione teſtatur; cuius veritati infallibilitas auxiliantis gratiæ ex diuturno virtutis exercitio contradiceret. Confirmatur id ipſum. Secundo: quia infallibilitatis eius fundamentum ex ſcriptura, ad quod eius aſſertores recurrunt, eſt illud: *vult omnes homines ſaluos fieri*: ex hoc vero, non hæc, ſed alia longe diuerſa infallibilitas aſſiſtentiæ gratiæ Dei bene operantibus deducitur: quam mox in Theologici illius proloquij ſenſu vero & Catholico, ſtatim ſubiiciendo, aperiemus. Denique ex bonitate Dei pie adhuc eam infallibilitatem certo credere, immò nec prudenter, maiori probabilitate, quam oppoſitum poſſumus coniectari: cum ea Deum ad ipſius exercitium non ita ſui, vel phyſicè, vel moraliter impotem rapiat, vt non illud, ſicuti & iuſtitiæ, & attributorum reliquorum erga creaturas exercitium diuino arbitrio, etiam addito ſalutis omnium deſiderio ardenti, integrum prorſus non ſit: vt patet in plurium finali impœnitentia, & non paucorum, vt diximus diu multumque Sanctorum finali, quo vitam claudunt peccato.

3. Si ergò, nec bene operantibus ex facultate naturę ſola (quod fieri vt diximus nequit) nec bene diu etiam operantibus ex Dei gratia debetur lege vlla gratia vlterior auxilians, ac ſubinde neque infallibiliter obueniet citius, quā deficiet, ecquis proloquij illius: *facienti quod in ſe eſt Deus non denegat gratiam*. quod axioma Theologicum eſſe initio quæſt. ſuppoſuimus, verus legitimus & Catholicus ſenſus erit: Omnes ſiquidem videmur excluſiſſe ſed certe vnus adhuc non verus, & Theologicus ſolum, ſed, & dogmaticus ſenſus eius proloquij, & à reliquis præter hactenus impugnatos ſcholaſticos, etſi non ab eorum aliquot explicatus, ſed attactus, & ſuppoſitus reliquus eſt. Dico igitur tandem: ſenſus verus, Theologicus & dogmaticus eius axiomatis eſt: nullum adultum rationis vſum habentem auxilio gratiæ ſufficienti ad bene operandum deſtitui: quare, & facienti quod penes ipſum eſt gratiam Dei minime abeſſe quæ vt abſolute poſſit eius potentiam abſolutam in actu etiam primo complens neceſſario præcedit. Axioma illud hunc ſenſum capere, & de ſe patet, & amplius ex ſubiicienda mox obiectione vnica à ratione clarebit. Probatur eius ſenſus veritas & germanitas primo à cæterorum ſenſum præmiſſa excluſione & falſitate demonſtrata: aſt nullus alius eius axiomatis ſenſus verus eſt eſſe ve poteſt: ergo hic admitti vt germanus eius ſenſus debet, ni axioma ipſū reiiciatur. Probatur 2. quia, vt axioma illud à Scholaſticis ex ſcriptura probetur recurritur, vt dixi, demum ad illud: *Vult omnes homines ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*. Inde autem minimè infertur bene antea cto operantibus naturæ viribus, imò neq; ex gratiæ auxilio, vlteriora auxilia Deum largiturum, ſed nemini auxiliis gratiæ ſuæ defuturum vt bene operentur ad ſalutem ac demum ſuis operibus conſequantur. Ex deſiderio enim ſalutis ſerio ſolum infertur legitimè mediorum ſufficientium, vt illam aſſequantur appoſitio. Obiicies tamen: proloquium illud eſſe de facientibus, quod in ſe eſt, ſenſu vero præfato etiā ad non facientibus, quod in ſe eſt extendi, nec eſſe de facientibus ſpeciale: nam gratia Dei præueniri vt bene operari abſolutè, & complete poſſint, non operantibus etiam conuenit per nos. Reſpondeo eo etiam tendere proloquij illius ſenſum: nempe neminem ſui mali vſus cauſam in Deum, ex parte ſua neceſſariis ad rectum vſum & ſalutem deficiat, ſul poſſe ſpecie vlla probabilitatis querule refundere, ſed in ſeipſum ſolum, &, quod quantum in ſe eſt non faciat. Siquidem ſufficiente gratia anticipatò à Deo præuenti per id, quod in ipſis deinceps eſt, abutuntur, quo alij faciendo quod in ſe eſt vtuntur bene: quaſi proloquio illo ex ſacris dogmatibus æquiualenter contra prauos reprobos de Dei bonitate, & beneficētia, imò, & in ipſos inuida malignitate, querulos Theologia clamet: *facite, quod in vobis eſt, & Dei gratiam, qua benigne, beneficeque præuenti eſtis*, nec diſpicitis, illi cooperantes, vt poteſtis, cognoſcetis. Ex quibus, & doctrina ſcholæ noſtræ Thomiſticæ Ieſuanæ de efficacia auxiliorum extrinſecus à futuritione conſenſus noſtri conditionata ſpeciale aliquid pro prædeſtinatis eo proloquio dicetur: quod in gratia Dei abutentes reprobos non cadat, etſi æque inde eorum abuſus reprehendatur. Nimirum gratiam efficacē, quia efficax eſt, bene vtentibus prædeſtinatis datam, qua ratione in ratione gratię, & beneficij eſt gratia maior ab ipſorū bono vſu abſoluto aliquo modo pendere, eiuſq; efficaciæ, & maioris gratiæ defectum pendere ſenſu eod. à reproborum prauo vſu abſoluto; quatenus futuritio conditionata conſenſus, à qua auxilij prædeſtinati efficacia deſumitur obiectiua dependentia à conſenſu abſoluto libero prædeſtinati, etiā cum auxilium abſolute collatū à Deo eſt, dependet; ſicuti & efficaciæ negatio ex conditionata negatione conſenſus deſumpta à libera abſoluta negatione ead. conſenſus dependet ſimili dependentia obiectiua: qua materiam auxilij prædeſtinationi aptam prædeſtinatus, ineptam vero reprobus apponit, omni ad vtrum, vel alterum à Deo donandum merito, & inductione ſecluſa, vt hoc, & priori tomo de Deo vno non ſemel explicuimus.

4. Et hunc ſane proloquij illius ſenſum legitimum & vnicum eſſe (etſi non adeo explicite) vel attigerunt, vel ſuppoſuerunt DD. alij ab impugnatis omnes: quia reliquos omnes ſenſus aliorum impugnarunt, & ex neceſſitate gratiæ præuenientis ad bene ſimpliciter & abſolute quouiſq; gradu conducenter ad ſalutem operandum videtur certo deduci. Noſtri vero DD. in primis propinquius, clariuſq; inſinuarunt: & quamvis memorati aliquot gratiam Dei auxiliantem ad virtutum moralium opera exercenda neceſſariam, non reputent, & probabilem etiam aliquorum externorum ſenſum quo tamen meritum omnium eorū operum ad gratiam recipiendam excludatur, exiſtiment. Aſt hunc à nobis explicatum in communibus ſcholæ noſtræ principiis, & ex ſententia propria admittunt. De duobus tantum Doctoribus noſtris, Molina ſcilicet, & Card. Tolet. an proloquium illud de operibus ex facultate naturæ ex propria ſententia intellexerint quæſtionē eſſe nōnulli voluerunt: & Card. Toleto quęſtioni occaſionem dedere verba illa ex commentatio ipſius in ep. ad Rom. c. 8. annot. 31. verſ. fin. *quamvis aliquam cauſam eſſe affirmemus ex parte hominis, propter quam hos Deus ad fidem, & gratiam vocare voluerit, non autem illos, non propterea tolli rationem gratiæ*: ob quæ de duobus à nonnullis accuſare Tolet. Primum: quod gratiā Dei ob pure naturalia opera bona dari à Deo cum Maſſilienſib. admittat, Secundum: quod rationi ex Paulo, Patribuſque, & Conciliis contra Maſſilienſes præcipuè contradicat, cenſeatq; rationem meriti congrui ex nobis abſque Dei gratia Deo exhibiti, quod verbis illis, *propter quam* aſſeruit, rationi gratiæ ob illud præſtitæ non obeſſe vt Andreas de Vega ſupra aſſeruit, qui propterea apud Theologos male audit, maleque cenſuris accipitur, verum oppoſitio prima verbis ipſis Toleti aduerſatur: nihil enim ibi ex propria ſententia abſolute aſſerit, ſed ſolum hypotheſim ponit, vt de alio ex eius ſuppoſitione iudicium abſolutum ferat: ait

Digitized by Google

enim *quamvis affirmemus* : quæ potius probant ab ipſo ex propria ſententia de oppoſito præmiſſe, quod ſolum in ea hyphoſi ponit, abſolute negati. nec alium ſenſum, quam faciendi quod in ſe eſt gratiæ neceſſario ipſum, bona quævis opera præuentuiæ cooperando ab ipſo admitti. Secundum vero abſque fundamento ipſi imponitur : cum ſolum in hypotheſi illa *aliquam cauſam* gratiæ qualem qualem ſcilicet ponat. & pure materialem vt phyſica manus protectio ad pecuniam daturo : in qua nec impetrationis nec meriti vllius ratio ad donandam pecuniam attendatur : & tamen, quia donari in eius manum pecunia nequit, quin eam recepturus extendat, porrigatque verum eſt dari ei ab alio pecuniam quoniam manum porrigit, quod eſt ſubjectum ſtatim à Toleto exemplum : quare illud *propter* non cauſam motiuam, adhuc congruè, vt Vega aiebat, ſed hanc pure materialem denotat : ac proinde in huius cauſa. & crimine Toletus non eſt, cum aſſignatam à ſe, adeò diuerſam operum ex viribus naturę cauſalitatem ad gratiam, quamvis admitteretur, rationi gratiæ non aduerſaturam, longè diuerſum, ac veroſimile ſit.

5. Molinam etiam noſtrum Semipelagiani erroris inſimulauerunt primo Thomiſtæ, ex eo, quod prædeterminationes phyſicas Dei præuias ad recte operandum valide rejecerit. Eorum tamen impugnationes debiles ſunt, & quæ, cum à noſtro Leſſio de gratia efficaci c. 10. tum à nobis tom. 1. de Deo vno controu. 2. de ſcient. & 3. de decreto concurrendi ampliorem etiam, quam mereantur ſolutionem receperunt : verum ex ſpecialibus quæ Molina idem ſcripſit in concordia ad qu. 14. art. 13. d. 10. 11. & 14. arreptis noſtri Vaſquez contra Theologos aliquot antiquos certam. 2. confutatos argumentis, Zumel citatis ſupra locis, præſertim tom. 1. opuſc. ſect. 2. à concluſ. 4. ad 7. à pag. 290. & ſolut argumentor. & tom. 3. à pag. 167. circa concluſionem 11 & ſequentibus illum ad præſens aptius accuſat : ſed quibus antiquos plures, ac ſeipſum, iuxtà ſuprà eius doctrinam memoratam, accuſare citius poſſet : cum apertius eorum omnium doctrina, & inexcuſabilius Maſſilianiſmum ſonet. Molinæ vero effata etſi minus penetrantibus oculis, malignisque & inuidis auribus adſonare eiuſmodi errori videantur, ipſum verò ſinceris, & attentis oculis legentibus conſtans eius vbique mens, & contra Semipelagianiſmum ſenſus apparebit ; probatur ex eius epiſtola anno 1594. in noſtro Collegio Salmantino adſeruata, ad Patrem Antonium de Padilla Scholaſticum ibi Profeſſorem noſtrum de eius hac in re mente dubitantem : ex qua occulatus teſtis Herize noſter d. 27. capite ſecundo, hæc ad verbum tranſcripſit. *Digo que nobuſque V. R. prauio facere nos totum, quod in nobis eſt, & ſubſequi gratiam praeuenientem : que eſſo es doctrina de Pelagianos, ò Semipelagianos ? y noſe colige talde mis obras, ni demis papeles, ni reſpuetas, antes todo lo contrario.* Ex quibus conſtat ipſum omnem præcedentiam operum noſtrorum præuiè ad Dei gratiam præuenientem omnem conſtanter negaſſe, ac proinde, tam remotam, quam proximam, tam meritiuam, quàm diſpoſitiuam ſiue poſitiue ſiue negatiue. & ſolum per impedimenti, & indignitatis peccatorum, in quæ incideremus, ni bene operaremur, atque vteremur arbitrio. Quo poſito verba ipſius quæ æquiuocatione aliorum magis patent recitanda ſunt, vt appareat an ſenſum, quem eorum author profeſſus eſt legitime capiant ; diſputatione 10. citat. hæc habet. *Quoties ex noſtris viribus naturalibus conamur facere, quod in nobis eſt, praſto nobis eſſe auxilia gratiæ, ea vt oportet ad ſalutem efficiamus?* Inferiuſcule. *Sicut Deus praſto eſt per concurſum generalem libero arbitrio vt naturaliter velit, aut nolit, prout placuerit : ita praſto eſt illi per auxilium gratiæ ſufficiens, vt quoties ex ſuis viribus naturalibus aggredi voluerit opus aliquod ex iis, quæ ad iuſtificationem ſpectant, illud exequatur prout ad ſalutem oportet :* in conantibus ad fidem, & pænitentiam exemplum ſubiungit : ſimile habet d. 11. & d. 14. numero 5. longe à med. *Chriſtus nobis promeruit auxilia non ſolum, quæ conantibus nobis ex noſtris naturalibus efficere, quod in nobis eſt, praſto eſſent ac præuenirent ; vt ſic illo eodem conatu eliceremus diſpoſitionem ſupernaturalem ad gratiam ; ſed etiam quibus ſæpe excitaremur omnino :* & d. 9. §. *Patet tertio*, ait : *licet Deus non vocet ad fidem propter merita aliqua eius, qui vocatur, immo ſæpe eos etiam miſericorditer vocet, qui pertinaciter obſiſtunt : nihilominus magis indignus, vt ſupernaturaliter adiuuetur & vocetur is eſt, qui ſiniſtra intentione quam qui paratus obedire veritati ad audiendum accedit.* Hæc ſane ſpeciem præcedentiæ operum, & conatuum noſtrorum ex naturalibus, propriiſque viribus reſpectu gratiæ, & vocationis ſupernaturalis, vel maxime, apud noſtrum Molinam præ ſe ferunt.

6. Et ea quidem ſpecie Leſſius noſter Doctiſſimus cum primis Molinæ diſcipulus citato capite 10. deceptus præcedentiam eam à Molina cum antiquis Scholaſticis admiſſam fatetur ; neque aliter, quam illos, excuſandum putat : quod ſcilicet ante accuratum Maſſilienſis erroris examen, & confutationem à noſtro Vaſquez, cum contra Maſſilienſes, tum contra præfatos Scholaſticos illi omnes bona fide, & per inaduertentiam ſcripſerint : cui & magnus Magiſter meus Data conceſſit manuſcripto de prædeſtinatione d. citata, §. 2. Ruiz etiam noſter d. 21. citata ſectione 6. à numero 19. ad 27. iuxta ſuam doctrinam de negatiua diſpoſitione per amotionem impedimenti, & indignitatis peccatorum, quam peccantes, maléque vtentes arbitrij viribus gratiæ ſupernaturali exhibendæ à Deo, ab ipſiſque, recipiendæ ſuis peccatis apponerent, à ſeque bene operantes, atque naturali facultatę arbitrij vtentes in bonum, remouent, à Semipelagianiſmo vindicat Molinam : cui explicationi poſtremum Molinæ teſtimonium locum facere videtur, non incongruum. Verum neque eo ſenſu eum errorem omnino vitari contra eundem Ruiz oſtendimus certamine ſecundo, à numero 9. neque eum ſenſum mentis ſuæ explicatione proximè recitata Molina ſibi imputari patietur : cum præcedentiam omnem noſtrorum operum è ſola arbitrij facultate reſpectu gratiæ ſemper, & vbivis ſcriptorum ſuorum reiectam, negatamque teſtetur. Herize eiuſmodi explicationem præ oculis habens citato loco aliter Molinæ teſtimonia interpretatur : vt, ſcilicet, eum quem ex puris naturalibus actum naturalem fidei, vel pænitentiæ, ni gratia Dei præueniretur, gratia ipſius ſupernaturali Deus præueniat, vt ſupernaturalis, atque vt ad iuſtitiam, & ſalutem oportet euadat. Hoc videntur ſonare teſtimonia duo prima ex d. 10 & 14. recitata. Addit autem ipſe ſicuti, & Ruiz proxime, id totum ob opera ita ex viribus naturæ, vel præſtita, vel fore præuiſa, ni Dei gratia præueniretur ex meritis ſolis Chriſti, ob quæ gratia ſic conantibus promiſſa eſt, in Molinæ ſenſu euenire, quia conatus illi noſtri naturales aliquid ad Deum mouendum conferant de ſuo. Recurſus hic communis vtrique fuit à nobis diſſectus cert. 2. n. 10. Quod autem ſpeciale Herize aiebat facile rejicitur. Cum enim Molin. citatis teſtimoniis nullus actus fidei, aut pœnitentiæ pure naturalis, ac ſine gratia Dei ſe ingerente ex parte actus primi, vt ſupernaturalis aliquo ſaltem modo, &, vt oportet ad ſalutem euadat, abſolute ſit futurus, nec pręuideri à Deo poteſt, vt ſe ad efficientiã ipſius facultatẽ arbitrij prçueniendo, & cooperando gratia ſua ingerat ; quod ſi gratiam adiunctam actui mere naturali, quem abſolute ex parte noſtri ſupponit, modum aliquem realiter modaliter diuerſum cum volũtate creata adiungere dicas, iam gratiam, eiuſque effectum in ſenſu Molinæ ſubſequi opera ex facultate ſola arbitrij (quo velis ex impugnatis modo) fateris neceſſe eſt, atque expreſſæ ipſius declarationis contradices.

7. Ea ergo explicatio mentis ſuæ cum recitatis eius teſtimoniis, aduerſum quid ſonantibus, recte facillìméque cohæret in ſenſu vnico vero, & Theologico, quem iuxta ipſius noſtręque Thomiſticæ Ieſuanæ ſcholæ doctrinam dedimus : quod, ſcilicet, nullum opus abſolute honeſtum, & ſimpliciter bonum, abſque gratia Dei per Chriſtum de ſe indifferente, nec ad vnum determinante fieri poſſe, ac proinde, neque à Deo conatus arbitrij noſtri naturalis in bonum in ſtatu vllo, ſiue abſoluto, ſiue conditionato poſſe videri. Viſis autem ſubinde conatibus abſolute gratiam Dei ad ipſos abſolute apponendis pro poſteriori adiungi non poſſe, cum adiuncta abſolute pro priorĩ ad ipſorum elicientiã ſupponatur : ſolumq; ex ſcientia ſimplicis intelligentię prçuiſis conatibus ex gratia ſufficiente poſſibilib. Deum ſe gratia ſufficiente adiungere poſſe arbitrij noſtri naturali facultati vt abſolute poſſimus : prçuiſis autẽ conditionate ſub hypotheſi gratiæ ſuæ ſumus, vt abſolute, & de facto bonos eos conatus habeamus illa ipſa

gratia

Digitized by Google

gratia ſe Deum adiungere : & hanc eſſe Molinæ noſtri, mentem cum ex eius principiis de concordia, tum ex meritis in re præſente ſuæ declaratione præmiſſa, tum denique ex teſtimoniis ipſis, quæ reputantur à nonnullis aduerſa, conſtat aperte. Primum ex d.10. etenim ſolum docet præſto nobis conantibus ex parte noſtra Dei auxilia adeſſe vt operemur ad ſalutem oportune, ſeu quod idem eſt conemur : quibus præfatus ſenſus non ſolum aduerſus non eſt, ſed facile continetur, & exprimitur. Præſertim adiuncto teſtimonio. ſecundo diſputationis eiuſdem, quod primi illius explicatio à Molina ſubiungitur : ſcilicet, eodem modo Deum nos præuenire gratia ſua ad bonam moraliter, & honeſtam operationem efficiendam, atque ad phyſicas quaſvis operationes volentes phyſice operari voluntate concurrendi, qua ſuam nobis ex parte actus primi antecedenter ad abſolutam operationem, quam ex nobis ſolum phyſicè abſolutè producere nequimus, ex parte actus primi adiungit voluntati noſtræ, vt pro libito ipſa vtentes phyſicè abſolutè operemur, ſed vero, quid aliud teſtimonio 3. ex d.14. (vbi hanc gratiæ auxiliationem meritis Chriſti iure attribuit) contineri videatur, ex eo, quod dicat, ſemper præſto Dei gratiam nobis conantibus in bonum adeſſe, non autem qua ſemper, ſed ſæpe ſolum *excitemur omnino* : quibus quandoque ad conatus noſtros bonos Dei gratia excitare nos ac præueniri negaſſe videtur, ac proinde admittere abſque gratia Dei excitante, & præueniente poſſe nos conatus abſolutos in bonum habere atque ad gratiam ſupernaturalem diſponi.

8. Aduerte Molinam duplex gratiæ ſupernaturalis genus, ad duplicis etiam generis actus ſupernaturales cum Ariminenſi admiſiſſe (quæ fuſius poſtea Vaſquez noſter citatis locis ex prima parte, & 1. 2. ex inſtituto explicuit, conſtituit atque multa eruditione, & profunditate fundauit, vt nos tomo primo de ente ſupernaturali, clarius adhuc, ex eius mente, & eruditione fundauimus) nempe gratiæ, & operum ſupernaturalium, aliorum quidem ſupernaturalium quoad modum ſolum, cuiuſmodi, & actus virtutum moralium, & gratia Dei ad ipſos prærequiſita eſt ; aliorum verò etiam, quoad ſubſtantiam ſupernaturalium vt actus fidei, ſpei, & charitatis perfectæ, & auxilia gratiæ ad eos prærequiſita. Ait ergo conatus noſtros in bonum bonos moraliter, ex gratia Dei ſupernaturali, quoad modum neceſſario, iuxta eius doctrinam, & mentis ſuæ explicationem præfatam oriundos, nonnunquam ad gratiam : ſecundum ſubſtantiam ſupernaturalem ad ſupernaturales actus ſecundum ſubſtantiam, diſponere, ac proinde, & eis gratiam hanc ſupernaturalem ab arbitrio noſtro præueniri, tamet, ſicut gratia omnis ſuos, ita & ſupernaturalis hæc ſuos actus præueniat noſtramque ad ipſos excitet voluntatem : Sed tamen cum ex eorum conatuum præuentione, & diſpoſitione gratia ſecundum ſubſtantiam ſupernaturalis ad ſuos ſupernaturales actus conferatur, tametſi reſpectu illorum excitans, & præueniens abſolute ſit ; aſt reſpectu arbitrij abſolutè non omninò excitans, & præueniens eſt cum ad illam adeo conatibus illis, ex gratia alia etiam ortis, obtinendam prius excitata præuentaque fuerit, atque inuigilauerit. Cum autem nullis honeſtis conatibus noſtris præcedentibus gratia illa ſupernaturalis quoad ſubſtantiam, ad fidem verbi gratia, nobis à Deo (vt ſæpe è Chriſti meritis euenit) donatur : tunc quidem arbitrium noſtrum abſolutè, & omnino, nec ſolum reſpectu actus fidei, à Dei gratia præuenitur, & excitatur : & hæc genuina Molinæ noſtri mens eſt, atque germana interpretatio : vt autem videas quanto noſtrorum conſenſu ſenſus hic axiomatis receptus ſit, lege noſtros Valentiam 1.2. quæſt.4. punct.2. circa finem, quæſt.6. punct.4. cit. *gratiam non cadere ſub merito*, §. *Porro* & ſeq. 2. 2. d.1. punct.1. argum.5. & ſolut. punct.4. ad 2. obiect. Bellarm.6. de grat. & lib. arbitr. c.6. ad 3 obiect. conſone addicta lib.2 c 8. ad 3. argum Vaſquez citatis locis, poſt quem omnes. Suar. 1. p. lib.2. de cauſa prædeſtinationis c.6. maxime c.7. 9. & 18. lib.3. de auxil. c.2. fuſius lib. de grat. locis fere ſupra citatis, Meratius, & Alarcon. de Prædeſt. Arrubal. 1. p. d.75. Herize ſupra, Granados infra citandus. Faſol. 1 p. quæſt.23 art.5. num.2. & 3. commentarij. Arriaga tom.1. d.37. ſect.1. à §. *dicendum*. Ioannes Præpoſitus 1. p. quæſt.23. art.8. dub.3. num.30. §. *Dico opera naturalia ipſius prædeſtinati*, ac deinceps, atque vno verbo reliqui ; tametſi, vt dixi, qui opera virtutum moralium gratia Dei auxiliante non indigere putant, iſthac illa antiquorum aliquot impugnatorum ſenſum defendi etiam poſſe, non multo operæ pretio contendant.

QVÆSTIO IV.

Poſſitne dari operibus ex Dei gratia ortis cauſa meritoria prædeſtinationis propriæ?

DIximus hactenus de cauſa meritiua, aut moraliter diſpoſitiua prædeſtinationis ex operibus ipſius prædeſtinati pure naturalibus, eamq; dari nullatenus poſſe definiuimus : vnde verò ita exploratum eſt ſimilibus operibus alterius à prædeſtinato, & alienis prædeſtinationis eius cauſam meritiuam, aut diſpoſitiuam dari non poſſe, vt quæſt. indignum à ſcholaſticis meritò iudicetur. Id enim operum puræ naturę inſufficientiam vtrique quæſtioni ad meritum ac diſpoſitionem ad gratiam ſupernaturalem habet communem. De operibus vero ex gratia Dei ortis (de quibus eſt quæſtio præſens) an cauſæ meritoriæ prędeſtinationis eſſe poſſint? duplex diſputatio eſt valde diuerſa : an operibus propriis prædeſtinati cauſa meritoria dari poſſit? an ſaltem alienis? atque ex diuerſis principiis dirimenda. De prima ergo agemus quæſtione præſente, de alienis vero meritis q.5.

CERTAMEN I.

Opera, ex gratia etiam Dei facta, prædeſtinationis propriæ cauſa meritoria eſſe nullatenus poſſunt.

1. PRobatur in primis concluſio argumento Patrum (tantæ legitimatis & energiæ, vt à nemine Theologorum in dubium vocetur) ex 1. ad Epheſ. *elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem vt eſſemus ſancti*, & ad Rom. 8. *vocauit nos vocatione ſua ſancta vt eſſemus ſancti.* Vnde Hieron. ad Epheſ. 1. Auguſt. de corrept. & grat. c.9. & 1. de prædeſt. c.18. fine de dono perſeuerant. c.13. & 14. ac epiſt.17 & 10. item, q.2. ad Simplician. atque alij Patres frequentiſſimè inferunt : *ergo non, quia futuri eramus ſancti.* Similem illationem fecerunt Concil. Arauſican. 1. Can.28. Arauſic.2. Can.2. ex 1. ad Timot. iuxta ipſorum & aliorum Patrum lectionem. *Miſericordiam conſecutus ſum, vt ſim fidelis.* Ex quo ſic intulere: *ergo non, qui futurus eram fidelis.* Vnde ad rem noſtram illatione accomodata arguo ſic. Deus prædeſtinauit, elegit, vocatque prædeſtinatos, vt fideliter piè, ſanctéque ex gratia ſua viuant, eiſque vitæ ſuæ meritis æternam ſalutem, atque æternam vitam conſequantur, vt fidei dogma eſt: ergo non prædeſtinauit elegit vocatve eos, quia fideliter, piè ſanctéque erant ipſi victuri ſiquid Patrum, & Conciliorum valet illatio : vndecunque fidelis illa, pia, & ſancta vita à prædeſtinatis habeatur. Poſtremum hoc addidi, ne quiſpiam putet conſequentiam hanc Conciliorum, & Patrum contra Pelagiana, ac Semipelagiana merita pure naturalia, quæ ea illatione confutabant, ſolummodo tenere, non autem contra merita ex Dei gratia profecta : etenim conſequentia hæc, non ratione materiæ, ſed formæ tenet : vt enim ſapienter animaduertit S. Thom. 3. part. quæſt.2. artic.11. & quæſt.29. de verit. articulo 6. particula vt cauſam finalem

denotat; particula vero *quia* cauſam deſignat efficientem, ad quam intentionali ſua motione, & efficacitate meritoria cauſa ſpectat, & quæ abſque abſoluta ſui exiſtentia cauſare nequit, vt cunctis Philoſophis, & Theologis eſt notum: cum autem cauſa finalis, ac propriè finaliter mouens affectum erga ipſam, *vt ſit*, debeat ad effectum ſuæ exiſtentiæ ad quem, *vt ſit*, mouet, neque abſolutè eſſe, neque vt abſolute exiſtens voluntati proponi ad effectum illum deſiderij, vt abſolute ſit, excitandum (ecquis enim deſideret, vt aliquid ſit, quod abſolute eſt, & eſſe iam anteacto prænouit) immo vero poſitiue nondum exiſtens proponi voluntati debet, vt ad abſolutè exiſtentiæ ſuæ affectum, & deſiderium finaliter moueat: cum autem, vt meritoriè, & actiuè intentionaliter moueat fidelis ſua, & ſancta vita, vt particula illa *quia* denotatur, abſolutè exiſtens ſupponi, ac prænoſci debeat, nihilque abſolute exiſtens, ac non exiſtens eſſe, ac proponi ſimul ſine contradictione poſſit, implicat plane aliquid (quidquid illud ſit) cauſare, ac mouere finaliter voluntatem vt in ſe abſolute ſit, ac ſimul eandem meritoriè ſeu actiue intentionaliter mouere, quia eſt: quare ratione formæ nec ſolum materiæ argumentum Patrum & Conciliorum, ac ſubinde & hoc noſtrum intentum concluditur: imò ni eo vis conſequentię Concilior. & Patrum deducatur vt mouere finaliter, & vt ſit, ac ſimul meritoriè & *quia eſt* idem ipſum ob deprehenſam repugnantiam nequeat nullam aliunde rationem materiæ de qua agebant vim eorum conſequentia haberet, vt patebit cuivis.

2. Probatur vlterius argumento eorundem Patrum petito ex eiuſdem Pauli verbis ad Rom. 9. *Cum enim nondum nati fuiſſent, aut aliquid boni egiſſent, aut mali, vt ſecundum electionem propoſitum Dei maneret, non ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt ei*, (nimirum Rebeccæ Geneſ. 25. num. 23.) *quia maior* (Eſaü reproborum figura) *ſeruiet minori* (Iocobo prædeſtinatorum typo) *ſicut ſcriptum eſt* (Malach. 1.) *Iacob dilexi, Eſau autem odio habui*, Vbi, etſi, quæ in lege veteri fiebant, non autem ex fide, & gratia per Chriſtum opera à merito prædeſtinationis, & electionis ad ſalutem, fidemque, & iuſtitiam Paulus excludat: ac proinde eo teſtimonio Patres contra Pelagianos, ac Semipelagianos vtantur, ſunt autem duo in eo teſtimonio, quæ omne meritum etiam ex gratia prædeſtinati ad ſuam prædeſtinationem excludunt. Primum *cum nondum nati fuiſſent, aut aliquid boni egiſſent, aut mali*, quibus omne meritum vniuerſim ad electionem Iacobi præ Eſaü in huius dominium, & dilectionem Dei erga ipſum ſpecialem, demeritumque omne Eſaü ad deſtinationem ſeruituti, & Dei odium (quo nomine eius, & præſcitorum quos præfigurabat reprobatio ſignificata iuxta Apoſtolum eſt, ſicut nomine electionis, & dilectionis Dei erga Iacob, figulatorum in illo Sanctorum prædeſtinatio) à Paulo ſecluditur. Cum autem negato genere de aliquo ſpecies eius negatione ipſa generis omnes negentur, recte ex eis locis Spiritus Sanctus per Apoſtolum merita legis, & naturæ, ac non ex fide, & gratia Chriſti præcedere prædeſtinationi negat, atque ex eo loco Patres, & Concilia Pelagianos, ac Semipelagianos, qui merita naturæ prædeſtinationi, vel in totum, vel ex parte prætendebant obtruncarunt; ſed tamen cum merita etiam ex gratia Chriſti ſub genere illo meriti ad prædeſtinationem vniuerſim negato, altera ſpecies ſit, & contineatur: æque, ſi prædeſtinationi Sanctorum prætendantur eis locis à Paulo memoratis, & explicatis, eiuſque teſtimonio retundentur. Secundum in eius teſtimonij parentheſi illa continetur: *vt ſecundum electionem propoſitum Dei* (id eſt prædeſtinatio diuina iuxta interpretes Patres & Theologos omnes) *maneret*: in ea vero rationem independentiæ omnimodæ prædeſtinationis à merito quovis, & vndecumque habito Apoſtolus dedit: quia nimirum Dei prædeſtinatio ad ſalutem ex mera Dei electione gratuita, & miſericordi vnius præ alio, quem non prædeſtinat, omnino eſt: id quod toto deinceps capite probat.

3. Primo ex illo Dei ad Moyſen Exod. 33. n. 19. *Miſerebor, cuius miſerebor: & miſericordiam præſtabo, cuius miſerebor: igitur* (infert Paulus) *non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei*: cum tamen voluntas Dei remuneratoria, ac meritis noſtris excitata *currentis & volentis* eſſe agnoſcatur, ab eodem 2. ad Timoth. 4. n. 7. *Bonum certamen certaui, curſum conſummaui, fidem ſeruaui: ideo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ*. Proinde ſcelera, & impœnitentiam ſuam in Dei non prædeſtinantis, ſed reprobantis voluntatem his verbis propoſitæ, *quid adhuc quæritur?* de nobis Deus, *voluntati enim eius quis reſiſtit?* reprobi videantur poſſe refundere. Huic inquam obiectioni, quoad illationem reproborum in terminis non reſpondet Paulus: quia præſentis ſui inſtituti non erat, ſed à capite, & radice eam retundit, quantum ſatis præſenti ſuo inſtituto erat, vt fere, ac bene noſter Cornelius à lapide: ſic enim Paulus ſtatim ô *homo* Græca lectio: *atqui homo* cuius emphaſis: *& tu cum homo ſis*: quis es qui reſpondeas Deo? ac ſi Hiſpane diceret: *y bien, pues ſiendo vos hombre os poneys a dimes, y diretes con Dios à cerca de lo que el quiere, y con ſu infinita ſabiduria y bondad diſpone?* Ita Gregor. 9. Moral. c. 8. *Reſpondere Deo non poſſe conuincitur, qui homo nominatur: qui per hoc, quod de humo ſumptus eſt, iudicia ſuperna diſcutere dignus non eſt*. Hac igitur ratione, quod contra Dei voluntatem, nec opponendum aliquid ab homunculis ſit, nec de ea ſit ratio à Deo vndecunque quærenda generatim, & à capite ſatisfacit, vt ad inſtitutum de electione, & prædeſtinatione ſat erat: idque luti, & figuli Sapient. 15. num. 7. & Iſai. 45. num. 9. & Ierem. 18. n. 6. adducto exemplo ſuadet. *Nunquid dicit figmentum ei, qui ſe finxit: quid me feciſti ſic? Aut non habet poteſtatem figulus ex eadem Maſſa facere aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam? quod ſi Deus volens oſtendere*, &c. vbi ſe pro arbitrij Dei æquitate; & ratione in eligendis, ac prædeſtinandis ex eadem hominum maſſa (cuius abſolutus, ſupremuſque Dominus eſt, multo magis, quam luti figulus Dominus ſit) aliquibus aliis relictis, & permiſſiue induratis, reprobatiſque à fide iuſtitia, & ſalute, reſpondere in terminis vt aiunt voluiſſe ſatis oſtendit, cum exemplo luti, mere paſſiuè ſe habentis reſpectu figuli, eiuſque de ipſo formatiuè in hoc vel illud vaſis genus voluntatis vtatur: vt inde nihil amplius prædeſtinatos, & electos ad ſuam prædeſtinationem agere oſtendat, quam ſi inanimè, & mere paſſiuum quid reſpectu ipſos eligentis, & prædeſtinationis ſuæ forent: quare eam totam Dei miſericordi, gratuitæque voluntati eſſe tribuendam (quod ſolum præſentis inſtituti ſui erat) alia ratione intermiſſa de prauo vſu gratiæ Dei, reprobis etiam datæ, & aliunde, & abunde in terminis eorum obiectioni ſatisfaceret; vt alibi ex inſtituto & ad ſpeciale id inſtitutum ſatisfacit. Dixi hanc fere eſſe Cornelij à lapide interpretationem: quia ipſe, non tam de prædeſtinatione, & reprobatione ex parte voluntatis diuinæ affectiue præparantis ſalutem, & permiſſiue damnationem; ſed glorificandi, vel damnandi bene, vel male abſolute meritos intelligit, vt concludit, §. *Vt ergo genuinam*.

4. Verum germaniorem ſenſum noſtrum non de effectibus electionis, ac prædeſtinationis à Deo vnius præ alio, ſed de electione, & prædeſtinatione nobis fecerunt illa, *cum nondum nati*, &c. Cuius rationem parentheſi illa (*vt ſecundum electionem*, &c.) Paulus interſerit: ſunt enim, & textus de dilectione, ſeu electione, & inſerta ratio de propoſito, ſeu prædeſtinatione: ac inſuper Patres, & Scholaſtici de eis hunc textum intelligunt, & contra Pelagianos, & Semipelagianos eo ſenſu vtuntur, nec alio Cornelij vti poſſent: ſiquidem ad vocationem ad fidem, & iuſtitiam populi gentium præ Iudaico ex operibus gratiæ quidem ſuæ, ac ſemper ad præmium, ac pœnam æternam opera Deus expectat, vt conferre de facto velit, vt iam expendemus: quare in neutro ſecundum Dei electionem, ſed ſecundum opera propoſitum Dei maneret contra Pauli ſententiam: neque abſolute antequam quidquam boni egiſſent, aut mali, vt Iacobi electione, & dilectione diuina, atque Eſaü odio, & reprobatione in exemplum adducta Apoſtolus & contendit, & oſtendit. Ratione vero Pauli ſic argumentor. Prædeſtinatio, ſeu propoſitum Dei, ſiue ad fidem, ſiue ad iuſtitiam, ſiue ad gloriam vnius præ alio eſſe, manereque ſemper debet ſecundum meram Dei electionem, ac puræ miſericordiæ diuinæ exercitium, & gratuitam voluntatem: atqui ſi ex operibus prædeſtinati vndecumque, etiam ex Dei gratia habitis propoſitum, & prædeſtinatio vnius præ alio à Deo haberetur, neque eſſet, nec maneret ſecundum meram Dei electionem & pure miſericordem, & gratuitam

Digitized by Google

Dei voluntatem : ergo non eſt ex operibus prædeſtinati etiam ex gratia profectis. Maior eſt textus ipſe parentheſis illius confirmata à Paulo ex textu Exodi,ac rurſus illis verbis,& illatione Pauli. *Igitur non eſt volentis,neque currentis,ſed miſerentis eſt Dei*:ac rurſus exemplo luti,& figuli, qui ex poteſtate,& dominio,quod in lutum habet mero,& puro abſque vlla differentia, aut motiuo oblato ex parte maſſæ (omnino ſubſtantiæ,qualitatis & conditionis eiuſd.) vt præ alia maſſæ parte in vas contumeliæ relictæ eligatur in vas honoris : inde enim oſtendit Paulus ex ſola ſupremæ ſuæ in rationales omnes creaturas poteſtatis iure,& dominio abſque vlla qualitatis,aut conditionis ex parte maſſæ hominum totius.ſiue originali, ſiue actualibus infectæ,vel etiam puræ,ſiue in puris naturalibus oblatæ, (ſi ita offerretur) Deum ex miſericordi,& pure gratuita voluntate poſſe de facto eligi eius partem in vas honoris,& miſericordiæ quod ipſum eſt illam prędeſtinare & eligere ; alia parte pro ſuo mero arbitrio in vas contumeliæ, iræ,& indignationis relicta.

5. Minor vero Syllogiſmi proximi probatur facile. Primo: quia quod ex pura miſericordia,& mero dominio, gratuitaque voluntate Dei fit, nullum aliud motiuum habet, quam ſui vſum dominij , & miſeriæ alienæ ſubleuationem, & beneficentiæ gratuitæ , & liberalis exercitium erga illum, circa quem exercetur , ex parte huius appoſitum. Atqui ſi electio , & prædeſtinatio propter opera, & merita electi,& prædeſtinati etiam vndecunque profecta foret,aliud motiuum ex parte prædeſtinati haberent : ergo non eſſet prædeſtinatio , & electio purè miſericors & gratuita ac liberalis,ſed remuneratoria,quæ gratuitæ , ac liberali contradicit : vnde & illa Patrum contra Semipelagianos conſequentia, *Ergo iam gratia non eſſet gratia*,& vrgentius teneret : ſiquidem Illi non quidem meritum abſolute tale,vt contraria præſenti noſtræ opinio, ſed anſulam quandam,& occaſionem tenuiſſimam à prædeſtinato oblatam Deo ad electionem , & prædeſtinationem contendebant. Dices hanc anſulam cum ex puræ naturæ viribus Deo offerretur , nihil gratiæ ex parte Dei ſupponere : ac proinde conſequentiam tenere : *ergo iam gratia non eſt gratia* : aſt in caſu quæſtionis præſentis ſupponi eſſe ex gratia,& auxilio,ac prædeſtinatione Dei,nec ſolis naturæ viribus in vno genere profecta merita , & opera illa,quæ prædeſtinationem , & auxilia Dei cauſant in genere alio : ac proinde gratiam , prædeſtinationem, auxiliumque Dei,vt operum cauſam,& radicem abſolute ſupponere,quam ſua cauſalitate nequeunt proinde deſtruere: quare non valere conſequentiam illam in ſuppoſito quæſtionis præſentis, quod ex Dei gratia, & prædeſtinatione ea opera eliciantur. Cæterum ſuppoſitum quæſtionis non eſt de operibus ortis ex gratuita pure miſericordi,ac liberali prædeſtinatione,& auxilio, ſeu auxiliante gratia Dei, qua gratia , & gratuitum donum formaliter eſt : ſic enim ſupponeretur contradictorium ad quæſtionem : nempe, & voluntatem prædeſtinatiuam , & auxilium poſſe eſſe gratuita ſimul,& liberaliter habita,ac ſimul remuneratoria,& oneroſa quod quæſtioni ſubditur, & principium continet alterutro modo decidendi quæſtionem pro eius principij poſſibilitate,vel repugnantia ſtatuta.

6. Aliud ſolum ſuppoſuimus ad quæſtionem , in quo alij repugnantiam recognoſcunt,alij poſſibilitatem : nempe , cauſalitatem mutuam in diuerſo genere , ſiue proximam,ſiue remotam, ac inſuper merita de quibus diſputamus non eſſe ex naturæ viribus ſed ex ſupernaturali auxilio Dei, non autem ex gratuito & liberali Dei dono, & voluntate profecta reſpectu prædeſtinati,& electi operaturi vt ex quæſtionis titulo,& explicatione patet.Hoc autem ſuppoſito atque aliunde ex Pauli teſtimonio,atque fidei dogmate,quod electio prędeſtinatio,& auxilium indebitum naturæ,& ſupernaturale gratuita,mereque liberaliter,ac miſericorditer reſpectu prędeſtinati habita,conceſſaque à Deo ſint,recte arguitur ratione gratuiti,& liberalis,ac pure miſericordis electionis & prædeſtinationis,ac ſubinde gratiæ reſpectu prædeſtinati , quæ in eo auxilio inuenitur meritis prædeſtinati ex ea electione,& auxilio profectis non potuiſſe prædeſtinationem , auxiliumque à Deo obtineri,quin quæſtionis ſuppoſitum deſtruatur.Iam quod reſpondetur argumento ex repugnantia affectus, & doni liberalis, ac ſimul remuneratorij, & oneroſi ad rem non eſt.Si enim repugnat eidem affectui,& electioni diuinæ;(vt vere repugnat)remuneratoriam meriti, ac ſolum liberalem & gratuitam ſimul eſſe:cum pure liberalem fuiſſe gratuitamque , ac miſericordem ex ſcriptura habeamus, eam ex meritis prædeſtinati,etiam ex ſupernaturali auxilio ortis,eſſe non poſſe euidens eſt,vt contendimus : quod adhuc eſſe in radice ex gratia vnde merita illa prouenirent (implicatione demonſtrata omiſſa) ſatis non eſſet, vt electio,& prædeſtinatio in ſe abſolute gratuita, liberalis pureque miſericors diceretur,ſed cum addito *in radice* in ſe autem oneroſa , & remuneratoria, vt voluntati Dei dandi gloriam executiuè ob merita iuſtorum ex auxilio gratiæ profecta euenit, in ſe ſcilicet oneroſam abſolute : remuneratoriamque ſolum eſſe , ac tantummodo liberalem , & gratuitam in radice , & hic quidem radix principiumque gratuitum reperimus in voluntate dandi gratiæ auxilia quæ abſolute,& merita præmianda & voluntatem Dei executiuè præmiatiuam præcedit : in caſu vero noſtro minimè.

7. Etenim prædeſtinatio,& electio,ex qua auxilia ſupernaturalia ortum habent,tanquam ex partiali,& eſſentialiter requiſito motiuo ob merita abſoluta adeo concipienda,habendaque eſt,nec niſi ob illa poteſt à Deo concipi, & haberi, atque in ſe abſolute eſſe. Vnde in nullo ſigno poſſunt abſolute auxilia ſupernaturalia,& merita inde orta pręcedere,in quo remuneratoria abſolutè electio, & prædeſtinatio non ſit:quare radicem, principiumve aliquod ad ipſam,etiam in alio genere cauſæ gratuitum,pureque liberale ratione meritorum ab auxilio ſupernaturali prouenientium ex parte Dei, nullatenus poteſt ſupponi:vt ad voluntatem Dei executiuè præmiatiuam ſupponitur in gratuita, mereq; liberali voluntate Dei auxiliorum diſpoſitiua,& collatiua,quæ abſolute in ſe poſita,& auxilia,& merita , & præmij illorum executiuam voluntatem antecedit:quæ obinde gratuita,ſeu gratioſa in radice voluntatis illius diſpoſitiuæ,& collatiuæ auxiliorum dici merito queat.Vnde conſtat diſtinctionē illam ad gloriam,ſiue prędeſtinationis propriè dictę ab Ocamo,Gabr.& Cather. tentatam,& aſſertam,in prędeſtinationem,ſiue electionem ad gloriam prædeſtinatorū præ aliis non prędeſtinatis,ſeu præſcitis ante abſoluta merita ex ſupernaturali Dei auxilio,vel poſt illa de propria Dei prędeſtinatione,quæ de facto fuit,implicatoriam,quoad ſecundum membrum diſtinctionis eſſe. Cum omnis prædeſtinatio , vt bona opera eſſent,pure liberalis, gratuita & miſericors fuerit ex ſcriptura,& Patribus.Ac denique quia prædeſtinatio à voluntate conferendi auxilium ad meritum de facto ex illo habendum,& coniunctum cum finis aſſecutione inchoatur : cum ſit in illa *præſcientia, & præparatio beneficiorum Dei, quibus certiſſime liberantur quicunq; liberantur*: nec poſſit meritis inde ortis obtineri: quia principium meriti,quouis gradu tale , nequeat ſub meritum cadere , vt ſæpe alias oſtendimus contr.3.de Incarn d.3.q.3.cert.1. n.3. & controu 6.d.1.q.4.maxime cert.7.quare neque hic ſit longius repetendum. Hæc autem quæ poſuimus omnia æque merita per modum pretij & ſolutionis, & ordine intentionis Scotiſtico,atque executa,& abſoluta impugnant quocunque enim modo merita explicentur,ſi Deum ad prædeſtinationem,& auxiliorum electionem,& collationem meritoriè moueant iam gratia non foret gratia,neque electio, prædeſtinatio,& illorum collatio miſericors, & gratuita : ac inſuper conſequentiæ illæ Patrum & Conciliorum non tenerent: & hæc ſint in præſentiarum ſatis.Propterea concluſio hæc,de facto loquendo,omnium Theologorum eſt cum S.Th.1.p.q.23.a.5.& 1.2.q.114.art.5.quos ſequuntur Vaſq.1.p.d.91.c.6.Soar.2.de cauſa prædeſt.c.20. Valent.1. 2.q.114 a.5.d.4.vbi Zumel d.etiã 4 Aruibal.1.p.d.76.c.2. Herize d.28.c.2.n.8.Granados tr 7.d.vlt.Ioan.Præpoſ.1.p. q.23.a.8.dub.4.Falol.ad eand.q.art.5.n.2.&3.Commentarij,& hi quidem omnes concluſionem negatiuam de poſſibili etiam tuentur : quia principium meriti ſub meritum cadere poſſe reputant impoſſibile ; ſi tamen Soar. excipias 2.de cauſa prædeſtinationis cit.c.20.cit.& 3.p.tom.1.d 10. ſect.4.diſtinctione illa ſua ordinum intentionis & executionis principium meriti ordine executionis poſſe ſub meritum ordine intentionis venire docens , & Granados loc.cit.qui eandem concluſionem de poſſibili tuetur.

CERTAMEN II.

Quidnam ad prædeſtinationem propriam opera ex ipſa, & gratia Dei profecta conferant demum?

1. SEd enim, quamvis meritoriè, nec cauſa, nec vllo modo gratiæ, & prædeſtinationis ſuæ principium operibus ex gratia profectis prædeſtinatus poſſit apponere, lis adhuc inter ſcholæ noſtræ Doctores, qui gratiæ efficaciam extrinſecus à conſenſus noſtri futuritione ſolummodo admittunt eſt: an ſenſu, & ratione alia operibus illis, quibus gratiæ efficacia, ac proinde gratia propria prædeſtinationis, & prædeſtinatorum completur cauſa prædeſtinationis ſuæ, aut conditio, ſine qua non dici poſſit? in ea quippe ſententia, ſi prædeſtinatus gratiæ Dei, vt poteſtate antecedente poteſt, non cooperaretur, nec gratia efficax illa foret, nec eius electio prædeſtinatio. Video hanc inter noſtros litem totam de nomine eſſe, nec ſemel à nobis eius decidendæ tom 1. de Deo vno, & ſecundo hoc iacta eſſe principia; ſed tamen quia Dominicanæ Thomiſticæ Recentioris ſcholæ Doctores ex hac difficultate in noſtris principiis, variiſque noſtrorum ad eam expediendam loquendi modis elatis vocibus condamant, nos vtique à nobis contra Apoſtoli, ſeu potius Auguſtini, & Patrum ex ea ſententia ad rem prædeſtinationis iam dogmaticam, accommodationem, diſcerni. Quæſtionem hanc de nomine rigidiſſime examinare, atque loquendi propriores, aptioreſque modos aliis, qui æquiuoce arguendi, & contra nos inclamandi locum præfatis Thomiſtis facere poſſent reiectis, ſtatuere, ac definire laboris ad rem præſentem vtilis, nec leuis operæ pretij fore iudicaui. Tametſi non à Deo profuſa, atque ab aliis diſputatur, contentione verſandam quæſtionem exiſtimem: quorum replicata argumenta, & inſtantiolas proinde omittam, eorum loquendi modos, & ſententias ſummatim ſolummodo recenſens, vt poſt modum pro prioribus vocibus rem ipſam noſtris omnibus Doctoribus communem tradamus.

2. Duo autem apud eos omnes firma, & ſtatuta præmittenda ſunt. Alterum in ſenſu compoſito, vt aiunt, prædeſtinationis, & collationis gratiæ efficacis ex ſcientia conditionata futuri recti vſus, & conſenſus noſtri gratiæ cooperanti, poteſtate conſequenti, non poſſe non bonum illum vſum, & conſenſum gratiæ Dei non eſſe; & tamen poteſtate antecedente poſſe, quia futuritio conditionata, ex qua ſcientia conditionata, qua illius auxilij efficacis electio prædeſtinatiua dirigitur, & prædeſtinatio ipſa completur, obiectiua dependentiæ à bono vſu gratiæ illius, & conſenſu noſtro abſoluto purificata conditione, & gratia abſolute poſita, pendet, vt primo ſit, & præceſſerit, vt docuimus contra minus in noſtræ ſcholæ principiis inſtructos recentiores controu. 6. de prouidentia & hac 7. de prædeſtin. eorum ſophiſmatibus diſiectis. Hinc autem euidens fit noſtro bono vſu gratiæ, & cooperatione pendere, quod gratia, quæ prædeſtinatione nobis confertur, propriéque prædeſtinatiua, ſeu prædeſtinationis eſt, talis ſit, atque ex prædeſtinatione, ſeu ſpeciali erga prædeſtinatos prouidentia, non autem ex communiori erga reliquos etiam non prædeſtinatos, prouidentia proueniat: etenim efficacia gratiæ eam ad prædeſtinationē nec ſolum ad communem de omnium (loquimur de adultis) ſalute pertinere facit: atqui hæc, vt vidimus à bono noſtro vſu gratiæ, conſenſu & cooperatione abſoluta pendet vt diximus: ergo & quoad gratiam propriam prædeſtinationis & prædeſtinatorum pertineat ab eiſdem itidem pendet, id rectè probant noſtri ex 2. Petri 1. *Satagite, vt per bona opera certam veſtram vocationem*, id eſt efficacem, & *electionem faciatis*: id eſt, faciatis prædeſtinatiuam, ſeu prædeſtinationem, quæ nihil aliud, quam electio vocationis, & gratiæ cum euentus, ſeu conſenſus certitudine, eſt; ità expreſſe Molina 1 p. q. 23. artic. 5. d. 1. m. 6. & 12. Vaſquez d. 91. cit. c. 7. Arrubal. cit. diſp. 77. Valent. citato art. 5. punct. 4. §. 8. verſu *ſecundo ſequitur*. Herize ſupra, atque ex noſtris reliqui, & ſcholæ noſtræ Sectarij Ioan. à Bononia opuſc. de prædeſtinatione parte 1. & 2. Bartholomæus Cametar. Dialog. Cathol. capite 4. §. 1. & cæteri, fuitque iam olim ſententia Henrici quodlib. 4. quæſt. 19.

3. Alterum apud eos omnes ſtatum, firmumque præmittendum obſeruauit aliis expreſſius, magiſque ex profeſſo Vaſquez noſter d. 92. c. 2. tametſi reliqui ſcholæ, & doctrinæ noſtræ de auxiliorum efficacia ſequaces, tam noſtri, quam externi in eius explicatione, vel argumentorum aduerſantium ſolutione, idem ipſum doceant: eſt autem præmittendum illud actus electionis liberæ Dei auxilij efficacis, ſeu habituri effectum, ſi donetur, ita præſuppoſiti, & præcogniti, ſiue prædeſtinationis liberæ Dei eiuſmodi ſcientia conditionata poſterioris, nullam ex parte prædeſtinati, cauſam) aut conditionem vllam dari vllatenus poſſe: id quod probat bene Vaſquez ex Hieron. ad id Hierem. 10. *Scio Domine, quod non eſt in manu hominis via eius*, & Auguſt. 1. retract. c. 22. *in poteſtate hominis eſſe vias ſuas in melius commutare; ſed poteſtate ſibi data à Deo per gratiam*: iuxta id Ioann. 1. *Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri.* Cuius vtique poteſtatis donatio noſtræ poteſtati nullatenus ſubditur; ſed eſt ſolius omnino poteſtatis, dominij, & libertatis diuinæ. Notatum autem velim præſentem difficultatem æque habere locum in prima gratia efficaci, ex qua effectuum prædeſtinationis continuata ſeries, & contextura inchoatur, atque in vlterioribus gratiis efficacibus, quibus ſeries tota illa contexitur, & terminatur; etſi vlteriores illæ gratiæ operum ex præcedentibus aliis efficacibus auxiliis merito congruo obtineantur, ac remuneratoriè à Deo donentur: cum enim, vt auxilia propria prædeſtinationis, ac prædeſtinatiua ſint, efficacia eſſe debeant: atque ob dependentiam, quam efficacia ſolum ab extrinſeco conſenſu noſtro libero à noſtris Doctoribus admiſſa ab ipſo conſenſu habet, præſens oriatur difficultas, ſiue mere gratuito, & liberaliter à Deo gratia efficax donetur (vt de prima gratia prædeſtinatiua diximus) ſiue remuneratoriè, & ex meritis, ſaltem congruis, operum ex anterioribus gratiæ auxiliis profectorum, vt dari poteſt, idem præſenti quæſtioni locus patet, an ob efficaciam auxilij neceſſariam, in quouis auxilio, vt prædeſtinatione eligatur à Deo, atque donetur, atque efficaciæ illius dependentiam à nobis, & conſenſu prædeſtinati explicatam, prædeſtinatio tota, quatenus ad ſingula, & omnia auxilia efficacia extenditur à prædeſtinato, eiuſque operibus aliquo modo pendeat: ac proinde hic ſuis operibus ſuæ prædeſtinationis, etſi non meritoriè cauſa principium, aut conditio ſit, dicique poſſit? quod noto contra Doctos Scholaſticos, qui dependentiam non meritoriam prædeſtinationis à prædeſtinato cum dependentia meritoria, de qua ſuprà confundentes, de primo ſolum auxilio efficaci prædeſtinatiuo notant eſſe præſentem quæſtionem.

4. Vaſquez vtrumque cauſalitatis genus, ac dependentiæ confundens d. 92. capite ſecundo citato negat nos prædeſtinationis noſtræ, cauſam vt conditionem dici poſſe: quia, etſi vlteriora auxilia efficacia à primo prædeſtinatiuo operibus ex ipſo ortis promereri poſſimus de congruo, ac proinde, & ipſa, ac prædeſtinatio, prout ad illa vlterius terminatur, noſtræ poteſtatis ſit; at vero, quod auxilium primum prædeſtinationis donetur, noſtræ non ſubiacet poteſtati: reſpectu autem quorumcunque auxiliorum, quæ in noſtra ſint poteſtate, & prædeſtinationis quatenus ad ipſa extenditur, cauſam nos proprius, potiuſque, quam conditionem dici debere cenſet, ex illo Auguſtini lib. 1. retract. capite 22. *eius, quod in noſtra poteſtate eſt nos ſumus cauſa.* Cæterum, vt nuper notabam cum hæc difficultas ex dependentia efficaciæ auxilij neceſſariæ, vt auxilium proprium prædeſtinationis ſit, ab arbitrio, & conſenſu noſtro ſuborta omnino fuerit, ac procedat: atque ea dependentia æqua in primi auxilij, atque in vlteriorum efficacia inueniatur, inutilis, atque extra rem præſentem prorſus

ea

Digitized by Google

ea primi auxilij prædeſtinatiui à reliquis, & prædeſtinationis, quoad hæc extenditur, ab ea quatenus ad primum illud terminatur diſtinctio à noſtro Vaſquez aſſignata, atque ex confuſione & coniunctione duplicis valde diuerſæ dependentiæ auxiliorum propriæ prædeſtinatiuorum, & efficacium ab arbitrio, & conſenſu noſtro meritiuæ vnius, ac non meritiuæ (de qua ſolum in præſenti) alterius omnino eſt profecta: quod autem ait eo modo, quo auxilium efficax, & proprio prædeſtinatiuum, & prædeſtinatio, quatenus ad illud terminatur à noſtro arbitrio, eiuſque libero conſenſu dependerit, atque in noſtra fuerit poteſtate, eius cauſa proprie & abſolute iuxta Sancti Auguſtini teſtimonium dici debeat, quibuſdam ex noſtræ Scholæ Doctoribus placet; aliis vero æquo amplius diſplicet: quia eiuſmodi dependentia, ſiue efficaciæ auxiliorum prædeſtinatiuorum, ſiue prædeſtinationis ipſius, quatenus extenditur ad ipſa vtrouis modo quiſque loquatur, me quidem iudice, referat nihil.

5. Rigide ergo atque ad præſentem quæſtionem ſeorſim Vaſquez, Arrubal Valentia citatis locis, & communiter noſtri Doctores, quos ſequitur magnus meus Magiſter Didacus Daza d. citata §. 3. circa finem verſu, *ſed quamuis inter Authores* cenſent in poteſtate prædeſtinati eſſe non prædeſtinari, ac proinde negationis huius veram cauſam, (vel ſi malis conditionem) arbitrio ſuo prædeſtinatum in actu primo, & in ſenſu diuiſo à ſui prædeſtinatione eſſe poſſe: cum enim efficacia auxilij, ſine qua eius à Deo prouiſio prædeſtinatio eſſe nequit, ex conſenſu quia gratiæ ſolius operatione, niſi arbitrij cooperatio adiungatur, atque identice comitetur, eſſe non poteſt, vt diximus, dependeat, atque gratiæ præuenienti cooperari, vel ſecus libero arbitrio prædeſtinati, atque in eius ſubinde poteſtate ſit: ac inſuper ad negationem rei, quæ à duobus principiis eſſentialiter pendet, alterius defectus negationis rei illius ſufficiens & adæquata cauſa ſit: ſit, vt negatio, ſeu defectus liberæ cooperationis gratiæ præuenienti conſenſum, qui eſſentialiter è cooperatione vtriuſque pendet, ſufficienter adæquate, & abſolute: quare & efficacia gratiæ, quæ ab illo deſumitur, remoueatur, ac ſubinde prædeſtinatio, quæ gratiæ ſolummodo efficacis præparatio eſt: ergo negatio prędeſtinationis ſuæ, ſiue, vt non prædeſtinetur, in prædeſtinati poteſtate abſolutè eſt, vt idcirco Proſper ad 3. capitulum Gallorum dixerit: *Ideo non prædeſtinati, quia tales futuri ex voluntaria præuaricatione præſciti.* Non autem eſſe in noſtra poteſtate prædeſtinari probant: quia, etſi efficaciæ gratiæ cauſa ſimus, non tamen ſimus cauſa, vt gratia illa à nobis donetur: quid autem ratio hæc pro extrema hac parte negatiua abſolutè (cui diſſentimur) ſententiæ huius præſtet, cum noſtras ſtatuamus concluſiones apparebit.

6. Aureolus in 1. diſtinct. 40. & 41. articulis primis Exius de prædeſtinatione, centur. 3. numero 2. quos imitatur Molina loco citato, cenſent prædeſtinatum eſſe cauſam ſine qua non prædeſtinationis ipſius, quoad totam poteſtatem, & effectus ipſius: quia conſenſus, & cooperatio noſtra gratiæ præuenienti, prout libera, & à nobis, nec effectus gratiæ, nec diuinæ prędeſtinationis, quæ media ſolum gratia ipſum operatur, eſt: ac ſubinde, quod vtriuſque cauſa, aut conditio ſit, non eſt cur repugnet. Aſſumptum probatur: quia gratia præueniens liberum in operando adhuc partiale principium non eſt: quare conſenſus noſter liber, qua liber, à nobis ſolum eſt, non à gratia: quod in doctrina noſtri Soarij 2. de prædeſtinatione capite 20. numero 6. non non parum roboris habet: ait quippe, conſenſum effectum auxilij gratiæ ſolummodo vt præuenientis eſſe: præuentio autem, & excitatio voluntatis ab auxilio gratiæ præciſè ſumpta in genere cauſæ formalis tota tota eſt, per ſui informationem, & formalem repræſentationem obiecti: quare vlterius alterius aliquid in genere cauſæ efficientis auxilio illi præuenienti erga conſenſum noſtrum liberum concedendum eſt, vt cooperans arbitrio noſtro in libero conſenſu ipſo (quod in genere cauſæ formalis, & vt præueniens præciſè habere nequit) iuxta Patres & Theologos ſit ac dicatur. Cæterum, cum ea præueniens gratia boni, & motiuorum, quæ voluntati formaliter repræſentat, ipſamque oppoſita cogitatione detentam, atque in aduerſum in actu primo diſtractam, ad conſenſum alliciat, & actiue intentionaliter ſollicitet ac moueat, atque illum ab ea de facto ſua hac ſollicitatione obtineat, vere conſenſus noſtri vt à noſtro libero arbitrio, cauſa etiam abſolute eſt dicique debet: atque ea ratione ipſi arbitrio non præueniens formaliter ſolum gratia, ſed in ſuo genere cauſæ actiuæ intentionalis gratia ad conſenſum, vt à nobis etiam, & liberum, cooperans indiuiſim eſt: quare ex eo, quod gratiæ præuenientis effectus conſenſus liber non ſit: male ab his Doctoribus probatur poſſe, & gratiam, & prędeſtinationem, vt ad ipſam terminatam, ac conſenſu illo libero, tanquam à cauſa, vel conditione pendere: tãmetſi aliunde earum concluſio verum habere poſſit, vt inferius dicemus.

7. Dico primò cum omnibus noſtris Doctoribus, in noſtra, & arbitrij poteſtate eſſe non prædeſtinari: quare, & in prædeſtinati poteſtate in actu primo conſiderari non prædeſtinari, in ſenſu tamen diuiſo à prædeſtinatione. Probatum ſatis id eſt à nobis Doctoribus numero 3 ſed eſt contra concluſionem non contemnenda difficultas, etſi ab eis intacta: quia difficultas illa ab aliis Recentioribus, & à nobis fusè quæſtione 1. examinata, tunc temporis ex inſtituto non diſputabatur: ex ibi ergo ſtatutis: arguo ſic. In cumulo auxiliorum Dei Omnipotentia clauſorum aliquod, & aliqua neceſſario clauduntur, quibus prædeſtinatus conſentiet: ergo, etſi huic, cuius præparatione prædeſtinatus poſſit in actu primo non conſentire, cum omnibus diſſentire nequeat, poterit Deus etiam huic auxilio diſſentientem, ac proinde ex vi præparationis auxilij huius non prædeſtinatum, per alterius pro ſuo ſolum libito præparatione prædeſtinare, vel præparatione cumuli totius auxiliorum: in primis obiectio hæc dat negationem cuiuſvis prædeſtinationis in particulari, & per quodvis auxilium particulare impedire noſtræ phyſicæ poteſtatis eſſe, atque arbitrij noſtri facultati ſubeſſe: quod ſatis eſſet ad concluſionem de facto tuendam: illud de præparatione totius cumuli auxiliorum ſimul fors implicat: quia infinita ſyncathegorematice ſunt, nec poſſunt à Deo tot produci ſimul quin reſtent plura. His autem miſſis; & ſolutione communi de neceſſitate conſentiendi alicui vage, & impotentia renitendi omnibus coniunctim morali ſolum, quæ phyſicæ poteſtati diſſentiendi non obſit, vt ea quæſtione 1. referebamus, nec improbabamus: iuxta noſtram ſolutionem ibidem datam dicito: Deum ita pro ſuo libito ex neceſſaria ſua omnipotentia, & dominio cumuli auxiliorum, poſſe quemvis prædeſtinare, vt quovis, & omnibus auxiliis ab extrinſeco ſolum conſenſu libero arbitrij creati efficacibus, conſenſus huius libertatem non excludat: immo vero ad efficaciam ipſam conſtituendam: quare, & efficaciæ ſingulorum, & omnium auxiliorum à libero arbitrio dependentiam concernit, atque ex parte materiæ auxiliorum proprie prædeſtinatiuorum, ad prædeſtinationem ſupponit. Quo ad varias formas obiectionum ex eo principio petendarum præſto adeſt occupatio, & præuenta ſolutio.

8. Dico ſecundo contra Doctores citatos numero 5: prædeſtinatio, nec ſolum negatio prædeſtinationis ex parte materiæ, & obiecti neceſſarij præparandi per prædeſtinationem in noſtra poteſtate, & arbitrio libero prædeſtinati eſt. Hoc docuit Arrubal; & amplius addendum, & me iudice expreſſe continetur illa 2. Petri 1. *Satagite vt per bona opera certam veſtram vocationem & electionem faciatis.* Quod eo ſolummodo intelligi poteſt, quatenus à libertate abſolute noſtri boni operis appoſitioneq; abſoluta ad quam nos Petrus hortatur, futuritio eiuſdem operis conditionata qua gratia illa efficax conſtituitur, & materia ſubinde apta, & neceſſaria prædeſtinationis obiectiue pendet, ac proinde ſcientia etiam media, quæ electioni, ſeu prædeſtinationi defert certitudinem, atque euentus abſoluti infallibilitatem: id ipſum docuit Damaſcenus Dialogo contra Manich. ſcribens. *Bona agere, & boni effici contendamus, vt in eorum numero ſimus, quos Deus bonos fore præuidit, & ad vitam æternam præordinauit*: id eſt prædeſtinauit. Neque enim alium ſenſum, qui Maſſilienſium non ſit,

præter

præter præfatum habere ea verba poſſunt. A ratione vero non video, qua conſequentia eſſe in noſtra poteſtate ratione materiæ neceſſariæ, circa quam, ac ſubinde in arbitrio prædeſtinati ſuam prædeſtinationem negari ab his poſſit, qui prædeſtinationis negationem in poteſtate noſtra eſſe docuerunt. Nullo enim alio modo ex arbitrio, & poteſtate libera voluntatis, vt non prædeſtinemur, cauſæ eſſe poſſumus, niſi, quatenus ex libera poteſtate arbitrij non conſentire, ſeu diſſentire auxilio gratiæ poſſumus, reddereque illud non efficax, ſed inefficax, ac proinde gratiam illam reddere ineptam prædeſtinationi, quæ eſſentia ſua illius efficaciam, vt materiam, & obiectum per illam præparandum ex efficaciæ illius conditionata ſcientia, eſſentialiter ſupponit: atqui eadem illa poteſtate ad vtrumvis indifferente, conſentire auxilio eidem poteſt, illudque reddere efficax, & materiam, ſeu obiectum aptum prædeſtinationi: ergo in eadem poteſtate noſtra eſt ponere ex parte obiecti, & materiæ eſſentialis prædeſtinationi, prædeſtinationem eo tamen diſcrimine: quod noſtro diſſenſu adæquate, & neceſſario prædeſtinatio poteſt à nobis auferri: quia eo à nobis poſito diſſenſu, prædeſtinatio libera minime Deo ſit, poſito vero conſenſu, ac ſubinde conſtante eius conditionata futuritione: & auxilij efficacia, quæ per eam completur, & conſtituitur, conſenſurum prædeſtinare, vel non prædeſtinare liberum integrumq; adhuc Deo eſt: quod non tollit, quod ex parte materiæ, & obiecti neceſſarij ad prædeſtinationem eius cauſa ſimus, ſed ſolum quod adæquata totalis, & completa vndique cauſa ſimus prædeſtinationis.

9. Dico tertiò: Tota prædeſtinatio ex parte, non quidem meriti, aut motiui, ſed materiæ neceſſariæ, & obiecti totius adæquate ſumpti in prædeſtinati poteſtate eſt, ratione efficaciæ, ſeu complementi auxilij quod à libero noſtro conſenſu deſumitur: conſentio in concluſione Aureolo Egio, & Molinæ citatis num. 6. non tamen in eius probatione quam ibidem reieci. Sed tamen Arrubali ſupra citato in concluſione & probatione etiam conſentio libentiſſime, cum videam à magno meo Magiſtro Didaco Daza probari; quamvis noſtro Soario & Herize videam diſplicere. Et quidem, quoad complementum, & conſtitutionem efficaciæ omnium auxiliorum prædeſtinatiuorum à primo ad vltimum probatum eſt probatione eadem, qua ſecundam concluſionem probauimus: cum, quoad dependentiam auxiliorum à nobis, quoad efficaciam, ſeu ratione efficaciæ eadem ratio ſit de primo auxilio prædeſtinatiuo, ac de reliquis, ſiue intermediis, ſiue poſtremis, vt vidimus num. 3. quare tota difficultas eſt de gratia ipſa auxiliante entitatiuè ſumpta, nec ſolum, quoad conſtitutionem, & completum efficaciæ ſuæ entitatiue enim, nec ſolum, qua efficax eſt, accepta, effectus prædeſtinationis eſt, & quæ de facto non niſi prædeſtinatione tribuatur prædeſtinato: entitatiue autem ſumpta ab huius libertate dependere non poteſt, etſi quoad efficaciæ conſtitutionem, & complementum dependeat: ſed quoad entitatem, nec ſolum, quoad efficaciam abſolute à libertate prædeſtinati dependere facile probatur. Etenim non aliter entitas ipſa auxilij abſolute, & de facto datur prædeſtinato, niſi ex prædeſtinatione (neque enim datur primo ex prouidentia communi erga eius ſalutem, & poſtea pro naturæ ſigno poſteriori ex prædeſtinatione entitas auxilij; alioqui ſimul duplici cauſa totali & cauſalitate ſuperflue, vt minimum, poneretur, atqui ex prædeſtinatione, ne ſecundum entitatem quidem poneretur, ponive poſſet, ni efficax eſſet: ergo eius, ſecundum entitatem etiam ſuam, abſoluta exiſtentia, & appoſitio, quæ ſola eſt ab ipſius efficacia pendet. Atqui hæc pendet ab arbitrio libero prædeſtinati ad conſenſum: ergo, & auxilij abſoluta appoſitio, & exiſtentia, ac ſubinde prædeſtinatio ſecundum totum effectum gratiæ, adæquate, & ſecundum eius omnem partem ſumptum, pendet ab arbitrio prædeſtinati. Hac probatione difficultas propoſita, & quæ Soar. huic concluſioni infenſum fecit, diſparet, & leuioris armaturæ impugnationes Herize contra Arrubalem frigeſcunt.

10. Dico quarto & vltimo: prædeſtinatus etſi cauſa remota prędeſtinationis ſuæ per liberum gratiæ auxilianti conſenſum ſit, & negationis prædeſtinationis ſi non prædeſtinaretur, ſicut reprobi non prædeſtinati per liberum diſſenſum, aut omiſſionem conſenſus, quo, vel materiam, & obiectum neceſſarium remouent vel apponunt; nihilominus cauſa proxima prædeſtinationis, imò & abſolute cauſa prædeſtinationis ſuæ, vel negationis prædeſtinationis, nec ſunt nec abſolute dici poſſunt. Quoad cauſam abſolute talem prædeſtinationis eſt omnium noſtrorum Doctorum concluſio, quoad cauſam negationis prædeſtinationis non eſt ita ipſis communis. Immò video ab eorum pleriſque abſolutè, ac ſine limitatione, & additamento aliquo aſſeri non prædeſtinatos negationis ſuæ prædeſtinationis cauſam eſſe. Eadem vero vtriuſque partis ratio eſt: quia prædeſtinatio immediate, & proxime imò & abſolute ſtat in electione mediorum efficacium, præ inefficacibus, ex ſcientia media efficaciæ eorum, quæ eliguntur, & inefficaciæ aliorum, quæ proinde non eliguntur, ſed reijciuntur reſpectu prædeſtinati: negatio vero prædeſtinationis ſtat in negatione electionis mediorum efficacium, quæ reſpectu cuiuſvis non prædeſtinati eligi à Deo abſolute poſſent: qui in ſua potentia reſpectu cuiuſvis creaturæ rationalis auxilia extrinſecus ab ipſius conſenſu conditionato efficacia habet, vt oſtendimus q. 1. Quod autem hæc media efficacia Deus eligat prouideatque his non autem illis quibus æque poſſet à conſenſu libero rationalium creaturarum nullatenus pendet: ergo nec ab eis abſolute pendet prædeſtinari vel non prędeſtinari. Probatur, & explicatur vis illationis huius: quia, etſi abſque mediorum aptitudine, & ſcientia horum præ illis electio eſſe non poſſit, ac proinde mediorum aptitudo ad electionem omnem ſupponatur: aſt, quod hæc præ aliis æqualibus eligantur, media ipſa cauſa abſolute non ſunt, ſed ſola voluntas, & libertas eligentis, tametſi eorum aptitudo & conducentia ad finem intentum, vt materia, & obiectum aptum electioni, vel liberæ omiſſioni electionis ſupponatur, ergo nec eam mediorum aptitudinem apponens cauſa electionis, vel omiſſionis eligendi illa abſolute erit.

11. Confirmatur vlterius quia repugnante immò non exiſtente ſubiecto prędeſtinationis, vt ſupra oſtendimus, non poſſet à Deo prædeſtinari; & tamen, quia ſolum eſt materia præſuppoſita, & ſubiectum *cui* prædeſtinationis, nec aliter ad electionem mediorum efficacium, & propriè prædeſtinatiuorum inducens, cauſa ſuæ prædeſtinationis, neque abſolute eſt, nec dici abſolute poteſt: ergo nec auxiliorum efficacia, etſi apta, & neceſſaria electioni ac prædeſtinationi auxilia, & obiecta prædeſtinationi prę ſuppoſita conſtituat, cauſa prædeſtinationis, aut non prædeſtinationis abſolute eſt, dicive poteſt. Ex quibus omnibus conſtat pro iure, reprobus, & prædeſtinatus diſcretionis ſuæ prædeſtinatione vnius ac non alterius eſſe abſolute negentur; tametſi materiam aptam prædeſtinationi, & negationi prædeſtinationis alter, vel alter, imò vterque pro ſua libertate apponat: quod Paulus non ſolum verbis illis *quis eſt, qui te diſcernit* in ſimili, & æquiualenti, ſed & exēplo figuli, & maſſæ luti præſuppoſita, è ſoloq; libito ipſius in adeo diuerſos vſus efformatæ aperriſſime propoſuit, & illuſtrauit. Ne ergo deinceps Dominicani Thomiſtæ Recentiores ad raucitatem vſque frequens illud ſibi contra Thomiſticam noſtram Ieſuiticam ſcholam in ſcholaſticis diſputationibus inclament, *quis eſt, qui te diſcernit*, auditorumq; aures deinceps obtundant, ſed faucium ſuarum, noſtrarumque aurium damno conſultius præcaueant: cum prædeſtinatiua diſcretione prædeſtinatum à non prędeſtinato ſe minime diſcernere perſpicuum ex dictis fiat, tametſi executiue gratia de ſe indifferenti vtrique ex quacunque prouidentia, conferatur, alter conſentiendo, alter vero diſſentiendo ſe diſcernant: ac ſic materia, & obiectum prædeſtinationis, ac non prædeſtinationi aptum obiectiue ab eorum libertate pendeat, & apponatur, quatenus futuritio conditionata conſenſus, aut negationis eius quæ efficaciam, aut inefficaciam auxilij conſtituit, & ſuſpenſe prioritate maioris vniuerſalitatis præcedit, obiectiue, ac verificatiue ab eorum conſenſu, vel diſſenſu pendet.

QVÆSTIO V.

An Chriſti Domini opera ex Dei gratia profecta prædeſtinationis alterius cauſa eſſe poſſint, ac de facto ſint?

DE Chriſti meritis, an prædeſtinationis aliorum cauſa eſſe poſſint? agendum hic reſtat, vt diſputatio præſens de cauſa prædeſtinationis penè abſoluatur: cum ex iis, quæ de eis ſtatuantur facilis ſit de aliorum meritis deciſio. Ne vero quæſtioni de nomine in vtrotumque meritorum erga aliorum prædeſtinationem cauſalitate locus ſuperſit, aduerto (quod in anterioribus ſuppoſitum potius fuit quam explicatum: quia in eis nemo dubitauerat, neque diſtinctione, vt in hac nonnulli, præcauendum cenſuerat) quæſtionem non eſſe; an alterius merita ſubſtantiæ ipſius voluntatis ſeu volitionis diuinæ neceſſariæ, ac prorſus ab omni extrinſeco (nedum libero & contingenti) independentis; cauſa eſſe poſſint? ſed eius, vt ad obiecta, & effectus proprios, prædeſtinationis libere fertur, ſiue id neceſſariæ Dei volitioni phyſicè realiter identificetur, ſolumque ſit realiter intentionaliter defectibile, vt diximus ſiue extrinſeci obiecti, effectus, vel actionis, connotatione compleatur, vel aliter iuxta alios modos conſtituendi liberæ Dei volitionis, & decreti libertatem. Quod autem liberam hanc volitionem præmij cuiuſvis intuitu meritorum à Deo præſtandi mereatur, quicunq; ita à Deo præſtandũ meretur euidens cunctis eſt: cum non aliter in præmium, & propter merita dari à Deo illud poſſit, ni ad liberam volitionem, & decretum illud alicui conferendi meritis ipſius Dei moueatur: quocirca ſanctus Thomas 3. p. q. 24. art. 4 Alex. q. 3. m. 5. S. Bonauent. in 3. d. 11. art. 1. q 3. Albert d. 10. art 3. Richard. art. 4. quæſtione vltima. Durandus quæſtione illa 3 primo illo ſenſu Chriſtum, etſi omnes effectus prædeſtinationis noſtræ promeruerit, actum ipſum prædeſtinationis promeritum negant.

CERTAMEN I.

De merito Chriſti Domini, & in hominum atque Angelorum prædeſtinationem influxu, & cauſalitate, Doctorum ſententiæ.

1. EXplicatione puncti difficultatis manifeſtum fit eo gradu, & extenſione Chriſtum Dominum meritis ſuis noſtræ, & Angelicæ prædeſtinationis cauſam fuiſſe, quo effectuum eius fuerit cauſa: vt nimirum ſi omnes eius effectus meritis ſuis prædeſtinato, ſiue homini, ſiue Angelo à Deo obtinuerit, adæquatæ prædeſtinationis illius cauſa cenſendus ſit. Sin autem non omnes eius effectus, ſed aliquos tantum, partis prædeſtinationis reſpondentis illis tantum effectibus, quos prædeſtinato promeruit ipſique à Deo obtinuit, ac proinde prædeſtinationis eius inadæquatæ cauſa debeat ſolummodo reputari. Vnde conſtat veram quæſtionis huius de cauſalitate meritorum Chriſti in hominum, vel Angelorum prędeſtinationem ex iis, vel maximè, pendere, quæ de merito Chriſti reſpectu Angelorum, & hominum exactè diſcuſſimus controu. 6. de incarn. d. 2. q. 2. & ſequentibus: quare ex ibi ſtatutis principiis noſtris ſententiam in re præſente cert. 2. dicemus. In ea verò Capreolus in 3. d. 18. quæſt. vn. art. 3. ad argument. Scoti contra 4. concl. Soncinas ibi concl. 3. Ferrara 4. contra gent. c. 55. Driedo de captiu. & redemptione gener. humani tract. 2. cap. 2. p. 3. art. 4 ad 1. obiect. & tract. 4. tract 2. p. 8. m. 3. Adamus in cap 1. ad Epheſ. & vlt. verba ad Philipp. & ad Rom. 3 ad ea verba *vbi eſt gloria tua*: & in cap. 1 epiſt. 2. Petri, cenſent, nec fidei, nec aliarum diſpoſitionum, ex Dei etiam gratia profectarum, formalem impij iuſtificationem præcedentium, quare nec prædeſtinationis, quoad eos effectus, & gratiæ auxilia ad eos requiſita, cauſam meritoriam Chriſtum Dominum eſſe: quia, etſi Chriſti merita impium non iuſtificent formaliter; at quoad efficaciam applicita iuſtificantem & remiſſiuam peccatorum formaliter gratiam immediatè in horum ſententia inducunt: quare pro nullo priori applicari nobis poſſunt, quin ſtatim nobis, & remiſſionem peccatorum & formalem ſanctificationem inducant: ac proinde pro nullo alio priori anteriori, & remotiori ad iuſtificationem (ad quod procul dubio fides, & diſpoſitiones reliquæ ex gratia Dei auxiliante profectæ ſpectant) applicari nobis poſſunt. Eandem ſententiam ſatis indicant Ruard. art. 6. §. *Iterum obijcitur*, & Franciſcus Somnius 2. demonſtrat. Euangel. tract. 1. c. 19. Eam vero ſententiam abſurditatis, & erroris in fide notat Vaſquez 1. parte d. 94. cap. 1. & tom. 1. in 3. parte d. 77. & merito, vt cert. 2. concl. 1. videbimus.

2. Soarius noſter tom. 1. in 3. p. d. 41 ſect. 4. & fuſius 1 p. 2. de prædeſt. c. 14. num. 12. & 21. (vbi noſtri Vaſquez impugnationibus pro virili contendit occurrere) ſpecialiter diſcutit. Quia etſi Chriſtum ante Adæ lapſum, eiuſque præuiſionem ſecundum ſubſtantiam prædeſtinatus, atque abſolutè merens præuiſuſque adeo in ſententia fuerit tamen, cum non, niſi poſt præuiſum Adæ peccatum, mortalis, & paſſibilis fuerit à Deo decretus, merita eius, vt morte conſummata, & in ſingulari, vt his, qui ſunt prædeſtinati præ aliis & ſpecialiter applicita non potuiſſe à Deo præuideri ſed in communi & vt fundata in morte Chriſti erga Deum, & homines omnes communi, & æquali cenſet. Vnde, etſi Chriſti meritis prædeſtinati debeant ſuam prædeſtinationem abſolutè, & gratiam omnem, quæ ipſorum gratia, & beneficium eſt, non autem comparatiuè, atque, vt eſt eorum præ aliis non prædeſtinatis in ſalutem deſtinatio, electio, atque ab eis non prædeſtinatis diſcretio: quia ex merito communi pro omnibus, mereri quidem potuit, vt prædeſtinati ita in ſalutem deſtinarentur, non autem vt alij, pro quibus æque, vt ita etiam deſtinarentur, promeritus eſt, non deſtinarentur, cuius potius oppoſitum meruit; tametſi hos præ aliis ob merita ſua prædeſtinare, vel etiam omnes, vel nullos liberum Deo reliquerit: ac proinde non electio aliorum à prædeſtinatis Dei ſolum arbitrium, non autem Chriſti merita cauſam habuit habereve potuit. Confirmat exemplo teſtatoris mandantis hæredi, vt tot Virgines in matrimonium collocet: cuius voluntas, & etſi cauſa ſit, vt electæ ab hærede dotem, & matrimonium obtineant, vt autem non electæ ab hærede ab eo beneficio excludantur, ac proinde, vt electæ præ aliis, ſeu reiectis ab eo aliis illæ fuerint, non quidem teſtatoris voluntas, quæ pro omnibus, æqua, & communis fuit in cauſa eſt, ſed ſola voluntas hæredis. Quoniam vero Vaſquez d. citata hanc doctrinam confutauerat: quia Chriſtus Dominus ſpecialiter pro prædeſtinatis merita ſua applicuiſſe, & oraſſe Diſcipulorum nomine deſignatis dicitur Ioan. 17. *Non pro mundo rogo, ſed pro iis, quos dediſti mihi*: vnde, & prædeſtinatorum præ aliis ab ſpeciali illa applicatione, & oratione Chriſti excluſis, prædeſtinatio etiam comparatiuè, &, vt electio præ aliis non prædeſtinatis eſt, videtur ſuaderi: ad ordinem ſuum intentionis, & electionis inter efficaces Dei voluntates primo Soarius recurrit. Atque ordine intentionis, & ſalutem Prædeſtinatorum præ aliis, & ſuo ordine prius, & prius media fini illi propinquiora à Deo præ ſua mera voluntate fuiſſe decreta: in cuius demum ſecreta, arcanaque conſilia, non autem in humanam Chriſti voluntatem, vt principium, & radicem totum prædeſtinationis negotium reducendum eſt: Cum Apoſtolus ad Rom. 11. exclamet. *O altitudo diuitiarum Sapientiæ & Scientiæ Dei!* Quo poſito ſpecialis illa applicatio meritorum Chriſti, atque pro prædeſtinationis ratio ordini executionis potuit ſolummodo inſeruire, vt hi nihil nimirum præ aliis ſaluarentur; non

præter præfatum habere ea verba poſſunt. A ratione vero non video, qua conſequentia eſſe in noſtra poteſtate ratione materiæ neceſſariæ, circa quam, ac ſubinde in arbitrio prædeſtinati ſuam prædeſtinationem negari ab his poſſit, qui prædeſtinationis negationem in poteſtate noſtra eſſe docuerunt. Nullo enim alio modo ex arbitrio, & poteſtate libera voluntatis, vt non prædeſtinemur, cauſæ eſſe poſſumus, niſi, quatenus ex libera poteſtate arbitrij non conſentire, ſeu diſſentire auxilio gratiæ poſſumus, reddereque illud non efficax, ſed inefficax, ac proinde gratiam illam reddere ineptam prædeſtinationi, quæ eſſentia ſua illius efficaciam, vt materiam, & obiectum per illam præparandum ex efficaciæ illius conditionata ſcientia, eſſentialiter ſupponit: atqui eadem illa poteſtate ad vtrumvis indifferente, conſentire auxilio eidem poteſt, illudque reddere efficax, & materiam, ſeu obiectum aptum prædeſtinationi: ergo in eadem poteſtate noſtra eſt ponere ex parte obiecti, & materiæ eſſentialis prædeſtinationi, prædeſtinationem eo tamen diſcrimine: quod noſtro diſſenſu adæquate, & neceſſario prædeſtinatio poteſt à nobis auferri: quia eo à nobis poſito diſſenſuri prædeſtinatio libera minime Deo ſit, poſito vero conſenſu, ac ſubinde conſtante eius conditionata futuritione & auxilij efficacia, quæ per eam completur, & conſtituitur, conſenſurum prædeſtinare, vel non prædeſtinare liberum integrumq; adhuc Deo eſt: quod non tollit, quod ex parte materiæ, & obiecti neceſſarij ad prædeſtinationem eius cauſa ſimus, ſed ſolum quod adæquata totalis, & completa vndique cauſa ſimus prædeſtinationis.

9. Dico tertiò: Tota prædeſtinatio ex parte, non quidem meriti, aut motiui, ſed materiæ neceſſariæ, & obiecti totius adæquate ſumpti in prædeſtinati poteſtate eſt, ratione efficaciæ, ſeu complementi auxilij quod à libero noſtro conſenſu deſumitur: conſentio in concluſione Aureolo Exio, & Molinæ citatis num. 6. non tamen in eius probatione quam ibidem reieci. Sed tamen Arrubali ſupra citato in concluſione & probatione etiam conſentio libentiſſime, cum videam à magno meo Magiſtro Didaco Daza probari: quamvis noſtro Soario & Herize videam diſplicere. Et quidem, quoad complementum, & conſtitutionem efficaciæ omnium auxiliorum prædeſtinatiuorum à primo ad vltimum probatum eſt probatione eadem, qua ſecundam concluſionem probauimus; cum, quoad dependentiam auxiliorum à nobis, quoad efficaciam, ſeu ratione efficaciæ eadem ratio ſit de primo auxilio prædeſtinatiuo, ac de reliquis, ſiue intermediis, ſiue poſtremis, vt vidimus num. 3. quare tota difficultas eſt de gratia ipſa auxiliante entitatiuè ſumpta, nec ſolum, quoad conſtitutionem, & completum efficaciæ ſuæ entitatiue enim, nec ſolum, qua efficax eſt, accepta, effectus prædeſtinationis eſt, & quæ de facto non niſi prædeſtinatione tribuatur prædeſtinato: entitatiue autem ſumpta ab huius libertate dependere non poteſt, etſi quoad efficaciæ conſtitutionem, & complementum dependeat: ſed quoad entitatem, nec ſolum, quoad efficaciam abſolute à libertate prædeſtinati dependere facile probatur. Etenim non aliter entitas ipſa auxilij abſolute, & de facto datur prædeſtinato, niſi ex prædeſtinatione (neque enim datur primo ex prouidentia communi erga eius ſalutem, & poſtea pro naturæ ſigno poſteriori ex prædeſtinatione entitas auxilij; alioqui ſimul duplici cauſa totali & cauſalitate ſuperflue, vt minimum, poneretur, atqui ex prædeſtinatione, ne ſecundum entitatem quidem poneretur, ponive poſſet, ni efficax eſſet: ergo eius, ſecundum entitatem etiam ſuam, abſoluta exiſtentia, & appoſitio, quæ ſola eſt ab ipſius efficacia pendet. Atqui hæc pendet ab arbitrio libero prædeſtinati ad conſenſum: ergo, & auxilij abſoluta appoſitio, & exiſtentia, ac ſubinde prædeſtinatio ſecundum totum effectum gratiæ, adæquate, & ſecundum eius omnem partem ſumptum, pendet ab arbitrio prædeſtinati. Hac probatione difficultas propoſita, & quæ Soar. huic concluſioni infenſum fecit, diſparet, & leuioris armaturæ impugnationes Herize contra Arrubalem frigeſcunt.

10. Dico quarto & vltimo: prædeſtinatus etſi cauſa remota prędeſtinationis ſuæ per liberum gratiæ auxilianti conſenſum ſit, & negationis prædeſtinationis ſi non prædeſtinaretur, ſicut reprobi non prædeſtinati per liberum diſſenſum, aut omiſſionem conſenſus, quo, vel materiam, & obiectum neceſſarium remouent vel apponunt; nihilominus cauſa proxima prædeſtinationis, imò & abſolute cauſa prædeſtinationis ſuæ, vel negationis prædeſtinationis, nec ſunt nec abſolute dici poſſunt. Quoad cauſam abſolute talem prædeſtinationis eſt omnium noſtrorum Doctorum concluſio, quoad cauſam negationis prædeſtinationis non eſt ita ipſis communis. Immò video ab eorum pleriſque abſolutè, ac ſine limitatione, & additamento aliquo aſſeri non prædeſtinatos negationis ſuæ prædeſtinationis cauſam eſſe. Eadem vero vtriuſque partis ratio eſt: quia prædeſtinatio immediate, & proxime imò & abſolute ſtat in electione mediorum efficacium, præ inefficacibus, ex ſcientia media efficaciæ eorum, quæ eliguntur, & inefficaciæ aliorum, quæ proinde non eliguntur, ſed reijciuntur reſpectu prædeſtinati: negatio vero prædeſtinationis ſtat in negatione electionis mediorum efficacium, quæ reſpectu cuiuſvis non prædeſtinati eligi à Deo abſolute poſſent: qui in ſua potentia reſpectu cuiuſvis creaturæ rationalis auxilia extrinſecus ab ipſius conſenſu conditionato efficacia habet, vt oſtendimus q. 1. Quod autem hæc media efficacia Deus eligat prouideatque his non autem illis quibus æque poſſet à conſenſu libero rationalium creaturarum nullatenus pendet: ergo nec ab eis abſolute pendet prædeſtinari vel non prędeſtinari. Probatur, & explicatur vis illationis huius: quia, etſi abſque mediorum aptitudine; & ſcientia horum præ illis electio eſſe non poſſit, ac proinde mediorum aptitudo ad electionem omnem ſupponatur: aſt, quod hæc præ aliis æqualibus eligantur, media ipſa cauſa abſolute non ſunt, ſed ſola voluntas, & libertas eligentis, tametſi eorum aptitudo & conducentia ad finem intentum, vt materia, & obiectum aptum electioni, vel liberæ omiſſioni electionis ſupponatur, ergo nec eam mediorum aptitudinem apponens cauſa electionis, vel omiſſionis eligendi illa abſolute erit.

11. Confirmatur vlterius quia repugnante immò non exiſtente ſubiecto prędeſtinationis, vt ſupra oſtendimus, non poſſet à Deo prædeſtinari; & tamen, quia ſolum eſt materia præſuppoſita, & ſubiectum *cui* prædeſtinationis, nec aliter ad electionem mediorum efficacium, & propriè prædeſtinatiuorum inducens, cauſa ſuæ prædeſtinationis, neque abſolute eſt, nec dici abſolute poteſt: ergo nec auxiliorum efficacia, etſi apta, & neceſſaria electioni ac prædeſtinationi auxilia, & obiecta prædeſtinationi pręſuppoſita conſtituat, cauſa prædeſtinationis, aut non prædeſtinationis abſolute eſt, dicive poteſt. Ex quibus omnibus conſtat pro iure, reprobus, & prædeſtinatus diſcretionis ſuæ prædeſtinatione vnius ac non alterius eſſe abſolute negentur; tametſi materiam aptam prædeſtinationi, & negationi prædeſtinationis alter, vel alter, imò vterque pro ſua libertate apponat: quod Paulus non ſolum verbis illis *quis eſt, qui te diſcernit* in ſimili, & æquiualenti, ſed & exemplo figuli, & maſſæ luti præſuppoſita, è ſoloq; libito ipſius in adeo diuerſos vſus efformatæ aperriſſime propoſuit, & illuſtrauit. Ne ergo deinceps Dominicani Thomiſtæ Recentiores ad raucitatem vſque frequens illud ſibi contra Thomiſticam noſtram Ieſuiticam ſcholam in ſcholaſticis diſputationibus inclament, *quis eſt, qui te diſcernit*, auditorumq; aures deinceps obtundant, ſed faucium ſuarum, noſtrarumque aurium damno conſultius præcaueant: cum prædeſtinatiua diſcretione prædeſtinatum à non prędeſtinato ſe minime diſcernere perſpicuum ex dictis fiat, tametſi executiue gratia de ſe indifferenti vtrique ex quacunque prouidentia, conferatur, alter conſentiendo, alter vero diſſentiendo ſe diſcernant: ac ſic materia, & obiectum prædeſtinationis, ac non prædeſtinationi aptum obiectiue ab eorum libertate pendeat, & apponatur, quatenus futuritio conditionata conſenſus, aut negationis eius quæ efficaciam, aut inefficaciam auxilij conſtituit, & ſuſpenſe prioritate maioris vniuerſalitatis præcedit, obiectiue, ac verificatiue ab eorum conſenſu, vel diſſenſu pendet.

QVÆST

Digitized by Google

QVÆSTIO V.

An Chriſti Domini opera ex Dei gratia profecta prædeſtinationis alterius cauſa eſſe poſſint, ac de facto ſint?

DE Chriſti meritis, an prædeſtinationis aliorum cauſa eſſe poſſint? agendum hic reſtat, vt diſputatio præſens de cauſa prædeſtinationis penè abſoluatur: cum ex iis, quæ de eis ſtatuantur facilis ſit de aliorum meritis deciſio. Ne vero quæſtioni de nomine in vtrorumque meritorum erga aliorum prædeſtinationem cauſalitate locus ſuperſit, aduerto (quod in anterioribus ſuppoſitum potius fuit quam explicatum: quia in eis nemo dubitauerat, neque diſtinctione, vt in hac nonnulli, præcauendum cenſuerat) quæſtionem non eſſe; an alterius merita ſubſtantiæ ipſius voluntatis ſeu volitionis diuinæ neceſſariæ, ac prorſus ab omni extrinſeco (nedum libero & contingenti) independentis; cauſa eſſe poſſint? ſed eius, vt ad obiecta, & effectus proprios, prædeſtinationis libere fertur, ſiue id neceſſariæ Dei volitioni phyſicè realiter identificetur, ſolumque ſit realiter intentionaliter defectibile, vt diximus ſiue extrinſeci obiecti, effectus, vel actionis, connotatione compleatur, vel aliter iuxta alios modos conſtituendi libertæ Dei volitionis, & decreti libertatem. Quod autem liberam hanc volitionem præmij cuiuſvis intuitu meritorum à Deo præſtandi mereatur, quicunq; ita à Deo præſtandũ meretur euidens cunctis eſt: cum non aliter in præmium, & propter merita dari à Deo illud poſſit, ni ad liberam volitionem, & decretum illud alicui conferendi meritis ipſius Dei moueatur: quocirca ſanctus Thomas 3. p. q.24. art.4 Alex.q.3.m.5.S.Bonauent.in 3 d.11. art.1. q 3. Albert d.10. art 3. Richard art 4. quæſtione vltima. Durandus quæſtione illa 3 primo illo ſenſu Chriſtum, etſi omnes effectus prædeſtinationis noſtræ promeruerit, actum ipſum prædeſtinationis promeritum negant.

CERTAMEN I.

De merito Chriſti Domini, & in hominum atque Angelorum prædeſtinationem influxu, & cauſalitate, Doctorum ſententiæ.

1. EXplicatione puncti difficultatis manifeſtum ſit eo gradu, & extenſione Chriſtum Dominum meritis ſuis noſtræ, & Angelicæ prædeſtinationis cauſam fuiſſe, quo effectuum eius fuerit cauſa: vt nimirum ſi omnes eius effectus meritis ſuis prædeſtinato, ſiue homini, ſiue Angelo à Deo obtinuerit, adæquatæ prædeſtinationis illius cauſa cenſendus ſit. Sin autem non omnes eius effectus, ſed aliquos tantum, partis prædeſtinationis reſpondentis illis tantum effectibus, quos prædeſtinato promeruit ipſique à Deo obtinuit, ac proinde prædeſtinationis eius inadæquatæ cauſa debeat ſolummodo reputari. Vnde conſtat veram quæſtionis huius de cauſalitate meritorum Chriſti in hominum, vel Angelorum prædeſtinationem ex iis, vel maximè, pendere, quæ de merito Chriſti reſpectu Angelorum, & hominum exactè diſcuſſimus controu.6. de incarn.d.2. q.2. & ſequentibus: quare ex ibi ſtatutis principiis noſtris ſententiam in re præſente cert.2. dicemus. In ea verò Capreolus in 3 d.18. quæſt.vn. art.3. ad argument.Scoti contra 4.concl. Soncinas ibi concl.3. Ferrara 4.contra gent.c.55. Driedo de captiu. & redemptione gener.humani tract.2.cap.2.p.3.art.4 ad 1. obiect. & tract.4.tract 2.p.8. m.3. Adamus in cap 1. ad Epheſ.& vlt. verba ad Philipp.& ad Rom.3 ad ea verba *vbi eſt gloria tua*? & in cap.1 epiſt.2. Petri, cenſent, nec fidei, nec aliarum diſpoſitionum, ex Dei etiam gratia profectarum, formalem impij iuſtificationem præcedentium, quare nec prædeſtinationis, quoad eos effectus, & gratiæ auxilia ad eos requiſita, cauſam meritoriam Chriſtum Dominum eſſe: quia, etſi Chriſti merita impium non iuſtificent formaliter; at quoad efficaciam applicita iuſtificantem & remiſſiuam peccatorum formaliter gratiam immediatè in horum ſententia inducunt: quare pro nullo priori applicari nobis poſſunt, quin ſtatim nobis, & remiſſionem peccatorum & formalem ſanctificationem inducant; ac proinde pro nullo alio priori anteriori, & remotiori ad iuſtificationem (ad quod procul dubio fides, & diſpoſitiones reliquæ ex gratia Dei auxiliante profectæ ſpectant) applicari nobis poſſunt. Eandem ſententiam ſatis indicant Ruard.art.6. §. *Iterum obycitur*, & Franciſcus Somnius 2.demonſtrat.Euangel. tract.1, c 19. Eam vero ſententiam abſurditatis, & erroris in fide notat Vaſquez 1. parte d.94. cap.1. & tom.1. in 3. parte d.77. & merito, vt cert.2.concl.1.videbimus.

2. Soarius noſter tom 1. in 3.p. d.41 ſect.4. & fuſius 1 p.2.de prædeſt.c.14 num.12.& 21. (vbi noſtri Vaſquez impugnationibus pro virili contendit occurrere) ſpecialiter diſcurrit. Quia etſi Chriſtum ante Adæ lapſum, eiuſque præuiſionem ſecundum ſubſtantiam prædeſtinatus, atque abſolutè merens præuiſuſque adeo in ſententia fuerit tamen, cum non, niſi poſt præuiſum Adæ peccatum, mortalis, & paſſibilis fuerit à Deo decretus, merita eius, vt morte conſummata, & in ſingulari, vt his, qui ſunt prædeſtinati præ aliis, & ſpecialiter applicita non potuiſſe à Deo præuideri ſed in communi & vt fundata in morte Chriſti erga Deum, & homines omnes communi, & æquali cenſet. Vnde, etſi Chriſti meritis prædeſtinati debeant ſuam prædeſtinationem abſolutè, & gratiam omnem, qua ipſorum gratia, & beneficium eſt, non autem comparatiuè, atque, vt eſt eorum præ aliis non prædeſtinatis in ſalutem deſtinatio, electio, atque ab eis non prædeſtinatis diſcretio; quia ex merito communi pro omnibus, mereri quidem potuit, vt prædeſtinati ita in ſalutem deſtinarentur, non autem vt alij, pro quibus æque, vt ita etiam deſtinarentur, promeritus eſt, non deſtinarentur, cuius potius oppoſitum meruit; tametſi hos præ aliis ob merita ſua prædeſtinare, vel etiam omnes, vel nullos liberum Deo reliquerit: ac proinde non electio aliorum à prædeſtinatis Dei ſolum arbitrium, non autem Chriſti merita cauſam habuit habereve potuit. Confirmat exemplo teſtatoris mandantis hæredi; vt tot Virgines in matrimonium collocet: cuius voluntas, & etſi cauſa ſit, vt electæ ab hærede dotem, & matrimonium obtineant, vt autem non electæ ab hærede ab eo beneficio excludantur, ac proinde, vt electæ præ aliis, ſeu reiectis ab eo aliis illæ fuerint, non quidem teſtatoris voluntas, quæ pro omnibus, æqua, & communis fuit in cauſa eſt, ſed ſola voluntas hæredis. Quoniam vero Vaſquez d. citata hanc doctrinam confutauerat: quia Chriſtus Dominus ſpecialiter pro prædeſtinatis merita ſua applicuiſſe, & oraſſe Diſcipulorum nomine deſignatis dicitur Ioan.17. *Non pro mundo rogo, ſed pro iis, quos dediſti mihi*: vnde, & prædeſtinatorum præ aliis ab ſpeciali illa applicatione, & oratione Chriſti excluſis, prædeſtinatio etiam comparatiuè, &, vt electio præ aliis non prædeſtinatis eſt, videtur ſuaderi: ad ordinem ſuum intentionis, & electionis inter efficaces Dei voluntates primò Soarius recurrit. Atque ordine intentionis, & ſalutem Prædeſtinatorum præ aliis, & ſuo ordine prius, & prius media fini illi propinquiora à Deo præ ſua mera voluntate fuiſſe decreta: in cuius demum ſecreta, arcanaque conſilia, non autem in humanam Chriſti voluntatem, vt principium, & radicem totum prædeſtinationis negotium reducendum eſt: Cum Apoſtolus ad Rom. 11. exclamet. *O altitudo diuitiarum Sapientiæ & Scientiæ Dei!* Quo poſito ſpecialis illa applicatio meritorum Chriſti, atque pro prædeſtinationis ratio ordini executionis potuit ſolummodo inſeruire, vt hi nihil minimum præ aliis ſaluarentur; non

autem vt eligerentur, qui intentionis ordine electi efficaciter à Deo ſupponebantur: id quod non ex adeo difficili doctrina ſua de ordine intentionis, & electionis inter voluntates efficaces finis, & mediorum contingentium, & liberorum, ſed ex textu ipſo potuiſſet apparentius ſuadere: dicitur enim. *Non pro mundo rogo, ſed pro iis quos dediſti mihi.* Scilicèt à te datis iam ante orationem hanc meam, quæ datos à te illos ſupponit electos. Denique: cum Vaſque ipſe (inquit) fateatur ſpecialem illam applicationem meritorum Chriſti per orationem pro prædeſtinatis ſolum ex Dei inſpiratione, & motione Spiritus Sancti ex intentione ſalutis ipſorum, atque medium vtique fuerit ad eorum ſalutem conſequendam, ac ſubinde ad prædeſtinationem, huius effectus fuit: & cum orationem, & ſpecialem applicationem meritorum Chriſti natura anteceſſerit, ſub huius motionem, & cauſalitatem venire non potuit: quare, nec totam prædeſtinationem, &, quoad omnia media, & effectus ſuos, Chriſtus promeruit. Mitto alia, quibus contra Vaſquez contendit ad motionem illam, & inſpirationem orationi Chriſti præuiam diuinam intentionem ſalutis prædeſtinatorum liberam ſine connotato extrinſeco aſſignabili, admitti contradictoriè in eius ſententia ad eius libertatis conſtitutionem: alia item, quibus contra eundem contendit eam intentionem abſolutè efficacem eſſe. His ſiquidem ipſis ſeipſum Soarius impugnat: ſiquidem vt controuerſia 6. de prouidentia, & hac ipſa 7. de prædeſtinatione dixi, ex inefficaci finis cuiuſvis, & in re hac ſalutis prædeſtinati, efficacia media, quibus de facto infallibiliter obtineatur, prouidere Deum poſſe Soarius ipſe fatetur. Cæterum in multis his, quæ Soarius præ ſui diſcurſus facilitate, copia, & ſubtilitate, vt alias ſemper ad rem præſentem mouet, immorari vellem non pauca.

3. Primum: Quod merita in communi ſolum ac non in particulari, ac ſingulari præuiderentur à Deo ante Adami peccatum: id enim rationi viſionis intuitiuæ, cui in eius ſententia ex parte obiecti præciſiuam eſſe repugnat, conuenire ſine contradictione nequit: eſt autem diuina ſcientia cuiuſvis obiecti intuitiua (ipſo etiam fatente) eſſentia ſua cognitio. Inſuper cum re ipſa nihil Chriſtus operatus fuerit niſi in peccati remedium, atque ab ipſo reparationem, tanquam primarium finem, & incarnationis à Deo, & operum ſuorum à Chriſto intentum ad omnia eius opera, ac merita vniuerſim ſumpta peccatum præceſſit, ſi ad eius merita redemptiua debuit, vt Soarius ſupponit, præcedere: ac proinde nihil meritorum Chriſti abſolutè ante Adami lapſum præuideri: item quod ait viſa merita Chriſti ante Adæ peccatum vt fundata in eximia eius erga Deum, & homines Charitate: Si intelligit de amore Chriſti erga Deum terminato præciſè, & qui amoris erga proximos deinceps oriundi fundamentum ſit, & in quo hominum amor ſolum fundamentaliter videatur: cum neceſſarius Chriſti erga Deum amor omnino in eius ſententia ſit, meritorius non erit: quare, & electio prædeſtinatorum, vt dilectio etiam atque in illorum commodum ac beneficium tendens ex meritis Chriſti contra ipſum Soarium non erit. Si autem intelligat amorem, qui ſimul in Deum, & hominum redemptionem propter Deum: cum redemptionis amor in eius doctrina abſolute lapſum hominem ſupponat, pro priori ad lapſum hominis, nec eſſe abſolute potuit. nec à Deo præuideri, multóque minus actus alij meritorij, qui ex eo amore redemptionis hominum propter Deum ſoborti fuere: tum, quia liberè ab eo ſuborti, & qui in cauſa, quæ ſolum tunc videbatur; nempe in amore redemptionis videri certo abſolute non poterant. Tertio ordo ille intentionis, & executionis efficacium Dei voluntatem erga libera Chriſti opera & meritoria mouendus hic non erat. Tum, quia cum eorum libertate, ac merito contradictoriè pugnat, vt ſæpe maximè controu. 4. de volunt. d. 6. oſtendimus & hac controu. 7. non ſemel. Tum quia in operibus ordine ſolum intentionis acceptis nullum meritum eſſe poteſt, ſed ſolum ordine executionis, quo phyſicè, & executoriè à merente apponuntur: vnde contra Soarium fiet: vt prædeſtinatio adhuc, qua prædeſtinatis benefica, nec ſolum qua electio reſpectu aliorum prælectiua Chriſti meritis nullatenus debeatur: ad quod ſolum is ordo à Soario mouetur. Tum demum, quia in eo amore, ac meritis Chriſti ordine illo per Soarium præmiſſis potuit eſſe ſpecialis applicatio pro prædeſtinatis præ non prædeſtinatis, ſi ordine executionis ſit admittenda, vt ſit illorum comparatiua electio. Nec potuit ſolum ſed debuit: cum ordo intentionis debeat neceſſario, quoad obiecta, etſi non quoad ſtatum, omninò reſpondere ordini executionis. Exclamatio illa Pauli pro arcanis Dei conſiliis in negotio noſtræ prædeſtinationis extra rem, & Pauli mentem inducitur, qui eam ſemper ex meritis Chriſti factam dogmaticè docet. Cum enim Chriſti merita, ſiue ſpecialiter pro aliquibus applicita, ſiue non applicita, Deum non determinent, nec cogant, vt illos prædeſtinet, etſi, quod ſatis, ſuperque, & immenſe redundans meritorum pro prædeſtinatione aliorum eſt, non apponat, ſemper nobis ad arcana Dei Conſilia venerabundus recurſus debitus in negotio prædeſtinationis patet. Quartum, quod de oratione contra Vaſquez obiecit æquo robore Soarium ipſum impugnat: quomodocunque enim pro omnibus hominibus abſque ſpeciali vlla oratione, aut applicatione pro prædeſtinatis fuerit Chriſtus merens, ex gratiæ auxilio promeritus fuit, atque de facto ipſius merita; ac ſubinde ipſi data auxilia gratiæ prædeſtinatorum electionem ac prædeſtinationem, qua ipſis proficua fuere, quoad reliqua gratiæ dona à Deo obtinuerunt: ac proinde ab auxiliis gratiæ Chriſto ad opera meritoria datis prædeſtinatio eorum inchoatur: quæ tamen, vtpote eius meritis præcedentia, Chriſtus promereri non potuit: ergo nec prædeſtinationem adæquatam prædeſtinatorum, quoad proficua quam promeritum eſſe fateris, ſi quid tua obiectio probat.

4. Teſtatoris exemplum, etſi probet aliquid gratiæ, & beneficij vlterioris virginibus eligendis earum deſignatione ab hærede præſtandi reliquiſſe teſtatorem, qui tot virginibus dotem ex ſuis bonis legauit; non tamen probat electionis eius Virginum illarum, quæ aliis relictis ab hærede ſpeciali in illas beneficio fit, cauſam non eſſe teſtatorem, cuius voluntate, & legato ſublatis electio illarum præ aliis ad dotes illas non eſſet: immò neque ab eius hærede, qua tali; eſſe vſquam poſſet: quare & electionis illius cauſam eſſe voluntatem dotes pro tot maritandis legantis Teſtatoris Soarius ipſe merito fatetur, vt mox videbimus. Adde teſtatorem eo ipſo, quod numerum eligendarum taxauit, nullaſq; determinatè excluſit, cum eas in ſingulari eligendas hæredis permiſit voluntati, ea taxatione ipſa numeri à ſe facta cauſa fuit, vt reliquæ manerent excluſæ: quare, ſi res hæc exemplo hoc omnino eſſet aptanda, ac definienda Chriſtum meritis ſuis electionis comparatiuæ prædeſtinatorum præ aliis cauſa, in ſenſu etiam, quo à Soario negatur, procul dubio foret; ſed quoniam Chriſtus voluntate, ac meritis ſuis omnium hominum in ſingulari ſalutem, & voluit, & meruit, exemplum ad rem non eſt, neque ab eo ad rem præſentem tenet contra Soarium illatio. Tenet autem aliter contra ipſum ab eo exemplo illatio alia. Si enim, vt ipſe exemplo ipſo illo contendit, aliquid beneficij, & gratiæ Virginibus ab hærede deſignatis ab ipſo confertur, quod non manet à voluntate teſtatoris, ſed à ſola hæredis illas in particulari, & indiuiduatim deſignantis: idque ipſum in prædeſtinatione libera Dei ob merita Chriſti eſſet admittendum, vt ſcilicet aliquid gratiæ à Deo illos eligente ſpecialis, ac ſoli ipſi, nec meritis Chriſti debitæ in prædeſtinatos admittendum ſit, ſibi apertè contradicit: ſtatuit enim merito, & Catholicè totum, quod beneficij, & gratiæ diuina prædeſtinatione affertur prædeſtinatis, meritis Chriſti deberi, ab ipſiſque cauſari; cuius aperta ratio, & exempli diſparitas eſt: quia Chriſti merita pro prædeſtinandis omnibus in ſingulari, & eorum omnium indiuiduatim prædeſtinatione extiterunt, quin Chriſti meritis, & voluntate numerus prædeſtinandorum hominum taxaretur Dei voluntati, ſolummodo ſingularibus intra eum numerum eligendis relictis, vt ita aliorum intra eum numerum omiſſio, (quorum ſcilicet, electione numerus eligendorum è Chriſti meritis, & voluntate compleretur, nec prædeſtinatos caperet alios) prædeſtinatis locum feciſſet, ac proinde in horum beneficium cederet: cum autem nec numerum prædeſtinandorum à Deo Chriſti voluntate, & meritis taxatus fuerit; nec ſingularis aliquis

Digitized by Google

aliquis eligendorum omiſſus, ſed pro omnibus in ſingulari, & omni indiuiduatim prædeſtinatione fuerint, quod non prædeſtinati excluſi à numero prædeſtinatorum ex libera Dei electione fuerint, nihil amplioris beneficij gratiæque attulit, & contulit, prædeſtinatis, quam illis etiam in prædeſtinatorum numerum adſcitis afferret. Ex quibus illud contra Soar. clareſcit, Exemplum hoc, vt ab ipſo expenditur, alteri ſententiæ ſuæ parti aduerſari, alteri vero ad quam ab ipſo inducitur, minime poſſe facere.

5. Quod autem aiebat ex æquali, & communi pro omnibus merito Chriſti electionem comparatiuam prædeſtinatorum præ non prædeſtinatis non eſſe meriti Chriſti effectum, neque ipſi deberi ex merito Chriſti, tam ordine intentionis, quam executionis, ſiue ante, ſiue poſt Adæ peccatum præuiſo eandem vim habet: quare vltra falſa, quæ in eis doctrinis, cum abſolute, tum ad hominem deprehendimus, inutiliter, vt initio diximus, à Soario mouentur: eius vero argumenti debilitatem, & ſolutionem facilem ſatis indicauimus numero proximo, attigitque ſufficienter Vaſquez fuſiuſque Magiſter meus Daza citatis locis, ex quibus, clarius adhuc, illud reijciemus certamine ſecundo. Cæterum noſter Alarcon non ſatis ſe ab illo expeditum cenſens d. de cauſa prædeſtinationis multis contendit Chriſtum pro excluſione reproborum à prædeſtinatione, & auxilijs efficacibus ſpeciatim merita ſua applicuiſſe, atque Deum oraſſe. Primo ex datis verbis Ioan. 17. *Non pro mundo*, id eſt non pro prædeſtinatis, *rogo ſed pro his quos dediſti mihi*, id eſt prædeſtinationis. Sed intento, & interpretationi textus contradicit, ſubditur enim. *Et nemo ex eis periit* (pro quibus vtique oro) *niſi filius perditionis*: Iudas nimirum, qui non prædeſtinatus, ſed reprobus erat. Nomine ergo mundi non reprobi, nec nomine datorum à Patre pro quibus Chriſtus orauit prædeſtinati intelliguntur; ſed horum nomine Apoſtoli, & diſcipuli, qui Chriſtum comitabantur, erantque ipſius fidem prædicatione propagaturi, atque ij omnes, qui eorum prædicationem, atque Apoſtolicum exercitium erant poſt modum ſuſcepturi & imitaturi, ſiue prædeſtinati eſſent, ſiue non prædeſtinati, quin Pater aliquis docuiſſe, aut rigidus interpres orationem illam ad prædeſtinatos omnes extendat. Nec Alarcon ipſe, niſi ſuæ doctrinæ oblitus ad eos omnes potuerit extendere, cum prædeſtinationis antiquorum Patrum non oratione; ſed gratiarum actione cauſam Chriſtum fuiſſe doceat. Probat ſecundo: quia honeſtiſſime, atque ex virtute iuſtitiæ vindicatiuæ in peccatorum vindictam negationem auxiliorum efficacium ad ſalutem, & prædeſtinationem à Deo petere, ſicuti ex Dei Charitate, & zelo Prophetæ vt in ſceleſtos mala depluant Deum orabant ipſiſque dira, infauſtaque omnia imprecabantur: atque Abeli ſanguis in Cain, & animæ Martyrum etiam beatæ in Tyranos verbis illis Apocal. 9. *vindica ſanguinem noſtrum*, clamabant pro ſupplicio, iuxta noſtrorum Viegas Pereir, & Alcazar doctam interpretationem. Ac Petrus Chriſti virtute, & verbo ſuo Ananiæ, & Saphyræ mortem intulit, teſte ſancto Auguſtino de mirabilibus ſacræ Scripturæ, Gregorio Magno 1. Regiſtr. cap. 24. Chryſoſtom. ad eum locum Actor. Et mortem quidem impœnitentem auxiliorum efficacium ad pœnitentiam finalem denegationi coniunctam (quod ipſum eſt negationem prædeſtinationis virtute Chriſti imperare, atque impetrare, vt apud venerabilem Patrem Gaſpar Sanchez ibi, & Salmeron tractatu 21. Patres aliquot obſeruant, ex quibus Baſilius eſt in proœm. his verbis. *Non dignus habitus à ſancto Petro eſt Ananias, qui de agenda pœnitentia quidquam audiret: nec tantum ſpatij ſaltem naniſceretur, quo vel leniter animo indoleret.* Si autem virtute meritorum Chriſti ea Petro fuit data poteſtas, vt ob Eccleſiæ commune bonum, ac ne alij Petro ſucceſſoribus, ac in eis Spiritu Sancto mentirentur; quidni idem Chriſti voluntati, ac meritis ob eundem finem, atque ad iuſtitiam honeſtiſſime, vt diximus, exercendam in peccatores concedatur. Adde Chriſtum Dominum vt aliarum virtutum, ita & huius exemplo nobis præire oportuiſſe; maxime cum ea non à Sanctiſſimis Prophetis ſolum, ſed adeo etiam Patre, cuius perfectionis vitæ ſuæ exemplis, & adhortationibus, imitationem voluit nobis Chriſtus inſinuare in denegatione auxiliorum efficacium finalium, & prædeſtinationis peccatoribus ob anteacta delicta, ſæpiſſime, atque honeſtiſſime exerceri videret.

6. His autem omnibus à ſe non ignoratis, ſed præ eorum debilitate ſuppreſſis ac per neglectum omiſſis vno verbo præcauit, taciteque, & anticipate reſpondit Soarius ſupra eius virtutis exercitium, etiam in præſenti materia negationis auxiliorum finalium efficacium, & prædeſtinationis peccatoribus non prædeſtinatis ob peccata prius ab ipſis admiſſa, honeſtiſſimum quidem; at officium redemptoris & Mediatoris hominum non decere; cuius ipſe memor ſemper aiebat proinde Ioannes 3. numero 17. *Non miſit Deus filium ſuum in mundum, vt iudicet mundum, ſed vt ſaluetur mundus per ipſum*. cui & fini, & muneri negationem prædeſtinationis velle reprobis, ac meritis ſuis impetrare manifeſte repugnet quin imo Ioa. & Iacob. fulmina in Samaritanos quod ipſum diuerſorio adhuc, recipere nollent virtute Chriſti imperare, atque adeo impetrare volentibus benigne corripuit, verbis illis, *Neſcitis, cuius Spiritus ſitis*: mei nempe, nunc in aduentu primo hominibus eorumque ſaluti omnino proficui; non Spiritus Æliæ in vindictam de peccatoribus propenſi, vt Patres & interpretes omnes: & ſane ſi Chriſti merita & ſanguis pro vindicta peccatorum clamaſſent, quo pacto melius clamaſſet quam Abel iuxta Paulum ad Hebræ. 12. atque eius interpretes omnes. Petrum autem mortem Ananiæ, & Saphyræ impetrantem etiam denegationem auxilij efficacis à Deo voluiſſe, ac impetraſſe, nec Patres recitati, nec vllus alius interpres docet: neque id, quod interius arcanum occultumque fidelibus erat, ſed mors ipſa ſubita, quam videbant, atque, vt ſummum damnationis eorum à Deo præſumptio inde fidelibus facile ſuborta documento eſſe potuitne in oblatis Deo deſtaudarent, ac mentirentur: inſtat nihilominus Alarcon Chriſtum Dominum etiam in primo aduentu non ſolum Redemptoris, ac Mediatoris hominum, ſed & Iudicis eorum munus habuiſſe: ac proinde Iudicis exercitium hoc in vindictam peccatorum opportunum ipſe fuiſſe, non indecorum. Aſſumptum probat ex illo Ioann. 5. *Omne iudicium dedit Filio*, &c. & capite 9. *In iudicium ego in hunc mundum veni, vt qui non vident, videant, & qui vident cæci fiant.* Quem locum de iudiciaria Chriſti in primo aduentu, & mortaliter viuentis poteſtate, & exercitio in prædeſtinationis, & negationis eius negotio à noſtro Barrada tomo tertio, libro ſecundo, capite ſecundo intelligi ait. Cæterum in hac inſtantia nimis purum Scholaſticum ætatis ſuæ egit, ſono, non ſenſu litteræ, teſtimonia ſcripturæ producens. Nemo enim Patrum, Interpretum, aut Scholaſticorum eſt, qui primum locum de Iudiciaria Chriſti, qua hominis poteſtate in primo eius aduentu, & mortalis erga viuos adhuc homines exercenda eum locum interpretetur; ſed Chriſti iam immortalis, & erga homines viæ, ac vitæ exacto curriculo. Secundum teſtimonium de Iudiciaria poteſtate, eiuſque exercitio ab Alarcon intentis minime à noſtro Barrada intelligitur: nam etſi capite ſecundo, verſ. fin. ſub titulo, *In iudicium ego veni*, &c. verſ. aut §. *Credidit mendicus ille*, ſub finem aliquid einſmodi ſonet, tamen Chryſoſtomi de iudicio occaſionali, ſiue occaſione, vt grauius Phariſæi iudicarentur ex Chriſti, qui non crediderunt, Ethnicis, & ignorantioribus credentibus, aduentu ſententiam ſequitur, & eis verbis explicuit, vt ex anteriori contextu patet, & ex toto contextu paragraphi ſequentis, maxime fine vt autem videret Alarcon quam, & cuius interpretationem ſequeretur: & intercederet in teſtimonio illo ſatis haberet, ſi hæc apud Doctiſſimum Euangeliorum interpretem Maldonatum ad illud caput, & locum numero 39. legiſſet. *Aliam iudicij interpretationem, quam alius quidam Theodoretus affert, nouorum hæreticorum interpres, vt pro iure, ac poteſtate accipiatur iudicandi ineptam iudico.* Addo iudiciariæ eius

Digitized by Google

poteſtatis exercitium Chriſti Domini in negotio prædeſtinationis Prædeſtinatorum & negationis prædeſtinationis abſque iniuſta, & iniqua acceptione perſonarum admitti non poſſe: cum diuturniores grauioreſque longe peccatores, quam reprobi plures fuerint, ſint etiam non pauci prædeſtinati: quod etſi ex mera Dei liberalitate. & miſericordia abſque acceptionis perſonarum vitio fieri poſſit factumque, vt diximus fuerit: at vero ex iudiciaria poteſtate abſque eo vitio fieri nullatenus à Chriſto Domino potuit

7. Denique Herize, (quem ſectatur Arriaga diſp. 37. ſect. 5.) diſput. 29. c. 3. n. 22. alia ratione ſpecialem hanc meritorum, & voluntatis Chriſti cauſalitatem in negationem prædeſtinationis reproborum probat, vt cauſa electionis comparatiue prædeſtinatorum præ reprobis dici Chriſtus poſſit: ſiquidem nouit ſcientia media oblatione & exhibitione meritorum pro omnibus Deum illos prædeſtinaturum, hos vero non prædeſtinaturum, atque ex ea ſcientia merita exhibuit: quare, & negationem prædeſtinationis interpretatiuè voluit: ſicuti, & quiſquis medium infallibiliter connexum cum effectu aliquo ex ſcientia connexionis eius infallibilis apponit, velle interpretatiuè effectum illum, & indirectè cenſetur. Verum idem Herize n. 32. & 33. huic modo, & rationi diffidit tandem: & in eis quidem, cuius oppoſitum abſolute intenditur ab apponente effectus infallibiliter connexos cum eo, quod apponitur, nec interpretatiua, nec indirecta voluntas eſt effectus illius, vt in permiſſione peccati conſtat: quæ tametſi voluntas ſit auxilij ſufficientis cui connexum peccatum eſt, eo connexionis modo, quo meritis Chriſti negatio prædeſtinationis connexa eſt, atque à Chriſto præſcitur: tamen, quia bonus auxilij vſus, & peccati potius negatio ſerio à Deo intenta eſt, atque ex ea intentione à Deo confertur indirecta adhuc, & interpretatiua peccati voluntas non eſt: & in re præſente eſt adhuc ratio vrgentior. Siquidem Chriſti merita pro omnium ſalute, & prædeſtinatione Deo exhibita, ipſum, vt omnes prædeſtinet, non cogant ad id tamen ſolummodo inducunt, & conducunt; nuſquam autem, vt alicui deneget prædeſtinationem auxilium vero indifferens ad vtrumvis ſufficiens, ad vtrumvis voluntatem ſollicitat: demum muneri Redemptoris, cui impoſſibilis voluntas negationis ſalutis, & prædeſtinationis expreſſa eſt, repugnat eius negationis indirecta, & interpretatiua: vti Deo ob rationem ſimilem peccati indirecta, & interpretatiua voluntas: cuius enim obiecti voluntas expreſſa alicui eſt impoſſibilis, indirecta, & interpretatiua eius obiecti voluntas eidem repugnat. Referri poſſunt pro extrema ſententia in re præſente DD. alij, qui Chriſtum Dominum, etiam quoad proficua prædeſtinati cauſam prædeſtinationis adæquatam fuiſſe negant: quia inter prædeſtinationis effectus beneficium Redemptoris ſui, Chriſtum nempe ipſum, eiuſque merita recenſent, quæ dubio procul Chriſtus Dominus abſolutis ſuis meritis (quæ ſolum merita ſunt, non autem in ſpe, & per modum pretij, & ſolutionis à nonnullis nuper excogitata) dubio procul non potuit promereri. Hanc difficultatem attigit Soarez ſupra contra Vaſquez, nollens autem, & contra ſeipſum, vt vidimus numero 3. ſub finem. Quoniam vero concluſioni vtrique nobiſque, & aliis fere omnibus communi, aduerſatur vbi eam ſtatuerimus certamine ſecundo opportunius diluetur. Aliunde etiam poſſet ſententia prædeſtinationis adæquatè, quoad prædeſtinatos ſcilicet omnes ex meritis Chriſti impugnari, nec ſegniter contra Doctores plures, vt eodem certam. videbimus, vbi impugnationem proponemus, ac diluemus.

CERTAMEN II.

Noſtra ſententia de cauſalitate meritorum Chriſti in Prædeſtinatorum electionem concluſionibus diſtincta proponitur, & probatur.

1. PRima concluſio Reliquorum à primis Parentibus hominum prædeſtinatorum cauſa prædeſtinationis adæquatè ſumptæ quoad ipſis proficua meritis ſuis Chriſtus Dominus certo. & catholicè fuiſſe dicendus eſt: eſt antiquiorũ Scholaſticorum concluſio, antiquę proinde, & recentioris ſcholæ Thomiſticæ Dominicanæ, ac Thomiſticę etiã noſtræ Ieſuiticæ (vt æſtimo) antiquæ illis conformioris omnes referunt. & ſectantur Bañez 1. p. q. 23. a. 5. §. *Hæc controuerſia*. Mol. diſp. 1. in articulum 5. & 4. Valent. d. 1. punct. 4. § 1. Vaſquez d. 94. cit. c. 2. & 3. Fonſeca tom. 1. met. lib. 4. c. 2. q. 6. ſect. 2. concl. 3. Soarez t. 1. 3. p. d. 1. ſectione 2. & 1. p. lib. 2. de cauſa prædeſt. c. 21. Arrubal. d. 71. c. 2. n. 5. Granad. t. 2. tract. 2. diſp. 1 num. 5. Tanner. 1. p. d. 3. q. 4. dub. 2. aſſert. 3. Arriaga vbi proxime Ioan. Propoſ. 1. p. q. 23. art. 8. dub. 4. n. 44 verſ. *Dico Chriſtus*. Probatur ex 1. ad Epheſ. *Benedixit nos in omni benedictione ſpirituali in cœleſtibus in Chriſto*, nec, qua *Deo*, ſolum: cum textus de Redemptore ſit expreſſus: qui, vt Deus, Patri in omnibus ad extra cooperans non eſt, ſed vt homo, operibus dignitate, & Deitate filij dignificatis meritoriè, & condigne pretium, & ſatisfactionem exhibuit. Ex quo ſic arguitur quidquid eſt effectus prædeſtinationis in nobis intra benedictionem ſpiritualem Dei in cœleſtibus, id eſt in ordine ad ſalutem ſpiritualem, & æternam eſt: at quidquid benedictionis Dei ſpiritualis in cœleſtibus in nobis eſt in Chriſto, qua homine atque ex eius meritis, & Redemptione eſt: ergo quidquid in nobis effectus prædeſtinationis eſt in Chriſto, ſiue ex eius meritis, & Redemptione eſt: quare & totius prædeſtinationis, vt omnes ſuos ambit effectus omnium, ſaltem reliquorum à primis parentibus (de quibus concluſ. 2.) hominum cauſa meritis ſuis extitit Chriſtus. Dices effectiue, & executiue, ſiue ordine executionis totius prædeſtinationis noſtræ cauſam meritis ſuis Chriſtum extitiſſe, ſecus ordine intentionis, quo Deus, & ſalutem omnium prædeſtinatorum intendit, ſaltem inefficaciter, & media efficacia ante abſoluta Chriſti merita etſi per merita illa poſterius natura executiue habenda, anterius natura efficaciter decreuit: in eis vero anterioribus decretis Dei ordine intentionis diuinam prædeſtinationem conſiſtere; alia vero ordine executionis ſubſequentia non prædeſtinationem, ſed eius executionem continere. Contra primo: quia beneficæ illæ voluntates Dei erga prædeſtinatos, benedictiones, & præcipue benedictiones Dei ſpirituales in cæleſtibus ſunt: ergo in Chriſto, atque ex eius meritis eas etiam habuimus, in quo, & cuius meritis benedictiones habuimus omnes iuxta Paulum. Contra ſecundo: quia Chriſtus meritis ſuis gratias, & benedictiones ſpirituales in cæleſtibus nobis obtinuit, non vtcunque, ſed mediatiue, reconcilatiue, & propitiatoriè: quatenus ſcilicet Dei offenſi, grauiterque in peccatores infenſi voluntatem propitiam reddidit illis exhibitis, ipſique, vt mediator eos reconciliauit, vt dogma Catholicum eſt: id autem meritis ſuis Deo exhibitis non poſſet efficere, ſi ante merita ſua abſolute exhibita ita Deum erga peccatores placatum ſupponeret: vt eos iam in ſuam gratiam, atque æternam ſalutem elegiſſet ac prædeſtinaſſet. Tertio, quia efficax electio gratiæ, & auxilij efficacis ad ſalutem per merita Chriſti exercite, & executiue obtinenda, poſterius, pugnat cum eorum abſoluta libertate ac merito, ſuoque obiecto contradicit, vt controu. 4. d. 6. atque hac controu. 7. d. anteced. q. vlt. de electione ad gloriam ante præuiſa abſolute merita late monſtrauimus, Oportune Chriſoſtomus ad iam recitata

verba

verba dixit. *Per quem nos benedixit per eundem nos elegit*, & Photius apud Erumenium. *Benedixit per filium, elegit per filium, charos fecit per filium.*

2. Quarto quia textus de prædeſtinatione eſt expreſſus, & electione; nec executione ſolum: continenter enim ſubditur. *Sicut elegit nos ipſos ante mundi conſtitutionem vt eſſemus Sancti, & immaculati in conſpectu eius in charitate qui prædeſtinauit nos in adoptionem filiorum eius per Ieſum Chriſtum in ipſum.* Vbi expreſſè de electione & prædeſtinatione ad gratiam formaliter ſanctificantem, ſiue habitualem, & adoptionis filiorum Dei, nec ſolum de executiua voluntate gratiæ eius, ad electionem, & prædeſtinationem ipſam eſt Apoſtoli ſermo: indeque electionem ad gratias ſpirituales in cœleſtibus, ſiue quouis gradu, & modo ad cœleſtem gloriam, & æternam animi beatitudinem ſpectantes, & conducentes meritis Chriſti (vt dixerat) deberi digna Apoſtolo, & Spiritu Sancto ratione Theologica confirmat: Etenim, ſi infenſos ſibi, immo & infenſiſſimos peccatores meritis Chriſti ita placari potuit, placatuſque de facto Deus, eiuſque voluntas fuit, vt infenſione, inimicitiiſque depoſitis, ac neglectis, eos nihilominus in ſui amicitiam, & adoptiuam filiationem vt eorum meritorum interuentu & intuitu clementer relegerit, debitæque in illos iræ, & vindictæ parcens benigniſſime prædeſtinarit: ergo eiſdem etiam meritis intercedentibus motus Deus ad gratias reliquas ſpirituales in cœleſtibus, ſiue ad vitam æternam conducentes, ipſamque vitam æternam eoſdem elegit ac prædeſtinauit. Patet conſequentia. Minor quippe diſtantia à voluntate Dei vincenda, atque ſuperanda eſt in deſtinatione iam electi ad amicitiam, & adoptiuam filiationem, ad deſtinationem eius ad reliqua dona ad æternam ſalutem conducentia, atque ipſam gloriam (ad quam ex amicitia & filiatione adoptiua ius habet hæredis eodem Paulo teſte & Catholica fide conteſtante) quam à deſtinationis ad pœnam mortemque, & vindictam, tum poſitiuam, tum negatiuam beneficiorum ſcilicet Dei maxime amicitiæ Dei, & ad ipſam conducentium ſtatu per peccatum. Nec dici poteſt prædeſtinationem, & electionem ad gloriam, ac media, quibus prædeſtinandi infallibiliter perſeuerent, ac certo illam conſequantur multum valde vlterioris gratiæ, & beneficij Dei addere ſupra reconciliationem per gratiam adoptionis abſolute, quæ temporalis eſſe abſolute poſſet, nec cum perſeuerantia, & abſoluta gloriæ conſequutione æternum coniungenda: ex eo autem quod meritis Chriſti debeatur illud quod minus eſt deberi vlterius illud quod à Deo efficit donum, & præmium maius, non magis inferri legitime poſſe, quam ſi ex eo, quod quis totius cuiuſpiam partem fuerit promeritus, totum adæquatè ſumptum meruiſſe arguatur. Reſpondetur in meritis finiti valoris inſtantiam locum habere, ſecus in meritis Chriſti valoris infiniti: & quamvis eis exhibitis abſolute liberum Deo fuerit & totum beneficij quod in prædeſtinatione, & electione ad gloriam continetur: immò, & partem eius electionis ſcilicet ad gratiam: aſt cum ſtatu apud omnes Theologos regula taxandi præmia meritis Chriſti, cum in ſe, tum in nobis ab ipſo recipienda, atque recepta ex poſſibilitate, & non repugnantia, ea in ſeipſo vel in nobis recipiendi: atque ex alia parte tota difficultas in propitiando nobis peccatoribus Deo, quem infenſiſſimum peccatis noſtris habebamus fuerit optime Paulus eis meritis infinitis Chriſti, quibus infenſionem depoſuit nos ad ſui amicitiam eligens, vlterius beneficium illud adæquate ſumptæ prædeſtinationis & electionis ad perſeuerantiam, & gloriam conſequendam eiſdem meritis deberi optimè intulit: oſtendens nobis non ex conſequentiæ rigore metaphyſico, ſed ex reuelato vtroque præmio reuelatam etiam ſibi, quæ Deo adfuit ab vno præmio ad alterum meritis Chriſti tribuendum congruitatem.

3. Eo ipſo cap. ad Epheſ. 1. extant pro eadem concluſione, & veritate teſtimonia quam plurima vt totum ad Eccleſiæ intimandam editum à Spiritu Sancto per Paulum videatur: Inferius enim numero 7. habetur: *In quo habemus redemptionem per ſanguinem eius*, numero 9. *Sacramentum voluntatis diuinæ ſecundum beneplacitum eius, quod propoſuit in eo* (Chriſto ſcilicet) *in diſpenſatione plenitudinis temporum inſtaurare omnia in Chriſto, quæ in cœlis, & quæ in terra ſunt*, numero 11. *In quo* (ſcilicet Chriſto) *nos ſorte vocati ſumus prædeſtinati*, & de prædeſtinatione ad gratiam conſtat ex 3. ad Roman. *Iuſtificati gratis per gratiam ipſius.* Et quamvis eo ipſo ad gloriam, ad quam ius nobis iuſtificatio & gratia gratum faciens affert, ex meritis Chriſti electos nos virtute doceat, formaliter tamen id docuit Paulus c. 5. 6. & 8. atque 1. ad Timot. c. 2. & ad Titum c. 3. & de omni gratia (omnem ſcilicet prædeſtinationis effectum complectente) & beneficio Dei argumento à contrario ex peccato, ipſumque malis comitantibus, & ſequentibus prauum hominem, probat ad Rom. 5. ſcribens: *ſicut per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, multo magis gratia Dei, & donum in gratia vnius hominis Ieſu Chriſti in plures abundauit.* Probatur vlterius ex 1. Ioannis, *erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*: & ex 1. ad Timot. 2. *Omnes homines vult ſaluos fieri.* Etſi enim ea intentio ſalutis hominum ad non prædeſtinatos etiam extendatur, ſicuti, & Chriſti illuminatio venientium in mundum, eo quidem modo, quo & intentio ſalutis vniuſcuiuſque, & illuminatio eſt intelligi debet; etſi erga prædeſtinatos impenſior ſit ſalutis intentio, & illuminatio per efficacia, & congrua media: reproborum per ſufficientia ſolum, vt diximus: id enim ſatis, vt omnium velle ſalutem omneſque illuminare, vere, & abſolute dicatur: ex ea vero intentione media illa vtriſque à Deo eligi, & diſponi per Chriſti ſolum merita, ac ſubinde prædeſtinatis quæ efficacia, præter teſtimonia data ſcripturæ, ad eum locum obſeruauit Auguſtinus epiſt. 59. q. 6. ſcribens: *vnus enim Deus, & vnus Mediator Dei, & hominum homo Chriſtus Ieſus, vt illud, quod dixerat, omnes vult homines ſaluos fieri, nullo modo intelligatur præſtari, niſi per mediatorem, non Deum ſolum, quod ſemper verbum erat, ſed hominem Chriſtum Ieſum cum verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis.* Ex quo etiam loco, & ſimilibus aliorum Patrum apud Benedictum Iuſtinianum Magallan. in Pauli locum, & apud Maldonatum in 1. Ioan. Herize cit. t. 2. duplicem in Deo ſalutis hominum intentionem fuiſſe contendit. Alteram ante Adæ lapſum & imminens aliorum vel contractum originale (iuxta varias Doctorum diſpoſitiones ordinis decretorum Incarnationis) & quæ ad generalem ſolum prouidentiam ſpectet: alteram poſt incarnationem, & merita Chriſti præuiſa. Sed vero cum peccato Adæ præuiſo Deus ab intentione illa prima ſalutis omnium non deſtiterit, ſiquidem ex illa cunctis prouiderit de Redemptore ſuperfluo ſecunda illa altera intentio ſalutis hominum ac ſine fundamento vllo rationabili inducitur, vel prima illa ceſſaſſe dicetur, vt ſecunda ſuccederet. Secunda deterius adhuc (eo etiam omiſſo) aſſerit Chriſtum Dominum intentionem illam ſalutis omnium meruiſſe, cum ex intentione ſalutis omnium Chriſtus fuerit decretus, ac ſubinde præcedentem exiſtentiæ ſuæ intentionem illam nullatenus potuerit promereri. Nec Auguſtinus, Patreſque alij citati de ea intentione loquitur, ſed de omni ſolum, quod ex ipſa præſtandum, præſtitumque hominibus fuit, vt verba Auguſtini præ ſe ferunt, nec loqui potuerunt: ſiquidem *propter nos homines, & propter noſtram ſalutem* incarnatum Dei verbum fuiſſe fides Catholica Symboli nobis, atque ipſis ſemper fuit.

4. De gratiis omnibus & effectibus prædeſtinatorum ex meritis Chriſti adæquate ſumptis, meritis Chriſti illas deberi ſtatutum hactenus fuit. An verò omnes prædeſtinati (nullo excepto) fuerint ex meritis Chriſti adæquate prædeſtinati vertitur in quæſtionem: atque aſſerunt plures ex citatis locis Pauli, qui nos indefinite redemptos, electos, & prædeſtinatos adeo in Chriſto & per Chriſtum docet quod tantundem valet, ac ſi de omnibus diceret, & teſtimon. ad Epheſ. 1. num. 7. recitato ad initium numeri 3. de omnibus expreſsè loquitur, *inſtaurare omnia*, &c. & ſubiuncto inferius teſtimonio ex 5. ad Rom. *ſicut per vnum hominem*, &c. *ita gratia Dei*, &c. *in plures abundauit*, & epiſt. Ioan. 1. c. 2. *ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris: non pro noſtris autem tantum, ſed etiam pro totius mundi*: vbi omnes mundi

Digitized by Google

huius, quandocunque, incolæ comprehenduntur. Vnde merito Proſper ad obiect. Vincentian. reſponſ. 1. *Sanguis Chriſti Redemptio eſt totius mundi*, & 1. ad Timott. 2. *vnus enim Deus, vnus, mediator Dei, & hominum homo Chriſtus Ieſus, qui dedit in Redemptionem ſemetipſum pro omnibus nobis.* Et ratione probatur communiter: quia, cum ex fine aduentus Chriſti & incarnationis in noſtri Redemptionem, tum ex pretio, valoréque, & meritiuo, & ſatisfactorio meritorum, ac mortis Chriſti infinitis ad omnium omnino Redemptionem, ad omnemque prædeſtinatiuam gratiam, & vltra infinitè extendi complectique poſſe citra dubium eſt: quod autem extenſa de facto eius merita & ſatisfactio fuerit Chriſto Domino glorioſius eſt: ac ſubinde ex ſtatu Theologico principio concedendum: cuius meritis præmium omne poſſibile in his, quæ Deus de facto poſuit, præſtitum de facto à Deo fuiſſe, eiuſque merita (etſi abſque illis præſtari à Deo poſſent) expectata à Deo fuiſſe, vt in eorum præmium præſtarentur, apud Theologos ſtatutum eſt: cæterum, vt in iis, quæ de facto Deus, cum nobis, cum Chriſto etiam, eiuſque humanitati dedit, data eius infinitis meritis de facto in præmium decernantur examinare rigide, & ſubtiliter oportebit, quænam ex illis abſolutam Incarnationis, Chriſtique ac meritorum eius exiſtentiam abſolute anteceſſerit. Cum enim Chriſtus, eiuſque merita non, niſi abſolutè exiſtentia, mereri aliquid abſolute poſſint: quæ anterius natura ad Chriſti, ac meritorum eius abſolutam exiſtentiam, ſiue Chriſti humanitati, ſiue hominibus collata à Deo beneficia ſunt, ob eius merita præſtita adeo non fuiſſe certiſſimum, atque euidentiſſimum eſt: non quia ad ea, immò vltra infinities, plura, & maiora eorum meritorum valor non ſufficeret; ſed quia cum ante, & abſque eis collata abſolute à Deo ea beneficia ſupponatur, nec poſterius natura, nec dependenter ab eis meritis abſque multiplici contradictione collata fuiſſe aſſeri poſſunt. Quæ autem quorumque Prædeſtinatorum beneficia, & gratiæ collatæ abſolute ante Chriſti, atque operum eius abſolutam exiſtentiam ſupponantur, ex ordine decretorum incarnationis ab vnoquoque præſcripto definiendum cuique erit, vt conſequenter Theologiſetur: iuxta præfixum vero à nobis controuerſ. de Incarnat. de ſolis primis parentibus (quos proinde præſenti concluſione noluimus incluſos) poteſt eſſe controuerſia expedienda inferius concl. 2. vniuerſales vero ſcripturæ locutiones, paucorum exceptioni ad quam ratio firma Theologica ex locis aliis ſcripturæ & Patrum dogmatibus, & legitima illatione cogamur, minime officiunt.

5. Duo autem ſuperius attacta atque huc oportunius diluenda remiſſa contra primam hanc concluſionem facere poſſunt. Alterum: quod Chriſtus ipſe Redemptor, & gratiæ auxilia collata ipſi ad merendum, ſub eius merita, atque abſolute ſupponuntur, cadere ſine contradictione nequeant, vt dicebamus nuper: ex alia vero parte cum omnium, & ſingulorum prædeſtinationis effecta ſint: ergò nullius noſtrum prædeſtinationis, ſecundum omnes eius effectus, atque vt ad eos omnes illa extenditur meritis ſuis adæquata cauſa extitit Chriſtus, ſubſumpta minor probatur: etenim, quod ex intentione ſalutis prædeſtinatorum Deus ipſis de Redemptore Chriſto prouiderit dubitari non poteſt: cum ex intentione ſalutis, etiam reproborum, datus nobis Chriſtus Redemptor fuerit: idque ex dogmate fidei vniuerſim, & indefinitè ſtatuente *propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cœlis.* Nec ſolum ex ea intentione ſalutis prædeſtinatorum, ſed ex ſcientia media certa, & infallibili Dei de effectu prædeſtinatiuæ ſuæ voluntatis ſpecialis erga prædeſtinatos, ſi veniret, atque illis gratiæ auxiliis mereretur, æque atque ex ſcientia media boni noſtri vſus, & conſenſus prædeſtinatorum auxiliis gratiæ à primo ad vltimum pro iuſtitia finali ſeruanda, quæ obinde ipſis ordine prædeſtinatiuo, ſiue ex prædeſtinatione à Deo donantur ergo, & Chriſtus & auxilia ipſi data ad merendum ad ſeriem, ordinemque concatenatum effectuum prædeſtinationis cuiuſque noſtrum ſpectat, & primum proinde beneficium eſt, vnde is prædeſtinationis ordo inchoatur. Inde vero prædeſtinationis adæquatæ ſumptæ, &, vt omnes ſuos effectus reſpectu vniuſcuiuſque prædeſtinati ambit, & complectitur, Chriſtum meritis ſuis cauſam non eſſe euidens eſt, vt patet. Reſpondent Albertus in 3. d. 10. quæſtione 3. articulo vltimo, ſanctus Thomas quæſtione etiam 3. fine. S. Bonauentura d. 17. articulo 1. quæſtione 3. & alij antiqui, quos ſequitur Vaſquez d. 94. & Daza ſupra citatus: effectus prædeſtinationis cuiuſque ea ſolum beneficia cenſeri, quæ media peculiaria cuique prædeſtinato ſunt prædeſtinationis ſuæ, & ad ſalutem infallibiliter conſequendam; Chriſtum autem meritis ſuis nulli prædeſtinato medium peculiare prædeſtinationis, & ſalutis certo, & infallibiliter ab ipſo conſequendæ eſſe, ſed potius prædeſtinatis omnibus commune: quare, etſi, vt expendimus cunctis ad prædeſtinationem, & ſalutem certo conſequendam conducat, non effectus prædeſtinationis alicuius, ſed cauſa potius efficiens intentionalis omnium debet cenſeri. Non quieſco, ac proinde non acquieſco: ex dictis enim conſtat Chriſtum meritaque eius à Deo eſſe ex *præſcientia, & præparatione beneficiorum Dei, quibus certiſſime liberantur, quicunque liberantur* quod ipſum eſt ex prædeſtinatione, ac ſubinde eius effectus eſſe. Quod enim alterius prædeſtinati gratiæ etiam, & beneficium ſit, nihil gratiæ, & beneficij, & infallibilitatis conſequendæ ſaluris ob hoc tollit, aut minuit. Maxime, cum pro quouis prædeſtinato eiuſque de reliquo prædeſtinatione in ſolidum, vt aiunt, ita Deus de Redemptore Chriſto eiuſque meritis prouiderit, ac ſi ſoli illi eſſet de reliquis beneficiis ad ſalutem de facto obtinendam prouidendum, ac ſolus ille de reliquo eſſet prædeſtinandus: vt diximus de Incarn. controu. 2.

6. Melius reſpondetur Chriſtum Redemptorem, eiuſques merita ex prouidentia communi, & intentione erga omnium ſalutem eſſe à Deo prouiſa; non autem ex prædeſtinatiua erga hominem vllum, ſcientiaque conditionata prædeſtinatis aliquorum: etſi enim, neque peccati occaſione, ab intentione ſalutis creaturæ ſuæ benigniſſimus Dominus non abſtiterit; quandiu tamen filius incarnatus Mediator, & Redemptor, atque eius opera valoris infiniti abſolute non extiterunt, interceſſeruntque, vt iuſta, & grauis eius in peccatores infenſio pacaretur, non eo vſque de odio remiſſum à Deo eſt, vt de prædeſtinationis in aliquem, nedum in omnes peccatores, ingenti beneficio cogitarit: quare hominibus de Redemptore, vt ſufficienti ſolum omnibus, & æquali remedio prouidit: id quod ex ſcientiæ ſimplicis intelligentiæ directione actum, & ex communi prouidentia: futuritione conditionata prædeſtinationis aliquorum ob merita illa, atque eius conditionata ſcientia ſimplicem intelligentiam illam directricem, identice etiam, comitante, neque attenta pro eo ſigno neque intenta: ad eum modum, quoad prouidentiam gratiæ ſufficientis reprobis præparatio & prouidentia ex ſcientia ſimplicis intelligentiæ ſolius de gratiæ conducentia vt rectè operentur, nec peccent, ſed ſaluentur, directione procedit; non autem ex euentus ſub ea gratia conditionatè futuri ſcientia media. quæ, identicè etiam, ſcientiam ſimplicis intelligentiæ directricem in Deo ita prouidente, & omniſcio comitatur. Ex quibus liquet: Chriſtum mediatorem, gratiamque auxiliantem ad eius merita ab ipſo exhibita, meritáque, quantumvis prædeſtinatis proficua ſpecialiter ad ſalutis conſequutionem, effectus prædeſtinationis non eſſe, ſed prouidentiæ communis, totiuſque prædeſtinationis, quæ poſt modum à præparatione auxiliorum efficacium pro prædeſtinatis ob merita Chriſti inchoatur, cauſam adæquatam. Alterum obijci contra eandem concluſionem poterat. Nempe antiquorum Patrum Chriſtum præcedentium gratiam omnem, immò vllam, ſuis meritis obtinere minimè potuiſſe: quare neque eorum prædeſtinationem: quia nec oratione pro ea, quam anteacto iam præſciebat ab ipſis acceptam: nec gratiarum actione, quæ abſolutè collatum receptumque beneficium pro naturæ priori ſupponit; nulla autem alia via applicari hominibus Chriſti merita potuerunt, niſi alterutro, cum tamen ſpeciali applicatione eorum opus ſit, vt Deus ob illa gratiam ipſis præparet, & largiatur: Obiectio hæc contra alios plures qui applicationem hanc ſpecialem neceſſariam reputant ardua valde eſt, non autem contra nos, qui eam nullatenus neceſſariam putamus fuſéque oſtendimus controuerſia 2. de incarnatione

Digitized by Google

tione atque ad hanc in terminis difficultatem contron. 2. diſput. 2. quæſt. 4. certam. 2. Denique quo pacto Chriſtus gratiam progenitoribus ſuis omnem fuerit promeritus, etiam qua illius progenitores eſſe mouerint, ac proinde ipſius exiſtentiam abſolutè antecedentem, ibidem quæſt. 6. certam. 2. oſtendimus. Quare repetendum hic non eſt maxime, cum huiuſmodi gratia ad prædeſtinationem, de qua hic agimus, & ſalutis æternæ meritum, & conſecutionem directè non ſpectet, ſed ad alium finem, proximumque aliud diuertat.

Iam de merito Chriſti prædeſtinationis primorum parentum adæquate ſumptæ (de quo concluſione abſtraximus prima) cauſa fuerit necne ſubtilior eſſe poteſt ob difficultatem ſubiiciendam diſputatio. Etenim dona primis parentibus in ſtatu innocentiæ adeo infuſa, cum auxiliantis, tum habitualis gratiæ, tum gratiæ augmentum, eorum in Deum charitate perfectiſſima, antequam pomi comeſtione delinquerent, Chriſti aduentum ac merita proinde abſoluta ipſius pro naturæ priori anteceſſerunt: quare ob eius merita, nec primis parentibus collata à Deo ſunt, nec dari in ordine decretorum incarnationis, qui de facto fuit, à nobiſque, & patribus admittitur contron. 3. de incarnat. l. 1 & 2. nullatenus potuerunt: cum certum ex ibi dictis à nobis ſit, Chriſtum Dominū non, niſi poſt abſolute præuiſum primorum parentum peccatum fuiſſe adeo abſolutè decretum. atque ad peccatum illud, cum gratia auxilians, vt illi præceptum obſeruarent, nec tranſgrederentur tum reliqua à Deo infuſa ipſis dona, atque ab ipſis etiam amore in Deum, aliiſque piis actionibus, & affectibus adquiſita præcepti tranſgreſſione, & peccato amittenda, illorum menti obtrarint, ne tanto ſui malo, atque in beneficium munificentiſſimum Dominum tanta ingratitudine delinquerent, iam verò ex eis auxiliis doniſque ſupernaturalibus & infuſis à Deo gratis, & ipſorum honeſto virtutum exercitio ante præcepti tranſgreſſionem attributis eorum prædeſtinationem (prædeſtinatos enim protoparentes noſtros pie fatentur atque ad quæſtionem præſentem ſupponitur) inchoatam eſſe, atque ex meritis Chriſti continuatam poſt modum, & abſolutam, vt minimum, fuiſſe facile probatur. Etenim ad primorum parentum pœnitentiam, quia ad Dei gratiam redierc ea omnia mortua, quibus gratior eorum culpa, malumque ipſis maius effecta fuere, mentibus ipſorum propoſita ſunt, vt vehementius dolerent: ea vero fuere dona omnia ſupernaturalia ipſis a Deo, ipſorum pro ſtatu innocentiæ amatore manificentiſſimo, gratis infuſa, ac inſuper gratiæ augmentum ab ipſis ex Dei auxilio partum & quæſitum: quibus omnibus tranſgreſſione illa præcepti priuati ſunt & departa ſibi virtutum exercitio gratia etiam, vt primo collata eſt ad prædeſtinationis effectus pertinere non leuibus fundamentis conſtabit diſp. ſequent. Cum ergo hæc omnia, quæ ad primorum parentum prædeſtinationem vti eius effectus proprij ſpectant, ipſis Chriſtus poſterius natura decretus promereri non potuerit, nec prædeſtinationem ipſorum adæquate ſumptam & ſecundum effectus omnes ſuos, quos concernit, & ambit, promereri potuiſſe concludi manifeſtè videtur.

Sit nihilominus ſecunda concluſio: Chriſtus Dominus Protoparentum prædeſtinationem adæquatam & ſecundum omnes ſuos effectus ſumptam fuit abſolutè promeritus: probatur 1. ab authoritate ſcripturæ, & Patrum indefinite aſſerentium pro nobis, & pro omnibus hominibus Chriſtum Dominum veniſſe, paſſum, mortuumque eſſe: quod ſaltim de iis, qui in maſſa perditionis (in qua Prothoparentes noſtri procul dubio fuerunt) extitere intelligendum dogmatice eſt. Secundo ex ſcriptura Patribus, & Concilijs ſupradictis conſtat præuaricatos præuaricatoreſque omnes homines (in quibus protoparentes haud dubio ſunt) omni benedictione, gratiaque ſpirituali in cœleſtibus per Chriſtum, & in Chriſtò atque ob eius merita eſſe benedictos. atqui in eiuſmodi benedictionibus Protoparentum noſtrorum præcipue habendæ ſunt effectus prædeſtinationis omnes, & maxime ipſa prædeſtinatio. Ratione inſuper Theologica ſupra facta pro concluſione prima Quia quæcunque gratiæ dona hominibus collata ex meritis Chriſti collata fuiſſe, dummodo eius abſolutam exiſtentiam pro naturæ priori abſolutè Deo collata non præceſſerint, tenendum eſt: atqui nullus effectus prædeſtinationis Protoparentum noſtrorum atque adeo nec prædeſtinatio ipſa prout ad quempiam eorum terminata prioritate naturæ Chriſtum, eiuſque merita anteceſſit: ergo omnes effectus prædeſtinationis protoparētum noſtrorum, ac ſubinde prædeſtinatio ipſorum adæquate ſumpta, &, vt ad omnes ſuos effectus terminatur, eoſque omnes ambit, & coercet, ex meritis Chriſti ſunt. Minoris probatio & argumenti huius, & præcedentium ab authoritate robur totum erit, & aperta difficultatis propoſitæ euacuatio, atque ſolutio. Et quidem dona gratiæ auxiliantis, & gratum facientis, tum à Deo gratis infuſa, tum propria induſtria, & gratia auxiliante primis parentibus parta Chriſti aduentum, & eius merita abſolute anteceſſiſſe, continuataque ſerie ad eorum meritorios, actus, & gloriam, quam prædeſtinatione ſua protoparentes obtinuerunt conduxiſſe etiam, ac naturæ etiam priori anteceſſiſſe difficultas propoſita demonſtrat, non autem ex ea præcedentia conducentia. & continuatione dona illa effectus predeſtinationis eſſe conuincitur, immò verò tales non eſſe, ſed alterius prouidentiæ ad prædeſtinationem ipſorum, eiuſque effectus primos, & initium dicendum eſt ac faciliimè probandum. Etenim dona illa gratiæ pro innocentiæ ſtatu primis parentibus, & gratis à Deo data, & adquiſita, ex ſalutis eorum intentione, & prouidentia non prædeſtinatiua ipſorum, ſed communi, ac ſimili, pro eo ſtatu, ei, quæ pro ſtatu naturæ lapſæ de reproborum ſalute habetur orti prorſus fuere: ergo non ſunt prædeſtinationis illorum effecta. Probatur antecedens. Etenim prouidentia illa fuit, vt gloriæ æternæ vitam, & ſalutem ſeruato, & perſiſtente innocentiæ ſtatu, vitæ illorum perpetuitate, nuſquamque morte illam interrumpente, & interueniente per præcepti obſeruationem, atque innocentiam, virtutum per tempus aliquod, Deo ſoli notum, nec nobis obinde temere diuinandum exercitio auctam, ac illuſtratam conſequerentur: ad quod de ſufficientibus ſolum mediis, non autem de efficacibus (vti ad prædeſtinationem oportebat) promiſum ipſis adeo fuit: ac proinde ex prouidentia ſimili ei, quæ de reprobis pro ſtatu mortalitatis habetur. In eo vero mortalitatis ſtatu prouidentiæ alius ordo inchoatus eſt præfixis aliis omnino legibus ſtatus vitæ morte cuiuſque terminandæ &c. Atque pro reprobis auxilia ſufficiētia, pro prædeſtinatis efficacia fuerunt ex mortis Chriſti prouiſa; quæ tamen ad conſequendam ſalutem ab hominibus in ſtatu innocentiæ immortalitatiſque, vt prouidentia illa prima pro ſtatu innocentiæ hominum diſpoſitum ſufficienter fuerat, conducere, ſine contradictione non poſſunt. Proinde effectu prædeſtinationis prædeſtinatorum omnium (ac ſubinde Protoparentum noſtrorum) ab auxiliis efficacibus poſt peccatum à Deo datis, quare & prædeſtinatio ipſa tota inchoatur atque tota, tota meritis Chriſt debetur.

Dico tertio Prædeſtinationis, adæquate etiam ſumptæ fere omnium Angelorum (paucis nimirum Protoparentum cuſtodibus, & tentatoribus exceptis) cauſa meritis ſuis extitit Chriſtus. Concluſionem hanc non video ſolide poſſe ab authoritate probari: illud enim (quod magis illi conſonare, atque adfauere videtur) ex 1. ad Epheſ. num. 9. *Sacramentum voluntatis diuinæ ſecundum beneplacitum eius, quod propoſuit in diſpenſatione plenitudinis temporum inſtaurare omnia in Chriſto, quæ in cælis, & quæ in terra ſunt.* Nihil probat, inſtauratio enim non niſi de antea perditis, ac deturpatis, confractiſque, aut detritis intelligi poteſt: ac proinde de Angelis intelligi ad rem præſentem nequit cum boni, nec perditi confractiue, nec deturpati fuerunt, aut detriti; qui vero deturbati, confractique, ac deturpati fuerunt dæmones, nuſquam fuerunt (nedum meritis Chriſti) inſtaurati. inſtauratio igitur in cœlis ex meritis Chriſti facta de reparatione ſedium malorum Angelorum, quæ ex prædeſtinatis per Chriſtum hominibus æquali gloria, qua, ni eſſent illi præuaricati, eas obtinerent, replendæ ſunt (vt Patres & Theologi docent) intelligi ſolummodo poteſt. A Theologorum authoritate deſtitutam cenſet Aluarez, Vaſquez, VVadingo, Lugo, Bornal, aliique Thomiſtæ vetuſtiores, qui primam præſertim gratiam Angelis etiam bonis promeritum fuiſſe Chriſtum negant: idque ex communi adeo Theologorum ſententia eſſe putant, vt abſque ſingularitatis nota aſſeri oppoſitum non poſſe iudicent, vt vidimus

Digitized by Google

mus controu.6 de incarnat.diſp.2.q.2.cert 1.n.4 immerito tamen. cum plures Theologi ætatum omnium primores, quos ibi num. 3. retulimus primam etiam, & auxiliantem, & iuſtificantem gratiam, reliquaque ſupernaturalia dona Angelis cunctis promeritum Chriſtum fuiſſe, quare, & prædeſtinatis adæquatè ſumptam prędeſtinationem,aſſerunt expreſſe; immo vero, qui Chriſtum Dominum ante abſolute præuiſum Adæ peccatum fuiſſe decretum docent,ita cenſere debent, at conſectarie theologizentur:ne eorum quę in præmium meritis Chriſti dari, citra repugnantiam incommodumque vllum, adeo poſſunt,datum de facto negetur: in noſtra vero ſententia controu.3.de Incarnat.d.1.q.4.d.2.q.cert.3. de præuiſione abſoluta peccati Adæ ante abſolutum incarnationis decretum,maior eſt difficultas etſi de omnium omnino Angelorum gratiis etiam omnibus,& adæquata prædeſtinatione abſolute loquamur,inſuperabilis. Idcirco cuſtodes, & tentatores Protoparentum Angelos excipimus, quia eorum, vel obſeruatio, vel tranſgreſſio impoſiti Angelis præcepti Protoparentum peccatum natura anteceſſit, ſiue, vt cuſtodes tales à Deo deputarentur, bonumque, & præcepti obſeruationem alumnis Protoparentibus ſuaderent, ſiue, vt cacodæmones vero eos ad tranſgreſſionem præcepti tentarent, & inducerent: quare, & gratia prima vtriſque adeo collata, vt obedirent, nec præuaricarentur, Protoparentum etiam peccatum pro naturæ priori, ac ſubinde Chriſtum anteceſſerit, nec potuit ſub eiuſdem Chriſti merita cadere. Ex huius autem exceptionis probatione de gratia, etiam prima, reliquorum Angelorum ex Chriſti meritis fuiſſe quare, & eorum adæquate ſumptam prædeſtinationem facile à contrario probatum eſt. Si quidem nulla reliquorum, gratiæ,etiam primæ, ſupernaturalia dona ad peccatum protoparentum, ac ſubinde atq; ad Chriſti aduentum,ac merita ſuppoſita in reliquis Angelis pro priori naturæ, quare & ea etiā fuiſſe Chriſti meritis donata (vti abſque repugnantia, & incommodo vllo dari potuerunt) in bona Theologia fatendum eſt. Et hæc pro tertia noſtra concluſione ſatis. de cuius principio,nempe merito Chriſti reſpectu gratiæ Angelorum, & quorum Angelorum fuſe egimus controu. 6. de incarnation.d 2.q.2 certam 2. & 3.

Dicendum eſt quarto: præfatis,ſiue Angelis,ſiue hominibus prædeſtinatis,prædeſtinationis ſuæ non ſolum, qua eorum dilectio abſolute, ſed, qua præ reprobis non prædeſtinatis electio eſt,meritis ſuis Chriſtus Dominus cauſa fuit:eſt contra Soarium, & aſſeclas; noſtri vero Vaſquez & ſequacium concluſio.Et quamuis de nomine ſolum & modo loquendi eorum diſſidium eſſe poſſit,cum catholice de re ipſa ipſis conueniat, reliquiſque Doctoribus catholicis debeat conuenire(Chriſti ſcilicet merita ad omnium hominum ſupernaturalia omnia dona, & prædeſtinationem promerendam extendi, atque à Chriſto Domino ex intentione ſeria ea omnia, & præfatis omnibus obtinendi fuiſſe Deo exhibita,quin, vt reprobi nō prædeſtinarē tur aliquod Chriſti opus Deo præſtitū fuerit,aliquaue eius oratio interceſſerit vt contra Alar. cor.ſupra diſſeruimus) tamen modus hic loquendi. Vaſquianorum & noſter retinendus eſt, quia ſcripturis conformior:cum Paulus electionis nomine(nec dilectionis ſolum) ad fidem gratiam, gloriamue à Deo ordinatos, & prædeſtinatos appellet: atque in Euangelio electi ſæpe, & expreſſe dicantur prædeſtinati locis ſupra citatis aliiſq; pluribus, quæ facile ex concordantiis ſcripturæ poſſunt proferri:electio autem,& electus prælationem electi. Reſpectu non electi proprietate ſermonis ſignificat, vt Soarius ipſe fatetur,& ſupponit vt oppoſitam ſtatuat concluſionem. Et quidem ſi ſpecialis aliqua meritorum ſuorum ex parte Chriſti pro prædeſtinatis admittatur facile difficultas Soarij à ratione expedietur; ſed ea ſpeciali applicatione non admiſſa, expedienda à nobis, nec difficultet eſt. Eſt autem difficultas, quia cum electio comparatiue ſignificet, ſcilicet vnius affectiuam aſſumptionem, aliis relictis, ac ſine horum proinde relictione eligi, aſſumique affectiue præ illis ille alter nequeat:qui aliorum relictionem meritis ſuis non cauſat, vti non cauſauit Chriſtus merita ſua pro omnibus offerēs,prædeſtinationem electorum prout electio, propriè, & præ aliis non prædeſtinatus eſt, cauſare non potuit meritis ſuis; ſi, prout dilectio prædeſtinatorum eſt,procul dubio cauſauerit.Cæterum,ſi vim aliquam argumentum hoc habet Soarij contra ipſum, & Patrum frequentiſſimam locutionem; nec nos ordine vllo,etiam executionis, electionis noſtræ ad gloriam noſtris meritis, nec Chriſtus meritis ſuis electionis noſtræ ad gratiam cauſam eſſe dici abſolute poterit. Secundo:nec dici poterit nos è Dei liberalitate, & miſericordia prædeſtinatos per electionem gratiæ ad gloriam fuiſſe: vt ſcriptura & Patres paſſim affirmāt.Siquidem,nec Dei liberalitas,& miſericordia,nec Chriſti merita, vt reprobi non eligantur ad gratiam, atque per electionem gratiæ ad gloriam ſunt cauſa, nec merita noſtra vt reprobi à gloria de facto, & executiue ſecludantur. Non ergo opus eſt,vt aliquis eius, quod propria ſua ſignificatione aliqua alia concernit, cauſa propria abſolute ſit,ac dicatur, ea omnia quæ condcernuntur ab ipſo cauſari, ſed ſolum, quod ſignificatur directe, & in recto, vt aiunt, vndecumque reliqua, quæ indirectè, & in obliquo concernuntur, & ſignificantur appoſita ſint, & cauſentur. Patet in mutationum omnium cauſis, quarum nulla negationis formæ in ſubiecto præcedentis cauſa eſt, ſed aliunde poſitam ſupponit, & ſolam formam in ſubiecto illo directè ponit, atque inde mutationis illius cauſa abſolute eſt, ac vere nuncupatur. Item cum alios non eligi de facto effectus negatiuus, ſeu electionis defectus, vt eius cauſa de facto Chriſti merita fuerint, ſatis videtur eorum electionem de facto. Et ſi non ex eorum impotentia,& natiua inclinatione, ab eis non eſſe cauſatam:ſiquidem verum abſolute eſt illorum electionem non eſſe meritis Chriſti cauſatam, cum cauſata poſitaque in rebus abſolutè nullatenus fuerit.Ac demum:cum ita Chriſtus Dominus merita ſua pro omnium ſalute,prædeſtinatione,& electione indifferenter vniuerſim, & communiter humana ſua voluntate Deo exhibuerit,& obtulerit, vt tunc etiam voluntatem ſuam in diuinam reſignauerit, atque anticipato, quoad eligendos, relinquendoſque Dei voluntati, vti (in omnibus ſemper) conformauerit, ex ea reſignatione, & conformatione anticipata, id totum, quod ea in re præſtitutam à diuina voluntate fatemur,meritis, & voluntate Chriſti factum debemus fateri: eſt prædeſtinatio etiam, vt electio prædeſtinatorum præ reprobis eſt à Dei voluntate procul dubio eſt, & cauſatur: ergo & Chriſti voluntate, & meritis eſt habita,etiam prout eſt reproborum relictio.

QVÆSTIO VI.

An aliquis purus homo prædeſtinationis aliorum meritis è Dei gratia ortis cauſa eſſe poſſit, ac de facto fuerit.

QVæſtio hæc quidquid ad prædeſtinationis creaturarum rationalium cauſam diſputandum reſtabat, abſoluet in puris autem hominibus reliquos à Chriſto Domino homines, etiam Deiparam) comprehendimus.

CERTAMEN I.

De poſſibili quæſtio deciditur.

1 CIrca poſſibilitatem prædeſtinationis adæquatè ſumptæ creaturæ rationalis ex meritis puræ creaturæ alterius duplici ex capite eſſe poteſt difficultas.

Prima abſolutè loquendo, nullaque alia facta ſuppoſitione. Secunda ex ſuppoſitione, quod ex Chriſti meritis habita à Deo de facto fuerit creaturarum rationalium,vt nuperos tendimus & ex hac ſuppoſitione ſpecialis difficultas eſt:quia cum dignitas Chriſti, atque operum eius

meritiuus

Digitized by Google

meritiuus valor talis tantuſque ſit, & auxiliis omnibus creaturæ cuiuis rationali ad orationem meritumque omne habendum ſit cauſa, & natura ſubinde prior, illico, atq; ante omne meritum creaturæ alterius, prædeſtinandi videntur, quotquot Deo prædeſtinandi videbuntur Non ſolum quia vlteriora alterius merita expectare, vbi infinita Chriſti merita adſunt, ſuperfluum omnino eſſet (id enim ex natura rei legeque prædeſtinandi ordinaria fieri non poſſe ſolummodo probaret non autem ea etiam ſuppoſitione de potentia adhuc abſoluta) ſed quia, & meritis, & dignitati Chriſti indecēs videatur, ac proinde in ea ſuppoſitione nullatenus poſſibile. Hæc autē difficultas contra concluſionē pro B. Virgine in quæſtione de facto à nobis certam. 2. ſtatuendum, directo militat: quare opportunius ibi tractanda, & expedienda à nobis erit. Secunda difficultas. Quia, etſi auxilia vni rationali creaturæ ad orandum, merendumque auxilia omnia intrinſeca, ac de reliquo prædeſtinationem alterius, à Deo ſolo prorſus liberaliter, ex ſeque, vel ex Chriſti etiam meritis donentur: ex auxilio illi vni collato, vt pro altero mereatur, & oret, huius alterius videtur prædeſtinatio inchoanda: cum inde eius ad gloriam infallibiliter conſequendam, atque ex ſcientia media prædeſtinationis, ac præuiſionis de auxiliis reliquis a Deo futuræ ſi vni illi auxilium donetur, vt pro hoc altero mereatur, & oret, atque ex intentione ſalutis alterius huius prædeſtinandi procul dubio exordiatur. Illud autem auxilium primum, vt vnus ille mereatur, oretque pro altero, ſub eadem illius merita quæ antecedit cadere nequit, vt patet: ſiquidem nequit principium meriti ſub idem meritum venire, vt ſæpe cum communi Theologorum docuimus, & contra inquieti ingenij recentiores paucos demonſtrauimus. Si autem dicas: auxilium illud ad orandum, merendumque pro altero ex anterioribus natura illius vnius meritis eſſe à Deo collata loco difficultatem moues, quam non ſoluis. Siquidem de auxilio illo ad meritum illius vnius, ob quod ei ad orandum, merendum, impetrandumque pro altero auxilia intrinſeca, & efficacia ad ſalutem argumentum idem recurrit: cum ex auxilio illo prima catenata ſeries ineffabilis ordinationis ad gloriam certo ab altero conſequendam incipere eodem argumento monſtretur.

2. Soarius noſter ab hoc argumentum, quod ipſe, vt vidimus q. 5. certam. 1. conſulto contra Vaſquez, inconſulto contra ſe etiam ipſum efformauit, in quæſtione præſente de poſſibili videtur negatiuam partem docturus, aſſerturuſque puram creaturam adæquatam prædeſtinationem alterius, ne potentia quidem abſoluta Dei, poſſe abſolute promereri: quia primum illud auxilium ad orandum, merendumque alteri vnde huius alterius prædeſtinatio inchoanda neceſſario eſt, promereri abſolute nequit. Id ſiquidem contra meritum Chriſti etiam pro adæquata noſtra prædeſtinatione, tanquam inextricabile argumentum opponit; tametſi aliunde meritum adæquatæ noſtræ prædeſtinationis, quæ noſtrum beneficium eſt, cum communi Theologorum, & Patrum, atque ſcripturæ, fideique dogmate defendat: nec ſuæ huic impugnationi, cui æque ſubinde, atque alij Theologi ſubiacet, ſolutionem tentauerit; quam tamen nos dedimus quæſt. 5. citat. certam. 2. Arriaga noſter diſputat. 37. ſection. 2. num. 20. §. *dicendum est* vt. Affirmatiuam partem tuetur, ac propoſitæ difficultati reſpondet: poſſe dari alteri creaturæ puræ ad auxilium adorandum merendumque alteri auxilia omnia, tum intrinſeca, efficacia à primo ad vltimum, quo perſeuerantia completur, ac ſalus infallibiliter ab hoc altero obtinebitur, quin auxilium illud oranti, ac merenti illi ex intentione ſalutis alterius à Deo donetur: ac proinde, quin ſit prædeſtinationis huius alterius effectus, vnde prædeſtinationis ordo, & catenata ſeries inchoetur: quo facillime fiet vnum ex Dei auxiliante gratia prædeſtinationis alterius, adæquatè etiam ſumptæ cauſam eſſe abſolute poſſe. Obiicit autem ſibi §. *Dices* [illegible]: quemuis prædeſtinationis ſuæ, adæquatè etiam ſumptæ cauſam eſſe abſolutè eo modo poſſe: admittit plane conſequentiam, vt neceſſariam quæ ſanè eo modo aſſerta longe à ſemipelagianiſmo abeſt, nulliſque abſurdo Theologico patet. Cenſet igitur auxilium efficax ex ſcientia media operationis futuræ, & conſecutionis ſalutis ſi illud donetur, abſque eius ſalutis intentione operaturo per illud prædeſtinato conferri a Deo ex alio fine poſſe, ac ſubinde non eſſe prædeſtinationis illius effectum: at vero, ſi ex ſalutis eius intentione donetur, non poſſe non illius prædeſtinationis effectum eſſe: ac demum neceſſariam eſſe illationem mutuam inter poſſibilitatem dandi auxilium merituro alterius prædeſtinationem ad meritum ex quo prædeſtinatio hæc eſt a Deo concipienda, ac non ex intentione ſalutis prædeſtinandi, & poſſibilitatem tribuendi auxilium efficax ex quo obtinenda ineffabiliter eſt meritoria actio, & ſalus prædeſtinando ipſi, non ex eius actionis & ſalutis eius intentione & deſiderio.

3. Dicendum igitur eſt puram creaturam prædeſtinationis alterius adæquatæ cauſam de congruo meritoriam abſolute eſſe poſſe. Eſt concluſio maioris partis Theologorum, qui de ea, vel expreſſe diſputarunt, vel ſuppoſuere, in q. de facto affirmantem concluſionem defendentes noſtrorum Ioannis Præpoſiti citatis q. 23. a. 8. dub 5. art. 46. verſu, *non ſolum Chriſtus* citat etiam Roderici Arriaga. Annibalis Ferdinandi Salazar. & aliorum certam. 2. Concluſionibus de facto à nobis ſtatuendis pro quibus ac ſubinde pro hac plures Patres abſolute ſtare ibidem conſtabit. Videtur autem eſſe contra noſtrum Herize ibidem citandum, qui pro negatiua concluſione de facto ratione vtitur, quæ etiam de poſſibili negatiuam videtur ſuadere à nobis facta num. 1. in prima propoſita difficultate ſed tamen, etſi huic ſuæ rationi obnoxius pro affirmatiua hac noſtra concluſione ibidem ſtetit Huius autem concluſionis rationes ab Arriaga datæ non placent. Nam primam [illegible] ex ſcientia media conſenſus, & ſalutis per illud conſequendæ abſque huius intentione dari alicui auxilium efficax poſſit, eſt impoſſibile: cum ſcientiæ conditionatæ euentus ſub aliquo medio directio, & vſus ad eligendum medium illud, non niſi ex intentione euentus illius eſſe poſſit ad alios quippe fines intentos ſcientia media impertinens eſt, ac ſubinde electionem medij illius ad eos obtinendos dirigere repugnat. Diſplicet ſecundum, non poſſe, ſcilicet medium habiturum effectum ex intentione effectus, ſeu finis obtinendi à Deo donari, quin ſit effectus prædeſtinationis. Si enim ex intentione inefficaci vera, ac ſeria, atque ex ſcientiæ ſimplicis intelligentiæ directione, quæ ſufficit, vt medium ex inefficaci finis intentione donetur, (vt plane poteſt donari, quia ad illum finem conducens & q. 5. certam. 2. vidimus) ex prædeſtinatione nō labitur, quæ neceſſario ſcientiæ mediæ directione requirit: quare neq; erit prædeſtinationis effectus.

4. Tertium de neceſſaria illatione mutua a poſſibilitate donandi auxilium efficax merituro ad meritum, ex quo certo prædeſtinabitur alter; ac non ex intentione ſalutis huius eo merito prædeſtinandi, ſed ex fine alio, ad poſſibilitatem donandi auxilium efficax & congruum ad conſenſum, & ſalutem a prædeſtinato obtinendam per illum, non ex conſenſus, & ſalutis intentione, ſed ex alio fine non magis placet. Primo: quia omnibus Theologis aduerſatur: quorum nemo hactenus dubitauit prædeſtinationem, eiuſque effectus à primo auxilio efficaci ſeu congrua vocatione prædeſtinato collata inchoari: immò id omnes, vt certum ſupponunt, ac proinde ex intentione ſalutis eorum a Deo donari; errarent autem in ea ſuppoſitione omnes, ſi non ex ea intentione ſed ex alia auxilium & vocatio congrua donari prædeſtinato à Deo poſſet: tunc enim ex prædeſtinatione ad ſalutem minime donaretur, vt patet. Fateor tamen non ita facilem, neque in terminis, vt aiunt, obſeruatam hactenus fuiſſe rationem diſparitatis Eſſe autem ea videtur, quod congrua vocatio, & auxiliū efficax ad cōſenſum de ſe, naturaque, & eſſentia ſua ad illum obtinendum ordinetur, nulliq; alteri finiſ ſpeciali, nec fines omnes tranſcendenti, poſſit inſeruire: ac proinde, neque ex alio fine ſpeciali, & nō trāſcendēte poſſit, ſecūdū conducentiā quā habet, ſiue ad poſſe ſiue ad actuale eſſe finis illius à Deo eligi, & apponi: vnde fit notitiā nō ſolum ſimplicis intelligentiæ de conducentia, ſed, & mediam de effectu, ſeu cōſenſu & ſalute quæ futura erit, ſi donetur a Deo expectandā eſſe, vt à Deo donetur, atque ex huius etiam directione eligatur ne quis ex Deo inopinatis bene operetur, & de ſe, quaſi furtiuo, ſalutē præripiat: cū autē alterius alteri auxilia gratiæ & prædeſtinationē merituri, & exiſtentia & merita ſpeciali, nec ſolum trāſcendentali fini poſſint abſolute inſeruire, tam hæc, quā auxilia ad meritū, ex quo alter auxiliū efficax, vtinā etiā cōſenſus, & ſalutis, demum effectum habituri ex alio fine, & ſcientia eligi à Deo poſſit, & apponi, id quod ſi meritum ex quo auxilium illud alteri obtinendum a Deo eſt oratio pro illo nō ſit

Digitized by Google

vt de Chriſti meritis diximus apertius faciliuſq; perceptu
eſt.imo etſi oratio pro illo ſit cum meriti propritotantis,
& conſecutionis amplioris gloriæ per illud ratio obiici
ab oratione nequeat,vt ſoli fini obtinendi alteri auxilium
deſeruire de ſe oratio illa poſſit vnde conſtat quo iure di-
xerimus certam. 2. etiam ex intentione inefficaci ſalutis
hominum potuiſſe Deum de Redempore & auxiliis ad
merita quibus omnis prædeſtinatæ creaturæ extitura præ-
deſtinatio erat prouidiſſe ex ſola ſimplicis intelligentiæ
non autem ſciẽtiæ mediæ directione, id enim totum libe-
rum Deo eſt cum multis aliis ſpecialibus finibus Chriſtus
eiuſque merita inſeruire apta ſint. Dixi autem *Specialibus
finibus non tranſcendentibus.* Vt obiectiones ex fine glo-
riæ Dei, & exercendæ ſuæ libertatis præoccuparem. Sunt
enim fines tranſcendentes omnem lectionem, & opera-
tionem Dei ad extra ex quouis ſpeciali fine eligat, ac
operetur ad extra Deus.

Et proximè dictis probatur facilè concluſio. Quia omnis
effectus prædeſtinationis ad gloriam alicuius debet eſſe
appoſitus ex intentione ſalutis, & electione directa per
ſcientiam mediam de ſalute per effectum illum infallibi-
liter, certoque conſequenda: atqui auxilia data alicui pu-
ræ creaturæ ad merendum alij auxilia ipſi intrinſeca, &
certo,infallibiliterq; coniungẽda cum gloria poſſunt eli-
gi, conferrique à Deo, neque ex intentione ſalutis ipſius
inefficaci (ex quo ſolummodo ſalua vtriuſque libertate
poſſunt,vt ſæpe oſtendimus) à Deo eligantur. & apponan-
tur: ergo poſſunt non eſſe effectus prædeſtinationis. Tunc
autem effectus prædeſtinationis ab auxilio primo intrin-
ſeco prædeſtinati alterius incipient atque prædeſtinatio
inchoabitur. Atqui hoc poteſt abſolutè vnius mereri al-
teri de congruo, vt aduerſarij etiam fatentur: ergo & ini-
tium prædeſtinationis. De eo verò ſolum difficultas erat,
vt adæquatè ſumptam prædeſtinationem & ſecundum
omnes eius effectus vnus alteri promereri de congruo
abſolute poſſet,vt ex aduerſariorum ratione claret. Dices.
Prædeſtinatio adæquatè ſumpta plura alia auxilia effica-
cia prædeſtinatio illi continet, vltra primum: ergo ex eo,
quod primum illud abſolute pura creatura alteri poſſit
mereri de congruo,poſſe illi de congruo adæquatè, & ſe-
cundum omnes ſuos effectus ſumptam prædeſtinationem
perperam infertur. Reſpondetur meritum congruum præ-
mio ad amuſſim minime reſpondere, vnde & ſuſcipere
magis, minuſque congruitatis reſpectu præmij, maximè
finiti poſſe meritum etiam idem: ac proinde meritum idẽ
reſpectu vnius auxilij congruentius quam reſpectu plu-
rium fore: aſt non amittere reſpectu horum ſimul abſo-
lute congruitatem: ad eam enim ſatis eſt ad illa elargien-
da anſam, & occaſionem eſſe abſolute poſſe, vt Patres cõ-
tra ſemipelagianos ſupra dicebant, inde etiam rationem
gratiæ euerti. Secundo: cum merita perfectiora elici ex
gratiæ auxilio à pura creatura abſolute poſſint, ad maius,
& maius præmium congruitas meriti in operibus perfe-
ctioribus ipſius poterit abſolute reperiri. Pone ergo opus,
cuius congruitas meritiua vnum tantum auxilium efficax
alterius pertingat: perfectius, & perfectius ipſius opus me-
rito æque congruo plura, & plura in præmium pertinget.
Denique Deiparæ merita à Deo excellentia conſidera:
quę, ſicut de Matris Dei dignitate Theologi docent,
infinitatis meriti fere premunt veſtigia: & in eis
cum abſolute puræ creaturæ ſint, non ſolum ita
obiicere, ſed vel obgannire concluſioni erubeſces.

CERTAMEN II.

Definitur quæſtio de facto.

IN quæſtione de facto negat Soar. ſupra puram illam
creaturam cauſam prædeſtinationis creaturæ alterius
extitiſſe, atque affirmantem ſententiam ſingularitatis no-
tat conſentit Soarij concluſioni Arriaga vbi proxime
num. 23. §. *Dico tertiò*, etſi non conſenſerit cenſuræ con-
ſenſi, & Herize diſp. 29. num. 5. eſt concluſioni ſolum, ex di-
uerſo tamen fundamento. Duo primi eo fundamento à
ratione nituntur. quod prædeſtinati omnes ſimul, & pro ſi-
gno naturæ eodem ante omnia merita electi efficaciter ad
gloriam, ſiue intentione, vel ordine intentionis prædeſti-
nati, cuius proinde, & prædeſtinationis anterioris ad me-
rita omnia nullum meritum cauſa eſſe poteſt; tametſi in
mediis, & gloria exequendis, ſiue ordine executionis lo-
cum merita vnius ad alterum prædeſtinatum poſſint ha-
bere de facto nec ſemel habuerint. Sed fundamentum hoc
de electione efficaci, ſiue prædeſtinatione ad gloriam in-
tentiua, ſeu intentionis ordine, ante præuiſa merita impli-
catorium oſtendimus, eoque reſpectu meritorum præde-
ſtinati ipſius, (de quibus ſolum Soario, & aſſeclis cum
Vaſquez, & eius diſcipulis quæſtio ibi fuerat) non ſtatim
de meritis alterius à prædeſtinato idem dicendum eſſe
legitima conſequentia deducitur. Neque omnium præde-
ſtinationem, ſeu electionem efficacem ad gloriam ordine
intentionis ante præuiſa cuiuſque prædeſtinandi ad ſui
electionem, & prædeſtinationem merita ad idem naturæ
ſignum pertinere fundamentum habet vllum: cum nec
coniunctæ natura ſua omnes illæ prædeſtinatorum ele-
ctiones ſint, nec aliquod afferatur ex Scriptura Patribus
aut ſtato aut communi Theologorum ſenſu expreſſo, aut
ex aliquo apud eoſdem recepto principio deductum. Soa-
rius ſpecialiter arguit, quia ex auxiliante gratia pro meri-
tuto data ad merendum alteri auxilia, quibus rectè ope-
retur, & gloriam conſequatur prædeſtinationis effectus ac
ſubinde prædeſtinatio inchoetur, quæ tamen ſub meritum
quod ex illis procedit cadere nequeunt. Sed & hoc diffe-
ctum ſatis eſt certam. 2. arguit ex Gregor. magno 1. dialog.
c. 8. ſcribente: *quia ipſa quoque perennis regni prædeſtina-
tio, ita eſt ab omnipotenti Deo diſpoſita, vt ad hoc electi pio
labore perueniant, quatenus poſtulãdo mereãtur*, executiue,
accipere, quod eis Deus ante ſæcula dare diſpoſuit. Sed cum
hæc de meritis propriis prædeſtinati ſint extra rem affe-
runtur. Producit proſperum etiam ſecundo de vocat. gent.
cap. vlt. vel penult. aientem. per electionem Dei ſtudium
orationis, & ſollicitudinis etiam alieno vt orationis To-
biæ pro vxoris à dæmone libertate exemplo oſtendit)
deſerendam non eſſe: *cum implendæ voluntatis Dei* (exe-
cutiue nimirum) *ita ſit præordinatus effectus*. Cæterum, et-
ſi executioni inſeruire dicat, vt nos etiam fatemur, ele-
ctioni, ſeu prædeſtinationi ad gloriam ex inefficaci ſalu-
tis intentione ortæ inſeruire non negat Proſper; immò
expreſſè de orationibus, & operibus prædeſtinati his ver-
bis aſſeruit. *Fruſtra dicitur, quod ratio operandi non ſit in
electis, cum ad hoc operantur, vt electi ſint*: quod etiam
vult Auguſtinus ab eodem Soario productus ex cap. 22.
de bono perſeuerantiæ ſcribens. *Si qui ſunt nondum vo-
cati pro eis, vt vocentur oremus: fortaſſe etiam ſic prædeſti-
nati ſunt, vt noſtris orationibus concedantur.* Eſt enim
ſenſus non de executione ſolum, ſed & de electione ad
fidem, quæ ex aliorum orationibus concepta eſt, alias for-
te non concipienda. Et ſane tam hi quam cæteri Patres ſi-
militer loquentes nihil de Soariſtico hoc ordine inten-
tionis, & executionis voluntatum efficacium vſquam co-
gitarũt (quẽ potius, vt ex eorum Principiis cõſtat, tãquã li-
bertati interuenientiũ noſtrorum operũ, & ſubinde meritò,
infẽſiſſimũ, ſi de eo cogitaſſent reiecisſẽt ſed de difficulta-
te ab Ethnicis de euerſione libertatis, ſtudiiſq; noſtri in tẽ-
pore in vtilitate, cum noſtra electio, & prædeſtinatio æter-
nitate in Deo præceſſerit: cui inde apertiſſime ſatisfaciunt,
quod electio, & prædeſtinatio ipſa, vt æternitate antecede-
ret ex noſtris orationibus, & rectis operationibus, tametſi
tempore poſterioribus, natura dependerit atque naturę or-
dine fuerit poſterior, vt ſæpe diximus. Aliud argumentum
ab abſurdo efformat, quod ſicut & Herize fundamentum
peculiare, cõtra concluſionẽ primã obiicimus, ac diluemus.

2. Dico primo: Deipara reliquorum omnium prædeſtina-
tionem adæquate ſumptã, & ſecundũ omnes eius effectus
de facto eſt promerita, ſi de prędeſtinatis ex meritis Chriſti
iuxta dicta q. 1. certam. 2. loquamur. Concluſionẽ hanc ex
Patrũ eruditione, & ſoliditate æquiualẽtibus terminis fun-
dauit, ac Theologicè illuſtrauit noſter Ferdinãdus Salazar
in cap. 8. Prou. ad verſ. 29. & de concept. cap. 11. à num. 1. ad
11. in incluſiuè, vt huius numeri fine (de prædeſtinatis ac
redemptis hominibus loquens) improbabile, nec immerito,
oppoſitã cenſuerit, ac nobis aliquid addendi exemerit fa-
cultatem, cui concluſioni, ſi in eius examẽ, & definitionem
incidiſſet, nec ſolã quæſtionem ne merito vnius ad præde-
ſtinationem alterius vniuerſim tractaſſet, Mag. meus Daza
cõſẽtiret vt ex concluſ. 2. cõſtabit. Et de prædeſtinatis ho-
minib. loquẽdo, probatur primo, quia ex Patrũ Salazar his
locis ingenti copia recitatorũ cõmuni, & expreſſa ſentẽtia
omnis gratia hominibus poſt peccatũ primorum parẽtum
à Deo præparata, & collata eſt per Mariam, eiuſque meri-

tamen

ra ; nec ſolum per merita virginalis eius fœtus Chriſti Redemptoris : atqui omnis effectus prædeſtinationis eſt gratia præparata collataque à Deo homini prædeſtinato: ergo omnis effectus prædeſtinationis hominum redemptorum,ac ſubinde prædeſtinatio corũ omnium adæquate ſumpta per Mariam eiuſque merita habita à Deo fuit confirmatur:quia vſque adeo omnia gratiæ dona meritis Mariæ redemptos homines debere Patres conſtanter aſſerunt, vt etiam originalium omnium ab ipſis contractorũ remiſſionem purgationemque,ac deterſionem eiſdem Mariæ meritis deberi conſtanter etiam iidem Patres expreſſe fateantur: vbi præclara antitheſi malorum omnium ab Eua,& Adamo in poſteros inductorum,eorumque non ad plenum ſolum,ſed ad exuberantiam reparatione, & inductione bonorum gratiæ in eoſdem per Mariæ rem ponderant & illuſtrant Iræneus.Tertulian. Epiphan. Auguſt. Petrus Damiã. Ildephonſ.Bernard.Cyrill.Alexand.recitati à Salazar, citat. c, 2. num. 8. 9. & 10.aliiſque in eandem ſentent. ab eodem recitati c. anteriori & ad prouerb 8. verſ 19. Probatur ſecundo ex Patribus pluribus ad eum verſum ab eodem Salazar productis, quibus inter captos, infenſoſque obiude homines Deo,ac ipſum Deum,huiuſque,& ſuum filium mediatricem reconciliatricem, ac reliquorum redemptricem æqua extenſione, etſi non æqua dignitate, cum Redemptore filio, ac proinde ipſi corredemptricem appellant. Baſil. Seleucian. Epiſc.ſerm.de Incarnat. *Aue,quæ inter Deum,& homines mediatrix intercedens, efficis, vt interiectus inimicitiæ paries tandem aliquando euertatur, terrenaque cœleſtibus coniungantur.* Ephrem de Laud.Virgin. *Aue mundi mediatrix glorioſiſſima: Aue mundi ſalus: Aue vniuerſi terrarum orbis conciliatrix.* Bernard. ſerm. de verb. Apocalyp. *fidelis Maria, quæ ſalutis antidotum & viris, & mulieribus propinaſti. Illa enim(Eua)miniſtra ſeductionis, hæc propitiationis:illa ſuggeſſit præuaricationem;hæc intecit redemptionem.* Multus etiam in hanc ſententiam eſt Anſelmus de excell. Virg. cap. 9. & 11. Arnold. Carnotenſ. tract. de laudib Virgini. *Stabat iuxta crucem Maria, non minor, quam matrem Dei decebat: fortaſſe,quia in morte filij intelligebat redemptionem mundi etiam ſua ipſa morte, cuius acerbitatem in talis, tantique filij morte patiebatur, ſe aliquid æſtimabat publico Redemptionis vniuerſi muneri addituram.* Quaſi id non addere de ſuo; & adiungere Dei Filij ac Redemptoris matrem dedeceret, id enim illa Arnoldi verba valent, *non minor, quàm Matrem Dei decebat*, in quam ſententiam plura Arnoldus tract. illo.

3 Sed luculentius idem ipſe tract. de verb. illis. *Mulier ecce Filius tuus.* Corredemptionis vniuerſi Marianæ cum filio rem totam, & modum pluribus, ſed his præſertim ediſſerit. *Nimirum in tabernaculo illo* (Caluariæ, & crucis) *duo videres altaria, aliud in pectore Mariæ, aliud in corpore Chriſti. Chriſtus carnem, Maria immolabat animam: optabat vero ipſa ad ſanguinem animæ, & carni, ſua addere ſanguinem, & eleuatis in cruce manibus celebrare cum filio ſacrificium veſpertinum, & cum Domino Ieſu corporali morte redemptionis noſtræ conſummare myſterium. Sed hoc ſolius Summi Sacerdotis priuilegium erat, vt de ſanguine munus intra ſancta inferret: cooperabatur tamen plurimum ſecundum modum ſuum ad propitiandum Deum.* Vtique cum Deo Filio ſuo etiam offenſo mediando, ſcite enim S Bernard. ſermon. citat. *Iam vtique neque ipſa mulier benedicta inter mulieres videbitur otioſa: inuenietur equidem locus eius in hac reconciliatione. Opus enim eſt mediatore ad mediatorem iſtum: nec alter nobis vtilior,quam Maria.* Eius vero mediatione offenſi Dei Filij voluntas humana inclinata,ita Patris,& ſuam voluntatem Diuinam placare hominibus pertexit,continuò ſubdit Arnoldus: *cum,tam propria,quam matris vota charitas Chriſti perferret ad Patrem:cum quod mater peteret, Filius approbaret. Pater donaret,diligebat Pater Filium, & Filius Patrem,Mater vero poſt vtrumque ardebat:vnumque erat,quod diuerſa exhibebãt officia,quod Pater bonus,quod Filius pius,quo Mater ſancta intendebat,quod in commune elaborabat dilectio ſimulque ſe complectebantur pietas, charitas, & bonitas, Matre ſupplicante, filio interpellente, te Patre propitiante Filius ad pectus Matris, & vbera, Pater ad Filij crucem, & vulnera, reſpiciebat: & quid inter hæc tanta pignora nõ moueret?* Indigẽtiæ igitur noſtræ,& ſuæ pietatis conſcia,nec myſterij redemptionis per Filium ignara,non ſolum illum, qua hominem ad eam peragendam, hortabatur,precibuſque vrgebat, ſed tam his, quam animæ immolatione ſuæ incruenta, in Filij morte, & cruentæ pro hominum reconciliatione, & reparatione ardentiſſimis votis,& Filium,qua Deum,& Patrem, mediatrix placebat, ac ſe filij redemptione piæ charitate,& miſericordia inſerebat, eiuſque interuentione expectata, & à Filio peracta eſt,& à Patre acceptata;cui etiam in Filij, cõmunis vtriuſq; pro nobis ad mortem oblatione, quaſi ex condicto Deiparam communicaſſe aureis hiſce verbis docuit Bernardus tom.1.ſermon.51.c.4. *O mira circa nos vtriuſque parentis I.C. pietatis dignitas! ô inæſtimabilis Dei,& Virginis dilectio charitatis! qui, vt ſeruum redimerent, communem Filium tradiderunt propter nimiam charitatem,qua Deus, & Virgo nos miſeros peccatores dilexerunt*: ita etiam cenſent Patres plures apud Salazar in cap. 8. prouerbior. verſ. 15. Nec puto Filium à patre, niſi ex Matris, cuius tanti Filius iure ipſo referebat, conſenſu voluntateque concordi in mortem pro reliquorum redemptione tradendum:id enim tantæ Matris dignitatem decebat.Hæc porro pro merito Virginis de facto gratiæ omnis redemptionis cuiuſmodi effectus omnis prædeſtinationis reliquorum a Virgine ipſa hominum ſunt) aperte faciunt, & ab authoritate rem euincunt ac ſubinde reliquorum omnium hominum prædeſtinationes adæquatè ſumptas meritis Deiparæ deberi: maxime, cum redemptionis gratia omnis ex meritis Chriſti, non, niſi morte ipſius conſummatis,fuerit quàm vt proxime ex Bernardo recitata,atque aliis citatis Patribus & ratione ſubiuncta pene infiniti meriti conſenſus, & Filij in mortem pro omnibus oblatio natura anteiuit.

4. Cæterũ cum concluſio de omnibus ex meritis Chriſti prædeſtinatis fuerit,atque Angelos omnes præter paucos protoparentum,vel cuſtodes vel tentatores ex meritis Chr.adæquate prædeſtinatos dixerimus q.5.certam 2.nihilq; de Virgin. merito dignitatis reſpectu gratiæ Angelorũ,quorũ nemo redemptus recõciliatuſq; Deo fuit præfata teſtimonia afferant; immo de gratia prima cum auxiliante,tum iuſtificante nullum ſit Patrum teſtimonium, difficileque admodum pluribus Theologis ex Chriſti (nedum Deiparæ) meritis fuiſſe, non videtur ad plenum probata concluſio, nec facilis probatu. Accedit gratiam Angelorum nullam gratiam redemptionis fuiſſe:ac proinde neque ex meritis Chriſti realiter formaliter morte conſummati: vnde anteceſſionis meritorum Virginis ad Filij mortem, & meritorum eius conſummationem, vt pro poſteriori gratiæ Angelis donarentur, argumentum præfatis teſtimoniis contentum,& ad rem præcipuum reſpectu gratiæ Angelorum vim non habet. Sed vero, cum Patres de gratia ſolum redemptionis ibi egerint, mirum non eſt nihil in eis pro gratia, & prædeſtinatione Angelorum de qua etiam concluſio noſtra eſt nobis eſſe præſidij. Eſt autem ſuratione Theologica vniuerſali pro omnibus non parum. Etenim, quemadmodum de Chriſto Domino dicebamus, de ipſius etiam Matre, Theologi ſtatuunt proportione ſeruata: quidquid honoris, gloriæque per ſcripturam,fidei,& ſtata Theologiæ dogmata liceat, ac Deiparam eiuſque merita deceat, concedendum ipſis de facto in bona Theologia eſt: atqui Virgini, eiuſque meritis gratiam omnem, atque prædeſtinationem ſubinde adæquatam reliquorum ab ipſa hominum, & Angelorum præfatorum, deberi per ſcripturam, fidei, ac Theologiæ ſtata dogmata licet, Deiparamque decet, atque ipſi eſt glorioſiſſimum:ergo de facto eſt in bona Theologia admittendum de ſcriptura conſtat minor:cum potius plura in ea ſint,quibus,etſi non efficaciter, anſula ſaltem huius concluſionis præbeatur, & fidei dogmata potius ei dem concluſioni fauent: cum Patres abſolute gratiam omnem Mariæ, eiuſque meritis deberi affirment, nulla Angelorum, hominumque diſtinctione, aut limitatione adiecta: atque Eccleſia *Matrem gratiæ* indefinitè, ac proinde vniuerſaliter appellet. Neque vllum Theologicum dogma contradicit: cum puram creaturam (nec tantæ,atque Maria eſt dignitatis) alteri adæquatè prædeſtinationem promereri abſolute recte ſtatuerimus Theologorum auctoritate, & ratione: & inſuper nullis puri hominis aut Angeli ex enumeratis, gratia aut meritum abſolutam Mariæ, & meritorum eius exiſtentiam anteceſſerit, vt inde repugnantia Theologica poſſit tentari

Sed expedienda tamen veniunt oppoſita à Soario, & Herize qui obiicit: puros omnes homines ſimul, & pro eodē ſigno fuiſſe prædeſtinatos, falſum tamen eſt, ac fere bonæ Theologiæ improbabile, ſi non excipiatur Deipara, quam ex prædeſtinatis per eius filium primogenita eius filia, atque ante reliquos naturæ ordine prædeſtinatam, vt docte Soar. t. 2. ii. 3. p. d. 3. ſect. 5. verſ. finem verſu *dici poteſt*, fol. mihi 38. col. 1. Quia primaria intentione matris præſeruatiue redimendæ Chriſtus aduenit: ex quo pro naturæ priori ad reliquos prædeſtinatam ex Chriſti meritis fuiſſe, in eius etiam ſententia de electione efficaci, & prædeſtinatione ad gloriam ante præuiſa merita prædeſtinati, conſequens eſt. Et quidem non omnes ſimul natura prædeſtinatos à Deo fuiſſe inde rectè cenſet Arrubal diſput. 80. cap. 2. Quod plurium conceptio, & exiſtentia abſoluta (quæ abs dubio eorum prædeſtinationi vt vidimus ſupponitur) Sanctorum aliorum, ac præſertim, & frequentius Mariæ meritis, ac precibus debeatur: qua ratione Arriaga ſupra in opinione, quæ electionem efficacem ad gloriam, nec præſuppoſitiue, nec conſtitutiue ad prædeſtinationem requirit, certum eſſe docet; licet electione efficaci ad prædeſtinationem alterutro modo requiſita male oppoſitum cenſeat. Obiicit ſecundo Herize, ad Chriſti dignitatem, & decentiam ſpectare, vt eis primum poſitis nullius alterius merita ad negotium prædeſtinationis reliquorum expectentur. Nihil contra concluſionem probat obiectio, cum ex Patribus viderimus, ſimul, & pro eodem ſigno motionis voluntatis Diuinæ, & Matris, & Filij merita ad reliquorum redemptionem concurriſſe: vnde Chriſti merita nihil poſteriorum meritorum Virginis expectarunt, ad in eorum conſortio Deum, vbi primum extitere, ſed reliquorum prædeſtinationem mouerunt, & vniuerſim vlterius aliquid pro poſteriori naturæ ex Dei voluntate expectari non ex ipſorum intrinſecà curtitate, dignitati Chriſti, ac meritorum eius infinitati non derogat. Ita enim phyſica eius mors natura meritis poſterior expectata eſt, vt in noſtra redemptione, & prædeſtinatione præmiarentur. Et quamuis è dignitate vnionis omnia humanitati Chriſti collata dona deberentur ad pleraque tamen & præcipua conferenda merita Chriſti poſterius natura expectata à Deo ſunt, quia glorioſius eis expectatis conferrentur. An non & ipſi glorioſius merita etiam Virginis expectari, vt Mater, cuius honor in filium redundat, corredemptricis, & gratiarum omnium Matris gloria afficeretur? obiicit Soarius. Ergo Sancti potuerunt mereri de congruo prædeſtinationem, & ſubſtantiam incarnationis, maxime Deipara, & alij Chriſti Progenitores, qui, vt ex ipſis propagaretur ſunt promeriti. Negatur conſequentia, quæ nec fuſiorem ſolutionem meretur: cum omnium ſententia Chriſti abſoluta exiſtentia, ac proinde ſubſtantia incarnationis, & prædeſtinatio omnem omnium prædeſtinatorum gratiam, ac meritum natura abſolutè anteceſſerit à merito vero progenitorum, vt tales eſſe ex Chriſti gratia mererentur, ad meritum prædeſtinationis, & ſubſtantiæ incarnationis, & mala conſequentia eſt, & ad rem præſentem impertinens.

Dico ſecundo: etſi Sancti alij aliis prædeſtinationem adæquatam promoueri abſolute poſſint, vt diximus, nemo tamen alterius prædeſtinationem adæquate ſumptam de facto meruit. Conſentio Herize Arriagæ, & magno meo magiſtro Dazæ. Non tamen priorum rationibus; ſed quia nimirum gratia auxilians alteri ad alterius prædeſtinati gratiam intrinſecam, primam etiam, promerendam effectus primus prædeſtinationis eſt ex intētione, & ſciētia media ſalutis conſequendæ ab illo alteri donata: cum meritis Chriſti, & Mariæ mediatricis, corredēptricisq; ſatis placitus Deus fuerit ad omnium, & ſingulorum prædeſtinationem concipiendam, nec oporteat alterius merita expectari, vt omni conducentia ad ſalutem cuiuſque à Deo apponantur & amentur: immo oporteat ad Filij, & Matris gloriam ſingularem non expectari: quod autem Auguſtinus, & Patres allij dicant Eccleſiam & fidem non habituram in Paulum notaſſet Stephanus, huius orationem medium determinatum prædeſtinationis Pauli fuiſſe probat ſed non eſt poſt quem eius prædeſtinationis effectus cœperint ab auxiliis Paulo intrinſecis.

DISPVTATIO IV.

De effectibus prædeſtinationis.

CONditiones, vt, ea quæ ad gloriam conſequendam conducunt, conferuntque, effectus prædeſtinationis ſint plures ab aliquibus recenſentur, atque ab aliis negantur. Vnde inter eos non vna, nec breuis ac plerumque otioſa diſputatio inſtituitur: quibus ablegandis ſola definitio prædeſtinationis ſatis eſſet, ſi attenderetur. Quidquid enim beneficij Dei non conducentis ſolum, ſed coniungendi de facto cum ſalute æterna cuiuſuis ex huius intentione vltra naturæ debitum prædeſtinatis obuenerit ex præſcientia, & præparatione beneficiorum Dei quibus ille certiſſimè liberabitur, ac ſubinde ex eius prædeſtinatione prouenire, quare & prædeſtinationis ipſius effectum eſſe citra dubiū eſt. Hinc quæſtio illa, An, vt prædeſtinationis effectus Dei gratia, & beneficium naturæ aliquo modo indebitum, & cum gloria cōiungendū ſit, ex meritis Chriſti eſſe debeat? ablegāda eſt: id enim examen alterius loci eſt: an ſcilicet gratia omnis modo quouis, ſupernaturalis non ſolum ad gloriam producens de facto, ſed abſolute conducens meritis Chriſti debeatur? Quod ad controuerſiam de gratia pertinet directo. Ad præſens autem, quidquid de eo aſſeratur, vel negetur ſi Dei aliquo modo ſupernaturale beneficium alicui collatum, & cum eius gloria coniungendum deprehēdatur, effectum prædeſtinationis ipſius habendum eſſe extra dubium eſt. Quænam vero horum tam in hominibus, quam in Angelis prædeſtinatis meritis Chriſti debeantur diſput. 3. q. 5. vbi: an & quibus adæquatam, ſeu in adæquatam prædeſtinationem Chriſtus fuerit promeritus ſtatuimus. Ex quo effectus prædeſtinationis & Angelorū, & hominum, qui ex meritis Chriſti fuerint qui etiam non fuerint abſque alio examine & diſputatione facile à quouis dignoſcētur. Quæ igitur præſenti diſputationi ſubsūt ea omnino ſunt. Primum, an naturalia prædeſtinati, etiam ipſius ſubſtantia, & exiſtētia, effectus prædeſtinationis ſint. Secūdo de ſupernaturalibus bonisq; operibus, & extrinſecis aliis. Tertium an gratia, & merita peccato prædeſtinati interrupta, vt primo etiam collata, & exiſtentia, in prædeſtinationis effectis debeant, recenſeri? an etiam in eis peccatis permiſſio debeat numerari?

QVÆSTIO I.

An naturalia prædeſtinati bona effectuſque prædeſtinationis ſint.

IN naturalibus prædeſtinati bonis de quibus nunc intrinſeca ipſi bona à Deo collata omnia continentur. Et primo ipſius ſubſtantia, & entitatiua exiſtentia abſoluta, ſiue eius eſſentiæ, & ſubſtantiæ identificata, ſiue, ipſi ſuperaddita vt recentiores Thomiſtæ Dominicani contendunt: parui enim ad rem hanc refert alterutro modo opineris. Secundo ſubſtantiæ illius paſſiones ſeu affectiones, vt bona indoles geniū, & bona inclinatio ad bonum & honeſtum, quam ad inhoneſtum & turpe propenſior. Hæc nonnulli animi dotes phyſice ipſis ſuperadditas eſſe volunt. Ego vero ſimilius longe organorum corporis, quibus anima ipſi immerſa ad ſuas vtitur functiones, eſſe reputo: nuſquam enim potentias vitales animo ipſi phyſice ſuperadditas ab eoque diuerſas recognoſco, immo eiuſmodi potentias ab animo diuerſas phyſice, & ſuperadditas repugnare non admodum ſegniter oſtendi controu. de anima, diſput. de ipſius potentiis. Cæterum alterutra opinio ſententiæ de hac referendæ intererit parui, cum in mea etiam ſententia bona indoles, geniumque aliquid vltra ſubſtantiam hominis prædeſtinati phyſicè addat, tametſi id non

Digitized by Google

id non ad animi potentias,ſed organa,quibus ad ſuas vtitur functiones,conſtituat. Ac tandem extrinſeca alia naturalia bona prædeſtinato continet quæſtin.

CERTAMEN I.

Quæſtionis Scopus Doctorum ſententiæ, ac noſtra circa naturam, & ſubſtantiam prædeſtinati de facto deciſio.

1. SI quæſtionis titulus attentè inſpiciatur, facile præſentis quæſtionis diſpicietur Scopus in eumque collinabimus, ac pleraque ad eius deciſionem media ab aliis Doctnribus: cum ab authoritate, tum à ratione mnta quieſcent. Non enim quæritur,an naturalia præfata prædeſtinati effectus prædeſtinationis abſolute ſint; ſed an ſint effectus prædeſtinationis *ſuæ*? nempè ipſius prædeſtinati, non alterius cuiuſpiam: quod, vt prædeſtinationis effectus eſſent, ſatis foret: cum alicuius prædeſtinatinnis, ac proinde prædeſtinationis abſolutè effectus inde præcisè eſſent, quod obtentioni gloriæ alterius, ob quam prædeſtinatus alter eis naturalibus à Den donaretur, inſeruirent, vt de ſe poſſunt & quæſt. 2.nſtendemus: etenim filij adeo vltra naturæ facultatem, & exigentiam hic, & nunc parentibus dati (vt Ioannes Baptiſta Patribus, & ætate, & Matris ſterilitate infæcundis, & alij orationibus potius quam naturæ debiti effectus) prædeſtinationis Parentum ſuorum fuiſſe certum eſt; cum inde plurima merita, quibus gratia, & gloria parentibus augeſcerent, obuenerint: eademque ratione de aliis quæſt. 1. agetur. Solum ergo de eis naturalibus bonis prædeſtinato à Deo collatis, & cum eius gloria de facto conniungendis, an prædeſtinationis ipſius propriæ effectus ſint, in præſentiarum diſputatur: quidquid de alia quæſtione, an ſint effectus prædeſtinationis alterius, ſeu alienæ, ſit dicendum: neque enim ex eiſdem principiis vtraque quæſtio dirimenda eſt, ſed ex diuerſis valde vnaquæque,vti ex dicendis conſtabit: vnde etiam clarebit, malè à pluribus affirmatiuæ ſententiæ in quæſtione præſente Patronis ex eo, quòd alienæ prædeſtinationis naturalia bona prædeſtinati effectus eſſe deprehendantur, & propriæ effecta eſſe deduci: nec melius ab aliis vtramque quæſtinnem in vnam abſque vlla diſtinctione confundi.

2. Soarius noſter lib. 3.de prædeſt. c.7. docet præfata omnia, & ſimilia naturalia, & effectus prædeſtinationis prædeſtinati ipſius eſſe. Conſentit Herize 1.p. d.30.c.5. num.24. pro qua citat etiam Arrubalem 1.p diſput.81. c.3.ſed ex huius limitatione, quam ſtatim refert, potuiſſet ipſum non referre. Petit enim Arrubal vt naturalia præfata effectus prædeſtinationis ſint, vt ſupra exigentiam, & nexum cauſarum naturalium à Deo producantur: quod nec Herize, nec Soarius requirunt, vt conſtat ex eodem Herize num.26. vbi de requiſito Arrubalem reprehendit. Quocirca, etſi Herize citato num.24. in eis omnibus naturalibus vt effectus prædeſtinationis ſint, quod ſint aliquo modo ſupernaturalia requirat, de ſupernaturalitate extrinſeca ab intentione Dei ſola finis gloriæ naturæ indebitæ, ex qua (licet ad naturalium cauſarum virtutem, & exigentiam ſpectent hic, & nunc ea omnia producantur, & fiant: quod valde diuerſum eſt, atque ad ſupernaturalitatem vniuerſim, etiam quoad modum, inſufficiens: ſiquidem naturalitas, vel ſupernaturalitas vniuerſim ex eo, quod naturalium cauſarum vires, & exigentiam ſuperent, vel nnn ſuperent, nec excedant, à Conciliis Patribus, & Theologis cunctis deſumitur; non autem ex fine naturali, vel ſupernaturali arbitrario à Deo in eis edendis ſibi præſtituto. Patet primo: quia alias, cum rem quamvis ex fine, vel naturali, vel ſupernaturali poſſet Deus prn libito producere nihil firmum de rei cuiuſvis ſupernaturalitate, vel naturalitate poſſet à nobis cum probabilitate definiri: cum de fine, ex quo à Deo productæ res ſint, conſtare nobis cum fundamento adhuc probabili, nequeat, ſitque vanæ diuinationis negotium. Secundò: quia nihil contra Pelagianos, vt Semipelagianos à Patribus, & Conciliis eſſet confectum: cum illi vocationi, & gratiæ internæ ex fine ſalutis, & gloriæ ſupernaturalis datam à Deo fuiſſe non negarint, immò verò ſuppoſuerint, vel virtute conceſſerint; ſed ſolum iuxta naturæ vires, & exigentiam nexumque,& ordinem cauſarum naturalium hic, & nunc prædeſtinatis à Deo conferri. Falſo etiam citatur prn ſua, & Soarij concluſione vniuerſali ab Herize præfatus Arrubal: ſiquidem ea d.2. ſubſtantiam prædeſtinati prædeſtinatinnis ſuæ effectum eſſe expreſsè, & mordicus negat: capite autem illo 3.de bona indole, & aliis ſecundum ſubſtantiam naturalibus, at vltra exigentiam, nexumque, & ordinem cauſarum prædeſtinati ſubſtantiæ à Den ſuperadditis ſolummndo loquitur. Conſentit tamen vniuerſali huic concluſinni, Nazar. 1. parte, quæſtione 23. articulo 2. controuerſia vn. concluſ. 10. & noſter etiam Arriaga d.38. ſectione 1. ſubſect.2. numern 9.

3. Dicendum primò: ſubſtantia ipſa, & entitas prædeſtinati non eſt de factn prædeſtinationis effectus: ita Vaſquez noſter diſput.93. c.4. Arrubal citato cap 2. Albelda d.72. Machin. d.48. ſect 2. concl.1. Faſſol. q.23. art 2. dub.5. concluſio hæc de facto probatur ab eius Patronis, atque à Faſolo vnicè ex duplici principio. Altero, quod adæquatè etiam ſumpta prædeſtinatio meritis Chriſti debeatur. Altero, quod Chriſtus, adhuc ſecundum ſubſtantiam, non niſi poſt peccatum præuiſum, & omnium prædeſtinandorum ſubſtantiam, & abſolutam exiſtentiam à Deo decretam, decretus etiam à Deo ſit. Primum ferè dogmaticum (quoad hominum præſertim prædeſtinationem) reputo ex dictis cnntrouerſ. 3. quæſtione 5. quoad Angelos vero omnes prædeſtinatos falſum, ſi de Protoparentum cuſtodibus loquamur, iuxta inibi dicta: cum eis prima gratiæ dona cum eorum gloria coniungenda promereri Chriſtus non potuerit, etſi reliquis Angelis prædeſtinatis ea etiam de facto verisſimilius meruerit. Secundum, quoad totum, verum non eſt. Siquidem, tametſi Chriſtus Dominus non, niſi poſt Adæ peccatum, & plurium etiam hominum Originalia, ac ſubinde eorum omnium exiſtentiam fuerit decretus; non tamen pnſt, ſed ante reliquorum hominum abſolutam exiſtentiam, ad quorum procreationem gratia ex meritis Chriſti de facto anteceſſit, vt vidimus controu. 3. de Incarnat d.2. q.1. cert. 3. num. 3. reſpectu quorum nihil hoc argumentum præſtare poteſt. Secundò probari ſolet ex pluribus Auguſtini locis, quibus contra Pelagianos, & Semipelagianos ſolum contendit nullam cauſam, anſulamve dari ex parte prædeſtinati ad ſuæ prædeſtinationis initium, quia non datur ad primam vocationem: ergo quidquid primam vocationem præcedit, gratiam, & effectum prædeſtinationis non eſſe ſupponit, tanquam rem, etiam hæreticis ipſis, nntam, & innegabilem: cum ante hominis creationem (ex qua inchoanda, iuxta propoſitam ſententiam gratia, & effectus prædeſtinationis eſſet) nullum, quantumvis exiguum meritum præcedens poſſet ab eis ad illum à Deo obtinendam prætendi: quibus conſone, etſi nos abſque meritis vllis creari, ac ſubinde gratis, admittat, atque ratinnabiliter creationem gratiam dici poſſe dicat, epiſtola 90.& 95. tamen gratiam & effectum prædeſtinationis eſſe negat: quia *alia* inquit *eſt gratia qua prædeſtinati vocamur iuſtificamur, & glorificamur*, & epiſtola 105. quibus reliqua, quæ vocationem gratiæ antecedunt, à gratia, effectuque prædeſtinationis remouet longiſſimè.

4. Verum Auguſtini teſtimonia ea ex parte ponderata parum contra affirmantem ſententiam vigent, nec ampliùs neganti noſtræ concluſioni fauent. Primò enim Aduerſarij dicunt (ac nemo poteſt non fateri. Auguſtinus omnibus eis locis aliiſque mox ſubiiciendis cum Pelagio eiuſque aſſeclis & reliquis Maſſilienſibus pugnabat, qui extrinſeca plura gratiæ Dei deputabant, ſolámque internam gratiam vocationis, vel omnem cum Pelagio, vel primam cum Maſſilienſibus, ac ſubinde iuſtificationis, & prædeſtinationis initium noſtris viribus, & me-

ritis ſubiiciebant: quare, vt ad rem cum ipſis diſputaret, atque eorum errorem propelleret de prædeſtinatione, quatenus à prima gratia internæ vocationis cenſetur, loqui ſolummodo debuit: nam de extrinſecis aliis naturalibus gratiam prædeſtinationis eſſe Heretici illi non negabant, immò vero aſſerebant, atque inde rationem gratiæ in internis Dei vocationibus ſubdole Pelagius apud Patres fatebatur, gratiam illam naturalem: immò, & externæ prædicationis intelligens, & admittens. Confirmatur: Nam effectum primum prædeſtinationis non ſemper incipere à prima adhuc interna vocationis gratiæ, certius, notiúſque eſt, quam vt ab Auguſtino ignorari poſſet, aut negari: immò ſæpe prædicationem fidei, & orationes Sanctorum, & ſimilia effectus prædeſtinationis, & anteriores internæ vocationi gratiæ frequentiſſimè docet, vt vidimus controu. 2. de ſcientia conditionata independenter à decreto ſubiectiuè abſoluto, & obiectiuè conditionato, in eius reſponſionibus ad quæſtiones Paganorum: Ergo ideo prædeſtinationis effectus ad gratiam internæ vocationis reſtrinxit, quia de ea ſolum lis ipſi cum Pelagianis, & Semipelagianis erat, non quia externas alias gratias atque naturalia reliqua, ac ſubinde ſubſtantiam prædeſtinati abſolutè relegaret. Confirmatur: quia nos ipſi, & reliqui negantis ſententiæ Doctores præfata, & pleráque alia ſimilia, in quibus etiam filios, eorumque conceptionem, & ortum, ac miraculoſam ſalutis, & vitæ aliquorum orationibus, atque Sanctorum meritis impetratum inter prædeſtinationis, ſaltem alterius, & quandoque propriæ, effectus receenſemus, & certam. 2. probabimus: ergò prædeſtinationis gratiæ, & effectus non ſola gratia internæ vocationis, & intrinſecorum ſupernaturalium bonorum ex ſententia Auguſtini, & noſtra continentur; ſed & alia naturalia, quamvis ad controuerſiæ ſuæ cum Pelagio, eiuſque aſſeclis, & reliquiis inſtitutum, reliquas, præter gratias internas vocationis, iuſtificationis, & glorificationis, ab effectibus prædeſtinationis ſemouerit, tanquam ad eam controuerſiam impertinentes.

5. Eiſdem tamen illis locis aliunde inſpectis negatiua noſtra concluſio ex ſenſu, & mente probatur Auguſtini: vt vero id conſtet duo in eius ſententia exploratiſſima (ex quibus ipſe contra Pelagianos, & eius reliquias eis locis, & vbivis diſcurrit) ſtatuenda ſunt. Primum agere eum ſemper de gratiis, & effectibus prædeſtinationis cuiuſque propriæ, non autem alienæ. Id patet: quia in eis ſolum gratiis, & effectibus prædeſtinationis propriæ, an ex purè naturalibus prædeſtinati ipſius, vt minimum inchoarent, præfati hæretici aberrarunt, non autem ex alienis naturalibus. Cum autem ad gratiam Dei per Chriſtum admittendam in negotio noſtræ prædeſtinationis ſcripturæ (Pauli præſertim) teſtimoniis à Patribus cogerentur, ad gratiam creationis cuiuſvis prædeſtinati recurrebant, vt diximus: ex eo autem quod de gratiis, & effectibus prædeſtinationis cuique propriæ, non autem alterius, & alienæ Auguſtinus ageret, fit planè, illum, dum negat creationē, & reliqua iure creationis debita dona prædeſtinato abſq; vllis eius meritis, ac proinde gratis à Deo collata eſſe gratiam, & effectū prędeſtinationis, non negare eſſe gratiam, & effectum prędeſtinationis abſolutè, prout omnem prædeſtinationem complectitur, ſiue propriam prędeſtinati, ſiue alienam, & prædeſtinati alterius, ſed ſolum prædeſtinationis propriæ ipſius prædeſtinati: de eo quippe ſolum, ac determinatè contra Pelagianos ad rem, atque ex inſtituto ab Auguſtino agebatur: vnde, etſi ea ipſa dona ſecundum ſubſtantiam naturalia effectus prædeſtinationis alienæ ab Auguſtino, & à nobis cum debitis circumſtantiis certamine 2. aſſignandis admittantur, nihil doctrinæ Auguſtini in eis locis, nec præſenti noſtræ ex ipſo ſtatuendæ inconſequens admittetur, & aduerſum: quare quæ diximus n. 3. Auguſtinum nos, ac reliquos negatiuæ huius concluſionis Authores vltra internam vocationis, iuſtificationis, &c. gratiam, gratias, & effectus alios, & quandoque eis anteriores admittere certum eſt, atque ad ponderationem illam locorum Auguſtini euacuandam efficax, non autem nobis aduerſum, ac ſubiiciendæ ponderationi euacuandæ ſatis: ex eo vero, quod Hæretici illi, vt gratiam per Chriſtum in negotio noſtræ prædeſtinationis, & propriæ vniuſcuiuſque à ſe admitti Patribus obtenderent, ad gratiam creationis, & donorum iure creationis cuique à Deo inditorum recurrerint, effectum eſt, vt Auguſtinus ex re, & ſcopo controuerſiæ cum ipſis habitæ ad ea omnia examinanda an ad gratiam, & effectus prædeſtinationis, cuique prædeſtinato propriæ ſpectent, atque ferendam de eo ſententiam ſuam opportunè procederet. Secundum in Auguſtini doctrina, & ſententia exploratiſſimum, atque in bona Theologia abſolutè dogmaticum (ſi de Prothoparentibus non loquamur) omnem hominum prædeſtinationem, eiuſq; gratiam, & effectum meritis Chriſti deberi, ac ſubinde eſſe gratiam Chriſti, & per Chriſtum.

6. His poſitis teſtimonia Auguſtini memorata pro noſtra concluſione, negante ſubſtantiam prædeſtinati prædeſtinationis eius effectum eſſe, firmiter inducuntur, & primo illud ex epiſtola 90. & 95. quod integrum ad rem præſentem ſic habet. *Etſi quadam non improbanda ratione dicitur gratia Dei, qua creati ſumus*; quia non præcedentium aliquorum operum meritis cuiuſque, ſed gratuita Dei bonitate donata eſt; *alia eſt tamen gratia, qua prædeſtinati vocamur, iuſtificamur, & glorificamur*: ac ſi dicat, fruſtra à Pelagianis, & Semipelagianis ad gratiam creationis, eiuſque iure dona reliqua prædeſtinato donata recurritur, vt gratia Dei prædeſtinatiua, tam ipſa creatio, quam reliqua eius iure ſubſequuta, & obuenientia prædeſtinato, atque prædeſtinationis effectus ſint, & cenſeantur: gratia quippe, & effectus prædeſtinationis cuiuſque alterius ordinis, & lineæ, quam creationis, & iuris naturæ ſunt: eandem ſubdolam eorum hæreticorum gratiæ Dei in prædeſtinationis vniuſcuiuſque negotio neceſſario interceſſuræ confeſſionem, gratiam creationis intelligentiam, impiam, & hæreticam verſutiam his aduerſatur Auguſt. ep. 105. *Auertat Deus hanc fallaciam à cordibus noſtris, vt naturam ipſam, qua homines conditi ſumus, dicamus & gratiam Chriſti, qua prædeſtinati ſumus.* Poſtremis autem verbis, dum gratiam prædeſtinationis *gratiam Chriſti* abſolutè dicit, omnem gratiam, & effectum proinde prædeſtinationis ex meritis Chriſti eſſe debere aſſerit, atque indubitatum Catholicis dogma ſupponit: ex quo principio dogmatico eundem recurſum hæreticorum pro gratiæ Dei neceſſitate pro negotio prædeſtinationis vniuſcuiuſque prædeſtinati ad gratiam creationis eiſdem poſtremis verbis refellit, & tribus eiſdem epiſtolis ſæpius conſtanter, & expreſſius iam recitatorum rationem ſubdens eandem, epiſt. 90. & 95. his verbis. *Chriſtus enim non eſt mortuus pro nobis, vt homines eſſemus, ſed vt iuſti eſſemus*, epiſt. vero 105. verbis hiſce: *Chriſtus non pro nullis, vt homines conderentur, ſed pro impiis mortuus eſt, vt iuſtificarentur.* Quod ipſum repetit de natura, & gratia capite 11. & ſerm. de verbis Domini capite 14. in quibus ratio hæc Auguſtini continetur, omnis gratia, & effectus prædeſtinationis vniuſcuiuſque noſtri eſt gratia Redemptionis, & ex meritis Chriſti morte conſummatis: at mortuus non eſt, vt homines conderemur, atque eſſemus: ergo nullius noſtri creatio, & abſolutum eſſe, ſiue ſubſtantia prædeſtinationis ſuæ gratia, & effectus eſt.

7. Alia ratione ex poſtremis verbis Auguſtini ipſum pro noſtra ſtare concluſione inferius oſtendam: nunc autem euaſionem proximæ ſententiæ, & argumenti à noſtro Soario, & aſſeclis tentatam præſtat occupare. Reſpondent igitur Auguſtinum loqui de creatione, ſiuè de productione hominis, eiuſque natura, & ſubſtantia ſecundum ſe ſolum ſpectatis: non autem, vti ob finem ſupernaturalem gloriæ producitur, & in rebus apponitur. Ea tamen ſolutio teſtimonia, & rationem Auguſtini ad concluſionem ſuam, & noſtram de facto non euacuat; præſertim in ita reſpondentium doctrina: etenim Soarius, vbi ita reſpondet, eiuſque aſſeclæ reliqui non ex alio fine ſed vnico gloriæ ſupernaturalis prædeſtinati, atque vnico Dei decreto de exiſtentia, & creatione abſoluta prædeſtinati ob finem gloriæ poſitum de facto in rebus, & creatum abſolutè prædeſtinatum vnumquemque defendunt: atqui Auguſtini teſtimonia de hominis creatione, & appoſitione abſoluta in rebus, decreto proinde, quo conditus, & appoſitus eſt, loquuntur: non de aliis decretis, & finibus, ob quos decerni abſolutè,

condique,

Digitized by Google

condique, & apponi à Deo poſſet prædeſtinatus: ergo eius creatio, & poſitio abſoluta à Deo ex fine gloriæ ſupernaturalis prædeſtinati ex meritis Chriſti, gratiáque ſubinde, & effectus prædeſtinationis de facto fuiſſe negatur, iuxta ipſorum doctrinam, ab Auguſtino: immò iuxta eorundem doctrinam intentio finis, ex quo homo decretus fuerit præſupponi ad decretum de eius conditione debet atque eodem decreto, quod electio ad eum finem eſt, amari: quare: vt ex fine gloriæ homo abſolutè condatur, nequit aliter, quam ex eo fine decerni; tametſi ſemel ex alio fine conditus, decretuſque abſolutè homo, poſſit à Deo ad finem gloriæ ordinari: tunc autem homo ipſe, eiuſque ſubſtantia, & productio ex ſupernaturalis gloriæ ſuæ fine non eſſet: quare, nec iuxta hanc ſolutionem, prædeſtinationis gratia, & effectus, Chriſti meritis debetur. Tertiò: quidquid contra præfatos Hæreticos eis locis Auguſtinus contendit, caſſatum ea ſolutione eſt: cum ipſi hominem, eiuſque creationem abſolutam ex fine ſupernaturalis gloriæ ſuæ, & ex meritis Chriſti fuiſſe æqua facilitate reſponderent. Quartò, ſupernaturalitas neceſſaria ad effectum, & gratiam prædeſtinationis ex meritis Chriſti, è fine ſupernaturalitate non deſumitur, ſed ex defectu virtutis actiuæ, & ex actiuæ naturalium cauſarum ad illa, iuxta Patres, & Concilia, & entis ſupernaturalis eſſentiam, & definitionem ab ipſis explicatam, & à tota Theologia receptam, vt contra Herize notabamus n. 2. quin, ſi præuia ad finem ſuprà exigentiam, & actiuitatem naturæ totius, omniumque cauſarum naturalium non ſint, nec finis ſuprà naturam, ac proinde ſupernaturalis eſſe poteſt. Quintò: cum non minus reprobi, quam prædeſtinati ex fine gloriæ ſupernaturalis ipſorum fuerint per hos Authores à Deo abſolutè decreti, producti, atque in rebus poſiti, & illos etiam omnes ex meritis Chriſti fuiſſe productos dicendum iuxta hanc ſolutionem erit: quoniam, etſi nihil contra dogmata Theologica videatur rigore conſequentiæ contineri, minus tamen benè auribus ſonat ei propoſitioni apud Theologiam inſuetis.

8. Poſtremo Auguſtini teſtimonio ex epiſt. 105. verbis illis, *ſed pro impiis ſolummodo Chriſtus mortuus eſt, vt iuſtificarentur* (quæ reperi diximus de natura & gratia c. 11. & ſerm. de verb. Domini cap. 14. eorum ſententia ſuppoſita vel æquiualenter aſſerta c. 14. de bono perſeuerantiæ his verbis. *Si Dei altiori iudicio à perditionis maſſa non ſunt gratia prædeſtinatione diſcreti*) aliud eſt ab eius authoritate pro negatiua hac concluſione argumentum: Etenim impij, & perditionis abſolutè maſſa non ſunt homines pro ſtatu poſſibilitatis adhuc præciſiuè, ſed iam vel peccato originali ſaltem infecti, vel ei proximè obnoxij, atque ad maſſam perditionis ex Adamo eiuſque præuaricatione pertinentes (loquor cum Auguſtino de puris hominibus reliquis à Deipara quæ nullo ex eis modis impia nec ad perditionis maſſam pertinens, peccatóve originali obnoxia fuit; ſed præſeruatiuè, nedum à peccato, verum ab obnoxietate, & debito eius à filio, & per filium multis retrogradibus redempta) quod abſoluta ſolum propagatione ex Adamo, qua eius propagines, atque ad eius familiam pertinentes, atque peccato, abſolutè obnoxij conſtituuntur, fieri poteſt: ergo ad prædeſtinationem adæquatè ſumptam, & qua prædeſtinatus ex perditionis maſſa decernitur à reprobis (qui alia maſſæ illius pars ſunt) ac ſubinde gratiam omnem, & effectum prædeſtinationis, ſupponitur abſoluta eorum ex Adamo propagatio, productio, & exiſtentia, ex ſententia Auguſtini: ergo nequit eſſe prædeſtinationis ipſius gratia, aut effectus. Dices, poſita (vt reuera fuit) cæterorum à Deipara incluſione in pacto Prothoparentum pro poſteris, eorum propagatio ex Adamo eſt originalis peccati ipſorum vltimum complementum, ergo non ſolum ſupponuntur homines peccato obnoxij, ſed iam etiam peccatores, ſi eorum propagatio, productio, & abſoluta exiſtentia ad initium gratiæ prædeſtinationis ex meritis Chriſti eſt ſupponenda, ac proinde, & gradatim poſterius, & poſterius erunt homines per Chriſti merita prædeſtinandi. Reſpondetur primò propagationem ex Adamo, ſe ipſa, ſola, & formaliter ſumpta non eſſe complementum vltimum originalis peccati, ſed vt coniuncta cum negatione infuſionis gratiæ in primo illo inſtanti durationis, qua homo primum extitit, atque ex Adamo propagatus eſt: ſi enim tunc ſimul gratia infundatur, quæ formaliter peccato opponitur, omni mortali etiam originali, etſi ob incluſionem in pacto Prothoparentum, atque ex ipſis propagationem in Adamo peccauerit, & obnoxius originali contrahendo ſit, ipſum tamen non contrahet: vt qui Deiparam in pacto incluſam, debitumque originalis contraxiſſe volunt, illud tamen non incurriſſe defendunt, atque ea ratione Theologizantur omnes. Sed tamen eo permiſſo: quod poſterius, & poſterius homines per Chriſtum, eiuſque merita prædeſtinentur, nihil abſurdi continet, ſed veritatem aliam, quam docuimus probauimuſque controu. 3. de incarn. diſp. 3. de ordine decretorum incarnationis diſputantes. Porrò à ratione æque firmiter, immò firmius adhuc probari concluſio hæc de facto poteſt ex concluſione 2. eiuſque probationibus iam ſubiiciendis: quibus vniuerſim ſubſtantiæ cuius prædeſtinati negatur poſſe eſſe ſuæ prædeſtinationis effectum, etenim à potentia ad actum negatiuè ineuitabilis prorſus conſequentia eſt.

CERTAMEN II.

Nec de poſſibili ſubſtantia prædeſtinati prædeſtinationis eius effectus eſt.

1. Dicendum eſt ſecundo. Subſtantia, & productio prædeſtinati nequit eſſe ſuæ prædeſtinationis effectus. Habet eoſdem Patronos quos dedimus pro concluſione prima, dum enim illam à ratione probant, rationem impoſſibilitatis hic aſſertæ, vt non ad formam & in terminis adſtruant, & efforment attingunt tamen. Sed miretis magis, Soarium ipſum contentioſum etiam Patronum habet Prolegomeno 3. de gratia vbi veram rationem gratiæ naturæ productioni conuenire non poſſe contendit: quia, vt Deus bonum velit homini, vt bonum illius eſt: atque, vt ad rationem gratiæ requiritur, oportet, vt homo iam productus ſupponatur, quod veriſſimum eſt, at ipſius doctrinæ conſequens, ſiquidem per Soarium nil poteſt eſſe effectus prædeſtinationis, quin gratia ſit, & ſupponat ſubſtantiam & naturam hominis cui gratia eſt: atqui ſubſtantia, & natura hominis prædeſtinati eiuſque abſoluta productio, nec ſupponit, nec poteſt ſupponere ſubſtantiam, & naturam prædeſtinati: ergo neque eſt, neque eſſe poteſt gratia, & effectus prædeſtinationis ipſius per, & contra Soarium ipſum. Attigit tamen, vt dixi hoc loco, vnde in conſequentiæ redarguitur rationem; qua illam poſſet vitare: Eam rationem ſatis congruam reddidit Magiſter meus Didacus Daza ex communi noſtro Magiſtro Patre Vaſquez: quia nimirum finis beatitudinis, & gratiæ cuiuſvis ad ipſam conducentis, & perducentis prædeſtinatum comparatur ad hunc vt finis *qui* ad finem *cui*: atque, vt forma ad ſubiectum, non autem vti finis ad medium: at forma omnis ſupponit natura ſua ac neceſſario ſubiectum iam exiſtens: ergo & finis beatitudinis, eiuſque intentio, & mediorum ad ipſum de facto conſequendum prouidentia, & prædeſtinatio ſupponit prædeſtinatum, cui gloria intendenda, & de mediis ad illam prouidendum per prædeſtinationem eſt. Argumentum hoc de ſeſe ſatis congruum, & veroſimile apparet: tamen aliquid aliud reſtat addendum ad totam eius efficaciam explicandam; quod neſcio an ab eius efformatoribus fuerit indagatum vel omiſſum: Æſtimo autem indagatum non fuiſſe: quia vterque complacentiam Dei erga poſſibilia pro ſtatu præciſiuæ poſſibilitatis eſſe poſſe plane admittit; quo admiſſo, ratio finis *cui*, & cuius gratia, ſiue ex cuius complacentia finis gloriæ *qui*, & propter quem media à Deo amari, fierique debent, etiam ex ea ſui pro ſtatu poſſibilitatis complacentia, & ſalutis, ac beatitudinis eius amore, fieri, (tametſi anterius ad beatitudinem, mediáque reliqua

ad

Digitized by Google

ad ipſam) non poſſe, minimè probat; ac proinde nec medium, ſeu effectum eſſe prædeſtinationis repugnare, vt cum eis Doctorib. 2. hæc concluſio ſtatuit.

2. Ex noſtris autem principiis ex eo, quod prædeſtinatus ſit finis *qui*, & ſubinde, ex cuius complacentia, cum finis *qui* ſiue eius beatitudo, ac propter ipſam media, quibus ea à prædeſtinato obtineatur, amentur, eligantur, & prædeſtinatione prouideantur, prædeſtinati exiſtentiam, & productionem abſolutam debere neceſſario ſupponi, ac proinde non poſſe illam effectum prædeſtinationis eſſe facile, ac dilucide probatur. Omnis amor finis *qui*, & ſubſequens electio mediorum ad illum obtinendum debet neceſſario eſſe ex complacentia in fine *cui*, ſiue perſona, cuius gratia, cum finis ipſi amatur, tum media ad illum ipſi obtinendum prouidentur: atqui omnis complacentia in fine *cui* ſiue perſona, cuius gratia ipſi finis amatur, & media ad illum obtinendum prouidentur, abſolutam productionem, & exiſtentiam finis *cui*, & perſonæ neceſſario ſupponit: ergo omnis amor finis *qui*, & mediorum ad illum obtinendum, eorumque prouidentia ſupponit neceſſario abſolutam productionem, & exiſtentiam finis *cui*, ſiue perſonæ, cuius gratia, & finis *qui* & media ad ipſum conſequendum amantur, & prouidentur; ergo abſoluta productio, & exiſtentia finis *cui*, ſeu perſonæ, cuius gratia & finis, & media amantur, & ad illum obtinendum prouidentur, amoris & prouidentiæ horum nequit eſſe effectus. Poſtrema hæc conſequentia eſt euidens; nihil enim poteſt eſſe principium productiuum eius, quod natura & eſſentia ſua abſolutè productum, & exiſtens ſupponit; ni plura contradictoria contra mutuam cauſalitatem cauſarum, quæ, vt cauſent abſolutam exiſtentiam ſupponunt à nobis, cum in phyſicis, controuerſia de cauſis, tum in hoc, & reliquis Theologicis tomis notata admittantur. Pergo: atqui omnis prædeſtinatus eſt finis *cui*, ſeu perſona, cuius gratia finis *qui* beatitudinis ſuæ, & media ad illum amantur atq; prædeſtinatione prouidentur: ergo nequit eſſe amoris finis, & mediorum, atque prouidentiæ illorum, ſiue prædeſtinationis effectus: concludit euidenter diſcurſus, ſi primi ſyllogiſmi minor firma conſiſtat, quam ſic probo. Nulla complacentia eſſe in aliquo poteſt, pro ſtatu ſolius poſſibilitatis præciſiuè cognito, & conſiderato, ſed ſolum in poſitiuè exiſtenti: atqui reſpectu finis *cui*, ſeu cuius gratia finis *qui* & media amantur, ac prouidentur, eſt complacentia aliqua: ergo ſupponit eius finis *cui*, & perſonæ, cuius gratia, non ſolum poſſibilitatem præciſiuam, ſed poſitiuam eius abſolutam exiſtentiam & productionem. Concludit etiam ſyllogiſmus, ſi maior ſit firma; probata vero à nobis, & ab oppoſitionibus vindicata fusè eſt contr. 4. de voluntate diſp. de affectibus Dei erga creaturas, & ſummariè controu. 6. de prouidentia. Quod ſi ex quo fine alio, quam ſuæ beatitudinis productus prædeſtinatus, & exiſtens abſolutè ad ſui prædeſtinationem ſupponatur inquiras. Dico, ſi de fine determinato ſpeciali roges, rem puræ diuinationis inquirere te, cum plures eſſe poſſint, nec ſit de aliquo reuelatio, neque apud Patres aliquod indicium inſinuatum, communi locutioni, quod ad finem gloriæ conditi à Deo ſimus ſatisfeci citata controu. 6.

3. Iam fundamentis contrariæ ſententiæ occurrere pronum ex dictis pro noſtra ſententia eſt, dicunt primo; ſubſtantia prædeſtinati ita ad obtinendam ab ipſo de facto gloriam conducit, vt ſine ea nequeat ab ipſo gloria obtineri, vt de ſe claret: idque à Deo non ignoratur, cum prædeſtinatum producit: ſed reliqua media, quæ ita, atque ex ſcientia gloriæ per ipſa de facto obtinendæ ex eo præciſè, quod ita, & ex ea ſcientia à Deo apponantur, ſunt effectus, & gratia prædeſtinationis: ergo & ſubſtantia prædeſtinati gratia, & effectus prædeſtinationis ſuæ erunt. Diſtingue iuxta dicta primam partem maioris: ſubſtantia prædeſtinati eſt aliquid neceſſariiſſimum ad obtinendam ab ipſo gloriam, vt *medium* nego, vt *ſubiectum*, & finis *cui* ipſa intenditur, & ad quam media à Deo præparantur, concedo: inde autem, vt vidimus, potius infertur eius ſubſtantiam à prædeſtinatione non poni, ſed ſupponi. Quod autem dicitur Deum non ignorare ſubſtantiam illam cum gloria coniungendam, imò id ſcire, cum prædeſtinandum producis, materialiter, & comitanter identicè, admittendum eſt: formaliter verò, & directiuè ad prædeſtinati productionem, eſt falſum, & negandum; cum enim non ex intentione gloriæ ſuæ, ſed ex alio fine homo productus primo, & abſolutè exiſtens prædeſtinationi ſuæ natura præcedat, ex ea ſcientia de ipſius coniunctione cum gloria ſua (quæ, ne intenditur quidem pro ſigno illo, neque intendi ipſi vt diximus pro illo poteſt) nequit ipſius abſoluta productio, & exiſtentia à Deo decerni, ac proindè, etſi ea ſcientia omniſcio Deo adſit ad eas à Deo decernendas impertinenter prorſus ſe habet. ſecus ad media infallibiliter coniungenda cum ſalute & gloria prædeſtinati ex ſubſecuta ad eius productionem intentione per prædeſtinationem apponenda quæ niſi ex ſcientia media eiuſque directione diſponi, apponique prædeſtinatiuè non poſſunt, vt d. 2. demonſtrauimus.

4. Dices, mors opportuna, & quandoque immatura, & primum abſolutum non eſſe prædeſtinati, ſuæ eſt prædeſtinationis effectus, vt conſtat ex illo ſapientiæ. *Raptus eſt ne malitia mutaret intellectum eius*, &c. Et vniuerſim de electis omnibus propè finale iuditium victuris dicitur Matth. 24. *Sed propter electos breuiabuntur dies illi*, perſecutionis Antichriſti, vt mundus hic, atque eorum vita ſubinde finiatur, ne perſecutioni ſuccumbant, & pereant: ergò & eius abſolutum primum eſſe, & ſubſtantia primo exiſtens, & producta prædeſtinati prædeſtinationis eius effectus eſt, eſſeve ſaltem abſolutè poteſt. Contrariorum quippe eadem vt vulgo dicitur eſſe ratio debet. Confirmatur: quia plurium peccatorum conſeruatio, quovſque eos tandem de anteacta perdita vita ſua pœniteat, & finali pœnitentia ſaluentur, effectus prædeſtinationis ipſorum procul dubio eſt: ergo & eorum prima abſoluta productio, & exiſtentia. Probatur conſequentia: ſiquidem & ſubſtantia prædeſtinati conſeruata eadem eſt, quæ primo producta & productio qua ſequenti duratione producitur vel eadem eſt cum prima ipſius productione, vel ipſi omnino ſimilis, & æqualis. Antecedenti vtroque admiſſo negatur conſequentia vtraque; quia tam mors quam vitæ conſeruatio accidentarium quid eſt primo productæ ſubſtantiæ prædeſtinati, quam realiter vtraque eſſentia ſua ſupponit, & quæ vt ſubiectum, & finis *cui* prædeſtinationi neceſſario ſupponitur, vt vidimus; ſecus autem mors, aut conſeruatio.

5. Opponitur S. Th. 1 p. q. 23. art. 8. dicens conceptionem Iacob precibus Iſaac Patris à Deo obtentam prædeſtinationis ipſius Iacob effectum fuiſſe: ea verò fuit ſubſtantiæ Iacob prima exiſtentia, & productio. Cæterùm S. Thom. nullatenus eo articulo docet, quod opponitur, quæ autem aduerſariis ita abſonare potuerunt argumentis: *ſed contra* eius articuli, vbi nihil S. Thom. affirmat, ſed ſolum dubiam reddit quæſtionem, quam verſat vt in reliquis argumentis, *ſed contra* ſolet, & neque de hac quæſtione agit ſed de illa, an prædeſtinatio alicuius precibus Sanctorum poſſit iuuari: neque de conceptione Iacobi, ſed de natiuitate, quæ ad hoc deſeruiit, vt poſſet fide parentum ab originali mundari. Directè autem quæſtioni reſpondens tandem, ſolum concludit, Iſaaci orationem aliquo modo ad effectum prædeſtinationis Iacob iuuiſſe: quia ni conceptus natuſque fuiſſet prædeſtinatio non eſſet impleta, quod veriſſimum eſt: quia neque eſſet prædeſtinatus neque vllus prædeſtinationis eius effectus: non tamen, quia conceptio ipſa effectus eſſet prædeſtinationis illius, ſed quia eius productio, & exiſtentia ad prædeſtinationem Iacobi, ac ſubindè omnes prædeſtinationis eius effectus neceſſario ſupponenda, non eſſet: ac proindè, quæ ipſam impetrarunt, Iſaaci preces prædeſtinationem iuuerunt, etſi ipſa prædeſtinationis Iacobi effectus minimè fuerit. Reliqua quæ Soarius, & aſſeclæ contra præfatas concluſiones à paritate, & exemplis opponunt, eo conſequentiæ vitio laborant quod notabamus n. 1. ex eo enim, quod prima vnius productio effectus prædeſtinationis alterius fuerit de facto, eſſeve poſſit, & propriæ prædeſtinationis eſſe de facto, vel ſaltem eſſe poſſe malè concludunt, vt ex ratione noſtræ concluſionis claret.

CERTA

Digitized by Google

CERTAMEN III.

De reliquis naturalibus quoad ſubſtantiam bonis prædeſtinati varijs concluſionibus deciditur.

1. Nihil naturale, vel ſubſtantiæ prædeſtinati identificatum, vel pro naturæ priori præſuppoſitum effectus prædeſtinationis eius eſſe poteſt, ſiue ea, quoad modum etiam naturalia, ſiue ſupernaturalia quoad modum,& quantumvis miraculoſa ſint. Concluſio hæc ex concluſionibus duabus præmiſſis euidenter deducitur hoc argumento: omnis effectus prædeſtinationis cuiuſvis prædeſtinati eſſentia ſua poſterior natura eſt prædeſtinatione ipſius, ac ſubindè eo omni, quod ad ipſam neceſſario præſupponitur: atqui ad cuiuſvis prædeſtinationem neceſſario eius ſubſtantia præſupponitur: ergo omnis effectus prædeſtinationis cuiuſvis poſterior eſt natura, quam ſubſtantia prædeſtinati. Tum ſic; nil, quod ſubſtantiæ, & naturæ prædeſtinati identificatur, ipſamve præcedit, ſiue naturale illud prorſus, ſiue ſupernaturale ſit, poteſt eſſe eius ſubſtantia, & natura poſterius vt patet: ergo nec effectus prædeſtinationis prædeſtinati. Hinc infertur primo in noſtra,& aliorum veroſimiliori longè ſententia potentias animæ, cuius ſunt, realiter identificante effectus prædeſtinationis eſſe non poſſe: infertur corporis, & organorum eius temperamentum, quod, vt diximus bonam hominis indolem,genium, & ingenium complet, & conſtituit, ſiue iuxta, ſiue vltra exigentiam & actiuitatem cauſarum naturalium à Deo productum pro naturæ priori ad animæ infuſionem fuerit, effectum prædeſtinationis hominis per illam conſtituti eſſe minimè poſſe,& alia plura de extrinſecis hominis abſolutam productionem ſubſtantiam, quovis modo, & gradu antecedentibus, ſimiliter æqua certitudine inferuntur. quæ proinde ſigillatim referre prolixum eſſet,ac otioſum.

2. Dico ſecundo: Quæcunque naturalia omninò ſiue prædeſtinato intrinſecus adiuncta ſiue extrinſecus, iuxta cauſarum naturalium puram actiuitatem, exigentiam, & diſpoſitionem debitam effectus prædeſtinationis prædeſtinati ipſius eſſe non poſſunt: eſt ferè dogmatica concluſio. Probatur: omnis effectus prædeſtinationis debet eſſe, aliquo modo ſaltem, ſupernaturale: ſed quæcunque iuxta puram actiuitatem exigentiam, & diſpoſitionem debitam cauſarum naturalium, & ſunt, & fiunt, nullo modo ſunt ſupernaturalia: ergò quæcunque ita fiunt & ſunt effectus prædeſtinationis eſſe non poſſunt: Conſecutio eſt legitima. Maior dogmatica, minor mihi etiam dogmatica ex Conciliis, & Patribus contra Pelagium,& aſſeclas agentibus: quos, quia naturæ puræ actiuitate,& naturali cauſarum, abſque alicuius vltra creationis, & naturalis diſpoſitionis iura, interuentu, opera prædeſtinationi prætendebant hæreſis damnarunt. Dixi mihi dogmaticam, ne modum ſupernaturalitatis inefficacibus, iuxta puram exigentiam actiuitatem, & diſpoſitionem naturalem ex fine ſupernaturali à Deo in alicuius rei ſecundum ſubſtantiam naturali productione intento à Soario,& Herize, & aliis ad inuentum abſolutè graui cenſura ſugillem, tametſi eum efficaciter reiecerim certam. t. num. 2. ex entis naturalis, & ſupernaturalis definitionibus tota Theologia, ex Patribus Conciliiſque receptis, atque ex euacuatione omnium, quibus Patres, & Concilia præfatos Hæreticos vrgebant,& damnabant. Hinc inferes animæ potentias, etſi ab ea realiter diuerſas,& ſuperadditas, vt ordinaria prouidentia producuntur effectus prędeſtinationis eſſe non poſſe: idemque de bona indole ingenio,& maiori perfectione temperamenti,(quo hæc conſtituuntur) naturali rerum curſu adquiſita à nobis, & ſic de pluribus aliis.

3. Dicendum tertiò: naturalia, quoad ſubſtantiam, omnia, quæ abſolutam prædeſtinati exiſtentiam, & ſubſtantiam ſupponunt ac de facto gloriæ conſecutioni ſubſeruiunt, ſiue intrinſecus ipſi inhærentia ſint, ſiue extrinſecus adiuncta, dummodo præter naturalem cauſarum, rerumque actiuitatem exigentiam, & diſpoſitionem (cauſis etiam naturalibus ad illa inadæquatè concurrentibus) à Deo ſunt,& fiunt, effectus prædeſtinationis prædeſtinati illius ſunt in hac concl. Theologi omnes, illi & etiam, qui ſuper præmiſſis decertarunt, amicè conueniunt; Soarius videlicet cum ſuis, Vaſq. cum aſſeclis, & Herize; tametſi hic cum Soariſtis plus nimium doceat, vt vidimus proxime: ſcilicet ex ſupernaturalitate finis, ob quem à Deo producuntur quæcumque cum gloria prædeſtinati infallibiliter coniungentur, ſatis habere modi ſupernaturalis, vt effectus prædeſtinationis ſint,& gratia ſubindè per Chriſtum licet ex naturali rerũ,& cauſarum naturalium curſu, & diſpoſitione proueniant. Quo ſuper aliam Soariſtarum inconſequentiam alibi proſequendam noto. Negant enim operi bono morali vitæ æternæ meritum omne, quantumvis, intra congruitatem adhuc, minutulum: cum tamen iuxta hanc doctrinam, etſi naturali rerum curſu proueniant, tam bona moralia opera, quam cogitationes, quibus ad ea impellimur, ex fine gloriæ prædeſtinati mediis ipſis conſequendæ ſatis modi ſupernaturalis per ipſos habeant, vt effectus prædeſtinationis,& gratia ſubinde per Chriſtum ſint, atque habeantur. His tamen alio, vt diximus, miſſis, probatur noſtra communis concluſio: quia ea quæcunque vltra naturalem, & debitum curſum, & diſpoſitionem, hic,& nunc, rerum & cauſarum naturalium prædeſtinato ſiue intrinſecus ſiue extrinſecus certo coniungenda cum eius ſalute intenta à Deo diſponuntur adiunguntur que etſi naturalia quoad ſubſtantiam ſint, aſt hic & nunc non ſunt prædeſtinato ipſi, neque vniuerſæ totique rerum naturæ abſolutè debita ſed indebita ac ſubinde hic & nunc ſiue quoadmodum vltra ius naturæ totius & ſupernaturaliter à Deo collata & prædeſtinato à Deo collata & ad gloriam intentam non ſolum poſſibiliter ſed de facto infallibiliter conſequendam conducentia, ergo & effectus prædeſtinationis ſunt,& gratia per Chriſtum nec ex debito creationis prædeſtinati & naturæ totius vt ex dictis patet.

4. Hinc claret, potentias animæ prædeſtinati, ſi ab illa iuxta minus nobis probatam,& veriſſimilem ſententiam, animo inditas,& ſuperadditas admittantur, vltra exigentiam & actiuitatem animi inditas perfectiores effectum prædeſtinationis eſſe poſſe. Claret ſecundo melius natiuo corporis, & organorum temperamentum quo,& melius ingenium genium,& indoles conſtituitur, vltra hic,& nunc debitum cauſis,& diſpoſitionibus naturalibus ſupernaturaliter poſt hominis conſtitutionem, & productionem effectum prædeſtinationis eſſe poſſe: de factoque (vt in S. Iſidoro Epiſcopo Alberto Magno,& aliis per hiſtorias fide dignas didicimus) in pluribus fuiſſe. Claret tertiò Sanctorum aliorum preces,& orationes, vt prædeſtinatus alius non laboretur, vel lapſus conuerteretur, ac reſipiſceret, prædeſtinationis illius effectum eſſe poſſe, ac multoties de facto eſſe. Item natalium locum, vbi in fide, & bonæ educationis Magiſtros, & opportunitatis per quas in bonis moribus quis inſtrueretur, aditus caſualis ad viam, vbi quis vel repentè moritur, vel violenter occiditur, vel alterius pompa ducitur funeralis, vel ad templum, vbi eloquens, feruenſque verbi Dei concionator prædicat, quorum, vel omnium vel ſingulorum occaſione prædeſtinatus conuertitur, effectum prædeſtinationis abſolutè eſſe poſſe: item præmaturam iuſti mortem,& vitam prædeſtinati alterius, quovſque conuertatur ac demum plura eiuſmodi alia, quæ abſque prolixitate non recenſerentur, atque innumera alia præ ſui multitudine à nobis ignota, Deo autem in prædeſtinationis noſtræ negotio vltra rerum naturalium curſum vnicuique prædeſtinatorum ſingulatim inſpecta, procurata, atque prouiſa. O ingratæ ſocordiæ noſtræ obliuionem! ô paterna amplius, Dei noſtri de ſalute noſtra oculatiſſimam, vigilantiſſimam, atque vt ſic dicam inſomnem curam!

CERTAMEN IV.

De victoria tentationum.

1. CIrca tentationum victoriam cum gratia entitatiuè ſupernaturalis auxilij intercedit,ne illi ſuccumbamus, effectum prædeſtinationis eſſe dubium adhuc Hæreticis non eſt. Cum autem ſola naturali entitatiuè vocatione à lapſu detinemur, triplici ex capite poteſt eſſe apud Theologos difficultas, & opinandi diuerſitas: quia triplici ex capite, ſeu principio entitatiuè naturali teneri poſſumus, ne labamur. Primo per naturalem cogitationem: qua, vel ad opus bonum cum peccato incompoſſibile de facto diuertamur,vel ob naturalem peccati diſſonantiam,& rationis naturalis dictamini diſſonantiam, & monſtroſitatis eius horrorem,ab eo patrando auertamur: atque ex hoc capite, qui, vt plurimum, ſoatizant, atque opus quodvis moraliter ſolum bonum gratia Chriſti, ac ſimiliter victoriam tentationis, (dummodo omnium, vel valde plurium non ſit)non egere cenſent, victoriam tentationis vnius vel alterius effectum prædeſtinationis, & gratiam per Chriſtum eſſe conſequenter negant. Secundo vinci tentatio poteſt ex diuerſione ad indifferens opus naturale (in opinione valde probabili eiuſmodi indifferentia opera admittente) cum actione peccaminoſa, ad quam tentatione impellimur,incompoſſibile: cum autem ad opus indifferens gratia per Chriſtum neceſſaria non ſit,ea tentationis victoria non videtur eſſe prædeſtinationis effectus: ita cum aliis recentioribus olim Theologizabamur.Tertiò ex vitioſo affectu,aut opere incompoſſibili cum peccato,ad quod tentamur,poteſt tentatio ſuperari: peccatum autem nullum, quare neque illud,quo ab alio diuertimur,Dei gratia per Chriſtum eget.imò,neque à Deo eſſe vllatenus poteſt, ſed ſolum à nobis: quare eiuſmodi victoriam tentationis effectum prędeſtinationis eſſe nullus,quem viderim in terminis aſſeruit: immò,qui vniuerſim victoriam tentationis generatim,& abſq; modorum horum quibus obtinetur, diſcrimine notato gratiæ Chriſti,& effectibus prædeſtinationis adſcribunt,inde fortiter ab aliis impugnantur.

2. Dicendum tamen eſt primò: victoriã tentationis quãvis,quoviſque modo ex dictis obtentam,ex gratia Chriſti eſſe debere,ac ſubinde prędeſtinationis effectum.Et quidẽ, ſi primo modo honeſtis moraliter operibus cum peccato, ad quod inducebamur incompoſſibilibus,aut cogitatione diſſonantię peccati ad rationalem naturam probari facile poſſet ex ſæpè iam inſinuatis,atque ex inſtituto docendis contr.de grat.auxiliante per Chriſtum,vbi nullum morale opus honeſtum fieri, nullamq; tentationem vinci abſque gratia Dei per Chriſtum poſſe oſtendemus,ibiq; cogitationes illas,ex quib.honeſtè operamur,atq; à peccato ob eius diſſonantiam dictamini rationis recto auertimur,tametſi entitatiuè,& quoad ſubſtantiam naturales ſupernaturales eſſe,quoad modum,inſinuatum nuper n.3.&4.explicatius, minutiuſq; tradenus.Probatur autem vniuerſim concluſio de tẽtatione quovis ex dictis modis ſuperata,qua abſolutè ſuperata.Primò ex oratione Dominica,qua Deum, *ne nos inducas in tentationem*,oramus: cum autẽ orationes Chriſtianæ nonniſi gratiæ per Chriſtum,& ad vitam æternam conducentes,eſſe poſſint,fit victoriam tẽtationis,quam ex Chriſti inſtitutione Deum oremus gratiæ Dei per Chriſtum,& effectibus prędeſtinationis adnumerari debere.Rationem Theologicam dederunt nobis Patres, omnes eius orationis periphraſim eius loci conſonè adhibentes, *ne nos tentationi cedere permittas*: quod ad victoriam tentationis præcisè à Deo fit ſubtractione efficacis cogitationis prauæ,cui de facto ſuccumberemus,ni à Deo eiuſq; prouidentia ſubtraheretur.&,cui cogitatio ad opus indifferens,quo à peccato diuertimur minimè præualeret: ſubtractio autẽ cogitationis illius efficacis prauæ externæ protectionis gratia Dei,& per Chriſtum eſt: tametſi cogitatio purè naturalis ad indifferens opus gratia Dei per Chriſtum non ſit; niſi vltra naturalem curſum,& diſpoſitionem cauſarum naturalium,(vt fieri poteſt ad motionem prauę cogitationis imminuendam, vt efficaciam non pertingat, à Deo prouideatur) tunc enim, etſi internæ vocationis gratia non ſit, ad externæ protectionis gratiam explicatam in ſubtractione efficacis cogitationis prauæ,quæ cogitatione operis indifferentis inefficax redditur, procul dubio ſpectabit. Hæc ipſa ratio in tertio modo vincendi tentationem ad vnum per peccatum aliud ſuum locum habet,qua præcisè tentationis ad peccatum vitatum victoria eſt, vt dixi: facta vero comparatione admiſſi, quo alterum vitatur,incompoſſibile cum admiſſo, abſoluta victoria tentationis non eſt: tentatio enim eſt bicornis,& cornu eius vno tentatus vincitur abſolutè, ac proinde victor, abſolutè non eſt; præſertim,ſi æqualia admiſſum, & omiſſum ſint: quare ſub præfixam concluſionem non venit, quæ de victoria abſolute tali eſt, nec ſub eius rationem; ſed quid ſi admiſſum veniale ſit, vel mortale etiam leuius, quam præ eius incompoſſibilitate omiſſum?

3. Dicendum cenſeo ſecundo: gratia Dei,& per Chriſtum ſubtractione cogitationis prauæ efficacis ad grauius peccatum intercedit, ac ſubinde ea qualis qualis victoria,etſi non abſoluta; aſt tentationis grauioris, eſt effectus prædeſtinationis ita vincentis prædeſtinati; id ſua probatione probat ratio inſtructa pro 4.concluſione, vt patet: duæ verò concluſiones præfatæ impugnari poſſunt argumento, quo primam à nonnullis impugnari. Aiunt enim victoriam tentationum,qua talem præcisè ad vitam æternam non conducere; qua talis enim nullum vitæ æternæ præmium meretur, niſi actu alias meritorio vincatur,quod in duobus ſaltem modis poſtremis vincendis tentationem locum non habet, vt patet. Quod ſi dicas peccata ſaltem eſſe impedimenta vitæ æternæ conſequendæ, &, quo grauiora fuerint, eſſe impedimenta maiora, atque eatenus ad illam conducere, vti impedimenti cuiuſvis amotio ad finis intenti aſſecutionem conducit: vt id de mortalibus, & eorum victoria verum ſit; aſt de venialibus non item: cum gratiæ, iurique ad gloriam venialiter peccantis minimè aduerſentur ſiue grauiora,ſiue leuiora venialia ſint.Cæterum cum videam victoriam tentationum præcisè tantum nos è Chriſti inſtitutione Deum precari,à quo nihil non ad vitam æternam aliqualiter conducens petere ex honeſtate,& virtute poſſumus, non poſſum non intentationis victoria qua tali, & præcisè, conducentiam aliquam ad æternæ vitæ conſequutionem agnoſcere. & in victoria tentationis ad mortale, quo gratia, iuſque ad gloriam extingueretur, conducentiam ad illam, ne obiectantes quidem, audent negare. Inde verò neq; in victoria venialium negare poſſunt: cum hæc de merito congruo gratiæ efficacis ad tentationes vincendas,ac ſubindè ad mortalia diſponant. atque inſuper ſe ipſis gloriæ conſecutionem,quovſq; eluantur,& debito pœnali ob ipſa incurſo ad aſſem, vt aiunt,& teruntium, omnemque æqualitatem rigidam ſatisfiat, ex fide Catholica impediant.

QVÆSTIO II.

An ſupernaturalia dona omnia, etiam iuſtificatio, & merita prædeſtinati peccato intrinſeca, vt primò collata ſint prædeſtinationis effectus.

SVpernaturalia, quæ à ſolo Deo effectiuè ſunt, & directè ad prædeſtinationem ſpectant (extrinſecus ſupernaturalibus, de quibus nulla eſt quæſtio omiſſis) redegit Paulus ad vocationem, iuſtificationem, & gloriam,ad Rom.8. verb. illis, *quos prædeſtinauit, hos & vocauit: quos vocauit, hos & iuſtificauit: quos autem iuſtificauit, illos glorificauit.* Quibus, & habitus ſupernaturales fidei, &c. ad iuſtificationem præuios ſuppoſuit, non excluſit. Scio glorificatione à Hieronymo,

Gregorio

Gregorio Magno, Chryſoſt. Theophilacto, & Theodoreto non æternam gloriam, ſed temporalem maieſtatem, ſplendorem, & plauſum intelligi legentibus proinde *magnificauit* pro *glorificauit*, ſed cum vulgata *glorificauit* legat, & retineat, atque ex contextu Pauli de æterna gloria prædeſtinatorum Paulum ibi agere oſtenderimus, cum ex eo loco Sanctorum prædeſtinationem probaremus, de glorificatione, & gloria æterna prædeſtinatorum intelligendus Paulus cum communi aliorum Patrum, & ſtata Theologorum ſententia indubitanter eſt. Præclarè Auguſtinus de prædeſtin. Sanct. c. 17. *glorificauit illos eoque fine, qui non habet finem.* Porrò de his omnibus nulla apud Theologos controuerſia eſſe deberet, quod effectus prædeſtinationis eſſent, ſi verum abeſſe abuſus. Sed tamen, vt is rejiciatur aliquorum ſententiæ de eorum ferè ſingulis referendæ, requirendæque erunt, vt de re & debitis locutionibus deinceps Theologis conueniat: vna ſolum Theologica diſputatione dignior quæſtio his de rebus ex citata à noſtris Vaſquez, & Soarez fuit: an iuſtificatio, & merita prædeſtinati peccato interrupta, non vt reſtituta ſolum (de quibus eadem, & de aliis eſt ratio) ſed vt primo collata, & habita in prædeſtinationis effectibus ſint recenſenda.

CERTAMEN I.

De reliquis ſupernaturalibus donis, præter iuſtificationem, & merita prædeſtinati interciſſa, vt primo collata.

1. NOnnulli, qui prædeſtinationem in ſola electione efficaci antecedenti ad gloriam conſtituentes gloriam ſolam effectum prædeſtinationis eſſe docent falluntur tamen in ſuppoſito, ex quo diſcurrunt: ſiquidem, neque eiuſmodi electio eſt, nec ſi eſſet in ea prædeſtinatio conſiſteret, vti ex iam dictis conſtat. Deinde ex eis etiam ſuppoſitis malè diſcurrunt, vt mox videbimus concl. 1. Durandus ex aduerſo gloriam ſolam ab effectibus prædeſtinationis excludit: quia prædeſtinatio, ſicuti, & prouidentia omnis tota tota circa media verſatur, nec ad finem progreditur, iuxta ſtatam Theologis ſententiam & definitionem prædeſtinationis, & prouidentiæ. Certè Durandus ex meliori principio quidem, ſed melius tamen non diſcurrit. S. Bonauent. è num. omnia inter effectus prædeſtinationis recenſet excepta gratia primæ vocationis efficacis: quia ea communis prædeſtinatis cum reprobis (quibus haud dubio abſque prædeſtinatione, erga quos nulla prædeſtinatio eſt, effectus prædeſtinationis eſſe nequeunt) ac ſubindè nec tales erunt in prædeſtinatis. Circa auxilia gratiæ non efficacia ſed ſufficientia prædeſtinatis collata Vaſq. effectus prædeſtinationis vniuerſim negat cap. 1. nec ſolum de datis ad vitandum peccata (de quib. eadem, ac de permiſſione peccati ratio eſſe videtur examinanda q. 4.) ſed etiã de datis ad bene operandum ſupererogatoriè, de operib. ipſis meritoriis, prout à nobis noſtroq; libero arbitrio ab effectibus prædeſtinationis excludunt Henric. quodlib. 4. q. 19 & quodlib. 8. q. 5 & noſter Mol. 1. p. q. 23. art. 4. & 5. [illegible] 8. & 9. fine, ac to. 6. *Hinc* [illegible] exemplo caloris, qui, vt a cauſa ſecunda eſt, nec à Deo eſt, neque eius effectus ergo nec opus meritorium, & vt à nobis, Dei eſt, nec effectus eius, vt eſſe neceſſario debet, quidquid prædeſtinationis effectus ſit. Hæ ſunt ſententiæ omnes, quæ in re præſenti aberrarunt à vero: contra quas generali vnica concluſione aſſerente præfata omnia effectus prædeſtinationis verum ſemel, ſimulque attingeretur. Sed quoniam contra quamvis probanda eſſet ſigillatim vniuerſalis diſcurſus minor, quæ ab illa de aliquo ex illis ſingulatim negatur, atque ſpecialia cuiuſque fundamenta erant etiam eruenda, partitis contra vnamquamque concluſionis facilius, atque commodius generalis noſtræ, & communis concluſionis veritas videbitur, ac percipietur.

2. Sit contra primam ſententiam concl. 1. Alia plura præter gloriam præueniunt prædeſtinato ex ea electione efficaci ante merita ipſius ad gloriam, etſi in ea prædeſtinationem ſtare admittamus: ergo plura alia ſunt effectus prædeſtinationis; quidquid enim ab alio prouenit, atque eſt, effectus illius eſt. Probatur antecedens. Nam electio illa efficax, ita antecedens, eſt intentio efficax gloriæ, nec ſeipſa immediatè illam exequens in prædeſtinato, ſed per merita proximè, & per auxilia gratiæ, & gratiam iuſtificantem, quæ merita illa dignificantur ad gloriæ præmium: ſed omnis electio, & appoſitio mediorum, mediaq; ipſa appoſita ex intentione quavis finis (etiam inefficaci nedum efficaci) ſunt eius intentionis effectus: ergo enumerata hæc, nec ſolum gloria, ſunt intentionis ſeu electionis illius ad gloriam effectus: atqui per te intentio, ſeu electio hæc efficax ad gloriam eſt prædeſtinatio: ergo ea omnia, nec ſola gloria, ſunt effectus prædeſtinationis. Decepit autem ſententiæ illius Patronos æquiuocatio qua effectum cum obiecto confuderunt: ſicuti, & Durandum ſecundæ ſententiæ huic è Diametro aduerſæ authorem. Ne vero aliquis poſt hac ad electionem efficaciam gloriæ poſt merita præuiſa recurrat, vt concluſionem tueatur, aduerter electionem poſt præuiſa merita executiuam gloriæ voluntatem tolummodo eſſe omnium ſententia, ac nuſquam prædeſtinationem: quare gloria, qua præciſè ab ea electione procedit, effectũ prædeſtinationis eſſe non poſſit, ſed ſolum, qua à præparatione mediorum, & meritorum ob quæ gloria decernitur, eſtque prædeſtinatio, cuius immediatiores effectus media illa & merita abs dubio ſunt.

3. Sit contra Durand. 2. concl. Non ſolum media gratiæ formalis iuſtificatio, atq; ex illis prouenientia merita gloriæ, ſed gloria etiam ipſa eſt effectus prædeſtinationis. Probatur concluſio: quia per hunc Doctorem media illa omnia ac merita ſunt effectus prædeſtinationis: atqui gloria eſt illorum omnium, ac meritorum effectus: ergo & gloria eſt effectus prædeſtinationis. Probatur ex vulgari, & certo axiomate rationis naturalis lumine notiſſimo. Quidquid enim cauſa cauſæ alterius eſt, cauſa eſt effectus ab hac altera cauſa cauſati: cum autem id, cuius aliquid cauſa eſt, nequeat non eſſe effectus illius, quia cauſa, & effectus neceſſario correlata ſunt, & ad inuicem dicũtur, ſit planè gloriam, quæ ex mediis, & meritis cauſatis à prædeſtinatione cauſatur, cauſari etiã à prædeſtinat. Durandi fundamentum in æquiuoca, vt dixi proximè, confuſione laborat: ita enim habet. Prædeſtinatio tota tota circa media verſatur, nec vltra media progreditur, eſt ſiquidẽ eſſentia ſua, *præſcientia, & præparatio mediorum efficacium ad finem gloriæ præintentum*, ſiue, vt Auguſt. & ex ipſo Theologia tota. *beneficiorum Dei quibus certiſſime liberantur, quicunque liberantur*, nihilque aliud eſt: atqui gloria finis eſt, ac non medium ad ſeipſam, vt patet: ergo prædeſtinatio non eſt gloriæ, ſed mediorum ad ipſam, ac ſubindè nec ipſa prædeſtinationis effectus. Diſtingue maiorem prædeſtinatio tota tota circa media ſeu in mediis eſt, nec vltra progreditur effectiuè nego: progredi enim, ac verſari effectiuè abſolutè debet ad, & circa effectus omnes à mediis illis, quæ præparat cauſatis, vt diximus affectiuè, ſubdiſtingue formaliter, & expreſſe concedo media ſiquidem ſolum formaliter, & expreſſe præparat, virtualiter & interpretatiuè nego: ſic enim finem, ex cuius præſuppoſita intentione media præparat, vult etiam prædeſtinatio.

4. Tertia concluſio contra S. Bonauent. Auxilium primæ etiam vocationis efficacis, vnde prædeſtinatio per media intrinſeca prædeſtinato eorumque ſeries, & catenatus ordo inchoatur, & iuſtificatio prima prædeſtinati effectus prædeſtinationis ſunt. Loquor de eis ſecundum ſe, præſcindendo ab eorum interruptione, vel non interruptione per peccatum: ne importunè, & anticipato quæſtionem de iuſtificatione ac merito per peccatum prædeſtinati interruptis: ac demum per pœnitentiam reſtitutis, an, vt primo etiam collata, effectus prædeſtinationis ſint pertingam? De qua à certamine ſecundo ex inſtituto diſputato. Probatur autem concluſio facillimè: in primis enim vocatio illa prima efficax, & iuſtificatio etiam prima prædeſtinati gratia, & beneficium ſupernaturale Dei, & per Chriſtum eſt, fateturque S. Bonauentura: inſuperque conducens, & certo, atque infallibiliter producens ad gloriam prædeſtina-

tum, ac ſubinde cum eius gloria certo etiam, & infallibiliter coniungendum: id etiam certiſſimum eſt, licet minus à ſancto Bonauentura attentum, vt ex fundamento oppoſitæ ſuæ ſententiæ conſtabit: ergo prima illa vocatio efficax, & iuſtificatio prædeſtinati eſt prædeſtinationis effectus. Probatur conſequentia. Quidquid per naturalis gratiæ conducens, perducenſque certo, & infallibiliter prædeſtinatum ad gloriam, ac ſubinde cum illa certo, & infallibiliter coniungendum, eſt proprius effectus prædeſtinationis ipſius, id totum habent prima vocatio efficax, & iuſtificatio prædeſtinati: ergo ſunt effectus proprij prædeſtinationis ipſius. Inde euaneſcit fundamentum ſententiæ aduerſæ ſancti Bonauenturæ: quod ſcilicet prima iuſtificatio, & vocatio efficax gratiæ, & per Chriſtum, ex prouidentia ſupernaturali quidem, ac non ex prædeſtinatione habeatur. Sed quare? vtique quia licet cōducat ad gloriam reprobi, aſt non eum certo, & infallibiliter ad illam perducit. Cum ergo id etiam habeat reſpectu prædeſtinati ex prædeſtinatione ipſius ipſi proueniet. Probatur ſecundò ab abſurdo: quia, eodem fundamento vlteriores gratiæ vocationis efficacis, & iuſtificationis, intermediæ per peccatum in prædeſtinatis pluribus æquè atque in reprobis intercumpendæ non eſſe prædeſtinationis effectus, contra S. Bonauenturam, & omnes, erit dicendum. Aliam probationem concluſionis ſubiiciam ſtatim, dum quartam concluſionem probem. Porro tres concluſiones præmiſſæ communes Theologis reliquis ſunt, vnde non parum præſidii vlteriores habent.

5. Sit quarta concluſio contra noſtrum Vaſquez. Auxilia ſufficientia collata prædeſtinato prædeſtinationis eius effectus poſſent eſſe, atque in pluribus prædeſtinatis de facto ſunt, ita Soarius ſupra cap. 6. & Herize ſupra etiam cap. 2. num. 11. loquor autem de ſufficientibus auxiliis non ſecundum negationem conſenſus noſtri in bonum, & peccati admiſſionem, in ea negatione imbibitam (ſi cogitatio ab actu prohibito retrahens, vel ad præceptum actum inducens ſit); & qua vocationis ſufficientia, ſecundum totum quod dicit, complectur: id enim eſſet miſcere etiam importune quæſtionem aliam poſtea examinandam, peccati permiſſio effectus ſit prædeſtinationis? loquor ergo de cogitatione ſeu vocatione gratiæ ſufficientis, & per Chriſtum prædeſtinato donatæ ſecundum intrinſecam poſitiuam eius virtutem, & conducentiam ad bene operandum, & ſalutem prædeſtinati. Nec loquor de auxiliis ſufficientibus omnibus prædeſtinatis adultis à Deo collatis, qui nimirum ad vitæ finem conuertuntur ad fidē, & cum ferè obeūt, baptizātur, cum vitam in infidelitate, ac vitiis fere totam tranſegerint; ſed quorum prædeſtinatio, & ordinatio ad gloriam per intrinſeca gratiæ dona, & vocationes efficaces prius inchoauerit. De aliis enim, cum nondum prædeſtinatio per intrinſeca auxilia prædeſtinatiua inchoauerit, quouſque per primum propriè prædeſtinatiuum inchoetur ſufficientia auxilia, non ex prædeſtinatione, ſed ex communi prouidentia ſupernaturali conferri illis à Deo cenſendum in quæſtione præſente eſt, in qua abſtrahimus à quæſtione de permiſſione peccati. Loquimur ergo de aliis prædeſtinatis quorum prædeſtinationis ſeries per auxilia efficacia intrinſeca inchoata eſt, atque interea, & alia ſubſequentia interiacent ſufficientia, atque de his aſſerimus poſſe eſſe, ac ſæpe de facto eſſe prædeſtinationis effectus ſecundum conducentiam, & virtutem intrinſecam ad rectam operationem conſiderata, & ſi eam non obtineant de facto à prædeſtinato. Probatur concluſio quia, etſi ea auxilia de facto non coniungantur cum recta operatione prædeſtinati, ad quam excitant ipſum, & intentionaliter directe inducunt ac mouent, ac ſubinde per rectam illam operationem non coniungantur cum gloria prædeſtinati, quare nec certo, & ineffabiliter cum de facto ad gloriam perducant: aſt vt obiecta Deo, ita eum vocanti, & frequentiſſime vocanti, ad gratiarum actionem mouere poſſunt, & medio effectu, eiuſque merito, certo, & ineffabiliter cum gloria prædeſtinati coniungi atque de facto in pluribus prædeſtinatis, ita certo & ineffabiliter coniunguntur: ergo & eſſe poſſunt, ac ſæpe de facto ſunt prædeſtinationis effectus. Conſequentia probata fuit in ſimili pro concluſione tertia. Probatur inde ſecundo, quia nihil gratiæ ſupernaturalis ad catenatam ſeriem, & ordinem prædeſtinationis ſpectans poteſt ex communi prouidentia ſupernaturali, ac nō ex ſpeciali, & quæ prædeſtinatio ſit prędeſtinato à Deo prouenire: neque enim ex prouidentia communi & ſpeciali prædeſtinationis prædeſtinatio abſolutè talis contexi poteſt: at tunc ad ſeriem, & catenatum ordinem prædeſtinationis auxilia illa ſufficientia ſpectarent, de factóque in pluribus prædeſtinatis ſpectant: ergò ex ſpeciali prouidentia, & prædeſtinatione à Deo prouenire poſſunt, ac de facto proueniunt prædeſtinatis pluribus. Nihil affert pro ſe Vaſquez, quod noſtræ ita intellectæ, ac probatæ concluſioni officiat: Omnia enim auxilia ſufficientia ex parte inductionis, & ſuaſionis directè ad operanda præcepta, & ad omittenda prohibita conſiderant ſolum; non autem vt illa ipſa obiecta aliarum virtutum eſſe poſſunt, & ſæpè de facto ſunt, contemplantur.

6. Sit contra Henricum, & noſtrum Molinam concluſio quinta, Merita omnia prædeſtinati, vt à nobis noſtróque arbitrio ex gratia Dei operantibus, ipſique cooperantibus ſunt prædeſtinationis effectus, eſt Valentiæ, §. 3. 1. p. quæſt. 23. punct. 4. ac ſupra citatorum Vaſquez Soarij cap 5. concluſ. 2. Herize cap. 3. ac reliquorum Theologorum concluſio, ac me iudice re ipſa concluſio dogmatica. Probatur: omnia operum noſtrorum merita talia ſunt formaliter, provt à nobis, noſtrique arbitrij in actu primo, non niſi Dei auxiliante gratia potentis abſolutè operari, vel non operari, libera determinatione, & vſu auxilij gratiæ in bonum, ad quod auxilio illo gratiæ Dei poſſumus: atqui omnia merita operum noſtrorum, quà talia ſunt dona Dei, & gratia per Chriſtum ad gloriam conducentia, atque de facto certo, & infallibiliter perducentia quemvis ex nobis prædeſtinatum: ergo merita omnium operum prædeſtinati, provt ab ipſo, liberóque arbitrio ipſius ſe in bonum, & auxilio gratiæ eiuſque bono vſu determinante ſunt prædeſtinationis effecta. Maior probatur ex illa ſapientiæ laude rectis & honeſtis operibus exhibita, *qui potuit tranſgredi & non eſt tranſgreſſus facere mala & non fecit*, etſi autem auxilium gratiæ ad non tranſgrediendum & faciendum bona, ac non mala ex parte actus primi requiratur ad poſſe (in quo nihil nobis meriti, & laudis) quod eis verbis, *qui potuit*, &c. tota tamen laus in eo eſt, quod bona, quæ eo gratiæ auxilio potuit, ac non mala, quæ etiam potuit, fecerit determinatione, rectóque vſu indifferentis ſuæ poteſtatis ex naturalibus ſuis, & ſupernaturali adiutorio gratiæ adęquatè conſtitutæ. Confirmatur: quia, etſi gratiæ auxilium partialiter cum voluntate, & arbitrio noſtro ad bonum opus meritorium concurrat, concurrit tamen, vt quid, quo ad vſum & operationem noſtræ libertati, & voluntati ſubiectum, quam ex parte actus primi nullatenus determinat: ergo, quod de facto etiam in opus illud bonum exeat, atque influat gratiæ auxilium, & exercitè prodeat noſtræ actuali determinationi, vt à nobis eſt, debetur: ſtat autem in ea vtriuſq; cooperatione in bonum tota meriti ratio ergo tota meriti ratio formalis debetur, eſtq; in opere bono, vt à nobis, à quibus ad influxum, & cooperationem in bonum opus per determinationem, vt à nobis eſt, auxilium Dei prærequiſitum trahitur. Deniq. confirmatur ex Auguſt & aliis Patribus & Theologis qui ea ſolum ratione bona noſtra opera, ac merita Dei dona, & beneficia eſſe docent in *radice*, ſcilicèt *congrua vocationis*: ergo formaliter, nec ſolum radicaliter loquendo alicuius ſunt: Deo autem ſecluſo, cui formale actuale meriti in opere noſtro formaliter reſpondeat, quia ſolum radicaliter iuxta Patres reſpondet, reſtat, vt nobis formaliter ea radice, & comprincipio neceſſario gratiæ ſuæ à Deo donato ritè, rectéq; vtentibus ſolummodo, & adæquatè reſpondeat, ac ſubindè in opere bono, provt à nobis tota ratio meriti ſit & vt à nobis, atque eſſe abſolutè poſſit gratiæ Dei auxilium prærequiratur ac præcedat, vt in maiore propoſitione ſyllogiſmi aſſumebatur.

7. Porrò Henrici, & Molinæ fundamentum valde eſt infirmum. Quod enim calor, provt ab igne, effectus Dei provt ſimultaneè concurrit non ſit, non probat bonū opus provt ab homine, effectum gratiæ Dei cooperantis effectum non eſſe, cum hæc, vt opus bonum à prędeſtinato ſit, ex parte actus primi ſollicitet, ipſique ſuadeat, ac ſubinde opus ipſum, & meritum (quod ei, vt à prædeſtinato eſt formaliter competit vt diximus) gratiæ effectus eſt, Deique proinde illam donantis ac prędeſtinationis, qua à Deo donatur. Quod ſi exemplum, quo decepti hi Authores ſunt,

alius

Digitized by Google

altius rimarentur aliquid inuenirent, quo communem noſtram Theologorum concluſionem tenerent, aduerſamque ſuam auerſarentur. Etenim licet ſolo ſimultaneo concurſu Dei cum igne ad calorem productum attento, calor, vt ab igne formaliter productus, à Deo formaliter productus non ſit: at vero ſi ignem ipſum, eiuſque calefactiuam virtutem & determinationem à Deo productam eſſe animaduerterent calorem, etiam, vt ab igne eſt, effectum Dei abſolute eſſe mediatum recognoſcerent: inde bonum opus, prout ab homine, quod, vt ab ipſo ſit, in actu primo gratię prædeſtinationis ſollicitat, atque prædeſtinato ſuadet, gratiæ, & prædeſtinationis eiuſdem effectum eſſe. Neque inde arguas, etiam voluntatem peccantis, & cogitationem maleſuadam, vt homo in opus prauum ſe determinet, ac peccet à Deo produci, ac proinde eius prauam determinationem, & ſubinde peccatum, Deo vt cauſæ tanquam mediatum effectum eſſe abſolute tribuendum. Cum enim eis omnibus ante hominis determinationem à ſe ipſo ad malum à Deo phyſicè productis, nihil determinationis antecedentis à Deo ponatur effectiue aut affectiue, homoue ab eo recipiat in Thomiſtica noſtra Ieſuána ſchola: immò, vero affectiue ea omnia vt bene à ſe poſitis homo ex indifferenti poteſtate, vt ad honeſtatem, laudem, & meritum operantis oportet, opuſque eſt) operetur, Deus apponat, atque inſuper tota actionum atque operum moralitas, ſiue ad ipſorum honeſtatem, laudem, ac meritum, ſiue ad in honeſtatem, vituperium, ac demeritum, ex determinatione libera deſumatur, fit plane, vt alterutrius principium, & primum ſit, ibique ſiſtat, vbi ea determinatio cæpit. Cum autem determinatio ad malum ab homine ſit ab eoque cœperit, quin antecedenter à Deo poſitis determinationis illius effectiue, aut affectiue à Deo receperit determinatio illa ab homine incipit atque eſt, quin ad Deum antecedentiæ omnia principia indifferentia ponentem, atque omnipotentiam ſuam ad concurſum cum homine parantem principium determinationis illius inquirentes progredi poſſimus: cum ea omnia, vt ad actionem illam, & determinatione determinate phyſice concurrant ab hominis arbitrio, cui ſubduntur in operando, per determinationem ipſius; & vſum eorum (qui ſolius poteſtatis eius eſt) deſpotice trahantur. Quamuis autem ita etiam phyſice ea omnia ad vſum determinatum rectum abſque vlla anteriori ipſorum determinatione deducantur: aſt, cum auxilia efficacia, & ex affectu determinato (etſi non determinante) ad vſum bonum, ac deinceps ex ſcientia conditionata recti vſus ſub illo futuri à Deo donentur, etſi non phyſica, morali tamen æſtimatione determinatio illa phyſica hominis, vſuſque rectus in Deo cenſetur merito habere principium, à Deoque donati *in radice congrua vocationis* à Deo donatæ, vt Auguſtinus, cæterique Patres, & Theologi fatentur.

CERTAMEN II.

De iuſtificatione, & meritis peccato intercisſis, vt primo collata, & habit a prædeſtinato ſunt, Vaſquez, & Soarez & aſſeclarum pugna, & eorum fundamenta ad examen, & trutinam vocata, & perpenſa.

1 DVo ſupponit potius, quam diſputat, quæſtio præſens. Primum iuſtificationem, & merita prædeſtinati per ſubſequens peccatum interrupta, per ſuccedentem poſſe pœnitentiam reſtitui: quod de vtriſque in reprobo aliquando iuſto, ac bene operante: poſt vero lapſo, atque deinceps aliquandiu (etſi non perſeueranter) reſipiſcente per pœnitentiam æque cenſetur, & de reſtitutione anteactorum meritorum per pœnitentiam ſubſecutam communis Theologorum ſententia eſt controu. de merito rigide à nobis examinanda, & opportunè proinde hic eius examen omittendum. Maximè, cum fuſius prolixuſque futurum ſit, quam antiquioribus fuerit, nec poſſumus ſententiæ de eo fundamenta noſtra hic, per epitomen adhuc, & ſummatum ponere vt à lectoribus bene percipiatur. De iuſtificatione formali ſeu gratia formaliter ſanctificante præhabita à peccatore, an ac præſertim, quæ reſtituenda ſit? nec apud Theologos conuenire video, an quæ meritorum principium ſit, vt ea dignificans? an quæ ita dignificatis meritis fuerat adquiſita. An quæ virtute ſacramenti collata, an denique omnes? nec video ab aliter, & aliter opinantibus firma, vt plurimum, ſententiæ ſuæ fundamenta produci: quare prolixius adhuc de eo nobis examen erit controuerſia de gratia, non, niſi importune hic habendum. Nunc ergo ex ſuppoſitione, quod merita, & iuſtificatio formalis, ſiue habitualis gratia hæc vel illa peccato interceſſa per pœnitentiam ex eo, quod præceſſerint peccato, per pœnitentiam prædeſtinati ipſi reſtituantur, vt primo habita, atque à Deo collata ante peccatum effectus prædeſtinationis prædeſtinati illius ſint: difficultatis præſentis ſcopus, & Theologica diſputatione dignus eſt. Dixi autem vt *primo collata*: nam, vt reſtituta nec poſt peccato intercisſa effectum prædeſtinationis eſſe quacunque ratione à Deo, ſiue titulo præcedentiæ peccato, quo interrupta ſunt, ſiue abſque illo, perſeuerantes, & continuato cum gloria prædeſtinati coniungenda reſtituantur effectus prædeſtinationis eſſe, dubium eſſe non poteſt. Dixi, etiam ſi à Deo reſtituantur *ex eo, quod praæceſſerint peccato*. Si enim ex mero arbitrio, ac liberalitate diuina abſque vlla adhuc remota, motione, & conducentia anteactæ ad peccatum, vel primo habita gratia à Deo reſtituatur vel æqualis, prima eius collatio ad gloriam prædeſtinati illius conſequendam omninò impertinenter ſe habebit: ac ſubinde effectus prædeſtinationis illius eſſe non poterit: vt de ſe patet, dixi demum nuper, *adhuc remota motione*, ſi enim pœnitentia de peccato, quo gratia formaliter ſanctificans primo collata interrupta fuit, inde etiam habeatur, quod gratia illa peccatum, de quo dolet prædeſtinatum, priuauerit, haud dubio ad eiuſdem, vel æqualis gratiæ reſtitutionem prima eius à Deo collatio, & receptio à prædeſtinato remote obiectiue conducet, atque effectus ſubinde prædeſtinationis erit: quod, tametſi perſpicuum ſit, obſeruatum volui, quia à nemine vidi notatum.

2. His poſitis Vaſquez noſter d. 83. c. 3. Beccanus 1. p. tract. 1. c. 14. q. 3. n. 8. negant meritum, & gratiam peccato interruptam, ac poſtmodum pœnitentia ſuccedente reſtitutam eſſe prædeſtinationis effectum vt ante peccatum primo collata fuit; ſed ſolum prouidentiæ communi ſupernaturalis, quia ea etiam media, quæ ad ſalutem de ſeſe conducunt, etſi ad illam hominem de facto non perducant, à Deo prouidentur. Ratio eius præcipua eſt: quia nec conferuntur, nec conferri primo à Deo poſſunt ex voluntate, & intentione reſtaurandi illa per pœnitentiam de peccato, quo interrumpenda poſt modum ſunt: niſi autem ex eo amore, & voluntate inſtaurandi illa per pœnitentiam de peccato poſtmodum illa interrupturo primum à Deo conferantur, nequeunt, vt primo collata eſſe prædeſtinationis effectus: ergo merita, & gratia peccato interrupta, vt primo collata ſunt abſolute nec ſunt, neque poſſunt prædeſtinationis effectus. Maior probatur, quia nequit abſolute, & ſerio amari futura inſtauratio illorum per pœnitentiam antecedenter ad poſitionem, & abſolutam præuiſionem peccati, quin ametur peccatum, quod medium eſt vnicum, ac neceſſarium ad pœnitentiam, ac media ipſa illorum inſtaurationem: hoc autem Deo repugnat (vt ideo non Vaſquez ſolus, ſed Soarius oppoſitæ ſententiæ author, & aſſeclarum pleriſque permiſſionem peccati ex amore pœnitentiæ, & intentione ſalutis per ipſam à prædeſtinato obtinendæ concipi à Deo poſſe atque effectum prædeſtinationis eſſe negent, quia, non, niſi medio peccato, quod pœnitentia eſſentialiter ſupponit, eius permiſſio conducere ad pœnitentiam, & ſalutem prædeſtinati poteſt) ergo implicat gratiam interrumpendam per peccatum, nec aliter quam pœnitentia de ipſo inſtaurandam, vt inſtaurandam, ſiue ex amore inſtaurationis ſuæ per pœnitentiam à Deo primum conferri. Minor

probatur, quia nullum medium ad ſalutem prædeſtinati conferri à Deo ex prædeſtinatione poteſt quà conducens ſolummodo de ſe ad ſalutem ipſius, ſed quà efficax, ſeu etiam coniungendum de facto cum ipſa, & perducens actu abſolute prædeſtinatum ad ſalutem; aſt merita, & gratia iuſtificans interrumpenda per peccatum ſubſequens, vt primo collata, non aliter actu, & abſolute perducentia prædeſtinatum ad ſalutem eſſe poſſunt, & de facto cum eius gloria coniungi, niſi vt inſtauranda per pœnitentiam de peccato, quo ſunt interrumpenda. Ergo, vt quà primo collata, vt media prædeſtinationis à Deo apponantur, ac ſubinde effectus prædeſtinationis ſint, quà inſtauranda, & ex amore proinde inſtaurationis ipſorum per pœnitentiam de peccato, quo interrumpenda ſunt, debent à Deo primum conferri prædeſtinato: vt in minori aſſumebatur atque repugnare dicebatur in maiore quod eodem modo probat, etſi intentio gloriæ, ſeu, vt Soariſtæ aiunt, electio ad gloriam prædeſtinati antecedens, ex qua media ad executionem, & aſſecutionem gloriæ eliguntur à Deo, atque præparantur inefficax, vel efficax ſit. Confirmat: quia, cum prædeſtinatio catenatorum mediorum vſque ad gloriæ conſecutionem ſeries ſit, eaque in meritis, & gratia interrumpenda, vt primo collatis eſſe nequeat, vt primo collatis, niſi, quatenus ex eo, quod primo collata ſunt, titulum ponunt, ob quem per pœnitentiam de interruptivo ipſa peccato inſtaurentur, vt niſi, quà inſtauranda & per inſtaurationem continuanda cum gloriæ aſſecutione nequeant pertinere, neque ex prædeſtinatione apponi primo poſſint, ſed ex prouidentia, ſupernaturali quidem, quà de ſe conducentia quæuis ad ſalutem eius, cui de mediis ſufficientibus à Deo prouidetur, apponuntur. Quæ vero inſtaurantur non interrumpenda deinceps, ſed continenter cum gloria prædeſtinati coniungenda ex alia prouidentia prædeſtinatiua, ſeu prædeſtinationis eſt, ab ea quæ à meritorum, & gratiæ primo collatorum inchoetur.

Soarez citato lib. 3. de prædeſtinat. c. 4. o. 5. Valentia ad citatam quæſtionem 23. diſput. 1. punct. 3 verſu *Secundum eſt*. Arrubal diſput. 83. c. 5. Herize citata diſput. 30. c. 4. num. 18. à verſu *vt res aliqua*. Faſelus ad citatam quæſt. 23. dubit. 3. Arriaga diſput. 38. ſect. 1. ſubſect. 1. à verſu *ſecundum, an prima collatio*, & magnus meus magiſter Didacus Daza d. 5. de prædeſtinatione §. 2. & ipſe Vaſquianorum Princeps, ex externis Gonzalez Albelda 1. p. d. 71. ſect. 3. Trigos in Bonauenturam 1. p. q. 13. a. 2. dub. 4. concluſ. 5. Nazarius ad citatam quæſtionem 23. controu. vnica §. 3. concluſ. 3. Machen d 48 ſect. 1, conc. 2. aſſerunt, merita, & gratiam peccato interrumpenda, ac pœnitentia reparanda, vt primo etiam collata, effectus prædeſtinationis eſſe. Contra Soarium verò obſeruat Daza argumentum noſtri Vaſquez ſpecialem vim habere: quod ipſum contra Faſolum & Arriagam obſeruari æquo robore circa concluſionem de facto poteſt. Contra citatos vero Thomiſtas circa concluſionem de poſſibili, vt ex difficultatis propoſitione clarebit. Noſtrum verò Vaſquez male idem Daza reprehendit, quaſi admiſerit ex intentione efficaci gloriæ prædeſtinati merita, & gratiam peccato interrumpenda, ac per pœnitentiam reparanda potuiſſe à Deo primò conferri: quod quidem, ſi admiſiſſet, conſtantiſſimæ vbiuis ipſius doctrinæ Vaſquez aduerſaretur. Sed verò conſtantiæ, & conſequentiæ laude notiſſimus, laudatiſſimuſque Vaſquez noſter id nullatenus admiſit, ſed permiſit ſolummodo, contendens ex ea efficaci intentione gloriæ rationis ſuæ ſupra à nobis propoſitæ robur minimè debilitari: quod certiſſimum eſt, vt eam perpendenti clarebit, atque ex ſpeciali difficultate ipſius Dazæ contra Soariſtas, & Thomiſtas, & efficacia intentionis gloriæ amplius deprehendetur. Ea verò ſic habet, cum enim Deus ex illa efficaci intentione gloriæ eligat, & primo conferat: tanquam medium efficax, & ineffabiliter connexum cum gloriæ conſecutione meritum, & gratiam prædeſtinati, quæ præſcit peccato interrumpenda eſſe, nec, niſi per pœnitentiam, reparanda, & cum gloria coniungatur, nequit illa primo conferre, & eligere ex efficaci gloriæ, quin, vel anterius, vel ſimul expreſſè, aut virtute velit reparare illa per pœnitentiam, vt gratia ac meritum quæ primo eligit, & confert efficacia media ad gloriam ſint, atque infallibiliter obtineant, quam aliter obtinere non poſſunt: at nequit velle pœnitentiam, antequam peccatum ſit quin velit peccatum, quod ſiue expreſſe, ſiue virtute, & interpretatiuè velle non poteſt: ergo nec poteſt ex efficaci illa intentione gloriæ prædeſtinati eligere, & conferre primo gratiam, & merita peccato interrumpenda poſterius; ſed ſolum poterit Deus interrupta peccato præparare per pœnitentiam velle poſt præuiſum abſolutè peccatum, quo fuerunt interrupta.

4. Hoc tamen argumentum non magis vrget, quam ſi ex intentione inefficaci gloriæ prædeſtinati electio, & collatio primæ gratiæ, & meriti interrumpendi per peccatum primò haberetur, ac fieret. Siquidem, quoad amorem formalem, & expreſſum mediorum, intermediorum fini proximiorum neceſſarium in plurium ſententia, cum remotius primo eligitur, & amatur, eadem ratio eſt, ſiue efficaciter, ſiue inefficaciter finis ametur, dummodo ex eius amore, & intentione formaliter, vt media ad illum finem amentur media remotiora: cum media ad eum finem, & conducentia phyſicè eſſe poſſint niſi quatenus ad intermedia, finique proximiora media vel ſufficienter, vel cum effectu vel de facto, conducunt, efficacia vero intentionis illius præſuppoſitæ ſolum addit determinationem Dei intendentis, vt media, quibus de facto finis obtineatur adhibeat, ne efficax ipſius intentio cauſa cadat, atque intento fine fruſtretur: quod in caſu præſenti inſtaurationis gratiæ & meriti primo collatorum per pœnitentiam abſque amore peccati fieri à Deo poteſt permiſſione peccati, quin ab ipſo peccatum ametur, vt cunctis eſt notum, atque q. 4. videbimus, vbi permiſſionem peccati effectibus prædeſtinationis adnumerabimus. Quod autem ex ea intentione efficaci ſalutis prædeſtinanti ad peccatum, quo interrumpenda meritum, & gratia primo collata ſunt ad permiſſionem peccati determinatus antecedenter Deus maneat, nihil indecentiæ continet, quam video à recentioribus aliquibus timeri. Siquidem peccati permiſſio honeſtiſſima Deo eſt iiſdem fauentibus: nec diuinæ decentiæ referat determinari ad illam mediate, vel immediate, dummodo libere, neque neceſſario eſſe, & natura ſua ad eam permiſſionem determinetur, illud nunc in Soario affirmantis ſententiæ huius Principio æquo animo ferre non poteſt magiſter meus Daza: nempe gratiam, & merita primo collata, tametſi per pœnitentiam non reuiuiſcerent eſſe poſſe prædeſtinationis effecta: quia vt obiecta ad actus meritorios charitatis, humilitatis, & alios poſſunt prædeſtinato inſeruire. Putat enim Daza ad effectus prædeſtinationis ea ſolum pertinere, quæ efficienter ad actus excitant meritorios, immerito autem huic Soarii doctrinæ ſuccenſet. Plura enim obiecta extrinſeca etiam, & entitatiue etiam naturalia, indebita tamen hic, & nunc naturæ, & vniuerſitati rerum eiuſque naturali curſui, & ordini, ac ſubinde ſupernaturalia tantum quoad modum, in effectibus prædeſtinationis cum Vaſquez recenſet, vti nos etiam recenſuimus, quia mediis meritis ad gloriam conducunt, perducuntque prædeſtinatum, tametſi ſola obiectiua, & intentionali ratione mediis cogitationibus, quas excitant ad meritorios actus conducant perducantque de facto prædeſtinatum; citius ergo merita, & gratia primo collata, & quoad ſubſtantiam ſupernaturalis, ac de facto obiectiua intentionali motione media ſui cognitione ad actus meritorios conducens ac perducens prædeſtinatum ad gloriam effectus prædeſtinationis in eis Vaſquianis & noſtris principiis erit, immo vero ſi efficientia intentionalis actuum meritoriorum ſatis non ſit ad prædeſtinationis effectus neque ipſa excitans ad illos gratia effectus prædeſtinationis erit: quod & Daza ipſi, Patribuſque & Theologis cunctis aduerſatur: ſiquidem neque ipſa phyſicè efficienter, ſed ſolum intentionaliter voluntatem mouet, ſicuti & præmiſſæ ad aſſenſum concluſionis vt diximus controuerſiis de intellectu & voluntate, faterique Daza ex Vaſquii doctrina debet.

5. Dicendum cum citatis num. 2. Doctoribus, gratiam, & merita peccato interrupta, & reſtituenda per pœnitentiam etiam, vt primo collata à Deo effectus prædeſtinationis eſſe. Probatur primo concluſio ex proxime dictis. quia, vt obiecta mediis actibus meritoriis de facto & certo perducunt ad gloriam prædeſtinatam, ex cuius intentione, ac ſcientia media infallibilis conſecutionis a Deo primo eliguntur, & conferuntur prædeſtinato: vt primo ergo, collata ſunt prædeſtinationis effectus: nihil enim aliud ad effectum prædeſtinationis requiritur, vt patet,

quod

Digitized by Google

quod ſi catenationem, & nexum non interruptum priorum mediorum cum poſterioribus vſque ad gloriæ conſecutionem requiras: in gratia & meritis primo collatis, & per peccatum interruptis, cum actibus meritoriis ſubſequentibus obiectiua hac motione ordo, & nexus minimè interruptus vſque ad gloriæ conſecutionem apertus eſt. Etenim, licet per peccatum ius formale gratiæ ad gloriam, & condignitatis meritoriæ ad ipſam meritorum antea actorum interruptorum intercidatur, extinguatur, ſeu mortificetur, ac proinde inter ea, & gloriæ conſecutionem, quoad ius gloriæ, & condignitatem meritoriam eorum, vt primo habitorum, pereat, aſt intentionalis motio obiectiua ipſorum ad actus meritorios, ad quos, vt primo à Deo collata excitant vt obiecta, nuſquam peccato ſuccedente perit, aut interrumpitur, ſed in fluxu illo ſuo intentionali eis actibus continuatur ad gloriæ prædeſtinati conſecutionem, atque pro ſtatu etiam illo peccati, quo ius gratiæ, & condignitas meritorum ad gloriam extinguitur, integer manet, immo ſtatu illo ipſo ad aliquos actus meritorios, v.g. humilitatis obiectiua illa motio magnopere iuuatur, & augetur, etſi ſub alia conſideratione, (cui ſoli vt plurimum vtriuſque ſententiæ Doctores attenderunt) iuris gratiæ primo collatæ, & primo habitorum meritorum dignitatis ad gloriam cum mediis ſubſecutis continuatio, non, niſi earum inſtauratione per pœnitentiam habendæ, non ita facile, & clarè deprehendatur, ni peccatum quo illud ius, & dignitas prima ad gloriam interrumpenda ſunt ametur, ſed videndum eſt, an ea continuatio, & coniunctio eorum, vt primo habitorum media pœnitentia neceſſario requiratur, vt illa vt primo collata à Deo, ac primo habita à prædeſtinato. Effectus prædeſtinationis proprij ſint? atque item an eius continuationis, & coniunctionis, cum gloria per pœnitentiam neceſſitate admiſſa, nihilominus ex intentione gloriæ, & ex prædeſtinatione eligi primo & apponi à Deo poſſint, quin à Deo ametur peccatum. Si enim alterutrum ſit, negantis ſententiæ fundamentum ſubruit, atque affirmans noſtra, & communior ſententia ſolidiſſime etiam ſub hac conſideratione plerumque à Doctoribus vnice attenta fundabitur.

6. Vtrinque vero argumentum Vaſquij deficere ſubtiliter contendit Daza: quia opus non eſt conferri primo gratiam, & merita peccato interrumpenda ex amore pœnitentiæ, quo reparanda ſunt, vt patet in reprobis: quibus ſimilia dantur ex ſimili gloriæ intentione, nec tamen ex pœnitentiæ, qua interrupta reparentur amore: neque opus eſt, vt media omnia habeant cauſalitatis alia aliis, & coniunctionem & continuationem; ſed ſatis eſt vnumquodque eorum cum parte obtinendæ gloriæ ſibi correſpondenti de facto, certoque coniungi, vt ad ſeriem prædeſtinationis eiuſdem pertineant; nec comparari debent vt media propinquiora, & remotiora, & neceſſariò ſubordinata, vt quædam per alia ad finem conducant, ſed immediate, & proxime ad illum vnumquodque conducit, tametſi omnia, & ſingula, vt de facto conducant, finemque gloriæ obtineant perſeuerantiam, vt conditionem requirant, ſiue hæc meritis primo datis impendatur, ſiue donetur à Deo gratis, nec in ipſam influant, nec habeant cauſalitatis moralis coniunctionem, vt gloriæ aſſecutioni coniungatur; quamuis non, niſi accedente perſeuerantia, coniungi obſecutioni gloriæ poſſint, cum autem non aliunde meritum, mediumue vnum ex intentione alterius apponi à Deo debeat, vt contexat ſeriem eiuſdem prædeſtinationis, niſi quatenus vnum in conducentia de facto ad gloriam intentam medio alteri proximiori, qua medium formaliter, & meritum proximus eſt, ſubordinatur, non autem, qua eſt conditio ſolum, vt in perſeuerantia patet: fit plane non eſſe opus merita ad gratiam primo collatam & peccato interrumpendam ex intentione, ſeu amore pœnitentiæ, per quam reſtituenda, inſtauranda que ſunt primo eligi, donatique à Deo, vt ordine prædeſtinato ſiue habitura effectum conſecutionis gloriæ atque ad illam efficacia ab ipſo donentur, dummodo reſpectu iuris gratiæ, & dignitatis meritorum illorum, & conſecutionis gloriæ de facto propter illa, vt conditio ſolum, pœnitentia, qua inſtauranda ſunt, ſolummodo ſe gerat: vti exemplo perſeuerantiæ reſpectu omnium meritorum, etiam non interruptorum, euincitur: quod autem pœnitentia, vt conditio ſolum, non autem, vt medium, meritumue inter medium, & gloriæ proximius ſe habeat reſpectu gratiæ, & meritorum primo collatorum peccato interruptorum, inſtaurandorumque per pœnitentiam facile, & dilucide probatur: etenim merita, & gratia primo collata, & interrupta, ac poſt modum per pœnitentiam reſtituta medio merito pœnitentiæ, qua inſtaurantur, aut iure quod affert gratia per pœnitentiam parta, nec merentur, inſue ad gloriam adquirunt, immo nec in iure, ac merito gloriæ coniunguntur, creſcunt & augentur; ſed ſolo anteacto iure, & merito ipſorum reſtitutis gloriæ ipſis reſpondenti ſolam realiter formaliter iunguntur, non autem reſpondenti alteri parti gloriæ merito pœnitentiæ, qua inſtaurantur, & iuri gratiæ per illam adquiſitæ, illi ergo eidem gratiæ, & reſpondenti gloriæ realiter formaliter reſtituta de facto condurunt, iunguntur ac ordine prædeſtinationis coniunguntur, cui iungerentur, ſi eis non interruptis perſeuerantia abſque nouo prædeſtinati merito, vt fieri plane poteſt) accederet: quin reſpectu gloriæ vi ipſorum prædeſtinato adquiſitæ, meritum pœnitentiæ, atque ob illud gratia prædeſtinato collata plus conducat aliud quam perſeuerantia meritis non interruptis, cui pro interruptis pœnitentia ſubſtituit, vel quam ex parte reſpectu eorum conſtituit, vt finaliter ad præmium à Deo inueniantur & ex parte ſua ad gloriæ influant conſecutionem. Hæc Dazæ ſubtilis cogitatio explicatius à nobis tradita, & Vaſquij argumentum debilitat, & inſtantiam Dazæ ipſius præuenit (quam proinde omitto) ac ſatis affirmantem noſtram ſententiam probat.

7. Admiſſa verò connexione, & continuatione influxus, & cauſalitatis moralis meritorum peccato interrumpendorum in pœnitentiam, & eorum ipſa media reſtaurationem via alia æque ſubtili effectus prædeſtinationis eſſe ipſa poſſe idem Daza meditabatur ex alio principio: Quod, ſcilicet, iuſtus operibus bonis reparationem ſui à lapſu futuro per pœnitentiam poſſit congruè promereri, vt docent ſanctus Bonauentura in 2. d. 28. explicatione litteræ S. Thom. in cap. 6. ad Hebræos lect. 3. Bellarminus tom. 3 lib. 5. de iuſtitia c. 22. quod & Dazæ, & nobis maxime placet, nec aduerſatur doctrinæ S. Thom. 1. 2. q. 114. a. 7. corp. vbi ſolum ſimpliciter dictum meritum, hoc eſt condignum, negat operibus iuſti ad reparationem poſt lapſum: eodem quippe modo meritum reparationis à lapſu in quo iam eſt operibus bonis peccatoris negat, quibus meritum congruum reparationis ſuæ negari nequit. Ex eo vero principio conſtat merita iuſti lapſuri, tametſi lapſu, & peccato, quoad condignitatem impediantur, & mortificentur; quoad congruitatem meriti reparationis per pœnitentiam à lapſu futuro viua, etiam peccato, & lapſu ſuccedente perſiſtere: proindeque ex eis auxilium efficax ad pœnitentiam, qua, quoad condignitatem meriti gratiæ amiſſæ, & gloriæ ſubinde viuificantur: quare, & cum reparatione ſui, & merito pœnitentiæ, atque aliis ſubſequentibus prædeſtinatiue continentur, ſintque eiuſdem prædeſtinationis effectus. Dices, debere etiam in Dei intentione, & voluntate continuari, quod, niſi merita ex intentione, & amore inſtaurationis ipſorum per pœnitentiam, & meriti pœnitentiæ ipſius fieri nequit. Hæc autem ante præuiſum peccatum amari à Deo nequeant, ni ab ipſo ametur peccatum, & Vaſquij noſtri argumentum contendebat: ergo hac via eius argumentum non ſoluitur. Negat Daza opus eſſe, vt meritum vnum ex intentione alterius conferatur, vt ad eandem ſeriem prædeſtinationis pertineat; ſed ſatis eſſe, vt vtrumque ex intentione eadem gloriæ conferatur, vt ſuprà vidimus: quare neque opus eſſe, vt merita illa peccato interrumpenda ex intentione pœnitentiæ, qua inſtauranda ſunt ac meritis eius conferantur. Sed quia hoc modo non ſatis clare expeditur aliter, quam modo primo, difficultas, nec continuatio meriti interrupti, & connexio influxus pœnitentiæ ad finis gloriæ conſecutionem explicatur, addit: voluntatem inſtaurandi meritum interruptum poſt permiſſionem peccati, & abſolutam eius à prædeſtinato admiſſionem à Deo haberi, ex moralique influxu meriti congrui operum iuſti prædeſtinati: quare, & eſſe cauſalitatem moralem continuatam inter voluntatem dandi primo

merita

Digitized by Google

merita, & voluntatem ea inſtaurandi poſt præuiſum peccatum ad executiuam vſque dandi gloriam, quibus tota ſeries prædeſtinationis, atque effectum eius compleras: quin opus ſit antecedenter amari formaliter peccatum eiuſue inſtaurationem; adhuc conditionate ſi lapſus, aut permiſſio peccati contigerit; tametſi ex decreto hoc non inferretur peccatum, eiuſue inſtaurationem fore ante peccati abſolutam præuiſionem amandam: maximè, cum eæ omnes voluntates ex inefficaci ſolum intentione gloria prædeſtinati habeantur, quæ permiſſione peccati non interrumpitur, habita etiam ex eadem ſalutis intentione: immo etſi ex intentione excludendi à gloria prædeſtinatum haberetur, cum inefficax ſolum eſſe reſpectu prædeſtinati ſolummodo poſſit inefficaci gloriæ illius non aduerſatur, ac proinde neque ab hac, præuiſo etiam peccato debet Deus abſiſtere abſiſtitue, In reprobis adhuc, etiam, cum in ante actorum peccatorũ pœnam, peccatum, ſiue impœnitentiam finalem permittit. Duplici igitur hac via Vaſquij, & ſequacium argumentum infringitur, & concluſio noſtra affirmatiua communior probatur.

8. Tertio debilitatur idem vnicum negatiuæ ſententiæ argumentum, & præfatæ duæ probationes affirmantis noſtræ roborantur ex alia Vaſquij doctrina aſſerentis & bene, ſpecialem gratiam in donatione auxilij efficacis propria prædeſtinationis, & prædeſtinati ſatis ſaluari, ſi ex ſcientia media efficaciæ auxilij ſeu futuritionis conditionatæ effectus, ſi donetur, à Deo eligatur, & fiat quia opus ſit efficaciam etiam ipſam à Deo amari, cum amatur, primumque auxilium, mediumque illud confertur. ergo licet efficacia meritorum iuſti prædeſtinati interrumpendorum conditionata inſtauratione per pœnitentiam admiſſi poſtea peccati compleatur, opus, non erit ex eius, ac peccati amore illa primo conferri, vt conferantur, vt media efficacia, & prædeſtinati propria, atque, vt ſpeciales gratiæ, & effectus prædeſtinationis; ſed ſatis eſt, vt ex ſcientia efficaciæ ſeu obtinendæ gloriæ à prædeſtinato, ſi donentur, à Deo illa eligi, atque donari. Quarto denique totum argumenti illius robur infirmatur, & probatur noſtra concluſio. quia permiſſio peccati concipi à Deo poteſt ex intentione inefficaci gloria prædeſtinati per pœnitentiam de peccato permiſſo, & amore pœnitentiæ ipſius, quo gloria ab illo obtinenda eſt, ac proinde eſſe proprium prædeſtinationis effectum: ergo gratia, & meritum interrumpendum per peccatum, atque per pœnitentiam inſtauranda primo etiam à Deo conferri poſſunt ex intẽtione inefficaci gloriæ prædeſtinati, & amore pœnitentiæ de peccato, quo Interrumpenda ſunt, ac proinde eſſe propria prædeſtinationis effecta. Conſequentia eſt legitima: quia & permiſſio peccati medium remotius ad gloriæ conſecutionem eſt, atque ante peccati poſitionem abſolutam concipitur à Deo, ſicuti, gratia, & merita primo eliguntur, & conferuntur: nec niſi per pœnitentiam de ſuccedente peccato poteſt gloriæ conſecutioni de facto, & cum effectu inſeruire peccati permiſſio; ſicuti nec merita, & gratia primo collata per ſuccedens peccatum interrumpenda, ac per pœnitentiam inſtauranda: ergo ſi his non obſtantibus permiſſio peccati ex intentione gloriæ prædeſtinati concepta poteſt eſſe effectus prædeſtinationis, eiſdem etiam non obſtantibus collatio prima gratiæ, & meritorum peccato interrumpendum effectus prædeſtinationis erit. Antecedens probabitur ſtatim quæſt. 4. vbi oſtendens permiſſionem peccati effectum prædeſtinationis ex intentione gloriæ de facto per pœnitentiam de illo conſequendæ conceptam à Deo eſſe, quin inde vel formaliter vel interpretatiue, aut virtualiter amandum peccatum ſit: quod vnicum negatiuæ ſententiæ contra affirmantem noſtram ſententiam, vt vidimus, erat. Obinde obiectionibus proponendis, diſſoluendiſque hic parco: quia omnes eo tandem reducuntur, vt inde ad mittendum ab affirmatiuæ noſtræ Doctoribus ſit Deum amare peccatum.

QVÆSTIO III.

An permiſſio peccati ſit effectus prædeſtinationis.

MAlum culpæ effectum prædeſtinationis eſſe non poſſe dogma Catholicum eſt vt ſæpius tom. 1. De Deo vno controu. 3. d. 2. & tom hoc 2. contra fatales Ethnicos, & Prædeſtinatores, tum Priſcorum Recentiores Caluiniſtas Hæreticos oſtendimus ex Patribus, & Concilio Arauſicano can. vltimo & aliis, & ex ratione, quod prædeſtinatio omnis, ſicuti & voluntas Dei in malum culpæ, atque inhoneſtum ferri non poſſit: quam his reddidit proſper ibi recitatus ex reſponſione 10. ad obiectum Vincentian. *Cuius prædeſtinatio nunquam extra iuſtitiam eſt.* Vti foret, etiamſi ex bono quouis fine malum culpæ prædeſtinaret. Sed enim per miſſionem peccati Deum non ſolum velle poſſe, ſed & de facto velle certum Patribus, nobis, & cæteris Theologis eſt, ita enim aiebat Auguſtinus. *Deus non vtique nolens, ſed volens ſinit peccata fieri.* Poteſt autem velle permiſſionem peccati dupliciter primò in pœnam anteacti alterius peccati, vt ad Rom. 1. dicitur: *Propter quod tradidit eos Deus in reprobum ſenſum, & faciant, quæ non oportet.* Et alibi in ſcripturæ ſacræ frequentiſſime. Vnde illud Auguſtini de prædeſtinatione Sanctorum cap. 8. *Miſeretur bona tribuens; obdurat digna retribuens.* Cuiuſmodi examen difficultatiſque contra ipſum Theologicæ, nec admodum leuis expeditio ſequentis diſputationis de reprobatione eſt Secundo ad præſentem quæſtionem, cum ex permiſſo peccato hominis bonum aliquod eius, (& maius quandoque, quam non permiſſo haberet) poſſet Deus deducere vt vitij alicuius medelam, & curationem, v. g. ſuperbiæ, negligentiæ, per inſignes actus humilitatis

Qui experimento fragilitatis, & malitiæ noſtræ deprehenſæ habentur peccata ſemper in bonum tandem noſtrum cedere occaſionaliter poſſe dubium non eſt. Recte enim Caſſiodor. lib. de amicitia tract. De eius origine agebat. *Cum Deus nihil faceret malum, ipſe mala noſtra ſic ordinat, vt nobis nocendo non noceant: ſed ad correptionem propoſita proficiant ad medelam.* Quibus conſonat Auguſtinus de corrept. & grat. c. 9. dicens: *vſque à Deo omnia Deum prædeſtinatis in bonum cooperari, vt etiam ſi qui eorum deuiant, & exorbitant, etiam hoc ipſum eis faciat proficere in bonum, quia humiliores redeunt &c.* Quod Dauidis lapſu & Petri negatione, & Damaſcenus 2. de fide c. 29 circa med. infra recitandus, & Auguſtinus iterum 14. de ciuit. c. 19. fine. *Audet dicere ſuperbis vtile eſſe cadere in aliquod apertum, manifeſtumque peccatum, vnde ſibi diſpliceant, qui iam ſibi placendo ceciderant*, & Ambroſ ſermon. 47. de fide Petri ait. *Petrum poſtea quam negauit Dominum fuiſſe meliorem: Fidelior enim factus eſt poſtquam fidem ſe perdidiſſe defleuit: atque ideo maiorem gratiam reperit quam amiſit.* Et quidem permiſſum iam à Deo, atque admiſſum abſolute peccatum à prædeſtinato, quare & eius permiſſionem abſolutam, in maius eius bonum, ampliòremque gloriam à Deo eiuſque prouidentia ſæpe detorqueri, ipſa experientia didicimus, atque ita in bonum prædeſtinati ordinari: An vero permiſſio abſoluta peccati peccatum abſolutum antecedens nondum à Deo habita ex intentione ſalutis & gloriæ prædeſtinati, & quo ad ipſam efficax ſeu de facto cum ipſa coniungenda à Deo concipi haberique poſſit, aut de facto habeatur, ac ſubinde permiſſio ipſa peccati effectus proprius prædeſtinationis ſit? præſentis quæſtionis ſcopus eſt, & difficultas tota.

Digitized by Google

CERTAMEN I.

Doctorum ſententiæ.

1 PRo negatiua ſententia ſtant Vaſquez 1. p. d. 93. cap. 2. Becanus 1. p. tract. 1. cap. 14. q. 3. num. 15. d. 82. c. 2. Magiſter meus Daza ſupra §. 3. Quibus ex parte conſentiunt plures, ac præcipui Doctores, qui negatiuæ huic ſententiæ abſolutę prolatæ aduerſantur. Aſſerunt enim non poſſe volitam, habitamque ex intentione gloriæ prædeſtinati à Deo permiſſionem peccati, vt vtilem per pœnitentiam ad prædeſtinati gloriam, quin peccatum, ſine quo pœnitentia eſſe non poteſt, vel formaliter vel interpretatiue, ſeu virtualiter ametur à Deo, (quod iuxta dicta nuper omninò repugnat) vt præcipuum negatiuæ abſolute ſententiæ argumentum conuincere ipſis videtur. Ita expreſſè Suarius noſter 3. de Prædeſtinat. c. 8. n. 13. & lib. 2. opuſculor. qui eſt de concurſu Dei c. 13 ad obiectionem 4. Herize citata d. 30. c. 6. n. 31. verſu. *Natura permiſſionis ſic expoſita.* Faſolus ſupra in 1. p. q. 23. art. 2. dub. 4. num. 35. Cæterùm ex intentione gloriæ prædeſtinati non autem vt per medium pœnitentiæ à prædeſtinato obtinendæ, ſed abſtrahendo ab illo & ex amore aliorum mediorum, quibus æqua eademque gloria obtineri abſolute poteſt (ſiquidem pœnitentia medium vnicum eam gloriam conſequendi non eſt, cum aliis innumeris virtutum actibus, abſque pœnitentia, & peccato, valeat obtineri) ex intentione ſalutis prædeſtinati poſſe à Deo permiſſionem peccati vt medium ad eam obtinendam eligi, & haberi ac proinde effectus prædeſtinationis eſſe: eos vero actus aiunt eſſe humilitatis fragilitate ex permiſſione peccati à prædeſtinato deprehenſa, ſimileſque alios ex eadem cognitione oriundos, atque à Patribus vbi proxime, alibique frequenter notatos. Sed tamen (cum hi Doctores videant eos etiam actus haberi à prædeſtinato ex cognitione fragilitatis propriæ experimentorum, non permiſſionis Dei, quam in ſeipſa viatores non agnoſcunt, ſed peccati proprij, quod illam conſequitur, deprehenſione: nec ſolum experimento tentationum, quantumuis grauiorum, & vrgentium, quia noſtræ poteſtatis non ſunt: quare nec noſtræ fragilitatis argumentum, niſi eis non reſiſtentia, & ceſſio accedat noſtra per conſenſum, tentatio materia potius, & argumentum virtutis noſtræ ipſis impertita eſt, &, quo vrgentior ſit, materia, & argumentum maius) addunt: ſatis eſſe, vt effectus prædeſtinationis permiſſio peccati ſit, eam ex ſcientia media futuræ humilitatis ex cognitione admiſſi à prædeſtinato peccati à Deo concipi ex intentione ſalutis eius per eos actus obtinendæ, & adhiberi, quin velit peccatum: quia ſolum vult, quod ipſe facit, non autem quod ſolum permittit: permittit autem ſolummodo peccatum; facit autem humilitatem prædeſtinati ex peccato admiſſo, quare illo præſcito ſolum non volito, humilitatem, & ſimiles actus, ac per eos gloriam vult, ex eorumq; amore permiſſionē peccati eligit, & apponit.

2. Hæc ſunt pro ſententia iſta media negante permiſſionem peccati ex amore pœnitentiæ, & intentione gloriæ prædeſtinati per illam obtinendæ effectum prædeſtinationis eſſe non poſſe; etſi poſſit eſſe ex amore humilitatis à Suario, & aſſeclis hactenus excogitata. Contra quæ illud in primis facit, quod vltimo retulimus: ſi enim ex eo, quod Deus ea ſolum velit, quæ facit, non autem, quæ tantummodo permittit, ac proinde reſpectu peccati quod permittit tantum, ſatis eſt eius permiſſionem ex ſcientia media peccati ſub illa futuri à Deo eligi, & adhiberi, quin ex eius amore, tametſi ex amore humilitatis &, gloriæ per illam determinate obtinendæ eligatur, vt effectus prædeſtinationis permiſſio peccati cenſeatur, ac ſit: eadem peccati permiſſio ex amore pœnitentiæ, & intentione ſalutis prædeſtinati per illam determinatè obtinendæ, quin peccatum ametur, ſed ſolum conditionatè præſciatur à Deo eligi ab ipſo poterit: ac ſubinde & eſſe prædeſtinationis effectus. Dices humilitatem illam prædeſtinati aliunde, quam ex peccati permiſſione, & experimentali cognitione admiſſi peccati poſſe à prædeſtinato haberi; ſecus pœnitentiam, quæ non niſi de admiſſo peccato eſſe poteſt, & reſpectu cuius medium vnicum, & eſſentialiter prærequiſitum peccatum eſt: imprimis ſolutio hæc vim argumenti non euacuat. Si enim ex amore virtutis peccatum ſubſecuræ, & intentione gloriæ per illam determinatè obtinendæ permiſſio peccati eligi poteſt à Deo ex ſola præſcientia conditionata illius, quin ex amore formali, vel virtuali, ac interpretatiuo peccati eligatur: quia id ſolum amat Deus, quod facit, non verò, quod ſolum permittit, vt peccatum, hoc totum, etſi peccatum medium vnicum ad virtutem, per quam gloria prædeſtinati obtinenda eſt, vnicum ſit, æquè inuenitur, ac ſi non vnicum eſſet, ſed alia adeſſent plura: ergo eadem ratione permiſſio peccati ex amore pœnitentiæ illud neceſſario præſupponentis, & intentione gloriæ per illam determinate obtinendæ eligi à Deo poteſt, ac proinde eſſe prędeſtinationis effectus.

3. Contra ſecundò: quia humilitas prædeſtinati, ex cuius amore, & intentione gloriæ per ipſam obtinendæ permiſſio peccati à Deo eligitur, non eſt humilitas ſpecifice ſolum ſumpta, nec alia indiuidua humilitas ab ea, quæ de facto ex permiſſione peccati apponitur: aliæ enim omnes, nec apponuntur, & quæ aliunde apponantur, ſeu apponerentur permiſſionem peccati cum gloriæ aſſecutione non coniungerent, cum nullatenus inter ſe ordinem haberent: nec permiſſio quæ ipſas nullatenus antecedit per ipſas gloriæ aſſecutioni vllatenus inſeruiret, vt effectus prædeſtinationis eſſe poſſit: atqui humilitas prædeſtinati: quæ de facto ex permiſſione peccati apponitur, eſt medium vnicum, vt ſic loquar, ſeu potius materia neceſſaria, peccatum, æque, atque pœnitentiæ: ergo nulla ſolutio. Minor probatur, quia ex permiſſione peccati humilitas orta eſſentia ſua eſt humilitas de peccato, ſeu fragilitate deprehenſa ex admiſſo peccato, vt vidimus num. 1. ſicut eſt de admiſſo peccato pœnitentia: affectus enim voluntatis quouis fine, aut motiuo, & obiectiua occaſione variata eſſentialiter variantur: quare humilitas, aliunde, quam ex peccato admiſſo concepta alia eſſet ab humilitate indę orta, & quæ ex permiſſione peccati apponitur in prædeſtinato. Contra tertio: quia eſſe medium vnicum ad gloriam intētam prædeſtinato non requiritur ad hoc, vt ſit prædeſtinationis effectus; alioqui, cum intenta gloria prædeſtinato, cuius abſque humilitate ob admiſſum peccatum, quare & abſque peccati permiſſione poſſet à prædeſtinato per alios actus virtutum aliarum obtineri, nec humilitas ob admiſſum peccatum, neque huius permiſſio effectus prædeſtinationis eſſent contra ita reſpondentes aduerſarios; denique, cum nihil effectus prædeſtinationis ſit, eſſeue poſſit, niſi medium efficax, & de facto coniungendū cum aſſecutione gloriæ à prædeſtinato: atq; nec peccati permiſſio, nec de peccato admiſſo, humilitas, nec quidquā aliud quouis modo ad gloriā conducens efficax medium, ſiue de facto cum gloriæ aſſecutione coniungi poſſit, niſi media pœnitentia de peccato permiſſo, & admiſſo à prædeſtinato, reſpectu cuiuſuis effectus prædeſtinationis, vt talis ſit, pœnitentia medium vnicum erit ad eius efficaciam, & coniunctionem cum gloria. ac proinde iuxta modum philoſophandi horum Doctorum argumentum Vaſquianum hic concludit.

4. Nequit eligi prædeſtinatiuè, ſiue vt effectus prædeſtinationis, permiſſio peccati, niſi ex intentione beatitudinis: aſt nequit eligi ex intentione beatitudinis permiſſio peccati prædeſtinatiuè, ſiue vt effectus prędeſtinationis, niſi eligatur ex intentione, ſeu amore pœnitentiæ, qui Deo prorſus per vos repugnat ante præuiſum peccatum abſolutè, quia eſt voluntas, vel formalis, vel interpretatiua, & virtualis peccati intermedij ſine quo pœnitētia eſſe non poteſt: ergo nequit eligi à Deo permiſſio peccati prædeſtinatiuè ſiue vt effectus prædeſtinationis. Maior ſyllogiſmi ab aduerſariis, immò & ab omnibus Theologis admittitur. Minor probatur facile ex dictis: quia permiſſo ac ſubinde admiſſo peccato à prædeſtinato, nequit permiſſio peccati, aut aliquid aliud ad gloriam prædeſtinati conducens eſſe medium efficax, ſiue de facto coniungendum cum aſſecutione gloriæ à prædeſtinato, niſi media pœni-

tentia, qua prædeſtinatus iuſtificetur, atque in iuſtitia decedat, atque ita humilitas, & reliqua ad vitam æternam efficaciter ad eius gloriam conducant, ac de facto cum eius à prædeſtinata coniunctione iungantur, vt patet: atqui nequit medium vllum eligi prædeſtinatiue, ſiue, vt effectus prædeſtinationis, niſi vt efficax, ſeu de facto coniungendum cum aſſecutione gloriæ à prædeſtinato ergo nequit eligi peccati permiſſio prædeſtinatiuè, niſi, vt mediũ efficax, & de facto coniungendum per pœnitentiam cum aſſecutione gloriæ è prædeſtinato. Nequit autem per vos eligi à Deo permiſſio peccati, aut humilitas vt mediũ efficax, & de facto coniungendum per pœnitentiam determinate cum aſſecutione gloriæ à prædeſtinato, niſi ex expreſſo amore pœnitentiæ, & ſubinde amore, vel expreſſo vel interpretatiuo peccati, ſine quo pœnitentia eſſe non poteſt, & cuius amor Deo repugnat: ergo in veſtris principiis permiſſio peccati effectus prædeſtinationis ad gloriam, etiam per humilitatem, vel aliam quampiam virtutem è peccati admiſſi experimentali cognitione de facto ortam eſſe minime poteſt quare nec ſententia veſtra media poteſt, ſalua conſequentia veſtra hac doctrina, & ſolutione conſiſtere: quare, vel negandum vobis abſolute eſt permiſſionem peccati effectum prædeſtinationis eſſe poſſe: vel etiam ex amore pœnitentiæ, nec ſolum humilitatis, aut virtutis alterius permiſſionem peccati a Deo cõceptã eſſe prædeſtinationis effectũ erit à vobis admittedũ.

5. Hæc, etſi gloriæ intentio, ex qua permiſſio eligitur inefficax ſit, vim ſuam habent ſiquidem ſeipſo proxime, immediatè vtile ad intentum finem non eſt, ſed medio alio & quia vtile ad aliud medium proximum eſt, vt vtile ad hoc proximius, cuius interuentu eſſe vtile ad finem ſolummodo poteſt, debet ex intentione illius amari, ac ſubinde ex medij proximi amore eligi ob illum finem, & apponi, vt ex finis illius intentione apponatur. Cum autem permiſſio efficax ſolũ, ac de facto coniũgenda cũ fine eligenda prædeſtinatiue ſit nec niſi media pœnitentia, & peccato coniungenda cum gloria de facto, ac ſubinde efficax eſſe poſſit etſi ex intentione inefficaci ſalutis, & gloriæ procedat etiamſi ex inefficaci intentione gloriæ eligatur prædeſtinatiue peccati permiſſio ex amore pœnitentiæ, atque, vt hi neceſſario inferri inde putant ex amore peccati eius permiſſio eligenda à Deo erit, quod repugnat: ac ſubinde permiſſionem peccati effectum prædeſtinationis eſſe abſolute, & omnino repugnabit. Fateor ex intentione efficaci vltra motionem intentionalem communem intentioni efficaci & inefficaci eſſe determinationem phyſicam voluntatis ad electionem medij determinate huius, ſi vnicum medium ſit, vel huius vel illius, ſi plura. Cæterùm quoad ſubordinationem motionis intentionalis ad electionem medij remotioris ex amore proximorum fini nulla eſt efficacis ab inefficaci intentione finis, ex qua media eliguntur diuerſitas, neque in vna quam in alia difficultas maior.

CERTAMEN II.

Euaſio electionis extrinſecæ præfato argumento præcluditur.

RIpalda tom 1. de ente ſupernaturali, diſput. 66. ſect. 3. ex doctrina Soarij tom. 3. de gratia lib. 12. c. 11. num. 2. & ſæpè à nobis confutati Complutenſes noſtri recentiores manuſcripto de voluntate d 6. m. 2. num. 29. & de prædeſtinat d. 8. m. 2. a. § 4. vt argumento hactenus pro negante ſententia efformato ſatisfaciant, duplicem electionem diſtingunt Alteram formalem, & intrinſecam, qua medium, vt vtile ad finem intentum formaliter eligigitur: & eam quidem non poſſe eſſe medij remoti, niſi proximius intermediũ, ſine quo illud vtile ad finem non eſt ametur, & ex eius etiam amore remotum eligatur, vt argumentum noſtrorum Vaſquianorum euincit, Alteram vero electionem eſſe aiunt materialem, & extrinſecam, qua medium, vtile quidem ad finem, non autem, qua vtile, neque ex finis illius intentione ametur, ſed aliunde ob fines alios, ad quos medium illud vtile etiam, ac proprie medium eſt: tametſi vt electio materialis & extrinſeca ſit, oporteat, vt conducentia, & vtilitas, etſi efficax medium ſit, efficacia ipſa, & coniunctio de facto cum fine illo, ob quem tamen non eligitur, ſed ob alium, ab illud medium eligente prænoſcatur. Ratione ſuadent quia intentio finis ad dandam illi exiſtentiam ſolummodo, ſiue efficaciter, ſiue inefficaciter, nihilque aliud mediorum electione, & appoſitione intendit; at, cum ſine amore formalis vtilitatis ad eum finem appoſita finem abſolute cauſare poſſint, ſi ſufficientia ſint, cauſentque abſolutè, & de facto illum, ſi efficacia, æque, ac ſi, vt vtilia formaliter ad illum finem electione intrinſeca eligerentur, atque apponerentur; fit, vt æque intentioni finis electio hæc extrinſeca, & materialis mediorum abſque formali amore vtilitatis ipſorum ad finem illum inſeruiat, atque formalis electio, & amor mediorum, vt vtilium ad eum finem: vnde & intentionis eius effectus erunt. Confirmant primo electione ipſa mediorum, quæ non vtilis ſolum ad intentum finem, ſed protſus neceſſaria eſt, atque ex intentione apponitur, quin vtilitatis ſuæ ad finem amore apponitur. Secundo confirmant ex intentione ſatisfaciendi Deo pro peccato, ex qua actus charitatis propriæ, & ſtrictæ imperatur, & elicitur ob ſolam Dei bonitatem, non autem ob vtilitatem eius ad ſatisfactionem intentam; alioquin non charitatis actus proprius, ſed concupiſcentiæ foret. Sed tamen ſicut charitatis actus ex intentione ſatisfaciendi Deo non imperaretur, niſi eius vtilitas ad ſatisfactionem, ac ſubinde materia apta ad ſatisfaciendum præcognoſceretur, ita nec media materiali, extrinſecaque electione ex intentione finis apponerentur, niſi eorum vtilitas, & conducentia, ac efficacia (ſi medij efficacis electio eſt futura) fuiſſet prænota, ex his concludunt: permiſſionem peccati electione hac extrinſeca, & materiali eius vtilitate ad intentam gloriam prædeſtinati cognita ſolum, eligi à Deo non autem amata: quare neque pœnitentiam, aut humilitatem ex ſubſecuto peccato habendam (qua ſolum media de facto coniungi cum gloria prædeſtinati, mediumque efficax ad ipſam eſſe poteſt) neque peccatum ipſum inter medium amari à Deo vllatenus deberet vt deberent amari ſi electione intrinſeca, &, qua vtilis formaliter ad gloriam intentam prædeſtinato, atque de facto cum ipſa coniungenda permiſſio peccati ex intentione gloriæ prædeſtinati eligeretur: quia non aliter, quam pœnitentia, & ſubinde peccato intermediis vtilis, ac de facto coniungenda gloriæ prædeſtinati permiſſio peccati eſſe poteſt, vt bene Vaſquez arguebat.

2. Doctrinam hanc ſimili difficultati diluendæ applicitam confutauimus controu 3. de incarnation. d. 1. q. 2. cert. 1. à num. 3. & toto certam 2. priuſque eam peſſimè ediderat noſter Petrus Hurtado de Mendoza 2. 2. tom. 2. d. 134. ſect 4. & d. 135. ſect. 1. ſubſect. 2. vt ſingularem, & Principiis Philoſophicis, & Theologicis adverſam. Et in primis fundamenta quibus in illam eius Patroni ducti vel ſeducti potius ſunt ex minori eorum principiorum attentione fuêre ſuborta. Etenim duæ intentionis in electionem mediorum ad finem, ac ſubinde poſitionem, & executionem finis per media motiones conſiderandæ diſtinguendæque ſunt. Alter motionis phyſicæ ad electionem illam, vel neceſſariò, & determinanter, ſi intentio efficax ſit vel indifferenter, & abſque vlla determinatione, ſi inefficax ſolum ſit intentio de ſeſe: & ad hanc præciſè ſumptam motionem phyſicam cognitio vtilitatis, aut efficaciæ eius, quod ex intentione illa ad finis aſſecutionem apponendum eſt, nullatenus requiritur; tametſi neceſſario ad finis intenti aſſecutionem intercedat, vt patet in electione de cuius neceſſitate, aut vtilitate ad finem intentum conſequendum, nihil protſus cogitantes phyſice voluntas noſtra ex finis intentione mouetur, atque, ſi efficax intentio ſit, ad medij efficacis electionem determinatur. Ratio autem eſt: quia ad phyſicam motionem præciſam vnius cauſæ ab alia cognitione opus non eſt, cum is motus, qua talis, naturalis ſit, nec motui cauſarum naturalium vllatenus diſſimilis; phyſicæ vero ſolum cauſæ ad effectus motio cognitionem nullatenus requirit. Habet verò intentio cum hac phyſica motione ad mediorum electionem cum aſſecutione gloriæ à prædeſtinato, niſi media pœnitentia

Digitized by Google

motionem aliam intentionalem,ſeu obiectiuam, ad quam proinde cognitio vtilitatis (& quandoque efficaciæ) eorum, quæ apponenda ab intendente, interceſſuraque ex electione ſunt ad finem obtinendum,debet ad eorum electionem in intendente præſupponi. Dixi autem cætera, *quæ apponenda ex electione ſunt* : quia electio ipſa ex electione non apponitur ; niſi reflexe ea intentione finis electio ipſa , ſuperflue quidem ametur , aut eligatur tamen , vt abſolute poteſt. Eius vero vtilitatis mediorum prænotio ideo ſolum requiritur ad eorum electionem: quia electio , niſi ob mediorum bonitatem eſſe non poteſt, quæ in eis nulla alia , quam vtilitatis ad finem intentum eſt:vnde intentionalis motio ſeu obiectiua, quam dicimus, intentionis & electionis elucet : quæ nihil plane aliud eſt , quam bonitatis mediorum bonitati finis ad mouendam obiectiuè & intentionaliter voluntatem ſubordinatio , atque ad eiuſmodi motionem dependentia ab obiectiua finis bonitate & motione.

3. Porro , illam ſubordinationem , & dependentiam obiectiuam, & intentionalem amoris mediorum , ſiue electionis ab finis amore, & intentione neges : vtilitatem mediorum ,aut efficaciam ad finem obtinendum , vt extrinſeca hæc electio ab intendente finem habeatur debere ab illum intendente prænoſci , nullo apparenti, & quoad ſpeciem adhuc , vero ſimili fundamento ſuadebis. Vnde & nihil veroſimiliter reſpondeſe poteris argumento contra tuam hanc ſententiam efformato à Petro Hurtado , vbi proxime ſubſect. 3. Si enim medium , qua vtile ad finem intentum cum præfata ſubordinatione & dependentia intentionali , & obiectiua vtilitatis medij ad mouendam voluntatem ad electionem à bonitate finis , eiuſque intentione non admittas, nulla eſt ratio aſſignabilis , vt poſt intentionem , & cognitionem vtilitatis medij , quæ amanda item per electionem non ſit , electio voluntatis ad determinandam potentiam exequendam debeat,intercedere,ac non potius ex ea intentione, & , ſi placet cognitione vtilitatis nuſquam amandę potentia exequens immediate determinetur ad medij appoſitionem : ſiquidem motibus voluntatis magis & irreſiſtibilius , quam voluntas ipſa immo deſpotice prorſus potentia exequens ſubditur , atque incunctanter obediet. Si autem hoc admiſeris, Philoſophiam animaſticam totam ſubuertis , & electiones tuas extrinſecas eliminas , quas contendis inuehere : ſiquidem omni electione ſublata extrinſeca electio eſſe non poteſt. Confirmatur : quia nullum motiuum debet prænoſci à voluntate ad aliquem eius effectum , niſi , vt eam inducat , & moueat ad affectum erga obiectum , in quò motiuum illud eſſe recognoſcitur:idque iuxta Philoſophiam,& Theologiam vniuerſam,atqui ad electionem hanc extrinſecam requiritur prænotio vtilitatis , quæ motiuum electionis mediorum eſt : ergo , vt vtilitas ipſa inducat voluntatem ad effectum electionis mediorum, quibus ea ad intentum finem conſequendum adeſſe cognoſcitur ; ſin vero ſecus vtilitatis ad finis intenti aſſecutionem prænotio ad electionem extrinſecam tuam nuſquam requiritur.

4. Arguo tertio : ac ſimul præfata omnia confirmo. Etenim ita electio hæc tua extrinſeca ex alio fine,& motiuo vtilitatis ad ipſum apponitur , vt niſi ob vtilitatem medij electi ad ipſum non apponeretur,atque ea poſtante apponeretur , etſi intentio finis alterius reſpectu cuius extrinſeca electio eſt , non habetur ab eligente nec vtilitas ad finem alium ab eo , cuius intentione eligitur , impertinenter prorſus ſe habet ad eiuſmodi electionem : ac ſubinde , & finis extrinſeci bonitas , & intentio , vt ob vtilitatem ad finem alium , atque ex eius intentione medium eligatur ſe prorſus impertinenter habent : ac proinde , neque electio illa ob vtilitatem ad finem alium intentum effectus intentionis alterius finis eſſe abſolutè poteſt. Confirmatur : quia tota vis motiua , & cauſalitas finis , atque intentionis eius in electionem mediorum , atque media ipſa ab Ariſtotele , & tota Philoſophia , & Theologia in eo ſtat , vt *Gratia finis cætera apponantur* & amentur : ergo quidquid gratia finis , & ob eius tandem bonitatem , & amorem non eligitur & apponitur extra totam ſphæram , & motionem finis , & intentionis illius eſt , ac ſubinde eius effectus eſſe nequit: atqui ni medium , vt vtile ad finem , ex cuius intentione apponitur, eligatur, gratia finis , nec eligitur, nec apponitur , ergo vt effectus finis , & intentionis electio ſit, in medium , qua vtile ad finem, ferri debet , ac ſubinde electio extrinſeca & materialis , & quæ non fertur in medium , qua vtile ad finem intentum aliquem,& formaliter ex eius amore, & intentione,ſed finis alterius reſpectu intentionis , finiſque illius electio nullatenus erit, ſed huius alterius , reſpectu cuius intrinſeca , & formalis electio eſt : quare extrinſeca , & materialis electio ab his recentioribus excogitata vanum figmentum eſt,& omninò repugnans.

5. Illud autem, quod recentiores hoſce in primis decepit, &,quo hæc omnia poſſe inſtari videbantur, ex actu charitatis imperato ex intentione ſatisfaciendi Deo pro peccatis , vt huius effectus ſit , tametſi non ob vtilitatem ad ſatisfactionem ipſe eliciatur (quia tunc charitatis actus proprius non eſſet , cum aliud quam diuinam bonitatem reſpiceret , ob quam ſolam proprio charitatis actu debet Deus amari nil roboris aut paritatis habet , ſi bene euoluatur ad electionem extrinſecam , & materialem medij,non vt medij, & vtilis ad finem,ſed materialiter ſolum talis,etenim actus ille eo in caſu electio ; ad finem ſatisfaciendi non eſt , ſed medium ſolum , atque qua vtile ad ſatisfactionem electum ſicuti extrinſeca alia media, quæ affectus voluntatis non ſunt, ad eius, vel alterius finis conſecutionem eliguntur : de medij autem ratione non eſt , vt affectiue feratur ad finem , ſuamque ad illum vtilitatem amet , ſed ſolum vt illam habeat reipſa , cum plura media ſint , quæ ſine affectu erga obiectum vllum , ſed phyſice ſolum ferantur , nullatenus vero affectiue nec finis affectiua ſint. Cum igitur conducentia , & vtilitas phyſica medij huius , nempe actus charitatis, quia affectiuus actus eſt ad ſatisfactionem pro peccatis , ſtet in affectu erga Deum ſolummodo , ac non erga aliud illum elicienti commodum , vel honeſtum, atque medium ſolum ad finem intentum conſequendum ſit , non autem electio , nec ob vtilitatem ad ſatisfactionem elici debet , nec poteſt ; ſed ob ſuum proprium motiuum , ex quo ſolum elici poteſt , ac debet: vnde illatio à medio hoc , etſi affectiuo erga aliud , ad electionem erga vtilitatem medij , & natura , atque eſſentia vt vidimus ſua affectiuam à Deo diſtorta ac mala eſt.ac ſi à medio quouis non affectiuo, ad eius electionem deduceretur : ſiue ab eo quod non poteſt aliquid, ad aliud, quod illud poteſt,ac debet. Et quidem exemplo ipſo conſequentiæ vitium , ac noſtræ ſtatæ hactenus in Philoſophia , & Theologia doctrinæ veritas claret. Nam electio, qua actus charitatis vtilis , ac medium ad ſatisfactionem imperatur ob eius vtilitatem ab intendente ſatisfactionem habetur, & phyſice ad actum charitatis determinat ſatisfacientem per illum,qui proinde extrinſecus ſolum ab electione illa illum ob deprehenſam in eo vtilitatem, atque ex amore finis imperante ad finem affectiue refertur : ſicut , & media reliqua quæ niſi ob vtilitatem ad finem,atque ex eius amore eligerentur apponerenturque,nullatenus eius gratia cætera fierent vt cum Ariſtotele tota Philoſophia ac Theologia hactenus docuit , atque ſtatuit : ipſe vero affectus imperatus quidem actus ex intentione illa, non autem electio ad eum finem nullatenus eſt.

6. Ex dictis porro claret, quod ſæpe ſcriptis hiſce meis notaui, lectoremque præfationibus ſingulis monui.inſtātiis à paritate doctrinam fundare vſum eſſe recentioribus ſcholaſticis frequentiſſimum rationibus à priori non ſatis perſpectis : quæ, ſi inſpicerentur attente inuenirentur plerumque diuerſæ,nec ſtata ante à Philoſophia,& Theologia adeo intrepide ab eis recentioribus , vt in caſu præſenti, turbarentur. Denique ab abſurdo extrinſecas haſce electiones coram eorum defenſoribus recentioribus Complutenſibus impugnabam.Quia ſi ſola intentione finis, & comitanter poſita ſcientia vtilitatis , aut efficaciæ medij ad illum obtinendum electio eius,non ob eam vtilitatem , ſed ob aliam eiuſdem medij ad alium finem eiuſque præcognitionem directiuè præcedentem electioni,electio hæc formalis ob hũc finē,vere eſt electio ex deſiderio,& intentione finis alterius,ad quē medij illius vti-

Digitized by Google

vtilitas, nec voluntatem ad ſui electionem mouet, & ob quam medium, nec eligitur, nec amatur: cum nihil ſere ſit, ad quod aliud quoduis non ſit Deo vtile, & è contrà, vt efficiens phyſicum, vel intentionale, vel vt materia, occaſio, & cætera; idque Deo, cum quoduis eſſe vult, ac deſiderat, comitanter innoteſcat; nihil de facto producet, quod non verè eligat ex intentione alterius, & quin alterius decreta electiones, & intentiones vere ad electiones, decretaque aliorum omnium mutuo, implicatoriè tamen antecedant. Dices non amari ea obiecta, vt finem, & intentiue, ſed deſiderari ſolum quare nec inuicem intentionem vnius determinare, aut mouere phyſice ad electionem alterius. Contra ergo nullius appoſitio, & electio eſt effectus intentionis alterius, ſi vltra deſiderium vnius, & comitantiam ſcientiæ de vtilitate alterius ad ipſum aliquid vlterius requiritur, vt electio vera quam dicis extrinſecam, deſiderij illius ſit, atque vt deſiderium illud ſit intentio reſpectu electionis eius, Secundo: deſigna, quidnam in tua hac doctrina ſit illud vlterius. Dices in mutuo de ſe vtilibus præter deſiderium eorum, & mutuæ vtilitatis ſcientiam comitantem, cum vnius, quam alterius non ſit ratio maior, vt ex alterius intentione decernatur, fiat, atque eligatur extrinſece, ex libertate voluntatis eius, qui vtrumque decernit, ac deſiderat pendere, vt vnum eligatur, extrinſece adhuc, decernatur, ac fiat ex deſiderio, & amore alterius: quare, vt huius deſiderium intentiuum, ſiue ſit illius electio, verum reſpectu intentionis alterius doctrina abſolute veriſſima eſt, ſed quæ electiones tuas extrinſecas ab ſcholis eliminet.

7. Infero primo: ergo deſiderio & amore cuiuſuis obiecti adſtante etiam ſcientia de alterius à Deo decreti vtilitate ad illud aſſequendum ordinata ſatis ea deſideria non ſunt, vt eorum alterum intentiuum ſeu intentio & cauſa ſit deſiderij alterius; hoc vero alterum electio vera & effectus illius: vt aſſerebas; ſed vlterius ordinatio libera ab vtrumque deſiderante, vnius in alterum requiritur. Contra ſecundò. ordinatio hæc libera à voluntate vtrumque deſiderantis nil aliud eſſe poteſt, quam deſiderium vnius propter ſe, & alterius propter alterum illud, ſiue vt vtile ad ipſum, quod ipſum eſt propter eius vtilitatem ad illud alterum amari, ac proinde ac intrinſeca electione eligi. quocirca hæc ſolutio intrinſecam ſolum electionem, veram admittit, extrinſecam vero quam hi recentiores intrudere contra ſtatam Philoſophiam, & Theologiam intrudere conabantur chimericè oſtendit impoſſibilem. Cum ergo electio omnis vera ob medij vtilitatem habenda neceſſario ſit, nequeatque medium vt vtile eligi, & amari in horum ſententia, quin intermediæ ſine quibus vtile ad finem medium te ipſa eſſe nequit, vel formaliter, vel interpretatiuè ab ita eligente ametur, atque peccati permiſſioni ſi peccato intermedio vtilis ad gloriam ſiue per pœnitentiam ſiue humilitate, ſiue per alia quamuis virtute ob illud concipienda à prædeſtinato conſequendam, ſit plane vt eligi à Deo permiſſio peccati ex intentione gloriæ prædeſtinati nequeat, atque eſſe effectus prædeſtinationis, quin vel formaliter vel interpretatiue ab ipſo ametur peccatum, vt robuſte, atque hactenus inſolubiliter negantis ſententiæ author noſter Vaſquez arguebat: quare aliunde tentanda à nobis ſolutio erit, vt affirmans ſententia poſſit conſiſtere.

CERTAMEN III.

Affirmans ſententia nobis probatur, atque à præfato argumento, aliiſque leuioribus vindicatur.

Dicendum nobis abſolute eſt permiſſionem peccati prædeſtinati prædeſtinationis eius ad gloriam etiam media pœnitentia determinatè conſequendam; effectum eſſe. Ita Bañez 1. p. q. 23. diſp. 3. Magiſter Albiz de prædeſt. d. 4. ſect. 13. §. *Mihi autem hoc fundamentum* mediam ſententiam Soarij, & ſuam olim retractans è Dominicana ſchola Bañez citat. q. 23. a. 2. notab. 3. a. 4. dub 2. Zumel d. 1. concluſ. 7. Albelda d. 7. ſect. 5. Nazarius Controu. vnica ſect. 9 Machin. d. 48 ſect. 9. Trigoſſius in Bonauenturam 1. p. q. 13 a. 2. dub. 4. concluſ. 6. Probatur permiſſio peccati medium, non vtile ſolum, ſed efficax ſeu coniungendum certo, & infallibiliter cum gloria prædeſtinati eſt, atque ex eius gloriæ intentione à Deo electum, & appoſitum, etiam per pœnitentiam de peccato admiſſo obtinendæ: ergo eſt effectus prædeſtinationis. Conſequentia patet. Poſtrema antecedẽtis pars in qua eſt difficultas tota) probatur diſcurſu facili, atque vniuerſali dato pro concluſione ſimili citata controu. 3 de incarnat d. 5. q. 2. cert. 3. qui eo nobis magis placet, quod Vaſquij principiis innititur, vt contra eius argumentum ex inimicis noſtris ſit nobis ſalus. Poteſt tamen amari permiſſio peccati (quæ de facto à Deo amatur) ex intẽtione pœnitentiæ, & gloriæ prædeſtinati pœnitẽtia determinata interueniẽte obtinendæ, quin formaliter, vel interpretatiue vlloue modo à Deo ametur peccatum: atqui oppoſita ſolum neceſſitas amandi aliquo modo peccatum, ſi ex eorum intentione eligeretur peccati permiſſio obſtat, quominus effectus eſſet prædeſtinationis: ergo permiſſio peccati eſt effectus prædeſtinationis. maiorem probat Magiſter Albiz diſcurſu poſtea examinando. Sic autem ego ex Vaſquij doctrina 1. 2. tom. 1. diſput 4. c. 2. vbi ſatis docte, & ſubtiliter antiquo ſuo principio à coætaneis impugnato inſiſtit. Nempe intermedia, ſeu proximiora media nec habere rationem finis, neque exercere finis cauſalitatem reſpectu mediorum remotiorum.

2. Probat ex Germana Interpretatione, & ſenſu Ariſtotelis. 2. Phyſicorum text. 29. finem definientis. *cuius gratia cætera fiunt*, etſi autem ab Argyropolo illud *cæterum* additum ſit, additum tamen eſt ex Ariſtotelis mente, vbi quis de fine egit. Nam 1. Ethicor. cap. 7. boni abſolute talis, & abſolute, ac de ſe amabilis quod ipſum finis apud ipſum eſt naturam eſſe ait. *An id, cuius gratia cætera aguntur?* & ſubdit *in actione etiam omni, electioneue id quod eſt finis bonum & amabile abſolute eſt: huius enim gratia cætera omnes agunt.* Et 2. met c. 2. cauſæ finalis proceſſum infinitum ita euidenter confutat: *item ipſum, cuius cauſa finis: tale autem eſt, quod non eſt alterius gratia, ſed cauſa cætera: quare, ſi tale erit vltimum, non erit infinitum: quod ſi nihil tale non erit ipſum cuius gratia; ſed, qui faciunt infinitum, latet eos, quod boni naturam auferunt.* Conſtat ergo apud Ariſtotelem bonum, ſeu amabile abſolute idem prorſus quod finem abſolute, & quamuis datis textibus boni abſolute talis nomine honeſtum ſolummodo intellexit, quia principale bonum rationalis creaturæ (cuius proprium eſt operari propter finem) ſecundum rationis rectæ dictamen operantis eſt; at vero, cum ſæpe rationali creaturæ à recta ratione in ſuis affectibus deuiare contingat: triplex non quidem abſolutè bonorum, ſed amabilium (in quibus non abſolute tantum in ſe, & propter ſe amabilia clauduntur) genus diſtinxit 8. Ethicor. c. 2. nempe bonum antonomaſtice tale, vt ex ipſo diximus, ſeu honeſtum: iucundum item, & vtile, quod ita definit. *Atque id vtile, videtur eſſe per quod efficitur aliquod bonum*, quæ diuiſio eadem boni in honeſtum, vtile, & delectabile cum S. Thom. 1. p. q. 5. a. 6. communiter traditur, *quare* (ſubdit Ariſtoteles) *fit, vt amabilia ſint ipſum bonum* (id eſt honeſtum) *& iucundum vt fines.*

3. Ex hac verò Ariſtotelis conſtante doctrina, non ſolum probatur non poſſe eſſe proceſſum infinitum cauſarum finalium, in quauis linea appetendi, cum in bono propter ſe amabili in quouis motu voluntatis ordine ſiſtendum ſit, quod ſit primum mobile intentionale voluntatis in quouis ordine motuum affectiuorum eius, quod propter ſe ametur, non propter aliud, immo cuius gratia, & propter quem cætera illius ordinis amentur: quod nulli, quod propter aliud tandem in ea linea amatur poteſt conuenire. Tum, quia non amatur, nec fit propter ſe, quod vlterioris finis gratia fit, & amatur: tum,

Digitized by Google

tum, quia eius gratia & propter ipſum cætera non fiunt; in proceſſu autem illo cauſarum finalium, ſeu finium ſubordinatorum vltimum aſſignetur deeſt, quod propter ſe ametur, nec propter aliud, vlterius nihil in ea linea cauſa finalis, ſeu finis erit, vt acutè concluſit Ariſtoteles & efficaciter ex ratione hac recitatis verbis ex 2. Metaph. c. 2. *ſed qui faciunt infinitum* latet eos *quod boni* (id eſt finis, iuxta eius phraſim) naturam auferunt: quia nimirum ex ignorantia eſſentiæ, & natura finis ita philoſophantur. Non, inquam, id ſolum ex hac certa doctrina Ariſtotelis de finis eſſentia, & natura probatur, ſed id, quod intendimus: ſcilicet media remotiora, nec amari, neque eligi (imò nec poſſe) propter proximiora fini media, atq; ex horum amore eorumque gratia, vt ſolide & ſubtiliter hoc diſcurſu. Medium nullũ amari, aut eligi ad aliud poteſt, quod propter ſe amatur, & intenditur, niſi, vt vtile ad aliud, eiuſq; gratia; non autem ſui gratia, ſeu propter ſe ergo nec medium aliquod gratia alterius medij amari, eligique poteſt. Conſequentia probatur: quia bonitas, quæ intrinſecè inſita, vel inhærens atque immediatè afficiens ſubiectum amabile propter ſe & gratia ſui illud non reddit, nec facit, nequit aliud quod extrinſecus ſolum, & mediatè afficit amabile reddere propter ipſum, gratiáve ipſius: quare implicat, vt id quod propter ſe, gratiaq; ſui amabile non eſt alia amabilia reddere propter ipſum, bonitas: ergo & amabilitas mediorum omnium, qua talium, & vtilium relatiua cum ſit, non abſoluta formaliter motiuè, ad finem, propter quem è cuius amore & gratia amatur ſolummodo refertur: ac ſubinde cuncta propter illum ſolummodo amantur & eliguntur, ac eligi, & amari poſſunt, non autem vnum medium propter aliud

4. Probatur vlterius & confirmatur ratio præcedens à priori id ſolum debet amari adhuc indirectè, qui terminus formalis eſt bonitatis, ob quam amatur, non autem terminus materialis, quem, vtcunque bonitas pertingit, & concernit, atqui terminus formalis bonitatis cuiuſvis, eſt ſola bonitas finis, non autem bonitas, ſeu vtilitas aliorum mediorum, etiam proximiorum: Ergo ſola bonitas finis amari indirectè debet amore, & electione mediorum etiam remotiorum à fine, non autem mediorum proximiorum bonitas ſeu vtilitas. Conſequentia eſt legitima. Maior probatur multis exemplis, & pœnitentiæ de qua potiſſimum eſt præſens difficultas. Etenim pœnitentia eiuſque bonitas eſſentia ſua peccatum concernit ac pertingit; & tamen, quia terminus materialis ſolum, non autem formalis bonitatis pœnitentiæ eſt, peccatum, ne indirectè quidem, amore pœnitentiæ amatur. Minor probatur: quia, vt ex dictis patet, mediorum omnium bonitas vtilitas ad finem eſt, nec ſimpliciter, & abſolutè talis, ſed relatiuè, ac reſpectiuè ad finem: quare, nec illum gratia ſui, & propter ſe amatur, nec mouere voluntatem poteſt, vt aliud gratia ipſius, & propter ipſum ametur. Et ſane nemo Chirurgum vocat propter ſciſſionem venæ, ac ſanguinis effuſionem, ſed propter ſolam ſanitatem, quam ſecundum ſe, & propter ſeipſam amat, etſi ad ſcindendam venam, & vt ſanguis fundatur eum vocet; quod valde diuerſum eſt, & ſignificat. Etenim particulę *vt, ad* idem nec, quod propoſitiones *ob* & *propter* minimè ſignificant: ſicuti Hiſpanè, *para eſto* non ſignificat idem, atque *por eſto*: poſtremum ſignificat motionem intentionalem, ſicuti latinè, *ob* & *propter*: primum autem phyſicam efficientiam illius reſpectu alterius: quare eis, quæ ordine executionis priora ſunt competit eſſe *vt ſit* aliud eo ordine poſterius, ſiue *paraque ſea otro*, quod ordine intentionis, ſeu motionis intentionalis prius, & primum eſt v.g. finis ipſe. Quam differentiam ſignificationum acutè obſeruauit S.Th. 1. cont. gentes c. 86. & 87. ac 1. p. q. 19. a. 5. vbi Caiet. & Vaſq. d. 82. c. 2. & cit. d. 4. ex 1. 2. c. 2. § *Cæterum* à linea, *his omnibus adde & hinc etiam* docens. Deum non velle vnam creaturam propter aliam; velle tamen vnam creaturam eſſe propter aliam: id eſt, vt doctè Vaſq. velle vnam creaturam eſſe, vt ſit alia, quod in linea eſſendi phyſicè eſt, atque particula *propter* adiuncta *adeſſe* denotatur; adiuncta vero eadem particula *propter* non *adeſſe*, ſed ab obiecto, & eorum voluntatem, motionẽ intentionalem voluntatis diuinæ ab amata creatura ad amorem alterius denotat, quam S.Th. Caiet. & Vaſq. non admittunt, ne à creaturis ſpecificari diuinam volitionem admittant, ſi reſpectu illius motionem finis creaturæ conuenire concedant, ac ſubinde Deum, quem ſuæ volitionis adæquatum ſpecificatiuum recognoſcunt, finem volitionis erga quamvis creaturam vocant; tametſi non propriè talem eſſe bene aduertant, vt Vaſq. cit. diſ. 4. c. 2. doctè obſeruat: quia nimirum ſpecificationem à motione finali reſpectu voluntatis, & volitionis diuinæ non ſatis diſpexerunt, vt nos contr. de volunt. diſtinximus eam tamen eis locutionibus, & moderationibus diſtinctionem ſubodorati ſunt & intenderunt, vt cit. contr. 4. de volunt. dicebamus.

5. Vt autem communi aduerſariorum argumento, quod ſua, vt minimum, apparentia, & difficultatis ſpecie plures affirmatiuæ noſtræ ſententiæ DD. vt vidimus turbauit, dare ſatisfiat oſtendendum reſtat explicatius, quomodo medium proximius fini terminus materialis reſpectu vtilitatis, & conducentiæ ad finem, ob quam remotius medium amatur & eligitur ab intendente ſolummodo ſit. Etenim vtilitas, & conducentia ad finem medij remotioris mediata ſolum, & remota re ipſa eſt, & quæ, niſi media conducentia, & vtilitate immediatiore, vel immediata abſolutè medij immediati ad eum finem eſſe non poſſit, nec niſi chymericè cogitari: atqui vtilitas, ob quam amatur medium remotius eſt vtilitas realis, ac non chymerica: ergo amatur ob vtilitatem terminatam ad conducentiam proximiorem mediorum ad finem: ergo hæc terminus formalis, nec ſolum materialis eſt vtilitatis, & conducentiæ remotioris, ob quam medium remotius ex intentione finis eligitur, & amatur: ac ſubinde indirectè ſaltem ab illud eligente erit amandus. Hoc totum eſt argumenti robur, ſed tamen inſtatur aperte in amore pœnitentiæ de admiſſo peccato, cuius bonitas, & honeſtas vera, & realis eſſentialiter reſpectiua eſt admiſſi peccati; & tamen terminus formalis bonitatis pœnitentiæ non eſt, nec indirectè amore pænitentiæ amandus. Nec occurres ſatis, ſi dicas, ideo id eſſe, quia peccatum malum, ac proinde inamabile eſt: ſecus autem medij proximioris fini conducentiam proximiorem, qui terminus eſſentialis eſt conducentiæ, & vtilitatis remotioris medij remoti: inde enim vrgentius inſtatur: quia terminus formalis amabilitatis, ſeu bonitatis, ob quam aliquid amatur, nequit non amore, quo illud directè amatur, ipſe indirectè amari: ergo peccatum, quod nec directè, nec indirectè amatur, amariq; nequit amore pœnitentiæ terminus formalis bonitatis pœnitentiæ non eſt, & tamen eſt terminus æquè eſſentialis bonitatis pœnitentiæ; atque medium proximum, eiuſq; vtilitas & conducentia proxima ad finem vtilitatis, & conducentiæ remotioris medij remoti: ergo ex eo quod vtilitas, & conducentia illa proxima terminus eſſentialis vtilitatis, & conducentiæ remotæ ſit, non infertur eſſe terminum formalem vtilitatis huius remotæ. Totum ergo argumentum aduerſariorum debilitatur ex dictis, termini enim eſſentiales phyſicè, & metaphyſicè, etiam bonitatis, ob quam, ſeu ratione cuius formalis rationis obiectum amatur, ſi eius termini in eſſendo ſiue phyſicè, ſiue metaphyſicè ſolummodo ſint, non vero amabilitatis, & obiectiuæ motionis intentionalis non ſunt eorum termini formales: ac proinde intra materiales terminos bonitatis illius ſe tenent. Sunt autem termini formales amabilitatis illi ſolum, quorum amor ad eorum amorem illorum amori, quoad intentionalem, & obiectiuam motionem ſubordinatur, vt electionis mediorum amor, quorumvis finis amori: quod mediis remotis reſpectu proximiorum non euenit, vt oſtendimus; tametſi in eſſendo vtilitatis remotioris proximior & immediata fini terminus eſſentialis ſit, & qua ſublata vtilitas medij remoti deficeret, ac defectu materiæ medij electio ex amore finis, atque *ob*, ſeu propter ipſum medium, nec eligeretur, nec amaretur.

6. Contendes adhuc contra maiorem terminum materialem debere amari indirectè amore directo eius, cuius terminus materialis ille eſt: ſiquidem amore bonitatis cuiuſvis ſiue honeſtæ, ſiue delectabilis, ſiue vtilis amatur perſona, cui honeſta delectabilis, aut vtilis res volita eſt: aſt perſona eiuſque bonitas terminus materialis eius bonitatis, ob quam res illa amatur ſolummodo eſt. ergo terminus ſolum materialis boni, & bonitatis, ob quam illud amatur, debet huius amore amare. Negatur facilè minor: quia, etſi bonitatis, quæ eſt terminus, ſeu obiectum formale amoris finis *qui*, ſeu electionis mediorum ad ipſum, perſona eiuſque bonitas terminus ſolum materialis ſit: aſt eiuſdem amoris, qua in finem *cui*, ſiue in perſonam, cui illa bona ſunt, tendit terminus & obiectum formale,

Digitized by Google

& directum perſona ipſa eiuſque bonitas eſt : quare etſi attenta bonitate finis & medij, quæ amatur, terminus materialis perſona ſit, ac proinde amore finis *qui* aut medij ad ipſum, qua in ipſa præciſè, & formaliter tendit, amori perſonam non oporteat ; amari tamen amore illo, qua reſpicit finem *cui*, directè quidem, in communi philoſophia neceſſe eſt. Quod ſi, vt veroſimilius iudico, amor, & complacentia elicita, ac deliberata in perſona alterius *cui* finem *qui*, vel ad hunc vtilia volumus, re ipſa à finis *qui*, vel ad hunc vtilia amore differt, ac re ipſa amorem finis *qui* & ſubinde mediorum præcedit, nuſquam amore finis *qui*, & mediorum ad ipſum perſona, eiuſve bonitas indirectè adhuc amabitur: quia terminus pure materialis cùm bonitatis finis amati tum vtilitatis mediorum ad ipſum eſt : ſiquidem non ideo finis ſiue honeſtus ſiue delectabilis mediumve vtile eſt, quia bona perſona eſt cui illa amamus; ac ſubinde, nec bonitas perſonæ in motione ſubordinatur obiectiue, tametſi eorum amor complacentiæ in perſona, cui illa volumus, phyſice ſubordinentur, vt ſuprà de actibus imperante, & imperato docebamus certamine 2. n 5. Conſtat ergo ex dictis noſtrum Vaſq. principij huius & Ariſtotelici, & ſui immemorem tantum argumento huic ſuo tribuiſſe, vt eo in primis conuictus in negantem ſententiam ierit, Doctoſque alios memoratos ſecum traxerit, nec parum negotij antecelſoribus noſtris, affirmantis etiam ſentētiæ Patronis, faceſſerit. Leuius multo contra affirmantem noſtram ſententiam idem Vaſquez, & ex ipſo aſſeclæ magnus etiam Magiſter meus Daza, obiiciunt. Omnis effectus prædeſtinationis debet eſſe gratia : atqui permiſſio peccati non eſt gratia ; ergo nec effectus prædeſtinationis. Probatur minor quia permiſſio peccati eſt ſubtractio gratiæ efficacis ad non peccandum, quæ dubio procul, gratia eſt, longéque vtilior, quam eius negatio, & ſubtractio: ergo nequit eſſe gratia, quin gratię negatio, & ſubtractio cōtradictione manifeſta gratia ſit. Confirmatur minor: quia alias peccati permiſſio gratia ex meritis Chriſti foret, vti effectus omnes prædeſtinationis eſſe debent : atque prædeſtinatus quivis pro ſui peccati, vel alterius permiſſione orare Deum poſſet : quæ diſſona ſunt, & abſurda. Negatur nihilominus minor. Ad eius probationem primam diſtingue maiorem : eſt gratia, & vtilior prædeſtinato relatè ad terminum immediatum peccandi, aut non peccandi fateor, reſpectu quorum tandem efficacis gratiæ ſubtractio gratia eſſe non poteſt, vt bene argumentum probat. Relatè verò ad terminos mediatos, quibus coniungenda certo, & infallibiliter peccati permiſſio, & ſubtractio gratiæ efficacis ad non peccandum in prædeſtinato eſt, (nempe ad gratiam efficacem pœnitentiæ, & pœnitentiam, (& ampliorem inde gloriam à Deo obinde donandam) nego maiorem: atque inde conſtat, quo pacto permiſſio peccati in prædeſtinato effectus meritorum Chriſti ſit, ac orationis materia abſq; vlla diſſonantia, & abſurditate eſſe poſſit.

6. Magiſter Albiz loco cit. §. *Mihi autem*, aliter electione permiſſionis peccati ex amore pænitentiæ, & intentione ſalutis per eam à prædeſtinato obtinendæ nullatenus amari à Deo peccatum probat, quia inquit ex amore etiam efficaci finis ſolum neceſſitatur intendens ad amandum ex neceſſariis ad finem, quæ ipſe facturus aliquo modo, & appoſiturus eſt; non autem, quæ ipſe nullatenus facturus eſt, ſed ab alio infallibiliter erunt, ac fient: peccatum autem neceſſarium ad pænitentiam Deus nullatenus facturus, appoſiturusque eſt, vt fides docet, ſed ſolum permiſſurus, aliundéque eſt ab homine apponendum: ergo ſolam permiſſionem amare cogetur non peccatum. Confirmat exemplo pænitentiæ, quam poſt præuiſum abſolutè peccatum Deus amat, quin peccatum vllatenus amare cogatur, quia aliunde appoſitum ſupponit. Huc recidit tantum Faſolus pro permiſſione peccati ex humilitatis amore, ſi confirmationem eius doctrinæ ab exemplo amoris pænitentiæ poſt præuiſum abſolute peccatum excipias : quo merito abſtinuit. Non enim ideo Deus non cogitur ex amore pænitentiæ poſt præuiſum peccatum, quia aliunde, ac non ab ipſo poſitum abſolutè eſt, ſed quia, etſi neceſſarium ad pænitentiam de ipſo ſit, poſitum iam ac præſuppoſitum ad amorem pænitentiæ eſt : quare non eſt titulo vllo amandum, vt ſit amore pænitentiæ, qui ipſum abſolute eſſe ſupponit ; quod ſecus habet cum ante eius abſolutam poſitionem pænitentiæ, quæ ſine illo prorſus eſſe nequit, amatur, atque ex eius amore permiſſio peccati amatur, & eligitur cum pænitentia, & per ipſam cum ſalute prædeſtinati certo, & infallibiliter coniungenda : tunc enim non niſi medio, ſeu interueniente peccato eius permiſſio vtilis ad pænitentiam, & ſalutem prædeſtinati eſſe poteſt, nedum medium efficax, & certo cum eis coniungendum, vndecunque apponendum peccatum, ſiue à Deo, ſiue ab homine: quare ex amore ſiue efficaci, ſiue inefficaci pænitentiæ, & ſalutis per ipſam, à prædeſtinato obtinendæ permiſſio peccati eligi poſſe non videtur, ni peccatum, ſine quo vtilis, ac de facto ducens ad pænitentiam, & ſalutem prædeſtinati non eſt, ametur : ſiquidem non alias, quam vt vtilis, ſeu conducens, atque perducens de facto ad ipſas ex ipſarum amore, ſiue efficaci, ſiue inefficaci permiſſio peccati, vndecunq; apponendi amabilis, eligibiliſque non eſt, vt argumentum aduerſariorum contendit. Quocirca, vnica eius argumenti ſolutio & maioris in argumento noſtro pro noſtra ſententia efformato n. 1. probatio ſolida, ex eo deſumi debet, quod media inter media, nec finis rationem habeant, nec debeant proinde indirectè adhuc amari, amore, & electione remotioris vti à numero 2. ad 6. incluſiuè demonſtrauimus, atque à difficultatibus expediuimus.

8. Decreueram mediam hac in re aliam Recentiorum ſententiam ſilentio præ ipſius futilitate præterire: ne vero in eam alij non ſolidioris ingenij poſt hac labantur breui illam memorare atque refellere operæ pretium fuerit. Aiebant ergo permiſſionem peccati mortalis prædeſtinati prædeſtinationis eius effectum eſſe non poſſe, ſecus vero peccati venialis permiſſionem: probant. Quia venialis permiſſio volita eſſe poteſt ex intentione alicuius actus meritorij, qui pænitentia non ſit, & de facto ad gloriam prædeſtinati conducat abſque pænitentia, ſiquidem gratia & gratia & amicitia Dei, formaliſque iuſtitia prædeſtinati peccato veniali non interrumpitur : quare, & perſeuerantia in illa veniali interueniente ſolo abſque pænitentia prædeſtinato continget, permiſſioque peccati cum eius gloria medio illo alio virtutis alterius actu coniungetur. Hi tamen non animaduertunt illum alium virtutis actum non ex peccati ſola permiſſione præciſè, ſed ex admiſſo abſolute peccato veniali concipiendum neceſſario eſſe à prædeſtinato, ac ſubinde, & veniale illud (ſi quid præſtaret argumentum, ob quod mortalis permiſſio ab effectu prędeſtinationis rejicitur) à Deo amandum eſſe, ſi ex eius actus amore permiſſio peccati ab ipſo eligeretur, vt contra mediam aliam Soarij ſententiam arguebamus cert. 1. Secundò peccatum veniale, tametſi gratiam non deſtruat, haud dubio tamen impedit gloriæ conſecutionem quouſque expellatur : quod cum per gratiam ſolam habitualem ipſi non aduerſantem fieri nequeat pænitentia, ſeu contritione de ipſo, eiuſque intuitu, & reſpectu gratia donata eluendum erit : vnde eidem argumento, quod in permiſſionem talis ex amore pænitentiæ timent ſubiacebunt. Alij demum ex aduerſæ ſententiæ arguunt Patronis aliquod ſcripturæ locis, (vt de induratione Pharaonis, quæ permiſſio ſola Dei fuit, & ſimilium, quorum meminit Paulus ad Rom. 9. de peccati permiſſione à Deo in ſuæ potentiæ oſtenſionem itæque in prauos, & ſceleſtos, & diuitiarum *gratiæ ſuæ in vaſa miſericordiæ quæ præparauit in gloriam*. Ex quibus Deum ex finis alicuius honeſti amore peccata quandoq; ac ſæpe permiſiſſe conſtat) Docent peccati permiſſionem in aliquo prædeſtinationis alienæ effectum eſſe poſſe : ſecus vero propriæ prædeſtinationis eius cui peccatum permittitur : ſed tamen diſtinctio hæc futilis eſt. Neque enim ex permiſſione peccati alieni oſtendit Deus aliis viatoribus, potentiam iramque in ſceleſtos, ac miſericordiam & gratiam in prædeſtinatos, niſi medio peccato illorum, per quod eius permiſſio viatoribus ſolummodo innoteſcit.

DISP

Digitized by Google

DISPVTATIO V.

De reprobatione Præſcitorum.

OPORTET primo Reprobationis exiſtentiam ſtatuere, vt de ſubiecti diſputationis conſiſtentia conſtet, nec ferri in inane tota diſputatio videatur: mox verò diuidenda in ſuas, quaſi ſpecies reprobatio erit, vt debita, atque illuſtriori methodo, quæ de reprobatione eſſe poſſunt, difficultates examinentur, ac definiantur, atque earum ſpecierum naturæ, & eſſentiæ innoteſcere, dignoſcique poſſint.

QVÆSTIO I.

De reprobationis exiſtentia, & diuiſione.

REprobatio, de qua præſens diſputatio inſtituitur, ea eſt, qua vel à gratia, ſiue conducente, ſiue perducente de facto etiam ad gloriam, vel à gloria Dei libera voluntate ſiue poſitiua, ſiue omiſſiua rationales creaturæ excludantur. De qua, an, quotuplexque ſit? prima hac quæſtione diſputamus.

CERTAMEN I.

Reprobationis exiſtentia de fide eſt, cuius non euidens ratio eſt; eſt tamen ſatis firma argumenti contra ipſam ſolutio.

1. DEum poſſe rationales, quas velit, creaturas à gratia ac ſubinde gloria ſua excludere, cum ex ſacra pagina, tum ex dogmatibus aliis in ea contentis perſpicuè, certoque deducitur: expreſſe enim Matth. 10. dicitur. *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, ſed potius eum timete, qui poteſt, & corpus, & animam perdere in gehennam.* Quod niſi excludendo eos à gloria, immediatè, vel mediatè, excludendo eos à gratia, qua illam conſequantur, fieri nequit, & alterutro modo fieri à Deo poteſt: excluſio autem modo alterutro à gloria reprobatio ipſa eſt, de qua agimus: ergo reprobatio, de qua in præſenti eſt Deo poſſibilis. Probatur ſecundo: ex ſupremo Dei in creata omnia dominio, ac proinde in gratiam, & gloriam, quæ ex creatis ſunt: imò cum ſummum ex creatis bonis rationalis creaturæ gloria ſit, ex huius dominio vel maximè, diuini increata dominij excellentia debitaque ipſi à creatura rationali obſeruantia, ac reuerentia commendatur, vnde merito Paulus 1. Corint. 2. de perfidis, perditiſſimiſque Iudæis Chriſti crucifixoribus aiebat, *ſi cognouiſſent nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent.* Dominum autem poteſtatem abſolutam donandi, vel non donandi pro arbitrio, & voluntate Domini id, cuius Dominus eſt, procul dubio includit: quod abſque poſſibilitate donandi, vel negandi illud fieri nequit: ſimile argumentum fit ex liberalitate, & gratia, quam Deus in gratiæ, ac ſubindè gloriæ elargitione, (vt fidei dogma eſt) exercet; quam, niſi alterutrum pro libito, & ſuæ voluntatis libertate præſtare, aut non præſtare, velleque, aut nolle, vel non velle poſſet, ſed extremum alterum volituruſ, præſtituruſque ex neceſſitate eſſet vti facta negatione voluntatis, & donationis gloriæ impoſſibili eſſet neceſſario illa rationali creaturæ præſtiturus) exercere nullatenus poſſet. Denique probatur ex 1. Corint. 9. *Caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo: ne forte cum aliis prædicauero ipſe reprobus efficiar*: quibus reprobationem poſſibilem aſſerit, quam timet.

2. Reprobatio (de qua in præſenti) aliquorum de facto datur. Plura ſcripturæ teſtimonia, quæ reprobationem ſonant vt Eccleſ. 9. & 2. ad Timot. 3. & alia extra rem pro hac concl. inducentur, quia materiam à gratia, & gloria diuerſam, circa quæ reprobatio Theologica ſolummodo verſatur, côcernunt, vt bene obſeruant Vaſq. dip. 95. & c. 4. & alij. Reprobatio à gloria abſolute futura de fide eſt, ex Matth. 25. *ite maledicti in ignem æternum*, & aliis, quibus Angeli præuaricatores cælo detruſi, atque Tartarum lapſi, traditique, vt ignitis inferni rudentibus, ſiue æternis flammis reuinciantur, & mancipentur. Reprobatio à gratia efficaci (quæ directè, & immediatè prædeſtinationi aduerſatur) inde euidenter deducitur: cum nemo abſolutè à gloria ſua decidat decidereve abſolutè poſſit, ni gratia efficaci à Deo reprobetur: quare ex eiſdem locis reprobatio aliquorum à gratia efficaci finali proxima fidei eſſe conuincitur: eſt autem de fide ex aliis locis, quibus permiſſio peccati finalis (quæ nihil aliud eſt, quam reprobatio) abſolute exiſtens traditur à Paulo illis vocibus, quibus abſolute reprobos, *vaſa iræ*, ad Rom. 9. & ad Timot. 2. *vaſa in contumeliam* eſſe, oppoſita *vaſibus miſericordiæ, & vaſibus in honorem*, id eſt prædeſtinatis, conſonant Patres & Concilia omnia, vel formaliter, & expreſſe, vel præſuppoſitiue, Concil. Valent. ſub Lothario c. 3. *fatemur prædeſtinationem electorum ad vitam, & perditionem impiorum ad mortem.*

3. Reprobationis cum à gratia tum à gloria poſſibilitas probata ſatis eſt rationibus datis n. 1. exiſtentia vero reprobationis ſiue à gratia efficaci finali, ſiue à gloria probari à ratione efficaciter à nobis tunc ſolum poteſt cum aliquem peccando vel de anteactis impænitentem obire, vel obiiſſe nobis conſtiterit, vel quia obeunti adſumus, vel quia ex hiſtoriis humanis authenticis didicimus: tuncque pro harum maiore, minoreve, authoritate maioris minoriſve diſcurſus cis innitentius efficaciæ erit. A priori vero nullam video rationē firmam de reprobationis alterutrius afferri poſſe; cum eam eſſe, vel non eſſe ex arbitrio & indifferente ad vtrumuis poteſtate, ex qua proinde neutrum determinate poteſt inferri. S. Th. q. 23. a. 3. in corp. hanc reddit. *Ad prouidentiā (cuius pars reprobatio eſt) pertinere permittere aliquē defectū rebus, quæ prouidentiæ ſubduntur, vt ſupra dictum eſt. Vnde cum diuinā prouidentiā hominum in vitam æternā ordinetur pertinet etiam ad diuinā prouidentiam, vt permittat aliquos ab iſto fine deficere: & hoc dicitur reprobare.* Hæc tamen ratio, non tam probatio exiſtentiæ reprobationis eſt, quam difficultatis, quæ contra ipſam poſſet opponi ſolutio, qua oſtenditur ab vniuerſalis Prouiſoris rerum perfecta prouidentia non abeſſe minus bona quandoq; in aliquibus permittere, vt maius malum vitetur, vel rei alterius ex his quibus prouidet vel vniuerſitatis & totius coniuncti earum omnium, imò ſi eiuſmodi malum culpæ non ſit, ob maius vel partium, vel totius coniuncti bonum poſitiuè facere & velle. Id quod exemplo Pictoris, & aliorum artificum, qui depreſſiores, obſcurioreſque partes alias artefactę ſtatuæ, ac picturæ ponunt, vt aliæ, atque pictura tota perfectior euadat, vt ſupra ex Patribus oſtendebamus contr. 6. de prouid. Nec amplius ſuadet prolixus Herize noſtri diſcurſus in rationis huius defenſione d. 32. c. 1. à n. 4. Nec aliquid amplius S. Th. contendit, quam ex permiſſione peccati (finalis ſcilicet, in qua reprobatio ſtat) nil imperfectionis in vniuerſitatis prouidentiā diuinā induci; imò perfectionis multum deduci: vt ſolum contendebat q. 22. art. 2. ad 2. ad quem locum recitatis verbis ſe refert: cum autem ex eo, quod eiuſmodi prouidentia imperfectionem non imbibat, & perfectionem, quam diuinis actibus poteſt (ſcilicet obiectiuam) afferat, ad eam habendam non cogatur Deus, poſſibilitas quidem reprobationis, ac non repugnantia probabitur, non autem exiſtentia diſcurſu facto ſuadebitur.

Digitized by Google

CERTAMEN II.

Reprobationis diuiſiones recenſentur.

1. REprobatio damnandorum pro duplici termino, à quo reprobatio eſſe poteſt, de factoque reſpectu illorũ eſt, dupliciter accipi poteſt: vel pro reprobatione à gloria, vel pro reprobatione à gratia ad illam conſequendã. Et quamvis hæc ab illa videatur dimanare, non tamen ab illa, plerumque ſaltem, dimanat: ſiquidem reprobi plerique à gratia reprobantur prius natura, quam reprobentur à gloria: imò & adulti omnes, atque infantes, quibus à Deo ex parte ſui de ſufficienti ſalutis remedio prouiſum eſt (de quo q. 2.) ſi reprobatio poſitiuè à gloria rigore ſermonis vſurpetur: etenim reprobatio poſitiua eorum à gloria voluntas efficax excludendi reprobum ab illa eſt, quin inefficax ſufficiat, quæ ſecum inefficacem etiam dandi illi gloriam patitur, ac proinde ſe cum gloria, & mediis efficacibus ad eam conſequendam, ac ſubinde cum abſolute reprobationis à gloria negatione abſoluta eſt compoſſibilis, cum qua abſoluta reprobatio à gloria, cui eiuſmodi negatio contradicit, componi nequit. Efficax autem voluntas excludendi hominem à gloria ante præuiſum abſolute peccatum finale reprobi, cui aliquatenus de remedio ſalutis à Deo prouiſum eſt, ſiue originale infantis, ſiue etiam actuale adulti, non ſolum executiuè, *ſed* intentiuè, ſiue intentionis ordine à nemine Theologorum admittitur: nec ſine fidei iactura admitti (me iudice) poteſt patet: ſiquidem falſo à Paulo diceretur, omnium hominum ſalutem Deum velle (quod de iis ſaltem, reprobis etiam, quibus de ſalutis remedio prouiſum eſt, debet intelligi) ſi aliquos eorum efficaciter antecedenter ad omne ipſorum peccatum à ſalute & gloria excluſiſſet, cum voluntas inefficax obiecti cuiuſvis adſtante voluntate efficaci de eius negatione, vel de oppoſito extremo, neminem obiecti illius inefficaciter ſolum voliti abſolute volentem reddat, ac denominet: ſed potius efficax de oppoſito voluntas oppoſiti huius volentem abſolutè denominabit, ac reddet.

2. Dixi verò *poſitiua reprobatio*: quia reprobatio negatiua reprobi à gloria eſſe etiam in Deo poteſt: quæ ſcilicet negatio voluntatis dandi gloriam reprobo ſit, non voluntas negationis gloriæ ipſius. Ea verò reprobatio negatina gloriæ, ſiue negatio voluntatis gloriæ pro reprobis, ſi omnis voluntatis, etiam inefficacis, intelligitur in Deo non eſſe reſpectu reproborum, quibus à Deo de ſufficienti ſalutis remedio prouiſum fuit, ex eodem Pauli textu, & ſententia probatur apertè: ſiquidem reſpectu illorum ſaltem inefficax ſalutis, & gloriæ ipſorum voluntas negari non poteſt. Quæ diſtinctio reprobationis poſitiuæ, & negatiuæ in altero reprobationis genere nempe à gratia æquum habet locum: cum poſitiuè velle Deus poſſit reprobum à gratia ad gloriam, ſiue efficaciter, & cum effectu ſiue ſufficienter conducente excludere, poſſitque illum ab eiſdem excludere negatiuè, ſola negatione voluntatis dandi reprobo, vel alteram, vel vtramque: qua ſola voluntatis diuinæ negatione à gratia omninò excluſus, reprobatuſque reprobus manebit. cum abſque poſitiua Dei voluntate dandi illi gratiam eam habere reprobus nequeat. Porò cum gratia in ſufficientem & efficacem communiter à Theologis diuidatur, & ſufficiens ea ſit, qua quis conſequi gloriam abſolute poſſit: efficax verò, qua illam de facto abſolute conſequatur. In quocunque eius efficacia conſiſtat (de quo nunc diſputandum non eſt) reprobatio vtraque tam poſitiua, quam negatiua à gratia diuidenda eſt in reprobationem vnam à gratia efficaci ſolum, & alteram à gratia ſufficienti etiam: in qua dubio procul reprobatio à gratia etiam efficaci eſt: quandoquidem efficax gratia ſufficiens, quoad poſitiuum, quod ſufficiens importat, eſt; tametſi aliquid vlterius ſiue intrinſecum addat, vt efficax ſit, ac de facto cum ſalute, & gloria eius cui confertur, coniungenda. Hinc duplex in hac diſputatione quæſtio eſſe poteſt. Prima, an reprobi aliquot à gratia, ſufficiente etiam, ad ſalutem, & gloriam, ac proinde ab omni prorſus gratia, ſiue poſitiuè, ſiue negatiuè fuerint à Deo reprobati, & excluſi? Quæ eadem prorſus quæſtio cum illa eſt. An Deus reprobis etiam cunctis ſiue infantibus, ſiue adultis de ſufficienti ſaltem, remedio ſalutis prouiderit. Secunda quæſtio eſt de reprobatione reproborum à gratia, & medio, ſiue remedio efficaci ad ſalutem conſequendam, & hæc ſane reprobatio eſt, quæ in iis reprobis, quibus de facto de ſufficienti medio, ac remedio ad ſalutem, & gloriam prouiſum à Deo eſt, prędeſtinationi SS. quoad intrinſecum conſideratæ, immediatè opponitur ex diametro, & directè: illa ſiquidẽ reprobatio à gratia, ſufficiente etiam, ſiue ab omni gratia plus nec parum, addit ſupra id, quod prædeſtinatio ſpeciale importat, nempè eſſe efficacis gratiæ præparationem, cui immediatè ſufficientis tantum, non efficacis præparatio contradicit vt infra explicabitur.

QVÆSTIO II.

An ſit reprobatio ab omni gratia, & remedio ſalutis reſpectu aliquorum reproborum.

VT diſtinctius in præſenti quęſtione progrediamur in duas claſſes diuidendi reprobi ſunt: prima infantiũ ſine Baptiſmo decedentium originali peccato eſt. Secunda infantium & adultorũ, vel cum illo ſolum, vel cum actualibus etiam abſque Baptiſmo obeuntium: illorum maxime qui fidei, & Sacramentorum ignari moriuntur. Non loquimur autem de gratia auxiliante intrinſeca, & internæ vocationis ſufficientis proximè, & formaliter ad ſalutẽ: hanc enim paruulis abſq; Baptiſmo decedentibus, & adultis Barbaris vita functis abſq; vlla veræ fidei notitia, ſine qua placere Deo ſaluarique nemo proxime poteſt, deficere certiſſimum eſt: ac proinde eos à gratia intrinſeca & internæ vocationis ſufficientis proximè, & formaliter ad ſalutem eſſe à Deo reprobatos & excluſos. Quare quæſtio præſens de gratia, ſeu remedio ſufficienti remoto ad ſalutem, quo mediata ſolum & remota ſalutis eorum poſſibilitas, & poteſtas, in qua poteſtas proxima conceſſa à Deo in virtute cenſeatur, quatenus in remotò illo medio, & gratia ſufficiente datur id, per cuius bonum, & induſtrium vſum, ſiue proprium, ſi adultus reprobus ſit, ſiue alienum, ſi paruulus ad ſufficientem, & abſolutam proximam ſalutis poteſtatem peruenirent.

CERTAMEN I.

De infantibus ante vſum rationis abſque Baptiſmo decedentibus.

1. NVllum ex his infantibus à gratia, & remedio explicato ad ſalutem ſufficienti reprobatum à Deo fuiſſe (etiam illum, qui in vtero moritur materno, ſiue naturali rerum curſu, ſiue fortuito, & caſuali, diuerſimodè à Doctoribus aliquib. defenditur. Gabr. in 4. d. 4. q. 2. a. 2. an eiuſmodi baptizati decedentes paruuli in fide parentum ſaluari poſſint, ac proinde in ea, vel mediis ad ipſum, ſatis de remedio ad ſalutem à Deo prouideatur? dubius ſolummodo diſcurrit, non auſus aſſerere. Caiet. verò 3. p. q. 68. a. 2. & 11. eos parentum fide ſaluari poſſe ait: quare, vel in ipſa, vel mediis ſufficientibus ad illam à Deo datis de remedio ſufficienti ad ſalutem paruulis etiam illis prouiſũ fuiſſe: cęterum impoſſibilitas ſalutis imbaptizatorum poſt Euangelicam legem (cui modus hic defendendi promiſſionem à Deo ſufficienti remedio ad eorum paruulorum ſalutem innititur) Pontificis Pij V. iuſſu in Romana editione expuncta fuit. Quare nullus, etiam ex Patribus Dominicanis,

Digitized by Google

canis, vt plurimum Caiet. aſſeclis, eum modum poſt modum tutatus eſt. Suarius noſter 4. de prædeſt. c. 4. aſſeclæq; ipſius Recentiores nonnulli aliter eandem ſententiam tuentur. Aiunt enim ſemper à Deo aliquid in mente parentum, aut aliorum à quibus remedium proximius ſaluti paruulorum poſſet adhiberi ne imbaptizati obirent, v. g. inſpirando matri, vt domo cuius ruina nuſquam ab ea cogitata imminebat; egrederetur, vel ne illac iret, vbi rei inopinatæ ſubitus timor euenturus illi erat, ex quo faceret paruuli abortum. Sacerdoti item adſtanti, vt illico paruulum baptizet ſtatim moriturum: cum ille nihil tale, non timet ſolum ſed nec ſuſpicatur, aut cogitat. Additq; de ſolo tandem nomine eſſe hanc de paruulis quæſtionē, cum tamen ipſe res haſce (quæ melius quieſcerent) vt pro Dei prouidentia de mediis ſufficientibus ad horum paruulorum ſalutem moueat, ac pietatis ſpecie meditetur.

2. Hæc tamen negantis ſententiæ fundamenta à Soar. mota & excogitata melius vt dixi quieſcerent. Primo enim abſque vllo fundamento ea omnia diuinantur, vel ſomniorum in morem finguntur. Vnde enim illa matrum inopinato ſubita tecti, domuſve ruina oppreſſarum ſepultarumque inſpiratio à Deo ipſis immiſſa, vt illico domo egrederentur innotuit: an illæ omnes ex alio ſepulo aduenientes ipſis vigilantibus id reuelarunt, an (quod crederem facilius) dormientibus? Illæ vero quibus ex inopinato caſu, ſiue in via, ſiue alibi occurrente ſubitus timor in cauſa abortus fuit, nunquam de eiuſmodi cogitatione immiſſa illac non eundi, ſunt apud aliquem teſtificatæ; quin ſæpe nullam ipſis eiuſmodi cogitationem occurriſſe dicunt, cum caſus eiuſmodi referunt. Deinde ſæpe paruuli in materno vtero obeunt ob naturæ debilitatem, noxiam ac peſtilentem conſtellationem, aut epidemiā, contra quę nihil matribus aliiſve immiſſæ cogitationes præſtare poſſunt, vt in lucem paruuli edantur, atque baptiſma recipere abſolutè poſſint. Sæpè item in præſentibus Sacramentis, Miniſtro, nihilq; de periculo paruuli, nec de eo baptizando cogitante ſubito paruulus corripitur. Tertio demus eas omnes cogitationes menti matris, vel Miniſtri immitti: cum tamen, nec ipſis conſtet, an Dæmone, vel aliunde, quam à Deo immiſſæ illæ cogitationes ſint, nec quicquid ipſis vndecunq; in mentem occurrerit, debeant executioni mandare: imò cum abſq; vllo probabili ſaltem, fundamento agendum proponitur, vt in caſibus dictis (vbi periculi mortis paruuli nec matri nec miniſtro baptiſmi ſuſpicio adhuc leuis ſuborta fuit) exequi illud prudenter nequeant: non ſatis eis immiſſis cogitationibus de ſufficienti ſalutis remedio à Deo prouidebitur: ſiquidem eo ſolum medio, & remedio, cuius applicatio ex cogitationibus immiſſis ad humanam illorum prudentiam, curam, & induſtriam ſpectat ſufficienter de medio, & remedio ſalutis præfatis paruulis poteſt prouideri, non autem aliis, ex quibus applicatio remedii proximioris ad eorum ſalutem extra omnem illorum prudentiam, & induſtriam humanam eſt.

3. Facilius, atq; ſine eis diuinationib. poſſent in ſuis principiis Soar. & Aſſeclę media gratię ſufficiētis ad ſalutē remota (de quib. ſolū pro paruulis quęſtio eſſe poteſt pręſens, vt diximus) deſignare: ipſi enim aiunt reprobationē ſaltē negatiuā à gratia efficaci, ſiue negationē prędeſtinationis, nec ſolam præciſionem voluntatis à prędeſt. ante actuale etiā Adami, ac ſubinde ante originale paruulorum habitam à Deo fuiſſe, ordine ſcilicet ipſius familiari intentionis: non autem executionis, quo non niſi præuiſum Adami ſaltem peccatum à gratia efficaci fuere paruuli, excluſi, & reprobati, quam ſolam excluſionem à gratia efficaci reprobationem poſitiuam appellant, vt videre eſt in Soario 5. de reprob. c. 5. de quo rurſus ſermo redibit: iuxta hunc autem modum philoſophandi dicere facile poſſent paruulos non eſſe à medio remoto gratiæ ſufficientis adhuc, excluſos: etenim pro illo ſigno auxilium gratiæ ſufficientis Adamo collatum, nec actualiter peccaret eſu fructus ligni prohibiti, ſuffi iens etiam auxilium, ne in illo reliqui homines, quorum voluntates ex pacto in eius voluntate moraliter erant collatæ peccarent, atque originali ſubiacerent, vbi primum ex Adamo procrearentur: ac proinde de ſufficienti medio remoto ad ſalutem & gloriam non peccando conſequendam ſatis à Deo fuit ipſis in auxilio. Et quamvis medium hoc gratiæ ſufficiens ad ſalutem fuerit ne Adamus, & reliqui homines ex eo propagandi in ipſo peccarent, atque in ſeipſis originale contraherent, cum ex ipſo propagarentur: quare nec remedium ad ſalutem dici poſ-

ſe paruulis hiſce eo medio prouiſum videatur, quia remedium peccati infirmitatem, ſalutiſque iacturam ſupponit: tamen remedium, proprietate etiam ſermonis, de præſeruatiuo ægritudinis, & ſalutis conſeruatio dicitur: quo ſolum ſenſu redemptio per Chriſtum abſolute de B. Virgine Deipara dicitur: tametſi, nec in ſe peccati originalis, neq; in Adamo ſeruitutem debiti illud contrahendi incurrerit.

4. Ac demū, ſi præfata principia Soariſtarum, & ipſa cōſequens diſcurſus noſter id plane de paruulis hiſce obtineret, de quo quæſtio videtur inquirere: nēpe nullum ex illis de medio remoto gratiæ ad ſalutē ſufficiēte eſſe à Deo excluſū, ac reprobatū, ſiue remediū illud dicendū ſit, ſiue non ſit abſolute remedium appellandū ſed vero, vt in præfatis principiis præfatus diſcurſus inoffenſo procedat & currat, eſſetq; abſolutè poſſibilis nobis ad præſentē q. non probatur. Primo: quia ordinē illum intentionis & executionis Soariſticum diuinarum voluntatum efficaciū a falſitate principiorum & aliunde diſcurſus hic noſter in doctrina Soariſtica diſplicet, non probamus. Secundò: quia paruulorum præfatorum reprobatio omnis ſiue à gratia efficace, ſiue à ſufficiente, vel ab alterutra eiſdem, vel aliis conferenda prouidentia eſſe non potuit. Prouidentia omnis de mediis quibuſvis ad finem, ſubiectum, cui de illis prouidendum abſolute eſt, abſolute etiā exiſtens ſupponit, vt oſtendimus contr. 6. de prouid. atque Soarius ipſe fatetur; paruuli autem, quibus prouidendum ita erat de ſalutis medio, ſeu remedio ſufficienti pro ſigno illo naturæ priori ad Adæ peccatum, pro illo ſigno nec erant, nec videri proinde à Deo abſolute poterant, vt ipſis de medio aliquo ad ſalutem prouideretur: ſiquidem ex eis plures, qui vel ex honeſto concubitu, vel turpi etiam procreati à parentibus ſunt, ex gratia Dei per Chriſtum abſolute exiſtentem, atq; abſolutè operantem, ac promerentem ad primum inducente, vel à ſecundo retrahente parentes, ſunt ex his propagati, & progeniti iuxta à nobis ſtatuta contr. 3. 4. de Incarn. Chriſtus autem non, niſi poſt Adæ abſolutum peccatum, decretus abſolutè à Deo fuit, & in ſe exiſtens, quare, & eorum paruulorum plurium exiſtentia abſoluta, vt ipſis prouideretur de medio, adhuc ſufficienti, ad ſalutem neceſſaria, pro ſigno priori illo naturæ ad peccatum Adæ; & abſolutam Chriſti exiſtentiam anterior non fuit ac ſubinde prouidentia de medio ſufficienti ad ipſorum ſalutem eſſe non potuit. Tertiò denique quia, vt diximus contr. hac 7. d. 3. de cauſis prædeſt. (vt iuxta Patrum ſententiam Chriſtum meritis ſuis cauſam prędeſtinationis adæquatæ, & totalis à primo ad vltimum auxilium gratiæ extitiſſe oſtenderemus) prouidentia de mediis ſufficientibus gratiæ ad gloriā obtinendam, cum erga Adam, tum erga homines reliquos ante Adæ peccatum, eius peccato ſubſecuto, non interrupta ſolū fuit, ſed finita. fuit enim prouidentia ſalutis pro ſtatu viatorum innocentium hominum, & ſtatu illo innocentiæ ad gloriam, & ęternam ſalutem transferendorum, quo per Adę peccatū, & ſibi, & reliquis perdito prouidētia de mediis gratiæ ad gloriā ceſſauit. aliaq; ex Chriſti meritis fuit, inchoata: quæ ſola, cum erga Adamum, tum erga reliquos de facto ſolum eſt, de qua proinde ſola diſputatur à Theologis cum præſentem verſant quæſtionem: quare ad gratiæ auxilium ad ſalutem Adamo phyſicè, ac poſteris ſiue paruulis, ſiue adultis moraliter conceſſum, vt neminem ex præfatis paruulis à ſufficienti medio, aut remedio ad ſalutem excluſum, ac reprobatum à Deo fuiſſe oſtendatur extra rem, & quæſtionem præſentem recurreretur.

5. Dicendum igitur nobis eſt paruulos aliquot ab omni gratia, medióq; & remedio etiam ſufficiēti, de quo eſt quæſtio præſens excluſos reprobatoſq; à Deo fuiſſe eſt communior Theologorum concluſio Grego. in 1. d. 46. q. 1. ſub med. Richard. a. 7. Gabr. in 4. d. 4. q. 2. a. 3. dub. 2. S. T. h. d. 6. q. 5. a. 1. ad 1. Driedo de capt. & redemp. gener. hum. tr. 5. c. 3. Pauli Oroſii Apologia pro libertate arbitrii longè à med. Domini Soto 2. de nat. & grat. eam ſatis inſinuantis, quos refert & ſequitur Vaſquez c. 2. d. 96. atque ex ipſo Magiſter meus Daza; eſt expreſſa & conſtans Auguſtini ſententia capite ſecundo, de bono perſeuerantiæ ſiue ait, paruulos aliquot negligentia parentum (non abſque ſecreto tamen Dei iudicio) imbaptizatos obire: ſuadit vero. *Quid dicam, quod paruulus aliquando, antequam illi per miniſterium baptizantis ſuccurri poſſit expirat?* & c. 22. de grat. & liber. arbit. Init. gratiam Baptiſmi Dei benignitate, & abſq; meritis donari his inter alia probat. *Et aliquando filiis infidelium præſtatur hac gratia, cum oc-*

Digitized by Google

culta Dei prouidentia in manus piorum quomodocunque perueniunt: aliquando fidelium filij non eam conſequuntur aliquo impedimento exiſtente, ne poſſit periclitantibus ſubueniri, c. 8. de nat. & grat. *Ego autem dico paruulum natum in eo loco, vbi ei non potuit per Chriſti baptiſmum ſubueniri morte præuentum, idcirco talem fuiſſe, id eſt ſine lauacro regenerationis exiſſe, quia eſſe aliud non potuit*: ſufficiens autem medium, & remedium gratiæ ad ſalutem eo gradu, & loco, quo tale abſolute eſt, abſolutam eius abolet impoſſibilitatem, quamvis paruulis ad baptiſmum ad ſalutem Auguſt. aſſerit defuiſſe ep 105. ſub med. *Quid dicam de inopinatis innumerabilibus mortibus, quibus ſæpe etiam Religioſorum Chriſtianorum præueniuntur, & baptiſmo præripiuntur infantes; cum è contrario ſacrilegorum, & inimicorum Chriſti infantes aliquo modo in Chriſtianorum manus venientes ex hac vita non ſine ſacramento regenerationis emigrent?* ſubinfra. *Quæ tandem hic merita præceſſerunt? ſi eorundem cogitaueris paruulorum, nulla ſunt propria: vtriſque eſt illa maſſa communis: ſi parentum attenderis, bona ſunt illa, quorum filij repentinis mortibus ſine Chriſti baptiſmate perimuntur.*

6. Et ſanè, tum poſtremo hoc, & anterius recitatis locis, Deum nullo merito, ſed gratia ſua aliquibus infantibus Baptiſmi gratiam conferre, nec de merito ſpeciali, vel illorum vel parentum aliis denegari contra Pelagianos contendat, omnem humanæ induſtriæ defectum, ob quem imbaptizati interirent ad quam Pelagiani recurrant omninò repellit: clarius tamen eidem doctrinæ contra eoſdem Pelagianos inſiſtens idem expreſſit epiſt. 107. poſt medium, & probat. *Cum multis non detur paruulis* (gratia) *& ſine illa plerique moriantur, qui non habent contrariam voluntatem, & aliquando cupientibus, feſtinantibuſq; parentibus, Miniſtris quoque volentibus, ac paratis, Deo nolente non detur, cum repente antequam detur expirat, pro quo, vt acciperet currebat* Eidē Auguſt. & noſtræ ſententiæ de aliquot imbaptizatis paruulis decedentibus quin parentum, aliorumque omiſſio induſtria, & vſus eorum, quæ ipſis à Deo ſunt collata, vt præfati paruuli baptizarentur, intercedat, ſed ſola Dei non volentis ſeu nolentis dare, quod ſatis eſſet, vt ante obitum baptizarentur: quare nec de remedio ſufficienti eorum paruulis prouidere ad ſalutem (quod ipſum eſt hos à gratia & remedio ſalutis ſufficienti etiam reprobare & excludere) ſubſcripſit Proſper lib de ingratis c. 20. & 21. Nec ab hac Sententia abſceſſit Proſp. 2. de voc. gent. c. 23. aliàs 8. ſcribens, *ibi paucorum dierum homines ad illam pertinent gratiæ partem, quæ ſemper impenſa eſt vniuerſis nationibus*, ſubiungit enim: *qua vtique, ſi bene vterentur eorum Parentes, & ipſi per eoſdem iuuarentur*, loquitur ergo de natis non de mortuis in vtero materno, qui paucorum dierum homines, nec ſunt nec dicuntur: nec de natis omnibus, ſed, pro quibus reliqua adeſſent parentibus, quæ cum ſufficientibus, vt ad fidem venirent, nationi cuiuis oblatis iuuare poſſent ad baptiſmum paruulorum, neque infidelitate parentum ab eo eſſent excluſi: ſunt autem alia plura neceſſaria præter parentum fidem, vt eorum paruuli ad baptiſmi gratiam ante obitum peruenire abſolute poſſint, quæ fidelibus piiſq; etiam parentibus paruulorum abſque baptiſmo decedentium data à Deo non ſunt vt ex Auguſt. vidimus, & Proſp. primis locis fatetur. Nec plus intendit c. 23. de vocat. gent. quam gratiam externam omnibus nationibus oblatam, vt ad fidem venirent, neque ex infidelitate parentum eorum paruuli ſine baptiſmo decederunt. vt voluntatem ſalutis omnium in Deo probet.

7. Probata iam concluſio eſt à ratione citatis Auguſt. teſtimoniis incluſa: & ſatis quidem efficaciter, ſi euaſionum à Soariſtis tentatarum n. 1. præcluſiones à nobis datas n. 2. conſideres. Porrò, quæ contra cert. hanc Auguſt. & veterum Theologorum. veriſſimamq; ſententiam à Soario, & aſſeclis mouentur, momenti aliquid, ne vix quidē habēt. Primum ex meritis, & redemptione Chriſti pro omnibus hominibus etiam paruulis cunctis, qui dubio procul ad Chriſti redemptionem, à qua excluſi meritis Chriſti non fuere deſumitur. Etenim pro omnibus hominibus: non autem pro Dæmonibus Chriſtus mortuus dicitur ſæpe ab Apoſtolo, & Patribus: ex quorum dogmatica ſententia ex inſtituto id docet Proſper ad obiect. Vinc. c. 1. & ad capit. Gallorum c 9. neque à Catholico Doctore negari poteſt. Verum inde ſolum probatur merita, & redemptionem Chriſti valoris meritorii, & ſatisfactorii ad omnes omninò homines non ſolum futuros, ſiue paruulos, ſiue adultos in mundo præſentes abſolutè præteritos, & futuros aliquando imò & poſſibiles, non extendi ſolum, ſed excedere, cum infinita Chriſti merita, & ſatisfactio pro eorum peccatis ſint, vt contr. de Incarn. de merit. & ſatisfact. Chriſti monſtrauimus: item Chriſtum neminem eorum voluntate ſua à fructu eorum excluſiſſe vt contra nonnullos Recentiores oſtendimus contr. 6. de prædeſt. Non vero inde infertur omnia quæ omnibus promeritus eſt atq; cum debita voluntati Dei ſubordinatione dari ab eo ipſis voluit de facto obtinuiſſe. Nam & omnibus efficacia auxilia & ſubinde prædeſtinationem & gloriam promeritus eſt pro eiſque obtinendis merita & pretium ſuperabundans exhibuit & voluntate illa ſubordinata diuinæ obtinendi.; nec tamen id nec pleraque omnia alia eis: imò nec ſibi obtinuit, quid ergo meritorum & redemptionis Chriſti eiuſq; voluntatis redimendi omnes derogauit. Si aliquibus ſufficientia adhuc auxilia de facto non obtinuerit. Nec ideo Dæmones, quorum cauſa redemptionis, nec cum redemptione hominum communis erat, neque à Chriſto Domino agebatur ad eius redemptionem ſpectabant.

8. Secundum deſumebatur ex voluntate & deſiderio vero ſerioque Dei ſaluandi omnes homines, quam ex ſcriptura, Patribus & Theologis ſtatuebamus contr. 4. de volunt. Reſpondet autem Vaſq. c. 3. n. 10. §. *circa alterum*, eam voluntatem etſi inefficacem ſeriam tamen & verum deſiderium ſalutis omnium de adultorum ſalute ſolummodo ab ſcriptura aſſeri 2. Reg. 14. *Deus non vult perire animam*, & 1. ad Timot 2. *Deus vult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire* Quibus locis cum ex materia, tum ex intento & fine eis intento, qui adultorum ſalus aperte eſt de eis ſolis ſententia eſſe conuincitur. Tum ex poſtremis Pauli verbis: ſiquidem ad agnitionem veritatis venire adulti ſoli poſſunt, non paruuli ante vſum rationis vita deceſſuri ſi id verum eſſet euaneſceret difficultas, falſa tamen ea interpretatio mihi eſt; etſi enim materia, & intentum eorum locorum de adultis ſolum ſit, ratio tamen, qua, & Sunamitis, & Paulus intentum ſuadere Dauidi, & Timotheo, ac media ad illud adhibere in adultis contendunt, generalis eſt: quod nemini mortem ſed omnium ſalutem præ ſua bonitate Deus velit. Quæ ratio in paruulis locum habet: imò verò, cum Deus Incarnationem Verbi in omnium, etiam paruulorum, redemptionem, & ſalutem decreuerit, paruulos in ea redemptionis, & ſalutis, nec omiſit nec excluſit, ſed incluſit: alioqui ad Chriſti redemptionem non pertinerent contra Vaſq & omnes: eo igitur admiſſo reſpondendum eſt, intentionem Dei, & voluntatem ſalutis ſeriam, verumque deſiderium efficax non fuiſſe, ſed inefficax: & quod tale (nec ſola complacentia) vt ſit, debet habere intrinſecum vim mouendi Deum ad medij alicuius appoſitionem, non tamen vim determinatiuam ad aliquod, etiam ſufficiens adæquatè apponendum, tametſi ex ſufficientis medij, adhuc remoti, & inadæquati appoſitione bene ſalutis intentio ſeria, verumq; deſiderium in Deo arguatur à Proſp. ſupra: quia è ſimplici complacentia ſola, ac præciſa ad aliquid agendum in ordine ad finem motio voluntatis eſſe non poteſt cum autem motio illa ſeriæ intentionis inefficacis determinans ad electionem mediorum non ſit, etſi ad eam ſit inductiua, ab ea intendens vel omninò, vel ex parte abſtinere abſolute poteſt: quare ad remoti medij electionem mouere, quin ad proximi electionem moueat: atq; ad electionem medij inadæquati, vel aliunde non expediti abſolutè, vt ſufficiens abſolutè ſit, quin ad electionem illius quo vel complendum, vel expediendum illud ad abſolutam ſufficientiam erat, moueat de facto; atque ita in paruulis illis abſque baptiſmo, nullius alterius negligentia decedentibus, & quorum etiam ſalutem Deus inefficaciter, verè tamen, & ſerio intendit, ac deſiderat, vſu venit.

Digitized by Google

CERTAMEN II.

De adultis ad rationis vſum peruenientibus placita & deciſio.

1. REfertur in hac quæſt. de aliquorum adultorum à gratia ſufficienti etiam reprobatione error Armacani lib. de quæſtionib. Armenorum q. 27 aſſerētis, aliquorum hominum peccata, æque atque peccata Dæmonum, lege à Deo lata eſſe irremiſſibilia: quare ea Dei lege, & decreto ſtante hominibus, qui ea peccata admiſerint auxilium ſufficiens denegari: cum nullum illi Dei abſoluto decreto præualere abſolute poſſit ad remiſſionem eorum peccatorum, & ſalutem, quæ abſque remiſſione eorum obtineri abſolute nequit; eam ſententiam errorem in fide cenſent, multiq. confutant S. Th. 3. p. q. 86. a. 1. Domi. Soto 1. de natur. & grat. c. 18 Vega lib. 13. in Concil. Trid. à c. 1. Vaſq. d. 97. c. 1. Quod ſi de lege decretum Dei de non remittendis eiuſmodi peccatis inuoluente Armacanus (vt verba ſonant) intelligatur, merito eam cenſuram ſubiuit: cum ad peccatores omnes illud Matt. 11 ſerio, nec illuſoriè, dirigatur. *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos*, Ac ſæpè ſcriptura abſolute, ac indefinitè quare & vniuerſaliter, clamet Deum nolle peccatorem perire, ſed potius, vt conuertatur ad Deum & viuat. Neque vllus eſt ſcripturæ locus qui errori huic faueat vt doctè præfati DD. oſtendunt, videreque eſt apud rigidiſſimum locorum ſcripturæ, & Patrum ad rem ſcholaſticam interpretem Vaſq. cit. etenim illud 1 Ioannis 5. *eſt peccatum ad mortem non pro illo dico, vt roget quis*, non quidem abſolute, ſed cum tanta fiducia conſequendi, cum qua dixerat immediatè orandum pro non peccantibus ad mortem, vt Hieron. Dialog. 2. contra Iauinianum, & Caiet. ad eum locum, quos Vaſquez laudat, & ſequitur c. 1. n. 3. §. *Mihi verò*: item Matt. 12. *qui dixerit verbum in Spiritum Sanctum non remittetur ei, neque in hoc ſæculo, neque in futuro.* Quidquid enim hic per peccatum ad mortem & verbum contra Spiritum Sanctum intelligatur, & de irremiſſione futura eorum (quod huius loci non eſt) intelligatur, ſolam continent ea loca irremiſſionis prædictionem, (quæ cum ſufficiente abſolutè medio, & gratia ad obtinendam remiſſionem non pugnat) non autem abſolutam ex lege, & decreto Dei eorum peccatorum irremiſſibilitatem. Tertius locus ad Hebtæ. 6. *Impoſſibile enim eſt eos, qui ſemel illuminati guſtauerunt etiam donum cæleſte, &c & prolapſi ſunt, rurſus renouari ad pænitentiam.* Sed tamen illud impoſſibile tantundem, ac difficile, valere doctè, & acutè intellexit Anſelm. vt Ioan. 5. *Quomodo vos poteſtis credere*, & c. 12. *non poterant credere*, id quod ex contextu eius, & ſequentis capitis profundè & clarè oſtendit. Et ſanè quod valde difficile eſt, cum iure, tum communi hominum æſtimatione pro impoſſibili haberi, & tale appellari vulgarius eſt, quam, vt pluribus probetur.

2. Nonnullis diu iniquis, & in peccato obduratis in anteactorum peccatorum pœnam auxilia, non ſolum efficacia, ſed ſufficientia, proxima ad pænitentiam, & implenda præcepta & intentionum victoriam aliquando, & aliquandiu, nec per breuem vitæ periodum, à Deo denegari, ab eiſque excludi ac reprobari ſubdubius videtur fuiſſe Henric. quodlib. 8. q. 5. magis in id quam in oppoſitum propendens: docuere autē expreſſe Abulenſis in c. 4. Matt. c. 11. Greg. Arim. in 1 d. 46. q. vn circa ſolut. 3. impugnatione ſolutionis 2. Caiet. in c. 19. Ioan. ad id. *Non poterant credere.* Roffens a. 26. contra Lutherum Ruard. Tap a. 7. pag. 254. vti Patribus confirmius: tametſi oppoſitum magis pium eſſe fateatur. Sunt autem in hac ſententia tria animaduertenda. Primum non admitti ab eius Doctorib. omnimodam reprobationem à gratia omni, & medio ſufficienti ad ſalutem; ſiquidem ad priora illa peccata, quibus aſſueuerunt, obduruerunt q; & in quorum pœnam priuati deinceps ſufficientibus auxilia ſunt, vitanda, auxilia ſufficientia eis adfuiſſe fatentur, ac proinde eos ab omni prorſus auxilio gratiæ excluſos fuiſſe negant. Quod ipſum in ſuo illo errore de aliquorum peccatorum admiſſorum irremiſſibilitate ex lege, & decreto Dei Armacanus etiam ſupponit, & admittit: ſecundo Doctores illi etiam poſt peccata illa pluries obdurate, & obſtinatè peccantium reprobationem à gratia ſufficiente omni, & per totum vitæ tempus reliquum non aſſerunt, ſed aliquandiu ſolum, per tempus, etſi non admodum breue: in quo ab aliis Doctoribus diſcordant: etenim breui aliquo tempore præfatos homines ſufficienti etiam ad ſalutem auxilio, idque in peccatorum pœnam, deſtitui experimento notum omnibus eſt: ſiquidem plerique ex eis ſine anteactorum ipſis ad ſalutem neceſſariæ, actuali memoria vlla, cogitationeque pænitentiæ ipſis ad ſalutem neceſſariæ, aut præceptorum Dei continua aliquandiu per tempus breue, nec ſemel tantum in vita, ſed pluries vitam degunt, vt illud *ego ſto ad oſtium* & pulſo non de continua pulſatione internis auxiliis (quæ abſq; immiſſis cogitationibus eſſe prorſus nequit) non interrupta ſed phyſicè momentis ſingulis continuata intelligi niſi experientia ipſa reluctante minimè poſſit. Sed vt bene Vaſq. docet, atque explicat c. 5. n. 26. exemplo hominis ad oſtium alterius pulſantis, qui non continuis, ac nunquam interruptis tunſionibus pulſat, ſed poſt primam pulſationem tantillum expectat, an reſpondeant quod ni fecerint, iterum ac ſi deinceps iterum, atque iterum pulſat; quarum pulſationum numerus, & interruptionis diuturnitas taxatio, & ſcientia penes Deum ſolum eſt: poteritque eſſe ob præfata peccata, cum ad vitæ medium, tum ad finem, & quæ cum peccatoris, qui anteactæ vltimæ vocationi, & internæ pulſationi Dei ad pænitentiam & ſalutem non reſpondit, & vel vi morbi, & periculi, aut aliorum deinceps ad alia omnino diſtractus moritur, iuſtiſſima damnatione coniungetur. Porrò mora pulſandi, & vocandi ſufficienter ad vitæ medium obduratis in peccatis anteactæ vitæ etiam prædeſtinatis, qui ad eius finem reſipiſcunt non ſemel contingit, vt experientia etiam compertum eſt. Sed præfati Doctores de reprobis in poſtrema vitæ parte, ne ſufficienter quidem vocatis ob anteacta peccata, poſt quæ nullatenus ſufficienter ad pænitentiam, obſeruationemque mandatorum vocentur, videntur loqui.

3. Tertia de adultis in re præſente ſententia eſt: neminem, adhuc barbarum, atque in ſyluis degentem ſufficienti gratia, & medio abſolutè tali ad ſalutem deſtitui, tametſi proximo auxilio & gratia ſufficiente ad fidem, ac ſubinde ad ſalutem plures ex barbaris illis deſtituantur, vt eſt manifeſtum: quando quidem de fide Chriſti, aut in Deum, eorum pluribus, ne cogitatio quidem, ſine qua gratia, & auxilium ſufficiens ad fidem eſſe non poteſt, unſquam occurrit. De auxilio vero; & gratia proxima ad pænitentiam de peccatis admiſſis tametſi non intuito, ac ſine phyſica interruptione omnibus etiam fidelibus adſit experimentis quotidianis notum eſſe nuper oſtendebamus; aſt exceptis illis, qui ſtatim in peccati pœnam ſubito obeunt, vel interimuntur atque à Deo illicito damnantur, reliquos omnes, qui poſt admiſſum mortale aliquandiu viuunt, auxilio, & vocatione ſufficiente gratiæ ſuæ ad pænitentiam & ſalutem per ipſum abſolutè ab eis aſſequibilem à Deo ſufficienter proximè vocari. Hanc ſententiam cum diſtinctionibus præfatis multa eruditione & meditatione Theologica docet Vaſquez noſter citata diſputatione 97. à capite 3. ac deinceps in eius vero ſententiæ parte prima de auxilio, & gratia ſufficienti abſolute remota tamen non proxima à qua adultorum nullus dicitur excluſus duo continentur. Alterum negatiuum, nempe adultis pluribus gratiam, & auxilium proximum ad fidem & ſalutem non dari: quod in infidelibus pluribus vt diximus patet, ac de quo ſubinde nulla Theologis controuerſia eſſe poſſit. Alterum poſitiuum, nempe auxilium & gratiæ remotè ſaltem ſufficientem ad ſalutem adultis omnibus collatam à Deo fuiſſe. Ex cuius bono vſu fieret, vt proximiora ad fidem & ſalutem auxilia & media ſufficientia ſaltem & quandoque etiam efficacia ipſi demum conferrentur, vt eo etiam ſenſu verum illud ſit axioma, *facienti, quod in ſe eſt Deus non denegat gratiam.* Quocirca cum axioma illud plures, non ex Maſſilienſibus, & Semipelagianis ſolum, ſed etiam ex ſcholaſticis Theologis de faciente, quod in ſe, ac de ſe ſolum eſt, ex naturæ viribus variis modis

Digitized by Google

quibus ſemipelagianiſmum vitari arbitrantur, intelligant (quem tamen vt eo loco vidimus non vitant) cauendum hic eſt, ne remotum illud auxilium, & medium ſufficiens ad ſalutem prorſus naturale. ac debitum naturæ, eiuſque naturali omnino curſui, & diſpoſitioni eſſe admittatur, non autem, aliquatenus ſaltem, & indebitum, & quod Chriſti meritis debeatur, alioqui enim ſemipelagianiſmus non vitabitur, vt citato loco monſtrauimus.

4. Sit ergo prima concluſio. Nemo adultus ab auxilio, & gratia, remote ſaltem, ſufficiente ad ſalutem excluſus, ac reprobatus à Deo fuit. Huic concluſioni nemo Theologorum aduerſatur, immò verò conſentiunt, quotquot ea de re diſputarunt. Alexander 3.p. q. 69 m. 3 a. 1. adult. & 2.p.q.112.m.8.caſu 1.S.Thom.q.14. de veritate a.11. ad 1. S.Bonau.in 3.d.25.a.1 q.2. ad vltim. Durand. ibi q.1.n.9. Gabriel in 2.q.22. a.3. dub. 1. Adrianus quodlit. 4. a. 1. principali pun.2. Sotus 2.de natura, & gratia cap.12. fine, & in 4. d.5. q.1. a.3. fine Vaſquez proxime, & poſteriores reliqui ac poſtremo Quiros d. 19. de prædeſtinat. ſect. 5. tam etſi male id ad paruulos decedentes ſine baptiſmo extendet. Eſt expreſſa ſententia Pauli Oroſij Auguſtino coætanei Apologia pro arbitrij libertate longè ante med. ſcribentis. *Mea ſemper hæc fidelis, atque indubitata ſententia: Deum adiutorium ſuum, non ſolum in corpore ſuo, quod eſt Eccleſia: cui ſpecialia ob credentium fidem gratia ſua dona largitur, verum etiam in vniuerſis in hoc Mundo gentibus propter longanimitatem ſui, æternamque clementiam ſubminiſtrare. Non, vt tu aſſeris cum diſcipulo tuo Caleſtio: cum iam apud Africanam Synodum occulta illa impiorum dogmatum natura confuſa eſt, ex ſolo naturali bono, & in libero arbitrio generaliter vniuerſis vnam gratiam contributam; ſed ſpeciatim quotidie per tempora per momenta, per atomos, & cunctis, & ſingulis miniſtrare.* Vbi amplius docet, quam nunc intendamus, & quod dicendis certam. 3. inſeruiet: ſubdit verò, *quantum ergo de Dei adiutorio gaudeam, per id metire, quod miniſtrari per ſingula, etiam gentibus, probe: vt manifeſtum nobis eſſet, quam vſque in finem cauere, & quem ſine ceſſatione inuocare debemus*: infrà: *itaque cum videas hominibus ignaris tantum diaboli incubuiſſe nequitiam in diſperdendum, nullam hinc credis Dei in cuſtodiendo gratiam præfuiſſe?* Poſt pauca. *At verò, vt adeſſe adiutorium Dei, & per ſingula, & per ſingulos manifeſtius probes*, attendendum ait, illud quod Iob. 1. diabolus veriſſime dixit. *Nonne tu vallaſti eum* ac poſt multa in ſententiam eandem concludit. *Ex quo euidentiſſimè declaratum eſt nemini hominum deeſſe adiutorium: præſertim, cum ſeductor inſiſtat, & infeſtat infirmitas.* Etſi autem de auxilio ſufficienti proximo ad fidem pœnitentiam de peccatis admiſſis, an omnibus, & ſingulis concedatur mens Auguſtini explorata pro parte affirmante non ſit, immò pro negatiua videatur ſtare, (de quo certam. 3) de remoto vero auxilio ſufficiente nemini negauit; immò verò iis quibus proximum negauit remotum illis ipſis locis conceſſit. Atque hanc eius fuiſſe ſententiam de auxilio ſufficienti remotè ſaltem ad ſalutem adultis omnibus à Deo prouiſo vel inde ſatis claret quod eius diſcipuli & indiuidui aſſeclæ Proſper & Fulgentius eidem ſententiæ conſtanter inſiſtat.

5. Proſper igitur à ſuo præceptore Auguſtino, vbique in hanc materiam, & diſputationem incidit, Dei adiutorium, & auxilium gratiæ omnibus nationibus, earumque hominibus ſingulis à Deo collatū, quod obinde generale vocat, expreſſe docet 1. de vocat. gentium cap. 21. alias 7. lib.2.cap.13. alias 5 cap.19.20.& 23.lib.7.cap.25.alias 7. ex quo recitanda hæc opportune erunt. Quibus, præter concluſionis aſſertionem, præcauentur, quæ eius veritatem obſcurare, eamque in deteriorum aliquem ſenſum poſſent detorquere. *Sine igitur nouiſſima contemplemur ſæcula, ſeu prima, ſeu media notabiliter, & pie creditur, omnes homines ſaluos fieri Deum velle, ſemperque voluiſſe: & hoc non aliunde monſtratur, quam Dei beneficiis, eaque prouidentia Dei, quam vniuerſis generationibus communiter, atque indifferenter impendit: fuerunt enim, & ſunt huiuſmodi dona ita generalia, vt per ipſorum teſtimonia ad quærendum verum Deum poſſent homines adiuuari: quibus donis authorem ſuum per omnia ſæcula præſtantibus ſpecialis gratia largitas ſuperfuſa eſt*, ſubiungit verò. *Deo autem placuit hanc multis tribuere, & illam à nemine ſubmouere.* Specialis vero nomine gratiæ efficacem intelligit ad quærendum verum Deum, credendumque vera fide, ac deinceps conſequendam iuſtitiam de facto, ac demum ſalutem. Quam gratiam multis à Deo datam ait, diuiditque à gratia ſufficiente, & communi, quam omnibus aſſerit à Deo conceſſam, & merito quidem. nomen quippe ſpecialis gratiæ, ſiue proxime, ſiue remotè, ſolum efficaci gratiæ Theologis tribuitur: quia ſpecialitas & maioritas indiuiduationis, vel intentionis vnius gratiæ ſufficientis præ alia ad gratiæ indiuidualia phyſica, de quibus nihil firmū ſcientia, vel doctrina Theologica docere poteſt, omninò ſpectant: quocirca in huius loci, & alterius ex Fulgentio ſtatim recitandi à Vaſq. interpretatione diſcordo, ſuſpicatur enim c.3. n.20. verſu *fateor*, gratiæ ſpecialis nomine nonnullis, multiſque conceſſæ, ac non omnibus, gratiam internæ vocationis, ſeu inſpirationis ad bonum, alterius vero, non ſpecialis, ſed communis omnibus adultis datæ, externorum ſignorum, & beneficiorum gratiā Proſperum intellexiſſe: ſed (præterquam quod ſpecialis gratiæ nomen, non pro interna quavis à Theologis, & Patribus ſed pro efficaci ſolum vſurpata eſt, vt dixi, neque eo nomine ab aliquo eorum gratia internæ inſpirationis ab externa diuiſa vſquam fuit, ſed frequentibus, & notiſſimis nominibus gratiæ internæ, & externæ ab eis ſemper diuidatur, externa ſigna, & beneficia quæuis, niſi per cognitionem, & iudicium de eorum æſtimabilitate, & debito obſequio conferenti adultis ratione vtentibus (de quibus eis locis Proſper agebat) nihilo magis, quam infantibus ante vſum rationis correptiſve perpetuò à natiuitate, atque natura conſtitutione ſtupidis, & amentibus media, ſufficientia adhuc remota ad ſalutem eſſe poſſunt: cum tamen hiſce media ſufficientia eſſe nequeant: conſonat Fulgent. ep. 7. ſcribens. *Sicut medico nulla eſt incurabilis plaga: ita neque aliquo tempore cæleſtis poteſt deficere medicina.* Quæ remotum ſaltem medium ad ſalutem ſufficiens ad ſui veritatem requirunt. Quæ non reprobant Auguſt. teſtimonia ex lib. expoſitionis quarund. propoſ. in epiſt. ad Rom. c 62. & de prædeſtinatione & gratia, capite 15. de quibus cert. 3.

6. Porrò ex ſcriptura hęc concluſio de auxilio ſufficienti, ſaltem remotè, ad ſalutem à Deo prouiſo adultis ad vſum rationis peruenientibus omnibus & ſingulis probari ſolet ex 2. ad Timot. *vult omnes homines ſaluos fieri*: quod de deſiderio, vero, & ſerio ſalutis adultorum ſaltem, à Patribus, & Theologis communiter accipitur: tale autem eſſe non poteſt, ni de ſufficientia ſaltem aliquo medio ad ſalutem omnibus prouideatur: verum etſi ea prouiſione ſufficientis medij ad ſalutem, verum deſiderium ſalutis in Deo demonſtretur: non autem contra ea deſiderio ſalutis, ſufficientis abſolute medij ad ipſam prouiſio à Deo firmiter colligitur, vt dicebamus cert. 1. n. 8. melius probatur ex illo ad Rom. 2 quod omnibus dictum, nec ſolum illis, à Paulo fuit. *An diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & longanimitatis contemnis? ignoras quod benignitas Dei ad pœnitentiā te adducit? ſecundum autē duritiam tuam, &c.* Diuitiæ autem bonitatis, & benignitatis, ac miſericordiæ Dei a perditiſſimis quibuſque, & obduratiſſimis peccatoribus media auxilia, ac remedia ſufficientia, gradu ſaltem remoto, ex quo acceſſu induſtriæ noſtræ, ſufficiens proxime poſſit adquiri ad ſalutem ſunt; quæ contemnuntur ab ipſis eis non reſpondendo, contemptus autem, maxime vitioſus, & ex duritia cordis, abſolutam donationem, ac receptionem medij, & auxilij neglecti, & præ cordis duritia contempti eſſentialiter ſupponit: cum medij, & auxilij ſolum poſſibilis, necdum dati, remediiq; ſufficientis, nec dum abſolutè appliciti, contemptus, duritiave in eius non vſu, ſeu ab vſu eſſe minime de facto poſſit. Probatur 1. ex 10. ad Rom. dicente. *Non eſt diſtinctio Iudæi & Græci* (quorum nomine Barbaras omnium gentium nationes, quoad Dei de eorum ſalute deſiderium, & prouidentiam intellexit.) *Nam idem Dominus diues in omnes, qui inuocant eum: omnis enim quicunque inuocauerit nomen Domini ſaluus erit.* Ne autem gentes, quæ non Deum inuocant, in eumve credunt diſtinctionem Iudæorum ab ipſis, ſuique excuſationem prætendant, quod eum non inuocauerint, nec potuerint, cum nullum adhuc remotum principium ipſum inuocandi, in eumque credendi eis adfuerit, hanc eorum excuſationem ſibi obiecit. *Quomodo inuocabunt, in quem non crediderunt?*

Digitized by Google

diderunt? aut quomodo credent, ſine prædicante? Reſpondet autem verbis Pſalmi. 18. *Et quidem in omnem terram exiuit. Sonus eorum & in fines orbis terræ verba eorum.* Quorum? eorum nimirum de quibus pſalmus ille loquebatur, nempe: *Cæli narrant gloriam Dei, & opera manuum eius enunciat firmamentum. Dies diei eructat verbum & nox nocti indicat ſcientiam. Non ſunt loquelæ neque ſermones quorum non audiuntur voces eorum. In omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Vnde conſtat, plurium Patrum interpretationem de de ſenſu myſtico prædicationis Apoſtolorum à Paulo ibi intento, vt omnis terræ nomine tota Paleſtina, in qua iam tunc Apoſtoli prædicauerant, & ſcripturæ phraſi omnis, vel vniuerſa terra dicitur: vel ſtylo Prophetico futura in vniuerſo ab Apoſtolis prædicatio præteriti voce ab Apoſtolo prænuntietur, bonam quidem accomodatitie eſſe, aſt litteræ rigore de prædicatione cœlorum, atque operum Dei harmonia in vniuerſo, eiuſque ſucceſſiuis motibus conſtantia, ac permanentia, Paulum ſicuti, & Pſalmiſtam fuiſſe locutos, præfata contextus obſeruatio, & explicatio demõſtrat, vt doctè censẽt Ianſenius in eum Pſalmum & Vaſquez d. 97. cap. 5. num. 30. §. *Hac vero expoſitione.* Id quod ex locis aliis Pauli epiſtolæ eiuſdem cap. 1. firmatur. Ait enim num. 18. *Reuelatur enim ira Dei ſuper omnem impietatem hominum eorum, qui veritatem Dei in iniuſtitia detinent: quia, quod notum eſt Dei, manifeſtum eſt in illis: Deus enim illis manifeſtauit; inuiſibilia enim Dei per ea, quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur; ſempiterna quoque eius virtus, & diuinitas, vt ſint inexcuſabiles: quia, cum cognouiſſent Deum, non ſicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt; ſed euanuerunt in cogitationibus ſuis, & obſcuratum eſt inſipiens cor eorum* vbi perpende, *veritatem Dei in iuſtitia detinent*: & illud, *cum cognouiſſent Deum, non ſicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt; ſed euanuerunt*, Scilicet: quia notitia eis ex vniuerſi ſtructura, non naturalis ſolum, ſine admixtione ſupernaturalis modi adiuncti, vt iuſtitiam ſeruare, atque actus illos religionis, & gratitudinis poſſent abſolute exercere, atque ita ad vlteriorem gratiam fidei, & iuſtificationis diſponi, detinuerunt iniuſtitia, & debitos illos actus religionis, & gratitudinis primæ illi Dei notitiæ non annuendo, atque eam euacuando, atque ob inde inſipientiæ, idolatriæ, atque ignominiæ paſſionibus, quas ſtatim recenſet, traditi à Deo ſunt. Conſtat ergo ex Paulo remotum ſaltem ſalutis principium, mediumque ſufficiens adultis omnibus præſtitum à Deo fuiſſe. Vnde ſupernaturalitas gratiæ quoad modum, in auxilio naturali; quoad ſubſtantiam, ſatis ſuperque apparet.

7. Probat autem rurſus ſufficientis medij, remoti ſaltem ad ſalutẽ ex naturalis dictaminis rationis vltra exigentiam, & facultatem naturæ, à Deo cunctis gentibus, quãtumuis barbaris, ad vſũ rationis peruenientibus prouiſionem: *quia cum iuſtitiã Dei* (id eſt operum honeſtatẽ, & turpitudinem) *cognouiſſent, non intellexerunt, quoniam, qui talia* (turpia & ignominioſa) *agunt, digni ſunt morte*: quod vtique intellexiſſent, ni inſipientiæ ob dictaminis primi ex Dei prouidentia ſpeciali, & naturæ, quo ad modum ſaltem, indebita contẽptum traderentur: ita caput illud concludit. cap. verò 2. idem argumentum dictaminis rationis aliunde perſequitur, nempe ex iudicio de præuiſo aliorum actionibus, quas nemo ad rationis vſum perueniens in aliis non damnat: ergo poſſent inde abſolutè eas in ſe vitare, ac non inhoneſtè, ſed ex honeſtate operari, atque ad vlteriorem fidei iuſtificationis, ac demum ſalutis, gratiam peruenire, ac proinde nemini eorum adultorum excuſationis locus, quominus ad fidem, & reliquas gratias peruenerint, locus patet: cum ex recto medij illius remote ſufficientis vſu potuerint ad illas peruenire. Hanc habet emphaſim capitis eius ſecundi initium. *Propter quod inexcuſabilis es ô homo omnis, qui iudicas: in quo enim iudicas alterum te ipſum condemnas eadem enim agis quæ iudicas.* Subdit autem num. 3. *Exiſtimas autem hoc* (ô *homo qui iudicas eos, qui talia agunt, & facis ea*) *quia tu effugies iudicium Dei?* Subiungit vero. *An diuitias* &c. Quod expendimus ex parte alia, atque ex contextus eius filo vim etiam recipit hoc iuſtitutum inferius verò pergit: ſine acceptione perſonarum, Iudæi, aut Græci, huiuſue excuſatione de ſuis malefactis, quod legem ſcriptam Iudæorum non acceperit eſſe à Deo rectiſſimè exercendum, cuius dignam Paulo rationem reddit, non ſane aliam quam dederat (atque explicuimus) num. 14. *cum enim gentes, quæ legem* (ſcriptam) *non habent naturaliter* (quoad ſubſtantiam) *ea quæ legis ſunt, faciunt, eiuſmodi legem non habentes, ipſi ſibi ſunt lex, qui oſtendunt opus legis ſcriptam in cordibus ſuis teſtimonium reddente illis conſcientia ipſorum, & inter ſe inuicem cogitationibus accuſantibus, aut etiam defendentibus in die, cum iudicauit Deus occulta hominum.*

8. Porro aſſertioni huic de auxilio ſufficienti, ſaltem remoto, conſtanter inſiſtit, Auguſtinus, ibi etiam, vbi ſufficiens auxilium proximum aliquibus obduratiſſimis peccatoribus (vt Pharaoni) creditur denegaſſe, cap. enim 62. libri expoſitionis quarundam propoſitionum in epiſtolam ad Roman. ait: *Sicut illa miſericordia præcedenti fidei tribuitur, merito & ipſa induratio præcedenti impietati: cum tamen homini liberum non auferatur arbitrium, ſiue ad credendum Deo, ſiue ad impietatem, vt conſequatur nos iudicium.* Quod ſaltem de remoto medio ſufficienti ad fidem cuius abuſu impietas, ob quam induratio, ſiue auxilij efficacis; ſiue ſufficientis etiam proximi de negatione incurritur, neceſſario intelligendum eſt. ſimiliter debet de ſufficienti, ſaltem remoto, intelligi illud de prædeſtinat. & grat. cap. 15. de Pharaone, & Nabuchodonoſore. *Hic manum Domini ſentiens in recordatione propria iniquitatis ingemuit; alter libero contra Dei miſericordiſſimam veritatem pugnauit arbitrio.* De Pharaone vero ſolo dixerat cap. 14. *Patientia Dei ei valere debuit ad ſalutem, quæ differens iuſtum, meritũmque ſupplicium, miraculorum verbera crebra deſabat. Nunquid non potuit, ſicut flagellis cedens expulit populum, ita miraculis credens Deum tantæ virtutis agnoſcere.* Quod de poteſtate per auxilium ſufficiens, remotum ſaltem, verificari, vt minimum, debet pro anteriori tempore, in quo ob vſum eius prauum, obdurationem cordis per ſufficientis etiam, ſi velis, auxilij denegationem, tempore poſteriori fuerit promeritus, ex quo loco patet illud excitato cap. 62. libri præfati expoſitionis propoſitionum in epiſtolam ad Romanos huic concluſioni non officere, ſed prodeſſe eius ſunt verba. *Non ergo hoc illi* (Pharaoni) *imputatur, quod tunc non obtemperauit: quandoquidem obdurato corde obtemperare non poterat; ſed quia talem ſe præbuit, cui cor obduraretur.* Neque aduerſatur, ſed fauet concluſioni illud eiuſdem Auguſtini de gratia Dei cap. 11. ſub medium. *Si autem hoc adiutorium gratia, vel Angelo, vel homini, quam primum facti ſunt, defuiſſet, quoniam non talis natura facta fuerat, vt ſine diuino adiutorio poſſet permanere, ſi vellet, non vtique ſua culpa cecidiſſet: adiutorium quippe defuiſſet, ſine quo manere non poſſet. Nunc autem, quibus deeſt tale adiutorium iam pœna peccati eſt.* Vtrobique ergo fatetur abuſum medij, & auxilij remote ſufficientis ad peccatum vitandum, ob quod auxilio gratiæ ſufficienti etiamſi placet, à Deo puniuntur, ſed expreſſius adhuc 19. de ciuit. cap. 13.

9. Eandem concluſionem ſupponunt & probant idem Auguſtinus, Proſper, Fulgentius & alij certam 3. recitandi, imò, & recitati tom. 1. de Deo vno controu. 3. d. 1. *Deum non deſerere hominem prius, quàm ab ipſo deſeratur.* quocunque illud ſenſu explicatur; ſimiliter & proloquium Theologicum de quo d. 4. *Facienti, quod in ſe eſt, Deus non denegat gratiam.* Quouis etiam modo intellectum: id enim concluſionis huius nihil refert. Tertiò probatur ex vehementi deſiderio diuino ſalutis omnium, ex quo de eorum malis culpæ vehementer dolet, atque ad eorum ſupplicia æternumque interitum venit, immo trahitur inuictus, vt de voluntaris Dei de omnium ſalute vehementia & ardore agentes dicebamus controuerſ. 4. d. 6. de diuinæ voluntatis actibus erga creata obiecta: etſi enim verum, ſeriumque deſiderium ſalutis, abſolutè tamen ineſficax, actualem motionem ad electionem, & applicationem medij adhuc ſufficientis ad ſalutem non inferat, quia vim ſolum motiuam, non autem determinatiuam ad medij alicuius electionem, & appetitionem importat; aſt valde à Deo ardens deſiderium, atque in ſcripturis proclamatur, & quod præfatos effectus doloris, & violentiæ (eo modo, quo in Deo admitti poſſunt, & debent) cum de negatione auxilij, medijque ſufficientis, ſaltem remotè, ad ſalutem nequit plane conſiſtere: maximè reſpectu adultorum, qui propria culpa damnantur, & pereunt: de

Digitized by Google

quibus præſertim ea ſcripturæ loca expreſſè loquuntur. Quo enim deſiderio ſalutis eorum de ipſorum peccatis dolebit Deus,& ingemiſcet,inuitusque ad æternæ mortis, & damnationis ſupplicia , non trahi quidem , ſed venire credetur : ex quo tamen deſiderio nullum , remotiſſimum adhuc , auxilium ſufficiens ad eorum malorum fugam, & ſalutis conſecutionem elegerit , ipſisque applicuerit ? ea igitur omnia illuſorie proclamata à Deo videbuntur , ni aliquo gradu ſaltem remoto , auxilij ſufficientis ad ſalutem electione, & appoſitione eorum ſalutem in manu,&c arbitrio ipſorum poſuerit : qua item veritate , & fronte cum impiis, ac reprobis adultis omnibus de ſua miſericordia ipſorumque malitia iudicio contenderet verbis illis Iſai. 5.num. 3. *Iudicate inter me , & vineam meam, quid eſt quod debui vltra facere vineæ meæ , & non fecit* vltra ſcilicet enumerata , factaque extrinſecus à Deo , ac vineæ,id eſt populo , & animæ cuiuis applicita , vt fructum ſalutis ferret,ac produceret. Certe ni ſufficiens,ſaltem remotè, adiutorium gratiæ ſuæ exhibuiſſet illi, atque applicuiſſet , facile aliquid vltra facere debuiſſe illum ad fructum ſalutis ab ipſo percipiendum impius,ac reprobus quiſque reſponderet : cum ad eum finem neceſſaria ad illum,& ſine quibus obtineri nullatenus poſſit, debeant adhiberi, non præſtito autem remoto ſaltem principio , & adiutorio gratiæ Dei,nullo ſeſu neceſſaria ad ſalutem abſolutè à Deo facta præſtitaue à Deo ſunt , vt non quatenus ex Deo,ac Domino vineæ eſt, ſed vino ſolum vineæ, ſeu hominis ipſius , fructus eius bonus , & ſalutis deficiat.

10. Si autem remotum adiutorium , & auxilium gratiæ ſufficiens ad actum aliquem honeſtum, ex eiuſque bono vſu per actus illius elici etiam ſaltem ſufficientia, reliqua proximiora ad ſalutem conferentur, quæ ob prauum eius auxilij vſum,& peccatum impio denegantur, præſtitit ſane de ſeſe Deus , quod ad eum fructum, & ſalutem de ſe debuit impiis,ac reprobis donare : vitioque ipſi, vt patet, ſuo, ac non defectu alicuius quod Deus ad eum fructum, & ſalutem de ſeſe ſolum facere,& apponere abſolute debuit;tametſi nõ de ſe ſolum,ſed ob eorum peccatũ proximiora ad ſalutẽ ſufficiẽtia etiam media denegauerit:quare recte cum impio,ac reprobo quouis,cui ſufficientia etiam reliqua fructui,& ſaluti media , & auxilia proximiora obinde negaret poſſet iudicio contendere,& ipſum ſuperare: & ſanè eo æquiori iure cum impiis ac reprobis Deus ex eo capite certaret,quo vltra ſufficientiam phyſicam phyſice etiam maiora auxilia ſaltem remota eis adhibuerit , vt conſtat ex glebę (in qua vinea illa plantata, & facta eſt) vbertate,feracitate,ac fortitudine,vt ſignificant verba illa numeri 1. *vinea facta eſt dilecto meo in cornu,*(in fortiori, & fœcundiori fundi parte)*filio olei* , pinguiſſima ſcilicet,& *plantauit eam electam*, cùm ex plantationis ſolo,& profunditate, tum ex palmitum generoſitate, vtrinque talem, vt ſpem iis attentis intenti fructus vberrimi certam ſere facerent, ni extrinſecus à beſtiis & furibus diripientibus, inuaderetur:cui malo vitando, & *ſepiuit eam*,vtque nulla eius vitis lapidibus , ne altas ageret radices , impediretur, *lapides elegit ex ea*:nec de reliquo cura alia ſupereſſet,niſi receptaculi,& torcularis,quibus botri exprimerentur, ſeruarenturque muſtum, & vinum, ideo *ædificauit turrim in medio eius,& extruxit in ea torcular.* Et quamuis videam hæc litteræ rigore de ſynagoga, atq; Eccleſia Chriſtiana, cuius illa vmbra, & figura fuit potiſſimum dicta ſcriptaque fuiſſe : aſt ad gentes omnes extendi ſua proportione non dubito,quorum Deus Dominus,ac bonus, benignuſque eſt:ac de quo quamuis ad auxilia, adhuc ſufficientia, liber prorſus ſit) eiuſque bonitate præciſe ſumpta nullaque ex parte noſtri demeriti,& indignitatis occaſione exhibita ſufficientia omnia etiam remotiſſima , auxilia alicui denegaſſe adulto, niſi ex reuelatione, deprehenſaque in aliquo experientia,quæ plane abſunt,adſuntque potius oppoſita, credere impium ſane foret:quod confirmatur ex illatione voluntatis Dei de omnium ſalute,eo quod vnus omnium Dominus Deus ſit , & pro omnibus Chriſtus mortuus fuerit:quæ ad auxilij ,ſaltem remoti ſufficientis donationem æquam vim habent. Denique Paulus ad Romanos 1.2.& 20. non ſolum concluſionem , ſed & rationem nobis dedit ex creaturis, vniuerſique huius ſtructura mirabili Deum , non proclamantibus ſolum , ſed menti, ſenſibuſque ipſis Dei notitiam ingentibus,atque ex naturalis rationis dictamine de honeſtis, turpibuſque actionibus,cunctis hominibus rationis naturalis vſu valentibus, quibus ſe vltra earum cauſarum exigentiam , & facultatem ſupernaturali, quoad modum ſaltem , prouidentia de omnium eorum ſalute ſeſe Deus adiungit , vt honeſtum exequi,ac turpia vitare , Deum agnoſcere, ac revereri abſolute poſſint, ac ſic demum ad ſupernaturalem fidem , & ſalutem progredi, ac peruenire.

CERTAMEN III.

De ſufficienti proximo ad fidem , & ſalutem auxilio concluſio poſtrema.

1 DE proximo ſufficienti auxilio reprobis cunctis adultis , ſiue ad fidem , ſiue ad peccatorum antea eorum pœnitentiam prouiſio , vel ſecus , à Deo Auguſtinus,eiuſque diſcipuli difficilem fecere deciſionem, & ſcio quidem plura eorum teſtimonia pro aliquorum reproborum ab eiuſmodi auxilio proxime ſufficienti ad fidem & pœnitentiam excluſione circumferri , quibus eiuſmodi excluſio , ne apparenter quidem , contineatur. Tale eſt illud Aug.ex 1. ad Simplician q 2. *Ad alios vocatio quidem peruenit, ſed quia tales fuit , qua moueri non poſſent, vocati quidem dici potuerunt , ſed non electi*. Cui ſententiæ conſonat de prædeſtinatione Sanctorum cap.6. & 8.de bono perſeuerantiæ cap.8.& 14.de prædeſtinatione & gratia cap.15. de natura, & gratia cap.18.Enchirid. cap.103. Sed tamen cum Dei vocationem (in qua ſemper gratiam Dei conſtituit, quæ nobis abſolutam facit antecedentem,vt minimum, poteſtatem) illos etiam attigiſſe, ac proinde vocatos abſolute eſſe ac rite dici poſſe fatetur,auxilium ſufficiens vt reſponderent , atque abſolutam proinde annuendi,& reſpondendi ex Dei gratia poteſtate in ipſis recognoſcit:quare conſequentem,& auxilij efficacis propriam eis denegat poteſtatem , qua non vocati ſolum,ſed electi (vt à vocatis tantum differunt) conſtituuntur,& ſunt:ex quibus ſtatim illos fuiſſe negat.De obduratione item & excæcatione aliquorum , vt Pharaonis , & Populi Iudaici plura ex Auguſtino (& ſcriptura etiam poſſent) & Patribus paſſim illorum etiam à ſufficienti auxilio excluſione Sed vidimus tamen cum ſufficientibus auxiliis ſtare excæcationem , & obdurationem : quare ea omnia pro excluſione excæcatorum , & obduratorum à ſufficienti etiam auxilio nihil præſtant. Apparentior pro ea excluſione eſt ſententia illa Auguſtini ad articulos ſibi falſo impoſitos(ni Proſperi ex illius doctrina liber ille ſit) ad art.7.dicentis. *Qui*(Deus) *niſi prius deſeratur neminem deſerit, & plures ad ſe conuertit*:quam ſententiam ad verbum etiam recitat Proſper ad obiectiones Vincentianas reſponſ.7.Fulgent.1. ad monim. cap. 13. *Iuſte deſeritur à Deo,qui deſerit Deum*:& Triden.ſeſſ.6.cap.11. *Deus namque ſua gratia iuſtificatos non deſerit, niſi ab eis deſeratur* c.13. *in Dei auxilio firmiſſimam ſpem collocare omnes debent, Deus enim , niſi ipſi illius gratiæ defuerint, ſicut cœpit opus bonum, ita perficiet operans velle, & perficere.* Cum autem niſi exceptiua vox ſit , affirmat , quod reliqua oratione negatur:tantundemque valet,ac Deus deſerit deſertores. Quod autem deſertio hæc per ſufficientis etiam, auxilij denegatione à Deo fiat,videtur Proſper expreſſiſſe reſponſ.15.ad obiect. Vincent. *Nemini,ait Deus correctionis ademit viam ; neque quemquam boni poſſibilitate diſpoliat:quia,qui ſe à Deo diuertit, ipſe , & velle. quod bonum eſt, & poſſe ſibi abſtulit* : quod niſi auxilij ſufficientis negatione debita,ſibi auferre non potuit.

2. Hæc tamen multo ex capite debilitantur. Primò enim *niſi*, non ſemper habet exceptiuã vim,ſed deſignatiuã conditionis,ſine qua non aliquid agendum,quin ea poſita aſſeratur, ſtatuaturue agẽdũ illud eſſe. quod hic euenire conſtat. Cum plures deſertores non deſeri à Deo , ſed conuerti Auguſtinus,& Proſper affirment:quod exceptiua vi,& ſignificatu vocis *niſi* verum non haberet. Secundò:

quia

Digitized by Google

quia de negatione auxilij efficacis, plus ſatis miſere, aut infœliciter homo à Deo deſeritur: At inſtar Vaſquez cap. 2. num 14. §. *Reſpondere poſſet aliquis*, de negatione auxilij, & gratiæ primæ efficacis ad primum bonum opus faciendum, vitandumque primum peccatum deſeri à interpretatione hominem à Deo; quem tamen prius homo non deſerit, aut deſeruit contra præſatam Patrum, & Tridentini ſententiam. Reſpondetur tamen, iuxta hanc interpretationem, agi in ea ſententia de deſertione propria eorum, quibus Deus iam adſuerat aliquomodo per gratiam ſuam, ſiue iuſtificantem, vt primo loco Tridentini, ſiue auxiliantem, vt teſtimoniis reliquis: deſertio enim diſceſſionem ab eo, cui aliquatenus coniunctus deſertor erat, proprietate ſermonis ſignificat ac proinde in denegatione auxilij, primæque gratiæ efficacis locum deſertio propria non habet, in ordine ſeu materia gratiæ, cum nullam ſupponat Dei in eo ordine & materia homini, cui denegatur, Dei aſſiſtentiam, & coniunctionem; ſicut auxilij efficacis ſecundi denegatio ob prauum vſum primi ſufficientis quo Deus adfuit peccatori, quem vlterioris efficacis denegatione iuſte, vt aiebat Fulgentius deſerit Deus: vt ſenſus ſit: Deus à nemine cui gratia, ſiue auxiliante, ſiue iuſtificante ſemel adfuit, de negatione vlterioris auxilij efficacis diſcedit, niſi ob prauum vſum ſufficientis prioris: quod ipſe efficax ſua culpa abſolute non reddit: ac proinde iuſtiſſimè à Deo, grauique ex cauſa & occaſione data à Deo ita deſeritur. Tertio, Vaſquez noſter cap. 6. num. 35. §. *Verba autem concilij*, deſertionem hanc Dei de gratia non quidem auxiliante præuentiue, ſeu præueniente & operante ſua ſiue ex ſe, & motiuè intentionaliter, ſed de cooperante intelligit, quæ non conuertentibus ſe ad Deum deficit, iuxta Hugonem Victor. tract. 2. ſumm ſent. cap. 3. & 1. de ſacram. p. 5. cap. 24. Quod ſi gratiam cooperantem realiter diuerſam ab excitante, & præueniente, atque de ſe motiue intentionaliter, & ſua ſiue operante, ac circa voluntatem negotiante pro priori ad huius determinationem intelligat (vt videtur innuere) male reſpondet ac interpretatur: nam reuera gratia illa, ita ex ſe operans, & voluntatis determinationem præueniens, eademmet cooperans gratia Dei in eo, qui ei annuit & cooperatur, ſolaque denominatio ab eius, & voluntatis operatione, & cooperatione differens gratiæ, & auxilii einſdem eſt.

3. Ea verò entitatiua identitate auxilij, quod vtrique denominationi ſubiectum ſæpè eſt, eſſeque ſemper poteſt, admiſſa, ſolutio, & interpretatio ſolida eſt, & veriſſima: & qua tom. 1 de Deo vno controu. 3. d. 1. Proloquium hoc Patrum, *Deus neminem deſerit, niſi prius ab ipſo deſeratur* contra decreta prædeterminatiua actuum liberorum inſtruebamus. etenim gratia, & auxilium Dei ita de ſe intentionaliter ſuadens, vt intentionaliter ſollicitans voluntatem ad eius conſenſum, & determinationem nuſquam motione, & ſuaſione ſua illam determinans, ad determinationem, & conſenſum voluntatis ipſius libertati, arbitrioque, quoad vſum, & operationem deſpoticè. Subditur, ac ſubiicitur (vt ſæpè docuimus) vt ad identicam operationem, ſeu cooperationem (qua cooperans gratia, & auxilium cum voluntate ſit, ac denominetur) ab eius voluntate, & arbitrio trahatur. Vnde fit realiter formaliter verum ſit, gratiam voluntati identice cooperari, vel non cooperari cum voluntate, non ex ſui ad alterum determinatione ſed ex arbitrio, & libertate voluntatis, cui eius determinatus vſus, & operatio, & non operatio auxilij, & gratiæ collatione ipſa à Deo permiſſa, atque commiſſa fuit. Vnde fit, vt, quia voluntas pro ſuo arbitrio, & libertate auxilio gratiæ præuenientis ſufficienti non annuit, & conſentit, nec iuxta eius motionem intentionalem, & ſuaſionem in bonum operatur, auxilium, & gratia ſufficiens ipſi voluntati nec operetur in bonum, nec cooperans ſit; non autem contra, quia auxilium, & gratia non operantur in bonum, voluntatem in illud non operari, neque auxilio cooperari: ac ſubinde verum, certumque, prius nos gratiæ deficere, Deumque vocantem deſerere, quam ipſe, eiuſque gratia cooperans, & in cooperando nos deſerant: quod expreſſè videtur vtrobique Tridentinum, ſed maxime datis verbis ex cap. 13. *in Dei auxilio firmiſſimam ſpem collocare omnes debent*: vtique, vt fidiſſimo, tutiſſimoque ex parte ſui præſidio, & adiutorio noſtrò, per quod, quominus bonum velimus; & operemur nullatenus ſtabit. *Deus enim, niſi ipſi illius gratia defuerint, ſicut cœpit opus bonum* auxilio præuenienti, quod nobis, quo ad vſum permiſit, & commiſcit, *ita perficiet operans velle & perficere*, quoad totum, quod noſtræ poteſtatis, & voluntatis eſt, à cuius arbitrio, & libera determinatione auxilium ad illa ſufficiens & cum illa abſolutè potens, nequit reſiſtere: quibus quidquid ex *niſi* & *prius* ſiue coniunctim ſiue ſeparatim opponi poſſet euaneſcit deſertores autem plures, quos non deſeri à Deo, ait Auguſtinus, de deſertione explicata per non cooperationem non intelligit: in qua iuxta hanc interpretationem omnis Deum deſerens à Deo deſeritur, & illud *niſi* vim *exceptiua* habet; ſed de ſectione vlteriori per denegationem auxilij efficatis, vt conuertantur; quod pluribus tamen primo modo deſertis Deus ſæpe donat. illud Fulgentij: *iuſte deſeritur à Deo, qui deſerit Deum*; non ita facilem habet explicatum de deſertione à Deo per denegationem gratiæ cooperantis, ſi illud iuſtè deſertionem à Deo ex motiuo, & merito deſertionis Dei ab homine, cum negatio operationis hominis negationi cooperationis Dei identificetur: quare deſertione per denegationem auxilij vlterioris efficacis, vt conuertatur prius deſerens, deberet intelligi. Verum, ſi *iuſte* non accipiatur propriè, & poſitiue ex parte Dei deſerentis, ſed negatiue, & ex parte hominis deſertoris, vt tantundem valeat iniuſte, atque abſque vlla ratione, & inique contra Deum aget, & queretur, quod Deus negatione cooperationis, ſeu cooperantiis gratiæ ipſum deſeruerit, cum eius negationis cooperationis Dei, & auxilij præuenientis præſtiti tota tota cauſa homo ipſe fuerit, cuius voluntati, & arbitrio auxilij illius operatio, ſeu identica cooperatio fuit à Deo commiſſa, vt explicuimus. Et hic eſt apertus proſperi ſenſus reſponſione illa 15. ad obiection. Vincentianam; vbi expreſſe ait, neminem *à Deo boni poſſibilitate* diſpoliari: id eſt pœnitentia abſoluta ad bonum, quæ ſufficienti, vt minimum, auxilio conſtituitur; ſed qui ſe à Deo diuertit ipſe ſibi (non Deus, qui boni potentiam omnibus tribuit, ſufficienti ſuo auxilio, vt minimum adſtans, & *velle bonum, & poſſe* (quod quidem in ſenſu diuiſo à peccato ſolummodo eſt) peccati admiſſione *ſibi abſtulit*.

4 Sed quamuis præfata Auguſtini, & Patrum teſtimonia eas ſatis probabiles expoſitiones habeant. Sunt Patrum, & præcipue Auguſtini, teſtimonia adeo difficilia, vt Doctores, eruditioreſque Theologi probabilem deſperent interpretationem, ne exclutionem adultorum à gratiæ auxilio, adhuc ſufficienti, proximo ad fidem, & pœnitentiam per tempus aliquod vitæ, & vitæ ſuæ, nec momentaneum, ſed notabile, excluſionem docuerint Iſidorus de ſummo bono cap. 15. *Nonnulli ita à Deo deſpiciuntur, vt deplorare ſua mala non poſſint.* Auxilio vero ſufficienti poſſent deplorare: ergo negatur eis à Deo auxilium ſufficiens iuxta Iſidorum. Secundo pone illud *deſpiciuntur*: valet enim idem, ac curam Deus, ſeu prouidentiam eorum in ordine ad ſalutem deponit, atque obiicit. Quemadmodum & nos eorum, quæ deſpectui habemus curam omnem abiicimus: illudque verbum *à Deo* hunc Dei de ipſorum ſalute neglectum, & incuriam totalem eſſe, adhuc de ſufficientibus, ad pœnitentiam. Eis prouideat, & Auguſtini verba expoſitionis quarundam propoſitionum in epiſtolam ad Rom. cap. 62. de Pharaone à nobis recitata ſunt certam. 2. num 8. pro aliquorum adultorum à gratia etiam ſufficiente excluſione, ac reprobatione vrgentiſſima. *Non ergo hoc illi imputatur, quod tunc non obtemperauit; quandoquidem obdurato corde obtemperare non poterat; ſed quia talem ſe præbuit, cui cor obduraretur.* Vaſquez noſter teſtimonij huius ſolutionem, quam vellet, ne Auguſtinum (cuius in ſpectantibus ad gratiam fidiſſimus interpres, & diſcipulus eſt) ſententiæ ſuæ haberet aduerſum omnino deſperat cita. d. 97. c. 2. & c. 6. Daza vero inſignis eius diſcipulus, magnuſque meus magiſter moralem quandam impoſſibilem credendi Pharaoni factam obduratione cordis ob anteriora peccata ab Auguſtino aſſertam cenſet. ob quam credendi, fideique defectus adeo minus peccatum fuerit reſpectu anterioris infidelitatis ad eam obdurationem, & moralem credendi impoſſibilitatatem, vt illius comparatione ſumpta, & ſpectata poſterior infidelitas obdurati iam Pharaonis imputabilis non ſit æſtimanda; tametſi imputabilis in ſe ſolum, abſque ea comparatione ſumpta, & ſpectata abſolutè ſit.

Digitized by Google

tè ſit. Sed tamen comparatiuus hic ſenſus verbis,& ſententiæ Auguſtini eſt prorſus aduerſus. Siquidem vtriuſque infidelitatis Pharaonis ante, & poſt cordis obdurationem mentione facta poſteriorem in ſe imputabilem ad culpam abſolute negat, ſolumque in cauſa obdurationis, ſcilicet infidelitate priori, imputabilem eſſe ait. Moralis autem illa impoſſibilitas, vel eiuſmodi eſt, quæ abſtulerit abſolutam poteſtatem credendi Pharaoni, vel ſecus. Si primum, defuiſſe illi auxilium ſufficiens proximum ad fidem ex ſententia Auguſtini fateberis. Si ſecundum ſententiæ aduerſaberis. Eidem ſententiæ ſuæ ſenior iam, & Epiſcopus factus inſiſtit Auguſtinus verbis etiam à nobis recitatis certam. 2. num. 8. de gratia Dei cap. 11. *Si autem hoc adiutorium* (gratiæ) *vel Angelo, vel homini, quam primum facti ſunt, defuiſſet, quoniam non talis natura facta erat, quæ ſine diuino adiutorio* (ſufficienti ſaltem) *poſſet permanere, ſi vellet non vtique ſua culpa cecidiſſet: adiutorium quippe defuiſſet, ſine quo manere non poſſet. Nunc autem quibus deeſt tale adiutorium* (vtique ſufficiens) *iam pena peccati eſt*: deeſt ergo aliquibus ex ſententia Auguſtini in peccati penam.

5 Dicendum nobis eſt auxilia ſufficientia etiam ad fidem vel pœnitentiam proxima, ac ſubinde ad ſalutem proximiora, nonnullis adultis poſtquam ad vſum rationis peruenerunt (paucis tamen) in anteactorum peccatorum pœnam per notabile etiam tempus denegari, eoſque exinde à gratia etiam ſufficiente reprobari. Conſentio Henrico, Abulenſi, Gregorio, Caietano, Roffenſi, Ruardo, Tapper citatis certam. 2. num. 2. tametſi aduerſer præcipuis magiſtris meis, Gabrieli Vaſquez, & Didaco Daza, Vaſquianiſque reliquis. In rebus quippe, quæ ad gratiam Dei ſpectant, primum nuſquamque humana pure authoritate deferendum præceptorem habeo Auguſtinum, qui à Deo pro hac concluſione apertus ſtat, vt vidimus, & profundiſſimus, ingenuiſſimuſque eius vbiuis interpres Vaſquez fatetur. Probatur vlterius concluſio: quia in pœnam peccatorum, in quibus præſertim reprobi aliquot diu obſtinati vixerunt, per breuiſſimum aliquod tempus aliquando teſte Vaſquez auxiliis ſufficientibus etiam, à Deo priuantur, vel periculo imminentis mortis toti intenti, vel eius metu, & horrore ita correpti, & attoniti, vt nihil de pœnitentia, atque animi ſalute cogitent, ne dum attendant; tametſi adſint fideles, & Sacerdotes ipſis de pecatorum pœnitentia, & animi ſalute inclamantes: id quod denuntiatione capitalis ſententiæ ſanis valentibuſque prorſus reis ſæpe contingere experti ſæpe ſumus, qui eos vt ſe bene, & ſalubriter ad ſubeundam mortem diſponerent iuuimus: vt mirum præ certæ mortis horrore attoniti pœnitentiæ & ſalutarium aliorum exhortationes, neſcio an audiant certe non attendant: & in vtriſq; ſtuporis vel omnimodæ ad mortem imminentem diuerſionis tempus non inſtantaneum moraliter ad huc, ſed notabile, quadrantis, horæ, & diei quandoque integri eſſe experimur: in quo cogitatio, & auxilium ſufficiens proxime ad pœnitentiam, & ſalutem nec habet locum, nec habere poteſt: ergo ſi is horror, & totalis ad imminentem mortem attentio cum ſufficiente cogitatione, & auxilio ad ſalutem incompoſſibilis per totum illud ſpatium in anteactorum peccatorum pœnam, immò plurium dierum phrænеſis, & habitualis amentia donetur, diu multumque in via, ac vita ſufficientis etiam, auxilij proximi denegatione improbus, reprobuſque punietur, & iuſtiſſime punietur vt Auguſtinus aiebat. Dices quæſtionem non eſſe de ſtupidis, amentibus, aut alio totaliter attentis, abſorptiſque, quin de ſalute, & pœnitentia cogitent, ſed cum in ea cogitatione ſtet auxilium ſufficiens, quæſtio tua ineptiſſima erit; an ſcilicet homo cum auxilio ſufficienti proximo ad ſalutem, cum illud habet, carere illo poſſit? id eſt an duo contradictoria poſſint eſſe ſimul? & tu ſane ipſe fateri debes per breuiculum tempus ex totali animi ad alia diuerſione, atque obliuione ſalutis peccatores reprobos moribundos auxilij ſufficientis cum ea auerſione, & obliuione incompoſſibilis denegatione à Deo puniri, ac ſubinde damnari. Secũdo impoſſibilitas illa cogitandi de ſalute amplius per amentiam, & ſtuporem habitualem, quantumuis diuturnam vſque ad vitæ finem à Deo immiſſa in penam peccati continet voluntatem Dei, vt nihil cogitet de ſalute, æque atque, ſi ea non immiſſa impoſſibilitate vellet, vt nihil toto illo tẽpore cogitaret in anteactorũ peccatorum, & obſtinationis pœnam. Demum, vt alij audiant, & attendant cogitationi internæ, atque vltra cauſarum naturalem exigentiam, gratia, etiam ſufficiens requirit, vt ſupernaturalis, quoad modum ſit, & in anteactorum pœnam iuſte denegabitur?

6. Secundo probatur concluſio ex 1. ad Rom. num. 21. verbis illis datis certam. 2. num. 7. quibus dicitur de Ethnicis, *qui cum* (Philoſophi) *Deum cognouiſſent, non ſicut Deum glorificauerunt, nec gratias egerunt, ſed euanuerunt in cogitationibus ſuis, & (in huius pœnam) obſcuratum eſt inſipiens cor eorum: dicentes enim ſe eſſe ſapientes ſtulti facti ſunt, & mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in ſimilitudinem imaginis corruptibilis hominum, & volucrum; & quadrupedum & ſerpentium. Propter quod tradidit illos Deus in deſideria cordis eorum in immunditiam, vt contumeliis turpitudinum afficiant corpora ſua in ſemetipſis* eorum vero abominationibus enumeratis ſubdit &. *ſicut non probauerunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum ſenſum*, quod tantundem valet, atque *obſcuratum eſt cor inſipiens eorum*, id eſt permiſſi ſunt à Deo in errorem inuincibiliter cadere, vt nulla eis ratio deinceps appareat, quæ principium reſipiſcendi eſſe poſſit: iudicantes, cum idololatriam, tum vitia, in quæ ignominioſis ſuis paſſionibus aguntur, non ſolum peccata non eſſe ſed eſſe etiam licita, vt bene Cornelius noſter explicans illud in reprobum ſenſum. Vbi ergo cum errore, & iudicio hoc cogitatio, & auxilium ſufficiens credendi, colendique verum Deum, & pœnitentiæ de peccatis potuit in eis ethnicis conſiſtere? ergo ob peccata ſua à gratia, etiam ſufficienti proxima ad ſalutem reprobati diu à Deo fuerunt, & iuxta Paulum excluſi. Et quamuis hoc modo obſcuratum cor Pharaonis, ipſeque in reprobum ſenſum à Deo traditur, credi verò ſimiliter nequeat, cum ſemper Moyſis ſigna, & miracula ſui magnitudine, excellentia, & notorietate, & multitudine Magorum ſigna, longe ſuperarent; alia vero ratione eum credere non potuiſſe abſolute, ac proinde fuiſſe ab auxilio ſufficienti proximo ad fidem, obedientiam Dei, ac pœnitentiam reprobatum, atque in anterioris obſtinationis pœnam à Deo excluſum, aliunde Auguſtinus docet. Nempe ex animi, & voluntatis obfirmatione ad non credendum obediendum, ac pœnitendum de peccatis, quæ à Deo efficax eſſe poteſt, vt eis etiam ſigna viſis dimoueri à præconcepto propoſito infidelitatis, inobedientiæ &c. cogitationibus credenti, obedienti, ſubortis abſolute non poſſet, ac prinde illæ in circumſtantiis ſufficientes proximè ad eos actus, & ſalutem Pharaoni ita in actu iam ſecundo ex parte ſui obdurato, non fuerint, quæ ante obſtinatum, & obfirmatum illud propoſitum ſufficientes fuerunt, & proinde & hoc propoſitum in ſe imputabile ad culpam fuit; infidelitas verò, & inobedientia eiuſmodi propoſitum ſubſecutæ, non in ſe, ſed in illo, vt in cauſa, fuerint imputabiles. Cum autem etiam ea obfirmatione, & obduratione Pharaonis ex parte ſua, & propoſiti præconcepti non obſtante non ſolum ſufficientes aliæ cognitationes, vt ab eo abſiſtere poſſet, ſed efficaces etiam Deo ſuppeterent, atque in eius omnipotentia clauderentur: vtriſque Pharaonem priuare pœna illius propoſiti, & obſtinationis liberæ tamdiu perſeuerantis, iuſtiſſima, & ſi grauiſſima, fuit.

7. Sed opponit Vaſquez noſter. Priuatio auxilij, & gratiæ ſufficientis proximè ad fidem pœnitentiam ac ſalutem, etſi abſolutè eſſe à Deo poſſit (alioqui eius collatio gratia non foret) aſt de facto in adulto aliquo fuiſſe credi, niſi è Dei reuelatione, de eius bonitate, benignitate, & miſericordia, nequit: at nulla de eo reuelatio eſt: ſin oſtendat (inquit) nobis Auguſtinus vbinam ſcripturarum, aut Apoſtolicæ traditionis ad ipſum, noſque vſque in excellentia Dei peruulgatæ, ea Dei reuelatio extet: immò verò de oppoſito videtur reuelatio extare ex vera, ſeriaque ſalutis omnium (adultorum præſertim) voluntate, ac deſiderio vbiuis ſacrarum ſcripturarum expreſſo: vt de prouidentia auxilij, & gratiæ remote ſaltem ſufficientis reſpectu adultorum dicebamus, arguebamuſque certam. 2. num. 9. ergo nulli adulto, in quocunque ſtatu viæ ac vitæ ſuæ negatum à Deo de facto eſt auxilium, & gratia proximè

ſufficiens

Digitized by Google

ſufficiens ad fidem pœnitentiam, & ſalutem. Nihil probat argumentum. Etſi enim de Deo, eiuſque bonitate ſolummodo inſpecta, & ſalutis omnium deſiderio, ita ſane iudicare, ac credere debeamus, vt in poteſtate adulti cuiuſuis ipſius ſalutem abſolute poſuerit, ac proinde, quod eam non aſſequatur, penes ipſum demum abſolute fuerit, ac non penes Deum, idque abſque prouiſione auxilij ſufficientis à Deo præſtiti ſit impoſſibile; tamen collatione auxilij ſufficientis remotè, vt honeſtè operetur adultus, ſicque ad proximiora, & proximiora recipienda perueniat, ſatis à Deo præſtatur, cum autem remoto illo auxilio, quo reliqua bono arbitrij ſui vſu poſſet adquirere, abutens peccat, atque vlterioribus ad ſalutem proximioribus ſe indignum reddit, iam non ſola Dei bonitas, & benignitas, ſalutiſque adulti voluntas, & deſiderium ad gratiæ auxilij collationem Dei menti oberrant; ſed indignitas etiam peccatoris ob quam gratia omni proximiori, proximiori ad ſalutem non obſtante Dei bonitate, nullaque eius derogatione & iactura, iuſtiſſimè poterit priuari, de factoque in ſententia Vaſquez per tempus, ſaltem breue, reprobi nonnulli ad vitæ extremum priuantur, barbarique plures, quibus veri Dei, & fidei lux ob anteacta peccata contrà naturale rationis dictamen, nunquam affulſit, & paruulorum abſque baptiſmò obeuntium ſalutem ex ea etiam bonitate verè; ac ſerio deſiderat; & tamen eorum pluribus de remedio ſufficienti, adhuc remotius, ad ſalutem Deus in Vaſquez ſententia non prouidet, vt vidimus. Sat ergo bonitati, & deſiderio vero, ac ſeriò ſalutis adultorum erit remoti auxilij prouiſio, ex qua induſtria, bonoque vſu ad proximiora & proximiora, fidei, iuſtificationi, & ſaluti poſſint peruenire. Opponuat à ratione Vaſquez, & aſſeclæ ſine gratia ſufficiente nec boni moraliter quidquam agere poſſumus, nec quidquam moralis mali vitare poteſtate adhuc antecedente: ergo, cui Deus auxilium, etiam ſufficiens, denegauerit non poterit peccare. Concedit conſequentiam Auguſtinus in Pharaone, concedereque debent obiectantes in reprobis peccatoribus, qui ad alia toti intenti nihil de pœnitentia, & animi ſalute cogitantes obeunt diem. Sed de antecedenti magna nobis diſceptatio futura tom. 1. de ente ſupernaturali controu. de gratia auxiliante, aliunde, quam hactenus fuerit, antecedens illud à Doctoribus, in vtramque partem verſatum: pendet enim eius deciſio ex ea quæſtione: an notitia legis, quatenus ad inducendam obligationem præciſe requiritur, ſit gratia aliquo modo ſupernaturalis, & per Chriſtum? quam magiſter meus Daza multa eruditione, & ingenio excitauit, atque illuſtrauit.

QVÆSTIO III.

De eſſentia reprobationis à gratia communiter acceptæ à Theologis, & prædeſtinationi omninò aduerſantis.

REprobationem à gratia omnino, & quaſi è diametro, & contrariè prædeſtinationi aduerſam, eam appello, quæ à gratia ſolum efficaci excluſio, & reprobatio eſt: quemadmodum prædeſtinatio gratiæ ſolummodo efficacis præparatio in diuina præſentia, & voluntate eſt: atque eo ſenſu & acceptione de reprobatione à Theologis communius, magiſque ex inſtituto diſputatur, quam de reprobatione à gratia etiam ſufficiente: quare eo ſenſu acceptæ reprobationis explicanda hic eſſentia &, vt aiunt quidditas ex inſtituto erit; tametſi obiter (tanquam de re faciliori) de eſſentia reprobationis à ſufficienti etiam gratia dicetur.

CERTAMEN I.

Reprobationis à gratia, etiam ſufficiente, eſſentia ſtatuitur: atque ad propriæ reprobationis eſſentiam ſtatuendam notata.

1 CVm reprobationis eſſentia actum liberũ voluntatis Dei de gratia, ſiue ſufficiente, ſiue efficaci, deneganda rationali creaturæ, vt minimum includat, neque atque, niſi ex ſcientia aliqua cum gratiæ denegandæ, cum creaturæ, cui deneganda gratia eſt, à Deo haberi de vtraque reprobatione examinandum erit, quamnam ſcientiam, vel denegandæ gratiæ, vel rationalis creaturæ, cui deneganda alterutra gratia eſt includat, vel eſſentialiter ſupponat: ad eum modum, quo de prædeſtinationis eſſentia agentes examinabamus. Quocirca triplicis Dei ſcientiæ circa obiectum vtrumuis refricanda hic memoria erit: ſimplicis intelligentiæ qua, & ſubiecti reprobandi à gratia poſſibilitas, atque item poſſibilitas gratiæ, & eſſentialis eius, ac intrinſeca ad ſalutem conducentia repræſentetur. Viſionis item, qua vtriuſque abſoluta exiſtentia à Deo cognoſcitur, media, quid futurum, etſi contingenter & libere in creatura, & à creatura rationali determinate ſit, Deo innoteſcit: & ſcientiam viſionis de abſoluta gratiæ exiſtentia; vel eius abſoluta negatione ad neutram reprobationem, ſiue vt eius conſtitutiuum, ſiue vt quid præſuppoſitum, requiri perſpicuum eſt: ſiquidem neutrius gratiæ exiſtentia abſoluta eſt, quare neque viſionis ſcientia; ſed potius abſolutæ negationis viſio: quæ cum voluntatem abſolutam non conferendi gratiam creaturæ illi rationali, qua voluntate reprobatio à gratiæ, vel adæquatè, vel ſaltem, completiuè conſtituitur, nequit reprobationem à gratia conſtituere, neque ad illam ſupponi.

2. De ſcientia autem ſimplicis intelligentiæ creaturæ rationalis ſcientia ad vtramque reprobationem à gratia ſupponi, non autem ipſam ingredi æquè certum eſt. Supponi quidem: quia, cum voluntas Dei à gratia alterutra excludendi, ac reprobandi, ex quocunque motiuo à Deo habeatur, libera Deo ſit, & chimæra omnis, ſeu impoſſibile ſe ipſo ab exiſtentia & ſubinde poſſibilitate recipiendi gratiam ſit excluſum, nec ex libera Dei voluntate pendeat, vt ab ea excludatur, fit ſcientiam ſimplicis intelligentiæ de poſſibilitate creaturæ rationalis ab alterutra gratia reprobandæ, atque excludendæ ad voluntatem liberam Dei de eius excluſione, & (quod idem eſt) reprobationem prærequiri? Dices id non inferri; ſed ſolum ſcientiam de creaturæ excludendæ à gratia, & reprobandæ impoſſibilitate non poſſe ad reprobationem præſupponi; ſatis tamen eſſe præſupponi ſcientiam de creatura reprobanda præſcindentem ab eius poſſibilitate vt à gratia alterutra eam velit Deus excludere: contra verò, quia nequit non creatura reprobanda à gratia in particulari ſecundum ſuam entitatem phyſicam & metaphyſicam id eſt coniunctionem, & complexum metaphyſicum omnium ſuorum prædicatorum eſſentialium à ſupremo genere vſque ad indiuiduale incluſiue prænoſci, alioqui non hæc creatura ſed vel alia, vel nulla à gratia excluderetur, atque in entitate hac phyſica, & metaphyſica ex his omnibus prædicatis metaphyſicè eſſentialiter conflatæ creaturæ ſtat ipſius poſſibilitas eſſentialiter, & à nobis etiam impræſcindibiliter incluſa ſicut in coniuncto prædicatorum chimeræ eſſentialis, & impræſcindibilis impoſſibilitas ipſius: ergo nequit eſſe niſi chimærica ſciẽtia Dei de creatura hac ab eius poſſibilitate præſcindens. Secundo ex parte voluntatis huius liberæ Dei excludendi hanc creaturam à gratia confutatur euaſio. Eſt ſiquidem voluntas efficax priuationis eius à gratia, quæ niſi ex poſſibilitate, cum priuationis, tum ſubiecti quod poſſit gratiam habere, & priuationem pati, haberi à Deo repu-

gnat;eſto præſcindens illa ſcientia,à creaturæ poſſibilitate eſſe in Deo poſſet.

3. De ſcientia vero viſionis creaturæ rationalis ab alterutra gratia excludendæ, ac reprobandæ dicendum eſt, ad eius reprobationem præſupponi; non autem ingredi reprobationem. Primum patet ex dictis controu. 6. de Prouid. & 7. de Prædeſtinat. Etenim reprobatio hæc ab alterutra libera proxime eſt, ac proinde ex parte actus primi debet Deus ſupponi potens proximè ad prouidendum creaturæ illi rationali de mediis, ſiue auxiliis gratiæ alterutrius, ſiue ſufficientis ſiue efficacis, vel excludendum creaturam illam à gratia alterutra: atqui, vt citatis locis oſtendimus, nequit prouidere Deus de alterutra gratia creaturæ alicui, ni prius eam abſolutè exiſtentem ſupponat, ac præuideat: ergo neque illam à gratia alterutra reprobare, ni ipſius abſolutam exiſtentiam viderit ac præuenerit: ac proinde ad reprobationem cuiuſuis creaturæ rationalis à gratia alterutra neceſſario illius abſolutæ exiſtentiæ viſio diuina præſupponitur vt prima parte noſtræ aſſertionis dicebamus. Inde vero ſecunda eius aſſertionis pars facile monſtratur, eam ſcilicet ſcientiam reprobationem ingredi minimè poſſe: nihil enim eſſentialiter præſuppoſitum, & neceſſario ad aliud prærequiſitum huius eſſentiam ingredi poteſt. Et de præfatis ſcientiis ſimplicis intelligentiæ, & viſionis hactenus dicta reprobatione vtrique à gratia, tam ſufficiente, quam efficace communia ſunt, & æquè pro alterutra facilia, ſicuti & quod ad vtramque ſcientiam ſimplicis intelligentiæ de poſſibilitate, cùm gratiæ, tum negationis eius debeat, vt minimum præſupponi: alioqui enim libere excluſionem creaturæ rationalis ab alterutra Deus velle non poſſet.

4. An verò ſcientia hæc de poſſibilitate gratiæ, ac negationis eius alterutram reprobationem vel vtramque ingrediatur: anne ingrediatur, vel ſupponatur ſaltē ad alterutram, vel vtramque ſcientia media dubitari poteſt; & quo ad reprobationem à gratia de qua fuſius,& communius à Theologis diſputatur, efficace ſubtilior, prolixiorque diſputatio eſt certa, à nobis habenda. De reprobatione vero à gratia, ſufficiente etiam, res eſt circa vtrumque facilior: dicendumque proinde in ea ſcientiam mediam in eam reprobationem non ingredi, neque ad eam ſupponi certum id, atque indubitatum Theologis eſt. Probatur,quia eiuſmodi reprobatione, ſeu voluntate denegandi,etiam auxilia ſufficientia, non intenditur, nec agitur,caraturue à Deo de futuritione, vel non futuritione libera conſenſus boni à potentia libera creaturæ rationalis ſub ea ſufficientis auxilij negatione, ſub qua impotens ad bonum conſenſum creatura illa eſt, ac proinde non libera & indifferens in actu primo ad bonum conſenſum, vel eius negationem,ſed ad eius negationem antecedenter neceſſitata:ergo nec negationis eius, quæ ſola determinate, & neceſſario neceſſitate antecedenti ab ea creatura erit, ſcientia media inde ſub negatione auxilij,& gratiæ omnis eſſe poterit,ac ſubinde neque ad eam negationem gratiæ omnis decernendam, atque ſuo exiſtentiæ modo apponendam poteſt nequiri: alioqui ad poſſibilis exiſtentiam requireretur ex parte actus primi veri,& realis chimericum aliquid,& impoſſibile;quod eſt idem,, atque poſſibibile aliquid conſtitui per aliquid impoſſibile, aperta nimirum, & amente contradictione.

5. Dicendum eſt ſecundo Reprobationem à gratia ſufficienti ſcientia ſimplicis intelligentiæ, ne inadæquate, conſtitui,ſed ſolum eam,vt diximus,ſupponere. Probatur quia voluntas efficax denegandi auxilium ſufficiens, ſi ſola ſatis certitudinis & infallibilitatis intrinſece habet; cum, vt neque auxilium abſolute ſufficiens ſit, ſed potius eius negatio, tum, vt non ſit potentia in actu primo ad conſenſum bonum potens,ac indifferens,tum,vt eius conſenſus negatio determinate ſit abſolute: atqui certitudinis, & infallibilitatis intrinſecæ reprobationi huic horum trium, vel alicuius ex ipſis, titulo ſolum poterat requiri ſcientia ſimplicis intelligentiæ; vt quid reprobationem hanc inadæquate adhuc conſtituens: ergo nullatenus,vt inadæquate ea conſtituens,eam conſtituit aut ingreditur; rametſi ad eam neceſſario ſupponatur.vt numero 3.ſub finem oſtendebamus. Cõfirmatur,& explicatur hæc ratio,ac ſimul occurritur obiectioni, quæ ex dictis de intrinſeca inſtitutione prædeſtinationis per ſcientiam mediam poterat deſumi, rametſi neceſſario voluntas, & electio auxilij efficacis prædeſtinatiua illam, vt ſui directiuam præſupponat.Etenim quia prædeſtinatio certa & infallibilis, atque infruſtrabilis effectu ſuo,nempe conſenſu bono intrinſecus eſſe debet, neque id habeat ex auxilio efficaci extrinſecus ſolum & entitatiue, ac intrinſece indifferenti, neque ex efficaci voluntate antecedenti boni conſenſus: Idcirco ad prædeſtinationis eſſentiam conſtituendam, adſciſcitur,vt cum electione efficaci auxilij, quam dirigit, prædeſtinationem conſtituat: quæ proinde ab Auguſtino & Theologis cunctis definiatur præſcientia, & præparatio beneficiorum Dei, quibus certiſſime liberantur, quicunque liberantur, cum ergo voluntas reprobatiua ab auxilio ſufficienti; per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ directa ſe ſola certitudinem, infallibilitatem, atque infruſtabilitatem intrinſecam effectuum ſuorum omnium, quos concernit,habeat, vt vidimus non eſt vnde ad eiuſmodi prouidentiam conſtituendam intrinſecus poſſit aduocari.

CERTAMEN I.

Reprobationis prædeſtinationi contrariæ, & vulgatioris eſſentia examinatur.

1 DIxi quæſtionis præfatione reprobationem hanc eſſe reprobationem ſolummodo a gratia efficacis ſicut ex aduerſo præparatio gratiæ ſolummodo efficacis prædeſtinatio eſt huius ſolum reprobationis eſſentiā vides à Theologis diſputari,vt de alterius reprobationis à gratia,ſufficienti etiam, eſſentia (de qua nos cert. 1.) ne verbum quidem apud Theologos viderint: cum de illa etiam Theologum inſtrui oporteret. Circa præſentes autem reprobationes à gratia efficaci, qui methodum, non adeo, ac nos, religioſe moraliſtæ dicunt) obſeruant, ſuntque paululum clarioris difficultatum diuiſionis incurioſi, plura referunt hîc placita,atque per otium, & quandoque otioſe confutant, quæ, vel alibi confutata præcedere deberent, vel eſſent poſtmodum, ac ſeorſim propriis ſedibus diſputanda. Eiuſmodi ſunt: an ſcientia media de conſenſus negatione Deo ita reprobanti adſit abſolute contra Dominicanorum recentiorum nouam (Iudicio meo ſcholam thomiſticam,eiuſque principia phiſicæ prædeterminationis, & intrinſecæ auxiliorum efficaciæ; quod ſupponi ex dictis de ſcientia media debet,quam diſputari. Tale etiam eſt: an reprobatio hæc à gratia efficaci voluntatē excludendi reprobum à gloria, & regno abſolute ſupponat,ſiue efficacem,ſiue inefficacē ſicut prædeſtinatio ſalutis prædeſtinati ſupponit voluntatem? Hoc tamen præſentis quæſtionis non eſt, ſed ſequentis, vbi de cauſis, & prærequiſitis ex parte Dei ad reprobationem alicuius à gratia efficaci agetur. Data vero poſſibilitate, imo, & exiſtentia, antecedentis illius voluntatis damnando, & excludendi reprobum à gloria, ſiue efficacis,ſiue inefficacis, ſicut gloriæ prædeſtinati antecedens voluntas in Deo admittitur, excludendam eam à reprobationis intrinſeca, & eſſentiali conſtitutione,ſicut de intentione gloriæ à prædeſtinatione diximus, manifeſtum eſt.

2. Quoniam vero reprobatio, cum à gratia, tum à gloria dicitur,circa eius eſſentiam,cæco marte, atque Andebatarum, vt aiunt, more plures Doctores digladiantur, idcirco ad eos terminos quæſtionem redigo, cui nemo æquiuocatione duplicis reprobationis poſſit impertinēter reſpondere: cum de reprobatione à gratia efficaci ad ſalutem expreſſis terminis rogemus, eiuſque determinatam eſſentiam quæramus. Vnde conſtat noſtrum Herize diſp. 23. cap.32. cap. 2. plures intellectus, & voluntatis actus,ad eſſentiam reprobationis ſtatuendam enumeraſſe, quam, ad præſentem quæſtionem de eſſentia reprobationis.à gratia efficaci cõtrariantis prædeſtinationi oporteret. Nempe iudicicium de dignitate pœnæ,& damnationis

Digitized by Google

nis æternæ propter peccatum finale reprobi emortui abſolute præuiſum, atque item voluntatem efficacem Dei de excluſione abſolutè, & executiue reprobi à gloria & additione eius inferno, æternisque cruciatibus, in quo iudicio ſolo reprobationem totam conſtituit, quam ita conſtitutam actus præfatus voluntatis quaſi eius effectus, poſterius ſequatur; quæ dubio procul extra præſentem quæſtionem ſunt, atque ex confuſione, & indiſtinctione duplicis reprobationis, tum à gratia, tum à gloria ſunt dicta intempeſtiue, & de reprobatione, adhuc à gloria, quo ad excluſionem voluntatis præfatæ ab eſſentia reprobationis falſo, & debili fundamento dicuntur ab Herize, & pro ſua ſententia, & ratione Molina, Soar. & Arrubal falſo referuntur.

3. Ait enim reprobationem proprietate vocis ad actum iudicij pertinere, quo ob falſitatem eius obiecto diſſentimus quaſi proprietate ſermonis diſſenſus & conſenſus voluntatis actibus non conueniat, vel iudicium, & diſſenſus ille à reprobo, ratione falſitatis, ac non potius malitiæ, & indignitatis moralis in Deo ſit, immo vero actu potius volũtatis iudicium illud ſubſecutæ realiter formaliter Deo intrinſecæ reprobi à regno, & damnatio tota clauditur; quæ ex rei natura, atque ſecluſo Dei pacto, & ſtatuto, eo etiam iudicio poſito, non eſſe abſolute poſſet: vt reſpectu peccatoris in via, quandoque prædeſtinati, iudicium de dignitate excluſionis eius à gloria & damnationis æternæ ob lethale admiſſum Deo ſæpe adeſt, & tamẽ non adeſt abſoluta illius à gloria excluſio quia ad illud iudicium non eſt actus voluntatis de eius à gloria excluſione ſubſequutus, quoniam pro delinquentibus in via ſtatutum non eſt, vt à gloria excludantur & damnentur. Adde non adeo ſtrictam Dei legem pro obeuntibus in mortali abſolutè eſſe, vt quandoque ſuas non patiatur exceptiones vt de voluntario ſuſpendio, ac proinde in peccato abſolutè mortuus aliquot Sanctorum precibus ad vitam excitatis, vt è fide dignis hiſtoriis vitæ S. Martini, & S. noſtri Ignatij conſtat: locus autem ex S. Thoma quæſt. 6 de veritate art. 1. ad vltimum, cui Herize inuenitur contra eum expreſſus eſt. Ait enim: *niſi forte dicatur reprobare idem quod iudicare ind[illegible]gnum*; quod ita dici aliquo modo poſſe ſignificat; cum tamen dixiſſet reprobationem ex ratione ſui nominis magis pertinere ad voluntatem.

4. Ad præſentem verò quæſtionem in terminis propius veniens Herize à num. 10. ac ſuo illi principio inſiſtens ex parte, at ſibi etiam ex parte aduerſus docet. Primo: reprobationem omnem ab auxilio efficaci ſupponere peccati indignitatem abſolutam; ſiue dignitatem abſolutam carendi auxilio efficaci ex parte reprobi, quia alias non eſt ex parte obiecti motiuum, & ratio ob quam à gratia excludatur efficaci, & quam reprobatio omnis proprietate ſermonis eſſentialiter ſupponit, ac concernit, vnde infert actum voluntatis permiſſiuæ peccati, ſiue denegandi primum auxilium efficax anterius ad primum peccatum reprobi non eſſe propriè reprobationem à gratia efficaci; aſt voluntatem permiſſiuam, ſeu denegandi auxilia efficacia vlteriora poſt primum peccatum à reprobo admiſſum, eſſe propriè reprobationem à gratia efficaci de qua diſputamus. In parte hac poſtrema ſibi, ac doctrinæ ſuæ de reprobatione à gloria nuper à nobis impugnatæ aduerſatur. Etenim ad actum voluntatis excludendi reprobum à gratia efficaci ob admiſſum peccatum, & dignitatem carendi vlteriori auxilio efficaci ad ſalutem præcedit iudicium diuinum de dignitate reprobi ob peccatum anterius admiſſum carendi efficaci auxilio vlteriori ad ſalutem, æque omnino, atque ad voluntatem excludendi abſolute, & executiuè à gloria, & damnandi reprobum præcedit iudicium dignitatis finalis excludendi illum à gloria, & damnandi. Ergo vtraque reprobatio ſtat in iudicio illo antecedente actum voluntatis, ſi (vt hic auctor vult) proprietate ſermonis iudicium illud de debita pœna ob peccati indignitatem ſolum poſſit eſſe reprobatio. Certè in eo principio, quod ad reprobationem, tum à gratia tum etiam à gloria quæ actu voluntatis alterutram denegandi iuxta Theologos conſtat, vel completur propriè acceptá indignitatẽ anteacti peccati ex parte reprobi illiuſq;

ſcientiam abſolutam prærequirit, ac proinde voluntatem excluſiuam à prima gratia efficaci ante omne peccatum, nec eſſe, nec dici proprietate ſermonis reprobationem, conuenit Herze cum noſtro etiam Molina prima p. d. 23. ar. 3. §. *an vero permiſſio peccati*.

5. Molinæ fundamentum à reliquis acceptum pro eo leuiſſimum eſt principio. Nempe: reprobatio proprietate ſermonis approbationi opponitur. approbatio autem ſiue intellectus, ſiue voluntatis, quæcumque ſupponit dignitatem approbati: ergo & reprobatio omnis propria ſupponit indignitatem reprobati: id quod ex Pauli locis ad Hebr. [illegible] & ad Corinth. 9. confirmat. Sed licet verũ id, & robur habeat, cum ex iure, vel quaſi iure, approbãdi aut reprobãdi ad aliquid approbatio aut reprobatio eius ad illud aliquid eſt: ac proinde cum præmiũ quoduis, aut ſupplicium creaturæ rationali eſt amandum vel conferendum; at vero, non qua præmium, aut ſupplicium, ſed ex mea libertate, & arbitio amandum bonum aliquod alicui, vel eius negatio eſt, approbatio eius ad bonum, vel reprobatio eius ab illo nullam eius dignitatem, aut indignitatem ſupponit, Sin corrige Paulum ad Rom, quam verſamus ſcribentem de Iacobo & Eſau *Antequam quidquam boni egiſſent, aut mali, dictum eſt* (à Deo Rebeccæ) *Iacob dilexi; Eſau autem odio habui.* Et quotidie homines, qui alicui de bonis ſuis, nulla dignitate recepturi: aut indignitate non recepturi attenta, ſed pro ſuo libito, & bene placito volunt dare, vel non dare, voluntate non dandi illum à ſuis donis reiiciunt, ac reprobant, dandi vero voluntate ad ſua approbant dona. Ac demum, cum de reprobatione prædeſtinationi contraria agamus, atque prædeſtinatio non ſupponat per Catholicos Doctores dignitatem, ſui meritum, titulumue vllum, nec reprobatio demeritum ex parte reprobi præſupponit. Si ergo prædeſtinationem, ſeu præparatiuam gratiæ efficacis voluntatem Dei reſpectu prædeſtinati, approbationem prædeſtinati ad gratiam efficacem, tametſi nulla ex parte eius dignitas, meritum perexiguumue præcedat eſſe admittas, voluntatem Dei de gratia efficaci deneganda reprobo ante omnem eius indignitatem, reprobationem propriam eſſe cogeris fateri. Si verò illam approbationem propriam eſſe neges ſatis, in quæſtione de re, habebitur ſi voluntas denegandi reprobo abſque præſuppoſita eius indignitate auxilia efficacia reprobatio eo modo eſſe admittatur, quo voluntas de oppoſito, ſcilicet dandi efficacia auxilia prædeſtinato abſque vllo eius merito approbatio eſſe aſſeratur.

6. Aliunde vero Arrubal diſputatione 88. & 89. voluntatem denegandi auxilium efficax, ſiue denegationis primi efficacis auxilij reprobo ante omnem ipſius peccatum, & indignitatem à ratione reprobationis prædeſtinationi aduerſantis, ac contrariè oppoſita excluſio, ſolumque talem eſſe admiſit eam, quæ ob indignitatem anteacti peccati admiſſi concipitur, habeturque à Deo in eius peccati pœnam. vt enim oppoſito modo prædeſtinationi reprobatio ſe habeat, oportet, vt non ſolum effectu, & obiecto, ſed fine, ob quem hoc Deus vult reprobo, ſeſe reprobatio prædeſtinationi opponat: aſt nequit opponi ex fine prædeſtinationi ſeu voluntati conferendi auxilium efficax prædeſtinato, ex fine, & intentione gloriæ voluntas denegandi auxilium efficax reprobo, niſi ex intentione damnationis, & excludendi illum à gloria à Deo habeatur: ergo nec opponi voluntas hæc omnino, & contrariè prædeſtinationi poteſt, niſi præſuppoſito reprobi peccato & dignitate carendi auxilio efficaci. Probat conſequentiam: quia damnatio, interituſque, & excluſio reprobi à gloria nequit à Deo amari, inefficaciter adhuc, niſi ob eius peccatum admiſſum, ac præſuppoſitum; ergo neque eo fine, & intentione negatio auxilij efficacis reprobo ante omne eius mortale eligi à Deo poteſt, & apponi principium hoc, ex quo Dei voluntatem denegationis primæ auxilij efficacis reprobo ante omne eius mortale à reprobatione excluſit Arrubal, poſuit primus Molina citatus, cui annuit poſtea Soarius. lib. 5. capit. 7. num. 6. ſed vterque ideo voluntatem denegationis auxilij efficacis non ſolum primi & anterioris ad peccatum reprobi, ſed omnium primo, &

reliquis peccatis reprobi poſteriorum reprobatione omnino,& regione prædeſtinationi oppoſita maiori prudentia,meliorique Theologia,& conſequentia excluſit:quia, vt oſtendam q. 3 Deus nulli reprobo, quantumuis iterato (ne dum primum) peccanti) ex intentione executionis à gloria, & damnationis eius auxilij efficacis priuationem pro vitæ huius & viæ ſtatu decreuit;tametſi in ante acti peccati,& innumerorum anteriorum pœnam ipſi a Deo decernatur.

7. Soarius in poſtremo hoc firmus ex communi ſibi principio cum Molina poſtea ab Artubale, vt vidimus, admiſſo duplicem reprobationem diſtinxit, poſitiuam ſcilicet, & negatiuam, & primam poſitiuam, vt reprobatio propria, atque è regione omnino prædeſtinationi aduerſa & contraria ſit, vt ex oppoſito fine prædeſtinationi, & intentione ſcilicet excluſionis à gloria, & damnationis reprobi, à Deo habeatur opus prorſus eſſe quæ reſpectu, iterato etiam peccantis, reprobi viatores haberi à Deo nequit, vt ex ipſo retulimus, ſuppoſuimuſque ex dicendis q. 3. negatiuam vero vocat voluntatem denegandi efficacia auxilia reprobo, ſiue permittendi eius peccatum, quæ oritur ex defectu efficacis intentionis gloriæ reprobi.Diſtinctionem eandem eiuſque membra alij,&alij aliter & aliter explicant. Fazolus comment. articuli.3.num. 6.& Arriaga d. 39. cit. ſect. 1.num. 7. §.*quarto, & vltimo* voluntatem permittendi primum peccatum, ſeu denegandi auxilium efficax reprobo, reprobationem negatiuam vocant; voluntatem vero denegans ipſi auxilium efficax punitiue, ſiue in pœnam peccati iam ab ipſo admiſſi appellant poſitiuam, atque hac diſtinctione huius explicatione, & intelligentia Doctorum plurium ſuper cauſa reprobationis ex parte reprobi diſcordes ſententias ad concordiam redigi poſſe arbitrantur. Certè ago, dummodo voluntas negandi auxilium efficax poſitiua ſit, vndecumque, ſiue ex hoc, ſiue ex illo fine, ſiue ex huius vel illius finis, & efficacis, vel inefficacis intentionis defectu à Deo habeatur, neſcio quo iure reprobatio negatiua ab efficaci auxilio dici debeat, aut poſſit: quoniae diſputationis fructu ſuperfluis neque eis ad ſolidam doctrinam tradendam, falſaſque refutandas, ſed mere arbitrariis diſtinctionibus vtamur; niſi, vt eis diſputationes confundamus ſeria atque inanibus vocum ſubterfugiis, eis qui ad rem quæſtionis & deciſionis veritatem venire nolunt. Faciamus locum ampliorem.

8. Quod ad rem autem harum doctrinarum attinet Soarios efficacem gloriæ intentionem ad oppoſitam voluntatem conferendi auxilia efficacia prædeſtinato male requirit, vt prædeſtinatio,ſeu eius approbatio ad illud ſit: cum ipſe eam voluntatem conferendi auxilium efficax prædeſtinato, ac ſubinde prædeſtinationem ad gloriam per illud conſequendam ex inefficaci Dei intentione, gloriæ eſſe poſſe fateatur: imo ex efficace gloriæ intentione eſſe non poſſe oſtendimus ſupra. Secundo ad rem hanc in eius doctrina inutiliter adducitur: ſiquidem, cum voluntas denegandi auxilium efficax ideo per ipſum poſitiua reprobatio propria non ſit, è regione, & contrariè oppoſita prædeſtinationi, quia non habetur ex intentione damnationis prædeſtinati, ſicuti habetur à Deo voluntas conferendi prædeſtinato auxilium efficax, ſiue eius prædeſtinatio ex intentione gloriæ ipſius eum defectum intentionis voluntas denegandi auxilium efficax reprobo perueniret, tametſi intentio ſalutis prædeſtinati, ex qua prædeſtinatio oritetur inefficax ſolum foret quare inutiliter ad ſuum intentum eius efficacia adducitur à Soario,& memoratur, ſed & principium, in quo ex ſecundo Molinæ fundamento Soarius & Artubal conueniunt poſitiuam voluntatem denegandi reprobo auxilium efficax à poſitiua reprobatione propria à gratia efficaci, & tandem à gloria, atque è regione aduerſante prædeſtinationi (quæ prædeſtinati ad gratiam efficacem,ac ſubinde ad gloriam approbatio eſt,excludant, videtur inanis, quia poſitiua reprobatis à gratia efficaci, ac deinceps à gloria, reſpicit gloriam, vt terminum à quo demum reprobatur,& ſeparatur reprobus,non autem priuationem inde gloriæ vt terminum ad quem debet reſpicere ſed ex quouis fine priuationis gratiæ efficacis voluntas poſitiua ſit;poſitiua reprobatio, & ſeparatio proxime à gratia & remotè à gloria,aliàs per illā obtinenda, proculdubio erit:quod ſecus euenit in prædeſtinatione,quæ, cum eſſentia ſua ſit voluntas ordinans prædeſtinatum ad gloriam, vt finem per efficacia auxilia tanquam media, quæ præparat ad illum obtinendum, eligit,& diſponit,nequit non finem gloriæ, reſpicere,atq; ex eius intentione concipi,& haberi;alioqui nec electio nec præparatio mediorum formalis ad gloriæ finem eſſe poteſt Secūdo reprobatio propriè dicta poſitiua volūtate de obiecto oppoſito ne dum de oppoſito fine,prædeſtinationis,non egit imo in poſitiua voluntate de obiecto oppoſito, ſcilicet priuatione gratiæ non quidem realiter formaliter ſed radicaliter ſolum poteſt conſiſtere:quatenus, ſcilicet ratione incompoſſibilitatis cum voluntate electiua,ac præparatiua medij efficacis ad gloriam, ſeu prædeſtinatione illius prædeſtinationis negationem reſpectu illius in Deo ponit, qua realiter formaliter prædeſtinatio excluditur, voluntaſque omnis præparandi reprobo illi auxilium efficax, ex quocumque fine (imo abſque omni fine,habita quia negatio ſola poſitiuæ voluntatis eſt,proxime formaliter à gratia efficaci immediate, & mediate à gloria reiicitur formaliter reprobus, atque reprobatur:ſiquidem formalis defectus & priuatio prędeſtinationis eſt, ſine qua auxilium efficax eſſe non poteſt:ex defectu autem principij neceſſarij etiam inadæquati (ne dum adæquati, quale reſpectu auxilij efficacis prædeſtinatio eſt negatio effectus neceſſario,& proximè affertur:inane ergo ad rem hanc principium illud horum Doctorum nec inde ab eis inducta & petita reprobationis poſitiuæ,& negatiuæ diſtinctio plenior. Plena vero, & ſolida ea diſtinctio eſt, ſi reprobatio poſitiua ea dicatur, quæ ſit voluntas poſitiua excludendi reprobum à gratia efficaci; negatiua vero, quæ ſit prædeſtinatiuæ voluntatis donandi reprobo efficax auxilium, vel auxilia efficacia ad ſalutem de facto, & cum effectu conſequendam, negatio, nulla finis, aut motiui,reſpectuſne ad iſta habita ratione.

CERTAMEN III.

Eſſentia probationis à gratia efficaci, quo ad rem ipſam, reiectis aliorum placitis ſtabilitur.

1 PRima concluſio, eſſentia probationis à gratia efficace ſcientiam, & actum aliquem voluntatis Dei neceſſario includit, Eſt communis concluſio, tametſi in actibus ſcientiæ & exercitio voluntatis diuinæ deſignandis nonnulli ab aliis, & à veritate, imo & à ſua etiam communi hac concluſione diſcordent. Supponitur à ſancto Thom. 1.p. q. 23.a.3. dicente. *Sicut prædeſtinatio eſt pars prouidentiæ reſpectu eorum, qui diuinitus ordinantur in æternam ſalutem,ita reprobatio eſt pars prouidentiæ reſpectu illorum,qui ab hoc fine decidunt.* Aſt prouidentia omnis ſcientiam Dei aliquam, & aliquem actum,ſiue exercitium voluntatis diuinæ includit eſſentialiter,vt contro 6. de prouidentia. d.2. monſtrabimus:ergo vtrumque etiam reprobatio eſſentialiter includit. Probabitur è probationibus concluſionū de actibus diuinis,quos includit eſſentialiter reprobatio. Pro quarum claritate memorandi iterum ſunt actus ſimplicis intelligentiæ de condecentia gratiæ ad bonum conſenſum, & inhibita etiam ratione intrinſecæ indifferentiæ, ipſius poſſibilitate, & coniungibilitate pro arbitrio voluntatis creatæ cum conſenſus negatione & diſſenſu. Item ſcientiæ conditionatæ, ſeu mediæ, tam de conſenſus futuritione ſub quibuſdam auxiliis, quam negationis, conſenſus, ſeu diſſenſus etiam futuritione ſub aliis, atque ſcientiæ viſionis denegatione conſenſus, & peccato,auxilio ſolo ſufficienti dato abſolutè: ac demum indicij de dignitate carendi auxiliis efficacibus vlterioribus, quibus à peccato reſipiſceret, atque in Dei gratia formaliter ſanctificante iuſtitia, & ſanctitate perſeuerans vitam clauderet,

Digitized by Google

rèt, gloriamque aſſequeretur, cum etiam actus voluntatis diuinæ, qui in reprobatione hac adæquate ſumpta intercedunt, recenſendi ſunt, cum, vt quinam ipſi eſſentiales ſint, tum quænam ſcientia eorum directiua, & anterior iuxta primam concluſionem eius eſſentiam cum illis conſtituat clarius dignoſcatur.

2. Miſſa quæ in primis intentione finis (quicunque ille ſit) ex qua reprobatio à gratia efficaci à Deo habeatur: quia ea ex præſuppoſitis ad reprobationem (vtpotè ipſius cauſa intentionalis) per omnes eſt. Primus voluntatis actus eſt voluntas efficax dandi reprobo auxilium ſufficiens ad ſalutem, cum quo ad poſitiuum ſufficientiæ, tum, quo ad negatiuum efficaciter: tamerſi inefficacia eius, non ametur, ſed ſolum prænoſcatur. Secundus actus eſt poſitiua voluntas denegandi auxilia reliqua efficacia, vel ſaltem negatio voluntatis dandi auxilium vllum aliud ex efficacibus ex libertate contradictionis exercitæ, & in actu à Deo voluntatem dandi auxilium aliquod efficax omittenti. Alterutrum autem exercitium voluntatis diuinæ, vel poſitiuum, vel omiſſiuum ad reprobationem requiri patet: quia, ſi vel vnius efficacis auxilij conferendi reprobo, voluntas in Deo eſſet, ſimul etiam cum voluntate conferendi ſufficiens, quod de facto ipſi confertur, nec reprobus ille, nec illius reprobatio foret: ergo reprobatio dicit, vel poſitiuam voluntatem Dei denegatione omnium auxiliorum efficacium, coniungendorum de facto medio conſenſu, & obſeruatione præcepti cum reprobi gloria, vel ſaltem omiſſionem exercitam voluntatis conferendi auxilia efficacia reprobo. Hæc vero voluntas denegandi efficacia auxilia, vel omiſſio voluntatis illa auxilia conferendi reprobo. Haberi à Deo poteſt, vel ante omne reprobi peccatum in ſe, vel in alio, nempe primo parente Adamo, vel poſt peccati alicuius admiſſionem, ac præuiſionem abſolutam. Hi ſane actus è diuinæ voluntatis exercitio in reprobatione, de qua agimus à gratia ſcilicet efficace omnium ſententia abſque dubitatione interueniunt, nihilque aliud.

2. Etenim voluntas efficax denegandi gloriam expreſſa & formalis poſt obitum reprobi in mortali ad reprobationem hanc à gratia efficaci non ſpectat: ſed adæquatè conſtitutam ſubſequitur, & illius conſtitutio eſſentialis examine opus non habet: quia in voluntate damnandi reprobum, eumque puniendi in peccatorum pœnam cum pœna eſſentiali (quam damni vocant) tum pœnam ſenſus regulata per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ de earum pœnarum poſſibilitate præſuppoſitam explorato conſiſtit: quare, ne inadæquatè quidem, ſcientia vlla conſtituitur expreſſa & formalis à gloria reprobatio; tamerſi, cum præfatam ſcientiam ſimplicis intelligentiæ tum viſionis obitus reprobi in peccato mortali, tum demum iudicium de dignitate abſoluta damnationis, & pœnarum infligendarum eſſentialiter voluntas illa reprobans à gloria reprobum eſſentialiter præſupponat. De enumeratis ergo illis tribus actibus, quæ in reprobatione à gratia efficaci interueniunt definiendum hic eſt: quænam ex illis reprobationis eius eſſentiam ingrediantur, & inadæquatè conſtituant? quandoquidem iuxta primam concluſionem non ſolum voluntatis diuinæ, ſed intellectus diuini actibus etiam (cum eſſentialiter prouidentia ſit) ipſius eſſentia conſtitui debet, & prius quidem de actibus voluntatis, etſi ſcientia qua regulantur, poſterioribus ſtatuendum rectæ doctrinæ methodo erit: eis quippe ſtatutis facilius, clariuſque de ſcientia ſeu intellectus diuini actibus ſtatuetur, quinam eiuſmodi reprobationis eſſentiam inadæquatè etiam conſtituant: quandoquidem ij ad eſſentialem eius conſtitutionem aduocandi ſolummodo ſunt, quos vt ſui directiuos actus voluntatis iuxta ſuam naturam, & eſſentiam neceſſario & eſſentialiter ſupponant, iuxta dicta contr. 6. diſp. 1. de eſſentiali conſtitutione prouidentiæ diuinæ ex actibus intellectus, & voluntatis.

4. Secunda concluſio voluntas conferendi auxilium reprobo ſufficiens eſſentiam reprobationis nullatenus ingreditur. Concluſio hæc craſſius rem Theologicam tractantibus, & tumultuario diſcurrentibus diſplicebit: mihi vero maxime placet. Probatur primo: quia implicat voluntatem reprobatiuam alicuius à gratia efficaci ad ſalutem oriri à ſeria voluntate, deſiderio, & intentione ſalutis eius, etſi non abſolutè efficaci; tametſi, quia hæc inefficax abſolutè eſt, cum voluntate reprobatiua illius à gratia efficace non repugnet: atqui voluntas conferendi reprobo auxilium ſufficiens oritur ex vero deſiderio voluntate, ac intentione ſeria ſalutis reprobi, vt oſtendimus controu. 4. de volunt. & 6. de prouidentia, eſtque cunctis Patribus, & Theologis certum: ergo implicat voluntatem conferendi auxilium ſufficiens reprobo eſſe voluntatem reprobatiuam ipſius à gratia efficaci. Diſcurſus eſt legitimus. Maior perſpicua: quia implicat oriri ex vera, ſeriáque intentione alicuius finis voluntatem alicuius impedientis, & præſertim de facto, certóque impedituri finis ſerio intenti conſequutionem: cum eiuſmodi intentio non niſi ad voluntatem medij, & conducentium ad finem, non vero aſſecutioni finis aduerſantium, motiua ſit, nedum ad voluntatem alicuius aſſecutioni finis intenti aduerſi & impedientis: quæ vero inefficax per ſcientiam mediam eſt præuiſum, retractiuum eſt Deo ab eius denegatione ex intentione ſalutis reprobi, & purè comitanter ſe habet ad ipſius donationem, quin eiuſmodi voluntate ametur, licet è ſalutis intentione ea retractatio per ſcientiam mediam de eius inefficacia ſollicitata vincatur, atque auxilium donetur: vt ſupra docuimus explicuimuſque fœminæ conſciæ de occurſu, & affectu libidinoſo amaſij, ſi concionis, vel ſacri audiendi gratia templum, qua ſcientia ab aditu ad Eccleſiam retrahitur, & tamen pij finis ſui gratia retractationem ſuperans illam Templum adit, quin voluntate illa adeundi templum alterius libidinoſum affectum moraliter, & interpretatiuè adhuc velit: quare quidquid poſitiuæ voluntatis in donatione auxilij ſufficientis eſt, totum ex ſalutis reprobi intentione in Deo eſt, obſtacula per ſcientiam mediam repræſentata, & Deum à voluntate retrahentia ſuperante, ac perſtringente: id quod verum etiam eſt, tametſi voluntas priuandi reprobum auxilio omni efficaci, ſiue in pœnam peccati, ſiue ex alio quovis fine Deo adſit: tunc enim auxilij inefficacia eiuſque ſcientia media remouens prohibens ſolummodo eſt, ne auxilium ſufficiens illud à Deo ex intentione ſalutis reprobi decernatur, doneturve: vti non decerneretur, nec donaretur ea adſtante voluntate, ſi efficax eſſet ac præſciretur. Nullatenus ergo, tunc etiam, inefficacia auxilij ſufficientis erit voluntatis illud conferendi obiectum volitum & amatum, adhuc interpretatiuè.

5. Tertia concluſio voluntas denegandi auxilium efficax coniungenda cum obitu reprobi in mortali peccato, & finali iniuſtitia (ſiue ſit negandi primum auxilium efficax ad vitandum primum peccatum ex ſolo arbitrio, & Dominio Deo habita, ſiue vlteriora auxilia efficacia, ad vlteriora peccata vitanda, atque in primi peccati, & vlteriorem etiam pœnam à Deo concepta) eſſentiam reprobationis ingreditur. Concluſionem hanc ex parte in dubium vocarunt pauculi Recentiores malè excogitatis & fundatis concluſionibus, partim aduerſis ſiquidem Arrubal, vt vidimus voluntatem denegandi auxilium efficax reprobo ante omne, ac ſubinde primum etiam, peccatum à reprobatione excludit: vti & Herize d. 32. cap. 2. n. 10. qui n. 9. reprobationem, ſaltem, quæ poſt reprobi peccatum eſt in iudicio dignitatis reprobi, vt auxiliis efficacibus priuetur omnino collocauit: quo voluntatem denegandi illa reprobo à reprobatione excluſit. Eſt autem omnium antiquorum Theologorum reliquorum & concluſio, atque ex dictis de prædeſtinatione certiſſima, & expreſſa cit. art. 3. vbi per omnia reprobationem à gratia efficaci (de qua in præſenti agimus) circa ſuum oppoſitum eodem modo, atque prædeſtinationem circa ſuum obiectum ſe habere docet, ac proinde includere voluntatem denegandi reprobo auxilium efficax ad vitandum peccatum, ſeu voluntatem permittendi peccatum, ſicut prædeſtinatio includit voluntatem conferendi auxilium efficax prædeſtinato. Verba eius ſunt. *Sicut enim prædeſtinatio includit voluntatem conferendi gratiam, & gloriam, ita reprobatio includit voluntatem permittendi aliquem cadere in culpam, & inferendi damnationis pœnam pro culpa*: quibus, etſi pro reprobatione à gloria ſimilem etiam concluſionem ſtatuat, noſtram tamen hanc de reprobatione à gratia efficaci addit expreſſe. Herize citatis numeris in ſubtilitates quaſdam incidens à communi, & vera hac concluſione,

ne, atque à ſeipſo defecit qui eam num.8. tradiderat, ſeipſum ad ea, quæ dixerat de prædeſtinatione d.12. ſ.7. referens, quantum vero aberret reprobationem, cum à gratia efficaci ob mortale antecedens, tum à gloria ob finalem reprobi iniuſtitiam in iudicio de dignitate pœnæ eſſentialiter adæquatè conſtituens ex dictis certamine 2. conſtat, clariuſque conſtabit ex dicendis: vbi iudicium hoc ab eſſentia reprobationis cum à gratia efficaci, tum à gloria concluſione contra ipſum ſtatuta prorſus reijciemus. Nunc autem contra eundem, & Atrubalem de voluntate permittendi primum peccatum, ſiue denegandi auxilium efficax gratiæ reprobo ad primum eius peccatum vitandum ac proinde ante ipſum admiſſum, à Deóque abſolutè præuiſum coniungenda de facto, certóque cum iniuſto reprobi deceſſu, & æterna damnatione ad reprobationem à gratia efficaci eſſentialiter ſpectare æque, atque reprobationem à ſimili gratia poſt peccatum admiſſum & præuiſum, probatur eodem S. Thom. teſtimonio qui vniuerſale de omni permiſſione peccati, & voluntate denegandi auxilium gratia efficax abſq; vlla diſtinctione auxilij anterioris aut poſterioris peccato, atq; in eius pœnam habito omnino eſt. Secundo quia voluntas reprobatiua, ſeu reprobationis prædeſtinationis voluntati aduerſa, eo loco, & gradu reprobationem à gratia ſpectat, atque voluntas prædeſtinatiua ad prædeſtinationem: atqui voluntas prædeſtinatiua ad gratiam efficacem, etiam primam, coniungendamque de facto, & certo cum iuſta morte prædeſtinati, atque præmio gloriæ ipſius eſſentialiter ſpectat ad prædeſtinationem: Ergo voluntas permittendi primum reprobo peccatum, ſeu denegandi auxilium efficax, quo, ſi daretur, primum peccatum illud vitaretur, coniungenda de facto, certóq; cum eius morte iniuſta & damnatione ſpectat eſſentialiter ad reprobationem, quæ huic argumento præfati authores reſpondent ex proprietate vocis huius *reprobatio* à gratia, ex qua ſuam aduerſam concluſionem ſtatuere contendunt, diſiecimus ſupra certam. 2. atque in quæſtione reprobationis, non de nomine, ſed de re ipſa reprobationis, de qua ſolum diſputare Theologos decet, locum non habere monſtrauimus: quod ſi in Deo pura omiſſio admittatur, (vt admitti poſſe cenſuimus) omiſſione etiam prædeſtinationis & præparationis auxilij efficacis pro reprobo, eius reprobatio ex parte exercitij liberæ diuinæ voluntatis ad eius reprobationem requiſiti, ſatis conſtitueretur reprobatio: immò, & cum voluntas denegandi auxilium efficax adeſt, non ſe ipſa realiter formaliter reprobationem à gratia efficace conſtituit, ſed ſolum realiter materialiter ac præſuppoſitiuè, in ea ſententia de libertate contradictionis ad puram omiſſionem voluntatis diuinæ iuxta dicta certamine 2. num.9. voco autem voluntatem denegandi auxilium efficax cum multis loquens; quia an illa, an omiſſione pura voluntatis illud donandi ſe Deus in reprobatione de facto gerat incertum eſt.

6. Quarta concluſio: voluntas excludendi reprobum à gloria nullatenus eſſentiam reprobationis ingreditur. Eſt æque communis Theologis conductio de qua, ne Dominicani Thomiſtæ Recentiores qui voluntatem poſitiuam efficacem excludendi reprobos à gloria & regno ante omne ipſorum demeritum aſſerunt, dubitarunt. Ratio eſt: quia vel ea voluntas antecedens in Deo admittitur, vel non admittitur niſi poſt demerita reprobi, & peccata, qui vitam claudit in mortali, quæ de fide eſt, & executiua de facto damnationis reprobi: ſi hæc ſola admittatur, atque illa Deo negatur, eſt voluntas planè poſterior prouidentia excludente reprobum à gratia efficaci, quæ eſt dubio procul, anterior abſoluta admiſſione & præuiſione peccati, ob quod excluditur, à regno & reprobatur a gloria: ſi primam aliam voluntatem vltra hanc executiuam admittas, & peccato reprobi anteriorem. Contra primò: quia eiuſmodi voluntas in Deo, non eſt quare reprobationem à gratia, quæ in Deo infallibiliter & certo eſt, in voluntate, quæ in Deo non eſt, vt quæſt.3. contra præfatos Thomiſtas oſtendemus onis, vel ex illa ſaltem eſſentialiter conſtituis. Secundò ea etiam voluntate excludendi reprobum à gloria ante omne eius peccatum, & demeritum in Deo admiſſa etir, ſane eius finis intentio, ex qua ad mediorum electionem, nempe negationis auxilij efficacis, præcedatur: at omnis prouidentia in electione hac poſteriori, & præparatione mediorum ad finem præintentum conſiſtit, atque eius intentionem ſolummodo ſupponit, vt diximus controu 6. de prouid. vniuerſim, & hac contr. 7. ſpeciatim de reprobatione: ergo voluntas illa excludendi reprobum à gloria, & regno non ingreditur eſſentiam reprobationis. Confirmatur ex verbis S. Thom. datis, numero 5. ſine quibus reprobationem in voluntatem permittendi peccatum, ſeu denegandi gratiam, & anterius ad voluntatem inferendi damnationem, ſeu excludendi reprobum à gloria, ſicuti prædeſtinationem in voluntate conferendi gratiam. & anterius ad voluntatem conferendi gloriam, executiuè ſcilicèt, conſtituit: quare vel voluntatem illam excludendi reprobum à gloria ante eius demerita non agnouit (vt verè non agnouit,) vel ſi eam agnouit, expreſſe à reprobationis eſſentia reiecit.

CERTAMEN IV.

De actibus ſcientiæ reprobationis conſtitutiuis.

1. QVinta concluſio. Iudicium de dignitate reprobi peccatoris carendi auxilio omni efficaci ad ſalutem ob admiſſum mortale nullatenus ingreditur eius reprobationem, adhuc ea parte, qua perſonalis reprobatio à gratia efficace eſt Aduerſos omnino Herize noſtro. Probatur: quia iudicio eo habito, reſtat adhuc, ne ex iuſtitia punitiua, & vindicatiua auxiliis efficacibus in admiſſi peccati pœnam priuetur, notitia indiuidualis efficaciæ, & inefficaciæ auxiliorum omnium, & ſingulorum in particulari: efficacium quidem, vt reprobo in pœnam denegentur, inefficacium vero, vt ab eorum donatione Deus non retrahatur ne pœna illa infligenda fruſtretur; hæc vero ſcientia media efficaciæ, & inefficaciæ auxiliorum ſola directiua eſt & ex qua tota futuritionis effectus certitudo formaliter adæquatæ (non obſtante medij indifferentia intrinſeca, & libertate voluntatis reprobi) deſumitur in reprobatione, vt deſumi ex ſcientia media de auxilij efficacia ſeu euentus conditionata futuritione ſub illo, in prædeſtinatione dicebamus: atqui eo ſolum titulo tribuendi, conſtituendique certitudinem reprobationis, ſicut & prædeſtinationis, ſcientia directrix actum voluntatis, vel conferendi auxilium efficax prædeſtinatione, vel illud denegandi reprobatione ad eſſentialem conſtitutionem, vel prædeſtinationis cum actu voluntatis alterutro ſcientia Dei aduocare poteſt: ergo iudicium illud de dignitate reprobi ob peccatum admiſſum carendi gratia efficaci, quo nulla reprobationi certitudo tribuitur, non poteſt eſſentialiter reprobationem conſtituere. Probatur ſecundò, & confirmatur ratio præcedens. iudicium enim illud de dignitate pœnæ per reprobationem reprobo inferendæ, ſolum inſeruit, vt in pœnam, atque ex fine puniendi illum, & honeſtate iuſtitiæ vindicatiuæ reprobo auxilium efficax denegetur eiuſque negatio à Deo per reprobationem præparetur, & infligatur: ergo ſolum inſeruit intentione finis, ex qua reprobatio à gratia efficaci peruenit, eiuſque negatio à Deo præparatur & infligitur reprobo per prouidentiam reprobatiuam, ſeu reprobationem: atqui nulla intentio, ex qua mediorum prouidentia aliqua à Deo concipitur, & habetur, ingreditur eſſentialiter mediorum prouidentiam illam, quia ea intentio eſt prior natura, quam prouidentia illa mediorum quæ ex illa à Deo habetur: ergo multo minus iudicium illud de dignitate reprobi, quod intentioni illi anterius eſt, eſſentiam reprobatiuæ voluntatis, ſiue reprobationis à gratia & auxilio efficaci ingreditur.

2. Sexta concluſio nec ſcientia ſimplicis intelligentiæ, ſed ſola ſcientia media formaliter cum actu, ſiue exercitio libero diuinæ voluntatis aſſertis, num 6. & 7. eſſentiam reprobationis à gratia efficaci conſtituit. Probatur concluſio: quia ſcientia ſimplicis intelligentiæ duplici

plici

Digitized by Google

plici ex parte ſolum ad conſtituendam eſſentiam reprobationis ſpectare poſſet. Prima, quatenus conduci, neceſſariáque eſt ad voluntatem conferendi reprobo auxilium ſufficiens ex intentione ſalutis ipſius, quam voluntatem ſimplex intelligentia de eius conducentia, ad ſalutem neceſſario præcedit: atqui hæc voluntas eſſentiam reprobationis non ingreditur, vt docuimus num. 4. Ergo nec ſimplex intelligentia eius directiua & anterior ad reprobationis eſſentiam ſpectabit. Secunda pars, (ex qua nonnulli ſcientiam ſimplicis intelligentiæ de eſſentia reprobationis eſſe arbitrantur) eſt: quia, cum nihil ſub conditione impoſſibili verè futurum conditionatè eſſe poſſit: immò vero, niſi ex poſſibili cauſa, & hypotheſi poſſit eſſe poſſibile, nedum conditionatè futurum ſit, vt ſcientia media de inefficacia auxilij, ſeu denegatione condionata euentus ſub illo, quatenus auxilium gratiæ in hypotheſi, ſiue vt conditionem attingit, nequeat non attingere poſitiuam auxilij poſſibilitatem, ac proinde ea ex parte ſcientiam ſimplicis intelligentiæ continere: atqui ſcientia media eam hypotheſis ſcientiam continens eſſentialiter, & ſecundum ſe totam, & adæquatè conſtituta eſſentiam reprobationis conſtituit, vt poſtrema parte concluſionis continetur: ergo ſcientia ſimplicis intelligentiæ eſſentiam reprobationis conſtituit. Reſpondetur veram poſſibilitatem, & eitius futuritionem condionatam veram, à poſſibilitate conditionis & cauſa pendere, nec poſſe ab illa præſcindere adhuc: non tamen inde inferri ſcientia media eius futuritionis poſſibilitatem cauſæ, & conditionis, adhuc, qua hypotheſim attingit formaliter repræſentari: ſolum ergo infertur attingere neceſſario, materialiter eius poſſibilitatem, ſiue id, quod poſſibile eſt, & præſuppoſitiuè poſitiuam eius poſſibilitatem: quia, ni eius poſſibilitas à Deo prænoſceretur, haudquaquam ad veram futuritionem, vel euentus vel negationis eius dignoſcendam apponi, & attingi pro hypotheſi & conditione poſſet.

3. Poſtrema verò & poſitiua eiuſdem concluſionis pars de eſſentiali conſtitutione reprobationis à gratia efficaci per ſcientiam mediam probatur: quia id, quod determinate voluntariè, ac liberè à Deo denegatur debet neceſſario præſciri, vt patet, atqui reprobo denegantur auxilia efficacia, quia efficacia, & habitura effectum ſalutis, ſi donarentur: ergo debent efficacia & habitura effectum prænoſci, vt denegentur, ſiue id poſitiua voluntate ea denegandi, ſiue pura omiſſione libera voluntatis dandi ea reprobo, contingat. Quod ſi dicas id ſolum probare ſcientiam mediam, de efficacia auxiliorum, quæ Deus reprobo negat voluntatis ea ipſi denegandi, ſiue omiſſionis ea ipſi conferendi directiuam quidem eſſe, non autem, ex parte adhuc, eſſentiam reprobationis conſtituere: quia in ſola illa voluntate denegandi, vel omiſſione voluntatis ea reprobo conferendi videtur adæquatè conſiſtere, directum tamen id in ſimili fuit, cum de eſſentia prædeſtinationis agentes ſcientia media, illam ex parte conſtitui docuimus: quia de cuiuſvis prouidentiæ diuinæ eſſentia eſt intrinſeca certitudo, quæ ſcientia remota certitudo intrinſeca eſſe non poteſt: vnde & prouidentiam de auxilio ſufficienti, vt potens ad vtrumvis rationalis creatura conſtituatur ſcientia ſimplicis intelligentiæ de illius auxilij conducentia ad effectum eſſentialiter conſtituitur, & ſcientia media de auxilij efficacia prædeſtinatio, quare & ea ſcientia, & voluntate conferendi illa, ex æquo, & directè prædeſtinationis eſſentia conſtituitur. Auguſtino, & Theologis proinde in eius definitione vtrumque in recto collocantibus, dum eam itaconſone, & conſtanter definiunt. *Præſcientia & præparatio beneficiorum Dei, quibus certiſſimè liberantur, quicunque liberantur.* Cum autem contrario, & aduerſo prorſus modo ſe reprobatio habeat, reprobationem eſſe *præſcientiam & præparationem negationis beneficiorum Dei, quibus certiſſime liberarentur, ſi eis conferrentur, & qua certiſſime peribunt, quicumque peribunt.* Dicendum conſequenter erit. Hoc ipſum de ſcientia media inefficaciæ auxilij ſufficientis, quod reprobo confertur, ex ſalutis eius intentione intelligendum, eadem ratione eſt: etſi enim quatenus ex ea intentione datur, voluntatem illud reprobo conferendi, nec dirigat, nec conſtituat, vt ſupra dicebamus, ſed ex ſola ſcientia ſimplicis intelligentiæ de eius conducentia ad reprobi ſalutem: ac vero poſita in Deo, vel concomitanter, vel antecedenter (iuxta ſtatim dicenda ad proximè ſubiiciendam obiectionem) voluntate efficace excludendi illum (ex fine quo velis) à gratia efficaci, ex intentione ſalutis adhuc, conferri abſolutè non poteſt, ni inefficax per ſcientiam mediam à Deo prænoſceretur.

4. Obuiis auxilia efficacia denegantur à Deo decernunturque reprobo (pono obiectionem in voluntate poſitiua negandi auxilia efficacia: vbi apparentior eſt, & viuidior difficultas) quia efficacia, & decernuntur ipſi, quia inefficacia à Deo præuiſa: ergo amantur à Deo voluntate illa tum negatio efficaciæ eorum, quæ reprobo denegat: tum inefficacia ſufficientium, quæ reprobo concedit, cum autem negatio efficaciæ denegatorum reprobo, ſtet in negatione ſaltem conditionatæ futuritionis obſeruantiæ præcepti, qua, & damnationem certo euaderet, & ſalutem conſequeretur, atque inefficacia ſufficientis reprobo conceſſi ſtet in futuritione etiam conditionata tranſgreſſionis præcepti, ſiue in peccato ob quod abſolutè, & de facto à ſalute excidet, & damnabitur reprobus, fiet planè Deum velle negationem obſeruantiæ futuram conditionatè ſub auxiliis, quæ vult reprobo non adeſſe, & trangreſſionem ita etiam futuram ſub auxilio, quod reprobo concedit. Reſpondetur negando primam conſequentiam, vnde ſecunda inferebatur, etenim inefficacia, aut efficacia auxilia, quæ in effectus futuritione vel non futuritione ſeu negatione futuritionis conditionatæ ſub auxilio illo, ſi donaretur, conſiſtit, amari à Deo affectu deſiderij non poteſt: ex eius præſcientia, quæ illam ſupponit, cum deſiderium ad illud, quod ad ipſum ſupponitur, & poſitum prænoſcitur, ferri nequeat, ſed vt illud ad vlteriorem ſtatum prouehatur; & perueniat, abſolutæ nimium exiſtentiæ, ſed neque poteſt amari pro ſtatu futuritionis conditionatæ affectu complacentiæ, vt ſæpe diximus, ſicuti neque pro ſtatu præciſiuæ poſſibilitatis: complacentia enim ſolum eſſe poteſt de abſoluta exiſtentia boni, quod eſt, non autem quod eſſe ſolummodo poteſt, taleve eſſet conditionatè, ſi aliqua conditio poneretur, niſi per erroneam cognitionem (quæ ſæpè in nobis contingit, Deo autem repugnat) eſſe abſolute repræſententur: veritas autem obiectiua ſcientiæ, etiam, cum abſolutè phyſicè obiectum non eſt, intentionaliter obiectiuè pro ſuo ſtatu, & tempore, quo enuntiatur. adeſt: quare circa conditionatum obiectum poteſt eſſe ſcientia Dei, etſi erga illum Dei amor pro eo ſtatu eſſe non poſſit. Secundo negatur aliunde conſequentia: quia malum morale præſciri quidem à Deo perfectio eſt; amari vero, adhuc pro materiali, ſiue, vt materiale peccati eſt, atque à reprobo amatur poſitiua imperfectio inefficacia vero auxilij ſtat in futuritione conditionata tranſgreſſionis. & peccati ſub eo auxilio, ſi detur vt ait: erit ergo conſequentia tua, Deus ſcit, quod ſcire poteſt, & debet: ergo, & amare, quod neque debet, neque poteſt. Negationem autem efficacium auxiliorum, ratione efficaciæ, futurive ſub illis operis boni creati, cum finitæ ſolum bonitatis ſit, non ſolum velle pro quocunque ſtatu non cogitur Deus, ſed velle, vt non ſint, ſiue eorum negationem præciſè poſitiuè, & efficaciter ex multiplici fine honeſto poteſt; dummodo eorum non eſſe malum moraliter, vt diximus, non ſit.

5. Sed quid inquies denotat illud *quia*, dum velle negationem efficacis auxilij reprobo *quia præuidit efficax*, & velle illi auxilium ſufficiens tantum, & inefficax, *quia præuidet inefficax*, ni vnius efficaciæ obſeruatione præcepti conſtitutæ negationem, nec alterius inefficaciam conſtitutam præcepti tranſgreſſione conditionata velit, ſed ſolam auxilij efficacis entitatiuè gratiā & ſecundum ſe ſumpti negationem reprobo, & auxilij inefficacis ſecundum ſuum intrinſecum collationem. Interrogatio hæc plures Recentiores deterret, cum nihil inueniant quid efficaciæ aut inefficaciæ præſcientia in voluntatem conferendi vnum, & negandi aliud reprobo agat, ni alteram oderit, alteram vero amore proſequatur: ſimilique difficultati Heritæ circa donationē auxilij efficacis prædeſtinato, quia efficax præuiſum, aliique ingenioſi vexati ſunt, vt vidimus ſupra, Heritæ autem nemo in præſenti difficultate poteſt, qui voluntatis eliciendæ impedimenta purè talia, & retardantia ſolum ex parte obiecti, à motiuis

inducentibus

Digitized by Google

inducentibus, & allectiuis ad ipſam bene diſtinxerit: etenim horum præſcientia, ni ad ſe voluntatem affectu aliquo afficiat, nihil habet, quod circa illam agat: illorum vero præſcientia voluntatem ad ſe non trahit, ſed ab obiecti proſequutione diuertit, præſcientiáque amotionis ipſorum expedit in actu primo voluntatem, vt in propoſitum bonum, & obiectum feratur: quare alterutrius præſcientia ſuam improſecutionem, obiectiuè fugam cauſalitatem exercet, quin eius ad ſe amorem trahat, vel fugam: quare rectè dicitur, quia præuiſum impedimentum eſt voluntatem proſequi obiectum nolle, & quia præuiſa eſt eius amotio proſequi obiectum. Huius obuia ſunt in phyſicis, & moralibus impedimentis abſque vllo influxu phyſico, vel intentionali obiecto in operationes & effectus, exempla quam plurima, quæ idcirco prætermitto: &, quia ſola eaplicatione modi, quo Deus ſe habet in voluntate denegandi auxilium efficax reprobo, & conferendi ſufficiens, & inefficax res tota clareſcit.

6. Habet igitur Deus intentionem ſeriam, vtrumq; deſiderium ſalutis reprobi, ex quo ad prouidendum ei de medio, ſeu auxilio gratiæ ſufficienti, ſaltemque ad entitatem & poſitiuum auxilij mouetur. Habet item ex fine honeſtiſſimo, vel exercendi ſuum dominium, & poteſtatem, libertatemque in collatione, vel denegatione auxiliorum gratiæ ſuæ, quibus velit cum abſolute, tum efficacis, vel inefficacis, ex fine item iuſtitiæ ſuæ in peccatorem reprobum, poſt quam mortale commiſit exercendæ vel tandem ex fine honeſto, ex quo volis, voluntatem denegandi auxilia omnia efficacia, quam diximus, efficacem. Porrò huic voluntati ex intentione alicuius finis honeſti ex dictis ſatisfieret, ſi auxilia omnia gratiæ, tam ſufficientiæ, quam efficacia reprobo denegarentur: ſed tamen, cum ad id efficacia ſua voluntas illa Deum non determinet, & adigat; ſed ad ea ſolum deneganda, quæ efficacia ſint, taliaque eſſe deprehendantur: atque ex parte alia ſeria ſalutis reprobi illius intentio, Deo, vt diximus, ſimul adſit, nec adſit otioſè, de prouiſione auxilij conducentis de ſe ſe ad ſalutem reprobi illius Deum ſollicitat: cum vero auxilia gratiæ cuncta entitatiuè, & ſecundum intrinſecum ſui indifferentia ſint, aptáque æque de ſeſe, vt cum conſenſu ad quem mouent, vel cum eius negatione coniungantur de facto, ſi donentur, ac proinde efficacia, vel inefficacia conſenſus, vel negationis eius conditionata futuritione extrinſecus ſint, fit planè, vt de auxilio entitatiuè ſufficienti ad ſalutem, vt huius deſiderij motioni ſatisfaciat, nequeat Deus reprobo prouidere, quin voluntatem efficacem denegandi illi auxilium, ſiue auxilia efficacia periculo exponat fuſtrationis cum ea efficacia pugnã tem, ni auxilium donandum vtrum efficax, vel inefficax ſit præuideat: quare inefficaciæ auxilij illius præuiſio voluntatem in actu primo retardatam decreto negandi reprobo efficax auxilium expedit, vt illud, quod inefficax prænouit poſſit abſolutè conferre, atque inde eius inefficacia, præſcita ſolum, non amata, in cauſa eſt, vt auxilium illud ſecundum ſe conducens ad ſalutem reprobo ex ſalutis eius intentione à Deo donetur, quod ſi efficax eſſe prænoſceretur, minimè fieret, reliquis efficacibus præcognitis reiectis, ac reprobo denegatis ea eodem decreto & voluntate efficaci denegandi efficacia omnia: quia efficacia ipſorum impedit voluntatem, vt auxilium conducens ad ſalutem efficaciter à Deo ametur, & conferatur: ne illius voluntatis intrinſeca efficacia fruſtretur, atque inefficax ſubinde eſſe contradictione manifeſta conuincatur.

7. Oppones tamen eſto, non amet Deus inefficaciam auxilij ſufficientis: quare nec futuram ſub illo conditionatam futuritionis tranſgreſſionis præcepti, ſeu peccati, qua illius inefficacia formaliter conſtituitur, nec odio habeat efficaciam, ſeu futuritionem conditionatam obſeruationis præcepti auxilij reprobo denegati: quia alterum inefficax præuiſum eſt, alterum vero eſt efficax præuiſum; interpretatiue tamen velle videtur tranſgreſſionem, & peccatum abſolutum, cui ex certa, & infallibili ſcientia conditionatè futuri peccati ſub illo auxilio, illud nihilominus ipſi donat, & reliqua efficacia, quibus, ſi darentur, tranſgreſſio, & peccatum non fore, æque certo, & infallibiliter prænouit: ſed potius obedientiam, & obſeruationem, remouet nihilominus, ac denegat: immò vero, cum ex ſcientia inefficaciæ vnum velit, conferatque reprobo, reliqua ex ſcientia èfficaciæ ipſorum eidem nolit, ac deneget, reprobi ſaluti videtur inſidiari, velléque ex induſtria illum perire, quod liuidi genij atque malignæ Deoque indignæ, & ſubdolæ voluntatis prorſus eſt; quid ergo ſuam erga reprobos beneficentiam, miſericordiam, & largitatem adeò magnificè in ſcripturis extollit: cum ſciens, volenſque id demum tribuat ſolum, quo certo pereant, miſerioreſque, quam, ſi id totum negaretur (eſto propria voluntate) fiant? ſiquidem omni auxilio, ſcilicet ſufficienti negato, ne propria quidem voluntate perirent, cum peccare non poſſent, quo facere videtur Chriſti Domini de Iuda proditore ſententia, *Melius erat ei, ſi natus non fuiſſet homo ille*: quo non vita ſolum ipſius, ſed & auxilia ſufficientia. Cum quibus tamen de facto peccaret, non fuiſſent. Reſpondetur negando in Deo voluntatem interpretatiuam, quæ, niſi ex lapſus alieni intentione, aut in eo, cui ex officio illum vitare incumbit, nec iure ſuo vtitur ex ſcientia etiam certa illius, ſi aliquid agat, locum non habet: vt patet in fœmina, quæ certa moraliter (idemque eſſet ſi certa eſſet phyſicè, vel etiam ex reuelatione) de occurſu, & prauo affectu amaſij, ſi domo, vt Templum concionis, & orationis cauſa, vel animi gratia hortulum adeat, egrediatur, cui domo nihilominus egredienti libidinoſi affectus alieni voluntatem interpretatiuam nemo tribuit, ſecundum de voluntate præſumpta mortis reprobi eiuſque ſalutis inſidiis, ex induſtria, malignaque & ſubdola voluntate locum non habet, in eo, qui nihil debens aliquid ex libertate, liberalitate, & beneficentia donat; licèt non donet totum, quod poteſt, maximè ex intentione ſeria boni vſus, & ſalutis, ex qua, vt diximus media donat Deus & ſufficientia auxilia ſecundum poſitiuum, & intrinſecum conducentia ad ſalutem, neque ex ſcientia media inefficaciæ ipſorum præuia dirigente, vt ſupra etiam oſtendimus: ſed ſolum comitanter ratione alterius voluntatis denegandi ex honeſto fine ampliorem gratiam quæ in donatione efficacis gratiæ eſt. Deique dominio & poteſtati, æque ac ſufficiens, & creata reliqua bona ſubeſt, quin ius in eorum aliquod creaturæ adſit, præſertim in gratiæ dona reſpectu quorum, ne precariam quidem, & indigentiæ exigentiam habet.

8. Itaque in voluntate denegandi omnia, nec ſolum efficaciæ gratiæ auxila ſuo iure honeſtiſſimè vtitur Deus: quin vlla creaturæ rationabilis querela eſſe poſſit, vt luti & figuli exemplo Paulus ex Propheta retulit ore aiebat: ea vero adſtante voluntate efficaci denegandi, efficacia auxilia nihil amplius ex intentione ſeria ſalutis reprobi præſtare illi poteſt, quam auxilia ſufficientia, quibus eam aſſequi abſolute poſſit ſi velit, atque citra efficaciam, quam ſatis eſſet, vberiora: quid ergo malignæ, ſubdolæ, atque inſidiantis voluntatis erga reprobi ſalutem in Deo eſt, qui plus ad eius aſſequutionem ipſi ex voluntate illa ſalutis prærogat, quam debet, & quam ad poſſibilitatem, ſeu potentiam abſolutam aſſequendi illam ſatis foret, ſolumque denegat auxilia gratiæ efficacis, non ex ea ſalutis intentione ſeria, veroque deſiderio, ſed ex voluntate alia ex qua, vt diximus, conferre non poteſt? inde beneficentiam ſuam in reprobo merito extollit, & ſecurus iudicio cum eis contendit: ſiquidem ipſe eis prærogat, quod non debet, & amplius quam ſalutis eorum abſolutæ poſſibilitati ſit ſatis: cum tamen nihil ex eis præſtiterint, quæ debebant. De perditionis alicuius procuratione ex induſtria: eſſe non poteſt, niſi ex intentione, vt pereat, media, quibus pereat inquirantur, atque donentur, quæ à Deo abeſt quam longiſſime, quin præſcientia inefficaciæ auxilij ſufficientis ex intentione ſalutis vtitur, vt aliquid reprobo proficuum de ſe, & abſolute bonum ad ſalutem donet, cum maius aliud efficacis auxilij ex voluntate alia donare non poteſt. Poſtremum de maiori commodo reprobi in denegatione auxilii ſufficientis tantum ad ſalutem, cum quo tamen peccat de facto voluntate propria, & ſine quo non poſſet, etiam voluntate propria, peccare, comparatione facta potentiæ cum abſolutè admiſſo peccato (vt facta eis verbis a Chriſto Domino fuit) verum habet: quia maius malum morali æſtimatione,

Digitized by Google

mationc.& rationis rectæ, & honeſtæ iudicio, peccatum eſt, quam bona ſint naturæ, & gratiæ cæteta dona. Deus autem, cum auxilium ſufficiens, comitante etiam ſcientia inefficaciæ ipſius, donat, & vult, ne interpretatiuè quidem reprobi peccatum abſolutè vult, & donat, nec inefficaciam, ſiue peccati illius futuritionem conditionatam amat, vt vidimus: facta vero comparatione eius, quod ſolum in actu primo, & pro priori ad peccatum eſt, ac reprobo amatur à Deo, atque confertur, melius longè eſt, quam eius negatio: ſiquidem auxilio ſufficienti, quoad intrinſecum, & poſitiuum ſufficientiæ, quod ſolum à Deo amatur, conferturque reprobo abſoluta eius poteſtas & potentia phyſica ſupernaturalis: ad ſalutem conſtituitur, quam habere longè, melius reprobo eſt, quam non habere: arbitrio præſertim ſuo, quoad vſum ſubditam protius & ſubiectam: & quæ proinde ſine prauo reprobi vſu, & malitia, mala illi adhuc in actu ſecundo eſſe minimè poſſit, aut nociua: vt Auguſt. & Patres frequentes à nobis ſupra memorati reſpondebant ad quæſtionem: cur Deus bonus hominem ita condiderit, vt melius eſſe, & peccare poſſit, ac non potius, vt peccare non poſſit; ac non eſſe bonus nequiret.

QVÆSTIO IV.

De cauſa reprobationis ex parte Dei.

EXaminata ſtatutaque reprobationis natura & eſſentia, oportet ipſius cauſas examinare, & definire: cæ vero & ex parte Dei creaturam rationalem à ſuo fine reprobantis, & creaturæ ipſius reprobatæ eſſe, apponique poſſunt: quare ſeorſim de cauſa ex parte vniuſcuiuſque, ad reprobationem diſputandum, & primum de cauſis ex parte Dei præſente quæſtione. In ea vero certum eſt dominium ſupremum, ciuſq; Deo in ſua omnia creata bona, & dona ad rem præſentem ſpeciatim ſupernaturalia auxiliantis gratiæ, ex quo pro ſuo arbitrio, vel omnia, vel efficacia, & habitum effectum, ſi donentur, abſque creaturæ rationalis iniuria conferre denegareve poteſt, cauſam reprobationis eſſe, vt fatentur omnes, noſque proinde ſæpè hactenus ſuppoſuimus. ſolum ergo eſſe quæſtio poteſt; an vlterior actus diuinæ voluntatis, ex quo reprobatio à gratia auxiliante efficace, (eodem enim modo de reprobatione etiam à gratia ſufficienti philoſophandum erit, illam præcedat? in dubium autem eſt ad voluntatem denegandi reprobo auxilia efficacia, qua reprobatio, vt diximus, completur, præcedere vt minimum, finem dominij, ſiue in donorum illorum ſupernaturalium largitione: ſubtractione exercendi, eiuſq; exercitij intentionem; etſi reprobi peccata præceſſerint, exercendæ etiam ibi iuſtitiæ vindicatiuę per auxiliorum ſubtractionis ſupplicium. Tota ergo pręſentis quæſt. difficultas eſt, an ex intentione inefficaci, vel efficaci, antecedente reprobi peccata, & demerita, priuandi ipſum gloria, atque inferno addicendi reprobatio eius ab efficacibus auxiliis (quorum ſcilicet ſubtractione, eo de facto deueniet, atque à regno excludetur) proueniat de facto, poſſitve ſaltem prouenire? ac proinde ea etiam intentio, vel efficax, vel inefficax excluſionis à regno, & damnationis reprobi, reprobationis à gratia efficaci, cauſa ex parte Dei ſit, eſſeve poſſit? quam quæſtionem de intentione efficace ſolum video à Doctoribus ex inſtituto diſputari; cum tamen de inefficace etiam nonnulla ſint ſcientia & examine Theologico digna, quæſtione 5. diſputanda, poſt quam de efficacis poſſibilitate quæſtionem quartam profligauerimus, ne multa ſimul examinantes confundamus.

CERTAMEN I.

Pro quæſtionis expeditione notata.

1. ADuertendum circa præfatam efficacem voluntatem excludendi hominem à gloria, illumque æternis cruciatibus mancipandi ante eius peccatum præuiſum dupliciter poſſe in Deo cogitari. Primo abſolutè, & ex ſupremo dominio in creaturas, bonaque, & mala illarum, quin in excluſione à regno cœleſti, & damnatione æterna creaturæ rationalis huius demerita, & peccata attendat, videatve, quæ puniat, ſed ſolum, vt ſuo in creaturas iure vtatur: de qua voluntate efficaci in Deo nunquam, nuſquamque eſſe certum ſtata apud Catholicos cunctos lege eſt, quæ in nulla rationali creatura defecit, aut vſquam deficiet, id, vt minimum, probant illa Chriſti Domini finaliter mundum iudicantis verba. *Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis eius*: id eſt, qui ſolis apoſtatis Angelis, atque eorum ſimilibus præuaricatoribus hominibus inſtitutus, decretuſque eſt: Suadet ſecundo ſententia apud Patres, & Scripturam frequentiſſima, Deum, ſcilicet, ad mala cruciatuſque (æternos præſertim) creaturæ rationalis ab eius ſceleribus, maliſque meritis coactum venire ſolum, & inuitum trahi potius, quam venire, cuius ſententiæ præclara teſtimonia poſuimus controuerſia quinta, vbi deſiderium ſerium ſalutis omnium, etiam reproborum, ſtatuebamus, ſuadet: tertio ſententia alia amplior, nec minus Patribus frequens. Deum non permiſſurum creaturæ mala, nedum facturum ingens malum damnationis eius, niſi de eis poſſet facere, & de facto faceret bona: quare hac in re non de facto, ſed de poſſibili abſolutè, ſiue de potentia Dei abſoluta quæſtio apud Theologos eſſe ſolummodo poteſt. An Deus, non quidem, vt puniat commiſſa, ſed vt ſuo dominio iureque vtatur, creaturam rationalem innoxiam in puris naturalibus ſine gratia, aut peccato conditam, poſſit abſolutè eius damnationem, ac ſubindè excluſionem à regno efficaciter velle, atque decernere.

2. In ea quæſtione Herize noſter diſputatione 33. citata c. 1. numero 8. noſter etiam Ioannes Præpoſitus ad quæſt 23. dub. 2. numero 103. & antiquiores plures affirmatiuam partem ſupponunt: neque vero Arriaga diſputatione 39. ſectione ſecunda, ſubſectione prima, Quiros tom. 2. de Deo vno, diſputatione 17. ſectione quarta, numero 16. Probat ille quia multum de crudelitate id procul dubio haberet: quemadmodum in homine, qui ad ſuum dominium in canem exercendum, oſtendendumque, illum quotidiè ſemiaſſare efficaciter vellet, quamdiu is viueret; nedum rationalem creaturam eo ſolum titulo Deum velle efficaciter merè per æternitatem. Quiros vero probat 1. ex Auguſtino 5. contra Iulianum capite 18. dicente. *Deus non poteſt ſine malis meritis damnare, quia iuſtus eſt.* Secundo, quia iuſtitia Dei arguit æternam vitam, in qua afflictus iuſtus temporaliter æternè fœliciter viuat, ne temporalia mala purè, & ſolum mala, abſque vllo fructu, & reſpectu ad bona potiora, Deo ſolum permittente, nedum volente, patiatur: citius ergo arguet pura & adeo dira mala inferni ex Dei ſola voluntate efficaci abſque vllo pœnæ debito creaturam rationalem æternè pati non poſſe. Poſtrema hæc duo parum vigent: Sanctus Auguſtinus enim planè loquitur de malo illo æterno in pœnam ob peccatum, & ex iuſtitia vindicatiua creaturæ rationali inflicto à Deo: vt verbum damnare, & ratio ſubiuncta, *quia iuſtus eſt*, oſtendunt enim immeritum punire damnatione, & ſententia pænali propriè acceptis iuſtitiæ opponitur; cui non opponitur cruciatus & gloriæ negationem alicui efficaciter iure dominij à Deo decerni, & infligi, ſed, vt ſummum Dei bonitati, & benignitati opponeretur. Paritas rationis ſubiunctæ non vrget, antecedens ſiquidem probatur

Digitized by Google

ex iuſtitia diſtributiua Dei pro meritis, demeritiſque vniuſcuiuſque; quæ, cum in hac vita reſpectu iuſtorum, malorumque non exerceatur, aliam fore vitam in qua quiſque benè, maléve geſtorum vicem accipiat ex iuſtitia diſtributiua Dei demonſtratur. Hoc vero in præſenti locum non habet, cum neque iuſtitia vindicatiua, neque diſtributiua, ſed Dominum Dei, iuſque vtendi pro libito re ſua ſcilicet creatura rationali, in gloriæ denegatione, & additione cruciatibus exerceatur, & ſanè vltra poſitam à ſe concluſionem de voluntate infligendi ea mala reprobis in pænam, ad hanc etiam ſuos hoſce diſcurſus hic Doctor extendit cit. n. 16. qui tamen, vt vidimus illam ſolum probant. Apparentior longè eſt aliorum omnium eius decreti, & voluntatis efficacis antecedentis demerita poſſibilitatem negantium ex crudelitatis ſpecie ratio petita, ac ſatis viuide exemplo illo ab Arriaga explicata de qua tamen videbimus ſtatim quid probet.

3. Cenſeo igitur cum communi Doctorum voluntatem efficacem, & decretum excludendi creaturam rationalem à gloria, eamque æternis cruciatibus addicens atque eius demeritum antecedens (dummodo in pænam & ſupplicium non ſit) eſſe omnino poſſibile: id quod, ni Deum abſolutè Dominum creaturarum rationalium negemus, negare nullatenus poſſumus: etenim abſolutum quodvis Dominium, & in ſolidum in rem quamvis eſſentialiter eſt ius & poteſtas vtendi pro libito Domini re illa in omnem eius vſum abſque iniuria alterius: ergo repugnat dari abſolutum dominium in rem aliquam in eo, cui poteſtas vtendi re illa in aliquem eius vſum denegetur: atqui creaturæ rationalis vſus aliquis eſt, à gloria excluſio & cruciatuum perpeſſio, ac perpetua deſtructio: ergo, ſi poteſtas vtendi pro libito creatura rationali, in eos etiam vſus, pro libito Deo denegetur, abſolutum eius dominium ei negatur. Dices dominium quidem Dei per ſe, & ratione ſui ad omnes vſus creaturæ illius rationalis, ac ſubinde ad enumeratos extendi, ac proinde nulli alteri in eis, nec creaturæ illi rationali in eis ius aliquod violari; id autem non tollere quo minus Dei bonitati, manſuetudini, benignitati, & miſericordiæ eiuſmodi vſus aduerſentur, & repugnent: quare, & ſi non ex alterius iure ex eis attributis debere ſibi eis creaturæ rationali vſibus abſtinere, tametſi ſuum dominium in illam per ſe & ratione ſui, ad eos etiam vſus, & ad reliquos extendantur, ſic diximus ſæpè Deum, etſi dominium abſolutum erga omnia creata habeat, nec poſſit amittere, poſito tamen decreto aliquid agendi, aut promiſſione alicui creaturæ facta aliquid ei præſtandi quoad eius ſubtractionem, aut negationem, vti dominio ſuo in rem illam non poſſe: licet ex decreto alteri, vt à Deo fiat, alterive ex promiſſione vt à Deo accipiat promiſſa non queratur, pateturque contra Deum: ſed quia ſibi ratione conſtantiæ & fidelitatis, ſuæ ſemel decreta exequi neceſſario debet, ac ſemel promiſſa præſtare. Sed contra: quia cum bonitas, benignitas, & miſericordia Dei in actu primo accepta attributa libera Deo non ſint, ſed omninò neceſſaria, atque cum Deo eiuſque dominio ad conuertentiam dicantur, ſi realiter vſum dominij Dei erga creaturam aliquam ſeipſis reddant impoſſibilem ipſius in illam dominium & poteſtatem ad vſus omnes creaturæ decurtant, cum eos reddant re ipſa Deo impoſſibiles, ad quos, vt tales, nullum reale dominium eſſe poteſt: aut vera poteſtas, cum autem ex libero aliquo actu voluntatis diuinæ vſus aliquis impeditur, vt decreto, aut promiſſione diuina illis ipſis actibus dominium Dei in creaturam decretam, & promiſſam exercetur, eius negationi, aut ſubtractioni repugnans, rationi illorum attributorum, non ſecundum ſe ſumptorum: ſed ex ſuppoſitione liberæ voluntatis Dei faciendi aliquid, vel præſtandi, quod quidem ex dominij Dei in rem præſtandam, vel faciendam deſcendit: appoſitione autem exercitij dominij, aut poteſtatis cuiuſvis actum oppoſitum dominij eiuſdem impediri clarius eſt, ac frequentius, quam, vt egeat probatione.

4. Probatur ſecundo: quia Deus ad decernendam, volendamque efficaciter gloriam creaturæ rationali ante illius merita, atque prorſus independenter ab eius meritis, potens, liberque eſt libertate, non ſolius contradictionis, quam aduerſarij in Deo non admittunt, ſed contrarietatis etiam, quam admittunt omnes: ergo & eſt potens à ſe ſe & independenter à demeritis creaturæ rationalis ad decernendam, volendamque efficaciter negationem gloriæ eidem creaturæ: conſequentia probatur; quia poteſtas libera & contrarietatis circa obiectum idem, eiuſque debet eſſe ad actus poſitiuos, & incompoſſibiles, cuiuſmodi non ſunt actus efficax obiecti, & inefficax negationis eius, vt patet, qui ſimul eſſe abſque dubio poſſunt. Antecedens eſt omnium ſententia ratione dominij Dei in gloriam ſuam perſpicua, & ab his Doctoribus, contra quos agimus, admiſſa: ſiquidem gloriam prædeſtinationis decerni poſſe, i[illegible] n[illegible]que efficaciter aiunt tripliciter; vel ob merita præuiſa, vel cum reſpectu ad illa, ſcilicet ad gloriam, vt coronam, vel tandem ſecundum ſe ſolam abſque vllo reſpectu ad merita: tametſi hoc modo abſolutè à Deo intentam, ſub libertatem, & meritum eius, cui ita efficaciter à Deo intenta fuerit, venire illam, ſaltem quoad ſubſtantiam, non poſſe, bene fateantur. Tertiò: ni Deus pro ſuo arbitratu ſolum, independenter omnino à meritis, & reſpectu omni ad ipſa, ex ſolo dominio ſuo in gloriam velle efficaciter, ac præſtare poſſit nec poſſet illam dependenter à meritis, & cum reſpectu ad ipſa, vt præmium, coronamque efficaciter intendere, ac præſtituere: ſiquidem, cum gloria hæc, eiuſque donatio in alterius dominio & poteſtate ſecundum ſe & entitatiuè ſumpta non ſit: nec in præmium præſtitui intendique efficaciter, decernive queat, niſi entitatiuè, & ſecundum ſe ſumptæ eius donatio, veræ alicui poteſtati, & dominio ſubiaceat, cum eius donatio in præmium ipſius ſecundum ſe, & ſecundum ſubſtantiam donationem includat: ergo poteſtatem donando gloriam abſolutam, ſecundum ſe, entitatem, & ſubſtantiam ſuam independenter à meritis ex dominio Dei abſoluto in ipſam ſupponit intentio efficax, & decretum donandi illam in præmium, & coronam, quod non ſolum poſſibile ſed de facto etiam hi Doctores in Deo admittunt.

5. Hinc verò probatur facile Deum inferno toti cum cruciatibus ſumpto creaturam rationalem independenter prorſus à meritis, ac ſine vllo reſpectu ad ipſa è ſolo dominio ſuo abſoluto in ipſam, cruciatuſq; illorum poſſe abſolutè deſtinare: cum enim gloriæ priuatio longe à Deo, ac penè infinite maius creaturæ rationalis malum ſit, quam cruciatus omnes poſſibiles ipſius, vt ea eſſentialis damnatorum pæna proinde à Patribus, & Theologis merito cenſeatur, cruciatus vero omnes accidentaria pæna, & acceſſoria illius principalis: & tamen Dei in gloriam ſuam, & rationalem creaturam abſolutum, plenumque dominium eius bonitate, pietate, benignitate miſericordiaque impediri non poteſt, quominus is dominij ſui vſus efficaciter amari, decerni, exercerique erga creaturam rationalem ſit abſolutè poſſibile: ergo nec poterit eiſdem impediri, quominus à Deo minus malus cruciatuum, erga creaturam rationalem vſus ſit Deo abſolutè poſſibilis. Hoc tamen Dei bonitati, benignitatique ſcriptura, Patres, & Theologi concedunt, deferreque omnes debemus, vt niſi ex Deo eiuſdem reuelatione illum poteſtate abſoluta, ac dominij iure inferendi tantum malum, ſiue poſitiuum, ſiue priuatiuum creaturæ rationali immerito vſurum nunquam, opinemur, vt doctè animaduertit Vaſquez noſter relatus, quæſt. 1. certamine 3. numero 7. ac proinde cum nulla de eo, ſed potius de oppoſito reuelatio adſit; vt eadem quæſt. certamine 2. numero 9. oſtendebamus: eam voluntatem efficacem in Deo non eſſe tenendum omnino eſt. Ad illud de cane quotidiè non citra crudelitatem à ſuo Domino in dominij ſui exercitium, & oſtenſionem ſemiaſſando, inde eſt: quod moraliter vix ſine delectatione, & iucunditate in eius cruciatibus, & querulis latratibus ſiue vlulatibus percipienda (quod dici ſolum animi eſt & crudelis) ob ſolum exercitium ſui in miſerum canem dominij haberi vnquam poſſit. Tum quia, cum humanum dominium in vſus domini vtiles ordinetur, in eiuſque cruciatibus vtilitas nulla Domini inueniatur, niſi ex eis capienda voluptas illorum in canem ſuum inflictione, merito crudelitatis argueretur: dominium autem Dei in creaturas ad vſus earum ipſi vtiles, neque

eſt,

Digitized by Google

eſt, neque eſſe poteſt: poteſtque ſe facile continere, ne de creaturæ rationalis æternis malis, qua talibus, delectetur, ſed ſola exercitij illius honeſtate abſque vlla crudelitatis ſpecie amari à Deo efficaciter poteſt. Denique voluntatis huius efficacis poſſibilitatem oſtendemus ad hominem contra aduerſarios, qui voluntatem efficacem excluſionis à regno, & æternæ damnationis rationalis creaturæ in ſupplicium, & pænam peccatorum ante eorum abſolutam ab ipſo poſitionem, & præuiſionem eſſe abſolutè poſſibilem, durius adhuc, diſtiuſque admittunt.

6. Aduertit vero Arriaga, ſectione 2. citata num. 8. in quæſtionis explicatione, præfatam voluntatem efficacem excludendi aliquem à gloria independenter prorſus, & ſine vllo reſpectu ex parte obiecti etiam, ab eius demeritis è re quæſtionis præſentis non eſſe: cæterum, cum ipſe quæſtionem hanc eodem modo, & ſenſu intelligendam, tractandamque ibidem dicat quæ electio efficax ad gloriam ante abſolutè præuiſa prædeſtinari merita ab ipſo, & Theologis reliquis intelligitur, atque tractatur: ea vero quæſtio, cum ab ipſo Arriaga, tum à reliquis Theologis tractetur, atque intelligatur tripliciter ex parte obiecti. Primo præſcindendo ex parte obiecti à meritis, & omni reſpectu ad ipſa, & ad ſolam gloriæ collationem, nihil de meritis, aut eorum negatione attendendo, vt donanda prædeſtinato gloria in executione ſit, cui reſpondet voluntas, ſeu intentio efficax excludendi hominem à gloria, ipſumque damnandi æternis cruciatibus, præſcindendo ab eius demeritis, eorumve negatione, de qua hactenus egimus: ergo & huic etiam examen, deque eius poſſibilitate, & facto ad quæſtionem præſentem ſpectat, immo vero ſolo hoc ſenſu quæſtio præſens de præcedentia de facto, aut de poſſibili voluntatis, ſeu intentionis efficacis excludendi creaturam rationalem à gloria, eamque æternis cruciatibus addicendi antecedenter ad abſoluta, & præuiſa eius demerita, ac ſubinde ad reprobationem ipſius à gratia efficace, cuius defectu abſolutè, certòque peccabit, locum habere poteſt: ſiquidem ſenſu alio de intentione efficace excludendi illam à regno, eamque cruciatibus illis addicendi in pænam formaliter, & formale ſupplicium peccatorum non in gloriæ excluſionem, & dolores illius æternos ſolum, ſed in demerita, & peccata ea voluntas efficaciter feretur, vt certa videbimus: ſed in ſenſu hoc intentionis efficacis de damnatione æterna rationalis creaturæ, vt damnatio propriè, ſeu pæna, & ſupplicium eſt, in quo ſolo ad præſentem quæſtionem ſpectare cenſet Arriaga Doctorum ſententias videamus, tum de facto, tum de poſſibili, vt noſtrum poſtmodum iudicium in vtraque quæſtione feramus.

CERTAMEN II.

In quæſtione de facto Doctorum placita referuntur.

1. IN quæſtione de facto eiuſmodi intentionem de excluſione reproborum à regno, & æterna ipſorum damnatione ob peccata pro poſteriori naturæ ab eis admittenda, ac ſubinde vt pæna (damni tamen, non ſenſus) & ſupplicio in finem oſtentionis iuſtitiæ ſuæ efficaciter pro priori ad abſoluta demerita intentum, efficacem quidem illam admittunt Dominicani aliquot Thomiſtæ Bannez 1. p. quæſtione 23. articulo 3. dub 2. vbi, & Zumel. Aluarez de auxil. d. 77. §. *Supponendum eſt quarto*, teſte Ioan. Præpoſito ad citatum articulum, & d. 110. apud Herize d. 33. c. 1. à numero 4. in quem telaris eius quinque concluſionibus non immerito inuehuntur ipſe, & Arriaga. Prima enim eius concluſio eſt: *Dari in Deo voluntatem poſitiuam abſolutam excludendi reprobos à regno ante ipſorum peccata abſolute poſita, & præuiſa*: intelligit autem efficacem ordine intentionis abſolutæ intentioni efficaci dandi gloriam prædeſtinatis ante eorum merita abſolute præuiſa, ab ipſo, & aſſeclis afferre omnino aduerſam: illi vero concluſioni primæ quinta hæc eiuſdem contradicit: *Reprobationem quantum ad vltimum eius effectum, ſeu excluſionem à regno, & punitionem cauſam neceſſariam ex parte reprobi habere peccatum, ſiue originale, ſiue actuale abſolutum eius à Deo praeſcitum: vt niſi eo præuiſo aliquem, non ſolum executiue, iuxta fidei dogma, ſed neque intentiue poſſit abſolute, & efficaciter eu pænis illos velle punire*: verba Aluarez his ſuis concluſionibus propemodum ipſa ſunt: ipſiſſimæ vero ſententiæ ſibi contradicentium concluſionum. Primæ autem concluſioni præter Thomiſtas datos expreſsè aſſentiuntur Durandus, in 1. d. 40. quæſt. 2. num. 6. Duchard. d. 41. articulo 3. quæſtione 1. Gonçalez Albelda ad articulum citatum, vbi diſcalceatus curſus Carmelitus tract. 5. d. 8. Ioan. à Sancto Thoma d. 10. articulo 1. Horum ſententiæ, ex aliis tamen principiis vnus ex noſtris acceſſit, Granados 1. p. tract. 6. d. 2. ſatis fusè, & tract. 8. d. vn. ſect. 7. ex parte etiam Corduba. 1. quæſtionar. quæſt. 56. notat. Scoti præceptoris ſigna in negotio reprobationis ſequutus; niſi quod in eorum primo ante abſoluta opera, ac demerita reprobi docet Deum decreuiſſe poſitiuè illum à regno excludere, non autem pæna ſenſus punire.

2. Faſolus ad citat. quæſtion. 23. articulo 3. numero 3. vt eſſentiam explicet reprobationis, tot intellectus, & voluntatis Dei actus recenſet, vt rem potius confundat, quam expediat: pauculis enim explicatior reperit, atque ad ferendam ſententiam mens expeditior, vt ex dictis claret numero vero 6. ait, in primo ſigno, quo ante præuiſa merita prædeſtinaris gloriam efficaciter voluit, non negatiuè ſolum, ſed poſitiuè etiam ſe habuiſſe erga reprobos Deum volendo ſcilicet, etſi non ita efficaciter illis gloriam. Notat verò numero 10. contra Durandum non eſſe pro illo ſigno voluntatem efficacem: immò neque abſolutam excludendi eos à gloria ne voluntati abſolutæ de ipſorum ſalute aduerſetur, ſuæque pietati deficiat, ſed ſolum excludendi illos ab electione efficace ad gloriam, eamque voluntati negandi infallibiliter gloriam neceſſario docet præcedere, atque voluntati negandi media efficacia & infallibilia ad gloriæ conſequutionem. Hanc verò doctrinam tanquam Scoti abſtruſam mentem, à ſeque in apertum deductam venditat ex 1. ſententiar. d. 41. q. 1. §. *ſed dici poteſt*, & ſub quæſtionis finem, vbi voluntati illi poſitiuæ excluſionis reprobi à regno, efficacique voluntati ad illud videtur problematicè ſaltem, & tanquam probabili ſibi ſententiæ aſſentiri: quod poſſet fortius confirmare Faſolus ex §. *potest aliter* quæſtionis eiuſdem. Cæterum pro ſigno illo antecedente demerita abſoluta reprobi nihil Deum poſitiuè circa eius à gloria excluſionem voluntate ſua agere ex Scoti mente, & ſententia concors interpretum, & ſcholæ ſuæ Doctorum ſententia eſt; quin ex memoratis eius textibus mens eius in oppoſitum pertrahi poſſit, aut induci: in eis quippe diluendi argumenta ſibi oppoſita non vnam ſolum eſſe viam oſtendit, ſed multiplicem, nec eam tantum, quæ ex doctrina deciſionis ſuæ ad quæſtionem, & difficultatem, quam ex inſtituto verſat aperitur: ſed de mente Scoti rigidè agemus numero proximo, in Faſoli vero noſtri doctrina diſplicent nonnulla. Primum, quod ad idem ſignum voluntatis diuinæ reprobationem, eiuſque initium, & prædeſtinationem aliorum, ipſiuſque initium cenſeat pertinere (in quo & Theologi alij peccarunt) cum tamen certum, ac de ſe conſtans ſit reproborum reprobationem, & prædeſtinationem: immò vnius prædeſtinationem, ac prædeſtinationem alterius diſparate ſe habere: quare neque vtrarumque initium, idem eſſe poteſt, tametſi eodem modo in omnium reproborum ſingularium reprobationum decretis, & in reprobatione vniuſcuiuſque, ſicuti, & in decretis prædeſtinationibus vniuſcuiuſque, atque omnium prædeſtinatorum, dum de ſpeciali in aliquorum, ſiue reprobatione, ſiue prædeſtinatione diſponenda, ordine ex Scriptura, & Patribus non conſtiterit, cenſendum prudenti, & cordato Theologo ſit: diſplicet ſecundo poſitiua illa voluntas antecedens, & decretum non eligendi efficaciter reprobum ad gloriam, quia omnino ſuperfluit ſolaque omiſſione efficacis voluntatis ex contradictionis liber-

tate quam (Deo adeſſe oſtendimus) reliquæ voluntates ad reprobationem neceſſariæ æque bene procederent. Et quantum ad eius antecedentiam voluntati efficaci denegandi auxilia efficacia, ſeu media infallibilia ad gloriæ conſecutionem neſcio quo pacto illam docuerit Faſolus, qui cum noſtris omnibus voluntatem conferendi auxilia efficacia prædeſtinatis ex inefficaci ſalutis eorum intentione prouenire poſſe conſtanter etiam affirmat: quare & ſimili alia inefficaci voluntate non eligendi efficaciter, & infallibiliter reprobum ad gloriam poſſent ei & auxilia efficacia ipſi denegari, & ſufficientia tantum conferri.

3. Sed ad Scoti mentem, & ſententiam veniamus, quam Vazquez ex eius textu, diſcipulis, & ſcholaſticis, vel coætaneis, vel vicinioribus palam fecit, docuit ergo Scotus loco citato in primo ſigno omnibus prædeſtinandis, reprobandiſque propoſitis, primos elegiſſe efficaciter ad glorias, erga ſecundos mere negatiue, ac pure omiſſiue, quoad electionem ad gloriam, vel ipſorum à gloria excluſionem ſe habuiſſe in ſecundo ſigno elegiſſe primos ad gratiam efficacem perſeueranter; circa ſecundos autem etiam in ordine ad gratiam pure negatiue, & omiſſiue ſe geſſiſſe. In tertio ſigno præfiniſſe his permiſſionem lapſus in mortale perſeueranter; ex qua, imo, & ex duabus omiſſionibus anterioribus electionum ipſorum ad gloriam, & ad gratiam, vidit illos abſolute, & perſeueranter peccaturos: eiſque negationibus, ſeu omiſſionibus, & permiſſiua præfinitione ſigni tertij eorum reprobationem conſtituit in quarto ſigno ex præuiſione præfata peccati perſeueranter futuri ita iam à gratia efficaci reprobum reprobat efficaciter & punitiue à gloria deputatque cruciatibus æternis. Contrà verò duabus electionibus efficacibus ad gloriam, & ad gratiam efficacem iam prædeſtinatum & bene, ac perſeueranter operaturum præuiſum, præmiatiue, & executiue elegit ad gloriam. Sequuntur Scotum Baſſolus in 1 d. 41. q. 1. a. 4. & Scotiſtæ reliqui Corduba excepto vt vidimus. n. 1. fine, eius tamen loco Scoto adhæſerunt Thomiſtæ plures memorati à Vaſquez. d. 95. c. 1. n. 7. 5. *Scotum ſequuntur*, quod ſuauior ipſis omiſſio electionis efficacis ad gloriam erga reprobos eorum meritis anterior quam efficax voluntas excluſionis ipſorum à gloria viſa, & optimo quidē iure, videretur. In hac porro doctrina, & ordine decretorum Scoti plura Vazquez, & alij immerito reprehendunt. Primū negationes & omiſſiones electionem reprobi duorum ſignorum puras, quas in Dei voluntate iudicant impoſſibiles. Oſtendimus autem controu. 4. de voluntat. d. 4. q. 3. cert. 2. omiſſiones puras, ac ſubinde libertatem contradictionis diuinæ voluntati negari non poſſe, quin, & voluntati creatæ ex defectu cauſæ exemplaris, & diuinæ omni effectui poſitiuo, nec pure defectui. ſiue effectui defectiuo ſolum creato neceſſariæ, denegentur. Qua in re cauenda aduerſariorum fallax æquiuocatio eſt: quod nempe Deus erga abſolutas negationes rerum ſuſpenſiue ſe haberet. Neque enim pura ſuſpenſio voluntatis eſt, eius circa obiecti appoſitionem libera, ac deliberata omiſſio: quæ, ſi eſſentialis, adhuc partialis obiecti eius voluntas ſit, adæquata negationis abſolutæ eiuſdem obiecti cauſa erit, vt ſæpe oſtendimus, ac de ſeſe patet. Sed eo principio dato: cum Scotus ſigno ſuo tertio voluntatem permiſſiuam peccati, ſeu denegandi gratiam efficacem deſignet: & in quarto ſigno voluntatem etiam poſitiuam, & efficacem denegandi gloriam reprobo, vtriuſque negationis voluntatem poſitiuam, & efficacem à qua abſolute cauſentur deſignat; tametſi pro anterioribus duobus ſignis non adſint. Neque enim (ipſo Vaz. fatente. n. 9.) voluntas poſitiua neceſſaria in Deo, vt in ſuo modo negatio alicuius creati in rebus abſolute ſit, atque à Deo cauſetur in omni anteriori ſigno eſſe debet, ſed ſatis eſt, vt ſit in poſtremo, anteriori ad rei abſolutam negationem. Id quod abſolute verum eſt, & patet, contra eundem Vazq. n. 10. §. *quare, id quod* tametſi poſitiuum permiſſionis decretum pro illis ſignis prioribus haberi à Deo abſolutè poſſit. vt poſſe haberi Scotus admittit: quia etſi potens ad permiſſionis decretum, eiuſque omiſſionem pro eis ſignis prioribus ſit; cum tamen ad neutrum pro illis ſignis ſit determinatus Deus poteſt pro illis præciſiue ſe habere, differreque ad vlterius, etiam poſtremum ante negationis abſolutam poſitionem ad illam apponendam voluntatis ſuæ determinationem.

4. Aliundè vero numerus, & ordo ſignorum Scoti nobis diſplicuit. Primò, quod ad idem ſignum negatiua reprobatio à gloria & efficax electio ad gloriam ante præuiſa abſolutè merita vel reproborum, vel prædeſtinatorum reuocetur: omiſſa enim nunc impoſſibilitate antecedentis electionis prædeſtinatorum ad gloriam propter merita, & vt coronam donandam (de qua ſatis ſupra) quod ad rem ipſam attinet, negatiua illa reprobatio à gloria: immò, & à gratia efficaci, atque electio efficax tam ad gloriam, quam ad efficacem gratiam omninò diſparat, & impertinenter ſe habent, aut iure nequeunt ad idem prius, & ſignum naturæ pertinere: vt num. 2. contra Faſolum dicebamus: qua in re magis nobis Faſolus, quam Scotus diſplicet: quia num. 8. non ſolum ad idem ſignum ſed ad eundem actum liberum Dei poſitiuam electionem prædeſtinati ad gloriam, ſeu gratiam efficacem, & poſitiuam reprobi excluſionem docet pertinere dixi, *quod ad rem* attinet reprobationis & electionis. quia quod ad denominationem electionis vnius præ alio non ita impertinenter ſe habent vt vnius electio, atque alterius non electio, ſeu reprobatio in Deo eſſe non debeat, non tamen vtraque eſſe debeat pro eodem naturæ ſigno, & priori: hoc ſenſu Patres prædeſtinationem, cum reprobatione aliorum coniungunt, illam electionis nomine vocantes: quorum teſtimoniis Faſolus præſertim deceptus eſt, vt de re prædeſtinationis, & reprobationis ſententiam illam ſuam doceret, ad rem autem ipſam oſtendimus ſupra ne prædeſtinationem quidem cunctorum prædeſtinatorum in eodem priori, & ſigno naturæ habitam à Deo fuiſſe, nec potuiſſe: cum quorumdam exiſtentia ipſorum prædeſtinationi, & deſtinationi, ſeu electioni ad gloriam neceſſario antecedens, ac ſupponenda poſterior natura, aliorum prædeſtinatione. ac deſtinatione ad gloriam ſæpè fuerit: quod ipſum de reprobatione, vel poſitiua, vel negatiua, ſiue à gratia efficaci, ſiue à gloria eadem ratione probatur: ergo nequit cunctorum ſiue ad gratiam efficacem, ſiue ad gloriam deſtinatio, & electio, ſimultum excluſione, ſiue poſitiua, ſiue negatiua ab alterutra ad idem ſignum, ac prius naturæ pertinere: ſecundo diſplicet tertium illud ſignum decreti permiſſiui peccati erga reprobum habiti de facto quia otioſum. ac de ſuperfluo poſitum eſt: cum enim pro ſecundo ſigno Scotico ex negatiuis illis excluſionibus & à gratia, & à regno ſcientiam mediam de futuritione conditionata vel conſenſus, & regni, vel negationis vtriuſque ſub auxiliis prædeſtinato cuivis decretis, ac reprobo expoſitiua, vel negatiua voluntate denegandis, vt opus fuit ad prædeſtinandos, quos pro eo ſigno ex omnibus liberè ac prudenter prædeſtinauit, & non prædeſtinandos, quorum prædeſtinationem pro eodem etiam ſigno liberè omiſit: certè pro eo ſigno ſat ſcientiæ, & poteſtatis abſolutæ habuit, vt hos non negatiuè ſolum, ſed poſitiua etiam voluntate à gratia efficace excluderet, ac poſitiuè reprobaret decreto peccati permiſſiuo: ſicuti ſatis habuit ſcientiæ & poteſtatis, vt poſitiua voluntate alios ad efficacem gratiam deſtinaret, ac prædeſtinaret: ergo de ſuperfluo, & otioſè tertium illud ſignum naturæ ad poſitiuam voluntatem, & decretum negationis auxiliorum efficacium, ſeu permiſſionis peccati inducitur à Scoto, & expectatur: etſi enim ex ea ſcientia, & poteſtate pro illo ſecundo ſigno ſibi adſtante ad determinandum ſe ad alterutrum pro illo ipſo ſigno non cogatur Deus, ſed poſſit determinationem ad poſterius aliud ſignum abſolute differre, aſt cum pro illo ſecundo ſigno poſſit abſolutè determinare ita factum cenſere debet in quæſtione de facto, ni ex reuelatione, aut incommodo Theologico (quæ hic abſunt) de ſuſpenſione pro illo ſigno, & dilatione determinationes ad ſignum poſterius nobis conſtiterit: ne fruſtra per plura ſigna factum admittamus, quod per pauciora fieri de facto potuit admittatur: immo vero cum poſitiua prædeſtinatio aliquorum ad efficacem gratiam pro illo ſecundo ſigno, atque non ſolum præciſiua omiſſio poſitiuæ ſimilis prædeſtinationis erga reprobos, ſed & negatiua (vt iam ex eius doctrina oſtendam) à Scoto admittatur: iam in negatione gratiæ efficacis reprobis determinatio voluntatis diuinæ pro illo ſecundo ſigno admittitur: quid ergo obeſt, vt circa eiuſdem gratiæ efficacis negationem pro eodem ſigno ſecundo poſitiua determinatio fuerit.

5. Secundo

Digitized by Google

5 Secundo decretum hoc permiſſiuum peccati, ac ſubinde ſignum illud tertium (quod illi decreto concipiendo inſeruit) ex doctrina Scoti eiuſdem impugnatur. Docet enim ex duabus negationibus diuinorum decretorum erga gloriam & gratiam efficacem reprobi eiuſque quas in primo, & ſecundo ſigno poſuit præuideri à Deo lapſum reprobi perſeueranter: ergo ante illud tertium ſignum negatio gratiæ efficacis abſoluta ſupponitur futura: ea enim non ſuppoſita nequit lapſus abſolute, & permanenter futurus eſſe, ac præuideri. Inde infero vlterius: ergo nequit à Deo concipi poſterius natura decretum permiſſiuum peccati pro ſigno tertio; probatur conſequentia. Omne decretum de obiecto quouis deſiderium illius obiecti, & actiuum eſt: ergo repugnat decretum de obiecto aliquo quod anterius ad ipſum decretum abſolutè futurum abſolute ſupponitur, atque à Deo præuidetur. Patet conſequentia, quia deſiderium omne eſſentia ſua fertur in obiectum ſuum, vt fiat futurumque ſit, quod anterius ad ipſum factum futurumque abſolutè neque eſt nec præuidetur: nequis enim quod præhabet atque abſolute futurum ſupponit vlterius, & poſterius; vt fiat, futurumque abſolutè ſit niſi inſipiens deſideret: ergo. Atqui negatio abſoluta auxilij efficacis (quod eſt obiectum voluntatis, ſeu decreti permiſſiui peccati omnium, & Scoti ſcientia) futura abſolutè eſt in, & ex ſecundo ſigno negatiuæ reprobationis, ſeu liberæ omiſſionis prædeſtinationis, & voluntatis conferendi gratiam abſolutam reprobo: ergo implicat concipi haberique à Deo pro ſigno poſteriori tertio decretum permiſſiuum peccati, ſeu negationis auxilij efficacis, quæ anterius ex omiſſione illa libera, ſeu negatiua reprobatione ab auxilio omni efficaci in ſecundo, & ex ſecundo illo ſigno abſolutè futura ſupponitur, atque abſolutè à Deo præuidetur. Dices, omiſſionem illam voluntatis efficacis conferendi reprobo auxilium efficax non eſſe rigoroſam omiſſionem liberam, ac deliberatam, quare nec reprobationem negatiuam pro illo ſigno habitam, ſed ſolam ſuſpenſionem voluntatis conferendi, vel non conferendi auxilium efficax reprobo, vt pro eo ſigno mere præciſiue ſe habeat Deus, determinatione omni libera voluntatis ſuæ, ſiue poſitiua, ſiue negatiua tam circa auxilium efficax, quam circa eius negationem ad tertium naturæ ſignum reſeruata, vt fieri poſſe n. 3. & 4. dicebamus. Cæterum cum ex prouiſione pura voluntatis liberæ circa auxilium efficax, eiuſque negationem, nequeat negatio auxilij efficacis, quare nec reprobi abſolutus, & permanens lapſus adhuc tanquam ex partiali medio, aut principio inadæquate deduci, male Scotus docuiſſet, ex duabus illis præciſiuis tantum negationibus, ſeu omiſſionibus prædeſtinationis ad gratiam efficacem, & ad gloriam etiam in conſortio decreti ſui permiſſiui peccati, lapſum reprobi abſolute & permanenter futurum deduci atque abſolute ſere à Deo præuideri, Scoti ergo explorata ſententia in duobus primis ſignis non ſolum omiſſionem electionis ad gratiam efficacem, & ad gloriam, ſed deliberatam omiſſionem electionis vtriuſque, ſine qua nec gratia efficax, nec gloria obtineri conſequente poſſibilitate, & poteſtate queat; ac proinde reprobationem negatiuam in primis illis ſignis conſtituit: quare nequit pro eius doctrina euaſio omiſſio tantum præciſiua pro illis ſignis tentari. Porro Baſſolus, & Scotiſtæ omnes ita Scoti Præceptoris ſententiam referunt, & ſectantur, ac Thomiſtæ, quibus eam placuiſſe retulimus, Peſantius q. 23. citat. a. 7. d 4. n. 4 & alij apud noſtrum Ioannem Præpoſitum eadem q. 2. 3. dub. 4. n. 111. §. *ſecunda ſententia* vbi Scoti ſententiam hanc immerito tribuit noſtro Soario 2. de concurſu Dei. c. 5. §. *Tertia obiectionis occaſione* & 1. p. lib. 5. de reprobatione c. 5. imo addit Soarium. c. 4. n. 5. admiſiſſe poſitiuam nolitionem eligendi aliquos ad gloriam, & ad gratiam efficacem anterius ad ipſorum demerita abſolute præuiſa. Deceptus autem valde deceptus eſt: ſiquidem Soarius conſtanter docet vbiuis, & ibi Deum ex inefficaci ſalutis reprobi intentione pro omni ſigno anteriori ad electionem mediorum ſufficientium tantum pro reprobo, atque eius demerita abſoluta, cum ad efficacia media pro eo eligendo abſolute liberum, & expeditum eſſe; cum tamen deliberata omiſſione anteriore eligendi ipſum ad gratiam efficacem, & ad gloriam, ſiue negatiua reprobatione (& multo magis poſitiua nolitione vtriuſque electionis) vtriuſque electionis anterius ad ipſas & demerita reprobi impos abſolutè & omnino impeditus eſſet.

CERTAMEN III.

In quæſtione efficaci reprobationis à gloria reprobi de facto concluſio prima.

1 NVllum reprobum excludit de facto Deus à gloria voluntate efficaci ante eius demerita abſolute præuiſa: ac ſubinde nec ea efficax & antecedens à gloria excluſio, reprobationis eius à gratia efficace cauſa eſſe poteſt ex parte Dei. Ita expreſſe. S Thomas. in cap. 8. ad Roman. in ea verba: *quos præſciuit* & in cap. 9. lect. 2. fine q. 6. de verit. a. 2 ad. 9. ſer. 3. contra gent. c. 161. vbi Ferrara Caietan. 1. p. q. 23 a 5. §. *ad* 4. & fine. 5. *Aduerte* vbi reprobationem à gloria ſolius iuſtitiæ actum proprium eſſe docet, ac reprobi demerita abſoluta, neceſſario ſupponentem. Viguerius. inſtitution Theologicar. c. 10. §. 8. Catherinus. 2. de prædeſtinatione, Orantius. 3. locor. catholic. c. 9. Stapleton. in cap. 9. ad Roman. verſu. 30. ex noſtratibus, Granado excepto omnes Valētia. 1. p. q. 23. parte poſter. de reprobat pu. 3. Molina ibidem. a. 5. concl. 1. Vaſq. d. 95. c. 4. 5 & 9. Soar. locis citatis, & 2. de auxil. c. 5. n. 5. & 6. ac lib. 5. c. 2. n. 4. c. 3. concl. 1. c. 6. n. 8 Becanus. 1. p. c 15. q 3 concl. & poſt tract. de prædeſtinat. & reprobat. c. 16. q. 1. Bellarminus de gra. & libero arbit. c. 16. §. *iam vero* 2. de amiſſione gra. c. 12. Herize cita. d. 33. Leſſius de prædeſtinat. ſect. 6. c. 5. & 6. Petauius c. 1 dogmatum Theologicor. lib. 9. c. 10. Montæus. 1. de electione ad gloriam fine Ioan. Præpoſitus ſupra n. 112. Faſolus etiam ſupra, Arriaga etiam ſupra ſubſect. 3. Quiros. t. 2. de Deo vno. tract. 6. d 17. ſect. 2. n 6. Bruicz. de Montoia de prædeſtinat. d. 16. ſect. 16. n. 11. & ſi typorum errore huic noſtræ, & ſuæ concluſioni & probationibus ſuis videatur in terminis aduerſus hiſce verbis. *De facto Deus ad permittendum peccatum originale, & ad permittendum primum peccatum hominis iuſte mouetur ex intentione efficaci oſtendendi iuſtitiam punitiuam.* Quibus hæc contradictoria immediate ſubnectit; *ſed primus præcognoſcit peccatum abſolute futurum, & dependenter ab hac cognitione vult efficaciter oſtendere iuſtitiam punitiuam.* omiſſum ergo typis fuit *non* præponendum verbo *mouetur* partis primæ ne concluſio tota in terminis implicet, ac probationibus eius ab authoritate ſubiunctis aperte aduerſetur. Pro ſua hac & noſtra concluſione citat præter relatos patronos Magiſtrum in 1. d. 40. c. vlt. Aureolum ibi. a. 1. & d. 41. a. 1. & Gregor. ibi. q. vn. a. 2. ad. 4. ac ibidem Heruæum, & Maiorem Henricum quodl. 4. q. 19. quodl. 5. q. 5. quodl. 8. q. 5. Sotum. in c. 9. ad Roman. digreſſione de prædeſtinat. pag. 277. Syluestrum in confiatorio Driedonem. 1. p. concordiæ liberi arbitr. cum prædeſtinat. c. 4. quos & alios à ſe relatos d. 15. ſect. 16. *tertia opinio*, ac n. 14. & 15. pro ſexta opinione, pro præſenti refert concluſione, quibus adde Scotum cum tota ſua ſchola, qui licet reprobationem negatiuam à gloria peccati reprobi abſolutæ futuritioni, eiuſque præuiſioni natura anteriorem in Deo admittant, poſitiuam vero anteriorem abſolutæ futuritioni, & præuiſioni fuiſſe conſtanter negant: deinique cunctis memoratis adde Gamachæum de prædeſtinat. c. 12. §. *vltima reſtat quæſtio.* Hacher. 1. p. 4 23. d. 4. concl. 5. & alios iam memorandos.

2. Porro cōcluſio hęc de facto cōtra voluntatem efficacem excludendi reprobum à gloria antecedenter ad eius demerita abſoluta, atque eorum abſolutam præuiſionem, & reprobationem à gratia efficace, ex fine oſtendendæ ſuæ iuſtitiæ punitiuæ in reprobos, vel prædiuitis miſericordiæ prędeſtinatos, (imo ex quouis alio fine ex quo haberi à Deo abſolute poſſit contradictorie decertat. Prima eius probatio ex Theologorū, totque ſcholarum conſenſu, & authoritate deſumitur. Maxime, cum ex eis proximo

ſeculo ſapientiſſime, accuratiſſimi dogmatum fidei examinatores defenſoreſque ſtrenuiſſimi, & acerrimi, non vtcumque probabiliorem ſed fidei dogmata concernentem iudicent, ne ſine grauibus cenſuris affirmatiuam abire patiantur. Catherinus eam vocat *Horribilem, & pias aures verberantem, ſummoue Auguſtinum eam deteſtari, vt impiam. lib. 6. Hypognoſticon.* Orantius de ipſa ait. *Quæ eſt Caluini & Bezæ & aliorum hæreticorum noſtri temporis.* atque eam *Deum confingere atrocem, & ferocem.* Stapletonius. *Hanc fuiſſe exsecrabilem ſenſum Caluini Deum iniquitatis, & in iuſtitia arguentis.* Vigerius ſupra c. 10. verſu 2. *repugnare cum diuina iuſtitia.* Qualterus ſæculo 17. ſuæ chronolog. anno 1600. c. 7. *hanc fuiſſe Sibrandi hæreſim referente Vuorſio.* Bellarminus *Caluiniſticam* appellat, vti & Becanus cita. q. 1. vbi quatuor propoſitionibus doctrinam Caluiniſticæ prædeſtinationis ad gloriam proponit. Quarum prima, & ſecunda prædeſtinationem ſeu efficacem deſtinationem vnius ad vitam, & alterius ad mortem in Dei conſilia meritis, demeritiſue, ac præuiſioni eorum anteriorem amore Dei arbitrio, & libito habitam docent. Tertia vero, & quarta propoſitiones ex eis efficacibus deſtinationibus præparari ac diſponi media, quibus alter æternam vitam, alter vero æternam mortem infallibiliter incurrat. Deſtinationis vero ſeu prædeſtinationis ad gratiam, & gloriam, ſeu ad mortem & infernum voce, non quidẽ mediorum efficacium ad alterutrius conſecutionem, ſed alterutrius efficacem intentionem ex qua mediorum præparatiua voluntas tam efficacium quam ſufficientium tantum, meritaque ac demerita abſoluta poſterius natura prouenianT. Torro item. 1. opuſc. Theologicor. eandem Caluiniſticam prædeſtinationem ad vitam vel mortem æternam intentione illa efficaci alterutrius merita reprobi, demeritaue abſoluta prædeſtinati, & reprobi antecedente, & ex qua medio cum alterutro fine intento infallibiliter connectenda à Deo amentur, & proueniant contineri ſeptem Caluiniſtarum hac de re propoſitionibus adhibitis explicatius adhuc propoſuit. Soarius citatus præfatam efficacem Dei voluntatem excludendi reprobos à regno, & gloria ſua ipſorum abſolutis demeritis, ac præparationi ſubinde mediorum ſufficientium tantum ad eorum ſalutem anterius à Deo habitam *improbabilem, & alienam à ſana doctrina* cenſuit. Herize etiam *nulli Catholicorum illius defenſionem permittendam eſſe* docuit. Demum Scotus præfatis omnibus anterior in 1. d. 41 q. vn. verſu *ſecundum probatur* eiuſmodi efficacem voluntatem Dei de excluſione reprobi à gloria eius abſolutis demeritis anteriorem fore cenſuit crudelem.

3. Graues haſce affirmatiuæ ſententiæ cenſuras, ex grauiſſimis Doctoribus retulerim, vt negatiuæ noſtræ cõncluſioni authoritatem, quæ ex eis deſumi poſſit conciliem. Earum ſane pondus dupliciter eleuare contendit Arriaga cita d. 39. ſect. 1. ſubſect. 2. n. 11. Primo quia poſſe Deum abſolute futura, & præuiſa reprobi demerita velle efficaciter illum à gloria, etiam in pœnam, atque ex affectu iuſtitiæ vindicatiuæ excludere probabile ipſe putauerat ſubſect. 1. 6. 5. *Primo non poſſe,* & §. *Hinc infero.* Cẽſuræ autem præfatæ *crudelitatis, iniuſtitiæ, horribilitatis, atrocitatis, ferociæ, impietatis* in eam Dei voluntatem, non ſolum in eam de facto habitam, ſed etiam in eam poſſibilem cadunt ſiquidem non minus Deo repugnat impia, attrox, ferox, crudelis, & iniuſta voluntas poſſibilis, quam actualis cum tamen communi etiam Theologorum ſententia, & noſtra ſtatuta cert. 1. contra ipſum Arriaga abſque vlla ex præfatis nota poſſit Deus ante cuiuſuis rationalis creaturæ abſoluta demerita præuiſa eius à gloria excluſionem æternoſque cruciatus (dummodo in pœnam delictorum non ſit) efficaciter velle. Secundo cenſuras in Caluiniſticam prædeſtinationem ad mortem, non ob intentionem illam efficacem excluſionis à gloria reprobi abſolutis demeritis anteriorem, ſed ob præfinitionem materialis peccati in Caluiniſtica reprobatione contentam cuius à Thomiſtica præfinitione materialis peccati diſcrimen non examinat: verum, (vt à poſtremo ordiar.) Doctores præfati, duas illas voluntates efficaces Caluiniani erroris ſeorſim recenſentes ſeorſim etiam confutant, & propriis vnicuique cenſuris carpunt: & datis quidem excluſiuam reprobi à Deo eius demeritis anteriorem, (de quo nunc) & ex qua ad materiale peccati præfinitio proueniat Primum autem nil ponderis ab authoritate prædictis cenſuris imminuit. Etenim, vt voluntas illa de facto admiſſa impia, feroxque eſſet ac iniuſta, ex adiunctis de facto circumſtantiis, ac non ex intrinſeca eius natura, & eſſentia poſſet prouenire, quæ proinde poſſent abſolute ab eiuſmodi voluntate abſolute ſeparari, ac deſiterent; quare ex eis defectibus in voluntate, quæ de facto eſt, non infertur omni Dei voluntati circa obiectum idem conuenire debere, quandoquidem abſque eiuſmodi circumſtantiis circa obiectum idem haberi à Deo voluntas abſolute poſſet, quod autem ex adiunctis, & circumſtantiis, quibus de facto eiuſmodi voluntas haberetur eos defectus de facto habita incurreret quos Patres, Doctores aiunt incurſuram non autem de ſeſe, ac natura ſolum ſua ſpectatam concluſionis probationes, & toto decurſu quæſtionis dicenda ſatis oſtendent.

4. Prima ac præcipua noſtræ concluſionis probatio petenda eſt ex impoſſibilitate intentionis efficacis, ſiue voluntatis punitiuæ reprobante eius abſoluta demerita præuiſa ex fine iuſtitiæ ſuæ vindicatiuæ per eius à regno & gloria ſua excluſionem, & æternis cruciatibus addictionem: ea enim impoſſibilitate ſtatuta, negatiua concluſio de facto ineuitabiliter, vt patet infertur. Sed tamen nunc argumentum hoc non perſequor; tum quia de eius voluntatis impoſſibilitate ſtatuenda certandum nobis erit, à cert. 5. tum quia concluſio præſens, non ſolum anteriorem de meritis voluntatem efficacem punitiuam intentiue per eius à regno excluſionem ſed omnem aliam quamuis ex quouis alio fine à Deo poſſibilem, ex iure ſupremi ſui Dominij in omnem, etiam rationalem creaturam, de facto à Deo excludit, quare ex punitiuæ ſolum voluntatis anterioris ad merita abſoluta reprobi impoſſibilitate ex parte ſolum, non autem concluſio tota probatur. Probatur ergo primo. Quia admiſſa adhuc eius voluntatis excludendi gloria reprobum ad eius demerita abſoluta anteriori ex quo velis fine poſſibilitate. Dei tamen bonitati, miſericordiæ, benignoque ipſius in creaturas rationales Dominio debetur, vt niſi ex reuelatione, Patrumne diuino Spiritu afflatorum communi, conſtantique ſententia ita ſe erga rationales creaturas gerere Deum credi nec debeat, nec poſſit atqui ita ſe Deum erga illas nullo ſcripturæ, aut Patrum teſtimonio, nedum conſtanti, & communi ſententia, conſtat, ſed potius oppoſitum: ergo nullatenus id à nobis aſſeri debet, aut poteſt. Maior probatur: quia id quod extra, ordinariam expertamque Dei prouidentiam vſumque dominij in creaturas rationales diuini, extraordinario fundamento opus habet, vt aſſeratur de facto euenire: quemadmodum, vt aliquid aſſeratur de facto contingere, quod extraordinariam Dei prouidentiam, & vſum dominij ſui in creaturas irrationales, & naturales cauſas, & effectus vniuerſi: v. g. ignem fornacis Babylonici tres pueros non cremaſſe ni nobis ex ſcripturæ teſtimonio conſtaret aſſeri à nobis non poſſet, quia extra ordinariam Dei prouidentiam, vſumque dominij ſui in naturales cauſas expertum eſt: atqui voluntas illa excludendi rationalem creaturam à gloria efficax & eius de meritis abſolutis anterior, etſi ex aliquo fine, & iure dominij ſui ſit Deo abſolute poſſibilis, eſt tamen extra prouidentiam ordinariam & communem vſum benignum, ac beneficium, vt expertum Dei erga rationales creaturas, atque ex Dei bonitate, & propenſione ad benefaciendum ſuis creaturis præſumendum à Patribuſque, & ſcriptura commandatum verbis illis quibus ſæpe *ſentire de Domino in bonitate iubemur,* ergo, vt ea voluntas credi in Deo aſſerique debeat, aut poſſit extraordinario fundamento ſcripturæ, conſtantiſue & communis Patrum ſententiæ opus erit. Minor primi ſyllogiſmi, ac ſimul ſecundi, probatur, quia nullo ſcripturæ, vel Patrum teſtimonio (nedum communi horum conſenſu) conſtat Deum ita ſe erga creaturam aliquam rationalem de facto gerere conſtat, imo vero oppoſito modo ſe erga rationales omnes creaturas gerere de facto Deum conſtat ex ſcriptura, & Patribus frequentiſſimis, vt patebit ex ſolutione eorum, quæ ab aduerſariis inducuntur, & aliis irrefragabilibus, quæ reliquis noſtris argumentis adducemus.

5 Probatur Secundo. Deus de ſeſe, & ante abſoluta reprobi demerita non ſolum vere, & ſerio, ſed & ardenter ipſius ſalutem vult, vt ex ſcriptura, & communi, conſtantique Patrum monſtrauimus controu. 4. d. 4. q. 2. à cert. 2. ergo

Digitized by Google

1. ergo. eius excluſionẽ à gloria,& ſalute de ſeſe atq; ante abſolutam demeritorum poſitionem,& præuiſionem efficaciter nec vult de facto nec amat. Probatur conſequentia. Etſi enim voluntas inefficax obiecti cuiuſuis, cum efficaci voluntate negationis eius compoſſibilis abſolute ſit, neutraque proinde inferat negationem alterius in eſſendo; at in denominando illum, qui vtramque habet voluntatem, voluntas efficax negationis obiecti præualet impedit inefficacem, vt illum volentem abſolute obiectum idem denominet, ita vt efficaci voluntate de oppoſito, & contradictorio obiecti inefficaciter ſolum voliti, inefficax eius volitio non ſolum nequeat ipſum abſolute volentem illud denominare, ſed nec ipſa abſoluta ipſius voluntas, ſed conditionata, & velleitas ſolum cenſeatur, & nominetur, vt patet in mercatore volente efficaciter & proiiciente merces in mare, vt imminentem mortem euadat, quas tamen inefficaciter, ſunt etiam & ardenter conſeruare, ac retinere deſiderat, & tamen non à deſiderio hoc ardenti inefficaci tamen, volens abſolute illas ſeruare, ſed potius à voluntate efficace illas in mare proiiciendi volens abſolutè illas proiicere denominatur, & aſſeritur: atqui Deus abſolutè eſſe volens reprobi cuiuſuis ſalutem denominatur, atque ab ſcriptura,& cunctis Patribus de ſe atque ante abſoluta illius demerita præuiſa dicitur: ergo efficax voluntas Dei de ſe & ante reprobi demerita abſolutè præuiſa de negatione ſalutis de facto à Deo abeſt. Confirmatur vrgentius. Non ſolum ita abſolutè volens reprobi ſalutem, ſed abſolutè nolens eius mortem ab ſcriptura, & Patribus dicitur Deus. Sapient. 1. Ezechiel. 18. & 33. 2. Reg. 14. Tobiæ c. 3. Oſeæ. 13. Matth. 18. & 23. ad Roman. 7. ac. 1. ad Timoth. 2. & 2. Petri c. 3. & alibi ſcripturarum ſæpe. Ea vero teſtimonia voluntatem abſolutam (vt minimum efficacem Dei de ſeſe, atque anterius ad reprobi demerita, abſoluta præuiſa ex eius morte atque à vita æterna excluſione, negationeque æternæ ſalutis expreſſe negant, & affirmanti aduerſariorum ſententiæ contradicunt: ecquid enim expreſſiuſue velle propriorue, atque abſolutè talis voluntas mortis, & negationis vitæ & ſalutis reprobi eſſe poteſt, quam efficax de eius morte, & negatione ſalutis, & vitæ æternæ voluntas? confirmatur ſecundo, quia eis locis magis potiuſque, quam reprobi mortem, eius vitam, & ſalutem æternam velle de ſeſe. Deus dicitur. vnde etſi cum vitam, tum reprobi Deum de ſeſe velle, contra verba eorum teſtimoniorum prima, admittamus, æternam tamen mortem reprobi Deum de ſeſe efficaciter non velle euidententer deducitur. Etenim vitam, ſalutemque æternam reprobi inefficaciter ſolum velle de ſe Deum dogma Catholicum eſt: cum euidens de ſe ſit magis vnumquemque velle id, quod efficaciter vult, quod vult ſolum inefficaciter.

6. Probatur tertio ex ſtata Patribus & Theologis diſtinctione volũtatũ Dei in prædeſtinationis ac reprobationis rationalium creaturarũ negotio ſcilicet in voluntatẽ antecedentem, & primariam, ac beneplaciti Dei de ſeſe, & quæ nullam ex nobis, vitioue noſtro occaſionem ſumat vel motiuum, ſed è Dei ſolum natiua propenſione naſcatur, & in voluntatem Dei ſubſequentem,& ſecundariam, eamque ex nobis, noſtroque vitio ortum ducat, illudque ſubſequatur. Et primam quidem vitæ, & ſalutis æternæ noſtri omnium ſolummodo eſſe in Deo fatentur, ſecundam vero de æterna noſtra morte nonniſi poſt demerita noſtra præuiſa, ac proinde ſubſequentem eſſe in Deo admittunt. Chryſoſt. ſerm. 1. in epiſt. ad Epheſ. & Hom. 3. in Geneſ. vbi. *Propter hoc etiam creaturam hanc omnem produxit, & nos formauit, non vt pereamus, nec, vt puniendos nos tradat: ſed vt ſaluet.* Damaſcen. dialo. contra Manich. verſ. fin. & 2. de fide c. 29. verſ. fin. quod ita concludit. *Non ad puniendos nos plaſmauit; ſed, vt efficiat nos bonitatis ſuæ participes, vt bonus; peccantes autem puniri vult, vt iuſtus.* Conſonat rationi diſtinctionis Auguſtin. de ſpiritu, & litt. c. 33. longe ab init. Hieronym. ad id Malach. 1. *Filius honorat patrem*, & ad id Ezechiel. 16. *Ergo & tu confundere* Epiphan. hæreſi. 66. Tertullian. exhortat. ad caſtit. poſt init. confirmatur vtraque ratio proxima elongamini & ad tempus multum perditiſſimorum etiam hominum tolerantia diuina frequentiſſima toties que in ſcripturis ſacris commendata. Niſi enim eorum pœnitentiæ ex ardenti ſalutis eorum deſiderio ac ſe illum, & bonitate ſua præconcepto locum, ac tempus faceret Deus, nullatenus eos tandiu ſuſtineret; imo vero, ſi anterius ad reprobationem ipſorum ab efficace gratia, & peccati permiſſionem voluntate efficaci eos à regno excluſiſſet, voluiſſetque æternis cruciatibus mancipare morte inducta illico, ac peccarent primũ eorum peccatum finale etiam foret cui ſtatim æterna damnatio executiua ſuccederet, vt quid enim plura exceptanda ad id exequendum quod anterius etiam ſibi de meriti tanti motiuum efficaciter à Deo volitum à Deo fuit vnum in huius argumenti confirmationem locum Pauli ad Roman. 9 producam in quo multum præſidij adeſſe ſibi aduerſarij arbitrantur. *Quod ſi*, inquit, *Deus volens oſtendere iram, & notam facere potentiam ſuam, ſuſtinuit vaſa iræ apta in interitum*, &c. Si enim voluntas oſtendendi iram efficax præſertim peccatis eorum eſſet anterior, ſtatim atque vaſa in interitum apta peccato primo ſe effecerunt iram morte & temporali & æterna ſimul inducta magis oſtenderet; ſuſtinuit autem, quia poſterius ad contumacem peccandi perſeuerantiam, qua ſe iræ vaſa conſummata fecerunt, ſubſequentem iræ, & vindictæ ſuæ efficacem voluntatem, non vero anterius conceperat. Ita Chryſoſt. h. 16. ad caput & verba recitata *Quoniam vero longanimitate illa ad reſipiſcentiam* iuxta Dei vtiq; volũtatẽ] nõ vtebatur Pharao, ſed ſe ipsũ apparabat in irã; nõ dum ſcilicet a Deo conceptam] *vſus eſt illo Deus ad correctionem aliorum ſumpta, quam meruerat pœna. Non enim vult Deus ad eum modum ſuam ipſius potentiam notam facere, ſed magis alia ratione: nimirum, vt proſit, & benefaciat.* Oecumenius ad locum eundem. *Apparatus ad interitum: id eſt, ad hoc addictus, & præparatus, vt perire oporteret: manifeſtans, quod ipſe iræ Dei cauſa eſſet ſuæque ipſius perditionis. Nec enim Deus cauſa eſt malorum, ſed quiſque ſe ipſum vas efficit iræ; quemadmodum, & vas benignitatis, & miſericordiæ. Ita Pharaoni non Deus, ſed ipſius malitia fuit cauſa, vt pateretur, quæ paſſus eſt.* Conſonat Rupertus ad eum locum, & ſubiicienda argum. 4.

7 Arguo quarto ex coactione, qua Deus ad peccatorum vindictam inuitum ſe à nobis trahi potius quam venire ſignificat, nec ſine dolore, lachrymis, gemitibus trahi. Dedimus in hanc ſententiam ex ſcriptura & Patribus controu. 4. d. 4. q. 3. à cert. 2. pauca ideo memoranda ex illis hic erunt. Bernardi ſcilicet illa ex ſerm. 5. in natali Domini. *Ex ſe ſumit materiam, & velut ſeminarium miſerationis: Nam, quod iudicat, & condemnat, nos eum quodam modo cogimus.* Atque idcirco ait, *miſericordiarum, & non iudiciorum Patrem* merito nominari. Nazianz. orat. de plaga grandin. ſub Med. *Miſſa facta ira, quæ ipſius naturæ aduerſatur, miſericordiam quæ ipſi naturæ ineſt amplectitur. Ad illam enim à nobis vi pertrahitur. Ad hanc ſuapte natura fertur. Igitur non, niſi coactus, percutiat*, &c. Saluianus ad id geneſis *clamor Sodomorum* &c. à Deo illos punituro dictum tantumdem valere ait, ac ſi diceret *non fuiſſe voluntatis ſuæ, vt perderet, ſed quod ipſi extorſerint, vt perirent.* In quam ſententiam, 1. de prouidentia poſt med. & lib. 4. poſt initium plura eaque luculentiſſima, ſcribit. Chryſoſt. Hom. 67. in Ioan. illud videns ciuitate fleuit ſuper illam ita in eandem ſententiam expendit. *Hæc dicit ſcriptura, vt noſtra cauſa deſeri nos, & nobis ipſis perditionis noſtræ authores eſſe demonſtret. Deus autem non modo nos non dare reliquere, & punire vult, ſed quoties punit, inuitus punit.* Ex his autem tribus Dei (vt cadere in illum poſſunt) affectibus, coactionis, quæ inuitus, triſtitiæ, ac doloris vehementis, fletu, & lachrymis ſolum in nobis explicari, nec ſatis expleri, quo dolens ad reprobi peccatoris ſupplicia æterna præſertim, punit. efficaciſſimum contra efficacem Dei voluntatem excludendi reprobum à gloria æternisque cruciatibus addicendi, eius abſolutis demeritis anteriorem argumentum deſumitur. Etenim nemo ad eius, quod anterius de ſeſe, atque efficaciter voluit, executionem venit inuitus, nec de eius executione, & euentu triſtatur, nedum ad gemitus vſque, & lachrymas dolet, ſed gaudet potius, fruiturque rei adeo vehementer deſideratæ poſſeſſione, vt experientia, & exploratа & cunctis, etiam hebetioribus, horum affectuum natura patet. Ergo vel non adeſt Deo de ſeſe, atque anterius ad reprobi demerita abſolute futura, & præuiſa, efficax voluntas illum excludendi à gloria, æternisque cruciatibus (ex quo

velis ſine mancipandi, vel crocodyli, vt aiunt in morem plorat, quos de ſeſe, ac ſuopte ingenio, & voluntate perdit, ac ſubinde eſt hominum aſerrimus illuſor, atque omni circulatore fallacior, quæ ſunt blaſphema.

8. Id verò illuſionis, & circulationis peſſimæ vitium toties Deus incurrere deprehenditur, quoties ad ſe, ſuamque gloriam omnes vocat verbis illis *Venite ad me omnes*, &c. reprobos etiam, quos tamen anterius à ſe ipſo, & gloria ſua efficaci volũtate habet amotos. Tunc etiam, cum dominica oratione verbis illis *adueniat regnum tuum*, vt ipſum enixe oremus, nos omnes hortatur. Tunc etiam, cum omnibus gloriæ ſuæ regnum indiſcriminatim in præmium proponit, & promittit. ſiquidem anterius ad plurium abſoluta demerita (reprobiorum ſcilicet) præpoſitæ promiſſæque in præmium gloriæ aſſecutio ex ea efficaci voluntate eos excludendi à gloria facta eſt ipſis impoſſibilis, ac ſubinde de re impoſſibili & chimerica, & omnino illuſoria ipſis erit gloriæ in præmium propoſitio, atque promiſſio. Neque vero illuſio hæc, & circulatio vitabitur ſi dicas, Voluntatem illam efficacem excludendi reprobos à gloria anteriorum quidem abſolutis reprobi demeritis eſſe, ſed tamen propoſitione, & promiſſione gloriæ in præmium eſſe natura poſteriorem. quare pro eo promiſſionis ſigno poſſibilem abſolutè etiam reprobis eſſe, nec de re impoſſibili promiſſionem. Etenim illuſionis, & circulationis complementum adſequens proxime naturæ inſtans differs, non autem illam à Deo aufers, vt patet. Argumentum quintum contra affirmantem ſententiam ex euerſione diuinæ libertatis ad habendam voluntatem executiuam donandi gloriam meritis abſolutis, ſiue ob abſoluta reprobi merita reprobi petendũ eſt: quod euaſionibus argumenti alterius ab euerſione libertatis, & meriti reprobi, vt ob illud poſſit ipſi glora à Deo donari minimè patet: quamuis eas etiam ſimus deinceps præcluſuri: ſexto, Deum reproborum ſaluti maligne inſidiari conuincitur dum ex ea excludendi illos à gloria, & addicendi eos cruciatibus æternis anteriore efficace voluntate, quænam efficacia media ad ſalutem, & quæ inefficacia ſint perquirit, ac deprehendit, atque ex ea ſcientia abſis efficacia efficaciter remouet, & inefficacia (tametſi abſolute ſufficientia) quibus certò, & infallibiliter à gloria in tartarum ruent, idque ex efficaci vtriuſque mali intentione, & voluntate prouidet ipſis: ita enim fieri neceſſe eſt vt eorum à gratia efficaci ex efficaci voluntate excludendi eos à gloria proueniat. Ecquid enim amplius ad malignas ſaluti reproborum inſidias & vtriuſque mali præparationem adeo requiritur? Probatur rurſus abſurdi huius illatio, quia non aliunde probatur Deum ſaluris prædeſtinatorum ſatagere, quam quia ex intentione ſalutis ipſorum, & ſcientia efficaciæ mediorum efficacia media, inefficacibus neglectis, eis eligi, diſponit, ac procurat: quod ſi efficacia intentionis gloriæ ipſorum ex qua efficacia illa media à Deo eligantur præparenturque, ac diſponantur prædeſtinatis requiratur, voluntati, ſeu intentioni excludendi reprobos à gloria, ex qua inefficacia media à Deo pro ipſis, eliguntur, præparantur, ac diſponuntur, efficacibus omnibus prætermiſſis, efficacia per aduerſarios aſſeritur.

9. Inde verò aliud contra affirmantem ſententiam abſurdum eſt procliue Deum nempe damnationis reprobi eſſe de facto authorem, tametſi reprobus ipſe ex parte ſua damnationis ſuæ ſibi author ſit. quod nunc omitto. Probatur abſurdum hoc primo à paritate & ratione eadem, qua Deus ſalutis, & gloriæ prædeſtinati author abſolute eſt, ac dicitur, tametſi prædeſtinato ad eius conſecutionem ſuas partes relinquat. Probatur ſecundo: ſi quis ſciens alterius præcipitium, ſi illac eat, atque ex ea ſcientia, & expreſſa efficaci, ex parte ſua voluntate ipſum vt illac eat dirigeret, præcipitationis illius cauſa, & author omnibus fatentibus, eſſet, tametſi ille alter & voluntate, & greſſibus ſuis præcipitationis ſuæ cauſa etiam, & author foret. Dixi Deum ruinæ in tartarum, caſuſque ſiue excluſionis à gloria Deum reprobo authorem cauſamque in affirmante ſententia fore; non autem inferri inde Deum peccati & amatorem eſſe, vt nonnulli arbitrantur. quia cõſequentiæ huius debilitas ex dictis d. proxima de peccati permiſſione in prædeſtinationis effectibus recenſenda facile deprehenditur. Omiſſo etiam ex ea anteriore, & efficace voluntate Deum manſurum determinatum antecedenter ad peccati perſeuerantis, & finalis reprobi permiſſionem, quod abſurdiſſimum reputant Recentiores; nos autem eam antecedentem Dei determinationem ad peccatum permittendum ex prædicatis Dei neceſſariis non proueniat, ſed ex libero aliquo voluntatis ſuæ actu nihil prorſus abſurdi continere oſtendebamus ibidem. Duo vero aduertenda hic ſunt. Primum argumenta præfata (ſicuti, & Patrum teſtimonia ſubiicienda) eandem prorſus vim contra affirmantem ſententiam, & pro negatiua noſtra habent, etſi pro eodem naturæ ſigno excluſio à regno, & permiſſio peccati, ſeu à gratia efficaci poſitiua reprobatio à Deo haberi aſſeratur, dummodo ante præuiſa abſoluta reprobi demerita ſit, vt tunc voluntas illa efficax excluſiua reprobi à gloria foret; tametſi reprobationis à gratia efficaci cauſa eſſe non poſſet, cum ad idem naturæ ſignum vtraque pertineret. Secundum eſt ſententiam noſtram non ſolum teſtimoniis, ſed diſcurſibus etiam ipſis Patrum hactenus probatam eſſe. deinceps autem teſtimoniis Patrum concluſionem de facto noſtram in terminis eſſe probandam. Plura congerunt Valentia citatus. § *Quarto probatur* Riez de Montoia, & præpoſitus citatis locis, quorum pleriſque promptam euaſionem video, quod de voluntate executiua damnationis reprobi, excluſioniſque à gloria, quam non niſi poſt merita eius abſoluta eſſe Catholice aduerſarij fatentur: & quamuis ad Patrum mentem ea interpretatio non ſit, ad germanam tamen interpretationem eorum admittendam non ita facile trahi aduerſarij poterunt nolentes, & inuiti. firmioribus ergo, etſi paucioribus, Patrum teſtimoniis agendum nobis contra aduerſarios erit, vt ex Patribus concluſio noſtra in terminis ipſis, atque omni diſcurſu ſemoto probetur. In iis forte numeranda imprimis videantur Proſperi teſtimonia plura, quæ quia diſcurſu egent nonnullo, vt aduerſarios conuincant pro ſecunda concluſione ſtatuenda cert. 4. opportunius reſeruantur: tametſi indirectè primam hanc concluſionem ſatis probet, vt eo loco clarebit.

10. Primo ergo Auguſtinus in prædeſtinationis, & reprobationis negotio communis Magiſter epiſt. 105. ait. *Quærimus prædeſtinationis cauſam, nec inuenimus; reprobationis autem cauſam quærimus, & inuenimus.* Vbi reprobationem à gloria intelligit; reprobationis quippe ab efficaci gratia adæquatè ſumptæ, ex parte reprobi adhuc cauſa nec eſt, nec inuenitur: ſicut inuenitur reprobationis à gloria: quare eam ſolum reprobationem à gloria eſſe Auguſtinus aſſerit, quæ poſt abſoluta reprobi demerita eſt, & executiua ab aduerſariis vocatur, intentiua illa efficaci, & anteriore reprobi demeritis, & cuius ex parte reprobi cauſa nec eſt, nec inuenitur, ſicuti nec ad prædeſtinationem ex parte prædeſtinati, relegata omni reprobatione à gloria, quæ ex reprobi demeritis non ſit. Fuſius adhuc 6. Hypognoſt. ſub initium in eandem ſententiam ſcribit *Quia vero iuſtus, & miſericors Deus, præſciuſque futurorum ex hac damnabili maſſa, non perſonarum acceptione, ſed iudicio æquitatis ſuæ, quos præſcit, miſericordia ſua gratuita præparat, id eſt prædeſtinat ad æternã vitam; cæteros autem pœna punit: quos ideo punit, quia, quid eſſent futuri præſciuit, non tamen ipſe fecit, vel prædeſtinauit puniendos.* Iterum ſub libri med. ſcribit. *Tenenda eſt inconcuſſa huius diſputationis regula, quæ diuinis teſtimoniis claruit: peccatores, antequam eſſent in mundo, præſcitos eſſe tantum, non prædeſtinatos* peccatores, ſiue ad peccatum; *pœnam autem eis prædeſtinatam, ſecundum quod præſciti ſunt. Paruulos quoque non renatos prædeſtinatæ pœnæ eſſe obnoxios, qui præſciti ſunt non propriis voluntatibus, niſi tantum in Adæ peccato, quod traxerunt naſcentes, & in hoc manentes, ſoluerunt tempus vitæ præſentis.* Proſper ad obiectiones Vincentianas reſponſ. ad vndecimam. Ait *ad prædeſtinationem eius nihil aliud referri poteſt, niſi quod aut ad debitam iuſtitiæ retributionem, aut ad indebitam pertinet gratiæ largitatem.* Anterior autem meritis reprobi efficax voluntas, de ipſius à gloria excluſione, nec ad gratiæ largitatem indebitam ſpectat, vt patet, nec ad retributionem, iuſtitiæ retributionem demeritorum quæ antecedit, cum non niſi anterioribus demeritis abſolutis præcedentibus iuſtitiæ debitæ retributio eſſe poſſit. Agit vero de prædeſtinatione vniuerſim

ſumpta

ſumpta ſiue ad gloriam ſiue ad eius denegationem, & æternos cruciatus, vt ex immediatè antecedente textu conſtat. Qui ſic habet. *Nec illam* (reprobi) *animam nequiter, turpiterque victuram, ad hoc, vt taliter viueret præparauit, ſed talem futuram non ignorauit: & de tali iuſte ſe iudicaturum eſſe præſciuit*. Quibus contexuit. *Atque ita ad prædeſtinationem eius*, &c.

11. Eadem vniuerſali ſenſu de prædeſtinatione agens ad capitula Gallor. reſponſ. ad cap. 14. aiebat. *Prædeſtinatio Dei ſemper in bono eſt, aut ad retributionem iuſtitiæ, aut ad donationem pertinens gratiæ*. & reſponſ. ad. 2. obiectionem ex Vincentianis. *Quod multi pereunt, pereuntium eſt culpa; quod multi ſaluantur ſaluantis eſt donum, vt enim reus damnetur inculpabilis eſt iuſtitia Dei*. Conſonat Fulgentius 1. ad Monim. cap. 5. ad 7. c. 13. & 14. & c. 17. init. quæſtionem proponit: *an idcirco iniquos ad ſupplicium iuſte prædeſtinauerit, quia eorum mala opera, licet futura præſciret, non tamen ipſe prædeſtinauit, vt futura eſſent*. cui affirmatiue reſpondet, probatque vſque ad c. 24. vbi verſus med. hæc addit. *Oſtenſurus itaque Deus, quid reddendum præſciuerit, & quid donandum: prædeſtinauit illos ad ſupplicium quos à ſe præſciuit voluntatis malæ vitio diſceſſuros; & prædeſtinauit ad regnum, quos ad ſe præſciuit miſericordiæ præuenientis auxilio redituros, & in ſe miſericordiæ ſubſequentis auxilio eſſe manſuros*. Quibus ſolam deſtinationem ad malum ſiue priuatiuum, ſiue poſitiuum æternum reprobi poſt eius abſoluta demerita abſolute præſcita in Deo eſſe ſicut Auguſtinus, & Proſper, aſſeruit. Beda, lib. quæſtionum. q. 11. med. *Non eſt in diſpoſitione Dei, quemadmodum peccator peccet. Sed tamen cum ſciat eum peccaturum mortem ei præordinauit*. Non vtique antea. Inferius *prauitatem noſtram ab æterno malam in conſpectu Dei præſentauit: Deus illam ad mortem æternam deſtinauit*. Poſterius ſcilicet, non anterius ad præſcientiam noſtræ prauitatis, Concil. Valentinian. ſub Lothario imperat. c. 3. *Confitemur prædeſtinationem electorum ad vitam, & impiorum ad mortem. In electione tamen ſaluandorum miſericordiam Dei præcedere; in damnatione autem periturorum* (ſcilicet prædeſtinatione ad mortem, vt dixerat) *meritum malum præcedere iuſtum Dei iudicium quia Deus ſua prædeſtinatione*, ad vtrumuis, *ea tantum ſtatuit, quæ gratuita miſeratione, aut iuſto iudicio ipſe erat facturus*. Quibus expreſſe deſtinationem reprobi ad mortem, quæ poſt abſolute præſcita eius demerita non ſit aperte negat: quare executiuam aſſerit, intentiuam vero reiectat, inferiuſcule vero eidem ſententiæ inſiſtens ait. *Pœnam ſane malum meritum eorum* (reproborum) *ſequentem, vti Deum, quia omnia præuidit, præſciuiſſe, & prædeſtinaſſe, quia iuſtus eſt iudex*: non aliunde nec titulo alio, quam iuſtitiæ ſuæ exercendæ, quæ demerita eorumque præſcientiam abſolutam plane ſupponit.

CERTAMEN IV.

Negatiua etiam reprobatio à gloria reprobi abſoluta demerita antecedens Scotica ablegatur.

1 SIt ſecunda in quæſtione de facto concluſio. Reprobatio Scotica negatiua reprobi à gloria demeritis abſolutis eius anterior in Deo non eſt quare nec eius à gratia efficace reprobationem ex parte Dei antecedit. Certe concluſio hæc adeo frequens & expreſſa apud ſcripturam, Patres, & Theologos non eſt. Eam vero docet expreſſe noſter Ioan. Præpoſitus ſupra n. 114. verſu *dico ſecundo*. Atque à Proſpero etiam non ſemel expreſſam animaduerti. Ita enim ſcribit reſpõſione 3. ad capitula Gallor. *quod huiuſmodi* (homines reprobi) *in hæc prolapſi mala ſine correctione pœnitentiæ defecerunt, non ex eo neceſſitatem pereundi habuerunt, quia prædeſtinati non ſunt* (ad gloriam, vt ex ſtatim aduexis hiſce claret) *ſed ideo prædeſtinati non ſunt, quia tales futuri ex voluntaria præuaricatione præſciti ſunt* vtique abſolute, nam conditionate non eſſe tales futuri ſed obſecuturi, æque ac præuaricaturi ſub aliis auxiliis præſciti ſunt, vt patet, quare præſcientia præuaricationis cõditionata ſcientia ſub aliquo auxilio cauſa vt non prædeſtinarẽtur tam ad gratiã, quam ad gloriã cauſa in eis nõ magis fuit, quã nõ fuit in prædeſtinatis de quorum conditionata præuaricatione ſub auxiliis aliquibus ſcientia etiam conditionata Deo adfuit. Cum autem abſolutæ præuaricationis reprobi pereuntis ſcientia ſolam prædeſtinationem in mortem, ſeu reprobationem à gloria, ſiue poſitiuam, ſiue negatiuam per omiſſionem deliberatam, nec ſolum præciſiuam pro naturæ priori, ſed abſolutam non prædeſtinandi, ac eligendi reprobum ad gloriam poſſit eſſe antecedens: & Proſper aſſerat abſolutam præſcientiam præuaricationi reprobi eſſe cauſam negationis prædeſtinationis ad gloriã ſeu reprobationis negatiuæ, perditionis neceſſario qua pereunt, non autem negationem prædeſtinationis neceſſariæ eorum eiuſmodi negatione inducẽdæ ſaltem conſequẽte neceſſitate negationem prædeſtinationis ad gloriã, ſiue reprobationẽ negatiuã Scoticam demeritis reprobi anteriorẽ reiicit expreſſe. Si enim daretur, verum abſolutè eſſet reprobum perire, & neceſſario, neceſſitate ſaltem conſequente, perire, quia prædeſtinatus ad gloriam non eſt, falſum vero ideo eius prædeſtinationis negationem, & defectum eſſe, quia præuaricationis abſolutæ ea negatione poſterioris abſoluta præſcientia Deo adfuit.

2. Sententiam hanc Proſperi contra reprobationem Scoticam iterum lego apud eundem ad obiectiones Vincentianas reſponſ. 12. vbi hæc habet. *Quia præſciti ſunt caſuri non ſunt prædeſtinati; eſſent autem prædeſtinati, ſi eſſent reuerſuri, & in ſanctitate, ac veritate permanſuri*: vbi de prædeſtinatione ad gloriam, eiuſque negatione, ad quas ſolum abſoluta meritorum, vel demeritorum eligendi, aut prædeſtinandi, ac non prædeſtinandi, ſeu non eligendi ad illam poteſt, vt proxime dicebamus inſeruire. Nec præſtat ſi dicas, Proſperum loqui vtrobique de electione ad gloriam, eiuſque negatione executiuis, non de priori, præſertim, negatione electionis, ſeu reprobatione negatiua priori natura, & quaſi intentiua: imprimis enim cum propoſitiones Proſperi negatiuæ ſint, non eſſe ſcilicet prædeſtinatos ad gloriam reprobos, quia ſunt præuiſi præſcitique perſeueranter caſuri, ac præuaricaturi; atque negatiua propoſitio vniuerſalis ſit, & quidquid poſt ſe inuenit deſtruat, remoueatque à ſubiecto vnum è duobus neceſſario ex ſentẽtia hac Proſperi infertur omnem ſcilicet prædeſtinationem ad gloriam, eiuſque oppoſitam negationem contradictoriam ante præuiſa merita, etiam intentiuam contra aduerſarios negaſſe; vel quod verius, ac æque contra aduerſarios eſt, ſolam reprobationem negatiuam, ſiue negationem prædeſtinationis & electionis ad gloriam poſt præuiſa abſolute reprobi merita in Deo agnouiſſe, ac proinde ea negata propoſitionibus, & teſtimoniis datis omnemque Deo, de facto ſaltem, adeſſe iudicauit negaſſe, quod ſolum ſecunda hac concluſione contendimus. Atque eadem ratione præcluditur euaſio eadem propoſitioni alteri Proſperi teſtimonio primo contenti; *Non ex eo neceſſitatem pereundi habuerunt, quia prædeſtinati non ſunt*, noſtræque ponderationi excludenda eſt, ſi adhibeatur. Tertia concluſionis huius ſecundæ ac primæ etiam & poſtrema ab authoritate, & efficax (etſi ab authoritate negatiua) probatio ſit: quia nullibi ſacræ paginæ, aut patrum anterior meritis, aut reprobationi à gratia efficace reprobatio eius à gloria, ſiue poſitiua, ſiue negatiua, alterutriuſue aſſertio vero ſimilis legitur vt è teſtimoniis aduerſariorum germana interpretatione, & ſolutione inferius ſubiiciendis clarebit: in quæſtione autem de facto eorum etiam quæ Deo poſſibilia ſunt, eſſe tamen, vel non eſſe abſolute poſſunt eſſe determinate de facto, abſque vllo ſcripturæ, & Patrum fundamento non niſi temere. ac pure diuinatorie aſſeretur, vt mittam, nec reprobationem à gloria ſiue poſitiuam ſiue negatiuam per merita vero mala reprobi de facto punitiue, & ex iuſtitia vindicatiua in pœnam executiue deneganda poſſibilem Deo eſſe, vt q. 4. oſtendemus.

3. A ratione probatur ſecunda hæc concluſio contra reprobationem de facto negatiuam à gloria abſolutis reprobi demeritis, eiuſque à gratia efficace reprobationi anteriorem, argumentis omnibus, quibus reprobatio-

nem poſitiuam efficacem, & eiuſdem anterioritatis ad demerita abſoluta reprobi, eiuſque ab efficace gratia reprobationem reiecimus cert. 3. à num. 5. Siquidem negatio prædeſtinationis ſeu electionis reprobi ad gloriam, nec ſola præciſio electionis illius pro ſigno illo, ſed libera, ac deliberata pro ſigno illo anteriori ad reprobi demerita electionis illius abſoluta omiſſio efficax eſt, & neceſſario connexa cum negatione electionis ad gloriam pro quouis ſigno & poſteriori naturæ ſequente, atque electioni eius efficaci ad gloriam neceſſariæ, vt gloria abſolute à reprobo obtineatur, contradicens & repugnans ne duplex contradictorius ſimul in Deo abſolute admittatur, tametſi pro diuerſis ſignis naturæ ex quorum diuerſitate contradictio nec vitatur, nec emollitur: quare ex illo anteriori ſigno deliberatæ illius omiſſionis electionis reprobi ad gloriam, ſeu Scoticæ reprobationis negatiuæ, quam impugnamus gloria reprobi eſt impoſſibilis, non minus, quam ex poſitiua eius à gloria efficaci & ita anteriore reprobatione, ex qua impoſſibilitate argumenta contra poſitiuam efficacem anteriorem de meritis reprobi reprobationem ab eo numero inſtructa procedebant, quare ea quiuis facile contra negatiuam hanc reprobationem traducet, quin nunc ait ſe, & inutiliter repetantur. Secunda concluſionis probatio (quæ etiam facit pro concluſione prima) à ratione ſit, quam n. 3. fine attigimus, quia vtraque reprobatio anterior a gloria ex iuſtitia punitiua non ſolum executiua, ſed & intentiua anterius ad reprobi demerita eſt impoſſibilis. vnde à negatione poſſibilitatis ad negationem exiſtentiæ obiecti, & de facto eſt ineuitabilis conſecutio. Tertio denique concluſionem vtramque de facto à ratione probo, quia alterutra à Deo de ſe ſe admiſſa durius multo diriuſque in ſalutis, ac perditionis æternæ hominum ſegerere cum hominum Republica Deum: ſiquidem de ſeſe, nullis reproborum demeritis ſpectatis, plures à Deo homines reprobos, quam ſint prædeſtinati à ſalute æterna efficaciter, & infallibiliter, amittenda de facto excluſiſſet, nemine mque ex adeo paucioribus prædeſtinatis ante eorum præuiſa merita efficaciter gloriæ mancipaſſet. Quod ſi adeo nonnullis durum videtur Deum de ſe nulliſque ſpectatis reprobi demeritis tot eius generis homines à gratia efficace de facto reprobaſſe, vt inde erroris ſui anſam Pelagiani, ac Semipelagiani ſatis ipſis magnam, & firmam deſumpſerint, & tametſi ea reprobatione locus merito, & demerito contra eorundem errorem à Patribus, & Doctoribus Catholicis oſtendatur, adhuc tamen ad ſecreta Dei iudicia recurrendum humiliter nobis eſt vt à fidei dogmatibus hiſce non recedamus, nec dirius quam ipſum deceat agere, nobiſcum Deum iudicemus: quid ergo de anteriori prorſus tot hominum reprobatione alterutra nulla operum ratione habita, & ſpectata, quam defendere fidei dogmata non cogunt, imo nec leuiter fundant dicendum erit, vt arctiori, multoque duriori in ea difficultati ſatisfiat ni noſtras Theologicas Doctrinas voluntariis inanibuſque myſteriis velimus replere.

4. Apparentius aduerſariorum fundamentum ſumitur ex 9. ad Rom. vbi de illis prædeſtinatorum & reproborum typis Iacob, & Eſau dicitur: *antequam quidquam boni egiſſent, aut mali, Iacob dilexi Eſau autem odio habui*, Quare non ex demeritis, ſed ex me ipſo. Verum ibi de reparatione à gratia efficace ſolum, non à gloria, imo neque ex intentione adhuc inefficaci excluſionis reprobi eſſe ſermonem, & de prædeſtinatione ſeu præparatione prædeſtinati efficaci ad efficacem gratiam ſolum directe, etſi indirecte ad gloriam inefficaciter ſolum ipſi præintentam ſermonem eſſe oſtendimus ex contextu, & Patribus, d. t. quare extra rem præſentem eſt. Nec aptius quòd ſoli Dei arbitrio quorumdam electionem in vaſa miſericordiæ, & aliorum in vaſa iræ Paulus tribuat, atque exemplo figuli partem maſſæ luti eiuſdem in vaſa honoris & partem aliam im vaſa contumeliæ pro ſuo libito effingat. Neque illud cuius vult miſeretur, & quem vult indurat: nec illud, *non volentis neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei*: Nec plura quæ ex Patribus ad præfata loca tumultuario congerunt aduerſarij. Ea ſiquidem omnia de prædeſtinatione, ſeu præparatione efficacis gratiæ gratuita abſque ipſorum meritis præuiis pro prædeſtinatis, & reprobatione ab illa reproborum aperta ſunt, vt citato etiam loco, & aliis controuerſiæ huius è contextu, & Patribus, ac ſcholaſticis monſtrauimus: non autem de electione ad gloriam immediate & directe, ſeu directa reprobatione ab illa: quare ea omnia ad rem præſentem perperam adduci, inducique manifeſtum eſt. Sed notatum tamen pro his, & ſequentibus teſtimoniis velim, ex eis nullum pro negatiua ſcotica reprobatione ſono adhuc tenus, afferri poſſe: cum omnia de poſitiua Dei voluntate excludendi reprobos ab efficaci gratia, vel (vt aduerſarij volebant) à gloria expreſſa, ſono ipſo vocum ſint proinde Scoticam reprobationem negatiuam, tametſi maiori in Deum ſpecie pietatis ſubtilitateque Theologica inductam, nullam tamen in ſono adhuc litteræ occaſionem vel fundamentum habere certum mihi eſt.

5. Inſtant vero aduerſarij ex illis eiuſdem capitis noni verſu 17. verbis Dei ad Pharaonem. In hoc *ipſum excitaui te, vt oſtenderem in te virtutem meam*: quibus ex intentione Dei potentiæ ſuæ oſtendendæ in Pharaone duriſſime puniendo à Deo præhabita ipſum vel condidiſſe, vel etiam ad tantam regiam poteſtatem, qua Dei præceptis obſtinato reſiſteret, ac reſiſtens Dei potentia vinceretur, euexiſſe Deum videtur ſignificari: ac proinde erga obſtinatiorem ſaltem reprobum quemque (cuius figura Pharao fuit ita ſe Deum gerere, Deum eo loco ſignificatur, reſpondet ex aliis, quos non improbat Ruiz, voluntatem quidem illam dure à Deo puniendi peccata Pharaonis ante eorum imo & eius abſolutam futuritionem non eius ſolum, ſed permittendi ipſius peccata, ſimulet eandem fuiſſe: quare nec reprobationis à gratia efficaci cauſam fuiſſe. Sed vero id ſatis aduerſariis nonnullis recentioribus ita pro ſua ſententia diſcurrentibus foret: ac inſuper de facto admiſſa voluntate Dei, ex ſe ſolum ipſo punitiua antea abſoluta demerita, & exercitam obſtinationem Pharaonis, quod hæc anterior permiſſiuæ peccati voluntati fuerit, vt reliqui aduerſarij volunt, & connaturalius, & textui videtur conformius: vnde ipſis ad figuratam in Pharaone perditorum hominum à gloria, & à gratia efficace reprobationem conſequentia eſt procliuis. Neganda igitur eſt omnis Dei de ſeſe voluntas puniendi peccata, & obſtinationem Pharaonis temporalibus illis ſuppliciis, ante abſolutam peccatorum, & obſtinationis eius futuritionem, & præuiſionem. Imo vero aſſerendum Deum ex eo textu, & contextu, tantum abſuiſſe ab ea anteriori peccatis abſolutis Pharaonis de ſuppliciis illis ipſi infligendis efficaci voluntate, vt plurimis ab eo abſolutè, & obſtinate admiſſis ante eorum augmentum & obſtinationis conſummationem, eam efficacem duriſſime illum puniendi voluntatem non conceperit, ſed ex voluntate potius ipſius ad reſipiſcentiam reuocandi, in qua eo vſque perſtitit Deus ipſius pœnitentiam, & mediis vocationibus, & leuioribus malis inflictis ſufferentia multa tentauerit. Vt ex illis Pauli verbis. n. 22. *Quod ſi Deus volens oſtendere iram ſuſtinuit in multa patientia vaſa iræ* ſatis claret, & docent Chryſoſt. Æcumen. recitati cert. 3. n. 7. & Theophylactus eadem verba. Confirmatur ex Paulo ad Romanos. 2. vbi Pharaoni ſimiles obſtinatos ad pœnitentiam, cum ex Dei bonitate, qua multis etiam eorum peccatis prouocatus patientia multa deſiderio ſalutis ipſorum inſiſtens reſipiſcentiæ, tempus locum, & oportunitatem ipſis facit, hortatur, cum è poſtremæ iræ & vindictæ Dei, ſi in obſtinatione perſiſtant ab ea deterret his verbis, *An diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & longanimitatis contemnis? An ignoras, quod benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? ſecundum autem duritiam tuam, & impœnitens cor tuum theſaurizas tibi iram in die iræ*, &c. Sed quid valet illud, *vt oſtenderem in te* ni præintentum finem à Deo ſignificet. Reſpondet docte profundus noſter, & eruditus Vaſq. dicit. c. 7. n. 39. euentus minime intenti futuritionem quæ ea particula frequenter in ſcriptura denuntiatur, vt illis Iſai. 6. & Lucæ 8. *Vt videntes non videant, & audientes non intelligant*, ac pluries.

6. Denique opponunt illud ſap. 12. *Neque Rex, neque Tyrannus in conſpectu tuo inquirent de iis, quos perdidiſti*

tum

cum ergo ſis iuſtus, iuſtè omnia diſponis: ipſumque qui non debet puniri condemnas, & ex t-rum æſtimas à tua virtute, per gloriæ excluſionem, & æternam damnationem, aduerſarij intelligũt: quia cum dominium tuum in creata omnia ad omnem earum vſum Regum creatorum dominiis & poteſtatibus ſuperius à Deo ſit & infinite excellens, de hominum ipſis etiam ſuo modulo ſubditorum, & quantumuis innocentium perditione æterna etiam agere tecum ex iure, & poteſtate nequeunt: imo vero in eorum perditione iure tuo illo ſupremi in illos dominij, & poteſtatis veris, ac iuſte perdis, ex eo quippe ſit vt tuum illos quantumuis innoxios perdendi libitum pro lege iuſtiſſima delatum perditione habenda ſit. Miror textum hunc, eique ſubiunctam ponderationem ſerio à Theologo ſano pro affirmante ſententia produci. Primo, quia ea lectio textus, etſi ex aliquot latinis codicibus olim haberetur; id tamen, apertus amanuenſium errore contigit, correctumque proinde fuit, in vulgatæ correctione à Sixto Pa. 5. facta, & edita ex qua ita legendum præſcribitur. *Et eum, qui non debet puniri, condemnare exterum* (id eſt extraneum & alienum) *æſtimas à tua virtute.* Fuit autem errori amanuenſium ſumma in præſenti facilitas notata à noſtro Vaſq. cit. c. 7. §. *ex variis opinionibus*, ſcilicet mutando verbi *condemnare*, r. in ſ. quo errore, ni e. reliquo r. adderetur nullum ſenſum, vtcumque, reddi ea clauſula poſſe, cum videretur, r. illud additum eſt: atque textus vitiatus ponderationi, & argumento præfatis locum apud minus rigidos Theologos, minuſque ſcrupuloſos, religioſos textum pro ſuis cogitationibus correptores fecit. Eius autem lectionis vitium, & ponderationis infirmitas, è toto capitis contextu & intento oſtendendum nobis ex inſtituto hic erit, vt appareat quanto iure correctus hic textus à Sixto. 5. fuerit in Vulgata à ſe correcta & emendata: ea ſiquidem correctione anterioris vulgatæ non adhibita totius capitis cohærentia deficeret; imo textui toto, & intento capitis textus ille aduerſaretur. Vt mittam modo, quam vane, & arbitrario aduerſariorum ponderatio, condemnatione, & extraneitate nimirum à Dei virtute intelligi excluſionem perditorum, ſiue reprobationem à gloria. Illud etiam: quod ea ponderatio verba illa, *cum ſis iuſtus iuſte omnia diſponis*, quæ de iuſtitia vindicatiua delictorum aperta, & expreſſa ſunt, de iuſtitia ex iure, & poteſtate dominij, non autem iuriſdictionis, in homines quos perdit interpretetur: Mitto demum textum, ita lectum, & intellectum, non de intentiua efficaci anteriori de meritis perditione reproborum, ſed de executiua contra aduerſarios, & dogma Catholicum probare, vt ex verbis ipſis patet.

7. Venio ad capitis intentum, & contextum totum quibus vitiata ea ratio, & ponderatio contradicunt. Intentum capitis ſic eius initio proponitur. *O quam bonus, & ſuauis eſt Domine Spiritus tuus in omnibus!* cuius bonitati, ſuauitati, & benignitati in creaturas omnes ſuas oſtendendæ ex his quæ in hoc mundo efficit totum caput impenditur, imo ex his, quæ in ipſas videtur exercuiſſe ſupplicia duriora, vt iam videbimus. Et quæ ergo Dei bonitas, ſuauitas benignitaſque Dei eſſet innoxium prorſus à gloria efficaci voluntate excludere, atque æternum dominij ſui ſupremi in ipſum iure, & titulo ſolo? certe ius ſuum, citra culpam, non autem benignitatem, & ſuauitatem ſuam erga illum exerceret, vt de ſe patet: ergo lectio illa, & aduerſariorum ponderatio, & ratio inde petita intento capitis aduerſantur. Sed toti etiam eius contextui repugnant. Illico enim, ſic probat, *ideoque eos, qui exerrant, partibus corripis, & de quibus peccant, admones, & alloqueris, vt relicta malitia credant in te Domine.* Scilicet quia præ ſuauitate & benignitate ſua in manibus etiam peccatoribus conſummatis (id valet verbum *exerrant*: ſermonis proprietate) magnaque ſupplicia meritis, partem ſupplicij ſolum iniungis, nec tam in pœnam, quam in correptionem & monitionem vt peccatis abſiſtant, reſipiſcantque ad pœnitentiã & fidem tuam, qui totus vel præcipuus ſaltẽ finis ea mala adhuc meritis leniora, infligendi, non autem eos affligendi, & puniendi tibi extitit finis, ſubditque exemplum immanium gentium idololatratũ terræ promiſſæ Hebræis incolarũ, quos cum bello, beſtiiſue diris ac virulentis, vel verbo ſolo ſuo ſimul ſemelque extermipare, ac perdere poſſet, quin pœna infandis ibi memoratis eorum delictis excederet, noluit inquit textus, *ſed partibus iudicans* (vt habetur n. 10) *dabas locum pœnitentiæ* benigna illa magnanimitate, & patientia longanimi, ac miſericordi, ex qua ſcilicet, ac ex te ipſo ſolum *nec timens aliquem*, (pergit textus) *veniam dabas*, quantum ex te erat, *peccatis illorum* reliquum pro tunc pœnæ remittens, *quis enim dicet tibi, quid feciſti? Neque enim eſt alius Deus, cui cura eſt de omnibus*: qui ſolus eo iure rogare te facti rationem poſſet, & exigere, *neque Rex, neque tyrannus*, quibus, æque ac cæteris dominaris. Cum *ergo ſis iuſtus iuſte omnia diſponis*, non alterius metu aſſue, ſi potes contextui huic lectionem illam vitiatam, & ponderationem tuam pro reproborum anteriori demeritis, efficaci excluſione à gloria intentiue, cui lectio vulgata correcta ſe ipſa, nullo ſtudio noſtro ſed vocum proprio ſono cohæret. Sicut & rationibus ſubiunctis. n. 16. *virtus enim tua iuſtitiæ initium eſt*: & quantumuis pœnam promptam, nulliſque inductis datis ſceleſtiſſimus quiſque mereat vt, & exigat, tamen *ob hoc quod omnium Dominus es, omnibus te parcere facis* ſuplicij dilatione ſaltem & n. 18. *Tu autem dominator virtutis*, id eſt non ſolum ad extra actiuæ ſed & ad intra ex honeſtate per liberos affectus à te exercendæ, *cum tranquillitate iudicas*, quia nullius moralis virtutis honeſtate raperis, *cum magna reuerentia diſponis nos*, nec proteris, perdiſque vbi primum id meremur, vt exemplo erga immanes, & ſceleſtiſſimas gentes illas oſtenderet: ſubdit autẽ textus Spiritu S. dignam tantæ, tamque benignæ patientiæ & diuturnæ ſufferentiæ Dei rationem. *Subeſt enim tibi cum volueris poſſe*: quo ſcilicet erga illa abutentes obſtinatos, finaliterque impœnitentes pro libito vtens, non euadant indemnes, ſed diriſſime, & æterne puniti: reliquo vero capitis fideles Hebræos, atque in eorum perſona Chriſtianos, ne peccatis, ſuppliciiſque temporalibus quandoque adeo affecti animum deſpondeant, ſed hæc diuinæ, non tam vindictæ, & iræ, quam correptionis, & adhortamenti diuini ad reſipiſcentiam loco reponant, ac benignam in eis malis infligendis Dei erga ipſos diſpoſitionem recognoſcant, quam erga nefarias etiam gentes exercitam viderunt: cuius bono, qui penes ipſos demum eſt, vſu bonum tandem eorum malorum ac fæliciſſimum exitum de Dei erga ipſos benignitate ſperent. Quibus omnibus correcta lectio, noſtraque concluſio cohæret, alia vero vitiata ratioque inde & concluſio affirmans aduerſariorum toto diſſidet cœlo, ac plane repugnat.

8. Textus huius literam profusè à Deo ediſſerui, atque exenteraui, non quidem, vt oppoſito vitiato, rationique ex eo vitio ductæ ſatisfacerem, quibus vulgatæ correctione plene ſatisfieret: ſed vt exemplo hoc oſtenderem, quod aliis etiam ſæpe monſtraui: nempe valde tumultuario, & ſono à Doctoribus pure Scholaſticis, nec infimæ ſolum notæ, quibuis præcipue diſcurſibus, & ſubtilitatibus in re Theologica incumbunt, & innituntur ſcripturæ, & Patrum teſtimonia pro cuiuſque cogitationibus corripiantur, non modica, ſacræ ſcripturæ, & Patrum irreuerentia, & vitioſo Theologici ſui muneris neglectu cuius plane præcipua diſcurrendi, & definiendi principia ſcripturæ & Patrum teſtimonia eſſe debent, ſed tamen in re præſente laudandum merito eſt aliquorum ſtudium, & labor pro Dei erga nos exercita bonitate. Liranus & alij vitiato illo textu vtentes, innoxium, æſtimatione hominum punitumque, atque à Dei virtute, & benefica voluntate, non autem reuera extraneum, & punitum interpretantur vt de beato Iobo eius conciues plerumque cenſebant. Huic tamen interpretationi aperte aduerſatur verbũ *æſtimas*, quod Dei iudiciũ ſignificat. Alij melius, etſi nõ ſatis ad intentũ, & contextũ capitis conformes innoxium iudicio hominum non Dei qui eum puniebat intelligunt. Sed omnium optime, & Deo decentiſſime vitiatum textum (quo, & ipſe fuit vſus) interpretatus eſt 3. Moral. vt iuſtus ibi memoratus Chriſtus ſit, qui cum omnino innocens fuerit & prorſus impeccabilis, fuit tamen pro nobis ac ſi peccator eſſet oblatus à Deo ſuppliciis, crucique oblatus fuit, vt 2. Corinth. *eum qui non nouerat peccatum pro nobis peccatum fecit* ac ſubinde extraneus & peccator inde ab hominibus iudicatus in eo vero, & iuſtitia Dei, atque in nos amor, & ſuauitas, qua toto eo capite prædicatur, ſummopere enituit. Verum licet hæc interpretatio cum capitis intento tum

Digitized by Google

Dei decentiæ ingenioſiſſime conueniat cum reliquo capitis contextu diſcordat, vt ex dictis proxime facile apparet memoranda tamen cum honore fuit, ne tanti patris pietas, & ingenium illaudata maneret.

QVÆSTIO IV.

An reprobatio rationalis creaturæ efficax, & eius demeritis anterior natura, ex fine ipſam puniendi reprobationis à gratia efficace cauſa eſſe poſſit.

PRæfixo quæſtionis titulo dubium ad eos terminos redegi, vt illud de anterioris efficacis voluntatis ad reprobi demerita titulo ſolum dominij ſupremi Dei erga omnes rationales creaturas concipiendæ poſſibilitate à nobis in præſentiarum proponi arbitrari nemo poſſit, eam ſiquidem ante præuiſa, ſiue nullatenus præuiſa perituri de merito: poſſibilem Deo abſolute eſſe oſtendimus q. 4. cert. 1. ſed ſolum de poſſibilitate anterioris voluntatis efficacis, & intentiua puniendi reprobum ob eius abſoluta demerita poſteriori naturæ gradu abſolute futura à Deo concipiendæ, & ex qua ad reprobationem à gratia efficace, (de qua in præſenti) Deus progrediatur: de qua ſubtiliter à noſtris recentioribus diſputatur. Video tamen non nihil quæſtionis eſſe poſſe an ex ea voluntate excludendi hominem à gloria ſine vllis eius demeritis abſolute præuiſa à Deo vt poſſe diximus, abſolute concepta, ad deneganda illi efficacia auxilia ac ſubinde ad illius à gratia efficace reprobationem mereri, impellique Deus poſſit ac ſubinde & anterior reprobi demeritis & ipſius à gratia efficace reprobationi voluntas illa efficax eſſe queat? quam quæſtionem à nonnullis hic tactam preteri potius video, quam digno Theologico examine diſputari, vt conſtabit certamine poſtremo.

CERTAMEN I.

Aliorum ſuper quæſtione propoſita ſententiæ, & negatiua noſtra & communis deciſio.

1 POſſibilem eam efficacem intentiuè punitiuam voluntatem excluſionis reprobi à gloria eius abſolutis demeritis, & reprobationi eiuſdem ab efficaci gratia anteriorem, reprobationiſque huius cauſam abſoluta eſſe poſſe affirmant, ex iis qui de facto cauſam eſſe Deo aiunt, Doctores plerique. Ex noſtris vero, qui id de facto cordatius ex Patrum, & communiori longe ſcholaſticorum, vt vidimus, ſententia negant intentiuè punitiuam efficacem voluntatem reprobi de meritis, & reprobationi ab efficace gratia præcedere affirmant tamen de poſſibili Ruiz de Montoia cita. d. 16. ſect. 6 n. 29. §. *ſecunda conclusio* Granados, Arriaga d. 39. ſect. 2. ſubſect. 1. §. 1. circa med lineа. *Dico ſecundo*, & §. *hinc infero* vterque vero ſupponit ad eam voluntatem ſcientiam mediam eius directricem, ex qua reguletur ſupponi debere, nec niſi ita regulatam eſſe poſſibilem. Si enim ſola ſimplici intelligentia directus eam efficacem voluntatem intentiuam puniendi reprobum anterius ad abſoluta eius demerita præuiſa Deus conciperet fruſtrationis periculo, contra efficaciæ ſuæ prædicatum, & eſſentiam natura etiam ſua expoſita eſſet vel operum, ac demeritorum poſterius natura futurorum libertatem, ac ſubinde demeritum euerterent. Quid autem pro neceſſaria ſcientiæ mediæ præſuppoſitione, & regulatione ad poſſibilitatem intentionis efficacis puniendi reprobum anterius ad eius abſoluta demerita, & reprobationem concipiendæ hæc probent ex dictis in ſimili de intentione, ſeu electione efficace prædeſtinati ad gloriam ante eius merita abſoluta ſatis conſtat. Probant enim parum. Etſi enim ſcientia media de demeritis eam efficacem voluntatem excluſionis reprobi à gloria non dirigat, neque ad illam ſupponatur, ſed concernatur ſolum pro poſteriori ad ſimplicem intelligentiam de continentia aliquorum auxiliorum efficacium reſpectu reprobi in cumulo contentorum, ac Dei potentia, & ex qua efficacia omnia illi denegare poſita antecedente illa voluntate excludendi reprobum à gloria Deus teneretur, efficax hæc voluntas ſatis à fruſtrationis periculo liberaretur, quin iuxta horum doctrinā operis libertas, & eius defectu magis lædatur quam ſi ea voluntas per ſcientiam mediam præſuppoſitam dirigatur: ſiquidem non ſe ipſa, & mediis indifferentibus de ſe, atque extrinſecus efficacibus natura ſua coniungeretur in caſu vtroque, nec niſi mediis illis ex ſcientia media adhibitis effectum intentum obtineret, quod ad operum reprobi libertatem ſaluandam in horum Doctorum ſententia ſatis eſſet: vt de electione efficace ad gloriam ante abſoluta prædeſtinati merita philoſophabantur: ſed de hoc, & an aliunde ratio demeriti, ex voluntate illa efficace & antecedenti ipſa deficeret agemus certam poſtremo.

2. Dicendum nobis eſt voluntatem efficacem intentiuam puniendi, & excludendi reprobum à gloria in pœnam anterius ad eius abſoluta demerita, & reprobationem ab efficaci gratia à Deo haberi non poſſe, quare neque ex parte Dei cauſam eſſe reprobationis, de qua diſputamus, eſt omnium à nobis citatorum q. 4. cert. 3. n. 1. & 2. pro concluſione 1. in q de facto; & quamuis Patres pro illa recitati pro hac de poſſibili expreſſe, & in terminis non ſint, rationes tamen quas pro illa reddunt, hanc etiam probant, vt videre eſt duobus totis numeris vbi eos recitauimus: eam quippe conſtanter reddunt, vt eiuſmodi antecedentem reprobi demerita efficacem intentiuam punitiuam voluntatem de facto negent, quia in ea punitiua ante abſoluta demerita reprobi voluntate efficaci iniuſte ſe erga illum gereret de facto Deus innocentem adhuc efficaciter, & abſolute punire volens, & condemnans: atqui in omni prouidentia poſſibili id ipſum reperiretur: ergo in omni poſſibili prouidentia ea voluntas non minus Deo repugnat, quam ipſi repugnat iniuſta voluntas. Et repetenda hic ſunt Proſperi verba recitata ex reſponſ. 11. ad obiect. vincentianas illa in primis poſtrema. *Atque ita ad prædeſtinationem eius*) Dei ſcilicet erga homines ſiue ad gloriam, ſiue ad æternam pœnam; *nihil aliud referri poteſt, niſi quod aut ad debitam iuſtitiæ retributionem, aut ad indebitam pertinet gratiæ largitatem.* Si autem poſſibilis ſit voluntas illa efficax intentiuè punitiua nondum abſolute merentis pœnam, poſſet referri aliquid ad prædeſtinationem Dei erga homines reprobatiuam, quod nec ad gratiæ largitatem indebitam pertineret, neque ad debitam retributionem pœnalem, cum nondum male merito, nec debenti puniri pœna efficaciter tam priuatiua, quam poſitiua à Deo decerneretur, indeque prædeſtinatio reprobatiua ipſius tota inchoaretur contra Proſperum, qui eis verbis *nil referri poteſt* non executiuam voluntatem retribuendi pœnam inſonti, nec debenti, à prædeſtinatione erga reprobos omnino excludit. Illa etiam eiuſdem Proſperi reſponſ. 2. ad capitula Gallor. Memoranda ſunt. *Quod multi pereunt pereuntium eſt culpa; quod multi ſaluentur ſaluantis eſt donum vt enim reus damnetur inculpabilis eſt iuſtitia Dei*; quæ tamen in voluntate damnandi non reum culpabilis eſſet, implicitè inquit Proſper. Hanc vero ſententiam didicit ex Præceptore ſuo Auguſtino recitato n. 2. citato vbi punitiuæ reprobationi à gloria, & damnationi reproborum demeritorum abſolutam præſcientiam neceſſario præceſſuram, quia iuſtus iudex Deus eſt; cum tamen miſericors voluntas præparans, & prædeſtinās ſaluandos, ſemper eorū abſoluta merita antecedat vt aiebat teſtimonio 1. cui in ea differētia, & doctrina cōſonabat cōcilium Valētinianū nomine electionis ad vitā, & electionis ad mortē, vt vidimus ibi, & oſtēdimus vtrūq; agere de omni electione, & prædeſtinatione ad mortem, ſicuti

de omni

de omni electione, & prædeſtinatione ad vitam: ac proinde dum punitiuam voluntatem efficacem, quæ ſolum poſt abſolutè præuiſa demerita ſit admittunt, ne à iuſtitia, rectóque iudicis munere Deus deficiat omnem anteriorem abſolutis reprobi demeritis intentiuè punitiuam reprobi efficacem voluntatem Deo fatentur impoſſibilem.

3. Eidem concluſioni, & rationi, preſſius, & expreſſius adhuc inſiſtit Auguſtinus epiſt. 106 ante med. ſcribens. *Quemquam immeritum, & nulli peccato obnoxium ſi Deus damnare creditur* (non dixit punire, vt non ſolam executiuam ſupplicij voluntatem intelligas, ſed omnem, quæ punitiua, & pœnæ infligendæ ſit) *alienus ab iniquitate non creditur.* Huius vero adeo conſtanti apud Patres rationis ab abſurdo energia, & robur ex prima noſtra probatione à ratione conſtabit, effugiis cunctis aduerſariorum obturato, à ratione etiam præcluſis. Nunc audiatur concluſio noſtra in terminis, vt aiunt, ipſis ab Auguſt. recit. n. 2. cit ex lib. Hipognoſtic. *quos*, reprobos, *ideo puniet, quia, quid eſſent facturi præſciuit; non tamen ipſe fecit, vel prædeſtinauit puniendos*: prædeſtinaſſet autem procul dubio puniendos ſi anterius natura ad eorum abſoluta demerita, particula *præ* ſignificatum (nam præ durationis certè prædeſtinauit puniendos) voluntate efficace excluſioni à gloria, atque æternis cruciatibus in pœnam deſtinaſſet: quod cum de facto non aliundè quam ex diſſonãtia in ea Dei prædeſtinatione de facto illam deneget Deo, ipſi etiam denegat de poſſibili, cum nec vnde poſſit ea anterior voluntas diſſonantiam exuere quod vidit didiritque ex Auguſtino Beda teſtimonio ibidem à nobis recitato ex quæſtione illa 13. poſt med. vbi licet de facto etiam videatur ſonotenus locutus, aſt de poſſibili etiam loquebatur dicens. *Non eſt in diſpoſitione Dei*, id eſt indecens Deum diſpoſitio eſt, & impoſſibilis, *quo modo peccator peccet, ſed cum ſciat eum peccaturum mortem ei praordinauit*, id eſt prædeſtinauit: tunc enim, non prius, illam ei prædeſtinare decens, poſſibiléque Deo ſubindè eſt: in hoc tamen teſtimonio Bedæ aliud clauditur argumentum verbis poſtremis ſatis deſignatum. vt enim probet non eſſe diſpoſitionis diuinæ quomodo peccator peccet, ſubdit rationem verbis poſtremis, quia ante peccatorum eius abſolutam præſcientiam non prærordinauit, ſeu, quod idem eſt, non prædeſtinauit mortem æternam ipſius per gloriæ excluſionem, & æternos cruciatus; denotans diſpoſitionem quomodo peccator peccet, ſiue prædeſtinationem ad peccandum Deo etiam eſſe tribuendam, ac proinde præordinationem, ſeu prædeſtinationem reprobi ad mortem anterius ad demerita eius abſolutè futura, æque Deo repugnare, atque præordinatio, ſeu prædeſtinatio eius ad peccandum, cui prædeſtinatio ad mortem connectitur Deo repugnat: quod ipſum argumentum continetur, etſi non adeo explicitè continent verba proximè recitata Auguſtini: immò, & reliqua, tam eius, quam Proſperi, & Fulgentij hactenus recitata, in quibus omnibus ferè legitur Deum nec præparaſſe, nec prædeſtinaſſe malam reprobi vitam, ſed tale abſolutè præſcita illos morti, æternæ deſtinaſſe, & condemnaſſe: quia vtique ſi id anterius ad abſoluta eorum peccata egiſſet ad peccandum ipſos prædeſtinaſſet. Atque hæc quidem duæ conſtanter apud Patres rationes ſtatuendæ ex noſtro Theologico Scholaſtico munere in primis erunt: eius enim eſt quam Deo pleni viri, non ſolum concluſionibus, ſed & rationibus ſuis lucem monſtrarunt, omni noſtro ſtudio, & lucubratione ſequamur, vt maiori diſcurſus naturalis luce, vel explicatione donetur ne rudioribus, minuſve laborioſis lateat, ac ſubobſcuriore loco relicta, non ſatis percipiatur.

4. Ita ergo primam Patrum rationem ediſſero. Anterior illa de meritis abſolutis reprobi efficax ipſum puniendi excluſione à gloria, & inferni cruciatibus non ſolum eſt iniuſta negatiuè, ſiue non ex iuſtitia, vt aduerſarij etiam fatentur, ſed eſt etiam contra iuſtitiam, & iniuſta poſitiuè, quod aduerſarij mordicus negant, ex quocunq. fine alio illa habeatur: ergo eſt Deo repugnans, & impoſſibilis, conſequentia, ne ab aduerſariis quidem ipſis negatur, nec à ſano Theologo negari poteſt. Antecedens eſt recitatorum omnium Patrum: immo, & locorum ſcripturæ quos & hic, & q. 3, pro concluſione de facto dedimus: eſt item innumerorum Patrum, & Theologorum, qui voluntatum ſeu volitionum liberarum Dei omnium: quare, & poſſibilium ad prædeſtinationem, & reprobationem ſpectantium diuiſionem adæquatam tradentes in duo hæc membra diuiſerunt: ſcilicet, in antecedentem, ſeu quæ ex Deo ſolo, nullo arbitrij noſtri vſu ſpectato habetur, & ſequentem quæ arbitrij noſtri vſum abſolutum neceſſario ſpectat: atque omnem Dei punitiuam voluntatem ad ſecundum hoc membrum voluntatis ſequentis ſpectare conſonè, & conſtanter docent: quare quæ antecedens ſit anterior abſolutis demeritis efficax puniendi voluntas ſeu volitio libera Dei, vt Deo indigna, & iniuſta ac impoſſibilis ea diſtinctione à Deo relegatur: ſed quoniam res iam à ratione agitur, probatur à ratione antecedens. omnis, non ſolum effectus, ſed affectus etiam efficax præſertim puniendi eum, qui noxius non Deum abſolutè, & in actu ſecundo eſt, eſt contra ius, quod quivis, quandiu, & pro ſtatu, quo innocens, ſiue nondum nocens eſt, vt non puniatur, ac proinde eſt poſitiuè etiam iniuſtus: atque pro ſtatu priori naturæ ad abſoluta reprobi merita innocens, & innoxius, ſeu nondum nocens, & noxius eſt: ergo non ſolum effectus, ſed affectus etiam efficax punitiuus ipſius pro illo priori ſolum præuiſi, & inſpecti contra ipſius ius eſt, ac ſubinde poſitiuè etiam iniuſtus: cum autem affectus, ſeu voluntas illa efficax punitiua reprobi, pro illo priori, quo nondum abſolute nocens, noxiuſque præuiſus eſt à Deo habeatur, poſitive etiam, & contra ius illius habita erit, diſtinguunt aduerſarij maiorem: omnis affectus, efficax executiuus, concedunt maiorem: quia fertur in punitionem nondum noxij, & nocentis, tanquam in obiectum directum, quod quidem contra ipſius ius pro eo ſtatu, ac ſubinde poſitiuè etiam iniuſtus affectus eſt; omnis affectus intentiuus puniendi anterior abſolutis demeritis, & efficax negant maiorem quia eiuſmodi affectus intentiuus quaſi reflexus actus iuſtitiæ eſt, qui etſi ex parte actus ſubiectiue iuſtitiæ non ſit, quia in reum pro tunc, & pro illo priori non eſt, obiectiuè tamen, ſiue ex parte obiecti iuſtitiæ eſt, quia non vult reprobi punitionem pro illo priori, pro quo innoxius eſt, ſed pro poſteriori, pro quo noxius, & peccator abſolute erit, ac iuſtè pro debito executiuè damnabitur, ac punietur. Hac ſolutione in tuto ſe aduerſarij poſitos cenſent, quia nondum ab ea fuerunt excluſi: æſtimo autem illos excluſos hactenus ab ea ſolutione non fuiſſe non tam eius ſecuritate, ſeu inexpugnabilitate firmitatéque, quam impugnantium inertia

5. Contra: quia efficax, intentiua etiam, voluntas puniendi quempiam pro ſtatu quo nondum abſolutè reus, ac delinquens abſolutè eſt, & talis præuiſus, ſed talis eſſe ſolummodo poteſt illicita, & iniuſta poſitiue eſt iudiciariæ poteſtati creatæ: ergo etiam diuinæ. Negas conſequentiam: quia ea poteſtas coniuncta in Deo eſt poteſtati ſupremi dominij in omnem, quem ipſe velit, vſum rationalis creaturæ, ſecus iudiciaria poteſtas iudicis creati: contra tamen: quia efficax illa intentiua voluntas puniendi reprobum realiter formaliter à iudiciaria Dei poteſtate, ſiue à Deo qua ſupremus iudex rationalis creaturæ eſt adæquatè procedit, quin à iure ſupremi dominij in eaſdem creaturas, qua punitiua voluntas eſt adhuc inadæquatè poſſit realiter formaliter prouenire: quia qua ab eo iure dominij prouenit, nullam adhuc inadæquatam, rationem punitiuæ voluntatis habere poteſt: ſed prorſus materialiter ſe in Deo ad voluntatem illam qua punitiuam concipiendam habet: ſicut immenſitas omnipotentia, & reliqua, quæ Deo, eiuſque iudiciariæ poteſtati realiter identificantur; atqui qua à iudiciaria poteſtate voluntas intentiue etiam punitiua ante abſolutè futura, & præuiſa reprobi demerita illicita, & poſitiuè iniuſta voluntas eſt per te, vt in iudice creato fateris. ergo & in Deo illicita, & iniuſta poſitiuè eſt. Dices ſecundo: iudiciariæ poteſtati creatæ non licere voluntatem efficacem abſolutam executiuam intentiuam puniendi reprobum anterius tempore ad abſolutam exiſtentiam delictorum, tametſi futuritionis eorum præſcientiam abſolutam habeat, & tamen executiua etiam voluntas puniendi reprobum licitè: immò & ex iuſtitia haberi à Deo poteſt anterius duratione, nec ſola temporaria, ſed ex æternitate, immò nequit aliter à Deo haberi:

ergo quoad poſterioritatem delicti neceſſariam, ad licitum voluntatis puniendi non tenet paritas à iudiciaria poteſtate creata ad diuinam contra tamen quia ideo ad eam voluntatem executiuam etiam puniendi poſterior duratione abſoluta delicti poſitio expectanda à Deo non eſt, vt non ſolum licitè, ſed ex honeſtatè, & iuſtitia à Deo habeatur; quia, vt ais haberi à Deo in tempore, ac non ex æternitate minimè poteſt, cum nihil diuinum poſſit incipere: ac proinde ni ex æternitate haberi à Deo ea voluntas, & iudicium poſſit, haberi à Deo nuſquam poſſet: quare, & ipſi iudiciaria in rationales creaturas poteſtas periret, & voluntatis punitiuæ poſſibilitas, quam aſſeris. Tum etiam quia Deo, eiuſque præſcientiæ pro ſua licet determinata duratione præſens abſolutè delictum abſolute eſt, æquè ac, cum abſolutè in ſua duratione eſt: de quo ſcilicet eo tempore, vt obiecto licèt non cum eo tempore, vt diuini iudicii menſura à Deo iudicatur, eâque voluntas puniendi concipitur, vt oſtendimus t.1 de Deo vno contr.1. de Dei immutabilitate agentes, & controu 2. de futurorum præſentia in æternitate, quorum memoriam reticuimus, tom. hoc 2. controu. 1. ordine earum quæ de Deo vno ſunt: quarto hæc autem in creato iudice eiuſque poteſtate iudiciaria nec ſunt neque eſſe poſſunt: cum & iudicium ferre, & puniendi voluntatem habere in tempore poſſit, atque non poſſit delictum abſolute præſens habere, & coexiſtens pro ſua adhuc duratione, tempori anteriori, in quo efficax voluntas puniendi à præſcio etiam eius iudice creato haberetur.

6. Inde vero id ſolum verum habet quod inſtantia ſupponit Catholice Deum, ſcilicet, expectare non debere temporariam durationem, qua abſolutè delictum ſit, & abſolutè exiſtens per ipſum conſtitutus peccator, vt voluntatem etiam executiuam pœnæ efficacem concipiat: non autem inde infertur, quod pro aduerſariis deducebamus: ſcilicet voluntatem efficacem punitiuam anterius etiam natura ad abſolutam temporariam peccati exiſtentiam, & præſcientiam æternam ipſius haberi licitè à Deo poſſe: eſt enim conſequentia à neceſſario, & ab eo, quod poſſibile deprehenditur: quia non poteſt non eſſe, ad explorato non neceſſarium, & de quo diſputatur, poſſibile ne contingenter adhuc, ſit? ſiue vt clarius, & in materia ipſa illationis eius vitium demonſtrem, argumentum eſt: in Deo ad voluntatem efficacem etiam executiuam puniendi non expectatur poſterioritas temporis abſolutè exiſtentiæ delicti, quæ à iudiciaria poteſtate creata expectanda eſt, vt licite concipiatur: quia expectari à Deo non poteſt: ergo neque expectanda erit à Deo poſterioritas naturæ delicti, vt licitè voluntas efficax puniendi illud à Deo anterius natura concipiatur; cum tamen expectari à Deo ea poſterioritas naturæ ad eam concipiendam abſolutè poſſit: ſi enim non poſſit abſolute à Deo expectari contra ſubtiliores aduerſarios Ruiz de Montoya, & Arriagam, & contra dogmaticam veritatem, ad quam reliquos alliſimus, ea efficax voluntas puniendi reprobos omnes anterius natura ad eorum abſoluta demerita, ac præſcientiam de facto erit in Deo, ecquod autem argumentum diſpliceat, cui hoc non diſpliceat? immò vnde illud deſumitur inſtari fortius aduerſarij poſſunt: etſi à iudice creato præſciantur certo delicta alicuius abſolutè futura, illicita tamen ipſi voluntas anterior, duratione, & efficax puniendi ipſum, etiam intentiua, quia expectari ab ipſo poteſtas abſoluta exiſtentia eorum delictorum poſterius duratione futura: atqui expectari à Deo poteſt: abſoluta exiſtentia delictorum reprobi poſterius natura futura: ergo ſi anterius natura ad delicta reprobi habeatur à Deo illicita, & poſitiuè iniuſta erit, denique concluſionis, & rationum omnium probatio, & confirmatio eſt: quia quoties ad licitum actionis, ſiue volitionis, vt licita, ac non turpis, & inhoneſta ſit aliqua conditio ex parte ſubiecti volentis & operantis, vel obiecti circa quod verſantur, ac tendunt, requiritur, nequit actio, vel volitio licita eſſe, quouſque purificata, & abſolute poſita ſit conditio: atqui ad licitum actionis, & volitionis punitiuæ, efficacis præſertim, ſiue vt licitè, ac non inhoneſtè exerceantur, requiritur abſoluta poſitio, & exiſtentia delicti puniendi, quæ pro naturæ priori ad abſolutum reprobi peccatum non eſt, ſed ſolum & primo pro poſteriori ſigno præuaricationis abſolutæ reprobi eſt: ergo nec punitio, nec efficax volitio punitiua anterius natura ad abſolutam peccati poſitionem & præuiſionem contra reprobum à Deo concepta licita eſſet, ſed omnino illicita, & iniuſta poſitiuè, ac ſubinde impoſſibilis. Maior dogma Catholicum, & principium proinde morale eſt: ex quo ſolo, qui nondum matrimonium contraxit cum fœmina, ambit tamen illud, & ſolicitat; nequit non turpiter, non ſolum coire, ſed incoitum cum illa voluntate efficaci: immò inefficaci, vel complacentiæ ſolius, abſoluta ferri: quia conditio matrimonij neceſſaria ad licitium earum actionis, & voluntatum, ſiue vt illæ libidinis turpitudinem exuerent nondum abſolutè poſita ex parte ſubiecti, & obiecti, ac purificata eſt: ſecundo inde etiam tametſi Deus grauem peccatorem licitè, & honeſtiſſime odio inimicitiæ proſequatur, ſi tamen prò priori naturæ ad grauis eius peccati poſitionem odio inimicitiæ proſequeretur illicitum planè, & poſitiuè iniquum eiuſmodi odium foret. Nec de hoc plura, niſi otiosè.

7. Secundo probatur concluſio ratione alia teſtimoniis recitatis Patrum conſtanter, atque vnanimiter contenta: ſi Deus voluntatem efficacem, intentiuam adhuc, puniendi reprobum priuatiuè, vel poſitiuè etiam anterius natura ad ipſius abſoluta demerita haberet, atque ex ea intentione auxilia efficacia ipſi denegare vellet (vt opus eſt, vt poſitiua illa reprobatio efficax à gloria reprobationis ab efficace gratia cauſa ſit) eius planè demerita ex ſe ipſo Deus in ſua erga illum prouidentia diſponeret; ac præpararet ipſius peccatum, atque æternæ proindè ipſius ſaluti inſidiaretur, quod eſt abſurdum, ac Deo impoſſibile. Aſſumptum probatur, ex eo enim Deus merita prædeſtinati ex ſe ipſo diſponere, atque benefica erga eum, & miſericordi prouidentia præparat, ac de ſe ſe eius ſalutem ſollicitat, ac negotiatur: quia ex huius intentione (atque vt aduerſarij volunt efficace) efficacia ad meritum, & iuſtitiam eius finalem eligit, præparat, ac prædeſtinatione ſua diſponit, atque eadem eius ſalutem æternam ſollicitat, & negotiatur: atqui ex intentione efficaci perditionis reprobi, etſi ex intentione inefficace ſalutis ſufficiens auxilium reprobo donet, tamen negatione omnium efficacium, quæ ipſi eligit, ac reprobatiuè prouidet, prouidet quidem de auxiliis efficacibus ad demeritum, & iniuſtitiam finalem cum morte, & perditione ipſius æterna infallibiliter coniungendam: idque ex ſcientia conditionata coniunctionis infallibilis cum illis: ergo eorum demerita, & iniuſtitiam finalem præparat ex ſe ſe, atque diſponit ſua prouidentia Deus, atque proindè reprobi ſaluti inſidiatur. Confirmatur: quia non aliunde contra Hæreticos calumnias haſce in Deum Theologi omnes ab ipſo propulſant: immò neque propulſare aliunde poſſunt, vt vidimus d. proxima, quam negando, auxilij ſufficientis electionem, & denegatiuam efficacium ex intentione perditionis reprobi prouenire attigerunt, vt dicebamus, numero tertio, argumentum Patres, at omnium expreſſius Sanctus Auguſtinus, verbis illis *ideo punit, quia quid eſſent facturi, reprobi, præſciuit; non tamen ipſe fecit puniendos, vel prædeſtinauit.* Quod ipſum eſt præparauit, vel diſpoſuit, vt Beda ibidem recitatus aiebat: atque ſi ex intentione efficaci, excluſionis à gloria, & perditionis æternæ anteriore natura ad abſolutam exiſtentiam demeriti ipſorum futuri efficacium auxiliorum negationem elegiſſet dubio procul puniendos prædeſtinaſſet, præparaſſet, ac de ſeſe diſpoſuiſſet, vt intenta prius efficaciter punitio ſuccederet.

CERTA

Digitized by Google

CERTAMEN II.

Argumentum tertium Sancti Auguſtini illuſtratur cum aliis pro eadem concluſione reliquis.

1. DOctores ſententiæ noſtræ plures Deum amatorem peccati fore ac deduci ex opinione aduerſa inferebant, quia amari medium remotius ex intentione finis, atque, vt vtile ad illud non poſſe, quin inter media, & fini proximiora, quibus mediantibus vtilia ad finem ſunt, & ſine quib. cõducentia ad ipſum remotiora illa eſſe nequeunt amentur. cum autem à gratia efficace reprobatio ſeu peccati permiſſio remotius medium ad reprobi intentam excluſionem à gloria, & perditionem ſit, peccatum vero proximius, & quo medio, vtilis ad perditionem reprobi reprobatio, ſeu permiſſio peccati eſt, & ſine quo conducens ad illam eſſe non poteſt, videtur peccatum neceſſario amandum à Deo fore, ſi ex intentione efficace perditionis reprobi ea reprobatio, & peccati permiſſio à Deo habeatur: fateor argumentum hoc aduerſariis eſſe irrefragabile, qui principio illi, tanquam certo aſſentiuntur, atque inde negant peccati permiſſionem effectum prædeſtinationis eſſe poſſe: cæterum, cum nos ſupra principium illud neceſſarij amoris medij proximi ad finem vt ex huius intentione remotius medium ametur falſum eſſe oſtenderimus, eo argumento abſtinemus, atque inde amorem peccati in Deo argui abſolutè non poſſe putamus: illud autem abſurdum aliundè ab Auguſtino preſſe, ac ſubtiliter deductum cenſemus verbis poſtremis proximè recitatis. *Non tamen ipſe fecit puniendos, vel prædeſtinauit*: ita illud inſtruo. Nequit amari efficaciter, ſeu prædeſtinari, vt ſit conſtitutum eſſentialiter ex aliqua forma, quod ante per illam conſtitutum non ſupponitur, quin forma ipſa eo amore, & prædeſtinatione ametur efficaciter, & prædeſtinetur: atqui reprobi puniendi, qua tales ſeu digni qui puniantur, peccato tanquam forma, qua realiter formaliter tales fiunt eſſentialiter conſtituuntur: ergo nequeunt prædeſtinari efficaciterque amari puniendi, ſiue, vt ſint digni qui puniantur necdum præſuppoſito peccato, quin ametur efficaciter prædeſtineturque à Deo ipſorum peccatum. Antecedens ex terminis claret, milléque, & omnibus exemplis, in quavis materia poſſibilibus facile ab vnoquoque oſtendetur; atqui ſi reprobum anterius ad abſolutam peccati poſitionem, & præſcientiam, velit efficaciter punire, efficaciter etiam amat ac prædeſtinat puniendos, ſeu, vt digni ſint qui puniantur: vt Auguſt. ſubtiliter eo loco inferebat: ergo ex efficaci illa voluntate anterius natura ad abſolutam exiſtentiam & præſcientiam peccati reprobi infertur Deus peccati reprobi prædeſtinator, & amator.

2. Dices illud *puniendos* paſſiue dupliciter accipi poſſe. Primo paſſiue phyſice, quo pacto à prædeſtinatione, & amore puniendorum anterius natura ad ipſorum peccatum, ſiue, vt digni ſint qui puniantur, qui necdum tales abſolute erant, nec præuidebantur, ad amorem & prædeſtinationem peccati argumentum conuincere. Secundo paſſiue grammaticaliter, vt ea participalis paſſiua vox reſpondetur participio actiuo *puniturus*, quo pacto argumentum non probat dignitatem punitionis, & pœnæ, ſcilicet peccatum, quod nondum eſt, prædeſtinari amarique efficaciter, ſed ſolam punitionem, qua ipſum actiuè Deus puniturus eſt, & ipſe reprobus paſſiuè grammaticaliter eſt puniendus contra primo: quia Auguſtinus apertè puniendos phyſicè paſſiuè vſurpauit. Neque enim dixit *non prædeſtinauit* ſolum, ſed *non fecit, nec prædeſtinauit*, vt phyſicam eius effectionem, nec ſolam grammaticalem actionem, & prædeſtinationem punitionis futuræ, qua puniendi paſſiuè grammaticaliter denominarentur denotaret, & ex contextu confirmatur, quo Deum non, niſi poſt præſcitum, & præuiſum abſolute poſitum à reprobo peccatum ipſum punire, velléque punire ait, vt à Deo omnem actionem phyſicam, ac prædeſtinationem peccati, quod puniturus eſt, & ob quod vult reprobum purè auertat: ita vero accepta voce *puniendos*, argumentum à prædeſtinatione hac ad amorem peccati abſoluti, quo puniendus reprobus conſtituitur conuincit vt fateris: contra ſecundo, quia, etſi vox *puniendos* paſſiuè grammaticaliter, non autem phyſice accipi ab Auguſtino dicatur: prædeſtinari ea acceptione puniendos à Deo non poſſe Auguſtinus ipſe fatetur contra aduerſarios. & ratio contra ipſos inibi contenta, atque à nobis explicata de neceſſitate prædeſtinationis, & amoris peccati in Deo admittendorum ſi ante præſcientiam, & exiſtentiam abſolutam peccati eius punitio à Deo prædeſtinetur, & efficaciter ametur eodem impetu, & ex eodem naturali principio inſtauratur, & recurrit: etſi malum ſiue poſitiuum, ſiue priuatiuum reprobo infligendum ſecundum ſe, & intrinſecum ſui malum ſit, quin peccato eius cui infligitur, conſtituatur: aſt in ratione pœnæ, & punitionis intentæ à Deo efficaciter, & prædeſtinatæ realiter formaliter, tanquam extrinſeca forma eſſentialiter conſtituitur, non ſecus ac, licet dexteritas hominis columnæ ſecundum ſe ſumptæ extrinſecum quid ſit, aſt columnæ dextræ qua dextræ ſeu columnæ, dextræ conſtituto, eſſentialis phyſica forma ipſum conſtituens omnium ſententia eſt: atqui nequit prædeſtinari, amarique efficaciter conſtitutum, quod nondum tale eſt defectu formæ nondum abſolutè poſitæ, quin forma ipſum conſtituens prædeſtinetur, & efficaciter ametur: ergo nequit amari efficaciter, ac prædeſtinari malum ſiue poſitiuum, ſiue priuatiuum reprobi in pœnam, & punitionem peccati anterius natura ad abſolutam exiſtentia peccati ſiue nequeunt prædeſtinari puniendi adhuc grammaticaliter paſſiuè, quin ametur efficaciter, ac prædeſtinetur ipſorum peccatum. confirmatur ex doctrina ſubtiliorum, qui aiunt gloriam, vt præmium, & coronam non poſſe eligi, præfinirique efficaciter à Deo antecedenter ad merita prædeſtinati abſolutè exiſtentia, quin merita ipſius, quibus in ratione præmij, & coronæ eſſentialiter conſtituuntur, ſimul præfiniantur, ac efficaciter eligantur: tametſi gloria ſecundum ſe ſolum ſumpta non præfinitis, electiſque ſimul meritis poſſit eligi, & præfiniri.

3. Dices rurſus punitionem, & pœnam realiter formaliter tamen non conſtitui per abſolutum peccatum, & delictum, ſed per voluntatem ea malis, inflictis puniendi, & vindicatiuè compenſandi, quæ, ſi in ea infligente Deo abſit, inflictum malum pœna, punitioque delicti non erit etſi poſitiue, & abſolute peccatori infligatur: quare prædeſtinatione pœnæ, punitionis reprobi, anteriore ad eius peccata abſolutè præuiſa, non quidem, vt ſit peccatum prædeſtinatur, amaturque à Deo, ſed voluntas ipſius poſterius natura habenda, & executiua punitionis, qua pœnæ inflictio, malumque reprobo inflictum in ratione pœnæ, & punitionis conſtituuntur, & quæ non niſi poſt abſolutè præuiſum peccatum, & honeſtiſſima erit: in primis hac ſolutione vti nequeunt ſubtiliores ex aduerſariis Recentiores, qui electione, ſeu præfinitione gloriæ, vt coronæ & præmij à Deo retribuendi, merita, quæ gloria præmianda, coronandáque ſunt, amanda neceſſario à Deo ſimul eſſe, ac præfinienda bene docuerunt, vt proximè referebamus. Secundo: doctrina huius euaſionis ſolum probat ad formalem punitionem & pœnam præter ea, quæ ex parte obiecti realiter formaliter atque eſſentialiter ipſam in eſſe talis conſtituentia requiruntur, nempe abſoluta exiſtentia, & præſcientia peccati reprobi requiri etiam affectum puniendi peccata præſcita ex parte punientis, ſicuti præmiandi ex parte præmiantis: aſt ni peccata abſolute ſint in puniendo, etſi affectus puniendi per errorem eſſet inflictum malum, reuera nec punitio, nec pœna foret: ſicuti nec præmium num quidpiam ex affectu ipſum præmiandi, putato alicui benemerito, re tamen immerito donatum. Dixi autem in principio illo, quoad argumentum hoc tertium ſui vſus, prædeſtinationem coniuncti partium eſſentialium eius, ac ſubinde formæ ipſum eſſentialiter conſtituentis prædeſtinationem, & amorem efficacem, atque in caſu noſtro peccati arguere, ni pars eius, ſeu forma ante affectum & prædeſtinationem, coniuncti illius, ſiue, vt coniunctum tale ſit, abſolute poſita ſupponatur: ſi enim præſupponatur abſolute prædeſtinatione, & amore efficaci

partis,

Digitized by Google

partis, quod coniunctum complectur ſatis eſt, quin pars præſuppoſita debeat amari, vt patet in affectu efficaci executiuo Dei puniendi reprobum poſt abſolutè ab ipſo appoſita peccata atque à Deo præuiſa, quæ quia Deus peſſimè odit, nec ſolum amat, decernit executiue punire æterni vtriuſque mali priuatiui, & poſitiui inflictione. Ratio eſt: quia partis coniuncti, quæ deficit, nempè mali infligendi appoſitione pæna obiectiuè reſultat: & cum delicti motiuum adeſt, atque ex eius odio decernitur, quidquid & ex parte obiecti, & affectus Dei malum reprobo infligentis requiritur ad malum pænæ, & punitionis adeſt, quin delictum ametur: ſicut & peccatum contritionis noſtræ, & pænitentiæ motiuum eſt, quod odimus, dum de illo conterimur, non vero amamus: etſi autem dixerimus d. 1. Deum ex intentione pænitentiæ inefficaci (& idem ad rem præſentem eſſet, ſi ex efficaci) anterius ad peccatum abſolutè poſitum, & præuiſum poſſe permittere peccatum, ac proinde & hanc permiſſionem effectum prædeſtinationis eſſe poſſe, & eſſe quandoque de facto: nil in re contra nos, & contra hoc argumentum inſtari poteſt: quandoquidem peccatum pars ſiue intrinſeca ſiue extrinſeca pænitentiæ conſtitutiua non eſt, ſed ſolum ad illam, motiuum quod odimus, & de quo pænitentia dolemus, & quamvis medium proinde ſit ad pænitentiam permiſſione proximius, non tamen cuius amore & gratia amari permiſſio debeat, vt ſuo loco ſupra oſtendimus.

4. Hæc porrò ex parte decentiæ diuinæ petita pro concluſione noſtra argumenta procedunt ex parte vero reprobi conſtat ex dictis d. 2. quæſt 3. certam. 8. à num. 4. intentiuam eam puniendi tam poſitiuè quam priuatiuè efficacem voluntatem abſolutis reprobi demeritis anteriorem omnem contingentiam & libertatem vtramvis pœnam euadendi, & obtinendi gloriam, vel vitandi cruciatus abſolutè abolere, atque vtramque ſubeundi antecedentem neceſſitatem reprobo inducere, tametſi eſſentialiter voluntas illa efficax per ſcientiam mediam demeritorum reguletur, ac dirigatur, vt de ſimili electione efficace prædeſtinati ad gloriam, vt coronam, etiam per ſcientiam mediam directa, & regulata præcluſis aduerſariorum effugiis ibidem monſtrauimus. id quod apertius eſt ſi gloriæ excluſio, & æternis cruciatibus addictio non quidem, vt pæna, & punitio formaliter, ac dependenter à meritis malis, ſed independenter, ab eiſque præſcindendo efficaciter à Deo alicui intendatur: tunc enim, & ſcientia media demeritorum reprobi, ad eam intentionem dirigendam impertinens eſt, nequitque natura præcedere: & quamvis poſterius natura ex ſcientia media demeritorum efficacia auxilia reprobo denegentur ſufficientibus conceſſis, ac proinde demeritorum eius libertas conſiſtat; ſecus amiſſionis gloriæ & perpeſſionis cruciatuum, quæ, ex intentione efficace anteriore ſiue adſint, ſiue abſint demerita, ab eiſque independenter neceſſario erunt, vt in ſimili de electione prædeſtinati ad gloriam à meritis præſcindente dicebamus: quocirca euaſiones ex ſcientiæ mediæ directione quæſitæ tentari ab eis ſolummodo poſſunt, qui intentiuam illam antecedentem, & efficacem voluntatem excludendi reprobum à gloria, illumque damnandi, punitiuam, atque earum in pænam inflictionem intentam efficaciter anterius ad demerita defendunt, cum quibus præſertim nunc certamus: ſed hi, præter quam quod poteſtatem abſolutam non amittendi gloriam, vitandique æternos cruciatus nequeunt defendere, vt vidimus nuper, vlterius impugnantur: quia oporteret Deum demerita reprobi, eadem intentione efficaciter amare, & intendere, ſi malum, vt pœnam, & ſupplicium reprobo efficaciter intendit, vt dicebamus. & in ſimili de electione ad gloriam, vt coronam aduerſarij fatentur: id quod contra fidei dogma eſt. Secundo, ſi determinata demerita reprobi, quibus tanto determinate ſupplicio, quo puniendi ſunt, digni conſtituuntur ſimul cum pæna, & ſupplicio Deus efficaciter intendit, praui etiam operis puniendi libertas, ac ſubinde demeritum peribit, vnde & pænæ ratio abolebitur, cum ex vi, & efficacia intrinſeca antecedentis illius intentionis determinati demeriti, ſeu operis praui antecedens illud non apponendi poteſtas non reſtet, ſed potius neceſſitas illud apponendi reprobo fiat: intendi autem demeritum determinatum, illudque ipſum, ob quod tanta determinate pæna puniendus reprobus eſt conſequenter aduerſarij docebunt ex doctrina Soarij quem hiſce in rebus ſectantur 3. de auxil. d. 19 num. 29. aſſerentis in ſimili de electione antecedente & efficace ad gloriam, vt præmium, & coronam intendi ſimul efficaciter merita determinata, ob quæ de facto donanda illa in præmium eſt: inde vero meritorum illorum libertatem euerti (vt nunc de demeritis intulimus) non obſtante directione electionis illius per mediam ſcientiam oſtendimus, d. 1. q. 3. cert. 8. quod ſi dicas ea intentione antecedente efficaci punitiua demerita quidem indeterminatè hæc vel illa, ex pluribus tanto ſupplicio æqualibus diſiunctim præfiniri: demeriti cuiuſvis præ alio appoſitio libera reprobo maneret, vt ex contr. 4. d. 6. quæſt. 3. conſtat: cæterum libertas contrarietatis ad demerita finalia per actum finalis pænitentiæ vitanda, & ad gloriæ conſecutionem reprobo periret: quia vt in ſimili de electione ad gloriam citata controu 7. d. 2. quæſt. 3. certamine 8. numero 6. dicebamus ex ea efficaci voluntate punitiua nequit Deus velle concurrere ad aliquem actum, ſeu effectum cum intento à ſe efficaciter obiecto incompoſſibilem: ea ſiquidem obiecti efficax volitio, cuiuſvis alterius cum illo incompoſſibilis efficax virtualis nolitio eſt; quare & finalis reprobi pænitentiæ, & conſecutionis gloriæ ab ipſo, atque concurrendi ad ipſas efficax eſt virtualis nolitio, quæ volitioni concurrendi ad illas, ſine qua eſſe abſolutè nequeunt repugnat.

5. Dicendum eſt ſecundo: & ſi efficax illa antecedens intentio excluſionis à regno, & addictionis reprobi æternis cruciatibus punitiua, & ex vindicatiua iuſtitia non ſit, ſed ex iure ſupremi Dei dominij cauſa reprobationis à gratia efficace, vt ſuis demeritis gloria reprobus in pænam priuetur, flammiſque æternis addicatur eſſe non poteſt. Probatur: quia nec demerita cauſa illorum malorum eſſe poſſunt: cum abſoluta exiſtentia, ſiue demeritis poſitis, ſiue ablatis non poſſit non eſſe: quare & prius natura ad demerita ea mala non inducere liberum Deo punituro non ſit, ſed illa inducere neceſſarium: omnis autem quod in præmium, vel ſupplicium, condignamve operis retributionem ab aliquo donandum eſt, debet eſſe anterius natura ad bonum, malumve meritum alterius pæna illud donandi, vel infligendi, vel ſecus abſolutáque donaturi poteſtas: alioqui non bonis, maliſve meritis, ſed ſuæ neceſſitati illud donandi, vel infligendi donaretur, infligereturque, quod donatur ab ipſo, vel infligitur. Secundo ea voluntate poſita, & reprobatione à gratia efficace ſubſecuta, vt per demerita gloria priuetur, ac æternos cruciatus reprobus patiatur, ſi per demerita determinata hæc, quibus id futurum eſt, fieri decernatur prauorum operum libertas, ac meritum peribit quantumvis reprobatio ab efficace gratia per ſcientiam mediam dirigatur: ſi autem per demerita non determinata, ſed hæc, vel illa indeterminatè, ac diſiunctim, licet in alterutro determinato demerito apponendo liber reprobus maneat: aſt ad finalem impænitentiam liber non erit, cum Deus ad concurrendum ad pænitentiam finalem liber non ſit, vt proxime dicebamus. Tertio non ita faciie finis vterque, & exercendæ iuſtitiæ vindicatiuæ, ex quo reprobatio à gratia efficace proueniet, & exercendi ſupremum ſuum ius, & dominium in perdenda ſaluandaque rationali creatura, ſcilicet reprobo illo, ſubordinari poſſunt; quare neque affectus ob eos fines à Deo eliciti: cum eorum neuter alteri ſubordinetur, vtiléve ad alterius conſecutionem ſit, quin ex parte ſibi videntur aduerſi. Pone enim ex iure illo ſupremi dominij, & fine illud exercendi haberi primum adeo anteriorem illam efficacem intentionem, & voluntatem excludendi à gloria, & addicendi inferno reprobum: poſterius vero ex fine iuſtitiæ ſuæ vindicatiuæ exercendæ efficacium auxiliorum ad non peccandum negationem, ſeu denegationem decerneret: & diſpice bene an finis ille exercendi ſupremum ius, & dominium in rationalem creaturam in voluntatem hanc denegandi auxilia efficacia ex fine exercendi iuſtitiam vindicatiuam poſſit influere, ac mouere? Porro id, vt ſummum, inuenies: finem ſcilicet illum, cum fine hoc concomitanter in voluntatem denegandi efficacia auxilia influere, ac mouere, non quidem, quia natura voluntas excludendi reprobum à gloria præceſſerit voluntatem reprobatiuam ab efficace gratia, quatenus ex iuſtitia vindicatiua

catiua

catiua procedit: ſed quia ex duplici fine haberi hæc voluntas à Deo poteſt: quare ex his fundamentis 2. hæc concluſio ſatis firma conſiſtit.

6. Denique circa Scoticam, & negatiuam reprobationem à gloria meritis malis reprobi, eiuſq; à gratia efficace reprobatione anteriorem poſſibilem non eſſe, cum abſoluta executiua & libera excluſione à gloria, cum abſolutè, tum ob reprobi demerita probata ex dictis, quoad vtramque partem concluſio eſt, etenim negatiua illa anterior demeritis abſolutis reprobi à gloria reprobatio eſt deliberata omiſſio in Deo ex æternitate abſolutè exiſtens, nec ſolum præciſio ab electione reprobi ad gloriam pro eo ſigno priori, & primo ex Scoticis ſignis conſiderata, vt ſupra ex eius germana mente, ac genuina ſententia oſtendebamus: inde vero euidens eſt Deum pro nullo poſteriori ſigno naturæ velle reprobo gloriam ſine contradictione poſſe ex ea vero impotentia volendi gloriam reprobo efficaciter in primo illo ſigno facta Deo, ſine cuius efficace voluntate nihil eſſe de facto poteſt, manet gloria abſolutè impoſſibilis, eiuſq; priuatio abſolutè neceſſaria: quare, & huius priuationis contingentia, & libertas reprobationi negatiuæ à gloria repugnat: inde vero conſtat, & cum eiuſmodi reprobatione negatiua à gloria excluſionem executiuam reprobi ab illa ob demerita ipſius eſſe non poſſe cum anterius longe neceſſaria ea reprobi à gloria priuatio neceſſaria ſit: quare nec apta materia demeritorum retributioni: tum etiam, quia ex ea negatiua reprobatione à gloria contra libertatem demeritorum ea omnia inferuntur, quæ n. proximo inferebamus.

QVÆSTIO VI.

An inefficax intentio perditionis reprobi cauſa Deo ſit reprobationis ipſius à gratia efficace? quæve Dei intentio, ac finis eam reprobationem præcedat?

De præcedentia intentionis efficacis de reprobi perditione ad eius à gratia efficace reprobationem quæſtio à Deo intentos Theologos DD. fecit, vt vix aliquis de eiuſdem finis inefficace intentione, an præfatæ reprobationi præcedat, poſſitve abſolutè præcedere? mouerit quæſtionem, ſententiamve tulerit ſuam: cum tamen eius quæſtionis examen valde vtile, & dignum Theologis ſit.

CERTAMEN I.

Negatiua quæſtionis tam de facto, quam de poſſibili deciſio.

1. APprime Theologus Vaſquez noſter vtilem hanc, & viro Theologo digniſſimam quæſtionem penitus non omiſit, d. 95 cit. c 9 §. 1. vbi ad primum argumentum, quod ibi diluendum ſuſcepit reſpondet Deum neminem reprobum à gratia efficace excludere ex intentione ipſum damnandi: quare, ne ex inefficace quidem intentione: loquitur autem in quæſtione de facto, nec aliis rationibus ſuam hanc concluſionem probat, quam à ſe datis c. 4. & 5. contra præcedentiam efficacis intentionis de reprobi exitio, & perditione æterna ad ipſius à gratia efficace reprobationem, ſed ad illas ipſas ſe refert: vidit enim profundus doctor in quæſtione de facto, æquo illas robore contra inefficacem, ac contra efficacem intentionem militare, vt mox clarebit: quid autem præſtent in quæſtione de poſſibili, conſtabit ex concluſionis noſtræ ſecundæ probationibus: contra vero noſter Ruiz de Montoya, d. citata non ſemel intentionem inefficacem de reprobi perditione eius à gratia efficace reprobationi, non de poſſibili ſolum, ſed de facto etiam, natura præcedere, aſſertiuè, vt quid extra controuerſiam, ſupponit. Noſtri denuum Granados, & Arriaga, dum efficacem intentionem præcedere abſolute poſſe q. 4. cert. 1. docēt, taciti inefficacis præcedentiam poſſibilem abſolute eſſe fatentur. Horum ſententiæ facile accedunt Richard. Durand. Bañez, Aluarez Zumel, Gonçalez Albelda, curſus diſcalceatus Carmelitus, Ioan. à S. Th. & Corduba à nobis citati q. 3. cert. 2. n. 1. dum efficacem intentionem excludendi reprobos à regno, ipſorum à gratia efficace reprobationi natura præire de facto duriuſcule, nec ſatis (me iudice) tutè defendunt.

2. Dico primo: intentio inefficax excluſioni reprobi à gloria, & damnationis ipſius à gratia efficace reprobationem natura non antecedit de facto. Probatur omnibus fere argumentis, quibus ex ſcriptura, Patribus & ratione efficacis intentionis præcedentiam de facto reiecimus q. 3. à cert. 3. Primo ex ardenti Dei voluntate, & deſiderio de omnium, etiam reproborum ſalute: quod vetus, nouumque Teſtamentum à Deo, & toties nobis commendat: ſi enim reproborum mortem de ſe ſe, ac puro arbitratu ſuo Deus ſerio, ac vere, etſi inefficaciter, vult, deſiderat, atq; amat, ſalutem illorum velle dici abſolute non poteſt: etſi enim circa idē obiectum volitio, nolitioque veræ inefficaces tamen, eſſe ſimul in quavis voluntate, quare & in diuina, abſolutè poſſint, vtraque vero ſtante, nequit illas ſimul habens ab altera tantum abſolutè denominari. Non ſecus, ac eodem actu obiectum idem vel eius negationem diſiunctim volens, alterum determinate, ſiue obiectum, ſiue eius negationem, velle dici abſolutè non poſſet: ſiquidem reſpectu æque vtrumq; vere diſiunctim volentis inefficaciter, quod vno vel pluribus actibus æque vtrumque diſiunctim velit, refert nihili. Dices referre maximi, ſiquidem actu eodem nequit alterum extremum ardentius alio, etſi inefficaciter amari, quare nec volens vtrumvis, vnum determinate præ alio velle abſolutè dici poterit; ſecus autē ſi duplici actu atq; altero intenſiore vnum diſiuncti illius amet, quā aliud vt in re præſenti reproborum ſalutem: tunc enim ab ardentiore alterius extremi deſiderio, & voluntate, illud determinatè volens dici abſolute debet, non autem extremū diſiuncti alterum, ſcilicet ardentius amati obiecti negationem.

3. Contra primo: quia, etſi intenſior voluntas, & ardentior erga alterum diſiuncti extremum ad abſolutam denominationē præualeat alteri voluntati tepidiori, ac remiſſiori circa extremum alterum, non tamen ita præualere poteſt, vt cum de volūtate erga extremū hoc expreſſe agitur, citra mendacium, cum adeſt, expreſſe, & abſolute negetur: atqui cum de voluntate perditionis impij, ac reprobi ſcriptura agit, illam expreſſe, abſolute, & vniuerſim negat clamans *Deum neminem perire velle*, nulliuſq; quantumvis impij, ac reprobi mortem, *voluntas Dei eſſe*: Ergo ea inefficax de reproborum morte voluntas vera, quantūvis remiſſa Deo non adeſt, ni ipſum & ſcripturam mendacij redargui poſſe concedas. Contra ſecundo: quia ſemel admiſſa ea inefficace voluntate de reprobi perditione, intenſior intentione ſalutis eorum eſſe conuincitur: ergo iuxta hanc ſolutionem falſo etiam, & illuſoriè velle horum ſalutem diceretur Deus: conſequentia eſt clara. Antecedens probatur facile: quia non aliundè ſuaderi prudenter nobis probarive à nobis poteſt, maior vnius intentionis, & deſiderij ardor, & intentio, quā alterius intentionis de obiecto oppoſito, quam ex maiore vtrumq; volentis præparatione, accuratioréque prouidentia, & diſpoſitione mediorum, quib. vnum potius præ alio, certiuſq; de facto eueniat: atqui prouidentia, præparatio & diſpoſitio exactior, accuratiorq; lōge eſt mediorū quib. mors reprobi potius, quā ſalus, certiuſq. & ſecurius de facto eueniat: ſiquidem media cum eius æterna morte infallibiliter coniungenda ipſi præparantur, diſponuntur, & prouidentur à Deo, ex voluntate & intentione ſalutis ipſius ſolum prouidentur à Deo media ſufficientia, quibus illam conſequi tantum poſſit & vix quandoq; poſſit. ergo ea intentio inefficax tua de reprobi perditione, & morte intenſior, ardentiorque in Deo eſt intentione de ipſius ſalute.

4. Confirmatur: quia ex hac voluntate admiſſa præparatur, prouideturq; reprobis à Deo negatio eius, quod potiſſimum gratiæ ſuæ eſt, nempè efficaciæ mediorum & au-

xiliorum gratiæ, quin gratiæ ex ſalutis intentione præſtitæ relinquatur, quod vix nec ſine multa Theologica lucubratione gratia eſſe contra Hæreticos deſendatur: confirmatur ſecundo ab oppoſito, & vrgentius; etenim collatio gratiæ efficacis ex intentione inefficaci ſalutis prædeſtinati tantum intentionis huius intentionem arguit, & ardorem, vt inde, & vnicè, eius efficaciam, ſeu electionem efficacem prædeſtinatorum ad gloriam ante eorum abſolute præuiſa merita à ratione probent: quod ſi id non euincant, vt vidimus, magnam tamen inde intentionis illius intenſionem (citra efficaciam) euinci negari non poteſt: atqui per vos ex intentione vera, etſi inefficaci per reprobationem prouidetur à Deo negatio efficaciæ gratiæ, & auxiliorum ad ſalutem, qua conſtituitur efficacia auxiliorum ad mortem præintentam: ergo ex eiuſmodi prouidentia reprobatiua ab efficacia mediorum ad ſalutem, magna & quam magna intentio intentionis illius de morte, & perditione æterna reproborum demonſtratur; longéque, haud dubio maior, quam ſit intentio intentionis de eorundem ſalute ex qua ſufficientia tantum media, & auxilia gratiæ ipſis à Deo prouidentur, nec ſalutis, ſed perditionis effectum habitura. vrgetur demum ex ſcriptura, & Patribus: quia nemo inuitus, coactuſque venit, trahiturve ad id quod anterius, ac de ſeſe magis, vel æque etiam & abſolutè deſiderat, atque eius oppoſitum, nec de illius euentu dolet, & lachrymatur: atqui per ſcripturam, & Patres Deus venit inuitus, trahiturq; coactus ad reproborum perditionem, & ſuplicia, doletque, & lachrymatur ſuo modo de eorum perditione ergo anterius, ac de ſe ante ipſorum demerita, & ſubinde reprobationem à gratia, eorum mortem, & perditionem, nec magis, nec æque atq; ipſorum ſalutem, imò nec verè, ac ſerio, adhuc inefficaciter amat.

5. Patres dein abſolute, & vniuerſim voluntatem Dei de ſeſe de perditione, & morte impij cuiuſvis, quantumvis perditi negantes, inefficacem etiam hanc voluntatem negant. dedimus illos cum controu. 4. de volunt. tum q. 3. à cert. 3. A ratione vero illud etiam argumentum facit, quod contra efficacem perditionis reprobi voluntatem Dei de ſe, & illius de meritis abſolutis anteriorem inſtruximus, q. 3 cert. 1. fine, & cert. 1. n. 5. quia, vt bene Vaſq. ſupra, etſi Deus è ſupremi Dominij ſui iure nullis creaturæ demeritis ſpectatis, quibus ad exitium ipſi volendum excitetur, poſſit creaturæ rationali cuivis, & omni mortem, æternamque perditionem efficaciter, nedum inefficaciter pro ſuo libito velle; id tamen pio, benignóque ipſius in rationales creaturas ſuas dominio tribuere, deferréq; debemus, vt ni ita à Deo factum per ſcripturam, ac Patres nobis ipſe ſignificet, aſſerere teneamur factũ non fuiſſe, ſed eſſe potius infectum: atqui ita factum per ſcripturam & Patres nuſquam nobis innotuit: ergo Deum de ſe ſe, & anterius natura ad reprobi demerita abſoluta, ac eorum præuiſionem eius mortem, & perditionem æternam inefficaciter de facto velle negare debemus Probatur ſecundo ratione quia ea voluntas ex iure dominij præfati Dei de meritis reprobi anterior, efficax etiam, necdum inefficax eſſe in Deo abſolutè poſſit; at ex intentione illa, inefficace etiam perditionis, & mortis æternæ reprobi, nequit Deus ipſum à gratia efficace ad vitandum ſeu abolendum per pœnitentiam peccatum mortale finale reprobare: ergo nequit ea intentio inefficax mortis reprobi reprobationi ipſius à gratia efficace eſſe natura prior, & anterior. conſequentia eſt legitima, vt de ſe patet, Antecedens eſt ſecunda noſtra concluſio iam ſubiicienda, & probanda.

6. Dico ſecundo: intentio vlla de reprobi perditione, etiam inefficax, nequit abſolutis reprobi demeritis, eiuſq; à gratia efficace reprobationi natura præire: quare neque eſſe cauſa reprobationis ex parte Dei. Probatur concluſio eiſdem rationibus. quibus poſſibilitatem antecedentiæ, & cauſalitatis in hanc reprobationem à gratia efficace intentioni efficaci perditionis reprobi oſtendebamus q. 4. tota, ex Patrum authoritate contentis, & confirmatis. Prima erat, quia ea intentio punitiua non ſolum eſſet iniuſta negatiue, ſed poſitiue etiam iniuſta, quia contra ius, necdum peccatoris, & nocentis, ſed innoxij, & innocentis adhuc ea eſſet intentio: quare de obiecto iniquo & poſitiuè iniuſto. Hanc Patrum rationem inſtruxi ad formam, eiuſque vim explicui totam, atq; euaſiones præcluſi cert. 1. à n. 4. ad 6. incluſiue, ea vero æquo impetu contra inefficacem intentionem fertur: cum circa obiectum turpe, & iniuſtum non ſolum efficax affectus, ſed & inefficax turpis, & poſitiuè iniuſtus ſit. Tertiam rationem efformaui ex amore peccati in Deo ab aduerſariis abſurdiſſime, & contra fidem admittendo vt oſtendi fuſè ibidem: tertiam ex Auguſt. deſumptam ediſſerui ead. q. cert. 2. à n. 1. ad 3. incluſiue: quod ſcilicet ex Intentione efficace punitiua peccato anteriore Deus peccati amator conuinceretur: quod eſt hæretica blaſphemia, atque æque ex inefficace intentione punitiua deducitur vt ibi poſitas rationes pendenti patebit, & hæc quidem rationes contra intentionis punitiuæ inefficacis antecedentiam naturæ ad reprobationem à gratia efficace ſolummodo probant, non autem contra intentionis inefficacis à Deo ex iure ſupremi dominij habitæ antecedentiam ad eiuſmodi reprobationem, quare nec vniuerſim præſentem concluſionem probant: ſed contra hanc etiam intentionem inefficacem demeritis abſolutis reprobi, eiuſque à gratia efficace reprobationi anteriorem faciunt alia quæ ead. q. poſuimus.

7. Primum cert. 1. n. 7. quod ſcilicet Deus ex quocumq; fine ea intentio anterior reprobi demeritis, ac reprobationi à gratia habeatur, ſi tamen ex illa efficacia media Deus reprobo denegat, atque negationem efficacium mediorum prouidet præparat, atque diſponit, eius ſaluti inſidiabitur, exitiumque, & peccatum præparabit, ac de ſe ſe diſponet cum id, vt ipſum perdat ex quo velis fine præparet, prouideat, atque diſponat, etſi ex fine puniendi, & retributionis delictorum non ſit: id enim ſatis eſt, vt ex præhabita perditionis reprobi intentione ita agere Deus velit: quemadmodum aduerſo modo volens agere erga prædeſtinatos ex intentione ſalutis eorum ſalutem procurat, eamque prædeſtinatione ſua præparat, prouidet atque diſponit, etſi intentio illa inefficax, ex qua ita ſe gerit, ſalutis prædeſtinati non ſit ſalutis, vt præmij, & coronæ, ſed ſolum vt ſupremæ felicitatis ipſius: ſecundum argumentum intentionis inefficacis de reprobi perditione antecedentiam ad eius à gratia efficace reprobationem impoſſibilem, ex quovis habeatur, fine oſtendens poſuimus eadem q. 4. cert. 2. concl. 2. n. 5. à medio, eſtq; tertia probatio concluſionis illius, ſcilicet anterioris illius intentionis finem, cum fine reprobationis, & damnationis reprobi ob demerita, non poſſe inter ſe ſe coordinari, ita, vt horum finis, fini intentionis illius ſubordinetur: ſed, vt ſummum, cominanter ſe inuicem poſſe habere: vt ibi oſtendimus, & explicuimus, Hic ergo repetenda non ſunt, ſed applicanda ſolum, quæ ibi docuimus.

CERTAMEN II.

Ex quo fine, & intentione reprobi à gratia efficace reprobatio proueniat, prouenireve poſſit ſtatuitur.

1. HOc etiam minus, quam debeat, exacte à Doctoribus diſputatum video: vnde in eorum pluribus inconſequentiæ frequentes ad ea, quæ ſuper hactenus diſputatis ſtatuerant. Horum igitur edoctus malo rem hanc exactius diſcutere, ac perſcrutari decreui: eſt autem omnibus ſupponendum ex aliquo fine, & intentione Dei præſcitorum à gratia efficace reprobationem prouenire: cum enim reprobatio prouidentiæ, vt vidimus, ſpecies ſit, atque prouidentia omnis mediorum ad præintentum finem ſit præparatio, nequit non finem & intentionem reprobantis aliquam reprobatio præſciti ab efficace gratia ſupponere Vaſquez d. 95. citat, capite nono, numero 50. §. *Quæret tamen aliquis*, duos fines, & intentiones reprobationi eiuſmodi antecedentes ex vulgari Doctorum ſententia, & apparente ſatis ſcripturæ, & Patrum authoritate deſignat. Primum oſtenſionis gloriæ ſuæ per demonſtrationem ſuæ potentiæ in obſtinatorum vindicta, ac miſericordiæ prædiuitis, & gratiæ ſuæ in beneficiis & præmiis, quæ confert prædeſtinatis, id quod expreſſum videtur ad Rom. 9. verbis illis, *Quod ſi Deus volens oſtendere iram, & notam facere potentiam*

tiam

tiam ſuam, ſuſtinuit in multa patientia vaſa iræ in interitum, vt oſtenderet diuitias gloriæ ſuæ in vaſa miſericordiæ, quæ præparauit in gloriam: iuxta Auguſt. 2. de nuptiis & concupiſc. c. 16. ac de bono perſeuer. c. 12. & 4. contra Iul. c. 8. ante med. vtrumq; finem & intentionem reprobationi præſcitorũ ab efficace gratia in Deo pręcedere multa eruditione docet, ac explicat Ruiz de Montoya d. 16. ſect. 8.

2. Addit vero ipſe ſect. 7 finis alterius intentionem aliam præſcitorum reprobationi dictæ de facto natura præire nempè vtilitatis prædeſtinatorum ex reprobatione præſcitorum ab efficace gratia capiundæ: id quod fuſiſſima eruditione probat, ſect. autem 5. n. 2. concl. 1. adiunctum de facto duobus illis finibus, & oſtenſionibus potentiæ in reprobis, ac diuitiarum gratiæ, & gloriæ ſuæ in prædeſtinatis vt compartialem finem ait, etſi totalis eſſe potuerit ſicuti, & n. 2. concl. 2. & ſect. 6. num. 29. concl. etiam 2. vbi eum finem efficaciter etiam intentum reprobationi à gratia efficace poſſe in Deo præcedere ait: verum n. 17. eiuſd. ſect. concl. 1. ait: intentionem efficacem oſtendendi ſuam iuſtitiam per executiuam punitionem reproborum ob eorum abſoluta demerita, & peccata ipſorum peccatis, ac reprobationi ab efficace gratia de facto non præceſſiſſe. Hoc autem eſt: quia de intentione efficace eſt conclusioni primæ cert. 5. recitatæ in terminis non aduerſetur; virtute tamen aduerſatur cum illi, tum concluſioni 1. eiuſdem cert. n. 6. tum, quia argumentum ſpeciale contra intentionis illius efficaciam euerſione libertatis, & demeriti ob quod puniendus executiuè reprobus eſt iniuſtitiæ vindicatiuæ, & potentiæ diuinæ oſtenſionem in reprobo, quæ intenditur nihili ab eodem Ruiz habetur ſect. 6. à n. 29. quia efficax illa intentio per ſcientiam mediam regulatur ac proinde in eius doctrina (tametſi falſa) libertatis, & demeriti ratio æquè efficacia intentionis illius admiſſa ſaluatur, ac ſi inefficax ſolum intentio foret. Tum, quia iniuſtitia poſitiua, ac indecentia intentionis punitiuę meritis reprobi malis natura anterioris æque contra inefficacem, atque contra efficacem intentionem punitiuam militat vt vidimus, & Ruiz ipſe ſupponit quare eodem fundamento quo efficax de facto negatur, inefficax negari de facto debet atq; eodem, quo inefficax de facto aſſeritur. efficax de facto debet admitti cum idem ſolum idemque alterutrum affirmandi fundamentum vnicum ſit, & vtrique commune.

3. Vt a veritate, & conſequentia in præſenti non aberretur, dicendum eſt primo. Reprobationi impij à gratia efficaci intentio adhuc inefficax, eius demeritis anterior oſtenſionis ſuæ potentiæ, & iuſtitiæ vindicatiuę, in reprobo vel gloriæ, & miſericordiæ ſuæ in prædeſtinato vel deniq; vtilitatis ex reprobi peccatis reprobatione, & ſuplicio, maioris à prędeſtinato capiũdę minime pręcedit, imò nec poteſt abſoluté præcedere. Probatur concluſio ex omnib argumẽtis cert. 1. efformatis ab abſurdis prouidentiæ præparationis, ac diſpoſitionis peccatorũ reprobi à Deo: item de amore Dei erga reprobi peccatum: deinde reparatis à Deo inſidiis reprobi ſaluti, quod Deo eſt impoſſibile, concluſionem vero, quatenus de facto eſt ea inſuper probant, quæ de facto intentionem efficacem de iiſdem excluſerunt q. 4. & inefficacem q. hac 5. cert. 1. Huic concluſioni conſenſiſſe videntur Vaſq. & Ruiz docentes permiſſionem peccati, (quæ ipſa reprobatio à gratia efficace eſt) ex eiuſmodi finibus, & intentione non eſſe probant ex citato Pauli loco, Vaſquez d. 95. cit. c. 7. §. *Ad illa loca*, & ſequente. cuius fine ait particulam *vt* ibi non intentum finem, ſed ſolum euentum futurum prædicere & enunciare ex phraſi ſcripturæ frequentiſſima Iſaiæ 6. & Lucæ 8. *vt videntes non videant*, & alias ſæpè Ruiz cit. d. 16. ſect. 6. n. 20. & 21. ex Chryſoſt. & Oecumenio, recitatis ſup. q. 3. cert. 3. n. 7 (quibus conſonat Theophylactus ad verba Pauli) ita illum locum interpretatur, vt intentio oſtenſionis potentiæ, & iuſtitiæ vindicatiuæ in reprobos non niſi poſt eorum peccata, quibus ſe vaſa iræ, apta in interitum conſtituunt, abſolutè præuiſa, in Deo fuerit: cui doctrinæ Vaſquez præluxit, inſtititque, vt ſuam proximè datam interpretationem particulæ *vt* confirmaret, n. 39. fine, §. *cogimur autem ita interpretari*, quoties, inquit, res illa voluntatis Dei abſolute non eſt, vt non eſt peccatum, vel non eſt de primaria, ſed ſolum ſecundaria eius voluntate, & peccatum ſupponente, qualis eſt, oſtenſio iuſtitiæ Dei vindicatiuæ & miſericordiæ in peccati correctione, & pœnitentia, capite vero 11. n. 5. fine alium finem poſuit ab Auguſtino deſignatum 1. ad Simplician. quæſt. 2. poſt med. vt ſcilicet è reproborum perditione electi per timorem mundarentur iuxta id Pſalmi 71. *Manus ſuas lauabit in ſanguine peccatorum*, cum tamen finem cum peccatum ſupponat, ac ſubinde ſecundariæ voluntatis Dei ſit anterius ad peccatum, & reprobationem à gratia efficace intendi à Deo non poſſe ait conſone ad recitatam eius doctrinam locis memoratis, & d. 93. c. 2. quam Auguſtini eo teſtimonio eſſe probat probareq; æque poſſet ex illo quod recitat ex 4. contra Iulian. prope med. *Demonſtrans quid omnibus debeatur* (vtique damnationem ab originale ſiue contractum, ſiue imminens, & in Adamo abſolute præuiſum) *vt hinc diſcant, quos liberat, quæ ſibi pœna debita* (quæ non niſi poſt peccatum debita eſt) *relaxetur, & quæ indebita*, contra id peccati debitum *gratia condonet*.

4. Dicendum ſecundo: finis oſtenſionis gloriæ ſuæ, ſiue donatione gratiæ efficacis ex miſericordia, & beneficentia, & gloriæ prædeſtinatis, ſiue denegatione efficacis gratiæ, & gloriæ reprobis, item oſtenſionis ſupremi ſui dominij, & libertatis in eis concedendis, vel denegandis, quatenus ſolũ ex eis denegatis, vel conceſſis cognoſci à creaturis rationalibus in hac, vel in alia vita poteſt, reprobationi impiorum ab efficace gratia præintentus à Deo poteſt præcedere, ac de facto præceſſit. Nota limitationem concluſioni huic noſtræ adhibitam, *quatenus ſolum ex eis &c.* ne eam primæ concluſioni inconſequentem iudices, & aduerſam probatur eius intentionis præcedentia reprobationi abſolute poſſibilis: quia in ea præcedentia intentionis illius reprobationi, ac permiſſioni peccati nulla Dei indecentia, aut imperfectio apparet, quæ intercederet, ſi ex peccato, aut per peccatum, illudve ſupponendo oſtenſio gloriæ Dei, &c. futura, & præintenta à Deo eſſet, vt vidimus concl. 1. Præcedentia vero de facto intentionis illius probabiliter ſatis ſuadetur ex teſtimoniis ſcripturæ, & Patrum ab aduerſariis contra 1. concluſionem productis; tametſi germanior eorum interpretatio ſit, quam ibi dedimus de ſignificatione euentus futuri, non finis præintenti, ex qua apertam ſolutionem habent teſtimonia innumera, quæ contra eand. concluſionem, & pro aduerſa ſua Ruiz conceſſit ſect. 7. ex Patrib. ad eas quæſtiones reſpondentibus: cur bonus Deus peccata permiſerit? cur primos Parentes præſcius lapſus eorum, ac ſimiliter lapſus malorũ Angelorum reproborumq; omniũ eos condiderit, & creauerit? quibus Patres reſpondent: ita à Deo factum, quia præſciebat etiam quanta ex eorum peccatis bona in mundo ponere poterat, & in prædeſtinatis, eratque in eis poſiturus de facto, ſi præfati homines, & Angeli conderentur, & peccarent, ſed vbinam magni, & maioris boni inde à mundo, & à prædeſtinatis capiendæ finem præintentum permiſſioni peccati, & reprobationi impiorum à gratia efficace teſtimonia, & reſponſa illa Patrum aſſerunt? Præſcientia ſiquidem, & potentia boni euentus ex peccati permiſſione futuri, & impiorum creatione certitudinem ſolummodo probant, quam non negamus, ſed aſſertam a Patribus teſtimoniis illis fatemur.

5. Oppones contra negatam poſſibilitatem pręcedentiæ intentionis, inefficacis etiam, gloriæ à Deo, & vtilitatis à prædeſtinatis capiendæ ex permiſſione peccati, etenim paſſio, & mors Chriſti; eiuſque per illas actiua Chriſti, & paſſiua noſtri redemptio præintenta, ſaltem inefficaciter fuit incarnationi, ac ſceleribus Iudæorum in ea diſponenda, exequenda, & peragenda, quare & reprobationi ipſorũ à gratia efficace ne forte tamq; immania peccata perpetrarent: ergo licet oſtenſio gloriæ Dei in ſua potentia, & iuſtitia vindicatiua, qua reprobos puniet, & miſericordiæ ſuę erga prędeſtinatos cum maioribus commodis ex reprobatione, & peccatis reproborum, tum comparatione iræ in hos exercitæ magis elucens executiuè peccata, & reprobationem ſupponat, poterit tamen anterius ad ipſa inefficaciter ſaltem præintendi, atq; reprobationi impiorũ à gratia efficace pręcedere ipſamque ſuo modo cauſare: vt factum teſtimonio Patrum videntur apertius ſonare, confirmatur ex noſtris principiis, ſtatuimus enim inter media non habere rationem finis adhuc quoad finis motionem, ratione cuius remotiora ni proximiora fini amarentur, amari remotiora ad finem, atque propter finem amari non poſſent: ex hoc vero principio inferebamus permiſſionem peccati, ſiue reprobationem prædeſtinati per pœnitentiam receſſuri à gratia efficace, qua illud vitaretur

Digitized by Google

effectum prædeſtinationis ad ſalutem pœnitentia obtinendam eſſe poſſe, quia inde peccatum quod neceſſarium medium ad pœnitentiam, ipſique, & ſaluti proximius, quam peccati permiſſio, ſeu ab ea efficace gratia eſt amãdum à Deo minime infertur: ergo, etſi peccata reproborum media neceſſaria ad gloriæ oſtenſionem præfatam, eique proximiora ſint, quam permiſſio peccatorum reprobis, ſiue ipſorum à gratia efficace reprobatio, poterit tamen præfata oſtenſio gloriæ Dei per reproborum peccata, neceſſario obtinenda anterius ad ipſorum peccata, & reprobationem à Deo amari, atque inefficaciter ſaltem intendi, quin inde peccata illorum amare teneatur Deus, atque adeo abſque vlla Dei indecentia eius finis intentio inefficax reprobationi impiorum ab efficace gratia poterit abſolute præcedere, de factoque, præcedet, vt Patrum teſtimonia videntur ſonare.

Sed tamen facile obiectiones iſtæ diluuntur. Prima de intentione ſaltem inefficace redemptionis noſtræ, & ſatisfactionis Chriſti per paſſionem, & mortem à Iudæis, & crucifixoribus inferendam non probat abſolutam, & anteriorem ſceleribus ipſorum, in earum patratione intercedentium eſſe, ſed conditionatam ſolum, vt ex illis verbis Iſaiæ. 53. *Si poſuerit pro peccato animam ſuam videbit ſemen longæuum* ſatis explicatur. Secundo cum meritum ſatisfactioque Chriſti, & noſtra ab ipſo redemptio ex eius oblatione paſſioni, & morti à Iudæis infligendæ, atque ex morte ipſa tanquam à conditione illas conſumante conſtiterit: atque mors ipſa ab alia adæquata cauſa, quam à Iudæis, & crucifixoribus honeſtiſſime inducta fuerit & appoſita (nempe ex vehementiſſimo dolore de hominum peccatis à perfectiſſima in Deum & homines charitate ſuborto) potuit optime abſolutè inefficaciter Chriſti ſatisfactio, redemptioque noſtra morte per eam viam doloris, & charitatis Chriſti inducta, conſumanda, (non autem alia via qua adæquate etiam impiorum Iudæorum, & crucifigentium inducta mors fuit) à Deo decentiſſime intendi, quin in ea linea expectanda peccata crucifigentium eſſent imo vero, de incarnatione agentes controu. de merito Chriſti. d. de iis, quæ fuit de facto premeritus Chriſtum meritis morte puriſſima illa & honeſtiſſima via inducta conſummatis gratiam crucifixoribus, vt tantum ſcelus, vitarent promeritum fuiſſe facile defendimus, & monſtrauimus. Secunda obiectio quæ ad hominem ex principio illo noſtro vrgentior videbatur, nihil probat. Non enim ex intentione efficace, vel inefficace punitionis, & vindictæ iuſtæ de reproborum peccatis anteriore ad abſoluta eorum peccata, & à gratia efficace reprobationem Deum peccatorũ amatorem contra aduerſarios inferebamus, quia peccata media fini proximiora ſint, quare, & remotiorum amore neceſſario amanda, id enim principium illud noſtrum expreſſe negat; ſed quia peccata ipſa obiectiuam punitionem, & vindictam honeſtam, ac non poſitiue iniquam, & iniuſtam, Deoque nuſquam amabilem, inadæquate ſaltem conſtituunt (quod ipſum de aliis ſimilibus eſt:) vt vidimus q. 3. & 4. & memorauimus q. hac. 5. cert. 1. num. 6. quod ſi Dei erga reproborum peccata amor ex ea inefficaci intentione non inferretur, alia tamen ibidem monſtrata abſurda inferrentur præparationis diſpoſitioniſque peccatorum & perditionis reprobi à Deo atque inſidiarum à Deo intentarum, poſitarumque reprobi ſaluti, quæ ſatis ſuperque eiuſmodi intentionem adhuc inefficacem reprobationi, & peccatis reprobi natura anteriorem Deo indignam oſtenderent, atque impoſſibilem.

QVÆSTIO VII.

De cauſa reprobationis ex parte reprobi.

PReuius aliis præſentem quæſtionem, atque expeditius profligabimus, quia alias de cauſa reprobationis ex parte Dei, quæſtiones quas ſimul examinant plerique ſeorſim diſputauimus: quo confuſionem, & æquiuocationi magna ex parte in ſententia ferenda viam occluſimus. Ne vero in quæſtione præſente locus aliquis æquiuocationi poſſit patere, erit aduertendum reprobationem, de qua diſputamus, obiectiue ſumptam nihil aliud continere, quam denegationẽ gratiæ efficacis ad non peccandum, ſeu non reſipiſcendum finaliter ac perſeueranter, ſicuti & oppoſitæ prædeſtinationis efficax gratia ad non peccandum, ſeu reſipiſcendum finaliter ac perſeueranter adæquatum, & totale obiectum eſt: cuius proinde ſi adæquate vel inadæquatè ſumpti cauſa ex parte reprobi, vel prædeſtinati cauſa detur, & actus Dei prædeſtinantis, ſeu reprobantis adæquatè, vel inadæquatè ſumpti cauſa ſuo modo dabitur ex parte reprobi, vel prædeſtinati. Dixi autem obiectum, non autem effectus, tametſi gratia efficax prædeſtinationis, eiuſque negatio reprobationis effectus ſit: quia alterutrius effectus ſunt alij qui neutrius ſunt obiecta, vt gloria prædeſtinationis, & à gloria excluſio, & condemnatio reprobi reprobationis quorum cauſam dari ex parte reprobi, vel prædeſtinati ex quæſtionem Catholicis Doctoribus, & fidei dogma eſt ex qua conſtat prædeſtinatum pro meritis gloria præmiari, reprobum vero pro demeritis ſuis vel actualibus, vel originalibus excluſione à gloria, & inferni cruciatib. puniri.

CERTAMEN I.

Notatis aliquot quæſtionis, cum de re, tum de nomine, punctum ipſum ad purum proponitur, & Scopus expeditur.

1. NOtandum in primis eſt reprobationem à gratia efficace tam obiectiue, ſiue ex parte obiecti proprij, ſcilicet negationis gratiæ efficacis præfatæ, quam ſubiectiuè, ſeu ex parte actus, quo Deus reprobans ab eiuſmodi gratia reprobat impium dupliciter accipi ad præſentem quæſtionem. Primo adæquate, prout denegationem gratiæ omnis efficacis à prima ad vltimam denegationem (ſi plures & inter ſe coordinatæ in reprobatione aliquorum ſint) continet, aut concernit, vel inadæquatè, prout gratiæ efficacis denegationem vnam ſolum, vel plures etiam, ex coordinatis inter ſe, non tamen omnes coërcet. Huius autem reprobationis inadæquatè ſumptæ cauſam ex parte reproborum adultorum, ſiue in baptizati, ſiue baptizati male vixerint propriáq; voluntate deliquerint cauſam ex parte ipſorum dari poſſe: immò, & de facto dari dubium Theologis non eſt: cum certum vtique ſit eiuſmodi reprobos ob anteacta peccata in vlteriora alia peccata finalia, & impænitentiam finalem labi à Deo permitti, quod ipſum eſt à gratia efficace ad finaliter reſipiſcendum, vel non pecandum illos reprobari: id quod intelligendum etiam de venialibus quorum merito congruo ſolum, & intuitu, ſeu motiuo gratia efficax ad non peccãdum mortaliter ad vitæ extremum à Deo quandoq; negatur: tunc enim à negatione gratiæ efficacis ad anterius illud veniale vitandũ reprobatio inchoatur, & denegatione efficacis gratiæ alterius, ad non grauiter peccandum finaliter completur, vt de ſe patet.

2. Adæquata vero reprobatio, vt ad reprobos omnes extenditur dupliciter ex parte obiecti, ac ſubinde actus, & ſubiecti accepta eſſe poteſt. Altero enim diuiſibilis eſt, & partibus pro obiecti diuiſibilitate conſtans, ſcilicet plurib. gratiæ efficacis denegationibus inter ſe coordinati vt nuper explicuimus. Altera vero indiuiſibilis, quia vnica gratiæ denegatione inchoatur ſimul, & completur, & adæquate conſtituitur: quare idem eſt cauſam reprobationis huius ex parte ita reprobatorum quærere, atq; cauſam totius reprobationis adæquatè ſumptæ ipſorum inquirere: indiuiſibilis autem huius adæquatæ reprobationis exempla ſunt infantium omnium imbaptizatorum ante rationis vſum cum originali obeuntium reprobationes omnes: ſis ſi qui denegatione auxilij efficacis vnicâ, vt baptizentur, atque originali mundentur tota tota, & adæquata reprobatio contingit: & cuius ſane cau-

ſa, &

ſa, & ratio originale peccatum in ipſis contractum ex parte ipſorum eſſe ſolummodo poteſt, vt inferius videbimus. Ad hoc etiam indiuiſibilis reprobationis genua ſpectaret reprobatio eius, etiam adulti baptizati, qui vnico ſolum, eoque mortali admiſſo poſt baptiſmum peccato diem ſtatim obiret, vnica videlicet gratiæ efficacis ad illud vitandum denegatione, quæ prima negatiua eſſet, quia nullam aliam ſupponeret, ac ſimul poſtrema, quia poſt eam nec tempore nec natura poſterior gratiæ efficacis denegatio foret, de huius etiam indiuiſibilis, & adæquatæ reprobationis adultæ cauſa ex parte reprobi ipſius agendum nobis inferius erit.

3. Communius difficiliuſque Theologis examen fuit de cauſa reprobationis diuitis, pluribuſque inter ſe coordinatis denegationibus efficacis gratiæ conſtantis: an ſcilicet ex parte reprobi reprobationis totius adæquatè ſumptæ Deo reprobanti offeratur meritum, aut motiuum? cum autem offerri Deo ex parte reprobi meritum ad denegationes gratiæ efficacis poſteriores prima certum cunctis Theologis ſit, vt vidimus n. 1. eo demum tota apud illos quæſtio deuoluitur, an denegationis primæ è qua diuiſibilis hæc reprobatio à gratia efficace inchoatur meritum, ac motiuum Deo ipſum ita reprobanti offeratur. Dixi conſulto *meritum, & motiuum* de eo quippe genere cauſæ ex parte reprobi, non autem de cauſa materiali pure quæſtionem Theologia eſſe poſſe, dum de cauſa reprobationis adæquate ſumptæ, & primam etiam gratiæ denegationem complectitur, ex parte reprobi diſputatur: etenim dari ſumptæ reprobationis adæquate ex parte reprobi materialem cauſam obiectiuam, nempe contingentem conditionem conditionatam conſenſus in bonum, & futuritionem conditionatam conſenſus in malum ſub auxilio ſufficienti ſolum, & denegatione prima auxilij efficacis non ſemel oſtendimus: quia ni ita conditionate foret, à Deoque cognoſceretur reprobationis materia obiectiua deficeret ſine qua reprobum illum ab efficace ſua gratia reprobare abſolute non poſſet, vt in ſimili de prædeſtinatione dicebamus. Non ſecus, ac ſi conſenſus in bonum, vel ab illo diſſenſus, & conſenſus in malum impoſſibilis abſolute eſſet, prædeſtinatio ac reprobatio defectu materiæ obiectiuæ eſſet Deo abſolute impoſſibilis. Atque ex parte reprobi cuiuſuis non ſolum obiectiuam pure, ſed & ſubiectiuam etiam materiam reprobationis dari conſtat ea reprobandi ipſius poſſibilitate, qua deficiente reprobari à Deo minime poſſet. Secundo, quia, vt controu. de prouidentia docuimus, exiſtentia ipſa actualis eius, cui prouidendum de mediis & ſubiectum prouidentiæ eſt neceſſario ſupponitur: quare cauſam materialem tam pure obiectiuam, quam ſubiectiuam ex parte reprobi adæquatæ prouidentiæ ſiue prædeſtinatiuæ, ſiue reprobatiuæ, ſeu reprobationis, vt primam etiam gratiæ efficacis denegationem continet ex parte reprobi dari dubium non eſt: quare tota quæſtio eſſe poteſt an illius cauſa meritoria, & motiua ex parte reprobi detur, offeraturque Deo, vt conceptis verbis illis *meritum aut motiuum* propoſuimus, quod materia pure obiectiua contingentis conditionati meriti ac demeriti in hoc reprobationis, & prædeſtinationis negotio non diſtinguentes Semipelagiani à fidei dogmatibus aberrarunt: Thomiſtæ vero recentiores Dominicani inanibus vocibus minus percepta rerum harum diſtinctione nobis obganniunt, & ſemipelagianiſmum ridicule intentant.

4. Et hæc quidem quæſtionem de re apud Theologos poſſunt habere de nomine autem quæſtio alia de cauſa reprobationis præfatæ ex parte reprobi eſſe poteſt nimirum reprobationis vt eſt reprobi relate ad prædeſtinatum alium, ſiue præ prædeſtinato ad efficacem gratiam admiſſo, derelictio, ſeu in malum (vt ita dicam) electio, id eſt ad gratiæ efficacis denegationem, an eius reprobationis adæquate etiam ſumptæ, & vt primam gratiæ efficacis denegationem coercet, vt eſt huius præ alio reprobatio ex parte reprobi cauſa detur? id quod ad eum modum inquiritur, quo ſimilem quæſtionem ſupra diſcuſſimus de cauſa prædeſtinationis, vt eſt eius præ non prædeſtinato, ſeu reprobo ad efficacē gratiam immediate, ac mediate ad ſalutem, & gloriā electio, an ex parte prædeſtinati cauſa detur. Dixi autem *relate ad prædeſtinatum alium, ſiue præ alio prædeſtinato* alia derelictio, & in malum (vt ita dicam) *electio*: quia reprobatio omnis à gratia efficace (ſicuti & contra prædeſtinatio) aliam inter obiecta ipſa, quæ à Deo præparantur, vnius præ alio rationem electionis imbibitam habet: nempe inter auxilia efficacia quæ reprobis à Deo illos reprobante denegantur, ſufficientibus tantum ex voluntate, & intentione ſalutis reprobi eligendis ſolummodo Deo reprobanti permiſſis. Vtraque vero electionis huius comparatiue ſiue ad ſubiectum, ſiue ad obiectum ſupponit: non ſolum nullam creaturam rationalem creaturam omnibus, & ſingulis auxiliis cumuli totius ipſorum in Dei potentia contenti reſtituram, ac proinde ab ipſo imprædeſtinabilem, eſſe poſſe vt d. de cauſis prædeſtinationis oſtendimus, verum, neque vllam ex illis eſſe poſſe, quæ ſingulis & omnibus auxiliis in toto cumulo cōtentis ſit cū cenſura, ſi enim aliquæ cunctis reſtituræ ſi donentur, aliæ vero creaturæ cunctis reſtituræ immittantur, neque inter obiecta auxilia ipſa danda vel deneganda. Deo, quoad efficaciam ineſſicacibus relictis daretur electio, cum aliquibus efficacia omnia eſſent, nec reſpectu illarum, inefficacia eſſent, præ quibus efficacia eligeret, neque reſpectu aliarum inefficacia Deus haberet, quæ illis conferret efficacibus reprobatione denegatis cum omnia illis efficacia forent, quare & eſſent illæ gratia efficace irreprobabiles. Hinc neque inter perſonas & ſubiecta ratio electionis comparatiuæ vnius præ alio in reprobatione eſſet: ſiquidem irreprobabiles creaturæ aliquæ abſolutæ, imprædeſtinabiles vero abſolute à Deo, aliæ eſſent, cum non poſſet Deus, aliam quam efficacem, & prædeſtinationis gratiam conferre, caſu quo aliquam primis illis vellet conferre, ſecundis vero nullam aliam, quam reprobationis, & negationi efficaciæ iunctam conferre poſſet: dixi autem caſu, *quo aliquam gratiam vellet conferre*. quia ad aliquam conferendam neceſſitatus Deus non eſſet, adhuc ex hypotheſi negata, quod creaturæ aliquæ cunctis auxiliis, vel reſtituræ, vel conſenſuræ admitterentur.

5. Nullam autem creaturam omnibus & ſingulis auxiliis gratiæ reſtituram, quantumuis ea rebellis cogitetur, citato loco poſſibilem eſſe oſtendimus. Nullam autem poſſibilem eſſe omnibus, & ſingulis gratiæ auxiliis in bonum conſenſuram, ac ſubinde abſolutè irreprobabilem (quod altera præfati ſuppoſiti pars erat) probanda à nobis impræſentiarum eſt. Sic eam probo. Primo: à paritate alterius partis ſuppoſiti loco citato probatæ: dominium ſiquidem Dei ſupremum non ſolum ad donandam gratiam eſt, ſed efficacem præ inefficaci reſpectu cuiuſuis rationalis creaturæ, quibus omnibus abſque vlla exceptione oratio illa ad Deum proponitur: *Et ne nos inducas in tentationem*: quæ ni aliam quam efficacem gratiam aliquibus poſſet abſolute exhibere fruſtra a Deo peteretur: fruſtra item de efficace, præ non efficace ab ipſo præſtita gratiæ ab præfatis creaturis à Deo haberentur, agerenturque. Item quod eas præ aliis prædeſtinaret. Denique ratio à priori apertiſſima, & efficaciſſima eſt: quia creaturæ rationalis illius bona indoles, & genium nobiliſſimum ex quo ſingulis, & omnibus auxiliis, quantumuis gracilibus, in bonum, & contra malum eſſet libere conſenſura nil aliud eſſet, quam eius ad bonum, quo ad ſpeciem de ſe, natura, & genio illo atque indole bona ſua determinatio, quod quidem prædicatum proprium, & attributale Dei eſt; & quod proinde cum prædicato rationalis creaturæ contradictoriæ pugnet. Quod enim ſemper, & quibuſuis, ac omnibus circunſtantiis variatis alicui neceſſario, & certa ſtataque lege vſu venit ex antecedente naturali neceſſitate eius ad ipſum venire certum eſt. Repugnantia alia communis recentiorum eſt. Subſtantiam illam ſupernaturalem fore, vtpote gratiæ ſupernaturali eſſentialiter connexam cum tamen ſubſtantia eſſentia ſua ſupernaturalis repugnet. Cæterum ſubſtantiam ſupernaturalem natura ſua ſupernaturalem non repugnare laudati ſæpe à nobis conmagiſtri noſtri ingenioſiſſimi recentiores multis ſubtiliſſime contendunt. Secundo eam rationalem creaturam ſupernaturalem, quo ad ſubſtantiam eſſe, quia connexa gratiæ ſupernaturali abſolute natura ſua foret, ſatis firmum non eſt. Primo: quia ea connexio abſoluta ipſius cū gratia ſupernaturale ex eo quod cuiuis Dei auxilio in bonum conſenſura illa ſit, ſi donetur. Neque exinde ius aliquod, aut exigentia (precaria adhuc, creaturæ illius, vt gratia: auxiliumue aliquod ipſius illi donetur in ea euincitur: quare, & omnia auxilia gratiæ ſuæ poterit ipſi Deus

Digitized by Google

naturaliter, & quin naturali alicui ipſius iuri deroget, denegare. Secundo ex naturali connexione adhuc rei alicuius cum aliquo ſupernaturali rei illius ſupernaturalitatem quoad ſubſtantiam euincei certum adeò non eſt, vt negari ab aliquo nequeat Cum autem ea omnia rigide examinare, ac definire præſentis inſtituti non ſit ea nunc repugnantia abſtinemus. De eis vero cunctis videat nos lector t. 1 De ente ſupernaturali controu. 1. quæ de ente ſupernaturali in genere eſt, ac propria eorum examinandorum ſedes.

CERTAMEN II.

Quæſtionis noſtrorum de nomine negatiua deciſio.

1 SOarius noſter apud Vazquez etiam noſtrum infra trecentiorum nomine citatus eiuſque Aſſeclæ docent electionis reprobatiuæ cum relate ad obiecta, tum relate ad ſubiecta & perſonas reprobas, præ non reprobatis cauſam ex parte reprobi dari. Ob quam ſcilicet & inefficax auxilium præ efficacibus denegatis à Deo ipſis præparentur atque efficacia denegentur, & reprobus præ non reprobo à gratia efficace reprobetur. Vtrinſque ratio eadem ab ipſis affertur: quia cum conditionata futuritio negationis conſenſus in bonum ſub auxilio hoc ſi donetur, in qua eius inefficacia formaliter, iuxta noſtram communem noſtris Doctoribus ſcholam, conſiſtit, purificata conditione per abſolutam eius auxilij collationem ab vſu libero arbitrij reprobi in negatione abſoluta conſenſus in bonum, in quod tunc conſentire abſolute poteſt, obiectiue intentionaliter vereque abſolute pendeat: quod auxilium illud abſolute collatum inefficax potius quam efficax ſit reprobus ipſe in cauſa abſolutè eſt: ergo, quod illius conferendi voluntas conferendi auxilium inefficax præ efficaci ſit, ac proinde reprobationis eſt electio comparatiua obiectiue ſiue inter obiecta ipſa collata & denegata abſoluta & abſolute cauſa reprobus erit. Vnde rurſus & ipſe erit abſoluta cauſa reprobationis ſuæ, vt eſt electio comparatiua ex parte ſubiecti ſeu ſubiecti reprobati à Deo à gratia efficace præ alio ab ea gratia non reprobati. Si enim ſub eo auxilio abſolute dato, negationis conſenſus in bonum loco, conſenſum in bonum, vt abſolute antecedenter poteſt, abſolutè poneret: vt non reprobatur. Alter poſuit abſolute ex ſimili ſua ſub ſibi collato auxilio abſoluta, & antecedente ad vtrumuis poteſtate, à gratia efficace præ non reprobo, ſeu prædeſtinato reprobatus non eſſet. quare, quod præ alio prædeſtinato reprobatus abſolute fuerit ab ea ſibi plane ſuoque abſoluto prauo vſui auxilij collati debere abſolute videtur.

2 Ex ſcriptura, & Patribus teſtimonia plura Soariſtæ pro ſua ſententia producunt, poſſentque vrgentiſſimum aliud ex 1. corinth. 9. producere vbi hæc habentur. *Caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo, ne forte, cum aliis prædicauero, ipſe reprobus efficiar.* Quibus reprobationem ſuam à libero arbitrij ſui vſu abſoluto gratiæ auxilio collato abſolutè pendere Paulus aperte fatetur. Quatenus ſcilicet negatio conſenſus conditionata auxilij illius, qua inefficax, ſeu reprobationis auxilium eſt, à libero illo abſoluto vſu prauo auxilij pendebat, vt ratione facta, hoc etiam teſtimonio confirmata, proxime dicebatur. His vero neglectis Vazq. cita. d. 9. 5. ſect. 9. n. 55. §. *Ego tamen* præfatæ Soarij ſententiæ omnino aduerſatur, à qua etiam Vazquiani reliqui conſtanter abſcedunt. Et Vazquez quidém cunctis Vazquianis: plaudentibus oppoſitam ſententiam contra Soarium efficaciter ad hominem probat. Ille enim recte, & Catholice negat ex parte prædeſtinati prædeſtinationis ſuæ adæquate ſumptæ & vt primæ gratiæ efficacis donationem & præparationem continet, cauſam dari; & tamen futuritio conditionata conſenſus in bonum ſub eo auxilio, ſi donetur, ſeu eius auxilij efficacia quæ eiuſmodi futuritione conſtituitur, purificata conditione per abſolutam auxilij illius collationem non minus à libero abſoluto conſenſu prædeſtinati in bonum obiectiue intentionaliter abſolute pendet quam futuritio cōditionata negationis conſenſus reprobi in bonum ſub eo auxilio qua eius inefficacia conſtituitur, collato auxilio abſolute à libera reprobi abſoluta negatione conſenſus in bonum abſolute dependeat: & tamen per ſe ea dependentia futuritionis conditionatæ, ſeu efficaciæ auxilij à conſenſu abſoluto prædeſtinati ſatis non eſt, vt prædeſtinatus ſit cauſa ſuæ prædeſtinationis adæquatæ, vt primum etiam auxilium efficax complectitur. ergo nec ſimilis dependentia negationis conditionata conſenſus in bonum reprobo, ab abſoluta libera negatione conſenſus reprobi in bonum ſub auxilio ipſi collato ſatis erit, vt reprobationis ſuæ adæquatæ, vt primam etiam negationem efficaciæ, ſeu inefficaciam auxilij collati coercet cauſa ſit. atque abſolute dicatur. Ratio hæc rem ad hominem demonſtrat, atque veritati in quæſtione de nomine indagandæ luculentam aperit viam.

3. Dico primo reprobationis comparatiue ex parte ſubiecti adequate ſumptæ, ſiue vt reprobi præ non reprobo, ſeu prædeſtinato reprobatio eſt nulla ex parte reprobi cauſa dari ratione dependentiæ inefficaciæ auxilij, ſeu negationis conditionatæ conſenſus ipſius in bonum à libero conſenſu abſoluto reprobi ſub auxilio abſolutè ipſi collato. Eſt concluſio Vazquez noſtri, & Aſſeclarum contra Soarium & ſuos: nec ſolum de cauſa motiua, & meritoria ſed materiali etiam & obiectiua ratione cuius neminem ſuæ prædeſtinationis, aut reprobationis cauſam abſolute eſſe, dicine poſſe (ne dum, vt comparatiue præ alio prædeſtinetur, aut reprobetur) conſtabit ex concluſioné. 2. Probatur expreſſe ex Paulo & Patribus totum prædeſtinationis, & reprobationis negotium & cauſam in Dei miſerentis, vel obdurantis arbitrium, ac nullatenus in bonum, vel malum vſum voluntatis, vnius præ alio non reprobato ſeu non prædeſtinato refundentes, vt Soarius, & Aſſeclæ ipſi fatentur vbique, & apud Vazq. proxime. §. *Reſpondens tamen.* Licet alia ſubiiciant pro ſua opinione, quæ nou ſatis ſolide à Vazquez confutentur. Confutantur vero ratione hac qua probatur noſtra concluſio: quia quoties ex parte vtriuſque prædeſtinati ſcilicet, ac reprobi æqua ad vtriuſque, ſiue prædeſtinationem, ſiue reprobationem, non ſolum ratio motina, ſed & materia obiectiua Deo alterum prædeſtinaturo, alterum vero reprobaturo omnino obiicitur, nihil plane, ſiue rationis materiæ, ſiue materiæ obiectiuæ ex parte alterius offertur, vt præ alio, reprobetur, vel prædeſtinetur: atqui ratione futuritionis conditionatæ ſiuę conſenſus in bonum, ſiue negationis conſenſus, qua auxiliorum vel efficacia, vel inefficacia, & materia obiectiua vel reprobationis, vel prædeſtinationis auxilia conſtituuntur: æqua omnino materia, & ratio obiectiua ex parte vtriuſque offertur Deo reprobaturo, vel prædeſtinatur: ergo nihil, ſiue rationis motiuæ, ſi materiæ obiectiuæ offertur ex parte alterius, vt præ altero reprobetur à Deo, vel prædeſtinetur. quare neuter ratione futuritionis conditionatæ conſenſus, vel negationis eius cauſa eſt, vt præ altero reprobetur, vel prædeſtinetur. Minor conſtat ex dictis cert. 1. n. vlt. Oſtendimus enim nullam creaturam rationalem eſſe poſſe quæ aliquibus auxiliis in Dei omnipotentia contentis couſenſura conditionate non ſit, ſi donentur, & quæ aliis non ſit non conſenſura, ſi à Deo conferantur: ac proinde reſpectu cuinſuis creaturæ rationalis plura efficacia. plura etiam inefficacia, ac ſubinde materiam obiectiuam prædeſtinationis, & reprobationis Deo offerri ac præſentari.

4. Dico ſecundo dependentia abſoluta intentionalis obiectiua futuritionis conditionatæ, vel conſenſus vel negationis eius ac ſubinde efficaciæ vel inefficaciæ auxilij reprobus, quod vel prædeſtinatione, vel reprobatione donatum à Deo eſt, à libero abſoluto conſenſu prædeſtinati, vel libera abſoluta negatione conſenſus reprobi, ſatis non eſt, vt reprobationi ſuæ abſolutæ, vel comparatiuæ ad non reprobatum, prædeſtinatus vero ſuæ prædeſtinationis tam abſolutæ, quam comparatiuæ ad non prædeſtinatum cauſa eſſe, dicine abſolute poſſint. Eſt noſtri etiam Vazquez concluſio, contra Soarium, ac cæterorum ſcholæ Thomiſticæ noſtræ Ieſuiticæ Doctorum vniuerſim ſumpta, tametſi in caſu ſubiiciendo ſtatim duo noſtri ſtrenuiſſimi Doctores eam citandi exceptionem pati arbitrentur.

Digitized by Google

arbitrentur. Probat Vazquez, quia ea de pœnitentia abſoluta obiectiua: & intentionalis futuritionis conditionatæ conſenſus, vel negationis eius ſub auxiliis, qua eorum efficacia, vel inefficacia conſtituitur, caſu quo abſolute prædeſtinatione, aut reprobatione efficax prædeſtinato, inefficax reprobo à Deo confertur, eſt dependentia materiæ obiectiuæ ſolius, ſiue de qua, vel circa quam deliberandum Deo non autem rationis, & motiui, vt vni efficax cognitum, alteri vero inefficax Deus tribuat. Dependentia autem materiæ obiectiuæ, neceſſariæ ad reprobationem, vel prædeſtinationem ſola non eſt cauſa deliberationis alterutrius determinatæ à Deo habendæ: ergo ratione illius nec reprobus reprobationis ſuæ, nec prædeſtinatus prædeſtinationis ſuæ adæquatæ abſolute, nedum comparatiue ad alium non reprobum, vel non prædeſtinatum cauſa eſſe dicitur poteſt. Minor probatur, nam cætera patent.

5. Siquidem etſi materiæ de qua, & circa quam deliberandum eſt aptitudo ad potentiam abſolutam deliberandi ſupponatur, non autem eſt cauſa, cur de ipſa, vel circa ipſam hæc potius quam aduerſa deliberatio à Deo habeatur. Idcirco rerum (atque ad rem præſentem auxiliorum) poſſibilitas, & poſſibilitas etiam, imo, vt diximus ſæpe, actualis exiſtentia, tam prædeſtinati, quam reprobi alterutri erga ipſos prouidentiæ nec ſolum efficacia, aut inefficacia auxiliorum neceſſario vt materia obiectiua, quæ & circa quam deliberandum eſt, vt alterutro modo Deus prouideat, requiritur, tamen, quia id ſolum habet, non autem rationem, aut motiuum, vt Deus alterutro modo prouideat, nec auxiliorum poſſibilitas, nec reprobi, aut prædeſtinati poſſibilitas, aut exiſtentia, vt reprobetur reprobus, ac prædeſtinetur prædeſtinatus cauſa eſſe dicitur: confirmatur: quia tam Patres, quam ſcholaſtici, quam Hæretici cū quibus de cauſa prædeſtinationis, & reprobationis diſputabant, ad merita, ipſorum vt reprobarentur, vel prædeſtinarentur impugnanda quidem Patres, & ſcholaſtici, deſignanda vero Hæretici recurrerunt vt vidimus, tametſi materiam cum obiectiuam, tum ſubiectiuam multiplicem à nobis deſignatam recognoſcerent: confirmatur ex ſap. 15. n. 7. Iſaiæ. 45. n. 9. Hierem. 18 6. atq; ad Roman. 9. vbi naturalem rationem minoris noſtræ exemplo Luteæ maſſæ ac figuli ita explicatur, & proponitur. *Nunquid dicit figmentum ei, qui ſe finxit, quid me ſe ſti ſic? An non habet poteſtatem figulus ex eadem maſſa facere aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam?* quibus quæcumque reſpectu deliberationis ab artifice ad hanc, vel illam formam inducendam, vt materia ex qua ſeu circa quam, vel obiectiua, vel ſubiectiua ſolummodo ſe habent, etſi ad alterutram deliberationem materia neceſſaria ſint à cauſatione alterutrius deliberationis docetur, atque illuſtriſſimo exemplo monſtratur.

6. Generalis noſtræ concluſionis exceptionem ſubtiliter excogitauit noſter Molina ſupra ex Alenſe, Bonauentura, Henrico Gandauenſe, quæ placuit poſtmodum magno meo magiſtro Didaco Daza, & noſtro etiam Granado. Cenſent enim in reprobis adultis, qui rite ſuſcepto baptiſmo originale depoſuerunt: reprobationis ſuæ cum abſolute tum præ aliis cauſam ſpecialem reperiri: ſiquidem auxilio ſufficienti de ſeſe, vt præceptum ſeruare, ac non peccare abſolute poſſent, reddereque illud efficax, abſque eius auxilij ab vſu, & voluntatis ſuæ vitio, & transgreſſione voluntaria, qua illud inefficax reddidere reprobari abſolute nequeunt: quare, & ſuæ reprobationis cauſæ ſunt. Verum non video quid amplius roboris argumentum hoc habeat in reprobis adultis ſemel iuſtificatis ac poſt modum peccantibus, quam in aliis adultis, qui nunquam iuſtificati actualiter etiam deliquerunt: cum in vtriſque auxiliorum ſub quibus peccauerunt inefficax à negatione voluntaria, & libera conſenſus in bonum abſolute pendeat: ac ſubinde & materia obiectiua neceſſaria, vt reprobari à Deo abſolute poſſint. Hanc autem materiæ obiectiuæ neceſſariæ ad reprobationem dependentiam intentionalem à conſenſu abſoluto libero reprobi non ſufficere vt cauſa reprobationis ſuæ abſolute reprobus ſit, ac dicatur proxime oſtendimus: ſicuti ſimilis dependentia efficaciæ auxiliorum, qua materia obiectiua neceſſaria ad prædeſtinationem conſtituuntur, à libero conſenſu abſoluto prædeſtinati, vt ipſe prædeſtinationis ſuæ adæquatè ſumptæ cauſa ſit ac dicatur minimè ſufficit quare limitationis, & differentiæ huius nulla ā

cit quare limitationis, & differentiæ huius nulla à Doctoribus ratio affertur.

CERTAMEN III.

In quæſtione de re Hæreticorum & Catholicorum aliquot Doctorum placita, & quæ Catholicis certa eſſe debent.

OCcurrit primo Pelagianorum hæreſis aſſerentium reprobationis adæquatæ, & ſecundum omnem ſui partem tam primæ, quam vlteriorum omnium, denegationis auxilij gratiæ efficacis ſupernaturalis, cum abſolute, tum comparatiue ad alium non reprobum, ſeu prædeſtinatum ſumptæ cauſam ex parte reprobi dari, ſicuti, & ex parte prædeſtinati prædeſtinationis ſuæ adæquate etiam, eodemque modo ſumptæ cauſam dari aſſerebant: quia nimirum ex naturalibus puris, ſeu iure naturæ arbitrio vtriuſque debitis alter bono illorum vſu meritum aliquod, & motiuum natura anterius, vt ſupernaturali efficace gratia donaretur per occaſiones ſingulas Deo offerebat; alter verò contra malo naturalium eorum vſu per ſingulas omnes occaſiones, vt efficace ſupernaturali gratia priuaretur, offerebat Deo meritum natura anterius, & motiuum. Damnata ea hæreſis fuit conciliis omnibus africanis ab Auguſtini tempore, ac reliquis conciliis Catholicis & œcumenicis huc vſq; in Eccleſia habitis, quorum verba in re notiſſima proferre otioſum eſſet, & inutile. Maxime, cum eius damnationis fundamenta ex ſcriptura æque ſint vulgata, & expreſſa ad Rom. 9. *Cuius vult, miſeretur, & quem vult indurat.* Quod Iacobi, & Eſau prædeſtinati, ac reprobi Typorum, quorum antequam quidquam boni egiſſent, aut mali alterum Deus dilexit, alterum vero odio habuit ſtatim confirmat. Rationem vero exemplo figuli ex eadem omnino maſſa aliud vas in honorem, aliud vas in cōtumeliam pro mero arbitratu ſuo citra ipſorum iniuriam effingentis illuſtratam vel oculis ipſis percipiēdam proponit quibus teſtimoniis Patres hæreſi Pelagiana vetuſtiores eam anticipato iugularunt, vt mirum fuerit alicuius vel ignorantia vel dementia conceptam nedum ſubortam poſtea fuiſſe. Auguſtinus vero huic hæreſi in primis confutandæ natus, à Deoque Eccleſiæ ſuæ datus non vno ſolum, ſed pluribus totis libris editis Pelagianos confutauit. Nempe contra duas epiſtolas Pelagianorum, de prædeſtinat. Sanctor. de bono perſeuer. De correpť. & gra. Et reliquis ſcriptis ſuis paſſim Et præter proxime ex Paulo memorata, & illam Pauli etiam rationem: quod ſi ex operibus naturæ gratia à Deo donaretur, iam gratia non eſſet gratia, aliam ex infantibus præmaturæ, & ante vſum rationis, altero baptizato, ac ſubinde prædeſtinato, altero, imbaptizato, ac reprobo correptio rationem inſtruxit, qua Pelagianos ad ſilentium vſque confutauit.

2. Maſſilienſes Pelagiani erroris, quem cum Catholicis cunctis Doctoribus execrabantur, cineres exufflantes alterius erroris affinis ſcintillam inuenerunt, vt inde merito Pelagianorum reliquiæ habiti merito fuerint, atque infame Semipelagianorum nomen fuerint promeriti. Aiebant enim primā gratiæ efficacis ſupernaturalis denegationem vnde incipit reprobatio, malo vſui pure naturalium virium arbitrij ex quibus bonus vſus eſſe poſſet in reprobis deberi ſicuti, & primæ gratiæ efficacis ſupernaturalis vnde prædeſtinatio inchoatur, bono vſui naturalium virium debetur in prædeſtinatis. non autem per occaſiones ſingulas reliquas gratiæ efficacis ſiue denegationes reprobi, ſiue donationes vlteriores prædeſtinatis bonum, malumue vſum virium pure naturalium, vt Pelagiani aiebant, præcedere: vt ſcilicet prædeſtinationis, reprobationiſque initium ſolummodo naturæ ſolum merito, demeritoque vniuſcuiuſque prædeſtinati, vel reprobi debeatur: vnde prædeſtinationis, atque ad rem præſentem reprobationis

Digitized by Google

tionis adæquatæ, & vt primam gratiæ efficacis denegationem continet cauſam demeritoriam ex parte reprobi dari, ſicuti ad primæ gratiæ efficacis collationem, & prædeſtinationis initium meritum pure naturale, congruum quidem, & perexiguum ex parte prædeſtinati datur: is error eiſdem teſtimoniis ſcripturæ reiicitur ab Affricanis conciliis poſterioribus, & damnatur: eiſdemque rationibus & exemplis à Paulo datis: quod ſcilicet, totum prædeſtinationis reprobationiſque negotium in Dei vel miſerentis, vel indurantis pro libito arbitrium purum reuocetur, quin vlla ex parte reprobi, ſicut nec prædeſtinati ad prædeſtinationis, vel reprobationis initium cauſa aut motiuum tenuiſſimum detur; alioqui in illud poſſet alterutrius initium refundi, nec eadem omnino maſſa Deo prædeſtinationis reprobationiſque artifici ſubeſſet: nec *Antequam, quidquam boni egiſſent, aut mali*, (vt de Iacob & Eſau dicitur) alter eligeretur, ac prædeſtinaretur, abiiceretur vero, ac reprobaretur alius. Illud etiam argumentum Pauli acriter ab Auguſtino preſſum æquam contra ſemipelagianam, atque contra Pelagianam prædeſtinationem, & gratiam vim habet; ſcilicet gratiam non fore gratiam cum prima meritis naturæ donetur, reliquæ vero meritis ex gratia prima, & vlteriori ſubortis: denique Auguſtinus euaſionem ſemipelagianorum ad argumentum de infantibus immature correptis ex conditionatis meritis, demeritiſque docte præcluſit: quia merita, ac demerita abſolute talia operibus, vel malis vel bonis abſolutis ſolummodo poſſint competere, quare merita non merita, ſeu nulla, futuraque non futura contradictorie ea ſolutione prætendi.

3. Ego autem aliunde tandem eandem ſolutionem impugno. Cum enim ſemipelagiani in hunc errorem, & ſolutionem fatuam incurrerent, vt difficultati quæſtionum Paganis, & Patribus ac Theologis vulgatiſſimarum occurrerent, Cur ſcilicet vnum, non abſolutè ſolum ſed comparatiue ad alium, ſeu præ alio prædeſtinauerit, quem reprobat, cuius tamen nulla ex arbitrij ſui ſpeciali abuſu deterior diſpoſitio moralis aut amplius mali merito præcedit quod maxime in infātibus immature correptis claret) quin Deus perſonarum quam meritorum acceptator ſit, otioſumque protſus, vel nihili ipſorum arbitriū in ſalutis perditioniſque ſuæ negotio habeat, imo & libertatis eorum iura pertingat. Idcirco ſpecialem cauſam deterioritatis moralis malique meriti amplioris in reprobo, quam in prædeſtinato ſolummodo inquirebant, nec demeriti originalis, omnibus tam reprobis quam prædeſtinatis meminerunt: qui in communi vtriuſque peccato ſpeciale reprobi demeritum, ac motiuum, vt præ alio reprobaretur non poterat deſignari. Atqui conditionata demerita vtrorumque, (etiam infantium immature correptorum) communia etiam vtriſque demerita ſunt: ergo perperam à ſemipelagianis ad infantis ſine baptiſmo decedenti ac reprobi conditionata demerita, vt præ alio obeunte cum baptiſmo, & prædeſtinato reprobetur. Minor proxime ſubſumpta probatur: quia inbaptizatus ille reprobus ſi diutius viueret ſub quibuſdam cogitationibus & circunſtantiis honeſte victurus conditionate erat, et ſi ſub aliis male, & turpiter victurus eſſet conditionate; ac ſimiliter baptizatus ille prædeſtinatus, ſi diutius vixiſſet, etſi ſub quibuſdam circunſtantiis, & cogitationibus bene viueret conditionate, aſt ſub aliis male viueret & conditionate, vt ſupra oſtendimus: cum nemo, qui omnibus, & ſingulis cogitationibus, & circunſtantiis poſſibilibus, vel conſenſurus, vel non conſenſurus in bonum, ſi donarentur eſſe abſolute poſſit.

4. Huic ſemipelagiano errori minus caute videntur acceſſiſſe ſcholaſtici aliquot aſſerentes tam ex parte reprobi, quam prædeſtinati pure naturalem aliquem vſum arbitrij creati vel in malum, vel in bonum eorum vel reprobationis, vel prędeſtinationis initiū dare ac motiuum prębere. Ex his bonum illum, vel malum vſum pure naturalem, meriti, demeritiue, congrui tamen, & tenuiſſimi vel donationis, vel denegationis primæ gratiæ efficacis ſupernaturalis quibus prædeſtinatio, vel reprobatio inchoatur, ratione, & nomine donarunt; alij vero vix meritum, aut demeritum alterutrius eſſe voluerunt, ſed occaſionem ſolum, & anſulam arreptam potius à Deo, quam à prædeſtinato præſtitam ipſi vel oblatam. Sed quoniam his etiam vocibus errorem ſuum Maſſilienſes ſemipelagiani tegere conabantur, ſcholaſtici alij, meriti, anſæ, atque occaſionis vocibus ex puris naturalibus, ad vniuscuiuſque prædeſtinationis, aut reprobationis initiū Deo vel oblatis, vel etiam arreptis ad voces diſpoſitionis vel poſitiuæ vel negatiuæ ad alterutrius initium ex facultate pure naturali tam reprobi, quam prædeſtinati vſurparunt, quæ ſemipelagianiſmum non reddere ipſis videbantur. Scholaſticos omnes ſingulorum horum modorum Patronos recenſuimus. d. de cauſis prædeſtinat. varias eorum explicationes recenſentes, ac refellētes proloquij Theologici illius *facienti, quod in ſe eſt, Deus non denegat gratiam*. Sed tamen cum diſpoſitio illa ſiue poſitiua, ſiue negatiua, non phyſica ſolum ſed moralis ſit, ſi ex viribus puris naturæ à reprobo, aut prædeſtinato, ad ſuæ vel prædeſtinationis vel reprobationis initium eſſe aſſeratur, æque is vocibus atque aliis ſemipelagianiſmo expoſita doctrina continetur, vt citato loco oſtendimus. Ac proinde Catholicis Doctoribus certum eſſe debet nullam reprobationis ſuæ, vel abſolutæ, vel comparatiuæ ad alium non reprobum ſeu prædeſtinatum, vt ad primam etiam gratiæ efficacis denegationem extenditur, ſiue ad reprobationis initium, ex parte reprobi per prauum arbitrij ſui vſum actualem præſuppoſitum & natura anteriorem dari: cum ad hunc gratiæ efficacis denegatio anterior ſupponatur, quæ prima ſit, ex qua eius reprobatio inchoetur, quod de Angelorum malorum reprobatione æqua firmitate tenendum eſt ob eandem rationem. Quare ſi de anteriori merito motiuo aut diſpoſitione ex parte reprobi ad reprobationem adæquate ſumptam vt initium etiam continet agatur.

5. De ſolo reprobi peccato in Adam & originali quæſtio eſſe poteſt. & quidem reprobationis abſolute ſolum ſumptæ, non autem comparatiue ad alios homines prædeſtinatos: cum homines omnes tam reprobi, quam prædeſtinati (ſi Deiparam excipias) & in Adamo peccarint, & contraxerint originale: ac proinde commune motiuum ab vtriſque ad ſui reprobationem cum in Adæ peccato, tum in originali contracto ad cuiuſque reprobationem Deo ab vtroque offertur; tametſi Deus pro ſpeciali ſua in prædeſtinatos miſericordia ipſos non reprobet, ſed alios ſolum: quare, vt hi præ illis reprobentur nulla ex parte ipſorum cauſa ſpecialis in eorum originali eſt. An igitur, & quorum reprobationis abſolute ſumptæ originale reproborum cauſa ſit, comparatiuæ enim reprobationis cauſam reprobi originale eſſe ob rationem datam Theologi omnes negant. S.Th. 1.p.q.23.a.5.ad 3. Durand. in 1.d.41.concl.4.&.5 Driedo.1. p.concordiæ liberi arbit. & prædeſtinat.c.3.concl.1.& 3. poſt quatuor principales, Vazquiani omnes cum præceptore ſuo Vazquez id. vt exploratiſſimum d.95. ſupponente potius ſæpe quam diſputante Soariſtæ omnes cum duce ſuo Soarez. 1. de reprobat. c.5.

CERTAMEN IV.

Theologorum ea de re ſententiæ proponuntur, atque examinantur.

1 MArſilius in 1.d. 41. a. 2. negat peccatum tam in Adamo, quam originale à reprobis ex illo contractum cauſam reprobationis eſſe quod ſenſiſſe etiam referuntur alij, qui potius cauſam reprobationis eſſe ſuppoſuerunt reprobi originale: ac proinde de actuali reprobi ſolū diſputarunt: quare ſolus Marſilius eius ſententiæ fuit, vt reprobationis, vt primæ gratiæ efficacis ſeu prædeſtinatiuæ negationem continet, peccatum reprobi vel in Adamo, vel iam in reprobo contractum cauſa ex parte reprobi non ſit. Econtra cauſam reprobationis illius ex parte reprobi ipſius originale arbitrantur vniuerſim, S.Thom. q. 6. de verit. a. 2. ad 9. & in cap. 8. epiſt. ad Rom. lect. 3. & 4. Durand. & Driedo vbi proxime, Gregor. in 1.

Digitized by Google

in 1.d.41.a.1.concl.4.& 5. Adamus in caput 9 ad Roman. ad ea verba. *Quid ergo dicemus.* Ferrara 3. contra gent. c. 161. dum ſolum cauſam reprobationis actualibus ſuis peccatis ex parte reprobi dari negant. Eidem ſententię adhæſere ignominati recentiores apud Catherin. & Ioan. à Bononia citandos, & noſter Soarez cum aſſeclis. Addit Soarez peccatum ſiue primi parentis, & in Adamo, ſiue originale iam à reprobis contractum ordine intentionis, & in Dei mente, ante illius executionem, & abſolutam Chriſti incarnationem* præuiſum omnis reprobationis non ſolum negatiuæ (quam ordine vtroque executionis, & intentionis ante omnem peccati præuiſionem eſſe putat) ſed & poſitiuæ cauſam vniuerſaliter eſſe. Doctrinæ huius vniuerſalitate ſeſe Vazquez cum nonnullis opponit, citandis infra in tertia ſententia huius ſecundæ vniuerſalitatem limitante: doctrinæ etiam de præuiſione, & cauſalitate peccati Adæ, & originalis contracti ordine intentionis ad reprobationem omnem ſe etiam Vaſquez idem opponit: tametſi eius impugnationem ſpecialem mala ſolum Soarij ſolutio bonam fecerit cum debilis ſatis de ſeſe impugnatio illa ſit.

2. Id ergo impugnat Vazquez, cita. d. 95. c. 3. n. 13. §. *Hæc opinio* quia ſi ante Adæ peccatum, & Chriſtum abſolute præuiſum omnes eius poſteri præuiſi cum originali ordine illo intentionis fuere, etiam Deipara cum illo vel non abſque illo ex meritis ſaltem Chriſti, fuit præuiſa (quod cum tota fere Eccleſia Soarez* exhorret) ac ſubinde nec per Chriſtum ab illo redempta. Reſpondet Soarez ignominatus à Vazq. n. 4. §. *Reſpondent aduerſarij.* Deiparam ordine intentionis ante Chriſtum ordine executionis cum originali præuiſam ordine tamen executionis poſt ipſum, atque ex eius meritis ordine intentionis ab originali fuiſſe liberatam, ac præſeruatiue redemptam. confutat reſponſum Vazquez acerrime quia ordo exiſtentiæ, & præuiſionis abſolutæ ordine intentionis in iis ſolum admittitur, quæ abſolutè futura aliquando ſunt: ſiquidem ex efficacibus Dei voluntatibus, intentiua, anteriore & poſteriore executiua, quæ effectu abſoluto carere nequeunt, neceſſario conſtare debet: cum neutro ordine ex inefficaci ſolum Dei voluntate poſſit eſſe abſoluta obiecti exiſtentia & præuiſio. Deiparæ vero originale nunquam, nuſquamque abſolute futurum per Soarium, & fere totam Eccleſiam fuit, idque proxime definibile merito à pleriſque Doctoribus iam cenſetur, cæterum male, & ex ſuæ doctrinæ obliuione ita à Soarez & Aſſeclis reſpondetur, cum ipſorum doctrina de iis ſolum, qui originale contraxerunt non autem de B. Virgine, quæ illud per ipſos non contraxit, intelligenda vniuerſaliter ſit: quare negandum ipſis erat illatio abſurda contra immunitatem Deiparæ ab originali ex meritis Chriſti, quod nuſquam ab ipſa contractum & præuiſum abſolute ordine adhuc intentionis ex concluſione hac ſua admittere cogebantur, vt patet. Sed tamen duo alia, quæ in hac doctrina, & ſolutione Soariſtica continentur, facile reiiciuntur. Nempe Mariana præſeruatiua redemptio ordine executionis ex meritis Chriſti ordine intentionis abſolute præuiſis: ſiquidem nulla eſſe, nec meriti alicuius ſeu meritiuæ motionis Chriſti opera ordine ſolum intentionis præuiſa oſtendimus ſæpe controuerſiis de incarnatione ex principio vniuerſali à nobis demonſtrato controu. de merito in genere. Secundum exiſtentia abſoluta, & præuiſio peccati tum Adæ, tum originalis in poſteris contracti ordine intentionis, eſt omnino falſa, & repugnans: quia abſoluta hæc exiſtentia & præuiſio ordine intentionis ex efficaci ſolum voluntate, & intrinſecus infruſtrabili Dei poteſt rebus, & obiectis ſuis prouenire: quare eis quæ amari, intendique efficaciter à Deo nequeunt, conuenire repugnabit: peccato vero Dei voluntas omnis, etiam inefficax, nedum efficax, ex fide Catholica omnino repugnat.

3. Tertia ſententia ſecundæ præfatæ generalitatem limitat, cenſens originale reprobi cuiuſuis cauſam adequate ſumptæ reprobationis vt ad primam gratiæ prædeſtinatiuæ negationem ſe extendit generaliter admitti non poſſe ob limitationes neceſſario admittendas. Quarum primam deſignant Catherinus & Ioannes à Bononia opuſculis ſuis de prædeſtinatione in reprobatione adultorum omnium reproborum, qui tamen baptiſmate ab originali mundati ſunt (idemque de iis qui perfecta contritione ab illo mundarentur) & tamen poſtea grauiter delinquunt, & pereunt: in iis enim denegatio gratiæ efficacis, & prædeſtinatiuæ ad primum actuale vitandum ex qua denegatione ſeries tota reprobationis eorum inchoatur, nequit ex originali antea contracto, iam vero remiſſo vt cauſa, & motiuo prouenire, cum tunc, cum ea gratia ipſis denegatur, originale illud non adſit, vt poſſit mouere Deum ad illam ipſis denegandam. Huic limitationi & rationi conſentit Vazquez. c. 3. n. 14. §. *deinde eandem ſententiam.* c. 4. §. 1. c. 5. §. 1. extendit autem limitationem hanc. c. 6. ad imbaptizatos paruulos reprobos. Ne vero tot priſcis ſcholaſticis à ſe relatis. c. 1. & 2. his limitationibus videatur aduerſari. c. 5. toto docet cauſam vniuerſim, & generaliter reprobationis omnium reproborum adæquate ſumptæ eſſe protoparentis Adæ peccatum, necdum vero contractum ex illo in ipſis originale peccatum, idque ſolum præfatos ſcholaſticos aſſeruiſſe contendit, n. 22. §. *in hanc ſententiam* c. vero 6. n. 31. §. *Ego vero cenſeo.* Addit erga imbaptizatos paruulos reprobos immediate poſt Adæ peccatum præuiſum voluntatem inefficacem excludendi illos à gloria & regno cõcepiſſe, ex qua de remedio, adhuc ſufficienti ad originale vitandum non prouiderit. Eo vero cõtracto illico eos gloria excludere, eiuſque æterna priuatione punire efficaciter voluerit. Fateor Vazquez noſtrum plura aliis vero ſimiliora ſua hac doctrina attigiſſe, vt ex noſtris concluſionibus cert. 5. ſtatuendis clarebit. In eius vero recitata doctrina diſplicent alia.

4. Primum limitatio de adultis reprobis, qui originale per baptiſmũ depoſuerunt, de quibus aliter, quam de aliis cenſendum quoad originalis influxum, & motionem in eorum reprobationem & denegationem gratiæ prædeſtinatiuæ primam: ratio Catherini, & Bononiæ Vazquio ipſi probata minime probat. Etenim debitum peccati ſubiectiuum & obiectiuum ita differunt, vt ſubiectiuo peccati deſtructione abolito obiectiuum ſæpe perſiſtat: vt patet primo in debitis pœnalibus obiectiuis, quæ poſt abolitum peccatum quod idem eſt, ſubiectiuum debitum perſeuerant ex tempore anteriori, quo peccatum, ſeu ſubiectiuum debitum extitit. Imo ipſe Vazquez eodem §. *deinde eandem ſententiam* docet ſublato, elutoque peccato, & ſubiectiuo Adami per pœnitentiam & gratiam, obiectiuum nihilominus priuationis gratiæ in poſteris perſiſtere ex eo quod eius peccatum extiterit. Et t. 1. in 3. p. ex vtriuſque debiti diuerſitate docet puram creaturam pro macula, & ſubiectiuo debito mortalis poſſe ex Dei gratia per contritionis perfectæ actum ſatisfacere, quare ad id incarnatione opus non eſſe, at vero non poſſe pro toto debito obiectiuo, à pura creatura ſatisfieri, cui proinde ſatisfaciendo neceſſariam fuiſſe incarnationem ſingulariter, magnaque ſubtilitate, & plauſu ſcholaſticorum aſſeruit.

5. Diſplicet ſecundo: quod immediate ac ſtatim poſt Adæ peccatum præuiſum vere ac ſerio, & ſi inefficaciter imbaptizatos paruulos reprobos à regno excludere, & gloria illos priuare ad eum velle docuerit, atque à ſeria ſalutis ipſorum intentione inefficace, quam ante Adæ peccatum habuit deſtitiſſe & ſibi de eorum ſalute diſplicuiſſe. Cum enim ipſo ex ſcriptura, & Patribus fatente poſt Adæ præuiſum abſolute peccatum, nulloque modo ante illud cunctis reprobis, quomodolibet reprobis de excellentiſſimo, ac præſtantiſſimo medio, & remedio, tanto ſcilicet Redemptore, idque ex amore & deſiderio vero, ac ſerio ſalutis ipſorum prouiderit. Ergo nec deſiderio ſalutis ipſorum tunc abſiſtit, nec de eorum ſalute ſibi diſplicuit, & in perditione magis tunc, quam antea complacuit. Diſplicet tertio, imbaptizatos illos paruulos reprobos, ſtatim atque propagatione ſua ex Adamo originale cõtraxerũt à gloria efficaciter fuiſſe excluſos, ac æternũ eius priuatione dãnatos: cum pro eo ſigno à gratia, medio ac remedio ad ſalutẽ æternam conſequẽdam, non ſolũ ſufficiẽte, ſed efficaci nemo eorum paruulorum excluſus ſit; imo eorum pluribus poſt originale contractum de ſufficiẽte, imo & efficaci medio & remedio, & gratia prædeſtinatiua prouiſum à Deo fuit, contigitque prędeſtinatio, vt patet. Expectandum igitur à Deo poſterius ſignum eſt, quo deliberato remedio efficaci ad originale contractum eluendum ante ipſorum mortem nolit prouidere, eorumque mors in originali peccato, vt imbaptizatos illos paruulos reprobos à regno excludere, ac priuatione gloriæ efficaciter, & abſolute velit eos punire.

Digitized by Google

6. Quarta ſententia Arrubalis 1.p. t. 2.d.88. & 89. ex eo quod reprobatio pro prædicta, atque prædeſtinationi oppoſita, ex deſiderio, & intentione inefficace excluſionis à gloria, & damnationis reprobi debeat in eius ſententia prouenire, atque intentio eiuſmodi peccatum reprobi aliquod debeat ſupponere, reprobationis propriè dictæ initium, & obiectum primum à prima denegatione gratiæ efficacis qua originale admiſſum elueretur cenſet inchoari in iis, qui ob originale damnantur, vt imbaptizatis paruulis reprobis euenit. In iis autem adultis, qui originali iam depoſito propriis actualibus peccatis damnantur reprobationis initium non in prima denegatione gratiæ efficacis ad primum peccatum vitandum, ſed in ſequente denegatione gratiæ ad vlterius peccatum ſecundum vitandum, vel ad reſipiſcendum à primo illo, in quo ad mortem vſque perſeuerat reprobus ille, conſtituit. Vnde reprobationis adæquatè ſumptæ, vt eius etiam initium continet ex parte cuiuſque reprobi dari concludit. In reprobis paruulis imbaptizatis originale peccatum, ob quod baptiſmate & gratia qua illud eluerent, priuantur: in reprobis vero adultis iam ab originali mundatis, primum eorum peccatum actuale, ſiquidem originale iam ab eis abolitũ cauſa cur gratia efficace. & prædeſtinatiua priuentur eſſe non poteſt. Hæc ſententiæ huius nonnihil apud Arrubalem ſubobſcuræ dilucida ſumma. Reiiciẽda tamen eſt: primo ex falſo illo principio ſupra à nobis reiecto quod ad propriam reprobationem, propriumque obiectum ipſius, & effectum intentio perditionis reprobi, adhuc inefficax debeat præcedere. Secundo: quod hæc, niſi præſuppoſito reprobi peccato haberi à Deo abſolute nequeat, cuius oppoſitum oſtendimus q. 3. cert. 2. Tertio, quia quod de adultis reprobis, qui iam originale depoſuerunt, ait non poſſe eos ob originale, quod antea contraxerunt gratia efficace ad primum peccatum actuale vitandum priuari, falſum etiam oſtendimus, n. 3. contra Catherinum, Bononiam, & Vazquez. Demum cum Adæ peccatum, non ſolum quatenus phyſice ipſius, ſed quatenus poſterorum omnium (excepta Deipara) in ipſo tanquam in capite, & procuratore, moraliter eſt, peccata cum originalia, tum actualia omnia ipſorum anteceſſerit, etſi vera eſſe principia illa admittamus, negatio gratiæ qua originale omnium, & actuale primum adultorum illorum vitarentur ex intentione perditionis reproborum vtrorumque eſſe poſſe, quare & propria reprobatione cauſari, atque ad eius initium pertinere certiſſimum contra Arrubalem, eiuſque ſententiam eſſet.

7. Quinta demum, nec admodum hebes ſententia eſſe poſſet: nullam reprobationis adæquate vt ſui initium continet, ſumptæ, & prout, vt ad primum ſuum obiectum, & effectum terminatur cauſam dari ſiue ex parte reprobi ipſius, ſiue protoparentis communis omnium Adæ. Probatur, quia inde incipit cuiuſque reprobatio, vnde negationes gratiæ efficacis incipiunt, & continuata ſerie eius perditioni iunguntur, & concatenantur. Atqui negationes gratiæ efficaces concatenandæ iungendæque cum reprobi cuiuſque perditione incipiunt à negatione gratiæ efficacis Adamo præſtandæ, ne ipſe phyſice, ac poſteri reprobi in ipſo tanquam in capite, & procuratore (in quo vi pacti moraliter eorum voluntates fuerant collocatæ) moraliter peccarent: ergo ex ea negatione gratiæ efficacis Adamo incipit cuiuſque reprobi reprobatio, eaque proinde eſt omnis reprobationis poſterorum Adæ initium. Atqui eius negationis gratię efficacis nulla eſt cauſa motiua, quæ ex parte, ſiue Adami, ſiue alicuius poſteri reprobi Deo offeratur? Siquidem negatio illa efficacis gratiæ omne tam Adami, quam poſterorum peccatum phyſice, vel moraliter ipſorum antecedit: ergo nulla ſiue ex parte Adami, ſiue poſterorum reproborum cauſa datur reprobationis alicuius adæquate ſumptæ, atque vt ſui initium continet, & ad ſuum primum obiectum & effectum extenditur.

CERTAMEN V.

Dilucida quæſtionis deciſio noſtra.

1 POrro expedita & clara quæſtionis huius deciſione memoranda hic erunt aliqua à nobis alibi ex inſtituto fundata. Primum, totam totã noſtrã prædeſtinationem vt ſui etiam initium concipet, & primam gratiam prædeſtinatiuam ambit meritis abſolutis Chriſti deberi, vt oſtendimus d. 3. q. 5. cert. 2. cõtra Driedonem Adamum, & priſcos alios citatos cert. 1. n. 1. Secundo memorandum eſt, Chriſtum Dominum, ac ſubinde eius merita abſoluta, non niſi poſt præuiſum Adæ peccatum, vt ipſius phyſice, ac poſterorum in ipſo moraliter eſt fuiſſe decretum, vt oſtendimus controu. de incarnat. de ordine decretorum eius diſputantes: vbi oſtendimus etiam decretum incarnationis aliquorum hominum & originalium aliquot exiſtentia abſoluta poſterius fuiſſe. Cum autem gratia Angelorum, cum protoparentibus cuſtodum beneque ſuadorum, tum etiam tentatorum eorumdem Protoparentum peccato natura præceſſerit; certum inde eſt ex meritis Chriſti non fuiſſe. quare nec eorum prædeſtinationem quoad ſui initium, imo, & finem, cum tota in gratiæ efficacis illius primæ ad præcepti obſeruationem conſtiterit, meritis Chriſti deberi; deberi autem Angelorum aliorum, quibus ex meritis Chriſti prima gratia ſimilis obuenit. Ex his autem fit aperte negotium totum reprobationis quorumque hominum reproborum, etiam adæquate ſumptæ poſt Adæ peccatum, moraliter ipſorum & aliquorum originalia, Chriſtique Domini abſolutã exiſtẽtiam habitum, diſpoſitumque Deo fuiſſe. Quia Chriſto Domino eiuſque abſolutis meritis poſitis deliberatum à Deo fuit, circa ſubiecta quæ prædeſtinare ex illis vellet, quæ autem neque eis ita præuiſis prædeſtinare non vellet, ſed potius à gratia ſua efficace ad ſalutem reprobare. Prædeſtinationem autẽ noſtrã (ac ſubinde, & reprobationẽ quę de facto fuit diuerſam adæquate eſſe ab ea quæ pro ſtatu innocentiæ foret, ni homines, ab ſtatu innocentiæ decidiſſent multo ex capite oſtendimus q. 5. citata quibus ita memoratis,

2. Dico primò: omnis reprobationis hominum ab auxilio efficaci, & originalis remedio præſeruatiuo adæquatæ, vt ſui initium continet cauſa ex parte protoparẽti Adæ data eſt. Eſt concluſio noſtri Vazquez, & antiquiorum ſcholaſticorum apud ipſum, vt diximus n. 3. conſentit Soarez cum aſſeclis relatus n. 1 ac ſi Arrubalem excipias, noſtri omnes Doctores probatur facile ex nuper memoratis. Quia tota prædeſtinatio libera ac deliberata, cum obiectiue, tum ſubiectiue, id eſt circa ſubiecta prædeſtinanda vel non prædeſtinanda, ſeu reprobanda habita à Deo fuit poſt Chriſti Domini, & meritorum eius abſolutam exiſtẽtiam: ita vt potuerit prædeſtinatus non prædeſtinari, ſed reprobari à Deo, ac reprobus nõ reprobari, ſed prędeſtinari: ergo reprobatio hominũ reproborũ omnis, & tota Chriſti ac meritorum eius abſolutam exiſtentiam naturæ priori ſuppoſuit: ergo & ſuppoſuit natura Adæ peccatum. Conſequentia hæc ſecunda patet ex memorato principio ſecundo. Scilicet Chriſtum Dominum non niſi poſt abſolute futurum executiue, & in ſe, atque ita præuiſum Adæ peccatum, fuiſſe à Deo abſolute decretum: ergo reprobatio libera deliberataque tota habita à Deo circa omnes, & ſingulos reprobos poſterius natura Adæ peccato habita à Deo fuit, & vno quidem gradu poſterius, quam abſolutæ exiſtentiæ Chriſti, & meritorum eius poſterior ea reprobatio fuerit. Atqui in Adæ peccato ſufficiens cauſa, & motiuum eſt, vt eius poſteri gratia Dei cum iuſtificante, & gratum faciente, tum auxiliante efficace, & prædeſtinatiua omni à Deo priuentur: ergo totius & omnis reprobationis hominum (qui omnes eius ſunt poſteri) cauſa datur ex parte communis parentis Adæ anterius natura peccantis. Porro ratio hęc de paruulis reprobis imbaptizatis concluſionem etiam ſiue eis de remedio ſufficiente ad ſalutem prouiſum, ſiue non prouiſum à Deo fuerit ſuadet. Probant concluſionem ſcripturæ loca, quibus ex eadem maſſa & conditionis eiuſdem (vtrique damnabilis, perditionis, & male vt Auguſtinus. 6. Hipognoſt. aiebat) Deo prædeſtinaturo, reprobaturoue ſubiecta (ſicuti maſſa figulo) quoſdam prædeſtinari, reprobari vero alios à Deo docemur. Id enim de maſſa Adæ

peccato

Digitized by Google

peccato, vt minimum imminenti obnoxia intelligi debet.

3. Dico ſecundo. Datur etiam ex parte cuiuſque hominis reprobi reprobationis ſuæ ab efficaci auxilio, & remedio originalis contracti adęquate ſumptæ cauſa, meritum malum & meritiuum. Concluſio hæc generalis etiam eſt, ac neminem ſcholaſticum Doctorem (Arrubale excepto) aduerſum habet, neque habere poteſt; ſed nec vllum habet expreſſum Patronum: quia Adæ peccatum ſecundum reſpectus omnes ſuos nemo hactenus euoluit, & explicuit, quibus explicitis cuiuis eius veritas clarebit. Igitur idem peccatum quod phyſice ſumptum proprium Adami peccatum fuit, ſumptum moraliter fuit etiam noſtrum, cunctiſque eius poſteris commune, quorum voluntates in Adam vi pacti quoad nociuum etiam, in Adami voluntate collocatę ſunt ſub cōditione hac ſola, quod ex Adamo propagentur, atque poſteri eius fiant: qua purificata ſtatim nullo alio expectato, illius phyſice peccatum, moraliter ipſorum idem ipſum peccatum eſt. id quod à Theologis & Patribus ſignificatur dum dicunt poſteros omnes in Adamo peccare, nihilque aliud. ſiquidem originale peccatum poſteriorum, etſi ex Adæ peccato proueniat, nō Adami, & in Adamo, ſed ipſorum poſteriorū proprium & in ipſis ſolummodo peccatum eſt. His ita explicatis concluſio hæc ſecunda facile deducitur ex prima Siquidem nequit non peccatum phyſice Adami reprobationem omnem, & totam poſterorum eius præcedere, quin, idemmet peccatum, vt moraliter poſterorum abſolute tale præcedat, ſi tamen abſoluta ex Adamo propagatio, qua abſolute ipſorū peccatum fit eorum reprobationi toti natura præcedat: præcedit autem: quia cuiuis prouidentiæ de mediis ad finem ſupponitur abſoluta exiſtentia, & productio illius cui de mediis prouidetur: cum autē reprobatio poſterorum Adæ prouidentia ſit, & poſteri ſint, quibus per illam de mediis ad finem intentum prouidetur eorum abſoluta exiſtentia, productio, & propagatio ex Adamo toti cuiuſuis eorum reprobationi abſolute præcedet, quare & abſolutum Adæ peccatum, vt ipſorum moraliter eſt toti cuiuſuis reprobationi ex parte ipſorum, vt cauſa, malumque meritum, & motiuum præcedet. Porro ex prænotata præcedentia Chriſti, ac meritorum eius ad hominum omnem ac totam prædeſtinationem deliberatam ac ſubinde reprobationem, ac inſuper præcedentiam peccati Adæ, ad decretum incarnationis quintæ illius ſingularis, ſubtiliſque ſententiæ ſubruit fundamentum: cùm à negatione gratiæ predeſtinatiuæ, efficacis vt Adæ, & poſterorum in ipſo peccatum vitaretur nequeat incipere reprobatio hominum, quæ non niſi poſt peccatum illud, & Chriſtum Dominum eius occaſione decretum cœpit.

4. Dico tertio. Nullius hominis reprobi originale peccatum fuit cauſa reprobationis ſuæ adæquate ſumptæ, vt initium ſui, & primam gratiæ prædeſtinatiuæ negationem complectitur. (Exceptis illis, quorum originalia decretum incarnationis anteceſſerūt) concluſio hæc videtur Doctoribus priſcis, & recentioribus aduerſa, vt patet ex relatis cert 4. n. 1. pro ſententia ſecunda, etſi antiquiores originalis voce non tota proprietate originale ſignificaſſe, ſed peccatum Adami, ſeu in Adamo, quod originalis omnis radix ſeu originale omne in ſemine eſt obſeruauit citatus Vaſq. n. 2 & cert. 4. n. 3. vbi eius ſententiam retulimus qua huius noſtræ veritatem vel attigit, vel ſubodoratus ſaltem eſt, probatur æqua ſoliditate ac facilitate. Voluntas permiſſiua originalis, ſiue ſubtractiua medij præſeruatiui (puta gratiæ iuſtificantis) ne contrahatur eſt reprobationis initium, atqui ea voluntas & denegatio medij præſeruatiui ne contrahatur originale eſt anterior natura originali abſoluto, eiuſque abſoluta contractione in quouis reprobo: ergo nequit eſſe originali, eiuſque abſoluta contractione poſterior natura, ſine ab originalis quod nondum pro eo ſigno denegatiuæ voluntatis, & denegationis gratiæ iuſtificantis ſeu remedij præſeruatiui peccati originalis eſt) demeritum & cauſa motiua voluntas eius remedij præſeruatiua, & remedij ſubtractio à Deo concipi, & prouenire. Conſequentia hæc adeo certa, & legitima eſt atque illa, nempe principium meriti, præſertim proximum non poſſe cadere ſub meritum, quod de principio demeriti, ſaltē proximo, quale eſt ſubtractio remedij, ſeu medij præſeruatiui originalis, ſcilicet gratiæ formaliter ſanctificantis in conceptionis inſtanti poſteris infundendæ, & cum originali formaliter pugnantis, vt infuſa facto Deiparæ fuit, & originale impediuit, vt fere tota cenſet Eccleſia, & tota iam exterius profitetur: quocirca obſeruandum eſt diſcrimen peccati poſterorum in Adamo, & originalis ipſorum: cum enim illud in eo ſolum ſtet vt incluſi in pacto quoad nociuum etiam fuerint, quo pacto eorum voluntates moraliter, & quaſi ciuiliter & politice in Adami voluntate tanquam procuratoris communis collocatæ ſub conditione vnica, quod ſcilicet ex ipſo propagarentur eiuſque poſteri eſſent.

5. Vnde neceſſario factum vt ea per propagationem ex Adamo abſolutam purificata Adami voluntas phyſica moraliter, & ciuiliter ipſorum voluntas foret, atque eius trangreſſione in ipſo eiuſque voluntate poſteri deliquerint, quin medio vllo etiam gratiæ formaliter iuſtificantis infuſione in conceptionis inſtanti potuerit illorum in Adamo peccatum impediri ſicut originale eiuſmodi gratiæ infuſione impeditetur, de factoque impeditum in Deipara fuit. quia nimirum gratia pugnat cum peccato, quod ſubiectiuè foret in ſubiecto, cui ipſa ineſt, non autem cum peccato, quod non in illo, ſed in alio eſt, vt eſt poſterorum in Adamo peccatum; originale vero poſteri, cuiuſque peccatum, non in Adamo, ſed in poſtero ipſo eſt: Quare & gratiæ infuſione in inſtanti conceptionis quo contrahendum erat impeditur, quin ita ab originali proprio præſeruari peccatum in alio impediatur, vt de Deipara etiam cenſet Vazquez cum aliis qui eam in pacto, etiam quoad eius nociuum incluſam reputant: quare, & debitum incurrendi originalis, à quo præſeruata fuit, æſtimant incurriſſe. Ex quibus etiam conſtat quanto iure Vazquez noſter docuerit peccatum originale conſiſtere in priuatione gratiæ debitæ in conceptionis inſtanti qua impediretur eius abſoluta in poſteris contractio, & ne eorum in alio, id eſt Adamo, peccatum, in proprium originale ipſorum tranſiret. Conſtat denique adultos reprobos ab originali per baptiſmum mundatos, & ob actualia vlteriora damnandos excipiendos ab hac concluſione non eſſe: vtcumque enim originale contractum & remiſſum in eorum reprobationem conducere contendas, negationem gratiæ præſeruatiuæ illius ſupponit, ob eamq; peccatū Adæ, & reprobi ipſius in illo: quare ex illo reprobatio inchoabitur, ac ſubinde eius initium ſub originalis demeritū non veniet. Illa ergo exceptio in concluſione adhibita locum, & neceſſario, in noſtris principiis habet. Siquidē eorum originalia & negatio præſeruatiuæ ab illis gratiæ, incarnationem, ac merita abſoluta Chriſti Domini, quare & reprobationis illorum initium natura anteceſſerunt. vnde, & illius adæquate ſumptæ cauſa, & motiuum extitere.

6. Dico quarto & vltimo, Reprobationis cacodæmonum, etiam non tentatorum primorum parentum noſtrorum, quibus tamen auxilia ſufficientia promeritus Chriſtus Dominus fuit. Iuxta dicta controu. de merito Chriſti) à gratia efficace ſi primum peccatum finis viæ illis fuit, nulla ex parte ipſorum, vel creaturæ alterius extitit cauſa, ſed tota illa in purum Dei arbitrium, & occulta iudicia refundenda eſt. Probatur facile quia ex parte illorum nullum peccatum demeritumue gratiæ illius præceſſit: cum peccatum illud, quo ſtatus viæ vnicuique finitus eſt, primum fuerit vniuſcuiuſque peccatum, & quod denegationis gratiæ efficacis, vt ab ipſo vitaretur cauſa, ac demeritum antecedens eſſe non potuit; alterius vero denegationis gratiæ efficacis ad vlterius aliud viæ peccatum vitandum cauſa eſſe nequiuit: quandoquidem nullum aliud ipſorum peccatum viæ, erat futurum. Peccatum vero Adæ etſi collationem gratiæ ſufficientis ipſis datæ ex meritis Chriſti præceſſerit, non autem ipſis, ſed poſteris ſolum hominibus gratiæ prædeſtinatiuæ ſeu efficacis ad non peccandum peccato ſuo Adamus promeritus eſt: neque in illo Angeli, ſed Adæ ſolum poſteri peccauerunt iuxta datam nuper peccati hominum in Adamo apertam dilucidamque explicationem. Dixi ſi Angelis peccato primo fuit via finita; ſi enim locus, tempuſque pœnitentiæ fuit eis (vt reor) datum, poſtremæ partis reprobationis ſuæ motiuam, & meritoriam peccato illo exhibuerūt, vt pluribus impiis hominibus contingit. Porro ex dictis, quinam reprobationis effectus ſint tam certis notis dignoſci ab vnoquoque facile poſſunt, vt nō niſi otioſe, & ſuperfluo de eius effectibus diſputatio inſtitueretur: cum vnde exordiantur, & quo vſque perueniant ſcilicet ad reprobi cuiuſque damnationem, & perditionem æternam incluſiue diximus.

DISPVTATIO VI.

De reliquis ad prædeſtinationem, ac reprobationem aliquo modo attinentibus.

TRia nec admodum difficilia ſub hoc titulo examinanda veniunt. Primum: quonam confirmatio in gratia à prædeſtinatione, & induratio in malo à reprobatione differant? ſecundum, quid liber vitæ, vel mortis vltra prædeſtinationem, vel reprobationem addat? Tertium de certo cum prædeſtinatorum, tum reproborum numero.

QVÆSTIO I.

Quonam confirmatio in gratia, & induratio, ſeu obduratio in peccato, ſiue ad malum à prædeſtinatione, ac reprobatione differant.

ALiquo illas à prædeſtinatione, & reprobatione differre potius ſupponitur à Theologis quam diſputatur: cum non omnes prædeſtinati confirmati in gratia ſint, ſed ex ſpeciali priuilegio eorum pauci: nec obduratio cordis in mali ſiue ad peccatum ſit omnium reproborum ſed obſtinatorum, & valde contumacium in peccato: quare quonam hæ à prædeſtinatione, & reprobatione differant reſtat examinandum.

CERTAMEN I.

De confirmatione in gratia notata, & Doctorum ſententiæ proponuntur.

1 GRatia, in qua, ſeu de cuius confirmatione agimus auxilians non eſt, ſed formaliter iuſtificans, gratumque Deo reddens prædeſtinatum cui confirmatio in gratia ſpeciali Dei priuilegio contigit. Cum autem prædeſtinatio omnis, ſine qua confirmatio eſſe non poteſt, donum perſeuerantiæ contineat, & hoc confirmatio in gratia neceſſario, vel claudit vel ſupponit: nec eam ſolum, perſeuerantiam, quæ ſatis prædeſtinationi foret. Etenim perſeuerantiam prædeſtinationi neceſſariam inſtans immediate poſt iuſtificationem obitus ſæpe fecit, ac facit vt beatiſſimi fœliciſſimique latronis, ac recens baptizatorum obeuntium infantium exempla demonſtrant. Requirit ergo confirmatio in gratia perſeuerantiæ in ea pro viæ ſtatu diuturnitatem de ſeſe virtualem per multa, duraque tempora, certamina, occaſiones, ac tentationes vehementes pluresque peccandi, atque à iuſtitia, & ſanctitate recedendi, ita Doctores omnes antiqui, ac recentiores ſcholaſtici fere omnes. Probatur primo, quia alias ſacrum confirmatorum in gratia collegium plus nimio ad prædeſtinatos omnes ampliabitur: ſecundo, quia confirmatio in gratia, ſiue obfirmatio alicuius contra peccatum abſolute dicta, non eſt ad tempus aliquod, & occaſionem & tentationem vnam vel alteram qualemcunque peccandi, ſed ad omnes, & per tẽpus quodcumq; peccatorum quorumlibet inuaſionibus, & tentationibus quibuſuis, etiam acerrimis eſſe poſſit: quemadmodum, neque arx, ciuitaſue aliqua firma obfirmataque abſolute contra hoſtes, eorum impetus & militares inuaſiones dicitur quæ munimentis armis, militibus, ita ſolum inſtructa ſit, vt ad tempus breuiculum, vnique ſolum vel alteri hoſtium incurſioni ſit reſtitura, ſed quæ omnibus hoſtium inuaſionibus, quantumuis duris, ac vehementibus hoſtium inuaſionibus & ad tempus quodlibet reſiſtere apta ſit, ac parata. Tertio probatur ab oppoſito confirmationis, & obdurationis reprobi in malo: quæ ſane illius non eſt, qui ad tempus ſolum perbreue, vnique vel alteri etiam vehementi, Dei inſpirationi, vt non peccet, peccatoue abſiſtat, reſiſtit, ſed eius ſolum, qui Dei frequentibus, vehementibus perque tempora, & occaſiones plures inſpirationibus reſiſtere aptus, & duritie cordis ſui quaſi natus eſt ſurdæque aſpidis (vt Spiritus ſanctus aiebat) inſtar aures cordis obturat. Ita Theologi omnes de cordis induratione, & obduratione perditorum in malo cenſuere Molina. 1. p. q. cita. a. 4. Herize. d. 33. c. 8. ex Soto Driedone. Roffenſe, cano, & aliis Arriaga. d. 39. ſect. 4.

2. Sed & Vaſquium noſtrum reprehenderus, quod 93. c. 10. aſſeruerit etiam cum primo quis peccat vehementibus Dei inſpirationibus obſiſtẽs obduratione in malum proprietate ſermonis peccare: quod nuſquam verum eſſe niſi pluribus vehementibus, inſpirationibus per diuturnum tempus obſiſtat falſum reputat Arriaga, priuſque reputauerat Herize: quare neque confirmationem in gratia illi aduerſam abſque diuturna per occaſiones plures & vehementes acrium tentationum victorias, ſermonis proprietate eſſe abſolute non poſſe. Contra vero noſter Chriſtophorus de Vega Palæſtra. 16. Theologiæ Marianæ. cert. 10. n. 1186. §. *Roboratur amplius* eam temporis diuturnitatem & per occaſiones plures, & vehementes tentationum victoriam ad proprietatem confirmationis in gratia impertinentem ac libere confictam cenſet: ſiquidem diuturnitatis eius taxandæ nullum rationis fundamentum, ſed ſolum pro cuiuſque arbitrio eſſe poſſit quo in re Vaſquio noſtro videtur conſentire. Horum autem Doctorum pugnam facile dirimes, ſi notari hac in re noſtri verba attenderis, quibus diximus diuturnitatem reſiſtentiæ peccatis, occaſionibuſque, & tentationibus vehementibus pluribus ad confirmationem in gratia requiri de ſeſe, & virtualem ſeu habitualem eſſe: id eſt, vt ex eo dono tentationibus quantumuis magnis frequentibus, & ad longum quodque tempus reſtiturus confirmatus in gratia ſit, ſi adfuerint; quocirca conditionate victorias tentationum, inquam longo tempore concernit, ſi donentur, abſque vlla tentationum, aut temporis menſura; quod autem longius breuiuſque tempus maiorque, vel minor tentationum vehementium, & occaſionum frequentia confirmatis in gratia abſolute detur, per accidens prorſus confirmatis in gratia eſt.

3. Neque enim confirmati in gratia æque in hoc viæ ſtatu vixere, nec totidem, totque vehementibus occaſionibus, & tentationibus fuerunt in hac vita ad peccandum tentati, & experti cum tamen omnes æque abſolute in gratia confirmati fuerint. Etſi autem ex vehementi aliqua Dei inſpiratione, & illuſtratione perfectiſſima poſſit quis pluribus, & vehementibus tentationibus reſiſtere, reſiſtantque ſæpe plures ex prædeſtinatis, id tamen non ex habituali principio, & permanenti non eſt, ſed ſolum ex actuali, & tranſeunte, ac proinde neque ex confirmatione in gratia, quæ habituale, & permanens Dei donum, & ad plures, & omnes tentationes vincendas, ad quas nulla, præter clarã Dei viſionẽ cogitatio bona, & inſpiratio ſe poteſt extẽdere. Similiter ex aduerſo, & ſi quis vehementiſſima tactus tentatione, & inſtigatione in malum, pluribus Dei, & ardentibus inſpirationibus & vocationibus improbus reſiſtat, ac peccet, eſſetque ardentioribus aliis, ſi adeſſent reſtiturus; tamen, quia id non ex habituali aliquo, & permanenti principio, ſed tranſeunti, nec pluribus aliis, quibus obduratio cordis in malo, ſiue ad malum, reſiſtit, non ex induratione, & obduratione proprie dicta reſiſtit, ac peccat, ſi tamen ex principio permanente, & habituali,

ac plu

ac pluribus, & pluribus vehementioribus. Dei inſpirationibus teſtituro tunc: vel ſemel improbus reſiſtat, ac peccet, ex propriè dicta obduratione cordis, & abſoluta in duratione cordis in malo reſiſtet, & peccabit, vt bene Vaſquez aiebat, quin Herize, & Arriaga impugnationes quidquam contra ipſum præſtent, vt eas legenti patebit: quare earum ſolutionibus applicandis, & explicandis abſtineo.

4. His prænotatis. Prima Catholicorum Doctorum ſententia eſt Catherini t. de prædeſt. Dei c. vlt. & lib. 3. cap. 1. & 2. illa ſua electione ad gloriam efficace, & antecedente merita, & mediorum etiam efficacium electionem, quam reſpectu eximie prædeſtinatorum paucolorum admittit, eorundem confirmationem in gratia ſtare cenſuit: quia ea ita electis impotentia phyſica, & abſoluta antecedens ad non peccandum mortaliter ita electis, inducitur: quare & ad iuſtitiam, & ſanctitatem gratiamque ſanctificantem amittendam ipſis aufertur libertas: Catherinum ſectatus eſt Ledeſma, de auxil. q. vn. princip. art. 5. ad confirmat. argum 6. vterque tamen libertatem ad merendum, vel non merendum, venialiterque peccandum, vel non peccandum ita in gratia confirmatis relinquit. Noſter Valentia t. 1. in 1. p. q. 23. d. 1. p. 1. punct. 4. §. 7 verſic vlt. & d. 8. de grat. q. 3. punct. 4 §. 2. poſt 4. concluſionem verſu. *Tertio alia* in ea antecedente electione efficace ad merita prædeſtinati in gratia confirmati eius in gratia confirmationem conſtituit: ea vero impotentiam antecedentem peccandi mortaliter, & confirmato induci, atque amittendi gratiam libertatem abſolutè auferri negat. Hoc enim in ſententia Catherini adeo eſt durum, ne dicam erroneum, vt cunctis eius tempeſtatis Doctoribus Catholicis valde mouerit ſtomachum. Ioann. à Bononia, de prædeſt. p. 2. opin. 3. priuatis cum Catherino colloquiis coram & vulgato ſcripto illud confutauit: Dominicus item Soto in c. 9. ad Roman. digreſſ. de prædeſtinatione Corduba 1. quæſtionarij, q. 36. Bartholom. Camerar. Dialogo Cathol. cap. 10. temerarium, ſcripturæ aduerſum ac erroris nota dignum cenſent, ac Vega inſuper In Tridentin. c. 1. ideirco Sixtus Senenſis, qui id aliquandiu tenuerat, & docuerat, tandem retractauit, 6. Bibliothecæ annotat. 248. Horum iudicio Theologi, & ſcholæ omnes Catholicæ concordant. Scotica, & Thomiſtica vtraque Dominicana etiam recentior, & Ieſuitica tam Vaſquiana quam Soariſtica, indeque Vaſquiana efficacem antecedentem electionem prædeſtinati cuiuſvis (confirmati etiam) ad gloriam Soariſticam impugnat, quod abſolutam poteſtatem, & libertatem mortaliter peccandi finaliter ita antecedenter, & efficaciter electis non relinquat contra Thomiſticam vero antecedentem etiam abſoluto conſenſui noſtro voluntatem efficacem prædeterminatiuam, & efficacem etiam ſuo modo antecedentem electi merita ad gloriam electionem: vtriſque autem totus labor, & ſtudium eſt mille ſubtilitatibus conſequentiæ illius ab antecedentibus meritum liberumque arbitrij noſtri vſum efficacibus Dei electionibus, & voluntatibus ad impotentiam & neceſſitatem abſolutam libertati noſtræ aduerſam ſiue in operando, ſiue in peccando, mortaliter etiam conſequentiæ legitimitatem negare, conariq; oſtendere illegitimitatem, vt hac contr. & c. 1. de Deo vno controu 3. d. 1. vidimus.

5. Et quidem in eo ſe Thomiſtæ Recentiores à Caluiniſtis diſerepare contendunt quod illi ſuis antecedentibus efficacibus decretis, electionibus, & prædeſtinationibus libertatem creatam euerti fateantur, atque abſolutam ad oppoſitum impotentiam nobis induci; ipſi vero id electionibus, efficacibus antecedentibus decretiſq; prædeterminatiuis fieri conſtanter, & mordicus negant: ſed ad rem præſentem ſpecialius adhuc confirmationis impotentiam grauiter etiam peccandi non induci, neque ad grauia peccata admittenda libertatem confirmatis euerti ſæpe ſcriptura teſtatur. Primo enim de ſaluandis Sanctiſq; cunctis: quare, & de confirmatis in gratia dicitur Eccleſ. 31. *Qui potuit transgredi, & non eſt t[...] facere ma[...]* (quibus vtique damnaretur, ac æternum periret) *& non fecit*. Apoc. 3. *Tene quod habes ne alius accipiat coronam tuam*, prædeſtinatis omnibus, ac proinde confirmatis in gratia dictum, poteſtatem antecedentem abſolutam ipſorum ad graue peccatum finale, quo à gloria deuient, & coronam æternam amittant continet expreſſe, ſed omnium vrgentiſſimum illud eſt Pauli in gratia confirmati, quod 1. Corint 9. de ſeipſo dixit. *Caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo: ne forte, cum aliis prædicauero ipſe reprobus efficiar*, illa enim voce *forte* abſoluta euentus contingentia, & poſſibilitas (fatentibus Patribus, Catholicis interpretibus, & Scholaſticis omnibus) denotatur in ſcriptura, ac ſubinde abſoluta & antecedens Pauli à ſalute decidendi & grauiter peccandi poteſtas vti ad eum locum docent Euſeb. Emiſſen. hom. 1. de init. quadrageſ. Origen. t. 2. commentario in cap 8 ad Rom. fine, & Patres reliqui, qui in eiuſdem interpretationem inciderunt: cum ergo confirmatio in gratia ſolum conſequentem impotentiam peccandi mortaliter, & amittendi gratiam, atq; neceſſitatem perſeuerandi in illa confirmatis in gratia poſſit afferre, eaque prædeſtinatis omnibus prædeſtinatione ſolá afferatur explicandum reſtat quidnam aliud, quod impotentia abſoluta, & antecedens grauiter peccandi, & amittendi gratiam non ſit, ſpeciale illud confirmationis in gratia priuilegium ita confirmatis apponat.

6. Nonnulli apud Chryſtophorum de Vega vbi proxime §. *perperam* docent eſſe illud fomitis extinctionem: eos tamen ipſe refellit: quia ea in Adamo innocente fuit, quin fuerit in gratia confirmatus, quam amiſit: verum nec prædeſtinatus fuit, prædeſtinatione ſtatus innocentiæ propria. alioqui nec gratiam, & innocentiam amiſiſſet: extinctio autem fomitis ſola confirmatio in gratia per hoſce authores non eſt, ſed cum prædeſtinatione coniuncta, cum qua complet in gratia confirmationem: ſed melius confutantur: quia (Deipara excepta) nemo confirmatus in gratia peccati fomitem habuit extinctum: patet in Paulo in gratia cum primis confirmato verbis nuper recitatis & illis inſuper. *Sentio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ*: lex autem membrorum legi mentis & rationi repugnans, nil aliud quam vitioſa habitualis concupiſcentia, ac peccati viuus, & viuidus fomes eſt: illis denique eiuſdem Pauli verbis. *Datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ qui me colaphizet*. Secundo alij apud Vegam eundem ibidem ad remotionem externarum Dæmonis ſuggeſtionum pro confirmatione in gratia ſaltem complenda, recurrunt: quos æque leuiter ipſe confutat in Dæmonibus qui confirmati in gratia non fuerunt, etſi ab eis Dæmonũ ſuggeſtio fuerit remotè, ac nuſquam ex illa peccarint: cæterum exceptis Lucifero, & ex eodem ordine ſupremo Angelis lapſis, reliqui inferiorum ordinum Dæmones illorum prauis ſuggeſtionibus actos peccaſſe dubium mihi non eſt, vt controu. de Angelis, d. de ſtatu viæ ipſorum oſtendam, ſed eſto fuerint ſuggeſtiones Dæmonum aliorum ab aliis remotæ: cum prædeſtinati non fuerint earum ſuggeſtionum remotio confirmatio eorum in gratia non fuit, quæ ſine prædeſtinatione eſſe non poteſt: quam amotio ſuggeſtionum in abſolutam confirmationem in gratia compleret ſi adfuiſſet. Melius impugnantur: quia Angeli boni ordinis primi confirmati in gratia pro ſtatu viæ non ſunt etſi fuerint prædeſtinati, ac nullam à malis Angelis ſuggeſtionem paſſi, neque pati ab eis naturæ ordine ſeruato potuerint, vt citato loco videbimus. Secundo, cum Dæmones prauis ſuggeſtionibus Tyrannos ad Apoſtolos cruciandos à Deo accenderint, & exacuerint, vt eos à fide, & Euangelicæ prædicatione deiicerent, atque exterrerent, eoſdem Apoſtolos prauas ſuas ſuggeſtiones, vt fide, & prædicatione abſiſterent non immiſiſſe incredibile eſt, cum tamen confirmatos in gratia Apoſtolos fuiſſe certum prorſus ſit. Tertio demum: etſi omnis Dei externa protectio, & tam externarum, quam internarum tentationum ac ſuggeſtionum amotio ad prædeſtinationem, & propriam eius perſeuerantiæ donum ſpectet, ad ſpeciale tamen confirmationis, & obfirmationis in gratia donum non ſpectat: nec (me iudice) ſpectare poteſt, vt ex noſtræ ſententiæ probatione ſatis vero ſimile apparebit.

Digitized by Google

ſtinatus reddatur certamine tertio oſtendemus : quare noſtri Vaſquez, & Chriſtophori de Vega fundamenta euaneſcunt : ſed Balthaſar. Aluarez pro eadem ſententia arguebat à paritate diplomatis confirmationis beneficij, quo & ius percipiendi fructus beneficij affertur beneficiato, & iuris illius perpetuitas, niſi vocetenus paritatem ad confirmationem prædeſtinati in gratia per reuelationem prædeſtinationis & perſeuerantiæ in gratia non habet, etenim confirmatio beneficij ius ipſum perpetuum percipiendi fructus, & impotentiam amouendi à iure illo beneficiatum, quæ ante illam non habebat affert beneficiato, reuelatio autem prædeſtinationis, & perſeuerantiæ in gratia prædeſtinatione ipſa incluſæ, & inductæ prædeſtinati eas prædeſtinato, nec affert. nec auget : ſicuti nec beneficiato iam confirmato reuelatio, & ex ea ortum in eo iudicium. quaſi reflexum de ſua confirmatione, & iure per illam ſibi quæſito perpetuo firmius ipſi beneficium illud, & ius perpetuum percipiendi fructus minime faceret.

4. Soarez t. 3. de gratia libro 10. capite 8. cum in aliorum ſententiis non quieſcat tandem numero 27. confirmationem in gratia à dono perſeuerantiæ in illa nullatenus differre cenſuit ; id quod probat ex capite 2. ad Theſſalon. & Pſalm 36. ac 62. atque aliis ſcripturæ locis, quibus confirmare tantumdem valet, ac perſeuerantiam tribuere. Secundo : quia ſanctus Auguſtinus confirmationem in gratia, cum perſeuerantiæ dono vbique confudit ; cum tamen dona gratiæ diligentiſſime diuidat : immo capite 11. & 12. diuidens adiutorium quod datur homini poſſe perſeuerare ſi velit, & aliud, quo datur vt velit, & perſeueret : atque hoc promiſſum eſſe Apoſtolis Ioan. 15. vbi fructuum ſuorum permanentia promittitur, datique cunctis, quibus, vt in bono perſeuerantiſſime ſtent à Deo donatur, vltra quod nihil confirmatio in gratia continet, & quidquid Sanctus Thomas quæſtione 24. de veritate articulo 9. de confirmatione in gratia docet dono perſeuerantiæ conuenit : & quidquid Salmeron noſter præambulis notationibus ad epiſtolam Pauli, parte ſecunda, d. 14. & 15. de confirmatione in gratia, & perſeuerantiæ dono ſumma eruditione congeſſit indifferenter, ac mutuo vtrique dono conueniunt : quoniam vero id contra ſtatam apud ſacros interpretes ſententiam de aduentu Spiritus Sancti in Apoſtolos eos induendo virtute, & in gratia confirmando, & contra omnes Theologos vtrumque donum diſtinguentes (vt conſtat ex Sancto Thoma, prima parte, quæſtione 100. articulo ſecundo ad 1. aiente conſeruationem in gratia non fieri neceſſario per confirmationem in illa, & quæſtione 25. de veritate articulo 8. dicente confirmationem viatoribus fieri per eorum à bono immobilitatem moralem ſeu valde difficilem mobilitatem, ad malum) eſſe Soarez vidit, concludit numero 29. §. *Sed licet*, accidentariè confirmationis in gratia donum à dono perſeuerantiæ diſtingui, vt gratia intenſior à remiſſiore : vt ſcilicet donum perſeuerantiæ conſtans maiori auxiliorum copia, & pro occaſionibus cunctis, qua maiore excellentia, & facilitate (vtique ſubiectiua) contra maiores tentationes, & ſpirituales pugnas, in bono quis ſtet, & reſiſtat malo, donum confirmationis in gratia ſit) perſeuerantiæ vero, ſi minori copia auxiliorum, &c. conſtet, iuxta ab ipſo dicta prima parte, libro tertio, de prædeſtinatione capite 10. §. *Dicere ergo poſſumus*, & quidem ſententia hæc verum habere poſſet, ſi ipſe auxiliorum nomine habitus potenter inclinantes ad actus quibus perſtādum in iuſtitia eſt contra omnia, quæ illam, atque in illa perſeuerantiam quoquo modo impugnent, verum hos habitus auxiliorum nomine non intelligit : immò vero illos ad confirmationem in gratia minime pertinere arbitratur : quare verum non habet : quia confirmatio in gratia habituale quid, & permanens donum eſt, auxiliorum vero copia actuale quid, & tranſiens, nec ſimul pro occaſione omni, ſed diuiſim, & ſucceſſiue pro vnaquaque occaſione donatum.

5. Ledeſma de auxil. quæſt. vnica princ. art. 5 ad confirmationem argumenti 6. confirmationis in gratia additamentum ſupra perſeuerantiæ donum in maiore perfectione gratiæ habitualis, quæ gratiæ conſummatæ Beatorum patriæ ſit ſimillima : in quo autem ea quam maxima ſimilitudo ſtet, nec percipitur, neque ab ipſo explicatur, niſi in impotentia abſoluta peccandi, mortaliter, quam viatoribus confirmatis in gratia, ſicut & Beatis ibi, vt vidimus ſupra, concedit. Porrò Ferrara 3. contra gent. capite 70. ſiue in maiori perfectione, ſiue intenſiua, ſiue indiuiduali gratiæ habitualis confirmationem prior poſuerat, ſed quam maximam eius ſimilitudinem gratiæ conſummatæ Beatorum non admittit : addit vero ad confirmationis eius complementum Dei etiam erga confirmatum protectionem. Ferraram ſequitur omnino Medina : verum Dei protectio externa per amotionem eorum, quibus perſeuerantia in gratia, impeteretur fortius, atque impediretur ad prædeſtinationem, & communem prædeſtinatis cunctis perſeuerantiam ſpectat, vt ex breuiatione perſequutionis Antichriſti poſtremæ pro prædeſtinatis cunctis facienda conſtat : & quidem fortioris diuturnioriſque pugnæ amotione ſuccumbant non pro duris, obſtinatioribuſque ad pugnam militibus, ſed pro delicatis, mollioribus, ac debilioribus militibus prouidetur : quare ad prædeſtinatus, non autem ad confirmatos in gratia, & contra peccatum obſtinatos, poterit ſpectare : ſi autem Dei protectionem internam intelligant, per auxiliorum internorum immiſſionem vberiorem iam ſunt cum Soarez proxime impugnati : denique illud de maiore gratiæ habitualis, ſiue intenſiua, ſiue indiuiduali perfectione impugnatur : quia Hieremias ſanctior Iſaia temere dicetur nullo ſcripturæ fundamento · ex qua præ Iſaia confirmatum in gratia fuiſſe ſatis conſtat. Secundo nullum habitum per ſe infuſum ad actus ſuos voluntatem inclinare (nedum potenter impellere) ſed ſolum eius potentiam in actu primo ad illos complere oſtendimus tom. 1. de ente supernat. controuerſia de ſupernaturalibus habitibus. Tertio ſaltem ad frænandas naturales paſſiones ad actus rationi aduerſos, & peccaminoſos, quib gratia habitualis impugnetur expugnetur nihil illos habitus. vel parū poſſe ex lapſu Adæ, Angelorum, præſertim Luciferi, diuque perfectiſſimorum hominum eis habitibus, & donis ſupernaturalibus ornatiſſimorum frequentibus lapſibus ſatis conſtat : quarto nullo habitu voluntatem, phyſicè, non ſolum prædeterminari, ſed moueri adhuc diuinitus poſſe oſtendimus tom. 1. de Deo vno controu. 3. d. 1. articulo 7. quinto (vt hæc omnia ceſſarent) gratiæ habitualis formale ſolum animi ornamentum, & perfectiuum eſt, non autem actiuè immediatè perfectiuum, ex Theologorum conſenſu, etſi aliorum habituum ſupernaturalium actiuorum ſit radix in id enim ſolum admittitur, vt animam formaliter iuſtam, ſanctam Deoque gratam conſtituat ; non vt eius potentiam actiuam ad ſupernaturales actus compleat adhuc, nedum adigat, & inclinet : ergo maior eius perfectio, ſiue intenſiua, ſiue indiuidualis gratiorem ſolum Deo ſanctioremque formaliter reddet prædeſtinatum, non autem magis actus ſupernaturalis, quo & peccato mortali reſiſtatus, & gratia ſanctificans conſeruetur actiuum. Sexto demum cum gratia in qua quis confirmandus eſt maior, vel minor ſit, & materia confirmationis, ac proinde mobilis de ſe à ſubiecto, in quovis gradu, & perfectione intra ſuam ſpeciem habeatur : in nulla perfectione ipſius intra ſpeciem ſuam poteſt eius confirmatio conſiſtere.

CERTAMEN III.

De confirmatione in gratia, ſententia noſtra.

1. Aſſertio vnica. Confirmatio in gratia vltra donum perſeuerantiæ, etiam diutinæ, & logicam neceſſitatem perſeuerantiæ prædeſtinatione incluſam, habitum ſupernaturalem, non omnino per ſe infuſum, ſed actibus amoris Dei ſuper omnia adquiſibilem, & intenſiorem eo qui pluribus diuturnis, ac repetitis

Digitized by Google

commentarior. in epiſtola Pauli parte ſecunda d. 15. §. vlt. qui incipit. *Vt tamen magnus Thomas*, ſub fin. ſcribens. *Per gratiam in ſtatu viæ ita poteſt homo bono adſtringi, vt non, niſi valde difficulter peccare valeat: propterea, quod ex virtutibus infuſis vires inferiores reprimuntur, & voluntas in Deum fortius propendet, & ratio perficitur in contemplatione diuinæ veritatis: cuius contemplatio in feruore amoris proueniens hominem retrahit à peccato*: quibus principium proximum, & actuale retractionis à peccato diuinam contemplationem ex feruentibus amoris, actibus prouenientem eſſe dixit, ſcilicet habitualem, & permanentem, vt ad adhæſionem hominis bono habitualem de qua loquitur oportet: id quod explicari aptius quam per dictamen habituale in ſpeciebus ex amoris feruentis actibus in memoria relictis, & adſeruatis nequit: tametſi Salmeron non ita plenè de habitibus natura ſua adquiſitis nobiſcum ſentiat ſed ex vulgariori tunc Schola Thomiſtica videatur locutus. Monet autem bene à confirmatione in gratia donum perſeuerantiæ non eſſe excludendum, quia moralis, neceſſitas perſtandi in gratia, ac non peccandi mortaliter, ad confirmationem eiuſmodi neceſſitati phyſicam peccandi potentiam, abſolutam non excludit, nec metaphyſicam & logicam, ſeu conſequentem impotentiam peccandi claudit: quare neque ex ſola morali illa impotentia eos peccaturos, & à gratia receſſuros non eſſe, infallibile abſolute non foret, ni ex logica & conſequente neceſſitate infallibilitas perſtandi in gratia, & non peccandi mortaliter de facto confirmatio accederet, vt patet, & nos etiam certamine primo ex communi Theologorum monebamus.

CERTAMEN IV.

De obduratione, ſeu induratione impiorum in malo, ſiue ad malum noſtra ſententia ſtatuitur.

1. Impiorum induratio in peccato dupliciter accipi poteſt. Primo actiuè, ſecundo paſſiuè: & actiuè quidem ſiue, vt ſui principium actiuum importat certum eſt a Deo non eſſe, ſi ſecundum omnia quæ includit ſumatur (quo valde à confirmatione in gratia diſcordat, quæ tota tota à Deo, vt vidimus & agente, paſſiue, & intendente eſt) ſed ſolum permiſſiue à Deo eſt, quatenus, vel peccandi vel perſeuerandi in peccato logicam neceſſitatem includit quam ſicuti, & peccatum Deus nec agit, neque intendit: cum tamen obduratio paſſiuè ſumpta, & confirmationi in gratia omnino claudit. An vero reliquum, quod induratio in peccato, continet prouenire actiuè à Deo poſſit erit inferius videndum: paſſiue vero accepta induratio in peccato, eſt quam impius patitur, & à qua induratus dicitur in peccato: cum autem induratio paſſiua impij in peccato, in aliquo peccati genere vel in omni genere peccati eſſe poſſit, diuidi debet in indurationem in genere aliquo peccati, & ſecundum quid talem, & in abſolutam, & ſimpliciter dictam indurationem, ſeu quæ induratio in omni peccati genere ſit: quo induratio in peccato, à confirmatione in gratia valde differt: tum enim confirmatio in gratia, & contra peccatum ſine animi obfirmatione contra omne peccatum eſſe non poſſit, quia mortale quodvis, cuiuſvis generis, & in quacumque materia ſit gratiæ aduerſetur, confirmatio in gratia, & obfirmatio contra peccatum mortale, quin ſimpliciter, & abſolutè talis, & contra mortalia omnia generis, & materiæ cuiuſcunque confirmatio ſit eſſe non poteſt: obduratio vero cordis & induratio in peccato ſecundum quid ſubdiuidi adhuc poteſt in indurationem ſcilicet ex parte materiæ, ſeu generis peccati, in quo ſolum ſit aliquis, vt diximus, & in indurationem ſecundum quid ex parte temporis, ſeu durationis: quia aliquandiu durat, & tandem in ſtatu adhuc viæ: vitæque huius induratio ceſſat, & cor antea in peccato indurati, & obſtinati emolleſcit vt à peccatis in quibus, & ad quæ induratus extiterat, abſtineat, & tandem aliquando reſipiſcat. Denique induratio tam ſecundum quid alterutro modo, quam ſimpliciter, & abſolutè in ordine ad tempus totum viæ, & mortalia cuiuſvis generis omnia poſſe adhuc reſpectu alio ad auxilia gratiæ à malo retrahentia, atque inducentia in bonum ſimpliciter & abſolutè talem, ac ſecundum quid ſolum indurationem in peccato cogitari: & iuxta hunc reſpectum ea induratio ſecundum quid erit, quæ aliquibus ſolum gratiæ auxiliis reſtitura de ſe, & natura ſua ſit, tametſi intenſis & vehementibus, non autem omnibus, extraordinariæ etiam, & miraculoſæ prouidentiæ gratiæ ſit reſtitura. Ea vero abſolutè, & ſimpliciter induratio in peccato eo etiam habito reſpectu cenſeatur, quæ omnibus etiam extraordinariis, & miraculoſis diuinæ gratiæ auxiliis reſiſtere apta de ſe, naturâque ſit. Dico autem omnibus, non incluſis à Deo omnibus, vt aliqui pauculi in diuina potentia extraordinariſſimi & miraculoſiſſimæ prouidentiæ non claudantur, quibus reſtiturus ita induratus non eſſet, vt eius nimirum voluntas verti à Deo quo velit abſolute poſſit, vt ſupremum Dei dominium in voluntatem omnem creatam (à quo nulla induratione eximitur) vt diximus ſeruetur; tum etiam, quia moralis impoſſibilitas, abſoluta ſeu quam maxima impotentia recedendi à peccato non, excluditur, ex eo, quod adeo extraordinariis auxiliis gratiæ poſſit ſuperari. His prænotatis ad noſtras concluſiones veniamus.

2. Dico primo: induratio in peccato reproborum propria & confirmationi prædeſtinatorum in gratia aduerſans vltra conſequentem neceſſitatem peccandi, & non abſcedendi à peccato addit habitum intenſiſſimum peccandi ſiue in aliquo peccati genere, ſi ex parte, & ſecundum quid ex parte materiæ, & obiecti induratio ſit, ſiue abſolutè in omni genere, ſi ſit abſoluta, & ſimpliciter induratio, & ex quo permanenter ad peccandum diuturne ſi vita ſuppetat diuturna, & contra vehementes, & frequentes Dei inſpirationes, ac non abſcedendum à peccato induratus impellatur, ac propendeat: concluſio hæc ex dictis de confirmatione in gratia & datis pro noſtra ſententia probationibus huc aduocatis ſatis probabitur: quod enim neceſſitas logica peccandi, & perſeuerandi in peccato, ad indurationem ſpecialem, de qua loquimur ſatis non ſit conſtat: quia alias reprobi omnes, qui ex vi reprobationis eam logicam neceſſitatem habent, eſſent ex induratis in peccato, ad quos ſane plerique eorum pro ſtatu viæ non ſpectant: quare habitus permanens ad peccandum, ac non abſcedendum à peccato ex parte actus primi addendus eſt ex quo permanenter, & pro quovis vitæ tempore, & contra frequentes, & extraordinarias Dei vocationes & auxilia ſit adeo ad peccandum propenſus, vt moralis neceſſitas peccandi, & impotentia à malo recedendi ipſi permanenter inducatur: nihil enim aliud ſupra logicam illam peccandi & adhærendi mortali poteſt ad indurationem veroſimiliter afferri, ac deſignari debet autem eſſe etiam ad diuturnam, & contra plures, frequentes, ac vehementes, & extraordinariæ, ac miraculoſæ etiam prouidentiæ Dei inſpirationes, vocationes reſiſtentiam: alicui enim vehementi inſpirationi imo, & aliquibus, ac per occaſiones aliquas reſiſtere peccareque, & peccato adhærere, nec reſipiſcere aliquandiu, non ſolum reprobis abſolutè, adhuc in aliquo peccati genere, non induratis, ſed prædeſtinatis pluribus contingit: certè induratio hæc, & ex parte, vt ſic dicam formæ abſolutè talis, tametſi ex parte materiæ ſecundum quid, quia in aliquo ſolum peccati genere induratio eſt ſæpe viatoribus contingit, atque eius generis fuiſſe cenſeo Pharaonis indurationem in non dimittendo populo contra vrgens Dei, tot ſignis, & flagellis etiam intimatum, ac demonſtratum præceptum, & alias in aliis peccatorum generibus, quas ſcriptura alibi commemorat, atque ex authenticis, & fide dignis de aliquorum obſtinatorum perditione hiſtoriis didicimus.

3. Abſolutam vero, ac ſimpliciter prorſus, in omnique

Digitized by Google

peccatorum genere indurationem viatori alicui reprobo, etiam perditiſſimo contigiſſe non legi, neque obuenturam facile credam: ita enim vniuerſim, & generatim omnigeno peccato mortali adhærere, atque animum vehementer ad ea omnia impelli ex motiuo quod in omnibus mortalibus inueniatur eſſe ſolummodo poteſt: illud autem duplex ſolummodo inuenitur; ſcilicet peccati grauis & malitiæ, ſeu grauis etiam offenſæ Dei ratio: ob malitiæ autem, adhuc leuis, nedum grauis rationem vllum peccatum, nedum omnia, amari eſt prorſus impoſſibile: immo ſi materiæ circa quam, vel in qua peccata exercentur iucunditas, vtilitas, commodumve noſtrum abeſſet, ea omnia neceſſario ratione malitiæ auerſaremur. Ratione vero offenſæ Dei grauis, quæ in omni mortali etiam reperitur, niſi ex odio formali Dei efficaciſſimo amari mortalia omnia nequeunt: cum autem odium hoc efficaciſſimum Dei, etſi abſolutè poſſit, vix de viatore aliquo credi prudenter poſſit, aut præſumi, multo ſanè minus habitus ex pluribus actibus eiuſmodi procedens, & intenſus, ad ſimiles alios, & inde ad mortalium omnium amorem: quia graues Dei offenſæ ſunt potenter impellens vt ad eiuſmodi indurationem oportet obuenturus viatori alicui credetur: de facto ergo obduratio eiuſmodi propria Dæmonum prudētiæ æſtimatione regulariter cēſēda eſt, an vero irregulariter alicui viatori de facto obuenerit obuenturáve ſit ex dicendis de principio actiuo habitus permanentis quo induratio completur vt diximus, clarius commodiuſque definietur: quod autem habitus ille à Deo potenter in malum, & peccatum impellens, ac moraliter neceſſitans ſit ex dictis de habitu confirmationis in gratia ſatis conſtat.

4. Dico ſecundo: Præfatus habitus peccandi potenter in malum, & potenter impellens ac moraliter neceſſitans ad peccatum in genere, & materia aliqua peccati ac ſubindè induratio in ipſo ſæpè, ac frequentius vt minimum l ex actibus pluribus peccandi in eo genere, ab indurato effectiuè progignitur. Probatur: quia habitus omnes adquiſiti ad actus quoſvis eliciendos naturaliter, ac ſubinde connaturali prouidētia ex actuum ſimilium, pluriumque, & plurium, quo intenſiores habitus ſunt, repetitione procedunt: quod autem fit ea cauſis naturalibus ſuis, & connaturali prouidentia ſæpe, frequentius, & plerumque de facto fiunt (eſto ab aliis cauſis ſuper, vel præter naturaliter fieri abſolutè poſſint) ergo præfatus habitus intenſus impellens, moraliterque ad peccatum in genere, & materia aliqua neceſſitans ea plurium frequentium ac intenſorum actuum generis eiuſdem repetitione generantur, & actiue procedūt Probatur ſecundo ea illo Ieremiæ 13. *Si mutare poteſt æthiops pellem ſuam, aut pardus varietates ſuas: & vos poteritis benefacere*, quibus moralis neceſſitas peccandi, & impotentia benefaciendi illorum in malo indurationem complens, & conſtituens ſignificat (vt diximus cert. 3. n. 2.) Propheta: ſtatim autem rationem, & cauſam impotentiæ moralis ad bonum, & neceſſitatis etiam moralis ad malum ſubdit Ieremias, *Cum didiceritis malum*, id eſt malo idololatriæ, de qua ibi, fueritis aſſueti: ſimiliter probatur ex Ioanne 5. quomodo vos poteſtis credere qui *gloriam ab inuicem accipitis*: & aliis ſcripturæ locis frequentibus eſt autem valde obſeruandum habitum hunc indurationis in peccato aliquo naturaliter actuum peccandi in illo genere multitudine, & repetitione adquiſitum, non adeo impellere indurateque hominem in peccato, atque oppoſitus habitus confirmationis in gratia hominem in illa confirmet, & contra peccatum obduret: ſiquidem ille habitus naturali virtute, & actiuitate actuum creatorum producitur, quorum etſi plurium, & intenſorum actiuitas longè minor, & eſt & exercetur, quam ea ſit, quam Deus ſpeciali confirmationis in gratia dono, vt ſpecialiſſimum priuilegium, & effuſi in paucos, adhuc ex prædeſtinatis, amoris ſignum exercet.

5. Dico tertio. præfatum habitum obdurationis in aliquo peccati genere poteſt abſolutè Deus ſe ſolum ipſo, induratis per accidens infundere. Dixi in genere aliquo: nam de habitu obdurationis in omni peccato mortalis genere altius examen & aliunde poſt modum erit, eſt Vaſquij noſtri & aſſeclarum, concl. 1. 2. t. 2. d. 90. c. 4. n. 11. §. *Primo quidem* aſſerentis habitum vitioſum, in malum infundi à Deo per accidens poſſe, nulla intenſionis, aut propenſionis limitatione, aut taxa menſuræ deſignata: immò Vaſq. ratio à paritate concurſus ad peccatum oblati creaturæ à Deo, de omni & ſumma etiam intenſione, ac proinde, quæ ſatis ad indurationem in peccato illius generis ſit æque, & apertè probat: cum non ad remiſſiones gradus actus peccaminoſi, ſed ad intenſos, etiam ſummè concurſum ſuum offerat, ac præſtet Deus, ac proinde ad ſummam habitus intenſionem, vel ad nullam infundendam paritatis ratio, & mens Vaſquij, & aſſeclarum extenditur. fateor huic paritati facile aſſignari diſparitatē poſſe: cum Deus decreto ſuo concurrendi ad peccatum cum creatura ipſam ad peccatum nec inducat, nec inclinet, nec trahat nedum à Deo potenter, atque habitus indurans ipſam in illud impellat, moraliterque ex parte actus primi neceſſitet. Aliunde ergo concluſionem probo primo: quia habitus illius infuſione nequit Deo, vt authori, creaturæ peccatum imputari: etſi enim per eiuſmodi habitum moralis illa neceſſitas peccandi creaturæ recipienti inducatur; aſt indifferentia, & libertas phyſica relinquitur, vt non niſi ex phyſicè libera creaturæ determinatione peccatum ab ea admittatur cum non admitti, etiam eo habito præſuppoſito ab illo abſolutè poſſet: quare ſibi tandem ipſi creatura debet quod peccet: confirmatur, quia tam externæ quam internæ tentationes acres, ac vehementer in peccatum ex parte actus primi impellentes poteſt Deus creaturæ immittere, dummodo ex fine vt labatur non ſit, ſed vt maiori cum laude ſtet, & illuſtriori victoria triumphet, atque maius præmium, & ampliorem coronam obtineat, quam ſi leues tentationes ſuperaret, vel ex alio quo velis honeſto fine: ergo, ex eodem fine poterit Deus habitum vitioſum intenſum æquèque ex parte actus primi in peccatum impellentem infundere. Antecedens eſt certum, & in præcepto Domini de filij Iſaac immolatione quo Abrahamum tentaſſe dicitur, comprobatum.

6. Confirmatur ſecundo: quia plures tam prauæ indolis, & ad aliquod vitij genus adeo natura propenſi ea diſpoſitione, & prouidentia Dei circa cauſas naturales ipſorum procreantur, vt vix ex quo etiam ad vſum rationis perueniunt, & ne vix quidem, ab eius vitij exercitio inſpirationibus, & adhortationibus vehementibus pœnarum grauiſſimarum imminentium terrore, & inflictarum dolore, & horrore poſſint abſtinere: ergo & habitum vitioſum indurationis in aliquo peccati genere quia certè hominem nihil magis impulſus, ac moralis neceſſitatis ad peccandum in aliquo peccati genere ea parte actus primi apponit, poterit Deus per accidens infundere. Hæ autem confirmationes ideo verum habent, quia etſi in vtraque vehemens adeo propenſio, & moralis cum neceſſitas ad peccandum mortaliter in genere aliquo, tum impotentia ad bonum, & honeſtum exercitium virtutis oppoſitæ ex parte actus primi à Deo, vel tentationes vehementiſſimas immittente, vel naturales cauſas ad peſſimam illam hominis indolem diſponente, ac prouidente apponantur, cum tamen ſimul de ſufficiente abſolute auxilio ad obluctandum, reſiſtendumque illis etiam potentiſſimis, & peſſimis in malum propenſionibus homini illi à Deo prouideatur, penes illum tandem hominem eſt quod prauæ ſuæ indoli, & immiſſæ tentationi ſuccumbat, & peccet An vero de facto eum indurationis in aliquo peccati genere habitum indurato alicui immiſerit immiſſuruſve ſit? Cenſeo Pharaoni à Deo immiſſum: idque vltra permiſſionem inobedientiæ in populi retentione illis verbis, *Ego indurabo cor Pharaonis*: ſignificari, contra eam indurationem ex parte actus primi pugnatum à Deo tot portentis editis, plagis & flagellis fuiſſe, vt iuſtitiæ, & potentiæ ſuæ magnitudinem, & in eius perditione, & in populi ſui libertate demonſtraret: quid autem in aliis reprobis à Deo actum agendumve de facto ſit: nihil poteſt prudenter à nobis definiri: niſi eius habitus, & indurationis in aliquo peccati genere infuſionem à Deo, valde proportionatum ſit ſuperborum ſupplicium.

7. An vero habitus indurationis omni ea parte abſolutæ, & ſimpliciter talis, ſiue in omni genere peccati immitti infundique per accidens à Deo poſſit: maior eſt difficultas: in qua pro affirmante ſententia fundamenta aliquot extant. Primum ex proxime dictis: quia abſque vlla diuinæ bonitatis, ſanctitatis, & iuſtitiæ, alteriuſve diuini attributi ia-

ctura,

ctura : quare citra omnem Dei indecentiam fieri à Deo poſſit : cum inde nullius culpæ à creatura, cui eiuſmodi habitus, & generalis induratio in peccato à Deo per accidens infunderetur, admiſſæ author, cauſáve Deus eſſe, dicive poſſet, vt ex proximè dictis patet. Secundum : quia is habitus, & generalis in peccato induratio Dæmonibus, & damnatis cunctis ita à Deo infuſa videtur : Ergo, & infundi etiam à Deo per accidens viatoribus poterit : Conſequentia videtur legitima. Aſſumptum antecedens probatur : etenim Dæmones, damnati omnes ſtatim ac viæ ſtatu abſcedunt, & ſtatum damnationis pertingunt indurationem generalem illam in peccato omnigeno mortali patiuntur : eam autem acquiſitam à ſe habitu non habent : ergo infuſo per accidens à Deo habebunt. Minor probatur (nam reliqua probatione non egent : etenim Dæmones, & damnati plures vno, vel ſaltem non multis mortalibus commiſſis via, viráque præſenti abſcedunt, nemóque tot intenſis odij Dei formalis, & expreſſi actibus intenſis : quot ad generandum habitum odij Dei adeo intenſum ; vt ad indurationem generalem in peccato opus eſſe diximus : ergo eum habitum, & indurationem generalem in peccato, nec Dæmon, nec homo vllus à ſe adquiſitum ex ſtatu viæ ſecum ad ſtatum illum damnationis adſportat : ſed neque inſtanti primo, & initio damnationis ſuæ poteſt illum acquirere : cum non niſi pluribus intenſis actibus odij formalis Dei, (quos omnes nequit damnatus inſtanti vnico illo elicere) poſſit ab eis intenſiſſimus habitus ad indurationem illam neceſſarius generari : Ergo is indurationis generalis habitus à Deo per accidens infunditur cunctis damnatis, ſiue Dæmonibus, ſiue hominibus, vt primo argumenti huius aſſumpto antecedente dicebamus.

8. Dico nihilominus quarto : Habitum indurationis generalis in peccato nequit Deus viatori alicui per accidens infundere, ni forte abuſus gratiæ tantus immanibus, frequentibus, peſſimiſque omnigenis peccatis admiſſis in perditiſſimo aliquo viatorum (vltra menſuram quæ vt rent in aliquo ex reprobis erit) ſit, ob quem eius habitus infuſione puniri à Deo merito poſſit. Probatur concluſio quoad primam partem : quia non piis ſolum auribus, ſed & rationi diſſonum videtur, diuinámque dedecens bonitatem viatorem purè, needumque vitio ſuo noxium maléque meritum quoad mortalia perpetranda, in damnatorum exceptis pœnis, à Deo conſtitui, quid de ſe ſe, etiam originali præuiſo à Deo hominis cuiuſvis ſalutem deſiderat. Dices poſſe Deum ſimul cum habitu illo auxilia potentiſſima eidem viatori decernere, ac prouidere, quibus habitus illius quantumvis maxima in malum propenſio ſuperetur, idque in oſtenſionem virtutis, & diuitiarum gratiæ ſuæ. Reſpondetur tunc habitum illum indurationem in peccato abſolute non conſtituere cum neceſſitas logica peccandi ſine qua induratio in peccato eſſe non poteſt, & cum qua ſolum, & coniunctim, ac nuſquam ſe ſolo habitus ille poteſt indurationem conſtituere, viatori illi deficeret. Accedit : auxilio illo potentiſſimo ſimul ex parte actus primi poſito, ex parte etiam actus primi vires habitus ad malum impulſiuas frangi, debilitarique, vt ne moraliter determinent, neceſſitentque ad malum : immò etiam cum auxilium ſufficiens tantæ virtutis motiuæ in bonum conferretur, quanta eſſet habitus illius impulſiua virtus in peccatum : tunc enim ex parte actus primi voluntas in æquilibrio virtutis, & inclinationis ad vtrumvis maneret : quare ad neutrum moraliter neceſſitata, vt de ſe patet. Ex hac ratione concluſionis fundamenta ſententiæ affirmantis euaneſcunt. Primum : quia non inde negamus ; quod author peccatorum Deus foret, ſed aliunde. Secundum : quia etſi Deus habitus indurationis generalis in peccato damnatis cunctis foret, non inde infertur ſimilis habitus, & indurationis viatorum cauſam eſſe poſſe, ob rationem datam : cæterum nec damnato alicui, nedum omnibus, eius habitus, & indurationis cauſa Deus eſt : quia eorum obduratio non habitu, ſed odio actuali Dei vehementiſſimo in damnatis completur, quod licèt de ſe actus, nec permanens natura ſit damnationis tamen ſtatus Dei odium actuale, ſicut & mala cætera, continuum, permanens perpetuum, nunquam, nuſquamque interruptum, neque æternitate tota interrumpendum facit damnatis : cuius permanentiæ defectu odium actuale Dei, etſi viatori contingeret, eius indurationem in peccato nec completet ; nec conſtitueret.

9. Secunda vero concluſionis pars facile probatur : quia à Deo immanibus, & frequentibus delictis viatoris alicuius ſatis rationis, & motiui Deo apponeretur, vt citra bonitatis ſuæ indecentiam, & rationis ſuæ, ac noſtræ diſſonantiam ſtatu illo, quoad peccandum, damnatorum, ipſum puniret. Addidi vero menſuram peccatorum illorum, nullius reprobi de facto pertingere : tum quia in nullo à Deo frequentia, multáque, & immania in omni genere peccatorum ſunt, vt proportionem cum habitu generalis indurationis in peccato completiuum habeant, nec tantum demeriti, & motiui habeat, vt ad ſtatum illum infeliciſſimum pro viæ ſtatu viatori infligendum Dei bonitatem vincant, ac Deum trahant vel inuitum ideirco eum generalis obdurationis habitum nulli reprobo à Deo infuſum credo : immò nec indurationis ſpecialis in aliquo peccati genere ; ſi Pharaonem, vt diximus excipias. Neque enim Deus, in hominem ſat ex vitiata natura ad malum decliuem ; & propenſum. *Tanquam parieti inclinato, & maceria depulſa*, vt Pſalmo 61. dicitur, eius habitus infuſione irrueret. Maximè cum ſancti Auguſtini, & Patrum ſententia ob vitiatæ noſtræ naturæ propenſionem in malum potentiora, quam Adamo dederit, nobiſque daret, ſi ad nos vſque innocentiæ ſtatus perueniret, gratiæ auxilia nobis prouiderit : immo, & magis longe efficacia ex Chriſti meritis, quam Angelis dedit, vt naturæ noſtræ infirmitatem maiori gratiæ fulcro, & ſupernaturalis auxilij adiutorio fulciret : de quibus controu. de Angelis, & innocentiæ ſtatu agetur.

QVÆSTIO II.

Ecquid vitæ, mortiſque liber ſit ; ac prædeſtinationi, vel reprobationi addat.

DE vitæ libro diſputarunt Scholaſtici veteres in prima ſententiarum (exceptis Scoto, Henrico, Gregorio, & Marſilio) Sanctus Thomas iterum prima parte, quæſtione 23. vbi eius Interpretes Vaſquez, Ruiz de Montoya, Ioannes Præpoſitus, Faſolus, etſi eam diſputationem alij Recentiores Scholaſtici omiſerint. Diſputarunt item Sacri Interpretes ad Pſalmum 68. verſu 29. vbi latè Lorinus, Exod 32. Daniel. 12. Lucæ 10. Apocalyp. 3. & 17. de mortis libro, etſi in ſacris litteris expreſſa à Deo mentio non ſit, eſt autem fundamentum maximè ex iis, quæ de libro vitæ dicuntur.

Digitized by Google

CERTAMEN I.

E libri vitæ acceptionibus propria Theologia ſtatuitur.

1 Vitæ liber in Deo per metaphoram dicitur ex materiali libro, in quo memoriæ gratia actorum agendorumue (maxime circa electos ad dignitatem aliquam) aliquorum nomina, ab hominibus ſcribuntur. Proprietate ſiquidem ſermonis Deo eiuſque notitiæ præſenti ſemper & inde fectibili natura ſua, atque indelebili memoria, eiuſque proprius liber omnino repugnat, vt obſeruat ad rem hanc Auguſtin. 20. de ciuit. c. 15. fine verbis huiſce. *Non Deum liber iſte commemorat, ne obliuione fallatur; ſed prædeſtinationem ſignificat eorum, quibus æterna dabitur vita. Nec enim neſcit eos Deus, & in hoc libro legit, vt ſciat.* Vitæ igitur liber ob indefectibilitatem, & indelebilitatem longe maiorē ſcientiæ Dei de ſuis prædeſtinatis ad vitam quam conſcriptorum in libris noſtris ſit, ſcientia ipſa Dei liber vitæ nominatur, vt proxime recitatis ita adnectit Aug. *Sed potius ipſa eius præſcientia de illis, quæ falli non poteſt, liber eſt vitæ in quo ſunt ſcripti, id eſt præcogniti.* Eā ſane metaphorā dedit olim Ariſt. 3. de anima text. 14. intellectum *tabulæ, in qua nihil ſcriptum, ac depictum* eſt comparans, vt cum intellectio accedit liber ſcriptus eſſe eadem metaphora intelligatur: porro vitæ liber multoties in ſcriptura legitur, non tamen ſemper Theologico ſenſu in quo de libro vitæ à Doctoribus præfatis diſputatur, ac nobis diſputandum eſt, libri enim, quibus de lege, ac præceptis Dei, agitur, Moſis, Prophetarum, ac de conſiliis, & adhortationibus ad virtutem ſectandam, & vitam æternam conſequendam vitæ libri dicuntur; quia ſcripta in illis ad vitam æternam lectoribus conducunt. Ita enim habetur Eccleſ. 24. *Hæc omnia* (quæ ibi ſapiens ſcripſit) *liber vitæ, & teſtamentum Altiſſimi, & agnitio veritatis, legem mandauit Moyſes in præceptis iuſtitiarum.* Quod ſi quæ ad vitam æternam conducentia Chriſtus Dominus loquebatur, *verba vitæ æternæ*, merito à Petro appellata ſunt: eodem iure & ratione eadem & ſimilia ſcriptis tradita, ſcripta, ac liber ſubinde vitæ dicentur, ſed tamen Theologico diſputationis noſtræ ſenſu ſæpe alias de libro vitæ vel expreſſis, vel æquiualentibus vocibus eſt in ſacris libris mentio.

2. Exod. 33. *Si non facis hoc dele me de libro vitæ, quem ſcripſiſti.* Burgenſis de libro virorum illuſtrium gentis iudaicæ, cuius Ioſue, & Regum libri meminerunt intelligi voluit. de quo etiam loqui Pſalmum 68. *Deleantur de libro viuentium, & cum iuſtis non ſcribantur:* Hieronym. & Hilar. non prohibent, ſed inſinuant. Verum cum hiſtoricus ille liber necdum inchoatus eſſet apud Hebræos Prophetice Moyſes de futuro libro, tanquam de præterito locutus gratis dicetur ſecundo, quia liber ille ſcriptus à Deo ipſo non fuit, ſicuti neq; alius præter Decalogi librum; Moyſes vero librum vitæ hunc à Deo ipſo ſcriptum expreſſe teſtatur. Tertio ex Dei reſponſo abiicitur. *Non; ſed qui peccauerit mihi delebo eum de libro meo.* Liber autem Dei proprius, & quaſi ſequeſtratus, à quo peccatis ſuis homines abolentur, ſeu ſcripti non ſunt ſalutis haud dubio, ac vitæ æternæ liber, ſcientiaque Dei eſt. Et quanquam hæc ſimilem verborum, pſal. 68. interpretationem æque non refellant; aſt viuentium nomine Beatos ſolum, & ſaluandos à Pſalmiſta ſemper ſignificare conſtat ex illo *portio mea in terra viuentium*, aliiſque locis pluribus, & vulgaribus. Quo autem peccato intelligi debeat, aut poſſit è libro vitæ ſcriptum deleri, poſtquam libri vitæ eſſentiā ſtatuerimus opportunius docebimus. Idem vitæ liber Theologico ſenſu diſputationis noſtræ traditur Daniel 12. *In illo tempore ſaluabitur omnis, qui inuentus fuerit in libro,* Saluandorum ſcilicet, & ad vitam æternam conſcriptorum & Lucæ. 10. gaudentibus Diſcipulis, quod eis dæmonia etiam in Chriſti nomine ſubderentur Dominus ait. *Verumtamen in hoc nolite gaudere, quia ſpiritus vobis ſubiiciuntur; gaudete autem, quod nomina veſtra ſcripta ſunt in cælis.* & 2. ad Timot. 2. *Firmum fundamentum Dei ſtat, habens ſignaculum hoc: nouit Dominus, qui ſunt eius,* vbi æquiualentibus vocibus vitæ liber aſſeritur: expreſſis vero ad Philippenſ. 4. *Cum Clemente, & cæteris adiutoribus meis, quorum nomina ſunt in libro vitæ.* Apocal. 3. *Non delebo eum de libro vitæ*: ac libri vitæ hoc proprio ſenſu extat mentio, capite 13. 17. & 20. fine, & capite 21. *Non intrabit in eam aliquod coinquinatum, aut abominationem faciens, & mendacium; niſi, qui ſcripti ſunt in libro vitæ*: capite autem 2. alio ſenſu liber vitæ memoratur. Denique Iſai. 4. *Sanctus vocabitur omnis, qui ſcriptus eſt in vita in Hieruſalem.*

3. Sed cum circa prædeſtinatos ad gloriam plures ſcientias, noſtro intelligendi modo (quo pro obiectorum, & ſtatuum diuerſitate eandem eius, & vniſſimam ſcientiam partimur) eaſque immobiles, indefectibiles, infruſtrabileſque habeat (mediam, qua prædeſtinatio conſtat, ſecundam prædeſtinationis ipſius tertiam operum ex prędeſtinatione à prædeſtinatis exhibitorum, quartam executiuæ ad gloriam electionis ob eiuſmodi opera exhibita) videndum reſtat an hæ omnes ſcientiæ, vel quænam ex illis liber vitæ ſit, aut conſtituat? duplicem aliam ſcientiam (de quibus in Soariſtica ſententia de inefficace antecedente electione prædeſtinatorum ad gloriam, & ad merita ipſa quæſtio eſſe eodem iure poſſet: nempè an meritorum ordine intentionis, & gloriæ ipſius eodem ordine librum vitæ conſtituat?) conſulto prætermiſi, etenim efficacem antecedentem & abſolutam liberorum noſtrorum operum, & cuiuſvis effectus libere, etſi mediatè, à nobis obtinendi impoſſibilem, ac operum, & effectuum libertati contradicentem, tametſi illa per ſcientiam mediam eſſentialiter reguletur dirigaturque, oſtendimus late controu. de volunt. d. 6. Secundo merita ordine intentionis fictitia ſolum merita eſſe oſtendimus etiam ſatis controu. de incarnatione & præſente etiam controu. non ſemel, ac fuſius controuerſia de merito vniuerſim: quare ex quæſtiones omittendæ à nobis fuerunt: maximè cum ex eis quæ de ſcientiis quatuor à nobis numeratis, quæ prædeſtinationi explorato interueniunt, & ſubſequuntur Dicemus facile erit Soariſtis de ſuis illis ſcientiis duabus ad rem præſentem definire.

4. Dico primo: ſcientia de executiua electione ad gloriam, ſiue de prędeſtinatis in gloria abſolute collocandis proprius, & Theologicus liber vitæ eſt: ita ſacri interpretes ad loca citata, & Theologici communiter citati à Ruiz d. 60. ſect. 1. n. 2. Ioan. Præpoſ. 1. p. q. 24 & Faſol. Probatur ex Patribus Baſil. in Pſalm. 138. id *in libro tuo omnes ſcribentur*, ita exponit. *Non ideo dicit, quod liber quiſquam ſit in cælis, ſed, vt libri mentione exactam ſcientiam ſignificet.* vtiq; illam, qua poſt operum, ac meritorum contingentiam, atque vitæ pericula ne regnaturi præſcirentur præſcientia abſoluta indefectibili, & indelebili de ipſorum gloria quaſi libro permanenter à Deo ſcribuntur: quod ipſum valet illud Luc. 10. *Gaudete, quia nomina veſtra ſcripta ſunt in cælis*: & poſtremum hoc *in cælis* tantumdem atque in gloria valere conſtat ex verbo *gaudete* quod de felicitate aliis ſuperiore, & ſuprema eſt: vnde Patres legūt frequenter *in libro vitæ*, æternæ nimirū, Chryſoſt. hom. 13. ad Philip. 4. propè morale. Cyril. Hieron. Baſil. ad Iſaiæ 4. pro ead. concl. ſtant Auguſt. recit. n. 1. & in Pſal. 68. *deleantur de libro viuentium* ſcribens. *Præſcius eſt: prædeſtinauit omnes ante conſtitutionem mundi regnaturos cum Filio ſuo in vita æterna. Hos, quos conſcripſit, ipſe continet liber vitæ.* gloſ. ord. in ead. Pſalmi verba ſic ex Caſſiod. *Notitia Dei, qua prædeſtinauit* (quaſi ſcripto deſignauit) *ad vitam, quos præſciuit conformes fieri imaginis Filij ſui,* & ad id Apoc 20. *Alius liber, &c.* ait. *vel liber eſt præſcientia Dei: quia tunc aperte ſcient mali ſe non eſſe prædeſtinatos ad vitam, quam in mundo exiſtentes ſibi promittebant.* S. Iulianus Archiep. Tolet. 3. primum Aug. teſtimonium ex 20. de ciuit. cap. 15. tranſcripſit lib. 3. Prognoſtic, c. 39. Theophilact. ad verba data ex Luc. 10. ſcripta nomina in cælis ait, *non encauſto, ſeu atramento, ſed memoria Dei*: quæ nimirum non, niſi de abſolutis, eſt Anſel. in c. 4. ad Philip. *quis eſt liber vitæ, niſi memoria Dei, in qua ſunt illi, qui viuunt in æternum*, & in c. 3. Apoc. lōgè ab init. *liber vitæ præſcientia dicitur diuina*: conſonat Ioachim. Abb. in idem caput ſcribens. *Per librum vitæ memoria illa Dei accipienda eſt, de qua dicitur: in memoria æterna erit iuſtus* Richard. Victor. in Apocal. parte 2. libro 1. c. 9. longè à med. *liber vitæ eſt*

ſapientia

Digitized by Google

Sapiētia Dei, in quā omnes electi rectè dicūtur ſcripti, & ad vitā æternā ſunt prædeſtinati. Hugo Victor. t. 1. lib. quæſtionū in epiſt. ad Rom. q. 243. init. *Scribi in libro vitæ ſecundum præſcientiam eſt eſſe præſcitum, & præordinatum ad vitam.* Ac lib. inſtitut. monaſt. de clauſtro animæ. c. 3. librum quartum vitæ ponit *Diuinam præſcientiam.* Theophilact. ad ea Pſalm. 68. *Et cum iuſtis non ſcribantur*, ait. *Per libros ſcripturæ variam, ac multiplicem Dei cognitionem ſignificat*; & in id pſalm. 138. *in libro tuo* inquit. *Liber Dei eſt ſumma eius ſcientia. ſcriptura vero perpetua memoria.*

5. Dico ſecundo: hæc omnia expreſſe prædeſtinatione librum vitæ, nec conſtitui, nec eſſe, ſed ſola præſcientia Dei illum contineri teſtantur: in communiori ſententia noſtra de eſſentia prædeſtinationis ex ſcientia directiua electionis efficacium mediorum ad ſalutem, & electione ipſa vt eius complemento loquor: nam in eorum opinione, qui actu imperij intellectualis totam collocant prædeſtinationem his teſtimoniis prædeſtinatio à libro vitæ non ita facile reiicietur. Verum ea ſententia, à nobis ſupra affatim impugnata, nunc permiſſa, prædeſtinationem in quocumque ſtet, librum vitæ, ſiue præſcientiam, vt Patres aiunt ſaluandorum, non eſſe, probatur primo. quia, vt recto. S. Th. vbique. q. 7. de verit. a. 4. & in 3. d. 31. q. 1. a. 2. & q. 2. (quem ſequuntur. q. vn. a. 2. cart. Hulian. in. 1. d. 40. q. 3. fine Ægydium etiam referens) & 1. p. q. 24. a. 1. prædeſtinatio, à libro vitæ, vt obiectum a ſui cognitione, & ſcientia differt: ergo prædeſtinatio ſiue in actu voluntatis ſiue intellectus ſtet non eſt liber vitæ, ſeu ſcientia Dei in qua hic iuxta Patres, & ſcholaſticos omnes conſiſtit, ſed ſcientiæ potius, ſeu libri vitæ obiectum S. Thomæ verba citato loco. 1. p. q. 24. a. 1. docte obſeruata à noſtro Vazq. in eius commentario ſunt. *Dei notitia, qua firmiter retinet ſe aliquos prædeſtinaſſe ad vitam æternam, eſt liber vitæ.* Secundo probatur à S. Thoma ibidem a. 2. corp. *quia liber vitæ potius*, ſeu proprie, *dicitur vitæ gloriæ, quam vitæ gratiæ*: at prædeſtinatio in quocumque ſtet ad vitam gratiæ, imo ad ſola media efficacia illius conſequendæ immediate, directè, & executiue terminatur: illa ſiquidem tantum voluntas efficax & prouidentia ſeu præparatio eſt, etſi intentiue, inefficaciter tamen de ſeſe, gratię vitam, vt medium proximius, & vlterius gloriæ vitam, vt finem intendat: ergo prædeſtinatio vitę proprie, & principaliter dictæ non eſt: probatur maior: quia vita Sanctorum abſolute talis glorię ſolum vita in ſcripturis ſacris appellatur; non autem vita iuſtitię tantum, nedum auxiliaris gratiæ ad eam conſequendam. Etſi enim iuſtitia vita animæ ſicut peccatum mortale animæ mors appelletur, tamen ideo eſt quia æternæ vitæ iuſtitia conducit, vt peccatum æternam mortem operatur, quarum altera ſimpliciter vita, altera vero abſolute etiam & ſimpliciter mors eſt probat à ſimili S. Th. quia milites ad pugnandum ſolum non ad arma recipienda, ſine quibus tamen vt mediis pugnare nequeunt: atqui prædeſtinatio mediorum, ſine quibus vitam ad quam ſcribuntur prædeſtinati non obtinebunt ſolummodo eſt: ergo eorum ſcriptio in libro vitæ non eſt. Denique in communiori noſtræ prędeſtinationis conſtituendæ ſententia ex ſcientia media dirigente & mediorum efficacium electione, facilius probatur Prædeſtinationem adhuc ratione ſcientiæ huius in ſe incluſę librum. vitę eſſe non poſſe iuxta Scripturæ Patrum, & ſcholaſticorum ſentētiam. Quia ea ſcientia communis eſt prædeſtinatis & reprobis, cum omnes, nullo excepto, auxiliis aliquibus conſenſuri, & conſecuturi gloriam, & vitam æternam ſint, ac ea ſcientia à Deo cognoſcantur liberumque Deo ſit, ea ſcientia poſita hos vel illos prędeſtinare: ergo per illam prædeſtinati & ſaluandi non præſciuntur potius, eſſe ſaluandi, quam ij, qui non prædeſtinati ſed reprobi ſunt. Ergo illa ſcientia liber ſaluandorum, ſeu prædeſtinatorum, ac ſubinde vitæ liber firmus, certus, ac permanens non eſt.

6. Conſtat ergo ex duplici hac concluſione ſcientiam, ſeu præſcientiam abſolutam vitę & ſalutis æternæ abſolute & executiue futurę prædeſtinatorum, eamque ſolam præſcientiam vitæ librum proprie & Theologice acceptum eſſe. Duo tamen concluſioni huic ex duplici præmiſſa, & probata à Patrum authoritate obiici poſſe videntur primum ex Caſſiodoro, & gloſſa ſupra recitatis & authore commentarior. in Apocalypſ. inſertorum Ambroſij operibus, qui librum vitæ prędeſtinationem eſſe dicunt contra ſecundam concluſionem. Communis autem, & Germana ſolutio eſt quam Caſſiodorum, & gloſſam recitantes, breuiter dedimus. Nimirum prædeſtinare, & prædeſtinationem ibi, vt & alias ſæpe, idem atque præſignare, ac præſignationem valere, quod non niſi ſcientia Dei de iam prædeſtinatis ſeu electis (vt gloſſa ex Caſſiodoro præmiſerat fieri nequit. Quæ acceptio, & ſignificatio ſatis à Paulo traditur. 2. ad Timot. 2. n. 19. *Firmum fundamentum Dei ſtat: habens ſignaculum hoc. Cognouit Dominus, qui ſunt eius.* Loquitur autem de prædeſtinatis & vaſis aliis in contumeliam hæreticis, Hymenæo &c. Secundo opponi poſſunt cum citati, tum alij Patres, & S. Thomas, qui ſcientiam prædeſtinationis ad gloriam, ſiue ad illam prædeſtinatorum vitæ librum eſſe docent: cum abſolutè dicta prædeſtinatio executiua gloriæ voluntas non ſit, ſed ſolum mediorum gratiæ efficacium ad illam obtinendam: reſponderem tamen prędeſtinationem ad gloriam pro abſoluta electione ad gloriam (quæ non niſi poſt prædeſtinationem rigide acceptam, & abſoluta merita ac ſubinde executiua eſſe poteſt) à Patribus, & Theologis ſæpe vſurpari, vt electionem antecedentem abſolutam ad gloriam reiicientes obſeruabamus, id quod in S. Thoma locum vel maxime habet. cum 4. p. q. 24. a. c. corpor. q. 7. de verit. a. 5. 6. & 7. in 1. d. 40. q. 1. a. 2. 4. 3. ad. 3. & vbiuis de libro vitæ proprio. & Theologico egit, ſimpliciter & abſolute de libro. & ſcientia gloriæ, non gratiæ intelligi debere conſtanter affirmat.

CERTAMEN II.

De mortis libro, & aliis vtrumque librum concernentibus.

1 MOrtis librum in Deo negant ſcholaſtici ex primoribus. Albert. magn. 1. p. q. 69. m. 2. Alexand. Aleuſ. 1. p. q. 23. m. 2. ſub fin. ſ. 1. p. q. 24. a. 1. ad. 3. q. 7. de verit. a. 8. Ruiz de Montoia cita. d. 60. ſect. 5. n. 7. concl. 2. Faſol. 1. p. q. 24. a. 1. n. 6. commentarij § vlt. Probat Alexander quia, *Sicut luce cognoſcuntur tenebræ, non tamen ibi videntur: ſic in libro vitæ cognoſcitur mors, non tamen ibi videbitur, vel legetur: quia non cognoſcetur ibi mors per eſſentiam, ſed per priuationem, & ita non poteſt dici per ſe, nec proprie liber mortis, ſed vitæ.* Huic tantum rationi fidit Faſolus, quæ eo tandem euadit, quod, vt morti deſtinati cognoſcantur, ſat ſit eos ſcientia, ſeu libro vitæ ſcriptos, & præſcitos non videri: ita enim, vt tenebræ cognoſcentur, quæ nuſquam in ſe, ſed priuatione viſionis lucis videntur. Confirmari poteſt ex verbis gloſſæ ad id Apocal. 2. *Alius liber* datis cert. 1. n. 4. *Vel liber eſt præſcientia Dei: quia tunc aperte ſcient mali ſe non eſſe prædeſtinatos ad vitam, quam in mundo exiſtentes ſibi promittebant.* Cum ſcilicet ſe in libro vitæ, ſeu pręſcientia ſaluandorum ſcriptos non videant. Albertus, & S. Thom. Probant primo: quia electi in libro ſcribuntur, non autem reiecti, ac repudiati; quales reprobi ſunt. Secundo: quia Deum de ſeſe vitam, ac vitę fontem mortis liber videtur dedecere. Hanc rationem altius inſpectam ita confirmo, quia libri alicuius ij ſolum dicuntur, qui vel ab ipſo, vel de eius mandato, & voluntate ab alio ſcribuntur, non autem, qui ſcribuntur, in eiuſue ſcriniis, aut bibliotheca contra ipſius voluntatem inſeruntur ab aliis; at vita ſolum, & æterna ſalus omnium, eiuſque ſubinde præſcientia & liber voluntatis Dei eſt, mors autem, & damnatio æterna reproborum eiuſque ſubinde præſcientia à Deo eſt contra Dei voluntatem, vt non niſi inuitus, & vocatus ab ipſis (vt Patres loquuntur) ad eorum mortem, & damnationem trahatur, vixque veniat Deus: ergo præſcientia, mortis eorum, non eius liber, ſed contra eius voluntatem in ſcientię ſuę ſcriniis, & bibliotheca ab aliis inſeritur, ac reponitur. Ruiz aliam deducit rationem noſtrę huic confirmationi non multum abſimilem ex illo Malachię 3.

Scriptus eſt liber monumenti coram eo timentibus Dominum. Quo autem pacto mors & damnatio impij, à qua Deus faciem auertit, liber coram Deo ſcriptus dici poterit,& liber *monumenti*, ſiue ad perpetuam rei memoriam, pœnę & damnationis impiorum cuius potius vult de ſe ſe,ac prę ſua pietate velle obliuiſci Deus. Vt acute Cyrillus ad eum locum ſic expendit. *Pœnam æqualem conſtituere oporteret : hoc etiam iniuria immemor prætermittit ; ſcribit autem librum monimenti timentibus ipſum.*

2. Dico primo : liber mortis reproborum proprie & per ſe eſt in Deo. Ita Pererius in c. 7. Daniel. Vazquez proxime commentario.articuli 2. §. *Baſilius tamen.* Ioan. Præpoſitus.proxime, n. 2.§. *Aduerte.* 1. conſenſit tacitus Soarez 1.p.tract. 2. lib. 1. c 20. dum ex Patribus ſententiam recitat nec refellit.Probatur ex Ierem.7.verbis,*Recedentes à te in terra ſcribentur* quæ Hieronymus ad 7. Daniel.verba *iudicium ſedit,& libri aperti ſunt.*Sic exponit.*Bonus liber ille eſt,quem ſæpe legimus,liber viuentium. Malus liber , qui accuſatoris tenetur manu : de quo Apocalypſis, accuſator fratrum noſtrorum. Liber iſte terrenus eſt,de quo Propheta dicit : in terra ſcribentur* : in quo etſi reproborum demerita,de quibus à dæmone reprobi accuſantur , contineantur , tamen cum virtute damnationem contineat, eumque libro viuentium, ſeu vitæ directe Hieronymus opponat,cui ſolus mortis,& damnationis opponitur directe , pro libro mortis poſitum à Daniele cenſet. Euthymius in pſal. 138. ad id in libro tuo omnes ſcribentur,ait *In libro igitur diuinæ ſcientiæ omnes ſcribuntur, tam iuſti,quam peccatores,*& ad id pſalm.6.*cum iuſtis non ſcribantur*, inquit, *eſt alius liber, in quo* peccatores ſcribuntur:iudicium enim ſedit &c. quod autem ſubdat Euthymius. *Verum hic liber,diuinæ ſcientiæ magis eſt vniuerſalis.Eſt enim alius liber magis priuatus , in quo ſoli iuſti ſcribuntur* : quaſi ei aduerſum mortis,& damnationis impiorum neget,nihil obeſt.Priuatum enim magis illum appellat,quoad denominationem libri,ſeu ſcientia approbationis , ſecundum quam reproborum librum ſolummodo negat Deo , qui reſpectu eorum approbationis ſcientiam nequit habere , non autem negat ipſi librum quo contineatur damnatio, & mortis impiorum , libro vitæ , & viuentium ſubſtantialiter aduerſum : ſubdit enim illico: *Ea ratione, quod eos* (iuſtos) *tantum cognoſcere hoc eſt approbare dicitur.* Clarius adhuc Baſilius Iſai.4.ſub med. ad id *Sanctus vocabitur omnis,qui ſcriptus eſt in vita in Hieruſalem* , ita illud Ieremiæ 7.ſimul exponens. *Iuxta ſenſum hunc duæ intelligi debent deſcriptiones. Vna quidem eſt eorum,qui ad vitam ; altera autem eorum eſt, qui ſcribuntur ad perditionem.*Scholi.in pſal.68. ad id , *deleantur de libro viuentium,*ait. *Librorum ipſorum meminit Daniel. Iudicium,*inquit, *ſedit,& libri aperti ſunt,quod autem ais tale eſt. Haud quaquam potiantur beatitudine, quam nos per tuam gratiam adepti ſumus.*Nec obſcurior in eandem ſententiam Nazianz. Orat.9. ad Iulian longe à med.n. 4. ſcribit.*Niſi forte de quodam libro viuentium, pereuntiumque libro nihil vnquam audiſtis. Illic enim omnes ſcribentur : vel, vt rectius dicam , iam ſcripti ſumus , pro merito quiſque confecti vitæ curriculi.* Subinferius. *Omnes Dei digito deſcripti ſumus : nobiſque irreuelationis die liber aperietur.* Cum igitur hæc tantorum Patrum teſtimonia à Deo aperta pro noſtra concluſione ſint , nec vllus ex Patribus librum mortis,ſeu præſcientiam damnationis reproborum, libro vitæ prædeſtinatorum aduerſum ſecundum ſubſtantiam, ſed ſolum ſecundum denominationem aliquam negarit , non video quo fundamento concluſio hæc noſtra viro Theologo negari queat : maxime cum à ratione iam ſubiicienda validiſſime etiam probetur.

3. A ratione ergo probatur , quia eſſe in Deo præſcientiam abſolutam mortis , & damnationis reproborum æque ac vitæ æternæ prædeſtinatorum præſcientia ſit. Ergo æque eſt in Deo liber mortis reproborum ac vitæ prædeſtinatorum , qui ſubſtantialiter in eiuſmodi præſcientia ſola conſiſtunt. Euaſiones, quæ tentari poſſunt in aduerſariorum rationibus datis continentur. Quare his diſiectis, & illæ erunt præcluſæ Prima Alexandri probat, Solum cognoſci in præſcientia ſaluandorum, ſeu vitæ libro in quo reprobi ſcripti non ſunt, non eſſe ad gloriam electos:quemadmodum , nec intra poſſibilitatem relictos ſcripti in libro ſaluandorum non eſſe cognoſcuntur, ſed omiſſi , atque in alia prouidentia ex mero Dei arbitrio atque ſine demeritis in electione ad gloriam prætermiſſi, ſeu omiſſi , in præſcientia ſaluandorum non eſſent, omiſſique priuatiue noſcerentur : quare poſitiue à gloria excluſi, & damnati ob demerita, in prouidentia præſente, ni damnationis , mortiſque æternæ ipſorum præſcientia abſoluta vlterius adſit,non ſatis à Deo cognoſcetur: Alberti vero, & S. Thomæ ratio à paritate prima nihil probat.Qui enim ad finem aliquem quem intendit aliquo ex pluribus eligit,certo numero ad eum finem neceſſarios, & vtiles elegit,vt Dux aut Princeps ad pugnam, & victoriam conſequendam , reliquis reiectis , hos ſolum ſcribere opus habet , reliquos vero quos negligit ſecus ; at vero qui mercedis pro bene maleque geſtis reddere ex ſuo munere vel tenetur , vel intendit tam meritorum , quam demeritorum bene maleque merentium , imo & ſententiarum præmij promeritis , vel pœnæ pro demeritis vnicuique reddendæ librum debet habere , vt in Principibus , Poteſtatibuſque humanis , & creatis patet, nec ſatis illis eſt promeritis præmiandos ſcribere , ſed & opus eſt ſcribere pro demeritis puniendos. Vnde & ſupremum omnium iudicem Deum præſcientiæ ſuæ libro non præmiandos æterna vita ſolum , & æterna morte puniendos continere perſpicuum à paritate fit. Secunda eorumdem ratio rebus integris ante peccatum mortale à reprobo admiſſum perſeueranterque ad extremum vitæ temporalis ſpiritum conſeruatum vim habet maxime ſuppetiis noſtris ſuffulta & confirmata. Tunc enim Dei ſolum bonitas , & pietas attenditur ex qua ita impenſe omnium ſalutem de facto amat , vt contra eius exploratam voluntatem hominum peccata abſolute ſint , ac diuinæ ſcientiæ præſententur , eiuſque permanente perpetuaque repræſentatione , tanquam libro , ſcribantur , ac ſubinde ob illa ſupplicium æternum infligendum : quare & ſtatu illo ſolo attento , Dei ſcientiæ , & libro inſeri potius illa , quam ab ipſo, eiuſve voluntate ſcribi , & apponi. At verò mortali perſeueranter, & finali appoſito à reprobis Deum non ſolum eorum damnationem , mortemque æternam ex iuſtitia ſua abſolute , & efficaciter , quare , & earum abſolutam præſcientiam velle ; ſed , & de abſolute decretis , & executioni mandatis eorum damnatione, morte & pœnis æternis ad plauſum vſque manuum ſuarum , ſuper eorum malis gaudere teſtis nobis eſt Ezechiel.c.21. n.17. *Quin & ego plaudam manu ad manum, & implebo furorem meum in te.* Poſtrema Ruiz noſtri ratio ex Malachia , & Cyrilli interpretatione concionibus , quam Theologis diſputationibus aptior eſt.

4. Dico ſecundo : Rigido & Theologico ſenſu liber mortis ſtat in Dei præſcientia abſoluta mortis , & damnationis abſolutæ & executiue apponendæ , probatur facile ex dictis de oppoſito libro vitæ prædeſtinatorum. Etenim & decretum executiuum,ſeu damnationis & mortis eorum ſententia ob eorum demerita æque in Deo eſt, atque decretum præmij & vitæ æternæ prædeſtinatorum ob eorum merita executiuum : æque item in Deo eſt vtriuſque decreti executiui præmiandi æternum prædeſtinatos , æterneque puniendi reprobos abſoluta præſcientia : inſuper abſoluta præſcientia decreti executiui præmiandi prædeſtinatos vita æterna eſt liber vitæ prędeſtinatorum : ergo abſoluta præſcientia decreti executiui puniendi æterna morte reprobos eſt liber mortis reproborum : æque enim in pręſcientia abſoluta executiui decreti mortis æternæ reproborum permanenter atque indelebiliter repræſentatur, ac metaphorice ſcribitur, legiturque à Deo reproborum mors, & damnatio æterna, atque in præſcientia decreti executiui præmiandi æterna vita prædeſtinatos , eorum vita æterna permanenter, ac indelebiliter repræſentatur , metaphoriceque à Deo ſcribitur ac legitur , vnde hæc vitę liber dicitur vitę : ergo & inde illa mortis liber eodem iure , & proprietate mortis liber dicetur. Certe ratio hæc excludi nuſquam poteſt , niſi Dei omni ſcientia hæretice negetur , cum tam mortis reproborum , quàm vitæ prædeſtinatorum executiuum decretum , ſiue pro eorum

bonis

Digitized by Google

bonis maliſue meritis ſententia Deo adſit, nec poſſit non ab ipſo omniſcio abſolute videri atque cognoſci. Vnde rurſus à definitione ad definitum concluſio prima de exiſtentia libri mortis in Deo demonſtratur. Denique prædeſtinationis, ac reprobationis, ſiue præparationis in voluntate diuina auxiliorum efficacium prædeſtinatis ad gloriam, & vitam certo de facto obtinendam, vel ſufficientium tantum reprobis, & cum eorum morte æterna infallibiliter de facto coniungendorum nec vitę; nec mortis proprietate Theologica dictæ librum formaliter eſſe ſatis ex dictis, ac de ſe claret cum neutrum auxilium, vita aut mors æterna formalis ſit eius, cui confertur, nec de ſeſe alterutri iungatur, ſed ex bono eius apud prædeſtinatos libero, contingentique vſu, atque abuſu etiam contingenti, & libero apud reprobos: quare in neutrius ſcientia præceſſiſſe firma, ac ſtabilis vel vita vel mors ſiue prædeſtinati, ſiue reprobi repreſentari permanenter, ſcribique ſubinde, ac legi à Deo poteſt.

3. Dico tertio: meritorum demeritorumque finalium prædeſtinati, vel reprobi præſcientia conducentes quidem libri ad eorum vel vitam, vel mortem ſunt, non vero vitæ, mortiſue libri Theologica proprietate. Prima concluſionis, & affirmatiua pars probatur ex Daniel. 7. *Iudicium ſedit, & libri aperti ſunt:* quæ Hieronymus in c. 34. Iſai. ſic exponit: *in quibus ſcripta erant opera ſingulorum.* Clarius Apocal. 20. *libri aperti ſunt: & alius liber apertus eſt, qui eſt vitæ: & iudicati ſunt mortui ex iis, quæ erant in libris,* primis, *ſecundum opera ipſorum.* Pſalm. 138. *In libro tuo omnes ſcribuntur.* Quem librum ad omnes iudicandos extendi, eoſque omnes continere Patres communiter intelligunt, etiam Auguſtinus. c. 9. lib. ſoliloquior. Si eius ipſe author eſt. c. 28. tametſi alias ipſe, & Proſper ad ſolos prædeſtinatos extendi putent. Denique Eccleſia tota tractu miſſæ defunctor. Quotidie canit. *Liber ſcriptus profertur: in quo totum continetur, vnde mundus iudicetur.* Ratione probatur ex dogmatica Dei iudiciaria ſuprema in rationales omnes creaturas poteſtate: quæ nuſquam rite, ac recte pro cuiuſque meritis exerceri à Deo, ſicuti neque à creato aliquo iudice, poteſt, niſi ex meritorum demeritorumue cuiuſque abſoluta ſcientia: quę iudicio de eis omnibus vel ad vitam vel ad mortem æternam prudenter iuſteque ſecundum vniuſcuiuſque geſta ferendo ſubſeruiat eoque ſenſu laxiori vitæ mortiſque liber dici Theologice poteſt. Quod autem proprio Theologico ſenſu quo de vtroque libro diſputamus preſcientia meritorum, ac demeritorum nec vitæ, nec mortis liber ſit probatur: quia neutrius eſt abſoluta præſcientia, ſed ad eam anterior. Id quod ſatis rigide, & ſcholaſtice notatum video in teſtimonio ex Apocal. 20. proxime recitato, in quo librum vitæ, vt diuerſum à libris ex quibus mortui ſecundum opera iudicantur, ſeorſim, & ſingulariter Ioannes commemorat illis verbis: *& alius liber apertus eſt qui eſt vitæ.* Denique librorum vitæ, & mortis in ſcripturis memoratorum ſignificationes alias, & alias pro eorum, quæ, ad mores præſertim tractant Patres, & interpretes tradunt, quibus nunc referendis nec locus, nec tempus eſt. Vbi de Theologica acceptione rigidiore ab eiſdem Patribus etiam tradita eſt nobis ſermo.

CERTAMEN III.

Contra concluſionem ſecundam ex ſcriptura oppoſitio, vbi vtriuſque libri indelebilitas ſtatuitur.

1 OBiicies contra concluſionem ſecundam. Præſcientia abſoluta Dei de executiuo decreto abſoluto cum præmiandi, prædeſtinatum, tum puniendi reprobum, æternæque eorum vel vitæ, vel mortis immutabilis indelebiliſque eſſentia ſua eſt: at liber vitæ delebiliſque eſt (vt conſtat ex illis exodi. 3. aut *dimitte illis noxam populi huius, aut dele me de libro vitæ,* & pſalmi illis deleantur de libro viuentium) quod ipſum de libro mortis eadem ratione erit: ergo liber vitæ mortiſue non ſtat in ea abſoluta præſcientia Dei. Miſſis aliis primi teſtimonij interpretationibus Burgenſi confutari cert. 1. & aliorum veroſimiliores & noſtro Vazquez gratiore comment. articuli 3. *Tertio eundem locum.* Primam optaſſe Moyſem Dei gloria (abſque ſua tamen culpa) æternum pro fratrum venia, & ſalute priuari, vt poſtea Paulus etiam optabat ad Rom. 9. illis verbis *Optabam ego ipſe anathema eſſe à Chriſto pro fratribus meis.* Ex ardentiſſima Dei & proximi charitate. Ita Chryſoſtom. homil. 1. de laudib. Pauli longe à med. lib. contra gentil. verſus med. homil. 79. ad popul. Antiochen. Bernard, ſerm. 12. in cant. verſus med. epiſt. 78. ad Suggerium ſub init. Ricard. Victor. de gradib. violentæ charit. ſub fin. Hug. Victor. q. 232. in epiſt. ad Rom. Sub diſiunctione gloriæ temporalis, vel æternæ, ſub qua etiam diſiunctione; S. Thom. in c. 9 ad Rom. lect. 1. cui expoſitioni conſentiunt Soto, Catherin. Salmeron vterque Cornelius & Cornelij à lapide. Ruiz de Montoia cita. d. 60. ſect. 7. n. 9 §. *Nihilominus,* ſtatuo pleroſque ex citatis recitans. Obſeruat autem Vazquez Chryſoſtomum Theophilactum. S. Thomam, & Origenem (qui eiuſdem interpretationis eſt) pro illo *optabam* legere *optarem.* Salmeron legit ex Photio *optaſſem.* Quæ lectiones affectus Pauli, ac Moyſis perfectiſſimam erga Deum, & proximos charitatem non minuunt, ſed impoſſibilitatis optatæ ab ipſis rei cognitionem cognitam ab vtroque oſtendunt, eorumque charitatem, quæ eos vltra poſſibilitatem omnem ad impoſſibilia præ eximio Dei & proximorum amore optanda ex parte obiecti conditionatæ, ſi poſſibilia forent, agebat conticiebatque ſummopere commeodant, vt iam explicabimus. Huic porro interpretationi ſuæ inſtitit vbique Chryſoſtomus. 3. de prouidentia poſt med. 1. de compunctione eod. circa med, ad Roman. 9. hom. 16. ad longum recitatus à Salmerone in cap. 9. ad Roman. d. 25. verſus fin. §. *quod deinde allatum fuit.* Eum de more ſectantur Theodoret. Theophylact. & OEcumen in c. 9 ad Roman. quibus adde Theonam. Abb. laudatum à Caſſiano collat. 13. c. 6. Anſelm. ad locum Pauli, Bedam collectaneis in eundem locum, Baſilium in regulis fuſiorib. q. 3. Hieronymum ad id Michææ 2. vtinam non eſſem, & t. 3. epiſt. 151. ad Aglaſium. q. 9.

2. Certe eis affectibus Moyſem, & Paulum perfectiſſimæ charitatis in Deum, & proximos exercuiſſe eum priuari citra peccatum gloria ſi poſſibile eſſet optarunt; patet. ſi quidem populi ſalutem ex qua gratiſſima Deo & innumerata populi illius opera honeſta exhiberentur, nec pauciora infenſiſſima vitarentur peccata: charitas autem perfectiſſime ordinata communia omnibus proximis, & communitati ſubinde bona tam poſitiua, quam priuatiua, commodis incommodiſque priuatis cuiuſque anteferri dictet, multoque magis gratis Deo obiectis apponendis, ingratiſque, & infenſis ipſi vitandis

Digitized by Google

tandis præponere. Etſi autem primati gloria, delerique vitæ libro ſit abſolute impoſſibile,id tamen conditionate, ex parte obiecti, & ſub hypotheſi, quod poſſibile foret charitatis ſummum eſt: vt de affectu illo magni omnium Magiſtri Auguſtini celebratiſſimo, *ſi Auguſtinus eſſet Deus, & Deus eſſet Auguſtinus*, &c. communiter, ac veriſſimè reputatur. Longeque maior charitas, quam pro amicis animam ponere: etſi hæc ex affectibus, qui obiectorum poſſibilitatem non prætergradiuntur, deducique ſubinde ad effectum abſolute poſſunt ſumma charitas ſit Chriſto Domino, teſte Ioan. 15. *maiorem charitatem nemo habet* &c. Dices: Chriſtum Dominum ſummæ charitatis exemplar (teſte eodem etiam Paulo. 1. Corinth. 1. imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti) eum charitatis actum non habuiſſe vt vnione hypoſtatica, ac viſione Dei æternum priuari è Dei, & hominum charitate adhuc conditionate ex parte obiecti voluerit, cuius tamen charitatis perfectionem imitatus ſolum Paulus fuit, non aſſecutus, neque aſſequi vllus purus homo poteſt. Reſpondet citatus Ruiz. n. 15. vnionem hypoſthaticam. atque eſſentialem gloriam humanitatis Chriſti creatis cunctis bonis ſiue poſitiuis, ſiue priuatinis coniunctim etiam ſumptis longe eſſe maius bonum, & appretiatiuè æſtimabilius, quare neque ex charitatis regula & perfectione hominum bono, & ſaluti potuiſſe à Chriſto Domino alterutrum poſtponi: ſicut cuiuſuis creaturæ gloria, & ſalus communi reliquorum ſaluti coniunctim ſumptæ poteſt ea perfectionis charitatis poſthaberi. Reſpondet ſecundo n. 16. ea Salmerone proxime citato. §. *cum autem Paulus* quoad gloriam paratum Chriſtum Dominum fuiſſe ea priuari ne mundus inreconciliatus maneret, & inredemptus: quoad vnionem hypoſtaticam idem dicere, non poterat, cum ea ſublata in communi ſententia redimi mundus ab humanitate Chriſti non poſſet, & certe non eſſet redimendus. Audiendus denique pro interpretatione hac Hieron. citato loco epiſtolæ ad Aglaſium. Vbi hæc per per admirationem ſcripſit. *Quæ eſt iſta tanta mutatio, inaudita prudentia*: vt pro charitate Chriſti nolit habere Chriſtum? & videndus Chryſoſtomus à Salmerone recitatus citato §. *Quod deinde allatum fuit.*

3. Secunda vtriuſque loci interpretatio eſt Moyſem Paulumque ex nimia, certaque amoris Dei erga ipſos confidentia, vt ab ipſis alienaretur, vel libro vitæ, amicitiæ ſolutione, deleret periiſſe vel optaſſe; ni veniam populo daret,, eumque reconciliaret ſibi: quia ne illos ab amicitia ſua repelleret, veniam reconciliationem largiturum populo Deum prudentiſſime credebant, imo inde illos amplius amaturum. Ita Baſil. q. 3. citata ſic fatus de Paulo *quia non ignoraret non poſſe fieri, vt is alienaretur à Deo, qui ob charitatem Dei gratiam abieciſſet, ſeque ob eam cauſam multo plura accepturum, quam, quæ dediſſet.* De vtroque expreſſius Hieronim. in c. 2. Ionæ ſub init ſuſius, & elegantius Paulinus epiſt. 20. ad Amandum verſus fin. Auguſtin. quæſt. 147. in Exod. & iterum in pſalm. 77. ad id, & non accendit omnem iram ſuam, ita de Moyſe ſcribens. *Paratior deleri pro ipſis, quam ipſos. Sciens apud miſericordem ſe id agere; qui, quoniam nullo modo deleret ipſum, etiam illis parceret propter ipſum.* Sic amantiſſima vxor, filiuſque chariſſimus mariti, patriſque in ſeruum furentis diſtricto ferro ſe obiiciunt, ac ſerui corpori ſe interponunt, vt ipſum ab heri furore liberent, qui eum, niſi chariſſimis pignoribus tranſuerberatis ferire non poteſt.Hanc interpretationem merito probant Valentia in c. p.quæſt. 24. pu. 3. Faſol. incarn. 3. fine. Ioan. Præpoſitus, Ibidem. §. Ad prius prætermiſſit. Ex alterutra vero interpretatione conſtat diuinæ præſcientiæ librique vitæ conſtantiam, ac indelebilitatem neutrobique impugnari Neque vero præfatis duabus anteferri poteſt (vt volunt Caietanus in Pauli locum, Bartholom. Camerat. c. 6. dialogi Catholici, Vazquez comment. præfati. a. 3. §. *Sed his præferenda* expoſitio, vt *optabam* Pauli. Ad tempus, quo ille in Iudaiſmo erat referatur: atque ex amore, quo tunc Iudæos proſequebatur, & tunc cum Chriſti erat Apoſtolus perſeuerante in eorumdem amore perſiſtentiam immediate anterius à ſe diuini teſtimonij obteſtatione aſſertam, & iuratam confirmaret, vt docte Vazquez ponderabat Suo hanc Interpretationem à Hieronymo, & Anſelmo memoratam, ad eum locum, nec improbatam fuiſſe, ſatis tamen eam reiiciunt cum aliam, vt vidimus num. 1. & aduerſam ſequantur, & huic ne probabilitatem quidem deferant. Verum vel iuramentum eſt ad confirmationem amoris ſui erga legem, & Iudæos, odioque in Chriſtum cum Iudæus Paulus erat: & de hoc eſſet plane iuramentum otioſum cum omnibus id eſſet notiſſimum, neque alicuius fidem poſſet ſuperare: vel eſt de amore, quo iam Chriſti Apoſtolus Iudæos proſequebatur: & hunc ex amore illo legis, & Iudæorum, probare minime poterat, ſed ſolum improbare. Si enim legis & Iudæi quam tunc veram reputabat amore, ac zelo Iudæos ita proſequebatur, atque à Deo oderat Chriſtum, eiuſque legem, & ſequaces, potius infertur Paulum iam Chriſti Apoſtolum Chriſtianæ legis amore & zelo pati odio Iudæis & legem eſſe proſecuturum,illi quo antea Chriſtum eiuſque legem proſequebatur.

4. Inſtas ex pſalm. 68. *Deleantur de libro viuentium* quibus, ſiue oret Pſaltes, ſiue prænuntiet futurum è libro vitæ delebilitas poſſibilis vt minimum, denuntiatur: ſicuti & Apocal. 3. ſupponitur verbis illis: *qui vicerit ſic veſtietur veſtimentis albis, & non delebo nomen eius de libro vitæ.* Monet autem ad pſalmi verba Auguſtinus. *Non ſic accipere debemus, quod quemquam ſcribat Deus in libro vitæ, & deleat illum. Si homo dixit, quod ſcripſi, ſcripſi, Deus quemquam ſcribit, & delet? præſcius eſt; prædeſtinauit omnes regnaturos cum filio ſuo in vita æterna hos, quos conſcripſit, ipſos continet liber vitæ*: communior, veroſimiliorque ſolutio eſt *deleri* eis locis tantundem; ac non ſcribi valere, vt ex Patribus tradunt Hilar. & Hieronym. ad pſalmi textum Anſbertus & Haimo ad textum Apocal. & alij apud Lorinum ad verba pſalmi, & Soar. 1. p. tract. 2. lib. 1. cap. 20. num. 18. Vazq. citato comment. 5. vlt. & Faſol. proxime. num. 4. §. *Hanc ob cauſam.* qui omnes eam interpretationem ſequuntur quam Pſalmiſta, ipſe ſubiunctis ſtatim verbis, *& cum iuſtis non ſcribantur* dedit, ne quis primis illis deciperetur Et quidem odium Dei pro amoris negatione frequenter in ſcriptura vſurpari Patres, etiam Auguſtinus, obſeruant, tametſi primæua ſignificatione affectum poſitiuum ſignificet: quare miror Auguſtinum tantopere proprietate vocis deleo, & primæue ſignificationi citato loco inſtitiſſe, vt pro ſcribendi negatione ibi vſurpari fere non patiatur, vbi periphraſi à Pſalmiſta ſubiuncta ſatis ea ſignificatio traditur. Secunda interpretatio Patribus, & ſcholaſticis probabilis deleri toto rigore vſurpat, librum autem vitæ non, qui in Deo ſit, ſed vel in delendorum, aut aliorum de ipſis iudicio, & exiſtimatione intelligit. Sæpe enim ſcriptura hominum de re aliqua exiſtimationem rei ipſius nomine appellat, vt vidimus controuerſ. de incarnat. diſputantes an Chriſtus, vt homo proprietate ſermonis prædeſtinatus fuerit Filius Dei? quo ſenſu Paulum actor 13. *Illud ego hodie genui te*, Pſalm. 4. de reſurrectione Chriſti qua Dei Filius hominibus probatus fuit interpretatur verbis hiſce. *Reſuſcitans Ieſum, ſicut ſcriptum eſt, ego hodie genui te.* Et iterum ad Rom. 1. *qui prædeſtinatus eſt Filius Dei in virtute ſecundum Spiritum ſanctificationis ex reſurrectione mortuorum*, vt docte Vazq. & nos plurimum ſcripturæ ſimili ſenſu locutionum obſeruabamus ibidem, idcirco hanc interpretationem amplexi ſunt Auguſtinus proxime, & Caſſidor. ex quibus gloſſa, commentator Apocalypſ. Ambroſij operibus inſertus eoque iunior (vt probat Bellarmin. de ſcriptorib. Eccleſ. verbo *Ambroſius*) editione Romana an. 1585. Ricard. in Apocal. p.2. c. inter med. & fin. Rupert.4 in eaod. c. 29. ante med. ex ſcholaſticis. Albert. 1. p. 69. m. 3. Bonau. in 4. d. 43. a. 2. q. 2. Argent. in. 3. q vni. a. 2. fine, neque improbat Vazq. à citato.

5. Illam tamen improbant Faſolus ad eundem articulum. n. 2. concl. 2. merito 2. quia Apocalypſis textus

amplius

Digitized by Google

amplius aliquid innuit immediate ſubnectens, & *confitebor nomen eius coram Patre meo, & coram Angelis Dei* apud quos de adſcriptis, vel non ſcriptis in vitæ libro nulla falſa à qua decidant tandem, exiſtimatio eſſe poteſt. Etſi Thomas eo a. 3. corp. his verbis, *non deleri de libro vitæ ponitur inter præmia iuſtorum: quod autem iuſtis repromittitur, non eſt ſolum in hominum opinione.* Eam quippe iuſti, etiam viatores naucifaciunt iuxta id pſal. 111. *In memoria æterna erit iuſtus ab auditione mala non timebit.* Nec temporale aliquid, cuiuſmodi falſa hominum exiſtimatio eſt, ad repromiſſa iuſtis præmia ſpectat, ſed ſolum quod eſt æternum. Scio nonnullos ex illis Sanct. Th. verbis *non eſt ſolum in hominum opinione* deducere ipſum ſecundam hanc interpretationem, vt coniunctam cum tertia iam ſubiicienda probaſſe, etſi ſolam improbauerit. Eſt autem tertia interpretatio de libro vitæ iuſtorum ad tempus ſolum talium pro quo ius ad vitam æternam habere præſciuntur, at proinde in Dei ſcientia ſcripti ſunt; à quo tamen peccato ſubſecuto perſeuerantes delentur à Deo, præſcientiaque abſoluta damnationis ipſorum, in libro mortis ſimpliciter tali ſcribuntur: Hanc interpretationem dediſſe videntur Baſil. Iſai. 4. poſt med. Anſelm. in. 3. Apocal. Hugo Victor. q. 243. & 244. Ricard. in Apocal. p. 2. lib. 1. cap. 9. Ioachim. Abb. in Apocal. 3. vbi Lyra, & Perer. d. 7. §. 2. aliique interpretes, & ſcholaſtici, in quibus Ruiz. cita. ſect. 6. n. 6. §. *Prædictam expoſitionem.* Reiicienda tamen eſt quia vitæ liber nonniſi de abſolute ſaluandis, & prædeſtinatis, electiſque ex iure abſoluto ex perſeuerante iuſtitia finali ad gloriam in ſcriptura memoratur, vt vidimus docentque ſcholaſtici Albert. 1. p. quæſt. 68. init. ſanctus Thomas, q. 7. de verit. a. 4. corp. ante med. & aliis locis citatis. Iuſti autem illi non perſeueraturi; in iuſtitia ius ad gloriam abſolute non habent, ſed conditionatæ ſolum, quare neque ad gloriam, & vitam abſolutè ex iure illo poſſunt ſcribi, nec vitæ ipſorum præſcientia eſſe, aut liber vitæ abſolutè talis, vt demum vidit Ruiz. num. 8. §. vt aliorum, quem his concludit ſolum habent ius (non perſeueraturi iuſti) *vt in libro vitæ ſcribe[r]entur, ſi tenerent perſeuerantiam.* Accedit quod ab eo libro vitæ conditionatæ pro eo tempore, quo iuſti ſunt, ſi perſeuerent (etſi liber vitæ dici abſolutè poſſet) nunquam nuſquamque delentur, deletiue vllatenus poſſunt, vt patet: quare *non deleri*, pro *non ſcribi* ab ſcriptura accipi eis locis aſſeratur, iuxta primam expoſitionem, non autem propria deletione, & obliteratione eius, quod ſemel à Deo præſtitum abſolute atque ſcriptum eſt. Difficultas expediri minime poteſt.

QVÆSTIO III.

De certitudine, & comparatione numeri prædeſtinatorum, ac reproborum.

QVæſtio hæc de certitudine, numeri vtrorumque reſpectu ſcientiæ, & intellectus diuini ſolummodo procedit, cum enim certitudo formaliter dicat iudicii, ſiue in iudicando firmitatem, quæ omnem de oppoſito formidinem, & contingentiam cum obiectiuam, tum ſubiectiuam excludat: nemoque præter Deum, vel ex eius reuelatione, ſuæ adhuc, nedum aliorum omnium prædeſtinationis, aut reprobationis certitudinem, firmitatemue obiectiuam, aut ſubiectiuam, niſi temere ac per amentiam habere poſſit, ſit planè vt ad diuinum intellectum, & ſcientiam, de certitudine, & comparatione, numeri reproborum tota quæſtio deuolui debeat. Importune hic à Ruiz. d. 53. & Faſolus a. 4. cum certitudine numeri prædeſtinatorum de qua in præſenti, certitudinem prædeſtinationis quoad ſuos effectus à prædeſtinatis obtinendos coniungunt, & vnde illorum infallibilitas proueniat, & cum eorum contingentia, & prædeſtinatorum libertate componatur: id enim quæſtionis alterius, & ex aliis principiis dirimendæ prorſus eſt: nempe ex principio ſcientiæ mediæ prædeſtinationem dirigentis, & conſtituentis, atque ex intentionali obiectiua dependentia ſcientiæ illius à libera prædeſtinati abſoluta operatione, & conſenſu, vt ſuo loco vidimus ſupra atque hi authores docuerant non ſemel. Poteſt autem de certitudine numeri vtrorumque vniuerſim agi, & ſpecialius de numeri quantitate, & vtriuſque numeri comparatione.

CERTAMEN I.

Affirmatiua quæſtionis vniuerſim ſumptæ deciſio.

1 NVmerus in formalem, ſeu numerantem, vt ternarius, centenarius, & in materialem, ſeu numeratum reſue, quæ numerantur communiter diuiditur. Et de numero numerato præſentem quæſtionem procedere certum vtique eſt: nempe quem, an numerum numerantem aliquem, prædeſtinati homines (idemque eſt de Angelis) determinate expleant, an etiam ſuum aliquem numerum determinate expleant reprobi? cum autem numerus omnis numeratus determinatis, & circumſcriptis rerum numeratarum vnitatibus adeo rigide conſtet, vt quauis ex eis addita, vel ſubtracta numerus idem nequeat conſiſtere, fit ad numeri reproborum, vel prædeſtinatorum (quicumque ille in alterutris ſit) certitudinem ac firmitatem conſtantiamque requiri, vt nemo ad alterutrum numerum ſpectans ab illo deficiat, ad alterumque accedat, cuiuſuis enim detractione numerus idem conſiſtere nequit: vti cuiuſuis etiam additione numerus idem non poteſt, permanere: v. g. ſi ternario altera ex tribus vnitatibus, quibus conſtat deficiat binarius plane, non ternarius erit; ſin vero altera vnitas accedat, non ternario numerus ille erit, ſed quaterno. Inde autem fit ſecundo certitudinem numeri alterius reſpectu induci infallibilis Dei requirere, vt nemo ad alterum numerum ſpectans ab eo poſſit deficere, ad alterumque aliqua impotentia (nempe conſequente, & ex ſuppoſitione quod ſemel reprobus, vel prædeſtinatus ſit) ſaltem accedere nequeat. Certæ huic ſuppoſitioni, & euidenti aduerſari videtur Catherinus. 1. de prædeſt. c. vlt. ſummaria explicatione doctrinæ aſſerens, quantum eſt ex vi prædeſtinationis, præſcientia ſecluſa, ſaluandorum damnandorumque num. poſſe augeri, ac proinde inquit Ruiz, ex prædeſtinatis ad reprobos, atque ex reprobis ad prædeſtinatos eſſe poſſe tranſitum docet: quare vtrorumque numerum certitudinem firmitatemque abſolute non habere, ſed tametſi Chatherinus prædeſtinatorum numerum, non ſatis firmo fundamento nimium decurtauerit, vt de eſſentia prædeſtinationis, eiuſque cauſis oſtendimus. Quoad numeri tamen certitudinem, & firmitatem citato loco non errauit. Solum enim vult prædeſtinatione, ac reprobatione antecedentem neceſſitatem prædeſtinatis, vt ſaluentur, reprobiſque, vt damnentur, non induci, non autem negat ipſis conſequentem neceſſitatem afferri, ratione cuius ſcientiam ſecludit, quæ impotentiam conſequentem ſupponit: vnde male à Ruiz tanquam Catherini doctrina additur, à prædeſtinatis ad reprobos, & contra tranſitum eſſe poſſe abſolute, ac viciſſim, quem expreſſe Catherinus negat, quia ex ſuppoſitione, quod prædeſtinatus quis, vel reprobus ſemel ſit, talis non eſſe minime poteſt.

2. Dico primò : Numerus non ſolum formalis, & numerans, ſed materialis, & numeratus (quicumque, ſeu quantuſcumque ſit) tam prædeſtinatorum, quam reproborum conſtans firmus certuſque Deo tam ſubiectiue, quam obiectiue eſt, vt nemo ex alterutro numero contentis ſemel, ab illo detrahi poſſit, atque ad alterum tranſire. Eſt dogmatica Patrum, & Catholicorum omnium Doctorum concluſio contra errorem Auicennæ ſub metaphyſicæ finem, Ægyptiorum, & Stoicorum relatorum à ſancto Thoma quæſt. 6. de verit. a. vlt. corp. & 1. part. quæſt. 23. art. 8. aſſerentium diuinum de vnoquoque fatum, ſeu prouidentiam, & decretum inclinato per orationes, ſacrificia &c. paccatoque numine in oppoſitum flecti mutarique poſſe, quare & ex prædeſtinato in reprobum tranſire. Hunc etiam tranſitum ex libertate prædeſtinatorum, ac reproborum erroneè etiam docuerunt Maſſilienſes (vt conſtat ex epiſtolis ad Auguſtinum proſperi poſt med. & Hilarij col. 3.) & Calderinus in Pſalmum Miſerere lect. 23. Probatur concluſio ex verbis Ioan. 10. *Bonus paſtor proprias oues vocat nominatim* &c. ad quæ ſic Auguſtinus. tract. 45. in Ioan. col. vlt. *quis alius oues proprias vocat nominatim, & educit eas hinc ad vitam æternam, niſi, qui nouit nomina prædeſtinatorum? vnde ait diſcipulis : gaudete, quia nomina veſtra ſcripta ſunt in cœlis. Hinc enim eas vocat nominatim.* Clarius Ioannes ipſe infrà. *Ego cognoſco eas, & ſequuntur me, & non rapi. Et eas quiſquam de manu mea,* &c. Ad quæ etiam Auguſt. tract. 48. ante med. quid poteſt fur, & latro? *non perdunt, niſi in interitum prædeſtinatos. De illis autem ouibus de quibus dicit Apoſtolus : nouit Dominus, qui ſunt eius : & quos præſciuit ipſos & prædeſtinauit &c. de ouibus iſtis, nec lupus rapit, nec latro interficit : ſecurus eſt de numero earum.* Proſper. 2. de vocat. gent. cap. 29. ſub init. *Quod Pater Filio dedit, Filius non amittit : nec quiſquam poteſt de manu eius rapere, quod accepit. Firmum fundamentum Dei ſtat, & manſuri in æternum templi ædificatio non vacillat.* Hoc vero, & poſtremo Auguſtini teſtimonio aliud tangitur ex 2. ad Timoth. 2. ibi *firmum fundamentum Dei ſtat, habens ſignaculum hoc cognouit Dominus, qui ſunt eius* : quod ex littera, & contextu ad rem hanc iterum interpretatur Auguſtinus de corrept. & gra. cap. 7. & 5. de baptiſmo contra Donatiſtas. cap. 27. *Numerus ille iuſtorum, qui ſecundum propoſitum vocati ſunt (de quibus dictum eſt, nouit Dominus, qui ſunt eius) ipſe eſt hortus concluſus, fons ſignatus.* Demum numerum prædeſtinatorum defectum pati imminuique non poſſe docet Auguſtinus idem epiſt. 106. ad Bonifac. col. 9. de corrept. & gra. capit. 13. init. de bono perſeuer. capit. 8. circa med. ac iterum Proſper cit. capit. 29. poſt med. & cap. 33. inter med. & fin. aliique Patres & interpretes ad loca recitata atque ac illum Ioan. 14. in domo Patris mei manſiones multæ ſunt. ad quem Nazian. orat. 331. de Theolog. num. 28.

3. Et quamuis de firmitate ac certitudine, cum ſubiectiua tum obiectiua numeri reproborum, & intranſibilitate eorum ad prædeſtinatorum numerum expreſſa, frequens adeo apud Scripturam, & Patres concluſio non ſit tamen à certitudine numeri prædeſtinatorum, & eorum, adhuc vnius, ad numerum reproborum intranſibilitate euidens adeo conſequentia eſt vt à Catholico Doctore negari nuſquam poſſit. Auguſtinus tamen de prædeſtinatorum numero, eiuſque certitudine definiens verbis illis. *Ipſe eſt hortus concluſus, fons ſignatus*, de reproborum etiam numero eiuſque certitudine in defectibilitate, ac neminis ab ipſo ad alium prædeſtinatorum tranſmigrabilitate ſimul definiuit : ſiquidem horti ſeps, & clauſura, fontiſque ſignaculum, æque prohibet aliorum de foris in illos ingreſſum, atque illis incluſorum egreſſum, & de corrept. & gra. capit. 13. init. non ſolum ad prædeſtinatorum numerum minui poſſe negat, ſed & addi *de iis, qui, cum annunciaſſet, & locutus eſſet, multiplicati ſunt ſuper numerum*, reprobis nempe. Proſper etiam de vocat. gent. capit. 33. inter med. & fin. ſcribens. *In qua electione, quidquid hominum in Chriſto præcognitum non eſt, nulla eidem ratione ſociabitur. Omnes enim, qui in regnum Dei de cuiuſlibet temporis vocatione venturi ſunt, in ipſa, quæ ſæcula cuncta præceſſit, adoptione ſignati ſunt. Et, ſicut nullus infidelium in hac ſorte numeratur, ita nullus piorum ab hac ſorte diſcretus eſt.* Idem nos docuit Abraham Lucæ 16. ratione poſtrema ob quam diuiti Epuloni Lazarum petenti negauit. *Et in his omnibus*, ait, *inter nos, & vos Chaos magnum firmatum eſt : vt hi, qui volunt hinc tranſire ad vos non poſſint, neque inde huc tranſmeare.* Clarius adhuc concilium Valentinum ſub Leone 4. capit. 3. ad rem præſentem ſcripſit. *Apud Deum, vt ſanctus Auguſtinus ait, de omnibus omnino rebus tam fixa ſententia, quam certa præſcientia. Ad hoc ſiquidem facit Sapientis dictum* (prouerb. 19. de reprobis) *parata ſunt deriſoribus iudicia, & mallei percutientes ſtultorum corporibus. De hac immobilitate præſcientiæ, & prædeſtinationis* (id eſt præordinationis cuiuſuis erga creata) *Dei, per quam apud Deum futura iam facta ſunt, apud Eccleſiaſtem bene intelligitur dictum : cognoui, quod omnia opera, quæ fecit Deus, perſeuerent in perpetuum.*

4. Ratio, quoad obiectiuam certitudinem numeri vtrorumque materialis, & numerati (ex quo etiam numeri vtrorumque formalis, & numerantis ſeu diuini de vtroque numero iudicij obiectiua, & ſubiectiua certitudo euidenter infertur) euidens eſt. Quia implicat aliquem ex prædeſtinatis ex ſuppoſitione, quod prædeſtinatus ſit, vel ex reprobis ex ſuppoſitione, quod ſit reprobus prædeſtinatum, aut reprobum non eſſe. Non ſolum ex neceſſitate eſſendi quidquid eſt, quandiu eſt, ſed ex diuinæ voluntatis conſtantia, & immutabilitate, ex qua, etſi eius decreta æternæ, & totius ſimul durationis de ſeſe, ac natura ſua non eſſent, ſed tempore inciperent duratione que pater, ſucceſſiua durarent ſemel habita deficere non poſſent, ſed æternitate à parte poſt neceſſario perſtarent : ne vel ignorantiæ, vel leuitatis animi Deus argueretur. Idcirco deuteronom. 23. Dicitur Deus non eſſe *vt filius hominis, vt mutetur*, vel iuxta. 1. Reg. 15. *pœnitentiam agat.* Quare Malach. 3. de ſe ait. *Ego Dominus & non mutor.* Hac ſtatuta maiore propoſitione certa ex fide, atque ex ratione euidente, certam etiam minorem ſubiungo. Atqui tam prædeſtinati, quam reprobi omnes, hi determinati, & ſingulares, non autem hi vel illi disiunctim prædeſtinati, vel reprobati à Deo ſunt, nec plures, nec pauciores, vt ſupra demonſtrauimus : ergo neceſſe eſt hos in ſingulari, totque, nec pauciores, neque plures prædeſtinatos eſſe, totque in ſingulari nec plures, nec pauciores reprobatos, aut reprobos eſſe : ergo aliquem ex eo numero tam prædeſtinatorum, quam reproborum deficere, atque ex alterutro ad alterum numerum tranſire eſt impoſſibile. In eo autem ſtat numeri numerati, ſeu materialis, tam prædeſtinatorum, quam reproborum obiectiua immobilitas, firmitas, ac certitudo, vt nequeat aliquis eorum à ſua ſorte deficere, atque ad aliam tranſire : ergo numeri tam prædeſtinatorum, quam reproborum, numerati, ac materialis obiectiua firmitas, & certitudo adeſt, atque euidenter demonſtratur : Hinc Ægyptiorum Stoicorumque delira fundamenta euaneſcunt.

5. Apparentiora vero illa Maſſilienſium, & Calderini è prædeſtinati, reprobique libertate petita ſimiliter diſparent. Ea enim ſolum probant præſcientiæ mediæ, & ſubinde prædeſtinationis per eam conſtitutæ, in ſui abſoluta pro ſuo ſigno poſitione obiectiuam intentionalem ab eorum abſoluta libertate dependentiam pure materialem, nec motiuam, & meritoriam, vt ſupra oſtendebamus. Inde autem non

ſit, vt

Digitized by Google

fit, vt ex ſuppoſitione, quod quis ſemel prædeſtinatus vel reprobus ſit, pro ſua libertate poſſit ab alterutra ſorte reſilire, atque ad alteram migrare, ad quam nuſquam poteſtas libertatis ſuæ ſe extendit; ſicut nec ex ſuppoſitione conſenſus ſua libertate abſolutè poſiti, illum omittat, vel diſſenſum admittat: vtraque enim poteſtas ad contradictoria coniungenda, quare, & chymærica poteſtas foret. Quo circa, etſi illa Apocalypſ. 3. *Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam*, & 2. Petri. 2. *Satagite, vt per bona opera certam veſtram vocationem, & electionem faciatis* craſſe nec germano à nobis ſupra, & ſæpe dato ſenſu intelligantur certitudinem prædeſtinationis quo ad effectus ſuos, & operum bonorum, & gloriæ vtcumque impugnarent, non autem quoad numeri prædeſtinatorum certitudinem, quam in præſenti defendimus, & demonſtrauimus. Sicubi autem Deus decreta mutare, ac de ſemet à ſe conceptis pœnitentiam agere inſinuari ab ſcriptura videtur, vt Ierem. 18. Ionæ. 3. Iſaiæ 38. non de eodem omnino obiecto, in re, tempore, circunſtantiis, & modo abſoluto à Deo habitis decretis intelligenda ſunt: quare neque ex defectu conſtantiæ, & æternitatis, qua neceſſario Dei decreta ſimul, ſemelque durant euidens concluſionis noſtræ ratio eis teſtimoniis nutare.

6. Aliunde vero ex proximis Apocalypſis verbis, *tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam.* Ratio noſtra videtur poſſe impugnari, quo ad numerum numeratum, & materialem. Etſi enim numerus numerans, verbi gratia, centenarius, vel millerius, prædeſtinatorum certus, firmuſque, cum obiectiue tum ſubiectiue Deo ſit, aſt prædeſtinati eum explentes in particulari certi ex eius numeri conſtitutione diuina non ſunt, alioqui, quo pacto in locum vnius alius ingredi poſſet, vt eis verbis inſinuatur? ergo numerus ille numerans centenarius determinatus, nec maior nec minor ſaluandorum prædeſtinandorum decretus à Deo omni prorſus certitudine, ac firmitate eſt, ij vero quibus in particulari explendus eſt, ſub diſiunctione ſolum, hi nimirum vel illi: quare ea ex parte minor probationis noſtræ nutat. Placet cogitatio, & intelligentia eius teſtimonij noſtro Ruiz de Montoia, ſectione quarta, quam etiam confirmat primo. Quia Sapientis Architecti peritia eſt prius manſiones vel ædificia tot vrbis diſponere, quam hos vel illos incolas deſtinare. Secundo ex Gregorio. vigeſimoquinto moral. capite decimo ad id Iobi. 34. *conteret multos, & innumerabiles, & ſtare faciet alios pro eis* ita ſcribente. *Quo electorum numerus certus, ac definitus oſtenditur*: numerans quidem non numeratus, vt patet. Conſonat Auguſtinus de corrept. & gra. capite decimo tertio ſub init. ad illa Baptiſtæ Matthei tertio, *Facite dignum fructum pœnitentia, & nolite dicere apud voſmet ipſos, habemus patrem Abraham: potens eſt enim Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ.* Sic ſcribens. *Vt non deſit numerus, qui promiſſus eſt Abrahæ.* Ac ſtatim verbis Apocalypſis recitatis confirmans ait. *Si enim alius non eſt accepturus, niſi iſte perdiderit, certus eſt numerus*: ita etiam ex eo loco inferre dicuntur Primaſius, Beda. Rupert, Haymo, Lyra, & alij. Singularem hanc cogitationem, & interpretationem ita reieci. diſputatione 2. quæſtione tertia. cert. ſecundo, numero ſeptimo, vt vlteriore impugnatione opus non habeant. Exemplum Architecti nil probat: multo enim peritior eſſet, ſi habitatorum vrbis qualitatibus conditionibus, muneribuſque ſingulariterque præcognoſcit pro eis vnicuique & ſingulis eorum domus, & manſiones accommodatiſſimas ædificaret. Ea vero præſcientia, & peritia vltra creatam architecturam eſt, ac diuinæ in cœleſtis Hieruſalem ſtructura reſeruata: præterea ad rem præſentem craſſum valde exemplum eſt, & aptatu impoſſibile: cum gloriæ manſio actus vitalis viſionis fruitioniſque Dei ſit, vnicuique ita proprius, & eſſentia ſua affixus, vt alterius eſſe repugnet, vt citato loco dicebamus. Patres ex anteriore præfinitione numeri numerantis prædeſtinatorum ſaluandorumque ſubſtitutione aliorum pro decidentibus ab eo numero, in quo antea fuerint, numerum numerantem ſeruari minime docent, ſed ex gratuita miſericordia aliquorum præ aliis qui æque prædeſtinari eligique ſubinde ad gloriam poſſent. Quod ſi præfato aduerſo ſenſu Iobi, & Gregorij teſtimonia intelligantur tot erunt prædeſtinati, quot reprobi contra ipſum Ruiz, & veritatem: quin granum ſalis, quo abſurditatem hanc temperare, voluit ipſe numero ſeptimo; §. id autem indiget eam in bonum ſaporem poſſit condire.

CERTAMEN II.

De numeri vtriuſque quantitate, & comparatione.

1 QVem quantumque numerum determinatum expleant ſiue prædeſtinati, ſeu reprobi è ſola Dei (cui exploratiſſimus vterque numerus eſt) reuelatione: quæ nullatenus extat, poſſet nobis innoteſcere, ac citra temeritatem definiri: quare circa vtriuſque numeri quantitatem id ſolum diſputari cordate à nobis generatim poteſt, magnuſne ſiue prædeſtinatorum, ſiue reproborum numerus, an alterutrorum numerus ſit exiguus? poteſt autem vtrorumque numerus tam ex Angelis, quam ex hominibus vel coniunctim ſumptis, vel ſeorſim, & ſeparatim acceptis compoſitus conſiderari, ſiue de numero prædeſtinatorum, ſiue de reproborum numero agatur: ſub qua etiam diuerſitate acceptionum numeri prædeſtinatorum, ac reproborum diſputandum etiam eſt, cum de vtriuſque numeri, quoad magnitudinem, & quantitatem, comparatione agamus, vt debita claritate & diſputatio, & deciſio procedant. Et vtrumque numerum, ex Angelis, & hominibus tam prædeſtinatis, quam reprobis conflatum magnum eſſe, & valde magnum prima noſtra, ac certa concluſio ſit. Probatur facile, quia vterque numerus ex Angelis ſolis, & ex puris hominibus ſeu prædeſtinatis, ſeu reprobis conflatus magnus eſt: ergo vterque numerus ex vtriſque compoſitus valde magnus erit: ſiquidem numerus ex duobus magnis numeris conflatus nequit non magnus valde numerus eſſe: antecedens certum eſt, vt concluſione ſecunda, & tertia patebit.

2. Dico ſecundo numerus vterque ſeu prædeſtinatorum, ſeu reproborum Angelorum ſeorſim ab hominibus ſumptorum magnus numerus, & valde etiam magnus abſolute eſt. Quoad numerum reproborum Angelorum, ſiue Dæmonum probatur. Quia numerus, & multitudo Angelorum omnium à Deo creatorum innumerabilis, ac pene infinita eſt: atqui tertia eorum pars reproborum Angelorum, ſeu dæmonum eſt, vt conſtat ex Apocal. 12. numero quarto vbi draconis cauda *tertiam partem ſtellarum cœli* traxiſſe dicitur, & numero nono draconem de quo loquitur explicat. *Et proiectus eſt draco ille magnus, ſerpens antiquus, qui vocatur diabolus, & Satanas, qui ſeducit vniuerſum orbem, & proiectus eſt in terram, & Angeli eius* (quos ſtellarum nomine vocauerat) *cum illo miſſi ſunt*: ergo reproborum Angelorum numerus magnus valde eſt: innumeræ ſiquidem multitudinis pars tertia ma-

gna valde multitudo, & numerus eſt. Quod autem omnium Angelorum multitudo innumera, ac pene infinita ſit. Conſtat primo, quia infimæ, & minimi numeri hierarchiæ Angelorum multitudo totam hominum præteritorum, futurorumque multitudinem duplo vt minimum ſuperat cum horum ſingulis ſinguli Angeli ſint deputati cuſtodes ex iis qui in bono perſtiterunt: cum autem infimæ hierarchiæ Angeli minus perfecti, & ſapientes natura ſua ſint, ac de ſe proinde ſeductioni, & vitio aptiores: dimidiam reproborum partem ex Angelis hiſce fuiſſe prudenti, vero ſimiliori, & connaturaliori ratione cenſendum eſt: cum autem pro hierarchiarum ſuperioritate valde eorum numerum augeſcat, vt communiter Theologi cenſent, quantus Angelorum creatorum ad totas nouem hierarchias ſpectantium numerus erit? Hinc quam maxima reliquorum Angelorum prædeſtinatorum multitudo demonſtratum; cum ex eo textu ſit multitudine reproborum duplo maior. Secundo quia bonorum, ſeu prædeſtinatorum Angelorum numerus præ ſui multitudine innumerabilis ab ſcriptura aſſeritur Iob. 25. *Numquid eſt numerus militum eius?* Daniel ſeptimo 10. *Millia millium miniſtrabant ei, & decies millies centena millium aſſiſtebant ei.* & Apocalypſis quinto *numerus* Angelorum Dei throno aſſiſtentium *millia millium* eſſe dicitur. Quo loquendi modo rerum innumerabilis multitudo ſignificatur.

3. Dico tertio: prædeſtinatorum reproborumque hominum numerus valde etiam magnus eſt, de prædeſtinatis conſtat. Primo ex Geneſ. vigeſima ſecunda vbi Deus ad Abraham. *Multiplicabo ſemen tuum ſicut ſtellas cœli, & velut arenam, quæ eſt in littore maris, & Ierem. trigeſimo tertio. Sicut dinumerari non poſſunt ſtellæ cœli, & metiri arena maris, ſic multiplicabo ſemen Dauid ſerui mei.* Quæ de ſpiritali filiorum vtriuſque propagatione, qui ex lapidibus, aiebat Baptiſta nuper ſuſcitari ipſis à Deo poſſunt intelligenda præcipue, & intellecta à Patribus ſunt: ſcilicet de prædeſtinatis atque ex fide viua, ſicut Abraham ſaluandis. Apocal. 7. *Vidi turbam magnam, quam denumerare nemo poterat ex omnibus gentibus ſtantes ante thronum.* pſalm. 138. *Dinumerabo eos, & ſuper arenam multiplicabuntur* & Mattheo octauo. *Multi ab Oriente, & Occidente ſurgent, & recumbent cum Abraham, Iſaac, & Iacob in regno cœlorum.* Probatur ratione, quia Chriſtum pro omnium ſalute incarnatum totque duriſſima, & ignominioſiſſima crucem etiam, & mortem perpeſſum, paucculos ſolum homines ſaluari, reliquis innumeris perditis dedeceret. Secundo quia ex prædeſtinatis hominibus, reparandus ſit, & numerus, & ſedes, ad quas lapſi Angeli ibant, directique per Dei ſufficientem gratiam fuerunt, etſi non peruenerint: ac proinde tot ſaltem homines prædeſtinati ſunt, quot ſunt Angeli reprobi, iuxta intelligentiam communem: quare cum tanta ſit creatorum à Deo Angelorum multitudo, quantam proxime diximus, eiuſque tertia pars perierit: quam maximus prædeſtinatorum hominum numerus euincitur: ſed me quidem iudice non totus reproborum Angelorum numerus erit ex prædeſtinatis ad calculum implendus; ſed quouſque horum numerus pro cuiuſque meritis pertingat, qui tamen magnus numerus erit. Quod autem reproborum hominum magnus valde numerus, & innumerus ſit, facilius adhuc probatur. De eis enim vel maxime proloquium verum habet. *Stultorum infinitus eſt numerus*, & Pſalm. 39. de eis dicitur: *Multiplicati ſunt ſuper numerum.* Huc etiam faciunt omnia, quæ de comparatione numeri prædeſtinatorum reproborumque hominum dicemus cert. 3.

4. Dico quarto: comparatione facta collectionis omnium prædeſtinatorum, & reproborum omnium, tam ex Angelis, quam ex hominibus compactæ maior longe prædeſtinatorum, quam reproborum numerus eſt. Probatur facile ex dictis. Quidquid enim ſit de numero prædeſtinatorum, ac reproborum ad purum ex hominibus conflati comparatione quoad magnitudinem vel paruitatem cum omnium Angelorum numerus omnium hominum numero immenſum pene, nec ſolum ter excedat, ac ſola tertia illorum pars reprobis conſtet, & ſi vnus ſolum vel alter homo, Prædeſtinatis Angelis, duplo quam dæmones, ſeu reprobi Angeli pluribus collectionem prædeſtinatorum ex Angelis, & hominibus conflatam collectioni reproborum ex vtraque natura numeri magnitudine, & quantitate excedere euidentiſſimum eſt. Accedit numerum prædeſtinatorum Angelorum infimæ hierarchiæ ex qua ſola cuſtodes omnibus, & ſingulis ſinguli cuſtodes deputantur; numero omnium prædeſtinatorum, reproborumque hominum coniunctim ſumptorum vt minimum æquari: cum tamen abſolute loquendo plures ex omnibus reprobi, quam prædeſtinati citra controuerſiam ſint; quod valde prædeſtinatorum Angelorum numerum auget: quare, & numerum prædeſtinatorum ex ipſis, & hominibus collecti. Porro huius concluſionis probatione numerum Angelorum prædeſtinatorum numero reproborum dæmonum adeo eſſe maiorem; vt huic duplo excedat manifeſtum eſt: quare neque id concluſione & probatione ſeparatim additis opus habet.

CERTAMEN III.

De comparatione numeri prædeſtinatorum ac reproborum ad purum ex hominibus coacti.

1 Res hæc niſi multiplici collectionis hominum omnium diuerſitate præmiſſa claritate debita, & probabilitatis fundamento aliquo nequit definiri. Prima ergo collectio ex omnibus hominibus tam fidelibus tam legis naturæ, ſcriptæ, & gratiæ, quam infidelibus eſſe, conſiderarique ad rem præſentem poteſt, & hominibus quidem tam infantibus ante rationis vſum, quam adultis obeuntibus. In qua acceptione dicendum eſt numerum reproborum, numero prædeſtinatorum longe ac longiſſime eſſe maiorem. Eſt concluſio omnibus Doctoribus Catholicis certa. Probatur: quia innumerabilior, infidelium, quouis triplicis illius legis tempore, quam fidelium turba eſt: & infideles omnes, tam adulti, quam paruuli obeuntes ad reprobos ſpectant. Addo collectione ex adultis fidelibus, & infidelibus facta (*paruulis vtrorumque ſeclusis*) adde rationem pro additamento ſecundo ex ſancto Thoma producendam. Ampliorem etiam eſſe numerum reproborum. Probatur primo ratione ſimili. Quia infideles adulti plures multo fidelibus ſunt, ac reprobi omnes: cum tamen non omnes adulti fideles ſint prædeſtinati. Addo etiam iuxta collectionem hanc, ex fidelibus & infidelibus factam numerum infidelium reproborum adultorum maiorem eſſe numero fidelium prædeſtinatorum ex paruuIis, & adultis omnibus conſtante. Ratio eſt quia illorum numerus infidelium, fidelibus cunctis paruulis, & adultis præualet: ac inſuper ex fidelium paruulis, quos addimus, multi valde in lege etiam ſcripta, & lege gratiæ ſine circumciſione, ac ſi-

Digitized by Google

ac ſine baptiſmo deceſſere, ac decedent. Pro his tribus concluſionibus facit ratio, Sancti Thomæ prima parte, quæſtione vigeſimatertia, articulo ſeptimo, petita ex indignitate naturæ humanæ, quam lapſam iam in Adamo: immò, & in ſe ipſa (Deipara excepta) in cuiuſque prædeſtinatione, ac reprobatione Deus ſuppoſuit: etſi enim Dei bonitas meritis etiam Chriſti ſolicitata ad plures prædeſtinationem quam reprobationem: immò ad omnes etiam homines, & ex genio, vt ſic dicam, ſuo, & ex tantorum meritorum ſufficientiſſimo motiuo extendere poſſet: cum tamen vtrumque adhuc, ipſum ad aliquem, nedum ad plures, ex hominibus prædeſtinandos minimè cogant, omnium hominum dignitas, vt non prædeſtinentur, ſed reprobentur adſit, ac diuinæ menti anterius natura ad electionem alterutram oberret, bonitati ſuæ, & Chriſti meritis non parum dedit, cum tantam maſſæ corruptæ, ſibique infenſæ partem prædeſtinauit, etſi reprobata maſſæ eiuſdem parte longe minorem.

2. Et quidem Dei bonitas ad beneficia maior propenſio re integra, vt ſic loquar, & de ſe ſe ſolum conſiderari credenda eſt, non autem poſitio ex parte noſtri peccato: tunc enim non minus ex iuſtitia ſua ad ſupplicia, quam de ſe ad veniam inclinat in negotio vero reprobationis voluit de facto ex reproborum numero maiore voluit apertius nobis innoteſcere, ac ſimul ſummam prædeſtinatis erga ipſos amorem benignitatem, ac beneficentiam ſuam, cum non ſolum nullo merito bono, ſed merito à Deo malo, ob quod reprobatio cunctis debita erat, & erga adeo plures ex eis exercita à Deo fuit ſe à Deo videant prædeſtinatos, ac ſubinde, & æternum, & ardentius ipſi gratias habeant, laudeſque inſonent, ac rependant quod enim frequentius, & vt plurimum euenit ex naturæ debito fieri reputatur: Ita, ideoque à Deo factum Iſaias docet capite 24. atque ſobiuncto exemplo ſimul confirmat ſcribens. *Quomodo ſi pauca oliuæ, quæ remanſerunt* (reliquis perditis) *Excutiantur ex olea, & racemi, cum fuerit finita vindemia hi leuabunt vocem ſuam, atque laudabunt,* &c. *Propter hoc in doctrinis glorificate Dominum*: Eandem rationem illis ad Roman. 9. *Quod ſi Deus volens oſtendere iram*, &c. Commentariis ſuis Beda, Ambroſiaſter, Anſelmus, & alij contineri volunt. Sanctus Auguſtinus item quæſtione 23. in Exodio epiſt. 106. columna 8. de prædeſtinatione Sanctorum, capite 8. ſed elegantius, preſſiuſque 21. de ciuitate capite 12. circa finem, *in qua* (pœna damnationis) *multo plures, quam in illa* (gratia, & miſericordia efficacis Redemptionis) *ſunt: vt ſic oſtendatur, quid omnibus deberetur*, & epiſtola 157. ad Optatum verſus med. hanc etiam rationem adiungit. *Atque, vt hinc quoque intelligant, qui ex ipſa damnatione redimuntur, hoc fuiſſe debitum maſſæ illi vniuerſæ, quod tam magnæ parti eius redditum cernerent*: ſtat pro concluſionibus hiſce, maximè pro prima, & præcipua, cui alias adiunximus illud Eſdræ 4. *Hoc ſæculum fecit Altiſſimus propter multos, futurum autem propter paucos*, ſubinferius: *Dabit tibi terram multam, vnde fiat fictile; paruum autem puluerem, vnde aurum fit: ſic & actus præſentis ſæculi. Multi quidem creati ſunt; pauci vero ſaluabuntur.* Eſt autem liber hic ſummæ infra Canonicos authoritatis. Denique Apocalypſ. 20. prædeſtinatorum ſaluandorumque, ſeu vitæ liber vnus eſſe dicitur, reliquorum multi, quaſi reprobos præ eorum multitudine libri plures non capiant.

3. Dico ſecundo habita ſolum ratione prædeſtinatorum reproborumque hominum fidelium, tam ante quam poſt rationis vſum obeuntium in Eccleſia Dei legis naturalis antiquæ, vel Chriſtianæ prædeſtinatorum, quam reproborum eſt numerus maior: ita noſter Lorinus ad id Pſalmi 138. verſu 14. *Dinumerabo eos*, &c. Soarez 3. de prædeſtinatione capite tertio, Ruiz de Montoya ſupra ſectione prima, numero quinto, valde in eam inclinat quibus adde Doctores iam citandos pro ſententia affirmante maiorem numerum adultorum fidelium prædeſtinatorum, quam reprobatorum, cum tamen ei numero ingens copia infantium per Baptiſmum, circumciſionemve Eccleſiæ Fidelium adſcriptorum, atque originali è luto ante vſum rationis obeuntium, & prædeſtinatorum qui numerus amplior valdè, quam prædeſtinatorum fidelium adultorum plane eſt: inde probatur concluſio; quia, etſi reproborum fidelium numerus maior, quam adultorum etiam fidelium prædeſtinatorum ſit, paruulorum horum prædeſtinatorum acceſſu, quorum tantam eſſe copiam quotidie videmus, exceſſus ille adultorum fidelium reproborum, non ſolum æquatur, ſed exceditur. Secundo: quia nihil in ſcriptura, aut Patribus eſt pro maiori reproborum, quam prædeſtinatorum numero quod non ſit, vel de collectione omnium hominum tam fidelium, quam infidelium, vt conſtat ex datis locis pro concluſione prima, vel de collectione fidelium adultorum ſolum, vt conſtabit ex locis pro tertia noſtra concluſione producendis: quare pro indulgentiore Dei miſericordia, & prouidentia incertum fidelium ſuorum beneficentiore ſtare iudicium noſtrum debet: vt plures ex eis prædeſtinaſſe, quam reprobaſſe cenſeamus.

4 Dico tertio: ex fidelium omnium collectione plures reprobati ſunt, quam prædeſtinati: concluſioni huic expreſſe aduerſantur, & contradicunt Sylueſter tractatu ſecundo in Euangelio ſeptuageſ. & prima parte conflatorij quæſtione 23. articulo 8. ad 2. Carthagena diſcurſu 10. de prædeſtinatione dubio penultimo aduerſariique etiam referuntur Franciſcus à Chriſto. in 1. d. 40. & 41. quæſtione quinta de reprobatione, ſed tamen de Eccleſiæ fideliumque omnium cætu loquitur paruulis baptiſatis non excluſis. Soarez etiam refertur vbi proximè, qui tamen non ſolum baptiſatos paruulos non excludit, ſed expreſſe includit: quare vterque pro ſecunda noſtra concluſione ſtat, quin tertiæ huic vllatenus aduerſetur. Hanc vero tertiam concluſionem tradunt expreſſe in caput 20. & 26. Matthæi ad verba illa: *Pauci vero electi*. Caietan. in capite vigeſimoquinto, Matthæi ad parabolam de Virginibus, vbi & Lyranus, Arboræus 4. Theoſophiæ, capite 10. Maldonatus ad verſum 14. Matthæi 22. Molina prima parte, quæſtione 23. articulo ſeptimo, concluſione ſeptima. Ruiz citata d. 54. ſectione prima, numero decimoſexto, concluſione 2. 3. 4. 5. Scio noſtros Vaſquez d. 101. capite quarto, & Faſolum ſupra numerum ſeptimum, rem hanc iudicio noſtro indefinibilem, ac Dei iudicio reſeruandam cenſere: ſed tamen Deus ſatis iudicium ſuum pro noſtra concluſione aperuit, eámque plus libito noſtro euentus ipſe rerum, & naturalis ratio confirmauit. Primum probo ex Veteri Teſtamento, in quo figurate traditur frequentiſſime, vt videre licet in Ruiz noſtro locis citatis. Pauca ſubdo à Nouo Teſtamento in hanc ſententiam explicata. Primum ſit ex arca Noë: *In qua* (1. Petri capite tertio) *Pauci, id eſt octo animæ ſaluæ factæ ſunt per aquam*: pergit. *Quod & vos nunc ſimilis formæ ſaluos facit Baptiſma: non carnis depoſitio ſordium, ſed bonæ conſcientiæ interrogatio in Deum.* Quæ Sanctus Auguſtinus 5. de Baptiſmo contra Donatiſt. capite 18. His interpretatur. *Qua propter, ſicut apparet, homines in vnitate Catholica Baptizati, qui ſæculo ſolis verbis, non factis, renuntiant, quomodo pertinent ad huius arcæ myſterium, in quibus non eſt conſcientiæ bonæ interrogatio?* Hæc vero reſpectu adultorum fidelium locum tantummodo habent. Horum etiam typus erant ſexcenta illa peditum millia Exodi 12. Ægypto egreſſorum ex quibus duo ſolum Chaleb, & Ioſuë terram promiſſam, ad quam omnes ibant, ſunt ingreſſi numerorum 14. De quo Paul. 1. Corinth. 10. *Non in pluribus eorum* (tametſi eandem potu ciboque ſpi-

ritali, vt Paulus præmiſerat, vſi eſſent) *beneplacitum eſt Deo: nam proſtrati ſunt in deſerto. Hæc autem in figura facta ſunt*, &c. *Noſtri, vt non ſimus concupiſcentes malorum*: Quæ præclare noſtram concluſionem continent, vt egregiè ponderant Irenæus libro quarto, capite 46. ſub initium, & Chryſoſtomus Homil. 65. in Matthæo ſub med. his verbis. *Quod* (puniendos iniquos fideles,) *Beatus Paulus à ſuperioribus oſtendit dicens, ſpiritualem potum omnes bibiſſe, & ſpiritalem cibum omnes comediſſe; nec tamen omnes ſaluos fuiſſe, ſed multos eorum in eremo procidiſſe.* Denique Iſai. 10. & ad Rom. 9. *Si fuerit numerus filiorum Iſrael, quaſi arena maris, reliquiæ ſalua fient.*

5. Ex Nouo Teſtamento Lucæ 13. Diſcipulo ex Chriſti ſermone colligenti, rogantique. *Domine, ſi pauci ſunt, qui ſaluantur?* Ipſi, & reliquis Diſcipulis, neque vtcumque fidelibus loquens, reſponſo hoc ſuo conceſſit, & ratione ſubiuncta probauit: *Ipſe autem dixit ad illos contendite intrare per anguſtam portam: quia multi, dico vobis, quærent intrare, & non poterunt.* Ad quæ Sanctus Auguſtinus ſerm. 32. de verbis Domini ſub initio. *Confirmauit Dominus, quod audiuit: & inquiens contendite intrare, &c.* Primum verbo, *contendite*: quia vt bene Sanctus Gregorius 11. moral. capite vigeſimoſexto. *Niſi mentis contentio ferueat, vnda mundi non vincitur per quam anima ad ima reuocatur*: ex quo eadem Laurentius Iuſtinianus de contemptu mundi, capite decimoquarto. Secundò ex portæ anguſtia, quæ plures, & gregatim non capite tertio. *Quod multi quærent intrare*, vtique adulti Fideles, qui ſoli quærunt: *Et non poterunt*; eadem ferè ſimilitudine, *Arcta via, quæ ducit ad vitam, & lata quæ ducit ad perditionem*: Paucos illam ingreſſuros, eaque greſſuros Diſcipulis Dominus aiebat, ſuadebatque Matthæi 8. quæ ita expendit Sanctus Auguſtinus in tertio contra Creſconium Grammaticum capite 66. poſt medium. *Ipſi boni, verique Chriſtiani, qui per ſeipſos multi ſunt, comparatione malorum, falſorumque* (Chriſtianorum) *pauci ſunt: ſic multa grana, quibus horrea complentur pauca dicimus comparatione palearum, quæ cum granis in eodem fundo naſcuntur, & in eadem area triturantur.* Et ſanctus Hieronymus commentario ad eum locum, & epiſtola decimaquarta ad Celantiam (ni Paulini Nolenſis ſit) poſt initium. Hilarius canonico 6. in Matthæo poſt medium Nazianz. oratione trigeſimatertia, primo de Theologia columna penultima, *Arctam viam* propter ſudorem, & *quia non à multis teritur*, aiunt, ſed comparatione reproborum pauciſſimis. Tertius locus ex Matthæi 19. Marci 10. Lucæ 10. vbi ex difficultate ſalutis diuitum à Chriſto aſſerta videntur rectè intuliſſe Diſcipuli. *Quis ergo poterit ſaluus eſſe?* Quia auaritia quæ ſalutem à Deo difficilem diuitibus facit ſalutem commune etiam fidelium vitium eſt. Ierem. 6. *Omnes auaritiæ ſtudent à minimo vſque ad maximum.* Ad Philippum 2. Paulus de Chriſtianis ait. *Omnes, quæ ſua ſunt, quærunt.* Chriſtus autem Diſcipulis reſpondit. *Apud homines hoc impoſſibile eſt*: valde ſcilicet rarum, & difficile, vt auaritia depoſita anguſtam vitæ portam ingrediantur: *Apud Deum autem omnia poſſibilia ſunt*: vt nempè paupertatis Euangelicæ ſtudio auaritiam à ſe excutiant, ſeque ſalutis homines expediant: illico autem Petrus vt ſuæ ac reliquorum ſalutis ſententiam audiret ſubiunxit. *Ecce nos reliquimus omnia*, paupertatis ſtudium, & auaritiæ omnis excuſſionem allegans, *Quid ergo erit nobis?* Æterna ſiquidem ſalus reliqua eſſe nobis videtur? nec mora: Diuinum Oraculum audiunt, quod optabant, *Amen dico vobis, &c.* quod ſi ex difficultate victoriæ paſſionis auaritiæ ſolum, tantam Chriſtus Dominus ſalutis difficultatem in omnibus hominibus, etiam fidelibus, recognoſcit, vt eam impoſſibilitatem appellauerit: quid aliarum paſſionum communium, luxuriæ, ambitionis vehementia attenta, quibus frequenter auaritia cedit inferre de ſaluandorum adhuc Fidelium paucitate debemus!

6. Quartus locus ſit ex parabola ſeminantis bonum ſemen in agro ſuo, id eſt Verbum Dei in ſua fidelium Eccleſia Lucæ 8. cuius agri, ſeu Eccleſiæ pars ſolum quarta fructum facit bonum. Quintus ex Matthæo 3. vbi ad rem præſentem deſcribitur. *Cuius ventilabrum in manu ſua, & permundabit aream ſuam: & congregabit triticum ſuum in horreum; paleas autem comburet igne inextinguibili.* Area autem Dei propria, & propriiſſima Eccleſia Fidelium ſuorum eſt, vt ſanctus Auguſtinus aiebat recitatus numero quinto, ex libro tertio contra Creſconium Grammaticum capite 66. & iterum libro quarto, capite 53. & ſermon. 32. de verbis Domini propè medium, vbi hæc habet. *Aream video, & grana quæro, & vix videntur grana, quando area trituratur: ſed venturum eſt, vt trituretur Pauci ergo, qui ſaluabuntur, in comparatione multorum periturorum.* Sextus locus ex illo Pauli ad Fideles, primo Corinth. nono. *Neſcitis, quod ij, qui in ſtadio currunt, omnes quidem currunt, ſed vnus accipit brauium? ſic currite, vt comprehendatis.* Sitiſque excurrentium ad brauium, & præmium paucioribus. Septimus ex Matthæi 20. & 22. Multi enim ſunt vocati, pauci vero, quod de admiſſis ad menſam conuiuiumque ſpeciale Dei, nempè fidelibus Patres omnes, & interpretes intelligunt: verum, cum ex ea menſa vnus tantum eiectus ſit in tenebras exteriores, qui ſolus eſt damnatorum typus reliquis plurimis, in quibus prædeſtinati, & ſaluandi figurabantur, menſæ & conuiuio aſſidentibus relictis, pauciores reprobos eſſe, prædeſtinatos vero multo plures aduerſarij contendant: ſed certè hoc contra infallibilitatem, ac veritatem concluſionis ex ea parabola à Chriſto deductæ directè, nec ſatis piè, & Catholicè militant: quo autem pacto concluſionis eius illatio, & veritas conſiſtat Patres ſapienter difficultati occurrentes oſtendunt: vt ſcilicet ille conuiuio eiectus non perſonam ſingularem, ſed maſſam, & collectionem reproborum ſignificet prædeſtinatorum cœtu longe ampliorem, vnde rectè, ac verè concluſio deducitur. Sanctus Hieronymus commentario in 22. Matthæi in illo vno omnes: *qui ſociati ſunt in malitia*, docet contineri. Sanctus Auguſtinus capite 20. contra Donatiſtas ſub initio. *In illo ipſo vno multam, ſocietatem malorum eſſe intelligendam, inter quos pauciores boni conuiuio Dominico viuunt, ſignificare non diſtulit. Nam poſtea quam dixit ligatis manibus, &c. continuo ſubiecit: multi enim ſunt vocati, pauci vero electi: quomodo hoc verum eſt, niſi, quia in illo vno grande corpus figurabatur omnium malorum ante Domini iudicium conuiuio Domini permixtorum, à quibus ſe boni corde interim, & moribus ſeparant, ſimul manducantes, & bibentes Corpus, & ſanguinem Domini?* Eodem modo ad eum locum componit Anſelmus difficultatem. Sanctus Auguſtinus vero exemplo concurrentium ad Eccleſias hanc expoſitionem confirmat, quo etiam ad id ipſum vtuntur Origen. in 22. ex Matthæo tractatu vigeſimo, ſiue Athanaſ. diſceptat, *Adverſum eos, qui in veritate iudicanda ſolius multitudinis iudicio feruntur*: circa medium. Et tandem hanc Domini ſententiam ita de fidelibus ſolum prædeſtinatis, & reprobis intelligi debere cenſet, vt deceptos aſſerat, qui ad infideles extendi putauerint, de prædeſtinatione, & gratia, capite vndecimo, ab initio, & de vera, & falſa pœnitentia capite ſexto.

7. A ratione vero probatur primo, ea quam ex indignitate, & indebito naturæ lapſæ dedimus numero ſecundo à medio, & numero ſecundo toto, quæ reſpectu fidelium adultorum, etiam qui originale per Baptiſmum eluerint, locum habet, cum certum ſit eis prædeſtinationem non deberi, ſed

indebitam

Digitized by Google

indebitam eſſe t immò, & debitum obiectiuum carendi illa poſt àbolitum originale ex tempore quod anteceſſit, ac in eis fuit, in ipſis etiam iuſtificatis perſtare. Probatur ſecundo ratione, quæ facta etiam à Sancto Thoma ibidem fuit, ac pro concluſione prima non minori robore certat: quia natura corrupta hominum omnium, etiam iuſtificatorum in malum propenſior valde eſt, aliundéque ſenſibilium viuidioribus longè cognitionibus ad ea ſectanda ſolicitatur, ac præuenitur quam ſins à ſenſibilibus, turpibuſque abducentes, atque ad honeſta inducentes abſtractiuæ pro ſtatu viæ cognitiones, nimirum à ſenſibilibus neceſſario emendicatæ, ac ſubinde motionis ſegnioris: quare gratia, etiam vberè ex meritis Chriſti à ſenſibilibus illicitis ad ſpiritualia, & honeſta fideles etiam homines ſudoris laboriſque ingentis vbique gentium, & legum negotium fuit: de populi Hebraici ſceleribus Oſeaſ. capite quatto aiebat. *Sanguis ſanguinem tetigit*: & Dauid. *Non eſt, qui faciat bonum, non eſt vſque ad vnum.* Nec aliter de Chriſtiani populi moribus ſentire Patres, atque oculi etiam (proh dolor!) noſtri patiuntur. At, inquis, ita ſane eſt: in ſceleribus hominum, Chriſtianorum etiam vita plerumque tranſigitur, vt de vitiorum Pelago emergentibus dici illud Poëtæ debeat. *Apparent rari nantes in gurgite vaſto*: ſitque illud Senecæ proloquium etiam de Chriſtianis verum. *Argumentum peſſimi turba eſt*: Sed tamen cum in Chriſtiana Eccleſia præſto adeo facilisque ſacramentalis pœnitentiæ adſit, qua inſtantis ſibi mortis temporalis (& æternæ, ni reſipiſcant) conſcij peccatores fideles iuſtificentur, atque in Dei gratia, & amicitia decedant, pleroſque eorum, quantumvis inueteratos peccatores malorum dierum vitam in iuſtitia claudere credendum piè à nobis eſt. Cæterum quot ex Chriſtianis Fidelibus mortis ſuæ poſtremi periculi immemores, ac prorſus ignàri, naufragiis, incendiis ſubitis erumpentibus ex montibus flammis, atque ad milliaria plura cineribus terræ hiatibus prouincialibus, ædificiorum, vrbiumque ruinis extemporaneis, quas terræmotus, & aëris tempeſtates frequenter efficiunt: quot etiam ex inimicorum inſidiis, hoſtium, inuaſionibus repentinis, belluarum immanium inſultibus, graſſatorum incurſibus, aëris, aut morborum contagiis celerrimis, atque præliis etiam abſque Sacramentorum beneficio, & memoria decedunt?

8. De Fidelibus autem, qui vitio plerumque (vt aduerſarij fatentur, & vident,) enutriti cum Sacramentis moriuntur: quot precor ex eis mortem, & periculum: ſubinde æternæ damnationis ſibi inſtare credunt? nihil ſcilicet omittente, omniaque mouente Diabolo, qui ad eorum peragendum interitum modicum tempus ſupereſſe optime nouit, vt ab ea cogitatione ipſorum animos diuertat atque vitæ diuturnitatem, vlterioremque pœnitentiæ locum ipſis adfuturum ſuadeat: iuuantibus amicis ſæculi huius, atque in veterato periclitantium inueterato præſentis vitæ amore, contra quem non ſine dolore ingente inſtare ſibi chariſſimæ vitæ finem credere poſſunt, & nolunt: ſed credant tandem, quot quantáque ſceleribus inueteratos à vera pœnitentia diuertunt? Dolores, diſpoſitionis temporalium, & eorum quæ chariſſimis filiis, &c. poſtea euenient prouidendorum, anxia etiam ac vehemens cura: immò quot, quantaque eos tunc in deſperationem agunt diuinæ Miſericordiæ, quam tot tantiſque ſceleribus vltra condignitatem demeritam, & à ſe abactam recognoſcunt? Ecqua demum veræ pœnitentiæ finalis illorum prudens, & cordata æſtimatio eſſe nobis poteſt vt pleroſque ex illis contingere credamus, qui tunc ſolum, & fere primum vitia deſerunt, cum à vitiis deſeruntur? id quod rectè ad rem hanc ponderant ſanctus Auguſtinus de vera, & falſa pœnitentia capite decimo ſeptimo, Homilia 42. poſt medium ex libro Homiliarum 50. Cæſar. Arelatenſ. tomo ſecundo Biblioth. homil. 43. & 44. decretum canonicum de pænitentia diſtinctione ſeptima alias cauſa 33. quæſtione tertia. Cyprianus libro quarto, epiſtola ſecunda ad Antonianum poſt medium Iſidorus 2. ſententiar. de ſummo bono, Hugo Victor. 2. de Sacrament. parte 14. capite quinto circa medium. Laurentius Iuſtinianus de contemptu mundi ſub mundi fine. Deinde: cum vera pænitenti, niſi ex gratia Dei ſpecialiſſima, & efficaci haberi ab homine nequeat, Dei inquam, quem tota, vel ferè tota vita ſua tales iſti fideles infenſiſſimum inimicum tanto merito habuerunt, neſcio qua probabilitate eorum cuiq; tanto gratiæ ſuæ dono tunc adſuturus iudicetur: tametſi in ſuæ bonitatis, & clementiæ oſtenſionem, ac miſericordiæ exemplum vni vel alteri ipſorum tunc donet. Hanc etiam rationem pro noſtra concluſione expendunt Cyprianus, & Laurentius Iuſtinianus vbi proximè, Sanctus Auguſtinus ſermone 10. de Sanctis prope med.

9. Inquiunt tamen aduerſarij, ita de anteactis temporibus fuerit: ita vero poſtremis ſæculis fore temerè iudicabimus: ſiquidem quid in illis futurum ſit ignoramus. Contra vero: quia in iis quæ ex naturæ corruptæ vitioſa inclinatione, vfuidiorique, & efficaciore ſenſibilium, quam ſpiritualium motione (quæ totis, ac proinde poſtremis vitæ huius, & mundi ſæculis perſiſtent facta hucvſque experimur non aliter poſtea facienda non ſolum probabiliter poſſumus, ſed prudenter debemus iudicare: vide quæſo bella, & ſeditiones toto orbe ſub mundi finem futuras à Chriſto Domino prædictas, & cum ex Iacobi 4. ca, *Ex concupiſcentiis noſtris, quæ militant in membris noſtris*, naſci ſolummodo credas: concupiſcentiarum humanarum vt homines in peccata impellant vires quo loco, & gradu futuræ ſæculis poſterioribus ſint facile dignoſces: vide breuiandos dies poſtremos ne electi ſi fieri poteſt, à ſalute decidant: vt ſcias quantum futurum ſit poſtremo ſæculo robur. Ac tandem ſi ſæculis Paſſioni Chriſti proximioribus, & illo ipſo, quo ſanguis Chriſti recens pro hominibus effuſus, ac feruens Dei miſericordias, & gratis hominibus exhalabat, & fidelium cor vnum, & anima vna proinde fuit, ita ex Chriſtianis, & fidelibus plures vixerant obieruntque, vt non renuis: vnde frugi melioris diſtantioribus, imò diſtantiſſimis à Chriſti Paſſione ſæculis futuros fideles non dicam iudicas, ſed ſuſpicaris. Rem hanc concludat Hieronymus morti vicinus, qui (teſte Euſebio epiſtola ad Damaſum tom. 2. operum Hieronymi) aiebat: vix vnum ex centum millibus perditæ vitæ hominum, verè in mortis articulo pænitere. Nolo autem concludere verbis Chryſoſtomi homil. 40. ad popul. Antioch. verſus med. & 34. ad Hebr. col. 2. & 3. & homil. 3. in acta: quia ſententiæ dolorem, & horrorem calamus etiam ferre non poteſt.

10. Rogas denique curioſius: vter ſexus, virorum, an mulierum num. prædeſtinatorum alteri præualeat? Alexander 2. parte, quæſt. 95. verſ. finem. Scotus in 3. d. 20. quæſt 2 fin. vbi Gabriel articulo 3. dub. 1. quæſtionem definire noluere. Marſilius ibi q. 13. dub. 4. & S. Thomas quodlib. 5. q. 11. art. 25. cenſent vtriuſque ſexus numerum prædeſtinatorum æqualem: quia iidem prædeſtinati ſunt, qui in ſtatu innocentiæ prædeſtinarentur, ſi perduraſſet: in eo vero ſtatu par prædeſtinatorum numerus in vtroque ſexu eſſet, quia par in eo virorum, ac mulierum foret numerus, & omnes in eo ſtatu prædeſtinarentur: ſed diſcurſus hic Marſilij plura non ſatis explorata, & fortè falſa ſupponit. Primum eoſdem nunc in ſtatu naturæ corruptæ prædeſtinatos eſſe, qui in ſtatu innocentiæ prædeſtinarentur, quod probatione multa opus habet, & neſcio an habere poſſit ſufficientem. Secundum non eſſe nunc prædeſtinatos plures, quam tunc forent. Tertium æqualem tunc fore numerum virorum, ac mulierum, quæ ſomnio ſimilis diuinatio eſt: cum tunc etiam prolificum ſemen inæqualiter diſpoſitum pro occaſionum, & temporum, & hominum diuerſitate eſſet futurum, alioqui vel omnes mares, vel omnes fœminæ procrearentur: quod

CONTROVERSIA OCTAVA
DE
THEOLOGICIS AD ANGELOS SPECTANTIBVS.

AD plenam de Deo vno notitiam de eius ad extra operatiua potentia, & operatione diſputatio neceſſaria videtur, & de potentia quidem ad extra operatiua (quæ ipſiſſimum, omnipotentiæ attributum non vitale eſt) non incongrua methodo agimus t. 1. de Deo vno Contr. 1. de Attributis Dei non vitalibus d. vlt. De operatione verò Dei ad extra, ſeu effectis creatis, plura Philoſophicum, quam Theologicum, examen requirunt, vt de creationis eſſentia, atque ab eductione differentia: atque ita Dei, & omnipotentiæ propria ſit, vt nec principaliter, nec inſtrumentaliter attingi à creatura poſſit? Rerum item, quoad modum, & durationem emanationis à Deo poſſibilitas, quæ, & plura alia bonam Philoſophiæ partem (è cuius potis principiis decidenda ſunt) plane ſupponunt, hic non, niſi importune, intrudendam. An verò Deus plura melioraque, quam fuerit facere poſſit? diſputatur hic à nonnullis commodius autem ea de re agimus Controu. 4. de neceſſitate Dei ad optimum præſtandum diſputantes.

Solum ergo de Angelorum creatione, & exiſtentia pauculiſque aliis, quæ ex fide, & proprie Theologicis principijs pendent, difficultatibus agendum hic erit, vt quæ de illis dogmata exiſtant, pro Theologico munere complanentur, & primo quidem, de Angelorum creatione, & exiſtentia, quæ, niſi ex reuelatis & Patrum authoritate firmiter ſtatui nequit. Secundo; de Angelorum eſſentia, quæ ſimilibus etiam principijs eget, vt ad plenum deprehendatur, nec ſine vtriuſque ſuppoſitione, quæſtionum de eis habendarum ſubiectum conſiſtit. Tertiò, de ſtatu viæ, & reliquis ad poſſibilitatem Obedientiæ, vel tranſgreſſionis, tam malorum, quam bonorum Angelorum attinentibus. Quartò: de vtrorumque inter ſe colloquio, & modo, quo illud poſſit ab ipſis haberi: quod, licet Philoſophicum ſit, communemque cum animabus ſeparatis, quæſtionem contineat, tamen, quia ſui difficultate locum apud, Theologos reliquos inuenit, ne eius metu, quam debita methodo, eorum mori videamur defeciſſe, alio remittenda non fuit. Quintò: de malorum Angelorum peccato, ac pænitentiæ poſſibilitate, vel impoſſibilitate, æterniſque cruciatibus, quamvis, quoad cruciatus Scholaſticorum vſui potius, quàm methodo, morem etiam geramus: quia modus, quo igne cruciari ſpiritualis Subſtantia Angelorum queat, ex philoſophicis, quam Theologicis principiis pendet. Sexto: de bonorum malorumque Angelorum, erga homines officijs, ac miniſterijs. Reliqua de Angelorum vtrorumque præſcientia, locali motu, ſpeciebus impreſſis, cognitionis, & voluntatis actibus, & pleraque alia ipſis, & animabus ſeparatis, vel communia, vel affinia, purè Philoſophica ſunt, ac fere ex ijs, quæ de animis ſeparatis ſunt dicenda, omnino, quaſi ex communibus principiis, definienda. Quare facilius, breuiuſque, & opportuniius abſque principiorum repetita probatione, t. 2. Controuerſiarum Philoſophicarum poſt Controuerſiam de anima ſeparata ea omnia diſputabimus.

DISPVTATIO PRIMA.

De Angelorum eſſentia, creationeque.

ANGELORVM nomen officij, non naturæ, eſſe conſone Patres, & Theologi docent: & quod non eis ſolum, ſed alijs conueniat. Primum conſtat ex Patribus, & interpretibus in id Pſal. 103. verſu. 4. & ad Hebræ 1. *qui facit Angelos ſuos ſpiritus*, quos recitat Bubalus noſter in 1. p.q.50. art.1. quæſt. 1. diff. 1. d. 1. Secundum conſtat ex Iſai. 9. Vbi *Chriſtus Dominus magni conſily Angelus dicitur*, & Malach. 3. *Ecce ego mitto Angelum meum, & præparabit viam, ante te*: Ioannes Baptiſta (Chriſto Domino interpræte Mathæ II.) deſignatur, eo item nomine Sacerdotes omnes donantur à Malach. & Epiſcopi præſertim Apocalpſ. 2. & 3. atque epiſtolis ſeptem ad Aſiæ epiſcopos totidem: cæterum, vt abſolute, nudeque prolatum Angeli nomen ſubſtantiam aliam rationalem ab homine diuerſam (de qua in præſenti diſputamus) ſignificet, iam vſus obtinuit. Subſtantiam, communi bonis, maliſque, nomine multiplici Philoſophi ſignificabant, nempe genij, intelligentiæ, Dæmonis, & Angeli, tametſi Dæmonis nomen ad malos Angelos determinate ſignificandos reſtrictum à Philoſophis etiam,

fuiſſe ex Apuleio retulit Auguſtin. de ciuit. Dei lib. 8. in Chriſtiana Eccleſia ſemper in malum ea vox Dæmonis vſurpata eſt (vt Tertul. lib. de teſtimonio animæ capit. 3. & Auguſtin. 9. de ciuit. capit. 19. obſeruarunt) ſicuti Angeli nomen ſemper vſurpatum in bonum fuit id, quod ex Euangelio Eccleſia noſtra didicit: quamvis vocis Angeli pro bono ſignificando, & Dæmonis pro malo determinatio, & reſtrictio iam pridem à Soſtena Philoſopho facta referatur à Minutio Fælice in ſuo Octauio in præſenti verò, ac fere reliquis diſputationibus ad quintam vſque, Angelorum nomen ſecundum ſe, atque vniuerſim, vt bonos, maloſque coërcet vſurpamur.

QVÆSTIO I.

An Angeli exiſtant in rerum natura.

DE abſoluta Angelorum exiſtentia, tota quæſtio procedit, detur nempe in rebus; nec ne?

CERTAMEN I.

Angelorum exiſtentia ex Philoſophis, ſcriptura, & fide ſtatuitur.

1 ANgelorum exiſtentiam negarunt Saducei, de quibus actor. 23. *dicunt non eſſe reſurrectionem, neque Angelum, neque ſpiritum*, conſenſere Samaritani teſte Bubalo proxime §. 2. verſu *colligitur tertio* Georg. Dauid. cum aliquot ſocijs Lutheranis teſte cochlæo de dictis, & factis Lutheri an. 1545. Lindano indubitant. Doſitheus eius farinæ homo teſte Prateolo, ex Philaſtrio in elencho hæreticorum verba *Doſitheus* & Libertini apud eundem ex lindano verbo *Libertini*, à Caluino ipſo confutati theſauro Catholico lib. 4. de Angelis, §. *Negant*: Hieronymus Cardanus 10. de rerum varietate, & 9. de ſubtilit. apud Carpentarium in Alcinoum de doctrina Plat. Ait verò Cardanus, ſe Philoſophum tunc agere, non Chriſtianum, quaſi aliter vt Chriſtianus cenſeat verum, vt bene Bubal § 5. verſu *colligitur ſecundo*, verſu 3 *quare dicere* potius, neque, vt Philoſophus loquitur, qui cæteris Philoſophis (Atheos, epicureos excipio) aduerſus, in eorum hac de rationibus eneruandis leuibus argutiis eſt totus. Neque, vt Chriſtianus, qui ab ſcripturæ, & Patrum, ſtata ſententia (vt iam oſtendam) recedens eius à ratione fundamenta omnia omni arte debilitat, vt aliter ſentiendi viam aperiat faciliorem, quo vitio, hoc, aliaque dogmata ratione, examinantes Pij, alij, & Catholici recentiores, neſcientes, nolenteſque quandoque, noſtro præſertim ſæculo, laborant, *qui vanis* (cum Lactantio loquor. lib. 3. cap. 14.) *vera deffendunt vel ioci cauſa philoſophantur, vel quaſi, vt ingenia ſua in malis rebus exerceant, vel oſtentent*: cum tamen Philoſophi, Theologique Chriſtiani munus ſit Dogmatibus fidei confirmandis rationis fundamenta, quam poſſint plura, proprijs etiam Lucubrationibus, adiungere, neque antiqua arguriolis quibuſque mouere, ſed quoad fieri poſſit obfirmare: cæterum, vt alio ait Scaliger. in Cardan. exercitat. 307. num. 30. plures eius ſententiæ, vel potius nequitiæ, & impietates, expungendæ videntur, *cum* (inquit num. 35.) *quot interdum verba fundit, tot flagitia turbido, & inconſtanti ingenio committit*, S. Thom. citata quæſt. 50. art. 1. ex Ariſt. 4. Phyſicor. text. 52. & 57. ignominatos quoſdam priſcos Philoſophos, pro negatiua hac ſententia refert, quos ego non reputo a ios, quare epicureos, & conſtanter Atheos relatos 3. t. de Deo vno Controu. 1. d. 1. quæſt. 1. Horum enim ſicuti, Saducæorumque, mens corporeis, & ſenſibilibus, intenta, & quaſi ſepta, & carcerata, nil vltra ſenſus cogitabat.

2. Sapientiores omnes Angelorum abſolutam exiſtentiam conſtanter docuerunt. Mercurius Triſmegiſtus Moyſi coëtaneus, iuxta Suidam, certe reliquis, etiam ſeptem illis decantatis ſapientibus, antiquior, in Pimandro capit. 9. & in Aſclepio apud Auguſti. 8. de ciuit capit. 23. & 24. Orpheus centum ante bellum troianum annis apud Euſeb. Cæſ. 5. de præparat Euang. cap. 3. & 4. Eugubinum 8. de perenni philoſophia cap. 33. eius carminibus recitatis, & apud Lactantium, lib. 1. cap. 7. vbi, & Apollinis verba etiam interſerit, Angelos, ſeu Dæmones noſcentis, Homerus item, ducentis poſt Orpheum annis apud Plutarchum libello, *quod oracula ceſſarint*, vt referunt Auguſt. 9. de ciuit. capit. 1. vbi Ludou. Viues, Eugubin. III. de peren. Philoſoph. capit. 13. & lib. 5. capit. 6. Euſeb. Cæſar. cap. 4. citato vbi Heſiodum etiam Poëtam Philoſophum centum annos Homerò poſteriorem Angelorum exiſtentiam docuiſſe, ex Plutarcho citato libello quod, *oracula ceſſarint* retulit: idemque de Heſiodo referunt Lactant. lib. 2. capit. 15. Clemens Alex. adhortatoria ad gent. longe ab init, eius carmina recitantes, ex quo alia recitat Plutarchus citato lib. circa med. Thales inſuper Mileſius tarquinio priſco. Rom. Regi coætaneus apud Athenagor. Apologia pro Chriſtian. ad Anton. imperat Phærecides Pythagora magiſter, & Pythagoras ipſe apud Marſil. Ficin commentariis, & argumentis in Phædrum, quibus addit Plutarchus lib. de Iſide, & Oſirid. Xenocratem, & Chryſipum *genios, tam bonos, quam malos priſcorum Theologorum*, inquit, *imitatione, admittentis*, & & Socratis Dæmon celeberrimus cunctis fuit, vt videre eſt apud Minutium felicem in octauio, Plutarchum toto libro de *Dæmone ſacratis*, & apud Maximum Tyrium gemina de eo Apodixi apud Tertulian, capit. 1. Cyprianum Dei dolor vanitate num. 52. Clementem Alexandrin num. 1. ſtromatum & Auguſtinum 8. de ciuit. cap. 14. Eugubinum 8. Perenn Philoſoph. cap. 25. Andream Vectorellum de cuſtodia Angelorum Ariſtotelis porro ſententia de Angelorum exiſtentia appertiſſima, vbique eſt vt patet ex octauo Phyſicorum 12. metaphyſi. text. 41. & 1. de cœlo text. 100. & 10. Moral. cap. 7. & 5. met. cap. 5. Dæmonia in ſubſtantiis recenſet & 5. de partibus Animal. Heracliti ad eum in caſa furnaria ſedentem accedere recuſantes laudat & approbat adhortationem, qua ingredi eos iuſſerit, *quoniam, ne huic quidem loco inquit Dei deſunt immortales*, & 4. topicor. loco 64. *Deum, & ſtudioſum poſſe prauè agere* ait, *non tamen acturos*, quod de ſummo, ac primo Deo intelligi nequit, ſed de genio, bono, ſiue Angelo, qui peccare poteſt, & ſi non peccauerit, nec ſit peccaturus, & 2. Rhetor. de locis enthymemat: Dæmones eſſe ſupponit, locum à definitione tractans, quæ verò ex 12. metaphy. t. 48. & ſect. 3. Problem. 1. pro ſententia neganti afferri ſolent vt ſummum numerum Angelorum orbibus cæleſtibus ampliorem, negare ſonant, loco primo; ſecundo verò, oracula ſybillarum, tum melancoliæ naturali, non verò Angelis tribuere; quod non eſt Angelos negare, vt patet certo ergo conſtat ſapientes omnes Ethnicos Angelorũ exiſtentiam agnouiſſe, vt conſtat ex citatis locis, aliiſque quos deinceps de eorum officiis diſputantes referemus.

3. In ſcriptura nil quam exiſtentiam Angelorum, frequentius: in veteri teſtamento geneſis, exodi, judicium, Regum Pſalmorum, & Prophetarum libris, in quibus Tob. 5. Angelos præcedere, adeſſeque & apparere hominibus, eoſque ſolari in afflictionibus, & confortare; quandoque verò corripere, deterrere & celeſtos ſeuere, ad internecionem, & excidium, punire paſſim, legitur, vt loca, notare & adhuc, ſuperfluum ſit & concordantiarum purus labor; in nouo verò teſtamento, & ſi non adeo frequentia, ſunt tamen loca quam plurima Matthæ 2. *Ecce Angelus Domini apparuit in ſomnis Ioſeph.* iterumque, & iterum eidem Angelus apparuiſſe in Euangelio ſcribitur, eũ ve animi anxietatem, & hæſitationem de vxore Maria pregnante myſterij

tanti

Digitized by Google

tanti reuelatione propelleret ; tum Ipſi cum Matre & Puero Ieſu reditum ex Ægypto in terram Iſraël imperaret. Tertio celebris, ſtupendaque illa à Deo Gabrielis Archangeli ad verbi incarnationem peragendam legatio cunctis eſt nota apud Lucam cap. 1. verbis illis. *Miſſus eſt Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilæ, cui nomen Nazareth, ad Virginem deſponſatam viro &c.* Mathæi item cap. 4. diſcedente tentatore Angeli Chriſto acceſſiſſe, ac miniſtraſſe dicuntur. Apparuiſſe verò, & confortaſſe Chriſtum ad gethſemani orantem, & in agonia poſitum ab Euangeliſtis Angelus refertur, atque ab eodem Mathæo cap. 18. illud expreſſum *Angeli eorum in cœlis, ſemper vident faciem Patris mei*, & capit. 25. reprobi poſtremo in ignem æternum qui paratus eſt Diabolo, & Angelis eius mittendi denunciantur. Libris inſuper, & epiſtolis canonicis, Euangelio poſterioribus : exiſtentiæ Angelorum veritas frequenter, vel traditur, vel ſupponitur. Ad Hæbr. 1 *cui enim dixit aliquando Angelorum filius meus es tu* 2. & plura alia in id ipſum, addit his terminans caput ; *omnes ſunt adminiſtratorij ſpiritus in miniſterium miſſi propter eos, qui hæreditatem capiunt ſalutis* 2. *Petri.* 2. *Angelis peccantibus non pepercit.* Apocalypſ. 12. *Draco pugnabat, & Angeli eius &c.* & alia plura ab Angelis exercita, exercendaque eo libro dicuntur. Reliquis verò præ multitudine miſſis, id ſolum animaduerto, ijs omnibus certis vtriuſque teſtamenti locis (ſunt autem vt facile videbis, & ſtatim occurrent, quam plurima) quibus Dæmonia eſſe, atque circa homines quidpiamve aliud mundi operari dicuntur : Angelorum exiſtentiam vniuerſim hic à nobis aſſertam tradi : nam & Dæmones Angeli ſubſtantialiter ſunt, atque, vt diximus, æque voce Dæmonis, atque Angeli, imo & indifferenter, ab antiquis, præſertim Philoſophis, ſignificabantur ; quamquam Chriſtianæ Theologiæ vſus, ex communi Patrum, ac veteris teſtamenti locutione obtinuerit, vt vox, *Angelus* ſimpliciter & abſolute prolata bonum Angelum ſignificet, *Dæmon* verò, aut *Dæmonium* ſignificet malum. Sed ea diuerſitate ſignificatus vocis vtriuſque ſimpliciter abſolute, ac ſine addito prolatæ accidentaria ſolum bonitatis, & malitiæ moralis, non autem ſubſtantialis Angelorum differentia, adhuc ſpecifica, denotatur : ex omni ſiquidem Angelorum ordine, & choro) ac fortaſſe ſpecie, & obſequentes boni, & praui tranſgreſſores Angeli ſteterunt.

4 Conſtat inde, quo iure definita Angelorum exiſtentia fuerit à concilio Lateranenſi, ſub Innocentio III. ex quo loco deſumpta eadem definitio eſt cap. *firmiter* de ſumma Trinitate, verbis hiſce, *vnum eſt vniuerſorum principium creator omnium viſibilium, & inuiſibilium, ſpiritualium & corporalium, qui ſua omnipotenti virtute ſimul ab initiis temporis vtramque de nihilo condidit creaturam ſpiritualem, & corporalem : Angelicam videlicet, & mundanam, ac deinde humanam, quaſi Communem, ſpiritu & corpore conſtitutam.* Porro Patres omnes veritati huic vtpote in vtraque ſacra pagina toties commendatæ, & expreſſæ, vnanimiter conſentiunt ; tametſi eorum nonnulli, circa nonnulla alia de Angelis inferius diſputanda, minus recte cenſuerint, eorum tamen recitandis teſtimonijs parcimus : tum, quia obuia, & innumera, tum quia non ita ad purum præſentem concluſionem tradunt vt non alia de Angelis examinanda contineant : quare vbi de his ſingulatim agemus opportunius, & citra rerum confuſionem referentur. Solus eſt difficilis contra præfatam veritatem Auguſtini locutio quæſt. 54. libri octoginta trium, ſcribentis ; *quod autem eſt melius omnis anima id Deum dicimus.* Angelus autem, de cuius exiſtentia diſputamus, & aſſertiue definimus ; anima quauis, etiam rationali melior, perfectiorque eſt ; non autem eſt Deus, ſed infinite inferior Deo ſubſtantia, eiuſque effectus, & creatura, vt nuper ex Lateranenſi concilio referebamus : ergo, vel cenſet Auguſtinus Angelos perfectiores anima rationali non eſſe, contra inferius, ex ſcriptura, & rationibus ſtatuenda, vel Angelos Deos, vel Deum ipſum eſſe, ac non creaturam, contra ſtatutum Dogma fidei in Lateranenſi concilio, vel demum Angelos nullos exiſtere, imo nec poſſe eſſe contra noſtram concluſionem : certe quodlubet ex hiſce adeo exploratum abſurdum eſt, vt, vel inde conſtet Auguſtini verba, vt videntur ſonare, nec ab ipſo vſurpata fuiſſe, neque eſſe à nobis accipienda.

5 Etenim, quod Angelus Deus ſit, nemini, ſapientium, gentilium adhuc, placuit aſſerere : & ſi enim Græci, aliquot Poëtæ, & ſapientes Angelos, ſiue genios, & intelligentias, Deos dixerint, (vt ſignificat Theodoretus epitome diuinorum decretor. cap. de Angelis aiens : *nec, vt Græci Poetæ, ac Philoſophi in Deos referimus*) & quandoque eo, eos donet nomine Plato, ac naturas ingenitas dicat, apud Euſeb. Cæſar. 14. de Præparat. Euang. & Deos ſæpe vocet ; ſed ingenitos corporali, vti nos, generatione intelligit, non autem à ſe, ac non ab alio exiſtentes, vt proprie Dei eſſent, atque deitate fruerentur oporteret ; Deos autem, non proprie dictos vocat, ſed quatenus dignitatem, & excellentiam ſupra homines ſortiuntur, & ad quam egregiis facinoribus, & ſi non naturæ, virtutis tamen præſtantia, poſſint homines prouehi : quo vtique ſenſu Heroas in Deos transferri ex Heſiodo docuit in cratylo, vti ex eorum ſenſu aiebat Virgilius. *Pauci, quos æquus amauit Iupiter, aut ardens euexit ad æthera virtus,*

6 Aperte enim ex Sympoſio ſcribit de natura Angelorum, Plato nuſquam Diuinam pertingere, ſed ipſa inferiorem, humana verò ſuperiorem intelligere ; *Omnis natura Dæmonum*, (ait) *inter mortales, Deoſque eſt media*, qui ergo tantus error quantum Philoſophorum Æthnicorum tenebræ capere non potuerunt, tribui Auguſtino, & in eis verſatiſſimo & ingenio, adeo præſtantiori, ac inſuper ſcripturæ, & Patrum Doctrina inſtructiſſimo, poterit vt Angelos proprie Deos putauerit : ergo animæ omnis nomine, non ſolum animam proprie talem, partem[illegible]ue hominis componentem, ſed ſubſtantiam p[illegible]ritualem creatam vti Angelus eſt, eo loci inte[illegible]it ſic ex antiquis plures animarum nomine Angelos etiam donarunt. Philo Hebræ. lib. de ſomnis circa med. genera, ſeu ſpecies animarum diuidens, ac in eis perfectiſſimarum animarum genus recenſet, atque *has*, inquit, *genios Philoſophi*, Angelos vocant Sacræ litteræ nomine aptiſſimo ; ſic etiam Plutarch. lib. de defectu oraculor. circa med. animas ſeu (meliori latinitate) animos, ex Philoſophorum vſu Angelos vocat ibi, *ſi animæ ſecreti à corporibus aut omnino, quibus nullum eſt cum corporibus commercium ſunt (qua tua eſt, & diuini ſententia Heſiodi) Dæmones cuſtodes hominum caſti terras obeuntes, cum animos in corporibus degentes iſta vi*, (prædicendi futura) *priuamus ?* & Marſilius Ficinus t. 1. lib. *in Phædrum commentaria, & argumenta* 1 cap. 2. ex Phærecide Syro, eiuſque diſcipulo Pythagora, & Pythagoricis *inter hæc animaduerte, ſimilem animarum deſcribi caſum à Pythagoricis, atque Dæmonum à prophetis*, quia illi animarum voce Angelos, ſeu Dæmones appellabant. Huic ergo vulgatiſſimo loquendi modo Philoſophorum annuens, eo loco Auguſtinus animæ voce creatam omnem ſpiritualem ſubſtantiam, ac ſubinde Angelos comprehendens dixit, *quidquid omni anima, melius eſt Deum Dici*, Attameo rigidiori ſermone, & propiori loquendo 1. Retract. cap. 26. num. 54. ait *magis dici debuit omni creato ſpiritu melius.*

Digitized by Google

CERTAMEN II.

Quid ex continua Cælorum rotatione naturalis ratio de Angelorum euincat exiſtentia?

NAturalis ratio, vel à priori, & cauſis, ſiue Phyſicis, ſiue metaphyſicis, vel à poſteriori, & effectibus ordinis alterutrius poteſt ſolummodo procedere, vt aliquid, ſeu demonſtratiue, ſeu probabiliter, ſuadeat pro mediorum, ſeu principiorum, ex quibus diſcurrit, euidentia, vel probabilitate, vt dialecticis eſt notum: equidem Angelorum exiſtentiam à priori, & per cauſas euinci, non demonſtratiue ſolum, ſed probabiliter ex adhuc, naturali ratione minime poſſe, certum omnibus eſt; ſiquidem Phyſica, & totalis Angelorum exiſtentiæ cauſa Deus eſt, illos non quidem neceſſario, ſed libere, pro ſuo arbitrio, ac libera voluntate, & decreto producens atque extra cauſas apponens: atqui, vt eos producendi decretum, & voluntas libera à Deo concipiatur, atque habeatur, potius, quam omittatur, nulla naturalis cauſa, ſiue intrinſeca Deo, ſiue extrinſeca, atque in creatarum reliquarum coniuncto, & natura poteſt, niſi ex fundamento, arbitrario, maiori deſignari: ergo ex cauſa Phyſica nequit Angelorum exiſtentia, adhuc probabiliter, nedum euidenter, euinci. Minor probatur diſſectione rationis petitæ ex bono vniuerſi quam adhibet S. Thom. 1. p. qu. 50. art. 1. corp. quia nimirum ad bonum vniuerſi, à Deo effecti, vt à cauſa efficiente, ſpectat, vt in eo ſit aliquid quod perfecte (quantum effectui creato licet) Deum eius authorem, ſecundum virtutem, & potentiam, qua ipſum efficit, imitetur: Siquidem, & effectus bonum [illegible] perfectio eſt aſſimilatio ad ſuum agens, quæ vniuerſim ab omni agente intenduntur. Et ſi verò, in vniuerſo ratione animæ rationalis eiuſmodi aſſimilatio, ad Deum, per intellectum, & voluntatem vniuerſi authorem, videatur reperiri, cum tamen animus rationalis imperfectum quid, vt pote ſubſtantia partialis, ſit, nequit, per illam perfecta ad ſuum authorem per intellectum, & voluntatem aſſimilatio vniuerſi reperiri, quæ eſſe in eo, poteſt, & oportet, quouſque ſubſtantia ſpiritualis completa intellectiua, & volitiua, quæ nil ſane aliud, quam Angelica Subſtantia eſt) in rebus eſſe admittatur. Verum hæc congruentiæ ſolum ratio eſt, notæ aliunde ex fide Angelorum exiſtentiæ, & productionis, vt non, citra rationem, & conuenientiam omnem, facti à Deo Angeli videantur; non verò ex ſolum ratione facti, probabiliter adhuc, & veriſimiliter iudicentur: vt Myſterij incarnationis, quod ſola fide nobis innotuit, potuitque innoteſcere executi rationes, & congruentias plures Patres, & Theologi laudabiliter, ſubtiliter, & docte deſignant; ex quibus tamen ſolis, ne probabiliter quidem, eius exiſtentia ſuaderetur.

2. Accedit, nec Deum perfectiſſimum, vt poteſt, quare, nec ſibi, quam poſſet, perfecte ſimillimum mundum producere teneri, vt concors Theologorum ſententia eſt; & etiam, infinities pene, plures, & plures mundos perfectiores, & perfectiores, & in quibus perfectior, & perfectior Dei (etiam quoad intellectum, & voluntatem, per quæ ad extra operatur) Authoris ſui ſimilitudo eluceret. Deum poſſe abſolute producere, nec eius potentiam, nec artem mundi huius productione exhauſtam fuiſſe, & effectam certum vtique eſt. Poſſe etiam ſubſtantias ſpirituales intellectiuas, & volitiuas productis longe nobiliores in rebus ponere, quas tamen de facto non poſuit, cum tamen poſitas de facto, & productas à Deo fuiſſe æque argumentum probat: cum eis poſitis perfectius vniuerſum foret ac ſuo Authori in potentijs intellectus, & voluntatis, quibus operatur, ſimilius: ſed neque effectum illum potentiæ intellectiuæ, & volitiuæ, per quam omnia etiam irrationalia, & in anima operatur, ponere, neque id neceſſario in ſuis operationibus ad extra intendere debet, ſed ſolum pro libito poſſe, & præſtare, & intendere, in ijs etiam in quibus id exequi, & intendere poteſt: quia id ſolum probatur diſcurſu præfacto: eam rationem ſufficienter de ſe motiuam eſſe, vt id intendere, & exequi abſolute in rebus, & vniuerſo pro mero ſuo arbitrio poſſit; non autem illius propoſitione motum de facto fuiſſe. Non ergo à priori, & per cauſas euinci, adhuc probabiliter, Angelorum exiſtentia à ratione ſola naturali poteſt, tametſi ſemel deprehenſæ congrue ea ratio poſſit, deſignari. Tota igitur controuerſia in re præſente eſſe Theologis poteſt, an ex effectibus aliquot, quos experimur, ſubſtantiæ eiuſmodi ſeparatæ ſpirituales (quas Angelos dicimus) exiſtere, in rebus naturali ratione, à poſteriori, demonſtrentur, aut efficaciter euincantur.

3. Ea in re duplicem (quod ad demonſtrationem à poſteriori, & ex effectibus attinet) extreme oppoſitam ſententiam reperio. Prima demonſtrari à poſteriori Angelorum exiſtentiam vniuerſim affirmat; ita docuiſſe videntur, Ariſtoles, & Plato, cum aſſeclis; inſuper S. Thom. proxime & 2. contra gent, cap. 46. & Thomiſtæ omnes vetuſtiores, iunioreſque Dominicani, & reliquis paulo antiquioribus Theologis communis ſententia abſolute fuit; ſed non omnes eadem ratione demonſtrari Angelorum exiſtentiam putant, vt inferius videbimus. Secunda ſententia demonſtrari ratione naturali, vlla à poſteriori, & ex effectu aliquo in rebus deprehenſo Angelorum exiſtentiam abſolute negat: ita expreſſe Auerſa 1. p. qu. 50. ſect. 1. §. *Alia etiam* Arricus d. 1. de Angel. num. 8. Mœratius D. etiam 1. ſect. 2. Arriaga t. 2. primæ partis de Angel. d. 1. ſect. 1. pertotam, atque eis præiuit Valentia noſter 1. p. d. 4. qu. 1. pu. 1. verſu *quæret autem aliquis.* Vazq. 1. p. t. 2. d. 178. cap. 1. rationes à S. Thom. & antiquioribus adductas demonſtrationes eſſe negat; alijs vero, quas ipſe producit, ac mox expendemus, efficaciam id oſtendendi concedit; non autem demonſtrationis efficaciam expreſſit: quare de efficacia intra probabilitatem maxima videtur locutus, vti expreſſe locutus eſt noſter Quiros 1. p. t. 2. tract. 8. d. 1. ſect. 1. numer. 7. quæ nimirum efficacia fere euidentiam pertingat: id, quod, vt minimum, cenſere videtur noſter Ioan. Præpoſitus, ex Cœlorum motu concordi, & conſtante. Ariſtoles intelligentias, eos impellentes, & mouentes deducebat, certa à Deo lege, vt inde ſolum eorum numerum inquiri, deprehendique ratione poſſe crederet. 12. met. text. 41. quare tot ſolum intelligentias, ſeu Angelos, quot cœlorum motus text. 48. hac ratione concludit; *Si enim eſſentialia, vtique mouebunt, cum lationis finis ſint*, quamquam, & oracula ab intelligentiis, ſiue Angelis reddi, apud Gentiles agnoſcat. 3. de Hiſto. animal. cap. 20. de caprolemnij agens, & incantationes eiſdem authoribus tribuit. lib. 8. cap. 24. & 3. de anima text. 29. non ſolum loco motiuas ſubſtantias ſpirituales ſeparatas, verum, & intellectiuas homine nobiliores recognoſcit: & 1. de Cœlo cap. 9. Plures præter Cœlorum motores ac ſupra Cœli verticem ponit, in ſuper. 7. Morali. ad idem cap. 17. fortunatorum minus ſapientium bonum gubernatorem genium eſſe, ſicut male compactæ nauis bonus quandoque accidit Nauclerus. Sed, licet aliunde, vt vidimus, Angelos eſſe, & plures, quam cœleſtium orbium motores probauerit; aſt ex eorum orbium motu, tam ipſe, quam eius diſcipuli, & Theologi antiquiores demonſtrari in primis Angelorum exiſtentiã, ratione pure naturali, cenſent: de cuius proinde, primum, deinde de reliquarum rationum, quæ afferri ſolent efficacia, & euidentia agendum ſeorſim ex inſtituto erit, vt in re præſente ſententia firma feratur.

4. Bubalus noſter ſatis erudito, docto, & prolixo tomo de Angelis, quæſtio. 2. difficulta. 1. paragrapho. 6. demonſtrationem eſſe cenſet duplici via. Primo ex cœlorum Aſtrorumque, quæ de facto in rebus ſunt, natura, & motu volubili, ſeu rotatione: ſecundo ex euidenti naturali repugnantia corporis, quod de ſe, atque ab intrinſeca ſua forma, tanquam à virtute in orbem, actiua rotetur: vt is motus neceſſario ab alio extrinſeco impellente ac mouente actiue debeat prouenire & quidem libero, & intellectuali motore: Hic

autem

Digitized by Google

autem motor cœlorum nequit eſſe Deus: ergo intelligentiæ, ſiue Angeli. His §. 4. præmittit cœlum in orbem, circa orbis centrum moueri, vel aſtra ſaltem, è quibus efformandum argumentum æque probat vt ab ea quæſtione apud Patres Priſcos, & Mathematicos Neotericos abſtineat: num cœli motu ſuo aſtra ſibi affixa ſecum moueant, an illis quieſcentibus aſtra per illos ſuis quaſi canalibus, moueantur. Aliorum verò diſcurſibus ex motu hoc cœlorum reiectis ita ipſe ſolidius arguit à verſu *emiſſis autem*, quod nequit motu aliquo moueri à cauſa neceſſaria, & determinata ad vnum, debet à cauſa intelligente & libera (alia enim cauſa actiua non eſt,) moueri: atqui cœlum nequit moueri motu circulari à cauſa neceſſaria, & determinata ad vnum: ergo à cauſa libera, & intellectuali moueri circulariter ſolummodo poteſt. Aſt ipſum cœlum cauſa intellectualis, & libera non eſt; ergo à ſe, vt à cauſa libera intellectuali moueri circulariter nequit, enthimema hoc euidendi ſubſumpto, & conſequentia, conſtat. Primi Minor probatur. Motus circularis cœlorum, non eſt motus ad vnum, ſed ad plura, quorum vnum deſeratur, alterum verò adquiratur, vt patet; ergo nequit prouenire à cauſa neceſſaria, ſeu naturali, & determinata ad vnum, nec indifferente ad ipſum, vel alterum, ſiue ea intrinſeca cœlo ipſi, ſiue extrinſeca ſit. Confirmatur, adhuc euidentius, ſi actiuam cauſam motus naturalem, & determinatam intrinſecam virtutem cœlorum eſſe dicas: quia potentia intrinſeca, actiua, naturalis, mobilis cuiuſque ad ſuum motum, eſt ad terminum, propriumque bonum & perfectionem qua carere neceſſario debeat, vt moueatur, & qua habita, quieſcat neceſſario, ac nequeat ad ſimilem adhuc perfectionem, terminumque, & bonum ſuum à ſe moueri, cum præhabiti poſſeſſione, actuali æque eius appetitus ſacietur, & actu expleatur: vt in rebus omnibus naturalibus patet. Neque enim aqua, frigore hoc indiuiduo habito aliud indiuiduum appetit, ad illudque mouetur, vt præhabito relicto hoc aliud adquirat: nec corpus vllum elementale, aut mixtum de ſeſe vnum proprium locum relinquit, vt alium æque ſibi connaturalem, & commodum adquirat, vt patet: quod autem bonum ſublunaris orbis ſit cœli motus, & circulatio, ſatis non eſt, vt ipſum motum, & ſublunaris orbis commodum ex ſe, ſuaque natura, & quaſi primaria intentione, cœlum appetat, ac intendat & enim proprium cuique bonum maxime bonum, & appetibile per ſe, & primario eſt, non autem bonum alterius; licet, ſecundario, & per accidens ex proprij boni appetitu, vel alterius, vel communitatis bonum appetatur, & inducatur: ita ex coniunctione, & diſpoſitione inclinationis, & appetitus rerum de proprio bono in vnaquaque, altera alteram moderante, & contemperante communi vniuerſi bono ſapientiſſime à Deo prouidetur. Hinc ſcite Ariſtoteles 2. Politicor. cap. 2. *quod enim multorum commune eſt, in eo minima adhibetur diligentia. Nam de proprijs maxime curant homines, de communibus autem minus, quam quantum ſingulis competit*, ex qua apud homines experientia deprehenſa ad naturalem rerum appetitum (qui per imitationem rationalis tranſlatitiæ appetitus eſt, ac dicitur) idem ſeruata proportione conncitur.

5. Confirmatur quia, vt amicorum bona appetamus ſerio, deque eorum aſſecutione delectemur vehementer, opus ſane eſt, vt amicitiæ amore interueniente cor, animaque vna nobis cum amicis ſit, teſte Ariſt. 7. Moral. ad eundem cap. 7. vt ita illorum commoda, vt propria æſtimemus, ac ſerio, & ardenter appetamus, quia amoris interuentu illa communia nobis fiunt Ariſtotele atteſtante 8. ethicorum. cap. 9 & communi hominum ſenſu & experimento ex quibus manifeſtè fit, nullius rei appetitum, quod noſtri imitatiuum, & per tranſlationem eſt, per ſe, & primario, in bonum alterius, vel communitatis ferri naturaliter poſſe, quare nec cœli appetitum in motum circularem ſuum, quantumuis orbi, ſublunari proficuum de motu corporum à proprijs, & connaturalibus ſedibus: vt pro vniuerſi commodo vacuum repleant, ipſis connaturale non eſſe patet; ſiquidem grauitant cum attrahuntur, vt quidem aliorum motorum corporum, quibus contigua ſunt, & in quorum locum ſuccedunt; non autem ita ſuccedentium natiua virtute, & inclinatione, vt in phyſicis oſtendimus. Similiter, quod brachium ictui, quo pereat, excipiendo proprij commodi, quaſi oblitum, ſe obiiciat, ne caput feriatur, ne ita totius corporis ex capite pendens commodum deficiat, ex animali motu, ſeu animæ (quæ totius commodum natura ſua curat) imperio deſpotico in membra corporis venit; non verò ex naturali brachij ipſius impetu, & inclinatione natiua: quanquam tunc etiam proprio commodo brachium conſulit, illudque illo motu intendit, vt docte Galen. de natural. facult. cap. 6. partes ſiquidem corporis maxime vnum præſertim, in homine faciunt: denique, quod de Pelicano dicitur proprio noſtro pectus icere, vt ſanguine, quo alendus erat, fuſo pullos, vel à ſe, vel à ſerpente occiſos reſpergens vitæ reſtituat, incertum reputatur ab Iſidoro 12 originum cap. 7. Auguſtino in Pſalm. 101. ad id *ſimilis factus ſum Pelicano*, de quo plura Albert. 23. de Anim. lib. cap. 20. ac plurima Lorinus noſter in Pſalm. & verba citata. Sed admiſſa illa Pelicani hiſtoria, vt vera, id agi à Pelicano certius eſſet, vt nimio ſanguine exvberantis, quandoque onere leuaretur: certum ergo naturalium omnium percurſu ſit; nihil à ſe moueri, ſiue in motum alteri, ac non potius, ſibi proficuum primario, & directe propria forma actiue inclinare: quare, & inclinationem cœli ad circularem motum ob commodum orbis ſublunaris naturalibus, principijs, & experimentis naturæ totius, aduerſari: proindeque, eius circularem motum ab alio extrinſeco mouente eſſe, iuxta naturalia principia, debere, ac nuſquam à cœli intrinſeca forma poſſe prouenire, id quod de quocumque cœlo poſſibili æque efficaciter probat. De eo vero quod de facto eſt, ac rotatur vlterius oſtenditur: quia alias æterna eius à motu iſto quies poſt vniuerſale iudicium futura ex S. Thom. 2. ſi. 11. qu. 2. art. 6. ad 3. & in 4. d. 53. q. 1. art. 13. quæſtiunc. 1. & alibi & Theologis communiter contra eius internum impetum, & violenta foret; quod Diuinæ prouidentiæ perfectioni repugnaret: nempe creatum aliquid perpetuæ violentiæ damnare ac deuincire, iam vero, ſi ab extrinſeco motore intellectuali, & libero (vtpote ad indeterminatum effectum & locum hunc, ſcilicet vel illum priori relicto impellente mouendum circulariter cœlum eſt, atque recurſus ad Deum, vt cauſam particularem actiuam pro naturalibus effectibus Philoſophum non deceat (quem pudeat cum ita recurrente Anaxagora ab Ariſt. rideri 8. Phyſicorum text. 2 & 1. metaphy. cap. 2.) intellectuales ſubſtantiæ creatæ libere cœlum mouentes ex circulari eius motu, naturali diſcurſu, certo eſſe deducuntur: quod ipſum eſt Angelos à poſteriori ex puris naturæ principijs demonſtrari.

6 Hæc omnium ſumma eſt quæ paragraphis pluribus docte, & acute Bubalus, & quæ pro eius rationis euidentia naturali poſſunt afferri. Sed quamvis videam ea, & Ariſtotelicorum & Platonicorum ipſa vrentium authoritate Theologos veteres (paucis exceptis) Angelorum exiſtentiam quaſi exploratam à ratione docuiſſe; eam tamen longe à demonſtratione diſtare certum mihi eſt. Primo quia circularis motus cœli, vel Aſtrorum huic demonſtrationi neceſſario ſupponendus, (vt Bubalus fatetur §. 4) euidens ac certum à ratione non eſt, cum ſteterint Mathematici recentiores, qui antiquorum rationibus pro circulari cœli motu perpenſis ipſum quieſcere, terram vero in gyrum volui docuerint, vt ex noſtro Clauio cap. 10. in primum caput ſphæræ Sacroboſci refert Bubalus citatus, verſu: *Notandum eſt*. Et quidem, ſi Philoſophica ratione (quam fuſe adeo Bubalus perſequitur) agenda res ſit, terra, cuius cœli totius influxus referunt à ſe ipſa videtur circumagenda, vt toto ſuo commodo, (in quod primario & per ſe res omnes naturales ſuo opte ingenio inclinant) fruantur; non autem cœlum ipſum, quod nullum ex eo motu, & influxu commodum capit: quare ex incuidentia motus circularis cœlorum, ex quo diſcurſus procedit, à demonſtratione deficiet. Secundò cum cœlum pars vniuerſi ſit mirabili concordia cæteris cohærens, ipſumque componens, & cum nulla reliquarum orbis partium contrariis qualitatibus, (vt

ſublunaria cætera inter ſe ſolent) pugnam gerens, ſed potius cunctis beneficij influentiis, & aſpectibus ſuis, proficiens, eaque fouens, eorum commoda naturali hac ſua amicitia, vt amicorum amantiſſimorum bona, videtur naturaliter tranſlatitie apprehendere, ac proinde appetere, vt de amicitia, & amicorum bonis ex citato Ariſtotele, & S. Thom. vniuerſa philoſophia & Theologia aiebat. ac proinde eo circulari motu proprium bonum in reliquis vniuerſi amiciſſimis partibus inquirere. Accedit: quod cœlum, eo à reliquis orbis partibus differe, quod hæ ſuis quæuis partibus, & commodis tuendis nata eſt, perpetua in ſe, ſed corruptibilis, & cuius ſpecies indiuiduorum ſucceſſione ſeruentur: vnde cuiuſuis innata, & ſe ab aliis tuendi, & ſua conſeruandi vis innata, & natiua propenſio, vt vtroque actiuæ, & formalis reſiſtentiæ, & impugnationis mutuæ genere nulla penitus ſpecies ab altera ab ſumatur, ac pereat, ſed indiuiduorum ſucceſſione perſiſtat: cœlum autem, cum incorruptibile ſit, nec contrariis qualitatibus reliquarum orbis partium, alterabile, ac demum corruptibile, nulla cum eis pugna, & ab earum impugnationibus, ſe ſuaque tuendi, & viciſſim impugnandi, natiua inclinatio, ſed cunctis influxu, & aſpectu beneficio fouendi, per circularem motum, quo cuncta perluſtret, & vniuerſis proſpiciat, in quod plane creatum cœlum, & conſtitutum à Deo fuiſſe ratione naturali, & experimentis quotidianis monſtratur, quocirca ex inclinatione natiua per ſe & primario reliquarum partium orbis ad particulare cuiuſque bonum principium, nec niſi ſecundariò, & indirecte, ad bonum commune vniuerſi, ac proinde ad mouendum ſe, vt illud adquirant, cum non habent, & quieſcendum, cum habent, perperam nedum euidenter, ad ſimilem natiuam cœli inclinationem ad motum vt priuatum bonum adquirat, & in habito quieſcat. Argumentum deducetur. Arguitur enim ab eo, quod ſibi natum eſt, ad id, quod natura ſua aliis atque aliorum bono eſt conſtitutum, alicubi, ſicuti & illa, quieſcere debere; cum potius inferatur quieſcere de ſe, & natiua primaria inclinatione minime poſſe, quia continuo circulari motu, id, in quod natum eſt, conſequi ſolummodo poteſt: ſcilicet commodum reliquarum partium vniuerſi ſublunarium, ac ſubinde bonum vniuerſi totius, ſicuti ſublunares, eius partes ad determinatum ſolum locum ſibi commodum moueri à ſe primario poſſunt, ibique quieſcere, quia ad illum obtinendum natæ conſtitutæque ſunt; ac proinde in illum determinate natura ſua propendent, & inclinant, ex eodem principio, quo præfatis rationibus, non ſolum euidentia obſcuratur, ſed apertius, quam ipſæ probent, occurritur, natiuus cœlo, ac nuſquam ab extrinſeco motore motus circularis oſtenditur, etenim creata cuncta naturalia, cum facultatibus, & potentiis ad id agendum ad quod præcipue, & vt media à Deo creata, conſtitutaque ſunt natiuis, & intrinſecis ſunt à Deo producta, vt in reliquis omnibus patet: atqui cœlum conſtitutum natura ſua eſt, vt cunctis ſublunaribus influxu, & aſpectu ſuo ac ſingulis circulari motu, & omnibus ſucceſſiue ſe applicando proſpiciat: ergo cum ea natiua inclinatione, & intrinſeca facultate naturali, ſe circulariter mouendi eſt à Deo productum; ac proinde non, vt ab extrinſeco motore circumagatur, & rotetur: & ſane minus connaturalis prouidentiæ eſſet, id duplicis agentis ſuppoſito diuerſi alterius influxiue, alterius motiui, & applicatiui, interuentu ad continuum, & perpetuum influxum diſponere, & peragere, quod vno, eodemque Deus poſſet. Huc recidit veterum pro connaturalitate motus circularis cœlo argumentum ex vulgari illo apud Philoſophos, & Theologos principio, eſſe rei, eſt propter operari, ſiue propter ſuam operationem, vt ait S. Thom. 1. 2. q. 3. art. 2. & 1. p. quæſt. 65. art. 2. & quæſt. 105. art. 5. & prius dixerat Ariſt. 2. text. 17. *vnumquodque eorum, quorum eſt opus, eſt gratia operis*: quare non poteſt non natura ſua eſſe actiue ad ſuum opus expeditum; alioqui, ſi expeditum de ſe, & natura ſua non eſſet, actiuum natura ſua non foret: non eſſet autem actiue expeditum natura ſua, ſi alterius liberi creati agentis continuo repetito impulſu actiuo egeret vt abſolute, & proxime, poſſet operari.

8 Quod Bubalus ait: ſuam propriam operationem expeditam in ſe habere: ſi alia ſit, quam illuminatio, & influxus in totum ſublunarem orbem, parteſque, ipſius ſingulas, & omnes, iam primario intenta naturæ cœli operatio determinata deſignabitur; & motus ille localis in orbis ſublunaris commodum primario intenta naturæ cœli operatio non erit, & quam naturalium reliquorum corporum, cœlo naturalem actiue eſſe non poſſe contenditur; ſed ſolum intenta ſecundario, quæ nullo exemplo cœli natiuæ virtuti oſtenditur repugnans: ſin verò alia ab influxu, & illuminatione in ſublunarem totum orbem non ſit, ad hanc operationem actiue expeditum abſolute, & proxime cœlum natura ſua eſſe oportere, argumento proximo conficitur: quod de primario intenta à natura cuiuſuis principij actiui operatione cæterorum exemplum conuincit: vt omnia perceuſenti patebit. Denique argumentum quo pro cœlis quæ de facto ſunt, ex eorum poſt diem iudicij vniuerſalis æternam quietem, vtique violentam, abſurdiſſime admittendam, ſi contra actiuam, eorum, natiuam inclinationem ad motum foret, parum vrget, eſto enim ſit æterna ea quies cœlorum futura, id ſane ex naturalibus principiis deduci euidenter non poteſt, ſed ſcriptura, & Patribus, vt ſummem. Nec minus Philoſophi cum erit actiuam hanc ad motum circularem, virtutem qualitate ſuperaddita à Deo inſitam eſſe, quæ eorum innouatione poſt iudicij diem oppoſita indita (ſicut & aliæ ſupernaturales claritatis, perfectioris à Deo ipſis inducentur) ad ſtatum illum vniuerſi poſtremum, & perpetuum accommode perpetuam ipſis quietem inducat, cum vniuerſi eiuſque ſtatuum commodo, & perfectioni creaturæ, eo cœli ſint, ac proinde nec motus, qui nunc, nec quies ipſorum futura, violenta ipſis erit, ſed eorum naturæ, & fini conformis. Ac demum, qua, adhuc ſcripturæ, & Patrum authoritate, quaque firmitate cœlorum Empyreo inferiorum, quæ ſoli mouentur, quies æterna poſt judicij diem futura nitatur alterius loci examen eſt, atque à quæſtionum aliarum deciſione pendens: an ſcilicet terra virens tota, ac florida arboribus, fructibuſque ornata iucunde puerorum limbi, & perpetuæ habitationi ſe oblectamento naturali, ſit permanſura? vt Rea noſter ſubtiliter de eo ex inſtituto diſputans hiſpano idiomate tandem definiuit, & aliqui cenſent. An rurſus ea mixtorum corporum terræ ornamenta corruptibilia ſint futura, an incorruptibilitate ſuper naturam ipſorum à Deo donanda, vt ſucceſſiuo motu, & influxu cœlorum terra ad ſucceſſiuam, etiam eorum procreationem, & propagationem non egeat? quæ omnia importune hic diſputarentur.

9 Sed vt præfata eius creationis ab euidentia naturali, & demonſtratione defectum non oſtenderent, ſed extrinſeca cauſa libera, & intellectuali cœlorum in orbem motus egeret, eam intellectiuam ſubſtantiam liberam creatam eſſe debere, ac non potius Deum ipſum ratio naturalis clare, & euidenter, non euinceret. Recurſus enim ad Deum, pro effectis naturalibus edendis, cauſis ſecundis prætermiſſis, tunc ſolum ridiculus Philoſopho indignus, à naturali ratione aduerſus eſt, cum cauſæ, & ad eſſe, & cum effectu proportionate eſſe, vel ex eorum naturis, vel ſimilibus effectibus ad earum præſentiam ſemper ſubortis, deprehenduntur: atque hæc quæſtio de Angelorum exiſtentia eſſe illos non ſupponit, ſed quærit neque eſſe aliunde ratione, euidenti aliqua naturali deprehenditur: ergo vel inde ſolum exiſtentiam Angelorum negantes ex motu cœlorum euidenter conuinci, non poſſent. Secundo, vt ad Angelos, vel particulares cauſas potius, quam Deum pro cœlorum motu recurratur ſpecialis aliqua proportio maior in eis, quam in Deo cum cœlorum motu ratione alicuius prædicati, in eo motu deprehenſi deberet reperiri: neque enim ſola coëxiſtentia creati vnius ad aliud effectum ipſi cœxiſtens ſatis eſt, vt ad ipſum, vt cauſam effectus illius recurratur; ſed oportet, vt præter eius effectionem frequenter, ac ſemper deprehenſam ad præſentiam alterius creati ratio aliqua, in effectu ſpecialis, & proportionata ſpecialiter ſit creato alteri, in cuius præſentia efficitur, vt ipſi effectus cauſalitas tribuatur; alioqui dicito ſpecierum viſualium obiecti cuiuſuis corporei productionem, ſoli, Luci per aërem diffuſæ eiique

ipſi,

ipſi, vt particulari cauſæ tribi. Nuſquam enim niſi eis omnibus adſtantibus ſpecies viſuales diffundi comperiuntur: atqui nulla eſt ſpecialis ratio in motu cœli, etiam ab extrinſeca intellectuali, & libera cauſa admiſſi futuri) adſtante etiam, & admiſſa aliunde exiſtentia Angeli; ſpecialiter huic proportionata præ Deo: vtrique enim adſunt, & vires, ita cœlum voluendi pro libito poteſtas & libertas: neque aliquid apparet, in eo motu, quod Angeli potius quam Dei poteſtatem & voluntatem determinate requirat: ergo non eſt cur exiſtenti, etiam, & adſtanti Angelo is motus cœlorum potius, quam Deo, tribuatur; nedum vt exiſtentia, & aſſiſtentia Angeli, nuſquam aliunde ſuppoſita, ex eo motu demonſtretur multaue efficacia ſuadeatur.

10 Huc vſque fere Arriaga noſter t. 2. in 1. p. d. 1. ſect. 1. num. 2. circa recurſum ad Deum: quibus, dum ea omittit Quiros t. etiam 2. tract. 8. d. 50. ſect. 1. num. 4. tacitus diſſenſit, & principio non recurrendi ad cauſam primam pro effectibus particularibus producendis (quod vult abſolute firmum num. 8.) admiſſo argumento ex energumenis, & magicis effectibus (quod efficaciſſimum ad præſens reputat) firmitatem imponit. Sed tamen primam huius argumenti partem non euacuat de noo ſuppoſita exiſtentia, & aſſiſtentia Angeli ad cœlorum rotationem, ſed potius contra eam negantes demonſtranda à ratione: cum enim, & Deum eſſe, certum ſit, & proportionatum huic cœlorum motui efficiendo, æque atque Angelum quemvis, qui eſſe admittatur dummodo aliunde Angelum exiſtere, & aſſiſtere nobis conſtet, ad Angelum, qui eſſe non conſtat, pro eo efficiendo recurſus ineptior eſt, quam ad Deum, qui & exiſtens, & proportionatus & aſſiſtens illi motui nobis innoteſcit: imo ad ipſum vbi cauſæ creatæ effectuum aliquorum non apparent, recurrendum neceſſario eſt, vt in prima rerum productione, & creatione clareſcit, ſed tamen ex iis, quæ Quiros idem contra euidentiam rationis huius ex motu cœlorum petitæ adducit num. 4. ſecunda hæc probationis pars, ſeu probatio valide fulcitur ſtando quippe rationi, & naturalibus principiis de Angelorum natura rationis ſolius lumine aſſequibilibus, Angelus in puris naturalibus, minus aptus, & proportionatus eſt, cui orbicularis cœlorum motus conſtans, & pro ſtatu ſublunaris orbis corruptibilis, perpetuus à Deo committatur, pro libito exequendus: cum natura ſua peccabilis abſolute ſit, poſſitque Deo id committenti, non obedire: tum, quia ille Deus non eſt, cuius propria eſt impeccabilitas: tum, quia de facto Dei præcepto alteri non paruit. ſed auerſatus fuit, ac deliquit: quare in mouendo cœlo, ex ſuis naturalibus poſſet abſolute non parere, ſed motum libere omittere, ſic omiſſione ſua vniuerſi corruptibilis ordinem inuertere, & ſi poſitiue (ad quod maior creata poteſtate, ac forte infinita virtus requiratur) inuertere non poſſet. Beatitudinis verò Angelorum ſtatus (ex quo ipſis impeccabilitas accedit) ſcientia, quæ media de futura ſub gratiæ auxiliis hiſce congruis in cœlorum motione obedientia eorum, cum ſupernaturalia ſint, rationi naturali demonſtrari nequeunt: cum autem Deus, & vniuerſi author ſit, eiuſque optimæ gubernationi iure diſtinatus & quod naturalium cauſarum (cuiuſmodi cœlum eſt) effectus influxus, & operationes efficaciter omnes & ſingulas decernens, conſtanti, ac perpetuo cœlorum motui ſe ipſo inſiſtere, aptior, accommodatiorque ratione naturali ſola attenta videtur ſuaderi.

CERTAMEN III.

Quid ex variis energumenorum effectis miris de Angelorum exiſtentia, & qua id efficacia ratio naturalis oſtendat.

1 EFfectis hiſce ratione naturali ſola demonſtrari, vel ſaltem maxima efficacia Angelorum exiſtentiam ſuadere putarunt Philoſophi, & Theologi citati cert. 2. num. 3. init, & Bubalus ibi citatus diſ. 1. art. §. 2. fuſiſſime: de maxima verò efficacia, quæ fere demonſtrationem pertingat, Vazquez, Ioannes Præpoſitus, & Quiros eo etiam numero ſub inferius citati experimur enim, atque gentium omnium profeſſionis, religionis, & rationis cuiuſuis hiſtoriis (quibus fidem adhibendam eſſe, in dubium, atque euidens eſt) legimus, effectus hoſce ab energumenis arreptitiis, & Magis. qui non ipſorum ſolum, ſed nullius corporeæ ſubſtantiæ virtute naturali fieri poſſunt in primis tantæ virtutis motiuæ localiter ipſorum, vel corporis alterius, ſeu reſiſtiuæ focali ipſorum motui, vt plurium hominum robuſtorum, vel detentiuis, vel impulſiuis viribus repugnent, & cum victoria obſiſtant, magorum opera perexiguis, & improportionatis, rebus, ac verbis effecta; itidem idiotæ, & linguarum, ſcientiarumque prorſus ignari variis linguis expeditiſſime loquantur, atque in quauis ſcientia diſputent diſertiſſime, occulta quandoque nullique hominum alteri præterquam homini, de quo loquuntur, nota, ac loco diſtantiſſima, neque ipſis nota, quartam ſacris adiurationibus permittitur denuncient, & futura, ex ignotis nobis cauſis, certiſſimis coniecturis (quas ſæpe euentus probant) prædicant; quo etiam ſpectant frequentia Idolorum apud gentes oracula, & de futuris, nec ſemel, nec caſu vera, ſed ex occultis cauſis, apud homines obuentura, quandoque verò falſa deceptoriaque. Hæc ſiquidem omnia robuſtioribus, quam corporis energumeni, aliisve corporeæ ſubſtantiæ, viribus fieri; certum eſt. Cum alij, quantumuis in furorem, & phreneſim vehementiſſimam acti homines, non tamen energumeni, eo virium non excedant, neque ab intrinſeca, & natiua, neque ab aduentitia aliqua virtute, aut hemore corporeo ipſis obuenientium: ergo ab aliqua ſubſtantia corporeis omnibus potentiore, ac ſubinde ſpirituali, & intellectiua; ea omnia prouenire euidenter, atque, vt minimum, efficaciſſime, ac prope euidenter ratione naturali monſtratur: id, quod in locutionibus ratiociniis Diuinationibus, & oraculis ſtatuarum, ſacrificulorum, vatum gentilium, & energumenorum apertius adhuc eſt: ſubſtantiam, ſcilicet, ſcientiarum, linguarumque peritiſſimam, & quæ prædicunt futura, vel occulta Incoque energumenis ignoto intelligentem, quare & intellectiuam ſtatuis, vatibus, & energumenis, vt inſtrumentis vtendo ea omnia peragere: hæc autem ſolum Angelus eſſe poteſt: ergo ex his effectis euidenter, vel prope, Angelus eſſe, ſiue Angeli exiſtentia conuincitur.

2 Minorem (quæ ſola euidentiam, ſiue efficacitatem prope euidentiam, deſiderare videtur) probare efficaciter contendunt Vazquez, & Quiros, quia ea ſubſtantia intellectualis in eis deliteſcens, & miros, illos effectus, cum per energumenos, & ſtatuas, vates, magos, & res magicas, operans Deus eſſe non poteſt nec anima ſeparata ſpiritualis, & intellectiua alterius de anima enim energumeni cauſam eſſe non poſſe, & per ſe patet, & euidentiſſima, experientia: quia, cum dependentia à corpore, & limitatione facultatum, & organorum eius operatur, vt patet contra Plutarchum recitatum cert. 1. num. 5. verſus finem; ſicuti, & de anima vatum ſacrificulorum Magorum, & incantantium ipſorum: quia, & alios ſuis incantationibus, orationibus, & ſacrificiis inuocant: vltra hæc verò nil, præter ſubſtantiam, intellectiuam, ſpiritualem completam de ſe eſſe, intelligiue poteſt, quæ Angelus eſt, de cuius exiſtentia diſputatur: ergo ex eis effectibus Angeli exiſtentia euidenter, vel ſaltem efficaciſſime ratione naturali conuincitur. Dei ſpecialem, atque, vt particularis cauſæ in hos effectus influxum reiici euidenter putant Vazquez, & Quiros generali illo principio, quod ridiculus, & irrationalis ſit in naturalium effectuum cauſis deſignandis recurſus ad Deum; quod tamen principium, quantum ab euidentia naturali diſtet, vbi aliunde adeſſe particulares cauſas, eiſque proportionatas, & aptas magis ad eos effectus quam Deum non conſtat, patet ex dictis cert. 2. num. 9. Noſter Vazquez in arreptitijs furentibus probat: quia videmus eos interdum ad tempus aliquod muſica (vt Sauli contingebat) ac medicamentis aliis ſanari: quia mirum, Dæmones eos torquere, effectuſque illos in eis efficere nequeunt,

Digitized by Google

nequeunt, niſi prauos humores (puta melancholiam, bilem &c.) in ipſis concitando, qui muſica, medicamentiſque, vel corriguntur, vel ab efficaci actiuitate temperant, atque ab operatione, & effectibus ſuis impediuntur: quod ſi Deus ſe ipſo effectus illos in arreptitiis, vt particularis cauſa operaretur, ab eorum operatione abſiſtens nullis medicamentis adhibitis effectus illi ceſſarent? verum, ſi Deus non, niſi interuentu, & concitatione humorum ea fieri vellet vt poteſt, atque à Dæmonibus fieri ſolum modo poſſe Vazquez ait, connaturaliori prouidentia, non, niſi medicamentis adhibitis, eos effectus vellet Deus impediri. Efficacius, atque abſolute euidenter, Deum ab ſpeciali, in effectus hoſce influxu, & cauſalitate excludit noſter Ioannes Præpoſitus: tum quia eos in energumenis operantes ceſſare adiurationibus imperantur, atque obediunt, & ceſſant: tum quia plerique eorum effectuum, & actionum ad malum, & culpam prouocatiui ſunt: tum quia pleraque ab energumenis: ſtatuarum ſacrificulorum, vatumque gentilium oraculis effuſa, ac denunciata falſa ſunt; ac proinde, & qui ea in illis operatur poteſtati, & imperio alicuius ſubditus euidenter conuincitur, ac ſubinde, non eſſe Deus: mendax item, qui eis inſtrumentis falſa loquitur: nequam inſuper, & iniquus, qui prouocet ad malum; quæ omnia Deo repugnant.

3 Animarum verò ſeparatarum ab operibus energumenorum, & præfatorum reliquorum excluſio ſuppoſita ab antiquioribus potius fuit, quam euidenti aliqua ratione probata, vel potius, per inaduertentiam omiſſa: quia nec ad eam recurſus aduerſariorum obuius hactenus fuerat, & communis; qui tamen Recentioribus noſtris communis iam, & obuius merito eſt, ad pure naturalis ex eis effectibus demonſtrationis euidentiam reiiciendam, verum Quiros citat. ſect. 1. num. 10. qui eum recurſum ad animas ſeparatas ſatis probabiliter (rationi naturali ſtando) fundatum à noſtro Arriaga citat. d. ſect. 1. num. 3. à verſu *dixi eſſe efficaciorem*, efficaciter ratione naturali præcludere contendit. Non autem, quia informantes, & coniunctæ corpori eos effectus efficere, nec in hominibus, quos componunt, & conſtituunt, nec in aliis poſſunt, ac ſubinde, nec ſeparatæ à ſuis corporibus, eos præſtare poſſe videntur. Id enim debile argumenti genus eſſe recognouit ob dependentiam, quam diximus num. 2. animæ informantis ad ſuas operationes à corpore, eiuſque organis, inſtrumentis, atque diſpoſitione, quibus virtutis animæ operationes ſeſe accommodant, ac temperantur, ſicut intellectus, facultas ne informans anima, ita expedite, clareque intelligat, ac ſeparata, corporeque ſoluta, quia in coniunctionis, atque informationis ſtatu dependenter ab organis corporeis intelligit: vnde nec apoplecticum brachium, membrumue aliud, quod informat, mouet, nec poteſt abſolute mouere: quia eius organa, dependenter à quibus operatura eius motum anima erat indiſpoſita, ſunt & impedita; cum tamen ſani corporis membra omnia non ſolum poſſit abſolute mouere, ſed de facto moueat, ac faciliſme: ergo primo Quiros probat ex Iuſtino Martire Apologio pro Chriſtianis ad Anton imperator, & Aug. 9. de ciuit. cap. 11. in Plotino eandem de animabus ſeparatis euaſionem confutantibus, ſecundò: quia, cum plures adeo ſeparatæ animæ ſint, ſi is cum hominibus, & rebus corporeis conuictus, & commercium admittatur multo plures energumeni, & Idola, & Magorum opera forent, quam ſint, & hactenus fuerint. Nec refert (inquit) plures longe Angelos animabus ſeparatis eſſe; id enim naturali ratione non oſtenditur efficaciter ſed certe, vt præfata ratio, ex multitudine animarum ſeparatarum præſtaret, oporteret plures animas ſeparatus Angelis eſſe ratione aliqua naturali efficaciter oſtendi, quod inefficacius naturali diſcurſu, quam oppoſitum, oſtendetur. Secundo probat, quia cum anima ſeparata, pars, & forma corporis, & hominis conſtitutiua natura ſua ſit, ſi eius cum corporibus conuictus, & commercij daretur poteſtas animabus ſeparatis, daretur etiam viuificandi corpora poteſtas, ſi bene diſpoſito (embrioni præſertim) accederet. Nec valet (inquit) ſi dicas, animum corpori energumeni non vniri, ſed ſolum aſſiſtere intime, ac ſubinde, nec ipſum, quouis modo diſpoſitum viuificare, quod fieri abſque vnione ad corpus nequit. Primo: quia anima ad viuificandum corpus, atque hominem conſtituendum vnione iuxta Philoſophos plures non eget, ſed ſe ipſa ſuppoſitis diſpoſitionibus conſtituit, ac viuificat. Secundo: quia, cum embrioni diſpoſito animam infundere, & vnire teneatur Deus iure naturæ, non eſt cur ad animæ ſeparatæ, cui intimum cum illo commercium facit vnionem ad ipſum deneget.

4 Poſtrema hæc vrgentiſſima putat Quiros; ipſius verò pace videntur debiliora: illud quippe de viuificatione diſpoſiti corporis ab anima ſola abſque vnione vlla ſuperaddita vt probabilius oppoſito eſſet, certe euidenter negantes aduerſarios, nec maxima efficacia à ratione (vt Quiros promiſit) impugnaret. Secundo ea Philoſophia de corporis diſpoſiti viuificatione, per animam abſque vnionis interuentu paucorum philoſophorum eſt, nec, niſi ægre propugnatur ab impugnationibus aliis efficaciſſimis; ſecundum de embrione diſpoſito informando ab anima ſeparata cui iure naturæ in ipſum infuſio, & viuificatio, ſiue vnio ad hæc neceſſaria tribuenda leuiſſimum eſt. Anima enim ſeparata alterius corporis, & hominis prius per illam viuificati, & conſtituti eſt, cum eoque, prout in corpore, & in homine illo ſe geſſit, pœnas poſt reſurrectionem datura, vel præmium receptura: ad cuius poſtremum iudicium ſeparatam ſeruari ratione naturali, eius immortalitatem demonſtrante, euidenter conuincitur: vnde, & embrioni alteri quantum velis diſpoſito, infundi iterum & vniri vt formam non poſſe euidens: eſt vnius enim hominis ſolum anima quæuis vna eſſe debet, ne in altero ſupplicia ſubeat, in altero vero gloria fruatur, & ob alia plura quæ ſunt loci alterius: vt autem fundamenta huius Recentioris cuncta conuellam, aduerto. Angelorum æque atque ſeparatarum animarum nobis cum conuictum, & cum ſublunaribus commercium ex mero Dei libito, atque arbitraria voluntate, nullo autem iure naturæ, precario adhuc, nedum ex actiuo, & contra Deum quæſito, ſiue Angelis, aut animabus ſeparatis, ſiue corporeis rebus, pendere: vnde, ſiue Angeli, ſiue animæ ſeparatæ plures ſint, ſiue pauciores, nihil pro maiori energumenorum, aut poſſeſſorum ab eis numero, vt ipſis, tanquam inſtrumentis, operentur, ratione naturali euinci, adhuc probabiliter, poteſt: vt euinceretur, ſi naturali aliquo iure, & exigentiæ, adhuc precariæ, ea poſſidendi, ipſiſue vtendi, inniteretur, quæ enim iure eo naturæ proueniunt, non ita raro, ſed frequenter eueniunt. Secundò quia nec ius illud ex parte poſſeſſorum corporum, quibus nociua illa ab ſpiritibus poſſeſſio eſt, poteſt eſſe: neque ex parte prauorum ſpirituum, ſiue Dæmones illi, ſiue damnatæ animæ eſſe dicantur: quandoquidem ſi eorum voluntati, in hominum perniciem corporum poſſeſſio, & abvſus permiſſus naturali iure aliquo eſſet, non niſi raro à Deo contra eorum voluntatem impediretur; cum tamen illa torquendi, perdendique homines, ac eorum corpora ſublunarium abvſu, voluntas prauis illis ſpiritibus continuo adeſſet. Rurſus quia, cum corporea à pure ſpirituali diuerſa reſpublica natura ſua eſſe videatur, non eſt vnde alterutri cum alia competat naturalis, ac naturæ iure debitus conuictus, & commercium: quare id ſolum, quod à Deo ipſis arbitrario pure, permittatur, & ſecundum modum, quo à Deo permittatur. Atque hinc omnia, & ſingula quæ Quiros mouet ſubſidunt, & quieſcunt.

5 Iam vero, quæ ex Athenagora, & Auguſtino contra poſſeſſionem corporum in energumenis, & aliorum, quibus mira, quædam per magiam fiant, ab animabus damnatorum ſeparatis (vt Plotinus Philoſophus volebat) afferuntur, parum ad præſentem quæſtionem de euidente, aut efficaciſſima, à ratione pure naturali, eius ſententiæ confutatione faciunt, vterque enim Pater ex ſuppoſitione exiſtentiæ Angelorum ipſis ex fide certo notæ, non autem ex euidente, vel efficaciſſima, & fere euidente, ratione pure naturali diſcurrebat. Nec præſtat illos contra pure Philoſophum egiſſe, qui, niſi ex admiſſis Angelis ratione pure naturali, confutari non poſſet, nec ad illos, ex eis effectibus, nec animas ſeparatas admittendas ex fide, ſed ſola ratione naturali conuinci. Primo enim, Patres non cum ipſo Plo-

tino

Digitized by Google

tino diſputabant, vt eum ratione naturali, vel ex admiſſis conuincerent, atque inconſequentiæ tenerent; ſed vt falſitatis eius ſententiam apud fideles, quos inſtruebant, arguerent: apud quos fidei notitiis vti ad eam oſtendendam optime poſſent: imo eis ſuppoſitis melius congruentiuſque rationi de poſſeſſione corporum ab Angelis, quam ab animabus ſeparatis Chriſtianos philoſophari, potuerunt etiam gentilibus oſtendere. Ac demum; cum Plotinum, tum Platonem, & Ariſtotelem, atque antiquiores reliquos Philoſophos; non hanc ſolus de exiſtentia Angelorum veritatem, ſed & abſtruſiores alias ex libris Moyſis, & aliis oraculis vatum & ſybillarum à Deo diſpoſitis, vt fidei noſtræ viam ſterneret, atque tandem emiſſis potius, quam naturali ratione ſubodoratas ſcripſiſſe oſtendimus obſeruatione non incurioſa. Timo controuerſiarum de Trinit. de incarnat. controuerſijs, & diſputationibus de vtroque Myſterio primis. Inde diluitur commune, & antiquum argumentum aliud pro euidentia naturalis & demonſtrationibus præfatis exiſtentiæ Angelorum, quam ex eis diſcurſibus ſuaſam peritiores Philoſophi (qui ex ſolis naturalibus veritates indagarunt, & philoſophabantur) conſone, & conſtanter habuerunt. Id enim ex Dei reuelatione, & diſpoſitione præfatis ſubodorati ſunt, & apte quidem, ex ea ſuppoſita notitia diſcurrerunt ad idipſum, & conternentes alias veritates ſuadendas opponit ſibi tandem Arriaga, n. 5. Euam ſaltem, ante quam nullus homo præceſſerat, qui obiiſſet, damnatuſque eſſet, vt eius praua anima per ſerpentem ipſam alloquens ad peccatum induceret, naturaliter agnouiſſe Angelum ipſi per ſerpentem loqui, ac nuſquam animam ſeparatam. Reſpondet tamẽ & bene Euæ nulla ratione naturali conſtare potuiſſe, nullum extra vel intra paradiſum hominem, ſibi, & marito Adamo præuixiſſe, obiiſſéque, vt eius ſeparatã animã ab allocutione per ſerpentem illum euidẽter excluderet, ſed ſolum ex ſibi, vel marito Adamo, à Deo reuelatis.

6 Si ergo præfata omnia æqua lance librentur, liquido apparebit, quanto iure idem Arriaga n. eodem 5. *dicendum ergo eſt* concludat exiſtentiam Angelorum argumentis hiſce minime demonſtrari, ſed & Quiros ipſe ab oſtendendæ efficaciæ rationum harum naturalium maxime intentione deficit: tandem, ſect. 11. dum probabiliora argumenta eiuſmodi pro Angelorum exiſtentia, quam quæ pro ea eneruandis afferuntur, ſolummodo concludit, quia (inquit) nil vniuerſo incompletum experimur, ac proinde completas ſolum ſubſtantias eſſe, quæ in eo nobiſcum commorantur, quam ſeparatas animas incompletas, naturali rationi ſtando debet cenſeri; & hæc quidem ratio, alia ex naturalibus, & poſtrema pro Angelorum exiſtentia, ex Magorum, & energumenorum effectibus petita eſt; ſed majus aliquid probabilitatis pure naturalibus principiis minime inducit: etenim, & ſi nihil incompletum in vniuerſo experiamur, naturali tamen ratione, qua animæ immortalitas demonſtratur, eam defuncti cuiuſvis corpore, tametſi partialis, & incompleta ſubſtantia ſit, alicubi rerum, & vniuerſi perſiſtere naturali diſcurſu paulisper duducto, atque protracto demonſtratur. Vnde ergo majori probabilitate ratione naturali oſtendit, non illam, ſed ſubſtantiam aliam completam, miros illos Magorum, & energumenorum effectus per ipſorum corpora efficere, imo nec poſſe operari? inde tamen majori probabilitatis ſpecie ſic oſtendo. Exiſtentia quippe animæ alicubi ex eius immortalitate euidenter deducta, imo, & eius immortalitas inde ſolum euidenter oſtenditur, quod eorum, qui in corpore bene egit, aut male, debitam mercedem, cum ſocio actionum corpore recipiat: quod fieri non poſſet, ſi corpore abſcedens periret: nec iterum illud ſubinde eſſet viuificatura, vti pereuntibus brutorum animis vſu venit. Hinc autem fit, vt eius ſolum corporis, cuius pars, ſeu compars fuit, cuiuſque viuificationi deſtinata creatur, eiuſdem conſortio, & conuerſationi inclinata, cum ſeparata eſt, perſeueret, eiuſque ad conuictum, & commercium viuificationis vlterioris ex primæ viuificationis poſſeſſione, quæ ſitum: quocirca ſeparatæ animæ ad corpus, aliud etiam non informatiua euocatio (quæ fors Samuelis animæ è Dei contigit voluntate) non ſolum præter, ſed contra eius naturam, ac vniuerſi ordinem, & exigentiam erit, rariuſque longe, quam energumenorum, & Magorum effectus miros, quos experimur: quare ad ſeparatas animas pro eis efficiendis recurſus, vt contra euidentem rationem non ſit; minus tamen rationi naturali congruus erit; eo vero præcluſo totales ſubſtantias inuiſibiles eſſe rationales, & liberas, à quibus eiuſmodi effectus proueniant, quam magna probabilitate, citra euidentiam ratio naturalis oſtendit, cum pleroſque eorum effectuum Deo, vt authori tribui ratio etiam naturalis prohibeat, vt vidimus, numer. 2. ſiue.

QVÆSTIO II.

Quando creati Angeli fuerint, & vbi.

DVo hæc quæſtionis titulo propoſita longioris examinis non ſunt; quippe quæ à ratione ſolide ſtatui nequeant: cum enim & locus, & duratio creationi Angelorum è mero Dei arbitrio, omni naturalis, adhuc reliquarum rerum, precariæ exigentiæ lege ſoluto contigerit; nil à ratione naturali firmum pro duratione, & loco determinatis, quibus Angeli creati ſunt, produci poteſt. Ergo ab authoritate ſola definiendum vtrumque erit.

CERTAMEN I.

De duratione in qua Angeli creati ſunt & primo extitere, ſtatuitur.

1 DIcendum primo eſt: Angelos ab æterno creatos non eſſe, neque ex æternitate extitiſſe. Eſt de fide concluſio. Et ſi enim creaturam, quamvis natura permanentem (quidquid de eſſentialiter ſucceſſiua) ac ſubinde Angelos, qui ex ita permanentibus ſunt, creare ab æterno Deus pro ſuo libito poſſit; at non illos ab æterno creare voluiſſe, nec de facto creaſſe definitum eſt in Concilio Lateranenſi relato ad verbum cap. *firmiter* de ſumma Trinitate, & de Catholica his verbis: *vnum eſt vniuerſorum principium creator omnium, inuiſibilium, viſibilium ſpiritualium, & corporalium, qui ſua omnipotente virtute ſimul ab initio temporis vtramque de nihilo condidit creaturam ſpiritualem, & corpoream, Angelicam videlicet, & mundanam, deinde humanam.* Pende illud ad præſens *ab initio temporis*: quo Angelorum ab æternitate creatio, atque, ex æternitate exiſtentia, ita excluditur, vt de eius definitione in eo textu nuſquam dubitandi locus appareat: quare neque vllus ibi definitum hactenus dubitauit; tametſi de omnimoda ſubſtantiæ, & natura eorum ſpiritualitate, ibi etiam definita, male Doctores aliquot dubitauerint, vt d. 2. q. 1. videbimus; fateor tamen difficilem eſſe Baſilij, huic Catholicæ veritati aduerſam locutionem apud Vaſq. inf. citandum ex n. 4. quæ ſic habet *erat quidẽ vetuſtior quidam mundi generatione ſtatus ſupermundanis potentijs conueniens, ſupertemporalis, æternus, ſempiternus*, & verbis reliquis ſatisfacit Vaſq. explicatio de interuallo, quodam imaginario, & fluxo, quod cœli motum tẽpus noſtrum conſtituentẽ iuxta Patres à ſe explicatos, d. 31. c. 6. anteceſſerit, vel iuxta Aug. c. 3. lib. imperfecti ſuper Gen. qui præter tempus noſtrum aliud anterius ex ſucceſſiuis Angel. operationibus, ſi ante noſtrum crearentur fore admittit; neutra vero explicatio verbis illis æternus, ſempiternus ſatisfacit: quare niſi de ſtatu Ang. æterno in Dei cognitione, cum Angelis in ſpiritualitate conueniente (quod mundana creata non habent, etſi à Deo ab æterno cognita) benigne intelligi nequit.

2 Solum poteſt ſerio à Catholicis diſputari quo tempore fuerint creati Angeli, ac eſſe abſolute cœperint an ante reliqui vniuerſi creationem? an poſtea? an ſimul cum primo productis creaturis, cœlo nimirum, & terra die creationis, primo? an alio ex ſequentibus die? vel alio creationis rerum poſteriore? qua in quæſtione Græcorum Patrum concors fere ſententia fuit

anteriori tempore ad primum creationis cœli, & terræ diem Angelos fuiſſe à Deo creatos, ita Baſilius, Orig. Anaſtaſ. Sina ita. Naz. Nicetas Moyſes Epiſcopus, quibus ex latinis acceſſere Clemens Pap. Hieronym. Ambroſ. & Caſſian. referente Soario 1. de Angel. c. 3. Franc. Amico de Angel. d. 2. n. 272. & ante ipſos Vazquez t. 2. in 1. p. d. 224. c. 1. vbi n. 3. refert etiam Bedam & Damaſcenum, & Iſidorum. Molina vero q. 61. art. 3. addit S. Maxim. in centurijs Theologicis. Ioannem Oypariſſiot. decad. 8. dec. Theol. c. 3. & 4. quorum communia fundamenta inferius reijciemus: ex græcis vnus Theodoretus apud Soarium ibidem, & Arriag. d. 1. ſect. 3. Angelos non niſi poſt mundum materialem creatos, cenſet, imo neque à Deo creari potuiſſe: quia in loco aliquo creari neceſſario debebant, qui tamen, niſi mundi materialis creatione ſuppoſita nullatenus poterat eſſe; cæterum ea ſententia, & ratio Theodoreti non fuit, ſed quam fidelior, ac rigidior longe alienarum mentium examinator Vazquez retulit, c. 3. verſu, *vt concilium definiret* n. 13. nempe cum corporea creatura ſimul tempore Angelos fuiſſe creatos, nec ratio digna Theodoreto eſt. Tum, quia in mundi corporei creatione, quæ nullum locum realem duratione anteriorem ſupponit; ſed ſua attulit productione, frigeſcit. Tum quia in loco reali corporeo, eoque ſenſu alicubi creata produci à Deo debere falſum omnino eſt: cum ſpirituales ſolas ſcripturas creare Deus potuerit, tametſi alicubi id eſt cum propria præſentia alicui ſpatio imaginario reſpondente creari ſingula, & omnia debeant. Tum denique, quia ſimul tempore cum mundo corporeo creatis Angelis (quod ſolum Theodoretus voluit) alicubi localiter etiam proprie, non autem nullibi crearentur. Non igitur prius tempore. Angelis creatum mundum materialem Theodoretus aſſeruit, ſed tempore ſimul; idque vtili adeo ratione non probauit, ſed alia, & ſi non admodum efficaci veriſimiliori ex t. ad Hæbræ. *Omnes ſunt adminiſtratorij ſpiritus in miniſterium miſſi*: quaſi eorum creatio miſſio abſoluta in mundi materialis adminiſtrationem eis verbis aſſeratur, ac proinde mundum ipſum adminiſtrandum natura prius, vel ſaltem ſimul non poſterius tempore abſolute eſſe ſupponat: cum abſoluta adminiſtratio, nondum abſolute exiſtentium eſſe non poſſit. Hæc ſane Theodoreti eo loco ſententia, & ratio fuit, quamvis non ſatis firma: quia cum miſſio in miniſterium (quod Angeli nomen ſignificat non autem Angeli naturam, vt diximus) naturæ Angelicæ creatio non ſit falſo nititur fundamento.

3 Dicendum nobis eſt: Angelos non anterius, ſed, ſimul duratione cum corporeo mundo fuiſſe à Deo creatos. Ita ex Patribus Græcis Epiphanius hæreſi 6. ante med. Theqdoretus vbi proxime ex Latinis Auguſtinus 11. de ciuit. c. 6. & 22. & contra Fauſt c. 1. & 10. & de Geneſi ad litt. c. 7. & 8 & ſi citato c. 3. libri imperfecti, & de incarnàt. verbi (ſic eius author eſt) c. 6. in certum, & in ſecreto humana ratione impenetrabili creationis Angelorum tempus renſeat. Eſt item concluſio Bedæ t. 4 lib. in exhameron ſub init. Hugonis de S Vict. 1. de Sacram. p. 5. c. 3. & 4. Ruperti 1. in Geneſ. 10. & 11. Gregor. Magni 32. moral c 9. alias 10. vbi cœli nomine in mundi creatione Angelos, ſeu ſpirituales ſubſtantias intelligit. Certe Iſidorus pro oppoſita ſententia citatus ex 1. de ſum. bono c. 12. ſentent. 4. ſicuti, & Beda t. 8. lib. quæſt. ſeparatas. q. 9. vbi Iſidori non ſenſa ſolum, ſed, propemodum verba ſectatur pro noſtra concluſione eis ipſis locis ſteterer: etenim ſententia 3. Iſidorus inde ante omnem creaturam Angelum creatum probat, quia de ipſis dictum eſt, *fiat lux*: ſiquidem ſcriptura ait, *Prior omnium creata eſt ſapientia lux enim dicuntur, participande luci æterna, ſapientia vero dicuntur, ingenita inhærende ſapientia*. Sententia vero 8. vbi expreſſius ait *ante omnem creaturam mundi creatos Angelos eſſe*, addit: *& ante omnem creationem Angelorum Diabolus conditus eſt, ſicut ſcriptum eſt: ipſe* (Behemoth.) *principium viarum Domini*: cum autem Diabolum ſimul tempore cum reliquis Angelis à Deo conditum videret, primatum creationis eum Dæmonis reſpectu Angelorum, um horum reſpectu cœli, & terræ dignitatis ſolum fuiſſe non temporis ſtatim his verbis explicuit *vnde ad comparationem Angelorum Archangelus appellatus eſt. Primus enim creatus extitit ordine prælationis non temporis antiquitate*, quo etiam ſenſu ſententiam ſuam de anterioritate creationis. Behemoth. ſeu diaboli cæteris creaturis, quæſtion. 32. moral. c. 18. explicuit Gregorius, *quia ipſum eminentiorem fecit Deus* Denique Iſidorus ſententia 7. ait. *Prius de cælo cecidiſſe Diabolum creditur, quam homo conderetur: nam mox, vt factus eſt in ſuperbiam erupit, & præcipitatus eſt*. Sed non potuit mox; vbi creatus eſt de cœlo cadere, & præcipitari, niſi in cœlo tunc, cum primum creatus fuit, eſſet, ac crearetur: quare eius creatio, cœli ſimul tempore, aut duratione, cum terræ conditæ creatione, nequit ex Iſidori ſententia fuiſſe veſtuſtior.

4 Sed præter Epiphanij & Theodoreti authoritatem, quam magnam concluſio noſtra ex alijs Græcis Patribus habet. Etenim Sophronius epiſtola profeſſionis fidei ſuæ apud 6. Synodum actione 11. à cunctis Synodi Patribus, vt Orthodoxa recepta ſic ait. *De principio viſibilis mundi, & conſtitutione, qua facta eſt, Confiteor: quod omnia, non tantum viſibilia, ſed inuiſibilia vnus Deus condit; & de non exiſtentibus protulit, vt exiſterent & non exiſtentia retente* (non ſucceſſione præcedentis inuiſibilium aduiſibilia) vt *vt exiſterent, & horum multorum millium differentias prudenter produxit. Omnia enim per vnigenitum filium in Spiritu S. fecit, qua & ſapienti prouidentia continet vt Deus ſuis operibus preſidens, principiumque omnibus temporale conſtituens*. Pende illud *temporale principium*, quod quidem de tempore noſtro cunctis nobis noto eiuſque principio nobis adeo cunctis reuelato intelligi neceſſario debet: non de alio ſucceſſionis Angelicarum cognitionum, in quod Auguſtini ſubtilitas incidit. Ac proinde principium creaturarum omnium, tam viſibilium, quam impoſſibilium (de quo ſuam fidem ibi Sophronius exponit) de principio durationis, ac non alio, quam viſibilis mundi, & temporis eſſe neceſſario intelligendum. Inde vero conſtat primo Caſſianum loco ſupra citato minus attente dixiſſe, neminem fidelium de oppoſita ſententiæ ſuæ veritate dubitaſſe. Cum tot Latini Patres primores, totque ex Græcis nominatiſſimi imo ſextæ Synodi Patres omnes Græci plerumque noſtræ concluſioni in profeſſione fidei Sophronij ſubſcripſerint. Conſtat inde, Secundo S. Thom. prima parte quæſtione 61. a. 3. ad primum nimis Caſſiani (vt puto) præfatæ ſententiæ fidiſſe, vt aſſereret Græcos Patres concorditer ſentire Angelorum creationem creatione mundi viſibilis, & corporei duratione fuiſſe anteriorem. Ac demum, nec bona debita, quæ fide poſt Vazquei, & Molinæ noſtri citatis locis accuratam eruditionem fere omnium Græcorum aduerſa concluſio dici poteſt noſtræue à Patrum authoritate præponderare, niſi ab his, qui vtrumque doctorem curſim, vt ſummum legerint.

Certe ab ſcholaſticorum authoritate ſummam firmitatem concluſio noſtra ſortitur. eſt ſiquidem ſcholaſticorum omnium veterum cum Magiſtro in 2. cap. 2. S. Thom. 1. p. q. 61. a. 3. vbi Caietan. Bannez Peſantius, & reliqui Thomiſtæ Dominicanæ; & Ieſuitæ ſcholæ Vazquez Molina, Valentia, & Ioann. Præpoſitus, Soar loc. cit. Franciſcus Amicus de Angel. d. 2. Arriaga d. 1. ſect. 3. Quiros d. 50. ſect. 3. Granadus, tr. 10. Æſtius in 2. d. 2. §. 3. Probatur ex ſcriptura & (me indice) firmius quam à Theologis aliquot ſatis doctis reputatur. Geneſ. 1. *in principio creauit Deus cælum & terram*, ex quo Epiphanius ſupra; *Clare indicat ſcriptura, quod neque poſt ſydera facti ſunt Angeli, neque ante cælum & terram: cum palam, & intranſmutabile ſit Dictum hoc: quod ante cælum, & terram nihil erat ex creatis. Nam in principio fecit Deus cælum & terram: vt principium ſit, & nihil ex creatis ante hoc ipſum ſit*. quam ipſam loci litteralem interpretationem tradunt, Auguſtinus 12 Confeſſion. c. 20. & 28. ac lib. 11. de Geneſi ad litteram, cap. 4. ac pluries curſim in ſuis operibus ſupponens, & reliqui Patres communiter illi etiam, qui aliam litteralem eius textus interpretationem admittunt; vt enim conſtans ſcholaſticis doctoribus

Digitized by Google

ribus ſententia jam eſt prima parte quæſtione prima articulo decimo, vno eodemque loco plures litteralis ſenſus ab ſpiritu ſancto intentos poſſe contineri, & ſi vnus litteralis ſenſus eſſe admittatur alter à genuino, etiam litteræ ſenſu eo præciſe, non excluditur, niſi ab ita vnum illum admittentibus Patribus, & interpretibus expreſſe reijciatur, & impugnetur: quocirca ſolutio ad hunc textum infirmandum ab aliquibus tentata ioanis eſt: ſcilicet illud. *In principio*, non initium, ſeu principium creatæ durationis, & temporis ibi ſignificare, ſed cauſalitas, & primi agentis, ſeu cauſæ primæ retunt: vt tantumdem valeat, atque *in filio creauit Pater cœlum, & terram*, vt exponunt Origen. hom. in Geneſ. Hieron. quæſtionib. in Geneſ. Ambroſ. 1. exhamer. cap. 4. Auguſt. 11. confeſſ. cap. 9. & lib. 12. cap. 19. 20. & 28. Iunil. Eucher. Beda iuxta illud ad epheſ. 1. *in ipſo creata ſunt omnia*: cum ijdem Patres de principio temporis; & durationis creaturarum ad litteram etiam dici doceant, ſimul: quod ſatis noſtræ probationi eſt, vt concluſionem noſtram euincat, & quidem litteralem hunc noſtrum ſenſum, aliis etiam quibusvis admiſſis, excludi non poſſe ex ſcriptura oſtenditur. Inde enim conſtat, & primam diem creationis rerum cæpiſſe (atque alios vſque ad hominis creationem) & initium ab ſcriptura numerari, ac proinde cœli, & terræ creationem principium temporis, ſeu durationis creatæ verbis illis *in principio* ab ſcriptura aperte deſignari ex quo per ſucceſſionem motus tempus decurreret diebus, noctibuſque conſtans, quæ veſpere, & mane vocibus ſignificemus: tametſi quomodo ſucceſſiuus hic motus vocibus lucis, ſeu diei, & mane ſignificatæ, & tenebrarum, ſeu veſpere, & noctis ſignificatus tribus diebus primis, ante quartum, quo firmamento die ſecunda producto, aſtra omnia, ac nominatim ſol, & luna ei affixa ſunt euenerit? ſcripturarijs, ac Patribus lis ſit: de qua tam ipſi, quam Molina d. 7. de opere ſex dierum Soar & alij, qui de eo opere diſputarunt, dies vero alij per veſpere, & mane cognitionis rerum creatarum perfectionis, clarioriſque, & obſcurioris, & imperfectioris bene quidem, & ſubtiliter ab Auguſtino excogitati ſunt: per metaphoram autem, & allegoriam, non vero ad litteralem ſenſum, vt minus veræ nonnulli contendunt.

6 Euaſio ſecunda aduerſariorum, & ſane minus litteræ textus repugnans, eſt, illud, *in principio* initium temporis & durationis creatæ (vt hactenus monſtratum eſt) litterali ſenſu demonſtrare; non tamen vniuerſim ſumptæ, & prout omnem creatam durationem complectitur, ſed ſolum ſpeciem temporis noſtri; quod dubio procul cœli Empyrei, & terræ creatione cœpit, & vnde à nobis (quibus Moſes temporis, dierumque initium & ſupputationem tradebat) dies anni, ac ſæcula numerantur, & quibus duratio creata Angelica, (& ſi anterior tempore noſtro fuerit) ex vſu eſſe non poterat. Certe ex textu hoc, & eius capitis contextu toto præciſe non ita facile reijci poteſt, ni alia adeſſent ſcripturæ, & conciliorum teſtimonia, quibus de omnis creatæ durationis initio illud *in principio* eo loci intelligi oſtenderetur, atque ex alijs id ipſum deduceretur efficaciter. Primum teſtimonium extat Prouerbior. 8. vbi æterna ſapientia, vel formalis, vel genita, ſeu obiectiua, & exemplaris omnium imago Dei filius, & verbum de ſe ait. *Dominus poſſedit me in initio viarum ſuarum* (in ipſo enim condita ſunt vniuerſa, vt ſtatim ex Paulo referam) *antequam, quidquam faceret à principio*: ſcilicet à principio, in quo Cœlum & terram creaſſe Deus dicitur Geneſ. 1. & is locus ſupponit, ante quod æternitas ſola præceſſit: ergo cum nihil factum à Deo, niſi ab eo, ſiue ex eo principio, hoc loco aſſeratur, anterior ad illud principium Angelorum exiſtentia, creatio, & Duratio creata non fuiſſe expreſſe aſſeritur & illud *in principio* in quo Geneſ. 1. Cœlum, & terram creaſſe Deus dicitur principium, non ſolum temporis noſtri, ſed creatæ omnis durationis ſignificat. Confirmatur vrgentius adhuc & clarius: vt enim ſe ab æterno, & ante omnem creatam durationem Dei ſapientiam, ſeu verbum eſſe, & ex æternitate, quæ omnem creatam durationem anteceſſit, explicatius oſtenderet; illico, & continenter ſubiungit: *ab æterno ordinata ſum, & ex antiquis antequam terra fieret, nondum erant abyſſi; & ego jam concepta eram.* Si autem cœli, & terræ creatio durationis omnis creatæ, quæ abſolute fuit, principium, non eſſet, ſed creata Angelorum duratio fuiſſet anterior. Male æternitatem ſuam Dei ſapientia, aut verbum probaret, explicaretue, ex eo, quod eſſet antequam terra conderetur, & temporis noſtri initium poneretur: ſiquidem & Angelorum creata duratio initio temporis noſtri iuxta aduerſarios præcedens æterna per ipſos non eſt. Secundum teſtimonium illud primi geneſ. confirmans ſit exodi 20. *ſex diebus fecit Deus cœlum, & terram, mare; & omnia, quæ in eis ſunt*; ergo & Angeli, qui ſunt in cœlo, & tunc temporis ſoli erant, intra ſex illorum dierum ſpatium, nec anterius vltra creati ab ſcriptura aſſeruntur: ac ſubinde principium ſex illorum dierum non ſolum creationis & durationis temporis noſtri, & rerum corporalium, ſed & creationis, & durationis ſpiritualium, & durationis creatæ cunctæ principium eſt, atque ab ſcriptura dicitur. Id ipſum continetur verbis illis Pauli ad Coloſſ. 1. *in ipſo* (Filio Chriſto) *condita ſunt vniuerſa, in cœlis, & in terra viſibilia* (quæ in terra *& inuiſibilia* (quæ in cœlis) *ſiue throni, ſiue dominationes ſiue principatus, ſiue Poteſtates, omnia per ipſum, & in ipſo creata ſunt* hi autem omnes Angelici chori in cœlis nondum exiſtentibus condi, creariſque, vt hoc loco dicitur, minime potuerunt; ergo neque ante eorum creationem, & durationem.

CERTAMEN II.

Concluſionis probationes aliæ.

1 POſtremum teſtimonium ſit ex Eccleſ. 18. *qui viuit in æternum creauit omnia ſimul*; ergo non Angelos duratione aliqua anteriori. Huius teſtimonij, & illationis ſolutionem nobis etiam, & omnibus incumbere aduerſarij reſpondent: cum ex geneſi, & fide conſtet, non omnia, neque omnium rerum genera, & ſpecies ſimul inſtantaneæ, imo, nec primo creationis die, ſed quinque reliquis diebus temporis ſucceſſu fuiſſe producta: quare eo rigore, nec *ſimul* accipi eo loci potuit, nec illatio facta legitimé deduci; ſed ſenſibus aliis illud *ſimul* accipi debet ex quo illatio non currat. Cæterum, ſi creandi vox, qua Eccleſiaſticus vtitur, attendatur, rigida acceptione vocis *ſimul*, pro eadem, & inſtantanea duratione, illatione facta nos minime tangi apertum eſt: etenim, quæ creata proprie ſunt, nec aliquid ſuppoſuerunt productum anterius, ex quo producerentur, & fierent primo die & principio temporis creata omnia ſunt, cœlum ſcilicet, terra & Angeli; vt contendimus; reliqua vero vlterius quinque diebus ſuccedentibus producta, non quidem proprie creata, ſed educta, ex cœlo, & terra præſuppoſitis, & anterius creatis fuere, quare, & in quæ illud *ſimul*, & intereſſe, & cum cœlo, & terra comparatis, de creatis ſolummodo dictum, non cadit, vt nos etiam proinde cum illo ſucceſſionem productionis eorum componere debeamus: quamquam, & de his omnibus intellectum recta vt facilis eſt pro nobis ſolutio Magni Gregorij (& quæ nequeat aduerſarij inſeruire) 32. Moral. c. 9. *his verbis cum ſimul, cœlum, & terra deſcribitur, ſimul factum quidquid de terra producitur indicatur. Propterea ergo dicitur feciſſe Deus omnia ſimul, quia omnia, quæ deinde facta ſunt ex his duobus facta ſunt*, quam interpretationem approbat S.Th.q.74.a.2.ad 2.& Angelorum quinque ex cœlo, neque ex terra facti ſunt, non quadrat creationi.

2 Sed inquiunt illud *ſimul* in ſcriptura ſæpe, non ſignificare inſtantaneam phyſice rerum, coniunctionem, & productionem, ſed moraliter, quia inter vnam, & aliam, eiuſque productionem per breue ſolum tempus interceſſerit, quod in morali æſtimat. hominū pro nihilo

reputatur ſic geneſ. 2. *Hæ ſunt generationes cæli, & terræ quando creata ſunt, in die, quo fecit Deus cælum, & terram*: cum tamen pleræque generationum, & operum ibi relatorum, quinque ſequentibus diebus fuerint peractæ & Marci 10. *Ab initio creaturæ maſculum & fœminam fecit eos*, ſcilicet homines qui non initio Phyſico creaturæ, & creationis, nec totis quinque creationis diebus, ſed die ſexto ſequente fuere producti & Ioan. 8. Diabolus fuiſſe *homicida ab initio*, dicitur: quatenus, & ſi, non paucis abſolute poſt primam totam rerum creationem annis malignum Cayn, ad fratricidium Abelis impulerit, ac inſtigarit, relate tamen, ad tam multos annos tum, cum id dicebatur, decurſos pauci morali, & communi æſtimatione reputabantur: quare, etſi anterior mundi creatione, non ſolum vno die, vel anno, ſed annis aliquot Angelorum creatio foret, iuxta eam ſcripturæ phraſim ſimul cum eo creatus mundus recte diceretur. Secundo aiunt *ſimul* in ſcriptura, ſæpe etiam non tempus, referre ſed idem, *ac pariter*, ſiue æque ſignificare. Pſalm. 13. *Omnes declinauerunt; ſimul inutiles facti ſunt* & 48. *Simul inſipiens, & ſtultus peribunt*, & vox Græca κοινῆ, quam vulgata *ſimul*, vertit, id videtur ſignificare. Tertiò aiunt illud *ſimul* non in externa rerum creatione in ſe, ſed in Dei ſapientia intelligi poſſe cum Ruperto 2. in geneſ. cap. 28. His tamen omnibus interpretationibus ſenſibuſque eius loci, & aliorum quibus confirmantur ſine examine rigido admiſſis nullo eorum rigidiſſimus & propriiſſimus ſimultaneæ creationis propriæ rerum creatarum ratione materiæ, in inſtanti, & principio phyſico temporis excluditur: quo, vbi nil aduerſum inuenitur expreſſæ ſcripturæ, vel ex ipſa deductis fidei dogmatibus, intelligenda ea vox eſt; dum rigore Scholaſtico, & interpretatiuo litterali agitur: & ſi autem æque ij omnes ſenſus eius vocis, & textus ſint, nec vnus alterum excludens, is ſane negari à Theologis nequit, quo definitio Eccleſiæ illum locum acceperit, eiuſque ſententiam nos docuerit quod præſtitum, tam in hoc loco, quam reliquis hactenus adductis iam oſtendimus.

3 Mitto illud geneſ. 2. *& requieuit Dominus die ſeptimo ab vniuerſo opere, quod patrarat*. Tametſi videam Auguſtinum 11. de ciuit. cap. 9. inde concluſionem hanc ſuam, & noſtram confirmaſſe. Neque enim ex eo, quod ſeptimo die ab omni opere requieuerit fit vt nihil ante ſex illos effecerit, ſiue omnia, quæ fecit intra ſex illos dies feciſſe; ſed nihil deinceps ab ipſo, peculiariter, abſque creati agentis interuentione feciſſe, vt ab eiuſmodi operatione ceſſaret, & quieſceret. illud etiam teſtimonium ex 1. ad Hæbreos. *Omnes ſunt adminiſtratorij ſpiritus in miniſterium miſſi*: quo in hanc concluſionem inductus Theodoretus fuit, nihil probare oſtendimus cert. 1. num. 2. quia ſpirituum miſſio in miniſterium, idem, quod eorum creatio non eſt, quod miſſio, non ſubſtantiæ cæleſtium ſpirituum ſit, ſed miniſterij, & ex qua non ſubſtantiam habeant, ſed Angelorum nomenclaturam. Deinde: cum miniſterium, in quod miſſi, eo loco ſpiritus illi dicuntur, & vnde, adminiſtratorij, miſſi, ſeu Angeli nuncupantur, ſit miniſterium erga homines exercendum, (vt conſtat, ex continuo ibi, ſubnexis, *propter eos, qui hæreditatem capiunt ſalutis*) ductum inde Theodoreti argumentum ſexta die ſimul cum homine, vt ſummum, vel paulo poſt, non autem paulo ante, nedum in inſtanti creationis, primo, atque inſtantaneo, ſimul cum cœlo, & terra Angelos creatos eſſe probaret, ſiquid probaret.

4 Probatur vlterius concluſio, ex aliis ſcripturæ locis, adiunctis alia Patrum communi ſententia naturali ratione ſatis congrua; quia Angeli, ſimul ac peccauerunt, fuere in infernum detruſi ſiue in inferiorem cœlorum, ac ſtricte inferni flammis addicti iuxta Mathæ. 25. *ite maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis eius* & 2. Petri 1. *Angelis peccantibus non pepercit Deus, ſed rudentibus inferni tradidit cruciandos*. Siue, ſicut Iudas, ſua Ep. canonica *in iudicium magni Dei vinculis æternis reſeruati*, id quod ſtatim, ac peccauerunt effectum fuiſſe Patres docent Chryſoſt. hom. 5. de verb. Iſai. poſt med. hom. 15. in Ioan. ſub fin. Nazianzen. orat. 30. in ſancta lumina ſub init. Auguſtin. in Pſalm. 103. ad id *Draco iſte*, Iſidor. 1. de ſumm. bono. cap. 12. ſententia 7. ergo infernus eiuſque ignis & vincula cum Angeli peccarunt, exiſtebat, ac proinde terra, in qua infernus eſt: atqui Angeli, & ſi non in primo inſtanti ſuæ creationis, paucis tamen interiectis inſtantibus, & morulis, mox, vt creati ſunt, peccauerunt, vt cum Iſidoro proxime, & Beda qu. 9. ſeparatarum citata, & aliis communis ſententia fert probauimuſque d. 3. de ſtatu viæ Angelorum, eiuſque termino diſputantes: quia, cum perſpicacioris longe ingenij ad deliberandum, & conſultandum, atque ad eligendum promptioris, expeditioriſque voluntatis, quam homines viatores Angeli, etiam infimi, ſint, breuiſſimo, ex paucis morulis conſtituto tempore eguerunt, vt deliberarent, & eligerent, obedirentque, vel tranſgrederentur: neque amplius ſpatium eis ad conſultationem, & electionem ex natura rei concedi oportebat; cum ergo ſtatim, ac peccarunt in ignem, & infernum jam à Deo paratum fuerint proiecti pauculiſque durationis morulis, à ſui creatione peccarint, iuxta Patres, fit, vt terræ, eiuſque inferni ante peccatum morulis totidem parati duratione ſimul fuerint creati: ſiquidem eas ſolum morulas, & inſtantia temporis, ſtatus viæ Angelorum ex natura rei exigebat, vtraſque abſque fundamento à ratione anteriora alia deſignarentur. A ratione inquam: authoritate enim Nazianzeni, & Damaſceni addi paucula alia poſſunt, quibus anterius abſolute mundo viſibili, & corporeo intellectualis mundus cœleſtium ſpirituum conditus eſſet, quòd ſolum ij Patres volunt, vt ex eorum verbis clarebit cert. 3.

5 Simile argumentum pro eadem concluſione, ex ſcriptura, & Patribus formari poteſt, etenim, vt vidimus, ſtatim fere, ac creati ſunt Mali Angeli peccarunt, ac mox ſunt in infernum proiecti, Proiecti autem ſunt à cœlo: ergo erant in cœlo, cum peccarunt: ergo & ſimul, vt minimum, cum cœlo creati. Prima conſequentia patet, quia ex loco in quo non erant, cum peccabant deturbari in infernum non poterant. Secunda conſequentia eſt legitima, quia, ſi ſtatim fere, ac creati ſunt peccauerunt pauculorum illorum inſtantium, ſeu morularum deliberationi, & electioni neceſſariarum, interuallo à creatione ad ipſorum peccatum inibi ſane, vbi peccarunt, nempe in cœlo creati ſunt; vtrumque argumentum, ſatis ſuperque confirmabitur qu. ſequente, vbi ex Iſaia, Ezechiele, Luca, & Apocalypſi Angelos in cœlo creatos è cœloque ob peccatum actos præcipites oſtendemus. Aliam rationem, Suarius, & alij producunt; quod ſcilicet, tot, tamque perfectas ſubſtantias ſpirituales totales ſpecie, & numero diuerſas, cum tot corporeis mundi materialis, & viſibilis ſimul, ſemelque à Deo produci, nullis ab ſpiritualium creatione durationis inducijs expectatis ad corporalium creationem maximoperé Dei omnipotentiam, nec rerum productione laſſatam, fatigabilemue oſtendit, atque amplius Dei gloria, ita productis rebus commendetur, quam, ſi ſucceſſiue Angeli creatione, quaſi fatigatus Deus, atque omnipotentiæ exhauſtis viribus vlterius tempus expectandum eſſet, vt ſpiritus, hominis inſtar, reſumeret, atque ad mundi corporei creationem procederet. Verum hæc ratio ſimultaneam omnium creationem à Deo minime probat, ſicuti neque aliorum omnium, quæ nec ſimul, nec ſucceſſiue produxit, & quorum omnium, ſimultanea productione amplius longe Dei, & omnipotentiæ gloria, & perfectio innoteſceret: tametſi aliunde probat ſimultanea factorum vel plurium etiam, quæ Deus poteſt, creatione, congrua facti, piaque ratio, eo diſcurſu redderetur

CERTAMEN III.

Poſtrema ex Conciliorum authoritate probatio datas confirmans cenſurarúmque in aduerſam examen.

1 HActenus pro concluſione noſtra ex locis ſcripturæ in terminis loquentis cert. 1. an. 5. & cert 2. vſque ad numerum 4. producta ex concilijs in ſenſu, quem litteralem pro noſtra concluſione contendebamus, eorum verba in fidei de hac re ſuæ profeſſione intelligentibus magnopere confirmantur, & primum ſexta ſynodus generatione 11. profeſſionem fidei Sophronij in eius epiſtola ibi recitata approbat. Sunt autem profeſſionis illius (quoad præſens attinet) verba. *De principio viſibilis mundi* (tam actiuo, quam temporario) *& conſtitutione, quæ facta eſt confiteor: quod omnia, non tantum viſibilia, ſed, & inuiſibilia vnus Deus condidit* (non dæmon, vt Manichæi, atque hæretici alij volebant) *vt ex non exiſtentibus protulit, vt exiſterent, & non exiſtentia repente* (vno vt aiunt, impetu creationis) *protulit* &c. *quæ & ſapienti prouidentia continet, vt Deus ſuis operibus præſidens, principiumque omne temporale conſtituens.* Nobis cunctis notum, quod non, niſi corporum motu fit, aut eſt: ergo ante principium temporalis huius motus corporei, qui à corporei, & viſibilis mundi creatione principium habuit, & cæpit, creati Angeli, ſeu inuiſibilia non ſunt. Patet: quia alias inuiſibilibus (quare, nec cunctis viſibilibus, & inuiſibilibus) temporale principium non conſtituiſſet contra Synodum, & profeſſionem fidei Sophronij; nec repente omnia viſibilia, & inuiſibilia, ſeu ſimul duratione, vt ibi dicitur, ſed anterius, & ante temporale principium inuiſibilibus principium durationis Deus conſtituiſſet. Ecce ſenſum, quem illis locis. *In principio creauit Deus cœlum, & terram, & creauit omnia ſimul.* Contendamus: ſcilicet, de principio temporis noſtri, & ſimultate durationis Sophronius, & ſexta ſynodus profitentur.

2 Teſtimonium ſecundum eſt ex Concilio Lateranenſi 2. ſub Innocentio III. relato, c. firmiter de ſumma Trinit. & fide Cathol. vbi ita definitur. *Firmiter credimus, & ſimpliciter confitemur: quod vnus eſt ſolus Deus verus, vnum vniuerſorum principium, creator omnium, inuiſibilium, & viſibilium, ſpiritualium, & corporalium. qui ſua omnipotente virtute ſimul, ab initio temporis.* (Scilicet ſimultate durationis temporis noſtri initio, quod enim ſimul, id eſt pariter, ſeu æque, omnia inuiſibilia, ſeu ſpiritualia, & viſibilia, ſeu corporea, & materialia creaſſet, jam prædixerat, & explicatius continuo ſubiungit) *vtramque de nihilo condidit creaturam ſpiritualem, & corporalem, angelicam videlicet, & mundanam*, ſcilicet pure corporalem, quia cœli, & terræ creatione in temporis principio, ex quo deinceps corporea reliqua producerentur corporeum omne creatum eſt, vt ex Gregorio Magno recitabamus, cert 2. n. 1. *ac deinde.* (*id eſt deinceps*) *humanam, quaſi communem ſpiritu, & corpore conſtitutam.* Id eſt ſucceſſu temporis vſque ad diem creationis ſextum, in quo homo creatus, ſeu formatus eſt: cui prima creationis die, ex quo adæquate, ſumptus conderetur, (vt reliquis pure corporeis) prima creationis die eiuſque temporis principio, creatum principium non eſt, cum pars, & præcipua ipſius, anima ſpiritualis, neque ex cælo, & terra, neque ex ſpiritibus Angelicis temporis initio creatis fuerit producta, ſed à Deo, & ex nihilo creata. Hac vero particula, *deinde* euaſionibus alijs eis particulis Geneſ. 1. *in principio* Et Eccleſ. 18. *ſimul*, quod non de principio, & ſimultate rigide accepta durationis, & temporis phyſica ſed morali hominum æſtimatione, qua parum pro nihilo reputatur poſſe intelligi, ſatis concilium præcauit: ſiquidem hominem non ſimul, & initio temporis (de quo loquitur, dum ab initio temporis, ſimul Angelos, & pure corpoream creaturam conditos aſſerit) conditum ait, ſed *poſtea*, ſeu *deinde*. Si enim non de principio temporis, & ſimultate durationis phyſicæ rigide acceptis, ſed moraliter ſolum, & communi hominum æſtimatione, qua parum (præcipue in tam magno temporis ſpatio quod ad eccleſiaſtici durationem præceſſerat) pro nihilo reputatur, eas particulas intelligeret, cum quinque ſolum dies à creationis primo, ad ſextum, quo homo conditus eſt, excurrerint, ſimul, & principio temporis, cum inuiſibilibus, & viſibilibus conditus homo diceretur. Nec præſtat quidquam inſtantia Arriagæ noſtri à quia ſi de ſimultate durationis phyſicæ in vtraque ſubſtantia creanda ageretur, illud *deinde*, de reliquis poſt primum diem productis vſque ad ſextum dici etiam deberet: ſiquidem ex doctrina Gregorij à nobis recitata, cert. 2. n. 1. ex. 32. moral. c. 9. & approbata à S. Th. q. 74. a. 2. ad 2. anticipato dedimus ſolutionem.

3 Igitur tam ſexta Synodos cum Sophronio, quam Innocentius tertius, cum Lateranenſi Concilio vtraque fidei profeſſione concluſionem noſtram tenuit, & litterali ſenſu rigido pro principio temporis phyſico, in quo inuiſibilia & ſpirituales puræ creaturæ, ſiue Angeli, & *ſimul*, ſimultate etiam rigida durationis eiuſdem, & ſuſtantaneæ, cum viſibili; & pure corporeo mundo, cœlo ſcilicet materiali, ac terra fuerunt creata in geneſ. & Eccleſiaſt. contineri docuerunt. Inde apud ſcholaſticos jam pridem orta quæſtio eſt: an præſertim poſt Concilium Lateranenſe oppoſita ſententia aliquam theologicam cenſuram mereatur? Atque (à leuiori inchoando) an debeat temeritatis notari? qua in re Caietan. 1. p. q. 61. a. 3. & Sixtus Senenſis lib. 5. ſuæ Biblioth. annotat. 5. & Thomiſtæ alij Dominicani recentiores, ac Vazquez noſter 1. 2. in 1. p. q. 224. c. 5. tametſi cum ſcholaſticis omnibus minus longe, quam noſtram probabilem reputent opinionem aduerſam neutiquam tamen, adhuc temerariam eſſe cenſendam Vazquio noſtro ſubſcribit Arriaga, d. 1. de Angelis ſection. 3. num. 11. ego non dubito, Granad. tract. 10. num. 10. Peſant. & ſane hoc ſtatuto, non multum Dominicani illi recentiores exceſſerunt, cum ſimul docuerunt aduerſam noſtræ opinionem defendi licite poſſe opinionis enim abſolute probabilis quantumvis minus probabilis, licet, Defenſio Doctorum ita ſentientium fundamentum eſſe poteſt: quod neque in ſcriptura, neque in conciliis recitatis determinatus ſenſus illarum, vocum *in principium, & ſimul*, quem intendimus, ne indirecte quidem, & obiter expreſſus ſit; vt non probabiles alios vtrobique recipiant. Secundo, quia ſcholaſticorum omnium etiam conſenſus nequit Græcorum Patrum communi, ac fere omnium concordi ſententiæ, ita præualere, vt ab ea omnem etiam extrinſecam probabilitatem excutiat: maxime cum eiſdem Patres Latini memorati acceſſerint. Et Hilarius 12. de Trinit. verſus finem, & contra Auxentium Arianum: vtrobique enim ait. *Angelorum origo terra creatione reperitur antiquior*, & Ambroſ. exhamer. *c. 5. Angeli, & ſi aliquando eſſe ceperint erant tamen quando hic mundus eſt factus*, & præfat in Pſalmos ait: eos Deo laudes canere; *ante ipſum mundi initium.* Tertiò quia nemo ſcholaſticorum tercentis totis annis aduerſæ ſententiæ cenſuram vllam Theologicam affigere auſus eſt, & ſi omnes diſſenſerint, poſt quos annos Ferrara primum cenſura illam ſugillauit: nimirum ob debitam, tot, tantiſque Patribus, obſeruantiam quam S. Thom. citat. a. 3. corp. fine profitetur. Et ſane qui tot Patrum ſententiam ſequitur, & ſi cum eis fallatur, temerarius eſſe nunquam poteſt.

4 Dicendum tamen eſt: aduerſam ſententiam temerariam, poſt concilia præfata, vt minimum eſſe. Ita quotquot erroneum in fide, ſeu hæreſim appellant. De qua cenſura, Examen, & iudicium noſtrum ſubijciemus. Expreſſe vero temeritatis eam notant plures, qui errorem, & erroneam negant. Canus 5 de locis cap. 5. ad fin. quæſt. 4. ſcribens non poſſe jam illam defendi, ſine temeritatis nota, ne quid amplius addat, & S. Thom. & ſicitat. a. 3. corp. ob Nazianzeni authoritatem, eam erroris damnare, non audeat; prius autem ad corporis medium, & ſi Nazianzen. 1. & aliorum PP. authoritatem præ oculis haberet, eiuſmodi

ſententiam ſuæ & noſtræ aduerſantem improbabilem abſolute aſſeruit verbis illis: *Non eſt igitur probabile, &c.* quod non ſolum ob rationem proxime allatam, ſed ob authoritatem. Geneſ. 1. adductam in argumento, *ſed contra*, & quam diſcurſo ſubiuncto confirmat, dictum ab eo fuit. Conſentiunt cenſuræ temeritatis Molina. citat. quæſt. 61. a. 3. verſus finem §. *verum cum tam multi* Valentia d. 4. quæſt. 12. punct. 2. Soar. cit c. 3. num 35 Ioann Præpoſitus citat. a. 3. §. *quamvis hae ſecunda ſententia* & apud ipſum, Gamachæus 1. p. q. 61. §. *Reſpondemus per . . ne durationem* Inclinátque Eſtius in 2. d. 2. §. 4. fine. Probatur autem: quia & ſi Patres aliquot, ex Græcis pro ea ſententia ſteterint, vt Nazianzenus, & Damaſcenus, ii tamen diſcurſu ſolum tunc probabili, & humano ex Platonis, ita ſentientis Philoſophia (quæ tunc magis, in Eccleſia erat recepta) ducti agebantur; non vero ex aliis ſcripturæ, aliundéve firmis principiis: ita enim citato ſupra loco Nazianzenos aiebat: *quantum quidem ipſe de his rebus philoſophari queo.* Et Damaſcenus, loco etiam citato: *ego vero D. iloquo . regorio accedo. Nam par fuit primum intellectualem ſubſtantiam creari, atque, ſic ſenſibilem, & tunc, ex vtriſque hominem*; quam vero debilis hæc ratio ſit, cui Pater vterque innititur, omnibus claret; cum ei principio nitatur, quod ex nobilitatis præcedentia creaturæ liceat in eius creatione anterioritatem durationis inferre; quod in homine, & viuentibus poſterius cœlo, & terra productis cunctis, deficit plane. Nec ſatis à Damaſceno in homine prævenitur difficultas, quod ex ſpiritu, & terra mixtum ſit: idem in ſolam naturæ præcedentiam, ſpiritus, & corporis, ſcilicet, partium, quibus conſtat, non autem durationis euincit, & anima, quæ ex materia non conſtat, ac ſpiritus, & intellectualis eſt, ante infuſionem in corpus, & hominis conceptionem (quemadmodum de terra, ſeu corpore, eo diſcurſu probatur) eſſe creatam, cum Origene aberrandum a ſiue erit. Baſilius vero loco citato nihil de durationis anterioritate Angelorum ad corporea creationem à Moyſe dictum fatetur; oportere tamen pro mundi præſtantioris, (nempe ſpiritualis) dignitate, & honore creari ante mundum corporeum, vt Nazianzenus aiebat.

5 Imo Baſilius, pia interpretatione eget, ne Angelos ab æterno creatos docuiſſe credatur. Ambroſius, certe, cum Baſilij exhameron fere ad verbum, in ſuo tranſcripſerit, ſolumque in latinum verterit, non magis auget ſententiæ huius authoritatem, quam textus eiuſdem in aliud loci idioma verſio; ſolum addit ibi de ſuo, quod Baſilij verba, quæ æternitatem creationis Angelorum erroneam ſonare alicui poſſent, & omiſerit, & tempore factam expreſſerit. Itaque Patrum Authoritas, neque tot eſt, atque tanta, quanta ab aduerſariis putatur; cum nullo ſcripturæ teſtimonio, ſed ſola Platonis ratione credita, quam examinata, nitatur: cuius detecta debilitas Patrum, qui ea ratione ducuntur, authoritas. Infringitur, eoſque, vt homines, deceptos probat: vt decipi poſſunt, & decepti alias, non ſemel ſunt, dum, vt homines diſcurrunt. Origenis authoritas, quam exigua, vel nulla, hac in re ſit, non ſolum, quod ex homilia prima in Geneſim, ſeu eius periarchon erroribus ſcatente deſumatur; ſed, quod, eo, ipſo textu, qui pro aduerſa ſententia refertur ſuum errorem dementibus, ſeu animabus noſtris, ante infuſionem in corpora, imo ante cœlum, & terram creatis non ſolum indicauit, ſed expreſſit, euacuatur. Igitur Patrum authoritas pro aduerſa, cum ex debilitate rationis Platonicæ, qua ducti ſunt, tum ex majori numero Patrum, qui noſtram docuerunt, tum ex fundamentis ſcripturæ litterali, & rigido ſenſu acceptæ, quibus in noſtram ſententiam fuerunt inducti, tum ex Conciliis generali ſexto, & Lateranenſe a quæ eo ſenſu ea ſcripturæ loca intelligunt, iuxta ſuperius dicta (vt abſtrahiam modo ab ea, quæſtione, an definitione, an obiter ita ea intelligant: de quo à numero 3.) cum Patribus, qui vtrique concilio adfuerunt: tum ob Scholaſticorum omnium authoritatem, qui præfata ſcripturæ, & conciliorum teſtimonia, eo ſenſu, & ſententia intelligentes concordi iudicio aduerſam reſpuerunt, noſtramque amplexati ſunt, nemine audente Patribus aduerſæ conſentire; ex quibus omnibus conſtat, eam aduerſæ ſententiæ authoritatem, ſatis non eſſe, vt jam poſt præfata concilia eximant aduerſæ temeritatem: id quod majorem firmitatem recipiet ex concluſ. 2. de noſtræ ſententiæ contenta in eis definitione, quod autem ſcholaſticorum nemo vſque ad Ferraræ tempora, de aduerſæ cenſura egerit, nedum illi eam inuſſerit, ex doctis verbis. S. Thom. reijcitur: qui licet initio corporis ſententiam noſtram ſolum probabiliorem dicat, circa medium tamen improbabilem dicit aduerſam. Secundò ab ipſo S Thom. ſcholaſticóue alio docto, & coætaneo, quæſtionem fuiſſe, motam, an aduerſa, error eſſet contra fidem, & affirmatiue ab eo deciſam inferius conſtabit. Ac demum antiquis, ſcholaſticis, Cenſurarum, quas merebantur ſententij omnes, ad rem ſcholaſticam ſpectantes, examen, & ſtudium frequens, non fuit, nec, niſi errorum capitalium, quibus directe, & ex inſtituto damnandis concilia coacta ſunt; de reliquis vero, ac de leuioribus errore cenſuris, antiquis ſtudium, non ſcholaſticis, ſolum, ſed interpretibus. Non fuit; quod tamen noſtris ſæculis, quam magnum eſt, ne errores in Theologiam, & Eccleſiam Catholicam obrepant, ſed longius arceantur.

6 An vero poſt Lateranenſe Concilium error, vel erronea contraria ſententia cenſenda ſit, lis eſt apud ſcholaſticos, & ſcripturæ interpretes nonnullos acrior. Negauit Caietanus cit. art. 3. cum Recentioribus Dominicanis, Sixtus Seneſ. vbi proxime Ioann. Præpoſitus, & Vazquez, & reliqui, qui à temeritatis etiam nota, vindicare illam contendunt. Et ſane Diuus Thom. eo a 3. non eſſe erroris damnandam expreſſe docet. Erroneam vero, ſeu errorem in fide illam eſſe, poſt definitionem Lateranenſis Concilij recitatam docet Ferrara 2. contra gent. c. 92 & Canus ſupra *ne amplius*, inquit *dicam* temeritatis notauit. Molina ſupra §. *contrarium videtur*, *ſub* initium illis verbis, *qua ſententia*, Ferraræ *mihi ſane vera videtur*, ex proprio ſenſu locutus; licet ob extrinſecam doctorum aliter cenſentium authoritatem, non eſſe erroris, ſeu hæreſis, (Iudicialiter ſcilicet) damnandam, donec communis in Eccleſia ea cenſura ſit, aſſerat, citat. §. *verum* Refert autem, §. *contrarium* doctos ſcripturæ interpretes. Sibi coætaneos pro ea cenſura, ad 1. geneſ. caput, ad quod poſtea Cornelius, §. *quares.* Quiros d. 51. ſect. 3. n. 20. vbi citat Dominicanum Bannez, & Soarium ſupra: quorum ego iudicio ſubſcribo: quod & S. Thomæ aliquando fuiſſe videtur. Nam opuſculo 23. (quod totum de explicatione decreti Concilij Lateranenſis fuit) contrariam ſententiam ait definitioni decreto illo contentæ aduerſari. Eam quippe occaſione obligandi alium Origenis errorem; quod ſcilicet creatis anterius duratione Angelis in tranſgreſſorum ſupplicium, & vincula mundum corporeum, cui alligarentur, & quaſi in eo carcerati ligarentur, creauerit Deus: Cum autem eis ſolum verbis, quibus ante cœli, & terræ creationem, Angelos creatos non eſſe, ſed ſimul duratione cœpiſſe, dicitur contra partem eius erroris primam, (quæ Origeni ad ſecundam partem ſui erroris fundamentum fuit) definiri eo decreto poſſit, plane, vt illos, ſimul tempore, ac non antea, cum cœlo, & terra creatos Angelos definitum eo decreto S. Thom. cenſuerit, vt contendimus, negari non poteſt, niſi negando, (vt Dominicani aliquot, ex aduerſariis referuntur negare) eius opuſculi fuiſſe authorem: quod vbi vis ſuis opinionibus expreſſum aduerſarium deprehendunt, reſpondere, non ſemel ſolent: vt dum textus S. Thom. contra alios inſtanter inculcant exemplo hoc ſuo facilem ſuggerant ſolutionem. cæterum, & ſi alterius cuiuſpiam antiqui Doctoris opuſculum ſit, habemus contra aduerſarios jampridem, & longe ante Ferraræ tempora, erroris cenſuram contra aduerſam opinionem latam, (& à viro quidem doctiſſimo cuius ſcripta excellentiam Doctrinæ S. Thomæ ſapiebant, ac præſeferebant) & antequam, nimirum, opera S. Thomæ omnia tanto Magiſtro digna reputata ab eius amantiſſimis Diſcipulis

Digitized by Google

cipulis Dominicanis, ea tempeſtate Doctiſſimis conquirerentur, colligerenturque.

Vnde illud, cui aduerſarij in primis inſiſtunt, diſijcitur: credibile non eſſe, trecentis à Lateranenſi hac definitione annis ad Ferrariæ tempus decurſis neminem ſcholaſticorum erroris aduerſam ſententiam notaſſe; imo vero S. Th. ab ea illam expreſſe vindicaſſe, quod fieri non potuiſſet, ſi ibi noſtra concluſio definitetur. Vidimus enim jam pridem doctiſſimo ſcholaſtico S. Thomæ, vel eius ſaltem coætaneo erroris eo opuſculo fuiſſe notatam, quod ſi eius opuſculi author S. Thomas fuit fors Concilij definitio alibi non occurrit, cuius nec in argumento, *ſed contra* meminit ad quæſtionem in corpore decidendam; ſed ſolum textus ex Geneſ. 1. nec poſſet non illam definitionem in corpore explicare, ſi memoriæ occurreret, vt oppoſitam ſententiam, non eſſe errorem defenderet. Valdéque eſt veriſimile poſtea definitionem, præfatam Sancti Doctoris memoriæ occurrentem ex inſtituto examinaſſe opuſculo, & definitam ibi concluſionem noſtram, vt errori Origenis memorato occurreretur docuiſſe. Nec refert concilium hoc non contra errores Origenis, ſed Ioachimi, & Almerici, male de Trinitate ſentientium fuiſſe coactum: nec de Origenis erroribus damnatis jam pridem in conciliis anterioribus agi in Lateranenſi oportuiſſe, ſed certe poſteriora concilia errores ab anterioribus damnatos, & veritates ipſis aduerſas definitas, iterum in ſuis fidei profeſſionibus repetunt, & ſi noui ſolum erroris cuiuſpiam occaſione cogantur, vt ex Tridentino, Toletanis, imo conciliis omnibus, & hoc ipſo cap. *firmiter* conſtat: in quo multa alia fidei dogmata contra errores alios, jam diu damnatos ponuntur: inſtant vero Caietan. & Sixtus Senenſis errori Origenis memorato, ex concilij intentione damnando (quod ſcilicet per ſe, ſuamque intrinſecam bonitatem mundus corporeus, nec amaretur, nec creatus à Deo fuerit, ſed vt carcerationi Apoſtatarum Angelorum inſeruiret (quod ſimul duratione cum eo Angeli crearentur) ac non anterius parum conferre, vel nihil: quare neque id potuiſſe ibi definiri, neque definitum ibi à S. Thom. declarari. Cæterum, cum quavis occaſione, & intento concilium habeatur, & ad definiendum procedat, poſſit ex Spiritus S. motione, & illuſtratione veritatum aliarum in ſcriptura contentarum, eas etiam definire, ſi definitionis verba eum ſenſum plane, & determinate contineant, quo veritas alia declaretur (vt Caietanus, & Senenſis in præſenti fatentur) eam definitam, etiam eſſe certiſſimum eſt. Inſuper: cum inde Origenes præcipuum hunc ſuum errorem ſtatueret, quod Angeli anterius creatione mundo corporeo fuerint creati, intentæ damnationis eius multum referebat eius partis errorem aperire definitione veritatis oppoſitæ: quod non antea, ſed ſimul cum mundo corporeo, & viſibili fuerint creati: ac proinde, quod in qualiquali ſuo principio, nec ſola concluſione errauerit.

8 Idcirco Vazquez noſter duabus rationibus tantum inſiſtit. Prima c. 3. num. 18. ex dictis c. 2. quod illud *ſimul* definitionis illius ſimultatem durationis, determinate, non ſignificet ibi, ſicuti, nec Eccleſiaſt. 18. Verum, cum in ea definitione, addatur *ab initio temporis* (quod ſexta Synodus voce illa *repente* æquivalenter explicuit, iuxta dicta numero primo, & ſecundo, locum ea euaſio non habet. Secunda ratio, quod nullo fundamento ſcripturæ) cuius loca adfauentia plures alios ſenſus litterales, vt oſtenderat, cap. 2. patiuntur ea definitio nitetetur; cum tamen quidquid, vt commune dogma Eccleſiæ proponendum, definiendumque eſt debeat in ſcriptura contineri, vt communis ſcholaſticorum ſententia fert. Sed neque in Patrum & Eccleſiæ communi, & conſtante traditione, quæ verbo Dei ſcripto ſubſtituerit: quandoquidem tot, tantique Patres oppoſitum docuerunt: ergo abſque firmo fundamento, & neceſſario ad id definiendum concilia præfata proceſſiſſent, quod infallibili aſſiſtentiæ ſpiritus ſancti ad fidei dogmata definienda repugnat. Explicatius Vaſquez totas rationis eius vires, ac breuius ediſſerit, (vt videre in ipſo eſt citato capite tertio, numero decimo octauo §. vltimo) ſupponens ſpiritus ſancti aſſiſtentiam, in dogmatibus definiendis, non eſſe, vt denuo illa reuelet, ſed vt mentem definitoris Pontificis, ſiue in concilio, ſiue extra illud, illuſtret, & quaſi manuducat, ad deprehendendam veritatem definiendam in locis ſcripturæ (& ſi non ita clare, vt à quouis, etiam perdocto, determinate in eis percipi poſſit) contentam, eo vero ad majorem rationis & euaſionis huius efficaciam, & firmitatem ſuppoſito, infirma eſt, faciléque excluditur, & aperte confutatur, etenim, & ſi enim particulæ illæ *in principio, ſeu initio temporis*, & illa, *creauit ſimul*, ſenſus, & ſignificationes alias quas velis, litterales habeant, etiam ab ſpiritu ſancto eis locis intentas, negari tamen, nequit propriam, etiam, & litteralem, imo cæteris rigidiorem, eſſe de principio temporis, & ſimultate durationis: ergo potuit ſpiritus ſanctus illuſtrare Patrum concilij, & Pontificis definientis mentes, vt deprehenderent illud proprium ſignificatum earum vocum, & propoſitionis eis locis contentæ ſenſum à ſe intentum eſſe de principio, & ſimultate durationis, in qua viſibilia, cum inuiſibilibus ſeu cœleſtibus ſpiritibus creata ſunt, vel alios ſenſus, qui litterales videri poſſent excludendo, vel ab eorum excluſione præſcindendo, vel vtrumque ſenſum manifeſtando: quod hic præſtitum videtur ad Eccleſiaſtici locum, vt ſimul omnium æque, & pariter à Deo creatio definiretur, ac ſubiuncta particula *ab initio temporis*, non illa ſolum, ſed ſimultas, etiam durationis, & creationis, omnium definiretur: quare debitis fundamento ſcripturæ, & aſſiſtentia ſpiritus ſancti definitum poſtremum hoc fuit, cum in Lateranenſi expreſſe, cum in ſexta Synodo voce illa *repente*, ſubobſcurius: quare, & ſi ante Lateranenſe locus ambigendi & aliter ſentiendi, Patribus, & doctoribus citra cenſuram fuerit, fatenturque Auguſtinus 11. de ciuit. capite 32. Theodor. & quæſtione tertia in Geneſ. remque eſſe, in qua quiſque pro libito diſcurrat, ac cenſeat; aſt poſt Lateranenſe, non ſine temeritate, & errore aduerſa ſententia aſſeretur: maxime, cum nullo ſolido fundamento ſcripturæ; aut rationis innitatur; quod tamen explicandum, corrigendumue poſt eam definitionem foret, ſi adfuiſſet.

CERTAMEN IV.

Aduerſæ ſententiæ fundamenta, Gennadijque, & Eugubini ſomnia de re præſente profligata.

1 RAtio ex majori dignitate Angelorum, quam corporum creatorum, à Patribus nonnullis, & Doctoribus aduerſæ ſententiæ petita, non ſolum euerſa, ſed inuerſa, in ipſos acriter ſupra fuit, certam. 3. numero quarto. Alia vero, ne Deus per tot ſæcula ante mundi creationem eſſet otioſus, probaret, ſi quid Angelos, ab æterno creatos, cum ante quamvis durationem, quantumvis creationi mundi anteriorem, præcedat æternitas, in qua Deus infinite diutius fuerit à creatione omnium otiatus, nec Angelos ab æterno condiderit, quod abſque hæreſi aſſeri nequit. Ex ſcriptura opponunt aduerſarij primo Moſem nihil de Angelis, eorumque creatione, nec principio, nec progreſſu dierum creationis mundi corporei dixiſſe cum reliqua corporea, eo tempore facta, ſatis minute referat: ergo quia non in eo, ſed ante illud totum tempus ſunt Angeli creati. Negatur antecedens. Ab Auguſtino quippe nomine lucis primo die creatæ Angeli intelliguntur, diebus illis ſuis, allegoriis non tamen litteraliter admittendis, vt ſupra dicebamus. Iſidorus vero, & Beda recitati cert. 1. num. 3. & hic etiam in ſuo exhameron, & ſi non

Digitized by Google

non ea allegorica Auguſtini dierum ſucceſſione admiſſa, aſt lucis nomine creationem Angelorum à Moſe narratam credunt. Sed in ea etiam allegoria eſt hiſtoriam deſecens, & à communi Patrum interpretum, & ſcholaſticorum ſententia, quæ corporalis lucis creationem intelligit, plane receditur, & Angelos initio temporis, ac ſimul duratione rigido ſenſu, quo definitum oſtendimus creatos, negat, quandoquidem lux, & ſi primo die poſt cœlum tamen, & terram, ſequentibuſque, & ſuccedentibus diei primi partibus creata refertur. Melius longe negatur, antecedens cum Gregorio Magno 32. moral. cap. 9. recitato à nobis cert. 2. numero primo, quia creatione Cœli Empyrei nempe Angeli in eo contenti, & creati referuntur, non cœli, vt ſic loquar vacui, cui interpretationi ad litteralem ſenſum accommodæ. Alij Patres & interpretes merito conſentiunt. Et conſonat Paulus illis ad Colloſ. 1. *in ipſo condita ſunt vniuerſa, in cælis, & in terra, viſibilia, & inuiſibilia, ſiue Throni* &c. ſed & antecedenti admiſſo negatur à pleriſque conſequentia. Non enim ideo creationis Angelorum mentionem non fecit, quia eo ipſo temporis initio, quod cœlum, & terra creati ab ipſo referuntur, non fuerint creati, ſed ne ſubſtantiarum ſpiritualium inuiſibilium adeo perfectarum, mentione, & notitia populo ad Idololatriam procliui eius exercendæ, occaſionem præberet. Ita Athanas. & Theodoret. quæſtione 2. in Geneſ. & alij Patres, & interpretes, non pauci, neque improbabiliter; tametſi poſtea hiſtoriæ decurſu Angelorum, & miſſionum ipſorum à Deo ad Patriarchas, & alios fecerit mentionem. Longe tamen reticentiæ huius probabiliorem rationem reddit Hieronymus. Epiſt. 139. Populi ad ſpiritualia percipienda ruditatem: quibus omnia creatorem rerum corporearum, ſeriem, alias non intelligendam deſcribere voluit, quæ ipſis, ac cæteris ad temporis, & annorum ſupputationem, & Chronologiam ex vſu eſſe poterat, & è ſolo motu corporum innoteſcere.

2 Opponunt ſecundo ex ſcriptura id Iob. 38 *vbi eras, quando me laudarunt, ſimul Aſtra matutina, & iubilarent omnes filij Dei*, quæ ex 70. ſic vertit Caſſianus, *quando facta ſunt ſimul ſydera laudauerunt me voce magna omnes boni Angeli mei*, quaſi jam facti aſtrorum creationi adfuerint, & de aſtrorum mirabili conditione Deum laudauerint, ſed quid inde, inquit Theodoretus cum aſtra die creationis 4. fuerint producta, nonne, & ſi tertio (nedum initio diei primi) creati Angeli eſſent, jam creati poſſent creationi aſſiſtere, ac de ea Deum laudare? Secundo antecedentia durationis Angelorum ad aſtrorum creationem, ac de ea in Deum laudes male ſupponitur, cum de ſua ipſorum creatione Deum laudare poterant, & laudarunt Deum Angeli, vbi primum exiſtere, ſeu in primo inſtanti, quo à Deo creati ſunt; ſed certe vulgata editio authentica ab omnibus recipienda, & ſuſpicienda, hic contextui, & Hæbraicæ lectioni conformior, manibus hiſce difficultatis vmbris locum non relinquit. Tertio arguunt ex Iob. 40. de Behemet. ſcilicet luciferо, dictum: *ipſe eſt principium viarum Dei*. Sed huic loco (de lucifero etiam litteraliter, & primario intellecto) non de principio, & primatu viarum Dei duratione, ſed dignitate intellexit; optime Mag. Gregorius, vbi proxime recitatus, cum Iſidoro, & Beda, certam. 1. numer 3. quo eodem ſeſu Iacobi 1. dicitur: *voluntarie enim genuit nos, verbo veritatis, vt ſimus initium aliquod creaturæ eius*; ſcilicet, vt excellentiam, & primatum aliquem ex generatione gratiæ adoptionis filiorum Dei præ reliquis creaturis naturalibus habeamus, & ſane non agi hic de durationis initio Behemoth, ſeu cuiuſcumque; ea voce intellecti conſtat ex Græca ἀρχὴ cui reſpondet, & ſignificat principatum, non initium durationis, Secundo quia de eodem Behemoth, ad Iobum dicitur, *quem feci tecum*, quod non, niſi alio ſenſu, quam durationis in vtroque efficiendo intelligi poteſt, & ſi in Iobi perſona, non eius indiuiduum, ſed natura ſpecifica, ſeu homo intelligatur, & certe Behemoth, ibi litterali, primario ſenſu, non luciferum, ſed terreſtre animal, quam magnum, aut quam fortiſſimum, vt elephantem, vel draconem (quemadmodum. Leuiathan cete, aut prægrandem maris piſcem) qui proinde corporis baſtitate & fortitudine cæterorum animantium primatum teneat, ac proinde principij, eo ſenſu viarum Dei ratione, non autem creationis anteceſſione, vt recte Eugibinus: quod proinde ſolum de lucifero figurate, eo loci per Behemoth intellecto, & ſignificato dici poſſe ac debet.

Quartò oppones ex 8. prouerbior. *Dominus creauit initium viarum ſuarum.* Et Eccleſiaſt. 1. vbi ea ſententia explicatius. *Prior omnium creata eſt ſapientia*, cum nec Dei ſapientia genita, ſeu verbum, creatum proprie, imo vel large cauſatiue, ſeu cauſaliter productum dici ſalua fide poſſit; atque cum his locis de rerum creatione, & proprie cauſali productione ſit ſermo, de ſapientia genita, ſeu verbo Dei ſermonem non eſſe certum videtur: ergo de creata, quæ ſolum intellectualis creatura, eiuſue actualis ſapientia debet intelligi, quæ nec homo, nec eius ſapientia eſſe poſſunt. Tum: quia ante ſextum diem, non extiterunt, ac ſubinde, nec potuerunt eſſe creationis rerum initium. Tum etiam: quia Angeli per anthonomaſiam, & intellectuales creaturæ, & ſapientiæ nomine debent intelligi, ſiquidem pure intellectuales, nec ſenſitiuæ, etiam, & corporeæ, cognoſcitiui, vt homines, ſed longe etiam his intellectiui perfectiores, & ſapientiores: ergo ex eis locis, conſtat Angelos rerum creationi à Deo factæ feciſſe principium ante mundi corporei creationem. Cæterum ex eo loco Prouerb. quod pro nobis expendimus, certam. 1. numero ſexto, conſtat nihil ex illo, neque ex loco Eccleſiaſtici pro aduerſarijs deduci poſſe, ſed ſolum pro errore creationis Angelorum ab æterno, ſi de Angelis, & eorum ſapientia, & duratione eorum prima intelligatur: cum addatur, *antequam quidquam faceret, à principio. Ab æterno ordinata ſum*: quibus æternitas durationis ſapientiæ illius, de qua eſt ſermo, aſſeritur: quare ſi de Angelica ſit, æternitas eius cæteris creatis anterior, contra fidem aſſeretur. Sed certe de ſapientia increata genita, ſeu verbo ſermo ibi eſt, quod & ſi nec proprie creatum, nec cauſaliter productum, ſeu factum, ſit attamen creatum, vt ſæpe verbi creo vſus eſt: quia eſt originaliter, & ſi non cauſaliter productum, ſeu genitum, & præcedens, & non factum, vt in ſymbolo dicitur vtroque niſi iuxta vulgarem, nec inelegantem phraſim: qua *verba facere* idem valet, quod loqui ſed eſto de creata Angelica ſapientia, ſiue Angelis loca permittamus ad præſens intelligi: adhuc locus eſt, de initio, & principio, ſeu primatu dignitatis, & perfectionis Angelorum, præ creatis reliquis corporeis, vt bene Vaſquez noſter ex voce Græca ἀρχὴ, quam *initium* vertit vulgata. Secundo acutiſſime cum noſtro Molina, illa prioritas, ſeu principij, & initij, durationis adhuc, ratio, negatiue, non poſitiue vulgari ſatis locutione intelligeretur, qua nihil creatum eſt Angelis anterius. Quinto opponi poſſet communis illa Patrum expoſitio (qua pro aduerſa ſententia Origenes vtebatur) ad illud Geneſ. 1. *in principio* (id eſt) *in filio creauit Deus cœlum, & terram* cui loco & intelligentiæ proximi textus Prouerbior. & Eccleſiaſti videntur accinere; quare negari tuto nequit. Verum nec nos, eam interpretationem, & ſenſum eorum locorum reijcimus, ſatis alibi expreſſum, ad Coloſſenſ. 1. *in ipſo condita ſunt vniuerſa.* Sed diximus hunc eius loci litteralem quidem (vt tot Patres concordant) alium tamen litteralem ſenſum ab ſpiritu ſancto intentum, & expreſſiorem ex textu, & contextu capitis illius de principio durationis, quo cœpta rerum creatio à Deo fuit, Geneſis 1. contineri.

4 Sexto demum illa ad Titum 1. *in ſpem vitæ, æternæ, quam promiſit, qui non mentitur, Deus ante tempora ſæcularia*; ergo ante corporei mundi creationem, ex qua temporalia ſæcula cœperunt: atqui promiſſio (quæ alicui, vel aliquibus & abſolute exiſtentibus, & rationalibus facienda neceſſario eſt) de hominum ſalute æterna, in Chriſto, ſeu per Chriſtum facienda, homini nondum ante

ſæcularia

Digitized by Google

ſingularia tempora, & mundi creationem facto, & abſolute exiſtenti fieri non potuit. Ergo rationali, & intellectuali creaturæ alteri ante ſæcularia tempora, ſeu mundi corporei creationem abſolute productæ, & exiſtenti: quæ præter Angelum nulla extat, neque extitit, quare, nec de facto eſſe potuit. Cui ſententiæ conſonat, 2. ad Timoth. 1. *qui nos liberauit, & vocauit ſecundum propoſitum ſuum, & gratiam, quæ data eſt nobis in Chriſto Ieſu ante tempora ſæcularia: manifeſtata autem, nunc per illuminationem Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti.* Cum autem gratia in executione data ante ſæcularia tempora non fuerit: reſtat, vt data moraliter in Dei promiſſione ante illa tempora ſæcularia Angelis facta anterius productis intelligatur. Infirma autem pro aduerſa ſententia hæc ſunt. Promiſſio enim hic pro decreto puro Diuino Vtrobique, ſed maxime primo loco vſurpatur, vt bene Vaſquez citata, d. c. 5. & Molina cit. Articulo 3. illud autem decretum ante omnia tempora ſæcularia, & alicuius creaturæ exiſtentiam, & productionem, omnibuſque inexpectatis, & ex æternitate à Deo concipi poſſe. (vt omnia eius decreta concepta iuxta fidem fuere) certiſſimum eſt. Secundo teſtimonio germanior (vt æſtimo) ſenſus eſt de promiſſione propriè æternæ vitæ. & hæreditatis, in eius ſemine, & germine Chriſto Domino concedendæ Abrahæ, & Dauidi, ac eorum ſemini facta, & iuramento adhibito firmata: de qua Lucæ 1. *iuſiurandum, quod iurauit, ad Abraham Patrem noſtrum, daturum ſe nobis; vt ſine timore de manu inimicorum noſtrorum liberati, ſeruiamus illi.* Et in Pſalmis frequenter: ad quam promiſſionem recurſu ad Angelos, quibus fiat, opus non eſt; cum matura ætate exiſtenti iam, (ne dum recens abſolute producto, & procreato) Abrahamo facta fuerit. Ibi autem, ante tempora ſæcularia non omnia abſolute à principio mundi ſignificat, ſed aliqua, & plura, quæ ab ea promiſſione Abrahæ facta ad Chriſti aduentum, & gratiæ eius per ipſum manifeſtationem decurrerunt. Sæculum quippe rei cuiuſque durationem integram ſignificat, vt ex Ariſtotele 1. de cælo docet, S. Thom. 1. p. q. 10 artic. 2. ad 2. & ſane quotidie iracundas vetulas iurare, ex communi hac ſæculi acceptione videmus. *Por el ſiglo de mi Madre.* Imo quandoque rei cuiuſque integra duratio, totaue. vitæ vniuſcuiuſque periodus, non tantum ſæculum, ſed & æternitas dici ſolet diciturque à Dionyſio 5. de Diuinis nominibus, Anſelmo c. 20. Proſologij obſeruatis, à S. Thom. & approbatis art. eodem, atque à Molina noſtro ibidem.

5. Reprehendenda hic venit, infidelis audacia Auguſtini, Eugubini, non ſemel, ſed repetita lib. de ſpiritualibus, & inuiſibilib creaturis, & in ſua coſmopæia; Primo, & fuſius docet. Ex loco hoc 1. ad Titum, & ratione inde deducta, & hactenus reiecta, Angelos ab æterno fuiſſe creatos: cum tamen æternam ipſorum creationem & durationem ante mundi creationem ne apparenter quidem is locus ſuadeat: cum minutula quæuis eorum mundi creatione anterior duratio, & exiſtentia ſatis foret, vt ipſis ante mundi creationem de æterna hominis vita ante omnia etiam ſæcularia fieret à Deo promiſſio. Sed præter hunc errorem alium addit ibidem Eugubinus. Nempe Empyreum cælum eſſe ab æterno & increatum: ſcilicet claritatem à Deo diſtinctam, & manentem, in qua, & ipſe ſit, iuxta illud Pauli. *Lucem habitat inacceſſibilem*, & Chriſti Domini apud Ioann. *clarifica me Pater claritate, quam habui prius, quam mundus fieret apud te*: & Pſalm. 103. *Amictus lumine, ſicut veſtimento*; cuius ſpecimen in transfiguratione, & Moſis rubo, ad quam multoties in ſcriptura iuſti quique homines inuitantur ac demum admittuntur. Hanc lucem affulſiſſe putat Baſilio, hom. 2. in Geneſ. dum ante mundi corporei fabricam fuiſſe claritatem inenarrabilem, in qua verſabantur Angeli, crebro in ſcriptura iuſtis promiſſam arbitrabatur. Et ſubobſcurius, Homero, qui obinde Empyreum Deorum Domicilium, & ſedem, *Olympum*, id eſt, *totum ſplendorem*, vocauit. Cæterum Empyreum eſſe clariſſimum corpus, quod obinde claritas inenarrabilis, quia corporeis cæteris longe præſtantior à Baſilio, & Olympus, ſeu totus, totus, ſplendor ab Homero dicatur, certiſſimum eſt: ſed quo valde Eugubinus cæcutiens in fidem, & rationem naturalem multoties offendit. Etenim increatum quidpiam, & cæterum à Deo diſtinctum admittere duobus fidei dogmatibus contradicit, de vnitate indiuiduali Dei ac ipſi ſolum, connaturali æternitate. Item dum a Deo, & diſtinctam, & manentem ab æterno, dogmati alteri de rerum à Deo duratione, & quæ initium habuit, creatione, contra dicit. Quod ſi dicat hoc dogma de iis, quæ voluntarie, & libere extra à Deo fiunt, intelligi debere non de his, quæ naturali emanatione ab ipſo proueniunt, iam Deo neceſſitatem operandi ad extra contra aliud dogma concedit, & rurſus de illa claritate diſquirendum reſtat, num accidens, & cuiuſnam ſubſtantiæ, & ſubiecti ſit? in quoue genere contenti? certe lux, quam Deus inhabitare, & induere in ſcriptura dicitur ipſe Deus eſt, & quæ iuſtis in patria videnda promittitur. Nullo ergo, vel apparenti, fundamento tot ſe difficultatibus, & erroribus irretiuit Eugubinus, eoſque fere recognoſcens, dum ſomnium hoc ſuum, iudicio & correptioni Eccleſiæ ſubmittit, & eius damnationi ex tunc nonſentit, vt ipſum, quod in ſimili de alio Cato dixit, recte cadat; *quare culpam deprecari, quam ea carere maluiſti?* Præſertim, cum eius opinatio, hæc tam multo ex capite fuiſſet, iam ab Eccleſia damnata.

6. Excuſabilius quidem ſomnium eſt Gennadii, ſeu cuiuſcumque authoris libri de Eccleſiaſticis dogmatibus, (t. 3. operum Auguſtini) c. 10. tum quia tot erroribus præpeditum non eſt: tum, quia Angelos creatos à Deo fuiſſe dixit ſolum in ea duratione, qua ſuper Abyſſi, ſeu aquarum faciem, quæ terram ambiebant, operiebantque, antequam lucem Deus produceret, qua ſpectabile vtrumque elementum fieret: quia oportuit, ne per tam multa temporis ſpatia Dei bonitas eſſet otioſa, ſed Angelorum creatione ſpatiis totis, illis bonitatem ſuam Deus oſtenderet. Nec ſolus Gennadius, in eam incidit cogitationem: eam ſiquidem reiecit Damaſcenus, 2. de fide c. 3. & merito: quia ratio abſurdi, quod alias per ſpatia illa effuſionis tenebrarum Dei bonitas eſſet otioſa, nec illa productione, ſeu creatione creaturæ alicuius oſtenderetur, non hanc cogitationem, ſed, quam hactenus reiecimus (Angelos ſcilicet multo ante mundi corporei creationem, imo ex æternitate fuiſſe creatos) efficacius probaret: eſſet quippe abſurdum maius, tot anteactis ſæculis, & maximum, tota anteacta æternitate Deum à creatione, & productione rerum, ac ſuæ bonitatis oſtenſione otioſum eſſe, quàm ſpatio illo, quo tenebræ offuſæ aquis, & terræ fuerunt Hac ergo ratione, vt pro Angelorum creatione ſpatiis multis ad mundi corporei creationem anterius, (quod efficacius probat) ab huius aſſertoribus referatur Gennadius, obtinuit, cum tamen, poſterius cælo, & terra creatos doceat, & ea ratione probare contendat, dum autem, vt robur aliquod ſuæ rationi miniſtret, addidit tam multa ſpatio durationis tenebrarum illarum ante lucis creationem fuiſſe, falſis ſuis relatoribus occaſionem deceptionis præſtitit non leuem: cum die primo fere medio tenebrarum offuſio narretur, poſterius ſiquidem lux creata fuit ac deinde lucis à tenebris facta diuiſio, & ſucceſſio, qua diei integri forma daretur, idque totum die vno, ſeu primo: ergo otij illius per tam multa ſpatia tenebrarum, quæ tamen ſemidie per ſcripturam coërcentur, ni ad anteriora creationis cæli, & terræ vaſtiſſima ſpatia recurratur, percipi nequit. Cum ergo nullo hæc cogitatio rationis vel authoritatis fundamento nitatur, imo tam multa, & magna ſpatia contra textum Geneſis tenebrarum illarum comminiſcatur, ac rurſum Patrum omnium aliter, atque aliter, in re præſenti cenſentium, & (quod maius) definitioni Lateranenſis, ſextæque ſynodi, & ſcripturæ teſtimoniis ſimultatem creationis, cum cælo, & terra phyſicam tradentibus aduerſetur, explodenda prorſus erit.

QVÆSTIO III.

Vbinam loci Angeli creati ſint?

DE vbi proprio, & loco extrinſeco Angelis locatis inquirimus; nam de intrinſeco vbi, ſeu præſentia ſua vnumquemque illorum (in quocumque illa ſtet) creatos eſſe certum, & extra controuerſiam eſt; ſicut de reliquis; quæ quomodilibet producuntur, & primo exiſtunt.

CERTAMEN I.

Angelos in cælo Empyreo, quam alibi creatos eſſe longe probabilius vniuerſim de omnibus eſt.

AVguſtinus II de Geneſi ad litteram aliquorum refert ſententiam, qui putarunt, non omnes Angelos in cælo creatos fuiſſe, ſed aliquos tantum: nempe Angelos bonos; Dæmonum vero, ſeu malorum Angelorum nullum ibi, ſed in mundo corporeo, & inferiori, omnes creatos fuiſſe. Exiſtimabant enim Angelos malos natura etiam diuerſi generis ab Angelis bonis, & imperfectiore loco fuiſſe creandos, & primo locandos; Angelos vero bonos ſuperiore, & perfectiore, vt naturalis eorum Dignitatis ordo in locis etiam ſeruaretur. Rationem hanc non reiicit Auguſtinus, quæ, ſi, ſuppoſita dignitatis inæqualitas ſubſiſteret, rem congruentiſſime ſuaderet. Hoc vero ſuppoſitum admittere Auguſtinus non audet: quia ea naturæ, & generis diuerſitas, & inæqualitas, atque Angelorum malorum, præ bonis inferioritas, nunquam ex ſcriptura colligi poteſt, ego vero non ſolum id aſſerere obinde, non audeo, ſed non poſſum ex ſcriptura, & Patribus non negare. Conſtat enim ex eis Luciferum malorum omnium Angelorum Principem, & anteſignanum ex ſuprema Hierarchia, & Choro Angelorum, & ſupremum Angelorum, ſors omnium, fuiſſe, qui proinde naturæ excellentia, cæteris præſtaret: iuxta cuius maioris, minoriſve excellentiæ, gradus ſuperioris, inferioriſque ordinis, Hierarchiæ, & Chori Angelorum naturaliter diſponendæ erant, ac, iuxta Dionyſium, cæteroſque Patres, & ſcholaſticos, diſpoſitæ ſunt. Ergo præfata ſententia, & fundamentum temerarium, vt minimum erit.

2. Rupertus 1. in Geneſ. c. 11. de loco vbi Angeli creati, & primo locati ſunt, in cælo Empyreo creatos negat, ſed ſolum in cælum tranſlatos per gratiam Vbi autem creati primum fuerint, & collocati, vnde poſtmodum per gratiam in cælum transferrentur, non deſignat, vt ex hiſce ipſius verbis claret. *Non magis Angeli facti ſunt in cælo, quam homo plaſmatus, in paradiſo eſt; ſicut ſcriptum eſt & ita nimirum, & Angeli extra paradiſum conditi, & in cælum tranſlati, non natura, ſed gratia cælum inhabitant.* Quibus à loco creationis ipſorum, etiam terrenum paradiſum excludit, nec determinat, an in terræ parte alia, & aquis, aëreve fuerint creati. Quantum ergo ex his poſſum coniectari in loco creationis Angelorum de omnibus æque ſortis eſſe, nec bonis ſuperiorem, malis vero futuris deteriorem contigiſſe, neutris vero naturæ iure Empyreum debitum datumve fuiſſe, ſed alium quempiam extra paradiſum tamen, locum cælo inferiorem. Illud vero per gratiam de gratia iuſtificante, non intelligit; ſiquidem Angeli omnes in gratia creati ſunt, vt Rupertus ipſe non ignorauit, eſtque Patrum, & ſcholaſticorum communis concluſio, vt videbimus, d. 3. vnde eodem loco, quo creati ſunt gratiam habuiſſe, neque ea, ſuper eam alio fuiſſe tranſlatos eſt certum. Tertio, nec nomine gratiæ intelligit in ea permanentiam per præcepti obſeruationem: ſic enim tranſgreſſores Angeli eo tranſlati non eſſent, neque aſcendiſſent, quod minus conſone ſcripturis, & communi Patrum, & ſcholaſticorum diceretur, vt cert. 2. videbimus. Secundo Rupertus de Angelis omnibus vniuerſim ait, per gratiam ex loco creationis fuiſſe tranſlatos in cælum; quare, & ſibi contradiceret, ſi de gratiæ permanentia, per obſeruationem præcepti, nomine gratiæ loqueretur. Gratiæ igitur nomine, non habitualem, & iuſtificantem, ſiue obſeruatione præcepti permanentem, ſiue primo Angelis collatam intellexit, ſed quatenus quidquid vltra naturæ debitum, ſiue extrinſecum, & inhærens, ſiue adhærens ſolum, & extrinſecum (vt locus eſt) alicui donatur, gratia dicitur.

3. Communis Theologorum omnium, noſtraque proinde, concluſio ſit: Angelos in cælo Empyreo fuiſſe à Deo creatos. Ita Beda, tom 4. lib. exhameron ſub init. Hugo de S. Victor, tract. 2. ſum. ſententiarum, c. 1 Iſidorus relatus à S. Thom. 1. p. q. 61. a. 4. corp. ex ſcholaſticis Magiſt. in 2. cumque eius commentatores omnes ad vnum. S. Thom. ibi, & citato loco primæ partis, vbi interpretes omnes. Caietan. Bannez, Molina, Valentia, Ioann. Præpoſitus & reliqui ex noſtris Vaſquez d. 225. c. 2. Arriaga cit. d. 1. de Angel. ſect. 4 quoad eorum in cælo creationem; aſt, quoad Empyreum, ſi cæli vulgari, & communi diuiſione numerentur, hæret atque negatiuæ ſententiæ Soarij, iam referendæ adhærere, potius videtur. Quiros citat. d. 50. ſect 2. Soarius igitur 1. de Angelis, c 1. in cælo quidem creatos Angelos dicit, Empyreo, tamen inferiori, diſiiciendis ſatis apparentibus argumentis. Probatur concluſio, quia perfectioni naturæ, & ſubſtantiæ debetur naturaliter, nobilior locus, quam imperfectiori, vbi exiſtat, & locetur: ergo perfectiſſimæ ſubſtantiæ, & naturæ ex creatis, nempe Angelicæ, debetur perfectiſſimum vbi, & locus, vt exiſtat: atqui hic cælum Empyreum eſt: ergo in cælo Empyreo creatus eſt. Probatur poſtrema hæc conſequentia (nam cætera, & de ſe, & experientia locorum, vbi creata reliqua ſunt locata parent) cum enim vbi primum creati ſunt in loco Angeli extiterint, ne in Empyreo tunc extiterint, in debito ipſis loco naturæ iure non extitiſſent: & quamuis id, ita à Deo fieri plane potuerit, ex alio tamen motiuo, & ratione, quam ſatisfaciendi debito ordini, & iuri naturæ, fieri ſolummodo potuit. Similem huic rationem ex munere Angelorum præſidentiæ rebus, initio creatis, efformauit S. Thom. citat art. 3. Præſidi enim, & capiti, quaſi politico, rerum ſupremus, & eminentiſſimus præ cæteris locus debetur.

4. Ab authoritate probari ſatis apte concluſio poteſt, ex Iudæ epiſtola, num. 6. vbi dicitur: Angelos malos amiſiſſe locum, tranſgreſſione, quem ſeruare obedientia poſſent, & obedientes Angeli ſeruauerunt: atqui hi ſeruauerunt locum Empyrei: ergo, & illud amiſerunt mali Angeli tranſgreſſione: ergo Angeli omnes ante obedientiam bonorum, & malorum tranſgreſſionem in Empyreo erant; id certum ex eo loco, inde vero. Infertur ſecundo: ergo, & in cælo creati ſunt; ſed conſequentia hæc non eſt ita legitima. (Vt notauit Vaſquez noſter citat. c. 2. ad illationem ſimilem caſus Diaboli de cælo, vulgatiore interpretatione Patrum quos retulerat, c. 1. minus ibi genuina, admiſſa ad id Lucæ 10. *Videbam ſatanam, ſicut fulgur de cælo cadentem*: & ex prælio Michaëlis cum Dracone, ſeu Lucifero, & malis Angelis commiſſo in cælo iuxta Apocalypſ. 12. (quod de obedientia, & tranſgreſſione, illa prima Angelorum fuiſſe, incertum etiam putat) ab ſcholaſticis nonnullis deductam) eſto enim fuerit prælium illud primum in cælo, lapſique inde fuerint Angeli tranſgreſſores: an non potuerunt Angeli alibi creati in cælum poſtea tranſlati præliari ibi, maliqne peccare, ac inde turbari, vt vtroque loco iuxta præfatas interpretationes dicitur? Ergo illatio ex eis locis, & interpretationibus ducta legitima

Digitized by Google

legitima non eſt. Sed certe, & ſi ita ſit, ſi ex duobus poſtremis locis inferatur ex Iudæ vero textu paulo attentius perpenſo legitima illatio videtur. Sic enim ait: *Angelos, vero, qui non ſeruauerunt ſuum principatum, ſed dereliquerunt ſuum Domicilium*, quibus viæ ſolum locus minime ſignificatur, ſed propria cuiuſque domus, & eius dignitati, ſiue naturali, ſiue ſupernaturali, ſiue miniſteriis conueniens. Neque enim domus hoſpitij, quo quis viator diuertit, & hoſpitatur, proprium, ſuum domicilium, & principatus ſeu dignitatis, ſuæ locus eſt. Et ſane locum illum Luc. 10. *Videbam ſatanam, ſicut fulgur de cœlo cadentem* caſum eius de cœlo ſignificare, atque ad extinguendam inanis gloriæ in diſcipulis, ſcintillam, quod Dæmones fugaſſent, ita commune Patribus eſt, vt illud negare non liceat, ita Origen. 1. Periarc. cap. 5. Ambroſ. de fuga ſæculi, c. 7. ante med. Chryſ 5. homil. 10. de pœnitentia ante med. Gregor. Magn. 23. moral. c. 6. alias 7. Theodoret. 5. hæreticar. fabul. c. de Diabolo. Proſp. de dimidio temporis Theophylact. ad eum locum. Bernard. ſerm. 2. ad fratres.

5. Secundo probari ex ſcriptura, & Patribus poteſt. Quia, vt vidimus, q. 2 Angeli principio creationis mundi creati cum cœlo ſunt. imo cœli nomine eorum creatio à Moyſe, iuxta Patres plures, narrata: quod adeo verum Auguſtino viſum eſt, vt cœli nomine Angelos ſolos intelligi, in ſpatio, quod mox cœlum erat occupaturum, creatos cenſeat. 12. confeſ. c 7. Ergo Angeli in cœlo creati ſunt: ergo in cœlo empyreo. Poſtrema conſequentia adeo certa non eſt: quia cœli primum creati nomine. Pererius, 1. in Geneſ. ad ea verba capitis primi. *Creauit Deus cœlum*, non Empyreum ſolum, ſed ſydereum etiam, & reliquos cœleſtes orbes à nobis ſpectabiles, & quibus elementalis ignis ſubſideat, contineri fundamentis, non incongruis, & quibus Soarium ſupra, & alios recentiores, in ſuam ſententiam traxerit. Verum Empyreum eo nomine contineri fatetur: quare nec ea ſententia admiſſa, poſitiue creatio Angelorum in Empyreo excluditur: cum autem ratio naturalis de debito loco ſupremo (qui Empyreum eſt) creaturæ naturæ excellentiſſimæ, & dignitatis naturalis, & ſupernaturalis, ac miniſterij ſupremi (quæ omnium ſententia eſt Angelus) teneat, cum Empyreo creatum ex eo loco, & Patrum ſententia memorata maiori longe probabilitate, quam eſſe in alio ex inferioribus cœlis creatum ſuadetur. Tertio denique: ex eo, quod ex Patrum ſententia, Angeli mali ſtatim fere, ac creati fuerunt, peccauerint, ac illico è cœlo fuerint proiecti: & communi item Patrum (quos refert Vaſquez citat. cap. 1. § 1.) fuerint è cœlo Empyreo proiecti (iuxta eorum interpretationem ad id Luc. 10. *Videbam ſatanam, ſicut fulgur de cœlo cadentem*) Maxima probabilitate communis, & noſtra concluſio deducitur, tametſi, vt dixi num. 3. certa, & irrefragabili conſequentia. non inferatur: eum ad eius ſolutionem ad ſententiam Ruperti de tranſlatione Angelorum à loco creationis ad cœlum Empyreum (quam Patrum aliorum, & ſcholaſticorum nemo ſectatur, vt prorſus fundamento omni deſtitutam, ſomniatamque, vel pure arbitrariam cogitationem deſpiciunt, noſque naturali, inſuper rationi aduerſam ſatis oſtendimus) recurrendum neceſſario ſit.

Reſtant alia ſcripturæ loca, ex quibus vrgentius (me ſaltem iudice) concluſio noſtra probatur; ea vero commodius cert. (vbi de cenſura in aduerſam agetur) adducemus, ne ibi iterum repetantur: quare aduerſæ fundamentis occurrere ſolummodo videtur hic reſtare. Opponitur primo. Locus præmij, & coronæ, vtpote omnium nobiliſſimus, viæ, & pugnæ incongruus eſt, ne in beatitudinis ampliſſima ſede peccaretur; ergo in Empyreo, nec creati Angeli fuerunt, nec viatores, & pugnantes. Reſpondetur, quo ad pugnam, & viam Patrum memoratorum communi, & Eccleſiæ ſententiæ aduerſatur, dicentis in exorciſmis ſuis contra Dæmonem: *Tibi imperat, qui de ſupernis cœlorum ad inferiora demergi præcepit.* Et abſolute falſum eſt antecedens, frequenter enim, & ſemper, de regno poſſidendo, & per victoriam adquirendo in regno ipſo pugnatur: atque in præſenti oportuit ibi pugnari, & peccato inde Dæmones labi, ne quis loci nobilitati, & dignitate fidat. Via autem Angelorum, non ad locum materialem Beatitudinis, ſed ad eam eiuſque ſtatum ibi habendum fuit. Opponitur illud Iſai. 14. *dixiſti in cœlum conſcendam.* Si autem in Empyreo (quod ſupremum cœlum eſt) Angeli omnes creati ſunt, quod aliud ſuperius fuit, in quod Angeli tranſgreſſores aſcendere poſſent, & vellent. Reſpondetur primo, cum S. Thom. & communi interpretum eius loci, & ſcholaſticorum: non locum, & ſedem materialem ſuperiorem Empyreo, in quo creatione ſua iam erat, Luciferum appetiiſſe, ſe dignitate ſuperiorem, vt ex ſequenti contextu ſatis probatur, vſque ad illa verba, *ſimilis ero altiſſimo.* Ex quo, eodem contextu fors dici ſecundo poſſet, appetiiſſe ſupra extimas Empyrei partes ſupereffundi, vti Deus, immenſitate ſua ſupereffuſus, Empyreum ambit ac creatis omnibus eminet, cœlo etiam illo ſupremo, haudquaquam contentus, ſed eminens, ac præſidens: quod ſcilicet præ ſuperbia ſua Lucifer intra creata omnia claudi dedignaretur. Tertio, quid tandem ex loci ſuperioris ſupremo impoſſibilis de facto, appetitione Luciferi arguitur? cum ſuperbia ſua ita demum obcæcatus eo loci deprehendatur, vt æqualitatem cum Deo non de facto ſolum, ſed prorſus abſolute impoſſibilem, eſſe, vltra poſſibilitatem omnem, ambitionem appetierit?

CERTAMEN II.

Poſtrema ex ſcriptura concluſionis probatio, & de aduerſæ cenſuris.

1. POrro, ſi caput Eſai. 14. vnde obiectio hæc poſtrema petebatur, attente expenderetur, imo immediatus eius verſus 12. neſcio, an firmior, clariorque concluſionis noſtræ probatio poſſet in ſcriptura reperiri. Etenim impendente illa, atque deplorati hæretici Caluini ſententia exploſa (cuius hæc apud Cornelium noſtrum ibi ſunt verba: *Craſſior etiam ignorantia fuit, quod Luciferum Diabolorum Regem, eique à Propheta hoc nomen inditum eſſe finxerunt*) Patres, & Interpretes Catholici omnes, imo, & Eccleſia Catholica tota ad vnum, verſu 12, 13. & 14. Luciferi Dæmonum Principis à ſuo ortu ad ruinam, & lapſum, hiſtoriam proprio nomine narratam ſummatim ac Regi Babylonis, ſeu Chaldæorum, Balthaſari, Luciferi imitatori, & ſuperbia, & ruinæ ſupplicio à Propheta applicitam conſone & conſtanter intelligunt. Id quod ex contextu ipſo patet: cum proprie ibi dicta Dæmonum Principi, metaphorice vero Regi Babylonis conueniant, qui proinde Lucifer à Propheta per cathachreſim merito dicatur. Ad rem igitur, & probationem præſentem verſus eius capitis duodecimus ſic habet: *Quomodo cecidiſti de cœlo Lucifer, qui mane oriebaris? corruiſti in terram* & pro *Lucifer.* Ex Hebræo. *Helel fili auroræ* tota linguæ eius proprietate, & rigore vertendum. Ex Græco, & 70. interpretibus *aurorifer.* Arabica, & Alexandrina verſio; *Quomodo cecidiſti ſtella auroræ de cœlo oriens in diluculis.* Iam non ſolum *Lucifer*, ſed *Phoſphorus* ex Græca ſtellæ (cuius nomine Dæmonum Princeps inſignitus primum eſt, & inde à Propheta per Catachreſim Rex Babylonis, vt diximus) voce dici poſſet. Certe, eadem hæc ſtella occiduo ſoli, ſiue eius occaſui præcurrens: *Heſperus*, ex Græco, ſeu *veſperugo*, nuncupatur: quare illa ſplendidus ortus, & interitus, ſeu ab illo caſus, cum Luciferi Dæmonis, tum ſub illo, tanquam typo Regis Babylonici quantum rebus in animis fieri poteſt, repræſentatur.

2. Verum cum ſtella his nominibus vocitata Bal-

thaſaris ortus, & interitus, in præſentiarum comparatio tribus illis verſibus immediate non eſt, ſed cum Lucifero Angelo tranſgreſſore, & cum Balthaſare, ſub eius typo, & vtriuſque ſimillima hiſtoria, eo inſtituto explicata, vt bene Hieronimus, hic Cyprian. de tentationib. & ieiun. Chriſti Gregor. 21. moral. c. 4. lib. 1 epiſtolar. ep. 3. Origen. 1. Periarc. c. 2. & 5. & lib. 8. in epiſtol. ad Roman. id capitis 10. *dico ergo: nunquid non offenderunt.* Euſeb. 4. de præpar. Euang. c 9. Tertul. 5. aduerſ. Marcion. Athanaſ. de paſſione, & cruce Dom. Ambroſ ſerm. 3. in Pſal. 118. ad id *increpaſti ſuperbos*, *& id ſuſcipe ſeruum tuum in bonum* Proſper. lib. *dimidium temporis*, c. 1. & 2. Bernard. ſerm. de S. Benedict. Abb. ſerm. 8. in octau. Paſchæ. Scio Cyrillum Alex in hoc caput ad id. *tu autem dicebas.* Auguſt. de Doctrina Chriſtiana, cap. 73 & 12. de geneſ. ad litter. cap. 24 Hieronym. & Haymonem ad hunc locum Dæmoni, vt impij Balthaſaris capitis, quæ de hoc ſolum hic ad litteram ſunt, apte poſſe tribui, ex regula 7. Ticonij Viri, ex. 1. regula eiuſdem, Chriſto etiam, quæ eius myſtico corpori, & membris Eccleſiæ conueniunt. Sed nec figuratum hunc ſenſum de Lucifero ab Spiritu ſancto expreſſum hi aiunt Patres, vt inde author operis de mirabilibus Sacræ Scripturæ (apud t. 3. Auguſt.) lib. 1. cap. 2. caſum Diaboli ex hoc loco probari neget: atque ſolum figurate, & accommodatitio ſenſu explicari poſſe Diabolo, quæ hic de ſolo Balthaſare ſunt, cenſent Adam. Pintus, Vaſquez. d. 232. & c. 4. cum quibus venerab. noſter Gaſpar Sanchez in hoc cap num. 15. multa, & ſacra, & prophana eruditione contendit. Ea tamen id ſolum euincitur: ortus ſplendorem, & ruinæ, ſeu occaſus Regis Babilonici obſcuritatem nigramque fortunam apprime ſtella illa figurari potuiſſe?

3. Aſt, cum id ſolum exemplo Luciferi figuratum Propheta noluerit, ſed eius etiam Regis demerita, ob quæ, eo fuit ſplendore priuatus, atque in tenebras proiectus, quæ Lucifero ſtella adumbrari, nedum totis ſuis coloribus pingi, minime poſſunt, ſed ſolum Luciferi Angeli Hiſtoria de eius ortu ſuperbia, & ruina, quam idcirco, & ſi ſummatim, exacte tamen, quantum ad intentam comparationem, & ſimilitudinem Regis Babylonici cum ipſo, Propheta adhibuit, iuxta omnes Patres, Interpretes, & Doctores Catholicos, Eccleſiamque totam. Confirmatur quia caſus, & demerita quibus Lucifer Angelus occidit, & à Propheta narratur ſtatim caſui, & de meritis, ob quæ Balthaſar Rex occubuit à Propheta conferuntur, & applicantur fuſius, quam ante eum numerum fuerant, quaſi ſummatim, præmiſſa. Confirmatur rurſus, quia, quæ à verſu 10. ad 15. dicuntur non niſi figurate, & tropice alteri, quam Diabolo Lucifero poſſunt aptari. Confirmatur quarto. Quia ita magis abſcedimus à perfido Caluino, atque Eccleſiæ Catholicæ, eiuſque Patribus (vt ipſe fatetur, nec negare Gaſpar noſter Sanchez potuit) adhæremus. Patres vero oppoſitos, ne minus decenter à reliquis, tot tantiſque Patribus, & communi Eccleſiæ, à ſeque ipſis alias (imo ibi etiam Hieronymus *cum in cœlum conſcendam* dici ab Angelo ante peccatum ait, quod infra in firmamento fuerit creatus dicat) receſſiſſe fateamur, cenſeo: non de toto textu capitis, atque hiſce verſibus locutos, ſed de reliquis, quibus ſummatim prius ac fuſius deinceps Balthaſaris ortus ſuperbia, & exitus infeliciſſimus deſcribitur, & intercalatæ Luciferi tragœdiæ illius typo, ſimillimus oſtenditur. Hinc Origenes, Tertulianus atque ex ipſis Recentiores memorati à Vaſquez proxime, §. *Tertium teſtimonium* aſſerentes contextum totum de caſu Luciferi Diaboli ad litteram eſſe, ac de Balthaſare figurate ſolum dici reiiciendi ſunt. Quod & in initio propheriæ huius hiſtoriæ, quæ contra Regem Babylonis futura inſcribitur, & pluribus eius partibus, quæ ad litteram, quadrare in luciferum nequeunt, manifeſte aduerſatur, cum enim euentus alicuius alius, vt typus, proponitur, eiuſque cum hoc ſimilitudo applicatione, vnius ad alium explicatur (vt contigit) neutri tota, textus littera poteſt competere.

4. Hoc igitur ſcripturario, quam ſcholaſtico more (non otioſe tamen, ac de ſuperfluo ad rem præſentem) ita à nobis conſtituto, probatur ex textu Iſaiæ hoc à n. 12. recitato noſtra concluſio, etenim Lucifer, de quo eo verſu, ſeu numero, & duobus ſequentibus 13. & 14. Iſaias loquitur, non ſtella Lucifer, ſeu, Phoſphorus eſt, ſed Angelus Lucifer; atqui ex textu tàm Hebræo, & Chaldæo, & verſionibus omnibus ortus in cœlo dicitur: ergo dicitur in cœlo creatus. Confirmatur: quia inde Dæmonum Princeps Lucifer appellatus eſt, quod ortu, & ſplendore natiuitatis ſtellam Luciferum fuit imitatus; atqui ſtellæ huius ortus in cœlo eſt; ergo, & Angeli Luciferi creatio in cœlo fuit, ac ſubinde reliquorum, etſi pro cuiuſque naturali dignitate, & excellentia minore. Locis intra cœlum, idem, inferioribus, & inferioribus. Aſt dices pro ſententia Soarij, & eſſe clarum: hoc loco recte probari Angelos in cœlo creatos; non autem in empyreo, imo vero in ſtellato cœlo (in quo ſtellæ cuius nomenclatura ille Angelus donatur, ortum, & ſedem habet) fuiſſe creatos. Cæterum cœlum ibi pro loco ſupremo cœli: (quale empyreum eſt) ab Iſaia ponitur, quemadmodum, & terra pro huius loco infimo in quem malus ille Angelus cum ſequacibus fuit, iuxta fidem deturbatus: nempe inferno, vt conſtat, ex illis verbis *corruiſti in terram* & quæ, cum per antitheſim loci, in quo creatus fuit, dicantur, ſicut terræ nomine eius infimum ſignificatur ita cœli nomine ſignificatur eius vertex, & locus ſupremus. Confirmatur ſecundo. Quia eo loci, tam Luciferi Angeli, quam Balthaſaris ſumma, & ſimillima iiſdem fere gradibus præcipitis, ruina proponitur, quæ, vt maxima proponatur à ſummo cœli ad infimum terræ (vt certe fuit) debuit à propheta proponi, & ſignificari; id, quod fuit ab Iſaia præſtitum: nam ſtellarum, & Luciferi ſtellæ, ortus, & ſedes, ex his, qui effectu aliquo ſuo ſui notitiam nobis ingerunt, poſſuntve naturaliter ingerere ſupremum cœlum eſt: cum empyreum nullo effectu ſuo, ſui notitiam poſſit nobis in ſe vere; ex quo ad inſtantiam oppoſitam ſolutio patet.

5. Poſtrema concluſionis ex ſcriptura probatio non ſegnior ex Ezechielis 28 in quo à verſu, ſeu n 12. ad 18. ortus, & interitus Luciferi Angeli deſcribi ab Ezechiele adeo ad Iſaiam conſone videntur, vt inde Patres. Hieronym. ad Iſaiæ 54. *ecce ego ſternam per ordinem lapides tuos*, & epiſt. 146 ad Damas, Gregor. 18. moral. cap. 18. alias 25. Origen. 1. Periarch. Tertulian. 4. contra Marcion. cap 10. Ambroſ. 1. de paradiſo cap. 2. Iſidor. de ſum. bono cap. 12. Beda, quæſt. 9. de Angelis. Caput hoc non de Rege tyri, ſed de Lucifero Angelo ad litteram intelligi tantum poſſe cenſeant: Apollinaris vero, quædam de Rege Tyri, quædam de Lucifero (maxime, quæ præfatis numeris ſcripta ſunt) intelligi ad litteram debere cenſet, verum & ſi Hieronymus ad hoc Ezechielis caput Cyrill. 3. in Ioann. c. 39. Auguſtin. 11. de Geneſ ad litter. c. 25. Vaſquez 1. p. d. 232. c. 4. venerab. Gaſpar Sanchez, aliique interpretes ad eum locum ſermonem ad litteram de rege tyri totum eſſe iudicent, ac de Lucifero figurate ſolum; ad hiſtoriam Luciferi Angeli, ſuperborum magnatorum, & principum typi, ibi ad litteram referri, & Regi tyri, eiuſque ſplendori, ſuperbiæ, & ruinæ ab Ezechiele accommodari certum mihi eſt. Ortum, & fortunarum Luciferi initium deſcribit, num. 12, *tu ſignaculum ſimilitudinis Dei*, id eſt, perfectiſſima ex creatis opificis Dei ſimilitudo in te, ſygilli ad inſtar, ſuas perfectiones abſolutiſſime imprimentis, cum te formaret, & conderet, atque, vt opus ſuum abſolutiſſimum, obſignantis: quæ omnia variis interpretum verſionibus apud noſtros Gaſp. Sanchez, & Cornelium ſatis comprobantur: *plenus ſapientia, & perfectus decore:* pergit: *in deliciis paradiſi Dei facti*, (illius vtque, non terreni, ſed cæleſtis, de quo ad latronem Beatum Dominus. *Hodie mecum eris in paradiſo.*) *Omnis lapis pretioſus operimentum*

mentum tuum ſardinis, &c. Eaque omnia vbi primum conditus à me habuiſti: *foramina tua in die, qua conditus eſt* (eadem, ſcilicet, qua præfata habuiſti) *præparata ſunt* Quid foramina hic ſignificent, non ita facile à Patribus, & interpretibus, præſertim de lucifero, dequo ad litteram dicta, quare diuerſimode ab vnoquoque explicatur: pro ſola virtutum, & cœleſtium donorum capacitate, quæ cauitates, & ſedes, ac loca gemmarum imitantur, nos ſatis idonea explicatio mihi eſt; cum iam de donis eis ornatus lucifer foerit deſcriptus.

6. Suſpicor (abſit ſingularitatis inuidia) inferni concaua igne plena, quæ ſua lucifer ſuperbo ſpiritu, & ambitione fecit effræni) ſignificari: de quorum igne æterno dominus dixit, *qui paratus eſt Diabolo &c.* prius vtique, quam peccaret: alias enim paratus, præparatuſque peccaturo, nec fuiſſet, nec diceretur: ea igitur auerni foramina à die conditionis luciferi in cælos præparata in pænam, & propoſita, ipſi fuere, vt eorum horrore à ſuperbia ex loci ſublimitate, naturæ excellentia, & donorum, virtutumque oriunda abſtineret; & ſi obtentum à lucifero non fuerit, ne laberetur, & rueret, vt à num. 14. à Propheta, ſic expenditur. *Tu cherub. extentus, & protegens, & poſui te in monte ſancto Dei in medio lapidum ignitorum ambulaſti. Perfectus in viis tuis, à Die conditionis tuæ*, ex qua nimirum in monte ſancto Dei te poſui, & in medio lapidum ignitorum ambulaſti perfectus in viis tuis; *donec inuenta eſt iniquitas in te* Ob quam de monte ſancto Dei, te eieci, & in terram proieci, vt narrare pergit Ezech. verſ. 16 & 17 Ex quibus ad litteram explicatis ſatis conſtat luciferum, & Angelos ſubinde reliquos, in cœlo conditos fuiſſe, & empyreo quidem, qui & Dei eſt mons, & locus Paradiſi ſanctorum Angelorum & hominum Beatitudini, ac deliciis deputatus. Porro, ſubtilis, ac profundiſſime, ex ſcholaſticis locorum, ſcripturæ, quæ expendit interpreti noſtro Vaſquez nobis in vtriuſque huius loci litterali de lucifero interpretatione aduerſo præter facilem, ac ſubinde genuinam contexturam, & Patrum authoritatem communem, etiam ſcholaſticorum, d.3. q.1. cert.1. num 1. & 2. referendorum, nobis in ea vtriuſque loci intelligentia litterali de lucifero conuenientium authoritatem opponimus, vbi eiuſdem Vaſquez, oppoſitionibus ipſius interpretationem confutauimus, n. 4. & 5.

7 Ad ſententiæ aduerſæ cenſuras veniamus; cenſeo igitur primo. Negatiuam ſententiam de Angelorum creatione in cælo, quæ cælum omne excludat à loco creationis Angelorum non ſolum minus longe affirmatiua probabilem, & improbabilem abſolute eſſe; ſed prorſus temerariam Theologice, in primo omnes conueniunt Doctores, de abſoluta improbabilitate, non ita omnes facile conueniunt, verum cum nullo fundamento nitatur Ruperti opinio, ex quo deduci probabiliter poſſit, vt Doctores omnes fatentur, neſcio quid ei deſit, vt probabilis eſſe abſolute negetur, atque improbabilis abſolute aſſeratur, imo vero, & ſi inde improbabilis, poſitiuè ſolum dici ab aliquibus poſſet, quia poſitiuam probabilitatem non habet, non autem, falſitatis conuinci à ratione, ſcripturaue poteſt, errorem ſiue phyloſophicum, ſiue, Theologicum, cum improbabilitate abſolute dicta, ea ſolutio confundit De temeritate Theologica probatur ratione paululum deducta: quia eſt contra ſcholaſticos omnes, & Patres, & tot ſcripturæ teſtimonia, germana, & communi eorumdem, & interpretum intelligentia abſque vllo ſcripturæ, Patrum, aut rationis fundamento, eiuſve, apparente adhuc vmbra aliud autem abſoluta Theologica temeritas non requirit. Eorum ignominatorum opinio, qui aliquos Angelos, qui rebus aliquot determinatis præſunt, in ipſis rebus creatos aſſerebat, non autem in cælo. & ſi S. Thomæ, cit art. 3 ad num. 2. non improbetur, eidem tamen cenſuræ, eadem de cauſa debet ſubiacere, deinde quia eos, non die primo, ſed ſequentibus creatos fuiſſe cogitur admittere: quod a catholicis dogmatibus abhorret.

Negans vero ſententiam Angelorum creationem in cælo empireo determinate in ſtellato, aut inferiori alio creatos Angelos aſſerens temeritatis notam non meretur, neque improbabilitatis abſolutæ: tum quia apparens aliquod fundamentum in locis aliquot ſcripturæ habet, atque in ratione quali quali: tum etiam; quia Patronum habet eximium Theologum Doctorem, Franciſcum Suares, & aliquos alios, quos & ſua authoritate & fundamentis dubios de noſtræ concluſionis veritate fecit. Cæterum cum priſcis omnibus ſcholaſticis, ac Recentioribus fere reliquis aduerſetur, germanæque, & ingenuè plurium locorum ſcripturæ, & Patrum intelligentiæ minus conſonet: ac rurſus in quæſtione de facto, naturali prouidentiæ, in locis pro creatura rerum dignitate diſtribuendis opponatur, idque à Deo leuibus, vt vidimus, ab authoritate, & ratione fundamentis, cenſeo tam parum probabilitatis habere, vt fere improbabilitatem pertingat.

8. De numero Angelorum creatorum à Deo, nil, non temerè, dici poteſt, niſi, quod innumerus, præ multitudine nobis ſit. Si enim, non aliter numerabiles boni Angeli Danieli Prophetæ fuerunt, c.7. num 10. quam *millia millium miniſtrabant, ei, & decies millies centena millia*, &c. & Ioan. Apocalyp. 5. num. 11. *Numerus eorum millia millium*, quibus illorum innumerus, numerus, ſeu multitudo, ſignificatur, ex omnium Angelorum collatione, tranſgreſſorum apoſtatarum tertia, vt communiter cenſetur parte detracta, quid igitur nos aliud, naturali ſolum diſcurſu, nec prophetiæ ſpiritu, ac Dei reuelatione (quæ Danieli & Ioanni plane adfuerunt) donati de eorum omnium determinato numero dicere citra temeritatem audebimus? imo abſque amentia diſputabimus?

DISPVTATIO II.

De Angelorum eſſentia ac diuiſione.

CIRCA Angelorum eſſentiam hæc diſputanda occurrunt omnino. Primo de eorum ſpiritualitate, ſiue immaterialitate, & incorporeitate; ſecundum de ipſorum intellectualite. Tertium de eorum, præ hominibus excellentia; item de diuiſione naturali eſſentiali in genera, & ſpecies ſuas; deinde pro generum diuerſitate, & perfectionum naturalium, vnius generis præ alio in Hierarchias, & choros diuiſione. Hæc ſiquidem ex reuelatis, præſertim Dionyſio Areopagitæ, decidenda ſunt. Diuiſio autem, in bonos Angelos, (qui ſoli iam Angeli) & in malos, qui ſoli iam dæmones à Chriſtiana Eccleſia nominantur, ad hanc diſputationem, non ſpectat; cum non naturæ, ſed operationis, & moris, vtrorumque, ſeu moralis diuiſio ſit.

QVÆSTIO I.

De Angelorum ſpiritualitate, & abſoluta incorporeitate.

SPIRITVALITAS abſoluta naturæ, cuiuſvis abſolute talis à ſui conſtitutione, quidvis materiale, & corporeum excludit; vt patet in homine, qui parte ſolum corporea conſtitutus, corporeus abſolute, non autem abſolute ſpiritualis eſt.

CERTAMEN I.

Angelorum ſpiritualitas ex parte ſaltem & immaterialitas ſtatuitur.

ANGELOS omni ex parte corporeos, nemo Philoſophorum præter belluinos Epicureos corporeis, & ſenſibilibus affixos admiſit. Si quidem, & intellectuales, & ſpirituales illos, & homine (animo ſpirituali, apud ipſos conſtante) præſtantiores agnouerunt; is ergo ſolum de Angelorum ſpiritualitate, eis error potuit obrepere: vt illos, & animo, ſpirituali, & corpore vt homines, præſtantioribus tamen, conſtare cenſerent: quare immerito pro errore adæquate, omnique ſui parte corporeos Angelos aſſerente referuntur. Tertullian. l. de Carne Chriſti, c. 6. & Nazianzenus orat. 1. §. *Nihil enim mihi*, eo quod Deum catholice incorporeum fatentes (quod tamen. Athei, & Epicurei, negabant, Angelos nihilominus incorporeos eſſe inficiabantur. Sed vero leuiſſimum hoc fundamentum eſt, vt tantum, tamque craſſum errorem de Patribus ſuſpicemur; ſiquidem omni ex parte Deum incorporeum ex fide, & ratione naturali præfati Patres eum reliquis agnouerunt: quod, eo præciſe, quod aliqua ſui parte corporeos Angelos putarent recte, atque legitimo diſcurſu de Angelis negaſſent: quandoquidem corpore illos ex parte conſtare, & omnino, ſeu omni ex parte incorporeos, ſicut Deum, non niſi aperta contradictione, faterentur, imo eis, aliqua ſui parte corporeis admiſſis, incorporei, & ſpirituales abſolute dici Patribus non poſſent; ſiquidem, nec homines ſpirituales, ſeu ſpiritus, & incorporei abſolute ab aliis dicuntur, ſed abſolute potius corporei, quia corpore conſtant; tametſi animo ſpirituali, tanquam altera ſui parte, & forma eſſentiali conſtare illos ex fide, & naturali ratione cognoſcerent, & docuerint. Secundo cum docuerint, iidem Patres Angelum eſſe homine eſſentia, & natura ſua perfectiorem, vt de Philoſophis dicebamus, atque hunc anima ſpiritali conſtare, & Angelum perfectiore anima ſpirituali conſtari, vt minimum, cenſebant. Tertio Angelos ſubſtantias intellectuales, & intelligentes, ex fide etiam, & ratione iidem Patres agnouere conſtanter: quod abſque ſpirituali animo eſſe non poſſe ſciebant.

Duplici huic rationi poſtremæ non multum fidit Arriaga 1. p. t. 2. d. 3. ſect. 1. tum, quia penetrabilitas naturalis rei cum alia, eiuſdem generis (in qua ratio corporis ſita iuxta probabiliorem, ſententiam eſt, & cuius negatione ratio ſpiritus, vt contra corpus diuiſa conſtituitur) alia prædicata compati poteſt perfectiora, quam rei ſpirituali, non ita impenetrabile, ſed rebus, cum ſui generis, tum ordinis, & generis corporei natura ſua penetrabili conueniant, & quibus proinde corporea illa res, perfectior alia ſpirituali abſolute euadat. Secundò corpus aliquod pure tale, poſſe eſſe cognoſcitiuum, ac volitiuum obiecti ſpiritualis, ac proinde abſolute intellectiuum, & intelligens nulli ratione videtur metaphyſicæ repugnare: quo admiſſo, nulla repugnantia apparet, cur corpus pure tale perfectius intellectiuum ſpiritu, adæquate etiam tali, nedum ex parte ſolum, (vt homo eſt) abſolute ſit; ergo neutra ratione, ex maiore perfectione Angeli, quam hominis, ſpiritualitas, & incorporeitas, præſertim abſoluta, & omni modo, Angeli efficaciter ſuadetur, cæterum ratio vtraque ſatis efficaciter probat, ex maiore perfectione Angeli, quam hominis, (quem Philoſophi & Patres, ex parte ſpiritualem intellectiuum, & incorporeum, nimirum ex parte animi, quo eſſentialiter conſtituitur, agnouerunt) ſpiritualem, ſaltem ex parte, atque ſpirituali animo præſtantiore, & perfectiore conſtantem eſſe, id quod oſtendere, hic oportebit demonſtratione repugnantiæ, & phyſicæ, & metaphyſicæ, quæ in æqua perfectione rei abſolute, & adæquate corporeæ, cum ſpirituali, adhuc inadæquate, & ex parte ſolum tali reperitur: tum etiam ex repugnantia, phyſica etiam, & metaphyſica, corporis abſolute, & adæquate talis, intellectiui tamen, & volitiui rei ſpiritualis. Oportet autem vtramque hanc repugnantiam in re præſente oſtendere, ne recentiorum argutiis totam Philoſophiam, & Theologiam peruagantibus, & importune, ac inutiliter, imo pernicioſe vbiuis mouentibus, concutientibus, & turbantibus locus deinceps ſuperſit; intento verò noſtro huic demonſtrando ſupponendum, eſt, quod recentioribus hiſce minus, quam par eſſet perſpectum, vel potius animaduerſum fuit, ac ſubinde minus apud ipſos firmum, quam deberet.

3. Illud autem eſt: duo eſſe generatim loquendo ad demonſtrationem omnem principia. Alterum ad formæ rectè concludendi, certitudinem, & euidentiam neceſſarium: quod generale omni demonſtrationi, in quacumque materia eſt. Atque hoc quidem nullatenus ab his, quæ ex rebus, quibus natura, & vniuerſum conſtat, & quæ in ipſis conſtanter eſſe ac certa lege, euenire deprehendimus, in ſui certitudine euidentia, & infallibilitate pendet; ſed de ſe, ac ex terminis, notum euidens, atque infallibile naturali rationis, homini eſt. Ad hoc autem genus principiorum, ex parte formæ demonſtrationis ſpectat illud principium, *quodlibet eſt, vel non eſt*: cui innituntur demonſtrationes omnes, quæ per impoſſibile dicuntur, illud etiam *dici de omni, & dici de nullo*, in quo omnes demonſtrationes, oſtenſiuæ appellatæ, fundantur, illud etiam, *quæ ſunt eadem vni tertio, ſunt eadem inter ſe*, cui formæ ſyllogiſmi expoſitorij certitudo infallibilitas, & euidentia innituntur: vt in ſummula noſtræ dialecticæ, & controu. de Trinit. contra noſtrum Vazquez oſtendimus. Alterum vero genus principiorum ad demonſtrationem, cuiusque certitudinem, euidentiam, & infallibilitatem neceſſariorum, ex parte materiæ, circa quam verſatur, ſeu propoſitionum, quæ ad formam certoſ recteque concludendi diſponuntur, eſſe debet. Et horum quidem certitudo, & euidentia, ad demonſtrationis cuiuſvis, ſiue phyſicæ, ſiue metaphyſicæ neceſſaria, ex parte materiæ, vt in materia quauis legitime, atque indefectibiliter, certo, & euidenter concludatur, ex iis, quæ in rebus conſtanter experimur; atque eſſe deprehendimus, neceſſario accipitur, nec ſumi aliunde, eorum principiorum, ex parte materiæ, ad demonſtrationis, etiam, metaphyſicæ rectitudinem, & indefectibilitatem requiſitorum à nobis pro hoc ſtatu poteſt; cum enim nihil pro hoc ſtatu, niſi per ſenſus, ab eiſque dependenter, naturaliter, ac ſecluſa reuelatione, aut miraculo, noſſe poſſimus, ac ſenſuum cognitio omnis præſentium, aliquando ſaltem in rebus, experimentaliſque ſubinde ſit; ſit plane nihil nos maiore

euiden

Digitized by Google

euidentia, & certitudine in materia, vlla cognoſcere, & iudicare vllatenus poſſe, quam illa, quæ nobis conſtanti, ac perpetuo experimento in materia illa ingeneretur, ac fiat. Patet in demonſtrationum metaphyſicarum, circa rem, & materiam, quamuis principiis metaphyſicis: vel à definitione metaphyſica, ad definitum, vel ab eſſentia metaphyſica, rei cuiuſvis ad eius paſſiones deductarum; vel è contra; à paſſionibus metaphyſicis, ſeu attributis rerum ad earum eſſentias. Vnde enim verbi gratia demum noſti hominem eſſe animal rationale. Vel hominem eſſe viſibilem, vt ex eis principiis, in aliquo euidenter, ac certo deducas eſſe illum, vel non eſſe hominem, aut viſibilem, vel ex eius viſibilitate deprehenſa infallibiter colligas eſſe illum animal rationale, vel hominem? certe ex his, quæ operationum ſenſibilium, eis prædicatis reſpondentium experimento in hominibus cunctis nouimus, ac didicimus.

4. Hinc planum fit: principia demonſtrationum de rebus, quibusque, & cuiuſvis materiæ propria, tam phyſica, quam metaphyſica, atque ad demonſtrationem quamuis, ſiue phyſicam, ſiue metaphyſicam, ex parte materiæ requiſita maiorem euidentiam, certitudinemque habere non poſſe, quam illâ experimentalis ſcientia conſtans, atque in nulla deficiens ex rebus rationis, & ſpeciei eiuſdem, in rerum natura captare habeat: cui tandem, vt vidimus, tota illorum principiorum euidentia, & certitudo innititur, vnde rurſus fit: tunc ſolum nos aliquid rationabiliter, & certitudine, atque euidentia tota, ex parte materiæ, nobis pro hoc ſtatu poſſibili, tam phyſice, quam metaphyſice demonſtrare, cum principiis, ſiue phyſicis, ſiue metaphyſicis experimento ex naturalibus conſtanter perpetuo, & indefectibiliter, in materia illa deprehenſo decurrimus, illudque de ipſa monſtramus: quare nihil amplius certitudinis, & euidentiæ principiorum ad perfectam demonſtrationem, ex parte materiæ, requiritur, quam quæ ex rebus ipſis naturæ conſtanti hoc, atque in nulla deficienti experimento capitur: cui ſi aliquid contra dicere, ac repugnare inuenitur, in ipſum phyſice repugnare rationabiliter à nobis pro hoc ſtatu cenſendum eſt. Confirmatur ex Ariſtotele, & philoſophis reliquis, qui prædicamenta omnia, quæ demonſtrationibus cunctis principia metaphyſica ex parte materiæ ſubminiſtrant, non aliunde dignouerunt, diuiſerunt, atque ordinauerunt, quam ex his, quæ in rebus vniuerſi conſtanti experimento vſu venire, ſunt aſſueti: vt quod commune cunctis obſeruarint prædicatum, genus ſupremum, & vniuerſaliſſimum dixerint, primoque loco, vel vt cæterorum caput, collocarint: ſicque pro maiori minoreue cæterorum, ad plura, vel pauciora, quibus natura conſtat, extenſione, experimento ſimili deprehenſa, genera, & ſpecies inter medias, ſuperiore, vel inferiore loco, in prædicamentorum ſerie poſuerint, quo circa, cum aliunde, quam ex ita ſtatutis, ac deprehenſis principiis rei, aut prædicati, alicuius in ipſa repugnantia quæritur, vt eius vel prædicati alicuius in ipſa poſſibilitas negetur, atque amoueatur, quæritur quidem, quod à nobis, pro hoc ſtatu, nequit prorſus, inueniri magis, quam à cæco natiuo coloris natura, eſſentia, atque in ſuas ſpecies diuiſio. Similiter deprehenſa, experimento & in rebus, quibus natura conſtat perpetuo, & conſtanti rei alicuius, vel prædicati cuiuſvis in ipſa repugnantia, vel rem illam vel illud in ipſa prædicatum repugnare, atque à rerum poſſibilitate, excludi, non phyſice ſolum, ſed metaphyſice etiam demonſtratur quin argui rationabiliter aliunde, eius poſſibilitas rationabiliter queat, eiuſve repugnantia euacuari.

5. Porro ex veris hiſce, & certis prænotatis debite perſpectis patet: quam inaniter, ac pure arbitrario argumenti illius, quo Angelos adæquate, omnique parte ſui corporeos eſſe non poſſe, ſed aliqua ſaltem ſui parte ſpirituales neceſſario fore, communiter ex eorum præ hominibus excellentia probatur, ab Arriaga, & neotheoricis aliis in dubium vocetur, illius item argumenti: quod intellectibus, nec ſenſitiuus ſolum, ac ſenſibilium, non autem pure ſpiritualium cognoſcitiuus eſſe debeat. Primo enim pure, atque omni ex parte corpoream ſubſtantiam ſupra aliquam, etiam ſui parte, ſpiritualem eſſe poſſet, ſed potius eſſe perfectione inferiorem neceſſario debere vniuerſi natura, reſque omnes illius oſtendunt, & conſtanti experimento, atque in nulla deficienti nos docent: quin maiorem ſpiritualis ſubſtantiæ perfectionem adiuncti alicuius additione in re vlla corporea ſuperari, vt hæc ſpirituali imperfectione excedat, vel ſuppleri adhuc, vt corporea ſpiritualis perfectionem compenſet, & adæquet ex aliquo in rerum natura tota deprehenſo nouerimus: ergo aliunde adiunctione alterius corpus omni parte ſui tale ſuperare, imo æquare adhuc, ſubſtantiæ, aliqua ſaltem parte, ſpiritualis perfectionem poſſe, non ſolum ex principiis noſtris phyſicis, aut metaphyſicis rationabiliter non probatur, ſed illis euidenter contradicit, & repugnat; ergo ex maiori perfectione ſubſtantiæ Angeli, quam hominis, aliqua ex parte ſubſtantia ſpirituali, & perfectiore, quam in homine ſit, conſtare phyſica, & metaphyſica euidentia, ac certitudine demonſtratur. Confirmatur quia, ex eo, quod animantia iuncta ſubſtantiis inanimatis, perfectiora experimento conſtanti, atque indefectibili, ex perfectioribus illorum vitalibus operationibus deprehendimus, abiectiſſimum, quoduis, ac ſordidiſſimum animalculum (pulicem puta, culicem, ac vermiculum) inanimatis, quantumuis magnis, & ſplendidis, cælis, & aſtris perfectius eſſe, vt euidentiſſimum Philoſophia docet, ac demonſtrari, omnes cenſemus; quod minime fieret, nec rationabiliter iudicaremus, ſi alterius nobis ex natura ignoti, ſic deprehenſa illa animalis perfectio maior compenſari poſſet, vel abſolute compenſari à nobis rationabiliter iudicaretur.

6. Confirmatur ſecundo; quia alias falſum prorſus eſſet illud, vel ſola antiquitate ſanctum, & firmum, atque euidentiſſimum cunctis axioma. *Supremum infimi generis, non attingit infimum ſupremi*, ſi additione alicuius alterius ex natura nobis ignoti, alicui, quod inferioris generis eſſe, ex naturalibus dicimus, generis, aut ſpeciei, quam perfectiorem eſſe, & ſuperiorem natura nos docuit, excedi, aut æquari ſuperioris perfectionem aſſeri à nobis rationabiliter poſſet. Denique his Recentioribus, qui additamenta hæc perfectionum, ex prædicatis mere arbitrariis, & quæ nullatenus natura docuit, rebus adiungunt, vt infima ex genere ſuo, præ ſuperioribus ex ſuo genere venerentur dici appoſitiſſime illud poteſt, quod Ioan. 4. Ad Samaritan. Chriſtus Dominus aiebat: *vos adoratis, quod neſcitis, nos adoramus, quod ſcimus*. Similiter nihil pure, & ſecundum ſe totum corporeum, intellectiuum, atque pure ſpiritualium obiectorum, ac vltra ſenſibilia, cognoſcitiuum, & appetitiuum eſſe poſſe; multoque minus intellectiuo homine perfectius, atque entitatiue ſuperius æque ex naturæ principiis euidentibus conſtat: indeque Deum in ſe corporeis oculis videri non poſſe, cum omnibus Theologis arctiſſime ſuo loco, atque euidentiſſime demonſtrauimus: quare, & ex prædicato intellectiuo, & ex maiori perfectione ſubſtantiæ Angeli, quam hominis, ex parte ſaltem ſpirituali, & intellectiua ſubſtantia, perfectiore, quam rationalis hominis animus ſit, Angelum conſtare, non efficaciter ſolum, ſed phyſica, ac metaphyſica euidentia, ab antiquis doctoribus, ſatis demonſtratur. Accedit concors Patrum, Theologorum, & Philoſophorum etiam (præter Atheos) omnium de Angelis ſententia. Nemo enim corporeos in totum Angelos aſſeruit; tametſi eorum aliqui, illos corpore, & animo ſpirituali conſtantes eſſe, videantur, ad ſpeciem, & ſonotenus, aſſeruiſſe, id autem, in quo nationum, profeſſionum, & temporum omnium

ſapien

Digitized by Google

ſapientes omnes conueniunt; certiſſimum eſt. Eorum vero omnium ea de re concordia cert. 2. conſtabit. Confirmatur, hoc ex ibi referendis: vbi conſtabit Patres, Theologos, & ſapientes omnes Philoſophos, non ſolum in totum corporeos Angelos, non aſſeruiſſe, ſed in totum potius aſſeruiſſe ſpirituales, certe ex ſcriptura, conciliis, & Patribus, pro noſtra hac concluſione afferri poſſunt, ea omnia, quæ eadem certamine 2. producemus. Probant enim directe, amplius, quam hic contendamus: nempe Angelos totos ſpirituales ſubſtantias eſſe: quod totali eorum corporeitate non contra dicit ſolum, ſed contrariatur, vt patet.

CERTAMEN II.

Angelos in totum ſpirituales ſubſtantias eſſe qui negarint, recenſentur.

1. PLATO apud S Thom. qu. 6. de potentia 6. & qu. 16. de malo a. 1. & apud Eugub. 8. de peren. Philoſoph. à cap 17. Angelos corpore, & rationali animo conſtare, ſæpe docuit. Illud ſatis eſt recitaſſe ex eius Epinomide. *Horum quippe Deorum animalium* (anima ſcilicet conſtantium, vt homines) *alterum ex æthere, alterum ex aere eſt, ac neutrum conſpici totum poteſt à nobis, quia animo ſpiritus eſt*; conſenſit Chalcidius Platoni, in Timæum apud Auguſt. 8. de ciuit. c 16. ſic dæmonem definiens, *Animal rationis particeps, immortale animo, patibile, corpore æthereum.* A qua definitione Apuleius de Deo (hoc eſt Dæmone) Socratis ſolum diſcrepat, quod ei aëreum corpus deſignet, ex quo hæc etiam recitat Auguſtinus, c. 16. citato; *dæmones eſſe genere animalia, animo paſſiua, mente rationalia, corpore aërea, tempore æterna*, cui aſſentit Pſellus, ex Marco lib. de Dæmonibus apud Bubalum, art 1. quæſt. 50. quæſito 3. difficult. 2. §. 1. verſu *inde eſt*, & alij apud Eugubinum à cap. 17. citato. Heſiodo etiam, & Orpheo, eadem ſententia tribuitur, quod aere induti terris, aeri, cælo, aquiſque adeſſe illos dixerint, ſed hæc eorum potius incolatum & indumentum, quam corpus, ex quo componantur, deſignant. Imo, dum aeri induti dicuntur ab aere illos, non tanquam à parte, qua componatur, ſed tanquam aliunde conſtitutum, à ſuo indumento diſtingui ſignificatur. Cæterum Priſcorum Philoſophorum, etiam ante Pythagoram, Socratem, Chryſippum, & Platonem, ſententia communi Angelos corpore, & animo ſubſtantialiter componi, retulit Plutarchus lib. *Quod oracula defecerunt*, ſic ſcribens. *Plato Pythagoras, Xenocrates & Chryſippus, priſcos ſecuti Theologos excellentiores hominibus dæmones, eſſe affirmant; ſed naturam eorum, animo, & corpore coniunctum eſſe dixerunt.* Quod ipſum ſignificauit Ariſtot. 5. Metaphyſic. c. de ſubſtantia & apud Plutarchum lib. de Homero ſub init. vbi refert Homerum Ariſtotelis opinione ex genio progenitum fuiſſe, atque hiſce Philoſophis conſenſit Auerroes lib. de Anima.

2. Ex Doctoribus non ethnicis, ſed qui ſacra ſcriptura vſi ad ſuas ſententias ſunt (vti Hebræi, & Eccleſiæ Patres vtebantur) corpora Angelis tribuiſſe videntur nonnulli, ij vero ad duas claſſes reduci poſſunt: alteram eorum, qui loco Geneſ. 6. decepti *videntes filij Dei, filias hominum*, &c. filiorum Dei nomine Angelos intellexerunt, qui ex filialibus hominum fæminis vxores duxerint, atque ex eis, earumque concubitu filios gigantes, viros famoſiſſimos procrearint, vt eo textu ſubſcribitur: quam ſententiam ſcripturæ, & ſenſum etiam ſubodorari gentium ſapientes peritiores ſomniatum illud gigantum cum diis bellum commenti ſunt, ac ſcriptis ſuis euulgarunt: vt obſeruat Euſeb. Cæſ. 5. Præparat Euang. cap. 4. in quam ſententiam, & eius loci ſenſum incidiſſe legitur, Primus Ioſephus Hebræus lib. 1. antiquitatum, & Philo. Hebr. de gigantib. lib. 4. Iuſtinus Martyr. Apolog. 1. & 2. pro Chriſtian. Athenagoras Apolog. pro Chriſtian. ad Antonium, & commod. poſt med. Clem. Alex. 3. & 5. ſtromat. Tertull. de Idol. c. 9. de cultu fæminar. c. 10. de habitu muliebri, c. 2. à num. 17. de Velandis virginib. c. 7. lib. 2. contra Marc. c. 9. & 11. num. 71. Methodius, ſer. 2. de reſurrect. Euſeb. Cæſar. vbi proxime ex ſententia Plutarchi, aut ſuſpicione, vt ſummum Suar. eandemque intelligentiam textus taciti approbant, dum, ſine confutatione referunt Hugo victorin. annotation. in Geneſim, & Magiſter hiſtoriæ ſcholaſticæ, c. 3. hiſtor. in Geneſ. omnium autem pro dæmonum cum fæminis congreſſu fundamentum, ex eo textu eſt. Contra Lyranum Paulus Burgenſis pro ea ſententia ſterit pugnaciſſime additione 1. ad Lyrani poſtillam, fundamentis leuiſſimis, vt oſtendit Pereira ad eum textum lib. 8. d. 3. n. 67. §. *verum tamen niſi ego.* Acceſſit eidem ſententiæ ſæculo proximo Pſellus quidem Philoſophus Chriſtianus, non ſatis Chriſtianis dogmatibus inſtructus, & qui facilis in hunc errorem, & alios de Dæmonibus, & Angelis à Marco (neſcio quo) magicæ & necromantiæ inueteratiſſimo, deceptus ierit, ac denuum Franciſcus Georgius Philoſophus, & Theologus genio exoticus, & ſcripturæ ignarus, de quibus Pererius citato lib. 8. ad textum Geneſ. 6. d. 2. à num 41. § *cæterum.* Iulianus Apoſtata apud Cyril. Alex. lib. 9. contra illum init. Lactant. lib. 2. c. 15. Seuer. Sulpicius lib. 1. de ſacra hiſtoria Cyprian. de diſciplina, & habitu Virginum n. 54. & de vanitate idolorum, à n. 49.

3. Citati Patres (ſi Iuſtinum, & Lactantium, & ſub dubio, Cyprian. & Methodium excipias) omnes carnalem hanc concupiſcentiam Angelorum in fæminas, primum malorum Angelorum peccatum fuiſſe, quo à Deo, eiuſque gratia, & à recto defecerint concordant, in quorum Sententiam iuiſſe videtur Ambroſius primo de virg. ſcribens. *Caſtitas Angelos fecit: qui eam ſeruauit Angelus eſt, qui perdidit Diabolus.* Subinferius, *quam præclarum eſt Angelos propter intemperantiam ſuam in ſæculum cecidiſſe de cælo; virgines propter caſtimoniam ſuam in cælum tranſiſſe de ſæculo.* Sed bene Pererius noſter de Ambroſio obſeruat. 8. in Geneſ. c. 6. (ac ſtatim, certam. ſequente, patebit) ſententia illa, ibi non impugnata, & apud tot Patres frequenter oratorie in virginitatis encomium, & commendationem vſus ſolum fuit: quam tamen de loci eius ſenſu, & veritate rigide diſputans alibi ſæpe, ac ſemper confutauit lib. de Noe c. 4. ſerm. 7 in Pſalm. 118. epiſt. 84. ad Demetriad, vt, & Cyril. Vbi proxime, non ſine ſtomacho, & cenſura, ſicut Chryſoſtomus, homil. 22. in Geneſ. eius verò apud tot Patres erroris cauſa fuit, lectio tam græca, quam latina, iuxta verſionem 70. interpretum, ante Hieronym. tranſlationem, in Eccleſia vulgaris, in illa quippe *pro filij Dei*, vt nunc in vulgata legitur. *Angeli Dei* legebatur, vt obſeruauit Pamelius in Parad. 1. Tertuliani, & Pererius citatus proxime, vt autem ea 70. interpretum lectio erroris eius cauſa deinceps non eſſet, præcauit, Ambroſius eum explicans textum lib. de Noe c. 4. ſcribendo, *Plerumque Angelos filios Dei vocat ſcriptura: quia ex nullo homine, generantur anima: itaque veros fideles filios ſuos dici non aſpernatur Deus, ſicut ergo viri probabilis vita filij Dei vocantur; ita quorum carnalia ſunt opera hos filios dicimus carnis.* Vbi Angelorum & filiorum Dei nomine homines duplici titulo ibi, ac ſæpe in ſcriptura donari docet Ambroſius; quia ſcilicet potiore ſui parte, nempe anima, à ſolo Deo procreantur, & dum iuſti ſunt, Deum iuſtitiæ omnis Patrem moribus, ac vita referunt: vt plerumque nati progenitores ſuos repræſentant. Longe ergo ab aliorum errore Ambroſius adfuit, quod, vt dixi, apertius conſtabit, certam. 3. ſenſum aliorum Patrum citatorum errorum, non vno tantum ex capite, monſtrabimus inferius.

Altera Patrum in eundem euntium errorem de in

inadæquata Angelorum corporeitate, ſiue eorum parte corporea qua ſubſtantialiter conſtentur, claſſis fuit, eorum, qui Platonis doctrinam (vt primis Eccleſiæ ſeculis viguerit) plerumque ſecuti, in re etiam præſente eundem ſectabantur, aſſerentes: Angelos corpore, non quidem craſſo, palpabili, & apprehenſibili, vt nos, ſed ſubtiliore, & aëreo. ſiue æthereo conſtare: Ad hanc vero claſſem venire, niſi inconſequenter nequeunt primæ claſſis Doctores quia corpus prolifico ſemini aptum (quale aëreum, æthereumque non eſt) admittere conſequenter debent, vt fatetur Tertullian citatis locis, maxime ex libro 2. contra Marcion. quamuis ſui immemor de carne, Chriſti, c. 6. in hanc venerit; claſſem aſſerens: Angelos proprie carneum corpus non geſtare, ſed ſolum ſui generis proprium, tenuius nempe, & ſubtilius, ergo ad ſecundam, claſſem iſtam ſpectare videntur in primis Origenes proœmio libri 1. Periarch. vbi ait: incorporeos Angelos dici reſpectu corporum craſſiorum, vt aer à multis incorporeus, atque ſpiritus dicitur, quia tenue, ſubtileque corpus eſt, & teneri, atque vrgenti reſiſtere, nequit, & cap. 6. ait: *ſe non capere, quomodo tot, ac tantæ ſubſtantiæ, vitam agere. & ſubſiſtere, ſine corpore poſſunt; cum ſolius Dei proprium ſit, vt ſine materiali ſubſtantia, & abſque vlla, corporeæ ſubſtantiæ adiectionis, ſocietate intelligatur ſubſiſtere.* Quæ loca ſatis produnt Origenem (vt in aliis ibi. ſaltem hac in re Platonizaſſe; tametſi alibi, inconſtans à ſua hac ſententia, (vt benigniores interpretantur) receſſerit; quod nullo firmo fundamento nititur. Nam, etſi cap. 7. *Angelos incorporeas virtutes* appellet, iam quid incorporei nomine intelligit, cap 6. præmiſerat, & libri proœmio, quod ibi non retractat. quod autem 5. contra Celſum, verſus fin corporeas lacrimas Angelis neget de craſſe corporeis noſtris loquitur, quas forte ſolas agnouit. Denique quod docuerit, Angelos in criminum pœnam corporibus veſtiri, ac ſolutis illis, ea ipſis connaturalia non eſſe, nec de Angelis ſpeciatim docuit: neque inde connaturalitatem corporis negandam, ipſis arbitratus eſt, id enim de animis ſolum noſtris, (quas ante corpora noſtra, atque in ipſa infuſionem erronee putauit creato:) & ſpeciatim docuit teſte Auguſt 21. de ciuit c. 21 *Factos à Deo peccaſſe à conditore recedendo, & diuerſis progreſſibus pro diuerſitate peccatorum, à cælo vſque ad terras, diuerſa corpore, quaſi vincula meruiſſe*, nempe terrena, ac craſſa, (qualia ſunt, quæ animi noſtri ſortiuntur) pro meritis, vnde ad Angelos nempe rationales, (ſicut animi noſtri) ſubſtantias extenſus eius error, videtur, à Hieronymo. Epiſt. 59. de erroribus Origenis. ſed inde ſolum ſiet Origenem, & ſi ob crimina corporibus veſtiri Angelos, ſicut animos rationales dicat, vel de terreſtribus loqui, vel non minus, naturaliter corporibus, ſubtilibus, ac aereis ſuis veſtiri, & componi quam animi noſtri naturaliter ſuis veſtiantur corporibus, & in homines componantur. Vane ergo ab eo errore Origenem Bubalus excuſat §. 1. verſu *deinde* §. 3. *verſu verum hi loci*, per tres totos ſequentes, §. 6. longe à med. verſu *Decimus ſeptimus ſit*. Bene autem Vazquez, 1. p. d. 178. eum erroris eius tenuit reum.

5. In eadem ſententia, & claſſe numerandus eſt Cæſarius ſine tomi 2. ſui fratris Nazianzeni libro Dialogorum, Dialogo 1. pag. 1467. ſcribens *Angelos eſſe quidem incorporeos reſpectu naturæ noſtræ; habere tamen corpus ſecundum ſuam naturam, vt ventus aer, ignis: corpora enim ſunt ſubtilia craſſa materia noſtra expertia*, quod nuſquam retractat: ne quidem Dialogo 7. *vbi abſurdum, & blaſphemum eſſe, ait*, putare Angelos cubare cum mulieribus. Bubali autem benigna interpretatio, §. 1 verſu. *Verum nego Cæſarium* illud, *ſecundum ſuam naturam*, ad ignem, ac aerem referens aperta grammaticali conſtructione, à puerulo quouis efficaciter reiicitur. Macharius etiam Senior tom. 4. Biblioth. hom. 4. corpora tenuia, & ſubtilia Angelos, & animas etiam noſtras, geſtare cenſens. Caſſianus item collat. 7. cap 13 *licet enim pronunciemus, nonnullas eſſe ſpirituales naturas, vt ſunt Angeli, archangeli, cæteræque virtutes, ipſa quoque anima vel certe, aer iſte ſubtilis, tamen incorporea nullatenus æſtimanda ſunt. Habent enim ſecundum ſe corpus, quo ſubſiſtunt, licet multo tenuius, quam nos Nam ſunt corpora ſecundum Apoſtoli ſententiam, ita dicentis 1. cor. 15. & corpora terreſtria & corpora cæleſtia & iterum ſeminatur corpus animale, ſurget corpus ſpirituale. Quibus manifeſte colligitur, nihil eſſe incorporeum, niſi Deum, & idcirco ipſi tantummodo penetrabiles omnes, ſpirituales, atque intellectuales ſubſtantias, eo quod ſolus, & totus, & vbique, & in omnibus eſt.* Tranſcripſi integram eius de re hac ſententiam, ne excuſationi, & interpretationi locus, ſuperſit: eum ſententiæ ſuæ rationem, reddat, quod cætera à Deo impenetrabilia, alia aliis ſint, & eſſe natura ſua petant extra locum alterius, & ſuo, quæque loco, a loco alterius diuerſo, quem oppleant, circumſcribi: id quod ſubſtantiæ corporeæ, iuxta veram, & communiorem philoſophiam eſſentia eſt; qua in re, & præceptore ſuo Chryſoſtomo auditorem, alias addictiſſimum Diſcipulum Caſſianum defeciſſe miror, in eandem claſſem venit apertus Ioannes Theſſalonicenſis Epiſcopus Synodo 7. (quæ fuit Nicænum Concilium 2.) act 5. vbi inde pingendos Angelos contra Gentiles probat, & concludit, quia corporei ſunt, corpore ſcilicet tenui, igneo, vel aereo.

6. Huic Ioannis Theſſalonicenſis rationi, Synodum totam conſenſiſſe contendi poſſet, cuius diſcurſum ſummarie proponenti ſic Taraſio Patriarchæ. *Oſtendit Pater* (Ioannes Theſſalonicenſis Epiſcop.) *Quod Angelos pingere oporteat, quando circumſcribi poſſunt, &, vt homines apparuerunt.* Illico ſynodus tota reſpondit. *Etiam Domine.* Cum enim concilium propoſitis annuat, nihilo eorum reiecto, potius quam eorum altero, atque alterum propoſitis, ſit ratio Ioannis Theſſalonic. quod Angeli ſint corpore ſubtiliori noſtris, igneo, ſcilicet, vel aereo, conſtantes, quæ pingendos probauerat ſit ſane, illam etiam rationem, nec ſolam concluſionem debitæ picturæ Angelorum, nedum in Eccleſia licitæ, a Synodo approbari, ac definiri. Nec ſatis eſt (vt bene Bubalus diffic. 1. § 6) Valentiæ d 4. gener qu. 1 p 1 ad 1. & Vazquez proxime c. 5. & communis iam Recentiorum ſolutio: nempe concilia aliquorum Patrum, quorum, & ratio, & concluſio proponitur, concluſionem approbare ratione omiſſa, & neglecta: etſi enim fieri, id à concilio poſſit, vt factum dicatur, oportet eius neglectus, & omiſſionis firmum aliquod in verbis concilij fundamentum, indiciumve reperiri; quod eſſe nullatenus poteſt, cum vtrique ſimpliciter, ac ſine vllo diſtinctionis veſtigio propoſitis approbatione communi aſſentitur, vt in re præſenti videtur eueniſſe. Reſpondetur, tamen: ſeptimæ huic ſynodo concluſionem, & rationes contra gentiles Ioannis Theſſalonicenſis, lectas quidem fuiſſe; non tamen, vt fuerant lectæ fuiſſe à ſynodo ſtatim approbatas, nec eius approbationi, Immediate ſubiectas; ſed vt eius teſtimonij ſumma propoſita Concilij iudicio, & determinationi à Taraſſo Patriarcha fuit. In ea vero ſumma Taraſij ea Ioannis ratio, quod Angeli corpore, tametſi ſubtiliori, conſtarent, vt dubia tunc, & minus fors vera atque Patribus concilij (vti reor) diſplicens, ex eorum etiam conſilio à Taraſio fuit omiſſa, vt è recitato textu patet, duæque tantum aliæ à Ioanne Theſſalonicenſe tactæ, ſunt recitatæ illis verbis, *Quando circumſcribi poſſunt, & vt homines apparuerunt*, vti firmiores, neque in dubium à Doctore aliquo Catholico vocatæ, ſed in ſcriptura de eorum circumſcriptione in loco, & apparitione Angelorum humano habitu, & ſpecie

Digitized by Google

expreſſæ, & gentium hiſtoriis comprobatæ. His ergo duabus rationibus propoſitis, non autem omiſſæ, alteri, in propoſitione Taraſij, æque, atque concluſioni de pingendis Angelis, & indiſcriminatim ſynodus approbationem ſuam ſubiunxit, quare, & vtramque rationem hanc. *Quidquid circumſcribitur loco pingi poteſt, & licet: & quidquid humana ſpecie nobis apparet, ſeque ſenſibus noſtris inſinuat, obiicitque nobis cognoſcendum, loco circunſcriptum ſe nobis obiicit; ergo licet, poteſtque à nobis depingi*; Ea Synodus de fide, atque infallibilis veritatis fecitque etiam naturalem, euidentiam habent, vt quæ loco naturali, terminum & ſuperficiem, lineasque patiuntur, artificiali picturæ loco pati eadem licite poſſint: & quæ ſpecie aliqua, corporea ſe à nobis percipi paſſi ſunt, firmius, diutiuſque ſub eadem ſpecie pingendi arte citra ipſorum iniuriam, à nobis cognoſcendi teneantur; quæ ratio picti circunſcriptione naturali, vel poſſibili, non pendet, vt patet.

7. Sed quoniam pro Angelorum corporeitate Ioannes Theſſalonicenſis, Patres aliquos citato referebat: ſcilicet Baſilium magnum, Athanaſium, & Methodium eorum mens textibus huic ſententiæ fauentibus examinatis indaganda eſt. Et de Methodio conſtat hac in re cum aliis relatis pro prima claſſe à vero deviaſſe quamuis ſecundæ huic ſpeciali claſſi de aereis ſolum Angelorum corporibus, ad quam Ioannes Theſal. illum allegatè ſpectat) non legatur conſenſiſſe; tametſi genere ſolum, cum ea conueniat. Baſilius videtur pro hac ſpeciali claſſe clarior, de ſpiritu S. c. 20. ſic fatus, *In cæleſtibus virtutibus ſubſtantia quidem earum, puta, ſpiritus eſt aereus, aut ignis immaterialis iuxta id, quod ſcriptum eſt, qui facit Angelos ſuos ſpiritus, & miniſtros ſuos ignem, vrentem Ea propter, & in loco ſunt, & fiunt viſibiles, dum iis, qui digni ſunt, apparent, in ſpecie propriorum corporum.* Reſpondet Bubalus § 5. *verſu verum etiam.* Dum dicit eſſe ignem immaterialem, angelicæ, ſubſtantiæ omnem materialitatem, & corporis rationem negare, ac ſolam velocitatem, & actiuitatem in miniſteriis à Deo commiſſis, ignis, & aeris vocibus voluiſſe Baſilium denotare. Sed tamen ignis materialis, quem Angelos eſſe negat, nomine hunc noſtrum, noſtrique vſus communis mixtum & ex craſſa materia confectum, atque ab elementali, igne, materiæ ſubtilioris, diuerſum intellexit, dum ſubſtantiæ Angelicæ materialitatem ignis, craſſam ſcilicet, negarit. Indeque conſtat: quia materialitatem aeris ſubſtantiæ Angelicæ non negat, quia ſubtilius, & elementalis ſolum eſt aeris corpus, quod Angelis ſimul attribuit quod autem eis velocitatem, & efficaciam ſolam miniſteriorum ſignificare noluerit, patet: cum expreſſe de Angelorum ſubſtantia agat, & doceat. At inquit homil. *Quod Deus non ſit cauſa malorum*, fine de Dæmone, ac ſubinde de cæteris Angelis, *Natura ipſius incorporea eſt, ſecundum Apoſtolum dicentem; non eſt nobis colluctatio, aduerſus carnem, & ſanguinem, ſed aduerſus ſpiritualia nequitia.* Sed, cum caro, & ſanguis corpus craſſum ſit, quod Angelis, ex eo loco negat, non eſt tenue illud, & ſubtile, quod loco anteriore, eorum ſubſtantiam, ex inſtituto declarans, conceſſerat. De Athanaſio dicemus poſtea, cum aliis, qui Angelum animal rationale eſſe dixerunt, Rupertus demum 1. de Trinit. cap. 11. & 1. in Geneſ. c. 11. & 1. de Victoria verbi Dei, c. 16. & 28. Angelos corporeos affirmat; tametſi hoc poſtremo loco oppoſitum cenſeat. Eucherius etiam Lugdunenſis, ſerm. de dedicat, Eccleſ. tametſi corpus quo videri tangi, loqui, & manducare poſſint, non ipſis proprium, ſed pro libito aſſumptum, vt veſtem, dicat, eo vero exutos, *in eundem aerem reſolui ait*: quo illos corpore aereo videtur donare.

CERTAMEN III.

Auguſtinus, & alij Patres ab ea ſententia vindicantur.

1. AVguſtinus ex pluribus locis ad eandem claſſem à nonnullis reducitur. Primo ex c. 12. de Eccleſiaſtic, dogmatibus; qui tamen liber nec Auguſtini, nec catholici ſcriptoris eſt. Secundo ex c. 15. & 16. lib. 8. de ciuit. Vbi ex Apuleii Platonici de aereo Angelorum corpore ſententia, (quam ſuam ibi non facit) eius, & Platonicorum inconſequentias, notat, ac perſequitur. Tertio ex c 10. lib. 3. de geneſi ad litter. vbi duplici quæſtioni ibi propoſitæ, reſpondet, ex eius ſententiæ hypotheſi, non autem aſſertione, vt conſtat, ex verbis ipſis, quæ opponuntur; *quapropter, & ſi dæmones aerea ſint animalia*, &c. ac infra *ſi autem transgreſſores illi, antequam transgrederentur, cæleſtia corpora gerebant, neque hoc mirum eſt, ſi conuerſa ſint, in aeream qualitatem, vt iam poſſint ab igne, hoc eſt ab elemento ſuperiori aliquid pati.* Quarto ex 11. de ciuit. c. 23. vbi, *Aereum corpus poſſidet peſſimus dæmon; Homo autem luteum corpus accepit.* Sed ibi ex ea Origenis ſententia ſuppoſita, non autem ſibi probata eius inconſequentes doctrinas refellit: quod, ſcilicet, animæ pro criminum magnitudine, vel paruitate, vel ſuperiora, & leuiora, vel inferiora, & craſſiora corpora, tanquam ergaſtula, & carceres acceperint: id enim Auguſtinus præmiſerat. *Deinde debuit Origenes, & quicumque, ita ſapiunt, ſi hæc opinio vera eſſet*, &c. Quinto ex 15 de ciuit. c. 23. vbi contendit: Angelos, & ſi aere corporatos, non potuiſſe cum fæminis coire, rogat enim ex eius ſententiæ, ſuppoſitione, non aſſertione, quam adhuc ancipitem eſſe ſubiungit, & lib. 21. cap. 10 (ex quo etiam opponitur) quæſtione de dæmonum ab igne tortura, eandem ex aliis ſententiam, non autem, vt ſuam, ſupponit expreſſe verbis ipſis, quæ opponuntur, *quia ſunt quædam ſua dæmonibus corpora (ſicut doctis hominibus viſum eſt) ex iſto aere*, &c. Ac proinde ſtatim adiicit, *ſi autem quiſquam nulla habere corpora dæmones aſſeuerat, non eſt de hac re, aut elaborandum operoſa inquiſitione, aut contentioſa diſputatione certandum*, quibus ſe nihil definire velle fatetur, & poſtremæ potius, ibi etiam, aſſentiri illico ſatis inſinuat, his verbis. *Cur enim non dicamus, quamuis miris, tamen veris etiam modis, ſpiritus incorporeos poſſe pœna corporali ignis affligi, ſi ſpiritus hominis etiam profecto ipſi incorporei, & nunc potuerunt includi corporalibus membris, & tunc potuerunt corporum ſuorum vinculis inſolubiliter alligari.* Vt igni tanquam diſcordi carceri naturæ Angelicæ alligentur perpetuo, triſtitiam, doloremque, inde concipiant; tametſi phyſicè ab illo non alterentur, vt inquit hunc locum explicans, S. Thom. qu. vn. de ſpiritualib. creat. a. 1. ad 2. quod de actiua alteratione verum, & ex mente Auguſtini eſt; de formali vero alteratione, non item.

2. Sexto ex Epiſt. 3. vbi ait contra innominatum Epiſcopum, quantumuis perfectis oculis corporeis Beatorum Deum videri non poſſe, ex hac Hieronimi ſententia, *Quantumuis enim oculis corporis mutentur in melius, Angelorum oculis, non æquabuntur*, ſubditque infra, *quibus inuiſibilis, niſi aſpectibus corporalibus etiam cæleſtibus? ſicut ſupra de Angelis, & poteſtatibus, & dominationibus dixit, quanto magis terreſtribus!* vbi ex Hieronymo videtur oculos corporeos, Angelis concedere, quibus quantumuis eleuati, & in melius Dei dono mutati hominum oculi æquarentur, viſibilem tamen ab eis Deum negat; verum hoc ſolum aſſerit Deum oculis corporeis, quantumuis perfectis, videri, & ſi Angelis, quibus natura ſua perfectiores forent oculi, ſi eis darentur, Beatorum homi

Digitized by Google

hominum oculi quouis Dei dono perfecti, & vſque ad æqualitatem cum Angelis (ex hypotheſi, quod dentur) accidentariè eleuati. Ex ſimili hypotheſi loquitur in Pſalm. 145. ad id, *lauda anima mea Dominum*, quod à carne dictum non fuiſſe probat; *quia, ſi, licet corpus angelicum, inferius eſt, quam anima; conſilium ſuperiori dari non poteſt.* Inſtant. ex epiſt. 115. *vbi Angelos vocat aëreos, æthereoſque animantes, quorum eſt ſenſus acerrimus; in cuius comparatione noſter, nec ſenſus quidem eſſe putandus eſt,* Sed certè, ex eo, quod Angeli, aera, ac æthera incolant, iuxta Platonem, ſæpe ab Auguſtino approbatum, aerei, & ætherei dici poſſunt: & iuxta Patres, & Eccleſiæ phraſim, quæ puros ſpiritus, & abſolute incorporeos Angelos credens, & docens, ex incolatu alios aereos, alios terreſtres compellat: ſicut Toletanus, & Matritenſes, Toleti, vel Matriti incolæ vulgo etiam nominantur, *ſenſus*, autem vox non potentiam, & actus ſenſitiuos determinatè, ſed facultatem & actum cognoſcendi, vt ſenſitiuis & intellectiuis communem ſignificari: imo, & quandoque intellectiuos, abſolute, & proprie determinate cum de intelligente,& rationali eſt ſermo, ſignificari elegantiſſime, vulgatum peritis, & conſuetum eſt, teſte Quintiliano lib. 8. c. 5 Cicerone, 1. de Oratore, & dictionariis quibus iudicia noſtra perelleganter animi noſtri ſenſa & *ſenſus* dicuntur: vnde Angeli acerrimi ſenſus, cognitionis, nempe, intellectualis, ſiue intelligentiæ, atque humana longe præſtantioris, ab Auguſtino præfatis verbis ſolummodo aſſeruntur, vt de Geneſi, ad litt. c. 7. & lib. 12. c. 17. clarius expreſſit, dicens: dæmonis, quædam vera præ nobis cognoſcere, partim, *quia ingeniis ſubtilioribus vigent, partim experientia, callidiore*, &c. quæ bene obſeruat. S. Th. q. 16. de malo, a. 1 ad 2. Nec magis vrget Auguſtinum ibi quæſtioni Nebridij (quomodo ab Angelis, ac dæmonibus cogitationes, & ſomnia plura, nihil aduertentibus nobis, imo dormientibus, inferantur?) reſpondere ab animi paritate, qui perceptorum à ſe veſtigia poteſt corpori ſuo imprimere, ac figere, vnde nobis nihil, aduertentibus ſomnia, iræ,& ſimilia excitentur: ſubditque proinde; *nequaquam eſt abſurdum eos, qui aereo, vel æthereo corpore, aliquid incorporibus agunt, quæ naturali ordine penetrant, longe maiore vti facultate, ad mouendum, quidquid ſolent, non ſentientibus nobis, & tamen inde aliquid perpetientibus.* Etenim illud *corpore agunt*, non tanquam agentibus Angelis inſito, ſed tanquam inſtrumento, quo agunt, intelligi aptiſſime poteſt. Quamuis autem de inſito Angelis corpore intelligatur; cum dicat naturaliter corporibus, in quæ agunt penetrari, quod aereo corpori non conuenit, corpus ibi ab Auguſtino, non propria, & rigida ſignificatione, ſed lata, prout ſubſtantiam omnem creatam coërcet, ab increata diuerſam, accipi, certum eſt, vt alibi, & ab aliis Patribus accipi inferius dicemus.

3. eptimo ex tertio de Trinitate, cap. 11. & alibi non ſemel vbi ait: Angelos loqui, & ſimilia, quæ ſine corporibus agi nequeunt; ſed diſtinguendum eſt, ſine corporibus informatis ſpiritu loquentis falſum eſt; at vel informatis, vel aſſumptis verum, atqui ita potius Dei nomine locutus cenſet, quam corporibus informatis illis, *ſine aſſumentibus, ex creatura, quod ipſi non eſſent, vbi Deus figuratè demonſtraretur hominibus.* Octauo inducitur, ex 15. de ciuitate cap. 23. vbi ait: Angelos etſi corporei ſint, non poſſe eum mulieribus coire. Sed male quæſtionis, & concluſionis, Auguſtini hypotheſis, pro eius aſſerto aſſeritur; maxime, cum dubiam ibi, eam quæſtionem de Angelorum corporeitate, vel aerea, vel ignea, atque indefinitam reliquerit: atque illud Pſalmi, *Qui facit Angelos ſuos ſpiritus, & miniſtros ſuos flammam ignis*, De natura, an de charitatis feruore eorum in ſuis miniſteriis intelligendum ſit? dubium relinquat; certum vero, ex verbis Pſalmi, eos ſpiritus eſſe; cum autem certum ſit faunos, & ſyluanos, quandoque mulieribus infeſtos fuiſſe, addit. *Se non audere temerè definire vtrum aliqui ſpiritus elemento aëreo corporati ſentientibus feminis miſceantur.* Cum autem de corporatis ſolum, non autem corporibus, & corporeis, ſed ſpiritibus dubitet, eos potius ſpiritibus, & incorporeos eſſe ſupponit: & de eis an aſſumpto corpore, aereo, & ipſis extraneo miſceantur mulieribus non vult definire. Nono denique recitatur ex 3. de Tr. c. 1. & efficacius, (quidquid leuius eſſe Bubalus contendat difficult. 1. §. 4. verſu. *Nullus ergo ex tot Auguſtini locus*) vbi hanc proponit quæſt. *An vero Angeli, qui iam erant ita mittebantur, vt ex perſona Dei loquerentur aſſumentes corpora in vſum miniſterii ſui, an ipſum corpus ſuum, cui non ſuccumbunt, ſed ſubditum gerunt, mutantes, &c. Sed fateor excedere vires intentionis meæ vtrum Angeli manente ſui corporis qualitate, per hanc occultius operantes aſſumant ex inferioribus elementis corpulentioribus, quod ſibi coaptatum eſt, quaſi aliquam veſtem mutent, & vertant in quaſlibet ſpecies corporales, etiam ipſas veras? ſicut aqua vera in vinum verum verſa eſt à Domino, an ipſa corpora ſua transforment, in quod voluerint, accommodata, ad id, quod agunt?* Ex quibus conſtat plane Auguſtini quæſtionem, inibi indeciſam relictam de corpore proprio Angelorum, vel aſſerendo, vel negando nullatenus fuiſſe, vt Bubalus aiebat; ſed eo ſuppoſito, an eius virtute craſſiora corpora induant, vertantque in ſpecies illas veras, quibus apparuerunt, vel potius ſua propria corpora in illas apparenter transforment? ſed tamen, cum id ſolum, vt dixi, quæratur, & corpus habere Angelos ſuppoſitum, quæſtionis ſit, quod, tam ex propria Auguſtini, quam ex aliorum ſententia tale eſſe poteſt, nuſquam ex hoc loco probatur Auguſtinum Angelis ſubtiliora corpora (aërea putà, vel ignea) conceſſiſſe. Nullibi ergo Auguſtinus corpus proprium, Angelis, ex quo, & anima ſpirituali, ſicut nos, conflarentur, conceſſit; etſi ex aliorum ſententia, vt vidimus, alias quæſtiones verſans ſuppoſuerit, nec de eo ibi voluerit diſputare, ſententiam que propriam proferre; quamuis teſtimonio 8 recitato, aliiſque producendis pro negatiua parte, ſe ſatis prodiderit.

4. Redigitur ad eandem claſſem ſecundam Bernardus ex ſerm. 5. in cant. duplicem ſpiritum diſtinguens cæleſtem, & rationalem (ſic enim legendum reor, non irrationalem vitio typorum, & amanuenſium, vt ſequens contextus ſuadet); ille ergo cæleſtis (irrationalis) vt iure ſeruiat; *iſte*, (rationalis, ſeu Angelus) *vt piè ſubueniat, ambo procuidubio ſuis corporibus egent, vt iuuent*, & 5. de conſiderat. c. 4 cæleſtia contemplans ait. *Primo quidem ciues ſpiritus eſſe illic potentes, glorioſos Beatos diſtinctos in perſonas, diſpoſitos in dignitates, ab initio ſtantes in ordine ſuo, perfectos in genere ſuo corpore æthereos*, &c. ſubditque, *Hæc omnia legendo comperimus, fide tenemus*, & quamuis poſtrema, *de fide catholica*, erga omnia, & ſingula præfata Bernardus non dixerit, ſed iuxta diſtributionem accommodam, ex lectione Patrum, vel Doctorum, quædam, & ex fide diuina, atque ita ex lectione,& fide diuina omnia ſibi nota eſſe aſſeueret; eſt corpora æætherea Angelorum, etſi ex aliis didicerit fatetur cæterum, cum iuxta hanc genuinam eorum verborum interpretationem, ea Angelorum corpora alios legendo ſe comperiſſe aſſerat, nihil aſſerit ex propria ſententia id, quod amplius ex contextu teſtimonij primi patet poſt quod rationes contra propria Angelorum corpora proponit, atque eius dubij deciſionem. *Nolo*, inquit, *vt à me requiratis, videntur Patres de huiuſmodi diuerſa ſenſiſſe: nec mihi perſpicuum eſt vnde alterutrum doceam: & neſcire me fateor.* Supereſt de aliorum Patrum mente etiam dubium. Nam quidem creatam omnem ſubſtantiam comparatam ad Deum corpoream, & materialem, ſiue, corpus eſſe docent. Hilar. can. 15. in Math. Damaſcen. 2. de fide cap. 2. Gregor. Mag. 2. Moral. cap. 22. Verum facile reſpondit, S. Thom. locum Damaſceni primo interpretans, 1. p. quæſt. 50. a. 1. ad 1. medium comparatum ad

Digitized by Google

extremum, à quo præſertim, valde magis, quam ab alto extremo diſtat de huius alius natura, & nomine cenſeri: vt tepidum reſpectu calidi valde, videtur nominaturque merito frigidum, ac vinum dulce comparatum, ad mel, videtur amarum: eo enim loquendi modo quantum ab extremo, cui comparatur, diſtet, tantummodo ſignificatur. Reſpondet ſecundo S. Thom. Damaſceni locum interpretans, iterum q. 16. de malo art. 1. ad 7. ac rurſus, quæſt. vn. de ſpiritualibus, creat. a. 1. ad 14. creaturam omnem, etiam ſpiritualem, dici comparatione Dei materialem, & corpoream: quia Dei ſimplicitatem (qua omnis potentiæ phyſicæ receptiuæ, & perfectiuæ, ac perfectibilis per aliquid phyſice diuerſum, materiæ, & corporum propria, adeo, excluditur) procul dubio non habet: ac proinde omnem corporis, & materialitatis vmbram etiam, & imitationem Dei ſimplicitas excludit, quas nulla creata ſubſtantia, quantumuis ſpiritualis, à ſe poteſt abiicere: cum accidentia, quibus perficiatur phyſice poſſit recipere, atque ea natiua potentia materiæ, & corporis rationem inæquabiliter imitetur, atque inde materialis comparatione Dei eo adhuc modo, ratione ſuæ ſummæ ſimplicitatis immaterialis, & incorporei, materialis, & corporea merito dicatur.

5. Latet in Pſeudo Auguſtinum libri de Eccleſiaſt. dogmatibus huius operibus inſerti, Authorem c. 12. neutram harum explicationem pati, & ſi omnia præter Deum corporea, & materialia, vt citati Patres aiebant, eſſe defendat his verbis. *Creatura omnis corporea eſt. Angeli, & omnes cæleſtes virtutes corporea, licet non carne ſubſiſtant ex eo enim eſſe credimus corporeas intellectuales creaturas, quod localiter circumſcribantur, ſicut & anima humana carne clauditur.* Quæ ratio plane à Patrum præfatorum ratione eſt diuerſa, ſed, vt dixi, num. 8. notaueratque prius, S. Thom. quodlib. 12. ar. 11. & Author cenſuræ ad eius libri initium præmiſſæ Author eius ſatis catholicus non eſt: quare nihili eius teſtimonium habendum. Ratio item eius ; proprietate ſermonis, contemnenda eſt. & ſi enim neque Angeli extra locum determinatum ſint, neque anima extra corporis ſui locum, eſt neque Angeli, neque anima eis locis circumſcriptiue ſunt, aut circunſcribuntur ; licet eis definiantur, atque maius occupent, ſpatium, terminentur: quare, & ſuis illis locis definitiue locentur. Quod autem eo, improprio ſenſu, circumſcriptione locali Angelorum, pro terminatione locali accepta, ratio ex re, non ſit, conſtat: quia ſola localis circumſcriptio proprie dicta, qua parti loci ſolum pars locati reſpondeat, huius arguit propriam materialitatem, & corporeitatem; non autem terminatio in loco, cui toti, & cuiuſuis eius parti locatum totum reſpondet ; vt in animo rationali noſtro (cuius exemplo hic author vtitur) patet. Alij demum Patres pro eadem negatiua ſententia inducuntur, qui Angelos animalia, ſiue animalia rationalia docent: quibus verbis anima, tanquam forma, & materia, ſeu corpore per illam informato, conſtare, videntur, cenſere. Hi vero ſunt Athanaſius, libro de natura commun. eſſentiæ inter Patrem, & Filium. Mag Gregor. homil. 1. in Euangelia, ibi. *Iudæis tanquam ratione, vtentibus rationale animal, id eſt Angelus prædicare debuit.* Verum Athanaſ. ibi etiam expers materiæ rationale animal Angelum, dixit, & alibi etiam, vt certt. 4. referemus, S. etiam Gregorius expreſſe locis pluribus ibidem referendis.

6. Pro eorum vero locutione teſtimoniis citatis (& ſi quæ aliorum Patrum ſimilia extitérint) reſpondetur. Animal rationale quandoque à Patribus idem, atque viuens ratione vtens, nec amplius, ſignificari: qui viuens ratione, vt ens, non, niſi, in homine, qui proprie animal eſt, in iis, quæ ex ſenſibus nouimus; deprehenditur, ſicut, quia ſubſtantia, non niſi corporea, ex ſenſibus à nobis cognoſcitur, Deum corpus dixit interdum Tertullianus, vt ſubſtantiam eſſe ſignificaret: inde excuſatus ab Auguſtino, lib. de hæreſi, hæreſi 68. & de Geneſ. ad litteram, libro 10. cap. &c. & penult. & epiſtol. 158. Liquet igitur ex dictis, Patres primæ claſſis, qui Angelorum, cum mulieribus coitum docuerunt, eos partim corporeos admiſiſſe: & illos quidem, nec numero paucos, nec alias authoritate contemnendos, vt vidimus num. 2. ex aliis vero ſecundæ claſſis, de aereo Angelorum corpore docuerunt Origenes Cæſarius, Caſſianus, Ioannes Theſſalonicenſ. Baſill. Magnus, & Rupertus, vt conſtat, à num. 4. ad 7. incluſiue, & præter eos, ex Patrib. nullum: vt certam. hoc monſtrauimus, & ſi autem, ea tantum ponderis habuerit, vt anceps ob inde, Bernardi etiam ætate, de eius veritate, aut falſitate, iudicium, vt vidimus, fuerit; at vero, ab ſcholaſticorum, quos diximus, Theologorum temporibus (Magiſtri, ſcilicet ſententiarum eiuſque commentatorum) hoc vſque Catholicus ſcriptor nullus, ei opinioni, ſed aduerſæ ſubſcripſit; ſi excipias Caietanum in 4. Geneſ. & in illud ad Epheſ. 2. *Secundum Principem poteſtatis aeris huius*, qui aereum elementali ſubtilius nobilque proinde, ac ſibi ignotum, corpus dæmonibus tribuit, ex Philoſophica ratione, adeo debili, vt nec ſolutione, nec memoria digna ſit. Item Eugubinum de perenni Philoſophia, c p 27. 30. & 41. Niphum. 3. de dæmonibus, cap. 5. Franciſcum Georg. 1. problematum, c. 57. & 74. & lib. 6. cap. 310. quos refert Suarez, diſt. 35. met. ſect. 3. num. 9. & 1. de Angel. c. 6. n. 3.

CERTAMEN IV.

Angelos ſubſtantias in totum & adæquatè ſpirituales eſſe, vera & communis ſcholaſticorum, & Patrum ſententia eſt.

1. HAbet concluſio Patronos ſcholaſticos omnes, vt diximus. Ita Magiſter in 2. d. 8. Ricardus, & Bonauent. ibi a. 1. q. 1. vbi Gabr. & Duran. 4. etiam, 1. & Aureol. a. 1. Capreol d. 9. q. 1. a. 1 & 3. ad Aureoli argum. Scotus, in 1. etiam d. 1. qu. 6. init. & tota d. 2. quem tota eius ſchola ſectatur Alexand. p. 2. q 10. in 2. & 1. S. Thom. q 6. de potentia, a. 6. q. 16. de malo q. vn. de ſpiritual. creat. a. 1. contr. gent. c 46. & 50 vbi Ferrara, & 1 p. qu. 50. a. 1. vbi eius commentatores omnes ad vnum, etiam Caietan. ſibi alias aduerſus Bañez, concl 2. & 3. Zumel. q. 1. concl 3. Molin. §. *His non obſtantibus*. Valent. d. 4. q. 2. p 1. Vazquez, d 178 c. 3. Soarez locis Rubal. q. 3. diſ. 1. § 10 Ioan. Præpoſitus dub. vnico circa art. 1. citatum Arriaga, t. 2 in 1. p. tract. de Angel. d. 3. ſect. 2 Quiros 1. & 11 ſimili d. 2. ſect. atque vno verbo ſcholaſtici reliqui vbi vis ſe, non diſputatio ſolum, ſed occaſio dedit, vel obiter aſſerunt, vel ſupponunt, vel ex inſtituto non aſſerunt, tantùm ſed confirmant, atque oppoſitam ſententiam temeritatis, vt minimum, notant cum Cano 5. de locis fin. qu. 4. quo autem iure & ſcholaſticorum omnium irreuerentia, nullo firmo fundamento ab ea ſententia tentata, Patrumque (qui mala loci illius Geneſ. intelligentia, vt mox videbimus decepti non aberrarunt.) fere omnium authoritate poſthabita, atque vrgentioribus etiam aliis facile apparebit.

2. Primo igitur totalem Angelorum ſpiritualitatem, omnimodamque incorporeitatem docuit Ariſtotel. 12. met. c. 63. & 8. docens intelligentias ab omni materia, & magnitudine ſeparatas, quem Diſcipuli, & philoſophi plures ſectati ſunt. Sed naturæ Angelicæ ſerutator profundior Dionyſ. Areop. c 4. de diuin. nominib. clarius. *Vitam habent indeficientem, & immemorabilem, à corruptione vniuerſa, morte, & materia, & generatione mundi exiſtentes,*

&

& ab inſtabili & fluxa, & aliquando aliter ferente, variatione eleuata: & ſicut incorporales, & immateriales intelliguntur & ſicut mentes ſupermundane intelligunt. Infra poſt capitis med. corpus non eſſe animæ peccati cauſam, ſic probat. *Quoniam autem, neque malitia cauſa eſt animæ corpus, manifeſtum eſt, ex eo, quod poteſt, & ſine corpore malitia eſſe: ſicut in Dæmonibus* c. 7. *Ab omni materia multitudine, & admixtione ſoluta, ac libera mentes, ſine materia æqualiter* & de cæleſti Hierarch. c. 1. & 2. & pluries Angelos corporis, figuræ, ac materiæ expertes eſſe ait. Irenæus lib. 2. c. 54. gnoſticorum errorem de demiurgo ſeu opifice rerum, quem *Dominum animalem*, ſiue corpore animato, & corporeum ſubinde, ac materialem abſolute dicebant, confutat: quia Angelis, (& ipſis gnoſticis, qui ſe ſpirituales abſolute creaturas putabant) ignobilior, & imperfectior foret, ac proinde, fieri à demiurgo, non poſſent: neque hic omnium opifex eſſe viſibilium, ſcilicet, & inuiſibilium,) poſſet: vti Deus eorum, omnium opifex, ab ſcriptura dicitur. Ne vero inuiſibilium, nomine corporeas ſubſtantias ſubtiliores, quam, vt videantur, viderique à nobis queant (puta aëreas. Vel etiam tenuiores) ab Irenæo intelligi putes, ait: ab Gnoſticis dici non poſſe à Deo demiurgo, ſed hominum opifice, *facta eſſe materialia* (quæ eadem viſibilia dixerat) *vt puta cælum* (quod vtique, eo ſenſu inuiſibile à nobis eſt: *& vniuerſum, qui intra eum continetur mundum; non autem illa, quæ ſuper cælum ſunt* (inuiſibilia dixerat) *vt puta principia, Poteſtates, Angeli, Archangeli, Dominationes.* Cum aduerſus ipſos gnoſticos demiurgus, omniumque opifex non eſſet, neque omnium viſibilium, & inuiſibilium, quæ ſupra cælos ſpiritualium factor contra ſcripturam. Athanaſ. de naturali communione Patris, & titulo de Angelis, ita Angelum definit. *Animal rationale materia expers, hymnis dicendis aptum, atque, immortale*, & lib. ſeu tract. de definitionib. *Quid dicitur idioma?* affectus, & paſſiones, Angelis, negat i vtique corporeas & materiales, ac ſubinde, corpus, & materialis: ſiquidem ſpirituales affectus, & paſſiones negari illis non poſſunt.

3. Nazianzen. orat. 2. de Theologia, vt oſtendat Dei aptum ſermonem eſſe difficillimum, argumento, à minori ad maius, ex difficultate rectæ de Angelica natura locutionis confirmans verſus fin. ait. *Ne hanc quidem, tametſi, corporis expertem, incorporeo modo cernere poſſumus, quippe, quæ ignis, ac Spiritus appelletur, aut efficiatur* (à Deo iuxta Pſalmiſtam,) *vt ſic, nobis innoteſcat, cum corporei miniſtery, & ignis inſtar illam cogitamus*, & infra, *ſed ſint ſane illi, incorporei, vt quam maxime ad hoc accedant: videſne, quam circa huiuſmodi ſermonem æſtuamus.* Poſtremam vero diſiunctionis partem permittit, non concedit: quia ea, admiſſa vrgentius probat ſummam idonei ſermonis de Deo puriſſimo ſpiritu, & prorſus perfectiſſime incorporeo difficultatem: ſiquidem, etſi ſpiritualitatem Angelus, & incorporeitatem abſolute talem longe, quæ Diuina imperfectiorem, non habeat, ſed, ad eam ſolum proxime accedat, in eius ſermone, æſtuamus. Item orat. 2. de Paſchate ait. Deum primo Angelos, cæleſtes ſpiritus cogitaſſe, *atque ita ſecundi ſplendores procreati ſunt, primi ſplendoris adminiſtri, ſiue ſpiritus intelligibiles, ſiue ignem, quaſi immateriatum, & incorporeum ſiue aliam quandam naturam proxime ad eas, quas diximus, accedentem eos exiſtimare oportet.* Quibus primo loco ſuam ſententiam de eorum natura poſuit. *Dum ſpiritus intelligibiles id eſt intellectuales appellat. Secundo etiam loco ſiue ignem quaſi immateriatum, & incorporeum:* quaſi enim illud *ignem*, non autem *immateriatum, & incorporeum* afficit; ſed Pſalmi verba ſimilitudinarie ſolum intelligenda declarat: vt non ignis, ſiue ignea proprie ob Pſalmi verba, natura Angelica intelligatur ac ſubinde materialis, ſed immaterialis potius, & incorporea, iuxta Damaſcenu ſubiiciendam, poſtea verborum Pſalmi interpretationem: poſtrema vero verba, *ſiue aliam quandam* & nequaquam diſiunctiue ſententiis, quoad ſpiritualitatem de natura Angelorum ſunt, ſed ſolum, quoad inſtitutum propoſitum, vt in primo teſtimonio diximus, & carmine, in laud. Virginit. ſub init. de Angelorum natura cecinit

Leuius nil namque eſt mentibus illis,

Pneumata ſunt etenim, infra. *Hi mens, & ſimplex natura*, quibus Pneumata, mentes, & ſimplices mentes Angelos eſſe docet, & quibus nil, aliqua ex parte adhuc, corporeum, nec pure ſpiritum, ſignificatum vnquam fuit. Imo dum ſimplicem mentem Angelum vocat, non ſolum compoſitionem ex ſpiritu, & corpore, ſeu materia, ſed omnem aliam ſpiritualibus partibus compoſitionem ab eis reiecit.

4. Epiphan. Hæreſi 26. apud Valentiam vbi proxime. *Dæmon Spiritus eſt incorporeus*, & poſt med. *Multa eſt ſtultitia eorum* (*gnoſticorum*) *qui talia dicunt* (Dæmones fœtum in vtero concipere) *ſi enim Dæmon à corporibus aſſumit, ac concipit, non amplius eſt ſpiritus, ſed corpus.* Tametſi ſpiritu conſtare, vt parte, dicatur: ſicut nos, quia altera parte ſuſcepta, nempe corpore, conſtamus, ſupponit autem, quod cert. vlt. videbimus: nempe corporeum ſemen emitti, nec recipi ad fœtum ab aliquo poſſe, quod ſaltem aliqua parte ſui corporeum non ſit. Nyſſenus de vita Moſis ante med *verus ſermo ad nos vſque deſcendit: Angelos, qui natura incorporei ſunt, in adminiculum, euique cuſtodem conſtitutum fuiſſe* orat. 4. de oratione Dominica, *omnis creatura rationalis partim, in incorpoream; partim in corpoream naturam diuiſa eſt. Eſt autem Angelica quidem, incorporea, altera vero ſpecies, (corporea ſcilicet, rationalis natura) nos homines ſumus. Atque illa quidem, incorporea, cum ſit, ſola mente comprehenditur, vt quæ nimirum à grauante corpore remota atque ſeiuncta ſit.* Non valet, poſtremis his verbis ſolum corpus grauans noſtrum negare voluiſſe non autem, ſubtilius, vt aëreum. Vel leuius i cum præſertim moneat ibiſe. *De hoc duro renitenti, ac proinde ſuo ad terram vergente corpore loquar*, ſi enim *ſola mente comprehenditur*, idem, quod *continetur*, valeat, huius ſolum meminit, quia rationale viuens corpore tali tantummodo conſtare poſſe, non autem alio aëreo, vel ſubtiliori organis carente, merito putauit; quo negato Angelis, omne illis corpus negauit, vt bene Bubalus citat. difficult. 1. §. 7. *verſu octauus ſit*, tametſi, non genuine, ad textum, in quo *ſola mente comprehenditur* non ſignificat *continetur*, ſed perfecte à nobis cognoſcitur: id, quod bene inferi Nyſſenus, ex eo, quod incorporeus Angelus abſolute ſit, ac ſubinde à graui noſtro corpore (quo terrena tantum, & terrenorum cognitionem perfectam, & in ſe ipſis habere poſſumus) non ſolum re, ſed cognitione ſeiunctus remotuſque ſit: Addit autem ſe de hoc corpore, *pondere ſuo ad terrenam vergente* loqui; ne à nobis, & ſi corporeis abſolute gloriæ tamen dotibus, & prærogatiua cognoſcendi independenter à ſenſibus, & phantaſmatibus corporeis cognoſci in ſe perfecte, nec corporeorum ad inſtar, Angelos (quos ſpiritus puros, & prorſus incorporeos dixerat) negaſſe videretur Theodoretus, Epitom. diuinor. decretor. c. de Angelis init. *Angelos autem, nec, vt Græcorum Poëta, & Philoſophi in Deos referimus: nec in maſculinum, & fæmininum ſexum incorpoream naturam diſtinguimus.* Cuius rationem ſubdit ſubinferius, *quia immortali natura, ſuperflua eſt generis diuiſio*, & plura cert vlt. recitanda. & lib. 3. de curat. græcanicar. affection. *quot millia eorum ſpirituum ab initio eſſe ſanxit, tot repente ſimul produxit & qui vt immortales propagatione non indigent, ita incorporei commixtionem non patiuntur?*

5. Euſebius Cæſar. 4. demonſtrat. Euang. c. 1. *cum Deus vellet diuitiarum ſuarum theſauros pluribus impertiri, eſſetque iam iam omnem rationalem creaturam in lucem producturus incorporeas videlicet, atque intellectuales diuinas poteſtates, Angelos, Archangelos materia expertes, & ex omni parte puros ſpiritus produxit.* Ex quibus, adeo apertis, conſtat Euſebium aliter non ex ſua ſententia, ſed Plutarchi alibi locutum, vt dixi, cert. 2. n. 2. conſonant vero

recitata his, quæ dixerat, lib. 3. c. 5 *ex decretis illius ſaluatoris accepimus eſſe quaſdam poſt ſupremum Deum poteſtates natura incorporeas intelligentes rationales*;& Cyril. Alex. 4 in Ioan. c. 10 *furoris penitus plenum eſt Angelos, qui natura incorporei ſunt, rudiori vitè alimento putare. Patet, quia ſpiritus ſunt, naturaque intellectus.* Chryſoſt. homil. 22. in Geneſ. inferius, contra primæ claſsis aduerſarios recitandus, craſſa & noſtra corpora Angelis abeſſe probat, quia, vniuerſim incorporei ſunt; & in caput 6. Iſai. *Seraphim* dicuntur virtutes incorporeæ ſupernæ illius, ac numeroſiſſimæ multitudinis, & tom. 5. homil. 2. de incomprehenſib. Dei natura poſt med. *Adde ſodes, Dominationes, Poteſtates, Principatus, cætus incorporeos virtutum:* & Magn Gregor. 4. Dialogor. c. 29. vbi Petro Diacono dubitanti nimium de illius ſententia, quod incorporeus noſter animus teneri poſſit, igne corporeo, vt, eo crucietur, ſicut tenetur, corpore, vt illud viuificet, ita eam probat, *dic quæſo te apoſtatas, ſpiritus cæleſti gloria deiectos eſſe corporeos, an incorporeos ſuſpicaris?* cui ex ſe quidem, etſi in Petri perſona reſpondet. *Quis ſanum ſapiens eſſe ſpiritus corporeos dixerit?* Ac inde concludit, *ſi igitur Diabolus, eiuſque Angeli, cum ſint incorporei, corporeo igne cruciandi &c.* & 4. moral. in Iob. c 9. *vbi duas ad intelligendum ſe creaturas fecerat (Deus) Angelicam videlicet, & humanam, ſed vna tegmen carnis habuit, alia vero nihil infirmum de corpore geſtauit. Angelus namque ſolummodo ſpiritus, homo vero, & ſpiritus eſt, & caro.* Multus in eam ſententiam cæteriſque Patribus amplior, & minutior fuit. Damaſcen. 2. de fide, c. 3. *Ipſe Angelorum opifex, & procreator, vt qui eos, ex nihilo in ortum produxerit* (ecce materiæ omnis, ex qua, producantur & conſtent, excluſionem, quam apertius continuo tradit) *atque ad ſuam imaginem effecerit naturam corporis expertem, velut ſpiritum quendam, aut ignem materia vacantem: quemadmodum ait Dauid, qui facit Angelos ſuos ſpiritus.* Quibus Nanzianzeni temperamentum, ad verba hæc Pſalmi adiunxit, & cum eodem ſubiungit ſtatim ignem dici. *Ob leuitatem, ardorem, feruorem, maximam penetrabilitatem, & acrimoniam. illudque indicant, eos ad ſupera ferri, atque ab omni rerum, cum materia coniunctarum, cogitatione puros, ac ſecretos eſſe:* infra, *iam vero, cum mentes ſint, in eiuſmodi quoque locis ſunt; qua mente, ac ratione intelliguntur; non quod corporeo modo circumſcribantur. Neque enim quantum ad naturam attinet figurantur, nec tribus dimenſio tribus conſtant*, inferius. *Quamquam autem illi, vt corporis expertes, atque à boni corporea perpeſſione liberi, nobis ſuperiores ſunt, non tamen, vt nulla in eis perpeſſio: id enim ſoli Deo peculiare eſt.*

5\. Hilar. 8. de Trinit. verſus fin. ex eo quod verbum imago Dei inuiſibilis ſit, probat incorpoream imaginem Dei eſſe, quia inuiſibilis eſt *ſi circumſcribunt*, inquit, *hunc ſpiritum* (Chriſtum, ſeu Chriſtum, qua ſpiritus eſt) *formali & corporali modo, non erit inuiſibilis Dei imago corporea.* Id eſt, quæ eo modo corporea ſanè erit, ibi autem in inuiſibilibus Angelos recenſet dicens, ex Apoſtolo. *In ipſo conſtituta ſunt omnia in cælis, & in terra viſibilia, & inuiſibilia, ſiue Throni, ſiue Principatus, ſiue Poteſtates, ſiue Dominationes.* Ergo & eos incorporeos, ac modo corporeo incircumſcriptibiles cenſet. Hieron. ep. 59. ad Auitum multipliciter errorem Origenis, de tranſmigratione Pythagorica animarum in corpora, & Angelorum malorum alia, quam docuit, ſimili, confutans, Angelos puros ſpiritus, & incorporeos conſtanter, ſæpe, & ſemper affirmat. Hæc referre ſit ſatis. *Si quis autem potuerit oſtendere incorporalem, rationabilemque naturam* (Angelicam,) *cum expoliauerit ſe corpore, viuere per ſemetipſam &c* & poſt epiſtol. medium, *quæritur vtrum, & tunc futura ſint corpora*, (redacto iuxta Origen. in nihilum corpore omni.) *An ſine corporibus aliquando viuendum ſit, cum redacta, in nihilum fuerint, & incorporalium vita incorporalis eſſe credenda ſit?* & plùries ibidem ſpiritus incorporales eſſe ſupponit. Anaſtaſius Synaïta, tametſi temerè, & contra Patrum reliquorum ſententiam lib quæſtionum in ſcripturam titulo, *ex Theodoreto de dubiis ſcriptura* apud tom. 1. Biblioth. veterum Patrum animum noſtrum in eo, quod viſibile non eſt, Dei imaginem eſſe neget, probat autem, quia aliàs *Dei imagines magis vocarentur Angeli, & omnis natura incorporea, quæ ſint omnino libera à corpore, & mixtum: non habeant, quod eſt ſpectabile.* Sophronius Hieroſoly. Præſul. t. 2. Biblioth. initio encomij Archangelorum. *O diuini, materia quæ expertes Dei exercitus! O mentes, rationeque prædita intelligentia.* & inferiuſculè. *Vos eſtis, qui propter inconcuſſam ſtabilitatem, corporeæque concretionis vacuitatem*, & Ambroſius commentario (ſi eius ſit) in epiſtolas Pauli non ſemel idem docet. Ad id Hebræor. 1. *& ad Angelos quidem dicit*, ad omnes cæleſtes virtutes, & miniſtros dici ait, quia Angeli nomen officij, & miniſterij eſt, non naturæ. *Qui enim ſemper ſunt ſpiritus, ſed non ſemper Angeli vocari poſſunt.* Et ad id 2. ad Epheſ *Secundum Principem poteſtatis aëris huius* ait: *vt oſtendat, quia hanc partem ſibi vſurpauit, ad exercendam dominationem, alius enim aër, alius Princeps: ſed quia in mundo, vel in aere dominatur, ſpiritus aeris appellatur.* Rem tamen ſpiritus, qui aër eſt, non ſit, ſed aëreo etiam corpore, ſpiritus carens, & prorſus incorporeus, & 7. in Luc. flores glorioſius, quam Salomon, in gloria ſua veſtitos, Angelos intelligit: quia hic *infirmitatem corporea natura veluti virtute, quadam mentis adopertam, operum gloria veſtiebat, Angeli vero, quorum natura diuinior, expers manet iniuria corporalis, recte licet maximo viro, conſideratione tamen noſtra iniuria præferuntur.* Auguſtinus tametſi alicubi de Angelorum ex anima, & corpore ſubtili compoſitione dubitaſſe videatur, vel potius quæſtionis deciſionem tunc omiſerit, tamen l. retract. c. 11. ait, *Angelorum ſanctorum nomine omnem ſanctam creaturam ſpiritualem, in Dei ſecreto, atque occulto miniſterio inſtitutam nunc appellauerint, ſed ſpiritus Angelicos, ſancta ſcriptura, nomine animarum, ſignificare non ſolet*, c. 16. *in ſcripturis ſanctis animas dictas eſſe Angelorum, aut non omnino, aut non poſſit facile reperiri.* Quare eſſe Angelos ſpiritus natura ſua partiales, ſeu partes corporibus, tanquam compartibus, Angelos, ſicut nos, anima noſtra, ſpirituales conſtituentes, Auguſtinus reiectat: vocarique poſſe abſolute illos ſpiritus, & ſpirituales abſolute, creaturas negat, ſi inſtar noſtri anima ſpirituali, & corpore conſtarent; etiamſi ſpirituales, & ſpiritus relatè, ſeu comparatione ad pure corpora dicerentur; alioqui, etiam modo animam noſtram ſpiritum ab Auguſtino, dici tametſi corporis aliquid contineret, abſurdiſſimo eſſet admittendum, & c. 26. retractat quod dixerat, q. 47. ex libro octoginta trium quæſtionum: nempe luciđiſſima, & ætherea corpora, reſurgentium hominum corporibus ſimilia Angelos habere, & 15. de ciuit c. 23. init. quæſtionem proponens *Vtrum poſſint Angeli, cum ſpiritus ſint, corporaliter coire cum fæminis?* Angelos ſpiritus ſimpliciter, & abſolute natura ſua eſſe ſupponit, & probat illicò ex Pſal. 103. *qui facit Angelos ſuos ſpiritus.* Sicut citato loco in epiſt. ad Hebræ Hilarius Didymus Cyrill. Hieroſol & Patres alij, & Pſalmi verba interpretantur recitandi cert. ſequente, quorum proinde verba, nunc omitto,

---

CERTAMEN V.

Abſolutæ ſpiritualitatis & incorporeitatis omnino Angelorum probationes vlteriores, vbi de eius certitudine.

EAdem veritas vlterius probatur ex ſcriptura, & Patribus, à quibus ſpiritualis, & ſpiritus abſolute, & ſimpliciter, natura Angelica aſſeritur; cum tamen homo, etſi ſpirituali animo conſtet, quia tamen, altera parte materiali, & corporea eius natura

con

Digitized by Google

conſtatur, non quidem abſolute, & ſimpliciter ſpiritus, aut ſpiritualis, ſed potius, è deteriore ſui parte, corpus, & corporeus, caro, terreus, ac terra, & puluis abſolute ab ſcriptura, & Patribus dicitur, probatur ex Pſalmo 103. *qui facit Angelos ſuos ſpiritus*, ad quæ Ambroſ. in id, ad Hebr. 1. *& ad Angelos quidem dicit*, ait, *Sciendum eſt enim, quod Angelus eſt nomen officij, non naturæ: quia etiam ſemper ſunt ſpiritus, & non ſemper Angeli vocari poſſunt quæris huius naturæ nomen? ſpiritus eſt. Quæris officij? Angelus*: ac fere ſtatim, *ſic erit homo nomen naturæ, miles officij: ſic, qui erant iam ſpiritus conditi à creatore Deo, facit eos Angelos mittendo eos nunciare, quod iuſſerit.* Auguſtin. in eum Pſalmum, & verba. *Angeli ſunt & cum ſpiritus ſunt, non ſunt Angeli; cum vero mittuntur ſunt Angeli. Angelus nomen officij eſt non naturæ, quæris nomen naturæ? ſpiritus eſt, quæris officium? Angelus eſt Ex eo, quod eſt, ſpiritus eſt; ex eo, quod agit, Angelus eſt.* Repetit fere 5. de Geneſi ad litter. c 19. & 15. de ciuit. c 23. init. ſpiritus ſimpliciter, & abſolute eſſe Angelos eiſdem Pſalmi verbis confirmat Hilar. 5. de Trinit col. 4. *in Angelo officij potius, quam naturæ intelligentia eſt: & Pſalmiſta mihi teſtis eſt: qui facit Angelos ſuos ſpiritus.* Iſidorus, *Angelorum nomen officij eſt, non naturæ: nam ſecundum naturam ſpiritus nuncupantur: quando enim de cælis ad annuntiandum hominibus mittuntur ex ipſa annuntiatione Angeli nuncupantur, natura enim ſpiritus ſunt &c.* Proſper in eum Pſalm & verba. *Secundum litteram non dubitamus eſſe ſpiritus, nobis inuiſibiles, miniſtros Dei, qui ab officio, quod agunt Angeli nuncupantur: ſpiritus enim nomen naturæ eſt.* Caſſiodorus in eundem. *Spiritus generale nomen eſt incorporalis, potentiſque ſubſtantiæ, viſibiliter operans, quod ei diuinitus inſpiratur; Angelorum enim nomen, non ſignificat naturam, ſed obedientiam*; & pene continuo. *Nam quando mittuntur Angeli ſunt, cum tamen natura ſpiritus eſſe noſcantur.* Magn. Gregor. homil. 34 in Euangel. *Sancti illi cæleſtis Patriæ ſpiritus, ſemper quidem ſunt ſpiritus, ſed ſemper vocari Angeli nequaquam poſſunt: quia, tunc ſolum ſunt Angeli, cum per eos aliqua nunciantur. Vnde & in Pſalmo dicitur, qui facit Angelos ſuos ſpiritus.*

2. Porro ex ſcriptura alia innumera extant loca, quibus Angeli, ſimpliciter, & abſolute, ac ſubinde nulla ſui parte corporea conſtantes, ſed omnino, & adæquate, incorporei, prædicantur, vt 1. Reg. 16. de Dæmone, à quo Saul exagitabatur, *ſpiritum* eſſe dicitur, & alibi in veteri teſtamento, tam boni, quam mali Angeli *ſpiritus* eſſe ſexcenties dicuntur. Nec infrequentius in nouo. Math. 8. n. 10. & c. 10. n. 1. & 43. Marci 1. 23. 26. 27. c. 3. 11. 30 c. 5. n. 5. 6. 12. & 15. c. 6. n. 17. c. 7. n. 25. c. 9. n. 17. 20. 25. Lucæ 4. n. 36. c. 6. n. 18. c. 7. n. 21. c. 8. n. 2. & 29. c. 9. n. 39. & 42. Ioan c. 1. n. 20. c. 11. n. 24. & 26. c. 13. n. 11. Actor. 5. n. 16. c. 8. n. 7. & 39. c. 16. n. 16. c. 19. n. 12. 13. 15. Ad Hebræ. 1. n. 7. & 14. Apocal. 1. n 4. c. 3. n. 1. c. 4. n. 5. c. 5. n. 6. c. 16. n. 17. c. 18. n. 2. Ea loca paginæ ſacræ vtriuſque & Patrum ad illa, atque interpretum Catholicorum pro abſoluta naturæ Angelicæ, ſpiritualitate, & omnimoda incorporeitate ſententiam concordem recitare immenſum eſſet, atque ſuperfluum protſus, & otioſum: cum præſertim textus ipſi à Deo expreſſi ſint, atque eorum, quoduis tanta aliorum multitudine mutuo in eam ſententiam confirmetur. Si enim, vel vna ſcripturæ ſacræ locutio proprietate ſermonis, & ſignificationis rigore accipienda, credendaque à nobis eſt, vbi nec alio ſcripturæ loco, abſurdove Theologico contra dogma aliquod fidei inde euidenter, atque irrefragabiliter deducto locutio minus propria nec ita rigida ſignificatio inibi fuiſſe conuincitur, iuxta laudatam ſæpe ab Auguſtino vetuſtiſſimi Ticonij recte interpretandi ſcripturas regulam: vndenam proprietas ſermonis, & locutiones eius ſcripturæ abſolutam ſpiritualitatem omnimodamque, & adæquatam naturæ Angelicæ incorporeitatem commendantis, nuſquam textu alio ſcripturæ aduerſo correcta, ac temperata, ſed tot fere innumeris, eius teſtimoniis confirmata, nullique fidei noſtræ dogmati, (ne remotiſſime quidem) aduerſa, minus propria, & rigida ſpiritus abſolute & ſimpliciter dicti, ſeu omnino, & adæquate incorporeæ ſubſtantiæ, acceptione, & ſignificatione ſpiritum ſimpliciter, & abſolute talem de Angelis ab ſcriptura prædicari aſſeri à ſano Theologo poteſt? Atque hæc ſane ratio tantam vim habet, quantam à numero 3. oſtendemus.

3. Probatur ſecundo ex Concilio Lateran ſub Innocentio III. vt refertur c. firmiter de ſumma Trinit. & fide Catholica: vbi *firmiter*, id eſt, indubitata fide, credenda fidelibus proponuntur, in quibus hæc de Deo: *omnipotenti ſua virtute ſimul ab initio temporis, vtramque de nihilo condidit creaturam, ſpiritualem, & corporalem (Angelicam videlicet, & mundanam) ac deinde humanam quaſi communem ex ſpiritu, & corpore conſtitutam Diabolus enim, & Dæmones alij à Deo creati ſunt boni, ſed ipſi per ſe facti ſunt mali.* Cum autem Canon, & definitio Concilij ſit, videtur concluſio ad fidei Catholicæ dogma pertinere, atque veritas ab Eccleſia definita eſſe ſpirituales, pure, atque omni ex parte incorporeas creaturas, quas Angelos eſſe, Canon ipſe declarat, atque ab humana creatura, ſiue homine ſpiritu, & corpore, vt ſui partibus, conſtante, ideo ſeparat, ac diſtinguit, quod Angelica, ne partialiter quidem corpore conſtet. Idcirco S. Thom. q 6. de potentia, a. 6. concluſionem noſtram, *fidei veritatem* appellat: quod ipſum eſt eſſe de fide, eique contradicentem hæreſim eſſe. Id, quod videtur Vaſquez c. 5. init fere ſentire, dum ait: videri ab Eccleſia definitam. Tametſi Bubalus §. 10. verſu *Sed hic quæri poteſt.* Sixto Senenſi conſenſiſſe illum tandem putet, in eo, quod definitam non eſſe cenſeat. Sed plane deceptus Bubalus eſt. Cum Vaſquez, hæc ſolum fine capitis addat, *cæterum, vt hoc* (quod ex Sixto Senenſe retulerat) *verum ſit, nullus, ſine temeritatis nota, iam poſſet oppoſitam ſententiam defendere* Quibus ex hypotheſi ſolum ſententiæ Sixti Senenſis, non autem ex approbatione ſua, temeritatem iam vitari non poſſe ait. Bubalus ibidem verſu *quamobrem*, cenſuræ *erroris* præfatæ ſubſcribit. Valentia vbi proxime §. *ſi quis autem*, & Martin Delrius 4. Diſquiſit magicar c. 4. q. 5. ſect. 5 ſub fin. *errorem in fide*, vel *temerarium* oppoſitum cenſet: & primæ parti cenſuræ ſuæ diſiunctiuæ aſſentitur. Quod iudicium etiam eſt Soarij c. 6. citato n. 9. quamuis n. 10. ſub fin. *temerariam* expreſſe doceat, ac moneat nolle ſe adeo rigidam erroris cenſuram, contra oppoſitam ſententiam dicere; quod non eſt idem, ac nolle ſentire; vt ſentire ſe ſatis ex præmiſſis confutationibus euaſionum ab iis, qui erroris in fide notam ab ea ſententia auertere contendunt, excogitatarum prodit. Arriaga etiam vbi proxime, eidem cenſuræ aſſentitur ſect. 2. init. dicens: ita concluſionem certam eſſe, vt dubium de ea Catholicis non liceat, ac ſtatim euaſiones ita refellit, ex Concilij contextu verborum, vt ſolutionum ſilentio, eas deſperet. Molina noſter proxime § *His non obſtantibus*, errorem in fide eſſe negat: aſt eſſe temerariam fatetur. Ioann. Præpoſitus Molinæ iudicio acceſſit, vbi proxime n. 6. §. *Nihilominus* & §. *Aduerte*, & Quiros etiam citata ſect. 1. n. 3. Porro Bartholom. Carrança in ſum. Concilior. & annotat. ad 7. Synodum act. 5. ac Sixtus Senenſis 5. Biblioth. ſuæ annotat. 8. non ſolum definitam eo loci concluſionem non fuiſſe aiunt, verum dubiam, adhuc poſt recitata Concilij verba, & Patrum, ea de re ſententiam eſſe: vnde facile temeritatis nota ab oppoſita ſententia declinabitur, ſed tamen de eo merito à Theologis reliquis reprehenduntur.

6. Cenſeo ergo concluſionem noſtram de abſoluta, & ſimpliciter dicta ſubſtantiæ Angelicæ, ſpiritualitate, atque omnimoda incorporeitate eſſe de fide, atque ei aduerſam, non ſolum temerariam, ſed errorem in fide atque hæreſim eſſe, ita enim excepto Molina, qui tamen §. 10. *Verius, & Miranda* media temeritatis ingentis nota repetita, non quieſcit, ſed adiecto, *ne dicam amplius* errorem illam in fide eſſe, ſatis indicat ſentire. Præpoſito, & Quiros reliqui, quoad

Digitized by Google

quoad cenſuram de fide, & notam erroris, ſeu hæreſis (de nota enim temeritatis contra Sixtum, & Carrancam, omnis ſuæ, & poſterioris ætatis Doctores meritiſſime conueniunt, vel expreſſe docent, vel ſentire ſe ſatis oſtendunt, & expreſſe. S. Thom. citatus docuit, nec ſententiam depoſuit, q. 16. de malo a. 1. etſi aduerſam opinionem temerariam dicat, ea cenſura non quieſcit, ſed addit, dici etiam erroneam poſſe, vt eo loco Valentia citatus etiam aſſeruit. Probatur facile, quia *firmiter* id eſt ex fide Catholica, tenenda, ea, quæ citato loco, & capite Lateranenſe, ſtatuit, proponuntur: in quibus reliqua, cum antecedentia, tum teſtimonio citato contenta, tum etiam ſubſequentia, vt eius definitionis, definita, vt fidei dogmata, à Catholica Eccleſia habita, & recepta ſunt: vt patet, ex miſterio Trinitatis ibi anterius propoſito, & ex malitia Dæmonum, non ex ipſa natura, & creatione, à Deo, ſed voluntatis eorum vitio ſolummodo orta, & aliis ſequentibus, eo quod ea Lateranenſis determinatione, eoque, capite continentur; ergo, & genus naturæ Angelicæ, quod pure ſpirituale, & omnino incorporeum, atque à pure corporeo, & mixto, ex corporeo, & ſpirituale diuerſum, & diuiſum proponitur ibidem, & aſſeritur, vt fidei dogma, ſicut reliqua, aſſeritur, etiam, & proponitur. Vnde euaſiones huius cenſuræ: quod ſcilicet intentum concilij ibi ſolum fuerit definire omnium creaturarum productionem à Deo, reliqua vero, (vt pura ſpiritualitas Angelorum ac trimembris, generis creaturarum diuiſio) ex communiore Doctorum ſententia proponi ibi, vt probabiliora ſolum, facile præcluduntur, ex aduerbio *firmiter*, quod omnibus ibi proponendis æque, & indiſcriminatim, præmittitur: cum autem non ſola creatorum omnium a Deo productio, ſed pleraque alia ad res alias ſpectantia proponuntur, vt vidimus, nec illud *firmiter*, ſupra omnium productionem à Deo, ſolummodo cadat, & ſint cætera præter genus tertium omnino ſpiritualis, & incorporeæ naturæ Angelicæ, ſub *firmiter*, illo contenta, ac ſubinde de fide, & definita: illud genus à definitione ibi contenta, & intentione definiendi excludere non ſolum pure gratuitum, ſed irrationale eſt; imo falſum aperte, & textui contradicens. Confirmatur: quia ei ſolum prætenſo ab aduerſariis Concilij intento, melius ſatis fieret, ſi vniuerſim creatorum, vel viſibilium, & inuiſibilium, ſiue ſpiritualium, & corporalium omnium, Deus aſſeretur conditor, & productor, quam tertium illud genus creaturæ pure ſpiritualis (cuius defectum probabilis, quantumuis opinio non excluderet: & cuius proinde à Deo productio creata abſolute non fuiſſet) diuidendo, & deſignando, vt omnium creatorum certam adhuc productionem definiret. Denique: cum tertium hoc genus Angelicæ naturæ pure ſpiritualis, & incorporeæ iuxta rectam, & Catholicam intelligentiam, & interpretationem ſcripturarum, toties in vtroque teſtamento fuerit, vt vidimus, expreſſum, & à Patribus aſſertum, cuius illud, eo loci, vt inde certum definitum à concilio, quam ex probabili ſolum opinione poſitum æſtimare debemus.

5. Sed dices cum Sixto Senenſe relato n. 3. fine: dubiam ſuper Angelorum omnimoda incorporeitate, atque in vtramque partem æquilibrem ſententiam, & authoritatem Patrum eſſe. Reſpondetur negando aſſumptum: quod nullatenus, poſt Lateranenſem, quam vidimus, definitionem probari poteſt; etſi demus aduerſæ, non æquam ſolum, ſed maiorem ex Patribus authoritatem ante illud concilium fuiſſe. Siquidem Patrum, quantumuis plurium authoritas, definitione oppoſitæ ſententiæ ſubſecuta, omnino eleuatur, atque euaneſcit: quippe omnes quantumuis multos, & doctos, vt homines, erroribus inopinando obnoxios deceptos fuiſſe, ſequens definitio aduerſæ ſententiæ demonſtrat. De licito, quandoque, & ex virtute etiam, & honeſto ſine mendacio multo plurium, doctiſſimorum etiam Patrum, quam de oppoſito ſententia fuit (quorum catalogum vtrimque texere, & ſupputare huius loci non eſt) antequam, nuſquam, nullibique circumſtantiarum licere mendacium definitum fuiſſet; poſtea vero iam tot, tantorumque Patrum ita authoritas illius ſententiæ præfata definitione oppoſitæ euanuit, & nulla deinceps authoritas eorum ſit, ac fuerit, & ſi maxima prius foret. Secundo, nego ante recitatam Lateranenſis definitionem, de omnimoda Angelorum ſpiritualitate æquum, nedum maius à Patrum authoritate, pondus pro oppoſita ſententia, ſed certe longe minus, & vix forte vllum: vt enim vidimus cert. 3. vbi à n. 4. ad 8. cum Origene, Ioannes Theſſalonicenſis, Cæſarius, Caſſianus ſententiæ Platonicorum, de aëreo, vel æthereo, ac terreſtribus ſubtiliori Angelorum corpore, explorato acceſſerunt: & probabile eſt ei etiam Baſilium acceſſiſſe. Auguſtinus vero, & Bernardus, nullatenus, vt certam. 4. incluſiue oſtendimus; quia, vt ſummum, dubitantes de alterutra parte quæſtionem definiere aliquibus in locis, in quibus inſtituti præcipue non intererat, vbi autem rem Auguſtinus ex propria ſententia definire voluit pro omnimoda Angeli ſpiritualitate ſtetit, vt vidimus hoc cert. n. 1. Reliquas vero Patrum locutiones, quod creata omnia, etiam Angeli, comparata cum Deo corporea ſint, & Platonicum videtur, & cum Angelum animal rationale eſſe quandoque dixerint explicuimus, eo cert. 4. quantulus ergo quinarius numerus Patrum, nec primorum ſui ſæculi eſt (ſi excuſabilem probabiliter Baſilium excipias (in quo ſine exacto examine, ſententiæ Platonis, plurimum, credebantur, vt reliquorum Patrum authoritati, leuiter adhuc præponderet. Adiunget tamen aliquis aliorum Patrum non exiguam manum, qui ex illo Geneſis memorato, *videntes filij Dei filias hominum*, corpoream Angelorum cum mulieribus coniunctionem, atque ex ea ſuſceptam gigantum hominum prolem docuerunt, ſed eorum etiam numerum non exiguum, &, ſi foret, etiam ampliorem nullius ponderis eſſe, quia aperte fabuloſa hiſtoria Poëtarum, Philoſophorum, aliquot. Ethnicorum de pro creatione, & bello gigantum contra Deum (cui locus ille peterat, vtcumque adſonare) præocupati à veritate Catholica, & ratione, recta defecerunt, vt iam oſtendo.

6. A ratione concluſionis noſtræ, probatio, quaſi euidens, multifariam ab eius Patronis tentata in quibus S. Thomæ rationes à nonnullis præter eius mentem recenſentur, qui ſolum ſuppoſita, ex fide Angelorum omnimoda incorporeitate, & abſoluta ſpiritualitate congruentias bonas, & appoſita veritatis eius Catholicæ, & ratione fundamenta, ex præſtantis Theologi munere proprio, aſſerere curauit, vt eam nos, & fidei noſtræ veritates cæteras, non ſolum naturali rationi non diſſonare, ſed maxime etiam conſonare oſtenderet. Prima ratio eius fuit, 1. p. q. 50. a. 1. & q. vn. de ſpiritualib. creatur. a. 5. ex perfectione vniuerſi à Deo in eius productione intenta. Ad eam quippe, ſpectat, vt omne genus entis poſſibilis in illo adſit: eſt autem genus entis poſſibilis ſubſtantia ſpiritualis adæquate talis, nec corpore, vt ſui parte, conſtans, quam Angelum dicimus; ergo ea ſubſtantia, ſeu Angelus omnino ſpiritualis, & incorporeus eſt in vniuerſo. Sed hoc rationabiliter poni poſſe (ac poſitũ in vniuerſo Angelum omnino incorporeum à Deo fuiſſe, ex ſuppoſitione, quod poſitus ſit) ſolummodo probat, vt patet; non autem neceſſario ponẽdum: quia mundum, quem condidit, ſumma perfectione ponere Deum voluiſſe, certum à ratione nõ eſt, imo vero plura vniuerſa perfectiora & infinitum perfectiora ſyncathegorematice, eo, quod de facto condere efficaciter voluit, & produxit, poſſe velle, & facere Deum certo oſtendimus controu. de volunt. Dei, ſecundo ſubſtantiam pure incorpoream, atque omni parte ſui ſpiritualem, non repugnare, ſed eſſe poſſibilem, vt oportet ad hoc (vt ad vniuerſi perfectionem ſummam etiam à Deo intentam ſpectet) vnde eo diſcurſu monſtratur? certe aliunde demonſtrandum erit. Secundo S. Thom. ratio ex rerum ordine ita inſtruebatur: quia ab extremo, ad extremum, in rebus, niſi per medium, non tranſitur: vt patet in locali diſpoſitione corporum elementalium, in quibus loco ſuperiori ignis nobilior reliquis (tametſi cælo nobiliſſimo inferior) atque

atque immediate ſubiecto loco, aër igni nobilitate, proximior inferiori vero loco, vt nobilitate, aqua, & poſtremo, vt nobilitate ex elementis infima, terra collocata eſt, vnde infert. S Thom. *Non eſt poſſibile, quod ſub Deo immediate collocetur corporalis ſubſtantia, quæ eſt omnino compoſita, & diuiſibilis, ſed oportet ponere multa media, per quæ deueniatur à ſumma ſimplicitate diuina, ad corpoream multiplicitatem*, ac proinde ſubſtantia omnino incorporea, & ſpiritualis, ex creatis nobiliſſima (Angelus nempe) Deique ſimplicitati proxima immediate ſub eo collocanda erit: deinde conſtans ex corpore, & ſpiritu, ſcilicet homo, vt continuis gradibus connaturalius, ac non, quaſi per ſaltum, neglectoque ordine rerum, ad pure corporeas ſubſtantias, in vniuerſo collocandas deueniatur. Sed in primis cum inter pure corporea animalia ſint, vt ratio localis ordinis corporum, ex qua trahitur argumentum teneret, oporteret animalia ſupra cælum eſſe locata, cuius oppoſitum euidens eſt, & tamen perfectus corporum ordo in vniuerſi collocatione eſt ſeruatus. Secundo, cum extrema ſint Deus omnimode ſimplex, & corpus maxime compoſitum, non autem Deus ſumme ſpiritualis & ens omnino corporeum: non euincit dandum eſſe medium pure ſpirituale, ſed medium ſolum inter omnimode ſimplex, & omnino compoſitum; quod in ſubſtantia pure corporea aſſignare Philoſophi poſſent, & poſſibile, etiam nunc Recentiores plures probabiliter defendunt: taleſque eſſe cælos, qui nihil ab elementalibus, qualitatibus, & corruptibilibus agentibus patiuntur, quin euidenter redarguerentur, aſſerere.

7 Eo vero prætermiſſo, contiguioribus gradibus à ſupremo, ad infimum creatorum genus deſcenderetur, ſi aliquæ creaturæ intelligentes incorruptibiles, prorſus incorporeæ. Aliæ vero corpori etiam incorruptibiles, intercederent per quæ ad intelligentes corporeas etiam corruptibiles (vti nos ſumus) rerum vniuerſi productio, & conſtitutio perueniret: quare ratio de omnibus Angelis, vniuerſim, non probaret. Demum diſcurſus, etiam, hic non repugnantiam, & poſſibilitatem, eiuſmodi ſubſtantiarum pure ſpiritualium, & omnino incompoſitarum, aliunde probandam ſupponit, ſi pure naturali rationi ſtemus. Probat tertio Raymundus Sabundius, Natural Theolog. c. 218. de Angelis, quia, cum natura corporea dupliciter reſpecta creaturæ ſpiritualis exiſtat, & diuiſim ab ea, vt in elementis, & mixtis pure corporeis & coniunctim, cum illa, vt in homine, creaturæ ſpirituali, nobilioris generis iniuria fieret, ni totidem, vt minimum, modos exiſtendi haberet, & coniunctim, cum corpore in homine, & ſeiunctim à corpore, in Angelo imo, & vniuerſo fieret iniuria, quod, cum pure corporea ſubſtantia conſtet perfectior plane erit, ſi pure ſpirituali ſubſtantia etiam conſtiteri, quam, ſi nobilioris eius generis perfectiſſima ſpecie caruerit. Verum, & hæc ratio eius ſubſtantiæ omnino ſpiritualis poſſibilitatem aliunde ratione probandam ſupponit. Secundo. Neque admiſſa, vniuerſim, de omnibus Angelis probat, cum ſatis ſit aliquas ſubſtantias dari omnino ſpirituales, vt argumento ſatisfiat. Tertio. Ne id adhuc probatur: cum vniuerſum perfectionibus omnibus entium poſſibilium conflatum producere Deus nullo, ſiue rerum aliarum, quæ in vniuerſo ſunt ſiue vniuerſi totius iure ſtricto teneatur, vt ſecus faciens, vel rebus, vel vniuerſo irroget iniuriam, vt ex ſupremo Dei in creata dominio, & abſolutiſſima arbitrij diuini in decretis ſuis concipiendis, & producendis creaturis omnibus, & ſingulis libertate liquido apparet. Probat quarto, Iodocus, Lorichius in nouo theſauro vtriuſque Theologiæ verbo, Angelus num. 3 quia natura Angelica ſuprema ex creatis eſt, omniumque proinde Deo quam ſimillima: ergo omnino à corpora ſeiuncta; ſed hæc etiam ratio poſſibilitatem, eiuſmodi ſubſtantiæ omnino à corpore ſeiunctæ ſupponit: niſi enim poſſibilis ſit, ſuprema ex creatis eſſe non poterit. Secundo Supponit eam iam eſſe productam: quod Deo mere arbitrarium, cum ſit, nulla pure naturali ratione poteſt cum fundamento, probabili adhuc, (ne dum efficaci aut euidenti) ſuaderi. Tertio. Suprema nobilitas ſubſtantiæ Angelicæ reſpectu hominum, (ſi reuelata à Deo abſtinent) è pura ratione naturali non ita efficaciter Philoſopho Ethnico probaretur, vt vero ſimili effugio locus non eſſet, vt q. 4. videbimus. Quarto demum. Cum ſubſtantiarum ſpiritualium partialium natura ſua ſpecies, & genera etiam perfectiora, & imperfectiora repugnare ex ratione pure naturali demonſtrari nequeat: atque, ſi animæ ſpirituales, Angelicæ, quibus, & corporibus Angeli conſtent, humanis animis, è genere, vel ſpecie ſua, nobiliores aſſerantur, haud dubio, Angelos hominibus perfectiores, & nobiliores, omniumque creatarum ſubſtantiarum nobiliſſimas, ac Deo quam ſimillimas eſſe probaretur, nihilque efficaciter præfata Iodoci ratio concludet.

CERTAMEN VI.

Veritas eadem à ratione demonſtrata: vbi, & obiectiones à ratione præ ſui leuitate euaneſcunt.

Efficacius probatur, à S. Thoma citata q. 50. a. 1. ratione, quam Iodochus Lorichius, & alij communiter reputant ſolidiorem, atque euidentem cenſet Bubalus diffic 2. §. 4 ex prædicato intellectiui, quod Angelicæ ſubſtantiæ eſſentialiter competere certum, atque euidens eſt. Verum ex prædicato intellectiui præciſe, nuſquam ſolide intentum probabitur, niſi addatur nullam aliam vitalem operationem naturæ Angelicæ competere, præter intellectionem Etenim, etſi demonſtratum ſit, cert 1. Angelum adæquate corporeum non eſſe, atque adeo ſpirituali animo, ſeu forma intellectiua, vt minimum, conſtare debere, cuius vi, & facultate intelligat, ſi tamen vitales alias operationes dependenter à corpore, ſiue corporeas exerceret, quarum ſpiritualis eius animus formale principium, vitaliſve actiua facultas foret, nihil prorſus, ex prædicato intellectiui animæ Angelicæ pro eius naturali in connexione, & ſeparatione à corpore, cum quo Angelum naturaliter componeret probaretur: vt conſtat, ex ſpirituali, & intellectiuo ſubinde, hominis animo, qui, etſi intellectiuus, atque intellectionis principium ſit, quia tamen aliarum, etiam vitalium operationum corporearum, atque à corpore proprio, eiuſque organis dependentium principium eſt, corpus naturaliter petit, cum quo hominem, vt comparte naturali, conſtituat. Id quod, ſatis in huius argumenti efformatione à ſe animaduerſum Bubalus oſtendit, & ſi eius paragraphi titulo non ſatis explicuerit; cui prolode addere debuiſſet aliquid, quo clarior demonſtratio curreret; nec inſtantiis, & ſolutionibus Recentiorum. poſſet obſcurari: ſcilicet, naturæ intellectiuæ ſolum, nec alias vitaliter corporee operatiuæ corpus, vt compartem animi naturalem, & propriam atque eius naturæ partem conſtitutiuam non eſſe tribuendum: quare, neque Angelo, qui natura intellectiua, nec aliàs vitaliter operatiua corporee eſt, corpus, vt naturalem, & propriam animæ compartem, naturæ illius conſtitutiuam partem tribui poſſe. Hoc ego plene, planeq; demonſtrari naturali ratione non dubito, nec Bubali ſolum, ſed S. Thom. etiam mentem eſſe ipſiſſimam: quamuis, quia, non adeo explicitis terminis; ratio à S. Thoma, ſummam agente, fuerit propoſita pluribus doctis Recentioribus minus efficax viſa fuerit, & variis hinc inde petitis inſtantiis. & argumentis fuerit; eius firmitas tentata nec totũ eius robur a Bubalo noſtro ſimul, & coniunctim propoſitum, & exertum quãuis ſparſim, pleraq; ſoluẽdis aduerſæ ſententiæ quam ſuæ, & noſtræ probandæ apta miſcendo, minoriq; proinde impetu concurſurum, totum fere fuerit attractum; ita vero demonſtrationis huius vim totam ediſſero.

1 Subſtãtiali principio vitali, cuius nulla vitalis operatio

ratio corporea, ſiue dependenter à corpore, eiuſque corporeis organis, vt inſtrumentis ſaltem, elicienda eſt corpus, ad illudque coniunctio connaturalis, ſiue naturæ ſuæ iure debita, eſſe nullatenus poteſt: atqui ſubſtantiales vitalis principij ſubſtantiæ intellectualis Angelicæ, nulla eſt operatio corporea, ſiue dependenter à corpore, eiuſque organis, adhuc, vt inſtrumentis, elicienda: ergo ſubſtantiali principio vitali naturæ intellectualis Angelicæ corpus, ad illudque coniunctio connaturalis, ſiue naturæ ſuæ iure debita eſſe non poteſt. Diſcurſus euidenter concludit, ſi certæ, atque euidentes ſint præmiſſæ Ex eo vero æqua legitimitate, & euidentia infertur ſubſtantiale principium intellectuale naturæ Angelicæ, (quod vt minimum ſpirituale, & prorſus incorporeum, ſecundum ſe debere Angelis concedi euicimus cert. 1.) non eſſe partem, quæ cum corpore, tanquam comparte ſubſtantialem aliquam naturam, quare neque Angelicam, conſtituat. Si enim principium illud vitale intellectuale Angelicæ naturæ, partialis, de ſe ſubſtantia, & pars eſſentialis, natura ſua, ad totalem aliquam ſubſtantiam Angelicam (vt aduerſarij volunt) conſtituendam cum parte alia, corpore ſcilicet, foret, natura ſua corpus (compartem ſcilicet) exigeret, vt reliquis cuiuſvis totius eſſentialibus partibus contingit, oſtendimuſque t. 3. noſtræ Theologiæ de Deo trino, & incarnato, d. proœmiali, q. 2. cert. 5. à num. 3. iam præmiſſarum euidentiam oſtendamus, ne inde diſcurſus à demonſtrationis rigore deficiat. Maior probatur. Principia omnia vitalia, quæ in vniuerſo toto extant, percurrendo: quorum nulli, quod operationis alicuius vitalis corporeæ, atque corpore, eiuſque organis dependenter exercendæ principium non ſit, corpus, atque cum ipſo coniunctio connaturalis, ac naturæ ſuæ iure debita eſt: etiam principio vitali intellectuali, quod animus noſter eſt: cui naturalis coniunctio cum noſtro corpore, id eſt, quia ſenſationum, & aliorum operationum vitalium corporearum, ac dependenter à corpore, eiuſque organis eliciendarum (puta ſenſatio nutritionis &c) nec intellectionis ſolum vitale principium eſt. Probatur ſecundo, ex animæ corpori connaturaliter coniungendæ vniuerſim ſumptæ Ariſtotelica definitione, *quæ actus corporis phyſici & organici potentia, vitam habentis* definitur: id eſt corporis, quod actus, ſeu anima illius coniunctione vitam actualem, ſiue actuale vitæ exercitium corporeum operationum (ad quas organis ſuis tanquam animæ inſtrumentum cum ipſa concurrit) poſſit habere. Confirmatur, probaturque Tertio: quia nulla animæ à corpore dependentia excogitari poteſt, vt in ſe ſit, quia materialis ſit ex genere ſuo, (quod intellectiuæ, ac ſubinde ſpirituali, è genere ſuo animæ, non competit) niſi ratione operationum vitalium, quare vitale principium anima, qua anima, eſt; ergo ſi nulla animæ alicuius operatio, vitalis corporea, ſeu à corpore dependens, in ſui elicientia ſit, naturalis exigentia coniunctionis, cum corpore in ipſa eſſe nequit, vt contendimus.

2. Probatur quarto ex Ariſtotele 1. de Anima textu 13. ita ex præmiſſa maiore tanquam principio firmiſſimo, ac notiſſimo in Philoſophia animorum aliquorum ſeparabilitatem, & inſeparabilitatem aliorum, generali hac regula, ſtatuente. *Si igitur eſt aliqua animæ operatio, aut paſſionum propria, continget vtique illam ſeparari; ſi vero nulla eſt propria ipſius, non vtique erit ſeparabilis*: quia, nimirum, hæc operationum vitalium, ſolummodo corporearum, atque à corpore eiuſque organis dependentium principium vitale foret, & à corpore ſeiuncta omnino eſſet in natura otioſa: quem otioſitatis ſtatum, & ceſſationis ab omni operatione vitali ad quas exercendas eſſentia ſua nata eſt, & inclinat naturæ ſuæ connaturalem habere non poteſt, ſed potius ſtatum coniunctionis cum corpore, ſine quo exercere illas nequit. Sin autem aliqua ſit, alicuius animæ, operatio vitalis, ita propria, vt ex ſe, ac prædicatis, & natura ſua à corpore, eiuſque organis in ſui elicientia, non pendeat, imo vero eis impediatur, vt ſumme perfecta eliciatur ne facultatis vitalis, virtus ad eius operationes, ſummam perfectionem producendam natura ſua impeditam admittamus, eam quidem à corpore, eiuſque organis ſeparabilem eſſe fateamur neceſſe eſt. Hinc Ariſtot. 3. de Anima ab initio ad textum 21. animum rationalem noſtrum à corpore ſeparabilem, & independenter ab illo æterno duraturum, atque eius authoritate, & ratione diſcipuli Peripatetici omnes probare conituntur: qua in re, cum reſurrectionis noſtræ ſtatum cum corporibus ad debitam actorum in hac vita, corporum interuentu, mercedemque proportionatam recipiendam, non ita plane, vti nos ex fide, cognouerint, præcipue vitali animi noſtri operationi (intellectioni ſcilicet, & voluntatis noſtræ, actibus, qui de ſe ſe independentes à corpore, ac eius organis ſunt) attendentes animum noſtrum non ſeparabilem ſolum natura ſua à corpore, ſed æterne ſeparandum male, & ſi ex certo principio, quod in noſtra præmiſſa maiore continetur, intulerunt. Ecquis autem trium animæ ſtatuum hoc connaturalior animo noſtro ſit ex dictis, d. proœmiali citata q. 2. n. 4. & t. 2. Philoſophiæ controu. penult. d. 1. (propria ſcilicet eius quæſtionis ſede) monſtrauimus. De cætero vero euidenter diſcurrit Ariſtotel. animi noſtri ſeparabilitatem.

4. Minor præmiſſa demonſtratur: quia in ſubſtantiali principio vitali ſpirituali intellectiuo naturæ Angelicæ nulla eſt operatio vitalis corporea, & dependenter à corpore, eiuſque organis exercenda, vt omnes eius operationes recognoſcendo clarebit. De intellectione patet, operationem vitalem eſſe independentem de ſe ab organis corporeis, ac ſubinde incorpoream, & ſpiritualem, vt recte aiebat Ariſtot. 2. de generation. c. 3. *Quorum principiorum eſt actio corporalis, hæc ſine corpore eſſe non poſſe, certum eſt, vt ambulare, ſine pedibus &c. Reſtat ergo. vt ſola mens extrinſecus accedat. Nihil enim cum eius actione communicat actio corporis.* Quibus docet intellectiuum præciſe, tantumque, extrinſecus ſolum corpori accedere, ratione operationis ipſi reſpondentis, quæ de ſe corpus nequaquam exigit, vt exerceatur: ac ſubinde, nec poſſe illud ratione huius operationis corpus naturaliter, vt compartem requirere, ſicuti principium vitale progreſſiuum ad deambulationem, quæ ſine corpore, nequit exerceri. Probatur vlterius. Quia nulla operatio vitalis poteſt exigere natura ſua, principium impeditiuum perfectionis ipſi in ſuo genere, ſeu ſpecie poſſibilis: atqui, ſi intellectio ſola, & de ſe à corpore, eiuſque corporeis organis natura ſua penderet, exigeret natura ſua principium impeditiuum perfectionis ipſi in ſuo genere, ſeu ſpecie poſſibilis; ergo nullatenus intellectio ſola, ac ſecundum ſe ſumpta à corpore eiuſque organis pendet. Minor probatur: quia perceptio clara, & intuitiua obiectorum in ſe, ſiue per ſpecies proprias, eſt perfectio poſſibilis proculdubio ex genere ſeu ſpecie ſua intellectioni: atque hæc perfectio impediretur per dependentiam intellectionis, in ſui elicientia, à corpore, eiuſque organis; ergo ſi intellectio ſola, ac de ſe, & natura ſua penderet, à corpore, eiuſque organis, exigeret de ſe, & natura ſua principium impeditiuum perfectionis ſibi in genere, ſeu ſpecie ſua poſſibilis. Minor poſtrema probatur: quia dependentia intellectionis, à corpore eiuſque organis, in ſui elicentia ſolummodo eſſe poteſt, vt ab his ſpecies ſenſatas prius, & abſtractiuas obiectorum percipiat, ac ſubinde, non in ſe, ac vt in ſe ſunt, intuitiue, ſed abſtractiue, atque alterius, nempe obiecti ſenſibilis, adinſtar obiecta percipiat. quod aperte perfectionem illam percipiendi obiecta, vt in ſe ſunt, ac intuitiue, non impedit vtcumque, ſed ab intellectione propellit, vt in intellectionibus, quas pro hoc ſtatu habemus claret. Hic autem coniunctionis ſtatus animis noſtris connaturalis eſt, qui ipſi, non ſolius intellectionis, verum & aliarum operationum vitalium corporearum, vt diximus, principia, & facultates habent, vel ſunt po-

tius

tius, vt controu. de potentiis animæ monſtrauimus.

5. Quod autem principium vitale intellectiuum Angelicæ naturæ nullius alterius operationis vitalis præter intellectionem ſit, ac ſubinde nullius operationis corporeæ, ſeu à corpore, vel organis corporeis dependentis, (quod ſolum ad plenam, minoris diſcurſus, quem perſequimur oſtenſionem reſtat) probatur: etenim operationes materiales motionis corporum aliorum (puta cælorum, vel ſimilium) operationes vitales ſubſtantiæ Angelicæ non ſunt: cum non eidem motus principio, ſiue Angelo motus inſidentes ſint, atque ab ſpirituali pure ſubſtantia impulſus, à quibus aliorum corporei motus proxime proueniant imprimi poſſint, vt in Deo patet. Secundo: quia tantus impulſus quantus neceſſarius eſt cælorum, & aliorum corporum terreſtrium, & immanium, motibus, quos experti homines ſunt, quam citiſſimis, ab Angelis, ac Dæmonibus fieri (vt referunt ſacræ paginæ, profanæ, & Eccleſiaſticæ hiſtoriæ, atque ex eis noſter Martinus del Rio. 2. Diſquiſit. Magicar. q. 7. 8. & 9. & in Anacephaleoſi Monitione 1.) nequit corporeorum organorum, tanquam inſtrumentorum adiumento, & ſignanter & monſtroſa, quævis membra corporea lacertos videlicet, muſculos, & neruos, (quibus vis tota impulſiua ineſt iuxta Ariſt. 5. de generat. c. 7.) Angelis affigas, & affingas, prouenire. Tertio: cor, quod neruorum origo, & humorem mucoris ſimilem albidum, glutinoſum, quo nerui alerentur eſſet Angelo tribuendum: ſi vera ſunt, quæ Ariſt. docet 3. de hiſt. animal. c. 5. Nec dici poteſt, corpori Angelicæ naturæ, ad ea munia debito membra alterius rationis eſſe; id enim omnino fictitium, irrationale, ac mere arbitrarium, Philoſophoque indignum eſt; aſſignantur enim corpus, membraque ipſius, quæ ab ipſis etiam ita reſpondentibus, ignorantur, & quorum aſſerendorum, ne vmbra quidem, nedum veſtigium eſt. Deinde non erit corpus illud cæleſte, cum enim hoc ſolidæ adeo ſubſtantiæ natura ſua ſit, quo pacto in tot membra, tam variatum figuratum diſpoſitionumque, natura iter flectetur? & quibus, [illegible] etiam, præter primas (quibus inalterabile cælum eſt) qualitatibus peragetur? ſed neque erit corpus aëreum, vt plerique aduerſarij volunt. Primo: quia Angelus ipſo conſtans eſſet corruptibilis ratione partis corruptibilis, aëris nempe, & defectibilis natura ſua vnionis, qua conſtarent, contra demonſtrandum q. 4. ſicuti, & ratione illius abſolute corporei, vti nos, per aduerſarios ſunt. Nec ſatis eſt, alteram eorum partem ſpiritualem, & incorruptibilem eſſe, atque eum ab vno corpore ſeiunguntur, aliud aſſumere tranſmigrationis animorum noſtrorum de corpore in corpus aliud, Pythagoricæ in morem. Id enim, neque Pythagoricis hominum mortalitate, & corruptibilitate negandæ ſatis vnquam fuit, vt ex ipſis patet. Secundo: ſomnium hoc Pythagorica tranſmigratione animorum in alia & alia corpora, deterius eſt, ac plane dementius iam oſtendam: atque adeo Plato, qui in ea animorum tranſmigratione Pythagorizauit, animos tranſmigrantes aſſiſtentes ſolum corporibus, non autem ipſa informantes admittendos eſſe docebat.

6. Etenim, ſi Animus ſeu Angelus è corpore in corpus migrans forma, & actus, ſeu anima informans, & viuificans corpora illa ſit, debet ſubiectum diſpoſitum, & organizatum ad functiones vitales obeundas ſupponere, non autem ipſa forma illud diſponere, vt illud actuet, & informet conſtat indefectibili experientia, non formarum ſubſtantialium, & educibilium ex eius ſubiectis corporeis, ſed, & ſpiritualium animorum noſtrorum à corpore, ineducibilium qui tamen ad informationem illius diſpoſitum aliunde, & organizatum corpus ſupponunt, vt experimur, docentque cum Ariſtotele 2. de anima textu 24 Philoſophi omnes: nec enim corpus ſuum forma aliqua, ſeu anima ſibi diſponit, & architectatur, quam incolat, & habitet: vel ergo varia corporea organa ab Angelico ſpiritu aëris partem informante, expectanda, præſupponendaque ſunt in alia parte aëris, ad quam prima corrupta migret, vel ſecus, & ſatis eſt homogeneas omnes aëris, in quem migret, partes eſſe ſi hoc poſtremum non illam ſolum aëris partem quam aſſignaueris naturaliter informabit, ſed alias omnes aëris totius partes non corruptas, cum æque omnes diſpoſitas ad ſuam informationem ſupponas; vel nullam præ aliis aëris partem informabit, cum in nulla præ aliis potior ratio ſit, ſed in omnibus eadem; id autem contra Thaletem, qui omnia Diis, ſeu Angelis informantibus plena eſſe docuerat, deduxit Ariſtoteles, vt plane abſurdum 1. de Anima text. 81. verbis hiſce. *Neceſſe eſt ipſam animam, aut ſimilium pretium* (omnium ſcilicet) *eſſe, aut non eſſe, in qualibet parte totius.* Si autem corporea organa diuerſa prærequirat ſpiritus Angelicus in corpore, in quod informaturus migret, cum à corrupti informatione ſecedit (vt prærequirere diuerſæ adeo functiones medio corpore, eiuſque organis ab ſpiritu Angelico exercendæ ſuadent) ea quidem organa diuerſa, in corpore aëreo, materiaque, ad aëris formam diſpoſita eſſe non poſſunt vt patet: cum oporteat in ſolidioris corporis organa neruos, muſculos & materiam diſponi, quod diſpoſitionibus ad corpus aëreum requiſitis aduerſatur, & multoties contradicit: cum aëreæ diſpoſitiones qualitates ſingulas intenſiones determinatæ, nihiloque maioris, vel minoris contineant, & tamen maiorem aliquarum, aliarum vero minorem intentionem, cuiuſvis organi corporei diſpoſitio, ac temperamentum requirit. Atque (vt hoc ceſſet) ſæpe non ita diſpoſita organa in aliqua aëris parte aderit, cum à corruptæ informatione Angelicus ſpiritus abſcedit: quare neque ad alicuius alterius informationem (quæ naturaliter, niſi corporis diſpoſiti eſſe nequit) tranſmigret; vnde naturaliter abſque omni informatione, & vnione ad corpus, ſæpe, imo ſemper, ſpiritus Angelicus exiſtet; quod conceptui, & eſſentiæ partis eſſentialis, componentis, cum corpore ſubſtantiale totum repugnat, vt vidimus diſputat. proœmiali tomi controuerſiarum de Trinit. & Incarnat. q. 2. cert. 5. n. 3. Ad hæc aërea ſubſtantia eſt ſubſtantia natura ſua completa, & totalis, quæ proinde eſſentialis pars ad totum aliud ſubſtantiale componendum nequit natura ſua ordinari: quare nec quidquam aliud poteſt ordinari ad totum alterius ſubſtantiale cum ipſo, vt comparte, componendum: ſunt enim duo hæc eſſentialiter correlatiua. Hæc ratio quodcumque corpus ab aduerſis Angeli pars, & cum ſpirituali intellectiua ipſius ſubſtantia, vt comparte eſſentialiter ipſum conſtituens ſomnietur, manifeſte impugnat; ni materiam corpoream nulla forma ſubſtantiali informatam, diſpoſitam tamen organice fateantur, quam vel primo Angelicus ſpiritus informet, vel ad quam diſpoſitionibus, & informatione prioris deficiente ſpiritus idem migret: contra quem modum proxime efformata omnia militant: ac inſuper cum organizata, ad vitales actiones diuerſas eſſe debeat, vt ſpiritu Angelico viuenti informari queat, ac ſubinde de ſe indifferens ad formam recipiendam eſſe debeat, eiuſdem prorſus rationis organizatum corpus Angeli cum noſtro erit: quare, & ſenſibile; ac viſibile in ſe proprioque corpore, nec ſolum in alieno, contra experientiam erit.

7. His etiam probatur motum localem proprium Angelorum qui vitalis eſt, organis corporeis, fieri non poſſe: quare neque corpoream operationem ſpiritus Angelici eſſe, cum corpus organicum Angeli, aëreum, aut ſubſtantiæ alterius eſſe non poſſit, ſed materiæ ſolum organizatæ, noſtræque ſimilis, quam tamen in Angelis dari connaturaliter ob diſcurſus, proximos, & quia natura ſua, viſibiles, vti nos, eſſent, aperte repugnat. Secundo: quia eiuſmodi corpus ſeu materia, ita organizata impediret plane, potius quam iuuaret Angelici motus celeritatem, qua quoquouerſum Angelos tam bonos, quam malos, & ad longiſſimas quaſque diſtantes fere inſtantanee moueri ex ſacra pagina, & hiſtoriis fide dignis, cum Eccleſiaſticis, tum prophanis didicimus, & ſæpe homines per ætates omnes experti ſunt. Qualis oſtenſa eſt vocibus Apollonij Tyanæi. Magorum Principis Epheſi (vbi tunc aderat, eo fere inſtanti, quo Romæ Domitianus

ab Stephano quodam occiſus fuit) prolatis. *Euge Stephane percute tyrannum* vt refert Philoſtratus in vita Apollonij : ſimiliaque plura aliorum, qui Dæmonum nunciorum opera, quam longiſſime facta, tunc, cum ibi fiebant, denunciantium videri poſſunt apud Gellium, 15. noct. Atticar. cap. 18. Aimoin. 3. Annal. cap. 22. Nicolaum Æmigium 3. Dæmonolatr. cap. 10. & quotidie ſacris exorciſmis adiunctos energumenorum Dæmones, quid locis diſtantiſſimis agatur, tunc vere narrare experimur. Ex quibus aliiſque, quamplurimis conſtat Dæmonem, ne decies milies citatiſſimo, & ſubtiliſſimo aëre ventove ocyorem ex adeo longinquis loci notitiam, tam breui, ac fere inſtantanee deferre eam denunciantibus hominibus potuiſſe; nedum ſi corporibus organicis, grauibuſque ſubinde Dæmones ea deferentes nuncia conſtarent; idcirco ſapienter, & acute Tertul. cap. 22. Apologetici, num. 348. *Omnis* (inquit) *ſpiritus ales eſt Hoc Angeli & Dæmones: igitur momento, vbique ſunt: totus orbis illis locus vnus eſt, quid vbique geratur, tam facile ſciunt, quam enunciant: velocitas diuinitas creditur.* Et quamuis 2. contra Marcion. cap. 9. & cap. 12. num. 72. lociſque aliis datis cert. 2. num. 2. Angelos carneo corpore conſtare, eoſque congreſſos aliquos cum mulieribus docuerit; tamen recitato proxime loco & c. 6. de carne Chriſti num. 40. non ſolum carneum; ſed, & aëreum; Angelis negauit ſcribens *Conſtat Angelos carnem propriam non geſtaſſe, vt puta natura ſubſtantia ſpiritualis, & ſi corporis alicuius, ſui tamen generis, in carnem tamen humanam transfigurabilis ad tempus, vt videri, & congredi cum hominibus poſſint.* illud vero, *& ſi corporis alicuius ſui tamen generis*, non aſſertiue, vt corpus aliud à carneo, nempe aëreum, vel æthereum (quod nullibi Angelis attribuit) admittat, ſed conditionate, ſiue ex hypotheſi, quod aliquod ei corpus ſit concedendum, aſſerit: maxime cum ibi Agellem, & reliquos hæreticorum confutet, qui ex aëreo, vel æthereo Angelorum corpore, Chriſti etiam corpus aëris non veræ carnis fuiſſe contendebant, cap. item 62. de reſurrectione carnis corpus carneum Angelis negat. *Quia* (inquit,) *& Angeli aliquando tanquam homines fuerunt, & pedes lauacro porrigendo: humanam enim ſpeciem induerant, falſa intus ſubſtantia propria.* Ex quibus & c. 22. Apologetici Angelo, ac Dæmoni ſpirituales vires attribuit. Ex quibus, aliiſque locis Pamelius in Tertulliani paradox. 2. notat Tertullianum valde innegantem noſtram concluſionem ſæpe inclinaſſe.

8. Quocirca Tertullian & Patres alios recitatos cert. 2. n. 2. pro ſententia corpus carneum ad congreſſum cum filiabus hominum Angelis, ſeu Dæmonibus tribuentes vero ſimilius de adſcititiis, quam naturalibus corporibus, explicabis. Tum, quia oppoſitum irrationale eſt, & ſubinde Patribus indigniſſimum. Primo: quia innumeri pene, & legiones totæ, vt ex Euangelio habemus in vno hominis corpuſculo cum ipſo, & inter ſe ſe penetrati (idque ſolo Dei permiſſu, non autem ſupernaturali miraculo) eſſe minime poſſent (imo nec ſi aëre tenuiore corpore conſtarent) nec poſſent non grauius, tardiuſque ad motum energumeni corpus reddere; cuius oppoſitum experimur. Geneſis vero locus ex lectione interpretum ſeptuaginta, ſatis explicatus à nobis eſt cert. 2. n. 2. iuxta quam explicationem filij Dei vocabantur, qui progenitorum pietate à vita, & quaſi hæreditaria, iuſti, atque ex Dei beneplacito, & virtute ſe gerebant; filiæ vero hominum fæminas ex progenie Caïn terrenis ſolum inhiantes carneoſque & terreſtres totos homines progenitores motibus, & imitatione referentes intelligi, vt cum Chryſoſtomo hom. 22. in Geneſ. Auguſtino 15. de ciuit. cert. 23. Cæſario Dialog. 1. cit. Theodor. q. 47.) in Geneſ. Cyril. 9 contra Iuliam Athanaſ. quæſt. ad Antiochum q. 19 docent Pererius, & Cornel. à Lapide ad locum Geneſ. 6. verſ. 2 id, quod conſonat illis Ioan. 1. dedit eis, poteſtatem filios fieri Dei, & epiſt. 1. c. 3. *videte qualem charitatem dedit nobis Deus, vt filij Dei nominemur & ſimus*, & ad Roman. 8. *ſi autem filij, & hæredes* & ſexcentiſque aliis, & quidem è nos & Cyril. & Cæſario proxime ob pietatem ab ipſo adinuentam Deus vocatus eſt vti & Seth ob inſignem ſcientiam, & ſcribendi artem ab ipſo adinuentam. Deus etiam fuit nominatus, vt refert Suidas. Quemadmodum quidquid inſigne eſt, & magnum valde, ac magno propterea in honore habitum, in ſcripturis Diuinis, & Dei, nomine ſæpe donatur, vt Cedri, & montes Dei, vt obſeruauit præfatus Pererius. Qui intelligentiæ, & interpretationi communi lectionis præfatæ ſubſcribunt. S. Thom. 1. p. q. 51. a. vlt. eiuſque interpretes noſtri Molina q. 50. a. 1. Bubalus difficult. 1. §. 9. Valentia d 4. q 2. p. 1. Vaſquez d. 178. c. 5. qui alia interpretatione filiorum Dei nomine, potentium populi filios intelligit. Iuxta verſiones Symachi Pagnini, & paraphraſim Chaldaïcam; filias vero hominum ex plebeiis ortas, vt ait Hieronymus, & alij, de quibus Vaſquez ibi, & Leonardus Coqueus, in lib. 15 de ciuit. Dei c. 2. quouis autem ex præfatis modo filios Dei, ac filias hominum intelligas, illud ſane certum è texto ipſo eſt: filiorum Dei, nomine Angelos intelligi non poſſe, vt Pererius noſter obſeruat Etenim hominum, non Angelorum peccatis iratus Deus ait h 3. *Non permanebit ſpiritus meus, in homine, quia caro eſt*, & n 5. *videns autem Deus, quod multa malitia hominum eſſet in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta eſſet, ad malum omni tempore, pænituit eum, quod hominem feciſſet in terra, & tactus dolore cordis intrinſecus: debebo*: inquit, *hominem, quem creaui, &c.* Ac ſolus denique homo non Angelus vt Dei indignationem, ita, & diluuij ſupplicium incurrit.

9. Quod autem de incubis Dæmonibus, & ſi nonnullæ fœminæ, cum quibus coierunt ſeminis ab illis eiaculationem, ſenſiſſe fuerint teſtatæ, deceptæ plane Dæmoni calliditate, & artibus ſunt: nec ſi ex eiuſmodi coïtu conceperint (vt ſubdubius inclinat Sanct. Thom. q. 6. de pot. a. 8. ad. 5. Aug. 3. de Trin c. 8. & 9. fieri poſſe cenſet) hominis ſemine inſtantanee in fæminæ vterum adſportato, & applicito factum fuiſſet; ſicuti per aliarum rerum naturales cauſas & ſi occultiſſimas, & ſemina mira quædam, per Magos efficiunt, vt virgarum in ſerpentes veros coram Pharaone conuerſionem, iuxta Auguſt. n. 3. de Trinit. cap 8. & de Geneſi cap. 7. & 8. Theodoretum, quæſt. 18. in Exodum S. Thom. quæſt. 6. de pot. a. 5. ad. 8. & quæſt. 16 de malo a. 9 ad. 10. Michaël Glyca 2. p. annal. Theodoreti hac in re tranſcriptor, non author (vt à Delrio putabatur 2. diſquiſitioo. Magicar. quæſt 6.) Bubalum, cit° quæſt 50. quæſito 2. diſ. 2. §. 6. verſu. *Verum tamen, quamuis* contra gloſſam ad locum Exodi, & Valentiam, 1. 2. quæſt. 6. pu. 2. & alios, qui illuſoriam, eam virgarum conuerſionem putant. Sed tamen, cum non aliter, & eodem modo, earum, ac virgæ Moyſis, quæ certe in ſerpentem conuerſa eſt conuerſio ab ſcriptura narretur, earum etiam vera conuerſio debet cenſeri, quamuis illius miraculoſa, & à Deo, abſque vllius cauſæ naturalis miniſterio, ſolaque Dei virtute conuerſio non fuerit effecta, ſed illarum conuerſio à Dæmone, applicando occulta actiua, naturalia, paſſiuis (in quod ſolum poteſt) fuit peracta. Neque opus eſt, vt gigantes (quorum cap. 6. Geneſis mentio) procreentur Dæmonis incubi opera: cum ſæpe ex communium hominum concubitu giganteæ magnitudinis proles, atque è puſillis, quam magni filij procedant, vt videmus, & earum exemplum refert Auguſtin. 15. de ciuit. cap. 23. duo tandem examinanda hic ad omnimodam Angelorum immaterialitatem, ſeu incorporeitatem, totalemque ſpiritualitatem ſtatuendam, videbuntur. Primum: an Angeli bonis odoribus recreentur? Dæmoneſque fætoribus grauentur, vt ſcriptura ſæpe alias & Tobiæ libro videtur innuere: quod ni ſubſtantiæ corporeæ ſint fieri nequit; ſed certe hæc omnia per apparentiam ſolum Angelis, ac Dæmonibus conueniunt, vt Raphaëli corporeus eſus, & potus Iob. 12. tametſi negandum non ſit, Dæmones quandoque fœtoribus Dei pacto, non ſecus, atque aqua benedicta, vel ſacris exorciſmis, non autem eorum graueolentia fugari; Angeloſque

Digitized by Google

que ſimiliter odoribus attrahi ex Dei voluntate poſſe, & quidem, & ſi vera recreatio in Angelis, & graueolentia in dæmonibus admittenda eſſet, ſimilis, atque dæmonum tortura ab igne difficultas foret, d. vlt. per otium dirimenda.

10. Secundum eſt occaſione quartæ rationis, ſeu obiectionis Caietani contra omnimodam Angeli incorporeitatem: quia ſicut animus rationalis, ad ſenſationes materiales organizato corpore eget: ita ob ſolum motum localem poſſet etiam corpore Angelus egere. Cæterum de Angelis, qui de facto ſunt, motibusque eorum ad immenſa ferè ſpatia, quam citiſſimis, corpoream molem & membra impedimento potius fore & obſiſtere vidimus ſupra: quare de Angelis, ac dæmonibus, qui de facto ſunt ab omnibus merito reiicitur Caietanus, in quæſtione vero de poſſibilitate Angeli, qui ad motum localem, corpus, & membra corporea exigeret fuſe diſputat noſter Franciſcus Amico, d. 2. atque affirmatiuè deciditur à noſtro Antonio Quiros citat. d. 51. ſect. 4. num. 54. quia nulla repugnantia apparet in eo, quod Angelus aliquis ex poſſibilibus ad ſpecialem aliquem motum localem corpore, corporeisque inſtrumentis ac membris egeat: quemadmodum, & animus noſter, quem in ſtatu ſeparationis mouere ſe nullatenus, nonnulli docuerunt, apud Soarium lib. 6. de anima, c. 2. n. 8. vel ſaltem in eo ſtatu mouere alia corpora iuxta communem Theologorum ſententiam nequit. Sed hoc poſtremum, nil probat, neque enim id ex natura ſua, & motus corporis alterius prouenit, per theologum aliquem, ſed ob rationes alias t. 2. noſtræ philoſophiæ controu penult. examinandas: ſiquidem à ſubſtantia ſpirituali ſeparata immota poſſe extrinſecus aliis corporibus impulſum imprimi, quo localiter mouerantur certum eſt: atque animis coniunctio ad corpora propria ad vitalem ſolum corporum motum eſt neceſſaria: vnde, & primum fundamentum euaneſcit quia, & ſi reiecta illa à re iquis paucolorum opinatio de animarum ſeparatarum immobilitate locali à ſe probabilis eſſet, non alia ratione talis foret, niſi ex eo, quod tunc corpus, eiusque organa, & membra corporea, ad motum connaturalem, & in ſtatu ſibi connaturali coniunctionis cum corpore, exigat virtutem ſe vitaliter mouendi connaturalem, in ſtatu ſibi, non connaturali (quem nequit virtus naturalis, ſeu connaturalis reſpicere) quem in ſtatu ſeparationis, nequeat habere quare poſſibilitas Angelicæ ſubſtantiæ, quæ natura ſua pars eſſet, exigens corpus, vt compartem, ad totum aliud abſolute corporeum componendum, & localem motum vitalem connaturaliter exercendum, ſupponenda erat vt ex ea paritate contenditur probari. Mitto rationem data contra omnem Angelum poſſibilem corpore conſtare non poſſe euidenter demonſtrari.

11. Denique in eo eiuſdem Quiros ſententia, & ſenſu ſatis fuſe, & ex inſtituto explicato d. 77. à ſectione 1. & deinceps; tametſi ea ſect. 2. nu. 16. fine, ea omnia à ſe non aſſerendi, ſed proponendi gratia dicta velit, quo ſe remittit legendum, diſt. citat. 51. ſect. 1. num. 16. finis locum eius ratio non habet, illa ergo, diſt. 77. vt paſſionem, doloremque corporeum ab igne inferni, quo dæmones torquentur expeditius defendat, ait: materiam qua corpora, cuncta creata cæleſtia, & ſublunaria conſtant, ſpiritibus, & corporibus communem de ſeſe, quantitatem impenetrabilitatem, & extenſionem, hisue oppoſita, non exigere, ſed ad vtraſuis, ſe indifferenter natura ſua habere, atque à formis ſibi adiunctis ad alterum eorum, determinari, à corporea ſcilicet, ad quantitatem, &c. habendam, ab ſpirituali ad illam non habendam; imo vero ad habendam penetrabilitatem. Mitto ſententiæ huius falſitatem detegendam quæſt. 2. & inutilitatem diſtinct. vltim. monſtrandam, ſolum hic probo iuxta hunc Quiros ſenſum manifeſtam implicationem angelicæ ſubſtantiæ poſſibilis, quæ ratione motus corpori, ſeu materiæ huic adiungi natura ſua debeat, vt membra corporea ad ſuos locales motus naturaliter exigeret. Etenim natura illa, vti omnis angelica ſpiritualis forma, per te, & per omnes foret; Ergo natura ſua materiam cui adiungeretur ſpiritualem inextenſam inquantam (vt ſic loquar) & penetrabilem, idque natura ſua conſtitueret, ac redderet: ergo & in membra ad motum inorganizabilem: quare, vt poſſibilis ſit, natura vlla angelica corporis membra ad motum localem natura ſua exigens, debet hæc opinatio ablegari, atque ferè omnia, quibus hic author Angelos de facto incorporeos abſolute probat eiuſdem ſententiæ poſtliminium requirunt, vt ea expendenti patebit: ſimilique argumento eius opinionis, (ſi id nominis meretur, de quo ſtatim) inutilitas apparebit, diſputatione vltima.

QVÆSTIO II.

De Angelorum ſimplicitate.

ANgelorum compoſitio, atque ei aduerſa ſimplicitas, multiplex poteſt excogitari, ac ſubinde ad examen ſcholaſticorum venire. Prima, quæ eſſentiæ, & exiſtentia naturæ Angelicæ, dicitur. Secunda, quæ ex natura, & ſuppoſitalitate, ſeu perſonalitate. Tertia, quæ ex forma, & ſubiecto materiali, vel ſpirituali, ſubſtantialibus, quibus natura noſtra ex anima, & materia, ſeu corpore ſubſtantialiter, & eſſentialiter conſtituitur. Poteſt autem tertia hæc compoſitio, & de facto in Angelis, qui de facto, ſunt, ac demum, de poſſibili reſpectu, non ſolum, Angelorum, qui de facto ſunt, ſed reliquorum poſſibilium, etiam quæ conditi à Deo non ſunt, nec erunt, ſed intra puram poſſibilitatem recludentur; quæ omnia ſeorſim, vt res tota clare percipiatur examinanda erunt.

CERTAMEN I.

De duplici prima compoſitione, vel ſimplicitate Angelorum ſtatuitur, ac de tertia re cenſentur opiniones tam de facto quam de poſſibili.

1. PRimam compoſitionem ex eſſentia, & exiſtentia tam Angelis, quam earum naturis, veram, & realem concedunt, ac proinde, in ea linea, & ordine eis negant realem, & veram ſimplicitatem Thomiſtæ omnes Dominicani Recentiores, qui rerum eſſentiam ab exiſtentia (tanquam ex S. Th. ſententia) realiter diſtinguunt, & ſanè S. Thomas in Angelis, vti in creatis cæteris, ex eſſentia, & eſſe, ſeu exiſtentia compoſitionem, non ſemel admittit, atque oppoſitam negat ſimplicitatem, 1. p. qu. 50 art. 2. ad 3. qu 75. a. 5. ad vlt. primo loco ex Boëtio, ac ſæpe alias; eam vero realem, & tanquam realiter diuerſorum coniunctionem verum eſſe non poteſt, vt vidimus in metaphyſicis, vbi exiſtentiam rerum ab eſſentia reipſa, nec differre, nec poſſe cum tota noſtra ſchola, verè Thomiſtica, Ieſuana ſatis oſtendimus. Aduertimus autem ibidem exiſtentiam, ab eſſentia, ne formaliter quidem, vt rei formalitates, & prædicata metaphyſice diuerſa (quemadmodum animal rationale in homine) differre contra noſtrates nonnullos: eo ſiquidem admiſſo realis diſtinctio eſſentiæ ab exiſtentia legitime contra eoſdem infertur, atque ad rem præſentem,

realis eorum, in Angelo, (vt vniuerſim in quauis creatura exiſtente) compoſitio qua realis, in eo ordine ſimplicitas Angeli excludatur. Solum ergo rerum eſſentiæ ab earum exiſtentia diuerſitas, quoad ſtatum eiuſdem, non ſolum rei, ſed & formalitatis obiectiuæ & ſubiecti, de quo prædicatur admittenda eſt: eſſentia quippe cuiuſvis rei quatenus ab actuali, & abſoluta exiſtentia præſcindit; nil aliud procul dubio eſt, quam coniunctio prædicatorum eſſentialium eius, ſeu poſſibilitas, quæ ad rei ſtatum ſpectat, non ad prædicata ipſa diuerſa, quibus res illa conſtat eſſentialiter, & ſibi inuicem non repugnant, & ratione cuius diuerſitatis, quoad ſtatum, eſſentia, & poſſibilitas rerum rebus, & prædicatis eius eſſentialibus abſolute à rebus, & cum rebus ipſis, dum hæc abſolute non exiſtunt amotis de rebus eiſdem eſſentiæ, & poſſibilitas earum verè, & neceſſaria, ac non contingenti veritate, prædicantur, tunc etiam, cum exiſtentia de rebus iiſdem prædicari non poteſt: vt fuſius citato loco ex inſtituto docuimus, explicuimusque, & t. 1. de Deo vno controu. 2 de ſcientia Dei non ſemel attigimus, atque inde Thomiſtarum Dominicanorum vnicum fundamentum diſiecimus.

2. Circa ſecundam compoſitionem, ex natura, & ſubſiſtentia eam Angelis communiter concedunt merito Theologi, tam qui in modo ſuperaddito ſubſiſtentiam & perſonalitatem conſtituunt, quam qui eam in negatione vnionis, ſeu independentiæ in ſui exiſtentia ab vnione ad aliud (vti nos t. de Trinit. & incarnat. d. proæm. qu. 1.) poſſunt. Etenim, quovis modo ſubſiſtentia, & perſonalitas alteratur naturæ ſubſtantiali ab ea realiter poſſe deficere, ſi à Deo hypoſtatice aſſumantur (vt aſſumpta Chriſti humanitas fuit) certum omnino eſt: quod, niſi ſubſiſtentia, & perſonalitas à natura ſubſtantiali aſſumptibili realiter diſtat fieri minime poteſt; quocirca male pro ſententia aduerſa referuntur Scotiſtæ, & quicumque aliquid ſubſtantiale poſitiuum addere ſuppoſitum ſupra naturam negant: ex modalibus tamen negatiue adhærent. Petauius, tom. 2. Theologic. dogmat. Martinon. de Angelis, diſputation. 36. num. 28. quia alias Angelus, qui pro ſuppoſito ſtat, non pro natura, ſimplex abſolute, non eſſet contra Dionyſium, & Theologos; ſed falſum eſt fundamentum: præciſe enim ſumptus. Angelus naturam ſolum ſignificat, ſecus Michaël, & aliud quodvis indiuiduale Angeli nomen, vt vidimus ſæpe & controu. 8. de incarnat. diſputation vlt. qu. 1 & in Michaele pro ſua indiuidua natura ſumpto vim conſequentia non habet, quovſque exiſtentiæ ſuæ independentia ab vnione ad aliud accedat, & ſignificetur. Ouiedo noſter controu. 6. Metaph. pu. 2. §. 3. huic adeo apud ſcholaſticos Doctores conſtanti ſententiæ negandæ viam aperuit. Aſſerit quippe: dari poſſe ſubſtantiam ſpiritualem, à ſua perſonalitate realiter indiſtinctam, vt vidimus citata d. proæm. quæſt. 2. cert. 5. num. 8. med. cum tamen diſtinctionem realem humanitatis Chriſti ex materia, & forma compoſitæ à ſua perſonalitate non inferre naturæ Angelicæ ſimplicis, & incompoſitæ à perſonalitate ſua realem diſtinctionem dicat; vnde infero: ergo diſtinctionis naturæ ſubſtantialis à ſua perſonalitate ratio tota ex illius compoſitione reali ex materia & forma per te deſumitur, atque eius naturæ à ſua perſonalitate indiſtinctio ex eius ſimplicitate, & incompoſitione, ex forma, & materiâ per te: atqui, per te etiam, & ſcholaſticos Doctores, Angeli, qui de facto ſunt, materia, & forma non conſtant: ac proinde, eis, æque, ac cuiuis ſpirituali ſubſtantiæ poſſibili, compoſitio eiuſmodi repugnat, neceſſariaque eſt eius, generis incompoſitio, & ſimplicitas: ergo & à ſua perſonalitate realis diſtinctio repugnabit aderitque Angelis, qui de facto ſunt, neceſſario cum ſua perſonalitate realis identitas contra tuam, & communem Doctorum concluſionem, hoc numero aſſertam.

3. Circa tertiam Angelorum ſimplicitatem, ſeu incompoſitionem ex materia, & forma ex parte ſubiecti (nempe Angelorum) diuiſio oportet, in Angelos, qui de facto ſunt, & in Angelos reliquos pure poſſibiles: tum etiam ex parte Materiæ, quam incompoſitio, & ſimplicitas, aſſerenda vel neganda de ipſis concernit. Ruſuſque Materia hæc diuidenda eſt, in materiam triplicem: vel de ſe corpoream, & quantitatiuam, ſiue quantitatis, extenſionis, & impenetrationis cum alia exactiuam (qualis omnium corporum materia eſſe communiter æſtimatur) vel indifferentem de ſe ad quantitatem, &c. vel habendam, vel non habendam (cuiuſmodi à recentioribus nonnullis materia omnium corporum cenſetur,) & quæ ab extrinſeco, ſcilicet forma corporea, & quantitatis exactiua determinetur; quæ tamen ipſa ad quantitatem extenſionem, & impenetrabilitatem non habendam à forma ſpirituali, ipſi adiuncta determinaretur: vel tandem in materiam pure & poſitiue ſpiritualem, quæ natura ſua quantitatem, localemque extenſionem, & impenetrabilitatem, cum alio reſpueret, & quidem, ſi de Angelis, qui de facto ſunt, & materia de ſe corporea, & quantitatiua loquamur, conſtans apud omnes ſcholaſticos eſt, neque eiuſmodi materia conſtare, neque illam ad tertij alterius compoſitionem, vt compartem concernere, vt hactenus vidimus, vnde fit: neque eoſdem, alioſve vllos poſſibiles ſpecie aliqua cum productis conuenientes, ea materia conſtare, illamve vt materiam alterius compartem exigere natura ſua poſſe. Conſtant hæc illatione manifeſta de intrinſeca eſſentiali conſtitutione Angelorum, qui de facto ſunt: quia de facto, ſine intrinſeca conſtitutione eſſentiali nihil poteſt abſolute exiſtere, abſque aperta contradictione: atqui Angeli, qui de facto exiſtunt, ſunt ſine intrinſeca eſſentiali conſtitutione ex materia ex ſe quantitatiua, & corporea: Ergo Angeli, qui de facto ſunt, intrinſecam eſſentialem conſtitutionem, ex materia corporea, & quantitatiua habere non poſſunt: ſed neque illam poſſunt, vt compartem tertij alterius componendi concernere: Alioqui Angeli omnes contra naturalem ſuam exigentiam comparte illa priuati creati à Deo fuiſſent, & conſeruarentur: quod etiam repugnat. Denique nullum Angelum poſſibilem in aliqua ex ſpeciebus productorum, & de facto abſolute exiſtentium contentum corporea, & quantitatiua de ſe materia conſtitui eſſentialiter, illamve ad tertij alterius conſtitutionem poſſe concernere æqua euidentia demonſtratur, quia alias alterius ſpeciei ab omnibus, intra quas producti, & de facto exiſtentes Angeli continentur, poſſibiles illos Angelos eſſe conuincetur: Quod ſuppoſito concluſionis (quæ de poſſibilibus intra ſpeciem aliquam ex productis procedit) manifeſte contradicit. Hæc citra controuerſiam præmittenda iudicaui: cum, vt, quæ diſputari ab ſcholaſticis poſſunt, clare proponam: tum, ne in his etiam decidendis turpiter deinceps aberretur confuſeue procedatur.

4. Ergo de materia de ſe, nec corporea, nec quantitatiua, ſed vel indifferente, & quæ ex formæ corporeæ, vel ſpiritualis adiunctione ſpiritualis, vel potius corporea reddatur, vel de materia ſpirituali agamus & de Angelis, qui de facto ſunt, iiſque ad eorum ſpeciem aliquam pertinentibus, an materia alterutro, ex dictis modo incorporea conſtitui poſſent illamve concernere vt compartem? prima eſt difficultas. Secunda vero de Angelis ſpecierum aliarum, ex quibus nullus productus de facto eſt, cunctis earum ſpecierum indiuiduis, ac ſubinde ſpeciebus totis, intra puram poſſibilitatem recluſis: & de his quidem triplex difficultas ſeorſim examinanda claritatis gratia venit pro triplici materiæ diuerſitate. Prima an præfati Angeli poſſibilis materia de ſe

ſe

Digitized by Google

ſe corporea, & quantitatiua conſtare eſſentialiter poſſint? an ſaltem, illam, vt compartem tertij alterius natura exigere ſua? Secunda de eiſdem Angelis, an materia indifferenti poſſent conſtitui, illamve, vt compartem ſubſtantialem alterius tertij natura ſua concernere? Ac de iiſdem Angelis & materia de ſe ſe incorporea, & ſpirituali. Porro, in quauis ex his difficultatibus propoſitis tam circa Angelos, qui de facto ſunt, eorumque ſimilibus, quam de Angelis pure poſſibilibus duplex difficultas continetur, vt ex cuiuſque propoſitione patet. Prima de intrinſeca, & eſſentiali conſtitutione Angelorum ex materia aliqua ex dictis. Secunda de naturali concernentia materiæ ab Angelis præfatis, quæ valde diuerſæ difficultates ſunt; atque ex diuerſis valde principiis dicendæ. Prima quidem directe, & ad quæſtionem de Angelorum ſimplicitate, & incompoſitione reali ex materia, & forma propoſitam ſpectat; ſecunda indirecte ſolum & eius occaſione diſputatur. Vtramque vero ſeorſim propoſui, & examinabo, ne aliorum mentibus caliginem, & capitibus grauedinem afferrem quam ex libris, quibus hæc omnia inuoluero, ac ſine ſingulorum diſtinctione tractantur, ſum paſſus. Eo igitur ordine quo difficultates propoſitæ ſunt, vniuſcuiuſque examen ſeorſim aggrediamur.

5. In prima igitur difficultate circa Angelos, qui de facto ſunt, & ſimiles ex poſſibilibus reliquos prima ſententia aſſerit, eos ex materia ex ſe incorporea, & indifferente ad corporeitatem & ſpiritualitatem, & communi cum corporibus productis, ſiue cæleſtibus, ſiue ſublunaribus, eſſentialiter conſtare: vt, iuxta huius, materiæ explicationem datam à forma productorum corporum corporetur, (vt ſic dicam) atque ad quantitatem, extenſionem. & impenetrabilitatem localem determinetur. à forma vero ſpirituali intellectiua Angelica ſpiritualizetur, atque ad impenetrabilitatem determinetur, & incorporeitatem; vnde Angelus vtraque parte ſui ſpiritualis prorſus, & incorporeus iuxta dogma Catholicum euadat. Pro hac ſententia ſterit Avicembro libro fontis, contra quem S. Thomas, citat. quæſt. 50. artic. 2. & ſi enim Bubalus noſter articuli explicatione, & quæſito 1. dif. 1. cenſeat Auicembronem de materia de ſe quantitatiua (qualem corporum materiam omnem eſſe Bubalus, & ſanctæ Thom: ſupponunt) locutum, & eo tantum ſenſu à Sancto Thoma; impugnatum; ſed tamen ex corpore articuli, vbi Avicembronis ſententia refertur, conſtat oppoſitum, quamuis male; & ex falſo principio inferat ex conuenientia generica corporalium cum ſpiritualibus ſubſtantiis materiam phyſicæ compoſitionis illis debere, eſſe communem. Hanc ſententiam ita confirmare ex inſtituto, admittitur noſter Quiros authoritate, & ratione, diſputation. 77. ſecti. 2. vt, licet ſe eam non aſſerere demum profiteatur, ſentire ſe tamen illam; nec diſſimulare poſſit, nec velit; imo vero laudem ex tam ſingulari cogitatione ſperet. Probat ex Patribus pluribus, quos vel pro Angelorum corporeitate relatos ſupra explicuimus, vel pro eorum compoſitione, ex materia determinate ſpirituali à Recentioribus Scholaſticis (præſertim Bubalo noſtro, quæſito 1. difficult. 2. §. 1 verſu *ex qua doctrina*, ac deinceps, & quæſito 2. §. 1.) inductos inferius explicabimus, confirmat etiam Scholaſticorum authoritate ab eodem Bubalo ad illud, aliud ſuum inſtitutum adductorum; & ſi (me iudice) pro neutro ſteterint vt deſere omnibus daret, citatur quippe Auicena, 4. Metaphyſica, cap. 2. ſcribens, *omne quod habet eſſe poſt non eſſe habere materiam.* Auguſtinus illis Exod. 12. confeſſ. ſub med. *Omne mutabile inſinuare notitia noſtra quandam informitatem, qua formam capit.* Sed planè loquitur de materia logica, ſeu metaphyſica: ſcilicet poſſibilitate præciſiua, ſiue, vt ab actualitate eſſendi præſcindente, quæ è conceptu eſſentiali ſuo Deo competit ſoli: qui proinde eſſe poſt non eſſe ſui habere non poteſt, quare neque ex potentia, ſeu materia, & actu logicis conſtare, id ſolum ipſum contendit Alex. Alenſ. 2. part. quæſt. 20. numero 2. §. 1. vbi contra philoſophos aliquot aſſerentes Angelos æque eſſe formas, ſine materia, actusque puros, & ſimplices ac ipſe Deus, ait, materia, & forma conſtare nempe, *ex eo quod eſt, & ex eo quo eſt.* Id eſt eſſentia, & exiſtentia, vt S. Thom. num. 2. & ſcholaſtici loquuntur: id quod ſolum contra quoſdam Philoſophos contendit Richardus, in 2. diſputation. 3. articul. 1; quæſito 2 ait quippe: ſe materiæ nomini non intelligere materiam talem corporum, *ſed omnem naturam poſſibilem, ex qua & alia natura magis actuali conſtituitur vnum per eſſentiam.*

6. S. Bonauent. eadem d. part. 1. articulo 1. qu. 2. & alij pro hac ſententia referuntur; qui tamen vti, & Alexander, materiam ſimpliciter Angelis negant expreſſe, eamque ſolum concedunt, *qua ſit ratio mutabilitatis, non ſolum ad non eſſe; ſed etiam ſecundum diuerſas proprietates, & ſit materia ad eſſe.* Id eſt exiſtentiam; quod ipſum eſt potentia logica, ſiue rei cuiuſque poſſibilitas, & quæſt. 2. ait: materiam, quam Angelis concedit, non habere idem eſſe quod materia corporum; habere tamen eandem eſſentiam id eſt, poſſibilitatem, ſeu potentiam logicam indifferentem ad eſſe, quo actu ſit, vti materia, ad actum formæ, qua actuetur. Nam ſenſu huius ſententiæ, eo ipſo, quod eandem haberet eſſentiam cum materia corporum, non poſſet, non idem eſſe ſiue exiſtentiam habere, vt patet; alioqui eadem eſſentia exiſtere, ac non exiſtere ſimul poſſet, quod ne bardus ruſticus admitteret concordat Bonaventura. Auguſtino 12. confeſſionum citatur etiam pro hac ſententia, Areolus, in 2. diſp. 5. quæſ. 1: articul. 3. §. *Nunc ſecundo pono*, qui cæteris clarius compoſitionem ex Materia & forma in Angelis videtur admittere; aſt eandem cum materia corporum eſſe non admittit, ſed negat: ac proinde exemplo compoſitionis ignis ex materia & forma ſuam hanc ſententiam explicans ait: *ſic in iſtis ſubſtantiis intellectualibus, & in anima* (noſtra) *ſunt vera ſubſtantia duæ, quarum vna eſt mere potentialis, & alia eſt mere actus*, nequit autem citra temeritatem, de graui, & ſi quis alius, acutiſſimo Theologo, Aureolo iudicari, quod animum rationalem noſtrum ex materia noſtrate, cum qua totum aliud (nempe hominem) ſubſtantialiter conſtituit, ſubſtantialiter intrinſece etiam contradictorie conſtitui cenſ'at; ſed, vt ſummum materia ſpirituali determinata, tam animum noſtrum, quam Angelum conſtare. Hoc ſolum probabile ſupponit, dum oppoſitum probabilius aſſerit, Bubalus noſter citato articulo 2. quæſito cit. 2. diffic. vltim. §. primo qui ibidem de materia ſolum ſpirituali agit, nullibi vero de indifferente, ego verò purè potentialis ſubſtantia poſſibilitatem intelligi ab Aureolo iudico. Tum; quia in anima noſtra potentiam materialem, ſeu materiam, ſpiritualem adhuc, qua intrinſece conſtituatur; nemo ſomniavit: tum, quia materia omnis actu aliquid conſtituens entitatiuum actum exiſtentiæ ſuæ in ſententia Aureoli habet: quare mere potentialis ab eo cenſeri dicive non poteſt. Pro hac etiam ſententia citantur à Quiros citat. diſp. 77. ſect. 2. numero 13. Tarantaſia, & Plotinus 4. Ænead. 2. cap. 5. dicens. *Profundum cuiuſque rei eſſe materiam etiam in mundo intelligibili*; ſed hoc materiam ſpiritualem, vt ſummum in Angelis euincit, nec eos intrinſece ſubſtantialiter conſtituentem, ſed ſolum accidentium ſpiritualium receptiuam, citat etiam Boetium, lib. de vnit. dicentem, *Angelum eſſe vnum coniunctione materia, & forma*, quem tamen ſanctæ Thomas, relatus, numero primo, de poſſibilitate, ſeu potentia

logica

logica pro materia, & exiſtentia, ſeu eſſe pro forma bene, ac germane explicuit, citat. diſput. 51. ſect. 2. num. 18. Proclum. in element. propoſit. 210. Ariſtotelis 12. Metaphyſicæ textu 12. *omne quod mouetur habere materiam*, quibus conſonat Auguſtin. 12. confeſſ. cap. 17. & 19. ſcribens, *omne mutabile inſinuare notitia noſtræ quandam informitatem qua formam capit*, ſed hæc, nec eandem cum noſtra materiam, nec qua Angelus conſtruatur euincit, ſed qua accidentia, quibus immutetur, vel potentiam logicam eſſendi actu, vel ſecus, ſoli ergo noſtro Quiros hæc concluſio, ex ſcholaſticis arriſit. d. 51. ſed 2. n. 18. & ſi ſcholaſticorum communi negatiuæ morem gerat, num. 19. & d. 77. ſect. 2.

7. De Angelis iiſdem, qui de facto ſunt citati aliquot ſcholaſtici materia ſpirituali conſtare, atque intrinſecus conſtitui videntur docere; idque ſolum, vt ſummum, docuere maxime Aureolus, apud Capreolum, in ſecundo diſputat. 3. quæſt. 1. articulo ſecundo, qua in re nulli, adhuc poſt concilij Lateranenſis definitionem, cenſuræ ſubiacent. Siquidem vtrimque, ac prorſus, & abſolute ſpirituales Angeli permanebunt, vt ibi definitur. Cæterum cuiuſcumque ex antiquis ea ſententia ſit, iam non antiqua ſolum apud ſcholaſticos eſt, ſed antiquata, vt ex citandis pro oppoſita noſtra concluſione clarebit. De Angelis vero poſſibilibus diuerſæ ſpeciei, ab exiſtentibus cunctis materia indifferenti conſtare intrinſecus, & ſubſtantialiter defendit Quiros, materia vero de ſe ſpirituali non ſolum ipſe docet, ſed Bubalus etiam citato quæſito ſecundo difficult. 2. §. primo Martinon. diſputation 36. de Angel. numero 23. Arriaga, diſputation. 5. ſect. 3. ſubſecti. 2. imo, & integralem compoſitionem admittit poſſibilem ex dictis ſubſectione prima. Pro qua Bubalus præter citatos in quæſtione de facto citato etiam in difficultatis propoſitione, eos, qui Angelo de facto materia corporea conſtare docuerant: & merito, quidem, ſi illi materiam ſpiritualem ſubſtantialiter compoſitiuam recognoſcerent, & ſubſtantialis formæ ſpiritualis, vt compartis, reſpectiuam: de qua tamen, neque vt poſſibili cogitarunt, niſi forte, vt poſſibilem negarent. Denique de eiſdem Angelis poſſibilibus ſententia eſſe poſſet corporea materia, organiſque corporeis ad ſenſationes corporeas noſtris perfectiores, & plures nobilius diſpoſitis conſtare abſolute poſſe, ita videtur cenſere Bubalus citato articulo ſecundo, quæſtione ſecunda, §. primo aſſerens: non repugnare naturam intellectualem corpoream perfectius ſenſitiuam, & intellectiuam, quam homo ſit, vti Angelus perfectior homine intellectualis natura eſt quod autem Angelus ille poſſibilis ſpeciei à productis omnibus diuerſæ homine perfectior, cum quoad intellectum, tum quoad ſenſum corporeus abſolute eſſet, ſicut homo definitioni Concilij, de Angelorum abſoluta incorporeitate, & ſpiritualitate non aduerſaretur: ea quippe definitio de Angelis, qui à Deo producti ſunt, & abſolute exiſtunt, ſolummodo in terminis, & de poſſibilibus, ſpeciei alicuius, ex productis, eiuſdem virtute, & illatione neceſſaria, vt diximus procedit; non autem de poſſibilibus ſpeciei à productis diuerſæ, ad quæ conſequentia legitima duci, ex ea definitione, non poteſt. Certe quoad intrinſecam ſubſtantialem Angelorum, tam, qui de facto ſunt, quam omnium, qui abſolute eſſe poſſunt, conſtitutionem, ex materia poſitiue, & determinate, corporea de ſe ſe, vel indifferenti, vel de ſe ſpirituali determinate præfatæ ſolum ſententiæ affirmatiuæ hactenus extitere, nec video aliam eſſe poſſe, quæ ad earum aliquam non pertineat, ſi compoſitionem intrinſecam ſubſtantialem, ex materia aſſerat, ac ſubinde intrinſecam naturæ Angelicæ ſimplicitatem ſubſtantialem (de qua directe præſenti, q. agitur) neget.

8. Quoad indirectum, quod huius occaſione examinandum, hac etiam quæſt. propoſuimus, an ſcilicet ſubſtantia intellectualis Angelica, aliqua, ex poſſibilibus ſpeciei à productis diuerſæ, tametſi in ſe ſubſtantialiter ſimplex, & omnis materiæ intrinſecus expers, materiam, ex dictis aliquam natura ſua poſſit concernere, vt compartem, cumque tertium ſubſtantiale aliquod conſtituat, vt anima rationalis, corpus, ſeu materiam corpoream concernit natura ſua, cum qua conſtituit hominem? Triplex etiam pro materia triplici explicata, quæſtio, & ſententia, eſſe poteſt. Prima opinio aſſerit: poſſe materiam corpoream, poſitiue, & de ſe ſe, vt compartem, ad tertij ſubſtantialis compoſiti conſtitutionem exigere, ita Bubalus, vbi proxime, & Quiros. Secunda opinio eiuſdem Quiros, multo ipſi certior: aſſerit etiam de materia indifferenti, & de ſpirituali materia certiſſime, videtur aſſerturus, & his quidem modis omnes negandi Angelis, qui de facto ſunt & eorum ſimilibus, pure tamen poſſibilibus, & pure poſſibilibus alterum ſpecierum ſimplicitatem videntur continere, & aſſerendi compoſitionem.

CERTAMEN II.

Noſtra ſententia de Angelis qui ſunt?

1. ANGELI qui de facto ſunt materia eadem qua corpora conſtant, ſecundum ſe indifferente, & indeterminata, ad quantitatem, extenſionem, & impenetrabilitatem, vel ad ſpiritualitatem, & penetrabilitatem, atque ab alterutra forma ſpirituali, vel corporea ad alterutrum determinanda, ſubſtantialiter non conſtituuntur, eſt concluſio omnium, & contra diſſimulatum ſenſum noſtri Quiros, apud quem, d. 51. ſect. 1. num. 19. Sic cenſent. S Thomas, 1. p. qu. 50. artic. 2. cum ſuis Dominicanis interpretibus, & noſtris Suario, diſp. 13. Metaphyſ. ſectio. 14. & 1. de Angelis, c. 7. Bubalo, Arriaga, & Quiros ipſo & Martinone ſupra Granado, controu. 7. diſp. 2. vbi Partes recitat plures: eſt item Scoti, quodlib. 9. cum ſuis omnibus, Durandi in 2. d. 3. qu. 1. cum aſſeclis; quamuis hi omnes non de materia indifferente, & de ſe ad ſpiritualitatem permiſſa, ſed de poſitiue de ſe ſpirituali (quod amplius ſanè eſt) loquantur. Probatur ex Dionyſio 1. de cæleſti Hierarch. vbi Angelos, *ſimplices ſummitates appellat*, & cap. 2. *ſpiritus formis carentes*, cap. 15. *ſimplicitatem* cæleſtium ſpirituum, prædicat, & extollit. Quem in hac materia communem Eccleſiæ Magiſtrum Patres omnes imitantur, & tota Theologia ſuſpectat. Porro hæc teſtimonia Angelorum, qui de facto ſunt compoſitionem non ſolum, ex materia communi, & indifferenti, ſed etiam ex poſitiue ſpirituali, & integralem, (cuius Arriaga meminit,) prorſus excludunt: ſicuti, & ratio iam, ſubiicienda; quia, vt de facto compoſitio Angelorum, qui ſunt, ex ea materia aſſeratur (eſto prædicato generico Angeli non repugnet) fundamentum aliquod eſſe debet, vt non temere, & irrationabiliter, atque improbabiliter aſſeratur, nullum autem fundamentum adeſt: ergo non, niſi temere, & irrationabiliter, ac improbabiliter aſſeretur. Minor patet quia fundamentum eiuſmodi compoſitionis, ex materia communi monſtrare ſolum eſſe poteſt ex reuelatione in ſcriptura, vel communi Patrum conſenſu (qui potius pro incompoſitione ipſorum ex materia eiuſmodi, & ſimplicitate Angelorum extant, vt diximus, vel ex aliquo affectu, aut operatione, Angelorum, quæ materia indigeat, nobiſque innoteſcat, ex qua proinde, eorum compoſitionem præfatam aſſequi diſcurſu poſſimus: nullum autem eorum effectuum, aut operationum nobis innoteſcere, qui eiuſmodi materia, & compoſitione indigeat, oſten

oſtendimus ſupra q. 1. ergo nullum eſt fundamentum à ratione compoſitionis ſubſtãtialis Angelorum, qui ſunt ex forma & eiuſmodi materia; quare nec pure poſſibilium ſpeciei eiuſdem cum aliquo ex productis. Hæc ſane ratio æqua vi compoſitionem ſubſtantialem eorumdem ex materia poſitiue & determinate de ſe ſe ſpirituali imo & ſubſtantialem integralem reſſellit, vt dixi, & conſideranti facile apparebit.

2 Sed contra hunc conſtitutionem intrinſecam, & eſſentialem Angelorum (qui de facto incorporei, prorſus & ſpirituales ſunt ex Patribus, & fide, vt vidimus) ex materia eadem, ex qua corpora omnia componuntur arguo ſpeciatim. Primo quia incorporeum idem atque immateriale & materiale idem omnino, atque corporeum apud Patres, concilia, & theologos hactenus fuit: quod de materia ipſis nota, ſcilicet noſtrate hac & corporibus communi intellexerunt. Ergo Patrum, conciliorum, & Theologorum ſententia, & intelligentia idem prorſus corporeum quod materia noſtrate conſtant, & incorporeum, ſeu ſpirituale, quod materia eadẽ carens & nuſquam compoſitum ex illa: quare Angel. cõpoſitio ex illa eſt contra eorũ abſolutam incorporeitatem, ſeu immaterialitatem atque ſpiritualitatem à Patribus concilijs, & Theologis dogmatice ſtatutã: qua ratione præcluduntur euaſiones noſtri Quiros. d. 77. ſect. 1. tota, quod ſcilicet materia cuius carentia incorporeum, eũ immateriali ad conuertentiam dicitur, & cuius conſtitutione materiale cum corporeo apud Patres, concilia, Theologos, & Philoſophos conuertitur, materia quanta, ſeu determinata, iam à forma, ad quantitatem non autem materia noſtra ſecundũ ſe: etenim, ſi determinationem ad quantitatem materiæ ſecundum ſe competere non cenſerent, perperam corpora, ſeu corporea abſolute dicerent materialia omnia, ſeu materia hac noſtra conſtantia; ſiquidem inde nec eorum determinationem ad quantitatem, quam ex materia per te non habent, ſignificarent, quam corporis, ſeu corporei compoſiti abſolute talis, & materialis ſynonymis vocibus ſignificare contendunt. Ergo Patres, concilia, Theologi & Philoſophi omnes materiam noſtram, qua corpora omnia conſtant corpoream de ſe & natura ſua quantam, ac determinatam ad quantitatem eſſe docent ac ſentiunt: ac ſubinde Angeli, qui ea parte conſtant corporei ac materiales, non autẽ ſpirituales abſolute contra Patres Theologos, ſextam ſynodum, & concilium Lateranenſe erunt.

3 Nec S. Bonauentura in 2. d. 3. p. 1. q. 2 §. *quod obijcitur* quidquam fauet aduerſariorum ſolutioni: ſumit enim materiam vel pro genere rerum ſpecialium (quod materia metaphyſica, & imitatiua eſt) vel pro rerum poſſibilitate, vt ab exiſtentia & eſſe actuali earum preſcindit; alioqui non eſſet alia in ſpiritualibus, & alia in corporalibus, vt concludit, ſed reipſa eadem in vtriſque, ac rurſus eadem materia exuere poſſet eſſe formæ corporalis, & induere eſſe formę ſpiritualis, & è contra, cum de ſe indifferens ad vtramq; ſit, ex Dei naturali, ac non ſupernaturali libito & prouidentia alterutra forma ipſi poſſit adiungi. Quod tamen negat Bonauentura ibid. id quod amplius confirmatur in huius recentioris ſententia aſſerentis igne inferni dęmones calefieri, torreri, atque igniti ratione materiæ huius ex qua calor intenſiſſimus vt ſubiecto, connaturali quidem educatur & in quo recipiatur. Peret enim intenſus ille calor vt naturalis diſpoſitio ad formam ignis illius: quare vel materia qua dęmon conſtat, formam Angeli naturaliter amittet contra S. Bonauenturam vel ſub duplici forma ſubſtantiali, & adæquata, contra totam Philoſophiam, ſimul, nec ſemel, ſed tota à parte poſt æternitate erit. Nec refert calefactionem, & ignitionem illam eſſe è virtute obedientiali non naturali ignis illius vt enim mitiam virtutem actiuam obedientialem rerum (vbi inchoata, & partialis virtus comprincipij naturalis eſſentialiter requiſiti, inſufficientis tamen ad effectum ſupernaturalẽ, non adeſt) ſemper mihi commentitiam fuiſſe: in re vero præſente multo aſſeritur liberius: etenim in igne inferni adæquata virtus ad calefactionem, & torturam dæmonum eſt atque in materia, qua Angeli conſtant naturalis adæquata virtus receptiua, & eductiua, eius effectus in ipſa & ex ipſa, debitaque approximatio, imo penetratio agentis cum paſſo: vnde ergo eius actionis, & receptionis ab igne inferni ſupernaturalitas, ad quam ſupernaturali & obedientiali virtute ſit opus? dices: quia materiæ illi ſecundũ ſe, ac præciſe, qua formæ Angelicę ſubeſt atque ex parte actus primi ipſi & vſtioni præcedit, quantitas deficit, ac extenſio: contra tamen, quia eidem vt formæ corporeæ præcedit quantitas, & extenſio deficiunt cum per te non ſolum ipſæ, ſed ad ipſas determinatio, à forma corporea afferantur: & tamen naturaliter prorſus nullo virtutis ſupernaturalis, aut obedientialis interuentu ex ea materia educuntur, & in ipſam inducuntur formæ corporeæ: ergo & in materiam dęmonum abſque virtute ſupernaturali, & obedientiali vſtio, & calefactio corporea, ex eadẽ materia educetur & in eand. inducetur, & ſi determinationem, huius ad quantitatem & ex parte actus primi non ſupponat, ſed afferat, vt reliquæ formæ ſubſtantiales, & accidentales ad illas.

4 Arguo ſecundo determinatio phyſica ad quantitatem, partium extenſionem, & localem impenetrabilitatem competit materiæ corporum, & noſtrati de ſe ſe ac ſuapte natura, non autem à forma: ergo non eſt de ſe ſe indifferens ad illas, vel excluſionem quantitatis, & corporeitatis ac ſubinde, nec ad corpus, ſeu ſubſtantiam corpoream, vel ſpiritum, ſeu ſpiritualem ſubſtantiam Angelorum exiſtentium abſolute tales conſtituendas. Probatur antecedens; quia quidquid, aliquid naturaliter, comitatur & indefectibiliter, ſubſequitur vbiuis & ſub qualibet forma & circunſtãtijs variatis, illud aliquid ipſius naturam de ſe ſe determinatam, vti eius phyſica, & naturalis paſſio conſequitur: atqui quantitas, extenſio, & impenetrabilitas partium materiæ noſtratis ipſam comitatur naturaliter, & indefectibiliter ſubſequitur, vbiuis, & ſub qualibet forma, & circunſtantijs variatis: ergo quantitas &c. noſtræ materiæ determinationẽ de ſe ſe ad ipſas vti eius phyſicæ, & connaturales paſſiones conſequuntur. Maior eſt fixum axioma ad paſſiones rerum phyſicas, & connaturales certo, & infallibiliter indagandas, & inferendas. Minor experientia ipſa euidens eſt: conſequentia legitima. Dices maiorem eſſe certam ni formæ, quæ variantur omnes tales ſint quæ de ſe ad quantitatem v.g. poſſint determinare, ſed quidvis aliud, quod comitari illud aliquid, ſeu materiam, ad id quod ſemper ipſam comitari experimur eſt, cum formæ omnes, quas in materia noſtra variari experimur, corporeę ſint, ac ſubinde ad quantitatẽ &c. de ſe ſe determinatæ ac determinantes, argumentum non tenere, cæterum ſolutio hæc axioma, & principium illud pro maiore poſitum euacuat: cum eadem facilitate non ex fixo & determinato, quod ſemper cum alio naturaliter & indefectibiliter coniungitur hoc aliud ipſi conuenire & obuenire, ſed ex alijs extrinſecis quæ quiſque velit aduenire poſſit quiſque comminiſcel: ac proinde principium totum & vnicum indagandi ac deprehendendi naturales & phyſicas rerũ paſſiones tua hac ſolutione euertitur: imo naturales rerum paſſiones omnes eliminantur cum enim ea quibus naturaliter accidentia illa inducuntur (v.g. quantitas & extenſio) non vnum aliquid ſed plura ſint (v. g. formæ plures quæ in materia noſtra variantur) nullius paſſio naturalis, & phyſica illæ erunt, nulliuſque compoſiti corporei ex illis formis cum ſint plurium, & omnium phyſica accidentia: eſto paſſiones metaphyſicæ genericiſq; gradus ſubſtantiæ corporeæ ſint, quia in omnibus eius ſpeciebus inueniuntur. Præterea: quæ determinationem, à formis corporeis naturalem & primariam ad quantitatem prouenire jam refellent, hanc etiam ſolutionem reijciunt.

5 Id igitur probo tertio hoc argumento vt determinatio hæc à forma ſit, debet forma corporea eſſe: atqui ſolum forma corporea eſt & demonſtratur quod à materia noſtra educatur atque in ea recipiatur: ergo inde forma corporea trahit corporeitatem: ergo pro priori ad formæ corporeæ eductionem ratio corporeitatis in materia noſtra eſt, quam proinde ratione eductionis ex ipſa formæ omnes corporeæ ſapiunt, & trahunt. Minor (præterquam à philoſophiæ ortu Philoſophorum omnium eſt & Theologorum etiam, qui inde rationalis noſtri animi abſolutam incorporeitatem, & ſpiritualitatem intrinſecam probant; quia ex materia noſtra, cui, vnitur non educitur), vel inde ſatis contra aduerſarios euincetur, quia nil aliud aſſignare poterunt, vnde formæ illæ corporeæ ſint: ac veroſimiliter probentur; conſequentiæ vero reliquæ legitimæ ſunt. Pergo inde, atqui ratio corporei eſt determinatio ad quantitatem: ergo

hæc primatio & prop prioti ad formam corpoream conuenit materiæ de ſe ſe ac non à forma poſterius natura adueniente & educta confirmatur: quia, vt Ouiros ipſe fatetur, atq; ex S. Bonau vbi proxime verbis hiſce confirmat *forma corporalis, non eſt nata in eſſe materia niſi cum extenſione, quamuis ipſa in ſe ſit ſimplici eſſentia conſiſtens*. Ergo natura ſua præſupponitur materia cum extenſione, ſeu quantitate, nec ſolum indifferens de ſe ad quantitatem, ac per formam determinandam, ſeu (quod idem eſt) forma corporea natura & eſſentia ſua materiam determinatam ad quantitatem & localem partium extenſionem, & impenetrabilitatem ſupponit, vt ex ipſa educatur eique inſit, ac in ea recipiatur per te: ergo nequit ei afferre, eiuſmodi determinationem Confirmatur ex anima rationali, quæ ſpiritualis cum ſit, nequit corporeitatem, atque determinationem ad quantitatem afferre materiæ, ſed ſolum ſupponere in ipſa pro naturæ priori ad ſui vnionem. Confirmatur ſecundo ex formis Corporeis diuiſibilibuſq; diuerſas materiæ noſtratis partes neceſſario & eſſentialiter ſupponunt, vt pars formæ ex parte materiæ, cui poſterius inſideat, educatur Quod ſi dicas: ſupponere quidem, aſt non determinatas ad quantitatem, & extenſionem ac impenetrabilitatem localem: contra, quia inextenſum localiter nequit agens naturale naturaliter operari: vnde nec in Chriſti corpus in ſacramento ignis: denique, vel materia noſtra de ſe ſe habet partes entitatiuas, vel eſt ſubſtantialiter integraliter etiam ſimplex, vt verbis S. Bonauenturæ contendis, ſi primam in Angelis integralem compoſitionem ſubſtantialem de facto admittes, contra Patres & ſcholaſticos: ſi ſecundum: aſſeres ſubſtantiam recipere partes entitatiuas etiam à quantitate: quod ſingulare nimis, & à reliquis reiectum & reijciendum, in noſtro Vazquez, tanto tamque acuto, & profundo Doctore, viſum omnibus deinceps merito fuit, vt ſuo oſtendimus loco. Secundo cum, per te, determinatio ad quantitatem, ipſaque ſubinde quantitas à forma ſubſtantiali corporea ipſi inſidenti proueniat: accidentia non niſi toti compoſito aduenient, in ipſoque ſubiectabuntur. contra noſtros omnes Doctores, & contra rationes validas ſuo loco à nobis perpenſas.

6 Dices, formam non afferre ſeipſa materiæ partiũ extenſionem, & impenetrabilitatem, ſed ſolum eam ipſi exigere, vt ei coniũgi & in ea operationes vitales (quarum naturale principum actiuum poſt) exercere poſſit: quo videntur argumenta facta eneruari. Contra vero quia vel ea formæ exigentia eſt intrinſecũ conſtitutiuum ſubſtantialis corporeitatis cum formæ ipſius tum compoſiti ex ipſa & materia per ipſam determinata ad extenſionem, & impenetrabilitatem, vel ſecus, ſi primũ animus noſter rationalis intrinſece, & ſubſtantialiter erit corporeus non ſpiritualis contra omnes & catholicam fidem, ſiquidem de ſe & eſſentia ſua petit materiam extenſam, & impenetrabilem & in varia organa diſpoſitam ad vitales functiones, quarum naturale principium actiuum eſt, obeundas vt ipſi vniatur, ſin autem exigẽtia illa extenſionis partium materiæ & impenetrabilitatis intrinſecum ſubſtantialis corporeitatis cum formæ tum compoſiti ex ipſa, & materia ita per ipſam determinata adæquatè conſtituti, non ſit nullum compoſitum ſuſtantiale ſubſtantialiter corporeum erit: cum nec forma nec materia quibus compoſita omnia ſubſtantialia adæquatè ſubſtantialiter conſtituuntur, intrinſecus & ſuſtantialiter corporeæ ſint quod eſt non ſolum contra totam Philoſophiam. ſed & contra dogmata fidei.

7 Dico ſecundo Angeli, qui ſunt vel earumdem ſpecierum cum ipſis eſſe poſſunt, non conſtant materia ſpirituali adhuc, ſiue entitatiue diuiſibili, ſiue indiuiſibili, nec materiam vllam ad tertij alterius ſubſtantialem conſtitutionem vt compartem, natura ſua concernunt eſt quoad vtramque ſui partem, communis Theologorum omnium (ſi Aureolum excipias, qui ſpirituali materia conſtare Angelos videtur docuiſſe) explorata concluſio & quoad primam partem, qua Angelis compoſitio ſubſtantialis ex materia, ſpirituali adhuc negatur, tametſi definitione concilij Lateranenſis, & Patribus de abſoluta ſpiritualitate & incorporeitate Angelorum non opponatur: tamen Angelorum abſolutæ ſubſtantiali ſimplicitati à Patribus & Theologis aſſertæ, aduerſatur ſiue diuiſibilis entitatiue, ſiue indiuiſibilis illa ſit: ſecundo nulla in Angelis operatio vitalis præter intellectionem, & volitionem eſt, aut vero ſimiliter aſſeretur, ad quam exercendã materia vllo egere poſſint: ergo ſuperfluo ea ipſis adhibebitur: tertio eiuſmodi operationes vitales intelligendi, & amandi nullius, perfectiusque, ab Angelis exercebuntur, ſi ab intellectu, & voluntate eorum, non actiue ſolum, ſed & receptiue proueniant: cum perfectius viuendi genus ſit idem ipſum principiũ actiuum, & receptiuum vitalium operationũ habere. Quod autem, aliunde ex connaturaliori modo, & perfectiori eſſendi in ſe, nec ſolum operandi, materiam poſſit Angelica ſubſtantia formalis requirere (vt aliqui in quæſt. aliorum Angelorum de poſſibili aiunt) locum in hac de facto non habet: quid autem in illa præſtet Cert. ſequenti videbimus: ſecũda cõcluſionis pars probatur facillime Quia Angelos qui de facto ſunt tertij alterius compoſiti ſubſtantialis formas eſſe nullo fundamẽto dicetur, immo contra omnẽ omnino rationem, quia alias nullus Angelus eſſe naturaliter poſſet quin actu, & de facto componeret: cum nulla pars eſſentialiter, ſine comparte alia, & quin totum, cum illa componat, poſſit naturaliter exiſtere, quia natura ſua coniunctionem, cum comparte alia repoſcit: atque inde ſolum error Origenis de præexiſtentia, duratione animorum noſtrorum ante immerſionem in corpora poteſt à ratione impugnari; quod adeo verum eſt, vt phyſicis ſolum (non autem moralibus, meriti præmijque, & pœnæ) attentis animorum noſtrorum vſque ad iudicij publici & poſtremi diem ſtatus ſeparationis violentus omnino foret. His alia cert. ſequente de Angelis alijs ſpecierum à productis de facto diuerſarum in quæſtione ſimili de poſſibili ſubiicienda, adiunges.

CERTAMEN I.

De Angelis poſſibilibus aliarum à productis ſpecierum ſententia noſtra concluſionibus diſtincta.

1. PRima concluſio. Nullus Angelus ſpeciei adhuc à productis diuerſæ poteſt materiã aliquã, ſiue corpoream, ſiue ſpiritualẽ entitatiue diuiſibilem, vel indiuiſibilem vt cõpartem, cum qua tertium aliud ſubſtantiale compoſitũ ſubſtantialiter conſtituat, natura ſua concernere Dixi *ſpeciei adhuc à productis diuerſa*. Quia de poſſibilibus ſpeciei eiuſdem, cum aliquo, ex Angelis productis probatum proxime eſt parte ſecunda concluſionis poſtremę: quia Angelus poſſibilis, qui natura ſua materiam vt compartem ſubſtantialem tertij alterius compoſiti concerneret, dubio procul per eius concernentiæ prædicatum ipſi eſſentiale, & intrinſecum ſpecie differret ab Angelis cunctis qui de facto ſunt, & illud vt vidimus non habent quod eius, cum aliquo ex his ſpecificæ conuenientiæ contradicit concluſionem in terminis, vt aiunt à nemine traditam animaduerti: cenſeo tamen ab omnibus tradendam qui quæſtionem in terminis definiant vt ex eius probatione clarebit quam ſic inſtruo, omnis Angelus poſſibilis (cuiuſuis ſpeciej ſit) debet eſſe ſub genere ſupremo, ſub quo ſpecies omnes, Angelorum, qui de facto ſunt continentur: ergo nullus Angelus (cuiuſcumque ſpeciei ſit) poteſt ita materiam aliquã concernere. Maior eſt certa, quia ſi ſub genere ſupremo, ſub quo Angeli qui ſunt, continentur, poſſibilis ille, qui dicitur, Angelus non contineatur: nec genericam proinde Angeli rationem participat. Minor æqua facilitate probatur. Angeli quippe omnes, qui de facto ſunt, ſunt ſubſtantiæ ſpirituales intellectiuę totales nullatenuſque alterius compoſiti ſubſtantialis rationalis formæ, ſeu partes natura ſua cum materia vlla illud ſubſtantialiter componentes vt probatum proxime eſt cert. 2. concluſ. 2. n. 7 ergo Angeli omnes, qui de facto ſunt ſub eo genere ſubſtantiæ ſpirituales intellectiue completæ continentur. Nequit autẽ ſubſtantia ſpiritualis intellectiua, incõpleta, & partialis natura ſua (cuiuſmodi Angelus, quẽ dicis natura ſua materiam, vt compartem concernens eſſet (ſub genere ſubſtãtiæ ſpiritualis intellectiuæ complete contineri; qui potius ſub genere, ſub quo animus noſter rationalis, qui eſſẽtia ſua ſubſtantia intellectiua incõpleta, ſiue forma hominem cum materia comparte conſtituens collocaretur vt patet.

2 Secun

2 Secunda concluſio. Nullus Angelus cuiuſvis ſpeciei ex pure poſſibilibus, ex materia noſtrate corporea conſtitui ſubſtantialiter poteſt, ita Durand. in 2. d. 3. quæſt. 1. & videtur ſententia S. Thom. qui ſæpe ex Angeli intellectione, ſeu intellectibilitate eum incorporeum eſſe probat. Eſt item Bubali noſtri ad quæſt. 50. 1. p. a. 2. q. 2. § 1. Probationibus aliis hanc noſtram præmitto proxime pro prima concluſione productæ affinem: etenim Angelus, cuiuſcumque ſpeciei ſit, debet ſub genere ſupremo ſubſtantiæ ſpiritualis intellectualis totalis, conſtitui, vt vidimus: atqui ſubſtantia illa intellectualis potentia vitali intellectuali actiua, vt forma, & materia corporea ſubſtantialiter eſſentialiter conſtituta ſubſtantia totalis eſſet non autem abſolute ſpiritualis, ſed corporea; vt homo anima ſpirituali & materia corporea conſtans: ergo non eſſet ſub genere ſupremo Angelorum, ſed hominum, ac proinde non eſſet Angelus, ſed homo nobis (quo volueris gradu) perfectior: quare, & Angelus, vt aſſeris & non Angelus, vt hoc argumento demonſtratur, manifeſta contradictione foret. Hinc conſtat Angelum nullum eſſe poſſe viuens, vltra intellectuale, ſenſitiuum etiam, alioqui materia corporea, & organizata egeret, ac proinde ſub genere hominis, & viuentis corporei, non autem ſpiritualis collocaretur. Hinc ſcriptura Angelos intelligentes ſolum ſubſtantias eſſe nos docuit: vnde Philoſophi & Theologi ex ipſis genios, & intelligentias Angelos omnes vocant: quia eorum vitalis operatio ſola intellectio eſt; animas vero noſtras, & ſi ſpirituales, & intellectionis principia ſint, quia tamen ſunt etiam ſenſationum corporearum principia, intelligentiarum nomine eas abſolute non donarunt. Atque hinc lucem, & firmitatem accipit aliorum probatio, quam aliqui cenſent à demonſtratione deficere, nos autem demonſtrationem iudicauimus, qu. 1. cert. 5. & nunc etiam iudicamus, & enim nulla viuens, & pure intelligens, ſeu intellectiua ſubſtantia? vel pura intelligens, conſtare corporea materia abſolute poteſt: ſiquidem principium vitale ipſius, eo ſolum materiam corpoream, cum qua conſtituat viuens requirit, quia eius partibus, & membris ad vitalem aliquam ſuam operationem, ſeu vitæ exercitium, vt inſtrumentis egeat, id quod ſe & experientia in omnibus conſtanti & indefectibili patet, & ratione naturali certiſſimum eſt: quidquid enim eſſentia ſua actiuum eſt propter operationem ſuam, vt finem eſt: ac proinde ex fine operationis ſuæ, quidquid ei eſſentialiter, & neceſſario conueniat, vti ex primo principio demonſtrandum eſt, vt de practicis diximus in logicis, & metaphyſicis. Vnde Ariſt. 2. Phyſicor. text. 9. materiam in compoſito propter formam eſſe docuit, & hanc propter operationes ſuas, quemadmodum in artefactis omnibus inſtrumentis, materia apta formæ & operationi conueniens fore demonſtratur, atque Serræ exemplo, quæ ferro, & dentibus ad ſciſſionem neceſſariis conſtare debet: quia ſciſſio eius finis eſt: quare in practicis, & actiuis, quibuſque finem operationis principium æque, ac rei definitionem, in ſpeculatiuis, eſſe his docuit, *& finis enim gratia, & qui principium eſt à definitione.* Hinc 1. de partib. animal. c. 5. ad rem noſtram, preſſius ait, *Cum autem omne inſtrumentum rei alicuius gratia ſit, & partes corporis, gratia alicuius eſſe videamus: id autem ipſum eſſe alicuius gratia non, niſi pro aliqua actione ſit: patet iam totum etiam corpus conſtare alicuius gratia actionis plenioris.* Exemploque Serræ ibi etiam memorato concludit, *quapropter corpus totum animæ gratia conditum eſt, & membra efficierum gratia conſtant, & munerum ad quæ ſingula accommodantur.* Principium hoc ſæpe alias ſtatuit Ariſt. & S. Th. 1. p. q. 91. a. 3.

3 Eo vero ſtatuto demonſtratur concluſio. Nullum principium actiuum vitale poteſt natura ſua corpoream materiam requirere, nec viuens vllum ex illo, & materia corporea conſtare, niſi ea, eiuſque organis, vt inſtrumentis ad vitalem eliciendam operationem ſimpliciter egeat, vel ſaltem ad melius exercendam iuuetur: atqui principium vitale, & viuens pure intellectiuum (quale ſubſtantia Angelica eſt) nequit materia corpore, eiuſque organis ad vllam ſuam vitalem operationem ſimpliciter egere, neque ad eam melius exercendam eis iuuari: ergo ſubſtantia pure intellectiua (qualis Angelus omnis eſt, vt vidimus) nec materia corporea, nec forma, quæ principium vitale ſit & materia egeat conſtitui ſubſtantialiter poteſt. Minor; quoad non indigentiam probatur: quia potentiæ, & viuentis pure, ac ſolum intellectiui vitalis omnis operatio eſt intellectio, atqui intellectio, qua talis, nec corpore, nec organis corporeis eget, vt eliciatur: ergo nec potentia vitalis pure intellectiua viuenſve pure intellectuale eget materia corporea, eiuſve organis ad illam vllamve operationem vitalem exercendam. Dices intellectio noſtra pro hoc ſtatu, tametſi intellectio ſit corpore eiuſque organis eget, vt eliciatur. Cæterum, id ratione intellectionis intellectio non habet, & qua intellectio eſt, ſed ratione intellectionis pro hoc ſtatu immerſionis, in corpus, & qua ſentiendi principium eſt, & niſi corpore, eiuſque organis adiuta ſenſationes, cum externas, tum internas, ſeu phantaſmata elicere ipſa, & homo ipſa, & corpore eſſentialiter conſtans, minime poteſt: immo, neque intellectionem poteſt elicere, niſi phantaſmatibus pro hoc ſtatu iuuetur, ſeruetuique ordo præſentionis omnium, quæ deuenire ad intellectum poſſunt: quæ omnia pure, & ſolum intellectiuæ ſubſtantiæ repugnant, quæ nec ſentire corpore poteſt, neque ſenſatione vlla, organiſue corporeis ad intellectionem egere; alioqui, non pure intellectiua ſubſtãtia eſſet, quod autẽ eiuſmodi ſubſtantia pure intellectiua, nequeat corpore, eiuſque organis ad intellectionem iuuari, imo vero debere impediri diximus qu. 1. cert. 5. eſtque manifeſtum.

4 Eo enim ſolum iuvare ad intellectionem organa corporea poſſent, vt ſpecies rerum præſenſatarum ad intellectum tranſmitterentur, vel phantaſmatibus ille ad intellectionem iuuaretur. Id autem intellectionis tarditati, obſcuritati, & imperfectioni, ſolummodo inſeruiret, vt in nobis experimur, quod non iuuare quipem, ſed impedire illam potius eſt; implicat autem principium aliquod operationis; eius exercendæ impedimentum natura ſua exigere; & ſi illud aliunde pati poſſit. Ex quibus euidenter conſtat repugnare ſubſtantiam pure intellectiuam, quæ corpus, vt compartem ſuæ operationis eliciendæ, vel ſui conſtitutiuam natura ſua requirat: cum autem ad conſtituendum aliquid, vt partem formalem, ſeu principium, *quo* actiuum cum alio, vt comparte materiali, ſeu principio, *quod* operationis, oporteat formalem partem, natura, & eſſentia ſua exigere compartem materialem implicat potentiam, ſiue principium ſubſtantiale formale pure intellectiuum, cum materia corporea viuens aliquod pure intellectiuum, adhuc diuinitus componere: cum ex his, quæ partes natura ſua non ſunt, nec ſe, vt actus & potentia inuicem habent vnam aliquid, ſubſtantialiter, & eſſentialiter, diuinitus adhuc fieri nequeat, quia eſt in terminis ipſis contradictio. Inde etiam aliorum euaſio præcluditur, quod: & ſi ad operationem intellectionis exercendæ principium illius vitale actiuum ſubſtantiæ eius pure, intellectiuæ materia corporea opus non habeat, nec illam exigat natura ſua; aſt ad eſſendum in ſe connaturaliter illam poſſe exigere: etenim vt vidimus, ea ſolum ad ſtatum connaturalem eſſendi principium actiuum de ſe, & natura ſua requirit, quo eget ad ſuam operationem exercendam: de eis quippe verum, & expreſſum in terminis ab Ariſt. vulgare illud axioma eſt, *eſſe eſt propter operari*, ita enim ait 2. de cœlo text. 17. *vnumquodque, quorum eſt opus, eſt gratia operis*, quod vti axioma tradit etiam S. Thom. 1. p. q. 65. a. 2. q. 105. a. 5. Nec animi rationalis connaturalis ſtatus, cum corpore eſſet, ſi ſolius intellectionis non autem materialium ſenſationum principium foret.

5 Tametſi quæſtiones de abſoluta rerum repugnantia, vel poſſibilitate, vbi nihil ex ijs, quæ nouimus pro alterutra parte videtur reperiri, difficilis ingrediar, quia diuinandum potius, in eis definiendis, quam diſcurrendum ſit, atque de compoſitione ſubſtantiali Angeli alicuius poſſibilis, ex materia ſpirituali, vel oppoſita ſimplicitate, eo etiam genere Angelis omnibus neceſſaria (quod ſolum examinandum reſtat) quæſtio ex illis eſſe videatur; re tamen vera ex naturalibus, nobiſque notis principiis definiri abſolute poteſt. Dico igitur

tertio. Repugnat Angelus materia ſpirituali, & principio intellectiuo ſubſtantiali tanquam eius forma eſſentialiter ſubſtantialiter conſtitutus, ac ſubinde cunctis Angelis neceſſaria omnino eſt phyſica eſſentialis, in eo genere, quare & omnimoda ſimplicitas. Concluſio hæc eſt contra omnes Recentiores, ex quo in terminis quæſtio tractatur, & videtur, etiam contra Bonauenturam, & Aureolum, quos de qua materia Analogica, an phyſica loquantur, haud facile diſpicias, vt conſtat ex cert. 1. citari pro ea ſolent, Vaſquez Valentia, & ex antiquioribus alij, quibus tamen materia hæc ſpiritualis ſubſtantialiter componens in mentem (me iudice) non venit. Probatur ex dictis pro concluſione, 2. num. 2. probatione 2. ac deinceps Nullum principium ſubſtantiale actiuum, vt *quo* poteſt natura ſua exigere materiam, qua non egeat, vel ſaltem iuuetur ad ſuam operationem; quare nec conſtituere cum illa principium, *quod* totale, eius operationis, vt ex Ariſtotele, & vniuerſa Philoſophia, & Theologia fuſe oſtendimus, & ratione: quia natura ſua requireret, id quo opus nullatenus habet, quod implicat; ſiquidem neceſſariorum ſolum exigentia eſſe poteſt: Atqui principium ſubſtantiale pure intellectiuum non eget, nec iuuari poteſt materia ſpirituali adhuc, ad ſuam operationem, ſcilicet intellectionem exercendam: ergo nec poteſt materiam, adhuc ſpiritualem, natura ſua exigere, nec cum illa ſubſtantiam pure intellectiuam vt quod, conſtituere, ſi vera ſunt, quæ diximus numero 4. ſiquidem illa vt pars, compartem, neque, vt forma, & actus potentiam poteſt, natura ſua concernere. Dices majorem in formis actiuis, & compoſitis naturalibus, & corporeis verum habere, ſecus vniuerſim, vt ſpiritualia, etiam principia actiua comprehendat, ſed vt tua hæc ſolutio rationalis, & Philoſopho digna ſit, eam in actiuis corporeis ratione corporeitatis, non autem actiuis verum habere, debes oſtendere, quod nullatenus poteris, immo vero ratione ſolius actiuitatis majorem [illegible], ſeu philoſophicam etiam in corporeis actiuis principijs certum eſſe ſatis claret. Ex ea enim ſolum operationem, vt finem, & rationem propter quam in ſe ipſis ſint, & materiam neceſſariam ad operandum natura concernant, proculdubio habent: eſt ergo axioma illud majoris ad omnia principia ſubſtantialia, ſeu formas ſubſtantiales actiuas vniuerſaliſſimum, & certum.

6 Minor autem æque certa: ſiquidem principium ſubſtantiale ſpirituale pure intellectiuum actiue, materia ſpirituali, non eget, vt recipiat intellectionem (vt recipiat intellectionem) vt enim eliciat actiue dubio procul illa non eget, cum ipſum ſententia ſua actiuum intellectionis ſit, nec materia vlla principium actiuum operationis eſſe poſſit, ſed receptiuum ſolum vt patet; ipſa ſubſtantiale principium, actiuum intellectionis, ſe ipſo illam recipere poteſt. Imo majori perfectione in linea vitæ intentionalis, & intelligendi in ſe ipſo; *quam* in adiuncta materia ſpirituali intellectionem, quam actiue elicit, recipiet, ſiquidem majori identitate principium actiuum, & receptiuum illius idem erit, vti ad vitale principium, & vitam requiritur, quam ſi in materia ſolum adiuncta reciperetur longéque perfectius intelliget recepta in ipſo, non in adiuncto alio, quovis intellectione, quovis, intellectione, qua formaliter intelligat, confirmatur, quia inde ſolum abſque controuerſia, & formidine à cunctis philoſophis, & Theologis probatur, & aſſeritur intellectionem noſtram, in anima principio ſubſtantiali actiuo illius (& ſi minus Angelis perfecto) ſubiectari, non autem, in materia vlla ipſi adiuncta (non dico corporea quæ ſpiritualem intellectionem, nequit recipere) adhuc ſpirituali, ex qua, & principio actiuo ſubſtantiali anima ipſa conſtet, quin Aureoli ſententiam, qui animum rationalem (ſpiritualem per ipſum, & dogma Catholicum) materia ſpirituali ſubſtantialiter ab ipſo diuerſa cenſet, vt irrationalem ſententiam, abſque impugnatione exſibilant, & explodunt, vnde arguo minus perfectum ſubſtantiale principium actiuum vitæ, & intellectionis (ſcilicet anima noſtra) habet principij, actiui, & paſſiui vitalis operationis intellectiuæ identitatem phyſicam, quin adiuncta materia ſpirituali, egeat ad eius receptionem, ac proinde neque eam natura ſua exigat, ac requirat; ergo Angeli ſubſtantiale principium intellectiuum vitale, longe in genere vitalis, & intelligentis anima noſtra perfectius, identice etiam phyſice principium receptiuum ſuæ intellectionis erit, quin natura ſua materia ſpirituali phyſice diuerſa egeat, eamve ad intellectionis receptionem requirat, conſequentia eſt legitima. Sed inquies. Animis Beatorum corpus neq; adminiſtrandas ſpecies ſenſatas pro rerum intellectione neque, vt hanc recipiant, opus eſſe neque, adiumento; & tamen cum ea, vt potentia illos, vt actus, homines Beatos æterne componere; in quibus veritas majoris, & argumenti robur, infringitur: cæterum ſenſationibus perfectiſſimis Beatorum recipiendis, tunc etiam pro eo ſtatu corpus inſeruit, & ſi miniſtrandis ſpeciebus ſenſatis non inſeruiat, quia Beatorum ſtatui, & felicitati propriæ rerum ab ipſis cognoſcendarum ſpecies debentur.

5 Imo, & eſſentiali Beatitudine animorum incorporea organa, & membra quaſi illius accidentia refluunt, cum ſpecies, tum ſenſationes, perfectiores, vt inquit, S. Thom. 1 2. q. 3. a. 3. his verbis. *Ex ipſa Beatitudine anima fit, quadam refluentia in corpus, & in ſenſus corporeos, vt in ſuis operationibus perficiantur*, adéque *in perfecta beatitudine perficitur totus homo; ſed in inferiore parte perficitur, per ſuperiorem. Vt inter ſenſus, & intellectus cognitionem diuerſo, atque aduerſo modo in patria, atque in via proceditur. In hac enim à perfectione inferioris partis proceditur, ad perfectionem ſuperioris.* Quibus aliter, ſentit, ac cenſuit in 4. d. 44 qu. 2. a. 1. quæſtiune. 3. & 4. Vbi ſenſus Beatorum, non ex refluentia, hac Beatitudinis animi, ſed ex obiectis ipſis ſpecies recipere docuit. Sed quidquid de hoc ſit (quod alterius plane loci eſt) ſaltem materialibus Beatorum, ſenſationibus, quas elicit anima recipiendis, corpore, in eo etiam ſtatu, eget, atque eius coniunctione, vt conſors bene, maléque geſtorum, in hac vita vicem, vel præmij, vel pœnæ debitæ recipiat: quod ſatis rationis erat, vt nulli etiam animæ operationi vllatenus inſeruiens coniunctio, vtriuſque perſeueraret, quin inde ad ſubſtantiale principium pure intellectiuum, quod in nullo ſtatu ſpirituali materia vllatenus ad ſuam operationem exercendam eget, iuuaturve, vt illam, eiuſque coniunctionem natura ſua requirat, atque vt actus ſubſtantialis ad ipſam comparari queat, (vt opus erat, ad componendam cum ipſa ſubſtantiam Angeli totalem) valeat illatio, quo præcluſa manet euaſio alia de neceſſitate, eius materiæ, vt principium ſubſtantiale pure intellectiuum angelicum in ſe connaturaliter ſit, & exiſtat, vt in ſimili ſimilem euaſionem reiecimus num. 4. Tene aliud argumentum, quod Angeli illi natura ſua corruptibiles forent, ſi materia ſpirituali, & forma ſpirituali conſtarent; cum id non per contrarias qualitates, nec vi agentium naturalium, fieret, (vt modo generatio, & corruptio proprie dicta fit, atque in Angelis ita compoſitis fieri non poſſet) ſed à Deo ſolum, qui pro ſuo arbitrio illos ſemel productos deſtruere, ſicut ſeruare poſſet; nihil ſane in eo majoris abſurdi eſt, quam in ſeruatione, vel deſtructione ſimplicis ſubſtantiæ Angelorum, qui ſunt pro Dei arbitratu, ſupremoque Dominio, quamvis deſtructio formæ prioris Angelicæ, & vnionis, vt alia in eandem materiam induceretur, à Deo pro eius libito proueniret. Id enim non eſſet ex naturali exigentia cauſarum naturalium, nec materiæ illius, quæ omnes formas Angelicas indifferenter appeteret, ac reſpiceret, nec formæ, vel vnionis ipſius, quæ, entia de ſe permanentia ſunt, atque exigunt natura ſua perſiſtere: quare ſolo extraordinario potentiæ, & dominij Dei vſu poterunt perire; quod verum mihi eſt, & ſi Angelicæ illæ formæ, ex materia illa ſpirituali educerentur, ſicut ex materia corporea materiales formæ educuntur: tunc enim locum etiam, ratio proxime data haberet; & ſi S. Thom. oppoſitum cenſeat 1. p qu. 90. a. 2. vbi probat animas noſtras, ex materia adhuc ſpirituali educibiles non eſſe; quia inquit, *ſic ſubſtantiæ ſpirituales inuicem tranſmutarentur*. Cui & Bubalus noſter adſenſit proxime difficult. 2. Notatio 2. & § 1. verſu. *Colligitur ſecundo*. Sed certe loquitur de materia præuia tempore, vt ad eductionem ab agentibus naturalibus,

per

Digitized by Google

per ſucceſſiuam qualitatum contrariarum alterationẽ fieri oportet, vt animaduertit Bubalus, primo loco, verſu *At dicet aliquis.*

8 Certe cum materiam primam ſpiritualem, ex qua ſubſtantia ſpiritualis pure intellectiua conſtet, impoſſibilem abſolute oſtenderimus ratione prima: an eiuſmodi materia phyſice diuiſibilis, ſit diſputare otioſum, ac vitioſum eſſet, cum ſit de non ſupponente ſubiecto, quæſtio immo & primæ materiæ ſpiritualis poſſibilitate permiſſa operæ inutilis diſputatio, nullo Theologiæ vel Philoſophiæ eſſe ex vſu poſſet; tametſi de eo multum Recentiores, & Arriaga noſter citat d. 3. ſect. 4. digladientur, atque hic affirmatiue reſoluat: cum ob infirma negatiuum aliorum principia, tum ob inſtantias quaſdam de organicis partibus animalium per contrariorum qualitatum diſpoſitionem diuerſam petitas, quæ in partibus materiæ ſpiritualis formæue angelicæ, locum habere non poſſunt ni Angelos corruptibiles contra dogma Theologicum admittat, & ſi, diſpoſitio illa contrariarum qualitatum ſpiritualium, & quarum, ne cogitandarum quidem principium habemus, diſpoſitio admittatur. Si enim homogeneæ, & ſubſtantialiter, & accidentaliter partes illæ omnes, tam materiæ, quam formæ, quam compoſitæ integraliter illius ſubſtantiæ puræ intellectiuæ, ſiue Angeli ſint, earum quæuis, & actiua, & receptiua intellectionis indiuiſibilis erit: quare alteram altera indigere ad illam vllo modo exercendam, & alterius conſortium natura exigere ſua illudue admittere, quare cum illo integraliter componere, repugnabit. Hæc de otioſa, & inutili prorſus, quæſtione ſatis, cuius negatiuæ reſolutionis, & fundamento, ita propoſito, nihil Arriagæ, inſtantiæ, & argutiæ officiunt, quas obinde, & præ tædio, referre, & refellere omittimus. Concludimuſque, ex dictis omnimodam Angelorum omnium phyſicam tam eſſentialem, quam integralem ſubſtantialem ſimplicitatem.

CERTAMEN IV.

Obiectionibus occurritur.

1 Contra primam concluſionem de incompoſitione Angelorum ex materia noſtrate ad ſpiritualitatem, & corporeitatem indifferenti & indeterminata de ſe à nobis datam, cert. 2. num. 1. opponitur Auguſt. apud Aureol. 13 Confeſſ. c. 8. ad id, *in principio creauit Deus cœlum & terram* referens inter quinque expoſitiones, quas veras vocat, eamque terræ nomine materiam, ex qua omnis viſibilis, & inuiſibilis creatura fieret intelligi: ac proinde materiam corporibus, & Angelis cenſet communem, & lib. de mirabilib. ſacræ ſcripturæ, ait, *Ex informi materia, quam ipſe Deus prius ex nihilo condidit cunctarum viſibilium, & inuiſibilium rerum, hoc eſt ſenſibilium, & inſenſibilium, intellectualium, & intellectu carentium, ſpecies multiformes diuiſit.* Hæc concluſioni præfatæ in primis aduerſantur, ſi Auguſtini ſint: verum locus primus, ex lib. citat. confeſſionum relatus nullatenus extat, vt Bubalus obſeruat difficult. vltima §. 3, verſu, *ad 2. Aureoli*, non ibi ſolum, ſed nullibi operum Auguſtini, eam ſententiam inueniens, cum eam ſedulo inquireret locus, ex capite 1. de mirabilibus ſacræ ſcripturæ t. 3 operum Auguſtini extat quidem, ſed liber ille Auguſtini, non eſt, vt obſeruauit iam pridem. S. Thom. 1. p. q 45. articulo 3. ad 2. atque in lib. 2. capite 4. vbi de cyclis agit, conſtat eius authorem poſt annum Dom. ſexcenteſſimum Vixiſſe, vita ſcilicet, iam functo Auguſtino pluraque mirabilia, quam probabilia aſſeruiſſe, vt Bubalus aduertit: quare expoſitionibus Angelici Doctoris & Capreoli ad 1. locum opus non eſt, cum extet certe 12. confeſſ. cap. 7. per cœlum naturam Angelicam interpretatur (vt tropice poteſt) non hiſtorialiter, vt à Moſe refertur: ibi autem nuſquam aſſerit cœlo ſic intellecto, materiam cum terra, ſeu corporibus cunctis terreſtribus communem eſſe, ſed ſolum terræ nomine materiam informem intelligit, ex qua Corpora omnia fierent, non Angeli, qui creatorum in principio pars altera, & ſeorſim creata; & primo de geneſi contra manichæos. c. 7. ait informem illam materiam quam de nihilo Deus fecit, cœlum corporeum & terram eſſe ibi appellatam, non quia eſſet iam ſed quia eſſe vtrumque poterat; fors igitur Aureolus aliquid, ex prima interpretatione cœli pro Angelis & ſecunda cœli corporei, & terræ, pro materia informe, potenteque eſſe vtrumque aſſumens, & aſſuens ſententiam ab Auguſtino alieniſſimam, tanquam Auguſtinianam compegit, interim nil, hic de materia informi initio à Deo creata iuxta Auguſtini interpretationes hasce dicendum eſt; quamuis informitas illa materiæ, non formæ ſubſtantialis proprie ab Auguſtino intellecta ſed aliarum formarum, & rerum, quæ ex ipſa ornaretur, florum, turbarum, fruticum, & animalium, & quibus luce accedente viſibilis redderetur & ſpectabilis, vt ſtatim dicitur. *Terra enim erat inanis, & vacua.* & verſionibus reliquis explicatur. Nec magis extat ſententia hæc apud Auguſtinum. 12. confeſ. c. 18. & 20 ex quibus refertur à Quiros. cum. cap. 18. de re hac, quod, vel aſſonet, nihil: cap. vero. 20. refert ſententias omnes, ſeu interpretationes, quas non improbat ſolum.

Inter eas primo loco illam de cœlo pro Angelis intellecto: deinceps vero varias, cœli, & terræ corporeorum interpretationes recenſet. Nam ſecundo loco refert aſſerentes cœli, & terræ nomine mundum totum Corporeum ſuis omnibus ſpeciebus, tam cœleſtibus, quam ſublunaribus conſtitutum, & ornatum intelligi: tertio loco intelligentes. *Informem materiam Creaturæ ſpiritualis & corporalis*, Vnde ab aduerſarijs afferri poteſt, ſed eis non prodeſt in primis enim non ait vtriuſque creaturæ eſſe materiam eandem, vt aduerſarij docent. Secundo cum interpretationis illius cœli pro Angelis, & ſpiritualibus ſubſtantijs, vt diuerſæ primo loco relatæ, in hac alia non meminerit, ſpiritualem creaturam hominem, qui ſpiritualis, ex parte, ac non in totum corporeus eſt, ſicut corporea reliqua, intelligit, non Angelum, & ex quarta aliorum illico relata interpretatione: *id eſt informem materiam creaturæ corporalis, vbi confuſum adhuc erat cœlum, & terra, quæ nunc iam diſtincta, atque formata, in iſtius mundi mole ſentimus*, & quinta, & poſtrema, *id eſt fecit Deus cœlum, & terram, vnde formata nunc eminent & apparent cum omnibus, quæ in eis ſunt.* Quibus informis illa materia corporum, pure talium, cœleſtium, & ſublunarium, & reſpectu ſuarum ſpecialium formarum dicitur. Tertio, materiæ informis nomine non intelligere, Auguſtinum materiam conſtat ex, c. proxime antecedente. 19. vbi ait *& verum eſt, quod omne mutabile inſinuat, notitia noſtra quandam informitatem, qua formam capit, & qua mutatur, & vertitur.* Verſio autem idem, quod conuerſio ex vno in aliud eſt, quod materiæ puræ non competit, ſed informatæ, ſeu compoſito, quod conuertitur in aliud nouæ formæ inductione. Ac verſus finem. *Verum eſt omnium formatorum, nihil eſſe informi vicinius quam terram, & Abiſſum.* Eoque ſenſu materiam informem cœli, & terræ nomine ſignificati iuxta aliquos intelligendus eſt dixiſſe, ex quibus omnia corpora tam cœleſtia, quam ſublunaria, non tanquam ex materia informi, ſed tanquam ex elementis mixta perfectioribus formis ſuccedentibus Coagmentarentur. Ac demum his, & ſequentibus capitibus, non ex propria ſententia, ſed aliorum, veras eas omnes interpretationes ait, ac proinde eas ſolum non improbat, quin approbet, vt dixi.

3 A ratione nihil affert Quiros pro aduerſa ſententia firmum, & ſi plurima moueat, & ad tædium inculcet, cit. d. 77. ſect. 2. & 3. Primum poſſibilitatem materiæ noſtræ de ſe indifferentis, ad corporeitatem, & ſpiritualitatem, pro formarum diuerſitate ſupponit: Vt de materia eadem indifferenti, ad corruptibilitatem in ſublunaribus, & incorruptibilitatem in cœleſtibus pro formarum diuerſitate aſſeritur: inde vero male infert dari, de facto: nam etſi, eo admiſſo Angelus abſolute corpo-

reus ex cave materia conſtans non eſſet: nam poſſent ex alia materia ſpirituali determinata. Angeli qui ſunt conſtare, vt de pluribus poſſibilibus ipſe admittit. Sicut ergo ex hac poſſibilitate ſpirituali determinate materiæ ex ipſa de facto non infertur, ita neque ex poſſibilitate materiæ indifferentis illa conſtare de facto Angelos inferretur. item: cum Angeli ſubſtantialiter ex materia, & forma, quauis incompoſiti ac ſimplicis proinde ſubſtantiæ non repugnent, vndenam de facto, qui ſunt, non ex ijs, ſed ex compoſitis alijs eſſe probabis? an, quia cum incorruptibilitate cœlorum, & corruptibilitate corporum, ſublunarium ſtat de facto materiæ noſtratis identitas in vtriſque? ita inquit; ſed male etenim corruptibilitas, aut incorruptibilitas corporum ex dependentia, vel independentia formarum, quibus conſtituuntur, à diſpoſitione contrariarum qualitatum, vt educantur, inducanturque in materiam omnino deſumitur: quare ex formarum natura poteſt euenire; aſt quantitatis, extenſionis, & impenetrabilitatis partium exigentia, ex natura materiæ prouenit noſtratis, vt citat. certamen 2. oſtendimus imo, non poſſe, niſi ex materiæ natura prouenire. Secundo eandem corruptibilium corporum materiam eſſe, non inde ſolum probatur, quod, aliqua materia vtriſque communis eſſe poſſit, ſed alijs fundamentis, quibus illam materiam poſſibilem, hanc eſſe quæ de facto eſt, ſuadetur: quæ ſane, nec omnino, ſimilia adſunt, vt illam ipſam materiam indeterminatam de ſe ad quantitatem, extenſionem localem, & impenetrabilitatem partium (quam poſſibilem nunc permittimus) eſſe hanc ipſam noſtratem, quæ de facto eſt; vero ſimiliter vtcumque probent: neque item, quæ probent ea ipſa Angelos, qui de facto ſunt (& ſi materia aliqua, & indifferente, quam dicis, conſtantes Angelos poſſibiles admittamus) conſtare; vnica enim illa de Angelorum graue, vel ſua violentia & cruciatibus perpeſſione, quæ caloris, & vſtionis dæmonum diſiecta partim ſunt quæſt. 1. certam. vlt. atque de cacodæmonum cruciatibus agentes omnino explodemus. & vero materia indifferente de ſe poſibili admiſſa Angelos, qui de facto ſunt, non conſtare de facto, probat Patrum, & ſcholaſticorum de ipſorum ſimplicitate, oppoſita communis ſententia. Item materiam noſtratem indifferentem non eſſe; ſed determinatè corpoream, ac de' ſeſe determinatam, ad quantitatem localem partium extenſionem, & impenetrabilitatem, ea omnia probant quæ in certam. 2. pro concluſione prima produximus: quare, & ex dogmatica, Angelorum, qui ſunt abſoluta ſpiritualitate, & incorporeitate materia noſtra illis non conſtare euincitur.

4 Hæc omnia illationis ab hoc Recentiore ductæ vitium multiplici ex capite demonſtrant jam antecedentis ex quo inferebant, falſitas detegenda eſt. Erat autem antecedens de poſſibilitate abſoluta materiæ de ſe indifferentis ad formam ſpiritualem, & corpoream, quarum prima ſpiritualizetur, ſecunda vero corporizetur. Huius autem materiæ abſoluta poſſibilitas eſſe, intelligique poteſt, reſpectu aliquarum formarum ſpiritualium poſſibilium: Et ſic, ſi reſpectu aliquarum ſaltem poſſibilis ſit, eiuſmodi materia abſolute poſſibilis, ac non repugnans erit, ſed inde poſſibilis, ac non repugnans reſpectu omnium formarum ſpiritualium reliquarum materia, vt ſpirituale totum ſubſtantialiter phyſice, & eſſentialiter cum reliquis conſtituat, minime probabitur. Poteſt enim ineſſe reliquis formis ſpecialis repugnantia, vt cum eiuſmodi materia totum ſubſtantiale ſpirituale phyſice eſſentialiter componat, ex prædicato aliquo intrinſeco, quo natura ſua materiam determinate ſpiritualem, vel determinate corpoream requirant. Patet in anima rationali, quæ forma ſpiritualis eſt, & ex communi omnium ſententia, quia, non intellectionis ſolum, ſed materialium etiam, & corporearum ſenſationum principium ſubſtantiale actiuum eſt materiam determinate corpoream, & organizatam pro priori ad ſui creationem, & immerſionem, in ipſam, requirit: tum, vt organis corporeis, in materia diſpoſitis, ad ſenſationes edendas actiue iuuetur: tum, vt ex ipſa educantur, & recipiantur in ipſa, vt cunctis Philoſophis & Theologis eſt notum. Secundo poteſt materia hæc indifferens poſſibilis eſſe, concipive reſpectu omnium formarum, tam ſpiritualium, quam corporearum ad totum ſubſtantiale alterutrius generis phyſice eſſentialiter componendum: & ex hac, quidem poſſibilitate euidenter probatur totius ſubſtantialis cuique vtriuſque generis formæ reſpondentis poſſibilitas. Denique aduertendum eſt: materiæ indifferentis reſpectu omnium etiam formarum ſpiritualium poſſibilitate probata: de hoc vel illo principio actiuo ſubſtantiali ſpirituali probandum reſtare formam ſpiritualem eſſe vt reſpectu illius materiam illam poſſibilem, materiam eſſe vt cum illa totum ſubſtantiale phyſice eſſentialiter conſtituat: ſi enim forma, non ſit, nec materiam illam, vt comparem reſpicere, neque vt comparte ab illa reſpici poterit. Hæc præmiſerim, vt quam infirme & inutiliter, ad rem præſentem materiæ huius de ſe indifferentis poſſibilitas, abſoluta pro antecedente argumenti aſſumatur, appareat, & eius multiplex ſolutio noſtra clareſcat.

5 Probat eius materiæ indifferentis abſolutam poſſibilitatem quia non repugnat abſolute ex vllo prædicato materia indifferens de ſe ad ſpiritualitatem, & corporeitatem per formam ſpiritualem vel corpoream, ad alterum determinanda: ergo eſt abſolute poſſibilis. Probat ſecundo, vel potius probat antecedens, ex eſſentia, & definitione materiæ primæ Ariſtotelica & communi. *Primum ſubiectum ex quo aliquid ſit eo pacto vt non per accidens inſit*, ideſt inquit, *compars ſubſtantialis, in qua compars alia recipitur.* Cui non contradicit materiam non eſſe de ſe corpoream, ſeu determinatam ad quantitatem, extenſionem localem, & impenetrabilitatem, vel ad oppoſitum. Confirmat ſecundo materiæ indifferentiam præfatam ex Ariſtotel. 7. metaphyſ. c. 3. ſcribente. *Dico autem materiam, quæ per ſe ipſam neque quid, neque quantum, neque aliquid aliud quidpiam dicitur, quibus ens determinatur.* Eſſeque proinde debet pura potentia omnem actum excludens; cum tamen corporeitas, ſeu determinatio ad quantitatem &c. actus aliquis, ſpeciemque entis conſtituens, atque ab alijs diuidens ſit quod actus, non autem potentiæ proprium eſt, ex communi proloquio, ſeu dignitate metaphyſica, *actus eſt qui diſtinguit, & dat ſpeciem determinatã* vereor tamen inaduertenter. Recentiorem hunc poſtremis his textibus, vt vult, intellectis, indeque ducta antecedentis illius confirmatione, plus probare, quam velit, ac expediat: nempe nullam materiam de ſe determinate corpoream, vel determinate ſpiritualem eſſe poſſe: ſiquidem determinatio ad alterutrum aliquis actus eſt dans ſpeciem, conceptui, puræ potentiæ eſſentiali materiæ, contradicens & excluſus: ergo repugnat materiæ omni poſſibili intrinſeca, ac de ſe ſe determinatio ad quantitatem & impenetrabilitatem, vel etiam determinatio ad oppoſitum: quod ipſum eſt materiam de ſe corpoream vel de ſe ſpiritualem repugnare, cum ſolum velit hic Recentior, eo argumento materiam de ſe ad vtrumvis indifferentem eſſe poſſibilem, determinate de ſe materiæ ad alterutrum poſſibilitate ſuppoſita & aſſerta cum omnibus qui de re iſta hactenus diſputarunt & quidem actus, quos pura potentia materiæ excludit, ſunt actus formarum & entis completi ex materia ipſa, & formis cum ipſa eius complexum, ſiue ſubſtantiale, ſiue accidentale, & phyſicis partibus conſtantis, & ad rectam lineam prædicamentalem (quæ entium completorum ſolummodo eſt) directe ſpectantis, vt textus Ariſtotelis expreſſe dicit eaque entia ſolus actus, ſeu forma, non autem materia determinata phyſice conſtituit, ac diſtinguit, atque ad eius imitationem differentiales gradus, qui genus (metaphyſicam ſcilicet materiam) contrahunt metaphyſice in ſuas ſpecies conſtituunt, determinant, ac diſtinguunt At vero omnem actum, cum logicum, quibus materia ad ſuam ſpeciem partis, ac ſubinde indirecte ſolum ad lineam prędicamentalem ſpectantis, tum etiam phyſicum exiſtentiæ ſuæ, atque adeo omnium prædicatorum, quibus eſſentialiter metaphyſice conſtituitur, non magis, quam ſeipſam excludere, ac non in ſe ipſa includere poterit, quod apertiſſime repugnat: atqui nihil phyſice, ac metaphyſice in ſpecie ſua atoma adæquate conſtitutum, abſtrahens à prędicato corporeitatis, & oppoſitæ

poſitæ ſpiritualitatis, in linea ſua directa, vel indirecta prædicamẽtali eſſe poteſt, & ſi poſſit dari aliquod prædicatum genericum metaphyſice abſtrahens, ab vtroque ergo prædicatum corporeitatis, vel ſpiritualitatis de eſſentia materiæ eſt, quin ea phyſice indifferens & abſtrahens ab vtroque eſſe poſſit, purave potentia phyſica ad vtrumvis.

6 Antecedens probatur: nam prædicata corporeitatis & ſpiritualitatis, alterum alteri contradicit, ac proinde nequit dari in ente aliquo determinato in ſe, ſiue partiali ſiue totali in ſua determinata ſpecie conſtituto adæquate phyſica ab vtroque abſtractio & indeterminatio, imò nec metaphyſica Confirmatur quia inde ſolum in ſpeciebus entium totalium rectæ lineæ prædicamentalis, nequit dari ſpecies entis adæquate, & vltimo conſtituta indeterminatæ, ac indifferentis de ſe phyſice, aut metaphyſice ad corporeitatem, vel ſpiritualitatem, ſed alterã neceſſario includens. Vnde patet ſolutio ad inſtantiam multoties ab hoc recentiore inculcatam & repetitam de indifferentia materiæ phyſica etiam ad corruptibilem formam in ſublunaribus & incorruptibilem in cœlis: corruptibilitas enim formæ, ſeu compoſiti ex ipſa reſultantis, vel oppoſita incorruptibilitas à formis hanc, vel illam qualitatum diſpoſitionem ad ſui eductionem, vel inductionem in materiam natura ſua exigentibus prouenit. Cum autem nullam determinate, ex eis formis, vel diſpoſitionibus materia requirat, imò vero indifferenter, quantum ex parte ſua eſt, omnes reſpiciat poteſt ad corruptibiles vel incorruptibiles indifferens & indeterminata de ſe, & natura ſua phyſice eſſe ac ſubinde ad ipſarũ, & compoſitorum ſuorum corruptibilitatem, vel incorruptibilitatem: imo de ſe ſe ad alterum, ex his determinatam eſſe eius eſſentiæ phyſice ac metaphyſice repugnat ſecus autem ad corporeitatem, vel ſpiritualitatẽ determinatio, quæ phyſicæ formæ, ad quas ipſa indifferens, & pura potentia ſolum modo eſt minime ſunt, ſed intrinſeca entis cuiuſque, ſiue completi, ſiue incompleti, in ſua atoma ſpecie conſtituti, & eſſentialia prædicata. Accedunt contra huius materiæ indifferentis, & ad corporeitatem, vel ad incorporeitatem à formis determinandæ poſſibilitatem, ea omnia, quæ diximus cert. 2. oſtendentes corporeitatem materiæ debere ex parte actus primi ad ſui coniunctionẽ à formis corporeis ſupponi: quod ipſum de formis ſpiritualibus ſimili diſcurſu euincetur, ſi ſpiritualis determinate materia reſpectu formæ & compoſiti ſubſtantialis admittatur, poſſibilis. Deniq; inde omnes doctores formarum ſubſtantialium, vel accidentalium corporeitatem vel ſpiritualitatẽ venati hactenus ſunt, ac definierunt, ſi ſubiectum ſeu materiam receptionis, & eductionis earum corpoream, vel contra ſpiritualem inuenerint: tantum abeſt, vt materia, & ſubiectum à formis corporeitatem vel contra ſpiritualitatẽ in ſenſu ſapientium omnium communi trahere poſſit. At hoc ipſum rationis & naturæ inſtinctu, quam longa ratiocinatione indictum euoctis principium, quod ſpiritualis forma ſpirituale eductionis, & receptionis ſubiectum, corporalis vero corporeum natura exigat ſua in tam ſingularem, & exoticam opinationem recentiorem iſtum egit, ne corporei cruciatus dæmonum ſubiectum ſpirituale deſignaret: cũ tamen ex cõmuni & ſtato, atq; à natura fere ipſa indicto principio teneri potius deberet ne in tam abſonam exoticamque ſententiam abiret

7 Sed eius materiæ poſſibilitate abſoluta admiſſa, non ſtatim indifferentiam eius materiæ ad omnes formas cũ ſpirituales, tum corporeas eſſe oportebit, ſi aliquæ ſint, quæ natura ſua materiam vel determinate corpoream, vt animus rationalis noſter omnium ſententia, vel determinate ſpiritualem natura ſua, requirat ſiquidem (vt dixi) ex eo quod ad aliquas ſolum formas corporeas, & ſpirituales detur materia indifferens illis corporizanda, his vero ſpiritualizanda, talis materiæ poſſibilitas abſolute ſaluatur: quare non ſtatim probatur materiæ huius poſſibilis indifferentiam & indeterminationem ad corporeitatem, vel ſpiritualitatem à formis determinandam eſſe reſpectu ſubſtantiæ ſpiritualis pure intellectiuæ Angelicæ (quam formam eſſe nunc permitto, & materiã aliquam natura ſua concernere) quæ materiam ſpiritualem determinate potius requireret quam indifferentem, deberet, iuxta intellectionis, cuius ſolum principium ſubſtantiale actiuum eſt, naturam. Denique, cum cert. 2. & 3. oſtenderimus principium ſubſtantiale pure intellectiuum, nec materiam vllam, adhuc ſpiritualem, nedum indifferentem, natura ſua, vt compartem concernere, nec formam eſſe poſſe, ſed ſubſtantiam totalem eſſentialiter eſſe, & ſi materia hæc ex ſua indifferens reſpectu omniũ formarum ſpiritualium poſſibilis admittatur, reſpectu ſubſtantiæ ſpiritualis pure intellectiuæ Angelicæ poſſibilem eſſe non probatur, imò verò talem eſſe reſpectu illius repugnare demonſtratur.

CERTAMEN V

Auerrois & Aureoli Argumenta reiecta.

1. E Poſtremo hoc aperta datur ſolutio Argumentorum pro compoſitione de facto, ex materia determinate ſpirituali Angelorum qui ſunt, vel poſſibili ſaltem in Angelis aliarum ſpecierum pure poſſibilibus. Siquidem commune Angelis cunctis, & eſſentiale prædicatum eſt ſubſtantiæ ſpiritualis pure intellectiuæ cui, vt cert. 3. n. 5. vidimus formam, ac materiam etiam determinate ſpiritualem, vt compartem, concernere repugnat, nuperq; etiam dicebamus. Reſtant ſolum diluenda argumenta Aureoli, (ſi in Aureoli ſententijs & rationibus referendis ea Capreolo plena ſit adhibenda fides) apud Capreolum in 2. d. 3 q. 1. a. 2. contra primam concluſionem: quibus neceſſario omnem ſubſtantiam intellectiuam etiam ratione intellectionis materia ac principio ſubſtantiali actiue intellectiuo diuerſo egere contendit: eaq; à Deo forma eſſe reputat, vt compoſitionem animi rationalis noſtri ex materia neceſſariam, vt poſſit intelligere conuincere cenſeat: & euincunt quidem, ſi habeant in Angelis robur; ſed inde poſſet de eorum firmitate merito ac prudenter dubitare, fallaciamque indagare, ac detegere, ne rem adeo exoticam cogeretur admittere. Multa quidem, & prolixa apud Capreolum ſunt eius fundamenta ad pauciora breuiora, & clariora capita à noſtro Bubalo redacta citato art. 2. quæſtio. 2. difficult. vltima ante §. primum, ad duo nempe. Primum ab authoritate Aug. ex 13. confeſſ. cap. 8. iam à nobis ſupra reiecta n. 1. & 2. ſecundum à ratione ducta, præſertim ex varijs Ariſtotelis axiomatibus iuxta Auerroit ad ea loca interpretationes ex ſuo ſẽſu, diſcurſibus, & audacia in eis tuendis, & linguæ Græcę imperitia text. 27. pag. 58. col 1. & quam ex Ariſtotelis mente non ſemel adhibitas (vt obſeruat erudite Theophil. Zimara. 1. de Anima textu 43, pag. 51. col. 2. init. & 3. de Anima textu 20. pag. 331. colu. 1. & text. 29. pag. 350. & 2. de Anima textu 13. pag. 223 col. 1.) ponitur propterea illud axioma falſo tanquam Ariſtotelicum ab Auerroe ad 3. de Anima tex. 4. q. 5. *intellectus recipiens denudatum debet eſſe natura recepti.* Ac proinde in anima potentia intellectiua re, & natura à receptiua intellectionis, & obiecto diuerſa eſſe debet (quod Aureolus aſſumit, & clarius, quam eius argumento concluderetur, vt patebit) ſiquidem potentia ipſa intellectiua, etiam obiectum intelligendum eſt, nec textu 14. tabula nuda, & raſa in qua nihil depictum, dicitur eo ſenſu.

2 Atque eo ſenſu non tradi conſtat aperte ita enim habet textu 4. lib 3 de anima. *Neceſſe eſt, quoniam omnia intelligit immixtum eſſe ſicut dicit Anaxagoras vt cognoſcat; nam alienum iuxta apparens prohibet & obſtruit.* Impermixtionem autem hanc cum corporeis rebus intelligi & aſſeri ab Ariſtotele conſtat, quia eam ſolum negauit Anaxagoras cui ipſe conſentit vt conſtat ex 1 de Anima textu 31. & 34. & ex textu 6. eiuſdem lib. 3. vbi: *quare nec corpori ipſum permixtum, eſſe rationi conſentaneum eſt qualis enim quidam fieret: nempe calidus, aut frigidus, ac propterea inſtrumentum aliquod ſeu organum eſſet.* ac proinde obiecta omnia, ita vt ipſe eſſet affectus videret, *Nunc autem nullum*: quia omnium cognoſcendorum eſt capax; non autem omnia poſſet cognoſcere, ſi corpori, ac ſubinde eius qualitatibus eſſet immixtum: quia, qualitas corporea, qua eſſet imbutus, reliqua cognoſci prohiberet, & obſtrueret: vt linguæ ægri amarabili infectæ nihil non amarum guſtu percipitur, pupilla, vaſue vitreum per-

quæ

quæ viſus ſpecies tranſeunt, ſi colore aliquo ſuffuſa ſint, eodem colore obiecta omnia videri faciunt, ac nuſquam coloris alterius. Nuſquam ergo Ariſtoteles docet aliquem corpore immixtum, & denudatum eſſe debere intellectum, vel quamcumque ſubſtantiam, & facultatem intellectiuam vt omnia poſſit cognoſcere; quare vt natura ſpiritualis obiecti denudata ſit oportere vt ſpiritualiter intelligat non Ariſtotelis dogma, ſed inductæ Auerrois aberrantis propoſitio eſt.

3 Hæc eius, & Aureoli ſententia, quam impugnamus euertitur: Nam & materia ipſa quam animo ſpirituali, ſeu ſubſtantiæ intellectiuæ adiungi volunt, ſpiritualis natura ſua eſt, & obiectum etiam intelligibile, non minus quam intellectiua actiua ſubſtantia: cum autem materia illa ſpiritualis ſubiectum, cum facultatis eius, tum ſpecierum intelligibilium obiectorum, tum intellectionis ipſius horum ſententia foret, ac ſubinde magis quam actiua intellectionis ſubſtantia organo corporeo potentiarum ſenſibilium aſſimilaretur, magis multo ad obiecta reliqua percipienda impediret, & obſtrueret iuxta Ariſtotelis doctrinã, ſi natura ipſa obiecti intelligibilis ſpiritualis immixtum, & denudatum intellectum eſſe oporteret, quam ipſa intellectiua facultas eiuſmodi natura non denudata: vnde conſtat illud Ariſtotelis ibidem *& ſimiliter ſe habere ſicut ſenſitiuum, ad ſenſibilia, ſic intellectum ad intelligibilia* non quoad denudationem intellectus à natura omnis intelligibilis, ſicut ſenſitiuum à natura omnis ſenſibilis dictum eſſe: maxime cum text. 15. dicat *& ipſe etiam intellectus intelligibilis eſt ſicuti ipſa intelligibilia*: nec ſe ipſo denudandum, vt poſſit intelligere, alicui, niſi ſtupidiſſimo, qui aperta contradictione non tangatur, venire in mentem poſſit, ſimilitudo ergo ibi ab Ariſtotele notata inter intellectum, ad intelligibilia, & ſenſum ad ſenſibilia, in eo non eſt, ſed in eo, vt vtraque facultas potentia ſolum ſua obiecta ſit, quia ea percipiendi continet in ſe poteſtatem, atque ea fieri repræſentatiue poteſt, vt iam iam ex Ariſtotele ipſo de intellectu explicamus, vt argumenti (vt efformatum ab Aureolo refertur) æquiuocationem, & infirmitatem monſtramus.

4 Igitur ex impermixtione præfata Ariſtotelis omnia poſſe intellectum percipere, ac intelligere citra impedimentum omne aſſeruit indeque eſſe *poſſibilem*, ideſt potentem omnia fieri ſubiectiue, quia omnium formas recipere poteſt (ad modum, quo de materia prima dixerat 1. phyſicor. text 60. 62 64.) poſſe recipere docet textu 8. & 14. *etenim inquit, intellectus potentia intelligibilia.* Vnde infert Aureolus, ergo nihil acti poteſt eſſe intellectus Probat conſequentiam quidquid actu eſt, eſt actu intelligibile, ſed intellectus actu per nos eſt, ergo per nos erit actu intelligibile contra Ariſtotelis axioma: nihil enim, quod in pura potentia & poſſibilitate ad aliquod eſt, poteſt actu hoc aliquid eſſe vt patet in materia prima, & quovis pure poſſibili, qua talibus, & ſecundum ſe ſumptis; atqui intellectus pura potentia, ſeu impura potentia, eſt, ad intelligibilia omnia; ergo ſecundum ſe ſumptus omnia actu intelligibilia excludit: ac ſubinde, omnem ſuam actualitatem: ſiquidem quævis eius actualitas actu intelligibilis eſt. Totum hoc argumentum æquiuocatione, & prauæ intelligentiæ textus Ariſtotelis à commentatore Auerroe (à quo fuit Aureolus deceptus) ſicut & argumentum prius innititur: ac proinde Aureolus, & ſibi contradicit. Nam intellectum recipiens ſubiectum formarum intelligibilium, ac proinde actualitatem, in ſe habere, & actu in ſe eſſe fatetur; cum nihil recipiens, receptiuum abſolute alterius ſit quin in ſe ſit actu, & ſi id, cuius receptiuum abſolute ſit, eſſe actu nequeat: atqui per te actualitas omnis & actu, & in ſe intelligibilis; ergo repugnat intellectui, qui pura potentia eſt ad omnia, & ſingula intelligibilia actualitas eſſendi in ſe, vt recipiat, qua parte actu intelligibilis eſt ſecundo. Argumentum hoc non probat, quod eo intendis: nempe intellectum, ſiue intellectiuam ſubſtantiam materia vlla, ac forma ſubſtantiali conſtare, ſed eſſe purum nihil omnis actualitatis excluſiuum: tertio non materiam reipſa intellectui ſuperadditam (vt hæc ceſſarent) probas, ſed ipſum intellectum materiam, & puram potentiam ad formas intelligibiles recipiendas. Quarto quo eius partes formalem actiuam, & materialem multiplicas eius actualitates, & obiecta intelligibilia in ipſo incluſa multiplicas, & pluries tibi contradicis, vt patet.

5 Totum ergo argumentum hoc (vti & præcedens, cuius hoc confirmatio eſt) ſiniſtri textuum Ariſtotelis intelligentiæ, & æquiuocationi innititur, quod quidem Auerroi, vel Aureolo, vel ſolo textu decimo quinto quem recitauimus numero tertio poſſet innoteſcere: cum dicat Ariſtoteles ibidem. *Ipſe etiam intellectus intelligibilis eſt, ſicut ipſa intelligibilia.* Ex quo conſtat ipſum, non dixiſſe intellectum eſſe in pura potentia ad omnia intelligibilia, ſiue poſſibilem ſolum fieri intelligibilia omnia, excludendo actualitatem eſſendi actu entitatiuo aliquod ex ipſis phyſicum, cum ſibi ipſi, quod intelligibile actu eſt, & ab ipſo aſſeritur, non ignorauerit identificari actu, ac ſubinde ſuæ actuali intelligibilitati; quare, & illud ipſum actu intelligibile phyſice eſſe; quod ſi de pura potentia, ſeu poſſibilitate pura eſſendi in ordine phyſico intelligibilia omnia axioma illud Ariſtoteles poſuiſſet, non longe eidem axiomati textu decimo quinto recitato contradiceret; Ergo axioma illud, non de pura potentia intellectus ad omnia intelligibilia, eorumque formas, ſeu pura poſſibilitate eius ſecundum ſe ſumpti præciſe, vt intelligibilia fieret in ordine phyſico eſſendi, ſed in ordine eſſendi intentionaliter, & repræſentatiuo, per receptionem formarum, cum impreſſarum, quibus in actu primo proximo ad obiectorum cognitionem adæquatè, & vltimo conſtituatur: tum ſpecierum expreſſarum, & formalium repræſentationum, ſeu intellectionum, quibus formaliter, & expreſſe obiecta intelligibilia percipit, ac recipit repræſentatiue actuque fit intelligibilia receptiue, per eorum formas & imagines intentionales, quæ percipit. Hoc ipſum expreſſit Ariſt. eis textibus. 8. & 14. vbi illud axioma tradit. *Quoniam*, inquit *potentia quodammodo eſt intelligibilia intellectus* (quodammodo, non phyſico ordine eſſendi illa, qui modus eſſendi abſolute talis eſt) *ſed actu nullum antequam intelligat* & 8. dixerat *cum autem ſingula factus eſt, vt ſciens dicitur.* Id eſt non aliter ſingula actu fit niſi quatenus, ſcit ac repræſentat actu, illa & prius textu 6. laudat eos qui dixerunt *animam eſſe locum formarum.* Id eſt ſpecierum, & imaginum rerum; tametſi dictum ſtatim his limitet, ac explicet: *Niſi quod non tota* (ſcilicet omnis vel aliqua etiam ſecundum omnes gradus) *ſed intellectiua, neque actu, ſed potentia forma.* Ac tandem textu 38 formas rerum intelligibilium ad quas, & intelligibilia pura potentia receptiua, & non eſſe formas & intelligibilia per ipſas phyſice conſtituta, ſeu phyſico ordine, receptionis, & effectionis accepta, ſed ordine intentionali iterum explicat dicens *lapidem non eſſe in anima, ſed lapidis formam.* Hoc eſt ſpeciem, & imaginem intentionalem ſeu lapidis repræſentationem.

6 Solutionem hanc, ſiue potius ſenſum ipſum axiomatis Ariſtotelis ab ipſo toties expreſſum, immo quem ſolum verum capere axioma illud poteſt, acerrime ferunt Auerroes, & Aureolus: ille enim ait. *Si Ariſtoteles ſic intelligeret mendacium diceret, cum dicit ſi intellectus eſſet aliqua natura in actu impediret eum ne poſſet iudicare de alia.* Aureolus vero ſic impugnat: *ſi intellectus eſſet aliquid actualitatis non poſſet recipere imaginem ſui; quia reciperet ſe in ſuo ſimili, & ſibi ipſi aſſimilaretur: quod repugnat*, & confirmat: quia *ſicut albedo nequit recipere albedinem, ita nec ſpeciem albedinis.* Cæterum, vt Aureolo reſpondeam, prius quantum ab abſurdo, & repugnantia diſtet, immo vero quam vſuale ac neceſſario ab omnibus admittendum ſit, formas ſeu ſimilitudines, & imagines intentionales ab obiectis recipi ipſis atque ſe ipſa, in eis imaginibus, ſimilitudinibus, & ſpeciebus intentionalibus intentionaliter recipere, quiſque experitur, cum ad ſpeculum accedit, atque ex eo repercuſſas ſpecies impreſſas eius oculi recipiunt quibus medijs expreſſas ſui ſpecies, & ſimilitudines recipiunt intentionales, ac ſeipſos vident: confirmatio ex impoſſibilitate albedinis recipien

Digitized by Google

recipiendi ſe in ſe ipſa, ac proinde, neque ſui ad ſeipſam ſimilitudinem; vel ſeipſam, in ſui ad ſeipſam, ſimilitudine friuola omnino ad rem præſentem eſt: Non quidem, quia albedo ſubiectum accidentium non eſt, vt Bubalus reſpondet, ac contendit, vbi proximè, §. 3. nam quidquid de aliis accidentibus ſit, ſimilitudinis ſuæ ad aliam albedinem in ſententia diſtinguente phyſice relationem à fundamento, & termino procul dubio recipiet, eſt igitur prorſus friuola confirmatio. Quia relatio, & ſimilitudo albedinis phyſica ſolum eſſe poteſt, quæ eiuſdem ad ſeipſum eſſe nequit, atque in terminis repugnat, non autem intentionalis, ac repreſentationis ſolum: cum albedo potentia cognoſcitiua non ſit, quæ ſola, intentionalem repreſentationem, & cognitionem obiecti elicere poteſt, ac recipere. Similitudo autem intentionalis, & repreſentationis ſolum maxime intellectualis eiuſdem ad ſeipſum eſſe optime poteſt. Cum intellectus poſſit ſeipſum omnium ſententia intelligere, atque proinde, reſpectu etiam ſui, & potentia, intellectiua, & obiectum intelligibile.

7. Auerrois, Ariſtotelem arguentis de mendacio argumentum de actualitate omni, cum eſſendi, tum intelligibilitatis, ridiculum eſt; & ſi vim habeat de actualitate intellectionis: quæ, ſi intellectui natura, & eſſentia ſua reſpectu ſui, vel cuiusvis alterius obiecti adeſſet, nec in pura potentia, ad omnia intelligibilia eſſet, cum, reſpectu obiecti, foret, illius, cuius actualis intellectio natura ſua eſſet: ac proinde, neque eſſet, vt tabula nuda, & raſa, in qua nihil eſt depictum (vt de intellectu Ariſtotelico proloquio circumfertur) cum obiectum illud cuius actualis cognitio intellectus eſſet, depictum per ipſam formaliter expreſſe procul dubio foret: & inſuper, nec magis alio obiecta intelligere, & de ipſis iudicare poſſet, quam vnius cognitio, & iudicium, cognitio eſſe, & iudicium alterius: ſiquidem idem ipſum intellectus haberet, ſi natura, & eſſentia ſua actualis cognitio alicuius obiecti foret. Alias vero actualitates, cum eſſendi in ſe, tum obiectiue intelligibilitatis, non niſi per ſummum mendacium ignorantiam, repugnantiam, & amentiam, negare quis poterit.

QVÆSTIO III.

De Angelorum incorruptibilitate.

ETSI Angelorum incorruptibilitas, ſeu immortalitas eſſentia Angelorum, non ſit, ſed eam ſequens paſſio metaphyſica, ac proinde eſſentiæ Angelorum hactenus examinata diſputationi eorum in ſuas ſpecies &c. diuiſionis examen immediate videatur ſucceſſurum: tamen, quia paſſio hæc ex generico ſolum Angelorum prædicato pendet, non autem ex differentialibus ſpecierum quarumque angelicarum prædicatis: & quia ſpecificæ diuiſionis eorum examen ipſorum in ſuas Hierarchias, & choros diſtributioni inſeruit (cuius proinde diſputatio illi debet immediate ſuccedere) hanc de Angelorum immortalitate, & incorruptibilitate quæſtionem poſt eſſentiæ, & ſimplicitatis ipſorum eſſentialis, à quibus ſolum eius deciſio pendet, proxime ſubiicimus, ne longius à principiis decidendi collocaretur.

CERTAMEN I.

Difficultatum ſub quæſtionis titulo contentarum diſtinctio ad directam earum, & expeditam deciſionem præmiſſa.

1. CVM incorruptibilitas, & immortalitas mortalitati, & corruptibilitati oppoſita ſint, ſic vt totidem modis illæ, quot mortalitas, & corruptibilitas dicantur. Secundo cum de creatorum mortalitate, & corruptibilitate, vel de oppoſitis eorum incorruptibilitate, & immortalitate agitur, agens extrinſecum aliquod, à quo vel deſtrui ſemel producta, vel ſeruari diutius poſſint, neceſſario concernitur, cum enim creata omnia, neque à ſe ſint (vti Deus eſt, ac ſubinde eſſentia ſua exiſtit, neque à ſe non ſint, vti impoſſibilia, & chimeræ, quæ proinde ſeipſis abſolute, non ſunt, vel ſunt à rebus remotæ) extrinſecum aliquid eſſe neceſſario debet, à quo ſint, quandocumque fuerint: cum ipſorum eſſentia ſe ipſa, nec abſolute ſit, (vt Dei eſſentia ſe ipſa abſolute eſt nec à ſuo eſſe, & exiſtentia abſoluta præſcindit) neque ſeipſa abſolute non ſit, atque à rebus abſolute ſit remota, vt ſunt eſſentia, & prædicatis ſuis à rebus remota, chimeræ, & impoſſibilia. Idcirco tom. 1. de Deo vno controuerſia 1. diſputation. 2. quæſtion 2. & controu. 3. conceptum poſſibilitatis præciſiuæ rerum dixi ſolis creaturis competere, mediumque eſſe, & enti neceſſario Deo, & non enti neceſſario chimeræ, & impoſſibili (quaſi contrariè oppoſitis) immediate contradicere, ac fuſius controuerſiæ vltimæ, de prædicamentis oſtendi.

2. Cum autem cauſæ, à quibus creaturæ perſiſtentia perduratio, & conſeruatio ac ſubinde ei oppoſita deſtructio pendere poteſt duæ ſint: alia cauſa prima quæ Deus eſt, & à qua, in fieri, & conſeruari creaturæ omnes eſſentia ſua pendent, qua entia, ab alio, vt diximus ſunt; alia vero cauſa ſecunda, quæ reſpectu creaturarum diuerſarum, non eadem ſemper eſt, ſed quandoque (vt in actionibus omnibus, actibuſque vitalibus eſſentia ipſorum) diuerſa: fit etiam, vt tam mortalitas, & corruptibilitas, quam immortalitas, & incorruptibilitas creaturæ Deum cauſam primam, à quo ſemel producta conſeruetur deinceps ac perennet, vel deſtruatur, ac pereat eſſentialiter concernat: cauſam vero, vel cauſas ſecundas ea ſolum creata ad ſui vel conſeruationem, & immortalitatem, vel deſtructionem, & mortalitatem, quæ vel ab illis earum abſceſſu neceſſario, vel ſaltem naturaliter, pendent, vt conſeruentur. Quia vero cauſarum ſecundarum actiuitas, & exigentia ad operandum à Deo cauſa prima, & vniuerſali, non ſolum in eſſe, ſed in operari etiam dependet, creata omnia, quæ à cauſis ſecundis dependent, in fieri, & conſeruari, à Deo etiam dependere, eo ipſo dupliciter poſſunt: nempe, vel ſecundarum cauſarum exigentiæ, & actiuitati annuente, vel præter, aut contra ipſarum exigentiam, & actiuitatem, operante, vel non operante, pro ſuo libito, vt poteſt, quod ipſum etiam euenit reſpectu rerum natura ſua permanentium (cuiuſmodi omnia præter motum localem, & tempus, quæ natura ſua ſunt ſucceſſiua) cenſentur ea quippe omnia à prima ſui productione ius naturale, & exigentiam habent, vt perſiſtant, & conſeruentur; licet eorum pleraque agentium aduerſariorum actiuitate, & exigentia inducendi contraria poſſint ſuperari. Quæ autem permanentia contrariis vacant, vt ſubſtantiæ ſimplices

Digitized by Google

omnes ſubiecto, non educibiles, cum præfatam perſiſtendi exigentiam habeant, non, niſi contra ipſarum naturam ſemel, productæ, deſtruentur inde vero curſus ſit: vt deſtructio ſemel productorum, quæ vel à ſolo Deo actiue pendent, vel, & ſi à cauſis aliis ſecundis, tamen non iuxta contrariorum ſuperiorum, & potentiarum exigentiam, facta, neutiquam naturalis ſit rebus deſtructis; ſed potius contra ipſarum naturam, ac ſubinde violenta, & extraordinaria Dei prouidentia proueniens.

3. Et hæc quidem rerum omnium deſtructioni, & corruptioni, (ſiue annihilatio illa, ſiue corruptio propria ſit) conueniunt, quia è generico corruptionis prædicato, ſeu deſtructionis rei præexiſtentis proueniunt. Sed vtriuſque huius deſtructionis natura, & eſſentia ad rem præſentem explicanda in primis erit; vt quid Patres, & Theologi de Angelorum corruptibilitate, vel incorruptibilitate, ſeu immortalitate naturali ſenſerint melius percipiatur, poſſitque ea in re ſecurior, ac probabilior ferrè, ſententia eſt autem annihilatio præexiſtentis rei independenter à connaturalium, & contrariorum qualitatum diſpoſitione ſeruandæ deſtructio, quæ & ſubſtantiis à ſubiecto ineducibilibus in compoſitis, ſiue totalibus de ſe, ſiue partialibus, vt materiæ proinde, atque rationali animo. in ſua deſtructione neceſſario eueniet, & quantitati, & ſi non ſubſtantia, ſed accidens phyſicum ſit, & è ſubiecto educatur: quia neque à contrariorum agentium, & qualitatum diſpoſitione in ſui conſeruatione pendet, ſed quouis contrario agente, & qualitatum diſpoſitione adſtante ſeruetur, ſeruarique natura ſua debeat, materiæ cui ineſt, & ex qua educitur coæua. Scio non paucos ex Philoſophis quantitatis deſtructionem, eo, quod dependenter à ſubiecto, materia ſcilicet prima, vt accidentia reliqua eductiua actione ſeruatur eius deſtructionem nuſquam, ad annihilationem, ſed ad ſtrict dictam corruptionem ſpectare cenſuiſſe; ſed non ex Ariſtotelica, & Theologorum priſcorum doctrina, vti ex iam dicendis clarebit, corruptio igitur propriè, & ſtrictè dicta, & contra annihilationem diuiſa, eſt rei præexiſtentis, dependenter à contrariis agentibus, & qualitatum contrariarum diſpoſitionibus deſtructio, inde enim eſt, quod à contrariis agentibus, & diſpoſitionibus per eorum actiones inductis poſſit res illa deficere.

4. Quod ipſum apud Ariſtotelem conſtanter eſt propriè, & ſtrictè corrumpi, ita enim habet 1. de cælo, text. 20. *Quod corrumpitur, & in ſubiecto quodam, & à contrario, & in contrarium*, corrumpitur. Vnde cælum incorruptibile eſſe probat primo, confirmatque: quia in cælo nullæ viſæ ſunt mutationes, ſcilicet à contrario in contrarium, & textus 120. ait omne corruptibile *principium habere, vt non ſit*. Nempe materiam contrariis qualitatibus, & formis ab agentibus inducendis ſubiectam. Item; quia ait: *omne corruptibile generabile, & è contra eſſe*, textus 127. 129. ac ſæpius ibi, & alibi, textus 140. rationem, cum incorruptibilitatis cælorum, tum eius, ad connertentiam effari his ſubdit, *corruptibilia enim omnia, generabilia ſunt, alterantur autem contrariis, ex quibus conſtant, &c.* ex qua vtriuſque prædicati mutua connexione dixerat, 1. Phyſicor. textu 82. Materiam primam *ingenerabilem eſſe, & incorruptibilem.* Et probauerat. *Si enim fiat ſubiici aliquid oportet primum, ex quo inexiſtente fiat: quare erit antequam fiat.* Cum enim materia prima ſit, ante ipſam materia alia prima, ex qua fiat, eſſe nequit: quare ipſam ſiue præexiſtere contradictorie admittendum erit, ſi fiat, ſiue generabilis, ac ſubinde corruptibilis, cum ergo vi agentis contrarij formæ oppoſitæ, ſiue contrariæ diſpoſitiones, incompoſſibiles cum forma in ſubiecto præexiſtente, in ſubiectum inducuntur, ac præcedens conſequenter, ex ipſaque conſtans compoſitum deficiunt propria corruptione pereunt, atque agentis contrarij actio propriè corruptiua dicitur; cum autem non ita, ſed contrarium contrariarumque formarum, ac diſpoſitionum agens nullum ſecundum eſt; ſed Dei ſolum nutu volentis rem præexiſtentem, quæ ab ipſo ſolo, in fieri, & conſeruari pendet, deſtruere, ſeu nolentis conſeruare, res perit, eius deſtructio non eſt proprie dicta corruptio; ſed annihilatio propria.

5. Cum vero vtraque deſtructis præexiſtentis creaturæ, vel vti actus, in ordine ad quem potentia, quædam (quæcumque illa ſit) dicitur, eaque ſemel producta deſtrui proprie poſſunt, contrarij agentis aut diſpoſitionis actiuitate, vel exigentia, corruptibilia ſunt, & proprie dicuntur; quæ vero per agentium, & qualitatum contrariarum corruptricem proprie actionem deſtrui nequeunt, ſed è mero Dei nolentis illa diutius ſeruare, ac ſubinde ſtrictè, & propriè dicta annihilatione, non quidem propriè corruptibilia; ſed ſolum modo annihilabilia ſunt, & propriè dicuntur. Sed adhuc rebus præexiſtentibus, vel iuxta earum naturam, vel præter, & contra ipſarum naturam euenire poſſe videtur alterutra deſtructio. Quod ſi iuxta ipſorum naturam ſit naturalis, erit vel corruptio, vel annihilatio, ac proinde res naturaliter, ſeu natura ſua annihilabiles, vel corruptibiles; at ſi alterutrum natura ſua, non habent naturaliter incorruptibiles, vel inannihilabiles erunt. Cum autem dicimus aliquid natura ſua corruptibile eſſe poſſe, vel annihilabile, non ita debet intelligi, vt aliquid natura ſua alterutrum petat, atque ſuopte genio, & natura, in ſui ipſius alterutro modo deſtructionem inclinet, potentiamque ſui interitus phyſicè actiuam, & exactiuam habeat, quam dubio procul habere nequit. Non actiuam: quia ſui deſtructione & non eſſe, eius ſcilicet potentiæ actui deberet coexiſtere, quod contradictionem inuoluit. Non exactiuam: quia implicat etiam aliquid in ſuum malum (& maximum præſertim, quod ſui deſtructio eſt) ſe ipſo inclinare ſuapte natura, ac de ſe illud exigere. Hoc principium natura ſua notum adeo, & conſtiturum iudicauit Ariſtoteles, de anima text. 3. vt corruptibilibus ſeque ipſa perpetuare impotentibus ſaltem generando aliud in ſimili ſe, conſeruare, ac ſui deſtructioni omnimodæ obſiſtere naturalis propenſionem tribuerit & 1. phyſic. & 81. contrariis omnibus non apperitum ſolum, ſed capacitatem, ſeu potentiam realam, phyſicam, paſſiuam recipiendi contraria, negat; quia alias corruptricis actionis, ſui capacia phyſice eſſent: quod prorſus repugnanter forent. Secundo quia (vt num. 2. diximus) permanentia creata omnia è prima ſui productione, & exiſtentia in rebus, ius, & exigentiam naturalem vlterius exiſtendi, & conſeruationis habent, vt contra entia natura ſua ſicut ſucceſſiua diſtinguantur, quæ id iuris & exigentiæ naturalis non habent, cum fluxa de ſe, ac fluida natura ſua ſint; vtpote fluxis per eſſentiam affixa. Vlterius quia ſubſtantiæ intellectuales, de quibus in præſenti, non, vtcumque permanentes, ſed æternæ beatitudinis capaces ſunt, ac ſubinde æternam à parte poſt durationem ſine qua æterne beari nequeunt, natura ſua concernunt, cum quo implicat ſui deſtructionem, pro ſequenti aliqua ſucceſſura duratione, natura etiam ſua, repoſcere: eſſet enim duplex contradictorium, nempe ſemper deinceps durare, & aliquando, non durare, ſeu deficere chimetica exigentia, & impoſſibilis.

6. Quod adeo verum, exploratumque eſt, vt quia intellectualis animus noſter, & homo etiam, capax Beatitudinis æternæ eſt natura etiam ſua vnionem animæ cum corpore, exigere dixerit Ariſtotel 2. Ethicor. c. 1. ac noſtram mortem, tempus, & ſtatum, ſeparationis animæ rationalis, à corpore præter naturam ipſi, ac nobis eſſe: Sic enim ibi

ibi ait, vt recitatur à S. Thom. *Quod habemus aptitudinem ad morales virtutes, ex natura, ſed perficiuntur in nobis per conſuetudinem: & in quantum immortalitas eſt nobis naturalis, mors, & corruptio eſt præter naturam*, & ſi à naturalibus aliis extrinſecis peragatur, nec poſſit virtute naturali fieri reunio animi & reſurrectio: quare, & reſpectu actiuæ virtutis ſupra naturam ſit, non autem ſupra, ac præternaturalem moralem hominis materialem capacitatem, & quaſi exigentiam, ſin autem ad animum rationalem, quæ pars phyſica, & forma hominis ſuſcitandi, & reſurrecturi eſt, & naturalem phyſicam exigentiam vnionis ad corpus, ſuam ſcilicet compartem, habet, naturalis erit etiam phyſice hominis reſurrectio, vt docte aiebat, S. Thom. 4. contra gent. cap. 79. ſcribens, *immortalitas igitur animarum exigere videtur reſurrectionem mortuorum futuram:* Nam etſi reſpectu actiuæ virtutis ſit ſupernaturalis, & miraculoſa, mors autem hominis, & animi rationalis ſeparatio, & eius ſtatus attenta virtute actiua, à qua inducitur, naturalis ſit, aſt animi rationalis exigentia, & in curatione intrinſeca attenta non præternaturalis ſolum, ſed violenta mors hominis & ſeparatio animi à corpore, & in eo ſtatu perſeuerantia debet cenſeri: cum enim natura ſua æterna, & immortalis animus, ac perpetuus ſit; ex quo primum exiſtit, atque pars etiam phyſica, & eſſentialis, et forma (quæ iuxta Ariſtot. 2. phyſicor. text. 12. potius, quam materia, natura eſt) cum corpore, vt comparte hominem componens perpetuam etiam cum corpore comparte vnionem phyſice appetit, & expoſcit, cui à corpore, vel inſtantanea, ſeparatio ſubinde aduerſetur, vt docte obſeruabat S. Thom. 1. part. 105. art. 7. ad 2. & quæſt. 5. de malo, art. 5. corp. ac proinde corpus immortale à cuius vnione nunquam abſcederet, ſi adeſſet præſtandum à Deo foret, vt eius naturali inclinatione, & exigentiæ ſatisfieret, *quemadmodum*, inquit, *ferro ſi eius naturali fini ſatisfaciendum eſſe, materia nec rubigine, nec fractioni obnoxia ab artifice pararetur; ſed, quia talis non adeſt accipit qualem, ad eum finem poteſt aptiſſimam*: ferrum ſcilicet eis defectibus, minus tamen reliquis, obnoxium ita etiam Deus corpus animo aptauit, quam optimum ex elementis mixtum potuit, & ſi corruptioni de ſe obnoxium, tamen donis, & qualitatibus contra corruptionem præuentum in natura integra, & innocentiæ ſtatu, quæ tam mala, à naturali aliqua virtute actiua peragi, induciqne non poterant; & ſi vitio hominis potuerint admitti, ſimiliterque Dei donis, ſupernaturalibus poſt reſurrectionem corpora noſtra præuenientur, inamiſſibiliter tamen, quia ſtatus ceſſauit meriti, ac demeriti & viæ, quæ fuſius ſanctus Thomas ibidem. Tetigit autem S. Doctor alium, præter naturalem beatitudinis capacitatem, qui paſſiuus totus eſt, titulum alium, quem non ſatis expreſſit, & actiuus, nec ſolum paſſiuus, eſt animæ noſtræ ad reunionem, & mortui hominis ad reſurrectionem, moralis tamen ex benè maleue in hac vita geſtis; ſed tamen, quia nec opera meritoria noſtra æternitatem gloriæ, nec demeritoria æternitatem pænarum meritiua, aut demeritiua valore natura ſua merentur, (tametſi formale dignitate æterna pænarum in damnatis duratura è iuſtitia naturali, nec ſolum legali æterna ab ea puniantur, vt controu. de incarnat. docuimus) actiuus hic moralis titulus, ad æterne duraturam reunionem, & reſurrectionem natura etiam ſua non eſt, ſed ſolum ad duraturas temporarie, magis minusve, properum in hac vita ab vnoquoque geſtorum valoroſo merito, aut demerito maiori, vel minori.

7. Cum autem permanentium ſemel exiſtentium (& præſertim intellectualium, eoque titulo æternatum deinceps) natura ſua creaturarum actiuitas, & exigentia, aliquando non durandi, ſiue deſtructionis ſuæ intrinſeca, & naturalis eſſe non poſſit, reſtat ſolum eſſe poſſe naturalem eorum aliquibus ratione capacitatis, ſeu paſſiuæ potentiæ, & materialis, quæ in ipſis contineatur. Hæc autem paſſiua, ſeu materialis potentia, ſi de phyſica potentia loquamur, in eo quod deſtruendum eſt, ſiue totalis ſimplex, vel compoſita entitas, ſiue partialis ſit formæ materialis, vel immaterialis animi noſtri vnio) eſſe non poteſt, quia phyſica materialis potentia ſuo actui debet phyſice & realiter coexiſtere: nihil autem poteſt phyſicè, & realiter coexiſtere ſui deſtructioni, vt nuper dicebamus, & de ſe patet; quia alias in ſe phyſice, & realiter eſſet, ac non eſſet ſimul quod manifeſte repugnat. Secundo: quia potentia phyſica etiam paſſiua, & materialis, non eſt niſi ad ſui perfectiuum actuum: qui eſſe eius actualis deſtructio nequit. Id denique Ariſt. Phyſicor. citat. text. 81. contrariis ſuſceptiuam potentiam phyſicam contrariorum, quibus deſtruantur denegat, ac de materia prima, quæ potentia phyſica materialis, formarum eſt, ait formam appetere *Sicut turpe appetit pulchrum & fæmina marem.* Ex quo S. Thom. è doctus 1. p. qu. 9. art. 2. ait. *Dico autem potentiam paſſiuam, ſecundum quam aliquid aſſequi poteſt, ſuam perfectionem, vel in eſſendo, vel in conſequendo finem.* Reſtat igitur in nulla creatura deſtructibili potentiam phyſicam realem, ſiue actiuam & exactiuam, dari directè & per ſe poſſe ad ſui deſtructionem, ſed indirectè, & ratione partis, qua conſtet, qua conſtet, non quidem formalis ſui formæ, ſed ſubiecti, & materiæ, quatenus contrariarum formarum, aut diſpoſitionum, ab agente aliquo inducendarum capax, & receptiua phyſice eſt qua ex ipſa conſtitutum prius deſtruitur, aliudque materia cum contraria, forma conſtituat, inde Ariſtot. 9. met. text. 2. ait. *Patiendi potentia eſt, quæ in ipſo patiente principium eſt transmutationis paſſiuæ ab alio prout aliud*, & de hac potentia paſſiua dixit corruptibile, *principium habere, vt non ſit.* Cuius potentiæ paſſiuæ, vt à contrario in contrarium tranſeat defectu negat cælo corruptibilitatem, text. 20 Inde etiam 1. phyſicor text. 64. longam de principiis concludit, *quare manifeſtum eſt omne, quod fit* (proprie generatione, de qua ibi) *ſemper compoſitum eſſe*, quod ipſum de omni, quod proprie corrumpitur cenſet, cum 1. de cælo, text. 127 & 119. generabile. & corruptibile ad conuertentiam dici doceat. *Generabile enim, & corruptibile ſequuntur ſe inuicem*; ex quibus vlterius patet, ea ſolum, quæ compoſita ſunt, & ſubiectum capax recipiendi contrarias formas, ac diſpoſitiones, à contrariis agentibus habent natura ſua ratione partis, materialis, qua conſtant deſtructionis ſuæ principium habere, & potentiam phyſicam intrinſecam poſſe: eaque omnia, & ſola eſſe proprie corruptibilia, & generabilia natura ſua, immo nihil, quod materia contrariorum capaci non conſtet poſſe, non ſolum naturaliter, ſed ſupernaturaliter etiam propriè corruptibilem eſſe: cum corruptio propria nequeat, niſi ratione materiæ contrariorum capacis contingere: tametſi poſſit, abſolute deficere, à Deoque deſtrui, & annihilari, vt certam. 3. videbimus.

8. Denique dubium non eſt, quin creata omnia etiam natura ſua deſtructibilia, ab agentibus, ſiue propria corruptione, ſiue annihilatione poſſe extrinſecus à Deo ſtatuente, vt perpetuo durent, indeſtructibilia, ſeu incorruptibilia, & inannihilabilia, ſeu potius nunquam corrumpenda, vel annihilanda conſtitui. Hoc præter dependentiam dogmaticam creatorum omnium à Deo pro ipſius arbitrio, in fieri, & conſeruari conſtat, ex homine poſt reſurrectionem, in quo, & ſi capacitatem meriti, & demeriti, præmijque, & pænæ æternæ, eo quod rationalis, & liber ſit, non attendas, ac ſubinde ius illud, perpetuo durandi inde cum Ariſtotele, & Angelico Doctore deductum, numero ſexto, tamen poſt reſurrectionem à Dei ſaltem decreto

æterne duraturum de fide eſt : quod ipſum de animo rationali eadem fides docet : atque item de Angelis omnibus, ſiue bonis, ſiue malis æternitatis à parte poſt futuræ, eadem catholica fide admonemur independenter ab eo, quod eam natura exigant, vel non exigant ſua, id habetur. Pſal. 148. *ſtatuit ea in æternum, & in ſæculum ſæculi.* De cæleſtibus etiam ſpiritibus dictum de quibus etiam Matthæi 18 *Angeli eorum ſemper vident faciem Patris mei, qui in cælis eſt,* vbi mors non erit Apocalypſis 21. Lucæ 20. *illi qui digni habebuntur ſæculo illo, & reſurrectione ex mortuis, neque nubent neque ducent vxores, neque vltra mori poterunt : æquales enim Angelis ſunt.* De dæmonibus, *ignis æternus* paratus à Deo dicitur in ſuplicium æternum Matth. 25. quæ vt minimum, ex Dei præſtituto vera eſſe debent ; tametſi ex natura rei æternitas Angelis competat, à parte poſt, vt infra oſtendam : quare exſibilandus eſt Plutarchus, libro de defectu oraculorum qui vitæ dæmonum, ſeu Angelorum novies mille ſeptingentis viginti annis terminum præfixit ; vt ſtatim obiter referente Bubalo, ad qu. 50. articulo 1. quæſt. 3. difficult. 5. §. 1. verſu. *Tertio probari poteſt*, & ſi de facto ſolum, ac non ex natura ipſa Angelicæ vitæ, ſic deliraſſet. Tota ergo in re præſenti, quæſtio Philoſophis ſapientibus, & Theologis eſſe poteſt de naturali intrinſecus Angelorum corruptibilitate propria, vel incorruptibilitate oppoſita, ac de eorum propria annihibilitate, vel inannihibilitate naturali.

CERTAMEN II.

Angeli natura ſua ſunt incorruptibiles propria corruptione, adhuc de potentia Dei abſoluta.

1. PRima concluſionis præfixæ pars de naturali Angelorum incorruptibilitate, & ſi non adeo rigida corruptibilitatis Philoſophica acceptione à patribus communiter tradatur, immo nec diſputetur, ſed quatenus effectibilitatem, aut indefectibilitatem naturalem in eſſendo, ſignificant, vniuerſim, ſiue propriâ corruptione, ſiue ſpecialiter dicta, annihilatione : tamen de propria incorruptibilitate Angelorum natura ſua, nonnulli Patres videntur locuti, & imprimis. S. Dionyſius, 4. de diu. nom. longe à med. *intellectuales ſubſtantiæ vitam habent indeficientem, & imminorabilem, à corruptione vniuerſa, morte, & materia & generatione munda exiſtentes.* Pende, *illa morte materia*, Quibus ratio philoſophica incorruptibilitatis propriæ, & ſtrictæ mox ſubiicienda, continetur : item illud *generatione :* cum enim, quidquid corruptibile proprie eſt, generabile itidem proprie neceſſario ſit (vt ex Ariſt. vidimus cert. 1. num. 4. & 7.) ſubſtantiæ intellectuales, ſeu Angeli, qui de ſe à generatione mundæ à Dionyſ. dicuntur, atque ingenerabiles iidem incorruptibiles proprie, & ſtricte dicentur, atque illud à *corruptione vniuerſa*, non de omni defectu eorum, in eſſendo, ſed qui propria, & ſtricta corruptio ſit dictum à Dionyſ. aperte ſuadetur. Athanaſ. de communi eſſentia Patris, & filij, cap. de Angelis, ſic Angelum definiens. *Animal rationale expers materia hymnis dicendis aptum immortale*, illis enim, *expers materia*, rationem dedit immortalitatis, qua de eo erat ſtatim dicturus : ſcilicet propriæ incorruptibilitatis, quæ ex defectu materiæ in Angelo philoſophice demonſtratur. S. Baſilius, in Pſal. 44. ait : Angelos, vſque ſeneſcere, nec adoleſcere, ſed in eo ſtatu, in quo creati ſunt, *in eo,* inquit, *perpetuo remanent ſeruata ſimplici, & eadem immutabili propriè natura ſubſtantia*, quia vtique ſimplex eorum propria natura ſubſtantialis materiâ caret, ex qua ſolum mutari, & corrumpi ſubſtantialiter, proprie poſſet, & clarius Sophronius, epiſtol. recitata, in 6. Synodo actu 11. approbata act. 13. vbi de ſpiritualibus ſubſtantiis, ait. *Nullatenusque dum. moriuntur, iuxta quod ſenſibilia defluunt atque pertranſeunt*, quod, & ſi actum ſonet, potentiam, etiam ita moriendi negat ipſarum naturis, & ſi ſtatim omnimodam immortalitatem, & pereundi incapacitatem naturis earum neget ſenſu explicando cert. 3.

2. Eandem ſententiam, eademque ratione tradit Damaſcenus lib. de decret. & placit. &c. cap. 7. his verbis, *quod vacat corpore, id rationis eſt particeps, & immortale, vt animus Angelus, Dæmon.* Theodoretus 3. de curat. græcanicar. affection. diis & Angelis fœminarum vſum ſuperfluum ait, &, impoſſibile, *qui vt immortales propagatione non indigent, vt incorporei commixtionem non patiuntur, vt generent, vel generentur :* quare ingenerabiles natura ſunt, ac ſubinde, & proprie incorruptibiles, conſonat ſibi in epitome diuinor. decretor. c. de Angelis ſcribens. *Immortali natura ſuperuacanea eſt generis diuiſio. Neque enim incremento opus habent, quæ enim ab interitu aliena eſt, natura non eget incremento.* Quo argumento pro Diuina, ingenerabilitate actiua, & paſſiua, ac ſubinde propria incorruptibilitate, quæ cum ipſa ad conuertentiam dicitur vſi ſunt Lactant. 1. diuinar. inſtitut. cap. 8. Minut. Felix in ſuo Octauio Arnobius aduerſ gent. Tertullian Clemens Alex. Cyprian. Auguſt. & Patres paſſim deorum apud gentes maſculum, & fœmineum ſexum, & connubia frequentiſſima videntes. Poſſet etiam pro hac concluſione adduci Iulianus Archiep. Toletan. de Origin. humanæ mort. apud tom. 8. Biblioth. veter. Patrum ita hominis in ſtatu innocentiæ potentiam, non moriendi ab Angelica immortalitate diſcriminans. *Non enim* (inquit) *eodem modo, quo Angelos condiderat, Deus ita, & homines condidiſſe credendus eſt vt etiam, ſi non peccaſſent mori omnino, non poſſent. Sed ita conditus eſt homo, vt perfunctum obedientiæ munere ſine interuentu mortis Angelica eum immortalitas ſequeretur æternitaſque beata.* Id eſt incorruptibilitatem ex merito haberet, quam Angelus ex conditione, & natura ſua habuit, ac inſuper beatitudinis æternitatem, quam ex meritis, & gratia Dei habet vterque. Denique Patres omnes, qui Angelis abſolutam natura ſua immortalitatem concedunt, cum enim corruptibilitas propriè dicta, mortalitas aliqua ſit, cui hæc natura ſua competeret, abſoluta immortalitas natura ſua competere ſine contradictione non poſſet ; immo, cum mortalitas per propriam corruptionem ſtrictiſſima, notiſſimaque mortalitas ſit, cui hæc natura ſua competeret immortalitas natura ſua nequiret, niſi ab ignariſſimo, & ſtolido aliquo affirmari.

3. Huc proinde facit etiam definitio Concilij Lateran. ſub Leone X. in huius Bulla poſita init. ſeſſionis 8. vbi ex Math. 10. *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere.* Definit contra Philoſophos aſſerentes, *de natura animæ, quod ſit mortalis.* Naturam animæ non eſſe mortalem, quod ipſum eſt, animam natura ſua immortalem. Cum autem id à Chriſto Domino dicatur, vt homines, qui occidere poſſunt corpus (per cauſas ſcilicet ſecundas vitæ corporis aduerſas, ac ſubinde proprie corruptiua occiſione, vt docte Vaſquez d. 182. c. 5. n. 18.) vt nequaquam timendos probet, quia animam non poſſunt occidere manifeſte de corruptione propria, & morte per cauſas contrarias ſecundas, quibus negat occidendi animas poteſtatem, inducenda loquitur, dum eam negat poteſtatem, ac ſubinde dum ex eo loco naturam animæ, ſeu animam natura ſua immortalem definit, natura ſua proprie definit incorruptibilem. Et ſi autem eo loci nihil in terminis de Angelorum immortalitate, & incorruptibilitate propria definiatur, virtute tamen de eis immortalitas natura ſua, ſiue incorruptibilitas

propria

Digitized by Google

propria in ſe, vel ſaltem in genere definitur, ibidem dum de animæ vniuerſim immortalitas natura etiam ſua, abſolute, ac ſubinde, omnis indeſtructibilitas ſpecies, ſiue per corruptionem propriam, ſiue, per annihilationem, vel prout propriam incorruptibilitatem, ſignificat, definitur. Probatur primo, quia Angelus ſpiritualis, & rationalis ſubſtantia, non minus, imo perfectior, quam noſter animus eſt; ergo quidquid perfectionis animo noſtro, qua ſpirituali, & rationali, ſiue intellectuali conuenire definitur, virtute ſaltem, & implicite conuenire Angelo definitur: aſt incorruptibilitas propria vel in ſe ipſa, vel in genere abſolutæ immortalitatis, ſub quo continetur, conuenire animo noſtro natura ſua definitur: ergo virtute, & implicite definitur. Angelis, natura etiam ſua, conuenire. Antecedens primum ab omnibus admittetur, admittique debet, ex illo Pſalm. 8. *Minuiſti eum paulo minus ab Angelis.* Quod de homine etiam Chriſto, ad litteram dictum vult. Paulus ad Hebræ. 2. qui tamen in donis ſupernaturalibus maior longe Angelis ſolum poteſt, in natura, eique etiam quoad animum rationalem, quo conſtat, debitis eſſe ipſis minor. Conſequentiæ vero inde ductæ inoffenſo currunt. Confirmatur: quia Angelis, vt Deum clare videant, lumine gloriæ opus eſſe de fide ſaltem implicite cenſetur (de quibus tamen, nihil tale definitum in terminis eſt) eo præciſe, quod de homine, eiuſque rationali animo, ita definitum eſt contra Beguardos, & Beguinas, in Concilio Vienenſi ſub Clemente V. idcirco Angelos natura ſua abſolute immortales, quare, & proprie, ac ſtricte, incorruptibiles, vt minimum, eſſe fidei ſaltem proximum, & oppoſitum temerarium, & erroneum cenſet Valentia, 1. p. ad. q. 50. a. 5. diſp. 4. q. 1. pu. 4 §. *quod autem*, atque in fide periculoſum. Molina a. 4. quibus (vti & ego) conſentit Bubalus, a. 5. quæſt. diffic. 1. §. 3.

4. Probatur à ratione vel potius demonſtratur concluſio. Id abſolute eſt proprie, & ſtricte, incorruptibile natura ſua, cuius natura, & eſſentia incapax eſt propriè, & ſtricte dictæ corruptionis, ſeu deſtructionis corruptiuæ: atqui Angeli natura, & eſſentia incapax eſt, propriæ, & ſtrictæ corruptionis: ergo natura, & eſſentia ſua eſt incorruptibilis. Maior eſt ex terminis euidens. Minor autem clare, & euidenter probatur: corruptio propria, & ſtricte dicta eſſentialiter dicit rei deſtructionem, ab agentibus, ſeu cauſis ſecundis per contrarias formas, ſeu diſpoſitiones peragenda: atqui Angelus natura, & eſſentia ſua incapax eſt eiuſmodi deſtructionis ſui ab agentibus, & cauſis ſecundis per contrarias formas, ſeu diſpoſitiones peragendæ. Ergo incapax eſt natura, & eſſentia ſua proprie, & ſtricte dictæ corruptionis. Minor proxima certa, & euidens de fide pene, & ex loco recitat. Matth. 10. dum inde animi noſtri naturalem, ſiue natura ſua, immortalitatem ſeu proprie, & ſtricte dictæ corruptionis incapacitatem deduxit, quod eo loco, à cauſis ſecundis, ſcilicet hominibus quaſcumque, ad eius interitum applicantibus, & inducentibus, non poſſe animum deſtrui dicatur; quam definitionem & deductionem virtute, & implicite ad Angelos pertinere proxime oſtendebamus. Sed quoniam nunc iam ſola naturali ratione pugnamus, ita, & minorem hanc, & concilij rationem, tam pro rationali animo, quam pro Angelis cunctis demonſtramus. Angelus (& idem eſt de anima rationali) natura ſua eſt ſubſtantia ſpiritualis intellectualis. Simplex, & incompoſita, ex materia omni ſubſtantialiter, ſiue ſecundum ſubſtantiam ſumpta: ergo eſt incapax corruptionis propriæ corruptiuæ. Antecedens quoad incompoſitionem ſubſtantialem Angeli ex materia corporea, non ſolum eſt Theologice certa, ſed Philoſophice etiam demonſtrata, q. 1. & 2. fere per totam de Angelis, non ſolum, qui de facto ſunt, ſed etiam de pure poſſibilibus aliarum ſpecierum. Similiter de incompoſitione ſubſtantiali Angelorum horum etiam poſſibilium, ex materia non ſolum corporea, & indifferente, ſed ſpirituali oſtenſum eſt cert. 3. & 4: conſequentia vero probatur ex dictis, q. hac. 3. cert. 1. etenim deſtructio rei corruptiua, ſeu a cauſis ſecundis ſolum eſſe poteſt per inductionem formæ oppoſita, vel contrariæ diſpoſitionis in materiam aliquam naturæ, & eſſentiæ rei natura ſua proprie corruptibilis. aduerſarum formarum, & diſpoſitionum capacem: atqui in Angelis nulla eſt materia capax aduerſarum formarum à cauſis ſecundis inducendarum; ergo nec capacitas ad propriam corruptionem, ſeu proprie corruptiuam ſui deſtructionem ſubſumptum antecedens probatur. Quia Angelus nulla materia conſtat, ſed ſimplex ſubſtantia ſpiritualis eſt, vt diximus locis citatis: nec partialis ſubſtantia eſt, ſeu forma, materiam aliquam à qua educatur, immo à qua non educatur, vt compartem, & materiam concernens, vt citat. cert. 3. & 4. oſtendimus; ergo nequit habere capacitatem, ad ſui deſtructionem ratione materiæ ipſius natura Angelica, per formam, ſeu diſpoſitionem contrariam, à cauſis ſecundis inducendam: ſed nec ratione ſimplicis, & totalis naturæ ſuæ ſubſtantialis; id enim repugnat: eſſet enim capacitas recipiendi contraria quam merito repugnare aiebat Ariſtotel. citatus nuper cert. 1. n. 5. & 7. ex naturali demonſtratione ibidem producta, quod ſui deſtructioni, & non eſſe, ſeu negationi ſui abſolutæ ſimul, coexiſtere Angelus deberet, manifeſta vtique contradictione.

5. Secunda pars concluſionis titulo certaminis, præfixa expreſſ videtur noſtri Vaſquez d. 81. c 3. §. 1. n. 12. ſub fin. ſcilicet Angelum, nec diuinitus, ſiue potentia abſoluta Dei, & ſupernaturaliter pro ſuo à legibus naturæ (vt ſic loquar) ſoluto arbitrio operantis natura ſua proprie corruptibilem eſſe, ſed potius proprie incorruptibilem: quia, inquit Vaſquez. Ipſorum naturæ repugnat, vt à cauſis ſecundis corrumpantur, id eſt, per contrariæ formæ, aut diſpoſitionis inductionem deſtruantur; quod apud ipſum, & reliquos Philoſophos, & Theologos deſtructio proprie corruptiua, ſeu propria corruptio eſt. Id recte quidem probat, ſed ſolum ibi attendit ad extrinſecam actiuitatem agentium naturalium reſpectu eius. Poteſt autem Angelus indeſtructibilis corruptiue, ſiue incorruptibilis natura ſua eſſe reſpectu actiuitatis, eorum non autem intrinſecæ capacitatis, vt ab eis deſtrueretur, ſi maior actiuitas, potentiorque, ipſis, vel alius cauſis, ſecundis adeſſet (vti adeſt Deo.) reſpectu cuius potentiæ ſubdit ſtatim eſſe Angelum, eſſe corruptibilem abſolute; ſicut, & veteres plures de incorruptibilitate, non Angelorum propria, & natura ſua & prorſus ipſi intrinſeca, ſed relate ſolum ad actiuitatem extrinſecorum agentium loquuturi ſunt, eam ipſis condunt: quia, etſi de generatione, & corruptione in cauſis ſecundis diſſerentem Doctores Ariſtotelem viderunt, non autem ſatis attenderunt intrinſeca generationis, & corruptionis prædicata, quæ ibidem Ariſtoteles poſuit abſolute, intrinſecaque ſunt cuiuis earum, ac nos cert. 1. notauimus: & quæ reſpectu actiuitatis diuinæ, & ſummæ Dei potentiæ locum habent, vel habere non poſſunt in rebus earum capacibus. Probatur igitur, abſoluta, & propria incorruptibilitas Angelorum natura ſua, à quouis agente, etiam Deo, pro ſuo ſoluto arbitrio, & potentia abſoluta operante. Quia corruptibilitas propria rei cuiuſvis ex natura ſua dicit, in eius natura capacitatem phyſicam paſſiuam, materialem ſaltem, formas, ſeu diſpoſitiones contrarias, quibus deſtruatur, & ratione cuius eius deſtructio corruptio propria eſſe poteſt; atqui natura Angeli eiuſmodi capacitas phyſica, in ſe, & intrinſece, quare, reſpectu Dei etiam, de potentia abſoluta operantis, repugnat, vt patet ex dictis, n. 4. ergo, nec diuinitus, & ſupernaturaliter natura Angelica corruptibilis eſſe poteſt: quare, & Angelus natura ſua eſt, etiam diuinitus, & ſupernaturaliter; proprie incorruptibilis.

CERTAMEN III.

De Angelorum natura ſua annihibilitate vel inannihibilitate.

1. IAm de altera deſtructionis, ſeu mortis, & corruptionis late dictæ ſpecie, nempe annihilatione diſputandum reſtat: an eius natura ſua incapax, & ſubinde mortalis, an incapax, atque adeo immortalis natura ſua Angelus ſit? ſi enim annihilationis etiam incapax Angelus natura ſua, atque eo etiam ſenſu immortalis eſſe inueniatur, cum eius incapacitas pereundi per ſui deſtructionem proprie corruptiuam, ſeu propriam corruptionem natura ſua fuerit, cert. 2. demonſtrata incapacitas abſoluta. & omnimoda deſtructionis ſuæ Angelo natura ſua competere, ac ſubinde omnimoda eius natura ſua immortalitas probata manebit, ſiquidem nullum aliud deſtructionis rei ſemel productæ, & præexiſtentis genus, modusve vltra proprie dictas corruptionem, & annihilationem eſſe poteſt. Aſt, cum annihilatio creationi proprie dictæ, quæ à ſolo Deo eſſe poteſt contradictorie opponatur, eiuſdem potentiæ liberæ operaturæ cuiuſmodi Diuina eſt) agere, vel non agere, & ab actione ceſſare: ſolaque, actionis, qua facta res eſt, ſubſtractione pereat, ſit, vt potentia extrinſeca, quam Angelus concernit, vt continuata creatione ſeruetur, vel ſubſtracta creationis ſuæ continuatione deſtruatur, ac propria annihilatione pereat, eſſe potentiam, ſeu omnipotentiam Diuinam ſolam, ſiue Deum, qua omnipotentem, & proprie creatiue creabilium natura ſua rerum ſeruatorem pro libito, vel annihilatorem. De Deo quippe dicitur. *Quomodo poſſet aliquid permanere, ſi tu non voluiſſes.* Cap. 11. & actor. 17. *in ipſo enim viuimus, mouemur, & ſumus.* Quare concurſum ſubtrahente, omnes, & omnia perirent: vt Iob, breui, & eleganti illa metaphora expreſſit, cap. 6 *Soluat manum ſuam, & ſuccidat me.* Manum ſcilicet illam, concurſus, quo tenebat in vita; de qua Pſaltes Regius aiebat Pſalm. 138. *Etenim illuc manus tua deduceret me, & tenebit me dextera tua.* Et Magn. Greg. l. 16. moral. in Iob c. 18. à S. Thom. cunctiſque Theologis laudatus. *Omnia in nihilum tenderent, niſi ea manus omnipotentis conſeruaret.* Cui Damaſcenus 1. de fide c. 3. & cæteri Patres, & ſi vocibus quandoque aliis, omnino conſentiunt præſertim Auguſtinus, 4. de Geneſi ad litter. cap 12. qui in eo Dei effectus ab Artificum operibus diſtinguit, quod hæc ab his in fieri ſolum, illi vero non in fieri ſolum; ſed, & in conſeruari à Deo dependeant.

2. Claret inde relate, ad abſolutam Dei potentiam Angelos omnes eſſe abſolute annihilabiles, & eo ſenſu mortales, vt bene obſeruauit Cyril. 8. Theſaur. circa med. illis verbis. *Sed tamen quoniam ortum habuit (Angelus) & eſſe capit, occidere quoque poteſt, & non eſſe. Nam, quæ naturis præcipua inſunt, ea reſpectu creatoris nihil ſunt. Quare ſicut ignis, combuſtiuus quidem eſt, ſed non Deo, ſic etiam Angelus, immortalis quidem eſt, ſed non Deo.* Sententiæ initio huius teſtimonij poſitæ de Angelorum etiam mortalitate relate, ad Dei abſolutam poteſtatem, ita conſentit Damaſcen. 2. de fide cap. 3. init. *ita enim natura comparatum eſt, vt, quod ortum habuit finem ſit aliquando habiturum.* Non quidem de facto (quem Angeli non habebunt, vt ex fide oſtendimus) ſed potentia, quod pro ratione reddit, vt voluntate hac beneficio Dei Angelos immortales eſſe, ac nuſquam defecturos probaret, non autem ſua natura. Quo etiam pacto cenſuit Iuſtin. Mart. l. quæſt. o-num, q. 13. ſcribens. *Quorum immortalitas, ex alterius voluntate pendet, ea immortalia (de ſe vtique) eſſe non poſſunt,* & Ambroſ. l. 1. de fide c. 2. *Neque Angelus immortalis eſt naturaliter, cuius immortalitas in voluntate eſt creatoris.* Atque ipſis prius Plato in timæo, vbi Deorum ab ipſo propagatorum (nempe Angelorum, apud Catholicos) Patrem ſummum Deum, ita ipſos alloquentem inducit, *Dy Deorum ego opifex, & Pater ſum: hæc attendite, quæ à me facta ſunt, me ita volente indiſſolubilia ſunt.* Itaque Angelos relate ad Dei potentiam, & voluntatem abſolutam, ſemel etiam productos, annihilabiles, mortaleſque eſſe (eos ſaltem, qui de facto ſunt ne de poſſibilibus ſpecierum aliarum ab ipſis præmaturæ citandos Recentiores ſugillemus) dogma Catholicum eſt. Quare an id ex innata ipſis, & intrinſeca inclinatione, ſuæ naturæ, & potentia intrinſecæ, quam in ſe habeant, ac ſubinde de potentia ordinaria Dei ipſorum naturis, exigentiæque, vel potentiæ ſe accommodantis, annihilari poſſint, ſintque ſubinde natura ſua, & intrinſeca potentia ſaltem paſſiua annihilabiles, & eo etiam ſenſu mortales? an potius ſolum potentia ſoluta, & abſoluta Dei ipſis, eorum, quo naturis prorſus extrinſeca annihilari poſſint, & deficere atque, ex ea ſolum & extrinſecus annihilabiles denominentur, & eo ſenſu mortales, cum tamen ipſis, eorumque naturis, realis inclinatio, ſeu capacitas intrinſeca, ſit ad eorum conſeruationem, quare, & ſint natura ſua, inannihilabiles, eoque etiam ſenſu immortales? quæſtio Catholicis Doctoribus eſſe ſolummodo poteſt, & hactenus fuit, tametſi eos plus de nomine, quam de re hactenus, & ad centuras vſque, certaſſe non dubitem: nec poſſe re ipſa vllum ex eis ab aduerſariis rationabiliter diſſentiri; ſed pugnare, quia potentiæ paſſiuæ Logicæ, ſeu non repugnantiæ creaturarum, vt præciſiue, poſſibilium, diſcrimen, à potentia phyſice paſſiua, ſeu phyſica deſtructionis, ipſarum à Deo, non ſatis attenderunt: ſicuti neque ius, & exigentiam naturalem, quam ex prima ſui productione, & exiſtentia abſoluta, deinceps ſeruentur creata omnia natura ſua permanentia adquirunt, & habent, quandiu contrarium fortius, actiuitatis ſcilicet, & exigentiæ potentioris ad inducendum aliquid cum præexiſtenti incompoſſibile eſt (vti abeſſe reſpectu Angelorum oſtendimus) de quo vide cert. 1. n. 2. Minus etiam quam par eſſet attenderunt, vt ita certarent, ius, & exigentiam vlteriorem naturalem, quæ ſubſtantiæ cuius ſpiritualis intellectiuæ ſemel productæ adeſt, vt æternitate apertè poſt ſeruetur, ac perduret de quo etiam egimus eodem cert. n. 5. fine, & toto n. 6. quorum ad veram difficultatis huius deciſionem refricanda memoria in primis erit.

3. Prima ſententia aſſerit: Angelos natura ſua à Deo annihilabiles, atque eo ſenſu mortales natura ſua reſpectu potentiæ diuinæ (& ordinatæ quidem, ſeu ordinatæ, neque contra naturæ eorum iura & exigentiam operantis) realiter eſſe: ac ſubinde non eſſe natura ſua à Dei potentia, ordinata adhuc, inannihilabiles, atque eo ſenſu natura ſua realiter immortales, ita Alexand. 1. p. q. 4. m. 3. S. Bonau. in. 1. d. 8. p. 1. q. 2 Ricard. a. 2. q. 2. Scot. q. 5 § *Ad quæſtionem.* & in 4. d. 49. q. 6. §. *Hi duo ſunt*, Okam, in 2. q. 7. Gabr. d. 2. q. 1. a. 2. concl 6. Vaſq. citata d. 182. Martinon. d. 36. ſect. 6. alios referens Recentiores apprime Doctos. Bubalus d. 30. ad. a. 5. quæſt. vnic. diffic 3. §. 1. alios refert, ſi eos de potentia naturæ Angeli phyſice paſſiua, & intrinſeca mortalitatis, & deſtructionis loqui referat, de qua citati reliqui nullatenus loquuntur, ſed de logica ſolum, ſeu non repugnantia, vt Angelus ſemel productus, & præexiſtens diutius à Deo non conſeruetur, & intereat, quam intrinſecam, & realem Angelo etiam præexiſtenti eſſe volunt, nec ſolum extrinſecam denominationem à Dei omnipotentia, prorſus arbitrio ipſum conſeruare, vel non conſeruare, & annihilare potentis de quo ſolum inquit Vaſquez noſter, § *cæterum*, n. 8. ſaltem ſibi cum Caietano, & Thomiſtis Dominicanis aliquibus litem, immo inter Catholicos eſſe; ſiquidem ſui annihilationem, à Deo creaturis omnibus, ſemel etiam productis, non repugnare, ac proinde potentiam logicam, ſeu poſſibilitatem

Digitized by Google

tatem, non fictam, & chimæricam, ſed veram, & realem dari, vt non conſeruentur à Deo, tam certum eſt, atque eſt certum creata omnia, pro Dei libito, & arbitrio ſeruari, deſtruive abſolute poſſe (quod fidei dogma eſt, ex n. 2.) atque eo ſenſu eſſe mortales non immortales, nec ſui deſtructioni, & annihilationi à Deo repugnantes, ſed potentia logica ab ipſo annihilabiles, & deſtructibiles; ſiue id intrinſeca ſibi potentia, ſiue extrinſecus ſolum à potentia Dei habent. de quo ſubinde diſputatio Catholicis ſit, eſſeque ſolummodo poſſit. Cæterum eo fidei dogmate ſtatuto, admiſſaque intrinſeca rerum eſſentiis non repugnantia, & potentia logica, vt à Deo ſeruentur, vel pro eius nutu deſtruantur, de naturali ipſis, ac ſubinde Angelis, mortalitate, & annihibilitate, vel inannihibilitate, & immortalitate Doctoribus Catholicis diſputationem eſſe poſſe, & ex dicendis relatebit, & ex dictis num. 2. citato, ac de ſe ſatis patet. Nam poſſibilitas, ac non repugnantia abſoluta rerum, ipſis etiam intrinſeca, vt à Deo eiuſque potentia, vel fiant, aut facta, ſeruentur, vel, vt non fiant, vel iam facta deſtruantur Dei omnipotentiam abſolutam, non autem naturali phyſicæ ipſarum exigentiæ ligatam, coaptatam coordinatam, & quaſi ſubordinatam, & attemperatam, reſpicit: quare & ſi ipſarum naturali iure, & exigentiæ phyſicæ, earum deſtructio, & annihilatio aduerſetur, tamen intrinſeca ipſis non repugnantia. & potentia logica, vt à Deo annihilentur, eſſe abſolutè poterit: Ac demum S. Thom. Durandum, Caietanum, ac reliquos priſcos, pro ſecunda ſententia referendos potentiam, logicam, ac non repugnantiam, vt Dei abſoluta potentia deſtruantur, productis, ſemel Angelis non negaſſe, & ſolam extrinſecam denominationem, ipſis ab actiua Dei potentia eſſe non docuiſſe, conſtat ex eo, quod rerum poſſibilitatem in pura Dei omnipotentia rebus omnino extrinſeca conſtituere, Recentiorum referenda ſententia primo fuerit, ſatis clarebit.

4. Secunda igitur ſententia docet: Angelos (qui de facto ſunt) natura ſua annihilabiles à Deo, atque eo adhuc ſenſu mortales non eſſe, ſed potius natura ſua, inannihilabiles à Deo; atque eo etiam ſenſu immortales; tametſi potentia Dei actiua annihilabiles ſint, & eo ſenſu mortales, quin in eis potentia, adhuc paſſiua, adſit ſuæ annihilationis, aut deſtructionis, qua ratione materiæ adeſt, & corruptibilibus. Ita plane S Thom. 1. p. q. 2. a. q. 50. a. 5. item q. 5. de potentia a. 3. & 2. contra gent. c. 30. & 35. vbi Ferrara §. *Si quis autem.* Petrus Bergomenſ. in concordantiis locor. S Thom. dubi. 122. Durand. in 1. d. 8 p. 1. q. 3. n 4. Caietan. in 1. p. q. 50. a. 5. vbi etiam Bannez, ac reliqui interpretes Dominicani, quibus ex noſtris conſentiunt ibi Molin. & Valentia d. 4. q 1. pu 4 §. *Quod autem natura*, vbi ait: à Theologis fere certam ex fide iudicari. Soar. 1. de Angel. c. 9. Leſſius 3. de ſummo bono n. 112. Meratius de Angel. d 9. ſect. 2. Quiros citat. d. 41. ſect. 3. §. *Vera eſt ſecunda ſententia.* num. 32. Arriaga d. 2 de Angelis ſect. 3. 4. & 5 Porro hanc ſententiam, vt fidei aduerſam reiectam quondam ab aliquot Pariſienſibus Theologis, non ſine ſtomacho, memoratur à Caietano, vbi proxime his verbis. *Dicere autem, quod repugnat fidei, eſt ſumma ignorantia, qualis moderno tempore regnare videtur apud quoſdam Pariſienſes, qui præfatum S. Thom capitulum (30. & 35. ex. 2. contr gent. ſuſpectum habent.* Quod veriſſimum quidem eſt, ſi Angelici Doctoris & citatorum ſequacium ea in re Theologorum ſententia intelligatur, vt probabilius cenſura memorata, à Valentia feratur in aduerſam. Etenim ex citatis antiquis nemo intrinſecam Angelis non repugnantiam, ſeu potentiam logicam, aut logice paſſiuam, vt non conſeruentur à Deo ſoluta, atque abſoluta ſua potentia illos conſeruare nolentis, & quo ſecundum ſe, & eſſentiam ſuam termini, & obiecta Diuinæ omnipotentiæ conſtituantur, negauit: quam rebus omnibus poſſibilibus 1. p. q. 25. a. 3. & q. 9. atque locis proxime citatis eam Angelis conceſſit; ſolumque negauit potentiam phyſicam, & realem adhuc paſſiuam, ſeu phyſice paſſiuam & ſubiectiuam ſuæ annihilationis, id quod expreſſit, etiam Durandus. *Non enim* (inquit) *requiritur in creatura, vt ſit potentia ſubiectiua, ad annihilationem. Vt ipſa annihiletur.* Similiter Caietanus, & Ferrara potentiam ſolum phyſicam, & realem ad ſui annihilationem creaturæ, & Angelis negant cum in ſolo Deo eſſe illam concedunt. Bubalus denique qui potentiam hanc logicam, non ſeu repugnantiam, vt à Deo annihilentur, Angelis intrinſecam ab antiquioribus aſſertam negaſſe videtur, ac de ea admiſſa Caietanum reprehendiſſe, ſolamque potentiam Dei Angelis extrinſecam ad eos annihilandos admiſiſſe §. 5. verſu. *Colligitur quinto*, de potentia reali phyſica aperte loquitur. Siquidem ſtatim verſu, *Colligitur ſexto*, ait relate ad abſolutam Dei potentiam Angelos natura ſua mortales, & annihilabiles eſſe; in qua propoſitione, & ſi aliunde aduerſauerit, ſupponit tamen potentiam logicam, ſeu non repugnantiam, vt à Deo annihilentur Angelorum natura intrinſecam eſſe vt §. 2. propoſitione 1. ſtatuerat, atque probauerat, ac certam apud omnes eſſe merito concluſerat, vnde conſtat immerito etiam Vaſquez noſtrum c. a. verſu. Eodem modo n. 10. reprehendiſſe Caietanum, quaſi ſolam potentiam actiuam Dei à qua creata, & Angeli deſtructibiles, & annihilabiles denominentur, intrinſeca, omni earum potentia logica, ſeu non repugnantia, vt à Deo deſtruantur, & annihilentur ſecluſa admiſerit, quam tamen à Caietano admiſſam fatetur ipſe Vaſquez c. 1. n. 1. & 2. non minus quam ab ipſo Vaſquez admittitur: & ſi hic male realem eſſe contendat; melius autem Caietanus realem potentiam eſſe neget. Secundæ igitur huic ſententiæ ſubſcribo, quam ſequentibus concluſionibus diſtinctius, atque ab æquiuocatione omni liberam trado.

5. Dico primo, Angeli natura ſua inannihilabiles à Deo naturaliter, & potentia ordinaria operaturo, atque eo etiam ſenſu immortales natura ſua ſunt. Probatur ex Concil. Lateranenſi ſub Leone X. ſeſſ. 8. in cuius initio eiuſdem Leonis Bulla definitur animum rationalem eſſe immortalem, *per ſe, ſicut eſſe per ſe* corporis formam: id quod Angelo, præſtantiori, ſcilicet ſubſtantiæ ſpirituali intellectiuæ debet conuenire: maxime cum eadem, omnino pro vtroque ſit naturalis ratio inferius ſubiicienda. Probatur ſecundo concluſio in terminis, & illatio ab immortalitate, & inannihibilitate naturali animi rationalis natura ſua, ad eandem Angelis concedendam ex ſynodo 6. act. 11. vbi eam vtriſque natura ſua concedit; tametſi eis eſſentia & natura ſua immortalitatem videatur negare, non eo ſenſu, quo hic accipimus naturam aſſumit, vt inferius videbimus. Tertio probatur ex Dyoniſ. Areopag. Athanaſ. Baſil. Damaſcen. Theodoreto. Minutio felice Iuliano Archiepiſc. Toletano recitatis cert. 1. & ſi enim de eorum indeſtructibilitate per naturam oppoſita corruptibilitati ſenſibilium in terminis videantur locuti, & reſpectu contrariorum agentium, & cauſarum ſecundarum: tamen de omni indeſtructibilitate naturali, & omnimoda, immortalitate Angelorum, natura ſua, & reſpectu cuiuſcumque agentis, etiam Dei, iuxta ipſorum naturam operaturi virtute ſaltem, & æquiualenter loquuntur, cum nullam adhuc potentiam paſſiuam phyſicam reſpectu Dei habeant ad ſuam annihilationem (vt concluſ. 2. dicemus) æque, ac reſpectu agentium naturalium ad propriam ſui corruptionem potentiam phyſice paſſiuam non habent. Quarto probatur efficaciter: ex Cyrill. Alexan. 8 theſauri circa med vbi nobis putatur ab aduerſariis, vel maxime, aduerſus illis verbis, *& ſi Angelus immortalis quædam res eſt, per voluntatem, & gratiam ſaluatoris, ſed quia tamen ortum habuit, & eſſe cæpit occidere poteſt quoque, & non eſſe. Nam quæ naturæ præcipue inſunt* (vt Angeli naturæ immortalitas) *ea reſpectu creatoris Dei nihil ſunt.* Quia omnia naturæ iura ex potiori ſummo ſuo increatæ dominio, & iure perfringere abſolute, & honeſtiſſime poteſt: *quare ſicut ignis combuſtiuus quidem eſt, ſed non Deo, ſic etiam Angelus immortalis quidem eſt; ſed non*

non Deo. Quare æque immortalem natura ſua Angelum, atque combuſtiuum natura ſua ignem eſſe docet; & ſi contra huius actiuitatem naturalem, & proiſus expeditam impedire Deus combuſtionem, atque contra naturalem Angelo immortalitatem inferre mortem poſſit. Methodius tandem ſerm. de reſurrection. *Is, qui ex nihilo fecit, & conſtruxit immortalium naturam non in Angelos, & miniſtros ſolum conſtruxit:* quare Angelos ex natura immortalium, ſiue natura ſua immortales eſſe docet.

6 Probatur à ratione, (fors demonſtratione) naturali concluſio. Angelus natura ſua, non ſolum non petit deſtrui, ſed petit non deſtrui à Deo, & non annihilari; ergo Angelus natura ſua, eſt à Deo iuxta eius naturam operante inannihilabilis ſeu (quod idem, eſt) natura, ſeu iuxta naturam ſuam immortalis; & ſi à Deo vltra, & contra naturam Angeli, eiuſque naturalem exigentiam. (vt poteſt) operante, ſit annihilabilis. Antecedens probatur Cyrilli authoritate proxima, qua æque immortalem natura ſua Ang:lum, atque ignis natura ſua combuſtiuus ſit, dicebat: id eſt, æque Angeli naturam exigere ſemper perſiſtere, & non deſtrui; atque natura ignis exigat combuſtionem. Probatur ſecundo, ex natura, & eſſentia rerum permanentium. Quidquid permanens natura eſt, natura etiam ſua exigit permanere ac non deſtrui, debetque natura ſua perdurare, quandiu contrarium agens fortioris exigentiæ, & actiuitatis in rebus non adeſt, ac non abeſt agens naturale, à quo naturaliter debeat conſeruari, vti lux, à luminoſo: atqui Angelus natura ſua ens permanens eſt, ergo natura ſua exigit permanere ſemel productum, quandiu agens contrarium fortius non adeſt, neque abeſt connaturale agens ipſius productiuum. Tunc ſic: ſed nunquam poteſt adeſſe agens contrarium fortius, quod eius deſtructionem requirat, nec agens connaturale ipſius conſeruationi, quod Deus eſt, abeſſe poteſt: ergo natura ſua ſemper durare, atque non deſtrui, ac ſubinde natura ſua, atque eius naturali exigentia attenta inannihilabilis à Deo eſt, & immortalis. Antecedens oſtendimus controuerſ. 1. de generat. d. de reſiſtentia: & patet, quia deficiente cauſa ſecunda permanentium, contrariatum primarumque qualitatum (v. g. caloris inducti in aquam) Deus connaturali concurſu, illum conſeruat etiam, ſi agens contrarium, ſcilicet forma aquæ, ipſam ad connaturalem frigiditatem, reducere potentis, & petentis adſit, quod fieri à Deo, nequit naturaliter, niſi iuxta aliquam naturalem exigentiam fiat: Nequit autem eſſe exigentia actiua agentis calidi, à quo calefacta aqua fuit, & à quo remota calida conſeruatur: ergo ſolum eſt exigentia formæ illius, ſeu caloris inducti, qui titulo entis natura ſua permanentis vbi primum eſt exigit naturaliter conſeruari; tametſi quia forma aquæ frigiditatem ſibi connaturalem actiuitate exigit ſua, vtriuſque exigentia attenta, & comparata, vtriuſque magnitudine, nec in totum calorem conſeruet, nec in totum frigiditatem induci permittat, vt latius citato loco perpendebam.

7. An vero entia permanentia, ſui conſeruationem generalis permanentiæ titulo in ſucceſſuro immediate ſuæ primæ productioni, inſtanti, vel determinato, vel indeterminato naturaliter requirant? an pro æternitate tota à parte poſt ſuæ primæ productioni? Poſtremum de permanentibus cunctis docere videtur Arriaga citatus ſect. 5. verſu. *Pro eo dico*, & ſi de Angelo loquatur, neque enim de eius ſpeciali permanentia titulo rationalis, & intellectiui (de qua ſtatim in ſecunda probatione concluſionis) ſed titulo entis permanentis natura ſua eius rationis procedunt. Ego vero oppoſitum cenſeo: nempe ens natura ſua permanens vniuerſim, nequaquam ſui conſeruationem per æternitatem à parte poſt, ſuæ primæ productioni natura ſua exigere abſolute cum natura ſua contraria patiantur, & habeant, quorum exigentia, & actiuitate oppoſita fortiore, naturaliter intereant, nec, niſi eis non adſtantibus poſſint perſiſtere, neque exigere abſolute in eorum etiam præſentia perdurare, ſed ſub conditione abſentiæ contrarij fortioris, quam per æternitatem nec apponere, nec exigere abſolute poſſunt ea, quæ contrarium patiuntur, & habent; verum quidem eſt, ea etiam permanentia ex quo primum in rebus abſolute ſunt natura ſua, perſiſtentiam, & conſeruationem ſui, & ſi non in præſentia contrarij fortioris exigant, tamen hoc etiam præſente abſolute exigere, nihil de præſentia, vel abſentia contrarij, adhuc tanquam conditione, ad ſui conſeruationem exigendam curando, vti de contrarium agens contrariæ formæ inductionem præſcindendo à contrarij præexiſtentia abſolute natura, & actiuitate ſua re poſcit; quin tamen, alterutrum alterius abſentiam, & deſtructionem, quæ per accidens ipſius exigentiæ eſt, & ſi ei annuatur adeo ab dubio ſuccedet: quia nullius rei naturalis exigentia, & inclinatio, in malum alterius vllatenus eſt, ſed tota in bonum, & commodum proprium iuxta philoſophicum axioma *nihil in malum intendens*, operatur: cum & rei permanentis & actionis perduratio ſucceſſiua ſit, & Dei arbitrio, & voluntati natura ſua, & per ſingula inſtantia natura ſua ſubordinata à Deo donetur vel ſecus, iuxta creatam exigentiam, atque nec cum in permanentibus, tum in agentibus creatis non niſi abſolute, & actu exiſtentibus inueniatur, quæ vt in primo ſuæ productionis inſtanti ſunt abſolute in ſecundo non exiſtunt, ſic plane, vt cum primum exiſtunt ſolum ſui exiſtentiam exigere pro ſecundo immediate ſucceſſuro poſſint, non autem ex primo illo pro vlteriori tertio, quod exiſtentia abſoluta illorum debet ex parte actus primi præcedere, vt ei pro libito annuat vel non annuat in totum vel ex parte Deus: ac ſic deinceps vlterioribus æternitate à parte poſt futura, in eis quæ voluerit perennare. Quæ in actiua exigentia patent, & ad formalem illationem inoffenſo extendunt. Probatur ſecundo concluſio ex ſpeciali permanentia naturæ Angelicæ intellectiuæ, ac ſubinde volitiuæ, meritique ac demeriti pœnæ, & præmij æterni capacis, quo etiam titulo permanere, non aliquandiu ſolum, ſed æternæ natura exigere ſua oſtendebamus, cert. 1. n. 4. & 5. ex quibus conſtat Angelo ſemel producto in ſui annihilatione, & interitu quandiu non eſſet, in vlteriori duratione violentiam à Deo quodammodo inferri, quandiu, non fuerit etiam per totam ſequentem æternitatem, quatenus contra exigentiam naturalem perdurandi per æternitatem totam, omniaque, & ſingula, eius inſtantia quam vbi primum exiſtit habuit, in radice, modo explicato (vt in ſecundo ad tertium, & ex tertio ad quartum, & ſic ad vlteriorem, & vlteriorem, ex immediate antecedenti, per totam æternitatem ſucceſſuram formaliter habeat) in eius annihilatione fieret violentia continuata; non minus, quam ſi igni ad paſſum applicito, & ad comburendum expedito concurſum ad comburendum, quem natura ſua exigit, vt fornaci Babilonico contigit) Deus denegaret, ſed quoniam formis, & compoſitis materialibus natura ſua permanentibus, ac de ſe exigentibus permanere, ratione materiæ, cui inhærent, quave intrinſece conſtant, corruptibilia tamen natura ſunt, non actiuæ, & exactiue, ſed paſſiue tamen phyſice ſunt, quia materia contrariorum ipſorum deſtructiuorum, conſtant, vel inhærent, vt omnimoda inannihilabilitas ſecundum naturam Angeli, à Deo, ac, eo ſenſu immortalitas ſtatuatur, ſit ſecunda concluſio.

9. Angelus natura ſua nullam realem, phyſicam potentiam paſſiuam, ſiue ſubiectum phyſicum ſuæ deſtructionis, ſiue annihilationis, à Deo etiam, habet. Eſt etiam omnium Doctorum ſecundæ ſententiæ concluſio: immo vero ſolius conſeruationis ſuæ ſubiectum reale, & phyſicum habet. Probatur concluſio æque clare, atque præcedens, quoad partem eius primam: quia Angelus nulla materia (nedum materia contrariorum, & corruptiuæ actionis capaci) ſubſtantialiter conſtat, vt oſtendimus, q. 2. vbi ſubſtantiam ſimplicem illum eſſe monſtrauimus; ſed, nec ſubſtantia, & natura ſimplex Angeli poteſt eſſe potentia,

Digitized by Google

potentia, realis phyſica paſſiua, ſiue phyſicum ſuæ deſtructionis, ſeu annihilationis etiam, à Deo ſubiectum: tum quia nulla potentia phyſica & realis paſſiua, niſi ad perfectiuum, ſiue ad perfectionem ſui, eſſe poteſt. Eſt enim è conceptu partis perfectibile quid, omne ſubiectum, atque adeo eſſentia ſua, ad ſui perfectionem, ſeu perfectiuum aliquid relatum potentia phyſica paſſiua, phyſicus appetitus, ad formas eſt, illaſque. *ſicut turpe pulchrum, & famina virum*, appetere materia prima dicitur ab Ariſtot. 1. phyſicor. text. 81. à cunctis philoſophis, & Sanct. Thom. 1. part. quæſt. 9. art. 2. & ſæpius atque à reliquis Theologis laudato: deſtructio autem rei nequit eſſe eius perfectio: quare neque reipſa, paſſiue adhuc, phyſice apperi. Quo argumento Ariſt. text. proxime citato nullum contrarium contrariæ ſui ſubiectum eſſe deduxit, vt referebamus cert. 1. n. 7. Tum etiam: quia vt ibid. n. 5. arguebamus, omnis phyſica realis potentia debet ſuo actui coexiſtere: implicat autem aliquid coexiſtere ſui deſtructioni, & abſoluto non eſſe: ergo implicat aliquid eſſe realem phyſicam potentiam, & ſubiectum phyſicum ſuæ deſtructionis: quare, & Angeli naturam ſubſtantialem ſimplicem eſſe realem potentiam paſſiuam phyſicè, ſiue ſubiectum reale phyſicum ſuæ annihilationis, & abſoluti non eſſe, à Deo etiam ipſo, prouenientis. Cum ergo Angeli naturalem exigentiam habeant permanendi in eſſe, quod primo à Deo acceperint, & habuerint atque in æternum, modo explicato, permanendi, ac ſubinde, vt deinceps à Deo non deſtruantur, & annihilentur natura ſua habeant: ac rurſus potentiam realem phyſicam, paſſiuam adhuc, vt à Deo annihilentur, in ſua natura non habeant, neque poſſint habere, vt hactenus demonſtratum eſt: reſtat eos natura ſua, à Deo, adhuc, annihilabiles non eſſe, ſed potius inannihilabiles natura ſua, atque eo ſenſu immortales; licet annihilari à Deo, ac deſtrui abſolute potentia ſua abſoluta poſſint. Id quod clarius adhuc (ſi poteſt) ex ſolutione argumentorum aduerſantium, vel potius detectione, æquivocationis, cui innituntur, fiet.

CERTAMEN IV.

Oppoſitionibus occurritur.

1. PRimum à ratione eſt Nequit naturæ, & eſſentiæ Angelicæ, negari non repugnantia, ſeu potentia logica, vt à Deo deſtruatur pro vlteriori duratione, ad eam, qua primò productus, & exiſtens Angelus eſt: atqui hæc potentia intrinſeca eſt naturæ, & eſſentiæ Angeli, nec ſolum extrinſeca, à potentia Dei ipſum deſtruere potentis: eſt inſuper realis, & phyſica in Angelo exiſtente: ergo in natura Angeli exiſtentis eſt potentia intrinſeca realis, & phyſica ſuæ deſtructionis: ac proinde ſecundum intrinſecum reale, & phyſicum naturæ ſuæ, ſiue ſecundum naturam ſuam intrinſecus realiter, & phyſice ſumptam Angelus eſt annihilabilis à Deo, & natura ſubinde ſua mortalis. Minoris pars prima de intrinſeca, & eſſentiali naturæ Angeli non repugnantia, nec ſolum extrinſecus deſumpta, per denominationem à potentia Dei certa mihi eſt: illa quippe poſſibilitas, & non repugnantia creaturarum poſſibilium in ſeipſis, quin aliquid in eis ſit, in earum eſſentia, & natura incluſum, repugnans, & contradicens omnino eſt: quare non eſt omnipotentia Dei ipſis prorſus extrinſeca, ſed huius terminus, & obiectum: quemadmodum in obiecto potentiæ viſiuæ viſibilitas ad viſionem præſuppoſita, & qua apta in ſe ipſis ſunt, vt à potentia viſiua percipiantur, non eſt pura denominatio à viſiua potentia proueniens, nihilq; in obiecto capacitatis obiectiuæ intrinſecæ ſupponens; ſed eſt intrinſeca obiecto capacitas, vt à potentia viſiua, poſſit attingi, & videri: quæ quia aliis à colore, & luce deficit, percipi à viſu non poſſunt, vt bene docuit. S. Thom. 1. p. quæſt. 25. a. 3. & communiter Doctores. Secunda vero minoris pars, ſcilicet in Angelo exiſtente potentiam hanc logicam, ſeu non repugnantiam, & eſſentialem poſſibilitatem realem, & phyſicam eſſe (& ſi à noſtro Vaſquez citato non probetur, ſed ſupponatur) probatur, quia exiſtentia, creaturarum adhuc, quæ eſſentia ſua metaphyſica non exiſtunt, ab earum eſſentia, & poſſibilitate realiter phyſice non differt (vt taceam, ne formaliter quidem in mea ſententia, ſi adæquate res, earumque eſſentia aſſumatur differre,) ergo implicat creaturam aliquam, quare, & Angelum, realiter, & phyſice, ac realem abſolute eſſe, quin eius eſſentia, ſeu potentia logica, ac non repugnantia, vt à Deo annihiletur, realiter, & realis, ac phyſica potentia abſoluta ſit. Totum argumentum, ſecundam concluſionem impugnat, quin primam, eiuſque probationes, vel leuiter tangat: quare toto dato adhuc maneret vera concluſio: ſcilicet annihilationem contra exigentiam naturæ Angelicæ, & ſubinde à Deo, abſoluta, & extraordinaria potentia, non autem rebus, connaturali, vtente poſſe ſolummodo prouenire, ſiquidem illa non repugnantia, ſeu potentia logica, & ſi realis, phyſica, & intrinſeca, eſſe in Angelo producto, & exiſtente admittatur omnipotentiam Dei ſolutam, & abſolutam, non autem, naturæ rerum iuri, & exigentiæ, legibuſque ligatam, concernit.

2. Sed neque ſecundam concluſionem ſatis impugnat, quę de potentia, reali phyſica paſſiua phyſicæ ſuæ annihilationis ſolummodo negabat Angeli naturæ in eſſe, & ex qua ſolum primæ concluſionis, veritati poſſit aliquatenus derogari, vt ibi præmonui; non autem de reali, quam velis, dummodo phyſice paſſiua, ſuæ annihilationis (præſertim non ordinaria, vt iuxta naturalem rebus prouidentiam operante) non ſit, argumento vero præfato potentiam illam logicam, ſeu non repugnantiam Angeli producti (& ſi realis, & phyſica eſſet) vt à Deo annihiletur, phyſice paſſiuam eſſe, nec probatur, nec probari leuiter poteſt, cum potentia eiuſmodi manifeſto repugnat, vt demonſtrauimus cert. proximo num 9. ſed nec eſſe phyſicam, & realem, & ſi non phyſice paſſiuam eam potentiam logicam, ſeu non repugnantiam paralogiſmi in argumento contenti detectione patebit. Etenim potentia, logica, ſeu non repugnantia, & poſſibilitas creaturæ, vt à Deo ſit, vel non ſit, ad vtrunque indifferens eſt: ac proinde ab vtroque ſcilicet creaturæ abſoluto eſſe & non exiſtentia præſcindit; nequit autem præſcindere ſecundum ſtatum phyſicæ, realitatis ſuæ pro duratione, qua eam habet: pro eo, enim ſtatu, & duratione alterum extremum indifferentiæ ſuæ, coniunctum, & ſecum identificatum habet, nempe abſolutum ſuum eſſe, & exiſtentiam pro duratione illa, pro qua ſuum abſolutum non eſſe, ſiue exiſtentiæ ſuæ abſolutam negationem pati citra contradictionem nequit, ſicuti pro duratione, qua abſolute non eſt, ſiue exiſtentiæ ſuæ abſoluta negatio adeſt, nequit, niſi implicatorie abſolute eſſe, atque exiſtentiam abſolutam recipere. Ad eum modum, quo voluntas indifferens actu primo phyſico, ad amandum, vel non amandum, ſeu odio habendum, adiuncto ipſi actu ſecundo alterius extremi, ex oppoſitis, atque eius indifferens poteſtas in actu primo erat, potens ad oppoſitum eliciendum non manet, quia eſſet poteſtas ad coniungendam cum amore eius negationem, vel odium oppoſitum, quæ eſſet chimærica poteſtas, & impoſſibilis, & quæ proinde pro ſigno priori naturæ, nec fuit, neque eſſe potuit, ſed ſolum ad alterutrum extremum ex oppoſitis ſeiunctim ab oppoſito alio eliciendum, atque apponendum. Eſt autem inter potentiam voluntatis indifferentis pro priori naturæ, & in actu primo, ad amandum, vel non amandum, ſeu odio habendum; & non repugnantiam, ſeu potentiam, indifferentem logicam eſſentiæ creaturæ, vt abſolute ſit in rebus, vel non ſit, valde notandum ad rem præſentem diſcrimen: nempe, quod illa non niſi in ſtatu phyſicæ realitatis, & abſolutæ exiſtentiæ voluntari abſolute poſſit competere, ac ſubinde phyſica, & realis potentia, vt ab actu

Digitized by Google

omni realiter præſcindit, & ſit, ac nominetur; illa vero potentia indifferens creaturæ ad abſolutam ſui exiſtentiam, vel non exiſtentiam poſſibilis, cum ei prout phyſice, & realiter, ſiue in ſtatu phyſicæ realitatis abſolute eſt determinate, vel determinate non eſt, non conueniat, ſed ſolum pro ſtatu poſſibilitatis ſuæ præciſiue, ac præſcindentis ab vtroque, non quidem realis, & phyſica potentia exiſtendi, vel non exiſtendi in ſe, & à Deo, ſed logica, & metaphyſica potentia, ſolummodo eſt, ac dicitur.

3. Inde etiam conſtat creaturæ, atque eſſentiæ creatæ poſſibilis, actualem, realem, abſolutam exiſtentiam, pro duratione aliqua, non magis potentiæ logicæ, ſeu poſſibilitati eius, præciſiuæ, & indifferenti, ad exiſtendum, vel non exiſtendum, pro illa eadem duratione poſſe inſeruire, quam ſi non eſſet: immo, non minus illam indifferentem potentiam impedire, quam ſi pro illa, eadem duratione, abſoluta eius negatio adeſſet; altetutro enim potentia, ad oppoſitum extremum (ſine qua potentia ad vtrumuis non ſtat) æque impeditur: & ſi potentia logica, ſeu non repugnantia, eius creatæ eſſentiæ, ſiue creaturæ poſſibilis, vt à Deo pro vlteriori duratione abſolute creatura ſit, permaneat: quia pro vlteriori duratione, nec decreta abſolute, nec poſita à Deo, eius abſoluta exiſtentia eſt, tametſi pro anteriori duratione decreta abſolute à Deo, poſitaque fuerit, abſoluta exiſtentia eiuſdem creaturæ. Et ſi enim creaturæ eſſentia, & poſſibilitas ad abſolute exiſtendum, vel non exiſtendum eadem, quoad intrinſeca prædicata, ſit, aſt quatenus tempus (extra quod eſſe, vel non eſſe in ſe abſolute, nequit) concernit, eſt diuiſibilis, ac non eadem. Vnde conſtat argumentum, ex identitate reali abſoluta, eſſentiæ, & poſſibilitatis, creaturæ cum eius exiſtentia petitum, nullam vim habere. Tum: quia abſoluta exiſtentia phyſica poſſibilitatis, ſeu eſſentiæ metaphyſicæ creaturæ, ſiue Angeli, vt à Deo ſit, vel non ſit abſolute, nec poſſibilitatis præciſiuæ, ſeu logicæ potentiæ, ad exiſtentiam, vel non exiſtentiam productione ipſa, qua abſolute etiam exiſtit, ſtatus non eſt, nec ipſum vllatenus conſtituit, ſed impedit potius, eius ſtatus eſſentialem præciſionem, vt vidimus, qui nuſquam, phyſicæ realitatis, & exiſtentiæ abſolutæ eſſe poteſt, ſed eſt ſtatus intentionalis, & obiectiuus potentialis puræ verificationis ab exiſtentia abſoluta, & abſtrahens, non autem phyſicus, & realis. Tum etiam: quia potentia illa logice paſſiua, vt creatura, atque (ad rem præſentem) Angelus à Deo fiat, & exiſtat, abſolute, vel ſecus, pro duratione, qua primo producta à Deo eſt, atque in ſe abſolute exiſtit illa ipſa quatenus tempus exiſtentiæ abſolute concernit, eadem non eſt cum potentia logica, ſeu poſſibilitate præciſiua Angeli ad exiſtendum vel non exiſtendum abſolute pro vlteriori duratione, vt à Deo in illa conſeruetur. quare etſi, poſſibilitas, ſeu potentia logica ſeu eſſentia metaphyſica, creaturæ, ex identitate, cum exiſtentia abſoluta creaturæ, pro duratione, qua primum exiſtit, realis, & phyſica, pro eadem ipſa duratione probaretur, ſecus, ad exiſtentiam, & productionem abſolutam eius à Deo pro duratione ſequenti pro qua ſolum conſeruatio eſſe poteſt, ac non prima productio, quam conſeruatio, qua talis, eſſentialiter ſupponit.

4. Inſtabis inde: ergo potentia logica ad conſeruationem Angeli à Deo, exiſtentiam abſolutam eius ab ipſo, phyſicam, & realem Angeli pro anteriori duratione importat, ac ſubinde non pure logica eius potentia eſt, vt à Deo conſeruetur. Reſpondetur diſtinguendo antecedens *ad conſeruationem* quoad intrinſecum, influxus, quo à Deo ſeruari in ſequente duratione poteſt, nego antecedens; quoad extrinſecam denominationem, quam hic idem influxus concernit, vt conſeruatio ſit, ac dicatur, concedo antecedens: & nego conſequentiam, de potentia logica exiſtendi, quoad intrinſecum præciſe; inſtabis rurſus inde contra primam concluſionem. Potentia logica, ſeu non repugnantia, vt res à Deo, in ſecundo inſtanti fiat, vel non fiat, quoad intrinſecum potentiæ, & actus, ſeu influxus, quem concernit à Deo in creaturam, eiuſque abſolutam exiſtentiam, nihil dicit, nec concernit exiſtentiæ abſolutæ creaturæ per nos: ergo æque indifferens, ſupponitur creatura, ſemel producta, ad ſui productionem, vel non productionem vlteriore duratione à Deo, atque ad ſui primam productionem, & abſolutam exiſtentiam in anteriore duratione in qua primo producta à Deo fuit, ac in ſe abſolute exiſtit primo: atqui ita ante primam ſuam durationem, & exiſtentiam indifferens Angelus fuit potentia illa pure logica, vt produceretur, primo, vel non produceretur, vt nihil exigentiæ, & determinationis, ad ſuam primam productionem haberet: ergo ſemel producta, ac primo producta, nihil determinationis, & exigentiæ habet, vt à Deo producatur pro vlteriore duratione, & conſeruetur potius, quam, non conſeruetur: quod rationes pro prima concluſione datas prorſus euertit. Diſtinguo primum conſequens; qua potentia logica ſolum eſt, ſiue ex vi potentiæ logicæ præciſe concedo conſequentiam; qua ad conſeruationem proponitur, Deo non ſolum obiectum conſeruandum, ſed eius conſeruandi motiuum, nego conſequentiam; eſt ſiquidem in rebus permanentibus natura ſua à ſua prima productione, ius, & exigentia phyſica, & naturalis diutius perdurandi, ni fortius adſit contrarium agens, & exigens oppoſitum, vel proprium, & neceſſarium connaturale ad ſui abſolutam exiſtentiam abſit; ac rurſus ſubſtantiis ſpiritualibus intellectiuis perdurandi per æternitatem, vt ſupra vidimus, quæ diſtinctum, quid à potentia logica, ſiue poſſibilitate creaturæ præciſiua eſt, vt hactenus oſtendimus.

5. Oppones plurium Patrum authoritatem aſſerentium Angelos immortales gratia Dei eſſe; non natura. Cyrill. ſupra aiebat. *Angelus immortalis, quadam res eſt, per voluntatem, & gratiam ſaluatoris &c.* & concludit. *Solus Deus proprie immortalis eſt, qui naturaliter id habet; cætera per gratiam, ſicut creatura.* & 2. contra Iulianum ſub init, eum ex Platone ſcribentem refert, & tacitus approbat. *Idcirco quoniam nati eſtis quidem mortales, & ſolubiles omnibus modis, ſaneque ſoluemini*, quod Platonis dictum in Timæo fuiſſe refert S. Thom. 1. p. q. 50 a. 5. arg. 2. Damaſcenus 2. de fide c. 3. init. *Angelus eſt eſſentia intelligens, & natura immortalitatem diuinitus conſequuta*; ſubinferius *immortalitatem, non quidem natura, ſed gratia, eſt Angelus, ita enim natura comparatum eſt, vt quod ortum habuit, finem quoque ſit aliquando habiturum: ſolus enim Deus ſemper eſt*, & Bernardus 5. de conſiderat. ad Eugen. c. 4. ſub init. inter alia de Angelis hic: *immortalitate perpetua non creatos, ſed factos, id eſt, gratia, non natura.* ſexta ſynodus general. ſeu Concil. Conſtantinopolitan. 3. ſub Agatone Pa. ex epiſtol. Sophronic. act. 11. approbata in act. 13. habet. *Senſibilia quidem fini temporali ſuppoſuit; intellectualia vero, & inuiſibilia, hæc meliori dignitate dignatus eſt: & nullatenus quidem moriuntur, neque corrumpuntur, iuxta quod ſenſibilia diffluunt, atque pertranſeunt. Non tamen ſunt immortalia per naturam, neque in eſſentiam incorruptibilem tranſeunt, ſed gratiam eis largitus eſt à corruptione, & à morte coërcentem. Sic hominum animæ permanent incorrupta: ſic Angeli immortales perſeuerant; non natura reuera, (ſicut aſſerui) incorruptam proprieve immortalem habentes eſſentiam; ſed gratiam à Deo ſortita ſunt, quæ immortalitatem largitur, & incorruptionem eis prouidet.* Ambroſ. 3. de fide c. 2. *Neque Angelus immortalis eſt naturaliter, cuius immortalitas in voluntate eſt creatoris*: qua ratione ſolum Deum immortalem natura ſua, eſſe concludit. Hanc porro rationem denegandi creaturis, etiam cæleſtibus, & inuiſibilibus, naturalem ſiue natura ſua immortalitatem, eamque concedendi Deo ſoli ex Platone in Timæo proxime recitato, & ex Iuſtino Mart. lib. quæſtion. q. 13. cæteri Patres videntur didiciſſe, ita enim hic ſcribit. *Quorum immortalitas ex alterius voluntate pendet, ea immortalia eſſe non poſſunt, itaque ſolum Deum immortalitatem habere dicimus.* Quod poſtremum habetur ex præſ. 1. ad Tim. 6. *qui ſolus habet immortalitatem.*

6. Hæc

Digitized by Google

6. Hæc tamen omnia infirma ſunt, quia ipſa ratione, qua Angelos natura ſua immortales recitati Patres negant, ſolique Deo concedunt, de qua immortalitate naturali loquantur ſatis produnt. Nempe de ea, quæ omnimodam impotentiam deficiendi, in ſuo abſoluto eſſe, atque intereundi ab alterius cuiuſuis etiam abſolutaque poteſtate; non autem de immortalitate naturali rerum quæ iuxta exigentiam, ſeruatoque iure, & legibus naturæ ſemel productæ deſtrui à Deo nequeat, debeatque vlterius ſeruari, quam creaturis natura ſua permanentibus ac ſubinde Angelo, (qui ex illis permanentiſſimæ naturæ eſt) competere ſatis demonſtrauimus, cert. 3. tametſi illa prima naturalis, ſiue per naturam immortalitas omnimoda creaturæ omni, (quæ eſſentia ſua ab alio eſt) repugnet ac ſoli Deo à Patribus concedatur: vt ſatis expreſſit Cyril. recitatus cert. 3. n. 5. & omnium aſſignata ratio conuincit. Id etiam ſatis oſtendunt verba illa ſextæ ſynodi proxima: tum prima *meliori dignitate* præ ſenſibilibus, *dignatus eſt*, & immediate ſequentia, ac etiam illa, *non ſunt per eſſentiam immortales* Angeli, & animæ noſtræ, *nec tranſeunt in eſſentiam proprie*, id eſt ſtricte & omnimode *immortalem*, cui mors, ſeu deſtructio abſolute repugnet: quod quidem Dei eiuſque eſſentiæ proprium eſt quia à nullo in ſui exiſtentia abſoluta, neque à ſeipſo, pendet, eoque ſenſu ſolus habere immortalitatem à Paulo dicitur: vt bene explicat Hieronym. in caput 1. epiſtol. ad Titum ſub init. & Auguſtin. De natura boni cap. 30. quod autem gratiæ Dei, non naturæ, Angelorum eorum immortalitatem Patres iidem adſcribant gratiam antonomaſtice, ſeu pro gratia redemptionis & ex meritis Chriſti, ſed largius pro gratia creationis, qua indebite *ipſe fecit nos*, & naturæ Angelicæ, naturalem ipſiſque inditam immortalitatem, *& non ipſi nos*, neque Angeli ſe ipſos: vt bene Valentia, Bubalus, & reliqui Doctores, qui gratiam etiam creationis concedunt, expreſſitone. Sanct. Thom. in 2. d. 26. quæſt. 1. a. 1. ad. 2. ſcribens: *Omnes naturales bonitates* (quarum prima, & præcipua, eſt abſolutum eſſe, & natura cuiuſque) *gratiam dici poſſe, quia gratis à Deo datur:* Quam à Pelagio, & ſi ſubdole admiſſam in Concilio Dioſpolitano Africani probauerunt; tametſi aliam vlteriorem, & per Chriſtum ad recte, pieque viuendum, & tentationes ſuperandas gratiæ nomine in ſcripturis intellectam ab ipſo vlterius debere concedi Catholice contenderint, vt conſtat ex eorum epiſtola quæ eſt. 95 apud Auguſtinum, quibus & ipſe Pſalm. 144. his verbis: *Attendamus gratiam Dei, non ſolum, qua fecit nos, ſed etiam quare fecit*, & Hieronym. epiſt ad Cyprian. Presbyter. *Cum illius (Dei) ſit gratia, quod creatus* (homo) *eſt, illiuſque miſericordia, quod ſubſiſtit & viuit, nihil boni operis agere, poteſt, abſque eo, qui ita conceſſit liberum arbitrium, vt ſuam per ſingula opera gratiam non denaret.* Cui gratiæ acceptioni pro naturalium donatione, conſentit etiam Innocentius Pa. 1. epiſt. 27. ad quinque Epiſcopos. Scio Ambroſ. citato loco immortalitatem naturalem ſoli Deo ab Apoſtolo attributam à morte peccati, intellexiſſe: vt idem, quod impeccabilitas, naturalis ſit, cuius expoſitione de immortalitate naturali, Dei, quæ propria adhærent Auguſtinus 7. de Geneſi ad litt. c. vlt. & 3 contra Maximum c. 12. & Anſelm. ad locum 1. ad Timot. cap. 6. & ſi mortalitatem largius pro mutabilitate, in melius, vel deterius ſeu à peccati morte ad gratiæ vitam, vel ab hac ad peccati mortem vſurpent: ac conſequenter non naturæ, ſed gratiæ Dei putent animi noſtri, & Angelorum à vita gratiæ ad peccati mortem immortalitatem, ſeu immutabilitatem: quod concluſioni noſtræ nullatenus aduerſatur.

CERTAMEN V.

De mortalitate, & corruptibilitate vel incorruptibilitate & immortalitate Angeli poſſibilis ſpecie alterius à productis.

1. DIxi ſpeciei alterius: quia de poſſibilibus ſpeciei eiuſdem, cum productis aliter, ac de productis, ſine contradictione philoſophari non licet. Secundo de immortalitate, & incorruptibilitate oppoſita propriæ corruptioni poteſt eſſe quæſtio, vel de immortalitate, & incorruptibilitate, late ſumpta, & oppoſita annihilationi illius à Deo, quæ valde diuerſæ ſunt immortalitates. Secundo immortalitas hæc poſtrema (nam proprie incorruptibilitatis naturalis, ſiue ſecundum Angeli illius naturam incapax ille eſſe deberet, qui natura ſua contrario careat, & corruptrici ſubinde actioni ſubeſſe nequeat) ſeu inannihilabilitas propria, vel abſoluta. & omnimoda, ſeu repugnantia, vt ſemel productus Angelus à Deo, etiam abſoluta potentia, annihiletur, vel non abſoluta, & omnimoda ſed inannihilabilitas à Deo, ſolum iuxta Angeli illius naturam, & exigentiam eius naturalem, & intrinſecam perdurandi, ſi ſemel producatur; contra quam tamen Deus abſoluta ſua potentia, & dominio vtens, nec eius iuri & exigentiæ annuens annihilare illum abſolute poteſt, vt de Angelis qui de facto ſunt dicebamus cert. 3. Hæc autem naturalis exigentia poteſt rurſus conſiderari perdurandi indefinite ad tempus aliquod, eſt igitur quæſtio de immortalitate, ſeu inannihilabilitate Angeli illius naturali, ſiue eius natura, & exigentia: ac iure ſua prima productione quæſito attentis: Eſt an altetutro modo, ſiue ad definitum tempus, ſiue ad inde definitam æternitatem à parte poſt debeat illa Angelis cunctis alterius ſpeciei à productis conuenire? an etiam poſſibilis aliquis ſit, qui natura ſua ſit tranſiens ſubſtantia, nullatenus exigens vlterius durare, ſed potius cauſa ſua, (ſcilicet Deo creatore, vtpote eſſentiæ indefectibilis) adſtante exigat, ſtatim, ac primo extitit, perire.

2. Quoad immortalitatem incorruptibilitatis propriæ, ſiue oppoſitam propriæ corruptioni noſter Quiros ſect. 5. num. 5. cenſet abſolute eſſe Angelum poſſibilem natura ſua corruptibilem, & obnoxium propriæ corruptioni, & qui ſubinde natura ſua immortalis, ſeu incorruptibilis minime ſit, quia, vt ſupra vidimus q. 2. Angelum forma, & materia ſpirituali contrariiſque qualitatibus ſpiritualibus ad formas alias Angelicæ contrarias pervia, & obnoxia conſtantem, non repugnare iudicabat. Cum autem fundamentum hoc diſiecerimus ſatis, quæſt. 2. certam. 2. 3 & 5. ſatis euerſa inde eſt, ſingularis hæc opinatio. Confirmatur, quia ipſe Angelum è prædicato ſuo generico pure intellectiuam ſubſtantiam ſpiritualem eſſe fatetur, eo ipſo num. 56. vnde omnimodam Angelorum ſubſtantialem, eſſentiatem ſimplicitatem demonſtrauimus citat. quæſtione 2. quare vrgentius, vel clarius, contra ipſum militant rationes, quam contra alios, qui Angelicas ſubſtantias, vniuerſim aliarum operationum, ab intellectione principia eſſe poſſe fatentur. Tertio, & immediatius ad hominem. Ipſe enim num. eodem ait: Angelos è ſupremo, & communi Angeli prædicato, intellectiui, & volitiui, ac ſubinde capacis natura ſua meriti ac demeriti, præmiique & gloriæ æternæ natura ſua immortales. etiam annihilationem à Deo, ac perpetuos eſſe debere; quare de naturali ipſorum perpetuitate, & immortalitate, adhuc per annihilationem à Deo quæſtionem eſſe non

poſſe, ſi is etiam titulus intellectiui &c. attendatur, ratione cuius ipſi immortalitas ad ſuum finem conſequendum debetur, ſed quamuis ſubſtantia, ſpirituali compoſita foret, is etiam titulus adeſſet: ergo eſſet etiam immortalis, & indefectibilis, omnino, ne dum, per propriam corruptionem, & non, niſi contra eius naturam, & exigentiam deſtrui, à Deo adhuc, & violenter poſſet, iuxta dicta, cert. 1. n. 5. & 6.

3. De naturali immortalitate per annihilationem, debitaque cunctis Angelis, æterna duratione, vt nemo ex eis natura ſua mortalis, & annihilabilis, ſit poſſibilis. Sit ſecunda noſtra concluſio, ex eſſentiali Angelicæ naturæ, vniuerſæ, intellectiuæ ſubſtantiæ ſpiritualis prædicato, æque euidenter deducta, atque ex prædicato ſimili cuiuſuis rationalis animi naturalis, æternitas, & immortalitas demonſtratur. Cui concluſioni aduerſarius mala fide refertur, ab eodem Quiros n. 58. Arriag. ex d. 2. ſect. 6. ſubſect. 2. à n. 26. ad 33. cum tamen non concluſionem reliquorum, & noſtram, quam potius nuper facto argumento ex prædicato intellectiui naturæ Angelicæ eſſentiali, & communi naturalem Angelorum, qui de facto ſunt immortalitatem efficaciter probari ſolummodo poſſe dicit, eo n. 33. §. *Dicendum tertio:* quare, quos ait eius numeri initio, non de natura vlla Angelica, ſed ſolum de aliis, quæ Angelicæ non ſint, tametſi à Deo ſolo dependeant, & careant contrario defectibiles natura ſua eſſe poſſe, ac de ſe ſe, ac natura ſua mortales intelligi debet. Tum quia id eius concluſio exprimit *Propter hoc puto in hac materia dicendum, primo: non repugnare vnam creaturam ex ſe defectibilem naturaliter, & ſi à ſolo Deo conſeruetur, licet careat contrario.* Tum etiam, quia à citato n. 25. id ſolum contendit, Angelorum naturalem immortalitatem, & indefectibilitatem, adhuc per annihilationem, male à pleriſque probari, quia natura ſua, & contrario carent, & cauſam ſui indefectibilem Deum habeant: *idemque manens idem ſemper ſit natum facere idem.* Vt vulgare axioma fert; quod tamen ipſe falſum multis oſtendere deinceps contendit, ac ſubinde male ex illo naturalem Angelorum immortalitatem probari, quam tamen ex prædicato intellectiui, vt pote, ex communi, & generali Angelis, & animabus noſtris prædicato legitime probari fatetur citato §. *dicendum tertio.* Itaque concluſionem hanc noſtram probat, & rationem communem ab omnibus datam, & ſi communem alteram rationem improbet, vti etiam noſter Martinon. repulerat prius 1. p. d. 36. cit. ſect. 6 cuius tamen vim, examinabimus ſtatim. Pro ea vero, & axiomatis illius veritate, & firmitate examinanda, ſtatuenda, atque à Sophiſticis inſtantiis, earumque malis ſolutionibus (quæ latius nunc perſequi prolixum, & importunum eſſet, ſemperque inutile foret) nonnulla aduertenda ſunt.

4. Primum axioma *idem manens; idem ſemper eſt natum facere idem* de cauſa efficiente intellectum (vti in re præſente Doctoribus intelligitur, de naturali ſolum cauſa, & ad vnum determinata intelligi, vt verum habeat, neceſſario debere, non autem de agente libero, ex arbitrio, & libera, ac indifferente voluntate ſua abſolute operaturo, quale Deus eſt, quare ex Dei (qui ſolus agens, & cauſa particularis Angeli & omnium proprie, & ſtricte creatorum, & annihilandorum eſt) indefectibilitate in ſe præciſe perperam inſertu abſolute creatum quodvis, ſemel productum naturaliter conſeruandum: cum in eius conſeruatione libertatem ſuam abſolute poſſit, debeatque exercere, quia eſſentia ſua agens liberum, ad extra eſt, nec minus ſit actio ad extra creaturæ conſeruatio, quam eius prima productio, quare de ſeſe indifferens abſolute, nec magis determinatus ad creati effectus conſeruationem, quam non conſeruationem Deus abſolute eſt. Hinc fit ſecundo naturalem creati effectus ſemel producti conſeruationem, vel non conſeruationem, non quidem ex Dei cauſæ ſuæ ſpecialis naturali inclinatione de ſe ſe ad conſeruationem præ eius omiſſione penſari debere, ſed ex creati ipſius effectus ſemel producti exigentia intrinſeca, vt conſeruetur, vel, vt non conſeruetur, cum cauſæ naturales alterutrius determinate, non adſint, quod rurſus patet: quia alias connaturalitas conſeruationis effectus creati ſemel producti, extrinſecus à connaturalitate intrinſeca agentis conſeruationem prouenitet, ac ſubinde non ſecundum intrinſecum, phyſicum, & reale naturæ effectus creati illius competeret, nec ſecundum ſuam naturam, eiuſque phyſicam determinationem immortalis defectibilis, potius quam mortalis defectibilis, & annihilabilis eſſet, nec potentiam phyſicam, & realem ampliorem, propriorem ve ad ſui conſeruationem, vel non conſeruationem, quam ad primam ſui conſeruationem, vel eius omiſſionem haberet: quam logicam ſolum, non autem realem, & phyſicam eſſe, ſupra contra Vaſquez oſtendimus cert. 3. num. 8. & cert. 4. aduertendum ſecundo eſt. Agentia naturalia creata, ac de ſe, ad efficiendum virtutis, & actiuitatis de æternitate eſſe, ad effectus producendos, non ſolum tot, ac non plures, ſed quoad ſpatia, cum loci tum durationis, vltra quæ effectuum ſuorum productionem nequeat extendere, ſed quaſi laſſata, ac viribus deſtituta ab effæta, ab actione neceſſario ceſſet, nec effectus plures productis, ſi omnes produxit neque quemque, ex productis, vltra ſphæram ſpatij, vel loci, vel durationis actiuitatis ſuæ præfixam poſſit actionem ſuam protendere; quod ſecus euenit in agenti Deo, etiam, vt cauſa particularis effectum creatorum eſt, immo, nec cauſæ exactiuæ ſolum, nec actiuæ eius, quod natura ſua exigit, vt à Deo fiat: quia, id, quod exigitur ſolum ab alio non in exigente ſed in alio à quo exigitur, præſtandumque eſt, debet præcontineri, ac ſubinde non ex naturæ exigentis, ſed agentis ſolum limitatione poterit effectus, vel numero, vel ſpatio loci, aut durationis limitari.

5. Demum noto. Nihil creatum adhuc ſui deſtructionem appetere, exigereve, neque in illam tendere determinate, aut diſiunctim, de ſe ſe phyſice, & naturaliter poſſe: vt vidimus, cert. 1. n. 7. ac ſæpius, cui Ariſtoteli, totiuſque Philoſophiæ, & Theologiæ doctrinæ inſiſtit Auguſtinus 11. de ciuit. c. 27. fere toto concludens; *ſatis apparet quantum refugiat natura non eſſe*, tametſi, quia fluxo eſſentia ſua termino, vel aliunde defectibili principio connexum ſit, deſtrui abſolute poſſit, quod ex potentia voluntatis, ſiue creatæ, ſiue diuinæ, libera libertate contradictionis, ad ſuos actus eliciendos, vel pure, omittendos (quam plane, vt veram fatemur) male impugnat Arriaga citata ſubſect. 2. n. 31. quo in caſu inquit natura voluntatis tendit in omiſſionem actus, quæ purum nihil eſt) cum pure illum omittit, ac ſubinde, in non eſſe, ſeu malum phyſicum. Male, inquam, inde arguit, etſi bene Recentiorum, quas ibidem refert ſolutiones impugnet. Noſtrum enim notatum de phyſica, & naturali inclinatione rerum, & cauſarum naturalium eſt, quæ in ipſis ad malum phyſicum, cuiuſmodi rei deſtructio eſt, eſſe in ipſa non poteſt, immo, neque in alio agente naturali, quantumuis contrario, quod contrariam formam, præexiſtenti (quæ bonum phyſicum eſt) intendit ſolummodo inducere; & ſi ob huius cum alia naturalem incompoſſibilitatem, citra agentis tamen contrarij intentionem; præexiſtentem propellat, ac deſtruat: inde tamen ad agentia libera conſequentia non tenet, vt malum phyſicum, ſiue entis phyſici negationem amare, atque appetere nequeant vel actum phyſicum pure omittere, neque è contra: quia id libera agentia poſſunt, poſſe etiam naturalia conſequens eſt. Libera enim agentia bona malave phyſica, vel bonitate alia conducentiæ ad finem, quem amant, vel ad malum quod fugiunt, veſtita, proſequi poſſunt, vel fugere poſitiue, atque ab eorum proſecutione, vel fuga etiam deterreri, ac detineri, prorſuſque actum ſuſpendere, ac pure omittere, vt diximus. Naturalis vero cauſarum naturalium inclinatio phyſica, atque imitatiuus appetitus in bonum phyſicum ſecundum

Digitized by Google

dum ſe ſumptum eſt, & in malum phyſicum fuga, quin hoc bonitate aliqua, illudve malitia aliqua extrinſecus veſtitum fugere, vel proſequi poſſit: quare implicat phyſicam nativam naturalis cauſæ, atque entis inclinationem in non eſſe phyſicum entis ferri, ac tendere poſſe, & maxime, in non eſſe phyſicum ſui: tametſi liberum agens, ac per voluntatem operans ferri in non eſſe, ſui etiam actus appetitu elicito poſſit, quia bonum & eſſe phyſicum tamen aliunde malum non ſolum non proſequi omiſſiue poteſt, ſed averſari: ergo certum eſt axioma illud nullum appetitum, ſiue unitatiuum phyſicum, & naturalem in malum phyſicum, ſeu non eſſe rei, ſeu proprium & elicitum à voluntate in malum qua tale, ferri poſſe, ac ſubinde, nec voluntatem, neque naturam tendentem, ſine intendentem in malum poſſe operari, vt omnium Philoſophorum, & Theologorum axioma fert, nec rem de ſe ſe in ſui deſtructionem, determinate, vel indeterminate, & disiunctim natura ſua ferri phyſice poſſe. His autem poſitis reſolutio ſubſtantiæ phyſicæ ſimplicis completæ Angelis cunctis communis, & eſſentialis (quin prædicatum intellectiui, & ſubinde capacitatis pœnæ, ac præmij æterni attendatur) nullam natura ſua annihilabilem, ac non immortalem natura ſua eſſe poſſe facile probatur, paululum reformato iuxta præmiſſa notata argumento communi; ac iiſdem Arriagæ inſtantiæ oppoſitæ præueniuntur.

6. Quidquid natura ſua permanens abſolute eſt implicat natura ſua eſſe, non ſolum fluxum, ſed, & aliquando natura ſua defectibile; atqui omnis ſubſtantia eſſentialiter ſubſtantialiter ſimplex (& præſertim totalis) eſt ſubſtantia natura ſua abſolute permanens. ergo implicat ſubſtantiam aliquam eſſentialiter ſubſtantialiter ſimplicem (totalem maxime,) eſſe natura ſua fluxam, immo, & natura ſua aliquando defectibilem. Tunc ſic omnis Angelus natura ſua, & eſſentia ſua eſt ſubſtantia eſſentialiter ſubſtantialiter ſimplex, & totalis: ergo implicat aliquem Angelum eſſe natura ſua fluxum, immo, & aliquando defectibilem. Conſequentia vtraque eſt legitima. Maior primi ſyllogiſmi, per ſe patet, cum fluxus permanentiæ rei contradicat: ac ſubinde permanentiæ abſolutæ rei natura ſua, eius fluxus natura ſua repugnabit: immo & eſſe natura ſua aliquando defectibilem; eſſet enim illa permanens natura ſua non abſolute, ſed, ad tempus ſolum, vt patet. Confirmatur, ad hominem contra Arriaga, qui permanens quodvis (etiam ex iis, quæ contrarium habent, deſtruique fortiori, eius actiuitate, & exigentia naturaliter, poſſunt) ſui permanentiam, per æternitatem à parte poſt ſuæ primæ productionis, abſolute natura ſua exigere, & ſi falſo, cenſebat, vt vidimus, cert. 3. n. 7. quia eiuſmodi permanentia contrariis ſubiecta non abſolutam, ſed conditionatam ſolum, (ſi fortiora, ſcilicet, actiuitate, vt exigentia naturali, contraria non adſint) exigentiam permanendi natura ſua habere poſſunt: quod ſi minoris permanentiæ naturalis entia durare, per æternitatem natura ſua requirunt per ſe; natura ſua, exigere ſui fluxum, aut defectibilitatem aliquando, ſiue non exigere aliquando poſterioris æternitatis durare, citius abſolute omnino permanentibus natura ſua repugnabit. Minor æque facile oſtenditur. Etenim ſubſtantia omnis eſſentialiter ſubſtantialiter ſimplex, & totalis, nec habet formam contrariam, nec contrarias ſubinde diſpoſitiones ad illam, cum forma ſubſtantialis non ſit, nec forma, niſi formæ, poſſet contrariari, nec materiam, qua eſſentialiter ſubſtantialiter conſtet contrariæ formæ, aut diſpoſitionum contrariarum receptiuam habeat, neque in ſeipſa, poſſit contraria, quibus deſtruantur recipere, vt vidimus ſupra: quare exigentia prædictæ ſubſtantiæ ſimplicis conditionata, ea ex parte, eſſe non poteſt, ſi ſcilicet contrarium fortioris actiuitatis, & exigentiæ non adſit: ſiquidem natura, & eſſentia ſua ſubſtantia illa, non ſolum ab exiſtentia abſoluta, ſed à poſſibilitate tota, illud excludit.

7. Sed nec ſubſtantia illa fluxo termino de ſe ſe connecti poteſt: cum motus ſucceſſiuus, aut tempus non ſit, quæ ſola fluxo de ſe termino eſſentia, & natura ſua nectuntur: neque item termino alicui ex voluntate Dei aliquando defecturo connexa ſubſtantia illa eſt natura ſua: tametſi eius naturæ ex voluntate abſoluta Dei poſſit deſtructio contingere. Ac demum, nec pendet ſubſtantia illa ſimplex, totalis, ex cauſa aliqua naturali defectibili, vt lux à luminoſo, quo ſublato, vel impedito, ſtatim naturaliter, perit, quare, nec permanens natura ſua abſolute eſt; & ſi autem à Dei libera voluntate realiter, intentionaliter (& ſi non realiter phyſice) defectibili, in ſui conſeruatione ſubſtantia illa ſimplex totalis dependeat; ac ſubinde Deo, qui cauſa ſeruationis eius, eſt, adſtante, conſeruari, deſtruiue abſolute poſſit, vt creata reliqua, quantumuis permanentia ſecundum ſuam naturam ſint, quia ex poteſtate, & dominio ſuo increata ſupremo eorum exigentiæ naturali permanendi vltra ſuam primam productionem poteſt non annuere; id tamen potentia ſua, abſoluta, non autem ordinaria, & rerum naturis coordinata, efficere ſolummodo poteſt; id, quod naturalem creaturæ exigentiam perdurandi, cui non annuit, non abolet, ſed neceſſario ſupponit: quare permanentiæ naturali rerum, ea defectibilitas realis intentionalis abſoluta voluntatis, ſeu liberi decreti diuini, à quo natura ſua creata omnia, in conſeruari etiam abſolute pendent, minime obeſt, cum ſupra omnem creaturarum naturalem permanentiam ſit, ſed ſolum naturalis dependentia effectus creati in conſeruari, à cauſa ſecunda defectibili, aut impedibili naturaliter à ſua operatione. His vero creaturæ, cum reliquis enumeratis, eius naturali permanentiæ aduerſis ſupra enumeratis, atque à ſubſtantia totali completa ſimplici eſſentialiter ſubſtantialiter excluſis, natura ſua abſolute prorſus permanentem, & ſubinde immortalem illam, ac non niſi violenter, & contra naturalem eius exigentiam, à Deo abſoluta ſita potentia, & dominio ſupremo deſtructibilem euidenter probatur; quod autem Angelus omnis ſubſtantia totalis, & completa eſſentia ſua eſſentialiter ſubſtantialiter, immo, & integraliter ſit (vti ad ſecundam conſequentiam in antecedente aſſumebamus) oſtenſum ſatis à nobis eſt, quæſt. 2. quare ſecundum commune argumentum pro negatiua concluſione, Angeli cuiuſuis poſſibilis natura ſua deſtructibilis, ita explicatum, plene etiam conuincit.

CERTAMEN VI.

Concluſionum vindicatio.

1. Argumenta, quibus eius firmitatem tentabat Arriaga, & refellebat infirma ſunt. Primum de ſpeciebus impreſſis, & habitibus, & ſono natura ſua caducis, & deficientibus de ſe, ſine contrarij præſentia, cauſæve conſeruantis ſecundæ defectu, à qua eſſentia, & natura ſua conſeruari debeant, falſum eſt, ſpecies quidem intuitiuæ, & externæ defectu obiecti pereunt, internæ, & abſtractiuæ, defectu diſpoſitionis, organicæ, vel capacitatis eius, ad tot ſpecies ſuſtinendas; quare aliæ ab aliarum multitudine, ab organo, vt corpora, à corporibus aduenientibus loco detruduntur. Habitus, non, niſi contrario habitu perire communis Philoſophorum ſenſus eſt: ſonus defectu violenti impulſus abiecti aëri impreſſi, ac ſenſim à naturali aëris inclinatione, ad ſuum proprium motum, & quietem langueſcentis (vt calor aquæ à frigefactiua ſua forma) & tandem pereuntis, & ipſe paulatim deficit ac tandem perit, quin, natura ſua, ac de ſe in ſuam deſtructionem aliquando futuram, disiunctim adhuc, inclinet, quod oſtendi nuper eſſe impoſſibile. Secundo de cognitione fidei deſtructionis ſuæ, vti de ipſa

Digitized by Google

Deus reuelaſſet alicui, negant eſſe caſum poſſibilem, Moncæus noſter, & alij apud Ripaldam, 1. de ente ſupernatur. d. 104. num. 3. & merito; quia implicat creatam cognitionem aliquam ſui reflexiuam, & repræſentatiuam eſſe, ſine qua reflexione ſuam durationem repræſentare nequiret: quare non, niſi per reflexum alium actum, qui natura ſua permanens ſit, poteſt cognoſci actus ille ex decreto Dei ad annum, & contra ipſius etiam naturalem exigentiam defectutus, cum huius defectum ad annum habeat, vt obiectum, quod eſſentiali ſua repræſentatione pertingat: vnde neque hinc Angelum natura interitus ſui, vt terminum ſuæ naturalis connexionis, poſſe habere infertur. Tertium de igne mixto noſtro contrariis ſemper perit, quibus facile diſſipabilis eſt aëre, fumo & aqua, vel quibus pabuli materia ad formam cineris, cum ignis forma incompoſſibilem diſponitur, vnde nec ignem, nec ſublunare corruptibile, quidpiam ſeipſo ſuam corruptionem intendere facile patet. Quartum ex morulis motus grauium in centrum, cuius continuationi ab eius grauitate intrinſeca, & præſente, nullum adeſt contrarium, quod obſiſtat, ac ſubinde actio ipſa motiua de ſe ſolum perit, æque eſt imbellis: Admiſſis enim abſque diſputatione digna eius motus morulis, impulſus, quo ſurſum lapis violentus detinebatur, & medij aeris vſque ad centrum, in quo lapis deorſum mouetur, eius motui contrariantur, & obſiſtunt: quibus proinde motus illius inſtantaneæ morulæ, non autem motus ipſius intrinſece naturæ, naturalique ceſſandi per inſtantia illa inclinationi, tribui philoſophice debent.

2. Præterea (vt bene Quiros aduertit ſect. 5. citat. num. 69. atque obſeruauimus, num. 4. ſub finem) actiuitas creata ſpacij, tam loci, quam temporis æque, atque numeri effectum limitationem pati natura ſua poteſt: quare, & continuationis ſuæ, ſecus exigentia perdurandi. Vnde & grauitas ipſa, ne continuo agat, quandiu adeſt, ac propterea, per inde pro morulis motus aderit, ac ſi non eſſet, cum ad agendum pro illis actiuitas non ſit, motusque defectu virtutis actiuæ ceſſauit, non quia actio, natura ſua, ac ſe ipſa exigat pro illis deficere, cuius oppoſitum ibidem oſtendimus, & rationem diſcriminis puræ exigentiæ naturalis perdurandi ſemper & continuo, à naturali actiuitate rationem ſatis philoſophicam reddidimus ibidem: quintum argumentum Arriagæ erat. Angeli exigentia naturalis ad locum limitatur ad tot loci ſpatia, ac non ad plura, vltra totum ſpatium, quod illis partialibus conſtat; ergo ad tot ſpatia durationis, ac non plura poteſt, etiam naturalis, eius exigentia limitari; & ad pauciora in Angelo imperfectiore, quam in Angelo perfectiore; Difficultatem hanc communem cenſet Quiros num. 70. & cui omnes debeant reſpondere ob Doctrinam aliam receptiſſimam impoſſibilitatis, exiſtentiæ rei in duplici loco, & naturali rerum plurium in diuerſis durationibus; ſed defecit illi addere. *Simul, & in duplici loco adæquato*, vt doctrina illa eſſet communis, & diſcrimen à duratione commune, & ad rem exactum ſicuti, & ab eo aſſignato diſcrimine vbicationis ad durationis ab eo excogitatæ faciliorem ſolutionem, & diſcriminis rationem expeditius reddo quia naturali exigentia Angeli ad ſpatia loci occupanda, non pure, ex actiua, ſed actiua ipſius voluntati ſubordinata, ad præſentiam in ſpatio maiori, vel minori producendam: quæ proinde, quoad ſpatia loci, vt pote actiuitas creata limitari etiam natura poteſt, ac debet: eſtque proinde in Angelo imperfectiori, quam in Angelo perfectiore limitatior; exigentia vero, perdurandi non actiua; ſed pure exactiua, in Angelo eſt, & quæ actiuam in eius conſeruationem Dei potentiam illimitatam importet; è cuius ſolum limitatione perdurandi ſpatium poſſet limitari, vt maius minuſve eſſet, quod naturæ Angeli, perfectiori, vel imperfectiori deberetur ex parte enim exigentiæ puræ nullatenus actiuæ nec ad maius, nec ad minus ſpatium maior, minorque perfectio rei perduraturæ arguitur, vel taxatur, ſed ſolum ab actiuitate, à qua debet natura illa diutius, breuiusque prouenire. Patet in materia prima eſſentiæ imperfectiſſimæ ſublunaribus, tamen eis natura ſua diuturnioris, immo æternæ: cuius rationem dedimus, certam. 5. num. 5. ſub finem, qua argumentum exarmatur.

3. Obiicies demum, ſunt pleraque ſupernaturalia dona, & qualitates contrario carentes, & cauſam ſui Deum habentes non autem,, cauſam aliquam defectibilem, cuius actioni in fieri & conſeruari natura ſua ſubordinentur, nec fluxo de ſe, & eſſentialiter termino connexæ; & tamen natura ſua ſunt à Deo deſtructibiles, non autem natura ſua permanentes & exigentes perdurare; alioqui non, niſi contra earum naturam, & violenter, ſeu miraculoſe deſtrui à Deo poſſent: æque ſcilicet, atque igne Babyloni conuerſus denegatus, ad comburendum: quod durum valde videtur, ſicut quod in earum qualitatum conſeruatione gratiæ Dei multum minuitur; nec ampliores, pro ea, quam, pro cælorum conſeruatione habendæ à nobis gratiæ forent. Ergo nihil præſtat, ſecundum noſtrum, & commune argumentum, pro Angelorum omnium natura ſua indeſtructibilitate à Deo, quod in his qualitatibus, ſupernaturalibus plane deficit, ac euacuatur. Admittit antecedens ob rationes datas, Quiros citat. ſect. 2. num. 6 4. §. *dixi*, § 62. cum Aluarez, de auxil. d. 74. Albelda, 1. p. d. 58. ſect. 3. Pennoto, q. de auxil. c. 3. num. 7. Salaſ. tom. 1. in 1. 2. qu. 3. tract. 2. d. 5. num. 70. qui gratiam excitantem, in qualitate ſupernaturali, natura ſua tranſeunte conſtituunt; quamuis duo primi, (quos ſui Dominicani ſectantur) in ea intrinſecam, non ſolum excitationem, ſed efficaciam auxilij Phyſicam, plerique moralem cum Albelda conſtituunt. Pennotus, & Salas, intrinſecam efficaciam, ei qualitati negant, ac ſolum excitationem concedunt; quam tamen etiam negat Quiros, ſolumque eorum Doctorum authoritate vtitur, quatenus qualitatem ſupernaturalem natura ſua tranſeuntem poſſibilem generatim admittunt tametſi in ſpecie auxilij gratiæ excitantis male prædicatum illud genericum naturalis fluxus recognouerint, & aſſignatint. Admiſſa vero poſſibilitate naturalis fluxus in ſupernaturalibus qualitatibus (quem voce reiecit etiam Quiros, & ſi re admittat) neſcio qua ratione ab auxilio gratiæ excitantis illud reiicere efficaciter poſſit: cum illud conſenſui fere ſtatim eliciendo datum, natumque ſit, ac ſolummodo inſeruiat, quo elicito, vel reiecto, à voluntate oriabitur prorſus auxilium: ac ſubinde, ni naturalis eius permanentia, & exigentia perdurandi, qualitati omni ſupernaturali, neceſſaria, obſit, videtur, connaturalius defectutum. Secundo diſparitas tentata à Quiros, inter creaturas naturales carentes contrario, & habentes cauſam conſeruationis ſuæ connaturalem indefectibilem, vt permanentes natura ſua eſſe debeant, ac non fluxæ, & inter qualitates, ſupernaturales, vt eis non obſtantibus, fluxæ nihilominus, & tranſeuntes, natura ſua eſſe poſſint, nulla eſt, nec ratio ab ipſo aſſignatur, immo, nec reddi aliqua vero ſimilis poteſt, præter eas quas ab abſurdo, pro naturali fluxu qualitatibus ſupernaturalibus poſſibili attullit, noſque propoſuimus. Si autem abſurda præfata in ſupernaturalibus qualitatibus fluxum naturalem poſſibilem probent, & ſi adſit ratio, ob quam in naturalibus creaturis naturalis permanentia neceſſaria probatur, & fluxus naturalis earum probatur impoſſibilis, inſufficiens etiam pro naturalibus creaturis, earumque permanentia naturali eiſdem abſurdis in ſupernaturali qualitati deprehenſis (cui eadem adeſt ratio, & pro qua ob ea abſurda non tenet) manifeſte conuincetur: quouſque ſpecialis ratio, in ſupernaturali qualitate aſſignetur ob quam, in ea non probet, & creaturis naturalibus deficiat (vt probationi eius rationis non officiat) aſſignetur, vt argumenti oppoſiti illatio non teneat.

4. Ea

4. Ea vero à Quiros inuenta non eſt, nec probabilis inuenietur. Quod enim ait citato num. 64. & 65. Deum, vt cauſam particularem (quomodo reſpectu qualitatis ſupernaturalis ſe gerit) Dominium connaturale æque in ſuas actiones liberas, earumque ſuſpenſionem habere, atque creatum, quoduis liberum agens, quin abſoluta extraordinaria, & cauſæ vniuerſalis potentia, & dominio vtatur: Vnde ait iuri huic, & Dominio Dei, vt cauſæ particulari, non minus attendere Deum debere, quam cauſarum particularium ſecundarum exigentiis: vnde fit rurſus, vt, cum ius hoc Dei cauſæ particularis liberæ præſtantius, fortiusque ſit quauis exigentia creata qualitatis eius ſupernaturalis, vt à deo conſeruetur, connaturaliter Deus, eius conſeruationi abſtinebit, ac ſine vllo miraculo, æque ac ſi rei cuiuſvis conſeruationi concurſum ſubtrahat ſuum ad præſentiam agentis contrarij præſtantioris, ita concludit, num. 71. argumento Ripaldæ reſpondens. Cæterum ex tota hac doctrina colligitur primo: ipſum rem qualitatis ſupernaturalis natura ſua tranſeuntis, & fixæ, quam in Dominicanis, & aliis citatis reprehendebat reiiciebatque num. 64. admittere tandem, ſolique vocibus ab illis vitioſe recedere: etenim nulla exigentia naturalis earum eſſe poteſt, vt conſeruetur in præſentia contrarij agentis particularis potentioris, atque adeo in his, quæ illud habere natura ſua poſſunt, naturalem exigentiam perdurandi, & conſeruationis ſuæ, non quidem naturalem abſolutam, ſed conditionatam ſolum ſub conditione abſentiæ contrarij actiuitatis, & exigentiæ potentioris admitti poſſe obſeruabamus contra Arriagam, cert. 3. num. 7. quod certius eſt, cum natura ſua ens permanens fortius contrarium, & præſens, & abſolute exiſtens eſſentialiter reſpicit, vt in præſenti: atqui per te ius connaturale, & potentius Dei, vt cauſæ particularis, ad deſtructionem qualitatis, ſupernaturalis adeſt ſemper: ergo nulla vnquam, exigentia naturalis in ea qualitate eſſe poteſt, vt conſeruetur, ac perduret: ac ſubinde, tranſiens ac fluxa, natura ſua, & re & nomine erit. Vrgetur, quia ea ſubordinatio, ſubiectio, & dependentia à Deo, vt cauſa particulari, intrinſeca, & eſſentialis phyſicæ, ac metaphyſice naturæ qualitatis ſupernaturalis eſt; ergo eius natura deficiet, ſi Deus cauſa particularis ipſius, eiuſque dominium fortius, ad eius deſtructionem, quam exigentia qualitatis ad ſui conſeruationem adſit: ergo ea qualitas ab intrinſeca natura ſua concernit, atque affert negationem conditionis, ſub qua exigere poſſet conſeruari, nempe abſentiam potentioris agentis, ad ſuam deſtructionem: ac ſubinde nullam poteſt habere exigentiam natura ſua conſeruationis.

5. Rurſus exigere rem aliquam natura ſua præſentiam contrarij, & ſimul rem eandem natura ſua ſui conſeruationem omnino repugnat; eſt ſiquidem exigentia, vt naturaliter conſeruetur in præſentia contrarij fortioris ad ſuam deſtructionem, quod eſt exigentia, & conatus ad aliquid impoſſibile: quare abſoluta chimærica, exigentia, & protſus impoſſibilis. Item exigentia agentis potentioris ad ſui deſtructionem eſt exigentia ſuæ naturalis, & connaturalis deſtructionis, quippe ad præſentiam agentis contrarij deſtructio cuiusvis præexiſtentis eſt naturalis, & connaturalis; deſtructio autem rei exigentis, vt naturaliter, & connaturaliter conſeruetur contradicit connaturalitati deſtructionis: ergo altera exigentia alteri contradicit, neque qualitati ſupernaturali citra contradictionem conuenire poteſt. Dices dominium & ius voluntatis, & arbitrij diuini ad decreta ſua concipienda, vel omittenda de qualitatis illius conſeruatione, ac ſubinde ad illa pro ſuo arbitrio conſeruanda, vel deſtruenda, non eſſe contrarium magis, quam proficuum qualitatis conſeruationi à Deo: ſiquidem ex illo Dominio in actu ſuæ voluntatis æque poteſt illam qualitatem conſeruare, ac poteſt deſtruere [illegible], etſi adſit neceſſario ius illud diuinum, illudque exigat natura ſua qualitas illa, vt id à quo eſſentialiter petit conſeruari, aſt fortius contrarium deſtructiuum ſui nec ſupponit, nec affert, nec exigit, ſed dominium, & ius indifferens ad ſui vel conſeruationem, vel deſtructionem, cui natura ſua ſubiicitur, quo argumenta proxima ceſſant. Ceſſabunt: ſed deſtructione rationis diſparitatis, à Quiros redditæ qualitatis ſupernaturalis, & naturalis. Etenim libertas Dei, ac dominium ipſius, in actus ſuos liberos potius, & præſtantius, quam cuiusvis agentis liberi creati, non competit ei qua cauſa particularis eſt, ſed qua primum præcipuum, ac ſummum liberum eſt; nec aliter eius omnipotentia, qua particulariter concurrit arbitrio Dei ſubditur, quam ſubditur, qua concurrit, vt cauſa vniuerſalis: nec particularitas concurrendi, diuinæ omnipotentiæ, libertati alteri Dei ab ea, quæ ipſi competit qua primum agens liberum eſt, illam ſubiicit. Imo ius & Dominium Dei, qua liberi in ſuos actus, ac ſubinde creatos effectus titulus obiectiuus, & motiuum ab ipſo neceſſario attendendum, vt decretum de rei effectione concipiat, vel omittat, nuſquam eſt; ſed dominium reale phyſicum elicentiæ, vel non elicentiæ realis intentionalis ſuorum actuum voluntatis; vt patet in dominio arbitrij noſtri, in actus noſtræ voluntatis vel eorum omiſſionem, ad quorum alterutrum poteſtas phyſica voluntatis eſt, ex qua ſola phyſice ſuppoſita, nullatenusque vt motiuo, & titulo deliberationis obiectiuo propoſita, ſed eius prorſus immemores, ad actus phyſicam elicientiam, vel eius omiſſionem procedimus.

6. Confirmatur quia, ſi is titulus iuris ac dominij diuini in ſuæ voluntatis actus, & inde oriundos effectus creatos, vel eorum omiſſionem (contra id quod in nobis experimur) naturali quauis exigentia creata præſtantius proponi Deo ad deliberandum de actibus ſuis vel eorum omiſſione neceſſario deberet, cum ius illud, vt cauſa etiam vniuerſalis libera connaturaliter habeat, illud etiam ad omiſſionem decreti concurrendi, & concurſus negationem contra cauſarum naturalium exigentiam deberet attendere: quod, cum præſtantius, fortiusque longe earum exigentia ſit connaturaliſſima eſſet concurſus quibusvis cauſis naturalibus denegatio, nilque miraculi in denegatione concurſus igni Babylonico interceſſiſſet, neque in vlla poſſet intercedere; immo, ſi ius illud & dominium in ſuos actus, (etſi non ex neceſſitate) abſolute in denegando concurſu, ac debitis naturæ rerum, vt titulum obiectiuum & motiuum fortius earum exigentiis naturalibus, poſſet Deus, attendere, nullam ſuſpenſionem concurſus cum cauſis naturalibus, niſi ex Dei reuelatione (quæ de nulla extat) miraculoſam, ac non potius connaturalem eſſe, ſine temeritate aſſerere poſſemus: cum ex conſideratione motiui illius fortioris Dominij ſui potuerit Deus concurſum denegare. Dices Deum, vt cauſam vniuerſalem, eſſe naturæ authorem, ac naturæ legibus addictum, ac ſubinde eis non ſtare, niſi extraordinaria miraculoſa, ac non connaturali prouidentia, minime poſſe. Contra quia, ex eo quod Author naturæ, vt cauſa vniuerſalis Deus eſt iuri illi ſuo ſupremo, & connaturali agentis primi liberi non renuntiauit, cum naturam condidit: ergo, ſi hoc poteſt attendi à Deo, vt fortius, ac prævalentius exigentiis cunctis naturæ creatæ, vt debitorum ipſi denegatio connaturalis, ac non miraculoſa cenſeatur, denegatio concurſus, & cuiusvis debiti naturæ toti creatæ connaturalis abſolute, & non miraculoſa eſſe poteſt contra. Contra ſecundo; quia Deus cauſa vniuerſalis eſt, non ſolum naturæ creatæ & entium naturalium, ſed ſupernaturalium: ergo, ſi ex naturæ creatione, legibus & iure naturali, etiam naturalium, ſtare iuxta prouidentiam, & ordinariam, & naturalem, debet non attento ſupremo iure agentis primi & ſummi liberi, & legibus, ac iuri entium ſupernaturalium ſtare debebit. Nec præſtat: etiam reſpectu

entium

entium ſupernaturalium, eſſe cauſam non ſolum vniuerſalem, ſed particularem, cuius proinde iuri, & dominio libero debeat attendi: Primo quia, vt nuper dicebam, ius & dominium libertatis diuinæ idem ipſum eſt ſiue, ſe ſolo, vt cauſa particularis, ſiue cum cauſis ſecundis aliquid producat. Secundo, quia materiam, primam, & Angelum, vt cauſa particularis producit, & conſeruat; ergo, ſi titulus cauſæ particularis officit, vt ius, & dominium fortius, & potius creatis exigentiis ſummæ ſuæ libertatis attendi debeat ab ipſo ad debitam alias naturæ rei conſeruationem connaturaliter, ac citra miraculoſam prouidentiam, denegandam, citra miraculum, & connaturaliter materia prima, & Angelus deſtrui à Deo poteſt: ac ſubinde, & hic deſtructibilis, naturaliter, & mortalis erit, contra dicta. Obuium ſtatim, menti cuivis, hoc, nec ſatis, à Quiros ſolutum, dum ait: Deum eſſe Angeli cauſam particularem ſimpliciter quia eius prima etiam creatio, ad naturam, intra quam continetur, ſpectat, ac ſubinde eius productione, naturæ legibus ſe obligat Deus. Contra primo; quia tota ratio cauſæ, particularis ſimpliciter totalis in Deo eſt, quod ſe ſolo, ac ſine interuentu cauſæ ſecundæ, cuius actiuitati, ac exigentiæ annuat, producat effectum, quam nulla cauſa ſecunda, partialiter adhuc, poſſet efficere, id in creatione Angeli, eiuſque conſeruatione conuenit Deo: ergo conuenit Deo eſſe cauſam Angeli particularem abſolute, & ſimpliciter.

7. Quod non abſolutionem, ſed confuſionem, & implicationem difficultatis additur, (nempe Angeli naturalis entis primam productionem ad Deum, vt naturæ authorem ſpectare, ex qua proinde, iuri & legibus naturæ ſtare ordinaria prouidentia debeat; contra quod fieret ſi Angelus natura ſua permanens, exigenſque ſui conſeruationem, ac ſubinde extraordinaria, & miraculoſa prouidentia, à Deo annihilaretur quod, nec difficulter, ex dictis impugno, & ſi enim prima Angeli productio ad Deum authorem naturæ ſpectet, non tollit eum eſſe cauſam particularem ſimpliciter, & abſolute, vt nuper dicebamus, atque inde ius ſpeciale cauſæ particularis ſummæ liberæ habere, & preualentius iuri & exigentiæ naturali Angeli, vt conſeruetur (& ſi quia entis naturalis creatio & conſeruatio Angeli eſt, ſupernaturales non ſint) ac proinde, ſi ius illud cauſæ particularis, ac præualens ad eius deſtructionem iuri conſeruationis ſuæ in Angelo attendatur, non ſecus ac cauſæ ſecundæ ad cuiusvis effectus deſtructionem valentioris, naturalis, & ordinariæ prouidentiæ Angeli deſtructio erit, & ſi naturalis entis deſtructio ſit, ſi quid tua ratio probat. Confirmatur quia ideo Deus tenetur ordinaria prouidentia ſeruare entia naturalia, permanentia vbi ea primum produxit, quia produxit in ipſis exigentiam, & ius naturæ ſuæ, vt ſemel producta, ac deficiente contraria alterius actiuitate, atque exigentia fortiore, & valentiore ad eorum deſtructionem, ſeruentur: ſed, cum primum producit qualitatem ſupernaturalem non fluxam de ſe ſe, ſed permanentem, producit in eius natura ius, & exigentiam, vt abſente contrario valentiore ad eius deſtructionem ſeruetur; ergo æquè connaturaliter, & ordinaria lege alterutrum abſente potentiore contrario, ex prima cuiuſque productione conſeruare tenebitur Deus, & ſi alterum naturale alterum ſupernaturale ſit (in ſupernaturalibus enim ordinariam, & extra ordinariam prouidentiam iuxta quam Deus paſſiones enti ſupernaturali debitas concedere teneatur, & quam non, niſi extraordinaria, & miraculoſa prouidentia æque, ac ſi ſuas enti naturali denegaret, concedit Pater Ripalde, citato, numero ſeptuageſimo primo: quo diſcrimen illud de naturalitate Angeli ſpectantis ad naturam, æqualitate ſupernaturali non ſpectante ad naturam (quod nunc impugnamus) merito deſerit. Vel ergo ius naturale cauſæ particularis, ac ſummæ liberæ Dei, vt præualens ad deſtructionem, iuri ſupernaturalis entis ad ſui conſeruationem debet attendi, atque ad comparationem venire, vt eius deſtructio naturalis, ac non miraculoſæ, & extraordinariæ prouidentiæ cenſeatur, vel non debet attendi: ſi poſtremum: omnino naturalis erit qualitatis illius conſeruatio, ac non, niſi miraculoſa, & extraordinariæ prouidentiæ eius deſtructio contra te. Si autem attendi debeat ius potentius Dei cauſæ ſummæ liberæ, vt connaturalis, ac non miraculoſæ, & extraordinariæ prouidentiæ eius deſtructio ſit, cum, idem ipſum ius cauſæ particularis reſpectu Angeli, & materiæ primæ Deus habeat, iuri naturali, eius ex prima productione quæſito præualens, æque connaturali ac non extraordinaria, & miraculoſa prouidentia Angelus, & materia prima deſtruentur: æquam enim eius, per te, ſupernaturalia ad ſui conſeruationem ex prima ſui productione adquirunt, & quod à iure Dei cauſæ particularis vtrotumque ſuperetur, denique quidquid de hoc ſit. Per te (vt nuper retulimus, ex numero 71.) ex iure naturæ entis ſupernaturalis ad ſuas phyſicas paſſiones tameſi eius, & earum cauſa particularis Deus ſit, non, niſi extraordinaria, & miraculoſa prouidentia, denegari illæ à Deo poſſunt: atqui æquum ius naturæ qualitatis, & entis ſupernaturalis è prima ſua productione ad ſui conſeruationem, atque ad ſuas phyſicas paſſiones habet: ergo, & ſi Deus cauſa particularis eius ſit, non, niſi miraculoſe, & extraordinaria prouidentia negari à Deo poteſt eius conſeruatio.

8. Certum igitur ſit, quod noſter Ripalda, tomo ſecundo, de ente ſupernaturali diſput. 104. ſectione 3. docet. Nempe productam ſemel qualitatem ſuper naturalem ex iure ipſi è prima productione adquiſito conſeruandam naturaliter, & indeſtructibilem natura ſua eſſe; nec niſi extraordinaria prouidentia, & potentia abſoluta Dei deſtrui poſſe; quare negandum eſt argumenti oppoſiti antecedens cuius ratio eſt: quia in omni prouidentia ordinaria tam circa naturalia, quam circa ſupernaturalia, ſiue à ſolo Deo producta, & producibilia, ac ſubinde, vt à cauſa particulari ius ſolum, & exigentia creaturæ ſemel productæ, & contrariarum creaturum eius deſtructionem machinantium attendi à Deo debet, non autem ius libertatis diuinæ ſiue, vt cauſa particularis effectum ab ipſo ſolum producibilem producat, & conſeruet Deus, ſiue vt cauſa vniuerſalis, creatas ſuo concurſu, & cooperatione ſua iuuet, vt hactenus dicta ſatis oſtendunt: ius quippe, & dominium libertatis diuinæ, in actus voluntatis ſuæ liberos, & effectus extrinſecos ab eis pendentes, ſiue ab ipſo ſolum, ſiue in conſortio cauſarum creatarum faciendos, phyſicum, eſt idem ipſum quoad omnes, nec ipſi ad eos edendos debet eſſe motiuum, vt eo honeſtiſſime vtatur: ſicuti, nec nobis, ſed alia motiua extrinſeca præter Dei potentiam phyſicam, & libertatem, qua phyſice pro ſua phyſica poteſtate vti pro libito poteſt; cui, ſi Deus vt motiuo attendere deberet, cum omni exigentiæ rerum, & cauſarum naturalium præualeat, nec minus iuris, & poteſtatis huius in effectus à cauſis ſecundis, quam à ſe ſolo edendos habeat, nihil eſſe in externis ſiue actionibus, & effectibus, ſiue ponendis, ſiue afferendis, ſiue denegandis prouidentiæ extraordinariæ, & miraculoſæ foret, quod ſi dicas: plura Deum in ſui ſupremi dominij libertatis, & potentiæ oſtenſionem, efficere, vel denegare, vt ſcriptura, Patres, & Theologi, docent: oſtenſio quidem eorum attributorum diuerſum, quid ab eis eſt, at tum quam extraordinaria prouidentia Deum vti cum illi attendit, ij omnes fatentur: quare in

ordi

ordinaria prouidentia, non eis, ſed ſolum creatorum exigentiæ attendere Deum poſſe, ſimul docent. Abſurda illa à Quiros deducta, abſurda non ſunt, ſed omnino in bona Philoſophia, & Theologia admittenda, ſcilicet; æque miraculoſam eſſe deſtructionem qualitatis ſupernaturalis permanentis & exigentis natura ſua ſui conſeruationem deficiente contrario valentiore, ac denegationem concurſus Babylonico igni: Gratiæ autem Dei nihil minuitur, dum gratiæ dona, non adſtante contrario conſeruat: cum enim ea primo donat, & eius naturam producit, eius etiam conſeruationem, in naturali prouidentia donat: quemadmodum, & bonum opus noſtrum gratiæ Dei deputatur, in radice congruæ vocationis à Deo donatæ, vt Auguſtinus aiebat, & gloria ipſa, quæ meritis ex ea ortis debetur, vlterius contrariorum valentiorum amotio, ex qua ius perdurandi prævalet ad connaturalem eius conſeruationem Dei, vlteriori beneficio debetur. Ac tandem exigentiæ illi ad conſeruationem annuere, cum non annuere abſolutè Deus poſſet, gratiæ Dei abſolute eſt.

CERTAMEN VII.

De eſſentiali Angeli poſſibilis immortalitate, ſeu incorruptibilitate, de potentia adhuc abſoluta Dei.

1. ANgelos omnes natura ſua, ac iure ipſis ex prima ſui exiſtentia, & productione quæſito attento, atque ſecundum ordinariam prouidentiam à Deo indeſtructibiles hactenus oſtendimus; & ſi abſoluta Dei potentia, & prouidentia, deſtructibiles, eaque ſenſu mortales ſint, ac deſtrui abſolute poſſint: iam vero vlterius inquiritur: vtrum Angelus aliquis ſpeciei alterius à productis, non ſolum ex naturæ ipſius iure, & exigentia naturali permanendi, (cui tamen pro ſuo Dominio, & arbitrio annuere, vel non annuere poſſit Deus) immortalis, & indeſtructibilis, potentia etiam, & prouidentia abſoluta, & extraordinaria Dei eſſe poſſit? in qua quæſtione multum pulueris (non multo Theologiæ fructu) excitatur à Recentioribus, qui in eo examinando toti laborant: an creatura aliqua abſolute indeſtructibilis à Deo eſſe poſſit, ac ſemel producta omnino indefectibilis? multiſque ſuppoſitionibus, inſtantiiſque hinc inde conquiſitis, & motis affirmantes doctores, inutiliter ad præſentis quæſtionis affirmatiuam deciſionem, probare contendunt: ſiquidem eorum, quæ adducunt pro quæſtione illa generali falſo, & implicatorie inducuntur. Tum etiam: quia, vt in creaturis, quas à Deo etiam indeſtructibiles abſolute contendunt, verum haberent; non ſtatim in natura Angelica, ſpeciei valde ab ipſis diuerſæ, repugnare poſſet facile oſtendi: ſolumque inferretur, id Angelis, è præciſo creaturæ prædicato non repugnare, & ſi repugnet illis ex alio. Non ſecus, ac ſi ex poſſibilitate immo exiſtentia creatæ ſubſtantiæ corporeæ rationalis in homine, equum rationalem eſſe poſſe, vel de facto eſſe, contenderes, quia ea, quibus rationalitas in homine non repugnat in equo etiam ſunt.

2. Vt autem clare diſputatio, & deciſio quæſtionis, & vniuerſim de omni creatura, & in præſenti materia de Angelo, an eſſentia ſua à Deo omnino ſit indeſtructibilis procedat; aduerte: eſſe quæſtionem de conſeruatione neceſſaria à Deo, eiuſque voluntate, non quidem ex eo, quod ſimul, & vnico affectu, non ſolum primam eius productionem, ſed vlteriorem creaturæ illius permanentiam, & conſeruationem per ſubſequuturam æternitatem decernat; cum tamen poſſet eius primam productionem decernere, quin decerneret eius vlteriorem conſeruationem: tunc enim immortalis quidem, & indeſtructibilis à Deo creatura illa eſſet, non quidem eſſentia ſua, & omnino abſolute, ſed ex ſuppoſitione decreti liberi Dei de eius conſeruatione, cui ex immutabilitate ſua nequit Deus contraire; ita enim quæuis etiam creatura incorruptibilis ex decreto libero Dei, de ipſius conſeruatione eſſe poteſt, eſt autem quæſtio: an creatura aliqua, vel Angelus, talis naturæ, & eſſentiæ eſſe poſſit, vt, licet in prima ſui productione à Dei libera voluntate pendeat, ac ſubinde mediate vt minimum, in ſui conſeruatione, quæ ſine ſui productione eſſe nequit, tamen neceſſario decretum liberum Dei de eius prima productione non poſſit non eſſe vel formale, vel virtuale ſaltem, conſeruationis creaturæ illius decretum, quia neceſſario, & abſque nouo exercitio libertatis diuinæ decretum de eius conſeruatione ex decreto de eius productione prima, indefectibiliter à Deo concipiendum ſit. Durius quippe longe eſſet, & irrationabilius, ac periculoſius, aſſerere abſque decreto vllo Dei de eius conſeruatione in decreto ipſo de eius prima productione formaliter contento vel ſaltem virtualiter, creaturam perſiſtere eſſentia ſua, & neceſſaria conſeruari.

3. In hac quæſtione noſter Arriaga, 1. parte, tomo ſecundo, diſputatione ſecunda, ſectione 1. numero tertio, §. *Agens de duratione in phyſica*, quod in ea docuerat de poſſibilitate creaturæ eſſentia ſua, ad omnem durationem poſſibilem, & imaginariam extenſæ, ac ſubinde æternam, ex ſuppoſitione, quod ſemel extiterit primo, ita retractat, vt ab authoritate Patrum falſum eſſe dicat, rationi vero puræ ſtando reputet verum: quare iudicium Patrum modeſte proprio præfert iudicio: diſcurſum vero eorum immo & ſcholaſticorum omnium pene proprio poſtponit. Patres quippe, & ſcholaſtici non, niſi ſubiuncta ratione, & cunctis quidem communi, efficaciſſima oppoſitam concluſionem tradunt; cum tamen ipſe ſatis leuibus inſtantiis ſuam à ratione, concluſionem ſtabilire contendat, vt inferius videbimus. Ad rem autem præſentem in ſpecie: Angelum eſſentia ſua in æternum ex tempore, quo creatus primo à Deo fuerit, duraturum, vt deſtrui ſequenti vlla duratione diuinitus nequeat, poſſibilem abſolute fatetur; tametſi iis, qui de facto ſunt, neget. Noſter etiam Ioannes Martinon. 1. p. d.6. num 34. præcipuo, & implicatorio argumento à nobis vltimo loco diluendo, à cognitione ſupernaturali fidei petito, concedit poſſibilem eſſe creaturam (nempe ſupernaturalem illam fidei cognitionem) eſſentia ſua, non ſolum æternæ à parte poſt temporis, quo cœpit, ſed etiam à parte ante, & ex æternitate, ſi ab æterno, (vt fieri à Deo abſolute poteſt) produceretur, de Angelo vero (de quo in præſenti diſputamus) id minime aſſeruit; immo virtute negauit: cum ex eſſentiali, & ſpeciali illo prædicato cognitionis ſupernaturalis fidei (quod nequit Angelo eſſentialiter competere) id in ea ſolummodo poſſibile admiſerit.

4. Porro, vt veram quæſtionis huius deciſionem radicitus, atque omni ex parte firmam ſtatuamus duplex concluſio ſtatuenda à nobis eſt. Prima circa poſſibilitatem, vel impoſſibilitatem creaturæ eſſentia ſua indeſtructibilis, ac perpetuæ ex quo primum condita fuerit independenter à libero vlterioris conſeruationis decreto Dei. Si enim, id ſit impoſſibile Angelo (de quo nunc agimus) ex ſuo prædicato generico, ſicut & creatis cunctis, reliquis repugnabit. Secunda, de

poſſibilitate, vel impoſſibilitate, Angeli ſpeciali eſſentia ſua, ita indeſtructibilis omnino, & perpetui ex quo primo extiterit, ac fuerit primo à Deo creatus, ex prædicatis Angeli ſpecificis, & peculiaribus, nec ſpeciei alteri creatæ conuenientibus. Si enim etiam inde repugnet duplici ex capite impoſſibilis Angelus eiuſmodi demonſtrabitur: atque poſtremo hoc, licet creaturæ alicui prædicatum eſſentialis omnimodæ indeſtructibilitatis, & perpetuitatis, non repugnaret, Angelo omni repugnare conuincetur.

5. Dicendum eſt primo. Repugnat creaturæ è creaturæ prædicato eſſentia ſua indeſtructibilem à Deo eſſe, & perpetuam, ex quo primum producta libere à Deo fuerit, atque eſſe abſolute cœperit, independenter ab vlteriori Dei, decreto libero de eius conſeruatione, vel ſuppoſito, vel ſubſecuto. Concluſio eſt ab ſcholaſticis antiquis, omnibus, vel ſuppoſita, vel expreſſa apud noſtrum Dionyſ. Petauium, to. 1. dogmat. Theologicor. lib. 8. c. 2. eſt etiam ſcholaſticorum Recentiorum ferè omnium. Vazquez, tom. 2 in 1. d. 181. cap 3. §. 1. num. 11. ſub init. vbi oppoſitam erroneam eſſe dicit: cuius cenſuræ ſubſcribunt Monteſinos, 1. 2. d. 7. qu. 2. num 37. Yſambert. diſp 2. de Angel. art. 3. Franciſc. de Lugo, diſp. 1. c. 3. num 9. eſſe autem de fide hanc communem noſtram concluſionem, (ac ſubinde aduerſam hæreticam, ſiue hæreſim formalem) docent. Soar. 1. de Angel. c. 9. num. 5. Tannerus, 1. parte diſputation. 5. quæſt. 1. ſub. 3. & Ioan. Præpoſitus, 1. parte quæſtione 50 artic. 5. dubio 1. § *Dico tertio*, & ſi expreſſè cenſuram non ferat, quatenus Damaſcenum, & alios Patres negantes Angelis natura ſua immortalitatem hoc ſenſu explicat; eſſentia ſua, non ſolum exigant à Deo, eiuſque voluntate conſeruari ſemel producti; ſed habeant: atque ſententiam noſtram ſenſu eodem contineri ſexta Synodo act. 11. in epiſtola Sophron. approbata act. 13. illis verbis. *Angeli immortales perſeuerant non propriam immortalitatem habentes per eſſentiam, ſed gratiam ſortiti ſunt à Deo, quæ immortalitatem largitur.* Sumitur ibi immortalitas pro incorruptione, & natura immortalis pro incorrupta, ſeu non deſtructa, vt de animo rationali intercalatim, eo loci habetur, & tandem Valentia, citata diſputation. 4. quæſt. 1. punct. 4. fine, Arrubal. diſputat 151. Gaſpar Hurtado, Alarcon, & noſtri reliqui cum Dominicanis Thomiſtis Recentioribus, 1. parte, quæſtione 51. art. 5. hanc etiam tenent concluſionem, atque fuſo examine Quiros citata ſect 4. à numero 44. quare appoſitam temeritatem, vt minimum, cenſeo, à quo iudicio Arriaga non abeſt: cum meliora Theologice ſapiens ob Patrum authoritatem non poſſe oppoſitum ſuſtineri dixit. Hæreſim autem eſſe non video. An vero erroneum, ac fidei per conſequentias aduerſum, ex rationibus ſubiiciendis doctus quiſque poterit facile iudicare.

6. Ex Patribus probatur apertiſſime, & conſtantiſſime: Hæc enim conſtans apud ipſos propoſitio eſt, vt propriam Dei, & creaturæ incommunicabilem, immortalitatem per eſſentiam explicarent. *Quæcumque initium ſumpſerunt, & finem habere poſſunt.* Irenæus, 3. aduerſus hæreſ. cap. 8. Cyril. Alex. 8. Theſaur. cap. 2. Damaſcen. 2. de fide cap. 3. Epiphan. hæreſ. 76. Hieron. in cap. 3. ad Epheſ. Fulgent. de fide ad Petr. c. 3. Richard. de S. Victor. 1. de Trinit. cap. 4. atqui creatura omnis eſſentia ſua initium ſumit; ergo eſſentia ſua finem habere poteſt. Sed nihil, quod eſſentia ſua finem habere poteſt, poteſt eſſe eſſentia ſua immortale & indefectibile, in eſſendo, vt ex terminis, patet: ergo nulla creatura immortalis eſſentia ſua eſſe poteſt, idque euidenter, ex hoc Patrum axiomate infertur. Secundum Patrum axioma, vel idem potius aliis verbis traditum eſt, *Omne quod eſt ex nihilo mutabile eſt in nihilum.* Quod ipſum eſt poteſt habere finem, atque in nihilum, ſeu non eſſe ſui reduci; ex quo idem argumentum nuper efformatum eadem firmitate, & euidentia inſtruitur. Traditur autem conceptis verbis axioma hoc ab Athanaſ. orat. contra gent. Cyrill. Alex. VIII. Theſauri citato Auguſtino de natura boni, cap. 1. Anaſtaſio Synaita orat. 1. Tertium, ſeu potius, ſecundum Patrum axioma eſt. *Creata, non natura, ſed gratia Dei immortalia eſſe.* Traditur à 6. Synodo nuper citata, & fuſius, cert 4. num. 5. vbi etiam pro eodem axiomate recitauimus Cyrill. Alex. ex citato loco Theſauri 1 & 2. contra Iulian. ſub init. ex ſententia Platonis in Timæo, Damaſcen. vbi proxime Bernardum. 5. de conſiderat. ad Eugen. c. 4. ſub init. implicat autem gratiam vllam alicui fieri, à Deo, in eo, quod præſtare, vel ſecus eius liberæ poteſtati non ſubeſt, ſed ex neceſſitate, ac velit nolit (vt aiunt) præſtiturus: ergo conſeruatio creaturæ non confertur à Deo ex neceſſitate abſoluta, ſed prorſus ex illam conferendi, vel ſecus abſoluta poteſtate, vel libertate. Dices: eis locis, non dici conferri à Deo gratioſe abſolute conſeruationem, ac præſeruationem ab interitu, ſed immortalitatem: quod verum in aduerſariorum ſententia eſt: ſiquidem natura creata eſſentia ſua immortalem à Deo libere produci non negant, ſed non eſſe ſemel productæ creaturæ illius poſſibilis conſeruationem vlterius liberam Deo, & gratioſam creaturæ productæ. Dixi nuper ad locum ſextæ ſynodi immortalitatem pro incorruptione, & negatione interitus actualis, non autem aptitudinali, ſolum, ibi, vſurpari, vt ex textu integro recitato citat. cert. 4. num. 5. patet qui de animabus rationalibus & Angelis eſt, & de illis dicitur *permanere incorruptas.* De his pro incorruptis Synonyme *immortales perſeuerant*, id eſt, *incorrupti*. & Cyrill. loco citato ex Platone non de immortalitate aptitudinali, ſeu in potentia, ſed in actu exercito expreſſe loquitur: ait enim de Angelis. *Eſtis ſolubiles, ſed nequaquam ſoluemini*, cum Platone, & ſanè cum eis omnibus locis de Angelis, qui de facto ſunt, ac de facto perſiſtunt, Patres recitati, eo num. 5. loquantur. Si ita eos interpræteris Angelos, & creaturas, quæ de facto ſunt eſſentia ſua immortales, & à Deo abſolute indeſtructibiles hæretice aſſeres contra 2. Machab. 8. ſapientiæ, 11. & alia plura apud Alenſem p. 2. qu. 13. n. 4. & noſtros Gilium, 1. p. lib 2. tract. 8. c. 13. à nu. 6. & Petauium, ſupra.

7. Hæc porro teſtimonia id plane euincunt Patres ſcilicet omnes, ſi de creaturis, quæ de facto ſunt, loquantur; cum tamen creata, quæ ſunt eſſentia ſua immortalia, atque à Deo etiam, abſolutaque eius potentia prorſus indeſtructibilia, non ex ſpecialibus eorum prædicatis, ſed ex generaliſſimo creaturæ prædicato negent, & quod ſubinde creata omnia poſſibilia coerceat, ac tranſcendat, eandem cunctis creatis poſſibilibus idipſum denegare ob repugnantiam eius cum prædicato illo generaliſſimo & creata omnia eſſentialiter tranſcendenter euidens eſt. Verum huius repugnantiæ ratio non ita facilis, neque eadem à noſtris (qui rem hanc ſubtilius fuſiuſque aliis examinarunt) oſtenditur. Supremum quippe dominium Dei in creata (cui enixe noſter Quiros inſiſtit) cum ex natura rei, tum à paritate Dominij ciuilis, & politici noſtri, nil euincit. Etenim eius naturæ & eſſentiæ creaturæ illius vſus liber poſſibilis in eius creaturæ prima productione, in qua eius conſeruationis vſus, vel formalis, & explicitus, vel implicitus ſaltem, & virtualis eſſet, contineretur: quemadmodum, & in dominio noſtro ciuili vſus deſtructionis rei talis eſt naturæ, vt de cætero omnes rei vſus reddat nobis impoſſibiles: eiuſque donatio conſeruationem ſub dominio alterius liberam nobis non relinquit: immo, non aliter libera eſt, niſi, quatenus libera nobis donantibus donatio fuit; quam (quod ad nos attinet,) neceſſario conſeruatio dominij illius penes donatarium conſequitur, inſtat, ex neceſſaria dependentia, conſeruationis etiam, ſeu creaturæ in conſeruari, nec ſolum in fieri à Deo, non mediata ſolum, ſed immediata

Digitized by Google

mediata contra Durandum, ſed quid inde? immediata etiam conſeruatio (nec ſolum prima productio contra Durandum) ab aduerſariis admittitur; non tamen libera à Deo, poſtquam res producta ſupponitur, iuxta dicta; & ſi in aliis rebus non eſſentia ſua abſolute indeſtructibilibus (cuiuſmodi facta omnia ſunt) dependentia, in conſeruari etiam, à Deo libera ſit, quod autem, ſi indeſtructibilis abſolute à Deo creatura poſſibilis ſit, etiam inconſeruabilis libere à Deo creatura poſſibilis erit, nil continet abſurdi: de facto quippe de duratione creata, eiuſque partibus admittitur ab omnibus, debetque neceſſario admitti, vltra durationem imaginariam, cui primo eſſentia ſua correſpondent, & ſunt, conſeruari à Deo non poſſe, ſicuti, neque à Deo, in vlla, ſeu pro vlla alia produci, quin abſque eſſentia ſua, qua huic determinatæ durationi affixa ſunt, contradictorie producantur. Quæ autem numero 46. & 48. pro imminutione dominij, & omnipotentiæ diuinæ, eiuſque indigentia creaturarum producit, eadem facilitate diluuntur. Deus quippe creaturis inconnexus eſt, adhuc poſſibilibus, tametſi factis, vel abſolute, vel pro aliqua duratione impoſſibilibus, eas non defectu potentiæ actiuæ Dei, ſed paſſiuæ intrinſecæ creaturarum fieri abſolute, pro tunc, nequeant: vt in duratione patet æterna & in re, cuius non eſt abſoluta negatio: & quamuis actiua Dei potentia (quod ad præſens attinet) rerum poſſibilitate connexa admittatur, rei productioni, vel conſeruationi pro duratione, & circunſtantiis, in quibus rem eſſe repugnat, nuſquam connexa omnipotentia pro ſigno aliquo, nec Dei dominium fuit, ſed pro illis, in quibus non repugnat. Pro eis enim ſolum poſſibilis abſolute res fuit, ac ſemper perſeuerat; pro aliis vero ſemper eſt abſolute impoſſibilis quo omnia noſtri Quiros argumenta, & inſtantiæ facile diluuntur, vt ſingulatim eis reſpondere ſit otioſum.

8. Alij igitur rationi, quam ex dominio abſoluto Dei in creata omnia eiuſque omnipotentia, eorumque dependentia eſſentiali, & immediata à Deo, & libera, in fieri, & ſaltem mediate, & virtualiter libera in conſeruari, & repugnantia illa creaturæ ſemel productæ eſſentia ſua à Deo abſolute indeſtructibilis apud Patres conſtans, totque axiomatibus tradita procul dubio innititur; & ſi à Doctoribus rem hanc prolixius ex inſtituto examinantibus ſolumque ſupremo Dei, in creata Dominio, & omnipotentiæ attendentibus tacta non fuerit; licet teſtimoniis Patrum quaſi ex proximo fuerit ſatis (vt ſuſpicor) indicata, eſt autem huiuſmodi. Quidquid initium ſui habere poteſt, & ex nihilo eſt, creatum quid, non autem à ſe, eſt: ergo finem habere poteſt, & in nihilum deſinere. Conſequentia probatur. Quidquid non à ſe, ſed ab alio eſt, eſſentia ſua actu, & abſolute, eſſe non poteſt; ergo, neque eſſentia ſua actu, & abſolute durare. Probatur conſequentia: quia ſine abſoluta rei exiſtentia, nequit eſſe abſoluta duratio (ſiue hæc realiter differat, ſiue non differat à re durante) vt patet de ſe ſe: ergo neque ſemel ab alio producta eſſentia ſua perdurare, ſeu (quod idem eſt) conſeruari, ita vt deſtrui abſolute prorſus nequeat. Probatur conſequentia, quidquid eſſentia ſua, nec eſt, nec durat durationi imaginariæ alicui neceſſario, & eſſentia ſua, non coexiſtit: ergo pro quauis duratione, poteſt eſſentia ſua non eſſe: atqui ex ſua prima duratione prædicata eius eſſentialia; non mutantur: ergo nec ſemel producta eſſentia ſua neceſſario coextitura eſt durationi ſequenti imaginariæ; alioqui eadem eſſentia nulli durationi imaginariæ, parti neceſſario coextitura erit, ac ſimul alicui parti durationis determinatæ erit neceſſario (ſed contradictorie coextitura. Si autem non eſt neceſſario coextitura, poterit ſemel producta abſolute pro illa, duratione imaginaria deficere, & abſolute non eſſe, & ex nihilo à quo vt termino, cœpit, in nihilum deſinere: gratiæque, & beneficio Dei, à quo primum cœpit (& ſi naturali ius creationis) eius conſeruatio debeat deputari, vt Patres conſtanter aiebant. Hoc ipſum argumentum poteſt aliter efformari. Neceſſitas eſſentialis abſolute coexiſtendi durationi imaginariæ alicui, ei ſolum competere poteſt, quod à ſe eſt, & exiſtit: atqui ſolus Deus à ſe eſt, & exiſtit; ergo ſolus Deus poteſt eſſentia ſua eam neceſſitatem habere: nihil autem creatum, & quod cœpit ex nihilo, Deus eſt; ergo nequit eam neceſſitatem habere. Antecedens primum patet. Quia eius ſolum exiſtentia, & coexiſtentia durationi, imaginariæ alicui ab alterius voluntate nequit dependere: quare & alicui durationi imaginariæ, immo & toti, ac vltra, coexiſtere eſſentia ſua poteſt immo debet: cum neque à ſe ipſo nec libere, nec naturaliter, & neceſſario, non coexiſtere poteſt: quare, & eſſentia ſua phyſica æternus indiuiſibiliter eſt. Demum nihil eſſentia ſua neceſſario alicui durationi determinatæ imaginariæ coexiſtens, & correſpondens eſſe poteſt, niſi quod eſſentia ſua duratio ſit: is enim durationis eſſentialis conceptus eſt; quod ſi creata ſit (vt neceſſario cuiusvis creaturæ duratio eſt) ita determinatæ ſuæ imaginariæ durationi affixa eſſentia ſua eſt, vt implicet vlterius, vel per inſtans vnum (ne dum diutius) conſeruari, ſin autem increata, eſt Dei æternitas, omnibus, & ſingulis imaginariis durationibus, quas non ſolum explet, ſed ambit, neceſſario coexiſtens. Sed tamen nulli creaturæ communicabilis eſt, ſed prorſus repugnans.

9. Hanc igitur rationem meo iudicio euidentem præfata teſtimonia Patrum, vel indicant, proxime, vel tangunt. Ex qua conſtat primo: noſtrum Arriaga æque Patrum rationi bene penetratæ, atque authoritati cedere modeſte debuiſſe. Conſtat ſecundo: eius inſtantias ex poſſibilitate præſentiæ indiuiſibilis entitatiue, & ſubiectiuæ, ad plura ſpatia loci diuerſa, ac ſubinde ex parte termini, ſeu terminatiue diuiſibilis ad indiuiſibilem eſſentia, & entitate ſua durationem, ſeu permanentiam, creaturæ per plura ſpatia temporis, & durationis poſſibilem euincendam, locum non habere: quia duratio creata (quæ ſola ſpatio, alicui determinato imaginariæ durationis eſſentia ſua eſſe affixa poteſt) ita illi affixa eſt, vt alteri reſpondere, in eaue produci, aut conſeruari prorſus repugnet: vnde quæ pluribus (nedum omnibus futuræ æternitatis) reſpondeat entitatiue diuiſibilis eſſe neceſſario debet, niſi Dei ſimpliciſſima æternitas ſit.

10. Opponunt actum ſupernaturalem, vel viſionis beatæ, quæ ſuæ perpetuitatis, repræſentatio eſſentia ſua eſt, vel actum fidei, ex Dei reuelatione de ipſa determinate, vel coniunctim, & vniuerſaliter de actibus fidei, vel creaturis cunctis non deſtruendis, ſi ita decreuiſſet, (vt poteſt Deus de creatis omnibus eſſentia ſua non ſucceſſiuis) quo decreto ſuppoſito, poſſet à Deo reuelari, ac fide ſupernaturali credi, quæ eſſentia ſua, ſuæ etiam æternæ durationis, vera, ac certa repræſentatio foret: ac ſubinde æterna nuſquamque, ac nunquam, ex quo primum produceretur, abſque falſitate, & contradictione deſtructibilis. Hoc argumento, niſi negata poſſibilitate reflexionis ſcientiæ creatæ ſupra ſeipſam inſolubile cenſent Arriaga citatus. § 7. verſu *Ad confirmationem.* Hænao, t. 1. empyrolog. exercit. 11. num. 36. Sforzia Pallauicin. t. 2. diſp. 2. qu. 2. art. 9. num. 8 Ripalda argumenti huius, bonam Theologiæ partem apud aliquos peruagantis, adinuentor in cognitionis ſupernaturalis falſificabilitatem inclinare videtur, vt illud ſoluat. Hoc ſecundum negat Quiros, n. 52. & ſi deſtructibilem abſolute eam cognitionem ſuæ perpetuitatis eſſentialiter repræ-

ſentatiuam, & repræſentationem eſſe admittat: quia ſecundum ſe, atque ſeiuncta à ſubiecto capaci, quod per illam obiectum cognoſcat, atque eſſe affirmet ſtare, ſine ſuo obiecto nempe perpetuitate ſua, cuius eſſentialis repræſentatio formalis eſt optime poteſt; eſt quippe (inquit) velut mortua, dum ſubiecto, quod per illam cognoſcat, & iudicet, non inhæret, & concrete cognoſcens, & iudicans non conſtituit. Falſa ſolutio, & inintelligibilis, atque inintelligibiles tandem doctrinas de connotatis ad liberos Dei actus ſcientiæ, & voluntatis, in hoc authore ſatis à nobis repræhenſas controu. 4. de volunt. illa autem vox, *mortua*, de viſione illa in abſtracto, in animis vox, ad rem præſentem eſt, & ſi enim vitaliter cognoſcens, niſi cognoſcitiuum ſubiectum informet, efficere nequeat, aſt ipſa viua, & viuida formalis, & expreſſa ſui obiecti; & perpetuitatis ſuæ repræſentatio eſſentia ſua eſt: quod ſi deſtrui poteſt, nec ipſa ſuo obiecto eſſentiali, ſuæ ſcilicet perpetuitati, conformatur, non ſolum falſificabilis (quod refugis) ſed falſa etiam eſt; eſt enim repræſentatio eſſentialis ſuæ indeſtructibilitatis omnimodæ, quæ in ipſa per te non eſt: ex eo autem, quod res eſt, vel non eſt, vt iudicium, & propoſitio ſcit, ac repræſentat, propoſitio, & iudicium verum, vel falſum Ariſtotelico axiomate ab vniuerſa philoſophia, & Theologia eſt, ac dicitur: quod quidem de cognitione, & iudicio ſecundum ſe, & abſtracte, ac non in concreto ſumptis, dictum eſt, & ſi, id minus aduertens, Quiros ita reſponderit.

11. Primam etiam ſolutionem, de impoſſibilitate reflexionis ſcientiæ, & cognitionis creatæ ſupra ſeipſam, neceſſaria, vt viſio ſupernaturalis, vel fidei, vel beata, ſui eſſentialem perpetuitatem, & omnimodam indeſtructibilitatem repræſentat, vt falſam refellit, idem Quiros numero 50. Primo quia certam doctrinam de abſoluta cuiuſvis creaturæ deſtructibilitate à Deo non ſatis firmæ, in philoſophia adhuc, doctrinæ inniti vult: immo, ex certa Theologicè ſcientiæ reflexione ſupra ſeipſam ſatis aperte confutatæ. Neſcio quibus fundamentis impoſſibilitatem reflexionis ſcientiæ creatæ ſupra ſe ipſam, ab aliis viderit aſſertam, vt id, tanquam notiſſime infirmum, ſine diſputatione, ac per tranſennam dixiſſe ſatis, ad repulſam iudicauerit. Scio autem noſtra eius impoſſibilitatis aſſerendæ fundamenta, ex multa cognoſcentium omnium etiam ſenſibilium obſeruatione deducta non vidiſſe. Vt enim rem non demonſtrent longa diſputatione opus illi fuiſſet, vt refellerentur; ex eiſque videret à reflexione ſcientiæ diuinæ ſupra ſeipſam ad reflexionem ſimilem in ſcientia creata nullam omnino paritatem deduci poſſe, ſed ſolum apertam repugnantiam: igitur ex impoſſibilitate reflexionis ſupra ſe ipſam in creata cognitione aliquam etiam ſupernaturalem intrinſece in falſificabilem, (vt ſupernaturales omnes fidei cognitiones iudico) ſuæ perpetuitatis eſſentialiter, repræſentatiuam ac ſubinde eſſentia ſua perpetuam, & protſus indefectibilem eſſe poſſe nego. Inſtat Quiros ſaltem mediatam reflexionem cognitionis ſupernaturalis ſupra ſeipſam, in qua totum argumentum inſtauretur, negari non poſſe. Poteſt quippe eſſe cognitio fidei ſupernaturalis ex Dei reuelatione de nulla cognitione alia deſtruenda nihil de ſua perpetuitate aſſerens: inſuper hæc cognitio poteſt reuelari à Deo, & fidei cognitione ſupernaturali cognoſci: quæ, cum in prima cognitione directa ſupernaturali de perpetuitate omnium cognitionum, præter directam contineatur, nequit non perpetuita eſſe ex vi & connexione veritatis infalſificabilis directæ illius cognitionis ſupernaturalis: ſed vnde colliget Quiros, ſecundæ huic reflexæ eſſe eſſentialem perpetuitatem, & in deſtructibilitatem, abſolutam, quin ſupponat probandum? etenim reuelatio, & actus fidei de perpetuitate aliarum omnium cognitionum præter ipſam, vel eſt de perpetuitate earum extra eſſentiali, atque ex libero Dei decreto, de eis omnibus, & ſingulis perpetuo ſeruandis, cum omnes poſſet pro libito, & tempore, quo vellet, deſtruere: vel quia omnes, aut aliqua ſaltem earum eſſentia ſua indeſtructibilis abſolute, ac perpetua eſſet? Si primum: poſtrema cognitio reflexa actus fidei directi de nulla cognitione præter ipſam deſtruenda, vt pote, in obiecto huius directi actus contenta, perpetua quidem erit non autem eſſentia ſua, ſed ex libero Dei decreto vt fateris, nec aliter perpetua eſſe inferri poterit. Si autem dicas primum: Deum ſcilicet reuelaſſe nullam cognitionem ſemel productam, (præter directam fidei, qua ea veritas cognoſceretur) eſſe deſtruendam, quia vel omnes, vel ſaltem reflexa illa tua ſupra directam hanc perpetua, atque indeſtructibilis abſolute natura, & eſſentia ſua eſt: ſupponis aperte, quod probare debebas, nec ſolum falſum, ſed impoſſibile eſſe dicimus, & plus ſatis demonſtrabimus tom. 1. controu. de ſcientia Dei reflexiua vnice ſupra ſeipſam, quod ſæpè (ni ſemper) his Recentioribus contingit, quibus ad reuelationes, & actus fidei, vt ſingulares in variis materiis opiniones inducant recurſus eſt frequens.

12. Dico ſecundo, implicat, Angelus eſſentia ſua immortalis & omnino indeſtructibilis abſolute à Deo. Probatur primo, ex concluſione prima hactenus demonſtrata: quia implicat creatura eſſentia ſua immortalis, & abſolute indeſtructibilis adeo: atqui Angelus omnis creatura eſt: ergo implicat Angelus eſſentia ſua immortalis, atque adeò abſolute incorruptibilis. Probatur ſecundo: Quia implicat aliquid creatum eſſentia ſua neceſſario alicui parti (nedum partibus omnibus) determinate durationis imaginariæ reſpondere, & coexiſtere, quod phyſica duratio eſſentia ſua non ſit (id quippe eſt phyſice & realis durationis eſſentia,) vt vidimus, atqui Angelo repugnat realem & phyſicam duratiuuem eſſentia ſua eſſe; ergo repugnat Angelo reſpondere eſſentia ſua omnibus, & ſingulis partibus durationis imaginariæ, à prima ſui productione per æternitatem ſucceſſuram, atque eis neceſſario coexiſtere. Minor probatur, Angelus eſſentia ſua eſt ſubſtantia phyſica, &c. at ſubſtantiæ phyſicæ repugnat eſſentia ſua eſſe accidens; ergo eſſe durationem, eſſentia ſua, quæ æque, atque preſentia accidens eſt. Minor de ſe patet: Nulli enim eſſentia ſua accidens phyſicum eſſe poteſt; quanquam vnum ex Recentioribus, qui vanas vmbras perſequi ingenij loco reponunt, de ea ſubdubium, & ſi diluculo magno labore, diſputantem, eique examinandæ inſudantem viderim: an ſcilicet ſubſtantia, & accidens phyſicum poſſint realiter identificari? Tertio probatur, quia vt id poſſibile admittamus: ex eo conceptu creatæ ſuæ durationis Angelo, identificatæ; potius fieret inconſeruabilem à Deo, per duo inſtantia (ne dum per futuram æternitatem) Angelum eſſentia ſua indiuiſibili eſſe debere: cum quæuis duratio creata indiuiſibilis eſſentia ſua indiuiſibili durationis imaginariæ ſit affixa, & neceſſario pro ſequenti pereat.

QVÆST.

QVÆSTIO IV.

De Angelorum diuiſione quoad intrinſeca & eſſentialia.

IN eſſentialibus & intrinſecis, non ſolum nimirum prædicata generica, vel ſuprema, vel intermedia, & differentias ipſa ſuo gradu, & ordine contrahentes ac metaphyſicè conſtituentes in ſpecies intermedias, ſiui infimas. Etſi enim hæc apud Philoſophos, & Theologos eſſentiæ, & naturæ, formæque rerum ſolummodo iure nominentur, quia ad ſcientias noſtras (quæ de indiuiduis eſſe nequeunt) ex vſu ſolummodo eſſe poſſint: etiam merito dicuntur formæ, quia (vt rectè aiebat Boëtius, & Nicera à nobis recitatis tom. de Trinit. & Incarnat. d. proœmia l. q. 1 cert. 1. n. 5.) indiuidua eis, quaſi ſubiecta, metaphyſica ſubſunt: in quibus proinde genera, & ſpecies, *quaſi pedem* metaphyſicè *figunt.* Ad rem tamen præſentem de intrinſecis rerum non ſolum ſpeciebus, ſed indiuiduationibus, quibus eſſentialiter indiuiduum, quodvis (v.g. Michaël) non minus quam genericis, & ſpecificis prædicatis conſtituitur, agendum neceſſario eſt: quia non ſolum de Angelicæ naturæ generatim, & vniuerſim ſumptæ in ſuas ſpecies diuiſione; ſed hac admiſſa de ſpeciei infimæ cuiuſuis Angelicæ diuiſione in plura indiuidua, à nonnullis, nec infimæ notæ Theologis, dubitatum, immo aliter, atque aliter iudicatum eſt. Poteſt autem vtrumque de facto, & Angelis abſolute etiam poſſibilibus, diſputari, & de poſſibilibus iuxta connaturalem Dei prouidentiam, vel etiam iuxta prouidentiam abſolutam, & ſupernaturalem.

CERTAMEN I.

De diuiſione Angelorum, cum ſpecifica, tum numerica opiniones.

1. PRima ſententia naturam Angelicam ſpeciei infimæ eſſe, atque ſola in indiuidua multiplicabilem, atque indiuiduationibus eorum ſolis immediate contrahibilem ac diuiſibilem cenſet ſic ignominati aliquot apud S. Thom. q. 50. a. 4 Albertus 2. p. tract. 2. q. 8 S. Bernard in 2. d. 9 a. 1. q. 1. & ſid. 3. 1. p. art. q. 1. omnes, aut plures eiuſdem ſpeciei eſſe ſolum modo docuerint, vbi Marſil. a. 1. ait eſſe opinionem communiorem: ſicuti, & Thomas de Argentina ibidem, q. 2 a 3 non ſatis explicans quam ſequatur fauere videntur. Baſil. 3 de Spiritu S contra Eunom. ſub init. ſcribens: *Omnes Angeli, ſicut appellationem vnam, ſic etiam, naturam omnino eandem habent.* Naturæ autem, & eſſentiæ nomine ſpecies ſignificatur, non autem indiuiduatio, ſeu indiuiduum, præſertim cum nomine *omnes* multiplicatum in Angelis fateatur: ex conuenientia enim ſolum generica indiuiduorum natura eadem, nedum omnino eadem, dici non poteſt. Secundo: quia inde probat inter diuinas perſonas eiuſdem omnino naturæ ordinem eſſe, quod ex identitate minore, quam in ſpecie atoma Angelorum, inter quos ordo hierarchicus eſt, male probaret. Athanaſ. q. 4 ad Antiochum; *vna & eadem, eſt eſſentia, Angelorum, ſicut vna tantum eſt eſſentia hominum* Iterum, *ſicut Angeli vnius ſpeciei ſunt, ita credimus de noſtra natura*, & q. 8. *ſubſtantia certe, vt hominum, ſic, & Angelorum eſt vna* atoma nimirum ſpecie, Anſelm. 2. *cur Deus homo?* Angelos per vnum Angelum non potuiſſe ſaluari ait: *quia quamuis omnes ſint vnius naturæ, non ſunt, eiuſdem generis* (id eſt propagationis ex vno Angelo) *ſicut homines:* ex vno homine Adamo. Damaſcenus libro primæ inſtitut. c. 7. *intelligendum eſt ea, quæ ſola indiuidua continent, ſpecies infimas vocari, cuiuſmodi eſt Angelus homo, & equus.* Nazianz. orat. in laudem virg. nit. de Angelis ait. *Idem quiſque natura eſt omnibus, vnaque mens ſimilique Dei rapiuntur amore* Gregor. Nyſſen. de creat. homin. & Angelorum, ait. *Angelorum millia conſiſtere in eandem eſſentia* tandem August. cap. 29. Enchirid. ait: *Hominem cuius tota natura in Adamo corruerat, fuiſſe reparandum, ſecus Angelum, cuius non corruerat natura tota, quare, nec ſine beatitudine fruſtra.a; ſed nec ordinis, aut ſpeciei alicuius omnes Angeli corruerunt.* Ratio eſt in his tribus æqua: quia non eſt aſſignabilis, maior operationum diuerſitas in Angelis, quam in homine, & equo, quæ diuerſum principium radicale, & ſubſtantiale in aliquibus Angelis, quod aliis non conueniat, poſſit arguere.

2. Quod diuiſionis ſpeciei infimæ Angelicæ in plura indiuidua, poſſibilitatem negaſſe abſolute S. Thom. 1. p q. 50 a. 4. putatur: vbi, & ſi de impoſſibilitate omnimoda, etiam reſpectu abſolutæ potentiæ conceptis verbis loquatur, tamen cum abſolute, ac ſine limitatione, id aſſerat, & ſubiuncta ratio, ex principio Ariſtotelico de omnimoda impoſſibilitate probet, ſiquid probat, eo etiam ſenſu ipſum loqui videtur. Conſentit Caietanus ibi concluſionem S. Thom. vt iacet, ac ipſius rationem commentario ſuo defendens, & expreſſius c 4. de ente & eſſentia, ad eandem S. Thom concluſionem vbi q 7. addit: etiam de potentia abſoluta: eoque ſenſu S. Thom. loqui. Similis ſibi fere ſemper fuit S Thom. 2. contra gent. c. 93. & diſputatis, q. vii de ſpiritualibus creatur. Conſentiunt Petr. Bergom. in concordantiis locor. S. Thom. dub. 115. Ægid. Roman. Auguſtinianus S. Thomæ auditor diſcipulus quodlib. 2 q. 7. & in 2. d. 3. p 1 q. 2. a. 3 Herueus in 2. d. 3. q 1. a 1. & omnes (Bannez excepto) Dominicani Thomiſtæ Recentiores: quibus noſter Granadus adhæſit 1 p controu. 7. d. 4. ſecunda ſententia connaturalem diuiſionis ſpeciei infimæ Angelicæ in plura indiuidua poſſibilitatem neget abſolutam in ordine ad potentiam extraordinariam Dei concedit. Ita videtur ſentire S Thom. opuſc. 16. contra Auerroïſtas contendentes ex immaterialitate intellectus & neceſſitate materiæ diuiſæ ad indiuiduationum diuerſitatem, intellectum noſtrum, eundem indiuidualiter in omnibus eſſe, ita eorumque argumentum (quod ipſius mutata ſolum materia eſſe videtur) non ſoluit ſolum, ſed addita in eos ruditatis nota confutat; *valde ruditer argumentantur ad oſtendendum, quod Deus facere non poſſit, quod ſint multi intellectus eiuſdem ſpeciei credentes hoc inducere, contradictionem. Dato enim, quod non eſſet de natura intellectus, quod multiplicarentur, non propter hoc oporteret, quod intellectum multiplicari includeret contradictionem. Nil enim prohibet, aliquid non habere in ſua natura cauſam alicuius, quod tamen habet illud ex alia cauſa ſicut graue habet ex ſua natura, quod non ſit ſurſum, tamen graue eſſe ſurſum non includit contradictionem, ſed graue eſſe ſurſum ſecundum ſuam naturam contradictionem includeret: ſic ergo intellectus, ſi naturaliter eſſet vnus omnium, quia non haberet naturalem cauſam ſuæ multiplicationis, poſſet tamen ſortiri multiplicationem à ſupernaturali cauſa* Quod ex motu lapidis ſurſum non ab innato principio, ſed extrinſeco proiiciente certo demonſtratur. Hoc igitur loco, & ratione doctrinam illam de Angelis temperaſſe, atque explicuiſſe viſus eſt S Thom. Capreolo in 2. d. 3. q. 1. ad 2. Durandi contra 5. conclus. in ſolut 4 Ferraræ 2. cont gent c. 93. §. *de hoc dicendum* Bannez q. 50. a. 4. vt de ordinaria ſolum, & connaturali, non autem de abſoluta Dei potentia loquatur (cui interpretationi Vaſquez annuit) eoque ſenſu S. Thom. ſequuntur, vti & Ioan. à S. Thom. 1. p. d. 19.

Digitized by Google

de Ang. a. 3. n. 24. & noſter Franciſcus de Lugo 1 p. q. 50. d. 2 c. 2. n 12. tametſi lib. 3. d. 2. c 3. n. 7. docuerit. Non repugnare creaturaram (v. g. Angelum aliquem) ita perfectæ ſpeciei omnino immultiplicabilis, in plura indiuidua. Bubalus citato a. 4 quæſit. 1. difficul. 3. §. 2. ac deinceps citatis proxime dominicanis conſenſit.

3. Huic ſententiæ de Angelorum plurium immultiplicabilitate, ſolum indiuiduali in connaturali prouidentia, & potentia rei ſecus in abſoluta; & extraordinaria acceſſit tandem noſter Martin. de Eſparſa manuſcripto de Angelis d. 1. ſect. 2. n. 16. ratione tamen longe diuerſa: quia (inquit) rationali reipublicæ Angelicæ magno incommodo eſſet indiuidua plura ponere in quibus nulla proprietatum extrinſecarum diſſimilium collectio, per quam dignoſci vnum ab altero poſſet, reperiretur, ſi ſpeciei atomæ eiuſdem forent, nihilque proinde, quod in alio cognoſceretur. Etenim nec ſcire, Angelus vllus poſſet, cum quo loqueretur, quod vellet ille ſecretum, vel a quo ſibi cauendum, vel ſperandum, citra deceptionis nocuæ periculum, quæ nobis accidit, cum duo ſimillimi homines occurrunt, atque vnum pro altero alloquimur &c. Sed de hac ratione, & tertia alia latis communi infra, dum eas ſoluam S. vero Thom ſententiam ſuam primam toties repetitam de Angelis temperaſſe, eo præſertim argumento, quod pro poſſibilitate multiplicationis animi, ſeu intellectus noſtri de potentia ſolum abſoluta Dei, inſtruxit minime credam. Primo enim de intellectu, ſeu animo noſtro immultiplicabilem numero natura ſua eſſe, eo loci non admiſit, ſed ſolum Auerroïs argumento permittit, vt patet ex illis verbis. *Dato enim, quod non eſſet de natura intellectus, quod multiplicarentur* atque illis. *Sic ergo intellectus, ſi naturaliter eſſet vnus omnium, quia non haberet naturalem cauſam, ſuæ multiplicationis &c.* De Angelis autem immultiplicabiles ſolum numero ſub ſpecie atoma, eſſentia, & natura ſua, vbique conſtans ex propria ſententia fatetur, argumenti vero Auerroïs ſolutio, & confutatio ſugillatoria à S. Thom. adhibita, ſi, vt citati authores volunt, intelligatur, non Auerroïs, ſed S. Thomæ potius ruditatem oſtenderet. Etenim indiuidualis ratio æque, atque ſpecifica, & generica, intrinſeca, & eſſentialis indiuiduo cuius eſt, ipſum in ratione indiuidui formaliter, vt forma ſeu formale principium conſtituens æque, atque generica, aut ſpecifica ratio intra genus, & ſpeciem ipſum formaliter collocat: ergo ſicut Deus potentia ſua abſoluta nequit efficere, vt quod natura, & eſſentia ſua prædicatum genericum, vel ſpecificum intrinſece, non habet, ad illud tamen genus, vel ſpeciem pertineat: ita neque efficere potentia ſua abſoluta poteſt, vt ſpecies atoma, quæ natura ſua indiuidua ſimul eſt, ac proinde indiuiduationem aliam, nec habet, nec habere poteſt, ſui indiuidualem multiplicationem illam nihilominus diuinitus habeat, poſſitue obtinere, confirmaturque rurſus.

4. Non minus indiuidua eſſentialiter eſt natura ſpecifica Michaëlis eſſentia ſua in indiuidua immultiplicabilis, quam natura indiuidua Petri eſſentia etiam ſua coniuncta identice eius indiuiduationi, ſeu petreitati: aſt Petrus, in Paulum multiplicabilis, potentia etiam abſoluta Dei, non eſt; ergo nec ſpecies atoma Michaëlis in Gabrielem multiplicabilis, etiam potentia abſoluta Dei, erit. Horum autem omnium ratio eſt, quod Deus, & cauſatum extrinſecarum influentium in effectus defectum ſupplere omnipotentia ſua poſſit; ſecus intrinſece, phyſice, vel metaphyſice componentium: vt commune axioma fert, ac euidens ratio demonſtrat: ſiquidem Deus, materia, nec forma phyſica, vel metaphyſica effectus creati eſſe, fieriue vſquam poteſt. Vnde, & ſi materiæ in formam receptiuum influxum ſupplere omnipotentia ſua queat. Formam abſque ſubiecto ſuſtentando (vt in quantitate, & accidentibus phyſicis, Euchariſticis patet) aſt compoſitiuum, (vt ſic loquar) influxum, qua materia, vel forma totum ſeipſis intrinſece componunt, ſupplere potentia ſua nequaquam poteſt. Argumentum autem Auerroïs, quod ruditatis notat Angelicus Doctor, nec in Angelis currit, nec vim in communi vtrique principio de rerum indiuiduatione, ratione materiæ ſolum) habet. Fiat enim huiuſmodi. *Omne quod multiplicatur ſecundum diuiſionem materiæ, eſt forma materialis; vnde ſubſtantiæ ſeparatæ à materia, non ſunt plures in vna ſpecie.* Intellectus autem, & animus noſter forma materialis non eſt; ergo cui, verbis, & nota recitata reſpondet merito S. Thom. ſiquidem, & ſi ſit ſpiritualis animus noſter, forma tamen materiam, & principium neceſſarium indiuiduationis concernens natura ſua eſt, nullam tamen determinatam ex ſpecie, eſſentia & natura ſua concernit, & quauis adiuncta ſatis haberet, vt connaturaliter exiſteret: quare, & natura ſua multiplicabilitatem indiuidualem non expoſcit, ſicuti, nec plures materias, & principia, indiuiduationis, quæ neque à cauſis naturalibus, materiam producere in potentibus poteſt habere. Quoniam vero forma & pars hominis eſt materiæ eſſentialiter reſpectiua, plures materias, & ſubinde plura principia indiuiduationis habendi eſt capax, & ſi neque à ſe, neque à cauſis creatis, ſeu à ſupernaturali cauſa Deo plures materias, creante: quare, & in plura indiuidua multiplicabilis per Dei potentiam eſt: non tanquam per principium formale, & intrinſecum, vt noſtra argumenta demonſtrant; ſed tanquam per principium actiuum materiæ, ſeu termini in ordine, ad quem intrinſeca rerum indiuiduatio, in Doctoris, & Auerroïs, quem confutat, Ariſtotelico principio. Id, textus S. Thomæ ſuadet, cumque, non contra ſe ſuamque de Angelis conſtantem ſententiam indecenter, ſed contra Auerroëm recte ex communi vtrique principio diſcurrere. Doctrinam hanc, & mentem genuinam, S. Thomæ eo loci ipſe confirmet 1. p. q. 76. a. 2. ad. 1. ſcribens, *licet anima intellectiua non habeat materiam, ex qua ſit, ſicut nec Angelus, tamen eſt forma alicuius materiæ, quod Angelo non competit, & ideo ſecundum diuiſionem materiæ ſunt multæ animæ, vnius ſpeciei; multi autem Angeli vnius ſpeciei eſſe non poſſunt.*

5. Hactenus de negantibus etiam de poſſibili in vtraque quæſtione de multiplicabilitate, cum ſpecifica, tum numerica Angelorum ſententiis. Affirmantes eodem ordine referamus. Et multiplicabilitatem ſpecificam, ſeu multiplicationem in ſpecies varias Angelorum poſſibilem docent (præter eos, qui in quæſtione de facto etiam affirmant) S. Thom. citat. q. 50 a. 4. vbi omnes eius interpretes, & vtraque ſchola Thomiſtica, cum nemo ex eis ſit, qui id non concluſione ex inſtituto, curſimve aſſerat, vel ſupponat. Bannez, Nazar. Ioan. à S. Thom. Molina, Valentia ad citatam q. 50. primæ partis a. 4. vbi etiam Vaſquez d. 181. c 3. n. 11. Ioann. Præpoſitus dubio 1. n. 16. concluſ. 1. Bubalus quæſito 1. §. 17. 18. & 20. vbi oppoſitum cenſet eſſe improbabile; ſpecialibus tractatibus de Angelis Soar. lib. 1. c. 12. iuxta à ſe dicta d. 35. metaphyſ. ſect 3. n 43. Arriag. d. 4. ſect. 1. ſubſect. 4. §. *dicendum ſecundo* Quiros d. 51. ſect. 1. n. 2. §. *contraria ſententia* eſt quæ Scoticæ, Nominalis, & Durandinæ ſcholæ vniuerſæ ac omnium Theologorum, quorum vulgata ſcripta hactenus fuerunt, ſi Albertum & S Bonauenturam citatos n. 1. excipias: quamuis Marſilio plures alios Theologos, (quorum, nec ſcripta, nec authoritas extant) ſequaces ea ſententia habuiſſe videatur, vt & argentinæ ibidem: quare oppoſitam ſententiam aſſerere vere potuerint communiorem.

6. De poſſibilitate multiplicationis naturæ Angelicæ ſpeciei æternæ in plura indiuidua communiſſima noſtrorum ſententia, (Granado, aduerſario ex noſtris vnico) abſolute affirmat, & ex Thomiſtis Dominicanis Capreolus, Ferrara Ioan. à S. Thoma citati n. 2. ſub fin. & S. Thom. ſi bene euoluatur eiuſque ſenſus de principio indiuiduationis, neceſſario per materiam præſtando, penetretur, ita ex inſtituto Scotus in 2. d. 3. q. 7. cum tota ſua ſchola

Gabriel

Digitized by Google

Gabriel. q. 1. a. 2. concluſ. 2. & 3. cum Nominalibus reliquis Durand. q. 3. cum ſuis, Ricard. a. 3. q. 1. Argentina q. 2. a. 2. concluſ. 1. Marſil. q. 1. a. 1. concl. 3. Henric. quodlib. 2. q. 8. & quodlib. 11. q. 1. Molina, Valentia, Vaſquez, Ioan. Præpoſitus, Arriaga, Bubalus, Eſparſa, Franciſcus de Lugo, & Quiros citatis diſputationibus, quæſtionibus &c. atque vniuerſim (Granado excepto) omnes noſtri Doctores. Ex Dominicanis, Capreol. Ferrara, Bannez, citati n. 2. ſine naturali, & ordinaria Dei potentia, & prouidentia, id fieri poſſe, negant cum noſtris Bubalo, Eſparſa, & Lugo, immo, & Ægid. Roman. citatus n. 2. ex 2. d. 3. in ſecundi argumenti initio ſupponit ſe loqui ſolum, *ſecundum natura curſum*, & hunc ordinem, quem videmus atque Eſtius, iam citandus, quia ait: hanc ſententiam eſſe fere omnium Doctorum. Denique pro hac ſententia tota Pariſienſis ſchola ſtetit ab Epiſcopo, Stephano Præſide congregata tres (præter alias) ad præſentem quæſtionem ſpectantes propoſitiones damnans teſtibus Ricardo, & Henrico: ſtantque articuli, ſeu damnationes omnes tunc ab ſchola Pariſienſi editæ apud Caietanum q. 9. de ente, & eſſentia art. 7. Prima autem, ad rem præſentem damnata propoſitio eſt. *Siquis dixerit Deum non poſſe multiplicare formas, ſine materia; error.* Secunda. *Siquis dixerit formam non recipere diuiſionem, ſine materia; error.* Tertia. *Quod, quia intelligentiæ non habent materiam, Deus non poteſt, eiuſdem ſpeciei facere plures; error.*

7. Ex qua conſtat Pariſienſes non ſolum contra Auerroëm de animi noſtri indiuiduali immultiplicabilitate ſub infima ſpecie, (vt expreſſe duabus primis) ſed & contra ſimilem Angelorum ſpeciei infimæ immultiplicabilitatem numeralem, eadem expreſſione definiſſe: quare Caietanus ad Bullam Vrbani, doctrinam S. Thom. vt Catholicam approbantis, recurrit. Sed tamen doctrina hæc de abſoluta immultiplicabilitate indiuiduali Angelorum ſpeciei infimæ S. Thomæ non eſt, vt citati nuper Thomiſtæ fatentur, & cert. 3. oſtendemus, ſecundo ea approbatio, S. Thomæ, doctrinam omnem ab hæreſi pro tunc, & errore, non autem abſolute excuſat: cum conſtet, contra ſolemnitatis votorum eſſentialiter ad religionem requiſitæ doctrinam, à S. Thoma, aſſertam, definitum fuiſſe à Gregorio 13. in Bulla *aſcendente Domino*, & S. Thomæ doctrinæ (& ſi tunc probabiles, & communes in materiis aliis, doctéque, & prudenter ab ipſo aſſertæ, ab aliis Pontificibus fuere damnatæ: neque ita articulatim doctrinæ S. Thomæ bulla præfata approbari à ſede Apoſtolica putanda eſt, ſed vt plurimum, nec errori ſingulis, & omnibus, propoſitionibus innumeris aditum occludat; & certe, ſi tantum præſidij in Bullis Pontificiis laudatoriis doctrinæ S. Thomæ ſingulis eius, & omnibus propoſitionibus adeſſe, quantum aliqui volunt, fateamur: quid de ante, & poſt Bullas præfatas damnatis à ſede Apoſtolica dicemus? Quid de minus pia Conceptionis Deiparæ in peccato originali (quam S. Thomæ eſſe iidem contendunt) cum piiſſima, & Eccleſiæ communiſſima proximæ diffinibilitatis ſtatum fuerit iam conſecuta? Nec præſtat eas Pariſienſium definitiones, & cenſuras vltra Sequanam (vt vulgo aiunt) non tranſire. Neque enim contendimus eas, à tota Eccleſia, & Theologia Catholica, vt dogmata fidei recipi debere; ſed citra infraque fidei dogmata, quam magnam afferre conformibus ſententiis authoritatem, atque aduerſis præiudicium: vt attuliſſe ſemper teſtatur Eſtius in 2. d. 3. §. 2. Nec fieri aliter poteſt: cum tunc in Academia Pariſienſi tota fere Theologia Catholica eſſet, multoque proinde amplioris authoritatis, eius conſenſus, & cenſuræ, quam nunc Complutenſis, & Salmanticæ concors de propoſitione aliqua, cenſura, & conſenſus.

8. In quæſtione de facto, quo ad multiplicationem naturæ Angelicæ in ſpecies varias, qui eam abſolute poſſibilem negarunt citati n. 1. de facto neceſſario negant. Ex reliquis vero, qui abſolute poſſibilem admittunt in quæſtione de facto dubium, & incertum eſſe, nec cum firmo fundamento, ac citra temeritatem (non quidem Theologicæ cenſuræ) definibile cenſet Vaſquez citato c. 3. §. *altera pars* Valentia, etiam ſupra Quiros vbi proxime ſect. 4. § *cenſeo modo*, num. 35. & ſi tandem contra proprium ſenſum ſect. 5. num. 47. communi affirmanti ſubſcribat. Huiuſmodi ergo diuiſionem Angelorum de facto in ſpecies plures aſſerunt Molina citat. q. 5. a. 4. §. *tertia concluſio*. Bubalus citat. difficult. 1. §. 17. 18 & 20. (aduerſam ſententiam improbabilitatis notans) & ſequentibus. Ioan. Præpoſitus ſupra §. *dico* 2. n. 17. Arriaga ſupra ſection. 2. n. 14. §. *unde ergo*, ex Soar. citat. c. 12. fuitque iampridem ſententia Alexandri 2. p. q. 20. m. 6. Gabri. in 2. d. 3. q. 1. a. 2. & 3. Dionyſij Carthuſ. q. 3. Marſilij a. 1. Angelos, qui de facto ſunt pro Hierarchiarum diuerſitate in ſpecies diuidentes, ac rurſus pro chororum eiuſdem Hierarchiæ diuerſitate ſubdiuidentes in ſpecies inferiores; quoad diuiſionem ſpeciei infimæ Angelorum qui de facto ſunt, in indiuidua negant Thomiſtæ omnes Dominicani, & Granadus noſter relati n. 2. qui eam multiplicationem indiuidualem ſpeciei infimæ in plura indiuidua iudicant impoſſibilem, illi etiam, qui naturali ſaltem potentia, & prouidentia (qua plane Angeli creati à Deo ſunt) eam impoſſibilem cenſebant eodem num. 2. & ſi abſolute poſſibilem fatebantur: nempe Capreol. Ferrara, Ioan à S. Thom. Bannez, atque ex noſtris Bubal Franciſcus de Lugo, & Martinus de Eſparſa relatus n. 3. Rem autem prorſus dubiam nec, ſine temeritate definibilem Vaſquez ſupra, & ex proprio ſenſu Quiros, etſi affirmari communiori morem tandem gerat ſect. 5. n. 47. citato. Affirmant vero Molina proxime § *ſit nihilominus* 2. *concluſio* cum Alex. Bonauent. Gabr. Durando, Marſilio, & aliis pleriſque: poſſuntque illi omnes ignominati à S. Thom & Albertus à nobis relatus n. 1. referri, aſſerentes naturam Angelicam vnam ſpeciem infimam eſſe: quos Marſilij tempore tot eſſe diximus, vt Marſilius communiorem tunc ſententiam fuiſſe retulerit. Ita etiam cenſet Soar. cit. c. 12. & 15. Ioan. Præpoſitus ſupra concluſ. 4. Arriaga vbi proxime.

CERTAMEN II.

Concluſiones noſtræ in quæſtione diuiſionis ſpecificæ.

1. Dico primo: Angeli ſpecie diuerſi poſſibiles abſolute ſunt: ac proinde natura Angelica genus in plures ſpecies abſolute diuiſibilis, & multiplicabilis, non autem vna ſpeciei infimæ vnitate. Eſt contra pauculos relatos cert. 1. n. 1. ſed reliquorum omnium Theologorum, quos citauimus n. 5. atque à Damaſceno (qui ei putatur aduerſus) expreſſa ſententia. Ita enim ſcribit, de Angelorum, qui de facto ſunt ſpecifica, ſeu (quod idem eſt) eſſentiæ, & naturæ diuerſitate. *Ac de eſſentia quidem æquales natura inter ſe, an diſpares ſint: haudquaquam compertum habemus; ſolus ille ſcit, qui eos creauit Deus, quique omnia perſpecta, & explorata habet.* At ſi Angelorum natura, & eſſentia, ſpeciei infimæ vnitate vna foret, & in plures ſpecies diuidi illam abſolute repugnaret compertum nobis, immo euidens eſſet, Angelos omnes, æqualis & paris eſſentiæ, & naturæ eſſe: cum eſſet eiuſdem, quæ ſibi ipſi impar, & inæqualis eſſe non poteſt: ergo ex Damaſceno, Angelica natura ſpecies infima, non eſt, ſed genus in plures Angelorum ſpecies multiplicabilis, abſolute, ac diuiſibilis. Dices tantum ex hoc loco concludi circa diuiſionem ſpecificam naturæ Angelicæ, vel eorum omnium in ſpecie atoma conuenientiam, & identitatem, dubium, & incertum Damaſcenum hæſiſſe: ſed in primis, ex hac ſolutione habemus nihil contra hanc concluſionem ipſum vſquam aſſerere

immo

Digitized by Google

immo nec contra ſimilem concluſionem de facto potuiſſe. Secundo verba ipſa aperte ſolutioni repugnant. Ait enim: dubium ſe eſſe de æqualitate naturarum, ſiue eſſentiarum inter ſe, vt patet illis verbis, *æquales natura inter ſe an diſpares ſint &c.* vbi naturas Angelicas ſiue eſſentias plures eſſe ſupponit, & aſſerit neceſſarias, ad quæſtionem de earum æqualitate, vel inæqualitate; nec de ſubiecto, non ſupponente, atque ex terminis falſo, bardis etiam, nedum Doctiſſimo Patri, dubia quæſtio foret, ſicuti & eadem ab ipſo aliis verbis repetita c. eodem; *ſiue Angeli æquales ſecundum ſubſtantiam ſint, ſiue ab inuicem diſcrimen ſortiti neſcimus* quod, niſi diuerſitate ſuppoſita ſubſtantiæ, ignorari dubitatioe nequit. Secundo probatur ex Auguſtino c. 58. Enchirid. *Quid inter ſe diſtent, vel quantum illa vocabula* (Throni, Dominationes, Principatus & poteſtates,) *à quibus vniuerſam ipſam cæleſtem ſocietatem videtur Apoſtolus eſſe complexus dicant, qui poſſunt probare, quod dicunt, ergo iſta me ignorare confiteor.* Quibus eorum nominum (quæ indiuidualia non ſunt, ſed pluribus communia) ſignificata diuerſa eſſe plane docet, & ſi quid, quantum realia aliis præſtent ignorare, ſe fateatur, ita etiam, & apertius 12. de Geneſi ad lit. c. 29. *Poteſt fieri, vt etiam, in ſpiritualibus* (nec ſolum materialibus cælis, de quibus antea) *vel intellectualibus multos quoſdam gradus, quiſque eſſe concedat, aut ipſos, ſi poſſit oſtendat, eoſque diſtinctos iuxta aliquem prouectum magis, vel minus illuſtrium reuelationum &c. ſed quot, & quanta ſingulorum generum ſint differentia, vt in vnoquoque aliud alio gradatim ſuperetur ignorare me fateor.* lib. contra Origeniſtas, & Priſcilianiſtas ad Horoſ. c. 11. *Eſſe itaque Sedes, Dominationes, Principatus, Poteſtates in cæleſtibus apparatas, firmiſſime credo, & differre inter ſe aliquid* (communi ſcilicet ſingulis gradibus cuiuſque differentiæ) *indubitata fide teneo, ſed &c. Quænam iſta ſint, & quid inter ſe differant neſcio.* Cum autem hæc à Damaſceno & Auguſtino de Angelis, & eorum gradibus, qui ſunt, dicantur, plus ſatis noſtram concluſionem probant. Quibus adde Dionyſium pro concluſione de facto citandum num. 4.

2. Ratione probatur primo, quia Deus ex communi ſententia Philoſophorum, & Theologorum infinitos mundos, perfectiores, & perfectiores facto, & in quauis linea, & genere rerum ſpeciebus factis poteſt abſolute facere plures, & plures, perfectiores, & perfectiores: ergo vltra ſpecies rerum generis cuiuſuis, quæ de facto ſunt, plures, & plures ſunt abſolute poſſibiles, nuſquamq; ex prædicatis intrinſecis repugnantes: ſiquidem repugnantia intrinſecè, neque in ſe abſolute poſſibilia, fieri à Deo abſolute nequeunt defectu abſolutæ potentiæ paſſiuæ ipſorum, & ſi non actiuitatis intrinſecæ omnipotentiæ à rerum poſſibilitate, prorſus in ſe abſolute, vt vidimus t. 1. de Deo vno: controu. 1. d. vlt. ergo vltra ſpeciem Angelicam (atomam, ſi velis) ſunt plures ſpecies poſſibiles ac ſubinde natura Angelica in plures ſpecies multiplicabilis abſolute eſt, nec, è conceptu ſuo atoma, cui proinde, in varias ſpecies multiplicatio repugnet. Dices communem illam ſententiam Philoſophorum, & Theologorum de ſpeciebus materialibus ſolummodo eſſe. Contra: quia de mundo toto in quo Angelica ſpecies continetur ſententia eſt. Secundo. Cur non de ſpecie Angelica pure ſpirituali, in eius enim diuiſione & multiplicatione ſpecifica, ne illa quidem euaſio ex defectu materiæ neceſſariæ ad diuiſionem eius eſt: cum materiæ neceſſitas ad rerum indiuidualem diuiſionem, vtcomque, à nonnullis teneatur, à nemine autem, ad ſpecificam earum diuiſionem fuerit tentata: quare in dedecus, & defectum diuinæ potentiæ prorſus cedet, quod perfectioris generis rerum creatarum ſpeciem tantummodo vnam, & atomam, non autem plures, & plures perfectiores valeat producere. Id quod, citra Dei imperfectionem aſſeri nequit, ni illas ſpecies omnem perfectionem ſui generis poſſibilem, è conceptu, & eſſentia ſua metaphyſice clauderet, ita, vt extra nihil perfectionis eius generis ſit. Quod proprium prædicatorum diuinorum eſt, eorumque in ſuo genere infinitas per denegationem non ſolum termini intrinſeci, quæ in quouis genere infinitas eſt Dei propria, & incommunicabilis creaturæ, in genere vllo. Secundo. Nullum eſſentia ſua limitatum definitum in quouis genere excludit eſſentia ſua maioritatem in illo, eodem genere: ſolum enim infinito maioritas repugnat: atqui natura quæuis ſpecifica Angelica ens eſſentia ſua limitatum, & finitum in genere ſubſtantiæ ſpiritualis completæ eſt; ergo non excludit maioritatem in eo genere, ergo quauis natura ſpecifica Angelica producta; poſſunt eſſe ſpecies plures perfectiores, & perfectiores in genere illo; quare non in earum abſolutam intrinſecam repugnantiam; ſed in defectum actiuæ potentiæ, ſiue omnipotentiæ diuinæ neceſſario cedet.

3. Probatur ſecundo concluſio. Quia exigentia naturalis aut potentia ſubſtantialis accidentium, & operationum, ſpecie diuerſarum, vnius ſubſtantiæ, quæ in ſubſtantia alia eiuſdem generis non ſit, arguit vtriuſque ſubſtantiæ ſpecificam diſtinctionem: vt patet in equo, leone, & homine: atqui non repugnat ſub genere naturæ ſubſtantialis Angelicæ natura vna, exigens diuerſa ſpecie accidentia, & petens diuerſas ſpecie operationes, quas neque exigat, nec poſſit alia Angelica natura: ergo in genere naturæ Angelicæ poſſunt eſſe ſpecies plures. Minor probatur: quia ſpecies plura obiecta, in actu primo repræſentantes ſpecie differunt à repræſentantibus, vnum vel duo obiecta tantum: ac ſimiliter plurium ſimul obiectorum cognitiones à cognitione vnius, vel pauciorum: poteſt autem eſſe natura Angelica, quæ exigat ſpecies plurium obiectorum ſimul, & poſſit cognitiones totidem obiectorum ſimul, quas natura alia Angelica, ac nulla ex productis (ſi plures ſpecie naturæ Angelicæ productæ de facto ſint, de quo ſtatim) neque exigat, nec poſſit: ergo ſub genere Angelicæ naturæ plures ſpecies diuerſæ ſunt poſſibiles: rationem hanc communem non ſatis firmam cenſet Quiros ſect. 1. n. 3 vbi aliam ſubiicit, quam cenſet fortiorem à priori; & tamen, vt probet eius minorem, ad hanc rationem recurrit, de operationum ſpecifica pluralitate, quam aliis minus probabilibus opinationibus ſuis, immo quandoque in vera & communi ſententia repugnantibus, probare contendit 1. Talis illa eſt de Angelo poſſibili ad iudicium de obiectis præuia apprehenſione ipſorum non indigente. Addit Arriaga ſect 2. ſubſectione 4. num. 11. §. *dicendum ſecundò* tertiam probationem. Quod ſcilicet diſtinctio ſpecifica rerum, non ex reſpectu ad operationes, ſeu terminos ſpecie diuerſos deſumi debeat; alioqui, & operationes, & termini ipſi, niſi per reſpectum ad alium terminum ſpecie diuerſum, & ſic in infinitum diſtingui ſpecie non poſſent. Verum axioma illud, cui diſcurſus præfati innituntur, ſcilicet *eſſe eſt propter operari*, de eſſe ſolum ſubſtantiali rerum, non de accidentali, ad quod operatio ſpectat, eſſe poteſt: quo ceſſat Arriagæ obiectio, & de ſubſtantia viuenti (huiuſmodi Angelus) certiſſimum eſt, cum eius eſſentia ſit, ſe vel intentionaliter, vel phyſice etiam vere mouere poſſe. An vero ſubſtantia è genere ſuo, ac ſubinde omnes eius ſpecies, non viuentium principium operandi eſſentialiter, ſint, nec aliter, quam per operationes ſpecie diuerſas diuidi in ſuas ſpecies poſſint, & proloquium illud eſſe eſt propter operari, de omni eſſe ſubſtantiali intelligi debeat, alterius loci quæſtio eſt: ſatis nunc ſit, ſi in omni ſubſtantia de facto producta verum haberet: vt eius author Ariſtoteles, qui principia ſolum naturalia, vt circa naturalia omnia diſcurreret, ac nos diſcurrere doceret, ſtatuit bene, ac philoſophice illa ſtatuiſſe probetur; illud ſolum ſecundæ huic probationi aduerſari videtur, quod ſimili plures ſpecie animæ poſſibiles probentur. Refugit illationem Soar. citat, ſect. 5. n 8. ſed male, ni de eis, quæ de facto ſunt, loquatur; in quibus ſimile argumentum, non habet locum ad probandas diuerſas

ſpecie

Digitized by Google

ſpecie operationes vnius, quas anima alia nequeat elicere. De poſſibilibus autem animis melius Arriaga concedit proxime n. 12. §. *Poterunt tamen obiicere.* Reliqua, quæ opponi huic concluſioni poſſunt ſecundam impugnant, ex qua prima hæc valide confirmatur: quare commodius ipſi opponentur, ac diluentur.

4. Dico ſecundo. Dantur de facto ſpecies plures Angelorum productorum, neque omnes ſpeciei vnius atomæ ſunt. Eſt doctorum recitatorum cert. 1. n. 8. pro ſententia tertia contra negantes, & dubitantes ibi recitatos pro ſententia 1. & ſecunda. Probatur primo ex Patribus recitatis hoc cert. 2. n. 1. qui de Angelis, qui de facto ſunt in tres ſuas hierarchias, & nouem choros à Dionyſio, ac reliquis Patribus diuiſi, atque ſcriptura deprehenſi, ſolummodo. Et aperte loquuntur, & Dionyſio quidem de cæleſti Hierarchia c. 10. & 11. ac de diuin. nominib. c. 5. aſſerente: exceſſum Angelorum inter ſe, ſecundum ordines ſuos, tantum eſſe, quantus inter hominem, & Angelum ſit. Probatur: quia naturale imperium & præcellentia omnium Angelorum cætus, & Hierarchiæ vnius in omnes Angelos Hierarchiæ & cætus ſeu chori alterius nequit eſſe, niſi è communi naturali præcellentia omnium illius Hierarchiæ, aut chori reſpectu omnium chori, aut Hierarchiæ inferioris; atqui nil pluribus commune poteſt conuenire, ex indiuiduationes, ſeu differentiis indiuidualibus ipſorum, in qua diuerſi, incommunicantes, & diſconuenientes neceſſario, & ineuitabiliter ſunt: ergo naturalis illa præcellentia, & imperium Angelorum omnium hierarchiæ, & chori ſuperioris reſpectu omnium chori, & Hierarchiæ inferioris, ex differentia ſpecifica ſuperiorum ab inferioribus prouenit. Minor eſt per ſe, & ex terminis nota. Maior probatur Primo ex communi Patrum, & Theologorum, qui Hierarchiarum, & Chororum ſuperioritatem, & inferioritatem, pro maiori vel minori naturali excellentia Angelorum, qui ad quamque Hierarchiam, & ordinem ſpectant diſpoſitam, & ordinatam à Deo aiunt. Probatur ſecundo. Quia imperium, & præcellentia præfata totius Hierarchiæ non eſt gratia pura, ſine intuitu naturalis exigentiæ, & excellentiæ maioris Angelorum ſuperioris Hierarchiæ, & chori reſpectu inferiorum. Patet, quia in Dæmonibus, ſiue in malis Angelis damnatis eſt eiuſmodi principatus, imperium, & præcellentia Angelorum ſuperiorum reſpectu inferiorum, in quibus nullum donum pure gratuitum, ſed ſolum naturalia dona relicta, & conſeruata à Deo ſunt: quare in eo quiſque, ex lapſus gradu remanſit, quem naturæ iure ante lapſum cum reliquis, qui ſteterunt habebat. Secundo probatur: quia dona ſupernaturalia in inſtanti creationis cunctis Angelis, data, & in bonis conſeruata pro maiori, vel minori naturæ ſpecificæ perfectione, ac proinde proportionate ad illam data eis à Deo fuere, vt inferius videbimus. Tertio probatur, ex officio Angelorum ſuperioris Hierarchiæ, reſpectu Angelorum inferioris: nempe illos illuminandi, quod dupliciter fit. Primo ſupernaturalibus illuſtrationibus immediate à Deo receptis, & inferioris Hierarchiæ Angelis per ipſos communicatis, & ad naturam illorum, & intellectiuum gradum Deo præ cæteris proximiorem aptioremque ad nobiliue, & perfectius cognoſcendum arguit vt eos Angelos, qui melius nobiliorique genere cognitionis ipſum de re quauis per ſe ipſum; & quaſi in aurem loquentem percipiant, vt cognitionis præcellentia, rerumque profundiori, atque ex ſpecie ſua clariori comprehenſione, paululum tardiores, nec adeo nobilis mentis, & naturæ Angelos de rebus iiſdem, ſibi immediate à Deo commiſſi inſtruant.

5. De hac illuſtrationis gratia, intelligendum, vt minimum, eſt, quod Theologi communiter docent: dona gratiæ Angelis naturali ipſorum capacitate proportionata collata à Deo fuiſſe maiora, vel minora. Et quidem in iis quæ ad ornatum, non autem ad bene maleque operandum ſpectant, donis (vt reliqua ab auxiliante gratia ſunt) ita ſe Deum geſſiſſe congruum valde fuit: ne tot æquales in naturalibus, nec voluntatis propriæ abuſu Angelos, æqualibus omninò totidem, immo, & multò pluribus, Hierarchiæ ſuperioris imperio, illuſtrationibus & reliquis, ad ornatum ſpectantibus, pure gratioſe, ac non ex naturæ ipſorum iure, & capacitate ſubiiceret, quin nimium vltrò eleuaret hos, illos autem plus nimio non ſine alicuius querelæ titulo, & occaſione deprimeret. Secundo modo ea illuminatio Hierarchiæ vnius, & Angelorum inferiorum à ſuperioribus, naturaliter fit: ex ſuperiorum perfectiore, & illuſtriore ſecundum ſpeciẽ cognitione, vel perfectiore ſecundum ſpeciem, circa idem obiectum, vel circa obiecta plura ſpecie vnica ſuperiorum naturæ debita: maxime, ſi in illis pluribus obiectis ſpeciei vnicæ ſint aliqua quorum nec ſpecies, nec cognitiones naturæ Inferiorum Angelorum debeantur; nec, niſi ex aliorum ſuperiorum inſtructione, & quaſi diſcipulatu naturaliter ab inferioribus cognoſci illa queant, quod veroſimilius eſt vt c. 2. controu philoſoph. controu. vlt. d. 2. oſtendebamus. Nec poteſt naturalis exigentia, & capacitas maior imperij præcellentiæ & officij naturalis tot Angelorum ſuperioris Hierarchiæ & chori, & minor omnium Angelorum chori, & Hierarchiæ inferioris in eorum omnium indiuiduationes referri, vt n. 4. demonſtrauimus, & ſi inter ſpeciei vnius Angelos referri poteſt, vt ex naturalibus ratione indiuiduationis perfectioris cæteris ſpeciei eiuſdem, & inferiorum gradum (vt iam explicabo) imperet præcellat, ac naturaliter ipſos illuminet; ita enim credo luciferum ſeu Belſebub. Ex ſeptemo ordine malorum Angelorum indiuiduatione perfectiſſimum eorum omnium Principem eſſe; vt à Chriſto domino dicitur. Nec obſtat Ariſtot. 1. Politicor. aſſerens inter homines (in quibus ſolius indiuiduationis diuerſitas eſt) quoſdam natura ſeruos, alios vero natura Dominos eſſe. Neque enim ibi de naturali imperio, & ſubiectione (ſed de politico agit, vt bene S. Thom. 2. 2. q. 57. a. 3. ad. 2. conuenientiis cuiuſque attentis) quæ è ſola perfectione indiuiduali, cuiuſque maiore, vel minore, non pendet, ſed ex aliis circunſtantiis contingentibus, ex quibus, alteri ſubiici, alteri imperare commodius ſit, ac decentius, ob vnius maiorem, vel minorem ciuilem dignitatem & alia, ita enim ſeruos natura definit ibi. *Hi ſunt natura ſerui, quibus melius eſt vt imperetur*: vt repetit c. 4. Hoc ergo ſenſu politici dominij, & ſeruitutis, ex naturali rerum ſtatu natura ſeruos ac Dominos alios homines indiuiduos aliis eſſe dixit, non ex natura indiuiduali perfectiori, cui alter ſubiici naturæ iuri alteri debeat, hic vero imperare; ſed pro libero arbitrio cuiuſque, qui ſuæ vtilitati cedens, alteri poterit nolle ſubiici, vel imperare, quin naturali alterius iuri, è perfectiore indiuiduatione ſuborto (quod nuſquam eſt) deroget quidquam. Attamen ſibi, ſuoque conſulentes commodo indiuidua rationalia ſpeciei eiuſdem, plerumque, & prudenter, ſubiiciantur perfectiori indiuidualiter, & capaciori, vt ipſis imperet, ac proſpiciat: vt lucifero, ſeu Belzebub. Cacodæmones omnes, ex quorum voluntate in eos habet, atque exercet, Principatum memoratum. Matth. 12. & Marci 3. Recte ergo S. Thom. q. 50. citata argum ſed contra docet, in ſingularibus eiuſdem ſpeciei non dari prius & poſterius ſecundum naturam ſubſtantialem; quamuis indiuiduatio, ad cuiuſque ſubſtantiam ſpectet. Atque hoc ipſo ſenſu fœminã naturaliter parere viro & hunc illi imperare ibidẽ aiebat Ariſtoteles. Etſi indiuidualiter ſolum, non autẽ ſpecie differant, quia ita vtile illi plerumq. eſt, & contractu voluntario matrimonij viro, eiuſque gubernatione, & imperio ſe ſubdit, vt fœminis cunctis, in Protomatris Euæ ſententia Gen. 3. iniunctum eſt ſi nupſerint, illis verbis; *ſub viri poteſtate eris, & ipſe dominabitur tui.*

6. Probatur quarto: quia in Dæmonibus alia aliis potentiora ſunt, ad plura munia, & operationes exercendas: imparitas autem potentiæ, vnius reſpectu alterius in incorruptibilibus, & quæ organis corporeis, & temperamenti diſpoſitione ad ſuas functiones obeundas non pendent, immò vero ſubſtantiæ; omnino ſimplices; & indiuiſibiles (vt Angeli) ſunt, non ex eorum indiuiduationibus; ſed ex na-

Digitized by Google

tuis ſpecifice diuerſis, & imparibus, videtur poſſe prouenire. Quinto demum: quia, ſi ad mundi corporei ornatum Diuinæque ſapientiæ, & potentiæ oſtenſionem ſenſibilem, oportuit decuitque tot in ipſo ſpecies varias produci: citius decuit, in mundo cæleſti, & intelligibili Angelorum ad eius, ornatum, & potentiæ, ac ſapientiæ Dei intelligibilem oſtẽſionem plurium, adhuc ſpecie, perfectiorum, & perfectiorum, productio: vti ad aulæ regiæ decentiam plures, pretioſæ, variæque ſupellectiles neceſſariæ ſunt, quam ad tugurij ornatu, & plebeij domini decentiam. Accedit Angelos ſpeciales aulæ, & maieſtatis Diuinæ, & præcipuos miniſtros eſſe; quorum non ſolum numerus, ſed dignitatum, maioris, & maioris varietas multiplex aulæ, & maieſtatis regiæ, etiam creatæ, præcipua commendatio eſt. Hinc, & ſi oppoſitam ſententiam improbabilem, non iudicem; hanc tamen noſtram, non poſſum non iudicare longe, valdeque probabiliorem: maxime, cum illa, nec in Patribus, nec à ratione firmum aliquod fundamentum videatur habere, vt iam clarebit. Athanaſij authoritas nulla eſt, cum eius libri vbi ipſo poſteriores Authores citantur (vt docte obſeruat Sixtus Senenſis in obſeruationibus ad ipſum) Author nec ſit, nec eſſe poſſit. Damaſcenus, & Auguſtinus nihil contra nos, quod contra ſeipſos non fuerit, potuerunt docere, vt conſtat ex numero 5. Porro Auguſtini locus recitatus, cert. 1. n. 2. pro ſententia negante nil præſtat, vt ibidem diximus: naturam quippe Angelicam pro tota Angelorum collectione, vſurpauit, ſiue ex vna, ſiue ex pluribus ſpeciebus conſtet: quam humanæ oppoſuit, & quæ non tota ſicut humana in Adamo corruerit, ac proinde nec tota ſine beatitudinis abſque reparatione, fruſtraretur: ſicut humana, ſi irreparata manſiſſet. Damaſcenus ibidem recitatus, hominem equum, & Angelum in exemplum doctrinæ à ſe ſtatutæ de ſpecie atoma & conuenientia proxima indiuiduorum in ipſa adduxit: exempla vero, ſine examine veritatis eorum, ex communi, & vulgari exiſtimatione aſſumuntur: maxime cum vocabulo vſitato, quo nulla differentia ſpecifica indicatur, nominantur, vt in his teſtimoniis vſu venit, neque in exemplo Angelorum, ſed hominum etiam.

7. Homines enim natura, vt ſic in varias ſpecies atomas diuidi abſolute poſſe vero ſimilius iudico ex eo, quod plures tres animæ rationalis ſpecies, ſint poſſibiles, vt n. . . ſine contra Soarium dicebamus; & tamen in vnius atomæ ſpeciei, exemplum adhibetur à Damaſceno, cum tunc examen non erat, nec fuerat antiquis. Sed quoniam nomen vnum ſine vlla differentia, omnium Angelorum ſicuti, & hominum erat, eiuſdem ſpeciei ab antiquis reputabantur, in qua vulgari ſuppoſitione locutus tunc Damaſcenus eſt; cum tamen vbi, ea de re diſſeruit diſtinctos ſpecie Angelos iudicauerit, verbis etiam, quibus dubius hæſiſſe ab aliquibus putabatur, vt conſtat ex n. 2. eadem eſt germana, & ſolida ad teſtimonium Baſilij ſolutio: nempe ex ſuppoſita vulgari, apud Eunomianos etiam, ſententia de naturæ Angelicæ vnitate ſpecifica atoma, ſine ordinis præiudicio, quem iidem admittebant, eundem contra ipſos, in diuinis perſonis, quin eſſentiæ identitas obſit, probaſſe. Nazianzenus ſolum intendit Angelorum concordiam in omnibus ita immediato carmine à ſe propoſitam. *Omnes inter ſe miro iungit concordia nexu, idem quiſque ſibi &c.* Ad quam vnitas identitatis in natura ſpecifice atoma neceſſaria non eſt: ſicus neque in reliquis, ad concordiam requiſitis, ſed ſolum ſimilitudinaria: in eo maxime, quod ad effectus neceſſarium eſt, vt intellectus, & voluntas, ſiue ſpecie atoma eadem ſit, ſeu diuerſa, vt iam dicemus. Nyſſenus extra rem adducitur. Cum ad productionem hominum, ſine coniugio (vt docuit) futuram ſi Protoparentes non peccaſſent, eo modo, quo Angeli à Deo producti ſunt, parui vel nihil ipſius referat, an hi ſpecie atoma, vel inter media, vel remotiſſimo etiam genere, conueniant, necne Anſelmi locus, non aſſertiuus ad rem præſentem eſt, vt patet ex aduerbio illo, *quamuis*, ſententiam initiante: atque, vt ſummum, ſuppoſitiuus, ex vulgari, nec ſatis tunc examinata ſententia, cuius veritas ad Anſelmi intentum (quod, ſcilicet, Angeli non alij, ex aliis, neque omnes ex vno per generationem, vnius ex alio, multiplicati fuerint (ſicut homines alij, ex aliis & omnes demum, ex Adamo propagati ſunt) nihil referebat, vt ad Nyſſenum, ſpecie ne infima Angeli differrent, vel potius conuenirent, vt patet. Ad teſtimonia Damaſceni, & Auguſtini, quibus citati Doctores, cert. 1. n 8. vtuntur, vt Angelis, qui de facto ſunt, an ſpecie differant rem potius dubiam eſſe oſtendant, fecimus ſatis n. 2. cum ex illis ipſis, & aliis eorundem teſtimoniis noſtram concluſionem probaremus. quod autem, (vt hæc nobis non adeſſent) concluſio noſtra ſecunda de Angelis productis, non ſolum probabilis, ſed valde probabilis, ac longe quam aduerſa probabilior ſit, ac prudenti Philoſophica & Theologica æſtimatione abſolute vera, conſtat, aperte ex rationibus pro ea datis n. 4. 5. & 6.

8. Rationibus aduerſis contra vtramque concluſionem ſatisfactio in terminis, præ illatum debilitate, otioſa videbatur, & quoad ſecundam concluſionem de facto, conſtat negantes, vel dubios aduerſarios, noſtris rationibus ſoluendis impares eſſe ex dictis n 5. & 6. vbi eorum ſolutiones præoccupauimus. Reliquas vtrorumque rationes, pro rudioribus perſtringamus, ac diluamus. Prima eſt, ex ſumma concordia inter Angelos futura, quæ ſummam in natura, quare in ſpecie atoma, & infima eorum omnium vnitatem, & conuenientiam requirit. *Simile enim,* (vt vulgare proloquium eſt *ſimilem quærit*, atque in brutis etiam natura demonſtrat, & Eccleſiaſt. 13 n. 19. confirmat. *Omne animal diligit ſimile ſibi, ſic & omnis homo proximum ſibi: omnis caro ad ſimilem ſibi coniungitur, & omnis homo ſimili ſui ſociabitur.* Sed certe argumentum curtiſſime probat: cum nihil probet, in malis Angelis, eiuſdem naturæ, cum bonis, & in quibus, quam maximæ diſcordiæ, & odia infenſiſſima exercentur, ac proinde illos non ſolum à bonis, ſed inter ſe, pluſquam ſpecie infima differre, (ſi quid diſcurſus valet) illatione ab oppoſito probat. Simile à brutis qui naturæ inſtinctu, in ſocietatem cum aliis, aguntur, ad homines, & Angelos, qui ex ratione, & electione concordiam, & amicitias ineunt, nihil ad intentum, & tentatam illationem facit; ad quam ab Eccleſiaſtico nuſquam adducitur, qui ex concordia animalium in natura atoma ſimilium ad quam aguntur potius, quam ſe agunt, morum neceſſariam ſimilitudinem in rationalibus, ad concordiam, & amicitiam recte probat: quæ in creaturis rationalibus ſpecie diuerſis æque, atque in ſpecie atoma iiſdem, reperitur, vt in Beatis Angelis cum hominibus æqua eſt amicitia, & ſumma concordia, & ſi plus, quam ſpecie atoma differant, atque in eiuſdem chori, & ſpeciei Dæmonibus ob ipſorum malignitatem diſcordia. Hanc ſolum vnitatem ad amicitiam ex electione ob morum ſimilitudinem, in rationalibus ex naturali ſocietate brutorum ad alia, quæ ſpecie atoma conueniunt, probare Eccleſiaſticum voluiſſe conſtat à n 22. *qua communicatio iuſto homini ad canem,* id eſt impium, & iniquum) *aut qua pars diuiti ad pauperem?* Quorum diuerſa à Deo, ſtudia, & mores deinceps recenſet. Eſt autem ratio: quia intellectu, & voluntate vtentibus, bonitas moralis præcipuum motiuum amoris eſt, ac potius quam bonitas naturæ: ac ſubinde ſimilis in duobus reperta concordiæ & amicitiæ eſt nexus.

9. S. Bonauentura arguit: quia quæcumque ad ſuum originem propius accedunt, magis colliguntur, vt patet: in aqua & luce, quo fonti, & ſoli magis appropiat: Angeli autem proxime ad ſuum originem, Deum, accedunt: ergo ſummam è creatis habent vnitatem naturæ, ſcilicet ſpeciei atomæ, cum indiuidualem habere plures nequeant: ac proinde nequit in plures ſpecies diſpergi. Debilis ratio. *Entitatiue* nego maiorem; quin quo propius ad ſuum originem effectus accedunt plures entitatiuas partes intenſionis habent, vt in radiis lucis claret; *localiter*, & ſpatio extrinſeco tranſeat, vt in aqua, quia fontium origo anguſtiſſimi

ſime foraminis ſpatium plerumque habet, quod ſi poſt longiſſimum decurſum aqua eadem, in anguſtius ſpatium, vel natura, vel arte incurrat, arctius, quam prope originem tota cogetur. Accedit proxime, *ſed longo* (vt alter aiebat) *proximus interuallo*, & infinito, Angelum ad Deum, entitatiue adhuc accedere, cum creatura ſit, & inter quem proinde, & Deum creaturæ proximiores, & proximiores entitatiua perfectione eſſe poſſint: quare, *adhuc entitatiue*, nego, excludendo abſolute, maiorem proximitatem ad Deum nego minorem. Item diſtinguendo terminum *Angelica natura* ſecundum omnem ſui partem, nego minorem, *ſecundum aliquam ſui partem* reliquis præſtantiorem, permitto minorem, & nego conſequentiam. Et ſane ſi argumentum teneret, Angelicam naturam in ſola indiuidua duo multiplicabilem contra ſcripturam probaret: ſiquidem ad eos naturæ collectio, ſumma, ac minima in plura diuiſio eſt. Arguit ſecundo. Sedes Angelorum reparantur per homines ſpeciei atomæ eiuſdem; ergo habendæ erant, ab Angelis eiuſdem ſpeciei. Negatur conſequentia. Non, quia bona ſupernaturalia omnia (etiam auxilia ad gloriam conſequendam, & multo minus ad maioris gloriæ, ordinationem) diſpoſita, & collata à Deo Angelis iudicem pro eorum naturali dignitate ſpecifica maiore (vt æſtimant plures & Bubalus, reſpondet) hominibus autem ex meritis gloria detur, quibus ſpeciei inferioris indiuidua poſſunt indiuiduis ſpeciei ſuperioris, eorumque dignitati, naturali excedere, nedum æquari: id enim in ordinatione Dei & prouidentia de mediis ad tantam gloriam erga homines locum, non habet, cum ex meritis hominis non ſit: Nego igitur conſequentiam: quia in vtriſque, ea ordinatio, & prouidentia de mediis, tam efficacibus, quam ſufficientibus ad tantam gloriam promerendam, mere gratuita; & ſupra debitum naturis ipſorum eſt: quare inde naturæ ſpecificæ infimæ, identitas, & æqualitas, vel inæqualitas, & diuerſitas nequit inferri, inſtas, ex æqualitate, & identitate ſpecifica finis, & operationis vnitas ſpecifica atoma ſubſtantialium indiuiduorum infertur, vt diximus num 3. atqui finis beatitudinis Angelorum omnium & operationes intellectus, vel voluntatis (in quorum altera, vel vtraque formaliter beatitudo conſiſtit) eiuſdem ſpeciei atomæ in ipſis ſunt, ſolumque penes magis, & minus intra eandem ſpeciem differunt: ergo Angeli ſpecie, non differunt, ſed ſpecie atoma conueniunt. Reſpondeo diſtinguendo maiorem. Finis eſt operatio proxima naturalis, vel quæ eam arguat, ac naturaliter inferat, fateor; remotus, & vltimus finis, & operatio, quæ proximam eandem ſpecie atoma naturaliter, non arguat (vti ſupernaturalis Angelorum beatitas) nego cum Sanct. Thom. 1.p.q.75. a.7. ad.1. & 1.2. q.1. a.6. ad 10. dicente: *ea quorum vnus eſt finis proximus, & naturalis, ſunt vnum ſecundum ſpeciem, Beatitudo autem æterna eſt finis vltimus, & ſupernaturalis* Reliquæ oppoſitiones, ne relatio, ne quidem, pro ſui debilitate, ne dum ſolutione, dignæ ſunt.

CERTAMEN III.

De Angelorum ſpeciei atomæ cuiuſuis numerica multiplicabilitate concluſiones affirmantes S.Thom. authoritate fundantur.

1\. Dico primo Angeli ſub quauis ſpecie ſua atoma abſolute multiplicabiles numero ſunt. Eſt contra paucolos Thomiſtas relatos cert 1. n. 2. ſub init. eſt tamen communis reliquorum Theologorum concluſio citatorum ibi n.6 & expreſſa Sanct. Thom. ſententia: id, quod oſtendendum in primis contra illos erit: ac deinceps eiuſdem ratione probanda concluſio: vt appareat eos teſtibus aliquibus S.Thom. ſono tenus arreptis, nec ſatis eius doctrina & mente, tum ibi, tum alibi penetrata Angelicum Præceptorem difficillimis, & imperceptibilibus, valdeque à ratione abhorrentibus ſententiis, oneraſſe. Igitur 1. p.q. 29. a.1. ſcribens. *Subſtantiam indiuiduari, per ſe ipſam; ſed accidens indiuiduari per ſubiectum; dicitur enim hac albedo in quantum eſt in hoc ſubiecto.* Quæ repetit quæſtion. 9. de potentia, art. 1. ad 8 atqui Angeli ſubſtantiæ, & nuſquam accidentia, ſunt; ergo ex Sanct. Thom. ſe ipſis, non autem per ſubiectum, ſeu materiam, adhuc extrinſecus, tanquam per terminum reſpectus eſſentialis indiuidui cuiuſque, neque enim accidentia, quæ, quoad indiuiduationem per ſubiectum, ſubſtantiis opponit, per ſubiectum, cui inſunt, & à quo proinde realiter indiuidualiter differunt, indiuiduari intrinſece poſſunt, ſed, vt ſummum, extrinſecus tanquam per terminum extrinſecum; & q.5.a.3. ad. 4. quod Angeli multiplicati nequeant, quia diuinæ bonitatis ſunt radij *Qui non niſi ſecundum recipientium diuerſitatem* (quæ in Angelis locum, non habent) *multiplicatur*: Reſpondet, refundendo Angelorum diuerſitatem, & multitudinem, in diuinam *ſapientiam diuerſos ordines excogitantem*, quæ non ſolum de diuerſitate, ſpecifica, ſed numerica etiam Angelorum intra eundem ordinem, & ſpeciem intelligi debet; de qua ſolummodo obiectio erat, eſſeque poterat: cum diſtinctionis impoſſibilitas per recipientis, ſeu materiæ, & ſubiecti defectum, eius ſolum diſtinctionis, quæ materiam requirat, cogitari, & obiici poterat: indiuidualis vero ſola materiam, vt principium indiuiduationis neceſſarium, apud aliquos requirit; ſpecificam vero materiam requirere nemini hactenus venit in mentem: quare hoſtem ſibi finxiſſe dicendus S. Thomas eſſet, quem facile vinceret, ni de indiuiduatione, & diſtinctione, indiuiduali etiam, rerum per materiam obiiceret, ac reſponderet.

2 Tertio eadem 1.p. q.47. a 1.corp. vbi Democritum rerum diſtinctionem, per materiam. & Anaxagoram, per materiam. & cauſam agentem fieri aſſerentes impugnat, Primo: quia materiæ ſua eſt diſtinctio, quæ, niſi res per ſe ipſas diſtingui admittatur, ad alteriorem cauſam recurrere pro eius diſtinctione oportebit. Secundo: quia *diſtinctio rerum eſt per formas proprias* (ex Ariſt. 7. metaphyſicor. text. 49. dicente. *Actus eſt, qui diſtinguit*) *non ergo diſtinctio eſt in rebus propter materiam.* Ergo ex S. Thom. vbi non eſt materia, ſed ſolus, & totus actus ſubſtantialis, vt in Angelis diſtinctio omnis per id ipſum, quod in ſe ſunt, eſſe poterit, imo neceſſario, ac 1.ò aliter erit. Conſequētia prima de ſe ſe patet, nec minus patet ſecunda. Antecedens, vltra Ariſtotelis, & (quod nunc ſatis eſſet) S. Thomæ authoritatem in Thomiſtarum aliquot, qui aduerſè hac in re ipſum interpretantur, ſententia certum eſſe debet: ſiquidem materia per ipſos, non exiſtit actu, nec poteſt exiſtere, niſi per formam, atque per eiuſdem formalem exiſtentiam, cuius falſitatem, ſuo loco impugnauimus: ergo omnis, indiuidua etiam, actualis diſtinctio rerum etiam corporearum debet eſſe per formam, quæ omnem tribuit materiæ actualitatem, ſine qua actualis rerum diſtinctio repugnat: ergo, & repugnat omnis diſtinctio rerum etiam corporearum, poſſibilis, niſi per formam poſſibilem. Potentia quippe etiam logica, ad actum impoſſibilem eſt repugnans, & chimærica. Et ratione probatur: quia variata materia magna ſui parte idem indiuiduum manet, quia, eadem forma perſeuerat, vt conſtat in ſubſtantiali augmento, & decremento hominum: in quibus cuiuis indiuiduo plures materiæ partes pereunt, ac plures denuo adquiruntur. Inſuper in reſurrectione, in qua partes omnes materiæ hominis, qui periit, nequeunt omnibus adeſſe: cum alimenta ſuccedentium aliorum plerumque materia præcedentium conſtent, ac ſubinde in illorum ſubſtantiam tranſeat; & tamen, quia eadem ſingularis anima perſeuerat, idem nihilominus homo ſingularis reſurgit ex fide; ergo animæ, ſeu formæ ſingularitas intrinſeca eſt ratio formalis indiuiduationis, non materia, qua variata, deperditaque, & quantumuis aucta (vt fere tota in infantibus homuncionibus, aliiſque valde ſenio, ac diuturnis febribus abſumptis;

& ad Beatitatem reſurgentibus, *in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti*, id eſt magnitudine, atque elegantia corporum, Chriſti corpori ſimillima(vt communis, & probabilior ſententia fert) addenda à Deo ſit: vt, vel inde, conſtet materiam ad indiuiduationem hominis formaliter, ne partialiter quidem conferre, ſed pure ad id materialiter ſe habere, id ſolum muneris præſtando, quod à quauis loco eius ſuccedente præſtetur. Denique per S. Thomam Ariſtotelem, & omnes forma ſpecifica, & actu diſtinguit ſpecies, hominem ſcilicet à Leone, non materia, ergo indiuidua forma, & actus diſtinguit indiuidua, ſcilicet, Petrum à Paulo.

3. In ponderatione tertij huius teſtimonij Sanct. Thomæ nonnullas à ratione impugnationes dedimus aduerſæ ſententiæ, & principij, cui innititur, de rerum neceſſaria indiuiduatione, per materiam, quod ſtatui à S. Thom. & ſupponi multoties videtur: cuius mentem ad loca, quæ opponi noſtræ concluſioni ſolent, referemus atque explicabimus à num 4. Nunc autem quartum teſtimonium validiſſimum eiuſdem pro noſtra concluſione producimus ex 1. d. 34 q. 1. a. 1. corp init. diſcrimen cur in creatis natura, & eſſentia, idem, quod ſubſiſtentia, non ſit, ſicut in diuinis, his deſignat. *Dicendum, quod perſona, & eſſentia omnino re in diuinis non diſtinguntur. in illis enim, in quibus aliud eſt eſſentia quam hypoſthaſis, vel ſuppoſitum. oportet quod ſit, aliquid materiale, per quod natura indiuiduetur, & determinetur, ad hoc ſingulare, vnde illam determinationem materia, vel alicuius, quod loco materiæ ſe habet addit in creatura hypoſthaſis ſupra eſſentiam, & naturam. Vnde omnino in creaturis iſta idem ſunt; in Deo autem non eſt natura illius ſubſiſtens per aliquod ad quod* (legerem à quo) *determinatur, ſicut per materiam, ſed per ſeipſum eſt ſubſiſtens, & ſuum eſſe ſubſiſtens eſt: vnde natura eſt ipſum, quod ſubſiſtit, & eſſe in quo ſubſiſtit. Et propter hoc in Deo omnino idem eſt, quod eſt, & quod eſt* Ex quibus patet materiam, ſeu ſubiectum phyſicum proprie acceptum, ſiue ſecundum ſe, ſiue vt ſignatam etiam quantitate, principium proprium indiuiduationis rerum vniuerſim neceſſarium Angelico Doctore non fuiſſe: cum expreſſe dicat eſſentiæ omni creatæ determinationem ad hoc ſingulare afferri à materia, *vel aliquo alio, quod loco materiæ ſe habet*: hoc autem materia propria non eſt, cuius loco ſubſtituitur eſſentiam, ſeu naturam determinet: at nihil ſibi poteſt ſubſtituere: ac propterea in creatis eſſe hypoſthaſim Sanct. Thom. docet expreſſe, à natura, & eſſentia creati diuerſam. Poſuit autem materiam primo loco: quia in ſenſibilibus, quæ nouimus, determinat indiuiduationem, ſenſibiliter, eoque modo, quo mox dicemus, vt inde facilius determinationem naturæ per hypoſthaſim, ad hoc indiuiduum, illius ad inſtar, conciperemus. Secundo ex hoc teſtimonio, ſic inſtruo argumentum ex eius propoſitionibus legitime deductum: omnis natura, & eſſentia, determinabilis per aliud ad ſingulare, ſeu ſuppoſitum præ alio, eſt multiplicabilis in plura ſingularia, & ſuppoſita: atqui omnis natura & eſſentia creata, (ac ſubinde natura, & eſſentia Angelica ſpecifica) eſt natura, & eſſentia determinabilis, per aliud; ergo multiplicabilis in indiuidua.

4. Oppones S. Thomam 1. p. q. 50. a 4. vbi hanc abſolutam, Angelorum indiuidualem ſolum. immultiplicabilitatem, ex hoc generali ſuo principio probat, *quæcumque forma (quantumcumque materialis, & infima) ſi ponatur abſtracta, vel ſecundum eſſe, vel ſecundum intellectum, non remanet niſi vna in vna ſpecie. Si enim intelligatur albedo, abſque omni ſubiecto ſubſiſtens, non erit poſſibile, ponere plures albedines: cum videamus, quod hæc albedo non differt ab alia, niſi per hoc, quod eſt, in hoc, vel illo ſubiecto. Et ſimiliter, ſi eſſet humanitas, abſtracta, non eſſet, niſi vna tantum*, eadem fere ad ipſum probandum, ſic repetit q. 75. a. 7. oſtendens contra Origenem Angelos, & animas noſtras non poſſe ſolo numero, ac non etiam ſpecie differre: *quia, cum non ſint compoſita, ex materia, & formæ, ſed ſint formæ ſubſiſtentes, manifeſtum eſt, quod neceſſe erit in eis eſſe diuerſitatem in ſpecie. Non enim poteſt intelligi, quod aliqua forma ſeparata non poſſet eſſe, niſi vna tantum Hæc enim albedo, non differt ab illa, niſi per hoc. quod eſt huius vel illius. Quare, nec Angelus, qui forma ſeparata natura ſua eſt*, vnus tantum in vna ſpecie eſſe poterit; quæſt. item 13. a. 9. corp. *formæ ſimplices per ſe ſubſiſtentes, ſi intelligerentur, vt ſunt in ſe ipſis, non poſſent communicari, nec re nec ratione*, q. vn. de ſpiritualib creatur. a. 4. corp. *Si Angelus eſt forma ſimplex abſtracta à materia* (vti eſſe ait, ac per ſe ſubſiſtentem 1. p. q. 12. a. 4. corp) *impoſſibile eſt etiam fingere, quod ſunt plures Angeli vnius ſpeciei. Sicut ſi eſſet albedo ab omni recipiente, & ſubiecto ſeparata, eſſet vna tantum: ita impoſſibile eſt, quod ſit ſuum eſſe ſubſiſtens niſi vnum tantum.* Eidem concluſioni, & principiis inſiſtit 1. p. q. 44. a. 1. denique indiuiduationis principium, ac diſtinctionis numericæ ſubinde *materiam principium eſſe*, conſtans, vbique videtur docere, q. citat. de ſpiritualib. creaturis a 1. ad 9. & 19. ac locis reliquis citatis q. 2. de pot. a. 4 & q. 3. a. 10. corp. q. 2. de verit. a. 6. ad. 1. opuſc. 29. poſt med. 3. p q. 77 a. 2. q. 16. de malo a. 1. ad 18. & ſuper Boëtium de Trinit. q. 4. a. 2. quæ omnia colligere in vnum, ac difficiliora in terminis pro contraria ſententia prolixius placuit recitare, vt aduerſarij aliquot, qui S. Thomæ littera potius, quam ſpiritu armati ipſi nos aduerſarios & authoritatis eius contemptores inclamant, videant, quam magni nobis eius in re præſente, (vt in aliis oſtendimus contra eoſdem) S Thomæ doctrina, mens, & authoritas fuerit: quibus alte eruendis adeo prolixo labore incumbimus ſemper, & inſudamus.

5. Et ſane quoad indiuiduationem, & diſtinctionem ſolum numericam rerum creatarum intra ſpeciem eandem per materiam, tanquam per neceſſarium principium, ſiue intrinſecum, ſiue extrinſecum, de neceſſitate abſoluta, & omnimoda impoſſibilitate diſtinctionis numericæ & indiuiduationis rerum abſque materia intelligendus non eſt; ſed ſenſibiliter, ac, vt apprehendi à nobis poſſit, qui non niſi materialia, & ſenſibilia, primum, atque earum ad inſtar reliqua cognoſcimus: vnde abſque materia, & quanta, & his, vel illis qualitatibus affecta (ſi ſubſtantiæ cognoſcendæ, & dignoſcendæ ſunt) nullum nobis pro hoc ſtatu, cognoſcendi, & diuidendi ſingularia, ſpeciei eiuſdem principium relinquitur. Idcirco indiuiduum à cunctis Philoſophis definitur: *Cuius collectio proprietatum, quæ in vno eſt, in alio reperiri non poteſt*, non quidem, quod in ea collectione ſenſibili, eſſentia, & ſubſtantia, indiuiduationis, & diſtinctionis numericæ rerum ſit; ſed, quia eius à nobis cognoſcendæ pro hoc ſtatu neceſſarium principium, ea ſenſibilis collectio eſt, & qua ſubinde deficiente cognoſci indiuiduationem, & diſtinctionem illam numericam pro hoc ſtatu ſit impoſſibile: ita plane impoſſibilitatem indiuiduationis, & diſtinctionis numericæ rerum ſine materia, & hanc neceſſarium illarum principium eſſe, nempe ſenſibilis indiuiduationis, voluit S. Thomas, vt albedinis ſeparatæ exemplo toties ad præſens repetito ſatis clare explicuit, quodlib. 7. a. 10. his verbis: *vt albedinis natura abſque quantitate ſubſiſtat, tamen illa albedo non eſſet, ſicut hæc albedo ſenſibilis*, quia nihil abſque magnitudine, & quantitate ſenſibili ex Ariſtotel. c. 8. de ſenſu, & ſenſibili) *ſed eſſet forma quædam intelligibilis ad modum formarum ſeparatarum, quas Plato ponebat.* Subditque, quantitatem indiuiduam, ſeu plures tales, ſeparatam à materia (quæ ſe ipſa magnitudo eſt) imaginari nos poſſe; *plures autem albedines eiuſdem ſpeciei, ſine ſubiecto imaginari eſt impoſſibile*: quia ſcilicet, niſi externe ſenſatorum, imaginatio eſſe non poteſt. Vnde proxime ſubdit: & ſic patet, quod albedo non indiuiduatur *niſi ex ſubiecto.* Secundo. Familiare diſputantibus eſt, id quod ipſis ex vllo naturali principio, & rerum, naturæque ordine inſpecto fieri poſſe non cognoſcunt impoſſibile abſolute nominare, tametſi nulla in eius prædicatis contradictio, (quæ abſoluta repugnantia,

&

Digitized by Google

& omnimoda eſt) recognoſcatur: id quod apud S. Thomam eſt frequens; ſæpe enim, ea quæ citra miraculum, vel plura alia vltra reuelata in Euchariſtia fieri non poſſunt; abſolute, ac ſine addito vllo impoſſibilia vocat, 3. p. qu. 75. a. 6. corp. & qu. 77. art. 1. & art. 8. Innocentij III. teſtimonium interpretans: quia ergo in ſubſtantiis, quæ materia conſtant; prout hæc ſic vel aliter diſpoſita, & ſignata quantitate & accidentibus eſt, naturaliter exactiue cauſam efficientem formæ Deum determinet, vt hanc præ alia numero formam, ſpeciei eiuſdem, inducat, ex qua hoc numero ſpeciei eiuſdem indiuiduum conficitur; ſi autem formæ accidentales ſint naturaliter, non, niſi in ſubiectis phyſice ſint, atque eorum diuiſione diuidantur, vt notum eſt, & docet S. Thom. 1. p. qu. 50. art. 4. ad 1. cum Angelus materiam nullam (quare nec ſignatam, quantitate, & diſpoſitionibus, eſſentia ſua claudat, aut requirat, vt hic præ aliis producatur, nec principium originarium, & motiuum, cuiusvis ex illis, vel quorumuis præ aliis Deum determinans exactiue adſit, aſſignarique à nobis rationabiliter poſſit: reſque tota rei arbitrio ac beneplacito libero eſt deferenda, ſi ſit rerum naturæ, & ordini ſtandum: indiuiduationis, & multiplicationis, ſeu diſtinctionis, numericæ ſolum, intra ſpeciem eandem nullum in natura, & connaturaliter principium eſſe, aſſignatiue rationabiliter poſſe, quia materia caretur, recte, S. Thom. toties ait.

6. Sed profundius etiam aliquid, & quo teſtimonia oppoſita genuine intelligantur, & cum locis eius pro noſtra ſententia apertiſſimis mirifice concordent, addendum & quoniam locis omnibus oppoſitis doctrinam, quæ ſonat, aduerſum exemplo albedinis ſeparatæ à ſubiecto ſemper confirmat, quid per albedinem ſeparatam à ſubiecto, & à quo ſubiecto ſeparatam, & quomodo ab eo ſeparatam S. Thomas intelligat explorandum in primis, id autem ipſe explicuit verbis illis recitatis, numero proximo ex quodlibeto, 7. numero 10. quod ſcilicet ita ſeparata non eſſet albedo ſenſibilis, ſicut hæc noſtra, *ſed eſſet forma quadam intelligibilis admodum formarum ſeparatarum, quas Plato ponebat.* Quod etiam de forma panis conſecrati, & quauis materiali à materia ſeparata, docet, 3. p. qu. 75. a. 6. corp. ſi à ſubiecto ſeparatæ remaneant, quia iam eſſet (inquit de forma panis ita ſeparata) *forma intelligibilis actu, & etiam intelligens. Nam omnes forma à materia ſeparata ſunt tales*, & tamen formam quantitatis à ſubiecto phyſico, ſeu materia panis, atque omni prorſus materia ſeparatam conſiſtere, ſenſibilemque, ac nuſquam intelligibilem eſſe S. Thomas ſciebat, ac fideles omnes experimur; ſed illis verbis primo loco additis, *Intelligibilis admodum formarum ſeparatarum quas Plato ponebat*, totam ſuam mentem explicuit Plato, enim formas illas, ſeu ſpecies rerum, & naturas ab indiuiduis abſtractas, & ſeparatas reliquas, (à Petro, verbi gratia, & Paulo) vniuerſales indiuiduas, ac primo modo dicendi per ſe, ſiue eſſentia, & entitate ſua ſubſiſtentes ponebat, ac proinde idæam, & formam hominis, aut equi, *per ſe hominem & per ſe equum*, vocabat teſte Ariſt. 7. Metaphyſicor. à textu 44. ad 56. ex quo S. Thomas, 1. p. quæſt. 6. a. 4. & qu. 84. a. 4. his verbis. *Plato poſuit formas rerum ſenſibilium, per ſe ſine materia ſubſiſtentes, ſicut formam hominis, quam nominabat per ſe hominem*, &c. Inde vero vtrque idæas, & formas illas Platonicas immultiplicabiles, & communes rurſus, atque vniuerſales, indiuiduis aliis, quaſi ſub eis contentis eſſe non poſſe manifeſte ſic contra ipſum demonſtrant: quidquid enim per ſe, & entitate ſua ſubſiſtens, ac ſuppoſitum ſubinde eſt, indiuiduum eſt: aſt implicat indiuiduum vnum in plura indiuidua multiplicari, atque ipſis communem, & communicabilem eſſe (verbi gratia, Petrum multiplicabilem & communem eſſe Ioanni, Paulo, & Franciſco) ergo & Ideas, ſeu formas platonicas, & quaſcumque, eo modo abſtractas ſeparatas à materia, ac per ſe ſubſiſtentes ex hoc modo abſtractionis formarum platonicæ (de qua eis omnibus locis expreſſe) conſtat primo materia ſeparationis de qua S. Thom. loquatur, & de quo ſubſiſtendi per ſeque eſſendi modo. Neque enim materiam ſeparationis ſolam materiam, & ſubiectum proprium phyſicum intelligit; ſed logicum etiam, ſeu metaphyſicum, quod dicitur: ſcilicet ſuppoſitum, ſeu indiuiduum, & ſingulare; quod præter proxime dicta patet ex illis verbis recitatis, num. 5. ex 1. diſp. 54. quæſt. 1. a. 2. *vnde illam determinationem materia, vel alicuius, quod loco materie* (ac proinde non materia proprie, quæ ipſiſſima eſt, nec ſibi ſufficitur) *ſe habet addit in creatura* (quæ per aliud ac non per ſe ſubſiſtit) *hypoſthaſis ſupra eſſentiam, & naturam*, vt enim ex Patribus retulimus præfatione quæſtionis: ideo indiuidua hypoſthaſis, & ſuppoſita dicuntur, quia ſuperioribus prædicatis ſubiecta, ſuppoſitaque ſunt, Patet rurſus, ex teſtimonio, quod nobis primo oppoſuimus, numero . ex 1. parte, quæſtione 50. articul. 4. corp. poſtremis illis verbis. *Similiter, ſi eſſet humanitas abſtracta, non eſſet, niſi vna tantum.* Cum enim humanitas materia eſſentialiter conſtet ab illa abſtrahi: in terminis repugnat; quare de abſtractione, & ſeparatione ab indiuiduis, & ſuppoſitis reliquis (quæ vt dixi materia logica ſunt) & ſeparatione quidem, qua per ſe & eſſentia ſua humanitas ad modum idæarum, & formarum platonicarum ſubſiſteret: inde enim immultiplicabilis, & incommunicabilis indiuiduis aliis, & pote eſſentia ſua vna, & indiuidua, vt pote ſe ipſa ſubſiſtens, ac non per aliud, quare, & ſuppoſitum eſſe demonſtraretur, ac ſubinde, eius in plura indiuidua diuiſione intelligi, quidem poſſe nec re, nec ratione; imo, nec, niſi rationabiliter, fingi.

7. Porro ex ita explicata genuina S. Thomæ mente facilis ſe dat ad oppoſita eius loca ſolutio, & primum in terminis explicuimus. Poſtremum ex quæſt. vnic. de ſpiritualib. creatur. art. 4. corp. conditionalis eſt, & ex hypotheſi. *Si Angelus eſt forma ſimplex abſtracta à materia.* (modo explicato; ac per ſe, ſeque ipſa, ac non per aliud, ſubſiſtens) *impoſſibile eſt, &c.* Nullibi autem per ſe, ac non per aliud, ſubſiſtentis naturæ, & formæ Angelos eſſe docet, & ſi enim dicat, 1. p. quæſt. 12. art. 4. corpore, *quadam ſunt quorum natura ſunt per ſe ſubſiſtentes, non in materia aliqua*, ne vero illud per ſe idem atque eſſentia ſua, ac non per aliud, ſiue in alio, ſcilicet ſuppoſito, & indiuiduo naturæ cuiuſque intelligas, ſubdit: *Quæ tamen non ſunt ſuum eſſe, ſed ſunt eſſe habentes, & huiuſmodi ſunt ſubſtantia incorporea, quos Angelos dicimus.* Locus ex 1. p. quæſt. 13. truncatus, & extra rem, & intentum, S. Thomæ adducitur. Truncatus quia, ſic integer textus habet, *forma vero qua non indiuiduantur, per aliud ſuppoſitum* (vti indiuiduari, creatas omnes naturas, ſeu formas, quibus has opponit) *ſed per ſe ipſas, quia ſcilicet ſunt forma ſubſiſtentes, ſi intelligerentur, vt ſunt in ſeipſis non poſſent communicari, nec ratione.* Quo textu de naturis, & formis creatis, quare, nec de Angelica loquitur, ſed de aliis, quæ non per aliud ſuppoſitum indiuiduantur, ſi quæ ſint; additque diuinam ſolum eiuſmodi eſſe poſſe, ac ſubinde vnam eſſentia ſua eſſe, quare, nec Dei nomen poſſe alicui creaturæ, niſi analogice, & per ſimilitudinem alicuius virtutis, & perfectionis Dei in ea repertam conuenire; quemadmodum quoſque fortes milites Hectores, Achilleſque vocitamus: cuius articulo illo examen erat, atque in corpore ſtatuta, & probata concluſio; cum tamen, ſi oppoſita verba, deformis, & naturis creatis intelligantur aduerſam omnino concluſionem probabunt. Locus, ex 1. p. qu. 75. articul 7. contra Origenis errorem de indiſtinctione ſpecifica animorum noſtrorum ab Angelis, ex ſeparatione, & abſtractione formarum, & idæarum vniuerſalium Platonis, cuius

Philoſophiam, vbinis Origenes (vt Patres veteres reliqui) ſectatur, procedit: ex qua doctrina recte, & euidenter, vt vidimus, S. Thomas contra ipſum argumentatur, & intentam ſpecificam diſtinctionem Angelorum, à noſtris animabus, atque exemplo explicato albedinis ſeparatæ concludit. Denique ex dictis, in explicatione profundiori doctrinæ S. Thomæ data, num.6. claret, quam ſibi Angelicus Præceptor vbique, ſiue locis oppoſitis, ſiue à nobis, & pro nobis, noſtraque concluſione, productis conſtet, & concordet, vt loca omnia, eorumque concluſiones, & principia decidendi, vbique eadem, conſideranti facile patebit S. Thomæ laude non exigua; qui aliter intellectus varius ſæpe, & inconſtans, multoties appareret, idcirco etiam profundæ eius menti altius rimandæ, atque eruendæ, non abſque pietate, & obſeruantia debita adeo prolixe incubuimus, priuſquam à ratione rem tranſigeremus.

CERTAMEN IV.

Eadem concluſio probatur à ratione.

1. PRima eſto. Rerum creatarum indiuiduatio non ſumitur neceſſariò à materia; ſiue tanquam à principio intrinſeco, ſiue extrinſeco eſſentialiter requiſito indiuiduationi: ergo nec diſtinctio indiuidualis ſolum, & numerica rerum ſub ſpecie atoma, ſiue ſpeciei atomæ, & infimæ à materia tanquam à principio indiuiduationis neceſſario dependet. Conſequentia patet, ſiquidem indiuiduatio eſt formale conſtitutiuum indiuiſi in ſe, & diuiſi, à quouis alio, in eo gradu infimo indiuiduationis, ſub quouis genere, & linea metaphyſica, ſub qua plura indiuidua eſſe poſſunt; vti eſſe poſſunt ſub linea naturæ Angelicæ: ergo implicat non requiri materiam ad indiuiduationem vniuerſim rerum, & requiri, ad diſtinctionem indiuidualem ab aliis indiuiduis, ſub genere, aut ſpecie, aut linea quauis, poſſibilibus, ſiue ea media, ſuprema, aut infima prædicata communia pluribus ſint. Probatur ſecundo conſequentia, quia eo ipſo, quod materia principium neceſſarium, vnius indiuiduationis ſpeciei vnius atomæ non ſit, nec alterius indiuiduationis principium neceſſarium eſt: nec enim indiuiduatio vlla creata, (quæ imperfectiſſimum, ex prædicatis eſt) ita nimium indiuiduationum, & indiuiduorum, quà talium, perfectionem formaliter intra ſe claudit, vt alias omnes indiuiduales, formalitates, & perfectiones excludat: id enim eſſet infinitam illam, & infinite perfectam ſimpliciter per denegationem termini, etiam extrinſeci, è conceptu ſuo conſtituere, quod indiuiduationis, & naturæ indiuiduæ Dei proprium eſt, omnique naturæ, & prædicato creato repugnans, vt tom. 1. de Deo vno controu.1. atque alias ibi, atque hoc to.2. demonſtrauimus ſæpe; inde vero infero: ergo nec diſtinctionis vnius indiuidui ab alio ſub ſpecie eadem principium neceſſarium erit materia. Siquidem diſtinctio indiuidualis, ſub ſpecie quauis ſolum requirit, pluralitatem indiuiduationum, & indiuiduorum ſub ſpecie illa, quam nullo materiæ interuentu, ſiue extrinſeco, ſiue intrinſeco poſſibilem probauimus, ſi ad vnam indiuiduationem, & indiuiduum neceſſarium principium materia non ſit, inde vero rurſus euidenter infertur; ergo nullo materiæ interuentu, ſiue extrinſeco, ſiue intrinſeco, ſpecies quæuis atoma in plura indiuidua eſt multiplicabilis, ac ſubinde, natura Angelica, etſi omnino ſpiritualis, nullamque materiam in ſe continens, neque extrinſecus de ſe ſe concernens, quantumuis infimæ ſpeciei, plura ſub ſe indiuidua coërcebit. Probatur antecedens, quia ſine materia intrinſecus contenta, vel extrinſecus connotata, datur indiuiduum aliquod in rebus: ergo materia nullatenus eſt principium neceſſarium indiuiduationis rerum; alioqui in re nulla, ſine materia daretur indiuiduatio. Antecedens probatur, in Archangelo Michaële, quod nec materia intrinſecus componente, vel extrinſecus connotata Angelus indiuiduus eſt. Vrgetur, & confirmatur argumentum præcedens, quia ex fide non ſolus Michael Gabriel, & Raphael, millieſque mille, indiuidui Angeli ſunt, nullo materiæ intrinſeco, vel extrinſeco interuentu, quam eorum nemo intrinſecus habet, neque extrinſecus concernis: ergo nec indiuiduationis, nec diſtinctionis numericæ ſolum, & indiuidualis rerum materia principium neceſſarium vllatenus eſt: ac proinde, ſub quouis prædicato ſpecifico, & communi, etiam vltimo, & infimo, poſſibiles erunt Angeli plures, vt aſſerimus.

2. Dices ad antecedens, & conſequentiam argumenti noſtri, atque ad omnes vtriuſque probationes præfatas: antecedens quidem eſſe verum de indiuiduatione, & diſtinctione numerica, & indiuiduali rerum nullo materiæ interuentu, ſub prædicato communi, ſuperiori tamen ſpeciei infimæ, & quæ purè ſubinde indiuiduatio, & diſtinctio, ſolum numerica & indiuidualis rerum non ſit; ſed atome ſpecifica diſtinctio, & indiuiduatio ſimul: ex huius vero indiuiduationis, & diſtinctionis numeralis rerum mixtæ cum ſpecifica atoma, poſſibilitate ſine vllo materiæ interuentu (quæ ſolum ex ſcriptura, fide, & ratione conuinci poſſunt) male, & illegitime indiuiduationis, & diſtinctionis rerum, pure numericæ, & indiuidualis, ſine materiæ interuentu poſſibilitatem inferri ſolummodo poſſe. In primis, ſolutio hæc in terminis implicat, vt iam oſtendam concluſ.2. Secundo, ſi materia neceſſarium principium indiuiduationis ac diſtinctionis indiuidualis & numericè rerum ſit, ea deficiente, & impoſſibili in rebus aliquibus, (ſcilicet in Angelis) & ſi adſit ſpecificæ diſtinctionis principium indiuiduatio, & diſtinctio numerica rerum illarum, aſſociata adhuc, & mixta, ſeu confuſa, cum ſpecifica eſſe non poterit: quocirca res illa, ſi exiſtere deprehendatur, vt exiſtere Angeli, & dæmones deprehenduntur ex fide, realiter, ſecundum ſpecificum gradum præciſe, abſque indiuiduatione, & diſtinctione numerica exiſtere, atque inter ſe diſtingui, dicendum erit: imo, nec aliter res illas niſi ita præciſas, atque abſque indiuiduatione exiſtere vllatenus poſſe, niſi Chimærice, & contradictorie, vt patet, ſi aſſumptum ſit verum. Hoc autem demonſtratur deficiente quouis principio, ex neceſſariis, ſiue intrinſeco ad aliquid, tam phyſice, quam metaphyſice vel præſtandum, vel conſtituendum, etſi cætera adſint, præſtari illud, vel conſtitui repugnat: vt in omnibus principiis neceſſariis, actiuis, terminatiuis, & partibus formali, & materiali, & integralibus, patet: quorum quouis deficiente, etſi cætera adſint, nec effectus, nec totum, quod componunt poteſt ſubſiſtere: & ratione euidente conuincitur, neceſſarium, ad aliquid non eſſe illud, quo deficiente poteſt aliud aliquid eſſe, & conſiſtere; ergo ſi materia principium quouis modo neceſſarium indiuiduationis & numericæ rerum diſtinctionis ſit, tametſi adſint principia conſtitutionis, & diſtinctionis ſpecificæ infimæ rerum, res, quibus materia, nec intrinſecus conſtituens, neque extrinſecus connotata, & ſuppoſita non eſt, ac ſubinde nec principium indiuiduationis numericæ diſtinctionis eſſe poteſt, indiuiduati, & numericè diſtingui minime poterunt. Vel ergo fatendum tibi erit Angelos, quibus ſolum ſpecificæ infimæ conſtitutionis, & diſtinctionis (quodcumque eſſe velis) non autem indiuiduationis numericæ, in tua ſententia, principium adeſt, ſpecie quidem, non vero numericè, conſtitui, atque diſtingui, contra ſcripturam & Doctores omnes poſſe, vel ſententia tua depoſita, materiam non eſſe neceſſarium indiuiduationis, & diſtinctionis numericæ rerum omnium principium, fatearis neceſſe eſt: quare Angelos ſub ſpecie atoma ſua eſſe

in

Digitized by Google

in plura indiuidua multiplicabiles, vt contendimus.

3 Dico ſecundo, implicat ſpecies aliqua atoma creata (quare, & Angelorum) immultiplicabilis in plures, & diſtinctos Angelos indiuiduos. Ex hac concluſione, eiuſque probationibus valde roboratur præcedens. Si enim negatiua, impoſſibilis oſtenditur, affirmatiua, non ſolum poſſibilis oſtenditur, ſed nec ſtatiæ veritatis demonſtratur. Eſt autem concluſio ab omnibus Philoſophis, & Theologis (pauculis Dominicanis exceptis, quos ſupra memorauimus) ſuppoſita præ ſui claritate, quam ex inſtituto probata, nec ſolum de ſpecie atoma Angelica, ſed, & de omni ſpecie atoma, ex inſtituto probata à noſtro Bubalo ſupra difficult. vltima, & æquiualenter à noſtris Vazquez citata, d 181. c. 3. Valentia etiam ſupra d. 4. qu 1. punct. 3. Molina citatu, art. 4. Soar. d 5. Metaph. ſect 2. aſſerentes contra Caietanum, & pauculos citatos Dominicanos differentiam indiuidualem extra omnem differentiam ſpecificam ipſaque anguſtiorem, & coarctiorem formaliter, & metaphyſice eſſe neceſſario debere: inde vero Soarius, vbi proxime art..., §.21 & Quiros ſupra ſect. 3. num. 29. & 4. fine, num. 43. ſpeciem in plura indiuidua immultiplicabilem, vniuerſim docent, impoſſibilem conſentit Ariſt. extra rerum eſſentias, hoc eſt ſpecies, indiuidua, & ſingularia collocans, ac proinde hæc definitionis, quæ eſſentiam rei explicare debet, eſtque communis, ac nullius indiuidui propria, incapacia docens Similiter, S. Thom locis recitatis aſſerens: in omnibus, in quibus eſſentia à ſuppoſito, ſeu indiuiduo, & ſingulari differt. neceſſe eſſe eſſentiam, ſeu naturam communem eſſe, ac per ſuppoſiti, & indiuidui rationem ad hoc, præ indiuiduo alio determinari: quare, & plura ſub ſe indiuidua coërcere, nec de ſe ſe eſſentiam, & naturam vllam communem eſſe ad hoc indiuiduum, & ſuppoſitum determinatam. Probatur concluſio ex definitione ſpeciei atomæ ab omni philoſophia recepta ex Porphyrio, c. de ſpecie, quæ nimirum, *apta eſt eſſe, & prædicari de pluribus differentibus numero in quid*; implicat autem eſſe, & prædicari de pluribus *in quid* poſſe, ſi vnum numerice, è conceptu ſuo formaliter ſit, & ab aliis imparticipabile: ergo implicat eſſe ſpeciem aliquam infimam incommunicabilem è conceptu ſuo pluribus indiuiduis, quæ ſub ſe verè metaphyſicè coërceat. Maior eſt ſpeciei atomæ definitio non autem ſpeciei intermediæ, quæ genus etiam intermedium eſt, nec de numero ſolum, ſed ſpecie etiam diuerſis, & de his tantum immediata directa prædicatione poteſt prædicari, ſicut & directa categorica in eſſe atque mediis ſpeciebus inferioribus, & infimis indiuiduis, quæ his immediate ſubduntur, alioquin totus categoriarum, & prædicamentalis ordo inuertitur. Minor probatur, quia quod è conceptu ſuo formali indiuiduum eſt, nequit pluribus verè, metaphyſicè ineſſe, ac de illis prædicari, alioqui Petrus, aut Raphaël, verè metaphyſicè Paulus, & Ioannes, Gabrielue, & Michaël eſſe poſſent, ac de illis verè in quid prædicari. Conſequentia eſt legitima: quod ſi ad indiuidua plura vnum verè poſſibile, aliud, vel alia ficta recurras ſpecies entium rationis cum veris, & ſeclusa præciſione, realibus, (cum quibus, ne genere quidem, conueniunt) confundes, atque eodem prædicamento, ac ſub eodem genere prædicamentali cum entibus rationis contineri Petrum, Raphaelem, vera ſpecies humanam, & Angelicam tenebris fateri.

4 Arguo ſecundo ex implicatione ſimili ex parte differentiæ ſpecificæ infimæ, illa enim ex Porphyrio, c. de differentia apta de ſe eſt *Eſſe, prædicarique de pluribus differentibus numero in quale quid.* Ac ſubinde pluribus indiuiduis participabilis conceptu ſuo eſſe debet, & communis: ergo, ſi indiuidua plura, ſub ſpecie infima, ad quam genus proximum immediate contrahit, & quam cum genere ipſo formaliter conſtituit, repugnent, ipſam differentiam infimam ſpecificam eſſe repugnabit. Hinc arguo tertio, ſi differentia infima ſpecifica, è conceptu ſuo idem formaliter, vel radicaliter metaphyſice, quod differentia indiuidualis indiuidui vnius (verbi gratia Michaelis) non ſit, implicat è conceptu ſuo; tam illam quam ſpeciem ipſa conſtitutam pluribus indiuiduis communem, & participabilem non eſſe. Si quidem è conceptu ſuo vero, & ſeorſim concepto, ſoluta & abſoluta, à quouis indiuiduo metaphyſice erit, nullatenus que impedita, vt nequeat vltra atque extra illud ad plura diuagari, atque implicat differentiam ſpecificam atomam è conceptu ſuo idem eſſe formaliter, vel radicaliter metaphyſice, quod differentia indiuidualis, cuiuſvis indiuidui: ergo implicat, tam differentiam ſpecificam infimam, quam ſpeciem atomam ipſa conſtitutam, non eſſe indiuiduis pluribus communicabilem. Minor probatur facile ex dictis differentia atoma ſpecifica è conceptu ſuo nulli indiuiduo alligata eſſe debet, aut propria formaliter, aut radicaliter metaphyſice, vt vidimus differentia indiuidualis eſſentia, & conceptu ſuo formali alligata, & propria eſſe debet indiuiduo, quod conſtituit: debere eſſe autem è conceptu ſuo alligatam, & propriam alicuius indiuidui, ac non debere ita alligatam, & propriam indiuidui illius implicat: ergo implicat differentiam ſpecificam e conceptu ſuo formaliter, aut radicaliter metaphyſice, eſſe idem, quo differentia indiuidualis. Hoc argumentum dedit nobis non ſemel. S. Thom locis citatis, diſp. 34 & 1. p. qu. 3. art. 3. Diuinam naturam, quia ſeipſa, & per ſuum eſſe ſuppoſitum eſt, nec per aliud ſcilicet hypoſtaſim determinatur immultiplicabilem ait, & hoc exemplo confirmat. *Si ſortes per id eſſet homo, per quod eſt hic homo, per quod eſt hic homo, non poſſent eſſe plures ſortes.* Quod enim è conceptu ſuo, vnum indiuiduum, & proprium huius indiuidui eſt, nec plura indiuidua, neque aliis indiuiduis commune eſſe poteſt: quare ſi è conceptu ſuo differentia atoma ſpecifica idemmet, quod indiuidualis formaliter eſſet, dubio procul non ſpecifica, & communis ſed indiuidualis, & huius indiuidui propria, quo ipſo argumento vtitur S. Thomas, 1 p. qu. 11. art. 3. ac de potentia, quæſt. 2. art. 1. & ad 10. & Deum, & filium Dei, immultiplicabiles numero eſſe. Probatur rurſus implicatio, identitatis formalis metaphyſicæ differentiæ ſpecificæ cum differentia indiuidualis, quia differentia indiuidualis non minus contractiua eſt è conceptu ſuo ſpeciei infimæ ad indiuiduum, quam differentia ſpecifica infima contractiua è conceptu ſuo ſit generis intermedij ipſi proximi ad ſpeciem infimam conſtituendam; atqui implicat inde differentiæ ſpecificæ infimæ conceptum formalem identificari formaliter metaphyſicè cum conceptu generis intermedij proximè ipſi ſuperioris, ergo & conceptum differentiæ indiuidualis cum conceptu ſpeciei infimæ. Maior eſt certa. Minor probatur: quia alias non implicabit differentias, ſpecificas atomas cum intermediis formaliter metaphyſice identificari cum vero, & cum indiuidualibus etiam formaliter identificentur genus ſupremum immediate formaliter differentiæ indiuiduales etiam contrahent, nec in vlla linea erit genus ſupremum prædicamentale, nec intermedium; ſed ſpecies vnica infima: quod dupliciter aduerſariorum doctrinæ contradicet. Nempe Angelos ſpecie infima differre, quod repugnat: ſiquidem ſpecie infima neceſſario conuenient angeli omnes, qua inferiores ſpecies eſſe non poſſunt. Vnde ſecundo contra ipſos ſub ſpecie infima, plures Angeli ſolum numero diuerſi erunt. Præterea totus prædicamentalis ordo euerteretur: imo prædicamenta ipſa: ſiquidem differentia illa proxima genere ſupremo lineæ cuiuſvis prædicamentalis eadem doctrina, & modo præterit formaliter metaphyſice cum conceptu illo generis ſupremi identificari, quare nec genus vllum erit, quod indiuiduum è formali conceptu ſuo non ſit: ſiquidem differentiis omnibus etiam indiuiduæ diſcurſu facto formaliter metaphyſice identificatum oſtendetur.

5 Genus

5. Genus item & differentia ſpecifica, ac ſpecies infima, & differentia indiuidualis partes, vel ſpeciem, vel indiuiduum conſtituentes ſunt: ergo implicat differentiam indiuidualem cum ſpecie, vel ſpecificam cum genere formaliter metaphyſice identificari æque, ac identificari phyſice partes componentes phyſice totum phyſicum, & ratio vtriuſque eſt; quia compoſitio, in quauis linea, eſt diſtinctorum extremorum coniunctio: quare nequit eorum in quauis linea identitas eſſe, aut cogitari, quin eorumdem in ea linea identitas, ac diuerſitas, ſimul contradictorie ſit, & cogitetur. Arguit denique Quiros lect.3 num.31. quia Raphael, & Michael plus quam ecceitate differant eſſentia ſua, nempe ſpecifica differentia, & diſſimilitudine: at differentia, & diſſimilitudo, hæc nequit eſſe omnium minima ſpecifice: quandoquidem quauis diſſimilitudine, & differentia ſpecifica aſſignata inter ſpecies duas maior, & minor proportionaliter, & geometrice poteſt aſſignari: vt inter hominem, & equum, & inter hunc, & leonem: ac proinde inter eorum ſpecies, innumeras alias interiacere communis, & ſtata apud Philoſophos eſt ſententia; ergo Michael, & Raphael, non ſpecie infima, (vt aduerſarij volunt) ſed amplius, ſpecie nimirum, ſeu genere intermedio neceſſario differunt. Sed hoc argumentum eandem habet difficultatem. & ſi Michael, & Raphael diuerſo conceptu differentiæ ſpecificæ ac indiuiduali in ſuis ſpeciebus conſtituantur, vt eas infimas non eſſe probetur: ac inſuper in differentiis indiuiduantibus, atque indiuiduis, qua talibus, quorum alia aliis indiuidualiter perfectiora è conceptu ſuo indiuiduali (ſi in his inæqualitas perfectionis, (vt à pluribus ſatis probabiliter admittitur,) admittatur. Reſpondetur autem pro omnibus: ſpecies infimas rerum omnimodo, æquales, nec alias aliis perfectiores, & diſſimiles, ſuperioreſque, & inferiores ſpecifice eſſe poſſe: ſicuti, neque indiuidua indiuidualiter: idque è conceptu ſuo, & differentia ſpecifica infima, vel indiuiduali habere: neque interea ſuperiorem, & inferiorem ſpeciem, vel indiuiduum aſſignari aliam, vel aliud aliis poſſe, ſiue indiuidualis, & ſpecifica differentia infima, ab indiuiduali formaliter metaphyſice differat (vt demonſtrauimus) ſiue non differat, vt aduerſarij volunt: communis autem ſententia de poſſibilitate ſpecierum infinitarum, inter hominem, & equum, ſuperiorum, & perfectiorum, inter inferiores, & ſuperiores imperfectiores, & perfectiores locum ſolummodo habet, non vero in æque perfectionis, & gradus ſpeciebus diuerſis, quas ad præſentem quæſtionem poſſibiles ſupponimus; ſi autem poſſibiles negentur, quæſtio de multiplicabilitate, vel immultiplicabilitate ſolum numerica Angelorum ſub ſpecie infima de ſubiecto non ſupponente erit. Cum ſpecies infima ſit impoſſibilis. Data igitur à nobis argumenta firma cenſenda ſunt, & ad quæ reliqua venire debeant (vt robur habeant) ab hoc authore, & aliis excogitata, quæ idcirco, & vitandæ prolixitatis gratia omittimus. Fundamenta omnia aduerſariorum ab authoritate plus ſatis diſiecta ſunt. A ratione vero ſunt debiliſſima, partim ex æquiuocatione abſtractionis prædicatorum communium à materia, pro hoc ſtatu immultiplicabilium indiuidualiter, quæ à materia logica eſt, & ad abſtractionem naturæ Angelicæ, cum qua ab aduerſariis confunditur, ne paritatis vmbram habet: quod item natura, Angelica Gabrielis non differat formaliter ab hæcceitate ipſius, (vt aduerſarij aſſumunt,) nec probant, niſi quia indiuiduatio rerum ſumitur neceſſario à materia, confutatam probationem habet à num.1. ad 2. incluſiue, & aſſumptum multis capitibus repugnans à num. 3. denique ſpeciem Angelicam in Gabriele non habere vnde limitetur: quare ipſum continere omnem perfectionem poſſibilem ſuæ naturæ, diſiectum eſt numero primo. Habet enim indiuiduationem, qua ita reuincitur identice ſpecies, & natura Angelica, vt, ne cum illa ad Michaelem (vti è ſuo conceptu poſſit) tranſire queat, limitetur: quia, vt ibidem diximus, indiuiduatio vna nequit omnes poſſibiles in ſe formaliter, & metaphyſice continere, nec ſpecies vlla è conceptu ſuo ſingularitates omnes, imo, ne vnam quidem, vt vidimus proxime; ſed cum creata omnis natura ſit, nec ſeipſa ſubſiſtens, & ad hoc ſuppoſitum, & ſingulare determinata, ſed per aliud determinari, per hypoſthaſim, ſiue ſingulare, & indiuiduationem ab ipſa diuerſam, debet, vt ſæpe S. Thomas ſupra recitatus aiebat.

CERTÀMEN V.

De numerica diſtinctione & pluralitate Angelorum de facto.

1 PLures certè numero Angelos eſſe dogma fidei eſt in ſcriptura multoties expreſſum, plures enim nominibus perſonalibus Michaelis, Gabrielis, Raphaelis, & aliis, tam bonorum Angelorum, quam cacodæmonum in ſcriptura nominantur; nomina autem perſonalia, non niſi ſuppoſitorum, ſeu perſonarum, & ſingularium ſunt: quemadmodum apud nos, Ioannis, Petri, Pauli, & Philippi nomina. Nec valet nomina illa perſonalia, non eſſe, vt Petri, & Pauli nomina apud nos, ſed ſpecierum, vt apud nos homo, leo, equus, & canis, de eis enim ita nominatis, & exiſtentia, localis motus, & operationes aliæ, ab ſcriptura narrantur, quæ ab indiuiduis ſolummodo haberi, exercerique poſſunt, non autem ab ſpeciebus ſecundum ſe, & præciſe ſumptis, ſed ſolum ratione indiuidui alicuius, cui realiter identice inſunt, & cui per ſe exiſtentia, & operationes reales phyſicæ reliquæ conueniunt. Nec magis præſtat ſi reſt. s, plura illa nomina perſonalia, non eſſe, ſed officiorum, & munerum, quæ ab eodem indiuiduo Angelo, & habentur, & exercentur. Raphael enim medicinam Dei; & Gabriel Dei fortitudinem, & ſic alia nomina Angelorum in ſcripturis nominata, iuxta vocum etymon, ſignificant. Nil inquam præſtat: quia Michael, & Angeli eius cum Dracone, hoc eſt lucifero, Angeli eius pluribus certaſſe in ſcripturis dicuntur: ac rurſus Angelus vnus ex bonis Prouinciæ vnius tutelaris in agendis pro eius commodo cuſtodi Angelo Prouinciæ alterius reſiſtere: ac denique ex Angelis obedientes in loco ſuo ſteterunt tranſgreſſores exobedierunt, ſuntque cælo expulſi, ac deturbati: quæ omnia eidem Angelo, eiſdemve conuenire ſimul nequeunt, vlterius multitudo Angelorum canentium Gloria in excelſis Deo ac proinde indiuiduorum Chriſto naſcente refertur, tentatoque & victori plures miniſtraſſe, ab Euangeliſtis narrantur, & à Chriſto Domino Matth.26. *An putas, quia non poſſum rogare Patrem meum & exhibebit mihi pluſquam duodecim legiones Angelorum?* Vt pro me contra Iudæos, & comprehenſorum agmina certarent? & Marci 5. & Lucæ 8. Dæmonum legio hominem poſſidens, & affligens, ac poſtmodum ab eo eiecta Chriſti virtute dicitur. Daniel 7. *Millia millium miniſtrabant ei, & decies millies centena millia aſſiſtebant ei*, & Apocalyp 5. num. 11. *& audiui vocem Angelorum multorum in circuitu Throni, & animalium, & ſeniorum, & erat numerus eorum millia millium.* Quæ omnia ſpeciebus non, niſi ratione indiuiduorum, poſſunt conuenire, vt nuper dicebamus.

2. Obſcurius autem, difficiliuſque definitu eſt, an in tanta Angelorum creatorum frequentia, penè innumerabilis, ſingulus quiſque ſpeciei ab aliis diuerſæ ſit, vt nullus cum alio ſpecie infima conueniat? An potius ſpecie infima plures, ex creatis de facto conueniant? in qua quæſtione

Digitized by Google

Doctores cenſentes Angelicam naturam ſpeciei infimæ totam eorum, qui de facto ſunt, multitudinem ſolo numero differentiam pati docent, omnes vnius ſpecie infima aſſerunt contineri, eos retulimus cert. 1. num. 1. Quibus fauent Patres ibidem recitati, contra vero Doctores, qui vel abſolute, vel ſaltem connaturaliter immultiplicabiles numero ſub eadem ſpecie infima cenſebant ibi, num 2. & 3. creatos omnes ſpecie inter ſe differre docent, ſed quoniam vtramque opinionem, & fundamenta cert. 2. 3. & 4. abunde diſiecimus cum iis, qui & ſpecie & numero ſub ſpecie atoma Angelos differre poſſe docuerunt verſanda quæſtio eſt vtriuſque partis poſſibilitate ſuppoſita. Certe nil pro alterutra parte firmum, ex ſcriptura, & patribus afferri poteſt: imo, neque ex ſcholaſticis doctoribus plurimum. A ratione vero in iis, quæ è ſolo Dei arbitrio pendent, diſcurſus noſtri plus, quam efficaciæ diuinationis habent, idcirco quæſtionem hanc à nobis indefinibilem ſcholaſtici aliquot non immerito reputant: in quibus Quiros ſupra ſect. 5. num. 47. & Vazquez citato c. 3. qui ideo eius deciſionem omiſit, ſecunda ſententia, ait: quamuis Angelorum ſpecie ab aliis de facto differre, cuius ſententiæ duo fundamenta à ratione ſunt. Primum: quia ratio tota multiplicationis rerum de facto ſub ſpecie infima eſt, ne ſpecies aliqua ex productis in vniuerſo pereat abſolute, atque deficiat: quæ locum in rebus, corruptibilibus ſolummodo habet, ac ſubinde incorruptibilium. & ſi ſub eadem ſpecie multiplicabilia abſolute in plura indiuidua ſint, vnum tantum indiuiduum productum de facto eſt: quia plura fruſtra (quod natura abhorret) & otioſe producerentur, id quod in ſole, luna, & Planetis experimur, & confirmant rationem, & exemplum, pro incorruptibilibus corporibus Ariſtot. 2. de anima textu 34. & 35. & Sanctus Thomas, prima parte, quæſtione 47. articulo ſecundo, corp dicens, *Videmus, quod in rebus incorruptibilibus non eſt, niſi vnum indiuiduum vnius ſpeciei, quia ſpecies ſufficienter conſeruatur in vno* ergo ſpeciei cuiusvis angelicæ, incorruptibilis eſſentia ſua, vnum tantum indiuiduum, in quo proinde ſufficienter conſeruatur, productum de facto eſt. Secunda ratio, quia valde, vniuerſi pulchritudinem, ornatum, & perfectionem, ac ſummam Dei potentiam, ſapientiam, & artem commendat, tanta tamque innumera ſpecierum naturæ angelicæ varietate, & multitudine, quanta indiuiduorum eius eſt, naturam exornaſſe. Hæc propoſui, quia ſtatim ſubiiciendis tertiæ, & noſtræ ſententiæ rationibus ſatis refellentur, quin ex inſtituto diſſoluantur.

3. Dicendum nobis eſt: ſub quauis Angelorum creatorum ſpecie indiuiduos aliquot Angelos dari; tametſi, quot ſub quauis eorum ſpecie creati ſint, nobis prorſus incertum, ac nullatenus ab authoritate, nec cum fundamento à ratione (vt patet) ſit nobis definibile. Ita maior; potiorque Theologorum pars, qui quæſtionem, ex inſtituto verſarunt, ac definierunt. Molina noſter, quæſtione 50. articulo 4. in commentario concluſione ſecunda, iuncta concluſione 3. Suarius ſupra, cap. 12. Ioannes Præpoſitus, articulo 4. dubio vnico, verſu dico 4. Arriaga citata diſput. 4. ſect. 2 numero 14. § *vnde ergo* poſt init. Ratio prima ſit; quia in pluralitate, & ſpecierum Angelicarum productarum, indiuiduorum Angelorum intra quamuis pluralitas, etiam naturæ pulchritudinem, & ornatum; quemadmodum in hortis, & pratis omnigeni floris indiuidua multitudo valde, & potius commendat, quam ſi omnes, & ſingulæ inuicem ſpecie differrent. Facit quippe, cuiusque ſpeciei perfectionem ſenſibiliorem ſubindeque & ſpecierum varietatem, & differentias: quod ſuo modo, & proportione ad maiorem inſenſibiliorem (vt ſic loquar) vel potius perceptibiliorem Angelorum, & ſpecierum eius intelligibilitatem transferendum eſt. Secundo, cum Angeli in Dei, eiuſque aulæ ampliſſimæ miniſtros, & ornatum fuerint creati, atque ad creatarum regalium aularum ornatum, & miniſteriorum amplitudinem non ſola diuerſæ dignitatis Procerum, ſed & æqualium multitudo ſpectet; ita etiam non ſolum ſpecifica Angelorum diuerſitas, ſed, & eiuſdem ſpeciei indiuidua pluralitas ad miniſteriorum, & aulæ ſummi imperatoris Dei ſplendorem, & amplitudinem ſpectabit. Vnde conſtat quantopere pluralitas hæc Angelorum indiuidua ad Dei potentiam & magnificentiam oſtendam, quantoque amplius conducat, quam ſi ſpecierum ſingularum, ſingulos tantum Angelos creaſſet; quaſi autores non poſſet malignæve adeo & curtæ in ſua aula & miniſteriis, iuxta connaturalem Angelorum conditionem, diſponendis prouidentiæ foret, vt ſingulis miniſtrum vnum tantum habeat connaturalem, & proportionatum, nequeatque alium ad miniſterium aliquod eligere, quin dignitates naturales eorum confundat, quod inordinatæ, ac ſordidæ familiæ Dinaſtæ cuiusvis, Regisve creati habetur.

4. Secunda ratio ſit quia, & ſi ſpecierum corruptibilium, multiplicatio indiuiduorum neceſſaria ideo rerum vniuerſitati ſit, vt ſpecies, quibus natura conſtat, perpetuo, quandiu ipſa duret, ſeruentur; aliunde tamen multiplicari indiuidua ſpecierum naturaliter poſſunt, multiplicantur, que etiam in ſpeciebus incorruptibilibus, quando ad intentum naturæ opus vnum indiuiduum, non ſufficit, ſed eorum multitudine ad illud præſtandum vel ad melius, faciliusque peragendum natura opus habet; quocirca, & ſi ſol, luna, & planetæ, quia intentis à natura operibus propriis ſinguli ſufficiant, nec plures ſubinde eiuſdem ſpeciei fuerint; communium vero ſtellarum vulgus totum indiuiduis ſpecie diſtinctis conſtare eſt incredibile, ac ſine vlla probabilitate; imo improbabiliter dicetur: cum fixa ea omnia ſint, nec ſublunarem orbem circumeant, qui earum influentiis, opus vbique habet, ac proinde noctu, diuque ab influxu in ſublunaria nullibi ceſſant; vt ideo luculenter Seneca de eis dixerit, 2. de benefic. c 23. *vtilitatem ſuam, ſub ſpecie ſtantis, atque immoti operis abſcondunt; ita, quæ tamen, non aliter, quam in decorem, ſparſa conſideras, ſingula in opere ſunt*, & corruptibilium, ſpecierum indiuidua multo plura, quam earum conſeruatione opus ſit, ob alia munia, & fines naturæ, nec quidem, fruſtra, & otioſe produci quotidie experimur: ergo, & ſi cuiusvis ſpeciei angelicæ perpetuitati ſatis ſit indiuiduum vnum ad præfata munera, vltra ſuperfluitatem omnem; imo magno naturæ commodo, quare naturaliter, & ſubinde de facto plura alia ſpeciei eiuſdem creata fuere. Accedit vrgentius. Plures, ex creatis Angelos, & ſi non ſibi Phyſice, nec ſuis ſpeciebus perierint per peccatum, ni indiuidui quot, in cælo, & beatitudine, ex quauis damnatorum ſpecie perſiſterent, innumerarum penè ſpecierum angelicarum, ex productis ornatus, & miniſteria cælo aulæ regiæ Diuinæ, deficerent, quibus primo condita, & ornata conſtabat: quod æque abſurdum eſt (ni forte maius) quam ſublunari orbi; & naturæ, vel vnam, ex his, quibus proximo conſtitit, ſpeciem deficere; cuius vitandi gratia tot ſpecie cuiuſque corruptibilium indiuidua multiplicari recte, & philoſophice fateris. Deficient item à ſalute, ad quam à Deo ordinatæ ſunt per gratiam, totidem Angelorum ſpecies integræ in nullo indiuiduo ſaluatæ, ni plures Angeli cuiuſque ſpeciei ipſorum adſcribantur: quod, & ſi fieri à Deo, gloria, gratiæque efficacis Dominio non repugnet, factum vero, vel circa vnam ſpeciem integram naturæ rationalis, minus pie, ac fere impiè dicetur, ex quibus omnibus, & ſcholaſticorum authoritate longe maiore conſtat, concluſionem noſtram longe eſſe probabiliorem, nihi que momenti fundamentis aduerſæ ſententiæ a leſſe.

5. Iam vero de numero præfatæ multitudinis Angelorum, ſub ſpecie quavis res nobis pure diuinationis eſt. Nec de tota eorum multitudine ſub

ſpeciebus omnibus contenta prudentius, vero ſimiliusve numerus definietur, & ſi enim recitatis, locis, numero 1. ex Apocalypſi millia millium, & ex Daniele millia etiam milium eſſe dicantur; id tamen eorum determinatum numerum nequaquam deſignat, ſed potius numeri determinati à nobis aſſignabilis præ eorum multitudine deſperationem: vt communis interpretatio eſt, obſeruatque noſter Martinon. d. 36. de Angel. ſect. 7. numero 61. atque, ex Danielis 7. ſatis claret, id ſolum, eo numero, ſignificari cum ſtatim numerum variat verbis: & *decies centena millia aſſiſtebant ei*: ad quæ Dionyſ. de cæleſti Hierarchia, cap. 14. *Multi ſunt beati exercitus ſupernarum mentium infimam, & conſtrictam noſtrorum materialium numerorum commenſurationem excedentes*; quod fieri haudquaquam potuit, ſi certus ac determinatus aliquis numerus ibi deſignaretur, nec ſolum innumerabilis eorum multitudo, ad Hebræos 12. ſignificata etiam à Paulo illis verbis: *Acceſſiſtis ad Hieruſalem cæleſtem, & multorum millium Angelorum frequentiam.* Ac tandem Iob 25. hoc habetur expreſſum verbis illis. *Nunquid eſt numerus militum eius?* ad quæ Greg. 17. Moral. cap. 9. *Vt, qui Deo numerabilis eſt, hominibus innumerabilis demonſtretur*: quare iam eſt ſcholaſticis Theologis commune, vnde reiiciendus eſt Ariſtotel. qui 12. Metaph. cap 8. ex variorum motuum cæleſtium orbium obſeruatione eos numero 47. contineri putauit; cum tamen ex aliis eorum, præter motum cælorum, officiis ab ipſo etiam non ignoratis eo numero excedere inferre facile potuerit, recenſueritque lib. 4. de cælo, cap. 9. ſub finem cum vitra, ac ſupra cæli verticem ſubſtantias plures ſeparatas beatam agentes vitam poſuerit, vt obſeruat Eugubin. 4. de perenni philoſophia, cap. 2. quare de ſolis cæli motoribus eum numerum cenſuit, quocirca Rabbi Moyſes ſententiæ illius Ariſtotelicæ cum ſcriptura Conciliator, & ſequax, nec Ariſtotelem intelligit, vt vidimus, nec ſcripturam, putans Angelorum nomine homines etiam diuina nuntiantes, imo & virtutes rerum naturales abſolute in ſcriptura intelligi, vt ſic ex ſubſtantiis ſpiritualibus nu. 47. & hominum, ac virtutum, numero innumerus ille numerus conſtet; ſed vbinam virtutes naturales rerum in ſcriptura Angelos dici inueniet Rabbinus? nec vllibi homines dicuntur Angeli abſolute, ſed ſolum vbi ex adiunctis officij, non naturæ angelicæ rationem habere, denotari ſignificatur; locis autem pro noſtra concluſione datis, & innumeram Angelorum multitudinem ſignantibus, de propriè Angelis, non autem de ſimilitudinariis eſt ſermo, nec, niſi inepte eſſe poſſet, alioqui, & plures, & innumeri Dij poſſent abſolute dici, ſi omnes, qui Dei perfectionem aliquatenus imitantur poſſent in numerum, cum Deo abſolute cenſeri, eumque cum ipſo abſolute conſtituere. De numero etiam non abſoluto, ſed comparatiuo, ad corporum omnium, vel ſaltem ſublunarium, vel denique hominum, ſi de determinato comparatiue ad horum numerum, ſit quæſtio, non abſimili diuinatione definietur. Plato apud S. Thomam, citat. quæſt. 50. art. 3. ſubſtantias illas ſeparatas, (quas ideas, & ſpecies rerum ſenſibilium dixit Angelos intelligere refertur, atque eo ſenſu videtur impugnatus ab Ariſt. 1. metaph. text. 31 ac deinceps,) numerum ſpecierum materialium, & ſenſibilium non prætergredi ait: quod vt pote falſo innixum fundamento & ſacris ſcripturis aduerſum exulare ab ſcholis debet.

CERTAMEN VI.

De numero Angelorum comparatiuo.

1 SAnctus Thom. proxime cenſet numerum Angelorum numero corporum omnium maiorem ex citato Dionyſij loco: & quia perfectiora ex creatis numero maiori creata à Deo ſunt ob intentam ab eo vniuerſi perfectionem maiorem, vt in cæleſtium corporum exceſſiua multitudine reſpectu totius orbis ſublunaris patet, quare, & Angelos corporeis omnibus à Deo imperfectioribus, numero, & magnitudine, ſiue quantitate diſcreta excedere tenendum eſſe ei conſentiunt Dominicani Thomiſtæ, non vero interpretatione eadem. Caiet. cit. a. 3 & Ferrara, 1. contr. gent. c. 9. non de num. indiuiduorum corporeorum omnium intelligendum putant quia ideo. S. Th. duobus locis citatis, & qu. 6. de potentia, a. 6. & rurſus, 1. p. q. 112. art 4 exceſſum hunc reſpectu indiuiduorum corporum non dixit; ſed *naturarum* corporearum; quo nomine ſpecies, non autem indiuidua cenſentur: contra vero reſpectu numeri indiuiduorum, etiam corporum Thomiſtæ alij S. Thomam locutum intelligant: & ſane eius rationi, & Dionyſio, ſiquid probant conſequentiores etenim numero numerato excedere abſolute nequeunt corporum numero, præſertim materiali, vt Dionyſius ait ni indiuiduorum numero (qui indiuiduorum, vel ſolus vel præcipuus eſt, cum ſpecias abſtractæ mente, & cogitatione ſpirituali, vel formaliter vel etiam obiectiue non ſubſiſtant) corporibus creatis Angeli excedant. Ratio autem à magnitudine, & quantitate continua cæleſtium orbium, quam ſublunarium corporum longè maiore, ad magnitudinem, & quantitatem diſcretam, & numeralem corporum omnium longè minorem, ad omnem, etiam indiuidualem, omnium corporum extenditur, & probat, ſi quid etiam probat. Sed nec authoritas Dionyſij, nec ratio firmiter probat concluſionem. Non authoritas: qua Dionyſ. de numero numerante corporeo noſtro ad milliaria decena, centena milliaria, & vſque producto, non autem de numero numerato corporeo, ſeu corporum numeratorum ſolummodo loquitur: id enim Danielis locus, quem explicat, & ex quo ſententiam præfatam deducit ſolum ſignificat, vt vidimus; nempe Angelorum multitudinem præ ſua multitudine eſſe à nobis innumerabilem, nec ſub arithmeticam noſtram poſſe venire. Id etiam immediatior verbis Danielis textus Dionyſij, recitato anterior, expreſſit, *Multi ſunt enim Beati cæleſtium exercitus qui infirmum, & contractum numerorum corporeorum quibus vtimur, modum ſuperant, & tranſeunt: atque ſcienter definitur à ſola earum ſumma, cæleſtique intelligentia, quæ eis feliciter conceditur, à Diuina ſapientia.* Quibus poſtremis verbis Beatis etiam Angelis, Dei dono, ſuum numerum notum Dionyſius ait, vt benè Albertus, & lincolnienſis, & Vazquez iam citandus contra Hugonem victor.

2. Nec firmior eſt ratio: etenim Deum in rerum creatarum productione intendiſſe vniuerſi perfectionem maiorem poſitiuam (vt opus ad illationem erat) pietatis affectiuæ, quam veræ rationis aſſumptum, & fundamentum eſt: cum dubium non ſit plura potuiſſe producere in mundo, quam produxerit, in ſpecie quauis, quibus, quoad amplitudinem maior, perfectiorque mundus euaderet, & ſi non quoad intenſionem, quæ neque plurium Angelorum numero augetur: & ſi autem maiorem perfectionem negatiuam mundi in rerum productione Deus intendat (vt ſcilicet nihil imperfectionis poſitiuæ rebus productis inſit, rectaue ratione in ipſis inueniantur, quidquamve debitæ perfectionis creaturis contra earum exigentiam, quatenus à Deo ſunt, neque aduerſa agentium, ac diſpoſitionum contrariarum exigentia

Digitized by Google

gentia debita alias rebus perfectio impeditur) nihil ad intentum concludendum præſtat : cum ſpecies nulla rerum quantumuis perfecta numerum indiuiduorum, exigat tantum, vel tanto maiorem, vel minorem. Imo cum exigentia realis, & phyſica ſtatus realis rerum, (qui ſolus indiuiduorum, non autem ſpecierum eſt) ſolummodo ſit, ac de ſe, & conceptu ſuo ſpecies nullum determinatum indiuiduum expoſcant, nec plura, nec pauciora aliæ aliis poſſunt exigere. Exemplum vero, quo aſſumptum idem confirmatur, ex ampliori cæleſtis orbis, quam ſublunaris imperfectioris magnitudine, illud non confirmat. Neque enim ideo eſt : quia corpora cæleſtia perfectioris ſpeciei, quam ſublunaria ſint, in quibus viuentia, & animalia ſunt, quæ omnia (etiam viliſſima) non ſpecifica ſolum, ſed generica etiam, perfectione cælos anteceſſunt ; atque in gemmis vnionibus, pretioſiſque lapillis natura ſua adeo ſaxo, & rupe quauis minoribus, & continua, & diſcreta quantitate, & ſi adeo perfectioris ſpeciei ſint, manifeſte patet. Ratio ergo amplitudinis cæleſtium orbium maioris eſt, quod ad influxus in ſublunarem orbem totum, quibus hic conſtat, productioni, & conſeruationi neceſſarios, illum vndequaque debeant circumdare, & continere, totque & tantis aſtris conſtare, quæ nequeant capi magnitudine minore ; cui tandem rationi annuit Molina, art 3. commentario, à verſu 3. §. *Ad hæc*, vt reſpondeat obiectionibus contra ſuam ſolutionem ad argumenta petita ex mixtis : quod ſcilicet de elementalibus corporibus, S. Thomæ ratio procedat, cui ex aqua nobiliori terra in eaque contenta, ſubinde ipſa minori, & in ſole cælis ſuperioribus perfectiore, & ſaltem cælo, quo continetur aperte occurritur, atque hac noſtra ratione reſpondet.

3. Bubalus noſter citat. a. 3. quæſito vn diſſic. 4. §. 1. multa eruditione, & diſcurſu contendit Angelorum numerum, numero indiuiduorum corporum omnium longe eſſe maiorem. Pro qua ſententia refert, Carthuſianum de quatuor nouiſſimis, S. Antonin 3. p. tit. 31. c. 6. §. 1. dicentem. *Excedere omnem multitudinem rerum materialium*, & Æneam gazeum Platonicum philoſophum Chriſtian. Zenone imperatore libro. *Theophraſtus*, t. 8. Biblioth. Patrum : cuius hæc ad præſens verba *Plenum eſt totum cælo, plenus etiam æther. Angelorum, atque dæmonum, itemque plenus aer, plena terra, plenum mare, plena denique, quæ ſubterranea ſunt omnia ; ac quemadmodum quidam ſapientum noſtrátum adeo nihil eſt, in rerum natura vacuum, vt ne ſit quidem, quo capillum inijcias.* Refert etiam Ægidium Roman. S. Thomæ auditorem, & germanum diſcipulum in 1. d. 3. p. 1. qu. 2. a. 2. reſolut. dubij 1. quare & hanc eſſe S Thomæ mentem, vt nu. 6 ſub init. cenſui, mihi dubium non eſt ; idque multis aliis, præter rationem à nobis datam probat Bubalus à verſu, *vnica propoſitio*, aduerſum *his poſitis* tum ex qu. 50. a. 3 corp. vbi, *Angelos eſſe, in quadam multitudine maxima omnem materialem multitudinem excedente*, & eodem diſcurſu, vſus 3. contr. gent. c. 91. citato ſimiliter concludit, *excedunt igitur in num. intellectuales ſubſtantiæ ſeparatæ omnium rerum materialium multitudinem.* Nec quod duobus illis, q. 112. a. 4. & q. 6. de pot. a. 6. ſpeciei, & naturæ corporeæ, nominibus vtatur expreſſe huius doctrinæ reſtrictio, ad ſpeciem numerum putanda es, in iis enim, quæ omnibus naturæ indiuiduis, & ſingulis non conueniunt natura, & ſpecies abſtractè ſumpta non ſumitur ; ſed pro tota eius maſſa ex ſuis cunctis indiuiduis conflata. Sic dicitur natura humana, Adæ peccato, & originali corrupta, ac ſanguine paſſione, & morte Chriſti redempta, à S. Thoma Patribus, & ſcholaſticis, & conciliis frequentiſſime. minus benè inſiſtit Bubalus citato verſu *his poſitis*, teſtimonio ex c. 14 de cæleſti Hierarchia à Vazquez, & nobis aperte, reiecto, & ſi eo, non ſolum. S. Thomas, ſed & S. Bernardinus Senenſis, t. 4. ſerm. 48. de amore miſericordiæ fol. 272. ad eandem concluſionem tuendam vtatur : efficacior eſt textus à Bubalo pro eadem concluſione eodem verſu adductus, ex Cyril. Hieroſol. Catecheſi, 15. ſic ſcribente. *Nam pro locorum magnitudine cogitandum eſt. Si hæc noſtra terra tanquam centrum eſt in medio cæli, & tantam habet multitudinem, quantam habebit multitudinem cælum, quod terram ambit ? & cæli cælorum habent certe immenſam multitudinem, ſcriptum eſt enim millia millium &c.* (Daniel. 7) *Non quod hæc ſolum eſſet multitudo ; ſed hac maiorem Propheta dicere non potuit.* Sed certe concluſio hic tradita non alia eſt, quam Danielis concluſio, de abſoluta innumerabilitate Angelorum à nobis, numeriſque noſtris, non autem de comparatiua ; tametſi ratio à Cyrillo inſinuata illis primis verbis ad comparatiuum etiam exceſſum ire videbatur. Tenuit tamen illa merito Cyrillus, atque ad ſuam, & Danielis concluſionem, reſtrinxit : quia ad exceſſum, comparatiuum multitudinis Angelorum reſpectu corporum indiuiduorum omnium inferendum viribus eam deſtitui vidit.

4. Primo quia cælo non ſolum Angelis, ſed etiam hominibus habitatoribus prouiſum eſt, non ſolum, qui erunt ſed quibus, vt poſſent illud incolere Deus, de auxiliis mediiſque, ſiue proximis, ſiue remotis prouidit, voluit que ſerio, & ſi inefficaciter, ſaluari ; ij vero omnes homines ſunt, vt hoc controu. 1. in ordine 4. de Deo vno, iis igitur omnibus de habitatione, ſpatio, nec quidem anguſto, ſed decente, & amplo, vti & innumerabilibus Angelis prouiſum eſt, vt iam dicam. Tot autem Angelis (etiam ſi minutiſſimis omnibus corporibus numero, non æquent nedum, excedant) & hominibus decenter capiundis ampliſſimi ex corporibus empyrei, Beatorum ſedis, magnitudo non redundat. Secundo neque Dei ſummi imperatoris, neque cæleſtis aulæ ſuæ maieſtatem, & ornatum, neque beatorum Angelorum, ipſius incolarum principum dignitatem, decet illam quaſi fareiminatam Angelis eſſe : vti ex creatis Principum aulis patet, quibus, & ampliora ædificia, & cuiuſque muneris, & miniſtrantium habitacula, & officia, quam vt Reges, & miniſtrorum, & miniſteriorum operibus opus ſit, & Principum, & Palatiorum maieſtatem, & miniſtrorum, pro vniuſcuiuſque gradu, dignitatem commendant : eoque magis, quo fuerint ampliora quod ſi, & Angelos, & homines propria voluntate damnatos, non autem, quia in Dei voluntate, cæleſtique illa aula paratum locum non haberent, receuleas, quantum ratio hæc virium habeat facile recognoſces ; qua diſcurſus Bubali noſtri diſparent. Nec ſatis eſt, cum Angelos natura ſua, cum homines, ex beatitudinis conditione penetrabiles eſſe, & vt Deo commodius decentiuſque aſſiſtant, debere eſſe conſertim coniunctiſſimos, vti principi ſemper eorum miniſtri ſolent. Ea enim locorum amplitudo, ne miraculoſe penetrentur, alteriue extra locum alterius neceſſario eſſe debeat non deſignatur, ſed vt alter extra alterius locum, vt velit eſſe, pergereque ſuo modo, & quaſi deambulare queat : atque tantis Principibus habitatio intra Palatium tantum Dei maieſtate, & ipſorum excellentia digna aſſignetur. Deo vero, cum vniuerſa loca immenſitate ſua indiuiſibili, tum ſpeciali aſſiſtentia empyreum replenti intimi, ac propinquiſſimi, Beati omnes, Angeli & homines ſunt, eſſentque reliqui, ſi, vt poterere, ſaluarentur. Idque ſolum nobis conſertiſſima, illa Angelorum turba Deum, quam prope circundante, quo poſſunt modo ſignificant. certe, ſi hac de re indicium tandem meum proferendum ſit : cum affirmatiua ſententia ab authoritate (cui inniti eius Patroni volebant) ſcripturæ & Patrum, nil habebat firmitatis, & rationes, quas tactas à Patribus putabant, vel à ſe inueniebant, ſint adeo inbelles ; nec pro negante ſententia, quidquam præter immeritam admirationem de maiori numero Angelorum quam ſit, multitudinis coniunctæ ex arenis, foliis, floribus, ſtellis, herbis cunctis, afferatur breui me expediam.

5. Cenſeo rem nobis prorſus dubiam, & incertam, atque ſoli Deo notam, & Beatis (vt de abſoluto numero Angelorum aiebat Dionyſ. Areopag recitatus,

tarus, num.6.) nuſquamque, à nobis definibilem, ita Recentiores, ac non admodum priſcos Doctores ſcholaſticos cenſuiſſe fatetur Bubalus, præcipuus affirmatiuæ ſententiæ, adſtipulator, patetque, ex Caietano; & Ferrara, citatis, num.6. & ſi immerita admiratione proxime memorata ab Angelico Doctore (vti eis tacitus conſentiens Molina noſter ad citatum art.3. d.1. §. *Concluſio D. Thomæ*) & alij defecerint, item conſtat, ex Valentia ad qu.50. art.3. punct.3. Vazq. diſp.180. c.2. Ioan. Prapo'. ad eundem art.3. §. *verum nihil.* Soarez ſupra citato, c.12. & 13. atque infra citandus, ex. 1. p. lib.6. de prædeſtinat. Quiros citat. d.52. ſect 5 §. *quantum ſit*; quamuis tam hic, quam Molina, & Thomiſtæ, & reliqui Dominicani cum Caietano, & Durando admiratione illa in debita perculſi rem nobis incertam eſſe, non ita ſimpliciter doceant, vt non potius, affirmantem ſententiam, S.Thom. indignam iudicare, & horrere videantur. Reliquis vero citatis pro noſtra concluſione conſentit Arriaga, d.5. ſect 4. n.13. §. *vltimo de numero.* Certe cum S.Thomas, Antoninus, & Bernardinus Dionyſij Areopagitæ (cuius tanta in rebus angelicis authoritas) ſententiam illam eſſe cenſerent, pie,& laudabiliſſime diſcurſus illi pro ea tuenda inſtructo inſtiterunt; tametſi poſtea Dionyſij mente meditatius indagata, eius diſcurſus firmitatem per otium tentantes ſcholaſtici, pietate, ſimili inuenerint, imbellem, etiam ſi Angelis multitudo dæmonum addatur.

6. Denique duo reſtant obſeruanda. Primum contra ſententiam memoratam Caietani, Ferraræ, & reliquorum Recentiorum Dominicanorum ex mente S.Thomæ diſtorta, vt vidimus Nempe Angelorum numerum, excedere cunctis ſpeciebus corporeis ſimul ſumptis. Cum enim aſſerant iidem indiuiduum quemque Angelum ſimul ſpecie à reliquis omnibus differre; innumeræ Angelorum ſpecies abſque vllo fundamento inducentur de facto ex vſu hoc multitudinis ſpecierum; cum tamen vix hierarchiarum, & chororum graduumque in his diuerſitas ab ſcriptura tradita ad eorum ſpecies multiplicandas ſufficiens fundamentum doctis cordatisque aliquibus Theologis ſit, alijs adhuc non indoctis, repugnantibus, vt qu. ſequente, patebit. Quæ planè ratio vrgentius premit Thomiſtas Dominicanos reliquos, quia reliquorum omnium indiuiduorum numero Angelorum multitudinem excedere putabunt tum iidem quaſi ex S. Thomæ mente de multiplicatione ſpecierum pro indiuiduorum Angelorum diuerſitate cum Dominicanis illis conueniant.

7. Secundo: contra innominatos aliquot apud noſtrum Arriagam, qui exceſſum numeri Angelorum reſpectu indiuiduorum omnium corporeorum coniunctim ſumptorum docente, vt illud incredibile atque ipſis proinde abſurdum, illatum de exceſſu multitudini, arenarum, foliorum atomorum euitent, addunt S.Thomæ, & ſuam hanc ſententiam, de indiuiduis corporeis de ſe totalibus, & incontinuis ac, ſeparatis, quia determinatam magnitudinem requirunt (cuiuſmodi animalia, & viuentia omnia ſunt) non autem de indiuiduis totalibus, & per accidens ſeparatis, vt arenis, atomis contingit intelligendam eſſe: quaſi in ſeminum omnium granis, vermiculis, & animalculis minimis, pediculis, cimicibus, pulicibus, herbis floribus, & aliis, minutiſſimis piſciculis, &c. quæ omnia de ſe indiuidua totalia, atque à ſimilibus ſpeciei eiuſdem ſeparata, & minutæ determinate magnitudinis ſunt) ſatis incredibilitatis, & abſurdi, quod reputant, non maneret, ſed & illud mirabilius eſt quod iidem addunt. Nempe, concluſionem hanc ſuam de exceſſiua magnitudine, hac Angelorum numerica verum habeat caſu, quo ſpecie eiuſdem Angelicæ plura indiuidua ſint, ſecus, ſi vnum tantum ſpeciei cuiuſque ſit. Numerus quippe hic comparatiuus Angelorum, ſi cum aliquo quali quali, adhuc apparenti fundamento aſſerendus de facto eſt, cum puri arbitrij diuini tandem ſit, ex ſcriptura ſolum, & Patribus, vtcumque, vmbratico, intellectis aſſeri debet in quibus de numero eorum hoc comparatiuo (ſi velis) abſolute eſt ſermo, quin eius conditionis, quod eiuſdem ſpeciei atomæ plures Angeli ſint, aut non ſint, vel vmbra reperiatur. Secundo, valde mirum etiam ex ea conuenientia in ſpecie atoma Angelorum plurium, quæ duobus ſolum productis verum de facto haberet adeo eorum numerum de facto creſcere, vt immenſam illam corporum, inanimium, & viuentium, & animalium indicatorum multitudinem de facto ſuperet, & excedat: quare opinio hæc inanis delirij cogitatio, & dormientium potius, inſomnium, quam Theologica ſententia eſt.

CERTAMEN VII.

De numero comparatiuo Angelorum cum tota hominum collectione aliorum ſententiæ reiecta.

1. DE numero comparatiuo Angelorum ſecunda difficultas eſt, an multitudine omnium hominum ſit maior? in qua prima ſententia ſit veterum, aliquot Athanaſio, vt minimum coætaneorum virorumque numerum æqualem exiſtimantium, vt ipſe refert, qu.2. libri quæſtionum ad Antiochum pro qua inducebant illud Deuteron. 32. *Conſtituit terminos populorum iuxta numerum Angelorum*, vt legunt Septuaginta interpretes, verum vulgata lectio ex hæbraica fundamentum euertit, legens, *iuxta numerum filiorum Iſraël*, & alterius lectionis ſenſum nobis aperuit, filios Iſraël, & ſubinde ſpeciales filios Dei præ populis gentium, Angelos vocans, qui filij Dei non ſemel in ſcriptura leguntur: id quod patribus aliquibus occaſionem (vt ſupra vidimus) dedit aberrandi, vt Angelos mixtos mulieribus crederent, ex eo quod filij Dei ad filias hominum ingreſſi ab ſcriptura dicantur. Secundo euertitur ſententiæ huius fundamentum ex intento capitis, & verſu 6 exprobrandi Iſraelitis in adeo beneficum patrem ſuum Deum ingratitudinem. Primum ſpeciale beneficium Iſraelitico populo refert numero illo 8. quod ſcilicet, *quando diuidebat altiſſimus gentes quando ſeparabat filios Adam*, cuique de terra & regione in qua viueret, & habitaret prouidens; regionem opimam, quæ multitudini filiorum Iſrael non ad neceſſaria modo, ſed ad delicias ſufficeret, ac ſupereſſet, quaſi filiis dilectiſſimis, vt narrare minutius pergit textus, ob fundamenti debilitatem ſcholaſticorum nemo huic ſententiæ adhæſit.

2. Secunda ſententia, operæ maioris (an vero maioris veritatis neſcio) nullum nominatum ſcholaſticum habet Patronum; refertur tamen ex vetuſtis neſcio, quibus ab eodem Athanaſio ibidem. Docet autem, Angelorum numerum omnium hominum multitudine eſſe minorem, fundamentum duplici ex capite ſumitur. Primum, ex vulgata Patrum ſententia de Angelorum apoſtatarum ſedibus, ex prædeſtinatis hominibus ſeparandis. Secundum, ex multitudine Angelorum apoſtatarum, quæ tertia creatorum omnium eſſe putatur, ex Apocalypſis, 12. vbi draco, ſeu lucifer tertiam ſtellarum partem, id eſt Angelorum, cauda ſecum è cælo traxiſſe fertur. Primum docent Auguſt.21.de ciuit. c.1.med. & c.28 61.& 62. Enchiridij Athan vbi proxime, Beda in id, ad Epheſ.1. *Propoſuit reſtaurare omnia in Chriſto.* Anſel. 1. *Cur Deus homo?* c.18. addens, oppoſitum, *ſine animæ periculo*, non poſſe defendi, Iſid 1.de ſummo bono, c.12.n,13. Greg. Magn.31. moral. cap.19. & hom.34.& .4.in Euangel. ſecundum autem Eccleſiæ ſententia videtur: quæ ea verba de bello ab Angelis Michaële duce, cum Diabolo, & dæmonibus è cælo in barathrum detruſis, in illius feſto intelligit, illique applicat. Cum autem tertia hominum parte minor multitudo prædeſtinatorum, ſaluandorumque ſit, (vt Patrum communis ſen-

tentia

Digitized by Google

tentia fert, & proh malum fere oculis cernimus,) fit plane: duas alias hominum præſcitorum partes Angelorum bonorum numero valde excedere, ac minuta ſui parte Dæmones æquare: ac proinde totum creatorum Angelorum cœtum omnium hominum conuentu longe eſſe minorem.

3. Verum argumentum hoc parum roboris habet, & aſſumit incerta. Nam illud de tertia parte ſtellarum Draconis Cauda è cælo deturbata, non de Angelis & lucifero, & cælo, in quo ſunt conditi; ſed de cælo myſtico Eccleſiæ, ex hominibus, qui in Eccleſia Dei, vt ſtellæ lucebunt, interpretatur Ricard. 4. in Apocal. gloſſa S. Ambroſij in eum locum prælium hoc fuiſſe Chriſti, & Apoſtolorum, Michaëlis, & Angelorum nominibus ſignatorum, cum Dracone, & Angelis eius Iudæis in Chriſtum certantibus determinare intelligit. Communis interpretatio Michaëlis, & Angelorum, cum Diabolo, & Dæmonibus homines internis motibus inſtigationem horum in malum, & illorum contra inſpirationibus in bonum trahentibus prælium deſignari in quo Diabolus tertiam partem, id eſt magnam hominum copiam, traxerit ſecum Patres, & interpretes copioſe referunt Vaſquez d. 225. c. 2. Viegaſ in Apocalypſ. 12. vbi etiam Ribera, prælium hoc Angelis cum Antichriſto, eiuſque ſatellitibus, ſub mundi finem iuuando fideles, vt ipſos ſuperent, neque gloriæ conſecutione fruſtrentur futurum deſcribi putat. A qua interpretatione parum diſtat Alcaſſar noſter, ibi q. 5. eum locum de bello contra Idololatras nomine Diaboli, & Angelorum eius ſignificatos à Chriſto Domino, & fidelibus, Michaëlis, & Angelorum nomine ſignificatis habito, & habendo, quam interpretationem fuſe probat, & Cyrilli, Nazianzeni, Baſilij, Auguſtini, Gregorij, & aliorum teſtimoniis confirmat. Magnus Gregor. de bello, de perſonis, & materia diſcordat. Cenſet enim Angelicum dæmonibus, tunc fore, vt hos in infernum, præcipitent, ſic enim ait, hom. 34 in Euang. *Vnde & ille antiquus hoſtis, qui Deo eſſe per ſuperbiam ſimilis concupiuit, dum in fine mundi relinquetur extremo ſupplicio perimendus cum Michaele Archangelo præliaturus eſſe perhibetur.* Quod ſi, nec de prælio in cælo bonis Angelis contra Apoſtatas, iuxta has interpretationes, & earum quamuis, præcipuæ, & communis appendiculum, ſit ſermo deturbata tertia Angelorum pars firmo aliquo fundamento non conſtat, ſed hominum potius, & ſententiæ huius probatio euaneſcit. Verum & ſi de prælio in cælo inter Angelos, ac Dæmones eorumque ducem & Apoſtatas deturbatione (de quo non ex inſtituto inferius) ſit ſermo. *Vt vulgus putat:* (inquit Ribera) ab Eccleſia intelligi, argumentum aliunde euaneſcit. Primo enim tertia ſtellarum, ſeu Angelorum pars Draconis è cælo tunc tracta dicitur certa parte, & numero comparatiuo ſumpto, pro incerto, & indefinito frequenti ſcripturæ locutione, vt multitudo eorum magna tracta ſignificetur, vti multa eruditione ſacra obſeruarunt. Maldonatus, in id Ioannis 10. n. 12. *Ecce totus mundus abit poſt eum*, Lorinus. Pſalm 89. ad ea verba. *Mille anni ante oculos tuos*, Pſal. 104. ad illa verba, *quod mandaui in mille generationes.* Quo etiam pacto, nil eo argumento, pro præfata ſententia concluditur: cum tertiam determinate partem Angelorum è cælo eiectam ſupponat.

4. Secundo lapſorum numerum, ſaluandis hominibus explendum (ſine quo nil ratio probat) incertum etiam eſt Athanaſio, Iſidoro, & Anſelmo locis citatis, ſolique Deo cognitum. Nec locus ad Epheſios 1. & aliis ex Pſalm. 109. *iudicabit in nationibus implebit ruinas*, ex quibus Patres memorati, atque alij aiunt explendas ſedes vacuas Dæmonum, ſatis non vrget. Tum quia pro inſtaurare. Hieron. vertit *recapitulare*, id eſt ad vnum caput ſcilicet Chriſtum omnia, ſiue omnes tam Angelos, quam homines in Chriſto redigere ſignificat, vt ipſe Chryſoſt. Theophilact. Anſelm. & alij apud Cornel. à Lapide. Sed inſtauratione, vt contenditur admiſſa reſtaurationem, non æqualitate numeri, ſed qualitate virtutum, & gloriæ à malis Angelis perditarum cenſent aliqui Doctores ignominati, nec reprobati à Bubalo ad citatum art. 3. quæſito vno diffic. 3. § 3. verſu, *non deſunt etiam*, id, quod videntur ſatis indicaſſe Auguſtinus in Enchirid. capitulo 62. ſic fatus; *in Chriſto inſtaurantur, quæ in cælis ſunt, cum id, quod inde lapſum, eſt, ex hominibus redditur*, quæ non tam numerum perſonarum, quam aliquid in cælo per ipſos perditum, atque in cælo per ipſos habendum, ſi ſteciſſent, videntur innuere. Et Gregorius adhuc clarius cit. lib. 31. moral. c. 19. *in ipſo inſtaurantur ea, quæ in cælis ſunt, vnde Apoſtata Angeli ſuperbiendo receſſerunt.* Huiuſmodi autem inſtaurationi, vel ſola Deipara, non ſolum ſufficit, ſed excedit. Denique tertiam illam partem Angelorum chori, vnius, & reſpectu illius, non autem Angelorum omnium fuiſſe probabilis S. Thomæ opinio eſt 1. p. q. 63. a. 9. ad 3. Nec cum eius ratione, pro longo maiore numero Angelorum, quam ſit corporum omnium multitudo poteſt oppoſitum defendi, neque lapſorum Angelorum, numerus tota cunctorum (nedum prædeſtinatorum tantum) præſertim hominum multitudine expleri. Poſtrema hæc duo præſertim illam Pſalm. 109. Confirmationem æque debilitant, & ſi intentus ſenſus eis verbis contineatur, ac non alij valde diuerſi, de ruinis infidelitatis, & peccatorum hominum, vt ait Molina citato a. 3. d. 2. fine.

5. Difficilis locus Gregorij hom. 34. in Euang. pro hac ſupereſt ſententia, communiter ab eius impugnatoribus diſſimulatus, ſic habet. *Superna illa ciuitas, ex Angelis & hominibus conſtat. ad quam tantum credimus humanum genus aſcendere, quantos illic contingit Angelos remanſiſſe:* quod ſi paucus prædeſtinatorum, ſaluandorumque hominum, præ reprobis numerus ſaluatos Angelos, duplo, vt minimum, lapſis plures, numero exæquat, lapſiſque ſubinde plus duplo, triploque, reprobi homines numero excedunt: tota hominum collectio, creatis Angelis cunctis longiſſime excedet. cui fauent. Anſelmus lib. cur Deus homo c. 18. & Auguſtinus citatis locis, putantes plures homines ſaluandos, quam Angeli perierint, & indefinite plures. Notanda præſertim ſunt hæc, ex c. 29. Enchiridij, & 22. de ciuit. c. 1. de gratia Dei hominibus collata: *Vt inde ſuppleat, & inſtauret partem, quæ lapſa eſt, Angelorum, ac ſic, illa dilecta, ac ſuperna ciuitas, non fraudetur ſuorum numero ciuium, ac fortaſſe vberiore lætetur.* Cæterum quantus linguæ Latinæ peritis, non numerum, ſed magnitudinem, & excellentiam in aliquo ſubſtantiui, cui adiungitur, ſignificat, & ipſo Gregorij textu ſatis denotatur, ſi enim minus proprie loquens, vtrorumque numerum vellet æqualem denotare *tantos* homines dixiſſet, *quantos* remanſiſſe Angelos contigit, nec tantum aſcendiſſe, ſed auctam eſſe numero humanam naturam, loquitur ergo de magnitudine, & excellentia ſanctitatis, virtutum, & gloriæ, ad quam in prædeſtinatis euecta eſt, & aſcendit humana natura, vt eam, ad quam, quantumuis, magnam Beati Angeli pertigerint exæquet, quæ ſententia non eſt alia ab ea, quam ex ipſo recitabamus, proxime n. 4. Anſelmi, & Auguſtini loca, nil huic ſententiæ, fauent: ſiquidem non definiendo; ſed pie ac ſub dubie diſcurrentium de iis, quæ fieri poſſent, verba ſunt, quamuis de æquo ſaluandorum hominum, & lapſorum Angelorum, numero aſſertionem particula fortaſſe non præcedat. Ac tandem illa particula, *vt inde* factum non denotat; ſed Dei intentionem in gratiæ donis homini collatis, quæ efficax finis gloriæ abſolute non fuit, neque eſſe, vt vidimus controu. de voluntate potuit: quare neque ex ea præfatus numerus prædeſtinatorum de facto aſſeritur ab Auguſtino: ſed quatenus ex Deo, eius voluntate, & gratia, quam ex ea intentione, & voluntate, vt impleatur, ex his & inſtauratur, tantum gratiæ ſit hominibus impertitum vt æquus ſaluandorum, imo excedens lapſorum Angelorum multitudini numerus foret ſi omnes reſponderent.

6. Tertia ſententia abſolute docet rem hanc, ſiue ab authoritate ſcripturæ, & Patrum, ſiue à ratione, eſſe nobis prorſus indefinibilem, & incertam, æque,

ac de numero comparatiuo eorundem cum corporum omnium collectione diximus cert. 5. num. 4. ita cenſet Molina ad citatum art. 5. d. 2. fine Soarius 1. p. lib. 6 de comparatione prædeſtinatorum, & reproborum c. 3. Quiros citat. ſect. 5. n. 51. & 52. & ſi enim de numero abſoluto videatur locutus, tamen cum relatis prius ſententiis de numero comparatiuo ſuam concluſionem ſtatuat (atque fine numeri 52. earum fundamenta præ eorum leuitate afferat ſolutione non egere, de comparatiuo etiam loquitur eidem ſententiæ conſenſit Vaſquez citata d. 181. c. 3. ſi tamen S. Brigitæ reuelatio à Dionyſio Carthuſ. memorata, ac poſtmodum à nobis referenda, non adeſt; cuius ſanctitati tantum merito tribuit, vt quamuis rationi, & authoritati ſtando nihil definiri cum fundamento, poſſe arbitretur, tamen ex ea reuelatione pro maiori valde Angelorum, quam hominum numero demum ſteterit. Sententiæ huius fundamentum poſitum ab ipſis, & fuſius à nobis hactenus, eſt duarum ſententiarum à fundamentis diſiectio. Solum reſtat fundamenta ſententiæ aſſerentis Angelorum numerum maiorem omnium hominum numero eſſe d. ſiccere, id Molina, & Vaſquez factu facile factumque eſſe putant oſtendentes hominum cuiuis & ſi Angelorum ex infima hierarchia, & ſuperioribus aliis numeri minutioris, & vt plurimum, choro eius infimo (qui anguſtior adhuc reliquis eiuſdem Hierarchiæ choris eſt) cuſtodia deputetur. Nihil tamen inde poteſt, pro maiore Angelorum, quam hominum, numero concludi: cum idem Angelus pluribus hominibus cuſtos deputari à Deo poſſit, ſaltem ſucceſſiue, vt defuncto primo eius cliente, & pupillo homine aliis, atque aliis ſuccedentibus, poſſit iterum, atque iterum, eorum cuſtodia delegari cæterum neque hoc vnicum, ex Patribus, & ratione Theologica pro maiore Angelorum, quam hominum numero augmentum eſt, vt cert. 8. iam oſtendam. Nec, ſi vnicum foret, demonſtrationem certumque, & irrefragabile fundamentum non eſſe ſolum modo probaret euaſio: cum tamen ab eius ſententiæ Patronis probabilius tantum eſſe, & probabiliorem illam reliquis oſtendere contendatur; & quidem Vaſquez ipſe, ſic reſpondens, amplius aliquid Paulo ſuperius dediſſet ibidem § *ſi numerum* ex dicendis à ſe d. 245. dixerat enim. *Non eſt autem veroſimile eundem Angelum ſucceſſiue diuerſorum curam habere.* Quo à veriſimilitudine, & proinde à probabilitate euaſionem, quam poſtmodum huic argumento adhibuit anticipato excluſit, & conſectarie ad ea, quæ d. 245. c. 1. n. 2 §. *Verum communis ſententia Patrum, & ſcholaſticorum* erat dicturus: nempe ſingulis hominibus, ſingulos Angelos deputatos negari, ſine temeritate non poſſe. Cui conſone cenſet Molina q. 113. d. vn. quæ eſt vltima de Angelis §. *quod autem vnicuique*, ex communi, & expreſſa Iuſtinini Martyris ſententia.

CERTAMEN VIII.

Magno valde numero creati Angeli cunctis hominibus excedunt; exceſſus tamen determinatus nobis ignotus omnino, & indefinibilis eſt.

1. INteger titulus communis ſententia Doctorum ſcholaſticorum, & ſacrorum interpretum eſt, tametſi primam eius partem magis expreſſe tradiderint, ſecunda parte, ſeu concluſione, vt plurimum, ab eis omiſſa; quia ea de re non ſolum decerni nequeat, ſed, ne quidem diſputari, cum probabilitate pro aliqua parte poſſit, vt mox oſtendam. Primam igitur partem ſeu concluſionem præfixam docet Valentia d. 4. q. 1. punct. 4. § *Secundo probatur* iunctis his quæ de Angelis tutelaribus, ac Dæmonibus hominum tentatoribus docet, d. 8. q. 6. p. 4. Vaſquez, vbi proxime. Bubalus citata diffic 3. per totam. Ioan. Præpoſitus, ad citatum a. 3. §. *Hanc igitur*, ſub fin. iunctis maxime, quæ docet ad. q. 64. poſt dubia, ad. a. 4. tract. vltim. de Angelis, quod inſcribit. *Breuis tractatus ex eodem* dub. 3 §. *Certe communem.* Arriaga citat. d. 2. ſect. 4. num. 15. § *Aduerto ſecundo*, ſtant pro eadem Raymundus Sabaudius in ſua Theologia naturali tit. 219. licet aliquot non adeo ſolidis rationibus vtatur, Iodocus Lorichius Theſauro nouo vtriuſque Theologiæ verbo *Angelus* num. 4. Æneas Gazeus Platonicus, & Chriſtianus Philoſophus Cenone Imperatore libro inſcripto Theophraſtus, t. 8. Biblioth. Veter. Patr. illis verbis, *ſed & ſi mortalium in decies millies annos hæc externis ſenſibus expoſita vita producatur, nunquam tamen opinor tanta Angelorum, & Dæmonum multitudini humanarum animarum numerus par erit* Nec, quod de æternis Beatorum Conuiuiis apud Elyſeos campos addit, ex propria ſententia, ſed ex Platone, & Socrate & metaphorice, laudatque, quatenus Catholicæ veritati, quam vbique tradit explicandæ inſeruiunt, & ſi pia interpretatione vti philoſophicis locutionibus aſſuetus egeat quandoque. Pro eadem quoque ſententia ſiat Ægidi Rom. ſupra, & quotquot Thomiſtæ certam. 5. numerum Angelorum omnium corporum multitudini præſcribebant; quotquot item omnibus & ſingulis hominibus ſingulis Angelos cuſtodes deſignant: & commune Patribus ac Theologis eſſe, & oppoſitum, ſubinde temerarium Vaſquez noſter aiebat: quod ipſum de Dæmonibus tentatoribus cenſetur Patribus, & Theologis, & Philoſophis pluribus, quos d. vlt. de vtrorumque officiis, & miniſteriis agentes recitauimus; inde ergo probationes, à ratione Theologicas inchoemus.

2. Idcirco prima ſit. Angeli cuſtodes, vt plurimum, omnibus, & ſingulis hominibus ſinguli, & proprij vnicuique, nec vnus pluribus ſimul, nec ſucceſſiue adſunt: ergo Angeli infimæ Hierarchiæ, & chori etiam infimi, numerum omnium hominum exæquant. Probatur conſequentia, quia ex eo infimo choro omnes hominum cuſtodes, vt plurimum deputantur, ex communi Theologorum ſententia: quare tot in eo choro Angelos, vt minimum eſſe, quot homines omnes ſint, neceſſarium erit, ſi verum ſit antecedens. Dixi, autem, *vt minimum*, quia eius chori Angeli plures aliis miniſteriis pro Dei, nutu obeundis creati atque nati ſunt: inde vero infertur rurſus: ergo multitudo tota hominum ſuperatur ab Angelorum numero, minore, quam octo chori Angelorum, reliqui & ſuperioris, ipſo conſtituunt. Antecedens, ex quo vtrumque legitime infertur, probandum per partes eſt. Et primum, quod ſingulis, & omnibus (abortiuis excipe) hominibus cuſtos Angelus à Deo deputetur ad dogma Catholicum Theologicum, ac ſois fidei noſtræ formaliter, vel ſaltem proxime ſpectat: quod autem, vnus Angelus pluribus hominibus cuſtos non detur, certum eſt. Cum hi pro ſuo arbitrio, quiſque ab alio diſiungi poſſit, ac de facto ſæpe ad tantam diſtantiam diſiungatur, & migret, vt nequeat Angelus vtrumque ſimul cuſtodire, atque opportune vtrique pro periculis, occaſionibus, caſibus, & tentationibus ſuccurrere. Quod vero, nec pluribus vnus idemq; cuſtos ſucceſſiue deputetur, expreſſa ſententia eſt Iuſtini, Martyris, q. 30. ad gentes, & oppoſitum vero ſimile non eſſe cenſuit Vaſquez huius argumẽti euacuator, ac cæteris Theologis eſt commune, vt omnes probabile doceant, nemoque oppoſitum ſequatur. Eſt inſuper Thomiſtarum omnium vtriuſque ſcholæ Dominicanæ, & Ieſuiticæ cum ſuo præceptore Angelico q. 113. a. 2. vt videbimus D. vlt. citata. Sed eius rationes hic perſtringam. Primam ex corp. articuli, vbi ait: Angelos, vtpote Diuinæ prouidentiæ miniſtros executores, quæ corruptibilibus, in ordine ad rerum perpetuitatem præcipue attendit, ſpeciebus horum à Deo ſingulis deputari: quare & hominum ſingulis animis perpetuus deputari etiam debere Angelos ſingulos eius verba ſunt: *Prouidentia Dei comparatur ad ſingulos homines, ſicut comparatur ad ſingulas Species*

rerum

rerum corruptibilium, non autem, ad earundem ſpecierum ſingularia: ſed diuerſi ordines Angelorum deputantur, ſecundum Gregorium diuerſis rerum generibus: vnde etiam rationabile eſt, vt diuerſis hominibus, diuerſi Angeli ad cuſtodiam deputentur. Secundam ex ſolutione ad 3. *quia ex diuerſa hominum diſpoſitione ad vltimum finem media, & præſidia diuerſa Angelorum adhibenda ſunt vnde cuſtodum Angelorum cuſtodibus aliorum reſiſtentia, & diſcordia Angelorum circa homines ſibi commiſſos obſeruata ex ſcriptura à Gregorio 17. moral. in Iob. cap. 8. contigit: dum, quod commiſſo Petro huic, Angelo ob eius diſpoſitionem prodeſt, alteri, cuius cuſtodiam alius Angelus agit, ob eius diſpoſitionem diuerſam oberit, ad finis conſecutionem: quare & ſingulis diuerſa Angelorum præſidia, & cuſtodia debent deſignari: ſicut, ob motuum diuerſitatem, cælis diuerſis diuerſi Angeli tribuuntur*

3. Tertia ratio, quæ & proximam confirmat, eſt. Quia in naturæ ſiue in naturali prouidentia diuerſis vſibus etiam ſucceſſiue habendis idem inſtrumentum non paratur, ne naturæ ſeu prouidentiæ naturalis Dei inſtrumentum inopia abſurda arguatur, atqui eadem inopia Deo indigna arguitur, ſi vnus Angelus, qui Petri, v. g. curam, & cuſtodiam egit, eo vita functo ſuccedenti Franciſco cuſtos deſignetur, quaſi alium non habeat Angelum Deus, vel præ prouidentiæ, & voluntatis curtitate nolit alteri Angelo cuſtodiam Franciſci committere: ergo nec ſucceſſiue eidem Angelo alterius ab eo, qui cuſtos primùm deſignatus eſt, cura à Deo committitur. Maior fuit Ariſtotele digna obſeruatio, ex diuerſitate organorum vitalium in animalibus ad diuerſa munia obeunda 4. de partib. animal. c. 7. hæc verba. *Inſtrumentum non idem ad vſus diſſimiles haberi, ſi fieri poteſt &c. Nil enim tale natura facere ſolet, quale per inopiam ars.* Quarto probatur: Cum ex Dei erga omnes homines amore, & ſalutis eorum deſiderio, tum ex Angelorum excellentia, & dignitate. Primum enim valde commendatur, ſi in cuiuſque ſalute vnum Angelum cuſtodem, & officia eius, in totum, vt ſic dicam, impendat; minuitur autem, ſi eum alteri cuſtodem deſignet, cum quo, cuſtodiæ officia partiatur. Maxime cum ex cuſtodiæ, erga primum prouectior ad cuſtodiam, eiuſque officia erga alium obeunda, Angelus non euadat: ex qua ſolum prouectione, in hominibus, qui alterius Pædagogus probatus fuit, ſolet à Patre filij ſui eligi Pædagogus; tametſi alias decentius eligeretur alius, qui alteri, in eo munere non ſeruiſſet; excellentia vero, & dignitas Angelorum exigere videtur, ne pupillo primo defuncto, alterius pupilli poſt modum, quaſi mercenarius Pædagogus, cuius cuſtodiendo expoſitus, curam ſignificat, & ſi enim, ex obedientia; & obſequendi Deo amore, & humilitate hominum cuſtodiam Angelus ſuſcipiat, ſatis eius in Deum amor obſequentiſſimus, & humilitas, in vnius hominis cuſtodia ſuſcepta exercetur: vt Hieronymus, Bernardus, aliique Patres expendunt. Quibus etiam virtutibus, & ſi ſuperioris chori Angeli non minus vigeant, eorum tamen dignitas ita à Deo attenditur, vt ad nullius priuati hominis cuſtodiam præciſe vllus vnquam ſit miſſus. His igitur rationibus ſatis antecedentis illius primi veritas ſuadetur: ex quo legitimis, vt vidimus illationibus, octo, vt minimum partibus Angelos cunctus multitudini omnium per cuncta ſæcula hominum excedere monſtratur. Dixi autem, *vt minimum,* quia, ſi quo gradu chori, & hierarchiæ ſuperiores ſunt, eo inferioribus Angelorum numero excedunt, (vt probabilis plurium ſententia fert) maior long. hic erit exceſſus; quod ſi Sanctæ Brigittæ reuelatio inferius ſubijcienda (quam tanti Vaſquez noſter merito facit) de Angelis pro quouis homine decem, de creatis ad cuſtodiæ hominum miniſterium (vt æſtimo) intelligatur, decies, & amplius multo, (certo numero pro incerto, vſurpato) exceſſus Angelorum, in numero hominibus vniuerſis eſſe conuincetur; & is quidem, ex Angelis cuſtodibus hominum ſolummodo arguendo, qui infimo hierarchia & choro ſunt.

4. Amplior enim valde exceſſus iſte deprehenditur Angelis regnorum, Nationum, Prouinciarum, vrbium, ſpecierum omnium corruptibilium cuſtodibus, & præfectis: quos eſſe ex ſcriptura, & Patribus didicimus, quis, & de quibus, d. vlt. citata eruditione, non pauca ab anteceſſoribus Theologis noſtro præſertim Bubalo collecta, cit. a. 3. quæſt. vnic. diffic. 2. §. 1. & vnico: ſatis nunc proinde ſit Patrum loca indicaſſe Dionyſ. de cæleſti Hierarchiæ c. 9. iuxta accuratam præſertim noſtri Lanſel. diuiſionem Clement. Rom. 2. Recognit. Athenagoras Legatio pro Chriſtian. Nazianz. orat. 32. ante med. Baſil. 3. contra Eunom. ſub init. Hieron. Dan. 10. ad id *Princeps Regni Perſarum reſtitit mihi.* Iſidor. Peluſiota lib. 2. ep. 55. Theodoret. q. 3. in id Geneſ. *Statuit terminos gentium pro numero Angelorum Dei.* Gregor. 17. moral. c. 8. Iſidor. 1. ſententiar. c. 10. alias 2. qui de gentium, Regnorum, Prouinciarum, cuſtodibus expreſſe loquuntur; de Angelis vero ſpecierum corruptibilium eadem claritate Origen. hom. 14. innumeros Auguſtin. q. 79. ex octoginta tribus, init. Damaſ. c. 2. de fide c. 4. init. Andreas Cæſarienſ. qui floruit circa annum Domini quingentiſſimum, id explicans Apocal. 14. *qui habebat poteſtatem ſupra ipſum.* Nec diſſenſit Hieron. in id Abacuc. 1. *Mundi ſunt oculi tui &c.* ſtultitiæ damnans librum, qui Angelum *Tyrum* nomine præeſſe reptibus, & alios alijs generibus piſcium, animalium, & plantarum ait. Diximus enim de omni ſcientia, & omni prouidentia Dei agentes ſpecialem Dei, & Angelorum erga homines prouidentiam, erga alia etiam à Hieronymo, ſolummodo negari, vt Molina Vaſquez. & Theologi reliqui eius teſtimoniis oſtendunt. Horum omnium cuſtodiam proinde, & præfecturam Angelis deferunt S. Thom. q. 113. a. 1. corp. ex Platonicis, & Philoſophis ſapientioribus, & 2. 2. Ampliatur ſecundo Angelorum numerus comparatiue, ad homines ex numero Dæmonum tentatorum, qui totidem, ac cuſtodes ſunt, & ſingulis hominibus ſinguli ex Patrum, & Eccleſiæ Catholicæ perpetua ſententia. Ita Hermes Pauli Diſcipulus t. 5. Biblioth. circa annum Domini 120. lib. 2. mandata 6. Gregor. Nyſſen. de hominis opificio verſus lib. med. Caſſian. Collat. 8. Abbat. ſereni c. 17. Theodoret. ad c. 10. Daniel. Origen. 3. periarc. c. 2. ex peruetuſto libro de *Paſtoribus*, maximæ apud Patres authoritatis, & ex epiſtola S. Barnabæ; & ſi apochrypha, Tertullian. lib. de anima. c. 39. S. Antiochus ante annos mille circa annum Domini 614. Florens lib. homiliar. homil. 61. t. 2. Bibliot. Veterum Patr. Lactant. Firmianus lib. 2. c. 14. Greg. moral. in Iob. 16. indicat ſatis imperfectus hom. 5. in Matth. Chryſoſt. hom. 3. in caput 1. ad Coloſſ. Hieronym. in caput 6. ad Epheſ. ad id. *Non eſt nobis colluctatio &c.* S. Bernardin. Senenſ. t. 4. ſerm. 48. de amore miſericordiæ, & eſt communis & ſtata ſcholaſticorum ſententia cum Magiſtro in 2. d. 11. & S. Thoma q. 113. citat. noſtri omnes Valentia d. 8. q. 6. pu. 4. & Vaſquez d. 245. c. 2. cenſent poſſe probari etiam, ex illo 2. Corint. 12. *Datus mihi ſtimulus Carnis meæ Angelus ſatanæ &c.* Patres hoſce & Philoſophos, non paucos recitabimus d. vlt. Sed iam. exceſſus iſte adeo magnus determinati, ſeu determinabilis à nobis numeri ſit videamus.

5. Dico ſecundo. Numerus, quo creati Angeli, cunctis hominibus, excedunt incertus nobis prorſus eſt, nec niſi abſque fundamento, à nobis determinabilis, ſiue abſolute, ſiue comparatiue. Tot v. g. decem viginti, centum, vel mille partibus, ſunt Angeli plures: eſt communis Theologorum concluſio, & à ratione, eius prima pars demonſtratur. Nequit nobis eſſe notus, aut cognoſcibilis numerus, determinatus quo, vna multitudo rerum, alteri excedit, niſi notus noſcibiliſue nobis ſit numerus determinatus vtriuſque multitudinis: atqui numerus determinatus hominum pro quauis, & omni duratione mundi aliquando abſolute exiſtentium, nec ratione, nec reuelatione notus eſt, neque ratione à nobis vllatenus cognoſcibilis: itemque etiam de numero abſoluto multitudinis

titudinis

Digitized by Google

ac de numero comparatiuo eorundem cum corporum omnium collectione diximus cert. 5. num. 4. ita cenſet Molina ad citatum art. 3. d. 2. ſiue Suarius 1. p. lib. 6 de comparatione prædeſtinatorum, & reproborum c. 3. Quiros citat. ſect. 5. n. 51. & 52. & ſi enim de numero abſoluto videatur locutus, tamen cum relatis prius ſententiis de numero comparatiuo ſuam concluſionem ſtatuat (atque ſiue numeri 52. earum fundamenta præ eorum leuitate aſſerat ſolutione non egere, de comparatiuo etiam loquitur eidem ſententiæ conſenſit Vaſquez citata d. 181. c. 3. ſi tamen S. Brigitæ reuelatio à Dionyſio Carthuſ. memorata, ac poſtmodum à nobis referenda, non adeſt; cuius ſanctitati tantum merito tribuit, vt quamuis rationi, & authoritati ſtando nihil definiri cum fundamento, poſſe arbitretur, tamen ex ea reuelatione pro maiori valde Angelorum, quam hominum numero demum ſteterit. Sententiæ huius fundamentum poſitum ab ipſis, & fuſius à nobis hactenus, eſt duarum ſententiarum à fundamentis diſſectio. Solum reſtat fundamenta ſententiæ aſſerentis Angelorum numerum maiorem omnium hominum numero eſſe diſſicere, id Molina, & Vaſquez factu facile factumque eſſe putant oſtendentes hominum cuiuis & ſi Angelorum ex infima hierarchia, & ſuperioribus aliis numeri minoribus, & vt plurimum, choro eius infimo (qui anguſtior adhuc reliquis eiuſdem Hierarchiæ choris eſt) cuſtodia deputetur. Nihil tamen inde poteſt, pro maiore Angelorum, quam hominum, numero concludi: cum idem Angelus pluribus hominibus cuſtos deputari à Deo poſſit, ſaltem ſucceſſiue, vt defuncto primo eius cliente, & pupillo homine aliis, atque aliis ſuccedentibus, poſſit iterum, atque iterum, eorum cuſtodia deligari cæterum neque hoc vnicum, ex Patribus, & ratione Theologica pro maiore Angelorum, quam hominum numero augmentum eſt, vt cert. 8. iam oſtendam. Nec, ſi vnicum foret, demonſtrationem certumque, & irrefragabile fundamentum non eſſe ſolum modo probaret euaſio: cum tamen ab eius ſententiæ Patronis probabilius tantum eſſe, & probabiliorem illam reliquis oſtendere contendatur; & quidem Vaſquez ipſe, ſic reſpondens, amplius aliquid Paulo ſuperius dediſſet ibidem § *ſi numerum* ex dicendis à re d. 245. dixerat enim. *Non eſt autem veroſimile eundem Angelum ſucceſſiue diuerſorum curam habere.* Quo à veriſimilitudine, & proinde à probabilitate euaſionem, quam poſtmodum huic argumento adhibuit anticipato excluſit, & conſectarie ad ea, quæ d. 245. c. 1. n. 2 §. *Verum communis ſententia Patrum, & ſcholaſticorum* erat dicturus: nempe ſingulis hominibus, ſingulos Angelos deputatos negari, ſine temeritate non poſſe. Cui contione cenſet Molina q. 113. d. vn. quæ eſt vltima de Angelis §. *quod autem vnicuique*, ex communi, & expreſſa Iuſtinini Martyris ſententia.

CERTAMEN VIII.

Magno valde numero creati Angeli cunctis hominibus excedunt; exceſſus tamen determinatus nobis ignotus omnino, & indefinibilis eſt.

1. INteger titulus communis ſententia Doctorum ſcholaſticorum, & ſacrorum interpretum eſt, tametſi primam eius partem magis expreſſe tradiderint, ſecunda parte, ſeu concluſione, vt plurimum, ab eis omiſſa; quia ea de re non ſolum decerni nequeat, ſed, ne quidem diſputari, cum probabilitate pro aliqua parte poſſit, vt mox oſtendam. Primam igitur partem ſeu concluſionem præfixam docet Valentia d. 4. q. 1. punct. 4. § *Secundo probatur* iunctis his quæ de Angelis tutelaribus, ac Dæmonibus hominum tentatoribus docet, d. 8. q. 6. p. 4. Vaſquez, vbi proxime. Bubalus citata diſſe 3. per totam. Ioan. Præpoſitus, ad citatum a. 3. §. *Hanc igitur*, ſub ſin. iunctis maxime, quæ docet ad. q. 64. poſt dubia, ad. a. 4. tract. vltim. de Angelis, quod inſcribit. *Breuis tractatus ex eodem* dub. 3 §. *Certe communem*. Arriaga citat. d. 1. ſect. 4. num. 15. § *Aduerto ſecundo*, ſtaut pro eadem Raymundus Sabaudius in ſua Theologia naturali tit. 219. licet aliquot non adeo ſolidis rationibus vtatur, Iodocus Lorichius Theſauro nouo vtriuſque Theologiæ verbo *Angelus* num. 4. Æneas Gazeus Platonicus, & Chriſtianus Philoſophus Cenone Imperatore libro inſcripto Theophraſtus, t. 8. Biblioth. Veter. Patr. illis verbis, *ſed & ſi mortalium in decies millies annos hac externis ſenſibus expoſita vita producatur, nunquam tamen opiner tanta Angelorum, & Dæmonum multitudini humanarum animarum numerus par erit* Nec, quod de æternis Beatorum Conuiuiis apud Elyſeos campos addit, ex propria ſententia, ſed ex Platone, & Socrate & metaphorice, laudatque, quatenus Catholicæ veritati, quam vbique tradit explicandæ inſeruiunt, & ſi pia interpretatione vir philoſophicis locutionibus aſſuetus egeat quandoque. Pro eadem quoque ſententia ſtat Ægidi Rom. ſupra, & quotquot Thomiſtæ certam. 5. numerum Angelorum omnium corporum multitudini præferebant, quotquot item omnibus & ſingulis hominibus ſingulis Angelos cuſtodes deſignant: & commune Patribus ac Theologis eſſe, & oppoſitum, ſubinde temerarium Vaſquez noſter aiebat; quod ipſum de Dæmonibus tentatoribus cenſetur Patribus, & Theologis, & Philoſophis pluribus, quos d. vlt. de vtrorumque officiis, & miniſteriis agentes recitauimus; inde ergo probationes, à ratione Theologicas inchoemus.

2. Ideirco prima ſit. Angeli cuſtodes, vt plurimum, omnibus, & ſingulis hominibus ſinguli, & proprij vnicuique, nec vnus pluribus ſimul, nec ſucceſſiue adſunt: ergo Angeli infimæ Hierarchiæ, & chori etiam infimi, numerum omnium hominum exæquant. Probatur conſequentia, quia ex eo infimo choro omnes hominum cuſtodes, vt plurimum deputantur, ex communi Theologorum ſententia: quare tot in eo choro Angelos, vt minimum eſſe, quot homines omnes ſint, neceſſarium erit, ſi verum ſit antecedens. Dixi, autem, *vt minimum*, quia eius chori Angeli plures aliis miniſteriis pro Dei, nutu obeundis creati atque nati ſunt: inde vero infertur rurſus: ergo multitudo tota hominum ſuperatur ab Angelorum numero, minore, quam octo chori Angelorum, reliqui & ſuperioris, ipſo conſtituunt. Antecedens, ex quo vtrumque legitime infertur, probandum per partes eſt. Et primum, quod ſingulis, & omnibus (abortiuis excipe) hominibus cuſtos Angelus à Deo deputetur ad dogma Catholicum Theologicum, ac ſois fidei noſtræ formaliter, vel ſaltem proxime ſpectat: quod autem, vnus Angelus pluribus hominibus cuſtos non detur, certum eſt. Cum hi pro ſuo arbitrio, quiſque ab alio diſiungi poſſit, ac de facto ſæpe ad tantam diſtantiam diſiungatur, & migret, vt nequeat Angelus vtrumque ſimul cuſtodire, atque opportune vtrique pro periculis, occaſionibus, caſibus, & tentationibus ſuccurrere. Quod vero, nec pluribus vnus idemq; cuſtos ſucceſſiue deputetur, expreſſa ſententia eſt Iuſtini, Martyris, q. 30. ad gentes, & oppoſitum vero ſimile non eſſe cenſuit Vaſquez huius argumẽti euacuator, ac cæteris Theologis eſt commune, vt omnes probabile doceant, nemoque oppoſitum ſequatur. Eſt inſuper Thomiſtarum omnium vtriuſque ſcholæ Dominicanæ, & Ieſuiticæ cum ſuo præceptore Angelico q. 113. a. 2. vt videbimus D. vlt. citata. Sed eius rationes hic perſtringam. Primam ex corp. articuli, vbi ait: Angelos, tempore Diuinæ prouidentiæ miniſtros ex ecutores, quæ corruptibilibus, in ordine ad rerum perpetuitatem præcipue attendit, ſpeciebus horum à Deo ſingulis deputari: quare & hominum ſingulis animis perpetuus deputari etiam debere Angelos ſingulos eius verba ſunt: *Prouidentia Dei comparatur ad ſingulos homines, ſicut comparatur ad ſingulas Species*

rerum

Digitized by Google

rerum corruptibilium, non autem, ad earundem ſpecierum ſingularia: ſed diuerſi ordines Angelorum deputantur, ſecundum Gregorium diuerſis rerum generibus: vnde etiam rationabile eſt, vt diuerſis hominibus, diuerſi Angeli ad cuſtodiam deputentur. Secundam ex ſolutione ad 3. *quia ex diuerſa hominum diſpoſitione ad vltimum finem media, & præſidia diuerſa Angelorum adhibenda ſunt vnde cuſtodum Angelorum cuſtodibus aliorum reſiſtantia, & diſcordia Angelorum circa, homines ſibi commiſſos obſeruata ex ſcriptura à Gregorio 17. moral. in Iob. cap. 8. contigit: dum, quod commiſſo Petro huic, Angelo ob eius diſpoſitionem prodeſt, alteri, cuius cuſtodiam alius Angelus agit, ob eius diſpoſitionem diuerſam oberit, ad finis conſecutionem: quare & ſingulis diuerſa Angelorum præſidia, & cuſtodes debent deſignari: ſicut, ob motuum diuerſitatem, cæli diuerſis diuerſi Angeli tribuuntur*

3. Tertia ratio, quæ & proximam confirmat, eſt. Quia in naturæ ſiue in naturali prouidentia diuerſis vſibus etiam ſucceſſiue habendis idem inſtrumentum non paratur, ne naturæ ſeu prouidentiæ naturalis Dei inſtrumentorum inopia abſurda arguatur, atqui eadem inopia Deo indigna arguitur, ſi vnus Angelus, qui Petri, v. g. curam, & cuſtodiam egit, eo vita functo ſuccedenti Franciſco cuſtos deſignetur, quaſi alium non habeat Angelum Deus, vel præ prouidentiæ, & voluntatis eurtitate nolit alteri Angelo cuſtodiam Franciſci committere: ergo nec ſucceſſiue eidem Angelo alterius ab eo, qui cuſtos primùm deſignatus eſt, cura à Deo committitur. Maior fuit Ariſtotele digna obſeruatio, ex diuerſitate organorum vitalium in animalibus ad diuerſa munia obeunda 4. de partib. animal. c. 7. hæc verba. *Inſtrumentum non idem ad vſus diſſimiles haberi, ſi fieri poteſt &c. Nil enim tale natura facere ſolet, quale per inopiam ars.* Quarto probatur: Cum ex Dei erga omnes homines amore, & ſalutis eorum deſiderio, tum ex Angelorum excellentia, & dignitate. Primum enim valde commendatur, ſi in cuiuſque ſalute vnum Angelum cuſtodem, & officia eius, in totum, vt ſic dicam, impendat; minuitur autem, ſi eum alteri cuſtodem deſignet, cum quo, cuſtodiæ officia partiatur. Maxime cum ex cuſtodiæ, erga primum prouectior ad cuſtodiam, eiuſque officia erga alium obeunda, Angelus non euadat: ex qua ſolum prouectione, in hominibus, qui alterius Pædagogus probatus fuit, ſolet à Patre filij ſui eligi Pædagogus; tametſi alias decentius eligeretur alius, qui alteri, in eo munere non ſeruiſſet; excellentia vero, & dignitas Angelorum exigere videtur, ne pupillo primo defuncto, alterius pupilli poſt modum, quaſi mercenarius Pædagogus, cuius cuſtodiendo expoſitus, curam ſignificat, & ſi enim, ex obedientia, & obſequendi Deo amore, & humilitate hominum cuſtodiam Angelus ſuſcipiat, ſatis eius in Deum amor obſequentiſſimus, & humilitas, in vnius hominis cuſtodia ſuſcepta exercetur: vt Hieronymus, Bernardus, aliique Patres expendunt. Quibus etiam virtutibus, & ſi ſuperioris chori Angeli non minus vigeant, eorum tamen dignitas ita à Deo attenditur, vt ad nullius priuati hominis cuſtodiam præciſe vllus vnquam ſit miſſus. His igitur rationibus ſatis antecedentis illius primi veritas ſuadetur: ex quo legitimis, vt vidimus illationibus, octo, vt minimum partibus Angelos cunctos multitudini omnium per cuncta ſæcula hominum excedere monſtratur. Dixi autem, *vt minimum*, quia, ſi quo gradu chori, & hierarchiæ ſuperiores ſunt, eo inferioribus Angelorum numero excedunt, (vt probabilis plurium ſententia fert) maior longè hic erit exceſſus; quod ſi Sanctæ Brigittæ reuelatio inferius ſubiicienda (quam tanti Vaſquez noſter merito facit) de Angelis pro quouis homine decem, de creatis ad cuſtodiæ hominum miniſterium (vt æſtimo) intelligatur, decies, & amplius multo, (certo numero pro incerto, vſurpato) exceſſus Angelorum, in numero hominibus vniuerſis eſſe conuincetur; & is quidem, ex Angelis cuſtodibus hominum ſolummodo arguendo, qui infimo hierarchia & choro ſunt.

4. Amplior enim valde exceſſus iſte deprehenditur Angelis regnorum, Nationum, Prouinciarum, vrbium, ſpecierum omnium corruptibilium cuſtodibus, & præfectis: quos eſſe ex ſcriptura, & Patribus didicimus, quis, & de quibus, d. vlt. citata eruditione, non pauca ab anteceſſoribus Theologis noſtro præſertim Bubalo collecta, cit. a. 3. quæſt. vnic. diffic. 2. §. 1. & vnico: ſatis nunc proinde ſit Patrum loca indicaſſe Dionyſ. de cæleſti Hierarchiæ c. 9. iuxta accuratam præſertim noſtri Lanſel. diuiſionem Clement. Rom. 2. Recognit. Athenagoras Legatio pro Chriſtian. Nazianz. orat. 32. ante med. Baſil. 3. contra Eunom. ſub init. Hieron. Dan. 10. ad id *Princeps Regni Perſarum reſtitit mihi.* Iſidor. Peluſiota lib. 2. ep. 55. Theodoret. q. 3. in id Geneſ. *Statuit terminos gentium pro numero Angelorum Dei* Gregor. 17. moral. c. 8. Iſidor. 1. ſententiar. c. 10. alias 12. qui de gentium, Regnorum, Prouinciarum, cuſtodibus expreſſe loquuntur; de Angelis vero ſpecierum corruptibilium eadem claritate Origen. hom. 14. innumeros Auguſtin. q. 79. ex octoginta tribus, init. Damaſ. c. 2. de fide c. 4. init. Andreas Cæſarienſ. qui floruit circa annum Domini quingenteſſimum, id explicans Apocal. 14. *qui habebat poteſtatem ſupra ignem.* Nec diſſenſit Hieron. in id Abacuc. 1. *Mundi ſunt oculi tui &c.* ſtultitiæ damnans librum, qui Angelum *Tyrum* nomine præeſſe reptibus, & alios aliis generibus piſcium, animalium, & plantarum ait. Diximus enim de omni ſcientia, & omni prouidentia Dei agentes ſpecialem Dei, & Angelorum erga homines prouidentiam, erga alia etiam à Hieronymo, ſolummodo negari, vt Molina Vaſquez. & Theologi reliqui eius teſtimoniis oſtendunt. Horum omnium cuſtodiam proinde, & præfecturam Angelis deferunt S. Thom. q. 113. a. 1. corp. ex Platonicis, & Philoſophis ſapientioribus, & a. 2. Ampliatur ſecundo Angelorum numerus comparatiue, ad homines ex numero Dæmonum tentatorum, qui totidem, ac cuſtodes ſunt, & ſingulis hominibus ſinguli ex Patrum, & Eccleſiæ Catholicæ perpetua ſententia. Ita Hermes Pauli Diſcipulus t. 5. Biblioth. circa annum Domini 120. lib. 2. mandata 6. Gregor. Nyſſen. de hominis opificio verſus lib. med. Caſſian. Collat. 8. Abbat. ſereni c. 17. Theodoret. ad. c. 10. Daniel. Origen. 3. periar. c. 2. ex peruetuſto libro de *Paſtoribus*, maximæ apud Patres, authoritatis, & ex epiſtola S. Barnabæ; & ſi apochrypha, Tertullian. lib. de anima. c. 39. S. Antiochus ante annos mille circa annum Domini 614. Floreat lib homiliar. homil. 61. t. 2. Bibliot. Veterum Patr. Lactant. Firmianus lib. 2. c. 14. Greg. moral. in Iob. 16. indicat ſatis imperfectus hom. 5. in Matth. Chryſoſt. hom. 3. in caput 1. ad Coloſſ. Hieronym. in caput 6. ad Epheſ. ad id. *Non eſt nobis colluctatio &c.* S. Bernardin. Senenſ. t. 4. ſerm. 48. de amore miſericordiæ, & eſt communis & ſtata ſcholaſticorum ſententia cum Magiſtro in 2. d. 11. & S. Thoma q. 113. citat. noſtri omnes Valentia d. 8. q. 6. pu. 4. & Vaſquez d. 245. c. 2. cenſent poſſe probari etiam, ex illo 2. corint. 12. *Datus mihi ſtimulus Carnis meæ Angelus ſatana &c.* Patres hoſce & Philoſophos, non paucos recitabimus d. vlt. Sed an. exceſſus iſte adeo magnus determinati, ſeu determinabilis à nobis numeri ſit videamus.

5. Dico ſecundo. Numerus, quo creati Angeli, cunctis hominibus, excedunt incertus nobis prorſus eſt, nec niſi abſque fundamento, à nobis determinabilis, ſiue abſolute, ſiue comparatiue. Tot v. g. decem viginti, centum, vel mille partibus, ſunt Angeli plures: eſt communis Theologorum concluſio, & à ratione, eius prima pars demonſtratur. Nequit nobis eſſe notus, aut cognoſcibilis numerus, determinatus quo, vna multitudo rerum, alteri excedit, niſi notus noſcibiliſue nobis ſit numerus determinatus vtriuſque multitudinis: atqui numerus determinatus hominum pro quauis, & omni duratione mundi aliquando abſolute exiſtentium, nec ratione, nec reuelatione notus eſt, neque ratione à nobis vllatenus cognoſcibilis: itemque etiam de numero abſoluto multitudinis

titudinis Angelorum, vt vidimus ſupra: ergo neq; numerus abſolutus illius exceſſus determinatus notus nobis, aliquo modo eſt, nec à ratione cognoſcibilis, quare neque eſt, niſi per temeritatem determinabilis. Secunda concluſionis pars de numero comparatiuo exceſſus illius, viginti, centum, mille partibus pluribus, quam hominum multitudo contineat, ſi à ratione pura, & diſcurſu, ex cauſis, principiiſque naturalibus, eadem certitudine, & firmitate, diſcurſu eodem. Demonſtratur, ac pars prima demonſtrabatur: cum ad certum illum exceſſum comparatiuum abſolutus, determinatus vnitatum, partiumue tot vnitatibus conſtantium abſolutus vtriuſque multitudinis, numerus cognoſci debeat; quod quidem, ex pure naturalibus aſſequi minime poſſumus, cum vtriuſque multitudinis productio, & exiſtentia, quæ de facto eſt, ex libera Dei voluntate à nobis de ſe ſe ignota, & naturaliter incognoſcibilis, omnino pendeat: quare ſolum poſſet eſſe nobis notus, numerus ille, comparatiuus exceſſus multitudinis Angelorum hominum, multitudini ex Dei reuelatione; atqui nulla ex tot numeris, determinati comparatiue exceſſus illius Dei reuelatio: ergo numerus comparatiuus determinatus illius exceſſus ignotus nobis prorſus eſt, ac ſubinde non, niſi per temeritatem determinabilis, ac definibilis. Minor proxima nullo alio modo, aut modo efficaciori probari poteſt, quam oſtendendo eas, quæ determinati numeri comparatiui exceſſus illius à nonnullis reuelationes putantur, nuſquam eſſe determinati numeri comparatiui illius reuelationes.

6 Primam affert Dionyſ. Carthuſian. in caput 14. Dionyſ. Areop. ex S. Brigitta, quæ reuelatum ſibi à Deo ait, plures adeo hominibus Angelos eſſe, vt cuiuis hominum decem ad eius cuſtodiam poſſint deſignari. Extat reuelatio hæc apud S. Brigittam l. 4. c. 11. quare nouem determinate ex hac reuelatione S. Brigittæ (cuius reuelationes tanti ab Eccleſia Catholica habentur) Angeli hominibus cunctis excedent. Reuelationem, (vt par eſt) veneror, & admitto; illationem tamen vt illegitimam multo ex capite detrecto. Primo: ex vſitata, ſcripturæ etiam reuelationibus, vt vidimus, numeri certi pro incerto vſurpatione, quod ad illationem infirmandam ſatis eſſet. Secunda: quia ſimile, & amplius Angeli pro quouis homine ſint, poſſent cuiuis homini decem deſignari; quare vt, illatio, aliquatenus teneat, oportet addere reuelationi, non poſſe vnicuique homini plures decem Angelis cuſtodes deputari. Tertio: quia eo etiam addito illatio, non tenebit. Cum enim Angeli in cuſtodiam hominum, ordinaria, & connaturali prouidentia deputandi ex infimis Hierarchia, & choro ſint, infimi huius chori Angelos nouem partibus plures hominibus eſſe; ſolummodo inferretur: non autem Angelos cunctos ex choris reliquis hierarchiæ illius, & duarum ſuperiorum, quorum quemuis, quantoque Angelorum numero, ſuo gradu inferiori, ac infimo excedant, an vero omnes hierarchiæ, & chori ſuperiores, inferioribus Angelorum numero æquentur, incertum nobis, ac puræ diuinationis negotium eſt.

7. Secunda reuelatio, non quidem formalis, ſed interpretatiua, à nonnullis affertur ex Lucæ 15. parabola de paſtore relinquente nonaginta nouem oues in deſerto, id eſt Angelos in cælo, vt vnam ouem errantem, id eſt humanam naturam peccato Adami, vt omnes complectitur homines, corruptam, quæreret, inueniret atque humeris impoſitam labore, & ſudore multo ſuo ad gregem reduceret. Ex quo loco numerum Angelorum hominum numero nonaginta nouem partibus excedere à Chriſto Domino reuelatum virtualiter putant: atque à Deo ita eſſe vetuſti aliquot Doctores defenderunt, vt refertur ab Athanaſ. citat. q. 2. ad Antiochum. Ex nouis autem, & noſtris Bubalus diffic. 3. citat. ſentire hoc ipſum videtur, dum recitanda Patrum hunc locum interpretantium teſtimonia perpendit, § 1. toto. Primum teſtimonium eſt Cyrill. Hieroſol. Catecheſi 15. vbi, hominum multitudine à mundi exordio ad ſua vſque tempora inſpecta, addit: *Magna quidem hæc multitudo, ſed hæc tamen* (comparatione Angelorum) *pauca eſt. Plures enim Angeli nonaginta nouem oues ſunt illæ, tu vero centeſima, quoniam vnum tantum eſt genus humanum.* Bucherius Lugdunenſ. Epiſc. florens, circa annum Domini 450. Dominica 3. poſt Penteçoſt. *idem ſignificant decem drachmæ, quod centum oues: vna quoque drachma, & vna ouis perdita idem ſignificant. Nouem vero quæ reſtant nouem ordines Angelorum ſunt.* Hilar. in Matthæ. Can 18 *Ouis vna intelligenda eſt homo & ſub homine vno vniuerſitas ſentienda eſt: ſed in vnius Adæ errore omne hominum genus aberrauit; ergo nonaginta nouem non errantes multitudo Angelorum cæleſtium opinanda eſt, quibus in cælo eſt lætitia, & cura ſalutis humanæ.* Ambroſ. lib. 7. in Luc. cap. 15. ad eam parabolam: *diues igitur paſtor, cuius omnes nos centeſima pars ſumus. Habet Angelorum, habet Archangelorum, Dominationum, Poteſtatum, Thronorum, aliorumque innumerabiles greges, quos in montibus dereliquit* S. Gregor. hom. 34. in Euangel. *ipſe centum oues habet, cum Angelorum ſubſtantiam, & hominum creauit; ſed vna ouis tunc periit quando, peccando homo vitæ paſcua dereliquit in cælo.* Athanaſ. ſerm. in Chriſti verba: *Tu profectò in pagum inuenietis &c. idcirco venit ſaluator relictis nonaginta nouem ouibus, quæ non errauerant* (vtique in cælo) *vt inde profectus, quæreret ouem errabundam.* Tot autem, tantorumque Patrum conſenſus, in eius loci interpretatione, & intelligentia numerum exceſſu Angelorum comparatione ad homines facta virtute, & implicite ſaltem ibi contineri ſatis ſuperque ſuadet,

8. Sed certe argumentum hoc adeo leue eſt, vt rigidiſſimus, ex ſcholaſticis argumentorum quæ, ab ſcripturæ, vel Patrum authoritate, ad rem Theologicam petuntur examinator Vaſquez, cum hoc ipſum, pro ſententia affirmante plures abſolute Angelos, quam homines eſſe produxiſſet cit. d. 180. c. 3. § *Refert etiam*, atque aliis productis pro ſententiis aliis reſpondiſſet, § *quare, & ego*, immediate ſequente, huic tamen per neglectum, vti ſolutione præ ſui leuitate indigno, reſpondit ſub eiuſdem paragraphi finem. Maldonatus vero noſter accuratiſſimus ſcripturæ interpres (primus ex noſtris Theologiæ ſcholaſticæ, & controuerſiarum publicus Profeſſor, nulli ſeu veterum, ſeu Recentiorum, ſecundus, & cui gloriam commentariorum in Euangelia, reliquiſſe Auguſtinus videtur) ad caput 18. Matth. n. 12. à quo eadem parabola etiam inchoatur relatis pro præfata intelligentia centum ouium præter recitatas Patribus, iterum Ambroſio Apologia Dauidis c. 5. Irenæo l. 3. c. 21. & 39. & Theophilacto, nihilominus ſubdit. *Sed dubium non eſt, quin de ſolis hominibus Chriſtus loquatur, niſi* (quod abſurdiſſimum eſt.) *Cum Origene dicamus etiam propter Angelos, qui peccauerunt Chriſtum veniſſe* (quia ſcilicet, & illi oues perditæ, & errabundæ tunc fuere) *ſenſus igitur eſt non quidem eum reliquiſſe nonaginta nouem oues, quæ non errauerant, vt vnam, quæ ſola errauerat, quæreret; ſed tanti, vel vnius hominis ſalutem facere, vt ſi tantum eſſent centum homines, quorum vnus tantum errauiſſet, nonaginta nouem relicturus eſſet, vt illum vnum quæreret: quemadmodum boni paſtores facere ſolent.* Confirmat, ex ſequenti verſu 14. vbi ex parabola ita Chriſtus concludit. *Sic non eſt voluntas ante Patrem veſtrum, qui in cælis eſt,* (ſicut nec boni illius terreni paſtoris, *vt pereat vnus de puſillis iſtis*: ſcilicet abiectiſſimis ac perditiſſimis peccatoribus, & claret ex prærpoſita, immediata ſententia, quam diſcipulis, ea parabola intendebat ſuadere. *Venit enim filius hominis ſaluare, quod perierat.* Lucæ vero 15. eadem parabola duabuſque aliis drachmæ decimæ perditæ & filij prodigi reſpondit murmurantibus Scribis, & Phariſæis, *quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis*, quin ad ipſos, qui iuſti ſibi videbantur ea familiaritate diuerteret: vnde conſtat aperte Chriſtum Dominum, permiſſa Scribis & Phariſæis falſa de iuſtitia ſua æſtimatione, illos nonaginta ouibus non errantibus comparaſſe, vt ipſorum inuidiæ, &

querulæ

Digitized by Google

querulæ murmurationi ſatisfaceret, quin numeri ouium cum eorum numero æqualis (quod ad rem non faciebat) rationem haberet, ſed ex iis, quæ in rebus, ex quibus Parabolæ aſſumebantur frequenter inueniunt, in vnaquaque numerus taxabatur, vt recte Maldonatus ad 15. Lucæ n. 8. atque ex adeo minore drachmarum numero parabolæ ſecundæ, & ex vno filio prodigo, & altero ſolum frugi Patris familias parabolæ tertiæ ad idem probandum à Chriſto aſſumptarum patet. Ex quo patet rurſus illas ſanctorum recitatorum Patrum interpretationes pias, & allegoricas meditationes eſſe concionatoriis diſcurſibus laxioribus, quam rigidi ſcholaſticæ Theologiæ, aptas, neque ad hanc etiam permiſſas numerum exceſſus Angelorum cunctis hominibus determinarum euincere, cum tanta ſit numerorum in his parabolis ad idem intentum diuerſitas.

9. Quoniam vero numerica pluralitas cum entitatiua etiam indiuiduorum inæqualitate indiuidua (vt non debeat) eſſe, vt plurimum ſolet, de indiuiduorum Angelorum entitatiua inæqualitate perfectionis diſputare proximum videtur. Et quidem de omnibus existentibus (nedum de poſſibilibus reliquis) putæ diuinationis diſputatio eſſet, cum vno vel altero excepto nullum ex nomine adhuc, noſcamus: particulorum vero, quos in ſcriptura nominatos videmus particulæ operationes, ex quibus indiuidua cuiuſque, virtus, & perfectio maior, minorue, quam aliorum taxari queat, nobis innoteſcunt, quare ſolum de maiore, minoreue virtute, & perfectione entitatiua indiuidua Michaëlis, & luciferi inter ſe comparatorum, quæſtio à Patribus, & ſcholaſticis verſatur: ſtatuentibus communiter vtrumque ad ſupremum chorum, gradum, & ſpeciem entitatiue perfectiſſimam ſupremæ hierarchiæ Angelicæ, vel Dæmoniacæ pertinere, vt vtriuſque ſuarum quiſque partium ducatus, Principatuſq; ratis (iuxta connaturaliorem Dei prouidentiam, contra quam nil ex ſcriptura, & Patribus conſtat) euincit. Nec contra hanc Michaëlis excellentiam facit, quòd Archangelus, & quandoque Angelus Michaël in ſcriptura nominatur, cum ea nomina Angelorum infimæ hierarchiæ propria ſint vt ſequenti videbimus. Non enim eis locis ea proprietate ſignificationis ſpecialis in hierarchiarum & chororum diuiſione (de qua nobiſcum ibi,) ſed vnius ſoli Angeli, & Archangeli, ſeu Angelorum Principis accepti ea nomina vſurpantur, & per antonomaſiam de Michaële dicuntur, generali nomine, ei, qui præcipuus Angelus, & Archangelus & antonomaſtice attributo: vt de nomine hypoſtaſis & ſuppoſiti hominis, cum reliquis ſubſtantiis irrationalibus communi, ei tamen, vt principaliori attributum applicitumque ſemper à Patribus fuiſſe (vt ſemel tantum de boue à Damaſceno dictum legatur) obſeruarunt Boëtius, eiuſque commentator S. Thom. à nobis recitati t. de Trinit. & Incarnat. d. proœm q. 1. cert. 2. n. 1. & ſi autem Damaſcenus 2. de fide c. 4. luciferum malorum reliquorum Principem, infimæ ſolum hierarchiæ ſupremum Angelum cenſeat, cui ad fauentes alios Patres refert Soar. c. 16. eamque ſententiam referat Auguſtin. lib. 3. de Geneſi ad litter. tamen ad fauentes Patres non ita expreſſe fauent, vt aliam interpretationem abſque vlla violentia, non patiatur, imo vero germaniorem, vt eos legenti apparebit, ſecundo, & ſi alium ſenſum non paterentur pauculi illi ſunt, vt iam citandorum Patrum, & Theologorum multitudini, & rationis momento præponderent lancemue, in ſtateræ æquilibrio conſtituant, vnde merito S. Thom. veteres ſcholaſtici, & recentiores apud Soar. & Arriaga citat. d. 24. ſect. 10 n. 27 §. *Secundo dico* cum Soario luciferum è ſuprema hierarchia, & choro, gradu, & ſpecie fuiſſe cenſent.

10. An vero indiuiduæ perfectionis entitatiuæ maioris, quam Michaël (atomæ ſpeciei eiuſdem ſupremæ Angelus, vt diximus lucifer fuerit? difficilius definitu eſt. Affirmant Gregor. Magnus ſæpe. Hieronym. Tertullian. Nazianz. Chryſoſtom. Nyſſen. Cyrill. Iſidor. Bernard. Hugo Victorin. Sanct. Thom. apud Soar. & Arriagam ſupra n. 71. §. *Vt vero*, & *Chriſtoph. de Ortega, de Deo Vno*. Tomus II.

altos, eſtque apud Theologos ſententia communior. Videtur ſatis inſinuata, ab Ezechiele, & Iſaia, vbi de eius lapſu in culpam ac de cælo agunt, eiuſque ornamenta cum naturalia, tum ſupernaturalia præſtantiſſima, ac fere hyperbolice, quaſi ei ſingularia recenſent. Luciferumque, vel Angelum ſplendore cæteris præeuntem, appellant. Accedit ratio: quia cum luciferi peccatum ſuperbia fuerit, qua Deo, ſaltem Incarnato, ſubiici detrectauerit, vel ei æqualem eſſe, vel vnionem hypoſtaticam, aliamue grauiter immoderatam Angelus hominibuſque cunctis præcellentiam, Præſidentiamque appetierit: ea quidem ſuperbia in præſtantiſſimo omnium Angelo locum potiſſimum habere connaturalius potuit, habuiſſeque de facto in lucifero citati Prophetæ ſignificant. Addit Granados ex ſuo illo principio de neceſſitate Dei ad optimum (fuſe à nobis confutato, controu. d. volunt) Deum non fore Deum, ni ſummus perfectione Angelus peccaſſet quod & falſo principio, & vitioſa conſequentia deducit, multo enim melius, & facilius ſupremum Angelum non peccaſſe intuliſſet.

11. Cenſeo Michaëlem Lucifero indiuidua entitate perfectiorem & præſtantiorem; quamuis vterque ſpeciei atomæ ſummè perfectæ Angelicæ ſit: in quem ſenſum citatos Patres, & communiorem, Theologorum ſententiam interpretor: vt ſummum, id eſt, è ſupremis in ea perfectiſſima ſpecie contentis vnum luciferum dicant nec alios eadem ſpecifica præſtantia ſupremos excludant; idem dicito ad Iſaiæ, & Ezechielis loca. Vere enim, ac merito Luciferi, cum naturalem, tum ſupernaturalem ex domo Dei, in qua conditus fuit perfectionem extollunt, tantam vero, imo indiuiduo maiorem in alio ſpeciei eiuſdem non negant, & ſi de ea ſileant, quia de lapſo Lucifero ſolummodo agebant. Poſitiue autem non leuiter Michaëlis perfectio entitatiua indiuidua maior probatur ex Iudæ Epiſt. n. 9 vbi contra hæreticos, iam tunc aduerſus legitimos ſuperiores ſuos inobedientes, & per contemptum etiam contumaces, (vt n. 8 dixerat. *Dominationem autem ſpernunt; maieſtatem autem blaſphemant*) Michaëlis modeſtiam producit verbis hiſce *Cum Michael Archangelus cum Diabolo diſputans altercaretur de Moyſi corpore, non eſt auſus iudicium inferre blaſphemiæ &c.* Cum tamen eo eſſet ſuperior: quanto igitur magis hi inferiores cum ſint ſuperioribus ſuis modeſte, & humiliter debebant obedire, nec eos contemnere, quod argumentum, ſi omni ex parte, etiam indiuiduæ naturæ, ſuperior Michaël Lucifero ſit, maius, totumque robur habet, ſecus, ſi natura indiuidua ſuperior negetur. Confirmatur: quia ideo Archangelatus Michaëlis, ſeu Principatus & primatus, militiæ totius cæleſtis, Daniel. 10. Apocalypſ. 12. & ab Eccleſia tota in hymno attributi, meminit Iudas, vt Lucifero ſuperiorem oſtenderet. Neque enim par connaturali prouidentia erat, vt ſanctis Angelis hierarchiarum omnium Princeps perfectioris naturæ, quam Dæmonum Princeps Lucifer, non conſtitueretur. Vrgeo: quia cum indiuiduæ naturæ æqualitas plurium identitas perfectionis in natura eſt, quæ cum indiuidua eſſe non poſſit, quia conuenit pluribus, ſpecifica eſſet, atoma ſaltem, de qua non diſputamus; ergo indiuiduatio plurium, entitatiue inæqualis ſub ſpecie atoma eſſe debet: ergo ſi Michaël indiuiduè perfectior Lucifero non eſt, erit indiuiduè imperfectior; quod omnium Angelorum Principem dedecet magis demum, vt, rigidius de ſuperbia ſua Lucifer iudicetur, oportuit exemplo humilitatis Michaëlis, qui natura, & donis longe illo præſtantior ſit, redargui, & condemnari quin excellentiæ ſuæ poſſit Lucifer excuſationem prætendere.

QVÆSTIO V.

De Angelorum in ſuas Hierarchias & choros diuiſione.

QVÆSTIONEM hanc quartæ proxime immediatam ſubiungimus, & ſi ab aliis diſiungatur non par , nimirum poſt diſputationes de eorum merito, ac demerito, pœnaque, & ſupplicio: quia Hierarchiarum, & Chororum diuiſio,& coordinatio à Patribus, & Theologis memorata ex ſolis Beatis eſt. Sed tamen, quia ea diuiſio, & coordinatio, per ſuperiores, & ſuperiores hierarchiaa gradus, & choros ab infimo ad ſummum iuxta minorem,vel maiorem naturæ ipſorum perfectionem diſpoſita à Deo à nonnullis, nec ſine fundamento, & veriſimilitudine iudicatur, iure quæſtionibus de diuiſione, quoad intrinſeca naturæ Angelorum, hanc quæſtionem adiungimus, vtpote de ipſam ſubſequentibus, perſectionibus, & ex cuius examine diuiſio ſpecifica, quæ de facto eſt in Angelis maiori fundamento definietur ac de gradibus hierarchiæ Angelicæ oppoſitis, per quos Dæmones diſpoſiti ſunt ad plenam de Angelis cunctis (quatenus haberi pro hoc ſtatu poteſt) intelligentiam diſputandi aditus patebit.

CERTAMEN I.

Hierarchiarum Chororumque cæleſtium vulgata apud Patres, & Theologos conſtitutio, diuiſio, & nominum ratio.

1. Hierarchiæ græcum nomen compoſitum à *hieros*, quod idem ac *ſacer*, valet, & *archos*, quod *Princeps* ſignificat, tantundem valet, ac ſacer principatus. Tres omnino hierarchias Angelorum eſſe ex Magiſtro ſuo Paulo didiciſſe fatetur Dionyſ. Areop. atque Eccleſiam, quaſi ex Pauli ore docuit lib.de cæleſti hierarchia c. 6. & vnamquamque earum in tres choros eſſe diuiſam. Primæ, & ſupremæ hierarchiæ chorum, ſummum, & excellentiſſimum Seraphinis huic proxime inferiorem Cherubinis, atque eius hierarchiæ infimum thronis ad purum conſtare nos docet. Mediæ vero hierarchiæ choros primum virtutum ſecundum dominationum, tertium, & vltimum poteſtatum recenſet. Tertiam,vero,& infimam hierarchiam totidem etiam choris componit. Quorum primus, ex Principatibus, ſecundus, ex Archangelis,poſtremus, ex Angelis confletur:quia nulla reſpectu Angelorum aliorum inferioris ordinis (qui nuſquam eſt) præcellentia eis adeſt, quare ſolo generali nomine Angelorum deſignantur inde vero conſtat tres cæleſtes hierarchias in nouem choros Angelorum diuiſas,& coordinatas eſſe id quod ita eſt à Patribus, & vniuerſa Theologia receptum, vt negari citra ingentem temeritatem nequeat: imò citra hæreſim iuxta aliquos Doctores. Siquidem Geneſ. 3. fit Cherubinorom mentio: Seraphinorum Iſai 6. Dominationum, Principatuum, & poteſtatom ad Epheſ. 1. eorumdemque ac thronorum, ad Coloſſenſ. 1. Archangelorum 1. ad Theſſalon. c.4.ac rurſus Angelorum Archangelorum, & principatuum ad Rom.8. vnde Gregor. Magn. hom. 34 in Euang. ait. *Nouem Angelorum ordines dicimus:quia videlicet eſſe teſtante ſacro eloquio, ſcimus, Angelos, Archangelos, virtutes, poteſtates, Principatus, Dominationes, Thronos, Cherubim, & Seraphin*, ac ſatis ex datis ſcripturæ locis probat: quare in reuelatis à Deo eam veritatem, contineri, ac ſubinde eſſe de fide cenſet, & quæ negari citra hæreſim, nequeat Nec temperari ea cenſura poteſt Authoritate Auguſtini c. 58. Enchiridij fatentis ſe ignorare, quid ea nomina *Poteſtates, Dominationes, & Principatus* ſignificent, neque enim eorum ignorat ordinem, numerum, & diuerſitatem, ſed quo vnius ab alio differentia, eis nominibus ſignificata, conſiſtat:illam enim certa fide tenere ſe ait, quid autem ſit quo differant, fatetur iterum ignorare lib. contra Origeniſtas, & Priſcillianiſtas c 11. recitato à nobis textu q.4. cert.2.n.1. fine.

2. Confirmatur cenſura ex Patribus reliquis vltra citatos, Martiali epiſt. ad Toloſanos c.12. Clemente Romano 8. conſtitutio c. 12. Hilario in Pſal.134. Ignatio Martyre, epiſt.ad Trullian. Aut.Abb. epiſt.5. t. 3. Biblioth. Athanaſ. ſerm. 3. & 4. contra Arrian. & q. 4. & 14. ad Antiochum Irenæo lib. 2. aduerſus hæreſ. c.54. Chryſoſt hom.2. de incomprehenſib.Dei natura & hom 4 in Geneſ. Baſil. in ſua Liturgia. Damaſceno lib. 2 de fide c. 3. Cyril. Alex. 1.in Geneſ. Innocentio Pap III. 2. de myſterio Miſſæ c. 62. Laurentio Iuſtiniano ſerm. de Angelis apud noſtrum Soarez ſupra à cap. 13. Bernardo 5. de conſiderat. & aliis apud Eſtium in 2.d.9.§. 1. Cum autem hanc ſententiam Patres omnes, ex citatis ſcripturæ locis tanta concordia contineri aſſerant, vel ſupponant, eam de fide eſſe dubium mihi non eſt: quare, & oppoſitum hæreſis eſſe damnandum. Nec obeſt aliquando Angelos, qui chori, & hierarchiæ inferioris eſſe videntur, nominibus ſuperiorum, & contra Angelos, qui videntur ſuperiorum,inferiorum,& nominibus quandoque à ſcriptura nominari, vt enim recte Molina ad quæſt.108. d. vni.§ *Illud notarim* & Arriaga citat. d.4 ſect. 3.§. *quæri tamen poteſt* & Theologi reliqui ea nomina ex officiis, & actibus Angelis cunctis communibus abſolute (& ſi ſpecialiter huic choro, & perfectius, atque, vt ſic dicam connaturalius conuenientibus) hierarchiis, & choris ſingulis tribuantur: vt ex ardenti amore in Deum choro Seraphinorum, ex ſapientia Cherubinis; & quia & ſi abſolute Angelis omnibus conueniunt, ea nomina, & reliqua, etymologia eorum abſolute attenta,tribui abſolute hoc vni choro, aliud vero alteri ſpecialiter poſſunt: maxime, cum aliquid circa homines exercet, quod non niſi ex præcellenti illa actione, alterius chori pro priori, ex qua nomen illud inditum ipſi eſt Angelus chori alterius exercet. Hinc Michaël quia Eccleſiæ Dei, cum antiquæ Hebræorum Danielis 10. tum Chriſtianæ Præſes, Princepſque ab ipſa habetur, Archangelus dicitur; cum tamen ex primo Cherubinorum choro merito cenſeatur:& cum cæleſtis militiæ teneat Principatum, & cum Dæmonum Principe Lucifero, ſeu Dracone, & Angelis eius, vt bonorum Angelorum caput, & imperator pugnaſſe, in cælo, vero in terra pugnaturus dicatur. Apocal. 12. iuxta varia Doctorum ſententias datas ſupra à nobis, quia ſcilicet Archangelorum officium eſt populis, & communitatibus, præeſſe, quod Michaël reſpectu Eccleſiæ, maximæ apud Deum Reipublicæ, exercet. Gabriel etiam ex Seraphico choro cenſendus eſt, cui myſterij tanti Incarnationis denuntiatio fuit commiſſa; & tamen Angelus nominatur: quia ad perſonam determinatam delegatur, quod eſt Angelorum ſtricte dictorum proprium munus, ea item de cauſa Raphaël, ſe Angelum nominauit & ſimul faſſus eſt eſſe vnum ex ſeptem ſpiritibus, qui adſtant ante Deum, Tobiæ 12.n 15.quos tamen ex ſuperiori choro eſſe, quam ſtricte dicto,ac non infimo Angelorum choro, interpretes ibi, & ad repetita illa Ioannis verba, in ſuis epiſtolis *& à ſeptem ſpiritibus, qui in conſpectu throni eius ſunt communiter cenſent.*

3. Et ſi autem ex ſcriptura Patrum concordi interpretatione & intelligentia & Theologorum omnium conſenſu cum Magiſtro in 2. d. 9. & S. Thom. 1.p. q. 108. de ternario hierarchiarum, & nouenario chororum Angelicorum numero dubitare non liceat, ac proinde, an ex naturali diuerſitate ſpecifica Angelorum vnius chori, vel ex eorundem maiori gratia, & meritis, in quibus eorum aliqui cum aliis eiuſdem chori conueniant, ab aliis vero chori eiuſdem differant

Digitized by Google

rant (vt Dionyſ. docet c. 17. cuiuis choro Angelos intra illum ſummos, ac medios deſignans) ea tamen diuerſitas gradus diuerſos illius, non vero choros diuerſos proprie & Theologica acceptione cõſtituit: cum intra eundem chorum, ex enumeratis à Dionyſ. & Patribus claudatur: quare præter diuerſitatem graduum, etiam ſpecificam naturæ, vel gratiæ, aut meritorum (iuxta diuerſas Doctorum ſententias inferius referendas) aliquid aliud chori conſtitutio, & ab alio diſtinctio requirit. Quid autem illud ſit, apud ſcholaſticos, nec definitum, neque in terminis examinatum inuenio; tametſi eius indagandi, atque inueniendi viam indicauerit Magiſter in 2. d. 9. ſic ſpeciales hos ordines, ſeu choros Angelorum definiens: *Eſt multitudo cæleſtium ſpirituum, qui inter ſe in aliquo munere gratiæ ſimilantur, ſicut in naturalium donorum munere conueniunt*, Poſtremum addit, quia gratiam proportione ad cuiuſque naturam eſſ. illis concessam cenſebat, cui annuere plures eius interpretes, (in quibus S. Thom. 1. p. q. 4.) de quo inferius agemus. Notanda vero conuenientia *in aliquo* munere Magiſtri definitione poſita, ea quippe denotatur conuenientiam Angelorum chori cuiuſuis in ſpeciali munere, non in generali illo, per quod hierarchiæ conſtituuntur, & tribus, cuiuſque choris, conuenit) multoq; minus in generaliſſimo cunctis hierarchiis, & Angelis communi; ſed in ſpeciali choro cuiuſcumque conuenientia ſpeciali, ſpecialiſſima, & infima conuenientia, cuiuſque gradus, ex tribus in quouis choro contentis, differentia, etiam infima à cunctis Angelis intra eundem chorum clauſis gradus tamen alterius, habeat locum. Cum ergo chorus conuenientiam hanc ſpecialem, & ſi non infimam, ſed, quæ det locum infimæ conuenientiæ communi aliquibus Angelis inter ſe ſe, & diſconuenientiæ, etiam infimæ, communi horum ab Angelis gradus alterius, conſtat, inter ſe ſe gradus hoſce poſſe ſecundum communem pluribus rationem, ſiue naturalem ſiue donorum gratiæ coordinari, ac ſubinde ſummi, medij, & infimi, gradus conſtituere: quem ordinem chorus eſſentialiter importat, ex Magiſtro, & Dionyſ. citatis, cum vero contra omnium Angelorum gradus cuiuſque ex his conuenientia infima ſpecificæ, vel quaſi ſpecificæ ſit, diſconuenientia eorum inter ſe individualis, vel quaſi individualis ſolummodo eſſe poteſt, quæ proinde conuenientiam multitudinis in aliquo alio munere, ac ſubinde ſecundum illam ordinem alicuius multitudinis cum alia, in aliquo ſpeciali communi munere excludit neceſſariam eſſe, vt chorus proprie dictus Angelorum conſtituantur. Conuenientia ſiquidem, & ordo vnius ad ſe ipſum repugnat. Nec ſi vnum indiuiduum ex ſuis indiuidualibus alteri excedat, ad gradum conſtituendum ſuperiorem, & inferiorem, intra chorum eundem ſatis eſt, vt patet; alioqui infinitis pene gradibus Angelorum chorus quiuis conſtaret, nec ſolum tribus, ſupremo medio, & infimo, quos taxato Dionyſ. vbi proxime recenſui.

4. Verum, & ſi chororum & hierarchiarum, neque augeri Catholice, nec minui numerus, valeat; aſt quinam chori ex enumeratis vnamquamque hierarchiam componant? a Catholicis Doctoribus in examen vocatur, quia nec ab ſcriptura exprimitur, neque ex Patrum conſenſu traditum videtur, quare, & libera ſcholaſticis Catholicis diſputatio videtur, & opinio. Vltra eum ordinem, quem ex Dionyſ. retulimus num. 1. Sanct. Bonauent. in 2. d. 9. litteram exponens, & Gabr. ibidem, mediæ hierarchiæ choros eoſdem aſſignant eorum tamen ordine inuerſo; vt primo loco Dominationes (quæ ſecundo ibi) ſecundo poteſtates, (quæ ibi tertio) infimo, ſeu tertio virtutes, (quæ ibi primo, recenſeant ex Dionyſ. in quo tamen, vel Græco, vel quomodocunque in Latinum verſo nullum fundamentum eſt Sanct. Thomæ ab ordine chororum, mediæ hierarchiæ à nobis, ex Dionyſ propoſito ſolum diſcordat, quod Dominationes virtutibus anteponat, cui tandem Dionyſius Carthuſ. conſentit commentario in caput 6. Dionyſ., idemque docuiſſe, refertur à Sanct. Thoma Abbas Vercellenſis ſua paraphraſi in Dionyſium ad idem caput 6. & conſtat, ex paraphraſi ipſa, quæ extat apud Dionyſium Carthuſianum poſt commentaria ipſius. Sed tamen Perionij, & tres aliæ verſiones adductæ à Carthuſ. ab ordine relato a nobis ex Dionyſ. Areopag. nullatenus diſcordant. Gregor. Magn. & Bernard. ſupra (quibus annuere Eccleſia viſa aliquando eſt, in Breuiario, trium lectionum, quo vtebatur ante Tridentinum lect. 3.) mediæ hierarchiæ, & infimæ choros ſic ordinant; vt ſecundi chori primum locum Dominationibus, ſecundum Principatibus infimum poteſtatibus, excluſis ab ea hierarchia virtutibus, vt in prima primum locum teneant, & ex illo adſcriptis Principatibus, vt tenerent mediæ hierarchiæ, vt vidimus locum ſecundum. Huic chororum diſpoſitioni, alteri Dionyſij aduerſæ, anſam dedit Paulus ad Coloſſ. 1. quatuor choros memorans, alterum, ex ſuprema hierarchia, poſtremum, atque ei tres alios immediate ſuo ordine connectens quaſi primum chorum ſecundæ hierarchiæ ordine præfato componant, *ſiue throni*, inquit, *ſiue Dominationes, ſiue Principatus*, verum, & ſi choros aliquot Angelorum, & ibi, & alibi memoret, nullibi tamen eorum ordinem, ſeruat, aut recenſet, ne ſibi ipſi aduerſari dicamus, vt, patet, ex illo ad Epheſ. 1. *Supra omnem Principatum, & poteſtatem, & virtutem, & dominationem*, & locis aliis notaut a Dionyſ. Carthuſ. ſupra qui cum S. Thom. & S. Bonauent. ordini recitato num. 1. ex Dionyſ. Areopag. ſtandum eſſe ait, vt illi à Paulo tradito; ac propterea aliquando aduerſatum, vt vidimus, Bernardum tandem oppoſitionis ante actæ pœnituiſſe opuſculo ſcripto, quod ſe vidiſſe teſtatur Carthuſianus idcirco, & ob communem Theologorum ab ordine præfato Dionyſij Areop. diſcedere (quem & Pauli eſſe, Authoritate Dionyſij eiuſdem didicimus) ſine temeritate non licebit.

5. Tum de ratione diſtinctionis hierarchiarum, chororum nouem & diuerſitatis vocum, quibus ſignificantur, agendum eſt: abſtrahendo tamen nunc ab ea quæſtione, an eorum diuiſio, & coordinatio in gradus ſuos inferiores, & ſuperiores, ex naturalibus, vel omnino, vel ſaltem radicaliter, ſeu fundamentaliter, an ex donis gratiæ, an ex meritis proueniat: deque ex inſtituto certam. 2. eſt quippe digna integro, ac ſeiuncto examine difficultas, & ad præſentem ſupponendo, eſt voces, hæ, quibus chori Angelorum inſigniuntur ſinonymæ non ſint, ac eorum ſupponunt in aliquo diuerſitatem: ex eius vero difficultatis examine accurato plurium aliarum deciſiones expeditiores, ſecurioreſq. procedent. Nunc igitur, quidnam in chori vnius cuiuſq; Angelis ſit vnde proprium nomen cuique inditum à Deo (qui non mere arbitrario ſed, vt ſpeciale aliquid, in quo vniuſcuiuſque chori Angeli conueniunt, nobis ſignificaret, nomina ſingulis impoſuit, & nobis reuelauit) fuerit, videndum eſt. Et quamuis ſubſtantiuis propriis nominibus hierarchiarum diuerſitas non denotetur, tamen ex adiectiuis ſupremæ, mediæ, & infimæ denotatur ſatis. Cum enim Angeli omnes Dei creaturæ, ſerui, ac miniſtri ſint, qui circa Deum proximius, intimiuſque verſantur, ſuaque miniſteria de lege ordinaria, ſpecialiter obeunt, primam hierarchiam componunt; ſunt quippe Deo cubicularij (vt ſic loquar) Hiſpane *de la camara* & continui aſſeſſores & cæteris ſubinde familiariores: id, quod nobiliſſimum miniſterium, eſt: ex quo ſecreta Dei plura, perfectiuſque ipſis reuelantur, & innoteſcunt; vt amicis familiaribus inter homines contingit, ſtatâ adeo lege, vt aliter fieri iniuriæ loco apud amicos reponatur: vt patet ex querela Dalidæ ad Sanſonem, multoque magis ex illis Chriſti Domini ad diſcipulos, Ioan. 15. *Vos autem dixi amicos, quia omnia, quæ audiui à patre nota feci vobis.* Inde illis a mediæ hierarchiæ, de immediate, ſibi reuelatis à Deo Angelos illuminandos (qui de lege ordinaria, non, niſi per Angelos ſupremæ quidquam ſecretorum ſuorũ Angelis mediæ reuelat) ius competit. Taceo nunc de naturali poteſtate inſtruendi, ac docendi in naturalibus inferiores hierarchiæ, & choro Angelos, quæ ſuperiorib. Angelis

gelis comp tat : id enim ex dicendis cert. 2. melius examinabitur ; & ſi autem hierarchiæ huius primæ Angelis ſpecialis hæc aſſiſtentia , familiarior , coniunctior , viciniorque (vt ſic loquar) Deo de lege ordinaria conueniat , nihilominus , vt ab eo pro Eccleſiæ, vel hominis priuati bono mittantur, exempti non ſunt, vt Paulus ſupra de Angelis aiebat. *Omnes ſunt adminiſtratorij ſpiritus in miniſterium miſſi propter eos , qui hæreditatem capiunt ſalutis.* Et facto ipſo in Michaële, Gabriele, & Raphaële, ſupra etiam comprobauimus ; tametſi ad Eccleſiam , & mundum hunc viſi ilem , eiuſque incolas miſſio ad duas inferiores hierarchias ex munere , & quaſi de lege, pertineat. Media hierarchia ſecundum ordine , & dignitate locum tenet , quia , & ſi eius Angeli de lege & munere ſuo pro Eccleſiæ , & hominum bono mittantur , ſicut Angeli tertiæ , & infimæ hierarchiæ, non tamen ad priuatæ alicuius perſonæ , ſicut infimæ Angeli , ſed ad commune aliquod, & vniuerſale Eccleſiæ bonum , neque item immediate à Deo mittuntur , ſicut Angeli ſupremæ , vti neque de Dei ſecretis immediate vt ſupremæ Angeli illuminantur , ſed immediate , ab his mittuntur , vti . & illuminantur: quare non, niſi mediate & per hos à Deo mittuntur, quod pro dignitate , & primatu hierarchiæ Gabrielis , & Raphaëlis intimando cautum ſcriptura voluit, dum à Deo miſſos expreſſit. Denique infima , & poſtrema hierarchia Angelis conſtat , quibus ſpeciale aliquod, nec adeo vniuerſale bonum curandum committitur : ad illudque , mediatius adhuc à Deo mittuntur, Angelis ſcilicet ſecundæ etiam hierarchiæ, nec ſolum primæ , per ſe à Dei voluntatem , de agendis per ipſos ſignificantibus, & negotiorum executionem demandantibus.

6. A Dionyſio Areopagita locis iam citandis , in iis, quæ ad Angelos ſpectant, luce, & duce communi Theologi omnes hæc omnia didicerunt , & concordes ſentiunt , & docent : atque ex quauis bene ordinata republica, imperio, Regno, Monarchia, & Eccleſiaſtica hierarchia (quæ ſi bene ordinatæ ſint cæleſtis illius Angelorum Reipublicæ ordinem imitantur , & eo magis quo ſunt ordinatiores , ab exemplo , & à poſteriori valide confirmantur , etenim Principes, & capita Reipublicæ, Regni, aut Monarchiæ, cuiuſuis , tam ſæcularis quam Eccleſiaſticæ immediatioribus , ſuis & ſubinde, dignioribus, ac nobilioribus, quibus ſi res ordinate procedant) maiori ornatui ſplendori , & vicinioribus circa Principes ipſarum miniſteriis inſeruiunt , familiarius vtuntur , & ſi capacitate, ſcientia , & prudentia cæteris præſtent, eiſdem primum, quæ ad Reipublicæ commodum agenda Princeps apud ſe decreuit , communicat, per eoſque Miniſtris Gubernationis primis , vt ad ipſum immediate inferioribus intiment , & per hos inferioribus , & inferioribus , vſque ad infimos miniſtros executuros , decreti Principis ſui notitia perueniat ; & quamuis in Principibus, & Miniſtris creatis tot gradus Miniſtrorum , totque Miniſtri , ex Principis, & Miniſtrorum indigentia, & imperfectione interueniant , vt decretum pium in ſingularibus perſonis executioni debitæ mandetur , quibus omnibus , neque adeſſe Princeps , neque vllus ſingularis Miniſter poteſt , nec attendere, nec pro cuiuſuis genio , conditioneque indiuidua , & pro occurrentibus occaſionibus, de mediis, ac remediis, vt Regis decreto executiue à cunctis , & ſingulis Regni obediatur, imo, nec ſcire quinam obedierint; quod ſecus in Deo habet, qui omnibus, & ſingulis, creatis, & præſens intime eſt , ac ſine labore prouidet , nullaque attentionis & cognitionis pro creatorum turba, ab aliis diſtractione ſingula , & perſpicit , ac ſimpliciſſima viſione intuetur, tamen ad maieſtatis ſuæ, & dignitatem Angelicarum diuerſarum (vndecunque proueniant) ſuæque erga hominum ſalutem prouidentiæ , & amoris excellentiſſimi oſtenſionem innumerorum Miniſtrorum gradus diuerſi fuerunt in Euangelica Republica creandi , & diſponendi. Similibus enim in Principe, quouis creato oſtentandi tot aulicorum, dinaſtarum, & Miniſtrorum, ſuis gradibus diſpoſita turba ſub ſeruit : eoque amplius, quo vltra neceſſitatem præfatam crearentur à Principe plures, & propriis eius non vaſſallorum expenſis diſponerentur, atque decenter ſuam dignitatem conſeruarent : explicatis hiſce tribus hierarchiis Angelorum totidem , in militante Eccleſia, ſimiles ex hominibus, in ſui obſequium, & ad hominum ſalutem procurandam diſpoſuit Deus , vt ſtatim ſingulos hierarchiarum choros Angelicos ſanctis Eccleſiæ hominibus applicando clarebit.

7. Ergo in primo choro hierarchiæ primæ teſte Dionyſ. c. 7. *Seraphini* à nimio charitatis in Deum ardore , ita nominati , ipſique ſubinde magis familiares , & coniunctiores , in ſecundo vero choro *Cherubini*, à ſcientiæ plenitudine, infimi eius hierarchiæ chori ſunt *Throni*, quaſi Dei pacatiſſimæ tranquilliſſimæ, opulentiſſimæ , dignæque maieſtate diuina , ſedes quæ eis , exteris etiam Angelis , & hominibus Beatis in ſe oſtenditur, ac æternum oſtendetur. Neque ab hac Dionyſij doctrina aberrant Doctores qui cenſent a tribus dotibus , quę tribus virtutibus Theologalibus, viæ excellentiſſime in ea exercitiis reſpondent tres hoſce choros denominari , nempe charitatis viæ ardenti Angelorum primi chori ardor charitatis beatæ, fidei Angelorum, ſecundi viſio excellens ſpei vero Angelorum , tertij chori poſſeſſio Dei ipſis inſidentis, & quaſi in proprio throno habitantis : ſolum enim præmiorum ſpecialium cuiuſque chori Angelis, cum eorum meritis , mediantur , & explicant proportionem , quin varient denominandi rationes. Nec te moueat contra has denominandi rationes , à Dionyſio datas , & ab vniuerſa Theologia receptas amorem Beatorum , in Patria , eorum viſioni proportionari debere ; cum in Deo amando nulla ſit Deum videntibus Beatis libertas , ac proinde plenius Deum videntes Cherubini ardentius Deum videntur amaturi, & ardentius amantes Seraphini plenius Deum viſuri videntur : quare , & vterque chorus , ſi aſſignatæ rationes denominandi attendantur, in vnum erit chorum Angelorum confundendus, qui iidem duplici illo nomine inſigniantur. Huic difficultati Doctores , memorati , qui correſpondentiam virtutum Theologalium in via cum ſpecialibus , cuiuſque chori dotibus meditabantur videntur tacite occurrere voluiſſe : nempe , vt Angelis chori, cuiuſque ſpecialis excellentia actuum Patriæ excellentiæ actuum viæ reſpondens donetur : ac proinde , qui plus in via amarunt amplius ament , & qui amplius crediderunt plenius videant : verum , cum præmium patriæ viſio Dei ſit meritis viæ proportionata, & charitas præcipue virtus , magiſque meritoria viatorum ſit: Angelis viatoribus ardentius, quam reliqui, amantibus plenior viſio Dei in Patria donatur, quam Cherubinis donetur , indeque , & ardentior etiam Dei amor , in eis ſuborietur : iidemque ſubinde , & Cherubini , eodem gradu , & ratione , quo Seraphini dicentur , neque alio Cherubini ob ſcientiæ plenitudinem ſuam tales dicentur, quam ob æquam plenitudinem amoris inde ortam Seraphini dicantur. Reſpondere tamen adhuc ij Doctores poſſunt eas nomenclaturas, non ab eis actibus, quos Angeli in Patria exercent ſecundum ſe abſolute, & præciſe ſumptis impoſitas eſſe ; ſed ab actibus, in via exercuerunt , vel ſaltem ab actibus Patriæ , vt relatis ad eos , qui ipſis reſpondent in via.

8. Plenior ſane ; planiorque ſolutio hæc , ea erit, quam ex Suario cap. 13. difficultati oppoſitæ exhibet Quiros citat. ſect. 5. n. 48. §. *Diuerſitatem hanc.* Nempe : ob primarum charitatis imperfectione, & gratiori ſubinde acceptione , & æſtimatione apud Deum Seraphinis , & ſi ſcientia , & viſione Dei pleniores Cherubinis, non ſint, quaſi de excellentia ſua prima, & radice beatificæ Viſionis debuiſſe primos Angelos nominari Seraphinos, denominatione Cherubinorũ, ex ſecundo in perfectiore actu ſcientiæ , & viſionis Dei, ſecundi throni Angelis relicta. Sed neſcio, quid iſthic faciat illa charitatis prærogatiua, quod ſcilicet viſionis beatæ *ſit radix*: ſiquidem, ſi de actu charitatis viæ verũ ſit eſſe viſionis beatæ radicem, quatenus illius actus meritiuus eſt, falſum tamẽ eſt de actu charitatis

in Patria (de quo ſolum hic Author loquitur), qui potius effectus, & fructus viſionis beatæ eſt, quam eius radix. Secundo, Plenitudo amoris, ac plenitudo ſcientiæ, ex quibus hi chori denominantur, excellentiam Angelorum chori alterutrius, non qualemcumque, ſed cui nihil excellentiæ in linea ſcientiæ, & charitatis, quæ in Angelis, eius ſaltem hierarchiæ, ſi deficiat, importat; plenitudo enim in aliquo genere non eſt, cui aliquid, in eo genere deficit. Neque is plenus in communitate, ſeu Republica, & Hierarchia, aliqua haberi, diciique abſolute poteſt, (cuiusvis generis plenitudo ſit) ſi alij eiuſdem communitatis inueniantur in eo genere pleniores, niſi maioris augmenti in illo genere capax non ſit: Quod de Angelis ſecundi chori reſpectu viſionis, & amoris Dei dici non poteſt: imo vero, cum ea nomina ab excellentia plenitudinis intra hierarchiam illam primam in actu alterutro ſint impoſita, (vt vox ipſa ſonat, & cunctis hactenus Theologis ſonuit)non autem ab eorum actuum inter ſe phyſicum, vel metaphyſicum primarum perfectionis, (quem nuſquam ſonuit, nec ſonat plenitudo niſi excedentibus in amore ſeraphinorum nomen, & in ſcientia cherubinorum congruè aptari non poteſt. Melior, eſt igitur præmiſſa, iuxta Doctorum illorum principia, difficultatis propoſitæ ſolutio; ſed vero quia ab actibus ſcientiæ, & charitatis, in Patria abſolute ſumptis, ita Angelorum choros diſpoſitos, & nominatos Theologi ſupponunt, & verba Dionyſ. præ ſe ferunt, eidem difficultati ex iam dicendis reſpondeo. Amplius ardere charitate in Deum Seraphinos, in Patria, cum ſcientia, & viſio minore quam Cherubinos cum maiore ardeant, & ſi enim viſio beata Beatos ſui impotes in Dei amorem rapiat, non tamen ad omnem etiam intenſionem amoris, ad quam poteſt; cum autem amoris illius abſolutum adæquatum principium, viſio non ſit, ſed partiale, & eſſentialiter reſpectiuum comprincipij alterius, nempe voluntatis, ex viſionis intenſione maiore amor æquè intenſus in ſua linea, non infertur, nec maior in eo, qui intenſiorem habet viſionem, quam alius, neque è contra ex maiore charitatis intenſione intenſio viſionis, maior, imo neque æqualis ei, quæ ſit, in alio, inæquale etiam, in vtroque comprincipium alterum: vnde ingenioſiores eiſdem principiis, vel traditis ab alio, vel caſu, aut labore adinuentis, magis, facilius, longius, & viuidius, minus ingenioſis aliis diſcurrunt. Ad præſens proximius. Perfectioris intellectus Beati cum lumine gloriæ æquali perfectius aliis intellectus imperfectioris Beatis Deum vident, vt bene Vazquez cum tota ſua ſchola, & aliis antiquioribus defendit: atque æque cum lumine minori: & in viſione obiecti, cuiusvis, id quotidie, experimur imperfectiorem potentiam viſiuam, ſiue ex naturali, ſiue ex accidentali diſpoſitione æque intenſa ſpecie remiſſius, imperfectiuſque obiectum videre, quam perfectior alia potentia, & expeditior, & ſi in his nulla, quoad intenſionem, etiam actus videatur videntium, & potentiarum libertas.

9. Ratio autem eſt quia actus, non ab vno principio partiali ſolo, ſed ab altero etiam, ac ſimul debet procedere: ac proinde in ea ſolum intenſione, & perfectione poteſt, procedere, ad quam in coniuncto, vtriuſque comprincipij eſſentialiter, atque inuicem ſubordinati in operando, abſoluta virtus, & facultas, eſt: quæ ex alterius comprincipij debilitate, abſolute minuitur, & ſi comprincipium alterum, ſit validius, & quod, cum comprincipio altero fortiori, ad longe maius poſſit: vt patet in homine robuſto, lapidem, prægrandem mouendum, quem ſe ſolo nequeat mouere, ſi ab alio adiutus; cui ſi æqua robuſtus contingat adiutor, non ſolum illum mouere ferreque poterit, ſed lapidem alium adhuc maiorem, ſin autem à femina, vel puero iuuetur mouere illum lapidem non poterit, ita ergo in re præſente, contingit: cum enim viſio beata adæquatum principium charitatis non ſit, non, niſi iuxta alterius comprincipij, cui eſſentialiter ad eam eliciendam ſubordinatur, vires, & naturalem diſpoſitionem, & expeditionem, charitatem, tam quoad ſubſtantiam, quam quoad intenſionem elicere abſolute poteſt. Eſt autem in naturis, & voluntatibus Angelorum alia ad amorem de ſe ſe promptior, aptior, expeditior, & valentior: quare, & cum æqua, imo minore, viſione poterit ardentius amare Deum, & neceſſario ardentius amabit, quam alterius Angeli voluntas minus de ſe apta, nata diſpoſita, & ad amandum expedita, Deum neceſſario amet, aut poſſet amare, cum maiore viſione. Id quod in affectibus voluntatis clarius eſt, ad quos cognitio, non phyſicè actiuè, ſed vt conditio, & applicatio motiui intentionalis, quod in obiecto per ipſam propoſito eſt, ſolummodo concurrit, ac proinde tota actus, ſeu affectus, phyſica actiuitas penes voluntatem eſt: ac ſubinde eius naturali diſpoſitioni, & inclinationi maior affectus ardor, & intenſio maior tribui citius debet, quam cognitioni. Hinc videmus quoſdam iiſdem poſitis ad amorem promptiores, alios ad odium: quoſdam, ad pietatem, deuotionem &c. quam alios; imo leuioribus motiuis remiſſiusque valde propoſitis quaſi effrenem, ſuique impotem vnum quemque in affectus, ad quos eius naturalis conditio, vel habitualis fert, vel ſuopte genio fertur proſilire, in quos, aduerſi genij alij, potentioribus longè motiuis, viuidius repræſentatis, multiplicatis, atque inſtanter enucleatis, ac repetitis vix poſſunt moueri, quod autem de connaturali conditione, inclinatione, & propenſione (vel habituali, quæ naturalem imitatur) voluntatis ad actus, ſeu affectus, naturales diximus, & experimur, id ipſum de voluntate inſtructa ſuper naturalibus ſit abſolute potens, reſpectu eorum etiam intelligendum eſt; & ſimili experimento in pluribus hominibus ſanctis comprobatur. Præſertim in ſancto illo fratre Iunipero Franciſcano Laico, ſimpliciſſimo, qui in Deum adeo vehemente affectu, quouis de ipſo, eiuſque amore audito, non corde ſolum, ſed corpore etiam ſurſum ferebatur, & minus ſapientes, magiſque ſimplices, & idiotas homines citius, frequentiuſque, iis cordis, & corporis in Deum motibus agi, quam ſapientiores experimento innoteſcit, quod inde tamen euenire puto, quia genij magis ſpeculatiui aridiores minuſque affectiui ſunt, atque vero, quam bono inueniendo, magis natura ſua propenſi, & inclinati, ex quo etiam non parum ſolutionis noſtræ veritas, firmatur, ne ſpatium lucis dicendis, cert. 3. præmittitur, iam vero ad choros ſecundæ, ſeu mediæ, ac tertiæ, & infimæ hierarchiæ veniamus.

10. ſecundæ, ſeu mediæ hierarchiæ, (ex qua Angelorum, erga hominum miniſteriis deputatorum chori inchoantur,) primus, & ſupremus chorus eſt Angelorum, *Dominationum*, quorum eſt cæteris inferioribus præſidere, atque ex intimata ſibi per ſupremæ hierarchiæ Angelos voluntate, & decreto Dei mandanda executioni ſtatuere, ac inferioris chori Angeli demandare. Secundus, ac medius eſt Angelorum *virtutum*, quorum eſt miraculis inſeruire in fidei confirmationem, & commune eccleſiæ totius bonum cedentibus. Tertius, & infimus chorus eſt Angelorum *Poteſtatum*, quorum eſt dæmones cohibere, alligare, & arcere. Poſtremæ, & tertiæ hierarchiæ chorus primus eſt *Principatuum*, qui Regibus, principibus, Epiſcopis, & Prælatis ſimilibus Eccleſiæ præſunt, & aſſiſtunt: ex quibus illi ſunt, qui Regni Perſarum, & Græcorum Principes Danielis 10. præeſſe dicuntur, ſecundus chorus eſt *Archangelorum*, qui ſcilicet regnis prouinciis, regionibus, & ciuitatibus præſunt, ac mediis variis ipſarum bonum prouident: quo à Principatibus differunt, quibus per Principes ſolum, quibus aſſiſtunt, inſpirationibus, & aliis erga ipſos actis, earundem commodis indirectè proſpiciunt. Tertius, & infimus chorus *Angelorum eſt*, ita ſpecialiter dictorum, quia priuatis, quibuſque hominibus cuſtodes adſunt, & præſunt. His ita ex Dionyſio explicatis de hierarchiis, chorisque cæleſtibus, Angelorum, totidem in Eccleſia militante illis reſpondentium, explicatio non erit difficilis, etenim

prima, & ſuprema hierarchia Eccleſiaſtica, eis hominibus conſtat, qui puritate vitæ, & ſanctimonia contemplationi vacant, eaque charitate ardent, vt in Dei familiares, & aulicos ab ipſo admittantur, atque in eis, vt pacatiſſima ſede, ac throno quieſcat, & glorietur: Horum chorus primus ardentius amantium eſt: Secundus eorum, qui contemplatione Dei excedunt. Tertius eorum, qui pacatiori animo, ac nuſquam mundi, ac creatorum ſtudio, & curis diſtracto excellunt. Secunda hierarchia, eis viris conſtat, qui hominum reliquorum, ſpirituali bono incumbunt, ea ex Dei ſpiritu, & voluntate ſtatuendo, ac demandando, quæ ab aliis exequenda ſunt, ac per quos miracula in fidei confirmationem, & commune bonum Eccleſiæ cedentia peragere, & impetrare, dæmoneſque cohibere, ne publico noceant, quaſi ex lege, muneréque, & gradu competit ſuo, ni prauis moribus, eas virtutes, ſibi adeſſe, impediant, quod Prælatorum maiorum munus & obligatio eſt, quandoque à viris ſanctitate, & zelo ſalutis animarum inſignibus, melius, quam à nonnullis Prælatis impletur: quare & ſi hæc Eccleſiaſtica Hierarchia Prælatorum, ex officio, & obligatione, eorum tamen ſolum de facto eſt, qui ſuis prælaturis ſatisfaciunt, atque ad illam pertinere, a ios Priuatos, & pauperculos viros, qui, vel ex profeſſione, vel affectu, & zelo, de facto, & ex inſtituto, eis operibus, ac miniſteriis incumbunt. Id poſtremo iudicio, patebit, ac de non paucis Canonizatis, viris ſanctiſſimis, ſatis iam Eccleſia declarauit. Tertia Hierarchia Eccleſiaſtica, ex eis viris conſtat, qui particularem aliquam curam erga homines, eorumque ſalutem ſpiritualem gerunt. Chori autem Hierarchiæ huius, pro perſonis, quarum curam quiſque habet, & Prouinciarum, vel perſonarum particularium diuiduntur, Regionum, & ciuitatum. Neque Hierarchiæ Eccleſiaſticæ obeſt, quod ij, qui mixtum hoc vitæ genus ex contemplatione Dei, & actione in bonum proximorum, perfectiorem, purè contemplatiuis, vitam ſpiritualem exerceant, vt pote vitæ, quam Chriſtus Dominus, inter nos viuens elegit, & exercuit conformioris, id enim verum eſt, quia vtriuſque vitæ actus exercentur, & ex contemplatiuæ actibus, & ardoribus magnis charitatis, ad actionem erga proximos diſcenditur: vt in Chriſto Domino Apoſtolis, & viris, verè Apoſtolicis contingit, id autem opus non eſt ad ſecundam Hierarchiam Eccleſiaſticam conſtituendam vt in Angelis ſecundæ Hierarchiæ, cui Eccleſiaſtica reſpondet, & infimæ cui tertia Eccleſiæ reſpondet, licet videre, qui procul dubio minus videntes, & ardentes Deum ſunt, ex cuius tamen amore Eccleſiæ, & fideſium bona procurant.

CERTAMEN II.

Cuius generis exceſſu ſuperioris Hierarchiæ, chori & gradus intra eundem Angeli inferiorum Angelos antecedant, vt ſuo loco, & gradu quisque locetur.

1. OStendimus hactenus, ex Dionyſ. Areop. Patribus, & Theologis tres Hierarchias, tribus quamque choris conſtantem, Angelica Republica contineri, nec plures, neque pauciores; ac rurſus chorum vnumquemque tribus Angelorum gradibus ſupremo, medio & infimo componi ex Dionyſ. eodem, c. 7. Eſt item certum, hierarchias, choros, & gradus hoſce, à Dionyſ. & Theologis aſſertos bonorum tantum Angelorum, ac beatorum eſſe, nuſquam autem malorum damnatorum. Cum enim, communi hominum, & priuato cuiuſvis hominis ſpirituali bono, & ſaluti procurandis Angeli omnium hierarchiarum, chororum, & graduum, ſuo quiſque ordine, & loco diſpoſiti à Deo, ac deſtinati ſint, non meliore prouidentia, dæmones ad eas hierarchias, choros, graduſque admitterentur, quam ſi à gregis Domino lupi infeſtiſſimi ouibus paſtores præficiantur, certum item tertio inde eſt hanc hierarchiarum, graduum, & chororum ordinationem abſolutam, & completam, non ſolum Angelorum creationem, & naturæ cuiuſque abſolutam exiſtentiam, verum, & ſupernaturales dotes, gratiamque, tum iuſtificantem, tum auxiliantem, cuique eorum à Deo donatam, ac rurſus vniuſcuiuſque merita ſuppoſuiſſe, vt alij ex boni, ad præfatos ordines ſuos cæleſtis hierarchiæ (malis Angelis omnino, reiectis) à Deo eligerentur, aduocarenturque ad miniſteria hierarchiæ, choro, & gradui ſuo propria; ita vero, vt quamuis, hæc omnia, cuique, ex electis, aduocatiſque ad gradum quemuis, & miniſterium adfuerint, non eligi abſolute ad illum; ſed ad alium; imo, & non eligi ad illum à Deo pro ſuo Dominio, & arbitrio ſupremo abſolute potuerit: quare in alio gradu hierarchico, vel in nullum quemuis Angelum eſſe abſolute potuiſſe, cum ſola Dei illos, ad hanc, vel illum ordinem, & miniſterium hierarchicum eligentis voluntate, tanquam adæquata forma, in ſuo quiſque gradu, & miniſterio collocetur, id omnibus Theologis in confeſſo eſt, (& ſi nonnulli minus proprie, vltimum complementum, eius collocationis Dei voluntatem appellent, quaſi aliis rebus, vt partialibus conſtitutiuis formalibus collocatio ipſa formaliter conſtetur) quare reliqua omnia materialiter, ex parte ſubiecti, vt quid eligendos, & electos Angelos, ad ſuum quemque gradum magis adaptans, proportionatiuſque diſponens, vt ad illos eligantur, in eiſque electione ipſa collocentur ſe poſſunt habere, & de perfectione naturali, Angelorum reliquiſque donis gratis datis, quæ ad eorum ornatum ſupernaturalem pure inſeruiunt, certum vtique eſt eo ſolummodo Angelorum electioni & collocationi in ſuis gradibus hierarchicis poſſe inſeruire.

2. De actibus vero virtutum in via ab Angelis exercitatum, quoniam non ſolum eos, in ſupernaturali ordine, & glorioſius ornant, ſed etiam meritorij, ſupernaturalis præmij ſunt, dubium eſſe poteſt: an non ſolum quatenus Angelos magis ornant ad eorum electionem, & locationem in ſuis gradibus hierarchicis materialiter, & ex parte ſubiecti ſolum etiam meritorie, & actiuè intentionaliter formaliter proxime conducant, & iuuent? quæſtionem hanc indiſputatam à Theologis inuenio; cum tamen, rigidum eius examen ad aliarum in præſente materia cordatiorem, veroque ſimiliorem deciſionem maxime conducat, conducere Angelorum virtutes in via exercitas, vt realiter formaliter meritorias, à pleriſque Theologis ſupponitur, vt videre eſt, apud Molinam, Valentiam, Vazquez, Ioan. Præpoſitum, Soarez, Arriagam, & reliquos de Hierarchiis cæleſtibus diſputantes. Mihi vero non aliorum dicta recapitulare, atque in fide, vt aiunt parentum ſequi, & ſuperfluo ſubinde tranſcribere, (in iis præſertim, quæ ſine examine dicuntur) ſed vtiliter ſcribere ſtudium eſt, cenſeo, eiuſmodi actus virtutum viæ Angelorum, qua illos ornant in viâ, & in Patria ad ipſorum hierarchicos ſuos gradus collocationem, materialiter, & ex parte ſubiecti, formaliter proxime, ſolummodo concurrere, non autem, qua merentur actiue, intentionaliter ſeu meritorie. Mouent, quia eiuſmodi actus virtutum eatenus ſolum ad gradus hierarchici electionem conducunt quatenus muneribus obeundis, ac miniſteriis in eo exercendis, Angelum quemque aptiorem, & hoc, vel illo gradu digniorem reddunt: non reddunt autem illum talem, quatenus præmium ſupernaturale Angelo, cui in ſunt, merentur: ergo ſolum influunt, in eius electionem ad proprium gradum hierarchicum quatenus inſident Angelo formaliter, eumque ornant, non autem quatenus præmium ipſi merentur, conſequentia eſt legitima, & minor clara ac notiſſimæ veritatis. Maior probatur primo, communi Patrum, & Theologorum doctrina, ex Dionyſio Areop. notata,

cert.

Digitized by Google

cert. 1. num. 2. nempe ex perfectiore actu aliquo Angeli in Patria, ſeu iam Beati illum ad hunc gradum hierarchicum, alium vero Angelum, & perfectiore altero, patriæ etiam actu, ad alium gradum eligi, atque adeo choros ſubinde his, vel illis, nominibus inſigniri, vt in Seraphinis, & Cherubinis patet, atqui actibus patriæ, nullum eſt meritum neque ipſis, vt in via præexiſtentibus, vt in Patria iidem perſiſtant vllum meritum adeſt, vt patet: ergo, neque conducunt ad electionem Angelorum in ſuos gradus hierarchicos, quatenus meritorij ſunt, ſed quatenus ſecundum entitatem ſuam Angelos, quibus inſunt ornant aptioreſque ad munera, & actus ſuæ hierarchiæ, & gradus proprios exercendos conſtituunt.

3. Secundo probatur à priori quia, cum is ſit conſtituendi, diuidendi, ordinandi, ac diſtribuendi Angelos beatos in choros ac hierarchias diuerſas finis, non præcipuus ſolum, ſed totalis, eo ſolum, quo ei conſequendo actus inſeruire poſſunt, ad eiuſmodi conſtitutionem, & ordinationem, hierarchias, choros & gradus poſſunt conducere: aſt ſolum qua ornant, & aptiores reddunt Angelos propriis gradibus, & miniſteriis eorum exercendis, ei fini poſſunt inſeruire, non autem, quà meritorij ſunt præmij ſupernaturalis, Angelis, quibus inſunt, & à quibus exercentur; ergo non meritorie ſeu actiue intentionaliter in Angelorum, in ſuas hierarchias, & gradus conſtitutionem, ordinationem, ac diſpoſitionem conducunt; ſed ſolum materialiter, & ex parte ſubiecti quatenus Angelis inſidendo propriis ſui gradus hierarchici, miniſteriis, & actibus obeundis exercendiſque eos reddunt realiter, formaliter, aptiores, & digniores. Confirmatur: quia poſitis meritis, quantumuis magnis quorumcumque actuum cum minore aptitudine, ſeu ineptitudine ad miniſteria propria gradus cuiuſvis hierarchiæ cuiuſvis, ſiue Eccleſiaſticæ, ſiue cæleſtis obeunda, & exercenda irrationabiliter, vel ſaltem minus rationabiliter aliquis ad eum gradum eligeretur, illud enim de electione digni, relicto digniore iuxta Doctores aliquot licita, vt excuſet à culpa, vt ſummum valet; non autem, vt ſecundum totam perfectionem rationis fiat electio vt fieri à Deo debet nec cum ob excellentiam in aliquo facienda eſt, vt facta à Deo eſt hierarchica Angelorum electio, & diſpoſitio: ergo, ad gradus hierarchicos: conſtituendos, & ordinandos Angelorum non mouent Deum actus eorum, qua meritorij: ſed qua melius diſponentes ad ſui gradus munia, & operationes; meritis enim, quibuſque cum eorum actuum, tum aliorum omnium operum præmium commune Angelis cum hominibus eſt pleniſſimum, & redundans; quin ad gradum hierarchicorum dignitates recurſus neceſſarius Deo ſit, vt abunde omnes præmientur, vt de facto præmiantur, vti ob præmiorum inopiam, ad officiorum, miniſteriorumque reipublicæ gradus, & dignitates Principes creati recurrunt, nec tuta ſæpe conſcientia, cum adeo exercenda, non ſatis apti eliguntur, & ſi aliunde dignitatis, & honoris, qui officiorum, & miniſteriorum non ſit aliique ad ea miniſteria dignioribus aptioribuſque præferuntur.

4 Huic tamen doctrinæ nonnulla incommodare videntur. Primum hierarchici gradus Angelorum, non ſolum miniſteriales ſunt, ſed dignitates etiam minoris, & maioris Angelorum Beatorum inter ſe ſe, vt alij aliis dignitate in patria præcedant, hæc autem præcedentia, & inæqualitatis dignitatis in Patria nequit eſſe, niſi ratione gloriæ ſubſtantialis, & accidentalis ipſam ſequentis in quam non ſolum præfati actus, quibus diſtinguuntur, ac denominantur hierarchici gradus; ſed reliqui actus meritorie concurrunt; ergo ij actus, omnes ad electionem gradus hierarchici non ſolum quatenus ſeipſis Angelum ornant, & diſponunt materialiter, & ex parte ſubiecti, ſed meritorie actiue intentionaliter conducunt. Secundo, in omnia materia virtutum in via ab Angelis exercitatarum ad gradus hierarchicos eorum in ſuperiores, & inferiores coordinandos attendantur; ſed ſolum, actus illi diſtinctiui, & denominatiui eorum graduum, quatenus ornant, & diſponunt Angelos ad officia obeunda, contingere poteſt, vt Angelus minoris perfectionis, & ſanctitatis in via, ſuperiori gradu hierarchico, quam ſanctior, in via alius, & perfectior collocetur tertio demum cum gradus iſti miniſteriales ceſſaturi ſint poſt iudicij diem, ex quo miniſteria omnia, vel pleraque (ſcilicet quæ erga homines, eorum que ſalutem verſantur) ceſſabuntur, vt communis Theologorum ſententia fert, in Angelorum hierarchici gradus ex dignitate, habita ex meritis eorum in via diſponentur fiet, vt poſt iudicij diem, vel nullus ordo hierarchicus, intra Angelos ſit, vel ſi ex tunc alter meritis cuiuſque, & dignitate ſanctitatis attentus ordo diſponendus ſit, poterit Angelus qui ob excellentiam actus, & habitualis inclinationis, ad vnius gradus hierarchici: ſuperioris miniſteria exercenda ab initio ad finem mundi euectus ad illum fuit, poſt finem mundi Angelis inferioris ordinis gradu cedere debeat, & inferiori eorum gradu collocari; quod ſine abſurdo mutationis ſedium beatarum, nequit admitti, id autem probatur quia poteſt Angelus, qui ex actu, & habituali inclinatione, ad exercendum miniſterium ſuperioris gradus, maiore, & potentiore ad eum eligitur, minoris abſolute meriti, ſanctitatis, & dignitatis eſſe; ex qua miniſteriorum vſu ceſſante poſt iudicij diem hierarchici gradus ſuperiores & inferiores diſponendi ſunt, vt tota deinceps æternitate ordinate perſiſtant; nec indigniores dignioribus Angelis loco, & gradu præcedant.

5. Hæc tamen omnia ex minore concluſionis noſtræ intelligentia opponi ſolummodo poſſunt. Neque enim negamus ex maiore etiam, & præcellenti ſanctitate, gratia, & reliquis donis, ſiue gratuito, ſiue ex meritis viæ à Deo donatis, & poſt viam in Patria cuiuis Angelo aſſiſtentibus ipſumque ornantibus, eum in ſuperiore gradu hierarchico à Deo etiam conſtitui; nec ſolo titulo præcellentis actus, & inclinationis habitualis potentioris ad miniſteria gradus illius hierarchici exercenda, etſi ex illis gradus præfati inſigniantur, ac denominentur, ſolum enim negamus actus illos meritorie ad eam graduum electionem Dei voluntatem, proximè, & formaliter mouere (materialiter enim, & remote mouere, quatenus gratiæ ex meritis, augmentum, gloriamque merentur, & ad eam electionem conducere de facto dubium, nec nobis, nec Theologo alicui eſſe poteſt,) imo, & de poſſibili: Etenim ea dignitas, ex gratia habituali, actibus, & habitibus, doniſque reliquis conflata, in quouis gradu ſit, & vndecumque proueniat, ſiue mere gratuito, ſiue ex meritis, eo præciſe, quod Angelo realiter formaliter inſit, eum dignum in tali gradu conſtituit, & ſi maior dignitas ſit, quam quæ alteri Angelo adeſt, eum conſtitui digniorem, vt ad altiorem gradum hierarchicum eligatur: vt patet in gratis, & reliquis donis mere liberaliter, & gratuito Angelis bonis à Deo, in inſtanti creationis conceſſis, & non amiſſis, ſed ſeruatis, quæ cum aliis in via ex meritis aucta, æque Angelorum dignum ex parte reddunt, atque illa, quæ ex meritis parta ſunt, atque ad gradum hierarchicum pro dignitate illi deſignandum æque Deum proximè formaliter mouent: imo, ſi tota dignitas Angeli ex gratia, & donis reliquis mere gratuitis conſtaret (vt infantibus cum baptiſmo decedentibus contingit) maiorque, quam in aliis eſſet, quatenus per dignitatem eſt ad ſuperiorem gradum hierarchicum à Deo eligeretur. Inde ſecunda, & tertia obiectio euaneſcunt; tum, quia à Deo Angeli ſuperioris ordinis hierarchici, maiori gratia, & donis ſupra naturalis creati ſunt, iuxta Magiſtri ſententiarum, & ſanctæ Thomæ, & veterum, ac Recentiorum doctrinam communiorem, qui gratiæ dona gratuita omnia Angelis in creatione porportionate ad eorum naturalem perfectionem, maiorem, vel minorem conceſſa à Deo fuiſſe defendunt (vt nos etiam dicemus, diſputatione ſequente, quæſtione 1. gratiæ, Auxiliis

excep

Digitized by Google

exceptis) atque Angelis cuiuſvis chori ſuperioris perfectiorem ſpecie naturam concedunt, (vt nos ſtatim etiam concedemus): vnde rurſus dici optime ad eaſdem obiectiones poteſt. Angelos hierarchiæ ſuperioris omnes plus meriti ſemper habuiſſe, in via, quia præter communem Angelis bonis præcepti diuini obſeruantiam actibus ſui ſuperioris chori diſtinctiuis, ac denominatiuis moraliter perfectioribus, magiſque ſubinde ex ſpecie ſua meritoriis ſe via exercuerunt: ac præterea intenſioribus, quam in illis Angeli inferioris hierarchici gradus ſe exercuerint: quia, vt dixi, cert. 1. num. 8. & 9. cuiuſvis chori, & gradus hierarchici Angeli magis idoneam propriis ſui gradus miniſteriis, & actibus exercendis, magiſque diſpoſitam, & expeditam naturam ſortiuntur: quare intenſius eos, ex libertate etiam ſuæ voluntatis, exercent.

6. Igitur concluſionis noſtræ primæ veritas, eis obiectionibus, minimè nutat, ſcilicet actus viæ, qua meritorios formaliter proximè ad electionem graduum hierarchicorum actiuè intentionaliter (propria ſcilicet motione meritoria) non concurrere, ſed materialiter remotè ſolum, quatenus gratia, & dona reliqua ſupernaturalia, ex quibus Beatorum cuiuſque gradus Angelorum dignitas conflatur ex meritis aliqua ſui parte donata Angelis fuit: quod non ſolum materialiter, & remotè, ſed per accidens ad electionem Angelorum in ſuos gradus hierarchicos ſe prorſus habet: ſiquidem, ſi gratia, reliqua dona ſupernaturalia omnia, quibus Angelorum adæquate ſumpta dignitas conſtant, mere gratuito, & abſque vllo merito à Deo collata eſſent, eodem prorſus modo; ad Angelorum in ſuos gradus hierarchicos electionem, & ordinationem conducerent, quia eadem eos æquè dignos conſtituerent, ac modo cum gratiæ, & eorum donorum pars meritis Angelorum in via collata eſt, imo & cum ea omnia, ex eorum meritis conferrentur, in iis autem ſupernaturalibus donis, quæ dignitatem ex parte ſubiecti ad electionem cuiuſque ad ſuum gradum hierarchicum ſuppoſitam conſtituunt. illi actus excellentes, qui cuiuſque gradus hierarchici conſtitutivi, diſtinctiui, denominatiui, & quaſi ſpeciales, quædam notæ, & characteres, vt diximus ſunt locum habent ſpecialiſſimum, ſi ex eis ſint, qui iidem in Patria perſeuerant: vt ab ea nunc, quæſtione intempeſtiuè examinanda abſtineant, de actibus virtutum viæ cum Angelorum, tum hominum, qui Dei viſioni poſſeſſioni, & fruitioni Beatorum in Patria non repugnant. Si autem, iidem in Patria non perſiſtunt, dona, & inſignia, quæ pro eis in Patria perſtant, vt illorum actuum viæ ſpecialem excellentiam, in Angelis Beatis perpetuo oſtentent, eundem locum ad electionem, atque actus, pro quibus donantur & ſubſtituunt, abſque dubio habebunt, an verò non ſolum ſupernaturalis hic ornatus, & dignitas, ex actibus, habitibuſvè, notis, ac donis ſupernaturalibus, compacta, atque cuiuis gradui hierarchico proportionata, & ex parte Angeli eligendi ſuppoſita, materialiter, & ex parte ſubiecti ad eius in ſuum gradum electionem concurrens, ſed natura etiam ipſa Angelica, cuiusvis gradus hierarchicum, Angelis communis ex parte ſubiecti, & materialiter, ad eiuſmodi electionem ſpecialiter ſupponatur, & conducat quæſtio eſſe ſcholaſticis poteſt.

7. Dixi autem *ſpecialiter*: communiter enim & remote cuiuſque Angeli naturam etiam indiuiduam, ac proinde, & communem Angelis reliquis, in ea, incluſam, materialiter, & ex parte ſubiecti ſupponi certum, ac citra quæſtionem eſt: tum, quia ad dignitatem ſupernaturalem Angeli, ad ſuum gradum hierarchicum, eligendi ex ſupernaturalibus donis, & actibus illius gradus propriis conflatam, Angelum eiuſque naturam totam, vt ſubiectum, cui illa inſit ſupponi, ac ſubinde, remote materialiter, & ex parte ſubiecti ad eam electionem concurrere, notiſſimum eſt. Tum etiam, quia ad electionem alicuius de facto, ad quemuis gradum obtinendum, munuſque, & miniſterium, quodvis obeundum, illum in ſe, & ſua natura, & entitate ſupponi ex parte ſubiecti debere, æque eſt omnibus notum, de ſpeciali ergo alio, & proximo naturæ Angeli cuiuſque chori, & gradus hierarchici materiali, & ex parte ſubiecti ad cuiuſque in ſuum gradum electionem præſens eſt difficultas: quæ ita, explicanda, & intelligenda eſt. Diximus dignitatem talem, ac tantam Angelorum conflatam, ex gratiæ donis, & excellentia actus proprij gradus hierarchici cuiuſque ex parte ſubiecti eligendi, & materialiter conducere, & concurrere, vt hic ad hunc gradum hierarchicum ſpecialiter eligatur, ac non ad alium: dubitatur an idem, eodemque modo naturis, & phyſicis entitatibus Angelorum chori, & gradus hierarchici cuiuſvis eueniat, vt niſi eius naturæ, & entitatis phyſicæ eſſent, ad eum chorum. de facto, & quaſi connaturaliter, non eligerentur? ita, vt licet accidentaria reliqua ſupernaturalia, ex iiſque talis, ac tanta dignitas huic gradui hierarchico proportionata adeſſet, ſi tamen talis, natura deficeret ad illum chorum, vel gradum Angelus non eligeretur: non ſecus, ac ſi talis, ac tanta dignitas ſupernaturalis deficeret, & ſi talis natura Angelo adeſſet nuſquam ad eius gradum hierarchicum, aſſumeretur, vt malis angelis euenit: quibus, & ſi aliquorum natura, naturæ Angelorum chori vnius, aliorum vero naturis aliorum naturæ conueniant, ac proinde ex omnibus choris decidiſſe dicantur; tamen, quia eis ſupernaturalis dignitas præfata defecit, electi ad gradum vllum hierarchicum, non ſunt; itaque illud demum quærimus: an naturæ Angelorum excellentia maior inadæquate, ex parte ſubiecti, & materialiter, ad eius electionem, ad chorum, & gradum hierarchicum ſuperiorem conducat, æque, atque excellentia donorum ſupernaturalium, & actuum eius gradus proprium, vt ex vtraque excellentia, & dignitate naturali, & ſupernaturali, ad æquata cauſa, ex parte ſubiecti eligendi, & diſpoſitio, & proportio ipſius cum illo gradu hierarchico conflετur?

8. Dico ſecundo, excellentia etiam naturæ Angelicæ talis, ac tanta, maior, aut minor, cauſa materialis, & diſpoſitiua, ex parte ſubiecti eſt, ipſum gradui huic, hierarchico, inadæquate proportionans, ſuperiori ſcilicet, vel inferiori, prout maior, vel minor dignitas naturæ in Angelis fuerit; ita cenſet Soarez, noſter ſupra capite 14. Ioannes Præpoſi. ad quæſtion. 64. articulo quarto, tractatu breui de hierarchiis, vltimo de Angelis dub. 3. fine §. *Notandum vero*, Alarcon. 1. parte, tractatu ſexto, diſputatione 1. cap. 8. num. 13. & 14. quatenus aſſerunt gradus hierarchicos, & choros Angelis ſpeciei alios ab aliis diſtinctis conſtare: id quod iidem authores communem ſententiam ſcholaſticorum reputant cum Magiſt. in 2. d. 9. & S Thom. 1. p qu. 108. ac tandem poſt multas impugnationes fundamentorum, quæ pro hac ſententia collegit Soarius, eidem, vt probabili ſubſcribit Arriaga, citat. diſp. 4. ſect. 4. ſubſect. 1. num. 28. abſolute; etſi cenſeat ſimul probabilius deduci ex ſuppoſitione, quod de facto Angeli ſpecie diuerſi exiſtant ex hac vero communi opinione certo deducitur, ad gradus hierarchicos ordinandos excellentiam naturæ Angelorum à Deo etiam attendi, vt ij in ſuperiori gradu hierarchico conſtituantur, quorum natura præſtantior, & in ſupremo, quorum natura præſtantiſſima; tum, quia ideo diuerſitatem hanc ſpecificam penes ſuperiores, & inferiores gradus hierarchicos Doctores aſſignant, vt naturæ perfectioris, & perfectiores Angelos ad ſuperiores, & ſuperiores gradus à Deo aduocatos debita pro-

poſi

Digitized by Google

poſitione oſtendant: Tum etiam, quia poſita ſpecifica diuerſitate naturæ in Angelis, nequit, non inæqualitas perfectionis inter ipſos admitti iuxta Ariſtotelem, & vniuerſam philoſophiam aſſerentem eſſentias rerum eſſe, ſicut numeros, quorum nullus diuerſus ab alio eſſe poteſt, cui non ſit inæqualis vt patet in æqualibus autem in naturę perfectione naturalibus, maior naturę perfectio debet attendi connaturaliter loquendo, vt quis præferatur gradu alteri ſpeciei, & naturæ inferioris cui naturæ ipſius gradibus prælatus eſt, ſi excellentia ſupernaturalis dignitatis ad gradum Hierarchicum requiſita adſit, & forte ſolum æqualis, & proportionata perfectioni naturæ Angeli cuiuſvis eſt (vt poſtea dicemus) in iis præſertim donis ſupernaturalibus, quæ ad gradus, eiuſque ornatum attinet, non ad miniſterium.

CERTAMEN III.

Reliquæ probationes concluſionis eiuſque amplior explicatio.

1. PRobatur ſecundo ex communi Theologorum ſententia, cum Magiſtro & Sancto Thoma locis citatis, aſſerentium, dona gratiæ excellentiora minuſve excellentia, cum proportione ad naturæ Angelorum dignitatem, & excellentiam fuiſſe ipſi à Deo conceſſa: ergo cum hæc requirantur, ſpecialiter ad electionem connaturaliorem Angelorum in gradus Hierarchicos ſuperiores, vel inferiores naturæ excellentia, quæ ad ea ſupernaturalia concedenda requiritur, requiretur. Obiicit huic rationi Arriaga: minus verum videri antecedens: quia Deus dona gratiæ non dat iuxta maiorem, vel minorem peſectionem naturæ, cui nihil debet, nec, ſi ex debito naturali donaret, dona gratiæ abſolutè eſſent vt contra Pelagianos ſubdolè gratiam ſolum creationis fatentes, & gratiam abſolutè talem, & per Chriſtum volentes intelligi, Patres. & Concilia reclamarunt: friget tamen obiectio. Aliud enim eſt non dare dona gratiæ iuxta naturam eiuſque perfectionem exactiue, quod ſolum probat obiectio; aliud non dari æſtimatiuè, & proportionatiuè: vt ſcilicet donis, & ornatu maiori ipſo, pluris ab eo fiat natura perfectior, quam imperfectior, fierique oſtendatur, quod nullatenus probat: ecce ſerica veſtis non magis aureis vittis, quam lanea, quævis petit exactiuè ornari; ſed æſtimatiue, & proportionatiuè aureum ornatum ſerica præ lanea repoſcit: ita, vt, ſi laneæ vili adiungatur diſſonet; ſi autem ſericæ conſonet. Tugurium ſericis, aureiſque periſtromatibus ridiculum ſpectaculum eſſet: Regia vero aula eis ornata eſſet ſpectatiſſima ob ornatus, & aulæ proportionem: ita ergo: nulla angelica natura, quantumvis perfectiſſima, dona vlla gratis exactiue tanquam paſſiones & iure naturæ debitos effectus ſuos repoſcit, nedum perfectiſſima dona: æſtimatiuè vero, & proportionatiue, quæ perfectior eſt, petit perfectiora, quæ magis in illam quadrant, quam in naturam imperfectiorem, ſic hiſpane. *Eſta tela rica pide guarnicion de oro: Eſte talle, vicarria, y hermoſura ecuerpo tales galas, y jociat:* hoc eſt: *diranle, ieſtaranle muibien, y como nacidas*: Quæ de minus eleganti corpore minime dicuntur.

2. Obiicit ſecundo Arriaga (deſperata ſolutione) contra eiuſdem antecedentis veritatem. Auxilia gratiæ excitantis dona gratiæ ſunt, æque atque reliqua gratiæ dona: & tamen data Angelis à Deo non ſunt proportionate ad perfectionem naturæ ipſorum, nimirum, maiora auxiliorum dona perfectioris naturæ Angelis imperfectioris vero minora: ergo falſum abſolutè eſt dona gratiæ collata Angelis à Deo fuiſſe iuxta maiorem, minoremve naturæ ipſorum perfectionem: Secundo dona gratiæ auxiliantis data, non ſunt iuxta perfectionem, maiorem, vel minorem naturæ Angelorum: ergo, nec reliqua gratiæ dona. Cedo, ſi potes, diſparitatem. Minor primi ſyllogiſmi (quod entimematis ſecundi eſt: antecedens) probatur ex communiori Theologorum ſententia de Angelorum lapſu ex omnibus, vel pleriſque Hierarchiis, luciferi ex ſuprema Hierarchia, & chori, & ſic aliquorum, ex inferioribus, vt ſequente d. videbimus. Eis quippe omnibus auxilium gratiæ efficax ad obediendum, ſtandumque datum non eſt: cum eorum plurimi, in naturæ excellentia cum Angelis Hierarchiæ, & Chori ſuperioris, & ſupremi conueniant: & tamen datum eſt plurimis Angelis inferioris, & infirmæ etiam Hierarchiæ, & Chori: auxilium autem ad perſeuerandum efficax cuiuſcumque entitatis, & intentionis, ac perfectionis, phyſicæ etiam minutulæ, ſit maius donum gratiæ eſſe auxilio quantumvis phyſice intenſo, & perfectiſſimum, certum Theologis eſt: Reſpondetur tamen, non ita difficulter: antecedens eſſe verum de gratiæ donis ad naturæ, ſupernaturalem ornatum ſpectantibus, atque ex mero Dei arbitrio, adhuc materialiter, dependentibus: auxilia vero efficacia, etſi, quoad entitatem conſiderata, ex mero Dei arbitrio, & independenter à noſtro donentur: tamen, quoad efficaciam, non ex illo ſolum, ſed ex noſtro etiam pendent, non quidem, vt quæ efficacia ſunt donentur, ſed, vt efficacia ſint: id enim à creato conſenſu conditionate futuro extrinſecus habent: à quo proinde, tanquam à præbente, & offerente Deo materiam auxiliorum efficacium, qua talium, non autem tanquam ab offerente meritum, aut diſpoſitionem aliquam motiuam moraliter, vt ea auxilia efficacia, præ aliis, vel his potius, quam aliis creaturis rationalibus donet: vnde ad alia gratiæ dona patet diſparitas petita, & diſtinctio adhibenda maiori primæ obiectionis: efficacia enim auxilia, ita gratiæ dona ſunt, vt ratione efficaciæ, ex qua ſunt maiora gratiæ dona à noſtro etiam arbitrio pendeant, cum ab eius bono vſu illorum efficacia reddantur; quod aliter in aliis gratiæ donis ad ornatum ſupernaturalem, inſtructionemque naturæ in actu primo ſpectantibus euenit: quorum maioritas intrinſeca eſt, & à ſolo Deo omnino proueniens, atque eo ſenſu ſpeciali à Deo ſolo proueniunt, & Dei dona maiora, ſpecialiter dicuntur, & proportionatè, ad naturæ perfectionem à Deo donantur.

3. Quod tertio loco idem Arriaga obiecit (nimirum, nec gratiam habitualem, & reliqua, ſupernaturalia dona ad ornatum ſupernaturalem, & inſtructionem naturæ in actu primo præcisè ſpectantia, pro maiore animorum indiuidua perfectione maiora donentur, quare nec danda Angelis eſſe maiora pro maiore ſpecifica perfectione) ipſe diluit, numero 16. §. *Quod vero additur*: quia nobis, non niſi per Sacramenta, vel merita gratia, & dona ſupernaturalia à Deo donantur, nullatenus attenta naturæ perfectione, quod ſecus in Angelis eſt factum, quibus independenter, à meritis, & ſacramentis (quæ pro illis non extitere) ac proinde in eorum donatione maior, minorque naturæ dignitas potuit attendi: atque à Deo ſpectata eſt, vt dona gratiæ præfata pro naturæ Angelorum dignitate, maiora, vel minora donaret aſſeri facile poteſt. Verum quid dicet, de poſſibili, & de facto, & Protoparentibus in ſtatu innocentiæ, quibus gratia, & dona ſupernaturalia independenter à meritis, & ſacramentis (quæ pro eo ſtatu nullatenus ipſis adfuere) donata à Deo ſunt? An pro maiore perfectione Adami, eiuſque animi, quam Euæ ampliorem gratiam datam: negabit? an aſſeret? ſi negat: nulla eſt diſparitas, aſſignata: nam tunc in gratiæ, & donorum ſupernaturalium elargitione ſola natura potuit attendi: quare, & locus fuit attentioni maioris, & minoris indiuiduæ perfectionis naturalis vtriuſque, vt de ſpecifica Angelorum reſpondebat; ſi aſſerat: nulla eſt obiectio, non tamen ob diſparitatem, ab ipſo aſſignatam, ſed ob falſitatem abſolutè ſumpti antecedentis, quod ipſe abſolute admittit, porrò de æqualitate, & inæqualitate gratiæ, & donorum, in quibus Protoparens vterque primum productus à Deo fuit importunè nunc à nobis definiretur: cum propriam controuerſia 9. de opere ſex dierum, & ſtatu innocentiæ d. 2. eius, quæſtionis examen, & deciſio ſedem habeat: illud ſatis ad

Digitized by Google

præſens fuerit aſſerta inęqualitate, argumentum hoc noſtrũ ſecundum pro 2. noſtra concl. potius confirmari, quã euerti, vt patet; ſed negata inæqualitate in eo etiã innocẽtiæ ſtatu, ac proinde abſolutè, & vniuerſim pro omnibus hominibus, & animis, in quocunq; ſtatu ſint, poteſt tamẽ diſparitas alia pręter datam ab Arriag. & à nobis reiectam, nec in ſtatu innocẽtię Protoparentes complectentẽ, etſi in eis pro eo ſtatu inæqualitas donorum pro indiuidua inæqualitate negetur: connaturali enim prouidẽtia naturæ ſpecificę rerũ amplius, quam indiuiduis, Deus attẽdit, etſi clare, & æque indiuidua, atq; ſpecies ſcientia ſua penetret, & comprehendat. Patet in naturalibus, in quib. perpetuitatẽ & incorruptionẽ ſpecierũ corruptibiliũ à Deo curat, ſecus indiuiduorum: & in ſupernaturalib. ſpeciem aliquã naturæ rationalis ſecundum ſe totã à gratia, ſalute, & vita ęterna decidere, atq; eo genere perire, nuſquã permittit, vt ſupra cum communi Theologorũ dicebamus: permittit autẽ eius indiuidua quamplurima cuiuſvis ſpeciei rationalis eo mortis genere mori. Ratio autem eſt: quod ſpeciei commodum maius, & amplius eſt, ad pluraq; extenditur, omnia ſcilicet indiuidua: indiuidui autẽ commodũ anguſtiſſimũ atq; in ipſum quaſi carceratũ, ſubindéq; non à Deo curandum, ac naturæ, & ſpeciei cõmodum, quo ſimul indiuiduorũ omnium, commodo prouidetur: ecce aliam diſparitatem ad rem præſentem ſpeciei ab indiuiduis naturis, quam inuentu impoſſibilem etiam indicabat Arriaga, vbi proximè n. 26. §. *Quod vero additur*, citato.

4. Tertio probatur concluſio, ex communi etiam Patrum, & Theologorũ ſententia, aſſerentium: Dęmones lapſos ex omnibus Hierarchiis, & Choris Angelorum, fuiſſe: cum autem hierarchiæ pro priori naturæ ad Angelorũ, vel tranſgreſſionem vel obedientiam conſtitutę non eſſent, de aptitudine, & diſpoſitione ipſorum, ex parte ſubiecti, ad hanc, vel illã potius hierarchicam, & chorũ, quam ad alios plane loquũtur: ergo de maiore aptitudine, ac diſpoſitione naturæ horũ Angelorum ad hanc hierarchiã, & chorũ, quam ad alium. Negabis conſequentiã, quia maior aptitudo, & diſpoſitio ſubiectiue ex maiore, vel minore dignitate ſupernaturali per dona gratiæ, in quib. creati Angeli ſũt, ſuperiori hierarchiæ, & choro reſpõſura, ſatis intelligitur, cõſtituta, quin maior naturę Angelorũ aliquorũ, quam aliorũ ſit neceſſaria. Sed effugium hoc pręcluſum eſt argum. 2 hactenus ſtatuto, de proportione magnitudinis donorum gratiæ Angelis collatorũ cum maiore naturę vniuſcuiuſq; perfectione: cõtra ſecundo, quia dona gratiæ merè arbitraria nullóq; reſpectu habito, ad naturam à Deo Angelis conceſſa æqualia plurib. Angelis fuiſſe, vt huic gradui hierarchico præ aliis proportionentur ſubiectiue, nullo fundamẽto dici à Patrib. potuit, vel ſupponi, cum id ex mera & libera Dei voluntate pendeat, de qua, niſi ex eius reuelatione, nil poſſumus ſcire, vel aſſerere, quin vane diuinemus; nulla autẽ eſt de eo reuelatio, ſed ſolũ eſſe hierarchias, & choros ſuperiores, & inferiores aſſertos: ſolũ ergo poteſt firmo fũdamẽto aliquo ea ęqualitas dignitatis aliquorũ Angelorũ in donis ſupernaturalib. huic determinato gradui hierarchico potius quã alteri proportionata adeo cõmuni Patrũ, & Theologorũ cõſenſu aſſeri vel ſupponi, ex eo, quo. naturę angelicę perfectioni intrinſecę & plurib. cõmuni proportionata cõceſſa à Deo Angelis fuerint cũ creabãtur: ac proindè ex naturæ etiã perfectione maiore, & excellẽtia Angelos in ſtatu vię aptos, natos ad hũc potius gradũ, quã ad aliũ hierarchicũ, & ex parte ſubiecti idoneo partialiter cõſtituit: à quo gradu Dęmones, à ſuo quiſq; lapſi dicũtur cum tranſgreſſione ſua gratię dona amittẽtes excellẽtiã ſupernaturalẽ, qua partialiter & cõpletiuè apti ad ſuum gradũ conſtituebantur, atq; deſtinati erant, ſi obedirent, illo praua ſua volũtate priuati ſunt: confirmatur, quia ordinaria prouidentia capacitati aptitudini: imò, & naturali cuiuſque conditioni, etiã indiuiduæ nedum ſpecificę gratię ſuæ dona adaptare, & accõmodare Deus conſueuit. Confirmatur vlterius: quia ſi ſola dignitas ſupernaturalis hanc diſpoſitionẽ, & aptationẽ ſubiectiuã Angelorum ad inferiores, vel ſuperiores gradus conſtitueret, fieri ſane connaturali prouidẽtia poſſet, vt inferioris ſpeciei Angelus ad ſuperiorem gradum, quã Angelus ſpeciei ſuperioris, aptior, diſpoſitiorq; ex parte ſubiecti à Deo cõſtitueretur: quod connaturalis prouidẽtia non patitur, nec fieri à Deo conſueuit: in his pręſertim gradibus, in quib. miniſterium aliquod, induſtriæ eligendorum obeundum, exercendumq. eſt, vt in gradib. hierarchicis contingit: niſi forte (quod hic deficit) Deus ſe eorum operum, ſpecialem authorẽ velit ſpecialiter oſtentare, vt in electione Apoſtolorum, de qua Paul. *Infirma mundi elegit Deus, vt confunderet fortia &c.* Inſuper apparenti (etſi nõn iuſtę) querelæ occaſio Angelis ſpeciei ſuperioris daretur, quod citra naturæ & capacitatis ſuæ aptitudinem maiorem, alij vero ſupra ſuam minorẽ ad gradus hierarchicos diſponerentur, aptarenturque. Deniq; iam ſubiiciendæ 4. & 5 concl probationes rationis huius non imbelles propugnationes ſunt.

5. Probatur quarto concluſio: quia ea excellentia, quę dat aliquib. Angelis ſuperioritatem aliquam eiuſve fundamentum reſpectu aliorum Angelorum, attendi, atque æſtimari à Deo debet ad gradum hierarchicum ſuperiorem eis, donãdum, vel diſponendum ad illum, magis accommoda, connaturaliori, & ſuauiori prouidentia ipſi in rerum diſpoſitione conſueta: atqui perfectior natura dat aliquibus Angelis ſuperioritatem aliquam: eiuſve fundamentum reſpectu aliorũ Angelorum: ergo excellentia naturæ Angelorũ attendi, ac æſtimari in cõnaturali prouidẽtia à Deo debet, vt ei gradus hierarchicus ſuperior donetur. Maior probata fere iam eſt: Etenim alias gratia non perficeret, ſed inuerteret, naturam, eiuſque ordinem proteriret, ac deſtrueret. Minor ſuadetur: quia in Angelis malis, nulla ſupernaturalium donorum dignitas, & excellentia eſt, & tamen eſt in aliquib. eorum, aliqua ſuperioritas vt ſupra ex Euangelio, vidimus, etſi in ea, à Deo in pœnam, an ex Dæmonum conſenſu collata, eo titulo formaliter completè & abſolutè ſit? reſtat examinandum cert. vlt. ergo ex ſuperioritate & excellentia naturę eorum reſpectu aliorum, qui imperfectioris naturæ ſunt: ergo & Angelis bonis (eiuſd. quidem naturæ, cum Dæmonib.) naturæ perfectioris reſpectu Angelorũ naturæ imperfectioris & eiuſd. cum Dęmonib. naturæ imperfectioris ſuperioritatẽ aliquam, eiuſve fundamentum dabit. ac ſubinde cõnaturaliori Dei prouidentia attendi debet, attentaq; de facto fuit, vt ad ſuperiorem gradum hierarchicum eligerẽtur. Quinta & vlt. concl. probatio eſt eiuſmodi. Gradu inferiorum, & ſuperiorum hierarchicorum diſpoſitio, & ordinatio ſumitur vltra ornatus ſupernaturalis dignitatem, ex diuerſorũ affectuum erga Deum excellentia ex qua ad diuerſa miniſteria cum erga Angelos alios, tum pręſertim erga homines, eorũque ſalutem exercenda, prõptiores potentioreſq; redduntur, non actualiter, & exercitio ipſo formaliter tantum; id enim actus, & tranſiens de ſe eſt, nec potẽtes habitualiter, & permanenter ſeipſo conſtituens, niſi principiũ aliquod permanens de ſe ſupponat, quod ita in eiuſmodi actus excellentes & proprios hierarchiæ, & gradus vnius erga Deũ, alios Angelos, & homines inclinet, & feratur, vt prõptè, & præ ceteris Angelis hierarchiæ, & chori alterius expeditiſſime, excellentiſſimos illos actus concipiat, & inde miniſteria ſui gradus exerceat. Patet, quia gradus illi hierarchici permanẽtes, natura ſua ſunt, ad eiuſmodi actus, & miniſteria erga Deum, Angelos alios, & homines exercenda, quare permanens illorum principium nec ſolum actum aliquem, aut exercitium actuale, debent natura ſua ex parte ſubiecti, ſiue Angeli ad gradum hierarchicum eligendi ſupponere.

6. Verum iſtud permanens principiũ, nec auxilium efficax eſt, cognitio ſancta: tum, quia natura ſua permanẽs non eſt, ſed cognitio ſancta æque, atq; actus reliqui tranſiens: tum, quia quà efficax principium actus non eſt, ſed potius actu formaliter conſtituitur: tum denique, quia de ſe quibuſvis Angelis, cuiuſcunq; gradus, commune, nec magis ad Angelos vnius gradus, quam alterius determinatum, ſed indifferens, meróq; Dei arbitrio determinatum, ac determinabile: ſed nec poteſt eſſe habitus ex repetitis actib. propriis, cuiq; gradui Angelico acquiſitus: cum viæ ſtatus Angelis breuis valde fuerit (etſi non duorum ſolum inſtantium, ſeu morularum durationis, vt à pleriſq; cenſetur) vt à Deo intenſus habitus adquireretur: ſed nec poteſt eſſe, habitus adquiſito ſimilis, & per accidens à Deo infuſus Angelis cum crearentur, ob rationes datas contra maiorem dignitatẽ ſupernaturalem his Angelis præ aliis naturæ dignitate, non attenta à Deo in creationis inſtanti conceſſam: ergo principium illud permanens potẽtius, promptiuſq; ad eiuſmodi actus in ſuo genere excellentiſſimos, & cuiuſq; gradus hierarchici, proprios, & Angelorum ipſorum natura, horum ad actus hos, aliorũ, ad actus alios, vt diximus cert. 1. n. 9 cum ergo ad gradũ quẽq; Angelis deſignandum, maior eius, & expeditior promptior, atq; inclinatior potẽtia ad proprios actus, & miniſteria gradus cuiuſuis hierarchici connaturaliori prouidentia attendi à Deo debeat, atq; cum ea in naturis ipſis Angelorum, non autem in habitu, adquiſito, vel ſimili per accidens infuſo,

neq;

neque in auxilio, ſed in natura Angelorum conſiſtat; infertur neceſſario Angelorum naturam huic actui, & miniſterio proprio huius gradus hierarchici, excellentiſſime exercendo promptiorem de ſeſe, &, quatenus ex parte ſua eſt, inclinatiorem attendi à Deo connaturali prouidentia debere, ac ſimiliter de aliorum Angelorum naturis ad alios actus, & miniſteria gradus alterius hierarchici exercenda promptioribus, inclinationibus: quare naturarum etiam Angelicarum diuerſitatem, & excellentiam ad eiuſmodi actus & miniſteria exercenda vel ſuperiora, vel inferiora) ex parte Angeli ſeu ſubiecti ad gradum inferiorem, vel ſuperiorem hierarchicum à Deo eligendi, ad eius electionem materialiter concurrere, vt propoſita concluſione ſecunda contendimus.

7. Dico tertio: naturæ Angelicæ excellentia, non vtcumque ſpecialiter, ex parte ſubiecti, ſeu Angeli ad gradum ſuum eligendi materialiter ad eius electionem abſolute concurrit, ſed immediate, & proxime, nec ſolum remote quatenus actus, excellentiſſimi proprij diſtinctiui, ac denominatiui, illius chori, ac ſubinde miniſteriorum in eo exercendorum principium, & cauſa actu, & exercire eſt, vt ſupra dicebamus. Hanc concluſionem probant quarta, & quinta probatio concluſionis, ſecundæ, quas dedimus n. 5 & 6. in eamque facilis veniet Arriaga citato loco n. 28. vbi ait: Angelum vnum gratia, & donis alteri perfectioris naturę ęqualem nullatenus, quod huic alteri gradu hierarchico poſtponatur, conqueri poſſe: quia eo coniuncto ex natura perfectiore, & donis gratiæ æqualibus excellentior, digniorque abſolute hic alter eſt, qui ad ſuperiorem gradum hierarchicum aſſumatur: in quo aperte, & vere ſupponitur, naturalem excellentiam, & perfectionem naturæ Angelicæ dignitatem, quæ ex parte ſubiecti à Deo, immediate, & proxime attenditur, vt ad ſuperiorem gradum hierarchicum aſſumatur, qui eam habet maiorem, cum ſupernaturali gratiæ, & donorum dignitate, tanquam eum comparte, integrare, & conſtituere id quod probatione. 4. concluſionis. 2. ſpecialiori diſcurſu probauimus, n. 5. id ipſum probat, quinta noſtra peculiaris probatio eiuſdem ſecundæ concluſionis ab eius numeri medio, & n. 6. concluſa. Cum enim, promptior, expeditiorque, atque inclinatior potentia, permanenter talis, ad actus proprios, & munera ſpecialia cuiuſuis gradus hierarchici, præcipua, vel in præcipuis numeranda, diſpoſitio ſeipſa ſit, etſi nullum actum hierarchicum, effeciſſet; vt ad hunc gradum, præ alio, ad cuius actus, & miniſteria ita prompta, expedita & inclinata potentia non eſt, Angelus eligatur, vt in electionibus omnibus ad dignitates, quæ imbibitum officium, vel annexum habent, patet, in quibus non ſolum aliarum prærogatiuarum, ſed præcipuæ aptitudinis maioris ad illud exercendum ratio habetur) promptiorque, & expeditior, magiſque inclinata, & propenſa potentia Angelorum ad hunc actum, & miniſterium proprium alicuius gradus hierarchici, nil aliud ſit, quam Angelorum natura: hanc ſecundum ſe etiam, nec ſolum mediate, & remote, quatenus actum aliquem gradus alicuius hierarchici elicuit, immediate, & proxime à Deo, ex parte ſubiecti ad Angelos huic gradui hierarchico, potius quam alteri, deſtinandos & eligendos attendi certum eſſe debet; quare & Angelorum naturam perfectiorem de ſeſe ad actus excellentiores ſuperioribus gradibus hierarchicis proprios, aptiorem, promptiorem, ac propenſiorem, ad eorum in ſuperiores gradus hierarchicos aſſumptionem materialiter ex parte ſubiecti immediate & proxime concurrere: vt tertia hæc concluſio contendit, quam Theologorum pro ſecunda citatorum eſſe cenſeo, etſi non adeo expreſſerint, & in terminis vt aiunt, eam docuerint.

CERTAMEN IV.

Concluſio quarta, & ſpecierum Angelorum numerus.

1 DIco quarto excellentia naturæ Angelicæ, quæ ad Angelorum in gradus hierarchicos diuerſos inferiores, & ſuperiores ab infimo ad ſupremum aſſumptionem attenditur à Deo, & materialiter ex parte ſubiecti ſpecialiter, & proximè concurrit naturæ ſpecificæ eſt non indiuidualis. Hæc etiam concluſione ſecunda, vbi diximus excellentiam naturæ communis Angelis ad quemuis gradum electis materialiter, ex parte ſubiecti ſpecialiter concurrere, continetur, atque ab omnibus eius Patronis traditur, expreſſionem vero hanc concluſionem de eo ponimus: cum quia Arriaga minus firmiter, quam præcedentes, probari putat citata ſect. 4. ſubſect. 1. & ſi ob rationes à nobis diſiectas. n. 3. cum etiam, quia alias ſpeciales difficultates ex quarta peculiari noſtra probatione, data pro concluſione ſecunda pati poterat, nec, niſi ex ratione quartæ huius concluſionis diluendas. Probatur ergo concluſio: quia ea dignitas naturæ, & eſſentiæ Angelorum vnius gradus hierarchici communis eſt omnibus indiuiduis Angelis eius gradus, & ſubinde de eis prædicabilis inquid: ergo eſt dignitas naturæ ſpecificæ, vt minimum, communis. Patet conſequentia à definitione ſpeciei ad definitum. Secundo, ex eodem antecedente pro maiore poſito, arguo hac minore ſumpta, ſed implicat indiuiduam aliquam dignitatem naturæ ſingulares qua indiuidua, & ſingularis eſt, aliis indiuiduis naturis Angelorum eſſe communem; ergo implicat dignitatem illam naturæ Angelorum eiuſdem gradus hierarchici, cunctiſque illius gradus communem, eſſe dignitatem indiuiduæ alicuius naturæ, vel omnes indiuiduas dignitates naturarum indiuidualium eorum coniunctim ſumptas. Minor euidens, eſt in bona Metaphyſica, & Logica. Siquidem prædicatum, ſeu differentia indiuidua eſſentia ſua tota inſectilis, adhuc metaphyſice, & indiuiſibiliter propria, & ſingularis huius indiuidui eſt, quin aliqua ſui parte metaphyſica, cum prædicato ſeu differentia indiuiduali alterius conueniat, vnde, & prima conſequentiæ pars demonſtrata manet, Secunda vero illationis pars probatur. Quia coniunctum, ſingularitatum, ſiue vnitatum numerum quidem, ſeu aggregatum poteſt conſtituere, nuſquam autem phyſice, vel metaphyſice vnum vel commune, ideo enim aggregatum, ex pluribus, qua talibus, quantitatem diſcretam ſolummodo dicitur conſtituere. Confirmantur duo hæc argumenta, ex aliis metaphyſicis principiis (nobis quidem euidentibus, neſcio an aliis) ex quibus in controuerſiis metaphyſicæ, & animæ deduximus nullum indiuiduum, ſpeciei alicuius, nullamque animam poſſe eſſe indiuidualiter æqualem in natura, & eſſentia indiuidua. Ratio deſumitur ex doctrina Ariſtotelis, de eſſentiis, & naturis cõmunibus: quod ſcilicet hæc ſicut numeri ſunt, quibus eſſentia ſua repugnat, æqualitas, ac proinde, & repugnat ſpeciebus: vnde infertur indiuiduis etiã repugnare.

2. Ratio enim in ſpeciebus probans, æque etiam probat in naturis indiuiduis; ea enim eſt. Quia æqualitas in eſſentialibus prædicatis eſt eſſentialis conuenientia in illis, ſed eſſentialis conuenientia repugnat eſſentiali diſconuenientiæ, & diuerſitati, quam ſpecies diuerſæ eſſentialiter etiam important: ergo ſpecierum diuerſarum æqualitas repugnat: quod æque probat contra æqualitatem eſſentialem indiuidualiter duarum naturarum indiuiduarum ex qua indiuidualis, earum conuenientia ipſarum diuerſitati indiuiduæ repugnas, æquo robore, & (me iudice) euidentia infertur. Atque hinc valide ſtatutum manet antecedens illud primum: quod vtrique noſtro argumento inſeruit, ſcilicet excellentiam, & dignitatem naturæ debere eſſe communem, ſiue naturæ communis omnibus Angelis, cuiuſvis gradus Hierarchici. Debet enim eſſe, in omnibus

nibus æqualis: eſſe autem æqualem, quoad indiuiduas eorum naturas repugnat, vt vidimus cum eſſentiali earum indiuidua diuerſitate. Deus æqualitatem hanc dignitatis, & excellentiæ in natura Angelorum omnium gradus cuiuſque Hierarchici, non debere eſſe formalem, & metaphyſicam argumentis factis, reiectam, ſed æquiualentem, & moralem: quam nuſquam refellunt: quemadmodum, etſi in natura indiuidua duo homines æquæ dignitatis naturalis formaliter, & metaphyſice eſſe prorſus nequeant) ac ſæpe, ne in dotibus quidem, & perfectionibus accidentariis, ſiue naturalibus, ſiue adquiſitis æquæ dignitatis, & perfectionis phyſicæ requiſitæ directè ad aliquam dignitatem munus, aut miniſterium; tamen ex coniunctis, aliis, qui minor in illis eſt, æquiualenter, & moraliter, ſeu prudenti noſtro iudicio cenſetur obteri, qui in illis excedit, æqualis vt ad illam dignitatem munus, aut miniſterium eligatur. Cæterum id noſtro caſu non habet locum. Primo: quia nos gaudentibus ſolum coniecturis ducimur: quia cum naturalium, tum adquiſitarum perfectionum in ſe ipſis inſpectarum notitiam, & ſcientiam habere non poſſumus: ac proinde, vt de eis omnibus prudenti diſcurſu, & coniectura æqualitatem, vel inæqualitatem aptitudinis hominum, & dignitatis ad hunc gradum, vel miniſterium iudicamus: quod ſecus in Dei iudicio, qui omnia intuetur nec duci coniecturis, ad iudicandum poteſt, dici neceſſario debet. Secundo: cum, quidquid dignitatis, & excellentiæ, in Angelis ad gradus Hierarchicos eſt, naturæ ipſorum intrinſeca ſit, & ex ſupernaturalibus Dei donis, à ſe ſolo datis, vel eorum actibus propriis Hierarchię vniuſcuiuſque conflata: ac Dei dona iuxta naturæ perfectionem fuerint cuique largita, vt hactenus oſtendimus: inſuper nil aliud in Angelis fuit, vnde naturalis defectus poſſet in morali æſtimatione ſuppleri, & compenſari, vt æqualitatem moralem dignitatis, minus perfectius indiuiduali ſua natura cum Angelis indiuiduè perfectioribus aſſequi poſſit: moraliter etiam inæqualis Angelo indiuiduè perfectiori manebit.

3. Opponet: Tota differentia naturarum angelicarum per nos, eſt penes exigentiam naturæ vnius, non exactiuam ſed decentiæ, & conuenientiæ donorum ſupernaturalium intentiorum, non autem ſpeciei diuerſæ ab aliis remiſſioribus, quæ naturæ aliorum imperfectiorum Angelorum donantur: vnde in illis reſultat dignitas maior ſupernaturalis: inſuper maior naturalis dignitas ſpecialiter ad hunc gradum Hierarchicum potius quam ad alium conducens, ſtat per nos in maiore promptitudine, expeditione, ac propenſione naturæ ad actus feruentiores, ac intentiores: aptitudines autem, & potentiæ ad maiorem, intentionem accidentium, & operationum, quam ſint aliæ, ad accidentia, & actus, ſiue operationes ſpeciei eiuſdem in gradu, tamen remiſſiori, ex eo præcisè differre ab his ſpecie non arguuntur: maximè cum ad æquam accidentium, & actuum intentionem vnaquæque aptitudo, & potentia abſolute eſt, ſolumque differunt, quod connaturalius, breuiuſque, & facilius eam actuum intentionem altera concipiat, quam alia, vt in Angelia omnibus euenit: etenim actus omnes tam intellectiuos, quam affectiuos voluntatis, ſecundum omnem intentionem, & feruorem ad quemvis gradum Hierarchicum requiſitos, vt eius proprij actus ſint concipi abſolute, à quovis Angelo poſſe certum prorſus eſt: eóque ſolum vnius natura, & potentia, ad eos actus eliciendos differt, quod altera propenſior faciliorque de ſe ſit, ad eam actus intentionem, & feruorem concipiendum, vt diximus: atque item donorum ſupernaturalium in tota intentione, vtraque abſolutè eſt capax. Confirmatur: quia fœminæ natura ſua vt plurimum aptiores, promptioreſque hominibus, ad actus miſericordiæ, pietatis, & deuotionis, feruentiores, & intenſiores ſunt, quam viri, à quibus tamen non ſpecificè, ſed indiuidualiter, ſolummodo diſtinguuntur: idcirco deuoti cognomen apud Eccleſiam totam hic ſexus obtinuit, vt quotidianæ illius Antiphonæ verba declarant: *Intercede pro deuoto fœmineo ſexu.* Nec ſatis reſpondeas: non ita generale fœminis eſſe, vt ex eis plurimæ immites, impiæ, indeuotæ, ac diræ non ſint, vt experimur: ac proinde, eam promptitudinem, & propenſionem ad pietatem, miſericordiam, non ex naturali, & ſtata naturæ eius ſexus lege, omnibus communis prouenire, ſed quaſi ex caſu naturæ communi adiunctis indiuiduationis: Etenim multo plures Angeli ex Hierarchia quavis, choro, & gradu, quovis Hierarchico lapſi (ex omnibus quippe lapſos eſſe ſupponimus, ac ſuis actibus Hierarchicis ſui gradus propriis defecerunt, atque vehementer, & intenſe in actus aduerſos abierunt: Ergo non naturæ communis Angelis, ad eum gradum Hierarchicum ad illam aptioribus, ſed ex indiuiduationibus cum illa identicè (metaphyſicè loquendo) quaſi caſu coniunctis ea maior aptitudo, promptitudo, & expeditio naturalis ad eos actus bonis Angelis obuenit. Ne vero quis his argumentis preſſus ad miniſteria propria graduum, Hierarchicorum recurrat, vt pro eis ſpecies Angelorum diuerſas, nihilominus tueatur, aduertat: Miniſteria etiam omnium graduum Hierarchicorum omnia, cuiuſcumque ſpeciei ſint, à quovis Angelo exerceri abſolutè perfectiſſime intra ſpeciem ſuam poſſe, ſolumque eſſe differentiam penes promptitudinem, expeditionem, & propenſionem vnius naturæ, quam alterius ad perfectius, eadem ſpecie miniſteria obeunda, vt de actibus intellectus, & voluntatis Angelicæ diximus.

4. Strinxi difficultatem quam potui arctiſſimè, in vulgatiori opinione, quæ in entibus realiter tranſcendentaliter reſpectiuis, non niſi in ordinę ad terminos ſpecie diuerſos ſpecificam diuerſitatem admittunt, vt autem ea ſe difficultate liberent, qui noſtram concluſionem tuentur, variè terminos ſpecie diuerſos naturæ, & potentiæ Angelorum, ad vnum gradum Hierarchicum ſpectantium, à terminis naturæ Angelorum gradus alterius venantur, & deſignant. Communius, cum Suario proximæ, naturæ Angelicæ ſpecie perfectiori vniuerſaliores ſpecies impreſſæ, aut expreſſæ cognitiones, quæ in ſe, ſimplices cum ſint, plura obiecta, vel virtualiter, & actiue, vel formaliter, & expreſſe repræſentent; quæ tamen inferioris naturæ Angelis non, niſi diuerſis; ſpeciebus, vel cognitionibus alterutro modo repræſentari debeant, eas vero ſpecies, cum impreſſas vniuerſaliores tum expreſſas, ac minus vniuerſalibus ſpecie differre extra dubium eſt. Poſtremum hoc, etſi verum, ac mihi certum, ægre in ſua vulgatiore ſententia de neceſſitate diuerſitatis ſpecificæ terminorum, ad ſpecificam diuerſitatem entium tranſcendentaliter relatorum (cuiuſmodi ſpecies vtraque ad ſua obiecta eſt) poterunt ita reſpondentes deffendere: cum, ſiue plurium, ſiue pauciorum obiectorum ſpecies iſtæ vtriuſque gradus Hierarchici ſint debitæ, obiecta tamen intra eundem ordinem, & ſpeciem ſunt, à qua, nec pluralitate, nec vnitate ſua retrahuntur, vel abſcedunt. Arriaga citatis ſectione quarta, ſubſectione prima, numero vigeſimonono, paragrapho. *Fateor ergo libenter*, duas alias rationes aſſignat. Prima: quod Angeli gradus Hierarchici, & naturæ ſuperioria habeant vitales potentias, realiter identificatas, inferioris vero gradus, & naturæ non habeant identificatas realiter, ſed realiter diſtinctas: in primo enim ait nulla apparet repugnantia, & hoc poſtremum certum mihi eſt: non ſolum ex fundamento negatiuo, quod repugnantia, non appareat, ſed poſitiuo, quod diſtingui, ab Angelo realiter eius vitales potentias repugnet, vt controuerſia de anima, d. de potentiis, eius non admodum ſegniter oſtendebamus. Inde vero conſtat, diſcrimen hoc naturæ ſuperioris, & inferioris, angelicæ eſſe impoſſibile: cum non poſſint, non omnium Angelorum naturis potentiæ earum identificari. Secundo: certa hæc ratio eſt, cum ſolum poſſit duos gradus Hierarchicos, qui plures certè ſunt, diſtinguere:

ſecunda

ſecunda eiuſdem Authoris ratio eſt. Angelum, qui ſpecies ſeipſo ſit poſſibilium multorum, non repugnare. Et fortaſſis non magis, minuſue repugnat, quam ſubſtantiam, accidenſque realiter identificari de quo tamen ſuperfluunt plura. Hæc autem, & difficilia æqualia à noſtra concluſionis patronis excogitantur & terminos ſpecie diuerſos naturis, Angelorum pro gradu hierarchico vnoquoque diuerſis ſpecie deſignent, vt ad ſpecificam diſtinctionem tranſcendent aliter relatorum neceſſarium putant.

5. Sed à Philoſopho Diſcipulo falſum id prorſus reputari ſemper: etenim Petri cognitiones ſingularis huius obiecti, à Pauli cognitionibus de obiecto eodem ſpecie differre, certum mihi eſt: cum illæ plures indiuidualiter ſint, & in eo conueniant vniuoce, quod ſint eſſentialiter cognitiones Petri, non autem Pauli: vt ſunt eſſentialiter, & vniuoce Pauli de obiecto eodem indiuiduæ plures ipſius cognitiones. Idemque eſt de vnionibus, animæ, & materiæ ſolũ indiuidualiter diuerſæ, quo ſolum principio vniuerſa præfatarum oppoſitionum, & confirmationum machina à fundamento ſubruit. Sed, & pleraque in eis contenta principium hoc noſtrum confirmant. Siquidem è ſola diuerſitate intentionis optimarum qualitatum, quas formæ corporum ſpecie, & genere diuerſę pro ſui diſpoſititione requirunt, vt in ſummo, vel prope ſummũ, aut proportionate, ad ſui, & compoſiti conſeruationem tuentur, eiuſque imminutiones inſtaurant, & amiſſam intentionem recuperant, atque ab alio ſola diuerſitate intentionis, vel remiſſionis huius, vel illius qualitatis primæ differt, quin diuerſitas ſpecifica vnius ab alio interueniat; rectæ igitur naturæ vnius Angelicæ ab alia ſpecifica diuerſitas extrinſeca exigentia dectrix (& ſi non ex actiua) dignitatis maioris ſupernaturalis, eiſdem ſpecie donis intentioribus conſtantis, & ſpecie differre, & ſpecie perfectior ſuperiorque eſſe poterit, quam illa, quę natura ſua minori dignitati ſupernaturali ex eiſdem ſpecie donis minus intenſis conſtant proportionetur. Quod autem de maiori promptitudine expeditione, & propentione naturæ huius Angelicæ ad actuum propriorum ſui gradus intentionem & feruorem concipiendum ad ſpecificam naturarum Angelicarum gradum diuerſorum ſatis non eſſe, exemplo fæminarum ad deuotionem pietatem, & miſericordiam promptiorum, ac propenſiorum, quam homines, à quibus ſolum indiuidualiter differunt, reſpondetur: adhuc ſub iudice litem eſſe, an ſpecie ſaltem infima hic ſexus differat à virili. Secundo à fæminis ad Angelos paritas non tenet: illis enim, non ex ſubſtantiali, eſſentiali natura, ſed ex complexione earum corporea, maior aptitudo expeditio, & propenſio ad eorum effectuum feruorem concipiendum prouenit. Quod ſi ex intrinſeca natura animarum, quibus fæminæ conſtare naturaliter debeant, ea, ad intentiores, ac feruentiores affectus illos aptitudo, & propenſior maior proueniret (vti ex natura Angelica ad actus proprios ſui gradus prouenit) earum ſexum à virili differres ſpecie infima non dubitarem. Demum: quod ad totam actuum cuiuſuis gradus hierarchici intentionem, & feruorem, quiuis Angelus natura ſua poſſit Dei gratia adiutus, ſolaque differentia penes maiorem celeritatem, & facilitatem concipiendi eam intentionem, & feruorem actuum ſit, quæ ad diſtinctionem ſpecificam naturarum ſatis non videtur. Reſpondeo: ſatis, ſuperque non videri ſolum ſed eſſe: dummodo æqua, & eſſentialis pluribus naturis indiuiduis ſit; quia pluribus indiuiduis erit eadem vniuoce, & eſſentialiter communis: quam æquam, & eſſentialem pluribus, indiuiduationibus ſolum adeſſe repugnat. Quod adeò verum eſt, vt maior naturæ promptitudo deliberandi, circa obiectum remque propoſitam, generis etiam differentiam à natura de ſe ad deliberandum tardiore poſſit inferre. Imo ſumma deliberandi promptitudo inſtantaneæ, ſiue inſtanti eodem, quo obiectum proponitur adeo ſuperiorem, & perfectiorem naturam arguit, vt ne ſupremo genere cum reliquis, non niſi cum tempore de ſe & natura ſua deliberaturis, conueniat, ac diuinam probet, vt d. proxima videbimus.

6. Iam vero inde facile conſtat Angelorum ſpecies viginti ſeptem numero, vt minimum, eſſe, nec ſolum iuxta Chororum numerum nouenario (qui Ioanni propoſito ſupra, & communi Theologorum nimis curtus, nec Patribus conſonans videtur) contineri. Ratio, ex dictis eſt in promptu: quia ſpecies Angelorũ, pro graduum, hierarchicorum numero multiplicantur, ſed gradus hierarchici diuerſi ſunt viginti ſeptem: ergo ſunt Angelorum ſpecies. Minor conſtat, quia, ex Dionyſ. ſupra, intra quemuis ex nouem Choris tres gradus Angelorũ, Hierarchici etiam, ſunt videlicet ſupremus medius, & infimus: nouem autem terducta, viginti & ſeptem efficiunt, id ſatis indicat; vt non expreſſerit Dionyſ. c. 5. aſſerens Angelos ſuperiores pro graduum celſitudine differre, ſcilicet ſe ipſis, & natura ſua, cum non dicat gratia, & domi ſupernaturalibus, ſed dicit nude, quare, & ſecundum ſe ſumptis abſolute loquatur. Clarius adhuc, & expreſſius id aſſeruit Nazianz. orat. 34. 2. de Theolog. etſi autem orat. 40. aſſerat ſe non poſſe, quæſtionem denumerô ſpecierum Angelicarum deffinire, non quoad poſitiuum numeri à ſe pro gradibus diuerſis aſſerti, ſed quoad eius numeri negatiuum, quo plures ſpecies Angelorum neget, intelligendus eſt ne ſibi, ac ſuæ rationi propriæ contradicat. Damaſcenus. 2. de fide. cap. 3. qui, & ſi de ſpecifica Angelorum diuerſitate dubius fuiſſe videatur, non tamen de ea, ſed de ratione differentiali ſpecifica aſſignanda, & explicanda dubius hæret: ſicut etiam Auguſtinus, vt ex eorum teſtibus, accuratius inſpectis oſtendimus. quæſt. 4. cert. 2. num. 5. An vero vltra 27. ſpecies Angelorum, ex totidem hierarchicis gradibus probatas, ſint de facto plures, certum prorſus nobis eſt, vt de ſe Nazianſ. citata orat. 40. fatebatur. Solus Chryſoſtomus homil. 2. de incomprehenſibili Dei natura Angelos innumerabilia genera, id eſt ſpecies, appellat. Et Theologi multi innumerabiles etiam eſſe cenſent: eo quod in ſublunari etiam, & corruptibili mundo, innumeras Deus ſpecies poſuerit, quare è potiori iure in ampliſſimo orbe, & nobiliſſimo cœleſti plures adhuc poſuiſſe cenſendus ſit. Sed hæc ratio parum vrget: eſt quippe congruentia, cui ſi oppoſitum fieret alia, ac fors maior Deo non deeſſet. Chryſoſtomus ibi de facilitate ſumma, qua Deus tot Angelorum millia innumerabilia, creauit, negamus ibi logica ſtricta, & ſcholaſtica acceptione vſurpauit; ſed vt eius inſtituto ſatis erat, quatenus vulgari acceptione ſignificat diuerſitatem.

7. Denique: an Angeli Hierarchiæ vnius genere ſubalterno, nec ſolum ſpecie infima ab aliis cæterarũ Hierarchiarum differant à recentioribus diſputatur, cum Soario, qui affirmatiue iure reſpondet. Siquidem cuiuſuis Hierarchiæ Chori, conſtare Angelis debet, vt vidimus in aliquo conuenientibus vniuoce cum Angelis reliquorum Chororum Hierarchiæ eiuſdẽ, ac rurſus diſconuenientibus, ab eiſdem in aliquo proprio Angelis, cuiuſque Chori ab Angelis duplicis alterius Chori eiuſdem Hierarchiæ. Ac proinde genere proximo, vt minimum à cunctis Angelis Hierarchiæ alterius differre debent. Voco autem genus proximum diuiſum Angelorum in ſpecies Infimas ſuas quod infimum merito dicetur, quia ſub illo nullum aliud genus eſt; ſed ſolum ſpecies Angelorum infimæ. Dixi autem, hoc, vt minimum, genere infimo Angelos vnius Hierarchiæ ab aliorum Angelis differre; æſtimo enim non proximo hoc, & infimo genere, ſed remotiori, & ſuperiori alio metaphyſice diſtingui: id quod ex dictis facile probatur, & enim Angeli cuiuſuis Hierarchię vt diximus in natura communi vniuoce Angelis omnibus triplicis Chori in ea incluſi, cõueniunt, & ab Angelis omnibus reliquarum Hierarchiarum differunt: rurſus intra Chorum quẽuis tres alij gradus Hierarchici ſunt, ſupremus medius, & infimus, quorum Angeli in prædicato, & natura, communi, & neceſſaria, vt intra illum Chorum quouis ex tribus hiſce gradibus admittatur, vniuoce cum aliis ad duos alios gradus Chori eiuſdem ſpectantibus conueniant; & adhuc tamen ab eis ſpecie infima pro eorum graduum diuerſitate, differunt: ergo infimum genus, ſub quo non genera alia, ſed ſpecies infimæ ſolum modo ſint eſt natura Angelica communis vniuoce Angelis cuiuſque Chori Hierarchiæ huius, quod rurſus per naturas ſpecificas infimas Angelorum ad gradum vnumquemque Hierarchicum ex tribus, quibus Chorus ille conſtat; proxime diuiditur, ergo Angelorum natura communis vniuoce ac neceſſaria, vt ad vnam ex tribus Hierarchiis, in quouis eius Choro admittãtur, natura generica, ſeu genus ſuperius, & remotius eſt diuiſioni eorum in ſpecies ſuas infimas: ac proinde genera alia, infima, &

huic diuiſioni proxima,& immediata ſub ſe coërcés. Genus ergo primum naturæ Angelicæ in tria genera ſubalterna naturarum pro tribus Hierarchiis immediate diuiditur,& harum quæuis in anguſtiora alia tria genera naturarum, pro ſuis Choris tribus,quæ infima ſunt, & in naturas ſpecificas infimas graduum cuiuſque ſupremi medij,& infimi immediate diuiduntur Porro in ordine ad quos actus, & munera hæc generum diuiſio in Angelis ſit multum, à Soario, Arriaga, & aliis in caſſum laboratur,vt vidimus num.4.Nos autem. num.5. viam aſſignandis tutiorem,latioremque penas, modos agendi, & exercendi actus, & miniſteria Hierarchica aperuimus, qui clariora adhuc deſideret cuſtodem ſuum Angelum roget, & oret,vt ea ſibi oſtenderi dignetur.

CERTAMEN V.

Dubia reliqua expediuntur.

1 PRimum eſt, de tempore, & duritate Hierarchiarum à principio ad finem incluſiuè. Et initium quidem in primo creationis inſtanti fuiſſe,ſi naturæ Angelorum diuinæ,& inæquales, ex quibus dona gratiæ, & merita proportionato exceſſu donantur ad electionem Angelorum, in gradus ſuos Hierarchicos requirantur, ſaltem inchoatiue, & in actu primo, etſi non quoad exercitium actiuum,& miniſteriorum, cuiuſq; Hierarchię conſequenter aſſerendum cenſent Arriaga cit.ſect.4.ſubſect.2.n. 32.§. *Hinc poteſt dici*, Immo quoad exercitium etiam illuminandi alios Angelos tunc etiam cœpiſſe probabiliter in ea ſententia dici poſſe; ſiquidem,vt Lucifero, aſſeclisque inferiores reſiſterent connaturali modo per ſuperiores Deus illuminauit. Cæterum ego, qui inæqualitatem naturarum Angelicarum neceſſatiam ad Angelorum in ſuos gradus Hierarchicos electionem reputaui, & habita maioris minoriſue perfectionis intrinſecæ ipſarum ratione dona ſupernaturalia gratiæ (auxiliis exceptis) maiora, vel minora à Deo concedi, nihilominus nullam pro inſtanti creationis, neque partialem, & inchoatam electionem Angelorum ad gradus ſuos hierarchicos, neque in actu primo inde inferri cenſeo; immo factam nego. Primo: quia, etſi ea omnia Angelis creatis omnibus, ac proportione ad cuiuſque naturam perfectiorem,vel imperfectiorem, graduique Hierarchico, ſuperiori,vel inferiori conformiorem data à Deo ſint;attamen nulla facta eſt electio hierarchica Angelorum, malorum, qui æque perfectæ naturæ,ac ſubinde æque ornati donis ſupernaturalibus creati ſunt, atque boni Angeli,ad quorum gradus omnes Hierarchicos accommoda diſtributione alij ad ſuperiores, alij ad inferiores pertinerent,ſi non peccaſſent:ergo,neque in bonis, qui fuerunt, inchoata: & in actu primo electio Hierarchica facta in eo inſtanti fuit. Secundo: ea electio Angelorum in gradus Hierarchicos, & ad officia, & obſequia erga Deum ab Angelis tanquam à miniſtris perpetuæ ſuæ cœleſtis aulæ, ac perpetuis familiaribus amice, & amantiſſime perpetuo exhibenda fuit: ergo vltra naturam, & gratiæ dona reliqua expectandus fuit ſtatus fixæ, firmæque in perpetuum amicitiæ, & gratiæ Dei in Angelis etiam ad gradus, & miniſteria Hierarchica in actu primo erga Deum ipſis deſignanda, vt cordate eligerentur, ac ſine contingentia vlla fruſtraneæ electionis:ille autem ſtatus Patris & beatitudinis eſt,non autem viæ & contingentiæ abſolutæ peccandi & amittendi amicitiam, & dona reliqua ſupernaturalia Dei, & eius ſtatus primum viæ inſtans creationis cunctis Angelis fuit: ergo, in inſtanti creationis Angelorum Hierarchica electio,ad miniſteria, in actu primo adhuc non fuit.

2. Simile argumentum fit ex alio miniſterio illuminandi Angelos inferiores dirigendi, & cuſtodiendi homines:vt omni contigentia deceptioni, & perditionis inferiores Angeli,viatoris deſignati tolleretur,& patet. Tunc enim,& inferiores Angelos deciperent, tanquam, ex Dei reuelatione,præſcriptoque ipſos ex ſuo munere delegantes praua dogmata docerent,& ſceleſtiſſima quæque ſuaderent,fortiuſque ex ſui gradus, & muneris,inferioribus noti, prærogatiua,& authoritate, quam Angelis inferioribus,quos prauis ſuggeſtionibus,ſine ea prærogatiua, & authoritate, ſecum in tartarum traxerunt, & ſolo aſtu, & ſuggeſtionibus, homines quotidie in infernum deturbant: quibus etſi Angelos eorum eſſe vlterius ſuadeant. Dices electionem inchoatam in actu primo pro illo primo inſtanti, & viæ his abſurdis, & incommodis obnoxiam non eſſe. Sed explica mihi quidnam ſit, aut præſtet Angelis viatoribus hæc inchoata electio? aut cum abſoluta electio ſtatum patriæ expectare debeat, qua neceſſitate aut fructu, hæc inchoata electio in via anticipetur? quod enim pars motiui ex parte ſubiecti, & materiæ requiſiti in Angelis ad ipſorum in Hierarchicos ſuos gradus electionem eis adſit in via potius euincit electionem, tunc minime futuram adhuc partialiter; nulla enim para cauſæ requiſitæ, ad effectum, ſiue influxu phyſice, ſiue intentionali efficientem, inchoatiue cauſat illum ſeu illius partem ponit in rebus. Dices (vt ſupra Arriaga) Angelos ſuperiores ac per ipſos Deum illuminare inferiores Angelos,vt Lucifero,& aſſeclis male ſuadis reſiſterent ita enim connaturaliori modo illuminarentur: ea vero illuminatio inferiorum actus gradus Hierarchici ſuperioris proprius eſt: ergo ſupponit in Angelis ſuperioribus illuminantibus, eum gradum, ſiue eos in illo gradu in actu primo conſtitutos, vti omnes actus, ſecundum ſuum actum primum. Reſpondetur illuminationem inferiorum Angelorum per ſuperiores,ex officio,& munere proprio, habituali, & permanenter, eſſe actum ſecundum proprium gradus Hierarchici ſuperioris; tranſeunter, & ex Dei decreto ſpeciali poſſe actu n Angeli cuiuſuis eſſe, etiam ex gradu hierarchico inferiore,nec ſolum ſuperiore ad quem ex munere,& miniſterio proprio alias pertineret; vt patet in Angelo, per quem Deus alium Angelum etiam ſuperioris naturæ illuminat. Quemadmodum diximus de Cherubinis, & Seraphinis propria quandoque miniſteria inferioris gradus, & Hierarchiæ ex Dei voluntate exercuiſſe quin gradu cederent,atque ad inferiorem deſcenderent,cuius propria ea miniſteria erant. Quod autem ſuperiores natura Angeli inferiores, contra Luciferi, & aſſeclarum ſuggeſtiones connaturalius illuminarint,ex gradu, & coordinatione hierarchica, quæ tunc non erat, falſum eſt: ex natura aliqua, ſeu ſuperioritate rerum quia quos intelligentia inferiores, aut non ſuperiores noſſent Angeli alij, non ita facile audirent.

3. Quandiu autem Hierarchicus hic ordo Angelorum duraturus ſit; an cum mundo corporeo, & iudicij poſtremi die finiendus? an æternum permanſuri? dubitatur? finiendus aſſeri à Paulo videtur. 1. Corinth. 15. Docente Chriſtum *euacuaturum omnem principatum, & poteſtatem, & virtutem, cum tradiderit regnum Deo, & Patri.* Molin.q.108. cit.d. vn. §. penult. cum ſancto Thom. ibi. a. 7. Arriaga citat. ſubſect. 2. num. 32. §. *Sextum dubium*, & ſcholaſtici reliqui ceſſaturum quoad actualia miniſteria; erga homines, quæ ex inde neceſſaria non erunt, cum ex tunc tentationes, & malitia hominum rectori,qui, vel caſus hominum incertitudo, & periculum ceſſet;quibus, etſi poſt illum diem Limbi infantes purgatum innouatum amenitatibus, deliciiſque naturalibus plenum mundum habituri ſint (probabiliter à pluribus iudicatur) obnoxij non erunt; ſed pacatiſſima Republica perpetuo fruentur. Similiter ceſſaturum, quoad illuminationis miniſterium,quæ deinceps nulla denuo erit; cæterum,quoad prælationem cum indignitate naturæ,gratiæ, & meritorum,tum præmij, & gloriæ eum graduum ſuperiorum,& inferiorum ordinem æterne in Angelis,permanſurum. Sed communis hæc doctrina abſque explicatione maiore, non placet: ſiquidem ſolum admittit dignitatem ex naturali,& ſupernaturali conflatam, quæ ex parte ſubiecti, & materialiter ad electionem in gradus ſuos Hierarchicos Angelorum concurrit; non autem gradus ipſos hierarchicos Dei electione formaliter vltimo conſtitutos, perpetuo permanſuros, ſed hanc Dei electionem pro limitata duratione, vſque ad iudicij poſtremi nimirum Diem fuiſſe. Cenſeo ergo gradus ipſos hierarchicos miniſteriales, nec ſolum, quo ad dignitatem, ob quam electi à Deo Angeli ſunt, & quoad gloriæ ſuperioris, & inferioris, quam quiſque pro gratia iuſtificante

in qua

Digitized by Google

in qua viæ ſtatum timuit æterne duraturos,nec poſtremi iudicij die finiendos. Ratio eſt, quia actus miniſteriales, erga Deum, cuiuſque gradus hierarchici ſupta à nobis memorati æterne ab eius gradus Angelis exercebuntur, ex proprio eius gradus officio, & miniſterio. Secundo: quia eiuſdem facultatis, & appetitus eſt deſiderium, ſiue phyſice,ſiue affectiue, effectuum faciendorum & gaudium de factis. Gaudium autem Angelorum de illuminationibus aliis Angelis inferioribus, & de factis erga hominum,viatorum cuſtodiã ac gloria per illas ab vtriſque adepta æternum,ex proprio cuiuſque munere,& gradu erit. Tertio demum:quia poteſtas quæuis,alicuius effectiua phyſica, etiam pro duratione,qua illud efficere abſolute nequit, dummodo pro aliqua abſolute poſſit, aut potuerit, abſolutè perſeuerat:eſt quippe, vt bene Caietanus poteſtas faciendi non ſemper, & vbique, ſed quando oportet,& vbi oportet:id quod in poteſtate politica & ciuili clarius apparet.

4. Dubitatur ſecundo : an homines beati in gradus hoſce Hierarchicos pro meritorum, & iuſtitiæ finalis maioris, in qua decedunt, & gloriæ retributæ dignitate admittuntur? Molina, ex ſancto Thoma. a. 8. affirmatiue reſpondet,etſi an ad valde ſuperiores gradus, & Hierarchias aſſumendi aliquot homines ſint? non definiat:quia, an gratia meritis,& gloria futuri ſint, graduum ſuperiorum Angelis æquales, videtur incertum, etſi inferiorum Hierarchiarum, & graduum Angelis æque gratiæ,& gloriæ homines aliquos beatos fore ſupponat, ac ſubinde illorum gradibus Hierarchicis inſerendos : imo infantes, qui gratia ſolum baptiſmali,vel remedij maculæ originalis in naturali,vel ſcripta lege deceſſerunt,& adultos, qui pœnitentes obierunt cum æqua plus, minuſve parum gratia infimum Angelorum chorum iudicat ingreſſuros. Ego vero in re hac iudico,neminem hominum, ad vllum gradum proprie Hierarchicum ex hactenus explicatis eſſe aſſumendum. Huic concluſioni conſentit reipſa Arriaga citatus.num. 34.§.*Vltimo dubitari poteſt*.Tum,quia naturæ Angelicæ eſſentialis dignitas ex parte ſubiecti, & materialiter,ad electionem, & aſſumptionem cuiuſuis, in quemcumque Hierarchicum gradum & ſpecialiter proxime concurrit non ſolum,qua dignitatem conſtituit, ſed qua potentia, aptior, promptior, atque propenſior eſt ad actus proprios,gradus Hierarchici cuiuſque;ad hanc vero eſſentialem dignitatem, & potentiam Angelorum hominis nullius natura poteſt pertingere : eſto habeat ſupernaturalis ordinis ex gratia, doniſque Dei dignitatem altiorem tum etiam quia ad miniſteria Angelorum gradus alicuius Hierarchici,ex munere, & officio habituali exercenda aſſumendi homines non ſunt, tametſi qoandoque eis, vel eorum animis beatis ex Dei decreto committi eorum exercitium poſſit,& de facto ſit aliquorum animis commiſſum, & fors deinceps committendum. Alioqui iam in miniſterio Hierarchico Angelorum animas beatas, ex munere, & officio æque, atque ipſis proprio eſſe conſtitutas, eaque exercere admittendum eſt, aliaſque ab aliis ſubinde illuminare, & hominum curam, & cuſtodiam habitualiter, atque ex officio exercere ; quod, & fruſtraneum erit. & abſque fundamento vllo dicetur. Illud igitur certum eſt alio Hierarchico ordine pro gratiæ,& iuſtitiæ, ſiue gratis à Deo infuſæ, ſiue meritis, Deo auxiliante, partæ magnitudine poſſe homines ad gradus omnes etiam ſupremum Angelorum,& vltra etiam,conſcendere ; eoque ſenſu, & ordine Hierarchico, & Chriſti Domini humanitas in primis, atque eius Mater Deipara Virgo Maria, ſuper Choros Angelorum ad cœleſtia regna aſſumpta, & exaltata dogmatice ab Eccleſia dicitur.

5. Denique, vt quidquid de propriè acceptis Angelorum Hierarchiis de quibus hactenus) dubitare Theologice poteſt, abſoluatur, duo breuiſſime definienda reſtant.Primum: an in quauis Hierarchia, & choro, & gradu Princeps aliquis Angelus ſit à Deo conſtitutus? In quo affirmatiue reſpondeo. Ita enim melius ordinata Hierarchia erit, eiuſque chori, vt in choris caſtrorum,& militaribus exercituum noſtrorum (quorum ad inſtar Angelorum ordinata Reſpublica cœleſtis ab Scriptura, Patribus, & Eccleſia nobis proponitur, & explicatur, cum militia, & exercitus cœleſtis dicitur) videmus : in quibus ſupremus aliquis militiæ Magiſter, & generalis Dux perficitur,deinde minoribus, exercitus, partibus plures tamen cohortes continentibus, coroneli : cohortibus ſingulis Duces particulares, qui ſuis quique gradibus præſunt,ac reliquis ſubditis militibus robore, & arte militari præſtant. Ita ergo,& in Angelico exercitu oportuit fieri,vt,qui aliis cunctis ſui gradus hierarchici, cum quibus ſpecie conueniebat, indiuidua natura perfectior eſt præcederet, eis omnibus præficeretur. Quis autem pro quouis gradu Hierarchico ſit ſolus Deus nouit. Omnibus autem ex Hierarchiis,choris, & gradibus cunctis, vt generalem Ducem, magiſtrum ſupremum cœleſtis exercitus & totius Angelicæ militiæ Principem à Deo conſtitutum iudico eſſe Michaëlem ex ſupremo choro hierarchiæ primæ Angelum,(vt ſupra oſtendimus) præſtantiſſimum:ſiquidem ex variis ſcripturæ locis deducitur, & ab Eccleſia in animæ moribundi recommendatione expreſſe is fuiſſe aſſeritur,*qui cœleſtis militiæ meruit Principatum.* An vero in viæ ſtatu natura indiuidua, & donis aliquot priuatis gratiæ Lucifer ipſi præceſſerit, ac ſubinde principatum hunc militiæ cœleſtis obtineret, ni à gratia in peccatum laberetur? atque in eius defectum Michaëlem indiuidua natura, & priuatis Dei donis ipſi perfectione præ reliqois proximum, ad eum principatum electum à Deo fuiſſe? negandum prorſus eſt ob rationes,quib.ſupra Michaelem indiuidua natura probauimus Lucifero præſtantiorem.

6. Poſtremum dubium eſt:an Angeli omnes vnius gradus æque intenſe reſponderint, vocationi diuinæ, ac ſubinde fuerint æque promeriti ; minus tamen perfecte,intenſe,& meritorie Angelis graduum ſuperiorum? pertinebat hoc directius ad diſputationem ſequentem de ſtatu viæ Angelorum ; ſed hic à recentioribus, quia ſub graduum Hierarchicorum vocibus proponitur quæſtio diſputatur, atque adeo huc etiam, non importune, aduocari eius examen poteſt. Soarius ſupra,& recentiores alij affirmant;quia non ſolum gratiæ dona reliqua, ſed etiam merita perfectioni,naturæ ſpecificę(iuxta quam graduum hierarchicorum diuiſio, & ordinatio facta à Deo demum eſt)debent proportionari. Huic autem proportioni,quaſi connaturali, meritorum naturæ ſpecificæ Angelorum ad gradum vnumquemque hierarchicum ſpectantium, & exceſſui reſpectu Angelorum gradus remiſſionis opponit ſe merito Arriaga citat. ſect.4.ſub ſect.1.num.25.§. *Hinc conſtat à fortiori*, etſi enim id fieri à Deo abſolute potuerit, vt ipſe merito etiam docet num. 28. §. *Quoad punctum* (imo, & quod omnes inferioris gradus Angeli fortius,intentiuſque Deo vocanti, quam ſuperioris gradus Angeli reſponderent, id tamen ex connaturaliori prouidentia, & correſpondentia perfectiori naturæ factum,faciendumve dici cum fundamento, non poteſt. Siquidem (vt ſupra oſtendimus) auxilia gratiæ pro Dei, arbitrio, ac ſine vlla ad naturæ perfectionem maiorem aut minorem attentione à Deo donantur:quorum donatione ſolummodo donari à Deo merita Angelis poſſunt, nec dubium alicui erit) non ita proportionate ad naturam Angelorum gradus cuiuſuis eſſe à Deo merita eis omnibus auxilij congrue, ſeu radice bonæ voluntatis, (vt Auguſtinus ait) donata, (vt donarentur de facto, ſi connaturaliore prouidentia naturæ dignitas attendenda foret) patet ; quia Angelis multis æque perfectæ naturæ, qui peccauerunt, atque ad gradus hierarchicos omnes pro naturæ dignitate, ſpectarent, ni peccaſſent nullum efficax auxilium, vt non peccarent dedit ; quare multo minus connaturaliori prouidentiæ præiudicaret Deus, ſi Angelis bonis, eiuſdem naturæ, & gradus inæqualia intenſiue merita, imo minus intenſa, & minora quam Angelis inferioris gradus, donaret.

CERTA

Digitized by Google

CERTAMEN VI.

Dæmonum Reſpublica peſſima eiuſque gradus.

1 DEnique de ſacrilega, & iniquiſſima dæmonum Republica videndum reſtat, an ſuis gradibus, ſuperioribus, & inferioribus, quaue electione ordinatis, & diſpoſitis conſtet? Atque eſſe inter illos ſuperioritatem, & inferioritatem conſtans apud Doctores cum S Thoma 1. p. quæſt. 109. & in ſcriptura expreſſum. Matth. 9. 12. vbi Beelzebub Princeps dæmoniorum dicitur, Phariſæis, quibus, quoad Beelzebub principatum Chriſtus annuit, reſpondens, *Si ſatanas Satanam eiicit, quomodo ſtabit regnum eius?* & c. 25. *Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo, & Angelis eius*, id eſt, qui ipſius miniſtri ſunt ad nutum ſubditi, & ad nutum obedientes & exequentes, vt etiam Apocalypſ. 12. ſignificatur verbis illis. *Draco pugnabat, & Angeli eius, & non valuerunt.* Legionum autem ordines in nefario iſto exercitu & principatu eſſe patet ex Marci 5. & Lucæ 8. eas vero legiones, ſeu dæmonum hierarchiis oppoſitos, atque aduerſis miniſteriis in Dei, & hominum odium, & inuidiam, noſtram ruinam deſignatos deſtinatos, ab ſceleſtiſſimo eorum Principe in malum hierarchicos ordines, & nomina imitantes eſſe ſatis, ſignificat Paulus ad Epheſios 6. ſcribens. *Non eſt nobis colluctatio aduerſus carnem, & ſanguinem, ſed aduerſus Principes, & poteſtates, aduerſus mundi Doctores tenebrarum harum contra ſpiritualia nequitia in cœleſtibus.* Id eſt Spiritus nequam, qui in cœlis peccarunt, vel ſuper cœleſtibus nos oppugnant, & 1. Corinth. 15. *Deinde finis, cum tradiderit regnum Deo, & Patri, cum euacuauerit, omnem principatum, & poteſtatem, & virtutem.* Quæ de dæmonibus etiam iure intelligit Molina, ac. q. citat. 109. diſput. 5. *Finita vero*, iuxta gloſſam, quæ ſic eum locum interpretatur. *Quamdiu durat mundus Angeli Angelis, homines hominibus, & dæmones dæmonibus præſunt*, ex quo loco opportuniorem, quam exiſtimauit Arriaga cita. ſect. 4. ſubſect. 2. n. 33. eſſe textum ad Epheſ. 6. ad probandos gradus Reipublicæ dæmoniacæ facile conſtat: adiuncto præſertim, quod iam de eo, à quo iuriſdictio, & poteſtas aliorum dæmonum in alios, atque Belzebub, Satanæ, ſeu Luciferi, in omnes fuerint facta; quod poſtrema dubij huius poſtremi pars eſt.

2. Super hac vero parte, qui ordines, & gradus omnes Angelorum ante obſeruationem aliorum, & aliorum tranſgreſſionem diſpoſitos cenſent, per denominationem extrinſecam à diſpoſitione illa præterita, à Deo in inſtanti creationis facta ex eis gradibus, & nominibus cenſeri, etſi nullum ius perſtet aliorum in alios, dicere conſequenter poſſe cenſer Ariaga vbi proxime, ac ſubinde à Deo factam eſſe eam dæmoniacæ Reipublicæ, & graduum eius, qualem qualem, & prædenominatiuam diſpoſitionem. Sed præter illius ſententiæ ſuppoſitæ falſitatem, ea extrinſeca denominatio electionis dæmonum in gradus ſuos pro ſtatu viæ, vt præterita, ſatis non eſt, ni in ipſis conſeruetur, & permaneat, vt eſſe illos in gradus ſuos ſuperiores, & inferiores diſpoſitos dici abſolute poſſit, ſed ſolum me defuiſſe, etſi aliis alij naturæ perfectioris ſint: id enim ad gradus metaphyſicos ſuperiores conſtituendos, & inferiores ſatis erit, non autem ad diſponendos gradus eiuſmodi Reipublicæ dæmoniacæ. Secundo gradus iſti iuriſdictionis ſunt, vt ex ſcripturæ locis datis colligitur. Tertio Arriaga idem ibidem, & num. 34. §. *Dices qui alios*, ait probabile ex eo, quod alij alios traxerint ad peccatum, ſuperioritatē gradus, & iuriſdictionis in hos illis concedi: & videtur cenſere eſſe illis à Deo conceſſam; ſiquidem ait non obeſſe quod grauius alios trahendo peccarint, cum iuriſdictio hæc illis in malum vtinam ſit, quæ augetur ipſis ex iuriſdictione admittendum alios, eorumque miſſione ad homines tentandos; ſicuti & dæmonibus ad id miſſis, ex quauis hominum peracta tentatione, & amplius, ſi illi homo ſuccumbat, & peccet. Mala ac dedecens Deum doctrina, quæ vltra permiſſionem tentandi, poteſtatem, & iuriſdictionem poſitiue à Deo factam dæmonibus docet, quæ ad malum, & peccatum determinate eſt, etſi in dæmones, inde maior pœna redundet.

3. Dicendum ergo eſt: hos gradus iuriſdictionales Reipublicæ dæmoniacæ, ab infimo ad ſupremum, ab ipſis dæmonibus falſos, diſpoſitoſque in Dei, vt dixi, odium, hominumque, inuidiam, & perniciem. Vbi enim primum, peccarunt, obſtinationem in malo incurrentes, in Dei, & hominum odium, & inuidiam, ita exarſerunt, vt Dei augendis offenſis, maliſque hominū & perditionibus omni ante, & ſtudio procurādis, ſe totos deuouerint. Hinc qui alios dæmones de natura, & malitia præſtātiores, magiſque obinde ad ea diſponenda, & peragenda induſtriores recognoſcebant atq; itē experimento ſuę ab ipſis deceptionis didicerant ſeipſos eis ad ea perpetranda gubernandos vltro ſummiſerunt, ac iniquiſſimo, & præſtantiſſimæ naturæ, cum ſpecificæ, tum indiuiduæ Lucifero dæmones omnes. Ex qua omnium dæmonum, conuenientia, & electione graduum ſuperiorum, & inferiorum iuriſdictionata eis, qui ad eum conſenſu omnium ad aliquem eorum ſunt electi ac Lucifero, in gradus & Angelos omnes ſi quemadmodum etiam ex populo, vel ab eo deputatis magiſtratuum ſuperiorum, & inferiorum, imo, è principiis, Regiſue, aut imperatoris electio, ius poteſtatis, & iuriſdictionis, ſuo cuique gradui vbique gentium facere conſueuit, quin opus ſit, vt Deus aliquo gradu & loco, etſi remotiſſimo, eam poſitiue velit, aut cauſet; ſed ſolum permiſſiue fecerat, eam eiuſque exercitium, vt poterat, non impediendo, ſed tum ad maius hominum honeſtum exercitium, & victoriam tum in dæmonum pœnam maiorem vtrumque permittendo.

4. Inde conſtat gradus hoſce iuriſdictionales dæmoniacæ Reipublicæ poſtremi iudicis die finiendos, cum ſolum dæmones alij aliis, in hominum inuidiam, & perditionem, quæ vltra iudicij diem diſponi, peragique à dæmonibus non poterit) ſe coniurato ſubdiderint, vt Paulus. 1. corint. 15 gloſſa, & Molina, recitatl. n. 1. de cætero odiis, ſe mortalibus, alij alios proſequantur, nullatenuſque alia in re inter ſe ſe concordent, niſi, quod (vt Philo Hæbræus ſapienter de quartanis febribus) *pariter diſcrepant*. Quare in id ſolum temporis, quo ſtatus viæ hominibus durabit alij dæmonis in alios, atque omnes in ſeipſos Lucifero iuriſdictionem, & poteſtatem fecerunt, qui ſane ſtatus, ac ſubinde aliorum demonum in alios, & Luciferi in omnes iuriſdictio, poſtremi iudicij vniuerſalis die finietur. Deinceps vero nulla eis concordia, ſed diſcordia omnimoda, rixæ, atque odia implacabilia æterna relinquuntur.

5. Etſi autem dæmones alij in alios pro mundi huius duratione iniquiſſimam hanc poteſtatem, & iuriſdictionem, habeant, & exerceant Angelorum tamen poteſtati, & iuriſdictioni ſubduntur à quibus pro nutu, vel coercetur vel permittuntur hominibus inſidiari Eccleſiam eiuſue partes, & loca infeſtare, prout expedit, atque è Dei voluntate, permiſſiua ſaltem, eſſe cognoſcunt. Illis etiam interdum aliqua manifeſtant, præcipiuntque, vt tanquam, diuinæ iuſtitiæ miniſtri, aduerſus homines exequantur, ac non ſemel vera bonaque plura hominibus manifeſtent, eoſque ad pœnitentiam, fidem, & pietatem omnem hortentur; vti ſæpe à dæmonibus factum authenticis Eccleſiaſticis ſcripturis legimus, atque energumentorum experimentis didicimus: cuius rei opte noſtra ætate exemplum fuit, vbi energumena de extremo iudicio & pœnis inferni in noſtri collegij Eccleſia concionem ad populum viuidiſſimam habuit, de ea dæmonum Angelis ſubiectione conueniunt Theologicum S. Thoma q. 110. at. 4.

DISPV

DISPVTATIO III.

De iis quæ Angelis in creationis phyſico inſtanti adfuerunt.

VLTA diſputationi huic Theologicæ, eiuſque quæſtionibus præmittenda eſſent de ſpeciebus impreſſis Angelorum, vndeque, & quando, & quorum obiectorum eas naturaliter habeant : ac inſuper de naturalibus eorum cognitionibus, niſi ea pure philoſophica eſſent, ſicut reliqua quæ idcirco tomo ſecundo controuerſiarum philoſophicarum controuerſia vltima de Angelis diſputauimus. In præſenti ergo, ea ſolum diſputanda ſunt, quæ præter naturalia, ad viæ ſtatum Angelis, indebite omnino, ac ſuper naturæ debitum, eis ſunt à Deo ornata, vt æternam beatitudinem mereri de condigno demererique potuerint, atque ea item quibus fuerint de facto promeriti, vel quæ & ſi naturalia, ad merendum, demerendumque neceſſaria ſint, vt libertas, atque exercitium ipſius, prius autem de habitualibus deinde de actualibus donis, ac demum de libertatis exercitio in inſtanti illo primo, meritoque ſubinde, ac demerito pro inſtanti eodem agemus.

QVÆSTIO I.

De donis ſupernaturalibus, in quibus Angeli ex parte actus primi ad operandum creati à Deo ſunt.

DOna ſupernaturalia hæc diuiſimus in ea, quæ à Deo, nil creatura rationali, ac in re præſenti, Angelo cooperante, ſe ad illa diſponendo, vel quouis alio, quam receptiuo modo concurrendo infunduntur : atque in ea ad quæ recipienda ſeſe, Angelus, aut quæuis alia creatura rationalis diſponit vel aliquo, alio modo concurrit, præterquam donorum receptione, vti, etſi non diſpoſitiue, & meritorie, aſt materiæ aptæ appoſitione ad prædeſtinationem ſuam, & auxilij efficacem, eiuſque, qua talis, liberam, ac prorſus liberalem, & omnino gratuitam donationem à Deo prædeſtinati concurrunt. Similiter auxilij huius efficacis donatione, opera etiam bona, ex ipſo à nobis effecta donare Deus, & vere dicitur, ſcilicet in radice congruæ vocationis, vt ſæpe Auguſtini phraſe, & explicatione docuimus, & hæc quidem ita à Deo donantur, vt ſe ſolo, ac ſine nobis amplius, quam receptiue concurrentibus, donari à Deo nequeant, vt de ſe patet. Prima vero alia ſupernaturalia dona, etſi, ſine nobis plus aliquid, quam receptiue concurrentibus donari à Deo abſolute poſſint, tamen etiam amplius concurrentibus nobis (& idem de Angelis eſto) poſſunt à Deo donari, vt patet in gratia habituali & gratum formaliter faciente, ac reliquis per ſe infuſis ſupernaturalibus donis, & auxiliis entitatiue ſumptis, quæ nihil nobis vltra eorum receptionem apponentibus à Deo ſæpe donantur, vt in baptiſmo paruulorum cernitur : quibus, & gratia, & fidei, ſpei, & charitatis habitus à Deo infunduntur; adultis vero tam extra, quam intra ſacramenta, nec gratia nec ſupernaturales illi habitus deferuntur, ni præſcriptam diſpoſitionem ex Dei auxiliantis gratia de ſuo vlterius apponant. Duo igitur examinanda hic erunt Primum: an in inſtanti creationis ſuæ præfata ſupernaturalia dona Angeli omnes à Deo receperint? ſecundum an, vltra receptionem, plus aliquid voluntatis propriæ arbitrio de ſuo poſuerint, quo ſe diſpoſuerint, vel aliquo alio modo, vt ea à Deo donarentur, concurrerint.

CERTAMEN I.

Habitibus ſupernaturalibus, & auxiliante gratia ornati Angeli in primo ſuæ creationis inſtanti extiterunt.

1 PRima ſententia docet : Angelorum nullum gratia ſanctificante, ac ſubinde eam conſequentibus ſupernaturalibus donis, & habitibus ornatum in primo ſuæ creationis inſtanti extitiſſe, etſi boni poſtmodum ea fuerint ornati. Sic cenſent Hugo Victorin. 1. de ſacrament. p. 1. c. 19. & 22. Rupert. 1. de Trinit c. 16. Magiſter in 2. diſt. 34. & expreſſius. 35. c. 2. Bona. diſt. 4. a. 1 q. 2. Ricardus. a. 2. q. 2. Argent. q. 1. a. 2. Baſſoliſ. q. 1. a. 1. Ægid. q. 1. a. 4 Antiſiodorenſ. 2. Hom. tract. 1. c. 1. Henric. quodl. 4. p. 10. ſub med. Marſil. in. 2. q. 4. a. 1. Alex. Alenſ. 1. p. q. 19. m. 2. id quod probabile reputat Gabriel in. 4. d. 5. q. 1. a. 2. vti & eius oppoſitum: Scotus vero præfata d. 5. q. 5. 1. §. *Ad inquirendum*, anceps hæret : ſicuti, & in eo an dæmones in via ante lapſum fuerint gratiam conſecuti? huius ſententiæ fundamenta à ratione, non tam abſolutam hanc concluſionem probant, quam aliam : nempe, non niſi ex meritis ſuæ propriæ operationis, ex Dei auxilio gratiam, & reliqua dona, ipſam conſequentia, obtinuiſſe, quod erit poſtea examinandum : & an inde bene inferant dari à Deo non potuiſſe, in primo inſtanti creationis, ſe ipſis ex meritoria diſpoſitione fuerunt donata? quod ex dicendis, q. 3. ſubtilius & clarius, quam hactenus ab ſcholaſticis, examinabitur. Cæterum ab authoritate præſentem concluſionem probant ex Ioann. Pap. c. *viſis*. 16. q. 2. *dolet* (inquit de diabolo) *& erubeſcit charitatem, quam in cælo nequiuit habere, homines conſtantes ex lutea materia tenere in terra*, non ergo habuit charitatem, quam non potuit, Gregorius. 32. Moral. c. 25. aliàs. 18. editionis Pariſ. anno 1572. id Ezechiel. 28. *Aurum quoque decoris tui, & foramina tua in die, qua conditus es præparata ſunt*: ita de lucifero. Angelorum ornatiſſimo exponit. *Huius lapidis foramina præparata ſunt: quia videlicet capax charitatis eſt conditus : quâ, ſi repleri voluiſſet, ſtantibus Angelis, tanquam poſitis in Regis ornamento lapidibus, potuiſſet inhærere.* Sub inferius. *Habuit ergo lapis iſte foramina ; ſed per ſuperbia vitium charitatis auro non ſunt repleta*: cui expoſitioni Patres, & interpretes alij conſentiunt approbati à noſtris Gaſpare Sanchez, & Cornelio à lapide, ad eum locum.

2. Et quamuis hæc de malis Angelis, in eorum capite lucifero, dicantur, cum tamen in inſtante creationis, nondum mali, & dæmones erant, à bonis diſcreti, ſed conditionis cum his communis, idem ipſum de bonis Angelis in hac q. videntur Patres cenſere. Verum hæc actum charitatis, vt ſummum, non habitum Angelis malis negarunt. Secundo : nullam negant, ſed cum perſeuerantia, ſeu perſeuerantem. Illud enim ſonat verbum illud *tenere* (iuxta id *tene quod habes, ne alius accipiat* &c. Quod primo loco de hominibus dicitur à Ioann. Pap. & contraponitur illi *habere*, quod Angelo negatur, imo, & potentia charitatem habēdi, ſeu conſeruandi, potentia, non quidem abſoluta, & antecedens ; ſed dæmonis vitio, & inertia conſequens negatur, quemadmodum Diſcipulis exprobrans Dominus aiebat. *Non potuiſtis vna hora vigilare mecum*; & hiſpane dicere de eo, qui negligentia, magnæque fortunę abuſu eam amiſit. *El no pudo cōſeruarſe en ſu fortuna*, id eſt, *no ſu po por ſu mala induſtria conſeruarſe* Gregorij ſententia, & eius loci interpretatio, nil aliud continet, vt patet ex illis verbis. *Stantibus Angelis bonis* ſcilicet, qui ſtant, quia ſteterunt ? in

charitate, quam habebant: ſtare enim alicubi ſupponit mihi fuiſſe, non autem locum denuo adquirere, id etiam ſignificant *verba repleri*, *& repleta*, quæ complementum important, ſeu perſeuerantiam, qua charitatis auro filo Regis Dei veſti cum Angelis bonis aſſigerentur, nec aliud potuit Gregorius aſſerere, qui eodem libro pro ſententia oppoſita expreſſus eſt, vt iam videbimus.

3. Dico primo: Angeli in primo creationis inſtanti habitum gratiæ, & charitatis, fidei, & ſpei, & reliquos infuſos habuerunt. Ita docet Gratianus de pœnitentia d. 2. c. *cum* Durand. in 2. d. 4. quæſt. 2. Maior ibi q. vn. Gregor. quæſtione prima, articulo tertio concluſione prima. Sotus de nat. & grat. capite quinto S. Thom. 1. p. q. 62. a. 3. vbi eius interpretes Molina. §. *Contraria ſententia*, Valent. Caiet. cum Dominicanis reliqui. Albert. ſecunda parte, tractatione quarta, quæſtione vigeſima octaua, num. 1. Capreol. in 2. d. 4. q. 1. a. 3. ad. 1. Holcot. in 2. q. 3. Iodocus Clithoue. 6. in Ioannem. capite ſexto, extat inter commentarios Cyrilli Vaſquez. d. 227. c. 2. Suar. 5. de Angel. cap. 3. & lib. 7. c. 19. Alarcon. 1. p. tract. 6. d. 8. c. 1. Ioann. præpoſ. ad ista. q. 65. a. 3. dub. 1. n. 9. Arriaga de Angel. d. 20. ſect. 1. §. *quarto quæri poſſet*. Amicus d. 18. ſect. 3. Quiros citato tract. 6. d. 68. ſect. 1. num. 3. eidem ſententiæ ſuæ inſiſtit. S. Thom. q. 63. a. 5. & 22. q. 5. a. 1. Probatur concluſio primo ex Iſaiæ, 14. num. 12. *Quomodo cecidiſti de cœlo Lucifer, qui mane oriebaris? corruiſti in terram, qui vulnerabas gentes? qui dicebas in corde tuo in cœlũ conſcendam, ſuper aſtra Dei exaltabo ſolium meum ſedebo in monte teſtamenti in lateribus Aquilonis. Aſcendam ſuper altitudinem nubium, ſimilis ero Altiſſimo; verum tamen ad infernum detraheris in profundum laci.* Hoc loco Balthaſaris Regis Chaldeorum ſuperbiſſimi caſum ſub typo, & hiſtorica parabola caſus Luciferi dæmonum principis, præfatis verbis expreſſi ab Iſaia narratum concors Patrum, & interpretum, & Eccleſiæ interpretatio, & genuina quidem, eſt, vt fuſe oſtendimus. d. 1. quæſt. 3. cert. 2. eo vero nomine Luciferi in primis ſignificat Iſaias, eius primam creationem primo, vt dicitur, mane, ſeu diluculo hebræa lectio *Lucifer filij aurora*: Arabica, & Alexandrina, *ſtella aurora de cœlo oriens in diluculo*: & vox *helel hebræa*, cui latine reſpondet *Lucifer*, & Græce *φωσφόρος*. id eſt *Aurora fer*, & primæ lucis ex qua dies & duratio rerum cœpit: Syriaca verſio. *Quomodo cecidiſti de cœlo? vlula mane corruiſti*: Arabica Antiochena. *Quomodo cecidiſti de cœlo in aurora marcuiſti*, idem Valent. ſecundo: ſignificat primatum ſplendoris, non ſolum naturæ eius, ſeu & donorum gratiæ, quibus in eo creationis ſuæ inſtanti refulſit. Id paſſim patres, & interpretes docent. Primus Chryſoſtomus Homil. 22. in geneſ. eos confutans, qui dæmones ob carnalem ad mulieres acceſſum lapſos, cœloque eiectos effutierant, quia ante hominum primorum lapſum, & formationem, ne dum ante hominum filias longa, ex ipſis ſerie propagatas Diabolum peccaſſe Scriptura teſtatur ſapientiæ 1. vbi dicitur inuidia diaboli mortem, per Adami *peccatum, intra ſe in mundum*, & hac rurſus ratione confirmat. *Nam niſi antefactum hominem excidit, quando in tanta dignitate manens inuidit homini?* Ea vero dignitas, non ſolius naturæ, à qua, nec poſt peccatum excidit, & in qua (abſque dubio, manſit, & manet: quare ea, in qua non manſit peccando, gratiæ, & donorum ſupernaturalium eſt, quam per peccatum amiſit, ex Chryſoſtomi ſententia, vt ipſe expreſſit, immediate ſubdens. *Neque enim conſentaneum eſt Angelum incorporeum & in tanta dignitate* (vltra incorporeitatem, ſeu ſpiritualitatem naturæ ſupernaturalium ſcilicet donorum gratiæ &) *conſtitutum inuidiſſe homini corpus geſtanti; ſed inuidit, quod ex ſuperna gloria in extremam ignominiam deiectus fuerat.* Vocat autem ſupernam gloriam, non beatitudinis (à qua lapſus, ac deiectio eſſe nequit ſed ſupernaturalem prædictæ gratiæ, & donorum excellentiam, & dignitatem, qua fuit peccando priuatus; idem cenſet Bernard. ſerm. 3. in viſion. 2. Iſaiæ. cap. 5. & tracta. & 12. gradibus humilit. gradu. 1. ſiue litteraliter de diabolo dictum & Aquilonem miſtice, de illis, qui à Iuſtitia finaliter decidunt eleganter explicat. *O Lucifer, qui mane oriebaris, imo iam, non Lucifer, ſed noctifer, aut etiam mortifer. Rectus tuus curſus erat ab oriente, in meridiem & tu præpoſtero ordine tendis in Aquilonem; quanto magis ad alta feſtinas tanto celerius ad occaſum declinans. Nimirum Aquilo hic frigidus ſunt reprobi, ſedes tua, poteſtas in illos.* Denique de Lucifero diabolo donis ſupernaturalis gratiæ, & reliquis ſuperbiente, exemplum caſus Balthaſaris ab Iſaia, deſumptum verbis recitatis docent Patres omnes à nobis relati. d. 1. q. vlti. cert. 2. n. 1. confirmatur: quia eodem exemplo vt gloriabundos, de poteſtate ſupernaturali fugandi dæmones, diſcipulos compeſceret, atque in Chriſtiana modeſtia, & humilitate teneret, vſus Chriſtus Dominus eſt Lucæ 10. illis verbis *Videbam Satanam, tanquam fulgur de cœlo, cadentem*, ex Gregorio 23. morali. cap. 7. & aliis citatis d. 1. q. 3. certam. 2. dicente *dum de natura, & præcipue ſupernaturalium donorum excellentia ſuperbe gloriatur, quem vos, cum de ſupernaturali poteſtate gloriamini cœpiſtis imitari*.

4. Tertio probatur concluſio, ex illo Ezechielis. 28. num. 12. *Tu ſignaculum ſimilitudinis Dei, plenus ſapientia, & perfectus decore, in deliciis paradiſi Dei fuiſti. Omnis lapis pretioſus operimentum tuum: Sardius, Topaſius, & Iaſpis, Chryſolitus, & Onix, & Berillus, Saphirus & Carbunculus, & Smaragdus. Aurum opus decoris tui, & foramina tua in die, qua conditus es: præparata ſunt: tu cherub extentus, & protegens. Poſui te in monte ſancto Dei, in medio lapidum ignitorum ambulaſti. Perfectus in viis tuis à die conditionis tuæ, donec inuenta eſt iniquitas in te, in multitudine negotiationis tuæ repleta ſunt interiora tua iniquitate, & peccaſti; & eieci te de monte Dei, & perdidi te ò Cherub protegens de medio lapidum ignitorum.* Hæc de diabolo Lucifero ad litteram ab Ezechiele dici, & ſub eius typo figurate ſolum de Tyri Rege, ſicut & textum Iſai 14. oſtendi cita. d. 1. q. 3. cert. 2. num. 4. cum multis Patribus (quibus adde Rupertum. 1. de victoria verbi Dei. capite octauo, & interpretibus, præſertim noſtro Cornelio à lapide; tametſi, id non de toto Prophetiæ huius textu cenſuerim, ſed de aliquibus, eius partibus, cum Apollinari, & Theodot. maxime de recitatis verbis. Itaque ſermonem & Prophetiam hanc totam ad Tyri Regem Hiram gloria, opibus, ac ſplendore tandem vltra homines ſuperbientem dirigi fatebamur, ibi, & fatemur, nec dubio locum textus reliquit, cum n. 2. dicat *fili hominis dic Principi Tyri*, & num. 11. *Fili hominis leua planctum ſuper Regem Tyri, & dices ei, hæc dicit Dominus Deus, tu Signaculum.* Verum ab his verbis Luciferi prototypi, tam gloriæ, quam ſuperbiæ, & ruinæ Hiram, hiſtoria ad litteram inſerta fauſtam vitam ſplendorem; & gloriam, ac inſuper inſolentem, & contra Deum inſultantem ipſius faſtum figurate deſcribit Propheta, atque ex eis auctam duritiem, excedis eius miſeriam, & ignominiam lamentatur: quibus, eleuantur, quæ huic interpretationi ex proxime recitatis opponi ab aduerſariis poſſunt, imo à Vaſquez noſtro opponuntur citato capite quarto. §. *Poſtremum teſtimonium* numero vigeſimo quinto & vigeſimo ſexto, quod ſi (vt hoc numero ipſe admittit) illa verba. *Tu Cherub extentus & protegens*. De Rege Tyri non proprie, ſed ſolum addita imitationis particula, *vt quaſi Cherub*, ac illis. *Poſui te in monte ſancto Dei*, addendum eſſe, *ac ſi poſitus eſſes*, addito ſemel hiſtoriæ Luciferi recitatis verbis inſertæ initio. *Tu quaſi ſignaculum ſimilitudinis Dei*, facilius, planiuſque ſenſus litteralis eorum verborum, & germana noſtra interpretatio conſtat: quod autem demum opponit Angelos proprie non in paradiſo creatos, & poſitos; vt hic dicitur, ſed in cœlo, æque contra Regem Hiram, qui in paradiſo, nec genitus, nec poſitus fuit, ac ſubinde contra litteralem ſuam eorum verborum de illo interpretationem faciunt: imo paradiſi nomine abſolute poſito, Cœlum abſolute, & recte cum Chriſto Domino intelligemus ad feliciſſimum Cauciſtonium latronem aiente, *hodie mecum eris in paradiſo*, vt obſeruauimus d. 1. quæſt. 3. cert. 2. toto.

5. Demum de Tyri Rege nullum fere verbum, niſi figurate, & per tropum intelligi poteſt, cum tamen *Cherub* nomen de quo ſermo ibi, à Propheta, ſermonis proprietate apud ſcripturam Patres Eccleſiam, & ſcholaſticos vſitata, diabolo Lucifero, non vero Tyrio Regi conueniat. Omnia vero, & nomen hoc ipſum

Regi

Digitized by Google

Regi huic aptari aliquomodo à Vaſquez, & reliquis, non probat de eo eſſe ibi litteralem ſermonem, ſiquidem, vt de eo figuratus ſermo, & ſenſus à Propheta intentus, vt diximus, ſit, adaptari, ea omnia aliquomodo debent, vnus reſtat alicui ſcrupulus contra hac litteralem textus huius de diabolo interpretationem poſſet ex illis verbis, ſuboriri. *In multitudine negotiationis tuæ repleta ſunt interiora tua iniquitate, & peccaſti* quæ Regi Tyri in mari poſitæ, ac ſubinde mercium negotiationi oportunæ vrbis, conuenire videntur, quam diabolo Lucifero, maxime cũ vna ambitus, vt ſuperbiæ negotiatione, & peccato, non autem pluribus peccaſſe liqueat, eiectuſque de cœlo fuerit, vt pluribus placet. Verum citati, pro hac interpretatione noſtra Patres nominatim Hieronym. Theodor. & Apollinar. cupiditate nullam ambitioſam qua Dei ſimilitudinem, & æqualitatem lucifera petiit ſignificari aiunt, & quamuis difficultati ex verbo *multitudinis* tactæ non occurrant, quia nec ea ipſis occurrit, facile reſpondeo. Primo non vno ſolo peccato Luciferum in viæ ſtatu deliquiſſe, ſed multis, vt d. 4 & 5. oſtendam. Secundo: eſto vno ſolo peccaſſet: at multitudinem Dei magnitudinem proprie, & elegãter apud Latinos ſignificare: præſertim, cum de animi affectibus, vt in præſenti eſt ſermo: vt de addictiſſimo pietati, & cultui in Deum, Sanctoſue, aut in pauperes animo elegantiſſime, multus in pauperes, Sanctos, ac Deum atque in ſe quapiam quam vehementer deſiderat, auxieque procurat, multus dicetur, qua etiam acceptione & phraſi, *multus ad ignoſcendum Deus dicitur* Iſai. 55. num. 7. Hic ergo multitudo negotiationis Luciferi ad æqualitatem cum Deo magnitudinem vehementiæ, & ardoris, quo eam deſiderabat eleganter ſignificat, iam vero ſapientia decore, & lapidibus nouem ornamenti, & comitatu ignitorum lapidum, in quorum medio conditus fuit & per peccatum eiectus, ornamenta gratiæ, virtutum, ac ſupernaturalium donorum ſignificari docent, paſſim Patres, profuſius Gregor. 32. moral. cap. 18. alias 25.) & Scholaſtici, atque interpretes omnes etiam, qui litteralem ſenſum eis verbis de diabolo eſſe negant, & figuratum ſolum de eo admittunt. Ex quo concluſio noſtra, omnium Patrum, & Doctorum Catholicorum eſſe ad hunc locum probatur. Cui non opponitur Auguſtinus. 11. de Geneſ. ad litter. c. 25. ſolum enim contendit non poſſe hunc locum de dæmone intelligi, neque inde colligi illum prius in gratia fuiſſe: intelligit enim primum de literali ſenſu, ac inde ſecundum vt fidei dogma probari non poſſe, tanquam ibi ad literam traditum. Cyrill. vero Alexandr. 3. & Ioannem. cap. 39. etſi litteraliter de Tyri Rege doctum cenſeat figurato ſenſu de diabolo ab Spiritu ſancto dictum docet illis verbis. *Quod, & neceſſaria quadam ratione [illegible] accommod[illegible]* Niſi vero his figuratus ſenſus intentus ab Spiritu ſancto, & eius Propheta eo loci fuerit nulla applicationis ad diabolum neceſſaria ratio nobis erit Quare ex hoc loco diaboli, & reliquorum ſubinge Angelorum malorum, vti & bonorum omnium) creatio in excellentia gratiæ, & donorum ſupernaturalium (quam, non autem naturalem, peccato amiſerunt) certò, inferri Cyrillus docet, cum aliis, qui locum litterali ſenſu & diabolo intelligunt, & in eo aduerſaretur Auguſtino, niſi, hic, vt dixi, de litterali ſolum ſenſu, non autem figurato loqueretur.

6. Probatur quarto: ex B. Iudæ epiſtola canonica, num. 6. *Angelos vero, qui non ſeruauerunt, ſuum principatum; ſed dereliquerunt ſuum domicilium* &c. Eo quippe loco principatus, & excellentia naturæ, & connaturalium ipſi donorum (quem dæmones adhuc retinent, & ſeruant) intelligi nequit, vt patet: quare gratiæ, & donorum ſupernaturalium excellentia, & principatus, quem peccato amiſerunt, ac boni Angeli ſeruarunt procul dubio eſt. Quinto probatur ex Ioan. 8. vbi de diabolo dicitur. *In veritate non ſtetit.* Veritas, autem ſcripturæ (& præcipue apud Ioann.) phraſi, idem, quod gratiæ, & dilectionis Dei ſtatus eſt, vt conſtat ex eius epiſt. 1. cap. 3. & epiſt. 2. & 3. ſæpe: ſtare vero perſiſtentiam in eo, quod quis habuit, & vocis proprietate, & ſcripturæ etiam phraſi ſignificat iuxta illud. 1. Corinth. 1. *Qui [illegible] ſtat videat, ne cadat.* Nec ſatis eſt ſtare in ſcriptura idem tantum, quod habere aliquando ſignificare. Id enim ſolum probat aliquando à proprietate voces in ſcriptura diſtrahi: cum ſcilicet ex adiunctis, abſurdóue aliquo Theologico, ſi propriè accipiantur, in ſua proprietate non vſurpari iuxta ſæpe ab Auguſtino, & à nobis, Theologiſque reliquis memoratam, peruetuſti. Tichonij regulam interpretanti ſacram ſcripturam, quæ in Iudæ teſtimonio, non eueniunt, neque in verſu illo Pſalm. 1. *Beatus vir, qui non abiit in conſilio impiorum, & in via peccatorum, non ſtetit*, vbi *ſtare* idem quod ingredi, ac primo habere peccatum, valere contendit Vazquez, atque in illud abire, vt ſynonyma primæ ſecunda hæc clauſula ſit, cuius tamen oppoſitum, tertia eius verſus clauſula ſuadet, & *in cathedra peſtilentiæ non ſedit*: quæ permanentiam in peccato ſignificat, imo & aduerſantis ſententiæ verſus ſequentes. *Sed in lege Domini voluntas eius, & in lege eius meditabitur die, ac nocte, & erit tanquam lignum, quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum* &c. Qui ſingula & omnia perſeuerantiam in bono perſiſtentiæ impiorum in malo, de iuſtis negatæ aduerſam plane ſignificant Ex Patribus probatur concluſio Baſil. in id Pſalm. 32. *Verbo Domini cœli firmati ſunt*, ſcribit. *Angelos initio vt eſſent verbum opifex omnium condidit: ſanctificationem vero ſimul impendit ipſis Spiritus ſanctus* ſubinſerius. *In prima conſtitutione, & quaſi quadam conſperſione ſua ſubſtantiæ ſimul inſitam habuerunt ſanctitatem.* Damaſcen. 2. de fide cap. 3. *per verbum igitur Angeli omnes creati ſunt, ac per ſancti Spiritus ſanctificationem: omnes perfectionis numeros acceperunt.* Addit & c. 4. diabolum amiſiſſe honorem, & ſplendorem, in quo à Deo creatus eſt: ex naturalibus autem nil amiſit, ſimiliter Anaſtas. quæſt. 61. ſacræ Scripturæ. t. 6. Biblioth. Patrum. dæmones à melioribus ad deteriora prolapſos, & honore, in quo ſunt creati, priuatos ait. Theodoret. ab ipſo citatus, lib de Dei cultu, & lib. 5 hæreticar. fabul. c. de diabolo, & dæmonibus eos ab ſtatu ſuæ creationis excidiſſe docet ex illo Ioan. 8.

7. Hieronym. in id Oſeæ. 3. *Dilexerunt vinacea vuarum de filiis Iſraël*, ait *ſicut dæmones, qui lapſi de propria dignitate, & nihil antiqua gratia poſſidentes aridi ſunt*, & in id Iob. 4. *& in Angelis ſuis reperit prauitatem* Dictum de diabolo ait, *qui quondam ſanctus ab ea ſublimitate Angelica decidit:* Magnus Gregorius vbi proxime ad Ezechiel. 28. *In medio lapidum ignitorum perfectus ambulaſti.* Explicat, *Quia inter Angelorum corda charitatis igne ſuccenſa clarus gloria conditionis extitit*, & ſubinſerius recte *enim Cherub extentum* dici ait, *quia comparatione claritatis ſua cæterorum claritatem obſcurauit.* Eo item capite decimo, octauo alias 24. ait, *quid namque boni non habuit, ſi ſignaculum ſimilitudinis Dei fuit.* Proſper 1 de vita contemplatiua capite tertio, ſcribit Angelos fuiſſe, *ſine peccato creatos & ad ſeruiendum Deum feliciter inſtitutos*, ſine gratia vero, cum auxiliante, tum ſanctificante, abſoluta illa, & felix inſtitutio eſſe non poteſt. Iſidoro primo ſententiarum ſeu de ſummo bono, capite duodecimo ſententia ſeptima *fuit quidem* (diabolus) *in veritate conditus*, id eſt in gratia, vt vidimus numerum ſextum, *ſed non ſtando ſtatim à veritate eſt lapſus.* Anſelm. de caſu diaboli capite quarto, decimo ſeptimo, vigeſimo ſeptimo, omnes Angelos in gratia conditos ſupponit quam mali initio, id eſt ſub initium, amiſerint. Auguſtinus 11. de ciuit. Dei, capite decimo tertio. *Nullo modo, ſecundum aliquod temporis ſpatium prius erant illi ſpiritus tenebræ (Angelos diximus) ſed ſimul, vt facti ſunt, lux facti ſunt; non tamen ita tantum creati, vt quomodo eſſent, & quoquo modo viuerent, ſed etiam illuminati, vt ſapienter, beateque viuerent ab hac illuminatione auerſi quidam, Angeli non obtinuerunt excellentiam ſapientis, beateque vitæ, quæ procul dubio, non niſi æterna, æternitatiſque ſuæ eſt certa, atque ſecura, ſed & rationalem vitam (licet inſipientem) ſic habent, vt eam non poſſint amittere, nec ſi velint. Quatenus autem antequam peccaſſent,*

illius ſapientia fuerint participes definire quis poteſt. Quis non ſolum de illuminatione gratiæ auxiliantis ad æterne beateque viuendum; ſed & iuſtificantis,& gratum facientis intelligi neceſſario debent: tum, quia hic ſolum gratiæ, vt lux, tenebris peccati contradicens, quam initio Angelis tribuit: tum, quia abſque ea vitam æternam ſuo etiam bonorum operum induſtria, & bono auxilium vſu adhibitis abſolute obtinere de facto, & condigno non poſſent vt potuiſſe abſolute tam bonos, quam malos Angelos aſſeritur capit. 15. etiam malos Angelos in veritate, ſeu gratia creatos ait, & lib. 12. cap. 9. ſub init. Omnibus Angelis naturam, & gratiam Deique amorem ſimul cum natura datum ait: *Vnde* (ſubdit.) *ſine voluntate, hoc eſt, Dei amore, nunquam Sanctos Angelos fuiſſe credendum eſt: iſti autem, qui cum boni creati eſſent, tamen mali ſunt, mala propria voluntate, quam bona natura non fecit &c. Aut minorem acceperunt diuini amoris gratiam, quam illi, qui in eadem perſtiterunt; aut, ſi vtrique boni æqualiter creati ſunt, iſtis mala voluntate cadentibus, illi, amplius adiuti ad eam beatitudinis plenitudinem, vnde ſe nunquam caſuros certiſſime ſcirent, peruenerunt.* Quibus, & cum gratiæ auxiliantis adiutorio, & diuini (ſaltem habitualis) amoris gratia maiore, vel minore, vel æquali creatos Angelos omnes ait, denique de corrept. & gratia. capite decimo in naturali beatitudine (quæ abſque iuſtitia, & ſanctitate operum, ſaltem habituali eſſe nequit) eos omnes creatos docet.

8. Porro à ratione Theologica naturali quæſtio hæc (vel, & reliquæ de facto) probari ſatis ſolide nequit, etſi aliquæ ſint ſatis veroſimiles certam. 2. commodius producendæ; ex quibus robur etiam accipiet Theologica hæc, quæ communiter pro hac concluſione à paritate producitur. Etenim protoparentes homines in iuſtitia, & ſanctitate, ac reliquis donis ſupernaturalibus ad opera condigna vitæ æternæ, ad quam vti ad finem condebantur creati à Deo ſunt, vt controu. Sequente, & vltima, d. 5. quæſt. 1. multo ex ſcriptura, Patribus, & conciliis robore adiuncto, oſtendimus. Cuius ratio eſt: quia in iis, quæ à Deo prorſus, & à noſtro arbitrio independenter, fiunt, & ad finem aliquem ordinantur, & in ſe perfecta, & omnibus, ad finem conſequendum neceſſariis inſtructa producuntur de facto: vt in creatis cunctis patet, & ex axiomate dogmatico, *Dei perfecta ſunt opera*, quatenus ſcilicet, ex parte eius, ſiue per ipſum eſt; atqui gratiæ, & ſupernaturalia dona ad naturæ rationalis perfectionem, & finem æternæ vitæ, ad quem, tam Angeli, quam homines creati à Deo ſunt, neceſſaria ſunt, & de ſe vtriſque independenter à ſuo arbitrio à Deo donantur, & ad eum finem ordinantur: ergo æque Angeli, atque homines primi gratiæ, eiſque donis inſtructi, creatique ſunt. Ex hac vero ratione paritatis ab homine ad Angelos, cum aliis donis habitualibus virtutum, tam intellectus, quam voluntatis per accidens etiam in fucis, (de quibus cita. q. dicemus) creatos Angelos fuiſſe conſequens eſt. A ratione, nil ſolidum huic concluſioni aduerſatur. Illud enim vetuſtiorum argumentum à pari etiam: quod ſi ſcilicet homo, in ſanctitate & gratia Dei creatus non fuiſſet, ni maiora incitamenta, & infirmiorem naturam ad malum haberet: ergo nec Angelus Sed antecedens falſum eſt: parumque in fide tutum poſt Tridentinum à nonnullis reputatur, de quo loco citato. Quod autem primus homo, ad malum, ac debilioris naturæ ad reſiſtendum tentationibus ſit, (vnde conſequentia noſtra poſſet debilitari; in viris pure ſpiritualibus eſt etiam falſum: nec, ſi verum foret, gratia habituali formaliter ſanctificante carnis rebellio tollitur, ſed auxiliante intrinſecus, vel extrinſecus externa protectione, vel ea demum gratia, qua peccati fomes extinguitur, aut ligatur, vt controu. de incarnatione diximus, & controu ſequente dicemus: quare maioris incitamenti ad peccandum, & infirmitatis naturæ humanæ titulo gratia habitualis ei potius, quam Angelicæ, prouidenda à Deo non fuit.

9. Neque vero Auguſtinus. 11. de ciuit. c. 12. qui pro antecedente firmando, ab aduerſariis adducitur, dixit: iuſtos quoſuis in natura lapſa homines, quoad ſpem futuri boni beatiores eſſe Adamo in paradiſo, quod fieri non poſſet, ſi in gratia, & ſanctitate Adamus tunc fuiſſet. ſed ſolum iuſtos, qui certi ex Dei reuelatione de futuro bonō & beatitudine eſſēt, de qua Adamus certus in paradiſo non fuit. Sed nec ratio, ſecunda aduerſariorum, quidquam præſtat: quod ſcilicet, ſi creatus in gratia Angelus fuiſſet illam ſe habere, & medium neceſſarium ſibi ad æternam vitam conſequendam eſſe optime noſſet; quare nec peccaſſet ſuperbiendo delectatione propriæ poteſtatis, vt Auguſtinus ibi proxime & alij Patres, & ſcholaſtici docent, ſed cognitio euidens, & certa ſui illius ſtatus in gratia, vbi primum fuit in viæ ſtatu ſub lite eſt: maxime, ſi in primo illo inſtanti dilectionem actualem Dei ſuper omnia deliberatam, non habuerunt, vt verius cenſeo,) de quo infra ex inſtituto propria quæſtione) eo vero admiſſo, potuerunt abſolute peccare, non ſolum de propriæ poteſtatis naturalis, ſed & donorum illorum, etſi à Deo acceptorum, arrogatione, delectatione, & ſuperbia. vt poſtea de eorum peccato agentes, ex multis patribus, & ſcholaſticis dicemus. Sola enim Dei viſio clara eſt, quæ ex parte actus primi creaturam rationalem ad Dei amorem ſuper omnia eiuſque gratiæ, & amicitiæ habitualis conſeruationem determinat, atque ab eis abſcedendi, & peccandi abolet poteſtatem. Tertia ratio. quod, ſicut poſt primum peccatum ſtatim Angeli damnati, ſunt, ita, & boni poſt primum meritum eſſent beatitudinem conſequuti adde, & malos (quos aliquem, vel aliquot actus meritorios in via elicuiſſe commune apud Doctores eſt) eam etiam conſecuturos ſtatim videri, nec labi permittēdos; & enim gloria, aut damnatio non, niſi peracto viæ ſtatu, & poſt eius terminum, conferenda Angelis, vti nec hominibus, fuit. De ſtatus vero ſpatio viæ Angelorum, eiuſque termino accurata reſtat diſputatio. Illud certum nunc ſit: non quouis meritorio actu Angelico eum finiri, ſed eo ſolum vt ſummum, qui præcepti ipſis ſpecialiter impoſiti obſeruatio eſſet, aut tranſgreſſio: quo dicta euaneſcunt. Cæterum concluſionem, noſtræ huic aduerſam præcisè, pluſquam temeritatis, notare (ne nunc quidem) minime licet. Aſſerere autem, in primo inſtanti creationis peccantes extitiſſe aliquos (adhuc dæmones) non temeritatis ſolum ſed temeritatis eximiæ notat Soar. lib. 7. cap. 1. 9. num. 6 Vazquez d. 236. cap. 5. num. 6. 5. *Alterum teſtimonium* eſſe graui cenſura dignum: Sanctus Thomas eſſe erroneum. Sanctus Bonauentura ad hæreſim accedere: quæ magnum fundamentum habentes concilio bracharenſi. 1. can 7 qui eſt. 6. epiſtolæ. 91. Leonis magni contra Priſcillianiſtas, ab eo concilio approbatæ) vbi hæc S *quis dicit diabolum, non fuiſſe prius Angelum bonum à Deo factum &c. anathema ſit*, & quamuis articulis erroris Priſcilliani interſerantur, cum ea omnia damnentur, negare diabolo prius bonum, cum primum, ſaltem creatus à Deo fuit, aperte damnatur, & bonitate non ſolum phyſica, ſed morali iuſtitiæ, ſaltem negatiuæ per carentiam peccati aperte damnatur: quare Eugubinus, qui Angelis malis in creationis inſtanti peccatum affixit, merito graui multatur nota à noſtro Vazquez proximæ, & aliis.

CERTAMEN II.

Angeli, pro naturæ perfectione, inæqualiter gratiæ, & donorum hibitualium participes fuere in inſtanti creationis, non autem ex merito, aut diſpoſitione aliqua, quouis modo propria.

1 DVas difficultates Theologicas hoc certamine profligabimus, vti ex præfixo titulo patet. Prima eſt:

Digitized by Google

ma eſt : an pro naturæ, & ſpeciei Angelicæ perfectione, entitatiua maiore, vel minore maior contentis Angeli ſub perfectiore, gratia habitualis, & dona ipſam conſequentia, minor autem, ſub imperfectiore contentis obtigerit. Secunda: an ad eam inæqualitatem participationis gratiæ, gratum facientis, & donorum eiuſmodi, aliqua alia vltra maiorem, & minorem naturæ perfectionem libera, ex parte Angelorum diſpoſitio, ſiue poſitiua, ſiue negatiua, meritiua, vel obicis tantum remotiua præceſſerit? & dicendum eſt primo circa difficultatem primam, Angeli pro naturæ, & ſpeciei ſuæ inæqualitate, inæqualiter gratiam gratum facientem habitualem, & ipſam conſequentia ſupernaturalia dona participarunt, perfectioris ſpeciei maiorem minorem vero, Angeli naturæ, & ſpeciei imperfectioris. Eſt Theologorum omnium, qui hac de re diſputarunt, qui tamen ex priſcis præter magiſtrum, & Sanctum Thomam non fuerunt. Magiſter vero in 2. d. 3. & S. Thom. 1. p. q. 62. a. 3. & 2. 2. q. 24. a. 3. ad 3. vbi Caiet. & recentiores Thomiſtæ Dominicani ad primum locum, ex noſtra vero ſchola Thomiſtica, Ieſuitica Molina ad citatam q. 62. a. 3. Valentia d. 4. q. 13. punct. 3. (quamuis hic de gratia etiam auxiliante videtur id ipſum probabile iudicare. De quo diuerſa eſt difficultas vt ſupra tetigimus. Atque ex aliis principiis expedienda, & maiori quam hactenus ab Scholaſticis meditatione, expedienda Vazquez ad eundem articulum. d. 238. c. 2. Marcou. tract. 6. d. 8. c. 5. quamuis inter gratiam gratum facientem, & auxiliantem non diſtinguat) Suar. lib. 5. c. 16. Granado. 1. p. tract. 11. d. 2. Ioan. Prępoſ. ad eundem artic. 3. dub. 2. Arrub. & reliqui ex noſtris S. Thom. interpretes Franciſcus Amicus. d. 20. n. 84. Quiros d. 72. ſect. 2. init. etſi tam hi, quam alij ex relatis circa ſecundam difficultatem, de modo, quo à Deo data tunc Angelis gratia habitualis gratum faciens, & formaliter ſanctificans fuerit, dependenter, aut independenter ab Angelorum diſpoſitione inter ſe diſſideant. Noſter Arriaga cita. diſput. 20. vbi creatos in Angelos, vt vidimus, docet de hac difficultate nihil. d. vero 4. ſect. 4. ſubſect. 1. nil ſibi firmum pro hac concluſione cenſet; & ſi pro hierarchicorum graduum diuerſitate differre ſpecie, Angelos probabile tandem cenſeat. n. 28. §. *Hinc conſtat*.

2. Probatur concluſio ex Dionyſ. cap. 6. de cœleſti hierarchia, cap. 6. à ſuprema. *Nullum eſſe diuiniorem alt, & a a maiori ſtud o in diuinis illuſtrationibus occupetur*. Ac de eadem cap. 7. *Iure igitur, ac merito cœleſtium hierarchiarum prima à ſummis, excelſiſſimiſque naturis adminiſtratur*. Eiſque capitibus, Hierarchias, & choros omnes Angelicos, ſecundum menſuram naturalis perfectionis Angelorum diſtribuit: gratiam gratum facientem, cui beatitudinis gradus reſpondent, naturæ perfectioni commenſuratam eſſe ſupponens. Quem Patres communiter imitantur, conſonat Baſil. de Spiritu ſancto cap. 16. ſub init. dicens: Angelos *iuxta eminentia inter ſe ipſos proportionem ſanctificationis menſuram ab Spiritu ſancto accepiſſe*. Ita Maſcen. 2. de fide. cap. 3. recitatus. certam. 1. num. 5. verbis hiſce immediate ſubiunctis, ad ibi recitata: *ita tamen, vt pro ſua quiſque dignitate, & claſſe luminis, gratiaque participes ſint*. Quo in loco, tametſi, an ſpecie perfectiores alij Angeli aliis ſint definire non audeat, ſed eius definitionem Dei ſcientiæ remittat, cuiuſcumque tamen naturæ perfectionis, claſſiſque naturalis quiſque ſit, iuxta eam lumen, & ſanctificationem, ſiue gratiam auxiliantem, & gratum facientem, ab Spiritu ſancto accepiſſe, cum creatus à verbo fuit diſertiſſimis verbis recitatis docet. Idem probant primum Hieronymi teſtimonium ibidem recitatum illis verbis *Lapſi de propria dignitate*, cuique ſcilicet iuxta propriæ naturæ perfectionem, non cunctis communi, & illud Gregorij ibidem recitatum ex 32. Moral. c. 18. alias 24. vbi Ezechielis. 28. recte diabolum Luciferum. *Cherub extentum* dici ait: *quia comparatione claritatis ſuæ cæterorum claritatem obſcurauit*. Probatur à ratione præter datas d. 2. q. 5. cert. 3. num. 1. ea ſolum reddi poteſt, quam pro ſequente concluſione ſuper difficultate ſecunda ſubiiciemus, exhibitaque fuit à S. Thom. atque à Patribus pro ea concluſione recitandis ſatis indicati: imo & à Doctoribus, contra quos ibi agemus, non niſi inconſequenter reiicienda.

3. Dico ſecundo: gratia gratum formaliter faciens, iuſtificans, & ſupranaturales habitus, & dona ipſam conſequentia, & in creationis Angelorum inſtanti ſimul à Deo infuſa, vt diximus independenter prorſus, nec ſpectata, inſpectaue, pro priori naturæ libera aliqua eorum diſpoſitione pure naturali, infuſa à Deo ſunt. Eſt omnium Doctorum Catholicorum, & fidei dogma contra Pelagium, & ſemipelagianos, quomodocumque ea libera diſpoſitio poſitiue, negatiue, inchoatiue, ac velut anſula Deo oblata, & quaſi arrepta, dummodo aliquo modo cõnaturaliter, ad gratiæ eius infuſionem, ac receptionem præſuponatur (ex libero enim Dei decreto me de arbitratio prærequiri naturale quidpiã poſſe quantũuis infuſioni gratiæ improportionatum, & ab ea, vt aiunt, diſparatum certum eſt: quemadmodum. 4. Reg. 13. num 19. *Si percuſſiſſes terram iaculo quinquies, aut ſexies, aut ſepties percuſſiſſes Syriam vſque ad conſumptionem: nunc autem tribus percuties eam*: quia totidem vicibus tantum terram iaculo percuſſerat, cum ab Eliſeo terram percutere iuſſus fuiſſet vt ex Dei mere arbitrario decreto Syriæ percuſſio percuſſioni terræ iaculo à Rege Iſraël Ioas fuit alligata, quæ nullã de ſe cum Syriæ percuſſione naturalem proportionem habebat quam etiam ex Dei decreto mere arbitrario, quæuis actio libera naturalis, nullatenus etiam honeſta, Angelorum cum gratia ipſis in quouis inſtanti infundenda, aut infuſa, poterat habere) ſed quoniam nullum eiuſmodi mere arbitrarium decretum Dei extitit proportio, quouis modo diſpoſitiua actus, ſeu omiſſionis liberæ pure naturalis & honeſtæ, quæ aſſignate ex parte Angelorum poteſt ad gratiæ, in inſtanti creationis infuſionem, & receptionem pure etiam naturalis proportio cum gratia eſſe deb e, ac ſubinde, hæretica pelagiana vel ſemipelagiana proportio, quam, vt dixi, & fides, & Doctores omnes Catholici conſpirato, & fideliter reiectant, vt fuſe oſtendimus t. 2. de Deo vno. De initio prædeſtinationis agentes. & t. 1. cont. 2. cum de obiectis materialibus extrinſecis diuinæ ſciẽtiæ mediæ, tum cont. 3. d. 1. quibus locis Pelagij, & ſemipelagianorum errores. multa, accurata, & exactiſſima eruditione explicuimus. Tota ergo circa ſecundã difficultatem propoſitam, quæſtio eſſe poteſt, an præfatam gratiæ gratos formaliter, & iuſtos facientes Angelos, & conſequentium donorum infuſionem, pro naturæ cuiuſque dignitate, in ſuæ creationis inſtanti primo, aliqua ex parte ipſorum diſpoſitio libera ex gratiæ Dei auxilio naturæ ipſorum indebito, præceſſerit, & de inſtanti primo creationis Angelorum eſt quæſtio & de primæ gratiæ & donorum infuſione, nam de gratiæ augmento ex operibus ſanctis, quos in ſequentibus partibus durationis viæ ipſorum, non ſolum, vtcumque diſpoſitiue, ſed meritorie de condigno, conceſſum à Deo fuiſſe certum apud omnes Doctores eſt.

4. Dico tertio: Nulla libera diſpoſitio, ſiue diſpoſitiua, ſiue negatiua, & gratia etiam auxiliante ex parte Angelorum præceſſit, expectata attentaue à Deo fuit vt gratiam gratum facientem, & formaliter iuſtificantem, ac ipſam conſequentia dona pro naturæ dignitate in primo creationis inſtanti ipſis infunderet, eſt expreſſa veterum ſcholaſticorum, qui hac de re vel obiter egerunt, vt ideo Molina, ad quæſt. 62. articulo tertio neminem pro oppoſita nominet, ſed aliquos eſſe qui eam velint defendere additamentis nonnullis minus aptis, vt conſtat ex §. *Sunt qui velint*, eſt igitur concluſio noſtra Sancti Thomæ citato articulo tertio, vbi egregiam rationem mox à nobis inſtruendam affert, & quæ de eius mente dubium omne propellat, tametſi ex aliis locis pro oppoſita à recentioribus citetur. Nempe ex articulo ſecundo ad. 3. & ex articulo 3. ad. 6. ex quæſt. 64. ar. 5. ad. 3. quia ait perfectioris naturæ Angelis maiorem gratiam datam eſſe, quia fortius, & efficacius, ſeu intenſius, & impenſius ſe ad Deum conuerterunt. Verum, nec de gratia prima in inſtanti creationis ipſis infuſa loquitur, nec de gratia gratum faciente fide infuſa in primo inſtanti loquatur, ſed de auxiliante (quas in hac controuerſia non ſatis ab antiquis diſtingui ſupra monui) & de auxi-

Digitized by Google

ſtante maiore non aptiore ex conuerſione eam colligit, ita, vt illud, quia conuerſionis in gratiam auxiliantem cauſalitatem cauſalitatis nota ſit; ſed illationis; quia vehementior, & intenſior conuerſio interius auxilium gratiæ vehementiorem arguit, vocationem, cum omnibus naturæ, & gradus eiuſdem conuenire deprehenditur, idcirco veteres Thomiſtæ, tanquam præceptoris ſui doctrinam, noſtram concluſionem ſectantur teſte Vaſquez 2. 28. cap. 1. num. & §. 1. Bannez ad citatam q. 62. a. 3. dub. 2. varios nominans. Sic cenſet Capreolus in 2. d. 4. quæſt. 1. a. 3. ad 1. contra 4. concluſ. & ad. 1. contra 5. concluſ. Sotus de natura, & gratia, cap. 5 cum quo citantur à Bannez proxima §. Prima docet inſignis, ſi quis alius, Thomiſta Dominicanus Magiſter Victoria, Ioannes Arboreus lib. 1. ſuæ Philoſoph. ſub finem, & Theologi alij recentiores. Ex noſtra Thomiſtica ſchola Ieſuana accedunt Molina vbi proxime §. *longe probabilius exiſtimo.* Alarcon. tract. 6. d. 8. cap. 5. num. 3. §. *Secundo certiſſimum.* Vbi certiſſimam iudicat hanc noſtram concluſionem, Arriaga. d. 20. de Angelis ſect. 3. n. 15. §. *Dico tamen ſecundo.* Amicus de Angelis d. 18. ſect. 4. ex Scotica ſchola Philip. Faber in 2 diſt. 4 d. 28. num. 18. § ad Concilia & authoritates, vbi eam tanquam doctrinam ſcholæ ſuæ ſupponere potius videtur, quam diſputet ex inſtituto. Eſt autem concluſio huic oppoſita Ferraræ 3. contra gent. cap. 110. Caietan. 2. 2. quæſt. 24. a. 3. circa ſolutionem tertij Bannez proxime §. *Alia eſt ſententia*, eos, & datos ſui temporis Thomiſtas alios referentis, ex noſtra etiam ſchola, eis acceſſere Valentia, ad citatam q. 62. d. 4 quæſt. 13. punct. §. *Tertiam aſſertionem.* Vaſquez cita d. 228. cap. 1. n. 2. §. *Ego vero.* Arrubal d. 27. c. 1. Moncæus. t. 1. d. 7. c. 3. §. *Verum contraria ſententia.* Tannerus de Angel. 5. q. 6. dub. 1. concluſ. 3. Ioan. Præpoſit. ad citat. art 3. dubio 2. referens etiam Peſantium d. 2 Soar. lib. 5. de Angel. c. 7. Granad. tract 10. d. 4. Quiros cita d. 62. ſect. 2. ſunt tamen pro noſtra concluſione validiora longe fundamenta.

5. Probatur primo: ab authoritate Patrum Baſil. in Pſalm. 32. *Ad id verbo Domini cæli firmati ſunt*, dicens: *Angelos namque initio, vt eſſent, verbum omnium opifex condidit: ſanctificationem vero ſimul impendit ipſis Spiritus ſanctus. Non enim in infantili ſtatura ſunt creati: deinde paulatim exercitati, atque perfecti, ſui ſpiritus ſuſceptione digni ſunt habiti; ſed prima conſtitutione, & quaſi quadam conſperſione ſua ſubſtantia, ſimul infuſam habuerunt ſanctitatem. Deinde conſperſione ſua ſubſtantia, & ſimul, neque expectata perfectione matere ea*, quam eorum natura afferebat, *vt digni Spiritus ſancti ſuſceptione*, ſiue ſanctificatione haberentur. Damaſcenus idem docuit. 2. de fide. cap. 3. verbis recitatis, num. 2. *Vt pro ſua quiſque dignitate & claſſe* (naturæ ſcilicet ſolius) *luminis gratiæque participes ſint* ante gratiam vero, & lumen nihil dignitatis operum, aut claſſis ſuperiori, aut inferioris, niſi naturalis, ob cuiuſque, ſcilicet maiorem naturæ perfectionem, quæ attendi à Deo poſſet, vt gratiam, & lumen, (quod omnem honeſtam diſpoſitionem præcedere debet, ne pure naturalis, & pelagiana ſit, poſterius, & ſubſequenter infunderet, id ipſum confirmant verba Proſperi 1. De vita contemplatiua, cap. 3. de Angelis dicens creatos non ſolum, ſine peccato, *ſed ad ſeruiendum Deo feliciter inſtitutos*; ſine gratia vero cum gratum faciente, feliciter, & ſine auxiliante ſufficienter ad ſeruiendum Deo inſtituti eſſe non poterant: cum autem, ad ſeruiendum Deo, tanquam finem feliciter inſtituti tunc fuerint, Dei obſequia, quibus ſe ad gratiam vtramque, vel alterutram recipiendam, non potuerunt, eiuſmodi inſtitutionem per gratias præfatas, vt diſpoſitiones præcedere quin principium meriti ſub meritum contradictorie cadat, recurratque irrefragabilis illa Auguſtini conſequentia ex verbis Pauli. *Elegit nos in ipſo vt eſſemus ſancti: ergo non, quia futuri eramus ſancti.* Eandem vim pro noſtra concluſione habent verba Auguſtini recitata cert. 1. num. 7. ex 11. de ciuit. cap. 13. *Non tamen ita tantum creati* (ad ſimul lux facti vt diceret immediate, *vt quoquo modo eſſent. & quoquo modo viuerent, ſed etiam illuminati, vt ſapienter beateque viuerent*, id eſt ſecundum rationalem, honeſtamque vitam actualem & exercitam æternæ, ac beatæ illius principium, & ſemen quare exercita, & actualis, honeſtaque vita, illuminationem, & gratiam, tum habitualem, tum auxiliantem, ex quibus, vt æternæ huius ſemen & principium debent procedere, vt finis, quidem intentus, nec pro naturæ priori aliquo abſolute exiſtens præceſſerit, non autem, vt diſpoſitio, ad illas recipiendas; Ita enim, niſi abſolute exiſtens illas pro naturæ priori contradictorie præcedat, eſſe non poteſt. Quod ipſum argumentum ex multis aliis paſſim occurrentibus, apud Auguſtinum & Patres alios de Angelorum creatione in gratia eodem robore pro noſtra concluſione repeti, & inſtaurari facile poteſt: denique quia creatos Angelos in gratia Patres, & Doctores aiunt, quod ſonat, eam non eſſe ab ipſis adquiſitam.

CERTAMEN III.

Tertiæ concluſionis à ratione probatio.

1 INde probatur primo à ratione concluſio gratia prima auxilians in qua, ſiue cum qua, in primo inſtanti Angeli creati ſunt; pro naturæ. & ſpeciei dignitate, maior, vel minor, de qua concluſione 4 ſubiungenda, abſque omni prorſus libera, & honeſta diſpoſitione data à Deo fuit, atque ab Angelis recepta; ergo, & gratia habitualis, gratoſque illos, ac iuſtos formaliter faciens, abſque vlla eorum libera & honeſta diſpoſitione data à Deo, atque ab ipſis recepta, pro inſtanti illo primo, ſuæ creationis fuit. Antecedens eſt certum ex nuperrime dictis, quia de auxilio gratiæ primio, natura etiam, & cauſalitate ad honeſte operandum, de quo eſt antecedens, negari nequit quin principium meriti ſub meritum cadere contradictorie admittatur: cum illud auxilium primi actus honeſti principium ſit. Conſequentia vero legitima, Caietano, & Bannez viſa eſt, vt ad vitandum antecedens, eiuſque veritatem & probationem illudendam, ſe totos accinxerint, atque ideo alios à ſua ſententia noſtræ huic aduerſa retractos noſtræ conſenſiſſe dicant: quod mutuam dependentiam, & cauſalitatem actus honeſti liberi, quo ſe Angelus ad gratiæ auxilium primum, ex quo oritur, diſponat, & auxilij huius primi componere non potuerint: eam autem ipſi componunt: quia cauſalitas auxilij in actum illum honeſtum, & liberum in genere cauſæ efficientis ſit, actus vero illius in auxilium in genere cauſæ materialis, ex cuius parte ad auxilij receptionem ſe ſolummodo tenet: in diuerſo autem genere cauſæ mutua duorum cauſalitas non repugnat: cui doctrinæ Vazquez etiam noſter conſentit citat. d. 228. capite primo, numero quinto. §. *Dicitur quoque*, ad ſimilis difficultatis. De habitu, & actu perfectæ charitatis, & contritionis, quo ſe ex parte ſubiecti ad illum recipiendum ex parte ſubiecti diſponit recipiens, ad ſolutionem ſimilem ſuam 1. 2. quæſtione 113. articulo octauo recurrens. Mutuam vero hanc cauſalitatem duorum, quæ abſolutam exiſtentiam, vt alterum alterum cauſet, requirant, implicatoriam prorſus eſſe abſolutam, & vniuerſim oſtendimus in phyſicis controu. de cauſis, deinde dum poſitio hæc Angeli per actum liberum. & honeſtum ad auxilij, à quo efficienter procedit cum phyſica diſpoſitio non ſit, ſed moralis ſolum, Deumque ſua honeſtate, mouens, aut auxilium Angelo donet, in genere cauſæ efficientis moralis eius à Deo donationem præcedit: non ſecus, ac meritum præcedit præmij donationem: quare mutua hæc cauſalitas auxilij in actum, & actus in auxilium ipſum, à quo procedit, in eodem genere cauſæ efficientis erit, quam ita reſpondentes reputant merito impoſſibilem; tameſi, vt verbis repugnantiam eludant, cauſalitatem actus in auxilium eſſe cauſa-

ſitatem

Digitized by Google

litatem diſpoſitionis, ex parte ſubiecti ad formam, ac ſubinde in genere cauſæ materialis appellent. Demum eadem vocum eluſione principium meriti ſub meritum cadere poſſe facile à quovis contra ipſos euincetur: etſi autem, vt diximus, conſequentia ab infuſione, donatione, & receptione auxilij primi gratiæ independenter ab actu aliquo libero honeſto, tanquam diſpoſitione, ad gratiæ gratum formaliter facientis, & iuſtum independenter ab eodem actu infuſionem, & receptionem conſequentia legitima, ab aduerſariis etiam reputetur, probatur ad omnes.

2. Quia naturæ Angelicæ dignitas ſola ſatis fuit diuinæ voluntati, & munificentiæ in ſuas haſce creaturas rationales (Angelos ſcilicet) ac prouidentiæ ad finem ſupernaturalem beatitudinis, ad quem illos ordinauit, cum creabat, vt, tunc etiam media ſupernaturalia auxiliorum primorum independenter à libera vlla ipſorum diſpoſitione conferret: ergo in ſola etiam naturæ Angelicæ dignitate ſatis etiam diuinæ voluntati munificentiæ & prouidentiæ erga eoſdem Angelos fuit, vt gratiam etiam gratum, & iuſtum formaliter facientem independenter ab vlla eorum diſpoſitione libera cum reliquis doni conſectariis, tunc etiam conferret: maxime cum habitualis etiam gratia, gratum formaliter, & iuſtum faciens, æque, atque auxilium primum, ad condignitatem, & quaſi connaturalem correſpondentiam meritiuam actus honeſti, cum fine beatitudinis, per merita ab Angelis conſequendæ requiratur, ac medium æque neceſſarium ſubinde ſit: confirmatur hæc conſequentiæ ratio, ex Patribus omnibus recitatis certamine 1. numero 6. & 7. & certam. 2. numero 2. & 5. quia, cum ſimul cum gratia gratum faciente, ſeu charitate habituali, ſiue veritate, & illuminatione, ſeu gratia auxiliante creatos Angelos doceant, ad naturæ Angelicæ dignitatem recurrunt, & ad maiorem, aut minorem, vt vtraque maior, vel minor vnicuique in inſtanti creationis conferretur nulla diſpoſitionis liberæ Angelorum ad alterius receptionem: immò neque ad vtramque recipiendam facta mentione: quare in naturæ Angelicæ dignitate ſola æquam, & totam vim motiuam ad vtriuſque gratiæ auxiliantis, & gratum facientis, & huius conſectariorum donorum infuſionem Deo extitiſſe Patres, vnanimiter cenſent: ac proinde ab vnius infuſione independenter à libera Angelorum diſpoſitione ad alterius cum eadem independentia infuſionem in inſtanti eodem conſequentiam tenere. Rationem, & illationis huius; & concluſionis probandæ me iudice optimam dedit nobis S. Thom. ſæpe citat. quæſtione 62. articulo 3. corp. quia Deus rerum omnium opifex, nihil non perfectum, & cum virtutibus, facultatibus, ac ſeminibus ad finem, vnicuique præſtitutum conſequendum, quatenus ad Deum ſolum ſpectat, conſequendum, è ſua omnipotentia, atque, vt ſic dicam, manu nullo alio expectato prodire permittit: vt in reliquis omnibus patet, quæ ſe ſolo producit, vt ſummi artificis ſapientia, potentia prouidentia, & aſt repoſcunt, quas dubio procul maximè decet perfectum atque omnibus numeris (quatenus ad ipſas ſpectat) opus, ex eius manibus prodire, atque cum mediis, & facultatibus, neceſſariis ad finem ipſi præſtitutum conſequendum: id quod dogmaticum illud axioma Theologicum docet. *Dei perfecta ſunt opera*: quatenus, ſcilicet, ad ipſum attinet, etſi in iis, quæ interuentu cauſarum creatarum ab ipſo fiunt; earum defectu non autem potentiæ, & artificij diuini, monſtroſa quædam, & ſine aliquibus perfectionibus, immò cum imperfectionibus aliquoties producantur: quæ in Angelis à ſolo Deo creatis locum non habent. Atqui Angelus à ſolo Deo, & ad finem æternæ vitæ & gloriæ creatus eſt: ergo cum facultatibus mediis, ac ſeminibus neceſſariis ad eam conſequendam, quatenus ad Deum ſolum ſpectat, nullo alio expectato creatus à Deo Angelus eſt. ſed gratia vtraque, & auxilians, & habitualis facultates, media, ac ſemina ſunt neceſſaria ad finem gloriæ ab Angelo conſequendum: ergo eis inſtructus, & ornatus à Deo ſolo, & nullo alio expectato creatus Angelus eſt. Minor eſt dogma fidei, ex qua conſtat, ſine gratia auxiliante nullum gloriæ meritum eſſe poſſe, nec ſufficiens, de ſe, & condignum, vt gloria obtineatur, ſine gratia habituali de qua 1. Ioann. capite 3. *Omnis, qui natus eſt ex Deo peccatum non facit; quoniam ſemen eius, in eo manet.* De auxiliante vero. Iſai. 1. num. 9. *Niſi Dominus exercituum reliquiſſet nobis ſemen, quaſi Sodoma fuiſſemus, & quaſi Gomorrha ſimiles eſſemus.*

3. Confirmatur hæc ratio: quia, ita à Deo creatus Angelus ad gloriam fuit ſuis operibus, ex Dei auxilio promerendam, ac de facto obtinendam, vt nihil vltra induſtriam, & bonum vſum auxilij de ſuo Angelus apponeret, vt eam de condigno (mediatè ſaltem, & immediatè gratiam habitualem, & gratum formaliter facientem, quæ ius & ſemen formale proximum ad gloriam eſt, & ſufficienter de ſe ſe, nec ex Dei mera benignitate, vtcumque moti, vt gratiam, & gloriam donet, non autem quaſi, ex iuſtitia, & ad æqualitatem mereretur, & adiuncta perſeuerantia de facto obtineret: ergo nullum Angeli opus, ſeu actus liber, & honeſtus fuit, quin meritorius de condigno gratiæ habitualis immediatè, & ſaltem mediatè gloriæ fuerit; at, ſi primæ gratiæ infuſio in inſtanti creationis expectauit diſpoſitionem Angeli, per aliquem actum liberum, & honeſtum, aliquis actus liber, & honeſtus Angeli fuit, qui nec gratiam habitualem, immediatè, nec gloriam ſaltem mediate mereretur de condigno: ergo cuiuſmodi diſpoſitio ad primæ gratiæ habitualis infuſionem expectata à Deo non fuit. Probatur minor, quia meritum condignum gratiæ habitualis, & gloriæ non eſt, ni actus honeſtus à gratia habituali operantis dignificetur: ille autem actus Angeli diſpoſitiuus ad primæ gratiæ infuſionem à gratia nulla dignificatur: ſiquidem nulla alia anteriore ad primam (alioqui hęc prima non eſſet) non à prima, ad quam actus ille diſponit, & natura antecedit: nullus quippe actus dignificatur à gratia habituali ipſum ſubſequente, & quam quomodocumque meretur, & cuius intuitu illa infunditur, vt controuerſia de merito tom 2. de ente ſupernaturali demonſtramus. Neque enim dignificare poteſt actum ad primam gratiam, quæ eius intuitu datur, ne ad ſeipſam dignificet, atque ſibi natura præcedat, & contradictione manifeſta, ſeipſa prior, & poſterior ſit: neque ad vlteriorem alium gratiæ gradum, quo augetur: tum quia eſt ſupra quantitatem valoris intrinſeci actus: tum, quia minimo opere honeſto primæ gratiæ de congruo meritiuo, & diſpoſitiuo Angelus omnem gratiam habitualem ſibi poſſibilem de condigno mereretur: maxime in ſententia Quiros, qui ad dignificationem actus Angelici diſpoſitiui ad gratiam primam ob eum infuſam recurrit, vt argumento noſtro ſatisfaciat: cum tamen, cum communi Caſtellanorum noſtrorum ſententia ex intenſiori gratia dignificante operis valorem condignum, ad maius præmium vlterius doceat augeri: quod ſi poſterioritas naturæ ad opus actumve honeſtum non obeſt gratiæ, vt ipſum dignificet (dummodo in eodem inſtanti durationis cum actus exercitio coniungatur) ad vlteriorem gratiam fiet planè, vt idemmet actus vlteriorem gratiam de condigno, in eodem inſtanti obtineat & ab hac, ad vlteriorem dignificetur, & ex huius dignificatione noua ad vlteriorem, & ſic ad omnem gratiam habitualem operanti poſſibilem in eodem inſtanti & eodem & vnico actu diſpoſitiuo, quantumvis minutulæ honeſtatis obtinendam. Ex eodem vero diſcurſu conficitur: actum illum Angeli ad primæ gratiæ habitualis infuſionem diſpoſitiuum ſemper congruum ſolummodo manſurum: cum nec prima gratia ipſo poſterius natura infuſa, quare nec vlla alia poſteriore poſſit dignificari: vnde rurſus neceſſario fiet: Angelos omnes gradus aliquot gloriæ eſſentialis à Deo obtinere, quos in via nuſquam, fuerint condigne promeriti, nempe, eos, qui primæ gratiæ habituali diſpoſitiuo illo actu à Deo ex congruitate ſolum quadam infuſæ reſpondet, quare nulli Angelorum gloria eſſentialis tota, & integra, corona iuſtitiæ à Deo reddita erit: vti futura in eis eſt, ſicut in nobis ait Paulus 2. Corinthior. quarto, cum tamen vtriſque coronæ adamuſſim meritis reſpondentis ratio ſit communis, ex quo poſtremi huius diſcurſus abſurdo, primi antecedens amplius firmatur.

4. Quarta, & vltima probatio concluſionis à ratione

tione de principio, quo citati aliquot certamine primo, numero primo vſi ſunt, vt Angelos in inſtanti primo ſuæ creationis gratiam; & conſectaria dona ſupernaturalia à Deo accepiſſe negarent, deſumitur, quod ſcilicet in primo inſtanti non potuerint actum liberum plene, ſeu deliberatum, ac ſubinde honeſtum quo ſe diſponerent, exercere: cum tamen, ita diſponi neceſſarium fuerit, vt connaturali modo, gratia, & reliqua dona à Deo, ac ſubinde de facto recepiſſe bona, & rationali Theologia dicantur: ex quo principio, contra aduerſarios, qui in eo inſtanti creationis gratiam, & conſectaria dona Angelos accepiſſe nobiſcum defendunt; à ſuo ſic, eiuſmodi diſpoſitio, ad gratiam, & dona conſectaria, in eo inſtanti recipienda, non aliter per vos ſit, eſſeve potuit, quam per actum plenè liberum, ſeu deliberatum, & honeſtum, ſed actus planè liber, ſeu deliberatus, ac honeſtus, non ſolum habitus non fuit, ſed nec haberi, elicique ab Angelis potuit in primo inſtanti ſuæ creationis: ergo nec diſpoſitio ad primæ gratiæ in eo inſtanti, infuſionem: cum autem aduerſarij, cum quibus certamus, in eo primo inſtanti creationis ſuæ gratiam, & dona præſata Angelos à Deo accepiſſe nobiſcum fateantur, ea omnia à Deo infuſa, atque ab Angelis abſque vlla diſpoſitione ſua accepta fateri coguntur. Argumentum hoc parui à pleriſque aduerſariorum fieri, & quaſi, per neglectum principium illud negari, cum pro præſenti concluſione, cum pro illa veterum ſcholaſticorum negante Angelis gratiam habitualem, & conſectaria dona increationis inſtanti infuſa, tum denique pro eorundem ſententia negante Angelis in primo inſtanti peccatum, non ſolum de facto, ſed etiam de poſſibili ob impotentiam abſolutam Angelicam exercitij plene liberi, ac deliberati in actu vllo in inſtanti vnico, cum tamen ad peccatum lethale ſaltem (cuiuſmodi Angelicum peccatum fuit) plena libertas, ac deliberatio exercita eſſentialiter requiratur: ſed tamen principium illud de abſoluta Angeli impotentia, ad plene deliberandum, in inſtanti creationis: immò, & in quovis vnico, in quo primum cogitationes in contrarium trahentes recurrunt, non ita debilibus fundamentis inniti: vt negligi, & per tranſenam, & libitum, cuiuſque negari poſſe diximus controuerſia de Incarnatione d. 2. de merito Chriſti quæſtione prima de merito eius reſpectu Angelorum, agentes, & ex inſtituto hic oſtendemus quæſt 3. ex quo loco nunc, vt probabilius, nobiſque verum id principium ſuppono.

5. Vrgeri maxime pro hac noſtra concluſione, argumentum ſimile, ex abſoluta ſcilicet Angeli impotentia peccandi in inſtanti primo creationis contendit Quiros citat. d. ſectione ſecunda, numero 7. §. *Obiiciunt quarto*, præcipue ad finem vſque ſectionis contendens incaſſum inſtantiolis, & argumentariunculis variis, eandem eſſe potentiam ſe diſponendi, ad gratiæ, & donorum conſequentium in Angelis, ac potentiam peccandi: tum, quia in præſenti prouidentia idem ipſum reipſa ſit, non eſſe, in gratia, ac eſſe in peccato: tum quia diſponi ad gratiam præceptum Angelis ſit: ſed prouidentia præſens, in qua idem ſit non eſſe in gratia, atque eſſe in peccato, erga homines in natura lapſa eſt, non autem erga illos, in inſtanti primo creationis, & ſtatus innocentiæ hominum Protoparentum noſtrorum, de quibus, atque Angelorum in primo inſtanti creationis ratio eſt eadem: ſecundum de præcepta Angelis diſpoſitione in inſtanti primo eſt aperte falſum, atque abſque fundamento: ſiquidem nec præcepto poſitiuo, quod de alio longe diuerſo à diſpoſitione ſui ad gratiam Angeli ſolummodo habuerunt: nec naturali: quia in ſtatu puræ naturæ rationalis (quomodo Angeli abſque omni gratia ſupernaturali, in inſtanti creationis pro naturæ priori ſupponi debent ab his, qui per actum diſpoſitos eſſe aiunt) nullam potentiam ad ſe diſponendum ad gratiam habuerunt: quare, nec potuit eis eſſe diſpoſitio illa iure naturæ præcepta, vt eius omiſſio realiter formaliter peccatum foret, ac ſubinde, eadem ipſa eſt impotentia abſoluta libera peccandi, atque impotentia ſe diſponendi. Quod ſi prius aliud conſtituatur ex gratia auxiliante naturam, ad eiuſmodi diſpoſitionem ad gratiam per actum liberum honeſtum, cum hic ex quocumque motiuo honeſto ex Dei gratia ad illud proſequendum elicitus ſit ſatis, quin cogitatio ſe diſponendi ad gratiam vllatenus Angelo occurrat, abſoluta poteſtas, & libertas ad eum actum diſpoſitiuum, eiuſque omiſſionem abſoluta & libertas, & potentia eadem ad peccandum & non peccandum, eius diſpoſitiones appoſitione, aut omiſſione, non erit: cum nemo teneatur, ad procurandum bonum quod protſus ignorat: & quidem etſi gratia tantum vnicuique noſtrum bonum ſit, tantumque malum ſtatus peccati, nemo audebit dicere, (neque ipſe Quiros audet) peccatores ſtatim ac id cognoſcunt teneri illico ſub mortali, vel contritione perfecta extra Sacramentum, vel imperfecta in Sacramento ſe diſponere ad gratiam habitualem recipiendam, & ab infæliciſſimo ſuo ſtatu recedendum: imò, nec ſub veniali, pro illo vnico inſtanti indiuiſibili peccator tenetur: Præceptum enim nullum naturale, vel poſitiuum eis temporis, vel potius indiuiſibilis vnius, anguſtiis vrget creaturas rationales nec poteſt vrgere, aut imponi, adhuc ſub veniali: & demus noſtro Quiros vrgere pro primo & vnico inſtanti, aduertentiæ ſui peſſimi ſtatus peccatores ſub veniali vt diſpoſitione ad gratiam illo egrediantur: an inde Angelos, qui ſub tanto malo creati non ſunt, pro illo inſtanti vrgeri, ſub veniali, vt ad gratiam ſe illico diſponant legitime inferetur? Alio modo ipſe hoc argumentum eneruat, numero 10. quem non probo, etſi ſolutionis eius fundamenta improbandi locus hic opportunus non ſit.

6. Iam, quæ contra 3. hanc noſtram concluſionem opponuntur, poſſuntve opponi, & effugia rationum, quibus ea hactenus probauimus eo omnia tendunt, vt gratia habitualis gratumque faciens connaturalius, intra ſupernaturalem prouidentiam, non, niſi diſpoſitis, per actum proprium liberum, & honeſtum ex gratiæ ſupernaturalis auxilio à Deo donetur: etſi indiſpoſitis, ſine nulla eiuſmodi diſpoſitione eorum ſpectata, & attenta à Deo (vtpote ſuorum ſupernaturalium donorum abſoluto Domino) conferri pro libito abſolute poſſit: quod enim connaturalius eſt, de facto à Deo fieri, vbi de extraordinaria eius prouidentia (vt hic euenit) non conſtat, aſſerendum in bona Theologia erit: connaturalior autem prouidentia Dei in donatione gratiæ habitualis non, niſi per actum liberum, & honeſtum diſpoſitæ rationali creaturæ multipliciter probari ab aduerſariis contenditur. Primo ex nobis: quibus non, niſi diſpoſitis per actum honeſtum contritionis perfectæ extra Sacramentum, vel attritionis, intra illud, gratia habitualis, & formaliter iuſtificans, donatur, nec infantibus adhuc, amentibuſque, qui proprio actu diſponi nequeunt, niſi ex meritis Chriſti, & alterius actu, qui eis applicet Sacramentum) in quo ad ipſorum iuſtificationem merita Chriſti applicita ſunt, & continentur: ſed enim oppoſitio, ſeu euaſio argumentorum noſtrorum ab antiquis aduerſæ ſententiæ Patronis excogitata debilis valde de ſe eſt, & quam miror à Recentioribus, qui poſt noſtrum Molinam ſcripſerunt tentari adhuc, & opponi cum ſit ab eo apertiſſime diſiecta, & confutata §. *Primo parente*, & §. *Ad primum*: etenim ad iuſtificantionem noſtram in natura lapſa iam, & per peccatum corrupta, & impia mirum non eſt amplius Deum requirere, quam in pura, & integra natura, vt prodiit è manu conditoris: vt, ſcilicet: qui proprio actu, iuſtitiam, & gratiam, in qua & ſibi, & aliis naturali generatione propagandam Protoparentes condiri à Deo ſunt, amiſerint, non, niſi actu proprio recuperent, qui autem actu non phyſicè, ſed ſolum moraliter proprio, & phyſicè alieno Protoparentum, iuſtitiam perdiderint, alieno etiam actu meritorio Chriſti, & applicationis Sacramenti ipſam continentium iuſtificentur. Non ſecus, inquit Molina, atque legem Hebræis dolatis à ſe tabulis dedit primum Deus eis vero ob ſcelus populi à Moyſe confractis dolatas ab homine tabulas petiit, vt ſecundo legem ſcriberet: demum argumentum, & euaſio tentata noſtris probationibus eſt huiuſmodi: iuſtificatio naturæ Deo infenſiſſimæ, maximéque odibilis diſpoſitionem aliquam, liberam, & honeſtam de facto, & connaturaliter requirit, vt Deus odium in illam deponat, eamque ſibi

reconciliet

Digitized by Google

reconciliet,& gratiam habitualem largiatur : ergo,& natura pura, & integra,in qua ita ſumpta complacet, & ob eius naturalem bonitatem cum eam condit, diſpoſitionem ſimilem de facto requiret, nec ſatis habebit, vt gratia habitualis infundatur ob eius capacitatem naturalem, tanquam ob motiuum, (non quidem ex actiuum, ſed decentiæ,cum eius,tum opificis Dei, è cuius illa tota prodit arte, & manu ad finem ſupernaturalis beatitudinis, ad quem inſufficiens de ſe ſe,atque operibus ſuis, æque,atque habituali gratia,atque abſque auxilante gratia, ſine vlla diſpoſitione alia à Deo indita prorſus erit.

7. Alij aliter connaturalitatem diſpoſitionis præfatæ ad gratiæ habitualis infuſionem probant. Quiros primo quia, cum non ſit Angelicæ naturæ abſque operibus connaturalis, ac debita beatitudo, nec gratia habitualis, quæ ius ad illam eſt, debita, abſque operibus erit. fateor : ſed quid contra nos ? immò vero nec naturæ cum operibus gratia habituali pro naturæ priori, vel ſaltem, non pro naturæ poſterioris infuſa non dignificatis, eſt debita connaturaliter : ergo infuſio gratiæ naturæ Angelicæ, ſiue puræ, ſiue coniunctim cum operibus, è Dei etiam ſupernaturali auxilio profectis, gratiam habitualem antecedentibus debiti exactiui, iuriſve naturalis non eſt, ſed decentiæ, & congruitatis cuiuſdam, cum naturæ ipſius, & operis, tum ſummi opificis, & artificis Dei, è cuius manu perfectam illam, atque omnibus numeris, abſolutam, & facultatibus, mediiſque neceſſariis ad finem beatitudinis, ad quem à Deo creatur per opera obtinendum ſufficienter inſtructam prodire decet : qua ſolum ratione indebita etiam gratia auxiliante ſupernaturali inſtructam creari Quiros ipſe, & aduerſarij reliqui fatentur, nec poſſunt diffiteri : ſecundo probat : quia, cum gratia non deſtruat naturam rationalem angelicam liberam, ſed perficiat : eius libertatem ad peccandum, vel non peccandum, in eo inſtanti creationis nequit deſtruere : ergo neque ad amorem Dei ſuper omnia, & ſupernaturalem, qui pro vnico illo, & indiuiſibili inſtanti creationis, præceptus Angelis fuit, & cuius ſubinde omiſſio mortale eſſet omittendum : atqui ſi gratia habitualis infunderetur independenter, & anterius ad liberam Angeli diſpoſitionem libertatem ad peccandum amoris Dei omiſſione impediret, pro inſtanti creationis : Ergo pro eo inſtanti creationis infuſa ipſi non fuit independenter, & anterius, ad liberam eius diſpoſitionem, ſed argumentum hoc ſupponit falſo præceptum amoris Dei ſupernaturalis ſuper omnia. pro inſtanti vnico, & indiuiſibili creationis implendum, impoſitum Angelis fuiſſe, eáque vrgere. Secundo: concluſionem de connaturalitate infuſionis gratiæ habitualis per liberam eorum, & honeſtam diſpoſitionem, quam cum aliis defendendam propoſuit, eiuſque anteriores probationes contendunt, magna ex parte deſerit: illa enim de diſpoſitione, per quemvis actum liberum, & honeſtum Angeli eſt ; hoc autem argumentum ad actum ſupernaturalis amoris Dei ſuper omnia neceſſariam hanc connaturalem infuſioni gratiæ diſpoſitionem limitat ; alioqui enim, ſuper quemvis alium actum honeſtum, & liberum ſatis diſponi Angelum, ad connaturalem gratiæ habitualis infuſionem admittat, fieri planè poteſt, vt eo anterius natura elicito gratia connaturaliter infundatur anterius ad amoris præcepti elicientiam : tunc autem æque deſtruet illius ommittendi libertatem : cum ex parte actus primi, ac prorſus independenter ab exercitio libertatis in amore eliciendo gratia habitualis omiſſioni amoris præcepti repugnans, etſi dependenter ab exercitio libertatis circa alium actum honeſtum, cuius diſpoſitione gratia infuſa eſt, ſupponatur.

8. Ac demum ſingularis hæc reſtrictio diſpoſitionis liberæ, & honeſtæ Angeli, vt gratia connaturalius ipſi à Deo in inſtanti creationis infundatur ad actum amoris ſupernaturalis Dei ſuper omnia pro illo eodem inſtanti vrgentes, & inſtanter, abſque vllis durationis induciis implendum, vel inde apertiſſime confutatur, quod ad connaturalem infuſionem gratiæ actum, ad quem gratia habitualis natura ſua debet præcedere, pro naturæ priori, atque, vt connaturalem eius diſpoſitionem requirat : Etenim habitualis gratia, vel habitus charitatis eſt, à quo amor ſupernaturalis Dei ſuper omnia debet connaturaliter immediate procedere, vel habitus illius, (ſicut, & ſupernaturalium reliquorum) connaturalis radix, & principium, ac ſubinde eum amoris actum, vel immediato, vel huic proximè anteriori gradu, pro naturæ priori, natura ſua, & connaturali prouidentia præcedet : vnde, & eius amoris, & diſpoſitionis connaturaliter eliciendæ abolebitur libertas, ex qua ſolum, libera diſpoſitio eſſe poterat ; & ſane, cum actus ille amoris, vel ab habitu gratiæ, vel ab auxilio extrinſeco Dei extraordinario habitus illius vices ſupplente miraculosè, debeat procedere, nec aliter fieri poſſit, neque præceptum vrgere, & ſubſiſtere (ne ſit præceptum de re impoſſibili) connaturalis prouidentia infuſionis gratiæ habitualis Angelis ab hoc authore aſſeritur, quæ eſſe nequit, ni miracula intercedant. Memorandæ (obiter ſolum) ſunt duæ aliæ aduerſariorum rationes reliquæ. Prima : quod glorioſius ab Angelis habeatur gratia habitualis ex propria diſpoſitione meritoria congrue, quam ſine illa diſtingue : glorioſius Deo eorum creatori, & opifici ad beatitudines finem nego, vt ex dictis patet : Angelis tranſeat, quorum decentiæ minus quam diuinæ ratio eſt habenda. Dixi autem tranſeat : tum, quia aliunde ea maior gloria compenſari poteſt ob ſummam æſtimationem naturæ Angelicæ, quæ tantæ naturalis dignitatis habita à Deo eſt, vt nullo alio expectato digna reputata fuit, quæ tantum ornatum reciperet : tum, quia humanitati Chriſti Domini ſumma, & infinita vnionis gratia, ſine vlla meritiua diſpoſitione data à Deo fuit, quin contra eius gloriam fieret : ſecunda (& cui ſpecialiter noſter Granados inſiſtit) ex diſpenſatione Dei cum creatura rationaliter gratiam habitualem ſæpè in ſcriptura aſſerta deſumitur : deſponſatio vero propriè, ſine vtriuſque ſponſi conſenſu libero non eſt : ſed hæc ratio plus probat, quam Granados cum reliquis aduerſariis intendat, vt de ſecunda Quiros probatione dicebamus. Nempe, ſolo actu charitatis, & amoris in Deum diſponi ad gratiam creaturam poſſe : talis enim conſenſus ſponſalium, & matrimonij in contrahentibus eſt, vt ſe ſponſo, ſibique ſponſum, nec amplius velint. Secundo inſtatur : vnionis gratia, qua arctius, perfectiuſque cum Chriſti humanitate deſponſatus (ſenſu quo ab ſcriptura deſponſari cum creatura rationali per gratiam dicitur) Deus eſt : inſtatur item in gratia baptiſmali infantium abſque vllo ipſorum conſenſu, cui, ſi rigida deſponſatio, & propria per gratiam fiat, Parentum (qui ſæpè abeſt) vel baptizantis conſenſus, & voluntas nequit ſubſtituere : eſt ergo deſponſatio illa Dei cum creatura rationali metaphorica, allegorica, miſtica, & ſimilitudinaria : qua nimirum affectiuam Dei erga creaturam gratia ornatam coniunctio, atque huius cum Deo per adoptiuam filiationem, formaliter gratia ipſa inductam, cum Deo coniunctio arctiſſima, qualis ex ſponſalibus, & matrimonio ſponſis obuenit, ſignificetur : quin reliqua ſponſalibus, & matrimonio, eſſentialiter neceſſaria gratiæ ab ſcriptura tribuantur, tribuīve vllatenus poſſint : vt patet in perpetuitate, & ſine proprio eorum contractum, & aliis, quæ deſponſationi Dei, cum creatura rationali, ex fide repugnant, nec, niſi blaſphemè poſſunt cogitari.

CERTAMEN IV.

De gratia auxiliante Angelis in inſtanti creationis à Deo donata, examen, & deciſio.

1. DIco quarto: de gratia auxiliante, Angelis in creationis ſuæ inſtanti abſque vlla ipſorum libera diſpoſitione (vt cum omnibus Doctoribus docuimus) à Deo collata: gratia auxilians Angelis naturæ & ſpeciei ſuperioris, quam inferioris naturæ Angelis, data non eſt maior in ratione gratiæ, & beneficij. Concluſio hæc vti, & ſequens ſupponit diuerſitatem, & inæqualitatem phyſicam, & entitatiuam naturæ, & ſpeciei Angelorum, cuiuſvis ordinis, & gradus hierarchici ab Angelis reliquorum graduum & ordinum hierarchicorum, vt qui altioris, ſuperioriſque gradus hierarchici ſunt naturæ, & ſpeciei phyſice, & entitatiue perfectioris, vt d. 2. quæſtione 4. & 5. ſtatuimus: eo vero ſuppoſito, & ruſus ex omnibus gradibus, ſeu ſpeciebus, & naturis Angelicis lapſos aliquos fuiſſe (vt eis locis obiter diximus, ac deinceps de peccato Angelorum diſputantes, cum communi Patrum, & Theologorum oſtendemus) certa, & legitima eſt præſentis concluſionis probatio: etenim gratiæ auxilium, efficax, & conſenſum logice concernens, ac ſecum deuoluens vbi primum abſolute à Deo confertur, & exiſtit: quia extrinſecus à futuritione conditionata conſenſus, ſi ipſum donetur efficax in noſtra, ac vera ſententia conſtituitur, maius auxilium, & gratia eſt, in ratione gratiæ, & beneficij quovis auxilio inefficaci quantumvis intenſo, & ex parte actus primi phyſici entitatiue potentiori, ad intenſius, perfectiuſque operandum, & conſentiendum: atqui auxilium hoc efficax ad conſenſum præcepto Angelis omnibus impoſito in inſtanti creationis multis ſuperiorum, & ſupremæ etiam hierarchiæ, & ordinis, futuris, ſi obedirent, ac proinde ſuperioris, & ſupremæ perfectionis ſpecificæ, & naturæ Angelis, datum à Deo non eſt; ſiquidem ex eis plures Dei præcepto non conſenſerunt: datum autem eſt pluribus Angelis inferiorum, & infimæ etiam hierarchiæ, & gradus hierarchici, ac ſubinde imperfectioris, & infimæ ſpeciei, & naturæ angelicæ: ſiquidem ex bonis Angelis infimæ hierarchiæ, & gradus hierarchici Angeli cuſtodes, ſingulis, & omnibus, ex vulgo, hominibus ſinguli cuſtodes Angeli deputati à Deo ſunt: ergo maius auxilium in ratione gratiæ, & beneficij perfectioris naturæ, & ſpeciei Angeli præ Angelis ſpeciei, & naturæ imperfectioris, datum in inſtanti creationis à Deo non fuit.

2. Maior eſt dogma Theologicum. Tum quia auxilium gratiæ efficax, quantumvis tenuis, & remiſſæ entitatis phyſicæ ſit, ſpectat ad prædeſtinationem, quæ amiciſſima, gratioſiſſima, & beneficentiſſima, Dei erga rationales creaturas eſt; ſufficiens vero tantum, ac non efficax auxilium, quantumvis intenſum: & entitatiuè perfectius, maiuſque, & potentius ex parte actus primi phyſici ad conſenſum, & operationem in bonum, ad prouidentiam Dei, non prædeſtinatiuam, ſed communem, reprobis etiam, attinet, non adeo amicam, gratioſam, & beneficam erga rationales creaturas: tametſi benefica, gratioſa, & amica Dei erga illas prouidentia ſit, eoque magis, quo intenſius, perfectius, potentiuſque phyſice, & entitatiuè auxilium ex parte actus primi phyſici ipſis affert. Secundo: quia cum auxilium gratiæ bonum, ac beneficium rationali creaturæ ſit, in ordine ad gloriæ, & beatitudinis finem, ad quem conſequendum creata, à Deo illa & ordinata per eius prouidentiam eſt, meliori bonitate bonum, & beneficium creaturæ rationali erit; nempe, quatenus vtile, conducenſque ad illum finem mediatè, & conſenſum meritaque, per quæ conſequendus eſt immediatè obtinenda: atqui vtilius, & conducentius medium eſt, auxilium efficax, quo de facto ea omnia obtinentur (qualiſcumque phyſicæ entitatis, & perfectionis minutulæ ſint) quam alia auxilia (quantavis entitatiua perfectione, & intenſione maiora) quibus tametſi præfata merita, & finis de facto, non obtinebuntur: ergo auxilia efficacia qualiſcumque phyſicæ entitatis intentionis, & perfectionis ſint, maiora in ratione gratiæ, & beneficij ſunt, quam non efficacia, & ſufficientia, quantumvis intentione, & entitate phyſica perfecta. Quod autem in inſtanti creationis collatum à Deo Angelis aliquibus auxilium efficax, aliis vero, inefficax fuerit ſupra oſtendimus, & omnes ſupponunt, qui in eo inſtanti mediis neceſſariis ad finem beatitudinis per merita (quæ abſque auxiliis gratiæ haberi non poterant) conſequendum, inſtructos, & conſtitutos à Deo creari oportere docuerunt: etſi autem aliis actibus, quam obedientiæ præcepto impoſito, aliquid amplius gloriæ vltra id, quod gratiæ habituali, per obedientiam conſeruatæ reſponderet, promereri in via Angeli potuerint, etiam, ij, qui tandem, per inobedientiam lapſi in gratia, & veritate, non ſteterunt, idem de auxiliis ad eiuſmodi opera cenſendum probabilius videtur, vt ex iam dicendis clarebit.

3. Dico quinto, & vltimo Angelis omnibus naturæ, & ſpeciei ſuperioris, & entitatiue perfectioris maior phyſice, & entitatiue perfectior, & intenſior gratia auxilians, quam aliis naturæ, & ſpeciei imperfectioris collata à Deo, in eo inſtanti creationis ſuæ fuit. Concluſioni huic conſentient Doctores omnes, qui primæ noſtræ concluſioni certaminis ſecundi numero 1. conſenſerunt: tametſi non ita diſtinctè, & in terminis, vt aiunt, ipſi diſputarint: eſt autem ex dictis pro ea concluſione prima quintæ huius ratio procliuis: etenim præſtantiori Angelorum, ac perfectiori naturæ decentiæ (& ſi non ex actionis, naturaliſque iuris) titulo: ſupernaturalia reliqua dona à Deo ſolo, ac ſine vlla dependentia à bono creati arbitrij vſu, prouenientia, atque eam in actu primo phyſico ad eius ornatum, & condignam operationem vitæ æternæ (ad quam vt finem creati Angeli ſunt) conſtituentia debentur maiora entitatiue, vt phyſicè perfectiora, vt ibi oſtendimus, Angelis ſpeciei, & gradus hierarchici perfectioris, & ſuperioris: atqui auxilia gratiæ phyſica interiora, & entitatiue perfectiora pertinent ad actum primum phyſicum, vt condigne ad vitæ æternæ finem (ad quem creati Angeli ſunt) à Deóque ſolo independenter à bono vſu creati arbitrij proueniunt: ergo ea debentur Angelis ſpeciei, & naturæ perfectioris. Confirmatur: quia Angeli naturæ perfectioris, altioris, maioriſq; gloriæ finem per merita, quam alij inferioris naturæ, quatenus per Deum eſt, conſequendum fuere creati: atqui id connaturalius euenit, ſi quatenus per Deum ſtat, maioribus, intenſioribus perfectioribuſq; phyſicè auxiliis gratiæ ad merita maiora, condigna gloriæ in actu primo phyſico ad bene operandum & merendum præueniantur: ergo ita à Deo præſtitutum de facto fuit. Patet conſequentia: quia in prouidentia, quavis, ſiue naturæ, ſiue gratiæ, id quod connaturalius eſt, præſtitutum de facto à Deo aſſeri debet: vbi cum extraordinaria prouidentia vſum aliunde non conſtet, vt necunde hic conſtat. Maior probatur. Tum quia, amplior, maiorque gloria magis decet naturam Angelicam perfectiorem, ac proinde, cum finis gloriæ, ad quem Angelos creauit præſtitutio, atque magnitudinis eius taxatio penes Deum ſolum fuerit, tametſi eius executiua aſſecutio ab eorum meritis pendere debeat, perfectiori naturæ Angelicæ amplioris gloriæ finem præſtitutum à Deo fuiſſe cenſendum iure optimo eſt: vti eadem ratione cum maioribus gratiæ donis eam condidit. Tum etiam: quia cum Deus ex Angelis naturæ perfectioris ſuperiores gradus hierarchicos conſtituere ſtatueret, atq; hi gloriæ præſtantioris eſſe deberent, ad gloriæ præſtantioris finem Angelos præſtantioris naturæ condidiſſe, probabilius longè eſt.

4. Minor

Digitized by Google

4. Minor probatur: quia connaturalius valde eſt Angelos cuiuſcumque præſtantioris naturæ maioribus intenſioribuſque phyſice, & entitatiuè gratiæ auxiliis præuentos intenſius, perfectiuſque operari cum pro ſua libertate eis conſentiant, ac bene vtantur, nec, vt abſolute poſſunt, abutantur, ac reluctentur, quam minoribus, & remiſſioribus. Dices: ſuppoſita præſtantiore, & perfectiore phyſice natura, & voluntate Angelorum, opus non eſſe præſtantiori, ac intenſiori auxilio gratiæ, vt connaturaliſſime intenſius, & perfectius operentur, quam Angeli naturæ imperfectioris, ſupplente nimirum, voluntatis naturali præſtantia, quod deficit intentionis gratiæ auxilio: vt boni genij, & voluntatis naturalis hominibus etiam vſu venit: quos quavis pia cogitatione, auxilio gratiæ, atque exhortatione connaturaliſſime intenſius aliis, genij, & indolis naturalis alterius, in bonum moueri experimur: Confirmatur, ex dictis à nobis ſupra: ſcilicet, Angelos cuiuſvis hierarchiæ adeo aptæ, ac diſpoſitæ naturæ eſſe ad ſui gradus hierarchicos actus ardenter concipiendos, vt, vel minutulo gratiæ auxilio tactos, non ſecus, ac ſulphureus puluis ſcintilla quavis ignis, ardeſcat: ſed poſtremum, de eis ſolum actibus hierarchicis, cuiuſque gradus hierarchici, vt ſummum probat, non de aliis omnibus communibus Angelorum, & gloriæ meritoriis; ſed, nec de eis, nec de aliis hæc, nec præcedens obiectio quidquam contra minorem eiuſque probationem præſtat. Etſi enim, qua velis facilitate, & connaturalitate boni genij, indoliſque, natura intenſe reſpondere auxilio gratiæ demiſſo, ac minutulo apta, nataque ſit: aſt auxilio intenſiori, ac phyſice maiori, & potentiori, connaturalius, faciliuſque, eandem naturam reſponſuram intenſius, certum eſt, vbi ei pro ſui arbitrij libertate reſponderit.

5. Deniquè vtrique rationi primæ reſpondebis, vel contra vtramque obijcies, ex ſupra etiam à nobis dictis, ex maiori gratia in inſtanti creationis Angelis naturæ, & ſpeciei perfectioris, independenter ab omni eorum merito, & libera diſpoſitione à Deo infuſa, amplioris gloriæ ius ex tunc ipſis parari, ſi perſeuerent, quam Angelis naturæ imperfectioris, quibus infuſa tunc fuit, gratia habitualis minor, etſi illi nec intenſius, perfectiuſque operentur: atqui auxilium gratiæ intenſius phyſicè maius, & intenſius ſolum, ad intenſius, perfectiuſque operandum magiſq; merendum gloriæ, ad quam ampliorem, quam Angeli imperfectioris, ſpeciei, & naturæ creati à Deo ſunt: ergo otiosè, ac de ſuperfluo maioribus auxiliis perfectior natura Angelica tunc in actu primo phyſico ad amplioris gloriæ finem per merita, quatenus per Deum ſtat, conſequendum præueniretur: cum in maiori gratia habituali prima anterius, & independenter à meritis infuſa, etſi poſterius eorum merita æqualia, & fors aliquantulum remiſſiora, quàm ab imperfectioris naturæ Angelis haberentur, ſatis perfectioris naturæ Angeli haberent, vt ampliorem gloriam conſequerentur. Reſpondetur facile Angelos ad gloriam per merita obtinendam, tanquam ad finem conditos à Deo fuiſſe: quia illam induſtriæ ſuæ ad auxilia gratiæ adiunctione, meritiſque obtinere, ac, non purè otioſis, à Deo donanda erat: vnde, etſi gratia prima habitualis, ius ſemenque gloriæ ipſis fuerit, non tamen, niſi, vt coniuncta perſeuerantiæ, ex Dei auxilio, & ipſorum induſtria ſubortæ ius, ſemenque de facto, & abſolute obtinendæ gloriæ eſſe voluit Deus: inſuper præcipuam gratiæ habitualis iuriſque ad gloriam ac gloriæ ipſius portionem non mere gratuitam, ſed ex cuiuſque meritis eſſe, & quæ multum, gratiæ portioni gratuito iuxta naturæ dignitatem, vnicuique donatæ excederet: vnde, quatenus ex Deo ipſo eſt, maiora merita perfectioris naturæ Angelis per auxilia gratiæ maiora, & potentiora phyſicè præuenire, congruum intentioni huic ſuæ fuit.

6. Adde ex perfectioris naturæ Angelis ſuperiores hierarchias, & gradus eſſe conſtituendos, & quamvis naturæ excellentia, & gratiæ primitus collatæ, eis ſatis eſſet, vt imperfectioris naturæ Angelis, meritorum tamen æqualium, ſine horum iuſta querela præferrentur: aſt cum gradus hierarchici, non ſolum præcedentiæ in dignitate honoraria, ſed miniſteriis etiam, & poteſtate iuriſdictionali ſit, qui in meritis miniſterij non excellerent, minus congruè aliis præferrentur: ex fine ergo amplioris gloriæ, ad quam conditi, & ordinati Angeli perfectioris naturæ ſunt, & ex gradibus hierarchicis, ſuperioribus, quos occupaturi erant, qui in gratia ſtarent, congruum, conſentaneum, & connaturaliſſimum fuit, Deum maiora eorum merita, quatenus per ipſum ſolum ſtabat, maioribus phyſice, & entitatiuè auxiliis in actu primo phyſico ad operandum collatis præuenire. Porrò concluſio vtraque ex iis, quæ de primis Parentibus noſtris in ſtatu innocentiæ Patres, & Scholaſtici communiter docent, noſque cum ipſis controuerſia ſequente d. ſecunda docebimus, non leuiter confirmantur: eos ſiquidem ampliori gratia, non ſolum habituali, ſed auxiliante, illuſtrationum, & ſcientiæ, non ſolum ſpeculatiuæ, ſed practicæ, atque ad perſeuerandum, ac merendum pro naturæ capacitate, & decentia, ornatos, & inſtructos, in inſtanti ſuæ conditionis primo, à Deo fuiſſe concors Patrum, & Theologorum ſententia eſt.

7. Quod autèm ex concluſione noſtra quarta contra hanc quartam obiici poterat: ſcilicet, Angelis, non paucis perfectioris naturæ de auxilio efficaci (quod maius longe in ratione gratiæ, & beneficij eſt, quantumvis phyſicè intenſis ſufficientibus ſolum, & certo maiora merita Angelorum, & gloriam maiorem deuoluens) prouiſum à Deo non fuiſſe: ergo nec auxiliis phyſicè maioribus, & intenſioribus, ex fine amplioris gloriæ per maiora, merita obtinendæ, neque, vt meritis, pro gradus hierarchici ſui excellentia, imperfectioris naturæ, & gradus Angelis præcedant. Hoc inquam præuentum ſæpè à nobis eſt verbis illis (quatenus per Deum ſolum ſtat) decentiæ titulo de auxiliis potentioribus, & maioribus prouidiſſe; auxilia vero efficacia, quà talia per Deum ſolum non ſtant, ſed à bono vſu creaturæ rationalis per quem, in ſtatu conditionato, tandem efficacia conſtituuntur, pendent: etſi autem, ex auxiliis gratiæ, ita conſtitutis, & ſcientia media cognitis conferre, ac non ex ſufficientibus penes Deum ſolum ſit: aſt, nec decentiæ, naturæ titulo, nec ex fine gloriæ, nec ex eorum electione in gradus hierarchicos ſuperiores futura, ea conferre, quaſi connaturaliter, tenetur; ſed ſolum magis, & ad maius meritum, & præmium in actu primo phyſico naturæ, & ſpeciei perfectioris rationales creaturas conſtituere: in quo, per phyſicam ſolum, & entitatiuam auxilij intentionem, & perfectionem maiorem, non autem per efficaciam quæ ad actum primum phyſicum, nec ſpectat, nec ſpectare ſalua libertate rationalis creaturæ poteſt.

8. Ex his tandem conſtat, quam bona, & connaturaliori conſequentia concluſionis certaminis huius cum doctrina communi Patrum, & Scholaſticorum, aſſerentium gradus hierarchicos ſuperiores, ex Angelis natura, meritis, & gloria etiam, excellentioribus, quam Angeli, inferioris hierarchici gradus eſſe conſtitutos: Etſi enim ſuperiores illi Angeli maioribus phyſice auxiliis in actu primo phyſico ad operandum, & merendum gloriam ampliorem inſtructi à Deo, ac ſubinde ad intenſius, & perfectius operandum, & merendum potentiores in actu primo phyſice à Deo conſtituti, æque, atque inferiores Angeli indifferentes, ac liberi abſolute maneant, cum ad non operandum, & merendum, & conſequendam gloriam (vt patet, ex Angelis ſuperiorum, & ſupremæ etiam hierarchiæ lapſis) tum etiam, ad remiſſius operandum, & minorem gloriam merendum, vt ex primo patet) ſi enim nullatenus operati, ac mereri, ſub auxiliis illis potentioribus, & phyſice maioribus abſolute potuerunt citius non adeo intensè operari, minuſque proinde, mereri abſolute potuerunt, quam ſub eis abſolutè, operari ac mereri poterant) tamen cum Angelis ſuperioris, perfectioriſque naturæ, prædeſtinatis potentiora, maioraque entitatiue, & phyſice auxilia, ſicut æqualis naturæ reliquis collata à Deo ſint, atque ex ita potentibus phyſice auxiliis, efficacia, & quæ habitura effectum, cum maiorum meritorum, tum gloriæ

gloriæ amplioris (vti ex potentioribus auxiliis connaturalius eſt, quam, ex minus potentibus, caſu, quo eis conſentiatur) ſcientia media prænouerat, Deus contulerit; ſit planè Angelos, ſuperioris perfectioniſque naturæ connaturaliſſimo, prouidentiæ, & prædeſtinationis, ſupernaturalis modo, intenſius operaſſe, ampliuſque gloriæ promeritos aſſequutoſque fuiſſe, quam inferioris naturæ Angelos reliquos, ex quibus inferiores hierarchiæ componerentur, ac demum ſuperiores hierarchias Angelis naturæ, gratiæ, & gloriæ donis; præſtantioribus naturaliori prouidentia, ac ſubinde de facto (vt Patres, & ſcholaſtici communiter docent) conſtare.

QVÆSTIO II.

De donis actualibus, ſiue actibus ſupernaturalibus in inſtanti creationis ſuæ Angelis à Deo donatis.

EGimus quæſtione prima de donis habitualibus, quæ à Deo in ſuæ creationis inſtanti primo, ſimul cum abſoluta ſui exiſtentia Angeli receperunt, & gratia auxiliante, quæ etſi ſancta cogitatio ſit, tamen ex parte actus primi ad eorum actus, & operationes ſe tenet: iam de actibus, & operationibus, quæ ab illis habitualibus donis, & gratiæ auxiliis, vel proximè, vel remotè proueniunt agendum recta methodo eſt: ex eis autem, quidam actus intellectus ſunt, quidam actus voluntatis ab eis donis habitualibus prouenientes: & quoniam habitus intellectus à Deo tunc infuſi alij per accidens infuſi ſunt, ſcientiæ abſtractiuæ ſcilicet naturalis, ab ipſis adquiribilis, de obiectis quorum tunc ſpecies propriæ debitæ ipſis non erant (vti Adamo in ſtatu innocentiæ infuſi fuere) & hi quidem, vel propriæ, & ſtrictæ, atque euidentis ſcientiæ, ex certis, & euidentibus, collecti actus ſunt, vel non, ex euidentibus, & certis deducti, at proinde nec ſcientiæ ſtrictæ, & propriæ actus: alij vero ſunt actus ſupernaturales, intellectus, & fidei, de omnibus an pro primo creationis inſtanti Angelis adfuerint, vti & de ſupernaturali, beatitudine, ſiue perfecta patriæ, ſiue imperfecta viæ) à Theologis diſputatur: de actibus vero voluntatis à Deo Angelis donatis diſputant etiam Doctores, in præſenti, & in primis de amore Dei ſuper omnia, vel naturali, vel ſupernaturali, deinceps de actibus erga obiecta reliqua honeſta ſpei, & reliquarum virtutum moralium. De his igitur omnibus ſuo ordine, & ſeorſim de ſingulis agendum, ac definiendum, hic à nobis erit, & primo de actibus intellectus, ſecundo de actibus voluntatis. Tertio de actu beatitudinis, tam naturalis, quam ſupernaturalis, ſiue imperfectæ, ſiue perfectæ, de qua an in actu intellectus, an in actu voluntatis conſiſtat definire huius loci non eſt. De his, inquam, ſecundum phyſicam ſuam entitatem ſumptis, non autem qua mediatè, vel immediatè liberi honeſti ac meritorij eſſe poſſunt, de eis enim ita ſumptis, tota quæſtione tertia, ex generali principio, ibi examinando, facile, quid ſit cenſendum conſtabit.

CERTAMEN I.

De actibus ſcientiæ, & cognitionis abſtractiuæ Angelorum in primo inſtanti ſuæ creationis.

1. EGimus de abſtractiua ſolum Angelorum in primo inſtanti cognitione & ſcientia, de intuitiua quippè, & viſione obiecti, cuius in eo inſtanti ſpecies habuerit (de quo non hic, ſed tom 1. noſtræ philoſophiæ controu. vlt. de naturalibus ac purè philoſophicis Angelorum diſputamus) certum eſt eam, ex tunc ſingulis adfuiſſe, quin dubitandi, ambigendive ratio vlla poſſet occurrere: ſcientiam vero, & cognitionem abſtractiuam Angelorum diuidimus in per ſe naturalem, cuiuſmodi eſt ſcientia omnis natura ſua per diſcurſum ex vno obiecto cognito ad aliud ab Angelo adquiribilis: (quam in propriè ſtrictéque, & perfectè ſcientiam, euidentem ſcilicet, & ex euidentibus deductam legitimè, & in non ex ita euidentibus, aut non ita legitimè deductam ſubdiuidimus) & in ſcientiam, & cognitionem ſupernaturalem fidei, ob Dei reuelationem. hoc vero noſtræ diuiſionis, membrum, ad rem præſentem opportunè ſubdiuidimus in actum fidei ob reuelationem, & teſtimonium Dei obſcurum, ſiue non euidenter notum, credituro Angelo (ſicut vulgo hominibus, qui in via credimus contingit) & in actum fidei ob teſtimonium, & reuelationem Dei certo, & euidenter Angelo credituro notam: non eſt enim de vtroque modo habito fidei actu eadem in re præſente decidendi ratio. Ne tamen actus, ſecundo modo aſſignatus dicatur impoſſibilis: ſuppono, ex tom. 2 de ente ſupernaturali controu 1. (quæ eſt de fide) actum fidei cum euidentia, & intuitione reuelationis poſſe, non ſolum de potentia Dei abſoluta, ſed connaturaliſſime conſiſtere, vt ſatis, etſi ſummatim oſtendi diſputans de ſcientia humanitatis Chriſti: quare, ex incompoſſibilitate actus fidei, cum euidentia reuelationis, neq; in Angelis, eiuſmodi actus fidei repugnabit.

2. Suppono ſecundo euidentiam reuelationis Angelis in primo inſtanti creationis, & mediatam, ex diſcurſu, & motiuis ſignique locutionis, & reuelationis diuinæ, in ſe euidenter notis, abſque Dei viſione clara, & abſque euidentia, adhuc abſtractiua, locutionis Dei externæ, per eius ſpecies abſtractiuas, vel proprias ex modo autem concurſus diuini temperatas, vt eius locutionis Dei ſolum abſtractiuam cognitionem euidentem immediatam, & certam Angelis ingererent, fieri poſſe, vt non immerito cenſet Arriag. d. 20. ſect. 2. ſubſect 1 & 2. contra Soar. c. 5. n 17. & quidem, quoad certitudinem cognitionis de locutione Dei indubitatum eſſe debet: cum hominibus, etiam viatoribus, pluribus, quibus immediate, & per quos Eccleſiæ ſuæ veritates, quas voluit Deus, reuelauit, certam abſtractiuam reuelationis, & locutionis Dei cognitionem adfuiſſe negari nequeat: ex qua, ita firmiter reuelatis crediderunt, vt miracula ſtatim in eorum reuelationis Dei argumentum obtulerint, & illico patrarint, quin ab aliis, quam a Deo de Dei locutione, & veritatibus reuelatis fuerint inſtructi miraculáve, aut ſigna alia, quibus in eam certitudinem reuelationis, & locutionis diuinæ ad ipſos induci poſſent, præceſſiſſent. Ac de ſanctiſſimo noſtro Patriarcha Ignatio, nouimus de ſuis priuatis reuelationibus myſteriorum, & veritatum fidei à Deo immediatè Manesæ, vbi perfectionis tyrocinium potuit, habitis adeo certum fuiſſe vt non extantibus communib. pro Eccleſia tota certo ipſum ea omnia crediturum docturumq; aſſeuerit. Nec dubiú eſſe debet, quin Deus myſteria plura Angelis ita immediata reuelatione, & euidentia ipſis, aut certa abſtractiuè cognitione indita in inſtanti ſuæ creationis reuelauerit. cum eo modo de aliquibus veritatibus homines viatores inſtruxerit, ac prædurationis viæ angelorum breuitate inſtitui illico eos de credendis oportuerit, vt deliberato in via, ac meritorie credere poſſent.

3. Denique

Digitized by Google

3 Denique ſuppono, opus non fuiſſe, vt omnibus Angelis, ea immediata reuelatio à Deo fieret, ac certa eius cognitio ſimul infunderetur, ſed ſatis fuiſſe, vt aliquibus ſummæ dignitatis natura, & gratia iuxta ſuperius dicta immo Angelo ex eis ſumme in vtraque perfecto, & immediata reuelatio fieret, eiuſque certa, & euidens cognitio à Deo infunderetur, ac per ipſum reliqui, etiam eiuſdem gradus hierarchici, pro eodem inſtanti creationis de reuelatione, & reuelatis à Deo myſteriis inſtruerentur. Ratio autem eſt, quia tunc gradus hierarchici inſtituti diſpoſitiq; non erant, qui poſt exactam viæ Angelicæ durationem, ex bonis ſolum Angelis erant inſtituendi, inſtiturique demum ſunt: quare nec illuminatio Angelorum inferiorum graduum per Angelos ſuperiorum, quaſi iuriſdictionalis, & ex lege erat à Deo inſtituta: vnde nec immediata Angelorum ſupremi gradus hierarchici à Deo illuminatio: ac proinde liberum protſus, nec vlli ſuæ legi, aut ſtatuto, quod nondum erat, aduerſum Deo fuit Angelum, ſeu Angelos, quos vellet alloqui, immediato, & illuminare, ac medio, mediiſue illis reliquos, non ſolum pro inſtanti creationis; ſed pro reliquis totius durationis, qua viatores extiterunt. Fuit autem connaturaliori prouidentiæ congruentius, vt his, qui dignitate vtraque cunctis præcellebat, ad immediatam illuminationē, & reuelationem eligeretur, & vt reliquos de reuelatis ſibi à Deo inſtrueret, ceſſat abſurdum inde quo ab hac cogitatione, in quam, inclinauit Arriaga, receſſit citata ſubſect. 2. num. 23.4. *Hinc dubitatur primo:* quod, ſcilicet, omnes Angeli ſupremæ hierarchiæ æque immediate illuminari à Deo debeant: cum immediate vero euidentia illuminationis, reuelationiſque à Deo fidei actum ſtare non poſſe, ac proinde nullus Angelus ſupremæ hierarchiæ (tertia ſcilicet, vt minimum Angelorum pars) fidei actum habuiſſet; quod eſt improbabile, & abſonum; tametſi de vno, vel altero Angelo aſſeri probabiliter, & citra diſſonantiam putet. Vidimus namque, ab immediata illuminatione ſupremi Angeli hierarchiæ ſupremæ ad reliquos eiuſdem pro viæ ſtatu conſequentiam non tenere. Item: in nullo actum fidei, ſecundum ſuam ſubſtantiam, & entitatem, cum euidentia reuelationis, etiam clara immediata, & intuitiua repugnare, nedum cum abſtractiua cognitionis euidentia, aut certitudine, qualem Angeli adhuc viatores haberent. An vero cum fidei libertate, & merito pugnent. q. 3 definietur his poſitis.

4. Dico primo Angeli omnes in primo inſtanti creationis actus ſcientiæ naturalis cum propria, & ſtrictè talis, tum impropriæ, & latæ, proprio diſcurſu ex naturaliter notis acquiribilis, & per accidens infuſæ ſecundum ſuam ſubſtantiam, & entitatem ſumptos habuerunt. De actibus ſcientiæ propriæ, & ſtricte talis, probatur irrefragabiliter concluſio, ex ſcientia viſionis, & intuitiua obiectorum omnium (quæcumque ea ſint) quorum in primo inſtanti creationis Angeli ſpecies proprias habuerunt; eorum quippe pro eo etiam inſtanti viſionem claram, & intuitionem habuiſſe certum, & indubitatum, vt diximus, cunctis ſcholaſticis eſt: quia ſcilicet intellectus angelicus propria obiecti ſpecie inſtructus, eſt cauſa naturalis completa expedita, & determinata de ſe ad eius viſionem eliciendam, non minus, quam ignis applicitus materiæ ad productionem caloris, & quæuis alia cauſa naturalis completa, & expedita, ad proprium effectum producendum. ergo illico, eius obiecti viſionem eliciet; non ſecus, ac reliquæ cauſæ naturales completæ, & expeditæ, vbi primum ſunt, ſuos proprios effectus producunt, quin, ne vnius quidem inſtantis mora trahatur, vt eos producant: quia in eo, nil amplius virtutis promptitudinis, expeditioniſq; ad eos producēdos reperietur, quam in primo. Tum ſic, vt intellectus Angelicus in primo creationis inſtanti cognitionibus hiſce euidentibus obiectorum, ex quibus euidenter alterius obiecti, ſeu obiectæ veritatis cognitio, & concluſio deducitur, eſt cauſa naturalis completa, expedita, & determinata, eius cognitionis & concluſionis eliciendæ. ergo illico, in eodem illo inſtanti proximo ſuæ creationis illam eliciet, quin, vel vnius inſtanti moram trahat, illudque inſtans, immediate ſequens ad eam eliciendam expectet. Perſpicua proinde, vt dixi, prima hæc concluſionis noſtræ pars eſt. Secunda vero pars non adeo eſt perſpicua; pro qua proinde illud addidit. *Secundum ſubſtantiam, & entitatem actus ſcientiæ.* Eſt quippe ſecunda hæc concluſionis pars de ſcientia Angelica probabili ſolum, neque ex euidentibus præmiſſis cognitionibus aliorum obiectorum per legitimam illationem, & diſcurſum Angelorum adquiribili, vt in nobis noſtrarum ſcientiarum quas dicimus, concluſionibus maiori ex parte earum (Philoſophiæ. v. g. & Theologiæ) vſu venit, quarum plerumque concluſiones probabiles ſolummodo ſunt, atque ex præmiſſis probabilibus tanquam deductæ. Vnde fit, vt ratio pro prima parte concluſionis de ſcientiæ propriæ, & ſtrictæ actibus, ſeu concluſionibus euidentibus, locum, pro ſecunda habere nequeat, ſiquidem intellectus cauſa naturalis completa, & determinata de ſe concluſionis eiuſmodi inferendæ non eſt, vti nec intellectus noſter præmiſſis tantum probabilibus inſtructus: quare eis etiam habitis poſſumus concluſioni non illico aſſentiri.

5. Vt autem concluſionis pars hæc, vt à nobis proponitur perſpicue intelligatur, & à nobis probetur, ac de actu fidei Angelicæ in inſtanti, primo creationis mox dicendis, & probandis ſternatur complaneturque via, aduertendum eſt: hanc intellectus Angelici (ſicuti & noſtri) præmiſſis ſolum probabilibus inſtructi indeterminationem ad aſſentiendum concluſioni, ſeu indifferentiam in actu primo ad aſſentiendum, vel non aſſentiendum concluſioni ab intellectu ita conſtituto præciſe eiuſue actu tolli, & determinationem in actu primo ad aſſentiendum concluſioni induci non poſſe: quia intellectus potentia libera non eſt, quare, nec ſibi ipſi actum imperare, nec ſine imperio indeterminationem & indifferentiam ſuam ad actum, eiuſue omiſſionem actu ipſo elicito immediate in actu ſecundo determinare poteſt. Id enim voluntatis liberæ, & arbitrij in actu primo ſolius proprium eſt. Ea igitur indifferentia & indeterminatio extrinſecus, actiue, aliunde, quam ab intellectu, qua tali, eiuſque actu tolli in actu primo debet, vt probabili concluſioni aſſentiatur: ab actu, ſcilicet, voluntatis aſſenſum imperantis, cum præmiſſæ ex quibus diſcurrit atque ex ipſis illatio ſolum probabiles eſſe cognoſcuntur, & fallibiles, vel obiectiue, cum præmiſſæ, etiam de ſe fallibiles, & probabiles ſaltem negatiue, euidentes intellectui non apparent: id eſt nulla fallibilitatis earum ratio intellectui repræſentatur, cuius rationem in aſſenſu, cum præmiſſis ipſis tum concluſioni præſtāda hæreat: quemadmodum in ſubitis motibus voluntatis, erga obiecta aliqua de ſe etiam mala, ſæpe contingit, vbi nondum malitiæ cognitione voluntas præuenitur. Cum autem tota, & adæquata actiuitas ad concluſionem ex probabilibus principiis, ac præmiſſis inferendam penes intellectum, ita eis præmiſſis etiam, vt probabilibus, & ſubinde fallibilibus cognitis inſtructum ſit ſoloque ei ita inſtructo determinatio ad eſſentiam illatiuum concluſionis, vel actiue, ex actu voluntatis aſſenſum illatiuum imperantis, aut obiectiue ex amotione cognitionis de præmiſſarū & illationis fallibilitate, qua ab aſſenſu ex parte obiecti detineretur, poſſit obuenire, fit plane eundem actum ſecundum ſubſtantiam, & entitatem aſſenſiuum concluſioni fore, ſiue ex libero voluntatis imperio in actu primo determinetur, liberque mediate actus aſſenſiuus concluſioni ſubinde euadat. ſiue obiectiue, ſeu ex parte obiecti vndecumque obueniente à notione cognitionis de fallibilitate principiorum, in ſe ſolummodo probabilium, & illationis ex ipſis, negatiue ſaltem, euidentia ea omnia intellectui cuiuſuis, (& ad rem præſtantem Angelico) repræſentetur, atque adeo nullo adſtante retardatiuo ex parte actus primi ad aſſentiendum concluſioni probabili neceſſario intellectus terminetur, quemadmodum agens quoduis nullo adſtante contrario, aut impedimento, ſi plenæ, & completæ actiuitatis naturalis ſit, neceſſario operatur.

6. Ex his facilis eſt ſecundæ huius partis concluſionis probatio, quia ex ſola neceſſitate deliberationis voluntatis ad imperandum intellectui inſtructo præmiſſis ſolum probabilibus ac ſubinde indeterminato in actu primo ad aſſentiendum, vt per eiuſmodi imperium in actu primo determinatus aſſentiatur eiuſmodi concluſioni probabili non poſſet Angelus in primo inſtanti ſuæ creationis concluſioni probabili ſolum aſſentiri, actumque abſtractiue ſcientiæ minus propriæ & latæ ſumptæ haberi: atqui ſola amotione cognitionis omnis de ſola pro-

 babilitate

probabilitate, fallibilitateque præmiſſarum, & concluſionis inde inferendæ (vndecumque extrinſecus, ac ſine vlla deliberatione voluntatis amotio illa proueniat) tollitur ex parte actus primi eiuſmodi indeterminatio, & indifferentia intellectus inſtructi præmiſſis illis, re vera ſolum probabilibus, & fallibilibus, atque inducitur determinatio oppoſita ad aſſenſum concluſioni, ex eis præmiſſis (vt proxime à ratione, & à paritate ſubiectorum motuum inſtantaneorum voluntatis in obiecta de ſe mala, vbi nulla adeſt ab eis retrahens cogitatio oſtendebamus) ergo in primo illo inſtanti creationis ſuæ potuit Angelus concluſioni ex præmiſſis re ſolum probabilibus, aſſentiri, atque actum abſtractiuæ ſcientiæ impropriæ, & latæ dictæ habere; vt ſecunda parte concluſionis dicebamus. Diſcurſus eſt legitimus, & ſatis probata minor. Maior mihi eſt certa: alia quippe ratio veroſimilis non apparet, ob quam vnico, & primo creationis inſtanti nequeat Angelus concluſioni probabili, ex præmiſſis probabilibus aſſentiri (ſicut euidenti, & ex euidentibus deductæ poſſe, & de facto aſſentiri, prima parte concluſionis diximus, & probauimus) niſi, ex indeterminatione, & indifferentia intellectus præmiſſis ſolum probabilibus inſtructi in actu primo ad aſſentiendum, vel non aſſentiendum, concluſioni, quæ, non niſi per actum deliberatum (intellectui, qui à tali impoſſibilem) à voluntate poſſit auferri: quod, ſi eſſet verum, cum deliberatio, ſeu libera determinatio voluntatis creatæ in vnico inſtanti magnis fundamentis cenſeatur impoſſibilis, (vt quæſtione tertia videbimus) efficaciter concluſio impugnaretur, eſt igitur aſſenſus Angeli concluſioni probabili in creationis inſtanti ſecundum ſubſtantiam poſſibilis, ergo, & habitus de facto, eſt quippe perfectio, & per ſe naturalis abſolute, ac proinde pro illo tunc per accidens infuſa, & ſuper naturaliter, quoad modum, diſpoſita. Sed conſequentiæ huius probatio, erit ſolutio imperfectionum, quæ in eo actu ſcientiæ videntur apparere: quæ erit etiam concluſionis, & veritatis eius explicatio pro rudioribus maior.

7. Prima ſcientiæ latæ actus ſolum probabilis eſt de ſe fallibilis, ac proinde eſſe de ſe error poteſt, & de facto, in pluribus eius ſcientiæ, actus erronei erunt: ergo à Deo in naturæ Angelicæ ornamentum pro eo inſtanti eiuſmodi ſcientia curatum; ac diſpoſitum non fuit. Ecquid enim ornatus, imo non indecentiæ, habet erroneus actus. Reſpondetur: probabilitatem præmiſſarum, & concluſionis, ex genere ſuo, nec veritatem earum, nec falſitatem claudere determinate, nec excludere; ſed ſolum veritatis, aut falſitatis earum euidentiam ex terminis, & obiecto ipſo, vel ex mediis, quibus eis aſſentimur: quare ratione materiæ actus probabilis aſſenſus re ipſa eſſe poſſunt quandoque reipſa falſi, & errores, quin veri eſſe reipſa queant. Illos ergo, reipſa veros, actus probabiles ſcientiæ late dictæ amotione cognitionis omnis de eorum fallibilitate prouidit, diſpoſuitque Deus Angelis in inſtanti creationis, eorum ornamento, non exiguo: verum quippe, & quod reipſa falſum nequit attingere, probabiliter adhuc, perfectio eſt, cum veritatis eius ignorantiam, etſi non poſitiua euidentia veritatis abſolute propellat; aſſenſus vero probabiles, re tamen ipſa falſos, & erroneos Angelis pro creationis inſtanti, non ita prouidit Deus, ſed fallibilitatis eorum cognitione adiuncta, ne eis tunc aſſentirentur, diſpoſuit, vt erroris ignominia phyſica eos, cum primum, è ſua manu, & arte prodibant, liberaret. De ſcientiæ igitur probabilis, & late dictæ actibus veris concluſio noſtra intelligenda eſt, non de falſis, & erroneis, qui ſub ſcientiæ nomen, non veniunt, ſed erroris & turpiſſimæ ignorantiæ, ſcilicet poſitiuæ. Secunda obiectio eſſe poteſt. Angelos in ſtatu etiam, & duratione quauis ſtatus viæ (cuius pars eſt primum inſtans ſuæ creationis) ſolum, ex notis euidenter diſcurrere poſſe: tum, quia ex eis ſolum diſcurſum Angelis videntur ſcholaſtici tribuere: tum, quia alias erroris periculo eſſent expoſiti: tum denique, quia cum probabilia media non per ſe, ſed per alia media probabilia fiant, proceſſus infinitus repugnans in hac probabili ſolum Angelorum ſcientia, videtur admittendus: atqui ex euidentibus præmiſſis, & principiis repugnat ſcientia non euidens, ac ſolum probabilis: ergo, & ſecunda hæc pars concluſionis eſt de ſubiecto repugnante, & non ſupponente, ac ſubinde facultatis neceſſariæ. Negatur antecedens, cuius prima probatio, ex communi ſcholaſticorum eſt falſa. Ij enim de Angelis ſolum beatis, non autem de cunctis Angelis, in ſtatu viæ agunt, dum eis diſcurſum, ex euidentibus ſolum concedunt. Imo neque de eorum diſcurſu ex probabilibus diſputant: quare neque beatis Angelis negant, quibus modo, & prouidentia Dei ſupradicto, & ex imperio etiam deliberato ipſorum aſſentiendi concluſioni, cum aſſentiantur, erroris periculum ſatis præcauebitur, quo ſecunda probatio euaneſcit. Vltima probatio antecedentis ab abſurdo proceſſus infiniti æque noſtram ſcientiam late dictam ac ſolum probabilem, atque Angelicam impugnat, ſolumque probat deueniendum in ea tandem eſſe ad prima aliqua principia de ſeſe, ac ſuis terminis probabilia, ſicut in ſcientia ſtricta ad principia per ſe, & ex terminis nota, & euidentia. Id, quod ita eſſe ſæpe docuimus: in quorum veritate, & probabilitate ex terminis penetranda & deprehendenda acutiora, & profundiora ingenia multum reliquis minus robuſtis, & profundis præſtare oſtendimus quare earum penetratio, & comprehenſio clarior, maiorque Angelis, qui à Deo intellectu hominibus præſtant erit concedenda.

8. Dico ſecundo: actum fidei ſecundum ſubſtantiam, eſto non vt liberum, & meritorium ex pio affectu libero credendi, de quo q. 4. ex generali principio definietur omnes Angeli in primo inſtāti ſuæ creationis habuerunt. Supponit concluſio Angelis cunctis aliqua ſaltem fidei myſteria in inſtanti creationis fuiſſe reuelata ſaltem Dei vnius & trini (quod Trinitatis myſterium eſt) de quo dubitat nemo: etſi enim Dei vnius iuxta concluſionis primæ partem primam euidentem ſcientiam habuerint, cum qua & fidei de Deo vno actum repugnare nonnulli immerito putant, ac ſubinde eius reuelationem ſuperfluere poſſent cenſere; aſt Deum hunc vnum tribus perſonis identificatum reipſa eſſe, ne probabiliter, diſcurrere, imo ne ſuſpicari quidem naturæ viribus, ſecluſa reuelatione, poſſent. Oportuit autem myſterium hoc Angelis ex tunc reuelari, vt, quamuis tunc deliberato Deum Trinum, & vnum venerari, amareque ſuper omnia non poſſent, quia deliberatio creata tempus requirat, ſaltem ex tunc deliberandi principia, quæ in eos actus obſequia erga Deum inducerent, & quibus præuenirentur adeſſe eis oportuit, vt, cum primum deliberatio haberi, peragique ab eis poſſet debitis eis creatori ſuo Deo Trino obſequiis amoris, adorationis, & gratitudinis poſſent ſatisfacere. An vero myſterium etiam Incarnationis in inſtāti creationis ſuæ fuerit Angelis reuelatum, incertum mihi eſt, nec ſolido fundamento definibile, niſi ex ſuppoſitione quod præceptum Angelis impoſitum fuerit, vt Chriſto Domino, ſeu Verbo incarnato, eiuſque humanitati obſequium, obedientiam, & adorationem præſtarent, de quo inferius agendum. Si enim de eo præceptum Angelis fuit à creatione initio impoſitum, (vt ob rationem proxime datam æſtimo) probabilius eſt, cum tunc præcepti capaces eſſent, ipſorumque via, & deliberandi duratio neceſſaria cœperit; imponi autem illis præceptum, non potuit niſi myſterio Incarnationis ſimul reuelato: quare in creationis inſtanti reuelatum hoc myſterium fuiſſe conſequens eſt, ſed, quidquid de reuelatione huius etiam, & aliorum myſteriorum in eo inſtanti ſit, actum fidei ſecundum ſubſtantiam, etſi non libere, ſed neceſſario erga reuelata, tunc præſtitiſſe, ſecunda hæc noſtra concluſio fert. Probaturque facile ex dictis, quia vel loquimur de (Angelis ſupremæ hierarchiæ, vel vt probabilius reputo, & aſſerui num. 3.) de eius hierarchiæ Angelo ſupremo, cui immediate Deus eſt loquutus, & myſteria reuelauit, ac immediata hæc reuelatio à Deo certa, atque abſtractiua euidentia, innotuit; vel de aliis, quibus, vel per hunc Angelum, vel per alios mediate, aut mediatius cognita Dei reuelatio fuit? & quidem poſtremis hiſce omnibus amotę Dei prouidentia fuere pro illo inſtanti cogitationes, quibus de exiſtentia reuelationis diuinæ poſſent ambigere, hærere, atque illos ad deliberandum voluntate, ſi an crederent, totos occuparent, ex motiuis aliis atque ſuſpenſos ab aſſenſu, tam magno, & potenti motiuo reuelationis dubitatæ detinerent: quare. & imperium proprij affectus, qui etiam dubitantes de exiſtentia reuelationis ad credendum determinaret, agereque neceſſario, ſi ipſis adeſſet opus non fuit, ergo neceſſatio ſtatim, atque

Digitized by Google

atque illico reuelatis crediderunt: quod ex dictis de ſcientiæ late dictæ actibus valde confirmatur: & pro his, vel illo Angelo ſupremo, cui immediate facta à Deo reuelatio fuit, & Dei locutionem illam eſſe certo, & euidenter abſtractiue innotuit, confirmatur vrgentius. Habuit enim adiutorium diſcurſus naturalis euidentis: quidquid Deus dicit verum eſt, vt reuelatis diſcurſiue neceſſario aſſentiretur, cuius aſſenſus euidentia non obeſt (vt nonnulli putant) ſed iuuat potius, vt ſimul ob motiuum indubitatæ reuelationis motiuo connexionis præmiſſarum cum concluſione longe fortius, & indefectibilius, atque vt tale cognitum, in eius diſcurſus maiore præmiſſa iterum firmius eidem veritati aſſentiatur. De quo latius controu. de fide. t. 2. de ente ſupernatur. Probatur ſecundo concluſio, quia Angelis cunctis indeliberatus etiam pius affectus credendi in inſtanti creationis adfuit (vt iam cert. 1. concl. 1. dicamus) quo ad credendum ex parte actus primi efficaciter determinaretur.

CERTAMEN II.

De actibus voluntatis Angelorum in primo inſtanti creationis.

1 ACtus voluntatis Angelorum in actus virtutum, ex obiecto moralium, & theologalium diuidi poſſunt. Primi rurſus in ſuas ſatis notas ſpecies, quorum Angelica natura capax eſt, nuſquam ad præſens ſingulatim recenſendæ, quia de eis omnibus eadem eſt difficultas, & decidendi ratio communis. Actus vero Theologales, nempe Spei, & Charitatis ſeorſim recenſendi, & examinandi hic erunt ob ſpeciales eorum naturas ex quibus diuerſæ ſuboriri poſſunt difficultates. Eſt autem ſciendum de his omnibus actibus voluntatis, Angelicæ in primo creationis inſtanti ſecundum ſubſtantiam ſumptis ſolummodo agi: ſicut de actibus intellectus cert. 1. egimus. De eis quippe, vt liberis & meritoriis, non niſi, ex principio generali de neceſſaria duratione, vt rationalis creatura, etiam Angelica, deliberet (an ſcilicet diuiſibilis, & temporis neceſſaria ſit, an inſtantanea; & indiuiſibilis ſufficiat) definiri cordate poteſt: de ea vero quæſtione, ex inſtituto, vt diximus. q. 3. agetur: ex cuius deciſione actibus omnibus ſiue moralium, ſiue theologalium virtutum, quoad eorum libertatem, & meritum vnica concluſione, ſimul & facile definiemus. Poſtremo loco de Angelorum beatitudine diſputandum eſt cert. 3. quia ſub lite adhuc Doctoribus Scholaſticis eſt, in quibus, intellectus ne, an voluntatis actibus conſiſtat, neque eam decidendi locus hic opportunus, ſed. t. 2. de ente ſupernaturali controu. vlti. de beatitudine perfecta, & ſuprema Sanctorum in Patria, cuius ad inſtar imperfecta, & imitatiua ſtatus viæ beatudo, ſiue naturalis, viribuſque naturæ ſolis habita, ſiue ſupernaturalis, quæ etiam fidei cognitionis ſupernaturalis actibus natura rationalis adiuta habere, in via poſſit, cogitanda, ſtatuendaque neceſſario eſt: tum etiã quia, in quocumque actu, ſiue intellectus, ſiue voluntatis, ſiue vtriuſque beatitudo vtraque conſiſtat, cum de vtraque, poſt examen, & deciſionem, de vtriuſque facultatis actibus diſputatio, & examen hoc veniat, eorum difficultatibus, iam exploratis, ac dilucide definitis, retardari, turbari, atque implicari nullatenus poterit, eius examen, ac definitio, ſoliſque difficultatibus, quæ ex beatitudinis propriæ perfectæ, & patriæ vel impropriæ imperfectæ ac viæ (in cuiuſuis facultatis, actibus conſiſtant) prædicatis ſpecialibus, ſuboriuntur dilucide examinandis, ac definiendis diſcurſus incumbet.

2. Dicendum eſt primo: actus omnes virtutum moralium (quorum natura Angelica eſt capax) ex obiecto, ſecundum ſubſtantiam ſumptos, omnium Angelorum voluntates in primo creationis inſtanti exercuerunt: pium etiam affectum credendi, ſiue actum imperij ad intellectum, vt illico credat, etſi ſupernaturalem, ſecundum ſubſtantiam comprehendo. Concluſio hæc, etſi in terminis nullum hactenus habeat Patronum; nullum tamen aduerſarium habet: imo virtute, & implicite communis eſt plurium Theologorum, qui actus voluntatis, etiam, ſupernaturalium virtutum & amoris Dei ſuper omnia deliberatos, ac meritorios voluntatibus omnium Angelorum in creationis inſtanti concedunt: quod, & concluſionem præſentem continet, & amplius, ac difficilius de eorum actuum libertate addit, & æqualis cum ipſis erit. q. 3. Probatur concluſio: quia id adeo diſponi poteſt, prouidentia, qua diximus cert. 1. amotione cogitationum retrahentium ab honeſti proſecutione, & immiſſione cogitationum, ſaltem quoad modum, ſupernaturalium (ſi aliqua earum ſupernaturalitas neceſſaria ad honeſtum obiectum virtutis moralis proſequendum) in eam inducentium, vnde ſubiti illi motus, & inſtantanei volũtatis Angelicæ indeliberato ſubſilirent: ſi autem ita à Deo fieri potuit, factum eſſe cenſendum eſt: tum, quia ad ornatum, & decentiam naturæ Angelicæ quem attendiſſe, prouidiſſeque Deum, quatenus ex ipſo ſolo erat, neque ex libero arbitrij Angelici vſu, & induſtria pendebat, vt iu motibus hiſce indeliberatis pendere non potuit, pro inſtanti creationis, quo primum ex eius arte, & manu illa prodibat, ſtatutum q. 1. fuit. Confirmatur, quia ſubiti iſti motus inſtantanei, & indeliberati in obiectum honeſtũ, omnem voluntatis deliberationem, & præconſiliationem præuenientes magnopere iuuant, roborantque ex parte actus primi voluntatem vt poſt deliberate, etiam obiectum honeſtum proſequatur: vt omnes Scholaſtici fatentur, præſertim Vaſquez, multa, & accurata Patrum, ac inprimis Auguſtini eruditione, & à contrario ſubditorum motuum in turpia ex appetitu inordinato rationis conſilium præueniente ſubortorum experientia indubitata demonſtratur. Cum autem ex fine beatitudinis, ad quem per merita obtinendum Angelos Deus condidit, auxiliis gratiæ, quibus poſſent, & habitibus, quibus facilius, potentiuſque, poſſent actus deliberatos ac meritorios exercere inſtructos de facto in primo creationis inſtanti fuiſſe communiter à Doctoribus cenſeatur: ergo. & his ſubitis in honeſtum motibus, quibus ad actus deliberatos, & meritorios exercendos amplius, potentiuſque, quam habitibus, ex parte actus primi Angeli præueniuntur, inſtructos Angelos in creationis inſtanti adeo fuiſſe, eadem, potiorique ratione cẽſendũ eſt, quod ipſum de pio affectu credẽdi reuelatis indeliberato eadem ratione probatur, vt patet.

3. Dicendum ſecundo: Angeli non habuerunt ſpei ſupernaturalis, & Theologalis actus, ſecundum ſubſtantiam ſumptos adhuc, in primo inſtanti creationis. Huic concluſioni Theologi aliqui facile adhærerẽt, qui, ſcilicet, putarent in eo inſtanti beatos perfecta patriæ beatitudine fuiſſe, cum tamen obiectum ſpei debeat eſſe poſitiue abſens, & duratione futurum: quod in vnico illo indiuiſibili inſtanti durationis in quo haberetur, eſt impoſſibile; alij facile aduerſabuntur, qui vel non requiri abſentiam abſolutam poſitiue, & futuritionẽ duratione, ſed abſentiam ſperãdi boni præciſiue ſolum pro naturæ priori ad actum ſpei, & poſſeſſionem boni poſterius adhuc natura obtenti: nec niſi in ordine ad hæc inſtantia priora, & poſteriora requiri futuritionem boni, ac de ea iudicium, vt ſpes concipiatur: quare, etſi pro eo inſtanti creationis viſio beata data Angelis fuerit, dummodo, non in priori naturæ ad ſpei actum concipiendum, ſed poſterius natura ad ipſum futura concipiatur, haberi ab Angelis ſpes beatitudinis perfectæ, (atque eodem modo etiam imperfectæ) potuiſſe. Hanc tamen ſubtilitatem ſcholaſticam reieci, ex inſtituto t. 2. de ente ſupernaturali, controu. 2. de ſpe: quare, ſi in eo inſtanti creationis beatitudine perfecta, & idem eſt de imperfecta, ſi qua eſt viæ, donati Angeli ſunt, de ea ſpem, nec in eodem inſtanti concepiſſe illos, nec concipere potuiſſe defectu iudicij futuritionis propriæ, & temporariæ ad actum ſpei concipiendum neceſſarij certo colligeretur. Sed quoniam de perfecta beatitudine, ea ſuppoſitio mihi & communi Theologorum ſenſui falſa eſt, de imperfecta vero, & viæ, non item (vt cert. 3. oſtendam) & pro qua ratio illa vim habet: probabo independẽter ab eo, quod habita ab Angelis, vel altera, vel vtraque, in creationis inſtãti fuerit vniuerſaliter à priori.

4. Nullus actus voluntatis deliberatus, atque plene, & abſolute liber creatura rationali eſſentia ſua impora plene, & abſoluti exercitij libertatis in vnico inſtanti, vt quæſt. 4. oſtendam, elici poteſt: quare nec ab Angelo in inſtanti creationis, atqui omnis actus ſpei propriæ & theologalis eſſentia ſua eſt abſolu-

te

te liber: ergo nullus actus ſpei propriæ & theologalis haberi ab Angelo poteſt in inſtāti ſuæ creationis. Diſcurſus eſt legitimus. Maior probanda ex q. 3. ne hic probationes prolixe, & intempeſtiue anticipemus difficultatis ex inſtituto ibi examinandæ, & deciſionis contra pleroſque, ex antiquis, & recentiores omnes ſtatuendæ. Minorem ex principio apud omnes fixo, & dignitate proinde Theologica, ſic probo. Spes propria, & eſſentia ſua, prout à deſiderio ſpecialiter, & ſtricte dicto differt, non ſolum in bonum abſens tendit, ſed etiam arduum; ita, vt, in arduum ſit, & cogitetur, ac proponatur actus ſpei propriæ erga illud concipi omnino repugnet: nequit autem cōcipi actus ſpei eſſentia ſua ex propoſitione, & cognitione boni, qua etiam ardui, ſiue arduitatis in eius aſſecutione, quin eſſentia ſua concipiatur abſolute, & plene liber: ergo omnis actus ſpei propriæ & Theologalis eſſentia ſua eſt abſolute liber, vt in minori aſſumebamus. Maior proximi huius ſyllogiſmi, eſt commune axioma, & dignitas Theologica in materia de ſpe. Minor probatur: quia vt dixi citato loco, & controu. de ſpe, arduitas obiecti (in quouis ſtet) neceſſario proponenda ex parte, ipſius, vt illud ſperare propriæ ſpei actu, abſolute poſſimus, nequit neceſſario requiri proponenda, ex parte obiecti, vt motiuum, & ratio, ad illud proſequendum inducens (ex quo recentiores aliquot, qui minus tem. & eſſentiā actus ſpei propriæ Theologalis illam ex parte obiecti præpoſitionem neceſſario, & eſſentialiter ad eum concipiendum contra Theologicum axioma negare tentarunt) ſed vt quid ab illo obiecto proſequendo retrahens voluntatem, & contra quam animi, & voluntatis erectionem, ſpecialem, & propriam actus ſpei eſſentialiter importat, in qua eius præ aliis deſiderii actibus nobilitas perfectio, ac meritum maius conſiſtit: ergo actus propriæ, & Theologalis ſpei eſſentia ſua ab vna propoſitione bonitatis obiecti inducente ad eius propoſitionem, altera vero retrahente ab eiuſmodi proſecutione procedit. Atqui omnis actus voluntatis ab vna propoſitione retrahente, altera vero inducente, ad ſui obiecti proſecutionem, eſt actus plene, & abſolute liber, vt ex definitione actus liberi voluntatis ſtatum, Philoſophis, & Theologis cunctis axioma & dignitas eſt: ergo omnis actus ſpei propriæ, & Theologalis eſſentia ſua plene, & abſolute liber eſt, ac procedit: ac ſubinde nullius actus ſpei propriæ, & Theologalis non plene, & abſolute liber eſſe poteſt; quod in minori aſſumebamus: atque ad demonſtrationem noſtræ concluſionis oſtendendum reſtabat. Nec recurras ad actum imperantem actum ſpei diuinitus in Angelorum voluntates tunc immiſſum, quo indifferentia illa voluntatum ex arduitatis propoſitione determinaretur in actu primo ad ſperandum, vt de actibus intellectus ad quos de ſe, & obiecti propoſitione ipſe eſſet indifferens dicebamus, & de aliis voluntatis ſaltem à voluntate ipſa imperabilibus dici poteſt; erectio illa quippe animi, & voluntatis contra boni arduitatem ſpei actui eſſentialis dicit voluntatis à ſe ipſa motum, & conatum, quo ſe ipſam ad bonum, etſi arduum agat, qui plane deficeret, ſi à Deo immediate, vel medio imperij actu ad illud arduum proſequendum ageretur, ac proinde, & animi erectio ſpei eſſentialis illi actui imperato deficeret, qui ſubinde, non ſpei actus, ſed ſtricte dicti deſiderij foret: quod ſecus haberet, ſi voluntas ipſa deliberate actum ſpei contra boni arduitatem imperaret: tunc enim manere voluntatis ſe ipſam agentis contra arduitatem erectio: ſed tamen in illo ſolo creationis inſtantis ad deliberandum de imperio illo, quo ſe proprie agerent, duratio neceſſaria non erat.

5. Dicendum eſt ſecundo de actu voluntatis amoris Dei ſuper omnia. Nullus actus amoris Dei, ſuper omnia formalis & explicitus Angelis adfuit in primo inſtanti ſuæ creationis: ſiue naturalis formalis & expreſſus. Amor Dei ſuper omnia, ſiue ſupernaturalis ſolū ſecundum ſubſtātiam & modum, ex actu fidei ſupernaturalis ac diuinæ (quod verius reputo) admittatur poſſibilis. Dixi de *amore Dei ſuper omnia* de quo ſolum eſſe poteſt difficultas, quia de velleitate, & complacentia, quadam leui & prorſus inefficaci in Dei bonitate quomodocumque, etiam naturaliter abſtractiue, tunc ab Angelis cognita dubium non eſt, quin tunc eam habuerit, quam ab ſcholaſticis ſupponitur potius, quam diſputatur. Dixi *etiam de amore formali, & expreſſo, ſeu explicito*, quia de virtuali ſolum, & implicito alia eſt ratio, vt videbimus concl. 3. ita vero intellecta & explicata cōcluſio probatur, ex dictis proxime, facillime. Nullus actus plene, & abſolute liber, pro vnico, & indiuiſibili inſtanti creationis haberi ab Angelis potuit, vt ex q. 3. ſuppoſuimus; aſt omnis actus amoris Dei ſuper omnia formalis expreſſus, & explicitus eſſentia ſua eſt plene, & abſolute liber; ergo nullus amor formalis, expreſſus, & explicitus potuit haberi ab Angelis, pro illo vnico, & indiuiſibili inſtanti ſuæ creationis, quare nec habitus ab Angelo pro eo inſtanti fuit. Minor ſola nunc probanda in hunc modum erit. Omnis actus amoris Dei ſuper omnia formalis expreſſus, & explicitus, eſt actus voluntatis eſſentia ſua comparatiuus bonitatis Dei, cum bonitate creaturarum, quæ poſſent voluntatem Angeli à Dei amore diuertere, atque prælatiuus bonitatis illius Dei bonitati huic creaturarum, etſi non in particulari, & indiuidualiter ſumptæ, ſaltem ſub communiori conceptu bonitatis delectabilis (non quidem materialiter, & ſenſibiliter, quod in Angelis locum non habet) cum proſecutiones bonitate, Dei incompoſſibilis: ergo amor Dei ſuper omnia formalis expreſſus, & explicitus, qua talis eſſentialiter procedit à duplici cognitione altera retrahente, altera inducente, in eiuſmodi amorem, ac ſubinde, vt plene, & abſolute liber, quare nullus actus eiuſmodi amoris non plene, & abſolute liber haberi ab Angelo poteſt, vt de actu ſpei nuper concludebamus. Euaſio ex recurſu ad actum imperij à Deo immiſſum tunc voluntatibus Angelorum; præcluſa enim eſt in ſimili de actu ſpei n. 4. ſub finem.

6. Dicendum eſt tertio, actus amoris Dei ſuper omnia, virtualis, & implicitus, ſupernaturalis, & ex fide ſupernaturali proueniens Angelis adfuit, in ſuæ creationis inſtanti; ſecus naturalis Dei ſuper omnia, amor virtualis adhuc, & implicitus. Sola fere intelligentia, & explicatione amoris Dei ſuper omnia virtualis, & impliciti concluſio tota, quoad vtramque, eius partem probata efficaciter (me indice) manebit. Eſt igitur amor Dei ſuper omnia virtualis & implicitus amor, ſeu affectus complacentiæ in Deo, eiuſque bonitate à Deo adhæſiuus voluntatis ad ipſum affectiue (nulla adhuc comparatione prælatiua facta, cum bonitate creata delectabili qua poſſet à Diuinæ bonitatis, ac Dei ob illam amore, & affectu illo complacentiæ in illis diſtrahi, ac diuelli) vti nulla bonitate, bonóve delectabili, tunc etiam pro naturæ poſteriori occurrente à ſemel iam pro naturæ priori concepto, amore Dei, & affectu complacentiæ in ipſo, eiuſque bonitate à Deo adhæſiuo affectiue, non ſolum auelli, ſed ne diſtrahi quidem, ſuſpendiue inchoatione deliberationis, vt eo poſtea abſtinere vllatenus poſſet: neque enim pro eo inſtanti durationis, in quo, & ſi pro naturæ priori, amor ille & complacentia affectiua in Deo, eiuſque bonitate concepta ſemel eſt, pro poſteriori adhuc naturæ citra contradictionem, quam affectiua illa adhæſio affert, poteſt Angelo ipſi non adeſſe: Hinc prima concluſionis pars affirmatiua, facile probatur. Siquidem in illo creationis inſtanti, ita per cognitionem ſupernaturalem fidei proponi Angelis ſumma Dei bonitas potuit, vt nulla bonitas delectabilis, creaturæ, qua à complacentia, in Deo, eiuſque bonitate, ita tenaciter adhæſiua diuerteret, ſi pro toto illo inſtanti vel ſaltem pro naturæ priori ad eius elicientiam proponeretur; ergo ea complacentia, in Deo, eiuſque bonitate, ſeu virtualis, & implicitus Dei amor ſuper omnia ſupernaturalis per fidei ſupernaturalem cognitionem potuit concipi ſubito, & indeliberate ab Angelo pro eo inſtanti, fidei etiam habitu inſtructo, cum ex parte potentiæ, & cognitionis ſupernaturalis fidei proportionata obiecto propoſitio ab omni cognitione, & motiuo retardante expetitæ facultates & principia neceſſaria Angelo adſint: ergo & fuit de facto in Angelis in eo inſtanti creationis, vtraque conſequentia probata eſt in ſimili concluſione prima num. 2. & cert. 1. concl. 1. num. 4. & concl. 2. num. 8

7. Negatiua pars, & ſecunda, noſtræ concluſionis probatur, quia amor Dei ſuper omnia non ſolum formalis expreſſus, & explicitus, ſed virtualis, & implicitus ordinis (de quo nunc. Non ſolum quoad modum ſed quoad ſubſtantiam adhuc, naturalis prorſus repugnat; vt late de Charitate Theologali agentes oſtendimus. t. 2. de cura

ſupernaturali

Digitized by Google

ſupernaturali controu. 3. atque ſi tenaciſſima illa adhæſio creaturæ rationalis Deo, eiuſque ſummæ bonitati, quam complacentia in ipſis explicata, & amor Dei ſuper omnia implicitus, & virtualis continet, ſatis perpendatur, & penetretur, ex terminis ipſis naturalem, ſecundum ſubſtantiam adhuc, eſſe non poſſe deprehendetur, cum ex defectu facultatis natiuæ voluntatis creatæ nudæ, nec habitu ſupernaturali charitatis adiutæ, tum defectu ſupernaturalis propoſitionis, obiecto proportionatæ, per fidem faciendæ iuxta Paulum aſſerentem impoſſibile eſſe nobis (idemque eſt de quauis rationali creatura) ſine fide Deo placere, illam vero adeo tenaciter, & firmiter adhæſiuam voluntatis Deo, eiusque bonitati, (quem amorem Dei ſuper omnia implicitum, & virtualem eſſe diximus) vt creatæ omni bonitati delectabili ipſi aduerſæ, Deoque infenſæ affectiuam adhæſionem, & amorem neceſſario, quamdiu eſt, ac potenter reiiciat, amorem amicitiæ, ex parte noſtri, & cuiuſvis rationalis creaturæ eſſe, & quæ amorem, & complacentiam amicitiæ in nobis ex parteque noſtra Deo afferat dubium eſſe non poteſt: inſuper, ſi ad eam tam arctam, affectiuam coniunctionem cum Deo creatæ voluntatis natiua facultas propoſition bonitatis diuinæ ſubſtantialiter naturali poteſt aſſurgere, quidnam aliud nobilioris perfectioris, excellentiorisque coniunctionis cum Deo, quæ ſupra omnem facultatem, & propoſitionem cognitionis naturalem ſit, in ea affectiua coniunctione cum Deo, quam ſupernaturalem vocas, erit, ratione cuius ſupernaturales, & habitus charitatis, & propoſitio bonitatis diuinæ requirantur? ſi enim, neque cum his ſupernaturalibus adiumentis ad excellentiorem ſpecie ſua, arctioremque & firmiorem cum Deo affectiuam coniunctionem creata voluntas poteſt, quam poſſit, ſine illis, principia illa ad eam affectiuam coniunctionem non requirentur, ſed de ſuperfluo, & ſupererogatorio concurrent. Ac demum. Cum eiuſmodi affectiua, adeo firma, cum Deo coniunctio & virtualis ac implicitus Dei ſuper omnia, amor (quem naturalem dicis) peccato, & inimicitiæ Dei eſſentia ſua repugnat, detur mihi, & principiis illis, & adiumentis ſupernaturalibus, amorique ſupernaturali tuo illico, & promptiſſime, ac libentiſſime renunciabo.

CERTAMEN III.

De Angelorum in creationis inſtanti Beatitudine.

1. BEatitudo propriè, ac perfecte talis, & minus proprie, & perfecte ſumpta, examinanda in præſenti cum S. Thoma, & ſcholaſticis reliquis eſt, illa eſt patriæ ſecura, & æterna hominis, vel Angeli fælicitas, & quæ, ſeu in clara Dei viſione, ſiue amore, ſiue fruitione ſiue in his omnibus eſſentialiter adæquate conſiſtat, præter actus hoſce perpetuitatem importat: quam Recentiores plures volunt Dei viſione beata, vt eo à viſione, clara etiam eſſentialiter repræſentari in eaque includi Dei poſſibili in via, & limitato tempore duratura eſſentialiter ſpecifice differat: quod tom. 1. de ente ſupernaturali controu. vlt. confutamus, & obiter tomis de Trinit. incarnat. ac Deo vno ſæpe reiecimus. Propria item Beatitudo ſemel habita peccato repugnat: quod etiam de viſione clara Dei amore, & fruitione, ex illa ortis, quæ in viæ ſtatu haberentur pro tempore, quo durarent, verum etiam eſt. & ſi perpetuitatis, defectu, à propria, & perfecta beatitudine deficerent. Beatitudo, quæ creaturis rationalibus, tam Angelis, quam hominibus etiam, frequenter, & ordinaria prouidentia, vel naturali, vel ſupernaturali, poteſt in via contingere, imperfecta, & impropria multo ex capite eſt: cum defectu perpetuitatis, & inamiſſibilitatis, tum ſi naturalis ſolum ſit, ſecundum intrinſecum actuum, quibus conſtat ſumpta, defectu repugnantiæ cum peccato; tum etiam, quia, & ſi Dei cognitionem amorem, & fruitionem eſſentialiter claudat, vel concernat, vt de perfecta patriæ beatitudine (cuius imitatiua beatitudine (cuius imitatiua beatitudo ſolum hæc eſt) diximus; aſt cognitionem ſolum bonitatis Dei abſtractiuam, vt ſui partem, vel eſſentiale fundamentum ſupponit, quoniam vero abſtractiua Dei cognitio, ipſamque ſequentes amor, & fruitio Dei vel pure naturales, ac ſolis naturalium facultatum intellectus, & voluntatis creatæ viribus habitæ eſſe poſſunt, vel eſſe poſſunt ſupernaturales, ex habitibus, & principiis ſupernaturalibus eſſentialiter oriundæ; impropria hæc, imperfecta, & imitatiua ſolum, viæ beatitudo bipartienda adhuc in naturalem, & ſupernaturalem eſt, vt debita claritate impræſentiarum agatur.

2. De vtraque viæ beatitudine opportune obſeruandum eſt, quod de naturali (de qua ſolum ibi agebat) Molina noſter quæſt. 62. comment. articul. 1. § *ſunt autem nonnulla:* obſeruauit: vtramque, ſcilicet, & ſi beatitudo propria, & perfecta patriæ in Dei viſione ſtet, ac ſubinde imperfecta, & imitatiua vtraque viæ in eius abſtractiua, vel fidei, vel naturali cognitione, & ſpeculatione, quantumuis euidenti cognitione ſecundum rectum ſignificatum conſiſtat, (vt de ſpeculatiua, qua tali, ac non practica fatendum omnibus eſt) nihilominus in obliquo, & de connotato, vt aiunt, petere excluſionem peccati, & virtutis, ac iuſtitiæ exercitium eſſentialiter importare æque, atque curuitas ſimitas ſit, naſum, vt ſubiectum aptum eſſentialiter requirit, ac inſuper Dei amorem, ac de ipſo fruitionem eſſentialiter etiam concernere. Primum probat bene Molina, ex Ariſtotele, qui nouem totis libris Ethicorum de actiua, ſeu practica, & morali felicitate, & beatitudine tractatum præmiſit, ac lib. 10. de contemplatiua differuit, oſtendens illam ad contemplatiuam hanc beatitudinem naturalem, vitæ huius, quam ſolum nouit, & examinabat neceſſario ex parte ſubiecti; requiri, atque eſſentialiter ſupponi: quod ipſum de ſupernaturali, per fidem pro hoc viæ ſtatu habenda diceret, ſi eam aſſecutus eſſet, dicique à nobis debet, qui eam ſumus Dei gratia aſſecuti, cum ſit de vtraque ratio euidens, & communis: etenim fœlicitas, & beatitudo rationalis creaturæ in nullo eius ſtatu eſſe concipi vt poteſt cum aliquo, quod ſumma miſeria, & diſconuenientia creaturæ illius, quæ rationalis ſit (cuiuſmodi peccatum, & iniuſtitia eſſentia ſua eſt) imo nec ſine conſonantia, & conuenientia cum ipſa, quæ eſt rationalis, in virtutis, & iuſtitiæ exercitio antea, vt minimum, habito, ac non retractato moraliterque perſeuerante: quocirca & ſi directe beatitudo vtraque naturalis abſolute talis, vel ſpeculatiue ſolum, directe in alterutra bonitatis Dei naturali, vel ſupernaturali cognitione conſiſtat, tamen ex parte ſubiecti peccati excluſionem ac virtutis, & iuſtitiæ exercitium abſolutum eſſentialiter ſupponit. Secundum vero æque facile probatur, quid enim fælicitatis, & beatitudinis Dei bonitatis, vel euidens naturalis, vel fidei ſupernaturalis cognitio rationali creaturæ afferre poteſt, quæ non amicum Deum, aut amet, aut ſaltem probabiliter repræſentet, ſed potius certo inimicum, quem odio habeat, & ſuorum criminum, in viæ adhuc ſtatu iudicem timeat? nec potius eo, eiuſque cognita bonitate fruatur, & ſi nondum pœnis inflictis dirum, & infenſiſſimum patiatur, & doleat altorem?

3. Dicendum eſt primo Angeli in primo inſtanti creationis habuerunt imperfectam viæ beatitudinem naturalem, & ſupernaturalem beatitudinis patriæ imitatiuam: eſt communis Theologorum concluſio, & ſi veteres de naturali ſolum viæ beatitudine egerint, etiam S. Thomas, quæſtione cit. 62. a. 1. fors quia ea de beatitudine ſuper-

naturali, virtute definitum à ſe putabant. Molina vero ibi. § *ſecundum eſt*, & Recentiores reliqui, de ſupernaturali ex fidei cognitione, & aliis principiis, & habitibus, donisque oriunda expreſſe etiam affirmant. Probatur ex dictis quia Angeli, & naturalem euidentem, & ſupernaturalem fidei de bonitate Dei cognitionem, indeque Dei amorem, & fruitionem ordinis vtriuſque in inſtanti creationis habuerunt: item gratiam gratos illos Deo, & iuſtos formaliter, atque innocentes facientem, & actus omnium virtutum moralium ſecundum ſubſtantiam ſumptos, vt hactenus oſtendimus: ergo in eodem inſtanti vtramque, & naturalem, & ſupernaturalem viæ imperfectam, & imitatiuam beatitudinem habuerunt: ſiue in eis actibus omnibus, quæuis ex illis adæquate eſſentialiter conſiſtat, ſiue in altera ſolum reliquos, & iuſtitiam, ac innocentiam, & virtutum moralium actus ex parte ſubiecti eſſentialiter concernat, ac ſupponat, & de vtraque præſertim de ſupernaturali probatur ex Ezechiel. 28. *tu ſignaculum ſimilitudinis plenus ſapientia, perfectus decore in monte ſancto Dei, in medio lapidum ignitorum ambulaſti perfectus in vijs tuis à die conditionis tuæ donec malitia inuenta eſt in te*, quæ de Lucifero ad litteram, & figurate ad Tyri Regem (cuius hiſtoria, à Propheta anticipata, & prophetice texebatur) applicita oſtendimus ſupra: ex defectu autem, tum diſpoſitionis ſubiectiuæ, tum actuum reliquorum, quos naturalis beatitudo, vel abſolute talis, vel ſpeculatiua, ſtricte dicta claudit, aut eſſentialiter, vt diximus concernit, fit Angelos malos, non ſolum ex quo damnati æternum ſunt, ſed ex quo diliquerunt, naturalem etiam viæ beatitudinem, nedum ſupernaturalem, quam cum bonis à principio creationis habuerunt, amiſiſſe; tametſi euidens Dei cognitio naturalis ei, ne quidem in inferno, defuerit, nec defectura vnquam ſit: qua etiam de cauſa Philoſophorum, qui demonſtratiue Deum eiuſque bonitatem, & perfectiones ſunt aſſecuti, nemo abſoluta, adhuc ſpeculatiua præciſe, beatitudine naturali fuit beatus.

4. Vt de Beatitudine patriæ & ſumma ex genere ſuo rationalis creaturæ an Angelis fuerit in creationis inſtanti conceſſa dilucide examinetur, ac definiatur, de ea ſub duplici conſideratione agendum eſt. Primo, vt perpetuitatem, æternamque ſui durationem, & abſolutam indefectibilitatem vndecumque, ſiue intrinſecus, & ex eſſentialibus viſionis patriæ, prædicatis, ſiue extrinſecus, ex Dei de eius perpetuitate (de quo alius locus diſputandi eſt) decreto proueniat. Secundo de viſione clara Dei, ac reliquis eam conſequentibus actibus amoris, & fruitionis, in quorum aliquo, vel omnibus adiuncta, ſiue intrinſecus, ſiue extrinſecus, perpetuitate, beatitudo patriæ propria perfecta, & ex ſua ſpecie ſumma conſiſtat. Rurſus de alterutro modo ſumpta beatitudine agendum primo de poſſibili erit, vt poſtmodum, quæſtio de facto ſeorſim firmiuſque definiatur, in quæſtione ergo Beatitudinis ſummæ perpetuæ indefectibilis, ac propria Angelorum in patria per merita obtinendæ poſſibilem abſolute in primo inſtanti creationis Angelis fuiſſe plerique Recentiores putant. Arriaga citat. d.20. ſect.5. ſubſect.1. num.25. §. *& quidem præmium*, Alarcon. tractat.6. diſp.8. c.7 num.3, cum Granados, tractatu 12. diſputatione tertia, numero quinto. Quiros, diſputatione 72. ſectione 4. num.18. & cum Amico d.18. n.116. quibus ex ſuppoſitione, quod creati in gratia Angeli fuerint prætulit Ægid. in 2. d. 5. qu. 2. art 2. dummodo meritum prioritate naturæ præmio beatitudinis (vt citati omnes ſupponunt) præcedat. Probant, quia præmium æternæ gloriæ in eodem inſtanti, atque vbi primum meritum adeſt, conferri poteſt, potuiſſe autem abſolute Angelos in creationis inſtanti mereri commune ſcholaſticis, iam eſt. Primum autem de coëxiſtentiæ præmij gloriæ, & meriti abſoluta poſſibilitate probant ex gratiæ habitualis, vbi primum quis ex nobis eam meretur, infuſione pro poſteriori oratione ad meritum, etenim, nec viſionis neceſſaria incompoſſibilitate antecedente natura, cum peccato, neque eius perpetuitate, & indefectibilitate libertas contrarietatis, ad merendum, vel demerendum, præcepti obſeruatione, vel tranſgreſſione pro illo eodem inſtanti abolebitur: dummodo prius natura exercita præcepti obſeruatione ſupponatur, ad beatitudinis in præmium collationem: quemadmodum, nec odium ex libertate exercita contrarietatis ad ipſum, vel amorem, appoſitum eam pro illa ipſo inſtanti ad vtrumvis poteſt abolere. Nec quidquam præſtat: amorem, & odium, neutrum alteri natura precedere, ſicut viſio beata, eiuſque perpetuitas, peccato, & tranſgreſſioni præcepti Angelorum id enim ſolum probat re integra, & anterius natura ad exercitium libertatis eius aduenientе, funditus euertendam; at vero, ſi poſterius natura, ac dependenter ab eius libertatis exercitio aduenіat (vt fieri Dei potentia, & voluntate abſolute poteſt) nullatenus eam impediet, id quod argumento à contrario ex gratia petito aperte oſtenditur, etſi enim natura ſua formaliter ſolum, non vero antecedenter, ex parte actus primi opponatur peccato, ſed ſolum, vt extremum contrarium, vel contradictorium libertatis in actu primo ad peccandum, peccato aduerſetur, quam exercitam plerumque, & connaturali modo ſupponit. at vero ſi independenter à libertatis noſtræ exercitio adeo, (vt abſolute poteſt) donetur, illudque anteuertat, libertatem ad peccandum euertit, quemadmodum, nec vnio hypoſtatica libertatem abſolutam humanitatis ad peccandum, ſi ex merito congruo, eiuſdem humanitatis (vt fieri poſſe plures cenſent) donaretur.

5. Quod autem de perpetuitate beatitudinis additur: etſi viſione claræ & intuitiuæ Dei (quæ, vel ſola adæquata beatitudo ſit, vel pars illam conſtituens; ad illamve ſaltem eſſentialiter prærequiſita) intrinſeca, & eſſentialis ſit, ac proinde, eius permanentia inſtanti, & æternitate ſequente, libertate eius, qui eam primo habuit, non ſubiaceat; atſi in primo inſtanti ſui eſſe, in quo primum à Deo ex meritis alicui donaretur, abs dubio, cum viſio, tum eius perpetuitas, ac ſubinde eius in ſequenti inſtanti, & æternitate à præſuppoſito exercitio libertatis eius, qui eam fuit promeritus, penderet, nec eam magis impediret, quam ſi non, eo inſtanti in quo liber, & meritorius ipſius actus exercitus eſt, ſed in ſequenti inſtanti, & duratione donaretur: vt libera nobis viſio beata, & perpetua (eſto eſſentia talis ſit) etſi tota ex actis antea, (& magna ſui parte, multis retro annis) meritis noſtris donetur, ſi autem beatæ viſionis perpetuitas, eſſentialis ipſi non ſit (vt me iudice non eſt, neque eſſe poteſt) nil ex eius perpetuitate contra eius, ac beatitudinis ex meritis in eodem inſtanti, quo haberi, & primo [etiam merens exiſtit obtinendæ libertatem obijci poteſt, tunc enim viſionis beatæ, atque abſolutæ beatitudinis perpetuitas, ex Dei decreto proueniet: quod non ſolum, ex libertate merentis, in primo inſtanti meriti, & exiſtentiæ ipſius, ſed & in ſequentibus, quibus Deus vellet, abſolute exercita concipi, haberique ab ipſo potuit: cum temporis poſterioritas, in quo libertas illa exercenda erat, prioritati naturæ ad decernendam, donandamque anteriori duratione viſionem, atque eius perpetuitatem Deo abſolute arbitrariam, non officiat, vt ex perpetuitate Deo abſolute etiam arbitraria vnionis hypoſtaticæ pro inſtanti primo, quam per ſubſecuta tempore opera potuiſſe Chriſtum, eiuſque humanitatem promereri, communis iam ſcholaſticorum ſententia fert, quibus controu. de incarnatione ſubſcripſimus.

6. Alia quæ pro repugnantia præmij beatitudinis collatæ merenti, in eodem inſtanti in quo meritum exercetur, ac ſubinde Angelis in primo inſtanti creationis adduci à negantibus, eius rei abſolutam poſſibilitatem ſolent, leuiora ſunt, partim diſiecta,

Digitized by Google

diſiecta, & partim mox facile diſiicienda. Primum, quod fides (ex qua ſolum meritum vitæ æternæ eſt poſſibile) in eodem viſionis inſtanti in Angelis eſſe poſſet, diſiecimus ſæpe, oſtendentes poſſe eſſe vtramque cognitionem ſimul, inſuper ex natura Dei meritum abſque fide non repugnat; dummodo ſupernaturalis alia cognitio præcedat, vt in pio affectu credendi patet, qui ab actu fidei, nequit procedere, cui natura præcedit, imo ad actum meritorium ſupernaturalem amoris Dei, ſuper omnia fidei actum eſſentaliter non requiri, ſed potentia abſoluta Dei, ex naturali cognitione poſſe procedere, cenſet Alarcon, vbi proximè numero 4. cui non annuo, tamen è principio altius fundato, quam hactenus. Secundum, quod repugnet ſtatus viæ neceſſarius ad meritum cum ſtatu patriæ, & beatitudinis ſimul, quod variis contradictoriis expenditur, eſt falſum, cum via localis non eſt, ſed metaphorica meriti, & præmij nec per temporis inſtantia, ſed naturæ priora, & poſteriora conſtitutus. Tertium potentia peccandi eſt miſeria, cum qua beatitudo, omni miſeriæ repugnans ſtare nequit: eſt autem potentia hæc merendi, obſeruatione præcepti potentia peccandi; ergo nequit ſimul, & in inſtanti eodem creationis Angelis adeſſe. Reſpondetur tamen facile. Miſeriam, cui vniuerſim beata viſio, & beatitudo repugnant, non eſſe miſeriam pure phyſicam, & quæ phyſicam ſolum dicat beati imperfectionem; alioqui naturæ omni creatæ, quæ phyſicas imperfectiones plures eſſentialiter imbibitas habet, & quas proinde, nequit exuere, Beatitudo repugnaret. Repugnat ergo miſeriæ aduentitiæ, vel pœnæ, vel culpæ, de quibus poſſit dolere, ac triſtari rationalis creatura; de potentia vero, pœnæ & culpæ indifferente in actu primo, ad meritum, ac demeritum, pœnamque, & præmium, ſecundum ſe adhuc ſumpta, dolere, ac triſtari, nemo merito debet; vt coniuncta vero cum merito, & æterna fælicitate per illud obtenta, nec niſi per illud, ingens gaudij materia eſt merendi, ac demerendi potentia illa, ſine qua nec meritum nec beatitudo, obtineri per merita poſſet. Tannerus iam citandus eam repugnantiam affert quod, ſcilicet, gratia viæ perfectibilis, mobiliſque, & defectibilis ſit, ſecus gratia, & viſio patriæ: ac proinde hæc nequeat, cum abſoluta defectibilitate, & perfectibilitate gratiæ in inſtanti meriti, & creationis Angelorum, coniungi, verum, mobilitas, ac defectibilitas vel ſumitur proprie, & ex ſuppoſitione quod ſit, & ſic in ordine ad ſequentia inſtantia, ſolummodo eſt, vt patet: nam in ordine ad inſtans temporis, in qua vtraque gratia eſt neutra eſt defectibilis, ex ſuppoſitione, quod ſimel in eo ſit, nec reſpectu eius permanentia, ac perduratio eſſe poteſt: quare obiectio hæc, non eſt alia ab ea, quam ex perpetuitate viſionis beatæ, & beatitudini ſupra diſiecimus, ſi autem immobilitas, & indefectibilitas, gratiæ, & viſionis, ſeu beatitudinis patriæ impropria, & mobilitas, ac defectibilitas gratiæ in via impropriè, & reſpectu eiuſdem inſtantis creationis, in quo habita primum vtraque eſt, potuit ratione libertatis in actu primo ad eam promerendam, vel demerendam abſolute non eſſe, atque Angelis abſolute in eo inſtanti deficere vtraque, ſiue gratiæ cuicumque illius ſtatus competit defectibilitas, dummodo vtraque dependenter ab exercitio libertatis, ac meriti angelici, & poſterius natura ipſo habeatur, vt obiectioni primæ impoſſibilitatis reſpondi.

7. Dico nihilominus ſecundo Nec beatitudo, nec beata viſio ex meritis in creationis inſtanti dari Angelis potuit; potuit autem, non ex meritis eo inſtanti dari in extrema parte concluſionis: Doctores omnes conueniunt: quia nil prohibet Deum, qui ſuæ gloriæ pro quouis inſtanti donandæ Dominus eſt, eam Angelis pro quouis etiam primo creationis abſque vllis meritis pro ſuo arbitrio, & libito eam abſolute donare, & ſolum gratuito. Docent Soarez, lib. 5. cap. 11. & 12. & libro 6. cap. 2. & 3. & libro 8. de malis Angelis. Granado tractat. 11. diſput. 3. numero 5. qui ex ſuppoſitione prouidentiæ, vt beatitudinem Angeli obtinerent, per merita, & ex libertate contrariam primam docent & Molina, quæſt. 63. a. 6. § *Sit nihilominus prima noſtra*, ad quem articulum ſe remiſerat, quæſt. 62. art. 5. Vazquez, d. 226. cap. 4. num. 15. §. 1. & 2. vbi, & ſi concluſio de facto ſolum ſit, ex impoſſibilitate donationis præmij viſionis beatæ, ac beatitudinis in eodem inſtanti creationis, in quo eam ſunt promeriti, eam probat, cui impoſſibilitati coniunctionis, præmij beatitudinis in eodem inſtanti, in quo meritum eius exercetur, diſput. 229. cap. 6. §. *Verum oſtendamus.* Soar. & Granad. proximè Tannerus, d. 5. de Angel. quæſt. 6. dub. 2. Martinon. diſputat. 4. num. 10. apud Quiros citata, diſp. 72. ſect. 4. qui refert etiam S. Thomam, & Scotum, cum ſuis, ex Soario citato, lib. 6. cap. 1. Hi tamen omnes fundamentis ſupra nobis reiectis, pro abſoluta repugnantia donationis præmij beatitudinis, aut viſionis beatæ. Ac inſuper concluſionem, abſolute & adæquare non probant, ſed ſolum de impoſſibilitate obtinendi, beatitudinem, ac viſionem beatam in eodem inſtanti, quo illam merentur, meritis ortis ex libertate contrarietatis, ad merendum, vel demerendum (quam in Angelis fuiſſe certum eſt) non autem probant meritis aliis, quorum omiſſio peccatum, ac demeritum, non eſſet: quia nec actus meritorias, non præceptos, (vt plures, quos Angeli in via exercuerunt) non poſſe ſimul, ac in eodem inſtanti præmium beatitudinis, viſioniſque beatæ obtineri, vt opus erat ad probandum, Angelos in creationis inſtanti viſionem beatam, ſeu patriæ beatitudinem, ex meritis obtineri non potuiſſe, non probant. Aliunde igitur concluſio probanda à nobis eſt, vt abſolute, atque in tota ſua latitudine ſimpliciter probetur fatemur ingenue aduerſariis præmium beatitudinis etiam patriæ, ac viſionis beatæ poſſe abſolute rationali cuiuis creaturæ, ac ſubinde Angelo, ſimul ac illam meretur, & in eodem ipſo inſtanti conferri, vt repugnantiarum omnium excluſione ſatis oſtendimus à numero quarto, & ab aduerſariis, pro maiore ſui diſcurſus propoſitione aſſumebatur; negamus autem Agelos, vllamve rationalem creaturam in primo inſtanti abſolutæ ſuæ creationis, & exiſtentiæ poſſe abſolute, mereri, vt in minori ad legitimam oppoſitæ concluſionis illationem, opus erat, & ab aduerſariis aſſumebatur. Nec ſolum nego poſſibilitatem meriti Angelorum reſpectu beatitudinis, & viſionis beatæ, ſed eius repugnantiam reſpectu præmij cuiuſque, poſitiue, & à priori ſic probo: implicat meritum præmij cuiuſuis, ſine abſoluta deliberatione, & libertate exercita operantis; aſt implicat abſoluta deliberatio, & libertas operantis, creaturæ cuiuis rationali (ex quibus Angelus eſt) in vnico inſtanti: ergo implicat Angelo meritum in primo, & vnico inſtanti ſuæ creationis: Maior propoſitio, eſt philoſophicum & Theologicum Dogma, & diſcurſus legitimus: Minor contra communem non admodum antiquorum Doctorum ſententiam ſtatuenda, quæſt. 5. vbi oppoſitionibus contra ipſam faciemus ſatis.

CERTAMEN IV.

In quæſtione de facto negatiua deciſio.

1 IN quæſtione de facto dicendum eſt ſecundo. Angeli in inſtanti ſuæ creationis, nec patriæ beatitudinem, nec Dei viſionem, quoad intrinſecum ſumptam, atque à perpetuitate etiam ſeiunctam, habuerunt. Eſt omnium Theologorum concluſio cum Magiſtro, in ſecundo, diſputatione quarta, & ſexta, & Sancti Thomæ citata, quæſtione ſexageſima ſecunda, articulo ſecundo, Alexandro, 2. part. quæſtion. 25. m. 1. & 2. à quibus grammaticale ſua audacia, & praua locorum Auguſtini intelligentia temere receſſit, Ludouicus Viues commentar. ad eius librum 11. de ciuitat. c. 9. merito reprehenſus à noſtro Vazquez, d. 226. c. 4. § 1. qui otioſum veteres ſcholaſticos ſingulatim referre merito putauit ibidem, cum ſint omnes, qua etiam de cauſa prolixo Elencho omnium, qui poſt ipſos ſententiarios, vel in S. Thomæ primam part. in ſcripſerunt abſtineo: eſt expreſſa Auguſtini ſententia, c. 10 & c. 11. de correpr. & Grat. ſub med. docentis: malos Angelos ab ſtatu illo felici (gratiæ nimirum) in quo conditi ſunt culpa ſua cecidiſſe, in quo merito, obedientiæ nimirum perſeuerarent. Sicut, inquit, *Fecerunt Angeli ſancti, qui cadentibus aliis, per liberum arbitrium, per idem liberum arbitrium ſteterunt ipſi & huius manſionis debitam mercedem receperunt.* Accinunt M. Gregor. 34. Moral. c. 7. Anſel. de caſu Diaboli, c. 5 & 6. & alij, PP. frequenter. Beatitudo autem patriæ cum perpetua ſit, nequit per peccatum committi abſolute, multoque minus per peccatum, ad quod perpetrandum viſio Dei beata, quà viſio Dei, præciſe, ac ſecundum ſe ſumpta, ſecluſa etiam perpetuitate ex parte actus primi abolet poteſtatem, ac ſubinde libertatem, ſine qua, eiuſque exercitio abſoluto peccatum, ac demeritum eſſe non poteſt; quam tamen, in Angelis, tam bonis, quam malis fuiſſe Auguſtinus ait, ac Dogma Theologicum fert. Huic rationi in Auguſtini teſtimonio contentæ reſpondere poſſent primum. Beatitudinem patriæ, ac viſionem claram Dei in inſtanti creationis, ex meritis inſtantis eiuſdem datam, pro naturæ poſteriori Angelis fuiſſe. Id quod, & ſi impoſſibile non eſſet (vt nu. 7. oſtendimus) adhuc de facto ita contigiſſe abſque fundamento diceretur: quod ſi recurras ad merita tempore ſubſequente habenda, vt anteriori inſtanti creationis donaretur, locum in pluribus Angelis, malis ſcilicet, non habet; cum potius eius demeritum in eis inueniatur, concluſio autem de Angelis omnibus, ac donis actualibus viſionis Dei, ac beatitudinis patriæ, vel affirmatiue, vel negatiue ſit vniuerſim ſtatuenda.

2. Secundo, vel in ſequente duratione ad inſtans creationis Angeli abſque viſione Beata, ſaltem præciſiue, per obedientiam, obtinenda, ac ſolum fidei actu inſtincti, ad illam promerendam, ſeu non demerendam tranſgreſſione præcepti ponuntur, vel cum viſione etiam Dei ſi hoc poſtremum: difficultas de impotentia demerendi, & peccandi pro primo inſtanti creationis, in ſecundo hoc etiam integra perſeuerat ſi primum: in primis pro primo inſtanti data, Angelis beatitudo propria non eſt ex meritis adhuc durationis, ſequentis: cum data eis non ſit, cum abſoluta, & poſitiua perpetuitate, quam beatitudo (in quouis actu, intellectus, vel voluntatis conſiſtat) eſſentialiter claudit. Patet: quia pro actu illo primo ad meritum, ac demeritum, ex actu fidei poſſet abſolute deficere, quod poſitiuæ ipſius perpetuitati contradicit. Secundo. Nec viſio beata ſecundum ſe præſcindendo à perpetuitate ita de facto data aſſeri cum fundamento poteſt, quod ſolum ex Diuina reuelatione, quæ omnino abeſt, poſſet haberi; cum non perpetua ac beata, ſubinde viſio clara Dei ex ſpecialiſſimo rariſſimoque priuilegio rationali creaturæ pro viæ duratione, donari poſſit. Tertio d. 1. quia permanens natura ſua qualitas eſt, ac ſubinde, natura ſua perdurans, ex eo præciſe quod ſemel extiterit. Denique quia, cum natura ſua pugnet antecedenter cum peccato, ac demerito, in inſtanti, in quo eſt, natura ſua, & connaturali prouidentia, nequit dari dependenter, ab exercitio libertatis contrarietatis, erga meritum, & demeritum ipſius, quam natura ſua ſolum formaliter contrarie, vel contradictorie ex parte actus ſecundi exercitio libertatis, erga peccatum aduerſatur, & ſi dari independenter ab eiuſmodi exercitio poſſit; tamen connaturali prouidentia, (iuxta quam dari de facto in bona theologia, ni de oppoſito, & per extraordinariam prouidentiam conſtiterit, cenſendum eſt) fieri nequit, demum recurſus ad eam ſententiam quod meriti principium ſub meritum cadat, eſt recurſus ad principium repugnans, & impoſſibile, ac ſubinde neceſſariæ falſitatis eſt vt oſtendimus controuerſia de incarnat. vbi argumentum de milite, armis, & equo examinauimus, & Fuſius, tom. 1. de ente ſupernatur, controu. vltima, quæ eſt de merito. Secundo, locum ad rem præſentem, ea ſolutio non habet, niſi Deus de ſe ſe, ac independenter, à merito, vel demerito durationis ſequentis, viſionem ſui ablaturus dicatur, vt de merito locum expediat, quod eſt mere arbitrarium, atque ex nuper dictis exploſum.

3 Opponuntur autem contra hanc ſecundam concluſionem aliqua Auguſtini teſtimonia. & in primis illud, ex. 11. de ciuit. c. 9. ad quod, Ludouicus Viues offendit vbi de Angelis bonis ait, *& magna pars eſt, & eo beatior quæ nunquam peregrinata*. ſcilicet à Deo; cum autem ea peregrinatio per fidem ſit iuxta illud 2. ad Cor. c. 5. *Dum ſumus in corpore peregrinamur à Domino per fidem enim ambulamus, & non per ſpeciem:* conſtat bonos Angelos ſemper per ſpeciem, ſeu claram Dei viſionem Deo fuiſſe coniunctos, ac nunquam per fidem cum: autem in primo creationis inſtanti, mali à bonis diſcreti Dei donis non fuerint, & malos Deum in eo inſtanti vidiſſe ex ſententia Auguſtini, conſequens inde eſt, inſuper ex comparatiuo illo nomine *beatior*, in altera parte malorum Angelorum poſitiuum beatitudinis proprietate ſermonis ſupponit, & affirmat. Reſpondetur tamen: peregrinari à Deo, non ſolo ſenſu Pauli in ſcriptura dici, vt benè Vazquez. diſputatione 226. capite quarto, numero 27. § *difficilior eſt locus*, ex Sancti Petri, capite 5. *Nol te peregrinari in feruore qui ad tentationem vobis fit*, id eſt extraneam & alienam à vobis feruidam tentationem putantes, atque ad rem, & Auguſtini ſenſum accommodatius de filio prodigo *peregre profectus*, ſeu peregrinatus à Patre Deo per culpam dicitur Marci, 12. & Lucæ 15 ideſt alienus a Deo, eiuſque amicitia, & paterno amore factus per culpam, qua boni Angeli nunquam peregrinati à Deo ſunt: eoque eorum pars beatior, id eſt fælicior. & quamuis beatior beatitudinis comparatiuum, non eo beatitudinis, ſed laxo valde ſenſu, quo hæc cum quauis fælicitate confunditur, iuxta id Pſal. 143. *Beatum dixerunt populum, cui hæc ſunt*. ſcilicet eo, quo ait ſtatim Dauid *Beatus Populus cuius Dominus decus eius*, per populum erga ipſum fidem, cultum, & amorem, & obſequia, in quibus ſupernaturalis, & ſi imperfecta viæ, ſummique boni fruitio conſiſtit: & hanc ſolum, in qua creatos omnes Angelos diximus, nunquam bonis defuiſſe, ac ſubinde feliciores beatioresque, eo beatitudinis genere fuiſſe, quam malos, & ob eius beatitudinis permanentiam, & ob illius cum patriæ perpetua beatitudine coniunctionem; conſtat etiam hæc mens Auguſtini, ex cap. 13. vbi ait Angelos, etiam malos, aliquam, ſeu quamdam (quod tantundem, ac non perfectam valet) habuiſſe beatitudinem, ſi quando, id eſt initio, ſine peccato fuere, & ſi perpetuitatis eius ignaros

Digitized by Google

ros & ex 11. de Geneſi ad litter. cap. 14. ex quo ad 26. diſputat. An mali Angeli aliquando in cætu bonorum fuerint iuſti, & pariter beati? & negatiue concludit, quia ab initio peccarunt, atque à beatitudine non habita, ſed habenda, ni peccarent peccãdo excidiſſe, *niſi dicatur*, inquit Auguſt. *inferioris generis aliquos in mundo hoc ſublunari fuiſſe creatos* (quod reiicit, vt c. 19. refutauerat) *inter quos Dæmon vixerit, in aliqua beatitudine ipſis communi ſui tamen caſus ignarus.* Pergit autem Auguſtinus.

4. *Quod ſi inter illos ſuperiores, cælicolas, & bonos Angelos aliquando iuſtus Diabolus pariter, & beatus cum ſociis vixerit, mirum valde fore, ſi ratio reddatur, cur ipſe cum ſuis ignarus ſui caſus tunc fuerit; boni vero ſuæ perſeuerantiæ fœlicitatis non ignari? vel erit dicendum, nec bonos perſeuerantiæ fœlicitatis, ac perpetuæ beatitudinis nec malos Angelos caſus ab illa ante horum caſum conſcios fuiſſe, ſed poſt ipſum.* Aſt quæſtio hæc ſcientiæ bonorum Angelorum de perpetuitate beatitudinis, in qua pariter cum aliis initio fuerint ignorantiæ horum de ſuo ab illa caſu, videtur ad beatitudinem propriam patriæ Deique viſionem ſpectare, non autem ad impropriam, etiam ſupernaturalem viæ per fidem habitam, ac proinde de viſione Dei, & beatitudine patriæ Auguſtinum agere, & intelligi debere, cum bonis Angelis, illam concedit, & quaſi exploratam ſupponit. Sed vero cum ipſe, lib 11 de ciuit. c. 11. (& vbiuis de patriæ beatitudine agit) expreſſe ad propriam beatitudinem patriæ ſecuritatem ex perpetuitatis ſcientia cum eius ignorantia, aut errore de oppoſito incompoſſibilem requirat: eo ipſo, quod, an eam ſcientiam Angeli habuerint? eis locis dubitat, & definitu difficile eſſe ait, non de propria beatitudine patriæ, ſe loqui ſatis oſtendit, ſed de impropria, & de imperfecta beatitudine viæ, ſiue ſupernaturali per fidem, & iuſtitiam habita, quam ibi ſynonyme beatitudinem appellat: beatitudo autem, quæ iuſtitiæ ſynonyma eſt, propria, & perfecta patriæ beatitudo, & ſi non eſt, ſed imperfecta, & viæ, & quam *aliquam ſeu quandam* dixerat, &, ſi aliquando, ſiue initio, cum iuſtis, & beatis vixiſſent, malis concederet, & ſi, quia ab initio peccaſſe, cenſet, neque eam habuiſſe aliquando, neque ab ea ſemel habita cecidiſſe, ſed ſolum ab habenda, nitente peccaſſent, admittit de viſione autem Dei ab Angelis tunc habita, tranſeunter adhuc, nulla ibi, aut alibi, apud Auguſtinum mentio, niſi quatenus propriæ beatitudinis voce indicaretur, quod eis locis non poterat: ſiquidem hæc viſionis perpetuitatem ex Auguſt. dicit, quæ tranſitionis viſionis repugnat. Erat igitur Auguſtini ſermo de beatitudine viæ per iuſtitiam, & ſanctitatem, qua perfectam, & abſolutam, ſcilicet, patriæ, adquirimus: quam eodem lib. 11. de ciuit. c. 12. merito tribui iuſtis omnibus dicit, *& hodie non imprudenter, beatos vocamus, quos videmus iuſte, ac pie, cum ſpe futuræ immortalitatis hanc vitam ducere, ſine crimine.* Eaque beatitudine Protoparentes in Paradiſo beatos fuiſſe abſolute concedit: ſicuti & 11. de Geneſi ad litter. c. 18 de Adamo in Paradiſo aſſerit fuiſſe beatum, vitam ſpiritualem, iuſtitiæ, & rectitudinis viæ, quam ibi ante peccatum Adamus habuit, beatitudinem intelligens, & explicans, vt nuper ex alio eiuſdem loco recitauimus.

5. Ad id vero de quæſtione ſcientiæ Angelorum de beatitudinis, in qua ab initio fuerunt, perpetuitate, & ignorantia Dæmonum ſui ab illa caſus, ſi initio iuſti, ac beati cum bonis vixiſſent, quæ de propria beatitudine, ad quam perpetuitas, ac de ea ſcientia, & ſecuritas beatorum ſpectat, non autem ad beatitudinem imperfectam viæ per iuſtitiam, & vitæ rectitudinem diximus proximo numero ſub initium: vel inde maxime demonſtrari, Auguſtinum ibi de propria, & perfecta patriæ beatitudine, non egere; cum vbiuis de eſſentia propriæ, ac perfectæ beatitudinis perpetuitatem, eiuſque ſcientiam, ac inde ortam beati ſecuritatem eſſe doceat: quare nullus ipſi, ſi de hac beatitudine loqueretur, dubitationis & quæſtionis eius locus eſſe poſſet: vnde de imperfecta viæ (de qua ſolum poterat dubitare) quæſtionem mouit, an, & cur eius permanentiam, & quando boni Angeli ſcierint; mali vero ex ſuppoſitione, quod aliquando iuſti (initio) inter bonos vixerint, & pariter ſubinde beati, tunc, & ante lapſum ab ea beatitudine fuerint ſui caſus ignari? quæſtionis vero huius, ea ſolum tunc propoſuit, quæ deciſionis difficultatem, oſtenderent, vt retulimus, lib. autem de corrept. & gra. c. 10 ei quæſtioni reſpondit, ac ſimul, de qua beatitudine loquebatur, dum eam propoſuit, explicuit: nempe de beatitudine viæ per iuſtitiam, & vitæ rectitudinem, non autem de propria, & perfecta beatitudine patriæ perpetua, & quæ à Deo immobiles, ac inſeparabiles reddit Beatos, eius verba ſunt. *Diabolus vero, & Angeli eius, & ſi beati erant, antequam caderent, & ſe in miſeriam caſuros neſciebant; erat tamen adhuc, quod eorum adderetur, beatitudini, ſi per liberum arbitrium in veritate ſtetiſſent* (id eſt inſitæ rectitudine, & iuſtitia, qua ſcilicet beatos fuiſſe. dixerat antequam caderent) *donec illam ſummæ beatitudinis plenitudinem* (quæ addenda illi non plena, ac ſummæ beatitudini, qua beati in via erant) *tanquam præmium permanſionis acciperent: id eſt vt magna per Spiritum S. data abundantia charitatis Dei cadere vlterius, non poſſent, & hoc de ſe certiſſime noſſent. Hanc plenitudinem beatitudinis non habebant. Sed, quia neſciebant ſuam futuram miſeriam, minore quidem, ſed tamen beatitudine, ſine vllo vitio (id eſt) iuſtitia, & vita rectitudine fruebantur.* Nec aliud voluit Gennadius author libri de Eccleſiaſticis dogmatibus adſcripti, & inſerti operibus Auguſtini verbis illis ex c. 58. *Tales creati ſunt Angeli, vt ſi vellent in beatitudinis luce perſiſterent; ſi autem vellent, etiam labi potuiſſent, vnde Satan cum ſequentibus ſe legionibus cecidit.* Ex illis ex. c. 59 *Angeli, qui in illa, qua creati ſunt beatitudine perſeuerant.* Et idem eſt de aliis Patribus, ita loquentibus.

6. Oppoñitur denique idem Auguſtinus ex lib 4. de Geneſi ad litter. c. 24. dicens primo Angelos ab initio *beatos fuiſſe beatitudine, quam nos ſperamus,* ſed in primis non ſolam patriæ beatitudinem ſperamus, ſed iuſtitiæ, rectæque vitæ toto eius tempore; neque ad mortem. Secundo: de beatitudine obiectiue, non formaliter ſumpta intelligit, nempe Deo ipſo, quem, & ſi viſione clara non tenuerint, poſſederintue adeoque ardenter, & immobiliter Angeli amauerint in via, neque adeo iucunde, & ſecure frui ipſo fuerint, fide tamen tenuerunt, charitate amarunt, eoque iucundiſſime delectabantur, vti. & homines, qui vnionis cum Dei affectiuæ ſtatum in hac vita aſſecuti ſunt experiuntur, atq; vtriq; Deum ipſum in ſe ipſo viſione clara tenere, & immobiliter amare ardenter obinde ſperant. De quo eodem c. 24. docere videtur Auguſtinus Angelos prius habuiſſe cognitionem matutinam, (quam ipſe in clara Dei viſione ponit) quam veſpertinam, quam abſtractiuam eſſe docet: cui videtur annuere S. Thomas q. 62 a. 1. argumento, *ſed contra.* verum (quidquid de manè, & veſpere dierum creationis mundi nunc ſit, & de Auguſtini allegorica intelligentia per claram Dei, & creaturarum, in Deo, & verbo cognitionem, quæ mane fit, & abſtractiuam eorum obiectorum, & imperfectiorem, quæ veſpere intelligatur) hoc certum, ea intelligentia, Auguſtini ſuppoſita, & perſtante, neque ipſum, neque vllum alium poſſe ſine inconſequentia, & contradictione docere, viſionem Dei claram, & creaturarum in ipſo, quæ, ea intelligentia cognitio matutina, ſeu mane eſt, abſtractiuæ, ſeu imperfectiori eorundem obiectorum cognitioni præceſſiſſe in duratione: tum, quia ea intelligentia, & interpretatio durationis, ac temporis, non eſt: quare, nec prius, & poſterius temporarium capit. Secundo: quia, cum ſcripturæ textus veſperam præceſſiſſe, ad mane ſingulis creationis diebus apertiſſime referat; ea etiam allegorica intelligentia admiſſa, veſpertina Angelorum cognitio matutinæ, in ordine ad temporis, aut naturæ inſtantia iuxta textum præceſſiſſe, dicendum neceſſario erit, nec, niſi ordine dignitatis matutinam veſpertinæ cognitioni potuiſſe præcedere,

Digitized by Google

ſed ſubſequi; & ſane Auguſtinus in ſua allegoria textus ordinem ſeruat, priuſque Angelorum cognitionem abſtractiuam, & obſcuram, veſperi imitatiuam poſuit, poſt vero claram viſionis in verbo, bonorum vtique Angelorum, quibus poſt viæ curſum, & ſtatum, ac proinde tempore poſterius in præmium clara Dei viſio, & creaturarum in verbo ſine vlla abſtractionis obſcuritate matutinæ adinſtar claritate donata fuit. Dixi n. 1 neminem ſcholaſticorum huic concluſioni fuiſſe aduerſatum, & ſi ſciam, pro oppoſita à Recentioribus nonnullis referri, Alexandrum Hugonem, & Gabrielem, & Gregorium, quia teſte noſtro Vaſquez exactiſſimo Doctorum, ac mentis ipſorum ſcrutatore, & examinatore tres priores, ne anſam quidem vnde trahi pro oppoſita concluſione poſſent ſcriptis ſuis obtulerunt. Gregorius vero in 2. d. 4. a. 1. ſolum docet, nec bonos, nec malos Angelos in perfecta beatitudine fuiſſe creatos, ex quo non cenſet in viſione clara Dei tranſeunter fuiſſe creatos, ſine perpetuitate, ad perfectam beatitudinem neceſſaria, ſiquidem ex defectu claræ eius viſionis æque, atque ex defectu perpetuitatis imperfecta eſſet eorum beatitudo. Secundo, quia inde ſolum, à perfecta beatitudine in bonis Angelis (quibus adfuit beatitudinis in qua creati ſunt perpetuitas) potuit deficere.

QVÆSTIO IV.

De exercitio libertatis Angelorum in primo inſtanti creationis.

ANGELOS omnes, ſiue malos, ſiue bonos libertate arbitrij conditos eſſe, eamque in via, cum ad gratiæ augmentum, tum ad gloriæ præmium promerendum; tum ad gratiam præhabitam perdendam demerendamque gloriam, atque inferni pœnas incurrendas exercuiſſe dogma Catholicum eſt, oppoſitumque, vt non hæreſis formalis, aſt hæreſi proximus error eſt: quia de fide eſt Angelos bonos in iuſtitia contra tentationem perſtitiſſe, & perſiſtentia gloriam fuiſſe promeritos; malos autem tentatione ceſſiſſe, atque peccaſſe, vt d. ſequente videbimus: quorum neutrum ſine libertatis propriæ exercitio, ac plena, & abſoluta deliberatione fieri potuit. Solum ergo exercitio libertatis abſoluto ac plena deliberatione, in actu ſecundo, an Angelis in primo creationis inſtanti fuerit, vel potuerit adeſſe? diſputari à Doctoribus Catholicis poteſt, atque à nobis præſenti quæſtione fuſe, & ſeorſim examinabitur, ex eius enim quæſtionis rigido examine, & deciſione lux ad plura, deinceps examinanda, ac ſolide decidenda parabitur non exigua, inquirimus autem de poſſibili ſolum non de facto: quia, & ſi de libertate ad meritum, ac demeritum gloriæ, ſeu peccandum alia de poſſibili, alia de facto quæſtio, & ratio decidendi ſit: ſed vero admiſſa poſſibilitate, exercitij abſoluti, libertatis, ac plenæ deliberationis, quæ ad alterum extremum, peccati non ſit, in eo creationis inſtanti adfuiſſe de facto Angelis certum eſſe debet, quin vel vmbra fundamenti ſit, vt eis negetur, & faciat locum, quæſtioni: cum ex ea libertate affectus erga obiecta, vel eius omiſſio adeſſe tunc debeat.

CERTAMEN I.

Duplex opinio ſcholaſticorum, earumque fundamenta debilia reiiciuntur.

1. PRima ergo in quæſtione propoſita ſcholaſticorum veterum, non paucorum ſententia fuit Angelos non potuiſſe exercitium libertatis plenamque deliberationem habere in primo inſtanti ſuæ creationis, & ſi enim, de poſſibilitate exercitij libertatis abſolute talis, ac plene deliberationis ad peccatum, & demeritum in eo inſtanti, atque ad materiam determinatam contracti ex inſtituto his locis diſputent, ac definiant, tamen huius poſſibilitatem, ex impoſſibilitate plenæ deliberationis, & exercitij libertatis Angelicæ, abſolute talis, circa materiam; quamuis negant, & negandam probant. Hi vero ſunt Magiſter in 2. d. 25. c. 2. Alexand. p. 2. q. 19 m. 1. a. 7. corp. & ſolut. Argumentor. Hugo Victorin. Summa ſententiar. t. 2. c. 2 ex dictis à ſe 1. de ſacramentis p. 5. c. 22. Albertus in 2. d. 1. a. 1. ad. 2. S. Bonau. eadem d. p. 2. a. 1. q. 2. ad 3. Ricardus a. 2. q. 2. Holcot. in 2. q. 3. ad. 9. Capreol. d. 4. q. 1. a 1. conc. 4. & a. 3. ſolut. argumentor. contra 4 concluſ. Henricus quodlib. 8 q. 10. Mitto alios plures Dominicanos Thomiſtas, qui impoſſibilitatem peccati Angelorum in primo ſuæ creationis inſtanti non ex impoſſibilitate plenæ deliberationis ipſorum vniuerſim circa materiam peccati, probant, & tuentur, ſed aliunde: quare, & ſi citatis concluſione de impoſſibilitate peccati Angelorum in primo inſtanti creationis ipſorum conueniant, non autem in principio impoſſibilitatis exercitij abſoluti libertatis, plenæque deliberationis ipſorum inſtanti vnico indiuiſibili temporis, de qua nunc agimus, & quod præfati Dominicani poſſibile abſolute, & connaturaliter, poſſibile voluntati Angelicæ, imo, & creatæ cuiuis vniuerſim, cum Angelico præceptore docent. Citati vero Doctores, qui poſſibilitatem exercitij abſoluti libertatis, ac plenæ deliberationis creatæ voluntati negant, nec eadem, nec ſatis firma, plerumque, ratione vtuntur, quare eorum pleræque reiiciendæ in primis erunt, ne is, cui deinceps concluſio placuerit, falſis ad eam tuendam, & probandam principiis innitatur.

2. Probant primo: Magiſter, Hugo Victorin. & Holcot. quia libertas eſſentia, eſt circa futurum duratione: atqui in vnico inſtanti locus, non eſt futuritioni duratione exercitij libertatis, vt ſcilicet non ſit in inſtanti duratione anteriore, qua ſine illo cauſa, & poteſtas libera exiſtat, vt illud duratione futurum poſſit reſpicere; ergo in inſtanti primo, vnico, & indiuiſibili phyſico creationis Angelorum impoſſibile eſt abſolute exercitium liberum, ac plena eorum deliberatio. Cæterum ratio hæc merito à reliquis omnibus exploditur: cum ſatis ad exercitium liberum ſit naturæ poſterioritas reſpectu potentiæ indifferentis, ac liberæ, ſeu libertatis in actu primo, quin ad hanc exercendam obſit ſimultanea duratione exercitij, & operationis ſuæ exiſtentia cum ipſa; alioqui non, niſi ea, non exiſtente, poſtmodum eius operatio exerceretur: quod eſſentiæ, actiuitatis phyſicæ, quam potentia libera, ſeu libertas in actu primo reſpectu exercitij, & operationis ſuæ eſſentialiter claudit, omnino repugnat. Probant ſecundo: quia nihil productum poteſt operari in inſtanti eodem, quo producitur; aſt nequit eſſe exercitium liberum Angelorum, ſine ipſorum operatione; ergo nequit eſſe exercitium liberum Angelorum in inſtanti illo primo, quo ſunt creati. Maiorem probant, quia operationes, quarum vna alteram ſubſequitur natura ſua, vt rei operatio ad eius productionem, nequeunt eſſe tempore ſimul, ac eſt operatio, quæ ad alteram ſupponitur. Hac ratione vſus eſt Alexander à S. Thoma, & reliquis ſcholaſticis merito reiectus,

Eſt

Eſt enim falſa prorſus maior, atque eius probatio, naturalibus experimentis, & ratione contradicens. Ex naturali quippe præſuppoſitione ordine naturæ, & cauſalitatis vnius operationis ad aliam (cuiuſmodi eſt in productione rei in ſe reſpectu ſuæ actiuæ operationis vulgati illo axiomate ſignificata, *prius eſt eſſe, quam operari*, ſimultas duratione exiſtentiæ operationis præcedentis, cum ſubſequente ordine naturæ, & cauſalitatis nullatenus impeditur, vt patet in luminoſo, & agente quouis carente contrario, quod eius actiuitatem, ab effectus ſui productione retardet: tunc enim ſimul, ac in ſe productum eſt, primumque exiſtit, ſuum effectum operari quotidiana experientia docemur, in promptu naturalis ratio eſt, quia operatio vt ſtatim ſequatur, & prodeat, nil amplius, quam ſuæ adæquatæ cauſæ abſolutam, ſolutamque, & expeditam actiuitatem requirit, quam agens adæquatum contrario, & impedimento, omni vacans, vbi primum eſt, habet: ſolum ergo verum maior, eiuſque probatio habere poſſunt, in motibus, & operationibus aliquibus ſucceſſiuis, vt in motu locali reſpectu calefactionis, qui, vt huius cauſa ſit debet ad certum gradum peruenire, ad quem in inſtanti nequit: aſt, vbi primum ad illam peruenit, calefactionis motus ſimul exercetur; ſicque in aliis ſimilibus; non tam in omnibus: etenim motus ictus, ſeu verberationis motus localis, ſucceſſiuus eſt; quem ſonus, operatio, & motus ſimul duratione ſubſequitur.

3. Probant tertio: quia naturalis voluntas exercita, ſeu volitio ex inclinatione, naturæ, debet tempore præcedere deliberatam: ac proinde, cum naturalis illa, & ex naturæ inclinatione orta, ſtatim ac rationalis creaturæ natura, & voluntas eſt, eſſe debeat, vt de omni agente, maxime naturali, nuper oſtendimus. Volitio autem naturalis Angelorum præfata inſtans primum creationis Angeli occupat, quin in illo operatio Angeli libera poſſit exerceri. Hac ratione vtuntur Ricardus ſupra, & Capreolus citato art. 1. probatione concluſionis quarta, & a. 3. ſolutionib. contr. 4. concluſ. quo pacto explicat rationem S. Thomæ de impoſſibilitate peccati Angelorum in inſtanti creationis, quam ibi deffendit: quia nimirum cum operatio naturalis, quam ſolum inſtans illud creationis Angeli capit, ex naturæ inclinatione ſit, atque hæc cum natura ipſa ab eius authore donetur, fit, vt operatio ipſa ex ea naturali inclinatione orta (quæ ſola in eo inſtanti eſſe in Angelo poteſt) Deo, vt authori tribuenda eſſet tribuive poſſet, ac ſubinde peccatum, ſi in eo inſtanti peccaminoſa actio foret, poſſetve eſſe. Conſentit huic rationi, & explicationi argumenti S Thom. Caiet. 1. p. q. 63. a. 5. inconſequenter tamen: cum aſſerat Angelum in inſtanti creationis mereri potuiſſe, imo actu charitatis de facto meruiſſe, ac ſubinde potuiſſe exercere, atque exercuiſſe in eo ſuam libertatem. Rationis S. Thomæ explicatio hæc atque eius examen eſt quæſtionis ſequentis. Præſentis vero ratio, quam pro impoſſibilitate exercitij libertatis Angelorum in primo inſtanti ſuæ creationis adducit merito etiam, ac reliquis (Caietano, vt dixi excepto) reiecta deinceps fuit: & ſi enim operatio voluntatis è naturalis voluntatis inclinatione, liberæ cauſa foret, tempore ad hanc præcedere neceſſarium non eſſet, niſi ad aliquam ex iam refutatis rationibus recurratur. Accedit, neque ei recurſui locum plerumque patere: cum naturalis rationalis voluntatis operatio deliberata, & neceſſaria niſi in ſubitis aliquibus eius motibus vſum proprium rationis præuenientibus, non inueniatur; ex inclinatione autem naturali determinatione voluntatis, nulla naturalis, eo ſenſu, & neceſſaria operatio poteſt ab ea prouenire; cum de ſe, & natura ſua indifferens ſit ad vtrumvis obiectum propoſitum, vt aliquo modo bonum proſequendum, quin ad exercitam proſecutionem obiecti alicuius, niſi ſummi boni Dei clare viſi, quoad exercitium determinata de ſe ſit, & ſi de ſe ſit determinata, quoad ſpeciem ad bonum præ malo (in quod vt tale ferri non poteſt) proſequendum.

4. Quarta demum ratio Alberti, Bonauenturæ, & Henrici eſt, quia exercitium liberum abſolute tale ex plena deliberatione ortum, nequit in vnico inſtanti à creata voluntate vllatenus exerceri, ſed tempus deliberationi creatæ omni voluntati neceſſarium, requirit: cum autem in inſtanti vnico, & primo creationis Angelorum, nec tempus ipſis ſit, nec præceſſerit, fit plane, vt exercitium liberum voluntatis abſolute fuerit ipſis impoſſibile. Hanc rationem video, à pleriſque ſcholaſticis, cunctiſque Recentioribus reiici atque Vaſquez noſtro parum ab hactenus reiectis diuerſam cenſeri d. 236. c. 3. num. 13. §. *Hac tamen ratio*, & obiter, quaſi per neglectum, refutari; forte, quia eius robur oſteoſum à fundamentis, ex inſtituto ab antiquioribus non fuit: Quare, neque ab eorum impugnatoribus attentione maiore, rationis eius fundamenta perſcrutata, & radicitus euulſa, vt conſtabit ex dicendis cert. 2. vbi eam radicitus à primis fundamentis, & principiis, ſtabiliemus, quantumque ab hactenus reiectis diſtat, & quam debilibus impugnationibus ab aliis reiecta hactenus fuerit monſtrabimus. Illud tandem pro hac antiquorum, & aduerſa ſcholaſticorum iam referenda opinione aduerte: illos de potentia abſolute loqui, dum exercitium liberum voluntatis Angelicæ in primo inſtanti ſuæ creationis poſſibile vel negant, vel affirmant; quin an de potentia ordinaria, & connaturali, an de abſoluta, etiam loquantur, ſuis concluſionibus explicent; tametſi, vtrorumque rationes de potentia abſoluta eos loqui ſatis indicent: ſed tamen diſtingui expreſſe difficultatis huius deciſionem de potentia ordinaria, & abſoluta Dei debere, ſatis apparebit cert. 2.

5. Secunda ſententia relatæ contradicens affirmat Angelis in inſtanti primo ſuæ creationis abſolutum exercitium libertatis ſuæ, plenamque circa obiectum quoduis deliberationem fuiſſe abſolute poſſibilem, imo, & de facto ab Angelis circa obiecta plura habitam; etſi erga obiectum peccaminoſum habita non fuerit, ita Scotus cum ſuis in 2. d. 5. q. 2. § *Reſpondeo primo*, & in 3. d. 18. q. 1. ad. 4. Greg. in 2. d. 5. q. 1. a. 2. Baſſol. eiſdem d. q. & a. Maior q. 3. concluſ. 2. Gabr. d. 4. q. 1. a. 3. dub. 1. Marſil. in 2. q. 3. a. 2. concluſ. reſponſalia qui omnes æque in primo creationis inſtanti, atque in ſequentibus ſingulis ſuam libertatem, etiam circa peccatum, exercere abſolute potuiſſe. Conſenſit Aureolus apud Thomam de Argentina, inconſequenter negans potuiſſe exercere libertatem erga actionem peccaminoſam, quæ imputaretur ad culpam: ſiquidem id ipſum eſt, actionem peccaminoſam, libere, abſolute, & ex plena deliberatione exerceri, atque ad culpam imputari, & eſſe peccatum in eadem ſententia, ſunt noſtri omnes Doctores, qui Angelos in primo inſtanti peccare abſolute potuiſſe docent, & ij etiam, qui variis aliis titulis, quam impoſſibilitatis exercitij libertatis abſoluti impeccabiles in eo inſtanti creationis docent. Accedunt Thomiſtæ Dominicani omnes præter Capreolum citatum, qui eo præciſe poſſibilitatem peccati Angelorum in ſuæ creationis inſtanti negant, quia eorum Authori Deo imputaretur peccatum. Ac demum pro hac ſententia reliqui ſcholaſtici à citatis pro negatiua aduerſa decertant, qui meriti poſſibilitatem pro eo inſtanti Angelis concedunt, imo, & abſolutum de facto exercitium merendi. Id, quod ex communi alia Theologorum ſententia Deiparæ in inſtanti phyſico Conceptionis ſuæ, atque humanitatis Chriſti in inſtanti primo phyſico ſuæ productionis, & vnionis ad Verbum meritum eximium concedente, quibus, & nos controu. de Incarnat. videmur conſenſiſſe & eos etiam omnes quos ſequente referemus. Communis autem eorum omnium ratio eſt, in inſtanti creationis Ang. adfuit Angelis voluntas, & cogitatio indifferens, ex parte, ad obiectum trahens, & ex parte, ab illo retrahens, quibus abſoluta, ſolutaque, in actu primo arbitrij libertas conſtituitur, nec quidquam aliud, ad libertatem in actu primo, abſolutam, ac ſolutam, ad exercitium libertatis in duratione ſequente abſolute habendum per

Digitized by Google

per nos, & per omnes inuenitur requiſitiue, aut aſſignari poteſt: ergo abſolutum hoc exercitium libertatis æque, atque in ſequentibus, eſt in primo creationis inſtanti Angelis abſolute poſſibile.

CERTAMEN II.

Negatiua ſententia triplici concluſione explicata ſtatuitur.

1 DIco primo. Nullus Angelus, erga obiecta, quæ clare, & intuitiue, non videbat, potuit habere abſolutum exercitium libertatis in inſtanti primo ſuæ creationis, ſiue obiecta naturalia, ſupernaturalia, honeſta, turpiave ſint. Probatur, nequit exercitium libertatis abſolute tale, circa vllum obiectum haberi abſque plena deliberatione rationalis, & liberæ creaturæ, circa ipſum: atqui hæc nequit haberi, in vnico, eodemque inſtanti, quo obiectum primo cognitione abſtractiua proponitur, à rationali vlla creatura: ergo nequit haberi ab Angelo exercitium libertatis ſuæ abſolute tale, circa obiectum vllum in inſtanti creationis in quo primum abſtractiua cognitione propoſitum ipſi indifferenter fuit. Maior eſt certa, tanquam principium, & dignitas in materia libertatis ab omnibus Philoſophis, & Theologis admiſſa. Minor probatur primo ab experientia, cuique noſtrum, cum in ſe, tum in aliis omnibus notiſſima, experimur enim omnes in nobis, nuſquam nos in inſtanti obiectum vllum indifferenter abſtractiue, propoſitum inſtantanee deliberato, ſiue ex plena erga illud, deliberatione, vel proſequi, vel fugere, atque in aliis circa propoſita indifferenter abſtractiue deliberationi plenæ, vt ea vel proſequantur, vel auerſentur, maius minuſve temporis expectandum ſemper, ſtataque lege fore, pro maiore, minoriue perfectione rationalis cuiuſque naturæ, & intellectiuæ, ac volitiuæ facultatis promptioris, vel tardioris in intelligendo, & in volendo: quod autem ſemper, ſtataque lege in omnibus euenit, non accidentis, & contingentiæ eſt, ſed naturæ deliberationis circa ita indifferenter abſtractiue propoſita: id autem, non ſolum experimur in conſultatione, & electione propria mediorum (vt Vaſquez proxime ait) ſed in proſecutione, vel fuga finis, v. g. honeſti, aut delectabilis indifferenter abſtractiue nobis propoſiti. Vrgetur: quia alias, cum poſt proſecutionis deliberatæ erga obiecta nobis indifferenter abſtractiue propoſita initium, eorum propoſitio indifferens abſtractiua per tempus aliquod determinatum perſeueret, ac ſubinde libertas, vt in proſecutione, vel fuga eiuſdem obiecti perſiſtamus, vel abſiſtamus ab illa: atque in quauis parte determinata temporis infinita inſtantia, imo, & partes proportionales temporis infinitæ communiore Peripateticorum ſententia claudantur, fieret ſane, vt quiſque ex nobis breuiſſimo tempore, quo in actu libere concepto honeſto, vel turpi, perſtat infinita merita, vel demerita habeat; niſi ad plenam deliberationem denuo habendam, vt ſemel etiam habita continuetur (ne dum ad primo habendam) determinata aliqua duratio requiratur, n[illegible] ſolum indeterminata (nedum inſtantanea) ſuffic[illegible], inde vero inſtans vnum phyſicæ durationis, in quo primum abſtractiue indifferenter obiectum, quoduis proponitur, ac ſubinde primum creationis, non ſufficere plenæ deliberationi, atque exercitio libertatis Angelorum abſolute tali conſequens eſt: ſiquidem, & eis non æqua promptaque intellectiua, & volitiua natura, & facultas adeſt, vt alij, aliis perfectiorem, promptiorem, expeditioremque ad deliberandum non habeant, ac nemo (ſaltem de his, quæ abſtractiue cognoſcunt) in ſummam ſummeque perfectam ſortiatur; imo, nec poſſit ſortiri. Id, quod probatione ſecundæ concluſionis manifeſtius oſtendetur, ac fiet: inſuper alias infinita merita, ac demerita Angelorum admittenda (vt nuper de nobis diximus) abſurde forent.

2. Dico ſecundo. Nec circa obiecta, quæ intuitiue Angelo indifferenter propoſita ſunt (quæcumque ſint ita eis propoſita) in creationis inſtanti potuit ipſe, in eo ſolo, & vnico inſtanti exercitium libertatis abſolute tale habere. Probatur: quia nec in eo ſolo, ſed duratione diuiſibili, nec tantum proportionali, ſed aliquota, & determinata haberi, ab Angelo plena deliberatione determinatio circa intuitiue, indifferenter tamen, propoſita obiecta poteſt. Ratio eſt: quia, & ſi in ſolum abſtractiue indifferenter, propoſitis, ex limitatione, & imperfectione facultatis intellectiuæ creatæ quæ nequit inſtantanee, nec niſi tempore aliquo, conuenientiam, & diſconuenientiam, ſeu bonitatem, & malitiam, eorum penetrare, &, quantum ad plenam deliberationem ſatis eſt, percipere, proueniat, etiam, vt non, niſi tempore aliquo determinato (& pro inæqualitate facultatis intellectiuæ diuturniori, vel breuiori) poſſit erga ita propoſita, obiecta plena deliberatio haberi; non tamen inde ſolum in nobis prouenit, quod ad eiuſmodi deliberationem plenam tempore aliquo determinato egeamus; ſed etiam, ex imperfectione voluntatis, eiuſque tarditate, & defectu promptitudinis, vt in obiecta propoſita, & quantum ſatis ad plenam deliberationem eſt, percepta, & penetrata feratur, hinc eſt, quod frequentiſſime, & quotidie experimur: nempe, homines, æque perſpicacis, & viuidi intellectus, æqueque perſpectas rationis deliberandi, atque alij habentes, tardius his ex ſola voluntatis tarditate de rebus propoſitis deliberare, maiorique ad deliberandum tempore egere; & ſane, ſicut ex parte imperfectionis, minuſque expeditæ facultatis intellectiuæ ad penetranda, quantum ad plenam deliberationem opus ex parte intellectus eſt, tempus aliquod ad eam concipiendam requiritur, ita etiam ex parte imperfectionis, minuſque expeditæ, & promptæ facultatis appetitiuæ ſeu tardioris natura ſua voluntatis in deliberando, tempore etiam aliquo ad plenam deliberationem opus erit, neque inſtans vnicum in quo obiectum indifferenter intuitiue proponitur ſufficiet: quare nec in primo inſtanti creationis Angeli plene deliberare, atque exercitium libertatis abſolute tale habere abſolute potuerunt.

3. Nec vim argumenti, & conſequentiæ à nobis ad Angelos effugies, dicens: tarditatem deliberandi voluntatum humanarum, non ex ipſarum intrinſeca natura, ſed ex humorum temperamento, diuerſis qualitatibus conſtante, corpora noſtra componente & afficiente prouenire: nimirum ex phlegmate, & melancholia, quibus noſtri omnium temperamenta conſtant & tardos nos eſſe, & noſtram voluntatem, in deliberando: vnde eos, in quibus hi humores præualent perplexiores, tardiores, moroſioreſque in deliberando experimur, cum autem in Angelis eiuſmodi temperamentum, corpuſue vllum non ſit, vnde circa intuitiue indifferenter propoſita, deliberando detineantur, ac retardentur eorum voluntates nuſquam erit. Sed contra: quia, etſi temperamentum eiuſmodi, in quibus nimis præualent humores præfati maiorem in deliberando tarditatem efficiant, aſt in quibus, bilis, & ſanguis præualent, deberent eſſe inſtantaneæ determinationes, ni intrinſeca voluntatis noſtræ in deliberando tarditas obeſſet: cum adeo eius facultas volitiua eis humoribus ad obiectorum citiſſimam proſecutionem iuuetur, vt qui nimia bili homines conſtant in eis proſequendis, nec rationis, nec libertatis vſum expectent, ſed furioſorum in morem affectibus ſuis illum præueniant. Secundo: cum corporum noſtrorum temperamenta naturalia, neque ex accidenti aliquo vitiata, ad omnes animæ, & facultatum eius functiones, & operationes obeundas apta nata de ſe à Deo diſpoſita ſint, nequeunt in omnibus natiuam promptitudinem deliberandi, cum primum ex parte intellectus, propoſita obiecta ſufficienter ad plenam deliberationem ſunt, ſemper, & quaſi ſtata lege, vti experimur, impedire, niſi in nullo hominum naturale, ac non, ex accidenti

deni vitiatum corporis temperamentum eſſe, aut fuiſſe abſurde, temereque dicamus: ergo tarditas deliberandi aliqua intrinſeca noſtræ voluntati eſt, & ſi ex corporum temperamento poſſit etiam augeri: quare & in Angelica voluntate creata æque, ac noſtra eſt, & ſi independens à temperamento ſit, invenietur. Confirmabitur vrgentius hæc ratio ex probatione 2. ſequentis concluſionis tertiæ: quod ſi dicas rationem hanc ſolum probare concluſionem, de impoſſibilitate naturali, & potentia ordinaria exercitij libertatis, & plenæ deliberationis Angelorum in inſtanti creationis, non autem de abſoluta omnino impoſſibilitate, in primis, eo ſolum probato oppoſitæ ſententiæ vnicum fundamentum, euaneſcit, quod poſſibilitatem naturalem, & de potentia ordinaria probat, ſi quid probat. Secundo refellit concluſionem affirmantem de facto etiam, quam aduerſarij etiam, quaſi conſectariam ſupponunt. Tertio concluſione ſequente conſtabit, etiam de omnimoda impoſſibilitate rationem hanc probare.

4. Dico tertio: exercitium libertatis abſolute tale in inſtanti creationis eſt Angelis adhuc ſupernaturaliter, & per potentiam Dei abſolutam prorſus repugnans, & impoſſibile. Probatur primo concluſio, ex noſtro principio ſatis ſtabilito tom. 2. noſtræ Philoſophiæ controu. de facultate volitiua, animæ ſiue de voluntate, & t. 1. de Deo vno contr. 3. d. 1. q. 7. nempe voluntatem ſolum eſſe mobilem ab alio intentionaliter, ſiue ex parte obiecti quod proſequendum, fugiendumue, eſt: eius ſcilicet propoſitione, nuſquam vero eſſe mobilem ab alio, etiam à Deo, phyſice per qualitatem aliquam ipſi impreſſam non ſolum phyſice prædeterminantem, ſed vel leuiter illam phyſice inclinantem impulſu ſuo phyſico, in actum. Hinc ita argumentor, omnis motio voluntatis creatæ ab alio, etiam à Deo, grauis prouidentia ordinaria, & rebus connaturali, vel extraordinaria, & ſupernaturali, quauiſque potentia, etiam abſoluta vtente, intentionalis ſolum eſſe poteſt. ergo reſpectu cuiuſcumque operationis exercitij, & motus voluntatis creatæ & Angelicæ motio intentionalis à Deo fuerit impoſſibilis, motus, exercitium, & operatio voluntatis prorſus erit impoſſibilis. Eſt plane irrefragabilis illatio. Tunc ſic. Atque motio intentionalis voluntatis creatæ, cuiuſuis, quare, & Angelicæ, ad exercitium liberum voluntatis abſolute tale, ex plena, ſeu per plenam deliberationem habitum inſtantanee, ſiue in eo ipſo inſtanti, quo primum indifferenter proponitur obiectum, eſt omnino impoſſibilis, & repugnans, etiam reſpectu Dei, quauis prouidentia, & potentia vtentis: ergo exercitium & operatio libera voluntatis cuiuſuis creatæ. & Angelicæ, ex plena deliberatione inſtantanea, ſiue in inſtanti, quo Angeli creati ſunt, & primo propoſita indifferenter obiecta. Eſt ipſis prorſus repugnans, etiam reſpectu Dei, quauis prouidentia, & potentia vtentis. Subſumptum antecedens proximum probatur. Summa ex poſſibilibus motio intentionalis voluntatis creatæ, à Deo etiam, ad eiuſmodi inſtantaneam deliberationem & exercitium ſuæ libertatis abſolute tale ſolum poteſt eſſe per cognitionem intuitiuam, qua indifferenter obiecta proponantur voluntati creatæ, ſed cum hæc etiam deliberatio plena, & exercitium liberum abſolute tale inſtantaneum, vbi primum obiecta indifferenter propoſita ſunt, repugnat, voluntati cuiuis creatæ (vidimus num. 2 & 3.) ergo eiuſmodi inſtantanea deliberatio plena, & exercitium liberum abſolute tale, eſt prorſus repugnans, & impoſſibile creatæ voluntati, reſpectu Dei etiam, quauis ſua prouidentia, & potentia intentis.

5. Probatur ſecundo concluſio, ac ſimul confirmantur valide datæ hactenus concluſiones, & rationes. Promptitudo deliberandi plene, & habendi exercitium ſuæ libertatis eſt perfectio agentis deliberatiui, ac liberi, & facultatis per quam deliberat, ac ſuam libertatem exercet: ergo ſumma promptitudo deliberandi, & exercendi, ſeu exercitij ſuæ libertatis ſolum poteſt competere, ſumme perfecte libero, ac deliberatiuo: atqui ſumma promptitudo deliberandi, plene, & exercendi abſolute libertatem, eſt promptitudo plene deliberandi, & abſolute exercendi inſtantanee libertatem: ergo ſolum poteſt competere ſumme perfecto libero, ac deliberatiuo. Atqui repugnat creaturæ cuiuis rationali, quare, & Angelis cunctis, eſſe ſumme perfecte liberum, ac deliberatiuum æque, atque repugnat creaturæ eſſe Deum, qui ſolus ſumme perfecte liberum, ac deliberatiuum eſt: ergo repugnat cuiuis rationali creaturæ, quare, & Angelis cunctis, promptitudo deliberandi plene, & exercendi ſuam libertatem inſtantanee, ſeu vbi primum obiecta circa quæ deliberandum plene ipſis eſt proponuntur: ergo Angelis exercitium ſuæ libertatis abſolute, ac plena deliberatio in inſtanti creationis ſuæ, vbi primum ſcilicet propoſita ipſis obiecta deliberationis, & libertatis exercendæ fuere (imo ante quod proponi minime poterant) fuit omnino repugnans. Conſequentiæ rationis huius omnes irrefragabiles ſunt, ac proinde primum tantummodo antecedens, ex quo illæ ſuis gradibus deducuntur probandum reſtat. Illud autem facile probo, ex omnibus agentibus naturalibus, quorum abs dubio perfectio eſt agendi promptitudo, quin moras temporis trahant, aut expectent, vt effectum ſuum, vel paulatim, & ſucceſſiue, vel abſolute operentur, ſe totam ſuam actiuitatem exerceant ſecundo ex Dei omnipotentia, cuius maxima in linea agendi perfectio eſt in inſtanti vnico poſſe creata omnia ſimul producere, quæ ſine repugnantia, ex ſeipſis nata ſibi coexiſtere ſimul abſolute ſunt. Et quidem, quo maior eſt agentis cuiuſuis expeditio, & promptitudo operandi; cæteris paribus eo illum perfectius eſſe citra dubium eſt. Ac tandem in præſenti materia, de potentia deliberandi, & exercendi libertatem, conſtanti, quotidiano, nuſquamque in aliquo hominum deficiente experimento didicimus: eos, qui perfectioris naturæ ſunt, expeditiores non ſolum in obiectis percipiendis, & penetrandis, ſed, & in deliberando de æque etiam propoſitis, ſuamque erga illa libertatem exercendo, contra vero, imperfectiores in naturalibus homines moroſiores, tardiores, ac perplexiores in deliberando de æque propoſitis, & perceptis, atque in exercendo circa ipſa ſuam libertatem eſſe.

6. Hinc ratio Aduerſariorum à priori (quam ſola terminorum apprehenſione notam, atque euidentem arbitrantur: quare aliunde probare nemo eorum curat) facile adeo reijcitur, vt difficulter deinceps ab eorum aſſeclis ſit probanda. Arguunt ergo in primo inſtanti, quo obiectum indifferenter creaturæ rationali proponitur (vti Angelis in inſtanti creationis) adeſt, tam ex parte actiuitatis phyſice voluntatis, quam ex parte propoſitionis obiecti, quidquid requiritur ad potentiam liberam abſolute talem, ac plene deliberatiuam conſtituendam: atqui ſtatim, ac eſt potentia adæquata naturalis agentis neceſſario, ac ſimul eſt, eius operatio, & effectus abſque vlla mora; in liberis autem poteſt ſimul abſque vlla etiam mora abſolute eſſe: ergo, & inſtantanea deliberatio plena, & exercitium libertatis: quare & Angelis in inſtanti creationis fuit abſolute poſſibile. Confirmatur: quia in ſequente duratione primum illud inſtans (pro qua plenam deliberationem, & abſolutum exercitium libertatis Angelo, & cuiuis rationali, ac liberæ creaturæ poſſibile abſolute eſſe admittimus) nihil aliud præter dicta adeſt, quo potentia adæquata, & abſoluta plenæ deliberationis, & abſoluti exercitij libertatis conſtituatur. Reſpondetur: diſtinguendo maiorem primi argumenti. Adeſt quidquid requiritur, ex parte actiuitatis phyſicæ voluntatis, ſi ea actiuitas ſumme prompta, & expedita ad deliberandum, exercendamque ſuam libertatem ſit (quod, vt diximus creatæ voluntati repugnat) concedo maiorem, ſi non ſumme prompta, & expedita ad eas operationes, ſed tarda de ſe, perplexa, & impedita ſit, nego maiorem. Minorem ſimiliter diſtinguo. De potentia adæquata prompta, & expedita ad operandum fateor, tarda, & impedita nego minorem: vt in omni agente naturali, & alias adæquate conſtituto, ſi

Digitized by Google

impedimentum ad operandum vndecumque proueniens, non abſit, ſed adſit, tunc enim impedimenti ablatio expectanda deinceps eſt, vt operetur, & nego conſequentiam facillime. Ad confirmationem eadem facilitate, & veritate, nego nihil amplius habere voluntatem creatam in ſequente duratione inſtans, in quo primum ipſi obiecta propoſita ſunt (quod creationis inſtans Angelis fuit) quam in inſtanti illo habuerint? habent ſiquidem durationis decurſu tarditatis & perplexitatis naturalis, quæ temporis tanti (maioris, vel minoris pro naturæ intellectiuæ, & volitiuæ maiore, vel minore natiua perfectione) decurſu aboletur, impedimentum ſublatum, ad plenè deliberandum, & libertatem exercendam circa id, quod deliberationi plenæ, & liberæ proſecutioni, vel fugæ propoſitum eſt, & ſic de aliis, quæ deinceps proponentur: circa quæ, vt plene deliberetur, à rationali creatura, tempus aliquod expectandum erit, præ eius natiua, & eſſentiali tarditate.

7. Sed inquies: quidnam tarditas hæc & perplexitas natiua rationalis creaturæ ad plene deliberandum, & abſolute exercendam ſuam libertatem eſt, quæ tempore ad id eget, eoque lapſo eiuſmodi impedimentum ſoluitur, & expeditur? Reſpondeo in his, quæ ſolum abſtractiua cognitione indifferenter deliberationi, & exercitio noſtræ libertatis proponuntur, duplici parte conſtare tarditatem; altera ex parte intellectus conſultationem cuius deliberationi plenæ, & exercitio abſolute tali libertatis (intelligimus, non ſtrictam etiam, erga finem habendam, nec ſolam conſultationem, quæ communius circa media eligenda talis appellatur) neceſſario præuiam: altera vero ex parte voluntatis iam explicanda: ac proinde circa ea, quæ abſtractiue ſolum cognoſcimus tardius deliberamus, & libertatem noſtram exercemus, quæ ex parte intellectus tarditas eſt, idem ipſum eſt, quod ruditas ſitaque in quadam intellectus duritie, quæ ſicut dura, & calloſa, non vno ſed repetitis ictibus ſcinduntur, etſi, ſenſibilia animantia ſunt, viuide dolorem ſentiunt: ita rudes mentes non vno veritatis, ac rationis propoſitæ ictu ad aſſenſum cedunt, ac eam viuide percipiunt; ſed repetitis ictibus propoſitionis earum per alios, vel ſe ipſis meditatione per aliquod temporis ſpatium (prout cuiuſque mentis ruditas eſt) maius, vel minus, proculdubio egent, vt eas plene, ac viuide percipiant, id quod inſtantanee fieri in abſtractiue ſolum cognitis minime poteſt. Tarditas vero, quæ ex parte voluntatis creatæ eſt, vt plene deliberet, atque circa obiecta, quæque propoſita ſuam libertatem abſolute exerceat, atque perplexitas etiam, & moroſitas dici ſolet, præfatæ intellectus tarditati ſimilis, ſtat in quadam naturali difficultate, ſegnitie, ſeu renitentia voluntatis ſe in alteram partem determinandi, quæ iterata rationum propoſitione, ac perceptione per earum meditationem temperantia eget, vt eius indeterminabilitas vincatur, atque determinatum, erga extremum alterum ex propoſitis affectum concipiat, non ſecus atque, vt ignem, eſca non ita bene diſpoſita concipiat pluribus ſilicis, percuſſionibus, & ictibus eget, quam illa, quæ bene diſpoſita eſt. Atque hæc creatæ voluntatis tarditas, quouis modo, etiã intuitiue propoſito obiecto ſemper adeſt, quantumuis perfecta rationalis creatura, eiuſque voluntas ſit, vt diximus; tametſi ægrius, ac difficilius in alteram partem determinetur, ſi cognitiones vtramque partem indifferenter proponentes non intuitiue ſed abſtractiue ſolum ſint. Hæc ſane debilitatem argumenti aduerſi à priori, & confirmationis eius ſatis oſtendunt.

8. R. ſtat illud, quod ex communiore Theologorũ, & noſtri ipſorum ſententia de meritis Chriſti Dominĩ qua hominis ſiue humanitatis eius in primo inſtanti, in quo producta, ac ſimul vnita hypoſtatice verbo fuit, atq; inſuper de meritis Deiparæ in primo inſtanti ſuæ corruptionis opponebamus, diluere, ea quippe merita abſq; inſtantanea deliberatione plena, & exercitio ſuæ libertatis abſolute tali in neutro eſſe potuerunt, quod plane cõcluſionibus nobis aduerſatur. Reſponderur: eam communiorem Theologorum ſententiam de meritis Deiparæ, eiuſq; filij cõmuniori etiam ſententiæ, de poſſibilitate inſtantaneæ deliberationis plenæ, & exercitij libertatis, abſolute talis quæ non ita exacto examine, ſuppoſita hactenus, quam diſputata, ab ſcholaſticis fuerat, inniti; ea vero exacto examine & fundamentorum eius conuulſione à nobis nunc præmiſſis aduerſæ fundamentis ſolidis tad eius penetratis, eorumque firmitate, & robore monſtratis falſitatem eorum phyſice inſtantaneorum humanitatis Chriſti, ac Deiparæ, quæ euerſæ illi opinioni innitebantur ſatis oſtendi. Nos autem eiſdem vtriuſque inſtantaneis meritis vtriſque, cum pleriſque citato loco conſentiebamus, ex fundamento eorum ſuppoſito, nec tunc, ex inſtituto examinando, vbi à nemine, de eius veritate, ne per tranſennam quidem, vt aiunt, diſputabatur; nunc autem eius falſitate opportune deprehenſa, merita Chriſti, ac Deiparæ inſtantanea, de inſtanti phyſico reiicienda cenſemus, ac de Theologico ſolum, ſcilicet, in quo primum exerceri libertas a creatura rationali, & natura, & Dei donis perfectiſſima, & ornatiſſima poteſt, ſolummodo eſſe deffendenda, & de eis intelligenda noſtra illa de humanitatis Chriſti, & Deiparæ meritis in primo inſtanti ſuæ productionis, & exiſtentiæ abſolutæ concluſio: qua explicatione, & intelligentia concluſionis nil vtrique, eorumque meritis gloriæ derogatur; cum admittantur in vtraque vbi primum eſſe abſolute poſſunt, nec gloria aliqua vera ex meritis phyſice inſtantaneis, falſis, & repugnantibus, vt oſtendimus, ipſis poſſet acceſcere.

QVÆSTIO V.

De merito, ac demerito ſiue peccato Angelorum in inſtanti ſuæ creationis.

QVÆSTIO hæc, & de facto, & de poſſibili ab ſcholaſticis diſputatur ex inſtituto; à nobis autem ex ſtatutis principiis proxime q. 1. cert. 2. diſputanda ſeorſim non eſſet, ſed tanquam corollario eius certaminis negatiue, tam de facto, quam de poſſibili definienda, niſi negatiuæ eius definitionis, quoad demeritum, & peccatum Angelorum rationes aliæ, ab ſcholaſtici, præſertim Dominicanis Thomiſtis afferrentur, quarum examen Doctrinæ ad alia parandæ vtile foret.

CERTAMEN I.

Negatiua quæſtionis, tam de facto, quam de poſſibili, deciſio ſolida ex noſtris principiis probatio, Doctorum circa vtrumque ſententiis recitatis.

MEritum Angelis in creationis inſtanti de poſſibili, & de facto concedunt omnes, tam Thomiſtæ Dominicani, quam Ieſuitæ noſtri, cum S. Th. citat. q. 62. a. 2. & a 5. ad 3. & a. 6. vbi meritum eis de facto videtur negaſſe; ſed non negat, niſi caſu quo non immediate poſt peccarent, & beatitudinem, quam per vnum actum conſequendam ab Angelis docuerat, omnes conſequerentur, nulluſque damnatus eſſet, contra id, quod fides docet. Scotiſtæ etiam Nominales, exceptis relatis, q proxima cert. 1. n. 1. qui exercitium liberum abſolute tale & plenam deliberationem inſtantaneam poſſibilem Angelo, ac rationali cuiuis creaturæ abſolute negarunt, circa demeritum vero peccatum Angelorum in primo creationis inſtanti, non ita vniuerſaliter Thomiſtis, cum Nominalibus, & Scotiſtis, ac reliquis ſcholaſticis, in vtraque conuenit, quæſtione, de facto, & de poſſibili; etſi enim de facto nullum Angelum in inſtanti creationis peccaſſe

taſſe ſcholaſticis cunctis conueniat; in quæſtione vero de poſſibili in eo inſtanti peccare Angelos abſolute potuiſſe docuerunt Scotus in 2.d.5. q.2. à paragrapho *Reſpondeo primo*, & in 3. d. 18. q.1. ad.4. quem Scotiſtæ omnes, & Nominales ſectantur. Okam quodlib.2. q.6. Gregor. in 2. d.5. q.1.a. 2. Ballolis ſimilibus q. & a. ad eandem diſtinctionem. Maior q. 3. concl.2. Gabriel d.4. q 1.a.3. dub.1. Marſil. in 2.q.2. a.2. concl. reſponſali. Aureolus apud Argentinam in 2. d.6.q.1.a.2. etſi inconſequentia notata q.3.cert.1.n.5. id ipſum docuere ſcholæ Thomiſticæ noſtræ Ieſuiticæ Doctores, fere ad vnum. Molina ad citatam q 63. a.5. §. *Contrarium tamen* Valentia ad eandem q. d.4. generali q. ſua 14. pu. 4. §. *Secunda ſententia* Vaſq. d.236. c.3. Soar. lib 7.c.10. n.47. de potentia abſoluta loquendo, etiam de peccato contra legem ſupernaturalem; contra vero legem naturalem peccare in creationis inſtanti Angelos potuiſſe nulla potentiæ abſolutæ mentione facta docuerat lib.3. c.9.à n.1 vbi contra legem ſupernaturalem peccare potuiſſe negauerat: quare de peccato Angelorum contra naturalem legem ſecundum ordinariam potentiam, & prouidentiam poſſibile in eo inſtanti eſſe affirmat Alarcon citato tract. 6. d.5. c.3 n.12. § *Dico ſecundo*, reiecta merito ad rem præſentem diſtinctione peccati contra naturalem vel ſupernaturalem legem n. 11 §. *Dico primo*, Becanus tract. 3. c. 4. q. 10. Ioan. Præpoſit. ad cit. quæſt.63.a 5. dub.vnic. n.38 §. *Hæc ſententia videtur probabilior*, referens Peſantium ad eum artic. concl.3. & Eſtium in 2. d.3.§ 6. Arriaga d.24.ſect.12. §. 1. qui incipit. *Angelos in primo creationis inſtanti*, denique Baccon. in 2. d. 23. a. 3. cum aliquot ſuis Carmelitis Calceatis.

2. In quæſtione vero hac de poſſibili negatiuam ſententiam abſolute defenduot S. Thom. citat. q.63. a.5. vbi etiam abſolute Caietan. & reliqui Dominicani interpretes, inter quos Diſcalceati Carmeliti Salmanticenſes, fuſius q.16.de malo a.4.& indicat.3. contra gent. c. 109. vbi Ferrara, §. *Sed circa prædicta*. Capreol. in 2. d.4. q.1. a.1. concl. 4 & a. 3. ſolut. argumentor. contra concluſ. 4. Durand. d. 5 q. 2. Heruæus q.2. a 2. atque Dominicani omnes, qui in ſententiarios ſcripſerunt, quibus adde alios antiquos Doctores citatos q. 3. cert 2.n.1. (Capreolo excepto) qui octonarium numerum explent, ex noſtra ſchola Thomiſtica, Ieſuitana acceſſere etiam Attubal d. 179. c.2 & 5. Ludouicus Turrianus d. 62 dub.2.& 3. Granados tract.1 5. d.4 n.6. Amicus d.10 n.84.& Franciſcus de Lugo d.17. c.5.n.21. qui ex ſuppoſitione præſentis ſtatus eleuationis, quem de facto in inſtanti creationis Angeli habuerunt ſolummodo loquuntur, & Tannerus ad cit. q. 63. a. 5. qui de ordinaria potentia, & prouidentia. ex rei natura tantum loquitur. Acceſſit tandem huic ſententiæ noſter Antonius Quiros citat. tract. d. 68. per ſectiones ſexdecim multis diſcurſibus de varijs ſpeciebus poſſibilibus Angelorum, atque multiplicibus circumſtantiis, quæ caſum cuique, & Angelis ab ea contentis ſingulis poſſent adiungi, refertas quæ melius quieſcerent. De Angelis ergo qui ſunt, vel ſecundum ſe ſumptis, vel cum circumſtantiis, quibus de facto creati fuerunt, iuxta communem opinionem de Angelorum eſſentia, circumſtantiis, & modo, quo fuerunt creati, agendum hic eſt, de aliis Angelis, & circunſtantiis poſſibilibus, vel impoſſibilibus inutiles, ac Theologo viro indignas quæſtiones otioſis, & arguris relinquentes, ex relatis pro hac negatiua ſententia de poſſibili in tres claſſes eorum ſententias diuido: quarum duæ de peccato mortali Angelorum ab eis admiſſo de quo plerique, ex præfatis diſputarunt, an in creationis inſtanti fuerit eſſeve potuerit? prima eſt eius poſſibilitatem de potentia, & prouidentia ordinaria tunc ipſis negans: in qua ſunt Soar. citat. n. 1. & Tannerus, ac inſuper Amicus, & Franciſcus de Lugo, eis vocibus, de ſtatu eleuationis, id ipſum, quod de ordinaria prouidentia, & Angelis connaturali intelligens, quia connaturaliori ipſis prouidentia, cum eleuationis ſtatu titulo, etſi non exactiuo, ſed decoroſo eis deberi putarunt. Secunda ſententia de potentia, etiam abſoluta, & quantumuis extraordinaria prouidentia negat, in qua ſunt Thomiſtæ omnes Dominicani, & reliqui Ieſuitæ noſtri Thomiſtæ præſertim Quiros Dominicanorum rationem magno conatu, & expenſis obfirmans. Tertia ſententia, id ipſum de impoſſibilitate peccati venialis etiam Angelorum omnimoda cenſet, quam expreſſe, nec ſemel d. cit. docet Quiros, & Thomiſtarum ratio æque, ac ſecundam eorum ſententiam probat, ſi quid probat, vt cert.2. videbimus.

3. Dicendum eſt primo Angelorum peccatum, & lapſus, quo corruerunt, lethalis in creationis inſtanti non fuit, eſt (contra Rubion. in 2. d.5. q. 1. a. 1. Alexan. 1.p. q.98 in vlt. Eugub. 8. peren. Philoſoph. c.38) iam omnium Theologorum concluſio: à qua, ſine ingenti temeritate recedere non licet, quare Eugubinum grauiſſimis cenſuris. Accipiunt Vaſquez, Soar. ac reliqui Theologi, vt vidimus q. 1. cert.1. ſub finem. Probatur: quia Angelos omnes in gratia ſanctificante, & iuſtificante creatos fuiſſe ſcripturæ teſtimoniis, Patrum conſenſu, & Leonis epiſtola 91. approbata, & recepta à Concilio Bracharenſi ſtatutum eſt, vt ibi retulimus: aſt cum gratia ſanctificante formaliter repugnat peccatum lethale: ergo pro eo inſtanti creationis in Angelis non fuit. Nec præſtat mortale non opponi contradictorie phyſice cum gratia cum qua eſſe aliqui volunt phyſice compoſſibile; etſi enim contradictorie phyſice non opponatur, mortale gratiæ formaliter ſanctificanti, ſed ſolum contradictorie moraliter. & phyſice contrarie ex infuſione gratiæ Angelorum in eo inſtanti negatio mortalis peccati pro eodem inſtanti de facto loquendo legitime infertur: ſiquidem contraria phyſice ſolum ſibi aduerſantia, de facto citra miraculum coniungi in eodem ſubiecto, & inſtanti nequeunt, vt conſtat experimento, atque probatione ſecundæ concluſionis oſtendemus: miraculum autem in coniunctione gratiæ, & peccati Angelorum in inſtanti creationis, ex ſola reuelatione (quæ nulla extat) conſtare deberet, vt abſque temeritate ea coniunctio aſſeri poſſet. Si autem mortalis contradictio, non phyſica inter gratiam, & peccatum, admittatur eodem argumento vrgentius, quam ex phyſica contrarietate, eorum coniunctio de facto neganda colligitur. Neque enim adeo indecenter, adiungenda gratia peccato aſſeri connaturali prouidentia poteſt, nec ab Angelis poteſt gratiæ peccatum adiungi, quibus ad contraria coniungenda poteſtas non eſt. Hoc autem argumentum, æque probat concluſionem; ſiue independenter, ſiue dependenter à meritis, & libera Angelorum diſpoſitione donata eis gratia fuerit: etſi enim hoc ad aſſerendam, vel negandam potentiam abſolutam antecedentem Angelorum ad peccandum pro inſtanti creationis conducat, non autem ad peccatum, pro eo inſtanti in ipſis aſſerendum, cum ex formali incompoſſibilitate, ſiue contradictoria, ſiue contraria, phyſica, vel morali peccati cum gratia, quæ, vnde, & quomodocumque hæc ab Angelis habeatur, æqua, atque eadem inueniatur, vt mittam modo ſpecialem modum noſtrum iuſtificationis formalis creaturæ rationalis, per habitum gratiæ datum t. 1. de ente ſupernaturali controu. de gratia habituali. Denique ſcripturæ, Patrum, & Concilij Bracharenſis, & Leonis teſtimonia recitata quæſt. 1. certam 1. à num. 2. hanc gratiam, & iuſtitiam formalem, in qua creatos Angelos docent, non eis ſolum, ſed bonitatis voce explicant aientes bonos, & cum bonis, ſiue inter bonos creatos Cacodæmones fuiſſe; ſi autem lethale haberent tunc etiam, cum crearentur; non magis tunc tales eſſent, quam nunc, cum in infernum detruſi cruciantur.

4. Dicendum eſt ſecundo Angeli potentia ordinaria. & prouidentia connaturali, neque ex parte antecedentis potuerunt in inſtanti creationis peccare mortaliter, fuitque proinde illis eo potentiæ, & prouidentiæ ordine peccatum abſolute impoſſibile. Probatur concluſio: Gratia à Deo creaturæ rationali independenter ab vſu libertatis ad peccandum donata abolet ex parte actus primi poteſtatem ad

peccandum lethaliter, ſaltem de potentia, & prouidentia ordinaria, & connaturali, qua peccatum cum gratia formaliter ſanctificante coniungi in eodem instanti nequit. Cum enim ex parte actus primi in eo inſtanti gratia (quæ extremum oppoſitum & repugnans ſaltem connaturaliter omnium ſententia eſt) abſolute, & anterius natura ad exercitium libertatis ſupponatur, ſi potentiam adhuc connaturalem, & libertatem in actu primo abſolute talem ad coniungendum peccatum cum gratia, relinquat, horum in eodem ſubiecto, & inſtanti ſimultanea coniunctio eſſet connaturaliter poſſibilis: quia id, quod naturali potentia creaturæ, & debita ei potentia, & prouidentia Dei fieri poteſt, connaturale eſt, & connaturaliter poſſibile, vt de ſe patet. Imo vero nulla potentia Angelis in inſtanti creationis eſſe potuit, ad peccandum, ſi independenter ab eorum exercitio libero, ſeu libera exercitè omiſſione peccati, à Deo tunc infuſa gratia fuit, ſiquidem nullæ creatæ voluntati poteſtas vlla coniungendi extrema contraria nedum contradictoria, poteſt conuenire: verbi gratia, ad coniungendum odium eiuſdem obiecti cum amore qui ipſi contrariatur. Vbi ergo potentiam vllam antecedentem abſolutam prouidentia ordinaria, naturæ legibus ſoluta, & abſoluta, eiſque ligata ad peccatum mortale Angelorum pro inſtanti creationis inuenies, ſi independenter, & omnino anterius natura ad exercitium liberum ipſorum erga peccatum mortale in eo creationis inſtanti infuſa à Deo gratia formaliter ſanctificans fuit? Recte Deum peccati poſterioris naturæ infuſioni gratiæ eiuſque authorem, abſolutamque eius potentiam adire hæreticè cogeris; quam aliunde etiam, quam ex eius bonitate, iuſtitia, & ſanctitate inuenire in eo non poteris: cum peccatum Angelorum, qua vitalis eſſentialiter, & libera actio abſque potentia, & libertate eorum in actu primo ad peccandum, quæ infuſione gratiæ anterius ac independenter ab omni vſu & exercitio libertatis, erga peccatum mortale nullatenus in ipſis manent, vt nuper oſtendimus: quare ex ſuppoſitione infuſionis gratiæ Angelorum in inſtanti creationis peccatum mortale fuit illis, non ſolum connaturali prouidentia, & potentia, ſed, & extraordinaria, & abſoluta etiam potentia, & prouidentia Dei prorſus impoſſibile; concluſio vero de connaturali ſolum prouidentia eſt, quia non aliter à Deo gratia Angelis infundi abſolute potuit.

5. Hoc autem ſtatuto principio pro ſyllogiſmi maiore pergit argumentum, atqui gratia habitualis, ſiue formaliter ſanctificans, infuſa Angelis à Deo fuit in inſtanti creationis omnino independenter ab exercitio libertatis ipſorum erga peccatum mortale, idque, connaturali prouidentia eſt factum: ergo connaturali prouidentia, & potentia Dei fuit Angelis peccatum mortale in inſtanti creationis ex parte etiam antecedentis, & actus primi abſolute impoſſibile. Conſequentia eſt legitima. Minor probata, q. 1. certam. 2. conclu. 3. n. 4 ex Patribus, & certam. 3. à num. 1. à ratione: ſcilicet Angelis, abſque vlla libera diſpoſitione ſua gratiam infuſam in creationis inſtanti fuiſſe, libera autem peccati omiſſio aliqua diſpoſitio eſſet. Et quidem gratiæ, & donorum ſupernaturalium in quibus creatus Lucifer fuit deſcriptio, ex Iſaia, & Ezechiele, atque à Patribus, & interpretibus perpenſa (vti à nobis etiam citat. q. 1. cert. 1.) non ſolum veſaniæ Luciferi & ſequacium irriſoria exprobratio & demonſtratio eſt, oſtendens ex qua ſupernaturali felicitate, dignitateque in tantam miſeriam proprio vitio voluntatis, & amentiæ ſuæ fuerint prolapſi, ſed ingentis etiam ingratitudinis eorum in Deum ponderatio in quem, tot, è ſola ipſius bonitate, liberalitate & magnificentia, donis ſupernaturalibus, cum primum crearentur, præuenti, nihilominus rebellarint, vt Patres, Doctores, & Catholici omnes mirabundi perpendunt: ea vero ponderatio magnopere euacuatur, ſi ob eorum liberam diſpoſitionem, & honeſtum exercitium libertatis ſuæ in præcepti præſertim grauis obſeruatione, gratia & ſupernaturalia dona fuerint ipſis à Deo in inſtanti creationis in præmium donata. Sed tamen hæc, & alia, quæ ex Patribus, Scriptura, & ratione certaminibus citatis produximus, gratiæ infuſionem in inſtanti illo independenter ab omni exercitio, libero, & honeſto Angelorum, nec ſolum circa præcepti obſeruationem, aut peccatum fuiſſe vniuerſim probant; atque ita iuxta connaturaliorem prouidentiam à Deo factum cit. cert. 3. à num. 2. tribus rationibus minime leuibus oſtendimus: ex quibus ſecunda, quæ extat n. 2 gratiæ pro primo illo inſtanti infuſionem connaturaliori prouidentia, independenter ab exercitio libero Angelorum in obſeruatione præcepti, eiuſue tranſgreſſione, ſeu peccato fuiſſe, ad hoc exercitium reſtricta, & paulo explicatius accommodata (vti à S. Bonau. tangitur in 2. d. 3. p. 2. a. 1. q. 2. § *Sed contra* & ſcholaſticis aliis) ex indecentia artifici tribuenda, ſi, cum primum opus arte factum ab eius arte abſoluitur, ſoluitur que, manu vitioſum, ac defectuoſum, primum in ſuum vſum habeat: quin potius ad Artificis Dei decentiam ſpectat ſpecialius ſuis creaturis rationalibus, & Angelis, tam pro illo primo inſtanti potius, quam pro reliquis prouidere, ne deficiant ac peccent; & ſi in illo plenam deliberationem, atque exercitium libertatis abſolute tale habere poſſent, quemadmodum Principem, & ſuperiorem decet ſpecialius prouidere, ne ſubditus, quem in munere aliquo conſtituit in prima muneris functione erret, quem in reliquis, quæ deinceps muneris, & temporis ſucceſſu occurrent.

6. Etſi autem auxiliorum efficaciorum prouiſione copioſa pro inſtanti eo creationis, ne peccarent, ſatis peccatum pro illo inſtanti præcautum ab Angelorum Artifice, & conditore Deo fuiſſe, ſuæq; decentiæ proſpectum videatur, vt in eximie prædeſtinatis comparatione cum vulgo prædeſtinatorum factum ſpecialiter, & præcautum peccatum, ac ne in illis ſit cenſetur; tamen, vt ipſo creationis modo cunctis etiam rudioribus indubitatum ſemper eſſet, non à Deo, naturaque ab ipſo condita, ſed à malo libertatis ipſorum vſu Angelorum peccatum promanaſſe, oportuit condi à Deo eos in primo illo inſtanti cum gratia, & in gratia ſimul concreari: cum enim ita à Deo tunc creata natura Angelica deprehendatur, ſi poſtea deliquerit, propriæ voluntatis, & libertatis abuſu, ac vitio deliquiſſe, non autem naturæ determinatione, ad peccandum, eiuſque authori Deo, ab aliquo, non nimis ſtolido, ac veſano, tribui minime poteſt, ſiquidem ea gratiæ infuſione, pro illo inſtanti, quo creata natura fuit non ſolum, natura à peccato immunis (quod habere quibuſuis etiam efficacibus auxiliis ad non peccandum abſolute tunc etiam poterat, ni gratia habituali, independenter ab exercitio libero peccandi præueniretur) ſed, & abſolute, & ad peccandum in poſt creata tunc adeo aperte monſtrabatur, vt clarius, longiuſque ab Authore Angelorum Deo cauſæ, & Authoris peccati indecentia, omnium æſtimatione abigeretur: id, quod eius decentiæ congruentius connaturaliuſque fuit. Hunc diſcurſum pro creatione Adami in gratia, & concreatione cum ipſa poſuit Eccleſiaſt. c. 15. & c. 7. illis verbis. *Solummodo hoc inueni, quod fecerit Deus hominem rectum, & ipſe ſe infinitis miſcuerit quæſtionibus.* Ad quæ Hieron. *Ne videretur communem hominum damnare naturam, & Deum authorem mali facere, dum talium conditor eſt, qui malum vitare, non poſſunt argute præcauit, & ait: bonos nos à Deo creatos; ſed quia libero ſumus arbitrio derelicti vitio noſtro ad peiora labi.* Eidem rationi inſiſtunt Epiph. hær. 12. ſub titulo. *Epiſtola ad Galatas*, confutat. 6. & hær. 66. ſpecialiter de Angelis, de vtriſque vero, eandem rationem prius dederat Dion. 4. de Diuin. nomin. vbi & S. Th. lect. 19. ſub init. Aponius in cant. col. 8. ad id *ſi ignoras te.* Cyr. Hierol. Catech. 2. ſub init. Theodoret. lib. 5. Epitomes diuinor. decret. c. 10. Ambroſ. 1. exhamer. c. 8 poſt init. ſcribens, *in conſtitutione mundi opinio malitiæ interim ſequeſtretur, ne diuinæ operationi & pulcherrimæ creaturæ, quæ decolorata ſunt admiſcere videamur.* Et hanc fors ſolum concluſionem ratiocinatiue (duriori quo eam

Domi

Digitized by Google

Dominicani Thomiſtæ volunt; ſenſu ſtatim confutanda) D. Tho contendit: vt ſcilicet connaturaliori & generaliori apud omnes omnino rationales creaturas Angelos creauerit cum gratia independenter ab exercitio libertatis, ipſorum ad peccatum, ex quo peccati pro illo inſtanti abſolute, & antecedenter impotes fierent, ne à Deo cum peccato, aut natura ad illud determinata creatos poſſet aliquis euentu aliquo abſolute poſſibili apparenter adhuc ratione, aut errore ſuſpicari. Ità verò cenſere de S. Thoma debita in primis ipſi obſeruantia me cogit, ne ſcilicet ipſi adeo inefficax, & falſa ſenſu horum explicata ratio tribuatur: ſecundo, ne ſibi citata lect. 19. ad caput Dionyſij citatum contradicat.

7. Dicendum eſt tertio, implicat abſolute, potentia, & prouidentia quauis Angelorum vllum (idemque eſto de quauis rationali creatura) in inſtanti ipſo creationis lethaliter peccare aut gloriam, abſolute promereri. Probatur concluſio ex dictis, quæſt 4 proxima cert. 1. etenim nec lethale peccatum, nec meritum vitæ æternæ abſque plena deliberatione, & exercitio libertatis eſſe poteſt, vt omnibus eſt notum: atqui Angeli in illo ipſo vnico, & indiuiſibili inſtanti creationis ſuæ nullatenus, nullaque potentia, & prouidentia, quantumuis abſoluta, extraordinaria & miraculoſa plenam deliberationem, atque exercitium libertatis abſolute tale, habere potuerunt, vti nec creatura rationalis vlla in inſtanti indiuiſibili, in quo primum materia deliberationis, & exercitij libertatis, proponitur (ſi vera ſunt, quæ citato cert. 2. concluſimus à num. 3. concl. 2.) ergo Angelus in inſtanti creationis ſuæ nullatenus, nullaque, quantumuis etiam extraordinaria, & abſoluta potentia, & prouidentia, potuit lethaliter peccare, aut gloriam æternam promereri. Huc trahere rationem S. Thomæ cert. 2. examinandam vellem, vt vim de abſoluta etiam Dei potentia haberet; obſtat autem, quod deliberationem plenam, & exercitium libertatis abſolute tale, in inſtanti quo primùm materia exercitij vtriuſque proponitur poſſe rationali creaturæ cuiuis etiam potentia, & prouidentia ordinaria naturaliter competere expreſſe docuit, vt vidimus citat. qu. 4. cert. 1.

CERTAMEN II.

De peccato veniali obreptitio Angelorum in creationis inſtanti.

1 Dixi de peccato mortali hactenus, ac de merito abſoluto vitæ æternæ, quæ abſolute, & plene liberum exercitium voluntatis angelicæ requiru t, & quibus gratia, in qua à Deo conditi Angeli ſunt, repugnat: quid autem dicendum de venialibus peccatis erit? quæ nec plenam abſolute deliberationem & exercitium libertatis abſolute tale, requirunt, & ſurreptitia proinde vocantur, nec gratiæ, & amicitiæ Dei aduerſantur, ſed cum ipſa facile, & frequenter in omnibus, iuſtis (Chriſto Domino eiuſque Matre exceptis) componuntur? de aliis enim venialibus, ex obiecto, & materia cum plena deliberatione admiſſis poſſibile Angelis nullatenus tu ſe fuiſſe probat ratio poſtrema; de his enim rationes datæ pro concluſionibus de facto, & de poſſibili negatiuis nihil prorſus euincunt ſola illa de creatoris Dei decentia, ne peccata eiuſmodi defectui artis, & ſapientiæ, qua eos condidit, tribui poſſent ſi ea cum primum fuerunt, admiſerint negatiue de veniali videtur fauere; quare poſſet in quæſtione hac de venialibus, non ſatis neque ex inſtituto à Doctoribus verſata, vixque ab aliquo earſim tacta ob proximam rationem negatiua definitio aliquibus placere: placuitque noſtro Quiros, qui tam de mortali, quam de veniali negatiuam concluſionem Doctorum, etiam de potentia abſoluta intelligit, citat diſput 68. tam aduerſas rationes impugnans, quam negatiuam probans, ſatis debili ratione in quam diſcalceati Carmelitæ primum inciderunt.

2. Alij vero dicere poſſent: eſſe de ſubiecto non ſupponente hanc de obreptitiis venialibus, ex aduertentiæ, & libertatis plenæ de facto quæſtionem: etenim rationis, deliberationiſque plenæ defectus, in nobis noſtræque voluntatis affectibus, ex eo prouenit, quod appetitus ſenſitiuus rationem, ac rationalis appetitus affectus, & deliberationem ſuis motibus ſenſibilibus præuenit; quod Adamo in ſtatu innocentiæ contingere non potuit, nec nobis, ſi eum innocentiæ ſtatum eſſemus ſortiti: cum ergo Angeli in gratiæ, & innocentiæ ſtatu conditi fuerint, nec ſenſitiuum appetitum habeant cuius motibus rationalis ſuus appetitus præuentus à rationis deliberatione, in ſuis affectibus turbari, diſtrahique poſſit, veniale eorum peccatum ex rationis, & inaduertentiæ defectu videtur, Angelis pro creationis inſtanti æque, atque Adamo pro ſtatu innocentiæ, impoſſibile: ſed omnia ad rationis trutinam vocanda vt non niſi ex plena aduertentia, ac deliberatione voluntas angelica affectus ſuos circa obiecta propoſita eliciret. Accedit, quod ad peccandum venialiter ex inaduertentia proponi aliqualiter malitiam obiecti, vt ab eo retrahi voluntas abſolute poſſit neceſſario debet; alioqui, nec cum aliquali imperfecta libertate ſecundum quid in prohibitum; & malum obiectum voluntas ferretur, nec venialiter peccaretur; non autem videtur quomodo propoſita Angelo malitia obiecti retrahente ipſum ab eius proſecutione eam plenè, & perfecte in quouis cognitioni, quæ ſiue intuitiue, ſiue abſtractiue proponatur, genere, non cognoſcat, & penetret, vt inaduertentiæ erga ipſam locus relinquatur, ex qua ſolum venialiter defectu deliberationis peccet, cum adeo puræ, ac perfectæ intelligentiæ Angeli omnes ſint.

3. Dicendum eſt primo quæſtionem de ſubiecto non ſupponente non eſſe, quia defectus plenæ aduertentiæ, ac deliberationis erga malitiam obiecti ab eius proſecutione retrahentem eſt in Angelis poſſibilis. Probarent forte aliqui concluſionem: quia anima rationalis perfectius intellectiua Angelis non repugnat, aliquorum recentiorum iudicio, aliorum vero ſententia an repugnet an poſſibilis abſolute ſit; incertares eſt: neque ex perfectione totalitas ſubſtantiæ, quæ Angeli animæ rationali natura ſua ſubſtantiæ partiali excedunt, ea repugnantia efficaciter oſtenderetur; Si autem in anima rationali perfectius intellectiua is aduertentiæ, deliberationiſque plenæ defectus locum habere poteſt vtique, & in Angelis poterit habere locum. Hac tamen ratione non vtor. Tum quia perfectius intellectiuæ animæ, quam Angeli, adhuc aliqui ſint, poſſibilitas poſitiue cum veriſimilitudine aliqua non probabitur. Tum quia de omnibus Angelis creatis ſuperiorum Hierarchiarum, maxime Hierarchiæ ſupremæ Cherubinorum, ac Seraphinorum improbabile prorſus eſt. Tum denique, quia nec de Angelis infimæ hierarchiæ, & gradus intra eam infimi probabiliter aſſeri poteſt: cum ex his ſint qui hominibus præſint, eorumque bono proſpiciant, ac prouideant: æquum autem, & connaturale non eſt, Præſides, ac bonorum prouiſores, & proſpectores hominibus, animabuſque deputari Angelos ipſis natura ſua minus intellectiuos & rudiores. An vero, vltra creatas animas, homines, & Angelos omnes in omnipotentiæ penu poſſibiles alij claudantur, in quibus ea animarum creatis perfectiorum, præ Angelis imperfectioribus, quam infimi ex creatis excellentia eſſe poſſit? ex inutilibus (in quibus recentiores non pauci laborare & diuinare vitioſe amant) quæſtionibus eſt, & extra præſentem, quæ de Angelis, qui creati ſunt, non autem de pure poſſibilibus procedit.

4 Probatio noſtra eſt, ex principio ſatis Philoſophis, & Theologis communi, quare, ad hominem contra eos, efficax, etſi non ſatis firmum nobis, principium ſit, vt diſputatione 4. quæſtione 5. cert 5. à num. 8. conſtabit, quia Angelus perfectiſſime etiam intellectiuus, non ſolum ex creatis de facto, ſed etiam ex poſſibilibus, eſſentia ſua eſt creatura, & facultatis virtutiſque intellectiuæ limitatæ, & quæ neque omnia obiecta ſimul percipere, neque æque magna intenſione pluribus eorum ſimul poſſit attendere, ac ſi paucioribus, aut vni ſolum attenderet, vt de ſe, & experientia notum eſt: vnde illud axioma philoſophicum manauit, *pluribus intentus minor eſt ad ſingula ſenſus*, quod non de facultate ſenſitiua ſolum, ſed cognoſcitiua quauis creata intelligitur: ita enim omnibus æquéque intenſe, & perfectè mentaliter etiam attendere, ac ſi vni tantum obiecto percipiendo attenderetur, non quidem limitatæ & creatæ, ſed infinitæ, & increatæ mentis diuinæ, Deique ſolius proprium eſt: de quo proinde Tertullianus, qua ſolet profunditate, merito aiebat: *Deus ad omnia* (obiecta) *ſufficit, nec poteſt eſſe ſua perſpicacia præuaricator.* Iam vero, ſi ita res in Angelis eorumque creatis ac limitatis mentibus habet, vt attentione ad plura obiecta, ſimul in eodem inſtanti percipienda, ſingulis attendat minus, minuſque adhuc, & minus, quo plura, & plura ea obiecta ſint: atque ita intenſe, vni, vel alteri obiecto percipiendo, ac penetrando poſſit intendere, vt vix aliquid, ac, ne vix quidem, virium facultati eius intellectiuæ, pro tunc, relinquatur otioſum, quod alteri obiecto percipiendo poſſet impendere, fieri plane poteſt, vt malitiæ retrahentis, ab obiecti mali proſecutione attendendæ, nil, aut perexiguum virium facultatis intellectiuæ Angelo relinquatur, & tota tota, vel fere tota, aliis obiectis, ſimul impenſe, percipiendis, vel bonitati obiecti attrahentis occupata, libertati, ac deliberationi ad eius proſecutionem, vel fugam nullus, vel perexiguus, ac fere nullus locus relinquatur; ac proinde ex plenæ aduertentiæ defectu veniale ſurreptitium poſſit incurrere. Hinc vero ratio, pro oppoſita non ſuppoſitione ſubiecti quæſtionis huius facile euaneſcit, iam ad quæſtionis deciſionem, mihi difficilem, ac prorſus dubiam, veniamus.

5. Dicendum ſecundo eſt. Angelus in primo inſtanti creationis ſuæ, peccatum veniale ſubreptitium, ex inaduertentia, ſeu de fectu aduertentiæ, ac deliberationis plene in obiecto malo proſequendo potuit abſolute admittere. Eſt contra noſtrum Quiros loco citato, qui Angeli impeccabilitatem, peccato etiam veniali quouis, quo inſtanti creationis intelligit, atque vniuerſim docet. Probatur, quia gratia habitualis in inſtanti creationis Angelo quomodolibet infuſa à Deo, nec antecedenter, nec conſequenter adhuc veniali peccato, aduerſatur, vt omnibus eſt notum. Rurſus obreptitium, ac ſubreptitium veniale ex defectu plenæ aduertentiæ, ac deliberationis inſtantanea eſſe poteſt, cum ſolum ad plenam deliberationem rationalis creaturæ diuiſibilis duratio, à quo primum deliberationis materia propoſita eſt, requiratur, non autem ad deliberationem ſecundum quid ſolum talem, & quæ præ inaduertentia ad alteram partem vix deliberationis nomen meretur, atque ad ſubitos inſtantaneos voluntatis motus, quam ad deliberatos propius valde accedit, quæ ſatis, vt dixi, ad hominem contra pleroſque (ne dicam omnes) Doctores efficax eſt, tametſi nobis non admodum firma, vt videbis diſput. 4. quæſt. 5. cert 5. à num. 8. Denique: ratio illa indecentiæ artis ſapientiæ, & ſummi Artificis, & conditoris Angelorum Dei in venialibus hiſce ſurreptitiis defectibus pro creationis, inſtanti primo etiam connaturaliter Angelo poſſibilibus non probat. Tum quia fini ad quem, opus nempe Angelus conditum eſt non opponuntur, nec ferè eius aſſecutionem retardant: tum, quia opus, ſiue natura Angelica, non adeo perfectum eſſentia ſua opus eſt, quod vel minutulus, vixque perceptibilis defectus, næuuſve dedeceat, debeatque ab Artifice, & arte, eius etiam abſoluta poſſibilitas præcaueri: maxime, cum ſurreptitia venialia ex natiua potius naturæ rationalis debilitate, & facultatis intellectiuæ curtitate, ac limitatione, quæ pluribus æque, & perfectè attendere ſimul nequit, quam ex voluntatis, & vſus libertatis vitio proueniant, demum adeo minutili defectus, nec operis, nec Dei artificis, ac diuinæ ſuæ artis indecentiam concernentes ſurreptitia venialia ſunt, vt, ne in viris quidem perfectiſſimis, quos ad quam maximam perfectionem, & abſolutiſſima Eccleſiæ vtriuſque militantis, & triumphantis exempla amiciſſima, & accuratiſſima prouidentia, & prædeſtinatione elaborauit Deus, ne de facto plura quotidie fuerint, nedum abſolute potuerint, præcauerit adhuc in eorum aliquo, ad potentiæ, & gratiæ ſuæ oſtenſionem. Deiparam, eiuſque vnigenitum filium Ieſum, vt diximus, excipe: in quibus, vel vnionis hypoſtaticæ, vel maternitatis ſummæ dignitatem tantillus defectus ille dedecebat; quæ ex ratione Dominicanorum, quomodocumque explicata, & contra hanc concluſionem extenſa, opponi poſſent, eius rationis confutatione excludentur.

CERTAMEN III.

Dominicanorum Thomiſtarum & ea in re ſequacium pro impeccabilitate Angelorum in inſtanti creationis quouis modo ab eis explicata infirmæ confutantur rationes.

1. Nihil Doctoribus maiori attentione curandum, prouidendumque eſt, quam debilia, falſaque concluſionum ſuarum fundamenta detegere: præſertim, quæ à pleriſque, nec contemnendæ authoritatis viris animaduerterint circumferri; ne eorum fundamentorum infirmitate concluſio, alias firma, nutet, atque in diſputationibus à viris ſapientibus contemnatur, ex eis plane eſſe cenſeo rationem Dominicanorum Thomiſtarum pro aſſerta à nobis etiam abſoluta impoſſibilitate peccati mortalis Angelorum in inſtanti creationis deſumptam ex S. Thoma citata qu. 63. a 5. corp. ſcribente, *quamuis enim res aliqua in primo inſtanti, quo eſſe incipit poſſit operari; tamen illa operatio, quæ ſimul incipit cum eſſe rei, eſt illi ab agente, à quo habet, eſſe: ſicut moueri ſurſum ineſt igni à generante, vnde ſi aliqua res habeat eſſe ab agente defficiente, quod poſſit eſſe cauſa defectiua actionis, poterit in primo inſtanti in quo incipit eſſe habere defectiuam operationem*, (vt tibiæ curuæ, ac defectuoſæ ex qua claudus animalis motus procedit exemplo ſtatim confirmat,) pergit, *agens autem, quod Angelos in eſſe produxit* (*ſcilicet Deus*) *non poteſt eſſe cauſa peccati, vnde non poteſt dici, quod Diabolus in primo inſtanti ſuæ creationis fuerit malus.* Fateor verba hæc rationem à præfatis Doctoribus intentam planiori intelligentia ſonare; tametſi Doctoris Angelici reuerentia ipſius mentem benignius fuerimus interpretati, cert. 1. num. 6. ſub fin. ne debilem adeo rationem ipſi tribuamus, quod ſi noſtra illa interpretatio textui recitato non congruat, nil modeſtius dici à nobis poteſt eo, quod dictum à noſtro Vaſquez fuit citata diſp. 236. c. 3. §. *Ego quidem fateor*: nempe altiorem S. Thomæ ſenſum eis verbis contineri, quam nos aſſequi poſſimus, certè Capreolus inter Dominicanos Thomiſtas non contemnendus, rationis,

tionis, quæ eis verbis ſonat infirmitatem recognoſcens alio eorum verborum ſenſum, non tamen felicius traxit: cui recedere doluit Caietanus, & ſi demum abſceſſerit, vt vidimus, quæſt. 3. Carmelitani diſcalceati citato loco, certam. 1. & ſi rationem S. Thomæ Thomiſtico ſenſu communiori tuetur profitentur valde ab eo recedunt: quo cum rationis ſenſum, Dominicanorum Thomiſtarum taciti etiam impugnat, eiuſque falſitatem ſatis declarant. Sed horum etiam ratio & ſenſus firmior, veroque ſimilior nequaquam eſt Thomiſtico communi, quem reiiciunt, etſi diſcurſibus noſtri Quiros, eorum ratio fulciatur, vt inferius oſtendemus.

2. Communis rationis Thomiſticus ſenſus, quem S. Thomæ verba ſonat (nempe, quod omnis operatio, quæ incipit cum ipſo eſſe effectus tribui debeat efficienti, & authori effectus ipſius, ac ſubinde agenti, & authori Angelorum Deo operatio praua, quæ in primo creationis ipſorum inſtanti ab eis fieret) faciliime exploditur. Etenim operatio prima effectus cuiuſvis, & quæ cum eius eſſe incipit, tunc ſolum authori effectus illius tribuitur, cum ab eo effectus, eiuſque natura cum ipſo ſuo eſſe accipit determinationem ad eiuſmodi operationem, a qua ipſe de ſe nequeat abſolute ſe cohibere, & abſtinere, vt patet in igne ad motum ſurſum, & terra ad motum deorſum, & reliquis agentibus naturalibus ad ſuas operationes naturales, atque ab ipſis neceſſario, & irreſiſtibiliter exercendas: Atqui Angelus neque in ſe, nec in ſua voluntate, neque in cogitationibus vtramque partem indifferenter proponentibus in primo illo inſtanti creationis ſuæ accipit à ſuo authore Deo determinationem, ad operationem prauam, cui de ſe nequeat abſolute tunc reſiſtere; ſed debeat, ex neceſſitate naturæ ex parte actus primi conſideratæ, in operationem prauam deſpotice obedire; ergo, etſi eam tunc eliciat, & peccet, author, & conditor Deus, peccati illius cauſa, & author non erit, cui proinde tribuatur Angeli peccatum, ſed Angelo, qui ſolus ex indifferenti ſua poteſtate antecedente, & arbitrij libertate ſe tunc determinat in actu ſecundo, & libertatis illius exercitio, per prauam ipſam operationem. Confirmatur, quia per hoſce in ſequenti duratione poteſt Angelus peccare, quin Deo, vt authori eius peccatum tribuatur, tribuive vllatenus poſſit: cum tamen pro ea duratione in qua cum Angeli eſſe, ſeu exiſtentia coniungitur ſimul eius peccatum exiſtentiæ, & eſſe Angeli ipſius, æque atque, in inſtanti creationis, cauſa, & author Deus ſit, & cogitationis indifferentis præparator, ac diſpoſitor, & ſolus quidem, ſi tunc primum obiectum & materia deliberationi ſubiecta Angelo proponitur, ac prima ſubinde cogitatio indifferens ſit, quæ in negotio quouis non à creatura rationali, ſed à Deo ex Ariſtotele Philoſophis, & Theologis eſt: ideo autem in ſequenti duratione prauæ operationis Angeli per hoſce cauſa, & author Deus non eſt, etſi eorum omnium, quæ diximus cauſa, & author ſit, quia ex omnibus determinationem, ad praue operandum Angelus à Deo non recipit, ſed potius indifferenter ad id, vel eius oppoſitum poteſtatem, & libertatem, ex qua ſeipſum operatione ipſa praua exercite, & in actu ſecundo determinat ad peccandum? ergo nec peccati ab Angelo admiſſi in inſtanti creationis cauſa, & author Deus eſſet, in quo nihil aliud Deus ex parte actus primi determinationis ad peccatum, quam in ſequente duratione Angelo præſtat, ſed ſolum eius indifferentiam, & libertatem in actu primo conſtituit, ex qua ſeipſum pro arbitrio ſuo operatione ipſa praua determinare poſſit, atque exercite determinat ad peccatum: quod enim Angelus primo eſſe tunc incipiat, vel non incipiat, ſiue influxus, & cauſalitatis negationem (cæteris, quoad influxum, & cauſalitatem, cum peccat, ad actionem eius prauam ex parte Dei paribus) nil ponere, auferreve poteſt, vt Deus ſit, vel non ſit operationis Angeli prauæ, ac peccati cauſa, & author. Hoc patet de ſe, & exemplo motus ignis ſurſum, qui non ſolum in inſtanti quo primum ignis eſt, atque producitur, ſed quo poſt conſeruatur, ſurſumque mouetur agenti, & conſeruanti ignem, vt cauſæ, & authori tribuitur, quia ab alterutro à quo, vel primo fit, vel conſeruatur, recipit ad ſurſum ſe mouendum determinationem.

3. Vrgetur ad hominem contra Thomiſtas præfatos, quia multo minus determinationis, & influxus in Angeli peccatum in inſtanti primo creationis, adhibet, ponitque de ſuo Deus eius naturam, voluntatem, & indifferentem cogitationem cauſando, quam phyſice eius voluntatem prædeterminando ex parte antecedentis ad actionem prauam, vt ab Angelo eſt progreſſura, eſtque materiale peccati, prædeterminationem autem voluntatis ad actionem prauam Angeli, quam primo producit, nequaquam de ſuo ponit Deus, ſed ſolum vſum omnipotentiæ ſuæ in eo inſtanti arbitrio voluntatis Angelicæ permittit ad prauam actionem æque atque ad eius oppoſitum: & tamen iidem Thomiſtæ nec addita à Deo phyſica prædeterminatione, qua velit nolit, prorſuſque irreſiſtibiliter, atque infallibiliter ex parte actus primi trahitur ad peccatum, eum authorem peccati fatentur, ſed (vt Catholicos decet) mordicùs negant, quia nihilominus cogitatione indifferenti adſtante libertas Angeli perſiſtit: ergo multo magis peccati angelici, ſi in primo inſtanti datetur, author Deus, & cauſa non foret, ex productione naturæ voluntatis angelicæ, & indifferentis cogitationis (quæ omnia coniungibilia de ſe, ac natura ſua ſunt, cum actionis prauæ omiſſione) ex immiſſa ab eo prædeterminatione, ex parte actus primi connexa eſſentialiter cum actione praua, & peccato, & incoiungibili, ac prorſus pugnante cum omiſſione peccati; irrationale enim aſſertu videtur, ea quæ adeo eſſentia ſua indifferentia principia ſunt vt adeſſe nequeant, quin libertatem voluntatis Angeli, & cuiuſvis creaturæ, conſtituant, etſi adſit voluntati creatæ comprincipium aliud, ex parte antecedentis phyſice illam prædeterminans ad prauam actionem, ac ſubinde, ad peccatum, atque ob eius libertatis perſiſtentiam in ſic etiam prædeterminata voluntate creata huiuſmodi, vt cauſæ actionem prauam tribui, non Deo, & tamen è ſolo defectu phyſicæ prædeterminationis à Deo (vt dixi, tomo 1. de Deo vno controuerſ. 3. diſputatione 1.) eadem illa principia libertatem voluntatis non conſtituere, vel ea conſtituta non ita tribuendam Angelo totam actionis prauæ, ac peccati, quod in creationis inſtanti admitteret cauſalitatem, ſed eſſe vlterius refundendam in Deum. Arguo ad hominem, ſed rationem illam, & alias excuſandi Deum phyſice prædeterminatorem ad materiale peccati, (Thomiſtæ Recentiores Dominicani volunt) ab eius cauſalitate excluſi fuſe, & efficaciter loco citato diſputatione 3. Nec valet phyſicæ prædeterminationis compoſitionem cum libertate creaturæ, & excuſationem ſubinde Dei à cauſalitate peccati, non eſſe peccati creaturæ cum primum eſt, atque à Deo producitur, ſed inſequente duratione, in qua conſeruatur. Hoc enim diſiecimus, numero 2. Deinde quidnam temporis, aut inſtantium diuerſitas conſtitutioni libertatis in actu primo, atque inde quæſitæ excuſationi Dei à cauſalitate peccati præſtare poteſt? Tertio, cur non poterit Deus prædeterminationem ad materiale peccati cum reliquis, quæ diximus, in inſtanti creationis ſimul producere, vti ad actionem honeſtam liberam, & meritoriam per hoſce in inſtanti creationis Angeli ſimul producit: Quarto, quia prædeterminationem ipſam primo producit Deus, cum qua, vbi primum eſt, actio praua, & peccatum ſimul exiſtit, tam in Angelo, quam in homine: ergo argumento, & ratione tua cauſa erit, & author peccati Deus, ſi quid ea ratio tua probat.

Digitized by Google

4. Aliâ veterum aliquot Theologorum ratio fuit. Nullus Angelus in creationis inſtanti peccauit, vt vidimus: ergo nec potuit in eo inſtanti peccare. Probant conſequentiam, quia vero ſimile non eſt, nullum peccaſſe, cum omnes abſolute poſſent peccare. Maxime, cum in ſequenti duratione in qua, abſque dubio peccare omnes potuerunt, non vnus tantum, ſed adeo multi Angeli peccarint. Probat Soar ſupra, c.20. conſequentiam, quia, quod omnibus conuenit, id ex communi aliquo naturæ ipſorum competenti conuenit; ac ſimiliter, quod ab omnibus abeſt, ex connaturali ſaltem repugnantia naturæ ipſorum communi abeſt, ac deficit: ergo defectus peccati lethalis in inſtanti creationis, qui omnibus Angelis conuenit, ex repugnantia, & impotentia naturæ Angelicæ, cum lethali peccato in inſtanti illo prouenit. Negatur conſequentia prima: etſi enim vim habeat probatio prima in iis in quibus ex ſuppoſitione rerum aliquot naturalium, Dei voluntas potentia, & prouidentia eorum naturæ, exigentiæque legibus coarctatur, ſecus in iis in quibus nil naturale ſupponitur, cuius exigentiæ, connaturalique, vt ſic loquar, iuri Deus attendere debeat, vt connaturaliter prouideat, & operetur: ſed integrum prorſus eius arbitrio eſt ſic, vel ſecus prouidere, & operari, quin iuri, aut exigentiæ præcariæ alicui naturæ aduerſetur. Huiuſmodi autem eſt productio Angelorum omnium ex illis, quos nouit gratia ſua efficaci ſuffultos tentationi praui in illo inſtanti, quo creati ſunt, non conſenſuros vel ex eis, quos ceſſuros nouit in eo inſtanti, ſi crearentur: ecquid enim iuris in natura rerum erat, quod alterum exigeret, & alterum, etſi præcario, à Deo fieri prohiberet? Hinc etiam Soarij probatio euaneſcit: quæ ſolum probat in iis, in quibus ius aliquod naturale, nec purum Dei arbitrium nulla naturali exigentia adſtante intercedit. Maxime in re præſenti: in qua, vt peccatum in hoc inſtanti, vel in omnibus, vel in ſingulis Angelis vitetur, gratia auxiliante efficaci ſupernaturali, ac toti etiam naturæ indebita opus eſt, ex catholica fide: quam conferre, pro inſtanti creationis, vel omnibus, vel aliquibus, vel nulli ex creatis Angelis non tenetur. Omitto aliam Soarij confirmationem, quæ contra hoc dogma catholicum de neceſſitate gratiæ ſupernaturalis auxiliantis, vt pro quouis inſtanti creationis lethale peccatum à rationali creatura vitetur impingit. Arguit enim Soar. creaturæ rationali deberi carere aliquando peccato: miſerrima quippe eſſet, cui, nec per inſtans vnum carere peccato, præſertim mortali, debeatur; quod ſi pro aliquo debetur pro primo ſuæ exiſtentiæ, & creationis, quo è Dei manibus Angelus prodit deberi conformius rationi eſt. Sed debitum hoc carendi peccato, mortali ſaltem, dogmati præfato catholico contradicit.

5. Diſcalceati Carmelitani Salmantini probant, quia debitus eſt Angelis in inſtanti creationis Dei amor, cum quo pugnat peccatum, ſaltem mortale: vti, & hominibus, vbi primum phyſicè ad vſum rationis perueniunt, cum quo creati Angeli ſunt: Alioqui cum de diligendo ſtatim Deo præceptum homines habeamus, dubij ſemper de eius obſeruatione in inſtanti illo proximo phyſico vſus noſtræ rationis eſſemus, ni ex debito tunc nobis Dei amore iudicij de eius obſeruatione conciperemus ſecuritatem: ſi autem ita debitus amor Angelis in creationis inſtanti à Deo negetur, peccatum ex Deo veniet negante id, quod peccato repugnat, ac ſubinde Deo tribuitur peccatum. Hoc debitum amoris Dei, qui, cum mortali adhuc, pugnet, ac ſubinde ſuper omnia Dei amor ſit, eidem dogmati catholico contradicit æque ac debitum auxiliantis gratiæ. Confirmatio, ex ſimili debito nobis eodem vitio laborat. Eiuſque confirmatio nihil non falſum ſupponit, in primis præceptum de diligendo Deo ſuper omnia in inſtanti primo phyſico, quoad vſum rationis peruenitur, pro inſtanti primo phyſico vſus rationis à nullo aſſeritur; imo repugnat, ex repugnantia deliberationis creatæ in vnico inſtanti phyſico, & phyſice indiuiſibili à nobis oſtenſa. Secundo, eo admiſſo ſecuritas noſtra de eius adimpletione non ſolum neceſſaria non eſt, ſed de facto non admittenda, ſi dogmati de incertitudine ſtatus noſtri in gratia quandiu ſumus in via conſonè diſcurrendum, & iudicandum ſit. Siquidem, & nunc ſecuti eſſemus in eo inſtanti primo vſus rationis in Dei gratia, & iuſtitia fuiſſe, & tunc fuiſſemus de noſtra iuſtitia certi: ſiquidem de amore Dei ſuper omnia, qui vel forma iuſtificans eſt, vel ipſam ſecum affert, pro eo inſtanti certi, ac ſecuri, contra præfatum dogma, eſſemus.

6. Ratio altera Durandi fuit. Cogitatio prima illius inſtantis vt peccatum ab Angelo admitteretur defectum aduertentiæ, & ignorantiæ alicuius, abſque quo non peccatur, ex vulgari illo, *omnis peccans eſt ignorans*, ac demum defectum congruitatis habebit: Cum autem prima illa cogitatio à Deo excitante, & producente ſpecies ad ipſam ſit, vt à cauſa particulari determinante per illas intellectum ad eam cogitationem, atque ipſi connaturalius ſit cogitationem mediis illis ſpeciebus abſque defectibus ignorantiæ, inaduertentiæ, & congruitatis producere, fiet ſanè, vt connaturaliter produci debeat cum aduertentia, & congruitate, cum quibus nequeat eſſe peccatum: ita rationem Durandi explicat, & confirmat Quiros ſect.2. nu.16. adiungens plura quæ Durandi non ſunt. Sed Arrubalis, & Ludouici de Torres locis citatis, nempe, non poſſe eſſe peccatum, quin viuacius, & efficacius proponatur bonum delectabile, & apparens, quam honeſtum, vt idcirco peccans dicatur ignorans quod à ſolo Deo in prima illa cogitatione fieri poſſet, & contra Angeli creati naturam, eiuſque propenſionem in honeſtum, quam in delectabile maiorem: quare, vti efficacior, ac viuidior cogitatio illa delectabilis boni, vt cauſæ particulari, nec iuxta naturæ exigentiam, ſed contra potius, de ſe ſuoque arbitrio puro operanti Deo tribueretur, ita & tribueretur Angelorum procreationis inſtanti peccatum. Hunc vero præfatorum diſcurſum, quod rationi Durandi addidit Quiros de ſuo tantillum immutauit, nec tantillum, ſed multum apparentiæ eorum diſcurſui ademit: exigentiam, quippe, & propenſionem naturalem cogitationis illius viuacioris in bonum honeſtum, præ turpi delectabili in Deo, qua particularis eius cauſa eſt, ponit, non in Angelo creato. Addit etiam maiorē viuacitatem cogitationis illius primæ congruitatem, atque ad vtramque, è naturali propenſione, & modo operandi ſuo, vt cauſa particularis, ac determinans ad ipſam eſt, prependere, ac teneri Deum, ne cauſa, & author peccati ſit: Id autem falſum, nec ſatis dogmatibus Theologicis, & Catholicis congruum eſt, nec Arrubal, nec Turrianus docent, ſed maiorem viuiditatem, & efficacitatem phyſicam cogitationis honeſti, quam ſit boni turpis delectabilis, ſubiectum quidem congruitatis eſſe, non vero congruitatem: ſiquidem poſſe tunc viuaciori non conſentire (quo & illa viuacior congrua non erit) vt remiſſiori intendendæ ſe deinceps applicare, vt tunc etiam, cum intenſior oppoſita, ac viuidior illa eſt ſeruetur contradictionis libertas, vt eius doctrinæ de maiore viuacitate cogitationis Author Vaſquez explicuit ſemper, 1. 2. diſp.43. cap.2. & 3. & d.128. cap. 5.

7. Verum ratio hæc nullius eſt ponderis quomodocumque explicata, & inſtructa; illud enim de neceſſitate viuacioris cogitationis alterius extremi, nempe boni delectabilis, quam honeſti, vt peccetur, eoque ſenſu *omnis peccans ſit ignorans*, falſum eſt, ac libertatem contrarietatis ferè, ex terminis ipſis euertit, nec per conſequentias multas contradictionis libertatem tollit, vt tomo 1. de ente ſupernaturali. controuerſ. de gratia de de entitate phyſica auxilij efficacis ex inſtituto oſtendimus, ac nobis prior Soarez, libro primo,

de

Digitized by Google

de grat. cap.12. & 7. de Angelis, cap.5. Secundo; quidnam iuris, ſiue exigentiæ precariæ in Angelo aliave creatura naturæ totius, vt Deus (quem eius primæ cogitationis authorem fatemur) ſpeciebus intenſioribus honeſti, quam turpis ad intentiorem, viuidiorem, ac phyſicè efficaciorem honeſti, quam turpis delectabilis cogitationem primam determinet? Angelus enim indifferentis ad vtrumvis voluntatis eſt, nec amplius ſubinde petit, quam ex parte obiecti in actu primo proximo ſufficienter ad vtrumvis conſtitui: id, quod remiſſis æquè cogitationibus, vel remiſſiore altera (dummodo ad ſuum obiectum proſequendum monere ſufficienter minimo etiam ſufficientiæ, valeat) ſatis à Deo præſtatur, quin naturalia naturæ, & voluntatis Angelicæ iura deſpiciat, ac proterat, ſed attendat, quod ſi non ſolum viuacitatem phyſicam, maiorem cogitationis ad honeſtum, ſed & congruitatem deberi Angelicæ naturæ contendant, Dei gratiam auxiliantem: & in genere gratiæ, ac beneficij, quam maximam, rationali creaturæ deberi, ac prorſus naturalem eſſe hæretice, contra fidei dogma contendent. Quod, etſi de humana creatura, ſeu homine in ſpeciali materia contra Pelagium, eiuſque reliquias fuerit damnatum, de omni creatura rationali per Patres, ſcholaſticos, & rationes omnes cum ipſorum, tum textuum ſcripturæ, ex quibus ſtatutum illud fuit vniuerſim definitur, idem etiam abſurdum incurritur, ſi Deum ita ad primam illam cogitationem etiam, vt cauſam particularem determinantem, ſibi ſuæque perfectioni debere congruam illam promdere dicas. Cum gratia non ſit id præſtare, quod quiſque (ac Deus maxime) debet, ne ſibi, aut perfectioni ſuæ cum indecentia, & indignitate deficiat.

8. Sed tamen inde conſtat. Deum non è puro arbitrio ſuo, & ſubinde vt cauſam particularem, ſed vniuerſalem naturæ rationalis, angelicæ prouiſorem vt illam in actu primo proximo etiam ex parte principij intentionalis, & obiecti intentionaliter motiui, ad vtrumuis amplectendum, vel reſpuendum adæquate ſufficienter conſtituat productiones ſpecierum ad eam cogitationem, ſeu cogitationes vtrumque obiectum voluntati, & arbitrio angelico proponentes in eo creationis inſtanti Angelicum intellectum determinare: quo argutiæ omnes, nedum rationis huius, apparens adhuc difficultas, ceſſant. Ruſus Deum poſſe viuaciorem cogitationem obiecti turpis, quam honeſti ab eo retrahentis, & vrgentiores occaſiones peccandi ad iuſtorum ampliorem victoriam, & gloriam: imo, & eas quibus, de facto rationales creaturæ labantur, & congruæ, ſiue efficaces ad malum ſint diſponere, quin ipſi, vt authori, ac tentatori, & ſuaſori earum peccata tribuantur, ſed ea ſolum permittat abvſus libertatis, à qua eis ita poſitis ac diſpoſitis proueniant concors Patrum, & ſcholaſticorum ſententia eſt expreſſa ad Rom. 1. Ezechiel. 14. Exodi 4. textu 10. & aliis innumeris locis, quæ ſæpe ex Patribus ita explicuimus. Ac demum, cum omnium primarum cogitationum in quouis negotio deinde Angelis, vel hominibus poſt inſtans primum creationis, & productionis ipſorum, cauſa determinans, & diſponens, & author Deus ſit æque, atque in inſtanti, productionis, & creationis ipſorum primo, vt diximus ita argumentes negare, non poſſunt, vel nec poſt primum inſtans poſſe Angelus peccare duratione, ſequente contra fidem, vel poſſe peccare in primo contra rationem, & concluſionem hanc ſuam tenentur fateri.

CERTAMEN IV.

Prolixa noſtri Quiros ratio, & meditatio poſtrema nuſquam eſt retectis proxime firmior.

1. POſtremam rationem concluſionis labore, & diſcurſibus prolixis, & multis, nec vſque (vt rebar) finiendis adhibuit noſter Quiros, d.68. à ſectione 4. ad 15. incluſiue, ac ſect. 14. quam de Angelorum compoſitorum ex materia & forma, quare à cauſa ſecunda creabilium (quos non repugnare cenſet) impoſſibilitate peccandi in primo inſtanti creationis inſtituit, § vltimo in cuiuſdam obiectionis examine ad eandem rationem, vt firmiſſimam, recurrit: ea vero ad ſummam, quam poteſt, redacta ſic habet: creatio Angeli eſt gratia pure liberalis, & ſupernaturalis Dei, qua proinde, vt propium eius opus Angelus primum prodit, quod non habet eius conſeruatio: ergo in creationis inſtanti Angelus eſt gratia pure liberalis, & ſupernaturalis Dei, ergo pro illo peccatum Angeli repugnat. Antecedens primum probat, quia Deus, nec ſibi debet Angeli creationem, cuius neque ad eſſe neque ad connaturalem ſtatum nihili creatum aliquid refert, aliàsqui creatura aliqua indigeret; contra id Pſal. 15 verſu 2. nec in connaturali ſtatu, ex æternitate mundi creationem antecedente extitiſſet, & ſi abſolute abſque omni creatura eſſe poſſet: vt homo alimento, in connaturali ſtatu indiget, vt viuat, etſi abſolute, abſque illo conſeruari diuinitus poſſit: ſed nec debet creare Angelo ipſi, quem primo creat (& ſi ſemel creatum debeat connaturali debito rei natura ſua permanentis, carentiſque contrario illum conſeruare) vt benè Recupitus, tom. 1. de Deo lib. 4. qu. 19. ita, maxime, à § 6. tom. 2. in 1. p. 8 7. ſect. 3. à toto § 39. & ſi male oppoſitum teneat (ſaltem de aliquo Angelo poſſibili) noſter Henao, tom. 1. Empyreolog. lib. 1. exercitat. 12. ſect. 6. leuibus ſatis argumentis, & hoc vnico perſpicuo principio dificétis: quod abſolute non exiſtentium nulla abſoluta exigentia, ſiuè abſolutum naturale phyſicum, & reale eſſe ad aliquid poſſit, vt in omni exigentia phyſica actiua, materiali formali, & reliquis patet.

2. Sed nec debetur Angeli creatio reliquis vniuerſi, & naturæ totius partibus, totive vniuerſa ac naturæ, quæ Angelo, vt ſui parte, conſtare debet. Tum: quia ex nullius partis, aut rei, ex quibus natura hæc tota, atque vniuerſum conſtat exigentia naturali, & præuiſione Deus Angelos creat: multoque minus, ex naturali exigentia, & præuiſione naturæ huius, & vniuerſi totius, quod ante Angelorum (quibus tanquam partibus eſſentialiter integratur) creationem natura tota, & vniuerſum hoc abſolute non eſt, vt qua totum, & vniuerſum, aliquid poſſit naturaliter exigere: multoque minus partem, quam vt totum hoc abſolute ſit, abſolute exiſtentem ſupponit: exigeret enim quod, vt abſolute ſit, & exigat præhabet, vnde Athanaſ. orat. 2. contra Arian. Hieron. ad Epheſ. 3. Damaſc. 1. de fide, cap. 8. ac Patres alij omnia præter Verbum Dei gratia, & gratuita voluntate condita eſſe contra Arianos docent, & creationi rerum, præ conſeruatione earum nomen gratiæ, & principij, ſeu fundamenti gratiæ totius nomen tribuunt Anſelmus de concordia prædeſtinat. cum creata liber. toto cap. 5. Auguſtin. epiſt. 95. Hieron. Epiſt. 189 Bernard. tract. de gratia, inde vero inſtans creationis, & Angelus ipſe pro eo inſtanti gratiæ pure liberalis, gratuita, & ſupernaturalis probatur: cum nulli debito exigentiæve naturæ, ſiue totius, ſiue partis eius donetur, ſed à Deo, eiuſque puro libito,

Digitized by Google

& particulari cauſa, & proprio Authore, tanquam proprium opus eius crectur, ac prodeat, ergo Deo imputaretur Angeli pro inſtanti creationis peccatum: illationem, ſic probat. Angeli creatio, & Angelus in illo inſtanti eſt gratia Dei mere gratuita, & ſupernaturalis: ergo eius peccatum pro eo inſtanti imputaretur gratiæ Dei: ergo, & Deo, quod aperte repugnat: ac ſubinde pro eo inſtanti repugnat Angeli peccatum. Prima conſequentia probatur. Peccatum pro inſtanti creationis ab Angelo admiſſum imputaretur Angelo, atqui Angelus, pro eo inſtanti, eſt gratia Dei mere liberalis gratuita, & ſupernaturalis, ergo imputaretur peccatum pro eo inſtanti admiſſum gratiæ Dei mere gratuitæ, & ſupernaturali. quod autem inde conſequentia ſecunda deducit (nempe Angeli pro eo inſtanti peccatum Deo eſſe imputandum) ita probat.

3. Nequit tribui gratiæ ſupernaturali Dei peccatum, quin Deo ipſi imputetur, verbi gratia ſi auxilio gratiæ Dei peccati cauſatio imputaretur, Deo, etiam, qui de ſe ſe, & motu (vt ſic dicam) proprio, illud, vt cauſa particularis, nec ſolum, vt muneri cauſæ vniuerſalis, naturæque exigentiæ, & neceſſitati non deficiens ſatisfaciat, produceret: tunc enim auxilium illud produxiſſe ex intentione, vt eſſet peccatum meritò cenſeretur. Eodem autem modo producit primo, ac creat Deus Angelum in inſtanti creationis eius, ſcilicet, vt cauſa particularis, non autem vt cauſa vniuerſalis, ac ne exigentiæ, aut neceſſitati naturæ deficiat, vt num. 1. & 2. oſtenſum eſt. Confirmat, quoties Deus concurreret, vel phyſice cauſando, vel moraliter permittendo peccatum, vt cauſa particularis, ac non ex iure, & obligatione cauſæ vniuerſalis, ſiue authoris, & prouiſoris cauſarum ſecundarum de neceſſariis, vt ſuos vnaquæque effectus edat, muniaque obeat (quod quidem ius, & obligatio cauſæ vniuerſalis præualet in Deo) eſſet cauſa peccati creaturæ illud, etiam pro ſua libertate, admittentis non ſecus ac cauſa particularis ſecunda illud phyſico influxu, vel morali permiſſione cauſans, & nullo iure, aut obligatione valentiore permittens: atqui Deus, vt cauſa particularis cauſans Angelum in inſtanti creationis, ſua etiam libertate pro illo peccaturum, ſaltem moraliter, & permiſſiue, vt cauſa particularis cauſaret peccatum: ergo ipſi imputaretur, peccatum pro eo inſtanti creationis ab Angelo, ſua etiam libertate commiſſum. Maior probatur de concurſu, & phyſica cauſatione actionis prauæ, & peccati noſtri, ad quod ſi puro ſuo libito, ac non ex iure titulo, & obligatione cauſæ vniuerſalis Deus concurreret cauſa phyſica actionis prauæ, & peccati noſtri eſſet, & cui, vt tali imputaretur noſtrum peccatum quia enim, titulo cauſæ vniuerſalis, & naturæ totius, ac ſingularum, eius partium author debet cauſis liberis ſuam omnipotentiam paratam ad concurrendum adiungere, vt vtrumvis poſſit, & ſubinde concurrere, vt alterum exerceant, à peccati cauſatione phyſica, & ſi phyſice concurrat ad actionem prauam, excuſatur à cauſatione.

4. Verum à cauſatione eius morali, cum peccatum noſtrum permittit auxilij, ſub quo illud prouidet futurum, donatione, eodem iure cauſæ vniuerſalis valentiori, & obligatione ſeruandi cauſæ liberæ creatæ libertatem excuſatur; quia ex ea obligatione non tenetur huius peccata impedire, & donatione efficacium (quæ in ſua potentia habet, & certiſſime ſua ſcientia talia prænouit,) ea non permittere; tametſi eis, quia ab intrinſeco efficacia non ſunt, creata libertas abſque vlla læſione conſtitueretur, atque ex ea parte muneri cauſæ, & vniuerſalis creaturarum de neceſſariis prouiſoris ſatisfaceret; etenim (inquit Quiros) & ſi moraliter loquendo reſpectu omnium, & ſingularum creatarum voluntatum auxilia aliqua efficacia Deo nequeant deficere; cum tamen hæc omnia, & ſingula phyſice, atque poteſtate phyſica creatæ voluntatis fruſtrari effectu, atque inefficacia reddi abſolute queant, ſi ad impedienda peccata creatæ voluntatis Deus teneretur ad impediendam phyſicam eius libertatem caſu, quo omnia auxilia, (vt phyſicè poſſunt) ab eius phyſica poteſtate effectu eſſent fruſtranda, atque inefficacia redderentur, paratus eſſe deberet, quod muneri illi cauſæ primæ, & vniuerſalis prouiſoris creaturarum de neceſſariis ad ſuas omnes naturales functiones obeundas, cui nullum præualere poteſt ſed cedere potius debet, non congruit: quare ſufficientium auxiliorum prouiſione, quibus creata libertas in actu primo conſtituitur, & ad quam voluntas creata, ius habet, opusque, vt ſe libere exerceat, ei muneri Deus ſatisfacere poterit; quin ex eo, ad efficacia donanda eiſque impedienda, ac non permittenda peccata teneatur: concludit autem ex his diſcurſum Quiros. Quoties nullo iure fortiori præualente cauſa ſecunda, vel Deus, vt cauſa particularis, & propria aliquid producit, ex præuiſione peccati futuri, ſi producatur, ipſi, vt cauſæ imputatur peccatum: atqui Deus, vt cauſa particularis, & propria produceret, crearetve Angelum in inſtanti creationis ex præuiſione peccati pro inſtanti illo futuri, ſi pro eo eſſet (vt in aduerſa ſententia abſolute poterat) peccaturus: ergo, & Deo, vt cauſæ imputaretur peccatum Angeli, ſi pro eo inſtanti foret, poſſetve imputari, quod eſſe pro illo inſtanti foret, poſſetve imputari, (abſolute, iuxta aduerſarios poterat, vltimo variis, explicationibus arguit, quia Deus, vt cauſa propria, & particularis, Angeli in inſtanti creationis ex præuiſione peccati eius pro eo inſtanti futuri, poneret de ſe, motuque proprio connexionem, & determinationem aliquam cum peccato; ac prudenti, moralique æſtimatione, æque, ac ſi phyſicam, & neceſſariam (quam adeo Thomiſtica noſtra Seuiana ſchola exhorret) indecenter ſuæ ſanctitati, & virtuti, nec aliam ab ea, quam Maritus, & Pater peccata vxoris, & filiorum præſciens, ſi aliquid agat, vel aliud, non amoueat, & nihilominus illud præſter, vel hoc non amoueat, ac ſubinde, ea peccata ſolum permittat: & tamen ob hanc ſolam determinationem, & connexionem cum peccati permiſſione puta ab eis appoſitam, eorum peccata, vt cauſæ Marito & Patri omnium ſententia imputantur.

5. Hæc ſummatim omnia ſunt, quæ per vndecim totas ſectiones, cum, vt peculiarem hanc ſuam meditationem ſuadeat, tum vt eam contra varias hinc inde quæſitas inſtantias aduerſar obfirmet, verſat, inculcat, & voluit præfatus Quiros. Sed tota hæc meditatio in primis deſpecta à Patribus cunctis fuit (vt contra ipſos eſſe non cenſeatur) imo vero adeo extra hominum iudicium rationabile eſt, vt, ne paganis quidem aliquantulum ſapientibus, in mentem venire potuerit; celebris enim, & vetus illa inter alias quæſtio. Paganorum antiquis Patribus propoſita fuit cur Deus præſciens Angelum, & hominem peccaturos, ſi crearentur, eos nihilominus creauerit? Nemo autem ex Patribus, imo neque ex Paganis, eam quæſtionem, proponentibus dubitauit (nedum cenſuit) ex creatione Angeli eius peccatum in quocumque inſtanti eſſet (de quo vt inutili ad quæſtionis deciſionem, non curant) fore, vt cauſæ, & authori tribuendum Deo, ſed vt ſummum ex præſcientia ſituitionis peccati ſi conderetur, ex qua conditus, & creatus à Deo fuit: quod ſi ex ea non conderetur nullam eſſe quæſtionem Patres, & Pagani ipſi eam proponentes putarunt. Secundo, eandem eſſe difficultatem in creatione Angeli, & primi hominis. Adæ, & Angelorum, tam Pagani proponentes, quam Patres reſpondentes putarunt, cum tamen hic Recentior longè aliam eſſe de primo inſtanti creationis Angeli, & prima conditione hominis; quia ad exigentiam materiæ diſpoſitæ infuſa anima, ſimulque fuit ipſe productus, Deo eius peccatum imputandum non ſit, vti Angeli peccatum pro primo inſtanti creationi Deo imputatur, quia de ſe ſe, nullo exigente, ac

ſubinde

Digitized by Google

ſubinde pure gratuito, & eo ſenſu ſupernaturaliter, illum Deus creauit, ſecus Adamum, vt exigentiæ materiæ, atque prouiſoris naturæ non deficeret. Tertio quam vtile diſcrimen, hoc, & ratio huius, Recentioris pro impeccabilitate abſoluta Angeli in inſtanti creationis, vel inde conſtat: quod Patres, ac viri ſpirituales omnes æque gratioſam nobis liberalem, & miſericordem noſtram primam productionem, atque Angelis creationem reputant) cuiuſcumque generis, & ordinis prima vtrorumque productio ſit: nec minorem nos pro noſtra prima productione, quam Angelos pro ſua creatione gratiarum, actionem proportione ad naturam ab ipſo acceptam debere; tametſi ad noſtram productionem exigentia præfata præcedat, ſecus ad Angeli creationem.

6. Ratio autem huius eſt, quia & exigentiam ipſam Deus de ſe donat, cum materiam, & diſpoſitiones, (quæ tota exigentia præfata ſunt) produxit, atque, vt eſſent aliarum etiam cauſarum interuentu, & concurſu diſpoſuit: ſic enim totum tandem de ſe ſolo gratuito, liberaliterque, quod homo eſt donat, cum quidquid exigentiæ productionem eius anteceſſit, vnde naturæ iure aliquo conditus à Deo homo contenditur, Deus ipſe donauerit; quæ ratio clarius robur ſuum oſtendit, in Protoparentum noſtrorum Adæ. & Euæ prima conditione in qua nullius agentis naturalis interuentu, & actione media, ſimul ſemelque, & diſpoſitiones, & animum rationalem materiæ induxit, atque hominem produxit. Vlterius Recentioris huius meditatio tota praua intelligentiæ gratiæ, & diuiſionis eius in gratiam creationis, ſeu naturalem, & ſupererogatam naturæ, eiuſque viribus, ſeu ſupernaturalem, & quæ Deo, vt naturæ authori. & prouiſori tribui nequit, ſubnititur; etenim quidquid naturam totam integrat, à Deo, vt naturæ authore primo producitur; tametſi nullo exigente, libereque & gratuito producatur: quare rerum omnium, naturalium, ſeu naturam integrantium productio: & ſubinde Angeli creatio, gratia quidem, ſed creationis gratia eſt quæ etſi à ſolo Deo, tamen, vt naturæ authore, non minus, quam conſeruatio, ac reliqua, quæ poſtmodum ad naturæ exigentiam à Deo proueniunt: vnde Angeli, vel cuiuſvis alterius intra creatam naturam contenta productio propria, etiam pro inſtanti primo, atque vt ab eius conſeruatione diſtinguitur, ſupernaturalis gratia non niſi abusve de Pelagij ſenſu dici poteſt, qui ea voce gratiam Dei ad meritorie, & honeſte operandum requiſitam admittere ſimulauit, Patres vero vbi eius ſimulationem diſpexerunt non de creationis gratia, ſed de ſupernaturali neceſſario, & catholice admittenda, ne hæreſis damnarentur cum ipſo, contendere reclamarunt, video hunc Recentiorem, non eo ſenſu ſtricto creationem Angeli gratiam ſupernaturalem appellaſſe, ſed quatenus nulla naturæ exigentia Angelus creatur vti etiam gratia ſupernaturalis nullo ex naturalibus exigente producitur; ſed tamen, cum Angelus ipſe eiuſque prima productio, ſeu creatio, intra naturam omnimode ſint, ſupernaturalem creationem nullatenus dicere deberet: & ſi, tam ipſe, quam gratia ſupernaturalis nullo ex naturalibus exigente, ſed quaſi proprio Dei motu, ac ſubinde liberaliter, ac mere gratuito producantur.

7. Porro ex his præcipua ratio huius Recentioris euaneſcit, ſiquidem conſtat Deum, vt vniuerſalem naturæ authorem Angelos, in primo etiam inſtanti creaſſe, ac proinde, ex præualenti hoc iure (vt hic Recentior fatetur creare eos potuiſſe) etſi pro eo inſtanti peccaturos, quin ipſi, eorum peccatum, vt cauſæ, & authori imputaretur: inſuper, & ſi omnino gratuito prima rerum productio, & Angelis in inſtanti primo creatio, ex nullo debito, vel ſibi, vel creaturæ alicui naturali à Deo proueniat, ac proinde Deus ex ſe ſolum, putoque libito ſuo, ac proprio motu ipſos pro eo inſtanti, atque, vt cauſa particularis eo ſenſu creet, ideo tamen eſt, quia habet erga creata omnia, etiam naturalia, particulare dominium abſolutum, & ius ſibi ſpeciale, ad ea producenda, vel non producenda, quod æque aliis iuribus præualeat, atque ius cauſæ vniuerſalis, vt non debeat vitare, aut impedire peccatum creaturæ, quam producit, ſicut nec cauſæ particularis creatæ tenentur actionibus abſtinere, ad quas ius habent, ex quibus alterius peccatum futurum prænoſcunt vt illud impediant, ne ipſis peccatum imputetur, verbi gratia, fæmina egreſſu domo non deuotionis, & pietatis ſolum, ſed animi etiam gratia, abſtinere non debet, etſi in via occurſurum hominem, & in aff ctum eius turpem incurſurum prænouerit, vt hoc peccatum impediat, ne ſibi imputetur, quod vrgetur ex huius Recentioris doctrina memorata, num.4 Deum ſcilicet non teneri impedire peccata creaturæ rationalis auxiliorum efficacium, vt non peccet, collatione, idque titulo cauſæ vniuerſalis, (quod etſi mirabili diſcurſu ibidem recitato, neque ab aliquo Theologo hactenus excogitato, nec deinceps admittendo probat) inde eius manifeſte contra huius Recentioris intentum, & concluſionem euincitur: Deum non teneri abſtinere Angeli pro primo inſtanti peccaturi creatione, vt eius peccatum impediat, ne ipſius creatori Deo, vt cauſæ imputetur.

8. Confirmantur hæc omnia ex collatione auxilij gratiæ ſufficientis ad non peccandum, ex quo futurum creaturæ rationalis peccatum Deus optime & infallibiliter prænouit, quod ex iure ſupremi Dominij in ſupernaturalia dona ſua de ſe ſolo, nulloque alio exigente, ac motu proprio. Deus prædicit, ac donat; & tamen peccati illius author, & cauſa non eſt, quia ex iure, & titulo hoc præualenti operatur: ac ſubinde non tenetur creaturæ peccatum impedire, ne ipſi, vt eius cauſæ imputetur; tametſi merito, & patri, filij, & vxoris peccata quæ non impedit cum poteſt, imputantur, in iis circumſtantiis, in quibus, ex capitis, & ſuperioris ipſorum munere, ea impedire, ac non permittere tenetur: quare nec gratiæ illi ſufficienti imputantur, neque vlli gratiæ, aut enti ſupernaturali relinquenti creatæ voluntati poteſtatem phyſicam, & libertatem in actu primo ad non peccandum imputari creaturæ peccata poſſunt, quantumvis à Deo de ſe, & proprio motu, ſcientiaque coniunctionis cum peccato, ſi ab ipſo producantur, ea producat, dummodo non ex intentione peccati, & quia coniungendum cum peccato eſt, ſi donetur, ſed potius ex ſeria intentione, vt tentatio vincatur, & vitetur peccatum, Neque enim præſcientia illa in entis ſupernaturalis cum peccato coniungendi productionem, donationemque influit, ſed ſolum eius donationem, vt poſſet, non impediri quæ ex ſola ſcientia ſimplicis intelligentiæ de potentia vitandi peccatum, quam creaturæ affert, à Deo exercetur, vt de peccati permiſſione agentes oſtendimus. Verum igitur eſt Deo de ſe ſe, ac proprio motu, nulloque ex naturalibus exigente, producenti, aliquid ſiue naturale, ſiue ſupernaturale imputandum peccatum ſi reiicit ab ipſo productæ imputetur, falſum autem rei ita à Deo productæ imputandum, etſi coniungenda cum peccato creaturæ infallibiliter ſit; ni peccatura creatura, per rem ita productam ex parte potentiæ, & actus primi phyſici ad peccatum prædeterminetur.

9. Id vero Angelo de ſe indifferenti ad peccandum, vel non peccandum pro inſtanti creationis, nequit natura ſua conuenire; nempe ſe ipſo prædeterminatum, vel prædeterminationem ad peccandum pro eo inſtanti eſſe ac produci: quare, nec eius creationi & creatori, ſed proprio vitio, & libertatis ab vſui eius peccatum pro eo etiam inſtanti tribui debet, aut poteſt, ſicut, & pro inſtantibus reliquis durationis ſuæ, quod autem contra hoc ait ex neſcio quibus Doctoribus, qui ſubſtantiam ſupernaturalem repugnare docent, quia peccabilis eſſe non poſſet, quia Deo eſſet imputabile peccatum, vt eius cauſæ, & authori, etſi libero arbitrio ſuo ſubſtantia illa peccaret, ratio non Doctorum communis, nec alterius, quam

recentioris huius eſt ad ſubſtantiam ſupernaturalem negandam; communis autem eam negantium eſt, quia impeccabilis, ac nuſquam libertatem haberet ad peccandum. Poſtremum argumentum, quod poneret Deus determinationem logicam (quæ prudenti æſtimatione, moraliterque tantundem valet, ac phyſica) ſi Angelum in inſtanti creationis peccaturum crearet contra peccati permiſſionem, in quauis ſequenti duratione militat directius. Cum determinatio logica peccandi proxima, & completa donatione auxilij ſufficientis conſtituatur, non autem ſola ſubſtantiæ peccaturæ productione; quantum vero inter logicam, & phyſicam determinationem creaturæ ad peccandum, non ſolum phyſice, ſed morali prudentum Theologorum æſtimatione interſit, is ſolum neſciat, qui diſcrimen efficaciæ auxiliorum duplicis ſcholæ Thomiſticæ, nempe Dominicanæ, & Ieſuiticæ prorſus ignoret.

DISPVTATIO IV.

De ſtatu viæ Angelorum, & iis quæ ipſis in eo ſtatu acciderunt.

VIATORES aliquando Angelos omnes fuiſſe, atque in viæ ſtatu, vt mortem, vitamve æternam benè à ſe, maleve geſtis mererentur Dogma fidei eſt, quod nequeat, niſi hæretice negari, ſed quibus inſtantibus, naturæne, & operationum Angelicarum, an temporis, & durationis phyſicæ viæ angelicæ ſtatus conſtiterit, quandiuque durauerit, ac demum, quid in eo ſtatu boni, malive Angeli egerint diſputationi Theologicæ ſubiacet. Deinde quidquid Angeli ſtatum illum nondum egreſſi egerint, oportet diſtinctè examinare.

QVÆSTIO I.

De inſtantibus ſtatus & viæ Angelorum eiuſque duratione.

DEFINIANDA tria in hac quæſtione ſunt. Primum de inſtantium, quibus via Angelica conſtat, quidditate. Secundum quot inſtantibus conſtiterit, an pluribus, quam duobus. Tertium de tota duratione, qua conſtitit de facto is viæ Angelicæ ſtatus.

CERTAMEN I.

Inſtantia, quibus Angelicus viæ ſtatus conſtitit quæſtionibus Theologicis decidendis vtilia phyſicæ durationis fuere, eſſeque deinceps Theologicis diſputationibus debent.

1. HAc de re diſputandum non eſſet, niſi ex antiquioribus ſcholaſticis aliqui morulas quaſdam, ſeu inſtantia viæ Angelorum, quæ proinde Theologica vocari ſolent, à phyſicæ durationis inſtantibus diuerſa in ſcholas induxiſſent, ea verò ſingula inſtantibus, ſeu partibus phyſicæ durationis, quandoque pluribus, quandoque paucioribus, neque omnium Angelorum viæ æqualibus, ſed breuioribus, in Angelis quibuſdam, longioribus in Angelis aliis, pro cuiuſque Theologi libito conſtant; vnde inter ſe ſe æquiuocè, cæcoque marte, ſiue Andabatarum, vt dicitur, more, in quæſtionibus pluribus ad viam Angelorum ſpectantibus decertant, inſtantia ergo Theologica viæ, ex actionibus, ſeu operationibus, ſiue inſtantaneis phyſice, ſiue duratione diuiſibili, etiam die integro perſeuerantibus componunt communiter; ita, vt earum quæuis quamdiu durat, nec aduerſa operatione deſtruitur, vna morula, vnumque inſtans Theologicum ſit: aduerſa vero illam deſtruens, & ſuccedens operatio, quandiu fuerit, & perſtiterit morula alia, ſeu inſtans Theologicum viæ Angelorum: intelligunt autem, ex iis inſtantibus viam Angelicam componentes, per diuerſas, & aduerſas operationes, non quaſcumque, & quomodocumque diuerſas, & aduerſas, ſed eas ſolum, quibus Angeli, ad patriam ſeu beatitudinem (quo quaſi in via poſiti tanquam ad terminum tendere poſſunt, ac debent) rectà progrediuntur; vel quibus contra à via aberrantes ad tartarum, & mortem æternam viam capeſſunt. Viatorum quippe eſt rectà ad terminum incedere, vel à via recta declinantes ab eo diſcedere, atque ad oppoſitum terminum pergere. Hinc conſtat actiones Angelorum indifferentes (ſi quæ ſint) quibus nec ad patriam accederent, neque ab illa recederent inſtans ſeu morulam Theologicam ſtatus viæ Angelicæ iuxta hos Theologos non conſtituere.

2. Conſtat ſecundo, operationum meritoriarum gloriæ non ſolum, indiuiduam, ſed ſpecificam etiam, vel genericam diuerſitatem; etſi eis, ad vitam æternam Angeli pergant in eadem duratione ſiue inſtantanea ſiue diuiſibili, quia aduerſæ non ſunt, & quæ ſe mutuo deſtruunt, ſed quaſi gradu vno ad vitam æternam, ſeu terminum viæ obtinendum incedunt, diuerſa inſtantia Theologica non conſtituere: eodemque pacto operationum prauarum, ac beatitudinis demeritoriarum, quibus ad æternam itur damnationem, ab Angelis malis pluralitas eadem duratione, ſiue diuiſibili, ſiue indiuiſibili amice coniungibilium, ac de facto coniunctarum inſtantium Theologicorum, ſeu morularum viæ Angelicæ apud præfatos Theologos pluralitatem non facit, ob eandem rationem: quia, etſi eæ operationes diuerſæ phyſice ſint, tamen in ordine ad terminum, ad quem eis mali Angeli pergunt, nempe æternam damnationem, & à quo recedunt, beatitudine ſcilicet æterna adunantur, & continuantur: quare, neque adæquate diſtinguuntur, vt plura abſolute inſtantia Theologica horum Doctorum ſenſu nec dici abſque inconſequentia queunt, quam eorum non pauci incurrunt. Eſt autem ratio aſſignata: quia inſtantia propria phyſica (quorum ad inſtar Theologica hæc

Digitized by Google

metaphorica viæ Angelicæ ab his Doctoribus excogitata ſunt) ſucceſſum velus ad aliud, quo ſuccedente excludatur, & ſupponatur tranſiiſſe eſſentialiter importet; quare operationes, ſeu actus Angelici, qui in ordine ad terminum ad quem ipſis tenditur, ſibi non aduerſantur, & mutuo repugnant, ſed amice fœderantur, & ſibi coexiſtunt, inſtantia Theologica, & phyſicorum inſtantium temporis imitatiua, eſſe non poſſunt.

3. Inde Theologi alij inſtantia ſeu morulas Theologicas Angelicæ viæ, voce ſtatuum, in quibus Angeli ab inſtanti creationis, vſque ad bene maleve authorum retributionem, ac præmij, pœnæve mercedem iuſtam extitere, explicarunt, tripliceemque deſignant Primum gratiæ, in qua creati à Deo ſunt. Secundum quo bonis operibus meritoriis, ac præſertim præcepti ipſis impoſiti obſeruatione boni Angeli in illa perſeuerarunt, & auxerunt; mali vero contra demeritis ſuis, ac præcepti tranſgreſſione ab ea excidere. Tertium: quo boni in gloria æterna collocati ſunt: mali vero in infernum detruſi. Ex his autem tribus ſtatibus, tertius non ad viam, ſed ad terminum ad quem per illam Angeli peruenerunt ſpectat, quare duobus ſolum ſtatibus, ſiue inſtantibus Theologicis ſenſu explicato, via Angelica, propriè via, conſtitiſſe cenſenda eſt: altero ſcilicet creationis in gratia, altero meriti, aut demeriti, in quo aliqui Angelorum in ea perſtiterunt, altero, quo alij ab ea receſſerunt. Dixi autem idem hos Doctores intelligere nomine ſtatuum viæ Angelicæ, atque alios nomine inſtantium, ac morularum: cum vtrique per ea, quæ in inſtanti creationis Angeli habuerunt ſtatum, ſeu inſtans primum Theologicum viæ intelligant. Secundum vero per actus meritorios, aut demeritorios, quibus ad patriam progreſſi ſunt, vel ab ea deuiarunt. Cæterum ex hac inſtantium, ſeu ſtatuum viæ Angelicæ intelligentia, & acceptione cæco, & inconſequenter, vt dixi, eorum plerique (ne dicam omnes) in rebus hiſce diſcurrunt, vt generalioribus notatis, ne cuiuſque ſingularia prolixe, & inutiliter referam, ac refellam iam oſtendo.

4. In primis ex eis plures gratiam, & reliqua dona ſupernaturalia præter auxiliantem gratiam meritis, & libera ſua diſpoſitione in inſtanti ſuæ creationis Angelos obtinuiſſe docent (imo, & gratiam ipſam auxiliantem docuerunt non pauci, qui meriti principium ſub meritum ipſum cadere poſſe, ac de facto veniſſe, cenſebant, vt ſupra retulimus, & curſum confutauimus, ex dictis controu. de Incarnat. & controu. de merito. Hi vero duo illa inſtantia, ſeu ſtatus viæ primum inſtantis creationis, & ſecundum meriti, aut demeriti vitæ æternæ admittere non poſſunt quin inſtans, ſeu ſtatum viæ Angelicæ diuerſimode magna, & indigna æquiuocatione, vſurpent. Etenim in inſtanti creationis actiones meritorias gratiæ, ac ſubinde gloriæ horum ſententia in bonis Angelis fuere, quibus ad gloriam, & patriam gradiebantur, æque atque in inſtanti, & duratione ſequenti: ergo in eo inſtanti æquæ atque in ſequentibus fuit inſtans, ſeu ſtatus Theologicus, ſecundus, quem ex actibus meritoriis conſtituunt: ergo ita acceptis inſtantibus, & ſtatibus, Theologicis viæ Angelicæ, non duo inſtantia, ſeu ſtatus viæ Angelicæ, ſed vnus, & idem diuiſibili duratione continuatum, ac duplex ſtatus, ſeu inſtans Theologicum in creationis indiuiſibili inſtanti phyſico incluſus aſſeri debet; ni primum inſtans creationis phyſicæ durationis accipiatur, & ex phyſico hoc inſtanti, & alio Theologice accepto in duratione ſequente indigna æquiuocatione inſtantium, ſeu ſtatuum viæ Angelicæ binarium illud componant.

5. Secundo hi, Doctores omnes alios ſecum in compoſitione viæ Angelicæ, per ſtatus ſeu inſtantia hæc Theologica conuenientes, addenteſque præmium, vel pœnam in eodem inſtanti, quo alterutrum meruerunt, bonis, ac malis Angelis obtigiſſe reiiciunt, quod vnum tantum inſtans, & ſtatum viæ Angelicæ, etiam vt terminum claudit, admittant (id autem, ſi inſtantia, & ſtatus viæ Angelicæ Theologico ſenſu, quo vtrique volunt accipiatur, non infertur, cùm meritum præmio, ac pœna prius Theologica acceptione ſua inſtantium, & ſtatuum naturæ & cauſalitatis, ac ſubinde diuerſum inſtans ab effectu, præmij, vel pœnæ proculdubio ſit, & quod in eodem inſtanti phyſicæ durationis cum effectu, ſeu inſtanti illo, præmij, vel pœne coniungi per obiicientes, ipſus non repugnat: ac ſubinde, nec vnico ſolum inſtanti phyſicæ durationis vtrumque inſtans Theologicum viæ Angelicæ, & termini coniungi (quidquid Vaſquez d. 229. cum aſſeclis reclamet) quorum fundamenta, hoc inſtantium Theologicorum, viæ Angelicæ ſenſu, & acceptione vim non habent, vt oſtendimus ſupra, tametſi ſenſu, alio viæ eius per inſtantia phyſicæ durationis diuerſa conſtitutæ vim conum aliqua haberent, certe Vaſquez ipſe c. 1 §. 1. ſine fatetur recte, quod ſupra contra reliquos referebamus, nempe, in Angelis bonis vnicum tantum inſtans viæ ob meritoriam actionem ſequenti duratione continuatam, ac perſeuerantem fuiſſe, in malis vero, qui ſequenti duratione ad inſtans creationis à gratia, & actione, meritoque vitæ æternæ deficerunt, duo eſſe inſtantia aſſignanda, quod tamen, & ſi in ea inſtantium acceptione legitime, vt diximus, inferatur, æquiuocationibus obnoxium eſt, cum breuiorem viæ ſtatum bonis, quam malis conſtitutum fouet. Idem item Vaſquez cap. 10. citato num. 43. inſtantia hæc Theologica per operationes Angelicas non interruptas deſignari ait: quia duratione intrinſeca ipſarum operationum Angeli, indiuiſibili in ſe, & à ſucceſſiuo, indiuiſibili tempore independente, tametſi coexiſtente, & quæ maiori, vel minori tempori, pro Angeli arbitrio, vel aliunde, tamen intrinſecus inuariata coexiſtat, tanquam inſtantibus, quibus poteſt, æuum Angeli intrinſecus etiam indiuiſibile, etſi extrinſeco tempori diuiſibili coexiſtens, ac menſurabile componitur, vt docuerat d. 35. cap. 2. quare viæ Angelicæ intrinſeca inſtantia per operationes Angelicas poſſunt ſolummodo recenſeri. Verum doctrina hæc de indiuiſibili duratione in ſe, ac tempore menſurabili, cùm æui, tum operationis Angelicæ, vel rei cuiuſuis creatæ, myſterium mihi ſemper fuit, nunquam vero credendum, ac nuſquam credibile, vti plura alia de naturalibus Angelorum facultatibus actibus, & affectionibus vulgo aſſerta de quibuſuis exacta diſcurſione, nec ſuſa ex aliis tranſcriptione tom. 2. noſtræ Philoſophiæ, controu. vltim.

6. Denique Soar. noſter multus hic in re, vti in reliquis, nec ſemel durationis ſiue inſtantium viæ Angelicæ variam, incertam nec ſatis cohærentem doctrinam, & regulas tradit lib. 5. c. 11. & 12. lib. 6. cap. 12. & 13 & lib. 8. de malis Angelis. Aliquando enim eam per noſtri temporis inſtantia explicat: aliquando per Angelorum actus, ſeu operationes: aliquando vero actum vnum ſupremi Angeli, vnum inſtans, pro omnibus actibus appellat, vt bene obſeruauit Arriaga d. 20. ſect. 5. initio. Cenſeo ergo, cum hoc Doctore de duratione, & inſtantibus, ſeu morulis viæ Angelicæ (quidquid de diuiſibilitate, vel indiuiſibilitate durationis intrinſecæ Angelicorum actuum, & operationum, cuique Angelorum ſit) diſputantes, non niſi de inſtantibus, ſeu morulis, & partibus temporis, noſtri, quibus viæ ſtatus Angelicus coexiſtit, ac reſpondit diſputare debere. Tum, quia, quouis modo intrinſeca inſtantia morulæ, & duratio viæ conſtituantur inſtantibus morulis, ſeu partibus temporis noſtri pluribus, vel paucioribus, vt mox videbimus cert. 2. coexiſtiſſe, eiſque fuiſſe viæ ſtatum totum commenſuratum certum apud omnes eſt. Tum, quia nos, pro hoc ſtatu, ſtatus & morularum durationis viæ Angelicæ magnitudinem menſurare, atque hucuſque perueniſſe, nec vlterius protractum definire aliter non poſſumus. Tum, quia aliter ſingulis quæſtionibus ad ſtatum eius viæ attinentibus in æquiuoco laboratum plerumque à Doctoribus fuit, ac deinceps laboraretur, vt vidimus. Tum denique, quia quæſtiones pleræque ex præfatis aliorum inſtantium, & morularum viæ Angelicæ

intelligentiæ inanes, & ridiculæ ſunt v.g. An in eodem viæ inſtanti meriti Angelorum potuerint habere præmium beatitudinis? quæ ſane alio inſtantium Theologicorum ſenſu eadem cum hac quæſtio erit: an actio Angeli meritoria beatitudinis poſſit, cum ſuo effectu ſcilicet beatitudine identificari, ac proinde ad idem inſtans, & prius naturæ, quod ſupponit pertinere? quo nihil ineptius, & repugnantius vocari in quæſtionem poteſt.

CERTAMEN II.

De duratione temporaria viæ Angelicæ inſtantibus morulis, & magnitudine vniuerſim definitur.

1. DIco primo: ſtatus viæ Angelicæ inſtanti vnico creationis, quo primum Angeli abſolute exiſtere abſolutus non fuit. Probationi ſolidæ ſuppono (quod omnes ſupponunt, nec poteſt vllus diffiteri, quia in ſtatu viæ, & via, de quibus agimus, eſſentialiter clauditur) ſtatum viæ eſſe ſtatum bene, maleue merendi, ac viam ipſam eſſe meritum, vel demeritum, quibus, vel ad patriam, & beatitudinem, vel ad tartarum, quaſi, quibuſdam greſſibus rationalis creatura in viæ ſtatu poſita ambulat & contendit. Probatur communis omnium Theologorum (vno, vel altero, ex vetuſtioribus excepto) concluſio. Primo, quia via Angelica in Dæmonibus inſtanti illo primo creationis finita non fuit. Patet quia in primo illo inſtanti demeritum, & peccatum non habuerunt ſed gratiam independenter prorſus à meritis peccato, non ſolum formaliter & conſequenter, ſed ex modo eam habendi antecedenter etiam repugnantem, & incompoſſibilem: ac ſubinde inſtans ſeu duratio alia ſequens viæ malorum Angelorum deſignata, dataque à Deo de facto fuit, in qua demereri, peccareque poſſent, ac deficere, vt de facto peccarunt, ac defecerunt; ergo nec via Angelorum inſtanti illo primo creationis abſoluta fuit. Probo conſequentiam: quia in gratia etiam independenter prorſus à meritis creati Angeli boni reliqui ſunt, ac proinde, cum impoſſibilitate, non ſolum conſequente, ſed, & antecedente peccandi pro illo inſtanti creationis: atqui Angeli boni reliqui ita in gratia creati à Deo ſunt, vt ab ea deficere, & gloriam demereri peccato ſuo, ac infernum mereri in via abſolute potuerint, æque, ac Dæmones, qui defecerunt, vt Auguſtinus ſæpe Patreſque alij, atque Theologi conſtanter docent: ergo Angelorum omnium, etiam bonorum, viæ vltra primum inſtans creationis ſequens aliud inſtans, ſeu duratio donata, ac deſignata à Deo fuit. Secundo probatur concluſio: quia æquum fuit, vt tempus aliquod Angelis daretur, vt conſtantiæ, & perſeuerantiæ in bono, in quo creati à Deo ſunt, vel inconſtantiæ experimentum caperetur: maximè, cum ex alterutro ſummæ fælicitatis vel infælicitatis pondus tantum penderet. Tertia, & efficax probatio eſt, quam ſtatim ſubiicio pro ſecunda concluſione negatiua adhuc de poſſibili à qua ad negatiuam de facto eſt ineuitabilis conſequentia etiam logicis puerulis nota.

2. Dico ſecundo. Concluſio viæ Angelicæ intra vnicum inſtans, eſt abſolute, adhuc diuinitus, impoſſibilis. Non habet tot Patronos, ac concluſio præcedens. Imo ex non adeo antiquis ſcholaſticis nullum, vt ex eius probatione, & fundamento vnico clarebit, eſt tamen non paucorum, nec leuium Doctorum ex antiquis, & vi fors conſequentiæ iure Granados, & Arriaga deberent conſentire, vt mox oſtendam. Probatur concluſio: ſtatus viæ rationalis creaturæ cuiuſuis eſt ſtatus merendi, vel demerendi, & via ipſa actualis exercita operatio, eius honeſta, & meritoria, vel demeritoria, & turpis, ſiue actuale meritum, vel demeritum: ergo ſtatus viæ Angelicæ, & via Angelica ipſa debet eſſe ſtatus, qui eam durationem claudat, in qua meritum vel demeritum Angelorum abſolute, & prorſus non repugnet, ſed potius ſit abſolute poſſibile. Patet: quia aliàs eſſet ſtatus poſſibilis, viæ ſeu meriti, ac demeriti, repugnantis contradictione manifeſta. Atqui ſtatus viæ Angelicæ, qui ſolum claudat vnicum inſtans creationis primum, quo via tota Angelica claudatur, non importat durationem, in qua meritum, vel demeritum, ſit abſolute poſſibile; ergo ſtatus viæ Angelicæ primo, & vnico inſtanti creationis incluſæ, nec ad vlteriorem durationem extenſæ eſt prorſus impoſſibilis. Subſumptum antecedens proximum probatur. Implicat prorſus meritum, ac demeritum operationis Angelicæ ſine libertate abſolute exercita: implicat autem libertas abſolute exercita operationis in inſtanti vnico: ergo ſtatus viæ vnico inſtanti creationis concluſæ, ac finitæ non importat, durationem, in qua ſit meritum, vel demeritum abſolute poſſibile, ſed prorſus repugnans, & impoſſibile: quare ſtatus viæ Angelicæ non poteſt, non ad vlteriorem aliam durationem poſt inſtans primum creationis extendi. Minorem proximi ſyllogiſmi ſtabiliuimus, d. 3. eiuſque veritati neſcio, quo pacto noſtri Granados tract. 13. d. 2. & Arriaga citat. ſect. 5. ſubſect. 2. n. 38.

4. *Dico ſecundo*, non annuerint, docent enim actum liberum, qua talem, ſibi vendicare tempus, ſeu durationem diuiſibilem, qua perſtet, ac perſeueret; ſi autem iuris, & poteſtatis arbitrij & creatæ libertatis eſt, poſſe abſolute in vnico inſtanti plena deliberatione, libere operari: idem ius, & poteſtatem abſolutam in inſtanti, & duratione, quauis minutula immediate ſequente elicentiam ſuæ liberæ operationis habebit: ac ſubinde poterit ab ea illico ceſſare; cum quo repugnat operationem liberam de ſe ſe per durationem aliquam ſibi vendicare: ſolum ergo id verum habere poteſt ex impoſſibilitate plenæ deliberationis, & exercitij creati liberi, abſolute talis, à creata voluntate in vnico ſolum inſtanti, ex quo ſecundum concluſionem præſentem, & aliam de impoſſibilitate meriti Angelorum in inſtanti ſuæ creationis irrefragabiliter, contra hos etiam Doctores intulimus.

3. Dico tertio: ſtatus viæ Angelicæ inſtanti phyſico durationis, vel immediata parte proportionali ſequente addita finitus, & adæquate concluſus, atque abſolutus non fuit. Nolui alligari concluſionem ſententiæ componenti continuum, ſiue permanens, ſiue ſucceſſiuum, ex puris indiuiſibilibus (tametſi ei ſubſcripſerim, dummodo non finita cum Cenone, ſed infinita cum Ariſtotele, vt æſtimo, eſſe dicantur) vel ſententiæ aduerſæ illud componenti, ex indiuiſibilibus, & partibus proportionalibus: tum, quia alias Theologica, hæc diſputatio magnam partem, ni tota, vt apud alios video, phyſica redderetur: tum quia eius veritas, & ratio ex alterutra continui compoſitione, non pendet. Sic cenſet Soar. noſter citat. c. 12. Quitos citat. d. 72. ſect. 1. n. 2. eſtque iam omnium, non admodum veterum Theologorum concluſio, eam probat Arriaga vbi proxime iuxta ſuum illud, & citati Granados principium de neceſſitate aliquandiu perdurandi, ſemel elicitæ liberæ operationis creatæ, ac ſubinde Angelici in inſtanti creationis; vnde Angelos non habuiſſe libertatem ad peccandum, in ſequente immediata duratione, ſiue diuiſibile, ſiue indiuiſibili certo infertur: cum actus v. g. ille amoris Dei ſuper omnia libere ab Angelo in creationis inſtanti elicitus per durationem ſui productione aliquam immediate ſequentem independenter à nouo exercitio libertatis Angeli eiuſdem ex primo illo creationis inſtanti deferat: quare quouſque duratio illa immediata exacta fuerit nulla Angeli illius libertas abſcendendi ab amore Dei ſuper omnia & peccandi eſſe abſolute potuit. Atqui certum Patribus, & Theologis eſt Angelos omnes tam bonos, quam malos potuiſſe dum in ſtatu viæ fuere abſolute peccare: ergo Angelorum via, eiuſque ſtatus vltra durationem illam ſequentem immediate, & inſtanti creationis adiun

Digitized by Google

adiunctam, & continuam totam, per quam amor ille Dei perduraturus de ſe ſe neceſſario eſt porrectus, extenſuſque, quoad durationem, fuit, vlterius aliquid durationis addit, certe, ni principium illud, cum elicientia abſolute libera amoris Dei ſuper omnia, ab Angelo habita in primo illo, & vnico inſtanti creationis pugnaret, vt vidimus n. 2. legitime præſentem concluſionem inferret, ſed neque ex principio noſtro (cui Arriaga, & Granados inconſequenter defecerunt) de impoſſibilitate abſolute liberæ, & meritoriæ operationis Angelicæ, & creatæ cuiuſuis probari poſſe hæc concluſio videbitur. Siquidem operatio Angeli præcepti in primo creationis inſtanti propoſiti obſeruatiua, vel tranſgreſſiua, immediate ſequente inſtanti, vel duratione elicita non inſtantaneæ deliberationis, & exercitij libertatis, ſed diuiſibilis duratione (in qua plena deliberatio, atque libertatis exercitium abſolute eſſe poteſt) haberetur. Sed de hoc concluſione 4. de poſſibili.

4. Hæc vero tertia (quæ de facto ſolum eſt) melius à citatis Doctoribus, atque ab aliis communiter probatur, eis, quæ in via, eiuſque ſtatu Angelis contingente, nec adeo breui duratione inſtantis primi creationis, & immediate ſequentis inſtantis alterius vel proportionalis ſolum partis temporis, agi, atque euenire potuerunt, fuit enim prælium illud Michaëlis, & Angelorum, cum Diabolo, & ſequacibu memoratum Apocal. 12. in ſuas partes variis ſuaſionibus, ac motiuis alios trahere conantibus, non ſolum eos, qui circa præcepti tranſgreſſionem, vel obſeruantiam nondum plene deliberauerant, ſed qui ex plena etiam deliberatione obedierant, vel violauerant præceptum, & peccauerant, his peruertere bonos, bonis vero malos à peccato auertere contendentibus. Hoc autem totum breuicula adeo duratione, & quæ duorum indiuiſibilium inſtantium, vel proportionalis præciſe pars temporis eſt, fieri non potuit. Etenim initio deliberationis nullius ſuaſione, à Deo ſolo cogitationes, ad vtrumque, & motiua propoſita ſunt, atque, vt diximus, non inſtantaneæ, ſed neceſſario duratione aliqua diuiſibili habita, habendaque, vt abſoluta plena deliberatio tranſgreſſionis malorum, & obedientiæ, & obſeruationis bonorum eſſet, quin ad primam aliorum deliberationem, vel bonam, vel malam, aliorum deliberatio vllatenus influxerit, ſed ſolum comitanter, & ſimul tempore quiſque ſuam deliberationem habuerit; ſimul autem dico de Angelis, non omnibus, ſed iis, qui æque perfectæ naturæ, tam in bonis, quam in malis fuerint, cæteris ad deliberandum requiſitis entitatiue, ac phyſice paribus. Etenim perfectioris naturæ Angelos tam ex parte intellectus (ſaltem, cum ex cogitationibus, non intuitiuis, ſed abſtractiuis conſultatio, & deliberatio, vt in re præſente habetur) quam ex parte voluntatis, expeditiores in deliberando, ac cæteris ad id requiſitis paribus promptius deliberaturos oſtendimus: ſupra cætera vero ad deliberandum requiſita Angelis perfectioris naturæ paria fuiſſe, & quam aliis naturæ imperfectioris, perfectiora certum eſt? cum id ex rei natura proueniat, iuxta quam de facto prouiſum à Deo cuique Angelorum fuiſſe tenendum eſt: maxime, cum gratiam & dona ſupernaturalia (quæ Angelis naturæ iure nullatenus, debebantur exactiuo) tamen plura, & maiora, minoraue, & pauciora, iuxta naturæ cuiuſque perfectionem maiorem, vel minorem Angelis donata in inſtanti creationis fuiſſe cum communiori Theologorum ſententia docuerimus.

5. Cum ergo prima deliberatio, tam in bonum, quam in malum perfectiſſimorum in natura Angelorum durationem diuiſibilem requiſierit, in qua tota deliberationi propriæ Angeli intenti fuere, quin eorum aliquis alterius deliberationem ſuaſionibus ſollicitauerit, vel attenderit, infertur: vltra durationem aliquorum inſtantium (nec duorum, vel trium ſolum, partis, vt ex concluſione 4. patebit, partiſue proportionalis inſtanti creationis immediate adiunctæ, & continuæ) inſumptam in propria, cuiuſque deliberatione circa præcepti obſeruationem, vel tranſgreſſionem ab Angelis chori, & gradus hierarchici, etiam ſupremi (ad quem Michaël, & Lucifer pertinebant) aliam durationem viæ Angelorum addendam, in qua obedientes, & tranſgreſſores gradus hierarchici eiuſdem motiuis meditatis propoſitis, ſuaſionibuſque in ſuas quique partes alios trahere contenderent, atque aduerſas reiicerent, & confutarent: id quod, nec inſtanti vnico, nec admodum paucis, nec breuicula alia duratione fieri poteſt. Accedit: quod prælium non fuit ſolum inter Michaëlem, & Luciferum, & Angelos eiuſdem gradus hierarchici cum ipſis, ſed inter alterutrius aſſeclas & ſequaces graduum etiam inferiorum, quibus, & ad deliberandum, & ſequendum ex iis alterutrum, duratione maiore, pro cuiuſque inferioritate opus fuit. Tum etiam, vt aliis ſuaderent duratio vlterior opus vnicuique fuit; & iis, quibus ſuadebant, vt denuo deliberarent, & à præhabita deliberatione abſiſterent, & oppoſitum ſuadentibus acquieſcerent, vel in præhabita perſeuerarent: ex quo plane deducitur, iis omnibus prudenti iudicio perpenſis, non qualicumque parte proportionali durationis, nec qualibuſcumque, ſed duratione determinata, & aliquota inſtanti creationis adiuncta viam Angelorum conſtituiſſe. Porro non ſolus Lucifer, & Michaël, ipſiſque coæquales in naturæ perfectione præfato modo pugnarunt, ſed alios alterutrius ſequaces (quorum plures inferioris naturæ fuere) atque alios ad ſuas partes trahere conati ſunt, quouſque demum abſoluto viæ tempore, & ſtatu, qui in malo perſtiterunt, è cælo ſunt cum ſuo Duce deiecti.

6 Dico quarto. Nec de potentia abſoluta via Angelica potuit duobus tribuere, aut paulo pluribus durationis inſtantibus, aut minima (ſi eſt) parte proportionali finiri. Probatur facile ex iacto ſupra & proxime repetito principio: quia in Angelis, qui de facto ſunt, viginti ſeptem Angelorum ſpecies perfectiores, ac perfectiores ab infimis Angelis ad ſupremos inueniuntur: qui pro ſpeciei ſuæ perfectione maiore expeditioris, promptioriſque deliberationis ſunt, aliis ſpecierum inferiorum, ac proinde, qui minore duratione, quam inferiores poſſint deliberare; nemo autem, etiam ſpeciei ſupremæ Angelicæ abſolute poſſibilis, poteſt inſtanti vnico, & creationis deliberare, ſed diuiſibilem durationem (ſaltem duorum inſtantium, vel minimæ partis proportionalis) ad plenam deliberationem eſſentia ſua requirit indiſpenſabiliter, vt vidimus: ergo viginti ſex ſpecies inferiorum amplius, & amplius durationis eſſentialiter, & indiſpenſabiliter requirent, vt plene deliberent. Cum ergo viæ duratio, & terminus cunctis Angelis idem, & communis præſtitutus à Deo ſit (vt cert. 3. n. 2. concl 5. videbimus) oportuit tot inſtantibus, ſeu maioribus partibus proportionalibus durationis viam Angelicam conſtantem præſtitutam fuiſſe, quot infimæ hierarchiæ, & ſpeciei Angeli ad plene deliberandum, præ naturæ ſuæ imperfectione maiore opus habebant, nimirum viginti ſex partibus, ſeu inſtantibus extenſiorem. Vrgetur: quia inter quamuis ſpeciem, & proximam aliam, ſiue inferiorem, ſiue ſuperiorem quæ de facto ſunt) infinitæ aliæ ſunt poſſibiles, inferiores, & ſuperiores, quibus maior, vel minor duratio, ad plene deliberandum eſt opus. Vrgetur ſecundo: quia nec ſpecies ſuprema, Angelorum qui ſunt, eſt ſuprema ex ſpeciebus poſſibilibus, ſed infinitas ſuperiores poſſibiles habet, quare, & ipſa infinitis, inſtantibus, ſeu partibus proportionalibus pluribus eget, vt plene deliberet, quam ſuprema ſpecies poſſibilis, quare infima ex creatis infinities infinitis, egebit: quare determinata & aliquota duratio viæ neceſſaria erit.

CER

CERTAMEN III.

Viæ Angelicæ durationis extenſio, quantum abſque diuinatione poteſt, determinata taxatur.

1. QVantum vero fuerit tempus illud viæ Angelicæ præſtitum, & an fuerit Angelis omnibus commune? inquiri adhuc poteſt, & quoad communitatem durationis, ſtatus viæ pro Angelis omnibus negandum forte alicui videatur, quia, cum Angeli naturæ perfectiſſimæ, quam citiſſime, ſiue in obſeruatione, ſiue in tranſgreſſione deliberauerint, & reliqui, quo perfectioris naturæ, quam alij erant, citius, & cuius imperfectioribus deliberaturi minori viæ duratione, quam alij imperfectiones opus habebunt, vt actibus ſuis æternam ſalutem, vel pœnam de condigno mererentur, imo, & immerito, ac demerito malitiaque ſua perſeuerarent: tandiu, quandiu, imperfectioris, tardioriſque deliberationis Angeli perſeuerare in alterutro poſſent termino durationis viæ eodem, & communi ſtatuto: ac proinde, vltra tempus neceſſarium deliberationi vniuſcuiuſque, reliquum otioſe, ac de ſuperfluo ipſius viæ tribueretur: maxime, cum iuxta vulgatiorem opinionem locus, ſeu tempus pœnitentiæ Angelis malis datus non ſit, ac ſubinde nec fuerit eorum in malo obſtinata perſeuerantia, & diuturnitas pertinax expectanda, vt damnarentur. Confirmatur: quia, plurium ſententia, natura ſua inflexibiliter, obſtinarunt Angeli mali in malo, quod ſemel admiſerunt: quare nec pœnitentiæ locus, nec experimento perſiſtentiæ in mala voluntate durationis extenſione poſt peccatum admiſſum capiando neceſſitas eſſe potuit: ſiquidem ex eius admiſſione ſemper perduraturum certo, certo ex eius inflexibilitate naturali à Deo cognoſcebatur: quod ſi ſtatim, atque quiuis Angelus malus deliquit, ſtatus viæ finitus vnicuique eſt, & damnationis æternæ inflictum ſupplicium, bonis etiam Angelis vbi primum præcepti obſeruatio peracta ab vno quoque eſt, viæ etiam ſtatus ipſi finietur, atque æternæ gloriæ præmio donatus iure cenſebitur: ne moroſior, difficiliorque Deus in præmio donando, quam in ſupplicio infligendo putetur. Diuerſa ergo cuiuis Angelo viæ duratio non eadem æqua omnibus fuit, aut æqualis, ſed cuique propria, maiorque vel minor, prout cuiuſque deliberatio longior fuit, aut breuior, vt conſtat.

2. Dico tamen primo: viæ Angelicæ duratio, æqua, & eadem fuit Angelis cunctis, & communis. Probatur ex memorato prælio bonorum malorumque Angelorum Apocalypſ. 12. & hactenus explicato certam. 2. conſtat enim illud à Michaële, & Angelis eius cum Dracone Lucifero, & eius Angelis apoſtatis, & tranſgreſſoribus fuiſſe commiſſum, vt quiſque alios in ſuas traheret partes: id quod niſi in viatoribus Angelis fieri non potuit: conſtat item ex eodem Apocalypſis capite eorum omnium concertationem, ac ſubinde viam duraſſe, quouſque damnati poſtremo, ac cælo Lucifer, & aſſeclæ contumaces deturbati ſunt: quare dæmonum via æquæ, eiuſdem, & communis ipſis durationis fuit, cum autem totum id viæ tempus prælio illi ancipiti, & cunctis Angelis communi datum à Deo ſit, cum, vt bonorum conſtantia, & perſeuerantia vel, ſi qui lapſi ex eis aliquando, pœnitentia, reſipiſcentiaque innoteſceret & ſanctis eorum partibus horum hortatu, & ſuaſionibus accederent: eo prælio peracto, ac Dæmonibus Angelorum miniſterio cælo detruſis, vlterior via bonorum expectanda non fuit, vt qui in eo ſe adeo ſtrenue geſſerant æterno præmio afficerentur, quam ea, quæ æterna pœna damnandis Dæmonibus ſatis Deo fuit, ne difficiliorem, ac moroſiorem ad præmium, quam ad ſupplicium ſe Deus præberet. Iam aduerſæ rationes nullius ponderis ſunt. Prima: quia nec in nobis condignitas meriti, vbi primum eſt, viam finit noſtram, ſed perſeuerantiæ bonorum, & lapſorum pœnitentiæ locus datur. Secundo, etſi doctrinæ non paucorum, ex vetuſtioribus de inflexibilitate Angelorum à ſemel concepto malo innitatur, vnde pœnitentiæ lapſis nec datum locum eſſe, nec dari potuiſſe legitime inferretur, ea tamen doctrina falſa eſt, & ſapientioribus Theologis iam diſplicet; atque à ratione diſcordat vt quæſt. 2. oſtendimus. Poſtrema ratio à paritate viæ noſtræ (quæ eiuſdem, aut æquæ durationis pro omnibus non eſt ſed diuerſæ, & inæqualis, pro vno quoque, prout longior, breuiorue cuiuſque vita eſt, morſque remotior, vel propinquior) paritatem non habet, ſicuti, nec ſtatus viæ noſtræ cum Angelica, vel contra, nec decreta libera Dei duratione viæ vtriuſque vllam habent connexionem.

3. Quoad determinatam durationem tantam, vltra quam via Angelica non proceſſerit, & citra quam finita non fuerit. Dico ſecundo: via Angelorum vltra diem, quo Protoparentes noſtri tentati per ſerpentem, lapſique ſunt extenſa non eſt. Hæc concluſio certa mihique fere dogmatica eſt, & oppoſita, non ſolum temeraria, ſed erronea. Probatur, quia eiuſmodi tentatio, cui Protoparentes ſuccubuerunt, fuit ab Angelo malo iam damnato, & Dæmone felicitatis humanæ inuido, atque hominum infenſiſſimo hoſte, qui Æuæ locutus per ſerpentem fuit, atque pomi eſum, ac per ipſam viro Adæ ſuaſit, vt Patres omnes conſentiunt? hæc autem omnia, ac malis Angelis in via adhuc exiſtentibus, nec facta ſunt, nec contigerunt: ergo tunc eſt, vt minimum eorum via finita erat, nec vlterius eius duratio proceſſit. Porro huic concluſioni, nemo Catholicorum, imo nec hæreticorum Doctorum, aduerſatur, tametſi, quoad ſupplicij Dæmonibus exercite inflictis tempus poſt id temporis inflictum, eoſque in infernum detruſos cenſeant nonnulli, de quibus, eorumque fundamento diſput. 5. Dæmones autem iam tunc, & damnatos malos Angelos eſſe cum Æuam, & per ipſam Adamum tentarunt, nemo eſt, qui ambigat, nedum neget: iam vero, ſi malorum Angelorum via tota exacta tunc erat bonorum etiam Angelorum via tota peracta etiam erat: tum quia vtriuſque viæ duratio eadem, æqualis, & communis fuit, vt concluſione 1. monſtrauimus: tum quia, ex quo tentatores Diabolos, & cuſtodes, ac tutelares Angelos homines habuerunt: cuſtodes autem non, niſi ex Beatis iam patriæ Angelis viam egreſſis hominibus deputantur, vt ſuperius diximus, & d. 7. de Angelorum Beatorum officiis diſputantes iterum dicemus.

4. Dico tertio: ſexto (vt minimum) creationis die Angelorum omnium via finita eſt. Concluſio hæc æque fere mihi certa eſt, ac præcedens: nec vidi Doctorem, qui ei expreſſe aduerſetur; quamuis Quiros noſter ob textum Geneſeos, quem obiiciam videatur tacitus, & curſim in oppoſitum inclinare citat. diſput. 72. ſect. 1. num. 2. Probatur: quia ex quo primum homo vſum rationis, & poteſtatem abſolute liberam ad peccandum habet, tutorem, & cuſtodem Angelum habet, vt à malo eum arceat, adiuuetque, moueat, & promoueat ad bonum: atqui Protoparentes ſexto illo die, cum libera abſolute poteſtate ad bene, maleque operandum, ſeu peccandum conditi à Deo ſunt: ergo ex tunc Angelos habuerunt cuſtodes: ſed cuſtodes Angeli, non, niſi ex beatis, ac via egreſſis deputantur: ergo Angeli eo, vt minimum, die via egreſſi, ac beati erant. Vrgetur: quia Pueris nondum ad vſum rationis peruenientibus ſui Angeli cuſtodes ſinguli ſingulis deputantur, imo à Conceptionis die, hora, & inſtanti, Angelo Matris cuſtodi, & cuiuſque infantis cura, & cuſtodia à Deo mandatur: citius ergo Protoparentibus cum

rationis

Digitized by Google

rationis abſoluto, & perfecto vſu die ſexto conditis vnum ſaltem ante tentationem, & eorum peccatum, oppones illud Geneſ. 1. fine, *Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona*, quæ de die ſexto, in qua conditi homines ſunt dicta fuere: atqui aliquid, ex factis à Deo Angelis erant; ergo eo die, non mali, ſed boni, & valde boni omnes Angeli erant: ac ſubinde nec dum vllus peruerſus, nec eorum via, in qua peccarunt, finita. Plus probat obiectio, quam nunc diſputatur, & contenditur, ſi quid probat. Nempe neminem Angelorum ante elapſum diem ſextum peccaſſe, quod & ſupradictis, & Patribus, & rationi, non congruit. Sed nihil ad præſens adhuc probat. Nam de iis, quæ à Deo ſex diebus facta textus expreſſerat, & narrauerat, nempe de corporeis, ea verba expreſſe ſunt, non de incorporeis, & pure ſpiritualibus, de quorum creatione toto hoc capite nihil; tametſi ibi, & capite ſecundo, ea dicat, vnde Angelorum creatio legitime à Patribus, & Theologis inferatur, vt vidimus. Secundo: ſextus ille dies diuiſibilis, & determinatis partibus aliquotis conſtans, multis, & magnis (ſcilicet veſpere, & mane, in quibus horæ viginti quatuor, quadrantes nonaginta ſex continentur, minuta vero innumera) & ſi de factis omnibus, etiam Angelis, is locus intelligatur, vidiſſe etiam illos bonos, in ſexto illo die, licet poſtea aliqui peccarint horis, vel hora poſtrema, & facti fuerint mali, viamque egreſſi, verum haberet. Certam igitur ſit viam Angelorum ſextum creationis rerum diem non tranſiſſe.

5. Quo vero intra ſex illos dies tempore fuerit determinate finita: an ſexto illo die, quinto &c. vel primo, &, an diei quo finita via Angelica fuit, veſpere, vel mane, aut qua demum eius hora, minuto, aut inſtanti, puræ diuinationis negotium videtur: de quo facilius aliorum ſenſa referam, quam propriam ſententiam dicam. Gregor. Niſſen. orat. Cathechet. capite ſexto, Angelum hominis, ad imaginem, & ſimilitudinem Dei conditi, inuidia peccaſſe ſenſit: quare die ſexto, inuidia adhuc ſteriſſe cum vltimo eius Dei, & opus Dei poſtremum homo fuerit. Sed, etſi hominis inuidia Angeli peccarint, de quo quæſtione vltima, eum futurum, & creandum, ad ſimilitudinem Dei abſolute anterius præuidiſſe, ſatis eſſet, vt ipſi inuideret, quare, eo Angelorum peccato admiſſo, multo ante ſextum diem potuit eorum via finiri. Cyprian. de ieiunio, & tentationibus Chriſti, Chryſoſt. Homil. 22. in Geneſ. Author de mirabilibus ſacræ Scripturæ capite ſecundo, apud Aug. tomo tertio, Iſidor. 1. de ſum. bon. capite duodecimo, ſent. 7 Beda tom. 8. lib. quæſtionum, quæſtione nona ante ſextum diem, quo conditus homo eſt peccaſſe, ac via finita cecidiſſe aiunt, quod commune Patribus, & Scholaſticis. Cæterum Iſidorus, & alij, id non ſatis ſolide probant ex illo Ioan. 8. ille *homicida erat ab initio, & in veritate non ſtetit*, ex quo oppoſitum potius probatur. Non quidem, quia *in veritate non ſtetit*, de deceptione Euæ per ſerpentem verbis illis, *Eritis ſicut Dij*. Quæ poſt conditos homines peracta à diabolo fuit intelligi debeat (vt cenſet Vaſ. citat. d. 229. contra quem oſtendimus ſupra veritatis nomine gratiam intelligi) ſed quia illud *homicida erat* Angelorum peccatum, ob quod dæmones effecti ſunt non fuit, vt bene Vaſquez ibi, capite vndecimo, verſus fin. ſed neque eſſe potuit homicidium antequam conditi homines ſexta die eſſent; vt eo textu contenditur probari. Dicitur ergo homicida, quia ad primum mundi homicidium, Abelis ſcilicet, fratrem Cain induxit iam diabolus peccato proprio, effectus: dicitur autem ab initio, non prout initium inſtans primum creationis rerum, aut Angeli ſignificat, ſed primam mundi tandiu, vſque permanentis partem vulgari initij mundi acceptione, quæ non ſolum durationis partes aliquotas plures continet, ſed annos. Sed facilius, planiuſque intelligitur, ſi homicidium, non actu ſed aptitudine, germanius ad eum textum intelligatur pro mortalitate hominum in mundum inducta per peccatum, quod primis hominibus diabolus ſuaſit, iuxta id Sap. 2. *Inuidia diaboli mors introiuit in orbem terrarum*, quod ſane poſt ſextum diem fuit. Sed quidquid de hac probatione ſit, tamen ſententia hæc diem, & determinatum intrinſecè tempus viæ Angelicæ non deſignat, quod inquirimus, ſed tempus, ſeu terminum ſolum eius extrinſecum, quo ſcilicet Angeli iam extra viam erant.

6. Gloſſa in id Geneſ. 1. *Diuiſit Deus lucem à tenebris* cenſet: primo creationis mundi die malos Angelos tenebricoſos peccaſſe, ac cœlo deturbatos, à boniſque, & ſanctitatis ſplendore perpetuo illuſtribus, ac ſplendentibus, ſicut lucem à tenebris æternum ſeiunctos, ac diuiſos: quare vſque ad tempus diuiſionis lucis à tenebris Angelorum vtrorumque viam duraſſe. Bernard. ſermone primo, de aduentu. Diabolum in ictu oculi verbis illis *eritis ſicut Dij*, & in momento cecidiſſe docuit, ac proinde eius viam fuiſſe finitam. Arctius eam terminatam aſſeruit Iſidorus. 1. de ſummo bono. capite duodecimo, ſententia ſeptima citata illis verbis. *Nam mox, vt factus eſt in ſuperbiam erupit, & ſtatim, vt factus eſt cecidit*, niſi illud *mox*, & *ſtatim* morali, & vulgari, quam phyſica & ſtricta acceptione Iſidorus vſurpauerit: ſic enim idem atque Bernardus intellexit. Porro Niſſenus. 1. philoſophiæ, capite tertio, ſeu potius Nemeſius de natura hominis, capite primo, apud tomum quintum Biblio. Patrum, part. 3. & Damaſcen. 2. de fide. capite quarto, aſſeruerunt, idem Angelis lapſum, ſeu peccatum fuiſſe, atque mors hominibus eſt. *Poſt lapſum enim præcluſa tam eſt (inquit Damaſcen.) illis omnis reſipiſcendi facultas; quemadmodum, & hominibus, poſtquam ex hac vita migrarunt*. Quod ipſum æquiualentibus verbis expreſſit. Sed, cum non dicant, quandiu mali Angeli ante ſuum lapſum ſteterint, nihil ibi de viæ Angelicæ duratione definiunt; ſolumque pœnitentiæ locum datum eis in via non fuiſſe docent, ſed ſtatim immediate poſt lapſum ſicuti, & hominibus poſt mortem, ſiue vbi primum mortui abſolute, & in facto eſſe, ſunt, ſupplicium inflictum. Hoc etiam ſolum voluit Elias Cretenſ. orat. 3. Nazienzeni contra Iulian. ad ea verba: *quo circa cum potentia* &c. ſcribens. *Poſt lapſum nullus eſt Angelis pœnitentiæ locus quemadmodum, nec hominibus poſt mortem*. Quare hæc teſtimonia, non ad præſentem, ſed ad ſequentem quæſtionem ſpectant. Sicut & aliud Fulgentij capite tertio de fide ad Petrum: *Ex parte ſupremo iudicio initium [illegible] in ipſa auerſione voluntatis*, pars Angelorum à Deo auerſa, inuenit: *vt non aliud ei eſſet* [illegible] *eam puniri, quam illius beatifica boni dilectione deſeri*. Hoc præter negatum Angelis pœnitentiæ locum, aliam difficultatem tangit examinandam. d. 5. quæſtione prima de tempore, ſeu inſtanti quo dæmonum pœna cœpit: an in ipſo, quo lapſi in peccatum fuere: nam lapſum ipſum, vt primo fuit eius ſupplicium, & pœnam fuiſſe, vt verba ſonant, omnino repugnat, de quo ibidem. Sed quidquid de hoc ſit: cum nihil ibi de duratione, qua poſt inſtans creationis Angeli lapſi fuerint, dicatur teſtimonium hoc (vt de aliis diximus) è re præſente non eſt.

7. Concludo ergo in re certa de aſſignatione determinatæ intrinſecæ durationis, viæ Angelicæ, vltra quam progreſſa non fuerit, breuem quidem fuiſſe in quoque, atque in incertitudine terminationis intrinſecæ illius, ſcholaſtici omnes conueniunt. Rigide vero loquendo non fuiſſe breuiſſimam, & qua minor à nobis deſignari, explicatiue non poſſit, & duratione ictus oculi neceſſariæ, vt Bernardi verba ſonant, reſpondeat. Etſi enim Angelis perfectiſſimis hierarchiæ, chorique, & gradus Hierarchici ſupremi, ea duratione plene de re tanta deliberandum, & paululum etiam minor, ſatis eſſet, ac ſubinde eorum viæ (quæ abſque ſufficiente ad plene deliberandum duratione, nequit abſolui) ſufficeret; aſt pene innumerorum Angelorum Hierarchiarum, chororum graduumque inferiorum plenæ deliberationi, ac ſubinde viæ id ſolum temporis ſatis non eſſet. Cum autem ſupremorum infimorumque Angelorum via æque, eiuſdemque durationis phyſicæ fuerit, vt ſupra diximus, atque omnes ſcholaſtici docent, (etſi de moralis viæ, & in inſtantibus Theologice acceptis aliter loquantur) id temporis viæ etiam ſupremorum Angelorum Hierarchiæ & chori ſupremi datum eſſe, quantum plene infimorum

morum Angelorum infimæ hierarchiæ deliberationis ſufficeret, tenendum eſt. His autem ictus oculi, ad plene deliberandum, & viæ proinde abſolutionem, non eſſet ſufficiens. Accedit viæ, & deliberationis plene tempus non adeo arcte curatum Angelis à Deo credi prudenter poſſe, vt nil amplius, eo, ſine quo deliberare abſoluta non poſſent, conceſſum ad deliberandum de præceptis tam grauibus cum rigidus, auarusque temporis exactor, & deliberationis noſtræ executor Deus nunquam fuerit, vt nec diuerſioni, otio, reſpirationiue alicui locum faciat, nec tempus relinquat, ſed deliberare vrgeat anhelo denique. Cum, vltra tempus neceſſarium non ſolum phyſicæ, ſed morali prudentique, ac non nimis dura, & exactrice prouidentia deliberationi primæ Angelorum de re ipſis præcepta, prælium deinceps inter primo obſeruantes, & primo tranſgreſſores Angelos fuerit, ſucceſſiue bonis, maliſque ſuaſionibus inuicem habitum fuerit (vt vidimus, & quæſtione quarta, iterum minutius videbimus) deliberationibus aliis nouis Angelorum, vt in alterutra prima perſiſterunt, tempus amplius viæ Angelicæ prouiſum fuit, duratio prolixior. Certe his omnibus inſpectis gloſſæ ſententiæ memoratæ, ex allegorica eius textus interpretatione, & diuiſit Deus lucem à tenebris, in re à Deo incertæ deciſioni libentius adhærebo; tametſi ſubdubius, & hærens adhuc: cum neque pro ea ſententia firmum aliquod fundamentum inueniam, vbi pedem figam, nec niſi ſuſpenſus, & hæſitanti ſimilis gradiar.

QVÆSTIO II.

De loco pœnitentiæ Angelorum in ſtatu viæ.

DVplex de loco pœnitentiæ Angelorum in via eſt apud Theologos difficultas. Prima de poſſibili: an ſcilicet is locus pœnitentiæ dari in via, Angelis abſolute potuerit? ſecunda, an eis datus de facto fuerit? Prima ex naturæ, & voluntatis Angelicæ flexibilitate, vel inflexibilitate ab eo affectu, quam ſemel concipit, omnino pendet: cum pænitentia conceptum iam affectum de quo habenda eſt eſſentialiter ſupponat: quare: ni à ſemel concepto flexibilis abſolute Angelis ſit, eius de affectu prauo pœnitentię ipſi abſolute erit impoſſibilis. Ne vero in hac difficultate æquiuoce laberetur, &, vbi nulla eſt, quæſtionem moueamus; de abſoluta impoſſibilitate pœnitentiæ, & inflexibilitate naturæ, & voluntatis Angelicæ à ſemel debito deliberato affectu inquirimus. Nam de morali quadam inflexibilitate, ſeu difficultate, à prima deliberatione abſiſtendi, quam ſapientiores etiam, homines habent qui ægrius à dictamine, & propoſito primo abſiſtunt, quia perfectiori vtriuſque partis notitia, & cognitione de rebus deliberant, quam minus ſapientes, eoque difficilius, ac difficilius, quo ſapientiores, & ſapientiores ſunt, dubium non eſt. Quin Angelis ea moralis inflexibilitas, atque à ſemel concepto ex plena deliberatione propoſito abſcedendi impoſſibilitas adſit: cum infimæ hierarchiæ, & chori Angeli hominibus ſapientiſſimis (quorum eis cuſtodia à Deo mandatur) intelligentia, & ſapientia longe præſtent. Accedit malorum Angelorum, qui lapſi fuerant in peccatum, ac ſubinde ſolos pœnitere poterat, ſuperbia, qua, vel ex qua peccauerant factos eſſe in malo propoſito obfirmatiores, immobilioreſque ab illo: ſuperbis enim valde difficilior eſt dictaminis, & propoſiti primi tractatio, vt experientia quotidiana docemur. Secunda difficultas de loco pœnitentiæ Angelorum in via de facto datis ſuppoſita etiam eorum flexibilitate à propoſito primo, & ſemel admiſſo peccato, quam ſtatuemus ſeorſim, quia eſt ex aliis principiis dirimenda.

CERTAMEN I.

Abſolute Angelorum in via inflexibilitatis, Patroni fundamenta diſiecta.

1 ABſolutam phyſicam Angelorum à ſemel habito propoſito inflexibilitatem, ac recedendi impotentiam, ac ſubinde, ſi peccaminoſum illud fuit, locum pœnitentiæ abſolute, in via etiam impoſſibilem multi ſcholaſtici docuerunt; non tamen, qui vulgo referuntur, omnes. Sic docuit Alex. 3. p. q. 1. m. 1. Capreol. in 2. d 7. q 1. a. 1. concl. 2. & a. 8. ad argumenta Scoti tertio loco adducta contra eam concluſionem. Ferrara 4. contra gent. c. 95. §. *Aduertendum ſecundo*: Caietanus. 1. p. q. 64. a. 2. quem Dominicani Thomiſtæ recentiores ſectantur, & noſter Granados tract. 14. a. 1. ſect. 2. eorum (ac præcipue S. Thomæ) concluſionem de potentia ſolum ordinata, atque naturæ Angelicæ accomodata intelligi debere, non autem de potentia abſoluta Dei, quaſi à propoſito primo Angelum nullis in ſua omnipotentia contentis auxiliis gratiæ ſuæ poſſit auertere; ſed ſolum id efficere non poſſe, ſi ſe naturæ, ipſorumque immobili de ſeſe & natura ſua vt à propoſito ex plena deliberatione ſemel habito accommodet: quare vt auxilio efficaci gratiæ ſuæ lapſos deinceps priuaret, vt à malo conceptio conuerterentur congruum Angelorum naturæ fuit: imo, & cogitationibus, quibus à propoſito, quouis ſiſterent; quo etiam pacto S. Thomæ concluſionem & rationem benigne interpretatus fuerat Marſilius in 2. quæſt. 5. articulo quinto, vterque petitionem principij in ea ratione ita intellecta recognoſcit: cum denegationis gratiæ Angelis ad pœnitentiam connaturalitatem ratio reddatur, quod adhæreant natura ſua immobiliter affectui, & obiecto, cui ſemel deliberate adhæſerunt: quæ eorum concluſio eſt, & cuius ratio quæritur. Sed hanc ita videntur reddere ex S. Thoma, præfati Doctores: quia Angelus omnia ea ſingula cognoſcit ſimpliciter è terminorum apprehenſione, abſque diſcurſu vllo, non ſecus, ac nos prima, ac per ſe nota principia cognoſcimur: quare, ſicut nos in horum aſſenſu immobiles natura noſtra ſumus, ita, & Angelus ab aſſenſu cuiuſuis obiecti immobilis natura ſua eſt. Cum autem facultas appetitiua, ſeu voluntas proportionem debeat habere cum facultate intellectiua, eiuſque operatione à qua mouetur, ſicut mobile omne cum ſuo motore eam debet proportionem in operando habere, fit: vt voluntas Angelica obiecto, cui ſemel deliberate adhæſit, ſuoque erga ipſum affectui, immobilis adhæreat, ſicut eius intellectus veritati ſeu obiecto, cui ſemel adhæſit, & aſſenſui, quo ei adhæſit ſemel. Hanc rationem tradidiſſe videtur S. Thomas citato loco, ex prima parte, eam vero explicatius confirmare, & proportionem in operando ſeruandam inter voluntatem Angelicam cum ſuo motore Angelico intellectu, quoad aſſenſus, & affectus ſemel habiti immobilitatem probare videtur citato capite 95. ex lib. 4. contra gent. quia finis reſpectu motionis voluntatis ita ſe habet, atque prima principia reſpectu intellectus: quare ſicut error in primis principiis) vtpote ſolum ex praua intellectus diſpoſitione proueniens) nequit emendari, niſi ea praua diſpoſitione ex parte intellectus ſublata: ita error ex parte voluntatis, naturaliter vltimum finem appetentis, & qui proinde, niſi ex colloeatione vltimi finis in aliquo, quod reuera vltimus finis non eſt, nequit prouenire; nec niſi ex praua aliqua diſpoſitione voluntatis, & appetentis (iuxta illud Ariſtotelis axioma tertio Ethicorum, capite quarto, *qualis vnuſquiſque eſt, talis ei finis videtur*) ideo niſi ea praua diſpoſitione ex parte voluntatis, & appetentis ſublata, nequit

quit error affectus illius corrigi, ac emendari: nequit autem ea praua voluntatis, & appetentis diſpoſitio, in Angelis, animabuſue ſeparatis tolli, etſi ab homine in hac vita, & ſtatu tolli poſſit, & quotidie tollatur; ergo nec Angelus (& idem eſt de anima ſeparata) poteſt ab illo prauo, & erroneo primo affectu corrigi, atque emendari aliave ratione dimoueri.

2. Hæc ſummatim ſententiæ huius fundamenta omnia à ratione ſunt: & rigide pro phyſica immobilitate voluntatis Angelicæ accepta, ſunt plane leuiſſima, ac prorſus Angelico Præceptore indigna: quare alia, quam rigida hac phyſicæ immobilitatis ipſum loqui, & diſcurrere debita in S. Thomam reuerentia, & nos, & germanos ex antiquis etiam eius Diſcipulos iudicare compellit, vt inferius videbimus, etenim proportio illa in operando, inter motorem, & motum vniuerſim, & in omnibus, vt principium à Thomiſtis iſtis accepta, & aſſerta ex eis principiis, & axiomatibus eſt, quibus vti pro difficillimis ſuis aliquot concluſionibus ſolent, & quorum negatio, & confutatio cuiuſuis, etiam non nimis inſtructo diſcipulo in promptu ſit, vt ſæpe alias oſtendi. Speciatim autem in re præſente oſtenditur facilius: ſiquidem, cum alter, ex motoribus, atque ab eo motis liberum agens, alter vero neceſſario agens eſt, quoad modum operandi, vel neceſſario, vel libere, debere inter ſe proportionari, ſiue initio, ſiue in actionis conſeruatione ex terminis ipſis repugnat; ex quibus conſtat alterum ex ipſis neceſſario, alterum vero libere eſſe operaturum: quare, cum intenta hæc ad illationem concluſionis proportio inter modum operandi intellectus in aſſenſu primis, & per ſe notis principiis, ac perſiſtentia neceſſaria, & immobili in illo, & voluntatis, quæ libere obiectum proſequitur, omnino ſit, conſtat medium prorſus falſum eſſe, ad eiuſmodi illationem, & probationem concluſionis ab his authoribus intentam. Secundo: etſi abſque diſcurſu, atque ex ſola apprehenſione terminorum Angelus obiectis omnibus, quæ cognoſcit aſſentiatur (quod falſum etiam eſt atque in eo aſſenſui noſtro primis, & per ſe notis principiis omnis aſſenſus, Angelorum obiectis aſſimiletur intentum horum Doctorum non probat, quia euidentia aſſenſus noſtri primis, & per ſe euidenter notis, (vnde immobilitas ab eorum aſſenſu nobis obuenit) ſimilis neceſſario, & erga omga omnia obiecta ſua non eſt. quare neque inde immobilitas aſſenſus Angelici, ſi euidentia deſit, colligi poterit, & cuius paritate ad immobilitatem voluntatis Angelicæ à primo ſuo affectu deliberato arguatur. Aſſumptum probo. Primo ex aſſenſu noſtro principiis primis per ſe, & ex terminis probabilibus, ex quibus plures, tam in Philoſophia, quam in Theologia ſunt, vt ſæpe, cùm hic, tum aliis noſtris tomis animaduertimus, abſque vllo diſcurſu exhibito: huic autem ſimilem aſſenſum ſolum probabilem ex terminis ipſis, & abſque diſcurſu vllo poteſt Angelus elicere circa obiecta plura, quorum ſpecies proprias non habeat, nec propterea eorum ipſi intuitio debeatur. Probo ſecundo: quia deliberatum affectum peccaminoſum primo ab Angelo conceptum neceſſario præcedit iudicium practicè erroneum de bonitate delectabili obiecti turpis, quod proſequitur, præferenda bonitati obiecti honeſti, quod aduerſatur: id vero dictamen, neque per ſe, & ex terminis notum, & euidens eſt, ſed omnino falſum, &, cui ſubinde nequeat immobiliter Angelus adhærere; imo vero variis multiſque rationibus occurrentibus. Poteſt ab illo deſiſtere, tametſi abſque diſcurſu vllo in id dictamen incurrerit; falſum igitur eſt Angelum ita immobiliter ſemel cognitis, & iudicatis adhærere, vt iudicium primum deponere nequeat: quare neque ex hac iudicii Angelici immobilitate generali, ad immobilitatem voluntatis Angelicæ à ſemel habito affectu diſcurri à paritate poteſt, niſi ex falſis diſcurratur. Ex quibus concluditur, rationem hanc Thomiſticam, ſi de abſoluta immobilitate phyſica intelligatur, ex immobilitate intellectus Angelici à ſemel iudicatis, (vnde paritas ad immobilitatem abſolutam, phyſicam Angelicæ voluntatis à ſemel conceptis affectibus ſumitur) tam ex aſſumpti falſitate, quam ex defectu paritatis, & legitimæ illationis, nullam eſſe.

3. Vtrimque etiam eius rationis confirmatio, & explicatio ſeu concluſionis probatio vlterior, ex S. Thoma citato loco, contra gentes plane deficiet, ſi pro abſoluta phyſica immobilitate voluntatis Angelicæ efformetur. Vt enim error in primis principiis ex parte intellectus, ſi ea ex terminis nota, & euidentia ſint, ac ſubinde aſſenſus euidens circa illa nequit, niſi amenti & veſano habituali, vel ſaltem ex falſa aliqua apprehenſione actualiter decepto contingere: quæ prauæ diſpoſitiones, ſi ex parte intellectus abſint, ſicut non poteſt, non primis principiis per ſe, & ex terminis notis, & euidentibus aſſentiri, ita neque ab eis, ſi amentia vel habitualis, vel actualis præfata veſet, ab eiuſmodi aſſenſu diuelli valebit. Cæterum, ſi prima principia ſolummodo probabiliter ex terminis vera ſint, vel error circa per ſe nota: & euidentia, ex praua intellectus diſpoſitione aliqua ex præfatis contigerit, ea vndecumque ſublata à falſo, & erroneo aſſenſu poterit inde intellectus amoueri, ſicut ea non adſtante, in erroneum, aut falſum iudicium circa prima principia nuſquam primo incurriſſet, vt diximus, & ratio hæc Thomiſtica ſupponit: id quod tam reſpectu intellectus Angelici, quam reſpectu noſtri verum æque habet: quare mobilitati phyſicæ ab aſſenſu erroneo, vel falſo circa prima principia, vel ex terminis euidentia, vel ſolum probabilia praua ex parte intellectus vtriuſque diſpoſitione ſublata à falſo illo, vel erroneo circa principia iudicio vterque deſiſtet. Cum autem praua illa diſpoſitio ex parte intellectus phyſice auferri ab alterutro intellectu abſolute poſſit, vterque ſane intellectus phyſice mobilis à iudicio illo erroneo, vel falſo, circa prima principia abſolute erit, vt de ſe patet, & ratio S. Thomæ ſupponit. Hinc autem, licet finis reſpectu voluntatis ſe habeat ſicut prima, principia ex parte intellectus ad obiectorum proſecutionem, vel aſſenſum, errorque ſeu vitium, ex parte voluntatis circa obiectorum proſecutionem, & appetitum nequeat niſi ex praua diſpoſitione voluntatis, & appetentis contingere: cum tamen ea praua diſpoſitio naturalis intrinſeca, & eſſentialis phyſice Angelo, eiuſque voluntati non ſit æque atque ab homine, eiuſque voluntate, phyſice ab Angelo eiuſque voluntate amoueri abſolute poſſet: æque eſſet phyſice abſolute mobilis, à præhabito deliberate affectu prauo ſuo atque homo abſolute ſit; quod male ex ea ratione, ſi de abſoluta phyſica immobilitate intelligenda ſit, ab hiſce Thomiſtis, negatur. Id quod vlterius oſtendo; etenim praua illa diſpoſitio, de qua Ariſtoteles ex parte voluntatis, & appetentis peccatoris, ſiue à fine vltimo aberrantis in turpis obiecti proſecutione intelligitur de praua diſpoſitione ſolum obiectiua errore poſitiuo, vel (ſi in Angelis poſitiuum errorem non admittas) negatiuo ignorantiæ, & inaduertentiæ, aut maiori intenſione, & efficacia, qua ponitur ab intellectu Angelico obiectum delectabile, turpe tamen, atque fini rerera vltimo, & ſummæ ſuæ felicitati aduerſum quam finis reuera vltimus, & obiectum honeſtum ipſis obtinendo conducens, atque ſui proſecutione ad ipſum ducens; hæc autem praua diſpoſitio voluntatis obiectiua ſolum ſiue ex parte propoſitionis obiecti erroneæ poſitiue aut negatiue, aliquove modo ex dictis defectuoſæ æque ab Angelo, atque ab homine tolli phyſice abſolute poteſt variis mediis, quibus error ille, vel poſitiuus, vel negatiuus, vel inaduertentia, vel intentionis, & efficaciæ minoris repræſentandi verum vltimum finem, & obiectum honeſtum præ turpi auferatur.

4. Imo vero cum obiectiua eodem diſpoſitio praua, erronea poſitiue, aut negatiue, ac defectuoſa propoſitionis obiecti non obſtiterit, quominus ita propoſitis obiectis primus affectus erga turpe libere prorſus ſit habitus, poteritque abſolute phyſice erga honeſtum haberi: neque ex ſimili erronea poſitiue aut negatiue quo-

4. Alia veterum aliquot Theologorum ratio fuit. Nullus Angelus in creationis inſtanti peccauit, vt vidimus: ergo nec potuit in eo inſtanti peccare. Probant conſequentiam, quia vero ſimile non eſt, nullum peccaſſe, cum omnes abſolute poſſent peccare. Maxime, cum in ſequenti duratione in qua, abſque dubio peccare omnes potuerunt, non vnus tantum, ſed adeo multi Angeli peccarint. Probat Soar. ſupra, c. 20. conſequentiam, quia, quod omnibus conuenit, id ex communi aliquo naturæ ipſorum competenti conuenit; ac ſimiliter, quod ab omnibus abeſt, ex connaturali ſaltem repugnantia naturæ ipſorum communi abeſt, ac deficit: ergo defectus peccati lethalis in inſtanti creationis, qui omnibus Angelis conuenit, ex repugnantia, & impotentia naturæ Angelicæ, cum lethali peccato in inſtanti illo prouenit. Negatur conſequentia prima: etſi enim vim habeat probatio prima in iis in quibus ex ſuppoſitione rerum aliquot naturalium, Dei voluntas potentia, & prouidentia eorum naturæ, exigentiæque legibus coarctatur, ſecus in iis in quibus nil naturale ſupponitur, cuius exigentiæ, connaturalique, vt ſic loquar, iuri Deus attendere debeat, vt connaturaliter prouideat, & operetur: ſed integrum prorſus eius arbitrio eſt ſic, vel ſecus prouidere, & operari, quin iuri, aut exigentiæ precariæ alicui naturæ aduerſetur. Huiuſmodi autem eſt productio Angelorum omnium ex illis, quos nouit gratia ſua efficaci ſuffultos tentationi praui in illo inſtanti, quo creati ſunt, non conſenſuros vel ex eis, quos eſſuros nouit in eo inſtanti, ſi crearentur: ecquid enim iuris in natura rerum erat, quod alterum exigeret, & alterum, etſi peccato, à Deo fieri prohiberet? Hinc etiam Soarij probatio euaneſcit: quæ ſolum probat in iis, in quibus ius aliquod naturale, nec purum Dei arbitrium nulla naturali exigentia adſtante intercedit. Maxime in re præſenti: in qua, vt peccatum in hoc inſtanti, vel in omnibus, vel in ſingulis Angelis vitetur, gratia auxiliante efficaci ſupernaturali, ac toti etiam naturæ indebita opus eſt, ex catholica fide: quam conferre, pro inſtanti creationis, vel omnibus, vel aliquibus, vel nulli ex creatis Angelis non tenetur. Omitto aliam Soarij confirmationem, quæ contra hoc dogma catholicum de neceſſitate gratiæ ſupernaturalis auxiliantis, vt pro quouis inſtanti creationis lethale peccatum à rationali creatura vitetur impingit. Arguit enim Soar. creaturæ rationali deberi carere aliquando peccato: miſerrima quippe eſſet, cui, nec per inſtans vnum carere peccato, præſertim mortali, debeatur; quod ſi pro aliquo debetur pro primo ſuæ exiſtentiæ, & creationis, quo è Dei manibus Angelus prodit deberi conformius rationi eſt. Sed debitum hoc carendi peccato, mortali ſaltem, dogmati præfato catholico contradicit.

5. Diſcalceati Carmelitani Salmanticini probant, quia debitus eſt Angelis in inſtanti creationis Dei amor, cum quo pugnat peccatum, ſaltem mortale: vti, & hominibus, vbi primum phyſicè ad vſum rationis perueniunt, cum quo creati Angeli ſunt: Alioqui cum de diligendo ſtatim Deo præceptum homines habeamus, dubij ſemper de eius obſeruatione in inſtanti illo proximo phyſico vſus noſtræ rationis eſſemus, ni ex debito tunc nobis Dei amore iudicij de eius obſeruatione conciperemus ſecuritatem: ſi autem ita debitus amor Angelis in creationis inſtanti à Deo negetur, peccatum ex Deo veniet negante id, quod peccato repugnat, ac ſubinde Deo tribuitur peccatum. Hoc debitum amoris Dei, qui, cum mortali adhuc, pugnet, ac ſubinde ſuper omnia Dei amor ſit, eidem dogmati catholico contradicit æque ac debitum auxiliantis gratiæ. Confirmatio, ex ſimili debito nobis eodem vitio laborat. Eiuſque confirmatio nihil non falſum ſupponit, in primis præceptum de diligendo Deo ſuper omnia in inſtanti primo phyſico, quoad vſum rationis peruenitus, pro inſtanti primo phyſico vſus rationis à nullo aſſeritur; imo repugnat, ex repugnantia deliberationis creatæ in vnico inſtanti phyſico, & phyſice indiuiſibili à nobis oſtenſa. Secundo, eo admiſſo ſecuritas noſtra de eius adimpletione non ſolum neceſſaria non eſt, ſed de facto non admittenda, ſi dogmati de incertitudine ſtatus noſtri in gratia quandiu ſumus in via conſone diſcurrendum, & iudicandum ſit. Siquidem, & tunc ſecuri eſſemus in eo inſtanti primo vſus rationis in Dei gratia, & iuſtitia fuiſſe, & tunc fuiſſemus de noſtra iuſtitia certi: ſiquidem de amore Dei ſuper omnia, qui vel forma iuſtificans eſt, vel ipſam ſecum affert, pro eo inſtanti certi, ac ſecuri, contra præfatum dogma, eſſemus.

6. Ratio altera Durandi fuit. Cogitatio prima illius inſtantis vt peccatum ab Angelo admitteretur defectum aduertentiæ, & ignorantiæ alicuius, abſque quo non peccatur, ex vulgari illo, *omnis peccans eſt ignorans*, ac demum defectum congruitatis habebit: Cum autem prima illa cogitatio à Deo excitante, & producente ſpecies ad ipſam ſit, vt à cauſa particulari determinante per illas intellectum ad eam cogitationem, atque ipſi connaturalius ſit cogitationem mediis illis ſpeciebus abſque defectibus ignorantiæ, inaduertentiæ, & congruitatis producere, fiet ſanè, vt connaturaliter produci debeat cum aduertentia, & congruitate, cum quibus nequeat eſſe peccatum: ita rationem Durandi explicat, & confirmat Quiros ſect. 2. nu. 16. adiungens plura quæ Durandi non ſunt. Sed Arrubalis, & Ludouici de Torres locis citatis, nempe, non poſſe eſſe peccatum, quin viuacius, & efficacius proponatur bonum delectabile, & apparens, quam honeſtum, vt idcirco peccans dicatur ignorans quod à ſolo Deo in prima illa cogitatione fieri poſſet, & contra Angeli creati naturam, eiuſque propenſionem in honeſtum, quam in delectabile maiorem: quare, vti efficacior, ac viuidior cogitatio illa delectabilis boni, vt cauſæ particulari, nec iuxta naturæ exigentiam, ſed contra potius, de ſe ſuoque arbitrio puro operanti Deo tribueretur, ita & tribuerent Angelorum procreationis inſtanti peccatum. Hunc vero præfatorum diſcurſum, quod rationi Durandi addidit Quiros de ſuo tantillum immutauit, nec tantillum, ſed multum apparentiæ eorum diſcurſui ademit: exigentiam, quippe, & propenſionem naturalem cogitationis illius viuacioris in bonum honeſtum, præ turpi delectabili in Deo, qua particularis eius cauſa eſt, ponit, non in Angelo creato. Addit etiam maiorem viuacitatem cogitationis illius primæ congruitatem, atque ad vtramque, è naturali propenſione, & modo operandi ſuo, vt cauſa particularis, ac determinans ad ipſam eſt, propendere, ac teneri Deum, ne cauſa, & author peccati ſit: Id autem falſum, nec ſatis dogmatibus Theologicis, & Catholicis congruum eſt, nec Arrubal, nec Turrianus docent, ſed maiorem viuiditatem, & efficacitatem phyſicam cogitationis honeſti, quam ſæ boni turpis delectabilis, ſubiectum quidem congruitatis eſſe, non vero congruitatem: ſiquidem poſſe tunc viuaciori non conſentire (quo & illa viuacior congrua non erit) vt remiſſiori intendendæ ſe deinceps applicare, vt tunc etiam, cum intenſior oppoſita, ac viuidior illa eſt ſeruetur contradictionis libertas, vt eius doctrinæ de maiore viuacitate cogitationis Author Vaſquez explicuit ſemper, 1. 2. diſp. 43. cap. 2. & 3. & d. 128. cap. 5.

7. Verum ratio hæc nullius eſt ponderis quomodocumque explicata, & inſtructa; illud enim de neceſſitate viuacioris cogitationis alterius extremi, nempe boni delectabilis, quam honeſti, vt peccetur, eoque ſenſu *omnis peccans ſit ignorans*, falſum eſt, ac libertatem contrarietatis ferè, ex terminis ipſis euertit, nec per conſequentias multas contradictionis libertatem tollit, vt tomo 5. de ente ſupernaturali. controuerſ. de gratia de de entitate phyſica auxilij efficacis ex inſtituto oſtendimus, ac nobis prior Soarez, libro primo,

de

Digitized by Google

de grat. cap.11 & 7. de Angelis, cap.5. Secundo: quidnam iuris, ſiue exigentiæ præcatiæ in Angelo aliave creatura naturæ totius, vt Deus (quem eius primæ cogitationis authorem fatemur) ſpeciebus intenſioribus honeſti, quam turpis ad intenſiorem, viuidiorem, ac phyſicè efficaciorem honeſti, quam turpis delectabilis cogitationem primam determinet? Angelus enim indifferentis ad vtrumvis voluntatis eſt, nec amplius ſubinde petit, quam ex parte obiecti in actu primo proximo ſufficienter ad vtrumvis conſtitui: id, quod remiſſis æquè cogitationibus, vel remiſſiore altera (dummodo ad ſuum obiectum proſequendum mouere ſufficienter minimo etiam ſufficientiæ, valeat) ſatis à Deo præſtatur, quin naturalia naturæ, & voluntatis Angelicæ iura deſpiciat, ac proteret, ſed attendat, quod ſi non ſolum viuacitatem phyſicam, maiorem cogitationis ad honeſtum, ſed & congruitatem deberi Angelicæ naturæ contendant, Dei gratiam auxiliantem: & in genere gratiæ, ac beneficij, quam maximam, rationali creaturæ deberi, ac prorſus naturalem eſſe hæretice, contra fidei dogma contendent. Quod, etſi de humana creatura, ſeu homine in ſpeciali materia contra Pelagium, eiuſque reliquias fuerit damnatum, de omni creatura rationali per Patres, ſcholaſticos, & rationes omnes cum ipſorum, tum textuum ſcripturæ, ex quibus ſtatutum illud fuit vniuerſim definitur; idem etiam abſurdum incurritur, ſi Deum ita ad primam illam cogitationem etiam, vt cauſam particularem determinantem, ſibi ſuæque perfectioni debere congruam illam prouidere dicas. Cum gratia non ſit id præſtare, quod quiſque (ac Deus maxime) debet, ne ſibi, aut perfectioni ſuæ cum indecentia, & indignitate deficiat.

8. Sed tamen inde conſtat. Deum non è puro arbitrio ſuo, & ſubinde vt cauſam particularem, ſed vniuerſalem naturæ rationalis, angelicæ prouiſorem vt illam in actu primo proximo etiam ex parte principij intentionalis, & obiecti intentionaliter mouentis, ad vtrumuis amplectendum, vel reſpuendum adæquate ſufficienter conſtituat productiones ſpecierum ad eam cogitationem, ſeu cogitationes vtrumque obiectum voluntati, & arbitrio angelico proponentes in eo creationis inſtanti Angelicum intellectum determinare: quo arguitur omnes, nedum rationis huius, apparens adhuc difficultas, ceſſant. Rurſus Deum poſſe viuaciorem cogitationem obiecti turpis, quam honeſti ab eo retrahentis, & vrgentiores occaſiones peccandi ad iuſtorum ampliorem victoriam, & gloriam: imo, & eas quibus, de facto rationales creaturæ labantur, & congruæ, ſiue efficaces ad malum ſint diſponere, quin ipſi, vt authori, ac tentatori, & ſuaſori earum peccata tribuantur, ſed ea ſolum permittat abuſui libertatis, à qua eis ita poſitis ac diſpoſitis proueniant concors Patrum, & ſcholaſticorum ſententia eſt expreſſa ad Rom. 1. Ezechiel. 14. Exodi 4. textu 10. & aliis innumeris locis, quæ ſæpe ex Patribus ita explicuimus. Ac demum, cum omnium primarum cogitationum in quouis negotio demum Angelis, vel hominibus poſt inſtans primum creationis, & productionis ipſorum, cauſa determinans, & diſponens, & author Deus ſit æque, atque in inſtanti, productionis, & creationis ipſorum primo, vt diximus ita argumentes negare, non poſſunt, vel nec poſt primum inſtans poſſe Angelos peccare duratione, ſequente contra fidem, vel poſſe peccare in primo contra rationem, & concluſionem hanc ſuam tenentur fateri.

CERTAMEN IV.

Prolixa noſtri Quiros ratio, & meditatio poſtrema nuſquam eſt retectis proxime firmior.

1. Poſtremam rationem concluſionis labore, & diſcurſibus prolixis, & multis, nec vſque (vt rebar) finiendis adhibuit noſter Quiros, d.68. à ſectione 4. ad 15. incluſiue, ac ſect.16 quam de Angelorum compoſitorum ex materia & forma, quare a cauſa ſecunda creabilium (quos non repugnare cenſet) impoſſibilitate peccandi in primo inſtanti creationis inſtituit, § vltimo in cuiuſdam obiectionis examine ad eandem rationem, vt firmiſſimam, recurrit: ea vero ad ſummam, quam potest, redacta ſic habet: creatio Angeli eſt gratia pure liberalis, & ſupernaturalis Dei, qua proinde, vt proprium eius opus Angelus primum prodit, quod non habet eius conſeruatio: ergo in creationis inſtanti Angelus eſt gratia pure liberalis, & ſupernaturalis Dei, ergo pro illo peccatum Angeli repugnat. Antecedens primum probat, quia Deus, nec ſibi debet Angeli creationem, cuius neque ad eſſe neque ad connaturalem ſtatum nihili creatum aliquid refert; alioqui creatura aliqua indigeret; contra id Pſal. 15. verſu 2. nec in connaturali ſtatu, ex æternitate mundi creationem antecedente extitiſſet, & ſi abſolute abſque omni creatura eſſe poſſet: vt homo alimento, in connaturali ſtatu indiget, vt viuat, etſi abſolute, abſque illo conſeruari diuinitus poſſit: ſed nec debet creare Angelo ipſi, quem primo creat (& ſi ſemel creatum debeat connaturali debito rei natura ſua permanentis, carentiſque contrario illum conſeruare) vt benè Recupitus, tom.1. de Deo lib.4. qu.19. tota, maxime, à §.6. tom.2. in 1. p.8.7. ſect 3. à toto § 39. & ſi male oppoſitum teneat (ſaltem de aliquo Angelo poſſibili) noſter Henao, tom.1. Empyrolog. lib.3. exercitat.12. ſect.6. leuibus ſatis argumentis, & hoc vnico perſpicuo principio diſſectis: quod abſolute non exiſtentium nulla abſoluta exigentia, iuſvè abſolutum naturale phyſicum, & reale eſſe ad aliquid poſſit, vt in omni exigentia phyſica actiua, materiali formali, & reliquis patet.

2. Sed nec debetur Angeli creatio reliquis vniuerſi, & naturæ totius partibus, totive vniuerſa ac naturæ, quæ Angelo, vt ſui parte, conſtare debet. Tum: quia ex nullius partis, aut rei, ex quibus natura hæc tota, atque vniuerſum conſtat exigentia naturali, & præuiſione Deus Angelos creat: multoque minus, ex naturali exigentia, & præuiſione naturæ huius, & vniuerſi totius, quod ante Angelorum (quibus tanquam partibus eſſentialiter integratur) creationem natura tota, & vniuerſum hoc abſolute non eſt, vt qua totum, & vniuerſum, aliquid poſſit naturaliter exigere: multoque minus partem, quam vt totum hoc abſolute ſit, abſolute exiſtentem ſupponit: exigeret enim quod, vt abſolute ſit, & exigat præhabet, vnde Athanaſ. orat.2. contra Arian. Hieron. ad Epheſ. 3. Damaſc. 1. de fide, cap. 8. ac Patres alij omnia præter Verbum Dei gratia, & gratuita voluntate condita eſſe contra Arianos docent, & creationi rerum, præ conſeruatione earum nomen gratiæ, & principij, ſeu fundamenti gratiæ totius nomen tribuunt Anſelmus de concordia prædeſtinat. cum creata liber. toto cap. 5. Auguſtin. epiſt.95. Hieron. Epiſt 189 Bernard. tract. de gratia. inde vero inſtans creationis, & Angelus ipſe pro eo inſtanti gratiæ pure liberalis, gratuita, & ſupernaturalis probatur: cum nulli debito exigentiæve naturæ, ſiue totius, ſiue partis eius donetur, ſed à Deo, eiuſque puro libito,

& particulari cauſa, & proprio Authore, tanquam proprium opus eius crearetur, ac prodeat, ergo Deo imputaretur Angeli pro inſtanti creationis peccatum: illationem, ſic probat. Angeli creatio, & Angelus in illo inſtanti eſt gratia Dei mere gratuita, & ſupernaturalis: ergo eius peccatum pro eo inſtanti imputaretur gratiæ Dei: ergo, & Deo, quod aperte repugnat: ac ſubinde pro eo inſtanti repugnat Angeli peccatum. Prima conſequentia probatur. Peccatum pro inſtanti creationis ab Angelo admiſſum imputaretur Angelo, atqui Angelus, pro eo inſtanti, eſt gratia Dei mere liberalis gratuita, & ſupernaturalis, ergo imputaretur peccatum pro eo inſtanti admiſſum gratiæ Dei mere gratuitæ, & ſupernaturali, quod autem inde conſequentia ſecunda deducit (nempe Angeli pro eo inſtanti peccatum Deo eſſe imputandum) ita probat.

3. Nequit tribui gratiæ ſupernaturali Dei peccatum, quin Deo ipſi imputetur, verbi gratia ſi auxilio gratiæ Dei peccati cauſatio imputaretur, Deo, etiam, qui de ſe ſe, & motu (vt ſic dicam) proprio, illud vt cauſa particularis, nec ſolum, vt muneri cauſæ vniuerſalis, naturæque exigentiæ, & neceſſitati non deficiens ſatisfaciat, produceret: tunc enim auxilium illud produxiſſe ex intentione, vt eſſet peccatum merito cenſeretur. Eodem autem modo producit primo, ac creat Deus Angelum in inſtanti creationis eius, ſcilicet, vt cauſa particularis, non autem vt cauſa vniuerſalis, ac ne exigentiæ, aut neceſſitati naturæ deficiat, vt num. 1. & 2. oſtenſum eſt. Confirmat, quoties Deus concurreret, vel phyſice cauſando, vel moraliter permittendo peccatum, vt cauſa particularis, ac non ex iure, & obligatione cauſæ vniuerſalis, ſiue authoris, & prouiſoris cauſarum ſecundarum de neceſſariis, vt ſuos vnaquæque effectus edat, muniaque obeat (quod quidem ius, & obligatio cauſæ vniuerſalis præualet in Deo) eſſet cauſa peccati creaturæ illud, etiam pro ſua libertate, admittentis non ſecus ac cauſa particularis ſecunda illud phyſico influxu, vel morali permiſſione cauſans, & nullo iure, aut obligatione valentiore permittens: atqui Deus, vt cauſa particularis cauſans Angelum in inſtanti creationis, ſua etiam libertate pro illo peccaturum, ſaltem moraliter, & permiſſiue, vt cauſa particularis cauſaret peccatum: ergo ipſi imputaretur, peccatum pro eo inſtanti creationis ab Angelo, ſua etiam libertate commiſſum. Maior probatur de concurſu, & phyſica cauſatione actionis prauæ, & peccati noſtri, ad quod ſi puro ſuo libito, ac non ex iure titulo, & obligatione cauſæ vniuerſalis Deus concurreret cauſa phyſica actionis prauæ, & peccati noſtri eſſet, & cui, vt tali imputaretur noſtrum peccatum quia enim, titulo cauſæ vniuerſalis, & naturæ totius, ac ſingularum, eius partium author debet cauſis liberis ſuam omnipotentiam paratam ad concurrendum adiungere, vt vtrumvis poſſit, & ſubinde concurrere, vt alterum exerceant, à peccati cauſatione phyſica, & ſi phyſice concurrat ad actionem prauam, excuſatur à cauſatione.

4. Verum à cauſatione eius morali, cum peccatum noſtrum permittit auxilij, ſub quo illud prouidet futurum, donatione, eodem iure cauſæ vniuerſalis valentiori, & obligatione ſeruandi cauſæ liberæ creatæ libertatem excuſatur; quia ex ea obligatione non tenetur huius peccata impedire, & donatione efficacium (quæ in ſua potentia habet, & certiſſime ſua ſcientia talia prænouit,) ea non permittere; tametſi eis, quia ab intrinſeco efficacia non ſunt, creata libertas abſque vlla læſione conſtitueretur, atque ex ea parte muneri cauſæ, & vniuerſalis creaturarum de neceſſariis prouiſoris ſatisfaceret; etenim (inquit Quiros) & ſi moraliter loquendo reſpectu omnium, & ſingularum creatarum voluntatum auxilia aliqua efficacia Deo nequeant deficere; cum tamen hæc omnia, & ſingula phyſice, atque poteſtate phyſica creatæ voluntatis fruſtrari effectu, atque inefficacia reddi abſolute queant, ſi ad impedienda peccata creatæ voluntatis Deus teneretur ad impediendam phyſicam eius libertatem caſu, quo omnia auxilia, (vt phyſicè poſſunt) ab eius phyſica poteſtate effectu eſſent fruſtranda, atque inefficacia redderentur, paratus eſſe deberet, quod muneri illi cauſæ primæ, & vniuerſalis prouiſoris creaturarum de neceſſariis ad ſuas omnes naturales functiones obeundas, cui nullum præualere poteſt ſed cedere potius debet, non congruit: quare ſufficientium auxiliorum prouiſione, quibus creata libertas in actu primo conſtituitur, & ad quam voluntas creata, ius habet, opuſque, vt ſe libere exerceat, ei muneri Deus ſatisfacere poterit; quin ex eo, ad efficacia donanda eiſque impedienda, ac non permittenda peccata teneatur: concludit autem ex his diſcurſum Quiros. Quoties nullo iure fortiori præualente cauſa ſecunda, vel Deus, vt cauſa particularis, & propria aliquid producit, ex præuiſione peccati futuri, ſi producatur, ipſi, vt cauſæ imputatur peccatum: atqui Deus, vt cauſa particularis, & propria produceret, crearetve Angelum in inſtanti creationis ex præuiſione peccati pro inſtanti illo futuri, ſi pro eo eſſet (vt in aduerſa ſententia abſolute poterat) peccaturus: ergo, & Deo, vt cauſæ imputaretur peccatum Angeli, ſi pro eo inſtanti foret, poſſetve imputari, quod eſſe pro illo inſtanti foret, poſſetve imputari, (abſolute, iuxta aduerſarios poterat, vltimo variis, explicationibus arguit, quia Deus, vt cauſa propria, & particularis, Angeli in inſtanti creationis ex præuiſione peccati eius pro eo inſtanti futuri, poneret de ſe, motuque proprio connexionem, & determinationem aliquam cum peccato; ac prudenti, moralique æſtimatione, æque, ac ſi phyſicam, & neceſſariam (quam adeo Thomiſtica noſtra Ieſuana ſchola exhorret) indecenter ſuæ ſanctitati, & virtuti, nec aliam ab ea, quam Maritus, & Pater peccata vxoris, & filiorum præſciens, ſi aliquid agat, vel aliud, non amoueat, & nihilominus illud præſtet, vel hoc non amoueat, ac ſubinde, ea peccata ſolum permittat: & tamen ob hanc ſolam determinationem, & connexionem cum peccati permiſſione poſita ab eis appoſitam, eorum peccata, vt cauſæ Marito & Patri omnium ſententia imputantur.

5. Hæc ſummatim omnia ſunt, quæ per vndecim totas ſectiones, cum, vt peculiarem hanc ſuam meditationem ſuadeat, tum vt eam contra varias hinc inde quæſitas inſtantias aduerſas obfirmet, verſat, inculcat, & voluit præfatus Quiros. Sed tota hæc meditatio in primis deſpecta à Patribus cunctis fuit (vt contra ipſos eſſe non cenſeatur) imo vero adeo extra hominum iudicium rationabile eſt, vt, ne paganis quidem aliquantulum ſapientibus, in mentem venire potuerit; celebris enim, & vetus illa inter alias quæſtio. Paganorum antiquis Patribus propoſita fuit cur Deus præſciens Angelum, & hominem peccaturos, ſi crearentur, eos nihilominus creauerit? Nemo autem ex Patribus, imo neque ex Paganis, eam quæſtionem, proponentibus dubitauit (nedum cenſuit) ex creatione Angeli eius peccatum in quocumque inſtanti eſſet (de quo vt inutili ad quæſtionis deciſionem, non curant) fore, vt cauſæ, & authori tribuendum Deo, ſed vt ſummum ex præſcientia futuritionis peccati ſi conderetur, ex qua conditus, & creatus à Deo fuit: quod ſi ex ea non conderetur nullam eſſe quæſtionem Patres, & Pagani ipſi eam proponentes putarunt. Secundo, eandem eſſe difficultatem in creatione Angeli, & primi hominis, Adæ, & Angelorum, tam Pagani proponentes, quam Patres reſpondentes putarunt, cum tamen hic Recentior longè aliam eſſe de primo inſtanti creationis Angeli, & prima conditione hominis; quia ad exigentiam materiæ diſpoſitæ infuſa anima, ſimulque fuit ipſe productus, Deo eius peccatum imputandum non ſit; vti Angeli peccatum pro primo inſtanti creatori Deo imputatur, quia de ſe ſe, nullo exigente, ac ſubinde

Digitized by Google

ſubinde pure gratuito, & eo ſenſu ſupernaturaliter, illum Deus creauit, ſecus Adamum, vt exigentiæ materiæ, atque prouiſoris naturæ non deficeret. Tertio quam vtile diſcrimen, hoc, & ratio huius, Recentioris pro impeccabilitate abſoluta Angeli in inſtanti creationis, vel inde conſtat: quod Patres, ac viri ſpirituales omnes æque gratioſam nobis liberalem, & miſericordem noſtram primam productionem, atque Angelis creationem reputant) cuiuſcumque generis, & ordinis prima vtrorumque productio ſit: nec minorem nos pro noſtra prima productione, quam Angelos pro ſua creatione gratiarum, actionem proportione ad naturam ab ipſo acceptam debere; tametſi ad noſtram productionem exigentia præfata præcedat, ſecus ad Angeli creationem.

6. Ratio autem huius eſt, quia & exigentiam ipſam Deus de ſe donat, cum materiam, & diſpoſitiones, (quæ tota exigentia præfata ſunt) produxit, atque, vt eſſent aliarum etiam cauſarum interuentu, & concurſu diſpoſuit: ſic enim totum tandem de ſe ſolo gratuito, liberaliterque, quod homo eſt donat, cum quidquid exigentiæ productionem eius anteceſſit, vnde naturæ iure aliquo conditus à Deo homo contenditur, Deus ipſe donauerit; quæ ratio clarius robur ſuum oſtendit, in Protoparentum noſtrorum Adæ, & Evæ prima conditione. in qua nullius agentis naturalis interuentu, & actione media, ſimul ſemelque, & diſpoſitiones, & animum rationalem materiæ induxit, atque hominem produxit. Vlterius Recentioris huius meditatio tota prauæ intelligentiæ gratiæ, & diuiſionis eius in gratiam creationis, ſeu naturalem, & ſupererogatam naturæ, eiuſque viribus, ſeu ſupernaturalem, & quæ Deo, vt naturæ authori, & prouiſori tribui nequit, ſubnititur; etenim quidquid naturam totam integrat, à Deo, vt naturæ authore primo producitur; tametſi nullo exigente, libereque & gratuito producatur: quare rerum omnium, naturalium, ſeu naturam integrantium productio: & ſubinde Angeli creatio, gratia quidem, ſed creationis gratia eſt quæ etſi à ſolo Deo, tamen, vt naturæ authore, non minus, quam conſeruatio, ac reliqua, quæ poſtmodum ad naturæ exigentiam à Deo proueniunt: vnde Angeli, vel cuiuſvis alterius intra creatam naturam contenta productio propria, etiam pro inſtanti primo, atque vt ab eius conſeruatione diſtinguitur, ſupernaturalis gratia non niſi abusve de Pelagij ſenſu dici poteſt, qui ea voce gratiam Dei ad meritorie, & honeſte operandum requiſitam admittere ſimulauit, Patres vero vbi eius ſimulationem diſpexerunt non de creationis gratia, ſed de ſupernaturali neceſſario, & catholice admittenda, ne hæreſis damnarentur cum ipſo, contendere reclamarunt, video hunc Recentiorem, non eo ſenſu ſtricto creationem Angeli gratiam ſupernaturalem appellaſſe, ſed quatenus nulla naturæ exigentia Angelus creatur vti etiam gratia ſupernaturalis nullo ex naturalibus exigente producitur; ſed tamen, cum Angelus ipſe eiuſque prima productio, ſeu creatio, intra naturam omnimode ſint, ſupernaturalem creationem nullatenus dicere deberet: & ſi, tam ipſe, quam gratia ſupernaturalis nullo ex naturalibus exigente, ſed quaſi proprio Dei motu, ac ſubinde liberaliter, ac mere gratuito producantur.

7. Porro ex his præcipua ratio huius Recentioris euaneſcit, ſiquidem conſtat Deum, vt vniuerſalem naturæ authorem Angelos, in primo etiam inſtanti creaſſe, ac proinde, ex præualenti hoc iure (vt hic Recentior fatetur creare eos potuiſſe) etſi pro eo inſtanti peccaturos, quin ipſi, eorum peccatum, vt cauſæ, & authori imputaretur: inſuper, & ſi omnino gratuito prima rerum productio, & Angeli in inſtanti primo creatio, ex nullo debito, vel ſibi, vel creaturæ alicui naturali à Deo proueniat, ac proinde Deus ex ſe ſolum, puroque libito ſuo, ac proprio motu ipſos pro eo inſtanti, atque, vt cauſa particularis eo ſenſu creet, ideo tamen eſt, quia habet erga creata omnia, etiam naturalia, particulare dominium abſolutum, & ius ſibi ſpeciale, ad ea producenda, vel non producenda; quod æque aliis iuribus præualeat, atque ius cauſæ vniuerſalis, vt non debeat vitare, aut impedire peccatum creaturæ, quam producit, ſicut nec cauſæ particularis creatæ tenentur actionibus abſtinere, ad quas ius habent, ex quibus alterius peccatum futurum præноſcunt vt illud impediant, ne ipſis peccatum imputetur, verbi gratia, fæmina egreſſu domo non deuotionis, & pietatis ſolum, ſed animi etiam gratia, abſtinere non debet, etſi in via occurſurum hominem, & in affectum eius turpem incurſurum prænouerit, vt hoc peccatum impediat, ne ſibi imputetur, quod vrgetur ex huius Recentioris doctrina memorata, num. 4 Deum ſcilicet non teneri impedire peccata creaturæ rationalis auxiliorum efficacium, vt non peccet, collatione, idque titulo cauſæ vniuerſalis, (quod etſi mirabili diſcurſu ibidem recitato, neque ab aliquo Theologo hactenus excogitato, nec deinceps admittendo probat) inde eius manifeſte contra huius Recentioris intentum, & concluſionem euincitur: Deum non teneri abſtinere Angeli pro primo inſtanti peccaturi creatione, vt eius peccatum impediat, ne ipſius creatori Deo, vt cauſæ imputetur.

8. Confirmantur hæc omnia ex collatione auxilij gratiæ ſufficientis ad non peccandum, ex quo futurum creaturæ rationalis peccatum Deus optime & infallibiliter præнouit, quod ex iure ſupremi Dominij in ſupernaturalia dona ſua de ſe ſolo, nulloque alio exigente, ac motu proprio, Deus producit, ac donat; & tamen peccati illius author, & cauſa non eſt, quia ex iure, & titulo hoc præualenti operatur: ac ſubinde non tenetur creaturæ peccatum impedire, ne ipſi, vt eius cauſæ imputetur; tametſi merito, & patri, filij, & vxoris peccata quæ non impedit cum poteſt, imputantur, in iis circunſtantiis, in quibus, ex capitis, & ſuperioris ipſorum munere, ea impedire, ac non permittere tenetur: quare nec gratiæ illi ſufficienti imputantur, neque vlli gratiæ, aut enti ſupernaturali relinquenti creatæ voluntati poteſtatem phyſicam, & libertatem in actu primo ad non peccandum imputari creaturæ peccata poſſunt, quantumvis à Deo de ſe, & proprio motu, ſcientiaque coniunctionis cum peccato, ſi ab ipſo producantur, ea producat, dummodo non ex intentione peccati, & quia coniungendum cum peccato eſt, ſi donetur, ſed potius ex ſeria intentione, vt tentatio vincatur, & vitetur peccatum. Neque enim præſcientia illa in entis ſupernaturalis cum peccato coniungendi productionem, donationemque influit, ſed ſolum eius donationem, vt poſſet, non impedit; quæ ex ſola ſcientia ſimplicis intelligentiæ de potentia vitandi peccatum, quam creaturæ affert, à Deo exercetur, vt de peccati permiſſione agentes oſtendimus. Verum igitur eſt Deo de ſe ſe, ac proprio motu, nulloque ex naturalibus exigente, producenti, aliquid ſiue naturale, ſiue ſupernaturale imputandum peccatum ſi reiicit ab ipſo productæ imputetur, falſum autem rei ita à Deo productæ imputandum, etſi coniungenda cum peccato creaturæ infallibiliter ſit; ni peccatura creatura, per rem ita productam ex parte potentiæ, & actus primi phyſici ad peccatum prædeterminetur.

9. Id vero Angelo de ſe indifferenti ad peccandum, vel non peccandum pro inſtanti creationis, nequit natura ſua conuenire; nempe ſe ipſo prædeterminatum, vel prædeterminationem ad peccandum pro eo inſtanti eſſe ac produci; quare, nec eius creationi & creatori, ſed proprio vitio, & libertatis ab vſu eius peccatum pro eo etiam inſtanti tribui debet, aut poteſt, ſicut, & pro inſtantibus reliquis durationis ſuæ, quod autem contra hoc ait ex neſcio quibus Doctoribus, qui ſubſtantiam ſupernaturalem repugnare docent, quia peccabilis eſſe non poſſet, quin Deo eſſet imputabile peccatum, vt eius cauſæ, & authori, etſi libero arbitrio ſuo ſubſtantia illa peccaret, ratio non Doctorum communis, nec alterius, quam

recentioris huius eſt ad ſubſtantiam ſopernaturalem negandam ; communis autem eam negantium eſt, quia impeccabilis , ac nuſquam libertatem haberet ad peccandum. Poſtremum argumentum , quod poneret Deus determinationem logicam (quæ prudenti æſtimatione , moraliterque tantundem valet , ac phyſica) ſi Angelum in inſtanti creationis peccaturum creaſſet contra peccati permiſſionem , in quauis ſequenti duratione militat directius. Cum determinatio logica peccandi proxima , & completa donatione auxilij ſufficientis conſtituatur , non autem ſola ſubſtantiæ peccaturæ productione ; quantum vero inter logicam , & phyſicam determinationem creaturæ ad peccandum , non ſolum phyſice , ſed morali prudentum Theologorum æſtimatione interſit , is ſolum neſciat , qui diſcrimen efficaciæ auxiliorum duplicis ſcholæ Thomiſticæ , nempe Dominicanæ, & Ieſuiticæ prorſus ignoret.

DISPVTATIO IV.

De ſtatu viæ Angelorum , & iis quæ ipſis in eo ſtatu acciderunt.

VIATORES aliquando Angelos omnes fuiſſe , atque in viæ ſtatu , vt mortem , vitamve æternam benè à ſe , maleve geſtis meterentur Dogma fidei eſt , quod nequeat , niſi hæretice negari , ſed quibus inſtantibus , naturæne , & operationum Angelicarum , an temporis , & durationis phyſicæ viæ angelicæ ſtatus conſtiterit , quandiuque durauerit , ac demum , quid in eo ſtatu boni , maliue Angeli egerint diſputationi Theologicæ ſubiacet. Deinde quidquid Angeli ſtatum illum nondum egreſſi egerint , oportet diſtinctè examinare.

QVÆSTIO I.

De inſtantibus ſtatus & viæ Angelorum eiuſque duratione.

DEFINIENDA tria in hac quæſtione ſunt. Primum de inſtantium, quibus via Angelica conſtat , quidditate. Secundum quot inſtantibus conſtiterit , an pluribus , quam duobus. Tertium de tota duratione, qua conſtitit de facto is viæ Angelicæ ſtatus.

CERTAMEN I.

Inſtantia , quibus Angelicus viæ ſtatus conſtitit quæſtionibus Theologicis decidendis vtilia phyſicæ durationis fuere, eſſeque deinceps Theologicis diſputationibus debent.

1. HAc de re diſputandum non eſſet, niſi ex antiquioribus ſcholaſticis aliqui morulas quaſdam , ſeu inſtantia viæ Angelorum , quæ proinde Theologica vocari ſolent, à phyſicæ durationis inſtantibus diuerſa in ſcholas induxiſſent , ea verò ſingula inſtantibus, ſeu partibus phyſicæ durationis, quandoque pluribus, quandoque paucioribus, neque omnium Angelorum viæ æqualibus , ſed breuioribus , in Angelis quibuſdam , longioribus in Angelis aliis , pro cuiuſque Theologi libito conſtant ; vnde inter ſe ſe æquiuocè , cæcoque marte , ſiue Andabatarum, vt dicitur, more, in quæſtionibus pluribus ad viam Angelorum ſpectantibus decertant , inſtantia ergo Theologica viæ , ex actionibus , ſeu operationibus , ſiue inſtantaneis phyſice , ſiue duratione diuiſibili , etiam die integro perſeuerantibus componunt communiter ; ita , vt earum quævis quandiu durat , nec aduerſa operatione deſtruitur, vna morula , vnumque inſtans Theologicum ſit : aduerſa vero illam deſtruens , & ſuccedens operatio, quandiu fuerit, & perſtiterit morula alia , ſeu inſtans Theologicum viæ Angelorum : intelligunt autem , ex iis inſtantibus viam Angelicam componentes , per diuerſas , & aduerſas operationes, non quaſcumque , & quomodocumque diuerſas, & aduerſas , ſed eas ſolum , quibus Angeli , ad patriam ſeu beatitudinem (quo quaſi in via poſiti tanquam ad terminum tendere poſſunt , ac debent) rectà progrediuntur ; vel quibus contra à via aberrantes ad tartarum , & mortem æternam viam capeſſunt. Viatorum quippe eſt rectà ad terminum incedere , vel à via recta declinantes ab eo diſcedere , atque ad oppoſitum terminum pergere. Hinc conſtat actiones Angelorum indifferentes (ſi quæ ſint) quibus nec ad patriam accederent , neque ab illa recederent inſtans ſeu morulam Theologicam ſtatus viæ Angelicæ iuxta hos Theologos non conſtituere.

2. Conſtat ſecundo , operationum meritoriarum gloriæ non ſolum , indiuiduam , ſed ſpecificam etiam , vel genericam diuerſitatem , etſi eis, ad vitam æternam Angeli pergant in eadem duratione ſiue inſtantanea ſiue diuiſibili , quia aduerſæ non ſunt, & quæ ſe mutuo deſtruunt, ſed quaſi gradu vno ad vitam æternam , ſeu terminum viæ obtinendum incedunt , diuerſa inſtantia Theologica non conſtituere : eodemque pacto operationum prauarum , ac beatitudinis demeritoriarum , quibus ad æternam itur damnationem, ab Angelis malis pluralitas eadem duratione , ſiue diuiſibili , ſiue indiuiſibili amice coniungibilium, ac de facto coniunctarum inſtantium Theologicorum , ſeu morularum viæ Angelicæ apud præfatos Theologos pluralitatem non facit, ob eandem rationem : quia , etſi ex operationes diuerſæ phyſice ſint, tamen in ordine ad terminum , ad quem eis mali Angeli pergunt , nempe æternam damnationem, & à quo recedunt , beatitudine ſcilicet æterna adunantur, & continuantur : quare , neque adæquate diſtinguuntur , vt plura abſolute inſtantia Theologica horum Doctorum ſenſu nec dici abſque inconſequentia queunt , quam eorum non pauci incurrunt. Eſt autem ratio aſſignata : quia inſtantia propria phyſica (quorum ad inſtar Theologica hæc

meta

Digitized by Google

metaphorica viæ Angelicæ ab his Doctoribus excogitata ſunt) ſucceſſum vnius ad aliud, quo ſuccedente excludatur, & ſupponatur tranſiiſſe eſſentialiter importet; quare operationes, ſeu actus Angelici, qui in ordine ad terminum ad quem ipſis tenditur, ſibi non aduerſantur, & mutuo repugnant, ſed amice fœderantur, & ſibi coexiſtunt, inſtantia Theologica, & phyſicorum inſtantium temporis imitatiua, eſſe non poſſunt.

3. Inde Theologi alij inſtantia ſeu morulas Theologicas Angelicæ viæ, voce ſtatuum, in quibus Angeli ab inſtanti creationis, vſque ad bene maleve authorum retributionem, ac præmij, pœnæve mercedem iuſtam extitere, explicarunt, triplicemque deſignant. Primum gratiæ, in qua creati à Deo ſunt. Secundum quo bonis operibus meritoriis, ac præſertim præcepti ipſis impoſiti obſeruatione boni Angeli in illa perſeuerarunt, & auxerunt; mali vero contra demeritis ſuis, ac præcepti tranſgreſſione ab ea excidere. Tertium: quo boni in gloria æterna collocati ſunt: mali vero in infernum detruſi. Ex his autem tribus ſtatibus, tertius non ad viam, ſed ad terminum ad quem per illam Angeli peruenerunt ſpectat, quare duobus ſolum ſtatibus, ſiue inſtantibus Theologicis ſenſu explicato, via Angelica, proprie via, conſtitiſſe cenſenda eſt: altero ſcilicet creationis in gratia, altero meriti, aut demeriti, in quo aliqui Angelorum in ea perſtiterunt, altero, quo alij ab ea receſſerunt. Dixi autem idem hos Doctores intelligere nomine ſtatuum viæ Angelicæ, atque alios nomine inſtantium, ac morularum: cum vtrique per ea, quæ in inſtanti creationis Angeli habuerunt ſtatum, ſeu inſtans primum Theologicum viæ intelligant. Secundum vero per actus meritorios, aut demeritorios, quibus ad patriam progreſſi ſunt, vel ab ea deuiarunt. Cæterum ex hac inſtantium, ſeu ſtatuum viæ Angelicæ intelligentia, & acceptione cæco, & inconſequenter, vt dixi, eorum plerique (ne dicam omnes) in rebus hiſce diſcurrunt, vt generalioribus notatis, ne cuiuſque ſingularia prolixe, & inutiliter referam, ac refellam iam oſtendo.

4. In primis ex eis plures gratiam, & reliqua dona ſupernaturalia præter auxiliantem gratiam meritis, & libera ſua diſpoſitione in inſtanti ſuæ creationis Angelos obtinuiſſe docent (imo, & gratiam ipſam auxiliantem docuerunt non pauci, qui meriti principium ſub meritum ipſum cadere poſſe, ac de facto veniſſe, cenſebant, vt ſupra retulimus, & curſim confutauimus, ex dictis controu. de Incarnat. & controu. de merito. Hi vero duo illa inſtantia, ſeu ſtatus viæ primum inſtantis creationis, & ſecundum meriti, aut demeriti viæ æternæ admittere non poſſunt, quin inſtans, ſeu ſtatum viæ Angelicæ diuerſimode magna, & indigna æquiuocatione, vſurpent. Etenim in inſtanti creationis actiones meritorias gratiæ, ac ſubinde gloriæ horum ſententia in bonis Angelis fuere, quibus ad gloriam, & patriam gradiebantur, æque atque in inſtanti, & duratione ſequenti: ergo in eo inſtanti æque atque in ſequentibus fuit inſtans, ſeu ſtatus Theologicus, ſecundus, quem ex actibus meritoriis conſtituunt: ergo ita acceptis inſtantibus, & ſtatibus, Theologicis viæ Angelicæ, non duo inſtantia, ſeu ſtatus viæ Angelicæ, ſed vnus, & idem diuiſibili duratione continuatum, ac duplex ſtatus, ſeu inſtans Theologicum in creationis indiuiſibili inſtanti phyſico incluſus aſſeri debet; ni primum inſtans creationis phyſicæ durationis accipiatur, & ex phyſico hoc inſtanti, & alio Theologice accepto in duratione ſequente indigna æquiuocatione inſtantium, ſeu ſtatuum viæ Angelicæ binarium illud componant.

5. Secundo hi, Doctores omnes alios ſecum in compoſitione viæ Angelicæ, per ſtatus ſeu inſtantia hæc Theologica conuenientes; addenteſque præmium, vel pœnam in eodem inſtanti, quo alterutrum meruerunt, bonis, ac malis Angelis obtigiſſe reiiciunt, quod vnum tantum inſtans, & ſtatum viæ Angelicæ, etiam vt terminum claudit, admittant (id autem, ſi inſtantia, & ſtatus viæ Angelicæ Theologico ſenſu, quo vtrique volunt accipiatur, non infertur, cùm meritum præmio, ac pœna prius Theologica acceptione ſua inſtantium, & ſtatuum naturæ & cauſalitatis, ac ſubinde diuerſum inſtans ab effectu, præmij, vel pœnæ proculdubio ſit, & quod in eodem inſtanti phyſicæ durationis cum effectu, ſeu inſtanti illo, præmij, vel pœne coniungi per obiicientes, ipſos non repugnat: ac ſubinde, nec vnico ſolum inſtanti phyſicæ durationis vtrumque inſtans Theologicum viæ Angelicæ, & termini coniungi (quidquid Vaſquez d. 229. cum aſſeclis reclamet) quorum fundamenta, hoc inſtantium Theologicorum, viæ Angelicæ ſenſu, & acceptione vim non habent, vt oſtendimus ſupra, tametſi ſenſu, alio viæ eius per inſtantia phyſicæ durationis diuerſa conſtitutæ vim eorum aliqua haberent, certe Vaſquez ipſe c. 1 §. 1. ſine fatetur recte, quod ſupra contra reliquos inferebamus, nempe, in Angelis bonis vnicum tantum inſtans viæ ob meritoriam actionem ſequenti duratione continuatam, ac perſeuerantem fuiſſe; in malis vero, qui ſequenti duratione ad inſtans creationis à gratia, & actione, meritoque vitæ æternæ defecerunt, duo eſſe inſtantia aſſignanda, quod tamen, & ſi in ea inſtantium acceptione legitime, vt diximus, inferatur, æquiuocationibus obnoxium eſt, cum breuiorem viæ ſtatum bonis, quam malis conſtiturum ſonet. Idem item Vaſquez cap. 10. citato num. 43. inſtantia hæc Theologica per operationes Angelicas non interruptas deſignari ait: quia duratione intrinſeca ipſarum operationum Angeli, indiuiſibili in ſe, & à ſucceſſiuo, indiuiſibili tempore independente, tametſi coexiſtente, & quæ maiori, vel minori tempori, pro Angeli arbitrio, vel aliunde, tamen intrinſecus inuariata coexiſtat, tanquam inſtantibus, quibus poteſt, æuum Angeli intrinſecus etiam indiuiſibile, etſi extrinſeco tempori diuiſibili coexiſtens, ac menſurabile componitur, vt docuerat d. 35. cap. 2. quare viæ Angelicæ intrinſeca inſtantia per operationes Angelicas poſſunt ſolummodo recenſeri. Verum doctrina hæc de indiuiſibili duratione in ſe, ac tempore menſurabili, cùm æui, tum operationis Angelicæ, vel rei cuiuſuis creatæ, myſterium mihi ſemper fuit, nunquam vero credendum, ac nuſquam credibile, vti plura alia de naturalibus Angelorum facultatibus actibus, & affectionibus vulgo aſſerta de quibuſuis exacta diſtinctione, nec ſola ex aliis tranſcriptione tom. 2. noſtræ Philoſophiæ, controu. vltim.

6. Denique Soar. noſter multus hac in re, vti in reliquis, nec ſemel durationis ſiue inſtantium viæ Angelicæ variam, incertam nec ſatis cohærentem doctrinam, & regulas tradit lib. 5. c. 11. & 12. lib. 6. cap. 12. & 13. & lib. 8. de malis Angelis. Aliquando enim eam per noſtri temporis inſtantia explicat: aliquando per Angelorum actus, ſeu operationes: aliquando vero actum vnum ſupremi Angeli, vnum inſtans, pro omnibus actibus appellat, vt bene obſeruauit Arriaga d. 20. ſect. 5. initio. Cenſeo ergo, cum hoc Doctore de duratione, & inſtantibus, ſeu morulis viæ Angelicæ (quidquid de diuiſibilitate, vel indiuiſibilitate durationis intrinſecæ Angelicorum actuum, & operationum, æuique Angelorum ſit) diſputantes, non niſi de inſtantibus, ſeu morulis, & partibus temporis, noſtri, quibus viæ ſtatus Angelicus coexiſtit, ac reſpondit diſputare debere. Tum, quia, quouis modo intrinſeca inſtantia morulæ, & duratio viæ conſtituantur inſtantibus morulis, ſeu partibus temporis noſtri pluribus, vel paucioribus, vt mox videbimus cert. 2. coexiſtiſſe, eiſque fuiſſe viæ ſtatum totum commenſuratum certum apud omnes eſt. Tum, quia nos, pro hoc ſtatu, ſtatus & morularum durationis viæ Angelicæ magnitudinem menſurare, atque hucuſque perueniſſe, nec vlterius protractum definire aliter non poſſumus. Tum, quia aliter ſingulis quæſtionibus ad ſtatum eius viæ attinentibus in æquiuoco laboratum plerumque à Doctoribus fuit, ac deinceps laboraretur, vt vidimus. Tum denique, quia quæſtiones pleræque ex præfatis aliorum inſtantium, & morularum viæ Angelicæ

Digitized by Google

intelligentiæ inanes, & ridiculæ ſont v.g. An io eodem viæ inſtanti meriti Angelorum potuerint habere præmium beatitudinis? quæ ſane alio inſtantium Theologicorum ſeoſu eadem enm hae quæſtio erit: an actio Angeli meritoria beatitudinis poſſit, cum ſuo effectu ſcilicet beatitudine identificari, ae proinde ad idem inſtans, & prius oaturæ, qood ſupponit pertinere? quo nihil ioeptius, & repugnantios vocari in quæſtionem poteſt.

CERTAMEN II.

De duratione temporaria via Angelica inſtantibus morulis, & magnitudine vniuerſim definitur.

1. Dico primo: ſtatus viæ Angelicæ ioſtanti vnico creationis, quo primum Angeli abſolute exiſtere abſolutus non fuit. Probationi ſolidæ ſuppono (quod omnes ſupponunt, nec poteſt vllus diffiteri, quia in ſtatu viæ, & via, de quibus agimus, eſſentialiter elauditur) ſtatum viæ eſſe ſtatnm bene, maleue merendi, ae viam ipſam eſſe meritum, vel demeritum, quibus, vel ad patriam, & beatitudinem, vel ad tartarom, quaſi, quibuſdam greſſibus rationalis creatura in viæ ſtatu poſita ambulat & contendit. Probatur communis omnium Theologorum (vno, vel altero, ex vetoſtioribus excepto) concluſio. Primo, quia via Angelica In Dæmonibus inſtanti illo primo creationis finita oon fuit. Patet quia io primo illo inſtanti demeritum, & peccatum non habuerunt ſed gratiam independenter ptorſus à meritis peccato, noo ſolum formaliter & conſequenter, ſed ex modo eam habendi antecedenter etiam repugnantem, & incompoſſibilem: ac ſubinde inſtans ſeu duratio alia ſequens viæ malorum Angelorum deſignata, dataque à Deo de facto fuit, in qua demereri, peccareque poſſent, ac deficere, vt de facto peccatour, ac defecerunt; ergo nec via Angelorum inſtanti illo primo creationis abſolnta fuit. Probo conſequentiam: quia io gratia etiam Independenter prorſus à meritis creati Angeli boni teliqui ſunt, ac proinde, cum impoſſibilitate, non ſolum conſequente, ſed, & antecedente peccandi pro illo inſtanti creationis: atqui Angeli boni teliqui ita in gratia creati à Deo ſunt, vt ab ea deficere, & gloriam demereti peccato ſno, ac infernum mereti in via abſolute potuerint, æque, ae Dæmones, qui defecerunt, vt Auguſtinus ſæpe Patreſque alij, atque Theologi conſtanter docent: ergo Angelorum omnium, etiam bonorum, viæ vltra primum inſtans creationis ſequens aliud inſtans, ſen duratio donata, ac deſignata à Deo fuit. Secundo probatur concluſio: quia æqoum fuit, vt tempus aliqnod Angelis daretur, vt conſtantiæ, & perſeuerantiæ in bono, in quo creati à Deo ſunt, vel inconſtantiæ experimentum caperetur: maximè, cum ex alterutro ſummæ fælicitatis vel infælicitatis pondus tantum penderet. Tertia, & efficax probatio eſt, quam ſtatim ſubiicio pro ſecunda concluſione negatiua adhuc de poſſibili à qua ad negatiuam de facto eſt ineuitabilis conſequentia etiam logiris puerulis nota.

2. Dico ſecundo. Concluſio viæ Angelicæ iotra vnicum inſtans, eſt abſolute, adhne diuinitus, impoſſibilis. Non habet tot Patronos, at concluſio præcedens. Imo ex non adeo antiqnis ſcholaſticis nullum, vt ex eius probatione, & fundamento vnico clarebit, eſt tamen non paucorum, nec leuium Doctorum ex antiquis, & vi fors conſequentiæ iure Granados, & Arriaga deberent conſentire, vt mox oſtendam. Probatur concluſio: ſtatus viæ rationalis creaturæ cuiuſuis eſt ſtatos merendi, vel demerendi, & via ipſa actualis exercita operatio, eius honeſta, & meritoria, vel demeritoria, & turpis, ſiue actuale meritum, vel demeritum: ergo ſtatus viæ Angelicæ, & via Angelica ipſa debet eſſe ſtatus, qui eam durationem claudat, in qua meritum vel demeritum Angelorum abſolute, & prorſus non repugnet, ſed potius ſit abſolute poſſibile. Patet: quia aliàs eſſet ſtatus poſſibilis, viæ ſeo meriti, ac demeriti, repugnantis contradictione manifeſta. Atqui ſtatus viæ Angelicæ, qui ſolum claudat vnicum inſtans creationis primum, quo via tota Angelica claudatur, non importat durationem, in qua meritum, vel demeritum, ſit abſolote poſſibile; ergo ſtatus viæ Angelicæ primo, & vnico inſtanti creationis ioclaſæ, nec ad vlteriorem dorationem extenſæ eſt prorſus impoſſibilis. Subſumptum antecedens proximum probatur. Implicat prorſus meritum, ac demeritom operationis Angelicæ ſine libertate abſolute exercita: implicat autem libertas abſolute exercita operationis in inſtanti vnico: ergo ſtatus viæ vnico inſtanti creationis concluſæ, ac finitæ non importat, durationem, in qua ſit meritum, vel demeritum abſolute poſſibile, ſed prorſus repugnans, & impoſſibile: quare ſtatus viæ Angelicæ non poteſt, non ad vlteriorem aliam durationem poſt inſtans primum creationis extendi. Minorem proximi ſyllogiſmi ſtabiliuimus, d. 3. eiuſque veritati neſcio, quo pacto noſtri Granados tract. 13. d. 2. & Arriaga citat. ſect. 5. ſubſect. 2. n. 38. 5. *Dico ſecundo*, non annuerint, docent enim actum liberum, qua talem, ſibi vendicare tempus, ſeu durationem diuiſibilem, qua perſtet, ac perſeueret; ſi autem iuris, & poteſtatis arbitrij & creatæ libertatis eſt, poſſe abſolute in vnico inſtanti plena deliberatione, libere operari: idem ius, & poteſtatem abſolutam in inſtanti, & duratione, quauis minutula immediate ſequente elicentiam ſuæ liberæ operationis habebit: ac ſubinde poterit ab ea illico ceſſare, cum quo repugnat operationem liberam de ſe ſe per durationem aliquam ſibi vendicare: ſolum ergo id verum habere poteſt ex impoſſibilitate plenæ deliberationis, & exercitij creati liberi, abſolute talis, à creata voluntate in vnico ſolum inſtanti, ex quo ſecundum concluſionem præſentem, & aliam de impoſſibilitate meriti Angelorum in inſtanti ſuæ creationis irrefragabiliter, contra hos etiam Doctores intulimus.

3. Dico tertio: ſtatus viæ Angelicæ inſtanti phyſico durationis, vel immediata parte proportionali ſequente addita finitus, & adæquate concluſus, atque abſolutus non fuit. Nolui alligari concluſionem ſententiæ componenti continuum, ſiue permanens, ſiue ſucceſſiuum, ex puris indiuiſibilibus (tametſi ei ſubſcripſerim, dummodo non finita cum Cenone, ſed infinita cum Ariſtotele, vt æſtimo, eſſe dicantur) vel ſententiæ aduerſæ illud componenti, ex indiuiſibilibus, & partibus proportionalibus: tum, quia alias Theologica, hæc diſputatio magnam partem, ni tota, vt apud alios video, phyſica redderetur: tum quia eius veritas, & ratio ex alterutra continui compoſitione, oon pendet. Sic cenſet Soar. noſter citat. c. 12. Quiros citat. d. 72. ſect. 1. n. 2. eſtque iam omnium, non admodum veterum Theologorom concluſio, eam probat Arriaga vbi proxime iuxta ſuum illud, & citati Granados principium de neceſſitate aliquandiu perdurandi, ſemel elicitæ liberæ operationis creatæ, ac ſubinde Angelici in inſtanti creationis; vnde Angelos non habuiſſe libertatem ad peccandum, in ſequente immediata duratione, ſiue diuiſibile, ſiue indiuiſibili certo infertur: cum actus v. g. ille amoris Dei ſuper omnia libere ab Angelo in creationis inſtanti elicitus per durationem ſui productione aliquam immediate ſequentem independenter à nouo exercitio libertatis Angeli eiuſdem ex primo illo creationis inſtanti deferat: quare quovſque duratio illa immediata exacta fuerit nulla Angeli illius libertas abſcendendi ab amore Dei ſuper omnia & peccandi eſſe abſolute potuit. Atqui certum Patribus, & Theologis eſt Angelos omnes tam bonos, quam malos potuiſſe dum in ſtatu viæ fuere abſolute peccare: ergo Angelorum via, eiuſque ſtatus vltra durationem illam ſequentem immediate, & inſtanti creationis

adiun

Digitized by Google

adiunctam, & continuam totam, per quam amor ille Dei perduraturus de ſe ſe neceſſario eſt porrectus, extenſuſque, quoad durationem, fuit, vlterius aliquid durationis addit, certe, ni principium illud, cum elicientia abſolute libera amoris Dei ſuper omnia, ab Angelo habita in primo illo, & vnico inſtanti creationis pugnaret, vt vidimus n. 2. legitime præſentem concluſionem inferret, ſed neque ex principio noſtro (cui Arriaga, & Granados inconſequenter defecerunt) de impoſſibilitate abſolute liberæ, & meritoriæ operationis Angelicæ, & creatæ cuiuſuis probari poſſe hæc concluſio videbitur. Siquidem operatio Angeli præcepti in primo creationis inſtanti propoſiti obſeruatiua, vel tranſgreſſiua, immediate ſequente inſtanti, vel duratione elicita non inſtantaneæ deliberationis, & exercitij libertatis, ſed diuiſibilis duratione (in qua plena deliberatio, atque libertatis exercitium abſolute eſſe poteſt) haberetur. Sed de hoc concluſione 4. de poſſibili.

4. Hæc vero tertia (quæ de facto ſolum eſt) melius à citatis Doctoribus, atque ab aliis communiter probatur, eis, quæ in via, eiuſque ſtatu Angelis contingente, nec adeo breui duratione inſtantis primi creationis, & immediate ſequentis inſtantis alterius vel proportionalis ſolum partis temporis, agi, atque euenire potuerunt, fuit enim prælium illud Michaëlis, & Angelorum, cum Diabolo, & ſequacibus memoratum Apocal. 12. in ſuas partes variis ſuaſionibus, ac motiuis alios trahere conantibus, non ſolum eos, qui circa præcepti tranſgreſſionem, vel obſeruantiam nondum plene deliberauerant, ſed qui ex plena etiam deliberatione obedierant, vel violauerant præceptum, & peccauerant, his peruertere bonos, bonis vero malos à peccato auertere contendentibus. Hoc autem totum breuicula adeo duratione, & quæ duorum indiuiſibilium inſtantium, vel proportionalis præciſe pars temporis eſt, fieri non potuit. Etenim initio deliberationis nullius ſuaſione, à Deo ſolo cogitationes, ad vtrumque, & motiua propoſita ſunt, atque, vt diximus, non inſtantanee, ſed neceſſario duratione aliqua diuiſibili habita, habendaque, vt abſoluta plena deliberatio tranſgreſſionis malorum, & obedientiæ, & obſeruationis bonorum eſſet, quin ad primam aliorum deliberationem, vel bonam, vel malam, aliorum deliberatio vllatenus influxerit, ſed ſolum comitanter, & ſimul tempore quiſque ſuam deliberationem habuerit: ſimul autem dico de Angelis, non omnibus, ſed iis, qui æque perfectæ naturæ, tam in bonis, quam in malis fuerint, cæteris ad deliberandum requiſitis entitatiue, ac phyſice paribus. Etenim perfectioris naturæ Angelos tam ex parte intellectus (ſaltem, cum ex cogitationibus, non intuitiuis, ſed abſtractiuis conſultatio, & deliberatio, vt in re præſente habetur) quam ex parte voluntatis, expeditiores in deliberando, ac cæteris ad id requiſitis paribus promptius deliberaturos oſtendimus: ſupra cætera vero ad deliberandum requiſita Angelis perfectioris naturæ paria fuiſſe, & quam aliis naturæ imperfectioris, perfectiora certum eſt? cum id ex rei natura proueniat, iuxta quam de facto prouiſum à Deo cuique Angelorum fuiſſe tenendum eſt: maxime, cum gratiam & dona ſupernaturalia (quæ Angelis naturæ iure nullatenus, debebantur exactiuo) tamen plura, & maiora, minoraue, & pauciora, iuxta naturæ cuiuſque perfectionem maiorem, vel minorem Angelis donata in inſtanti creationis fuiſſe cum communiori Theologorum ſententia docuerimus.

5. Cum ergo prima deliberatio, tam in bonum, quam in malum perfectiſſimorum in natura Angelorum durationem diuiſibilem requiſierit in qua tota deliberationi propriæ Angeli intenti fuere, quin eorum aliquis alterius deliberationem ſuaſionibus ſollicitauerit, vel attenderit, infertur: vltra durationem aliquotum inſtantium (nec duorum, vel trium ſolum, partis, vt ex concluſione 4. patebit, partiſue proportionalis inſtanti creationis immediate adiunctæ, & continuæ) inſumptam in propria, cuiuſque deliberatione circa præcepti obſeruationem, vel tranſgreſſionem ab Angelis chori, & gradus hierarchici, etiam ſupremi (ad quem Michaël, & Lucifer pertinebant) aliam durationem viæ Angelorum addendam, in qua obedientes, & tranſgreſſores gradus hierarchici eiuſdem motiuis meditati propoſitis, ſuaſionibuſque in ſuas quique partes alios trahere contenderent, atque aduerſas reiicerent, & confutarent: id quod, nec inſtanti vnico, nec admodum paucis, nec breuicula alia duratione fieri poteſt. Accedit: quod prælium non fuit ſolum inter Michaëlem, & Luciferum, & Angelos eiuſdem gradus hierarchici cum ipſis, ſed inter alterutrius aſſeclas & ſequaces graduum etiam inferiorum, quibus, & ad deliberandum, & ſequendum ex iis alterutrum, duratione maiore, pro cuiuſque inferioritate opus fuit. Tum etiam, vt aliis ſuaderent duratio vlterior opus vnicuique fuit; & iis, quibus ſuadebant, vt denuo deliberarent, & à præhabita deliberatione abſiſterent, & oppoſitum ſuadentibus acquieſcerent, vel in præhabita perſeuerarent: ex quo plane deducitur, iis omnibus prudenti iudicio perpenſis, non qualicumque parte proportionali durationis, nec qualibuſcumque, ſed duratione determinata, & aliquota inſtanti creationis adiuncta viam Angelorum conſtitiſſe. Porro non ſolus Lucifer, & Michaël, ipſiſque coæquales in naturæ perfectione præfato modo pugnarunt, ſed alios alterutrius ſequaces (quorum plures inferioris naturæ fuere) atque alios ad ſuas partes trahere conati ſunt, quouſque demum abſoluto viæ tempore, & ſtatu, qui in malo perſtiterunt, è cælo ſunt cum ſuo Duce deiecti.

6 Dico quarto. Nec de potentia abſoluta via Angelica potuit duobus tribuere, aut paulo pluribus durationis inſtantibus, aut minima (ſi eſt) parte proportionali finiri. Probatur facile ex iacto ſupra & proxime reperito principio: quia in Angelis, qui de facto ſunt, viginti ſeptem Angelorum ſpecies perfectiores, ac perfectiores ab infimis Angelis ad ſupremos inueniuntur: qui pro ſpeciei ſuæ perfectione maiore expeditioris, promptioriſque deliberationis ſunt, aliis ſpecierum inferiorum, ac proinde, qui minore duratione, quam inferiores poſſint deliberare; nemo autem, etiam ſpeciei ſupremæ Angelicæ abſolute poſſibilis, poteſt inſtanti vnico, & creationis deliberare, ſed diuiſibilem durationem (ſaltem duorum inſtantum, vel minimæ partis proportionalis) ad plenam deliberationem eſſentia ſua requirit indiſpenſabiliter, vt vidimus: ergo viginti ſex ſpecies inferiorum amplius, & amplius durationis eſſentialiter, & indiſpenſabiliter requirent, vt plene deliberent. Cum ergo viæ duratio, & terminus cunctis Angelis idem, & communis præſtitutus à Deo ſit (vt cert. 3. n. 2. concl. 5. videbimus) oportuit tot inſtantibus, ſeu maioribus partibus proportionalibus durationis viam Angelicam conſtantem præſtitutam fuiſſe, quot infimæ hierarchiæ, & ſpeciei Angeli ad plene deliberandum, præ naturæ ſuæ imperfectione maiore opus habebant, nimirum viginti ſex partibus, ſeu inſtantibus extenſiorem. Vrgetur: quia inter quamuis ſpeciem, & proximam aliam, ſiue inferiorem, ſiue ſuperiorem quæ de facto ſunt) infinitæ aliæ ſunt poſſibiles, inferiores, & ſuperiores, quibus maior, vel minor duratio, ad plene deliberandum eſt opus. Vrgetur ſecundo: quia nec ſpecies ſuprema, Angelorum qui ſunt, eſt ſuprema ex ſpeciebus poſſibilibus, ſed infinitas ſuperiores poſſibiles habet, quare, & ipſa infinitis, inſtantibus, ſeu partibus proportionalibus pluribus eget, vt plene deliberet, quam ſuprema ſpecies poſſibilis, quare infima ex creatis infinities infinitis, egebit: quare determinata & aliquota duratio viæ neceſſaria erit.

CER

CERTAMEN III.

Viæ Angelicæ durationis extenſio, quantum abſque diuinatione poteſt, determinata taxatur.

1. QVantum vero fuerit tempus illud viæ Angelicæ præſtitum, & an fuerit Angelis omnibus commune? inquiri adhuc poteſt, & quoad communitatem durationis, ſtatus viæ pro Angelis omnibus negandum forte alicui videatur, quia, cum Angeli naturæ perfectiſſimæ, quam citiſſime, ſiue in obſeruatione, ſiue in tranſgreſſione deliberauerint, & reliqui, quo perfectioris naturæ, quam alij erant, citius, & citius imperfectioribus deliberarunt minori viæ duratione, quam alij imperfectiones opus habebunt, vt actibus ſuis æternam ſalutem, vel pœnam de condigno mererentur, imo, & immerito, ac demerito malitiaque ſua perſeuerarent: tandiu, quandiu, imperfectioris, tardiorisque deliberationis Angeli perſeuerare in alterutro poſſent termino durationis viæ eodem, & communi ſtatuto: ac proinde, vltra tempus neceſſarium deliberationis vniuſcuiuſque, reliquum otioſe, ac de ſuperfluo ipſius viæ tribueretur: maxime, cum iuxta vulgatiorem opinionem locus, ſeu tempus pœnitentiæ Angelis malis datus non ſit, ac ſubinde nec fuerit eorum in malo obſtinata perſeuerantia, & diuturnitas peruicax expectanda, vt damnarentur. Confirmatur: quia, plurium ſententia, natura ſua inflexibiliter, obſtinantur Angeli mali in malo, quod ſemel admiſerunt: quare nec pœnitentiæ locus, nec experimento perſiſtentiæ in mala voluntate durationis extenſione poſt peccatum admiſſum captando neceſſitas eſſe potuit: ſiquidem ex eius admiſſione ſemper perduraturum certo, certo ex eius inflexibilitate naturali à Deo cognoſcebatur: quod ſi ſtatim, atque quiuis Angelus malus deliquit, ſtatus viæ finitus vnicuique eſt, & damnationis æternæ inflictum ſupplicium, bonis etiam Angelis vbi primum præcepti obſeruatio peracta ab vno quoque eſt, viæ etiam ſtatus ipſi finietur, atque æternæ gloriæ præmio donatus iure cenſebitur: ne moroſior, difficiliorque Deus in præmio donando, quam in ſupplicio infligendo putetur. Diuerſa ergo cuiuis Angelo viæ duratio non eadem æqua omnibus fuit, aut æqualis, ſed cuique propria, maiorque vel minor, prout cuiuſque deliberatio longior fuit, aut breuior, vt conſtat.

2. Dico tamen primo: viæ Angelicæ duratio, æqua, & eadem fuit Angelis cunctis, & communis. Probatur ex memorato prælio bonorum malorumque Angelorum Apocalypſ. 12. & hactenus explicato certam. 2. conſtat enim illud à Michaële, & Angelis eius cum Dracone Lucifero, & eius Angelis apoſtatis, & tranſgreſſoribus fuiſſe commiſſum, vt quiſque alios in ſuas traheret partes: id quod niſi in viatoribus Angelis fieri non potuit: conſtat item ex eodem Apocalypſis capite eorum omnium concertationem, ac ſubinde viam duraſſe, quouſque damnati poſtremo, ac cælo Lucifer, & aſſeclæ contumaces deturbari ſunt: quare dæmonum via æquæ, eiuſdem, & communis ipſis durationis fuit, cum autem totum id viæ tempus prælio illi ancipiti, & cunctis Angelis communi datum à Deo ſit, cum, vt bonorum conſtantia, & perſeuerantia vel, ſi qui lapſi ex eis aliquando, pœnitentia, reſipiſcentiaque innoteſceret & ſanctis eorum partibus horum hortatu, & ſuaſionibus accederent: eo prælio peracto, ac Dæmonibus Angelorum miniſterio cælo detruſis, vlterior via bonorum expectanda non fuit, vt qui an eo ſe adeo ſtrenue geſſerant æterno præmio afficerentur, quam ea, quæ æterna pœna damnandis Dæmonibus ſatis Deo fuit, ne difficiliorem, ac moroſiorem ad præmium, quam ad ſupplicium ſe Deus præberet. Iam aduerſæ rationes nullius ponderis ſunt. Prima: quia nec in nobis condignitas meriti, vbi primum eſt, viam finit noſtram, ſed perſeuerantiæ bonorum, & lapſorum pœnitentiæ locus datur. Secundo, etſi doctrinæ non paucorum, ex veterioribus de inflexibilitate Angelorum à ſemel concepto malo innitatur, vnde pœnitentiæ lapſis nec datum locum eſſe, nec dari potuiſſe legitime inferretur; ea tamen doctrina falſa eſt, & ſapientioribus Theologis iam diſplicet; atque à ratione diſcordat vt quæſt. 2. oſtendimus. Poſtrema ratio à paritate viæ noſtræ (quæ eiuſdem, aut æquæ durationis pro omnibus non eſt ſed diuerſæ, & inæqualis, pro vno quoque, prout longior, breuiorue cuiuſque vita eſt, morſque remotior, vel propinquior) paritatem non habet, ſicuti, nec ſtatus viæ noſtræ cum Angelica, vel contra, nec decreta libera Dei duratione viæ vtriuſque vllam habent connexionem.

3. Quoad determinatam durationem tantam, vltra quam via Angelica non proceſſerit, & citra quam finita non fuerit. Dico ſecundo: via Angelorum vltra diem, quo Protoparentes noſtri tentati per ſerpentem, lapſique ſunt extenſa non eſt. Hæc concluſio certa mihique fere dogmatica eſt, & oppoſita, non ſolum temeraria, ſed erronea. Probatur, quia eiuſmodi tentatio, cui Protoparentes ſuccubuerunt) fuit ab Angelo malo iam damnato, & Dæmone felicitatis humanæ inuido, atque hominum infenſiſſimo hoſte, qui Æuæ locutus per ſerpentem fuit, atque pomi eſum, ac per ipſam viro Adæ ſuaſit, vt Patres omnes conſentiunt: hæc autem omnia, ac malis Angelis in via adhuc exiſtentibus, nec facta ſunt, nec contigerunt: ergo tunc eſt, vt minimum eorum via finita erat, nec vlterius eius duratio proceſſit. Porro huic concluſioni, nemo Catholicorum, imo nec hæreticorum Doctorum, aduerſatur, tametſi, quoad ſupplicij Dæmonibus exercite inflictis tempus poſt id temporis inflictum, eoſque in inferum detruſos cenſeant nonnulli, de quibus, eorumque fundamento diſput. 5. Dæmones autem iam tunc, & damnatos malos Angelos eſſe cum Æuam, & per ipſam Adamum tentarunt, nemo eſt, qui ambigat, nedum neget: iam vero, ſi malorum Angelorum via tota exacta tunc erat bonorum etiam Angelorum via tota peracta etiam erat: tum quia vtriuſque viæ duratio eadem, æqualis, & communis fuit, vt concluſione 1. monſtrauimus: tum quia, ex quo tentatores Diabolos, & cuſtodes, ac tutelares Angelos homines habuerunt: cuſtodes autem non, niſi ex Beatis iam patriæ Angelis viam egreſſis hominibus deputantur, vt ſuperius diximus, & d. 7. de Angelorum Beatorum officiis diſputantes iterum dicemus.

4. Dico tertio: ſexto (vt minimum) creationis die Angelorum omnium via finita eſt. Concluſio hæc æque fere mihi certa eſt, ac præcedens: nec vidi Doctorem, qui ei expreſſe aduerſetur; quamuis Quiros noſter ob textum Geneſeos, quem obiiciam videatur tacitus, & curſim in oppoſitum inclinare citat. diſput. 72. ſect. 1. num. 2. Probatur: quia ex quo primum homo vſum rationis, & poteſtatem abſolute liberam ad peccandum habet, tutorem, & cuſtodem Angelum habet, vt à malo eum arceat, adiuuetque, moueat, & promoueat ad bonum: atqui Protoparentes ſexto illo die, cum libera abſolute poteſtate ad bene, maleque operandum, ſeu peccandum conditi à Deo ſunt: ergo ex tunc Angelos habuerunt cuſtodes: ſed cuſtodes Angeli, non, niſi ex beatis, ac via egreſſis deputantur: ergo Angeli eo, vt minimum, die via egreſſi, ac beati erant. Vrgetur: quia Pueris nondum ad vſum rationis peruenientibus ſui Angeli cuſtodes ſinguli ſingulis deputantur, imo à Conceptionis die, hora, & inſtanti, Angelo Matris cuſtodi, & cuiuſque infantis cura, & cuſtodia à Deo mandatur: citius ergo Protoparentibus cum

rationis

Digitized by Google

rationis abſoluto, & perfecto vſu die ſexto conditis vnum ſaltem ante tentationem, & eorum peccatum, oppones illud Geneſ. 1. fine, *Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona*, quæ de die ſexto, in qua conditi homines ſunt dicta fuere: atqui aliquid, ex factis à Deo Angelis erant; ergo eo die, non mali, ſed boni, & valde boni omnes Angeli erant: ac ſubinde nec dum vllus peruerſus, nec eorum via, in qua peccarunt, finita. Plus probat obiectio, quam nunc diſputatur, & contenditur, ſi quid probat. Nempe neminem Angelorum ante elapſum diem ſextum peccaſſe, quod & ſupradictis, & Patribus, & rationi, non congruit. Sed nihil ad præſens adhuc probat: Nam de iis, quæ à Deo ſex diebus facta textus expreſſerat, & narrauerat, nempe de corporeis, ea verba expreſſe ſunt, non de incorporeis, & pure ſpiritualibus, de quorum creatione toto hoc capite nihil; tametſi ibi, & capite ſecundo, ea dicat, vnde Angelorum creatio legitime à Patribus, & Theologis inferatur, vt vidimus. Secundo: ſextus ille dies diuiſibilis, & determinatis partibus aliquotis conſtans, multis, & magnis, (ſcilicet veſpere, & mane, in quibus horæ viginti quatuor, quadrantes nonaginta ſex continentur, minuta vero innumera) & ſi de factis omnibus, etiam Angelis, is locus intelligatur, vidiſſe etiam illos bonos, in ſexto illo die, licet poſtea aliqui peccârint horis, vel hora poſtrema, & facti fuerint mali, viamque egreſſi, verum haberet. Certum igitur ſit viam Angelorum ſextum creationis rerum diem non tranſiſſe.

5. Quo vero intra ſex illos dies tempore fuerit determinate finita: an ſexto illo die, quinto &c. vel primo, &, an dici quo finita via Angelica fuit, veſpere, vel mane, aut qua demum eius hora, minuto, aut inſtanti, puræ diuinationis negotium videtur: de quo facilius aliorum ſenſa referam, quam propriam ſententiam dicam. Gregor. Niſſen. orat. Cathechet. capite ſexto, Angelum hominis, ad imaginem, & ſimilitudinem Dei conditi, inuidia peccaſſe ſenſit: quare die ſexto, inuidia adhuc ſtetiſſe cum vltimo eius Dei, & opus Dei poſtremum homo fuerit. Sed, etſi hominis inuidia Angeli peccarint, de quo quæſtione vltima, eum futurum, & creandum, ad ſimilitudinem Dei abſolute anterius præuidiſſe, ſatis eſſet, vt ipſi inuideret: quare, eo Angelorum peccato admiſſo, multo ante ſextum diem potuit eorum via finiri. Cyprian. de ieiunio, & tentationibus Chriſti, Chryſoſt. Homil. 22. in Geneſ. Author de mirabilibus ſacræ Scripturæ capite ſecundo, apud Aug. tomo tertio, Iſidor. 1. de ſum. bon. capite duodecimo, ſent. 7 Beda tom. 8. lib. quæſtionum, quæſtione nona ante ſextum diem, quo conditus homo eſt peccaſſe, ac via finita cecidiſſe aiunt, quod commune Patribus, & Scholaſticis. Cæterum Iſidorus, & alij, id non ſatis ſolide probant ex illo Ioan. 8. ille *homicida erat ab initio, & in veritate non ſtetit*, ex quo oppoſitum potius probatur. Non quidem, quia *in veritate non ſtetit*, de deceptione Euæ per ſerpentem verbis illis, *Eritis ſicut Dij*. Quæ poſt conditos homines peracta à diabolo fuit intelligi debeat (vt cenſet Vaſ. citat. d. 229, contra quem oſtendimus ſupra veritatis nomine gratiam intelligi) ſed quia illud *homicida erat* Angelorum peccatum, ob quod dæmones effecti ſunt non fuit, vt bene Vaſquez ibi, capite vndecimo, verſus fin. ſed neque eſſe potuit homicidium antequam conditi homines ſexta die eſſent; vt eo textu contenditur probari. Dicitur ergo homicida, quia ad primum mundi homicidium, Abelis ſcilicet, fratrem Cain induxit iam diabolus peccato proprio, effectus: dicitur autem ab initio, non prout initium inſtans primum creationis rerum, aut Angeli ſignificat, ſed primam mundi tandiu, vſque permanentis partem vulgari initij mundi acceptione, quæ non ſolum durationis partes aliquotas plures continet, ſed annos. Sed facilius, planiuſque intelligitur, ſi homicidium, non actu ſed aptitudine, germanius ad eum textum intelligatur pro mortalitate hominum in mundum inducta per peccatum, quod primis hominibus diabolus ſuaſit, iuxta id. Sap. 2. *Inuidia diaboli mors introiuit in orbem terrarum*, quod ſane poſt ſextum diem fuit. Sed quidquid de hac probatione ſit, tamen ſententia hæc diem, & determinatum intrinſece tempus viæ Angelicæ non deſignat, quod inquirimus, ſed tempus, ſeu terminum ſolum eius extrinſecum, quo ſcilicet Angeli iam extra viam erant.

6. Gloſſa in id Geneſ. 1. *Diuiſit Deus lucem à tenebris* cenſet: primo creationis mundi die malos Angelos tenebricoſos peccaſſe, ac cœlo deturbatos, à boniſque, & ſanctitatis ſplendore perpetuo illuſtribus, ac ſplendentibus, ſicut lucem à tenebris æternum ſeiunctos, ac diuiſos: quare vſque ad tempus diuiſionis lucis à tenebris Angelorum vtrorumque viam duraſſe. Bernard. ſermone primo, de aduentu. Diabolum in ictu oculi verbis illis *eritis ſicut Dij*, & in momento cecidiſſe docuit, ac proinde eius viam fuiſſe finitam. Arctius eam terminatam aſſeruit Iſidorus. 1. de ſummo bono, capite duodecimo, ſententia ſeptima citata illis verbis. *Nam mox, vt factus eſt in ſuperbiam erupit, & ſtatim, vt factus eſt cecidit*, niſi illud *mox*, & *ſtatim* morali, & vulgari, quam phyſica & ſtricta acceptione Iſidorus vſurpauerit: ſic enim idem atque Bernardus intellexit. Porro Niſſenus. 1. philoſophiæ, capite tertio, ſeu potius Nemeſſius de natura hominis, capite primo, apud tomum quintum Biblio. Patrum, part. 3. & Damaſcen. 2. de fide. capite quarto, aſſeruerunt, idem Angelis lapſum, ſeu peccatum fuiſſe, atque mors hominibus eſt. *Poſt lapſum enim præcluſa iam eſt (inquit Damaſcen.) illis omnis reſipiſcendi facultas; quemadmodum, & hominibus, poſtquam ex hac vita migrarunt.* Quod ipſum æquiualentibus verbis expreſſit. Sed, cum non dicant, quandiu mali Angeli ante ſuum lapſum ſteterint, nihil ibi de viæ Angelicæ duratione definiunt; ſolumque pœnitentiæ locum datum eis in via non fuiſſe docent, ſed ſtatim immediate poſt lapſum, ſicuti, & hominibus poſt mortem, ſiue vbi primum mortui abſolute, & in facto eſſe, ſunt, ſupplicium inflictum. Hoc etiam ſolum voluit Elias Cretenſ. orat. 3. Nazienzeni contra Iulian. ad ea verba: *quo circa cum pœnentia* &c. ſcribens. *Poſt lapſum nullus eſt Angelis pœnitentiæ locus quemadmodum, nec hominibus poſt mortem.* Quare hæc teſtimonia, non ad præſentem, ſed ad ſequentem quæſtionem ſpectant. Sicut & aliud Fulgentij capite tertio de fide ad Petrum: *Æquitatis ſupremæ iudicio initium damnationis in ipſa auerſione voluntatis*, pars Angelorum à Deo auerſa, *inuenit: vt non aliud ei eſſet incipere eam puniri, quam illius beatifica boni dilectione deſtitui.* Hoc præter negatum Angelis pœnitentiæ locum, aliam difficultatem tangit examinandam. d. 5. quæſtione prima de tempore, ſeu inſtanti quo dæmonum pœna cœpit: an in ipſo, quo lapſi in peccatum fuere: nam lapſum ipſum, vt primo ſuit eius ſupplicium, & pœnam fuiſſe, vt verba ſonant, omnino repugnat, de quo ibidem. Sed quidquid de hoc ſit: cum nihil tibi de duratione, qua poſt inſtans creationis Angeli lapſi fuerint, dicatur teſtimonium hoc (vt de aliis diximus) è re præſente non eſt.

7. Concludo ergo in re certa de aſſignatione determinatæ intrinſecæ durationis, viæ Angelicæ, vltra quam progreſſa non fuerit, breuem quidem fuiſſe in quo æque, atque in incertitudine terminationis intrinſecæ illius, ſcholaſtici omnes conueniunt. Rigide vero loquendo non fuiſſe breuiſſimam, & qua minor à nobis deſignari, explicatiue non poſſit, & duratione ictus oculi neceſſariæ, vt Bernardi verba ſonant, reſpondeat. Etſi enim Angelis perfectiſſimis hierarchiæ, chorique, & gradus Hierarchici ſupremi, ea duratione plene de re tanta deliberandum, & paululum etiam minor, ſatis eſſet, ac ſubinde eorum viæ (quæ abſque ſufficiente ad plene deliberandum duratione, nequit abſolui) ſufficeret; aſt pene innumerorum Angelorum Hierarchiarum, chororum graduumque inferiorum plenæ deliberationi, ac ſubinde viæ id ſolum temporis ſatis non eſſet. Cum autem ſupremorum infimorumque Angelorum via æque, eiuſdemque durationis phyſicæ fuerit, vt ſupra diximus, atque omnes ſcholaſtici docent, (etſi de moralis viæ, & in inſtantibus Theologice acceptis aliter loquantur) id temporis viæ etiam ſupremorum Angelorum Hierarchiæ & chori ſupremi datum eſſe, quantum plene Infimorum

morum Angelorum infimæ hierarchiæ deliberationis ſufficeret, tenendum eſt. His autem ictus oculi, ad plene deliberandum, & viæ proinde abſolutionem, non eſſet ſufficiens. Accedit viæ, & deliberationis plene tempus non adeo ante curatum Angelis à Deo credi prudenter poſſe, vt nil amplius, eo, ſine quo deliberare abſoluta non poſſent, conceſſum ad deliberandum de præceptis tam grauibus cum rigidus, auaruſque temporis exactor, & deliberationis noſtræ executor Deus nunquam fuerit, vt nec diuerſioni, otio, reſpirationiue alicui locum faciat, nec tempus relinquat, ſed deliberare vrgeat anhelo denique. Cum, vltra tempus neceſſarium non ſolum phyſice, ſed morali prudentique, ac non nimis dura, & exactrice prouidentia deliberationi primæ Angelorum de re Ipſis præcepta, prælium deinceps inter primo obſeruantes, & primo tranſgreſſores Angelos fuerit, ſucceſſiue bonis, maliſque ſuaſionibus inuicem habitum fuerit (vt vidimus, & quæſtione quarta, iterum minutius videbimus) deliberationibus aliis notis Angelorum, vt in alterutra prima perſiſterunt, tempus amplius viæ Angelicæ prouiſum fuit, duratio prolixior. Certe his omnibus inſpectis gloſſæ ſententiæ memoratæ, ex allegorica eius textus interpretatione, & diuiſit Deus lucem à tenebris, in re à Deo incertæ deciſioni libentius adhærebo; tametſi ſubdubius, & hærens adhuc: cum neque pro ea ſententia firmum aliquod fundamentum inueniam, vbi pedem figam, nec niſi ſuſpenſus, & hæſitanti ſimilis gradiar.

QVÆSTIO II.

De loco pœnitentiæ Angelorum in ſtatu viæ.

DVplex de loco pœnitentiæ Angelorum in via eſt apud Theologos difficultas. Prima de poſſibili: an ſcilicet is locus pœnitentiæ dari in via, Angelis abſolute potuerit? ſecunda, an eis datus de facto fuerit? Prima ex naturæ, & voluntatis Angelicæ flexibilitate, vel inflexibilitate ab eo affectu, quam ſemel concipit, omnino pendet: cum pœnitentia conceptum iam affectum de quo habenda eſt eſſentialiter ſupponat: quare: ni à ſemel concepto flexibilis abſolute Angelis ſit, eius de affectu prauo pœnitentię ipſi abſolute erit impoſſibilis. Ne vero in hac difficultate æquiuoce laberetur, &, vbi nulla eſt, quæſtionem moueamus; de abſoluta impoſſibilitate pœnitentiæ, & inflexibilitate naturæ, & voluntatis Angelicæ à ſemel debito deliberato affectu inquirimus. Nam de morali quadam inflexibilitate, ſeu difficultate, à prima deliberatione abſiſtendi, quam ſapientiores etiam, homines habent qui ægrius à dictamine, & propoſito primo abſiſtunt, quia perfectiori vtriuſque partis notitia, & cognitione de rebus deliberant, quam minus ſapientes, eoque difficilius, ac difficilius, quo ſapientiores, & ſapientiores ſunt, dubium non eſt. Quin Angelis ea moralis inflexibilitas, atque à ſemel concepto ex plena deliberatione propoſito abſcedendi impoſſibilitas adſit: cum infimæ hierarchiæ, & chori Angeli hominibus ſapientiſſimis (quorum eis cuſtodia à Deo mandatur) intelligentia, & ſapientia longe præſtent. Accedit malorum Angelorum, qui lapſi fuerant in peccatum, ac ſubinde ſolos pœnitere poterat, ſuperbia, qua, vel ex qua peccauerant factos eſſe in malo propoſito obfirmatiores, immobilioreſque ab illo: ſuperbis enim valde difficilior eſt dictaminis, & propoſiti primi tractatio, vt experientia quotidiana docemur. Secunda difficultas de loco pœnitentiæ Angelorum in via de facto datis ſuppoſita etiam eorum flexibilitate à propoſito primo, & ſemel admiſſo peccato, quam ſtatuemus ſeorſim, quia eſt ex aliis principiis dirimenda.

CERTAMEN I.

Abſolute Angelorum in via inflexibilitatis, Patroni fundamenta diſiecta.

1 ABſolutam phyſicam Angelorum à ſemel habito propoſito inflexibilitatem, ac recedendi impotentiam, ac ſubinde, ſi peccaminoſum illud fuit, locum pœnitentiæ abſolute, in via etiam impoſſibilem multi ſcholaſtici docuerunt; non tamen, qui vulgo referuntur, omnes. Sic docuit Alex. 3. p. q. 1. m. 1. Capreol. in 2. d 7. q. 1. a. 1. concl. 2. & a. 8. ad argumenta Scoti tertio loco adducta contra eam concluſionem. Ferrara 4. contra gent. c. 95. §. *Aduertendum ſecundo*: Caietanus. 1. p. q. 64. a. 2. quem Dominicani Thomiſtæ recentiores ſectantur, & noſter Granados tract. 14. a. 1. ſect. 2. eorum (ac præcipue S. Thomæ) concluſionem de potentia ſolum ordinata, atque naturæ Angelicæ accomodata intelligi debere, non autem de potentia abſoluta Dei, quaſi à propoſito primo Angelum nullis in ſua omnipotentia contentis auxiliis gratiæ ſuæ poſſit auertere; ſed ſolum id efficere non poſſe, ſi ſe naturæ, ipſorumque immobili de ſeſe & natura ſua vt à propoſito ex plena deliberatione ſemel habito accommodet: quare vt auxilio efficaci gratiæ ſuæ lapſos deinceps priuaret, vt à malo concepto conuerterentur congruum Angelorum naturæ fuit: imo, & cogitationibus, quibus à propoſito quouis ſiſterent; quo etiam pacto S. Thomæ concluſionem & rationem benigne interpretatus fuerat Marſilius in 2. quæſt. 5. articulo quinto, vtetque petitionem principij in ea ratione ita intellecta recognoſcit: cum denegationis gratiæ Angelis ad pœnitentiam connaturalitatem ratio reddatur, quod adhæreant natura ſua immobiliter affectui, & obiecto, cui ſemel deliberate adhæſerunt: quæ eorum concluſio eſt, & cuius ratio quæritur. Sed hanc ita videntur reddere ex S. Thoma, præfati Doctores: quia Angelus omnia ea ſingula cognoſcit ſimpliciter è terminorum apprehenſione, abſque diſcurſu vllo, non ſecus, ac nos prima, ac per ſe nota principia cognoſcimur: quare, ſicut nos in horum aſſenſu immobiles natura noſtra ſumus, ita, & Angelus ab aſſenſu cuiuſuis obiecti immobilis natura ſua eſt. Cum autem facultas appetitiua, ſeu voluntas proportionem debeat habere cum facultate intellectiua, eiuſque operatione à qua mouetur, ſicut mobile omne cum ſuo motore eam debet proportionem in operando habere, fit: vt voluntas Angelica obiecto, cui ſemel deliberate adhæſit, ſuoque erga ipſum affectui, immobilis adhæreat, ſicut eius intellectus veritati ſeu obiecto, cui ſemel adhæſit, & aſſenſui, quo ei adhæſit ſemel. Hanc rationem tradiſſe videtur S. Thomas citato loco, ex prima parte, eam vero explicatius confirmare, & proportionem in operando ſeruandam inter voluntatem Angelicam cum ſuo motore Angelico intellectu, quoad aſſenſus, & affectus ſemel habiti immobilitatem probare videtur citato capite 95. ex lib. 4. contra gent. quia finis reſpectu motionis voluntaris ita ſe habet, atque prima principia reſpectu intellectus: quare ſicut error in primis principiis) vtpote ſolum ex praua intellectus diſpoſitione prouenieus) nequit emendari, niſi ea praua diſpoſitione ex parte intellectus ſublata: ita error ex parte voluntatis, naturaliter vltimum finem appetentis, & qui proinde, niſi ex collocatione vltimi finis in aliquo, quod reuera vltimus finis non eſt, nequit prouenire; nec niſi ex praua aliqua diſpoſitione voluntatis, & appetentis (iuxta illud Ariſtotelis axioma tertio Ethicorum, capite quarto, *qualis vnuſquiſque eſt, talis et finis videtur*) ideo niſi ea praua diſpoſitione ex parte voluntatis, & appetentis ſublata, nequit

quit error affectus illius corrigi, ac emendari: nequit autem ea praua voluntatis, & appetentis diſpoſitio, in Angelis, animabuſue ſeparatis tolli, etſi ab homine in hac vita, & ſtatu tolli poſſit, & quotidie tollatur; ergo nec Angelus (& idem eſt de anima ſeparata) poteſt ab illo prauo, & erroneo primo affectu corrigi, atque emendari aliave ratione dimoueri.

2. Hæc ſummatim ſententiæ huius fundamenta omnia à ratione ſunt: & rigide pro phyſica immobilitate voluntatis Angelicæ accepta, ſunt plane leuiſſima, ac prorſus Angelico Præceptore indigna: quare alia, quam rigida hac phyſicæ immobilitatis ipſum loqui, & diſcurrere debita in S. Thomam retorqueria, & nos, & germanos ex antiquis etiam eius Diſcipulos iudicare compellit, vt inferius videbimus, etenim proportio illa in operando, inter motorem, & motum viciſſim, & in omnibus, vt principium à Thomiſtis illis accepta, & aſſerta ex eis principiis, & axiomatibus eſt, quibus vti pro difficillimis ſuis aliquot concluſionibus ſolent, & quorum negatio, & confutatio cuiuſuis, etiam non nimis inſtructo diſcipulo in promptu ſit, vt ſæpe alias oſtendi. Specialim autem in re præſente oſtenditur facilius: ſiquidem, cum alter, ex motoribus, atque ab eo motis liberum agens, alter vero neceſſario agens eſt, quoad modum operandi, vel neceſſario, vel libere, debere inter ſe proportionari, ſiue initio, ſiue in actionis conſeruatione ex terminis ipſis repugnat; ex quibus conſtat alterum ex ipſis neceſſario, alterum vero libere eſſe operaturum: quare, cum intenta hæc ad illationem concluſionis proportio inter modum operandi intellectus in aſſenſu primis, & per ſe notis principiis, ac perſiſtentia neceſſaria, & immobili in illo, & voluntatis, quæ libere obiectum proſequitur, omnino ſit, conſtat medium prorſus falſum eſſe, ad eiuſmodi illationem, & probationem concluſionis ab his authoribus intentam. Secundo: etſi abſque diſcurſu atque ex ſola apprehenſione terminorum Angelus obiectis omnibus, quæ cognoſcit aſſentiatur (quod falſum etiam eſt atque in eo aſſenſui noſtro primis, & per ſe notis principiis omnis aſſenſus. Angelorum obiectis aſſimiletur intentum horum Doctorum non probat, quia euidentia aſſenſus noſtri primis, & per ſe euidenter notis, (vnde immobilitas ab eorum aſſenſu nobis obuenit) ſimilis neceſſario, & erga omnia omnia obiecta ſua non eſt: quare neque inde immobilitas aſſenſus Angelici, ſi euidentia deſit, colligi poterit, & cuius paritate ad immobilitatem voluntatis Angelicæ à primo ſuo affectu deliberato arguatur. Aſſumptum probo. Primo ex aſſenſu noſtro principiis primis per ſe, & ex terminis probabilibus, ex quibus plures, tam in Philoſophia, quam in Theologia ſunt, vt ſæpe, cùm hic, tum aliis noſtris tomis animaduertimus, abſque vllo diſcurſu exhibito: huic autem ſimilem aſſenſum ſolum probabilem ex terminis ipſis, & abſque diſcurſu vllo poteſt Angelus elicere circa obiecta plura, quorum ſpecies proprias non habeat, nec propterea eorum ipſi intuitio debeantur. Probo ſecundo: quia deliberatum affectum peccaminoſum primo ab Angelo conceptum neceſſario præcedit iudicium practicè erroneum de bonitate delectabilis obiecti turpis, quod proſequitur, præferenda bonitati obiecti honeſti, quod aduerſatur: id vero dictamen, neque per ſe, & ex terminis notum, & euidens eſt, ſed omnino falſum, &, cui ſubinde nequeat immobiliter Angelus adhærere; imo vero variis multiſque rationibus occurrentibus. Poteſt ab illo deſiſtere, tametſi abſque diſcurſu vllo in id dictamen incurrerit; falſum igitur eſt Angelum ita immobiliter ſemel cognitis, & iudicatis adhærere, vt iudicium primum deponere nequeat: quare neque ex hac indicii Angelici immobilitate generali, ad immobilitatem voluntatis Angelicæ à ſemel habito affectu diſcurri à paritate poteſt, niſi ex falſis diſcurratur. Ex quibus concluditur, rationem hanc Thomiſticam, ſi de abſoluta immobilitate phyſica intelligatur, ex immobilitate intellectus Angelici à ſemel iudicatis, (vnde paritas ad immobilitatem abſolutam phyſicam Angelicæ voluntatis à ſemel conceptis affectibus ſumitur) tam ex aſſumpti falſitate, quam ex defectu paritatis, & legitimæ illationis, nullam eſſe.

3. Vtrimque etiam eius rationis confirmatio, & explicatio ſeu concluſionis probatio vlterior, ex S. Thoma citato loco, contra gentes plane deficiet, ſi pro abſoluta phyſica immobilitate voluntatis Angelicæ efformetur. Vt enim error in primis principiis ex parte intellectus, ſi ea ex terminis nota, & euidentia ſint, ac ſubinde aſſenſus euidens circa illa nequit, niſi amenti & veſano habituali, vel ſaltem ex falſa aliqua apprehenſione actualiter decepto contingere: quæ prauæ diſpoſitiones, ſi ex parte intellectus abſint, ſicut non poteſt, non primis principiis per ſe, & ex terminis notis, & euidentibus aſſentiri, ita neque ab eis, ni amentia vel habitualis, vel actualis præfata verſet, ab eiuſmodi aſſenſu diuelli valebit. Cæterum, ſi prima principia ſolummodo probabiliter ex terminis vera ſint, vel error circa per ſe nota: & euidentia, ex praua intellectus diſpoſitione aliqua ex præfatis contigerit, ea vndecumque ſublata à falſo, & erroneo aſſenſu poterit inde intellectus amoueri, ſicut ea non adſtante, in erroneum, aut falſum iudicium circa prima principia nuſquam primo incurriſſet, vt diximus, & ratio hæc Thomiſtica ſupponit: id quod tam reſpectu intellectus Angelici, quam reſpectu noſtri verum æque habet: quare mobilitati phyſicæ ab aſſenſu erroneo, vel falſo circa prima principia, vel ex terminis euidentia, vel ſolum probabilia praua ex parte intellectus vtriuſque diſpoſitione ſublata à falſo illo, vel erroneo circa principia iudicio vterque deſiſtet. Cum autem praua illa diſpoſitio ex parte intellectus phyſice auferri ab alterutro intellectu abſolute poſſit, vterque ſane intellectus phyſice mobilis à iudicio illo erroneo, vel falſo, circa prima principia abſolute erit, vt de ſe patet, & ratio S. Thomæ ſupponit. Hinc autem, licet finis reſpectu voluntatis ſe habeat ſicut prima, principia ex parte intellectus ad obiectorum proſecutionem, vel aſſenſum, errorque ſeu vitium, ex parte voluntatis circa obiectorum proſecutionem, & appetitum nequeat niſi ex praua diſpoſitione voluntatis, & appetentis contingere: cum tamen ea praua diſpoſitio naturalis intrinſeca, & eſſentialis phyſice Angelo, eiuſque voluntati non ſit æque atque ab homine, eiuſque voluntate, phyſice ab Angelo eiuſque voluntate amoueri abſolute poſſet: æque eſſet phyſice abſolute mobilis, à præhabito deliberato affectu prauo ſuo atque homo abſolute ſit; quod male ex ea ratione, ſi de abſoluta phyſica immobilitate intelligenda ſit, ab hiſce Thomiſtis, negatur. Id quod vlterius oſtendo; etenim praua illa diſpoſitio, de qua Ariſtoteles ex parte voluntatis, & appetentis peccatoris, ſiue à fine vltimo aberrantis in turpis obiecti proſecutione intelligitur de praua diſpoſitione ſolum obiectiua errore poſitiuo, vel (ſi in Angelis poſitiuum errorem non admittas) negatiuo ignorantiæ, & inaduertentiæ, aut maiori intenſione, & efficacia, qua ponitur ab intellectu Angelico obiectum delectabile, turpe tamen, atque fini reuera vltimo, & ſummæ ſuæ felicitati aduerſum quam finis reuera vltimus, & obiectum honeſtum ipſi obtinendo conducens, atque ſui proſecutione ad ipſum ducens; hæc autem praua diſpoſitio voluntatis obiectiua ſolum ſiue ex parte propoſitionis obiecti erroneæ poſitiue aut negatiue, aliquove modo ex dictis defectuoſæ æque ab Angelo, atque ab homine tolli phyſice abſolute poteſt variis mediis, quibus error ille, vel poſitiuus, vel negatiuus, vel inaduertentia, vel intentionis, & efficaciæ minoris repræſentandi verum vltimum finem, & obiectum honeſtum præ turpi auferatur.

4. Imo vero cum obiectiua eadem diſpoſitio praua, erronea poſitiue, aut negatiue, ac defectuoſa propoſitionis obiecti non obſtiterit, quominus ita propoſitis obiectis primus affectus erga turpe libere prorſus ſit habitus, poteritque abſolute phyſice erga honeſtum haberi: neque ex ſimili erronea poſitiue aut negatiue quo-

uisve modo, defectuoſa obiectorum propoſitione fieri poterit, vt in eadem proſecutione obiecti ita ab Angelo poſtea perſtetur, vt phyſice non perſtare abſolute non poſſit, ac ſubinde Angelus poſſit ab eiuſmodi proſecutione abſolute phyſice abſiſtere, ac dimoueri. Si vero ea diſpoſitio error circa finem appetentis, voluntatis, non obiectiua ſolum, ſed ſubiectiua ſit, nempe ex qualitate habituali inſidenti voluntati (vt plane Ariſtoteles intelligit) vel actuali, ſiue actu eius, quo finis in obiecto creato ponitur, nequit intelligi, niſi quatenus habitu vel actu amatur obiectum turpe, & diſſonum ratione, & præcepto Dei propter ipſum, ſuique gratia, ſeu tanquam finis, ac non propter aliud, cum quo amor Dei veri vltimi finis, ſummæque fœlicitatis creaturæ rationalis ſuper omnia, nequit cōſiſtere: ac proinde ſubiecti turpis amore, vel actuali, vel habituali voluntas peccatoris grauis, vel actualiter, vel habitualiter, à ſuo vero vltimo fine aberrat. Etſi enim, aliquis vel errore intellectus, vel voluntatis extraordinaria prauitate, nec, niſi in damnatis excogitabili, vltimum ſuum finem expreſſe auerſetur; in via tamen ſolum præfato modo communiter homines à vero ſuo fine aberrant, neque aliter, de Angelis in via ab eo aberraſſe credi vlla ratione poteſt. Hic autem error prauave diſpoſitio, ex parte voluntatis multifariam ab Angelis (æque, atque ab hominibus tollitur) poteſt phyſice auferri, ſiue ex errore intellectus, ſiue ſola malitia voluntaria actuali, vel habituali proueniat: etiam habitualis, quæ praui affectus retardationem, duratione etiam ſequente ex parte antecedentis poſſet, vel maxime impedire: tum, quia habitus vitioſus phyſicam libertatem ad actum omittendum, & oppoſitum eliciendum abſolute non abolet: præſertim ſi ſummæ intentionis non ſit, ad quam vno affectu peccaminoſo vnius inſtantis, quo primum Angelus peccauit peruenire vitioſus eius habitus non potuit, quouis conatu obiecto prauo, eo affectu Angeli voluntas adhæſerit, cōcludo ergo rationes haſce S. Thomæ de abſoluta immobilitate phyſica Angeli à ſemel concepto affectu prauo, quod ipſum de aliis affectibus primo conceptis eſt) nullatenus probare neque de ea ſanctum Thomam intelligi debere, ſed de morali impoſſibilitate, & difficultate retractationis vtriuſque erroris, ſeu defectus, tam ex parte intellectus quam voluntatis, quam ei, & præſtantia intellectus, & ſuperbia, ex qua primo peccauit, ipſe fecit. In quæſtionis vero præſtatione diximus difficultatem præſentem de morali hac impoſſibilitate non eſſe. Ita plane præcipui eius diſcipuli Sanctum Thomam interpretantur Ægid. S. Thomæ Diſcipulus auditor Paludan. & Magiſter Victoria relati à noſtro Ludou. Turriano infrà. Noſter etiam Granad. ſuprà, eo ſtrm. ſancti Thomæ rationem, & concluſionem ſectatus, item Vaſquez, & Soar. & Magiſt. Zumel, & recentiores plerique ſic iam ſanctum Thomam intelligunt. Et quidem Sancti Thomæ mentem, & rationem rigore phyſico accipiendam non eſſe conſtat ex. q. 16. de malo. a 5. ad. 2. vbi de dæmonibus iam damnatis ait. *Deus eſt cauſa ſtatus Angelorum, in quo ſunt obſtinati in malo, non quidem ſicut cauſando, vel conſeruando malitiam, ſed ſicut non impertiendo gratiam, ſic enim dicitur aliquos indurare*, inde ergo obſtinatio Angelis vti & hominibus, non ex naturæ immobilitate, quæ conſonant dictis à ſancto Thoma cit. q. 64. a. 2.

5 Nec ſileo recentiores aliquot Thomiſtas memoratos à Vaſquez. d. 235. c. 5. num. 13. §. *Cæterum nulli Thomiſtæ*, qui prauam hanc diſpoſitionem Angelorum, ex primo peccato, ob quam ei immobiliter deinceps adhæreant, eſſe aiunt; quod per illud in ſuo termino ſeu centro, quod elegit conſtituatur: nec magis ad vlteriorem motum concurſus diuinus debeatur quam lapidi, qui in ſuo centro eſt; cui tamen extra centrum poſito, concurſus Dei, vt ad illud tendat, debetur. Sed tamen alia ratio, hæc eſt Theologo ſano (nedum S. Thoma) indigna. Quia, cum homo creatura rationalis, & libera ſit, ac proinde peccato ſuo finem ſibi, & centrum in creatura, quam turpiter proſequitur, libere eligat, & conſtituat, æque illi concurſus Dei ad motum vlteriorem non debebitur, ſed potius ad quietem: vnde à prauo affectu ſemel ex plena deliberatione concepto æque immobilis phyſice homo quiuis, atque Angelus naturaliter erit, cum tamen diſcriminis ratio phyſicæ immobilitatis, abſolute, vel ſaltem naturalis, Angeli à ſemel concepto affectu prauo, etſi homo mobilis ab eo ſit, inquiratur, & præfato diſcurſu aſſignari ab his Thomiſtis tentetur. Secundo: Angelum, & creaturam rationalem affectu ſuo turpi deliberato, quo obiectum creatum inhoneſtum amat, in ſuo naturali centro æque, atque lapidem in centro ſuo naturali, conſtitui, & quieſcere, non, niſi abſurdiſſime, & contra ſcripturam, & Patres pacem & quietem peccatoribus in ſtatu culpæ frequentiſſime, & expreſſiſſime negantibus dicetur. Maxime in ſtatu non ſolum peccati, ſed, & damnationis, & cruciatuum æternorum, in quo ea ratione præfati Thomiſtæ malorum Angelorum immobilitatem phyſicam à peccato, & pœnitentiæ impoſſibilitatem defendere contendunt.

CERTAMEN II.

Abſoluta phyſica Angelorum à præhabito affectu flexibilitas ſtatuitur.

6 Dicendum eſt: Angelos in via à ſemel concepto affectu voluntatis quocumque, etiam prauo phyſicæ mobiles abſolute ac proinde flexibiles ad pœnitentiam eſſe. Ita M. Albert. 2. p. tract. 5. q. 25. a. 4. Scotus in. 2. d. 7. q. 1. §. *Secundo dico.* & in reportatis eadem diſtinct. q. 3. cum ſua ſchola S. Bonau. eadem diſtinct. p. 1. a. 1. q. 1. Richard. a. 2. corp. & ſolut argumentor. Ægidius, & Gregor. q. 1. a. 2. Baſſol. q. 1. a. 2. Maior. q. 1. Marſil. in 2. q. 2. a. 3. Paludanus in quæſt. 4. d. 50. q. 1. quibus addendi Ocamus. in. 2. q. 19. & quod lib. 1. q. 14. Gabr in. 2. d. 7. q 1. a. 1. poſt. 2. concluſ. quatenus dæmones in inferno eo ſolum pacto in ſuo peccato obſtinatos perſtituros, quatenus Deus ſui ipſius odium, cum quo peccati pœnitentia repugnat, ſua abſoluta potentia vtens in eis perpetuo conſeruat: ac proinde, non natura ſua ad pœnitentiam inflexibiles, etiam in ſtatu damnationis, atque à ſemel concepto affectu immobiles ſed mobiles cenſent: eandem concluſionem tradunt Valentia citata quæſt. 64. primæ part. a. 2. quæſt. 15. pun. 2. Molina ibid d. 2. §. *Reliсto* & §. *Dubium.* etſi ſub tractione concurſus Diuini immobiles a malo dæmones aſſerat, vbi etiam Vaſquez citat. d. 239. à cap. 3. ad. 7. incluſiue Soar. lib. 3. cap. 10. & lib. 8. cap. 1. num. 15. Arrubal. d. 180. cap. 2. Beccan. tract. 3. cap. 6. quæſt. 12. Ludou. Turrian. d. 64. dub. 1. Alarcon. tractat. 6. d. 5. cap. 4. num. 3. & d. 9. c. 5. num. 6. Ioan. præpoſit. ad citatum art. 2. dub. vn. à paragrapho *Verum ni etiam fatetur.* & §. *dicendum verum* citans vltra memoratos Hacherum tract. 4. q. 64. d. 1. num. 9. quibus adde etiam Magiſtrum Bannez Dominicanum, citato. a. 2. dub 1. parte priore concl. 2. §. *Secunda pars*, vbi concluſionem negantem vix ab alio præter citatos defendi reſtatur. Eſt autem pro noſtra hac concluſione notandum præfatos omnes Doctores Angelorum malorum, ſeu dæmonum, ſtatu etiam damnationis adiuncto, phyſicam mobilitatem ab affectu prauo, atque ad pœnitentiam flexibilitatem natura ipſorum conſiderata abſolute docuiſſe, tametſi eos aliis titulis, quam phyſicæ immobilitatis naturalis inflexibiles ad pœnitentiam, in eo ſtatu, ex decreto Dei denegandi auxilia efficacia, vel etiam ſufficientia, vel non concurrendi, ad eorum pœnitentiam aſſerant, quæ in malis Angelis, viatoribus adhuc, de quibus nunc agimus locum non habent. Idcirco, noſter Arraga. d. 25. ſect. 5. ſub ſect. 1. etſi dæmonibus damnatis iam & pro eo ſtatu potentiam, abſolutam ad pœnitendum neget, tum ex gratiæ adhuc ſufficientis, & diuini concurſus ad pœnitentiam denegatione, quæ omnia peccato ſuo mortali demeriti de condigno ſunt, vti, & homo quiuis ſimili peccato graui demeretur; tamen in hoc, & in aliis damnatos omnes homines, & Angelos facit æquales, ne vtrorumque naturæ immobilitatem

tem phyſicam ab affectu prauo ad pœnitentiam tribuit, neutriſque, in via adhuc ex peccati demerito, earum denegationem tribuit: immò vero, neutris pro ſtatu viæ adeſſe in his,quæ ibi docet ſæpè ſupponit: quare pro hac etiam incluſione (de qua in terminis non agit) citandus venit denique noſter etiam Quiros d. 74. ſect. 2. expreſſus pro noſtra hac ſententia dum Angelis pœnitentiæ locum datum à Deo in via fuiſſe docet, vti, & alij ex noſtris quos certamine tertio referemus.

2. Probatur concluſio ex Patribus ita apertus pro noſtra concluſione extat Damaſcenus 2. de fide c. 3. ſub init. vt de eius ſententia dubitari non poſſit: ſic enim ſcribit. *Eſt igitur Angelus natura rationis particeps intelligens perpetuo motu* (ſiue ex Græco *ſemper mobilis*, quod tantumdem valet) *arbitrijque libertate voluntatis preditus, ac ſententia ratione mutabilis* (ad verbum ex Græco *mutabilis ſecundum ſententiam*) *hoc eſt liberam in vtramque partem voluntatem habens.* Ne vero dicas ob extrema hæc verba, quibus totam ſententiam collegiſſe videtur, ſolum contendere liberum, & quoquo verſum vertibilem voluntate ſua Angelum eſſe, dum arbitrio, & voluntate, ac ſententia mutabilem dixit, idque ſaluari, ſi cum primo aliquid eligit, poſſit non eligere, vel eligere oppoſitum, etſi à ſemel habita libere electione non poſſit dimoueri, obſtant primo illa *perpetuo motu, vel ſemper mobilis.* Si enim ſemper mobilis, ac perpetuo motu arbitrij, & libertatis voluntate præditus, etiam cum elegerit primo, mobilis eſſe ac mutabilis à primo concepta voluntate eſſe debet: alioqui non ſemper, ac perpetuo mobilis, & mutabilis: imò nunquam mobilis, mutabiliſque erit, vti Deus, etſi in concipiendis decretis ſuis liber ſit, quia ſemel conceptis abſiſtere, & mutare ſententiam nequit mutabilis dici non poteſt, eadem impugnatio continetur illis verbis, *ac ſententia ratione, ſiue ſecundum ſententiam* (quod tantundem ac propoſitum valet) continetur. Tertio, ne mobilitatem, ſeu mutabilitatem abuſiue, pro poteſtate ad vtrumvis, à ſe acceptam quis putaret, ſed proprie, pro potentia ſe à præhabito affectu ad oppoſitum mouendi, atque abſiſtendi ab illo præcauit ſtatim Damaſcenus, rationem mutabilitatis huius voluntatis Angelicæ ſubiungens, *Quidquid enim creatum eſt mutatione quandoque ſubſit neceſſe eſt: id enim vnum extra mutationis aleam eſt, quod nihil habet, à quo ſit creatum*: Deus ſcilicet, qui tamen liber,& quoquo velit vertibilis voluntate ſua eſt. Non ergo mutabile pro libero, & ad vtrumvis vertibili ſolummodo, ſed pro mobili, ab vno extremo in aliud propria acceptione vſurpauit, explicatius autem ſuam hanc mutabilitatis acceptionem, & mentem, iterum dedit; rationem, ob quam libero arbitrio præditum, & ob quam mutabilis arbitrij, & voluntatis Angelum dixerat, ita ſubnectens. *Angelus itaque, vt rationis, & intelligentiæ particeps liberi arbitrij eſt, vt autem creatus in ea conditione erat, vt mutationem recipere poſſet, liberumque ei eſſet, vt in bono manere, ac progreſſum facere*: quod autem textus primi fine mutabilitatem voluntatis Angeli à ſe dictam, breuius quaſi colligens, & tradens concluſerit. *Hoc eſt liberam in vtramque partem voluntatem habens*, quæ libertatis ſolum definitio eſt, ſi præcisè poneretur verum haberet; cum autem ſententiæ,& voluntatis præhabitæ mutabilitatem præmiſerit vtraq; parte ad quam liberam voluntatem haberi Angelum ait, præhabita iam ſententia, & voluntas, vtriuſque pars altera continetur, vt liberæ voluntatis angelicæ eſſet Damaſceno, vel illam conſeruare, vel abiicere, atque ire in aduerſam, vt proxime ex ipſo recitabamus. Secundò, etſi hoc ita non eſſet, ſed ſolius libertatis definitione, ſententia concludatur à Damaſceno nil aduerſariis proderit: concluderet enim, non periphraſi ſententiæ promiſſæ, ſed eius efficaciſſima ratione ex Angeli, creata ſcilicet libertate voluntatis, eius mutabilitatem phyſicam à ſe immediatè aſſertam probans, vt deinceps à ratione agentes oſtendemus. Confirmatur ſi fieri poteſt apertius ex eodem Damaſceno ſub fine capitis eiuſdem, vbi ait: Angelos ad malum, licet cum difficultate ſuapte tamen natura poſſe abſolute moueri, de bonis vero, qui & Angeli permanſere, nec peccato viæ Dæmones, ac Diaboli effecti ſunt, ſed potius Beati: ſubdit. *Hunc vero ea iam conditione* (ſtatus ſcilicet beatitudinis) *vt, ne vix quidem, moueri, atque inflecti* (in malum videlicet) *queant quod tamen non eorum natura, ſed gratia tribuendum eſt.* Quo loco Angelos omnes à bono ſemel concepto in malum extra beatitudinis ſtatum, moueri, etſi difficulter, phyſice, & abſolute poſſe docet: ac ſubinde phyſicam eorum in ſtatu beatitudinis abſolutam à bono in malum immobilitatem, non à naturali eorum à ſemel concepto affectu, etiam bono, in malum inflexibilitate, ſed ex Dei gratia prouenire. Confirmatur, ex eodem Damaſceno Dialog. contra Manichæos verſus finem aiente. *Quin Deus Diabolo quoque ſemper bona præbet* (quatenus ex ſe eſt, vt dixerat) *verum ille accipere recuſat, atque in futuro due Deus omnibus bona fundit, at vnuſquiſque prout capacem ſe reddidit boni particeps efficitur.* Citius ergo in ſtatu viæ malis Angelis conuenit recuſare, bonum Dei recipere, quod liberè recuſant, cum recipere abſolutè poſſent, ex ſententia Damaſceni ex his plane conſtat, quo ſenſu eodem capite Damaſcenus de Dæmone dixerit. *Pœnitentiæ porro ea ratione minime capax eſt quia corpore vacat.* Neque enim ideo dixit quia purè ſpiritualem naturam, & ſubſtantiam (cuiuſmodi Angelum eſſe nouerat, & quem mobilem natura ſua ab affectu quovis præhabito ad oppoſitum toties, eo capite, atque difficilius à bono in malum, quam à malo in bonum mutabilem docuerat) natura etiam ſua pœnitentiæ, & retractationis cuiuſcumque male aſſertorum, ſibi contradicens, incapacem ſubiectiuè aſſereret, ſed obiectiue, & ſalutaris pænitentiæ ſolum, quæ Dei donum, atque ex eius gratia neceſſario oriundum eſſet: qua nimirum, quia abſque corporis incentiuis, & ruditate, atque à Deo maiori perſpicacitate, & aduertentia purè ſpiritualis Angelus peccauit indigniorem ſe homine, qui corporis incentiuo, etiam deliquit reddiderat: incapacitatis nomine maiorem obiectiuam doni pænitentiæ indignitatem Angeli, quam hominis, non autem abſolutam illius incapacitatem intelligens, quam rationem obdurationis Angeli præ homine, in peccato, quæ in denegatione auxilijs efficacis ad ſalutarem pænitentiam conſiſtit dedere. Nyſſenus 1. Philoſoph. c. 3. Caſſianus collat. 4. cap. 24. Gregorius Magn. 4. moral. c. 9. Iſidorus de ſummo bono c. 12.

4. Secundo probatur concluſio ex Fulgentio de fide ad Petrum c. 3. ante med. vbi ita Angelis, & hominibus cognitionis Dei facultatem conceſſam ait,vt eam quiſque habere, aut perdere poſſet: ſubdit vero. *Si quis tamen ea perderet, ſuo deinceps arbitrio reſumere non valeret: vt illius eſſet, ſanctæ cogitationis initium gratuito dono voluntatis denuo reuocandis, quibus vellet infundere, cuius fuit in ipſo creationis exordio, nullis præcedentibus meritis ſpiritus, & corpora locis, atque affectionibus, prout ipſe ſapiens voluit congrue, & mirabiliter ordinare.* Ergo in vtriſque vna eademque ratio impotentiæ reuocandiſſe à peccato ad iuſtitiam per ſalutarem illius retractationem, & pænitentiam eſt: quod hæc ex Dei gratia neceſſario veniat, nequeat autem ex alterutrius natura. Non ergo ex naturali alterius, ſcilicet Angeli, inflexibilitate: impotentiam autem,& inſufficientiam naturalem hominis ad habendum ſanctæ cogitationis, & bonæ voluntatis, initium ſic deinde probat. *Bona quoque voluntatis, & cogitationis initium non homini ex ipſo naſci, ſed diuinitus, & præparari & tribui, in eo Deus euidenter oſtendit: quia, neque Diabolus, neque aliquis Angelorum eius, ex quo ruina illius merito in hanc inferiorem ſunt detruſi caliginem, bonam potuit, aut poterit reſumere voluntatem: quod ſi poſſibile eſſet, vt humana natura poſt quam à Deo auerſa bonitatem perdidit voluntatis, ex ipſa rurſum eam habere potuiſſet multo poſſibilius hoc haberet Angelica: quæ quanto minus grauatur terreni corporis pondere, tanto magis hac eſſet præditus facultate.* Niſi autem Angelus à ſemel habita voluntate phyſice mobilis, & flexibilis abſolutè eſſet, atque à Fulgentio cenſeretur male probaret hominem bonam voluntatem natura ſua recuperare per pœnitentiam non poſſe cum naturæ phyſicè, & abſolute à malo in bonum, & econtra flexibilis, mobiliſque ſit, ex eo, quod illam Diabolus natura ſua ad ſemel perdita,

Digitized by Google

bonam, per malam voluntatem immobilis phyſice, & inflexibilis abſolute rurſus reuocari per pœnitentiam ſalutarem abſolutè nequeat. Secundo male etiam inferret citius Angelo natura ſua à ſemel habita voluntate abſolute phyſicè inflexibili facultatem ſe ab illa ad bonam recuperandi, quam homini natura ſua mobili, & flexibili, fore concedendam.

5\. A ratione probatur primo concluſio, quia Angeli à bona voluntate, in qua deliberato (ſiue in inſtanti primo creationis, iuxta aduerſæ ſententiæ Patronos, vel tempore, vbi primum deliberatio fuit ipſis, iuxta noſtram doctrinam poſſibilis) extiterunt phyſice ad malam voluntatem, & peccatum fuere mutati: ergo, & ſunt phyſice mobiles, & flexibiles natura ſua à ſemel concepto deliberato affectu voluntatis: ſiquidem ab actu ad potentiam affirmatiue legitima eſt conſequentia. Dices à bono in malum Angelos eſſe flexibiles, & mobiles phyſice abſolute natura ſua: inde tamen non probari à malo in bonum natura ſua phyſicè abſolutè mobiles, & flexibiles eſſe: quare concluſionem noſtram non poſſe vniuerſaliter de mutabilitate voluntatis Angelicæ ab affectu quovis præhabito intelligi. Contra primo: quia nihil aſſignari poteſt pro flexibilitate angelica à bono in malum, quod pro eadem à malo in bonum non faciat, nec pro immobilitate à malo in bonum, quod ſimilem, à bono in malum non probet. Secundo: quia cum angelicæ creaturæ, & voluntatis, & libertatis perfectio ſit, à malo in bonum flexibilitas, maiorque quam flexibilitas à bono in malum ſecundum ſe alterutra ſpectata: immò ideo ſolum à bono in malum flexibilitas bona eſt; quia eadem eſt, ac potentia indifferenter ſe conuertendi liberè à malo in bonum: vti de potentia libera bene, maléque agendi dicitur (quæ ſi ad male ſolum agendum, ac non eadem ad bene agendum eſſet non bona, ſed peſſima potentia foret, & miſerrima) fieret ſane: Angelicam naturam, & voluntatem humana, quæ à malo ad bonum flexibilis ex fide eſt, atque ex fide etiam imperfectior, longe eſſe imperfectiorem. Contra tertio: quia vt abſolute vera concluſio ſit, & negatiua abſolute falſa, ſat ab aliquo præconcepto affectu phyſice mobilem voluntatem Angelicam abſolute eſſe. Quarto mobilitas phyſica, & abſoluta Angeli à ſemel habito affectu natura ſua, à nobis aſſeritur, non accepta particula *natura ſua* pro adæquato principio intrinſeco in ipſa natura Angelica, eiuſve falcultatibus naturalibus, aut aliis ipſi iure naturæ debitis, quibus adæquata potentia ad opus meritorium, & in caſu noſtro ſalutarem pænitentiam de anteacto peccato, quæ abſque indebita naturæ gratia auxiliante Dei fieri nequit, compleatur: ita enim accepta particula *natura ſua*. Neque primo concipere opus bonum meritorium natura ſua, atque eius viribus poteſt, nec mortale ad quod tenetur vitare; neque alia eſt Angeli, quam hominis à malo in bonum natura ſua, eiuſque viribus phyſica abſoluta immobilitas, & inflexibilitas à malo, quod ſemel admiſit, abſque gratia auxiliante, Dei: cum tamen eo ſenſu, quo Angelus natura ſua phyſicè immobilis, & inflexibilis natura ſua abſolute à ſemel admiſſo peccato ab aduerſariis dicitur, homo natura ſua phyſicè mobilis, flexibiliſque à ſuo anteacto peccato abſolutè ab eiſdem, atque omnibus Doctoribus aſſeratur: illa ergo particula *natura ſua*, in præſenti quæſtione de Angelorum phyſica mobilitate, & flexibilitate, vel oppoſita inflexibilitate phyſica abſoluta natura ſua idem non valet, ac ſolis naturæ Angelicæ viribus gratia omni auxilianti Dei ſecluſa: ſed quatenus dicit ſpeciale genium naturæ Angelicæ, quod naturæ humanæ non adſit, & quo Angelus ſemel à ſe conceptis affectibus ita immobilis affigatur, & adhæreat, vt diuelli ab eis, etſi requiſita reliqua adſint, vt abſcedat, natura ſua non poſſit.

6\. Ad hæc poteſtate antecedente ex naturæ debitis auxiliis ſufficientibus opus morale honeſtum elicere, tam hominem, quam Angelum (tametſi poteſtate conſequenti nequeat, ni auxilium gratiæ Dei ſupernaturale, quoad modum ſolum naturæ indebitum adſit) Vaſquez etiam vbivis, & noſtri Alarcon. d.8. num.1. & Vaſquianorum doctrina eſt: cum autem ob moralem honeſtatem virtutis pænitentiæ poſſit ante actum peccatum æque ab Angelo, atque ab homine retractari, atque ex antecedente poteſtate abſoluta ad aliquid agendum denominatio abſolutè potentis, ad illud præſtandum deſumatur, ſic ſane: Angelum abſque gratia Dei, atque eo etiam ſenſu natura ſua peccatum ex fine etiam honeſto morali retractare abſolutè poſſe: quare, & phyſice mobilem à malo ad bonum, & flexibilem abſolute eſſe dum erat viator: id quod in Soarij, & aliorum ſententia, qui ad opus bonum morale gratiam Dei auxiliantem, nullatenus requirunt, maiorem vim habet. Confirmatur: quia vt phyſicè mobilis, flexibiliſque à peccato etiam admiſſo Angelus abſolutè ſit, opus non eſt, vt ex bono, adhuc morali fine peccatum retractet, ſed vel ex indifferenti fine, vel etiam vitioſo, prauoque, & peccaminoſo alio affectu, præhabito affectui prauo repugnanti, & incompoſſibili (vt in malis Angelis iam Dæmonibus, & damnatis contigiſſe ſtatim oſtendimus) ad quemvis autem actum, vel indifferentem, vel prauum auxilium gratiæ neceſſarium non eſſe, ſed naturam rationalem ſufficere, ex qua mendacium, & peccatum iuxta ſcripturam, Patres, & Concilia poſſumus certiſſimum eſt. Denique tota obiectionis, & ſolutionis huius doctrina ſenſu, de quo nuper diſputati in præſentiarum oſtendimus, nempè naturam angelicam difficilius mobilem de ſeſe, immo abſolutè immobilem phyſice à malo ad bonum eſſe, contra vero à bono ad malum abſolutè mobilem phyſice militat expreſſè contra Fulgentij proximè recitati verba poſtrema, *quod ſit, &c.* quibus docebat, citius potiuſque homine Angelum aptum, ac potentem natura ſua eſſe, vt ſemel à Deo auerſus ad Deum conuerteretur. *Multo*, inquit, *poſſibilius hoc haberet angelica natura, quæ quanto minus grauatur terreni corporis pondere, tantò magis hac eſſet prædita facultate.* Militat, expreſſius adhuc, contra rationem: ſiquidem natura humana è naturalis libertatis ſuæ perfectione non ſolum à bono in malum, ſed etiam à malo in bonum phyſice mobilis, & abſolutè flexibilis eſt, ſi neceſſaria ex parte gratiæ auxiliantis Dei adſint: immò poſtremum hoc eſt de ſe libertatis naturalis magiſque per ſe, quam primum ad perfectionem naturalis libertatis, eius ſpectat: atqui naturalis libertas naturæ angelicæ, ad bonum vel malum perfectior de ſe eſt naturali libertate humana, ac longe mobilior à malo ad bonum (ſi gratia auxilians neceſſaria ex parte Dei adſit) quam humana natura de ſe imperfectior: immò quam ipſa angelica natura de bono ad malum phyſicè mobilis abſolutè ſit.

7\. Probatur ſecundo à ratione: quia de facto mali Angeli etiam, in ſtatu damnationis, mutauerunt malam voluntatem, circa idem ipſum obiectum, per voluntatem aliam illi oppoſitam, & aduerſam; tametſi non bonam, & honeſtam, ſed prauam: Ergo phyſicè mobiles natura ſua abſolute ſunt à voluntate mala quam ſemel conceperunt, in ſtatu obſtinationis in malo, propriæ damnatorum, ac Dæmonum: citius ergo, à quavis præhabita voluntate phyſicè mobiles, & flexibiles abſolutè natura ſua fuerunt in via, cui obſtinationis in malo ſtatus annexus non eſt. Prima conſequentia ab actu ad potentiam euidens eſt, vt patet. Secunda vero, & poſtrema eſt etiam manifeſta. Antecedens probatur. Primo ex Euangelio: ex quo conſtat Diabolum, paſſionem, mortémque atrociſſimam Chriſti, non vtcumque, ſed efficaciſſime voluiſſe, ac ſubinde per Iudæos, Scribas, Phariſæos, Sacerdotes, & Magiſtratus, ac Principes populi ſolicitaſſe de eo quippè dicitur. *Cum Diabolus iam miſiſſet in cor Iudæ Simonis Iſcariotis, vt traderet*, & Ioann. 13. Ex Euangelio vero etiam conſtat, Diabolum etiam, eiuſmodi voluntatem retractaſſe, habuiſſéque aduerſam, ac inſtantem mortem Chriſti demum omni etiam ſtudio, & arte impedire procuraſſe, iudicaturi iam Pilati vxore in ſomnis perterrita, ob quæ ipſa ad maritum Matth. 27. *Nihil tibi, & iuſto illi: multa enim paſſa ſum hodie per viſum propter eum.* Etſi enim eiuſmodi ſomnia vxori Pilati adeo per ſe, vel per bonum Angelum immiſſa cenſeant Leo. ſermone 11. de paſſione. Origen. Chryſoſtomus, Hieronymus, Euthymius, & Theophylactus, ad eum locum, quibus adeo firmiter adhæret Maldonatus noſter ibidem; aſt ex Diabolo, ea ſomnia fuiſſe, vetus, & receptiſſima opinio eſt. Sancti nimirum Ignatij, epiſtola 5. ad Philippenſes,

Bedæ,

Digitized by Google

Bedæ ad eum locum, Authoris hiſtoriæ ſcholaſticæ, & aliorum, quibus accedunt Molina ſupra §. *Secundo Angeli*, Vaſquez etiam ſupra capite 4. §. *Contra fundamentum*, numero 13. atque Scholaſtici alij ex rigidioribus. Ratio autem, qua Maldonatus huius ſententiæ probabilitatem excludi putauit, efficax non eſt: facilius quippè, Diabolo viſum merito fuit Pilatum Iudicem innocentiæ Chriſti iam conſcium, adeóque ad eius libertatem inclinatum, & propenſum, eo vxoris nuntio ad Chriſtum poſtrema ſententia diffinitiua, ex qua eius, libertas omnino, iam, & vnicè pendebat, obfirmare, quam Phariſæos, & Principes Sacerdotum, cum immiſſis cogitationibus, tum adeo inuidos, ac ſubinde minimè retrogrados, ad Chriſti necem procurandam odio obſtinatos, obfirmatoſque ab eo propoſito diuertere, & ad procurandam Domini libertatem oppoſitis nouis ſuaſionibus perducere, qua ratione etiam in hanc ego ſententiam inducor. Secundo probatur, citra controuerſiam antecedens: dubium quippe eſſe nequit, quin Diabolus expoliatum Chriſti morte infernum expertus, multoſque iuſtos rediuiuos, ac Dominum reſurgentem, ſeque poteſtate tyrannica in homines priuatum, ac deturbatum videns, & hominum redemptionem, ea etiam morte peractam recognoſcens, eamve à ſe procurat vehementiſſimè, præ inuidia doluiſſe. Tertio denium probatur antecedens, ipſum, quia experientia ipſa pœnæ, cum priuatiuæ, & eſſentialis, tum poſitiuæ, quam patiatur, atque æternæ paſſurum, ſe nouit, de peccato, ob quod, ea patitur paſſuruſque æternum eſt, ſibi ſummopere diſplicere, dolereque, etſi non honeſtè, & fructuosè, ſed turpiter, & infructuosè Diabolum extra controuerſiam cunctis Doctoribus eſt.

CERTAMEN III.

Efficax ratio à priori.

5. PRobatur tertio concluſio ratione à priori data à Damaſceno poſtremis verbis teſtimonij ex ipſo recitati a nobis certamine 2. init. vt obſeruauimus num 3. ſub init. Angelus liber (ſaltem in ſtatu viæ) eſt in prima electione ex plena deliberatione, circa obiectum, quodvis habita, ſeu habenda: ergo ea etiam habita, liberè, ac ex deliberatione in prima duratione, quæ ad deliberandum, ſatis ipſi fuit, liber etiam in ſtatu viæ fuit, in eius conſeruatione, duratione ſequente, ſufficiente etiam ipſi Angelo ad nouam deliberationem habendam circa idem obiectum: ergo Angelus natura ſua phyſice mobilis, & flexibilis abſolute in via fuit a ſemel habita libera, atque ex plena deliberatione voluntate. Conſequentia hæc vltima euidens eſt: ſi enim abſolutè, & phyſice immobilis ab illa præhabita voluntate Angelus natura ſua eſſet, non poſſet, non in quavis duratione, ſubſequuta prius habitam deliberatam voluntatem, & electionem primam circa obiectum illud conſeruare; cui repugnat illam conſeruare, vel non conſeruare pro libito in aliqua duratione poſſe, vt opus eſt ad libertatem abſolutam conſeruandi illam præhabitam, deliberatam voluntatem, & electionem, circa illud obiectum in duratione ſequente ſufficiente ad plenam deliberationē circa obiectum illud iterum habendam. Prima conſequentia (de qua iis cum aduerſariis eſſe ſolummodo poteſt) probatur: ideo Angelus liber abſolutè fuit in præhabita prima deliberata voluntate, & electione prima circa obiectum illud, quia voluntati eius adfuit, cogitatio duplex altera bonitatis obiecti ad eius proſequutionem inducens, altera malitiæ ab eius proſequutione retrahens, atque ad eius fugam ſuadens: atqui illa ipſa duplex cogitatio æque retrahens, & inducens in ſequente duratione ſufficiente ad plenam deliberationem iterum habendam circa obiectum idem perſeuerat: ergo æque liber fuit Angelus pro ſtatu viæ in eius voluntatis, & electionis conſeruatione [illegible] duratione ſequente ſufficiente ad habendam [illegible] plenam deliberationem circa obiectum illud [illegible] ndam ſeu fugiendum, ac fuit, cum primum illam deliberatam voluntatem, & electionem habuit. Dices: cum primum electionem, & deliberatam voluntatem habuit, non ideo ſolum fuiſſe Angelum liberum ad eam habendam, quod vtraque cogitatio retrahens ab obiecto & ad illud inducens adfuerit: ſed, quia defuit præcedentia deliberatæ illius voluntatis, & electionis, quæ nondum habita præextiterat: ex qua indifferens de ſe, & re, vt aiunt, integra voluntas ita præhabitæ voluntatis conſeruationi deinceps affigitur, & immobilis phyſicè adhæret, vt nequeat ab eius conſeruatione ceſſare, aut reſilire.

2. Petitur apertè ea ſolutione principium, vt ſupra cum Ægid. Marſilio Vaſquez, & aliis Scholaſticis politioribus contra Thomiſtas aliquot Sancti Thomæ concluſionem negatiuam, & rationem de phyſica Angeli immobilitate abſoluta à præhabita voluntate deliberata, & electione intelligentes obſeruabamus certamine primo, ea ſiquidem ratio concluſio ipſa aduerſariorum eſt, vt patet: quam ex natiua voluntatis Angelicæ circa obiectum vtraque illa cognitione indifferenter propoſitum duratione ſequente non minus quam in anteriore, in qua primum elicita, & libere, ac deliberatè habita electio circa illud obiectum fuit, efficaciter impugnamus. Contra ſecundo: quia ſi quid ea ratio, & ſolutio præſtaret, æqua facilitate voluntas humana eiſdem cogitationibus, in ſequente duratione indifferenter obiectum proponentibus phyſicè abſolutè immobilis, ac inflexibilis a ſemel habita deliberata voluntate contra aduerſarios defenderet, vt cuivis patebit: vtramque vero conſequentiam fortiorem, & efficacior apparebit, ſi eam euaſionis eius [illegible]. Etenim phyſica abſoluta poteſtas voluntatis creatæ de ſe ſe liberæ, ac indifferentis, ad proſequutionem, vel non proſequutionem, ſeu fugam obiecti indifferenter propoſiti, in quavis duratione ſufficiente ad plenam deliberationem habendam ſolum poteſt auferri per aliquid adiunctum voluntati ipſi ex parte actus primi, ſiue pro priori naturæ phyſicè connexum cum affectu eliciendo, ac ſubinde phyſicè voluntatem determinans ad eum circa obiectum illud in ea duratione habendum. Patet ex ſtatis apud Boëtium, Anſelmum & reliquos Patres, & Scholaſticos principiis libertatis: inde enim ſolum aduenire voluntati cogitationibus indifferentibus circa obiectum inſtructæ neceſſitas, quæ eum affectum ab ipſa eſſe, elicique facit, aut cogat, atque illum non eſſe, vel oppoſitum affectum eſſe impediat, ac prohibeat: quæ ſola neceſſitate abſoluta, ac ſimplex, ſiue ſimpliciter talis, abſolute, ac ſimpliciter tali voluntatis libertate aduerſatur. Atqui ex præcedentia electionis, ſeu voluntatis deliberatæ duratione anteriore circa obiectum aliquod æque indifferenter proponendum duratione ſequente ſufficiente voluntati angelicæ ad plenam circa illud deliberationem habendam, nihil additur voluntati phyſice connexum ex parte actus primi ſeu prioris naturæ cum affectu præhabito, ad ipſumve habendum, ſeu conſeruandum duratione ſequente ſufficiente: ad plenam deliberationem rurſus circa idem obiectum habendam phyſicè determinans. Ergo ex præhabito affectu deliberato, & electione circa illud obiectum à voluntate Angelica duratione anteriore eius abſoluta libertas, & poteſtas indifferens ad eum affectum, & collectionem conſeruandam, & habendam duratione ſequente circa idem obiectum æque indifferenter propoſitum nullatenus auferetur: quare, & ab ea phyſice, & abſolute mobilis Angelus, eiuſque voluntas natura ſua eſt.

3. Minor ſola probationem apud aduerſarios deſiderauit, quam nec leuem ſic præſto. Actus voluntatis angelicæ ſemel habitus, ac præcedens duratione anteriore, ea præcedentia temporaria præcisè, non præcedit natura, & cauſalitate, ſiue ex parte actus primi, actum, ſeu affectum ab eadem voluntate eliciendum duratione ſequente ſufficiente ad plenam deliberationem, iterum habendam, circa idem obiectum æqua indifferentia propoſitum: ergo præcise è ſui temporaria, præexiſtentia nihil addit voluntati angelicæ ex parte actus primi phyſice connexum cum eiuſdem elicientia duratione ſequente, ac phyſicè determinans voluntatem Angelicam ad eius conſeruationem duratione perſata ſequente antecedens

cedens

Digitized by Google

cedens probatur actus liberi, cuiuſviſve alterius, præexiſtentia in duratione temporaria præcisè, non eſt præexiſtentia, ac præcedentia, naturæ, & cauſalitatis, ſiue ea parte actus primi ad actum aliquem, ſiue alium à voluntate eliciendum, vel ipſummet duratione ſequente conſeruandum. Primo: quia alias præcedentia temporaria, & durationis cum præcedentia naturæ, & cauſalitatis contra Patres, & Theologos omnes, magno Theologiæ & dogmatum fidei damno confunderentur, vt vidimus controuerſia de ſcientia, de voluntate, & de prædeſtinatione. Secundo probatur: quia nihil poteſt aliquid agere, ad illudve agendum abſolute, & actu conducere, vel iuuare ſeu agendum impedire, niſi actu, & abſolutè exiſtens, eo vero, quod aliquid duratione antecedente actu abſolutè fuit ſequente duratione præcisè affectus alicuius ad affectionem phyſicè abſolutè concurrere, ac iuuare, eamve abſolutè impedire duratione ſequente non poteſt: ſolum ergo ex anteriore ſui abſoluta exiſtentia, & duratione poterit ad ſui conſeruationem, & perſiſtentiam, in ſequente duratione conducere, quatenus duratione illa anteriore ſui exiſtentiam, & permanentiam duratione ſequenti, exigit, & natura ſua precatur, vt creatis entibus natura ſua permanentibus diximus verum hoc modo nequit natura ſua actus ille liberè, & deliberatè ſemel ab Angelo habitus ad ſui perſiſtentiam, & & conſeruationem duratione ſequente ſufficiente ad plenam deliberationem iterum circa obiectum idem indifferenter propoſitum habendum conducere, nedum determinare, ex duratione ſua prima Angelicam voluntatem. dixi autem, ac toto hoc diſcurſu, ſæpè, ac ſemper repetiui. *Duratione ſufficiente ad nouam plenam deliberationem*: minore enim duratione ſequente, quam ad plenam deliberationem ſufficiat perſtiturum, conſeruandumque actum, ſiue motu ſubito, ſiue deliberato habitum à voluntate, tam Angelica, quam humana, certiſſimum eſt: quia cum pro ea inſufficiente duratione exercitium nouum libertatis voluntati creatæ, ſit impoſſibile, ab eo actu, non ſecus, atque agens quodvis naturale à ſua prima operatione ceſſare non poterit.

4. Quod autem duratione ſequente ſufficiente ad nouam deliberationem actus liber ſemel habitus à voluntate Angelica ex prima ſui exiſtentia, & duratione perſiſtere, & conſeruari natura ſua abſolutè non exigat: quare, neque eo modo, ad ſui conſeruationem vlteriore illa duratione conducere, nedum angelicam voluntatem determinare queat, probatur. Primo: quia actus liber primo habitus, à voluntate humana ſui conſeruationem ex prima ſui exiſtentia & duratione pro duratione ſequente ſufficiente ad nouam deliberationem circa obiectum idem indifferenter propoſitum, ita abſolutè natura ſua, exigit, & conducit nedum voluntatem determinat humanam, vt phyſicæ immobilis ab illo pro vlteriore duratione illa ſit, vt omnes experimur: & tamen eund. permanentię & perdurandi vlterius ſemel exiſtens, & primo productus actus ille habere natura ſua debet, atq; actus primo exiſtens, & productus à voluntate angelica, quin hic præ illo titulum permanēdi natura ſua habeat, poſſitveſ habere maiorem. ergo neque actus voluntatis Angelicæ prædeterminat exigentia ſua naturali ipſam ad ſui conſeruationem. Secundo actus voluntatis Angelicæ ſubitus, & indeliberatus non affert natura ſua voluntati eidem phyſicam immobilitatem abſolutam ab ipſo, nec eam exigentia ſua naturali permanendi determinat, vt ſequente duratione ſufficiente ad denuo deliberandum circa obiectum idem indifferenter propoſitum, ſemel elicitum conſeruet: Ergo nec actus deliberatus ſemel elicitus ab angelica voluntate, natura, & exigentia ſua naturali permanendi determinat illam ad ſui conſeruationem vlteriori duratione ſufficiente ad denuo deliberandum circa idem obiectum indifferenter propoſitum. Antecedens, ab experientia ſubitorum, & indeliberatorum motuum noſtræ voluntatis, quos accedente poſtmodum indifferente obiecti eiuſdem propoſitione, & aduertentia quotidie retractamus. Secundo, ex aduerſariis ipſis, qui immobilitatem phyſicam & abſolutam voluntatis Angelicæ, ab actibus ſemel habitis deliberate ſolum aſſerunt, non autem ab actibus indeliberatis ſubitiſque motibus ſuis, quia ſcilicet ita ſententiæ, & deliberationis, ſuæ primæ angelus, eiuſque voluntas immobilis natura ſua adhæreat, vt ab ea diuelli nullatenus poſſit, quod in ſubitis eius actibus motibuſque indeliberatis non habet locum conſequentia, ergo ſola probanda reſtat: ſic ergo eam probo, ac ſimul aſſignatam diſcriminis rationem impugno: quia libertas, quæ entitati actus ſubiti, & indeliberati voluntatis angelicæ additur, cum liberè, ac deliberatò ab ea producitur, ſolum addit potentiam voluntatis, in actu primo ad eum abſolute non producendum, cum eum producit: ac ſubinde actus ſubiectionem, & dependentiam, ab arbitrio, & poteſtate indifferente voluntatis angelicæ, in actu primo, vt ab ea non elici, atque impediri, ne ſit, abſolutè poſſit: atqui ea dependentia hac, & ſubiectione libertati, & arbitrio voluntatis in eſſendo, ſiue, vt abſolute ſit tunc, cum pro eius libito eſt, ac producitur, nequit illam, ſibi ſubiicere, vt ipſummet actum neceſſario producat: quia potius, infertur eius eidem voluntati, reliquis ad eius libertatem in actu primo conſtituendam neceſſariis inſtructæ ſubiectio, & dependentia vt abſolutè pro quavis duratione habita inſtructa voluntate, ſit futurus, vt patet: ergo, ſi actus ſecundum entitatem ſuam, atque libertatis ratione ſecluſa, non ita permanens natura ſua eſt, atque naturali exigentia ſua perdurandi, vbi ſemel productus eſt, vt nequeat non à voluntate Angelica neceſſariis ad libertatem, in actu primo alias conſtituendam inſtructa, pro ſequente vlteriore duratione conſeruari ex adiuncta ei libertate, & deliberata ſui productione qua à voluntate abſolutè producitur, ita permanens, ac ſui perdurationem exigens, vt neceſſario à voluntate angelica, conſeruari vlterius debeat nequit euadere.

5. Tertio denique à priori probatur eadem minor, & datæ hactenus eius probationes confirmantur. Actus natura ſua ab alterius libito arbitrio, & libera poteſtate abſolutè pendens, eique ſubiectus, vt in ſe abſolutè ſit, nequit natura ſua abſolutè permanens, & exigens ſui perdurationem eſſe reſpectu agentis illius, vt, velit nolit, ipſum ſit vlterius producturus, ſeu conſeruaturus; ſed potius imbibitam eam conditionem natura ſua habet perdurandi vlterius, ſi illud alterum agens liberum à quo, qua tali natura ſua in ſui productione, & exiſtentia abſoluta dependere aptum eſt, ac de facto dependet ipſum conſeruare pro libito velit: ergo reſpectu illius agentis liberi nequit habere exigentiam perdurandi abſolutam natura ſua, vt ex prima ſui exiſtentia, & duratione abſoluta illud agens liberum in actu primo conſtitutum ad ſui conſeruationem natura ſua abſolute determinate neceſſitet, atque exigentia naturali abſoluta cogat ad ſui conſeruationem; atqui actus liberè, ac deliberatò, ab Angeli voluntate productus natura ſua aptus eſt dependere, ac de facto pendet in ſui productione, & exigentia abſoluta à voluntatis Angelicæ, qua libera in actu primo eſt, libito, arbitrio, & libera poteſtate: ergo nequit eſſe, ita abſolute permanens, exigenſque ſuam conſeruationem natura ſua reſpectu eiuſdem voluntatis, cum requiſitis ad eius libertatem in actu primo conſtituendam, vt, velit nolit, eum conſeruare debeat duratione vlteriore, ac ſubinde, nequeat hæc à ſemel concepto actu ſuo dimoueri. Antecedens primum abſolutè, & vniuerſim eſt, verum etiam reſpectu Dei primi agentis liberi increati quoad effectus, qui ab ipſo reali phyſica, nec ſolum intentionali cauſalitate verè dependent, cuiuſmodi creata omnia ſunt: de eius enim decretis, & actibus liberis, ab eius voluntate libera, verè quidem, ſed ſolum intentionaliter: quare nec propriè dependentibus alia eſt ratio: eſt ſiquidem ab eis ſemel habitis, prorſus immobilis, non tamen, ea actuum ipſorum liberorum exigentia, ſed ex attributo immutabilitatis ea quo ab actu nullo ſuæ voluntatis, ſiue intellectus, ſiue libero, ſiue neceſſario ſemel habito quieſcere, abſiſtereve poteſt: quod attributum, ſi Deo abeſſet, ſemel habitus actus liber voluntatis diuinæ de ſe ſuiſque prædicatis poſſet ex voluntatis diuinæ libito deficere, ac proindè intentionali ſua dependentia à Dei arbitrio, in ſui conſeruatione penderet: cum autem Angelo, eiuſque voluntati immutabilitatis abſolutæ prędicatum repugnet (quia Dei attributum creaturæ omni repugnans ea immutabilitas eſt) neq; erit vnde actus a voluntate Angelica libera in ſui productione, & exiſtentia abſoluta pendens, ita ſui conſeruationem pro duratione, vlteriori ab eadem exigat voluntate, reliquis ad eius libertatem in actu primo conſtituendam

tuendam inſtructa, vt eam ad ſui conſeruationem determinet, & cogat, ſed conditionatè ſolum; ſcilicet, ſi ipſum velit pro ſuo libito, libertatiſque arbitrio conſeruare: quare æque in ſui conſeruatione, atque in prima productione pendebit, mobiliſq. phyſicè à ſemel producto actu in ſequente duratione ſufficiente ad nouam circa idem obiectum eadem indifferentia propoſitum deliberationem voluntas Angeli abſolutè erit æque, atque in prima eius productione fuit.

6. Probatur ſecundo idem antecedens, ex quo conſequentiæ omnes rationis huius à priori inoffenſo currunt: etenim entia permanentia natura ſua, quæ contrarium habent, atq; deſtrui, ſequente duratione abſolute poſſunt & quo præſente non producerentur, nec primo abſolutè eſſent, & exiſterent, non exigunt natura ſua abſolutè prorſus ſui permanentiam, & cõſeruationem pro duratione ſequente primam in qua primo abſolute exiſtunt, ſed conditionate, ſi ſcilicet contrarium fortius, à quo deſtrui poſſint pro ſequente duratione non adſit: atqui actus natura ſua capax, aptumque, vt à potentia, & agente libero, eiuſq; arbitrio producatur, & abſolutè ſit, habet potentiã ſui pro eius libito efficaciter impeditiuam, ne primo abſolutè producatur, & ſit, eandemque, nec virtutis, & potentiæ minoris, vt deſtruatur duratione ſequente, pro eius libito (dummodo æqua indifferentia proponatur idem obiectũ) ergo illius actus permanẽtia, ſiue exigentia naturalis perdurationis, & conſeruationis pro vlteriori duratione illa nequit eſſe abſoluta à libito agentis liberi, eiuſq; arbitrio, à quo primo productus eſt, ſed conditionata, ſi eidem libero agenti libuerit: quod ſi naturalis permanentia exigentiæ perdurandi rerum, quas natura ſua permanentes, & perdurare exigentes dicimus, vim penitius rimemur, & naturam, pleniora prędicta fient: eius enim permanentiæ vis phyſicę actiuitatis intrinſece rei permanẽtis ad ſuam vlteriorem perſiſtentiam duratione vlteriore, non eſt vt ſupra monſtraui n. 3. ſed ſolum intentionalis motionis, & precariæ ad cauſam, plerumque primam, à qua conſeruandę res natura ſua permanentes ſunt, & quæ eius tituli permanẽtiæ cognitionẽ poteſt habere, eoq; moueri, vt eas, pro ſuo libito conſeruet, etiam vbi contrarium fortius eius deſtructiuum non adeſt: quia ſupra exigentiam omnem naturæ ſupremi ſui increata omnia, & libertatis diuinæ ius prçualet: quo circa, cum earum ſemel productarum naturali permanentiæ, & perdurandi exigẽtiæ Deus pro libito annuit, eaſq; conſeruat ratio, & propoſitio alia tituli illius præter eam, quæ vt eas primo produceret præceſſit, Deo ex parte actus primi aberrat, vt eas conſeruet; non vero ex qua ad eas conſeruandas, velit, nolit, cogatur, atq; ex parte actus primi determinetur: etſi ergo exigentia, & precarius titulus non ſolum reſpectu Dei cauſę primę, & vniuerſalis, ſed etiã cauſæ 2. & particularis, nempe angelicę voluntatis à qua etiam actus ille productus fuit, atq; ex eo conſeruatet Angelus intentionaliter moueretur, nuſquam ad eius conſeruationẽ, ex parte actus primi abſolute determinaretur, ſed liber ad illam abſolute perſiſteret, etſi aliud motiuum, & propoſitio ad eius conſeruationem, vltra eam quã, ad eius primam productionem habuit, non tamen indifferentem propoſitionis ad obiecti eiuſdem propoſitionem, vel fugam abolens, tum adeſſet.

7. Precaria tamen illa exigentia permanendi reſpectu cauſæ 2. ſeu voluntatis Angeli ſufficienter ex parte actus primi liberæ conſtitutæ pro vlteriore duratione, ex qua primo productus actus ille fuit, haudquaquam eſt, ſed ſolum reſpectu Dei, cuius eſt ſemel creata conſeruare cogitari poſſet: quia, vt dixi, proximè, reſpectu agentis liberi pro nulla duratione in qua liberum in actu 1. abſolute eſt abſolutum permanentiæ ius, aut exigentiam abſolutam, eius actus, & effectus poteſt habere. Dixi reſpectu Dei illud habere, poſſe excogitari: quia reuera, nec reſpectu Dei, ad quẽ naturales illas preces pro ſua conſeruatione fundat, abſolutam exigentiam, & ius perdurandi abſolutum habere magis poteſt, quam permanendi in præſentia contrarij potentioris ad ipſius deſtructionem, ac ſubinde exigentiæ fortioris ad aliquod contrarium, quo res ſemel producta deſtruatur: ſiquidem ius libertatis cauſæ ſecundæ in actu primo abſolute liberæ pro ſequente duratione actus producti durationem, qua productus eſt, atq; exiſtit primo, & qui cauſæ ſuæ libito, quandiu libera in actu primo, abſolutè eſt, in ſui abſoluta exiſtentia, & effectione ſubiicitur, nec amplius expectat, vt libere ab ea procedat, ſitq; abſolute liber, fortius quidem ius, & exigentia eſt, iure, & exigentia quavis permanendi, ac perdurandi, ex parte actus vlteriore duratione conſeruandi: ac ſubinde adſtante iure abſoluto libertatis in actu primo cauſę à qua productus primo actus ille fuit (vt ſequente duratione adeſt) nullum ius abſolutum ad ſuam conſeruationem actui illi, ex prima ſua productione, adhuc reſpectu Dei, qui efficaciori, potioriq; iuri debet in ſua connaturali erga res creatas debet attendere, vllatenus eſſe poteſt. ſed demus gratis aduerſariis exigentiam, & ius permanendi actus ſemel, à voluntate angelica producti, etiam reſpectu Angeli, nec ſolum Dei eſſe, ad ipſumque pro ſui conſeruatione actum illum naturales ſuas preces fundere: certe illæ indifferentiam propoſitionis, ad proſecutionem, vel fugam obiecti eiuſdem non abolent, etſi motiuum aliud, vt in ſemel concepto, & habito affectu alterutro Angelus duratione ſequente perſeueret: ergo adhuc eo, abſiſtere abſolute poteſt: ac proinde ab eo phyſice abſolute mobilis natura ſua Angelus eſt. Secundo poteſt abſolute, & naturaliſſime ius, & exigentiam illam permanendi actus illius Angelus non attendere, ſed ſolum obiecti, circa quod verſabatur indifferentem, & eandem propoſitionem, ſeu æqualem, vel maiorem, vt nobis ſæpe, ac ſemper contingit. cùm autem titulus ille, ſicut motiuum quodvis, abſque ſui propoſitione voluntatem mouere abſolute nequeat, nedum abſolute phyſice determinare, naturaliſſime ęque, ac primo actum illum & potuit non producere, poterit cum duratione ſequente non conſeruare, tametſi titulum, & ius permanendi abſolutum reſpectu voluntatis liberæ, à qua ſemel productus eſt, haberet.

8. Sed inquies ſi ita hæc ſunt, vnde Angelus difficultatem illam maiorem abſiſtendi à ſemel habito deliberato actu, quam primo illum producendi naturaliter habet, quam moralem impotentiam ab eo abſcedendi diximus, ſi naturaliter titulum, & ius illud perdurandi poteſt non attendere, imò & ſæpè non attendit? Reſpondeo, ex maiore perfectione potentiæ ſuæ intellectiuę, ex qua perfectius de propoſitis iudicat, conſultat, & practicum iudicium de agendis demum efformat: à quo proinde difficilius abſcedit, nouiſq; rationibus in aduerſum opus moraliter, & vt res vſu veniunt, frequenter habet, vt ab eo dictamine remoueatur, vt in hominibus perfectioris, perſpicacioriſq. intellectus euenire experimur. His enim, qui perfectius obiecta de quibus deliberatum primo fuit, maiores potioreſq; rationes in aduerſum occurrere, quam occurrerunt, cum primo deliberarunt difficilius eſt: ac eiſdem illis primis ſolum perſtantibus, difficile etiam eſt à præhabito dictamine practico recedere: eo vero perſtante, pro ſolo voluntatis arbitrio, à primo habita deliberata voluntate, & electione abſiſtere eſt item difficile: ex harum autem trium difficultatum coniuncto maior illa difficultas, quam moralem impotentiam vocamus, magna ſui parte conflatur. Accedit connaturalis quædam, inditaq; intimæ perfectioribus mentibus proprij iudicij æſtimatio, qua rationib. pro oppoſito additis minus naturaliter, ac ſæpe ſine culpa, minime attendunt, vt iudicium practicum mutent, quin de eo habita iam deliberatione ita ſibi natiua illa, nec deliberata inclinatione blandiuntur, vt à dictamine, & deliberatione illa prima mutationem, vt quid ſuam perfectionem dedecens, detrectent: idque, niſi ſtudioſa valde humilitatis frequentis, ac propriæ cognitionis virtute præueniatur (quod quam arduum ſit, nemo non videt) ſemper, & dictaminis, & electionis ſemel habitæ mutationem præcelſis mentibus impediet: quod ſi huic natiuæ præfatarum mentium, ac indeliberatæ præſumptioni vitioſæ in turpem elationem, & ſuperbiam illæ inciderint, deſiſtendi à dictamine, & propoſito ſemel habitis, mutandique illa, valde augeſcet difficultas, eoque magis quo vehementiore affectu in eiuſmodi vitia ferantur. Vnde tranſgreſſoribus præ ſuperbia Angelis malis, ac præcipuè ſuperbiſſimo eorum Lucifero pœnitentiæ de peccatis ſuis etiam in viæ ſtatu, quam magna ſuborta eſt difficultas, & quæ impotentia moralis iure optimo à Theologis cenſeatur; non autem phyſica abſolute impotentia; cum phyſicam pœnitendi potentiam ab eis, vt vidimus, non aboleat, atque vehementioribus auxiliis ad pœnitentiam abſolute poſſibilibus, poſſit fortius Angelus ad illam impelli,

quam aduerſis natiuis, ac vitioſis inclinationibus, & affectibus in primo dictamine, & affectu detineatur: vt de ſe ſe claret, & numero ſequente amplius clareſcet: ex quibus conſtat, actum deliberatum primo ab Angelo conceptum, & habitum ex prima ſui exiſtentia præciſè, ex duratione nil in ſui exiſtentiam, & conſeruationem duratione ſequenti phyſicè, nec intentionaliter, & motiue intrinſecè ſibi abſolutæ permanentiæ titulo conducens, nedum determinans voluntati Angeli ex parte actus primi afferre (vt hactenus contendebamus) ſed aliunde ex inclinatione natiua, ac ſuperba adquiſita in malis ſubſtantiæ rationalis intellectiuæ, & volitiuæ Angelicæ perfectione eorum concepto ſemel dictamini practico, & deliberationi primæ adhæſionem, & ab eis abſcendendi maiorem, quam in homine, minus perfecto, & intellectiuo, & volitiuo, difficultatem (quæ moralis impoſſibilitas ſit) Angelis ſuboriri, & malis Angelis adhuc in viæ ſtatu, quam bonis maiorem; eam vero phyſice inſuperabilem abſolute non eſſe: quare, & Angelos omnes, pro ſtatu ſaltem viæ à ſententia, & propoſito primo phyſicè mobiles duratione ſequente ſufficiente ad nouam deliberationem abſolute eſſe.

9. Sed neque ex aliquo habituali, quod ad eundem actum & deliberationem primo habitam ſequente duratione præfata tuendam phyſicè ex parte actus primi determinans in Angelo, eiuſq; voluntate relinquat, eumq; phyſicè abſolute à ſententia & deliberatione prima immobilem reddat: etenim habitualis illa adeo vehemens inclinatio, ſiue habitus phyſicè irreſiſtibiliter, ad eum primo habitum actum deliberatum tuendum potenter mouens, & phyſice inclinans, ſolum ex maxima adhæſione Angeli ad obiectum illud primo habito actu, eique intrinſeca, vel indiuiduali, vel intenſiua poteſt prouenire; nequit autem ab vlla ex iis prouenire: ergo nullatenus ex primo habito actu Angelo, eiuſque voluntati relinqui irreſiſtibilis phyſice & abſolute habitus ille, & inclinatio poteſt. Maior eſt aperta: ſiquidem deliberatio, & libertas actus illius extrinſeca denominatio actus illius à deliberatione, & libertate voluntaris, in actu 1. eſt, non vero intrinſecũ actus ipſius prędicatũ. Minor probatur primo quia maior illa adhæſio vel indiuidualis, vel intenſiua primo habiti actus intrinſeca eſt actui illi: ergo ſiue actus ille indeliberato, ſiue deliberato habeatur ęquè intenſum, & magnum habitum, & permanentem inclinationem phyſicam ad eundem actum duratione ſequente tuendum & conſeruandum generabit, atque Angelo imprimet, eiuſque voluntati: ergo, etſi indeliberato, & ſubito actus, & motus ille ab Angeli voluntate prima habeatur æque illam, & Angelum phyſicè abſolutè immobilem ab illo, ac determinatam ex parte actus primi ad eum duratione ſequente tuendum conſeruandumque reddet. Hoc autem negant expreſſe de actu indeliberato aduerſarij. Antecedens primum probationis minoris Syllogiſmi primi eſt in re præſente certum: etſi enim habitus ſeu habitualis phyſica inclinatio ad actus ſimiles eliciendos ex actuum intentionis & adhæſionis phyſicæ cuiuſvis repetitione ſæpe poſſit generari; aſt ex actu non repetito, ſed vnico (vt in caſu præſente) ex ſola eius intrinſeca adhæſione maiore ad obiectum illud ſiue indiuiduali, ſiue intenſiua prouenire poteſt. Conſequentia vero inde deducta conſtat ex probatione maioris ſyllogiſmi primi. Siquidem ex indeliberatione, vel deliberatione actus non mutatur intrinſeca, ſiue indiuidualis, ſiue intenſiua eius actus ad obiectum adhæſio. Vrgetur: quia indeliberata productio eius primi actus, ſeu motus voluntatis in obiectum prouenit ſolum ex defectu cognitionis, qua ab eo affectu retrahatur, detineaturque ab illo, ex parte actus primi voluntas: ac proinde expeditior promptiorque ſit ad eum eliciendum voluntas: quare, & maiore intentione & adhæſione ad obiectum quam ſi deliberato procederet, eliciendum à voluntate eſſe connaturaliſſimum eſt: inde motus ſubitos, & indeliberatos voluntatis in bonum à Deo immiſſos voluntati ex parte actus primi inclinationem habitualem ad actus ſimiles deliberate, & honeſte poſtmodum edendos imprimere valdéque proinde ad efficaciam gratiæ auxiliantis conducere frequens, & conſtans Auguſtini doctrina eſt, à noſtro Vaſquez primum erudite obſeruata, ac poſtea à reliquis Theologis Scholaſticis recepta. Probatur ſecundo: quia in hominis actibus, vel indeliberatis, vel deliberatis primo habitis æque magna adhæſio ad obiectum intrinſeca intenſiua, atque in Angeli actibus primo habitis eſſe poteſt, atque æqua ſubinde in homine, atque in Angelo inclinatio habitualis ex illis generari, ac relinqui: & tamen per aduerſarios nequit homo ex primo habitis actibus vllis abſolutè ad eos tuendos, & conſeruandos duratione ſequente prædeterminari, ab eiſque phyſice abſolute immobilis reddi: ergo neque Angelus. Probatur tertio: quia habitualis inclinatio voluntatis ad actum, propoſitionis viuiditate, & efficacia maiore in aduerſum addita (quæ Angelo etiam aduenire abſolutè poſtmodum poteſt) vinci abſolute poteſt, ſuperataq; in Angelis malis abſolute fuit, vt vidimus cert. 2. n. 7. tametſi in abſcedẽdo à malo effectu fuerint difficilius mobiles, iuxta dicta nuper n. 8. poſt med. id quod in noſtra veroſimiliori ſententia habitus, cùm intellectus, tum voluntatis in indiuiduis ſpeciebus, ex actibus relictis conſtituente, apertius adhuc erit. Quarto demum probatur: quia habitualis naturalis inclinatio ex actu quomodocumque relicta ad ſimiles ſolum actus, non ad eundem eſt: immo, neque eſſe poteſt: cum indiuiduationis determinatio cauſarum naturalium non ſit, ſed ad cauſam primam Deum ſolummodo expectet, vt ſuo loco affatim oſtendimus.

CERTAMEN IV.

Quæſtionis directæ de loco pœnitentiæ Angelis in via à Deo facta noſtra deciſio.

1. PHyſica abſoluta Angeli cuiuſvis, ac voluntatis eius à ſemel concepto, & habito affectu quovis mobilitate minutius, fuſiuſque (neſcio an firmius) quam hactenus ſtatuta potuiſſe illis, in via ſaltem pœnitentiæ locum à Deo fieri dubitari non poteſt: quare ipſis in ſtatu viæ locum pœnitentiæ poſſibilem abſolute fuiſſe cenſent omnes, quia ſemel elicito actu phyſicè abſolutè mobiles & flexibiles Angelos docuerunt, certamine 2. num. 1. Nec iam inter mediocris alicuius bonæ notæ Scriptores vllum eſt, in quæſtione de poſſibili ab eis, & nobis diſſidium: quare affirmatiuæ concluſioni de poſſibili ſtatuendæ otioſè, de ſuperfluo, & inutiliter laboraretur: cum ex abſoluta phyſica mobilitate angelicæ, voluntatis à ſemel concepto affectu pœnitentia de eo, cum infructuoſa, atque ad ſalutem inutilis ex non honeſto, & turpi etiam fine, vel fructuoſa ex Dei amore, & ſupernaturali gratiæ auxilio poſſibilis abſolute Angelo demonſtretur: de facto igitur, & fructu, quo pœnitentiæ locus datus Angelis ſit, eſt iam inter Doctores Scholaſticos controuerſia. Ne vero, quæſtiones multiplicem, aduerto: eandem eſſe difficultatem de loco pœnitentiæ, ſiue vtilis, ad ſalutem ex gratia Dei, ſiue inutilis, ex non honeſto, ſed prauo fine, à tranſgreſſione præcepti malis Angelis tranſgreſſoribus à Deo facto, ac de loco retractandi obedientiam, atque non perſeuerandi in bono etiam, facto à Deo obedientibus primo Angelis, dum in via ſteterunt: vti hominibus in ſtatu viæ ad vtrumque pœnitentiæ genus, ſiue retractationis, bene primum, maléve actorum, datus ſimul locus eſt: ſi enim ſtatus viæ angelicæ pro tempore diuiſibili datus à Deo fuit, vt vidimus ac Theologi, ex Patribus, & ſcriptura conſonè docuerunt, nec ſemel concepta ab eis vel obedientia, vel obſtinatio in malo, & in pœnitentiam pro vlteriore viæ duratione fuit retractatu impoſſibilis: imò ad vtrorumq; cauſam concludendum abſolute, & promeritis, demeritiſve eorum, præmium vel ſupplicium expectatæ à Deo ſunt vtriſq; retractandi, primo habitas voluntates fieri potuiſſe locum imò & æquè ſors factum dubium eſſe nequit: id quod ex prælio bonorum, malorumq; Angelorum in ſtatu viæ habito de quo in ſuo Apoc. Ioan. c. 12. & nos q. 3. agemus, ſatis claret.

2. De

Digitized by Google

2. De loco ergo pænitentiæ ſalutaris ex gratiæ Dei ſupernaturali auxilio à Deo de facto dato malis Angelis in via negant relati omnes cert.1. numero 1.pro phyſica abſoluta Angelorum à ſemel conceptis actibus immobilitate, ab eiſque abſiſtendi impoſſibilitate: idemque ex eodem principio cenſeat de loco Angelis bonis à Deo facto, in via à bono recedendi, vt liberè perſeuerarent. Huic etiam ſententiæ accedunt Doctores alij qui, licet Angeli voluntatem phyſicè à ſemel concepto affectu quouis abſolutè mobilem cenſeant: viæ tamen ſtatum,& tempus illud, quod ad primo deliberandam circa obſeruationem vel tranſgreſſionem præcepti datum eſt, nullatenus eorum, vel obedientiam, vel tranſgreſſionem prætergredi arbitrantur: immò vero inſtanti eodem, quod, vel obedierunt boni, vel mali tranſgreſſi ſunt præmij, vel ſupplicij mercedem æternùm & irreuocabiliter duraturam recepiſſe: quare vel pænitentiæ de tranſgreſſione, vel retractationi de obedientia duplici ex capite locum fuiſſe præcluſum. Primo: quia in eodem inſtanti affectus alteruter, cum ſui ipſius pænitentia, & retractatione ex quouis fine, contradictoriè pugnat. Secundo ex ſtatu, vel gloriæ Angelorum, vel damnationis Dæmonum, ex quo nulli eorum, vel ad peccandum, vel ad ſalubriter pænitendum ſiue à bono, ſiue à malo patet regreſſus: ex eis vero Doctoribus, qui mobilem, & phyſicè abſolutè mobiles à ſemel conceptis affectibus Angelos docent nec tempore, quo primum deliberato tranſgreſſi præceptum mali Angeli ſunt, vel boni obedierunt, viæ angelicæ ſtatum fuiſſe finitum Soarius noſter lib.8. c.1.n.4. negat Angelis in viæ eius duratione obſeruantiæ, vel trangreſſionis locum retractationis ab alterutra, & pænitentiæ ſalutaris Angelis tranſgreſſoribus datum. Conſentit in eo Molinæ q.63. art.6. concl.5. & vtrique Arriaga d.25.ſect.1.n.1 §. *Dices contra ſuppoſitionem*, in vtroque vero conſequentiam deſidero. Soarius quippe rationes ſingulas, & omnes quibus negatiua ſententia nititur refellit, ac poſtea ex illis coniunctim ſumptis rationem pro illa inſtruit à num.21. qua moralis ſolum impotentia pænitentiæ ſalutaris malorum Angelorum vlterior viæ duratione poſt peccatum admiſſum, non autem phyſica, & abſoluta, probatur: quin eo ipſo n.21. ad finem vſque capitis malis Angelis vlteriore viæ ſuæ duratione auxilium abſolutè ſufficiens ad ſalutarem pænitentiam, etſi peraiguum & minimum, datum aſſerit, quia ſtatui viæ ad terminum ſupernaturalem auxilium eiuſmodi cenſet eſſe quaſi connaturale: inde vero abſolutam potentiam phyſicam eorum ad ſalutem pænitentiam pro duratione peccato vlteriore ipſis in via, & locum ſubinde pænitentiæ ſalutaris datum de facto fuiſſe euidens eſt cum tandem Soar. concedat moralem ſolum impotentiam pænitentiæ ex adiunctis, & conglobatis concludens, vti, & ex eiſdem Arriaga vbi proximè, & toto n.4. ſi eius rationes omnes attendantur citatur à nonnullis pro ead. ſententia Vaſq.d.239.n.28. qui tamen de malis Angelis, non in via, ſed in ſtatu damnationis loquitur, vt ex contextu patet & ex d.240. n.12. & 241.n.17.

3. Dicendum nobis eſt Angelis malis pænitentiæ locum datum de facto, pro viæ ſtatu à Deo ſufficienter ita docent Scotus in 2 d.6.q.2 art.1.§. *Ad argumenta* ſolut. quarti. Gabriel ibi art.2. vbi etiam Lychetus. Salmeron noſter t.4. & poſtremo in epiſtolas canonicas ord.16 in 2.Petri c.2. verſ.4.d.3. id dub.3. à §. *Ad alterum ... datum*, ac deinceps Lorinus in idem caput eundemque Petri verſum, Alarcon, l.5.c.4.remiſſiue ad d.9.c.5. vbi ex inſtituto n.6. § *Ero ... probabile ...* Quiros d.74.ſect.2. Vaſq. pro eadem ſententia ſtare videtur locis citatis, vbi de poſſibilitate pænitentiæ Dæmonum in ſtatu damnationis diſputat, præſertim d.241. n.17 vbi lapſis Angelis ſpem ſalutis veram (quam in ſtatu damnationis habere nequeunt in viæ ſtatu concedit, eam vero niſi ratione auxilij ſufficientis, ad ſalutarem pænitentiam habere non poterant, ſed inanem ſolum, & eſumptionem quæ à vero Theologico ſpei habitu prouenire nequibat. Hanc ſententiam præfatus Salmeron adeo ab authoritate & ratione fundauit, vt mirum ſit ab aliquo, qui ipſum legerit, oppoſitam defendi. Probatur primo ex Patribus Cyril. Hieroſol. Catecheſ.2. illuminatur, homines ad pænitentiam, ac ... diuinæ in peccatores miſericordiæ frequentiſſimè adhortans ſcribit. *Dicimus ſane nos ex parte quadam ex illius erga homines benignitate: ſed neſcimus, quanta ille, & Angelis condonauerit (indulget enim, & illis) quandoquidem ipſe tantum vnus eſt, qui peccare non poſſit, qui purgat peccata noſtra Ieſus.* Ergo indulget, & condonat Angelis, vti, & hominibus poſt admiſſum peccatum; quod niſi de auxilio ſufficienti, ad pænitentiam, in via ſaltem, intelligi nequit, quo ſe, peccato ſuo, illi indignos reddiderant, vt locum propria condonatio, in eius collatione haberet, ſed dices condonationem hic præſeruatiuè intelligi, vti de Virginis Matris redemptione Patres, & Doctores Scholaſtici loquuntur, etſi ne originale quidem peccatum, eiuſve debitum incurrerit: quia ne alterutrum incurreret gratia Redemptoris filij præuenta fuit: ita ergo, & Deus Angelis peccatum condonauit in actu primo auxilij ſufficientis, quo illud vitare abſolutè poſſent vitarentque de facto ſi vellent gratuita, & miſericordi donatione, id, quod ſubiuncta Cyrilli ratio. *Quandoquidem ipſe tantum vnus peccare non poteſt & Ieſus*. quibus de potentia non peccandi in cæteris, & impotentia peccandi in Chriſto videtur locutus.

4. Cæterum ſolutio eſt nulla. Primo: quia potentia non peccandi, atque ad vtrumvis indifferens in actu primo præciſè, etiam per gratiam facta, condonatio actualis adhuc præſeruatiuè, non eſt peccati illius; ni aliud peccatum ſupponat ob quod gratia illa indignus præſupponatur recipiens, vt nos per originale ſaltem indigni præſupponimur, ſed neceſſe eſt, vt gratiæ collatæ donatio vltra ſufficientiam, qua indifferens potentia ad non peccandum conſtituitur gratiæ efficaciam è non futuro peccato alias futuro habeat adiunctam, potentiæ ſiquidem indifferentis ad vtrumvis donatione neutrum extremum præ altero donatur, vt patet: quare nec præſeruatiuè condonatur. Confirmatur: quia, nec Deus donatione auxilij ſufficientis ad opus bonum, ex ſeria etiam intentione, vt illud exequamur, opus bonum nobis donare dicitur cum nec auxilium, quod nobis donat, ratione efficaciæ quæ illi deeſt, & congruitatis adiunctæ & è cuius præſcientia nobis confertur bonum opus de facto deuoluat (vnde Dei gratia etiam, & donum dicitur bonum opus ab Auguſtino in radice congruæ vocationis) ergo nec peccatum condonatur præſeruatiuè donatione gratiæ ſufficientis, vt vitetur, niſi ratione congruitatis, & efficaciæ adiunctæ, ex cuius præſcientia à Deo donetur; eius vitatio deuoluitur. Confirmatur ex Redemptione præſeruatiua Deiparæ ab originali, eiuſque debito, ex qua arguitur; quæ talis non fuiſſet effecta non ſequuto neutrum incurrendi, ex ſola potentia præſeruandi eam in actu primo conſiderata. Nec ſatis eſt Angelis bonis, qui non peccarunt, præſeruatiuam peccati condonationem gratiæ efficacis ad non peccandum donatione locum habere, Cyrillus quippe exemplo condonationis, & indulgentiæ Angelis peccatoribus à Deo factæ peccatores homines bono animo eſſe iubet, & ad ſpem diuinæ indulgentiæ exigere contendit, atque ad pænitentiam hortatur: vnde, & ſolutionis præfatæ confirmatio euaneſcit: illud enim, quod ſolus Ieſus ex creaturis rationalibus peccare non poſſit, ſolum adducit, aut Angelos aliquos, (in quos indulgens, & condonans in via Deus fuit, auxilia ad pænitentiam ſufficientia, quantumvis indignis tribuens,) peccaſſe facilius ſuaderet.

5. Probatur ſecundo ex Nyſſeno primo Philoſophiæ capite tertio ſeu potius, (vt ſæpè ex noſtro Bellarmino monui) Nemeſio apud tom. 5. Biblioth. veter. Patr. parte tertia, de natura hominis capite primo, vtrobique autem eadem habetur ſententia apud Nyſſenum, ex quo ea Salmeron recitat his verbis. *Soli homini hoc donatum eſt, & omni, & ſemper ſecundum huius vitæ tempus; poſt mortem autem conceſſum eſt nemini ſcilicet poſt caſum pænitentiam agere de peccatis. Iam vero Angelis veluti poſt caſum mors eſt, quæ ex pænitentia eſt veni: patri: mors enim horum eſt caſus. At ante caſum ad ſimilitudinem vitæ hominum, non etiam gratia illos dignos efficit.*) ſcilicet vt ſicut homines in vita eos peccaſſe pœniteat. *Quod quia non fecerunt irremiſſibilem ac peccatorem dent ... nequitia iuſ conuenientem ... vindictam* ex Nemeſio vero apud Biblioth. ita Alarcon. *Proprium hominis eſſe præ-*

Digitized by Google

nitere, dum eſt in hac vita; morte autem obita, non item: quia poſt mortem non conceditur pœnitentia de peccatis. Quemodo etiam Angelos nonnulli volunt non amplius poſtquam lapſi ſunt conſequi veniam per pœnitentiam; mors enim illorum lapſus eſt: ſed ante lapſum ad ſimilitudinem vitæ hominum etiam ipſis veniam Deum daturum fuiſſe, ſi pœniterent, Hunc vero cum non pœnituerit eos erratorum ſuorum æternis nec vlla venia remittendis ſupplicijs meritis ſuis congruentibus mulctantur. Vtrumque textum exaraui triplici de cauſa. Primo: quia in eadem ſententia vtrumque Patrem fuiſſe cenſeo. Quia Nemeſij opus ne ſecatis nonnullis, quæ apud illum ſub proprio titulo de natura hominis, & animæ facultatibus minus propriæ, quandoque dicuntur, ſub titulo alio philoſophiæ proprium etiam à Niſſeno factum, vel contra illis paucis additis Philoſophiæ Niſſeni libro alio ſuo proprio. Nemeſiū effeciſſe reor, ſecundo: quia ex vtroque contextu cōſtat lapſum caſumq; Angelorum (quo eorum via vt hominum via morte finita eſt) non quidem peccatum lapſumq; moralem ex gratia in culpam, ſed ex cælo, & localem ſignificare. Tertio: quia ex vtroque conſtat præfatam ſententiam vtrique Patri communem, & eandem de venia per pœnitentiam (quæ non, niſi de admiſſo peccato eſt, fuitque illis vtique poſt peccatum poſſibilis, ab eiſque neglecta, quare & ipſi è cœlo in æternam, atque irremiſſibilem damnationem, & pœnam ſunt miſſi) intelligi, ac ſine vlla tergiuerſatione, debere. Tertio probatur ab eodem Salmerone, ex Baſilio in cap. 14. Eſaiæ, & Hieronimo in cap. 1 ad Epheſ. atque alias etiam, docentibus pœnitentiæ locum Angelis malis factum, quoad vſque creato iam homine (die ſcilicet creationis ſexto) inuiderunt, quo, & die, & peccato pœnitentiæ locus clauſus, & viæ terminus poſitus fuit, cum autem breuiori, quam ſex dierum, imo breuiſſimo ſpatio, tam boni, quam mali Angeli, per eoſdem, ac Patres, & Doctores reliquos circa præceptum ipſis impoſitum, eiuſque obſeruantiam vel tranſgreſſionem deliberauerint, multo iuxta hos Patres tempore poſt peccatum potuiſſe pœnitentiam agere Angelos malos compertum eſt.

6. A ratione vero Theologica Probatur concluſio: quia, cum Deus, è ſua miſericorde benignitate, erga reliquas ſuas rationales creaturas, (homines ſcilicet) non ſolum ad pœnitentiam de vno, ſed de pluribus grauibus, & grauiſſimis quantumuis peccatis, nec ſemel ſolum admiſſis, ſed multoties repetitis, ex ea miſericordia, & benignitate remiſſis, & iterum atque iterum grauius proinde commiſſis in multa patientia expectat: idque ex ſua ad ignoſcendum, quam ad puniendum, quaſi natiua, & impore inclinatione maiore, vt proinde in ſuis proprietatibus veniam peccatorum, quaſi indefectibilem, velit haberi (vt Eccleſia oratione illa, *Deus, cui proprium eſt miſereri ſemper, & parcere* teſtatur,) locum pœnitentiæ Angelis de vno ſaltem primo illo peccato in viæ ſtatu feciſſe antequam irreuocabili, & definitiuo cauſę ipſorum iudicio damnarentur ęquum Theologis cenſere, ac de Dei bonitate, & miſericordia ſentire procul dubio eſt; neque aliter citra imprudentiam, nec ſatis piam temeritatem poterit iudicari, ni aliter à Deo factum (vt fieri abſolute poteſt) ex ſcriptura, & conſtante Patrum intelligentia, & iudicio, quæ abſunt, nobis innoteſcat. Vrgetur: quia opinio illa, non paucorum aſſerentium ad eum gradum, & ad cumulum peccatorum præ grauitate, & multitudine peruenire poſſe, vt eis adhuc in via, vitaque perſtantibus, gratiam vt de eis pœnitere valeant, ac reſipiſcere deneget, ac ſubtrahat, male apud Doctores reliquos audit, minoriſque in Deum pietatis merito notatur: eſt autem minus longe pium, atque adeo valde diſſonantius, vnum tantum illud primum Angelorum peccatum, expectatum à Deo fuiſſe, vt auxilium gratiæ ſufficiens, & neceſſarium, vt de eo pœnitere illos abſolute poſſet deinceps denegaretur, ac tota eorum de æterna ſalute, vel perditione ſtata lege omnibus Angelis communi eorum cauſa definiretur. Dixi *ſtata, & communi omnibus lege,* quia individuo alicui angelo, ita ex Dei libertate conſtitui, vt peccato primo mortali eorum via finiretur ac locus pœnitentiæ præcluderetur, ad gratiæ dominium ſuum oſtendendum, fieri à Deo, abſque eiuſmodi nota poſſet, vt factum in aliquot hominibus, abſq; ea fatemur, qui peccato primo mortali vitam, viamq; ſubinde ſuam finierunt, quin pœnitentię locus datus eis in via fuerit, quæ vlterius, nō proceſſit. Aſt aliquib. adhuc in via perſtituris, vti Angeli omnes poſt primum peccatum perſtiterunt (vt vidimus q. 1.) gratiam ſufficientem, & neceſſariam abſolutè, ad pœnitentiam poſt vnum: imò poſt multa, eaq; grauiſſima peccata quantumuis iterata dein ipſa, à Deo denegari communiter Theologi exhorrent nedum ſtata lege commune omnibus hominibus in ſtatu viæ permanſuris, & ob primum peccatū, vt aduerſarij Angelis communi, & ſtata lege omnibus factum à Deo volunt: immò vero ita cum perſtituris in via poſt peccatum fieri prorſus repugnat cum viæ ſtatu, ſiue Angelorum, ſiue hominum eorſumq; via, quæ ad æternam ſalutem eſt, & in qua, ni poſſint per pœnitentiam incedere eſſe non poſſunt: nequeunt autem abſq; gratiæ auxilio ad pœnitentiam progredi: ergo vt in via adſtent illud eis datum, ac ſubinde pœnitentiæ locus.

7. Etſi vero id fieri à Deo abſolutè poſſet; factum tamen ita fuiſſe nullo ſcripturæ, & Patrum fundamento, & intelligentia communi nititur: ac proindè pro natiua Dei miſericordia, & ad veniam, quam ad ſupplicium propenſione maiore ab Eccleſia aſſerta atque in nobis frequentiſſimo experimento comprobata ſtandum pio, prudentiq; Theologo eſſet, vt diximus, probandum reſtat. Porrò quamvis eius probationi ſatis eſſet teſtimonia ab aduerſariis tentata diluere (ipſis enim incumbit probatio, nobis autē negatiua ſufficeret) de ſuperfluo tamē, poſitiuè probatur, quoad ſcripturam attinet (ex patribus n. 4. & 5. probatum eſt) ex prælio illo Michaelis & bonorum Angelorum ſequacium cum Lucifero, & reliquis Angelis apoſtatis in cælo empyreo, in quo creati omnes fuere priuſquam inde in caliginoſum hunc aërem damnati iam Dæmones ab illis deturbarentur. Neque enim prælium illud fuſtibus, & armis, ſed beneſuadis bonorum ad malos rationibus, & adhortationibus, vt reſipiſcerent, contra vero maleſuadis fucoſiſque ſuggeſtionib. & diſputationibus, vt à bono recederent habitum fuit, vt q. 3. oſtendemus ac 1. tetigimus, id quod ni malos de peccato pœnitere ſalubriter abſoluiè poſſet, locuſq; & pœnitentiæ potentia abſoluta antequam cælo ob impœnitentiam, & contumaciam demum damnati exturbarentur perſufficiens gratię auxiliū factus à Deo fuiſſet, haberi fieriq; minimè poterat. etſi autem Lucifer à nullo ſeductus peccauit alij notæ inferioris Angeli ab eo, & aliis ſeducti deliquerunt: cum autem viæ tempus omnib. taxatum idem fuerit, & æquale poſt lapſum vlteriorem viæ durationem Lucifer habuit, quo, & alios decipere potuit deinceps vel conuerti.

CERTAMEN V.

Aduerſæ ſententiæ fundamenta conuelluntur.

1. NEgatiua vero probatio ex Patribus ſit, quod cum nemo pœnitentiæ locum in via malis Angelis negauerit, qui vero ob primum peccatum damnatos Angelos aliquando aiunt, contumaciam, qua in vlteriora duratione ab eo recedere, ad Deumq; conuerti noluerunt, non excludunt nec ſi ſtatim poſt peccatum dicant damnationē ſecutam: ſumitur enim ſtatim pro eo, quod breui, etſi diuiſibili tempore: actum eſt, vt frequenter non ſolum apud homines, ſed apud ſcripturam, & Patres vſu venit: ſed ex verbis epiſt. 2. Petri c. 2. *ſi enim Deus Angelis peccantibus non pepercit ſed rudentibus inferni detractos.* Infertur. ergo nec dedit eis locum pœnitentiæ: conſequentia probatur primo quia non dixit, *qui peccarunt* de præterito, ſed *peccantibus*: quaſi peccato ipſo veniæ, ac pœnitentiæ via ipſis fuerit occluſa. Nec valet, ſic etiam de hominibus, quibus pœnitentiæ locus datur. Iob. 9 dici. *Verebar omnia opera mea, ſciens quod non parceres delinquenti*: quia conditio, ni pœniteat ſubintelligitur, voluit enim ſpeciale aliquid Petrus de Angelorum damnatione dicere, quo iuſtitiæ diuinæ horrore, nos à peccato deterreret, ſi autem reſpectu peccantium, vti, & hominum ni pœniteant, intelligatur,

intelligatur, niſi ſpecialis horroris iuſtitiæ Dei in Angelos exercitæ dixiſſet. Secundo probatur conſequentia: quia ea nulli Angelorum peccantium veniam datam dicitur, quare nullum Angelorum venia donatum ſalubriter pœnituiſſe, eo loco, vt dogma fidei à Petro creditum cenſent nonnulli, nec oppoſitum Doctor, aliquis Catholicus ob eum locum audet aſſerere, vt q. ſequente videbimus. Tum, quia ea verba, doctrinalia cum ſint vniuerſaliter intelligi debent iuxta expoſitores omnes. Tum, quia, inde omnibus Angelis, nullo excepto, intelligatur, nihil ſpeciale de iuſtitia tremenda, & vindicta de Angelorum peccatis à Deo ſumpta diceret Petrus: cum eodem rigore, & ſeueritate in peccatores homines quam plurimos, & fere omnes, ſi cum numero eorum quibus peccatorum venia à Deo exhibetur, conferantur. Iam vero, quod omnibus indiuiduis generis alicuius de facto conuenit, id nuſquam contingenter euenire certum videtur: cum quidquid contingenter euenit contentis ſub aliquo genere, aut cæterorum, cunctis omnibus, & ſemper nuſquam eueniat; at ſi Angelis peccantibus pœnitentiæ locus datus eſſet venia eius fuiſſet abſolute contingens: ergo eis pœnitentiæ de peccato locus per auxilium gratiæ, vt ad Deum conuerterentur, factus adhuc non fuit.

2. Strictioris difficultatis ex Petri loco ab aduerſariis propoſitæ nodum, quam potui arctiſſime; ſed, vt planius faciliuſque ſoluam, vt hic etiam verum prouerbium illud habeat, *Qui bene ſtringit, bene diſſoluit*, ſeu vulgari noſtro idiomate Hiſpano, *Quien bien ata bien deſata.* Negatur igitur conſequentia ex hoc loco deducta, quod autem pro vtraque eius probatione expenditur, & tanquam litteralis ſenſus, & mens ſancti Petri, eo loci & capitis ſupponitur (ſcilicet in vindictæ de peccato Angelorum ſumptæ exemplo ſpeciale, & horridum, quod in vindicta de peccatis hominum ſumpta inueniri nequeat, Petrum propoſuiſſe vniuerſim, & in omnibus falſum eſt, ac præſertim in eis quæ probationibus conſequentiæ poſſunt inſeruire. Intentum ſiquidem Petri eo capite, aut textu, eius contextu liquet, fuit horribilibus Dei ſuppliciis ab Scriptura ſacra memoratis duriſſimum iudicium mendacibus magiſtris, & impoſtoribus verbo, & exemplo ſceleſtorum morum in Eccleſia Chriſtiana futuris prædicere: quod ſcilicet euaſuri nequaquam ſint, ſiue potentia, opulentia, & dignitate, ſiue multitudine, & frequentia conſimilium. Ideirco Angelorum malorum potentia, & dignitate naturæ hominibus cunctis longe præſtantiorum, numero vero plurium valde horrendo ſupplicio: deinde in mundo perdito, toto aquis diluuij immerſo, in ciuitatum Sodomæ, & Gomorrhæ combuſtione; tertium exemplum poſuit cum tamen tot mundi incolas diluuio ſuffocatos diu ad pœnitentiam expectatos fuiſſe, ex ſcriptura conſtet: Non ergo in eo, quod dire, & dure adeo Dei ſuppliciis notiſſimis, vt timorem diuinæ in peccatores generis, & conditionis cuiuſuis nefariis impoſtoribus illis ingeneraret ex denegato Angelis pœnitentiæ loco (quod notum hominibus tunc non erat, imo, & nunc à ſapientioribus rem ex inſtituto verſantibus minus probabile, & pium iudicatur) diuinæ vindictæ de illis ſumptæ magnitudinem ponderauit: maxime, cum allatis hominum exemplis ad pœnitentiam diu expectatorum, quidquid inde horroris induci poſſet, hominibus euaneſceret, æſtimantibus idem ſibi: quod Angelis non euenturum, ſed potius, quod illis in exemplum adductis, & hominibus aliis, communiter vſu veneta: ſpeciale quod ſecunda probatio conſequentiæ addit: ſcilicet eo textu nullum Angelum, qui ſemel peccauit, reſipuiſſe, contineri, atque ex illo, vt fidei dogma eſſe tenendum tangit aliud quæſt. 3. ex inſtituto examinandum nempe, quem fructum ex loco pœnitentiæ dato tranſgreſſores Angeli, aliqui ſaltem, perceperint; illud nunc non ſilebo (ne ibi rurſus hunc Petri textum repetamus) nuſquam ex illo eam propoſitionem eſſe de fide, nec ſenſu doctrinali, & vniuerſali de omnibus Angelis, qui peccarunt pro ſtatu viæ intelligi neceſſario debere, id quod patet ex probatione ſubiuncta. Quæ enim textu aliquo ſcripturæ formaliter continentur, vt quæ per illum de fide ſunt, oportet contineri, textus intelligentia, & explicatione ſola non autem diſcurſu, & argumentatione opus habent. Secundo ex argumenti tacti debilitate.

3. Nititur enim in eo quod præter atrocitatem ſupplicij Angelis inflicti ſpecialemque hominum ibi memoratorum ſuppliciis non conuenerit rigorem proponi à Petro. Quod, nulli illorum pepercerit; cum veniam dederit hominum pluribus. Sed præter dignitatem naturalem Angelorum potentiam, & perfectionem maiorem, & atrocitatem tormentorum, quæ intento Apoſtoli, in eo capite inſeruiunt; nil aliud ſpeciale in eorum ſupplicio ponderatur, vt conſtat ex his quæ ſubdit Petrus, num. 11. *Vbi Angeli fortitudine, & virtute, cum ſint maiores, non portant* (id eſt vix ſuſtinere, portareque poſſunt) *aduerſum ſe execrabile iudicium*; & certe cum ſuæ conditionis homines peccatores omnes ad vnum damnatos non fuiſſe, adductis etiam à Petro exemplis videamus: quidnam iudicij Angelorum vniuerſalis ille rigor timoris ſpecialiter hominibus incuteret, qui hominum iudicatorum, non Angelorum iudicium paſſuros ſe eſſe merito crederent. Sed quoniam: etſi id ex hoc aliove ſcripturæ loco de fide non ſit; eſt tamen communi Doctorum calculo, & rationibus aliis longe probabilius, ac verum; admiſſa vniuerſali Angelorum peccantium, nullo excepto, pro viæ etiam ſtatu impœnitentia, negatur illatio inde facta ad impotentiam pœnitentiæ abſolutam ipſorum pro ſtatu viæ, etſi enim, quæ omnibus cætus, & conditionis vnius ſemper deficiunt, non contingenter, ſed ex defectu potentiæ deficiunt, ſicut, quæ ſemper & vbique omnibus cætus, & conditionis vnius adſunt, non contingenter, ſed ex intrinſeca, & naturali, ac determinata ipſorum potentia & facultate adeſſe dicuntur; id tamen verum habet in iis, quæ ex natura rei, & connaturali rebus, prouidentia, vel adſunt, vel deficiunt; ſecus in iis, quæ ſupernaturalem prouidentiam Dei, in ordine ad auxiliorum gratiæ, vel donationem, vel denegationem, qua potentia abſoluta pœnitentiæ ſalutaris Angelis peccantibus, vel defecerit, vel adfuerit in via conſtituenda eſſet. Reliqua, quæ ex phyſica Angelorum à ſemel habitis affectibus, abſoluta immobilitate, vel terminatione viæ Angelicæ præcepti impoſiti obſeruantia, vel tranſgreſſione prima, diſſecta manent q. hac, & antecedente, & q. 3. iterum diſijcientur, & quæ ab aduerſariis contra concluſionem obiici poſſent, ex eorum principiorum falſitate ſubruunt.

4. Duo denique opponit Molina. Primum ex Nyſſeno, ſeu Nemeſio, vel vtroque, recitatis numero quinto, Damaſceno 2. de fide, cap. 4. Caſſiano collat. 4. cap. 14. Gregor. 4. Moral. in Iob. c. 9. & 10. Iſidoro. 1. de ſummo bono, cap. 11. ſent. 11. Fulgentio de fide ad Petr. c. 3. Authore de mirabilib. ſacræ ſcripturæ; & communi Patrum, qui aiunt: idem Angelis lapſum, & caſum (in culpam) fuiſſe, quod hominibus mors, quæ nempe his locum pœnitentiæ non relinquit. Sed non è gratia in culpam lapſum moralem, ſignificare, ſed localem ab empyreo cælo intelligi diximus. Secundo: ſi de caſu, lapſuque morali intelligantur contra quartam concluſionem Molinæ, § immediate antecedente ipſius & maxime contra eius ſecundam probationem, acrius Patres pugnabunt. Cum enim hominibus viæ ſtatus, ac ſubinde merendi, ac demerendi morte ceſſet, lapſu illo mortali, ſeu peccato ſtatus viæ merendique, ac demerendi ex Patrum ſententia ceſſauit contra præfatam Molinæ concluſionem 4. qua docet: ſecundum inſtans, ſeu moralem Theologicam vim Angelorum malorum ante tertium damnationis, & ſupplicij diuiſibilis durationis fuiſſe: tum quia, in eo plura, & ſucceſſiue peccata, ob quæ in tertio fuerunt damnati, ac ſubinde demerita habuerunt, quæ poſt lapſum primum moralem (qui viæ eorum, ſicut mors nobis terminus eſſet,) locum non haberent. Tum etiam: quia prælium bonorum, malorumque Angelorum diſputationum, & rationum, quibus quiſque alios in ſuas partes trahere contendebat in cœlo eſſe docet, quod inſtantaneum fuiſſe *ridiculè*, inquit, *diceretur*: ſed æque ridicule, in quam ego, diceretur non fuiſſe in via, & cum malis, quibus pœnitentiæ locus datus poſt lapſum, non eſſet, ac ſubinde, nec pœnitentia, & & ad Deum conuerſio poſſibilis: ergo lapſus moralis Patrum ſententiam viam Angelorum non clauſit, nec locum pœnitentiæ occluſit, ni inde arguentem Molinam

impugnent. Secundo arguit, quia auxilia ſupernaturalia quibus pœnitentiæ ſalutaris locus, & potentia facienda Angelis malis erat, eſſet gratia ſupernaturalis lapſis Angelis, etiam inimicis data; ergo gratia Redemptionis, ac per Redemptorem Chriſtum: at Deus, nec redemptionem, nec Redemptorem Chriſtum à peccato Angelis dare voluit: ergo nec gratiam ſupernaturalem dedit, qua locum lapſis pœnitentiæ faceret, & pœnitere eos de peccato ſalubriter abſolute poſſet. Reſpondetur: Angelis lapſis pauculis, (protoparentum tentatoribus exceptis redemptionis) gratiam, & per Chriſtum, ſufficientem ſolum, vt pænitere ſalubriter eos abſolute poſſet pro viæ ſtatu prouidiſſe: vt diximus controu. de Incarnat. tam eis, quam bonis Angelis, protoparentum cuſtodibus exceptis, primam gratiam auxiliantem, vt obedirent ex meritis Chriſti fuiſſe donatam, quia id non repugnat; ex primaria vero intentione vt primam gratiam Angelis mereretur, aut ſufficientem redemptionis, quibus pœnitentiæ locus, & poſſibilis eis abſolute pœnitentia fieret, Deus incarnatus non fuit, merenſque ac Redemptor Chriſtus extitit, ſed vt lapſis hominibus gratiam, & redemptionem meritis, & ſatisfactione à Deo obtineret offenſo: quare hominum deficiente peccato, neque extitiſſet Chriſtus, vt controu. de Incarnatione cum Patribus docuimus, nec vllam gratiam bonis, aut redemptionis malis fuiſſet prometitus, neque vt Angelis gratiam redemptionis, aut non redemptionis mereretur Chriſtus veniret, neque eis voluit Chriſtum Redemptorem; ſecus ſecundaria voluntate.

5. Semel enim iam exiſtente Chriſto occaſione peccati hominum, atque in eorum redemptionem, eis omnibus Angelis, quorum gratia, vel redemptionis, vel non redemptionis, pro naturæ priori, eiuſmodi hominum peccatum non præceſſit vt reliquorum à Protoparentum cuſtodibus, & tentatoribus Angelis gratia non anteceſſit; vtriuſque conditionis gratiam eius merita pertigêre; quia, infinita cum fuerint, omnem gratiam, quam propiori natura ad ipſa donatam non ſupponebant in præmium complexa ſunt, atque cunctis donatio oportebat, & quanquam illud Apoſtoli. *Nuſquam Angelos apprehendit, ſed ſemen Abrahæ*, id eſt homines, *apprehendit* de apprehenſione redemptoria, cum aliquot Patribus, & interpretibus, quæ tamen de apprehenſione per vnionem hypoſtaticam, germanius intelliguntur, de apprehenſione ex primaria intentione, & per ſe intelligi debent, vel de apprehenſione redemptoria, quoad efficaciam ſolum. cum enim nullum Angelum de facto redemerit, atque effectu redemptionis, abſolute verum eſt, nullum Angelũ quare nec naturam Angelicam redemiſſe, aut recuperaſſe, vel apprehendiſſe aut redemptione, ſicut humanam, & homines recuperauit, ac redemptorie apprehendit, cum plures recuperauit, & apprehendit de facto; etſi alios, quoad ſufficientiam ſolum redemerit. At tentatoribus Protoparentum, quibus pœnitentiæ ſalutaris locus, & potentia abſoluta, ſicut cæteris per gratiæ ſupernaturalis auxilium facta etiam pro ſtatu viæ, ac non per Chriſtum, eiuſque merita, & redemptionem à Deo fuit, idemque erit, ſi idem de reliquis Angelis transgreſſoribus dici malueris, an redemptionis, quoad ſufficientiam reſpectu ſeruitutis peccati, & diaboli dici debeat, & ſi reſpectu Dei ea auxilia dantis, & condonantis Angelis indignis remiſſio potius debiti carendi illis, quam redemptio debeat nominari quæſtio de nomine erit, non multum curanda. Admiſſo vero, quod gratia redemptionis nominanda ſit, ac per Chriſtum, eiuſque merita & redemptionem data non fuerit, nil abſurdum, & contra doctrinam Patrum, & Theologorum admittetur. Tum enim omnem gratiam redemptionis, tam, quoad ſufficientiam, quam quoad efficaciam indignis peccatoribus per Chriſtum Redemptorem datam docent, de gratia redemptionis data hominibus, quorum omnium Chriſtus explorata, atque ex fide Redemptor eſt, loquuntur nihil prorſus examinantes, nec cogitantes de redemptione hac Angelorum, quoad ſufficientiam ex meritis & ſatisfactione Chriſti, eorum etiam ſecundario Redemptoris, vel mere gratuitæ redemptionis à duplice illa ſeruitute à Deo Angelis, quoad ſufficientiam facta. Denique illud, cui ſolum, multumque pro aduerſa ſententia fidit Arriaga, de impoſſibilitate ſatisfactionis pro mortali à creatura, etiam ex auxilio gratiæ ſupernaturali exhibendæ, extra rem prorſus eſt. Vt enim pœnitentiam ſalutarem exhibere abſolute in via Angelus poſſit ſatis eſſe gratia ſupernaturali ſufficiente ad illam eliciendam Angelos peccatores in ſtatu viæ inſtructo à Deo fuiſſe certum omnibus eſt; eſto; pœnitentia perfectiſſimæ contritionis, ex Deo ſumme, & ſuper omnia dilecto non ſit pro mortali ſatisfactio. Secundo: ſi quid ea ratio probaret neque peccatoribus hominibus in via ex Dei gratia locus pœnitentiæ ſalutaris à Deo fieret, ſiciue vllatenus poſſet. Id quod contra ipſum Arriaga, omneſque Theologos, Patres, Concilia, atque fidem Catholicam eſt, vt patet.

QVÆSTIO III.

An aliqui Angeli peccati vel obedientiæ aliorum cauſa fuerit? vbi de prælio inter bonos maloſque, pro viæ ſtatu in cœlis habito, ac eius exitu.

4 CVrtius titulo quæſtionem verſant Theologi cum ſancto Thoma, prima parte, quæſt. 63. articulo ſecundo, tertio, ſexto, & octauo, præſertim. Vtrum ſcilicet peccatum primi Angeli aliis peccandi cauſa fuerit: cum idem de aliis malis Angelis reſpectu aliorum malorum quæri poſſit, atque ex iiſdem principiis proportione ſeruata, de eis, ac de primo Angelo debeat definiri. Ex ſimilibus vero principiis definiendum etiam eſt, an Michaël, aliique boni Angeli, qui in bono perſeuerarunt perſeuerantiæ aliorum cauſa extiterint?; id quod explicatione prælij bonorum Angelorum cum malis in cœlis finiti, apertius oſtenderetur. Idcirco vniuerſaliori titulo, quæſtionem propoſui, & cum ea de Angelorum prælio in empyreo habito merito coniunxi, ſupponit autem quæſtio non vnum Luciferum, ſed plures etiam Angelos peccaſſe.

CERTAMEN I.

Affirmatiua ſententia concluſionibus aliquot diſtincta eligitur, & fundatur.

1 ALbertus in. 1 d. 6. a. 3. Guillielm. Paris. 2. p. partis. 2. principalis de vniuerſo. c. 112. Caſtro aduerſ. hæreſ. verbo *peccatum* hæreſi 3. negant ſupremum ex malis Angelis, ac ſubinde inferiores ipſos, alioſve ipſis inferiorum cauſam peccati, ſiue exemplo, ſiue ſuaſione aliqua fuiſſe. Referuntur etiam pro hac negatiua ſententia Alex. 2. p. q. 90. num. 1. Antiſiodorens. lib. 2. tract. 2. c. 5. qui tamen potuiſſe Luciferum, & alios ex ſuperioribus alteruto modo cauſam peccati inferioribus eſſe affirmant; ita vero factum, nec affirmant, nec negant. Affirmatiuam vero ſententiam docuit ſanctus Thomas citat. quæſt. 63. articulo octauo. vbi Caietan, & interpretes fere omnes Molina vbi proxime. Ioan. Præpoſ. ad eum articul. 5. *Sed ant. communius* & Peſantius ex ſententiariis. Sanct. Bonau. in 2. d. 5. a. 2. q. 2. Richar. a. 1. q. 2. Ægid. d. 6. q. 1. a. 2. vbi; & Argentina concl. 1. Gabriel. 9. etiam. 1. a. 5. dub. 5.

Digitized by Google

dub. 3. Maior. q. 2. ſub fin. ad 2. dub. Arriaga d. 24. ſect. 11. ſubſect. 1. §. 1. num. 76. Soar. lib. 7. c. 17. num. 15. Tertia ſententia docet in quæſtione de facto incertam, nec fundamento vero ſimili alterutram ſententiam defendi, aut aſſeri poſſe. Ita Durand. in 2. d. 6. q. 2. etſi affirmatiuam communem eſſe fateatur. Ita etiam (me iudice) Alex. & Antiſiodorenſ. proxime, quæſtionem de poſſibili affirmatiue definientes ſecus quæſtionem, quam verſamus, de facto, & Vaſquez ad citatum art. 8. d. 237. cap. 2. init. §. *Ego quidem in hac contro.* numero tertio, quia nihil fundamenti in ſcriptura eſt, vnde factum, infectumve concludatur, quod fieri, vel non fieri abſolute potuit.

2. Dico primo: Angelus ex malis ſupremus, ſcilicet Lucifer, peccati aliorum cauſa fuit. Eſt Doctorum, quos dedimus pro ſententia ſecunda, & communis Theologorum pauculis exceptis, & (aduerſariis fatentibus) concluſio à pluribus Patribus expreſſa. Damaſcen. 2 de fide. cap. 4. *Vna porro cum eo auulſa eſt, eique comitem ſe adiunxit ſimulque corruit innumerabilis ſubiectorum ipſi Angelorum multitudo.* Ambroſ. epiſt. 84. ante med. *Has ſuperbia à diabolo ſumpſit exordium: qui, quoniam ſua, quam à creatore acceperat, potentia, & dignitate, ſibi placuit, cum eis Angelis, quos in conſenſum impietatis ſuæ traxerat à cœleſti ſublimitate deiectus eſt.* Vide apud Soar. ſupra, Gregor. 3. Moral. cap. 18. alias 23. Nazianz. Cæſarium. Origen. Chryſoſtom. Cyrill. Euſeb. Hieronym. Lactant. Arnobium. Auguſtin. Proſper. Bernardum. Ecquid autem fundamenti ſolidi pro affirmatiua hac concluſione in quæſtione de facto deſiderari poteſt vltra tot, tantorumque Patrum concors iudicium? Ex eo vero conſtat vlterius eandem concluſionem in ſcriptura contineri. Primo quia, etſi id tot Patribus ſingulatim ab Spiritu ſancto reuelari, ſuggerique potuerit, cum id valde extraordinariæ prouidentiæ ſit; eo omnes ex Scriptura toti Eccleſiæ communi edoctos fuiſſe cenſendum eſt. Secundo: quia præfati Patres citatis locis ſententiam hanc ſcripturæ teſtimoniis formaliter, aut æquiualenter inſertis, vel adiunctis, tradunt. Tertio ex iam ſubiiciendis ſcripturæ locis, quæ ab aduerſariis ad rem hanc negliguntur id ipſum facile conſtabit.

3. Probatur ſecundo: ex ſacra pagina vbi Math. 25. dicitur de æterno damnatorum igne, *qui paratus eſt diabolo, & Angelis eius*, vbi reliquorum malorum Angelorum Diabolo, ſeu Lucifero ſubiectio ac huius in illos dominium aſſeritur: quod cum ex eo, quod grauius cæteris peccauerit parari ipſi, nec debeat, nec merito poſſit, ſed potius cæteris minus peccantibus ſubiectio; ea ſolum ratione competere ipſi potuit quatenus vel exemplo vel ſuaſione cæteris dux, & cauſa peccandi fuit, eique facto ipſo peccandi, ſe ſubdiderant, dignæque ſubiectionis ad ipſum fuere conſtituti. Secundo: probatur ab Ægidio ex Iob. 41. *Ipſe eſt Rex ſuper omnes filios ſuperbiæ.* Quia ſcilicet in ſuperbos omnes, quales apoſtatæ reliqui Angeli fuere, dominium & iuriſdictionem, ducatumque voluntate ſua exercuerit, ſuperbia ſua illos ſuperbos, vel exemplo, vel ſuaſione progignens. Nec ſatis eſt, hic leuiatam marina beſtia prægrandi à Iob. ad litteram dici, maximam eſſe inter alias procetas belluas marinas, quæ ob eximiam magnitudinem, vt opus quoduis aliud magnum, ſuperba eleganter dicitur. Sed tamen cum magnus Gregorius, & Patres ſub eius piſcis typo de diabolo figurate dictū à Iobo putent. figuratus ille, & allegoricus ſenſus intentus ab Spiritu ſancto, & à Iobo fuit. Etſi autem ſuperbum quidquid magnum eſt eleganter dicatur, non autem ſuperbiæ filius, phraſi adhuc hæbraica, & Scripturæ dicitur, ſed de rationalibus ſolum creaturis, quæ vitium ſuperbiæ incurrunt. Attamen locus hic aliunde debilis eſt. Rex quippe, & Princeps inter aliquos conditionis, qualitatis, & generis eiuſdem, qui in eo cæteris eminet eleganti, & vulgari etiam phraſi dicitur, quin in eos imperium, dominiumve aliquod habeat, & exerceat, coſve, vt tales eſſent, ac fierent induxerit. Secundo Ioab ſub eo typo de diabolo non pro viæ ſtatu ſed pro ſtatu damnationis loquitur: quare extra rem adducitur.

4. Sit ergo ſecunda probatio ex ſcriptura illis verbis Iſai. 14. *Corruiſti in terram, qui vulnerabas gentes*, id eſt Angelos reliquos, & præſertim ſequentibus. *In terram tuam perdidiſti, & populum tuum occidiſti.* Id eſt cauſa fuiſti, vt perirent. Quamuis enim de Rege Babylonis ibi ſermo, & hiſtoria texatur, nemo autem Patrum, & interpretum, dubius adhuc, negat Luciferi caſum ſub eius typo à Propheta referri: ex quo æque firmiter concluſio noſtra probatur: cum non minus certa eſſe debeant, quæ figurate, & intento ſenſu ab Spiritu ſancto per Prophetas ſuos ſub alterius typo dicuntur, quam quæ litterali materiali: ex intento enim ſenſu vterque litteralis eſt, & à Deo reuelatus. Secundo Iſaiam ſimilem caſum Regis Babylonici reuelatæ etiam ſibi hiſtoriæ caſus diaboli, ad litteram etiam relatæ exemplo explicuiſſe, & à maiori ad minus comprobaſſe ſatis oſtendimus ſupra, vt etiam de loco alio Ezechielis. 28. vbi etiam de Tyri Rege Prophetia erat eadem Luciferi hiſtoria inſerta, illuſtrata, & comprobata. Ex ita vero intellecto etiam Ezechiele probatur, tertio concluſio illis verbis *in multitudine negotiationis tuæ repleta ſunt interiora tua iniquitate*, num. 28. ecqua enim negociatio Diaboli in via eſſe potuit, niſi alios peruertere, vt ſequacium copia, & multitudine potentior, fortiorque, erroneo ſuo iudicio, contra Deum fieret, vt dictum fuerat, numero quinto. *in multitudine ſapientiæ tuæ, & in negotiatione tua multiplicaſti tibi multitudinem?* Quod autem ab aliquibus ex eiuſdem Ezechiel. 31. adducitur verbis illis. *Emulata ſunt eum omnia ligna voluptatis, quæ erant in paradiſo Dei.* Non eſt ad rem: quia nec figurato ſenſu ab Spiritu ſancto, & Prophetia intento de Lucifero ſermo eſt, ſed de Pharaone, Ægypti Rege iuxta Patres, & interpretes.

5. Probatur quarto ex Apocalypſi. 12. vbi prælium Michaëlis, cum Lucifero, ſeu dracone refertur, diciturque, n. 4. *Et cauda eius trahebat tertiam partem ſtellarum cæli, & miſit eas in terram.* Quo ſane loco Draco Lucifer, ſtellæ verò reliqui Angeli Apoſtatæ, qui eius, vel exemplo vel ſuggeſtione ſeducti peccarunt, ac proinde tracti ab ipſo tanquam peccati eorum cauſa dicuntur. Si enim ex ſe ipſis nulloque eius influxu peccaſſent, ſimul cum ipſo in culpam è cœlo laberentur, non autem traherentur magis, quam ab ipſis haberetur Lucifer, vt patet: tam enim eius lapſus, cum lapſibus eorum, quam horum lapſus, cum lapſu Luciferi contingenter, caſuque, ac diſparate, vt aiunt, abſque vlla coordinatione coniungeretur. Dicunt aduerſarij (imo, & ex noſtræ concluſionis Patronis Ioan. Præpos. vbi proxime. §. *Verum.*) *ex eo loco* probari concluſionem efficaciter non poſſe: quia ibi, non de prælio Michaëlis, cum Lucifero, ſed cum Antichriſto per draconem ſignificato dictum poſtremo ſæculi tempore pro iuſtorum congregatione, & Eccleſia (cuius princeps, duxque Michaël eſt) ad litteram agitur: ac ſubinde Angelorum nomine, non ſolos Angelos bonos ipſum in eo prælio iuuantes, ſed & eximios doctrina, ſanctitate, gradu, & dignitate viros, vti ſtellas ohinde, in Dei Eccleſia fulgentes, qui ei etiam contra Antichriſtum ſuppetias ferent, intelligi: ex quibus ſeducenda ab Antichriſto, tertia pars à Ioanne prænuntiatur. Verum eo loci prælium Michaëlis, & Angelorum eius cum Lucifero ad litteram referre, tametſi ſub eius typo poſtremum, cum Antichriſto, & malis Angelis, ac eius aſſeclis ſceleſtis hominibus Michaële ipſo, & eius auxiliaribus, cum Angelis, tum hominibus iuſtis, doctrina, dignitate, &c. in Eccleſia præfulgentibus, oſtendi ſuperius, fuſiuſque, & explicatius adhuc oſtendam cert. 2. vbi ex inſtituto de eo prælio eius loci ſenſu: quo euaſio præcluditur.

6. Dico ſecundo: mali Angeli Lucifero non ſolum indiuiduæ, ſed gradu etiam hierarchico, & ſubinde ſpecie inferiores, & imperfectiores aliis apoſtatis Angelis fuerunt cauſa peccati, & tranſgreſſionis. Pro hac concluſione hactenus à ſcholaſticis, nec tradita, nec negata (quia nec quæſtionem diſputandam ſibi propoſuerunt) loca ſcripturæ, & Patrum plura non ſuppetunt. Tametſi, cùm Patres, tum interpretes, tum ſcholaſtici, qui prælium memoratum Apocal. 12. inter Michaëlem, & Luciferum, atque vtriuſque Angelos aſſeclas habitum cènſent, etſi non expreſſe, & in terminis, virtute tamen

men

men hanc etiam concluſionem tradant. Qui vero, quot, quantique illi ſint cert. 2. conſtabit. Ea vero prælij illius intelligentia, eo certamine ex inſtituto probanda, nunc ſuppoſita, probatur concluſio. Quia in eo prælio non ſolus *Draco*, ſeu Lucifer cum Michaële, & eius Angelis pugnabat, ſed, *& Angeli eius*, atqui hæc pugna, ac prælium Draconis, ſeu Luciferi, fuit conantium nondum malos, & lapſos exemplo, vel ſuaſionibus in ſuas partes, & peccati iam ab ipſis admiſſi ſocietatem trahere, vt mox cert. 2. dicemus: ergo non ſolus Lucifer, ſed alij etiam Angeli apoſtatæ inferiores, & imperfectioris naturæ cauſa allis, qui in eo certamine lapſi alterutro modo, ſeu vtroque, peccati tranſgreſſionis extitere. A ratione vero vtraque concluſio congruenter ſolum probari poteſt eorum, quæ in nobis frequenti experientia deprehendimus, fortiuſque in Angelis militat. Experimur enim homines, quò potentiores, & iudicij acutioris, ac propoſiti proprij tenaciores proinde ſunt, ſuarum partium ſtudioſos, & induſtrios valde, ac reliquos omni arte ad ſe, ſuumque iudicium, & propoſitum trahere conari: quod potiori iure multo potentioribus, & ſapientioribus intelligentiis, præſertim ſuperbiæ peccato elatiſſimis, contigiſſe cenſendum eſt. Recedit alia ratio, quod recitatis, numero quarto, verbis Ezechielis, 28. continetur, quo enim quiſque aduerſam ſibi partem potentiorem recognoſcit multitudine ſequacium partes ſuas potentiores, quam natura ſunt facere toto ſtudio conatur: cum autem mali Angeli non vtcumque potentem aduerſam ſibi partem, ſed potentiſſimum, omnipotentem Deum haberent, haud dubio, non ſolum lapſos de facto, ſed Angelos omnes ad ſuas partes trahere conati ſummopere ſunt.

7. Dico tertio: è contra non ſolus Michaël, ſed & alij Angeli obedientes inferioris gradus, & ſpeciei, nec ſolum indiuiduationis ipſo imperfectiores, fuerunt aliis bonis Angelis, cauſa, vt iuſſu, ſibi à Deo ſtarent, atque obſequeretur. Concluſio hæc citato Apocalypſis loco continetur, ab eiſdemque interpretibus ſcholaſticis, & Patribus virtualiter traditur, qui eum locum de prælio mutuo bonorum, malorumque Angelorum in cœlo empyreo, ſcilicet in quo creati omnes fuere, antequam malorum cauſa finiretur, fuerintque cœlo deturbati, interpretantur. Etenim, eo loci dicitur, *Michael, & Angeli eius præliabantur cum Dracone* &c. Ergo non ſolus Michaël, ſed, & inferiores ipſo Angeli boni cum Lucifero, & reliquis pugnarunt: at pugna hæc fuit contentio, & conatus, quo boni cum iam malos, & inobedientes, cum reliquos nondum lapſos, & tranſgreſſores ad ſuam ſententiam, & propoſitum, Deoque ſummiſſionem & obedientiam debitam omni arte, ſtudioque trahere ſatagebant, ac bonos iam, & obedientes inobedientia ſemel præſtita, & perſeuerantia contra Luciferi, & ſequacium ſuggeſtiones, & tentationes obfirmare: ergo horum perſeuerantiæ illorumque, qui nondum plene deliberauerant obedientiæ cauſæ Michaël, & aliqui ſaltem Angeli eius inferioris gradus, & ſpeciei, nec ſolum indiuiduationis imperfectioris extitere, quod ipſum de obedientia iam malorum aliquot dicendum eadem ratione eſſet, ſiqui ad eam reſipiſcentes tranſiſſent; de quo cert. 3. vbi de prælij, cuius exitu, & fructu. A ratione eodem modo concluſio hæc probatur, ac præcedens, proportione tamen decente ſeruata, vt ſcilicet ex ardente bonorũ Angelorũ in Deum charitate, & in proximos Angelos propter Deum, ex qua ſolertia induſtria, atq; efficacia maiore è lapſu malorum reſipiſcentiam, & bonorum perſeuerantiam, ac reliquorum obedientiam, qua mali Angeli omnium peruerſionem ex naturalibus inclinationibus, & vitioſis finibus procurarint: neque id ſolum, ſed maiore, etiam fructu, & exitu pugnæ fœliciore, vt merito victores citato Apocalypſis capite nuncupentur.

8. Dico quarto: Angeli omnes ſuperiores, vel æquales æqualibus, vel inferiori aliis cauſa peccati, & obſtinationis vel obedientiæ, & perſeuerantiæ extitere, non autem Angelis aliis, ſpeciei, & gradus ſuperioris. Probatur primo: quia Angeli ſuperioris naturæ & ſpeciei cum naturalibus illuſtrationibus, melioribus, maioribuſque, quas intellectus facultate naturali adquirunt, vel ſupernaturalibus, quas à Deo accipiunt inferiores illuminare, & æqualium Angelorum ſimilium rationum colloquio, atque itera exemplo in bonum mutuum ſe fouere, & firmare ac malos retrahere ab inobedientia poſſunt, mali vero etiam naturalibus ſuis prauis, & erroneis dictaminibus, quæ ſecuti ſunt, & exemplis etiam, ſimiliter inferiores poſſunt in malum & bonos, ac necdum determinatos impellere, maloſque in obſtinationem, & contumaciam, ac ſimiliter prædicto modo, coæquales. Quod vero id inferiores reſpectu ſuperiorum agere nequeant, probatur primo: quia neque illuminare ſuperiores poſſunt, nec potiores rationes, quas non habent, ſed multo ad vtrumuis imperfectiores, & imbecilliores iis, quas ſuperiores tam naturales, quam ſupernaturales habent eiſdem proponere, aut vllo modo, ſiue naturali, ſiue ſupernaturali illos illuminare; ſuoque illos exemplo magis, quam inferioris conditionis, plebejque homines exemplo ſuo proceres; multoque ſapientiores homines moueant. Id quod in tranſgreſſoribus Angelis ſuperioribus ſuperbia tumidis, atque vſque ad diruptionem inflatis maiorem vim habet. Probatur ſecundo eadem negatiua concluſionis pars, quoad obedientiam vel tranſgreſſionem primo ab alterutrius partis Angelorum ſuperioris gradus, & perfectioris ſpeciei, & naturæ ſpecialius ex noſtris principiis. Quia hi prius duratione ſiue in bonum, ſiue in malum deliberarunt, bonique, vel mali fuere, quam Angeli inferiores obedirent, vel exobedirent, malique fierent, vel boni, atque alteri Angelorum parti adſcriberentur: ſiquidem minori duratione eſt opus Angelis ſuperioris gradus & naturæ, quam inferiori, vt ſupra monſtrauimus: at, atqui nec prælium, nec partes eius aduerſæ Angelos trahere conantes, niſi ex iam bonis, vel malis Angelis conſtiterunt: ergo obedientiæ primæ Angelorum ſuperioris gradus, & naturæ inferiores eo operari non ſunt, nec de eo decertarunt. Quot autem Angeli, & ex quo gradu, & perfectione ſpecifica prælium hoc inchoarint, conſeruerintque manus primi, & quibus auctæ alterius partis copiæ ſint, quibuſq; mediis, & armis, an ſolis ſuaſionibus an ſolis exẽplis cert. 2. examinandum, ſtatuẽdumq; erit. Certe, quæ contra cauſalitatem peccati vnius Angeli in peccatum alterius, (& idem eſt de obedientia vnius, in obedientiam alterius) ſcholaſticis aliis difficultatem faceſſunt ex eo, quod nec in eodem inſtanti vnius determinatio determinationi alterius cauſa eſſe potuerit nil præſtat. Succeſſiue enim peccaſſe Angelos conſtat ex dictis, & amplius ex dicendis cert. 2. quo queſcunt difficultates motæ ab Arriaga citat ſubſect. 2. n. 80. vt ipſe fatetur n. 83. ſolutionem ſuam ad eas difficultates tetractans: quæ tamen, non graues, ſed leuiſſimæ ſunt; etſi earum ſolutio, ex eo quod Angelus ſolo exemplo alios ad peccandum impulerit, non autem alia ſuaſione minime pendeat, cum eodem inſtanti, quo ſuam quiſque inobedientiam aliis reuelabit, vt ea, ad imitationem inhortſecere illis, mouereque abſolute poſſet, rationes, motiuaque alia inobediendi poſſet ſimul eiſdem proponere de quo d ſequente, q. 2.

CERTAMEN II.

De prælio Angelorum in empyreo inito, & memorato Apocalypſis. 12. eiuſque initio armis, & progreſſu concluſiones noſtræ.

1 PRælium ex poſitiuo, & ſcholaſtico rigore ad litteralem, vel figuratum ſenſum ab Spiritu S. intentum, ac per Ioannem Euangeliſtam euulgatum Apocalypſis. 12. examinandum, & explicandum, vt ſcholaſticis quæſtionibus poſt dicendis etiam aperiat, ita refertur. n. 7. *& factum eſt prælium magnum in cœlo: Michaël & Angeli eius præliabantur cum Dracone: & Draco pugnabat, & Angeli eius, & non valuerunt, neque locus inuentus eorum eſt amplius in cœlo.* Dixerat autem n. 4. quo effectu Draco pugnauit illis verbis: *& cauda eius habebat tertiam partem ſtellarum cœli.* Hoc prælium, ad litteram & prælia à paganis Principibus Romanis cum Chriſti fidelibus, eius naſcente Eccleſia, per mulierem parturientem

tem initio capitis deſcriptam, figurata, interpretantur. Ac demum cum Antichriſto, ſub mundi, & Eccleſiæ noſtræ militantis finem interpretantur omnes ex quibus Alcazar. Mariana noſter, in ſuis ſcholis ad hunc, & ſequentes textus ita per varios tyrannos initum, & continuatum, & per Antichriſtum finitum ſignificari voluit, vt nihil de prælio Michaëlis, & Angelorum bonorum cum dracone diabolo, & malis in cœlis inito ſignificetur: nec *Michaël*, Angelum ea voce notiſſima, ſed Chriſtum, *draco* vero tyrãnum quemque Eccleſiæ ſuo tempore perſecutorem, ac præcipue Antichriſtum, ſignificent. Ribera etiam noſter ad eum textum præfatum Angelorum prælium hic memorari negat, & vulgus ſolum illud hic referri putaſſe; in eo vero à Mariana diuerſus eſt quod Michaëlis, & draconis, Angelorumque nominibus Angelos, & partium aduerſarum duces & eorum ſequaces ſignificari, cum reliquis interpretibus, & Patribus merito cenſeat; tyrannos verò & Antichriſtum, quibus, tanquam inſtrumentis, draco Lucifer, ſeu diabolus, & Satan ad Chriſti Eccleſiam debellandam, euertendamque vſus eſt & vſque vtetur, horrendo capitis eius ornamento, & cornuum, & coronarum ſignificari. Quo iure Auguſtinum, & Patres alios, qui tyrannos ſingulis cornibus, & coronis ſignificatos explicant ſingulatim, imitantur. In eo facilis ipſis acquieſcam, etſi non grauer eoſdem Angelorum dracones, ſicuti Angelorum Michaëlis nomine Doctores, & Sacerdores, ac Prælatos, qui contra diabolum, eiuſque miniſtros fortiter ſtrenueque in hoc prælio verbo, & exemplo decertantes Chriſtianum populum in fide, & officio confirmarunt, tenuruntque nominibus eis ſignificari: vt ex miniſterij conſimilis vnitate, quod proprie vox Angeli ſignificat, tam Angeli, quam homines eadem voce ſignificentur. Quod autem Michaël & Angeli ſequaces, & Imperatoris, & Ducum, & ſtrenuorum militum, in hoc prælio, pro Chriſti Eccleſia partes præcipuas obierint, contra vero diabolus Lucifer, eiuſque Angeli ſequaces: ac ſubinde debuerint, à Ioanne eis vocibus intelligi, & nominari, neque in prælij huius Eccleſiæ Chriſti militantis omiti nullatenus potuiſſe ex eorum officiis aperte probatur. Nam, & Michaël Eccleſiæ huius Princeps, & boni Angeli cuſtodes, cum ſingulorum hominum, tum particularium Eccleſiarum, regionum, & prouinciarum eius, atque in æternæ ſalutis hominum procuratione præcipui adiutores, & auxiliares ſunt à Deo conſtituti; Contrà verò diabolus, & mali Angeli aſſeclæ ſuperbia, inuidia, & malitia ſua, ſuo quiſque gradu, hoſtes infenſiſſimi hominum in eadem ſalutis eorum cauſa ſunt effecti.

2. Dicendum primo nobis eſt. Prælium Michaëlis & Angelorum eius cum Dracone ſeu diabolo, & Lucifero, ipſiuſque Angelis Apocalipſis capite duodecimo, memoratum non vnum, & idem ſed duplex eſſe. Alterum Eccleſiæ, ſiue in Eccleſia hominum militante initum, continuatum, & vltima Antichriſti perſecutione abſolutum: alterum, ſub mundi initium inter Angelos ipſos habitum, & ex verſu ſeptimo relatum. Prima concluſionis pars omnium Patrum, & interpretum eſt, ſatis, & eorum conſenſu, & ſubiuncta proxime ratione. Probatur ſecundo, quia relati hoc capite ſucceſſus omnes, non prælio illi pure Angelico, ſed magnam partem prælio Chriſtianæ hominum militantis Eccleſiæ habito, & ad finem mundi continuando, & vſque duraturo conueniunt. Secunda vero concluſionis pars de prælio pure Angelico primitus in cœlo empyreo habito, etiam memorato in eodem capite, & ſummatim relato, verbis recitatis ex numero eius ſeptimo. Et ſi præfatis interpretibus aduerſatur magnum authoritatis, & rationis pondus habet. Et in primis contra Alcazarem & Marianam noſtrum arguo: Etenim cur Michaëlis, & Angelorum eius vocibus non ipſe Michaël, & Angeli, ſed Chriſtus Dominus, & Doctores Eccleſiæ alios homines in fide obfirmantes, ac retinentes, ne in tam duro certamine hoſtibus cedant, & ſuccumbant, & draconis, ſeu ſerpentis antiqui diaboli, & Satanæ, vt mox nominatur) & Angelorum ſequacium vocibus, tyranni, eorumque miniſtri fidelium, & Chriſtianæ Eccleſiæ perſecutores figurate, & allegorice, ſignificentur, niſi, quia ita nominati Angeli, in Eccleſia militante Angelica prius, primituſque pro eius fidelibus Angelis, & Eccleſia Dei Angelica boni, contra illum vero mali acertime pugnarunt, eoſque poſtmodum homines vtriuſque partis prælio, pro, & contra fidem, & Eccleſiam hominum fidelium militantem imitati ſunt? Ergo ea ipſa allegorica eorum nominum per eas voces nomenclatura prælium pure Angelicum primitus habitum ab Spiritu ſancto per Ioannem aſſeritur, vt cum ſtrenuum aliquem Ducem Alexandrum dicimus, hunc ſtrenuiſſimum Ducem, & ducum exemplar fuiſſe ſimul aſſerimus. Quod vero vulgi Ribera dixerit textus relati de prælio pure Angelico interpretationem, minus modeſte, ac vere videtur dictum. Siquidem ſcholaſtici Doctores fere omnes de Angelis diſputantes, nec ſemel vnuſquiſque de prælio pure Angelico textum illum interpretantur. In quibus doctiſſimi, & rigidiſſimi textuum interpretes Salmeron citatus in. 2. Petri. 2. & Molina vbi proxime. Quod ſi vulgus, ibi, non infimam ita cenſentium ſortem, ſed interpretationes, & intelligentiæ apud Eccleſiam, & Doctores, eius communitatem, & concordiam ſignificet, Verum, quidem dicit, ſed quod maxime ſententiam noſtram confirmet, atque oppoſitam negatiuam fere improbabilem reddat.

3. Sed minutius huius noſtræ & communis ad eum textum interpretationis fundamenta ab authoritate, & ratione videamus: & imprimis præter ſcholaſticos memoratos Arethas peruetuſtus interpres apud Riberam, ibi, *Cum itaque Michael dux exercitus non tulerit diaboli ſuperbiam, & bellica virtute illum ſua in cœlo conuerſatione, iam olim obiecerit, rurſum in aduentu Antichriſti vnà cum Iudæis, & Angelis miniſtrantibus per tentationes aduerſus fideles, & ſanctos perfectius excidet diabolus: nempe ignominioſior redditus ab eius ſeruis, qui ipſum deiecerat.* Quibus primum illud prælium Angelicum, & exitum relatum hic cenſet, vt alterius prælij, & euentus apud fidelium hominum Eccleſiam eodem Michaële duce, eiuſque Angelis, certantium etiam hominum, auxiliantibus contra diabolum, eiuſque Angelos, & miniſtros infideles veritatem ab eodem prænuntiatam confirmat. Ita cenſet noſter Cornelius ad eum textum numeri, ſeptimi, paragrapho, *Dico hiſtorice*, vbi, etſi ſummatim Angelici illius prælij hiſtoriam litteraliter, & hiſtorice clariſſimi perſtrictam à Ioanne cenſet, vt eius verba proprie, ac ſine vlla figurata ſignificatione, & locutione demonſtrant: atque eis verbis, non, niſi ſymbolyce, prælium aliud Eccleſiæ noſtræ militantis præcipue, ſub mundi finem cum Antichriſto habendum ſignificari: etſi prophetice ad litteralem etiam, & genuine poſtremum hoc prælium etiam ſignificetur, cuius minutior progreſſus, & exitus, cum hoc, tum ſequentibus capitibus deſcriptio ponitur à Ioanne, vt præcipuus Prophetiæ huius ſcopus. Hoc ipſum cenſet Tirinus etiam noſter, tomo ſecundo, in ſcripturam ad eum, numer. ſeptim, Ita eum explicans. *Sicut olim in cœlo empyreo, ita ſub finem mundi in cœlo aereo, ſeu in ipſo aere id eſt immundo factum eſt prælium magnum.* Quibus hunc poſtremum per illud primum figurate, & ſymbolice deſcribi docet. Nec reor interpretem, aut expoſitorem aliquem de litterali hiſtorico eius numeri ſenſu id negaſſe, ſed de Prophetico ſolum ſenſu, cui erant intenti vt difficiliori, (hiſtoricus enim prælij Angelici primitus habiti in aperto erat) ſuam ſententiam dixiſſe. Et quidem, cum prælium primitiuum pure Angelicum certum adeo ſit, vt ad fidei dogma, vel formaliter, vel virtualiter pertineat, neque alius ſit ſcripturæ locus vbi contineatur, hoc loco eſſe narratum, & ſummatim perſtrictum certum eſſe debet. Demum, quidquid de litterali eius textus ſenſu eſſet. Prælium hoc pure Angelicum Michaëlis, & Angelorum bonorum cum Lucifero, eiuſque malis Angelis primitus habitum, & totius Eccleſiæ conſenſus, & Michaëlis Ducis bonorum nomen, quod idem, ac *quis ſicut Deus* valet, in via contra rebelles Deo, ac ſuperbos Angelos habitum fuiſſe, atque hoc textu contineri certum nec extra ingentem temeritatem, negabile facit. Quod

ſatis eſt, at de eius initio progreſſu, & exitu congruè, & viriliter diſcurri Theologice poſſit.

4. Dicendum eſt ſecundo. Prælium hoc Angelorum in via non totis militum copiis, quibus vtraque pars demum conſtitit initium primo fuit; ſed Angelis gradus Hierarchici, & ſpeciei ſupremæ intra ſupremam hierarchiam: ac ſors a ſolis Michaële, & Lucifero cæpit, quarum copiæ, vbique alterutri deinceps & ſucceſſiue adhæſerunt militibus pro alterutra Angelis accedentibus auctæ ſunt. Totius concluſionis probationi præmittendum eſt principium illud, quod d. proxima quæſtione ſecunda, fuſe oſtendimus. Nullam, ſcilicet, rationalem creaturam poſſe de re, & actione vlla ſua plene in inſtanti deliberare, ſed ad plenam circa rem quampiam deliberationem duratione diuiſibili, & aliquota creaturæ cuiuis rationi opus eſſe, eoque ſubinde maiore, quo deliberatura rationalis creatura imperfectioris naturæ, & ſpeciei ſit. Præmittendum ſecundo quod indubitatum Theologis eſt, ad peccatum graue, meritumve operis condignum vitæ, mortiſve æternæ (cuiuſmodi inobedientia, vel obedientia Angelorum in viæ ſtatu fuit) neceſſariam plenam deliberationem obedientiæ, vel inobedientiæ vtrorumque fuiſſe. His memoratis probatur pars prima concluſionis. Quia nullus Angelus inferioris ſpeciei, & gradus hierarchici potuit plene deliberare circa obſeruantiam, vel transgreſſionem præcepti in tempore neceſſario Angelis ſupremi gradus, & ſpeciei ad plenam circa obſeruantiam, vel tranſgreſſionem præcepti deliberationem; ſed maiore duratione pro maiori ſpeciei ſuæ imperfectione opus habuit: ergo præter Angelos ſpeciei ſupremæ nullus alius potuit pro eo tempore grauiter præceptum tranſgredi illudve condigno merito vitæ æternæ obſeruare, maluſve, vel bonus ſuo merito, aut demerito graui fieri, vt alterutri ſiue bonorum, ſiue malorum, parti ad pugnandum accederet: omnes autem ſupremæ illius ſpecificæ naturæ angelos grauiter, vel obediſſe, vel exobediſſe tempore illo, ſufficienti Angelo ſpeciei illius ad plenam deliberationem, & intra quod deliberato obedire abſolute poſſent: vbi autem primum deliberato obedierunt Angeli boni, exobedieruntque, & tranſgreſſi præceptum mali fuere ſtatim ſuis quique partibus aduincti ad hoc prælium, & pugnam ſunt; ergo inter Angelos naturæ ſpecificæ ſupremæ vt ſummum prælium hoc primo initum, & inchoatum eſt.

5. Secunda concluſionis pars (quam dubitanti ſimilis propoſui) de pugnæ huius initio per ſolos Michaëlem, & Luciferum dato, non leuis ſuſpicio, ſed ſatis intra probabilitatem, & prudens iudicium Theologicum ſolidis fundamentis innixa ſententia eſt. Etenim vterque ſuarum quiſque partium in prælio hoc Princeps, & dux extitit vt ex verbis illis *Michael, & Angeli eius, & draco, & Angeli eius pugnabant.* Satis ſignificatur, & Michaëlem cœleſtis militiæ Principem, non ſemel, Scriptura vocat, & Eccleſia docet. Belzebub Luciferum malorum Angelorum, ac dæmonum Principem & Angelum appellat: & de Michaële Principatum illum ſuum meruiſſe Eccleſia teſtatur verbis illis, *qui militia cœleſtis meruit Principatum*, quare non ſolum ob naturæ indiuidualem perfectionem cæteris ſpecifica ſuprema natura Angelica coæqualibus maiorem, ſed ob merita, & ſtrenue ſeorſim ac perſonaliter contra diabolum, ſeu Luciferum geſta prius, quam adiunctis primis etiam Angelorum copiis contra illum, & aſſeclas Angelos æquam pugnaret & à Deo Princeps militiæ illius electus, & ab Angelis ſuis Imperator appellatus, iure cenſendus eſt; contra vero Lucifer ob contumaciam obſtinatiſſimam, qua Michaëlis beneſuadis rationibus reſtitit, imo vero arte, & fallacia omni ipſum peruertere conatus eſt ab Angelis malis imperator dictus imprimis fuit. Succedat ratio Theologica. Quia tametſi præceptum Angelos ſpeciei ſupremæ Angelicæ (ad quam Michaël, & Lucifer probabilius pertinent) vſque ad extremum temporis ſufficientis cunctis ſpeciei illius ad plenam de obſeruantia præcepti deliberationem non vrgeret, ſicuti neque Angelis inferioris imperfectioriſque naturæ ſuæ ad plene deliberandum neceſſariæ: id tamen non tollit quominus perſpicacioris indiuidualiter voluntatis Angeli intra eandem ſpeciem contenti, ante extremam temporis illius partem plene deliberare potuerint, ac de præcepti obſeruantia plene deliberari ot: tempus ſiquidem illud pro omnibus, ſpeciei illius ad deliberationem de præcepti obſeruantia deſignatum tantum eſſe debuit quantum omnibus etiam minus perfectis & tardioribus indiuidualiter ad plene deliberandum ſatis eſſet; etſi aliquibus indiuidualiter promptioribus paululum minus ſufficeret: id quod in tempore deſignato nobis ad præcepti cuiuſuis impletionem patet, quod maius ſemper eo, quod promptioribus, & expeditioribus ſufficiat Cum autem Michaël, & Lucifer perfectiſſimi indiuidualiter Angelorum ſummæ perfectæ naturæ, ac ſpeciei Angelicæ fuerint prius aliis deliberare potuiſſe, ac deliberaſſe in promptu eſt: cum vero inſuper alter ardentiſſimo Dei & proximorum amore, alter vero Dei, & proximorum odio, & inuidia illico ſimulque flagrarint: illico etiam ſimulque alter ad reuocandum à culpa Luciferum, hic autem ad Michaëlem peruertendum certarunt.

6. Dicendum tertio, exinde vterque lucrandis ad ſuas quiſque partes Angelis, atque in ea confirmandis, qui nondum deliberauerant plene circa præcepti obſeruantiam, tam ſpeciei ſuæ, quam inferiorum, & inferiorum ſpecierum magno ardore, arte, & induſtria vſque ad viæ Angelicæ extremum continuo, nuſquamque interrupto partium ſtudio, ac prælio pugnarunt: auctis ſucceſſiue Angelorum auxiliantium pro parte vtraque copiis prout ſucceſſiue alij deliberato obedierunt, alij vero præceptum tranſgreſſi ſunt. Concluſio tota prona ex dictis eſt, &, quoad continuum Michaëlis, & Luciferi Studium partium erga Angelos reliquos exercitum ex ardenti vtriuſque Dei, & proximorum, vel amore, vel odio, & inuidia ſatis probatur. Quod autem etiam circa Angelos ſpeciei eiuſdem, qui nondum deliberantque ſpecierum inferiorum patet. Quia ex eadem ſpecie plures nondum deliberauerunt, & multominus ex Angelis ſpecierum inferiorum vſque ad infimam Angelicam, iuxta principium ſupra memoratum. Quod autem ſucceſſiue ſtatim, ac in alterutrum deliberarunt, vel bene, vel male parti alterutri continuo Angeli reliqui acceſſerint, conſtat etiam ex vtriuſque amore vel odio (etſi non à Deo, ac Michaëlis, & Luciferi, ardenti tamen) in Deum, & proximum vbi primum præceptum tranſgreſſi ſunt, vel obſeruarunt. Quod continuitatem, ſucceſſionis, & ad alterutram partem accedendi, conſtat etiam ex dictis; quia perfectiores indiuidualiter Angeli indiuiduis aliis ſpeciei eiuſdem ſummæ, etſi poſterius paulo Michaële, & Lucifero, tamen anterius paululum, & anterius indiuiduis Angelis imperfectioribus in alterutram partem deliberarunt, & ſuis quique partibus acceſſere, in eiſque contra aduerſos pugnarunt Quod ipſum de Angelis, & ſpecie, & indiuiduatione imperfectioribus eadem ratione probatur. Denique Angelicum hoc prælium toto viæ Angelorum tempore vſque ad extremum perduraſſe conſtat: quia vſque ad victoriam, & triumphum Michaëlis, & Angelorum eius de dracone Lucifero, & Angelis eius horumque è cœlo eiectionem (via nimirum Angelica finita) pugnam inter Angelos duraſſe citato capite Apocal. 12 refertur: & quamuis poſt infimæ ſpeciei, & indiuiduationis deliberationem Angelorum, omnibus ſpeciei infimæ Angelis alterius viæ tempus pœnitentiæ, & his, & reliquis Angelis datum, factuſque à Deo locus fuerit, eo tempore nec arma depoſuerunt Angeli nec a pugna ceſſarunt, contendentes ſinguli alios aduerſæ iam partis, ab ea ſe mouere, atque ad ſuam trahere. Cum autem infimæ ſpeciei, & indiuiduationis Angelis ad deliberandum noua deliberatione [illegible] perſiſtendum, abſcedendumve à propoſito primo deliberato, maius tempus, quam aliis ſpeciei, & indiuiduationis perfectioris opus ſit, non parum inde viæ, & pugnæ Angelicæ tempus fuit auctum, etſi quantum illud determinate fuerit definiri à nobis minime poſſit.

7. Circa arma, quibus vtrimque ab Angelis pugnatum

Digitized by Google

tum fuit, nonnihil difficilſ ſcholaſticis eſt. An ſcilicet exemplis ſolum aduerſis, an rationibus, & ſuaſionibus, & adhortationibus oppoſitis, vt quiſquis alios ad ſuas traheret partes, pertractoque in eis teneret pugnauerint armis. ſiquidem materialibus prælium commiſſum, habitumque non fuiſſe conſtans apud Doctores omnes eſt. Fuit ſiquidem totum ſpirituale, atque inter puros ſpiritus angelicos conſertum; tametſi pictores armis corporeis decertantes Angelos depingant, vt ſpirituale hoc prælium (vt poſſunt) hominibus repræſentent, vti, & Angelos ipſos corporea inducto in forma (qua ſolum poſſunt) nobis proponunt. Soarius nec ter vbi proxime n. 15. rationibus ſolum propoſitis, & adhortationibus negotium hoc, & pugnam totam actam, peractamque fuiſſe cenſet quod ipſum Vaſquez ac reliqui fere omnes ſcholaſtici recentiores docent, habentque pro ſe Nazianſenum, Cæſareum, Chryſoſtmum, Ambroſium & Gregorium apud Soarium, Contra vero Albertus, Alenſis. Bonau. Ricard. Ægidius, & Durandus apud eundem Soarium, & Arriaga cit. d. 24 ſect. 11. ſub ſect. 1. num. 78. §. *Porro ſolo exemplo* cenſent ſolo exemplo Luciferum (quod ipſum de reliquis Angelis eſſet) alios ad ſuas partes traxiſſe. Præcipuum fundamentum à ratione eſt: nihil Angelos alios aliis proponere à ratione potuiſſe, vt eos in ſuas partes adducerent, quod adducendi non præuoſſent, & ignorarẽt. Sed, ne inani hac ſuper re certamini locus detur, aduerte: obedientiæ, vel inobedientiæ, & tranſgreſſionis Angelorum virtutem, aut vitium pure internum, atque, ad cordis Angelici ſecreta ſpectans omnino fuiſſe, ac proinde ſeipſis, nec virtutem, nec vitium Angelorum aliis Angelis, quam alterutrum admittentibus innoteſcere potuiſſe, vt alter alterius exemplo, ſiue ad obedientiam, ſiue ad inobedientiam, & tranſgreſſionẽ moueretur mouerive facto ipſo, & exemplo alterius poſſet: quare voluntaria reuelatione facti ſui alterius Angeli ad alium, vel alios opus fuiſſe, vt eos ad ſui imitationem facto & exemplo ſuo poſſet abſolute mouere. Vnde an vltra hanc facti & exempli proprij propoſitionem (quæ abs dubio ſuaſio aliqua & ratio eſt) rationibus, & motiuis aliis propoſitis, & alij Angelos alios in ſuas partes, & ſententiam, partemque pertrahere tentarint, ac mutuo contenderint, quæſtio inter ſcholaſticos eſt, eſſeque ſolummodo poteſt, vt patet.

8. Dicendum eſt quarto, vtroque modo Angeli alij alios ad ſuas trahere partes contendentes mutuo, ac viciſſim pugnarunt: ſcilicet, exemplo, & facti proprij manifeſtatione, atque item rationum, motiuorumque aliorum, vt eos pertraherent propoſitione. Hanc eſſe non admodum veterum ſcholaſticorũ ſententiam iudico Neque enim Soarius, & alij pro prima ſententia relati negarunt Angelos exemplo ſuo ſeu facti proprij manifeſtatione ad imitationem mouiſſe, quos de facto mouerunt. Atque alios mouere abſolute potuiſſe, præſertim Angelos gradus natura, & indiuiduatione inferiores, imperfectioreſque, apud quos præſtantiorum, & procerum exempla multo amplius præſtant, quam æqualium qui aliquid valent tamen, certum eſt. Quare hæc concluſionis pars, & ratione & communi omnium Doctorum ſuffragio indubitata eſſe debet. Secunda pars concluſionis de aliorum motiuorum & rationum propoſitione de qua ſolum diſputatio locum, apud ſcholaſticos habuit, & habere, ſolummodo poteſt probatur. Et primo quidem, inferiores, & imperfectiores natura Angelos non aſſequi rationes & motiua, omnia, quæ perfectiores, & ſuperiores natura Angeli aſſequuntur dubium mihi non eſt de naturalibus loquendo: quare & ab his de naturalibus, præſertim diſcurſu acquiſitis illuminantur, poſſuntque abſoluto de acquirendis illuminari, vt ſuo loco de Phyſiognomicis Angelorum diſputantes t. 2. Philoſophiæ noſtræ controu. vlt. ſatis oſtendimus. De ſupernaturalibus vero cognitionibus proportione ſeruata plures, amplioreſque a eo ipſis, quam in inferioribus communicatas, vti & dona ſupernaturalia reliqua, iuxta naturæ maiorem perfectionem conſtat ex dictis. [illegible] ergo aliqua Angelis inferioribus proponi à ſuperioribus abſolute potuerunt, quæ ante eam propoſitionem non ſcirent. Sed [illegible] Angeli omnes ſcientiæ tam naturalis, quoad extenſionem æqualis (vt de omnibus ſpeciei eiuſdem connaturaliter, & ordinaria prouidentia loquendo verum mihi eſt, certe quoad intenſionem, & entitatiuam perfectionem cognitionis, ſuperiores & perfectiores non ſolum ſpecie, ſed & indiuiduatione, Angelos inferioribus, & imperfectioribus excedere certum eſt, atque frequenti hominum, ſpeciei etiam eiuſdem, indiuidui, quoad intelligentiã imperfectiorum experimento comprobatum. Hi ſiquidem perfectioribus viuidius, perfectiuſque obiecta, quæ ſegnius, & quaſi emortuæ perceperant, à præſtãtia cognitionis ſuæ illuſtriora proponuntur illuminant, perfectiuſque, ac viuidius quam antea cognoſci ab eis, ac veritatibus, de quibus præcognitionis primæ ſuæ imperfectione hæſitantes dubitabant, faciunt aſſentiri: ſed demus tandem æqualis, quo ad intentionem; & perfectionem entitatiuam ſcientiæ omnes Angelos eſſe: rationis tamen eiuſdem inculcatione, ac per tempus nouæ deliberationi datum repetitione, & inſtantia mentem eandem magis eius perpenſioni, & penetrationi, ac ſubinde deliberationi maturius habendæ applicari, certum itidem & ratione, & experiẽtia quotidiana nobis eſt. id, quod inter Angelos ſpecificæ, & ſi velis indiuiduæ perfectioni æqualis. Michaëlẽ, & Luciferũ, in re præſente eueniſſe ipſo Michaëlis nomine, & ſignificato ſatis oſtenditur: idem enim valet Michaël, ac *Quis ſicut Deus*: quod Lucifer nunquam ignorauerat, & tamen eius veritatis inculcatione, & repetitione vt ipſum a veſano affectu, & peccato ad bonam frugi, & ſalutarem pœnitentiam reuocaret cum ipſo pugnabat: atque obinde tanquam ex præcipuo gladio, quo, nec ſolum exemplo, præliatus eſt Michaëlis nomen accepit. Denique à prauis iam Angelis non veris ſolum, ſed falſis, & chimericis rationibus, quas boni adhuc alij nondum cogitauerant, pugnatum eſt eorum obiectorum ſimplices apprehenſiones quibus delectarentur excitando, & quibus proſequendis, delectationis, & complacentiæ experimento percepto ad proſecutionem de eo paratam inducerentur, vt Lucifero ipſi contigiſſe dicemus.

CERTAMEN III.

Quo fructu, & exitu certatum vtrinque ab Angelis fuerit.

1 QVo fructu vtriuſque partes Angeli in via pugnauerint, & quis tandem prælij illius euentus fuerit, vtra ſcilicet ex eis partibus vicerit, examinandum, ac rigore ſcholaſtico ſtatuendum venit. Cum autem prælium hoc in viæ ſtatu ex parte Michaëlis bonorum Angelorum, principis, ac ducis pro debita Deo obedientia ſummiſſione, & obſeruantia fuerit; ex parte vero Luciferi, & cacodæmonum ſequacium pro oppoſitis, inobedientia ſcilicet, atque in Deum rebellione: ac inſuper prælium hoc ſuaſionibus, & exemplo, & motiuis aliis, ad Angelos omnes, vel inferiores, vel æquales, ſiue iam ad alterutrum determinatos, ſiue nondum præ deliberandi tarditate maiore determinatos habitum fuerit: fructus partis vtriuſque in prælio hoc ex his Angelis, quos ad ſe determinatis, vel necdum determinatis alterutrius partis Angeli produxerint, ac perſeuerantes tenuerint, & in ſuis partibus obfirmauerint dignoſcendum erit, & iudicandum, exinde vero vtra pars, abſolute in via vicerit, facile dignoſcetur, & pro qua parte palæſtra, ſeu pugnæ campus, empyreum nempe cœlum, vt victrice finito viæ ſtatu, & prælio permanſerit: ac demum Angelis militiæ cœleſtis titulo ex præfata pugna acquiſito aliquid aliud, contra dæmonum phalangem ſub mundi huius finem, tanquam victoriæ appendiculum reſtet agendum. De quibus omnibus ſingulatim eo ordine, quo propoſita ſunt, rectæ methodi, & claritatis gratiæ, ex inſtituto diſputabimus, quia eorum pleraque intacta, vel aliis difficultatibus curſim ab anteceſſoribus ſcholaſticis inſerta, quare nec pro debita claritate, & dignitate diſputantur. Illud ſolum ex parte diſtin-

ctius, & dignius à Doctoribus examinatur, quod in quæſtione de prælij huius fructu primo loco debet examinari: an ſcilicet Angelus aliquis à ſuſceptis ſemel partibus aduerſantium Angelorum exemplo, beneque, vel maleſuadis rationibus à ſuis partibus defecerit, atque in aduerſas tranſierit? quam difficultatem ex parte vt dixi, ſcholaſtici, & rigidi aliquot in ſecunda Petri 2. Doctoreſque in re Theologica & interpretes ſub titulo examinarunt, an lapſi aliquot Angeli egerint pœnitentiam? etſi an de ſe, vel aliorum Induſtria etiam? ac de ſemel bonis, an poſt ea aliorum ſuaſionibus, aut exemplis lapſi fuerint? diſputare omiſerint, ſed de vtriuſque generali, & communi titulo noſtro agendum eſt: tum quia de vtriſque eadem eſt Theologica ratio vel ſaltem ſimilis: tum vt appareat, ex quibuſnam Angelis, an ex iam determinatis in partem alterutram, an ex nondum determinatis ſolum fructus prælij huius conſtiterit. Sed quoniam pro negatiua parte, quod determinatos ſemel in malum, maius in ſecunda Petri capite ſecundo fundamentum eſſe videtur de eius partis certitudine ſeorſim dicemus, quo negatiua pars, quoad Angelos ſemel bonos, ac ſubinde concluſio vniuerſalis negatiua iam ſubiicienda probabilior, firmiorque conſiſtet.

2. Dico primo: nullum Angelum, ex iam determinatis in partem alterutram, partis alterius Angeli ad ſe traxerunt: quia nullus eorum à ſemel concepto, vel obediendi, vel exobediendi propoſito deſtitit. Eſt omnium Theologorum concluſio, quoad ſemel lapſos, & tranſgreſſores expreſſa (vt ſtatim videbimus concluſione 2.) ac ſubinde, quoad obedientes concluſio virtualis. Excipe noſtrum Arriagam d. 20. ſect. 5. ſubſect. 2. n. 61. §. *Pater Suarez*, qui non ſolum probabile, ſed euidens putat contra Suarez ex eius communibus ac veris principiis Angelos, ſemel deliberato bonos, demum peccaſſe, quia non ſimul omnes Angeli, ſed ſucceſſiue, ac reliqui ex Luciferi ſuggeſtione peccarunt. Sed huius Doctoris euidentiæ obſcure valde, nec ſatis probabiles aliis plerumque ſunt: hæc vero ex principiis illis illatio mala, & in multis peccans eſt, vt noſtris diſcurſibus clarebit, quin eius vitia ſingulatim oſtendere ſit opus. Iam concluſio noſtra probatur ratione Theologica. quia etſi nec obedientia bonorum Deum determinauerit, vt eis auxilia congrua, & efficacia ad perſeuerandum, ac malorum ſuggeſtionibus, & tentationibus reſiſtendum conferret neque malorum tranſgreſſio, vt congrua auxilia, & efficacia ad reſipiſcendum, & ſalutarem pœnitentiam deneganda; in his tamen, vt congruo, imo, & ſufficientia denegaret ſatis meriti, condigni etiam, fuit, in illis autem ſatis meriti congrui: quare æquiſſima lege ſancitum à Deo fuit, vt obedientibus Angelis congrua auxilia ad perſeuerandum de facto conferrentur; tranſgreſſoribus autem denegarentur congrua ad reſurgendum: imo multa Dei benignitate indultum ipſis eſt in auxiliorum ſufficientium, & bonorum Angelorum eos ad pœnitentiam ſalutarem arte, induſtria, & vehementia omni adhortantium prouidentia Dei benefica: quæ omnia, condigne etiam, demerebantur. Etſi autem bonorum obedientia, auxilia congrua ad perſeuerandum, ac malorum tentationibus obſiſtendum condigne non meruerit; congruentiſſime tamen promeruit, valdeque proinde rationabili æquitatis iure prouiſum à Deo eſt, vt ex diuina miſericordia, & erga amicos, & obedientes Angelos, quod obedientiæ ipſorum merito condignitatis deerat, titulo amicitiæ eorum deliberatæ, ac Dei beneuolentiæ in eorum auxiliorum efficacium collatione à Deo ſuppleretur, qui ex pura ſolaque ſua benignitate multa enumerata malis Angelis inimicis deliberato ſuis non citra, ſed contra condignæ demerita indulſit. Probatur ſecundo concluſio, quoad Angelos bonos ex altera parte concluſionis, negatiuæ etiam pœnitentiæ de facto omnium, nullo excepto, Angelorum malorum: ex qua ad perſeuerantiam de facto bonorum omnium Angelorum multiplici ex capite conſequentia probatur. Primo ex parte Dei, & gratiæ congruæ ipſis collatæ ad perſeuerandum ob datam proxime Theologicam rationem. Secundo: quia Angeli natura ſua, ſemel concepti aliquando boni renaciores, citra naturæ Angelicæ iniuriam, non eſſe, cogitari non poſſunt; imo vero ex eius perfectione ad bonum, quam ad malum propenſiores, firmiuſque adhærentes debent cenſeri, & quibus ſubinde minus entitatiue, & phyſicè ſumptum auxilium, vt in bono perſiſtant, atque à malo reſipiſcant, ad congruitatem perueniat, ac de facto effectum obtineat, longe ſatis eſſe, quam ſit tentatio, qua de facto, vt in malum trahantur, & in illo obſtinentur, & indureſcant. Tertio: quia iniurium etiam bonis Angelis eſt minus ardentes, & induſtrios, in confirmandis, in bono, Deique obſequio retinendis fratribus fuiſſe, quam malos Angelos in ſociis nequam in malo, Deique auerſione, in obedientia, & inuidia pertinaci obſeruandis: quam autem certum, firmumque ſit ſecundi huius argumenti antecedens, oſtendet concluſio ſecunda.

3. Dico ſecundo: nullum Angelorum, ſemel tranſgreſſorum, & malorum ad ſalutarem pœnitentiam reſipuiſſe, certum ab authoritate Theologorum eſt, vt oppoſitum non ſingulare ſolum ſit, ſed temerarium. Cæterum, nec de fide eſt, nec fidem Catholicam proxime vel remote concernens. Prima concluſionis pars indubitata eſt (vt ex communi illo apud fideles, omnes, & doctos proloquio *humanum eſt peccare, diabolicum in peccato perſeuerare* ſatis conſtat) & apud Theologos conſtans: quorum nemo eſt, qui mali alicuius Angeli pœnitentiam ſalutarem de peccato ſuo vnquam egiſſe admittat, ſed impœnitentes, & in malo obſtinatos illos omnes ad vnum fuiſſe tãdem æternum damnatos. Etſi autem noſter Salmeron ad recitatas ſuperius verba ex epiſt. Petri. 2. c. 2. *Si enim Deus Angelis peccantibus non pepercerit, ſed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit, cruciãdos in iudicium reſeruari*, ad tertium dubium (quod à §. *dubitatum tertio loco fuit* verſat) eam concluſionem in dubium videatur vocare, & affirmanti aliquorum malorum Angelorum ſalutarem, in viæ ſtatu, pœnitentiam difficultatibus euadendis viam aperire §. *Quod ſi quis* ſub med. verbis illis. *Deinde quia, ſi pauci aliqui* &c. & ſequente §. *Sed difficile eſſe videtur certam aliquam ſententiam ex his definire.* Statim vero pro hac concluſionis noſtræ parte ſuam ſententiam profert, eamque confirmat, cum ibi, tum ſequente §. *Fuit igitur*: certam vero non eſſe dixit ex textu Petri recitato: quem interpretabatur aliove ſcripturæ loco, (qui, ne apparens quidem, alius pro ea extat concluſione) id quod veriſſimum eſt, & fuſius adhuc à nobis monſtratum q. 1. certam. 5. à num. 12 ad 3. incluſiue disjectis omnibus eius textus ponderationibus, quæ adducuntur, adducique poſſunt à contendentibus ibi pro viæ ſtatu traditam à Petro fuiſſe. Vnde conſtat ſecunda concluſionis noſtræ pars, quod omnium Angelorum ſemel, malorum impœnitentia de fide formaliter non ſit: cum eo Petri textu, quo ſolum in ſcriptura poterat non contineatur, nec de ea ſit expreſſa, imo, nec virtualis in Eccleſia definitio. Hæc concluſionis pars aliquorum interpretum, & ſcholaſticorum ſenſui aduerſatur, qui putant eius textus Petri ſenſum vniuerſalem, vtpote doctrinalis propoſitionis de omnium malorum Angelorum impœnitentia, adhuc in via, eſſe in quibus ſunt Soar. libro octauo, capite primo, Alarcon d. 9. capite quinto, numero ſexto, §. *Sed vero Pater Soarez*. Arriaga d. 25. ſectione prima, ſub init. ſed quam debili fundamento nitantur conſtat, ex dictis ad eum textum citata quæſtione ſecunda certam. 5. Tertia, & poſtrema concluſionis pars liquet ex eo, quia neq; hoc neq; alio ſcripturę loco, neque Conciliorum, & Eccleſię definitionibus, eſt veritas illa reuelata, cui, illatione legitima, & euidente aliquot Angelorum ſalutaris pœnitentia in viæ ſtatu aduerſetur; tametſi, pro damnatorum iam dæmonum omnium, impœnitentia, loca ſcripturæ ſunt, & veritates dogmaticæ, quibus, vel vnius pœnitentia formaliter, vel euidenti, ac legitima illatione, proxime, aut remote aduerſatur, de quo poſtea. Illud tamen certum, & dogmaticum eſt aliquot Angelos malos ſalubriter in via peccati ſui non pœnituiſſe; alioqui nulli demum damnati, & dæmones eſſent, nec diabolo, & Angelis eius æternus inferni ignis paratus eſſet, ad quem impij homines iudicio poſtremo mittendi in Euangelio dicuntur, nec ruſus Petri recitatus textus verum haberet.

4 Dico

4. Dico tertio: Angeli boni malos in hoc prælio viæ Angelicæ ſuperarunt. Eſt de fide ex textu Apocalyp. duodecimo, recitato. certamine ſecundo, numero primo, illis verbis, *Et draco pugnabat, & Angeli eius, & non valuerunt.* Quod ipſum eſt Michaeli & Angelis eius ex aduerſo pugnantibus ſuccubuerunt id · quod duplici ex parte, altera ſpeculatiua altera actiua, & practica Super qua certatum vtrimque fuit facile probatur. De ſpeculatiua veritatis, à Michaële, & Angelis eius oſtendendæ, nempe Deo obedientiam ſummiſſionem, & adorationem ab ipſis, & ab omnibus creaturis debeti, & incarnato etiam, ſi id mali peccato ſuo detrectarunt, cum ea omnia, eius humanitati ſuſceptæ exhibere iuberentur, ſuperatos victoſque malos à bonis Angelis fuiſſe dubium nullatenus eſſe poteſt: cum rationi illi per ſe notæ à Michaële, & Angelis eius continuo prælio illo contra malos Angelos ingeminatæ *Quis ſicut Deus*, nihil, quo ſatisfacerent, mali reſpondere potuerint, etſi nequitia, & prauitate ſua obſtinato in ſua ſententia, & præiudicio falſo, & erroneo perſtiterint: victoria autem in diſputando ſpeculatiua eſt, intentam veritatem ita contra contumaces in ſuo errore demonſtrare, vt nihil habeant, quo probabiliter ſatisfaciant. De actiua vero, & practica pugna, qua propoſitis rationibus vtrique boni Angeli malos, & necdum in alterutram partem determinatos, & contra mali reliquos in ſuas partes trahere contendebant, probatur: quia etſi neutra pars aliquem ex parte aduerſa deficere, atque ad ipſam tranſire de facto obtinuerit, boni tamen Angeli vbi primum quiſque, obediuit ac deliberato bonus effectus eſt, induſtria exemplo, & hortatu ſuo, primoque, & primus, & præcipuus Michaël ex nondum determinatis, ſed ſucceſſiue, vt diximus determinandis duplo, vt minimum, plures Angelos, ad ſuas partes traxerunt, in eiſque toto ſtatus viæ tempore tenuerunt, & confirmarunt, iis quos Lucifer, & Angeli eius malis ſuis artibus ad ſuas traxerint, atque in eis obſtinato renuerint: ergo boni Angeli malos, pugna etiam practica, & actiua trahendo in ſuas partes alios Angelos, vicerunt malos, & abſolute ſuperarunt. Conſequentia patet, antecedens traditur c. illo. 12. Apocalypſi duodecimo, numero quarto, vbi de Dracone, ſeu Lucifero dicitur; *& cauda eius trahebat tertiam partem ſtellarum cæli, & miſit eas in terram.* Quæ de Lucifero, & Angelis malis communiter prælio illo, puto Angelico, intelliguntur, & allegorice de prælio eorumdem Angelorum per ſe, & miniſtros ſuos homines in Eccleſia Dei militante habendo, & fine mundi perſecutione Antichriſti poſtrema finiendo: atque ita intelligi debere oſtendimus, quæſtione ſecunda, certamine quinto, numero ſecundo, & tertio. Denique probatur ex eo, quod malos Angelos boni fugauerint, & eiecerint è cælo empyreo prælij illius palæſtra, quæ ipſis, vt patet, victoribus permanſit, vt iam oſtendo.

5. Dico quarto. Michaële, eiuſque Angelis bonis malorum è cœlo empyreo proiectio viæ ſtatu finito, ac ſub mundi finem è terra extima, & aëre in tartareum damnatorum locum, & carcerem æternum commiſſa, mandataque à Deo fuit, atque ab eis mandata executione partim, partimque mundi finem mandanda. Concluſio hæc ex citatis locis 2. Petri. 2. & Apocalypſ. duodecimo, rigide perpenſis, & penetratis facile probabitur ſubditur enim immediate recitatis verbis ex Apocalypſi duodecimo, numero octauo, *& non valuerunt, neque locus inuentus eſt eorum amplius in cælo*, id eſt in cœlo ex quo lapſi deturbati, & proiecti ſunt, nullum deinceps locum habuerunt & numero nono, ita ſubiungitur, *& proiectus eſt Draco ille magnus ſerpens antiquus: qui vocatur diabolus, & Satanas, qui ſeducit vniuerſum orbem; & proiectus eſt in terram, & Angeli eius cum illo miſſi ſunt.* &c. quæ nulli perſecutori militantis noſtræ Eccleſiæ, Antichriſto adhuc poſſunt conuenire, vt patet qui nec ſerpentis antiqui Protoparentes ſeducentis officium nec propria diaboli, & Satanæ nomina, ſed metaphorice ſolum habent. Nec proiecti aliunde in terram cuius à ſuo ortu incolæ ſunt, & erunt, quouſque in infernum miſeris corporibus rediuiuis æternum cruciandi mittantur: id ipſum docet Petrus epiſtola ſecunda, capite ſecundo, verbis illis. *Rudentibus inferni detractos* (Angelos malos nimirum è cælo in quo creati ſunt) *in tartarum tradidit cruciandos in iudicium reſeruari.* Id eſt tradidit, vt iudicio poſtremo ſub mundi finem mittendi in tartarum vbi æternum conlecti, & coërciti, nec deinceps (vt ante illum diem) egreſſuri cruciarentur, vt Græca lectio ταρταρώσας clarius expreſſit, quæ tantundem valet, *Ac tartaro coercitos*, vt bene Salmeron noſter d. tertia ad illud caput, §. *Dubitatum tertio loco fuit*, verſus fin. Neque enim ex tunc proiecti è cælo Angeli mali omnes ſunt in infernum coniecti, ac perpetuo detruſi: id enim poſtremo iudicio à Chriſto Domino habendo exequendum, vt ait Petrus, reſeruatur, atque ex ſententia ipſius in malos proferenda, *Ite maledicti* in ignem æternum, inferni vtique, *qui paratus eſt* (non datus ibi omnibus æternæ, & inſeparabiliter ab illo) *Diabolo, & Angelis eius*, vobiſcum ibi ab illo æternum cruciandis: id quod ſubodorati Dæmones, quoad iudicis perſonam (nam quoad ſuum, & poſtremo iudicio poſt mundi finem æternum inferni carcerem, & ignem ſatis erant conſcij) queruli Chriſto Domino clamabant Matthæi 8. *Quid nobis, & tibi, Ieſu Fili Dei? veniſti huc ante tempus torquere nos?*

6. Sed quo, inquies, tunc proiecti ſunt omnes, cum fuerunt è cælo depulſi? certe in infernum primo, vt carceris, & ignis ibi infauſtam reciperent poſſeſſionem: etſi inde egreſſi, eorum plures incolant aëra, terram, & infernum; nullo tamen ex his locis immobiliter addicti (aliquot exceptis, qui in pœnam ſpecialem aliquibus locis, & regionibus ſunt alligati) ſed viciſſim terras, mare, infernum, & aëra peragrant, vt de Satan ex Iobi hiſtoria conſtat, & ex citato capite duodecimo, Apocalypſ. ibi: *Væ terræ, & mari, quia deſcendit Diabolus ad vos*, & aliis ſcripturæ locis ſexcentis, ſed quid *rudentibus*, ſiue catenis (vt Græca habet lectio) *inferni detractos* ſignificat, niſi eos ex tunc inferni vinculis eſſe inferno reuinctos? Salmeron infernum ibi pro caligine poſitum, ait, vt tantundem, ac *vinculis*, ſeu *carceribus caliginis* valeat, ſed cuius caliginis, an mentalis, an priuationis lucis huius viſibilis (quæ nondum terræ, aëri, & mundo noſtro aderat, cum pulſi cælo Dæmones ſunt ante lucis, & Aſtrorum creationem) non explicat: Ego vero, etſi ſciam inferni, & tartari voces caliginoſa, ac tenebricoſa loca proprietate, & etymo earum ſignificare, ac ſubinde, ea quæ centro terræ viciniora, ac ſubinde à luce remotiora ſunt *Tartarum, & infernum* dici: antonomaſtice tamen voce inferni non caliginis cuiuſuis, ſed propriè & communiter dicti inferni à Petro intellectas cenſeo; etſi non quibus ex tunc immobiliter inferno fuerint alligati Dæmones, atque reuincti, ſed quibus ex iudicio publico, & poſtremo (quod ad locum attinet immobiliter erunt reuinciendi, & alligandi per æternitatem, vt textu ipſo dicitur. Rudentes autem illi phyſica igni inferni Dæmonum vnionem eo loci tunc factam, non vt ex tunc ibi immobiliter perſeuerent, ſignificant. Ac, ſi remotius, & figuratè loquamur, æterna tarceratio, nil aliud eſt quam Dæmonum toto viæ ſuæ ſtatu, & tempore in peccatis, & obſtinatione exhauſto, à Deo damnatio, qua Michaeli, & Angelis ſuis victoribus malorum è cælo expulſio, & poſt iudicium poſtremum in infernum detruſio, demandata à Deo fuit, vt concluſione hac quarta diximus: ea ſiquidem immutabili Dei ſententia inferni loco, & igni poſt æternæ, & immobiliter exequendo, & ſubeundo, quaſi rudentibus fortiſſimis, ac minime diſſolubilibus, aut diſrumpibilibus reuinciuntur ferroque alligantur. quod ſi de his, quorum immania, & continuata delicta patibulum, furcam ita merentur, vt illam tandem euaſuri, non videantur, etſi nondum per iudicis ſententiam damnatis, immo nec ad cauſæ diſcuſ-

ſionem carceratis, dicere vulgari noſtro prouerbio ſolemus, *Traen laſoga raſtrango*, citius, potiuſque à Petro dici potuit, dictumque fuit de irreuocabilites à Deo damnatis ad infernum, & ignem æternum, etſi poſt exequendum, *Rudentibus inferni*, inferno, & æterno igne cruciandos detractos traditos bonis Angelis fuiſſe.

QVÆSTIO IV.

De colloquio ſeu locutione Angelorum inter ſe.

Difficultas hæc ad Theologicam hanc de Angelis controuerſiam non ſpectabat, ſed ad philoſophicam aliam de iiſdem tomo ſecundo noſtræ philoſophiæ controuerſiæ de anima ſeparata (de cuius cum alia, vel Angelis locutione, ad ipſam eadem eſt difficultas) adnectendam: ſed, vt in controuerſiæ huius præfatione monui reliquorum Theologorum conſuetudini, quam rectæ methodo, morem gerens, hic eam verſabor ne quis eius examen ex aliorum lectione deſiderans difficultatis eius arduitate, timore omiſſam à me ſuſpicetur; qui clarius forte, & facilius aliis ex peculiaribus principiis ab ea me expediam: ſed neque diſputationis huius de ſtatu viæ angelicæ propior ea quæſtio eſt, quam diſputationis de ſtatu termini Angelorum ſiue patriæ, ſiue exilij, & damnationis æternæ: ſiquidem in vtroque ſtatu ſibi inuicem Angeli colloquuntur, ac proinde de eorum locutione pro vtroque ſtatu eadem eſt difficultas: quoniam vero quæſtione tertia proxima Angelos, tam bonos quam malos, manifeſtatione concepti à ſe propoſiti, & aliorum motiuorum, & rationum propoſitione, ſiue exemplo, & ſuaſionibus alios ad ſuas partes trahere contendiſſe docuimus (quod abſque aliorum ad alios mutua locutione, & colloquiis fieri non potuit) ſubiungenda ſtatim hæc quæſtio fuit: tum, vt dicta melius intelligantur: tum, quia recta methodo de ſtatu viæ angelicæ, quam de ſtatu termini, anterius diſputationibus hac de Angelorum locutione neceſſario & prius occurrit, nec aliquid eſt, quod de eorum locutione in ſtatu termini ſit vlterius addendum.

CERTAMEN I.

Præmonienda, ſupponendaque cunctis ad quæſtionis deciſionem.

1. Locutio vnius cum alio, eſt actio, qua aliquis alicui quid de re quapiam ſentiat, vel deſiderium, ſciendi quid de ea cenſeat alter ſignificet: ac proinde vel aſſertiua, & teſtificatiua eſt, vel interrogatiua, aut formaliter, aut æquiualenter tales, ſeu quæ ad duplex hoc membrum reducantur, vt conſideranti patebit. Dixi autem alteri, non quia locutio vnius, ad vnum, ſolummodo eſſe debeat, aut ad plures eſſe non poſſit. Conſtat enim vnius ad plures audiendi, & colloquendi capaces eſſe poſſe, vt quotidie experimur. Secundo prænotandum eſt in locutione aſſeriti. creaturæ rationalis cuiuſvis nude ſumptæ de eo, quod res ſit, vel non ſit, aut ita ſe, vel aliter habeat, non ſolum falſitatem, reſpectu Dei aſſertæ, ſed etiam reſpectu aſſerentis, poſſe euenire, quæ deceptio, & mendacium appellatur. Primum patet. Quia non poſſe falli, ac decipi in eo, quod quis de rebus, & obiectis iudicat, ac ſubinde alteri teſtificatur, ſolius Dei, diuinæque ſuæ ſcientiæ, eſſentis ſuæ veræ, & infallibilis omnino eſt. Secundum autem æque eſt certum: quia non poſſe alium fallere, & decipere ac teſtificati de re aliqua, ſuoque erga illam iudicio aliter, quam de illa cenſeat, ac iudicet, ſolius etiam Dei, cui ſoli peccatum, quantumvis veniale, & leuiſſimum (quod vt minimum in deceptione illa ex ſpecie ſola ſua intercedit) prorſus, vti omnino impeccabili repugnat, nec video, cur Angelus, qui peccare adeo grauiter natura ſua poteſt & adeo enormiter peccauit, nequeat vel leuiſſimam fictionem, & mendacium deglutire: item illud Pſalmo 61. & 115. & ad Roman quod de homine ſolum ſonat, *Omnis homo mendax*, de omni rationali creatura dictum eſt, homine in exemplum adducto, vt materia ſermonis erat, doctrina vero vniuerſalis: ſoli Deo infallibiliter credi, certoque & indefectibiliter in eo ſperari ſolo: quod ſi mentiri Angelus non poſſet vere, non eſſet. Argumentum, quod ex tali productione ſpecierum adeo ad exigentiam mendacis Angeli locutionis ponitur ab Arriaga, diluam certamine 6. numero 6. Dixi autem *nude ſumptæ*, quia ex adiuncta ipſi beatitudine, immò, & perfecta contritione in viæ etiam ſtatu habita quæ ex Dei complacentia leuiſſimæ cuiuſvis culpæ, & offenſionis Dei efficax ſaltem virtualis deteſtatio ſit (vt in ſtatu etiam viæ eſſe optime poteſt) Angelus mentiri alteri non poterit: ſimiliter interrogatoria locutione falſitas deceptoria interrogantis cuiuſvis creaturæ rationalis, nudæ ſumptæ, poteſt interuenire: cum ſcilicet, quod ſcit, vel formaliter, vel virtualiter ſe neſcire interrogatione ſua profitetur, ac in eo alium, cui loquitur, decipi intendit, atque ex circumſtantiis diſponit: quamquam hoc iocoſe, & animi gratia ab Angelo reſpectu alterius Angeli inferioris naturæ, & intelligentiæ fieri abſque culpa queat? Et idem eſt reſpectu æqualis, qui id ipſum, quod ab æquali interrogatur, vt fieri poteſt, ignoret, vti abſque culpa, adhuc veniali fieri ſæpe amice, & citra offenſionem inter nos contingit dubitari poſſit? cui dubio affirmatiue (abſit tamen interrogantis Angeli vitioſus faſtus, & interrogati contemptus) videtur reſpondendum.

2. Tertio notandum eſt, ad omnem locutionem, aſſertiuam præſertim de iudicio præhabito, requiri, ac neceſſario præſupponi in loquente cognitionem reflexam iudicij alteri manifeſtandi, ſiue habiti, ſi vera locutio ad alterum ſit, vel ficti, ſi ſit locutio falſa, & deceptoria, fallenſque alterum, cui creatura rationalis loquitur. Conſtat aperte, quia ad locutionem eſſentialiter requiritur voluntas actualis loquendi, ſeu manifeſtandi alteri, quod quis de re quapiam iudicat, ac quo pacto in iudicio ſuo ſe habeat res quam ipſi loquitur: aſt id nequit velle, niſi iudicium, ſiue quod de re illa, manifeſtanda, vel habet, vel fingit ſe habere cognoſcat (cum voluntas ferri actu in incognitum nequeat) nec id poteſt cognoſcere per ipſam cognitionem, quæ habita, & ſuppoſita neceſſario eſt ad voluntatem actualem manifeſtandi illam alteri, cui loquendum eſt: ergo opus eſt cognitione alia reflexa, qua directa illa, vt obiectum volendum, & appetendum loquenti, ſeu potius loquuturo proponatur. Confirmatur ex noſtro immo vetuſtiſſimo principio, à nobis contra Recentiorum aliquot argutias cum ſæpe tomis noſtris Theologicis tum tom 2. philoſophiæ de cognitione intellectuali creata obfirmato: nullam ſcilicet cognitionem, aut ſcientiam creatam ſui ipſius realem formalem repræſentationem, cognitionemve eſſe poſſe. Supponendum eſt, quarto: cuiuſvis rationalis creaturæ actus inter nos ſpirituales non ſolum liberos voluntatis, ſed intellectus, & ſcientiæ in ſecretis cordis eſſe cenſendos. & qui naturaliter videri à creatura alia rationali nequeant (eſto per coniecturas, & diſcurſum ex circumſtantiis, & cauſis non nullis naturales, & neceſſariæ quandoque cognoſci ab alia creatura queant) vt ex communi Theologorum

Digitized by Google

gerum, apud Soarium 2. de Angelis capite 25. Amicum d.12. numero 38. Quiros d. 6. oſtendimus tom. 2. Philoſoph. controuerſia vltima, de extenſione obiectiua ſcientiæ naturalis Angelicæ diſputantes, nunc quæ ſupponimus contra Vaſquez d.210. capite 2. Petrum Hurtado d.12. metaph. numero 31. Franciſcum Delugo libro tertio, capite 3. numero 3. quatenus cenſet oppoſitum eſſe probabile: vnde, vt ſcientiæ etiam actus creaturæ rationalis citra diſcurſum, & coniecturam alteri innoteſcant libera voluntate illius ea alteri manifeſtandi opus erit: quoniam vero creatura omnis, rationalis non ſolum cum alia ſed cum ſuo authore Deo loqui poteſt, & indiget, aduertendum eſt: diuerſimode illam cum creatura alia rationali loqui poſſe, & debere, ac cum Deo loquatur. Huic enim omniſcientiæ, & vniuerſalis gubernationis rerum iure omnia, etiam abditiſſima creati intellectus, & voluntatis ſecreta ſeipſis nuda, & aperta in ſe ipſis ſunt: vt id ipſum Deo obiectiue præſentari ſit, quod in ſeipſis abſolute eſſe: quod diximus contra aliquos, qui putant à locutione creaturæ rationalis Deo ad loquutionem, ſeu modum, quo rationali creaturæ loquatur, duci conſequentiam poſſe.

3 Notata hæc communiter à Theologis fere citra controuerſiam admiſſa, atque à pauculis, qui in eorum aliquo diſcordant velint, nolint admittenda, ex iure rationalis creaturæ ſecreto neque cordis ſeruandi proueniunt, vt abſque libera illius voluntate eiuſmodi ſecreta alteri creaturæ rationali manifeſtandi, aliis omnibus in occulto, & obſcuro poſita de ſe ſint, maneantque ignota ſiue ſupernaturalia, ſiue pure naturalia: id autem ius ſecreti in pleno Dominio, & libertate expedita creaturæ rationalis in liberos actus ſuæ voluntatis, & intellectus, illis ſaltem ita connexos, & quaſi concretos, vt his cognitis nequeant illi latere, & rationalis Reipublicæ commoda prouidentia, gubernatione, & ordine fundatur: Etenim, ſi præfatos actus rationalis cuiuſvis creaturæ, omnibus rationalibus creaturis independenter à libera, & libera eis aliis manifeſtandi voluntate elicientis nota de ſe forent, cuiuſque intentiones poſſent à potentiori alia creatura rationali, cuius referret, effectu fruſtrari, & impediri, quantumvis de iuſto intendentis, vel Reipublicæ rationalis communi commodo præfatæ intentiones eſſent, ac proinde inferiores minuſque potentes creaturæ rationales ſub potentiorum aliarum tyrannide vtique forent: inter æquales vero præiurgia, contentiones, & rixas, totum eius Reipublicæ, priuatæ cuiuſque creaturæ negotium tranſigeretur: quæ omnia, recto, & rationabili ordini, gubernationi, & commodo rationalis Reipublicæ aperte aduerſantur: ſed, & pleno dominio, & expedito libertatis rationalis creaturæ in ſuos actus liberos naturalis eorum, vbi primum à quavis elicerentur, apud reliquos omnes noticia repugnat, vt diximus ſiquidem ab eis eliciendis, odij & rixarum cum ſuperioribus, aut æqualibus: immo, & inferioribus (quibus omnibus cognitiones & actu illi voluntatis ſuæ ſtatim ac elicerentur, paterent, rationabiliter timere, merito impediretur, ac prudentiſſime abſtineret quæ omnia ea his iaris conſtant, quæ in Republica noſtra humana euenire experimur, ni eiuſmodi actus, ſeu cordis ſecreta, vbi oportet, celentur. Secundo probatur: quia externa etiam, quæ in occulto loco, (verbi gratia, cuiuſque domo, vel cubili aliorum oculis ſe ſe a malo, & recondito) aguntur tantum ſecreti de ſe habent, vt niſi de agentis facultate, & conſenſu ea aliis per rimas aut arte aliqua ſpeculandi nullum ius ſit, aut moralis facultas, nec ſine peccato illa ſpeculari queant: ergo ea videndi, quæ in abditiſſimo cordis, mentiſque naturali cuiuſque receptaculo cogitantur, & aguntur nulla iſte poteſt independenter ab eius voluntate, & conſenſu phyſica naturalis facultas.

4 Hinc conſtat minoris fructu (ne dicam inepte, & inutiliter) aliquos Doctores proportionem notum actuum à creatura rationali habitorum entitatiuam, & naturalem (ſi naturales prorſus ſint) cum facultate naturali intellectiua aliter ius apponere, vt eos aliis omnibus ſtatim, ac à rationali creatura eliciuntur, & abſolute exiſtunt debeant naturaliter patere. Nec minus infructuoſe, & inutiliter in deſignandis improportionibus aliis, & aliis, entitatiuis, facile reiiciendis, quo minus alienis intellectibus patere præfati actus naturaliter non debeant ab aliis Doctoribus inſudari. Primi enim ex entitatiua proportione intellectus, & obiecti, proportionem in linea intelligibili, non ſolum, vt cognoſci naturaliter, & neceſſario debeant, ſed, vt abſolute poſſint, vel non poſſint male probant: vt mille exemplis patet: ecqua enim maior entitatiua proportio inter colorem, & viſum, quam inter ſonum, vt hunc percipere nullatenus valeat, poſſit vero naturaliter lucem percipere, & colorem? immò neceſſario, vbi intra ſphæram impedimentis nudam, & expeditam ſunt duo hæc percipiat? Atque exemplo hoc laboris inutilis in aliis, & aliis improportionibus entitatiuis deſignandis ſecundi Doctores clariſſime arguuntur: ſiquidem proportio obiectiua, & in linea cognoſcibili coloris cum viſiua facultate, & improportio obiectiua ſonus cum eadem ſolo experimento probatur, cui omnia, non ſolum phyſica, ſed & metaphyſica noſtra humana principia inniti tandem debent, & ſolummodo poſſunt, in naturalis autem improportionis horum, etiam naturalium actuum, qui cordis ſecreta ſunt, & vocantur, independenter à voluntate elicientis, cum intellectu alterius, non ſolum conſtanti de noſtris experimento, ſed & rationibus proxime datis: immò & apertis, ſcripturæ & Patrum teſtimoniis, quæ rem indubiam, & infallibilem reddunt, oſtenditur 3. Reg. 8. & 2. Paralip. 6. *Tu ſolus noſti corda filiorum hominum.* Ieremiæ 17. *Prauum eſt cor hominis, & inſcrutabile, quis cognoſcit illud? Ego Dominus ſcrutans cor*, ad quæ ibi Hieronymus. *Ex hoc dicimus, quod nullus cogitationum ſecreta cognoſcit niſi ſolus Deus.* Etſi autem de ſecretis cogitationis cordis quæ humani tractus ſcripturæ ſint, ac ſubinde de eis loqui. Hieronymus credi poſſet: tamen illis, *vt ſolus Deus* eam intelligentiam excluſit, ſicuti ex illo Lucæ 11. ipſe autem vidit cogitationes eorum, ac ſua illatione ſubiuncta: *Ergo Chriſtus eſt Deus.* Quæ mala eſſet, ſi rationalis aliqua creatura vllas poſſet videre ſimiliter ad ea loca Patres alij concordi ſententia, vel interunt, vel loquuntur, quos citata controuerſia Philoſoph. ita de Angelis, vbi de hoc fuſe, quod nunc obiter, atque adeo breuiter tangendum, ac ſtatuendum fuit quanto vero iure ea eis locis, quæ de ſecretis cogitationum, & cordis humani ſolummodo ſonant, ita loquantur, & inferant conſtat ex rationibus datis numero tertio, ſed omittendus Athanaſius non eſt ita quæſtione 27. ad Antiochum ſcribens. *Præſcius rerum, & cordium cognitor ſolus Deus eſt. Neque enim, vel Angeli cordis abſcondita, vel futura audire poſſunt*: vbi de Angelis expreſſe loquitur, & cordis abſcondita, quoad naturalem, ab alio, quam à Deo, citra elicientis conſenſum inuiſibilitatem, omnino æquiparat cum tamen, & certum, & dogmaticum ſit nulli creaturæ futurorum contingentium, præſcientiam, & præuiſionem naturalem eſſe poſſe, vt diximus t. 1. de Deo vno controu. 2.

5. Ex his demum fit. Nullam ſententiam, quæ in ſigno, ſeve quavis (iuxta ſtatim dicenda) naturaliter ac independenter à voluntate Angeli eius de re quapiam, ſententiam, & propoſitum alteri Angelo manifeſtatiua angelicam locutionem conſtituat, veram eſſe poſſe vt autem ſententiarum diuerſa de locutione, & colloquiis Angelorum inter ſe multitudo ad certas quaſdam claſſes redigatur præmittendum denique eſt. Dupliciter intelligi poſſe angelicam locutionem fieri. Primo per ſigna aliqua, obiecta, ſeu quæ prius cognita & ea quæ Angelus ad alium, vel alios loquitur, eiuſque internum de eis iudicium, ipſumque eſſe, qui loquitur illis manifeſtet; quia ita cognita, ac percepta ſigna, in horum omnium cognitionem ducunt ipſa percipientem, & cognoſcentem: vt in noſtra locutione per voces, nutuſve vſu venit. Qui loquendi modus, vel per ſigna aliqua naturalia, à Deorum omnium cognitionem ducentia; vt fumus perceptus ad ignis cognitionem naturaliter ducit: vel per ſigna ad placitum, & ea libera loquentium conuentione præhabita eo ducentia, vt ramus tabernæ vinariæ valvis præfixus, vel voces, & nutus

ad

Digitized by Google

ad noſtram locutionem præſtituti intelligi poteſt. Secundo excogitati angelica locutio valet, per alia media, quæ in eorum omnium cognitionem ducant Angelum, cui alius loquitur, quin ea media debeant ab illo prænoſci: nempe ſpecierum impreſſione (quas vel impreſſas, vel expreſſas vocamus) à loquente Angelo, vel à Deo in auditurum immiſſarum, quæ in hoc, vel actiue, & virtualiter, vel formaliter, & expreſſe omnium præfatorum cognitionem in audituro, vel audiente Angelo ponant, quin ipſas prænoſci ab Angelo, vel audituro, vel audiente ſit opus, etſi poſterius natura ab ipſo cognoſci poſſint, debeantque, & naturaliter, ac de facto cognoſcantur: ſemel enim habita eorum omnium cognitione, quæ auditio ab alio, qui loquitur, ſtat neceſſario, ab audiente cognoſcitur ipſum illum, ea omnia ipſi loqui, ac proinde, eius locutio, etiam præterita in memoria audientis adſeruatur.

6. Sed ne de re, & ſubiecto, vel non ſupponente, vel ſaltem incerto, tam longa diſputatio ſuſcepta, & tandiu ab Scholaſticis agitata, à nobiſque verſanda videatur, Angelorum inter ſe ſe locutio, nec ſolum poſſibilis ſed de facto ſtatuenda eſt. Et quidem eam de facto eſſe non ſolum à ratione, ſed ex fide Catholica conſtat. Primo ex Zachariæ capite primo, numero 11. *& reſponderunt* Angeli equis ſuis variis & albis inſidentes, *Angelo Domini, qui ſtabat inter myrteta, & dixerunt, &c.* capite 2. *& ecce Angelus, qui loquebatur in me egrediebatur, & Angelus alius egrediebatur in occurſum eius, & dixit ad eum*, & 1. Corinth. 13. *Si linguis hominum*, id eſt idiomatibus. *& Angelorum*, quibus ipſi inter ſe loquuntur, vt Chryſſtom. ad eum locum hom. 32. Ambroſius, Anſelmus, & alij Patres, & interpretes œcumen. Theodoretus, & Baſilius homil. in initium Euangelij Ioannis circa medium quibus ſane conſentiunt Theophylactus, & Proſper, epiſtola ad Demetriadem recitati à Vaſquez quæſtione d. 211. capite primo, §. *Verum Theophylactus*, Apoſtolus Iudas in ſua canonica epiſtola, numero 9. *Cum Michaël Archangelus, cum Diabolo diſputans, altercaretur de Moyſi corpore.* Apocalypſ. 7. Angelus ad quatuor alios clamabat *Nolite nocere terræ, & mari, &c.* à ratione probatur: quia Angeli natura ſua rationales, ac ſubinde ſociabiles, & communicabiles inter ſe creaturæ ſunt, atque ſpiritualem ſuam Rempublicam perfectam, noſtra humana longe perfectiorem conſtituentes: atqui nec rationalis ſocietas, communicatio, & amicitia, nec Reipublicæ rationalis recta (quoad cauſas ſecundas attinet) gubernatio, & diſpoſitio, abſque affectuum, & ſententiarum, mutuis inter ſe ſe cuiuſque Angeli ad alios manifeſtationibus, quæ colloquiis ad inuicem fieri neceſſario debent, ſtare poteſt.

CERTAMEN II.

Doctorum placita varia de Angelorum locutione per ſigna obiectiua.

1. PRima ſententia eſt aſſerentium, per ſigna aliqua obiectiua ad placitum, & ex conuentione Angelorum ſignificantia, id quod, quiſque Angelorum ſignificare Angelus, aliis Angelis, ac loqui velit, ac loquatur, eiuſque indicium, & loquentem, ſiue eum eſſe, qui loquitur manifeſtum fieri Angelicam locutionem. Sub hac autem generali ſententia ſpeciales aliquot Doctorum ſententiæ continentur: quidam enim aiunt corporea ſigna eſſe, cæloque corporeo, vel aëri impreſſa ab Angelo loquente, verbi gratia, figuras, & characteres, vel ſonos vocibus noſtris ſimiles, quas dubio procul Angelus alter cognoſcit. Ita Durandus in ſecundo, diſtinctione 11. quæſtione ſecunda, quamvis quoad figuras, & characteres ex ignominatis relatas, ab eis diffideat & impugnet. Quoad ſonos verò corporeos, aëri impreſſos, eam expreſſe docet. Pro eadem parte noſter Molina, ſed mala recentiorum ipſum citantium fide, noſterque Arriaga d. 12. ſect. 1. n. 2. §. *Omitto argumentum*, plauſibiliorem, & ni alia ſuppeteret, cenſet veriorem. Alij vero Doctores ſigna hæc obiectiua ad placitum, quibus Angeli mutuo, & viciſſim proprio ipſis idiomate ſibi loquuntur, ſpiritualia prorſus eſſe & loquenti inhærentia cenſent, vt nutus Angelicus, quidve aliud, etſi nobis ignotum, ipſis vero notiſſimum: ita Ægidius in 2. d. 10. q. 3. a. 1. in cuius reſolutione Argentina. q. 1. a. 2. Clictoueus in 2. Damaſceni de fide, c. 3. ante med. Heruæus commentario quodam in epiſtolam, Pauli ad Corinth. citatis verbis, ex cap. 13. *Si linguis hominum loquar, & Angelorum* Melchior Canus ad eadem verba Molina noſter in 1. partem S. Thomæ, q. 106. a. 1. d. vn. concl. 2. Quiros. d. 59. ſect. 2. 3. & 4. Motum ſpiritualē Angeli (v. g. circularem vel quadratum, vel triangularem pro ſigno obiectiuo, quo alteri loquitur deſignans. Pro qua etiam ſententia referuntur Nicolaus de Lyra, & gloſſa ordinaria, ad ea verba Apoſtoli: docent enim Angelo cuius ineſſe aliquid, aliis naturaliter notum, quod cum ab ipſo ordinatur, vt ſui cordis ſecretum alteri, quod alias ignoraret, manifeſtet, tunc loqui ad eum aiunt, & ita ordinandi facultatem, linguam Angelicam vocant. Quibus naturalia ſigna ſpiritualia Angelicam locutionem deſignant, & in quibus adæquate ſumpta Angelica locutio non ſtet, ſed addat potius ordinationem Angeli loquentis, vt audituro ignotum aliàs ſui cordis ſecretum manifeſtet: quod ſi ſignis illis naturalibus, omnibuſque Angelis notis, fieri nequit, quare aliud, quod ex ea libera loquentis ordinatione eis ſignis naturalibus, & communibus accedit, vt ſecreti cordis Angelici ſigna ſint non explicant? an vero ſigna obiectiua ad placitum, an naturalia ſolum, ac non obiectiua; tametſi eloquentis libito, in ipſo vel in audituro, Angelico ſint producenda, & apponenda, non explicant. Quare pro hac ſententia nequeant hi duo, imo nec pro generali, ſub qua ſpecialis hæc ſecunda ſententia continetur, recenſeri: ſiquidem, an obiectiuis ſignis, an naturalibus ordinationis illius an ipſa intrinſeca, & libera ordinatione ſignorum illorum obiectiuorum, naturalium, & communium, ea locutio Angeli vnius ad alium compleatur præfati duo interpretes non explicant.

2. Hanc porro ſententiam, vtpote locutioni humanæ nobis familiari, & notiori ſimiliorem, cùm generatim, tum ſpeciatim per ſigna obiectiua, ſpiritualia excogitatis cæteris. Propter ſuam probabiliorem cenſet Vaſquez citat. d. c. 10. num. 57. §. *Quamobrem hæc ſententia.* Eſſe vero poſſibilem, & vt faciliorem aliis admittendam, ni alia, quam ipſe ſequitur eſſet facilior, docet noſter Arriaga d. 12. ſectione prima, numero tertio, §. *Sit ergo ſecunda ſententia* à quo vſque ad §. *Quodſi dicas*, Soarij, & recentiorum impugnationes, diſſoluit, de quibus pauca nos ſubiiciemus, quæ ſufficiant. Specialis autem ſententia prima de ſignis obiectiuis materialibus, & ad placitum, vel caracteribus cœlo, vel ſonis noſtris vocibus ſimilibus aëri impreſſis non ita abſolute reiicienda de poſſibili, imo nec de facto eſt, vt à nonnullis reiicitur, quia Angeli linguas omnes humanas, & idiomata, earumque voces, & caractheres perfectiſſime norunt, ac proinde eis inter ſe loqui, & audire commode poſſent, & commodius, quam homines duarum nationum, & linguarum natiuarum, ſi natiuæ alterius alteruter peritus etiam ſit, & ita fortaſſe per energumenos dæmon volet ſe manifeſtare: & cum Angelorum colloquia Zachariæ, & Ioanni citatis locis innotuerunt lingua, & idiomate, humano, eiſdem noto collocutos, Angelos ita inter ſe fuiſſe, vt eos vterque, audirent, nobiſque, ea manifeſtarent, & ſcripto reliquerint, dubium mihi non eſt. Cum enim ita colloqui Angeli abſque dubio potuerint (vt omnes fatentur) atque ratione proxima demonſtrauimus; atque, vt ea colloquia ab his Prophetis perciperentur habita ab Angelis illis ex Dei voluntate fuerint, minori opera, & operationum ſumptibus habita ab illis fuiſſe connaturalius eſt:

idiomatè

Digitized by Google

idiomate enim Prophetis non Angelis colloquentibus vna operatione, qua ipſi colloquebantur, colloquia illa Prophetis præfatis innoteſcerent; ſecus ſi lingua ſolis Angelis nota, verſaque ruſſus in linguam, & idioma humanum notum Prophetis, illa colloquia perciperent: ergo de facto idiomate humano Prophetis noto collocutio Angeli illi ſunt, ne otioſè, & operationes, & loquutiones, multiplicatas tunc fuiſſe admittamus: quare negantes abſolute Doctores Angelos de facto ſignis corporeis, ſeu ſonis vocum noſtrarum ſimilibus loqui deciperentur, ſi de colloquiis eorum habitis, vt homines etiam audiant loquerentur; non vero de ita habitis Angelorum colloquiis loquuntur, ſed de habitis inter ſe ſe ſolum, vt Angelus audiat, atque illi ſoli, vtque ſolus Angelus vel Angeli, non autem homo aliquis eorum colloquia ſimul percipiat, vt ex eorum ratione claret, quam iam ſubiicimus.

3. Nunc vero, non de lingua, & idiomate, quaſi alieno (vt humana omnia noſtra reſpectu Angelorum ſunt, etſi Angelis notiſſima) ſed quaſi nationali & proprio, & natiuo Angelorum, quo inter ſe ſe loquantur, diſputatur: illud vero, quaſi nationale, & proprium idioma non poſſe vocibus, ſonisve aut characteribus corporeis ſtare, quare neque ea lingua aut characteribus corporeis ſibi mutuo Angelos de facto loqui, certum eſſe debet: lingua quippe propria, natiua, & quaſi nationali, eiuſdem nationis gentiſque, & Reipublicæ conciues ſibi inuicem loqui connaturaliſſimum eſt dum aliud non occurrit, ex quo eos alieno alio idiomate, quod loquentes notum magis expediat, vt in enumeratis caſibus, vt qui alienam linguam ignorant, colloquentes perciperent, dum colloqui ſecrete volunt ne adſtantes percipiant quid loquantur: quod autem natiua, & propria, ſeu quaſi nationalis Angelicæ Reipublicæ lingua, locutione verbalis, vel ſcripta ſonis corporeis vocum noſtrarum ſimilibus aëri impreſſis, vel characteribus cælo efformatis ſtare non poſſit, facile probatur. Quia vt dicimus, Angelorum natura per ſe ſociabilis, & communicabilis vnius Angeli, ad alium, vel alios Angelos eſt, atque in Rempublicam ex Angelis cunctis, & ſolis conflatam componibilis: atque hæc, ſine locutione, & communicatione alterius ad alterum, vel alios Angelos conceptuum, affectuum, & ſententiarum propriarum cuiuſque fieri nequeunt: ergo natura ſua, & per ſe Angeli locutionem aliquam concernunt, ac reſpiciunt, nequeunt autem concernere, & reſpicere natura ſua, & per ſe locutionem, per ſigna aliqua obiectiua corporea ad placitum (& idem eſt naturaliter) conceptus affectus, & ſententias, cuiuſque Angeli alius Angelis, ſignificantia: ergo aliam locutionem, nullatenus, per ſigna obiectiua corporea, ſed incorpoream per ſe, & natura ſua Angelorum natura, atque Angeli concernunt, & reſpiciunt. Minor probatur: quia Angelorum natura & Reſpublica realis, ſecundum ſe præciſe & nude ſumpta nihil corporeum per ſe, & natura ſua reſpicit, & concernit (ne materiam quidem primam) quam noſtri animi, vtpote formæ, & ſubſtantiæ partiales concernunt, exiguntque naturaliter) ac proinde corporibus cunctis completis, incompletis, & accidentibus, quibuſvis omnibus, quare & ſignis, ac locutionibus corporeis, non exiſtentibus, factiſque impoſſibilibus angelica natura & Angelorum Reſpublica, realis communicabilitas, & ſocietas rationalis perſtaret, quæ abſque eorum mutuis colloquiis, eo caſu non exiſtentibus, & impoſſibilibus corporeis eſſe non poſſent: ergo linguam, & colloquia alia ſpiritualia, & incorporea natura, Reſpublica, ſocietaſque, & communicabilitas rationalis, per ſe, & natura ſua concernunt, & reſpiciunt, quæ propria natiua, & quaſi nationalis angelicæ communitatis, & Reipublicæ ſint: & hæc de ſpeciali hac ſententia locutionis angelicæ per ſigna obiectiua corporea, vt quæcumque conſtituantur.

4 Secunda ſpecialis ſententia de ſignis ſpiritualibus obiectiuis ad placitum ſignificantibus impugnatur à Suario, & aliis Recentioribus: quia cum ea actus vitales Angelorum non ſint (qui ad ſecreta cordis ſpectant, non ad eorum manifeſtationem, qua ſecreta cordis eſſe deſinerent) deberent eſſe qualitates, & accidentia ſpiritualia non vitalia, inexplicabilia, & inintelligibilia, gratis ab huius ſententiæ Patronis conficta. Verum ſpiritualia, accidentia, & ſigna non ideo reiicienda ſunt, quod à nobis explicari plene, quid ſint, nequeant: vt patet in characteribus per Sacramenta aliqua animis ea ſuſcipientium impreſſis: nec gratis finguntur, ſed ad defendendam veritatem fidei de locutione angelica natiua, quæ aliter, iuxta hos authores, defendi nequit, vt ex aliorum modorum impugnationibus contendunt. Alias huius ſententiæ impugnationes expendam, numero quinto, vbi generalem ſententiam de locutione natiua, & propria angelica, per ſigna obiectiua, ad placitum (ſub qua ſpeciales de ſignis ſpiritualibus, & præcedens, de corporeis continentur) vniuerſim quarte, & duas haſce refellam. Nunc ſigna aliquot ſpiritualia ab huius ſententiæ omnibus Doctoribus data, confuto. Et primo ſpirituales nutus, qui ab eis omnibus deſignantur: etenim nutus illi ſpirituales Angelorum, nil aliud eſſe poſſunt, quam aſſenſus rei alteri manifeſtandæ, nempe obiecto illi à loquente manifeſtando, & indirectè iudicij, quod loquens de illo, vel habet, vel fingit ſe habere, & voluntatis, quam idem loquens, id ipſi manifeſtandi habet. Hæc autem omnia actus vitales intellectus, & voluntatis vel directi, vel reflexi ſunt, & quæ proinde ad ſecreta cordis pertineant. Secundo, vel nutus illi, ſeu actus vitales loquentis, ſeipſis alteri Angelo, cui loquitur innoteſcunt cauſando ſeipſis, in audituro, vel immediate, vel media ſpecie impreſſa actiuè, vel ſaltem exactiue (de quo ad præſens diſputare opus non eſt) obiectorum tam directe quam indirecte, manifeſtatorum cognitionem, vel non ita, ſed per ſigna alia obiectiua eorum omnium quæ loquitur: ſi poſtremum, de iis obiectiuis ſignis, ſpiritualibus tota redintegratur quæſtio, quidnam præter actus perfectos vitales ſint, ſi nutus ſunt, vt hi defendunt: & ſic in infinitum, niſi demum à ſua ſententia recedant, ibimus. Si primum: hæc ſigna, nec obiectiua ſigna ſunt, quæ ad placitum, ſed naturalia & naturaliter ſignificantia, atque alteri ſe manifeſtantia, vbi eorum pleraque à loquente concipiuntur, quod eſt, in ſententias alias, deinceps examinandas, abire, atque ab ea, quam hi Doctores tuentur, & nunc impugnamus abſcedere.

5. Quiros noſter citata ſectione ſecunda, ſpiritualia hæc ſigna ad placitum in termino producto per motum localem per ſe, & communiter loquendo conſtituit, vt verbi gratia, Michael velit motu ſuo, vel potius præſentia ſua circulari ſignificare ſuum Dei amorem perfectum, hanceque ſignificationis voluntatem impreſſa ſpecie ab eadem ſua voluntate Gabrieli immiſſa manifeſtet, qui ſolus, vt ſecretum cordis, pro Michaëlis libito ſeruetur, eo motu, & præſentia viſa amorem Dei Michaeli adeſſe cognoſcet, & ſic de aliis motibus, & præſentiis ſemicirculi, anguli, trianguli, quadranguli &c. ad alios affectus Michaelis & obiecta alia omnia ſingulatim ab ipſo, Angelis aliis, vt velit manifeſtanda. Hæc autem locutio, vt mittam ridiculum apparere, vt ſcilicet, non niſi [illegible] &c angulusve, aut triangulus & motu, & præſentia ſua Angelus conſtituatur, loqui alteri aliquid poſſit, ad ſpecierum impreſſarum à loquente Angelo, vel actiuam vel exactiuam in audituro immiſſionem, qua ſola Angeli locutio explicari, & ſecreta locutio, illi, cui ſolum loqui velit, ſeruari facile poſſit, occurrit. Secundo: hac via ſecreta vnius Angeli ad alterum ſolum Angelum locutio, pro qua hic locutionis modus excogitatus eſt, ægerrime ſoluatur, niſi pro quouis Angelo audituro diuerſa ſigna eiuſdem obiecti manifeſtandi, ac ſubinde, linguæ, & idiomata multiplicentur: cum eos motus, & præſentias Angeli loquentis reliqui Angeli videant: id quod hic author, eoque amplius (nempe non ſolum pro

Angelorum, ſed temporum diuerſitate cuiuſque Angeli ad quævis ſigna, & idiomata multiplicari) admittit ſectione tertia, numero decimo, & vndecimo, cum autem innumeri pene Angeli exiſtant, atque innumeri ſint abſolute poſſibiles, quibuſcum cuivis Angelo poſſibilis abſolute locutio eſſe poteſt, fiet: linguas, & idiomata cuiuſque Angeli, primo diuerſa, innumera de facto, & abſolute poſſibilia eſſe admittenda: quod, vt abſurdum intulit contra noſtrum Alarcon. d. 4. capite ſexto, Quiros ipſe ſectione ſecunda citata, numero nono, eſtque abſurdiſſimum, contra quamcumque ſententiam legitime inferatur: etenim pro quavis Republica, & natione, & gente, lingua aliqua, & idioma commune (ſi eo, vt ſibi rationalis indiuidua in eis contenta opus ſit, vt mutuo de priuatis, & communibus colloquantur) aſſignari debet: eſto ad priuata communicanda poſſint aliqui de ſignis, & idiomatibus priuatis inter ſe conuenire: ob hæc idem Quiros ſectione quarta, dum præfatam ſententiam explicare promittit vere eam retractat. Ad hæc, vt ſectione tertia, numero 13. obiectionem tertiam propoſitam numero 12. diſſoluat abſque neceſſitate decurrit ad reflexam cognitionem voluntatis Angeli loquentis de ſignificata ſignorum obiectiuorum, ſeu motuum, & præſentiarum localium, vt ab ea potius, quam à voluntate ipſa ſpecies in audiente actiue, vel exactiue prouenient contra ea, quæ ex ipſo ſectione ſecunda, numero ſeptimo, referebamus, numero quinto. Atque inſuper Vaſquez noſtri opinione ac præcipue, vt ab Arrubale temperatur, ſeu explicatur non parum ſapit, quos tamen ipſe reiicit ſectione prima, numero ſexto, & ſectione 2. numero 15. quin, vt iuxta hanc eius doctrinam defendatur alio opus habeat, quam oſtenſione veræ poſſibilitatis mendacij in locutione angelica; ex cuius oſtenſionis, ac defenſionis impoſſibilitate vtrobique Vaſquium, Arrubalem, tanquam firmiſſima, & triaria impugnatione confutat. Eſt autem leuiſſima: ſiquidem, ſi dicas voluntatem illam loquentis eſſe manifeſtandi alteri iudicium directum, quod de re, ſeu obiecto non habeat, facile mendacium Angeli loquentis oſtendes.

6. Sed vt dixi retractat hactenus impugnatam ſententiam, dum eam explicat ſectione quarta, vbi numero 19. ait: linguam hanc per ſigna ad placitum, quæ motus locales, ſiue eorum termini, & præſentiæ ſunt, eſſe Angelis omnibus, vel ſaltem cunctis hierarchiæ, cuiuſque communem, in eo vero ſunt difficultates plures & grauiſſimæ. Primo: quia, ea communi lingua motuum, & præſentiarum, vndecumque Angelis nota, ſiue per infuſam à Deo eis omnibus notitiam, ſiue aliunde habitam, nullus Angelus priuatim, & ſecreto alicui loqui poterit, quin alij audiant, & intelligant, contra ipſorum voluntatem, quin loquantur: cum enim eiuſmodi motus, & præſentias reliqui Angeli naturaliter perſpiciant, & intelligant teſte Quiros numero 23. & quiſque alteri motibus hiſce, & præſentiis loquatur, omnes quid illi loquatur percipient, ni Deus miraculosè concurſum cæteris denegaturus ab aduerſariis abſurde aſſeratur. Reſpondet Quiros numero 20. & 21. motus, & præſentias iſtas locales ſolum percipi poſſe ab Angelo, cui alter loquens penetratus eſt, ſi loqui ipſi ſecreto velit, vel pluribus, ſi velit pluribus: quare non poſſe loqui diſtantibus; quod ipſum debet dicere de non penetratis vicinis. Sed quam male illud admittat, nec reputet abſurdum: conſtat ex illo Angelorum aſcendentem in cælum Chriſtum comitantium, cum Angelis cælo commorantibus, colloquio apud Pſalmum 23. *Attollite portas Principes veſtras, &c. & quis eſt iſte Rex gloriæ?* Qui ſane penetrati alij, aliis non erant, immo vero non parum diſtantes; ex quo patet, quam male ad hanc actiuam ſpiritualem locutionem, & auditionem, illo principio agentium & paſſorum materialium corporeorum notiſſimo, (etſi non ſolus, ſed cum pleriſque in præſenti quæſtione) vtatur citato numero 21. nempe, *agens non poſſe agere in diſtans, quin in propinquum:* quod in agentibus, & operantibus ſpiritualibus maxime ſi voluntate, vt in præſenti, agant) verum, aut veri fundamentum non habet, vt mox videbimus, atque in Deo oſtendimus tomo primo, controuerſia prima de attributis eius vbiquitatem ex eius operatione vbique nullatenus demonſtrari monſtrantes: etenim pure ſpiritualis operatio maxime à voluntate proueniens, à loco intermedio, & ſpatio corporeo, ſiue reali, ſiue imaginario non pendet: quare neque vlla, eius diſtantia, vel propinquitate augetur, vel impeditur, vt noſtræ ſententiæ confirmatione videbimus: ſed eo etiam principio in ſpiritualibus admiſſo certe præſentibus in proximo immediate loco, & vicinis Angelis aliis pro ſua, vt poſſunt, voluntate ſecreta duorum inter ſe locutio eſſe non poſſet, cum aliis pateret, etſi loquens nihil ageret in diſtans quin in propinquum. Ergo male aſſeritur loquentis, cum audiente neceſſaria penetratio, vt illius per hæc ſigna locutio percipiatur: inſuper, cum ipſe ſpecies ab obiectis non actiue, ſed exactiue à Deo Angelis miniſtrari doceat, ſectione quarta, numero vigeſimoſecundo, ex d. 56. nil diſtanti Angelorum officiet, nec eius improportio in obiecto per ſe, ac ſecundum ſe eſſe poteſt, vt ibi contendit, quæ à Deo naturaliter nequeat ſuppleri: maxime cum lite, quod exigit, non obiectum locutione manifeſtandum, ſed voluntas loquentis, de eo alteri manifeſtando ſit, quæ nulla diſtantia poteſt impediri. Rurſus immotus localiter omnino Angelus loqui non poterit: quod etſi hominum locutioni contingat, quæ abſque alicuius partis, ſcilicet linguæ, ſonos varios aëri in voces efformando imprimendos neceſſe ſit, id autem de pure ſpirituali locutione angelica aſſerere nimis craſſum, & ridiculum eſt. Denique Angelus moueri nequibit (maxime cum indiuiſibilis entitatiue ſubſtantia ſit, nec ſecundum partem poſſit moueri) quin totus moueatur, & præſentialem figuram localem habeat, nec; quin loquatur. Item innumera, quæ cognoſcit, locales motus ſuos poſſibiles, & præſentias, numero ſuperantia, ſiquidem motus hos, & præſentias eis adquiſitas omnes aliis Angelis manifeſtare Angelus poteſt) loqui poſſe debet: quare, etſi motus omnis Angeli ſignum ſit, per quod aliquid loquatur eis motus, & præſentias ipſas (quæ ſui ipſarum ſigna, præſertim ad placitum, eſſe nequeunt) loqui non poterit; ac proinde erit lingua hæc inſufficiens, atque erit ad alium linguæ, & ſignorum modum, vt completa lingua Angelis donetur recurrendum, quod tandem admittit Quiros ſectione tertia, numero decimoſeptimo in fine, ne Angelum immotum prorſus loqui non poſſe admittat, ac in perpetuo motu eſſe debere dum loquitur. Mitto alia locutionem per ſigna obiectiua, quævis ad placitum vniuerſim impugnantia iam ſubiicienda.

7. Primum ſit ex impoſſibilitate ſecretæ locutionis vnius Angeli ad alterum, quin alij audiant, quid inter ſe priuatim vtrique loquantur, & audiant: ſi enim communis lingua per ſigna obiectiua quævis ad placitum omnibus Angelis ſit, vt eſſe debet, eorum ſignorum ſignificatio omnibus Angelis (vndecumque velis de quo poſtea) debet innoteſcere: ergo ſemel ab Angelo exhibita ab aliis Angelis, (ſaltem non nimis diſtantibus) cognoſcentur, & ſubinde eorum ſignificata, & quid vnus Angelus alteri loquatur, vt in ſignis motuum localium aſſignatis à Quiros nuper oſtendebamus. Hoc argumentum adeo efficax præcipuo huius ſententiæ. Patrono, & rei ſcholaſticæ Primipilo Molinæ noſtro, viſum eſt ad citatam quæſtionem 106. articulo primo, diſtinctione vnica, §. *Secunda concluſio*, ſub finem, vt, ni eius linguæ notitia, per eius infuſionem à Deo primum Angelis obueniat, eius ſolutionem deſperet: quanto vero iure, ex dictis conſtat, quod etſi aliunde, Angelis tamen omnibus, vel pluribus, eius linguæ notitia adueniat æquam vim, & robur habet, vt patet: quare, ni præter communem hanc linguam, per ſigna obiectiua ad placitum ſpeciales alias pro innumero numero Angelorum, vt quiſque alteri ſecretò loqui poſſit, quin alij percipiant,

per

per ſigna priuatæ ad vtriuſque placitum conſignificationis ad modum eius quam hiſpanè dicimus *gerigonca degitanos*, aduerſariis ipſis abhorrentibus, in Angelis admittamus, ſecreta Angelorum locutio, pro cuiuſque libito eſſe non poterit. Secundo: vndenam eius linguæ communis, & ſignificationis ad placitum omnium illorum ſignorum obiectiuorum cunctis Angelis innotuit? Certè eorum omnium conſenſus, & beneplacitum ad alios mutuo habendum de omnium ſignorum ſignificatione pro rebus omnibus aliis, è cuiuſque libito manifeſtandis haberi concordi conſenſu non potuit, ni prius cuiuſque placitum de eorum ſignificatione reliquis viciſſim innoteſceret, ſi ad ipſorum placitum ſignificantia ſigna illa obiectiua ſunt. Vel ergo omnium placita ſignis aliis obiectiuis ad placitum mutuo omnibus innotuerunt, & ſic in infinitum ſignorum anteriorum, & anteriorum ad placitum ſignificantium abſurde, & repugnanter abibitur: ni tandem ad ſigna aliqua nuſquam ad placitum Angelorum ſignificantia deueniatur, quibus beneplacita de ſignificatione ſignorum obiectiuorum ad placitum, & ex conſenſu Angelorum, eis omnibus mutuo innoteſcant: atqui eiſdem, ſigniſve ſimilibus ſignificantibus, & non ad placitum angelorum, quo bene placita de eorum ſignificatione ſignorum ſuorum ad placitum, ex conſenſu Angelorum, mutuo Angelis innoteſcunt poterunt alia omnia ac Angelo quovis, cuivis alteri manifeſtari, ergo ea erunt lingua, & idioma quo Angeli mutuo ſibi quidquid velint inuicem manifeſtent, & pro libito colloquantur; quin ſignis ſuis obiectiuis ad placitum ſignificantibus loquutio Angelica indigeat.

8. Confirmatur: quia aduerſarij omnes, qui ſigna hæc obiectiua ad placitum, & ex conſenſu Angelorum ſignificantia, neceſſaria ad Angelicam locutionem defendunt, ex eius ſententiæ Primipilo, & duce Mol. noſtro, nutibus ſpiritualibus mutuis Angelorum de eorum ſignorum obiectiuorum ſignificatione ad placitum, cuiuſque placitum reliquis mutuo ſignificari docent; at hi nutus ſpirituales Angelorum de eorum ſignorum ſignificatione, nil aliud, quam actus voluntatis, & beneplaciti vniuſcuiuſque Angeli de ea ſignificatione, ſigni illius eſſe poteſt: beneplacitum hoc, vel cognitione, vel ſpeciei ſui alteri Angelo impreſſa, vel aliter (iuxta mox referendas opiniones) tandem abſque ſignis vllis obiectiuis ad placitum, & ex conſenſu Angelorum, ſignificantibus manifeſtantur: ergo eodem modo voluntates manifeſtandi iudicium, & ſententiam ſuam ſiue veram, ſiue ſimulatam Angeli cuiuſque Angelis cæteris, & reliqua ſubinde alia ab eo manifeſtabilia, abſque ſignis obiectiuis ad placitum aperientur.

9. Reliqui dicere poſſent indigitatione quadam ſpirituali ad obiectum, ex Angeli indigitantis voluntate ſignificandum, ſigno ſpirituali ſuum placitum ſignificante, quod tunc profert, cum obiectum deſignat: quemadmodum nos, cum veris, & aliis linguæ noſtræ ignaris voces proferimus, obiecta per ipſas ſignificata ſimul demonſtrantes, verbi gratia, panem, cum dicimus *panis*, &c. Hoc inquam difficile eſt. Primo: quia ſpirituales iſtæ indigitationes, ſeu demonſtrationes obiecti, ex eius placito ſignificati, aut ſignificandi, ſigno, quod tunc profert, nil aliud quam nutus præfati eſſe poſſe videntur: neque enim vti nos digitos habent, aut manus, quibus ſuam voluntatem de ſignorum ſignificatione obiectis deſignatis, & indigitatis demonſtrent, vt nos pueris, & aliis, quos linguam edocemus. Si autem ob hæc dicas eorum ſignorum obiectiuorum, ac ſignificationis ad placitum notitiam primo infuſam à Deo Angelis omnibus fuiſſe cum Alarcon. d. 4. capite 6. & Quiros tandem, ſectione quarta, numero 25. (etſi id proiecerit ſectione ſecunda, numero nono, & in Alarcon reprehenderit) vti Hebræam linguam dicitur Protoparentibus infudiſſe. Contra eſt primo: quia eiuſmodi lingua ſignorum ad placitum, & ex conſenſu angelorum non eſſet, ſed Dei: quare nec lingua propria, & quaſi nationalis angelica formaliter, & actiue, ſed materialiter (cum tamen cuivis rationali Reipublicæ facultas linguam propriam pro rationalium, quibus conſtat, placito condendi, vt pro libito inter ſe colloquantur indicta ſit. Secundo recurſus hic ad Deum ad deſignandam, imponendamque ſignis, quibus, Angeli loquantur ſignificationem minus decens Philoſophum, ſeu Theologum eſt: cum aliunde, facultati naturali Angelorum ad colloquendum inter ſe ſe ex naturali virtute ipſorum actione, aut ex actione phyſica facilius poſſint mutuo colloquia miſcere.

10. Denique locutio hæc angelica per ſigna obiectiua ad placitum ſignificantia, eo præſertim fundamento inducta eſt, quod humanæ noſtræ locutioni, quam experientia, & ſenſibus nouimus omnino aſſimiletur, & adaptetur; ſed tamen certum per omnia eſt: cum de ſpiritualibus agitur, etſi non, niſi corporeorum ad inſtar, cogitari à nobis poſſint corporea tamen dediſci oportere, ne de ſpiritualibus, etſi corporeorum ad inſtar cogitatis, aſſerantur. Demum: ſi velis, ea ſigna obiectiua, non ad placitum, ſed naturaliter ſignificare, quæ Angelus loquens vult manifeſtare alij, vel aliis Angelis audituris multo ex capite impugnatur apud Arriagam d. 12. ſectione 1. numero 5. à §. *Quod ſi dicas*, quæ tamen leuia de ſe ſunt, nec ad ſui ſolutionem doctrinis ab hoc authore motis opus habent, cum ſeipſis nutent, & labaſcant: illud ſolum firmum, contra naturalem hanc ſignorum obiectiuorum ſignificationem refertur ab ipſo numero ſexto, §. *quarto contra ea ſigna obiicitur*, circa med. quod, ſcilicet, non poſſet inter Angelos eſſe priuatim ſecreta locutio: quod ſic probo. Quia, cum ea naturalia ſigna, vel cauſæ, vel effectus naturales ſint (quo velis loco contineantur, vel cuivis ſubiecto inſideant, vt fumus, ignis) non poterunt non à cunctis Angelis, vel ſaltem, in proximo, nec nimis diſtanter loquenti, & audienti adſtantibus percipi, id quod abſurdum eſſe de ſe patet, & nuper oſtendi numero 6. contra Quiros, quidquid abſurdum, non eſſe reputet etiam Arriaga numero ſeptimo, §. *Sed neque hæc vrgent*: Siquidem ſecreta locutio vnius Angeli ad alterum priuatim, atque ius eorum, ad illam ab horum voluntate, quoad vſum debet ſolummodo pendere. Quod autem alij plures, vel etiam omnes præſentes proximo loco imo penetrati priuatim, colloquentibus adſint, non ab horum, ſed aliorum omnium & ſingulorum voluntatibus ſolummodo pendet. Secundo: cum Angelus aliis Angelis non ſolum actus intellectus de obiectis, & voluntatem loquendi, ſed obiecta alia omnia, de quibus, ſic, vel aliter iudicat, aut fingit ſe iudicare, ſua locutione manifeſtet, atque eorum obiectorum, pleraque pure poſſibilia ſint, & quæ pro eo ſtatu, nec cauſam ſui nec effectus habere poſſunt, nec ſigna obiectiua naturaliter ſignificantia habebunt, per quæ Angelus Angelo loquatur.

CERTAMEN III.

Aliorum de Angelorum locutione ſententiæ repulſæ.

1. VEnio ad Doctorum ſententias de Angelorum locutione per ſigna non obiectiua, ſiue ad placitum, vel naturaliter ſignificantia, & præcognita ducentia, audientem Angelum in obiectorum, quæ ipſi manifeſtare vult Angelus loquens cognitionem; ſed per ſigna, aut media potius alia, quæ incognita, ea, quæ Angelus loqui, & manifeſtare alteri vult audientem hunc cognoſcere faciant, vel de ſe ſe, eum facere poſſint cognoſcentem. Et hunc locutionis angelicæ modum alterum in generalem modum, & claſſem eſſe diximus, ſub qua reliquæ omnes Doctorum, ſuper angelica locutione ſpeciales ſententiæ continentur. Media autem hæc dilucidæ methodi gratia in media formaliter facientia audientem Angelum eorum, quæ ipſi alter

manifeſtat cognoſcentem (cuiuſmodi ſola audientis, de eis omnibus cognitio eſſe poteſt, vt patet) & in media, quæ non formaliter, ſed actiue cognoſcentem eorum omnium faciant (vt de ſpeciebus actiue, aut exactiue, ab obiecto miſſis fieri dicimus) ſubdiuidi debent: & ſub primum huius, ſubdiuiſionis membrum venit ſententia Scoti in 2. d. 9. quæſtione 2. §. *Ad quæſtionem*, & §. *Ad vlteriorem*, Baſſolidis ibi ad 1. & Scotiſtarum aſſerentium loqui Angelum alteri imprimendo illi formalem intellectionem obiecti, quod loquens percipiat, vultque alteri loqui: quæ reſpectu eum pure recipientis auditio eſt. Reſpectu vero eam efficientis Angeli, qui loquitur, ſit locutio. Hanc vero effectionem, ſeu impreſſionem cognitionis obiecti manifeſtandi, alloquentem, non quidem ab huius cognitione obiecti illius, in audientem prouenire, ſed à memoria, ſeu potius ſpecie impreſſa, obiecti eiuſdem menti loquentis inſidente, quæ pro huius arbitrio (cui ad vſum, & exercitium ſpecies impreſſæ in Scoti ſententia ſubduntur) & cognitionis obiecti eiuſdem tam in loquente Angelo, cui ineſt, quam in audiente principium ſit: etſi hic eam intellectionem nullatenus agat, ſed recipiat ſolum, & à loquente patiatur: id quod explicatius tradit citatis paragraphis vt de eis quæ Angelus audiens nouerat, & quorum ſpecies habebat, ſolam cognitionem imprimat loquens: cum autem ſuperior Angelus inferiori loquitur aliquid, quod inferior ignorabat, & ſpeciem impreſſam, & expreſſam imprimit inferiori, illam quidem per ſpeciei impreſſæ, quam in ſe loquens habet actiuitatem, expreſſam vero per intellectus loquentis virtutem; cum autem inferior loquitur Angelo ſuperiori, quod pro libito non nouerat, cum ratione inferioritatis nequeat in illum ſpeciem expreſſam, actu cogitantem, imprimere, nec ad alia cogitanda intentum ſuperiorem ad obiectum aliud cognitione impreſſa diuertere (vt ratione ſuperioritatis poteſt ſuperior in inferiorem agere) ſpeciem impreſſam, eius obiecti, quod ad ſuperiorem loquitur ipſi imprimit. Dixi autem hanc inferioris Angeli ad ſuperiorem, cui fatur per ſpeciei impreſſæ infuſionem, ſiue immiſſionem de obiecto, quod ante locutionem inferioris ignorabat, & cuius ſpeciem non habebat: quia Scotus duas ſpecies indiuidue diuerſas eiuſdem obiecti cenſet (& vere, ſi naturaliter loquatur) in eodem intellectu impoſſibiles, ac proinde locutionem Angelorum, de eis, quæ iam audiens nouerat, ac ſpecies habebat impreſſas, aliarum impreſſarum immiſſione, fieri non poſſe. Hæc Scoti mens ipſiſſima eſt, altiori quam aliorum, vt ſolet, indagine à ſubtiliſſimo, & profundiſſimo alienarum mentium indagatore Vaſquio noſtro in apertum deducta: ex qua conſtat Scotum (præter quam in locutione Angeli inferioris ad ſuperiorem de obiectis huic antea cognitis) angelicam locutionem, in productione cognitionis ab Angelo loquente totaliter in audiente, ſolum paſſiue, & receptiuè ſe habente, conſtituere: quare locum non habent aliquorum interpretationes de effectione partiali, & inadæquata cognitionis, & ſpeciei expreſſæ audientis Angeli à loquente, vt fere Arriaga citata d. 12. ſectione ſecunda indifferenter cenſet, vel de immiſſione ſpeciei impreſſæ ab hoc in audientem, vt explicat Soarez ſecundo, de Angelis capite 28. vltimo cum Scoti deceptus: datæ vero ſententiæ Scoti intellectus ab Antiquis Doctoribus, & coetaneis ad hæc vſque tempora referatur, & impugnetur.

2. Sic intellectum Scotum fuse confutauit Gregorius de Arimino in 2. citata d. 9. quæſtione ſecunda, & Doctores ab Scotiſtis reliqui. Primo ex eſſentiali immanentia actus vitalis (cuiuſmodi cognitio, quæuis, & ſubinde illa audientis eſt) ex qua ineſſe eſſentia ſua debet eidem principio, à quo actiue elicitur: quare intellectus Angeli loquentis, nequit in Angelo audiente cognitionem obiecti ipſi manifeſtandi adæquatè producere, vt audiens illam ſolum recipiat, & patiatur. Quod ſi actui vitali non quidem immanentiam in principio, à quo elicitur eſſentialem dicas, ſed ſolam eius immanentiæ exigentiam, vt naturalem Angelorum locutionem, & debes, defendas, nec ſolum miraculoſam & contra naturæ exigentiam aſſerat ab audiente etiam Angelo ſaltem partialiter, eam cognitionem elici fatearis neceſſe eſt; nec totam venire à loquente. Nec ſatisfacit pro Scoto Arriaga reſpondens ſectione ſecunda numero vndecimo, §. *Aduerte* de conceptu intellectionis non eſſe vitalitatem phyſicam, ſed intentionalem ſolam, vt in ſcientia, & intellectione diuina vitali docet, & nos prius docueramus, & tomo 1. de Deo vno controuerſia ſecunda fuſius oſtendimus: etenim, vt ibi diximus vita intentionalis intellectionis creatæ, vita creata, & phyſice producta ac producibilis vitaliter eſſentia, & natura ſua eſt; etſi diuinæ vitæ eſſentia ſua, phyſice improducibilis es: quare ea creata toto genere, & conceptu diuerſæ, alia ſit ratio: quare creatæ intellectionis immanentia, aut immanentiæ in principio à quo elicitur exigentia, ſeu vitalitas intentionalis, abſque phyſica eſſe nequit. Secundo, ne partialiter, quidem ab intellectu loquentis elici, auditio, ſeu cognitio, illa audientis poteſt intellectus quippe potentia vitalis, cum ſit eſſentia, & natura ſua immanenter ſolum, & in ſubiecto proprio intellectionis operatiua eſt, non in extraneo: quare nec loquentis Angeli intellectus in audiente partialiter adhuc, & audientis intellectum adiuuans ad producendam intellectionem cum fundamento aliquo, immo quin fundamenta bonæ Philoſophiæ proterantur dici poteſt. Vlterius: cum prædicata omnia intellectionis audientis potentiæ intellectiuæ reſpondentia eiuſdem intellectui ſufficienter reſpondeant, hic intellectus adæquata cauſa intellectiua ſuæ intellectionis erit iuxta principium commune philoſophicum de cauſa adæquata, & totali, vel abſolute, vel in genere quovis fusè à nobis conſtituto tomo primo noſtræ philoſophiæ, controuerſia de cauſis cum Vaſquez, & communi contra Petrum Hurtado: quare nec intellectus Angelo loquenti ad audientis intellectionem partialiter concurret. Tertio: quia intellectus loquentis nequit excitare intellectum, audientis, vt eiuſdem obiecti libere, & ex arbitrij ſui electione intellectionem eliciat: cum ad id opus ſit, vt pro priori naturæ ad actum voluntatis, quo audiens applicet, ac determinet ſuum intellectum ad eam intellectionem eliciendam, aliquid de locutione Angeli ad ipſum loquentis prænoſcat: de qua nihil ante auditionem, ſeu intellectionem ſuam elicitam, qua primum loqui ſibi Angelum alterum intelligit, nouerit: ſed neque excitare Angelus loquens intellectu ſuo audientem poteſt, ita vt ipſo inſcio eius intellectum ad intellectionem obiecti eiuſdem eliciendum determinet: ſiquidem in vlterius Angeli actus Angelus alius, ne ſuperior quidem Dominium habet, nec poteſt pro ſuo libito ad alia cogitanda attentum, & intentum diuertere, vt de obiecto, quod ipſe exercite intelligit, actu cogitet velit, nolit.

3. Quarto: Scoti ipſiſſima ſententia impugnatur: quia, ſi Angelus loquens, efficit, imprimitque totaliter, & adæquate intellectionem, obiecti, quod loquitur in audientem, ſolummodo paſſiue recipientem, idem præſtare poſſet præſtaretque de facto in ſpirituales noſtros animos, non ſolum pro ſtatu ſeparationis, ſed etiam in ſtatu viæ, & concretionis cum corpore: cum ad mere patiendas, recipiendaſque ſpirituales qualitates, & operationes ab alio totaliter, & adæquate productas, nullam habeat à corpore eiuſve coniunctione, aut ſeparatione dependentiam: quam ſolum corporis coniunctione habet, vt actiue intellectionem, per conuerſionem ad phantaſmata dependenter, à quibus pro coniunctionis ſtatu eliciat: Angelum vero efficere, imprimereque, animis noſtris pro ſuo libito intellectionem, his ſolum paſſiue, & receptiue ſe habentibus in ſtatu coniunctionis, ad corpora: immo, id præſtare poſſe abſurde, & ſingulariter, ac temerarie contra omnes Theologos diceretur. Nemo enim ex illis animi, & intellectus noſtri, pro hoc ſtatu immutationem ab Angelis ſiue bonis, ſiue malis per intellectiones ab ipſis immiſſæ: immo, nec qualitates alicuius impreſſionem poſſibilem admittit

Digitized by Google

admittit; ſed ſolum per imaginationem, non quidem qualitate aliqua ab ipſis impreſſa immutatam, ſed ſpecierum prohabitarum, agentiſve illarum applicatione, motuve locali humorum, & ſpirituum vitalium, quibus ſpecies inſideat, & adſeruantur cauſato, quo illæ imaginationi proximius occurrant, & obuerſentur ergo reiicienda eſt Scoti opinio, ex qua præfatum abſurdum infertur. Quinto cum plures Angeli idem de obiectis eiſdem pluribus iudicent, eorumque ſpecies, & facultatem intellectiuam habeant, ſi hæc, eiuſdem obiecti intellectionem adæquate in aliis ponunt, & ita Angeli ad alios formaliter loquuntur, omnes mutuo, & aliis loquuntur, & ab aliis idem ipſum, velint nolint, audient: cum æqua omnibus his, & loquendi facultas, in actu primo, adæquato ſit, atque item audiendi, vnde rurſus, non plures, ſed innumeræ cognitiones obiecti eiuſdem ſolo numero diuerſæ in eodem, & in quolibet Angelo connaturaliter erunt; quod æque repugnat, ac eſſe plures ſpecies impreſſas eiuſdem obiecti ſolo numero diuerſas ſimul, in Angelo eodem quod Scotus merito reputabat impoſſibile. Sexto, cum locutionem ſuam in actu, tam primo, quam ſecundo recte Angeli norint, ſi actiua in actu primo ſtet in intellectu, ſpeciebus, & iudicio Angeli alterius, in actu vero ſecundo in Angeli audientis de obiecto eodem intellectione, quæ quiuis Angelus in ſe, & in aliis nouit, vt omnes alios ſibi loqui merito, quiſque iudicabit. Quod ſi dicas, id rurſus pendere à voluntate loquendi libera Angeli loquentis, dices recte; ſed vndenam ea audienti innoteſcet, vt ſciat quiſnam ex aliis ipſi potius, quam reliqui loquantur? certe ex ſpecie impreſſa etiam eiuſdem obiecti, quæ in Angelo loquente ſit, non poterit cognoſcere, cum cauſata in audiente intellectio, non liberæ eius voluntatis, ſed obiecti à loquente directe cogniti, & iudicati ſolummodo ſit intellectio, & audienti formalis repræſentatio.

4. Septimo demum locutio vnius ad alium non ſolum intimat audienti obiectum, quod loquens cognoſcit, & iudicat, ſed huius etiam iudicium, quod ſe habere de illo audienti teſtatur, vt ob ſuam, cum in iudicando veritatem, tum in dicendo veracitatem ſimile de obiecto illo iudicium eliciat, & efformet: ad huius autem iudicii intimationem, & notitiam audienti imprimendam loquentis ſpecies de obiecto directo cognito ab ipſo, eiuſque intellectus ſufficientes, & proportionatæ, actiuæ non ſunt, vt patet. Ex quibus conſtat ad Scoti fundamentum, Intellectus ſpeciebus obiecti directi ſatis conſtitutum in actu primo adæquato locuturum Angelum non eſſe, vt alteri loquatur; imo, nec vt in ipſum inadæquate adhuc (nedum adæquate, & totaliter, vt vult Scotus, imprimat obiecti à ſe præiudicati intellectionem (quæ ſola locutio non foret, vt nuper dicebamus) quia intellectus in alienum ſubiectum actiuus non eſt, ſed tantum in proprium, cuius ſcilicet, potentia intellectiua eſt. Mitto alia in Scoti doctrina difficilia, quæ perſequitur fuſius Gregorius de Arimino citato loco, atque ex ipſo alij, quia ad alias materias ſpectant. Illud tamen, quod ad hanc attinet, & notauit Vaſquez c. 3. n. 5. 6. *Poſtremo ſi verum* ex caſu Scoti tertio, eiuſque doctrina, non niſi rariſſime, & caſu, ac non, ex loquentis libito inferiorem Angelum, loqui ad ſuperiorem poſſe, cum non, niſi caſu, & raro ſuperiorem idem ipſum obiectum, quod loqui ei inferior velit cogitantem, nec ad alia cogitanda intentum poſſit inuenire, à quorum cogitatione, ad cogitationem eius, quod ipſi loqui voluerit, vtpote inferior, nequeat diſtrahere, neque ab inferioris libito pendeat, quod alia ſuperior non cogitet, vel quod ab eis cogitandis diſtrahatur. Adde, ne tunc quidem, cum de obiecto loquendo ab inferiore Angelus ſuperior cogitat poſſe ad eum eſſe inferioris locutionem ab Scoto aſſignatam, ſcilicet per ſpeciei impreſſæ adhuc, nedum expreſſæ de obiecto illo immiſſioné: quod fieri nequit de iis, quæ ſuperior nouerat, ni ſpecies impreſſæ, aut expreſſæ, ſolo numero diverſæ in Angelo ſuperiore multiplicentur. De iis autem, quæ ſuperior Angelus antea non nouerit, ſi naturalia obiecta ſint fieri aliunde nequit: cum naturalia obiecta omnia, quæ inferior, imo plura, & plura, quo ſuperior, & ſuperior Angelus eſt, prænoſcat. Vnde ſuperiorem Angelum ab inferiore illuminari quod locutione huius ad illum fit ſpeciebus actiue, vel exactiue immiſſis, de naturalibus non poſſe, conſequens Theologorum ſententia eſt: imo vero nec deſuper naturalibus veritatibus, niſi rariſſime; locutio autem cuiuſuis Angeli ad alium naturaliſſima eſſe debet ac pro cuiuſque libito frequens.

55. Oxamus in 2. q. 20. & quodlib. 1. q. 7. Gabriel in 2. d. 9. q. 2. a. 4. aſſerunt ex Aug. 15. de Trinit. c. 10. loqui in Angelis idem eſſe, ac rem intelligere, eiuſque verbum interius concipere, ac in mente habere, audire autem eſſe alterius, verbum, & intellectionem videre, quam auditionem in Angelo, cui loquitur, alter efficit, loquens verbo ſuo, de re quam manifeſtare, loquique vult, tanquam obiecto, nulla ſui ſpecie impreſſa immiſſa, nec adæquate, ſed concurrente etiam intellectu audientis, non autem loquentis ad eam verbi alterius intellectionem. Cæterum: cum actiuus concurſus ex parte obiecti, qui intellectioni, & verbo loquentis tribuitur, in ſui ab audiente intellectionem naturalis, ac neceſſarius per hos authores ſit, locutioque eius, quod quiſque concepit, libera eſſe debeat, ac inſuper eius ad alium manifeſtatio, nequit in intellectione, & verbo loquentis de re aliqua, ſuper qua locutionis, & manifeſtationis habenda rurſus à loquente deliberatio, eſt locutio conſiſtere. Secundo: nihil cogitare Angeli poterunt, quin ad Deum loquantur, quod eſt aperte falſum cum ſecreta etiam cordis Angelici, omnia Deo manifeſta ſint. Tertio, omnibus Angelis, loquetur, quicunque Angelus loquatur: ſiquidem concurſus obiectiuus intellectionis, & verbi de re quapiam Angeli loquentis, ad cognitionem, & verbum audientis de re eadem, ac de cognitione, & verbo loquentis, naturalis, ac neceſſarius, & immediatus eſt, cum intellectu audituri, quem Angeli reliqui à loquente æque proportionatum, & expeditum habent, ad intellectionem, & verbum loquentis de re quapiam, ac ſubinde rem ipſam cognoſcendam: & quidem conceptus mentis, cuiuſuis Angeli eſſe reliquis naturaliter notos. Oxam, & Gabriel expreſſe docent: ergo omnes Angeli audient quemuis loquentem, nec locutio priuata, & ſecreta vnius Angeli ad alium eſſe poterit, ſi in eo Angeli locutio, auditioque conſiſtat. Quarto: cum animarum ſeparatarum inter ſe locutio eſſe poſſit, ac de facto fuerit animæ diuitis epulonis cum Abrahami anima colloquium, Lucæ 16. eoque modo, quo inter Angelos eſſe debeat, ac rurſus, eodem modo inter Angelos, & animas ſeparatas; quibus ſocietas, & communicatio, cuiuſuis creaturæ rationalis, cum alia quauis rationali ex rationalis, prædicato poſſibilis eſt; locutio erit. Hinc autem infertur: ergo animæ noſtræ, in ſtatu etiam viæ, & coniunctionis, cum corpore, eo præciſe, quod de re aliqua intellectionem verbumque concipiant, cum Angelis loquentur, quod eſt abſurdum. Illatio probatur, quia eiuſmodi intellectio, & verbum animæ, coniunctæ etiam corpori, adæquatum principium naturale ex parte, obiecti eſt, quod cum intellectu Angeli adæquatum principium naturale, & neceſſario operaturum, tam ex parte obiecti, quam potentiæ intellectionis Angeli conſtituat. in horum ſententia, æque, atque Angeli vnius intellectio, & verbum cum alterius Angeli intellectu, vt ipſa intelligat, ac de eis verbum concipiat. Nec dici ad poſtremum hoc poteſt, coniunctionem animæ cum corpore impedire, ne eius intellectio, ac verbum mentis de re quauis actiuitatem habeat reſpectu intellectus Angelici, vt cum ipſo intellectionem in Angelo eliciat: id enim iuxta huius ſententiæ Doctores, abſque omni prorſus apparenti fundamento dicetur. Etenim etſi intellectus noſter, dum corpori immerſa anima noſtra eſt, nequeat abſque conuerſione ad phantaſmata quorũ ad inſtar debet omnia obiecta, quantumuis ſpiritualia, cogitare) ſuas intellectiones, & verba mentis intelligere, ſecus Angelus, qui omnia abſque vlla ad phantaſmata noſtra conuerſione, quare, & noſtras intellectiones, ac mentis verba intelligit, vi naturalis actiuitatis mentis ſuæ, vbi primum ex parte obiecti intelligendi adæquatum adeſt naturale principium: quod in noſtris intellectione, & verbo mentis adeſſe aduerſariorum ſententia eſt.

6. Ex qua infertur contra eam quinto, Angelos quotieſcumque intelligunt, ac mentis verbum de re quauis concipiunt animabus noſtris, corpore adhuc immerſis loqui, eaſque loquentes ſibi Angelos audire: quod,

Digitized by Google

& manifeſte falſum eſt, & abſurdiſſimum, quippe, quo ſecreta Angelorum, & priuata locutio in hac ſententia, quam impugnamus, non ſolum Angelorum aliorum (vt proxime oſtendimus) ſed nec reſpectu hominum eſſe poſſet. Quod autem animæ noſtræ corpori immerſæ intellectiones, & verba Angelorum audirent, & intelligerent probatur. Quia in verbis Angelicis ſufficiens principium naturale ex parte obiecti eſt, vt intellectus alienus ipſa percipiat, ex parte vero potentiæ intellectiuæ noſtræ virtus actiua eſt intelligendi, & conuertendi ſe ad phantaſmata (in quocunque ea conuerſio ſtet), vt corporeorum ad inſtar verba mentis Angelicæ, vt ſpiritualia reliqua cognoſcit, intelligat. Nec magis præſtabit, ſi dicas, cognitionem, & verba mentis noſtræ de obiectis etiam ſpiritualibus corporeorum ad inſtar eſſe debere, angelica vero verba, & intellectiones corporeorum, ad inſtar eſſe non poſſe: quare nec verba noſtra poſſe eſſe naturalia, & proportionata principia, ex parte obiecti ad verba, & intellectiones eorum ab Angelico intellectu eliciendas, nec verba Angelica, vt a noſtro de eis verba, & intellectiones eliciantur, ſicut naturalia, & proportionata principia ex parte obiecti ſunt, vt ab aliorum Angelorum intellectibus percipiantur. Etenim cogitationes, & verba noſtra de obiectis, corporeorum adinſtar, ſpiritualia entia ſunt, & quoad ſpiritualitatem intellectioni, & verbo Angelico de ipſis, vt in ſe ſunt proportionata; ergo admiſſo ſemel (vt ab his admittitur) cogitationem, & verbum intellectus alieni principium, ex parte obiecti, adæquatum, & naturale eſſe poſſe, vt cum intellectu alterius adæquatum, & naturale intellectionis verbi alieni in hoc Angelo ſit; nulla improportio oritur, ex eo, quod verbum noſtrum, de obiecto, quouis, & ſi corporeorum ad inſtar, concepto, in ſe tamen incorporeum, & ſpirituale, ſpiritualis cognitionis Angelicæ de noſtro verbo, etſi non corporis ad inſtar concepto, principium naturale ex parte obiecti ſit, ac ſimiliter verbum Angelicum, cum noſtro intellectu naturale cognitionis noſtræ, etſi imperfectioris, de ipſo, corporeis ad inſtar, principium adæquatum naturale. Etenim improportio per exceſſum principij, proportioni ad agendum non obeſt (vt in omnibus cauſis principalibus æquiuocis, patet): igitur illata omnia abſurda legitime, ex eo principio aduerſariorum inferuntur, quod verbum mentis Angelicæ alicuius cognitionis ſui, in mente Angeli alterius naturale ex parte obiecti principium de poſſibili, & de facto ſit. Abſurdis, & omnibus ſententiæ huius impugnationibus Ocam, & Gabriel generaliter, & quaſi à capite, occurrentes aiunt: ad locutionem, vnius Angeli, ad alterum requiri voluntatem loquendi ad illum in Angelo loquente, non quidem, vt verbo ſuo, quo formaliter loquitur, virtus actiua ipſi naturalis, ex parte obiecti a voluntate illa, tanquam ab actu imperante tribuatur, [illegible] exercitium efficiendi cum intel[illegible] in audientis Angeli intellectionem verbi ipſius, quo alter ad ipſum loquitur, impellatur (illud enim verbi huius, cum intellectu, & intellectu audientis exercitium naturale, & neceſſarium eſt), ſed vt verbum loquentis concipiatur [illegible]. Quod quidem non, niſi ex ea voluntate, & intentione libera loquendi ad illum ab Angelo loquente conciperetur. Verum nihil præſtat ſolutio. Primo: quia cognitio, ac verbum mentis Angelicæ de obiectis pluribus ex nulla voluntate & intentione libera Angeli alterius pendet, vt eliciatur. Secundo quia virtus verbi angelici vtcumque producti naturalis eſt per aduerſarios, ac ſubinde naturalis, & neceſſariæ operationis cum intellectu alterius Angeli ad ſui & obiecti cognitionem: quare etſi ab ea Angeli intentione pendeat in eſſendo, non autem in operando verbi ex quauis intentione producti intellectionem cum intellectu, quouis Angelico capaci, & potente, quatenus ex parte potentiæ eſt, ipſum percipiendi. Vnde fiet, iuxta hanc ſententiam, Angelum intendentem verbi ſui productione loqui illo Gabrieli ſoli priuatim, & ſecreto, non autem alijs Angelis, animabus ſeparatis, aut etiam corpori coniunctis, nec Deo, intendere, conatique in impoſſibile.

CERTAMEN IV.

Aliorum, qui cognitione Angeli loquentis, eius loquutionem conſtituunt, non tamen in ea principium actiuum proximum ex parte obiecti adæquatum, vt alter audiat ſed in eius ſpeciebus impreſſis.

1 HEnricus quodlib. 5. quæſt. 15. a. 2. Maior in 2 d. 9. q. vlt. Heruæus d. 11 q. 1. in intellectione aliqua loquentis, non quidem directa obiecti de quo alteri loquitur, ſed reflexa ſupra directam de obiecto illo locutionem conſtituunt: eam vero nudam principium actiuum immediatum, & adæquatum ex parte obiecti ad alterius intellectionem, qua hic formaliter audiat, minime conſtitui: ſed ſpeciebus impreſſis menti audientis inſidentibus egere, ita vt reflexa illa cognitio, quæ locutio Angeli eſt obiectiuum ſignum ſit, quo ille alteri Angelo loquatur: vt externa noſtra verba, quibus homo hominem alloquitur. Et maior quidem reflexam hanc cognitionem ſignum ad placitum ex conſenſu, & conuenientia Angelorum inter ſe ſignificans eſſe voluit, vt de ſignis alijs impugnati Doctores cert. 2. n. 4. volebant: quorum impugnationibus ſubiacet maior, atque aliter euidenter. Nam reflexa cognitio cuiuſuis obiecti, cum expreſſa, & formalis repræſentatio eſſentialis ſua obiecti illius ſit, nequit illius, ad placitum ſignificatiuum ſignum eſſe, cum cognitum nequeat non in ſui obiecti cognitionem cognoſcentem deducere, vt Henricus, & Heruæus, & reliqui ſententiæ huius, quoad ſubſtantiam, citandi ſequaces conſequentius cenſuere; etſi vterque, ac reliqui in aliis quibuſdam (quæ ſingulatim referre ac, refellere, longum, & inutile eſſet) non ſatis inter ſe conueniant. Præſertim in ſpeciebus impreſſis, quibus mediis, tanquam principiis proximis actiuis ex parte obiecti reflexe loquentis cognitionis elicienda ab audiente cognitio ſit, deſignandis, an ad prædicari ſolum communis indiuidui vagi, an determinati etiam non autem intenſionis cognitionis illius reflexæ cognoſcendæ ſpecies ſint, atque Angelis congenitæ, an per ſingulas locutionis Angelicæ occaſiones ab ea cognitione reflexa, ab audiente cognoſcenda, vel a loquentis Angeli libera loquendi ad alterum voluntate, vel tandem a ſolo Deo loquitur, atque ad eius voluntatis exigentiam infuſæ? Hæc enim omnia, ex principiis de Angelorum ſpeciebus impreſſis alibi ſtatuendis (quæ hic importune examinarentur) omnino pendent; tametſi de eo hic inter Henricum Scotum, & Heruæum prolixa fuerit concertatio, de qua, quoad rem præſentem, quæ opus ſint, commodius in ſequentibus ſententiis dicemus. Huic etiam ſententiæ, quoad ſubſtantiam, etſi non adeo firmiter adhæſit noſter Vaſq. d. 211. c. 11. n. 62. a §. *Huius autem rei gratia*. & c. 12. n. 68. & 70. addens ſolum, quod præſtatj veteres, licet non ita, explicito exprimant, ſupponunt: nempe cognitionem hanc reflexam Angeli loquentis, in qua eius locutionem formaliter conſtituunt, non ſolum eſſe cognitionis ſuæ directæ, de obiecto quouis ſimul cum ipſa reuelando, manifeſtandoque alteri Angelo, ſed eſſe etiam voluntatis loquendi, ad alterum, quam loquens habet, quæ ſententia probabilis etiam viſa eſt, noſtro Ioanni Præpoſito, 1. p. q. 54. a. 4. dub. 4. §. *Sed vt verum fatear.*

2. Expreſſius hunc modum tenuit, & illuſtrauit. Poſtea Arriubal noſter, d. 171. c. 3. docens: ſpecies cognitionis huius reflexæ de directa cognitione obiecti, ac voluntatis liberæ ad illud, ac directam eius cognitionem manifeſtandi congenitas Angelo cuique, cui loqui

qui

qui alter vult omnino eſſe. v.g Gabrieli omnium reflexarum cognitionum directarum ac voluntatum liberarum loquendi ad ipſum, non autem loquendi ad alios: quas Angeli omnes habituri ſunt. vt autem ſpecies hæ, ſuam actiuitatem, ad reflexæ illius cognitionem in audiente eliciendam de facto exerceat, & ipſius reflexæ cognitionis cognoſcendæ exercitæ inſeruiant voluntatem liberam loquentis, de eis alteri manifeſtandis docet: quia alioqui futurorum omnium præſcij omnes Angeli eſſent, neque eorum præſcientia, & prædictio argumentum diuinitatis foret contra Patres, ſcripturam, & ſcholaſticos omnes. Conſenſit Luiſ. de Torres d.68.dub.5. atque multo tempore ſibi ita explicatam ſententiam placuiſſe fatetur Alarcon. d. 6. c. 5. num.6. certe quod ab Arrubale & Luiſio de Torres de ſpeciebus reflexæ illius cognitionis, tam directæ de obiectis alteri manifeſtandis à loquente, quam voluntatis liberæ, & alteri manifeſtanti, quam loquens habet Angelis omnibus ab initio à Deo infuſis, & congenitis ſomnio ſimile viſum mihi ſemper fuit, abſque vllo rationabili fundamento excogitatum. Si enim ab initio ſpecies illæ impreſſæ congenitæ Angelis fuiſſent, cum naturalia agentia ſint ab initio cognitionem reflexæ illius cognitionis, & voluntatis, ea ipſi manifeſtandi, quam loquens Angelus habet, cauſarent non eius voluntatis, & reflexæ cognitionis exiſtentia expectaretur, vnde prius tempore, quam Angelus loqueretur futuram alterius ad ipſum locutionem audiret, & ſecretum cordis eius agnoſceret. Exemplum de ſpeciebus futurorum, quas Angeli congenitas ſibi ab initio habeant, nec tamen eorum cognitionem operentur, quo vſque futura ipſa, in ſeipſis extra cauſas exiſtant, etſi non paucorum doctrina ſit, mihi etiam ſemper diſplicuit ob rationem eandem; etſi enim exiſtentia obiecti, ad veritatem cognitionis, quæ in huius cum obiecto conformitate ſtat requiratur, ad eliciendam tamen cognitionis de illo, dum eius ſpecies, impreſſa in intellectu cognoſcitur, aliunde quam ab ipſo obiectiuo actiue, vel exactiue productæ adſit nullatenus requiritur, vt ex ratione proxima patet, quam contra ſimilem Thomiſtarum aliquot doctrinam inferius perſequemur. Vlterius ſpecies illæ, vel ſunt ſpecies exiſtentiæ reflexæ illius cognitionis, & futurorum in ſe ipſis, & extra cauſas præciſe ſumptæ, etiam durationis alicuius: ſi durationis alicuius certe durationis, in qua erunt, non autem in qua non erunt, ne ſpecies ad errorem & falſam cognitionem determinantes angelicæ naturæ debitas, & congenitas, ac ſubinde illam de ſeſe, ac natura ſua ad errorem determinatam abſurdiſſime admittamus. Inde vero, legitime infertur Angelos abſolute futura, omnia, & ſecreta cordis non ſolum humana, ſed Angelica iam à ſuæ cognitionis initio cognoſcere, quod ſcripturæ, Patribus, & Doctoribus cunctis aduerſatur: cum non ſolum abſolutam eorum exiſtentiam, ſed tempus in quo erunt cognoſcant. Si vero dicas ſpecies illas eſſe exiſtentiæ abſolutæ reflexarum illarum cognitionum & futurorum in ſe ipſis præciſe, & prout à tempore, in quo abſolute erunt abſtrahentes, abſurdum idem incurres: cum enim Angeli nihil creatum ante ipſos abſolute productum, & exiſtens naturaliter ſciant, vbi proximum creari alicuius exiſtentiam naturaliter per ſpecies illas ſibi congenitas, & coæuas vere, & intuitiue nouerint, euidenti diſcurſu futura duratione abſolute extitura cognoſcent. Quod eſt euidenter abſolute futura prænoſcere, ac poſſe abſolute, & infallibiliter prædicere, etſi non, qua durationis poſterioris particula ſint futura prænoſcere, ac poſſe abſolute prædicere quod neque Prophetæ, niſi raro prædixerunt, & fors, nec cognouerunt, cum tamen inde Patres, & Doctores omnes, non ex propria, & creata, ſed ex Dei ſcientia, & Spiritu locutos certo colligi conſonè, & conſtanter docuerint: vbi ergo cordis ſecretorum, & futurorum ſcientia apud Deum, & à Deo, aduerſariis Catholice fatentibus ſequeſtrata?

3. Sed iis omiſſis ad ſententiæ vniuerſim ſumptæ ſubſtantiam veniamus, quam, nec Vaſquez (qui inter Angelici cordis ſecreta ſcientiæ actus non recenſet, ſed ſolus actus voluntatis, nequit ſuſtinere, quin ab Angelis ſecretam, & priuatam vnius cum alio locutionem, qui neceſſario reliqui omnes audiant, aboleat. Nec Arrubal, & eius ſequaces, qui in ſecretis cordis Angelici actus ſcientiæ, ex quibus reflexa illa cognitio eſt, enumerant. Quod ſi dicant, id de actibus ſcientiæ, qui locutio non ſint, nec voluntatem loquendi ſupponant, intelligi debere. Dicere, eodem modo debent de actu voluntatis loquendi, & manifeſtandi, aliquid, alicui, quare & huius dari poſſe in altero Angelo immediatam cognitionem, ex eius ſpeciebus, cuicuique Angelorum congenitis; nec tamen, niſi exiſtente voluntate illa manifeſtandi operaturis ea vero voluntate, per eiuſmodi cognitionem ab altero percepta non poterit, non quid ipſi manifeſtari à loquente velit alter ille cognoſcere, & audire, ni alio ſit totus diſtractus, & intentus: quare ea voluntate, ſtabit Angelica locutio, quin reflexa illa cognitio intercedat. Ad hæc directarum cognitionum obiecti locutione Angelica manifeſtandi ſpecies, expectare vndecunque productas, vel congenitas Angelos voluntatem liberam loquentis, vt, cùm huius, tum cognitionum illarum directarum cognitionem in audientis Angeli mente producant eodem modo dici poteſt: quare, & abſque ea reflexa cognitione, conſtitui Angelicam locutionem, vt Thomiſtæ docent, à quibus Doctores iſti volunt recedere. Tertio: nullum erit cordis Angelici ſecretum, quod aliis omnibus non innoteſcat, ac ſolus illud concipiens, & habens ſciat. Etenim cognitio iſta reflexa, cuiuſcunque affectus (verbi gratia, amoris erga alterum Angelum, quem quiuis Angelus habet) naturaliter, & neceſſario ab eo elicitur, ita vt vbi primum à quouis, Angelo affectus voluntatis concipitur illico naturaliter, atque indeliberato ab illo cognoſcatur: atqui ea reflexa cognitio ſupra affectus ſuos ab Angelo habita eſt aliis ſignum naturale, & naturaliter notus ſui obiecti, ſiue affectus, ab ipſo cogniti, è cuius cognitione reliqui Angeli naturaliter, & neceſſario in obiecti, ſeu affectus illius cognitionem deueniant: ergo omnis affectus cordis Angelici, non ſolum illum habenti Angelo, ſed reliquis omnibus erit naturaliter, & neceſſario notus, ac ſubinde nullum erit cordis voluntatis Angelicæ ſecretum.

4. Minor probatur, voluntas ſeu affectus liber Angelis de manifeſtando obiecto quouis, & affectu ipſo non aliter, nec per aliud ſignum naturale manifeſtatur, & innoteſcit naturaliter Angelis aliis, quibus loqui, manifeſtateque illum vult, quam per reflexam cognitionem, vt ſignum naturale obiecti, & voluntatis, ſeu affectus illius. Atqui eodem modo ſe habet cognitio cuiuſuis affectus in quouis Angelo exiſtens reſpectu intellectus alieni cuiuſque alterius Angeli, ergo æque, & eodem modo, in eius cognitione, vt naturali ſigno, ab Angelis aliis cognoſcetur: quare nullus Angelus affectum illum poterit concipere, quin illum reliquis naturaliter propalet, ac loquatur. Præcluſi probatione hac minoris euaſionem aduerſariorum: quod ſcilicet reliqui affectus Angelici non ſint affectus, & voluntates manifeſtandi, aliis Angelis ſe ipſos, aut quoduis aliud obiectum, quod cognoſcant. Probat enim ratio expreſſam hanc voluntatem manifeſtandi aliis affectus, & ſecreta cordis Angelici, minime in hac opinione requiri; ſiquidem non aliter, hic, & affectus reliqui, quam per reflexam vnius cuiuſque cognitionem, tanquam per naturale ſignum manifeſtantur. Quod ſi dicas reflexam illam cognitionem voluntatis, & affectus liberi manifeſtandi ipſum aliis Angelis, eo etiam affectu à locuturo habito, libere ab eodem, atque, ex imperio libero eiuſdem Angeli elici, & haberi: quare, neque eius effectus, notitiam, (& idem eſt de notitia aliorum affectuum) ab aliis Angelis, per eius reflexam cognitionem tanquam per ſignum naturaliter, & neceſſario, ſed pro locuturi eos affectus habentis imperio, & libera voluntate haberi quo ſatis cordis Angelici ſecreta ſeruantur Contra eſt, quia, vt imperium illud liberum Angelici de cognoſcendo affectu, quem elicuit, ab eo habeatur præcognoſci affectus elicitus debet, tum nullo imperio, vel affectu voluntas

ſue

ſiue Angelica, ſiue humana in incognitum ferri poſſit, vel ergo ea cognitio ſui affectus imperio illi neceſſario præuia habetur ab Angelo libere, & ex imperio (illi neceſſario) ſiue affectu alio libero ipſius, & ſic in infinitum cognitionum, & imperiorum anteriorum, & anteriorum abſurdiſſime abibitur. Vel cognitio illa affectus ab Angelo habiti ad imperium liberum de eius vlteriore alia cognitione neceſſario præcedens, non libere, & ex imperio alio libero, ſed naturaliter ex affectus poſitione, & exiſtentia abſolute procedit, & tunc quidem præuia illa cognitio affectus illius, quem repræſentat, naturale ſignum eius erit. Æque, ac cognitio alia vlterior, quam ex imperio voluntatis Angeli loquentis aſſeris poſterius natura eliciendam: quare iuxta tuam hanc opinionem per præuiam illam cognitionem affectus Angeli cuiuſuis naturaliter reliquis Angelis innoteſcet, ac ſubinde nullum erit Angelici cordis ſecretum. Porro recentiorum eam ſententiam tuentium effugia à noſtro Arriaga memorata, & reiecta ſectione ſecunda, à num. 13 §. *Argumentor tertio*, vſque ad §. *Quod ſi p æterea* incluſiue, à Deo, ſeipſis præcluſa ſunt, vt non alio, quam, vt facile impugnentur excogitata videantur, quare ne mentionem quidem merentur. Mitto poſtremum eiuſdem Arriagæ numero ſexto decimo. *Sexto & vltimo* contra eandem ſententiam argumentum ex obiecto, quod illa voluntas Angeli de manifeſtando, alteri ſuo ſecreto, & iudicio, quod de re aliqua habet: illud enim contra omnes eſt, & ſectione ſexta, numero ſexto, opportunius formabitur, ac diluetur.

5. Thomiſtæ aliquot veteres cenſent Angelos omnes ſecretorum cordis, vti & futurorum, reliquorum Angelorum ſpecies congenitas ab initio ſuæ creationis habuiſſe; neque tamen illis ad ea cognoſcenda vti poſſe, quouſque voluntas ea manifeſtandi, alteri, aut aliis, pro loquentis libito, accedat: ea vero accedente cum ius ſecreti, quo ab operatione detinebantur, quaſi per liberam illius ceſſionem loquenti deficiat reſpectu eius vel eorum, quibus ea volunt aperire, ac propalare, illico ſpecies illę in iis Angelis ſecretorum cordis Angeli alterius operantur cognitionem. Tum etiam: quia eo ipſo, quod Angelus ſecretum cordis ſui, vult alij, vel aliis Angelis aperire, illud ad eos pertinet, ac proinde his naturaliter debita eſt, eius ſecreti cognitio: non ſecus, ac futurorum contingentium quæ ad ipſos pertinent, ſpecies debentur, & cognitiones. Hanc ſententiam ſequuntur Capreolus in. 2. d. 11. quæſtione ſecunda, Caiet. in prima parte, quæſt. 107. articulo primo S. Bonauent. d. 10. articulo tertio, quæſtione prima Alex. ſecunda parte, quæſtione vigeſima ſeptima m. 6. Albertus. 2. etiam part. quæſt. 15 m. 2. noſtri Taunerus. d. 5. quæſtione quarta, dubitatione tertia, & Granados, prima parte, tractatione quinta, d. 4. ſect. 1. verum eam ita docent, vt ſonet ea ſola extrinſeca poſitione, & ordinatione voluntatis in loquente nulla re alia in illo audiente producta notum fieri audienti, & intelligibile, quod eiſdem ſtantibus, erat ignotum, & ab ea inintelligibile; quo pacto intellecta merito difficilis, & inintelligibilis ſententia viſa eſt Melchiori Cano, noſtris Vaſquez ſupra, capite octauo, Soario, & Alarcon. capite quinto, etenim, ſi ea libera ſolum voluntate Angeli, vt aliquid alteri innotecat, vel non innoteſcat, nulloque alio addito, vel oblato, obiecta naturaliter ab illo alio intelligibilia, & nota ſint, vel contra naturaliter, inintelligibilia & ignota, quæ abſque ea voluntate talia non erant, fiet primo: Angelum pro ſua voluntate habitus ſuos, vndecumque habitos aliiſque ignotos, & inintelligibiles naturaliter ab iiſdem intelligibiles reddere poſſe; quod in Marſilio, in 2. q. 6. a. 2. ſuppoſit. 2. corollat. 1. præfati Doctores, ac reliqui ſcholaſtici reprehendunt. Fiet ſecundo, pro eadem cuiuſuis Angeli voluntate, vt aliis omnibus ſeipſum ſuamque ſubſtantiam celet, ac faciat ab illis naturaliter inintelligibilem; quod ab omnibus Philoſophis, & Theologis exploditur. Nec ſatis eſt; quod ex libera illa voluntate ad alium Angelum obiectum pertineat, vt huic naturaliter notum, & intelligibile fiat, ſiquidem amor, odiumque vnius Angeli erga alium, ad hunc procul dubio pertinet, nec tamen huic eſt naturaliter notum, nec intelligibile, ſed in illius ſecretis cordis tectum ſeruatur. Cæterum ſi præfata ſententia genuine intelligatur, eiuſque fundamenta, vt à nobis propoſita ac perpenſa ſunt, penetrentur, præfatæ impugnationes nullius ſunt ponderis. Secreta enim cordis Angelici obiecta improportionata, & inintelligibilia naturaliter ab Angelis aliis, ſecundum ſe præciſè, & entitatiue ſumpta, non ſunt: ſic enim nullatenus, ex voluntate Angeli cuius ſunt, fieri naturaliter intelligibilia, vt nec habitus naturales ab actibus, qui ad ſecreta cordis non ſpectent, vel aliunde progeniti, aut Angeli ſubſtantia ex eius voluntate, & arbitrio fieri inintelligibilia poſſunt, vt recte præfata argumenta probant. Similiter, nec quod actus, ſeu affectus Angelicus liber alium, alioſve Angelos, tanquam obiecta tangat, ad eoſque præciſe dirigatur, affectum illum ita ad illos pertinere, facit, vt illius cognoſcendi ac proinde ſpecierum impreſſarum, ad eius cognitionem naturale ius ipſis faciat, & patet: quemadmodum aliorum obiectorum, quæ ad ipſos, vel coniunctos, & amicos pertinent ab eis cognoſcendorum, & ſubinde ſpecierum ad id neceſſariarum ius naturale habere dicuntur, ſaltem accedente beatitudinis ſtatu: quem ad id iuris, vniuerſalis erga omnia, quæ ad ipſos ita pertinent. neceſſarium puto, etſi ad aliqua, quæ ad naturalia ipſorum commoda, vel incommoda quærenda, vel vitanda attinent, cognoſcenda ius in ipſis naturale, potiuſque, & ad plura, quam in hominibus & brutis recognoſcuntur: ne naturalem Dei erga Angelos, quam erga homines, & bruta, curtiorem, malignioremque admittam prouidentiam.

6 Cum ergo ſecreta cordis Angelici ex entitatiua ipſorum, cum aliorum facultate intellectiua naturalis improportio non proueniat: nequit aliunde, quam ex iure naturali, quod Angelus quiſque habet, vt cordis ſui ſecreta aliis Angelis, citra ſuum arbitrium, non innoteant prouenire; quod quidem ius reſpectu aliorum obiectorum non habet: quare nec pro ſuo libito obiecta alia naturaliter proportionata, & intelligibilia, vel naturaliter inintelligibilia, & improportionata aliorum Angelorum mentibus facere poteſt. Secreta vero cordis, quorum improportio obiectiua naturalis cum aliorum intellectu priuato vniuſcuiuſque iure, vt, citra ſuum beneplacitum, alteri, non innoteſcerent. inducta, beneplacito & voluntate Angeli, cuius ſecreta ſunt, ea alteri, vel aliis Angelis manifeſtandi (ad quod etiam, ius vnuſquiſque æque ac nos, habet) ius illud naturale ſecreti aufertur, atque naturalia peruia, & in aperto abſolutè illorum intellectioni naturali manent: ſicuti, quæ arca incluſa videri à nullo poterant ea aperta obuia cuiuſuis oculis, & viſioni fiunt quæ ante abſolutam illam voluntatem, & beneplacitum, ea alteri Angelo manifeſtandi conditionate ſolum proportionata, & intelligibilia, naturaliter erant facta ſcilicet ex conditionis purificatione vt conditionatis reliquis euenit) eorum ſecretorum cordis abſoluta, obiectiua proportione naturali cum intellectu alterius, cui Angelus ea vult manifeſtare, eaque ratione ſecreta illa, eorumque cognitio ad alterum illum Angelum pertinent. non autem è præciſa connexione phyſica illius voluntatis ea ipſi manifeſtandi tanquam cum eius termino & obiecto, quam vnius Angeli erga alium odium vel amor ſolummodo habent. Male ergo eis argumentis ſententia Thomiſtarum bene intellecta, & quantum fundari, explicarique recte poteſt, impugnatur. Et quidem ſi impugnationes præfatæ aliquid præſtarent, contra omnes ſententias æque valerent. Omnes ſiquidem in eo conueniunt, ac neceſſario, debent conuenire: quod ſcilicet, ex voluntate Angeli loquentis manifeſtandi Angelo alteri cordis ſecretum, & hoc huic Angelo fiat naturaliter cognoſcibile, ac proportionatum abſolute obiectum naturalis ſuæ cognitionis, ad ipſumque pertineat: in quocumque locutio Angelica conſiſtat, & quocumque audientis Angeli cognitio, ſiue ſignis, vel ad placitum, vel naturali vel loquentis cognitione directa, aut reflexa, vel voluntate, vel ſpeciebus vndecumque, quandocumque, & à quocumque phyſice productis immediate, & proxime efficiatur.

7. Igitur opinio hæc Thomiſtarum non adeo recentium, ac veterum aliorum noſtrorum Doctorum,

quos

Digitized by Google

quos retulimus impugnationibus patet, inde ſolum impugnari ſolide poteſt, quod ſpecies illas Angelis à creationis inſtanti congenitas doceat. Cum enim illis naturale principium cognitionis Angeli cui inſunt, de ſecretis cordis Angelici alterius proximum, & adæquatum cum eius Intellectu conſtituatur, à ſui initio & creatione quiſque Angelus principium naturale proximum, & adæquatum cognitionis ſecretorum cordis aliorum omnium Angelorum, quæ eis tota futura æternitate reliquis dicenda, & manifeſtanda ſunt: ergo à principio creationis, eorum omnium cognitiones cuiuis Angelo aderunt. Siquidem à principio adæquato proximo, & naturali, & debita coniunctione cum paſſo (quæ hic adeſt) ſtatim, ſimulque operatio elicitur, proditque neceſſario, & naturaliter effectus: vnde multo ante tempora, quam alij Angeli vnicuique loquantur, ac cordis ſecreta manifeſtare velint: ergo nihil poſtea illi Angelis loquentur aliis, ac manifeſtabunt de ſuis ſecretis, quod ij ab illis non audierint, & loquentibus quidem, ij enim ſolum audiuntur, qui loquuntur, non qui tacent; ergo quicumque Angeli tota à parte poſt æternitate locuturi dicuntur, tota fere æternitate eadem anteriori antequam loquantur manifeſta contradictione loquentur. Dices præter adæquatum principium actiuum proximum, & paſſiuum conditiones alias requiri ad operationem, & effectum naturaliter ab eis edendum: vt patet in approximatione, & aliis: in præſenti autem principium actiuum naturale proximum, & adæquatum cognitionis ſecretorum cordis Angelici alieni ſpeciebus illis congenitis & infuſis à Deo completum, & conſtitutum petere, vt conditionem, ad eorum cognitionem eliciendam abſolutam exiſtentiam actualem, ac de præſenti voluntatis Angelici loquentis de eis alteri communicandis. Contra primo: quia conditiones ad naturalem operationem agentium naturalium, non ſunt pro libito cuiuſque ponendæ, ſed quæ experimentis ipſis à Philoſophia ſtatuuntur, ac deſignantur: vt in agentibus, corporeis ſaltem, ad paſſum propinquitas: & in potentiis vitalibus cognoſcitiuis ſpecierum, & habituum inhæſio, vt connaturaliter ſuas obeant functiones, quæ, vt diximus, omnia in Angelo, cui à principio creationis ſuæ infuſæ ſecretorum cordis aliorum Angelorum ſpecies ſunt, adſunt, & in quibus excogitata hæc arbitraria conditio de exiſtentia abſoluta actuali, & de præſenti voluntatis manifeſtandi ſecreta ſua Angeli locuturi non inuenitur. Secundo: ſi ita pro arbitrio, agentis ſeu principio actiuo proximo adæquato conditiones, ſine quibus non operentur liceat apponere; tolle ſpecies has ſecretorum cordis Angelis congenitas, ac dicito in natura, & mente angelica eſſe principium adæquatum proximum intellectionis ipſorum, vt autem cognitionem cuiuſque ſecreti operetur, eius, & voluntatis ipſum manifeſtandi actualem, ac de præſenti abſolutam exiſtentiam requiri: nec amplius in eo, quam in tua hæc ſententia laborabis: imo tolle ſpecies omnes potentiarum cognoſcitiuarum, etiam ſenſibilium, viſus, verbi gratia, eumque fac adæquatum principium proximum viſionis, obiecti autem præſentiam, & opaci corporis, intermedij carentiam conditionem, ſine qua non, eſſe, vt in viſionis actum viſus prodeat, non autem, vt obiectum ſpecies ſui impreſſas in viſum immittat, vel ſeipſis obiecta alia ſenſibilia, cum ſenſibus aliis actiue concurrant: quare, & illud Ariſtotelicum axioma à tota Philoſophia receptum ex obiecto, *& potentia paritur notitia* expungendum erit, parietur enim ſemper ex potentia ſola.

8. Nec refert cognitionem angelicam ſecretorum cordis angelici alieni veram eſſe debere; quæ tamen, niſi pro tempore, quo abſolute cordis ſecretum illud, & de præſenti adeſt, verum eſſe non poteſt, quare ſpecialis ratio adeſt, vt abſolutam, & actualem præſentiam ſecreti illius ſpecies Angelis congenitæ, tanquam conditionem expectent, vt illius, cognitionem, cum intellectu angelico operentur; quæ in obiectis ſenſibilibus reſpectu ſenſuum, non adeſt; ſed in primis euaſio hæc non ſoluit illud, quod ſpecies iſtæ Angelis congenitæ ſuperfluant, atque intellectus angelicus, ſit principium proximum adæquatum cognitionis ſecretorum cordis angelici alieni. Secundo: concurſus obiecti ad efficiendam cognitionem prior actiue eſt ad ipſam entitatiue ſumptam, ad eius autem veritatem ipſius productionem, non præcedit, ſed eſt terminus purus, & extremum relationis conformitatis cognitionis cum obiecto, quæ, vti relationes reliquæ, ſine terminis, & extremis, inter quæ verſantur, pro eo ſtatu, in quo termini ſunt, eſſe non poſſunt. Vnde, etſi ad cognitionis veritatem de abſoluta obiecti exiſtentia actuali huius actualis exiſtentia, abſoluta, non actiue, ſed terminatiue, etſi velis, vt conditio ſolum requiſita ſit, ad cognitionis autem efficientiam, nec actiue, ſed vt conditionem requiri inepte dicetur, cum reſpectu effectionis intellectionis terminus eſſe nequeat, etſi terminus ſit reſpectu veritatis cognitionis eiuſdem. Confirmatur; quia ideo ſpecies actiue & comprincipia actiua, neque vt conditiones ſolum, ad intellectionem præcedunt, quia ex parte obiecti eiuſque loco, vt obiecti vicariæ, & ſubſtituta ad eius cognitionem præcedunt, vbi ipſum ſe ipſo immediate agere ſui cognitionem nequit: ergo tota præcedentia obiecti ad ſuæ cognitionis effectionem actiui principij è genere ſuo eſt, non autem conditionis puræ. Quod ſi conditionalem ſolum eſſe poſſe admittas dicito ſpecies illas tuas non actiue, ſed conditionaliter, ſiue vt meras conditiones ad obiecti cognitionem præcedere, iiſque in eo munere obiecto ſubſtituere, infero rurſus vbi obiectum ad ſui cognitionem immediate poteſt concurrere, ad nonnullas ſenſationes aliquorum ſenſuum verius putamus controu. de anima, nulla alia expectata conditione præter communiter aſſignatas ex parte actus primi naturaliter, & neceſſario produci obiecti ſenſationem: ergo, poſita ſpecie illius actiuitatis ſubſtituta, & vicaria virtute, obiecti cognitio naturaliter, & neceſſario efficietur, nulla alia conditione præter communiter aſſignatas expectata, etiam obiecti exiſtentia, quæ ad veritatem cognitionis elicitæ neceſſaria eſt. Vnde fit rurſus veritatem cognitionis angelicæ de ſecreto cordis alieni neceſſariam non eſſe, nedum, ei cognitioni identificatam, vt opus erat, ad hoc, vt apparenter de dependentia ſpecierum, tanquam à conditione, & termino præſuppoſito, ab actuali abſoluta exiſtentia de præſenti ſecreti cordis alieni, ad eius cognitionem eliciendam euaſio teneret. Etenim veritas eius cognitionis angelicæ eſſentialis ipſo non eſt, imo, nec eius entitatem neceſſario conſequens: neque enim maior illi neceſſitas veritatis eſſe poteſt, quam quæ, ex intuitiua obiecti apprehenſione poteſt oriri: hæc autem eſſe poteſt de obiecto non exiſtente ſpeciebus immiſſis, vel ex naturali cauſarum confluxu, vt in viſione colorum iridis, vel Deo pro ſuo arbitrio, & poteſtate producente ſpecies obiecti, quod non adeſt: ergo expectandum non eſt, vt terminus, & conditio præſuppoſita abſoluta exiſtentia de præſenti ſecreti cordis alieni, vt eius cognitio ab ſpeciebus eius impreſſis principium adæquatum proximum complenti ſeu producatur: etſi expectandum ſit vt vere cognoſcatur. Id, quod in re præſenti facilius intelligitur, cum Deus iuri naturali manifeſtandi ſecreta cordis, quæ loquens Angelus velit, ſiue, quæ habet, ſiue, quæ non habet, ſed habere ſimulat annuens, ſpecies producat, ac ſubinde, ex eius locutione decipi Angelus, cui loquitur, ac falſo de eis ſecretis iudicare queat.

9. Denique illæ ſpecies de cordis alieni ſecretis Angelis congenitæ, atque ab initio creationis infuſæ à Deo ſunt, non expectata, & præuiſa à Deo pro naturæ priori voluntate, Angeli cuiuſque, ea alteri manifeſtandi, vel non niſi expectata, & pro naturæ priori præuiſa: ne vtro modo ab initio creationis infundi à Deo potuerunt; ergo ſecretorum cordis ſpecies Angelis congenitæ, atque à creationis initio infuſæ à Deo non ſunt. Minor probatur.

Digitized by Google

tur ; quia cordis ſecreta anterius natura ad voluntatem, Angeli, cuius ſecreta ſunt, ea alteri manifeſtandi, non ſunt obiecta naturaliter intelligibilia, & proportionata cognitioni Angeli alterius, vt ſupra oſtendimus, atque ex ipſa natura & intelligentia ſecretorum cordis euidens eſt : ergo ſpecies impreſſæ ad eorum cognitionem Angelis aliis naturaliter non debentur ; quare nec à Deo infunduntur : ſiquidem eorum ſolum obiectorum, quæ naturaliter ab ipſis cognoſcibilia, & naturali ipſorum lumi & cognitioni proportionata ſunt debentur Angelis, atque à Deo infunduntur per ſcholaſticos omnes. Probatur : quia pro priori naturæ ad voluntatem abſolutam ſecreta reuelandi ſolum poſſunt infundi à Deo ex ſcientia poſſibilitatis, vt aliis reuelentur ab Angelis, ea ſecreta habituris, imo, & poſſibilitatis ipſorum ſecretorum ; atqui ex ea ſcientia, vel nullius ſecreti ab Angelo aliis voluntate propria manifeſtandi, imo habendi, vel omnium ſecretorum, quæ haberi, manifeſtarique aliis poſſunt ſpecies naturaliter debitæ, & infuſæ Angelis ab initio creationis, & congenitæ erunt admittendæ, cum non ſit aliquarum, quam aliorum ratio maior : omnium autem ſecretorum cordis manifeſtari poſſibilium ſpecies cunctis Angelis congenitas, & a creationis initio omnibus, & ſingulis Angelis à Deo infuſas admittere irrationabile prorſus eſt ; atque infinitis ſpeciebus ſuperfluis, nunquam, nuſquamque ex vſu futuris Angelum quemque ex rei natura (quæ ſuperflua omnia odit, & abhorret) inutiliter onerare, ac inſuper cognitionibus ſolis ſecretorum omnium quæ non erunt neceſſario, & naturaliter cauſandis ab ſpeciebus illis, vt dixi, quare nullius ſecreti cordis angelici ſpecies Angelis aliis congenitas atque ab initio creationis à Deo infuſas fuiſſe dicendum eſt. Quod ſi dicas ex præſcientia abſoluta voluntatis Angeli de manifeſtando aliij ; vel aliis ſui cordis ſecreta reliquis ſpecies infundi : à creationis initio illis infuſæ, & congenitæ eſſe non poſſunt, cum nonniſi pro duratione, qua voluntas manifeſtandi abſolute erit, abſolute in ſe ſit, atque eſſe cognoſcatur, neque ſua exiſtentia abſoluta pro tunc exigere, poſſit ſpecierum ſecreti illius cordis productionem pro tempore anteriore : ſicuti neque vlla alia cauſa, aut rei cuiuſuis creatæ exigentia phyſica abſoluta effectus, aut alterius, cuiuſpiam eſt pro tempore ad abſolutam ſuam exiſtentiam anteriori : alioqui ex futura abſolute exiſtentia, & exigentia phyſica abſoluta cauſarum, nondum tamen abſolute exiſtentium, poſſet Deus concurſum, & reliqua, quæ phyſice exigunt, præſtare, cum adhuc abſolute non ſunt. Rurſus eodem modo dicere poteris, cognitionem ſecreti cordis Angelici, cuius manifeſtandi aliquando futura voluntas eſt, iis quibus manifeſtanda eſt congenitam, & ab initio creationis infuſam, atque id de ſpecie impreſſa doces. Denique, cum non exiſtente abſolute, abſoluta voluntate Angeli de manifeſtatione ſecreti cordis Angelis aliis, intra ſecreti naturalis ius illud maneat occultum, & obſeratum, atque poſterius tempore futuræ voluntas illud manifeſtandi abſolute non ſit tempore anteriori, ſed potius abſoluta eius voluntatis negatio, ius illud ſecreti illius toto anteriori illo tempore abſolute exiſtet, & improportio obiectiua naturalis ſecreti pro eo tempore ; cum his autem repugnat, ius naturale, & exigentia naturalis abſoluta ſpecierum impreſſarum ſecreti illius pro tempore anteriori quæ abſoluta intra ſecreti ablatione fundatur.

CERTAMEN V.

Richardi, & Soarij atque eos ſequentium ſententiæ confutatæ.

1. RIchardus in ſecunda diſputatione nona, articulo ſecundo, quæſtione prima, docet : Angelum, qui loqui vult, ex radio, & in radio quodam ſubſtantiali, & ad Angelum, cui vult loqui, libere protenſo, educere ſpeciem ſecreti cordis ſui, & cognitionis voluntatis illa manifeſtandi Angelo alteri ; qui ſpecie, vt inſtrumento ſibi præſente, coniuncto localiter, non vero inhæſiue vtens ſpeciem aliam impreſſam ſuo intellectui inhærentem producit, qua, & ſecreti, & iudicij, & voluntatis, ea manifeſtandi Angeli loquentis notitiam eliciat : quo fit, vt is ſolum reliquis non audientibus, ad quos locutio non habetur, audiat loquentem. Hæc tamen Richardi doctrina de radio Angeli loquentis, ad eum, vel eos, quibus loquitur, pro ipſius arbitrio emiſſo, ac protenſo, ſomnium potius, quam opinio eſt, vt ait Vaſquez cap. 5. num. 30. ſcilicet ſpiritualem ſubſtantiam, à quouis Angelo, pro eius arbitrio progredi, ac deriuari, dum loquitur, etenim nec completa ſubſtantia, nec incompleta eſſe poteſt, quin ab Angelo propria creatio proueniat, quod omnium ſententia repugnat. Nam ſi completa ſubſtantia ſit ex nullo præſuppoſito ſubiecto producetur, vt patet. Si autem incompleta cum nulla alia præter Angelos loquentem, & audientem ſubſtantia, ſiue corporea, ſiue ſpiritualis, ad eorum locutionem interiacens debeat præſupponi, oportebit ſubiectum aliquod cum incompleta illa radij ſubſtantia, cui inhæreat, & cum quo ſubſtantiam completam componat ab Angelo creari, vel ad eius nutum adeo ; quod æque eſt paradoxum, & abſurdum. Si autem dicas, vt hæc vites, radium illum non quidem ſubſtantiam, ſed accidens eſſe cum extra loquentis Angeli ſubſtantiam eſſe dicatur, nequeatque, vtpote accidens, extra ſubſtantiam, & ſubiectum omne eſſe, ſubiectum, & ſubſtantia illa, cui radius ille accidentalis inſideat, vel ab Angelo, vel ad eius nutum à Deo creanda erit, quoties Angelus loquatur, vt nuper intulimus, quod ſi velis radium illum, (in quocumque ſtet) intra Angelum loquentem manere in primis à Richardi doctrina recedis. Secundo in plura abſurda, quæ ad manum, cuique, & obuia erunt, & ſubinde nunc reticenda incurres, ſiue accidens, ſiue ſubſtantiam radium illum eſſe dicas. Ac demum ſuperfluo illum pones : cum ſecretorum ſuorum cognitio, & ſpecies impreſſæ loquenti Angelo inſidentes, id ipſum, quod radius, ille, eiuſque ſpecies impreſſæ poſſint Angelo audituro inſeruire. Nec plura de ſomniata iſta Richardi doctrina.

2. Recentiores ignominati à noſtro Vaſquez capite quarto, init. ſententiam Richardi fictitio illo radio reiecto, ſecuti fere ſunt. Cenſent enim Angelorum locutionem ſtare in effectione, & impreſſione actiua phyſica ſpecierum ſecreti cordis, ſeu obiecti, & iudicij, quod de illo loquens Angelus habet, ac voluntatis illa manifeſtandi ab hoc in audientem prouenientium, pro eius, ſcilicet, libera voluntate præfata, quibus, & audiens Angelus excitetur ad audiendum, & eorum notitiam, qua audiat formaliter in ſe ipſo eliciat. At vero actiuam hanc virtutem imprimendi eorum ſpecies Angelis aliis, actibus ipſis iudicij, & ſecretis certis Angeli loquentis hi Doctores tribuunt, ſubditam vero in operando imperio libere voluntatis ipſius, eos actus manifeſtandi, quibus velit. Ignominati

Digitized by Google

mati vero à Vaſquez Recentiores ſunt plane Soarez, cuius libri de Angelis, necdum prælum ſubierant: vt patet ex eius lib. 2. c.27. n.35. & 37. & toto c.28. vbi multis obſeruationibus, & explicationibus hanc ſequitur ſententiam, tametſi, an ſpecies totas ſecundum ſubſtantiam, an ſolum ſecundum modum aliquem ipſarum loquens in audiente Angelo producat, non ſatis explicet: quouis autem modo audientem à loquente in actu primo excitari denuo (vt neceſſarium eſt) intelligitur, quod abſque alicuius in ipſo productione fieri vere, intelligique non poteſt. Item, cum excitatio hæc, ſeu ſpecierum impreſſarum impreſſio, pro loquentis Angeli libito, in eis ſolum Angelis, quibus loqui vult contingat, ſecreta Angelorum locutio, quin alij, ad quos non eſt, audiant: facile ſaluatur. Ac demum: cum ſpecies iſtæ iudicij, quod de rebus Angelus habet, atque aliis manifeſtare vult propriæ ſint, non autem obiectorum; circa quæ illud verſatur, obiecta ipſa intuitiue ab audiente cognoſci non facit; ſed abſtractiue ſolum: quare, nec fidei huius obloquentis Angeli teſtimonium, & authoritatem obeſſe (in quauis Doctorum ſententia de compoſſibilitate, vel incompoſſibilitate actus fidei cum viſione obiecti eiuſdem) obeſſe vllatenus poteſt. Hæc autem omnia ſententiæ huius veritatem ſuadere videntur: in qua melius, quam in aliis eueniunt: & cernuntur nullaque in præfata ſpecierum productione difficultas apparet: citat autem pro hac ſententia Soarius, Alenſem, Bonauenturam. Scotum, Aureolum, Okamum, & Gabrielem; cum tamen verba, quæ ex ipſis refert, potius explicatæ ſententiæ Scoti faueant, vt demum Soarius recognoſcit, planiuſque, & conſequentius, eorum quiſque ſuæ, quam ſupra retulimus, & impugnauimus, fauet. Vetus citat Zumelem, & Peſantium, poſſuntque pro eadem ſententia refert Soariſtæ Recentiores plures.

3. Video hanc ſententiam leuiſſime à multis impugnari. In primis à noſtro Alarcon, Arriaga, & aliis: quod ſpecies iſtæ non poſſent ab Angelo loquente in audientem diſtantem immitti, quin per medium, & intermedios Angelos (qui proinde, quid Angeli diſtantes loquantur, intelligant) continuata productione diffunderentur: ne loquentis Angeli actio in diſtans, quin in propinquum contra totam experientiam & philoſophiam admittatur. Quo argumento, nil efficaciter contra hanc ſententiam concludi fatetur Arriaga, cum ita reſponderi, abſque vllo abſurdo, poſſit, ego vero abſurdum hoc eſſe contra hunc Doctorem ſuperius oſtendi. Quod autem ſpirituale agens in paſſum ſpirituale, ſpiritualem actionem in diſtans, quin in propinquum exerceat, & in illo, quin in medio ſpiritualem effectum, ſeu impreſſam ſpeciem producat, abſurdum, experientiæ, & philoſophiæ principiis non reputo contrarium: experientia quippe, ex qua principium illud *non poteſt eſſe operatio in diſtans, quin in propinquum*, in agentibus, paſſiſque corporeis deprehenſa eſt, ac tenet; ex quibus ad ſpiritualia pure (vt bene Soar. cap. 21. num. 13.) conſequentia non tenet, & Incorporeis omnibus, ſuccino, & magnete tenere debet; tametſi intermedia corpora ferro, & paleis diffuſa qualitate ab illis non trahantur, quia alterius naturæ, & conditionis, à paleis, & ferro ſunt: & ſane Angelos, imaginario, & vacuo ſpatio diſtantes, in quo nihil agi poſſet colloqui nequire, eſt incredibile, quod autem inde fiat Angelum Angelo infinite diſtanti loqui poſſe, ingenue, & recte Soarius fatetur. Nec enim inde infinita Angeli virtus infertur; cum nihil in medio infinito extenſum producatur, & ſpecies in Angelo infinite diſtante, finitæ entitatis ſit, nec maioris, quam ſi vicino, aut penetrato Angelo loqueretur, & certe Doctrina hæc de immiſſione ſpecierum phyſice à loquente in diſtantem Angelum, quin in intermedios propinquiores loquenti, non à quouis cordis Angelici ſecreto, eiuſque iudicio, ſed à ſola voluntate illud alteri manifeſtandi actiue proxime, proueniet, vt certamine ſexto, explicabimus, & ex dictis tom. 1. de Deo vno controuerſ. 1. diſputatione de immenſitate, quæſtione de efficacia demonſtrationis vbiquitatis Dei, ex eius operatione vbique facile conſtabit. Secundo obiiciunt ſpecierum obiecti, & iudicij manifeſtandi phyſicam productionem in mente alterius, adhuc voluntariam loquenti, locutionem eſſe non poſſe, ſiue actiue, vt ab hoc fiunt, ſiue paſſiue, vt in illo recipiuntur, quod multis incaſſum probare contendunt, ex noſtra vulgari locutione (quam de angelica diſputantes dediſcere oportet) petitis: ſed hoc apparentius Deum, ſcilicet, quoties obiectorum ſpecies producit, immittitque rationali creaturæ, ad ipſam proprie loqui eſſe ab his Doctoribus admittendum: cum autem ſpecies ad errorem poſſit creaturæ rationali immittere, & ſæpe de facto Dæmonibus ad eorum cruciatum infundat (vt cum Vaſquez, & aliis docuimus) falſum loqui poterit, ac ſæpe mentietur, ſed neque haud quidquam præſtat, locutio enim non ſtat in ſpecierum, cuiuſuis obiecti phyſica productione voluntaria, ſed in productione ſpecierum iudicij, quod de obiectis, quæ locutionis materia ſunt, loquens habet, quas de iudicio, quod de eis non habet, nec habere Deus poteſt, nuſquam infundit, neque infundere, abſque ſibi repugnante mendacio poſſet. Etenim locutio iudicij, quod de re habemus, teſtificatio eſt, quomodocumque, ſiue editis ſignis, vt apud nos euenit, ſiue ſpeciebus immiſſis (vt apud Angelos fieri hæc ſententia vult) ea teſtificatio peragatur.

4. Tertio obiiciunt infundi ſpecies ab Angelo loquente in audientem minime poſſe; alioqui aliquid, vltra motum localem, & ſpecierum applicationem in animabus noſtris, non ſolum ſeparatis, ſed corpori etiam immerſis agere poſſent contra Theologos omnes. Etenim corpori immerſio, etſi animæ, vt circa obiecta, actiue verſetur, eo modo, quo verſaretur ſeparata omnino officiat, ſitque impedimento (quo circa, nec ſe ipſam, nec ſuos actus habitus, & ſpecies, nec quidquam aliud, præter obiecta ſenſibilia, vt in ſe ipſis ſunt, queat percipere, ſed ſolum ſenſibilium adinſtar, quæ tamen omnia in ſe ipſis intuitiue pro ſtatu ſeparationis cognoſcet) at vero receptioni puræ ab alio agente de ſe actiuo, & potente, eius operationis, & effectus, cuius ſecundum entitatem ſuam capax de ſe ſit non officit: ergo, cum Angelus de ſe potens, & actiuus ſit ſpecierum in anima ſeparata; æque; atque in Angelos alios, quibus illi, ſicut his per nos loquitur, loquatur, in eam etiam pro ſtatu coniunctionis ad corpus actiuus, & potens ad eas ſpecies immittendas abſolute erit, eiſque ipſis animæ pro eo ſtatu loquetur, & certe ita efformata ratio, euaſionem noſtri Arriagæ diſputatione decima ſecunda, ſectione tertia, numero decimo octauo, §. *quorumcumque vero*, & §. *omnes ergo*, præoccupat, atque anticipato præcludit: cum diſcrimen apertum ſit inter actiuam animæ coniunctæ, corpori impotentiam, ea obiecta cognoſcendi intuitiue, &, vt inceſſerunt, ac non ſenſibilium, adinſtar, ex eius neceſſitate conuerſionis ad phantaſmata, vt pro hoc ſtatu inſenſibilia percipiat, & ſpeculetur, vti omnes, & omnium experimento quotidiano didicimus, quod in pura receptione, & paſſione ſpecierum impreſſarum, quarum capax de ſe, & natura ſua anima eſt, locum non habet, contra quam nullam experimentum, adeſt, nec ratio militare videtur. Nihilominus paululum deducto extenſoque diſcurſu ex præfato experimento neceſſitatis conuerſionis ad phantaſmata, vt pro ſtatu coniunctionis ad corpus anima inſenſibilia ſpeculetur, ac ſubinde ea non, vt in ſe ſunt, ſed ſenſibilium adinſtar cognoſcat naturalis incapacitas ipſius pro ſtatu eodem, ad ſpecies proprias inſenſibilium obie-

obiectorum, (cuiuſmodi ſecretorum cordis, & iudicij Angelici ſunt) pure etiam paſſiue recipiendas, ac ſubinde ipſi correlata impotentia Angelorum actiua eas animæ pro eo coniunctionis ſtatu immittendi facile monſtrabitur, ac tertia hæc contra hanc ſententiam obiectio omnino euaneſcet. Etenim pro eo ſtatu, quo earum ſpecierum vſus naturalis eſt animæ naturaliter impeditur receptiua, & pure, etiam paſſiua, eius naturalis capacitas, & naturaliter expedita (ac ſubinde naturalis actiuitas, & potentia Angeli, & naturaliter expedita ad eas animæ immittendas, erit impoſſibilis, vt patet; alioqui naturalis capacitas, & naturaliter expedita ad earum ſpecierum, vſum erit. Simul, ac non erit, contradictione manifeſta: atqui pro eo ſtatu, quo naturalis capacitas receptiua, & pure paſſiua ad earum ſpecierum vſum, & naturaliter expedita eſt animæ impoſſibilis, eſt etiam impoſſibilis abſoluta naturalis capacitas & naturaliter expedita ad eas recipiendas: ergo pro ſtatu coniunctionis ad corpus naturalis capacitas receptiua, & abſoluta, & naturaliter expedita ad eas abſolute recipiendas eſt animæ impoſſibilis. Diſcurſus eſt legitimus. Maior probatur: quia cum naturali neceſſitate conuerſionis ad phantaſmata, vt inſenſibilia cognoſcat ſenſibilium adinſtar, ac non, vt in ſe ſunt animæ pro ſtatu coniunctionis ad corpus impoſſibilis eſt naturalis, & naturaliter expeditus vſus ſpecierum, inſenſatarum, & propriarum obiectorum inſenſibilium, quare, & capacitas receptiua, & pure paſſiua naturalis, & naturaliter expedita ad earum vſum: eſſet enim naturalis, & naturaliter expedita capacitas, & potentia ad vſum naturaliter impeditum, & impoſſibilem, quod repugnat. Minor probatur: quia, cum totus ſpecierum inſenſatarum, & propriarum inſenſibilium obiectorum producendarum finis earum vſus, & cognitio illorum, vt in ſe ſunt, omnino ſit, earum producendarum, & recipiendarum naturalis, & naturaliter expedita potentia repugnat, quoties naturalis & naturaliter expedita facultas ad eiuſmodi uſum repugnat. Confirmatur: quia cum earum ſpecierum vſus præfatus ſit animæ pro eo ſtatu naturaliter impoſſibilis, non niſi de ſuperfluo (quod natura exhorret) pro eo ſtatu in anima fient, & recipientur.

5. Mitto alia, quæ ab Alarcon, Arriaga, & aliis, cum abſolute, cum ad hominem contra Suarium opponuntur. Neque enim ſingulorum inconſequentias inſequi, aut coniectari infuſa à Deo diſputatione animus ſuppetit, aut tempus, quæ vero abſolute contra hanc ſententiam ex Alarcone obiici poterant opportunius contra ſequentem ſententiam opponentur, ac diluentur: duo igitur ſententiæ huic firmius, aduerſantur. Primum eſt contra virtutem, immediate, & proxime actiuam Angeli loquentis ſpecierum pro eius arbitrio in audientem immittendarum. Docet enim, vt vidimus eam, cum cordis ſecretis, tum iudicio, quod de reuelandis loquens habet proximam, cuique eorum actiuitatem adæquatam ſuarum ſpecierum naturalem ineſſe: Hinc autem infertur naturaliter, & neceſſario illorum quoduis ſpecies ſuas impreſſas proprias in Angelos alios earum recipiendarum capaces eſſe immiſſurum: quod autem recipiendarum capaces omnes Angeli ſint, eiſque receptis, naturaliter cuiuſque eorum obiectorum naturaliter, & independenter à libera Angeli alterius voluntate, eorum omnium ſecretorum cordis, & iudiciorum, reliquorum Angelorum cognitiones elicientur: ac proinde nullum cordis, & iudicij Angelici erit naturale ſecretum. Nec refert, ſi dicas: actiuitatem illam proximam, naturalem, & adæquatam ſecretorum cordis, & iudiciorum Angeli cuiuſque, ad ſpecies ſui proprias in aliis Angelis producendas ſubordinari in operando Angeli eas habentis liberæ voluntati: non ſecus, atque habitus tam infuſi, quam acquiſiti virtutum, & loco motiua potentia in harum actibus efficientis voluntatis noſtræ arbitrio ſubordinantur. Contra enim eſt: quia etſi potentiæ & virtutes actiuæ naturales, quæ ad ſuas operationes edendas, & adæquatæ virtutes ſunt, vel voluntatis, alicuius facultatis vitalis ipſi, ſaltem quoad explicationem, ſubordinatæ, vel complendæ, ex voluntatis imperio libero pendere in operando poſſint, ac de facto pendeant, vt exempla adducta teſtantur; aſt potentiæ, & virtutes naturales adæquatæ proxime, & completæ ſuarum operationum, & effectuum (præſertim, quæ animi ipſius potentiæ vitales, non ſunt,) nullatenus in ſuis operationibus, & effectibus edendis, imperio, & libertati voluntatis ſubduntur, ſubinde poſſunt; tametſi ei proxime, vel remote animæ, cui ea inſidet, inſideant, & radicentur. Hinc actus voluntatis, & iudicij, quæ ſpecierum, & habituum ſuorum principia, actiua proxima adæquato, (in hac ſunt, neque voluntatis, aut potentiæ alicuius ipſi ſubditæ, ad eorum actiuitatem complendæ in eis operandis, voluntatis imperio, & arbitrio ſubduntur: ſimiliter, nec ſenſatio, vt in imaginatiua, atque imaginatio cum intellectu poſſibili, ſeu paſſibili in ipſum ſpecies tranſmittat, neque ſpecies iſtæ, vt obiectorum producant, viſionem, & intellectionem, ni aliò animus ſit totus diſtractus, & intentus, ſeu diſtentus, tametſi horum actuum plerique eidem potentiæ, eiuſve animo inſideant, & vniuerſim nullus potentiæ actus aliorum effectuum adæquate, proxime actiuus; (qualia obiecta hæc, cordis ſecreta, & iudicia Angelica ſuarum ſpecierum eſſe in hac ſententia admittuntur) in eis producendis, ab imperio voluntatis (à quo in eſſendo pendet plerumque) pendere inuenietur, ob rationem dictam.

6. Nec ratio hæc vniuerſalis ex potentia loco motiua, ſeu progreſſiua, quæ impulſus in membra animalis ad gradiendum principium actiuum proximum, adæquatum eſt, & tamen in eo producendo, imperio, & arbitrio voluntatis ſubditur, neque ex intellectu, qui ſpeciebus receptis principium actiuum proximum, & adæquatum eſt ab arbitrio volentis aliò diſtrahi, in elicienda intellectione pendet, enim loco motiua, & intellectiua potentia animæ facultates naturales ſunt, atque ipſi ſubinde in operando, etſi non, quoad influxum partialem, quem anima ipſa (ſi à ſuis facultatibus vitalibus re ipſa differat, quod abnuo) præſtet, tamen pendet, quoad applicationem: principium autem, & ratio noſtra de adæquato principio actiuo proximo, non vitali, ſeu quod facultas vitalis animæ non ſit nec quoad applicationem à libera pendeat voluntate (vti obiecta reſpectu ſpecierum ſuarum) ſolummodo procedit: ac præcipue de actiua virtute actuum voluntatis; & intellectus ad ſuas ſpecies, & habitus, quam ſententia hæc ſecretis cordis & iudiciis Angelicis; ad ſpecies ſui impreſſas in aliis Angelis producendas attribuit. Reſpondet Soarius: habitus, & ſpecies ab actibus productas, in eo, qui actus elicuit, ipſius; ac potentia, à qua eliciuntur perfectiones naturales eſſe, quare & eius naturalibus facultatibus, quarum productio naturalis neceſſaria, neque voluntatis imperio & arbitrio ſubiecta eſt, debere aſſimilari; ſpecies vero ab actibus vnius Angeli in alio productas, illius Angeli alterius: perfectiones naturales non eſſe, neque Angeli actus ipſos elicientis: quare neque ab eis actibus debere naturaliter & neceſſario eas in alio Angelo ſpecies neque produci, ſed pro eius qui ad illum loquitur arbitrio & imperio. Cæterum cum etiam productio ſpecierum ſui in alio homine, & Angelo, ac non vt perficientium ipſos, competat pro arbitrio illas in aliis, producent, vel ſecus. Iuxta hanc ſolutionem, libereque prorſus ſe eis prodent, vel occultabunt, atque omnibus connaturaliſſimus, fabuloſus ille gygis annulus erit. Eſt autem, hæc euaſio, æquiuocatio pura, qua naturalis perfectio, pro perfectione, naturaliter, cuique debita, & adiuncta ſubinde, productaque neceſſario in ipſo ſignificatur, cuiuſmodi ſolæ facultates naturales, & paſſiones phyſicæ ſunt, in quibus ſpecies habituſque, cuiuſque actibus prouenientes, nullatenus cenſentur: ſolumque naturales perfectiones, prout naturales, ſupernaturali opponitur, dici poſſunt, ſiue ſpecies in eliciente actus, ſiue in alio ex eis actibus producantur: ac

proinde

Digitized by Google

proinde quoad naturalem, ac neceſſariam, vel liberam, atque ex arbitrio ent actus elicientis, ſpecierum productionem nullum diſcrimen eſſe poteſt, ſiue in ipſo, ſiue in alio producantur. Reſpondet tandem Soar. requiri voluntatem liberam Angeli loquentis, vt conditionem, ac determinationem actiuitatis obiectiue ſpecierum ſuarum in aliis producendarum, quam iudicijs, & ſecreti cordis angelici tribuit. Cum enim actiuitas hæc ad ſpecies omnes in alios Angelos omnes immittendas determinata non ſit, (alias cum illæ infinitæ ſint determinata ad infinitum producendum eſſet, quod actiuitati creatæ, & finitæ repugnat, nec maior ſit ratio intrinſeca determinationis ad eas in aliquibus Angelis, quam in reliquis producendas ab arbitrio loquentis eam determinationem debent recipere.

7. Duo in hac ſolutione miſcentur. Alterum de infinitate actiuitatis horum obiectorum ad ſpecies omnes impreſſas, poſſibiles reliquis omnibus Angelis immittendas, quod æquè argui poteſt ex ſola poſſibilitate infinitarum ſpecierum, ad quam ea actiuitas terminatur, atque ex productione, dummodo ſucceſſiua ſit, ex qua nihil contra limitationem actiuitatis creatæ deducitur: ſiquidem ſolum, ad infinitum ſyncathegorematicum actiuitas infertur quam intellectus, & voluntas creata proculdubio habent: cum nunquam futura æternitate, tot actus producturæ ex facultates ſint, quin plures, & plures producere, queant. Alterum ex indeterminatione intrinſeca ad ſpecies ad hos præ aliis Angelis immittendas: quam certe, ſi naturalis actiuitas eorum obiectorum (vt hi aiunt) ſit, nec habent, nec poſſunt habere reſpectu Angelorum ad debitam diſtantiam exiſtentium: vt nec reliqua obiecta reſpectu ſubiectorum capacium recipiendi ſpecies ipſorum, ſi intra ſphæram actiuitatis expeditam ſint, & agentia quæuis naturalia ad ſuos effectus in ſubiecta capacia, & intra ſphæram ſuam, non impeditam poſita: quare, cum indeterminatio vlterior ex parte actiuitatis, extrinſecus in imperio voluntatis, quæritur, ex parte applicationis ſubiecti capacis intra eius determinatæ, ex parte ſui, actiuitatis ſphæram ſolummodo determinatio ſubiecto ipſi extrinſeca deficiat, ac proinde extrinſecus à determinatione voluntatis, eius penes, quem poteſtas eſt applicandi, & ponendi ſubiectum illud intra eius actiuitatis ſphæram quæri debet; alioqui æqua facilitate deſendam, nec Angelum, nec hominem ad diffundendas ſpecies ſui, in alios ſufficienter approximatos, imo, neque actus ipſos ad producendas ſpecies, & habitus, in ſubiectis ſuis, imo, nec agens vllum naturale abſque imperio extrinſeco voluntatis alicuius ad ſuos effectus edendos determinationem intrinſecam ſuæ actiuitatis habere, nec, niſi ea extrinſecus, ab alterius libera voluntate, & imperio adueniente poſſe ad ſuas naturales operationes prodire. Denique male Soar. ipſe, & reliqui huius ſententiæ Patroni, cum reliquis Doctoribus, eos confutabunt, qui liberam loquentis Angeli voluntatem requirunt, vt conditionem ſine qua non, vt ſpecies ab eo in alium Angelum immiſſæ, eliciant in eo cognitionem: quia nimirum illæ intrinſecam habent, & quatenus ex parte obiecti eſt, adæquatam actiuitatem, quare, & ad eam eliciendam, actiuam determinationem. Iidem item dicent omnes actus, ad ſpecies, & habitus proprio ſubiecto ingenerandos ipſius imperio, vt conditione, ob eandem rationem egere, eoque deficiente, etſi, adæquatæ naturalis actiuitatis, ac ſubinde actiuæ determinationis, ſint, non agere dicent. Similiter, vndecumque habitas ſpecies, vt in proprio ſubiecto, ſui obiecti cognitionem eliciant, voluntate libera ſubiecti illius, vt conditione adæquatam earum obiectiuam actiuitatem determinante, opus habere iidem omnes docebunt. Nec locum ampliorem huic euaſioni facit Arriaga citat. d. 12. ſect. 3. num. 21. §. *Hoc argumentum*, exemplo vbicationis in loco vicino, neceſſario prærequiſitæ, ac neceſſariæ conditionis, vt quis in immediato loco ſuam præſentiam, & vbicationem, ad quam adæquatam habet actiuitatem, producat. Etenim ea conditio non eſt ad productionem vbicationis abſolute, & ſimpliciter in loco immediato, ſed ad productionem eius per motum, ſeu, quæ motus ſit, qua ratione vbicationem anteriorem in loco vicino, vt terminum, à quo requirit: non, vt conditionem, & determinationem actiuitatis intrinſecæ, reſpectu productionis præſentiæ in loco illo, quam ſi, in loco vicino non præextitiſſet, primo produceret, cum primum exiſteret. Præterquam quod, determinatio hæc, & ſi ad productionem eius, ſimpliciter & abſolute talem, nec ſolum, vt motus ſit, requiratur, non ex parte actiuitatis intrinſecæ, & ex parte ſui indifferentis, ſed applicationis loci, ſeu ad locum requireretur, vt de ſubiecti applicatione, & approximatione debita, ad agens diximus requiri.

4. Secunda præfatæ ſententiæ impugnatio ſolida ex naturali potentia Angelorum ad mentiendum, aliosque locutione ſua decipiendos deſumitur: eam vero potentiam in Angelis Soarez, & huius ſententiæ aſſeclæ omnes admittunt, noſque, & authoritate, & ratione ſuperius, cum reliquis probauimus contra Arriagam, qui docet eam Angelis negari probabiliter poſſe: ego vero ſpeciem probabilitatis, qua Angelis quorum voluntatibus, ad maiora mendacia, & turpiora longe crimina potentia, & exercitium, de facto, ex fide, & ratione concedenda neceſſario eſt, potentia ad mendacium negetur, protſus non video; ea vero ſtatuta, contra præfatam ſententiam arguo ſecundo, ſpecies impreſſa nequit phyſice agi, in Angelum audientem à iudicio Angeli loquentis, quod abſolute, nec eſt in ſe, nec Angelus habet, quin admittatur actionem phyſicam à principio actiuo, ſeu agente, quod abſolute in ſe ipſo non eſt, abſolute phyſice prodire; quod repugnat: ſed, ſi Angeli locutio, per phyſicam ſpecierum immiſſionem, à iudicio eius in Angelum audientem, cui illud manifeſtat, fiat, vel eiuſmodi ſpecies à iudicio, quod nec in ſe abſolute eſt, nec Angelus habet, prodire phyſice abſolute poſſent, vel Angelus abſolute non poſſet mentiri, contra id, quod aduerſarij, ac reliqui Theologi, præter Arriagam, certum ſupponunt: ergo locutio Angelorum, nec ſtat, nec fit per phyſicam productionem ſpecierum à iudicio loquentis in Angelo audiente. Minor probatur: quia locutio mendax ſtat in manifeſtatione facta alteri à loquente iudicij ſui de re, de qua loquitur, quod nec abſolute eſt, nec loquens in mente ſua habet: manifeſtatio vero ſeu locutio mendax, ſtat, fierique debet per ſpecies iudicij manifeſtati, ab ipſo phyſice productas, in Angelo auditum, cui manifeſtantur: ergo, vt locutio mendax Angeli eſſe abſolute poſſit, neceſſarium eſt, vt ſpecies, à iudicio, quod, neque in ſe abſolute, nec in mente loquentis eſt actiue phyſice in auditum Angelo, cui manifeſtatur, producantur: quare vel hoc admittendum eſt; vel negandum Angelum abſolute poſſe mentiri. Referri denique poſſe affinis proximæ ſententia alis, locutionem, Angelorum in phyſica non actiua, ſed exactiua ſuarum ſpecierum immiſſione in alios Angelos, ab eiſdem actibus voluntatis, & iudicij Angeli loquentis, quatenus à Deo abſolute phyſice exigunt pro arbitrio loquentis vt ſpecies ſuas in aliis Angelis producat. Sed hanc ſententiam apud neminem, de eis omnibus actionibus Angeli loquentis, vidi; ſed ſolum, de voluntate manifeſtandi alteri cordis ſecreta, reliqua, vt cert. 6. & aſſeram, & quæ contra hanc, abſolutam phyſicam exigentiam productionis ſpecierum, à Deo in alio Angelo vniuerſim impugnant, diſſoluam eam vero omnibus actibus, etiam iudicij loquentis, quod alteri manifeſtare vult, tribui non poſſe poſtremum argumentum oſtendit. Cum enim abſoluta hac exigentia phyſica (quæ rei abſolute exiſtentis ſolum eſſe poteſt) locutio angelica conſtitui nequeat; niſi, abſolute poſſe Angelum mentiri perperam negetur, neque in illa, phyſica, abſoluta, exigentia locutio

Angelica ſtabit Primum argumentum, quod efficax contra Soarij ſententiam iudicaui contra hanc, non ita efficaciter inſtrui poteſt, quin habeat apparentiores ſolutiones, quas perſequi longius, quam vtile foret.

CERTAMEN VI.

Genuina, ac vera S. Thomæ ſententia ſtatuitur, & propugnatur.

1. SAnctus Thomas 1. p. quæſt.107. art.1. rem ipſam angelicæ locutionis his explicuit. *Ex hoc quod conceptus mentis angelica ordinetur ad manifeſtandum alteri per voluntatem ipſius Angeli, alteri innoteſcit; & ſic loquitur vnus Angelus alteri.* Hæc tamen verba, non ita intelligenda ſunt, vt ſola extrinſeca ordinatione voluntatis manifeſtandi alteri Angelo conceptum mentis, nullo alio tunc denuo, in mente audientis producto, ſed per ſpecies impreſſas Angelis congenitas, eius conceptus manifeſtatio, & cognitio fiat, ac locutio eiuſque effectus peragatur, (vt citati Doctores cert. 4. 5. intellexerunt) ſed ita, vt locutio Angeli, realiter formaliter ſtet in voluntate eius libera manifeſtandi ſuum conceptum, & iudicium de re quauis, de qua loqui alteri vult, vt expreſſe docet S. Thom. verbis relatis; excitatio vero Angeli, ad quem loquitur, per emiſſionem ſpecierum impreſſarum iudicij, & voluntatis eius à voluntate ipſa phyſice exactiue, vt minimum, adeo, qui naturali, & phyſicæ eius exactioni naturaliter, ſtatim annuit, easque in audituro Angelo phyſice producit, quibus hic loquentem audit, cum eis adiutus iudicij, & conceptus indiuidui, & voluntatis Angeli loquentis, (quæ ipſius locutio, & quaſi propria vox eſt) elicit cognitionem. Sententiam hanc, S. Thomæ ſequuntur Thomiſtæ Recentiores Dominicani, &, ex Thomiſtis Ieſuitis, Valentia ad citatam diſp. 8. quæſt.4. punct.2. ſententia ſexta, Soar. tom. 2. de religione, lib. 2. de oratione: cap.4. num. 5 etſi 2. de Angel. c. 2. à num.13. eam multis impugnet. Hacherus ad citatam quæſt. 107. diſp.vni. § *quarta, & probabiliſſima*, Granados tr. 5. diſp.4 ſect.1. Ioann. Præpoſitus, 1.p. quæſt.57. a.4. dub. 4. etſi non adeo diſtincte locutionem Angeli loquentis, & audientis excitationem ab ipſo explicuerint; ſed ſolum locutionem, in præfata loquentis voluntate conſtituant, qua ex parte Caietanus, & reliqui à nobis citat. cert.4. num. 5. nobiſcum conueniunt; tametſi, quoad excitationem audientis Angeli à loquente per denuo immiſſas à Deo ſpecies impreſſas ad exigentiam phyſicam voluntatis illius à nobis diſſideant. Tamen ſententiam, fere, vt à nobis proponitur, tenet noſter Arriaga citat. diſp.12 ſect.4. Dixi vero excitationem audientis à loquentis præfata voluntate fieri per ſpecies, vt minimum, phyſice exactiue prouenientes; quia eas phyſice actiue à voluntate loquentis Angeli immitti fors, improbabile non eſt, vt inferius videbimus, & quidem præfata explicatione, & præmiſſis aliarum ſententiarum impugnationibus, ſatis quoad vtramque partem ſententia noſtra probata videtur, cum in nullo alio locutio Angeli, & per illam excitatio alterius ad illum audiendum, ſtare poſſit, atque omnia, quæ in locutione, & auditione interueniunt apertiſſime, & facillime intelligantur. Sed tamen vtraque ſententiæ huius pars ſeorſim proponenda, & ſtatuenda eſt, atque ab impugnationibus aduerſariorum, quæ ſpecialiter contra vnam quamque militant, vindicanda.

2. Igitur locutionem Angelicam realiter formaliter ſtare in voluntate manifeſtandi alteri Angelo conceptum mentis, quem de re loquens habet, vt aiebant S.Th. & Thomiſtæ ex Dominicanis, & Ieſuitis citati; Probatur. **Quia locutio realiter formaliter** ſtat in eo, quo internum de re quapiam iudicium, ac loquens, quatenus ex parte loquentis, & in actu primo eſt, determinate alteri manifeſtatur: atqui voluntas Angeli manifeſtandi alteri ſuum conceptum, & iudicium, de re quapiam eſt id, quod ex parte ipſius in actu primo determinato & determinate manifeſtatur alteri conceptus, & iudicium, quod de re quapiam, de qua loqui cum altero vult, loquens habet: ergo voluntas eiuſmodi eſt Angeli locutio. Maior eſt certa: quidquid enim vlterius requiri commendatur, ad locutionem humanam noſtram, & ſenſibilem requiretur, non autem ad pure ſpiritualem, & inſenſibilem, neque ad locutionem generatim, & vniuerſim ſumptam vt inferius patebit. Minor probatur, quia voluntate Angeli manifeſtatiua ſui conceptus, & iudicii de re quapiam ius ſecreti, quod ante illam habebat reſpectu Angeli, cui illud manifeſtare vult, realiter formaliter ex parte Angeli loquentis in actu primo determinato, & determinate aboletur, ac redditur obiectum illud naturale, & proportionatum naturali facultati intellectiuæ, & intellectioni Angeli alterius, quin poſſit ab Angelo loquente, ea voluntate ſtante, vllatenus, occultari, cum iudicium tum voluntas ipſa, atque eum eſſe, qui loquitur: imo, prouidentiæ naturali ſtando, eorum ſpecies, & cognitio in Angelo, cui alter loquitur, impediri à Deo nequit. Secundo ea voluntate poſita, ponitur, quatenus ex parte loquentis, eſt principium determinatum, & determinate excitans illum, cui ea vult manifeſtare, vt ipſum de re quauis audiat, & ea omnia cognoſcat (vt ſtatim probatione ſecundæ partis ſententiæ noſtræ conſtabit) æque, atque humana locutione externa, per verba prolata à loquente: ergo ea voluntas loquentis Angeli manifeſtandi alteri Angelo iudicium, ſeu conceptum, quem de re quapiam, de qua ipſi loquitur, atque eum eſſe, qui loquitur, eſt realiter formaliter Angeli locutio. Contra hanc ſententiæ huius partem (in qua cum S Thoma Thomiſtæ omnes Dominicani veteres, & recentiores, atque, ex Ieſuitis Thomiſtis plures conueniunt) vnum ſolum argumentum militat, quod Vaſquez inſtruxit, ac multos deinceps turbauit, locutio omnis realiter formaliter eſt verbum: vnde idem apud latinos eſt *verba facere*, ac loqui: atqui verbum realiter formaliter eſſentia ſua eſt actus, ſeu operatio intellectus, non voluntatis: ergo actus ille loquentis Angeli voluntatis manifeſtatiuæ, conceptus ſui alteri Angelo, non eſt realiter formaliter, Angeli illius locutio. Confirmatur, quia omnis intellectio verbum eſt, vel ſecum neceſſario, & independenter, a voluntate libera, & arbitrio loquentis verbum, vt eſſentialem ſui terminum deuoluit: Confirmatur ſecundo, quia ideo Patres aliquot, recitati à Vaſquez, aiunt linguam angelicam, nihil niſi eorum intellectum, ſeu intellectionem eſſe. Miror Patrem Suarez hac ratione, & confirmationibus contra hanc concluſionem vti; cum tandem cap. 28. num.31. in actu immanente Angeli loquentis, quem quandoque intellectus, quandoque voluntatis actum eſſe dicit, eius locutionem conſtituat. Sed hæc omnia pura æquiuocatione nituntur. Intellectum quippe, & intellectione propria, quiſque ſibi loquitur, non aliis: de qua ad alios locutione angelica, eſt diſputatio præſens. Patres ſolum contendunt Angelos non habere potentiam, aliquam, ſeu linguam corpoream naturalem, qua verba externa proferant, vt loquantur, ſed abſque ea loqui aliis, quæ intelligunt, ac ſubinde eorum linguam eſſe, intellectualem, ſiue intellectu ſolo perceptibilem, in quocumque interno actu Angelorum eorum locutio ſtet: de quo Patres non curarunt, illud de verbo, quod ſola intellectione, & facultate intellectiua fieri, poſſit, & quo locutio ad alios etiam conſiſtat, vt phraſis latina demonſtrat, intentum aduerſariorum euertit; eſt ſiquidem phraſis de verbis externis, ſeu vocibus corporeis noſtris, quibus

ad

Digitized by Google

ad alios loquimur. Ea vero verba, etſi intellectionem, ac ſubinde intellectum ſupponant, aſt non eſſe actus proprios intellectus, ſed immediate potentiæ locomotiuæ linguæ, vt inſtrumenti, quod motu ſuo voces efformat, & mediate voluntatis certiſſimum eſt.

3. Secunda ſententiæ noſtræ pars de excitatione Angeli, cui alter loquitur, per ſpecies tunc denuo immiſſas à Deo, conceptus, & voluntatis manifeſtatiuæ Angeli loquentis, ad huius voluntatis, exigentiam phyſicam naturalem expreſſa apud S. Thomam, & veteres Thomiſtas, non eſt; quin immo ei aduerſantur veteres illi, qui ab initio creationis ſpecies eiuſmodi Angelis cunctis à Deo infuſas congenitas docebant, cert. 4. numero 5. ſed tamen doctrinæ Sanct. Thomæ, quæ prioris partis noſtræ ſententiæ, ſeu locutionis realis formalis Angelicæ fuit, non ſolum concors eſt, ſed conſectaria. Probatur primo, quia nequit dari realis formalis locutio, ex qua excitatio eius, ad quem, vt loquentem audiat, locutio eſt, prouenire repugnet: aſt repugnat prouenire ex voluntate excitationem eius Angeli, cui alter voluntate illa loquitur, vt loquentem audiat, niſi ab eadem manifeſtatiua voluntate, loquentis exactiuè, vt minimum phyſice ſpecies denuo in Angelum alterum proueniant; Deo ſcilicet ad eius voluntatis manifeſtatiuæ phyſicam exigentiam abſolutam in eum illas immittente: ergo ita, vt minimum, ſpecies illæ denuo à voluntate illa manifeſtatiua loquentis proueniunt. Maior eſt certa. Alioqui enim daretur vera, realis naturalis locutio reſpectu illius, cui natura ſua audiendi capacitas, (quæ abſque excitationis paſſiuæ audientis poſſibilitate à loquente, eiuſque locutione repugnat) repugnaret. Minor probatur: quia vt contra citatos certam. 4. num. 5. oſtendimus, ibi, à num 7. ex ſola præciſa voluntate manifeſtatiua loquentis immutatis phyſicè ſpeciebus congenitis, quoad ſubſtantiam, & modum, nequit eſſe in Angelis excitatio & auditio Angeli, cui alter loquitur, quæ in ipſo ab initio creationis, ac prius longe, quam alter abſolute ipſi loquatur, non adfuerit, ac proinde neceſſe eſt denuo productis ſpeciebus tunc, cum ipſi alter abſolute loquitur, ipſum excitari, & audire. Quod vero per ſpecies illas excitatio, non caſu, & aliunde, vel a Deo pure arbitrario productas phyſice, vt minimum exactiue, à locutione, ſeu voluntate manifeſtatiua loquentis productas fieri debeat, & ex noſtra humana locutione conſtat, & ex ratione, quia alias, etſi eis ſpeciebus intellectionem eorum obiectorum alter Angelus eliciat, nec à loquente, quà tali excitet, nec loquentem quà talem audiet, ni ab eius locutione ſpecies excitantes, ſaltem exactiuè phyſice; accipiat; ſed vel ſpecies illas producentem alium audiet, vel potius audiet nullum: ſiquidem auditio locutionis, & loquentis realiter formaliter reſpectiua eſt; ni contra Apoſtoli effatum ad Rom 14. *quomodo audient, ſine prædicante?* dicas, ſine prædicante audire nos poſſe. Secundo probatur: Quia loquentis Angeli voluntas manifeſtandi alteri Angelo ſuum de re quauis conceptum illum, ac mediate eius obiectum, quantumuis ex ſecretis cordis ſit, obiectum proportionatum, & naturale intellectui, & intellectioni naturali Angeli, cui vult ea omnia, vel mediate, vel immediate manifeſtare, redditur: ac rurſus voluntas illa manifeſtatiua ſeipſa obiectum proportionatum naturale, illius Angeli intellectui, & intellectioni ſiue ſui ipſius ad illum Angelum, manifeſtatio obiectiua eſt: ergo vbi primum eſt, & conceptus, & voluntatis illius ſpecies proprias produci à Deo in Angelo, cui loquitur, phyſice & naturaliter exigit, ſaltem, ſi eas, ipſa nequeat phyſice perducere.

4. Dices tamen. Si eo ipſo, quod naturali facultati intellectui, & intellectioni Angeli alterius, per voluntatem manifeſtatiuam loquentis, ea obiecta proportionantur; ergo phyſica exigentia ſpecierum illorum impreſſarum, tota penes Angelum illum eſt, non autem penes loquentis manifeſtatiuam voluntatem: quia eorum, quæ intra ſphæram obiectiuam naturalem intellectus Angelici ſunt, ſpecies impreſſas ſolus intellectus Angelicus ſunt, non vero obiecta ipſa à Deo exigunt, & repoſcunt. Apparentius, quam alij rationem hanc ſecundam impugnabis; ſed tamen non admodum ſolide. Ratio enim, quam aſſumis verum, vt ſummum habet, cum abſoluta exiſtentia obiectorum, vt naturalia obiecta intellectus Angelici ſint, ac fiant, non expectatur, ſed ab initio creationis intellectui Angelico natura ſua, & independenter ab abſoluta libera exiſtentia earum intra ſphæram naturalem obiectiuam intellectus & intellectionis angelicæ poſita ſunt; ſecus autem, cum, vt intra eam ſint, expectatum abſoluta exiſtentia, & eorum, & alterius, per quod intra naturalem obiectiuam ſphæram poſita ſunt. Etenim, in primo caſu nil aliud abſolute eſt præter intellectum angelicum eis obiectis natura ſua proportionatum, à quo ſpecies præfatæ, abſolute exigi phyſice poſſint, cum nihil aliud abſolute ſit, neque eſſe abſolute debeat aut poſſit, à quo obiectiua illa proportio pendeat. At vero, cum obiectiua proportio naturalis obiectorum cum intellectu angelico, non niſi per aliquid aliud abſolute exiſtens, & libere ab alio poſitum ſit, quo intra illius ſphæram naturalem, conſtituuntur (vt in caſu euenit noſtro) tunc quidem exigentia phyſica, naturalis ſpecierum non ab intellectu angelico, ſed ab illo alio libere poſito eſt. Quod ſi rurſus contendas, id aliud libere poſitum, quo intra ſphæram naturalem obiectiuam intellectus angelici obiectum conſtituitur, eſſe conditionem requiſitam, vt eius obiecti ſpecies ab intellectu Angelico exigatur, quin aliquid exigentiæ earum in tertio illo libere poſito (atque in re præſente, in voluntate manifeſtatiua Angeli loquentis) ſit, multum de voce contendes: ſiquidem, quod ad phyſicam exigentiam ſolum, non autem ad phyſicam efficientiam, attinet, id, ſine quo exigentia illa eſſe nequit, non quidem conditionis, ſed rationis exigendi realis formalis veram habet rationem: quia illud rationem motiui Deo affert, & offert, vt id, quod exigitur à Deo præſtetur: quod motiuum, eo quod ait conditio dicitur, ſublato, nullatenus Deo offertur; nec aliud aliquid phyſica exigentia puta, quam motiuum naturale, & phyſicum ad quidpiam à Deo agendum, ſe præſertim ſolo, ipſi oblatum eſſe poteſt. Dixi autem de phyſica exigentia naturali ſola; ſeu quæ in phyſica rerum actiuitate, nec fundata, nec ei admixta eſt; quæ enim in ea fundatur ſiue admiſcetur: ſicut abſoluta, & expedita actiuitas conditionum plurium, quæ nullam, ne partialem quidem, actiuitatem habere poſſunt, abſolutam poſitionem expectat, ita etiam ipſi identificata, vel innixa phyſica, abſoluta exigentia eorundem pure conditionum exiſtentiam abſolutam expectauit. Adde, eadem facilitate obiectis omnibus, etiam ſenſibilibus, in quibus exigentia, imo, & actiuitas phyſica ſpecierum ſuarum impreſſarum adæquata recognoſcitur, & à Philoſophis datur, negari poſſe veramque, totamque potentiis concedi, etſi ad eas abſoluta obiectorum exiſtentia requiratur: dicam enim vt conditionem puram requiri, quod ſi, quia in his non autem in potentiis, id admittendum dixeris: id ipſum, quoad ſpecierum præfatarum phyſicam à Deo exigentiam, in voluntate manifeſtatiua Angeli loquentis inuenies. Phyſica enim manifeſtatio obiectiua, è ſui ipſius, & iudicij de re; ſuper qua Angelus loqui alteri vult, eſſentia ſua eſt, quæ niſi ſpeciebus vtriuſque impreſſis peragi nequit.

5. Dixi, rationem aduerſariorum, vt ſummum probare de obiectis, quorum abſoluta actualis exiſtentia, nec alterius libere ab alio apponendi, expectatur, vt intra ſphæram obiectiuam naturalem intellectus Angelici conſtituantur, ac ſubinde

eorum

Digitized by Google

eorum ſpecies ab initio creationis Angelis congenitæ naturaliter debeantur: ne hic eam controuerſiam, an aliquæ nondum exiſtentium, ſed futurorum, naturalium, & quorumnam Angelis debeantur, importune moueam, in qua multum diuinationis in Doctoribus inueniebam, tom.1. Philoſophiæ, controu. vlt. Dixi etiam præfatum argumentum reliquis, quæ opponi contra hanc concluſionem ſolent apparentius eſſe, quod ex eorum ſolutionibus patebit. Primum deſumitur ab Alarcon cit. diſput.4. & 5 num.11. ex communi Doctorum aſſerentium obiectorum omnium naturalium ſpecies Angelis ab initio creationis congenitas, & infuſas a Deo fuiſſe: ſecretum vero cordis Angelici naturale obiectum, & naturali facultate intellectus Angelici proportionatum eſſe. Alioqui, ne quando abſolute eſt, deberentur ſpecies ipſius, ſicuti nec reliquorum obiectorum ſupernaturalium, etiam, cum abſolute ſunt ſpecies Angelis debentur. Tangit obiectio generalem doctrinam plurium quidem, ſed minutius examinandam de obiectorum naturalium, aliorum à ſecretis cordis, non exiſtentium debitis, & congenitis ſpeciebus intellectui Angelico ab initio creationis. Ea vero nunc vniuerſim permiſſa, ad ſecreta cordis, etſi entitatiue naturalia, conſequentia non valet: quia quouſque adſit voluntas Angeli, cuius ſecreta ſunt, de eis alteri manifeſtandis extra ſphæram cognoſcibilitatis naturalis ab alio Angelo eſſe iure ſecreti, facultati eius intellectiuæ præualente, (quod, ea voluntate ceſſat vt diximus) ſunt poſita opponit, num.12. exigentia hæc ſpecierum à Deo, quæ in ea voluntate manifeſtatiua ſecreti cordis eſt, ſimilis eſt precibus moribundi deſperatæ ſalutis ad Deum, à quo ſolo eam conſequi poteſt, quam nulla vi, aut iniuria illata naturæ denegare moribundo Deus poteſt: ergo, & ſpecies quas exigit voluntas, illa manifeſtatiua, citra omnem vim, & iniuriam, naturæ denegare Deus poterit: obiectio hæc omnem phyſicam naturalem exigentiam cauſarum, diſpoſitionum, & illam ipſam ſpecierum Angelis congenitarum, quam admittit obiectans, in quauis entitate ſit, æque impugnat. Oritur autem ex minus, attento diſcrimine voluntariarum precum ad Deum, ab exigentia phyſica naturali; quæ, etſi Deum abſolute non cogat, cogit autem, ſi naturali prouidentia acturus ſit, ac ſubinde, ſi non annuat, vim, & iniuriam aliqualem inferet naturæ. Obiicit tertio, ſi Deus ſolus ſpecies producat potius Deus, & immediatius loqueretur audienti Angelo, quam Angelus loquens, qui mediate ſolum per Deum, tanquam per interpretem loqueretur: Haberet obiectio ſpeciem aliquam difficultatis aduerſus eos, qui non ea diſtinctione, qua nos ſententiam hanc intelligunt, & tradunt. Contra nos vero nullam qui in ſpecierum productione locutionem Angelicam realem formalem, non ponimus, ſed in voluntate manifeſtandi alteri conceptum, quem de re quauis loquens habet, fingitur ſe habere: ſiue ab ipſo ſpecies impreſſæ, per quas & conceptus, & voluntas formalis, & expreſſa notitia alteri innoteſcet phyſice actiue, ſiue exactiue ſolum proueniant. Probat ergo obiectio mediatam, vt ſummum ab Angelo loquente phyſicam productionem, non locutionem mediatam & per alium, (Deum ſcilicet) tanquam intermedium, & interpretem, ad quod Deum loqui oporteret, & Angeli locutionem alteri Angelo denunciare: quod Deus phyſica ſpecierum in Angelo, cui alter loquitur, productione non præſtat, cum ſuum iudicium, adhuc de iudicio, quod loquens manifeſtare, vult phyſica illa ſpecierum huius productione alteri non aperiat; veluti e manifeſtare, vt ad locutionem propriam etiam internuntij, ac interpretis opus erat.

6. Sed tamen, duo adhuc ſubtilius obiici ex proxima obiectione contra ſecundam hanc noſtræ ſententiæ partem deduci poſſunt. Primum excitatio realiter formaliter fit per ſpecierum immiſſionem in Angelum, cui alter loquitur; hæc autem realiter, & phyſice à Deo ſolo fit, non autem ab Angelo loquente, eiuſve voluntate manifeſtatiua, ſeu (quod idem in noſtra ſententia eſt) locutione: ergo nec ab Angelo loquente, quà tali, nec per eius locutionem, Angelus, cui loquitur excitatur ad audiendum (vt excitari, per nos debet à loquente, quà tali, eiuſque vera locutione) ſed à Deo excitabitur. Reſpondetur excitationem à loquente, quà tali, & per veram eius locutionem non debere eſſe phyſicam, & immediatam à loquente, per eius locutionem, ſed mediatam phyſice, & moralem ſufficere. Patet in locutione noſtra, quæ ſignis phyſice inter mediis, ac mediantibus, immediate phyſice ſpecies in eo, cui loquimur, cauſantibus fit. Moralis autem cauſatio à locutione angelica excitationis Angeli, cui alter loquitur, per ſpecies, vt audiat, quatenus à Deo locutio illa exigit, vt ſpecies illas, in alterum, ad quem dirigitur, phyſice immittat, immediata dici vere poteſt, quatenus in genere exactiuæ illius cauſationis ſpecierum, nil aliud earum phyſicum à Deo productione mediat omnino. Secundum eſt, quia caſu quo (vt poſſe docuimus, cum communi Doctorum) voluntas Angeli loquentis eſſet manifeſtandi alteri conceptum, & iudicium de re, quod non habet, ac proinde mentiendi, & decipiendi Angelum, cui loquitur, cum voluntas hæc habeat pro obiecto productionem, ſpecierum, quibus deceptio alteri, atque error fiat, quæ nequit ipſa actiue producere, ſed ſolus Deus, vt Deus eas producat, eius voluntatis obiectum, ita explicari debet. *Volo, vt Deus illum Angelum fallat, ei infundens ſpecies fallaces obiecti, quod non eſt:* vnde Deus eas, ad vaſtæ illius voluntatis exigentiam producens, eius malitiæ annuet, atque executione ipſa morem geret: & Angelus ficte loquens per Deum, tanquam per ſceleſtum) quod cogitatu, ne dum dictu, nefarium eſt) mandatarium, deceptionem alterius exequetur. Etſi enim Deus de ſe errorem phyſicum, cuiusvis creaturæ rationalis cauſare, infundereque honeſtiſſime poſſit, quemadmodum quamuis, vt rerum Dominus de ſe ſe poteſt occidire; aſt, ſicut prauæ homicidæ voluntati annuens neminem occidere poteſt, nec errorem ſpecierum illarum fallacium immiſſione, & productione phyſica cauſare: obiectio hæc finem exigentiæ naturalis, & phyſice voluntatis manifeſtatiuæ loquentis Angeli conceptum, & actum, quem non habet, ſed fingit ſe habere, cum fine, ſeu obiecto morali, prauæ eius voluntatis confundere vult, & neque hunc recte deſignat. Prauæ ſiquidem, illius voluntatis loquentis Angeli fallacis obiectum, & finis moralis, non eſt ſpecierum impreſſarum productio, ſed alterius Angeli deceptio, & error, etſi realiter per illas efficiendus ſit: finis autem phyſice, & naturalis exigentiæ voluntatis illius eſt ſpecierum illarum phyſica à Deo productio: cui Deus ex cauſæ vniuerſalis munere, & titulo proinde naturæ totius prouidiſſimi adiutoris honeſtiſſime annuit, atque ad eandem phyſicam exigentiam, ſpecies illas phyſice deceptorias producit, quin moraliter fini turpi voluntatis illius moraliter prauæ vllatenus annuat; vti nec annuit, cum ad homicidæ, & homicidij actionem phyſice, vt cauſa prima, & vniuerſalis concurrit ne cauſarum naturalium defectui ad operationes ſuas abſolute edendas deficiat. Quod ſecus habet in mandatario homine homicidij executore vulgo Aſſeſino) qui illud eſt vt particularis cauſa ex alterius mandato, fine, & intentione praua, & contra ipſi etiam iniunctum præceptum, & obligationem exequitur.

7. Dico tertio. Probabile valde eſt loquentis Angeli voluntatem manifeſtandi alteri ſuum iudicium, quod habet, vel ſimulat ſe habere de

re

re quauis, phyſice actiue, nec ſolum exactiue, & ſui, & conceptus, cuius manifeſtatiua voluntas eſt ſpecies impreſſas in altero, cui loquitur, producere, atque ad audiendum phyſice, actiue etiam excitare. Hanc concluſionem non reſpuit Arriaga, diſputatione duodecima, ſectione quinta, numero trigeſimo ſecundo, à §. *Hæc dicta ſint*; ſed tanquam probabilem defendit, atque à difficultatibus, & incommodis, contra Soarij, & aliorum ſententiam confutatam à nobis cert. 5. de abolitione ſecretorum cordis Angelici, liberam opportune oſtendit. Neque enim, vt illius Patroni, phyſicam actiuitatem naturalem actibus omnibus voluntatis, & intellectus angelici concedit: imo concluſio hæc ſoli voluntati Angeli loquentis manifeſtandi ſuum de obiecto quouis, ſiue ipſi extrinſeco, ſiue intrinſeco, & cordis ſui ſecreto, quia ipſa ſui ipſius manifeſtatio natura ſua eſt, (& ſi libera non eſſet, nec ad cordis Angelici ſecreta proinde ſpectans) ac rurſus ſecretorum etiam cordis, quæ manifeſtari alteri, vel aliis Angelis per illam loquena Angelus vult, ſeipſa ſecreti rationem, & ius omne tollit, vt diximus. Solum diſplicet Arriaga, quod ſine citat. §. prædictæ voluntati actiuitatem phyſicam ſpecierum ſui tantummodo concedit; tametſi ſtatim ad verbi, ſeu iudicij, quod de re, de qua loqui alteri vult, ſpecies proprias producendas actiuitatem phyſicam concedat: quare, dum illi ad alias ſpecies præter proprias producendas, in Angelo, cui loquitur; actiuitatem phyſicam voluntati manifeſtatiuæ loquentis negat, reſpectu obiectorum, ſeu reſpectu materiæ de qua loqui Angelus vult, & ſi ad ſecreta cordis pertineat, non autem reſpectu iudicij, & conceptus, quem de eis habet, vel vult alteri Angelo manifeſtare intelligit, & loquitur, id quod ex Doctrina, quam inde deducit conſtat etiam aperte: inde enim rectè infert: cognitionem, quam inde Angelus habet reſpectu eorum, de quibus ipſi Angelus alter loquitur, abſtractiuam ſolum eſſe, ex connexione nimirum conceptus, & voluntatis illius cum obiecto deductam, non intuitiuam, & per proprias obiecti ſpecies productam, & habitam: quare, & locum eſſe Angeli loquentis mendacio, ſi velit alium decipere, & mentiri: cum iudicij, quod non eſt per ſpecies proprias phyſice, ab ea voluntate productas euidens phyſice (tametſi falſum) iudicium, intuitiuum habeat: non ſecus, ac ſi de colore, aut alio, quouis obiecto ſpecies proprias à Deo, vel vndecumque, phyſice productas haberet, intuitiuum phyſicum, ſed falſum iudicium de eius obiecti abſoluta exiſtentia formaret: indeque de termino eius, iudicij alio, ſi is foret, cui hoc iudicium eſſentia, & natura ſua connexum eſſet (vti conceptus Angeli, cum ſuo obiecto connexus eſt) & illum ipſum, tunc eſſe diſcurſu, & abſtractiue, cognoſceret. Certe ex hac ita explicata, & intellecta concluſione, vel vmbra vlla difficultatis ſecundæ propoſitæ numero 6. diſparet cum ſe ipſa phyſice, actiue, neque ſolum exactiue à Deo ſpecies proprias ? iudicij quod non habet, ſed fingit ſe habere Angelus loquens fallax eius, & praua voluntas producat, nec à ſolo Deo, qui prauitati eius annuat petat, ſpecies produci. Diſparet etiam difficultas alia ab aliquibus tacta de multiplicatione ſpecierum plurium, ſolo numero diuerſarum, (vndecumque denuo Angelo productione proueniant) de obiectis naturalibus, de quibus loqui alteri Angelo Angelus poteſt, & quorum proinde ſpecies proprias ille Angelus præhabeat: cum tamen ſpecies ſolo numero diuerſæ in eodem ſubiecto multiplicari naturaliter nequeant. Diximus enim ſolius voluntatis manifeſtatiuæ, & conceptus, ſeu iudicij, quod de obiectis, de quibus eſt ſermo loquens habet, non autem de obiectis ipſis ſpecies proprias, ſiue à Deo ſolo, ſiue à voluntate manifeſtatiua produci.

8. Etſi autem alterutro ex præfatis modo excitatio per ſpecies productas in Angelo, ad quem eſt ſermo, ab Angelo loquente, abſque vlla difficultate, earum quæ in ſententiis aliis deprehenſæ ſunt expedite, intelligatur (quæ non leuis, alterutrius modi probatio eſt, quin alia ab Arriaga noſtro afferatur) tamen modus concluſionis tertiæ probandus vlterius aliunde à ratione eſt, ex qua difficultatibus aliis occurratur, & dicendis, quæſtione quinta, de diſtantia ad quam Angelus, Angelo loqui huncque phyſica ſpecierum in ipſo productione excitare poſſit, quin excitet alios fundamentum à ratione petetur, id quod præſtitum ab aliis hactenus non eſt, niſi ex noſtris principiis poterit facile præſtari. Eſt autem principium alterum, quod concluſionis 1. & 2. probatione tetigimus: Nempe, voluntatem, & arbitrium ſolum Angeli loquentis eſſe totam rationem, & principium in actu primo, conceptum Angeli loquentis de re quauis manifeſtandi, & ex iure ſecreti naturalis ipſum extrahendi reſpectu illius Angeli, cui voluerit actu illum manifeſtare. Inde enim fit voluntatem loquentis exercitam, & liberam illum manifeſtandi conſtituere formaliter conceptum illum in aperto, atque extra eius ſecreti naturalis reſpectu alterius Angeli, cui ea voluntate loquitur, atque intra ſphæram facultatis intellectiuæ, & intellectionis naturalis, Angeli eiuſdem, collocat: inde vero inferebamus recte, numero tertio, pro ſecunda parte noſtræ ſententiæ, ſiue ſecunda concluſione, totam phyſicam, & naturalem exigentiam ſpecierum propriarum à Deo in altero Angelo, cum ſui, tum conceptus manifeſtandi, in voluntate illa manifeſtatiua eſſe; inde vero infertur tertia hæc noſtra concluſio de phyſica actiuitate etiam voluntatis eiuſdem, ad ſui, & conceptus ſpecies proprias in altero Angelo, ad quem eſt locutio, producendas, & ſi enim ad ſolam phyſicam exigentiam aliquorum entium naturalium, in quibus actiuitas phyſica ad effectum aliquem, nequit inueniri (puta in accidentibus diſpoſitiuis reſpectu formæ ſubſtantialis maxime animæ rationalis in materiam inducendæ, & producendæ) Deus ſolus illum connaturali prouidentia, in bona philoſophia, & Theologia, producere aſſeratur, ac proinde concluſio noſtra ſecunda vtriuſque facultatis principiis conſona valde ſit; cæterum vbi in iis, quæ effectum aliquem phyſici exigere deprehenduntur, ac illum producendi, impotentia actiua, non oſtenditur; phyſica actiuitas in bona philoſophia, & Theologia eſt admittenda: ita, vt exigentia illa phyſica, actiuitas, ac non diſpoſitiua ſolum, ſed actiue etiam, ſeu phyſicè actiuitatis exigentia ipſa metaphyſice prioris cenſeri exigentia debeat: atque, quia actiua illa phyſice ſunt, exactiua etiam phyſice, non vero, quia exactiua, actiua eſſe metaphyſice dicantur.

9. Id, quod adeo verum eſt, vt diſpoſitionibus ipſis accidentalibus materiæ, non ſola diſpoſitiua exigentia formæ ſubſtantialis materialis, ſed actiua etiam, à meliori Philoſophia tribuatur, tametſi inſtrumentalis, quia ſubſtantialis illius formæ materialis, prædicata, & perfectionem, nec formaliter nec eminenter accidentia diſpoſitiua poſſunt continere. Eſt autem ratio quia ad naturales effectus phyſica actiuitas, nec ſolum exigentia illorum à Deo (quantum abſque repugnantia fieri poſſit) naturæ debet concedi, vel principalis, vel inſtrumentalis, vbi ad effectus principale agens in natura non adeſt, vel non adſtante eodem modo effectum produci experimur: vt in educatione formæ ſubſtantialis, maxime viuentium, & animantium imperfectiorum, vſu venit, ne abſque indigentia, & impotentia in natura deprehenſa, quæ Dei naturæ authoris omnipotentia ſuppleatur, ad naturæ effectus totaliter producendos ad Deum recurratur, ac ſic tota effectuum naturalium actiuitas pro cuiuſque

libito naturæ negetur. Cum ergo voluntas illa Angeli loquentis conceptus, & voluntatis ipſius manifeſtatiua ſpecierum propriarum vtriuſque prædicata omnia eminenter contineat, ipſi phyſica actiuitas principalis illarum concedenda eſt. Alterum noſtrum principium eſt: Agens cuius potentia actiua phyſica voluntas eſt (vt de Deo diximus, tom. 1. de Deo vno, controu. 1. d. vltim.) eo modo, quo velle poteſt poſſe operari: vnde, cum velle poſſit operari in diſtans quin in propinquum operari velit, nihil operando in medio operari in diſtans poterit, ex quo controu. eadem de immenſitate Dei, eius vbiquitatem ex eius operatione, vbique perperam inferri à Theologis non paucis oſtendimus: inde vero legitime etiam infertur voluntatem manifeſtatiuam iudicij de rebus Angeli loquentis Angelo alteri, etiam diſtanti, & ſui, & iudicij ſpecies proprias in eo producere abſolute poſſe, ac de facto, ſi ei loquatur, producere, quin eas in medio producat; quo ceſſat obiectio contra Soarium, & reliquos ſententiæ, certam. 5. impugnatæ Doctores & alios de productione ſpecierum, in medio vt Angelus ad diſtantem loquatur: & reliqua quæ inde inferebantur, contra tertiam hanc concluſionem locum non habent.

QVÆSTIO V.

Quid, quibus, & ad quam diſtantiam loqui Angelus poſſit, ac illi audire?

AD plenam angelicæ locutionis notitiam pauca hæc facileque ex dictis decidenda oportet examinare.

CERTAMEN I.

Quid Angelus loqui aliis poſſit?

1. EA, quæ loqui Angelo Angelus poteſt, in duplici differentia ſunt: nempe, conceptus de re, aut obiecto quovis, & voluntas illud alteri manifeſtandi, quam loquens habet, & vtrumque loqui alteri Angelum poſſe imo neceſſario vtrumque loqui, ac manifeſtare, cum alteri loquitur, certum eſt, ſiquidem neceſſario, eiuſmodi voluntas, & ſui, & conceptus, quem de obiecto habet, vel habere ſimulat, ſpecies proprias phyſice, vel exactiue à Deo ſaltem, vel etiam actiue in Angelo, cui loquitur, producit iuxta ſecundam ac tertiam, concluſionem, quæſt. 4. certam. 6 à nobis ſtatutam, ex quibus alteri Angelo vterque actus loquentis manifeſtetur naturaliter, & intuitiue, ni ad alia ſit totus diſtractus, & intentus: alia, quæ loqui Angelo Angelus poteſt ſunt obiecta alia conceptus ipſius, quem manifeſtatæ voluntate illa loquens Angelo alteri vult, ſuntque proinde voluntatis eiuſdem, obiecta mediatiora, & quæ proprie & preſſe dicitur materia locutionis, ac ſermonis quem quis ad alium, quempiam habet. Proinde roganti, de quo quis ad alterum loquitur, vel mutuo inter ſe ſe colloquuntur, reſpondetur: de equo de agricultura, de cælo, vel quopiam alio, de quo, eſt ſermo; non autem de conceptu, & voluntate illud manifeſtandi, quæque neceſſario, iuxta dictum modum, alteri manifeſtantur à loquente. De iis igitur obiectis, quæ materia proprie, & preſſe dicta locutionis, & ſermonis angelici ſunt, inquirimus, dum, quid Angelus Angelo loqui poſſit, quærimus.

2. Sunt autem (quod ad præſens, & Doctorum ſententias dilucide intelligendas iudiciumque noſtrum clare proponendum attinet) eiuſmodi obiecta, ſeu materia Angeli ſermonis in duplici differentia. Alia enim ſunt naturalia, & naturaliter Angelico intellectui, & intellectioni naturali obiectiuè proportionata, & quorum proinde ſpecies propriæ quandocumque, & à quocumque debeatur, tenentur, atque habeantur, iuxta varias Doctorum ſententias fuſe à nobis examinatas, tom. 2. Philoſophiæ controu. vltim. & noſtram ibi ſtatutam, de quibus nunc agere, atque ſtatuere importunum eſſet, & inutile: cum ratio, ob quam ea obiecta Doctores aliqui à materia locutionis reiiciunt, ſit, quia eorum angeli omnes ſpecies proprias, & viſionem habeant intuitiuam: quare non, niſi inepte de eis ad alios loqui poſſe videntur, quæ quandocumque, & à quocumque eas ſpecies habeant, eandem vim habet, dum pro tempore, quo eas naturaliter habeant, quodcumque ſit, dubium decidatur. Alia obiecta ſunt, quorum ſpecies propriæ, ac proinde viſio, naturaliter Angelis non debentur: vel, quia ſupernaturalia obiecta ſunt, vel intra obiectiuam ſphæram naturalem intellectus Angelici de ſe non ſunt, ſed dependenter à voluntate Angeli de eis alteri manifeſtandis, quia in ſecretis cordis angelici continentur.

3. Et quidem de obiectis naturalibus omnino, & quorum ſpecies proprias independenter à loquentis manifeſtatiua voluntate, ac ſubinde, intuitionem Angeli habent, quando & quandiu ea habent, Soarius, & Arriaga, ſect. -, ſubſ. ct. 2 eſſe poſſe angelicam locutionem multis in caſibus docent. Primo: cum Angelus, cui loquendum de eis eſt, tametſi ſpecies proprias eorum habeat, vel habuerit, fuerat tamen eius intellectus aliis intelligendis totus diſtractus, & intentus, ac proinde, ea ignoret, quouſque alter Angelus de eis, ipſi loquatur: atque idem eſt de obiectis aliis, quæ loquens coniecturaliter ſolum nouit, alter vero, cui loquitur aliis totus intentus coniecturali notitiæ; non incubuit, ac ſubinde, eam non habuit. Quod ipſum de eis, quæ euidenter diſcurſu aſſequi poterat, & eadem de cauſa aſſecutus non eſt dicendum videtur. Secundo docent poſſe de obiectis eiſdem imperatiue, ſiue imperatiui modi, quem Grammatici dicunt, locutione, verbi gratia *Veni huc*, vel *facias hoc*. Tertio admiratiue, vt de cæli fabrica, & aliis Dei operibus naturalibus, vt diuinæ bonitatis, ſapientiæ admirationem ſuam alter Angelus communicet alteri, atque viciſſim Deum laudent, ac ingratitudinem, & amorem erga Deum incaleſcant: Sicuti ex mutuis colloquiis, quæ de ſupernaturalibus, & infinitis, eius perfectionibus ad intra, & operibus ad extra ipſis æque, & per ſpecies ſupernaturales per ſe infuſas cognitis in admirationem, gratitudinem, Deique amorem, & laudes inardeſcunt. Porro nulla in iis apparet difficultas, ſi apprehenſiua ſolum eorum obiectorum cognitio in Angelo audiente cauſari à loquente, per ſpeciem propriam locutionis, ſeu voluntatis manifeſtatiuæ, imperatiue, vel admiratiue, modo à nobis dicto aſſeratur: vt de aſſertiua de obiectis loquenti, & audienti Angelo notis mox dicemus.

4. De aſſertiua vero Angeli locutione ad alium de obiectis pure naturalibus, & ad naturalem angelicam cognitionem de ſe obiectiue proportionatis, & expeditis independenter à voluntate libera & ſui, & ipſorum manifeſtatiua loquentis, & quorum ſubinde ſpecies proprias, & intuitionem Angeli habeant, maior eſt difficultas: nec alia, aut minor inuenitur in locutione de obiectis ſupernaturalibus quorum ſpecies proprias per ſe, & diuinitus infuſas habeant, vel Angeli omnes vel ſaltem

Digitized by Google

ſaltem loquens, & is, ad quem loquitur, vt ex ratione negatiuæ ſententiæ de obiectis non ſolum entitatiue, ſed obiectiue etiam naturalibus abſolute, & independenter à voluntate manifeſtatiua Angeli loquentis conſtabit. Igitur de obiectis entitatiue, & obiectiue, pure, & abſolute naturalibus, & quorum ſpecies, & viſionem independenter à voluntate alterius Angeli eorum manifeſtatiua Angelus habeat, illius alterius ad ipſum non poſſe eſſe locutionem communior Theologorum ſententia eſt. Probant, quia locutio vnius ad alium de re aliqua eſt, vt illam alius ſciat atque ob loquentis teſtimonium, & authoritatem credat, rem ita eſſe, vt loquens iudicat, ac ſe iudicare teſtatur: atqui iis, quæ quis intuetur, (vti Angelus, quivis obiecta præfata) nequit vllatenus aſſentiri ob iudicium manifeſtatum loquentis ad ipſum, eiuſque teſtimonium: ergo finis locutionis Angeli ad alium Angelum, de præfatis obiectis, omnino, & abſolute repugnat: ergo, & locutio eſt impoſſibilis. Minor probatur, ex Paulo ad Romanos 8. *quod videt quis, quid ſperat*, quod idem valet, *ac credit*, iuxta fidei definitionem ab ipſo datam ad Hebræos 11. *ſperandarum ſubſtantia rerum*, de ſecundo, quia videns Romam, vel quidpiam aliud, ipſius abſolutæ exiſtentiæ nullius, quamtumuis fide digni, & quantauis authoritate præditi teſtimonio, ob eiuſve authoritatem aſſentitur, poteſtue aſſentiri. Tertiò ratione, quia cum aſſenſu elato, & euidenti obiecti, fidei aſſenſus eſſe non poteſt.

5. Nihilominus Soarez, & Arriaga loco citato ſectione ſeptima, ſubſectio. ſecunda, §. *vltimo, & bene*, Soarez, cenſent: de eis obiectis viſis, vt materia ſermonis poſſe vnius Angeli ad alium, quempiam Angelum locutionem eſſe: quia hic ob illius iudicium, teſtimonium, & authoritatem poteſt abſolute aſſentiri: quia fides cum euidenti cognitione, etiam intuitiue obiecti eiuſdem poteſt abſolute conſiſtere. Id quod de fide Diuina, & nos ſæpe docuimus controuerſia de fide, & controuerſ. de incarnatione, atque item de viſione beata, vbi Pauli teſtimonia genuine explicuimus, ne conclusioni noſtræ aduerſarentur. tametſi eiſdem locis, & tomo ſecundo, Philoſophiæ, cum aſſenſu euidente fidei etiam, obiectiue creatæ, ob creaturæ cuiuſuis teſtimonium, & authoritatem aſſenſum ſimul conſiſtere non poſſe, ex motiui huius impotentia, & omnimoda minori virtute, & efficacia, vt reſpectu motiui tunc adſtantis euidentiæ rei intuitiuæ viſæ, ad aſſenſum moueat: quæ Vaſquij noſtri profunda, & digna ratio fuit, & ſi in teſtimonio; & authoritate Dei, ob quam fidei actu aſſentimur reuelatis motiuum ex parte fortius, quam in euidentia obiecti eiuſdem intuitiue viſi non animaduerteret, ac proinde ex ſuo hoc principio, fidei etiam ſupernaturalis, & diuinæ aſſenſum circa obiectum intuitiue viſum, neget. Notant vero, & bene, in ſua ſententia Soarez, & Arriaga: aſſenſum Angeli audientis præfatis obiectis intuitiue viſis ob teſtimonium Angeli loquentis abſtractiuum eſſe, non intuitiuum, quia non in ſe; male vero (& ſi conſequenter) addit Arriaga eſſe nihilominus aſſenſum eiuſmodi veritatis certæ infallibilis, quia Angeli teſtimonio nititur, qui non poteſt mentiri; cuius oppoſitum contra ipſum oſtendimus, ac proinde ex parte veracitatis Angeli teſtimonium, eique innitens aſſenſus eſt fallibilis; ex parte autem veritatis Angeli loquentis in iudicando non adeo abſolute infallibilitatis, eius teſtimonium eſt: ſiquidem, & ſpecies proprias obiecti, quod non eſt, à Deo accipere, ac ſubinde poſſit errare, vt Arriaga ex Vaſquez fatetur: quo pacto frequenter erroribus à Deo phyſicè cauſatis, & infuſis Dæmones torqueri Vaſquez aſſerit, & forte ex obiectorum & ſpecierum coniunctione, commixtione, & confuſione naturaliter obiecti, quod non eſt, ſpecies propriæ intellectui Angelico ingenerari poterunt, ludibriumque erroris pati, quod ſenſus, & mens noſtra pro hoc ſtatu, circa iridis colores ſæpe patiuntur

6. Dicendum nobis eſt de obiectis præfatis, & aliis quibuſvis Angelis independenter à manifeſtatiua loquentis voluntate, intuitiue etiam notis, poſſe eſſe, eius ad illos, cum enumeratis modis, numero quarto, tum aſſertiuam locutionem. Prior concluſionis pars conſtat, primo ex inibi dictis. Secundo, quia eis omnibus modis internis noſtris meditationibus, & orationibus, quotidie de Deo intuitiue, perfectiſſime, & comprehenſiue notiſſimis ipſum alloquimur; ergo præhabita locutionis obiectorum ab aliis cognitio propriæ locutionis præfatis modis alicuius ad ipſos de obiectis iiſdem, non obeſt, inde probatur concluſionis noſtræ pars ſecunda, quæ videtur communiori ſententiæ Doctorum, & rationi eorum præmiſſæ, & à nobis confirmatæ, numero quinto, aduerſari: ſe tamen, & eorum menti, & rationi minimè aduerſatur, ſolum enim videntur contendere: non poſſe eſſe Angeli locutionem aſſertiuam, ad Angelum alium de obiectis alias independenter, ab eius locutione intuitiue notis, & præuiſis (vti naturalia, & entitatiue proportionata obiecta omnia ſunt) vt ob eius authoritatem, is, ad quem eſt locutio, eiſdem obiectis intuitiue præuiſis, de quibus ipſi alter loquitur, ſimul iterum aſſentiatur; fateor tamen Doctores hoſce huic locutionis aſſertiuæ effectui, in eo, ad quem dirigitur, frequenti, non autem nudæ locutionis eſſentiæ, & termino, quem ea poſſibilem ſaltem eſſentialiter reſpicit, intentos, minus rectè aſſenſum obiectis, de quibus eſt ad ipſum ſermo ſaltem poſſibilem terminum eſſentialem locutionis vniuerſim ſumptæ exiſtimaſſe (quod prima parte concluſionis diſiectum eſt) vel ſaltem aſſertiuæ locutionis. Huius autem impugnatio aptiſſima ſecundæ partis concluſionis noſtræ probatio eſt: quam ſic præſto. Aſſertiua locutio, neque ex prædicato vniuerſali locutionis dicit, eſſe motiuum aſſenſus præſtiti, vel præſtandi ab eo, cui alius quivis, etiam Angelus, loquitur, obiectis, de quibus eſt ſermo, vt patet ex prima parte concluſionis probata, & ab omnibus neceſſario admittenda: neque, ex prædicato ſpecialis locutionis, aſſertiuæ ſcilicet: ergo, etſi motiuum, vt is, ad quem loquitur Angelus alter, eiſdem obiectis aſſentiatur, eſſe non poſſit, vt vidimus, eſſe tamen poteſt locutio propriè aſſertiua. Poſtrema proximi antecedentis pars probatur. Locutio aſſertiua, qua aſſertiua, & ab aliis non aſſertivis diuerſa, ſolum addit aſſenſum, & aſſertionem loquentis manifeſtatum Angelo, cui loquitur. Hoc autem ſtat integre, ſiue iis, quæ loquitur, ob loquentis teſtimonium, & locutionem eiſdem obiectis, & ſermonis materiæ aſſentiatur audiens poſſitne aſſentiri, ſiue nec aſſentiatur, nec aſſentiri poſſit; ergo locutio, aſſertiua etiam, propria ſaluatur, abſque poſſibilitate etiam, aſſenſus Angeli, ad quem eſt ſermo, eius obiectis, & materiæ ob loquentis teſtimonium.

7. Sed enim, cum locutio omnis eſſentia ſua poſſibilitatem audiendi in Angelo, ad quem alter loquitur, concernat: atque eius auditio, formaliter cognitio obiecti, de quo ad ipſum ſermo eſt, procul dubio ſit: explicari, deſignarique debet cognitio, quam de illis obiectis cauſare locutione ſua, in audiente loquens aſſertiue abſolute poſſit; quandoquidem aſſenſum, eiſdem obiectis cauſare in illo abſolute nequit. Hoc tamen

ab omnibus diluendum eſt : quia omnes primam partem concluſionis admittunt. Reſpondeo in primis pro omnibus Angelum, cui alter loquitur, aliquid ex locutione, etiam aſſertiua de obiectis, de quibus ſermo ad ipſum eſt, denuo poſſe cognoſcere : nempe, ita de illis iudicare loquentem, idque non ſolum apprehenſiue (quod ſatis ad locutionem foret) ſed iudicatiue, & aſſertiue oblo-quentes teſtimonium, neque enim iudicium de eis obiectis, quæ intra cordis ſecreta continentur, & aliorum, quorum cognitio diſtractione naturali Angeli audientis ad alia potuit deficere, viſum intuitiue, imo, nec diſcurſu euidenti ab alio Angelo cognitum obiectum vt nequeat à loquente ad eum cogitandum eique aſſentiendum præueniri fuerat : ſed & de obiectis ipſis ſecundum ſe ſumptis, nec ſolum, vt à loquente iudicatis cognitionem apprehenſiuam, vi locutionis illius poteſt audiens concipere, vt in prima parte concluſionis de locutione, non aſſertiua venit. Cum enim actus ſiue intellectus, ſiue voluntatis, locutione, tam aſſertiua, quam non aſſertiua, obiecta ſua eſſentialiter reſpiciant, nequeunt illi per ſpecies proprias alterius locutione, phyſice, ſiue actiue, ſiue exactiue ſolum, immiſſas eiuſmodi actus videre, quin de eorum cogitent obiectis.

8. Tamen ſubtilius rimandum ſupereſt, an cogitatio illa, ſiue apprehenſiua audientis cognitio, de obiectis actuum loquentis ipſi manifeſtatorum abſtractiua ſolum ſit, an intuitiua. Diximus enim, tom. 1. de Deo vno, controu. 4. de ſcientia, diſp. de mediis, in quibus Deus poſſit, vel ſeipſum, vel alia obiecta cognoſcere, non poſſe illum aliquid in alio, quantumuis connexo eſſentialiter cum illo aliquo, tanquam immediato cognoſcere : tum quia Deum cognitio abſtractiua (cuiuſmodi cognitio alicuius in medio eſt) dedeceat : tum quia in conſpectu viſionis obiecti, nullam vim medium vllum, ad illius cognititionem in Deo efficiendam habet. Cæterum illud de cognitionis abſtractiuæ, & in alio imperfectione reſpectu Dei, quem omnis dedecet imperfectio, viget ; ſecus reſpectu creaturæ etiam Angeli, quem ſæpe diſcurſu, & abſtractiua cognitione plura obiecta cognoſcere, eiſque etiam aſſentiri fatendum cum pleriſque Doctoribus eſt. Secundum reſpectu Dei, cuius apprehenſio quæuis iudicium eſt, vim etiam habet non exiguam, vt, quod iudicij de rebus, quas intuetur, motiuum, vt diximus, eſſe nequit, nec medium, in quo cognitionis ſuæ apprehenſiue de eiſdem eſſe poſſit. Tertio dici poterat : eſſentialem connexionem actus loquentis Angeli cum obiecto alteri manifeſtato, intuitiue viſam, excitare neceſſario audientem ad apprehendendum, & cogitandum intuitiue de obiecto illo mediis propriis eius ſpeciebus, quas præhabebat, & quibus ad alia cogitanda totus intentus non vtebatur : connexio enim ſolum cogit, vt ſummum, vt incognito, eius termino cognoſci nequeat : quod abſtractiua cognitione, ſi eius ſpecies propriæ non adſint illam cognoſcenti, meliuſque intuitiue, ſi ei adſint ſpecies, eiuſmodi. Hoc autem in Deo omnia neceſſario intuenti, impoteque ab vllius obiecti, pro ſtatu quouis viſione ceſſandi, ac diuertendi locum non habet : ac proinde nec rei viſæ ab ipſo connexio medij applicatini, adhuc modo explicato, ad termini ſcientiam, qua formaliter apprehenſio eſt, rationem habere poteſt ; quam habet reſpectu angelicæ apprehenſionis. Perſtatque negatiua noſtræ Doctrina de ſcientia Dei, obiecti cuiuſuis, in alio, tanquam in medio formali cognitionis.

7. Tertia concluſio, de obiectis omnibus, quæ non niſi per manifeſtatiuam voluntatem loquentis intra ſphæram facultatis intellectiuæ, & intellectionis naturalis aliorum Angelorum conſtituuntur, quia ex ſecretis cordis Angelici ſunt, poteſt Angelus quivis, aliis loqui, tanquam de materia propria ſui ſermonis, ad ipſos. Concluſio hæc eſt expreſſa omnium Doctorum, nemine excepto, quamuis in aſſignandis actibus angelicis, qui ad ſecreta cordis pertinent, diſcordant ; aliis (in quibus Vaſquez) excludentibus actus ſcientiæ de obiectis concluſionum præcedentium, à cordis angelici ſecretis ; aliis vero eos actus etiam ad cordis ſecreta aduocantibus, quibus nos adſentimur ; ſed hoc ad concluſionem noſtram & communem, de ſecretis cordis Angelici, quæcumque illa fuerint nihil refert. Probatur, quia obiecta hæc ſecundum ſe adhuc, & nude ſumpta, nec ſolum vt iudicata à loquente, cognita intuitiue viſaque ab aliis Angelis, non ſunt naturaliter, & independenter ab Angeli loquentis voluntate manifeſtatiua, ſeu locutione ; poſſunt vero proinde Angeli locutione ipſis innoteſcere, ab eiſque, cùm apprehenſiue, tum iudicatiuè cognoſci abſtractiue ex viſione eorum actuum, qui manifeſtantur, ac eſſentialiter cùm ſecretis illis cordis angelici, tanquam obiectis, connexis ſunt ; ergo locutio angelica de illis non eſt locutio cuius auditio ſit impoſſibilis, ac repugnans abſolute, & quæ proinde concernat eſſentia ſua auditionem impoſſibilem : ergo eiuſmodi obiecta : ſecundum ſe, ac nude ſumpta locutionis Angeli cuiuſque ad Angelum, vel Angelos alios materia eſſe poſſunt.

CERTAMEN II.

Quibusnam Angelis loqui alius Angelus poſſit ?

1. REi præſenti difficultatem effundere in ſententia Suarij, & aſſeclarum, relata quæſt. 4. cert. 5. conati aliqui ſunt, ac ſubinde in noſtra : quatenus cert. 6. concluſ. 3. docuimus voluntatem manifeſtatiuam, ſeu locutionem Angeli phyſice actiue propriarum ſpecierum, cùm ſui, tum iudicij, quod loquens de rebus, de quibus loquitur, habet, vultque aliis Angelis manifeſtare, productiuam eſſe : ſic que illos phyſice, vt ipſum audiant excitare. Id autem impugnant, quia inferior Angelus in ſuperiore nequit ſpecies phyſice producere, quod ceſſat prorſus, ſi voluntati illi manifeſtatiuæ, phyſicam ſolum exactionem, earum ſpecierum à Deo ſolum producendarum, concedamus, non autem actiuitatem, vt dicebamus citato cert. 6. concl. 2. verum neque actiuitate phyſica præfatarum ſpecierum voluntati manifeſtatiuæ conceſſa, iuxta à nobis dicta, vim habet, ratio tacta, cum in cauſa efficiente æqualitas, vel exceſſus entitatiuus reſpectu ſubiecti recepturi effectum non requiratur : vt patet in phantaſmatibus corporeis, à quibus ſpiritualis animus, & intellectus noſter ſpecies ſpirituales ſenſibilium obiectorum recipit. Quod ſi dicas : phantaſmata corporea eam vim ad eas ſpirituales ſpecies actiue in animum, & intellectum inducendas non habere, niſi ſpirituali intellectu agente iuuetur : id quidem ratione ſpeciei ſpiritualis inducendæ, qui effectus eſt, inter quem, & cauſam proportio entitatiua requiritur, neceſſarium fuit ; non autem ratione animæ, & intellectus, qua poſſibilis, ſeu poſſibilis eſt, ac pure eas ſpecies recepturi, quamquam, vt bene Soarius, & Arriaga, citat. ſect. 7. ſubſect. 1. num. 40. §. *Adde pro ſecunda*, eodem modo dici poſſet, actiuitatem phyſicam obiectorum alteri manifeſtandorum inadæquatam ad ſuas ſpecies proprias in illo producendas ſolummodo eſſe, atque eius intellectu neceſſario complendam, & iuuandam, & ſi proportio entitatiua inter agens, & ſubiectum receptiuum effectus requireretur : neque enim cuiuſvis partialis, & inadæquati principij actiui cum ſubiecto recepturo requiri poteſt, ſed cum

alicuius

alicuius eorum: vt phantaſmatis, & intellectus agentis exemplo, vt minimum euincitur. Et quidem calor, & accidentia quæ in nobis operantur, plura, ac ſui ſpecies nobis immittant, nec nobis, nec ſenſibus, organis, & materia noſtra (quæ ſubſtantia eſt perfectionem æquant entitatiue. Ac demum: cum voluntas manifeſtatiua Angeli loquentis ſpiritualis ordinis ſit, æque, atque intellectus receptiui ab illo præfatas ſpecies, proportio eiuſdem ordinis entitatiua non deeſſet. Quod autem, ex impotentia illuminationis ſuperioris Angeli ab inferiori obiici poterat ſtatim reiicietur.

2. Dicendum primo eſt Angeli inferiores, etiam infimi loqui ad ſuperiores etiam ſupremos, & quidem ex rei natura, poſſunt. Ita communiter Doctores. Probatur primo: quia inferioritas naturæ, ac etiam gratiæ, non obeſt locutioni inferioris Angeli ad ſuperiorem, conſiderata præciſe ratione locutionis ſecundum ſe: vt patet primo ex locutione mentali hominis ad Angelos, etiam ſupremos, & vtrorumque ad Deum. Sed nec ratione excitationis Angeli ſuperioris, cuiuſque ad audiendum inferiorem, qui ipſi loquatur, & quam locutio ad aliquem eſſentialiter, vt poſſibilem concernit, etſi hæc mediis ſpeciebus impreſſis in Angelo ſuperiore productis fieri debeat: tum, quia phyſica ſola exactione manifeſtatiue voluntatis, ſeu locutionis angelicæ, vt à ſolo Deo in Angelo, cui inferior loquitur, præfatæ ſpecies producerentur ſatis ad audiendum, locutione inferioris ſuperior Angelus excitari abſolute poſſet, vt quæſt.4. vidimus. Tum etiam quia tametſi excitatio eius ad quem locutio inferioris Angeli eſt, vt audiat, phyſicam earum productionem à locutione ipſa, in eo, cui, quis loquitur, requirat: eas à locutione Angeli inferioris in ſuperiore poſſe phyſice produci monſtratum eſt num. 2. Probatur ſecundo: quia quiſquis aliquid ſcit, quod alter ſcire abſolute poteſt, & tamen ignorat, nec de ſe, & independenter, à voluntate manifeſtatiua illius, valet cognoſcere poteſt, cuius alteri eius obiecti, vt dictum eſt, cognoſcitiuo illud manifeſtare (quomodocumque id faciendum ſit) poteſt, & loqui: atqui Angelus inferior ſcit aliquid, cuius ſuperior cognoſcitiuus abſolute eſt, & tamen ignorat, nec niſi dependenter à manifeſtatiua illius voluntate poteſt naturaliter ſcire: ergo id poteſt inferior Angelus ſuperiori manifeſtare, atque ad eum loqui. Maior: quia alias omnis ſocietas rationalis, conſilium, interrogatio & conſultatio de agendis inter creaturas de ſe ſe capaces aboleretur, quod & inter quaſvis abſurdiſſimum eſt, atque reſpectu inferiorum, & imperfectiorum Angelorum abſurdius, qui natura ſua ſuperiorum, & perfectiorum conſilio & conſultatione magis egent, ac ſubinde minus bene eorum naturæ prouiſum eſſet, ſi eadem rogandi, & conſultandi ſuperiores & ſapientiores impotes fierent.

3. Secundo, ſi inferioritas ad ea ſuperioribus communicanda obeſſet, ac ſubinde inferiores loqui ad ſuperiores nequirent, neque hi poſſent loqui ad inferiores, contra aduerſam ſententiam: quia ad eos qui non ſolum audire, ſed reſpondere natura ſua non poſſunt, locutio eſt impoſſibilis; nequit autem, niſi locutione, reſponſio loquenti exhiberi. Minor autem vltimæ probationis ſuadetur. Etenim quiſque infimæ etiam Angelus cordis ſui ſecreta ſcit, quorum ſuperiores, & ſupremi Angeli cognoſcitiui ſunt, ignari tamen de ſe, & naturaliter, niſi illius manifeſtatiua eorum voluntas accedat, ſemperque, ac neceſſario erunt ignari: vt ex iure naturali ſecreti, quod Angelus quiſque (etiam infimus) ſuorum actuum maxime liberorum ſcientiæ, & voluntatis habet, prævaletque iuri, ſeu facultati, & potentiæ naturali intellectus angelici, etiam ſupremi, ad cognoſcenda obiecta, quæuis naturalia abſolute exiſtentia, eo ſaltem ipſo, quod in ſe abſolute exiſtant: quod de ſe patet, atque oſtendimus ſupra. Confirmatur rurſus: quia ea ſolum ratione naturales actus præſertim liberi intellectus & voluntatis Angelorum ſuperiorum (etiam ſupremorum, quorum vtique cognoſcendorum facultas naturalis intellectiua Angelo inferiori abſolute eſt) nuſquam ab inferiori Angelo, ni voluntas eorum manifeſtatiua Angeli cuius actus naturales ſunt, adſit, cognoſcentur: quia etſi actus naturales ſunt, in ſecretis cordis Angeli illius ſuperioris continentur: ex ratione poſtrema hactenus confirmata euaneſcit difficultas, quæ ex illuminatione Angelorum ab aliis Angelis opponi concluſioni noſtræ poſſet.

4. Quia illuminandi alios Angelos poteſtas ſolis ſuperioribus reſpectu inferiorum, à Dionyſio, & Theologis conceditur vt d. vlt. videbimus: ſi autem loqui aliquid inferiores ſuperioribus poſſint, quod hi ignorent, ac ſine eorum locutione, & manifeſtatiua eorum voluntate ignorarent, ſuperiores ab inferioribus de eo illuminari videntur. Quid enim aliud illuminare aliquem eſt, quam eius, quod ignorat, ignoraretque, lucem, & notitiam in illum inducere? maxime, ſi ea inductio phyſica excitatione mediis ſpeciebus impreſſis exactiue, imo actiue, vt diximus, à loquente inferiore Angelo in ſuperiore fiat. Reſpondetur enim illuminationem, (de qua Dionyſius, Patres, & Theologi, & nos citato loco) eſſe de ſupernaturalibus obiectis myſteriis, cordis ſecretis decretiſque Dei viſis, & ſupra naturam totam illa cauſantibus, & de Angelis bonis in ſuos iam gradus hierarchicos, pro meritorum, & donorum gratiæ qualitate diſtributis: iuxta quam diſtributionem quo ſuperioris gradus hierarcici angelici ſunt, eò ſunt Deo gratiores, & coniunctiores, & quibus ſubinde cordis Diuini ſecreta, eorumque ſupernaturales effectus, & myſteria, prius, & immediatius ſint ab ipſo communicanda, & reuelanda: inferioris autem gradus hierarchici, atque à Deo remotioribus Angelis, non niſi, per ſuperiores, ac viciniores, vt connaturalior, intra ſupernaturalem hanc, prouidentiæ modus expoſcit. Quod ſi inde (vt recte poteſt) ad illuminationem naturalem, ac de naturalibus extendas, vt ſoli ſuperiores poſſint naturaliter inferiores illuminare, quia his amplius & plura ſapiunt, nil tamen contra nos deduces. Nam circa aliorum actus, maxime liberos, intellectus, & voluntatis nullus Angelus, etiam ſupremus inferiori, aut infimo etiam, ſapientior de ſe eſt, nec, niſi dependenter à voluntate manifeſtatiua Angeli cuiuſcumque, cuius actus ſunt, poteſt eos naturaliter cognoſcere, vt vidimus, imo vero quia ſapientiores, quoad alia, ſuperiores inferioribus ſunt, ius his naturale adeſt, vt de eis, quæ non ita bene ſapiunt ſuperiores rogent, eiſque loquantur, vt inſtruantur, & naturaliter illuminentur. Porro hactenus dicta de Angelis ſuperioribus ad quos loqui inferiores ſicuti & ſuperiores ad ipſos de mutua locutione animarum ſeparatarum cum Angelis dicta ob rationem eandem puta.

CERTAMEN III.

De hominum pro hoc ſtatu immerſionis animæ in corpus, & Angelorum mutuis inter ſe ſe locutionibus.

1. Res hæc affinitatis inter ad præſentem quæſtionem ſpectat, in eius vero examine duo, vt certa ſupponenda potius, quam diſputanda ſunt. Primum Angelorum, & hominum mutuam locutionem eſſe poſſe, ac frequenter extitiſſe. Secundum eiuſmodi colloquia ſignis ſenſibilibus, & ad placitum ſignificantibus fuiſſe frequenter, inter eos habita. Vtrumque eſt de fide, ex Daniele, & Prophetis aliis, quorum cum Angelis colloquia per eiuſmodi ſigna in ſcriptura referuntur. Secundo: ex colloquio Gabrielis cum Deipara ad Incarnationis myſterium peragendum Lucæ 1. Tertio: ex Chriſti tentatione à Dæmone in deſerto, & variis eius cum dæmonibus, qui energumenorum, quos ſanauit, colloquiis per

Euangeliſtas relatis, quorum ſimilia exorcizantium energumenos colloquia multa, in authenticis hiſtoriis referuntur, & quotidie experimur, & audimus. Item ex colloquiis veneficarum, maleficarum fæminarum, hominumque cum Dæmonibus, quos audiunt, & quotidie alloquuntur. Ratio autem eſt: quia, & Angeli linguas hominum, & nationum callent perfectiſſime: quare, & quemque hominum proprio idiomate loquentem, & audiunt, & quam optime intelligunt, facilleméque, & peritiſſime proprio eius idiomate loquuntur: idque connaturalius, quam ſpecies proprias hominis animæ imprimendo, vt concl. 2. dicemus.

2. In hac vero locutione hominum, & Angelorum per ſigna ſenſibilia occurrit primo difficultas: an, & quomodo Angeli excitentur, ad audiendum homines ipſis loquentes? excitatio enim hominum ab ita loquentibus Angelis ad audiendum, ac modus, quo ab eis excitantur efformatis vocibus, quibus ſpecies impreſſas ipſarum recipiant (ſi eæ dentur) eaſque cognoſcant, & ex præſuppoſita ſignificatorum ſcientia, quid ipſis Angelus loquatur attendant, ac percalleant facile intelligitur. At vero Angelum locutione ſenſibili hominis ad ipſum audiendum, cum id media productione ſpecierum vocalis ſoni (quo primo percipiendum obiectum eſt) fieri debeat, atque in Soari ſententia Angeli ſpecies ab obiectis materialibus, neque actiue, neque exactiue phyſice recipiant; imo vere omnium futurorum naturalium (quæ cordis ſecreta, non ſunt) ſpecies congenitas, ab initio creationis habuerint: non poſſe Angelum locutione ſenſibili hominis excitari, vt ipſi loquenti attendat, eumque audiat, conſequenter videtur docuiſſe; tametſi putes poſſe loquenti attendere, ſi ex ſe velit, non tamen ab illo excitatus. Hoc tamen poſtremum male cohæret, cum primo, vt bene obſeruat Arriaga cit. ſect. 7. ſubſect. 4. num. 55. quomodo enim volet de ſe Angelus attendere nunc loquenti homini, ni illi aliunde conſtet, nunc ipſi hominem loqui, qui antea non loquebatur. Id autem ipſum eſt excitari, vt velit attendere, attendatque loquenti, dum loquitur, non autem dum non loquitur: quo euincitur locutione illa ſenſibili hominis phyſice, vel actiue, vel ſaltem à Deo exactiue excitari Angelum, vt velit attendere, & attendat, audiatque hominem ita ipſi loquentem. Niſi velis Angelos ex ſcientia poſſibilis locutionis ſenſibilis hominum ad ipſos continuos innumeros actus voluntatis attendendi, ſingulis & omnibus hominibus exiſtentibus, an loquantur, elicere, quod ridiculum, eſt: & plerumque reſpectu plurium hominum, qui nulli Angelo, & omnium, qui omnibus nunquam loquuntur, omnino eſt fruſtraneum Angelorum deſiderium.

3. Dico in hac difficultate: Angelum excitari locutione ſenſibilis hominis ad ipſum loquentis, vt ei attendat, eumque audiat, expreſſit concluſionem Arriaga num. 56. eamque ſupponunt Doctores reliqui, etſi in aliquorum principiis, non adeo facile poſſit defendi: de quo ſtatim poſt concluſionis probationem, quæ ſic habet. Libera rationalis creaturæ locutio, & ſecretorum cordis eius manifeſtatio ſucceſſu temporis futura non habet in Angelo ſpecies proprias, ipſi creationis initio congenitas, & per ſe, vel per accidens infuſas à Deo atqui ſenſibilis locutio hominis ad Angelum per ſenſibilia, & materialia ſigna ad placitum eſt libera hominis locutio ad Angelum, & manifeſtatio ſecretorum cordis rationalis creaturæ: ergo non habet in Angelo, ad quem dirigitur, ſpecies ab initio creationis eius ipſi congenitas, & à Deo, vel per ſe, vel per accidens infuſas: ergo debent ſpecies, eius locutionis ſenſibilis, & materialis produci in Angelo, ad quem ea dirigitur, cum ea hominis locutio, & manifeſtatio, ad Angelum abſolute exiſtit, & adeſt: ſiquidem abſque eiuſmodi ſpeciebus videri, ac intuitiue, vt oportet cognoſci eiuſmodi hominis manifeſtatio, & locutio ad Angelum ab ipſo nequit. Tunc ſic: nequit Angelus, ad quem eſt locutio ſpecies proprias eius locutionis materialis, & ſenſibilis in ſe habere, quin habeat in ſe excitatiuum in actu primo ſufficiens, vt loquenti attendat, & eum audiat, ni alio ſit totus intentus, & diſtractus, excitationem, attentionem, & auditionem in actu ſecundo, & exercito locutionis illius: ergo poſitione abſoluta eius locutionis ex qua (quomodocumque velis) pendet earum ſpecierum productio Angelus, ad quem locutio illa eſt, excitatur, vt attendat, & audiat hominem ipſi loquentem. A quo autem modo ſpecies præfatæ in ſui productione à locutionis illius abſoluta exiſtentia, actuali, & de præſenti phyſice pendeant probationi, & veritati concluſionis non derogat. Illud tamen certum eſt phyſice, tanquam à principio actiuo adæquato pendere à locutione ſenſibili hominis non poſſe; cum materialis omnino locutio ſit, quare nec formaliter, nec eminenter prædicatum ſpiritualitatis contineat. Poterit autem principium phyſice actiuum inadæquatum tamen eſſe, quod partiali etiam actiuitate intellectus Angeli, qua agens intellectus eſt, compleatur: vt de phantaſmate reſpectu ſpeciei intellectiuæ ſpiritualis noſtræ, noſtroque intellectu, qua agens eſt, philoſophamur: vel dici facilius poteſt, earum ſpecierum productionem phyſice exactiue à Deo ſolo illas producturo à ſenſibili illa hominis locutione pendere.

4. Maior illa ſyllogiſmi primi (ex qua reliqua legitime inferuntur) probatur. Primo quidem: quia nullius futuri contingentis, quantumuis entitatiue naturalis, habet Angelos ſpecies congenitas, & à ſuæ creationis initio per ſe, vel per accidens à Deo infuſas, vt oſtendimus tom. 2. Philoſophiæ, controuerſ. vltim. de ſpeciebus angelicis. Secundo probatur: quia (Soario, quem impugnamus, teſte cum Doctoribus reliquis) ſecretorum cordis etiam humani futurorum duratione poſteriori ſpecies proprias, ſibi ab initio creationis congenitas, & infuſas Angelus non habet: imo, neque eorum præſentium habet ſpecies, quouſque, cuius ſunt, manifeſtatiua voluntas atque ex parte ſua eorum adſit abſoluta manifeſtatio, qua illi in aperto formaliter, obiectiue conſtituantur, atque ſublato iure naturali ſecreti cæteris potentiore, quod is, cuius ſunt, cordis ſecreta habet, intra ſphæram obiectiuam naturalis facultatis, intellectiuæ Angeli, cui ea vult manifeſtari Angelus, vel homo, ea habens abſolute collocentur, vt ſæpe q. 4. docuimus, & monſtrauimus. Hinc autem legitime infertur manifeſtationi ipſius ſecretorum cordis hominis, vel Angeli, cuius ſunt, ſeu locutionis ſpecies proprias Angelis à creationis inſtanti congenitas & infuſas, per ſe, vel per accedens non habere, quia iudicium Angeli vel hominis loquentis, de re, de qua loquitur, in ſecretis cordis angelici, per Soarium, & reliquos, præter Vaſquez, recenſentur (maxime, cum liberum ipſi, ac non neceſſarium, & naturale iudicium eſt) quia de actu ipſius libero locutio, & manifeſtatio Angeli vnius ad alterum eſt, de quo iudicio ad cordis ſecretum pertinere nemo, ne Vaſquez quidem, poteſt dubitare: ergo eius ſpecies propriæ, non habentur ab Angelis, ab initio creationis infuſæ.

5. Cum enim manifeſtatio, & actus iudicij loquentis nequeant videri, & cognoſci, quin eorum obiecta neceſſario, abſtractiue ſaltem, cognoſcantur: atque iudicium, & manifeſtatio hæc per locutionem præfatam ſæpe de actibus voluntatis, & affectibus liberis, atque exploratio ſecretis cordis loquentis hominis ſit, ſi ſpecies propriæ, cum locutionis, tum iudicij Angeli, vel hominis loquentis connaturaliter debitæ Angelis ſint, ac proinde ab initio creationis ipſis congenitæ, & infuſæ, neceſſario, & naturaliter ſecreta cordis ab initio creationis à cunctis Angelis cognoſcentur, vt ſupra arguebamus q. 4. vbi ſolutionem de neceſſitate exiſtentiæ obiecti, vt ſpeciebus ab ipſo independenter præhabitis videatur abunde reiecimus. Mitto alium excitationis Angeli modum locutione humana & ſenſibili ad ipſum, quem addit Arriaga, n. citato ex ſpeciebus præhabitis omnium obiectorum, confuſis, ſeu, in quibus

Digitized by Google

quibus ea omnia confuſe cognoſcantur, & poſitione exiſtentiæ, qua abſoluta locutionis ſenſibilis ad eiuſmodi obiecta determinate, & indiuiduatim intuenda extrinſecus determinetur: is enim modus, & falſam doctrinam de ſpeciebus illis confuſis Angelorum ab initio creationis infuſis ſupponit: & improbabilius longe, quam ſpecies, cuiuſque obiecti propriæ, & claræ ſola extrinſeca obiecti poſitione poterunt ad eius intuitionem edendam determinari, vt de ſe ſatis claret.

6. Secunda de hominum ad Angelos, & horum ad homines, inſenſibili, atque mentali locutione difficultas eſt: an mentali locutione inter ſe (eodem modo, atque mutuo inter ſe ſe Angelos loqui, atque alterum ab altero excitari, vt attendant, audiantque loquentem diximus) Angeli, & homines mentali locutione loquantur, ſeſeque excitent, vt attendant, & audiant? Quocirca (ne æquiuocatio reſponſioni poſſit obrepere,) quæſtio non eſt de pura excitatione, & cauſatione phyſica cogitationum quarumque, ſiue bonarum, ſiue malarum in hominis mente à malis Angelis, & bonis: eam quippe fieri ab ipſis poſſe excitatione, & motione ſpirituum vitalium, quibus ſpecies phantaſmatum reſident, & quo phantaſiæ applicentur, ac obiectorum ſenſibilis memoria reſticetur, ſicque ſpecies naturales ab eis quondam in mente cauſatæ quantumuis antiquatæ, & pene emortuæ, quaſi exſufflatæ, reuiuiſcant, cauſentque obliuiorum intellectionem dubium non eſt. Vnde nec dubium eſt, ita Angelos tecti, prauique ſuaſores hominibus dici, ac ſubinde ad eos aliquo modo abſque vllis ſenſibilibus ſignis loqui. Verum locutio hæc non ſtricta, & phyſica Angelorum ad homines locutio eſt, ſed moralis tantum, & ob quam bene, maleque, exinde ab hominibus geſta Angelis etiam tribuantur: ad quod ſatis eſt ex geſtorum intentione modo alterutro, circa homines, eorumque mentes, & voluntates Angelos negotiari. Cæterum: cum propria, ſtricta, ac phyſica locutio dicat non ſolum phyſicam cognitionis, de quouis obiecto cauſationem; ſed addat iudicij, quod de illo loquens habet manifeſtationem, quæ in phyſica illa efficientia intellectionis humanæ ab Angelo, nuſquam inuenitur, difficultas de pure mentali locutione Angeli ad hominem, & contra hominis ad Angelum, (quæ iuxta dicta de Angelorum locutione inter ſe) in voluntate manifeſtatiua immediate ſui iudicij de obiectis (ſi aſſertiua ſit) conſiſtit. Mediate vero, ſi imperatiua ſit, & voluntatis, vt aliquid alter agat immediate, circa modum mentaliter puræ excitationis mediis ſpeciebus, vel hominis ab Angelo, vel Angeli ab homine ipſum alloquente, vt alter loquenti, attendat, eumque audiat difficultas vertitur tota. An, ſcilicet, alterutrius manifeſtatiua voluntas, ſeu locutio, ad alium ſpecierum præfatarum principium phyſicum, ſiue actiuum, ſiue exactiuum ſolummodo ſit? an ſecus? in ea vero Soar. & Arriaga d. 57. §. *iam hic concludo*, neutrius manifeſtatiuam voluntatem ſpecies proprias in altero, ad quem dirigitur, actiue illas, aut exactiue phyſice producere aiunt: quia Angelus neutro modo eas in homine poteſt, naturaliter producere: quare, neque homo, in Angelo, vt pure mentaliter loquantur.

7. Dicendum nihilominus eſt, Angelus in homine, cui loquitur, ſpecies ſpirituales mentalis locutionis naturaliter nullatenus producit, à poſteriori: quia, nunquam euenit in naturali, & frequenti, locutione mentali Angeli ad animam corpori coniunctam, ſeu hominem, vt attendat, & audiat excitationem naturalis virtutis, & actiuitatis locutionis mentalis, non per ſenſibilia ſigna Angeli ad hominem, ſeu animam coniunctam corpori, minime eſt: vt ex reliquis agentibus, & effectibus mentalibus, patet: ex quibus, qui naturaliter, neceſſariis poſitis, vt ab agentibus abſolute, vel hoc, vel illo modo fiant, & fiunt frequenter, abſolute, vel modo aliquo nunquam fiunt extra actiuitatem naturalem illorum agentium vel abſolute, velut eo modo ab eis fiant, certiſſime ſunt. Tum ſic, ſed nuſquam, pure mentali, ac non per ſigna ſenſibilia, Angeli locutione frequentiſſima excitatur homo per ſpecies proprias impreſſas ſpirituales de materia & obiectis, de quibus loquitur, vt clare, & in ſe, atque (vt ſic dicam) intuitiue audiat: nec vllus vſquam loquentem ſibi Angelum audiuit: ergo in Angelis ad hominem locutione nulla phyſica, virtus naturalis actiua, imo neque exactiua, eiuſmodi ſpecierum in illo producendarum adeſt. Probatur ſecundo à priori: quia, etſi ex impotentia entitatiua receptiua pure ſpiritualium, earum ſpecierum in anima corpori coniuncta; hæc pars non probatur: aſt ex impotentia connaturali vſus earum ſpecierum in homine, ſeu anima coniuncta corpori, ſolide, & efficaciter probabitur. Siquidem, nequit naturaliter dari principium actuum naturale alicuius operationis, cuius principij vſus ſit naturaliter impoſſibilis, vt patet: quia alias illud principium eſſet, & non eſſet naturaliter operatiuum contradictione apertiſſima. Iam vero vſus earum ſpecierum ſpiritualium, & propriarum naturaliter homini pro hoc ſtatu viæ impoſſibilis facillime monſtratur: quia vſus naturalis ſpecierum propriarum ſpiritualium in facultate, & potentia intellectiua, & ſpirituali eſt ad propriam, & claram obiecti in ſe, & ſecundum ſe, & vt in ſe eſt intellectionem, & intuitionem, non autem ad obiecti intellectionem ad modum alterius: atqui hominis, ſeu animæ corpori, pro hoc ſtatu viæ immerſæ cogitatio rei inſenſibilis, & ſpiritualis (vti eſt locutio, ſeu voluntas manifeſtatiua, & iudicium Angeli loquentis, naturaliter nequit eſſe, niſi per conuerſionem ad phantaſmata, & ad modum alterius: ergo vſus naturalis ſpecierum illarum eſt naturaliter impoſſibilis, homini, ſeu animæ corpori immerſæ, & coniunctæ pro hoc ſtatu viæ.

8. Dicendum eſt ſecundo. Homo locutione pure mentali ad Angelum phyſice, ſaltem exactiue à Deo, ſpecierum propriarum in ipſo productione ipſum excitat, vt attendat, & audiat. Eſt contra Soarez, & Arriagam, vbi proxime, & alios. Probatur primo; quia locutio omnis eſſentialiter, & natura ſua concernit excitationem ab ipſa prouenientem eius, ad quem dirigitur, vt attendat, & audiat (ſaltem poſſibilem) vt ſupra oſtendimus, ac de ſe claret: item excitatio hæc nequit, per ſolam extrinſecam locutionis poſitionem in ſe ipſa; atque ibi ſiſtendo, fieri: ſed aliqua intrinſeca mutatione, facta à loquente media locutione, in eo, cui aliquis loquitur. nec, niſi ei loqueretur facienda id autem, quod in ipſo alloquente ſit, vt ille attendat, atque hunc audiat diximus ſupra cum communi Doctorum, ipſiſque Soario Arriaga, & aſſeclis, eſſe locutionis eius indiuiduæ ſpecies proprias: vt patet ex locutione ſenſibili per materialia ſigna ad placitum ſignificantia, & vniuerſim probatur. Quia id debet intrinſecus poni media locutione in audituro, ex quo certus fieri poſſit locutionis illius indiuiduæ, & eſſe locutionem eius, qui ad ipſum loquitur, atque ita eum de re, aut materia, de qua loquitur, iudicare, vt loquitur; quia alias non poſſet, ob loquentis authoritatem, eidem obiecto aſſentiri, vel diſſentiri: nequit autem poni in audituro, media locutione, aliquid, ex quo, eorum iudicium certum poſſit elicere, niſi ſpecies propria eius indiuiduæ locutionis vt loquentis huius eſt iudicij, quod de re, de qua loquitur, vere, vel ſimulate ſe habere manifeſtat: ſiquidem ea certitudo non fidei Diuinæ, & ſupernaturalis, ſed naturalis, eſſe debet, & quæ viſionis, non niſi per ſpecies proprias habitæ ſit eive innitatur: ergo ſpecies propriæ pure mentalis locutionis hominis, ad Angelum, quibus hic ad attendendum, audiendumque excitari poſſit, ac de facto, quandoque excitetur, vere, ac phyſice debent ab ea hominis locutione cauſari, quod non niſi, phyſica ſaltem ex actione earum ſpecierum à Deo producendarum, fieri poteſt. Confirmatur: quia, cum locutio per ſigna ſenſibilia non ſit, nullus alius modus, quo excitari Angelus pure mentali hominis ad ipſum locutione valeat deſignari, excogitarive poteſt. Probatur tertio:

Digitized by Google

tertio: quia locutio hæc pure mentalis hominis, ad Angelum eſt voluntas manifeſtandi Angelo iudicium, quod de re habet, & cordis humani ſecretum: eſtque in ſe æque pure ſpiritualis voluntas, atque voluntas Angeli cuiuſuis manifeſtandi alteri Angelo ſimilia ſua: ergo æque, atque hæc, phyſice actiue, vel exactiue ſaltem à Deo productiua ſpecierum erit in Angelo, cui loquitur.

9. Arriaga num. 38. §. *Dices, loquela*; negat conſequentiam: quia ob ſtatum coniunctionis animæ ad corpus, & voluntati manifeſtatiuæ, & locutioni hominis ad Angelum pure, & æque ſpirituali, atque Angeli ad Angelum, deeſt phyſica, non ſolum actiuitas, ſed exigentia à Deo præfatarum ſpecierum abſoluta, & expedita: Quemadmodum n. 7. ob eundem ſtatum concretionis animæ diximus locutioni pure ſpirituali Angeli, ad ipſam, ita corpori concretam ſiue ad hominem, deeſſe phyſicam abſolute, & expeditam naturalem actiuitatem, & exigentiam à Deo producendarum ſimilium ſpecierum in homine, ſeu anima corpori concreta, cui loquitur, quarum ſpecierum in anima ponendarum abſolutam, & expeditam phyſicam & naturalem exigentiam, imo, & actiuitatem haberet, ſi ei in ſtatu ſeparationis loquatur. Sed tamen ex dictis numero illo 7. facile præcluditur euaſio. Conſtat enim ex impoſſibilitate naturalis vſus earum ſpecierum propriarum, in homine & anima, in ſtatu concretionis corpori, nimirum viſionis, & intuitionis ſpiritualium obiectorum, in ſe, ac ſecundum ſe (cui ſoli ſpecies propriæ obiecti poſſunt inſeruire) ac non admodum, ſenſati, & corporei obiecti alterius, ob quod conuerſio animæ, & intellectus ad phantaſmata (ſi neque pro ſtatu concreationis animæ intelligere ſpiritualia naturaliter nequit) neceſſaria eſt. Phyſica vero ſpiritualis locutionis, ſeu voluntatis, hominis & animæ, pro ſtatu concretionis, actiuitas, vel ſaltem exigentia, naturalis ſpecierum propriarum, non eſt in ipſa anima ponendarum, ad eorum obiectorum in ſe, & ſecundum ſe viſionem, & cognitionem intuitiuam, ac non corporei, & ſenſibilis obiecti adinſtar ab anima ipſa, eliciendam (quod pro ſtatu repugnaret, eſſet quippe naturalis potentia, ad cognitionem naturaliter, pro eo ſtatu impoſſibilem) ſed ſpecierum in Angelo, cui homo, ſeu anima in ſtatu concreationis pure mentaliter, & ſpiritualiter loquitur: in Angeli vero, & recipiendi, cuiuſmodi ſpecies proprias ſpirituales, & mediis illis eliciendi viſionem intuitiuam ſpiritualium ſuorum obiectorum, quare, & vſus proprij eiuſmodi ſpecierum phyſica abſoluta eſt, & naturalis poteſtas; quare phyſica vel actiuitas, vel exigentia naturalis locutionis mentalis humanæ earum ſpecierum, in Angelo, cui loquitur producendarum non eſt ſpecierum, quarum vſus proprius, ſit naturaliter impoſſibilis, ſed connaturaliſſimus.

CERTAMEN IV.

De mutua Angelorum vel inter ſe, vel hominibus colloquentium auditione.

1. HOrum omnium auditionem realem formalem in cognitione audientis propria, & intuitiua locutionis & iudicij, quod ſe habere manifeſtat is qui loquitur, ſtare compertum ex dictis eſt, ſi ſit pure mentalis (vt inter Angelos) locutio. Poſſet autem in controuerſiam inde vocari: an ſuperiores Angeli inferiores audiant, poſſintve audire loquentes? Cum enim auditio, cognitio ſit, eorum quæ ex Angelorum inferiorum locutione norunt, ac ſine ea ignorarent, fiet ſane, ſuperiores Angelos ab inferioribus edoceri, illuminarique naturaliter, & de naturalibus poſſe. Disjecimus hanc oppoſitionem, ſupra certam. 2. vbi inferiores, infimum etiam, ſuperioribus, & ſupremo loqui naturaliter poſſe ſtatuimus: ex locutionis autem poſſibilitate poſſibilitas auditionis inferiorum loquentium à ſuperioribus, quibus loquuntur, legitime infertur. Difficultas abſurdi, quod ſuperior Angelus ab inferiori edoceatur, de naturalibus naturaliter, atque illuminetur, disjecta etiam loco citato fuit. Et quoad illuminationem, quam ſuperioribus ab inferioribus, Theologi, iuxta ordinariam prouidentiam negant, de ſupernaturalibus obiectis, & myſteriis à Deo reuelatis, ac reuelandis Theologos, loqui certum eſſe diximus, quoad Doctrinam vero de naturalibus obiectis abſolute, & independenter à voluntate alterius Angeli cognoſcibilibus non poſſe ſuperiores ab inferioribus naturaliter edoceri; poſſe vero de naturalibus etiam, quæ non, niſi dependenter à voluntate Angeli cuiuſuis alterius abſoluta cognoſcibilia naturaliter ab aliis Angelis ſunt, ibidem docuimus.

2. An vero Angeli loquentes ipſis Angelos, vel homines, ſemper, ac neceſſario naturaliter audiant? altera eſt difficultas, & leuis. Reſpondeo negatiue. Poſſunt enim aliis cogitandis, vel naturaliter, & inuoluntarie vel voluntarie, & libere Angeli, quibus alij loquuntur, toti eſſe intenti, atque diſtracti, ita vt loquentem non audiant, neque eius locutioni attendant, ſiue homo, ſiue Angelus ipſis loquatur. Id quod experientia quotidiana noſtra, cum alio diſtractis hominibus loquimur, ſatis probatur. Poſſunt etiam Angeli in naturalibus relicti, vel iam vitio, vel ſuperbiæ, vel odij in loquentem occupati per neglectum, nolle ſibi loquentem, audire: vt ſæpe, etiam apud homines contingit ſuperbos, vt alios, quos præ ſpiritus tumore deſpiciunt, quoſve multum auerſantur, audire nolint, neque attendere, ſed loquentes, imo loqui vix incipientes proterant. Ita ego de Lucifero, & aſſeclis Angelis prauis cenſui ſemper. Nempe Michaëlem, & Angelos reliquos bonos præ ſuperbia, atque odio in eos infenſiſſimo audire, attendereque per neglectum noluiſſe: vnde illud ſolum à Michaële, & ſociis toto viæ, & prælij tempore, ad Luciferum, eiuſque aſſeclas ingeminatum, altiuſque, & vehementius inclamatum, nihilque amplius, nouimus *Quis ſicut Deus*: ex quo militiæ cæleſtis Principi Michaëlis nomen inditum eſt: vt nolentes præ ſuperbia, & odio audire, vehementiorq. ac vehementiore rationis eiuſdem inclamatione repetita (ſi qua poſſet) redderet attentos.

3. Dubitari poſſet: ex quo tempore, & quouſque Angelorum inter ſe, & cum hominibus locutio, & auditio, mutuaque colloquia cæperint, & quouſque ſint duratura? Et quoad inceptionem, conſtat à principio fere creationis ſuæ inter Angelos, cæpiſſe: quod ex tunc, & inter ipſos prælium, & ad homines bonorum malorum, bonæ malæque inſpirationes, & ſuggeſtiones cæperint. Quo vero vſque Angelorum inter ſe, & cum hominibus mutua locutio ſit duratura? Conſtat duraturam non ſolum toto mundi huius tempore, quo Angeli ſuperioris gradus hierarchici inferiores gradus illuminabunt, atque ex Dei mandato, & nutu, quid circa mundum hunc, eiuſque partes, & homines ſingulos, iuxta Dei voluntatem, agi ſpecialiter oporteat inſtruent, atque ad id peragendum mittent, quod mentali eorum locutione fiet; tum etiam Dæmones in ſuam peſſimam rempublicam, & gradus hierarchicos in malum vniuerſi, & hominum præ ſua nequitia, vt magis noceant diſtributæ ex Satanæ, ſeu Luciferi Principis mandato, & ſuggeſtione vniuerſo, & hominibus perdendis aliorum ad alios ſuaſionibus, & cohortationibus incumbent. Finito autem mundo Beatorum, & Angelorum reipublicæ fæliciſſimæ colloquiorum inter ſe iucunditas nulla futuræ æternitatis duratione deficiet, quibus, & gaudium augeſcat, ac mutuo ſe in Dei laudes, & amorem accendant: contra vero generis vtriuſque damnati ſe conuiciis perpetuo proſcindent, & moleſtorum, cuique

ſepe

Digitized by Google

repetitione, cruciabunt, atque in Dei odium, & blaſphemias inuicem hortabuntur, & incendent.

4. Vt res tota locutionis, & auditionis Angelorum (& idem eſt de pore mentali hominum ad ipſos) abſoluatur, de ſubiecto, cum locutionis, tum auditionis mentalis dicendum erit: locutionis mentalis ſubiectum ſolummodo eſſe loquentem, auditionis realis formalis, cum ad quem, eſt locutio: quod ipſum de excitatione, eius, tam in actu primo per ſpecies in ipſo, actiue, vel exactiue phyſicæ à locutione productas; quam in actu ſecundo, realis formalis excitationis, & attentionis excitetur, de reali formalis auditionis ſubiecto conſtat ex dictis, cum ea ſit, locutionis, & reliquorum quæ per illam alteri manifeſtantur realis formalis audientis cognitio de locutione conſtat etiam ex dictis q. 4. cert. 6. n. 2. Nec præſtat impugnatio Arriagæ noſtri ſupra ſubſect. 1. n. 43. §. *Dicendum ergo.* & §. *ideo reiiciendus eſt Vaſquez.* Vt probet locutionem in ſolo actu loquentis eſſe non poſſe, ſed inadæquate ſolum, & tanquam comparte complente in ſpeciebus, in audiente productis: ac proinde, nec loquentem ſubiectum adæquatum locutionis eſſe poſſe: quia alias nullis ſpeciebus productis in audiente poſſet eſſe. Cæterum, etſi contra Vaſquez, qui in actu reflexo iudicij loquentis ante voluntatem liberam illud alteri manifeſtandi, ac proinde indifferentem de ſe, nec determinatum, vt alteri determinate manifeſtetur ſatis probet in illo locutionem adæquate eſſe non poſſe: quod, & nos citata quæſt. 4. aliunde probauimus, contra nos autem, qui in voluntate loquentis de eo, & reliquis determinata, & determinante ei, cui loquitur manifeſtandis, quæ ſe ipſa, ſui etiam manifeſtatiua ſit conſtituimus, nil prorſus probat: ex ea ſiquidem determinatione, & ſpecierum ſui, & iudicij illius in eo, cui loquitur, natura ſua phyſice actiue, vel exactiue, productiua eſt, æque, atque humana, & ſenſibilis per externa ſigna locutio, quæ vera locutio eſt, etſi ſpecies, quas naturaliter producere in eo, cui loquitur, actiue, vel exactiue phyſice, poteſt, & petit aliunde non producantur de facto, quod, cum viderit, Arriaga, & valde probabile cenſuerit, non video, cur in ſua concluſione paragraphi. *Dicendum ergo* nihilominus perſtiterit §. *Hinc colligo primo,* & § *colligo ſecundo.*

CERTAMEN V.

De multitudine Angelorum loquentium, quos quiſque poteſt audire.

1. QVot vero Angelos loquentes ipſi poſſit quiſque Angelus audire diſputant aliis minutius Suarez c. 28. n. 53. & Arriaga citat. ſect. 7. ſubſect. 3. & quoniam audiendi potentia in actu primo, vel audiendi in actu ſecundo poteſt conſiderari: & potentia audiendi abſoluta in actu primo ſpeciebus impreſſis locutionis Angelicæ conſtituatur, vt diximus, ſi de potentia auditionis, ſiue audiendi in actu primo ſit ſermo, eadem ſane quæſtio hæc erit, atque de potentia Angeli cuiuſuis ſpecierum præfatarum receptiua, ſiue à quot Angelis loquentibus, ſeu angelicis locutionibus poſſit quiſque Angelus ſpecies phyſice recipere: ſi vero de poſſibilitate, ſeu potentia logica abſoluta audiendi, ſiue auditionis, in actu ſecundo idem erit, atque inquirere, quot Angelos ipſi loquentes, poſſit Angelus quiſque locutionum eorum ſpeciebus inſtructus audire? vtraque vero quæſtio, tam de potentia recipiendi ſpecies plurium locutionum Angelorum plurium loquentium, quam eis receptis plures audiendi, duplici ſenſu intelligi, & examinari poteſt: ſcilicet de potentia recipiendi plurium loquentium ſpecies plures, ac eis receptis, loquentes audire ſimul, vel ſucceſſiue. Certe Suarius, & Arriaga de vtraque Angeli cuiuſque potentia audiendi in actu primo, vel ſecundo ſimul plures Angelos ipſi loquentes tantummodo agunt, non autem de potentia alterutra ſenſu audiendi illos ſucceſſiue. Et ego quidem, quoad potentiam audiendi plures locutiones plurium Angelorum in actu primo ſeu earum ſpecies recipiendi, cenſeo eandem difficultatem eſſe, eiuſque decidendæ rationem fore, ſiue, ſimul ſiue ſucceſſiue ſpecies recipiendæ plurium locutionum illarum ſint: cum nec ſpecies ſibi inuicem contrarientur, ac proinde, neque aliam alia, ſeu alias ex oppoſitione inter ſe ſe ſubiecto pellat, ſed ſolum ex eius incapacitate receptiua, quemadmodum corpus vlnare, vlnare aliud ex ſolum vlnari, quem occupabat, ac replebat, loco trudit, nec niſi ſucceſſiue corpus vtrumque poteſt in eodem loco locari, vt poſſet, ſi duarum vlnarum locus eſſet, ac ſubinde vtriuſque vlnaris corporis continendi capax: quod ipſum cenſeo de virtute actiua naturali non vitali (præſertim, non cognoſcitiua, & appetitiua) quæ in ſuis operationibus, & effectibus edendis nec laborat, nec defatigatur, nec magis minuſve vni, quam aliis edendis attendere, ſiue impendere poſſunt: quare nec vnius operatione ab aliorum effectuum, quos abſolute poteſt agere, impediri. Quocirca, ſi igni combuſtibilia omnia quæ ignire abſolute actiuitate ſua poteſt, aut ſoli corpora omnia, quæ illuminare abſolute poteſt, intra actiuitatis ſphæram debite applicarentur, haud dubio omnes igniendi, & illuminandi operationes, & effectus ſimul ederent: ita, vt nullum alium effectum edere ſucceſſu quouis temporis, aut etiam æternitatis, vllatenus poſſent.

2. At de Agentibus, & virtutibus actiuis vitalibus, præſertim cognoſcitiuis, & appetitiuis, ſiue materialiter, ſiue ſpiritualiter, quæ magis minuſve attendere adhærere, ſeque impendere obiecto vni præ aliis poſſunt, ac proinde toto etiam conatu in vnum ex illis ferri cognitione, & affectu ſuo, atque in eo ſubinde, vel ita percipiendo, vel proſequendo defatigantur aliter res habet, imo in quouis, vtcunque cognoſcendo, & appetendo aliquatenus, (etſi inſenſibiliter, ac ſine aduertentia, laborant, conſtans apud omnes Doctores eſt, cognitione, & appetitu vnius obiecti, ac maxime plurium, impediri appetitiuam, & cognoſcitiuam facultatem ab aliorum obiectorum, vel æqua, vel æque facili, & quandoque abſoluta, actualique ſimultanea, cognitione, & appetitu, vnde de omni facultate cognoſcitiua vniuerſim (quod ipſum de appetitiua eſſe debet) dignitatis loco, apud ſcholas omnes ariſtotelicum illud circumfertur; *pluribus intentus minor eſt ad ſingula ſenſus:* quare de potentia audiendi, in actu ſecundo, ſeu auditionis plurium loquentium Angelorum ſimul, diuerſa difficultas, iuxta commune hoc generale axioma, ab ea eſt, quæ de potentia audiendi loquentes Angelos plures ſucceſſiue, cum iam ab antea loquentium auditione, qua, ne alios audiret, diſtrahebatur, ceſſaſſet. Idcirco eius communis, & generalis potentiis vitalibus cognoſcitiuis, & appetitiuis ſuppoſitione de Angeli cuiuſuis potentia auditionis formalis, & actu ſecundo plurium loquentium diuidendæ quæſtiones ſunt de potentia ſcilicet audiendi ſeu auditionis eorum ſimul, & auditionis eorum ſucceſſiue: atque aliorum Doctorum reuerentia, qui axioma tota amplitudine, & vniuerſalitate recipiunt, ſeorſim de vtraque difficultate iudicium ferendum. Sed tamen poſtea, quid amplitudinis axioma illud habere ſirmiter poſſit, & an ad facultates, intellectiuas, & appetitiuas pure ſpirituales, & independenter prorſus à corpore, eiuſque organis operantes (cuiuſmodi Angelorum, & animarum ſeparatarum intellectus, & voluntas ſunt,) ſubtilius, penitiuſque timandum à ratione erit, quam hactenus fuerit. Quæſtiones verò ita à nobis ſeiunctæ, ac ſeorſim diuiſis ſenſibus propoſitæ, quatenus Angelos loquentes,

Digitized by Google

vel locuturos concernunt, vel de actu abſolute productis, vel de poſſibilibus etiam aliis omnibus poſſunt procedere de neutrorum autem pluralitate, qui loquentes ab vnoquoque Angelo audiri, ſiue in actu primo, ſiue in actu ſecundo poſſunt, nihil vero de determinato numero definiri cum fundamento poteſt: cum nec exiſtentium nec poſſibilium Angelorum, qui, & eſſe, & loqui abſolute poſſent, numerus, & determinata pluralitas, vltra quam, nec progrediantur de facto, nec progredi valeant, nobis innoteſcat, nec capacitatem Angelorum receptiuam ſpecierum, & intellectionum, neque harum actiuitatem, angelicam vitalem, quaſi palmo, digitiſue, aut lato, vt aiunt, vngue poſſimus metiri, vt tot, & non plures capere, & virtute ſua continere, ſtatuere poſſimus: de exiſtentibus, ergo de facto Angelis; & loquentibus, an omnium locutionum ipſorum ſpecies recipere quiſque Angelus poſſit, & auditiones elicere? rationabili examini ſubeſt: de poſſibilibus etiam, an omnium etiam poſſibilium ab ipſis locutionum ſpecies poſſibiles phyſice pati, atque auditiones valeat, quiſque efformare; etſi infinitæ illæ, vel cathegorematice, vel ſynchategorematice ſint.

3. His dilucidæ harum difficultatum reſolutioni prænotatis, Soarius loco citato, quoad potentiam audiendi in actu primo, ſiue receptiuam ſpecierum cen et: cuique Angelo, adeſſe ad reliquos omnes loquentes, ſimul audiendos in actu primo, ſiue locutionum eorum omnes, ſine termino, ſpecies ſimul recipiendas, ſecus ad eos omnes loquente audiendos, in actu ſecundo, ſimul diſplicet autem, quoad primum, Arriagæ noſtro citato loco num. 50 §. *ego in hac quaſtione*, quia ſecundæ parti Doctrinæ ſuæ aduerſatur Soarius: cum ideo neget poſſe ſimul audire in actu ſecundo Angelos omnes loquentes, quia virtus actiua intellectionis locutionum Angelorum loquentium ſimul limitata eſt: ſed etiam virtus paſſiua, ſeu receptiua ſpecierum, quibus Angelus in actu primo audiens conſtitutus, eſt limitata, vt pote creata: ergo, ſi actiuæ virtuti cuiuſuis Angeli ad audiendum ſimul in actu ſecundo, alios omnes, ſine termino Angelos loquentes obeſt eius virtutis limitatio, ad audiendos etiam reliquos omnes Angelos loquentes, limitatio etiam potentiæ receptiuæ ſpecierum præfatarum oberit, vt ſimul eas omnes, ſine termino, recipiat, atque Angelos loquentes poſſit ſimul in actu primo audire. Minor facilis probatu videtur. Quia potentia receptiua ſpecierum, non eſt pure terminans, quæ nec vnionis, nec extremorum vniendorum, qua talis, vllam illorum præcontinentiam, requirat, vt requirit vt vere paſſiua hæc: etenim ex intimis intellectus viribus, & quaſi viſceribus ſpecies iſtæ educuntur: quarum omnium, ſine termino continentia creatæ capacitati, ac ſubinde limitatæ æque atque actiuæ capacitati, repugnat; quantumuis gracilior, & imperfectior continentia potentiæ receptiuæ, quam actiuæ potentiæ continentia reſpectu ſuorum effectuum ſit, & cogitetur. Addit Arriaga inde: pro maiori Angelorum entitatiua perfectione naturæ ad plures aliorum loquentium ſpecies ſimul recipiendas, eoſque ſimul in actu primo audiendos eſſe receptiuam capacitatem, ampliorem, quam ſit in Angelis naturæ imperfectioris. Verum impugnatio Soarij, nihil contra ipſum præſtat. Etenim ipſius ratio ex limitatione virtutis actiuæ Angeli ad negandam potentiam audiendi ſimul in actu ſecundo, ſeu formaliter intelligendi plures, & omnes Angelos ſimul loquentes, ſine termino, non ſola actiuitatis limitatio, ſed actiuitatis, quæ obiectorum cognitione diſtrahi, & ab aliorum cognitione, poſſit impediri natura ſua eſt, id quod actiue intellectiua Angeli facultas proculdubio (vt Doctores communiter docent, ſupraque notauimus, & Arriaga ipſe conſtanter vbique fatetur, & eadem ſubſectione 3. num. 53. §. *Reſpondendum ergo.*) Id vero in virtute pure receptiua ſpecierum, intellectus eiuſdem locum non habet, vt vidimus num. 1. inde etiam additamentum eiuſdem Arriagæ euaneſcit. Siquidem ad plures ſpecies ſimul pure recipiendas capacitas pure receptiua amplior, & perfectior entitatiue intellectua, quam pure recipiendas ſucceſſiue non requiritur, vt eodem n. 1. docuimus: neque inde maior, minorve perfectio entitatiua intellectus angelici taxatur, ſed ex virtute actiua intellectionis, & vſus plurium ſpecierum ſimul: quæ qui maior in vnoquoque Angelo eſt pluribus ſimul, pluribuſque cognoſcendis, ſine vllo, vel ſaltem minori impedimento, ac diſtractione poteſt attendere, vt in hominibus experimur.

4. Circa potentiam ergo cuiuſuis Angeli audiendi, ſimul in actu primo reliquos omnes, qui de facto ſunt ſimul etiam loquentes, ſeu omnium ſimul loquentium ſpecies ſimul recipiendi, dico primo, eiuſmodi potentia receptiua, cuiuis Angelo adeſt. Conuenio cum Arriaga id expreſſe docente cit. ſubſect. 3. n. 51. §. *Secundo, & vltimo*, & Soario, qui amplius, vt vidimus, docet: ſcilicet poſſe ſimul recipere locutionum angelicarum, Angelorumve loquentium ſpecies, ſine termino: quod amplius valde eſt, cum loquentes Angeli, qui de facto ſunt, ſint finiti, eiſque omnibus, ſimul, ſemel tamen vni loquentibus eorum locutiones illæ, coniunctim etiam ſumptæ finito numero claudentur: eas autem ſolas ſimul ab eo Angelo recipi poſſe ſat erit, vt concluſio hæc abſolute verificetur, quin inde, vel apparens, illatio infinitatis eiuſmodi potentiæ intellectos creati receptiuæ ſpecie cum fieri poſſit: cum non ſit potentia ad terminum receptionis ſine termino, & quantitate diſcreta infinitum, vt contra Soarium Arriaga contenderat, de qua illatione, eiuſque firmitate inferius. Probat inde concluſionem Arriaga: qui derogaret perfectioni reipublicæ politicæ Angelorum aliquem, adhuc vnum, Angelum ita limitatæ capacitatis receptiuæ ſpecierum eſſe, vt eorum omnium ſimul quandoque loquentium ſpecies non poſſet ſimul recipere, eoſque ſimul in actu primo ſaltem, ſimul audiunt, cum ad id finita potentia receptiua ſit ſatis. Sed tamen §. *Dico id eſſe probabile* probationis ſuæ debilitatem hac ratione recognoſcit: quia caſus loquendi ſimul Angelos vni eſt moraliter impoſſibilis: quia omnes, ſiue Angelos, ſiue homines rempublicam rationalem conſtituentes per ſimplam, ſimul loqui confuſionis, & inurbanitatis imprudentis eſt. Quod ſi inurbana, & perfectiſſimæ Angelorum reipublicæ ſimultanea Angelorum omnium locutio, ac ſubinde politicæ, & moraliter eſt impoſſibilis ex eius reipublicæ perfectione perperam capacitas phyſica receptiua ſimul ſpecierum Angelorum omnium ſimul loquentium infertur in Angelis omnibus: infertur enim ex politica perfectione imperfectio ſolum politica ſimultaneæ locutionis omnium Angelorum, & contra ex hac imperfectione politica, politica etiam ſimul reliquos omnes audiendi imperfectio, quæ repugnat, iuxta hanc igitur, conſiderationem, rationalis reipublicæ perfectio ſolum infert, potentiam cuiuſque Angeli loquendi non ſimul cum reliquis, ſed ſeorſim vel gregatim, cum aliis pluribus etiam, non tamen adeo pluribus, vt locutionis, atque auditionis confuſionem patiant, ac ſimiliter potentiam ſimul recipiendi ſpecies, & audiendi in actu primo, totidem, quod, ſine confuſione loqui ſimul poſſunt, non plures impotentia quidem politica, non phyſica. Cæterum confuſio hæc ex ſimultanea plurium hominum locutione humana per articularos ſonos, & voces ſignificatiuas, quarum alias eminentior, & clarior alia ſupprimit, & æquales, ſe mutuo confundunt, & aliud, quam quiſque loquatur percipi facient (quemadmodum ex viſus infirmitate, & congerie ſpecierum lucis ex iride nempe, colores percipiuntur) at in Angelorum, quantumuis plurium ſimultanea locutione locum, quoad ſpecierum ſimultaneam receptionem, atque eorum omnium in actu primo auditionem, non habet, cum nullius ſpeciei productio alterius, & aliarum omnium ſimultaneam productionem impedire poſſit, per contra ab eis impediri, neque item mutuo confundi; eſto, earum omnium vſus ſimultaneus,

tenens, ſiue auditio in actu ſecundo Angelorum omnium ſimul loquentium ob limitationem actiuitatis vitalis, & diſtractionem ab aliis cognoſcendis, quam pati poteſt, & patitur, iuxta communem Doctorum ab obiectis, quæ proſequitur, & cognoſcit, ſi plura præſertim ſint, ſit Angelo cuiuis impoſſibilis. Addo in mutuis Angelorum omnium cohortationibus frequentibus ad Dei laudem, & amorem locutionem reliquorum omnium ſimul ad ſingulos viciſſim admitti debere; quare, & in ſingulis reliquorum omnium ſimul loquentium ſpecies ſimul & frequentiſſime recipi.

5. Dico ſecundo. Potentia ſimul de ſe receptiua ſpecierum Angelorum omnium, qui de facto abſolute ſunt, loquentium ſiue locutionum omnium angelicarum ſine termino, cuique Angelo adeſt: conſentio noſtro Soario ſupra contra Arriagam citat. num. 50. §. *ego in hac quæſtione:* Addo, locutionum omnium poſſibilium ab omnibus Angelis, qui intra poſſibilitatem, Deique omnipotentiam clauduntur, quia id etiam ratio ſubiicienda ſuadebit. Probatur concluſio: quia de facto eſt potentia in vno quoque Angelo receptiua ſucceſſiue ſpecierum locutionum poſſibilium fore, & ſine termino, per totam æternitatem futurarum ab Angelis, qui de facto ſunt: ergo cuique Angelo eſt potentia receptiua ſimul earum ſpecierum, ſine termino. Antecedens probatur: quia per totam æternitatem futuram perſtabit reſpublica rationalis, & politica Angelorum; quæ ſine poteſtate communicationis, & locutionis inter ſe ſe ſtare nequit, vt patet: ex ergo per totam æternitatem, ſucceſſiua Angelorum ſucceſſiue, ſine termino ab Angelis, qui de facto exiſtunt ſunt abſolute poſſibiles: ergo, & auditiones viciſſim ſucceſſiue, ſine termino (quibus repugnantibus locutiones illæ poſſibiles eſſe nequeunt) ſunt abſolute poſſibiles: atqui auditiones in actu primo ſpeciebus impreſſis locutionum earum conſtituuntur, & ab his auditiones in actu ſecundo fieri debent: repugnarent autem, ſi potentia receptiua earum, ex qua connaturaliter educantur, & quam natura ſua concernunt, in Angelis non eſſet; ergo potentia receptiua ſucceſſiue earum ſpecierum, ſine termino Angelis ſingulis adeſt. Nec video antecedentis huius veritatem ab Arriaga dubitari ab vllove Doctore verti in dubium poſſe. Conſequentia ſolum dubitari poteſt, negaturque adeo tenaciter ab Arriaga vbi proxime nu. 52. à § *obiici difficulter*, vt variis diſcurſibus, & inſtantiis, & ſolutionibus relatis, & excogitatis, ſurdos tamen aliquando Angelos manſuros, nec ſpeciei locutionis denuo recipiendæ phyſice capaces, ſi anteriores, in eius mente ſeruantur abſurdum non reputet, ſed plane fateatur, eos tandem aliquando elingues, & tanquam truncorum ſtruem, aut lapidum congeriem ipſorum rempublicam tunc manſuram cogetur fateri, vt ex probatione antecedentis facile apparet. Sed tamen probatur facile conſequentia ex dictis num. 1. quia capacitas, & continentia receptiua, & pure paſſiua ſubiecti reſpectu effectuum, ſeu formarum, & accidentium, ſibi inuicem non aduerſantium, omnes, quos, continet, poteſt ſimul æque, ac ſucceſſiue recipere: quia, cum neutrum alteri formaliter aduerſetur, ac repugnet, ſolum ex defectu capacitatis, & continentiæ paſſiue ſubiecti alterum cum altero in ſubiecto non componentur: cum autem capacitas paſſiua, & receptiua, nequat abſolute eſſe ad effectus vllos, quouis tempore, aut duratione ſucceſſiue recipiendos, quos capacitate, & virtute ſua receptiua abſolute non contineat, fit ſane; vt ni ipſi inter ſe pugnent, & aduerſentur, quantum de ſe eſt, poſſit omnes ſimul recipere, quin amplior potentiæ receptiuæ capacitas, ad eos omnes ſimul, quam ad ſucceſſiue recipiendos requiratur. Bene ergo à potentia receptiua ſucceſſiue ſpecierum locutionum angelicarum ſibi non aduerſarum, ſine termino infertur potentia intellectus angelici receptiua earum ſimul, ſine termino; etſi ex repugnantia infiniti cathegorematici, & in actu rerum creatarum, in quouis genere (quam Doctores aliqui defendunt) earum omnium ſimultanea receptio repugnaret extrinſecus, non autem ex defectu intrinſeco potentiæ receptiuæ.

6. Inferes cum Arriaga: ergo potentia illa receptiua ſimul omnium earum ſpecierum, ſine termino, eſt infinita quod creaturæ repugnat, vt ſupra permittebamus inferri: ſiquidem, ad infinitos effectus, quos eſſentialiter continet potentia receptiua, eidem obiectioni ſubiacet ipſe cum Doctoribus reliquis: ſiquidem totidem, nulla dempta, continere debet, vt poſſit eas recipere ſucceſſiue: imo continentia actiua (quæ Arriaga teſte citato n. 50. §. *ego in hac quæſtione* maioris virtutis, & perfectionis eſt) ab eo admittitur §. *Reſpondendum ergo:* ſub med. n. 54. concedit enim ignem infinitos ignes, & calores contineat; & tamen ignis infinitam actiuitatem intrinſecam entitatiue, omnino negabit. Reſpondeo pro omnibus huic argumento (quod omnes vexat, totamque permeat Philoſophiam, & Theologiam.) Infinitatem termini, ſeu extremi extrinſeci, quem intrinſeca ſua entitate tranſcẽdentaliter potentia reſpicit, & eſſentialiter concernit, nullam illius arguere infinitatem, etſi ex infinitate termini, ſeu extremi illius extrinſeci, quod reſpicit intrinſece maior, in illa perfectio arguatur, & ex infinitate extremi augeſcat, quam in rebus aliis generis eiuſdem, quæ finitum extremum, ſeu terminum eſſentia ſua reſpicerent: quia ex termini, ſiue extremi, ad quem res eſſentialiter relatione tranſcendentali referuntur, proportione, non quidem arithmetica, ſed ſolum geometrica creſcunt res ipſæ relatæ, & augeſcunt: vt pro defendenda à ſimili argumento (ratione materiæ vrgentiori) poſſibilitate viſionis creatæ, & finitæ Dei in ſe intuitiuæ, & beatæ Scolaſtici veteres, & ex illis reliqui reſpondere ſolent: ſed quoniam antiquiores, quid ſub eis vocibus conceperint, & dixerint, fuſius non explicuerunt ſatis, præfata ſolutio, tanquam vacuorum nominum à multis redargui, ac fere ludibrio haberi cæpit: eius tamen ſoliditatem, eorumque nominum medullam enucleauimus t. 1. de Deo vno controu. 1. d. 5. q. 3. cert. 3. quod, ſcilicet, quæ arithmetica proportione ex terminorum, ſiue extremorum extrinſecorum, ad quos tranſcendentaliter referuntur, & quibus ſubinde eſſentialiter connexa ſunt, magnitudine, ſiue entitatiua, & ex genere, ſiue continua, ſiue diſcreta præ aliis, quæ non adeo magna extrema, & terminos reſpiciunt, augeſcunt ita debent creſcere, vt minorum perfectionem, quam ex paucioribus, & minoribus extremis, terminiſque ad quos eſſentialiter referuntur, in ſe contineant, & ex pluribus aliis, ſeu perfectioribus terminis, quos eſſentialiter reſpiciunt, quaſi numerorum accremento (quod arithmeticum eſt) pro extremorum, ſeu terminorum maiori, & maiori perfectione, & magnitudine, vlteriorem, & vlteriorem magnitudinem, & perfectionem addere debeant: vnde quantulacumque perfectio, ex terminis, ſeu extremis, ad quæ res ipſis tranſcendentali relatione connexæ, addatur, ſi hæc infinita ſint, atque aliis extremis finitis, quibus res aliæ connectuntur infinite excedant, infinitas rei, quæ infinito extremo, terminove connectitur euidenter demonſtratur: quod ſecus habet, ſi ſolum proportione geometrica ex magnitudine, & perfectione terminorum maiore, vel minore res ipſis connexæ, atque ab eis extrinſecus ſpecificatæ creſcant, & decreſcant, quin imperfectioris rei perfectionem perfectior, contineat, & aliquid addat, ſed ſe tota maiorem, ex genere ſeu ſpecie ſua ex nobiliori, maiorique extremo, quod reſpicit, & à quo ſubinde, ſpecificatur, perfectionem trahat, ſicut trahit, quæ minorem terminum, imperfectiuſque extremum, à quo extrinſecus ſpecificetur, reſpicit, trahit, ea ſpecie, generéue ſuo perfectionem: quod ſolum augmentum decrementumq. geometrica proportio requirit, ſcilicet, vt ſicut à ſuo extremo imperfectiori, & minori, res quæ illud eſſentialiter reſpicit, ſuâ ſpecificam perfectionem trahat quæ extremum maius, & perfectius reſpicit ſuam

(maiorem ſcilicet) proportione ſeruata trahat perfectionem. Porro ex dictis probatum, atque ab obiectionibus vindicatum manet, quod Soarij conclusioni, expreſſius ſaltem, addimus de potentia cuiuſuis Angeli receptiua ſimul ſpecierum omnium poſſibilium ſine termino Angelorum omnium, qui de facto ſunt, & qui abſolute eſſe poſſunt.

7. Dico tertio, & vltimo (in proloquij illius *pluribus intentus minor eſt ad ſingula ſenſus*, & communi Doctorum de eo intelligentia generali de omnipotentia vitali cognoſcitiua & appoſitiua, etiam parte ſpirituali, ac prorſus independenter à corpore, eiuſque organis operante) nullus Angelus habet potentiam actiuam vitalem audiendi in actu ſecundo, ſimul Angelorum omnium, non ſolum abſolute poſſibilium; ſed de facto adhuc abſolute exiſtentium locutiones omnes poſſibiles, etſi ſimul omnes loquerentur, atque vt concl. 2. docuimus, eorum omnium, ſine termino, ſpecies ſimul, quiſque Angelus abſolute poſſet, & reciperet, atque eos omnes, ſimul loquentes, in actu primo ſimul audiret. Ratio ex ita intellecto, & ſtatuto proloquio eſt in promptu. Quia auditio Angeli in actu ſecundo eſt intellectio audientis locutionem loquentis, vel loquentium ipſi: aſt intellectione, & cognitione vnius obiecti, vel ſaltem aliquorum intellectus (etiam ſpiritualis atque independenter, à corpore, eiuſque organis operans, & intelligens) diſtrahitur ita ab aliorum obiectorum intellectione, vt vix aliis intelligendis (præſertim ſi plura alia ſint) poſſit intendere: ergo tot intra numerum finitum poſſunt alia obiecta cognoſcenda addi, & multiplicari, vt, ne vix quidem, eis ſimul cognoſcendis, ſeu intelligendis de facto, & in actu ſecundo locutionibus omnibus omnium Angelorum abſolute poſſibilium, aut exiſtentium, ac citius poſſibilium etiamſi illorum omnium ſpecies impreſſas proprias ſimul habeat poſſit intendere. Siquidem diſtractio hæc non defectu virtutis actiuæ ſpecierum, quæ ad ſuum obiectum, ſed intellectiuæ, quæ finita eſt, prouenit: & proinde, ſi in cuiuſvis, obiecti cognitione, aliquid eius ita impendatur, vt alteri intelligendo aliquantulum diſtrahatur, & deficiat, plurium, & plurium etiam finitorum, (nedum infinitorum, intellectione, ita exhaurietur virtus, & attentio intellectiua, vt nulli alteri obiecto percipiendo intellectiua virtus, & attentio ſuperſit. Id quod experientia intellectus noſtri, cui non admodum multis intelligendis intentus, vel vni alteri intelligendo, virtus, & attentio non ſupereſt. Etſi autem intellectui Angeli, cum ob eius perfectionem maiorem, tum ob independentiam à corpore phantaſmatibus, organiſque corporeis in intelligendo, pluribus multo, quam nos, intelligendis poſſe, ſimul intendere fatendum ſit; ſed de pluribus intra numerum, & finitatem, & quibus numerus maior eſſe poſſit, eſt ſolummodo admittendum. Cum autem auditio, in actu ſecundo, nil aliud, quam locutionum aliorum Angelorum cuiuis alteri loquentium ſit, manet ex eius proloquij communi intelligentia probata legitime concluſio.

8. Quoniam vero eius proloquij Ariſtotelici vniuerſalis intelligentia & ſenſus nunquam mihi ita certus viſus, atque reliquis, eſt præfatæ concluſionis non adeo, ac aliis, firmus adhæreo; etſi eam probabilem ab extrinſeca fere omnium authoritate, quam à ratione (quæ minus mihi veræ proloquij intelligentiæ ſubnititur, etiam ſubiuncta ratione alia, quam ſupra tetigi, ac deinceps explicatius proponam) aſſerere non dubito. Idcirco, me, eam concluſionem reuerentia communis intelligentiæ proloquij illius ſequi profeſſus ſum: ſiquidem proloquium, ex Ariſtotelis Doctrina, & experientia ortum in potentiis cognoſcitiuis & appetitiuis ſubſequenter vitalibus ſenſitiuis, ac materialibus locum habere, verba ipſa ſonant, quamuis, tum experientia, tum ratione, eius inſenſitiuis, & materialibus deprehenſa, ad ſpiritualem noſtrum humanum intellectum (qui dependenter à phantaſmatibus, & organis corporeis, pro ſtatu hoc coniunctionis, cum corpore intelligit) ac voluntate, pro eodem ſtatu merito ab omnibus extenditur. Etenim experimur, nos non poſſe pluribus valde ſimul intelligendis intendere, quin aliorum intellectio, ac ſimiliter volitio, aliorum intellectioni, & volitioni, aliquid detrahat, æque, ac obiectorum pluralitas cognitioni, & appetitioni, ſenſitiuæ officiat. Experimur item non minus plurium obiectorum intellectione, & volitione magis nos laborare defatigarique, quam, ſi vnum totum, vel pauciora obiecta intelligeremus, atque appeteremus. Ratio pro ſenſitiuis hiſce, & ſpiritualibus potentiis noſtris eſt eadem: quia, cum ſpirituales etiam, potentiæ noſtræ phantaſmatibus, & organis corporeis ad ſuos actus, pro ſtatu coniunctionis, cum corpore, egeant, atque organa hæc ad phantaſmata, & cognitiones, & appetitiones, ſenſibiles meliores, ac intra ſuum, quaſque genus, perfectiores eliciendas, viuidioribus ſpeciebus, quæ viuiditate ſua ſenſuum, & potentiarum ſenſibilium organa lædunt, eorumque temperiem debitam, & iuſtam minuunt, atque accedente ſpirituum vitalium calidiſſimorum, & quaſi vitalis corporis ignium, ad perfectiores operationes illas neceſſaria copia, quandoque fere totam diſſoluunt: vnde eorum diſtemperies, & dolor: cum autem pluribus perfectis obiectorum plurium cognitionibus ſimul habendis, vel tanta ſpirituum vitalium, quanta opus eſſet non ita facile ſuccurrat, ac ſi organo ſenſus interni, ſimul adeſſet, temperiem eius maxime læderet, fit, vt, ſi plura obiecta ſimul imaginemur remiſſius, vnumquodque per phantaſiam percipiamus, & quo plura imaginamur remiſſius, vitalibus ſpiritibus ad plures cogitationes cum potentia, quam ad ſingulas edendas iuuantibus diuiſis: quorum, quo plures cogitationes, etſi remiſſiones ſunt, copia aderit maior, quæ organum lædat, & grauet, non ſine dolore, laxatione, laſſitudine, & defatigatione, quam experimur, dum plura imaginamur, & intelligimus: quia in ſtatu hoc coniunctionis cum corpore intellectus noſter, non niſi dependenter à phantaſia, & phantaſmatibus, quæ illa circa obiectum quoduis à nobis intelligendum operetur, poſſumus quidquam intelligere. Hæc autem omnia intellectione, & intellectu Angelico (idemque eſt animæ ſeparatæ) qui prorſus independenter ab organis corporeis, & phantaſmatibus intelligit, non eueniunt: quare non eſt vnde pluribus, quam paucioribus, vel vni obiecto cognoſcendo, magis diſtrahatur defatigetur, & laboret: quauis intenſione, iuxta ſpecierum iuuamen ſingula percipitur.

9. Quod autem operationes intellectus, & voluntatis omnes etiam independenter à corpore, eiuſque organis, & phantaſmatibus elicitæ circa obiecta ſua verſentur, in eaque, ſuo quoque modo, potentiæ earum elicitiuæ per eas operationes ferantur, ac proinde, quò amplius, ac vehementius in vnum obiectum fertur minus in aliud ferri, atque attendentia in illud diſtrahi neceſſario debeat: ac demum attendentia in vnum, ſi tota in aliud intenſione feratur prorſus impediri (vt num. 2. tetigimus, & curſim docebamus) non nimis vrget, in primis enim (quoad præſens attinet) intellectus intellectionibus ſuis in obiecta, quæ percipit, non fertur quidem, ſed illa potius ad ſe trahit (vt Philoſophia tota cum Ariſtotele fatetur) eorum in ſe imaginibus, & formalibus repreſentationibus expreſſis: vt propterea intellectus eſſe vniuerſaliter omnia dicatur. Inde vero, neque in actibus voluntatis, quibus hæc in ſua obiecta ferri dicitur, vim vllam obiectio habet, cum latio hæc, & motus voluntatis, in obiecta ſua localis non ſit, & quaſi à voluntate ipſa in varia loca; & à ſuo proprio ſimul mouenda, & diſtrahenda, vt in plura, obiecta feratur: ſic enim neque in duo obiecta ferri ſimul quantumuis remiſſe poſſet. Eſt autem motus ipſe affectiuus, & imitatiuus, atque in obiecta non quidem, vt localiter, ſed intentionaliter præſentata, ſeu repræſentata, per eorum intellectiones, quæ plurium,

Digitized by Google

plurium, ſimul; & plurium eſſe in intellectu, æque etiam viuidæ poſſunt, ac ſi vnum quodque ſeorſim intelligeretur: neque enim ſibi inuicem eorum intellectiones indiuiſibiliter, nec, quoad intenſionem, aduerſantur, nec communem obiectorum intellectiones, quaſi inter eas, quæ de facto ſimul ſint partiendam, vltra quam, nil amplius intentionis ſimul edere intellectus poſſit; ac proinde, quo plures ſimul fuerint, minus ſingulis intentionis obueniat; cuiuſuis obiecti cognitio ſuam, nec alterius cognitioni applicabilem intenſionem, ad eamque ipſi adiungendam intellectus pro ſpecierum intenſiorum, perfectiorumque, iuuamine debiliori, potentiorive, minorem, vel maiorem, quod ipſum de intentione actuum voluntatis, prout hæc obiectorum cognitione ſi ea neceſſario proſequatur, viuidiore, perfectioreque, vel remiſſiore, & imperfectiore proponantur; quamuis circa ea, quæ libere, & ex indifferente poteſtate ſua proſequitur, maior, minorve affectus intenſio, vti, & affectus ipſe ab eius tandem libito, & arbitrio, cui reliqua in operando ſubduntur, proxime pendeat. Confirmantur hæc omnia ex viſione, & amore beatis erga Deum, obiectum intellectus, & voluntatis creatæ virtute præcellens: & tamen, quò intentiores, ferventioresque in Beato quouis ſunt, eò plura ipſe perfectius videt, & ferventius amat. Tantum abeſt, vt obiecti tanti, quod infinitis creatis, non æquiualet ſolum, ſed præualet infinita cognitio & affectus, eorumque intentio intellectus, & voluntatis potentiam & virtutem, ad alia, vel abſolute, vel intenſe ſimul intelligenda, vel minuat, vel exhauriat. Denique obiectio ex infinita multitudine futurarum, & poſſibilium locutionum ab Angelis, qui de facto ſunt, & qui eſſe poſſunt, ſimul, vt diximus, à quouis Angelo audibilium ad quod infinita virtus intellectiua requirenda videtur, ſolutam manet in ſimili de potentia receptiua ſpecierum eorumdem, ſimul numero 6.

QVÆSTIO VI.

De peccato Angelorum Apoſtatarum.

DISPVTANTVR hic multa ab aliis, quæ nuſquam ad peccatum Angelorum in particulari (de cuius examine in præſenti) ſed ad præuia cuiuis peccato rationalis creaturæ cuiuſvis ſpectant: quale eſt illud de ignorantia (ſiue poſitiua, quæ error ſit, ſiue negatiua, aut priuatiua, quæ ſolum ſit defectus cognitionis quoad ſubſtantiam, vel quoad intentionem) quæ ex parte actus primi ad peccatum, quodvis prærequiſita aſſeri videtur, Ierem. 12. & Pſalm. 12. Sap. 5. & à Patribus recitatis à Vaſquez, 1. 2. diſputatione 43. capite ſecundo, & à Theologis pluribus, Alenſ. Sanct. Thoma, 1. part. & 1. 2. Caietano ibi cum Thomiſtis Dominicanis Ferrara, & aliis, quos Vaſquez citatus, & Soarez, libro ſeptimo, de Angel. cap. 4. referunt ſed cum hæc cuiuis peccato generaliter præuia ſint, vel ſecus, intempeſte hic diſputantur à Soarez, proxime. Alarcon, diſp. 9. c. 3. Arriaga, diſp. 23. à ſect. 2. per totas ſectiones ſeptem, ita enim ſub tractatu de peccato Angelorum, de libertate, atque aliis omnibus ad peccandum, generaliter prærequiſitis agi oporteret: ſolum ergo diſputari hic opportune de ignorantia poterit, an de facto ex illa Angelorum peccatum proceſſerit, & ſi in eis, vti in nobis ignorantiam peccato præcedere neceſſarium non ſit. Similiter extra chorum hic diſputatur ab aliis; an Deus creaturam rationalem natura ſua impeccabilem condere poſſit? ſiquidem Angelum impeccabilem natura ſua non eſſe, ſed peccati capacem, & fides docet, & quæſtionis titulus ſupponit: atque inde primi peccati ipſorum genus, ſeu ſpeciem, ad quam pertineat inquirit, vbi plurium ſpecierum peccata poſt commiſſa inſinuauimus, vt primi indiuiduatio noſtræ diſputationi ſubſit.

CERTAMEN I.

Quæſtioni ſuppoſita ſtatuuntur.

1. PEccatum Angelorum extitiſſe certum de fide eſt, 1. Ioan. epiſt. cap. 3. *ab initio Diabolus peccat*, & idem Ioann. in ſuo Euangel. cap. 8. 44. *Ille homicida erat ab initio, & in veritate non ſtetit, quia non eſt veritas in eo: cum loquitur mendacium, ex propriis loquitur, quia mendax eſt*, & 2. Petri, 2. *Si enim Deus Angelis peccantibus*, cui accinit Iudas in ſua canonica epiſt. num. 6. *Angelos, qui non ſeruauerunt ſuum Principatum; ſed dereliquerunt ſuum domicilium*, item blaſphemiæ peccatum expreſſe à Beato Iuda in ſua Canonica, n. 9. vbi Michaël, *iudicium inferre blaſphemiæ*, Diaboli non auſus dicitur. Deinde ſupra à nobis, & hic iterum recitandis cert. 2. Luciferum Dæmonum Principem ſpiritus elatione, & ſuperbia grauiter multum deliquiſſe expreſſum eſt. Rurſus ex eorum damnatione, ac pœnis inferni æternis, inflictis à Deo iuſtiſſime, vt locis Petri, & Iudæ recitatis illico ſubnectitur, & Math. 25 41. *ite maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis eius.* Denique ex malis dæmonum erga homines & Deum odio infenſiſſimo, officiis, tentandi, ſuadendi, atque arte omni impellendi nos ad peccatum, ruinam, noſtramque omnem perniciem, ac perditionem, quod ipſum malos Angelos in viæ ſtatu, cum contra bonos, tum contra eos, qui nondum de iniuncti præcepti obſeruantia, vel tranſgreſſione deliberauerant, præſtitiſſe oſtenſum ſupra à nobis fuit: ex quibus non vnum tantum, ſed multiplex grauiſſimum Angelorum aliquot, malorum ſcilicet, peccatum aperte monſtratur, & quorum aliqua aliis natura, & cauſalitate præcedant. Accedit argumentum ex præſtigiis incantationibus dæmonum, atque energumenis petitum, quod non ſolum pro Angelorum abſolute, ſed & malorum exiſtentia efficacius eſt, quam ab Arriaga putatur. Sed duo hic curſim examinanda ſe offerunt. Primum: an omnes Angeli; qui peccato infecti non fuerunt, in gratia, & ſanctitate perſtiterint, perſtentque adhuc, ſintque deinceps ad poſtremi vſque iudicij diem perſtituri: ita, vt Angelorum, in bonos, & malos adæquata ſit, conſtanſque, & perpetuo duratura, ſine vlla ipſorum ab vna in aliam partem tranſmutatione diuiſio? Secundum an mali Angeli natura ſua, atque, ex eius determinatione ad malum peccauerint.

2. Circa primum, error triplex aliquorum reperitur pro triplici dubio in eius propoſitione, tacto. Primus eſt aliquorum Philoſophorum apud Auguſtinum, 8. de ciuitat. cap. 11. Suarez citato, lib. 7. cap. 1. diuidentium Angelos in cæleſtes, ideſt abſolute bonos, & Beatos, & alios hominibus pernicioſos, & terreſtres alios, & hominibus beneficos: quaſi terreſtres mediæ inter bonos, & malos, id eſt ſanctos, & peccatores conditionis tertiæ ſint, vt nonnulli interpretantur. Ego vero cenſeo trimembrem hanc Angelorum diuiſionem à Philoſophis, non penes malitiam, & bonitatem, ſiue ſanctitatem moralem, factam fuiſſe, ſed penes commodi, vel proprij, vel alieni bonitatem: vt cæleſtes primi membri Angeli intelligantur, qui ſumma commoditate, ac fœlicitate propria in cælis perfruuntur ſoli, toti eiuſmodi fruitioni intenti, nihil de noſtris commodis, vel incommodis curantes: terreſtres, qui noſtrarum rerum ſatagunt, & commo-

dotom, ſuntque nobis boni, & proficui: mali vero, qui malo noſtro, & perniciei inuigilant tori: ſine id ex genij, ſiue, ex morali bonitate, aur malitia, in duobus poſtremis aduerſæ erga nos conditionis Angelis proueniat. Qua in re circa Angelos beatos errarunt, noſtrorum commodorum, & ſupremæ, æternæque fælicitatis noſtræ, curam eis de negantes, cuius oppoſitum fides docet: ſiquidem ex ea conſtat expreſſe Angelis abſolute dictis, id eſt bonis, & ſanctis, ac curam noſtri demandatam fuiſſe, nec ſolum ſanctis, ſed beatis, & qui ei deficere (pro mandatæ rei magnitudine & infirmitate noſtra, aduerſaque dæmonum ſollicitudine) infirmitate minime poſſunt: quod ſi aliquis tertium aliud, mediumque inter bonos moraliter, ac ſanctos, atque inter moraliter malos, ſeu peccatores, Angelorum genus de facto eſſe aſſerat, aſſeruerit ue, ſomnianti ſimilis fuerit, & cui præter figmenti inanis abſque vllo in ſcriptura, & patribus fundamento temeritatis, contra Patrum omnium, & Eccleſiæ totius ſenſum, erroris cenſura inuratur: ex his ſiquidem omnibus, ij omnes Angeli, qui cælo deiecti ſunt, ob peccatum deiecti ſunt, ac proinde mali, & peccatores; reliqui vero, qui eiecti cælo non ſunt, ſuumque locum, & principatum bonis ſuis meritis, & præcepti obſeruantia ſeruauerunt, qua æternum, boni, & Beati ſunt effecti, inter lapſos vero ob culpam, & non lapſos ob meritum, & obedientiam, cum contradictoriè, labi, ac non labi, ex loco eodem, opponantur medium nun eſt, ad quod poſſint Angeli aliquot pertinere.

3. Secundus error eorum eſt, qui docuere Angelos bonos ſemel ex propria deliberatione, atque meritoria præcepti obſeruatione, malos tandem fieri temporis vſque ad poſtremi iudicij diem decurſu poſſe, graui, circa commiſſam ipſis hominum cuſtodiam negligentia, & omiſſione, peccare, & de facto, ex eis aliquos peccaturos: vt de eo iudicandos à ſe Angelos; Paulus dixerit. *Neſcitis quoniam Angelos iudicabimus?* cuius erroris præcipuus author Origenes extitit, ex fide reiiciendus. Primo quia cuſtodes hominum Angeli videre ſemper faciem Dei in cælis expreſſum in Euangelio aſſertum Chriſti Domini fuit *ſemper* autem non ſolum viſionem, & beatitudinem ipſorum tunc, cum id à Chriſto aſſerebatur, ſed tota ſucceſſiua æternitate ſignificat; ſi autem à ſemel habita Dei viſione, & beatitudine, in cælis nunquam, nuſquamque Angeli decident, ſed in ea æterne perſiſtent, nunquam, præſertim grauiter, peccabunt: cum cælum, & beatitudo, non ſolum grauem, ſed nec leuem, & venialem, imo, ne eius reatum, per inſtans adhuc, patiatur iuxta id Apocalypſis, 21. numero 27. *Non intrabit* (ne dum æternum permanebit) *in eam aliquid coinquinatum:* ex quo cum primis loco catholicum dogma de animarum iuſtarum purgatorio ſtatutum, in Eccleſia, Patribus, & conciliis fuit: item, cum iudicium illud, de præmio, vel pæna æternis pro cuiuſque merito iudicandis, & rationali reipublicæ euulgandis futurum ſit: implicat eos, qui beatitudinis præmium æterne ſunt habituri, vt de Angelis cuſtodibus Chriſtus aſſerit, aliquando deinceps peccare. Tertio impugnatur, ex cuſtodia hominum Angelis bonis demandata, quæ non, niſi perpetuo bonis, firmiterque, antecedentes etiam, nec ſolum conſequenter, impeccabilibus Angelis bonis iuxta Patrum, Doctorum, & Eccleſiæ ſenſum demandata à Deo fuit: nec, niſi ita impeccabilibus Angelis oportuit, potuitve ex præſentis prouidentiæ fine, & circunſtantiis demandari, vt nuper dicebamus denique ex terminis extrinſecis ſtatus viæ Angelicæ ex Patribus ſcriptura, & Theologis certo à nobis deſignatis figmentum, hoc ſatis euaneſceret.

4. Inde etiam abiicitur, Patrum aliquot, & interpretum vetuſtorum citatorum, diſputat. 2. quæſt. 1. cert. 2. antiquitus error: nempe Angelos bonos circa diluuij vniuerſalis tempus ſpecie fæminarum deceptos cum eis concubuiſſe, & peccaſſe, ex eoque concubitu gigantes procreaſſe, vt Geneſ. 6. num. 2. *videntes filij Dei filias hominum*, vſque ad totum numerum 4. deferri videtur, filij ſiquidem Dei ſancti Angeli in ſcriptura frequentiſſime nominantur, atque eo nomine à ſacris interpretibus intelliguntur. Cæterum ſtatus viæ Angelicæ terminos certos extrinſecos is error prætergreditur: cum tot poſt Protoparentum lapſum ex dæmonum iam damnatorum ſuggeſtione, ſæculis filiorum Dei, cum filiabus hominum concubitus habitus referatur, cui argumento efficaciter inſtitit Chryſoſtom. homil. 22. in Geneſ. Pugnant inſuper contra eum, quæ contra proxime antecedentem produximus, numero tertio. Pugnat tertio Philoſophia tota de generatione, & ſi enim ex animalibus ſpecie diuerſis poſſit ſpecies tertia generari, vt ex equa, & aſino mulus: oportet diuerſa illa animalia, non remotiſſimo, & quaſi toto genere differre; ſed eſſe aliquid propinquum, in quo, & inter ſe, & cum genito conueniant (vt Ariſtotel. de muli generatione agens docebat) vt in naturæ parentum ſimilitudinem effectus ab eis procreetur, ac propriè genitus dicatur; ſubſtantia vero ſpiritualis completa Angelica à corporea humana, cum filiarum hominum, tum gigantum ab his procreatorum, non, niſi remotiſſimo genere ſupremo ſubſtantiæ conueniunt, & quaſi toto genere differunt: quare, nec Angeli ex fæminis illis potuerunt filios illos gigantes, (vt ſcriptura refert citato, numero quarto,) procreare in ſuper, cum ex ſpecie diuerſis viuentibus filij procreantur ſpeciei diuerſæ ab illis ſunt: gigantes vero homines & ſpeciei eiuſdem cum Matribus fuere demum, cum generatio, non ſolum dicat prolis, cum parentibus in natura ſimilitudinem; ſed quod à principio coniuncto, ſeu, quæ pars ipſorum fuerit, à parentibus deciſa, atque in prole poſita proueniat, quod ſubſtantiæ indiuiſibili angelicæ, vt pote intrinſecis partibus, etiam integralibus, carenti repugnat: & Angelos ex fæminis illis filios gigantes, ex concubitu generaſſe repugnabit.

5. Duo tamen diluenda nobis ſuperſunt. Primum, ex cognomine illo, *filij Dei*, quo eo loci, qui filias hominum vxores duxiſſe dicuntur, expreſſe nominantur; cum tamen illud ſanctorum Angelorum cognomen in ſcriptura frequentiſſimum ſit, vt diximus. Fateor ita ſæpe Angelos ſanctos appellari; non tamen vt proprio cognomine connotati, vt naſus tanquam curuitatis, ſubiectum nomine ſimus deſignatur; ſed ſanctitatis, & iuſtitiæ, qua in filiam Dei, rationalis creatura quæuis gratia adoptionis conſtituitur; vnde æque hominibus ſanctis, atque Angelis apud ſcripturam frequenter, & indifferenter aptatur vt ex locis datis, diſputatione 2. quæſtione 1. cert. 2. quare ex materia eorum, quæ de illis dicuntur in contextu videndum erit, an de ſanctis hominibus, an de Angelis ſanctis ſit ſermo; quæ vero de filiis Dei, eo loci dicuntur, non poſſe ſanctis Angelis conuenire, multo ex capite demonſtratum eſt, numero quarto, & citato, diſputatione ſecundo, quæſtione prima, cert. 3. ac deinceps. Secundum eſt, ex incubis, ſuccubiſque Dæmonibus, quos negari non poſſe, ex frequentiſſima, & antiquiſſima experientia aiebat Auguſtin. tom. 5. de ciuitat. cap. 23. extatque epiſt. decretalis Innocentij Pap. octaui, contra maleficas fæminas incuborum Dæmonum ſuccubas, vbi & hominum ſceleſtorum ſuccubis dæmonibus abutentium meminit; & quidem, ex Dæmonibus ſeu malis Angelis fuiſſe, qui cum filiabus hominum mixti ſunt, ac gigantes genuere, at citato Geneſ. loco refertur iuxta Patres, & Doctores, quos retulimus citat. diſputatione 2. quæſtion. 1. cert. 2. dubium non eſt. Hac vero ſententia, rationes omnes philoſophicæ, ex Angeli ſpiritualitate totali deſumptæ, nu. 4.

eua

Digitized by Google

euaneſcunt; cum æque illæ Dæmonibus, maliſque Angelis competat, ac bonis. Iam etſi Theologica ratio de ſtatu viæ, tot ante ſæculis ante memorata hæc connubia, nempe, ante Adami lapſum, finito, vim pro bonis, & beatis Angelis habeat. Atque primum dæmonum peccatum carnalem hunc cum fæminis congreſſum non fuiſſe, ex ſcriptura Theologice euincat. Chryſoſtomus, *Nunc exciderunt Angeli, & hæc* (obſcænitas) *ruina illorum cauſa fuit? verum ſcriptura nos aliter docet, antequam formaretur Adam ex ſua dignitate excidiſſe Diabolum. Ait enim quidam ſapiens* (Sapientiæ 8.) *inuidia Diaboli mortem intraſſe in mundum*; Sed tamen ipſos adhuc iamque malos, & Dæmones factos Angelos mixtos carnaliter cum mulieribus deinceps eſſe, & ſi eo argumento, nec ſtatus viæ Angelicæ ante Adami lapſum finitæ nequeat efficaciter confutari à reliquis Patribus & ſcholaſticis ita confutatur, vt ſine temeritate, vt minimum, ex multo etiam tempore aſſeri nequiuerit: idque ob totalem eorum ſpiritualitatem, & incorporeitatem vt poſt data ſupra efficaciter euincit ad Geneſis textum, & Chryſoſtomus homil. 22. in Geneſ. ſcribens. *Quanta dementia fuerit dicere Angelos eſſe deiectos, vt cum mulieribus rem haberent, & incorporea natura copularentur corporibus. An non audis Dominum dicentem de Angelorum ſubſtantia*: (non ſtatus beati qualitate, & conditione præciſe) *in reſurrectione, neque matrimonium contrahunt, neque elocantur, ſed ſunt ſicut Angeli Dei. Non enim poſſibile eſt incorpoream naturam talem, vllo tempore, habere concupiſcentiam*, cui conſenſit eius diſcipulus Caſſianus, collat. 8. capite 21 duplicem addens rationem: quod ſcilicet ſi generare Dæmones ex fæminis poſſent, non tunc ſemel accidiſſet: ſed plaries, & quotidie accideret contra experientiam, nec delectationis obſcænæ propriæ, in quam ſemper, vt tunc, natura inardeſcerent, obliti alienæ hominum procurandæ adeo inuigilarent, neque enim huic proprio, & naturali Dæmonum vitio ſemel ſolum permittendo, ac deinceps omnino impediendo Deum arbitrio, & voluntate ſua continuo intercedere, dicendum abſque vlla fundamento eſt. Ac demum rationes datæ, num.4. & citat. diſp.2. quæſt.1. cert.4. & 5. lapſis iam Angelis, ſeu dæmonibus congreſſum, cum mulieribus impoſſibilem oſtendunt: idque ex reliquorum, Patrum, & Doctorum diſcurſibus, & iudicio datis, quos latius perſequitur Pererius noſter citatus, diſput.2. & 3 & ſpeciatim, quam alienus à texto illo Geneſis congreſſus hic Angelorum quorumque, etiam Dæmonum, ſit, oſtendimus eadem quæſt.1. proxime citat. cert.5. num.8. quare nihil ex incubis, ſuccubiſve dæmonibus argumenti probabilis obiici nobis, ſiue ex ſcriptura, ſiue ex incuborum ſuccuborumque dæmonum hiſtoriis, & experientia poteſt.

6. Circa ſecundam difficultatem quæſtionis deciſione præuiam (an ſcilicet natura ſua ad actionem illam prauam, & peccatum determinati mali Angeli fuerint, qui peccarunt?) determinatos illos ad peccandum natura ſua fuiſſe error Manichæorum, & Priſcillianiſtarum notiſſimus fuit, contra quos antiqui Patres, ac cæteris fuſior, & acrior Auguſtinus, (cuius ſæculo præſertim in Africa magis viguere, totis multiſque libris editis) pugnarunt: ij vero duo prima, & ſumma rerum omnium principia alterum malarum, alterum vero bonarum conſtituebant: & harum principium ſumme bonum Deum eſſe aiebant; malarum vero ſumme malum Diabolum: vbi aduertendum eſt hæreticos hoſce malarum rerum creatarum nomine, non ſolas moraliter malas, ſed eas etiam, quæ & ſi in ſe entitatiue phyſice, ac metaphyſice bonæ ſint, quia entia ſunt, nec imbibitam moralem malitiam, ac turpitudinem habeant, tamen malæ, noxiæque phyſice nobis ſunt eſſeue poſſunt: in quibus inuiſibilia omnia continentur. Contra hunc errorem extant viuiuctim ſymbolum vtrumque Apoſtolicum, & Nicænum, & concilia plura recitata à Suarez, c. 2. Reiicitur ſecundo ex principio fidei de Dei omnipotentia in qua cuncta quæ ſunt, eſſeque phyſice, poſſunt, ſiue aliis proficua, ſiue nociua contineri, nec niſi dependenter ab illa phyſice, vel ſe ſola, vel cum cauſis ſecundis concurrente, ſeu operante, vel cooperante fieri poſſe docemur: vt propterea, ad phyſicum tantum, & quod in moraliter prauis noſtris actionibus, & peccatis, phyſicæ entitatis eſt, Deum omnipotentia ſua immediate nobiſcum concurrere Theologi, & Philoſophi, vno vel altero excepto inferant ac defendant; quoniam vero malitia formalis, eiuſque fundamentum, proximum, quod illa immediate metaphyſica, legitimaque conſecutione ſequitur, eſt actio illa non quidem ſola & ſecundum ſe ſumpta, ſed, vt re ipſa à noſtra determinatione libera proueniens, eius etiam actionis, quæ à nobis reipſa prouenit, authorem, & cauſam, non Deum bonum, ſed Diabolum malum eſſe aiebant, ſed cum viderent malum illum Diabolum à Deo malum, & malorum reliquorum, vel phyſice, vel moraliter talium, principium, fieri à Deo bono, (à quo bona ſola, & cuncta procedunt) non potuiſſe, illum à ſe, & ſumme proinde, ac infinite malum natura ſua eſſe docuerunt; reliqua vero, ſiue phyſice, ſiue moraliter mala ab illo, tanquam à principio, & cauſa prima malorum procedere, contra quem errorem ex primatu cauſæ vniuerſalis vnice apud Deum ſito, naturalis rationis lumine noto, & in ſcriptura expreſſo, Patres, & Concilia, vt diximus certarunt; quia quantumuis peruerſi genij, atque ad malum, omnigenum inclinatæ naturæ ſupremus ille Diabolus ſit, aliquid phyſicum, ac ſubinde phyſice, & metaphyſice ens, bonumque eſt: quare & Deum bonum ſui authorem, habere neceſſario debet. Ac demum hic Manichæorum, & Priſcillianiſtarum, error pluribus aliis dogmatibus Catholicis mox confutabitur contra eos, qui Deum Angelorum omnium, tam beatorum, quam Dæmonum authorem, & cauſam catholice admittentes, dæmones tamen natura ſua ad peccatum, ſeu actionem prauam eliciendam, non ſolum propenſos, ſed determinatos naturæ ſua fuiſſe à Deo productos, auſi ſint aſſerere, poſſe ve ita determinatam naturam rationalem produci in quod poſtremum inclinaſſe Arriaga noſter videtur, diſput.23. ſect. 1. ſubſect. 1. à numero quinto, præſertim numero octauo, § *obiicies*, ac deinceps, quamuis debili ſatis fundamento, à paritate appetitus, & naturæ pure ſenſitiuæ, quod pluris ipſe facit, quam oporteat, ac partas mereatur; vt ex dicendis clarebit.

CERTAMEN II.

Huius ſecundæ difficultatis deciſio.

1. Dicendum eſt: lapſorum Angelorum naturam ad peccatum, ſiue actionem prauam, vt ab ipſis eliciendam determinatam de facto non fuiſſe; ita Patres, & Theologi omnes. Probatur, primo ex teſtimoniis ſcripturæ, & Patrum; Hieronymi, Epiphanij, Aponij, Cyrilli Hieroſol. Theodoreti; Ambroſij recitatis diſp.3. quæſt. 4. cert.2. num.6. in ſimili de natura humana nuſquam ad peccatum determinata, imo in gratia à Deo primum condita diſcurrentium: quibus ſimilia plura alia ſcripturæ, & Patrum teſtimonia produximus tom. 1. de Deo vno, contr.3 de decreto concurrendi cum cauſis liberis creatis, diſp. 2. totis quæſt. 1. & 2. in quibus omnibus, & ſingulis rationalis naturæ creatæ de ſe ſe ad peccatum, ſed actionem prauam, vt ab ipſa eliciendam, determinatæ impoſſibilitas, demonſtratur; de qua concl.2. Probatur, ſecundo: quia mali

mali Angeli, qui peccauerunt, malique proinde, ac dæmones ſunt, cum Angelis bonis, & beatis, qui obedierunt, beneque, & meritorie operati ſunt: in natura conueniunt, imo, & ſpeciebus etiam infimis, vt vidimus atqui horum natura determinata de ſe ad peccatum, ſeu actionem prauam, vt ab eis eliciendam non fuit, vti oppoſito ipſorum facto manifeſtum eſt: ergo, nec malorum Angelorum natura: dices determinationem naturæ, ad peccandum malis Angelis, non, ex ſpecie adhuc infima naturæ ipſorum, ſed ex eorum, indiuiduationibus conuenire. Sed contra, quia reale illud prædicatum determinationis naturæ eorum, ad peccatum omnibus dæmonum indiuiduis, vniuoce conueniens, prædicatum differentiale ſpecificum procul dubio foret: quo nimirum ſpecifice, vt minimum, imo, & generice, à naturis omnium bonorum Angelorum eorum natura differet: cum quo conuenientia in natura, & ſpecie infima, imo, & ſuperiore, ac intermedia malorum cum bonis contradictorie repugnat. Probatur tertio. Quia malos Angelos vitio proprio, & ſui arbitrij abuſu in malum, peccaſſe, ac de peccato ſuo iudicatos, damnatoſque iam adeo priuato iudicio teſtatur. Petrus epiſt.2. cap.2. & Paulus, 1. Corinth. 6. & ad reipublicæ rationalis, ſatisfactionem publicam iterum iudicio poſtremo iudicandos, ſeu priuata eorum iudicia, tunc omnibus euulganda. Vitia vero, quæ à natura determinata ineuitabiliter, non autem, ex prauo libero, ea mere patientis potius, quam agentis conſenſu, & arbitrij proprij abuſu proueniunt, nec iudicio, damnationique (præſertim adeo graui, qualis lata in malos Angelos eſt) poſſunt, niſi per iniuſtitiam, & nequitiam ſummam, ſubiacere. Probatur quarto: quia natura Angelica determinata de ſe ad peccatum graue (quale Angelorum malorum peccatum fuit) determinata etiam de ſe eſt ad odium Dei, quod mortale peccatum neceſſario, & ineuitabiliter (iuxta communem, Theologorum) vel ſaltem connaturaliter conſequitur: huic autem determinationi contradicit capacitas indifferens naturæ illius Angelicæ ad gratiam habitualem quam lapſuros etiam Angelos habuiſſe fere dogmaticum eſt, idque pro naturæ, cuiuſque perfectione, & decentia maiore, vel minore. Quinto demum rationes, quæ naturæ rationalis de ſe determinatæ, ad peccatum impoſſibilitatem probabunt, hanc concluſionem de facto fortiori demonſtrant.

2. Dico ſecundo: implicat abſolute natura mali alicuius Angeli, ſiue cuiuſvis rationalis creaturæ de ſe determinata ad peccatum, ſiue actionem prauam eliciendam, eſt contra acutulos quoſdam Recentiores, & fere contra Arriagam, qui licet citato loco, numero 7. §. *Nihilominus tamen, longe probabilius*, repugnare eam creaturam, longe probabilius cenſeat, eo etiam aſſerit tacitus probabile eſſe non repugnare. Præterea tota ferè illa ſubſect. 2. à num. 5. in eneruandis huius repugnantiæ probationibus eſt totus: quo ſatis ſuam de oppoſito ſententiam prodit, ſed repugnantiam hanc argumentis, vel ab eo non tactis, vel efficacius, quam vt eius inſtantiis, & ſolutionibus debilitentur oſtendamus. Primum fit ex Patribus citatis cert. 1. numero 7. in ſimili de indeterminatione de ſe ſe naturæ humanæ ad peccatum, ſeu actionem prauam quia alias Deus, qui eam ſimul edidit, ac condidit foret peccati illius cauſa & author, quod repugnat: & è cuiuſvis creaturæ rationalis intrinſeca determinatione, ad peccatum, æquo robore, & legitimitate concluditur. Secundo: per Arriagam, & omnes Ieſuanæ Scholæ Thomiſticæ doctores, ex prædeterminatione phyſica voluntatis creatæ à Deo ad materiale peccati ſiue actionem prauam, vt ab arbitrio creato fiat, voluntati immiſſa Deum, peccati abſolute authorem & cauſam euidenter inferri contenditur, oſtenditurque, vt vidimus controu. 3. de decreto, concurr. diſp. 2. Thomiſtarum Dominicanorum recentiorum euaſionibus præcluſis: atqui intimior eſt determinatio antecedens, & prædeterminatæ naturæ illius data à Deo, vt actionem prauam, ex parte etiam ſua irreſiſtibiliter efficiat: ergo æqua euidentia Deus abſolute author, & cauſa peccati ex natura quauis rationali determinata de ſe ad actionem prauam, & ſubinde peccatum efficiendum, inferetur, quocirca miror æque doctorem aliquem ex Thomiſtica ſchola Ieſuana de eiuſmodi naturæ rationalis repugnantia dubitare, atque Dominicanos Thomiſtas recentiores eius repugnantia (vti ab eis admittatur) admiſſa, phyſicam prædeterminationem voluntatis creatæ à Deo ad materiale peccati, ſiue actionem prauam eliciendam, non reſpuere. Tertio: eiuſmodi natura rationali determinata de ſe ad peccatum admiſſa, non ſiſtetur in peccati eius cauſa reddenda, & aſſignanda, in libera determinatione voluntatis eius ad peccandum, non ſolum, quia nulla erit eius libera ad peccandum determinatio (cum non ex libertate, ſed ex neceſſitate peccet, vt mox videbimus,) ſed quia, etſi libere ſe determinaret vlterior altiorque, & antecedentior naturæ prioritate cauſa eius liberæ determinationis foret: nempe natura illa ipſa, quæ eius cauſa eſt, atque anterior alia nempe Deus naturam ipſam, eiuſque intrinſecam identice determinationem ſimul condens, & donans: id autem pugnat cum generali illa Patrum, & Theologorum doctrina de quouis rationalis creaturæ peccato, tametſi de noſtrorum cauſa vltima, & prima agentium, qui conſone docent nullam aliam peccati cauſam eſſe poſſe vlterius inquiri, aut quærenti, quam peccamus, reſponderi, niſi, *quia volumus*: quo ſolo reſponſo cauſalitatem peccati à Deo poſſumus honeſtiſſime, & rationabiliter diuertere.

3. Probatur quarto: cum huiuſmodi determinatione naturæ rationalis creatæ in actu primo ad actionem prauam circa obiectum turpe & vndecumque inhoneſtum repugnat libertas in actu primo ad obiecti inhoneſti proſecutionem, ad quam determinata de ſe natura illa ſit: ergo & repugnat proſecutionis illius libertas, quæ ſolum ex libertate in actu primo naturæ, & voluntatis illius ad illam eliciendam, vel ſecus, ſeu proſequendum, obiectum illud ac non inhoneſtum, poteſt proſecutioni illi conuenire: ergo cum determinatione naturæ illius ad peccatum repugnat peccatum; ac proinde determinatio illa ſuum obiectum, ſeu terminum, quem eſſentialiter reſpicit, deſtruit, redditque repugnantem, ac ſubinde ſeipſam facit Chimericam, & impoſſibilem. Prima poſtremæ huius illationis pars (cuius conſectaria neceſſaria reliquæ omnes partes ſunt) probatur; quia de eſſentia peccati, & actionis moraliter prauæ circa obiectum, quodvis, & quantumcumque inhoneſtum, eſt actionis libertas, cuius defectu motus primo primi voluntatis noſtræ circa obiecta, quantumis turpia, peccata non ſunt, neque eſſe poſſunt: atqui determinatio illa naturæ rationalis ad proſecutionem obiecti turpis deſtruit, redditque eius libertatem impoſſibilem; ergo reddit ei impoſſibilem rationem peccati, & actionis prauæ moraliter. Antecedens primum huius argumenti probatum abunde eſt contra phyſicam prædeterminationem Dominicanorum Thomiſtarum recentiorum à Deo immiſſam ad noſtros liberos actus eliciendos contron. 3. diſp. 1. per totam ex ſcriptura, Patribus, & ratione. Dices ex noſtris principiis determinationem hanc naturæ rationalis ad proſecutionem moraliter prauam obiecti alicuius, vel cuiuſvis turpis, & inhoneſti, non eſſe determinationem ad proſecutionem indiuiduam determinate, ſed diſiunctim, & quoad ſpeciem, hanc ſcilicet vel illam, ſub ſpecie illa contentam: quo pacto diximus tomo de incarnat. contr. de merito Chriſti cum Chriſti impeccabilitate antecedente, & inſtantia, præcepti

eius

Digitized by Google

eius in operibus præceptis non ſolum libertatem per omnes, ſed meritum etiam contra multos, & doctos recentiores ſaluari.

4. Nota in primis Thomiſtas prædeterminantes hac euaſione vti non poſſe; & ſi argumentum noſtrum, in re præſente enacuaret. Siquidem præuia phyſica determinatio, ſeu prædeterminatio Thomiſtica Dei concurſus prænius eſt, qui ad ſpeciem præciſam actus eſſe nequit, ſed ad hoc determinate indiuiduum, nec aliter ad ſpeciem, quam vt in illo determinato indiuiduo continetur: nullus ſiquidem concurſus, & actio in effectu, quem efficit, præciſiuus eſſe poteſt. Nec valet prædeterminationem illam phyſicam, non eſſe Dei concurſum & actionem Dei præuiam, ſed qualitatem: ſiquidem concurſum Dei præuium prædeterminationis eius inuentores Bannez, & coætanei ſequaces, qualitatem eſſe docuere: quos imitantur Prædeterminatores recentiſſimi, etſi eam tranſeuntem vti actionem, non autem permanentem, vt qualitatem, eſſe defendant: vnde libertatem noſtram, ea prædeterminatione, non lædi contendunt: quia per modum tranſeuntis, non autem permanentis, conſenſum creatum liberum natura præcedit quaſi libertatis læſio ex permanentia, non autem, ex ſola præcedentia natura, & cauſalitate, cuiuſvis entitatis phyſice, & ineuitabiliter, ſeu irreſiſtibiliter à voluntate connexæ cum eius operatione, & conſenſu proueniat! Præſertim, cum operatio, voluntatis æque tranſiens atque concurſus Diuinus: ſit ac proinde ſatis habet impedimento ex parte actus primi per modum tranſeuntis, vt eius operationis libertas per modum tranſeuntis ſolummodo, aliàs habenda, aboleatur. Mitto prædeterminationem illam phyſicam, per modum qualitatis permanentis difficultatibus ſubiacere, quas t. 1. philoſophiæ contr. de cauſa efficiente creata, eiuſque actione, q. de concurſu Diuino cum agente libero fuſius perſequebar, iam præfata euaſio, quatenus ad præſens attinet, præcluditur. Etenim, ſi iuxta plurium ſententiam indiuiduarum effectuum, & operationum ſpeciei cuiuſque indiuiduatio, ſiue quod hoc indiuiduum præ alio, quod ab eadem cauſa fieri abſolute poterat, apponatur, ex tempore, loco, aliiſque circunſtantiis omnino prouenit, ac pendet, libertati naturæ illius determinatæ de ſe, ad actionem prauam, quoad ſpeciem, quod hæc determinata, præ alia determinata indiuidua actione ſpeciei eiuſdem apponatur, nequit ſubiacere: quare inde ſaluari, non poteſt, in appoſitione actionis prauæ naturæ illius rationalis abſoluta libertas. Si autem indiuiduatio operationum, & effectuum producendorum intra ſpeciem eandem, è ſola Dei voluntate pendeat (ſuum concurſum ad hoc indiuiduum, ac non ad aliud cauſis naturalibus, ac præſertim liberis agentibus offerentis (vt multo plures Doctores aiunt, quibus ſuo loco conſenſi) conſtat etiam, indiuiduationem effectus, & operationis agentis liberi, ac voluntatis creatæ arbitrio, non ſubiacere. Id quod aliunde etiam de his probatur: quia naturaliter loquendo, poſſibilium ab ipſis producibilium indiuiduorum cognitionem non habent; imo, nec aliud quam obiecti bonitatem allicientem, ac malitiam retrahentem, quoad ſpeciem conſiderant, vt eligant; ſine cognitione vero, vnius præ alio electio ab eis haberi non poteſt: quare neque ex eo ſaluari poteſt naturæ illius ad actionem, ex ſpecie ſua prauam, naturalis libertas, quoniam vero humanitati Chriſti Domini poſſibilium omnium indiuiduorum, quare, & operationum, actuumque ſuorum indiuidualium, ſcientia titulo vnionis hypoſthaticæ debetur, in huius præ alterius actus, ſeu actionis præceptæ electione potuit exercere, atque exercuit de facto libertatem.

5. Mitto aliam concluſionis probationem ſubtilem, in hunc modum, quia, cum actio, nec praua moraliter nec peccatum eſſe poſſit, ſine libertate in actu primo à qua libera formaliter ſit, & procedat: atque ea libertas in actu primo cogitatione repræſentante malitiam actionis, atque ab eius executione retrahente æque, eſſentialiter, atque cognitione delectabilitatem eius proponente ad eamque exequendam attrahente conſtituatur: determinata illa natura rationalis ad actionem prauam moraliter, & peccatum cogitationem illam malitiæ retrahentem ab actione æque, atque cogitationem delectabilitatis obiecti turpis attrahentem ad actionem eandem requiret: cum abſque vtraque actio moraliter praua eſſe non poſſit, ac proinde determinatio illa eſſet ad effectum, & terminum, quem eſſentialiter reſpicit, impoſſibilem: quare, & ipſa determinatio in ſe repugnans, & impoſſibilis erit; ni retrahentem etiam ab actione, ad quem determinatio eſt, cogitationem requirat, quod implicat aliunde: ſcilicet inclinationem, & determinationem ad aliquam actionem, ſeu effectum, requirere, aliquid ex parte actus primi, quod retrahat ab eis exequendis impedi atque natura ſua, vt fiant Mitto inquam hanc probationem, quia determinatio ad actionem prauam, & peccatum, non ita intelligi debet, aut poteſt, vt in malitiam, & peccatum, qua peccatum, & malum feratur: nulla ſiquidem naturæ, aut effectus inclinatio (ne dum, quæ, præ ſui vehementia ad determinationem perueniat) ferri in malum qua malum, poteſt, vnde, neque ea ſubinde, quæ ad malitiam requiruntur, omnia requirere, determinatio, ergo illa naturæ rationalis illius ad obiectum, eiuſque proſecutionem prohibitam, & malam moraliter, non ob eius malitiam, ſed ob eius delectabilitatem eſſet, cuius cognitionem ſolum requireret, ſine qua eam appetere non poſſet; non autem malitiæ, in quam, & ob quam in obiectum, & actionem turpem non fertur; tametſi ea requiratur etiam ex parte actus primi, vt proſecutio illa, à cauſa libera ſit, atque adeo moraliter praua, & peccatum: in quod, & ob quam, nec appetitus naturalis, neque elicitus ferri poteſt, dicitur tamen, & eſſet determinatio illa peccatum, & actio, ſeu proſecutio praua moraliter obiecti delectabilis, turpis tamen, & prohibiti, ſi ita in obiectum illud, ob eius delectabilitatem natura illa ferretur, vt nulla cogitatione (non quidem ob eius naturæ exigentiam, ſed aliunde occurrente, & immiſſa) quantumuis, viuida, & efficaci de ſe ad retrahendum illam ab eius obiecti proſecutione retrahi vllatenus poſſet; quod ſi cum adeo impote ſui determinatione naturæ in actu primo per illam cogitationem libertas eiuſdem naturæ in actu primo conſtitui, & conſiſtere poſſet (quod repugnare oſtendimus, numero 3. & 4.) proſecutio illa obiecti delectabilis, turpis tamen & prohibiti, praua moraliter, & peccatum foret. Mitto ſecundo examen quæſtionis aduerſæ de poſſibilitate creaturæ rationalis determinatæ de ſe ad bonum morale, & honeſtum naturaque ſua impeccabilis: quam contrarietatis, cum nuper examinata, iure multi Doctores hic verſant importune, ſatis enim doctorum conſuetudine in proximæ examine contra rectam methodum dedimus.

6. Mitto denique quæſtionem aliam, de tempore, quo primo Angeli mali peccarunt: an in inſtanti primo creationis? an, & qua duratione ſequente, quia primo inſtanti creationis nullum Angelum peccaſſe, nec peccare potuiſſe oſtendimus fuſe diſp. 3. quæſtione 4. ex noſtris principiis ſtatutis, quæſt. 3. De parte vero vlterioris durationis, in qua primo Angeli peccarint, illud ſolum diffinire Theologice, poſſumus: eos omnes ante Protoparentum in paradiſo peccatum & Diabolicam ad illud patrandum ſuggeſtionem peccaſſe. Secundo eos omnes non peccaſſe ſimul tempore, ſed eorum aliquos anterius, poſterius vero tempore alios, vt oſtendimus, quæſtione 1. de inſtantibus, ſeu duratione ſtatus viæ angelicæ: vt Theologice ſtatuimus imperfectioris genij, & naturæ Angelos tardius, eis, qui naturæ etiam præſtantioris, circa præcepti iniuncti obſeruantiam,

tiam, vel tranſgreſſionem deliberaſſe: imo illorum plures horum ſuaſu, & adhortationibus obediiſſe, fuiſſeve præceptum tranſgreſſos: ac eiuſmodi ſuaſionibus bonorum, malorumque Angelorum, eorumque in cælo Apocalypſi relatum prælium habitum fuiſſe. Vnde deciſa quæſtio altera manet: de peccato Angelorum. An ſcilicet ortum ex ſuaſione habuerit, necne? conſtat, ſiquidem ex quæſtione tertia in primo, ac breuiſſima deliberatione, de ſe peccantibus ortum ex ſuaſione aliqua eorum peccatum, non habuiſſe; alios vero deliberationis diuturnioris, ex aliorum ſuaſione, ſuggeſtione, ac tentatione peccaſſe, quod ipſum de aliquorum tardiori obedientia, & obſeruatione præcepti, ex aliorum hortatu, & ſuaſione ortum fuiſſe dicendum erit. Denique Angelis malis pœnitentiæ de primo peccato factum, datumque tempus, & locum à Deo fuiſſe oſtendimus, quæſtione ſecunda, certamine 4. de his autem, quæſtionibus minutius diſputare, ac definire, quam citatis locis diſputauimus, ac decidimus, nulla Theologica ratione, ſed ſolum arbitraria, vel ſomniata diuinatione poterit. His autem præmiſſis ad totum, quod in viæ ſtatu Angelis contigit videndum, reſtat: quodnam fuerit Angelorum malorum primum peccatum? inde enim quodnam bonorum Angelorum primum meritum fueſit à contrario, cuiuis manifeſtum erit.

CERTAMEN III.

Angeli luciferi malorum Principis peccatum primum propriæ ſuperbiæ fuit.

1. PLures peccaminoſos affectus malos Angelos in viæ ſtatu concepiſſe monui ſupra ſcripturâ Patribus, & Theologis edoctus: ac proinde de primo eorum peccato quæſtionem à nobis ſcholaſticorum exemplo inſtitui: reliqua enim eorum vitia perſequi moleſtius longè quam vtile foret: Carnalis luxuriæ peccato ſupra examinato, & ab eis amandato, quod veteres aliquot Patres tribuiſſe illis videbatur. Porro quæſtio hæc ampliore titulo, quam nos certam. præſenti à reliquis ſcholaſticis proponitur, ſcilicet de omnium Angelorum apoſtatarum peccato primo, examinari vero minutius debet; cum aliorum à lucifero peccatum primum rationis, ſeu, ſpeciei eiuſdem peccatum fuerit, necne? ſub lite, adhuc ſit ex aliis principiis decidenda. Idcirco ſeorſim nunc de primo luciferi peccato agimus, acturi, poſtea de aliorum Angelorum peccato primo. Duo autem aduertenda animo ſunt, priuſquam vtrumque examinemus, ac definiamus. Primum: id ipſum, quod de lucifero dæmonum Principe, eiuſque peccato primo dicetur de primo peccato aliorum dæmonum gradu hierarchico ſuo ſpecie, & indiuiduatione (ſi qui ſint) entitatiua perfectione ipſi æqualium, dici debere; quamuis, & indiuidualis æqualitas, nec de facto à nobis admittatur, quia alias lucifer malis reliquis Angelis entitatiue perfectior (vt ſupra diximus, & ſcriptura iam recitanda ſatis innuit) non eſſet, neç cæteris, vt diximus fuiſſet cauſa, vt primo peccarent, & caderent, in prius admiſſo ab ipſo peccato exemplo, & hortatu alios ad peccatum induceret. Nec de poſſibili admitti in bona metaphyſica poteſt, vt ſupra etiam oſtendimus: quia, cum æqualitas entitatiuæ perfectionis plurium, identitas eis vniuoce conueniens indiuiduationibus ipſis (quibus totis differunt) vniuoce faceret plura illa indiuidua, manifeſta contradictione, conuenire, neque indiuiduationes illæ differentiæ indiuiduales, ſed gradus ſpeciei atomæ, & infimæ forent, & continerent: non ſecus, atque his vocibus hic homo, & ille homo, non indiuiduæ ſolum differentiæ, ſed gradus ſpecificus hominis continetur: iam vero, ſi inæqualitas entitatiuæ perfectionis indiuiduationum Angelicarum ſub ſpecie quauis Angelica infima metaphyſice etiam neceſſario adſtruenda eſt, & pro maiori cuiuſque Angeli entitatiua perfectione promptior, atque expeditior, ſit eius, quam imperfectiorum aliorum, de rebus plene deliberandi facultas: ac inſuper lucifer non fuerit, ſubinde reliquis ſupremæ ſpeciei adhuc malis Angelis indiuidualiter inferior: reſtat fuiſſe eis, indiuidualiter ſaltem ſuperiorem, & perfectiorem (vt communiter aſſeritur,) atque inſuper facultate expeditiore ad plene de actione praua deliberandi vſum, ac prius reliquis deliberaſſe, ſuoque exemplo, & ſuaſione cæteris primo peccandi cauſam fuiſſe, vt cum communi Doctorum docuimus ſupra. Secundo aduerto, de primo reliquorum Angelorum peccato, nec ſingulatim, ad huc ſecundum ſpecificas (nedum indiuiduas cuiuſque naturas) definiri, immo nec diſputari, quidquam, cum fundamento poſſe: Quare ſolum examinauimus, quod eis omnibus, generale, & commune eſſe definiri cum fundamento aliquo valeat.

2. Iam circa primum luciferi peccatum (de quo nunc) dicendum eſt: fuiſſe ſuperbiæ propriè dictæ peccatum, & ſi nunc qualis ſuperbiæ actus fuerit, non definiam, de quo inferius dicemus, eſt contra Scotum, in 2. diſt. 6. quæſt. 2. §. *quantum ad* 2 & §. *Ad argumenta*, ſolut. primi, & ſi enim, §. illo *quantum ad ſecundum*, dicat actum nimiæ dilectionis, & complacentiæ ſui (quem docet fuiſſe primum luciferi peccatum) fuiſſe præſumptionem, ac circa med. dicat præſumptionem (quæ prima ſpecies ſuperbiæ eſt) non ſtare in præſumptione comparatiua, qua ſe aliis, velit præferre; ſed in appetitu propriæ dignitatis, non tamen ibi, nomine ſpeciei primæ, intelligit ſpeciem propriam ſub proprio genere ſuperbiæ collocatam, ſed gradum primum, ex quo ad actus proprios ſuperbiæ perueniatur, ſicque late dicta ſuperbia, ac proprie ſpiritualis luxuria, & nimia de ſpiritualibus delectatio dici debeat. Rationes eius id exprimunt: ſcilicet, nimiam complacentiam, & amorem ſui, ſuæque excellentiæ, non magis ſuperbiam eſſe, quam complacentiam in alia, eiuſque excellentia, cum ſit vtraque rationis eiuſdem: item: quia ſuperbia, proprie dicta, non ſtat in appetitu immoderato excellentiæ propriæ, ſed addit neceſſario reſpectum ad alios, quibus excellere ſuperbus cupiat, & gaudeat; quod in nimia illa luciferi complacentia, & delectatione de excellentia propria præciſe, nuſquam inuenitur. Denique ita rationes ſoluit; quatenus ſuperbiam proprie talem, nec ſolum late dictam, probare videbantur, vt bene citandus Lichetus obſeruat. conſonat, ſibi Scotus in reportatis in 2. diſp. 6. quæſt. 1. ſub finem, ſicque eum intelligunt Lichetus ea, diſp. 6. quæſt. 2. a. 2. Baſſolis, quæſt. 1. a. 3. §. *Ad primum diceretur*, ſolut. 5. vbi Scoti ſententiam docet eſſe probabilem: conſentit, ita intellecto etiam, Scoto Holcot. in 2. quæſtione 3. eam nimiam ſui complacentiam, & amorem, libidinem, ſcilicet ſpiritualem, appellans; tametſi, quæ luciferi fuit concupiſcentia inordinata, ac nimia propriæ excellentiæ ſuperbiæ propriæ, peccatum fuiſſe contra Scotum, quem de reliquo ſequitur, expreſſe doceat. Cæterum concluſio noſtra reliquorum omnium Theologorum ſententia eſt: Gabrielis etiam eadem diſputatione 6. quæſtione 1. qui, etſi amorem, & delectationem luciferi de ſe ipſo, nimiam primum eius peccatum fuiſſe, & ex eo reliqua eodem ordine, quo ab Scoto numerantur, prouenire doceat; aſt compla-

centiam,

centiam, & delectationem, ſeu amorem, ſui nimium ſuperbiæ propria dictæ peccatum fuiſſe dicit: vt poſt tertiam, etiam concluſionem, (in qua oppoſitum videtur aſſerere) expreſſa damum affirmat. ita ergo cenſent Magiſter dicto libro ſecundo, ſententiarum diſputatione 6. capita 1. vbi Bonauent art. 1. quæſt. 1. Ægyd. quæſt. 1. art. 3. corp. de locifero, & dubio litterali de cunctis Angelis loquitur. Richard. articulo 1. quæſtio. 1. Heruæus ibidem. Durand. quæſt. 1. art. 2. Argentina, quæſtione 5. artic. 2. & commentatores ſententiarij reliqui, ex his, qui per partes, & ſummas Theologicam ſcripſere Albertus, 2. parte, tractatu 5. quæſtione 11. m. 1. Alexand. parte 2. qu 98. m. 2. Antiſiodor. libro 2. tractatu 2. cap. 2. S. Thomas, 1. p. quæſt. 63. artic. 2. vbi Caietan. & reliqui Dominicani, interpretes, & aſſeclæ, ac etiam interpretes noſtri Valentia, diſp. 4. quæſt. 14. Molina ad eum artic. diſput. vn. m 5. concluſ. 5. Vaſquez, diſput. 232. cap. 3. Arrubal. diſp. 178. Ioan. Præpoſit. dubio 2. §. *Dico ſecundo.* Suarez, lib. 7. cap. 8. Granad. tractatu 13. diſput. 2. ſect. 4. Becanus, & Martinon. diſputatione 44. Amicus, diſputatione 20. ex quibus Granad. numero 3. oppoſitam ſententiam ingenter temerariam dicit, Suarez, hanc noſtram valde certam, numero 14. ac iterum, cap. 9. Molina parum tutam aduerſam Arriaga, diſputatione 14. ſectio 1. numero & §. 1. Quiros, diſputatione 74. ſectio. 1. numero 1. tametſi in actu ſpeciali ſuperbiæ luciferi deſignando præfati Doctores non conueniant de quo inferius vt dixi.

3. Probatur efficaciter ſcripturæ locis, vbi de luciferi peccato, atque ob illud è cælo empyreo lapſu vel litteraliter, vel figurata,) ex Dei tamen ſpiritu, & intentione) agitur, vt ſuperius oſtendimus, atque interpretes omnes, & Eccleſia cenſet. Primum Iſaiæ, 14. *Detracta eſt ad inferos ſuperbia tua*, ac ſtatim, *quomodo cecidiſti: lucifer, qui mane oriebaris*, ad quem locum alluſiſſe videtur Chriſtus Dominus Lucæ 10. *Videbam ſatanam, ſicut fulgur de cælo cadentem*, vt ſpiritum ſuperbiæ, ac elationis, & inordinati gaudij de poteſtate eiiciendi Dæmones in Chriſti nomine, ſibi ab eo data, & effectibus comprobata, ſupplicij, ob eiuſmodi peccatum lucifero inflicti, exemplo in diſcipulis compeſceret. Tertium teſtimonium ex Ezechiel. 28. *Tu ſignaculum ſimilitudinis Dei*, vſque, *& eleuatum eſt cor tuum in decore tuo: perdidiſti ſapientiam tuam in decore tuo*: quartum teſtimonium ex. 1. ad Thimoth. 3. *ne in ſuperbiam elatus in iudicium incidat Diaboli*, ideſt, iudicium ſubeat, quod ſocius criminis Diabolus paſſus eſt: vt Chryſoſtom. Theodoretus, Theophilactus, & alij communiter aiunt, quintum teſtimonium ex Iob. 41. vbi, figurato ſaltem ſenſu, & ab ſpiritu ſancto etiam intento, de lucifero dicitur, *ipſe eſt Rex ſuper omnes filios ſuperbiæ*, vt bene Gregor. Magnus, 34. Moral. cap. 17. & 18. quo loco præcedentia, non ſolum magnitudinis, ſed originis, & cauſalitatis denotatur. Hanc expreſſit clarius (& ſit teſtimonium 6.) Tobias, cap. 4. filium ad omnem vitæ honeſtatem morti vicinus, quaſi, ex teſtamento, inſtituens, numero 14. *ſuperbiam nunquam in tuo ſenſu, aut in tuo verbo dominari permittas, in ipſa enim initium ſumpſit omnis perditio.* Conſonat teſtimonium ſeptimum ex Eccleſ. cap. 10. *initium omnis peccati ſuperbia*: ſi autem initium omnis perditionis, & peccati ſuperbia eſt: ergo angelicorum reliquorum, nec humanorum ſolum, ſuperbia fuit initium, ac peccatum primum, quod ſane luciferi peccatum fuit, ita Auguſtinus ſententiam Eccleſiaſt. proximam commentatur, & probat capite 29. de corrupt. & grat. *quod ideo veriſſime dicendum; quoniam Diabolum, à quo origo peccati ipſa deſcendit*, &c. etſi autem prima quatuor teſtimonia peccatum ſuperbiæ luciferi de fide, eſſe euincant, non autem fuiſſe primum luciferi peccatum ita exprimant clare, id tamen, ſatis innuunt: tum quia Diaboli; ſeu luciferi lapſum à fælicitate, in qua conditus fuit, non in ſupplicij calamitatem (qui poſt multa alia eius peccata in viæ ſtatu admiſſa eſſe potuit) ſed in culpæ miſeriam referunt; quod non bene referretur, ſi iam lapſi luciferi per aliud anterius peccatum per vlterius, ac poſterius peccatum ſuperbiæ accidiſſe lapſus à prima illa fælicitate narraretur: iam enim ab ea lapſus per peccatum primum, & ſi deterior ſecundo fiat, à fælicitate, quam iam non habebat, labi demeritorie per illud non poterat. Tum quia, cum Tobiæ, Eccleſiaſtici, & loca multa Prophetia anteriora, eiſque notiſſima fuerint conſone ad illa ſuperbiam Luciferi; vt primum peccatum, & perditionis initium retulerunt, quod autem reſponderi his locis pro Scoto poterat: ſuperbiam, in eis; non proprie; ſed large ſumi pugnat cum receptiſſima ab omnibus Catholicis Doctoribus, regula peruetuſti Tyconij laudata ab Auguſtino, interpretandi ſcripturam verborum proprietate, & ſtricta ſignificatione, vbi nihil abſurdi, & oppoſitionis, contra ſcripturam, aut Catholica dogmata, ex ea rigida verborum intelligentia deducitur; alias, enim nihil contra hæreſes firmum ex ſcriptura haberetur.

4. Probatur ſecundo concluſio ex Patribus eam conſona tradentibus. Cyprian. ſerm. de zelo, Auguſtino, vbi proxime, & 11. de Geneſi ad litt. capite 14. à cap. 25. & 12. de ciuitat. cap. 6. his verbis: *initium quippe omnis peccati ſuperbia*, & infra. *Hinc primus defectus, & prima inopia, primumque vitium eius naturæ, quæ ita creata eſt, vt nec ſumme eſſet; & tamen ad beatitudinem habendam eo, qui ſumme eſt frui poſſet.* Similia dixerat, cap. 1. Repetit, lib. 14. cap. 11. & lib. 15. cap. 1. Ambroſius epiſt. 84. ante med. *ſiue in lapſu Diaboli, ſiue in præuaricatione hominis, initium peccati ſuperbia eſt.* Repetit in id Pſalmi 118. *increpaſti ſuperbos*, Proſper lib. 1. de vita contemplatiua, capite 3. Gregor. Mag. 4. Moral. capite 14. alias, 17. & libro 3. capita 19. alias 23. Iſidor. 1. de ſum. bono, capite 22. ſententia, B. Beda, tom. 8. libro quæſtionum, quæſt. 9. Anſelm. de caſu Diaboli, cap. 4. Bernard. ſerm. 17. in cant. Leo Papa, epiſt. 91. ſcribens Diabolum *propria excellentia abuſu* peccaſſe. Nec minus concordes Græci Patres eandem concluſionem tradiderunt. Athanaſius, quæſtione 6. ex quæſtionibus ad Antiochum. Nazianzen. carm. 6. & orat. 27. apologetica contra ambitum ſibi impoſitum ſedis conſtantinopolitanæ, Elias Cretenſ. in orat. 3. Nazianzeni ad ea verba. *Quo circa*, Chryſoſtom. tom. 3. hom. 15. in Ioanna his verbis, *quid hac dementia ſceleſtius? quid hac ſuperbia maius?* &c. *Non eſſet à cælo electus, nec in diabolum verſus cecidiſſet Angelus, niſi hoc ſe ſcelere inquinaſſet. Hoc eum præcipitem dedit: hoc in gehennam intruſit: hoc malorum omnium, ei cauſa fuit*, & tomo primo, homil. de lapſu primi hominis, homil. de verbis Iſaiæ, homil. de Adam, & Eua, Cyrillus, Alexand. primo in Geneſ. ſub med.; & in caput decimum quartum Iſaiæ, Damaſcenus, ſecundus, de fide capite quarto, & aliis, quos in examine ſpecialis actus ſuperbiæ, qui primum luciferi peccatum fuerit, poſt modum referemus. Porro ex tot quot produximus, conſonis ſcripturæ, Patrumque pro concluſione hac teſtimoniis, quibus communis, ac plurium longe, & grauiſſimorum Theologorum, & ſacrorum interpretum, conſenſus accedit, eam valde certam eſſe metrioris aiebat Suarez. An vero temeritatis notam oppoſita, (vt Granado cenſuit) mereatur viderint alij, certe hæc fere ſolum Scotum ex antiquis, Patronum habet: cui Baſſolis ſolus, aliter tamen cenſens, probabilitatem conceſſit. Gabriel autem, & Nominales, ac de reliquo Scotiſtæ veteres aduerſantur, quod autem iurati Sco-

tiſtæ aliquet, nec primæ notæ Recentiores (fundamentorum efficacium denuo, inueniendorum, producendorumque nullo ſtudio) Seoto; hac etiam in re conſenſerint neſcio an ſatis valeat, temeritatis notam ab eius ſententia detergere.

5. A ratione adeo firmum, atque ab authoritate, ſundamentum pro noſtra concluſione, non video; & ſi pro ea, quam pro aliis, veroſimilius adſit. Etenim de excellentia propria, & adeo magna ſpiritualem creaturam ſuperbire, & inflari quam promptiſſimum, & quaſi connaturaliſſimum eſt, ni præſto opportuno auxilia gratiæ Diuinæ ſuccurrant: id autem primo, cuique accidit, quod connaturalibus eſt, non autem poſt aliud, quod non eſt ita connaturale: ergo lucifero excellentiſſimo malorum omnium cum natura, tum ſupernaturalibus donis Angelo, prius aliis accidit ſuperbiæ peccatum, fuitque proinde, eius peccatum primum. Probatur ſecundo, quia reliqua omnia luciferi peccata, ab ſcriptura Patribus & ſcholaſticis recognita, connaturali modo habenda, ſuperbiæ peccatum ſupponunt (etſi alias abſque eo concipi, & haberi poſſint) quod tamen nullum ex aliis luciferi peccatis prærequirit vt vt fiat ergo: de facto peccatum ſuperbiæ luciferi, aliis omnibus, eius peccatis anteceſſit cauſalitate, ac nullum pro naturæ poſteriori poſt iuit: quare, & fuit in lucifero omnium primum. Probatur, ſingula & omnia explorata luciferi peccata percurrendo. Siquidem odium, & ita connaturaliſſime ex ſuperbia oritur aduerſus eum, qui noſtram excellentiam impedit habendam, vel habitam minuit inobedientia ſimiliter ſuperioribus, ſuperborum vitium connaturaliſſimum, & proprium eſt, vt patet inuidia etiam, quia ex ſuperbia connaturaliſſime oritur triſtitia de excellentia alterius, præſertim maiore, qua noſtræ æſtimatio minuatur, quod ſi ſuperbia ingens, vti in lucifero, ſit de æqua etiam alterius excellentia vehemens triſtitia in ſuperbis excitatur. Atqui hæc ſunt vitia in lucifero recognita, aliquaue alia ex his prouenientia, quorum nullum ſuperbiam connaturaliter, antecedit: ergo ſtat veritas antecedentis. Probationem antecedentis, & argumentum totum dedit nobis Chryſoſtom. homil. 22. in Geneſim inferius recitandus, de inuidia luciferi agens, quæ oriri difficilius ex ſuperbia videbatur: oritur enim ex puſillanimitate, niſi caſu, quo quis ex iudicio proprio, in quo ſe aliis ſuperbe præfert rem egerrime eſſe aſſequibilem cenſens, eam aſſequi deſperat, vt ait S. Thom. 2.2. quæſt. 133. art. 1. ad 3. ſed doctrinæ ſuæ generalis de ortu inuidiæ, & puſillanimitatis, ex ſuperbia deſumptæ ex Gregor. Mag. 1. Paſtoralis, c. 7. exemplum poſuit vnum, alia quæ poſſet generali illa ſua doctrina contenta, & nuper à nobis explicata minime excludens; Et quidem hanc ergo homines luciferi inuidiam ex peccato anteriori ſuperbiæ ortum duxiſſe, ac proinde non fuiſſe, eius primum peccatum expreſſe docet Chryſoſt. vbi proxime, cum enim obſcœnitatem non fuiſſe (cum ex lapſu eius multo ante earum procreationem, tum quia primum, ac reliqua ſubinde antecedens hominum peccata) quæ ex inuidia Diaboli ortum habuerunt, iuxta cap. 8. ſapientiæ) probaſſet, ſic ait. *Num ſi ante factum hominem excidit, quando in tanta, dignitate manens inuidit homini? neque enim conſentaneum eſt Angelum incorporeum, & in tanta dignitate conſtitutum inuidiſſe homini corpus geſtantis ſed inuidit, quod ex ſuperna gloria, in extremam, ignominiam deiectus*, (ob ſuperbiam, quod primum, eius peccatum conſtanter Chryſoſtomus citatis locis docuit) *fuerat, licet igitur incorporeus eſſet, videns tamen hominem tantum in corpore honorem, beneuolentia conditoris ſortitum; inuidia exarſit.*

6. Sed enim ſtatuto primum luciferi peccatum propriæ ſuperbiæ fuiſſe diſputatur à nonnullis an ita neceſſario primum id peccatum fuerit, vt nullum aliud ſpeciei alterius peccatum primum eius eſſe abſolute potuerit? dixi vero abſolute & de peccatis omnibus loquens: Si enim de ſolis peccatis, quæ de facto lucifero adfuerunt, & connaturaliter loquamur: cum reliqua peccata connaturaliter ex ſuperbia lucifero aduenisse dixerimus, non autem ex aliquo eorum fuiſſe ortam eius ſuperbiam; nec connaturaliter loquendo oriri potuiſſe de naturali, ſeu connaturali poteſtate prompta eſt negatiua deciſio, ac ſubinde naturalis neceſſitas, vt primum luciferi peccatum ſuperbiæ fuerit. Hoc ſolum volunt S. Thom. 1. p. qu. 64. a. 2. Caietan. ibi, & Granad. cit. tract. 13. d. 5. & alij aientes primum Angeli peccatum debuiſſe eſſe ſuperbiam, de potentia vero abſoluta, nec adeo rerum connaturalitate alligata non eſt quæſtionis deciſio, multo difficilior, nec in qua poſſit eſſe Doctorum diſſenſio. Dicendum igitur eſt: ſuperbiam non debuiſſe abſolute neceſſario eſſe primum Angeli peccatum, ita Valentia, diſp. 4. qu. 14. p. 2. § *Neque ratio*, Vaſquez, comment. art. 2. Becan. tract. 3. quæſt. 2. concluſ. 5. Arrubal. d. 178. cap. 2. num. 5. Ioan. Præpoſit. ad citatum, art. 2. dub. 3. numero 18. § *Dico primo*, & numero 20. §. *Dico tamen tertio*. Probatur facile: quia poteſt abſolute Angelo imponi à Deo præceptum poſitiuum, verbi gratia amandi alium Angelum, quem ille, non ex ſuperbia; ſed quia liber adhuc manebat, omitteret tamen libere, ac non ex ſuperbia, vt abſolute poſſet, & ſic de innumeris aliis poſitiuis præceptis, & caſibus, abſolute poſſibilibus. Poteſt item abſolute imponi Angelo præceptum negatiuum, de aliquo ſcilicet non agendo, contra quod libere, vt abſolute non poteſt, ac non ex ſuperbia, ſed ex motiuis aliis contra illud agat, imo contra præceptum naturali omni rationali creaturæ non inuidendi alteri, nec habendi alterum odio, poteſt abſolute, non ex ſuperbia, ſed ex puſillanimitate pura, vel iudicio, quod indignus alter bona, illa quæ, ei inuidet habeat, quin ſe eis iudicet, ſuperbe, & præſumptuoſe digniorem. Item Angelus poteſt alterum, non ex ſuperbia, ſed alias odiſſe. Nec obſtat non poſſe Angelum velle obiectum prohibitum quia prohibitum, & malum, ſed ob bonitatem aliquam in eo repertam, quæ non poteſt non ſpiritualis eſſe, quam ſolum, vt pote ſpiritus, percipere, & appetere poteſt; ſpiritualis autem bonitas, honeſtas eſt, niſi ex ſuperbia propriam excellentiam, inordinate velit. Sed in primis probat obiectio, nullum, ne ſuperbiæ quidem peccatum eſſe in Angelis poſſe: nam bonitas conuenientiæ, & delectationis in quouis obiecto turpi, abſolute, vel inordinate proſequendo, ob quam ita illud proſequitur, ſpiritualis phyſice, ac metaphyſice eſt; Sed quia ſpiritualis phyſice bonitas, idem, quod moraliter ſpiritualis, bonitas ſeu honeſtas non eſt, nihil argumentum probat, Secundo. Nec in peccato omiſſionis, quo voluntas obiectum præceptum non ſequitur; ſed fugit ob diſconuenientiam, ſeu difficultatem, qua ab eius proſecutione retrahitur, vim aliquam habet. Tertio: denique de omni proſecutione, poſitiua voluntatis falſum abſolute eſt antecedens. Siquidem ex odio malum eius, quem odimus, qua malum ipſi formaliter eſt, ſæpe voluntas proſequitur ibi ſiſtendo; quin vlterius bonum & commodum aliud noſtrum ex malo alterius voluntas amet; alioqui non odij, & inimicitiæ, ſed concupiſcentiæ affectus ille foret, vt fuſius vidimus, tom. 2. Philoſophiæ controu. de actibus voluntatis.

CER

CERTAMEN IV.

Specialis actus ſuperbiæ, qui primum Luciferi peccatum, fuit affectus æqualitatis cum Deo in natura.

1. HAc de re fuere Patrum, & ſcholaſticorum ſententiæ plures, Prima aſſerit Angelorum peccatum fuiſſe deſiderium æqualitatis cum Deo abſolute tale, ſiue in natura, nec ſolum ſecundum aliquam ſimilitudinem ita Scotus cenſet 2. d. 6. q. 1. §. *dicitur*, *&* §. *quia tandem*. Gabriel.a.3. dub.2. Maior ibi, q.1. §. *quia tamen ad primum* Baſſolis q. 1. Lichetus q.2. a.1. Molin. ad q.63. a.2. & 3. de vnica in. 3 S. Thomam, cum Scoto concilians: quod hic, de efficaci voluntate, quæ electio, propria, & mediorum ſit, vti & S. Thomas neget, ac ſolum de ſimplici, quam non negat, ſed concedit affirmet vtrumque ſcilicet docens vterque ex Doctrina Ariſtotelis 3. ethicor. c. 1. & 2. Adde Arriagam d. 24 ſect. 4. præſertim ſub fin. vbi ita de facto peccaſſe Luciferum probabiliſſimum cenſet. Molina vero ſatis probabile. De poſſibili aſſerit Vaſq. d. 234. c. 2. etſi in quæſtione de facto incertum id putet cum ſcripturæ loca Iſai. 14 *ſuper aſtra Dei exaltabo ſolium meum, ſimilis ero Altiſſimo*, & Ezech. 28 dixiſti: *Deus ego ſum in cathedra Dei ſedi* (quibus maxime deciſio, quæſtionis de facto innititur) ſatis cõmode à Patribus interpretibus, & Theologis aliis de expetita à Dæmone ſimilitudine aliqua Dei, non in natura vere, ſed in exiſtimatione, & opinione aliorum (vt plane apud idololatras eſt aſſecutus) vel in aliquo alio extrinſeco munere creaturis præſidendi, omneſque docendi (vt inferius videbimus, explicentur. Solus Nazianz. carmin. 6. de ſubſtantiis mente præditis pro appetitu Diaboli; æqualitatis Deo in natura expreſſus videtur: cui concordat Gloſſa Pſ. 68. ad Id. *quæ non rapui, tunc exſoluebam*, Magiſter in 2. d. 6. c. 1 & citati Doctores ſcholaſtici affirmatiuæ ſententiæ appetitus Diabolici ſimilitudinis in natura, intrinſecoue aliquo Dei in q. de facto adhæſerunt; imo Gloſſa ibidem, ſimili appetitu æqualitatis cum Deo, in natura, ſiue (quod idem phyſice, & ad rem præſentem eſt) intrinſeco aliquo Dei Protoparentes noſtros in paradiſo peccaſſe à Diabolo deceptos, vt eius ſuggeſtione, & tentatione, cui ſuccubuerunt, (*eritis ſicut Dij, ſcientes bonum, & malum*) haud leuiter inſinuatur. Alarc. d 9 c. 2. concl. 4. n. 12. affirmat de poſſibili, & de facto valde in affirmatiuam ſententiam propẽdet ibi, & clarius n. 19. §. *An vero ita peccauerit*. Circa hanc ſententiam, tria examinanda ſunt, quorum duo præſuppoſitiue ſolum; tertium vero directe ad quæſt. & difficultatem, quam nũc verſamus ſpectat. Primum. An eiuſmodi appetitu æqualitatis cum Deo in natura aliquaue perfectione Deo, eiuſque naturæ intrinſeca, & phyſice identificata, peccare Angeli potuerint? Secundum. An eius peccati poſſibilitate in Angelis ſuppoſita, de facto illo Angeli peccarint? Tertium. Quandoquidem eiuſmodi peccatum proprie, & ſpecialiter dictæ ſuperbiæ eſſet, ſcilicet excellentiæ propriæ affectus inordinatiſſimus: an fuerit primum Luciferi peccatũ: quod in quæſtione hac directe proponitur. Circa primum S. Thom. q. 16 de malo. a. 3. & 1 p. q 63. a. 3. vbi Caiet. & Thomiſtæ Domin. interpretes negant eiuſmodi peccatum Angelis poſſibile; (tametſi S. Thom. de efficaci voluntate, & affectu Luciferi, non de ſimplici cõplacentia, & velleitate loquatur, vt nuper Molin aiebat) Alex 2. p. q. 98. n. 3. Alb. in 2 d. 5. a. 3. S. Bonau. a. 1. q 2 Ægid. q. 1. a. 1. Herueus q. 1. a. 3. Durãd q. 1. n. 13. Capr. d 4. q. 1. a. 1. concl. 2 & a. 3. concl. 3. ſolut. 1. & 2. contra 2. concl. Marſil. in 2 q. 5. a. 2 concl. 7 Ferra. 3. contr. g c. 109 §. ſed contra prædicta Vuillel Pariſ. 1. p 2. 5. partis princip de vniu. c. 109. Palacios, & Malon. in 2. d. 6 & alij apud Soar. cit. l. 7 c. 12. quibus adde noſtros Lud. Torres d 61. dub. 3 & Arrub. d. 178 c. 2. Tannet. d. 5 q. 6. dub. 4. Præp. qui eam cenſet probabiliorẽ ad citat. a. 3. dub. 3. n. 27 à §. *Alij negant*, & § *confirmatur*, vſque ad n. 28. (tametſi exinde oppoſitam videatur ab obiectionibus vindicare) Quos infra citandus, etſi non ex phyſica, & metaphyſica poſſibilitate, ex morali tamen, ſeu prudentiali impoſſibilitate, ex qua eiuſmodi peccatum graue, & ob quod damnarentur de facto (de quo eſt diſputatio) Angelis negat, videtur cenſere eadem morali & prudenti repugnantia illud Angelis impoſſibile.

2. Dicendum tamen eſt: Angelos quoſuis (quare, & Luciferum) peccato, & graui, & grauiſſimo affectus inordinati æqualitatis cum Deo, ſecundum naturam, eique intrinſeca peccare abſolute potuiſſe, Ita recitati DD. initio numeri primi. His adde noſtros Mol. ad citat art. 3. Soar. cit. c. 12. à n. 14. Gran. tr. 13 d 2. ſect. 5. Alarc. tr. 6. d. 9. c. 2. n. 13. concl. 4. Arriag. d. 24 ſect. 4. concl. 4. Ratio eſt: quia, etſi Angelus, antequam primo peccaret, nullum errorem pati poſſit, vt ſe eſſe Deum iudicet poſſibile, ac proinde in id cognitum, & iudicatum poſſibile ferri nequeat; attamen in id, ſimplici apprehenſione cognitum, & conueniens repræſentatum ſimplici affectu ferri abſolute poteſt: cui habẽdo iudicium de ſui obiecti impoſſibilitate, non obeſt. Sic Dæmones apprehendunt Deum durum ſuorum criminum vindicem, & vltorem eſſe, quod tamen eſſe impoſſibile iudicant, ſciuntq; euidenter eſſe impoſſibile: ac de ſic apprehenſo defectu, & abſoluto non eſſe Dei ipſis commodo, ne ita puniantur, ſimplici affectu, ſeu velleitate de eius non eſſe efficiuntur. Similiter homines apprehendentes ſe aues eſſe, volareque per aera, ſe cælos volatu tranſcendere ſimilibuſque inanibus apprehenſionibus bonorum. ipſis euidẽti iudicio, ſuo impoſſibilium, vane delectantur, ſiue ea impoſſibilia ipſis euidentis, abſoluta ſimplici apprehenſione, ſiue compoſita conditionate, & in hypotheſi proponantur vt contingit, cum cogitãt Dæmones. *ſi non eſſet Deus &c.* & hominibus. *Si ego eſſem auis, & per aera volatu cælos, & vltra aſcenderem.* Ita etiam, & honeſte, homo peccato lætari hac apprehenſione poteſt. *Si non peccaſſem*, & honeſtiſſime, ingenti ſupra modum merito ſimili, ac celebratiſſima, ſua apprehẽſione delectabatur, & afficiebatur Aug ardentiſſime, dum aiebat. *Si ego eſſem Deus & Deus eſſet Aug. mallem illam, quam me ipſum Deum eſſe*; quæ tamen apprehẽſio impoſſibilium pluribus Aug. notiſſimorum, ac euidentiſſimorum, nota erat, & tamen apprehenſio ab eorum impoſſibilitate præſcindens ſatis ad eos effectus, ſeu affectus in voluntate excitandos erat, fuitque ſatis inde vero probatur ſimilis (etſi oppoſitus) affectus ſimplicis complacentiæ, & velleitatis eſſendi Deum ex apprehenſione, ſimili Lucifero, & Angelis reliquis in ſtatu viæ, non ſolum poſſibilis, ſed grauiter etiam peccaminoſus: vti & Aug. affectus ille honeſtiſſimus fuit. Dixi cum affectum ſimplicis complacentiæ, & velleitatis ex apprehenſione, vel abſolute; vel conditionate habita ibi ſiſtendo eſſe turpem & graue peccatum, cõtra Arr. cit ſ. 4. n. 3. concl 3. quia progrediatur affectus ad complacẽtiam de alio impoſſibili ſimiliter apprehenſo de non exiſtentia Dei quam à Dæmonibus, haberi ſuperius diximus. Probatur ad hominem: quia idẽ aſſerit eodem n. concl. 4. neceſſarium eſſe ad eius affectus, & complacentiæ cuiuſuis excellentiæ propriæ, vltra, & ſupra vniuſcuiuſq; naturam, & proportionem omnem cum ipſa, & inordinatum, ac nimium excellentiæ propriæ, & ſubinde ſuperbiæ proprie & ſpecialiter dictæ affectum eſſe, vt graue ſuperbiæ peccatum ſit: atqui ſimplex illa complacentia, & affectus Deitatis apprehenſæ, vt habitæ ab Angelo eſt appetitus, ſeu affectus excellentiæ propriæ, vt propriæ, & habitæ ab ipſo vltra eius naturam, omnemque capacitatem (nedum proportionem) ſiſtendo in ipſa, eiuſque poſſeſſione apprehẽſa, ergo eſt affectus, & peccatũ ſuperbiæ propriæ, & grauiſſimũ, ac nimis inordinatũ præ nimia improportione infinita excellentiæ in quã affectus, & complacentia illa fertur cum natura Angeli, de illa vt propria, & præhabita ſibi complacentis, quin vlterius affectus ad cõplacentiam de eo, quod Deo Diuinitatis excellentia deficiat, odio, vel inuidia progrediatur,

3. Et quidem maior ſyllogiſmi euidens eſt à definitione ad definitum: tamq; illa, quam concluſio tota tradita Eccl. 3. verbis illis *Altiora te ne quæſieris*, & toto Pſ. 130. *Domine, non eſt exaltatum cor meum. neque elati ſunt oculi mei. Neque ambulaui in magnis, ne que*

Digitized by Google

in mirabilibus ſuper me &c. inſuper ex locis Iſaiæ, & Ezech. pro dec. quæſt. de facto referendis eadem maior, & concluſio proxima conſtant. Probaturque 2. cõcluſio à ratione, omnis affectus creaturæ rationalis, etiam ſimplex, circa excellentiã propriam, & ſibi ſupernaturalem, vt ſibi connaturalem, ac debitã & hoc ſenſu propriam, peccatum ſuperbia eſt: cũctis Catholicis Doctoribus iuxta fidei dogmata fatentibus: atqui nil tam ſupra naturam angelicam, imo totam creatam, & creabilem eiuſque exigentiam, & iura omnia, ac proinde, tam ſupernaturale ipſi eſt, quam Deus, & Diuinitas: nilq; magis connaturale vnicuique eſt, quã, quod natura ſua eſt: ergo ſimplex affectus, & complacentia Angeli Luciferi de eo, quod ſe Deum eſſe cogitet ibi ſiſtendo, eſt affectus de excellentia, & ſupernaturalib. ſupernaturaliſſima, tanquam ſibi connaturaliſſima, ac identice debita: ac proinde affectus ille, & complacẽtia ſimplex propriæ ſuperbiæ, & ingentis, peccatũ eſt, vniuerſa quæ concluſioni noſtræ opponũtur ab aduerſariis, ex impoſſibilitate cognitionis, & repræſentationis identitatis naturæ angelicæ, cum Deo (ſine qua complacentia de ea identitate, & velleitas conditionata, & in hypotheſi in Lucifero, qui illam euidenter cognoſcebat, & iudicabat impoſſibilem, imo, nec ſibi conueniẽtem, & commodam, vt de ea poſſet complacere ſiquidem, euidenter, etiam ſciebat ea identitate in ſe ipſo defecturum, & destruendum, quare, nec de ea, ſibi complacere poſſet, ſed alteri, in quem, ea identitate conuerteretur, eſſetque Deus) diſiecta ſunt n. 2. ſolum enim probant, impoſſibilitatem repræſentationis per iudicium, nõ autem per ſimplicem apprehenſionem, cum euidenti etiam iudicio de oppoſito compoſſibilem: ac proinde, nec poſſe eſſe de eiuſmodi identitate complacentiam, ſimplicem, ac velleitatem per iudicium regulatã, & directam; ſecus per ſimplicem apprehenſionem, qua identitas, & conuenientia proponitur, quia ad iudicium poſſibilitatis, & conuenientiæ, aut impoſſibilitatis, & diſconueniẽtiæ peruenitur exemplis, & experientia noſtra quotidiana producta n. 2. demonſtrant. Sed argui, & aperte inſtari pronum cuique eſt, contra eius complacẽtiæ, & velleitatis ſimplicis malitiam, ex ſimili hac peccatoris de peccatis dolentis. *O ſi eſſem impeccabilis*, & in illa Aug. *ſi Aug. eſſet Deus*, ſimilis coplacentia, & velleitas ſimplex, & per nos honeſtiſſima inuenitur: ergo in ſimili Luciferi malitia non eſt, niſi ad complacentiam de eo, quod Deus, non eſſet Deus, progreditur. Præueni obiectionem & anticipato ſolui, dum complacentiæ Luciferinæ malitiam probari addens. *Siſtendo in complacentia de excellentia Deitatis, vt propria*, &. vt à complacente habita, ipſumque ad eum excellentiæ gradum euehente formaliter & conſtituente, vt ſibi ob illam complaceat.

4. Id vero ſecus habet in affectu illo ardentiſſimæ charitatis Aug. ex qua non ſibi de ea excellentia complacebat ſuperbiens, nec aliter, niſi vt eam in Deum, quem ardebat, transferret: ac proinde affectus ille nuſquam ſuperbia, ſed charitas ſtupenda fuit vltra poſſibilitatem, ad impoſſibilia etiam, præ ſuo ardore, concitata, atque proiecta. Similiter de peccatoris velleitate illa: ſiquidem impeccabilitatem, vel peccati odio, vel Dei etiam amore velleitate illa, & complacentia ſimplici vellet, ne peccare, Deumque offendere, adhuc poſſet, non autem, vt ſuperbiret, ac ſibi vane de eiuſmodi excellentia Diuinæ impeccabilitatis, qua poſſeſſæ atque ipſum ornantis, ſibi attento, vt motiuo, complaceret. Dices contra malitiæ in eo affectu grauitatem. Ad grauitatem culpæ opus eſt, vt actus, ſeu affectus ex plena deliberatione, pleneque ſimpliciter, & abſolute liber procedat, quod, niſi ex præconſiliato, & per iudicij in vtramque partem propoſitionem, & perpenſionem affectus, ſeu actus prauus procedat, fieri nequit: atqui per nos complacẽtia illa Luciferi de ſui identitate cum Deo, ex ſola ſimplici apprehẽſione eiuſmodi identitatis dirigitur, ac procedit, quin ex iudicio de ipſa, eiuſue conueniẽtia naturæ Luciferi adhuc poſſibiliter, nedum actualiter, poſſit procedere: ergo is affectus ſeu actus ſimplicis complacẽtiæ, & velleitatis Luciferi de identitate, ſui cũ Diuinitate, ſui de eo, quod ſit Deus, malitiam grauem habere abſolute nequit; nedum adeo, ac diximus grauem. Reſpondetur huic apparentiori cæteris difficultati: deliberationem plenam, & præconſiliationem iudicij circa partem vtramque neceſſariam ad actionis, ſeu affectus libertatem abſolutam, & ſimpliciter, nec ſolum ſecundum quid talem, ac ſubinde ad malitiæ grauitatem, non eſſe circa poſſibilitatem, vel impoſſibilitatem, cõuenientiam vel incõuenientiam que phyſicam obiecti apprehenſi, de poſſibilitate obiecti, eiuſq; conuenientia phyſica appetenti, & in re præſenti, poſſe eſſe iudicium in Lucifero negauimus ac ſolam ſimplicem apprehenſionem conceſſimus, ſolum ergo requiritur, ad abſolutam, & ſimpliciter talem libertatem, ac proinde grauitatem malitiæ, affectus ſeu actionis, eius præconſiliatio, & deliberatio ex iudicio circa delectabilitatem, & turpitudinem actionis & affectus erga obiectum: quod circa vtramque haberi optime poteſt, etſi actio, vel affectus ille ſimplex, ex ſimplici apprehenſione obiecti, & conuenientiæ appetenti, & in re præſente Lucifero, habendus ſit: dummodo præconſiliationem, & iudicium honeſtatis, & turpitudinis non præueniat, ac ſubitorum motuum noſtrorum, quos primo primos vocamus, adinſtar affectus ille concipiatur: vt fieri poſſe manifeſtum eſt. Ex quo Doctrina argutiæ & inſtantiæ contra grauitatem malitiæ, affectus, & complacentiæ ſimplicis, ac velleitatis Luciferinæ poſſibilitatem præfocatur. Quod ſi eis de rebus intellectui angelico, & ſubinde Luciferi pro naturę priori ad peccatũ error poſſit obrepere, (de quo, etſi cert. 5) nil, vel apparẽs, concluſioni noſtrę opponetur.

5. Dicendum ſecundo, in quæſtione de facto, Lucifer præfato affectu complacentiæ, ſimplicis, & velleitatis æqualitatis cum Deo, ſecundum intrinſecum & naturam Dei de facto peccauit. Eſt contra Doctores negantes huius peccati angelici poſſibilitatem, citatos n. 1. ſub finem, & ex iis, qui poſſibile admittunt, aut non adeo rigide impoſſibile cenſent, eſt etiam contra Quiros d. 74. ſect. 1. n. 3. §. *Prima ſententia* contra Vaſquez cit. c. 3. vbi reputat quæſtionem dubiam, ac nullo firmo fundamento affirmatiue definibilem, vt vidimus n. 1. ſub init. Habet tamen concluſio hæc Patronos, Doctores omnes, quos ab eius numeri initio retulimus, Nazianzenum orat. 27. n. 8. ita ſcribentem. *Hæc* (inuidia) *& Luciferum obſcurauit ob mentis elationem prolapſum, indignum enim, atque intolerandum dicebat, ſe, cum Diuinus eſſet* (ſua vtique apprehenſione, & cogitatione) *non Deum quoque* (vt debebat) *exiſtimari.* Clarius carm. 6. de ſubſtantiis mente præditis ait,

Quocirca primus male ſana mente, tumeſcens
Lucifer (eximio nam quod frueretur honore
Sperabat regale Dei ſoliumque Decuſque)
Corruit amiſſo vel is ſplendore: miſerque
Dum Deus eſſe cupit &c.

Cui concordat Gloſſa citata n. illo 1. Accedunt Patres ſenſu, vel litterali, vel figurato ſaltem, ab ſpiritu vero ſancto, intento illa Iſaiæ 14. *Qui dicebas in cælum conſcẽdam: ſuper aſtra Dei exaltabo ſolium meum, Sedebo in monte teſtamenti in lateribus Aquilonis: aſcendam ſuper altitudinem nubium, ſimilis ero Altiſſimo*, ex quo loco bene arguitur, non ſolum verbis, *ſimilis ero Altiſſimo*: quæ de ſimilitudine aliqua in aliquo extrinſeco, non autem, in natura poſſent commode intelligi, ſed illis præcipue *in cælum conſcendam*. Cum enim in cælo eſſet empyreo, cælorum ſupremo, nullum ſuperius, quo aſcenderet reſtabat, ergo non de aſcenſu ad ſuperius cælum corporeum Lucifer cogitabat, ſed de aſcenſu ſupra creata omnia, quorum cælum illud, vbi id cogitabat eminentiſſimo loco poſitum excellentiſſimum creatum, ſeu creaturam repræſentabat, ac ſi dicat: ſupra creata omnia etiam præſtantiſſima, & vltra quæ ſolus Deus eſt, ad ipſamque Deitatem, quæ immenſitate ſua vltra empyreum, quod ambit, porrigitur, ac omnia replens aſtris, in lateribus Aquilonis ſedet, ponitque nubes aſcenſum ſuum, & ambulat ſuper pennas ventorum aſcendam, eique æquabor, ſimiliſque altiſſimo ero in Deitate, cui ſoli, in eis omnibus Sedem, ſoliumque habere proprium eſt. Et ſane litteralis hic loci huius ſenſus, vel inde ſuadetur: quod alias altiſſimi, & inſatiſſimi Luciferi,

qui

Digitized by Google

qui cogitationis, & affectus ſuperbi relati initio ſolium ſuum ſupra empyreum volebat deſcribuiſſe, ſi deinceps aſtris, nubibuſque à Deo empyreo inferioribus inſidere optaſſet; cum tamen, ſuperbia, ac ſuperborum cogitationes, & affectus ad maiora in dies appetenda mardeſcant, & creſcans iuxta Pſalm.73. *Superbia eorum, qui te oderunt aſcendit ſemper.*

6. Secundum teſtimonium ex Ezechielis 28. in quo, vt ſupra vidimus Regis Tyri, ac Luciferi ſuperbia, & ruina intercalatis verſibus ad litteram referetur: ita vero, vt alterius, ex eis caſus, & ſuperbia litterali ſenſu alterius hiſtoria figurato ab Spiritu Sancto etiã intento referatur; qui figuratus ſenſus ſuperbiæ, & ruinæ Luciferi ab Spiritu Sancto intentus in Regis Tiri litterali hiſtoria toto eo capite. (vt alij volunt) narrata ſuperbiam, & caſum Luciferi æq; certitudinis, ac ſi de Lucifero ad litteram, eiuſque peccato, & ruina ſermo ibi texeretur facerent, eiſdẽ Doctoribus fatentibus, quo poſito: cum ſuperbia, ex qua vterque ſiue ad litteram, ſiue figurato ſenſu lapſus ab Spiritu Sancto per Ezechielem dicitur: ſit, quod ſe eſſe Deum dixerit, ac complacuerit, vt n. 2. dicitur, *eo, quod eleuatum eſt cor tuum, & dixiſti: Deus ego ſum: & dediſti cor tuum, quaſi cor Dei*, & n. 6. *Eo quod eleuatum eſt cor tuum, quaſi cor Dei*, & n. 9. *Numquid dicens loqueris Deus ego ſum coram interficientibus te?* Eiuſmodi complacentiã de eo, quod Deus eſſet, & affectum ſimilitudinis cum Deo in natura, ſuperbiæ Luciferi peccatum de facto fuiſſe aperte, & ex omnium Patrum, & interpretum, ad id caput intelligentia monſtratur. Tertium teſtimonium ſecundi huius datum ſenſum vel deconfirmat, & concluſionem (me iudice) clare probat. Prælium Michaëlis, & Angelorum eius cum Lucifero, & apoſtatis ſequacibus, exemplo, & ſuaſionibus oppoſitis peccato, & cogitationi Luciferi & habitum eſt: atqui exemplum, & ſuaſio Michaëlis, vt Luciferum, &c. à peccato ſuo ad bonum frugi reuocaret, ab ſcriptura memorata, illa tota, & ſola eſt *Quis ſicut Deus* ex qua militiæ cæleſtis Princeps Angelus Michaël nomenclaturam ſibi adſciuit: Ergo Luciferi peccatum, & cogitatio fuis ſe Deum eſſe, ac Deo ſimilem in natura. Probatur conſequentia: nam is ſolum directe, & immediate exemplum, & ſuaſio illa Michaëlis, *quis ſicut Deus* aduerſatur.

7. Certe, quæ huic concluſioni poſſunt opponi nullius ſunt ponderis. Nam quæ ab impoſſibilitate, vel affectus huius, vel grauis malitiæ in illo inueniendæ obiiciebantur à nonnullis, ac ſubinde contra eius abſolutam exiſtentiam militabant, diſiecta ſunt, dum primam concluſionem probauimus, ex quibus illud etiam diluitur, quod ex verbis Anſelmi de caſu Diaboli c. 4. opponitur contra hanc concluſionem, *Quomodo*, inquit, *potuit Diabolus velle, quod non potuit iudicare? Non enim adeo obtuſæ mentis erat, vt nil aliud ſimile Deo cogitari poſſe neſciret.* Loquitur tamen, de efficaci abſoluta voluntate, quę ex iudicio poſſibilitatis obiecti, ac negatione ſubinde euidentis iudicij de eius impoſſibilitate debet procedere, quam nos etiam in Lucifero negamus; ac ſolum ſimplicem complacentiam, & velleitatem æqualitatis cum Deo in natura, ex ſimplice ſolum apprehenſione (quæ de euidenter notis impoſſibilibus eſſe poteſt) oriundam. At, inquiunt, ex aduerſariis nonnulli voluntas Luciferi, non ſimplicem complacentiam ſimilitudinis Dei, ſed deſiderium, & efficax quidem, denotat: vt patet ex illis, *in cælo conſcendam*, quæ de faciendis ſunt. Atqui per nos efficax voluntas, æqualitatis, & ſimilitudinis Dei in natura, vtpote rei euidenter ipſi impoſſibilis repugnat Lucifero: ergo ea voluntas, eo Iſaiæ loco ſignificata non fuit ſimilitudinis Dei in natura, ſed, vt ſummum, in extrinſeco aliquo. Reſpondetur negando antecedens. Nam complacentiæ ſimplices, & velleitates de obiecto impoſſibili, ac conditionata deſideria ſub conditione euidenter impoſſibili apprehenſo ſimili voce optatiui temporis præſentis, vel futuri imperfecti, vel abſoluti, vel in hypotheſi, ac ſub conditione, æque commode ſignificari queunt: vt patet, in eo, qui cogitans ſe auem eſſe in volatu per aëra delectatur, quem affectum recte explicaret, ſi diceret: volabo per aëra, & cælos tranſcendam, non quia id faciendum à ſe iudicet, ac efficaciter velit, ſed quia ita eſſe, vel fore apprehendit, & gaudet. Opponunt demum credibilem nuſquam eſſe excellentiſſimum, & ſapientiſſimum Angelum Luciferum, imo neq; ex Angelis infimum, ob inanem illam ſomniatæ, & vmbraticæ excellentiæ Diuinæ, non iudicatæ, ſed ſolum apprehenſæ delectationem, deliberationis acceſſu (vt opus ad adeo graue, & infandam malitiam erat,) tanta turpitudine, & præparatis tartari ſuppliciis æternis propoſitis protritis, tamen illã primo ex præconciliato, & deliberato concepiſſe, vel motu primo primo, ex ſimplici illa apprehẽſione (quod fieri connaturalius poterat) conceptam non illico abieciſſe, ſed conſulto conſeruaſſe. Verum creatæ fragilitatis, etiam ſapientiſſimorũ, & perfectiorum experientiæ frequentes huic Luciferi miſerrimo, & ſtolidiſſimo caſui, & admirationem eximunt, & faciunt fidem: vt ex eo etiam, eius proloquij: *Magnarum mentium errores non, niſi ingentes, eſſe*: veritas cœperit. Quod ſi indeliberato (vt exiſtimo) eiuſmodi complacentia ſimplex de propria Diuinitate apprehenſa primo concepta à Lucifero fuit ac primo percepta eius delectatio quantũ efficaciæ ad deliberatam in illa cõtra (naturales præſertim) rationes omnes perſiſtentiã, & ruinam afferat ſatis ſuadet, cum experientia, qua ex delectatione prauæ actionis indeliberatæ præcepta ad illam deliberate conſeruandã, vel repetẽdam adeo potenter, etiam contra ſupernaturalia Dei auxilia voluntas impellitur: id quod nec Diabolus ſua etiam fors ruina edoctus ignorat: quandoquidem, eos in nobis ſubitos prauos motus excitat, vt nos cum acrius tentare permittitur fortius imperat, atque in peccatum impellat: cum etiam experiẽtia à contrario, qua Deus, vt nos, ad virtutes exercendas, & vitiis oppoſitis, reſiſtẽdum auxiliis gratiæ ſuæ armat ac ſubitorum motuum, de earum virtutum delectationibus, nos præuenit: vt idcirco Patres, & frequentiſſime Auguſtinus, atque ex eo præſertim Vaſquez noſter, & ex eius eruditione, & ſententia ſapientes quique Theologi poſteriores efficaciam auxiliorum (quod ad phyſicum eorum attinet, non autem ad effectus infallibilitatem) magnam, & præcipuam partem in his indeliberatis virtutum motibus conſtituunt.

8. Circa poſtremum examinandum, & decidendum inpræſentiarum dicendum eſt tertio. Affectus ſuperbiæ præfatus æqualitatis, & ſimilitudinis in natura cum Deo fuit Luciferi primum peccatum, docuit expreſſe Maior citatus n. 1. in idque ex noſtris aliqui inclinarunt: alij valde probabile reputant, quos ſub eius numeri initium relatos inuenies. Probatur quia ex affectibus Luciferi, & recognitis nullus hunc æqualitatis ad ſimilitudinis Deo in natura tempore, aut natura anteiuit, nec connaturaliori eorum ordine debuit præfato affectui præire; immo vero alij omnes huius conſectaria ſunt, & appendicula, quaſi connaturalia, vt, cert. 1. cõſtabit, de eo, qui ab Scotiſtis, & Nominalibus aliquot primo loco cenſetur, de aliis cert. 6 quod ſi connaturaliori modo, & ordine prauus affectus ille allos debet antecedere ita eſſe factum legitime in bona Theologia concluditur. Probatur ſecundo, ex ſcriptura; ex qua oſtendimus cert. 3. primum Luciferi peccatum fuiſſe propriè, & ſpecialiter dictæ ſuperbiæ, vt ab aliis ſpeciebus peccatorum diuerſæ: ex hoc vero certamine conſtat, locis ſcripturæ, quibus cauſa tota Luciferi, atque caſus eius à gratia, & felicitate illa, in qua creatus fuit, atque eius ab empyreo in inferni barathrum eiectionis affectus ille deſcribitur, affectum illum æqualitatis Deo in natura vtriuſque, & à gratia, & ab empyreo in tartara caſus, vt totam, & vnicam, uel præcipuam cauſam referri: atqui caſus à gratia, in qua creatus Lucifer à Deo eſt, cauſa tota fuit primum eius ſuperbiæ peccatum: ergo dum effectus ille æqualitatis Deo in natura caſus à gratia, cauſa, & tota præſertim ab Iſaia, & Ezechiele deſcribitur primum ſuperbiæ Luciferi peccatum fuiſſe aſſeritur; eſto: alia peccata in via etiam admiſerit ob quæ etiam, viæ ſtaten exacto fuerit ſuppliciis irreuocabilibus, & æternis damnatus, & addictus.

CERTAMEN V.

Scotus impugnatur.

1 SCotus, & Holcot relati cert. 3. n. 2. ſub med. (quorum ſententiam probabilem reputat Baſſolus citatus ibidem) cenſent ante hanc complacentiam ſimplicem de Diuinitate apprehenſa à Lucifero, vt ſibi propria, & à ſe poſſeſſa (quæ concupiſcentiæ affectus eſt) alium affectum complacentiæ erga perſonam propriam, ſiue in ſe ipſo naturæ priori neceſſario præceſſiſſe, qui complacentiæ in perſona altera, & amori, amicitiæ propriæ erga alium, reſpondet, quo nil illi formaliter concupiſcimus, atque ad aliquid aliud boni ipſi appetendum, & volendum, tanquam ex prærequiſito, & neceſſario præſuppoſito pro naturæ priori affectu, mouemur. Huius, inquiunt, adinſtar, cum nobis aliquid, (atque in re præſenti Lucifer ſibi) affectu concupiſcentiæ, ſiue complacentia ſimplici, ſiue deſiderio, quouis appetimus res ſe habet: vt, ſcilicet, complacentia in propria perſona, & noſtri proprius amor, affectum omnem concupiſcentiæ alicuius vlterioris boni præcedat. Hinc aiunt complacentiæ in ſe ipſo affectum, & amorē proprium Luciferi ante affectum concupiſcentiæ Diuinitatis, ſeu alterius, cuiuſuis boni pro priori naturæ præceſſiſſe, eumq; fuiſſe luxuriæ ſeu libidinis ſpiritualis peccatum, & neceſſario in ipſo primum. Hanc tamen Scoti doctrinam, Caietan. & alij impugnant, quia dari negant realiter complacentiam in perſona, ſiue propria, ſiue aliena ab affectu concupiſcentiæ, qua de aliis bonis ab ea habitis gaudemus, vel ea ipſi deſideramus (vt oporteret ad illius reſpectu huius præcedentiam, naturæ, & cauſalitatis) reputant impoſſibile. Arriaga d. 24 ſect. 1. n. 3. §. *Secundo reiicitur*, & n. 4. §. *Vbi aduerto* poſſibilem putat amorem complacentiæ, in perſona propria, vel aliena, quin vlterius aliquod bonum, extra ipſi intrinſeca alterutri, ſiue complacentia, ſiue deſiderio ametur, ſed in perſona eiuſque intrinſecis, ſiſtat complacentia, & amor: quo in caſu eum affectum alterum, quo extrinſeca bona perſonæ propriæ velimus cauſare poſſe non negat, ſed tacitus ſupponit. Cæterum amorem illum complacentiæ in perſona alia, ab alio quo ipſi extrinſeca alia velimus neceſſario diſtingui, eique natura præcedere falſum reputat, & impugnat à priori: quia amor, quo aliquod bonum extrinſecum, propriæ, vel alienæ perſonæ volumus neceſſario tangit perſonam, cui illud volumus: ac proinde illo amore perſona ipſa amatur, vel propria, vel aliena, ſed vtorumque Doctorum impugnatio doctrinæ, ex qua ita Scotus & Holcot in re præſente diſcurrunt, non placet. Falſo enim, in eo conueniunt: quod ſcilicet in affectu quo perſonæ propriæ, vel alienæ aliquid boni extra eſſentialis (vt ſic dicam) volumus, perſonæ etiam amorem contineri, quia, dum ei illud volumus perſona ipſa cui illud volumus tangi, eodem, affectu debeat, & amari.

2. Id eſſe oſtendimus falſum: t. 2. Philoſophiæ tract. de voluntate controu. de eius actib. vbi in affectu, quo amico bona quæuis, ſiue complacentia, ſiue deſiderio volumus perſonam amici realiter formaliter, vt obiectum amatum, ac volitum, minime tangi, ex inſtituto probauimus. Imo vero, vt aliquid ei boni ex amicitia velimus, complacentiæ in perſona, ſeu amoris perſonæ affectum debere realiter formaliter, natura præcedere. Id, quod, vel inde patet: quia, ſi rudiorem quemque, & formalitatum, & illationum, ac præcedentiarum metaphyſicarum proſus ignarum roges: cur bona amico deſideret, & de poſſeſſis ab illo, gaudeat? reſpondebit illico; quia amicus meus, vel quia illum amo: amorem, ſcilicet, perſonæ pro cauſa deſiderij, vel complacentiæ de eius bonis, phyſica ſcilicet, & reali reddens. Id ipſum Philoſophi, & ſapientiores ſignificant dum eos affectus, erga amicū bona ex amicitia vere, ac nulla fictione mentis haberi à nobis docent, quod, ni amor perſonæ eos affectus re ipſa præcedat, ſed realiter affectibus ipſis identificetur falſo docerent. Sic ergo perſonæ alterius amor amicitiæ reſpectu illius affectus, quo bona ipſi volumus ſe habet, ac ſe habet reſpectu electionis mediorum finis intentio, ſine cuius reali præcedentia, ac ſubinde ab illa diſtinctione electio vere talis, atque ex ea intentione eſſe nequit: eſto, vtrumque obiectum ob ſuam quodque bonitatem, ac non, vt medium, & finis formaliter amari eodem affectu queant: ex quo inſtatur, illa ratio à priori de neceſſaria attingentia perſonæ, cui aliquid volumus boni, quia intelligi nequit, illud amari, quin id perſonæ amemus: ſiquidem, nec intelligi poteſt amari electione medium, vt medium, ſeu vtile ad finem, quin ſinis in obliquo tangatur, & ad finem ametur; & tamen illud, vt medium, & finem, aut finem eodem actu ſimul amari: repugnat vt citato proxime loco oſtendimus & tomo hoc ſecundo de Deo vno ſummatim. Atque, vt rationem à priori, alia à priori, pro vtroque reiiciamus, eatenus ſolum, vel perſona, cui bonum aliquod volumus, vel medium, qua medium realiter formaliter eligimus, amari debent, quatenus bonitas illa ad perſonam, & vtilitas ad finem tranſcendentaliter eſſentialiter referuntur, ſuntque ſubinde, & perſona, & finis reſpectu illius neceſſarij termini: atqui amore bonitatis tranſcendentaliter eſſentialiter relatæ ad terminum, terminum ipſum ſimul amari non eſt neceſſe (alioqui nec pænitentiæ bonitas amari poterit quin eodem amore ametur peccatum, quod eſt implicatorium, & erroneum) ergo male ex amore bonitatis relatæ ad perſonam, & vtilitatis ad finem infertur eodem amore, vel perſonam, vel finem, ſimul & indiuiſim amore ipſo amandum; falſo item Doctores iidem cenſent, eodem modo de poſſibilitate, ſeu impoſſibilitate, neceſſitate, aut non neceſſitate præcedentiæ amoris, perſonæ tam propriæ, quam alienæ, vt alterutri bonum optemus, vel de poſſeſſo, gaudeamus (in quo Scoto contentiunt) tametſi, tam de amore perſonæ alienæ quam propriæ neceſſariam præcedentiam contra Scotum negent, atque eorum aliqui reputant impoſſibilem. Quam vero diuerſimode de præcedentia amoris perſonæ, alienæ ad vlteriores illos affectus erga ipſam exercendos neceſſitate, poſſibilitate, aut impoſſibilitate, atque de his, ſi amur propriæ perſonæ ſit philoſophari debeamus iam Scotum ſuper eo conſutans ſubiicio.

3. Igitur Scoti doctrinam hanc ex qua ad præſens diſcurrit, impugno primo. Etſi amor elicitus perſonæ alienæ neceſſario vlteriores affectus, quo bona alia ipſi velimus debeat natura, & cauſalitate præcedere, vt nuper oſtendi; ſecus amor elicitus propriæ perſonæ, vt quiſque ſibi, bona, & commoda vlteriora velit: ergo Lucifer potuit ſibi velle ſimplici complacētia, ac velleitate, quiduis aliud, & diuinitatem, quin ſuimet, & ſuæ perſonæ amor ab ipſo elicitus natura ad eum affectum Diuinitatis præcederet: ergo & hic Diuinitatis affectus prauus, & ſuperbus, potuit eſſe eius primum peccatum. Illationes ſunt legitimæ ex poſtrema vero infertur de facto complacentiam Luciferi in ſe ipſo, & perſona propria ſecundum intrinſeca non præceſſiſſe natura complacentiæ de Diuinitate, vt poſſeſſa, & ſibi propria apprehenſa: Tum quia hæc ſola, vt cauſa lapſus eius à gratia refertur ab Ezechiele, & Iſaia ſupra illis verbis: *Deus ego ſum* quare nullum anterius peccatum, prauuſve affectus, quo à gratia deciderit Lucifer poſuit, ab alio qui non decidiſſet, eo affectu, quo eis locis decidiſſe refertur: ſed lapſo iam à gratia Lucifero vlterius complacentiæ de ſua apprehēſa diuinitate accidiſſet. Tum quia fruſtranee, & abſq; fundamento præcedentia natura amoris perſonæ eiuſq; cauſalitas phyſica in cōplacentiam de Diuinitate apprehēſa, vt propria, aſſeritur, quæ abſque illo amore fieri connaturaliſſime potuit. Solum ergo probandū reſtat. Primū illud antecedens, ex quo deductæ omnes conſequentiæ pendēt, & ex cuius probatione abſq; amore elicito propriæ perſonæ affectus, erga

Digitized by Google

reliqua eius bona connaturalius, quam ex illo prouenire ſua debitur: & ſubinde poſtrema illatio, in quæſtione de facto contra Scotum confirmabitur: id enim factum, quod connaturalius ſit, vbi de oppoſito, non conſtat, certum omnibus eſt. Probatur ergo illud antecedens, quia affectus (vt ſic loquar) & inclinatio cuiuſuis entis ad ſe ipſū, ex quo bona, & commoda ſibi, appetit, nociua vero, & mala ſuæ naturę auerſatur, naturalis natiua, & identificata naturæ ſuæ cuiuis enti eſt, & quæ ad conuertentiam, cum omni ente, etiam irrationali, & inſenſitiuo, ac nullatenus cognoſcitiuo dicatur: vt patet experientia in omni ente etiam rudiſſimo & imperfectiſſimo, qualia elementa omnia ſunt, quorum quodvis, & ſuum eſſe appetit, & exinde loca ſui conſeruationi aptiora naturaliter (vt ſic loquar) amat, aduerſa vero auerſatur, nec niſi reluctanter, & violenter in eis detinetur: vt inde Ariſtotelico prolóquio, vulgo generaliter dicatur: *omne quod eſt, appetit eſſe ſuum eſſe* [illegible] ex quo multa, & pulchra infert Ariſtoteles 8. Ethicorum, c. 1. & 2. Ergo appetitus cuiuſuis entis ad ſe ipſum, ac ſubinde naturæ & perſonæ rationalis ad ſe ipſam innatus ipſi eſt, non elicitus. Patet quia appetitui innato eſſe elicitum repugnat. Secundo, quia omnis amor & appetitus elicitus eſſentia ſua ducitur cognitione ac prouenit [illegible] ſubſtantiis cognoſcitiuis, qua cognoſcitiuis poteſt [illegible] tere, appetitus autem, & inclinatio cuiuſuis entis [illegible] ipſum, [illegible] eſſe non ducitur cognitione, nec competit enti, aut ſubſtantiæ cognoſcitiuæ qua tali, cum omni [illegible] cognoſcitiue, ac ſubinde qua ens eſt, con[illegible] ergo amor [illegible] ipſius creaturæ cognoſcitiuæ [illegible] ex quo tam modo ſibi appetit, ac refugit [illegible] elicitus non eſt, ſed natiuus, ſuoque eſſe, & naturæ identificatus.

4 Dices, in non cognoſcitiuis [illegible] appetitum, inclinationem & amorem ſui [illegible] & naturæ ipſorum naturis ind. & identificari debuiſſe, quia ex cognitione ipſis impoſſibili illud appetere, amare, atque exinde cōmoda ſuis naturis velle ac nociua auerſari, fugereque non poſſent: ne erga ipſa curta, nec ſatis prouida natura, & prouidentia argueretur. Secus vero in ſubſtantiis cognoſcitiuis factū, qui eos affectus ex cognitione elicere, & habere poſſunt. Cōtra, quia bruta cognoſcitiua abſolute ſunt, & cognitione ſenſitiua in paſtus nociuos, vel proficui, & naturę inſtinctu. Primum elicito appetitu appetunt, ſecundum vero etiam appetitus elicita, auerſantur [illegible] ex amore, & amore fuiſſe, & naturæ quam [illegible] non conueniente, ac proinde natiuo ergo non ſolum de eo natiuo appetitu, & innato ſubſtantiis, & entibus non cognoſcitiuis natura prouidit, ſed & cognoſcitiuis: quare ipſa appetitus innatus, & amor ſui eſſe, neceſſarius ad nociuorum, ſibi [illegible] naturæ fugam, & proficuorum proſecutionem eſſe [illegible] ipſis protſus ſolertis natura prouiſus eſt: ergo nec cognoſcitiuis, qua cognoſcitiuis, is natiuus ſui amor, & appetitus competit: quare, nec elicito ſui amore ad bonum ſibi appetendum malumque auerſandum cognoſcitiua opus habent. Dices ſecundo id de ſubſtantiis ſolum ſenſibiliter cognoſcitiuis, quæ ſeipſas cognoſcere nequeunt verum eſſe, ac merito ita a natura prouiſum: ſecus vero de ſubſtantiis rationalibus, quæ ſeipſas cognoſcere poſſunt, ac proinde ſe ipſas elicite amare. Cōtra primo: quia plures homines, ſine vlla ſui cognitione, ac ſuper ſeipſos reflexione mala fugiunt, & proficua ac bona appetunt: ac proinde ex innato ſui amore non elicito. Secundo, amor ſui elicitus nequit eſſe, ſine bonitatis ſuæ entitatiuæ, ob quam ſe elicite amet cognitione: quotus autem quiſque erit, qui eam bonitatem entitatiuā ſciat, aut vnquam cogitarit, vt cū ex [illegible] amore bona ſibi vult, & non vult mala, eum amorem ſui poſſit prius elicere? ex metaphyſicis vero ſcholaſticis, qui accuratiſſime de ea diſputantes eam tandem norunt, quiſnam ad proſecutionem, vel fugā obiectorum ſibi conuenientium, vel diſconuenientium eius bonitatis recordatur, vt ſe amet, & ex elicito ſui amore propiata ſibi vel amet, vel auerſetur? Cōtra tertio: quia cum entis prædicatum in aliis omnibus in actum hunc ſui amorem ſecum [illegible] affert, hunc illud, qua ens eſt, metaphyſice connexū, vel potius neceſſario comitari eundem eſt: quandoquidem in tot entibus vel ſubſtantiis à Deo ſpecie, & genere diuerſis eo quod in generaliſſimo entis vel ſubſtantiæ prædicato conueniāt reperitur. Cum autem eius paſſiones metaphyſice, ſicuti neque ipſum, differentiis vllis (quantumuis inuicem diuerſis, atque inter ſe pugnantibus) contractiuis deſtrui poſſunt, ſed perfici potius debeat. Rationali cuius creaturæ ſui entis, & ſubſtantiæ prædicatum adeſt, & hunc ſui amorem innatum, & natiuum comitem metaphyſicum illius adeſſe citra dubium eſt, nec, vt ſe ſubſtātia cognoſcitiua etiam rationalis amare poſſit facultatem cognoſcitiuam inditam a natura habere, ſed, vt amare poſſit proficua ſibi quæ noceret, ac fugere aduerſa; ac proinde, vt diximus ſui pene oblitus ac bonitatis ſuæ entitatiuæ ignarus, quare, ſine vllo ſui elicito amore, ſemper, vel fere ſemper, ea ſibi obiecta amat, vel fugit.

5. Duo inde facile dignoſces, primum neceſſitate præuii eliciti amoris perſonæ alienæ, vt ei bona velimus, nolimuſque nociua ad neceſſitatē ſimilis præcedentiæ amoris eliciti perſonæ propriæ, vt ſibi bona vel mala quiſque appetat vel fugiat perperam duci conſequentiam. Siquidē amor innatus reſpectu entis, ſubſtantiæ, aut perſonæ alienæ nulli enti aut ſubſtantiæ aut perſonæ innatus, & indiuiduus metaphyſicus comes eſt, quare elicito amore perſonæ alienæ opus ei quæ eſt vt illi bona velit, ac mala nolit: amor enim alicuius perſonæ debet præcedere, vt ipſi proficua velimus: innatus autem erga perſonam alienam non eſt, neque eſſe poteſt cum natiua, & intrinſeca variari, mutarique magis nequeant, quam poſſit, rei cuiuſque naturæ eſſentia phyſica variari aliterque & aliter ſecundum ipſi intrinſeca habere: quod repugnat æque, ac contradictionē ipſā [illegible] ac non ipſam. Defectum ergo innati amoris perſonæ alienæ ſupplet in nobis amor erga ipſum elicitus ob aliquam [illegible] in eo cognitam, ob quam in ipſo complacemur, eamque nobis affectiue con[illegible] quemadmodum in bonis adoptiuis, quibus naturalis filiatio abeſt, abeſſeque debet, ſupplet illam adoptantis voluntas. Quid ergo amor elicitus ſupplebit amoris innati reſpectu propriæ perſonæ cui innatus, quem ſuppleat, nequit deficere vel adoptio reſpectu filij naturalis, cui adeſt naturalis filiatio, cuius defectum debebat ſupplere: male ergo inferebat Scotus. Secundum eſt. Non inclinis Arriaga relatus n. 2. amorem elicitum erga propriam perſonam ibi ſiſtentem, & ex quo præuio nobis extrinſeca alia, ſiue complacentia, ſiue deſiderio velimus admittit poſſibilem, ad eum modum quo erga perſonam alienam poteſt præcedere, atque ad ſimiles effectus erga extrinſeca, hæc extraeſſentialia illa bona elicite, ſe iuuare, ſanctificare [illegible] vel propriæ perſonæ volumus perſonæ [illegible] voluntate [illegible] neceſſario repetatur vt [illegible] ac ſuper poſſe [illegible] hoc [illegible] toto n. 2. impugnauimus. Nunc [illegible] poſſibilitatis adhuc, amoris eliciti perſona propriæ, quo in ea, eiuſque intrinſecis ſiſtendo complaceamus, ex quo alia nobis bona vlterius velimus, ex neceſſitate amoris erga perſonam alienam, male deduci ex dictis claret. Siquidem reſpectu perſonæ alienæ innatus amor nobis deficit, immo eſt impoſſibilis, reſpectu autem perſonæ propriæ; cum innatus, & identicus naturæ cuique, is amor ſit, non poteſt deficere: quare nec pro illo poteſt amor elicitus propriæ perſonæ, ibi ſiſtens, ſupplere: ac ſubinde reſpectu propriæ perſonę eſt impoſſibilis, vti, & adoptiua filiatio, reſpectu eius qui habet naturalem (cuius adoptiua eſſentia ſua ſupplementum eſt) prorſus repugnat. Scio nos in propria perſona ob alia extrinſeca naturæ bona, non ſecus, atque ob ſimilia bona alios poſſe elicite amare. Sed hic amor, in natura & intrinſecis non ſiſtit, (vt amor, ex quo nobis alia extrinſeca, & extraeſſentialia velimus, & neceſſario anterior natura ſiſtere debet) quandoquidem bona alia extraeſſentialia tangit, & ſupponit ob quæ, & de quibus habitis in perſona complacemus, non nuda, ſed veſtita.

6 Hæc contra doctrinam Scoti, ex qua in re præſente diſcurrit ſpecialiter, & ex imis philoſophiæ penetralibus dicta ſunt ſatis, vt totus eius ſubruat diſcurſus. Ea tamen doctrina permiſſa, etſi complacentia, ſeu amor elicitus Luciferi erga ſeipſum, propriamque perſonam complacentiæ, & amori ipſius erga ſuam chimæricè apprehenſam diuinitatem, aliamve quampiam excellentiam phyſice prior naturæ priori antecedere probetur: aſt, cum amorem propriæ perſonæ prauum non eſſe, ac proinde, nec complacentia illa Luciferi, ſeu velleitate ſimplici erga ſuam diuinitatem quod primum eius peccatum diximus anterius peccatum, & primum Luciferi fuiſſe, multo ex capite faci-

le contra Scotum probatur Primo,quia amor ille elicitus propriæ perſonæ requiſitus neceſſario iuxta Scotum , vt nobis alia extraeſſentialia velimus, & perſonæ,& naturæ Luciferi innatus, identiceque naturalis non ſit, vt hactenus oſtendimus, attamen naturalis ac neceſſario elicitus, eoque ſenſu innatus naturæ Luciferi , ſicuti & cuiuſque indiuiduæ ſubſtantiæ & perſonæ naturis.per Ariſtotelem, Philoſophos & Theologos eſſe debet,qui eo,vt minimũ) ſenſu naturalem,ſeu neceſſarium,cuique ſui eſſe,propriæque naturæ, & perſonæ aiunt , ergo is amor Luciferi ſui ipſius,& propriæ perſonæ non fuit liber:ergo nec peccatum, quod nullus affectus non liber eſſe poteſt, ſecundo. Eſto,liber fuerit : ne quid aliunde eſſe prauus. Probatur, primo:quia nequit eſſe prauus affectus, quantumuis libere elicitus,niſi erga obiectum turpe , & aliquo iure , ſiue poſitiuo, ſiue naturali prohibitum verſetur ; atqui amor ſui,ſuæque perſonæ ibi ſiſtens (vt ſiſtere debet amor perſonæ præuiæ ad reliquos affectus erga extrinſeca, & extra eſſentialia ipſi bona requiſitus) nec poſitiue aliquo iure prohibitus eſt, Sin illud oſtende multoq; minus naturali aliquo iure:ergo prauus amor ille non eſt. Poſtrema minoris pars probatur.Tum quia vnumquodque & vnũquemque amare, & complacere,in eo quod eſt,& factus à Deo eſt.præciſe ,ibique ſiſtendo rationi naturali nullatenus diſſonat : imo vero Dei amori , & complacentiæ conformatur,qui in ſingulis,vbi primum facta,& abſolute exiſtentia vidit,complacuit illis verbis, & *vidit Deus, quod eſſet bonum* , pro vnoquoque repetitus Geneſ. 1. & homine producto,& coniugato valde in ipſo , & creatis cunctis complacuiſſe Deum poſtmodum ſubiungitur, *vidit cuncta quæ fecerat,& erant valde bona.*Tum etiam: quia cum amor perſonæ propriæ naturalis ſit,& à natura ipſa vniuſcuiuſque proueniens , ſi malus , prauuſque iure naturæ eſſet , natura ipſa.ſibimet ipſi contradiceret, ac repugnaret:ac demum naturam quamque rationalem natura ipſa determinaret ad actionem prauam,& peccatum, ex ſuppoſitione libertatis eius amoris , qui ab ea naturæ ad ipſum determinatione (in quo nunc Scoto conſentimus, vt acrius ipſum impugnemus) præueniret. Nec præſtat,ſi dicas : modum eius amoris,& nimietatem eſſe prohibitam : intenſio quippe actus , & vehementia affectus nuſquam prohibiti:imo vero de ſe boni,& naturæ rationali conuenientis, (vti amor ſui eſſe , præciſe prohibitus non eſt)niſi,vbi eiuſmodi intenſio, & nimietas actus , ſeu affectus illius alterius vigentis præcepti executionem impediat mala moraliter, & peccatum eſſe non poteſt:quod in hac intentione , & magnitudine amoris ſui eſſe , & propriæ perſonæ entitatiue , & ſecundum intrinſeca , & eſſentialia ſumptæ,præciſe , nuſquam inuenitur.

7. Impugnatur quarto Scotus,& ſimul confirmatur:impugnatio præcedens. Amor elicitus,& liber , (qualis ab Scoto aſſeritur) propriæ perſonæ, ſuique eſſe, & naturæ, ſecundum intrinſecum ſumptæ præciſe, ibique ſiſtendo,in quacumque intentione eliciatur,ſolum determinat perſonam ad proſecutionem boni,& conuenientis, ſibi, & fugam mali,ac ſibi diſconuenientis , non autem ad proſecutionem boni prohibiti præ honeſto , & huius præ illo fugam,ſed illam indifferentem relinquit,& proxime conſtituit cum requiſitis aliis ad alterius pro perſonæ arbitrio proſecutionem, vel fugam ergo de ſe amor ille perſonæ, ac naturæ propriæ , nequit eſſe determinatio ad malum, nec affectus prauus , in quacumque intentione eliciatur. Dices nil eſſe apud Patres , & vitæ ſpiritualis magiſtros vulgatius quam quod *vitia omnia ex proprio amore in nobis oriantur*. Huic tamen, alio eorumdem Patrum , & magiſtrorum ſpiritualium aphoriſmo reſpondeo ſcilicet: *Neminem ſe magis odiſſe, quam qui peccat*:qui quidem in illa ſententia Chriſti : Math. 16. *qui enim voluerit animam ſuam (id eſt vitam) ſaluam facere perdet eam* , & ad quæ Auguſtinus ſententiarum antitheſim accute conciliens,ait, *Si male amaueris tunc odiſti* cõtinetur.Concilia ergo aphoriſmos , & primo nobis oppoſito facile reſpondebis:quia neuter de amore hoc perſonæ, ibi ſiſtendo (de quo ſcholaſticus noſter & Metaphyſicus ſermo eſt) ſed de appetitu aliorum extrinſecorũ, ſeu extraeſſentialium contra naturales,vel poſitiuum : primus decoctabilium,& carnalium.ſecundus diuturnioris durationis vitæ, vel breuioris,&quæ vitæ,&naturæ noſtræ præciſe,nõ eſt. Quinto denique Scotus,ſibimet in ſua ſententia contradicit,vti & ſequaces ipſius.Aiunt enim:amorem illum propriæ perſonæ in Lucifero fuiſſe luxuriam quandam, & libidinem ſpiritualem,id eſt, nimiam de ſpiritualibus , quæ habebat donis complacentiam : ergo complacentia hæc ſpiritualis affectus gaudij de poſſeſſis , & concupiſcentiæ eſt (vti gaudium noſtrum de bonis aduentitiis & extra eſſentiam phyſicam à nobis poſſeſſis) non autem amor perſonæ propriæ, & naturæ ſecundum intrinſecum ſumptæ,amorem omnem concupiſcentiæ de extrinſecis , & extraeſſentialibus bonis neceſſario pro naturæ priori, iuxta hos Doctores, præcedens,ſed ipſum perſonæ amorem neceſſario ſubſequens,& ſupponens. Quatenus vero Scotus,& Hocol. hunc ſuum primum amorem(quem primum Luciferi peccatum eſſe volunt) luxuriam ſpiritualem , non autem ſuperbiæ ſpecie , ab aliis diſtinctæ,& ſtrictæ ac propriæ dictæ peccatum aſſerunt , impugnati affatim ſunt.cert, 3. n.2.

CERTAMEN VI.

Sententiæ de appetitu vnionis hypoſtaticæ confutatione noſtra de primo Luciferi peccato firmatur.

1 SCholaſtici, iam citandi,ſcipturæ loca , quibus noſtram probauimus concluſionem legentes , videnteſque in illis appetitum Luciferi de Deitate fuiſſe clare ſignificari, atque arbitrantes de Diuinitate identice poſſeſſa,vel poſſidenda (vtpote de obiecto impoſſibili à Lucifero ſatis . & euidenter noto , eſſe non potuiſſe appetitum illum de Diuinitarate per vnionem hypoſtaticam à ſe habenda fuiſſe cenſuerunt , inuidiæ affectum Chriſto, eam vnionem habent , ſimul affigentes , quia notitiam vnionis eius hypoſtaticæ etiam Luciferi ex reuelatione habuit prius quam peccaret , ita Catherinus Libel. de gloria bonor Angelor. & lapſu malor. & Viguerius. c. 5. inſtituon.§.2.verſu.15.etſi dignitatis mediatoris quę ſane vnione hypoſtatica conſtituitur. Vt vidimus controu. vltima,de incarn.)Luciferi appetitum, & peccatum primum, fuiſſe dicat : voce nimirum à Catherino diſcordans. Valentia in Pſalm.82. ad illa : *ſurge Deus,& iudica terram.* Iacobus Naclanctus in epiſt. ad Epheſ. quibus adde Richardum.Aſcanium Martinengum citatos à Tanner.dub. 4.n.5.Granadum. d.2.ſect.4.Soar.d.7. c. 13. Martinon d. 44.n.8. ex confeſſione dæmonis exorciſmis energumeno adiurati,Quiro. d.74. ſect. 1 n.8.5. *Ego cenſeo* , ac probabile cenſet Molina,Zumel Becanus, & alij. citantur pro hac,etiam ſententia Alex. 3. p.q. 2. m.13 Vvilliem.Pariſiens,lib.6. de vniuerſo.1. p. partis. 2.à cap. Iob. ad 110. Dionyſ. Carthuſian.in 2.d.5.q.1.Sed hi ſolum docent,appetiiſſe diabolum æqualitatem ſcientiæ,& ſapientiæ Dei, quæ cum à proprietate competit filio videt Bernardus. ſerm.1.de aduentu (ex quo illi ſententiam ſunt mutuati, illi id Ionæ ex filiij perſona ſubiungit , *ſi propter me orta eſt tempeſtas proiicite me in mare* (corporis, ſcilicet, quod aſſumpſit)vt mirum ſit Bernardum ex hoc ſermones & hos authores duos poſtremos ab huius ſententiæ Doctoribus citari. Citatur rurſus Bernardus ex ſermone decimoſeptimo in Cant.vbi Luciferum *Antequam verteretur in tenebras*, ſcilicet peccati , generi noſtro ob hominis Chriſti hypoſtaticam vnionem inuidiſſe , ac dixiſſe , *vt quid perditio hæc vnguenti* , ſcilicet diuinitatis , in humanitatem Chriſti effuſæ , & infuſæ. Sed tamen Bernardus nihil vbi de vnionis hypoſtaticæ vnctione , aut vnguento Diuinitatis humanitatis Chriſti , ſed de vnguento gratiæ Dei in prædeſtinatos omnes effuſæ ex qua cœlo, & gloriæ inferendos, faciendoſque conciues ſuos , ex Dei reuelatione Lucifer nouit : ac ſocios dedignatus , eis præeſſe vt Princeps , ac magiſter docere voluit : vt in textu Bernardi eſt expreſſum : quare falſo pro hac ſententia refertur ab his , qui , vnguenti , & vnctionis nomine decepti , de ſola vnctione Deitatis cogitarũt,ſed, nec ſi de ea Bernardus,

Digitized by Google

dus ; loqueretur huic ſententiæ faueret ; quia expreſſe ait inuidiam hanc Luciferi erga hominum genus, quam primum eius peccatum videtur docere, ex ſuperbiæ anteriori peccato ortum duxiſſe, ſic enim concludit: *Ergo in cœlo concepit dolorem, & in paradiſo peperit iniquitatem, prolem malitiæ, matrem iniquitatis, & ærumnarum omnium prima parens ſuperbia. Nam etſi inuidia Diaboli mors intrauit in orbem terrarum, initium tamen omnis peccati ſuperbia*, quod ipſum ſolummodo Alexander voluit. Citatur etiam Rupertus Abb. ad id Ioan. 8. *Ipſe homicida erat ab initio*; ſed extra rem : cum ex odio in Chriſtum, mortem, quam per Iudæos perfecit, machinatum fuiſſe dicat, ex quo primum illum Lucifer nouit. An vero illum nouerit antequam primo peccaret, an poſtquam iam lapſus in culpam fuerat, non definit. Cyprianus opuſc. de zelo, & liuore ſub init. Irenæus. 4. aduerſ.hæres. c. 78. ad id Matth. 13. *Inimicus homo hoc fecit*: inuidiæ hominis primum Luciferi peccatum fuiſſe aiunt, non autem ob vnionem hypoſtaticam hominis Chriſti, ſed quod homo, ad Dei ſimilitudinem, & imaginem conditus primum eſſet de hoc materia inuidiæ conuenit cum ipſis. Tertul. lib. de patientia, c. 5. Baſil. concione de inuidia ſub init. Nyſſen. orat. Catechet. c. 6. circa med. ſed, an primum Luciferi peccatum fuerit? hi non definiunt, nec examinant. Immo vero Auguſtin. 11. de Geneſi ad litter. cap. 14. eorum ſententiam memorans, nec improbans, monet, ſi Angelus ex inuidia eiuſmodi, peccarit, ex peccato ſuperbiæ in quod prius inciderat inuidiſſe homini, non autem ex inuidia ſuperbiiſſe. De inuidia diaboli in homines ob ipſis ingenitam Dei imaginem, & ſimilitudinem, & dona, in quibus conditus eſt reliqua primum Luciferi peccatum eſſe non potuiſſe, ſed ſuperbiam, qua iam à gratia, & dignitate deiectus & omnia homini inuiderit, docuit, & luculenter probat Chryſoſtom. hom. 22. in Geneſ. à nobis recitatus cert. 3. n. 5. ſine cuius ratio reſpectu inuidiæ Luciferi de vnione hypoſtatica humanitati Chriſti donata. (De qua tamen ibi Chryſoſt. non agit) vim non habet. Author operis de mirabilibus ſacræ ſcripturæ operibus Auguſtini inſerti lib. 1. c. 2. Diabolum non potuiſſe abſolute peccare inuidia dignitatis humanæ, ni ſuam prius amiſiſſet per peccatum dignitatem vnionis hypoſtaticæ, non excludens cenſuit. Sed falſum eſt, & ratione Chryſoſtomi, & Auguſtini ſupra deſtitutum.

2. Hæc de Patribus prolixius præmiſi, vt citatos ſcholaſticos præfatæ ſententiæ Patronos, illorum authoritate nudos concluſione oppoſita liberius, atque expeditius adorirer. Sed tamen pro præſentis difficultatis ex animo expeditiori, & vniuerſaliori & quod quæſtiones, tam de facto, quam de poſſibili, hic ab ſcholaſticis agitatas comprehendat, aduertendum. Quoad quæſtionem de poſſibili dupliciter verſari illam poſſe. Scilicet, vel de abſoluta poſſibilitate appetitus ſuperbi erga vnionem hypoſthaticam Angelo eius notitia ſufficienti inſtructo ad eam appetendam, vnionis eius, & peccati ſuperbiæ naturis ſolis, & eſſentiis attentis, vel ſuppoſitis etiam ordine decretorum, & motiuorum ad incarnationem, & vnionem hypoſthaticam peragendam huiuſque abſoluta Lucifero præuiſione, & circa primo modo intellectam, quæſtionem de abſoluta poſſibilitate appetitus diaboli proprie ſuperbi, vnionis hypoſthaticæ, dicendum eſſe abſolute poſſibile eſt concluſio contra recentiores preſſis nominibus memoratos à Vaſquez d. 233. c. 1 n. 5. §. *Secunda opinio*, & Banneſ. 1. p. q. 63. dub. 3. circa concluſ. 6. Eſt tamen cæterorum Theologorum concluſio Vaſquez. c. 2. n. 7. ad 10. incluſiue. Ioann. Præpoſ. 1. p. q. 63. a. 3 dub. 4. n. 30. concluſ. 1. Arriaga. cit. d. 24. ſect. 5 §. *difficultas hæc*. n. 37. tanto oppoſitæ concluſionis contemptu vt noſtram, ſine diſputatione, dubiove vllo admittendam iudicet: eam inſuper, abſque diſputatione ſuppoſitam, quam examinatam volunt. qui primum Luciferi peccatum vnionis appetitum de facto fuiſſe, vel defendunt vel aſſerunt, probabile imo & qui eos in quæſtione de facto impugnant: eorum quippe nemo ex abſoluta eiuſmodi appetitus impoſſibilitate, ſed ex ſuppoſitione ordinis decretorum incarnationis, vel aliunde. Probatur facile. Quoad phyſicum appetitus, etſi enim cognitio, poſſibilitatis adhuc. vnionis phyſicæ Dei cum creatura abſque reuelatione haberi nequeat ab Angelo, vt conſtat ex dictis controu. de Trinit. d. 2.) quia eius poſſibilitatis inferendæ nullum eſt in naturalibus principium, aſt reuelatio de vnionis eius poſſibilitate à Deo veriſſima & quæ creaturam rationalem nobiliſſimam, atque tot gratiæ donis ornatam ad ipſius amorem, & appetentiam poſſet mouere abſolute eſt poſſibilis. Accedit quod ad affectum complacentiæ de vnione à ſe habita apprehenſio ſufficiat, quæ haberi à Lucifero potuit abſque iudicio, de eius poſſibilitate, imo, & cum iudicio, de eius impoſſibilitate, vt vidimus. cert. 4. de appetitu complacentiæ Luciferi de Diuinitate à ſe identice poſſeſſa. Quoad poſſibilitatem malitiæ appetitus illius abſolutam probatur communiter: quia hic poteſt abſolute prohiberi, tuncque appetitus, aut complacentia prohibita de vnione hypoſthatica peccatum abs dubio eſſet, prohibitio hæc ex fine humilitatis Angelicæ, vtque ſe intra modeſtiam debitam, ac propriam ſuæ imperfectionis cognitionem ac ſenſum Angelum contineret, cui præcepto ſolius ſuperbiæ, actu contrairet, non repugnet.

3. Sed independenter prohibitione hac, appetitus ille poſſet eſſe malus, ſcilicet, ſi de vnione illa falſo apprehenſa vt habita, inaniter gloriaretur Angelus, & intumeſceret, præciſe quatenus ipſum, quid magnum, & excellentiſſimum in ſua æſtimatione per ipſam conſtitutum ſe cogitaret, ſine vllo reſpectu & cogitatione amicitiæ Dei, quam vnio illa ipſi afferret, alteriuſve honeſtatis obiectiuæ, vt complacentiæ illius motiua, vt cert. 3. de complacentia Diuinitatis aprehenſæ, vt à ſe poſſeſſæ dicebamus. Eodemque modo appetitus abſolutus deſiderij vnionis, eiuſdem prauus moraliter probatur, ſi ob illud præciſe motiuum ab Angelo haberetur, intumeſcendi ſcilicet, de immēſa illa, ac nimia vnionis excellētia à Deo ipſi indebita, atque à ſua natura longe à Deo deſita, & excelſa, quin affectus ille ad deſiderium, vel complacentiam de illa, vt ſibi naturaliter debita, vel à ſe, ſuoque iure & viribus habenda, (quod dubio procul peccatum graue foret) vel ad aliorum Angelorum deſpicientiam, & neglectum pertingeret, de quibus Angelus tunc, nequidem cogitaret: quam vero complacentiæ illi, aut deſiderio tumido, & inflato aliorum neglectus, & diſpicientia proxima ſit, nemo non videt. quare eos, quos valde de ſuis dotibus tumidos, & vane complacentes ſibi; priuſquam ad noſtrum deſpectum, & cōtemptum, eos peruenire noſcamus, merito tanquā nobis iniurios, & contēptores odimus : quia etſi non dum nos deſpicere comperiamus totos ſui æſtimatione plenos aliorum æſtimationē non capere certum eſt: quare aliorum contemptum in proximo eſſe, vbi primum eorum recordentur legitima conſecutione nobis ſuademus. At inquiunt recētiores iidem. Nemo poteſt in ſui deſtructione complacere, eamve appetere: atqui, ſi vnionem hypoſtaticam Lucifer, ſiue complacentia de ipſa, ſiue eius deſiderio appeteret, ſuæ perſonæ propriæ, cui vnio hypoſtatica repugnat, ſiue ſui deſtructionem appeteret; ergo is apetitus Lucifero repugnat. Reſpondetur facile: appetitum ſuæ deſtructionis ſecundum ſe, & quatenus mala eſt appetenti, eſſe cuiuis impoſſibilem; aſt, vt aliqua bonitate, ſiue poſitiua, ſiue negatiua, id eſt, quæ malo aliquo grandi valde, & quæ bono eſſendi appetentis iudicio præponderet, appeti poſſe. Ita ſæpe ærumnis oppreſſi homines appetunt mori, laqueo ſe ſuſpendunt, ac propriis manibus mortem oppetunt. Damnati item expetūt deficere, ac non eſſe, vt intolerabiles ſuas pœnas, & cruciatus effugiāt. Secundo, vt ſuperius dixi, poteſt appetere Angelus vnionem hypoſtaticam, nondum pro illo ſigno cogitans. De ſui deſtructione inde obuenturа, etſi obuenturam admittamus. Tertio, cum propria perſonalis vltra indiuiduum eſſe naturæ Angelicæ aliquid vlterius addat ſiue poſitiuum, ſiue negatiuū (vt cōſtat ex myſterio Incarnationis,) non infertur ex deſtructione propriæ perſonalitatis; per vnionē hypoſtaticam naturæ, & eſſe deſtructio, vt de natura humana Chriſti definitum contra Eutychem fuit. Iam, ſi ſola perſonalitas propria deſtruēda eſt tāti doni, tamq; excellentis, quantum vnione hypoſtatica eſſentiæ, & naturæ Angelicæ afferretur, quoniam Luciferi voluntas retardaretur nedū redderetur impoſſibilis? id quod, ſi in pura negatione, non autē in modulo poſitiuo, non ex multo tēpore à nōnullis naturæ ſuperaddito, perſonalitas propria iuxta Scoti, & antiquorum ſententiam noſtram, conſiſtat, facilius, rudibus, etiā, huius obiectionis leuitas apparebit.

4. Dico ſecundo contra citatos num. 1. & Soarium iterum, t.1.in 3. p. 42. ſect. 1. Primum Luciferi peccatum non fuit appetitus vnionis hypoſtaticæ abſolute, (multoque minus ex inuidia) quod humanitati Chriſti communicatam abſolute videret, iuxta ſuppoſitionem ordinis decretorum incarnationis, qui de facto fuit. Ita Valentia d. 4. q. 14. p.3. in 4. ſententia, Vaſquez. d. 233. c. 2. Molina ad q. 63. a. 3. d. vn. in 5. concluſ.7. Becan. tract. 3. capite quarto, quæſtione ſexta, concluſione ſecunda, Eſtius in 2. d. 6. §. 7. Ioan. Præpoſitus ad citat. quæſt. 63. a. 3. dub. 4. n. 31. concluſ. 2. Arriaga d. 24. ſect. 5. num. 38. Alarcon citato tract. 6. d. 9. cap. 1. n.6. §. *Addo tamen* tametſi valde probabile cenſeat oppoſitum, ratione ſubiuncta, quæ ſolum concluſioni aduerſæ, quoad poſſibilitatem poſſet inſeruire. Quoad excluſiuum inuidiæ parentheſi contentum, probatur concluſio, quia vt vidimus certam. 1. Primum Luciferi peccatum fuiſſe ſuperbiam, citra temeritatem negari nequit. Ergo non inuidia vnionis hypoſtaticæ Humanitatis Chriſti. Probatur conſequentia, quæ patui habetur à Vaſq. c. 2. n. 11. §. *Hac eſt potiſſimè* : quia etſi inuidia coniungi ſimul tempore cum ſuperbia poſſit, non tamen ſimul natura, ſed debet eſſe anterior natura, vel poſterior. Ex triſtitia enim de bono, & excellentia alterius poſſumus illam nobis potiori iure debitam appetere, quod non ita euenit Lucifero, alioqui non ſuperbia, ſed inuidia primum eius peccatum eſſet contra dogma præfatum. Poſſumus etiam ex ſuperbia præconcepta de excellentia alterius, quæ nobis deficiat triſtati ſæpe de bonis alterius, & excellentiis triſtamur : ſed tunc quidem, vel odium, vel ſuperbiam, anterius natura triſtitiæ, & inuidiæ illi præcedit : idque Lucifero contigiſſe conſtat ex dictis certam. illo. Alioqui ſuperbia omnis peccati in vitium non fuiſſet; quandoquidem illius inuidiæ Luciferi, initium non eſſet. Secundo probatur directa, & abſoluta concluſio. Quia nequit Lucifer vnionem hypoſtaticam humanitatis Chriſti abſolute exiſtentem cognoſcere, vt illam ex eiuſmodi cognitione appeteret ſuperbe, niſi ex Dei reuelatione; aſt huius reuelationis Lucifero protunc factæ nullum eſt fundamentum, vt ſtatim videbimus : ergò nec oppoſitam concluſionem aſſerendi, hæc independenter ab ordine decretorum incarnationis, qui de facto fuit in quo nunc præſertim diſputamus. In eo vero ordine efficacius probatur concluſio. Quia decretum incarnationis, ſeu vnionis hypoſthaticæ, verbi ad humanitatem Chriſti poſterius natura fuit abſoluta exiſtentia peccati Protoparentum, eiuſque abſoluta præuiſione, vt oſtendimus ex Patrum, & ſcripturæ ſententia, firmior, ac fere, aperta controu. de incarnat. d. 2. & 3. atqui peccatum Luciferi abſolute exiſtens, fuit prius natura peccato primorum parentum, quod ex diabolica ſuggeſtione abſoluta partum eſt; ergo peccatum Luciferi abſolutum, & abſolute exiſtens fuit prius natura decreto incarnationis, atque abſoluta huius exiſtentia : ergo etiam fuit, prius abſoluta reuelatione incarnationis abſolutæ exiſtentis, quam abſolute exiſtentem reuelatio abſoluta neceſſario, & abſolute pro naturæ priori ſupponit; ergo peccatum ſuperbi appetitus Luciferi ortus, non fuit, ex eiuſmodi reuelatione pro naturæ priori ipſum præcedente; quin mutua cauſalitas cauſarum, non niſi per ſui abſolutam exiſtentiam cauſantium repugnanter, & contradictorie admittatur.

5. Oppoſitam ſententiam Patrum authoritate prorſus deſtitutam vidimus n. 1. opponitur autem contra noſtram Paulus ad Hebræ. 2. *& cum iterum introducit primogenitum in orbem terrarum, dicit, & adorent eum omnes Angeli eius*; ergo prius inductus Angelis à Deo fuerat per reuelationem, & propoſitus, vt eum adorarent; alioqui iterum in terram inductus, & introductus non eſſet, cum incarnatus exercite fuit, ſi tunc primum introduceretur. Nil præſtat ſumpto etiam *iterum* ſenſu, quo aduerſarij volunt. Dici enim facile poteſt cum Genebrardo in Pſalm. 95. *ad illud, & adorent eum omnes Angeli Dei*, quæ oppoſito loco Paulus retulit, de ſecundo aduentu Chriſti ad iudicandum intelligi, quod textui, & particulæ *Iterum*, ſic intellectæ conformius eſſet : cum introductio ſecunda, non, vtcumque, ſed in orbem terrarum dicatur, & quæ primam eius in eundem orbem ſupponat. Sed certe illud *iterum* non ad introductionem Chriſti, ſed ad teſtimonia à ſe antea pro Chriſti diuinitate, & præ Angelis etiam excellentia, recitata Paulus retulit, vt ex Adamo, & ex Eraſmo admonet Vaſquez citato loco, numero duodecimo, vt ſenſus ſit, *& iterum, ſeu rurſum, cum introducit*, vnde Græci Patres, illam particulam in eo loco non expoount, tam eius ſenſui impertinentem. Leuius adhuc obiicitur Paulus ad Titum. c. 1. de vita æterna dicens : *Quam promiſit, qui non mentitur Deus, ante tempora ſæcularia* : cum ante promiſſio alicui, vel aliquibus exiſtentibus facienda ſit, & ante ſæcularia, id eſt ſæculi, ſeu mundi cuius tempora, nec homines fuerint, nec peccarint, reſtat, vt Angelis iam creatis facta, ac reuelata fuerit. Vitæ vero æternæ promiſſio de qua ibi Paulus, in Chriſto, & ex eius meritis fuit : quare, & ante Adæ peccatum, & mundani temporis initium, reuelatus Angelis Chriſtus fuit, & vnio hypoſtatica, quam ſuperbe illico appetierunt, ac primo peccarunt. Siſte amabo te in Origenis errorem tuo diſcurſu præceps laberis de Angelorum ante mundi initium creatione ſupra à nobis ex Patribus, & Conciliis reiectum : immo in errorem maiorem, ſi ex Græco textus vertatur pro ſæcularia, *æterna*; tametſi, & hæc Hieronymus, iuxta Origenis ſententiam, non autem ſuam de æternitate, ſeu de æuo Angelorũ tempori noſtro anterius habito interpretetur; ex ſua vero ſententia ait : promiſſionem hanc ante mundi tempus omne in æternitate, & ex æternitate Dei coæterno ſibi verbo factam à Deo fuiſſe : quo tota obiectio euaneſceret. Sed corruit planius aliunde : quia, vt bene Chryſoſtom. ibi promiſit tantundem valent, ac *propoſuit, decreuit, prædeſtinauit apud ſemetipſum, & in mente ſua dare fidelibus ſuis vitam æternam*, quemadmodum etiam 2. ad Timot. 1. de gratia dicitur, *quæ data eſt nobis in Chriſto Ieſu ante tempora ſæcularia*, Id eſt decreta : etenim nondum exiſtentibus, nec fuit, nec poterat dari. Et quidem (vt non ita eſſet vera, quæ diximus) ſolum eis locis aduerſarij obtinerent reuelationem Chriſti, & vnionis hypoſtaticæ Angelis tempore, quo velint factam fuiſſe; non autem ex eius notitia, vel ſuperbo appetitu, vel inuidia in Chriſti humanitatem peccaſſe; vt bene Vaſquez, etſi poſſent : ſiquidem, eis plures, ſcilicet Angeli boni, ea etiam notitia habita non peccarunt. Adde multominus euinci, ex ea reuelatione & notitia primo peccaſſe, & ſi peccaſſe, ex illa gratis concedatur : cum iam malis aliunde fieri, reuelatio, potuerit : quemadmodum iam malis & damnatis ad ipſorum pœnam, & ſupplicium facta fuit.

6. Dico tertio, ſtante ordine de creatorum, qui de facto circa Verbi incarnationem fuit, nullatenus potuit Lucifer, vlluſve Angelus, ex reuelatione, ac notitia abſoluta incarnationis, ſeu vnionis hypoſtaticæ verbi ad humanitatem abſolute exiſtentis ex ſuperbia, vel inuidia, vel odio peccare nedum primum peccare. Eſt contra Suarez Tannerum, & Granados. Apud Arriagam ſupra num. 38. §. *Obiicitur ergo* n. 39. & tacitus Alarcon ſupra, qui ſuæ inſiſtit doctrinæ de principio remoto, quantumuis connexo, cum remoto effectu, quod cauſam ſolum per accidens eſſe docet, ac proinde ab effectu remote ſubſecuto poſſe cauſari. Concluſio tamen noſtra eſt noſtri Vaſquez citat. capite ſecundo, Arriagæ citata d. 24. ſect. 5. num. 38. §. *Obiicitur ergo*, ac deinceps. Probatur argumento poſtremo, quo ſecundam concluſionem probauimus numero quarto, ſub med. quia mutua cauſalitas cauſarum cauſantium, vt abſolute exiſtentium, eſt abſolute, & omnino impoſſibilis : atqui in ordine decretorum incarnationis, qui fuit, non potuit Lucifer, vlluſve alius peccare, ex viſione abſoluta incarnationis, ſeu vnionis hypoſtaticæ verbi abſolute exiſtentis, & reuelatæ, quin daretur mutua cauſalitas cauſarum, cauſantium, vt abſolute exiſtentium, iuxta dicta eo argumento vltimo; ergo nequiuit Lucifer in eo ordine, ex reuelatione, & notitia abſoluta incarnationis, & vnionis hypoſtaticæ Verbi ad humanitatem abſque abſoluta repugnantia, & & contradictione peccare. Euaſio ex doctrina memorata noſtri Alarcõ de cauſis & principiis remotis quã nos prius iuuenes Theologicæ auditores ad cõponenda difficilia in materia de incarnatione meditati fuimus, ac reiecimus)

euiſa

Digitized by Google

euerſa à nobis fuſius eſt controuerſiis de incarnat. & hoc t. 2. de Deo vno, vbi eius doctrinæ falſitatem ex inſtituto monſtrauimus. Porro Arriaga, Soario, Tannero, & Granado in principio Soariſtico, ac præfinitionibus efficacibus antecedentibus per ſcientiam mediam regulatis, & directis noſtrorum actuum liberorum, abſque præiudicio noſtræ in eis apponendis abſolutæ libertatis conueniens, non ſatis conſequenter, nobis, noſtræque huic probationi, adeo firmius adhæſit. Siquidem, ex communi illo principio Soariſtico præfinitionum antecedentium efficacium, potuit Deus ſcientia media de peccato hominum ſi crearentur, & incarnationis Verbi in peccati redemptionem, & peccati Angelorum, ſi eis fiat de incarnatione reuelatio, decernere primum ordine intentionis incarnationem, deinde permiſſionem peccati hominum, & exinde eam ordine intentionis abſolute præuiſam incarnationem Lucifero reuelare: indeque ordine executionis peccatum Luciferi appetitu ſuperbo vnionis hypoſtaticæ, & exinde in Deum, & in homines inuidia, ex quibus hunc tentauit, & prauis ſuggeſtionibus decepit, lapſuſque proinde homo fuit, in cuius peccati remedium, qui ordine intentionis primus, ordine executionis fuit poſtremo decretus Chriſtus: quare iuxta duos hos ordines intentionis, & executionis decretorum efficacium, etiam erga contingentes, & liberos actus noſtros, contradictoria præcedentia mutua cauſarum abſolute exiſtentium, cui nobiſcum inſiſtit Arriaga pro tertia hac noſtra, & ſua concluſione non infertur: cum aliæ aliis, non eodem ordine, & modo exiſtendi præcedant, & ſuccedant, ſed aliæ ordine intentionis, etſi alias ordine executionis ſequantur.

7. Ex quo etiam conſtat, idem ipſum abſolutum peccatum Luciferi in ſtatu abſoluto, & ſub eiſdem prorſus conditionibus, etiam reuelationis poſitum fuiſſe ſub quibus in ſtatu conditionato præuiſum conditionate à Deo fuit. Cuius oppoſitum euidenter à ſe oſtendi putauit Arriaga, num. 42. §. *Obiicies forte.* Secundo, cum eiuſmodi præfinitiones, efficaces, & quouis gradu antecedentes noſtrorum actuum liberorum eorum libertatem euertere fuſe, oſtenderimus controu. de incarnat. de ordine decretorum eius, & hoc 2. controu. de volunt. de ordine intentionis, & executionis inter Diuinæ voluntatis actus & controu. de prouidentia, & controu. de prædeſtinatione totam hanc doctrinam à fundamento erutam, & euerſam reliquimus; item, ea permiſſa, docuimus, effectus ordine intentionis, etiam efficacis, ſolum videri intentos non in ſe pro illo exiſtentes, & executos, quare nec pro illo ſigno, vt abſolute in ſe pro illo ſigno, & priori eſſe, vere reuelabiles, quouſque ſignum abſolute eorum executionis, & exiſtentiæ in ſe ipſis adueniat: qua de re noſtram controuerſiam de merito Chriſti, & aliam de cauſis incarnationis, d. de cauſa meritoria incarnationis, t. controuerſiarum de incarnat. adito, vbi doctrinam hanc in eis materiis alte fundatam reperies: ne hic iterum, aut alibi pro materiæ diuerſitate prolixe, & inutiliter repeteretur ratio, qua fortaſſe aliqui Doctores in aduerſam ſententiam acti ſunt, & quam num. 1. tetigimus: quod ſcilicet eum Deum eſſe identitate Deitatis repugnantiam Lucifero euidentem contineret, ac proinde neque in id eius appetitus ferri poſſet, atque ex alia parte Deum eſſe appetiiſſe Luciferum ex claris locis Iſaiæ, & Ezechielis, & illa Michaëlis in exceptione: *Quis ſicut Deus ſatis conſtet*: appetiiſſe Luciferum eſſe Deum participatiue, & denominatiue vnionis hypoſtaticæ beneficio videtur concludi. Verum non obſtante repugnantia, Lucifero euidenter nota identicæ poſſeſſionis deitatis, oſtendimus cert. 4. Luciferum ex ſimplici apprehenſione eius repugnantis poſſeſſionis identicæ Deitatis ſimplici complacentiâ, ac velleitate potuiſſe illam velle ac de facto illam voluiſſe. Secundo, illa ipſa Michaëlis ad Luciferum redargutione, & increpatione, *Quis ſicut Deus*, eſſendi Deum identitate Deitatis, eiuſve identica poſſeſſione fuiſſe Luciferi appetitum, non autem participatiue & denominatiue per phyſicam vnionem hypoſthaticam continetur: nam hoc modo participatiue plures, ac Lucifer ipſe Deus, ac ſicut Deus eſſe poſſent: itaque repugnantiam eius, quod appetit, at Michaël Lucifero oppoſuit, quæ in eſſendo Deum participatiue, ac denominatiue ſolum per vnionem hypoſtaticam nuſquam inuenitur, ſed ſolum in eſſendo identicè Deum. Tandem inducuntur in aduerſam ſententiam nonnulli, quia ſuperbo appetitu vnionis hypoſtaticæ, vt primo Luciferi peccato admiſſo, facillime intelligitur, quo pacto ſimili peccato appetitus ſuperbi vnionis hypoſtaticæ ipſis etiam poſſibilis ex Luciferi ſuaſu, ac ſuggeſtione alij Angeli peccauerint: id quod in aliis ſententiis maxime in noſtra de appetitu Deitatis identicè poſſeſſæ, vel poſſidendæ ægre defendi, intelligive poteſt. Verum quo peccati genere reliqui Angeli primo peccarint, eodemne cum Lucifero, vel generis alterius? examen vlterius requirit cert. vltimo exacte, & fuse habendum, ex quo eiuſque deciſione euaneſcet obiectio.

CERTAMEN VII.

Reliquarum ſententiarum de primo Luciferi peccato confutatione præfata noſtra rurſus ſtabilitur.

1. SAnctus Bonauentura in 2. d. 1. art. 1. quæſt. 1. & 2. Durandus d. 5. quæſt. 2. cenſent, Luciferi peccatum primum fuiſſe ſuperbiæ, qua creaturis rationalibus præeſſe cum iuriſdictione, & poteſtate docendi, iubendi, ac circa illas pro libito diſponendi, & cui illæ tenerentur parere, ac obedire voluit: quibus acceſſit Dionyſ. Carthuſ. compendio Theologiæ propoſit. 72. eam ſententiam communiorem Theologorum appellans: ſubſcribit Molina noſter d. citat. m. 5 concl. 5. An vero appetitus hic ius dicendi rationalibus creaturis coniunctus cum appetitu etiam ſuperbiſſimo exemptionis ſuæ à iuriſdictione, & ſubiectione omni alterius cuiuſvis etiam Dei? hi Doctores citatis locis, non explicant; tametſi teſtimonia Patrum, quibus ſententiam probant vtrumq; vt plurimum contineant: quare, & ipſi vtrumque videantur docere, tametſi alterum ſolum expreſſerint: expreſſerunt vtrumque Alex. 2. p. q. 98. m 3. corpore, & deinde §. 1. S. Bonau. in 2. d 5. art. 1. q. 2. quare de eo clarius conſtat loco ſupra allegato expreſſa vna huius ſententiæ parte alteram ſuppoſuiſſe: vtramque expreſſit etiam Guillielm. Pariſienſ. 1. parte, partis ſecundæ principalis de vniuerſo, capite 109. & 110. Nicol. de Lyra ad id Iſaiæ 14. *In cælum conſcendam.* Burgenſis editione 2. eius capitis. Toringus in replica illius, quibus adde Bæcanum tract. 4 c. 9. q 8. Hacherum tract. 4 q. 63. d. 2. concl. 2. Gammichæum, q. 63. verſus fin. quos refert, & ſequitur noſter Ioan. Præpoſit. ad 3. art. eius quæſt dub. 5 n. 32. §. *inter eos, qua vltimas* vtrumque etiam cenſere videntur (etſi ſolum appetitum exemptionis à iuriſdictione, & ſubiectione vllius alterius exprimant) Valent. d. 4 q 14. punct. 3. ſententia 5. ſtatim enim §. *Probatur hæc ſententia*, eam probat teſtimoniis Patrum, quæ vtrumque continent expreſſe. Cæterum ex eius, & in quibus ſubiectionis, & iuriſdictionis exemptionem appetierit, Theologorum imo, & Patrum concors, & conſtans ſententia non eſt. Siquidem Baſilius orat. de humilit. (quæſt. 17.) & Bernardus, exemptionem à iuriſdictione Dei, ac ſubiectione Deo appetiiſſe Luciferum non memorant, vti nec Doctores initio citati qui teſtimonio Bernardi in primis vtuntur. A Dei etiam iuriſdictione, & poteſtate libertatem Luciferum voluiſſe, docent Auguſt ſæpe Gregor. Magnus, & Anſelmus infra referendi: in quibus autem Dei iuriſdictionem, & poteſtatem Lucifer detrectarit in operando, an etiam in eſſendo? Lis Doctoribus hiſce eſt, Lyra, Toringus, & Valentia citato §. *quinta ſententia*, ſub fin. & Præpoſitus n. 34. §. *Secundo*, ſolum in operando cenſent, quia exemptionem à Deo in eſſendo euidenter ſciebat eſſe ſibi exemptionem impoſſibilem; cuius rationis debilitatem oſtendimus certam. 5. & miror ea Doctores eos, & præſertim vti Valentiam: qui ſtatim concludit expreſſe exemptionem à poteſtate alterius in operando Deo intrinſecam appetiiſſe Luciferum, cuius implicatio in creatura vlla, ſeque ipſo,

æque erat Lucifero euidenter nota. Idcirco Burgenſis (plaudente Vaſquez diſp.235.c.4.n.37. §. *Mihi placet*) in eſſendo etiam exemptionem, & independentiam à Deo voluiſſe Luciferum merito, & referendis Patribus conformius ait. In quas autem rationales creaturas iuriſdictionem ambierit Patribus non conuenit. Baſil. & Bernard. citatis locis in homines ſolum iuriſdictionem, imperium, ac dominatum affectaſſe, pateſque illos in gloria futuros (vt fors è Dei reuelatione nouerat) detrectaſſe, ſubditoſque potius voluiſſe. *Inferiores ſunt* (inquit Bernardus) *inferioreſque natura, non decet eſſe conciues, nec æquales in gloria. An forte prodit impiam hanc eius machinationem, illa præſumpta aſcenſio, ſeſſioque ſignificans Magiſterium aſcendam inquit, &c.* Eodem modo cenſet ſermone 69. in Cant. cui noſter Ioannes Præpoſitus conſentit vbi proxime, paragrapho *Non eſt improbabile*, vel eo in primis, quod facile inde appareat, quo peccato alios Angelos ad ſimile peccatum potuerit inducere, quod ſi angelis etiam dominari voluiſſet, ne tentare quidem reliquos poſſet, nedum ſuadere.

2. Noſter Vaſquez citato cap.4.n.34. §. *Poſtremo ad explicandam* ſub finem, dubium, ac indefinibile iudicat an ſolis hominibus, an Angelis etiam præeſſe Lucifer voluerit, ac dominari, cum vtrumque, vel alterum potuerit appetere, nec vtrum appetierit de facto, cum fundamento poſſit definiri. Ego vero cenſeo ambitionem Luciferi dominatus, & imperij in rationales omnes angelicas, & humanas creaturas fuiſſe: quia exemptionis ab omni iuriſdictione, imperio, & poteſtate Dei, tam in eſſendo, quam in operando eius appetitum fuiſſe. Probatur apertis Patrum teſtimoniis. Auguſt.14.de ciuit. capite 11. *Poſtea quam ſuperbus ille Angelus, ac per hoc inuidus, per eandem ſuperbiam à Deo ad ſemetipſum conuerſus, & quodam quaſi tyrannico faſtu gaudere ſubditis, quam eſſe ſubditus eligens de ſpirituali paradiſo cecidit, &c.* Quibus ſicut exemptionis ab imperio, & poteſtate nullam adhuc diuinam excluſam à ſuperbia Luciferi docet; ita nullam à ſua poteſtate, & imperio excluſum voluiſſe cenſet Auguſtinus, ſed clarius concione 2. in Pſalm.70. ſub med. *Si peruertè*, inquit, *voluerit imitari Deum, vt quomodo Deus non habet, à quo regatur, ſic ipſe velit ſua poteſtate vti, vt quomodo Deus nullo formante* (ſcilicet in dependentia in eſſendo) *nullo regente viuat: quid reſtat, niſi, vt in deterius mutatus deficiat?* ſubdit. *Hoc Diabolus fecit, imitari Deum noluit, ſed peruerſe non eſſe ſub illius poteſtate, ſed habere contra illum poteſtatem.* Quo ergo peccato Angelos à ſuo imperio, & poteſtate vellet excluſos, qui Deum etiam ſubditum voluit? & 11. de ciuit. cap. 13. *Suo recuſans eſſe ſubditus Creatori, & ſua per ſuperbiam, velut priuata poteſtate elatus, ac per hoc falſus, & fallax; quia neque vnquam poteſtatem omnipotentis euadit: & qui per piam ſubiectionem: noluit tenere, quod vere eſt affectat per ſuperbiæ elationem ſimulare, quod non eſt.* Magnus Gregorius libro 34. moral. c.14. *ei quippe à quo conditus fuerat, ſubeſſe deſpexit: ita enim Deus ſuper omnia, vt ipſe ſub nullo ſit. Leuiathan vero eſt, eius celſitudinis culmen aſpiciens iuit peruerſa libertatis appetitu, vt & præeſſet cæteris, & nulli ſubeſſet: dicens. Aſcendam ſuper*, & Anſelm. de caſu Diaboli cap.9. ait. *Contra voluntatem Dei voluit inordinate ſimilis eſſe Deo: quia propria voluntate, quæ nulli ſubeſſet: voluit aliquid*, (vtique in alios imperium, iam enim nullis ſubditam voluntatem, qua illud voluit prædixerat) *ſolius enim Dei eſſe debet ſic voluntate propria velle aliquid, vt ſuperiorem non ſequatur voluntatem.* Cui conſonat ad verbum fere S. Thom. 3. contra gent. cap 109. quamvis neuter amplius, quoad Luciferi appetitum de exemptione à poteſtate iuriſdictionis) contra quam voluntatis creatæ malitia actionis prauæ directe pugnat, meminerit, S. Baſilius, & Bernardus exemptionis ab vlla poteſtate diuina non meminerunt, neque expetitam à Lucifero iuriſdictionem in Angelos etiam, ſed in homines expreſſerunt: quia id eorum propoſito fuit ſatis, & licet non aſſertiue, S. Bernardus id aſſerat, ſed ſubdubius diſcurrat; teſtimonij tamen ſine eum appetitum, ſi fuit ortum certè ex ſuperbia habuiſſe anteriori, quin huius obiectum, & materiam deſignet: quod eſſe potuit exemptionis, Deo intrinſecæ ab omni iuriſdictione, & poteſtate alterius in eſſendo, & operando, quin teſtimonium Bernardi reclamet.

3. Etſi autem vtriuſque exemptionis, nimirum à Dei Dominio, ſeu iuriſdictione, & omnipotentia, & imperij in rationales omnes creaturas ſuperbus Luciferi appetitus fuerit, fuiſſeque tantorum Patrum teſtimoniis comprobetur; nuſquam tamen inde probatur appetitum diuinitatis, ſeu (quod idem eſt) alicuius intrinſeci attributi diuini identica poſſeſſione Lucifero in ſua apprehenſione habiti, vel habendi primum ſuperbiæ peccatum eius fuiſſe, id plane concedit præcipuus ſententiæ huius fundator Valentia noſter citato §. *Quinta ſententia* fin. vbi ait exemptionem ab omni imperio, & poteſtate alterius in operando Deo intrinſecam, ac diuinam fuiſſe à Lucifero ſuperbe appetitam, hocque fuiſſe primum eius peccatum, & ex quo ſubinde reliqua eius delicta manarunt: id autem ſolum noſtræ concluſioni cert.4. ſatis erit. Siquidem appetitus cuiuſvis prædicati diuini, Deoque intrinſeci eandem, ac omnium Deo intrinſecorum appetitus habet vel non habet difficultatem Verum, cum ſcripturæ teſtimonia appetitum Luciferi eſſendi Deum, ſeu complacentiam de Deitate identice poſſeſſa apprehenſiue propria vocum ſignificatione ſonent, eius complacentiam primum Luciferi peccatum fuiſſe merito diximus. Inde vero, vt ſe ſe magis diuina attributa Deitatem metaphyſicè, conſequentia eius menti explicabant, atque apprehenſiue poſſeſſa à Lucifero cogitabantur, de illis etiam complacentia, & velleitas ſua poſteriori ſigno ſuccedebat: ita enim, fieri, atque euenire connaturaliſſimum eſt, ac ſubinde de facto aſſerendum. Apprehenſa igitur vt à ſe habita exemptione Dei ab omni Dominio, iuriſdictione, & poteſtate alterius, cum in eſſendo, tum in operando de ea ſibi Lucifer complacuit, deinde de ſupremo dominio, & iuriſdictione, ab alterius voluntate independenti in omnes, præſertim rationales creaturas, propriè etiam diuina, atque in ipſo ſimiliter cogitata, tum de iure adorationis, & cultus latriæ, atque obedientiæ ab illis, ſibi præſtandæ, ſupremæ huic (vt apprehendebat) ſuæ poteſtati, dominio, & iuriſdictioni debitæ: quod à Patribus interpretibus, & Scholaſticis aliquibus de extrinſeca æſtimatione iureque eius, ſolum falſo, & à creaturis rationalibus exiſtimato (vt apud idololatras obtinuit) non autem de vero iure & poteſtate ſua, in illas, ac diuino, à Lucifero ſolummodo expetito intelligunt, vt referebamus cert.4. Etſi verum non ſit, tamen ex veræ diuinitatis ſuperbo appetitu, & complacentia ortum habuiſſe connaturalius, & connaturaliſſimum, vt de ſe ſe patet: imò vero falſæ illius extrinſecæ apud alios exiſtimationis appetitus in Lucifero, antequam peccato alio ſuperbiæ lapſus eſſet, atque inflicto ſupplicio, verum Deum, & ſupremum aliorum Dominum, & Imperatorum non eſſe cognouiſſet, videtur difficile: quo enim pacto falſam illam exiſtimationem inanem, & extrinſecam apud alios, aberrantes, vel deceptos expeteret, alioſque deceptos vellet, vel potius in eo decipere, ni prauus ipſe iam eſſet? ſed quidquid de poſſibili ſit, eo ordine quo diximus: factum, vt delicti ſui animaduerſione inflicta propria diuinitate Lucifer, nec prius reſipuerit, ex contextu capitis 14. Iſaiæ, & Ezechielis 28. ſatis apparet. Sufficiat illa nunc ex Ezechielis 28. numero 9. ad Tyri Regem litteraliter, & figurato ſenſu, intento tamen ab Spiritu Sancto, iuxta Patres, & interpretes omnes de Lucifero etiam dicta recitare. *Nunquid dicens, loqueris* (vt antea dicebas) *Deus ego ſum coram interficientibus te, cum ſis homo, & non Deus in manu occidentium te?* tentatio igitur intellectum Lucifero dedit ex eaque in rabiem Deique, & hominum odium, & inuidiam verſus vanæ illuſi exiſtimationis, cultus, & adorationis vmbraticam excellentiam ambibit, vt inimico ac vindici Deo extrinſecum ſaltem illum honorem ſuffuraretur, ac ſimul homines gauderet. vide quot gradibus primo Luciferi peccato appetitus hic vanæ adorationis poſterior Lucifero aduenerit?

4. Duo alia Luciferi peccata, de quibus Scholaſtici diſputant, reſtant examinanda: multo tamen breuius: quam à non adeo priſcis Theologis examinata video: quia, quidquid rei, & veritatis in eis eſſe poteſt, paucis

Digitized by Google

paucis poteſt oſtendi, quin longæ diſputationes texantur: videat, qui volet, oblongas apud Vaſquez, Soarium, & Arriagam: non enim in authoribus variarum ſententiarum referendis, nedum cuiuſque diſcurſibus proferendis, approbandis, aut confutandis, tempus, & calamum teremus. Primum eſt: an Lucifer appetitu nimio & inordinato naturalis beatitudinis (in qua Iſaias capite 14. & Ezechiel capite 28. ante lapſum in culpam fuiſſe deſcribitur, noſque etiam ſuperius diximus) primo peccauerit? Secundo: an inordinato appetitu ſuæ beatitudinis, ſupernaturalis ſaltem & ſupremæ, in qua creatus procul dubio non fuit: de vtroque autem diſputatur quomodo peccatum eſſe potuerit? cum in neutrius expetitione, vnde malitia ſuboriatur, diſpici facile poſſit: vnde nec in alterutrius expetendæ intentione; niſi quatenus ſui vehementia ita occupet, rapiatque voluntatem, & affectum, vt præceptis aliis implendis officiat: quæ non erit directa, & ſpeciei ſuæ; ſed indirecta, & ſpeciei peccati alterius, cuius fuerit cauſa: id quod actibus, non ſolum indifferentibus, ſed bonis ex ſpecie ſua, ſi vrgentis de re alia præcepti impediant adimpletionem, contingit: cenſetur merito, & communiter à Theologis, in alterutrius expetitione peccatum eſſe potuiſſe, ſi alterutram beatitudinem, vt à ſe, ac propriis viribus, prorſus independenter à Deo habitam, vel habendam Lucifer appeteret: immo, ſi ſupernaturalem iuxta naturæ ſuæ debitum conceſſam à Deo, vel concedendam. Neque huic doctrinæ obeſt, Luciferum euidenter tunc ſciuiſſe tam naturalem ſuam beatitudinem, quam ſupernaturalem à Deo eſſe, ac fore neceſſario, vt prima, & vniuerſali cauſa rerum, ſupernaturalem vero à Deo etiam omnino gratuito, & ſupra omnem virtutem, iuſque, & exigentiam naturæ: ac proinde neutram ita appetere potuiſſe: diximus enim ex iudicio quidem de eis ita habitis vel habendis, quod cum euidenti iudicio de oppoſito repugnat neutram beatitudinem velle Luciferum potuiſſe; at vero ex ſimplici apprehenſione ita habitæ, vel habendæ beatitudinis vtriuſque compoſſibili cum euidenti iudicio de oppoſito, potuiſſe illum velleitate, ſimplicive complacentia velle, conſtat ex dictis de appetitu Luciferi diuinitatis ſibi identicæ apprehenſæ, & cogitatæ certamine quarto, & quoad ſupremæ ſuæ beatitudinis ſupernaturalis appetitum, potuit citra controuerſiam Lucifer ſuperbe peccare, ſi eam contra, ſibi vtique notam Dei voluntatem in expectato ſtatus viæ curſu, & termino ſibi à Deo donari illam voluiſſet vt potuit velle.

5. Potuit denique Lucifer ſupernaturalis beatitudinis ſuperbo appetitu peccare ſi eam ad ſui de ipſa tumorem, & inanem complacentiam expeteret vt ſuperius diximus, & quatenus ipſum phyſice excellentiorem præciſè conſtitueret nec quatenus ipſum Deo coniunctiorem & firmiorem amicum redderet: quocirca animaduertendum diſcrimen inter excellentiam virtutum morali honeſtate bonarum, & phyſicam ſolum excellentiam reliquorum ſupernaturalium habituum, actuum, & donorum quæ gratia, & amicitia Dei formalis non ſint, merito hic erit: virtutis quippe & amicitiæ formalis Dei bonitas, & excellentia nequit à morali honeſtate, & amicitia formali Dei, cogitatione adhuc, abſtrahi, ac præſcindere: cum id in eſſentiali eius conceptu imbibatur: quare implicat in hæc ipſa formaliter appetitum ferri, quin in honeſtatem ipſam, & obiectum honeſtum feratur, ni extrinſecus, ex fine alio prauo, quod affectui honeſti operis ob honeſtatem ipſam formaliter elicito omnino repugnat, & amicitiæ Dei volitæ formaliter, qua tali. Cætera vero dona, vt poſſunt, qua excellentiam, & ornatum phyſicum perſonæ præſentari, atque ibi ſiſtendo proinde appeti, ſiue complacentia, ſiue deſiderio ad tumorem, & gloriam inanem, vitiari etiam poſſunt ex ſuperbia, vt patet: etſi non adeo praui malitia, atque in Luciferi peccato, in ſcriptura & Patribus ſignificatur, atque ex eorum ſupplicio arguitur. An vero peccatum hoc in Lucifero de facto, & primum fuerit in viæ ſtatu non adeo facile poteſt ab aliis Theologis definiri. Mihi vero certum eſt primum Luciferi peccatum non fuiſſe, & quid enim ſupernaturalem, & ſupremam gloriam creatam deſideraret, in ea, vt apprehenſa gloriaretur, qui ſe primo Deum, & diuinitatis identicæ poſſeſſorem cogitant, & complacens, vt diximus, de gloria infinita ſimpliciter, deitatis indiuidua comite cogitabat, atque vt ſua identicè vane complacebat, & gloriabatur, quod ſi in peccatum lapſus, ſuæque ob illud miſeriæ ante damnationem, & ſupplicium in viæ ſtatu admonitus fuit creatam gloriam aliquo ex præfatis modo appetiiſſe etiam ſuperbe veroſimile eſt.

6. Quod vero, contra primatum appetitus ſuperbi Deitatis in Lucifero à nobis aſſertum, obiici poterat, & contra quemvis ſuperbiæ actum ab aliis deſignatum æquè militat, & ab aliquibus obiicitur, nihil præſtat. Aiunt enim quemvis appetitum ſuperbum (maxime identice ſimilitudinis Deo in natura diuina) errorem in intellectu debuiſſe præcedere: quem vtique vitare tenetur: ac proinde in eo non vitando, prius quam ſuperbe aliquid appeteret, iam peccaſſe: Diximus ſupra, quiſnam, & quo peccato error intellectus ad peccatum ſupponatur: debet autem eſſe iudicii, & practicus error circa obiecti proſecutionem, vel fugam: quod ſi prohibitum proſequendum proponat, vel debita proſecutione abſtinendum, ac vincat practicus error moraliter, & prauus, ab effectu & praua proſecutione quam cauſat, appellatur; intrinſecus autem, & in ſe neceſſario prauus moraliter non eſt: alioqui ad ipſum alius error practicus, prauus, & ad hunc alius, & ſic infinito regreſſu præſupponeretur. Cum ergo moraliter & anterius ad peccatum, quod cauſat, prauus ad illud non ſupponatur obiectio euaneſcit: ſpecialiter autem obiici contra noſtram concluſionem demum poteſt illud Ezechiel. 28. n. 17. *Et eleuatum eſt cor tuum in decore tuo, perdidiſti ſapientiam in decore tuo*: quibus ex inani complacentia ſui de bonis, doniſque, cum naturalibus, tum ſupernaturalibus, in quibus creatus Lucifer à Deo fuerat, & quæ ab ortu ſuo habuit, ſuperbiiſſe primo Lucifer veramque ſapientiam ſanctitatis amiſiſſe, ac peccati tenebras incurriſſe dicitur; non autem complacentia, aut velleitate Deitatis apprehenſæ, vt identice à ſe poſſeſſæ, ac ſuæ, quæ ſua tamen non erat. Reſpondetur, ibi non referri inanem ſui de ſe amplius multo, & infinite amplius quam erat ſe apprehendens Deum, neglectiſque habebat affectum, & complacentiam, qua ſuperbe de identica ſibi Deitate complacuit, eamque velleitate quadam expetiuit: ſed huius affectus, & cogitationis occaſionem, & eiuſdem affectus ſupplicium.

7 Denique (ne deliria adhuc, quæ in hac quæſt. veſanis hominibus occurrerunt omittamus) Athanaſius, ſeu quiſquis apud eius opera author eſt libri quæſtionum ad Antiochum q. 6. refert eorum errorem, qui dixerant Deum Adamo creato, Lucifero, & Angelis reliquis præcepiſſe vt coram Adamo ſe humiliarent, ipſumque venerarentur, quod ipſi recuſarunt, nolueruntque parere: ac proinde hoc Luciferi, & aſſeclarum Angelorum primum peccatum fuiſſe, & tantam ruinæ. Addit vero Athanaſius, ſeu eius libri author, innominatis per neglectum authoribus ſententiæ huius. *Hominum ſtultorum commenta hæc ſunt*. Æſtimo autem commenti huius authores fabuloſos, quoſdam Iudæos, ſeu Rabinos mendaces fuiſſe: ex quorum, vel lectione, dum mulos ſuos è capiſtro in via ducebat, vel aliorum Iudæorum, qui ex illis anteceſſoribus id hauſerant fabellam eandem Mahumetus in ſuo Alchorano ſcripſit: contra quam ex inſtituto egit Dionyſius Carthuſian. libro 2. in Alchoranum articulo 27 eum videat qui orietur: delirium quippe hoc vix mentionem, nedum fuſiorem confutationem meretur.

CERTA

Digitized by Google

CERTAMEN VIII.

De primo reliquorum Angelorum peccato ſententiæ, & noſtra deciſio.

1. DE primorum Lucifero inferiorum Angelorum, vel etiam æqualium peccato primo tanta eſt, quantam de primo Luciferi peccato retulimus ſententiarum, & Doctorum diuerſitas; nec adeo facili, firmóque ſcripturæ, & Patrum fundamento componenda quia horum, & ſcripturæ teſtimonia de Luciferi peccato determinatè, & expreſſe egerunt: ſolum conſtat Luciferum malorum cæterorum inductorem fuiſſe, & perſuaſorem ad peccandum (vt vidimus quæſtione tertia, certamine primo, & ſecundo) eoſque iam in culpam lapſos, ipſum in Principem & Ducem elegiſſe (vt dixi diſputatione ſecunda, quæſtione ſecunda, & veteris certamine 6.) atque eius comites in terra è cælo in Barathrum effectos, ſocios etiam æternos eſſe, ac ſocios in ſupplicio, odio, inuidia, maliſque inde ortis officiis contra homines, & Deum. An vero ad idem genus peccati ſui primi Lucifer illos primum induxerit, ſimilique primo ipſi deliquerint, an peccato alterius ſpeciei, ac diuerſo Nouum examen vlterius requirit in eo vero aliarum de primo Luciferi peccato ſententiarum authores inde cadere ſententiam noſtram in primis impugnant: quod cum Lucifer non exemplo ſolum oſtenſo, ſed prauis ſuaſionibus alij omnes primo peccauerint, atque eodem peccati genere, (alioqui non eius ſocij, & ſequaces eſſent, & aſſeclæ, neque Angeli eius proprij in Apocalypſi dicerentur, ſi quiſque ſui delicti, & culpæ genere peccaſſet, nullum alium ſectando, & imitando: quemadmodum fures blaſphemum, nec fornicarium ſectantes, eius ſocij nec partium eius, & aſſeclæ ſunt, nec dicuntur, nec ipſe eorum Dux, & Princeps dicetur) non apparet quo pacto, vt Deus vnuſquiſque eſſe vellet, ſuadere aliis poſſet cum id ſibi & ſoli, ipſe appeteret ac communicari aliis proinde noluerit: ſiquidem communicatione ipſa amatam à ſe excellentiam Deitatis, non ſolum violente (quod ſuperbiſſimo Angelo eſſet ſatis, vt eam noſſet) apprime nouerat, ſed, & Deitatem totam perire: eum ipſum cæteri Angeli, quibus ſuadere Deitatis appetentiam vellet optime ſciebant ac inſuper obiecti eius, vt appeteretur propoſiti impoſſibilitatem: quare irrito eis appetendam Deitatem proponeret, ac ſuaderet, ac deſperato fructu laboraret, quod eſt impoſſibile.

2. Idcirco aliarum ſententiarum de primo Luciferi peccato Doctores noſtri inſultant, atque ab his difficultatibus, cuiſque ſuam, immunem, atque in tuto poſitam arbitrantur: qui cenſent enim Luciferum appetitu vnionis hypoſtaticæ primum peccaſſe ſimili vnionis hypoſtaticæ (cuius illi omnes capaces erant) appetitum reliquis Angelicis, & ſuo exemplo, & hortatu ſuaſiſſe, ac perſuaſiſſe, facile docent; quin, neque id, quod appetebat ſuaſione ſua deſtrueret, nec timeret: cum diuerſa ab aliorum vnionibus perſtaret ſua vnio expetita, etſi alij ab aliis obtinerentur quare nec dum aliis aliarum ſuarum vnionum appetitum ſuaderet à ſuo amore, & appetitu primo abſiſtere cogeretur: ex quibus facile conſtat, & Luciferum malorum omnium Angelorum exemplo, & hortatu ad ſimile ſuo peccatum Ducem, ac Principem extitiſſe, illoſque ſubinde omnes ipſius in crimine ſocios proprie fuiſſe, aſſeclas, & ſequaces: ſimiliter, qui extrinſecos Dei honores, cultum, & æſtimationem aliorum ſuæ Deitatis appetiiſſe primo Luciferum cenſebant, in re præſente diſcurrunt: Rurſus, qui exemptionis à dominio, imperio, & poteſtate diuina, ſiue in operando, ſiue in eſſendo, ſiue in vtroque: primum Luciferi appetitum eſſe docebant: item, & qui affectum dominandi, iuſque dicendi, rationalibus creaturis cunctis cenſuere: maxime, qui poteſtatem, & iuriſdictionem in ſolos homines Luciferum ambiiſſe, aiebant: cum id ipſum reliquos ab eo inductos ambiiſſe facilius intellectu ſit: ſed, ſi quid rationes propoſitæ numero primo ſuadent, eſt plane difficilius, tam anguſtam in ſolos homines iuriſdictionem ſuperbiſſimum Luciferum voluiſſe, cum aliis partiri. Melius ergo Valentia, Molina, & Ioannes Præpoſitus iuxta eam ſententiam diſcurrunt: Luciferum, ſcilicet, obtuliſſe, ac ſuaſiſſe aliis Angelis iuriſdictionem in homines, pro cuiuſque dignitate, ampliorem ſtrictioremve, ipſi tamen tanquam ſupremo Principi ſubordinatam: quod cum eius ſuperbia bene componitur, nec ab aliis ipſo inferioribus, & in natura, & dotibus videtur abnuendum, ſi imperium, & poteſtatem iuriſdictionis, in alios ſuperbe ambiunt, ac ſimul affectu illo, & acceptatione iuriſdictionis à Lucifero ipſis propoſitæ, & oblatæ, tanquam ſuo Principi ſe ſubdiderunt: Denique, qui appetitu beatitudinis naturalis, vel ſupernaturalis inordinato, & ſuperbo Luciferum deliquiſſe putant, alios ad ſimilem affectum induxiſſe diſcurſu facto pro appetitu vnionis hypoſtaticæ, vti æqua legitimitate poſſunt.

3. Cæterum, rationes propoſitæ numero primo, parum habent efficaciæ: falſæ quippe æſtimationi innituntur. Neque enim, vt ſocij, ſeu aſſeclæ Luciferi in peccato, ac ſubinde eius Angeli, proprie dicantur opus eſt, vt eiuſdem rationis peccato ex eius adhortatione, & inductione deliquerint, ſed ſatis eſt, ſi peccato quouis eius intentionem iuuerint, atque ſuis partibus acceſſerint, verbi gratia, rebellat quis in Regem, eiuſque poteſtatem, honorem, & gloriam, ad idque alios inducit, vt ærarium regium diripiant, & conentur, quo milites legere, & alere ad ſuam defenſionem, & regni; alios vero, vt Regis fideliſſimos Dynaſtas occidant; alios vero, vt Regem apud populum diffament. & certe, qui his, aliiſque ſceleribus adeo diuerſis, etſi nec regnum ipſi ambiant, quia rebellis illius intentionem iuuant, parteſque agunt, etſi non ex fine, vt ille Regnum obtineat, ſed ob priuatum, quiſque ſuum: tamen, quia, vt ea perpetrent inducti ab illo ſunt, rebellis, ſocij, & aſſeclæ proprie dicentur. Sic etiam in Lucifero cogita factum, & ratio illa euaneſcit. Secundo: ſupponitur, in ea rationibus Luciferum ad eam ſolum peccata, quæ ipſius primo appetitui, & appetiti primum obiecti conſequutioni magis inſeruirent, nuſquamque officerent, aliquos ad peccandum induxiſſe; id autem falſum oſtendemus ſtatim numero 4. eo vero permiſſo eidem rationi, qua noſtram concluſionem de primo peccato Luciferi, & inductione ſimilis peccati in alios hortatu, & exemplo ſuo impugnant, impugnantes ipſi ſunt obnoxij. etenim vnio hypoſtatica ſeu quidquid aliud ſibi Lucifer iuxta aduerſas alias opiniones, appetiit) facta Angelis omnibus (omnes ſiquidem Angelos, vel per ſe, vel mediate per alios eſſe deceptos, & ſeductos in ſtatu viæ, & prælij memorati in peccatum tentauit) vulgaris, & communis, multum excellentiæ, & æſtimationis iuſtæ, & prudentis deperderet; vt reliqua omnia de ſe pretioſa, abundantia, & ſui copia, vileſcunt: id quod argento, aureo, vnionibus etiam, & adamantibus contingeret, contigitque, vbi obuia cuique ſunt, & vulgaria: quare quod obiectum à Lucifero expetitum alij vellent, & haberent, multum eius excellentiæ derogaret: quare neque fini ab ipſo ſuperbe intento inſeruiret, ſed maxime officeret: ac proinde, ſi in obiecto, quod Angelis aliis expetendum propoſuit Lucifer vtilitas eius ad finem à ſe intentum, vel abſolute, vel melius conſequendum attendere debuerit nuſquam alios Angelos ad ipſum appetendum induceret, quod ipſe primo ſuperbe expetiuit.

4. Dices

4. Dices inanem appetitu quantumvis vulgari, & omnium obiecti eiuſdem huius excellentiam iuſtamque, & prudentem æſtimationem non minuere, ni de facto obiectum ipſum à pluribus obtineatur, vulgatiſque eius poſſeſſio, & adquiſitio ſit; quin potius inde, vel maxime, eius excellentia commendatur, prudenſque æſtimatio creſcit quod omnes id expectant, & aſſequatur nullus. Lucifer autem, cum ad ipſum quod primo ſuperbe appetiuit capetendum Angelos alios tentauit, induxitque, ac ſeduxit ſequaces, ab eis illud aſſequendum non eſſe optime nouerat. Vere quidem, & bene hæc dices: ſed eadem doctrina impugnatio memorata ſuaſionis Luciferi, ſed alios Angelos, vt Deitatem identice ab vnoquoque cogitatione poſſeſſam (vti ipſe appetiit, & voluit) amarent, & appeterent, quin inde excellentia Deitatis, quam ipſe amauit, ac voluit, minueretur facile retunditur: ſciebat enim nuſquam ab eis eſſe aſſequendam, immò nec aſſequibilem: nullumque alium fructum amoris illius aliis Angelis obuenturum, quam, qui ipſi obuenerat: nempe peccati, & lapſus à gratia, & fælicitate, in qua, eorum quiſque conditus à Deo fuit, miſeriam, & ruinam: Denique vt tota aduerſariorum contra nos, ratio à fundamento ſubruat aduertendum eſt: Luciferum nuſquam alios Angelos tentaſſe, induxiſſeque ad peccandum, vt melius faciliuſque obiectum ſuperbe à ſe amatum conſequeretur eſt in noſtra doctrina apertiſſimum. Siquidem, ſuperbus Deitatis apprehenſæ, vt propriæ, & identice poſſeſſæ amor vana quædam ſimplex complacentia, ſeu velleitas fuit erga obiectum impoſſibile, & quod duplici titulo ad electionem mediorum mouere voluntatem non poterat. Tum, quia poſſeſſa cogitabatur, & ad id, quod poſſeſſum cogitatur, media quibus obtineatur inquiri, ac eligi nequeunt, vt patet. Tum, quia erga impoſſibile cognitum præſertim euidenter impoſſibile, ſola velleitas concipi poteſt, quæ ad mediorum inquiſitionem, & electionem mouere non poteſt, vt de ſe etiam patet, ac cum Ariſtotele, & Sancto Thoma fatentur Theologi, ac Philoſophi omnes ad vnum: In aduerſariorum etiam, ac omnium Theologorum doctrina generaliter id ipſum probatur: quia Lucifer, non, niſi poſt ſuum peccatum alios Angelos induxit ad peccandum, tunc autem iam nouerat, nuſquam ſibi, quod ſuperbe (quidquid illud fuerit) amauerat à Deo, à quo donis habitis ſpoliabatur) donandum, ni ab eo amore per pænitentiam (cui locum datum diximus) deſiſteret: quare, dum non ita abſiſtebat, ſed obſtinate potius alios tentabat ad peccandum ſui amoris ſuperbi obiectum (vt ex ſe, & intrinſece non repugnaret) ſibi eſſe ex accidenti impoſſibile cognoſcebat: quare nec de mediis ad illud obtinendum inquirere, nec ea eligere, & apponere vſquam poterat.

5. Res ergo tota vero ſimilius iuxta Patrum doctrinam diſcurrentibus, ſic acta, & peracta videbitur: vt ſcilicet, Lucifer vbi primum ſuperbiæ peccatum, Deique odium incurrit, atque ſe tot donis nudum, & ſpoliatum vidit in vehementiſſimum odium, & inuidiam contra Deum, præ ſuperbia, exarſerit, vt ipſum, ſi poſſet, è medio tollere vellet, ac eius intrinſecam, etiam & diuinam fælicitatem omnem abolere: cum autem nil de intrinſecis Deo, minui adhuc, nedum deſtrui poſſe videret, extrinſeca Dei bona, & quæ Deo in maiori pretio, & amore erant in quibus ſubinde magis ſuam munificentiam profuſa bonorum largitione cõſpicuerat, ſcilicet rationales creaturas, cogitauit inuadere, vt à quibus extrinſecus aliquid obſequij, gratitudinis, laudis, honoris, & cultus debiti poſſet Deus habere, ingratitudinem, contemptum, ac dehonorationem reciperet. Acceſſit etiam, quia creaturæ rationales, præcipuæ, ac perfectiſſimæ Dei imagines Angeli erant, ac primum Luciferi, nouercali amplius in illos odium, & inuidia, ex quibus prauis affectibus, vt ſuas contra Deum inimicum partes, etſi viribus non poterat, numero ſaltem augeret, Angelos ſibi concreatos primum ad peccandum omni arte inducere conatus eſt, atque eorum plures ſeduxit; Deinde homines in Paradiſo creatos poſterius. Cum ad eum finem perdendi Angelos, augendique numerum inimicorum Dei; ac priuandi Deum extrinſecis obſequiis, & honoribus, qui ab eis, alias, Deo tribuerentur, mortale quodvis eorum, cuiuſcumque generis, ſatis foret cuiuſnam generis, (quod hic quæritur) peccatum fuerit ad quod eos induxerit, & an ad idem, ſiue eiuſdem generis peccatum omnes tentarit? An ſingulis diuerſi generis peccata ſuadere conatus ſit? Firmo aliquo Theologico fundamento definiri non poteſt: ſiquidem eodem genere peccati, quo primo Lucifer peccauit oportuiſſe alios Angelos: immò ex eis aliquem primo peccaſſe reiectum proxime eſt; illud mihi ex præfatis Luciferi tentatoris affectibus certum eſt: ad grauiſſima ex genere aliis peccata, iuxta cuiuſque genium, & natiuam aptitudinem (ſi diuerſos ad diuerſa tentauit) Angelos reliquos tentaſſe: quod ſane ad ſuos illos fines melius obtinendos commodius erat.

6. Ad præſentem vero difficultatem vniuerſalius definiendam veroſimilius cenſeo ad eiuſdem generis cum primo ſuo (id eſt ad Deitatis apprehenſæ, vt ab vnoquoque poſſeſſæ) reliquos Angelos primo tentaſſe, atque eorum plures primo ſeduxiſſe. Moueor primo: quia perfectiſſimis natura, ac naturalibus dotibus doniſque ſupernaturalibus Angelis ornatiſſimis (vti ſuſimæ etiam Hierarchiæ, chori, & gradus erant) facile in decore ſuo ſapientiam ſuam perdere, & vſque ad Deitatis ſuæ apprehenſæ complacentiam ſimplicem, & velleitatem (vt dictum de Lucifero eſt) inflari, atque intumeſcere potuerunt. Secundo: quia expertus Lucifer, quantam in ipſo, tametſi fortiori, & ſapientiori, vim ea cogitatio habuerit, vt ipſum, in eam complacentiam, & velleitatem ſuperbam induceret, valde pronum fuit, vt alios Angelos perfectionum naturæ, & gratiæ encomio ſibi Conciliana, eiuſmodi cogitationem, & apprehenſionem, *O ſi Deus eſſes!* ſingulatim excitans, & iniiciens ad ſimilem ſuæ ſuperbam complacentiam, & velleitatem Deitatis pertraheret. Tertio probatur, & confirmatur ratio ſecunda: quia homines in Paradiſo, inde primum adorſus eſt. *Eritis ſicut Dij*, quaſi armis probatæ, & in ſe, & aliis Angelis malis virtutis robuſtiſſimæ: cui ſubinde Protoparentes ſcientiis naturalibus, & ſupernaturalibus, cum intellectus, tum voluntatis virtutibus, & donis ad reſiſtendum inſtructis facile ſuccubuerunt. Acceſſit ab exemplo facti ſui à tam perfecto Angelo aliis manifeſtato potens, vt ſupra diximus, inductio, & captæ delectationis, ex ea cogitatione indeliberate primum habitæ impulſus, vt nec deliberatione adueniente, ea voluntate abſiſterent, ſed in ea perſtantes in peccatum ruerent, quæ ex obiecti impoſſibilitate Angelis cunctis euidente obiici poſſent, in ſimili peccato primo Luciferi diſiectum eſt certamine quarto, & in Protoparentum, quibus obiecti à Diabolo per ſerpentem propoſiti, *Eritis ſicut Dij*, ex euidentia, & fide repugnantia innoteſcebat, manifeſtè inſtantur: & ſimiliter, quod ſcientia, euidente etiam reliquus Angelis perfectiore, & ſuperiore natura Luciferi tentatoris deceptus ipſe non fuerit, ne haberetur. Demum quod eiuſmodi ſuaſio, & tentatio Luciferi apperui ſuperbo, & intento fieri non proficeret ſed officeret, diſiectum proxime fuit.

DISPVTATIO V.

De Angelis in termini ſtatu ſiue operum retributione.

ADEST iam controuerſiæ huius Theologicæ de Angelis labor poſtremus: de mercede, nimirum, bene, maléve à ſe alterum in viæ ſtatu, quam eo exacto, atque abſoluto boni, malique Angeli in termino, extra, & vltra quem egredi, progredique minime poterant, à Deo recepere, nempe de eorum præmio, vel pæna pro meritis, vel demeritis eorum. Denique, de bonis, maliſque officiis, quæ ex eo termino erga alios exercere valent, & exercent: & quidem bonis Angelis eſſentialem, & accidentalem gloriam à Deo collatam eſſe æterne duraturam (in quocunque illæ conſiſtant, iuxta dicta controuerſia de beatitudine, neque hic importune repetenda) fidei dogma ex obuiis, & apertis ſcripturæ Patrum, & Conciliorum teſtimoniis eſt. Malos vero Angelos æterna etiam pæna à Deo puniri æque eſt dogmaticum, vt iam oſtendo. Præmium vero bonorum quid eis afferat, ac ſecum, vel eſſentialiter, vel præſuppoſitiue, vel comitanter, vel conſectariè, infælicisſimo illo ſtatu deuoluat, citata controuerſia de beatitudine dictum eſt, vt nil hic reſtet addendum: de malorum vero Angelorum æterno ſupplicio (& idem eſt de ſceleſtorum hominum animabus in ſtatu ſeparationis (in quo vſque ad reſurrectionem, & ſunt, & erunt) occurrunt nonnulla, quæ magnum Theologis negotium, huc etiam vſque, faceſſunt. Cum enim æterna Dæmonum pæna duplici ex parte coaleſcat: altera, quæ pæna damni dicitur, atque in æterna eſſentialis gloriæ, ſeu viſionis, & fruitionis Dei priuatione conſiſtit: altera quæ ſenſus, lato accepti modo, eſt, & nominatur, atque in mali alicuius poſitiui, ac triſtitiæ perpesſione de obiecto, quovis naturæ ſpirituali angelicæ moleſto ac diſconuenienti, ſita eſt: licet de pæna damni, carentiave eſſentialis gloriæ, eiuſque intelligentia, nil difficultatis occurrat: & aliis, quibus damnati Angeli priuati ſunt, ac de pæna, quam diximus ſenſus, multa ſcitu, & examine Theologico digna occurrunt: præſertim de modo, quo ſpirituales prorſus Dæmonum ſubſtantiæ igne torqueantur, & crucientur, cuius explicatione Theologorum ingenia iamdiu valde, & fere deſperato torquentur.

QVÆSTIO I.

De pæna, & gloriæ Angelorum æternitate, ac reliquis à gloria eſſentiali, quibus Dæmones priuantur.

PÆnæ, & gloriæ Angelorum pro cuiuſque meritis æternitas ſtatuenda in primis Theologice eſt, vt eius dogmatis fundamenta, vt reliquorum, quæ ad fidem Catholicam ſpectant Theologis lectoribus noſtris ad manum ſint, quibus fidei noſtræ rationem reddere, aduerſoſque vbi opus ſit confutare in primis incumbit: inſuper, quia ad pænam ſenſus, ſeu triſtitiæ, & doloris Dæmonum de amiſſis bonis, maliſque inflictis (de qua quæſtione ſecunda) penetrandam, & expendendam plurimum æternitas conducit, ſicuti, & ad penetrandam gloriæ ſupremæ Angelorum fælicitatem, quæ eius æternitate completur) æternitatem, pæne Dæmonum, primo in hac quæſt. ſtatuendus deinde de bonis, quibus eos priuari dubitari ab aliquo fors poſſet, ſiquidem eos in ſtatu damnationis eſſentiali gloria, viſione, vel fruitione, amoreque Dei eſſe priuatos dubitat adhuc ex hæreticis nemo. Id enim diſceſſu eorum à Deo, atque è cœlo eiectione in ſcriptura ſatis ſignificatur. Tertio de Dæmonum triſtitia, & dolore, ex horum & eſſentialis gloriæ priuatione perpetua de qua etſi non de re, de nomine tamen apud nonnullos, eſt controuerſia.

CERTAMEN I.

De æternitate pœnæ Dæmonum, & bonis ad intellectum ſpectantibus, quibus priuantur, & ad quam pœnam, damni, an ſenſus? eorum priuatio pertineat.

1. ORigenes 1. Periarch. c. 5. & 6. Luciferi & ſequacium caſum etiam adepta beatitudine in infernum fuiſſe docet, atque Ezechielis 28. deſcribi: fore autem demum vt tormentis purgati in cælo iterum cum Chriſto, ſicuti, & damnati homines regnent, vt ſic omnia Chriſto genua flectant, ſubiectaque ſint cum tradiderit Regnum Deo & Patri, vt dicitur 1. Corinth. 15. à numero 24. quod ſolum textus mala intelligentia confirmat. Addit rurſus Beatos omnes Angelos, & homines, in culpam, & inferni pænas lapſuros ſimili tormentorum perpenſione temporaria: iterum, atque iterum purgandos, & regno gloriæ reſtituendos perpetuæ fælicitatis, & miſeriæ ſucceſſione, cui ſimilem errorem ſubtexuit de animabus, quas ante corpora diſpoſita mundumque totum in beatitudine fuiſſe, cenſuit; pro male vero actis anteriori æternitate in corpora immerſione in pænam fuiſſe in tempore donatas, vel à corporibus liberas, beatas tunc permanſiſſe donec delinquerent, & ſucceſſiue corporibus immergerentur: ſed de damnatorum purgatione præfata, & ad beatam vitam, & gloriam demum aſſertione, & econtra, quod æternitati pænæ ipſorum opponitur, hæreſis damnatur Origenes ab Epiphanio epiſt. ad Ioan. Hieroſolymitan. apud tom. 2. *Omnes qui ingrediuntur ad eam non reuertuntur*, & epiſt. ad Auitum, & Apologia contra Ruffinum, vbi Origenem damnatum à Theophilo Epiſcopo, & Anaſtaſio teſtatur. Eandem hæreſim tribuit Origeni Auguſtinus de hæreſibus ad quod Vuldeum hæreſi 43. & lib. 21. de ciuit. c. 17. & 23. Photius Patriarc. Conſtantinopol. epiſt. ad Michaël. Bulgariæ Princip. apud tom. 1. Concilior. per Laurent. Surium initio Sophron. in epiſtola apud 6. Synod. act. 11. approbata act. 13. Leo Pap. 1. epiſt. 11. ad Iulian Epiſcop. Coënſem Synod. 5. act. 5. & Vigilius Papa ibi relatus, & act. 8. anathematiſmo 11. idem de Origenis hæreſi cenſetur capite *ſane* 24. q. 2. huius damnationis & Anathematis lati contra Origenem iam mortuum ſuper hoc aliiſque erroribus meminit S. Liberatus in ſuo Breuiario c. 23. apud t. 2. Concilior. atque à Vigilio Pap. Menna Conſtantinopol. Zoilo Alexand. Euſtremio Antiocheno Epiſcopis fuiſſe ſubſcriptam: ſimiliter Gelaſius Pap. cap. *Sancta Romana Eccleſia* 15. d. in mortuum etiam Origenem dixit Anathema. Nihilominus hunc, & alios errores operib. Origenis (& nominatim præſentem de Dæmonum, & damnatorum purgatione) ipſe conqueritur in epiſtola ad ſuos Alexandrinos relata à Ruffino Apologia pro Origene aduerſus Hieronym. S. Pamphil. Martyr. pro Origene etiam ab hæreſi purgando apologiam collato ſtudio cum addictiſſimo Coætaneo Euſebio Ceſarienſe (qui obinde Euſebius Pamphili cognominabatur teſte Sancto Hieronymo) compoſuit, vt teſtatur Euſebius idem 6. hiſtor. Eccleſiaſticæ 24.

inde

inde Ruffinus eam Pamphyli nomine Latinirati donauit ſanctus Hieronymus veto Apologia ſua contra Ruffinum, Euſebio Cæſarienſi tribuit, vti & Gelaſius Papa cirato capite, *Sancta Romana Eccleſia*, & Antipater Boſtrenſ. Epiſcop. in refutatione eius Apologiæ, tomo tertio, Concilior. Synodo 2. Nizena actu 5. editionis Surij ſcripſit etiam pro Origene Apologiam Iacobus Merlinus, item Ioannes Picus Mirandulan. diſput. *De ſalute Origen.* Sixtus Senenſ. libro quarto, ſuæ Bibliothecæ. Ab errore vero, de quo hic reſipuiſſe Origenem cenſet Dominicus Soto in 4. d. 5. quæſtione prima, articulo primo, & d. 45. quæſtione ſecunda, articulo 2. eis tamen omnibus perpenſis. quæ tot Pontifices. & Concilia in Origenem, tum viuentem, tum vita etiam functum, eiuſque errores (& hunc de quo agimus, Euſebii, Rufinique Apologiis viſis) anathemata tulerunt (immo, & quod Gelaſius Papa cirato capite. *Sancta Romana Eccleſia* Euſebij pro illo defenſionem. & Euſebium ipſum de ipſa damnauerit, cenſeo cum Molina noſtro ad quæſtionem 62. primæ partis, articulo 2. d. 1. §. *Ego vero*: errorem hunc, & alios Origenis errores fuiſſe, ipſumque in eis obiiſſe negari citra impietatem & temeritatem, magnamque authoritatis Eccleſiæ iacturam minime poſſe; etſi multis locis paratum ſe in omnibus dicat, ad conſentiendum Eccleſiæ ſenſui: cum nullibi, niſi ex luxatæ fidei relatione Ruffini, de Origenis retractatione conſtet: nihilque frequentius Hæreticis, hæc profiteri, ne durius ab illa cum ipſis agatur, retentis tamen erroribus, quos Eccleſiæ ſenſus eſſe ex eius tolerantia arguant, & facilius ſuadeant.

2. Errorem præfatum de Dæmonum, & hominum damnatorum temporalem à peccato purgationem Eutyches etiam incurriſſe arguitur, ex affini, & connexo errore alio Origenis etiam memorato, numero 1. de animabus ante mundum creatis & beatis & poſt mundi creationem, in male actorum pænam in corpora immerſis: quam Eutychis fuiſſe Leo Papa 1. citata epiſtola docet: certe in eum videtur etiam inclinaſſe Ambroſius in id ad Epheſ. 3. *vt innoteſcat Principibus*, vt obſeruat Annonius, in 1. Petiarch. capite 6. Sixtus Senenſ. 6. Bibliothec ſuæ annotat. 291. Hieronymus etiam in id ad Epheſ. 1. *& vt ſimus in laudem gloria*, & in id capite ſecundo, *vt oſtenderet, in ſeculis ſuperuenientis*. & ad id capite quarto. *Ex quo totum corpus*; aduertit tamen ipſe eius commentarij præfatione, ſe illum ex Origenis, & Didymi commentariis pauculis additis conſtruxiſſe, vt, non tam ſit author, quam, collector. ſed in poſtrema verba Iſai. capite vltimo, *vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur*, & 1. Dialogor. aduerſ. Pelagianos ad tractan. Iſaiæ. *Comburentur peccatores, & iniqui ſimul*: Etſi Dæmonum, ac infidelium pœnam æternam fore aſſerat, eius tamen temporariam durationem, non improbat, ſed videtur probabilem tacitus iudicare. verum citata Apologia aduerſus Ruffinum hanc temporariam durationem vt Anaſtaſij Papæ ſententiæ aduerſam, ac ſubinde hæreticam reiicit: atque ad id Ionæ 3. *Peruenit verbum ad Regem Niniue.* Multis efficacibus teſtimoniis, & argumentis vt falſiſſimam, omni veritatis fundamento carentem, adhuc apparenti, confutat; etſi erroris ſeu hæreſis nomen, & notam omiſerit, quæ virtute eius argumenti continebatur: ob quæ, & alia, quæ in eius hac ſuper re defenſionem adducit Sixtus Senenſis in ſua Bibliotheca libro quinto, annotat. 129. & libro 6. annotat. 290. longe ab hoc errore extitiſſe cenſendus eſt, cæterum, cuiuſcunque Authoris ea temporaria Dæmonum, & damnatorum pœna ſit, Hæreſis contra eatum æternitatem in ſcriptura expreſſam, & in Conciliis damnata omnino eſt, Iſaiæ 33. *Quis habitauit ex vobis cum ardoribus ſempiternis*. capite vltimo. *Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur.* Marci 9. *Bonum eſt tibi claudum introire in vitam æternam, quam duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inextinguibilis vbi vermis*, & reliqua ex Iſaiæ vltimò recitata Matth. 25. *Diſcedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis eius.* Inferiuſculè, *Ibunt hi in ſupplicium æternum iuſti autem in vitam* *æternam.* Apocalypſ. 20. *Diabolus, qui ſeducebat eos miſſus eſt in ſtagnum ignis, & ſulphuris, vbi beſtia, & Pſeudo Propheta cruciabantur die, ac nocte, in ſecula ſeculorum.* Quæ loca Patrum. & Interpretum Catholicorum concordi (vt adeſt) explicatione, nedum authoritate, non egent, vt fidei dogma eſſe præfatam concluſionem, de æternitate pœna Dæmonum, & damnatorum, & gloriæ Angelorum, ac Beatorum omnium confirment. Definitur eadem veritas contra Origenem, vt vidimus, numero 1. articulo ſexto, Synod. actu 13. approbante epiſtolam Sophronij (vbi is error damnatur) relatam, actu 11. inſuper ab Anaſtaſio, Vigilio, & Gelaſio Pontificibus ſummis ibidem relatis in Symbolo Athanaſij illis, *Abſque dubio in æternum peribit*, & illis, *qui bona egerunt ibunt in vitam æternam, qui vero mala, in ignem æternum*, in Concilio Lateranenſi, capite ſecundo. *Firmiter* de ſumma Trinitate 24. quæſtione, primo capite, *ſane* videatur Sanctus Auguſtinus 21. de ciuitate, capite decimoſeptimo errores negantium pænis damnatorum, vel omnium, vel aliquorum æternitatem accurate referens (& acriter confutans: Quod contra æternitatem mortalis malitiæ (vt tenera eſt) finitæ à ratione Theologica obiicitur, & Doctos quoſque turbauit, in variaſque egit de neceſſitate incarnationis ad ſatisfactionem pro illo, diſiecimus de ea diſputantes controuerſia prima, de Incarnatione.

3. Dogmate hoc ſtatuto, videndum eſt, quibuſnam bonis ſeu donis, in quibus conditi ſunt, ad intellectum ſpectantibus Dæmones priuentur: ſunt autem dona, in quibus creati Angeli ſunt, vel ſupernaturalia, vt fidei habitus, & actus, vel naturalia, vt habitus, & actus naturalis ſcientis, & circa habitum ſupernaturalem fidei, actumque eius ſupernaturalem: Caietanus cum Dominicanis Thomiſtis prima parte, quæſtione 64. articulo primo, cenſent fidei habitum nullatenus in Dæmonibus damnatis, vel aliis manere conſentiunt ex ſchola Ieſuit. noſtra Thomiſtica: Valentia ad eundem articulum, d. 15. punct. 1. §. *Altera eſt cognitio.* §. *Poſterior pars patet.* Arriaga d. 25. ſectione quarta, numero 22. §. *Circa ſupernaturales vero*, & videtur concluſio Sancti Thomæ ibi; cum autem videant Iacobum capite ſecundo ſuæ epiſtolæ fidem Dæmonum illis verbis tradere. *Dæmones credunt, & contremiſcunt*. aiunt: fidem quidem habere, non autem ſupernaturalem intrinſeci ob motiuum formale reuelationis Dei, ſed adquiſitam, & naturalem, ex miraculis, quibus de veritatibus reuelatis, vel aliunde conuincuntur, vt credant. Aduertit autem Sanctus Thomas recte multo pauciora fide præfata credere, quam crederent, ſed damnati non fuiſſent, ſed ſtetiſſent in veritate, & ſaluatentur, quod quidem indubitatum Theologis eſt: plura enim, inquit Sanctus Thomas, tunc eis reuelarentur Beatis, quam damnatis reuelantur; quoad naturales habitus, & actus ſcientiæ docet Sanctus Thomas eodem articulo, nihil eſſe Dæmonibus detractum, quem ſequuntur citati omnes, Vaſquez in eius art. explicatione, & communiter Doctores, tanquam ſententiam expreſſam Dionyſij Areopagitæ 4. de diuinis nominibus ſcribentis. *Data ſunt Dæmonibus aliqua dona*, (ſcilicet naturalia) *quæ nequaquam mutata eſſe dicimus, ſed ſunt integra, & ſplendidiſſima.* Subdunt rationem S. Thom. & alij: quia, cum natura angelica ſimplex, & indiuiſibilis ſit, nihil auferri ab ea potuit aliquo eius naturæ remanente, vt ibidem docet Dionyſius. Ei vero integræ pertinenti debita ipſius naturali iuri, & exigentiæ ſunt præfata ſcientiæ tum habitualis, tum actualis dona, quæ idcirco naturalia ſunt, & vocantur: in hac vero ratione aliquid diſcurſu ſuo addunt Theologi ſententiæ, & menti Dionyſij, qui ſolum loquitur de natura ipſa angelica, cum ſuis naturalibus, & intrinſecis facultatibus, quas ipſi realiter identificatas in eis ſupponit: alioqui nihil eius argumentum de ſimplicitate probaret: ſiquidem coniunctum hoc naturę angelicæ, & potentiarum naturalium realiter ab ea diuerſarū, quid ſimplex non eſt. Confirmatur ex alia eiuſdem ratione eodem c. ſubiuncta: quia inquit, *quæ per naturam ſunt incorruptibilia, per peccatum nō corrūpuntur.* Habitus

autem cum intellectus, tum voluntatis, ſcientiæ. v. g. per habitus contrarios, puta errores corruptibiles naturaliter ſeu per naturam ſunt, vti, & boni habitus per peccatum, quod notaui, vt oſtendam textuum interpretationes bona vt aiunt fide ab vno, ex vno ab aliis nullo examine, vel exiguo, & curſim acceptas non ſitis. Firmitatis recipere certe, ſi mihi non alios tranſcribendi, & ſine examine ſequendi genium eſſet duæ hæ difficultates, deciſæ hactenus dictis manerent.

4. Dico tamen primo, habitus ſupernaturalis fidei, eſt in dæmonibus ita cenſui vbi primum in dubium hoc incidi ob fundamenta ſubiicienda. Scholaſticorum vero aduerſantium accurata lectione amplius iudicium meum probo: cum fundamento præcipuo minime ab eis ſatis fieri videatur, debilibuſque eos in oppoſitũ iudicium induci. Sed præcipuos huic concluſioni tuendæ animos nobis fecit Salmeron noſter ſæculi proximi Theologus facile Princeps in epiſtolam Iacobi. d. 3. poſt med. ad ea verba. *Dæmones credunt, & contremiſcunt.* §. *idem tamen*, vbi eam confirmat. & quidem, etſi Sanctus Thomas citato loco, ac rurſus, 2. 2. quæſt. quinta, articulo tertio doceat: dæmones fidem Theologicam ex fidei habitu & formaliter ob Dei teſtimonium non habere, ſed ſolum ex natiua intellectus perſpicacia, qua Dei opera, & miracula viuidius penetrant, & vident atque ob illa, tanquam media, ex quibus diſcurrunt, & reuelatas veritates diſcurſo pertingunt, & reuelatis ipſis aſſentiuntur; tamen poſtea, quæſtione octaua, articulo tertio, Iacobi textu actus, fidei Theologicæ actum, & habitum dæmonibus concedit. Vaſquez noſter, tomo ſecundo, in prima parte, quæſt. 64. artic. 1. in eius explicatione dubius videtur manere huius difficultatis deciſionem remittens ad. t. 2. q. 5. a. 2 Vbi ea de re nihil. Æſtimo autem illum noſtræ concluſioni aſſenſiſſe: ſiquidem rationem è Iacobi textu efficaciſſimam pro noſtra concluſione toto eius robore, & poſtremo loco adhibet. Eſt autem ratio ex his verbis epiſtolæ Iacobi, capite ſecundo, num. 19. *Tu credis. quia vnus eſt Deus, benefacis, & dæmones credunt, & contremiſcunt*, quæ addit in illius confirmationem, quod prædixerat, numero decimo quarto. *Quid proderit fratres mei, ſi fidem quis dicat ſe habere opera autem non habeat? numquid fides poterit ſaluare eum?* ac ſtatim exemplo appoſitiſſimo ſubiuncto concludit, num. 17. fidem, ſine operibus ad iuſtitiam, vitam ſpiritualem, & ſalutem inſufficientem eſſe; *Sic & fides, ſi non habeat opera mortua eſt in ſemetipſa.* Verbis autem tertiatis inſufficientiam hanc fidei, ſine operibus ad ſpiritualem vitam, & ſalutem confirmat, num. 19. efficaciter ſecundo ex fide dæmonum. Cum autem dogma hoc à Iacobo, ne aliquis putaret ſola fide Theologica, ob Dei teſtimonium habita iuſtificari ſaluandoſque homines eſſe, ni ab ea deficerent (vt nunc hæretici blaterant, atque à naſcente Eccleſia, praui aliquot Chriſtiani iactabant) ſtatuatur, de fide plane Theologica dæmonum ſupernaturali, eo ſupernaturali habitu, & ob teſtimonium, & reuelationem diuinam habita loquitur. Alioqui nil probaret, ſi de naturali eorum fide loqueretur: dicerent enim hæretici fidem quam ſe ſola, & ſine operibus ſufficientem, ad iuſtitiam, & ſalutem prædicabant, eſſe ſupernaturalem, & Theologicam (de qua Paulus ad Rom. 5. perperam tamen ab eis intellectus non autem illa dæmonum naturalis, quæ, non ſolum ſine iuſtitia, & ſalute, ſed cum æterna eorum damnatione eſſe poteſt: quare male argueret Iacobus, quid plura loqui eo loco Iacobum de fide dæmonum ſupernaturali, & Theologica de qua Paulus loco citato (quem illico hæretici pro errore præfato arripuerunt, & nunc etiam eius erroris Sectarij detorquent) aſſerit Aug. t. 4. lib. de fide, & operibus eum errorem referens & confutans, capite decimoquarto, circa med. ſcribens. *Quoniam ergo hæc opinio*, de ſufficientia fidei ſolius, ſine operibus ad iuſtificationem, & ſalutem, *Tunc fuerat exorta alia Apoſtolica epiſtola Petri, Ioannis, Iacobi, Iudæ contra eam maxime dirigunt intentionem*, id quod, & Paulum, ad cuius textum hæretici offenderant, docuiſſe ad Galatas, 5. num. 6. & 1. Corinth. 13. numer. 1. deinceps oſtendit Auguſt.

5. Sed de Iacobi textu, quem pro noſtra concluſione expendimus, præclariſſima hæc addit Auguſtinus ſub eius capitis finem. *Iacobus autem, tam vehementer infeſtus eſt iis, qui ſapiunt fidem, ſine operibus valere ad ſalutem, vt illos etiam Dæmonibus comparet dicens: Tu credis, quoniam vnus eſt Deus, benefacis, & Dæmones credunt, & contremiſcunt, quid verius, breuius, vehementius, dici potuit, cum, & in Euangelio legamus hoc dixiſſe Dæmonia cum Chriſtum Filium Dei confiterentur, & ab illo corriperentur, quod in Petri confeſſione laudatum eſt?* Nil videtur pro ſupernaturali, & Theologica Dæmonum fide à Iacobo, eo loco aſſerta firmius aſſerri poſſe, vel illuſtrius: quare paucis ex Iacobo ad ſuum intentum intercalatis concludit Auguſt. *Quouſque falluntur, qui fide mortua, ſibi vitam perpetuam pollicentur?* Vrgentius adhuc de fide ſupernaturali Theologica, & ob Dei teſtimonium textu præfato, & contexto toto, ex quo contra memoratos Hæreticos Iacobus agere cœpit, & oſtendere fidem ſine operibus mortuam eſſe, & inſufficientem ad ſalutem illum loqui probatur, ex immediate ſubiunctis numero 20. *Vis autem ſcire, ô homo inanis, quoniam fides, ſine operibus mortua eſt. Abraham Pater noſter nonne ex operibus iuſtificatus eſt offerens Iſaac filium ſuum ſuper Altare? vides, quoniam fides cooperabatur operibus illius, & ex operibus fides conſummata eſt? & ſuppleta eſt ſcriptura dicens: credidit Abraham Deo, & reputatum eſt illi ad iuſtitiam, & amicus Dei appellatus eſt.* Abraham vero fides, quam in exemplum adducit Iacobus ſupernaturalis, & Theologica fuit, certo, & ex fide: ergo & Dæmonum fidem, quam immediate ad idem intentum adducit, ſupernaturalem intelligit: maxime, cum naturalis, eius intento non inſeruiat. Quod autem aduerſarij aiunt: fidem, ſupernaturalem ſpei, & charitatis actibus natura ſua inſeruire, quare in Dæmonibus, damnatiſque aliis, quibuſvis, in quibus ſpei, & charitatis, neque actus, neque habitus ſunt, neque vſquam erunt, nullo titulo, aut fructu, vſuve habitum fidei poſſe permanere: leuiſſimum eſt: quia non ſolum ſpei, & charitatis actibus habitus fidei inſeruit: imo vero immediate, non inſeruit eis actibus ſed ſolis actibus fidei: qui, & ſunt, & continuo, & neceſſario erunt in Dæmonibus per æternitatem, in grauius, duriuſque ſupplicium dolorem, ſeu triſtitiam de æterna ſua infælicitate, firmius, certiuſque, quam euidentia diſcurſus, aut viſionis, ex reuelatione Dei euidenti ipſis nota per fidem diuinam ſupernaturalem credita. ſicuti, & ex fide æternæ beatitudinis Angelorum, & hominum ſaluandorum odio Dei ac illorum, & inuidia perpetua diſcruciabuntur.

6. Dico ſecundo: Habitus ſcientiarum aliquot naturalium Dæmonibus imminutos eſſe videtur probabilius: concluſionis huius in terminis nullum vidi Patronum; etſi ex grauium Doctorum circa difficultates alias ſententiis Theologico diſcurſu recte colligi videam, vt iam oſtendam; ſed tamen nulli, ne ſingularitatis quidem, Theologicæ cenſuræ concluſionem ſubiacere etiam abſolute prolatam, Certum mihi eſt: cum nec proxime, nec remotiſſime fidei dogma tangat, aut probabiliter tandem concutiat: ſed ſolum philoſophicis rationibus probanda, improbandaque ſit: quod ſi veroſimilioribus probetur Doctorum, ex minus veriſimilibus aduerſantium, authoritati debet præualere. Maxime cum numero tertio poſt medium eam menti, & ſententiæ Sancti Dionyſij (cuius in his, quæ ad Angelos, & Dæmones ſpectant præcipua ex Patribus authoritas eſt) nullatenus aduerſari ex inſtituto oſtenderimus, & curſim notauit Arriaga citata ſectione quarta, numero 20. § *De pœna præcipua* ſub fine. Probatur primo concluſio, quia Deus infundit Dæmonibus, ac damnatis cum habitus, tunc actus erroneos circa obiecta plura naturalia ipſis moleſta, quæ nec ſunt, neque erunt, quibus continuo crucientur; atqui eis habitibus, & actibus ſcientia naturalis, quoad ipſa imminuitur, & corrumpitur: ergo ſcientia naturalis Dæmonum, & damnatorum, ex parte ſaltem imminuta eſt, & corrupta antecedens eſt. Marſilij in ſecundo d. 28. articulo primo, dubio ſecundo, concluſione prima & ſecunda, noſtri Vaſquez 1. 2. d. 90.

Digitized by Google

d.90. n. 11. & 12. & 3. p. d 62. num. 59. Patris Hurtado de fide d. 18. ſect. 6. num. 54. Ludouici Torres de fide. d. 3. dub. 3. §. *meum iudicium* & §. *argumenta vero ſecunda* & §. *ex his.* Ripaldæ t. 1. de ente ſupernatur. d. 59. ſect. 1. §. 1. fine, & Arriagæ ſupra à nobis relati, & conſentiunt Recentiores docti memorati à Ludouico Torres vbi proxime dub. 4 §. *In præſenti controuerſia*, quibus adde Doctores aſſerentes Deum ſe ſolo poſſe ſpecies impreſſas obiecti non exiſtentis potentiis infundere, ac ſubinde viſionis, indeque orti accenſus falſi Ita cenſent fieri à Deo apparitiones Chriſti Domini in pueri, vel crucifixi, vel reſurgentis &c. in Euchariſtia Sanctus Thomas, tertia parte, quæſt. 76. articulo octauo, & in 4. d. 10. artic. 4. quæſt. 2. & opuſc. 78. c. 11. Scot. in 1. d. 3. quæſtione quarta, §. *De tertio* S. Antonin. tertia parte, tractatione quarta, capite decimoquarto, Paludan. in 4. d. 10. cap. 11. Sotus d. 11. quæſt. 1 articulo tertio, victoria relectione de Euchariſtia, num. 64. Ledeſma. 1. p. quæſt 14. vltim. Molina, quæſt. 55. artic. 2. d. 2. m. 3. quos refert, & ſequitur Ludou. Torres citat. dub. 4. §. 1. Eam ſententiam communem aliorum Theologorum teſtatus, magis autem ſpecies propriæ, & clare repræſentantes obiectū non exiſtens, in erroneos actus apprehenſionis, & iudicij, quam habitus naturales per accidens à Deo infuſi erronei influunt: habitus enim ad eos inclinant tantum potentiam, quam non inclinant ſolum, ſpecies ſed determinant. Amplius autem, quam in antecedente aſſumimus, docent Caietan, & Bañez apud Lud. Torres citato dub. 4. §. *In præſenti*: ille enim in librum 2. Reg. cap. 12. & 16. ait mendacij cauſam, vt pœnæ, non, vt mendacij, Deum eſſe poſſe: Bañez. in 2. 2. quæſt. 1. artic. 3. cum aliis relatis preſſo nomine à Ludou. Torres dub 3. §. *Circa alterum* ſub med. docet habitum fidei ſupernaturalem, & à Deo ſolo proinde effectum, poſſe eſſe cauſam falſi aſſenſus. Secundo probatur concluſio ex communi Patrum, & Theologorum doctrina aſſerentium: Protoparentem noſtrum Adamum ob peccatum admiſſum non ſolum ſpoliatum donis ſupernaturalibus ſtatus Innocentiæ fuiſſe, ſed & innaturalibus fuiſſe vulneratum, & imminutum; tametſi iure naturæ integræ illa omnia ſeruari deberent: quia nimirum pene debitum, quæ in mortali illo fuit, iuſque in Deo ad puniendum, ac ſe de inimicis vleiſcendum, ei debito reſpondens naturali illi iuri, & exigentiæ præualet: quo aduerſæ ſententiæ fundamentum euertitur. Ad hæc: habitus ſcientiarum naturalium Angelis inſtanti creationis per accidens à Deo infuſi, &, quoad modum, ſupernaturales, non ſecus, atque in Adamo pro inſtanti creationis fuere; quos tamen ob peccatum magnam ſaltem, imo vero omnes amiſit: quia in Dei donis, & naturæ indebitis cenſebantur. Ac demum Ezechiel. 28. n 17. pro hac concluſ. dicitur, *Eleuatum eſt cor tuum in decore tuo: perdidiſti ſapientiam tuam*, ſcilicet in ſuperbiæ illius pœnam, *in decore tuo.* Cum hoc autem ſtat eos veritates omnes naturales, circa quas erroneos habitus, & actus in pœnam à Deo non patiuntur, cognoſcere abſolute poſſe, meliuſque, quam homines de præteritis præſentibus & futuris cenſere, diſcurrere, & coniectari, vt eſt ipſorum intellectus, qui ipſorum naturis re ipſa identificatur, ac ſubinde imminutus nuſquam fuit, acutior, perfectior, & humano viuidior, quod ſatis inſinuant Auguſtinus, & Iſidorus apud Soar. capite ſexto, numero tertio.

8. Circa ea, quæ ad pœnam damni ſpectant, recenſenda non breuis controu. orta apud ſcholaſticos, præſertim Recentiores, eſt: ſed longior, quam par eſſet, partium ducibus Vaſquez. d. 242. capite ſecundo, & Soar. ſupra cap. 5. & 3. p. t 4. d. 13. ſect. 2. qui docet triſtitiam, & dolorem dæmonum, de gloriæ, & aliorum bonorum priuatione à dæmonibus cognita oriundum, ad pœnam damni pertinere, non ſenſus quia ex obiecto. & malo priuatiuo prouenit; ac pœna ſenſus ſolum ſit, quæ ex obiecto & malo poſitiuo, & in re præſente ab igne in Angelis oriatur, de quo lis nobis cum ipſo, quæſtione tertia, cert. 1. numero quarto, refertur ſententia alia à noſtro Arriaga, ſect. 3. §. *Scotus & alij*, & à Soario, cap. 4. aſſerentium: nullam eſſe damni pœnam in dæmonibus: quia priuatiua etiam obiecta, & mala, quouſque cognita triſtitiam, & dolorem ipſis ingenerent mala ipſis, & pœnalia, ſeu pœnę non ſunt. Cum autem pœna ſenſus dęmonum, nil aliud ſit, quam triſtitia, & dolor de quouis obiecto ab eis percipiatur ſit ſane, inquiunt, omnem damnationem pœnam ſenſus pœnam eſſe, ac damni nullam. Sed hæc ſententia, vt refertur, nullum habet authorem: ſiquidem, nec Scotus relatus ex 4. ſententiar. d. 50. quæſt. 1. & 4. concluſ. 2. nec Vaſquez nomine ſuppreſſo ſimul ab eodem citatus tale quid docuit. Et de Scoto fatetur merito Arriaga num. 14. §. *Dico ſecundo*, & conſtat ex eius textu, & ſententia fideliter relata à Vaſquez citato, capite ſecundo, §. *Mihi vero probatur*, de ipſo autem Vaſquez. Ex eodem paragrapho conſtat pœnam damni in ipſa priuatione bonorum ob peccatum inflicta ante eius cognitionem, & inde ortam de illa triſtitiam, expreſſe fateri quam in inſtantibus, quibus nulla de bonorum ſpiritualium priuatione cognitio, ne dum ſenſus, & triſtitia, recognoſcitur admittit, etſi malum aliud §. *Aliud autem malum* immediate eſſe neget, quod pendet à cognitione nimirum: id quod male (vti & Scotum) intellexerunt qui cum pro ſententia proxime relata citant: quaſi doceat mala alia, & obiecta, de quibus triſtamur quouſque ex eorum cognitione doleamus ac triſtemur, mala non eſſe: ac proinde, cum triſtitia, & dolor omnis in pœnam peccati incuſſus pœna ſenſus ſit non eſſe niſi pœnam ſenſus in damnatis referuntur docuiſſe.

8. Sed multa intellectus obnubilatione, aut cæcitate, opus eſt, vt ſic Vaſquez intelligatur, ſiquidem §. *Mihi vero.* Citato pœnam damni in ſola priuatione bonorum ob peccatum abſque vllo eam patientis ſenſu, cognitione, dolore, aut triſtitia, ſitam eſſe docet ac probat & immediato §. citato. *Aliud autem malum* vniuerſim de omni obiecto, diſconuenienti ſubiecto, ſiue priuatiuo, ſiue poſitiuo, ait, *omne obiectum eatenus dicitur afferre pœnam ſenſus quatenus affert triſtitiam, & qui illam patitur, eatenus pati dicitur, quatenus triſtatur*: quare irrito, ex minus bene perſecta Patris Vaſquez doctrina, Soarius etiam noſter, laborat citato capite quinto, numero quarto, vt quaſi contra ipſum oſtendat obiecta de quibus triſtamur, non ideo eſſe nobis mala, & diſconuenientia, quia de eis triſtamur, quin potius ideo nos de eis triſtari, quia illa in ſe, ac de ſe mala, & diſconuenientia nobis ſunt: quod Vaſquez de malo priuatiuo, & damni ſemel aſſerit ac iterum de omni malo, ſiue priuatiuo, ſiue poſitiuo ſolumque citato. §. *Aliud autem* contendit & oſtendit contra Soarium neutrum malum ad pœnam ſenſus pertinere, niſi, quatenus à damnatis triſtitia ac dolore, ex eorum cognitione ſentitur, vt quod ſui inſtituti erat triſtitiam, etiam ex probatione bonorum cognita à Dæmonibus, & damnatis perceptam, æque, ac conceptam, ex malis poſitiuis inflictis ad pœnam ſenſus non damni pertinere: quare ſic eum paraphum, & intentum concluſit. *Hinc conſtat omnem triſtitiam, etiam de pœna damni, ex cogitatione ortam eſſe pœnam ſenſus: aut oportet aliam definitionem ex proprio cerebro excogitare* Ne ergo, in re per ſe nota, ſermo, aut quæſtio longius à nobis ab aliiſve deinceps trahatur cenſendum eſt diuiſionem pœnæ dæmonum, & damnatorum, quorumque, in pœnam ſenſus & damni ita apud Theologos omnes ſtatam, ſanctamque fuiſſe, vt nemo hactenus de ea dubitarit; ac proinde, Scotum & Vaſquez non niſi male intellectos pro oppoſito referri potuiſſe: atque omnes ſubinde contra ipſos Soarij, & aliorum impugnationes falſæ intelligentiæ illorum inniti, & impugnatores æquiuocatione laboraſſe. Cenſendum ſecundo Vaſquez noſtrum optime, contra noſtrum etiam Soarium euiciſſe Senſus enim, pœna in dæmonibus, non, niſi in ſpirituali ſenſatione, vt ſic dicam, ſiue ſenſu, qui doloris, & triſtitiæ, ſeu, quod idem eſt) fugæ, & auerſionis appetitus ſpiritualis, & voluntatis Angelicæ de malo, & diſconuenienti obiecto, ſibi aliquo modo coniuncto, & præſenti, vt talique cognito eſſe poteſt,: atqui de malo priuatiuo, & quod Angelo adeſt, & aliquo modo coniunctum, & cognitum ab ipſo eſt ſenſus hic, ſeu dolor, & triſtitia, ſeu fuga & auerſio voluntatis in dæmonibus æque, ac de malis poſitiuis adeſt, imo maior longe de malo priuatiuo gloriæ quam de poſitiuis reliquis, quæ in peccati pœnam à Deo ipſis infliguntur, ergo de pœna damni pœnam propriam, triſtitiæ, & doloris pœnam, quam ſolum, poſſunt, ſenſus dæmones patiuntur.

CERTAMEN II.

De iis, quorum priuatione ex parte voluntatis damnati dæmones puniuntur.

1 PRiuatio donorum Dei ad voluntatem ſpectantium, qua damnati dæmones puniuntur, non vna quidem, ſed pro donorum Dei diuerſitate multiplex eſt. Alia enim eſt donorum, quo ad ſubſtantiam, ſupernaturalium & quoad ſubſtantiam, ſupernaturalia, quędam habitualia ſunt, vt ſpei, & charitatis, habitus, ac reliqua, quæ Spiritus ſancti dona nominantur: alia vero actualia, vt Dei ſuper omnia amor, & ſpei Theologicę actus, ac reliqui ab Spiritu ſancto donis præfatis natura ſua oriundi, in donis vero naturalibus, quo ad ſubſtantiam ad voluntatem attinentibus, quædam ſunt naturalia, quidem, quoad ſubſtantiam, & modum; alia vero, quo ad modum ſupernaturalia, quia, etſi naturaliter adquiri, & haberi ab Angelis ante ſtatum damnationis potuerint; aſt ſupra naturalem eorum virtutem, exigentiamque donata à Deo ſunt. In his cenſentur habitus virtutum moralium quos Angelis in creationis inſtanti per accidens à Deo infuſos dicebamus. Id, quod verum etiam eſt, etſi virtutum moralium actus, nec ſupernaturales, quo ad modum adhuc, ſint, nec auxilium gratiæ ſupernaturale, quoad modum, iuxta Soarij, & aſſeclarum ſententiam requirant, contra Vaſquez, & diſcipulorum, noſtramque ſententiam: eorum quippe habituum omnium infuſio inſtantanea inexpectatis actibus; quibus illi progignantur, ſupra exigentiam, & virtutem naturæ eſt, ac proinde ſupernaturalis, quo ad modum eſt.

2. Omnibus donis habitualibus ſupernaturalibus, quoad ſubſtantiam ad voluntatem ſpectantibus, concors Doctorum, & Theologorũ omnium Catholicorum ſentẽtia eſt: dãnatos dęmones priuatos eſſe: ij enim ſunt gratiæ habitus ſpei, & Charitatis ſeu amoris Dei ſuper omnia, quẽ ſupernaturalem, quoad ſubſtantiam, neceſſario, & eſſentialiter, cum noſtro Vaſquez, & aliis cenſui ſemper. Ratio eſt, pro habitibus Charitatis, & ſpei. Quia Dei gratiam habitualem naturaliter conſequuntur, de gratia enim habituali, tam certum eſt eos eſſe priuatos, atque eſſe in mortali, atqui dæmones in ſtatu damnationis, gratia habituali priuati à Deo in perpetuum ſunt: ergo, & habitu ſupernaturali ſpei, & charitatis, ex quo primum damnati dæmones ſunt priuati fuere Probatur conſequentia, quia ſublata radice, & cauſa naturali, vel phyſica, vel intentionali, & motiua, cuiuſmodi gratia habitualis habituum Spei & Charitatis eſt, effectus, & fructus perire connaturaliſſime prouidentiæ, eſt: iuxta quam concluſiones quæſtionum de facto in bona, & cordata Theologia ſunt ſtatuendæ. De habitu vero Charitatis, ſi iuxtà Doctores non paucos, habitui gratiæ, realiter identificetur, de quo t. r. de ente ſupernaturali controu. de gratia habituali, & formaliter iuſtificante, facile, & ſpeciatim ſuadetur. in ea quippe ſententia, nec de potentia Dei abſoluta, cum perpetua priuatione habitus gratiæ dæmonum damnatorum Charitatis habitus poterit magis, quam idem, cum ſui negatione conſiſtere. Nec valet habitum ſpei in hominibus viatoribus amiſſo habitu gratiæ per mortale nihilominus permanere, & in viatoribus adhuc dæmonibus permanſiſſe: id enim non connaturaliter naturis horum habituum attentis vſuvenit, ſed ſtatus viæ, in quo ad ſperandum veniam mortalis patet via atque ad pœnitentiam, qua mortale aboleatur iuſtitiaque, & ſalus æterna obtineatur recurſus; quibus in ſtatu damnationis damnatis omnibus, tam malis Angelis, quam hominibus via occluſa eſt, & aditus præcluſus ex quo ſtatim rationem tertiam pro noſtra concluſione deducemus n. 4.

3. Nunc probatur ſecundo concluſio, & confirmatur ratio præcedens: quia eiuſmodi habitus dona Dei gratuita, & ſupernaturalia ſunt, & quibus determinate dæmones damnati per mortale, æterne duraturum, ſe reddunt in æternum indignos: ergo attento hoc ſolo iure Diuino, quauis etiam exigentia creata conſeruationis eorum habituum adſtante, dæmones æternum damnati deberent eis habitibus ſpoliari. Vrgetur, quia non ſolum non adſtat creata aliqua exigentia conſeruationis eiuſmodi habituum; ſed adſtat exigentia, vt non conſeruentur: cum abſit gratia, à qua, in conſeruari etiam, hi habitus, vt pote ipſorum radice, connaturaliter, & connaturali prouidentia, & conſeruatione pendent, in quà debent, quandiu ſunt, & fuerint, conſeruari Dices habitum fidei (vt diximus cett. t. damnatis etiam dæmonibus, etſi ſupernaturale, & gratuitum Dei ipſis offenſi, & infenſi perpetuo futuris, donum ſit, æque, ac ſpei, & charitatis habitus, eoque titulo poſitiue perpetuo indebitus perpetuo inimicis, & poſitiue indignis, conſeruari: ergo non obſtante iure poſitiuo Dei offenſi priuandi dæmones damnatos habitu Spei, & Charitatis (ſi à gratia habituali diſtinguatur, & poſitiua in dignitate illorum, vt his priuentur, priuandos de facto male inde probabitur. Negatur conſequentia, quia ius hoc Dei infligendi pœnas dæmonibus eſt, & dignitas in his eas patiendi, & quamuis deeſſet fidei habitus, minor tamen pœna eius priuatio foret; quam eius conſeruatio, vt Deum vindicem ſuorum delictorum perpetuum credant, odioque in ipſum, rabie, & melioris fortunæ deſperatione tabeſcant, & contremiſcant: quare habitus eius conſeruatio dæmoni non eſt gratia, nec gratuitum Dei donum, ſed maius, quam eius priuatio ſupplicium, Charitatis autem, & Spei habitus ſolam doni gratuiti ſupernaturalis Dei rationem haberent, ſi in dæmonibus damnatis ſeruarentur, cum nullos actus, quibus dæmones abſolute nedum magis, quam eorum priuatione cruciencur poſſint habere: quare à conſeruatione habitus fidei, ad conſeruationem reliquorum habituum, ſupernaturalium, vel contra ab horum priuatione in pœnam damnatorum dæmonum ad illius priuationem nulla paritatis ratio inuenitur.

4. Dicendum eſt ſecundo, nullus actus ſupernaturalis ſpei, & charitatis habitibus ſupernaturalibus reſpondens, adeſt aderitve vnquam dæmonibus damnatis. Eſt omnium Theologorum concluſio. Ratio prima, quia deficientibus habitibus, qui eorum actuum principia connaturalia, ſunt, vt connaturaliter eliciantur, dæmonum voluntas, non eſt, in actu primo adæquate, & complete, ad eos actus, ex parte ſua conſtituta: ergo neque concurſus ex parte Dei, per omnipotentiæ ſuæ applicationem præparatus eſt, ex decreto concurrendi neceſſario, & connaturali: ergo in naturali prouidentia actus, Spei, & Charitatis voluntati dæmonum eſt impoſſibilis: ergo de facto nullus eorum dæmonibus damnatis adeſt vſquamve aderit. Conſequentia eſt legitima: quia in quæſtionibus de facto, ex connaturaliori rebus prouidentia, vbi de oppoſito ex ſcriptura, & Patribus non conſtiterit (vt hic non conſtat) decidendæ ſunt, vt nuper dicebamus. Confirmatur, quia præparatio omnipotentiæ extraordinaria, & ſupernaturalis ad concurſum Dei, vt cauſæ particularis loco habituum ad eos dæmonum damnatorum (ſcilicet æternum iuratorum Dei inimicorum) actus tantum gratiæ, continet, vt non, niſi irrationali diſcurſu, reuelatione ſecluſa, aſſeri poſſit; maxime, cum ij actus tot ingentia à Deo beneficia ſint, & pœnarum, quibus à Deo damnati, &, æternum ſunt, quam magnum leuamen. De actu Charitatis ſupernaturalis Dei ſuper omnia, cum ſecum iuſtitiam, & amicitiam Dei, vel afferat, vel imbibat ſaluis fidei dogmatibus pluribus nequit damnatis, dæmonibus, vlla æternitatis futuræ particula, adhuc inſtantanea concedi. Actus vero ſpei cum pœnæ vtriuſque, & damni, & ſenſus æternitas reuelationis euidentia damnatis dæmonibus innoteſcat, non ſolum euincitur ab eis excluſus, ſed eis impoſſibilis. Porro ex eius concluſionis probatione, vltima probatio efficax deſumitur pro concluſione prima: cum habitus ſupernaturales, ad actus, qui certa lege ſtatus damnationis nuſquam, ac nunquam futuri ſunt otioſe, ac vane in eo ſtatu damnationis relinquerentur.

5 Dicendum

Digitized by Google

5. Dicendum eſt tertio. Nullus habitus ſupernaturalis, quoad modum ſolum, & naturalis quoad ſubſtantiam Dæmonum damnatorum voluntati relictus fuit, ſed ab inſtanti damnationis fuerunt eis in pœnam priuati: ſunt autem hi habitus voluntatis ſupernaturales, quoad modum ſolum, qui actibus voluntatis repetitis adquiri demum naturaliter poſſent; ea vero actuum repetitione ex qua connaturaliter progignerentur, non expectata in inſtanti creationis infuſi à Deo Angelis ſunt, ac proinde per accidens infuſi, quia adquiſibiles abſolute de ſe, ſolent à Theologis appellari; in quibus virtutum moralium habitus, voluntatibus Angelorum infuſi ſimul ac creati fuere communiter numerantur, concluſionis nullum Patronum, vel aduerſarium poſſum referre, quia neminem ea de re diſputantem vidi, ſed ſolum de potentia, vel impotentia abſoluta dæmonum, ad bene operandum moraliter quæ abſque eis habitibus ſalua abſolute conſiſteret. Probatur: quia eiuſmodi habitus ſupernaturales, quoad modum ſolum, & per accidens infuſi ex ſpeciali Dei gratia, & ſupernaturali prouidentia collati, & infuſi Angelis fuere: ergo poſitiue indignis per mortale ac toto vitæ tempore in illo obſtinatis, ac demum in ſtatu damnationis perpetuo obſtinatiſſimis inimicis indigniſſimis ſuis debuerunt à Deo in pœnam auferri, quod argumentum vim etiam habet, & ſi alia quævis naturalis exigentia perdurandi, in eis habitibus per accidens infuſis titulo naturalis exigentiæ ad vlterius perdurandum, quamdiu contrarium fortius abeſt, quam omnibus permanentibus natura ſua creaturis, vt hi habitus ſunt concedimus cogitetur: qui titulus iuris Dei offenſi erga perpetuos ſuos inimicos viti naturalis exigentiæ vlterius perdurandi fortior longe eſt. Vt deſtruatur, quam ſi oppoſiti habitus intenſiſſimi adeſſent, qui naturaliſſime eorum deſtructionem exigerent, & obtinerent. Confirmatur: quia cum eorum habituum, quoad modum ſupernaturalium infuſio, & prima abſoluta exiſtentia ex qua vlterius perdurandi vis ipſius contingit gratia, & beneficium Dei citra vllam naturæ exigentiam fuerint Dæmonum in Deum odio, & ingratitudine irrata caſſa fiunt, vt iura omnia ciuilia, quæ ex gratia, & beneficio alicuius, ſiue per legatum, ſiue per promiſſionem, ſiue per donationem gratuitam inter viuos explorato odio, & ingratitudine in benefactorem irritantur, fiuntque iure. Et facto ipſo caduca vnde patet diſparitas ad habitus, moralium virtutum, & ſcientiarum, ſi quos breui illo ſpatio viæ Angelicæ à Dæmonibus acquiſitos ante, vel poſt primum peccatum aliquis contendat, & ipſis in inferno conſeruari, quorum tamen neutrum ſatis firmo fundamento dicetur.

6. Quarto dico. Actibus virtutum omnium moralium dæmones ac damnationis initio in perpetuum in pœnam à Deo ſunt priuati. Eſt omnium Theologorum concluſio, excepto Durando, qui quæſtionem de facto, quoad actus virtutum moralium, non tetigit, ſed de abſoluta potentia, aut impotentia dæmonum damnatorum ad eos eliciendos (de quo inferius) potentiam bene operandi ipſis (vt ibi referemus) abſolutam, & antecedentem concedens, eam vero potentiam abſolutam moraliter quare, & actus omnes virtutum moralium negat. Ex aliis vero, qui eam abſolute concedunt, Scotus cæterorum dux. in 4. d. 51. q. 1. a. 5. omnes actus eorum dæmonibus negat damnatis cui in hoc conſentit Antiſiodorenſis. 2. ſummæ tract. 2. c. 7. q. 1. S. Thom 1. p. q. 64. a. 2. ad. 5. S. Bonau. in 2. d. 7 p. 1. a. 1. q. 2. Marſil. in 2. q. 5. a. 3. opin. 4. præſertim ſolutionibus argumentor. qui locis citatis de actibus ſolum, non de potentia, vel impotentia abſoluta dæmonum ad eos in ſtatu damnationis eliciendos loquuntur; eidem concluſioni adhæſere cæteri ſcholaſtici præter Durandum, qui de actibus non egit, ſed de abſoluta potentia & Baſſolidem infra citandum. Quare oppoſitum abſque temeritate aſſeri nequit. Vocantur vero actus virtutum moralium actus vndequaque boni, & honeſti, nullo prauo fine, vel motiuo eliciti, aut circumſtantiis viciatis prauos enim, & viciatos aliunde, & ſi materialiter virtutum moralium ab ethnicis Philoſophis exercitatum (vt aiebat Auguſtinus aliique Patres, & ſcholaſtici plures) dubium non eſt dæmonibus, etiam in ſtatu damnationis adeſſe. Probatur concluſio, quia eiuſmodi actus moraliter boni, & ſi ab impiis, & inimicis facti, neque gratiæ, & vitæ æternæ condigne meritorii, bonum quid morale abſolute ſunt, & à bonis cogitationibus, & ſi non gratiæ ſupernaturalis, quoad ſubſtantiam, congruis tamen, & habitantis boni abſolute operis moralis effectum ex Dei prouidentia diſpoſitis prouenire ſunt; ad cogitationum autem congruarum, & habituratum effectum operis moralis abſolute boni, prouidentiam, nulla naturæ exigentia, ac iure Deus tenetur: ergo earum prouidentia vltra, ac præter naturæ debitum in Deo erit; ac ſubinde, & bonum opus morale, quod in bona illa cogitatione, tamquam in radice à Deo prouidetur, & donatur: & ſi bona vero illa cogitatio, & bonum opus inde ortum, nihil ſupernaturalitatis, & conducentiæ ad iuſtificationem, & vitam æternam habeat, nec poſſe (quod falſum eſt) admittamus, ac proinde omnino naturale vtrumque ſit: at, cum bonum moraliter abſolute honeſtum quoties illa ſit & ad illum conducens, ſeu illud deuoluens congrua cogitatio dari à Deo non ſolum indebite, ſed contra pœnale debitum dæmonum propriæ voluntatis peccato, & ſuæ libertatis, & gratiæ ſupernaturalis abuſu damnatorum, incredibile eſt, *dixi propria voluntatis, libertatis, & gratia ſupernaturalis abuſu*, vt infantibus, ſine baptiſmo decedentibus locum poſt iudicij poſtremi diem bene moraliter operandi faciliorem relinquam, ſiquidem cogitatio congrua, & effectus omnino etiam, quoad modum naturales, ac non ſupra; ſed præter naturam ſunt: illi ſiquidem non phyſice propriæ voluntatis abuſu; ſed alterius, nempe Adami peccarunt.

7. Vrgetur ratio quia vt bene Vazquez (quem cum multis ſequor) cogitatio congrua ad opus, quodvis bonum morale gratia Dei ſupernaturalis, quoad modum, nec ſolum præternaturalis eſt, atque ad vitam æternam conducit: cum operis boni moralis (ex quo gratiam primam, & initium prædeſtinationis, ex puré naturalibus à nobis inchoari Semipelagiani docebant) Auguſtinus, & concilia illud ipſum initium, anſulamque boni operis moralis Deo à nobis oblati, ex gratia per Chriſtum, & ſupernaturali (quod vt minimum de ſupernaturalitate, quoad modum intelligi debet) neceſſario prouenire definierunt. Probat etiam loco citato. S. Thomas argumento, *ſed contra* ex illo Pſalm. 73. *ſuperbia eorum, qui te oderunt aſcendit ſemper*, quod de damnatis intelligendum monet; Poteſt item probari ex illo Iob 10. n. 22. *vbi umbra mortis, & nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat*: Quod de inferno, & ſtatu damnationis communiter intelligitur; eſſet autem ordo aliquis, ſi ibi aliqua eſſet honeſta abſolute moralis operatio, Confirmatur ex Innocentio 3. Gregor. Magn. Ignatio Martyre. Fulgentio, Proſpero recitatis à Suario, lib. 8. c. 8. qui potentiam, etiam antecedentem, boni operis moralis negare dæmonibus damnatis videntur, quæ contra concluſionem hanc opponi ſolent, ſoluit. S. Thomas loco citato; tam & ſi aliqua ex principiis, quibus non ſatis aſſentior. Ad dæmonum fidem actualem ex illo. *Dæmones credunt & contremiſcunt*, quam naturalem ac non ob diuinam reuelationem eſſe putat, ſed ob ſigna miracula & effectus alios, ex quibus euidenter, ac neceſſario dæmones quare & abſque vlla honeſtate aſſentiantur, conſequentius (fors etiam vero ſimilius) ad noſtra principia reſpondeo eum aſſenſum fidei ſupernaturalis, & ob Dei teſtimonium, ac reuelationum Dæmonibus euidenter notam eſſe (vt oſtendi certam. 1. a. num. 4) ac ſubinde neceſſarium, nec piæ affectioni liberæ voluntatis dæmonum ſubiectum, ea qua honeſtatem traheret aſſenſus ille fidei poſſet. Obijcitur. 1. damnatorum actualis pœnitentia toto capite ſapientiæ deſcripta, & atteſta cruci actuum ſaltem inferni acerbitate extorta, quæ bona eſt, ac noſtræ iuſtificationi in ſacramento ſufficiens. Reſpondet optime S. Thomas hunc, & alios actus dæmonum damnatorum eſſe aliunde vitiatos: & de hoc ſatis conſtat ita eſſe excruciatorum acerbitate extortum vt inhibitam habeat negationem doloris de peccatis, quia offenſa Dei ſunt, imo vero gaudium de eis, quia Deum, tot, tantorumque cruciatuum authorem (quem obinde peſſime tunc oderunt) offenderunt. Opponitur tertio. Epulo ille diues adeo Lucæ 16 de fratrum ſalute, etiam in inferno ſollicitus, & pro ea apud Abrahamum aduocatus, de quo Chryſoſtomus homil. 4. *Vide quam manſue-*

tum

Digitized by Google

tum (id eſt mitem, ac miſericordem) *culpa illum reddiderat*, ſed certe, etſi eos Patres, nec admodum paucos, nec authoritate aliis poſteriores citatos, à noſtro Maldonato ad illud caput, verſu decimo nono, (in quibus Chryſoſtomus ipſe homiliis de Lazaro quatuor, & alibi frequenter) aſſerentes totum, quod de Diuite, & Lazaro ibi refertur non hiſtoriam, ſed parabolam eſſe, non ſequar; tamen hiſtoriæ ſuperadditam parabolam (vt tragicomœdis vſu venit) colloquio toto non hiſtoriam à Chriſto Domino induci cenſeo, cum noſtro Maldonato, ibi, & verſu vigeſimo ſeptimo, & vigeſimo octauo ex Iuſtino, & quoad quinque fratres ex perſona diuitis in eo colloquio memoratos ex Auguſtino, lib. 2. quæſt. Euangelicar. & Chryſoſt. homil. de Diuite.

8. Imo & aduerſ. 22. *Factum eſſe autem, vt moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in ſinum Abrahæ; mortuus eſt autem, & diues, & ſepultus eſt in inferno*: rectè idem Maldonatus cenſet, ad poſtrema verba de diuite ſub paragraphi finem. Loquitur enim textus de vtroque, quaſi toti, corpore nimirum, & animo conſtantes, alter in ſinu Abrahæ, alter in inferno collocarentur: quod minus congrue, per ſynecdochem, ab aliis ratione animarum vtriuſque intelligitur. Siquidem ſepultura, nec per ſynecdochem, ratione animæ de toto corporeo dicitur, cum non animæ, ſed corpori competat. Accedit, quod inferius à verſu vigeſimotertio, digiti, lingua, oculi, & membra alia corporea alterius in ſinu Abrahæ, alterius in inferno recenſentur; quæ nuſquam per Synecdochem dici hiſtorice poſſunt, cum neuter totum corpore, & animo conſtans, vel in ſinu Abrahæ, vel in inferno fuerit receptus, cum ea à Chriſto Domino tanquam facta referebantur: reſtat, vt parabolice dicta à Chriſto Domino fuerint per anticipationem eorum, quæ ipſis tandem euentura præſciebat, vt vtriuſque, pro bene, maleve in corpore geſtis, dum apud homines vixerunt mortales iuſtum in corpore etiam, nec ſolum in anima, retributionem auditores ſuos doceret. Quo eos ab impia, & inimici auaritia, gula, & ſæculari faſtu arceret, piæque, & innocentis paupertatis extremæ etiam, metum, & horrorem ab eis excuteret. Ex his conſtat, nihil ſolidum contra noſtram concluſionem poſſe deduci, cum ea diuitis petitio ad Abrahamum ſalutis æternæ fratrum anxia parabolica (vti & colloquij eius cum Abrahamo reliqua) non hiſtoria fuerit: maxime in Chryſoſtomi nobis oppoſiti teſtimonio ex homil. 4. de Lazaro, in qua, & tribus anterioribus, de eodem, non ſolum colloquium totum diuitis, & Abrahami, ſed quidquid anterius de Diuite & Lazaro à Chriſto Domino dicitur parabolam eſſe non hiſtoriam ſæpe docet. Hæc prolixius, quam aliis ſcholaſticis moris eſt ex meo in textus litteræ concluſionibus noſtris ad fauentis, vel aduerſantis, vt decet, nec perfunctoria interpretatione. Admiſſo vero alloquium totum, non parabolicum, ſed hiſtoricum fuiſſe: nego in petitione illa, diuitis pro ſuorum fratrum quinque ſalute (eſto eos, vt potuit, habuerit) veram pietatis virtutem, & honeſtatem fuiſſe. Etſi enim ex odio Dei, vt voluit Soarius ſupra ſolutionem ſecundam, nec eam procurauerit, nec optare, & procurare potuerit, ex aliis autem prauis finibus & motiuis ea, ad ſpeciem pia, petitio fuit vitiata, vt ſanctus Thomas vbi proxime aiebat. Chryſologus autem determinatum finem, & motiuum prauum diuitis in petitione illa ſua acute diſpexit, & percalluit ſerm. de diuite hoc, & Lazaro nempe inuidiæ fœlicitatis, & requiei, qua Lazarus in ſinu Abrahæ potiebatur: à qua impia, antiqua in eum duritie & inimici ſuo, ac diro animo petitione illa reperita, *Mitte Lazarum*, amouere, & extrahere conabatur, ſic enim ad hæc verba Chryſologus. *Adhuc diuitem malitia non deſerit: adhuc in Lazarum ſic crudelis.*

9 Contra rationes, quibus concluſionem proximam probauimus, maxime contra ſecundam, qua primam noſtram vrgebamus, numero ſeptimo, eſtque noſtri Vaſquez, Alarcon, & ſcholæ Vaſquianæ totius, multa opponunt Soarius fuſe capite nono, Arriaga citata diſputatione vigeſima quinta, ſectione quinta, ſubſectione tertia, quorum pleraque non hanc concluſionem excluſiuam omnis actus boni moraliter de facto à dæmonibus damnatis, ſed impotentiam phyſicam abſolutam antecedentem illorum ad male in omnibus, moraliter adhuc, operandum (quam cum obſtinatione, & obduratione in peccato, ſeu impotentia abſoluta pœnitendi de male actis perperam confundunt. Vt cert. 3. videbimus) refellunt. Illud opponit Arriaga, numero trigeſimo tertio, §. *Secundo principaliter* ex à ſe dictis. d. 23. à num. 14. quod ſcilicet Angelus ſe ad hanc potius, quam ad illam cogitationem, determinet; non autem, à Deo determinetur: quare, quod ea, ad quam ſe damnati Angeli determinent, ſufficiens tantum, non autem congrua, ſeu effectum boni operis moralis ſortitura ſit, vel contra, ex Dei prouidentia ſpeciali benefica erga bonos Angelos, & vindicatiua erga dæmones damnatos nequit prouenire, ſed caſu, & forte vt aiunt fortuna iis eueniet, vt inſcij de eius, ad quam ſe determinent effectu futuro, quandoque ad ſufficientem tantum, quandoque ad congruam ſe determinent: quare nec ſtata lege illos ſemper ad ſufficientem tantum, nuſquam ad congruam, & boni operis moralis effectum habituram ſe determinare, nullo fundamento, nec, citra temeritatem dicetur. Hæc obiectio vtramque probationem noſtram impugnat, ſed falſo innititur principio ſi de omni cogitatione, etiam prima, Angeli in negotio quouis intelligatur. Hæc enim, tam in Angelis, quam in hominibus, non ex libera electione, & determinatione; ſed Dei ſolius eſſe poteſt, vt Ariſtoteles, ſanctus Thomas, atque omnes Philoſophi, & Theologi docent, ac euidenti diſcurſu demonſtratur. Cum enim determinatio, tam Angeli, quam hominis ad hanc primam potius, quam ad illam cogitationem, huiuſve præ illa electio ex præuia alia cogitatione debeat prouenire nulla electa, ſiue ab Angelo, ſiue ab homine prima erit, contra id, quod aſſerit; ſed aliam neceſſario ſupponet: de qua num ex electione fuerit? quæſtio rediuit; & rurſus de præuia alia ad huius electionem, quouſque ſe in infinitum proceſſum anteriorum, & anteriorum cogitationum cogamus, vel aliquam demum primam, non ex Angeli vel hominis determinatione, & electione, ſed Dei ſolius voluntate, & prouidentia habitam ab homine, vel Angelo fatearis, ex qua tandem, quoad ſecundam, & poſteriorem aliam, quouis gradu, habituram, vel non habituram effectum honeſti vndequaque actus, & boni abſolute operis moralis, præ oppoſita, Angelus, vel homo eligat pendebit, actu euaneſcet obiectio. Opponit ſecundo. Arriaga numero trigeſimo quarto, §. *Tertio reiicitur.* Contra Vaſquez rationem, & noſtram ſecundam, non eſſe gratiam ſpecialem Dei, à dono, & debito iure creationis diſtinctam auxilium, ſeu cogitationem congruam ad bonum opus morale: ita ille, ac reliqui ea in re Soarii ſectatores cenſent, quos late, & acriter Vaſquez 1. 2. tomo ſecundo, eiuſque diſcipuli confutant: nec ſegnius, & curſim nos, tomo primo, de ente ſupernaturali controu. de gratia, auxiliante interim, (quoniam prolixioris eruditionis & diſcurſus res eſt, quam, vt nunc obiter diſputetur, ad principii oppoſiti firmitatem, & Soariſtici, cui innititur obiectio, falſitatem oſtendendam ſatis ſunt, quæ n. 7. ſub init. curſim attigimus.

CERTA

Digitized by Google

CERTAMEN III.

De abſoluta impotentia dæmonum damnatorum bene per pœnitentiam, aut alium actum moralis virtutis operandi ſententiæ, ac de pœnitentia concluſiones.

1 AGimus de abſoluta, & antecedente impotentia ad pœnitentiam abſolute bonam, quemuis moralem actum ſimpliciter honeſtum. De impotentia enim conſequẽte damnatis dæmonibus adeſſe certum ex dictis eſt, cum nullum actum honeſtum ſimpliciter, atque nulla ex parte vitiatum, ſi de facto, vt diximus, habituri; eorum vero omnium actuum negatione neceſſitas conſequens illos omnes non habendi, & conſequens impotentia habendi aliquem inducitur quidquid enim abſolute non eſt, ex ſuppoſitione, quod non ſit, neceſſe eſt non eſſe, & impoſſibile eſt eſſe, neceſſitate non eſſendi, & impotentia eſſendi conſequente rei abſolutam negationem, cum Ariſtotele, Boetio Anſelmo aliiſque Patribus tota Philoſophia & Theologia teſtatur. Diuiſimus autem certaminis titulo quæſtionem impotentiæ dæmonum ad veram, ac bonam abſolute pœnitentiam à quæſtione impotentiæ boni alicuius actus, & operis ſimpliciter honeſti moraliter eliciendi, atque præſtandi: quia actus pœnitentiæ ſolum de admiſſo, ſeu commiſſo à dæmonibus peccato, ob quod fuere damnati, eſſe poteſt; ac proinde impotentia abſoluta pœnitentiæ præciſe, & ſecundum ſe ſumpta eſt, quæ actum ſolum pœnitentiæ facit abſolute impoſſibilem, non vero aliarum omnium moralium virtutum actus impoſſibiles antecedenter abſolute, & ſimpliciter reddit, vt de ſe patet: ſiquidem impotentia ad vnum determinate actum in ſpecie, vel indiuiduo, diuerſos non excludit: quare amplior de impotẽtia ad omnes actus virtutum moralium ſimpliciter honeſtos, & abſolute bonos moraliter quæſtio eſt quam ſit quæſtio de abſoluta, & antecedente impotentia dæmonum ad bonum ſimpliciter, & abſolute honeſtum actum pœnitentię de peccatis admiſſis. Imo poſtrema hæc impotentia ex diuerſo principio à Thomiſtis Dominicanis pluribus inducitur: nempe ex phyſica dæmonum inflexibilitate à propoſito ſemel concepto, ac ſemel habita deliberata voluntate; quod, etſi falſum non eſſet (vt ſupra oſtendimus) ad aliarum virtutum moralium, contra quas dæmones non deliquiſſent, actus nullatenus impotentiam in eis probaret. Similiter de damnatorum dæmonum obſtinatione, & obduratione (in quocumque iuxta dicenda conſtat) duplex quæſtio diuidi debet. Nempe de obſtinatione in malo iam à ſe facto. Quæ eadem eſt atque obſtinatio ad non pœnitendum de peccato admiſſo; alia vero quæſtio eſt de obſtinatione ad malum actum, & opus quotieſcumque dęmones damnati (& idem eſt de damnatis hominibus) acturi aliquid denuo, vel in materia virtutis quauis operaturi libere ſint: abſque libertate enim actus peccatum eſſe non poteſt.

2. Denique quæſtionei de impotentia abſoluta honeſtæ, ac bonæ abſolute pœnitentiæ de anteactis peccatis, & de impotẽtia aliud quoduis abſolute, & ſimpliciter honeſtum operandi anterius ad quæſtiones de obſtinatione, in malo, ſiue acto, ſiue vlterius agendo examinanda ſunt: quia ex illarum examine, & deciſione harum deciſioni rectæ multum lucis affertur, confuſioque, quam vtraque ſimul diſputantes, ac definientes incurrerunt facile vitabimur. Inter quæſtiones vero de impotentia ad actus bonos abſolute & ſimpliciter illa præcedet, quæ ad actum pœnitentiæ eſt. Tum quia ex parte obiecti limitatior eſt, & anguſtior, cum actum ſpeciei vnius determinatæ ea impotentia reſpiciat, & excludat, non vero vllum vlterius actũ virtutum reliquarum, vnde etſi ad actum pœnitẽtiæ damnati dæmones impotentiam habere deprehẽdantur, ad reliquarum virtutum actus habere impotẽtiam ſimilem non conuincentur, quare, & illa anguſtiore quæſtione examinata, ac definita amplioris huius de impotentia, ad omnium virtutum, actus ſimpliciter, & abſolute bonos, & honeſtos examini, & deciſioni locus relinquitur. Tum etiam, quia anguſtiorem illam de impotentia pœnitentię aliqui ex peculiaribus principiis decidendam volunt (vt proxime de Thomiſtis pluribus dicebamus) ac fors alij ex aliis, quæ ad impotentiam actuum aliorum ad virtutes alias ſpectantium, extendi nequeant, volent definiri. Quod ipſum de obſtinatione in malo commiſſo, & in malo deinceps committendo cenſendum eſt. Porro quæſtioni de impotentia alterutra pœnitenda eſt vulgaris impotentiæ diuiſio in phyſicam, & moralem. Phyſica impotentia eſt, qua ne cum ſumma quidem difficultate agere aliquid phyſice, & realiter, abſolute poſſumus. Moralis vero, qua, etſi phyſice, & realiter agere illud abſolute poſſimus à Deo tamen impenſe, ac vehementer ad non agendum, vel oppoſitum agendum ex parte actus primi, vel detinemur, vel impellimur, vt ſumma, ac vix ſuperabili difficultate illud agere poſſimus, ac imprudenti, & communi cordatorum æſtimatione, quaſi phyſicæ impotentiæ in ordine ad id agendum, videatur æquiualere. Quæſtionem autem hanc ad actus abſolute honeſtos, & ſimpliciter bonos reſtrinxi, quin ad eos, vt abſolute meritorios gratiæ, & gloriæ quæſtiones extenderem: quia, etſi pactum Dei de præmio reddendo, (quod reſpectu damnatorum abeſt, ad meritum abſolute tale in mea, & meliori Theologia nõ requiratur: at vero viæ ſtatus omnium ſentẽtia requiritur, qui æque dãnatis, ac beatis omnibus, eorumq; operibus deficit: quare, etſi bonis intrinſeca honeſtas, & laudabilitas ipſi identificata non deficeret, meritum tamen abſolute gratiæ, & gloriæ deerit; nec condignum ſolum, quia à damnatis inimicis non autem à iuſtis, & adoptiuis filiis progrediuntur (quorum dignitate ad ſupernaturalium præmiorum condignitatẽ eorum opera eleuentur) ſed nec congruum, cum ex Dei decreto, gratia, & gloria damnatis ſit impoſſibilis: ad impoſſibile autem nulla conducentia, congrua adhuc, & tenuiſſima eſſe poteſt. Idcirco, Ioan. 9. Chriſtus Dominus aiebat: *Venit nox in qua nemo poteſt operari*, Operatione ſcilicet ſalutari, & quoquo modo vtili, & conducente ad ſalutem.

3. His præmiſſis in prima quæſtione de impotentia dæmonum damnatorum ad actum quemuis ſimpliciter bonum pœnitentiæ de actu prauo admiſſo, phyſicam abſolutam impotentiam adeſſe illis docent qui vniuerſim impotentiam phyſicam, ad cuiuſuis virtutis actus illis affigunt, & ad actum pœnitentis determinate, & ſpecialiter citati Dominicani Thomiſtæ, ex principio illo ſuo de phyſica naturæ, & voluntatis Angelicæ, à ſemel concepto deliberato affectu immobilitate ſupra q. de loco pœnitentiæ dæmonibus viatoribus à Deo dato, ita reiecto, vt vlteriori impugnatione non egeat: alij vero ex principiis cuique peculiaribus, vt vniuerſim ad omnem actum abſolute bonum eis potentiam abſolutam phyſicam, neget, quos ſingulatim de ea vniuerſali ea quæſtione agentes recenſebimus, eorumque fundamenta, omnia, & ſingula examinabimus, & confutabimus plerumque. Sunt autem ad rem præſentem, ſummatim relati, vel odium Dei independenter à dæmonum libertate, vel habitus impœnitentiæ vehementiſſimus ita etiam infuſus, vel Dei decretum denegatiuum cõcurſus ad pœnitentiæ actum, quidue aliud præfatis ſimile. Contra vero Doctores reliqui phyſicam impotentiam abſolutam actus omnis honeſti abſolute & ſimpliciter boni pœnitentiæ de anteactis peccatis damnatis Angelis negant, atque abſolutam ad aliquos eiuſmodi actus potentiam phyſicam concedunt, qui ad omnes virtutum moralium actus quia ex perfecta charitate ſupernaturali non elicitos potentiam phyſicam abſolutam in damnatis Angelis admittũt. Doctores recenſebo inferius, dum generalem eam quæſtionem verſabimus: ex his vero Doctoribus plerique impotentiam moralem antecedentem, & abſolutam ad omnes actus ſimpliciter, & abſolute honeſtos, quare, & ad pœnitentiæ actum in damnatis dæmonibus recognoſcunt. Ita expreſſe Soarius citato libro octano, capite octauo, Arriaga citata diſputatione vigeſima quinta, ſectione quinta, ſubſect. 2. num 30. §. *Reſpondeo tamen* alios antiquiores ſcholaſticos ex Soario referens, quorum mentem in ea generali quæſtione ex Vaſquez intelli-

intelligentia certiore ſemper, & germaniore dabimus. Reliqui vero, qui impotentiam phyſicam abſolutam ad bene aliquid ſimpliciter & abſolute honeſtum, ac ſubinde pœnitentiam, agendum negarit moralem impotentiam ad id ipſum concedunt, vt ex iis quæ in dæmonibus damnatiſque reliquis recognoſcunt, liquet ſatis. Quoniam vero de peccatis admiſſis pœnitentia, & dolor, ſeu contritio. Duplex à tota Theologia poſſibilis in peccatore admittitur nempe alia perfecta ob Deum ſumme, & ſuper omnia dilectum, quæ contritio abſolute dicitur, ac, mea ſententia, ſupernaturalis eſſentia ſua eſt, ac neceſſario proinde, ex ſupernaturali quoad ſubſtantiam charitate orlunda; alia vero imperfecta, quæ vocatur attritio ſeu dolor de peccato ob mala, & pœnas inferni ob illud à Deo infligendas, ni contritione, attritioneve peccati maculam eluamus de vtroque pœnitentiæ actu ſeorſim in præſenti quæſtione definiendum à nobis eſt, quia diuerſa ſunt decidendi de vnoquoque principia.

4. Dico primo dæmones damnati ad actum pœnitentiæ, ac doloris perfecti ſeu abſolute dictæ contritionis de peccato ob Deum ſumme, & ſuper omnia dilectum ſuper naturaliter impotentiam abſolutam phyſicam habent. Supponitur ab omnibus concluſio, etſi in terminis non tradatur, niſi ab Arriaga ſect. 4. initio vbi doctrinæ generalis, & communis de impotentia abſoluta phyſica eorum ad vllum actum bonum ſupernaturalem in dolore ſupernaturali, ſeu contritione de peccatis exemplum nominatim adhibuit. Probatur facillime, in mea, & noſtri Gaſparis Hurtado manuſcripto de forma realiter formaliter iuſtificante: quam non ſolum gratiam habitualem, ſed actum etiam contritionis de peccato ob Deum ſumme, & ſuper omnia dilectum eſſe docui controu. de gratia formaliter ſanctificante. Cum enim Deus ſemel damnatis gratiam formaliter ſanctificantem, & iuſtificantem denegare in perpetuum decreuit, omnis forma ſanctificans, & iuſtificãs independenter ab vlteriori poteſtate, & libertate damnatorum ipſis redditur impoſſibilis: atqui præfata contritio de peccatis eſt forma realiter formaliter ſanctificans & iuſtificans: ergo independenter à demonum vlteriori poteſtate, & libertate, redditur ipſis pro ſtatu & ęternitate tota futura damnationis impoſſibilis: ergo nulla eſt ad eiuſmodi, contritionem damnatis dæmonibus, pro eo ſtatu, & futura æternitate vera, creatis poteſtas, phyſica ac libertas; eſſet enim poteſtas, & libertas realis & phyſica pro eo ſtatu ad id, quod ex decreto Dei omnino independenter ab eorum phyſica poteſtate, & libertate vlteriore, pro ſtatu eodem ſupponitur impoſſibile, ac proinde chimærica ſolum, & impoſſibilis poteſtas; ac libertas. Sed etſi contritio præfata forma realiter formaliter ſanctificãs non ſit, ſed gratiã formaliter ſanctificãtem exigẽs, ac deuoluens probatur facile concluſio, quia omnium ſententia neceſſario, & inſeparabiliter gratiam ſecum affert ac deuoluit: ergo ex gratiæ formaliter ſanctificantis impoſſibilitate pro ſtatu damnationis diſcurſu paululum deducto independenter ab vlteriore poteſtate, & libertate phyſica damnatorum, etiam contritio perfecta ab ea inſeparabilis prorſus diſcurſu paululum deducto redditur pro eodẽ ſtatu impoſſibilis. Probatur ſecundo in eadem ſuppoſitione: quia, vt vidimus certam. a. n. 2. & 3 nec charitatis habitum habent dæmones damnati, etſi hic à gratia habituali diſtinguatur, vbi inſtantiæ ex habitu fidei à nobis eis conceſſo petitæ ſatisfecimus. Neque habent præparatam omnipotentiam ſpecialiter loco eius habitus, imo vero, neque, vt generaliter cũ dęmonum voluntate concurrat vt dixi n. 4. defectus autem, vel vnius ex biſce tribus phyſicam abſolutam potentiam ad actum quemuis Charitatis (cuiuſmodi præfata contritio eſt) abolet: ergo ea phyſica potentia damnatis dæmonibus deficit, & phyſica impotentia adeſt. Dices odium Dei, in illis libere phyſice abſolute conſeruatur, vel repetitio elicitur, & perſeuerat: ergo & eſt phyſica, eorum ad contritionem perfectam, & ex Charitate ſupernaturali poteſtas ſiquidem, ſine phyſica abſoluta poteſtate ad vtrumuis libertas eſſe non poteſt. Reſpondetur conceſſo antecedente, negando conſequentiam. Quia odium in Deum ex libertate contradictionis poſitum & conſeruatum eſt ad quam illud ponendi, vel conſeruandi, aut illud omittendi, quæ extrema libertatis contradictionis ſunt, phyſica abſoluta poteſtas requiritur, alterutrum libere apponentis, vel conſeruantis; non autem ad odium, vel amorem, quæ ſunt extrema libertatis cõtrarietatis ad odium Dei, ex qua damnati, nuſquam Dei odium, vel repetunt, vel conſeruant; quare, nec potentiam abſolutam ad actum contritionis perfectæ, & Charitatis ſupernaturalis habere debent, ſed ad odium Dei omittendum, vt pute poſſunt, vel aliis actibus, quibus ab odio Dei diuertant ad quæ abſque Charitatis habitu, & aliis ad actum Charitatis prærequiſitis potentiam phyſicam habent, vt libere Deum oderint, vt de ſe patet.

5. Circa abſolutam potentiam, vel impotentiam dæmonum in damnationis ſtatu ad pœnitẽtiæ cuiuſuis naturalis ſecundum ſubſtantiam ſimpliciter, & abſolute bonæ, & moraliter honeſtæ examinandam, ac definiendã eiſdem principiis, vti ſolummodo poſſumus, quibus in quæſtione generali de potentia, vel impotentia abſoluta eorum ad opus, ſeu actum, quemuis moralis virtutis, cuiuſuis vtendum nobis eſt: quandoquidem peculiare illud principiũ aliquorum Dominicanorũ Thomiſtarum phyſicæ abſolutæ immobilitatis Angelorum à ſemel elicito actu, habitoque ab eis propoſito deliberato, vnde impotentiam phyſicam pœnitentiæ cuiuſuis, naturalis etiam ordinis de peccatis admiſſis ſpecialiter deduceretur euerſum ſatis, ſuperque à nobis ſupra ex inſtituto fuerit. Et quidem, cum ex hoc eodem principio phyſicæ immobilitatis, & inflexibilitatis Angelorum à propoſito ſemel deliberate habito, non honeſta ſolum, & ſimpliciter abſolute bona anteacti affectus, & operis, ſed mala etiam, & ex quouis, etiam turpi, motiuo retractatio, cuiuſuis Angeli impoſſibilis demonſtretur: neſcio, quo pacto principium, hoc cum damnatorum dæmonum æque, atque hominum, ob cruciatuum acerbitatem, etſi vitiata aliunde, pœnitentia, ac de admiſſis peccatis retractatione, & pœnitentia, quam totum caput Sapientiæ quintum refert, componant. Siquidem phyſica hæc immobilitas à ſemel concepto affectu, cum phyſica etiam retractationis potentia, nec ſolum cum morali, repugnat. Item phyſica hæc immobilitas à ſemel habito actu, non minus cum retractatione actus boni præhabiti, quam ſemel habiti ab Angelo actus mali pugnabit. Quocirca vltra primum inſtans deliberationis Angelicę, in horum ſententia, phyſice indiuiſibile, eorum via procedere non potuit, vt lapſorum obdurationi, & peruicaciæ, bonorum vero conſtantię probatę locus eſſet: quibus in illorum damnatione iuſtitia, non adeo dura, & quaſi impatiens impoſque ſui & furore concepta, horum vero præmium vberioris largitatis, & miſericordiæ fuiſſe rationali toti Reipublicæ monſtraretur: quare vtriſque non ſolum inſtans indiuiſibile phyſice in quo primum deliberarunt; ſed nonnulla alia, & mea ſentẽtia, non pauca, ſtatu vię Angelicæ, & morula Theologica quauis, contineri Theologi fere omnes fatentur: vnumque vel alterum Patrum teſtimonium, aduerſum quid ſonans, commode ſatis interpretantur: vt de viæ Angelicæ duratione diſputantes ſuperius vidimus: igitur nil aliud, neque aliunde de potentia, aut impotentia dæmonum, & idem eſto hominum damnatorum, ad actum virtutis moralis pœnitentiæ poteſt ſpeciatim definiri, quam de reliquarum moralium virtutum potentia, vel impotentia definiatur.

6. In ea vero generali quæſtione de potentia vel impotentia abſoluta dæmonum damnatorum ad quẽuis actũ virtutis cuiuſuis moralis Scotus in 2. d. 7. q. 1. §. *Reſtat nũc dicere*, & id reportat diſt. eadem. Baſſol. q. 1. a. 3. Duran. q. 1. n. 12. Tartaretus, & alij relati à Soario l. 8. c. 8. n. 1 Valentia d. 4. q. 25. p. 2. §. *Contra vero Scotus*. Ioan. Præpoſitus ad q. 64. 1. partis. a. 2. dub. vn. n. 6. §. *Contrarium vero*, abſolutam potentiam ad actus virtutum moralium damnatis dæmonibus concedunt. Vaſquez. d. 241. etſi. cap. 1. n. 2. §. *Plerique vero* oppoſitam impotentiam abſolutam & antecedentem bene moraliter operandi damnatis dæmonibus adeſſe concedit, tamen capite quarto, vbi impotentiæ huius ſuam rationem reddit, impotentiam conſequentem ſolum, & ſecũdum quid probat, ratione de negationis auxilij congrui, cum qua potentia abſoluta antecedens ac ſimpliciter talis bene moraliter operandi omnino componitur, dummodo eis auxilium donetur ſufficiens: quare Vaſquez ipſe ad conſequentem ſolum impoſſibilitatem ſententiam limitat, numero decimo quin-

Digitized by Google

quinto, §. *Verum enim vero*, & numero decimo ſexto, & decimo ſeptimo, à linea. *Propter hoc argumentum*, vbi eo ſolum impotentiam dæmonum bene operandi in ſtatu damnationis, ab impotentia eorum, & reproborum in ſtatu viæ diſtinguit: quod illis, ex lege Dei ipſis nota, auxilia congrua ad bene operandum denegentur; ſecus ipſis, & reprobis reliquis pro ſtatu viæ, etſi eis pro vtroque ſtatu ad honeſte moraliter operandum ſufficientia, quibus potentia antecedens & abſoluta, ac ſimpliciter talis conſtituitur à Deo donentur. Ita intellectum merito Vaſquez ſequitur Alarcon citato tractato ſexto, diſputatione nona, capite ſexto, numero ſexto, addens numer. 9. differentiam aliam potentiæ antecedentis dæmonum, & reproborum hominum in via ab ea, quam in ſtatu damnationis habent, de qua aliquid inferius dicemus: id ipſum docet Soarius, vbi proxime, capite nono, numero ſeptimo. Arriaga citat. diſputatione vigeſima quinta, ſubſectione ſecunda, numero trigeſimo, §. *Reſpondeo tamen*, vbi dæmonum impotentiam ad bene operandum moralem ſolum admittit: quam ſolam à magiſtro ſententiarum, de reliquis ſtatim citandis negatam refert, non autem abſolutam potentiam phyſicam bene operandi in ſtatu damnationis. Communis horum duorum ratio. Quia libere dæmones damnati peccant, alioqui non peccarent: ergo cum potentia abſoluta non peccandi, ac bene operandi ſine ſufficiente cogitatione retrahente à malo, & inducente ad illud, vel inducente ad bonum, & retrahente ab illo, verum hæc adeo communis ratio æquiuocatione æque communi huius difficultatis, & confuſione cum alia de obſtinatione dæmonum in malo (de qua ſeorſim nos certamine quarto,) ſiue impotentia eorum ad vitandum peccatum, prorſus nititur: cum hic de potentia, vel impotentia abſoluta, & antecedente ad opus, ſeu actum, omnem, & quemuis virtutis moralis, præciſe, qua bonum de ſe, & obiecto, & circumſtantiis, abſolute, & ſimpliciter, & vniuerſim diſputemus, non autem, qua actus ille præceptus eſt, & eius omiſſio peccatum; quo ſolum caſu præfata ratio vim habet, non autem pro actibus non præceptis moralium virtutum ſimpliciter, & vndequaque bonis, & honeſtis, vt plerique actus moralium virtutum reſpectu dæmonum damnatorum ſunt (multoque plures, quam reſpectu eorum & hominum in ſtatu viæ) quibus earum virtutum pro hac ſolum vel illa occaſione percipiuntur. Imo Vaſquez citata diſputatione quadrageſima prima, capite primo, numero primo. §. *Hæc opinio* fine & Arriaga cita, ſectione quinta, ſubſectione tertia, numero quadrageſimo, §. *Dices hanc ſolutionem* rarum, aut nullum, earum virtutum, actum eſſe damnatis præceptum merito docent, quare præfata ratio ad pauculos moralium virtutum actus, vel potius nullum, abſolutam potentiam phyſicam in dæmonibus probaret, cum de omnibus ſit quæſtio, & deciſio.

7. Secunda ſententia, non ſolum moralem impotentiam dæmonum abſolutam ad actum omnem, & quemuis bonum ſimpliciter virtutis moralis, ſed phyſicam cenſet. Ita magiſtr. in ſecunda diſputatione ſeptima capite, *Nunc ergo*: ſanctus Thomas ibi. quæſtione prima, articulo ſecundo, Ricardus articulo ſecundo, quæſtione ſecunda, Gregor. quæſtione prima, articulo ſecundo, Ægid. quæſtione prima, articulo ſecundo, Capreol. quæſtione prima, articulo primo, concluſione ſecunda, Maior quæſtione prima concluſione quinta, Marſil. quæſtione quinta, articulo tertio, Holcot, quæſtione quarta, littera RR. Gabriel. quæſtione prima, articulo primo, Ocam. quæſtione decimanona, & quodlib. 1. q. 14. ferrara. 4. contra Gent. cap. 91. Caietan. 1. p. q. 64. artic. 2. Et Dominicani Thomiſtæ Recentiores, quibus conſentiunt Molina quæſt. 64. articulo ſecundo, diſputatione ſecunda, §. *Dubium eſt hoc loco*. Granad. tractatu decimo quarto, diſputatione tertia, atque alii apud ipſos. Certe moralem dæmonum impotentiam ad bene moraliter abſolute, & ſimpliciter operandum, ne Doctores quidem ſententiæ primæ damnatis Angelis, aut hominibus negant. Volunt autem ex eis aliquid nil amplius, quam moralem impotentiam ex auerſitate pœnarum, quas continenter à Deo vindice ſcelerum patiuntur, paſſuroſque æternùm certo ſciunt: & ſubinde bonorum operum ſuorum inutilitatem, ob quod odio, inuidia iraque ardentiſſima in Deum flagrant,) damnatis dæmonibus ad bonum agendum à Doctoribus pro hac ſententia ſecunda citatis affigi, quare eos cum primæ ſententiæ Doctoribus conciliari facile poſſe æſtimat vbi proxime Præpoſitus noſter. & concordes inter ſeſe fuiſſe ſupponit Arriaga vbi proxime; falluntur tamen. Pleríque enim ex Doctoribus ſecundæ ſententiæ de impotentia phyſica abſoluta loquuntur, vt patet ex rationibus, quibus ſuam concluſionem probant. Marſilius enim, etſi concluſionem de facto ſolum proponat, & Paludanus citatus pro ſecunda hac concluſione à Soario ſupra. c. 9. n. 16 & Molina, quibus fauet Scotus apud Arriagam ſect. 4. §. *Ideo tertio* eam probant: quia Deus concurſum ſuum generalem vti ad quemuis actum eſſentialiter ex parte actus primi requiritur ad opus nullum abſolute, ac ſimpliciter honeſtum dãnatis dæmonibus, nec præparat, nec offert, ſed de ſe, & independenter ab vſu libertatis eorum, denegat, & ſubtrahit: quod impotentiam phyſicam ipſorum abſolutam, ad bonum, quemuis actum abſolute honeſtum ipſis facit. Quod probabile cenſet Soar. n. 13. &c. 14. n. 23. & Alarcon, proxime. n. 13. §. *Et tandem poterat*, & n. 14. §. *Sicut ergo Deus*. Arriaga ſect. 5. ſubſect. 4. fine imo ſatis, & valde probabile Ocam, & Gabriël relati ab eodem Arriaga, ſect. 6. ſubſect. 2. n. 48. §. *Secundus modus*, probant: quia Deus ſe ſolo, & independenter à libertate voluntatis (imo diues phyſicæ actiuitatis de quo poſtremo nil ad præſentis quæſtionis deciſionem curandum, odium ſui damnatis dæmonibus perpetuo vehementiſſimum infundit & conſeruat, ex quo prius natura, quam de actu bono, vel malo deliberent, vt nil Deo diſplicens fugiant, vel placens, quale bonus abſolute actus eſt proſequantur neceſſitati, & determinati ſunt: ac proinde impotes abſolute boni alicuius, & honeſti exercendi: ſiquidem in requiſitis ad honeſtatem abſolute talem præcipua eſt finis bonitas, quæ in Deo eſt, nequitque, cum præſuppoſito eius odio actione aliqua ſimul intendi, ac phyſice componi. Hæc etiam ratio phyſicam impotentiam nec ſolum moralem probat. Huic rationi affinis eſt ratio Gregorii, cui etiam Gabriël ſubſcripſit, perpetuæ murmurationis, & blaſphemiæ in Deum vindicem neceſſario ortæ ex dolore perpetuo cruciatuum, neceſſario etiam à damnatis concepto, cum qua murmuratione & blaſphemiis actus ſimpliciter bonus eſt incompoſſibilis. Quarta ratio cuius meminere Scotus, & Gabriël, fuit Gregorij, & Holc 1. Quod, ſcilicet, à Deo infundatur intenſiſſimus habitus in malum inclinans, & determinans ac damnatorum libertatem phyſicam creatam, & finitam, ac ſubinde aliqua tandem intentiore inclinatione ad vnum extremum auferibilem à voluntate, vt nequeant phyſice ferri in extremum aduerſum: ex eius vero habitus infuſi determinatione voluntatis damnatorum dæmonum ad malum, implicat eos ad bonum abſolute, ac ſimpliciter honeſtum ferri abſolute poſſe. Hæc etiam ratio phyſicam impotentiam illorum abſolutam, & antecedentem ad vllum actum ſimpliciter honeſtum probat. Quinta demum ratio ſancti Thomæ, Capreoli, Caietani, Ferraræ, citatis locis, & aliorum recentiorum Dominicanorum idem etiam probat. Aiunt enim omnem damnatorum Angelorum voluntatem eſſe propter finem, quem tanquam vltimum, & vniuerſalem, nec ſolum, vt particularem, actu prauo, ob quam damnati ſunt, ſibi conſtituerunt, ſaltem virtualiter reliquis aliis eorum actibus neceſſario intentum: quatenus voluntates particularium bonorum, vltimi finis, nempe beatitudinis ſibi ab vnoquoque Angelo præſtitutæ voluntatem, neceſſario ſaltem virtute participant.

CERTAMEN IV.

Rationes impotentiæ phyſicæ ad actum bonum moraliter præfatas reiicio.

1. HAs Doctorum omnium ſecundæ ſententiæ rationes retuli, vt appareat contra noſtros Arriagam, Præpoſitum, & alios, eos omnes de impotentia phyſica abſoluta, & antecedente recte, & abſolute bene, aliquid, & honeſte agendi damnatorum dæmonum, non autem de impotentia ſolum morali fuiſſe locutos: etſi non, vt eorum probem rationes, quas adeo etiam ſingulatim recenſui, vt ſingulatim etiam reiiciam. Prima Paludani, & Molinæ de decreto denegandi, generalem concurſum (cauſis ſecundis neceſſarium, vt operentur) dæmonibus, & damnatis, quibuſque, in pœnam peccatorum vitæ, ob quæ æternæ damnationis ſubiecti ſunt; etſi nihil in eo violentiæ perpetuæ, quam nonnulli contra eam rationem obiiciunt) recognoſcam, cùm ius Diuinæ vindictæ iuri, & exigentiæ voluntatis damnatorum Diuini concurſus, ex parte Dei præparandi ad honeſtam eorum operationem à Deo præualeat, multoque magis quam præſentia contrarij agentis validioris exigentiæ agentis debilioris, præſentia, cui obinde concurſus Dei ad operandum citra violentiam vllam quotidie à Deo denegatur: nulla ſane in denegatione concurſus, & præparationis eius voluntatibus damnatorum ad honeſtam abſolute operationem violentia inferretur) tamen reiicienda abſolute eſt primo, quia iuri exactiuo vindictæ ſuæ tametſi fortiori, plerumque, & in multis Deus, vt debiliori cauſarum naturalium (maxime concurſus generalis ad operandum, præſtandum, ac præparandum) Deus cedit, vt in gradibus, & perditiſſimis peccatoribus, etiam ad ſceleſtiſſimas eorum operationes vlterius peragenda, experimur. Nec valet eos in ſtatu viæ eſſe; damnatos vero in perditionis termino, & perpetuæ Dei inimicitiæ, quia ius Diuinæ vindictæ de inimicis pro quouis inſtanti ex præſentia inimicitiæ peccatoris grauis pro illo, non autem pro inſtantibus vlterioribus ſucceſſuris ſumitur. Secundo, quia denegatione auxiliorum gratiæ, vt conterantur, adhuc imperfecte, honeſte tamen, ſatis habetur, ne abſolute, & in Dei gratiam redeant, ac ſimili denegatione, ne recte, & honeſte abſolute poſſint operari; quin ad denegationem præparationis concurſus generalis adeo naturalis cauſis ſecundis primum recurratur. Tertio principaliter, & vrgentius prima hæc ratio reiicitur. Quia formali odio Dei dæmones & reliquos damnatos peccare contra præceptum negatiuum, *Ne Deum oderis* certum apud Patres, & ſcholaſticos eſt, vti & contra alia præcepta naturalia negatiua: ad quæ concurſus neceſſarius ex parte Dei præparatus adeſt. Nempe ad odium Dei, vel actionem quampiam aliam naturali iure prohibitam, quam turpiter; praueque exercent: tum autem neceſſe eſt præcedere præcepti prohibentis, & malitiæ odii Dei notitiam, & cogitationem ſanctam, ſiue gratiam Dei ſufficienter auxiliantem, vt damnatus ab odio retrahatur, illudque omittat: alioqui nec libere, & turpiter Deum odio haberent. Inquiro autem rurſus: an eſſe poſſit pura omiſſio in voluntate, necne? ſi primum: omiſſio odij Dei, ex auxilio gratiæ retrahentis, atque motiuo prohibitionis, & malitiæ odii Dei per illud repræſentatæ, vt ex parte actus primi abſolute poteſt rationi Conſone, ac præcepto conformiter haberi, ac proinde bona moraliter omiſſio, ac ſubinde honeſtum, ac bonum aliquod exercitium in voluntate dæmonum abſolute eſſe poterit omiſſione illa, ad quam præparatio concurſus, non requiritur, ſed ſolum ad odium Dei, quo recte, & honeſte pro ſua libertate, non vtitur, dum odium omittit. Quodſi male putam ommiſſionem voluntatis dicas impoſſibilem, ſed actu aliquo poſitiuo, & oppoſito actui omittendo induci debere vrgentius pugnabo. Etenim immediate formalis libertas contrarietatis voluntati in hac ſententia relinquitur, mediata vero ſolum ad contrarij vnius, (odii, v. g. Dei) omiſſionem extremi quatenus contrarium alterum v. g. Dei amor pro voluntatis arbitrio ponitur, quoad vim omittatur: ergo nequit hoc libere poni, vel omitti, quin ex poteſtate abſoluta voluntatis creatæ ad odium, vel amorem Dei, pro libito apponendum, odium Dei ponatur, vel ex libera immediate amoris Dei poſitione odium omittatur: nequit autem eſſe abſoluta poteſtas ad odium, vel amorem apponendum, in voluntate damnati abſque præparatione concurſus generalis ex parte Dei præſuppoſita ex parte actus primi ad vtrumuis: ergo ex defectu præparationis concurſus diuini male probatur impotentia abſolum damnatorum, ad omne exercitium honeſtum, ſiue priuatiuum omiſſionis præceptæ, ſiue poſitiuum per actum ſimpliciter honeſtum qualis eſt amor Dei.

2. Secunda ratio: ex odio Dei infuſo damnatorum voluntatibus à Deo, ſiue ſolo, ſiue eorum voluntatibus phyſice adiuto, independenter vero ab exercitio libertatis earum (quod ſatis ad eorum interitum eſt) impugnatur. Primo, quia mere gratuito, & voluntarie abſque vllo fundamento aſſeritur. Secundo, quia contra ſcripturam Pſal. - 2. *Superbia eorum qui te oderunt aſcendit ſemper.* Patres & Theologos reliquos dicitur. Ex quibus Dei odium in damnatis peccatum, ac ſubinde liberum eſſe perpetuo dicimus, quod fieri, nec per vnum quidem inſtans, poſſet, ſi perpetuo abſque eorum libertate, à Deo infunderetur. Tertio, quia odium hoc Dei ab ipſo damnatis infuſum, non ſolum phyſice inclinat, & inducit, ſed determinat, horum ſententia, ad malum omne præ bono, in omni occaſione, quæ occurrit: ex quo infertur primo in nulla occaſione contra aliquam virtutem, aut præceptum damnatos ſiue poſitiue, ſiue omiſſiue poſſe libere agere, & peccare contra id Ioan. 8. *Ille homicida erat ab initio.* In mortis Abeli ſuaſione, & tentatione Protoparentum ad peccatum, quo mors fuit in mundum inducta. Hoc autem totum à damnatis iam dæmonibus actum eſt. & Ioan. 1. c. 3. *Ab initio Diabolus peccat*, eo ſcilicet vſque, & ſubinde iugiter per æternitatem peccabunt. Illationem probo quia, cum determinatione phyſica antecedente ex parte actus primi ad vnum extremum, pugnat phyſica ad vtrumuis voluntatis libertas. Nec præſtat: determinationem hanc voluntatis damnatorum è vehementi odio Dei infuſo ad malum, ſiue omiſſiue, ſiue poſitiue, præ bono, eſſe quoad ſpeciem, non quoad indiuiduationem actus praui apponendi: quare in huius præ illo electione libertatē exercere illos poſſe, & peccare. Contra enim primo. Nam peccato omiſſionis actus præcepti omnia indiuidua omittenda neceſſario ſunt, ſiquidem cuiuſuis actus poſitione non peccaretur; quare ad omnes omittendos, vt omiſſiue peccent damnati determinati, ex odio illo ſunt, ſi ad malum etiam omiſſiuum ex illo determinantur. Secundo, nec ad ſaluandam libertatem in actibus prauis, & malis poſitiuis, ac ſubinde damnatorum peccata ea præſtat euaſio. Siquidem actus indiuiduatio ab arbitrii creati electione non pendet, ſed, vel à temporis, loci, & aliorum circunſtantiis, vel, vt cenſeo) à Deo qui ad hunc præ alio decernit concurrere, caſu, quo voluntas in obiectum, & ob motiuum propoſitum moueri pro arbitrio ſuo, velit: quare, ſi quoad ſpeciem etiam actus determinate aliunde (vt in præſenti ea Dei odio à Deo infuſo) antecedenter, & ex parte actus primi ſit, nullam in actus cuiuſuis appoſitione exercere libertatem poteſt. Et quidem, cum electio huius indiuidui actus, præ innumeris aliis actibus poſſibilibus, niſi eis omnibus præcognitis, nequeat à damnatis haberi: nec omnium poſſibilium actuum intra ſpeciem quamuis peccati cognitio damnatis dæmonibus adſit, neque pro eo ſtatu adeſſe poſſe, ratione aliqua (imo non, niſi contra omnem rationem) aſſeri queat, ex huius actus praui præ alio appoſitione, libertas, & peccatum dæmonum damnatorum ſaluari. Denique odium illud infuſum ad omnes actus malos incurrentes in horum ſententia cogere damnatos videtur. Quarto impugnatur, quia, etſi odium hoc Dei non prædeterminaret phyſice, (vt oportet ex vrgentibus eſt, ad phyſicam impotentiam abſolutam, &

antece

antecedentem damnatorum dæmonum ad omne malum, inhoneſtum, ſiue omiſſiue, ſiue poſitiue, & fugam omnis boni & honeſti probandam) ſed phyſice ex parte actus primi voluntatem inclinaret, ac induceret, ad omne malum, & fugam omnis boni, & honeſti exercitii, dubio procul, Deus omnis peccati, ſiue omiſſionis, ſiue commiſſionis, & ad omnis boni & honeſti fugam cauſa eſſet author: vnde, & malorum tentator contra Iacobum eſſet, ac inductor, & ab omni bono auerſator.

5. Quinto illud à Deo infuſum, vt velis vehemens, & intenſum odium Dei, non opponitur phyſice incompoſſibiliter voluntati, qua ſibi velit damnatus, aliquid boni, & conuenientis qualis eſt actus honeſtus & bonus, moraliter, etſi indirecte actu illo infenſiſſimo inimico Deo obiectum placens apponatur quod nuſquam obeſt, vt quod ipſis directe, & per ſe bonum, & amabile eſt ab eis appeti poſſit, & appetatur: vt in nobis patet qui bona per ſe, & directe noſtra appetimus ſæpe, etſi per accidens iucunda inimicis fore videamus : item, ſi quæ dam ratis per ſe, & directe bona ſunt quia erunt Deo iucunda, ex odio illo infuſo Dei appeti ab ipſis abſolute nequeant, infertur: damnatos nihil phyſice poſſe abſolute operari, cum in cuiuſuis entis ab eis appoſiti, entitatiua bonitate Deus complaceat. Denique odii illius Dei infuſo Deo, vt cauſa particulari, & independenter à libertate damnatorum Deo repugnat: quia, etſi ita à Deo infuſum peccatũ in dãnatis non eſſet, quia ab eis non eliceretur libere; aſt, cum ex obiecto malum moraliter, & turpiſſimum ſit, Deus illud libere volens, & efficaciter volens in alio vt opus ad eius à Deo infuſionem eſt) etſi ſe eo, odio non odiſſet, tamen, ea libera odii ſui, in alio voluntate peccaret : cum & obiectiua malitia obiecti voliti adſit, & Dei illud libere volentis libertas. Non ſecus, ac ſi ego odium Dei in amente, amorem vel actum adulterii, cuius libertate non amatur, libertas mea adeſt à qua formaliter mihi imputatur ad culpam actus ipſe, qui obiectiuam malitiam intrinſecus habet. Nec valet : Deum ex honeſto fine puniendi damnatos illud, ſui odium infundere, malum enim, intrinſece præſertim, & ex obiecto ſuo ex nullo honeſto fine amari abſque culpa poteſt. Nec magis præſtat : voluntatem Dei, quæ in ea infuſione odij intercedit) Principis naturalis ſupremi malitiã illam obiectiuam odij Dei ſaltem reſpectu ſui abolere. Primo enim malitia obiectiua intrinſeca actus ex obiecto ſuo niſi obiecti ablatione (ſine qua actus eſſe non poteſt) nequit prorſus auferri. Secundo, infertur, ex ea ſolutione, Deum quæcumque peccata poſſe licite amare cum id ſine eius voluntate fieri non poſſit. Tertio poſſe Deum eadem ratione peierare, & mentiri quæ ſunt omnino hæretica, & blaſphema. Ea quæ præfatæ ſententiæ affinis addebat, Gregorius de neceſſaria triſtitia, & ſpirituali ſenſu doloris de cruciatibus, ac inde neceſſario etiam ortis in Deum vindicem murmuratione, & blaſphemiis nihil præſtant. Primo enim ex dolore illo & triſtitia de cruciatibus à Deo inflictis neceſſitate phyſica oriri in Deum murmurationem, & blaſphemias, neque à Gregorio, neque à Gabriele (qui ei etiam in eo conſentit concluſ. 2.) probatur, ſed gratis, & abſque fundamento aſſumitur, imo vero probari nullatenus poteſt. Secundò, murmuratione, & blaſphemiis in Deum damnatos dæmones peccare certum apud Patres, & Theologos eſt: quare, & eas ex libertate phyſica agere. Tertio, quidquid ex eis prauis affectibus in Deum nihil ſibi honeſtum, & bonum moraliter poſſe abſolute dæmones operari omnino, eſt falſum vt conſtat, ex dictis nuper contra ſimilem neceſſitatem non operandi honeſte, ſeu impotentiam phyſicam bene, & honeſte operandi ex odio Dei ortam ex quo apparentius videbatur inferri. Addebat Gabriel dæmones damnatos, ſemper velle pœna carere, & ſuam beatitudinem. Sed cum ea efficaciter velle nequeant, cum ſciant vtrumque eſſe ſibi impoſſibile, quod ſimplici affectu, & complacentia, ea præciſe velint, culpa non eſt, etiam adiuncta. Ægidii ratione : quod beatitudinem, non ex gratiæ auxilio, ac proinde propter ſe ipſos, & ex ſui complacentia, quare curve, & praue dæmones amant. Hæc tamen ratio nos peccare, cum beatitudinem noſtram amamus, deſideramus ſpe etiam Theologica ex ſupernaturali, quoad ſubſtantiam gratiæ auxilio ſperamus : ſiquidem ex noſtri tanquam finis cui complacentia, & concupiſcentiæ affectibus illam nobis volumus, in quo nulla eſt curvitatis affectus deordinatio. Neque enim omnia, ex Dei vt finis, complacentia velle debemus, vt finis, complacentia, velle debemus, vt recte, & ex honeſtate velimus. Alioqui nulla virtus moralis, imo nec Theologalis, præter charitatem erit admittenda, quæ duo abſurdiſſima ſunt. Denique intento toto Ægidii, & Gabrielis hac in re permiſſo, nihil ad præſentem difficultatem, & concluſionem de phyſica impotentia Dæmonum damnatorum, ad vllum actum moralis cuiuſuis virtutis præſtandum conducit : Ecquid enim beatitudinis propriæ amor, quantumvis vitioſus phyſicæ incompoſſibilitatis, cum actu moralis virtutis habere poteſt ?

4. Quarta etiam ratio pro impotentia hac phyſica Dæmonum damnatorum bonum quidpiam, ſimpliciter, & abſolute tale, ſiue poſitiue, ſiue omiſſiue agendi (cui præcipuè Gregorius, & Holcot inſiſtunt) de habitu infuſo à Deo eorum voluntatibus, ex quo ad omnis mali moraliter, proſecutionem, & moralis boni fugam, non ſolum phyſice, & vehementer, ex parte actus primi impellantur ſed prædeterminentur, nullius momenti eſt, etſi non ſatis firmiter à nonnullis confutetur. Primo : quia adeo vniuerſalis habitus ad omnis boni fugam, & omnis mali, ſiue omiſſiui, ſiue commiſſiui, & poſitiui pro quavis occaſione proſecutionem, eſt impoſſibilis : ſed primo vnde eam impoſſibilitatem ita arguentes probant, poteruntve probare, ſi ſemel admittant (vt plane admittunt) habitus ea parte voluntatis in actu primo impellentes, ac phyſicæ determinantes illam ad actus prauos eliciendos, & bonos moraliter omnes fugiendos in materia ſpecialis alicuius virtutis infundi à Deo poſſe ? Secundo : Parui, vel potius nihili, Gregorij & Holcot, eorumque rationis refert, ſiue id : vno vniuerſali habitu, ſiue pluribus à Deo pro virtutum, & vitiorum ſpecifica diuerſitate infuſis factum admittatur. Secundo impugnat eam rationem Vaſq. noſter d. 241. c. 2. n. 4. §. *Hac tamen ratio* : quia intrinſeca voluntatis creatæ libertas in actu primo per habitum, quantumvis intenſe vehementer inclinantem, & impellentem phyſicè creatam voluntatem, ad actum aliquem, etſi minui poſſit ad actum oppoſitum, vel eius omiſſionem exercendam, nequit tamen auferri, ac prorſus, ex parte actus primi phyſice impediri; alioqui habitu per actus frequentes, & frequentiſſimos à nobis adquiſito libertas noſtra in hac vel illa vitij ſpecie auferretur, vt deinceps in illa peccare non poſſemus ; quod eſt abſurdum : cæterum ſi ea impugnatio veræ doctrinæ innititur, quonam pacto Dominicanos Recentiores, Thomiſtas, eorumque phyſicam præmotionem, ſeu qualitatem phyſice prædeterminantem voluntates creatas ad ſuos actus ab euerſione libertatis Vaſquez ipſe, & reliqui ſcholæ ſocietatis noſtræ Thomiſticæ impugnamus ? qua item ratione Patres antiquos hæreticos prædeſtinatores, & eorum Sectarios Lutheranos, & Caluiniſtas, eorumque decreta noſtrarum actionum prædefinitiua ab eiuſdem libertatis euerſione Catholici omnes Doctores hactenus impugnarunt, & nunc etiam confutant ? facile enim reſpondebunt, tam phyſicam prædeterminationem, quam prædeſtinationem, ſeu prædefinitionem actus noſtræ voluntatis, extrinſecum, quid noſtræ voluntati eiuſq intrinſecę libertati æque, atque habitus illos (ac magis extrinſecã prædeſtinationem & prœfinitionem) & aduentitium eſſe, & quod ſubinde nequeat voluntatis noſtræ libertatem euertere ; etſi eam poſſit imminuere ? ſed magna æquiuocatione intelligentiæ *intrinſeca libertatis*, voluntatis creatæ ea doctrina innititur, intrinſeca quippe creatæ voluntatis libertas ita intelligi poteſt, vt ipſi intrinſeca eſſentialiter phyſicè adæquate ſit & quãvis hoc ſenſu afferri nullo extrinſeco, & extraeſſentiali libertas poſſet, & aboleri, ſed ſola eiuſdem voluntatis ablatione, & deſtructione: aſt, nec poſſet, extrinſeco alio imminui contra id, quod Vaſq. admittit: nullo, ſiquidem alio rei cuiuſq, eſſentia minui poteſt. Deinde hoc ſenſu abſoluta, & adæquata libertas voluntati intrinſeca non eſt vt patet, cum cogitatione indifferenti vtriuſq; extremi, & decreto etiam Dei præparatiuo concurſus ad vtrumvis extremum (quæ extrinſeca, & extra eſſentialia phyſice voluntati creatæ ſunt eius libertas eſſentialiter conſtituatur: ſi autem intrinſeca adæquata libertas creata, creatæ voluntati intelligatur : quia quidquid illam conſtituit, & vltra vo-

Digitized by Google

luntatem ipſam complet, etſi intra huius eſſentiam phyſicam eſſe non debeat, debet tamen ipſi inhærere, falſum etiam eſt, & ad intentum noſtri Vaſquez inſufficiens. Falſum: quia in eius, & aliorum plurium (quibus non aſſentior) opinione potentiæ vitales animæ, quales ſunt intellectus, & voluntas, & ab anima, & inter ſe ſe phyſicè, & realiter diſtinguuntur, & in ea opinione cogitatio indifferens vtrumque extremum, ad quod libertas eſt intellectus actus eſt, eique non voluntati phyſicè inhæret, ac ſubinde voluntati intrinſeca inhæſiue non eſt; & tamen intrinſece libertatem creatæ voluntatis phyſice eſſentialiter, omnium certiſſima, & euidentiſſima ſententia, conſtituit. Secundo decretum præparatiuum concurſus diuini ad vtrumvis libertatis extremum intrinſece inhærens voluntati creatæ, cuius libertatem eſſentialiter conſtituit, non eſſe de ſe manifeſtum, ac certum omnibus eſt.

5. Quod autem intento noſtri Vaſquez ſit inſufficiens, quo inutile facile probatur: quia habitus ille infuſus à Deo intrinſece voluntatibus Dæmonum damnatorum inhærens à Gregorio, & Holcot aſſeritur, atque eo modo eas, ad omne bonum ſimpliciter omittendum atque malum omne morale, ſiue omiſſiuum, ſiue poſitiuum exercendum phyſice, ex parte actus primi determinans; cum quo phyſica indifferentia in actu primo, ad vtrumvis per intrinſeca inhærentia illius conſtitutiua in actu primo ſtare non poteſt: ſiquidem determinatio ex parte actus primi per habitum intrinſecum, inhæſiue voluntati, eius in actu primo indifferentiæ intrinſecæ inhæſiue contradicit: illud autem abſurdum, quod contra præfatos authores Vaſquez idem inferebat, abſolute non infertur; quia, etſi Deo concedatur potentia producendi habitum vitioſum in voluntate creata, à Deo vehementem, & intenſum, vt voluntatem in actu primo phyſice prædeterminet, ad actum, non ſtatim voluntati creatæ actibus ſuis repetitis producendi vehementem habitum prædeterminatiuum phyſice ad actus ſimiles concedenda potentia eſt. Secundo à Deo intenſum habitum vitioſum, vel oppoſitum virtutis ex frequentiſſima intenſorum actuum repetitione adquiri à nobis abſolutè poſſe, vt moralem impotentiam ad oppoſitos vitij, aut virtutis actus exercendos nobis ingeneret à pluribus admittitur: vt propterea frequentiſſima, & maxima conſuetudo, altera natura vulgo dicatur, quaſi naturæ in ſuos actus propenſionem, ex parte actus primi, & determinationem phyſicam emuletur: Idque (ni amplius quidpiam) Holcot, & Gabrielis, & S. Thomæ ratio tacta, vt minimum probat, cui Vaſquez ſolutio proxime impugnata, non ſatis occurrit, vt ex dictis patet. Denique vti ex parte motionis obiectiuæ, & intentionalis voluntatis noſtræ per cognitionem, & propoſitionem obiecti proſequendi, à Deo poteſt viuida & intenſa eius obiecti cognitio dari, vt vix, ac ne vix quidem obiecto remiſſe, aut remiſſiſſime propoſito attendendo: quare nec proſequendo libertatem, & poteſtatem in actu primo noſtræ voluntati relinquat (vt Vaſquez præſertim in maiori cogitationis viuacitate congruitatem eius in actu primo conſtituens admittit) quid ni ex parte motionis phyſicæ Vaſquez per habitum (quo mobilem etiam phyſice Vaſquez ipſe, & Doctores plerique voluntatem creatam admittunt) à Deo intenſe, ac vehementer impelli phyſice à Deo voluntas creata abſolutè in obiectum poſſit, vt ab eius proſecutione reſiſtere, & abſiſtere phyſice abſolute ex parte actus primi nequeat? ſcio alios rationem hanc præfatorum Nominalium impugnare: quia habitus vitioſos voluntatis nequeat Deus ſalua, ſanctaque, & recta ſua morali bonitate, & ſanctitate, ſe ſolo, & tanquam particulari cauſa creatis voluntatibus infundere: cum eiuſmodi habitus ad malum morale phyſice inclinationes ſint, (etſi ad illud phyſice non determinent) nec ad aliud de ſe ſe valeant inſeruire. Hæc tamen impugnatio debilis valde eſt.

6. Etenim Deum ſe ſolo, & vt particularem cauſam habitus vitioſos infundere creatæ voluntati citra bonitatis, & ſanctitatis ſuæ iacturam abſolute poſſe, plurium Doctorum primæ claſſis ſententia eſt, quam cum noſtro Vaſquez ſectatur noſter etiam Arriaga cit. d. 25. de Angel. ſect. 6 ſubſect. 1. n. 46. §. *Abſolute reſpondere: quis*, atque in ſententia omnium admittente mobilitatem phyſicam voluntatis creatæ, per habitus ipſi inhærentes certū mihi eſt. Si enim, qua mobilis intentionaliter per obiecti cognitionem poteſt cognitione obiecti delectabilis prohibiti, ac turpis à Deo vel ſpecierū immiſſione vel aliter, vt cauſa particulari cauſata in actum prohibitum, & turpe intentionaliter moueri, etſi non ex fine, vt eum actum prauum (cui ſolum eliciendo ea cognitio de ſe, & determinate, etſi non determinanter ſubſeruit) proſequatur, ſed, vt tentationem glorioſè ſuperet, & glorioſius, quo, vel ſpecierum viuidiorum immiſſione, vel aliter viuidior, & efficacior delectabilitatis obiecti prohibiti cognitio immittatur, ſiue ex fine alio puniendi ante acta peccata permiſſione peccati vlterioris donatione auxilij, & cognitionis retrahentis ab eius obiecti proſecutione & ſufficientis ſolum quod efficax auxilium foret, ſi remiſſior cognitio delectabilitatis obiecti loco intenſioris daretur, cur non ex eiſdem finibus, vel triumphi glorioſioris, phyſicam eam etiam inclinationem auerſionis ab obiecto bono, & proſecutionis mali delectabilis, vt habitus vehementis infuſi creata voluntas ſuperet, vt auxilio Dei ad oppoſita extrema poteſt, vel puniendi ante acta vlterioris peccati permiſſione moueri phyſice à Deo abſque vlla bonitatis, & ſanctitatis iactura non poterit, vel vt à bono auertatur, vel turpe delectabile proſequatur? Impugnatur denique eadem infuſio à Deo vt particulari cauſa habitus vitioſi à multis: quia, etſi inde non inferatur Deum directe, & explicite peccatum amare; illud tamen cauſare, ac ſubinde virtute, & implicite ſaltem velle, quod dedecet plane Dei bonitatem, & ſanctitatem, vitari non poſſit. Hæc tamen impugnatio, eiuſque ſolutiones loco opportuniori adducendæ examinandæque inferius ſunt, dum de obſtinatione Dæmonum damnatorum in malo eiuſq. forma conſtitutiuâ agamus: ibi enim maiorem vim habet impugnatio quam in difficultate, quam verſamus de eorum impotentia phyſica bene operandi moraliter præciſa: ſiquidem omiſſio boni, cuiuſvis actus virtutis moralis præciſè nuſquam veto præcepti, peccatum, malumve morale non eſt: quare nulla moralis ſuæ bonitatis & ſanctitatis indecentia imo multa iuſtitiæ ſuæ laude in male actorum pœnam habitu infuſo Dæmonum voluntati, niſi ij habitus aliunde repugnet, eos ad fugam, & omiſſionem boni cuiuſvis moralis ſui impotes, poſſet prædeterminare, nedum phyſice ad vtrumque præmouere.

7. Solum ergo præfata ex habitu à Deo infuſo phyſica impotentia Dæmonum damnatorum, quidpiam bonum morale præſtandi impugnari, & vniuerſim poteſt primo ex noſtris principijs: quia voluntas creata mobilis phyſice ab alio non eſt, ſed ſolum à ſeipſa: atqui motio hæc à Deo per habitus infuſos, eſt motio phyſica ab alio: ergo eſt motio voluntati impoſſibilis. Conſequentia eſt certa: nam motio alicuius in eo genere in quo mobile illud non eſt, ſed potius immobile, eſt impoſſibilis. Antecedens probatum ſatis à nobis fuit t. 1. de Deo vno contr. 3. d 1. quæſtione vltima. Secundo impugnatur: quia Doctores prædicti, ac habitus infuſione determinationem abſolutam, & antecedentem phyſicam non ſolum ad non operandum bene moraliter in materia virtutis cuius fieri dānatis Dæmonibus aiunt, ſed etiam in materia cuiuſvis virtutis præceptæ: ita, vt impotes phyſice abſolute, & antecedenter, non ſolum ad non exercendum actum bonum in vlla materia virtutis liberum, ac non præceptum, ſed, & ad non exercendum malum, ſiue omiſſione actus præcepti, ſine admiſſione actus oppoſiti, & prohibiti, pro quavis occaſione occurrente omnino reddat. Hæc autem doctrina (vltra difficultatem aſſignādi habitus de ſe immediate ad omiſſiones puras phyſice impulſiue) alias continet grauiores difficultates: etenim, vt determinatio hæc abſoluta antecedens phyſica ad malum, & impotentia abſoluta phyſica antecedens ad quodvis bonum habitus, vel habituum infuſione à Deo Dæmonibus damnatis fiat, ſatis non eſt eis habitibus, vt cumq; Dæmones ex parte actus primi, ad fugam boni, cuiuſq; moralis, ſiue poſitiuam, ſiue pure omiſſiuam, & proſecutionē cuiuſvis mali moralis, ſiue poſitiue, ſiue omiſſiue, vt cumq; phyſice, ex parte actus primi impelli (quod fieri à Deo medio habitu vitioſo, in communi ſententia, per ſe diximus n. 6.) ſed phyſice ad vtrumq; prædeterminari, alioqui impotentia phyſica abſoluta, & antecedens ad bonum, & ad vitandum, ſeu non agendum malum habitu à Deo infuſo, nuſquam damnatis Dæmonibus adeſſet, vt hi DD. volunt, & contendunt: ſi autem antecedens illa phyſica determinatio, ad malum, & impotentia ad bonum

Digitized by Google

num inſuſo illo habitu Dæmonibus damnatis fiat, nihil libere agent vel omittent, nec vnquam in inferno peccabunt contra ſcripturam Patres & Theologos, vt dicebamus n. 2. vbi euaſionem, ex libertate ad indiuiduum hoc prauum præ alio apponendum præcluſimus: tum quia in prauis omiſſionibus actus præcepti locum non habet: tum quia indiuiduum hunc actum præ alio ponere electionis, & arbitrij voluntatis Dæmonum non eſt: quod autem, ſimul argumento reſpondet Arriaga ſect. 5. ſubſect. 4. n. 40. §. *Dices hanc ſolutionem* ſcilicet damnatis Dæmonib. nullius actus præceptum poſitum eſſe, (quod & Vaſq. cenſet cit. d. 241. c. 1. n. 1. §. *Hæc opinio probatur* ſub fi.) nec ſatis eſt firmum, nec, ſi eſſet verum, eſſet ſufficiens: ſiquidem præcepta naturalia negatiua omni rationali creaturæ pro ſtatu etiam damnationis, impoſita eſſe (v. g. non oderis Deum, non peccabis) certum eſt: in his autem impugnatio euaſionis de libertate indiuiduationis locum non habet: cum omnia indiuidua actus odij Dei v. g. & ſimilium prohibeantur: quod vero Arriaga ibidem addit ex impotẽtia antecedente morali damnatorum agendi quidpiam, boni vitandive quidpiam mali præcepto omni exemptos Dæmones, & damnatos reliquos eſſe: quia ſumma difficultas alicuius præſtandi in æſtimatione prudente, atque in iure phyſicæ impotentiæ æquiualet, & effectus præſtandi phyſicæ impoſſibilitati, cuius præceptum nullum eſſe poteſt: teneret fors in præceptis humanis, ſecus in diuinis, quibus quidquid rationalis creatura phyſice agere, vel non poteſt itidem Deus abſolute præcipere, vel prohibere: multoque minus, valet in naturalibus præceptis, quæ phyſicas & naturales vires rationalis creaturæ attendunt, nec eius etiam morali ſolum potentiæ aſtringuntur: & tandem, ſi hæc ſolutio præſtaret nunquam nuſquamque damnati peccarent: cum ad nihil agendum, vel non agendum præcepto, vel poſitiuo, vel naturali tenerentur: quod contra ſcripturam, Patres & Theologos dicetur. Denique ex habitu hoc determinante abſolute phyſice & antecedenter ad actum, vel omiſſionem prauam in damnatos Dæmones à Deo immiſſo peccati eorum author Deus illum infundens fore videtur, de quo certamine ſexto vt diximus.

8. Quinta ratio neceſſariæ deprauationis cuiuſvis actus Dæmonum ex prauo fine, quem ſibi primo peccato conſtituit, & ad quem proinde, quovis alio actu, virtualiter ſaltem debent neceſſario reſpicere: quovis modo à citato Caietano, ac Recentioribus Dominicanis, Thomiſtis explicetur de Angelis, in viæ etiam ſtatu, ex quo primo peccarunt, & finem, ſibi vltimum praue in creatura conſtituerunt æque ac poſtea in ſtatu æternæ damnationis: imo, & hominib. viatoribus, ex quo primum etiam mortaliter peccarunt æque probat quare nec Dæmones, nec homines in ſtatu viæ phyſice bene operari, aut non praue, & turpiter operari, vbiviſ operaturi ſint, abſolute poterunt, ſed phyſicam abſolutam impotentiam habebunt: quod, & irrationale, & abſurdiſſimum eſt: multum enim, ſiue Dæmonis, ſiue hominis in via præter primum peccatum fuiſſe, eſſeve poſſe, inde inferretur: cum vlteriores omnes actus eorum praui neceſſitate abſolute phyſica, & antecedente, quam, & abſque phyſica libertate, & potentia eorum ad oppoſitum (ſine qua praui & inhoneſti moraliter actus eſſe non poſſunt) omnino prodirent. Deinde impugnatur ratione, quia bonitas, aut malitia, ex fine actus primo habiti, nuſquam participatur ab aliis poſterius habitis, niſi iſti, vel formaliter, & expreſſe (quod in præſenti non euenire aduerſarij contingere hic volunt) eum finem, vel reſpiciant, vel ſupponant, vt eliciantur, & exiſtant, atque ita in actibus poſterioribus voluntas finis actus illius primi virtute cenſeatur permanere, quia ab illa proxime, vel remote pendent, & cauſantur, & immediate, vel mediate alij mediis aliis, quaſi concatenati ab illa proueniunt, eique connectuntur, vt patet in electionibus mediorum, vel proximorum, vel remotiorum, & intentione finis, ex qua electiones illæ promanant: ſi autem actus plures inconnexi cum finis voluntate ſint, ac diſparate ſe cum illo habeant, ex eius finis bonitate honeſtari, vel malitia vitiari, nullatenus poterunt, vt de ſe patet: ſic autem ſe habent actus praui vlteriores primo, in Dæmonibus, & damnatis reliquis, aliis ſpecie diuerſis virtutibus oppoſiti, ac proinde vitia ſpecie diuerſa ſunt, nec fini, & motiuo peccati primi, ſuperbiæ, verbi gratia, ſubordinari, nec in viæ, nec damnationis ſtatu. Quare & vnuſquiſque, eorum actuum prauorum ſuum proprium finem vltimum, ab aliorum actuum fine diuerſum in creatura conſtituit, non aliter, atque primus actus prauus finem vltimum, ſuum, & proprium in creatura conſtituiſſe dicebatur. Nempe quia, quidquid voluntas appetit ſub boni ratione appetit, & quidquid fugit ſub mali ratione auerſatur; quare in eius rationis genericæ boni proſequendi proſecutiui affectus omnes, & auerſandi mali omnes affectus auerſiui voluntatis conueniunt, ſiue boni, ſiue mali moraliter ſint, quin inde, vel malitiam, vel bonitatem trahant; ſed ex peculiaribus obiectis, & bonis, quæ proſequũtur, & malis, quæ auerſantur, & quæ pro ſpecifica eorum diuerſitate diuerſa ſunt, nec vnius affectus ſpecifici propria alterius ſpeciei affectui communia, & connexa, ſed ſolum in ratione illa generica, ex qua conuenientia nec bonitas, nec malitia moralis, nec ſpecifica bonitas, aut malitia deſumitur: cõque ſane plano, ſanoque ſenſu verum habet affectum omnem, voluntatis creatæ participare voluntatem beatitudinis, vt ſapienter Vaſquez noſter 1. 2. tom 1. ad quæſtionem 1. articulo 6. & ad quæſt. 114. articulo 4 ex Sancto Bonauentura, Scoto, Ricardo, Gabriele, & antiquis aliis: quia affectus omnis voluntatis fertur in aſſecutionem boni, & carentiam mali generice ſumptam, quæ in beatitudine propria, & ſpeciali noſtra eſt atque in quovis ſpeciali bono, quod proſequimur, & malo, quod fugimus, adeſſe nobis repræſentatur, vt ideo ſcitè comœdus ille (referente Auguſtino) omnibus diuerſorum adeo ſtudiorum hominibus in theatrum poſtera die conuenturis dicturum ſe quid vnuſquiſque vellet pollicitus, veriſſima breuiſſimaque, & laudatiſſima ab Sancto Auguſtino ſententia. *Omnes vos cupitis eſſe beati*, fidem ſoluerit. Denique Ægidij ratio, quatenus ex parte cum additamento Gabrielis ℞ concluſione ſecunda, conueniebat reiecta à nobis ſatis & breuiter fuit numero 3. ſub med. In aliis enim bene Ægidius diſcurrit, vt ex iam dicendis patebit.

CERTAMEN V.

De phyſica potentia, vel impotentia Dæmonum damnatorum ad bene, ſimpliciter, & abſolute operandum, noſtra ſententia.

1. NEutri ſententiæ relatæ, vel impotentiam abſolutam phyſicam ad actum ſimpliciter bonum abſolute, & vniuerſim affigenti, vel vniuerſim neganti in bona Theologia poſſumus aſſentiri: vti ex his, quibus vtramque, eorumque fundamenta, diſiecimus diſpici facile poterit: vt autem ea in recordata Theologia ſententia feratur boni ſimpliciter, & abſolute honeſti, actus, vel omiſſionis diuidi debent. Nempe in actus, vel omiſſiones, quæ ſub præcepto ſint, & quæ præcepto non ſubſint: quæ diuiſio, quia ab antiquioribus, præmiſſa, quæſtionis huius deciſioni non fuit dum vniuerſaliter, vel impotentiam affirmant, vel vniuerſim negant, & oppoſitum potentiam phyſicam abſolutam generaliter ad actus omnes abſolute bonos moraliter Dæmonibus damnatis concedunt, à vero aberraſſe videntur, ac ſibi ipſis alibi repugnate; etſi (meo iudicio) re ipſa, neque à vero, neque à ſe ipſis deficiant: conſiderarunt enim operationes moraliter honeſtas præciſe, qua tales, quin vt præcepto, legive ſubiectas conſiderarent, qui impotentiam phyſicam eorum damnatis vniuerſim conceſſerunt, qui vero eam ipſis denegarunt bonis moraliter operationibus, ſeu omiſſionibus præcepto ſubiectis ſolummodo attenderunt, etſi vtrique ad pauciora, quam deberent, vt omnino difficultatem definirent planè reſpexerint. Primus in hanc diſtinctionem incidiſ

incidit Pater Vaſquez ſupra c. 1. n. 17. vbi concluſionem communem antiquorum quam ſectatus fuerat c. 1. n. 2. 5. *Pleriqúe vero*, ad ea, quæ nulli præcepta ſubiacent, limitauit, vt ſupra enim aduertimus, quem imitati poſtea ſunt Soarez [illegible]to libro 8. c. 9. num. 7. Alarcon cit. d. 9. c. 6. n. 6. concl. 2.

2. Dico primo: damnati Dæmones potentiam phyſicam habent ad bonas abſolute morales operationes ipſis præceptas, & omiſſiones prohibitarum: ita præfati proxime Doctores ex antiquis, qui eis ad quodvis bonum morale ſecundum ſubſtantiam naturale cum Scoto concedunt, relati certamine 3. num. 6. Probatur 1. quia damnati Dæmones in multis, & continuo, & perpetuo peccant: ergo, & pluribus legibus, aut præceptis ſeu naturalibus, ſiue poſitiuis diuinis, vel creatis aduerſantur in multis: conſequentia hæc euidens eſt: cum abſque oppoſitione, lege, aut præcepto peccatum aliquod eſſe non poſſit. Antecedens eſt certum ex ſcriptura, Patribus, & Theologis, & conſequentia irrefragabilis, quare dum conſequens eam Arriaga, negat: ſcilicet operationem vllam præceptam honeſtam damnatis Dæmonibus, ac reliquis, ſtatus eiuſdem contra antecedens commune ac prope dogmaticum impegit, & tamen præceptis naturalibus negatiuis, *Non oderis Deum, non mentieris, non peierabis*: ac ſimul, nequit damnatos liberare in quibus tota argumenti noſtri vis excipienda ab ipſo erit; ſed ſuper hoc ſatis eius rationes, & euaſiones, ſuperius certam. 4 reiecimus: ex eodem antecedente continuorum delictorum Dæmonum perpetuo peccantium æqua legitimitate infertur: ita eos, ſiue operando prohibitas, ſiue omittendo bonas operationes præceptas peccare, vt has ex parte actus primi exercere abſolute poſſint, & prauas prohibitas omittere; alioqui, neque ex libertate has omitterent, nec illas operarentur, nec ſubinde in alterutro peccarent: ergo in damnatis, & abſoluta potentia phyſica ad agendum honeſte quod præcipitur, & omittendum quod prohibetur. Dices ad honeſtam omiſſionem prohibiti non probare: cum enim actum prohibitum poſſint ex fine, & motiuo non honeſto imo turpi alio omittere, & ex poteſtate ad ita omittendum libertas omiſſionis actus prohibiti ſaluetur: ex eo, quod illum libere, & praue agant, poteſtas ad omiſſionem abſolute bonam, & ſimpliciter honeſtam, hoc argumento in damnatis vllis non probatur: cum nequeat probari fundamento ſolido honeſtam aliquam eſſe præceptam damnatis: ac deinde poteſtas abſoluta, ad abſolute honeſtam, ac ſimpliciter bonam omiſſionem (in qua difficultas tota poteſtatis Dæmonum abſolute ad operationes moraliter abſolute bonas excipienda erat, vt diximus) non probetur. Contra tamen eſt: quia poteſtas abſoluta ad honeſtam abſolute, ac ſimpliciter bonam moraliter omiſſionem actus prohibiti, cuius appoſitione peccare Dæmones, ac damnati reliqui abſolute poſſunt, ſufficienter, atque euidenter præfato argumento probatur: vt enim peccare abſolute actu prohibito (verbi gratia odio Dei) damnati poſſint, neceſſaria eſt cognitio prohibitionis actus odij, oppoſitioniſque illius, cum præcepto, ac ſubinde malitiæ moralis eius, qua ab eo eliciendo retraharentur, ſi velint; alioqui in eius elicientia, non peccarent, nec præcepto prohibenti, cuius ignorantia agerent, realiter formaliter aduerſarentur rectove rationis dictamini contrairent: atqui ex ea cognitione prohibitionis oppoſitioniſque cum præcepto, ac dictamine recto rationis actus odij Dei, poſſunt abſolute ab illo retrahi, & ex eo motiuo illum omittere: quod honeſtum ſimpliciter, & abſolute bonum moraliter eſt: ergo ex eo, quod Dæmones, ac reliqui damnati perpetuo actibus prohibitis peccarent, rite, recteque infertur poſſe illos abſolute, ex honeſtate morali abſolute tali in materia præcepto ſubiecta operare, vt concluſione hac prima diximus; eſto nunquam (vt ſuperius diximus) vel prohibitis actibus abſtineant, vel nunquam, ex honeſtate abſolute tali illos omittant, ſed ex alio indifferenti, vel turpi, ſi velis.

3. Certe, ſi pura omiſſio phyſica, & moralis etiam, ac ſimpliciter, & abſolute bona dari (vt verius puto) abſolute poſſit, à potentia abſoluta Dæmonum ad moraliter bonam ſimpliciter, & honeſtam abſolute omiſſionem actus prohibiti, quo de facto peccant, ad potentiam abſolutam, eorum operationis præceptæ (ſi qua eſt, vt abſolute præcepta à Deo eſſe poteſt iuxta ſuperius dicta contra Arriagam) cuius omiſſione peccant, vel poſſent peccare legitima eſt, vt diximus conſequentia: cum eadem vtrobiq; ratio militet, & vtrobique, ſi qua in altero occurrere poſſit difficultas, etiam eadem occurrat in alio eadem etiam doctrina, & ſolutione euacuanda: ſin autem pura omiſſio voluntatis dari abſolute non poſſit proximius, ac vrgentius forte ad hanc Dæmonum potentiam abſolutam honeſtè, ac bene moraliter poſitiue operandi illatio premit: cum enim ex cognitione præcepti prohibentis neceſſario prærequiſita, ad peccandum; & oppoſitione actus prohibiti cum ipſo, & dictamine rationis, & honeſtate poteſtas abſoluta, ad actus prohibiti omiſſionem ex honeſtate, & bonitate morali ſimpliciter tali, ac proinde abſolute honeſtam, & moraliter bonam Dæmonibus fiat: omiſſio autem pura, & immediata, voluntatis ſit impoſſibilis per ſe, ac ſolum ſit poſſibilis, per actum, quo omittendus à voluntate arceatur; fit plane, poteſtatem illam veram, ac non chimæricam, bonæ moraliter omiſſionis, & abſolute honeſtæ actus prohibiti eſſe ad omiſſionem, eo modo, quo poſſibilis, omiſſio illa eſt, non autem, quomodo eſt impoſſibilis: ac proinde non pure, & immediatè ortam à voluntate, ſed medio actu, poſitiuo prohibiti contrario, atque elicito, ex motiuis prohibitionis, & oppoſitionis cum præcepto & dictamine rationis rectæ quæ in actu vitando, & omittendo recognoſcit: quare poſitiuus hic actus, prohibitum vitans, eiuſque omiſſionem cauſans in voluntate, bonus ſimpliciter, eſſet primario, & inde ſecundario prohibiti omiſſio, vnde poteſtas voluntatis dæmonum ad honeſtam abſolute omiſſionem actus prohibiti, quam probabimus n. 2. abſque poteſtate ad actum ſimpliciter honeſtum, & quidem immediatiori, quam ad omiſſionem in hac ſententia, eſt impoſſibilis.

4. Obiicies: Dæmones in quavis occaſione omnes, & ſinguli, cum innumeri ſint, peccant, & peccabunt per ſucceſſuram totam æternitatem, quin eorum aliquis pro aliqua occaſione, & duratione non ſit peccaturus, & tranſgreſſurus preceptum, ſiue poſitiuum bonæ & honeſtæ operationis, ſiue negatiuum actionis prauæ & prohibitæ, ergo non eſt in eis potentia, ad honeſte ſimpliciter, vel omittendum, vel operandum. Probatur conſequentia quia potentia, quæ nuſquam, nunquam, ac in nullo, ex infinitis indiuiduis effectum habitura eſt, chymærica potentia eſt: conceſſo antecedenti negatur conſequentia, ex qua, vt vidimus, non conſequens, ſed eius potius contradictorium infertur: ad eius probationem dicito de potentiis naturalibus, & determinatis ad vnum vim habere: ſecus de potentiis liberis, in quibus effectus omnes contingenter eueniunt, atque vt eueniant de facto non ex ſola poteſtate abſoluta ſufficienter, & adæquate, per quamvis indifferenter propoſiti obiecti cognitionem conſtituta pendet, ſed ex eius adæquata, & completa conſtitutione per cognitionem quæ determinate alterius extremi ex indifferenter propoſitis, ad quæ poteſtas indifferens eſt, habitura effectum ſit, & cuius cognitionis, præ alia non habitura eum effectum, ſed oppoſitum ab alterius voluntate, & prouidentia pendet, vt in præſenti. Tunc enim poterit abſolute, quibus velit, quantumvis multis, & fere infinitis de eis cogitationibus prouidere, quæ ſufficienter poteſtatem voluntatis ad vtrumvis conſtituant, nec tamen alterius partis determinatæ, nuſquam, nunquamque habituræ effectum ſint: vt in præſenti iure Deus damnatis Dæmonibus ac reliquis prouidet. Ac pro quavis occaſione, & tempore inſtantiæ finalis vitæ adultis omnibus & pene innumeris reprobis, in quibus inſtari facile tuum argumentum poteſt. Obiicis hæc alia ex materia de gratia auxiliante, cum enim nil moraliter adhuc abſolute bonum iuxta Vaſq. & noſtram doctrinam voluntas creata poſſit abſolute abſq; Dei gratia exercere, ac nullam vincere tentationem abſolute queat: gratiam Dei auxiliantem, qua ipſis potentia abſoluta ad honeſtum voluntatis ſuæ exercitium damnatis omnibus à Deo concedi videmur admittere: ſed quid abſurdi, ſi illud Damaſceni ſupra recitatũ, *multa Dæmonibus indulget*, ſcilicet Deus, etiam ad tocum damnationis extendi aſſeramus. Secundo minimum cogitationis ſanctæ ent [illegible] ſumptum, ac ſeiunctum ab extrinſeco conſenſu conditionato ſub illa (vt ſeiunctum in [illegible] præſente eſt) ex quo in ratione gratiæ, & beneficij, quam magnum eſt, ſi

doceatur

donetur, & ſolum quaſi ſufficienter præciſe voluntas creata conſtituatur potens abſolute ad honeſtum abſolute, & bonum moraliter exercitium ſuæ libertatis debitum naturæ vere ipſis eſſe cum Vaſquez & noſtra doctrina recte componi poteſt, vt de gratia auxiliante agentes oſtendimus, & id ſolum minimum dæmonibus damnatis adeſſe ſat eſt ad potentiam abſolutam honeſti exercitij conſtituendam abſque vlla auxilij, quoad modum adhuc ſupernaturalis donatione, ſed vt quid inquies numquam ſe honeſte habituris circa materiam præcepto ſubiectam ea potentia minima cogitatione honeſta à Deo facta fuit? an vt peccent? abſit, imo vero, vt non peccare abſolute poſſint, & peccati permiſſione ex iuſtitia vindicatiua, eos pugnat, quod abſque non peccandi potentia nequit fieri.

5 Dico ſecundo, ad nullum exercitium honeſtum, & abſolute bonum moraliter, quod præcepto non ſubeſt, adeſt potentia phyſica abſoluta dæmonibus, ac reliquis damnatis & citatis Alarcon-Vaſquez, ac reliquorum, quos pro phyſica impotentia abſoluta dæmonum damnatorum ad ſimpliciter honeſtum & bonum morale exercitium voluntatis retulimus cert. 3 n. 7. Probatur concluſio: quia cogitatio honeſtum exercitium voluntatis repreſentans neceſſaria ad conſtitutionem abſolute potentiæ voluntatis etiam minima ad id ſufficiens, bonum quid damnatorum, & in ordine ad bonos mores procul dubio eſt, & qua omnes damnati, ob mortalia actualia præſertim (vt dæmones indignos meritiſſime reddiderunt, ac inſuper deſperatæ ſalutis, cui & boni mores, & exercitium quoduis honeſtum voluntatis, ejuſmodi cogitatio honeſta poſſent inſeruire, illi omnes ſunt. Ergo ea etiam minima honeſta cogitatione de facto priuantur damnati, ſine qua potentiam abſolutam ad bonum vllum, & honeſtum abſolute voluntatis exercitium eis non adeſt. Et hæc quidem ratio noſtram concluſionem probat ſatis, etſi minima hæc honeſta cogitatio naturæ iuri rationali cuiuſuis creaturæ debita eſſet, & quoad modum etiam, naturalis: ſiquidem exigentia demeritiua damnati cuiuſuis præſertim ob mortale actuale, quo damnatus, viam vitamque terminauit, exigentiæ naturæ à Deo præualeat, vt diximus, cert. 2. numer. 6. Si autem cogitatio honeſta, etiam minima, & neceſſaria ad conſtitutionem abſolutæ potentiæ ad honeſtum exercitium, & ſimpliciter bonum voluntatis (tametſi non congrua, nec affectum habitura) damnatis indebita, ſeu non debita ipſis iure naturæ ſit, ac ſubinde, quoad modum ſupernaturalis, & Dei gratia vltra, & ſupra creationis debitum, vrgentior erit præfata concluſionis huius probatio, vt vidimus cert. 2. num. 7. Id autem definire huius loci non eſt, neque alicubi ab aliis Doctoribus diſputatum: ſed rationali creaturæ deberi communiter, ſine examine ſuppoſitum: cum tamen multo examine Theologico diſcurſu, & eruditione egeat, eius definitio, vt ex noſtro primo tomo de ente ſupernaturali controu. de gratia auxiliante ſatis conſtat. Quo vero illud, quod in probatione hac diximus (eam ſcilicet vim præcipue habere in damnatis ob mortalia, actualia, & propriæ voluntatis in ſe, & de ſe abuſum) reſpiciat, diximus cert 2 num. 6. ſub finem. Nempe ad infantes ob originale ſolum damnatos, in quibus vrgens adeo ratio non eſt, vt minima cogitatione honeſta effectum non habitura, atqui à Deo potentia abſoluta ad exercitium ſuarum voluntatum in pœnam originalis priuentur cum honeſta cogitatio ad vſum rectum propriæ voluntatis, vnicuique donetur, & inſeruiat, ac proinde iis, qui proprij arbitrij, & voluntatis abuſu non pereunt, & damnantur, ſed alienæ, nempe Protoparentum, non ita congruum videtur eam cogitationem honeſtam minimam, nec effectum habituram ſtata lege denegari: maxime, ſi ea iure naturæ, & creationis, rationali creaturæ debita ſit.

QVÆSTIO II.

De obſtinatione, ac obduratione dæmonum, & reliquorum damnatorum in malo.

QVæſtionem de obduratione damnatorum dæmonum ac reliquorum in malo à pleriſque cum impotentiæ eorum bene operandi, ac neceſſitatis in malâ operatione perſtandi, & inſiſtendi, quæſtione confuſam, ſeorſim vtpote valde ab ea diuerſam, & ea diuerſis principiis (vt mox patebit) decidendam proponimus.

CERTAMEN I.

Obduratio damnatorum in malo in nulla aſſignate à Doctoribus impotentia phyſica bene operandi, ac non male operandi.

1 DÆmonum, de reliquorum damnatorum in malo obduratio duplex diſtinguenda eſt, vt ſuperius dicebamus. Altera reſpectu actorum ab ipſis in via peccatorum, ob quæ fuere damnati, & quæ in ſtatu damnationis ſucceſſiue commiſerint, (de quibus eadem ratio eſt, ac de illis iam duratione anteriori admiſſis) an, ſcilicet, ita in eis obdureſcant, atque obſtinati ſint, ex quo primum damnati fuere, & damnati æternitate futura perſiſtent. Quod idem eſt, atque, an ad impœnitentiam abſolute honeſtam,) ad prauam enim, & aliunde vitiatam impœnitentiam obdurata non eſſe, certum eſt, cum pœnitentiam prauam, male à ſe actorum agant, vt oſtendimus ſupra, eaque pœna ſenſus non exigua miſeris ſit) ante actorum peccatorum obſtinati, atque obdurati ſint, & quoniam eorum obſtinatio, & obduratio conſtituatur. Altera vero obduratio eorum in malo eſt ad futuras eorum tota æternitate operationes, vt nihil non malum, & turpe ſint in quacumque occaſione & tempore operaturi. Idque ex ea obſtinatione, & obduratione ad malum operandum, quotieſcumque ex inſtanti primo ſuæ damnationis operentur: quæ obduratio ad malum ab obduratione in malo prima diuerſa liquido eſt, vt patet: ac inſuper ab obduratione non operandi deinceps bene, cum hæc bonæ operationis omiſſionem ſolum reſpiciat, illa vero non hanc ſolum, ſed inſuper operationem prauam. Eſt autem aduertendum intra hanc obſtinationem, & obdurationem damnati cuiuſque, ad praue in quacumque occaſione operandum, ex quo primo damnati ſunt tanquam terminum partialem ſeu partem termini, ad quem eiuſmodi obſtinatio & obduratio eſt, prauam & vitiatam alicunde pœnitentiam, doloremque de peccatis admiſſis vbi dolendum de eis ſit contineri. Siquidem prauus ille dolor operatio mala poſterior peccato futura eſt, ac proinde, in omnium prauarum deinceps futurarum à damnatis actionum cumulo, & collectione continetur: quare hac ex parte ad ſecundam obſtinationem damnatorum in malo, propriuſve loquendo ad malum, quam ad primam obſtinationem & obdurationem, proprie, & ſtricte loquendo in malo, potius pertinere. Denique obſeruandum, & quidem maxime pro vtriuſque difficultatis deciſione, & dilucido examine eſt: obſtinationem, & obdurationem tam in malo, quam ad malum, explicatam longe, ab impotentia phyſica abſoluta euadendi, & abſcedendi à malo commiſſo, & impotentia ſimili non operandi male, quoties operaturi deinceps damnati ſint, valdeque differre. Id conſtat, primo, ex ipſa terminorum perfecta apprehen-

ſione,& explicatione:impotentia enim phyſica,& abſoluta aliquid agendi,vel non agendi impotens abſolute phyſice reddit ſubiectum cui ineſt,nuſquam verò ad agendum vel non agendum obſtinatum, vel obduratum; alioqui agentia naturalia ad ſuos naturales affectus,ad quos determinatam, & neceſſitatam phyſice potentiam habent efficiendos, obſtinata, & obdurata proprietate ſermonis, dicerentur,& ad non agendum, ea quæ phyſice abſolute non poſſunt,ſeu ad quæ agenda phyſicam abſolutam impotentiam habent, v.g.ignis ad calefaciendum, & ad non frigefaciendum proprie diceretur obſtinatus,& obduratus quod abſonum eſt,& ridiculum.Secundò: quia obduratio in aliquo,vel ad aliquid faciendum abſq;impotentia phyſica abſoluta abſtinendi ab illo,& faciendi oppoſitum in creatura rationali propriiſſime reperitur: vt patet,in obduratione,& obſtinatione hominum ſceleſtorum in ſtatu viæ,& præcipue in obduratiſſimo, & obſtinatiſſimo Pharaone ad non dimittendum,ſed detinendum populum: ex quo obduratio,& maxima,nobis innotuit dæmoniacæ & damnatorum æmula,etſi diuturnitate temporalis vitæ, ac firmitate adhæſionis malo minor: immò,ſi impotentia ex defectu cogitationis neceſſariæ ad potentiam abſolutam phyſicam voluntatis, ad aliquid ſit, obduratio propria eſſe nequit,quibus prænotatis,ab difficultatis vtriuſq; deciſionem,& examen pergo.

2. Et circa obdurationem Dæmonum, ac reliquorum damnatorum in malo, propriè & ſtricte dictam,vt obſtinatione ad malum,iuxta dicta, diſtinguitur,videtur communiter à Doctorib. aſſeri eam eſſe in damnatis:dixi autem videtur:quia de vtraq;obſtinatione,& obduratione in malo,& ad malum,abſque vlla diſtinctione vtramq; confundendã loquuntur:nunquid inter obdurationem,& abſolutam impotentiam phyſicam voluntatis abſcedendi à malo,in quo eſt,& abſtinendi à malo in deinceps agendis interſit hactenus Scholaſtici obſeruarũt De iis autẽ,quib. obduratio in malo damnatis fiat, eadem etiam indiſtinctione, ſeu confuſione loquuntur, quin obdurationis in malo proprie & ſtricte dictę (id eſt iam admiſſo,ne ab illo per pænitentiam honeſtam abſcedant) cauſas conſtitutiuas à conſtitutiuis obdurationis ad malum, ſeu in malo in deinceps agendis (vt ſcilicet pro quavis occaſione, & tempore, quibus acturi aliquid ſint male, & vitiosè operentur) diſtinguant: quare alij ad defectum præparationis concurſus generalis Dei,ex eius parte prærequiſiti,alij ad vehementiſſimum Dei odium damnatis abſque vllo ipſorum exercitio libertatis à Deo infuſo, alij ad intenſum dolorem, & triſtitiam ex pænarum magnitudine neceſſario in illis ſubortam,alij ad habitus intenſiſſimos, à Deo etiam eiſdem infuſos,alij ad vitioſum finem peccati anteacti in aliis ſucceſſiuis per æternitatem, virtute ſaltem,& implicitè contentum recurrunt:quos omnes modos multo ex capite,cert. 5.confutauimus: etſi prænotata proxime recte penetrentur, difficultati primæ de obduratione, & obſtinatione,in malo ante act. explicandæ nequeunt inſeruire, atque aliunde in difficultate altera de obduratione propria ad malum,partim locum non habent, partim vero in terminis implicãt,& praua vlteriora damnatorum opera in Deum,vt cauſam,& authorem refundunt: vt ex dicendis in noſtris concluſionibus patebit Noſter Vaſq & Alarcon.minoribus longe incommodis,quam DD.alij obdurationem vtrámq;damnatorum in malo,ac earum conſtitutiuas cauſas deſignarũt (tametſi,vt DD.reliqui,obdurationem in malo,minus proprie ex parte vſurparint: vbi autem ſtricta,& propria obdurationis ſignificatione locuti ſunt totum eius conſtitutiuum non dederint, ſed eius partem.

3. Dico primò:damnati Dęmones,in malo antecluſi iam admiſſo obdurati propria obdurationis & obſtinationis, acceptione,nec ab eo per honeſtam abſolute, & ſimpliciter pænitentiam,ex impotentia phyſica honeſtæ pænitentiæ minime ſunt.Probatur facile ex dictis:quia Dæmones habent abſolutam phyſicã impotentiam ad abſcedendum à malo (ex cert.2.n.6.& cert.5. n.5.) iam omiſſo per honeſtam abſolute pænitentiã,vt conſtat: ac ſubinde neceſſitatem phyſicã abſolutam habent permanendi habitualiter,etſi non actualiter,in illo:idq;ex defectu auxilij ſufficientis,& minimi ad abſolutam potentiam,ſimpliciter honeſtæ pænitentiæ conſtituendam neceſſarii; eſt quippe is [illegible] præcepta liber,ſicut cæteri ad quos phyſicam potentiam abſolutam vniuerſim ead.ratione negauimus cit. cert.5.n.5.atqui impotentia phyſica aliquid agendi & neceſſitas phyſica illud non agendi ex eiuſmodi minimi auxilii,& cogitationis neceſſariæ, ad potentiam phyſicã abſolutam conſtituendã obduratio proprie dicta non eſt,vt oſtendimus hic n.1.ergò induratio in malo iam commiſſo ex eiuſmodi impotentia in damnatis non eſt,nec illi ſunt in malo commiſſo proprie obdurati,& obſtinati.Dices duritiem,ſeu obdurationem corporum (ex qua tranſlatitie,& & metaphorice voluntatis rationalis obduratio dicta eſt) non deficere ab obdurationis proprietate,ex eo,quod ſcindi,frangiq;corpus phyſice,& abſolute nequeat: imò vero ea maxime,& perfectiſſime obduratio eſſet, quæ corpus, cui ineſt, phyſice abſolute impoſſibilem exciſionis redderet,atq;non ſubiectum ſciſſioni: ergò nec impotẽtia phyſica voluntatis moraliter,& honeſtæ pænitentię de peccato,aut peccatis admiſſis oberit, vt obduratio in malo, ſit propria obduratio in illo imò ea perfectiſſima obduratio erit. Reſpondetur debiliſſimum argumentum eſſe, ab eo à quo tranſlatitiè aliud per methaphoram dicitur tale, &, quæ in illo ſunt,in eo,ad quod metaphorica locutio trãſfertur debeãt poſſintve reperiri:tũc enim non metaphorę eſſet,ſed locutionis proprietas.Ratio eſt,quia metaphorica trãſlatio per ſimilitudinẽ,quæ in omnib.nec eſſe debet, nec poteſt,deſumitur:ſin applica argumẽtũ ad impotentiã phyſicã agentium naturalium ad effectus ſuos contrarios efficiendos vt ignis frigiditatem calorive, vt ſumma proprietate obdurati dici debeant: in agentibus vero liberis impotentibus phyſice aliquid agere vel non agere precogitationis defectu,ſimilitudo nulla eſt cum duritie lapidis adamantis, vel corporis, vt velis duriſſimi, ac phyſice abſolute impotentis ſcindi,aut emolliri etenim durities corporis in eo ſtatu,vt ægre, vel phyſice impoſſibiliter, vt ais,etiam ictibus cedat ad ſciſſionem,aliiſve agentibus, vt emolliatur;non autem in eo,& nullo agente eius ſciſſionẽ aut emollitionem tentante emolliri ſcindiue ægre poſſit, vel potius neutrum pati phyſice: id enim mollia natura ſua corpora omnia habent, quæ nec franguntur, nec emolliuntur nullo ſciſſionem, emollitionem eorum tentante: ergò voluntatis creatæ durities, ſeu obduratio tranſlatitia, & metaphorica in malo non ſtat, in eo quod ictibus deficientibus, ac lenimentis ægre, aut impoſſibiliter,phyſice diuidi à malo admiſſo,frãgiue, & abſolute bona, & honeſta ſimpliciter pænitentia, nequeat,vel abſolute emolliri:id enim quantumvis mollis,& ad bonum flexibilis voluntas habet,ſi ictus,ac lenimenta, quibus opus eſt,vt ad bonum à malo diuidatur,ac abſcedat,accedátque ad bonum,vel emolliatur deficiant: ictus autem iſti,ac lenimenta,nil aliud ſunt,quam bonæ cogitationes, & honeſtæ à malo ad bonum retrahentes: quarum etiam in minimo defectus impotentiam illam abſolutam phyſicam voluntatis abſcedendi ab admiſſo malo ad bonam & honeſtam, ſimpliciter pænitentiam damnatis facit, faceretque voluntati cuivis creatæ, quantumvis molli flexibilique à malo ad bonum; ſi defectus ſimilis adeſſet; ergo impotentia abſoluta voluntatis abſcedendi à malo,ad bonam de eo, ac ſimpliciter honeſtam pænitentiam,ex eo defectu facta obduratio, eius in malo nuſquam eſt; ſed quidpiam aliud ex parte voluntatis,quod, non ſolum minimæ cogitationi,neceſſariæ,vt potens abſolute illa abſcedendi à malo ad bonum phyſice ſit, ſed, & intenſiori, & intenſiori cogitationi honeſtæ reſiſtat: quid autem illud ſit, inferius dicemus.

4. Circà ſecundam obdurationem, in malo (quam communiter appellant) ac proprius obdurationem ad malum dicendam obſeruauimus numero 1. ſub initio, id eſt ad non operandum bene, & honeſte, ſed male potius moraliter, in quovis occurſu duplex obduratio diſtinguenda eſt ratione diuerſi termini, quem vnaquæque reſpicit, & concernit Alter enim eſt omiſſio boni præciſè, qua bonum eſt, quin omiſſio eiuſmodi, ſit mala, vel operatio,cuius bona moraliter eſſe poſſet omiſſio: quia nec bonum omittendum eſt præceptum, nec prohibitus actus apponendus:quare alter vtrum citra malitiam: immò, & ex abſoluta honeſtate exerceri à voluntate poſſet, ſi alterutrum ex honeſto fine virtutis exerceret:quare obduratio hęc non faciendi aliquid boni poſitiue,vel omiſſiue obduratio ad malum, ſiue poſitiuum,ſiue omiſſiuum,non eſt:ſiquidem neutrum malum

eſt.

Digitized by Google

eſt, etſi alterutrum ſit, eſſeve poſſit bonum, ſed præciſe ad non ex honeſtate, & bene, atque abſolute honeſte, ſe exercendam, voluntatem. Vnde hanc obdurationem in malo ſeu ad malum negatione dicere merito poſſumus. Alterius vero obdurationis in malo, ſeu ad malum terminus alter eſt, ad operandum, vel omittendum turpiter, & praue, moraliter, ſiue contra legem, aut præceptum aliquid vel prohibens, vel præcipiens: vt ſupra in ſimili de potentia, & impotentia abſoluta phyſica damnatorum dæmonum, ac reliquorum; ac neceſſitate phyſica ad non operãdũ ſeu operandũ bene, atque ad operandũ, vel omittendo praue eorum potentiam, vel impotentiam phyſicam earumq; terminos rectæ methodi, & claritatis doctrinæ cauſa diuidebamus, & circa primam dæmonum obdurationem, ad malum negatiue, ſeu non faciendum, aut omitendum aliquid, bene moraliter, ſeu abſolute, ex virtute & honeſtate, cum alterutrum licet per legem, ac præceptum. Certum ſecundo, ex nuper dictis eſt, damnatorum dęmonum, ac reliquorum obdurationem in eorum impotentia phyſica, ſe bene moraliter, ex virtute, & honeſtate exercendi minime conſiſtere. Probatio proxime data eſt pro concluſione prima: quia ex impotentia adeſt illis ex defectu cogitationis honeſtæ, adhuc ſufficientis, & minime neceſſariæ ad conſtituendam abſolutam eorum phyſicam potentiam ad alterutrum bonum abſolute, ac ſimpliciter honeſtum exercitium ſuæ voluntatis, vt conſtat ex cert. 5. n. 5. nequit autem in eiuſmodi impotentia conſiſtere, vt ex num. 1. nuper dicebamus. & hæc ſit ſecunda concluſio. Iam ad obdurationem male, aut turpiter agendi prohibitas, vel omittendi (quæcumque illæ ſint) præceptas operationes, ſeu actus quotieſcumque Dæmones, & damnati reliqui peracturi ſint, vel omiſſuri in materia prohibita, vel præcepta, quæ altera eſt ad malum obduratio, veniamus.

5. Dico tertio, neque ad hoc malum obduratio dæmonum, & reliquorum damnatorum ſtat in phyſica impotentia abſoluta ipſorum ad non male, ſiue poſitiue ſiue omiſſiue agendum, ſeu neceſſitate phyſica abſoluta contra prohibitionem agendi, vel omittendi contra præceptum. Concluſio hæc nuper facto argumento pro duabus antecedentibus videbitur probari: quia impotentia phyſica obduratio non eſt. Verum ratio hæc robur habet, cum impotentia phyſica proueniat ex defectu cogitationis honeſtæ etiam minimæ, & neceſſariæ ad abſolutam potentiã conſtituendam, retrahentis à malo, vel inducentis in bonum, qua deficiente neutrum voluntas abſolute phyſice poteſt concluſio autem hæc eſt de omni abſoluta impotentia phyſica voluntatis, non praue agendi, ſiue omiſſiue, ſiue poſitiue vniuerſim, etſi ex defectu cogitationis honeſtæ non veniat, ſed ea etiam adſtante aliunde proueniens, ſiue ex defectu præparationis conuerſus Diuini, ſiue ex odio Dei, vel habitu prauo intenſiſſimo prædeterminante ad malum à Deo infuſis independenter à Dęmonum, & damnatorum reliquorum libertate, ſiue ex phyſica neceſſitate operandi de cætero ſaltem virtualiter ex prauo fine peccati, ob quod fuere damnati & aliis, quibus obdurationem eorum ad praue agendum, vel omittendum in omni alterius occaſione Doctores alij cõſtituunt, contra quorum nullum præfata ratio præſtat. Idcirco contra omnes aliter generalem cõcluſionem noſtrã probo ex dictis q. 1. cert. 5. n. 2. concluſ. 1. damnati omnes habẽt potentiam phyſicam abſolutam antecedentẽ ad nõ peccandum, tam poſitiue, quam omiſſiue: ergo non habent neceſſitatem phyſicam abſolutam, & antecedentem alterutro modo peccandi ac ſubinde neque in ea ſtare eorum obduratio ad male alterutro modo agendum. Conſequentia eſt euidens; alioqui ad duplex contradictorium potentiæ, & impotentiæ ſimul, nec ſemel, ſed præfuturam totam æternitatem in omnibus, & ſingulis damnatis admittendum cogeris. Antecedens probatum ibi eſt: quia abſque potentia phyſica indifferente ad peccandum, & non peccandum alterutro modo, ſiue ad omittendum vel agẽdum prohibitum, ſeu agẽdum, vel non agendum præceptum, nequit eſſe potentia abſoluta peccandi, cum actio, vel omiſſio, quæ ex potẽtia ad vnum ex eis determinata & ad illud operantem neceſſitans ac prędeterminans, à potentia indifferenti, ad vtrũuis extremum, & libera in actu primo nequeat prouenire, quare nec libere procedat: in actione vero, vel omiſſione quæ libere non procedit, quantumuis contra præceptum, vel prohibitionem fiat, peccatũ non eſt. Ergo in quocumque eſt potentia peccandi, ſeu agendi, quod præcipitur, & non agendi, quod prohibetur, ſeu ad non peccandum eſt potentia abſoluta ad non peccandum: atqui damnati omnes habent phyſicam abſolutam, & antecedentem ad peccandum imo vero continuo peccant, peccabuntq; tota ſucceſſiua determinate: ergo damnationes habent potentiam phyſicam abſolutam, & antecedentem ad non peccandum ſeu non agendum, vel omittendum contra prohibitionem, vel præceptum, vt in antecedentẽ primo aſſumebatur. Hinc conſtat eos omnes Doctores, qui impotentiam abſolutam phyſicam antecedentem non peccandi, & neceſſitatem phyſicam abſolutam, & antecedentem peccandi dæmonibus, ac reliquis aſſignant in terminis implicare: ac phyſicam impotentiam, non peccandi, & prædeterminatiuam potentiam ac neceſſitatem peccandi effectus impoſſibilis (quæ chimęrica ſolum eſſe poteſt) potẽtiam eis affigere. Nec ſatisfacies, ſi dicas. Impotentiam illam phyſicam non peccandi, ſeu neceſſitatem peccandi in dæmonibus, & dãnatis aliis non eſſe peccandi formaliter, & imputatiue ad culpam, quod abſque exercita eorum libertate, & ab indifferente poteſtate voluntatis proueniente eſſe nequit, ſed ſolum obiectiue peccandi, id eſt omittendi actum pręceptum, & agendi prohibitum, quod ex obiecto prauum eſt; etſi abſq; libertate eueniat. Etenim damnatos dæmones abſolute peccare ſcriptura Patres, & Doctores omnes abſolute docent, quod abſque libertatis exercitio verum abſolute non eſt, ex ſola prauitate obiectiua: vt patet, in motibus primo primis, & indeliberatis voluntatis: ergo obiectum turpe, & prauum peccata abſolute, nec ſunt, nec dici abſolute poſſunt.

6. Secundo probatur in damnatis eiuſmodi impotentiam non peccandi, ſeu neceſſitatem peccandi phyſicã per habitus, actũve, vel quod velis aliud ſimplex, vel ex multis compactum, à Deo tamen independenter abvſu libertatis circa peccati materiam à damnatis exercendæ infuſum, etſi per impoſſibile, ea impotentia, & neceſſitate abſoluta, phyſica, & antecedente poſita perſtaret ad peccandum ſufficiens, ac neceſſaria libertas, vel abſque libertate peccatum nullatenus eſſe: vel eſſe poſſe, quare, neque obdurationem ad peccãdum de cætero, quæ in damnatis eſt poſſe in ea impotentia non peccandi, ſeu neceſſitate peccandi conſiſtere. Probatur argumento Marſilij ſupra contra habitus à Deo ita damnatis infuſos, eoſque neceſſitãtes phyſice ad malum, & peccatum: & quidẽ efficaciſſimo, & euidentiſſimo, contra quoduis ita à Deo, infuſũ, & phyſice antecedenter determinans eum, cui infunditur ad aliquod exercitiũ prauum: quia eius infuſione Deus erit author, & cauſa, peccati, vt contra decretum Caluinianum & prædeterminatiuum Dominicanorum Thomiſtarum Recentiorum vrgebamus. t. 1. cõtrouerſia de decreto concurrendi. d. 2. & contra eundem phyſicam prædeterminationẽ ad materiale peccati ab ſchola tota Thomiſtica Ieſuitica noſtra fidentiſſime efformatur, at hoc Deum dedecet, & ſubinde repugnat: ergo & quiduis ita neceſſitans phyſice ad peccandum, & impotens reddens ſubiectum (in pręſenti damnatum) non peccandi repugnat. Minoris de ſe claram, & fide certam veritatem vniuerſim ad pręſens obſecrare, ac infirmare tẽtauit noſter Arriaga citata d. 25. ſect. 6 ſubſect. 1. n. 46. §. *Abſolute reſponderet quis*, & n. 47. §. *tertium exemplum*, & §. *Hinc conſtat*, vbi ob rationes à ſe datas, vel deprobabiliter abſtergi à Deo omnem indecẽtiam ita prædeterminandi de ſe damnatos ad actiones, vel omiſſiones prauas exiſtimat; cum tamẽ ſuarum rationum ſubtilitas, (futilitas potius alicui forte videatur) plumbea ſit & quæ facili pateat obtuſioni: ſunt enim omnes ab inſtãtijs & paritate rationis valde diſparis. Prima quia ſi admittitur eo prædeterminãte, & neceſſitante principio peccati à Deo infuſo perſtare adhuc libertatem ad peccandũ, abvſui eius tribuitur peccatum, non Deo. Sed quid aliud dicet Thomiſta recẽtior Dominicanus vel Caluiniſta, pro ſuo quiſque decreto prædeterminatiuo vel prædeterminatione phyſica actus praui contra argumentum idem? (certe ex ſuppoſitione, quod, eo principio prædeterminante ad prauam omiſſionem, vel actionem, maneat libertas, vel ablata libertate in eis prauitas (etſi vtrumque implicet) ad exercitium ipſum libertatis prauum, (in quo libertatis modo, nec eſſe prauum, nec determinati, vt tale exercitium vllum poteſt) determinabitur à Deo principium prædeterminans, & neceſſi-

Digitized by Google

tãs ad peccādū infūderetur;quod ſecus habet In aliis principiis requiſitis ad exercitium libertatis ad peccandum, & aliis non requiſitis, ſed ex parte actus primi à Deo etiam diſpoſitis,& additis vt de habitibus vitioſis fieri poſſe diximus) dummodo ad actum, vel omiſſionem prauam ex parte actus primi non determinent phyſice,nec neceſſitent voluntatem:tunc enim, & actus,vel ommiſſionis, & modi libertatis domina voluntas permañet,ac proinde ipſi imputandum exercitium prauum, & modus libertatis, quo exercetur;ſecus cum ab alio, Deo ſcilicet, ex parte actus primi determinatur, ſeu prædeterminatur voluntas ad vtrumque. Arguit ſecundo, quia Deus ſine vlla indecentia concurrit ad peccatum, quoduis,quia concurrit determinatus à creatura: atque infuſione principii determinantis damnatos ad exercitium probum infundit illud, obligatus ac determinatus ab ipſorum peccatis, ob quæ, eos eiuſmodi principij determinantis infuſione punit. Ergo abſque vlla indecentia illud ipſis infundit, rurſus habitus vitioſos ſe ſolo Deus honeſtiſſimè conſeruat; quia ea prima ſui exiſtentia, & productione (vti permanentia reliqua, exigunt à Deo conſeruari, atque proinde eorum exiſtentiæ annuens citra omnem indecentiam,eos conſeruat;exigentia autem peccati,vt eo prædeterminante principio damnatus puniatur a Deo, maior, quam exigentia permanentis,vt à Deo conſeruetur plane eſt.

7. Denique condonationis peccati carentia, quæ à ſolo Deo eſt, eſt eius conſeruatio habitualis, ſeu habituale peccatum, in huius, & plurium, recentiorum ſententia, quare Deus non condonans peccatum illud conſeruat abſque vlla indecentia;quia peccator illud primo ponens in eo ipſo ponit Deo ius, & exigentiam, condignitatemque, ad carentiam condonationis ſui à Deo, ſiue,vt Deus illud non condonet peccatori. vnde huic illud ponenti, & in ipſo eiuſmodi condignitatem peccati habitualis conſeruatio indecens, non autem Deo non condonanti, tribuitur. Nil tamen inſtantiolæ iſtæ præſtant. Non prima de concurſu Dei ad peccatū:quia eo Deus de ſe peccantem nullatenus determinat, vt principio illud determinante,à ſe infuſo determinaret,prædeterminaret, ac, vellet nollet, traheret ad peccatum. Sed concurſum offert (vt Arriaga ipſe ait)indifferenter ad vtrūais. Ego vero rē Deo decentius explicans dixi, t, t. controu. 3. d. 3. q. vlt. cert. vlt. Deum non quidem concurſum ad peccatum, adhuc indifferenter offerre, ſed omnipotentiam ſuam (quæ tota ex parte Dei actiuitas eſt)decreto ſuo voluntati(non ſecus, atque habitum ſupernaturalem Fidei, & Charitatis vnione aut inhæſione voluntati creatæ, alligare vt eius & habituum prædictorum actiuitate pro ſuo arbitrio,ad exercitium bonum,vel prauum vtetur: quod tamen, nec ea omnipotentiæ oblatione,nec ſuum ad eum concurſum ſimultaneum, adhuc diſiunctim, vult, ſed voluntati creaturæ permittit, vt circa alterutrum extremum abſolute poſſit libere, & ea arbitrio ſuo libere ſe exercere: neque vlterius, vt ſimultaneè concurrat ad peccatum, ſeu prauam actionem determinate voluntate ſeu decreto aliquo, ex quo proxime, & immediate concurſus ab omnipotentia proueniat vult, aut amat,ſed vult ab inuito à creata voluntate (cuius arbitrio omnipotentiam decreto anteriori præfato ligauerat,ac ſubdiderat) extorquetur. Quid inde paritatis ad infuſionem à Deo principii phyſice prędeterminantis voluntatem ad actum prauum?multum inquit; quia, ſicut ex determinatione creatæ voluntatis concurrit; ita ex determinatione eiuſdē in anteacto peccato ex quo ius Deo ad puniendum peccatorem quaſi determinatus, obligatuſque Deus principium phyſice determinans eum ad peccadum infundit. Huic dignitati peccati; ad pœnam, & iuri Dei ad illam infligidendam peccatori inſtantiæ præfatæ innituntur; ſed quid rurſus inquiro paritatis eſt, vt à cauſatione peccati ad quod ipſe phyſice,atque à peccatore irreſiſtibiliter,principio infuſo, prædeterminat excuſetur Deus(quo velis titulo, motiuo, aut ſine illud infundat)ex eo, quod ad illud ipſum peccatum,& actum prauum creaturæ non eam determinans, nec volens ſed ab ea potius determinatus & quantum ex parte ſua nolens phyſice concurrat? ſecundo cauſatio peccati,quæ ea principii determinantis infuſione tribuenda Deo dicitur, non eſt peccati anterioris, in cuius pœnam infligitur,ſed vlterioris,ex eo principio infuſo, & ad illud prædeterminante futuri:nec eſt quæſtio de motiuo, & occaſione, & à quo data ſit, id enim ad cauſationem, vel non cauſationem peccati vlterioris eſt omnino impertinens:Pendet ſiquidem peccati cauſatio, vel non cauſatio à cauſa determinante vel non determinante peccatorē ad illud:principiū autē illud infuſū à Deo,ex quouis motiuo anterius præſtito,vel nō præſtito à creatura,proxime prædeterminat peccatorem, ad illud peccatum vlterius,ac Deus de ſe illud infundens,per illud,eum ad idem peccatum media determinat,ac prædeterminat:ergo cauſatio illius peccati vlterioris proprie ab illo principio infuſo proxime eſt,& à Deo remote: ac proinde Deus abſolute,& proprie cauſa peccati illius eſt quin peccatoris demeritum motiuumque apponentis, vt ſic à Deo puniatur, indecentiam inexcuſabilis cauſationis proprię,& abſolutę vlterioris peccati, eiuſmodi principio ad illud infuſo, etſi in peccati anterioris pœnam, poſſit à Deo auertere,id autem dictu eſt nefas. Primo, quia, cum in originali dignitas ſimilis adſit, ſimili pœna infuſionis principij prædeterminantis ad actum alium omnium noſtrorum Deum, vltra indecentiam omnem, cauſam, & authorem proprie, & abſolute eſſe poſſe diceretur. Secundo: quia, cum ius ſupremi dominij in creaturas omnes abſolutum, nec minus, nec debilius in Deo ſit, quamuis vindictæ in peccatores eo ſolo,nullaque peccati occaſione,& dignitate Deo oblata, cuiuſuis peccati creaturæ cauſatio. Per principij prædeterminantis ad illud titulo ſupremi illius dominij infuſionem ab omni indecentia in Deo purificaretur.

8 Tertio,Deum eſſe cauſam, & authorem peccati non eſſe,imo neque eſſe abſolute,poſſe,ex ſcriptura, Patribus, & Conciliis dogma fidei eſt, ob intrinſecam eius cauſationis peccati indecentiam, & turpitudinem; quæ nulla motiui,aut finis bonitate poſſit purgari; cum tamen Patribus,& conciliis,& Deo ſcripturæ authori præfata motiua, & fines aliaque plurima eſſent nota: imo ab hæreticis(contra quos dogma editum, ac petitum eſt in ſui erroris defenſionem propoſita, & à Patribus, & Catholicis omnibus neglecta. Ad hæc ſecunda inſtantia de habituum vitioſorum, prauis actibus peccatoris adquiſitorū, conſeruatione à ſolo Deo admiſſa, ſi prædeterminatiua phyſice ad prauos actus ſimiles eſſent, vt vere non ſunt, difficultatem non emolliret, ſed eandem contineret;cum autē prædeterminatiui non ſint,nec habet inſtātia paritatem. Poſtremum,de conſeruatione peccati habitualis per carentiam puræ condonationis, ne ex parte quidem verum habet, quod paritas ſupponit. Peccati ſiquidem præteriti macula pura Dei condonatione extrinſeca non ſolum de facto non elicitur, vt dogma Tridentini contra hæreticos proximi ſæculi eſt,ſed nec elici pura Dei condonatione extrinſeca abſolute, adhuc diuinitus, poteſt. Imo,ſi de macula habituali peccati actualis propria peccatoris voluntate commiſſi.abſque actuali peccatoris retractatione,fors (vt Sotus docte aduertit) ne per habitus quidem gratiæ ſolius infuſionem elui abſolute valet,niſi vt in adultis,ſemper,& connaturaliter fit,attritione in ſacramento pœnitentiæ vel contritione interueniēte infundatur:de quo fuſiori,& ſubtiliori diſputatione,quam hactenus agimus.t. 1.de ente ſupernat.d.de gratia formaliter ſanctificante. Vnde ex falſo exemplo,& impoſſibili male contra nos,& inutiliter inſtatur,vt autem inſtantiæ huius à paritate,debilitas amplius,clariuſque innoteſcat demus condonatione extrinſeca pura Dei poſſe ex parte maculam peccati habitualem à peccatore aboleri, etſi aboleri attritione,vel cōtritione extra ſacramentū,à peccatore ipſo poſſit,vt catholice admittendū neceſſario eſt,ergo cōſeruatio maculæ habitualis non carentiæ condonationis indebitæ, ſeu Deo non condonanti,quod condonare non debet,ſed peccatori non ſe perfecte,vel imperfecte conterenti intra,vel extra ſacramentum tribuenda eſt:ſiquidem poſita carentia puræ condonationis diuinæ,vt de facto in iuſtificatione omni peccatoris adulti ponitur, eius tamen contritione vel attritione in Sacramēto macula illa habitualis à peccatore detergeretur. Huic ergo,qui maculā habitualē tempore ſequenti,peccati, & maculæ actualis appoſitione in tempore antecedente poſuit, deincepſq; non retractat,eius conſeruatio tribuēda eſt,non Deo, qui nec maculam actualem (ex cuius influxu morali pro toto ſequenti tempore,quo retractatio,non adſit,habitualis eius conſeruatio, etſi condonatio Dei abſit, dimanat)poſuit, nec

Digitized by Google

nec poſitam à peccatore deſtruere debet, & condonare: denique maculæ habitualis conſeruatio nil malitiæ addit ſuprà actualem tempore anteriori à peccatore admiſſam (dummodo confeſſionis, aut contritionis de peccato admiſſo præceptum abſit, cuius violatione peccati admiſſi conſeruatio nouum aliud actuale peccatum eſſet, non autem malitiam, ſeu maculam habitualem augeret) ac non retractatum. Dato ergo maculam peccati habitualem negatione condonationis conſeruari, cauſamq; conſeruatiue à Deo, vide quantæ efficaciæ, vel potius, quam contemnendæ inefficaciæ ſit: Deus poteſt cauſare maculam habitualem, peccati quæ (qua habitualis eſt) nil malitiæ, præter primo poſitam à peccatore, vbi primo peccatum fuit, habet: ergo poteſt cauſare peccatum actuale, ſeu primam peccati poſitionem in qua tota peccati malitia eſt, & cauſatur.

CERTAMEN II.

Aliis reiectis noſtra de obduratione Dæmonum, & aliorum damnatorum in malo, & ad malum negatiue, & poſitiue concluſio prima propoſita, & aſſerta.

1. IAm ad alios Doctores, qui obdurationem, & obſtinationem Dæmonum, & aliorum damnatorum in malo, & ad malum negatiue (ſeu non faciendum quidquam boni moraliter, & honeſtum) vel poſitiue malum, ſiue agendi malum turpe, & inhoneſtum, quotieſcumque in materia præcepto legiue acturi aliquid, vel omiſſuri ſint, in phyſica impotentia, bene, & honeſte agendi, vel non male operandi non conſtituunt veniendum eſt. Noſter Vaſquez d. 239. c. 7. & d 241. c. 4. num 16. & 17. & Alarcon d 9. c. 6. & reliqui Vaſquianæ ſcholæ. Peccatores (tametſi quæſtionem de impotentia phyſica bene operandi, & non male operandi cum hac de obduratione confundant, atque ex eiſdem principiis definiant) aſſerunt: obdurationem ſtare in denegatione auxilii congrui, vt nec à malo admiſſo abſcedant, nec bonum moraliter, ſiue poſitiue, ſiue omiſſiue operentur, vel non operentur, praue idque ex ſtata lege ſtatus illius. Pro hac ſententia, cit. c 7. refert, Antiſiodorenſem, Albertum, Bonauentur. Richardum, Durandum, Scotum, Gregor. Baſilic. Maiorem, Gabrielem, & Ocamum: qui obdurationem hanc in defectu gratiæ auxiliantis refundunt. An vero hi veteres in denegationem ſolius gratiæ congruæ, an etiam ſufficientis refundant ipſe non explicat: imo, nec ſuam ibi mentem, quoad hoc, ſatis ibi Vaſquez aperuit; etſi de congruo auxilio ſe loqui aliquatenus inſinuet, & d. 2 q. 1. c. 4. n 16. & 17. clare ſignificet. Eſt autem aduertendum circa hanc eius ſententiam: ita in denegatione auxilii, & gratiæ congruæ Dæmonum obdurationis in malo, *vnicam, & propriam cauſam* (eius ſunt verba cit. c. 7. §. *in hac difficultate*: initio) ab illo conſtituit, vt ex parte Dæmonum damnatorum animum obfirmatum peccandi non excludat: ſolumq; velit defectu gratiæ congruæ, quæ obduratio illa, quæ ex parte Dæmonum eſt, emolliri poſſet, actum effectu emolliretur, quatenus ex parte Dei etiam eſt, compleri, & in abſolutam eorum obdurationem, & obſtinationem euadere: ita enim citatorum veterum ſententiam hanc, quam ſequitur §. eodem verſus med. explicuit. *Loquuntur autem de obſtinatione Dæmonum, non quatenus conſiſtit in animo obſtinato peccandi (huius enim propria cauſa ipſi ſunt, nec Deus cauſa illius propria eſſe poteſt) ſed de ſtatu ipſorum inflexibili & impotentia reſumendi bona voluntatem*, quæ ad verbum transcripſi, vt appareat primo, ex minus intellecta, eius ſententia illum à Recentioribus irrito impugnari. Secundo: quo iure nos de ipſo, & reliquis Doctoribus dixerimus quæſtionem hanc de obduratione in malo, cum quæſtione de impotentia phyſica operandi bonum, & non operandi malum confudiſſe, vt ex poſtremis verbis claret & ex citato proxime Alarcone numero 13. & §. *Tandem poterat quis*, & numero 14. §. *ſicut ergo Deus*, in decreto voluntatis Dei non concurrendi cum Dæmonibus ad bonum quidpiam morale, ſed ſolum ad malum cum aliis Doctoribus, quos retulimus ſupra quæſtione prima, certamine 3. numero ſeptimo obdurationem hanc conſtituente.

2. Contra hanc ſententiam multus eſt Soarius toto fere c. 9. Primo: quia Dæmones damnati naturalibus ſeu eorum naturæ debitis, non priuantur à Deo in peccatorum, ob quæ damnantur pœnam: auxilia autem & cogitationes honeſtæ ad bonum morale, & naturale ſaltem, quoad ſubſtantiam, iure naturæ creaturæ cuivis creaturæ rationali, quare & damnatis Dæmonibus debentur: ergo. Sed maior iuxta ipſum Soar. eodem cap. vniuerſaliter vera non eſt. Ait enim multis naturalibus, & naturæ iure debitis in pœnam peccati pro ſtatu damnationis, priuari etiam connaturaliſſimo, ac debitiſſimo concurſu Dei ad bonum, vt vidimus q. 1 cert. 3. numero 7. Minor de auxilio congruo falſa eſt, vt ſupra, & fuſè aliàs oſtendimus, quin probari oppoſitum poſſit, etſi conſtitutio potentiæ abſolutæ & ſimpliciter talis ad opus bonum morale per honeſtam cogitationem eſſentialiter conſtituenda, iure naturæ debita cuivis rationali creaturæ admittatur: ſiquidem entitas cogitationis honeſtæ, & minimæ quidem, ad potentiam eiuſmodi abſolute talem eſſentialiter requiretur: non autem eius congruitas, aut minima maior intentio. Secundo opponit: cum Dæmonibus iure naturæ cogitationes honeſtæ debeantur, eis illos priuans Deus peccatorum, quæ ex earum denegatione Dæmones omittunt, author & cauſa erit. Negaui cogitationes honeſtas congruas Dæmonibus deberi; ſed eo admiſſo, illatio non tenet: datis enim ſufficientibus poſſunt abſolute Dæmones pro ſuo arbitrio non operari male, nec in malo perſiſtere: quare voluntatis & libertatis ſuæ arbitrio peccant, non Dei, qui dedit, quo bene operari, ac non operari male abſolute poſſent, etſi alia, etiam debita naturaliter, quibus de facto non peccarent, denegauerit: Alioqui omnium peccatorum noſtrorum, & Angelorum in via cauſa Deus, & author erit, quod eſt erroneum, cum nullum, niſi denegato auxilio, congruo datoque ſufficienti, vt vitaretur eueniret, & æquum ius naturale ad auxilia congrua omni rationali creaturæ & pro ſtatu quouis, competat, vel non competat; ni velis in ſtatu damnationis amplius, & ſpecialius ius naturale ad auxilia congrua illis competere, vt exſibiletis: ſolum ergo denegatione auxilij congrui in ſtatu vtroque rationalis creaturæ peccatum, Deus permittit: Inſtat, Dæmonibus, & damnatis reliquis ſtata (vt Vaſq. ait) lege generali pro eo ſtatu damnationis auxilia congrua denegare ex quo alio fine poteſt Deus, niſi, vt peccent? ergo non ſolum permiſſiue, ſed & intentiue ſe habet Deus erga Dæmonum, & aliorum damnatorum peccata. Reſpondeo negando antecedens: quia ex fine vtendi ſuo iure, & dominio creaturarum, præſtantiori, longe quam ius quodvis naturale ipſarum, & maxime auxiliorum, & honeſtatum cogitationum congruarum (quas indebitas & ſupernaturales quoad modum eſſe, verius eſt) eas denegat viatoribus, cum peccant, quin eorum peccata intendat; in damnatis vero vlterior, eſt finis eos ſtata etiam lege pro eo ſtatu denegatione congruarum cogitationum puniendi, eſt quippe ſtatus ille ſupplicio, non largitati, & vberiori Dei (quæ in congruæ cogitationis honeſtæ donatione abs dubio foret) miſericordiæ, & gratiæ deſtinatus. Ecce duos honeſtiſſimos fines, quos Deus generali illa lege denegationis potuit intendere, intenditque, quin eius intentio ad peccatum ex auxilii congrui denegatione futurum progrederetur.

3. Opponit tertio Soar. iuxta hanc Vaſquez doctrinam obdurationem hanc Dæmonum, & aliorum damnatorum ab obduratione reproborum hominum viatorum, quibus vel cui pro libito, Deus decerneret negare auxilium congruum, non ſolum ad finalem pœnitentiam, ſed ad quodvis bonum opus morale diſtingui non poſſe; cum tamen, omnium ſententia, valde diuerſa ſit: obiectionem hanc præoccupaſſe videtur, & ſatis (ex indicio diſcipuli Alarc. proxime n. 9.) Vaſq. ipſe d. 241. c. 4. n. 17. aiens, damnatis Dei decretum, denegandi auxilia congrua omnia, & per-

petuo ad quodvis moraliter bonum opus & abſolute honeſtum innoteſcere: vnde eis ſpes omnis illud obtinendi, & bene pœnitendi, honeſtumve quidquam, aut non abſolute malum operandi prorſus occluditur; ſecus viatoribus illis reprobis quibus auxilia congrua, non ſolum ad pœnitentiam finalem, ſed ad quodvis bonum morale, toto etiam viæ tempore denegare Deus decerneret: cum eis decretum hoc reuelatum non eſſet ſed ignotum. Addit Alarcon. aliud diſcrimen de ſuo quod, ſcilicet, damnatis nil vera minimum auxilij, & cogitationis honeſtæ, ſufficientis, ad bene, & ad non male operandum à Deo donetur, cum congrua denegatur; viatoribus vero intra ſufficientes congruis denegatis, intenſiores valde minimo cogitationes honeſtæ donentur. Hæc tamen omnia vim impugnationis (ſi quam habeat) minime debilitant. Alarconis additum diuerſæ largitati Dei erga reprobos viatores, quam erga damnatos oſtendendæ non obiectioni ſoluendæ ſeruit. Nec Vaſquez illud de reuelatione decreti damnatis, non viatoribus, ad hanc obiectionem de obdurationis vtrorumque æqualitate adduxit) quod ſolum potentiæ, vel impotentiæ operandi, non autem obdurationis in malo differentiæ ſubſeruit) ſed ad ſtatus vtrorumque diuerſitatem aliam deſignandam: & obdurationi, ſolum, quatenus ſtata lege decreto denegandi in eo ſtatu damnationis damnatis ſingulis, & omnibus congrua omnia ad auxilia, & cogitationes effectum habituras eorum obduratio, & obſtinatio in malo compleatur; ſecus viatoribus pro ſtatu viæ, quibus auxilia congrua denegantur: tum, quia non omnibus viatoribus, nec omnia ad honeſtum omne, pro omni occaſione: quare, nec ſtata lege pro viæ ſtatu, ſed pro occaſione aliqua, & ad opus aliquod v. g. pœnitentiæ, vel victoriæ tentationis grauis ad viæ extremum, ſi antea, non peccauerint: nec ſemper obduratis corde, atque ex parte ſui obduratis, & obſtinatis viatoribus: neque enim reprobi viatores obſtinati ex parte ſua ſunt, aut erunt) vt obduratio ſupponatur: eorum ex parte ſui neceſſaria ſupponenda, vt congrui auxilij, & cogitationis honeſtæ denegatione iuxta recitata Vaſquez verba compleatur, & hac noſtri Vaſquez doctrina euaneſcit tertia hæc obiectio: & alia, quam euidentem vocat Arriag. ſect 4. ſubſect. 3. numero 35. §. *Si vero dicatur*, contra ſolutionem ad argumentum, quo Vaſquium etiam inſectatur num. 34. §. *Quarto: quia, vel ante decretum* iis, qui in ſcholæ noſtræ principiis diſcurrunt, minime memorandum, quod Patres, & Theologi communiter doceant, quaſi ex vniuerſalibus principiis communibus inferno, & ſtatui damnationis non futura bona opera, nec ibi propter ea videnda, cum tamen per ſcientiam mediam æque videantur ibi futura bona opera damnatorum, atque reproborum in via. Bona æquiuocatio, de non futuritione abſoluta bonorum operum in ſtatu damnationis ex generali principio illius ſtatus Patres, & Theologi merito aiunt, & cum ipſis Vaſquez, dum ſtato decreto Dei, & lege generali pro illo ſtatu cunctiſque in illo contentis, & continendis denegandi auxilia, & cogitationes congruas ad quodvis agendum honeſtum, turpeve fugiendum, nullum bonum morale, in eo ſtatu abſolute futurum præſciendumve vſquam eſſe doceat, & conuincat. Quid contra hanc doctrinam ex futuritione conditionata bonorum operum, in eo ſtatu & ſcientia media de conditionate futuris: & quorſum ea conditionata futuritio, & ſcientia ad præſens mouentur? Aliud quod contra hanc doctrinam opponit Arriaga, de prima cogitatione Angelorum, eiuſque electione ab ipſis naturaliter, diſiecimus quæſtione 1. certamine 2. numero 9.

4. Soarius poſt tam longam cum Vaſquez concertationem toto illo c. 9. & cum aliorum ſententiis c. 10 & tam multis prænotatis demum tradit c. 11. n. 22. & 23. eius ſententiæ adhæſit docens: Dæmonum damnatorum obdurationem, & obſtinationem, in malo vel admiſſo, vel admittendo ſtare in maxima quadam, & moraliter inſuperabili, nunquámque eis ſuperanda, difficultate abſiſtendi à malo in abſolute bonum moraliter, ſeu non turpiter, & inhoneſte operandi quæ, etſi non phyſica moralis tamen bene operandi, impotentia & mali operandi neceſſitas ſit. Ad eum modum, quo de impotentia morali viatorum venialia omnia vitandi (B. Virginem excipito) & morali neceſſitate, aliqua venialia incurrendi, & de inueterato peccatore in vitio aliquo, vel aliquibus, graui in eiſdem materiis tentationi impotem moraliter reſiſtendi, & cedendi denuo, moraliter neceſſitatum eſſe Theologi omnes ex quotidiano experimento nos docent. Hanc vero moralem impotentiam, ad bonum, & ad malum neceſſitatem multo ex capite prouenire ait: ex pœnarum atrocitate, & perpetuitate, quibus peccatorum vindice Deo, & æternæ gloriæ priuatione (de qua maxime dolent) pro meritis cruciantur, atque æternum cruciabuntur; à neutro autem diuerti Dęmonum, & damnatorum attentionem mali magnitudo inexplicabilis, & perpetuitatis adeo continua intimatio, permittit: quæ omnia congruis auxiliis, quibus tot malis patienter obſiſterent, deſtitutos etiam Dęmones in Dei odium, rabiem, deſperationem, ſui moraliter impotes agunt, ac ſubinde in bonorum omnium, quæ Deo placerent, efficacem auerſionem, & praui cuiuſque actus, & affectus, ſeu omiſſionis proſecutionem. Hanc Soarij ſententiam ſummatim relatam ſequitur moleſtus alter Vaſq. impugnator Arriag. ſect. 6. ſubſect. 3. ſed quis non videat (vt de Soario obſeruat Alarcon. vbi proxime n. 11.) vtrumque, poſt tot cum Vaſquio rixas illi concordaſſe? ipſe enim nihil horum incitamentorum, & motiuorum, ob quæ, & malis affectibus Dæmones inſiſtant, nec à malo ad bonum abſcedant, abſcedereve morali impotentia poſſint, negauit vſquam, ſed plane admittit, & ex parte ſua his, aliiſque cauſis eſſe in malo obdurato, ac cordis ſui duritiem apponere: ſolumque ait, denegatione congruarum cogitationum honeſtarum, ſeu vocationum, & auxiliorum efficacium adeo in abſolutam obdurationem compleri: vt compleri à Deo abſolute in ſcriptura non alio, neque aliter dicitur: *Ego indurabo cor Pharaonis*, & aliorum alibi frequenter, de quo his authoribus tota contra Vaſquez lis erat: iam admittunt denegationem cogitationis congruæ à Deo partem eſſe eius obdurationis, ſeu moralis impotentiæ conſtituendæ. & quamvis Arriag. vocem congruæ, & efficacis vocationis, vitet ibidem n. 56. §. *Primo enim*, extraordinariæque, & fortioris vocibus vtatur, quæ communes, & minimas excedat, ni congruas admittat, nil docet.

5. Cum enim cogitationes minimæ neceſſariæ ad abſolutam phyſicam potentiam conſtituendam æquè entitatis non ſint pro omnibus voluntatibus, & longe remiſſiores facilibus, promptioribuſque ad bonum voluntatibus, & ad malum difficilibus potentiam phyſicam, ad bonum, & fugam à malo conſtituant, quam, & bono auerſis, ac valde propenſis ad malum obduratas, & propenſiſſimas ad malum, atque à bono auerſiſſimas Dæmonum voluntates, phyſice & abſolute potentes ad bonum, & ad auerſionem à malo Deus conſtituat, extraordinariis, ac non communibus entitatiue ſed fortibus, & valde intenſis opus habebit: maxime cum adeo turbatos, cruciatibus Dæmones, & pœnæ ſuæ attentos dicas, vt vix cogitationi honeſtæ, & ad bonum poſſint attendere, eamve percipere: qui enim alio valde adeo diſtracti ſunt, validius, & fortiori egent vocatione, vt aliud quidpiam percipiant: cum ergo Dei vocatione ad bonum, & auertente à malo potentia abſoluta phyſica ad vtrumque Dæmonum in oppoſita propenſiſſimorum, alióque omninò diſtractorum conſtituta per te ſit dubio procul intenſa, & valde forti entitatiue, ac extraordinaria, nec aliis ſuauioribus & ad bonum facilioribus ingeniis, neque alio totis diſtractis ſufficiente, vocatione eos Deus vocat: ac ſubinde eorum in malo obduratio, ſeu moralis impotentia ad bonum in fortioris, & extraordinariæ entitatiue vocationis denegatione à Deo, partialiter adhuc, nequit cõſiſtere. Ad hæc pœnarum, & cruciatuum magnitudo ipſa, æque viuidam, & intenſam cogitationem malitiæ peccati, ob quod infligitur excitat, de ſe æque ad pœnitentiam de illo, atque ad odium vindicis Dei inducentem: imò vero inde Dæmonum ex ipſis obduratio, vel maxime expenditur: quod tot, tantiſque ſuppliciis ob peccatum attritis ab eo non reſipiſcant, ſed in dies magis in malo obdureſcant: vti de tot plagis afflictis Pharaonis induratione Patres, & interpretes expendunt: ergo in denegatione intenſæ, fortis, & extraordinariæ vocationis, & cogitationis obduratio non ſtat, ſed in denegatione congruitatis, & efficaciæ vocationis, qua à Deo vocantur ad bonum, atq; à malo, quatenus per Deum eſt, retrahuntur & ratione cuius congruitatis extraordinariæ, nec communes vocationes

Digitized by Google

tiones eſſent, ſed prouidentiæ, ac beneficientiæ, ſpecialis, qua meritiſſime vti erga damnatos non vult Deus. Secundò id neceſſario ab his DD. admittendum exempla impotentiæ moralis vitandi omnia venialia, & inueterati peccatoris ad grauem tentationem vitandam (quibus impotentiam moralem, ſeu obdurationem Dæmonum in malo explicant, & confirmant) ſatis demonſtrant: ea ſiquidem tales ſunt: quia, tam communis viatoribus auxilia congrua, ad non peccandum venialiter in occaſione vlla, quā inueterato peccatori ad reſiſtendum, graui tentationi deſunt: quæ, ſi adeſſent proculdubio neutri impotes moraliter eſſent, ſed phyſicè & moraliter etiam, potentes eſſent: vti, & Dæmones ad bonum, & ad abſcedendum, abſtinendumq; à malo, ni eis auxilia congrua pro omni occaſione adeo pro ſtatu damnationis priuarentur. conueniunt ergo & neceſſario conſentiunt hi DD. Vaſquio, quem toto conatu refellere contendunt; ipſe vero iure ab eis diſſentit, quod abſolute in morali impotentia præſata, quam in dānatis Dæmonibus recognoſcit eorum obdurationem non conſtituit: poteſt enim moralis impotentia ad prædicta dari, quin detur eorum in prædictis obduratio propria, vt ex dicendis clarebit.

6. Dico primo: obduratio omnis Dæmonum in malo voluntariam adhæſionem affectiuam ad malum negatiue, ſeu non bonum, ſiue poſitiue malum, id eſt exercitium prauum voluntatis, ſi vlterius aliquid agendum, vel omittendum eſt, vel in admiſſo malo perſiſtendum eſſentialiter includit. Huic concluſioni expreſſe conſenſit Vaſquez vti ex eius verbis recitatis claret: ex antiquis, expreſſe etiam Henric. quodlibet. 3. q. 11. alios quoſdam referens à quorum rationibus abhorret: aliam de ſuo afferens, non meliorem, vt videre eſt apud Vaſq. d. 229. c. 6. à quarum, ideircò impugnatione facili abſtineo: eſt tamen contra omnes qui in aliquo à Deo independenter ab arbitrio Dæmonum, eiuſque vſu, infuſo obdurationem eam ſupra conſtituebant, etiam in habitu non phyſice prædeterminante ad mali proſecutionem, & auerſionem à bono ſed vehementer ad vtrumque impellente voluntatem. & moralem impotentiam ad oppoſita, ex parte actus primi inducente (vt fieri à Deo poſſe diximus) dummodo independenter à prauo, obdurati, & libertatis ſuæ vſu à Deo ſolo fiat. Probatur concluſio: primo ex ſcriptura frequenter enim à Prophetis, Euangelio, Paulo, & Apoſtolis in ſuis epiſtolis cordis peccatoris durities, ſeu obduratio ſpecialiter reprehenditur, atque ipſi exprobratur, vitioque vertitur: id quod immerito fieret, ni obduratio mixtum aliquid voluntarij. & praui vſus arbitrij peccatoris haberet, ſolumq; à Deo independenter à peccatoris arbitrio infunderetur, ac fieret. Antecedens (vt alia mittam) conſtat, ex Mattheo c. 19. n. 8. Marco c. 10. n. 5. c. 16. n. 14. ad Rom. 2. Dices ſatis voluntarij: ac liberi peccatori ad mixtum in eius duritie, & obduratione, per quidvis à Deo ſolo infuſum facta, ſi ob antecedens delictum peccatoris in pœnam (vti Dæmonibus, & damnatis reliquis) fiat. Sed tamen, ſi nihil aliud libertatis obdurati eius obduratio, quatenus ex ipſo eſt, requireret, obduratus, quicunque peccat grauiter, ex parte ſua eſſet, atque merito ei durities exprobraretur: cum quidquid abuſus liberi arbitrij eſt, ob quod durities vndecumque deinde ipſi adueniens, exprobretur, in abuſu peccatoris, grauiter peccantis inueniatur; hæc autem, non ita eſt, ſed aliquid aliud eſt, præter abuſum libertatis in actuali peccato graui (quidquid illud ſit) quod vlterius obdurato peccatori exprobratur, dum eius durities, & in malo obduratio reprehenditur. Quare, & alius libertatis abuſus maior, quam ad peccatum graue requiratur admixtus in obduratione peccatoris eſt, cum ob duritiem merito, deprehenditur. An cuivis graui peccatori obiici illud merito ſpecialiter poterit, quod Stephanus acto 7. n. 51. Scribis, Phariſæis, & legis Doctoribus in Synagoga congregatis oppoſuit. *Dura ceruice, & incircumciſis cordibus, vos ſemper Spiritui Sancto reſiſtitis, ſicut Patres veſtri ita, & vos?* Quod ſi ex obduratione independenter à maiori libertatis abuſu, quam ad peccatum graue, à Deo immiſſa illis opponeretur, facile reſponderent de abuſu libertatis in peccando reprehendi merito, ſecus de obduratione, quæ ipſis pœna à Deo immiſſa eſt, non autem vlterior vſus arbitrij prauus, aut maior eo, qui ex obduratione in ipſis punitur: idem probant illa Pauli ad Romanos 2. n. 5. *Secundum autem duritiam tuam, & impœnitēs cor theſaurizas tibi iram* & non autem Deus ſibi, & illa num. 8. *iis autem, qui ſunt, ex contentione, & non acquieſcunt veritati, credunt autem iniquitati, ira, & indignatio*: vbi non ſolum malus vius in non credendo veritati, nec proſequendo bono, & acquieſcendo iniquitati, ſed contentiosè, & animi contentione, Hiſpane *terquedad, y porfia* ſiue contentio in eis agendis malis durities cordis appellatur, eique ira, & indignatio Dei maior reſpondere ſpecialiter in pœnam dicitur, & *Iudæo primum*, qui ex contentione, & obduratione peccat, deinde *Græco*, id eſt, gentili, qui non contentiosè ex obduratione cordis delinquit: ſicuti, & virtutis, ac fidei laus Iudæo primum, quia contra, obdurationem, quaſi hæreditariā cordis, veritati obſequitur, contentio autem animi quæ, obduratio à Paulo nominatur, & obſtinatio, obdurationis ſynonima vox, adhæſionem propriam animi, & voluntatis, cuiuſq; voluntarie, & liberè firmam & permanentem ſignificatus proprietate ſignificat, non autem ab alio, ex quovis motiuo inductam.

CERTAMEN III.

Amplior obdurationis voluntariæ explicatio, & concluſiones reliquæ.

1. SEd explicandum amplius iam eſt quid ea obduratio voluntaria ex parte obdurati vltra neceſſariam voluntarietatem, & libertatem ad peccatum, ſine obduratione committendum addat, vt adhæſio firma voluntatis in malo, & ægertime reuocabilis auerſio à bono ſit. Ad naturæ inflexibilitatem phyſicam & à ſemel concepto propoſito, & affectu immobilitatem abſolutam Thomiſtæ aliquot Dominicani à nobis, nec ſemel, confutati recurrebant. A quibus non longe abibant Henric. & ab ipſo citati, vt referebamus n. 6. aſſerentes ex perfectiſſima, naturali libertate, & ſcientia Angelorum Dæmonum purè ſpiritualium, corporiſq; impedimentis ſolutorum prouenire, vt à deliberato malo ad bonum regredi nequeant, quia toto impetu in obiectum, quod eligunt, feruntur; ſed vterque, hic modus æquam obdurationem Dæmonum in via, atque in ſtatu damnationis facit quod abſonum eſt, & à communi ſenſu Doctorum abhorrens. Secundò: damnatos Dæmones, nunquam deinceps peccare: imò nec poſſe contra communem, etiam Patrum Theologorum ſententiam, plus ſatis in ſcriptura inſinuatam docet. Tertio: obdurationem Dæmonum omnimodam in malo admittendo diuerſæ rationis ab admiſſo, non probat, cum deliberatio habita in vna materia, habita in omnibus aliis, non ſit: quare neq; immobilitas orta in materia vna ex perfecta deliberatione, libertatem, ad deliberandum pro libito in aliis tollit, nec minuit. Quarto: ea doctrina pro Dæmonum obſtinatione explicanda vt ſummum inſeruit non autem reliquorum damnatorum: immò, neque Dæmonum pro ſtatu damnationis, ſiue obſtinationem pro eo ſtatu, & ex damnatione ipſis competentem. Ratio vero illa quæ ad hanc Dæmonum phyſicam à ſemel deliberate concepto affectu Dæmonum ex perfecta eorum libertate, ex qua toto impetu voluntatis in id, quod deliberato velint, ferri debeant, ac proinde retrahi ab eo affectu, rectóve rationis dictamine ſufflaminari minime poſſit, oppoſitum potius probat: cum & maior libertas ſit voluntatis, quo pro arbitrio ſuo impenſius, vel remiſſius ferri in obiectum ex parte actus primi poſſit: & certe ea voluntatis determinatio ex parte actus primi ad obiectum toto impetu, ac non aliter, proſequendum, neceſſitas voluntatis in actu primo aliqua eſt, omnimodæ eius libertatis in actu 1. contradicens: quo igitur pacto, ex maiori Angeli libertate irreuocabilis præ vehementia impetus voluntatis eius in obiecti cuiuſvis deliberata proſecutione, aut fuga probabitur? Ratio vero altera aliorum ab Henrico citatorum ex perfectione ſcientiæ Angelicæ, ex qua Dæmones deliberarunt nihilo magis eſt firmior. Probat enim ſynderesim eorum perfectiorem, firmiuſque, ac melius, & clarius

Digitized by Google

clarius quo, à mala deliberatione habita retrahi deinceps ex parte actus primi facilius poſſint, atque ad bonam frugē, tum in ea, tum in materiis aliis reuocari, ſi ſcientiæ, eorum perfectio præciſè ſpectetur. Illud in hanc Henrici, & aliorum ſententia omittendum non eſt: quod male de animabus damnatorum hominum ſeparatis addit. Nimirum, eas poſt ſeparationem & damnationem actu libere elicito obſtinationem, & obdurationem ſibi facere, & contrahere: omittendum inquam, & abſque reprehenſione non eſt: quia actus ille animæ damnatę. & in dānationis ſtatu ex obduratione, & obſtinatione illius in malo nō procederet: quare æque facile, ſeu non difficilius, quam in via poſſet ab anima damnata omitti, ac de anteactis honeſta pænitentia haberi: quod eſt abſurdum, & pænitentiæ locum damnatis abſolute faciens, vt bene aduertit Vaſquez cit. d. 239. capite ſexto, numero 35. fine ex Scoto in 2. d. 7. quæſtione 1 §. *contra concluſ.* verſiculo *contra ſecundam viam*.

2. Dico ſecundo: obduratio hæc in malo ex parte obdurati ſiue adhæſio maior voluntaria malo, ſiue determinate alicui, ſiue vniuerſim (qualis in Dæmonibus, & damnatis reliquis eſt) quam ad peccatum graue, vtcumque, & abſque obduratione committendum, ſtat in obfirmata, actus, & obiecti praui proſecutione, ſiue actualiter, ſiue habitualiter duraturæ, quæ proinde ægre, immò ægerrime poſſit contrariis actibus vinci ac detrectari. Hoc nemo ex his, qui totam Dæmonum, & damnatorum aliorum obſtinationem, & obdurationem Deo, eiuſq; ſoli arbitrio non tribuunt, negat: imò vere admittunt omnes, eſt quippe obdurationis voluntariæ, quatenus ex parte obſtinati, & obdurati eſt, ſola explicatio, & definitio: vt de ſe, & ex dictis n. 6. pro proxima concluſione ſatis claret. Nec explicari magis poteſt. quam principiorum, ex quib. ea maior adhæſio, & obfirmatio, in obiecto, & actu prauo voluntatis, actu, vel habitu duratura, in obſtinato naſcitur. Hæc autem, non eadem ſemper, & in omnibus ſunt: quandoque enim in obſtinatis viatoribus, in aliqua materia, ſeu obiecto prauo proſequendo oritur ex vehementi propoſitione obiecti, & motiuorum, ad eius proſecutionem, quæ voluntatem eius, etſi non ſui abſolute, & phyſice impotem, aſt potentiſſime rapit, ac proinde quam magno impetu, & obfirmato, in eius obiecti proſecutionem pertrahit, ac rapit. Secundo ex actuum, etiam non intenſorum, repetitione maxima, ex qua habitus (in quocumque ſtent) oriuntur ad ſimiles proſecutiones fortiter inclinantes, & impellentes, nec minus ab anteactis abceſſum impedientes: in mea opinione negante habitus, actibus adquiſitos voluntati inſidentes, eoſq; ſolum in ſpeciebus pluribus, ac viuidioribus ex actibus repetitis in memoria relictis, & adſeruatis tantumdem valet, ac principium vehementis cogitationis, & propoſitionis proxime explicatum tertium ex ſuperbia, & præſumptione potentiæ, & ſcientiæ ex qua obiectum, prauum, eiuſque proſecutio deliberato eligitur, vt ægerrime non ſolum retractatio propria. ſed, & aliorum reſiſtentia feratur vt experimento, quotidiano nimis de ſua ſcientia & potentia præſumentium compertum eſt, & in Pharaonis celebri apud ſcripturam obduratione, & obſtinatione, Item: cum quis deſperate, ſiue ex deſperatione, odioue, erga aliquem vehementi prauum aliquid illi nociuum: qua illi nociuū, ardenter expetit, & amat. Hæc principia voluntariæ, & obfirmatæ adhæſionis prauo actui, & obiecto in huius proſecutione, maioris, quam ad abſolutè peccandum opus ſit, ad eam in Dæmonibus, & damnatis aliis explicandam memorata ſufficiant.

3. In primis enim Dæmones, ex ſuperbia inani complacentia, & præſumptione, cum ſcientiæ, tum poteſtatis, quam non habebant peccarunt primo, ac deinceps in via, continuóque in ſtatu damnationis peccant, & æternè peccabunt: atque adeo obfirmatiſſime, vt eorum ſuperbia & præſumptio creatis aliis maior, & maxima erat, & vero primū, tot ſe donis naturalibus, & ſupernaturalibus in peccati pœnam, priuatos à Deo viderunt, ipſumq; non ſolum explorata voluntate, & debito mortalibus peccatis odio, ſed & pœnia, priuationis ſaltem, inflictis contraire prauis ſuis deliberatis voluntatibus: vnde, ira, odióque implacabili in ipſum exarſerunt, & inde, vt inimico, hoſtiq; infenſiſſimo moliri: & quidquid gratum ſibi fore iudicabant, non ſolum, non agere, ſed & in creaturis rationalibus. omni ſtudio impedire maliſque ſuis artibus omnibus quæcumque Deo infenſa effici ab eis poſſent, procurare: inde in alios Angelos, & homines diabolicæ ſuggeſtiones & tentationes continuæ & ardentes: quia in Deum ira, & odium diabolicum ingens, & actuale nunquam intermittitur, cum ſatis tamen eſſet, nunquam fuiſſe à Dæmonibus retractatum, vt in hominum inimicorum obfirmato & hoſtili odio habitualiter ſolum permanente, etſi, non ſemper actuali, & actu exercito continuato, ſed ſæpe diuerſione animi ad alia interrupto experimur: ſtatim enim, ac aliquid commodi, aut incommodi infenſo valde inimico futurum occurrit, ex tranſacto actuali illo odio vehementi, non retractato, ac ſolum habitualiter permanente, primum auertere, ſecundum hoſti inferre, ſi poſſunt, promptiſſimum deſiderium eſt. ſi non poſſunt, dolor & triſtitia. Accedunt ex his actibus valde intenſis, nec, in via adhuc, à Dæmonibus intercîſis, habitus intenſi qui ab eis abſceſſum valde impediunt. atq; ad ſimiles deinceps eliciendos potenter impellunt. Quibus omnibus accedit tandem damnationis æternæ intimata Dæmonibus ſententia; ex qua eodem inſtanti odium valde intenſius in Deum vindicem, & ſuæ ſalutis, fortunæque melioris deſperationem Dæmones concipiunt. ac quidquid honeſti eſt vt ſibi inutile, prorſus contemnunt, & per praua quævis deſperato affectibus ſuis graſſantur: ecce quot, quantiſque voluntariis affectibus & vltra id, quod mortali ſatis eſſet, voluntariis Dæmonum, cum in via, tum maior in ſtatu damnationis ex parte ipſorum obduratio in malo, & in dies maior, conflatur, quæ, etſi eorum à malo abſceſſum & ad bonum acceſſum difficillimum, & moraliter impoſſibilem reddant, non tamen phyſice abſolute impoſſibilem, vt locus eorum delictis ſimilibus, & aliis per æternitatem ex ſcriptura. futuris, non ſit occluſus. Demum ex his etiam conſtat omnium hominum in ætate adulta damnatorum pro ſtatu toto damnationis, in malo obduratio. ſic enim nouiſſimorum conſcij, & cum rationis vſu impænitentes abſcedunt, deſperate decedunt, ac ſecum ea deſperatione voluntariæ obdurationis ad ſtatum deferunt, damnationis. Similiter, ſi inueterati fuerint peccatores, etſi repente vel ab vſu rationis alieni, obeant: ſatis etiam voluntariæ obdurationis ſecum deferunt malis habitibus voluntaria aſſuetudine peccandi in via acquiſitis: quod ſi, nec voluntarie impænitentes nouiſſimorum conſcij, nec vitiis inueterati peccato mortali, actuali vnico (vt fieri abſolute poteſt & fors factum aliquando) vita abſceſſerint, voluntaria deſperatione, odióque Dei ex ipſa damnationis æternæ intimata ſententia, ſimul, eodemque intimationis inſtanti conceptis, ſatis voluntariæ obdurationis in malo pro eo ſtatu toto habebunt: nec locum pænitentiæ pro eo adhuc primo damnationis inſtanti fiet cum alium omnem damnatorum actum pro naturæ priori præueniant; neque eis ad honeſtam abſolute pænitentiam adſit proximo adhuc illo damnationis inſtanti honeſta cogitatio, vel auxilium ſufficiens vt diximus quæſtione 1. cert. 2. & certamine quinto; atque hic certamine primo etiam reperiemus; quod in Henrici doctrina locum non habet.

4. Dico tertio: obduratio Dæmonum, & aliorum damnatorum in malo iam admiſſo, vt ab eo honeſte abſolute, ſeu per abſolute honeſtam aliquam (etſi non ſupernaturalem & ſalutarem) pænitentiam non abſcedant tota tota, & adæquate ſumpta in obduratione in malo negatiue ex parte ipſorum voluntaria ibi hactenus explicata conſiſtit: quod ipſum eſt de obduratione in malo negatiue vniuerſim, ſiue ad non faciendum quodpiam, vllumve bonum abſolute tale: vt ex ratione (quæ de obduratione hac in malo negatiue vniuerſaliter ſumpta æque ac de obduratione ad non honeſte pænitendum de male iam actis probat) aperte cōſtabit. Probatur facile ex dictis quia nec nuper diximus, voluntaria obfirmatio & adhęſio ad malum negatiue adeſt damnatis cunctis, quare in malo negatiue tali ex parte ipſorum. Deinde nullo alio extrinſeco, & ex parte Dei, partialiter adhuc obdurātur, in malo vel ad malum negatiue tale, ſiue honeſtā de maleactis pænitentiam aliudve ſimpliciter, & abſolute bonum

non

non agendum: ergo adæquata obduratio dæmonum damnatorum in malo negatiuè ſtat in obduratione voluntaria ex parte obdurati. Minor probatur ex dictis: quia extrinſecus, & ex parte Dei ſolum additur voluntariæ dæmonum, damnatorumque aliorum obdurationi denegatio auxilij, & cogitationis honeſtæ, etiam minimæ, & neceſſariæ ad conſtitutionem, abſolutè potentiæ phyſicæ ad bene ſimpliciter operandum, ſeu honeſtum abſolutè exercitium libertatis, quæ impotes illos phyſicè ad illud reddit, ex defectu cogitationis honeſtæ neceſſariæ ad abſolutam phyſicam potentiam ad illud: atqui impotentia, ex eiuſmodi defectu orta in damnatis, nec pertinet ad eorum obdurationem, neque eam complet, vel arguit. (Vt vidimus cert. 5. num. 3. ex dictis num. 1. Et prius dictis q. 1. cert. 2. num. 6. & cert. 5. n. 5. vbi eius probatio extat:) ergo obduratio damnatorum omnium ac ſubinde dæmonum in malo negatiuè ſtat adæquatè in obduratione voluntaria ex parte ipſorum.

5. Dico Quarto, Obduratio abſoluta, & omnino completa dæmonum & omnium damnatorum in malo, & ad malum poſitiuè tale exercendum ſiue ad prauum vſum, & exercitium libertatis, ſuæ contra prohibita, vel præcepta, non ſtat in ſola obduratione voluntaria ex parte ipſorum: impoſitiuè malo, ſeu ad malum, & turpe, poſitiuè, vel omiſſiuè deinceps exercendum ſed addit extrinſecus, & ex parte Dei auxilij, & cogitationis honeſtæ congruæ, retracturæ à prohibito, & inducturæ in præceptum, ſi donaretur, denegationem. Conſentio noſtro Vazquez, Alarcon ſupra citatis & Vazquianis reliquis quibus, vt vidimus, nolentes volentes, Soarius, & Arriaga tandem conſentiunt. Probatur. Quia Deus obdurat corda hominum, iuxta illud: *Ego indurabo cor Pharaonis:* ergo ad obdurationem abſolutè talem vltra obdurationem voluntatiuam, ex parte obdurati, vel obdurandi ad agendum contra prohibitionem, aut præceptum, aliquid addendum extrinſecus, & à Deo eſt, ſi enim obduratione voluntaria ex parte obdurandi, ſeu obdurati abſoluta eius, & completa obduratio eſſet, Deus nihil ſe acturum, in obduratione eius abſoluta illius promittere, aut comminaretur; imo nec agere poſſet, niſi actum, ſed vt ſummum, augere abſolutam, & completam iam obdurationem, agere poſſet, ac promittere. Pergo, ſed Deus nequit complere ex parte ſua obdurationem abſolutè talem obdurati immiſſione principij prædeterminatiui (quodcumque illud ſit) ad turpe, & inhoneſtum exercitium voluntatis damnatorum vt multis oſtendimus q. 7. nec ſubtractione concurſus, aut ſufficientis, auxilij, & cogitationis honeſtæ minimæ, neceſſariæ ad potentiam abſolutam honeſtè abſtinendi à prohibito, & proſequendi præceptum, quia alias, nec poſſent Dæmones peccare, vt ſcriptura. Patres, & Theologi docent, continuo peccaret: ergo ſola denegatione auxilij, & cogitationis congruæ complet, ex parte ſua Deus abſolutam, improborum, & damnatorum in malo, & malum poſitiue tale obdurationem. Probatur ſecundo, quia ſola donatione auxilij congrui cordis duritiès vndecumque habita, emollitur, & euaneſcit; quin reſpectu illius obduratio vlla cordis reſiſtat, duraque, & difficile frangibilis ſit: ergo ſola eius denegatione in abſolutam duritiem coaleſcit.

6. Quoniam vero ſæpè in hac, & præcedente quæſtione diximus damnatos dæmones denuo in ſtatu illo damnationis peccare, & in dies magis, ac magis peccaturos idque ex ſcripturæ, & Patrum ſententia eſſe: ex quibus curſim vnum, vel alterum teſtimonium produximus firmandum tamen paulo amplius eſt: cum ne id, quis temerè auſit negare; tum, ne huic veritati concluſiones vtriuſque, quæſtionis plures innixæ nutent. Primus textus erat ex epiſto. 1. Ioan. c. 3. *Ab initio diabolus peccat*, cui Auguſtinus 11. de ciuit. c. 13. addit. *Modo ſemper peccat.* Secundus ex cap. 8. *Ille homicida erat ab initio.* Tum quia ſuggeſtione, & ſuaſu peccati primis Parentibus communibus in paradiſo, mortem hominibus innexit: tum, quia mortis Abel in mundo primæ Caino author, & cauſa fuit; tum denique, quia affectu, & ſolicitudine æternæ mortis omnibus hominibus, exercite vero, & cum effectu, cunctis, qui pereunt cauſa eſt, & author, hæc autem omnia poſt ſuam damnationem dæmones egerunt, agentque vſque ad ſæculi huius conſummationem. Tertius textus ſupra memoratus ex Pſ. 73. *Superbia eorum, qui te oderunt aſcendit ſemper*, ex his autem locis, ſiue curſim tactis, ſiue ex inſtituto tractatis Patres, & interpretes conſone, & conſtanter præfatam docent veritatem, eamque Theologi omnes, vel expreſsè docent, vel ſupponunt, quos refert, & ſequitur Soar. c. 10. n. 5. inde vero demum reſtat videndum: an eis peccatis nouam pœnam Dæmones. Et damnati alij, ſiue damni, ſeu primæ vnionis priuationis bonorum ex parte intellectus, & voluntatis, maximè viſionis & fruitionis Dei, (in quibus, vel in altera ſaltem eſſentialis beatitudo conſiſtit,) ſiue ſenſus ſcilicet doloris, & triſtitiæ mereantur, ac ferant?

7. Diximus ſupra pœnam nouam, non mereri, quia abſolutum meritum, ac demeritum viæ ſtatum vltra intrinſecam operum honeſtatem, & laudabilitatem requirit, vt oſtendimus controu. de merito: Eſt quippe mercedem operum negotiandi ſtatus vltra non progrediens, iuxta id Lucæ 19. num. 13. & 19. *Negotiamini dum venio*, cui concluſioni, ac ita abſolutè prolatæ aſſentitur, Vazquez d. 241. c. 5. n. 19. § *Poſtremo poſſet quis*, vbi oppoſitum à nemine aſſertum vidiſſe, teſtatur, & §. *in hac controu.* ſtatuit, (& ex communi Theologorum) eſſentialem nouam pœnam peccatis in ſtatu damnationis factis non mereri; n. vero 4. §. *quarto dixi*, quoad pœnam ſenſus accidentalem. De facto mereri ipſiſque à Deo infligi, vt triſtitiam, & dolorem de victoria, & ſalute hominum, qui eorum ſuperant tentationes, & contra eorum deprauatas intentiones, & malas artes ſaluantur; idque in earum pœnam ſæui, & Angelis Beatis in charitatis erga homines præmium de ſalute, & pœnitentia peccatoris gaudium accidentale augeſcit, Cenſeo tamen, abſolutam noſtri Vazquez concluſionem noſtram præfata limitatione opus non habere, nec proximæ ratione, ex parte adhuc, impugnari tametſi ratio illa, qua à Vazquez in termino, & extra viæ ſtatum abſolutè dicti meriti, ac demeriti bonorum, malorumve operum excluſionem probat; quoad accidentale propriè præmium, vel pœnam maiori aliquantulum claritate opus, habeat, quam ſonat, vt ex dicendis num 8. fine conſtabit quod ſi res tota euoluatur, & exenteretur (vt iam præſto) puto clareſcet, & quoniam de eſſentiali pœna, & damni, quam vocant, imo nec de pœna etiam damni priuationis aliorum donorum, tam ex parte intellectus, quam voluntatis dubium doctoribus non eſt vlterius aliquid pœnæ, ob peccata in damnationis ſtatu facta damnatos abſolutè, non mereri, neque eis de facto euenire de pœna accidentali, quam vocant ſenſus, ſeu doloris, & triſtitiæ tota controuerſia eſſe poſuit; eſt autem accidentalis hæc ſenſus pœna duplicis generis in damnatis.

8. Altera, quaſi accidentis proprij eſſentialis pœnæ, & ſtatus damnationis: qualis eſt pœna ſenſus ignis, cuiuſque demeritis, & peccatis viæ proportionatus, & de pœna damni, ſeu priuatione gloriæ eſſentialis, quæ, vt dixi damnationis ſtatum indiuiduæ committantur; ſicuti, & ſtatum Beatitudinis dotes propriæ, claritatis, ſubtilitatis, &c. Altera vero eſt accidentale malum, quod non ex illo ſtatu damnatis accreſcit, ſed ex accidenti, & caſu ipſis in eo ſtatu contingit: cuiuſmodi eſt triſtitia, de hominum fœlicitate, virtute, & ſalute æterna, quam Alarcon, & alij pœnam peccatis damnatorum in ſtatu illo factis pro meritam abſolutè & adeo inflictam eſſe expreſsè volunt. De prima accidentali pœna ſenſus ſtatum damnationis, vti eius proprium accidens, conſequente, nihil docent. Neutram vero peccata damnatorum abſolutè promereri, neque in eorum pœnam à Deo ipſis augeri, & infligi, probo vniuerſim. Quia viæ ſtatus, & tempus, negotiandi, merendique, ac demerendi, præmium, & pœnam præfixum adeo eſt recitato textu, & alias ſæpè. *Venit nox*, id eſt mors, *in qua nemo poteſt operari*, quod cum de honeſto, ac turpi operatione præcisè intelligi nequeat, cum plura Beati in gloria honeſtiſſimè, & damnati in damnationis ſtatu turpiſſimè operentur de operatione abſolutè meritoria præmij, aut pœnæ à Deo cuiuſvis, in alterutro ſtatu ob illam donandæ intelligi debere

Digitized by Google

eſt quippe vniuerſalis negatiua propoſitio. Probo ſeorſim; & per partes. Primam: quia pœnam ſenſus, quæ paſſio, & proprium accidens damnationis ſuæ in vnoquoque damnato eſt, nullus damnatus peccatis ſuis augeri abſoluté meretur, nec vlterior illa, damnato alicui à Deo infligitur. v. g. vt ardentius igniatur, flagret, & intenſius, incaleſcat, quam initio damnationis arſit, & incaluit; vti nec Beati honeſtiſſimis virtutum actibus, gloriæ, & ſtatus ſui pediſſequas dotes merentur augeri. Inde probo partem ſecundam de omninò accidentalis, & aduentitiæ pœnæ demerito. Si enim ratione ſtatus termini, & defectus ſtatus viæ, nec Beati merentur præmium, nec damnati ſupplicium, quod eorum operationibus condigne, & maximè, & accommodatiſſimè alias reſponderet, nec ſupponitur ad anteacta merita, aut demerita in ſtatu viæ à Deo donatum, & ab alterutris receptum; ergo: quia ſtatus termini, & defectus ſtatus viæ abſoluto merito, & demerito, pœnæ, ac præmij cuiuſvis, etiam aptiſſimi, & proportionatiſſimi viam omninò præcludunt. Gaudium beatorum, ac dæmonum dolor, & triſtitia de pœnitentiam agente peccatore, & ſalute æterna eorum, fœlici aut infœlici ſtatui, accidentaliter adiungi, eamque augere certum eſt; eis vero, aut operum in alterutro ſtatu mercedem, & præmium, vel pœnam à Deo obuenire negamus; ſed ſolum, vt charitatis erga alios in Beatis eximiæ, odijque, & inuidiæ erga homines effuſiſſimæ in damnatis affectus, fructuſque connaturaliſſimos.

QVÆSTIO III.

De pœna ſenſus vniuerſim ſumpta.

HACTENVS de pœna damni, ſeu malis tam priuatiuis, quam poſitiuis, quæ dæmones (& idem eſt de damnatis reliquis) ex parte intellectus, & voluntatis à Deo patiuntur pro naturæ priori ad eorum à dæmonibus perſenſionem, ſeu cognitionem diſputatum à nobis, definitumque eſt. Iam ad pœnam, quæ iiſdem dæmonibus ex eorum malorum cognitione, ac perſenſione accreſcit, ac pœna ſenſus à Theologis appellatur generatim examinandam procedimus. Dixi generatim quia ſpecialis pœna ſenſus, ab igne dæmonibus, & animabus ſeparatis à corporibus, damnatorum, quovſque ad iudicium vniuerſale eiſdem vniantur iterum, & damnati reſurgant, prouenieus, ſeu, quo pacto igne, etſi puri ſpiritus ſint, ardeant, & incaleſcant ſpecialem difficilemque apud ſcholaſticos, quæſtionem habet, poſt hanc generalem de pœna ſenſus à nobis ſubijciendam. Sunt autem in hac generali quæſtione examinanda: eius eſſentia, obiectiua extenſio, intenſio, duratio continua.

CERTAMEN I.

Nominis ratio, eſſentia, & obiectiua huius pœnæ extenſio.

1. DIcitur pœna ſenſus, quia etſi ſpiritibus puris nullus proprius ſenſus ſit, quo pati ſenſibiliter propriè poſſint; non tamen, ab eis aliter, quam malè, & diſconuenientis obiecti cognitione, (quæ perſenſio mentis elegantes dicitur, vt etiam intelligere voce perſentiſcere ſignificatur) poteſt haberi: & inſuper, quia ſpiritualis prorſus pœna hæc Dæmonum, & animarum, nec ſecundum ſe, &, vt in ſe eſt, à nobis perceptibilis, nec explicabilis, ſenſibilis doloris, & pœnæ adinſtar poteſt ſolum, debetque percipi, ac eius vocibus explicari. Et hæc de voce ſatis; de eſſentia vero pœnæ huius, quæ ſenſus in damnatis dicitur dubium, nuper fecit noſtri Arriagæ doctrina ſect. 6. ſubſect. 3. num. 59. §. *Scotus in* 2. ſub initium ac deinceps: vbi, vt ſententiæ Scoti cert. vlt. memorandæ duritiem emolliret, ex propria tamen ſententia, docet; Dolorem dæmonum, & damnatorum de obiecto, quovis ipſis malo, & diſconuenienti phyſicè non in actu voluntatis, & diſplicentiæ, ac triſtitiæ voluntatis damnati, de eo obiecto, ſed in eius perceptione, & actu intellectus, quo formaliter à Dæmone, & damnato, quovis cognoſcitur, & intelligitur ipſi phyſicè malum, & diſconueniens obiectum eſſentialiter conſiſtere; & ſi inde vlterius, ex eius cognitione, & perceptione, in qua dolor eſſentialiter ſtat, ea voluntatis de eodem obiecto diſplicentia ſuboriatur, qua dolere nos de obiectis ita diſconuenientibus, vulgarius quam propriè, dicimur; Manus quippè, vel pes, vel caput dolere etiam nobis, dici etiam propriè ſolet; Etſi ibi appetitus, non reſideat, nec eius organa, vt de percepto ibi obiecto dolorifero, ac diſconuenienti actu appetitus doleamus, ac triſtemur, ſed ſolum ſenſu, tactuque percipitur.

2. Dicendum nihilominus eſt, cum communi cæterorum Theologorum Philoſophorum, & peritorum linguæ Latinæ: Dolorem obiecti doloriferi, in fuga, auerſione, diſplicentia & triſtitia appetitus ac ſubinde in actu ſimili voluntatis damnatorum de obiecto ipſis phyſicè diſconuenienti, & malo eſſentialiter conſiſtere. Ratio eſt, quia dolor actualis de obiecto phyſicè malo, & diſconuenienti ſecundum ſe ſpectato, non eſt, ſed de malo, & diſconuenienti cognito: atqui cognitio mali, & diſconuenientis phyſicè non eſt de malo, & diſconuenienti phyſicè cognito, vel per ſpecies alienas, vel proprias, ſed de eo ſecundum ſe: ergo cognitio de obiecto dolorifero, ac phyſicè diſconuenienti, & malo, non eſt actualis dolor. Maior ita de ſe innoteſcit, vt vtraque lingua prouerbij loco circumferatur, quod hiſpane dicimus, *ojos que no vem, cora con, que no llora*, hoc eſt, *que no duele*. Minor eſt certa: quia ad cognitionem obiecti abſolutè talem, obiecti cognitio alia ſiue obiectum cognitum, aut præcognitum non ſupponitur; alioqui ad præſuppoſitam eius cognitionem alia, & hanc alia, & alia infinito regreſſu, & proceſſu anterior natura, & anterius præſupponerentur. Probatur Secundo. Quia delectatio, & gaudium de obiecto phyſicè bono conuenienti, & delectabili contrariè opponitur; actuali dolori de obiecto phyſicè malo, diſconuenienti, & dolorifero: ergo actualis dolor eiuſdem facultatis actus ſunt, cuius ſunt gaudium, & delectatio: nempe appetitiuæ, non autem cognoſcitiuæ, aut intellectiuæ facultatis.

3. Tertio probatur à priori: quia bonum, & malum, qua talia, formaliter obiecta facultatis appetitiuæ, & volitiuæ ſunt, non cognoſcitiuæ, & intellectiuæ; & ſi quia bonum, & malum, ſeu bonitas ipſa, & malitia vera obiectiuè, & cognoſcibilis ſunt, cognoſci, intelligique, qua vera obiectiuè, & cognoſcibilia formaliter valeant; non autem formaliter, qua bona, & delectabilia, ſeu mala, & dolorifera: quæ rationes materialiter ſolum reſpectu potentiæ cognoſcitiuæ, & intellectiuæ ſe habent: ergo ſuis propriis actibus in phyſicè malum diſconueniens, & doloriferum, qua tale formaliter appetitus, & voluntas, non vero facultas cognoſcitiua feruntur. Locutiones illæ oppoſitæ, partes, in quibus doloriferum obiectum ſentitur primo, non autem, quibus dolor concipitur deſignant: tantumque valent, dolent mihi ac doleo (periti aiunt) *pedes, caput*. Et ſimiles locutiones quæ ex cruciatu, & cruciari pedibus, cum actiuè à cruciante, tum paſſiuè cruciaris pedibus opponi poſſent, cum idem cruciatus, & dolor ſignificent: ſed eandem facilem habent ſolutionem. Significari, nempe, eis locutionibus, partes, quibus agens qualitatem doloriferam inducit, eáque à patiente primo percipitur. Nec dubito, quin phantaſiæ organo vitiato, aut ex ſenſatione externa internam, & phantaſma non poſſit elicere, etſi

ſenſus

ſenſus tactus vigeret, & qualitas dolorifera in pede ſentiretur, ac perciperetur actum doloris à viuente non elicicndum, quia appetitiuæ animalis facultati non proponeretur, vt actum doloris conciperet. & fors ita in pluribus eueniſſet.

4. Circa pœnæ ſenſus obiectiuam extenſionem. Soar. noſter citatus ex c. 5 & 3. p. d. 13. ſect. 2. docuit dolorem, & triſtitiam dæmonum de gloriæ & aliorum bonorum priuatione conceptam, non ad pœnam ſenſus, ſed damni pertinere etiam, pro ſe aliis (qua fide neſcio) quamuis Sotus in 4. d. 46. q. 2. a. 1. & Bannez. 1. p. ad q. 64. a. 3. dub. 1. §. *Quo ſuppoſito* fide dignius cenſetur. Probat, quia pœna ſenſus, ea ſolum eſt, quæ de malis phyſicis poſitiuis habetur, vt in ſe præſertim de igne. v. g. quo dæmones torquentur triſtitia, & dolor; priuatiua autem mala, nec ſunt, nec eſſe poſſunt, quare neque ad ea pœna ſenſus extendi. Hanc ſententiam titul. q. 2. cert. 1. n. 7. ſimul cum alia, quam Scoto, & Vaſquez preſſo nomine, imponit Soarius pie, & capite quarto, late, longeque refellit: quaſi damni pœnam negauerint, vbi eos ab hac impoſtura vindicaui; etiſi quæſtio de nomine ſolum cum illis eſſe poſſet, non de re, quamuis id, quod ex ipſis refertur, docuiſſent: de Patris vero Soarij ſententia, etſi non alia, quam de nomine etiam, poſſet eſſe cum ipſo, diſputatio, eam tamen huc tanquam ad proprium locum diſtulimus, vbi omittenda non eſt: quia, etſi cum Theologis reliquis conueniat, & quæcumque omnes, in pœnas ſæ nominibus de malis priuatiuis perceptas admittant, ipſe etiam admittat, ea imprimis ratione, voce, & nomine ab illis diſcedere non debebat.

5. Dicendum igitur eſt, Pœna ſenſus damnatorum dæmonum, etiam ad obiecta omnia priuatiue mala, & diſconuenientia, quibus in peccati pœnam à Deo puniuntur, tota rei, & nominis proprietate, extenditur. Eſt Molinæ, prima parte, q. 64. articulo tertio, d. 2. §. *Mihi contrarium*, Vaſquez d. 242. c. 2. §. *Mihi verò* Alarcon d. 9. c. 8 n. 2. §. *Duplicem autem* docuit Scotus in 4. d. 50. q. 1. a. 4. concluſ. 2. Et cæterorum Theologorum conclusio atque locutio eſt: quo ſolo ſatis probata maneret. Probatur vlterius: quia pœna ſenſus ea, & ideo dicitur quia ſenſu, & dolore mali phyſice, & diſconuenientis obiectè percipitur: atqui per te & per omnes, mala phyſice & diſconuenientia priuatiue ſenſu & dolore à dæmonibus, & damnatis à iis percipiuntur, imo aliqua ex eis (vt gloriæ priuatio) maiore ſenſu doloris, & triſtitiæ quam reliqua mala poſitiua quæ patiuntur; ergo priuatiuorum malorum dolor & triſtitia, pœna re, & nomine ſenſus propriiſſime eſt: ac proinde pœna ſenſus propriè dicta ad mala omnia priuatiua obiecta extenditur. Probatur vlterius, quia pœnæ ſenſus, & damni diuiſio non eſt obiectorum; nude ſumptorum diuiſio; alias, non in ſenſus, & damni, ſed in poſitiuam, & priuatiuam pœnam fieri diuiſio deberet; ergo eſt diuiſio pœnæ ex eis malis prouenientis dæmonibus, quatenus ſenſu doloris & triſtitiæ, quem in dæmonibus cauſant, veſtiuntur: at mala priuatiua æque ac poſitiua doloris, & triſtitiæ ſenſum dæmonibus damnatis cauſant, ac proinde, ea veſtiuntur: ergo æque ſic ſumpta, & veſtita priuatiua mala ad pœnam ſenſus pertinent, atque mala poſitiua, ſic etiam conſiderata, & ſenſu doloris, & triſtitiæ, quem in dæmonibus efficiunt veſtita.

6 Confirmatur ad hominem contra ipſum Soarium citato c. 4. vbi ſententiam negantem pœnam damni dæmonibus (quam Scoto, & noſtro Vaſquez præter ipſorum tamen, vt oſtendimus, q. 1. certam. 1. n. 1. ſenſum, & mentem tribuit) refellit: quia ante ſenſum doloris, & triſtitiæ dæmonum (quo ſolum pœnam fieri priuationem gloriæ illa ſententia aiebat) priuatio gloriæ, & reliqua mala priuatiua vere mala, & diſconuenientia damnatis dæmonibus ſunt, & in pœnam peccati ipſis à Deo diſpoſita; ergo ante ſenſum doloris, & triſtitiæ ipſis damnificantia, & nociua, ac pœna eſt propria damni ipſorum. Hoc certum, & firmum argumentum, cunctis Theologis, etiam Scoto, & Vaſquio, eſt contra ſententiam illam à nullo Theologo, cogitatam, nedum aſſertam. Pergo tamen inde contra Soarium. Mala priuatiua gloriæ & aliorum donorum ſecundum ſe ſumpta, atque, vt obiecta, ſenſus doloris, & triſtitiæ dæmonum naturæ priori præcedunt, ſunt eis damni pœna: accesſu autem ſenſus doloris, & triſtitiæ, quo formaliter cruciantur dæmones, alia pœna, abs dubio, dæmonibus accedit, quæ non erat, vbi ea priuatiua mala ſecundum ſe ſumpta, & pro priori ad cogitationem dæmonum afferebant, & quæ pœna illa damni præcedens non ſit, ergo alia quæ non, niſi ſenſus pœna eſſe poſſit: Pœna ſiquidem Dæmonum in pœnam damni, & ſenſus adæquate per Theologos omnes; & Soarium ipſum diuiditur.

7. Fors dices: ſenſum doloris, & triſtitiæ de malis illis priuatiuis diſconuenientem etiam, & nociuum maximè dæmonibus eſſe, ac proinde intra damni pœnam, vt partem illius debere reponi. Vide quid dicas. Idem ſiquidem de ſenſu doloris, & triſtitiæ dæmonum, ob mala poſitiua à Deo ipſis in pœnam diſpoſito, & inflicto, dicere cogeris: ac proinde nullam; niſi damni pœnam, potius, quam conficta, atque à nemine aſſerta ſententia illa, quam impugnabas, in dæmonibus admittes. vrgetur inde impugnatio, confirmatio proxima, quaſi ad hominem facta contra Soarium, ex eius impugnatione contra ſententiam illam, Scoto, & Vaſquio attributam: etenim mala poſitiua Dæmonibus à Deo inflicta, atque, vt ſenſum doloris, & triſtitiæ obiecta, pro naturæ priori præcedunt, nociua obiectiuè, & damnificatiua Dæmonum ſunt: quare ita ſecundum ſe ſumpta, pro naturæ priori ad ſenſum doloris, & triſtitiæ de eis à Dæmonibus conceptum pœnam damni dæmonum eſſe negari non poteſt; & tamen acceſſu ſenſus doloris, & triſtitiæ dæmonum de ipſis pœna vlterior ſenſus propria iiſdem dæmonibus fiunt; ergo, & priuatiua mala gloriæ, &c. Quæ ſecundum ſe, &, vt ſenſum doloris, & triſtitiæ dæmonum de ipſis præcedunt, pœna damni ſolum dæmonibus ſunt, eo ſenſu pro naturæ poſteriori accedente propria pœna ſenſus dæmonibus fient.

8. Dices Rurſus. Pœnam damni in ſolis priuatiuis malis hactenus à Theologis admiſſam fuiſſe; à nemine autem, in malis poſitiuis. Cuius ratio ea eſſe videtur, quod mala poſitiua de ſe, & ſuapte natura ſenſus illius doloris, & triſtitiæ dæmonum cauſatiua ſunt; ſecus autem, mala priuatiua, quæ, cum nihil ſint, nihil; quare nec ſui ſenſum illum doloris, & triſtitiæ, agere in Dæmonibus poſſunt: vnde ſecundum ſe ſumpta, & conſiderata ſolum, vt damnificantia nociua, & diſconuenientia dæmonibus conſiderantur, pœnaque damni ſunt non ſenſus illius, cuius de ſe non ſunt in dæmonibus cauſatiua: vt ſunt de ſe, & ſuapte natura effectiua in illis poſitiua mala à Deo in pœnam inflicta. Contra Primo. Quia ſaltem obiectiuè ſenſus doloris, & triſtitiæ cauſatiua de ſe, & natura ſua dæmonibus ſunt, priuatiua etiam mala, quibus à Deo puniuntur. Secundo: quia, & ſi aliam cauſalitatem præter obiectiuam ſenſus illius mala poſitiua de ſe habeant; quæ de ſe, & natura ſua ſenſum illum Dæmonum, & ſi non duplici, ſicut poſitiua mala, vno tantum titulo, & cauſalitate cauſant, concernunt. Tertiò: quia, & ſi concernentia hæc ſenſus doloris, & triſtitiæ dæmonum duplici titulo malis poſitiuis conueniat, non tollit tamen illis verum effectum formalem incommodandi ſe ipſis independenter ab alia actiuitate intrinſeca, & obiectiua, & effectiua ſenſus illius: ergo ſecundum effectum illum formalem, & rationem veram, ſeipſis formaliter incommodandi Dæmones, eiſque nocendi, eſſe, dicique verè pœna propria damni poſſunt: quemadmodum, & mala eorum priuatiua ratione effectus illius formalis incommodandi ſe ipſis dæmones, eiſque nocendi (quem verè habent) propria pœna damni eorum ſunt, & ſi ſeipſis aliam obiectiuam cauſalitatem ſenſus doloris, & triſtitiæ de ipſis in Dæmonibus haberent.

9. Ex his præcluſa ſatis eſt euaſio, cui que ex diſcurſu ratio, quæ ipſi viam, locumque facere videbatur ſed fortius, adhuc ratio repelletur. & euaſionis via, ad rem præſentem obturatur. Non enim de pœna ſenſus hominum damnatorum, poſt reſurrectionem & vniuerſale iudicium agimus: in quorum corpora calore intenſiſſimo crucianda ignis, (qui poſitiuum malum damnatorum vniuerſaliſſimum, & notiſſimum eſt) natura ſua actiuitatem ad

ſenſum illum doloris, & triſtitiæ habet, diſputatur in præſenti, & concluſio noſtra procedit; ſed de pœna ſenſus dæmonum, & animarum ſepararatum, qua nunc ad iudicij vſque diem à corporibus damnatorum ſeparatæ ignis pœna torquentur, ad dæmones vero & animas ſeparatas calefaciendas, igniendaſque, atque eo calore, & ignitione ſenſum doloris, & triſtitiæ in eis ſpiritualibus ſubſtantiis natura ſua, ac de ſe, & ſuopte genio ignis naturalem actiuitatem non habet, vt omnes doctores fatentur: quorum proinde alij ad potentiam obedientialem actiuam, creatis omnibus communem alij ad moralem ſolum, ac non phyſicam eius in animas, ac dæmones actiuitatem (qualis in ſacramentis reſpectu gratiæ, quam cauſant reperitur) atque ad alios modos prorſus miraculoſos. q.4. referendos, & difficiles recurrunt, vt fidei veritatem de animarum, ac dæmonum damnatorum tortura per ignem defendant: quare ratio data ex actiuitate natura ſua mali poſitiui in ſenſum doloris. & triſtitiæ Dæmonum, vt non in pœnis damni. vt priuatiuis mala. ſed ſenſus à Theologis fuerint recenſita non præſtat, nec rationi damnificandi ſecundum ſe (quod pœnæ damni eſſentia eſt) poteſt præualere: vt ſi de eo damno ſenſus doloris, & triſtitiæ dæmonibus accedat ſenſus pœnæ rationem, & nomen iure induant: vti, & mala priuatiua. Et ſi quia ignis pœna ſenſibilem dolorem damnatorum corporibus inducit (cuius ad inſtar pœna ſenſus cogitatur, ac de Dæmonibus dicitur communiret) pœna omnis ſenſus, ipſo tanquam notiori, & exemplo, non autem mali priuatiui dolore à doctoribus explicatur.

CERTAMEN II.

De magnitudine pœnæ ſenſus, eiuſque continuatione per æternitatem.

1. DVplex in pœna ſenſus dæmonum (vndecumque, ſiue expoſitiuis, ſiue ex priuatiuis malis orta) magnitudo (vti in qualitatibus aliis) poteſt conſiderari. Nempe, intenſionis vna (de qua certam.3.) Et altera extenſionis. Hæc autem extenſio pœnæ ſenſus duplex poteſt conſiderari; nempe extenſio ſubiectiua, & localis. ſiue in ordine ad ſubiectum, quod partibus diuerſis entitatiue, & loco diſſitis conſtet, ac ſubinde eis inſidentes doloris, & pœnæ ſenſus partes, & inter ſe diuerſæ ſint, & entitatiue, & ſubiectiue, & localiter ſint diſiunctæ, & per totum ſubiectum eiuſque locum extenſæ. Sic, cum poſt diem iudicij generalis, & poſtremi damnatorum corpora animabus ſuis informata torquebuntur pœnæ obiectiuæ ſenſus ignis. v.g. Et caloris vehementiſſimi, dabitur ſubiectiua, ac ſubinde localis, extenſio: omnia quippe damnati hominis membra ignientur, & exardeſcent, ac inſuper cuiuſque membri partes omnes, & ſingulæ entitatiue, & localiter diuerſæ. ſuas quæque doloriferas qualitates entitate, etiam, & loco diuiſas proportionate ad delicta. quæ vno quoque, vt inſtrumento fuerunt perpetrata, patientur. Quoniam vero phantaſiæ, & ſenſitiui appetitus, organa corporea ſunt, & partibus ſubinde entitatiuè, & localiter diuerſis, continuis tamen, conſtare in corporibus damnatorum eorum animis iterum per reſurrectionem vnitis dubium eſſe non poteſt; ſecus de ſenſu doloris, & triſtitiæ. de obiectis eiſdem pure ſpirituali animi ipſorum, tunc etiam corpori immerſi, & phantaſiæ ipſius corporeæ, & phantaſmatum ab ipſa elicitorum miniſteriis adiutæ habito: vt ex iam dicendis de Dæmonibus. & animabus damnatorum hominum ſeperatis clarebit.

2. Cæterum ita pœnæ ſenſus dæmonum, & animarum ſeparatarum hominum damnatorum ante ipſarum ad ſua corpora, reunionem, tam obiectiue quam formali, extenſio ſubiectiua, & localis locum habere non poteſt: Cum tam Dæmonum, quam animæ ſeparatæ damnatorum ſubſtantiæ ſpirituales ſint, nec partibus ipſas integrantibus, atque aliis inuicem extra aliarum locum eſſe petentibus conſtent; quare, neque in malis poſitiuis adhuc, & doloriferis qualitatibus (de quibus doloris, & triſtitiæ ſenſus concipiendus ab illis eſt) nec in eorum ſenſu partes ſubiectiue, & localiter extendantur, & continuentur, locus eſſe vſquam poteſt: igitur pœnæ ſenſus extenſio in Dæmonibus, & animabus ſeparatis in ordine ad tempus, & durationem ſolummodo eſſe, & intelligi poteſt: ac proinde, quovſque duratura continenter, & continuo in Dæmonibus ſit ea ſenſus pœna cordare, & vtiliter à Theologis poterit ſolummodo diſputari: in hac vero diſputatione duo diſputanda videntur vt quidquid eſt maneat examinatum, ac deciſum Primum ex parte termini durationis pœnæ ſenſus dæmonum, & animarum ſeparatarum an tempore ſolum finito, an infinita duratione, ſeu æternitate a parte poſt (vt aiunt) pœna ſenſus in eis ſit duratura? Secundum ex parte continuitatis, ſeu continuationis, pœnæ eiuſdem à principio durationis eius vſque ad eam durationem, qua demum eſt, vel temporalis finienda vel æternitate à parte poſt duratura, ac minimè finienda. Et quoad primum nil in præſenti diſputandum denuo eſt, cum ſupr. q. 2. pœnarum dæmonum, & damnatorum omnium, & æternitatem à parte poſt contra Origenis errorem, vt fidei dogma, ſtatuerimus. De animabus vero ſeparatis hominum damnatorum, & ſi qua ſeparatarum, nulla pœna æterna à parte poſt ſit futura, cum eius ſeparationis ſtatus duratio temporaria, & finita ſit, earum tamen pœna, & damni, & ſenſus, cum eo ſtatu non finietur, ſed illam ſecum, quoad ſubſtantiam, deferent, cum iterum ſuis corporibus deuinciantur; & ſi, quoad modum, & cauſas, à quibus earum, pœna tunc proueniat, poſſit aliqua diuerſitas intercedere. Solum ergo de continuitate, ſeu continuatione pœnæ ſenſus tota futura æternitate in Dæmonibus. (& idem eſt de animabus in ſtatu vtroque ſeparationis, & reunionis ad corpora) ſine interruptione vlla ſenſus doloris, & triſtitiæ agendum hic erit, quia interruptionibus aliquot, & ſucceſſionibus viciſſim æternitate duratura ea pœna ab aliquibus cogitari, ac dici poſſet.

3. In hac porro pœna ſenſus continuata Dæmonibus, & damnatis aliis, ſine interruptione vlla extenſione per totam æternitatem à parte poſt ſucceſſuram, diuidenda adhuc pœna ſenſus ipſorum in quaſi eſſentialem ſtatus damnationis propriam, & comitem, & accidentariam à Theologis eſt. Prima ſtat in incommodis, tam poſitiuis, quam priuatiuis ſtatui damnationis perpetuo, annexis, vt igne priuatione gloriæ, &c. Et ſimilibus perceptis, & dolorem cauſantibus, de quibus eadem ratio eſſe debet, quoad perpetuitatem. Accidentaria vero, & contingens pœna ſenſus damnatis, & eorum ſtatui eſt, quæ ex caſualibus, & tranſeunter contingentibus damnatis obuenit. v.g. ex Chriſti increpationibus, & actis contra ipſos in euangelio relatis, exorciſmis vt à poſſeſſis hominum corporibus exeant, & cauſalibus aliis, de quibus tunc, cum accidunt, dolent. Et quidem accidentariam hanc, & caſualem pœnam ſenſus, tota æternitate continuam, ac nunquam interruptam Dæmonibus, animabuſque damnatorum ſeparatis non eſſe, certum omnibus eſt, ſed tunc ſolum, cum mala illa occurrunt, & durant durare; & ceſſare, cum ceſſant: circa pœnam ſenſus eſſentialem, & propriam ſtatus damnationis, an aliquando interrumpatur. Et ceſſet damnatis, & ſi poſt redeat, ac reuiuiſcat, atque interciſum alternatim. vel aliquoties ſaltem tota à parte poſt æternitate duret: non nulla eſt ſcholaſticis controuerſia, in qua Scotus in 2. d. 7. q. vn. §. *Reſtat nunc dicendum*, & in reportatis d. ead q.3. Docuit Dæmones, in ſtatu damnationis poſſe, ab omni actu voluntatis, & actualis, & formalis (quæ pœna ſenſus, vt vidimus, ſunt) de quouis obiecto ipſis phyſicè malo ſiue poſitiuo ſiue priuatiuo abſolutè pro ſuo arbitrio ceſſare. Hanc ſententiam, non ſolum falſam, ſed errore Origenis ex parte peiorem cenſere eadem, d Gregorius. q.2.a.2. Baſſolis. q.1. a.3. Siquidem hic ex Dei libera, & liberali voluntate, & indulgentia ſolum pœnam Dæmonum finiendam docuit; Scotus, vero, ex dæmonum etiam libertate. & arbitrio ait poſſe finiri. Quod adeo magnum, & ſummum abſurdum reputat Arriaga citat; d 15. ſect 6. ſub ſect 3. num. 59. §. *Scotus in* 2. à medio, & toto. num.60. Vt non aliter Scotum à graui cenſura liberari poſſe arbitretur, niſi ei ſuppetias ferat, ex Doctrina ſua dolorem actualem, qui

pœna

Digitized by Google

pœna ſenſus ſit, in ſenſatione, ſeu intellectuali Dæmonum perceptione diſconuenientium, & incommodorum phyſicè ipſis obiectorum, non autem in actu voluntatis, conſtituente quam cert. 1. confutauimus: quare parum præſidij ea ſolutione affert. Præterea oporteret, vt ea doctrina Scotus à cenſura liberaretur, eam ipſam Scoti doctrinam, eſſe oſtendere quo ab Arriaga nec ſit, nec fieri poteſt: cum Scotus. in 4. d. 50. q. 1. a. 4. concluſ. 2. dolorem, qui pœnam ſenſus conſtituit, ex mali apprehenſione ortum docere, ac proinde, non in apprehenſione, ſed in actu voluntatis, ex ea apprehenſione orto conſtitui.

4. Sed labore nullo ſuo Scotum à cenſura omni liberaſſet, ſe animaduerteret, præſtitum id iam pridem à noſtro Vazquez facile fuiſſe d. 242. c. 4. num. 11. §. *Poſſet quidem aliquis*, dogma enim fidei hac in re contra Origenem eſt pœnam dæmonibus, & damnatis nunquam abſolute finiendam, à quocumque ceſſatura abſolute dicatur, non autem, non poſſe abſolute ab aliquo ceſſare, quod bene componitur, cum eo, quod nunquam abſolutè ceſſet: vt in multis aliis contingit, & in re præſenti ceſſare hæc pœna Dæmonibus adeo abſolutè poteſt: Et tamen nunquam eſt abſolutè ceſſatura, ex cuius ſuppoſitione impotentia ſolum conſequente, & ſecundum quid, non autem ſimpliciter, & abſolutè tali ceſſare pœna non poſſet: quod eodem modo fieret, & ſi potentia voluntatis, & arbitrij dæmonum ceſſare eorum pœna abſolutè, & ſimpliciter poſſet. Dummodo impotentia ſecundum quid, & conſequente ceſſare non poſſet, quia numquam eſſet ex ea Dæmonum abſoluta potentia, dolor & triſtitia, quæ ſenſus pœna, eſt, abſolutè, & exercitè ceſſatura. Atque his planè Scoti doctrina, ab omni cenſura, notæ contra præfatum dogma de perpetuitate pœnæ ſenſus dæmonum, & damnatorum ſuſpicione purgabatur. Sed vero, longius adhuc Scotum à ſuſpicione notæ, & cenſuræ cuiuſvis, ſua illa generali doctrina de poteſtate abſoluta dæmonum ceſſandi ab omni actu voluntatis eſſe ſeiunctum is ſolus ignoret, qui ipſius doctrinam, non bene penetrauerit. Penetratam vero video à noſtro Vazquez citat. num. 11. §. *Huius ſententiæ meminerunt*. Ex ea enim planè conſtat generali illa doctrina Scotum potentiam, adhuc abſolutam, & ex parte actus primi voluntati, & arbitrio dæmonum ad ceſſandum ab actu doloris, & triſtitiæ (in quibus pœna ſenſus eſt) nedum ceſſationem ab eis minimè conceſſiſſe. Potentia, quippe ſuſpendendi actum de actibus, quos actiue voluntas pro arbitrio, & indifferenti ſua actiua poteſtate elicere poteſt ab Scoto, & omnibus Theologis intelligitur, nec aliter ab vllo poteſt intelligi: Scotus autem, q. illa. 3. Reportatarum docet dolorem, ſeu triſtitiam de obiectis malis, & pœnis à ſolo Deo in dæmonibus, & damnatis actiue produci, ac ſubinde illos abſolutè non poſſe, non triſtari, atque dolere. Et in 3. d. 1. §. *Aliter* poteſt *dici*, & in 4. d. 49. q. 7. triſtitiam non eſſe actionem elicitam facultatis appetitiuæ, ſed paſſionem ab obiecto neceſſario actiuè prouenientem, & in ea facultate ſolummodo receptam vniuerſim docet.

5. Et ſi autem eis locis ad triſtitiam, vt talis abſolutè ſit, actum elicitum actiuè à voluntate ſeu facultate appetitiua neceſſario ſupponi doceat; tamen non de eficientia actiua libera formaliter loquitur, ſed phyſica ſolum. Neque enim bruta, quorum appetitiua materialis facultas libera non eſt, triſtari ignorabat: imo & nos ſæpè triſtari, abſque exercitio noſtræ libertatis. Adde citata. q. 3. Reportator. Satis Scotum declaraſſe, de eficientia ſolum phyſica actiua, non autem libera formaliter actus illius, neceſſario, & eſſentialiter in facultate appetitiua ad triſtitiam præſuppoſiti ſe loqui: cum dicat, Dæmones à triſtitia, & dolore de malis inflictis ceſſare non poſſe, quia ij affectus in illis à Deo ſolo actiue eliciuntur quod dicere non poſſet, ſi actum prærequiſitum eſſentialiter ad triſtitiam abſolutè talem, elicitum actiuè non ſolum phyſicè ſed liberè eſſe debere cenſeret. Eo ſiquidem deficiente, pro abſoluta voluntatis Dæmonum libertate, & poteſtate triſtitia eis, abſolutè talis, poſſet abſolutè deficere, & illi ſubinde, quouis affectu à Deo infuſo poſſent abſolutè non triſtari contra eius aſſertum. Conſtat ergo, nec Scotum, neque ex Theologis aliquem docuiſſe, ex dæmonum, ac damnatorum voluntate libera, & arbitrio ſuo, quandoque adhuc, à pœna ſenſus eſſentiali, ſeu propria ſtatus damnationis ceſſaturum abſolutè eſſe; quare neque ita illam interrumpendam, & quoad durationem æternitate tota à parte poſt extenſiuè, diſcontinuandam. Conſtat ſecundo. Nec Scotum, nec Doctorem vllum ex Theologis aſſeruiſſe, hactenus Dæmonem, damnatum ne aliquem, habere potentiam ſimpliciter, & abſolutè talem, ſuæ voluntatis ad ceſſandum pro libito, & arbitrio ſuo à præfata pœna, eſſentiali, & propria, ſtatus damnationis; Et ſi in eo aſſerendo longè ab errore, Origenis ſtaret, nec cenſuræ alicuius notæ, aut leuiſſimæ ſuſpicioni ſubiectus, eſſet, qui aſſereret; quare ſeorſim in quæſtione hac de interruptione de facto pœnæ ſenſus à libera poteſtate, & arbitrio voluntatis dæmonum, & damnatorum aliorum, & de potentia eam pœnam abijciendi abſolutè tali, & antecedenti voluntatis, & arbitrij, eorum ſtatuendum erit: tum quia ex diuerſis principiis pendet cuiuſque deciſio; tum quia poſtrema eſt de materia Theologis liberiore.

6. Dico primo. Pœna ſenſus (æquè ac damni) eſſentialis, & propria ſtatus damnationis interrupta aliquando in tota futura æternitate pro arbitrio Dæmonum, & damnatorum, non eſt ſed extenſiuè continua per æternitatem totam. Hanc concluſionem, non ſolum à ratione probabiliſſimam, & ſtatum apud Theologos omnes, ſed fide certam exiſtimo: ita, vt oppoſitum non ſolum, ſingulare, & temerarium; ſed erroneum cenſeam. De concluſionis certitudine, apud omnes Theologos, ac proinde de oppoſiti ſingularitate conſtat: cum omnes illam, vel doceant, vel ſupponant, quin vllus oppoſitum aſſeruerit. Certitudo, quæ oppoſitum aſſertu temerarium reddat, partim inde probatur, cum contra omnes Doctores oppoſitum diceretur, partim, quia ſine ratione diceretur oppoſitum, ac purè arbitrariò: temerarium autem Theologicè eſt, quod contra omnes Theologos, & ſine noua ratione efficaci ab illis non viſa, & eorum fundamenta euertente aſſeritur. Non apparet autem ratio eam interruptionem pœnæ ſenſus præfatæ ex arbitrio voluntatis damnati, vel leuiter ſuadens, nedum quæ continuationis extenſiuæ illius per totam ſucceſſuram æternitatem fundamenta diſijciens; ergo ita eſt certa concluſio, vt oppoſitum non ſolum ſingulare ſit; ſed, & Theologicè temerarium. Minor proxima, non aliter melius oſtendi poteſt, quam rationum pro noſtra concluſione productione: ex quibus conſtabit eſſe, vt diximus probabiliſſimam, & oppoſito valde longè à ratione probabiliorem, atque, vt non phyſicè, moraliter tamen, euidentem. Et ſi autem eius concluſionis in terminis, (quam piæ ſua certitudine plerumque ſuppoſuerunt, ex fidei principiis, quam à ratione probarunt) rationes efformatas non inueniam, ex his autem principiis, quibus ad affinium quæſtionum deciſionem vtuntur aliquas pro præſenti concluſione inſtruam, aliaſque de noſtro addam. Prima eſto. Quia gaudium, & voluptas de bonis eſſentialibus, & propriis ſtatus beatitudinis, nunquam interrumpitur neque interrumpetur, ex libera voluntate, & arbitrio Beatorum per totam futuram æternitatem, ſed tota illa extenſiuè continuabitur in Beatis: ergo nec dolor, & triſtitia de malis eſſentialibus, & propriis ſtatus damnationis interrumpetur, pro arbitrio, & libera voluntate damnatorum; ſed extenſiuè, per totam æternitatem continuabitur, in damnatis. Conſequentia à contrario ſtatus fœliciſſimi Beatorum, ad infeliciſſimum Dæmonum, & aliorum damnatorum tenet: maximè ex identitate, ſeu æqua paritate rationis iam ſubijciendæ. Probatur ſecundo. Quia ex vehementia cognitionis obiecti valde incommodi, & diſconuenientis intenſiſſimè, (vt phyſica, quod falſum eſt) libertas patienti intenſiſſimè illud cognoſcenti maneat, vt pro arbitrio de illo doleat, ac triſtetur, vel ſecus: Certè moralis libertas, ad non dolendum, & triſtandum de illo non relinquitur illius voluntati. Sin cedo aliquem, qui dum comburitur

pro ſuo arbitrio, naturalibus relictus non doleat. Cum ergo Dæmones naturalibus (vt damnati reliqui) in eo ſtatu relinquantur, tot, tantaque mala priuatiua, poſitiua illius ſtatus propria patiantur, & vehementiſſimè cognoſcant, numquam pro arbitrio ſuo, à dolore, & triſtitia de illis ceſſabunt: imo vero nec poterunt ceſſare, phyſicè adhuc, nedum moraliter, (quod ſatis huic concluſioni foret) vt oſtendam concl. 2. Hac eadem ratione probatur Beatos à gaudio, & voluptate de obiectis eſſentialibus, & propriis ſtatus beatitudinis ceſſare pro arbitrio ſuo nuſquam poſſe. Tertia ratio multas, & peculiares continet, quibus probauimus concluſionem ſecundam de impotentia phyſica abſoluta dæmonum, & aliorum damnatorum ad ſuſpendendum dolorem, & triſtitiam omnem de obiectis præfatis. Denique concluſionem hanc eſſe vel de fide, vel fidei proximam ac proinde oppoſitam vt minimum erroneam probatur ex definitione Eccleſiæ contra errorem Origenis: qui non ideo damnatur, quod dicat pœnas Dæmonum, & aliorum damnatorum in tempore aliquo ex Dei voluntate, & ad tempus ceſſaturas alternis vicibus, ſucceſſuris, per æternitatem. Sed quid contra ſcripturæ expreſſam earum pœnarum perpetuitatem, & æternitatem tempore finiendas, ſeu potius alternatim interrumpendas: Et ſi reſtituendas. At huic dogmati æquè aduerſatur, & contradicit, ſiue id Dei, ſiue damnati arbitrio fiat, imo hoc deterius dicitur, magiſque præfato dogmati aduerſabitur, vt probatione prima ſecundæ concluſionis iam oſtendo.

7. Dico ſecundo. Libertas & poteſtas abſoluta, & ſimpliciter talis ſuſpendendi pro arbitrio omnem actum doloris, & triſtitiæ, ſeu pœnam ſenſus eſſentialem de malis propriis ſtatus illius dæmonibus, & damnatis aliis nuſquam adeſt. Eſt omnium Theologorum, etiam Scoti vt vidimus num. 4 & 5. quare ſingulatim eos recenſere opus non eſt. Et quamvis, liberius Theologis videatur, vt diximus aliter opinari, tamen non adeo liberum, & abſolutum à dogmate fidei, proximè contra originem memorato, eſt, vt ex probatione prima concluſionis patebit. Probatur Primo concluſio ab abſurdo; quia ſi ea abſoluta poteſtas pro arbitrio ſuſpendendi omnem actum doloris, & triſtitiæ de malis propriis ſtatus damnationis, ac ſubinde pœnam ſenſus adeſt voluntati dæmonis, & damnati cuiuſvis, de facto ſuſpenderetur, pœna ſenſus à quolibet, & in quolibet damnato, non quidem aliquando; ſed tota futura æternitate. Ecquis enim eorum tantam pœnam non vitet, ſi eam vitare abſolutè pro ſuo arbitrio poteſt? Ponere autem extraordinariam prouidentiam Dei, qua, & ſi abſolutè poſſint pro arbitrio pœnam ſuſpendere, nunquam tamen tota æternitate ſuſpendant, minus Theologicum, & valde miraculoſum eſt. Hoc autem magis apertioſque dogmati fidei de perpetua, & æterna pœna ſenſus de malis propriis, & non accidentariis ſtatui damnationis, quam error Origenis, eo dogmate damnatus, quod poſt tempus temporariè ceſſauit, & iterum reuiuiſcet, ac ſic alternis vicibus per æternitatem. Probatur Secundò. Quia, ſi arbitrio, & voluntate ſua, liberè pœnam ſenſus, ac non potius, volentes nolentes, pœnam ſenſus à Deo peccatorum vindice patiuntur, vt quid in Deum ſcelerum pœna illa vltorem, odium, itaque implacabilis, qua illum non eſſe, & deſtruere, ſi poſſent, exoptant, atque in ſe ipſos deſperata rabies, quod illum non poſſint deſtruere? Quæ omnia in malis neceſſariis, nec poſtremis, Dæmonum, & damnatorum omnium Patres, & Theologi omnes, ad vnum, & recenſent, & expendunt: neque enim eam pœnam à Deo tandem, & abſolutè irrogari, qui eam non patiendi, ſi nolint liberam eis in eo ſtatu fecit poteſtatem; ſed à ſe ipſis pro ſuo arbitrio, vtroque volentibus paterentur. Tertio eadem ratione vermis ille indefectibilis dæmonum, & damnatorum omnium, quod ſcilicet, eas pœnas in via facili negotio vitare potuerint, nec tamen vitarint, nec voluerint, ab Scriptura, Patribus, Theologis, & catholicis omnibus conclamatus defectibilis ex oppoſito noſtræ concluſionis fit; imo ita ab eis, deficiet, vt nec ſit, nec fuerit, nec erit. Quartò probatur à priori, quia ſententia pœnali, & iudicio iuſto, & ſtricto abſoluto de delictis, (quale eſt Diuinum) pœnæ executio nequit remitti arbitrio liberæ voluntatis Rei, vt illam, ſi velit libera ſua voluntate ſubeat, non ſubeat, ſi nolit. Ea enim ſententia, non iuſtitiæ iuſtæ, & pœnæ pro delictorum meritis; ſed remiſſiua potius pœnæ foret: tantumdem enim valet, ac ſi iudex dicat, quatenus ex me, meoque iudicio eſt, pœnam remitto, de cætero fac, quod velis. Si autem damnatis Deus relinqueret potentiam abſolutam ſuſpendendi, pro arbitrio eorum, omnem dolorem, & triſtitiam de malis propriis ſtatus damnationis, ſeu pœnam omnem ſenſus, eidem ſtatui propriam, relinqueret executionem pœnæ arbitrio, & voluntati damnatorum: ergo eius iudicium non eſſet ex rigore, & ſtricta iuſtitia, pro malis meritis damnatorum, ſed potius pœnarum debitarum quatenus ex Deo eſt, remiſſio. Sanè ergo Deus ſcripturis iudicij ſui diſtricti, rigore, & pœnarum ſenſus atrocitate terreret nos, atque, à peccatis deterreret; cum, & iudicium remiſſio pœnarum eis debitarum eſſet, & pœnæ, earumque acerbitas, nec alia, nec maior, quam vellemus.

8. Quinta demum probatio, & à priori etiam ſit, quam ſecundo loco poſuimus num. 6. pro concl. 1. Vt moralem impotentiam ſuſpendendi omnem actum doloris, & triſtitiæ, ſed pœnæ ſenſus præfatæ probarent, quæ ſatis erat, ad inferendum, nunquam de facto pro damnatorum arbitrio ſuſpendendam, nec ceſſaturam, ſcilicet, ex vehementiſſima cogitatione, & apprehenſione malorum, tam poſitiuorum, quam priuatiuorum propriorum ſtatus damnationis continua, nunquam interrupta, nec interrumpenda per totam ſucceſſuram æternitatem. Et ſi enim ibi (quod ſatis tunc nobis erat) impotentiam moralem ſuſpendendi actum omnem doloris; Et triſtitiæ de obiectis illis ita vehementer apprehenſis, & intenſe cogitatis deduxerimus; tamen, quæ ad eam probandam produximus phyſicam etiam eorum impotentiam euincunt. Sed vnde vehemens illa cogitatio, & apprehenſio eiuſmodi malorum dæmonibus, & damnatis neceſſario, & continuo proueniat? A nonnullis, inquiritur. Arriaga ſupponens ex malis ipſis ſpecies impreſſas proprias, & intenſiſſimas in dæmonibus continuo per æternitatem produci inde tamen, eos ſicut nos neceſſitari ad eorum apprehenſionem abſolutè, nedum à Deo intenſam, & vehementem eorum malorum cogi negat: poſſunt enim, inquit, de obiecto quovis, cuius intenſiſſimas ſpecies habent, non cogitare: Quia ab eis determinantur ad cognoſcendum; vti nos ab eis determinamur; ſed poſſunt adhuc obiecti cognitionem cohibere; quare id in ſingularem Dei prouidentiam, qui eo ipſo, quod eos vult æternè punire, vult etiam eos eorum malorum cognitionem, non cohibere: in quo, inquit, nullam difficultatem eſſe poſſe. Sunt tamen, plures, nec leues. Prima, quia libertas illa cohibendi apprehenſionem obiecti cuius intenſiſſimas ſpecies Angelus habet, nequit ſtare in dæmonis damnati intellectu, qui potentia libera non eſt, ſed in voluntate: ad quam libertatem in actu primo cogitatio neceſſaria, quæ poteſt auertere illam ab apprehenſione obiecti, cuius intenſiſſimas ſpecies habet, debet præcedere: ac proinde ſpecies aliæ ad eam cogitationem eliciendam, quæ arbitrio, & libertate Dæmonis, nequeunt haberi, niſi ex duplici alia cogitatione, & earum ſpeciebus, & ſic in infinitum aliæ, & aliæ ſpecies, & cogitationes præſupponendæ ſunt. Secunda quia; vt Deus ſatis, & ex ſpeciali prouidentia ſtatui damnationis debita prouideret, ne vnquam apprehenſionem exiſtentis ſpeciebus illorum malorum exhiberent de facto Dæmones (vt ſub arbitrio iuxta Arriagæ doctrinam poterant) ſatis haberet, ſi eis de cogitationibus, quibus illas cogitationes, & apprehenſiones vehementes de malis, quorum intenſas ſpecies habebant, non eſſent cohibituri. Dæmonibus prouidiſſet. Quo tamen potentia abſoluta phyſica impediendi omnem dolorem, & triſtitiam, pœnamque ſenſus de malis propriis ſtatus damnationis adeſſet, contra

comma

Digitized by Google

communem hanc noſtram concluſionem. Denique cum connaturalis modus diſponendæ adeo neceſſaria vehementis apprehenſionis malorum, ex qua ad dolorem, & triſtitiam, & pœnam ſenſus de illis dæmones cogantur, ſit per intenſas eorum malorum ſpecies ipſis impreſſas, ita fieri à Deo dicendum eſt, ſi malorum omnium, quorum dolor, & pœna ſenſus à Dæmonibus eſt ſpecies propriæ (vt Arriaga ſupponit) naturaliter habeantur; quod tamen non ita eſt verum de malis priuatiuis, ſeu priuationibus, de quibus obiectis dolent, & pœna ſenſus proinde puniuntur, & ſpecies propriæ non dantur; ſed per diſcurſum à dæmonibus, vel potius ex Dei reuelatione, nec vt ſunt in ſe ſed per ſpecies alienas à dæmonibus intenſe cognoſcuntur, nec aliter cognoſci abſolutè, ab eis poſſunt, vt ſuo loco oſtendimus.

9. Contra hanc, tuam etiam, concluſionem ſecundam opponit Vazquez citat. d. 241. c 4. num. 12. §. *At obijciat quis*, ex quantavis vehemente cogitatione, & ingentis, cuiuſvis boni non cogi voluntatem ad delectationem de eo concipiendam, dummodo in actuali exercitio delectationis appareat ratio mali quo ab illa voluntas retrahatur: ergo neque ex vehementi cogitatione ingentis cuiuſvis mali, proprij ſtatus damnationis, poteſt voluntas dæmonis cogi ad dolendum de illo, dummodo in non dolendo, ſiue in doloris, negatione appareat ratio aliqua boni, qua voluntas retrahatur à dolore de illo malo. Ratio autem vtriuſque eadem, & à priori eſt: quia propoſitione boni, & mali, ſiue in obiecto, ſiue in eius proſecutione conſtituitur voluntas in actu primo proximo indifferens, & libera ad actum proſecutionis, eiuſve omiſſionem, vel fugam; cum quo pugnet ad proſecutionem, vel fugam obiecti determinate voluntatis ex parte actus primi determinatio, & neceſſitas, atque ad alteram impotentia phyſica. Pergo: atqui, cum dolor de malo proprio damnatorum, ſeu pœna ſenſus tantum actuale malum ſit, nequit non damnatis repræſentari, ac ſubinde bonitas negatiua, & magna, ſiue tanti mali carentia, in non eliciendo dolore, ſeu negatione doloris de illo malo proprio ſtatus damnationis apprehenſio; ergo eis adeſt abſoluta phyſica potentia, & libertas in actu primo ad illum ſuſpendendum. Reſpondet ipſe poſſe voluntatem ſuſpendere delectationem, vel dolorem, de obiecto iucundiſſimo, vel acerbiſſimo intenſe propoſito, ac vehementer apprehenſo pro ſuo arbitrio ex apprehenſione mali, quod in exercitio, vel delectationis de bono, vel doloris de malo, cum auertere apprehenſionem vehementem boni illius, vel mali prægrandis pro ſuo arbitrio poteſt; ſecus, cum illam auertere non poteſt: perſtante enim illa rapitur, velit nolit, voluntas in boni gaudium, ac delectationem, vel in mali dolorem, & fugam, & ſi exercitij alterutrius affectus difficultas, & malum menti obuerſetur. in Dæmonum autem poteſtate, & arbitrio, non eſt ingentis mali, tam poſitiui, quam priuatiui, proprij ſtatus damnationis, apprehenſionem auertere: quare nec apprehenſa acerbitate doloris de illo, & bonitate negatiua carendi illa per doloris ſuſpenſionem, ſuſpenſio hæc in arbitrio, & poteſtate voluntatis eorum abſolutè erit. Non acquieſco ſolutioni, ſi ex parte actus primi ad dolorem de illis malis apprehenſio acerbitatis doloris illius pro poſteriori naturæ exercite à voluntate concipiendi, ac ſubinde negatiuæ, in eo non concipiendo, bonitatis apprehenſio talis in Dæmonibus admittatur, quæ apprehenſioni intenſæ, & vehementi de malis illis ita præponderet, vt ſatis ſit, eorum voluntatem ex parte antecedentis ad eius doloris conceptionem in æquilibrio abſolutè tali, & ſi minimo ad eius omiſſionem conſtituere: tunc enim, & ſi intenſam apprehenſionem de malis illis auertere voluntas dæmonum, pro arbitrio, nequeat, actus tamen proximus indifferentis poteſtatis voluntatis dæmonum ad eius doloris conceptionem, vel omiſſionem præfata obiectione demonſtratur, quare, & impotentia phyſica abſoluta, & ex parte actus primi voluntatis eorum ad eius doloris, & pœnæ ſenſus ſuſpenſionem euidenter reijcitur. Reſpondetur ergo: eiuſmodi cognitionem acerbitatis doloris illius de malo, tam priuatiuo, quam negatiuo, ac ſubinde negatiuæ bonitatis, in eo ſuſpendendo, nunquam ex parte actus primi ad eum eliciendum in ea ſaltem intenſione voluntati Dæmonum adeſſe, quæ ſufficiat ad æquilibrium abſolutè tale, adhuc minimum, ad eius doloris ſuſpenſionem: tum ex parte ſpecialis prouidentiæ Dei, vt eos pro meritis pœna ſenſus puniat; tum ex vehementia apprehenſionis malorum illorum, de quibus dolor eſt concipiendus, quæ ita dæmones, & alios damnatos, eorumque mentes occupat, vt vix acerbitati doloris de illis pro poſteriori concipiendi locum relinquat; ſed attonitos reddat: adeo, vt nec, poſtquam in inſtanti primo damnationis illam dolore concepto experti ſunt præ intenſiſſima eadem apprehenſione malorum, eorundem ſequenti inſtanti durationis ex parte actus primi propoſitorum ad dolorem eundem concipiendum, doloris vel nuſquam, vel adeo leuiter, ac remiſſe attendant, vt eius apprehenſio in præſentia vehementis alterius malorum illorum æquilibrium voluntatis, adhuc minimum, ad Doloris ſuſpenſionem abſolutè, nequeat conſtituere: vt in iis patet, qui comburuntur aliquandiu, & continuo, velint nolint, donec ignis ſenſus & cognitio eſt, voluntate dolent, quin acerbitate doloris actualis huius de combuſtione immediate ante perceptæ attendant, vt ab eo concipiendo poſſint pro arbitrio abſtinere. Quod ipſum de ingentis boni, vehementer, & quam intenſe apprehenſi delectatione dicendum eſt, & ſi in ea concipienda labor eſſet, & acerba, ſeu moleſta difficultas.

CERTAMEN III.

De pœnæ ſenſus Dæmonum, & damnatorum intenſiua magnitudine.

1. Circa magnitudinem, intenſiuam ſiue, intenſionem pœnæ ſenſus dæmonum, & damnatorum reliquorum, certa quædam, & extra controuerſiam poſita præmittenda ſunt, vt difficultatis in præſentiarum examinandæ ſcopus clarius diſpiciatur, & innoteſcat. Primo certum eſt, pœnam ſenſus, tum de malis priuatiuis, tum de poſitiuis, quibus dæmones à Deo puniuntur eſſe intenſiſſimam; quo vero gradu à nobis eſſe cordate indefinibile, ac ſubinde neque eſſe prudenter diſputabile, vt patet; quod autem pœna hæc ſenſus valdè intenſa cunctis dæmonibus, & damnatorum animabus ſit certum itidem eſt; ſiquidem de ſolius gloriæ æternæ priuatione deſperatus dolor, & triſtitia, (quoad pœnam ſenſus, vt diximus, pertinet) tam vehemens omnibus, & ſingulis eſt, vt pro ſpe illam aliquando (& ſi poſt millium annorum millia) obtinendi totidem annis pœnas ſenſus quantumvis intenſas cruciatuum reliquorum paciſcerentur, paterenturque libentiſſimè, vt Dei prouidentia, & diſpoſitione Dæmones, & damnati, ſæpè apud fide dignas hiſtorias viuis hominibus teſtari leguntur id quod, & qua priuantur, excellentia, & magnitudo gloriæ facilè ſuadet. Ad hæc pœna ſenſus ex ignis tortura dæmonibus, & damnatis cunctis communi proueniens ingens adeo eſt, vt quemvis dolorem à noſtro communi igne in nobis productum, & productu in nobis poſſibilem ita intenſione ſuperet, vt ideo ignis noſter, atque ex eo producibilis dolor pictus ab Auguſtino, ac Patribus alijs reſpectu illius merito dicatur. Ni fortè ea locutione, non ſolum intenſione, ſed ſpecie, & eſſentia pœnam ignis, noſtris à noſtro igne cruciatibus, vt res picturæ ſuæ excellere velint. Tertio. De particularibus ſenſus pœnis, cuique vitio, & prauæ dæmonum, & damnatorum delectatione, reſpondentibus Deus ſolus, qui eorum affectuum, nouit intenſiuam magnitudinem, noſſe valet. Id nos ſolum, & rationi, & reuelationi Apocalypſis

Digitized by Google

lypſis. 8. de damnatis, & damnandis omnibus in meretrice babilonica expreſſum: *quantum glorificauit ſe, & in delicijs fuit, tantum date illi tormentorum*, dicere poſſumus: maiori cuiuſuis generis delectationi prauæ, maiorem, intenſioremque pœnam ſenſus ſpecialem reſponſuram. Solum ergo, quoad pœnæ ſenſus intenſionem, & intenſiuam, ſeu quaſi intenſiuam magnitudinem ex pluribus indiuidius doloribus, ex diuerſis malis conceptis quæſtio eſſe poteſt, an tanta ſit, vt nullum dæmonum, & damnatorum gaudio locum relinquat?

2. In hac vero difficultate illud certum omnibus Theologis eſt eſſéque debet, vt doctè noſter Vazquez citat. d.242. c.3. n.7. §. *Ego quidem exiſtimo primum*, pœnam ſenſus, ſeu dolorem, & triſtitiam dæmonum damnatorum de malis ſtatus damnationis proprijs locum de facto non facere gaudio, ac delectatione de vllo alio obiecto, qua pœna illa ſenſus leniatur, deferueat, ac mitteſcat. Hoc legitima illatione infertur ex dogmate æternitatis pœnæ omnis, cuiuſque damnati, & fructus ſuæ damnationis propriæ (nec ſolum accidentariè aduentitiæ, & tranſeuntis, vt diximus) ſtatuto à nobis, q.1. certam.1. num.1. Siquidem pœna ſenſus, quæ gaudio, & delectatione illa de obiecto alio mitteſceret, remitteretur, nec quanta intenſiuè pro meritis æternum infligenda denuntiata cuique extremo iudicio, & ſententia damnationis fuit, æternè duraret. De gaudio vero, & delectatione pœnam ſenſus, non mitigante circa obiecta alia Soarius noſter citato lib.8. c.15. docet: de obiectis alijs accidentariè obuenientibus dæmoni, vel damnato cuiuſvis, poſſe illum, gaudere leuiter, &, vtcumque, delectari; quin tamen pœnam cuique promeritis adeo taxatam remittat, aut leuet. In quam ſententiam trahere conatur Alexandrum, 2. p. q.100. m.4. a.1. & a. S Thomam, 1. p.q.64. a.3. argum.1. iuncta eius ſolutione vbi ex Auguſtino t.1 lib.2. contra Manich. c.17. gaudium aliquod Dæmonibus de victoria contra homines tentationibus ſuis porta videtur concedere, ſicuti, & in 4. d.45. q.2. a.2. & q.1. a.2. ad 4. Sed tamen horum doctorum nemo Soarij ſententiam docuit. Non Auguſtinus: qui de gaudio victoriæ, & poteſtate ſuperandi homines, quos ad peccata tentant, impellunt, ac vincunt, non verum eſſe ait, ſed fictum, & verum potius pœnæ ſuæ augmentum; ita enim ſubdit. *Et inde maior pœna eſt, quod de hac tam infelici poteſtate* (ecquod autem veri gaudij infœlicitas obiecti eſſe poteſt?) *qui ſolebat antequam caderet de ſublimi veritate gaudere?* Pœnam igitur veram, ac dolorem captare dæmonem de ſua hac poteſtate, & victoria parta contra homines ait, cum eam obtinet, ac non ſibi bonam (vt eius in Deum, & homines odium, ita, & inuidia prius deceptoriæ pingebant, & proponebant ipſi, vt homines tentaret) & gaudij ſubinde obiectum, ſed malam, ac infœlicem & nouæ accidentariæ veræ pœnæ obiectum experitur: ac inde ſperatum à ſe gaudium in vmbras inanes, & vana phantaſmata abijſſe: inde ex Auguſtino edoctus ſanctus Thomas citatis locis, præſertim ex.4. ſententiarum, gaudium hoc dæmonum phantaſticum appellauit: tantumdemque voluit Alexander, dum illud gaudium amaritudine plenum citato loco eſſe dixit: ſcilicet, vt ad ſpeciem gaudium futurum appareat, ſuitque vera pœna, & amaritudo, cum tenetur: vt de Sodomæ pomis vulgo dicitur ad ſpeciem pulcherrimas, manibus tamen, ore ue compreſſas in fumum abire. Nihil ergo Soarij ſententia præiudij in doctoribus habet.

3. Dicendum igitur eſt. Pœna ſenſus, ſeu dolor, & triſtitia dæmonum, & damnatorum de in alijs proprijs ſtatus damnationis, tam magna intenſiuè eſt, vt gaudio de alio quouis obiecto, non ſolum de facto, ſed de poſſibili locum in ſenſu compoſito excludat. Ita Gabriel. in 2. d.7. q.1. a.3. dub.1. Okam q.19. fine ad dub.7. Molina ad q.64. a.3. d.3. §. *Dicendum eſt nihilominus*, Ruiz de Montoya tomo de ſcientia d.53. ſect.3. n.53. & ſect.4 n.22. Vazquez citat. n.7. §. *Deinde dico*, ac deinceps, n.8. & 9. Arrubal. 1 p.t.2. d.181. c.1. Granados tract.14. d.4. n.2. Alarcon. citat. d.9. c.8. n.6. § *Hac autem triſtitia*, ac deinceps Præpoſitus ad q.64. a.3. in Comentat. n.11. §. *ex his ſequitur*. Probatur primo: quia ſtatus Beatitudinis præ ingenti gaudio, & fœlicitate, eius propria, nullum triſtitiæ locum de obiecto vllo, relinquit Beatis; ergo nec ſtatus damnationis, pro ingenti ſua infœlicitate, ac de tot, tantiſque malis ei proprijs, & perpetuis vehementer, & intenſe cognitis triſtitia vllum gaudio, & delectationi de vllo obiecto dæmonibus, & damnatis locum relinquit. Conſequentia à contrario tenet: maxime, cum eadem ſit ratio à priori pro vtroque data ab Ariſtotele 7. Ethicor. c.14. ſub med. bene à Vazquez, vbi proximè, intellecto. *Voluptas aut contraria*, (id eſt, quæ dolori de eodem obiecto ſub eadem ratione conſiderato contrariatur, vt oportet ad contrarietatem cum illos & *quævis*, (etſi propriè, & ſtricta lege dolori non contrarietur.) *Modo ſit vehemens pellit dolorem*, quia quo magis, quis de obiecto bono poſſeſſo gaudet, quod maius ipſi, alijs triſtibus, & malis apparet, eo minus de his triſtari poteſt præſentibus: ergo adeo poteſt, creſcere, & bonitatis obiecti poſſeſſi magnitudo, & reſpectu aliorum triſtium exceſſus, & cognitionis eius intenſio, ac ſubinde gaudij de ipſo vehementia, vt locum dolori, & triſtitiæ de illis, ita de bono gaudenti, non relinquat. Contra vero, ita poteſt creſcere magnitudo mali, de quo triſtamur, & excedere in ſua linea bonitati aliorum obiectorum, de quibus gaudendum eſſet, atque eis intenſius repræſentari, & ſubinde à Deo vehementem triſtitiam de ipſo ingenerare, vt gaudio, & voluptati de illis capiendæ locum occludat, Id quod in vehementer de aliquo ingenti bono, aut malo intenſe apprehenſo, gaudentibus, vel triſtibus, quotidie experimur. Ratio autem vtriúſque à priori. Quia obiecta, bona, & iucunda, ac mala, & triſtia, vt ad gaudium & voluptatem vel ad dolorem, & triſtitiam trahãt voluntatem ſola magnitudine, ſuæ bonitatis, & iucunditatis, vel contrà, iniucunditatis, & malitiæ & cognitionis, qua repræſentantur, inter ſe pugnent: ac proinde cum alterius, & in vtroque exceſſus, longe maior, quam in altero eſt, non ſolum de facto voluntatem ad ſe vehementer trahit: ſed præ exceſſu in motiuo, & cognitione ſui alterius motionem intentionalem reſpectu voluntatis, debilitat, & frangit, vt ſolum ad contemptum ſui remaneat. Cum igitur ſtatui beatitudinis, bonum, & fœlicitas, de qua gaudent Beati, tanto exceſſu in ſua linea creatis malis alijs, & triſtibus, quæ accidentariè euenire, ac repræſentari illis poſſunt, præcedant, ac item clare, & vt in ſe ſunt cognoſcantur; contra vero, tot, tamque ſtatus damnationis mala, cum ſua perpetuitate, & æternitate durationis vehementiſſimè, certiſſiméque dæmonibus. Et damnatis cunctis repræſentantur, vt diximus: illi vehementi adeo gaudio, hi vero tam intenſo dolore, atque triſtitia, rapiuntur; ac perfunduntur, vt de alijs à Deo minoribus aduentitijs, & accidentarijs malis, vel bonis, nec gaudere dæmones, nec triſtari Beati vllatenus poſſint.

4. Probant. 3. Okam, Gabriel. & Molina. Quia Deus decreuit, ad gaudium nullum de obiecto vllo cum dæmonibus, & damnatis concurrere; tametſi de ſe bona occurrentia etiam eorum voluntati triſtitia vehemente de tot, tantiſque, & perpetuis malis præoccupatæ, atque abſortæ gaudium aliquot poſſent ingenerare; quæ ratio impotentiam, eorum abſolutam gaudendi optimè probat, atque in Beatis impotentiam ſimilem triſtandi ex decreto ſimili diuino, non concurrendi cum illis ad triſtitiam de obiecto vllo concipiendam. Quod nihil abſolutè violentum continet, vt Vazquez putat, cum ſtatus ſummæ, vel fœlicitatis, vel infœlicitatis exigentiæ naturali cauſarum, vt ad ipſarum effectus concurſum ex parte ſua neceſſarium efferat, paratúmque habeat Deus longè præualeat, vt diximus non ſemel. Atque ex hac tertia probatione facillimè reſpondetur argumento aduerſæ ſententiæ præcipuo, quod ſic habet. Quidquid abſens obiectum deſiderij eſſe alicui poteſt, poteſt itidem præſens, & poſſeſſum eſſe, eidem, gaudij & delectationis obiectum: atqui plura bona damnatis accidentia, & occurrentia poſſunt eis eſſe deſiderij obiecta, dum abſunt, imo, & fuere de facto, dum ipſis aberant (vt patet in deſiderio perdendi & ſeducendi homines ad peccatum, & damnationem, & ex dæmonum, ad Chriſtum Dominum petitione Matth.8. ne in gehennam, ſed in porcos mitterentur: ergo, ſi ipſis adfuerint, vt de facto adfuere, & hominum perditio, & in porcos immiſſio, poterunt eſſe illis gaudij obiecta, imo, & de facto fuere: ſiquidem ardenti alicuius rei abſentis deſiderio præſentis, & obtenti gaudium connaturaliſſime ſuccedit. Hoc tamen nihil probat, & ſi concurſus Dei neceſſarius ad vtrumuis affectum à Dæmonibus, & damnatis concipiendum præſto: ex parte ipſius eſſet ſecus vero, ſi ex parte Dei ad deſiderium rei abſentis ſolum, non autem ad gaudium præſentis offerretur, vt tertia ratione multa probabilitate ſuadetur.

Ne

Ne tamen huic rationi leuiſſimæ huius obiectionis ſolutio alligetur æqua facilitate reſpondeo, ex dictis n. 1. diſtinguendo maiorem: quidquid abſens obiectum deſiderij eſt, eſſeue poteſt, poſtea præſens eſſe deſideranti obiectum gaudij, *ni ex falſa apprehenſione bonitatis obiecti abſentis, quæ eius præſentia, & poſſeſſione corrigitur, deſiderium habeatur*, nego maiorem, adhuc quotidianis experimentis noſtris, falſiſſimam. ſi autem ſunt obiecta deſiderij Dæmonum enumerata, & quæcumque alia velis enumerare ex falſa apprehenſione bonitatis, & iucunditatis ex eis percipiendæ quæ illorum tamen præſentia, & obtentione Dæmonibus iiſdem iniucunda, & acerba corrigitur; tametſi odio, ira, & inuidia in Deum, & homines continua, ruiſus, è continuo tota æternitate decipiantur, nec continuis experimentis corrigantur, ac falſam ſuam apprehenſionem iucunditatis ex eis obiectis percipiendæ quominus eadem, aut ſimilia alia, dum abſunt, non deſiderent.

5. Accedit triſtitiam, & dolorem vehementem de malis ſtatus damnationis propriis deſiderio aliorum, quæ bona ſibi reputant non repugnare, quia deſiderium anxietatem, dolorem, & timorem, intenſe triſtitiam affectus connaturaliſſimos, quare cum vehementi triſtitia Dæmonum, nõ ſolum facile, ſed amiciſſime compoſſibiles, ſecum deferri: ſicuti & cum ſtatu damnationis, in quo eis etiam affectibus cruciantur. At vero affectus gaudij de obiecto quouis cum vehementi triſtitia, & dolore, de adeo grandioribus malis ſtatus illius Dæmones, & damnatos præuentos ac præoccupatos, inueniens locum non habet, nec ipſe affectus gaudij, nec vires eius obiectum, vt voluntatem mouere poſſit iuxta dicta n. 3. & ſi non ex falſa apprehenſione, ſed vera de obiecti abſentis aliquali bonitate deſiderium Dæmonibus moueatur, quod cum triſtitia vehementi, qua præoccupatos illos inuenit, impugnat, ſicut pugnat de eodem obiecto præſenti, gaudium: quare maior illa de eodem vere, ac non, apparenter adhuc ſolum, bono obiecto, vera non eſt, vbi ex parte, voluntatis impedimentum vehementis triſtitiæ, gaudio de obiecto eodem præſente adeſt. Eſt enim eadem maior propoſitio illa cum hac: obiectum, quod poteſt mouere voluntatem expeditam, poteſt mouere impeditam: quo nihil magis à veritate, & probabilitate remotius. Maxime, cum triſtitia illa vehemens & ingens dolor ex magno, in ſua linea, exceſſu mali & cognitionis eius, quam ſit bonum de quo gaudendum erat, concipitur: vt in Dæmonibus, & damnatis, contingit; ſicut in Beatis gaudium, quibus alia obiecta deſiderare (ſine anxietate tamen, timore) non tamen de eis non adquiſitis, aut de malis aliis (puta hominum damnatione triſtari ob vehemẽs gaudium de longe maiori bono quod, poſſident, & viuidam eius cognitionem, & hæc ſit tertia & æque facilis argumẽti aduerſariorum ſolutio. Iam quod de lapſu, & perditione hominum niſi à viris ſanctis, gaudere videreque apud fide dignas hiſtorias, legantur: gaudium ſimulatum ab eis exterius eſt, & Sardonicus riſus veraq. ſolum in miſeros homines irriſio abſque vlla Dæmonũ irridentium voluptate multaque eorum accidentaria amaritudine, & acerbitate. Sed neque Angeli de hominum (etiam ſuæ cuſtodiæ commiſſorum) perditione poſitiue triſtantur: de quorum tamen ſalute valde gauderent: ac proinde negatiue triſtantur, quatenus gaudio illo accidentario, carent, quam vt hominibus (quibus aliter nequeunt) ſignificent poſitiuæ triſtitiæ, ſignis & vocibus vſi quandoque ſunt vti, & de Spiritu Sancto triſtitiæ poſitiuæ natura ſua incapaci dicitur ad Epheſ. 4. *Nolite contriſtare Spiritum Sanctum.*

6. Leuique Soar. ſupra n. 10. opponit ſtatus damnationis & ſummæ miſeriæ, non pugnat cum cognitione aliquarum veritatum naturalium (adde, ſupernaturalium fidei etiam, quam Dæmonibus damnatis ſupra conceſſimus) cum tamen ſtatus fæliciſſimus beatitudinis nullum phyſicum errorem admittat; ergo male ab incõpoſſibilitate, triſtitiæ cum ſtatu, & gaudio beatifico infertur à contrario cum ſtatu miſerrimo damnationis, & vehementis triſtitiæ propriæ illius, incompoſſibilitas gaudij: de obiecto alio in damnatis. Leuior adhuc obiectio. Argumentum enim noſtrum à gaudio beatifico ad triſtitiam damnationis eſt ad effectus voluntatis vehementis, gaudio, aut triſtitiæ repugnantib. ex rationis repugnantiæ identitate, quæ in oppoſitionibus aliis à contrario faciendis neq; extenditur, nec poteſt extendi: vt quidquid alterutri ſtatui adſit alteri debeat deficere vel contrarium ad eſſe. Vtque videret Soarius, quam male inſtantiam contra noſtram ſententiam & probationem aſſumpſerit, animaduertere debuiſſet: veram cognitionem, etiam ſupernaturalem fidei, Dæmonibus & damnatis datam, ſeruatamue in illo ſtatu eſſe, vt certiſſima atq; indefectibilis veritatis cognitione de ſuis malis eorumque, & infæliciſſimi ſtatus perpetuitate, acerbius, deſperatiuſque dolerent ac triſtarentur, quod ſtatui damnationis maxime congruit, cum ſupplicij pœnæ & calamitatis ſtatus ſit: contra vero, cum beatitudo fælicitatis ſummæ ſtatus perpetuoque amicorum, & filiorum Dei ſit, error ab eo omnis debet exulare, cum & defectus phyſicus ac vero gaudio, & delitiis Beatorum quibus deſtinatus ſtatus ille totus eſt, nequeat inſeruire, ſed falſo & deceptorio alicui gaudio à Beatis relegando in hoc ergo, quoad cognitionem ſtatus damnationis, ſtatui beatitudinis contrariatur. Quod his veras ſolum cognitiones admittat, quæ vere fælicitatem, nec ſolum apparenter, & eluſoriè augeant, ille vero nullam, quæ nequeat, eius infælicitatem, cruciatus dolorem, & triſtitiam facere, vel augere videbatur tandem ad pœnam ſenſus vniuerſim ſpectare examen loci vbi nunc Dæmones, & animæ damnatorum puniuntur, & à poſtremo iudicio damnati omnes puniendi ſunt: ſed tamẽ, cum de ſola pœna ſenſus ex ignis tortura, de qua pro nunc, in Dæmonibus, & animabus ſeparatis damnatorum aliqua explicatio requiratur, opportunius, quæſtione ſequente de Dæmonum tortura ab igne de loco, vbi ita torquentur, ac poſt vniuerſale iudicium damnati omnes torquebuntur agemus.

QVÆSTIO IV.

De Dæmonum, & animarum ſeparatarum tortura ab igne.

ADeſt iam difficilium de Angelis quæſtionum ordine poſtrema, difficultate prima de Dæmonum, & animarum damnatorum hominum ſeparatarum per materialem ignem, & calorem tortura in ſtatu damnationis, quæ à Deo ſcholaſticorum ingenia hucuſq; torſit, vt perpetua eorum in ſcholis vix, æquè ac Dæmonum in damnationis termino tortura non abs re fore videatur. Cum modus, quo ab igne materiali, eiuſque corporeo etiam calore ſpirituales ſubſtantiæ puræ, quæ ſubinde corpoream aliquam ipſis diſconuenientem qualitatem phyſice pati nequeunt, & à quibus illam educendi actiuitatem phyſicam agentia corporea habere non poſſunt (torquentur, torreantur, ac (licet ſine deſtructione) crementur humano diſcurſu & philoſophica ratione aſſignabilis explicabiliſque non appareat. Idcirco Aug. vbiuis in hanc incidit difficultatem piam ſuam, doctamque ignorantiam profitetur 21. de ciu. c. 10. *Miris inquit, & ineffabilibus modis accipiunt Dæmones ab igne pœnam*, ſerm 21. de verbis Apoſt. *Fidelis ignorantia, quam temeraria ſapientia* de Spiritu, & lit. cap. 14. *ignoro. Cui reſponſio iſta diſplicet, quærat Doctiorem; ſed caueat ne inueniat præſumptorem.* Conſonat Magiſtro Proſper eleganti carmine libro de ingrat. Greg. 4. Dial. c. 29. c. 6. §. *Hæc opinio* ex ſcholaſticis fere omnes ſupponũt, fatenturque, expreſſius Durand. in 4. d. 44. q. vlt. Vaſq. d. 243. c. 6. §. *Hæc opinio* circa med. & fine Soar. c. 15. n. 45 & 48. Alarc. cit. d. 9. c. 10. n. 1. quod, & nos potiori iure de noſtra tenuitate ſentire debemus & fateri, ei tamen inexplicabili difficultati emolliendæ cæterorum ſcholaſticorum modeſto exemplo, & quam

potuerimus maximo, rationis, & ingenij conatu, atque labore inſudare.

CERTAMEN I.

Quæſtionis certa, & qua certitudine, ſupponenda ſtatuuntur.

1. SVpponendum eſt Dæmones, & ſeparatas animas damnatorum vero corporeo, nec ſolum metaphorico igne vere cruciari, contra Catherinum reiectum à Soario c. 21. atque anticipato ab ſcholaſticis omnibus illo antiquioribus cum Magiſtro in 4 d. 44. ab Scoto d. 50. quæſt. 1. cum tota ſua ſchola à Sanct. Thoma 1. p. q. 64. a. 4. vbi Caietan. & Bannez dub. 2. atque vno tota, vtraque Thomiſtica ſchola Dominicana, & Ieſuitica: quare ſingularitatis, & temeritatis Theologicam notam declinare Catherinus nequit cum ſuæ ſententiæ nullum habuerit ducem, nec rationibus ſuis vllum traxerit; quare contra Theologos omnes abſque noua probabili ratione ſed cunctis notiſſima difficultate perculſus in eam lapſus fuerit ſententiam. An vero vlteriorem, cenſuram, & qualem mereatur ex ſcriptura, & Patrum teſtimoniis, & Doctorum virorum iudicio dicemus. Probatur ex ſcriptura Matthæ. 25. num. 41. *Diſcedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis eius* cap. 13. num 40. dixerat, *& igne comburuntur.* Lucæ 3 17. *paleas autem comburet igne.* Marci 9. ter, quinterque num 42. 43. 44. 45. 46. *Vbi gehenna ignis perpetui, & inextinguibilis* infernus dicitur, vti & ab Iſaia *Cum ardoribus ſempiternis* cap 66 num 42. fuerat prædictum. Iudith 16. num 20. *Dominus enim Omnipotens vindicauit in eos in die iudicij viſitabit illos: dabit enim ignem, & vermes in carnes eorum, vt vrantur, & ſentiant vſque in ſempiternum.* Apocal. 14 n 10. vbi, cum venerit hora ſeu tempus iudicij Dei (vt præmiſerat n. 7.) de quocumque adorante Beſtiam. & imaginem eius, recipienteque eius caracterem, ſeu peccatore, tunc deprehenſo ſubdit *Bibet de vino iræ Dei. quod mixtum eſt mero in calice iræ ipſius & cruciabitur igne, & ſulphure in conſpectu Angelorum Sanctorum, & fumus tormentorum eorum aſcendet in ſæcula ſæculorum, nec habebunt requiem die, ac nocte* c. 20 n 9. *& deſcendit ignis adeo de cœlo & deuorabit eos, & Diabolus, qui educebat eos miſſus eſt in ſtagnum, ignis & ſulphuris, vbi & beſtia, & Pſeudopropheta cruciabuntur die ac nocte in ſæcula ſæculorum* n. 25. *& qui non inuentus eſt in libro vitæ miſſus eſt in ſtagnum ignis* c. 21. n. 8. *pars illorum erit in ſtagno ardentis ignis* & c. 15. ſui Euang. n. 6. *in ignem mittent, & ardet* vtrumque, & ignem, & combuſtionem propriam, æque certam docuit Auguſt t. 4. lib. de fide & operibus c. 15. ſub med. *erit* (inquit) *ergo æterna combuſtio, ſicut ignis: cum Dominus ſententiam ſuam concluſerit dicens: ſic ibunt illi in combuſtionem æternam.* Ac demum de epulonis diuitis anima, illa ad Abrahamum verba referuntur Lucæ 16. *quia crucior in hac flamma*, quibus Abrahamus adnuit, & refrigerij abnuit petitioni. Non eſt autem alia de Dæmonum per ignem corporeum, quam de animarum cruciatu, vſtione, & vera tortura difficultas. Ad quæ loca interpretes, & Patres omnes, ac vbiuis de damnatorum omnium tortura, & cruciatu, per ignem, per verum corporeum ignem, quo vere, ac proprie crucientur, vrantur, & ardeant, fieri docent. Patres vide fuſe recitatos à Soario ſupra à n. 12.

2. Ex his autem ſcripturæ locis, & concordi Patrum intelligentia, & ſententia de vera Dæmonum, animarum ſeparatarum, ac demum damnatorum omnium in inferno tortura, ex vſtione, & cruciatu, per ignem corporeum Catherini ſententia videtur grauiori Theologicæ cenſuræ obnoxia Vaſquez, citat. d. 243. c. 2. n. 1. ſub init. certum de fide non eſſe, nec oppoſitum ſubinde errorem, ſeu hæreſim aſſeruit; quia, cum Græci in Concilio Florentino ignem purgatorij, verum, & corporeum eſſe negaſſent atque omnes eorum errores ſeſſ. vltima fuerint à Concilio damnati, atque eis oppoſita dogmata definita, ſuper ignis purgatorij, veritate, & corporeitate nihil definitur, & tamen purgatorium eſſe definitur, cui ſententiæ, & fundamento conſentit Bellarmin. t. 1. controuerſiar. controuer 6. generali de purgatorio lib. 2. c. 11. §. *Quantum ad primum*, vbi ſententiam de vera ignis Dæmonum, & damnatorum corporeitate probabiliſſimam tantum concludit; ſed ſtatim § *Primo propter* oppoſitam temeritatis notat; ſupponit autem vtrumque purgatorij, & inferni ignem eſſe rationis, & ſpeciei eiuſdem vt eorum fundamentum valeat; ſin enim, ignem purgatorij, vere corporeum negantium, nil veram ignis damnatorum corporeitatem negantibus præſidij affert, quominus, de hæreſi damnantur. Siquidem pro vero corporeo inferni igne, quo cruciantur, tot ſunt, tamque aperta ſcripturæ teſtimonia, vt vidimus ex teſtamento vtroque, pro vero autem purgatorij igne, in veteri nullum, in nouo vero illud Pauli, ex. 1. Cor. c. 3. *ipſe vero ſaluus erit, ſic tamen, quaſi per ignem*, quod ſimilitudinem habere ignis videtur, non proprietatem: quemadmodum, Malachiæ 3. *ipſe ſedebit, quaſi ignis conflans, & purgabit filios leui, & colabit eos*, quod ignis, vel tribulatione huius vitæ, vel iudicio Dei, etiam aduerſus amicos iudicandos, vt nihil eis de debitis pœnis remittat plures Patres intelligant. Videndus eſt Bellarminus lib. [illegible] de purgator c. 3 & præcipue c. 4 § *Secundus locus* qui citato lib 2. c. 11. ſolum de purgatorij igne corporeo probabiliſſimam ſententiam eſſe dixit, & negatiuam temerariam de corporeo vero igne inferni plus certitudinis recognoſcit inferius § *Quinto quia* vbi ex identitate ſpecifica ignis purgatorij cum inferni igni certe corporeo, ignem purgatorij corporeum eſſe concludit.

3. Bannez ad cit. q. 64 a. 4 dub. 2. docet negari igni, quo Dæmones, & damnati, cruciantur. torquentur, & ardent, corporeitatem errori ſaltem proximum eſſe Soarius vbi proxime cap. 12. damnatorum omnium, etiam Dæmonum cruciatus, vſtionem & torturam veram igne corporeo fieri dogma Catholicum eſſe docet, & oppoſitam ſubinde ſententiam hæreſim formalem, & errorem in fide Maldonatus noſter in c. 25. Matth §. penult. ad illa verba *in ignem æternum* poſt init. *Duo* (ait) *in ea re certa ſunt: alterum, quod fides docet, vera eſſe ſupplicia quæ non cogitatione ſolum, ſed ſenſu, tactuque percipiuntur* a rediuiuis damnatis qui in ignem inferni eis verbis mittuntur ſupplicia vero ſenſu, tactuque ex igne percepta, ex igne vere corporeo ſunt: ac proinde id videtur. Maldonatus de fide reputare: cum tamen infra linea 9. id negantes temeritatis notæ tantummodo ſubiiciat: cuius cenſuræ moderatio, ea ſolum ratione defendi poſſe videbitur: quia, ſicut in oppoſita, vera ac certa, ſententia ignis vere, & phyſice corporeus percipi ſentiri cruciare, & torquere Dæmones, & animas ſeparatas hominum damnatorum ſpirituali ſolum perceptione, &, vt ſic loquar ſēſu & ſenſatione, ac dolore dicendus neceſſario eſt (quacūque ratione & modo id aſſeratur) ſentiri, ac percipi ab eis ſenſu, tactuque corporeo, ac eos corporeo etiam dolore ignem torquere, &, cruciare æqua ratione aſſeri poſſet. Cenſura ex Banoez relata de erroris proximitate, neſcio qua poſſit ratione probari. Nulli enim alteri fidei dogmati per legitimas conſequentias ſolum, aduerſatur ſententia negans vero igne corporeo damnatos omnes, etiam Dæmones cruciari, vt oportet ad hoc, vt ſolum errori proxima, ſit, quare cenſeo nullam temeritate grauiorem Theologicam cenſuram in ſententiam negantem ferri poſſe, in hæreſis formalis, ſeu erroris in fide cenſuram mereatur, de qua meum ſenſum ſubdo.

4. Ignem, quo damnati omnes (etiam Dæmones, & animæ damnatorum) cruciantur torquentur, exvruntur, & æternum cruciabuntur, & ponientur verum corporeum ignem eſſe fidei dogma eſt, ac ſubinde id negans ſententia hæreſis formalis, & expreſſus error in fide. Conſentio proxime citato Soario noſtro,

Digitized by Google

noſtro, quem Vaſquez etiam noſter, vbi proxime, Recentiorum nomine refert, eſtque expreſſa Ricardi ſententia de Sacramentis p. 16. c.3. *Vbi veriſſime authoritate ſacri eloquij & Catholicæ veritatis probatur teſtimonio corporali, & materiali igne animas, etiam nunc ante ſuſceptionem corporum cremari*, cui conſenſit Quiros t.2. tr.8.d 76. ſect.1. n.1. §. *Præmitto primo.* Probatur: quia quidquid expreſſe reuelatum à Deo in ſcriptura eſt, de fide eſt: atqui ignis corporeus verus, quo damnati omnes, etiam Dæmones cruciãtur, reuelatus nobis in ſcriptura eſt: ergo cruciatus Dæmonũ igne vero, & corporeo de fide eſt. Minor probatur ex recitatis ſcripturæ locis n.1. vbi damnatos omnes, igne cruciandos toties, ac ſemper nobis dicitur, & vrendos, à voce quidem ignis nobis noti, non autem ſubſtantiæ, aut qualitatis alterius ſpiritualis hominibus ignoti ſignificatiua, nec metaphorica eius vocis ſignificatione; alioqui non ſemper, neque vnquam aliter, quam voce ignis ſpecialiter, & toties damnatorum omniũ pœna, & cruciatus ſignificarentur: cum tamen, vel ſemel poſita in ſcriptura vox proprietate ſermonis debeat intelligi ex ſtata Theologis Iconij regula, vbi dogmati fidei, nec proxime, nec remote legitima illatione aduerſetur. Secundo: quia pænæ, ſupplicijque ſententia iudicialis, non metaphoricis vocibus, ſed propriis pænæ, & inſtrumentorum etiam, quibus infligenda eſt; profertur, & reis intimatur; alioqui alio detortis metaphorice vocibus, eludi pæna in executione à Deo, & executore ſupplicij poſſent: verba autem Chriſti Domini Matthe. 25. iudicialis ſententiæ pænæ non ſolum hominibus, ſed & Dæmonibus ſubeundæ ignis verbis, *in ignem æternum qui paratus eſt Diabolo & Angelis eius*, quæ vtriſque etiam infligenda, inflictaque prophetice dicitur à Ioanne Apoc. 20. n.9. verbis à nobis recitatis n.1. ergo propria ignis, ac proinde veri, & corporei ſignificatione. Hoc præcluſa manet euaſio: quod, ſcilicet, frequentes adeo ſcripturæ locutiones de cruciatu vero igne corporeo damnatorum in inferno, de damnatorum hominum poſt iudicium poſtremum ſolum modo intelligi debeant; non autem animarum ſeparatarum ante illud iudicium, nec Dæmonum vnquam, qui, ſicut animæ inſeparatæ, pure ſpirituales ſubſtantiæ abſque vllo corporis conſortio ſemper ſunt, & in quos proinde ignis corporei actiuitas nihil poſſit.

5. Præcluſa, inquam, ea euaſio locis Matthæi, & Ioannis eſt: quibus ignis crucians damnatos toties ab ſcriptura proprietate ſignificationis, quam vox ignis, apud nos, quibus ſcriptura loquitur, habet, corporeus eſt in ſententia damnationis, vbi locus metaphoricæ, ac minus propriæ ſignificationis non eſt: & additur eſſe eundem, cum igne parato ad Dæmonum cruciatum: vti etiam communis cruciatibus Dæmonum, & damnatorum hominum loco Apoc. aſſeritur: ergo eis locis corporeo igne toties ab ſcriptura proprietate ſermonis expreſſo cruciandos Dæmones reuelatum eſt. Vrgeo ex his locis reuelatum eſt ignem, quo cruciantur Dæmones & homines eſſe vtriſque communem: vel ergo, qui communis vtriſque dicitur corporeus eſt, & dicitur, vel quidpiam ſpirituale: ſi primum habetur intentum. Si ſecundum incidis in difficultatem ſimilem, & æquam ei, quam fugis, in eandẽ: quod, ſcilicet, ſenſus, & tactus materiales hominũ redditi viuorum damnatorum, ſpirituale illud percipiant, vt eo vere crucientur: quod æque eſt difficile, atque ſubſtantias ſpirituales, ignem eiuſue calorem, & ardorẽ corporeum percipere, eoq; phyſice, ac vere torqueri: qua difficultate ſola perterritus in ſeorſum improprium verba ſcripturæ toties repetita illicita cordato, ſanoque Theologo interpretatione detorques. Dices hactenus à nullo Concilio definitum eſt ignem inferni, & dãnatorum eſſe corporeum. Certe à paritate ignis purgatorij non definiti corporei in Concilio Florẽtino male id probabis, vt dixi n. 2. poſt med. ſed cordato vbi Spiritus S. toties, veritatem aliquam in ſcriptura proprietate ſermonis Eccleſię ſuæ expreſſit Conciliorum definitione (quæ eius reuelatio, non eſt, ſed contentæ reuelationis in ſcriptura, non ita clare declaratio,) vt de fide ſit, atque ob Dei reuelationem, & teſtimoniũ, ac fide Catholica credi, tenerique debeat opus non eſt; Et quamuis nonnulla, in ſcriptura expreſſa, ac ſubinde de ſe abſque Conciliorum, & Pontificum definitione ad fidem Catholicam ſpectantia contra hæreticos in media luce excutientes definita ab Eccleſia fuerint; id tamen tunc maxime factum, cum eorum erroris minus doctorum, & ſimplicium Chriſtianorum malo in Eccleſia graſſabantur ampliuſque inualeſcerent, in veritatis definitione, & contrarij erroris damnatione, & anathematiſmo cautiores redderentur fideles. Etſi autem negatorium abſolute, infernum, eiuſque pœnas error diuagatus aliquando fuerit, & in Eccleſia, non apud pauculos inualuerit, ac proinde eius dogmatis de inferno, eiuſque pænis definitiones & oppoſiti erroris anathemate conſulendum, conſultumque fidei Catholicæ ſinceritati, & fidelium ſaluti merito fuerit: eo vero dogmate admiſſo circa pænam, & cruciatum, igne vero corporeo error negans, nunquam in Eccleſia, ita percrebuit, vt ad prouidendum fidelium ſanitati, & ſaluti Concilium ab Eccleſia cogi, ac dogma adeo expreſſum in ſcriptura definiri, & oppoſitum generali anathemate inſectari oportuerit: maxime, cum de eo extet Patrum ſcholaſticorum, & Eccleſiæ totius à ſuis primordiis conſtans perpetua, ac nunquam interrupta traditio.

6. Et hæ quidem euaſiones præcipue pro aduerſo errore eſſe poterant, ſed adhuc dices in aliquot ex citatis locis ſcripturæ (ſcilicet Iſaiæ, & Marci) cum pæna ignis damnatorum pænam, & cruciatum a vermibus eorumdem perpetuum, etiam dici; qui, ſolum metaphorice pro conſcientiæ morſu intelligi reſpectu Dæmonum, & animarum ſeparatarum poteſt, ac plerumque vniuerſim à Patribus intelligitur. Reſpondetur ab Iſaia, & Marco expreſſe agi de pæna damnatorum hominum rediuiuorum, qui propriis, ac veris, vermibus, nec ſolum metaphoricis æternum cruciabuntur, qui cruciatus nullibi dicitur Dæmonibus etiam communis, vt dicitur cruciatus ignis communis vtriſque. Matt. & Ioan. recitatis teſtimoniis. Patres vero, vt cruciatum alium certum, & vtriſque communem morſus ſpiritualis conſcientiæ docerent metaphorico etiam ſenſu vermis corroſoris vocem interpretati ſunt, cum proprio ab Spiritu S. etiam intento vt alibi ſæpe contingit, cum in hominum rediuiuorum damnatorum (de quorum pænis ibi) & proprius, & metaphoricus vermis morſus, & cruciatus locũ habeat, & æque in Dæmonibus damnatis cruciatus, ex eis alter: metaphoricus ſcilicet, & ſpiritualis. Simile eſt illud de tenebris perpetuis, quibus, ac fletui, & dẽtium ſtridori homines nonnullis Euangelij parabolis damnandi ſignificantur: reſpectu ſiquidem hominum, de vtroque, corporeo, ac mentium fletu, & ſtridore dentium ſpirituali, ab Spiritu S. etiam intento, locum interpretatio habet & à Patribus proinde recte etiam ſæpe intelligitur. Dices tum, quod ſemel, aut iterum cruciatus aliquot ſpeciales damnatorum metaphorice ab ſcriptura dicerentur: nullatenus probat ignis, cruciatum toties conſtanter ab ſcriptura repetitum, & in ſententia iudiciali ſtricta damnationis expreſſum, metaphorice etiam accipi, & intelligi poſſe. Inſtabis ignem noſtrum, ab Auguſtino; & aliis Patribus comparatione ignis, quo cruciantur damnati omnes pictum appellari: pictura autem rei pictæ proprietatem non habet. Sed volunt Patres exceſſum vehementiæ, & acerbitatis, qua ignis inferni præ noſtro hoc communi, vt eius viſione cruciet damnatos, ſignificare vt vulgo de rebus, etiam ſpeciei eiuſdem, perfectionis tamen, vndecumque exceſſiuæ aliis, noſtro idiomate dicitur: *Radelo vno ab otro, laquenta de lo vino alo pintado.* Secundo ſpecifica diſtinctione ignis inferni à noſtro (de quo ſtatim) obiectio euaneſcit. Aliqua Patrum teſtimonia, quæ contrarium ſonant aliquatenus, explicat facile Suar. c. 3. n. 27. Pro hoc autem Catholico dogmate recitauerat teſtimonia Patrum innumera. Solum aduerto, quandoque amanuenſium, & tranſcriptorum errore ignem gehennæ incorporeum apud Patres legi; cum tamen, ex contextu, eũ ibi corporeum eſſe doceant: ex quo proinde amanuẽſium error deprehendi, corrigique debet. Vt in Greg. in

Moral. c. 14. obſeruauit Bellarmin. 2. de purgatorio, cap. 11. § *propter Gregorij authoritatem*, duo teſtimonia videntur difficiliora Ambroſ. 7. in Lucam, c. 14. §. 3. *ergo neque corporalium ſtridor, aliquis dentium, neque ignis aliquis perpetuus flammarum corporalium, neque vermis eſt corporalis*. concedit aduerſæ ſententiæ Ambroſium Arriaga, in re, tunc non adeo explorata lapſum; ſed male: enim expreſſe ibi Ambroſius ſolum ſpeciei diuerſæ à noſtro viſuali & mixto, quem corporalis nomine intelligit, eſſe, contendat; non autem incorporeum, ſed ſub genere corporei tamen contentum. Alterum Auguſtini, 21. de ciuit. cap. 10. vbi ait: *talem eſſe ignem, quo diues cruciatur, qualis eius lingua, & lauari digitus*: metaphoricum nempe, ſed cum eodem cap. ignem verum eſſe in inferno dicat, & corporeum, & ſi modum, quo ſpiritus torquet, ſe ignorare fateatur, verum ignem negaſſe ibidem admitti à ſano homine nequit, quo circa plura; ſicut Ambroſius diſcurrit, quam aſſerit, ibi.

7. Vt corporei huius ignis veri, quo ex fide dæmones animæ ſeparatæ damnatorum (& fors, damnati aliquot homines corpore, & animo ex hiſtoriis Eccleſiaſticis & epulo ille auarus) nunc cruciantur, & à poſtremo iudicio æternè inferno damnatis cruciabuntur natura (quantum à nobis poteſt) explicetur, duo adhuc ſub iudice examinanda ſunt. Primum: an eiuſdem cum noſtro hoc igne, quo vtimur, & quandoque crematur, ſpeciei ſit? Bellarminus citatus lib. 2. de purgatorio, cap. 11. eiuſdem ſpeciei eſſe ignem inferni cum igne hoc noſtro, §. *ſeptimo id confirmatur*, cenſet: nam igne erumpente ex Æthna dæmones, & damnatos cruciari videtur ex hiſtoriis, & reuelationibus, à S. Gregorio Magno, & aliis fidei, pietatis & doctrinæ probatiſſimæ approbatis (quos ipſe retulerat, cap. 6.) cui ſententiæ, vt probabiliori, adhæret Arriaga, diſp. 26. ſect. 1. num. 4. §. *ex dictis in his*. Meratius, diſp. 55. ſect. 1. eam communem appellans vbi proxime, eſt autem Æthnæ ignis mixtus, & ſpeciei eiuſdem cum igne vſus communis noſtri, Maldonatus, etiam noſter, citato §. penult. in cap. 25. Mathæi, ex communi veterum Doctorum & Patrum ſententia docet eſſe ab viſuali noſtro conditionis naturalis, ſeu ſpeciei diuerſæ, nominatim pro hac ſententia citans Origenem homil. 9. ad diuerſos, & tract. 34. in Matth. Ambroſium commentario citato in Luc. cap. 14. Hieronymum in cap. 65. & 66. Iſaiæ. Damaſcenum, 4. de fide, cap. vlt. cui ſententiæ libenter acquieſco; tum, quia communiori ſcholaſticorum, & Patrum: tum, quia viſualis noſter ignis mixtus ſub genere corporei ignis ab elementali ſpecie diuerſus eſt; cum tamen non adeo, ab illo, atque ab igne damnatorum proprietatibus differat, & effectis. Tum demum, quia plura, quæ de igne inferni, & damnatorum ab Euangelio, Patribus, & Doctoribus conſtanter dicentur citra miraculum noſtro igni non euenirent; igni vero corporeo ſpeciei alterius competere citra miraculum poſſunt: vt tenebras non pellere, nec illuminare. Circa ſecundum dubium an ab igne purgatorij ſpecie differat? Vaſquez, & Alarcon, purgatorij, & inferni ignem ſpeciei eiuſdem eſſe cenſent: dum ex eo, quod in concilio Florentino ignem purgatorij eſſe corporeum definitum contra negantes Græcos, non fuerit & eſſe id de igne inferni definitum, deducunt, cui ſententiæ, & fundamento Bellarminus citato cap. 11. videtur conſentire; etſi, ex mea definitionis omiſſione contra Græcos de igne Purgatorij ea conſequentia ad ignem inferni, non extendatur. Clicthoræus ad locum Damaſceni fuſe hanc quæſtionem verſat. Cenſeo cum præfatis Doctoribus, eiuſdem ſpeciei infimæ vtrumque ignem eſſe: cum non alios effectus, neque aliter in animas purgatorij, ac in animas damnatorum æterne habeat.

8. Veritatis Catholicæ de vero damnatorum cruciatu vere corporeo igne occaſione diſputatur à Recentioribus, an verè etiam corporea, niue, & frigefactione crucientur? Et ita etiam cruciari videtur Iob docuiſſe, cap. 24. illis verbis. *Ad nimium calorem tranſeat, ab aquis niuium, & vſque ad inferos peccatum illius*. Sed poſtrema verba oſtendunt, prima de pœnis inferni, quas peccatori illi in Poſterioribus, imprecatur intelligenda non eſſe. Secundo, quia inferni ignis æternus, nec niuis, frigore viciſſim interrumpendus (vt illud tranſeat ſignificat) ex fide eſt: quare, & extra rem contra verum ignem corporeum inferni à nonnullis obiiciuntur, quia vere niues, corporeæ in inferno non ſunt; quæ tamen, æque, atque ignis, ibi eſſe, & cruciare damnatos à Iobo dicuntur. Sed tamen Hieronymus, & Petrus Damian. apud Suarium, cap. 12. num. 22. id videntur inſinuare, & ſtridor dentium in inferno à Chriſto Domino denuntiatus futurus, frigoris vehementis proprius effectus videtur. Suarius, num 24 & Alarcon, citat. cap. 9. num. 1. §. *ſupponit hæc quæſtio*, ſine dubij ſuper hanc quæſtiuncula annuunt. Ego vero cum Arriaga, ſect. 2. num 5. § *Mihi in hac quæſtione*, neganti ſententiæ adhæreo: Primo, quia abſque vllo in ſcriptura fundamento cruciatus niuis in inferno aſſeretur cum Iobi textus extra rem ſit. Secundo, quia contra affirmatiuam extant teſtimonia ſcripturæ pœnam, & cruciatum damnatorum igne futurum denuntiantia; nuſquam autem omittendus eſſet, (maxime in poſtrema damnationis ſententia) niuis adeo vehemens cruciatus, ſi ad eum etiam ſubeundum in infernum mitterentur. Tertio ex illa diuitis epulonis petitione ad Abrahamum de gutta aquæ, vt refrigeraretur lingua, quia totus flammis ignis inferni cruciabatur oſtenditur; cum nil frigoris ibi habere, nedum magnum ex aquis niuium, qui tantillæ aquæ refrigerium anxie adeo, atque inſtanter expoſceret, nec minus niuium frigore concretus algeſcens eius, quam flammarum ardori remedium calidi alicuius applicationem medium procuraret, & quamuis totum hoc colloquium epulonis illius parabola fuerit, non hiſtoria, vt ſupra docebamus, cum tamen à Chriſto Domino fuerit inducta, vt cruciatuum, qui immites & duros pauperibus peccatores manent terrore ab immiſericordia, & auara inhumanitate deterreret, veris inferni cruciatibus in quos inhumanitate, & duritie peruenire ſimiles peccatores poſſent contingentque, ac vero ſimile eſſet aliquos, & impium illum diuitem perueniſſe parabolicum colloquium illud fuit plane conſtructum, quare idem robur tertium hoc argumentum habet, quarto, quia ignis inferni ardor æternus eſt ex fide, nec vnquam interrumpendus, vt niue, vel continuo, vel multoties damnati algeſcant miracula tota æternitate, vel continuo, vel interruptim, abſque vllo fundamento admittentur incontrariorum ſumme intenſorum in eudem, imo innumeris ſubiectis ſimultanea coniunctione: de ſtridore dentium dicebamus ſupra metaphorice dici ab ſcriptura; ni forte de rediuiuis damnatis (de quibus illa loquitur) tantum loquatur; nec tandem dentium ſtridor vehementis ſolum frigoris effectus, ſed cuiuſvis etiam ingentis cruciatus, imo, & affectuum animi plurium iræ, inuidiæ & effectus eſſe ſolet.

CERTAMEN II.

Variæ ſententiæ de cruciatu ſpirituum igne verè corporeo reiiciuntur.

1. PRima ſententia Auicennæ, 9. Metaph. c. vltim. Alberti, in 4. diſp. 44. art. 20. ad vltim. & probabilis æſtimata à Bonauentura infra docet: falſa apprehenſione, & iudicio, diſconuenientiæ ignis corporei re quidem, & iure non diſconuenientis Dæmo

Dæmonibus, eos (& idem eſt de animabus ſeparatis damnatorum) dolere, triſtarique: ac eo ſolum modo cruciari atque torqueri, vt nobis ſomniantibus pure phantaſtica mala triſtari, ac dolere contingit, eſt tamen expreſſe reiecta à Gregorio ſententia prius, quam ab aliquo cogitaretur 9. Moral. cap. 38. aliàs, 45. his verbis. *Recte inferni clauſtra tenebroſa terra nominantur, quia quos puniendos accipiunt nequaquam pœna tranſitoria, vel phantaſtica imaginatione cruciant, ſed vltione ſolida.* Secundo, quia vſtio crematio flammarum conceptio, & ignitio propria, ſignificatione, & ſenſu, quibus dæmonum ab igne cruciatus toties ab ſcriptura aſſeritur eſtque dogmatice tenendus dolore, & triſtitia ex falſa illa apprehenſione ſaluari non poteſt, ſi non igne ſed falſa ſua apprehenſione & iudicio cruciabuntur: vt exemplum ſomniantium, & delirorum, quo hæc confirmatur ſententia, ſatis euincit: quare merito Maldonatus recitatus cert. 1. num. 3. cruciatum dæmonum, & damnatorum inferni igne verum, & realem, nec ſolum cogitatione eſſe, vt fidei dogma ſtatuit. Tertio, quia is error ab igne, ipſo non prouenit: quare nullo ſenſu, aut modo adhuc intentionaliter, igne cruciabuntur. Quarto, quia cum nulla cauſa naturalis, eius erroris damnum ſit, recurrendum erit ad Deum, qui eam falſam apprehenſionem, & errorem & ſi non totalitate cauſæ, quia vitalis actus eſt, aſt vt cauſa partialis, nec ſolum vniuerſalis; ſed particularis, vel immediate, vel mediis ſpeciebus deceptoriis à ſe infuſis, cum Dæmonis intellectus efficiat; quod & miraculum continuum, per æternitatem totam, qua ignis cruciatus, Dæmonibus durabit, ſine vllo fundamento inducit: & ſine vllo fructu, cum cruciatum ignis ab ſcriptura, & Eccleſia aſſertum non defendat, vt vidimus. Quinto: quia etſi leuis aliqua triſtitia, aut velleitas voluntatis, ex ſola apprehenſione mali (vt de delectatione ex ſola apprehenſione dicebamus) eſſe poſſit; aſt vehemens triſtitia, & dolor de malo, iudicium aliquod de eius præſentia, & diſconuenientia, requirit, vti & cum abeſt de eius malitia, & imminentia iudicium aliquod vltra apprehenſionem, requiritur, vt timeatur, cum autem ignis ſecundum ſe nociuus Dæmonibus iuxta ita opinantes, nec eſſe poſſit: idque Dæmonibus eius naturam intuentibus euidenti iudicio innoteſcat: miraculo, vt minimum alio, tota æternitate continuato, ſine fundamento, & fructu cruciatus ille phantaſticus dæmonis perpetuus peragetur ni tota æternitate dæmones fingas dementes, & deliros, ac naturæ ignis ignaros.

2. Sexto erroneum iudicium, cum euidenti aſſenſu circa idem obiectum, nec diuinitus in eodem ſubiecto eſſe poteſt, ob motiui intentionalis neceſſario, & eſſentialiter ad aſſenſum requiſiti, nullatenus phyſice à Deo eiuſque omnipotentia ſupplebilis, debilitatem: vnde nec aſſenſum, probabilem, nec fidei, quantumuis certæ, humanæ cum euidentia, ſiue intuitiua, ſiue diſcurſiua obiecti einſdem abſolute repugnantem ſæpe docuimus: quia non poteſt intentionaliter ad aſſenſum mouere debilius vndequaque motiuum adſtante motiuo, vndequaque fortiori; & ſi fidei diuinæ motiuum, quia certius, motiuo euidentis cuiuſvis, etiam intuitiuæ, cognitionis cum euidenti quauis obiecti cuiuſvis cognitione facile aſſenſus fidei Diuinæ componatur, vt eiſdem locis docebamus; motiuum autem ob quod phantaſtice malum, & diſconueniens eſſe aſſentiantur, & iudicent, quam motiuum intuitionis, quatenus ibi nociuum eſſe poſſe ignem iuxta hanc ſententiam apprehendunt, & iudicant ſubinde intuitiue valde debilius eſt, ſexto denique ex eodem principio de fortiori motiuo euidenter propoſito impoſſibilitatis nocumenti ab igne recipiendi, quam nocumenti ab igne recipiendi, ac recepti, propoſiti per phantaſticam illam apprehenſionem, & ſequens (ſi velis) erroneum iudicium infertur: gaudere quidem voluntate ſua dæmones poſſe, quod pati ab igne nequeant; nullatenus vero poſſe dolere, triſtarive quod ab eo erroneo iudicio, & apprehenſione phantaſtica patiantur, & ſanè (vt aduerſariorum exemplo ipſos inſecter) nemo ſomniantium, cui euidens, & intuitiua apprehenſio de oppoſito ſit, phantaſticis ſibi nociuoſum obiectorum apprehenſionibus triſtatur, & dolet, quia defectus intuitionis, & euidentiæ de oppoſito locum monendi, cum ad erroneum aſſenſum, tum ad dolorem, & triſtitiam in voluntate ſomniantis phantaſtica apprehenſione facit; quare, ſi adeſt prorſus occludet vtrique. Nec fauet huic ſententiæ Gregorius IV. Dialogor. capite 29. ſcribens: *ignem, namque eo ipſo patitur, quod videtur: & quia cremari ſe aſpicit, crematur.* Sed tamen, ab igne ipſo corporeo, & viſibili ſubdit, *ardor, ac dolor inuiſibilis trahitur & per ignem corporeum mens incorporea, etiam incorporea flamma cruciatur.* Phantaſtica vero apprehenſio ſententiæ huius, & ex ea dolor, & flamma, atque ſpiritualis ardor, ab igne non trahitur: quare ſecundæ ſententiæ de actione ignis, intentionali potius Gregorius fauere videretur, ni ſubiunxiſſet inferius, *quamuis colligere, ex dictis euangelicis poſſumus, quia incendium anima non ſolum videndo, ſed etiam experiendo patiatur.* ſcilicet phyſica ignis perpeſſione; cui poſtremo inſiſtit vt propriæ ſententiæ quam deinceps explicat, & confirmat, noſque explicatius ſequemur. Sed hactenus impugnata ſententia iam diu ab ſcolis exulauit ob aliqua ex dictis, nec alium præter Albertum habuit authorem, & ſi tam male excuſetur à Soario, quam pro ea ab aliis referatur Ægidius Romanus. Poteſt vero pro ea citari merito Zumel. 1. p. qu. 64. a. 4.

3. Secunda ſententia docet ignem cruciare dæmones ſola eius in ipſos actione ſpirituali intentionali, non quidem falſa, & phantaſtica, vndecumque profecta, ſed vera, ac verè ab igne cauſata cognitione: ex qua vere, maximeque triſtentur Dæmones doleant, & crucientur, ita Scotus, in 4. diſp. 44. quæſt. 2. §. *de ſecundo modo*, Gabriel (ſeu potius eius ſupplementum) ibi, quæſtione 3 articulo 2. concluſ. 5. referens Okamum, quodlibeto primo, quæſtione 19. Ægidius Roman. quodlibeto 2. quæſtione 9 quodlib. 4. quæſtione 15. Richard. in 4. diſtinctione 4 articulo 2. quæſt. 3 qui duo ab Scoto, Gabriele, & Okamo differunt: quod mediis ſpeciebus ab igne, vt Dei inſtrumento productis ea cognitio in Dæmonibus fiat; hi vero tres, quod ab igne, vt inſtrumento etiam Dei, immediate, nulloque ſpecierum interuentu, ea fiat cognitio: quod ad præſens refert parum ſicuti & falſa alia de perturbatione intellectus angelici per ſpecies illas, vt alia cogitare non poſſit, vt Richardus addit, cum alia a Demonibus cogitari in energumenis experiamur; & quod ait Ægidius de læſione phyſica intellectus Dæmonum per ſpecierum illarum ſpiritualium receptionem, etſi non ita noſtro intellectui contingat receptione ſpecierum ex phantaſmatibus ab intellectu agente productarum: quæ & ſubtilem diſcriminis huius rationem perſequi, & inſectari huius loci non eſt & facile à quouis fiet. Huic porro ſententiæ generatim, & vniuerſim ſumpta, olim conſenſiſſe refertur Algazelus 5. phyſicor. capite quinto, de pœna animarum, & recentius Arrubal, diſputatione 141. capite 3. Amicus, diſputatione 21. de Angel. ſect. 4. numero 90. Theoph Raynaud. de Theologia naturali diſtinct. 8 quæſtione 4. articulo 4. etſi de obiecto eius cognitione mediate, vel immediate ab igne vt Dei inſtrumento cauſata crucientur Dæmones, triſtantur, ac dolent, citatis doctoribus non conueniat. Algazel, Arrubal, & Amicus cenſent obiectum, cuius cognitione, vel ſpecies ſpirituales ignis, vt Dei inſtrumentum, producit vltra alligationem igni, quam damnatis repræſentat, eſſe carentiam, ſeu priuationem boni deſi-

Digitized by Google

derari, ſcilicet gloriæ, & viſionis Dei; ſed certe, nihil præſtat, ea ſpecierum, & cognitionis gloriæ amiſſæ ab igne productio, vt eo torqueri, ne vi ab obiecto quidem, dicantur, ſed in alio, nempe gloriæ priuatione, quæ ſecundum ſe pæna damni eſt, cognita vero pænam ſenſus ſeu dolorem, & triſtitiam ingenerat dæmonibus, diuerſam per doctores omnes, & longe maiorem pæna ſenſus, qua ignis torquere illos apud ſcripturam Patres, & ſcholaſticos dicitur, nulla mali illius priuatiui, & ſenſus, ex eius cognitione in damnatis conceptis verbis, *in ignem æternum*, habita ratione: vt ideo Arrubal ad pænam ſenſus ex alligatione Dæmonum ad ignem recurrerit etiam: quia ſenſu, & dolore de gloria omiſſa pænam, & cruciatum ſpecialem ignis ab ſcriptura Patribus, & ſcholaſticis aſſertum nullatenus explicari videbat, ſed neque alligatione illa, vt communiter intelligitur, ſatis explicari videbimus certamine 3.

4. Ægidius obiectum, eius cognitionis, & ſenſus, non tam ignem ſpecierum illarum inſtrumentum actiuum, quam ſpecies ipſas videtur aſſerere. Ait quippe: ſpecies ipſas ab igne inſtrumentaliter productas præ ſui intenſione dolorem & triſtitiam Dæmonibus cauſare, vti in nobis ſpecies nimis intenſæ potentiis vitalibus ſui diſconuenientia ſenſum doloris, & triſtitiæ facultati appetitiuæ efficiunt. Sed ſpeciale hoc Ægidij confutatur benè à cæteris: quia ſpecies cum perfectiuæ potentiæ cognoſcitiuæ, eiusque completiuæ in actu primo ſint, & eo magis, ac melius, quo ſunt intenſiores, ac viuidiores, nequeunt intenſione ſua læſiua potentiæ eſſe, quam de ſe potius adiuuant, complent, & perficiunt; vti neque ex eis orta intenſa quantumvis cognitio; niſi, vel obiectum propinquitate requiſita, ad intenſam, ſpeciei ſuæ impotentiam immiſſionem, alias nociuas organo, ac eius temperamento qualitates inducat: vel confluxu ſpirituum vitalium copioſo ad intenſam cognitionem neceſſario cerebrum, ſeu phantaſiæ organum nimium, contra ipſi connaturalem temperiem incaleſcat, quæ in ſubſtantiis ſpiritualibus pure (vti Dæmones, & animæ ſeparatæ ſunt) quæ nec organis adhuc ſpiritualibus, & quarum ſinxeris qualitatum ſpiritualium temperamento conſtantibus, nec egent, nec vti abſolute poſſunt ad cognoſcendum, ſed potentia ſolum intellectiua ipſis realiter identificata ſpeciebus adiuta cognoſcunt, locum minime habent, vt harum intenſione lædantur, neque ex his orta intenſa cognitione: cum potius ſpeciebus magis intenſis in actu primo & intenſiori cognitione in actu ſecundo magis meliuſque perficiantur, & quidem ſi intenſione ſpeciei, & cognitionis ſpiritualis ſubſtantiæ cruciarentur; Dei ſpeciebus, & cognitionibus Beati omnes, qui toti in Deum intuendum rapiuntur, cruciatum ſimilem cruciatui Dæmonum ab igne æternum paterentur, & quo Beatiores maiorem: quod abſurdiſſime admitteretur: vti & eos ab ſpeciebus pluribus intenſis, quas de obiectis pluribus habent, & intenſis obiectorum, quibus impenſius attendunt, cognitionibus cruciatus plures in ſtatu illo fæliciſſimo pati.

5. Scotus, Okam, & Gabriel intentionalis huius cruciatus, & cognitionis à Deo per ignem vt inſtrumentum Dæmonibus immiſſæ obiectum ignem eſſe dicunt ſpecialiter vero (vt mittam, quod, etſi falſum ad rem præſentem nihil refert in eam nihil Dæmonis intellectum agere, ſed ſolum recipere) addunt per illam determinari intellectum Dæmonis ad ignem illum cogitandum æternitate tota, quin ab eo cogitando, vel per vnum inſtans poſſit ad alia diuertere: quæ alligatio, intentionalis durior multo, acerbiorque Dæmoni eſt, quam phyſica alligatio ad ipſum: quo intellectus nobilior: atque plura & nobiliora cogitandi potentia eſt, quam progreſſiua facultas, quæ ſolum per ſpacia localia poteſt diuagari: quare grauius eſt illum igni; vt obiecto alligari, quin ad alia obiecta diuageretur, vt cogitatione ſua poſſet, quam ad eundem ignem loco motiuam Dæmonis facultatem ignobiliorem alligari, vt ſe nequeat ab illo ſeiungere: ſuper ſpeciale hoc additamentum cum his doctoribus ſpecialiter non certarem, niſi in ratione maioris cruciatus alligationis intentionalis, quam phyſicæ Dæmonum ad ignem eos determinari non ſolum ad ſemper cogitandum ignem, ſed ad nihil aliud cogitandum viderentur docere: quod in ſimili determinatione per ſpecies impreſſas ab igne vt inſtrumento productas breui experientia notiſſima de oppoſito reieci, in Ricardo, numero tertio, ſpeciale illud noſtri Raymundi, quod cogitatio illa ignis ſiue ſpecie media, ſiue immediate à Deo producta ſit, ignis, vt inſtrumenti iræ Dei cognitio nil præſtat. Si enim ignis ipſe aliter Dæmonibus, non nocet, quam ſui cognitionem in Dæmonibus cauſando, atque id ſolum à Dæmonibus cognoſcitur dum iræ Dei inſtrumentis ineſſe ab eis cogitatur, nil additur; ſi autem alio modo, quam intentionali hoc, nociuus Dæmonibus ignis ille eſt, iam non intentionaliter ſolum, vt Raymundus vult, ſed phyſice Dæmones cruciabit: ſin vero nociuus aliter non ſit eſſe tamen aliter nociuus ab eis cogitetur, ſicque, eos torqueat in ſententiam de cruciatu Dæmonum ab igne, ex falſa & phantaſtica apprehenſione à nobis impugnatam, numero primo, & ſecundo, hic author labetur; omittenda non eſt ſpecialis alia ratio intentionalis huius torturæ dæmonum ab igne à Recentioribus Thomiſtis Dominicanis memoratis à Vaſquez, capite 3. §. *tam vero*, numero 11. ſine excogitata, ſcilicet cruciati ab igne Dæmones ex eo quod videant, ſe tam vili creaturæ vt inſtrumento ſpecies, & cognitionem illam cauſante intentionaliter torqueri: ſed quid tam grauis moleſtiæ, & torturæ Dæmonum ab igne, quanta ab ſcriptura, & Patribus denunciatur & expenditur inde Damnatis eueniet, vt bene Vaſquez. Secundo, grauiori longe pæna ea ratione cruciarentur, ſi terra, & aqua, aere, vilioribus vtique elementis, & putridis, ac putridis aliis corporibus, vt inſtrumentis, ad eum intentionalem cruciatum Deus vteretur; & tamen vt omnium acerbiſſimos cruciatus ignis ab ſcriptura, Patribusque proponitur, reliquorum ſenſibilium cruciatibus, ne quidem memoratis. Tertio, vt bene Arriaga, nemo vnquam Scotum, & alios aſſerentes Angelos, ab obiectis ſpecies recipere ex innumerorum obiectorum vilitate maxima impugnabit ne ab omnibus videretur.

6. Sed iam intentionalem ſolum cruciatum Dæmonum ab igne, in quo præfati ſpeciales modi continentur refellamus, vt hi etiam à capite, vt aiunt, refutentur. Argumentor, primo contra intentionalem hunc cruciatum ab igne; quia eo ſolum, non verificatur, vſtio, crematio, ardorque damnatorum igne inferni, quæ ſcriptura docet, & ſermonis proprietate æque proinde intelligenda ſunt, atque nomine ignis, quo torquendi Dæmones dicuntur ignis materialis verus; Etſi enim viſtionis ſenſatio, vt ſic, loquat, ſpiritualis, ſiue ſenſus Dæmonum cogitatione intellectuali percipiendi neceſſario ſit, ac propterea, & nociui eis ignis à quo prouenit, vt moleſtia, & nocumentum illud, ſiue cognitione ipſa, ſiue inde orto dolore, & triſtitia de illo in pænam ſenſus formalem ab vſtione, & igne prouenientem euadat, (vti, & quodvis nobis moleſtum, & nociuum, ſiue poſitiuum, ſiue priuatiuum cognitione noſtra opus habet, vt dolorem nobis, & triſtitiam ingeneret) at vero vſtionis,

&

Digitized by Google

& cuiuſvis alterius moleſti, & nociui, cognitio, viſio, nec moleſtum illud, quod repræſentat, nullatenus eſt aut eſſe cum veritate poteſt, quod argumentum adeo certum, & efficax eſt, vt Maldonatus noſter certum, ex fide dixerit ignis cruciatum, non ſola eius cognitione, ſed ſenſu, tactuque phyſice ab eo cauſatæ diſconuenientiæ in damnatis percipi debere. Et ſi autem in Dæmonibus tactus, ſenſusque proprius, & materialis non ſit, (vti in hominibus) aſt nocumentum phyſicum ipſis illatum, & phyſicus ab igne cruciatus, nec ſolum intentionale per ignis coniuncti cognitionem, ſuo modo aſſerendum eſt, vt pœna & tortura ignis, æqua Dæmonibus, & hominibus, pro cuiuſque meritis ſit, & communis, vt Matth. 25. & locis aliis cert. 1. num. 1. citatis aſſeritur. Confirmatur quia, ſi non aliter, quam cognitione ignis coniuncti nullo alio phyſico Dæmonum nocumento eis ab igne prouueniente, cruciatus, & tortura, eorum ab igne fieret, inani labore à Patribus, & ſcholaſticis, in torturæ eiuſmodi explicando huiuſque laboratum, ſudatumque fuiſſet, ac prorſus fatue, eius inuentionem, & explicationem, ij omnes, ac præcipue eorum ſapientiſſimi deſperaſſent: cum obuium, cuique ſit Dæmones immerſos ſe igni eſſe clare cognoſcere: id quidem, ſine miraculoſo vllo influxu ignis, & inſtrumenti Dei in ſpecies, vel cognitionem, quæ vnde cumque prouueniant æque cruciabunt, vel non cruciabunt potius.

7. Argumentor ſecundo cognitio obiecti, qua eius cognitio, eatenus ſolum poteſt cruciare cognoſcentem, quatenus ei repræſentat obiectum ipſi alias de ſe nociuum, & diſconueniens, atqui ignis, ſecundum ſe, ac de ſe nociuum, dæmonum non eſt in horum ſententia, quantumuis ipſi penetratum coniunctum: ergo nequit cruciare dæmonem eius cognitio, qua eius cognitio eſt: dixi, qua eius cognitio: quia poteſt aliquando non intentionaliter, & qua obiecti repræſentatio, & cognitio eſt, ſed phyſice aliquid phyſice diſconueniens cognoſcenti ſecum afferre, vt intenſæ cognitioni, cuiuſvis obiecti, ratione confluxus copioſi ſpirituum vitalium calidiſſimorum ad intenſe cognoſcendum neceſſariis nuper diximus phyſicum monumentum, & diſconuenientem, diſtemperiem organo phyſice afferri. Iam ſillogiſmi maior, probatur quia alias obiecti cuiuſvis cognitione, qua eius cognitio eſt, cruciari torquerique poſſe cognoſcentem contra experientiam in cunctis nobis, & in Angelis, ac Beatis omnibus, nullo dempto, dicere poteris: imo teneberis cuiuſvis obiecti cognitione, etiam in beatitudinis ſtatu innumeris cruciatibus torqueri. Secundo probatur experientia: qua, de nullo obiecto, quod nobis, aut animalibus phyſicum nocumentum non afferat quantumuis illud an ab animalibus ſenſatione, atque à nobis intellectione etiam cognoſcatur, nec nos neque illa dolemus triſtamur cruciamurve. Minor in opinione hac de cruciatu & tortura Dæmonum ſolum intentionali ab igne, eſt certa: ſiquidem, ſi aliud phyſicum nocumentum, & cruciatum Dæmonum ab igne, eius authores recognoſcerent, imo, ſi poſſibile eſſe arbitrarentur, ad intentionalem hanc, ſolam torturam, & cruciatum Dæmonum ab igne minime confugiſſent. Secundo probatur minor, quia in horum, ac fere omnium ſcholaſticorum, qui alias à noſtra, certam. 5. ſtatuenda ſententia (quæ non multorum eſt) ſectantur non aliter poteſt ignis nocumentum dæmonibus inferre, quam producendo, in eis calorem, aliamve naturæ ipſorum angelicæ diſconuenientem qualitatem, aut formam, quam per hos quit ignis producere: ergo ignis nequit eſſe naturæ angelicæ Dæmonum phyſice nociuus, vllumve phyſicum nocumentum inferre. Minor proxima probatur, quia Angeli igni fornacis Babylonici, eiuſque flammis, quas, ne tribus pueris nocerent, excutiebant immerſi, ac penetrati nihil ab eis noxium paſſi ſunt: idque, vt Patres & Doctores omnes fatentur, citra miraculum omne: cum autem ignis vt in ſubiectum aliud agat, quod poteſt, ſola propinquitate vicinitatis localis, ſeu approximationis ad illud opus habeat, quæ longe minor activitatis ſuæ ad paſſum applicatio, quam penetratio eſt, qua ſane, intenſius calorem noxiamue aliam qualitatem Angelo penetrato, quam ſolum approximato & localiter vicino inducerent flammæ, ſi poſſent. Nec ſatis eſt Angelum, ſeu Angelos igni, & flammis babylonicæ fornacis non fuiſſe phyſice alligatos, vt igni inferni alligati Dæmones ſunt: phyſica enim alligatio (in quocumque ſtet, etiam in phyſica vnione ad illum) agenti, ad agendum, quod phyſice poteſt in paſſum nihil inſeruit, ſed ſola localis propinquitas, & coniunctio.

8. Dices actiuitatem ignis, ad eas qualitates noxias phyſice naturæ angelicæ non eſſe naturalem, ſed obedientialem, qua Deus vtitur, vt inſtrumento, vt Dæmones torqueat. Benè: ergo citius dicendum tibi eſſet: Deum vti virtute obedientiali ignis, ad nocumentum phyſicum, per earum qualitatum noxiarum in Dæmonibus effectionem, vt eos phyſice, & realiter igne cruciaret, & torqueret, quam vti virtute obedientiali ignis, ad ſpecies, ſeu cognitionem phyſice ipſis inducendam, vt eos ſolum intentionaliter torqueret, & cruciaret. Ita enim pro priori, & ad ſcripturam, accommodiori ſenſu, & opinione diſcurreres, & ſentires. Sed ex hac ſolutione impugno tertio intentionalem hanc Dæmonum ignis propria, & ab igne, vt ſcriptura docet, ac non à Deo ſolum modo ſit. opus eſt, vt cognitio, qua intentionaliter Dæmones crucientur ab igne vel immediate, vel mediis ſpeciebus vt inſtrumento, eiuſque virtute, actiua obedientialis omnium creatorum, ad creata omnia producenda eſt pure chimærica, & impoſſibilis vt fuſe contra Soarium, & aſſeclas oſtendi in phyſicis controu. de creatorum actiuitate; ergo & cruciatus Dæmonum intentionalis ab igne eſt impoſſibilis. Differo impugnationem aliam obedientialis huius actiuitatis ſpecialem ad rem præſentem de tortura Dæmonum ab igne in certam. tertio, contra Soarij, & ſequacium ſententiam de hac Dæmonum tortura producendam. Quarto dæmum ſolam intentionalem hanc dæmonum torturam ab igne refello: quia, vt daremus cognitionem ignis coniuncti nullatenus tamen Dæmonibus nociui torquere, cruciareque Dæmones poſſe, & verè ſubinde per illam ab igne, cruciari, nihilominus cruciatus & tortura illa Dæmonum ab igne, adeo dira, dura, & acerba, vti eſſe, & æternum in ipſos & damnatos reliquos, ab ſcriptura Patribus, & eccleſia tota creditur, & prædicatur, eſſe nullatenus poſſet.

CERTAMEN III.

Reales cruciatus Dæmonum ab ignis obedientiali, vel morali actiuitate reiiciuntur.

1. SOarius, tom. 4. in 3. p. diſp. 46. ſect. 2. & lib. 8. de Angel. cap. 14. §. 41. ac deinceps, Peſantius, in 1. p. qu. 64. a. 4. d. 5. Malonius, Doualius Yſambert, Puteanus, Mercarius, & Franciſcus de Lugo apud Quiros, d. 76 ſect. 4. §. *Magno plauſu*, num. 16. Arriaga citata d. 26. ſect. 8. docent: ignem virtute actiua obedientiali phyſice producere qualitatem quandam in Dæmonibus ipſorum naturæ diſſentaneam, & diſconuenientem, qua proinde crucientur: quemadmodum; & nos cum nimium calorem, frigusue nobis, & noſtro corpori & naturali temperamento noxium & aduerſum, ab igne, aut niue patimur, cruciamur. Ea vero qualitate angelicam Dæmonis naturam fœdari deturparique dicunt

Digitized by Google

dicunt. Soarius, Arriaga, & plerumque, reliqui: & pulchritudini iuſtitiæ, & ſanctitatis, gratiæ aduerſari probabile cenſet Soarius, num. 44. & maxime, 47. Porro Zumel, ad citatam, quæſt. 64. articul. 4. & Quiros proxime, numero 17. § *cui ſententia* probabilem eandem ſententiam reputant. Quiros vero qualitatem illam doloriferam, noxiamque dæmoni ab igne prouenientem proprie & connaturali paſſioni, aut operationi Angeli contrariam eſſe ait, etſi cuinam operationi, aut paſſioni connaturali ſit, neque deſignet, nec poſſit (vt æſtimo) deſignare, iis etiam quæ monet ibi doctrinis ad ſuppoſita (præcipue tertium) ſtatuenda: de quibus infra dum ſpecialis argumenti contra virtutem actiuam obedientiam ignis ad qualitatem doloriferam, & noxiam dæmonibus producendam euaſionem ab eo tentatam præcludamus, ſpecialia, quæ à nonnullis citatis huius ſententiæ, Patronis dicuntur nec ad eius ſubſtantiam ſpectant refelli facile poſſunt. Primum quod diſſentanea illa qualitas præternaturalis ſolum ſit, & ſi nulla eius exigentia, aut virtus actiua naturalis in tota natura ſit, ſed ſola virtute obedientiali ignis producatur, tanti, non eſt, vt in eo confutando tempus teratur. Secundum de diſconuenientia, & diſſentaneitate phyſica eius qualitatis, cum dæmonum, natura quin alicui phyſicæ potentiæ, paſſioni, operationi, aut qualitati aduerſa ſit, & contrarietur à pleriſque eius ſententiæ Patronis cenſetur impoſſibile, vt retulimus ex Soar. & Quiros proxime, & num. 21. §. *ex his credo*, quia, quod alicui, nec in ſubſtantia proxime, nec remote in accidentibus ipſi commodis, & bonis noxium phyſice non eſt, nequit ipſi eſſe phyſice diſconueniens, aut doloriferum: id, quod experimento nobis frequenti, & conſtanti confirmatur.

2. Soarius, & Arriaga aiunt eſſe qualitatem fœdantem, ac deſtruentem dæmonum pulchritudinem, eique contrariam. Et Soarius gratiæ, & ſanctitatis pulchritudini maxime aduerſam expreſſit, num. 47. ſed minus bene. Siquidem gratiæ, & ſanctitati nihil, niſi peccatum, natura ſua aduerſatur; quod qualitas illa nuſquam eſt. Secundo, quia in Dæmonibus, quos cruciare debet in pœnam, gratiam, & ſanctitatem omnem expulſam per peccatum ſupponit natura ſua, qualitas illa; ac proinde, nil damni & nocumenti poſſet ſanctitatis pulchritudini in Dæmonibus derogare: cum non poſſent non poſt totam deſtructam, & inductam totam ei aduerſam fœditatem à peccato Dæmonibus aduenire. Tertio, de cruciatu animarum purgatorij per ignem corporeum, & ſi temporario, vero, & cum gratia, & ſanctitate amice compoſito quid dicet? Aliam certe qualitatem huic pulchritudini, non aduerſam, qua animæ ab igne purgatorij crucientur debet Soarez excogitare. Comminiſcatur ergo vno labore, qualitatem vnam, qua cruciatus per ignem vtrobique explicari poſſit, ac defendi. Arriaga, cui Dæmonum pulchritudini, ea fœditas contrarietur, non explicat: cum non poſſit, non alicui opponi, ſi proprie fœditas ſit. Quin vno qualitatem ſubiecto diſconuenientem, & aduerſantem, alicui eius phyſicæ qualitati ſubiecto commodæ contrariari non debere bene aſſerit, & ex inſtituto probat, num. 47. & 48. §. *Primo tamen poteſt obiici*, & §. *confirmo ſecundo euidenter*; ſed debuiſſet abſtinere in concluſione voce *fœdantis*, & qualitate euidentiæ in probationibus. Quiros, qui alicui qualitati, ſiue paſſioni, ſiue operationi naturali, ſeu accidenti alteri commodi ſubiecto, qualitatem ipſi diſſentaneam, nociuam, & doloriferam contrariari debere arbitratur, actu connaturalibus paſſionibus, & potentiis naturæ angelicæ Dæmonum eam qualitatem aduerſari, docet, num. 17. §. *cui ſententia*, init. & num. 21. § *ex his credo*. Sed tamen, cui earum determinate, ea qualitas aduerſetur, non deſignat, nec poterit deſignare: maxime, vt ea Dæmones ab igne vri, cremari, ardere proprio ſenſu (vt ab ſcriptura, & Patribus dicitur) defendi poſſit: vt potentias paſſiones, & operationes angelicas percurrenti clarebit, ſed præſtat iam, ſpecialibus horum explicandis modis relictis, ſententiam hanc vniuerſim, & fundamentis generalibus euerti.

3. Et primo quia, tota potentiæ obedientiali creaturæ cuiuſuis ad alias omnes producendas innititur: atque principium hoc, eſt falſum, & repugnans: ergo & ei innitens ſententia: Antecedens probaui ex inſtituto, ſemel (labore, & meditatione, non repetendis) ſua propria ſede, in phyſicis controu. de cauſarum creatarum, actiuitate, cum à priori, tum ab abſurdis, tum ab aduerſariorum inconſequentiis communibus, & aliorum ſpecialibus, ſcio ita negari ab Arriaga, imo & à Quiros, num 23. § *argumentum tertium*, ſub init. vt generalem, hanc potentiam actiuam obedientialem rerum, ad quoduis creatum agendum euidenter à ſe probatam alibi credant, & iactent; ſed quam nebuloſæ, vel pure potius tenebræ eorum euidentiæ, & aliorum probationes ſint, citato vidimus loco. Id nunc ſolum dicam: eius opinionis authores cordatiſſime euidentibus rationibus, ac demonſtrationibus ſolis agere cum aduerſariis debere: vt abſonam ex terminis, & ſenſu ipſo fidem ſibi abrogantem apprehenſionem hanc ſententiæ ſuæ in aliis imo, & in ſe ipſis poſſint corrigere. Siquidem in hac ſententia, actiuitate ſua phyſica, ſibique intrinſeca poteſt producere gratiam, lumen gloriæ, & pulex elephantem, cælos, aſtra, & ſimilia quæ, dictu incredibilia cum ſint non niſi euidentibus rationibus apprehenſiones, & iudicia aduerſa abiici poſſunt; quemadmodum, & falſæ ſenſuum, & inde oriundæ intellectus apprehenſiones, & iudicia de iridis coloribus, atque aliis ſimilibus, non, niſi euidentibus, rationibus corrigi deponique poſſunt. Arguo ſecundo, (ea obedientiali actiua generali rerum, & communi admiſſa) & ad rem præſentem efficaciter: quia eiuſmodi potentia, competit rebus, non ex ſpecifico cuiuſque prædicato & ratione, ſed ex prædicato communi creaturæ, ratione cuius Deo, eiuſque arbitrio ad omnem vſum operationis, & effectus edendi, quem per eam, vt inſtrumentum, velit Deus phyſice producere ſubdita eſt: ergo cruciatus Dæmonum, & damnatorum per ignem ſpecialius, adeo per ſcripturam & Patres denuntiatus, propriusque ignis, non quæ, reive, aut agentis creati alterius effectibus inflamandi, comburendi, & cremandi illos deſignatis, non ab igne ſecundum ſpeciem propriam, & rationem naturæ ſuæ ſpecialem, ſed ſecundum genus ſupremum, & rationem vniuerſaliſſimam creaturæ prouenit: & qui æque ab aqua, aliaue quauis creatura fieri poſſet ac, ſi Deus ita vellet, proueniret. Hoc autem effectuum propriorum naturæ ſpecificæ, & peculiaris ignis deſignationi, & denunciationi à Deo factæ apertiſſime auerſatur. Ni fors velis Deum, vt homines apparenter perterreret ignis efficaciſſimi, & vehementiſſimi agentis viuidiſſimis ſenſui, & dolori cruciatibus, in eis denuntiationibus, vſum, non autem, quia eius proprij effectus eſſent: ſed hoc eſt dicere, inanibus terriculamentis vſum, & viam ad veras, vſtionem, cremationem, flammaſque inferni denegandas latiſſimam aperire. Et ad præſens: cum nihil ab his Doctoribus aſſignari poſſit ab igne producibile, quacumque actiuitate, quod alicui phyſice paſſioni potentiæ vitali, vel non vitali, naturali, angelicæ naturæ Dæmonum contrarietur, potentia obedientialis cruciandi Dæmones, nequit igni iuxta Soarium, Doctorum (Arriaga excepto) rationem memoratam, numero primo, ſine tribui: cum, vt cruciet aliquid alicui, ex dictis contrarium deberet producere in eis.

4. Argu

4. Argumento penultimo duas ſolutiones præuenit Quiros citato, §. *Argumentum tertium*, alteram (me iudice) altera *peiorem*. Primam adhibuerat etiam, numero vigeſimo, §. *Tunc vltra*, ex tertio ſuppoſito præmiſſo, numero 17. §. *cui ſententia*, & doctrina Ioannis Martinez de Ripalda, diſputatione 33. de ente supernat. ſectione ſecunda, quod ſcilicet, in aliquibus rebus, minus repugnantiæ, ſeu diſconuenientiæ, aut diſtantiæ ab ipſorum naturis, ſeu maior proportio ſit, virtutis obedientialis; ad aliquos effectus, quam ſit, in aliis rebus ad effectus eoſdem. Manifeſte (ait) patet in intellectu, & voluntate, ſeu creatura rationali ad actus intelligendi, aut volendi ſupernaturales, ad quos proinde virtute obedientiali magis proportionata ipſius naturæ, & potentiæ naturali concurrit, quam aqua aut inanimata, & irrationalia reliqua ad illos actus concurrerent: in quibus, ad ſimiles naturales, adhuc potentia naturalis, non eſt, vti in rationali natura eiuſque intellectu, & voluntate naturalibus inuenitur: ſic igitur (inquit Quiros,) ad cruciatus denunciatos à Deo dæmonibus, & damnatis inferni igne infligendos per eius potentiam actiuam obedientialem maior proportio, eſt potentiæ huius obedientialis cum ignis natura, & actiuitate naturali, quam in aqua, aut alio quouis agente eſſet, verbi gratia ad calorem ſupernaturalem edendum, quo crucientur: eſt quippe in eo naturalis actiuitas ad ſimilem, etſi nat ralem, calorem producendum, quæ in aqua, ac reliquis deficit; ac proinde merito ignis ſpecificæ naturæ, & ſecundum propriam ipſius rationem, & ſpeciem propriam, nec ſolum ſecundum genus ſupremum, & prædicatum vniuerſaliſſimum creaturæ cruciatus præfati, vt proprij ipſius denunciantur. Cæterum falſo ſuppoſito innititur ſolutio & in eius applicatione deficit plane. Suppoſiti falſitas conſtat: quia intellectus, & voluntas, qua, ex parte ſua ad intellectionem & volitionem ſupernaturales concurrunt non concurrunt, vt intrinſecus eleuatæ potentiæ ex ſpecie, vel habitu ſupernaturali ipſi adueniente, vt hi, & reliqui doctores (præter pauculos Thomiſtas Dominicanos valde recentes, & nobis iam viuentibus natos) fatentur, qui ſupernaturales habitus totam rationem agendi actus ſupernaturales merito negant; imo, vel ipſo habitu non inhærente ſed aſſiſtente potentiæ vel alio prorſus extrinſeco Dei auxilio loco habitus ſupernaturalis æque commode potentias intellectus, & voluntatis, intellectionem, vel volitionem ſupernaturalem elicituras bene, & conſtanter docent, ſua igitur, & naturali prorſus intrinſeca virtute, ac nullatenus obedientiali, ad eos actus totalitate effectus, non autem totalitate, ſed partialitate cauſæ, vt principia partialia, quæ habitu, vt partiali comprincipio & concauſa principium integrum, adæquatam cauſam, & completam virtutem, & potentiam eorum actuum conſtituent, ad illos concurrunt: quia aliquid in eis actibus eſt, quod ſecundum ſe ſpectatum naturali ſuæ virtuti reſpondet; etſi, quia in integro effectu aliud ſit identice coniunctum, cum illo, quod potentiæ intellectus, vel voluntatis ſolis nequit reſpondere, habitus ſupernaturalis, ſeu auxilij extrinſeci loco ipſius, adiunctione, & adiumento egeat; vti & hoc potentiæ alterutrius vitalis, quia ſe ſolo nequit, actuum voluntatis, vel intellectus vitalitatem attingere.

5. Igitur, quodvis ex eis principiis alteri ſubordinatum eſſentialiter in eis actibus efficiendis mutuo eſt; non ſecus, ac ſpecies, ſeu obiectum, & potentia cognoſcitiua ad eius cognitionem producendam eſſentialiter viciſſim ſubordinantur; at hæc omnia, quatenus ex parte ſua vnumquodque virtute propria natiua & intrinſeca, & naturali, & nullatenus phyſice eleuata in ratione actiuitatis, ad præfatos actus, & effectus concurrit, tituloque prædicatorum virtuti ſuæ naturali omnino reſpondentium, & nullatenus obedientiali voluntari, & arbitrio ſpeciali Dei, niſi ratione indigentiæ concurſus generalis, & productionis, ſeu adiunctionis habitus, aut comprincipij alterius ſupernaturalis, quod, quia vltra naturalis potentiæ, & naturæ totius, vires, & exigentiam eſt à Deo abſque vllo potentiæ, naturæque debito, apponitur; ſi autem aliunde apponi poſſet, ac potentiæ adiungeretur abſque vllo Dei imperio, aut decreto, natiua, & naturali ſua virtute ad actus ſupernaturales cum adiuncto illo comprincipio, & partiali cauſa eorum, dubio procul, concurrere poſſet, & concurreret, quin in eo aliquid obedientialis actiuitatis, & concurſus intercederet ex parte potentiæ naturalis concurrentis ad illos; quamuis quia ſupernaturali comprincipio completur, vt actus illos ſupernaturales totalitate effectus abſoluere poſſit, & producat, illudque, ex ſupernaturalitatis prædicato, aliis vitalitatis, intellectionis, aut volitionis, realiter identificato naturæ, & potentiæ naturali ordinis ſuperioris, eleuari extrinſeco comprincipio ad illos producendos communiter, & merito dicatur, vti ſpecies impreſſa à potentia vitali nobiliori, qua ad vitalem viſionem eliciendam completur, eleuari ad ſuperiorem perfectione effectum producendum dici vere poſſet, quocirca craſſa gordorum aliquot eleuationis huius apprehenſio ridenda eſt, qui eam intelligunt admodum eleuationis comædorum ſurſum e theatri tabulato, qui vel ſubiecto inſtrumento, vel vnco occulto rapti per aera feruntur, & aſcendunt, quo aſcendendi nullam prorſus potentiam actiuam habent, ſed vt emortua corpora, & ſtipites aliorum motu, & impulſu aſcendunt; quod ſecus in hac potentiarum naturalium ad ſupernaturales actus, ex adiuncto ſupernaturali comprincipio eleuatione euenire Tridentinum nos docuit; quare argumentum illud Ripaldæ, & Quiros adeo protritio huius ſuppoſito patens, non præclaritate veritatis cunctis deinceps patebit; ſed præ falſitate dilucida ſupenſus manet in patibulo. Non enim minus improportionata, ſeu magis proportionata potentiis intellectus, & voluntatis potentia obedientialis, actiua ad ſuos actus intentionales eſt, quam aquæ (aut cuiuſvis alterius creaturæ) quia illæ ſimiles, & ſi naturales, actus poſſunt elicere, ſecus iſtæ, ſed quia potentiæ illæ partialem, naturalem prorſus, ac nullatenus obedientialem ad illos actus habent virtutem, vt oſtendimus, aqua vero nullam: quare antecedentis ſuppoſitum negatur. Eo tamen permiſſo, malè illud in ſua doctrina Quiros aptare poteſt euaſioni, etenim quod potentia obedientiali actiua, magis proportionata, ſeu minus improportionata, quam aquæ aut alterius agentis ſpecie, ab igne diuerſi producendum erat, vt huic, eiuſque obedientiali actiuitati ſpeciali cruciatus dæmonum, & damnatorum ſpecialiter tribueretur, non autem, eo generali & communi creatis cunctis potentiæ obedientialis titulo, & prædicato generaliſſimo creaturæ, eiuſmodi iuxta Quiros eſſe debet, vt ſpecialem aliquam proportionem, & ſimilitudinem habeat cum naturalibus effectibus creati agentis ita ſpeciali potentia obedientiali eleuati; atqui effectus ab igne in dæmonibus, neque à Quiros inuenti, aſſignatiue ſunt, nec poſſunt inueniri, niſi recurrat, ad calorem quendam ſpiritualem, ſupernaturalem, Bacconis in quarta, diſputatione quadrageſima ſexta, articulo ſecundo, ab igne dæmonibus inductum, quem ipſe Quiros, refert, numero vigeſimo quarto, nec improbat, & ſi nec ipſe, nec Baccon probent, aut intelligant, nec intelligere aliquis poſſit, niſi cathegoria tota, & ordo prædicamentalis, Ari-

ſtotelicus, & apud omnes Philoſophos, & Theologos finis diſturbetur, eoque demom ſenſu calor erit, aſſereturque, quo prius, & ſimplex eunuchus Hiſpanus ſe imberbem his, *barbas tengamos en el alma*, conſolabatur: ſcilicet metaphorico, & proprietati cruciatus veri Dæmonum ab igne, & calore, atque ardore, & vſtioni, veris ab ſcriptura aſſertis inepto. Quæ ratio impugnatio vltima, & communis huius ſententiæ eſt.

6. Vt huic & ſecundæ noſtræ impugnationi reſponderet, idem Quiros, alteram (prima impugnata, fors priorem) euaſionem tentauit, num. 23. citato, §. *Argumentum tertium*, ſub fin. Nempe: ignem habere virtutem actiuam innatam, & naturalem ad qualitatem (quæ noſter calor non ſit) Dæmonum phyſice cruciatiuam abſque vlla eius eleuatione, aut obedientiali actiuitate, & potentia in eos inducendam, reſeruatam tamen, & ſequeſtratam ad vltimam hanc, & ſummam vindictam de eis ſumendam, & iuſtitiæ Diuinæ oſtenſionem, quod difficillimum impugnatur, videtur cæterum, & facilis impugnatu, hæc doctrina eſt, & tertiæ poſtremæ impugnationi non facit ſatis. Etſi enim plures philoſophicis argutiis, (quibus præcipue ſæculi noſtri Recentiores) in Theologicis diſputationibus perperam attendunt impugnari non ita facile, ea doctrina poſſit: maxime, cum de ignota qualitate, alius natura, & proprietatibus, nec explicatis nec ſignatis adhuc ſit: tamen ex Theologicis locis, & principiis propriis facile refellitur: etenim, quæ abſque miraculis defendi non poſſunt difficillime defenduntur, & facillime impugnantur: eiuſmodi autem hæc doctrina eſt: ſiquidem ea reſeruatio, ne quidem à Quiros, naturalis aſſeritur, aſſerique poteſt, cum contra actiuitatem ignis naturalem, in naturam quamuis Angelicam independenter ab eius peccato ſit, facileque probatur. Admiſſa quippe innata, ſeu natiua, & naturali virtute, & actiuitate ignis ad inducendam eam qualitatem cruciatiuam Dæmonum, in eorum naturas, cuius hæ ſubinde recipiendæ capaces naturaliter ſint, cum naturæ angelicæ dæmonum, & Angelorum eiuſdem rationis ſint, eandem capacitatem naturalem recipiendi ab igne qualitatem illam Angelorum, & dæmonum naturæ habebunt: ac ſubinde, & ignis naturalem actiuitatem ad eam qualitatem cruciatiuam in Angelorum, atque in Dæmonum naturas inducendam habebit; quare, (ſi Angeli igni debite approximentur, & maxime, ſi et penetrentur, eam qualitatem, cruciatiuam recipient, ni miraculoſe naturali ignis, actiuitati concurſus generalis Dei denegetur: ergo ea reſeruatio inducendi eam qualitatem cruciatiuam in Angelum quemque, qui velit pro libito igni accedere, miraculoſa eſt, quare, ſine miraculis frequentibus ſuſpenſiuis concurſus generalis Dei, vel ligantibus Angelos, ne ad ignem pro ſuo arbitrio accedant, defendi ea doctrina, non poteſt: vnde Angeli excutientes flammas fornacis babylonicæ per miraculum ſolum cruciari ab igne, & flammis, ea qualitate, non ſunt, (cuius miraculi nemo Patrum, aut interpretum meminit, imo nec alicuius mentem, eius miraculi mentio ſubiuit) quod in cohibenda ignis in tres pueros actiuitate, nemo non recognoſcit, & expendit. Item Angelorum (maxime cuiuſque in hac vita cuſtodum) ad purgatorij animas conſolandas viſitationes & recurſus amiciſſimi, & frequentes pie à tota Eccleſia recepti citra miraculum non erunt, ni ipſis accedentes Angeli Beati (quod dictu eſt nefas) crucientur; ni forte velis eos à longe ſolum animas purgatorij alloqui, & conſolari, vel donis impaſſibilitatis ab agentibus naturalibus, ſicut, homines Beatos dono à nemine cogitato donet. Nec præſtat, ſi dicas: hanc actiuitatem requirere, non ſolam propinquitatem, aut penetrationem etiam Angeli, eam qualitatem recepturi, cum igne, vt conditionem, ſed phyſicam cum illo vnionem: Petis enim conditionem agendi in paſſum extraneum à nemine ſomniatam: denique, vel qualitas illa cruciatiua, ſpiritualis eſt, vel corporea, nequit ex potentia naturali paſſiua ſubſtantiæ angelicæ dæmonum educi, ac multo minus ab igne naturali ſua actiuitate creari, eiuſque vnio educi: ſi ſpiritualis potentia actiua corporea, & naturalis adæquata ad effectum ſpiritualem producendum, non minori abſurdo philoſophico admittetur. Secundo: Nec proprietas cruciatiua ex vſtione, ardore, crematione ab ſcriptura, & Patribus aſſerta, nec metaphorico ſolo ſenſu (quo ſolum, ea qualitate ſpirituali vri, ardere, cremari dæmones dici poſſunt) admittenda defendetur, vt tertia, & vltima impugnatione huius qualitatis dicebamus.

7. Noſter Alarcon citata diſput. 6. cum nihil capite 9. in aliorum ſententiis firmum, & in quo requieſceret pes eius, inueniret, atque ignis actiuitate naturali in Dæmones cruciatiuam qualitatem inducentis, fieri ab eo cruciatum, ſermonis proprietate, dici non poſſe cenſeret: ac rurſus actiuitatem obedientialem phyſicam rerum falſam reputaret: naturalem vero ignis corporei agentis ad ſpirituale aliquid cruciatiuum dæmonem (quod ſolum poſſet) ſubſtantia ſpirituali Angeli educendum, in eamque inducendum iudicaret impoſſibile: ad moralem ignis actiuitatem, ex Dei voluntate, & inſtitutione arbitraria, vt ſpirituale illud dæmonum cruciatiuum producat, recurrit, capite 10. numero 10. § *quarta concluſio:* ei ſimilem, quam viſibilibus noſtris ſacramentis Sotus cum ſua ſchola, & alij, ex priſcis communiter, & Vaſquez cum ſuis aſſeclis omnibus, noſque contra Soarium, & aſſeclas, & aliquos antiquos concedimus vt, ſcilicet, Chriſti voluntate, & inſtitutione, ſicut ad ſacramentorum poſitionem, gratiam Deus certo, & infallibiliter in anima producit eiuſque ſubinde morales cauſæ ſacramenta dicuntur, ita etiam ad ignis poſitionem, & phyſicam coniunctionem cum dæmonibus, qualitatem (ſeu quidquid illud ſit dæmonum phyſice cruciatiuum Deus phyſice in dæmonibus producat; moralis vero eius cauſa vera ignis ſit, & dicatur: vnde, ſicut aqua Baptiſmi iure animam abluere, Euchariſtia cibare, extrema vnctio inungere, &c. ab Euangelio, & Patribus ob eiuſmodi moralem eorum effectuum cauſalitatem dicuntur, ita etiam ob cauſalitatem ſimilem ignis in id cruciatiuum dæmonum (quod phyſice ſolus Deus in Dæmonibus producit) verè illos cruciare, torquereque dicitur, explicans autem, numero 11. §. *quomodo autem*, & numero 12. §. *inſuper*, ac deinceps illud cruciatiuum dæmonum ita ab igne productum, ait: eſſe triſtitiam & dolorem, de alligatione ſua igni, ac de Deo præſertim æternum amiſſo, ac de aliis omnibus, de quibus dæmones triſtantur: imo alligationem phyſicam igni inter morales eius effectus male recenſet, quæ etſi triſtitiæ, & dolori de ipſa obiectum ſit, effectus tamen ignis, moraliter adhuc, non eſt, ſed quod, vt reliqua moraliter cauſet præſupponitur; id tamen, & alia, quæ ex aliis opinionibus collecta, inter morales ignis effectus recenſet perſequi longum, & inutile eſſet: præſertim, cum moralis hæc ignis ad præſens cauſalitas locum non habeat. Primo, quia moralis hæc cauſalitas cruciandi non magis propria ac dira, ignis, natura ſpectata, eſt, quam aquæ, aut cuiuſvis alterius creaturæ, ad cuius præſentiam, & coniunctionem cum dæmonibus Deus voluntate, & inſtitutione ſua vellet, ſtatueretque cruciatiuum illud Dæmonum, phyſice in eis producere: cruciatus autem ignis, ſpecialiter denunciatus à Deo eſt, vt rigidiſſimus, & atrox, nec ſolum ad inanem terrorem, & pœnarum horrorem nobis apparentem ingenerandum; alias figuratam, & metaphoricam comminationem pœnarum ex igne

Euan

Euangelij, & ſcripturæ loca continerent, atque ignis, non vt dirè, & atrociter cruciaturus ſed in atrocitatis cruciatuum illorum exemplum afferretur: vt contra potentiam obedientialem ignis ad eos cruciatus dicebamus, numero 3. argumento 2. Probatur ſecundo, & confirmatur argumentum proximum, qui à tortura ignis in homines damnatos, & Dæmones æque, ac ſine vlla differentia denuntiantur futura in Euangelio: quippe impiis hominibus dicetur *ite in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis eius*: atqui homines damnati phyſice cruciandi ab igne ſunt, nec ſolum morali tua cauſalitate: ergo & Dæmones. Tertio denique, Dæmonum dolore, triſtitia, ſeu qua velis, alia qualitate, ſpiritualis eorum ab igne ardor, vſtio crematio, metaphorice ſolum, & per ſimilitudinem intelligentur, non per proprietatem, vt intelligi debere ſupra oſtendimus: ſicut eæ locutiones de cibo, & potu, & ablutione animi per baptiſmum quoad aduerſitatem quidem ſat eſt, non vero ad ſermonis proprietatem, vt docte Auguſtinus, tract. 80. in Ioan. homil. in ea verba, Ioan. 15. *Ego ſum vitis vera.*

CERTAMEN IV.

Sententia de eadem Dæmonum, & animarum ſeparatarum tortura ab igne, qua à Deo cruciarentur vnitæ, cruciabunturque æternùm reunitæ.

1. CElebris, & communis ſatis opinio confutatiis nuper proxime accedit: quia in tortura Dæmonum ab igne, quam aſſignat, actiuitatem ſupernaturalem, vel obedientialem ignis vel ei adeo adiunctam qualitatis alicuius ſupernaturalis impreſſione, vel extrinſecus adeo, vt particulari agente ſupplente aliquos intermedios effectus, quibus mediis ignis animam, dum adiuncta corpori eſt, pure ſpiritualiter vltimo torquet, acerba & diſconueniente dolorifera corporea qualitate, eſt autem ſententia præfata ignem materialem Dæmonem, & animas damnatorum nunc pro ſtatu ſeparationis, ita, ac eodem dolorifero obiecto torquere, atque adiunctas corpori torquebat in vita, cruciaturusque æterne eſt reunitas. Sententiæ huius author, & inuentor reputatur Henricus loco citando, certamine 5. cum longe aliud ipſe docuerit extant autem, eius inuentores, & vterque primus, nec conſcius alterius Dominicus Sotus, in 4. diſputat. 50. quæſtione 1. a. 2. ſub fin. & Molina noſter, 1. p. quæſt. 45. a. 5. d. 2. §. *Ad tertium*, Sotum ſecutus eſt Valentia, 1. p. d. 4. quæſt. 15. punct. 3. Tannerus, d. 5. quæſt. 6. dub. 5. quibus addit, Quiros, ſectio 5. num. 27. §. *cenſeo*, (vbi eidem ſententiæ conſentit) Zachariam Robert. tomo primo, demonſtrat. ſymbol. lib. 1. demonſtrat. 1. gener. n. 14. Leſſium, de perfectionibus diuin. libro 13. cap 30. Martinonem, & Albertinum, & (neſcio quanta fide) Albertum, Bonauent. Auicenam, apud Vaſquez, qui eos pro aliis ſententiis refert, vt nos ſupra retulimus; item Patrem Koninch. 3. p. d. de purgatorio dub. 3. à num. 31. qui tamen, pro alia longe diuerſa ſententia ſtat, ac noſtræ, proxime ſaltem, accedit vt certam. 6. vidimus eidem autem ſententiæ ex parte, quæ animabus ſeparatis eſt, conſenſere Vaſquez, citata, d. 243. cap. 6. Turrian. d. 66. dub. 3. fine Alarcon citat. cap. 10. num. 29. §. *quinta concluſio*, fideliter refert, & ſi loca non notat. Poteſtque pro eadem parte referri Arriaga, ſect. 5. vt autem hæc ſententia, & vniuſcuiuſque ex citatis mens plane percipiatur percurrenda breui ſunt, quæ in cruciatu corporum noſtrorum intercedunt, quouſque ad pure ſpiritualem animi cruciatum per fugam, & auerſionem voluntatis triſtitiæ, & doloris, & à dolorifera qualitate corporibus ab igne impreſſa ſiue ea calor nimius, ſiue qualitas alia ab eo producta ſit: illa enim, vel ſe ipſa, vt reor, vel mediis ſpeciebus ſenſationem ſui in tactu cauſat: inde quæ ſenſatio alia interna qualitatis eiuſdem in phantaſia producitur, ex qua fuga, & auerſio, ſiue triſtitia, & dolor de eadem qualitate, corpori nociua, & dolorifera, in appetitu ſenſitiua excitatur: ſupputatis vero poſtmodum à materialitate, phantaſmatis beneficio, & intellectus, qua agens eſt virtute ſenſatis ſeu ſenſibilibus internis ſpeciebus, ideſt ſpeciebus aliis pure ſpiritualibus, illarum, quoad vim actiue repræſentandi obiectum idem, quam ſimilibus productis in intellectu paſſibili, ſeu qua paſſibili, vel poſſibili producitur, qualitatis eiuſdem doloriferæ corpori intellectualis, & pure ſpiritualis apprehenſio, & cognitio, ex qua in ſpirituali animi appetitu, ſeu voluntate, eiuſdem doloriferæ qualitatis fuga, & auerſio per dolorem, & triſtitiam de illa immediate procedit.

2. His iuxta ſentiendi, & loquendi vulgarem philoſophorum modum, (de quo nobis alibi ſtrictum, fuſumque examen fuit) prænotatis, Sotus cenſet: qualitate actiua ſupernaturali igni à Deo infuſa, dolorem, & triſtitiam ſpiritualem voluntatis de igne, aut dolorifera qualitate, qua corpori coniuncta anima doleret, ac triſtaretur ipſi ſeparatæ ac Dæmoni ab igne cauſari docet Tannerus virtute, ſeu potentia actiua obedientiali igni intrinſeca: Molina vero ait: Deum ſupplendo, (vt planè poteſt) omnipotentia ſua, vt cauſam particularem, inter medios effectus illos ab igne, vt animam corpori coniunctam cruciet dolore triſtitia, prouenientes, ignem eleuare, ſeu (quod idem eſt) iuuare, vt immediate, & doloriferæ illius qualitatis, qua ab igne cruciabuntur, & cognitionem eius, intellectualem, & dolorem, ac triſtitiam in anima ſeparata, & eodem modo in Dæmonibus efficiat: ac proinde eiſdem torqueat, & cruciet obiectis, inquam ſententiam, & modum, cum primum hanc Dæmonum, & animarum ſeparatarum torturam ab igne meditares, ac priuſquam Doctorum ſententias omnes accuratius legerem, & euoluerem, vt meam typis mandarem, inclinabam. Valentia cenſet: ſpecies & apprehenſionem alligationis, & coniunctionis Dæmonum ad ignem ipſis naturaliter exigere, & phyſica coniunctione ingenerari, quoniam vero in hac ignis propria tortura, triſtitia, dolorque Dæmonum non de ea alligatione & coniunctione phyſica ad ignem, vt obiecto proprio, eſt (etſi de ea etiam doleant, & triſtentur) ſed de eo, de quo; cum ignis applicatur nobis, ſpecialiter dolemus, de quo non dolemus, & affligimur, cum niſi immergimur, vel fuſtibus cædimur, addit. §. *Tertio non naturaliter*, apprehenſionem eius alligationis: ſeu coniunctionis phyſicæ ad ignem vltra dolorem, & triſtitiam de igne ipſo, eiuſque propria dolorifera qualitate, qua animæ corpori immerſæ cruciantur, cum ab eo vruntur corpora, & ardent, in anima ſeparata nunc, & in dæmonibus ſupernaturaliter cauſari. Circa tres hos modos actiuitatis ignis ad eius in Dæmonibus torturam efficiendam à præfatis doctoribus explicatos, primus Soti de actiuitate ignis per qualitatem actiuam à Deo inditam ſuſtinendus non eſt, quia ſi ea qualitas corporea ſit, nequit ea ignis ad cruciatus pure ſpirituales animæ ſeparatæ, ac Dæmone, (ſcilicet puris ſpiritibus.) inducendos aptior reddi: cum ignis ineptitudo ad ſeos in ſpirituales ſubſtantias, inducendos ex corporeitatis ſuæ prædicato, quod in ea qualitate, indita à Deo reperitur, proueniat, inſuper nec proprius, aut ſpecialius ignis Dæmones torqueret actiue, quam aqua, aut lignum, cui ea qualitas à Deo inderetur, ſcilicet, denominatiue, & vt purum actiuitatis ſubiectum obedientialis vero ignis actiuitas ab Tannero aſſer-

ta, ſiue generalis, & communis cunctis, ſiue ſpecialis igni attribuatur, excluſa affatim etiam eſt, extrinſeca vero actiuitas à Deo, vt particulari cauſa, vltra id, quod adhuc inadæquatam intrinſecam ignis exigentiam, & actiuitatem ſpecialem ad eum effectum ſupra reiectas afferat: cauſalitatem ſolum moralem ignis, in eam Dæmonum torturam admittit, quam in Alarcon noſtro nuper confutauimus. Id quod in noſtri Valentiæ modo clarius reperitur, in Molina paululum diſſimulatius eſt; contendit enim ſolam mediationem influxus ignis, in dolorem, & triſtitiam voluntatis animæ ſeparatæ, vel Dæmonis, diuinitus ſuppleri non autem abſolutam actiuitatem, quam in eos ſpirituales affectus ignis, & ſi intermediis effectibus enumeratis, dum corpori animus immerſus, & vnitus eſt, adeo ſuppletis, vt loco phantaſmatis, & internarum ſpecierum ſenſatarum ignis immediate, ſpecies impreſſas, ſpirituales, & eius apprehenſionem, doloremque, & triſtitiam abſque intermediis illis effectibus ex parte ſua inadæquata actiuitate concurrat præ aliis, quatenus ad actiuam ignis torturam attinet, adhærebam, dum de tortura Dæmonum mecum, & diſcurſibus meis ſolum cogitabam) ſed certe actiuitatem intrinſecam ignis immediatam ad ſpecies ſui intelligibiles, apprehenſionem, ac ſubinde triſtitiam, & dolorem voluntatis prorſus commentitiam & abſque vllo fundamento fateor; & ſi corporei eſſentiale prædicatum, non magis igni, quam phantaſmati ſpeciebusque interni ſenſus obeſſe poſſet: quare eodem impugnationi de actiuitate, influxu ſolum morali ignis in Dæmonum torturam modus hic patet.

3. Hæc de actiuitate ignis in Dæmonum, & animarum ſeparatarum ſpecialem torturam (quam plerique Doctores, vt ignis phyſice, & cruciet, & torqueat neceſſariam immerito reputarunt, vt certamine ſexto, oſtendemus) diuerſimode ab huius ſententiæ, Patronis explicata; iam quomodocumque actiue ſpiritualis dolor triſtitia, & afflictio voluntatis Dæmonum, & animarum ab igne proueniat, nec cruciatum illum, eundem, qui ab ſcriptura, & Patribus, in Dæmonibus, & animabus ſeparatis dicitur, & in his, ſi corpori vnitæ eſſent, foret atque in re vnitis reſurrectione æternum erit, nec de obiecto eodem eſſe poſſe oſtendamus. Primum probo; quia vſtionem, ardorem; & cremationem ignis, (nec ſolum dolorem, & triſtitiam de illis) pati poſſunt, patienturque Dæmones æque, & promiſcue, ac poſt iudicium poſtremum homines dicuntur recitatis locis Matthæi 25. & Apocalypſis: imo triſtitia, & dolor voluntatis Dæmonum non memoratur, & ſi neceſſario, ex eis obiectis oriunda. Nec præſtat voce, ardoris, cremationis, & vſtione ignis triſtitiam, & dolorem de illo ſignificari, intelligique debere; cum aliter nequeat ignis corporeus ſpiritus puros cruciare. Etenim promiſcuæ dæmones cum hominibus vrendi, cremandique igne dicuntur, vt dixi. Secundo: ſi ſolum cruciandi igne generaliter dicerentur, fors locum haberet ſolutio; quia proprietate ſermonis forte poſſet, verificari; aſt cruciatus vſtionis, cremationis, ex arſionis determinate, & in particulari aſſerti, nequeunt ſolis cruciatibus doloris, & triſtitiæ propriè verificari, vt debent, dum ſignatim, ſignatisque vocibus ab ſcriptura denuntiantur; quod verificari aliter nequeat, niſi per dolorem & triſtitiam metaphorica verificatione erit; quemadmodum, & odio flagrare, & ira excandeſcere homines dicuntur: eritque plane metaphorica ea frequens ſcripturæ locutio; Quam ſæpe in re præſente confutauimus: alioqui igne ſolum metaphorico, Dæmones cruciandos eadem ratione dicere licebit, cum nec pluries, nec magis, ſignata voce, quam, vſtio, ardor, crematioque eorum igne ab ſcriptura, & Patribus dicatur; ſed forte ſermonis proprietate verificari non poſſe, hi, & aliarum opinionum relati Doctores putant, quia, quidquid ſatis ſit, vt ſermonis proprietate Dæmones ardeant crementur, & vrantur quin ab igne aliquid Dæmones phyſicæ flammæ, ardoris, & vſtionis, quo vrantur, & crementur, patiantur, & in ſe recipiant non ſatis indagarunt, & percalluerunt. Secundo impugno: ſententiam iſtam, quia ignis ipſe ſeipſo, vel medio calore inducto moleſtus Dæmonibus eſſe poteſt, vel eſſe non poteſt. Si primum: ergo non ſolum cruciari poteſt, cruciabiturque dæmon dolore atque triſtitia de igne apprehenſo orta, quomodolibet, apprehenſione ab ipſo igne, metaphoriceque vri, cremari, & ardere, ſed phyſice, & propriè vſtionis, ardoriſque moleſtiam, & cruciatus ab igne pati, vt ſcriptura, Patreſque docent: quare ad moleſtiam doloris & triſtitiæ ex eius apprehenſione, quomodocumque orta, & vndecumque proueniente, & eius metaphoricos, vſtionis ardoribus, & cruciatus recurrendum non erit, quod eſt in ſententiam 2. reiectam cert. 2. à n. 3. incidere.

4. Si vero ignis ſe ipſo, vel calore inducto moleſtus phyſice, & proprie Dæmonibus eſſe nequit, & ſi quouis modo actiue ad ſui alligationem, & Dæmonum ad ipſum apprehenſionem, ac ſubinde dolorem, & triſtitiam concurrat, dolor, & triſtitia erit de moleſto obiecto, & cruciatu phantaſtico; orta, ſcilicet, ex falſa moleſtiæ, obiectiue apprehenſione: quod enim, quo velis modo ab igne, ipſo apprehenſio moleſtiæ obiecti, quæ vera in eo nec eſt, nec eſſe poteſt (reſpectu Dæmonum, nimirum in caſu noſtro) actiue proueniat, nec apprehenſionis errorem, nec triſtitiæ, & doloris ex ea ſubortis phantaſticos, ſiue de malo, & moleſtia pure phantaſtica eſſe, tollere poteſt: quod eſt in primam ſententiam reiectam cert. 2. num. 1. deterius adhuc & periculoſius prolabi, dices (quod fors voluit Tannerus noſter) ignem, & vſtionem, calorem, & ardorem illum, cuius apprehenſio, dolor, & triſtitia, ab igne actiue Dæmonibus prouenit, eo ipſo eſſe obiectiue vere moleſtum: ſiquidem vere eam doloris, & triſtitiæ moleſtiam Dæmonibus cauſat, ac ſubinde aptum natum eam moleſtiam Dæmonibus eo cauſare de ſe ſe, & natura ſua ignis eſt; contra primo, quia vſtio, crematio, & ardor Dæmonum, quorum ſolummodo apprehenſione ignis ſecundum ſe moleſtus, ſibi à Dæmonibus apprehendi poteſt, (Neque enim ignis ſecundum ſe apprehenſione moleſtus ſibi à Dæmonibus apprehenditur, nec dolor de eo, & triſtitia eorum voluntatibus ingeneratur) æque fictitiam moleſtiam ex falſa ſolum apprehenſione habet, atque incurſus, & ictos tauri falſo apprehenſi in ſomniantem; imo magis longe fictitiam: ſiquidem moleſtiæ huius à ſomniante apprehenſio moleſtiæ poſſibilis eſt, moleſtiæ autem vſtionis, & ardoris Dæmonum, eſt moleſtiæ ipſis per te impoſſibilis. Contra ſecundo, quia ignis in eam apprehenſionem moleſtiæ actiuitas intrinſeca ipſi, eiuſque naturæ non eſt, niſi mediata ſolum, quatenus calore, qualitateque doloriſera, & ſubinde ardore, & vſtione ab ipſo inductis ſenſationem, internam, doloremque, & triſtitiam appetitus ſenſitiui, ac deinde apprehenſionem intellectualem cauſat, ex qua dolor, & triſtitia voluntatis progignitur, vt contra Molinæ explicationem dicebamus: quare actiuitas, qua hæc omnia ſupplenda ſint, non ignis intrinſeca, ſed extrinſeca & prorſus Dei eſt: à quo nulla interueniente intrinſeca, & naturali ignis exigentia ſupplentur. Neque immediatus ignis influxus in eam apprehenſionem dolorem, & triſtitiam voluntatis Dæmonum ex intrinſeca illi obedientiali potentia eſt poſſibilis, cum ob generalem eius potentiæ repugnantiam in creaturis, tum ob ſpecialis rationis, ob quam ad rem præſentem igni

ſpecia

Digitized by Google

ſpecialiter deberet competere, impoſſibilitatem. Contra tertio: quia vt ita ignis de ſe, & in actu primo moleſtus dæmonibus ab ipſis apprehendatur, oportet ipſum apprehendi, & cogitari expreſſe, vt principium moleſtiæ doloris, & triſtitiæ de ipſo conceptæ: vel ergo concipi poteſt, vel concipitur principium moleſtiæ, doloris, & triſtitiæ ignis ſecundum ſe conſideratus, & apprehenſus, ſine eo reſpectu cauſatiui doloris, & triſtitiæ, vel nequit concipi principium moleſtiæ doloris, & triſtitiæ, ni expreſſe, vt eius principium concipiatur, quia aliter principium moleſtiæ, ac eorum de ipſo affectuum eſſe dæmonibus, non poteſt. Primum cum aduerſariorum ſententia, & eius ſolutionis doctrina non conuenit: iam enim ignis ſecundum ſe & ſine vllo reſpectu ad dolorem, & triſtitiam & moleſtiæ horum affectuum moleſtum eſſet phyſice dæmonibus, quod aduerſarij fictitium reputant, & ſolutione ipſa fatentur. Secundum eſt impoſſibile: quia eſſet circulus rationum nugatorius: ſcilicet ideo poteſt dæmonibus cauſare & cauſat dolorem, & triſtitiā moleſtas, quia moleſtus eſſe illis poteſt, ac de facto eſt: ſiquidem triſtitia, & dolor, niſi de obiecto moleſto eſſe non poſſunt: & ideo moleſtus eſſe poteſt, ac de facto dæmonibus eſt, quia doloris, & triſtitiæ eorum cauſatiuus eſt, & cauſa de facto inſuper, cum ignis moleſtia ſolum, quatenus principium eſt doloris, & triſtitiæ concipi nequeat, niſi dolore, & triſtitia ab ipſo factibili concepta: oportet eius triſtitiæ, & doloris apprehenſionem præcedere, & de illo dolore, & triſtitia, quæ ex parte termini illius rationis cauſatiui doloris, & triſtitiæ (qua ſolum realiter formaliter moleſtus ignis dæmonibus eſt eſſeque poteſt) neceſſario debet præcedere apprehenſio obiecti moleſti ipſorum, & rationis, ob quam moleſtus ſit, & eorum cauſatiuus, & ſic in infinitum. Contra quarto: quia iuxta hanc doctrinam tota moleſtiæ, & cruciatus dæmonum ab igne ratio non ignis propria, ſed doloris, & triſtitiæ contra ſcripturam, & Patres eſt; & contra obiecti moleſti identitatem, cruciatumque animæ coniunctæ corpori, ac dæmonum cauſantis, quam hæc ſententia aſſerit etiam vlterius inſectar.

5. Id autem facile probatur à noſtro Vaſquez c. 4. & 6. & à Soario n. 30. & Alarcon c. 9. n. 14 §. *Hæc ſententia*, etenim anima coniuncta corpori de membri, aut totius corporis ab igne tortura, cum ſenſitiuo appetitu, tum voluntatis triſtatur, ac dolet, quia corpori, vel membro ſuo qualitas dolorifera & diſconueniens inducitur, ac ſubinde eis diſconueniens, & dolorifera qualitas in aliquo, quod ratione coniunctionis, & informationis corporis ſuum & proprium animæ eſt, reſidet, & cruciatum exercet, vt Aug. teſtimoniis ipſis, quibus pro ſua opinione aduerſarij vtuntur, ſignificat. Ita enim ait 14 de ciu. c. 15. *dolores, qui dicuntur carnis, animæ ſunt in carne? nam dolor carnis: offenſio eſt animæ in carne, & ex carne, & quadam ab eius paſſione diſſenſio, ſicut animæ dolor, qui triſtitia nũcupatur, diſſenſio eſt ab his rebus, quæ nobis nolentibus, accidunt*, & lib. 21. c. 30 *Si conſideramus diligentius dolorem, qui dicitur corporis, magis ad animam pertinet*. Ex probatur rurſus quia vnio affectiua quæuis, v. g. amoris, & amicitiæ, erga alium mala, & moleſta, quæuis amico ſuo, ita propria facit, vt Deus, triſtetur, ac doleat de quibus, ni affectiuus nexus adeſſet, non doleret: ergo arctior multo nexus, & vnio phyſica animæ cum corpore huius mala, & cruciatus ſuos, & proprios animæ facit, vt de eis doleat, & triſtetur, vt de malis ſuis: atqui dolorifera illa qualitas, & cruciatus dolor corporeus ſeu corporis, quod eſt triſtitiæ animæ coniunctæ corpori illam patienti obiectum nec eſt, nec apprehendi à Dæmone, niſi erronea, & ſomnianti conſimili apprehenſione, vt malum proprium: ergo nec poteſt eſſe doloris & triſtitiæ dæmonis obiectum. Maior ſtatuta ſatis eſt. Minor probatur: quia qualitas illa dolorifera, & corporeus cruciatus ab igne proueniens, nec eſt dæmonis illum in ſe phyſice patientis, & recipientis per ſe, cum nequeat ſubſtãtia ſpiritualis pura dæmonis corporeum aliquid pati, & in ſe ipſa recipere: ergo dolorifera illa qualitas, & cruciatus corporeus ab igne in corpus, cui anima vnita, & phyſica forma, & informans, & cuius, vt animæ proprij malum nec, niſi erronee, vt malum dæmonis ab ipſo apprehẽdi poteſt: quare nec dæmon, poteſt de illo, vt proprio aliquatenus malo dolore, atque triſtari, ac ſubinde, nec qualitas illa dolorifera, & cruciatus corporeus corpori ab igne proueniens, qui animæ ipſi phyſice vnitæ & coniunctæ doloris, & triſtitiæ obiectum eſt idem ipſum poterit Dæmoni triſtitiæ, & doloris obiectum, quo ab igne crucietur, etſi erronea (quam ipſe habere, nequit, cum neutro modo proprium ſibi cruciatum corporeum eſſe clare natura ſua potius videat) apprehenſione à Deo infuſa de eodem obiecto pure phantaſtice doleat, & crucietur.

6. Reſtat examen de animarum ſeparatarum tortura ab igne: ſimili huic, quam in dæmonibus impugnauimus, an vera, ac de eodem obiecto, ſit, cuius dolore, & triſtitia corpori coniunctæ cruciarentur ac poſt reſurrectionem æterne cruciabuntur? qua in re; cenſeo cum aliis omnibus Doctoribus cruciatum, ignis, ſiue ab igne animarum ſeparatarum proprium; verumque non poſſe (iuxta ſententiæ prædictæ, & impugnatæ, actiuitatis impugnatos modos) ſaluari, vt ex prima, & ſecunda impugnationibus datis à n. 2. ad. 4 incluſiue, conſtabit, quoad obiecti cruciatus identitatem cenſeo contra Vaſq. Turrian. Alarc. & Arr non magis eſſe poſſe veros ab igne, cruciatus, ſeu triſtitiæ, & doloris de illo ab anima ſeparata, quam à dæmone concepti obiectum idem cum eo, de quo anima coniuncta corpori triſtaretur doleat, dolebitque cum æterne, in inferno ab igne cruciabitur, ſic ſentit Soar. c. 15 à n. 3. cum aſſeclis pluribus. Probatur facile ex proxime dictis n. 6. quia corporea combuſtio, & qualitas dolorifera in corpus ab igne inducta eatenus obiectum doloris, & triſtitiæ veræ animæ. quæ illa in ſe pati ab igne nequit, eſſe poteſt, quatenus ratione coniunctionis, ad corpus huic mala, & moleſta propria etiam animæ ſunt, & fiunt: atqui animæ à corpore ſeparatæ deficit coniunctio ad corpus: ergo, & malis, ac moleſtis rebus, & cruciatibus, & qualitatibus corporis doloriferis ab igne in corpus adductis, ratio mali, & moleſtiæ propriæ etiam animæ, vt de eis, vt propriis etiam malis, dolere, triſtarique poſſit: ergo dolorifera corporis combuſtione, & qualitate, de qua corpori vnita anima triſtaretur ab eo ſeparata dolere iure, triſtarique, niſi ex erronea apprehenſione, minime poteſt. Dices: animam damnati ſeparatam cognoſcere reuniendam eſſe corpori æterne ab igne cruciando, ac proinde huius æternos cruciatus ab igne ſuos etiam, & proprios fore, ſed id timorem, de cruciatibus illis animæ ſeparatæ afferre poterit, non autem dolorem, & triſtitiam, quæ de præſenti ſolum malo, quod quis patitur, eſſe poteſt. Dices, ſecundo: ſpecies ipſas cruciatus, quem tota æternitate corpus, & anima ratione vnionis ad ipſum, de præſenti patientur, & quarum miniſterio cruciatum ignis tota æternitate præſentem apprehendit, & cognoſcet, poteſt Deus animæ ſeparatæ infundere: ſicuti, etſi præteriiſſet cruciatus, eaſdem, quibus tunc præſenti cognoſcebatur in ea conſeruare: ergo ſicut vel tota æternitate, vel tempore præterito de ea cruciatum corporis ſui ab igne, vt proprium etiam præſentem apprehendebat; vel apprehendet, ac ſubinde de eo cruciatu vt proprio triſtabitur triſtataue anima coniuncta corpori fuiſſet; nunc etiam ſeparata proprium illum, & præſentem apprehendet, de eaq; vt tali triſtabitur. Nil amplius probat obiectio, quam triſtãdam animam ſeparatam de obiecto eodem, de quo coniuncta corpori ſed triſtitia ex falſa, & phantaſtica omnino apprehenſione oriunda, quemadmodum ſomniantes de combuſtione corporis, vel ictu corporeo à Tauro falſe, & fictitie apprehenſio dolent, & triſtantur, idque ſolum ſpecialibus ſuppoſitis doctrinæ ſuæ de receptione cognitionis & appetitionis ſenſitiuæ etiam, in anima corpori vnita obſeruationibus probat Arriaga: cum autem triſtitia; dolorque animæ ſeparatæ de eius ab igne cruciatu vero præſente, & proprio, non de ſolum phantaſtice ficto, & per errorem ab illa apprehenſo, eſſe dogmatice debeat, animæ ſeparatæ, atque coniunctæ nequit, iuxta hanc opinionem, idem eſſe obiectum defendi.

Digitized by Google

CERTAMEN V.

Qui virtute naturali ignis inducendi doloriferam corpoream qualitatem in ſubſtantias ſpirituales, earum ſupernaturaliter vel naturaliter paſſiue recepta potentia, præſentem difficultatem componunt, reſſelluntur.

1. HEnricus quodlib. 8. q. 34. & nuper Franciſcus de Lugo d. 28. à num. 46. Quiros d. 77. à ſect. 2. (etſi cogitationi ſuæ ſingulari non fidens, nec firmus, ſed ſubdubius & ſuſpenſo adgaudens aſſenſu vti, & d. 51. præſtiterat) putant, ignem actiuitate naturali ſua, qua corporibus viuentibus calorem, doloriferamue qualitatem aliam corpoream, qua ea cruciet, producit, eadem, & in dæmonibus producere: quoniam vero virtus eorum effectuum corporeorum in ſubiecto actiua eſt, neceſſario paſſiuam potentiam, ſeu illos recipiendi capacitatem, eſſentialiter correlatam in ſubiectis, in quibus eos effecturus eſt concernit: quare, & in dæmonibus caloris, & doloriferæ qualitatis corporeæ potentiam phyſicam receptiuam, quam naturalem in ſubſtantia ſpirituali dæmonum (quod ipſum de animabus damnatorum ſeparatis eſt) Doctores omnes hactenus negarunt. Henricus ſupernaturali qualitate ipſis à Deo indita receptiuã capacitatem eorum corporeorum effectuum ignis dæmonibus fieri cenſet. Lugo vero ad potentiam & capacitatem paſſiuam obedientialem ſpiritualis ſubſtantiæ dæmonum recurrit: ad eum modum, quo Soar & alij relati, & impugnati cert. 3. & 4. ad obedientialem actiuitatem ignis recurrebant, vt ab eo moleſtæ qualitates ſpirituales dæmonibus inducerentur. Quiros vero ſub dubia illa ſua ſententia, quam d. 51. in ſcholas induci potius voluit, quam aſſerere, & qua eodem affectu, & iudicij ſuſpenſione ad præſentem difficultatem componendam vtitur d. 77. receptiuam hanc potẽtiam, & capacitatem paſſiuam corporeorum effectuum illorum naturalem ex parte ſua ſubſtantiæ ſpiritualis dæmonum eſſe, eadem iudicij ſuſpenſione, inſinuat, &, ni ſingularitatis notam pertimeſceret, aperte doceret, quia communi cum ſublunaribus materia de ſe ad ſpiritualem, vel corpoream formam, quare, & ad quantitatem extenſionem, & penetrabilitatem, vel ad penetrabilitatem dæmones, & Angelos conſtare poſſe, & de facto fors, formiſque ſpiritualibus conſtare impenſe multiſque fundamentis oſtendere contendit, vt d. 2. de Angelorum ſimplicitate phyſica vidimus. Tres hi modi paſſiuæ capacitatis & potentiæ receptiuæ effectuum corporeorum ignis refellẽdi ſunt, vt ſententia præfata eliminetur cum paſſiuæ eius capacitatis, & potentiæ receptiuæ effectus corporei in ſubſtantia pure ſpirituali modi alij, qui ſub aliquo ex tribus non ſint, excogitati non poſſint.

2. Primus Henrici: quia, vel illa qualitas à Deo dæmonibus, eorumque ſubſtãtiæ ſpirituali indita ſpiritualis eſt, vel corporea? ſi ſpiritualis, nequit effectus corporei recipiendi capacitatem afferre dæmonibus, quibus ſecundum ſuam ſubſtantiam ſumptis, è ſolo ſpiritualitatis prædicato, ea paſſiua capacitas, & potentia receptiua effectus corporei repugnat, quo ſpirituali illa qualitate addita non extrahuntur dæmones, atque ad corporeitatis prædicatum deprimuntur; imo prædicato ſpiritualitatis, quod, qualitas indita affert duplici titulo præfata capacitas, & potentia paſſiua dæmonibus repugnabit. Si dicas corpoream eſſe inditam illam à Deo qualitatem, æque capax, vel incapax eius recipiendæ ſubſtantia ſpiritualis, atque effectuum ignis corporeorum erit ſi capacem eſſe velis, inutiliter eius qualitatis additamentum vt eos recipiendi ſit capax, comminiſceris, ſi de ſe capax ſubſtantia dęmonum, non eſt recipiendi eam corpoream, qualitatem incorporea aliqua alia infuſa à Deo pro naturæ priori induatur: quare alia corporea, qualitas, & ad hanc alia, & ſic in infinitum à Deo prius, & prius infuſæ præſupponendæ erunt. Secundus modus noſtri Franciſci de Lugo de obedientiali potentia paſſiua, & capacitate receptiua effectuum corporeorum ab igne prouenientium, quam dæmonibus tribuit, eiſdem rationibus proportionaliter refellitur, quibus potentiam actiuam obedientialem à creatis, & ad rem præſentem ab igne reiecimus: ex qua ad paſſiuam Lugo voluit tenere paritatem. Et ſane, ſi potentia hæc obedientialis paſſiua creaturarum admittatur ex qualitate ſubſtantia, & ex forma materia educi diuinitus poterit. Etſi enim naturaliter, & ex eorum naturis materia creari debeat, ex eaque educi forma, & ex ſubſtantia rei, cuiuſque propriæ qualitates, & phyſicæ paſſiones: aſt, iuxta doctrinam potentiæ huius paſſiuæ obedientialis inuerti omnia poſſunt, & pro Dei arbitrio debent, ſicut, & ex potentia obedientiali actiua, ſimilia monſtra admitti: ac proinde obedientialibus his potentiis admiſſis philoſophia ſeria de pictis ad riſum tabellis, quibus homines curſus, rhedaſque trahentes mulus vero Auriga, ſeu chori Magiſter, & iumenta cantus diſcipuli, qui ab eo docentur, ſimilis erit. Sed inter potentiæ obedientialis actiuæ Doctores, qui eius exemplo, & diſcurſibus ad eam in philoſophia inducendam adinuentis paſſiuæ huic inducendæ occaſionem, & fundamenta dederunt recens controuerſia eſt: an exactiua obedientiali ad paſſiuam obedientialem conſequentia à paritate teneat? quibuſdam eam negantibus apud Arriagam ſect. 4. n. 21. §. *Duo in hac ſententia*, ipſo vero Arriaga affirmante à n. 22. §. *Ego tamen*, & ſequentibus quatuor, nempe vſque ad § *Tertio denique* incluſiue.

9. Certe, ſi in re adeo à me aliena iudicium ferendum mihi ſit, cenſeo Arriagam melius iudicaſſe, & admiſſa potentia obedientiali actiua creaturarum ad effectus naturali actiuitate ipſarum improportionatos producendos, paſſiuam etiam potentiam obedientialem earumdem ad improportionatos quoſuis effectus naturæ, & naturali potentiæ paſſiuæ, ſeu receptiuæ capacitati earum, recipiendos admitti debere. Probatur primo ratione: quia potentiæ receptiuæ & paſſiuæ creaturarum prædicatum eſſentiale creatum eſt: atqui ex prædicato creati à Deo ſubiectio potentiæ actiuæ ad effectus quoſuis naturali agenti creato eiuſque naturali actiuitati improportionatos etiam per exceſſum, perfectionis, & ordinis ſuperioris, ſcilicet ſupernaturales, pro Dei arbitrio producendos ab his authoribus inducitur: ergo, & ſubiectio potentiæ receptiuæ ad improportionatos effectus, recipienti, eiuſque potentiæ paſſiuæ, & capacitati receptiuæ pro Dei libito recipiendos, induci ab eiſdem debet: ſed inquiunt Recentiores. Potentia receptiua formæ immediatæ & proxime reſpicit actum: ergo concernit eſſentialiter formæ immediatam, & proximam receptibilitatem in ipſa: atqui abſolute hæc repugnat formæ naturaliter proxime in ipſa, non receptibili; ergo potentia receptiua illius abſolute repugnabit, ac proinde potentia, receptiua obedientialis abſolute repugnabit. Negatur facile minor omni fundamento probabilitatis, in doctrina potẽtiæ obedientialis actiuæ, & diſcurſu, quo ab eius aſſertoribus probatur, deſtituta: ſiquidem, & hæc proxime, & immediate reſpicit ſuum actum, & naturaliter improportionatum, vt ab agentis naturali actiuitate fiat; & tamen Diuinitus, & ſupernaturaliter ab ea obedientiali actiuitate fieri poteſt, quare fieri ab ea abſolute non repugnat quod ipſum de forma improportionata naturaliter potentiæ receptiuæ, cuius proximus actus eſt immediata, & proxima receptibilitate obedientiali ab eam aſſetentibus eadem ratione, & iure dicitur. At inquies: immediatior, & proximior actus potentiæ receptiuæ, & forma, quæ ipſi vnitur, eamque informat ſeipſa, quã effectus potentiæ actiuæ, cui vniri eamque informare non debet, vt eius actus ſit, atque ab ea fiat Reſpondetur facile proximitatem, & immediationem actus, & potẽtiæ æquam, in diuerſis generibus, non eſſe eodem modo, & coniunctione faciendam, & quærendam, ſed

in

Digitized by Google

in ſuo genere, & ordine vniuſcuiuſque: æquamque merito dici immediationem, & proximitatem actus ad ſuam potentiam, in ſuo genere, atque actus alterius generis, & ordinis: ad ſuum, cum nihil magis, inter potentiam, & actum in ſuo genere, & ordine mediat, quã inter potentiam, & actum ordinis alterius: Nihil autẽ magis mediat in genere, & ordine potentiæ actiuæ immediate, & effectus, & actionis ab ea fluentis, quam inter potentiam receptiuam, & paſſiuam formæ ipſi immediate, ac ſeipſa vnitæ in ſuo genere actus, & potentiæ: quamquam, & in hoc, æquiuocatione obiectantes procedant: quia potentiam receptiuã ſubiecti cum potentia vnitiua eius ad formam, & actum ſubinde, confundit; cum tamen diuerſæ potentiæ & actus ſint, & vnus altero natura (mea ſententia) poſterior, & quę ſæpe ſine alio inuenitur: Patet in potentia materiæ ad animam rationalem, & ad vnionem cum ipſa quæ nullatenus, ex potentia paſſiua educitur, ſed creatur: quare ad ipſam nec potentia receptiua, quæ eductiuæ potentiæ agentis reſpondet, in materia inuenitur, etſi paſſiua informationis animæ reſpondens inueniatur, & vnionis receptiua, etiã eductiuæ, ex qua vnio educitur. Reſpectu autem formæ materialis educibilis, ex materia, prior eſt actus formæ reſpondens potentiæ receptiuæ & eductiuæ formæ ex ipſa, quam potentiæ ipſius paſſiuę informationis, & vnionis ad formam; ad quam æque, ac materia, forma præſupponitur exiſtẽs, & pro naturę priori educta: quia, æque, ac materia, extremum eſſentiale vnionis ſui ad materiam, ſeu materiæ ad ipſam eſt, & cuius vnibilitas ad materiam, ſeu potentia materiæ, vt vniatur ipſi, ad mutuam vtriuſq; vnionem pro naturæ priori ſupponenda ſit. Dices iterũ: effectus formalis formæ, nequit, adhuc diuinitus, à Deo ſupplere, ergo nec per potẽtiam obedientialem, vel ipſius formæ, vel materiæ improportionatæ ad illum, eidẽ æquiuocationi innititur obiectio: eſt quippe effectus formalis proprius formæ cuiuſq; hoc totum inadæquate conſtituere: quem effectum conſtitutionis conſtitutiuæ, eius potentiæ reſpondentem vocare debemus, eſtque totum ipſum ex ea materia, vt partibus eſſentialibus intrinſecis conſtitutum: quare quauis earum deficiente idem totum perſtare omnino repugnat; etiam alia forma, vel materia diuerſa diuinitus loco, alterutrius ſubſtituta: ex qua totum quidẽ reſultaret, ſed plane diuerſum ab eo, quod materia, & forma illa, cuius altera deficit, conſtitueret, quid autẽ, refert huius repugnantia, diuinitus adhuc incomplanabilis, potentiæ obedientialis receptiuæ formæ, ſibi connaturaliter improportionata, vt totum aliud ab eo, quod cum connaturaliter proportionata forma conſtitueret, conſtitutiue componat? vltimò dices, effectus corporeus habet quidem repugnantiam diuiſibilitatis partium inter ſe, & in ordine ad locum, & localem earum extenſionem, vt in dæmone, ſubiecto ſubſtantiæ ſpiritualis & indiuiſibilis recipi poſſit. Sed in præſentia dæmonis, & Angeli cuiuſuis, etſi ſpirituali, diuiſibili, & extenſa localiter ea repugnantia à Doctoribus emollita communiter eſt, & in animo rationali, ſpirituali, & indiuiſibili, ſi ſuam propriam habeat præſentiam. Et quamuis non habeat, nõ habet maius difficultatis, formam in ſe, & in ordine ad locum indiuiſibilem aptari ſubiecto, & præſentiæ de ſe & in ordine ad locum diuiſibili, quam formam, & in ſe, & in ordine ad locum diuiſibilem aptari ſubiecto in ſe, & in ordine ad locum indiuiſibili, & præfatæ inſtantiæ ex naturalibus, & citra miraculũ effectis petitæ ſunt. Et illud etiam: quod ad extenſionem localem præſentiæ diuiſibilis dæmoni naturalis, extẽſionem localem ſuam forma corporea, haberet, quin alicubi ſubiectum indiuiſibile deficeret, quod informaret, & in quo reciperetur. Denique cum potentia obedientialis miracula non reſpuat, ſitque legibus, naturæ ſoluta, etſi forma corporea partibus extenſionem localem petentibus conſtet, denegetur à Deo (vt poteſt) & ponantur in eodem puncto loci penetratæ, vt corpus Chriſti in Euchariſtia in quouis accidentium puncto, & indiuiſibili totum poſitum eſt. Sed plus ſatis in falſa ſuppoſitione actum eſt.

5\. Tertius modus noſtri Quiros minus adhuc probabilitatis habet: ſupponit enim poſſibilem eſſe materiam, quæ de ſe ſe; nec corporea ſit, nec determinata ad quantitatem, extenſionem localem, partiumque & inter ſe, & cum corpore vllo impenetrabilitatem, vel ad penetrabilitatem, & ſpiritualitatem, nec, niſi, ex formæ adiunctæ corporeitate, vel ſpiritualitate ad alteram ex eis determinabilem, & in rebus corporeis determinatam ad impenetrabilitatem, in aliis ad ſpiritualitatem, & ſpiritibus, & corporeis rebus ſubinde eſſe communem. Hæc autem ſomniatam paradoxen nullo, authoritatis (adhuc ethnici Philoſophi alicuius) aut rationis fundamento apparenti ſubnixum diſiecimus citato loco de ſimplicitate, & incompoſitione eſſentiali phyſica Angelicæ naturæ. Sed eius materiæ admiſſa poſſibilitate naturam angelicam eiuſmodi materia de facto, cõſtare, reipſa Quiros, qui libero, & adeo arbitrario diſcurſu circa poſſibilitatem angelicæ naturæ eiuſmodi materia de ſe indifferenti, & noſtræ communi conſtantis diuagatur auſus fuit aſſerere. Sed, vt videat, quam inutili labore ad difficultatem de cruciatu proprio dæmonum ab igne, cerebrum tot diſcurſibus de eius materiæ poſſibilitate, & compoſitionis naturæ angelicæ alicuius ex illa, vexauerit; demum id totum, non ſolum in aliqua natura angelica poſſibili fieri abſolute poſſe, ſed de facto in natura angelica omni creata, & exiſtente reperiri; nihil tamen inde difficultas hæc emollietur. Etenim ipſa de ſe corporea non eſt per te, nec determinata ad aliquid, corpoream, ſcilicet, quantitatem, impenetrabilitatem, extenſionem, ſeu quantum, impenetrabile, & extenſum, nec ratione formæ aliqua ratione exigente ad effectus ſuos in materia quantitatem, & quanta, ſeu corporea accidentia; alioqui iuxta tuam doctrinam natura angelica, quæ de facto eſt, in Angelis omnibus, ac ſubinde hi etiam omnes eſſentia ſua phyſica, & metaphyſica æque, atque homines, eſſent corporei contra definitionem Concilij Lateranenſis; imo vero ex forma angelica puriſſime ſpirituali per te ad ſpiritualitatem determinatur, & ſpiritualizatur: ergo corporeus calor, & ardore ignis, nequit in illa recipi, ab eaue educi, citius, faciliuſue, quam à ſubſtantia pure, & abſolute ſpirituali Angeli. Probatur; quia tota repugnantia, vt in hac recipiatur, & ab ea educatur forma corporea eius cum ſubſtantia ſpirituali Angeli improportio; atqui per te Angelus, eiuſque natura ex tua illa materia indifferente de ſe, & forma ſpirituali pure, & abſolute eſt ſpiritualis: ergo eadem eſt in ea improportio ad formam, nec minore difficultate, aut repugnantia vincendo, vt formam corpoream recipiat, vel ab ea forma corporea educatur.

6\. Si calore corporeo dixeris determinari extrinſecus, ad quantitatem, & corporeitatem, vide, quid dicas, quia, vt abſolute calorem corporeum recipit, ita abſolute recipiet corporeitatem, eritq; abſolute corporea: ac proinde Dæmon abſolute corporeus erit: ſiquidem materia abſolute corporea conſtabit contra Lateranenſis de Angelis omnibus definitionem. Item pœna ignis Angelus, qui peccauit, mutauit, ſpecifice naturam, neque idem numero, imo nec ſpecie, qui peccauit punietur. Secundo: cum materia eſſentia ſua primario, & præcipue, reſpiciat & exigat (cum eſſentia ſua pars ſit) formam, cum qua totum ſubſtantiale conſtituat, mirum valde eſt materiam à forma ſpirituali ſpiritualizatam ab accidenti corporeo, quod vix, &, quaſi per accidens, reſpuit, poſſe corporizari, & contra effectum primario, ac præcipuo, & eſſentiali ſuo actu præſtitum, adeo extrinſecum, & accidentarium eius actum præualere, & oppoſitum effectum corporeitatis in materiam inducere. Ad hæc: cum potentia receptiua formæ ſeu eius eductiua ex materia ad eius ex illa eductionem, atque in illa receptionem pro naturæ priori ex parte materiæ ſupponi debeat, æque, atque actiuitas ex parte agentis, vt formam ex materia educat actiue, ad eam vero potentiam receptiuam, & paſſiuam eductionis formæ corporeæ ex materia proportio corporeitatis materiæ requiratur per corporeitatem ex formæ corporeitate in materiam deriuata tribui materiæ nequit, quin aperta cõtradictione

forma

Digitized by Google

forma corporea, recipienda pro naturæ priori ad ſeipſam ex parte materiæ ſupponatur, vt contra poſſibilitatem huius materiæ indifferentis de ſe ad corporeitatem, & ſpiritualitatem, determinandæ, vero à forma ad alterutrum citato loco arguebamus. Dico tandem huius Doctoris in hac chimæra ad rem præſentem architectanda inutilem laborem oſtendunt. Cum enim ipſe ſēſationes noſtras, & apperitiones materiales inadæquate, vt in parte ſubiecti in anima ſpirituali noſtra, partim inadæquate, in materia ſeu corpore recipi, & ſubiectari doceat ſect. 5. n. 45. §. *Sed hoc omiſſo.* Potuit, hoc admiſſo, receptionem caloris ab igne producti in ſubſtantia angelica ſpirituali æqua facilitate admittere. Siquidem, quod altera noſtri compars, ſcilicet corpus, proportionem corporeitatis, cum corporeis ſenſationibus, habeat, non tribuit ſubſtantiæ ſpirituali animæ noſtræ (quæ corporea in ſua ſubſtantia, non eſt, ſed omnino ſpiritualis) corporeitatem, qua eas recipiat, & corporeis ſenſationibus proportionetur. Secundo: cum Quiros ipſe n. 39. §. *Obiicies ſecundo*, aſſerat, ignem non naturali virtute actiua, (ſed obedientiali) calorem, & ardorem in dæmonibus producere; eadem facilitate, virtute paſſiua & receptiua ſubſtantiæ ſpiritualis, eorum admiſſu (vt admitti poſſe, ac vi conſequentiæ debere oſtendimus n. 3 & 4.) abſque repugnantia aut duritie maiore rem componeret, quin ipſi, adeo pluris, præſentis difficultatis compoſitio conſtaret.

CERTAMEN VI.

Alligatione phyſica dæmonum, & animarum damnatorum igni, penitius, quam valgo, inſpecta tortura, & cruciatus vtrorumque ab igne facilius aſſeritur, & explicatur.

1. DÆmones, & damnatos, eorumque ſubinde animas igni phyſice alligandas, poſt iudicij ſaltem diem, certum Doctoribus eſt ex. 2. Petri 2. vbi dæmones *rudentibus inferni* (igneis, ſeu ignis) *detractos in tartarum tradidit cruciandos*, & epiſtola Iudæ n. 7. ſimiliter de iiſdem dicitur. *In iudicium magni diei vinculis æternis, ſub caligine reſeruauit.* Multa hic ſubtilitate, & ad rem præſentem inutilitate, ab aliquibus, & Arriaga ſect. 3. diſcurritur de hac alligatione dæmonum igni: an ſolo Dei decreto conſtet? an influxu ignis, ex virtute obedientiali, in vbicationem dæmonum intra ipſum veniat? quaſi ex alterutro præſentis difficultatis pendeat deciſio: ac proinde vtriuſque rationes, & modos, explicandi, & impugnandi, ac rēſpondēdi prolixe proponit. Ad rem igitur modi alligationis huius certum videtur in ſolo Dei decreto eam non ſtare, neque in ſola vbicatione dæmonum in igne ac penetratione locali eorum (quam dubio procul ſæpe Angeli habuerunt, & habent cum igne, quin ei ligentur, pro penetrationis illius duratione) neutrum enim horum vincula & rudentes inferni ſunt: quemadmodum, nec iudicis decretum, de cuiuſpiam carceratione, ac detentione in carcere, nec præſentia carcerati, in eo, vincula, quibus in eo detinetur ſunt: neque actiuitas illa obedientialis ignis chimærica (ſine qua Recētiores præfati diſcuttere neſciunt) ad rem eſt: quare, vt clarius, ea alligatio intelligatur, vtriuſque de ea & præſenti difficultate diſcurratur certum idem eſt: vincula illa, quibus detentio dæmonum in carcere illo ſuo igneo ſeu penetratione cum igne detinebuntur ligati, ne poſſint ab eo recedere, ac fors modo, vbiuis ſint, & vagentur detinentur, non eſſe vinculum aliquod ſubſtantiale fumum inſtar, quibus corpora ſibi mutuo colligantur, atque alterum alteri cogitur adhærere, ita, vt corpus ex eis mobile nequeat ab immobili, cui ligatum eſt, recedere, nec ſi vtrumque mobile ſit, niſi altero ſecum tracto. Cum autem in præfatis hæc dæmonis ad ignem alligatio, non ſtet, nihil reſtat, in quo ſtare poſſit, niſi in phyſica eorum vnione, quæ duorum entium, ſeu naturarum totalium inter ſe non repugnat, vt bene Ripalda citandus cum Scoto, Gabriele, Okamo, Vaſquez & aliis quos & nos ſequimur t. de Deo Trino, & Incarnato, d. procemiali quidquid Arriaga dicat, nullam aliam vnionem, phyſicam, niſi formæ ſubiecti, vel integralium partium naturæ totalis poſſe eſſe, aut cum veriſimili fundamento excogitari, ac induci, vt infra eius obiectionem contra noſtram concluſionem proponentes & diluentes videbimus, & nunc ſatis erit, ſi ad formam ignis vnio hæc admittatur.

2. His ita conſtitutis S. Thom. 1 p. q. 64 a. 4. ad. 3. vbi Caietan. & Dominicani Recentior. & 4. contra gent. c. 90. vbi Ferrara, Paludan. in 4. & Hugo de S. Victore q. 4. in epiſtolam ad Theſſalonicēſ. q. 6. Durand. q. vlt. Vaſquez citat. 244. c. 6. (id quod probabile cenſent. Bonau. Scotus Gabr. Maior, apud Vaſquez ibidem) docent: per hanc phyſicam alligationem igni dæmones ab igne torqueri, quin moleſtiam aliam ab igne ipſis præſtitam patiantur: moleſtum quippe eſt rationali cuiuſuis creaturæ (præcipue nobiliſſimæ vt angelicæ) igni, tanquam carceri ligari. Hæc tamen ſententia reliquis iam communiter diſplicet, & priſci, parentheſi contenti in ea non quieſcunt, ſed ſuum quiſq; difficultatis huius componendæ modum quæſiuit, vti ex eis retulimus. Reffellenda eſt primo: quia eiuſmodi moleſtia detentionis, ſeu carcerationis intra ignem præciſe, eatenus ſolum moleſta eſt, quatenus impedit libertatem ab eo egrediendi prohibito dæmonis, ac ſe ab illo excutiendi, quæ carceratio in alio quouis elemento mixtoue corpore, imo in Angeli alterius ſubſtantia, æque eſſet moleſta, cum æque vſum eundem libertatis egrediendi ac ſe ab eis expediendi violenter impediret, vt fatetur Vaſquez ibidem §. *Poſtremo addendum*, vt quid ergo, vt actiuitatis ad cruciandum, ꝗ nobis ditioris atrociſſima hæc pæna ignis, vt ſpecialiſſima in cæleſtos à Deo intonatur, niſi ad inanem terrorem? cum ea, quæ in hac ſententia aſſeritur, cæteris corporibus imo, & ſpiritibus, quibus alligarentur æqua, ſit, & communis, ergo per illuſionem puram, Eccleſiæ Patres, & fideles omnes eam pænam, vt ſenſibilium atrociſſimam in inferno futuram exhorrent. Nec ſatis eſt, ex vilitate ignis, cui alligantur valde nobiliſſimæ creaturæ, ſcilicet dæmoni, eam carceris moleſtiam, augeri, vt Dominicani Recentiores aiunt: magis enim inde augeſceret, ſi aquæ, aëri, ſtercori, putridoque, ac putido cadaueri à Deo igne vilioribus alligarentur. Secundo carceratio in igne non eſt combuſtio, ardor crematio, quibus ab igne cruciandi damnati omnes tam dæmones, quam homines ab ſcriptura toties dicuntur, pluriesque à Patribus, Cypriano de laudibus Martyr. cap. 5. Fulgent. de fide ad Petr. cap. 3. Gregor. 4. Dialogor. cap. 28. Cyril. Alexandrino, Origene, & cæteris aliis: ergo aliquid aliud, præter alligationis moleſtiam, & pænam dæmones ab igne pati dicendum eſt, vt eis vocibus ſignificata pæna proprietate ſermonis (vt debet) verificetur. Tertio, cruciari vere, & proprie igne, & ab igne damnatos aſſertum ſcripturæ, & Patrum eſt; atqui cruciari alligatione ſola ad ignem non eſt igne, & ab igne, ſed alligatione cruciari: ergo alio vltra alligationem ab igne cruciantur.

3. Vt vlterius hoc, quod vere dæmones (& idem de damnatorum hominum animabus ſeparatis eſto) ab igne patiuntur, facile, ac dilucidius, quam hactenus, explicemus, atque à difficultatibus (quæ ſcholaſticos hucuſque à vero inania, & inſufficientia, præfata abire, & aberrare fecerunt) anticipato expediamus, duo præmittenda ſunt. Primum torturam, & cruciatum viuentis, qui illam patitur, & de quo triſtatur, ac dolet realiter formaliter, in eo præciſe conſiſtere, quod dolorifera & crucian te formaliter, qualitate per vnionem phyſicam informetur, eiuſque ſubinde effectus formalis ipſi

com

communicetur, vndecumque, ea qualitas, vel forma proueniat, & paſſiue, ſi opus ſit, vel actiue procedat & fiat. Patet: quia, etſi calor, ſeu qualitas dolorifera (quæcumque ſit) qua ab igne cruciamur, abſque ignis concurſu, ſeu influxu paſſiuo noſtri corporis, ſeu materiæ neceſſario vt ex ipſa educatur à Deo ſolo (vt fieri proculdubio poteſt) produceretur, ſeu crearetur, (vt aiunt) dubio, etiam procul æque, eodemque modo, & ſpecie cruciatus realiter formaliter cruciaremur, de eaque dolorifera qualitate triſtaremur, doleremuſque, ac ſi ab igne, hoc vel illo, vel radio ſolari, aut nimia, ac vehementi lucis reflexione ea qualitas, nobis etiam paſſiue influentibus, educeretur. Ratio eſt: quia moleſtia, & diſconuenientia reſpectu noſtri intrinſeca, & phyſicè, ac entitatiue eſſentialis, illi qualitati eſt, ex quibuſcumque cauſis, ipſi quidem extrinſecis, proueniat, nec alio, quam ſui communicatione nobis paſſuris, & patientibus eget: quæ per ſui in nobis vnionem phyſicam, & informationem realiter formaliter præciſe fit, vndecumque ea etiam vnio proueniat, & cauſetur. Hinc, fit primo: nullum eius qualitatis agens realiter formaliter cruciare nos poſſe; ſed ſolum actiue quatenus id, quo realiter formaliter cruciamur in nobis producit, quo ſolummodo cruciari nos ab igne, iure dici poſſumus; eodemque modo, ſenſu, & proprietate (actiue ſcilicet) vere cruciari diceremur, non autem ab igne, ſi non ab eo, ſed ab alio agente forma illa, ſeu qualitas dolorifera fieret, ac nobis induceretur. Ex quo patet: quam male, nonnulli, ad phyſicam cauſalitatem, vel totalem Dei, vel qualitatis à Deo infuſæ igni, erga id, quod pro cruciatu, & obiecto triſtitiæ, & doloris dæmonum ex igne, quiſque deſignat, recurrant: tunc enim, ne actiue quidem (vt ſolummodo poterat) dæmones ignis cruciabit. Quod ipſum cenſeo de recurrentibus ad potentiam obedientialem, ſiue actiuam ignis, ſiue receptiuam paſſiuo influxu dæmonum, vt ab illo crucientur. Fit inde ſecundo: vt, & ſi à nullo qualitas, ſeu forma dolorifera denuo producatur in paſſo cruciando, ſed præexiſtens in alio illi per vnionem phyſicam communicetur poſſe illud æque, realiter formaliter cruciari, atque noua qualitate, vel forma ſpeciei eiuſdem ab eo educta, & inducta: quare illud aliud, cuius propria ea forma, & qualitas paſſo moleſta, prius erat, & in quo, præextiterat vere, ac proprie forma paſſo moleſta, ac proinde ſe ipſo realiter formaliter paſſum cruciaret æque, ac ſi aliam ſpeciei eiuſdem in paſſo produceret; licet, neque ipſam, neque eius vnionem ad paſſum cauſaret. Et ſi enim tunc actiue cruciatus ille illius, ſeu ab illo, non eſſet, quia nec formam moleſtam, neque eius vnionem actiue in paſſo poneret, tamen totum quod moleſtum paſſo eſt, ſcilicet diſconuenientem formam, & qualitatem de ſuo ponit: vnio quippe, & ſi ad communicationem formæ, ac moleſtiæ paſſo formæ contentæ neceſſaria conditio ſit, ipſa tamen vnio in ſe, nec moleſta, grauis ve paſſo eſt, imo, nec ab eo percipitur, aut ſentitur, nec percipi plerumque poteſt: vt patet, in omnium ſenſuum, & membrorum cruciatu, à quibus vnio qualitatis, aut formæ moleſtæ cruciantis realiter formaliter percipi, nequaquam poteſt.

4. Supponendum ſecundo eſt: qualitatem, ſeu formam grauem, & moleſtam paſſo, non ideo talem eſſe, quod connaturalibus eius qualitatibus, & earum conſtanti temperamento contrarietur, partiumue illius vnionem diſſoluat, ſed in ſe ipſa, & ſecundum ſuam entitatem abſque vllo ad contraria, aut partium viuentis diſſolutionem reſpectu grauem moleſtamque viuenti eſſe; tametſi quandoque in illo ea contrarietas, & diſſolutiua partium viuentis poteſtas inueniatur. Suppoſitum hoc non eſt adeo commune, vt non contra pleroſque ſit; habet tamen bonos Patronos, & fundamenta à ratione, quæ alios deinceps trahere merito poſſint. Et quo ad poteſtatem diſſolutiuam partium viuentis Vaſquez ſupra nobis conſentit: quoad vtrumque Soar. ſupra in ſolutionibus obiectionum contra ſuam ſententiam, ex quo fuſius Arr. ſect. 8. n. 47. §. *Primo tamen poteſt obiici*, & ſequentibus vſque ad n. 50. Probat primo: quia non eatenus calor vehemens cruciat manum, ac moleſtus ſentitur, quia frigus petit neceſſarium, & connaturale viuenti, eiuſque connaturali temperamento: ac proinde deficit viuenti, cum eius defectus, & priuatio carentia ſit, quæ nec percipi ſenſu poteſt, nec poſitiue realiter formaliter cruciare. Secundo: nec percipi poteſt ſenſu contrarietas caloris cum frigore: quare nec cruciare, ſed ſola caloris entitas. Tertio: plures qualitates aliis à tactu ſenſibus perceptibiles, abſq; vlla contrarietate cum primis temperamentum connaturale viuentis conſtituentibus, aliiſue ipſi connaturalibus, quas expellant, graues moleſtæque de ſe viuenti ſunt: vt fellis amaritudo palato, & naribus fætor, qui connaturalem dulcedinem præhabitam ab illo, bonumve odorem ab his expellant; ſed quia ſe ipſis abſolute ſumptæ eis ſenſibus graues, & moleſtæ ſunt, de diſſolutione vnionis partium viuentis conſtat ad rationem moleſtiæ viuentis in forma, ſeu qualitate dolorifera, & moleſta non pertinere. Primo: quia nec fellis amaritudo, nec fætor partes organicas palati, aut narium conſtringit, aut dilatat, vt opus erat, vt earum vnio aliqua præcedens diſſolueretur; & tamen graues, ac moleſtæ viuenti in eis organis, & ſenſibus ſunt: Secundo Rarefactio & conſtrictio partium viuentis à frigore, & calore non nimis, ſed moderate intenſioribus, quam naturale viuentis temperamentum exigat, abſque vllo cruciatus, & doloris ſenſu, in viuenti fieri experimur. Cum tamen abſque diſſolutione vnionis præcedentis partium viuentis neutra fieri poſſit. Tertio: cum ab humore, vel hauſtu, aliaue, ex cauſa, dilatantur, conſtringunturque partes viuentis doloris, ſenſus, & cruciatus, (& idem ipſe, qui à calore, & frigore conſtringente, aut dilatante illas) deberet percipi, ac ſentiri, cuius oppoſitum experimur omnes. Quarto: ſi eatenus ſolum calor vehemens dolorifera qualitas, & crucians, viuens eſt, quatenus nimis vnionem partium eius diſſoluit, & frigus, vehemens quatenus nimis laxiore diſſoluta conſtringit: fiet plane, vt idem caloris, & frigoris dolor, eodemque modo percipiatur, ſentiaturque à quocumque agente partes viuentis, vel ita nimis diuidantur, ac diſſoluantur, aut conſtringantur, ac comprimantur, v.g. ictu gladij, vel equulei tortura, contuſionibus &c. quod falſum experientia, & ratione eſt. Duo hæc præ oculis habenda, vt in vera tortura dæmonis, ab igne indaganda, explicandaque cum antiquioribus non aberretur, & ſententiæ noſtræ veritas facile, & expedite intelligatur.

5. Dicendum eſt. Alligatione dæmonum ad ignem, per phyſicam vnionem ad eius formam ſubſtantialem, vel intenſiſſimum ipſius, (ſi malis) calorem, præciſe, nulloque alio, vere & proprie dæmones realiter formaliter ab igne cruciari. Sic cenſuit noſter Bellarm. lib. 2. de purgator. c. 12. quatenus Auguſt. & Greg. pro hac ſententia recitandis, & expendendis, eorumque rationi, aliis ſcholaſticorum modis prorſus omiſſis, conſentit. Conink etiam noſter q de purgator. dub. 3. & noſter etiam Ripalda manuſcripto de Angelis, tametſi aliud inſuper addat: ſcilicet, ex calefactione, nimia, & ardore per vnionem phyſicam formæ, & caloris ignis realiter formaliter dæmoni communicatis, cum ſenſationem materialem, materialis illius formæ, & qualitatis doloriferæ vitaliter elicere diuina, ſeu obedientiali virtute, quæ inadæquate in Dæmone & inadæquate in ignis vniti forma ſubiectetur. Quemadmodum naturales ſẽſationes noſtras doloriferarum qualitatũ anima vitaliter agit, in ipſa tamen inadæquate, & inadæquate in corpore ſubiectatas. Pro quo ſuo additamento refert, ac recitat Henricum, quodlib. 8. q. 34. qui tamen paſſiuam receptibilitatem adæquatam ſuperadditam dæmonibus à Deo caloris in ipſis, ab igne, eiuſque naturali virtute producti verbis, ex ipſo relatis concedit: quo, & à primo, in quo nobiſcum ſentit Ripalda, & à ſecundo, quod addit abeſt Henricus, quam longiſſime. Recitatur, etiam pro eodem additamento S. Bonau. loco ſupra à nobis citato verbis, quæ nec additamento fauent, cum

non dicat animam ſeparatam, & eius adinſtar dæmonem ſenſatione materiali immutari igne poſſe; ſed ſolum animali hoc eſt vitali quæ ab anima fit: ſicut, cum anima iuncta corpori eſt, non naturaliter, id eſt naturali caloris, ſeu ignis actiuitate, ſicut corpus, ſiue coniunctum, ſiue ſeparatum, ſed vitaliter ſe ipſa mouetur; imo vero, nec moueri, cruciarique dæmonem, & animam ſeparatam realiter formaliter igne, ſed ab igne ſcilicet actiue patiendo expreſſe docet: quo à primo etiam, in quo nobis cum Ripalda conuenit, diſcordat. Sed additamentum poſtremum falſum multo, ex capite eſt, & inutile: inutile quidem ſiquidem cruciatus ardoris, & caloris vehementis ignis, cruciatus ignis corporei verus, & proprius realis formalis in dæmonibus, vti in hominibus, erit, veraque ignis corporei perſenſio & ſi hæc pure ſpiritualis ſit, vt omnes ſupponunt, ex qua triſtitia, & dolor ſpiritualis corporei illius cruciatus à vero corporeo igne, in dæmonis voluntate progignitur. Falſum vero eſt: tum, quia corporeæ illius ſenſationis ſubiectum inadæquatum ſubſtantiam ſpiritualem totalem conſtituit; quod nec de anima corpori vnita admittendum citius erit, quam eſſe illius adæquatum ſubiectum, vt diximus ſupra: nedum in ſubſtantiis ſpiritualibus natura ſua, in quibus ad vnionem phyſicam cum corpore vllo naturalis aptitudo (nedum ad eius receptionem) potentia paſſiue receptiua non eſt. Vnde obedientialem potentiam receptiuam eius ſenſationis admittere debet in dæmonibus, vti ad eiuſdem vitalem elicientiam actiuam obedientialem admittit, repugnantias multiplicando, vt ſupra oſtendimus.

6 Noſtra concluſio expreſſa eſt Auguſtini 21. de ciuit. c. 10. vbi ex ſententia tunc, non adeo, ac nunc, explorata, & certa de pura naturæ angelicæ ſpiritualitate, & incorporeitate, ſic de pœna ignis dæmonibus inflicta, & æternum infligenda diſcurrit. *Cur enim non dicamus quamuis miris, tamen veris modis, etiam ſpiritus incorporeos poſſe pœna corporalis ignis affligi, ſi ſpiritus hominum etiam ipſi profecto incorporei, & nunc potuerunt includi corporalibus membris & tunc poterunt corporum ſuorum vinculis inſolubiliter alligari adhærebunt ergo (ſi eis nulla ſunt corpora) ſpiritus dæmonum, imo ſpiritus dæmones, licet incorporei, corporeis ignibus cruciandi: non vt ignes ipſi, quibus adhærebunt eorum iunctura inſpirentur, & animalia fiant, quæ conſtent ſpiritu, & corpore, ſed vt dixi, miris, & ineffabilibus modis adhærendo, accipientes ex ignibus, pœnam, non dantes ignibus vitam: quia, & iſte alius modus, quo corporibus adhærent ſpiritus, & animalia fiant, omnino mirus eſt, nec comprehendi ab homine poteſt: & hoc ipſe homo eſt.* Quibus mirus modus, & ineffabilis de dæmonum igneo cruciatu, non cadit ſupra id, quod ipſe Auguſtinus effatur, & docet, ſcilicet, per communicationem formalem ignis media phyſica eius cum dæmone vnione ficti (quod, etiam exemplo communicationis formalis vitæ ab ſpirituali noſtra anima media phyſica vnione corpori communicatæ explicat, & à paritate confirmat) ſolumque cadit mirabile, & ineffabile modi vnionis vtriuſque cuiuſque naturæ, quam, etſi in nobis cum modum eſſe ſciamus, penetrare, ac penitus intelligere non poſſumus. Pergit autem confirmare ex eis vocibus epulonis Diuitis, vel potius eius animæ, ex inferni tormentis, & cruciatu clamantis ad Abrahamum. *Mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti ſui in aqua, & refrigeret, linguam meam, quia crucior in hac flamma*, quam confirmationem efficacem reputat, ſi hæc metaphorice, & per allegoriam ab aliquibus (quos non reffellit) dicta non intelligantur. Præcauit autem ſubtiliſſimus Doctor, & profundiſſimus Pater, & præuenit obiectionem, quæ huic ſuæ ſententiæ opponi poterat, & maxime nunc noſter Arriaga facit, moxque ex Auguſtini Doctrina recitata diluemus, verbis illis. *Non, vt ignes ipſi, quibus, adhærebunt, eorum iunctura inſpirentur, & animalia fiant: quæ conſtent ſpiritu, & corpore. Ac rurſus accipientes ex ignibus pœnam non dantes ignibus vitam.*

7. Pro eadem ſententia æque apertus eſt. Magnus Gregorius 4. Dialogor. toto capite vigeſimo nono, eodem exemplo vnionis, & viuificationis corporis noſtri per ſpiritualem noſtram animam probans: & inſuper exemplo animæ ſeparatæ diuitis in inferno proprie ardentis, eiuſque igne, & flammis cruciatæ, vt Gregor. ſupponit, ex Lucæ 16. confirmat, ac tandem, inde ad dæmonum ab igne cruciatus & contra mutuam conſequentiam deducit, deinceps à Catholicis omnibus approbandam. Sed, quoniam verba eius capitis aliqua, à contextu ſeparata, atque, (vt non ſemel fieri ab ſcholaſticis, pro cuiuſque opinione ſtatuenda ſolet) diuulſa diuerſum, quid ſonare minus doctis poſſent: totum caput ad verbum tranſcribendum eſt breuiſſima poſtilla quandoque ad ſenſus explicationem, & cohærentiam ſubiuncta dixerat cap. 28. *Nam ſicut electos* (id eſt eorum animas) *beatitudo lætificat, ita credi neceſſe eſt, quod à die exitus ſui ignis reprobos exurat.* Cui cum ſtatim Petrus. *Et qua ratione credendum eſt quia, rem incorpoream tenere ignis corporeus poſſit*, inchoat caput vigeſimum nonum Gregorius Petrum rogans *ſi viuentis hominis incorporeus ſpiritus tenetur in corpore, cur non poſt mortem, cum incorporeus ſit ſpiritus, etiam corporeo igne teneatur?* cui Petrus *in viuente quodlibet, idcirco incorporeus ſpiritus tenetur in corpore, quia viuificat corpus*, quod, tacitus ait, ſpiritus igni non præſtat. Inſtat autem inde Gregorius (vt proxime Auguſtinus) *ſi incorporeus ſpiritus Petre, in hoc teneri poteſt, quod viuificat, quare non pœnaliter, & ibi teneatur vbi mortificatur?* & ſi (ſubtacitus reſpondet) non viuificetur per illum, id in quo teneturr *Teneri autem ſpiritum per ignem dicimus, vt in tormento ignis videndo, atque ſentiendo* (experimentaliter ignem, eiuſque cruciatum, vti nos, cum vrimur, ac igne cremamur; alioqui illud *ſentiendo* ſuperfluit, nihilque vltra *videndo* ſignificabit) *patiatur, ignem namque, eo ipſo patitur, quod videt, & quia cremari ſe aſpicit, crematur: ſicque fit, vt res corporea incorpoream exurat: dum ex igne viſibili ardor, ac dolor inuiſibilis trahitur: vt per ignem corporeum mens incorporea, etiam incorporea flamma crucietur.* Porro ab eis verbis, *ignem namque*, ad extrema hæc recitata in ſola ignis adiuncta ſpirituali apprehenſione, & inde orto dolore ſpirituali, totum ignis cruciatum, & torturam ſpiritualibus ſubſtantiis deſignaſſe videtur contra id, quod immediate verbo illo *ſentiendo* ſignificauerat, quare nihil noſtræ concluſioni fauere. Sed certe apprehenſione, & dolore illo ſpiritualibus torqueri, & vti aliquo modo igne ſpiritus eis verbis vere docet, vt verbo *videndo* dixerat, ſed eorum corporeum cruciatum, ignis ardoris, vſtionis, & flammarum corporearum non excludit; imo vero fatetur: vt, ex illis verbis, *& quia cremari ſe aſpicit*, igne ſcilicet, *crematur*, vbi cruciatum & cremationem ignis aliam ab ea, quæ aſpectu, & viſione ſpiritibus affertur, vt viſionis, & aſpectus illius obiectum deſignat, quod continuo explicat, & probat hæc recitatis adnectens: *quamuis colligere ex dictis Euangelicis poſſumus: quia incendium anima, non ſolum videndo; ſed etiam experiendo patiatur. Veritatis etenim voce diues mortuus in inferno dicitur ſepultus cuius anima, quia in igne teneatur inſinuat voce diuitis, qui Abraham deprecatur dicens: Mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti ſui in aquam, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma? dum ergo peccatorem diuitem damnatum veritas in ignem perhibet, quiſnam ſapiens reproborum animas teneri ignibus neget?* cui Petrus. *Ecce ratione, & teſtimonio ad credulitatem flectitur animus, ſed dimiſſus iterum ad rigorem redit, quomodo enim res corporea rem incorpoream teneat, atque affligere poſſit, ignoro.* Cum vero Gregorius rogat. *Dic, quæſo te apoſtatas ſpiritus ac cæleſti gloria deiectos, eſſe corporeos, an incorporeos ſuſpicaris?* cui Petrus. *Quis ſanum ſapiens eſſe ſpiritus corporeos dixerit?* Rurſus Gregor. *gehennæ ignem eſſe incorporeum, an corporeum fateris?* cui rurſus Petrus, *ignem gehennæ corporeum eſſe non ambigo, ſi certum eſt corpora cruciari.* Tum Grego-

rius.

Digitized by Google

rius. *Certe reprobis veritas in fine dictura eſt.* (Matthæ. 25.) *ite in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis eius, ſi igitur Diabolus, eiuſque Angeli cum ſint incorporei corporeo ſunt igne cruciandi, quid mirum, ſi animæ & antequam recipiant corpora* (reſurrectione) *poſſint corporea ſentire tormenta*: cui Petrus ac eius nomine Gregorius. *Patet ratio, nec debet animus de hac vlterius quæſtione dubitare.*

8. Hæc non ſolum tantorum Patrum(quod ſatis in re hac eſſet) expreſſa authoritate,ſed & ratione in eis ſatis inſinuata concluſionem noſtram probant,atq; ab obiectionibus, quæ opponi à ratione poterant, faciliime expediunt, ſi paulo minutius eorum ratio ad ſcholaſticum morem inſtruatur, dæmones, & animæ ſeparatæ damnatorum reali phyſica vnione coniunctæ corporeo igni ſunt,& vnitæ,eiuſque formæ igneæ (& ſi velis calori) atqui ea forma moleſta,grauis,dolorifera, & cruciatiua eorum ſpirituum eſt: ergo media vnione, eius moleſtia, dolor, & cruciatus ſpiritibus, dæmonibus, & animabus damnatorum realiter, formaliter communicabitur, ac proinde realiter formaliter ignis forma (etſi manu, calore) quare,& igne corporeo cruciabuntur. Conſequentia eſt legitima ex primo præſuppoſito probato n. 3. ſcilicet, moleſtiam, & cruciatum, cuiuſuis formæ, aut qualitatis alicui grauis,moleſtæ,& cruciatiuæ ſola vnione phyſica huius ad ipſum communicari,atque in ea phyſica vnione realiter formaliter cruciatum ipſius ab ea ſolummodo conſiſtere,vndecumque forma moleſta,dolorifera, & crucians, eiuſque ad cruciatum vnio,actiue, ac receptiue proueniat,vel non proueniat. Maior probata etiam eſt n. 1. ac inſuper ex ratione, & paritate, qua præfati vtuntur Patres, quatenus extremorum, alterius corporei, & ſpiritualis improportio entitatiua eorum phyſicæ vnioni videbitur obeſſe: quæ etiam, longeque, imo infinite, maior in hypoſthatica verbi vnione ſuperata eſt: & quamuis duarum naturarum ſubſtantialium eſſentialiter, & integraliter totalium phyſice vnio repugnaret (quod contra Doctores plures, & abſque vllo fundamento credi ab omnibus tanquam certum vult Arriaga) vnio hæc, ſiue dæmonum, ſiue ſeparatarum animarum, cum toto igne, eiuſque etiam materia non eſt (quæ cruciatui, & dolori, nequit inſeruire) ſed igneæ formæ, vel calori eius intenſo ſummo in materia ignis ſubiectatis, ac phyſice etiam vnitis: ratione vero earum etiam ignis cuius materiæ inſunt, mediate dæmones, & animæ ſunt vnitæ, ac ſubinde toti igni abſolute coniunctæ, & phyſice abſolute vnitæ, & alligatæ. Ex quo euaneſcunt duo, quæ magni ponderis contra hanc ſententiam cenſet Arriaga ſect. 6. n. 35. §. *Argumentor ergo.* Primum quod ex hac phyſica vnione animæ ſeparatæ ad ignem reſultaret homo viuens, ſubſtantialis, cum diſpoſitiones ad infuſionem animæ, & eius cum corpore naturaliter agendam vnionem, ſolummodo requirantur, non autem ad intrinſecam, ſubſtantialem, & eſſentialem hominis conſtitutionem:id enim vim habere poſſet, ſi vnio hæc animæ cum materia ignis foret, non autem cum materia ignis eſt, ſed cum eius forma ignea, ſeu calore vnde, apparet quam ſapienter Auguſtinus dixerit, *non vt ignes ſpiritus iunctura(vnione)inſpirentur, & animalia fiant:* ac rurſus: *accipientes, ex ignibus pœnam, non dantes ignibus vitam*, quamquam & ſi toti igni indiuiſibiliter, & coniunctim ſumpto anima immediate, indiuiſibiliter vniretur,vim obiectio non haberet. Secunda, eiuſdem obiectio euaneſcit: quia anima non informat ignem, neque eius formam, aut calorem, ſed eas potius patitur, à quibus ea vnione informatur ad pœnam, & cruciatum, vt profunde etiam, & acute Auguſtinus illis verbis: *Accipientes ex ignibus pœnam*, & Gregorius illis verbis, *quare non pœnaliter, & ibi teneatur vbi mortificatur*, ecce vnionem informatiuam, quam, inter animam,& ignem neceſſariam eſſe, vt phyſice vniantur, Arriaga contendit; ſed non qua ignis materia informetur ab anima, ſed qua anima, à calore, aut forma ignis informetur.

9. Minor ſyllogiſmi reſtat probanda, quam ſic probo, vt aliqua forma ſeu qualitas alicui moleſta, grauis,dolorifera,& crucians ſit, non eſt opus, vt alicui illius connaturali formæ, aut qualitati contrarietur, quam ſui inductione, ab illo expellat, neque, vt ipſius, aut vnionis, partium eius deſtructiua ſit, vt ſatis cum Arriaga ipſo monſtratum eſt n. 4. Sed ex eo ſolum,quod forma, aut calor ignis,nulli qualitati naturali dæmonis, aut animæ ſeparatæ contrarietur,nec vnionis partium (quas ſpirituales iſtæ ſubſtantiæ non habent) diſſolutiuæ ſint, nec deſtructionis earum cauſatiuæ contenditur, ab aduerſariis,formam, & calorem ignis, non eſſe quidquam moleſtum, graue, doloriferum, & cruciatiuum eorum ſpirituum; ergo dolorifera qualitas caloris, vel forma ignis moleſta, & cruciatiua formaliter eorum ſpirituum erit. Dices, forma ignis non eſt moleſta, & dolorifera de ſe dæmoni, aut animæ ſeparatæ naturaliter, vt patet, alioqui eos ſpiritus naturaliter cruciaret: ergo, nec obedientialiter: præſertim in noſtra Doctrina, quæ omnem virtutem obedientialem, vltra rei cuiuſque naturam execratur. Et certe ad effectus formales edendos nemo formis obedientialem virtutem vltra natiuam, & naturalem ipſarum conceſſit,imo ne quidem ſomniauit: cum hos formæ ſola ſua, & entitatis, naturæque ſuæ phyſica communicatione præſtent: ac proinde ad eos effectus nihil potentia ſupernaturali Dei ipſis ſuperaddi,nec eis deficientibus ſuppleri, vt effectus formales ipſarum, nihilominus edantur, aut conſeruentur. Reſpondetur,diſtinguendo antecedens. Non eſt dolorifera moleſta, & cruciatiua forma ignis eiuſue calor dæmonibus, ac ſeparatis animabus naturaliter,& natura in actu primo nego antecedens; non eſt cruciatiua &c. naturaliter in actu ſecundo, concedo antecedens: quia id præſtare nequit in actu ſecundo niſi per vnionem phyſicam cum eis ſpiritibus, quam nec ipſa natura ſua exigit, cum naturalis forma eorum, non ſit, nec aliquid aliud ex contentis in tota natura agere,aut exigere phyſice poſſit: quare Deus ſolus, pro morali delictorum demerito,ſeu merito malo, eam formæ, & caloris ignis vnionem phyſicam, cum dæmonibus, & animabus ſeparatis damnatorum producit, atque ex quo velis extremo educit: vel ſpiritualem, ex anima, & dæmone, vel corpoream ex forma, vel calore ignis: ſupernaturalem, quidem abſolute, quia phyſice, ſupra totam phyſim, ſeu naturam eſt. Morali vero ordine naturalem, quia fit iuxta debitum, & exigentiam moralem,ſeu in genere moris delictorum.

10. Secunda probatio, & propoſitionum omnium argumenti primi eiuſque totius confirmatio valida eſt: quia hoc modo facile explicantur, & defenduntur pœna, & cruciatus dæmonum ab igne, vſtionis, ardoris, cremationis &c. ab ſcriptura,& Patribus deſignati; quæ aliis modis minimè ſermonis proprietate poſſunt defendi, vt debent. Imo, vt ſolus, tandem metaphoricus, earum locutionum ſenſus in aliis ſententiis defendatur, miracula plura, (ne dicam falſa explorato, & chimærica) intercedunt, vt in vnaquaque earum oſtendimus. Ex hoc etiam modo conſtat aperte, cur Angeli, & animæ iuſtorum, & ſi ignes penetrent, vt quandoque, ex ſcriptura penetrarunt Angeli in camino ignis Babylonici, nec arſerint, nec incaluerint; quia ſcilicet igni, eiuſue formæ,& calori vniti phyſice non fuerint;ſolaque vnione phyſica effectus formalis à formis, ſiue ſubſtantialibus ſiue accidentalibus, poſſit præſtari. Id, quod in aliis refutatis ſententiis, in quibus, vt cruciatus ab igne non ſolum, vt ſubiecto, & materia pure denominata à virtutis extra eſſentialis actione ſit, atque ignis cruciatus vere, adhuc metaphorice, dicatur ab eius intrinſeca actiuitate cruciatus ille, (in quocumque iuxta ſententias illas conſtituatur) actiue debet procedere; cum autem ad agendum ſola propinquitatis, (quæ minor, quam penetrationis eſt) approximatio, & applicatio agentis ad paſſum ſufficiat, non ita facilis ratio, cur penetrant ignibus Angeli, nec incaleſcant; nec ardeant redderetur, niſi ad virtutem obedientialem ignis fictitiam ſæpe à nobis refutatam recurratur. Conſtat denique Dæmones calidos, & ardentes ig-

nis pœna realiter formaliter reddi: quod ex ſcholaſticis, quaſi ſingulare aliquid, docuiſſe refertur Franciſcus Lugo ſupra numero quarto, cum ſcripturæ ſit locutio.

CERTAMEN VII.

De loco, duratione que pœnæ ignis dæmonum animarum ſeparatarum atque hominum rediuiuorum.

1. CErtum in primis ex fide eſt poſt iudicij, vniuerſalis ſaltem, diem tam dæmones, quam animas corporibus rediuiuis vinctas, ac phyſice iterum vnitas, pœna hac ignis eſſe in inferno cruciandas ex illo Matth. 25. *in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis eius*, & ex locis Apocalypſ. recitatis certam. 2. vbi tam damnati, quam dæmones in ſtagnum ignis cruciandi die, ac nocte, in ſæcula ſæculorum miſſi dicuntur, item ex loco 2. Petri 2. recitato certam. 5. num. 1. rudentibus inferni (ſcilicet inſolubilibus, ac minime rumpendis, ſeu vinculis æternis vt B. Iudas *tradidit in tartarum cruciandos*; vbi *tartari* voce inferiorum locum profundiſſimum omniumque infimum, vbi eam pœnam dæmones patiantur vocis proprietate deſignauit, vt ex Latinæ linguæ peritis conſtat, & quem proinde antonomaſtice in re præſente de pœnæ eius loco, *infernum ſcriptura*, Patres ſcholaſtici, & Eccleſia tota appellat, quamuis autem inferni nomine loca alia terræ ſuperficie, quam pedibus homines, & animalia terunt, inferiora ſæpe in ſcriptura ſignificentur, vt ſepulchrum, vel Patrum Chriſti aduentum quoodam expectantium (de quo Iacob. Geneſ. 37. *Deſcendam*, ad filium meum Ioſeph quem tunc inſepultum, & à fera deuoratum Fratrum eius teſtimonio credebat) *lugens in infernum*, & in ſymbolo, *deſcendit ad inferos*; at vero infernum damnatorum pœnæ deputatum infimum, vt diximus ſubterraneum locum circa circum terræ centrum eſſe, & ſi definitum ab Eccleſia non ſit, eſt tamen eius ſenſus receptus, & ex loco Petri ſatis ſignificatur, vt diximus: vt negari citra ingeniem nequeat temeritatem: quocirca, abigendum à Catholicis mentibus eſt. Hæreticorum error aſſerentium nullum locum realem pœnis damnatorum deſtinatum eſſe, ſed propriam ſolum, cuiuſque conſcientiam eſſe infernum. Somnium etiam quorundam aſſerentium inferni locum eſſe ex altera noſtri hemiſpherij parte vbi Antipodes æquali, ac noſtro minime inferiori loco, habitant. Et aliud aliorum, qui in valle Ioſaphat ſitum infernum putarunt eadem ratione reiiciendi. Et quia cum ibi habendum vniuerſale iudicium eo communiter in Eccleſia reputetur, illa ſententiæ poſtremæ verba, *ite maledicti* dici non poſſent, ſed potius *manete*. Illud etiam aliorum æſtimantium inferni locum eſſe prope Hieruſalem, qui gehenna nominatur. Sed & ratione prima reiicitur, & quia locus, gehennon dictus prope Hieruſalem, neque eſt, neque vſquam, fuit, & quidquid in ea regione eſt, delicioſum eſt, & commode habitatum: ac proinde loco pœnarum ineptum. Rationes congruentiæ, vt infimus orbis locus pœnæ huic damnatorum omnium perpetuæ deputaretur, affert Soarius iam citandus, quarum illa potiſſima: quod obſcurior, triſtior, à ſole & luce diſtantior, ſordidiorque locus, qualis circa terræ centrum eſt deſignari damnatorum pœnæ debuit, cui rationi adſtipulatur ex parte illud Pſalm. 106. *Eduxit eos de tenebris & vmbra mortis, & vincula eorum diſrupit; quia contriuit portas æreas, & vectes ferreos confregit.* Vbi de Patrum Lymbo ſuo extractorum tenebricoſus, à luceque adeo remotus locus eſſe dicitur, vt non concrete ſolum tenebroſus, ſed tenebræ abſtracte nominetur: cum autem, & hic, ſicut, & purgatorij, & infantium cum ſolo originali decedentium ſubterranei, & inferni ſinus inferno antonomaſtice dicto, de quo nunc, vicini ſint, & localiter ſuperiores, vt communiter à Doctoribus, & Eccleſia cenſetur, cum ex ſitu ſuo minus luci ſolis, & cæli peruium, magiſque tenebroſum eſſe, ac proinde in centro terræ, & circa circum dicendum eſt. Secunda ratio, & potiſſima ſumitur ex proportione loci huius ad pœnam cum loco dæmonum (quibus primario infernus paratus eſt) ad delictum, oportuit enim, vt qui appetitu aſcendendi ſuper aſtra Dei, & eo æquali loco Dei ſolio conſedendi peccarunt, in infernum locum puniendi deturbarentur, quod argumentum maximam vim ex 14 Iſaiæ habet, qui eo primum Diabolum deridendo, ac Dei in eo puniendo appoſitiſſimam iuſtitiam prædicando vſus eſt verbis illis, *detracta eſt ad inferos ſuperbia tua.*

2. Poſt vniuerſale iudicium, nec dæmones, neque homines damnati egreſſuri eo loco vnquam ſunt, nec flammas ignis vlquam, ne per breuiſſimum quidem inſtans, earumque cruciatum ipſis remittendum, vel intermittendum (quod altera præſuppoſiti noſtri pars erat) Probatur facile etiam, ex locis Petri & Apoc. vbi in *ſtagno illo ignis*, ſeu inferno *in ſæcula ſæculorum*, hoc eſt in æternum cruciandi dæmones, & damnati homines *die, ac nocte*, id eſt, ſine intermiſſione, dicuntur: non poſſent autem, ſine intermiſſione igne illo, & in eius ſtagno cruciari, niſi igni coniuncti, & ſtagno illo incluſi continuo, abſque vlla intermiſſione eſſent futuri, quo etiam ſpectat illud, Iſai. 33. n. 14. & quis poterit habitare, *cum ardoribus ſempiternis*, & illud Matth. 16. *Portæ inferi non præualebunt.* Ex quo Eccleſia in reſponſorijs defunctorum, *à porta inferi*, & illud Pſalm. 68. *Neque abſorbeat me profundum neque vrgeat ſuper me puteus os ſuum.* Ac illud demum Apocalypſis 9. *& data eſt ei clauis putei abyſſi, & aperuit puteum abyſſi, & aſcendit fumus putei, ſicut fumus fornacis magnæ*: vbi flammarum puteus infernus à Ioanne dicitur, qui ſequentibus capitib. 15. 20. & 21. recitatis verbis certam. 1. n. 1. ſtagnum ignis ab eodem appellatur. Hoc autem loco vti, & locis Pſalmi, & Matth recitatis proxime illud ad rem præſentem ſignificatur: nempe, inferni, & pœnæ huius locum clauſum portis, atque obſeratum eſſe, vt eo incluſi egredi propria voluntate flammaſque excutere nequeant, etſi inde egredi poſſint Dei voluntate ſemel etiam incluſi, vt tam dicemus, vt carcerati carcere ſolius iudicis voluntate. Cum autem poſt vniuerſale iudicium, inferno eiuſque flammis ſententia, & decreto immutabili ſupremi omnium iudicij Dei, tanquam perpetuo carceri, & ſupplicio fuerint, vt vidimus, addicti, & deſtinati, eos inde nunquam, nuſquamque poſt iudicij vniuerſalis diem egreſſuros certum eſt. Confirmatur: quia, etſi, tam dæmones, quam damnatorum animæ inferno quandoque ante iudicij diem ad aliqua, ex Dei iuſſu, aut permiſſione in hoc mundo agenda (ſcilicet homines tentandos monendos, puniendoſue) inferno egrediantur, vt ſtatim oſtendam, at vero, cum poſt vniuerſalis iudicij diem, nec mundus hic, nec homines (erga quos quidquam horum officiorum à dæmonibus exerceri queat) ſint permanſuri, nulla eſt ratio, ob quam Deus illis inde egrediendi ſiue iuſſu, ſiue permiſſu faciat facultatem. Infantes quippe ſolo originali defuncti, vel ſub Lymbi loco perſeuerantes, vel in apertius, & terrarum ſuperficiem (vt alij volunt non indocti) tranſlati, & extra viæ ſtatum (vltra quem, nec merito, aut demerito, quare nec tentationibus, aut bonis monitionibus, ac ſuaſionibus locus eſt) æterno perſiſtent, & cum ſola damni pœna, extra quam, nil pœnæ ſenſus pati à dæmonibus, ad tempus adhuc, poſſint.

3. Certum etiam, & ſecundum dæmones, & animas damnatorum ex quo viam illi, hi vero vitam (qua viæ ſtatus eorum totus, & adæquate continetur) finierunt, ac iudicati priuatim ſunt, illico ad infernum, eiuſque ignem detractos ligatoſque fuiſſe. Id ſibi de dæmonibus volunt illa 2. Petri 2. 2. *rudentibus inferni detractos tradidit in tartarum cruciandos*, & illa Beati Iudæ *in iudicium magni*

dies

Digitized by Google

diei vinculis æternis ſub caligine reſeruauit, & Iſaïæ 14. Detracta eſt ad *inferos ſuperbia tua*, de animabus vero ſeparatis damnatorum conſtat, ex illo Luc. 16. *Mortuus eſt autem Diues, & ſepultus eſt in inferno*, & Eccl. 21. *Via peccantium complanata lapidibus, & in finem illorum inferi, & tenebræ, & pœna*, vbi inferi nomine, non ſepulchrum, aut purgatorium, iuſtis etiam communes ſed proprius impiorum tenebroſus, & pœnarum locus, ſeu infernus damnatorum intelligi ſolummodo poteſt, qui ipſos in eorum finem, ſeu mortem dicitur manere, & illud Iob. 21. *Ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt*, cum hoc autem concordat aliud certum, ac de fide Dæmones ſcilicet, quandoque inferno egreſſos apud nos etiam, & aere verſari. Matthæi quippe 8. & Lucæ 8. ne in abyſſum, ſeu tartarum, & infernum mitterentur, Chriſtum Dominum precabantur, quod autem in aere verſentur conſtat, ex Paulo ad Epheſ. 6. & 1. Petri, capite quinto, & in Iob. aliiſque locis, ac teſtimoniis Patrum, vtrumque autem ſatis ex Eccleſiæ Catholicæ ſenſu, & conſenſu (vt ea teſtimonia deficerent) in Energumenorum, & tempeſtatum adiurationibus, & exorciſmis præſcriptis ſatis euinceretur. Hoc autem, vt dixi recte cum eo concordat, quod Dæmones, & hominum damnatorum animæ ſtatim, ac viæ ſtatum finiere, fuerint inferno incluſi, atque eius igni phyſice vniti. Oportuit enim, vt ſtatim proprio carceri præſentarentur, ac in perpetua, dira ſibi patria, & propria republica infauſta infeliciſſimum domicilium ponant, quemadmodum & Angeli exacto etiam in Dei obſequio & ſanctitate viæ tempore, ſtatim ſedes beatas occuparunt, ac cæleſtis patriæ, & gloriæ ſcripti ſunt ciues quod ipſum de animabus ſeparatis cum iuſtorum, tum impiorum hominum dicendum eſt: & Eccleſiæ totius ſenſus tenet: & exemplo epulonis, diuitis, & pauperis Lazari ex Euangelio comprobatur. Id autem non obeſt, quominus è Dei nutu (cuius obedientiam reſpuere, ac ſeruitutem obiicere tam Angeli, quam animæ (vbiuis loci, & ſtatus ſint;) minime poſſunt) vel cælo, vel inferno, quandoque abſcedant, vt homines, vel cuſtodiant, & iuuent, vel tentent, ac torqueant, prout in eorumdem hominum, exercitium triumphum, & præmium maius à Deo permittuntur. Hæc catholicis Doctoribus certa, & ex adeo frequentibus ſcripturæ ſacræ hiſtoriis, & locis paſſim comprobata, vt textus referre, & citare adhuc, opus non ſit.

4. Sed an omnes Dæmones inferni aliquando, & quandiu egrediantur nihil eſt de omnibus, & ſingulis certum, nec fundamento firmo aſſeri poteſt. De lucifero, & infauſtæ illius Reipublicæ primoribus, & quaſi ſenatoribus conſiliariis, numquam inferno egredi cenſet Canus apud Suarez, capite 17. Probabilius tamen longe eſt Luciferum ipſum aliquando inferno abſceſſiſſe, cum aut Chriſtum tentaret Matthæi 4. vbi à Chriſto Domino Satan (quod & aliud luciferi nomen eſt) appellatur, tum vt Chriſti Domini exitium, & mortem apud Iudam, & Scribas, & Principes ſacerdotum ſollicitaret, cum *Diabolus* (qui abſolute dictus antonomaſtice Lucifer intelligitur) *miſiſſet in cor Iudæ*, vt Dominum traderet, dicatur, ac rurſus *& poſt buccellam in* ipſum introiſſe Satanam vt tantum ſcelus perageret, & ad res magni momenti (cuiuſmodi hæc erat,) & ad maiorem victoriæ Chriſti gloriam oportuit cum Dæmonum Principe, nec alio inferioris notæ dæmone certaſſe. In libro etiam Iob ſatan orbem curſu dimenſus cum filij Dei ſcilicet Angelis ſtetiſſe ante Deum ſcribitur, & Apocalypſ. 9. numero 1. ſtella, quæ de cælo cecidit clauis putei abyſſi, ſcilicet inferni, data dicitur, illumque aperuiſſe egreſſaſque locuſtas innumeras, qui ſtatim in equites transformatæ æqueſtrem aciem contra Eccleſiam inſtruxerunt, & capite 12. exercitum Dæmonum aduerſus mulierem, & Eccleſiam Dei in terram ſeipſo apparaſſe, pugnaſſeque draco, & ſerpens antiquus ſatan ſcribitur. Et ratione probatur, quia ſicut ad Eccleſiæ totius militantis tutelam angelorum Princeps (& vt putatur ſupremus) Michaël deputatus eſt, & aſſiſtit, adiuuitque, ſemper prouidentia ſua, ſpeciali, atque, vbi opus fuit, ac erit perſonali præſentia: & ex inferiorum Hicrarchiarum Angelis Principibus regnis, & prouinciis totis, principaliores ex eis, qui ad priuatorum hominum cuſtodiam deputantur, & aſſiſtunt, ad quorum decentiam, & negotiorum magnitudinem oportet, vt proportionate dignos aduerſarios habeant, vt pro commiſſæ ſibi rei magnitudine cum eis decertent, vnde in eis omnibus, quæ Michaëlis curæ & protectioni commiſſa ſunt luciferum aduerſarium habere, & vtrumque alterum vbi opus eſt pro ſententia perſonali, ad protectionem, alterum vero ad impugnationem, & euerſionem ſuis propriis locis abſcedentes aſſiſtere (& ſic de aliis tam Angelorum, quam dæmonum primoribus) certum mihi eſt. Cani fundamentum (quod ſcilicet lucifer, & Dæmones naturæ perfectioris, & donis gratiæ maioribus à Deo in creatione donati) grauius, quam ignobiliores peccarint: ac proinde indigniores ea pœnæ carcerationis teterrimæ per temporalem ab inferni carcere egreſſum, interruptione ſe reddiderint, debiliſſimum eſt. Etſi enim aliquale pœnæ leuamen eſſet, non ob illud Dæmoni alicui inferno egredi permittitur, vt maioris, aut minoris demeriti habenda ratio ſit, ſed ob rationes aſſignatas: ob quas leuamen illud non per ſe intentum, ſed per accidens ſecutum curandum non eſt; ſed certe leuamen nullum cum inferno egreſſum Dæmonibus ſubſequitur cum ignis cruciatum nihilo remiſſum ſecum vbiuis ferant, atque ex prauis ſuis apud nos negotiationibus, (& cum ex voto effectus ſuccedunt) longe maior, quam carcerationis pro eo tempore foret, accidentalis eis pœna ſubcreſcat, vt diximus: quare, nec maius leuamen eo carceris egreſſu habent: quam delinquentes, qui vt à tortore per vias publicas vapulent, vel laborent in fodinis, è carcere pro eo tempore eruuntur.

5. Aliud etiam mihi de Dæmonibus inferiorum ordinum omnibus, & ſingulis probabiliſſimum eſt, eorum pleroſque, & longe aliis plures nunquam inferno, ex quo illuc intruſi fuere egreſſuros. Non quidem, vt inferni ignem, quo damnatorum animæ exardeſcunt ibi, & comburuntur continuo accendant, & materiam illi miniſtrent, ne flammæ langueſcant, ac ſubinde pœna hæc ignis animabus minuatur: hic enim concipiendi modus imperiti vulgi craſſus eſt, vt eodem modo, & vigore flammas inferni, & ignis cruciatum ſemper perſtiturum, rudi mineruæ intelligant & percipiant. Spiritus enim Domini, vt alio Iſaiæ 40. dicitur, ſufflabit in eo, ſeu à Deo in ſua intentione, & ignis, & cruciatus conſtantes in ſuo vigore æternum conſeruabuntur, ſolum ergo, vt animas horribilibus aſpectibus diſcteriis, & aliis ſimilibus continuo torqueant continua dæmonum eorum detentio in inferno, quatenus ad earum torturam attinet, neceſſaria eſt: nec tot Dæmonum, quot diximus: quare ratio ſit, quia cum ad ea in terra, & apud homines, obeunda, quæ diximus, non plures ſed valde pauciores ex dæmonibus hiſce ſufficientia ad eaque ſolum miniſteria egredi inferno dæmones à Deo permittantur longe plures non egrediuntur, ſed pauciores illi, quos Deus voluit, & in quos ſolum, vt ad illa exercenda mitterentur, lucifero imperium permiſit, quin hos nunc, poſt vero alios ad eadem munia obeunda mittere pro arbitrio poſſit: vt ſic omnes aliquandiu carcere ſoluere queat: eſſet enim eum carcerarium ac cuſtodem abſolutum

inferni conſtituere, cum, & ipſe carceratus, & præcipuus reus ſit, quod contentaneum: Neque vt tali claues putei abyſſi, ſeu inferni traditæ abſolute ſunt, ſed pro determinatis dæmonibus dimittendis, atque ad determinata munia occaſiones, & tempora carceratis reliquis, & æternum recluſis, quandiu vero quiſque inferno egreſſus in terris, aqua, aere, & apud nos verſetur, taxari generaliter nequit, ſed ſolum, id ex tempore neceſſario, vt ea, ad quæ egredi permittuntur obeunda pendere. Vnde aliqui diutius energumenos obſident, alij breuius. De damnatorum animabus quandoque etiam, inferno egreſſas ad nos aduentare, vt ex Dei iuſſu per illas de aliquo moneamur, ex fide dignis hiſtoriis, & teſtimoniis conſtat: quamquam, quæ à priuatis plerumque earum apparitiones referuntur illuſiones ſint; vt de animarum purgatorij apparitionibus ſimilibus prudenter æſtimatur. Præfatæ vero animæ ſiue inferni, ſiue purgatorij alterutro loco per tempus breuiſſimum ſoluuntur, vt colloquium habendum, plus minuſve temporis requirit, lucifer inferno non habet, niſi, cum aduerſus Eccleſiam, agmina, aciesque inferni totas, quas permittit Deus inſtruit, & ductat, aliquidve grande perſonaliter agit: vt Chriſti tentationem, & necem: de cætero in inferno reſideat, cum alios dæmones mittit, vt miſſi certum locum eius ſciant, & acta ab ipſis, Principi infauſto renuntient.

6. Ex hactenus dictis conſtat. Dæmonem nullum, (nedum plures) antequam inferni carceris, & ignis ibi poſſeſſionem infæliciſſimam caperent cælo lapſos in aere terris, aquisve manſiſſe; & ſi poſt Protoparentes formatos eorum tentatores (in quibus lucifer, vt pro negotij magnitudine reputo, & ex cognomento ſerpentis antiqui quo in Apocalypſi nominatur, quia Euam ſerpentis forma ſeduxit) ex inferno prodire: poſt peccatum vero & hominum multiplicationem plures, & plures, qui nos circumeant, & aera, cum nos ambientia, tum ſuperiora, vt nobis, noſtriſque noceant prodiiſſe certum eſt, ex Petri, & Pauli teſtimoniis, & certè Prouinciis præter priuatorum hominum tentatores præfectos infenſiſſimos, melioris notæ dæmones eſſe qui Angelis eorum cuſtodibus aduerſentur verum eſt. Sed tamen non ita illi aeri, hi vero ſuis prouinciis perſonaliter aſſiſtunt, atque Inferno abſunt, vt vſque ad ſæculi finem, eò redituri non ſint (vt videtur de aereis docuiſſe Auguſtin. pie, & docte expoſitus à Bellarm. 1. de Beatitudine, capite 6. §. ad 4. Et à Soario, capite 161. quin eo ſæpe, vt quid, quiſque in ſuo miniſterio egerit, lucifero renunciet redibunt. Curioſius hic, quam vtiliter diſputatur à Soario, & Arriaga citatis, An dæmones, tentatores hominum, cum à iuſtis vincuntur, in pænam à Lucifero in infernum retrudantur, inde rurſus non egreſſuri. Negat vterque aliquibus rationibus parum firmis. Soarius: vt ſibi caueat Lucifer ne tentatoribus minuatur, ipſique deſint tandem, qui homines tentent. O vtinam tot ab hominibus vincerentur; ſed adeò pauci vincuntur, vt his ita perpetuo recluſis ex tanto tentatorum numero à Deo permiſſo tentatores mittendi à Lucifero ſemper ſuperfluent. Arriaga probat ex facto in tentationibus Chriſti cuius tentator ſemel non fuit à Lucifero recluſus, ſed tertio Dominum tentauit. Sed quid inde? fuit enim Lucifer, & Satan ipſe tentator, qui ab alio Dæmone recludi in pænam non potuit. Secundo vinci abſolute nemo dicitur, dum etſi aduerſis euentibus, præliatur tamen, & certat, vt contingit ibi, vt Dæmonibus tentatoribus hominum, quovſque in gratia, & iuſtitia homines decedunt, contingit, quare cenſeo, non pro quauis occaſione qua eorum tentationi homo reſiſtit, vinciturque Dæmonum tentantem inferno recludi (vt docuiſſe refertur Origen. homil. 15. in caput 12. Ioſue) ſed poſt deceſſum hominis, cuius tentandi commiſſa illi cura fuit: idque non in pænam deſidiæ, & inertiæ in eo tentando, quam nuſquam habuit, multoque minus ex Luciferi arbitrio, & ſententia, cui non eſt tanta in Dæmones authoritas à Deo permiſſa, vt eos ita poſſe pro libito poſſit carcere illo ad tempus ſoluere, vel recludere; ſed ſolum vt ex deſignatis, ſiue permiſſis ipſi à Deo hunc, vel illum, huius, vel illius tentatorem conſtituat, ac inferno ad id muneris obeundum ſoluat, quo morte hominis, ſiue iniuſtitia, ſiue impietate abſoluto, in infernum tentator dæmon reuertitur ſiue victor, ſiue victus: quia nil apud homines ei reſtat, quod agat, nec vltra ad homines Angelis ſingulis ad cuſtodiam, & tutellam committuntur, illud tandem improbabile cenſet, non immerito, Alarcon, capite vndecimo, numero tertio, eum locum, in quo quis peccauit infernum ipſi, eiuſque animæ ſeparatæ, ſeu pænæ locum eſſe vſque ad iudicij diem, (quod aliquibus animarum apparitionibus non ſatis firmis credi ab aliquibus leuiter poſſet) cum oſtenſum fuerit damnatorum animas ab eorum morte illico inferni communis damnatis omnibus, & flammarum eius poſſeſſionem ſumpſiſſe: nec poſt inde eas egredi, niſi ex Dei voluntate ad homines monendos. Et ad tempus breuiſſimum, quo fors aliquibus apparuerunt ibi, vbi peccarunt: nec vlla ratio eſſe pro hominibus poteſt, vt, vbi deliquerunt, vſque ad iudicij diem puniantur, quæ pro Dæmonibus non ſit, è cælo tamen, vbi peccarunt, in tartarum deturbatis.

7. Ex dictis hactenus alia apud Scholaſticos de tempore quo ignis pæna Dæmones, & animæ ſeparatæ, vſque ad generalis iudicij diem cruciabuntur, an continuo, ac ſine vlla interruptione (adhuc pro duratione qua extra infernum, vt diximus, vagantur) præfata ignis pæna crucientur? quæſtio ſuboritur, in ea vero, eius interruptionem per id temporis probabilius cenſet, Sanctus Bonauentura, in 2. diſputatione 6. articulo 2. quæſtione ſecunda, & indicat Ricardus, ibi, quæſtione 1. Caietanus, item in 2. Petri, 2. & Canus, cuius ſententiam, ne improbabilitatis Cenſuræ ſubiacere docet. Bannez, 1. parte quæſtione 64. articulo 4. dubio 4. quos refert Soarius, capite 16. numero 32. Sed tamen communis iam Theologorum eam huius pænæ interruptionem merito negat. Soar. à numero trigeſimo tertio, ac deinceps, cum ſancto Thoma, multis locis, & Doctoribus reliquis vnoquoque eorum iuxta modum, quo hanc Dæmonum torturam ab igne explicarunt. Gloſſa ordin. in caput tertium Iacobi relata, à ſancto Thoma, quæſtione 64. articulo 4. ad 3. his verbis. *Dæmones ſuum portare ignem gehennæ quocumque vadant.* Siue, vt ad verbum ex ea gloſſa recitat. Soarez, *ſecum referre tormenta ſuarum flammarum*: quæ idem, ac ignis, valent, cui expreſſe conſentit in idem caput Iacobi Gehennæ nomine Bellarminus, 1. de beatitudine ſanctorum, capite 6. §. *ad quartam*. Molina, diſputatione ſecunda, ſectione ſecunda, ad octauum, quod etiam valde probabile reputat Alarcon, capite decimo, numero quinto, § *Reſpondent alij*. & nos in noſtra ſententia de ignis tortura per phyſicam formæ, & caloris ignis ad Dæmones, & animas ſeparatas vnionem negare non poſſumus, ſed libenter, & neceſſario aſſerimus ex ſuppoſitione communis (quam certam fatemur) ferè omnium Theologorum concluſionis, quod ignis tortura, ex quo Dæmonibus, & ſeparatis animabus cœpit, nunquam, nec cum inferno egrediuntur, interrumpatur. Tum, quia ea pæna, etſi ſenſus ſit, propria eſt ſtatus damnationis & malis meritis eorum reſpondens: ac proinde numquam interrumpenda, ſicut nec, quæ meritis Beatorum vltra Dei etiam viſionem, & eſſentialem beatitudinem, vt eius ſtatus propria, reſpondent, nunquam, ex quo eam ingrediuntur, ob eandem rationem Beatis

deſi

deficiunt. Tum, quia alias peioris conditionis eſſent Dæmones, qui inferno non egrediuntur, (ſunt autem multo plures, & ex illis minus delinquentes, non pauci) illis, qui egrediuntur duriusque cum eis ageretur vltra iuſtitiæ cum damnatis à Deo exercitæ, & exercendæ æqualitatem. Tum, quia dirius adhuc, & vniuerſalius vltra iuſtitiæ æqualitatem cum animabus damnatorum ageretur: quarum rariſſimæ inferni carcere, & ad breuiſſimum, vt diximus, tempus ſoluerentur, vt ad nos aduenient; imo vero, vbi raro paucæ iſtæ animæ apparent, ignem ſecum ferre, ex ſanctorum hiſtoriis conſtat, quo etiam pacto, & Dæmones aliquoties viſi ſunt. Tandem: cum Dæmonum horum præ aliis ad nos miſſio ex Luciferi arbitrio demum pendeat, fatendum aduerſariis erit, & hoc pœnæ ignis debitæ leuamen Luciferi arbitrio eſſe à Deo permiſſum, vt quibus velit faciat, vel deneget abſurdo, non leui. Hæc autem generali concluſio ſtatuta planior, in noſtra ſententia de tortura Dæmonum ab igne, quam in ſententiis aliis defenditur, & explicatur. Siquidem poſita ſemel vnione phyſica formæ, & caloris ignis ad Dæmones; eam quocumque tendant trahere, vt præfati Doctores aiunt, planius certiuſque eſt: ac proinde realem formalem cruciatum, eorum ignis (qui in eo phyſica vnione ſtat) ne tunc quidem illis ceſſare, cum inferno abſcedunt. Nec credi, ſuadetive, veriſimiliter, aut apparenter adhuc, non inepte alicui poteſt noſtra hac ſententia admiſſa ad luciferi arbitrium vnionem hanc phyſicam Dæmonum igni natura ſua permanentem, & æterne duraturam deſtrui ac diſſolui, vt iis, quos pro libito ad nos mittit, Dæmonibus ignis pœna, & ſi ad tempus deficiat, quibus velit, perſtetque, quibus nolit. Ac demum, in noſtra hac ſententia ſumptu miraculorum, quam in aliis, valde minori, communi contra omnes obiectioni ſatisfiet, vt ex iam dicendis patebit.

8. Quæ pro aduerſa concluſione, & contra hanc noſtram ab authoritate opponuntur nil probant; & ſi quid pluſquam aduerſi vellent, & abſurdiſſimum probarent, eſt enim primum ex Matthæi vigeſimo quinto, illis verbis, *in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis eius*: ergo (inquiunt) non datus; ſecundum, ex ſecunda Petri ſecundo, *rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos*: de futuro ſcilicet. Tertium ex Beati Iudæ epiſtola, *in iudicium magni Dei vinculis æternis ſub caligine reſeruauit.* Sed hæc probarent nullum Dæmonem (etiam inferno non egredientes, nec egreſſuros) ante poſtremum iudicium igne torqueri, quod amplius, abſurdiusque eſt, quam aduerſa ſententia velit, & ſi id etiam eius Patroni inſinuent; quod ego, & ſi, nec hæreſis, nec erroris damnem, aſt temeritatis cenſura non iudico immunem, cum communi Eccleſiæ & Theologorum ſenſui, & germaniori teſtimoniorum ſcripturæ, & Patrum intelligentiæ aduerſetur; etiam eorum, quibus, id ſuaderi contenditur. Nam primo *paratus* Diabolo ignis dicitur; datus autem, non negatur, ex quo primum in peccato & contumacia viæ ſuæ ſtatum finierunt; ſolumque Diabolis ſupplicio æterno, non dilato, ſed primum inflicto, vt pote primo peccatori deſignatum, diſpoſitumque à Deo, & locum, & ignem pœnæ ſignificat; quod ſuperfluo, & inutiliter, tot ante ſæculis paratum, diſpoſitumque eſſet, ſi cruciatus Dæmonum à poſtremi vniuerſalis iudicij die eſſent inchoandi: locus Petri, dum inferni rudentibus detractos ait, in infernum vtique detractos expreſſe docet, & cruciandos, non de futuro, ſed de præſenti, ſcilicet vt cruciarentur, quæ legitima vocis cruciandus, ſeu cruciandi in plurali periphraſis eſt: cruciandus quippe tradi tortori eleganter dicitur reus illico, & abſque mora vlla ab eo torquendus; & vt quid vinculis inferni ex tunc ligantur, niſi, vt pœnas ignis eius loci proprias ex tunc etiam luant? Beati Iudæ locus nullo verbo aduerſariis fauet; imo vero omnibus aduerſatur. Nam vinculis æternis, ex quo damnati Dæmones ſunt, vinctos in caliginoſo inferni loco; reſeruatos cælo ait in iudicij magni diem; non autem in pœnam ignis, quam quiſque ex tunc patitur, (vt ad Petri locum expendimus) ſed ad publicam rationalis Reipublicæ ſatisfactionem, eorum delictis, & ſententia euulgata, ſed neque à ratione momenti aliquid opponitur, quod enim Dæmones in aere, terra, & apud nos verſantes à gehennæ igne adeo diſtent, vt ad eos calefaciendos, & igniendos, ac inflammandos, atque ita cruciandos ignis actiuitas nequeat magis quam ad nos torquendos aerem, vel terram conflagrandam pertingere, in noſtra ſententia friuolum eſt: cum ſola vnione, & informatione, forma, & calor ignis, non autem actione, & actiuitate ſimilis formæ in illis gehennæ ignis Dæmones cruciet; quam, quoquo vadant, ſibi vnitam ferunt.

9. Quod autem nobis mixti, & conuerſantes, nec igniti appareant, nec luceant, eſt leuius: cum ſint in ſubſtantia Dæmonis ſpirituali, & indiuiſibili, ex qua nec mittere ſui ſpecies viſui accommode poſſunt, nec videri: vt patet in Chriſti Domini coloribus, & figura, quæ quia modo indiuiſibili, in Euchariſtiæ, ſpeciebus ſunt, ſpecies ſui mittere, & videri naturaliter, nequeunt. Ni forte malis; ignem damnatorum, & ſi corporeum eiuſdem infimæ ſpeciei, cum noſtro, non eſſe, ac proinde ignitiuum, vſtiuumque natura ſua eſſe, non illuminatiuum: quod, & dictis Patrum, & communi ſenſui, quod cruciet, non illuminet inferni ignis ſatis concordat, vt id ſine miraculo in corporibus damnatorum ignem poſt iudicij diem non illuminaturum verificetur; quod ſolutione prima verificari poſt diem illum haud quamquam poſſet. Apparuere autem, aliquando, cum animæ damnatæ, tum Dæmones viſibiliter igniti ſicut apparuere, tunc etiam, phantaſticis corporibus: quia aliter ignis cruciatus ſuos veros niſi apparentibus illis ſignis nobis, pro hoc ſtatu ſignificare non poterant. Tertium eſt nonnihil apparentius. Si enim Dæmones ignis formam, ſeu calorem intenſiſſimum ſibi vnitum, quocumque vadant, ac extra infernum verſentur, ſecum portant, vndecumque productum, ipſiſque vnitum, aera inflammare, & energumenos intenſe calefacere, & exurere deberent: cum præſertim quem à legione tota Dæmonum obſeſſum in Euangelio, Marci quinto, numero nono, & Lucæ octauo, numero trigeſimo legimus, qui tot formis, & caloribus indiuiduis intenſiſſimis, quot in legione illa Dæmones erant, non ſolum debite approximatis (quod ſatis, vt in illum agerent;) ſed cum ipſo penetratis, non ſolum illico ardere deberet, ſed in fauillas ac cineres abire; quod neque accidit, neque vllus energumenorum ex Diaboli penetratione, vel leuiter incaluit, certe Soarius qualitate illa ſua ſpirituali ab ignis virtute obedientiali in Dæmonibus inducta ad torturam in tuto ſe ab hac obiectione poſuit: & alij qui igneſactione, & vſtione vere corporea cruciari ab igne Dæmones aliter, atque aliter docuerunt, ſi ſuas etiam has opiniones in tuto ab ſcriptura, Patribus, & rationibus aduerſis ponere potuiſſent. Reſpondeo tamen facile primo, formam ignis, & caloris in indiuiſibili poſitam agere in paſſum quantum propinquum, & penetratum minimè poſſe, vt patet in accidentibus ſacramentalibus Euchariſtiæ, qui calori vitali corporis Chriſti ipſis phyſice vniti, & penetrati nihilo immutantur, aut tepeſcunt: quia modo indiuiſibili Chriſti Corpus in eis, & ſub

eis

eis ſpeciebus præſentialiter eſt, partium corporis, ibi extenſione quantitatiua ſequeſtrata. Reſpondeo ſecundo: ignem illum corporeum ſpeciei diuerſæ à noſtro mixto à ſolo Deo productum ad damnatos omnes torquendos ſpecie ſua actiuum non eſſe, cum non actiuitate aliqua, ſed ſola ſui vnione, & informatione ſit realiter formaliter, vt oſtendimus cruciaturus: quæ eius inactiuitatis ratio à priori eſt. Secunda vero ab abſurdo: quia alias poſt iudicij diem præter debitam, cuique homini ignis, & caloris intenſi pro eius meritis, portionem actione mutua intenſiori calore, & intenſiore in dies incaleſcerent, arderent, ac exurerentur, cum alij homines, aliis non modo approximati debite ad agendum in alios, ſed penetrati fere eſſe debeant, ni miraculoſe igni inferni perpetuo concurſus à Deo denegetur.

10. Reſtat de pœnæ huius Dæmonum, & animarum, vel ſeparatarum, vel reunitarum corporibus damnatorum per eorum reſurrectionem magnitudine aliqua definire. Et primo certum eſt hanc ignis pœnam, & cruciarum damnatorum, (& animarum purgatorij) à Deo cruciatu, quem nos ab igne patimur, patiue in hac vita poſſumus, acerbiorem eſſe, vt eius reſpectu, noſter hic pictus, nec verus cruciatus, ab Auguſtino Patribus, & Doctoribus dicatur, quod facilius proprius, & clarius intelligitur, ſi ignis inferni, & purgatorij ſpeciei à noſtro diuerſæ ſit. Secundo: eſt certum pro criminum, & peccatorum, cuiuſque magnitudine, cuique cruciatus ignis magnitudinem taxari, maiorem, ſcilicet, vel minorem: eſt autem inde contra noſtram ſententiam de ignis cruciatus ſolum reali formali, ſiue per formæ ignis, realem phyſicam, cum dæmonibus vnionem, eorumque ab illa informationem, non leuis difficultas, cum enim forma ignis, cuius vnione, & informatione Dæmones, & damnati reliqui cruciantur, ſubſtantialis forma ſit, ac ſubinde intenſiue indiuiſibilis, nequit non tota, & ſecundum ſe totam, cuicumque vniatur communicari, æqualiterque illum informare ac exteros informat, ipſiſque communicatur: vnde & Dæmones, ac damnatos omnes æqualiter cruciabit: verum, ſi caloris ignis (cuiuſcumque ſpeciei ſit) vnione, & informatione, non autem ignis ſubſtantialis formæ Dæmones, & damnatos cruciari dicamus, cum is ſit intenſiue diuiſibilis difficultas euaneſcit. Secundo: vnio phyſica formæ indiuiſibilis intenſiue vna quam altera poteſt eſſe ſtrictior, & maior, &, qua ſtrictius, magiſque forma eadem communicetur, & (vt Thomiſtæ Dominicani aiunt) radicetur in ſubiecto, quos nec nos, neque vllus inde impugnat, quod ea maior radicatio ſtrictiorve formæ indiuiſibilis phyſica vnio repugnet, ac, quo ſtrictior ſit, magis communicet ſe ſubiecto forma; ſed quod ea qualitatum intenſionem abſque gradus ad gradum additione componant, ob rationes, & abſurda alia, quæ controuerſia de alteratione late expendebamus) magis quidem, & fortius cremabit, quo vnio hæc maior ſit, & ſtrictor, denique diſputatur à Soario, & Arriaga, ſectione quinta, an animæ damnatorum corpori poſt reſurrectionem reunitæ duobus cruciatibus, ſeu doloribus ipſis doloriferi, & moleſti obiecti eiuſdem ſenſationibus, ac perſenſionibus ab igne torqueantur? altero quem ſeparata anima habebat, altero quem corpori vnita, & homo rediuiuus habebit? qua in re, Arriaga, ſectione quinta, numero trigeſimo tertio, merito diſcordat à Soario non reputante abſurdum, duos tunc dolores, ſeu ſenſationes, qualitatis Soariſticæ moleſtæ animæ, & alterius moleſtæ corpori, vt vnaquæque eorum reſpondeat adæquatæ debitæ pœnæ pro peccatis damnatorum; quod non bene cum iuſtitia ſupplicij, concordat, quare Arriaga vnam ſolum, eandemque ſenſationem tunc in anima corpori vnita perſeuerare cenſet, quam ſeparata ab ignis calore habebat addita ſolum ſenſationis, & doloris eiuſdem, ad corpus materiali vnione, per quam corpus non percipit, ſed anima in corpore, ſicut ſeparata ſentiebat, & dolebat: quod facile componere difficultatem ait; ſed me iudice, non ita facile. Primò, quia ſenſatio, ſeu perſenſio animæ ſeparatæ, vt ipſe cum Soario docet, & explicat, ſectione octaua, eſt qualitatis illius ſpiritualis ab igne actiue obedientialiter ex anima eductæ cum vero corpori vnita eſt, & totus homo conſtatur, calor corporeus ab eodem igne virtute actiua naturali in totum hominem corporeum inducitur, eoque homo torquetur; ergo duplici obiecto dolorifero torquetur anima corpori vnita, altero, quo ſeparata adæquate pro meritis male in corpore actorum cruciabatur, altero quod adæquate; etiam pro meritis eiſdem calore corporeo ab igne inducto totus homo corpore etiam, adæquate torquetur. Item duplici ſenſatione (quam dolorem, eſſe vis, & ais,) altera ſpirituali animæ ſeparatæ, quæ per ſe perſtat, altera materiali, & corporea, quam naturaliter corporeus calor homini, eiuſque viuo corpori inductus, & vnitus neceſſario debet cauſare, & (vt ſupra, ex Arriaga retulimus, & impugnabimus) inadæquate in anima receptam, & ſubiectatam; facilius ergo in noſtra ſententia reſpondeo eandem formam, ſeu calorem, ignis cruciatiuam, quæ animæ ſeparatæ adæquate vniebatur, toti homini rediuiuo vniri ipſumque afficere, & informare, ac ſenſatione materiali, (ſicut nunc, in nobis contingit cum crematur,) rediuiuum damnatum cruciari.

DISPVTATIO VI.

De Angelorum omnium in ſtatu termini miniſteriis & officiis.

ANGELORVM, tam beatorum, quam damnatorum, ſeu Dæmonum officia, & miniſteria hac diſputatione examinanda triplicia ſunt, pro triplici perſonarum genere, reſpectu, quorum, exercenda ab eis ſunt ſcilicet, officia, & miniſteria eorum, reſpectu Dei, & alia reſpectu aliorum, ac reſpectu hominum, alia miniſteria poſtrema. Non loquimur autem de miniſterio reſpectu Dei, quod ex prædicato creaturæ rationalis omnibus Angelis, communi, & eſſentiali communiter, & neceſſario omnes Angeli, tam ſancti, & beati, quam damnati, & iniqui Dæmones habent ſeruiendi, ſcilicet Deo, velint, nolint, in omnibus ad quæ eos mittere, & eorum opera vti Deus abſolute velit: ſed de eis miniſteriis ſpecialibus, & quaſi accidentariis, quæ ex Dei ipſius ſpeciali deſignatione erga Deum exercent: quod ſolum beatis Angelis competit; cum damnatos Dæmones, vbi eos primum Deus perpetuo igni, ac inferni triremibus damnauit à ſe procul, non minus, quam reprobos, & damnatos homines reiecerit ac regiæ ſuæ celeſtis aulæ omni ſpeciali officio, aut miniſterio erga ipſum damnatione ipſa fuerint perpetuo priuati. Reſpectu autem, tam aliorum Angelorum, quam hominum ſpecialia quædam miniſteria ad aliqua ex officio proprio ab aliquibus exercenda, vtriſque competunt, dixi autem *ex officio proprio* omnia enim, ex Dei iuſſu, & decreto cuiuis Angelo

exer

Digitized by Google

exercenda, & exequenda poſſe abſolute committi, quemlibet exequi poſſe, & debere, ex prima obſecratione conſtat, & quidem de miniſterijs, & officiis propriis Angelorum beatorum, tam erga Deum ipſum, quam erga creaturas alias rationales, ſiue Angelos, ſiue homines, ex Dei poſitiua voluntate, cuique ſuum officium, & miniſterium contigiſſe citra dubium eſt, de Dæmonum vero propriis miniſteriis, & officiis, cum erga Dæmones alios, tum erga homines an ex Dei poſitiua an permiſſiua ſolum voluntate mediate, vel immediate ſuum vnicuique prouenerit? ſub iudice adhuc lis eſt. Quoniam vero Angelorum beatorum miniſteria ad valde diuerſa iis, quæ Dæmonibus exercenda ex ſuis miniſteriis propriis ſunt, obeunda, fuerunt à Deo inſtituta, & vnicuique deſignata, vt ex dicendis patebit, ſeorſim, & primo de Angelorum miniſteriis, & officiis; ſecundo de officiis, & miniſteriis dæmonum agemus.

QVÆSTIO I.

De Angelorum beatorum miniſteriis erga Deum & Angelos alios.

DIXIMVS nuper Angelos beatos, cum erga Deum, tum erga Angelos alios, tum erga homines propria, & ſpecialiter à Deo ipſis data, ac deſignata miniſteria, & officia ad munia aliqua obeunda habere, Pro quibus cuique aſſignandis memoranda ſunt, quæ diximus de hierarchiis, choriſque Angelorum, diſputat. 2. quæſtione 5.

CERTAMEN I.

Miniſteria Angelorum erga Deum, & Angelos alios ſtatuuntur.

1. OFficia quæ erga Deum beati & Angeli exercent, ſuntque aliquibus propria, nec omnibus communia ratione ſtatus beatitudinis, inueſtiganda ſunt: & enim Deum ardentiſſime ſuper omnia amare (pro cuiuſque naturali voluntatis, ac ſupernaturali facultate charitatis habitu ex parte potentiæ, & Dei clara viſione ex parte obiecti, Dei ſcilicet, amandi) tenentur: vnde rurſus obſequendi Deo, in omnibus ad nutum, vt in nullo, ne leuiſſimo quidem, ab eius ſibi nota voluntate, ſiue omiſſiue, ſiue commiſſiue poſſint abſcedere, neceſſitas, etiam antecedens, beatis Angelis ex ſuo feliciſſimo ſtatu ſit. Sed vero hæc omnia ex miniſterio, officioue proprio, & ſpeciali aliquibus Angelis à Deo commiſſo, & deſignato, non eſſe, vel in conſtat: quia in eis exercendis, atque erga Deum obeundis, Angeli beati omnes communicent. Secundo, quia in eis omnibus obſequiis Deo præſtandis, & beatæ nunc ſeparatæ animæ iuſtorum, & corporibus ſuis demum per reſurrectionem reſtitutæ, rediuiuique ipſi iuſti æternum cum Angelis communicabant. Ex ſtatus ergo beatitudinis fælicitate ſumma communi, non autem ex ſpeciali miniſterij prærogatiua ea erga Deum obſequia Angeli exhibent beati, igitur miniſteria, & obſequia actualia Angelorum erga Deum, ex officio, & miniſterio habituali ſpecialiter ipſis à Deo deſignato, & conceſſo, ex habitu alia eſſe debent ab eis, quæ ex ſtatu beatitudinis communi ab omnibus Deo exhibentur, & quæ Angelorum aliquibus non autem omnibus conueniant.

2. Ea vero ſunt in Seraphinis ardentiſſimus erga Deum amor, ex quo in via ſpecialiter & præ cæteris aliis Angelis exercito, & naturæ ſuæ ad eum concipiendum aptitudine expeditione, & promptitudine maiore primum chorum hierarchiæ primæ, & ſupremæ honorem, & nomen daturam Seraphinorum fuere ſortiti, in Cherubinis plenitudine ſcientiæ, de Deo, ſiue profundior, penitior, atque ex creatis penitiſſima Dei contemplatio, ad quam chorumque Cherubicum hierarchiæ eiuſdem ſecundum, eiuſque nomenclaturam, ex naturæ etiam ſuæ maiori promptitudine, & expeditione ad Dei contemplationem, & ſpeculationem perfectiorem, eiuſque in via exercitio cum ex naturalibus tum ex reuelatione obtinuerunt. Tertium miniſteriale, & ex officio obſequium Deo ab Angelis exhibendum eſt ab Angelis tertij, & poſtremi chori hierarchiæ primæ, & ſupremæ, à Thronis ſcilicet, qui pacatiſſimæ Dei ſedes, ſoliaque ſunt: quibus Deus ſpecialiter inſidet ſuamque maieſtatem oſtentat. Quibus gradus honorem, nomenque obtinuerunt, cum ex naturæ promptitudine & propenſione maiore effectiua, vt ſe Deo ad id miniſtre etiam ſummitterent; vt Deum pacatiſſime ipſis inſeſſurum reciperent, cuiuſque maieſtatem, & gloriam eiuſmodi receptione creaturis cunctis oſtentarent, omnem ſuam connaturalem, tum ſupernaturalem in vtroque genere maximam, ei miniſterio, & pedibus Dei, abſque vlla mentali perturbatione commotione, aut dedignatione in via etiam dicantes, & conſecrantes.

3. Hac ergo promptitudine expeditione, & quaſi propenſione, & inclinatione iſtorum omnium Angelorum, cuiuſque ad actus præfatos, atque eorum actuum præcellenti exercitio à Deo attentis ad præfatos hierarchiæ, choros ad eorum actuum, & obſequiorum Deo, ex officio, & miniſterio proprio exhibendorum exercitium perpetuum, aduocati, ac deſignati Angeli à Deo ſunt vt conſtat ex dictis citat. diſputatione 2. quæſtione 5. certamen 1. à num. 5. quæ miniſteria, qui ad eum, quaſi perſonaliter obſequiis ſuis, & immediate pertingunt Deo coniunctiores, & quaſi Cameræ, & ſecreti familiares intimiores, eos Angelos conſtituunt. Porro in duarum hierarchiarum inferiorum Angelis nullum miniſterij ſpecialis obſequium Deo immediate, & quaſi perſonaliter ex officio, & miniſterio eorum alicui, vel aliquibus proprio, inuenio, quod non ex ſtatu communi beatitudinis proueniat; niſi, quod eorum quiuis, dum miniſterium proprium ſuo gradu, & ordine erga creaturas alias commiſſum, ac demandatum à Deo induſtriè ſolerter, ac ſtudioſe obit, Deo quidem obedit, gratumque ſubinde ipſi opus exequitur & offert; quod tamen cuiuis bene, & ex Dei lege, & voluntate operanti commune eſt, nec ex aliquo proprio, & ſpeciali officio, & miniſterio erga Deum exercendo proueniens. Nec illa Angelorum, ac Beatorum omnium in regali Dei ſpeciali empyrei aula, ſpeciale aliquod miniſterium erga Deum, quaſi perſonale, & Deum ipſum immediate, & ſpecialiter pertingens importat, ſed commune cæleſtis illius aulæ, & Patriæ ciuibus ad curiæ, & aulæ regiæ maieſtatem ornatum, & gloriam, cui miniſteria, & dignitates, & poteſtates diuerſæ eis à Deo erga creaturas alias conceſſæ, non parum inſeruiunt, dum tam multos, curiæ, & aulæ illius cæleſtis incolas illuſtriores reddunt, vt ex humanis licet facile colligere.

4. Illuminationem aliorum Angelorum ab aliis

Digitized by Google

ſiue à Deo mediate per Angelos alios, eorumque miniſterium negauit Durandus, in 2. diſputat. 11. quæſtione 3. numero 10. aſſerens cauſaliter, ſiue actiue Angelos à ſolo Deo immediate illuminari, quin ab alio Angelo eius illuminatio aliqua naturæ, & cauſalitatis veræ phyſicæ, & realis prioritate procedat; tametſi cenſuræ grauis metu addat: vnum Angelum ab alio per conſequentiam quandam illuminari, vt ita ſcholaſticis reliquis aliqualiter, verbis ſaltem æquiuocis, morem gerat, nec adeo aperte teſtimoniis Patrum, præcipue Dionyſij, communis hac in re magiſtri, aduerſetur, eſt autem illuminationis huius vnius Angeli ab alio per conſequentiam, Durandi ſenſus, & explicatio, ſeu probatio ab ipſo adhibita ibidem: quia, cum Angeli in diuini luminis irradiatione continuentur, quod vni ſui luminis communicat, ſiue ſcientia ſua ipſe, ac ſeipſo veritatis reuelat cæteris ab ipſo ac ſeipſo reuelari conſequens eſt: & prius quidem ordine dignitatis Angelis dignioribus, & hierarchiæ, chorive ſuperioris, quam aliis minus dignis, & inferioris chori, & hierarchiæ. Hac, inquam, ratione explicat Dionyſij teſtimonium ex capite 14. de cæleſti hierarchia, quod ſolum ſibi obiicit Durandus, ſed inſufficienter, cum dicat Dionyſius vnum Angelum acceptam intelligentiam, ſeu illuminationem, communicare inferiori; atque hunc à ſuperiore erigi, & excitari, à quo quaſi digito viam monſtrante edocetur: quæ cauſalitatem ſuperioris ad inferioris illuminationem, nec ſolam prioritatem illuminationis ordine dignitatis demonſtrat, illa, etiam, quæ dixerat, capite 3. medio, ordinem hierarchiæ, ſeu gradus hierarchici poſtulare, vt alij purgent alij purgentur, quidam illuſtrent, alij perficiant, alij perficiantur, & capite 8. Angelos ſecundæ hierarchiæ purgari ab Angelis primæ. Ac libro de Eccleſiaſtica hierarchia, capite 5. titulo de ſacerdotalib. perfection. ait inferiora per ſuperiora, tandem in Deum reduci, quæ & alia, num. 6. ex Dionyſio recitanda abſque actione aliqua ſuperiorum Angelorum in inferiores fieri nequeunt aut intelligi. Adde illam continuationem illuminationis, veritatum & ſecretorum Dei Angelis omnibus falſo, & abſurde à Durando ſupponi; alias nulli reuelare aliquid poſſet Deus, quin omnibus; contra ius ſecreti, quod ne creaturæ rationali denegatur; & contra id, quod factum in miſterio incarnationis vidimus, ita ſoli Gabriel reuelato, vt nihil ad ipſum, quouis gradu, ſpectans alteri Angelo fuerit commiſſum.

5. Idcirco dico primo, contra Durandum; alios Angelos, ab aliis Angelis illuminari eiſque mediis à Deo, ac proinde non omnes immediate ab ipſo Deo illuminari dogma certum Theologicum, Eccleſiaſticum, & pene fidei eſt, & quod abſque ingenti temeritate negari nequeat. Primum patet, quia eſt omnium Theologorum nullo dempto concluſio. Secundum etiam, quia eſt totius Eccleſiæ, & ſi non definita ſententia. Tertium, quia id ſe ab Apoſtolo Paulo Præceptore, ſeu imitatore, vt ipſe ait, ſuo dediſſe, teſtatur Dionyſius, capite 6. de cæleſti hierarchia, cuius teſtimonio non poteſt abſque ingenti valde temeritate fides, non deferri, ſicuti & quod ea Paulus ex Dei reuelatione didicerit, vnde ingentis valde temeritatis notam Durandi ſententia meretur. At dicet, Auguſtinum, capite 58. Enchiridij aſſerere nihil de hoc certum eſſe: eſt enim certum item opera Dionyſij multo tempore fuiſſe ſuppreſſa, nec facile obuia, & quorum exemplaria, ad paucorum manus, etiam ſtudioſorum, & doctiorum Patrum erant: vnde nec Gregorius Magnus, Auguſtino poſterior, illa viderat; ſiquidem Dionyſij ſententiam de miſſione Angelorum, non ex eius lectione; ſed ex aliorum relatione commemorat homil. 34. in Euangelia; quare Auguſtinum Dionyſij opera, & ſententiam hanc, quam, ne quidem ex aliis memorat, non vidiſſe certum eſſe debet; & ſic ibi, quia Dionyſij hac in re toties repetitam, & conſtantem ſententiam ab Apoſtolo acceptam non viderat, incertam exiſtimatit. Sed ratio, qua Durandus ſcholaſticorum omnium, & Dionyſij authoritatem, communemque Eccleſiæ ſenſum à Deo magna temeritate prætriuit leniſſima eſt, non ſolum, vt à recentioribus perfunctorie lecta recitatur, vt facilius impugnetur, ſed vt apud ipſum eſt, atque à noſtro Vaſquez fideliter proponitur: diſputatione 216. capite 1. numero 2. §. *Hac igitur Doctrina*, quia Deus ſolus eſt cauſa proxima omnium, quæ pertinent ad ſtatum beatitudinis, tam eſſentialis, quam accidentariæ, tam formalis, quam obiectiuæ: ſed illuminatio Angelorum, tam formaliter quam obiectiue ſumpta, pertinet ad ſtatum beatitudinis (ſiquidem eſt reuelatio myſteriorum, quæ ad ſtatum beatitudinis, ſaltem accidentariæ, Angelorum ſpectant, aut aliquando ſpectabunt: ergo illuminatio Angelorum omnium à ſolo Deo proxime, & immediate cauſatur, ſed maior eſt falſa quatenus ad beatitudinem accidentalem ab eo ſtatu defectibilem: vndecumque enim, & à quocumque immediate ſcientia, & illuminatio obiectis cuius cognitione Angelus illuſtratur atque accidentarie gaudet, mediate vel immediate proueniat, æque illuminaretur gauderet, atque accidentarie beatificaretur. Quod cum à Deo tandem, vt principali authore, ac diſpoſitore prouidentia connaturaliori, vt per ſuperiores cauſas, & miniſtros inferiorum commodis prouideat, nil improportionis, imo vero multum aptiſſimæ proportionis habet, vt ex Dionyſio dicemus vtt, & in hierarchia Eccleſiaſtica, vt per ſuperiores immediate cooperantes inferiorum ſanctificationi, & ſaluti (quæ maius quidquam accidentaria illa beatitudo eſt) prouidit, ſed permiſſa maiore, minor abſolute falſa eſt. Siquidem illuminationes, & reuelationes miſteriorum, & ſecretorum Dei Angelis ab ipſo factæ, (vt non omnes) plurimæ non ad accidentariam eorum beatitudinem, ſed miniſteria ſaluti hominum neceſſaria ſpectant: vt de earum pluribus, & pleriſque, quas ex ſcriptura nouimus, conſtat, quod autem inſuper Durandus pro ſua inſinuat ſententia de ſupernaturalitate neceſſaria obiecti illuminatione proponendi, & confortatione intellectus illuminandi (quæ vti & obiecti ſupernaturalis propoſitio, à ſolo Deo fieri immediate debeat) diſiectum ex dictis eſt: clariuſque ex dicendis cert. 2. de materia illuminationis, & modo, quo ea fieri immediate ab Angelis debeat reiicietur.

6. Dico ſecundo, Angelis ſuperioris hierarchiæ, & gradus, ſeu chori intra earum quamuis hierarchici inferioris hierarchiæ, & gradus Angelos illuminant iuxta Dei voluntatem, &, vt à Deo iubentur iuxta horum ſtatum, & obeunda miniſteria. Concluſio hæc æque eſt certa, ac præcedens: quia ſimul vtraque à Dionyſio, Patribus, & omnibus (durando excepto) ſcholaſticis traditur, dixi autem, *iuxta Dei voluntatem, & inferiorem ſtatum, & miniſteria obeunda*: quia dubium non eſt, quin plura ſuperioris gradus, & chori hierarchici Angelis reuelare Deus poſſit, quæ ad ſpecialem ſtatum, conditionem beatitudinis Angelorum chori illius, & miniſteria ſpectent, quæ nuſquam, ad ſtatum conditionem, & miniſteria Angelorum chori, & gradus, hierarchici inferioris pertineant: quare, neque eis ſint à ſuperioribus Angelis communicanda. Probatur concluſio primo ex ſcripturæ locis, quæ Dionyſius iam recitandus tetigit, & aliis decurſu diſputationis recitandis. Secundo, ex Dionyſij teſtimoniis pluribus Primum ex cap. 3. de cæleſti hierarch. *vbi indultum ſibi ſacratiſſimum iubar affatim hauſerint*, ſuperioris hierarchiæ, & chori Angeli) *hoc ipſo poſt modum abſque inuidia ſequentibus fundunt, atque*

in

Digitized by Google

in hac ipſa diuinis obtemperant legibus. Ac rurſus ordinem hierarchiæ, ſeu hierarchicum poſtulare. *Vt alij purgentur alij purgent: quidam luce non ſolum doctrinæ illuſtrantur, quidam illuſtrent, aliqui perficiantur, alij perficiant*, quod non ſolum de ordine vnius hierarchiæ ad aliam, ſed de ordine chororum intra hierarchiam, quamlibet ordinatorum intelligit, quia, & hic ordo hierarchiæ eſt, & capite quarto, ſub med. clarius expreſſit dicens legem miniſterio Angelorum datam, & per Moyſem ad nos perueniſſe: *quaſi illud ordo diuinæ legis ſentiat: ea, quæ ſecundum locum obtinent, ab iis, quæ primum ad diuinitatem erigi, & excitari; Etenim, non ſolum in ſummis, atque infimis mentibus, ſed in eis etiam, quæ ſunt eiuſdem ordinis, hæc lex à Deo ſancita eſt: vt in quacumque hierarchica, & primi ſint & medij, & poſtremi ordinis, inferiorumque, ſuperiores ſint, eiſque, quaſi digito viam monſtrent, aditumque oſtendant ad diuinitatem, illuſtrationem, atque conſociationem*, & rurſus. *Statuit ſummus ille, ac ſuperſubſtantialis omnium ordo per ſingulas diſtinctiones primos, & medios, extremoſque eſſe ordines, atque virtutes: vt ſcilicet inferiorum ſpirituum excellentiores, quique præceptores, ac duces ſint, ac ibi, tanquam ſpiritus ſupra mundanum intelligunt modum rerumque rationes diuinis illuſtrationibus, ſibi accommodatis dicunt, & rurſus ad propinquiora, & cognita, quæ didicere, tranſmittunt*. Item capite ſeptimo, ait de Seraphinis, *inferiora agmina ad ſui ſimilitudinem potentiſſime ſubeunt, lucida, illuminanteque proprietate totius obſcuritatis expultrice*, de Cherubinis, *indultam ſibi ſapientiam, in ſequentia, & inferiora transfundunt*, cap. inſuper 8. de ſecunda hierarchia ait. *Purgatur, illuminatur, atque perficitur modo quo diximus* (capite ſcilicet tertio,) *ex ſacris diuinæ intelligentiæ fulgoribus in illum per prima, ſuperiorumque diſtinctionum officium ſecundo loco manantibus*. Eſt autem obiter aduertendum, cum Sancto Thoma, quæſtione 108. articulo ſecundo ad primum & ſcholaſticis reliquis purgationem, illuminationem, & perfectionem, eiuſdem realiter actus nomina eſſe: quæ quatenus lucem confert illuminatio, quatenus tenebras neſcientiæ, ſeu lucis negationem pellit, purgatio, quatenus veritatis cognitione intellectum perficit, eius perfectio dicitur. Atque ibidem iterum, *quod legimus* (Zachariæ) *per Angelum in alium Angelum cuiuſdam rei perueniſſe notitiam euidens indicium eſſe arbitramur perfectionis à longinquo venientis ac pro ipſius ratione in ſecundum perfectionis locum deriuantis*, capite 10. *decet inferiores* (gradu hierarchico) *ſuperioribus ſubaudire, & hos Dei conſilia exponere*. eandem, ac totam de hac re doctrinam ſuam epitome tradit de Eccleſiaſt. Hierarch. capite 5. titulo de ſacerdotalibus perfectionibus dicens. *Inferiora per ſuperiora tandem in Deum reduci per illuminationem*, quam *ſacram efficientiam, & deificarum notionum tranſfuſionem* appellat. Denique membra humana metaphorice Angelis, applicans, & explicans, vltima de cæleſti Hierarchia, ait, *Dentes, quod alimenta adhibita diuidit, vnaquæque enim eſſentia, quæ mente prædita eſt vnicam intelligentiam à diuiniori traditam accepit, vt quadam, quæ altius natura conſulit, diuidit, amplificat, pro captu, & ductu inferioris.*

7. Conſonant Athanaſ. libro de communi eſſent. ſcribens. *Cherubin, & Seraphin, ſine vllo mediatore, aut interprete à Deo condiſcunt, & ab iis erudiuntur inferiores ordines, atque ita deinceps cæteri pro ſuo gradu*. Sophronius encomio de Angelis, ita Seraphinos allocutus. *Splendorem, quantum fas eſt, abſque vllo medio excipitis, exceptumque cæteris mentibus, & intelligentiis communem facitis*. Damaſc. lib. 2. cap. 3. *illud quidem perſpicuum eſt: eos, qui præſtantiores ſublimioreſque ſunt ſplendorem, & cognitionem inferioribus impertire* Bernardus, 5. de conſiderat. cap. 4. Sic de Cherub. ait; *ex ipſo ſapientiæ fonte ore altiſſimi haurientes, & refluentes fluenta ſcientiæ vniuerſis ciuibus ſuis*. Rurſus homil. 1. ſuper. *miſſus eſt*, Lucæ 1. præfatæ ſuæ ſententiæ innitens Gabrielem à Deo, miſſum dici cenſet quod non ſit ex gradu inferiore, ſed ex eo, qui gradum hierarchicum ſuperiorem non habeat. *Quia non ab alio forte excellentiore ſe (vt ſolet) ſpiritu ſed ab ipſo Deo miſſus perhibetur. Propter hoc ergo poſitum eſt à Deo.* Quam Bernardi rationem laudat noſter Salmeron. capite 3. tract. 3. §. *Neque vero obſtat*, ſubfin. eamque ſententiam ſuam Andreæ Hieroſolimitani ſerm. de ſalut. Angel. Damaſceni de dormit. Virginis, Cedreni in compendio hiſtoriar. Gregorij hom. 34. in Euang. ante med. & Bernardi proxime, Cardinalis Senogalliæ in Decacordo ſententiam de primo ordine, & gradu hierarchico Gabrielis, quod, ſcilicet, ex Seraphico ſit, confirmat: vir id ipſum multo eruditionis & rationum pondere probauerit toto eo. § & antecedente, §. *duplaciter*, med. ab illis verbis. *Nunc illud interim agamus*, probareque pergit, §. *ex quibus verbis Danielis*. Rationes huius concluſionis tetigit Dionyſ. ex connaturali Dei prouidentia in creatorum adminiſtratione, vt, ſcilicet, per ſuperiores eorumque interuentu in inferioribus agat, & cum eorum virtutibus intermediis, generali tamen eius concurſui ſubiectis cooperetur. Aliam etiam tetigit de maiori capacitate, & perfectione intellectiua Angelorum ordinis hierarchici ſuperioris, & maxima ordinis ſupremi neceſſaria, vt inferioris ordinis Angelos illuminatione doceant; ſiquidem ex rei natura Doctor, & magiſter melius, perfectiuſque, quam diſcipulus intelligere debet, quæ docet. Tertia eſt, quia Angeli ſupremæ hierarchiæ, & chori Deo familiarius, coniunctiuſque aſſiſtunt, quaſi cubicularij, & vt Hiſpane dicamus, *grandes de la camara de Dios*: titulo autem familiarioris, coniunctioriſque Deo aſſiſtentiæ continuæ perpetuæ ex munere, & ſui gradus hierarchici officio Deus, connaturaliter loquendo, myſteria, & ſecreta ſua debet primum communicare, & per hos proxime gradu hierarchico coniunctis, & ſic deinceps, quæ vnicuique ſecundum ſuum inferiorem, & diſtantiorem, & Dei voluntate, communicari expediat, vt diſp. 2. qu. 5. certam. 1. à num 5. diximus, & humanis exemplis monſtrauimus; *dixi connaturaliter*. Poteſt enim abſolute Deus per inferiores Angelos de ſecretis, & myſteriis ſuis ſuperiores Angelos inſtruere, imo & per homines etiam, iuxta illud ad Epheſ. 3. *vt innoteſcat Principatibus per Eccleſiam vt bene*, Vaſquez, diſp. 217. num. 2. Soar. lib. 6. cap. 15. num. 18. & ſi hic inſtructionem hanc ſuperiorum ab inferioribus Angelis, vel hominibus illuminationem vocari nolit, quod de propria, & ſtricta, & hierarchica, de qua hic verum habet, cum actus ille ex hierarchico illo gradu, & miniſterio non proueniat; ſecus, de illuminatione abſolute dicta, ſub qua hierarchica continetur. Accedit titulus excellentiæ charitatis & amicitiæ ſupernaturalis, qua ſupremæ hierarchiæ, & chori. Angeli Angelis inferiorum graduum hierarchicorum excedunt: quo titulo plura, & immediatius ſecreta Dei reuelanda ſunt: vt in humanis vſu venit, & inſuper naturalibus, & diuinis ſeruari debere, atque à ſe ſeruatum Chriſtus Dominus aiebat. Ioan 15. *vos autem dixi amicos, quia omnia, quæ audiui à Patre meo, nota feci vobis.*

8. Sed ex his rationibus poſtremis difficultas ſuboritur, titulo enim cum maioris, & coniunctioris aſſiſtentiæ Deo, & excellentioris in ipſum amoris, chorus ſolus ſupremus hierarchiæ ſummæ, qui Seraphinorum eſt, videtur immediate à Deo ſecretorum, & myſteriorum Dei reuelationes, & illuminationes recepturus, ac

in ſecundum Cherubinorum, connaturaliter loquendo, immediate transfuſurus vt ex Dyoniſio, & Patribus ac ſcholaſticis omnibus docuimus. Ex ratione autem ſecunda ab eodem Dionyſio tactâ, præſtantioris intellectus, & intelligentiæ eorum, quæ aliis per illuminationem, & doctrinam tradenda ſunt, neceſſariæ in Magiſtro, quam in Diſcipulo edocendo: ſiquidem Cherubinos præſtantioris Seraphinis intellectus, & intelligentiæ veritatum eſſe certa apud Dionyſium, Patres, & ſcholaſticos ſententia eſt, quam, & nos diſputatione 2. quæſtione 5. ſtatuimus, atque à non leui difficultate peculiariter vindicauimus: inde vero fieri videtur, vt quæcumque à Deo ſecreta, & myſteria reuelentur, melius, perfectiuſque, connaturaliter loquendo, percipienda intelligenda, ac penetranda à Cherubinis, quam à Seraphinis neceſſario ſint: ac proinde Cherubinis, vt perfectius percepturis aptiuſque ſubinde, & alios docturis eſſe immediate à Deo reuelanda vt Seraphinos doceant, atque illuminent. Nec ſatis eſt plerumque in humanis Magiſtrum hebetioris, imperfectioriſque intellectus, & intelligentiæ eſſe, diſcipulum vero ingenij acutioris, ac perfectioris intelligentiæ veritatum, quas à Magiſtro edocetur: tum quia magiſteria, & diſcipulatus, non ex natura rei, vti in Angelis diximus, ſed ex accidenti apud homines contingunt: tum etiam; quia, ſi quid euaſio præſtat, Dionyſij rationem euertit. Nec magis præſtat, ſi ex parte difficultati cedas, ac dicas, Cherubinos, ac Seraphinos æque immediate à Deo, nec alios, per alios illuminari, vt expreſſe Athanaſius recitatus, numero 7. initio pro quo non contemnenda ratio occurrit; quia propinquior aſſiſtentia, & ſtrictior charitatis, & amicitiæ ſupernaturalis cum Deo coniunctio Seraphinorum immediatam ab ipſo illuminationem requirit; & ſi minus perfectæ intelligentiæ, quam Cherubini ſint; qui etſi non ſint à Deo, & aſſiſtentiæ propinquitate, & amoris coniunctione Deo coniuncti, tamen perfectioris intelligentiæ, atque ad magiſterium, & illuminationem aliorum ſunt aptiores: vt in vtriſque, quod vnius tituli excellentiæ deficit præſtantia tituli alterius compenſetur. Non tamen præſtat; quia Dionyſij, reliquorum Patrum, & Theologorum (qui præſtantiam eorum in vno, & defectum in alio apprime norunt, & docuerunt) hactenus ex ipſis à nobis ſtatutam ſententiam euacuat: nempe à primo cuiuſque hierarchiæ choro inferiores, & nominatim à Seraphinis inferiores primæ hierarchiæ choros, ac ſubinde Cherubinos illuminari.

9. Reſpondeo tamen primo defectum minus perfecti intellectus Seraphinorum, quam Cherubinorum ex parte propoſitionis myſterij, & ſecreti reuelandi poſſe à Deo ſuppleri, vt perfectius his illud intelligant, percipiant, ac penetrent, ac eis illa immediate Deus reuelet, vt ſtrictior cum ipſo aſſiſtentiæ, & charitatis coniunctio repoſcit, quod nullus inferior exigit hierarchicus gradus, atque horum proinde poſſint connaturaliter eſſe Doctores. Reſpondeo ſecundo, independenter ab eo ſupplemento diuino ex parte melioris, viuidioriſque propoſitionis myſterij reuelandi. Argumentum probare de perfectiore cognitione ſpeculatiua veritatum pure etiam ſpeculatiuarum, ſecus de practica, & practicarum, etiam veritatum cognitione, cuiuſmodi ſunt myſteria, & ſecreta Diuina, omnia, quæ illuminationis huius materia ſunt, eſſeque ſolummodo poſſunt; vt certamine ſecundo, oſtendemus: ſunt enim, quæ ad arctiorem cum Deo coniunctionem affectiuam, cum Angelos, tum homines ducant, reddantque proinde Diuiniores, conſtat autem, ex dictis citato loco, ex diſputatione ſecunda, in Seraphinis perfectiorem practicè cognitionem eſſe ad amorem Dei, arctioremque cum ipſo affectiuam coniunctionem, quam ſit in Cherubinis perfectior ſpeculatiue, & phyſice conſiderata cognitio: vnde, & in ordine ad alios ad arctionem effectiuam coniunctionem ducendos, inducendoſque practice erit Seraphinorum cognitio quam Cherubinorum perfectior: tum ex Ciceroniano illo apophthegmate. *Ardeat Orator, ſi iudicem velit accendere*, frequentiſſima experientia comprobato: tum quia, ad negocianda, quæcumque obſequia, grata, & iucunda, ei quem vehementer ardemus, vt Seraphini Deum, ingenioſior longe amor, quam intellectus eſt, valdeque induſtrior altius de amato, eiuſque rebus concipiendo, aliiſque proponendo, vt eorum amorem ipſi, & æſtimationem conciliet, quam de eius intellectu poſſet præſumi, ac non amantes, quantumuis ingenioſi, concipere, ac proponere aliis poſſent: ita vt, licet amor pars ingenij phyſice non ſit, illud tamen ita circa amatum acuat, eiuſque vires totas exerat, atque erga illum diſtendat, ac ita cernat acutum, vt acutiſſimis mentibus in eo præualeat, ac prudenti æſtimatione totum amantis ingenium moraliter ſit; id quod quiſquis ardenter amat experitur atque in Dei ſeruis, cum ardenter amantibus verbis, & operibus experimur, in Deo, eiuſque perfectionibus penitius penetrandis, atque ad alios Deo lucrandos proponendi, vſque ad ſtuporem ſupra naturalem mentis ſuæ, & ſubtilioris aliorum captum ingenioſos illos eſſe, ac induſtrios.

10. Illud demum hic examini ſcholaſtico ſubeſſe poteſt. An ſcilicet Angeli, non ſolum Angelos beatos gradus hierarchici inferioris illuminent, ſed & malos Dæmones damnatos? & illuminare illos etiam illuminatione hierarchica de qua loquimur poſſe, & de facto illuminare videntur. Siquidem plura Dei conſilia & myſteria; ex Dei voluntate, & decreto poſſe Angelos Dæmonibus manifeſtare, extra controuerſiam eſt, & de facto eſſe illis manifeſtata ex variis ſcripturæ locis facile colligitur, Angelos autem omnes etiam infimæ hierarchiæ, ſuperioris ordinis, cunctis Dæmonibus, ad Dei ſecreta, & myſteria cognoſcenda, aptiores, ea proinde poſſe eis illuminatores eſſe, certum itidem eſt. Etſi enim Dæmones plures nobilioris naturæ, & perfectioris intellectus pluribus Angelis ſint, atque eorum non pauci Angelis primæ hierarchiæ ſummis, Seraphinis, ſcilicet, & Cherubinis ſpecie, & naturæ præſtantia, & nobilitate æquales; tamen ſtatu perpetuæ damnationis, & inimicitiæ Dei ſunt ab ipſo longe remotiſſimi; è Dei autem coniunctione, cum aſſiſtentiæ, tum amicitiæ arctiore, & proximiore ad mediatius, vel immediatius cognoſcenda myſteria, & ſecreta diuina gradus proximiores Deo, ac ſuperiores, vel remotiores, & inferiores Angelorum diſponuntur: quare in ordine ad id à Deo infra omnes Angelos infimos etiam Dæmones ſunt, vt nullum habeant gradum: ac proinde connaturaliſſime fiet, vt ab infimis etiam Angelis de Dei myſteriis, & ſecretis Dæmones inſtruantur, atque illuminentur; & ſi quandoque à Deo ipſo (vt ex libro Iobi conſtat) ſuo abſoluto iure, & poteſtate vt ente fuerint inſtructi de aliquo, & illuminatio, ex quibus colligi videtur Dæmones illuminatione proprie hierarchica, de qua loquimur, ab Angelis illuminari.

11. Cenſeo tamen Dæmones ab Angelis illuminatione propria, & hierarchica (de qua agimus) nuſquam illuminari de facto, nec de poſſibili, & ſi de myſteriis, & ſecretis Diuinis inſtrui ex Dei voluntate ab eis poſſint, & quandoque inſtruantur. Moueor primo, quia illuminatio vnius Angeli ab alio, (de qua Dionyſius, Patres, & Theologi omnes) actus hierarchicus eſt per Dionyſium,

Digitized by Google

ſium, & Patres recitatos, & Theologos omnes: atqui ſecreti diuini tranſmiſſio ab Angelo in dæmonem actus hierarchicus non eſt; ergo nec propria, de qua agimus, illuminatio. Minor probatur: quia actus hierarchicus is ſolum eſt, qui prouenit ab Angelo ratione ſui gradus, & officij, ſeu miniſterij proprij hierarchici gradui illi hierarchico deſtinati; aſt inſtructio, & reuelatio myſterij, aut ſecreti Diuini dæmoni ab Angelo facta, nequit prouenire ab aliquo officio, & miniſterio proprio, & deſtinato alicui gradui hierarchico: vt patet ex officiis, & miniſteriis propriis, cuique choro, & gradui hierarchico, à Theologis, & à Dionyſio deſignatis; ergo nequit eſſe actus hierarchicus. Confirmatur ex ratione ipſa pro affirmatiua parte data, quia, quod Angelis competit ex ſtatu beatifico omnibus communi, non autem ex gradu hierarchico, cuique proprio, non competit eis, ex officio, & miniſterio aliquo hierarchico: ſed ſuperioritas Angelorum reſpectu dæmonum, vt hos connaturaliter de ſecretis Dei inſtruant, ac proinde ipſa inſtructio, non conuenit alicui Angelo ex gradu ſuo hierarchico, propterue officio, & miniſterio, ſed ex ſtatu beatitudinis cunctis communi, vt ea ratione dicebatur; ergo, nec ſuperioritas, & poteſtas connaturalis dæmones inſtruendi, neque ipſa inſtructio eſt poteſtas, actuſue hierarchicus Angelorum, ac proinde nec propria hierarchica illuminatio, de qua agimus. Probatur ſecundo concluſio: quia illuminatio vnius Angeli ab alio cum actiua, tum paſſiua, de qua hic, tota intra ordinem hierarchicum eſt, & continetur, quin ad aliquam creaturam rationalem extra hierarchias, & gradus hierarchicos omnes poſitam extendatur; dæmones autem extra hierarchias, & gradus hierarchicos omnes ſunt poſiti; ergo eorum ab Angelis illuminatio propria, & hierarchica non eſt. Maior probatur: quia & ſi notiſſimum Dionyſio, & Patribus, ac Theologis ſit, ac fuerit, homines de pluribus à ſuis cuſtodibus infimæ hierarchiæ Angelis, inſtrui, tamen huius hierarchiæ, Angelis actiuam illuminationem, non tribuerunt, ergo quia illuminationem, de qua hic, ad aliquem extra hierarchias earumque, atque gradus omnes non extendi cenſuerunt.

12. Vigetur; quia ea de cauſa, à Dionyſio, Patribus, & Theologis Angelos omnes, in hoc illuminationis negotio tripartientibus, ſcilicet in Angelos, qui non illuminati ab Angelis, alios illuminant, atque in negotio illuminationis angelicæ actiue ſolum ſe gerunt, & in Angelos, qui ab aliis illuminati alios illuminant, ac proinde actiue, & paſſiue ſe in illuminatione habent, & in alios, qui illuminantur, non autem, illuminant, ac ſe paſſiue prorſus in illuminatione gerunt: quo non ſolum actiuam illuminationem Angelorum (de qua hic) infimæ hierarchiæ, & chori, ſeu gradus hierarchici in dæmones, & homines omittunt, (vt argumentum hoc ab authoritate, negatiua ſolummodo eſſe cenſeri poſſit) ſed expreſſe negant illuminationem actiuam propriam ad aliquem, extra omnes hierarchias, earumque gradus, & choros hierarchicos poſitum (vti dæmones poſiti ſunt) in Angelis eſſe, dariue vſquam poſſe. Tertio principaliter probatur concluſio, ac probationes datæ confirmantur: ex natura, & eſſentia ipſa illuminationis de qua agimus definitæ à Dionyſio de cæleſti hierarch. c. 3. dum hierarchiam, ſic definit, *eſt ſacer ordo, ſcientia, & actio, quæ ad diuinitatis ſimilitudinem (quoad eius fieri poteſt), accedit & proportione illuſtrationum quæ ei diuinitus data ſunt ad Dei intentionem traducitur*: vbi ab illis verbis, *& actio*, quæ, omnem actum hierarchicum ac ſubinde actum illuminationis, de quo inferius agit, definiuit. Ex eis autem verbis ſic arguo, actio hierarchica illuminatiua, ſeu propria illuminatio eſt, qua illam tunc recipiens, tum agens ad Dei ſimilitudinem accedit, ad eiuſque intentionem traducitur; atqui dæmon in ſtatu damnationis nulla inſtructione de myſterio, ſecretoue aliquo Dei ab vllo Angelo facta adducitur ad intentionem, & voluntatem Dei, neque ad Dei ſimilitudinem accedit, neque accedere, adducine ad alterutrum poteſt. Secundo quidquid dæmonibus ex myſteriis, ſecretiſue diuinis reuelatur, ipſis nuſquam proficuum, & practice perfectiuum eſt, nec alicui, cui ipſi bonum velint, ſed omnia ad eorum malum pœnam, inuidiam, & rabiem: vnde, & ſi ita pura ſpeculatione ſiſtendo intellectus eorum manifeſtatione, ac proinde dæmones ipſi perficerentur, eiſque bona, ea manifeſtatio foret, aſt, cum ex ea, non, niſi pœna, dolor, ira, rabies, & inuidia eis accreſcat illos abſolute perficere, bonumque, & perfectionem abſolute afferre non poſſunt: vt de fide ſupernaturali, quam eis ad tremorem, & pœnales alios affectus Deus, vt diximus, concedit, fatendum eſt. Confirmatur: quia manifeſtatione, ſeu intimatione, ſententiæ vel mortis, vel ad triremes reus dubio procul, de eo, quod ignorabat inſtruitur, atque veritatem, quam ignorabat cognoſcit, & ibi ſiſtendo, eius intellectus perficeretur, bonaque illi ea cognitio foret; aſt, quia doloris, triſtitiæ, & cruciatus cauſa eſt, nec bona Reo, nec perfectio abſolute eſt, illuminatio autem omnis etiam late, nedum ſtricte, & proprie ſumpta (de qua hic) bona, & perfectio abſolute illuminati eſſe debet, quod ſi bona hominibus ſint ſecreta diuina, quæ, ex Dei voluntate dæmoni ab Angelo reuelantur, vt ea hominibus manifeſtent; id quidem hominibus bonum, dæmoni vero malum eſt; atqui quod proinde, non, niſi inuiti faciunt, & coacti, cum homines peſſime oderint, eorumque ſaluti inuideant, ac de ſe ſe eorum perditionem anxij procurent.

CERTAMEN II.

De illuminationis angelicæ materia & modo quo ab Angelis fit.

1. CIrca materiam illuminationis, ſeu veritates, quas illuminatione propria, & hierarchica, poteſt Angelus ſuperior inferiori manifeſtare, ſupponenda aliqua ſunt. Primum notitiæ, ſeu viſionis beatificæ obiectum non eſſe illuminationis hierarchicæ, de qua hic obiectum, ſeu materiam; quia Deus ipſe obiectum, ſui viſionem intuitiuam, cuique beatorum pro meritorum menſura, & quantitate ſe ipſo, nec vllo intermedio Angelo communicat, nec vltra eam menſuram vlterius alicui Beatorũ à Deo adhuc augebitur augeriue vſquam poterit. Secundo quia illuminatio ſupremorum Angelorum primæ hierarchiæ, & chori ſupponit Angelos Beatos omnes, & cum viſione Dei, ac per hierarchias, & choros diſpoſitos: ergo Deus ipſe, non eſt obiectum, ſeu materia illuminationis hierarchiæ ſtrictæ, & proprie, de qua hic, ſed præſuppoſitæ intuitionis, & ante illuminationem hierarchicam præuiſum. Tertio, conſtat ex teſtimoniis Dionyſij, & Patrum recitatis vbi illuminationem, ex illuſtrationibus, eius veritatis, quam ante illam (ne ſummi quidem Angeli ſciebant) à Deo in hos immediate immiſſis ortum habere, atque initium ſumere docent; Deus autem ipſe à nullo Angelorum, in vlla hierarchia poſito neſciebatur. Confirmatur: quia illuſtratio de viſione Dei beatifica, qua Deus, vt in ſe eſt videtur, nuſquam dicitur. Confirmatur ſecundo: quia illuminatio eſt actus purgans, illuminans, & perficiens illuminatum vt ex Dionyſio retulimus, & explicuimus cert. 1. n. 6. purgans ſcilicet à neſcientia: illuminans tenebras, & obſcuritatem intellectus Angelici circa obiectum illuminatione manifeſtatum: perficiens illum eiuſdem obiecti & veritatis cognitione, quam cauſat, in illuminato, circa Deum autem ipſum in nullo Angelo, infimo etiam poſtremæ hierarchiæ, neſcientia, ac tenebræ ſunt cum clare illum pro naturæ priori ad omnium in ſuas hierarchias, choros, graduſque hierarchicos; diſtinctionem, & diſpoſitionem omnes Angeli videant: perfectio autem in eo clare videndo abſolute, ſeu quatenus ex parte obiecti eſt, in nullo eſſe ob eandem rationem poteſt, ex parte autem modi, ſeu intenſionis videndi illum ab Angelo illuminante, nequit prouenire, ſed ab ſpecie

Digitized by Google

impreſſa intenſione, ac viuidiore Dei, quam Deus ſolus, non autem Angelus poteſt producere in illuminato, vel à Deo ipſo ſpecialiter ſpeciei viuacioris, loco concurrentes. Ad hæc, quoad intenſionem, viſionis beatæ nuſquam eſt in Angelis augmentum, nec per æternitatem erit. Adde illuſtrationem ſuperioribus Angelis, vt inferiores illuminent, à Deo immediate faciendam gratuitam, & gratioſam eſſe debere, nec ſtatui eorum beatifica debitam (nedum incluſam, vt Dei ipſius viſio in eo ſtatu includitur, vt iam dicam) per omnes Doctores. Denique rationes omnes, quas Dionyſius, & Patres teſtimoniis recitatis cert. 1. n. 6. & 7. tetigere, ac nos illico inſtruximus, pro connaturaliori prouidentia illuminationis hierarchicæ, inferiorum Angelorum à ſuperioribus, hoc ipſum euincunt. Maior quippe, minorue coniunctio, cum aſſiſtentiæ, tum charitatis, & amicitiæ ſupernaturalis perpetuæ cum Deo, ex qua ſummis, & coniunctiſſimis Angelis immediate à Deo illuſtrari, inferioribus vero, & inferioribus mediatius, & mediatius per proxime ſuperiorum illuminationes, ex perfectiore, & intenſiore, remiſſioreque, & remiſſiore Dei viſione, in vnoquoque ſuppoſita promanat.

2. Ex hoc certo, & ſtata apud Patres, & Doctores omnes ſuppoſito, dico primo. Nulla veritas, ſeu obiectum, quod ab Angelis in verbo, proprie loquendo, videtur, eſt materia, ſeu obiectum propriæ, & ſtrictæ (de qua hic) hierarchicæ illuminationis. Dixi *proprie loquendo:* quia, ſi, vt aliquid videri in verbo à Beatis proprie dicatur, ſatis eſſet, videri illud à Beato diuerſa cognitione, & peraccidens coniuncta cum viſione Dei, vt aiunt Caiet. ad. q. 57. a. 5. Scotus in 2. d 9. q. 2. § *Ad aliam quæſtionem.* Baſſol. q. 1. § *Ideo dicet.* Ægid. q 1. a. 5. Aureol. apud Capr. in 2. d. 11. q. 1. a. 1. ſub fin. dubium eſſe non poſſet, quin plura, quæ ea acceptione in verbo ab Angelis videntur, materia, & obiectum hierarchiæ, & ſtrictæ illuminationis ſint. Siquidem eorum cognitio per accidens ſaltem cum Dei viſione in eis coniungitur; ſed tamen valde impropria, & abuſiua viſionis eorum in verbo ea acceptio eſt. Videri enim vnum obiectum *in alio* influxum aliquem, aut motionem intentionalem viſionis obiecti huius in viſionem obiecti alterius, quod in ipſo videtur, ac proinde connexionem aliquam, vel identicam (vt alij volunt) vel illationis, & determinationis, aut exactionis, in viſione eius, in quo alterum videndum eſt, ad huius alterius viſionem (vt melius, cum Vaſquiana doctrina, & ſchola cenſeo) neceſſario importat. Mitto plura alia, quæ Scotus, & Baſſolis huic ſuæ Doctrinæ de illuminatione, eiuſq; materia & cognitionibus, tum illuminantis Angeli, tum illuminati addunt, obſcurandæque illuminationi, eiuſque materiæ confundendæ ſolummodo, inſeruiunt, ac bene à Vaſq. confutantur d. 217. c. 2. n. 9. § *Secundo ex eadem doctrin.* Iam vero de obiectis, quæ proprie loquendo, vt explicuimus, in verbo à Beatis Angelis videntur, concluſionem noſtram tradunt expreſſe, Capreol. vbi proxime a. 3. *ad argumentum contra tert. concluſ.* Heruæus ibi d. 9. q. 1. a. 2. ad. 3. arg. Vaſq proxime n. 7. & 9. fine Soar. c. 12. & Theologi reliqui; quibus citati nuper minime aduerſantur: quia non de obiectis, quæ proprie in Verbo videntur, ſed quæ videntur improprie, vt vidimus, ſunt locuti. Ratio concluſionis eſt: quia ea ſolum in Verbo, ſeu in Deo videntur à Beatis, quæ, vel ſimul identice cum Deo, eademque viſione beata, vnicuique pro meritorum menſura, videntur, vel potius, & verius, ex vi viſionis beatæ ab vnoquoq; videntur: atqui quæ ita, ex vi, viſionis Dei debita videntur à Beato quouis ſunt obiecta viſionis perpetuæ, & paſſiones inſeparabiles phyſice, & connaturaliter à viſione Dei: ergo non ſunt obiecta, & materia illuminationis. Probatur: quia, quę ſunt obiecta, & materia illuminationis, ſeu illuſtrationis à Deo ad tempus, & pro tempore: item non debite connaturaliter vnicuique Beato pro gradu, & menſura debitæ ipſis Beatitudinis, & viſionis Dei ſunt.

3. Probatur inde vlterius illuſtratio illuminatiua beatorum Angelorũ à Deo ſit, ab ipſo omnino, & abſolute gratuito per omnes Theologos; atqui viſio eorum, quæ ex vi viſionis Dei à Beatis videntur, tribuitur, eis, ſitque à Deo ex debito connaturali ſtatus beatifici, & viſionis, ſeu eſſentialis Beatitudinis Beati cuiuſque, ac ſubinde, non ſit gratuitò protſus, & abſolute gratioſe, vt diximus. ergo neq; eſt illuſtratio illuminatiua, atque à Deo, neque eius obiecta ſunt materia proprie dictę, ſtrictę, & hierarchicæ illuminationis, de qua loquimur. Probatur tertio cõcluſio: obiecta, & materia hierarchicæ, ſtrictæ, & ſpecialis, illuminationis, de qua hic, ſunt obiecta, quæ ſupremi chori, & hierarchiæ Angelis tantummodo manifeſtantur immediate, ac reliquis graduum hierarchicorum inferiorũ, non immediate à Deo, ſed mediate, atque interuentu manifeſtationis factæ inferioris chori Angelis ab iis, qui ſuperioris chori ſunt: Atqui ea, quæ ab Angelis quibuſque, etiam infimæ hierarchiæ & chori, ex vi eſſentialis ſuæ beatitudinis, & viſionis Dei in verbo videntur, non mediantibus Angelis ſuperioris gradus, eorumque manifeſtatione, ſed immediate à Deo manifeſtante videntur: ergo nec ſunt materia, & obiecta ſtrictæ & hierarchicæ, ac ſpecialis huius illuminationis. Minor probatur: quia exigentia & vi viſionis Dei beatæ connaturali, ac proinde nullo alio expectato, & quę in Verbo videnda ſunt, videri à Beatis facit Deus, ac prius natura, quam Angeli in hierarchias, & choros ſuperiores (ex quibus ius illuminandi, tam actiue, quam paſſiue, eis competit) diſponantur, ac diſtinguãtur. Probatur quarto: quia, quæ in Verbo videntur, non manifeſtantur à Deo teſtificatiue, & authoritatiue, ſed effectiue ſolum, vt producente phyſice eorum obiectorum ſpecies, vel concurrente loco earum, vt cauſa particulari cum Beati intellectum ad eorum viſionẽ, iuxta exigentiam eſſentialis beatitudinis, & viſionis Dei, nihil autem eſt obiectum, & materia illuminationis ſtrictæ, & hierarchicæ, niſi Dei reuelationi demum innitatur, vt ex iam dicendis conſtabit: ac proinde, nec quę, vt diximus, in Verbo videntur, nec eorũ viſio, nec viſio eſſentialis beatifica Dei, & ſi ab vno Angelo manifeſtetur, alteri, vel phyſice ſolum manifeſtetur cunctis à Deo, vt vnuſquiſq; de alterius fælicitate congaudeat, & lætetur materia prædictæ illuminationis erit. Immo, etſi à Deo vniuerſis, & ſingulis immediate aliorum omnium viſiones eiuſmodi reuelentur: quia, etſi, quatenus teſtimonio, & authoritati Dei ſubſunt, obiecta, & materia proxima illuminationis hierarchicæ eſſe poſſent: aſt, vt de factò tales ſint præter innitẽtiam cognitionis eorum Diuinæ authoritate ad hierarchicam illuminationem, vt per ſuperiores Angelos inferioribus ex Dei voluntate, & authoritate manifeſtentur requiritur; quod cum reuelatione, cũctis immediate à Deo facta componi nequit.

4. Dico ſecundo. Nulla veritas Angelis independenter ab illuminatione nota, aut naturaliter de ſe, vel ex præſuppoſita in ipſis ſcientia ab illis cognoſcibilis (ſiue ea veritas naturalis, ſiue ſupernaturalis ſit) eſt materia, ſeu obiectum hierarchicæ illuminationis, quoad illud. *Siue ſupernaturalis ſit* eſt contra Gabriel. in 2. d. 9. q. 2. a. 4. concluſ. 4. Ægid. q. 1. a. 5. dub. 4. apud Soar. c. 12. n. 6. § *Tertia differentia* aſſerentes omnem veritatem ſupernaturalem eſſe obiectum ac materiam illuminationis hierarchicæ. Probatur concluſio de notis præſuppoſitiue ad illuminationem, quia illuminatio eſſentia, & propria vocis ſignificatione, dicit adductionem, & inductionem lucis intellectui circa obiectum, & veritatem aliquam circa quam lucem non habebat, ſed in tenebris neſcientiæ erat illuminatus: atqui circa omnes veritates, & obiecta, etiam ſupernaturalia independenter, & ante illuminationem Angelis nota lucem cognitionis intellectus angelici habebant, nec in tenebris erga illa verſabantur: ergo obiecta ipſis iam nota, etiam ſupernaturalia, non ſunt obiecta, & materia illuminationis. Probatur ſecundo, ex duplici illo teſtimonio Dionyſij recitatis cert. 1. n. 6. vbi tres illuminationis actus eſſentiales, vel vnum potius per tres illius effectus neceſſario & omnino indefectibiliter præſtitos intellectui Angeli illuminati recenſet. Scilicet, inferendi lucem poſitiue, quod illuminatione præciſe ſignificatur purgandi à tenebris neſcientiæ, & perficiẽdi

intelle

intectum veritatis cognitione circa quam illuminatur. Secunda vero pars (quod ſcilicet obiecta, quæ Angeli, beati, vel de ſe, vel ex præſuppoſitis ſimul cognitionibus, etiam circa ſupernaturalia, poſſunt naturaliter cognoſcere materia, & obiecta illuminationis hierarchicæ, non ſint) probatur: quia illuminatio natura ſua eſt completiua, & ſuppletiua virtutis naturalis intellectus Angelici ad cognitionẽ obiecti circa quod illuminãdus eſt: atqui circa, ea, quę vel de ſe, vel ex adiũcta, & præſuppoſita cognitione ſupernaturalis obiecti poteſt naturaliter intellectus angelicus cognoſcere, completam habet eam cognoſcendi virtutem naturalem, ſiue abſolute, ac de ſe, ſiue ex adiuncta, & præſuppoſita ſupernaturalis obiecti cognitione; ergo neque deeſt naturalis eius virtus, aut naturalis eius virtutis defectus aliquis eſt ad præfata obiecta cognoſcenda ſupplebilis; ac proinde, nec ad ea cognoſcenda, illuminatio eſſe poterit, neque ea obiecta materia illuminationis. Probatur ſecundo ex teſtimoniis Patrum recitatis cert. 1. n. 6 & 7. concluſio, & ſimul probationis proximæ maior, in eis quippe dicitur *indultum Angelis ſummis adeo ſacratiſſimum iubar, & ſplendorem, ipſumq; à Deo ſeu fonte luminis eos haurire, atque illuminatione ad diuinitatem erigi, & excitari*, & plura alia quæ vltra vires, & exigentiam naturalem intellectus angelici beati & notitiam myſteriorum, & obiectorum ſupernaturalium in via habitam inſtructi, circa quæ, vel mediate à Deo illuminandus Angelus eſt, cognitionem eſſe declarant, indebiteque prorſus, & gratuito à Deo concedi.

5. Confirmatur: quia illuminatione roborari intellectum illuminati ad obiectum eius cognoſcendum S. Thomæ & aliorum ſcholaſticorum plurium ſententia expreſſa eſt, ac, rite intellecta roboratione, ab omnibus debet concedi, vt mox videbimus. Roborari vero idem eſt, ac addi intellectui Angeli beati illuminandi robur (quod nec de ſe nec ex adiuncta notitia ſupernaturalium obiectorum, quam ex via ad ſtatum beatitudinis ſecum tulit, & quam ipſo ingreſſu neceſſario recipit) ad obiectum illuminationis percipiendum, quomodocumque robur illud addatur. Confirmatur ſecundo: quia obiecta omnia ſtrictæ & ſpecialis huius hierarchiæ illuminationis, de ſe talia, Dei ſpeciali, & indebita efficientia, ac reuelatione egent, vt cognoſcantur, poſſintque in actu primo, proximo ab illuminato, cognoſci, vt ſtatim dicemus: ſed nullum obiectum, ad quod intellectus, vel de ſe, vel notitia alicuius obiecti inſtructus cognoſcere naturaliter poteſt, eget ſpeciali Dei efficientia, aut reuelatione, vt ab intellectu ita inſtructo cognoſcatur: ergo nullum obiectum ab intellectu angelico, vel ſecundum ſe ſumpto, vel etiam inſtructo notitia præhabita obiecti alicuius, etiam ſupernaturalis, naturaliter cognoſcibile, obiectum, & materia illuminationis ſpecialis hierarchicæ de ſe eſſe poteſt. Ne autem de cognitione naturaliter habenda ab intellectu angelico, ex præſuppoſita notitia alicuius obiecti ſupernaturalis, cuiuſmodi, & cuius obiecti ſit, dubites. Dico non eſſe eiuſdemmet obiecti, & eodem modo propoſiti, quod notitiæ præhabitæ obiectum erat. Id enim minime eſt vnum in alio, vel ex alio naturaliter cognoſcere, atque ex eius cognitione præſuppoſita alterius cognitionem deducere, ſed in præſuppoſita ipſa perſiſtere. Aliud ergo obiectum ac diuerſa cognitione cognoſcendum eſt, verbi gratia, præſupponitur viſio gratiæ, donive alterius ſupernaturalis Angelo infuſi: inde naturaliter, eius phyſicas, & mea ſententia de præciſione obiectiua viſionis obiecti poſſibili) etiam metaphyſicas paſſiones cognoſcet, idem etiam obiectum partitis conceptibus, eiuſque partibus poterit naturaliter cognoſcere illud ſcilicet definiendo, quod ſimpliciter nouerat. Cum autem alterutra cognitio & notitia ſupernaturali præſuppoſita deducatur, ſupernaturalis etiam erit. Dices poſſe, aliquod obiectum naturaliter cognoſcibile, ab intellectu angelico, vel nude ſumpto vel adiuncta alterius obiecti cognitione præſuppoſita; ipſi tamen caſu ignotum (imo in mea ſententia naturaliter etiam euidenter notum: fidem enim cum euidente obiecti eiuſdem, adhuc intuitiua, naturali cognitione, cenſeo, componibilem, & docui ſæpe, atque ex inſtituto probaui controuerſiis de fide, de Incarnatione, & his ipſis de Deo vno) reuelari Angelo ſuperiori, & per hunc inferiori: ergo de eo eſſe poteſt hierarchica ſpecialis illuminatio: ac proinde illud, & ſimilia obiecta ſpecialis hierarchiæ, illuminationis obiecta, & materia eſſe poterunt. Negatur conſequentia. Etenim reuelatio obiecti naturaliter ab intellectu angelico cognoſcibilis æque connaturaliter fieret à Deo Angelis infimis, ac ſupremis, quare illuminatio ex ea reuelatione & illuſtratione Dei inferiorum à ſuperioribus facta hierarchica illuminatio non magis eſſet, quam, quæ ab inferioribus immediata Dei reuelatione illuſtratis, fieret ſuperioribus: ac proinde ex officio, & miniſterio proprio hierarchiæ, aut gradus hierarchici ſuperioris non eſt; etiam cum ab eius Angelis obiectum illud reuelatum inferioris hierarchiæ, aut chori Angelis communicatur, ac ſubinde hierarchica ſtricta, & ſpecialis illuminatio non eſt, ſed quæ æque, ab homine, cui Deus immediate illud obiectum reuelaret illuminari Angeli poſſent. Requirit ergo obiectum hierarchiæ illuminationis eiuſmodi eſſe, vt non ſolum reuelari à Deo poſſint, ſed, niſi ſpeciali Dei voluntate illa actiue phyſice, vel teſtificatiue manifeſtandi cognoſci nequeant (quod naturaliter cognoſcibilibus ab Angelo illuminando, non euenit) & pertineant ad ea, quæ non, niſi Deo, coniunctiſſimis, cum aſſiſtentia, tum amicitia, & charitate ſupernaturali, & familiariſſimis ſupremæ hierarchiæ, & chori Angelis connaturaliori prouidentia oporteat ab eo, immediate reuelari.

6. Dico inde tertio. Materia ſeu obiecta ſpecialis illuminationis hierarchicæ ſunt myſteria omnia ſupernaturalia Angelis, nec in via, nec ipſo ingreſſu ad beatitudinis ſtatum quaſi conſectarie, reuelata, aut reuelanda Dei item ſecreta, conſilia, & decreta, inſuper ſecreta cordis rationalis cuiuſuis creaturæ alterius independenter ab eius voluntate ea manifeſtandi, futura item contingentia omnia. Rurſus præterita omnia, quæ Angelus illuminandus, nec nouit, nec habet in ſe notitiam, vnde eá poſſit cognoſcere; quod ſi hæc ex libera voluntate Angeli alterius manifeſtari ipſi poſſint obiecta illuminationis hierarchicæ, non erunt, niſi quatenus independenter ab alterius huius voluntate manifeſtabilia à Deo ſunt. Ita Sanct. Thomas 1 part. quæſt. 107. artic. 2. bene intellectus? vt concluſione 4. explicabitur. Scotus ibi, reſponſione ad 1. q. 3. *Ad aliam quæſtionem* Baſſol. quæſt. 2. art. 1. Ricard. art. 1. quæſt. 2. & alij pro concluſ. 4. referendi Suar. citat. cap. 12. num. 19. §. *Vlterius ergo* ac deinceps. Alarcon citat. diſputatione 4. cap 10. num. 5. 6. *Tertio ſequitur*. Probatur: quia hæc omnia, & ſingula, etiam naturalia, ſecundum modum tamen cognoſcibilitatis, independenter à libera voluntate & manifeſtatione alterius rationalis creaturæ, à qua manifeſtari abſolute & naturaliter poſſent, ſunt obiecta naturaliter ab Angelo illuminando non cognita, nec cognoſcibila, & quæ à ſolo Deo, vt ſpeciali, & particulari cauſa phyſice actiua, vel teſtificatiua operante fieri cognoſcibilia illuminando Angelo poſſunt, vt patet: ſed quæcumque ſpeciali Dei, vt cauſæ particularis actiuitate ſiue phyſica, ſiue teſtificatiua egent, vt ab Angelo illuminando cognoſcantur, ſintque proxime cognoſcibilia, ſunt obiecta, & materia ſpecialis huius hierarchiæ illuminationis: ergo obiecta, omnia præfata etiam ſecundum ſubſtantiam naturalia, ſunt eiuſmodi illuminationis materia, & obiecta. Probatur ſecundo: quia ea omnia ſunt obiecta, & materia ſpecialis hierarchicæ illuminationis inferiorum Angelorum à ſuperioribus vſque, ad ſupremos, quæ his, vtpote coniunctiſſimus aſſiſtentia, charitate ſupernaturali, & familiaritate, oportet, vt connaturalius, quam aliis Angelis,

quæ

quæ in ſecretis Deo ſunt immediate à Deo manifeſtentur, aliiſque non, niſi horum interuentu, quæ illis etiam velit ipſe manifeſtari, atqui ea omnia eo modo in ſecretis Dei ſunt: ergo ea omnia ſunt obiecta, & materia ſpecialis huius hierarchicæ illuminationis. Addiderim cum Sanct. Thom. quæſt. 109. artic 3. hæc omnia debere eſſe, vt Deo arctius Angelos, cum illuminatos, tum illuminandos, vel homines qui eorum interſint, effectiue coniungere apta, nata de ſe ſint, vt ex Dionyſio cap. 3. de cæleſti hierarchia, & ratione diximus certamine 1. numero 11. & hæc ſane, quæ hactenus obiecta, & materiam hierarchicæ ſpecialis illuminationis eſſe docuimus, de materia puro materiali, ſeu remota, non autem de materia proxima, & ratione ſub qua intelligenda ſunt: ad eum modum, quo peccata commiſſa, ſecundum ſe materia abſolutionis in Sacramento dicuntur, pure tamen materialis, & remota, proxima ſecus, quo vſque dolorifera confeſſione, tanquam ratione ſub qua, veſtiantur, ac proxima abſolutionis ſacramentalis per eam conſtituantur. Hanc ergo rationem, ſub qua, & per quam præfata omnia materia proxima ſpecialis hierarchicæ illuminationis formaliter fiant, reſtat explicare.

7. Idcirco dico quarto. Ratio, ſub qua, ſeu forma, per quam obiecta prædicta & materia proxima ſpecialis huius hierarchicæ illuminationis formaliter fiunt, eſt reuelatio, & teſtimonium Dei ea reuelantis. Ita expreſſe Scotus, Baſſolis, Ricard. Soarius, & Alarcon, vbi proxime Gabriel in 2. d. 9. quæſt. 2. concluſione 4. Heruæus quæſt. 1. artic. 2. Okam. quæſt 20. artic 2 Capreol. diſp. 11. quæſt. 2. artic. 1. concluſione 2. & ad. 1. argum. Durandi S. Thom. citat. quæſt. 109. cap 3 quæſt. 107. artic. 2. quem eius interpretes, & diſcipuli plerumque ſequuntur Vaſquez d. 216. cap. 5. num. 22. d 217. cap. 2. num. 10. § *Tertio denique nota*, ſententiam hanc probat Sanct. Thom. quæſt. illa 107. ex Gregor. 2. Moral. cap. 4. alias 5. dicente. *Loquitur Deus ad Angelos Sanctos, eo ipſo, quod eorum cordibus, occulta ſua inuiſibilia manifeſtat* Sed certe, eo loco non agit Gregorius de manifeſtatione teſtificatiua, & per reuelationem proprie dictam, ſed per phyſice etiam actiuam efficientiam cognitionis ſecretorum ſuorum in Angelis intuitiuam, in hominibus abſtractiuam per occultam inſpirationem, & quoties id agit Deus loqui etiam ipſum Angelis & hominibus dici poſſe, vt ex capitis contextu toto patet. Probat inſuper ratione S. Thomas, quæ, quia non ſatis ab aliquibus ſcholaſticis penetrata eſt, pluribus debilibus impugnationibus, quaſi efficacibus, locum fecit. Ait enim manifeſtationem, & cognitionem veritatis, cuiuſuis, niſi, vt à Deo eſt, & ad Deum, qui prima, ſummaque veritas, ac prima ſubinde veritatis regula eſt, & ad eius voluntatem reducatur, nec poſſe eſſe illuminationem hierarchicam Angelorum inferiorum à ſuperioribus, nec obiectum eius eam veritatem, nec illuminatorum intellectum perficere perfectione, ſcilicet, digna, & illuminatione, & Angelis illuminandis. Porro quia illud, *vt eſt à Deo*, quidam effectiue, alij finaliter (id eſt à Deo, vt cauſa efficiente, vel finali) intelligunt, extra rem, & chorum variis impugnationibus in hanc Sanct. Thomæ rationem inſultant; non aduertentes, nullum mediocrem adhuc, Philoſophum, nedum Angelicum præceptorem, dependentiam veritatis obiecti adeo actiue, vel à Deo, vt fine eſſe à Deo, vt vero, ſeu, vt prima veritate, & regula prima veritatis aſſerere potuiſſe, nec dubitare: cum dependentia à Deo, vt fine, vt à Deo bono, non autem, vt prima veritate, & veritatis regula eſſet, eſt igitur Sanct. Thomæ mens, & ratio veritatem obiecti propriæ, & ſpecialis illuminationis hierarchicæ talem, ac tantam eſſe debere, vt à Deo, vt vero, non quidem in eſſendo, ſed in cognoſcendo, & dicendo, ſeu, qua prima veritatis regula eſt, pendeat, atque ad ipſam demum reducatur: quod ipſum eſt, in Deum vt teſtificantem, de obiecti veritate debere reduci, atque ab eius teſtimonio, & reuelatione, de obiecto, eiuſque veritate aſſenſum Angeli illuminati debere pendere, eique inniti. Idcirco non ſolum, ad primam regulam veritatis in cognoſcendo, quæ intellectus eſt, ſed in dicendo reducendam neceſſario eſſe veritatem obiecti illuminationis hierarchicæ, & aſſenſus, quem ex illa adhibet Angelus illuminatus Sanct. Thomas ea ratione dixit: ſiquidem ad voluntatem, etiam Dei recurrit, ad quam veritas, in dicendo, & teſtificando ſpectat, vt ex citatis locis patet. Cuius rationem, ab abſurdo aliam inibi adducit: quod alias, nec illuminatus Angelus digne ſe, & illuminatione hierarchica aſſenſu præſtito, ex illa quoad intellectum perficeretur: quod exemplis ex humanis ſubiunctis probat, igitur rationis vtriuſque Sanct. Thomæ firmitas aduerſantium impugnationibus, nullatenus nutat, id, quod ex iam dicendis elucebit.

8. Illuminatione ſpeciali hierarchica, & aſſenſu ex ea orto illuminato Angelo inferiori, circa eius illuminationis obiectum debet Angelus illuminatus *ad Dei ſimilitudinem, quoad eius fieri poteſt accedere* in cognoſcendo veritates, & obiecta, erga quæ illuminatur, vt aiebat Dionyſius, de cæleſti hierarchia cap. 3. recitatus artic. 4. certamine 1. numero 11. aſt ni eius aſſenſus veritati, & obiecto erga quæ illuminantur, reuelatione, & teſtimonio Dei innitatur, ad ipſumque tandem deducatur vt primam veritatis regulam, nequit Angelus illuminatus ad Dei ſimilitudinem, in cognoſcendo, quod eius fieri poteſt, accedere: ergo illuminatio, & aſſenſus, ex ea præſtitus ab Angelo illuminato, nequit eſſe de obiecto, & veritate, non reuelata à Deo, &, qua à Deo reuelata, vt tandem ad teſtimonium Dei, cui inniti debet, & primam regulam veritatis in cognoſcendo, & teſtificando reducatur Dixi ſimilitudinem, ad quam accedere debet illuminatus Angelus ex Dionyſij verbis *eſſe in cognoſcendo*, & ſi enim hoc textus Dionyſij non exprimat, virtute tamen, & implicite, in eo continetur. Tum, quia ſimilitudo per illuminationem intellectus propria eſt: tum quia, & ſi ſimilitudo Dei, etiam per affectus voluntatis creatæ eſſe dicique recte poſſit, Dionyſius vtramque eo textu diuiſit, & affectiuam ſimilitudinem, tanquam effectum intellectualis, de qua verbis datis, poſtmodum immediatis hiſce ſignificauit. *Et proportione illuſtrationum, quæ ei diuinitus data ſunt ad Dei intentionem traducitur*. Vt citato num. 11. obſeruamus. Minor efformati ſyllogiſmi facile probatur; quia quacumque demum ratione & motiuo aſſenſus, illuminati erga obiectum, & veritatem, & à quocumque, etiam à Deo, vt cauſa particulari actiua, vel mediis ſpeciebus propriis, vel immediate loco ſpecierum concurrente, proueniat, nequit aſſenſu illo accedere, quam maxime, ſeu, *quoad eius fieri poteſt* ad ſimilitudinem Dei in cognoſcendo, & aſſentiendo veritati, & obiecto illuminationis. Tum quia, & ſi phyſicam infallibilitatem (& metaphyſicam, ſi velis) aſſenſus alteri rationi, & motiuo, quam Dei teſtimonio, innitens habeat, non tamen diuinam, quam habet aſſenſus præſtitus obiecto, & veritati, reuelatæ ob teſtimonium Dei: ac proinde, non ita proxime ad Dei veritatem, & infallibilitatem in cognoſcendo accedit. Tum etiam, quia, nec phyſicam, nedum metaphyſicã, infallibilitatem haberet, etiamſi à Deo, vt ſpeciali cauſa actiue phyſice, non autem teſtificatiue, cauſaretur. Siquidem Deus ſpecialis cauſa erroris intellectualis, plurium, & mea ſententia, abſolute, & abſq; vlla indecentia eſſe poteſt. Secundo probatur: quia illuſtratione immediate à Deo facta in Angelis ſupremæ hierarchiæ, & chori ex qua, & inferioribus obiecta, & veritates illuminationis hierarchicæ intimandæ ſunt, diſcunt à Deo Angeli illi ſupremi: ergo, & à Deo immediate docentur, ſunt quippe duo hæc eſſentialiter correlatiua: atqui magiſterium, nequit exerceri ſolo phyſica actione cognitionis obiecti in diſcipulo, ſed Doctrina, & loquela, ſeu locutione Magiſtri

giſtri

giſtri ad Diſcipulum, in qua teſtimonium ipſius de eo, quod diſcipulos docet, continetur: ergo Deus in negotio hoc illuminationis, obiecta, & veritates, de quibus ſupremos Angelos illuminat, loquitur reuelat, & teſtatur, quæ poſtmodum, pro eiuſdem voluntate & viſu, atque eius reuelatione aliis inferioris ordinis Angelis ſuperiores manifeſtent; ac proinde nullum obiectum illuminationis hierarchicæ eſt, quod in Deum teſtificantem, non reducatur, aut, niſi qua reuelatum, ſit obiectum hierarchicæ illuminationis, ac diſcipulatus ſupremorum Angelorum, & ſubinde Dei reſpectu illorum immediati magiſtri per locutionem, & teſtificationem veritatum, & obiectorum illuſtrationis, & hierarchicæ illuminationis, expreſſus eſt, Dionyſius de cæleſti hierarchia c. 4. illis verbis. *Diuinis illuſtrationibus ſibi accommodatis diſcunt, & rurſus ad propinquiora, & cognita, quod dicere tranſmittunt.* Athanaſij recitati cert. 1. num. 7. initio illis. *Cherubin, & Seraphin, ſine vllo mediatore aut interprete à Deo condiſcunt.* Vbi illud, *aut interprete,* ad argumentum hoc pendendum in primis; interpres enim locutionis, & in præſente diuinæ, qua ſupremos illos ſpiritus illuſtrat, ſeipſo, & immediatè illuminat, procul dubio eſt. Item ea voce ſupremos hos ſpiritus reſpectu inferiorum, quos illuminant, interpretes diuinæ locutionis eſſe Athanaſius docet. Ac proinde illuminationem, non niſi de eis eſſe, quæ Deus loquitur, & teſtatur, & clarius Bernardus. 5. de conſiderat. c. 4. de cherubinis. *Ex ipſo ſapientiæ fonte ore altiſſimi haurientes,* hiſpane *de ſumiſſima voce* quod non, niſi de loquente dici poteſt.

9. Probatur tertio concluſio. Quia Angeli ſupremi ordinis non ſolum veritates obiectiuas, ſeu obiecta, erga, quæ à Deo immediatè illuſtrantur, ſed lucem iubar, & ſplendorem ipſum, quo illuſtrantur, & obiecta ipſa, abdita alias, & eorum mentibus tenebroſa, & obſcura, illuſtria fiunt, & lucida in inferiores Angelos traducunt, & transfundunt, ita Dionyſ. 3. de cæleſt. hierarch. *Vbi indultum ſibi ſacratiſſimum iubar affatim hauſerint, hoc ipſe poſtmodum, abſque inuidia ſequentibus fundunt.* Sophronius encom. de Angelis, ſic de Seraphinis. *Splendorem (quantum fas eſt) abſque vllo medio exceptis, exceptumque cæteris mentibus, & intelligentiis communem facitis:* Damaſcen. lib. 2. c. 3. *Perſpicuum eſt eos, qui præſtantiores ſublimioreſque ſunt, ſplendorem, & cognitionem inferioribus impertire.* Atqui iubar, & ſplendor hic nil aliud eſſe poteſt, niſi eorum obiectorum, & veritatum, erga quæ ſupremi illi Angeli immediatè à Deo illuſtrantur, reuelatio, & teſtificatio ipſis à Deo exhibita, atque ab eis in Angelos inferiores traducta, atque his ſimul cum veritatibus, & obiectis, de quibus inſtruuntur, & illuminantur hierarchice, ex parte obiecti propoſita, vt ob illam præfatis obiectis aſſentiantur: Ergo Dei reuelatio, & teſtimonium eſt ratio ſub qua, & formalis, ob quam obiecta, & materia proxima hierarchicæ ſpecialis illuminationis veritates, & obiecta prædicta conſtituuntur. Minor probatur, quia iubar & ſplendor ille ipſe, qui à ſupremis illis ſpiritibus à Deo immediatè hauritur, & excipitur, & ab eis in Angelos inferiores transfunditur, tranſmittitur, & traducitur, nequit eſſe lux & ſplendor cognitionis, & ſcientiæ de obiectis illis, qua formaliter Angeli illi ſupremi (qua velis claritate) ea obiecta cognoſcunt: Tum, quia hanc ſuam ſcientiam de eis obiectis, vitalem ſcilicet actum, nequeunt Angeli illis communicare, atque item, neque inferiores Angeli eadem perfectione, & claritate illa ipſa obiecta cognoſcere: Tum etiam, quia etſi adeo ſpecialiter, &, vt particulari cauſa, actiuè phyſicè ſolummodo concurrente ſcientiæ formalis illorum obiectorum, in actu ſecundo ſplendorem reciperent, haurire illum immediatè à Deo, & immediatius, quam inferiores Angeli dici, non poſſent: cum eodem modo Deus, vt cauſa particularis ad ſcientiam eorum obiectorum, eiúſque lucem, & ſplendorem in actu ſecundo deberet concurrere; ac proinde, & ſi immediatè etiam illum à Deo exciperent, & haurirent. Tum quia haurire ſplendorem à Deo, aliud planè, quam ab ipſo actiuè phyſicè ſcientiam ipſam vt à concauſa partiali (cum Angelus ipſe, ad ipſam, aut potius actum vitalem neceſſario debeat concurrere) apertè ſignificat: Tum demum, quia cum Angelus ſupremus Dei loco, vt cauſa partialis nequeat ad actum ſcientiæ Angeli inferioris de illis obiectis concurrere, ſcientiæ de illis ſplendorem à ſuperiore inferior recipere immediatè non poterit: quare neque ſuperiore mediante recipere poterit à Deo, vt Patres, & Scholaſtici omnes docuere. Reſtat ergo, vt ſplendor, & iubar illud, quod ſupremi Angeli immediatè à Deo hauriunt, atque idem ipſum, iuxta Patres, in inferiores Angelos tranſmittunt, & traducunt, ſit ſplendor, & iubar ex parte actus primi ad eorum obiectorum ſcientiam ſe tenens, ea, quæ de ſe abdita, obſcura; & tenebricoſa, illuſtrandis, illuminandiſque, mentibus Angelorum, illuſtria, & lucida ex parte obiecti eiſdem mentibus reddat, vt percipi, ac intelligi ab eis poſſint, ſi eo ipſo iubare, & ſplendore ſuffuſa proponantur. Hoc autem iubar, & ſplendor, quem immediatè Angeli à Deo hauriunt, & excipiunt, eundemque ipſum in inferiores transfundunt, & quo ſuffuſa obiecta eiſdem proponunt, nil ſanè aliud, quam reuelatio, & teſtimonium Dei eſſe poteſt: quod immediatè à Deo ſupremi Angeli, hauriunt, & audiunt, ac inferioribus cum obiectis, & veritatibus illuminationis hierarchicæ propriis, vt eis aſſentiantur proponunt.

10. Quarto probatur concluſio ratione ab abſurdo, quam ſecundo loco poſuit. S. Thom. cit. q. 107. a. 2. vt primam confirmaret de neceſſitate reductionis, veritatum omnium, de quibus hierarchica illuminatione inſtruitur illuminatus, ad Deum, vt primam regulam veritatis ſcilicet in cognoſcendo, & in dicendo (quod ſolum eis, vt reuelatis à Deo, ſiue, vt Dei reuelationi ſubſunt contingit) quia alioqui earum cognitione non perficerent intellectus Angeli illuminati (debita nimirum perfectione hierarchicæ illuminationis) imo nec abſolutè perficeretur. Hanc rationem etiam negligunt, & facile confutatam cenſent Arriaga, & alij; quinimo & principia, ex quibus S. Thom. diſcurrit, non ſatis animaduertunt. Et, quoad primum de perfectione intellectus illuminati debita ex hierarchica illuminatione facile probatur. Quia debet eſſe cognitio eſſentialiter, & ex obiecto vera, certa, & infallibilis, nuſquam ſubiecta de ſe, errori, & falſitati, cum ratione ſtatus beati Angeli illuminandi: tum, quia ea cognitione veritatum, ad Dei ſimilitudinem intellectualem ſcientiam de eiſdem debet illuminatus, quam maximè ſeu, vt aiebat Dionyſius c. 3. de cæl. hierarch. *quod eius fieri poteſt accedere*; quod per ſolum teſtimonium Angeli illuminantis, etſi ratione ſtatus, nec falli, nec fallere poſſit illuminatum teſtimonio de eis veritatibus præſtito, fieri nequit: quia adhuc infallibilitas, quam eis veritatibus, earumque aſſenſui præſtito ab illuminato afferret, cum adhuc infallibilitate, & certitudini creati teſtimonij, ac ſubinde creatæ, innitetentur, neque quam *maximè, & quoad eius fieri poteſt* infallibilitatem, & certitudinem, ex teſtimonio Dei peruenit: ergo, vt digne perficiatur illuminatus Angelus hierarchica illuminatione, opus eſt, vt ex obiecto formali, & motiuo Diuinæ reuelationis aſſenſus, veritatibus contingentibus de ſe, de quibus inſtruitur, ab illuminante hierarchice, certus ſit, & infallibilis. Secundo, ex Dionyſio, & Patribus recitatis cert. 1. n. 6. & 7. nullus Angelus (etiam infimæ hierarchiæ, & chori) illuminatur perfectione digna, hierarchicæ illuminationis, niſi diuinis illuſtrationibus de veritatibus, de quibus inſtruitur: nil autem niſi diuina de eis reuelatio, illuſtratio Diuina in præſenti eſſe poteſt (cum non ſufficiat ſpecialis Dei, vt cauſæ particularis phyſica efficientia in aſſenſum illuminati vt ſupra oſtendimus) nec illuminantis de eis veritatibus teſtimonium, vt patet: ergo, vt reuelatæ à Deo, ſiue, vt Diuinæ ſubſunt reuelationi, debent veritates præfatæ ab illuminante, quouis Angelo, cuiuis illuminato proponi, vt perfectione debita illuminationi hierarchicæ illuminati intellectus, earum cognitione perficiatur, quod autem, niſi certa, & infallibili

ſaltem phyſice, cognitione. & cui falſitas, & error phyſicè ſubeſſe non poſſit, perfectio intellectus (adhuc hominis viatoris, nedum Angeli beati) abſoluta, & abſolutè talis non ſit probant exempla humana, quæ adducit S. Thomas, *qui ait; ſi vnus homo dicat alteri Deus eſt creator cæli, & terræ, vel homo eſt animal rationale,* illuminat, & perficit intellectum hominis, ſcilicet abſoluta perfectione, & abſolutè tali; quia, ſcilicet, primum ex certo principio, & ratione naturali: ſecundum vero hominis definitionem continet inductione demonſtrabilem, & ad plura demonſtranda principium; vel ex motiuo reuelationis Dei, certiori, vtique, & excellentiori, id dicit, ac docet. At ſi vnus alteri dicat, *hoc volo facere,* vel, *vt facias,* non erit illuminatio intellectum alterius perficiens; quia non pertinet ad perfectionem intellectus mei; *quid tu velis, vel quid tu intelligas, cognoſcere, ſed quid rei veritas habeat.* Id autem duplici ex capite quia de ſingularibus, non eſt ſcientia: & de contingentibus præſertim, cum ex ſuis cauſis, eſſe ſolere, abſolutè nequeat demonſtrari. Secundo, quia ſecreta cordis, ſolum ex voluntate, & teſtimonio eius, cuius ſunt cognoſci ab alio poſſunt, quod ſi is creatura eſt, cognitio certa, & phyſicè adhuc, infallibilis non erit: quare, nec erit abſolutè per ſe ipſam perfectio, nec per cognitiones alias, ad quas habendas inſtruit intellectum, quæ eadem fallibilitate, qua ipſa, cui innituntur, laborabunt, poteruntque, & ſors erunt phyſica vitia, & errores: quod ſi ea, ex Dei reuelatione cognoſcerentur certa eorum ſecretorum, atque infallibilis, etiam metaphyſicè, cognitio eſſet, ac ſubinde abſoluta intellectus perfectio, & ad primam regulam veritatis accederet. Qua de cauſa S. Thomas ad primum ait, *ſi Deus alicui diceret, quid vellet ipſe facere, vel quid vellet, vt ille alter faceret,* illuminandum, perficiendumque, illius alterius intellectum.

11. Ratione à priori demonſtratur, id ipſum. Nulla abſoluta perfectio intellectus poteſt eſſe vitium phyſicum illius: omnis cognitio phyſicè incerta, & fallibilis poteſt eſſe vitium phyſicum intellectus, ſiquidem error eſſe poteſt; ergo nulla cognitio phyſicè incerta, & fallibilis poteſt eſſe perfectio abſoluta intellectus quod quidem de omni intellectu, adhuc hominis viatoris æque probat. Sed quid dicemus, (inquit Arriaga,) de viris in humanis facultatibus, & ſcientiis doctiſſimis, quæ probabilibus concluſionibus, ſolumque ex probabilibus principiis probabiliter, ac proinde fallibiliter, nec certo phyſicè, ac metaphyſicè deductis, fere omnino conſtant? Scilicet eos, ſua quemque facultate naturali abſolutè, non perfici? Certè dicemus, quod proxima dicit demonſtratio: eos partibus ſcientiæ ſuæ, quæ probabilibus ſolum, & fallibilibus conſtant abſolutè non perfici. Quid ergo illos à Deo ſuſpicimus, veneramur, ac miramur, ſi tam paucas habent cognitiones, quibus abſolutè eorum intellectus perficiantur? Quia (dicam) melius, ſeu minus malum eſt probabiliter veritatem diſpicere, quam omnino, ignorare, ac luſum eſſe, quam cæcum. His obiectionum, & debilium inſtantiarum noſtri Arriagæ d. 21. ſect. 3. nebulæ, & vmbræ diſparent: maximè ad rem præſentem. Etſi enim in homine viatore probabilis ſolum aſſenſus, ac ſubinde fallibilis perfectio abſoluta intellectus cenſeretur, inde ad perfectionem illuminatiuam Angelorum in ſtatu beatifico, & hierarchico ex fallibili etiam cognitione duci conſequentia nequit: quod autem ad aſſenſum veritatibus, & obiectis hiſce propriis illuminationis hierarchicæ vt à Deo reuelatis, nequeat, non ſuperioris Angeli illuminantis reuelatio intercedere, cum eorum reuelatio immediatè inferioribus illuminatis à Deo non fiat, ſed interuentu ſuperiorum, non probat horum de reuelatione diuina earum veritatum teſtimonium motiuum formale aſſenſus eis veritatibus, qua illuminationis hierarchicæ proprij, eſſe poſſe, nedum debere, vt ex dictis patet; ſed ſolam Diuinam earum veritatum reuelationem, ob quam ſolum illuminatus, eis veritatibus aſſentitur: tametſi iudicio præuio inferioris illuminati de exiſtentia reuelationis earum, teſtimonium illuminantis Angeli de exiſtentia reuelationis efformando ſubſeruiat. Quemadmodum apud nos Parochi, vel Doctoris de reuelatione myſteriorum propoſitio ob quam, ſi fide infallibili, & ſupernaturali credimus, minimè eis myſteriis credimus, ſed ob propoſitam Parochi teſtimonio reuelationem, vt hæc totum eis myſteriis aſſentiendi motivum ſit; Parochi vero propoſitio motiui eius pura applicatio: quin inde aſſenſus fidei noſtræ obiectiua certitudo, & infallibilitas ipſi intrinſeca nutet; tametſi ſubiectiua certitudo poſſit nutare: qua de re fuſius controu. de fide diximus. In caſu vero noſtro, nequit is aſſenſus illuminati Angeli, adhuc ſubiectiuè nutare; quandoquidem ratione ſtatus beatifici Angeli illuminantis ab illuminato cogniti de veritate teſtimonij ab illo præſtiti de Diuina reuelatione, nequit dubitare illuminatus: cum in eo ſtatu, nec falli illum, nec fallere poſſe cognoſcat, ac proinde eius teſtimonium eſſe creata infallibilitate certum, & infallibile.

12. Hæc concluſio doctrinam ad rem præſentem S. Thomæ, & Diſcipulorum eius communem, veram, & facilem, ex minore tamen aliorum intelligentia, difficilem, ac facillimè impugnabilem, & cum aliis eiuſdem doctrinis pugnantem claram expeditam, & conſequentem oſtendet. Ea vero eſt: Angelorum intellectum illuſtratione, & illuminatione hierarchica ad obiecta, & veritates, quas de ſe percipere non poſſent intelligendas, roborari. Ita ille q. 106. a. 1. q. 111. a. 1. illuminatione Angeli ſuperioris, & proponi obiectum, & corroborari intellectum inferioris ad illud percipiendum docet. Id, quod docuiſſe videtur Dionyſius c. 4. de cæleſti hierarch. illis verbis; *Quaſi illud ordo Diuinæ legis ſanciat: ea quæ ſecundum locum obtinent ab iis, quæ primum, ad diuinitatem erigi:* erigi vero eleuationem, & corroborationem illuminati per illuminationem ſuperioris ſignificat, præter veritatis cognoſcendæ propoſitionem, quæ verbo excitari ſignificatur. Conſentiunt S. Thomæ in corroboratione hac Capreolus, in 2. d. 11. q. 3. a. 3. ad 1. Durandi. Herueus d. 9. q. 1. a. 2. Caiet. ad citatum a. 1. q. 106. & Thomiſtæ reliqui Suar. cit. c. 12. ac deinceps. Duo tamen primi modos confortationis huius, ex parte intellectus ſe habentes improbabiles, improbatoſque ſatis ab Ægidio olim, & poſtea à Durando S. Thomæ tribuunt & defendunt, quin ſe ab eorum impugnationibus, adhuc probabiliter, exonerent. Caietanus faciliorem confortationem intellectus Angeli illuminati ab illuminante, non qua hic ex parte naturalis virtutis intellectiuæ, augmentum, ſiue intrinſecum, ſiue inhærens. actiuè phyſicè ab illuminante communicatum recipiat (vt duo præfati aiebant,) S. Thomæ tribuit, ac defendit, ſed ex parte obiecti, & arte, ac Magiſterio, quo veritates illuminato proponit, vt ad eas cognoſcendas facile perueniat, ad quas, abſque eo magiſterio, & arte proponentis non perueniret, quam corroborationem veram cenſet Vazquez d. 216. & laudat. c. 3. n. 15. §. *Hæc ſententia Caietani* conformemque etiam ſuæ doctrinæ c. 5. merito cenſet, ac etiam doctrinæ expreſſè S. Thomæ q. 9. de verit. a. 1. corp. & ſolut. argum. fatetur eodem §. n. 16. cum dicat S. Thomas corroborari intellectum Angeli illuminati, ex eo, quod in ſuperiore illuminante videat aliquid cognitum ad alia cognoſcenda inſeruiens: ſicut in humanis diſcipuli mens corroboratur, ex eo, quod à Magiſtro, eiuſque doctrina principium aliquod recipiat, ex quo alia cognoſcere poſſit, verum, cum citatis locis ex S. Thom. 1. p. vbi vltra obiecti ab illuminante propoſitionem, confortationem illuminati intellectus angelici enumerat, imo, & hanc actiue ab illuminante in illuminatum, nec ſolum ex parte propoſitionis obiecti prouenire dicat, Caietani doctrinam, ex mente. S. Thom. eo loco, quem Caietanus interpretatur æſtimat non eſſe, neque doctrinam quæſtionis. 9. de veritate cum doctrina primæ partis concordare. Maximè, cum eadem 1. p. q. 117. a. 1. dicat, dupliciter vnum hominem ab alio edoceri poſſe, & propoſitione aliquorum, quibus paulatim ad ignotæ veritatis cognitionem ducatur, & corroboratione intellectus à Magiſtro, quam fieri ſubdit. *Non quidem aliqua virtute actiua, quaſi ſuperioris naturæ, ſicut ſupra dictum eſt* (ſcilicet locis citatis ex 1. p. De Angelis illuminantibus,) *quia omnes humani intellectus ſunt vnius gradus in ordine, naturæ; ſed in quantum proponit diſcipulo ordine principiorum ad concluſiones, qui forte per ſe ipſum non haberet tantam virtutem collectiuam, vt ex principiis poſſet concluſionem deducere.* Quibus non ſola obiecti propoſitione intellectui Angeli illuminati; ſed

aliqua

Digitized by Google

aliqua actiuitate, & actione in illum confortari ab illuminante docet Angelicus Doctor.

13. Verum, cum explorata ſententia S. Thom. de hac intellectus Angelici confortatione ab illuminante habeatur q. illa 9. de veritate intelligenda hæc loca 1. partis ſunt, ne ſibi aduerſetur, de actiuitate immediata, vel phyſica, vel exactiua illuminantis Angeli in intellectum, illuminati ſpecierum iudicij ſui de obiecto, de quo hunc vult inſtruere, non ſolum ſecundum ſe ſumptorum, quod in omni Angelica locutione, etiam inferioris ad ſuperiorem Angelum, inuenitur, vt diximus ſupra Angelorum locutionem explicantes, & S. Thomas tenet, ac proinde in illuminatione, (quæ ſpecialis, & nobiliſſima locutio illuminantis Angeli) eſt verum, & illud ſe ex diuina reuelatione didiciſſe; Quæ non præſtat humanum magiſterium naturalium facultatum, quod ſolum externe per ſigna externa, veritates, & ſuum de illis iudicium diſcipulo proponit, nihil ſeipſo in eius intellectum agendo, nec ſupernaturale motiuum reuelationis diuinæ proponendo, ſed ſolum naturalia principia, ob quæ illas ipſe ſcit, proponit diſcipulo, explicatione eius captui accommodata, vt eiſdem veritatibus aſſentiatur, atque ita eas diſcat, & ſciat. Huc ſpectat Angeli illuminantis ſuperioritas in natura reſpectu illuminandi, quam in hominibus S. Thomas, negat verbis datis, ac proinde immediatam actiuitatem in intellectum diſcipuli ad confortationem illuminatiuam actio Angeli illuminati in illuminante requiſitam; quia obiecta, de quibus hierarchice illuminandus ab eo Angelus inferior eſt, niſi vt reuelatione Dei ſubſunt obiecta propria, & proximè, ac formaliter talia hierarchiæ illuminationis non ſunt: Et quorum proinde immediata reuelatio ſupremi ſolius ordinis Angelis, ac ſubinde ſupremæ etiam ſpecifice, & excellentiſſimæ naturæ fieri debeat, ex eiſque ad inferioris, & inferioris ordinis, & naturæ Angelos, pro minori, aut maiori ordinis, & naturæ inferioritate, mediatius aut mediatius, & reuelatio, & obiecta illa, vt reuelata, deriuari, ſicque actiue illuminantes confortant illuminatos in S. Thomæ ſententia; quia, eis conceptus Angeli ſuperioris de eiſdem veritatibus, vt reuelatis à Deo, ſpecies indebitæ, & quibus, vltra vires naturæ ad ea obiecta, vt reuelata cognoſcenda eriguntur, & confortentur, ingeruntur. Rurſus, ex arte, & magiſterio, quo veritates, de quibus illuminati Angeli ab illuminantibus ſuperioribus inſtruuntur confortatio alia actiue artificialiter, vt Caietanus ait, ab hoc proueniens inuenitur, quam confortationem ex parte obiecti poſſumus appellare, & ad quam q. illa 9. de veritate totam Angeli illuminati ab illuminante merito reduxit; quia ea non niſi actiua, vel exactiua ſpecierum indebitarum, & ſupernaturalium illuminato productione, fieri ab illuminante, poteſt, vt ex dictis claret: quia, & iudicij illuminantis, & veritatum à Deo reuelatarum, ac ſubinde reuelationis, Diuinæ ſpecies ſunt, ob quam veritatibus, de quibus inferior Angelus hierarchica illuminatione à ſuperiore illuſtratur, eſt aſſenſurus. Caietanus, & Vazquez, qui ſolam poſteriorem admiſere, veritatis, & obiecti, cui illuminatus aſſenſurus eſt, propoſitioni ſolummodo attenderunt; cum motiui ad aſſentiendum, ſcilicet, reuelationis propoſitioni debuerint in primis attendere: in eo quippe proponendo artem, & magiſterium adhuc naturalium facultatum maximè conſiſtere merito obſeruauit, & docuit locis citatis præſertim q. 117. & q. 9. de verit. ſcilicet in principiorum ſcientiæ, & ordine, quo ex illis, & propter illa concluſiones deducuntur; alioqui diſcipulus veritates ſcientiæ illius non ſciet, ſed ex Magiſtri authoritate credet. Quare, & in aſſenſu veritatibus illuminatione hierarchica propoſitis præſtando, cum ob ea reuelationem, & teſtimonium præſtandus ab illuminato ſit, non veritates, ſed & reuelatio, quæ motiuum, & principium vnicum formale eis aſſentiendi eſt, proponenda præcipuè erit Angelo aſſenſuro. Et hæc in S. Thomæ obſeruantiam, dicta ſint: cuius rationes, cum per ſummam propoſitæ ab ipſo fuerint, mirum non eſt, non ita bene à pluribus, qui vel perfunctoriè, eum legunt, vel vocum ſono ſiſtunt, & hærent percipi, & penetrari.

CERTAMEN III.

Quid illuminatio ſit, quidque illuminatio præſtet, & quomodo fiat.

1. TRia hæc connexa inter ſe ſunt, atque ex dictis cert. 2. facilius, clariuſque, quam hactenus ab aliis præſtitum fuerit, expedienda eſt igitur hierarchica illuminatio. *Veritatum contingentium naturaliter ab illuminando Angelo incognoſcibilium, vt Diuinæ ſubſunt reuelationi, à ſuperioris ordinis Angelo, ex officio, & Dei voluntate inſtructio, & manifeſtatio.* Cuius definitionis bonitas per ſingulas eius partes oſtenſas concluſionibus certaminis 1. affatim conſtat inſtructionem, & manifeſtationem hanc per locutionem Angeli ſuperioris ad proximè inferiorem illuminatum immediatam fieri debere concors doctorum ſententia eſt, & ex dictis ſatis oſtenſa. Vnde etiam conſtat, Angelicæ locutionis prædicatum genus ad illuminationem hanc hierarchicam eſſe, atque, vt talem cum illa comparari. An vero ab alia, vel aliis ſpeciebus Angelicæ locutionis differat? Per capita, & ſectiones multas Suarius præſertim, & Arriaga, ac Recentiores alij, ac breuius, ex antiquis non pauci diſputant; quia omnia, quoad illuminationem hierarchicam ſpectant, in cuiuſvis ex iis diſputatione tangunt, & miſcent. Si autem ſeorſim materiam propriam illuminationis hierarchicæ, tum remotam, tum proximam exacte prius, & ſeorſim examinaſſent, breuitate, & facilitate, qua nos, ab ea quæſtione ſe expedirent. Differentia ſiquidem locutionis hierarchicæ illuminatiuæ à reliquis Angelicis ex parte locutionis, modique, quo vnus Angelus alteri, ſiue ſuperiori, ſiue inferiori loquatur, ſiue manifeſtet, quod velit, deſumi nequit: cum id totum, ex prædicato generico, in quo cum reliquis Angelicis locutionibus conuenit, locutioni hierarchicæ illuminatiuæ debeat competere: quare penes id ab eis differre omnino repugnat, æquè ac hominem ab equo per prædicatum animalis, aliquidve in eo contentum ſpecifice diſtingui. Tota ergo ex parte materiæ, & obiecti, cum remote, & purè materialis, tum proximi, & formalis, ſeu rationis, ſub qua propriè ad illuminatiuam hierarchice locutionem ſpectat, ab ea, quæ eſſentialiter reſpicitur, deſumenda eius ab aliis locutionibus angelicis ſpecifica differentia erit, quam ex dictis facillime monſtrabimus.

2. Etenim, cum hierarchica illuminatio, *veritatum contingentium* eſſe debeat, neceſſariarum, quales ſunt ſcientiarum naturalium, (quarum forte ſuperior Angelus plures aſſequitur, quam inferior, huicque manifeſtare velit) ad inferiorem locutio ac illuminatio large erit qua neſcientiæ de illis tenebras ipſi pellat. Additur in definitione; *naturaliter ab illuminando Angelo incognoſcibilium*, vbi Angelus, non ſolum nude ſecundum ſe, & natiuum eiuſque intellectum, & naturalia reliqua ſumitur, ſed illuminandus cum omnibus, ſcilicet, quæ ex parte actus primi proximi, ſiue in actu primo proximo, vt hierarchice illuminetur, requiruntur, ac de facto præcedunt: cum autem ad illuminationem hierarchicam hierarchiarum, & chororum diſtinctio, & Angelorum pro cuiuſque, & naturali ſpecifica, & ſupernaturali gratiæ, & donorum maiore, minoreve perfectione in ſuperiores, inferioresve gradum, & chorum diſtributio ſupponatur, vt ſuperior gradu Angelus illuminare, inferior vero hierarchice illuminari queat, quibus illuminandus Angelus inſtructus plura poterit naturaliter cognoſcere abſolutè, & ſecundum ſe contingentia, illi vero ſtatui, & ſupernaturali ornamento connexa, & conſectaria, vt ſupra obſeruabam, nec reſpectu ſtatus, & ordinis hierarchici illius & in contingentibus debent cenſeri; innaturaliter, ergo ab Angelo illuminando incognoſcibilibus contingentibus verum, voluntatis

diuinæ arcana, decreta, & ſecreta conſilia, inde emanantia myſteria, quæ pro ſuæ libertatis, poteſtatiſque plenitudine, & prouidentia naturæ totius legibus, iuréque ſoluta concipit libere, & exequitur. Item rationalis cuiuſvis creaturæ ſecreta, quæ cordis vocamus, independenter à voluntate rationalis creaturæ ea concipientis, & habentis, eadem alteri manifeſtandi ſolummodo cognoſcenda. Etſi enim, & quoad entitatem, & ſubſtantiam naturalia cordis creati ſecreta ſint, ac dependenter à voluntate ea habentis naturales etiam ſint; quoad cognoſcibilitatem, & naturaliter ſubinde, ab altero cognoſcibilia; aſt independenter à voluntate habentis, & alteri pro ſuo libito manifeſtantis (vt inde orta eorum ſecretorum cognitio in altero hoc Angelo perfectio abſoluta eſſet) de materia remota, & purè materiali obiecto proprio locutionis hierarchicæ illuminatiuæ, quódque eſſentialiter hierarchica illuminatio concernit, nuſquam eſſet.

3. Accedit, quod cum Angelus ſecreta cordis ſuo ſolum libito, ac non ex Dei reuelatione & Dei nomine manifeſtat, ratio, ſub qua ad illuminationem hierarchicam ſpectant eis ſecretis deficit, vt cert. 2. concluſ. 4. docuimus, & euicimus; vnde, & debita illuminati hierarchicæ cognitioni, & aſſenſui obiectis illis infallibilitas, & certitudo vt eodem cert. num. 10. & 11. oſtendebamus: ac proinde locutio illa Angeli de ſui cordis ſecretis ad alterum Angelum hierarchicæ illuminatiua ſeu illuminatio hierarchica, non eſſe, etſi ſuperioris Angeli ad inferiorem locutio ſit, manifeſtè probatur. Atque hinc ex parte ſecundum quod certaminis huius titulus inquirit, primoque hactenus deciſo, & tertio deinceps dicendo connexum, vt diximus, eſt, decidi facile poteſt. Siquidem illuminatio hierarchica inferioris Angeli illuminati ab illuminante ſuperiore certitudinem abſolutam, & infallibilitatem omnimodam phyſicè & metaphyſicè, intrinſecam aſſenſus veritatibus; de quibus ab illuminante inſtruitur, intellectui illuminati, præſtabit: cum eſſentia ſua aſſenſus ille ob Dei teſtimonium, & reuelationem, tanquam rationem formalem, & adæquatum motiuum aſſentiendi ab Angelo illuminato eliciatur. Præſtabit obinde ſecundo eidem illuminato aſſenſui intrinſecam etiam, & eſſentialem ſupernaturalitatem: cum totus ob ſupernaturale motiuum, & formalem rationem reuelationis eis veritatibus ab illuminato Angelo exhibeatur: tota autem ſupernaturalitas actuum creatorum, qui ex motiuo aliquo elici debent ex motiui ſupernaturalitate deſumitur, iuxta firmam antiquorum ſcholaſticorum Theologiam, incaſſum à recentioribus hinc inde paritatum inſtantiolis, & argutiis, quam argumentis, tentatam; imo ſi hoc vel antiquitate ſola venerabile, ſacrumque principium negligatur, nuſquam ad fidei ſpei, & charitatis actus habitus ſupernaturales præterquirl poterit, probabiliter adhuc, à ratione probare: vt de actuum eiuſmodi ſupernaturalitate vniuerſim agentes oſtendebamus. Vnde reijcitur facile Arriaga d. 21. ſect. 5. qui neceſſariam ſupernaturalitatem aſſenſui illuminati negat, num. 23. §. *quarto de re*. Quid autem ex parte actus primi ad aſſenſum, veritatibus, de quibus illuminatus Angelus ab illuminante inſtituitur, ab hoc illi illuminato præſtetur, vltra earum veritatum, vt adeo reuelatarum, abſolutam, & ſimpliciter talem propoſitionem, ſiue ex parte modi proponendi ex parte obiecti, ſiue ex parte ſubiecti, & intellectus Angeli illuminati facile apparet, corroborati quidem illuminati intellectum ab illuminante ex S. Thomæ doctrina, & veritate ad aſſenſum, eis veritatibus præſtandum docuimus, & oſtendimus cert 2. num. 12. & 13. quamvis non ita exacte ſed ex S. Thomæ ſolum doctrina, & principiis: pendet enim ex iis, quæ circa modum, quo illuminatio hæc hierarchica ab illuminante Angelo, fit, & tertio loco certamine hoc proponitur, ac iam dicemus.

4. Igitur circa modum quo hæc illuminatio fit, & ab illuminante Angelo ſuperiore inferior illuminatur: cum illuminatio hæc locutio, vt diximus, ſit, ac ſola materia, ſeu obiecto, & materiali, & formali ab aliis locutionibus, & illuminationibus, non hierarchicis vnius Angeli ad alium diſtinguatur: quot modis fieri locutionem vnius Angeli ad alium authores docuerunt, & explicarunt, totidem fieri cenſent hierarchicam illuminationem. Poſſunt autem modi eorum omnes ad duas generales claſſes reduci in re præſenti. Prima eorum, qui docent ſola externa propoſitione obiectorum enumeratorum, cum purè materialium, tum formalis, ſeu reuelationis Dei, nihil ſcilicet vlterius denuo agendo in intellectu illuminati, quo hic ab illuminante ex parte actus primi proximi, actiue excitetur audi atque ea illuminatione loquentem audiat, in hac ſententia eſt Vazquez d. 216. c. 5. & 6. §. 1 & d. 217. c. 1. quem ſequuntur Alarcon citat. d. 4. c. 10. à num. 6. & Vazquiani reliqui: pro qua ex primis extitere Alexand. 2. p. q. 38. m. 3. Bonau. in 2. d. 10. a. 1. q. 2 Ægid. d. 9. q. 1. a. 5. Argentina. q. 1. a. 3. Marſil. in 2. q. 2. a 4. concluſ. 2 & ſolut. argumentor. Caietan. q. 106. a. 1. vt quemadmodum pro diſcipuli captu maiori, vel minori res, & veritates, de quibus eum inſtruere vult, explicatius, ac minutius diuiſas Magiſter humanus proponere ſolet, & quandoque allegoriis, & ſimilitudinibus, eorum quæ diſcipulus nouit: ita etiam ſuperior Angelus illuminans res perfectius intelligens illuminato inferiori minuſque perfecte intelligenti, minutius, & explicatius proponat. Hanc doctrinam Vazquez, & ex ipſo reliqui Patrum teſtimoniis præcipue confirmant: ex quibus dedimus firmiora cert. 1. n. 6. Dionyſij. 4. de cæleſti hierar. illis verbis, *quaſi digito viam monſtrent. Et ruſus inferiorum ſpirituum excellentiores quique Præceptores, ac duces ſint.* Sed hæc ſolum euincunt inferiores à ſuperioribus inſtrui, & edoceri, non autem ſola propoſitione ex parte obiecti minutiori, & explicatiori. Illud vrgentius c. 5. de Eccleſiaſtica hierarch. ex dentium ſimilitudine, quam ſuperioribus illuminantibus, applicat, quod alimenta, id eſt illuſtrationes à Diuiniori acceptas, inferioribus *Diuidat & amplificet, pro captu, & ductu inferioris:* Sed diuiſio hæc non ſignificat obiectiuam diuiſionem in obiecto proponendo, quaſi illud conterat, vt cibum dentes, & quaſi Rhetorice, & obiectiue amplificet; ſed quod ex iis, quibus illuſtratus eſt, alia aliis, prout, ad horum vnumquemque ſpectat, nec omnibus omnia, communicet: ad quod opus eſt, vt ad plures illuſtrationes amplientur ſubiectiue, nec in illuminato contineantur, & ſi non omnibus, omnes, nec omnia, de quibus in ſuperiore illuminante fuere, neque eodem modo, ſed pro cuiuſque captu, ſcilicet actu minus perfecto, vt minus perfecta inferioris illuminandi cognitio fuerit. Producunt etiam Auguſtinum concione 18. in Pſalm. 118. explicantem quomodo Deus det nobis intellectum cum media illuſtratione, & miniſterio id præſtat non ſemel; *Sed ſi adhuc*, inquit, *miniſtro vtitur Angelo, poteſt quidem aliquid agere Angelus in mentem hominis, vt capiat lucem Dei, & per hanc intelligat: ſed ita dicitur intellectum dare homini, & quaſi (vt ita dicamus) intellectuare hominem, quemadmodum quiſque dicitur lucem dare domui, vel domum illuminare, cui feneſtram facit*, infrà. *Deus autem, & mentem hominis rationalem, atque intellectualem fecit, qua poſſet capere lumen, eius, & Angelum talem fecit, qui operare poſſet aliquid vnde ad capiendum lumen Dei mens adiuuaretur humana.* Vnde, inquit Vazquez, ſicut, qui aperiendo feneſtram, nihil interius in domo aliud agit, quam impedimenta externa ingreſſus lucis in illam auferendo, domum illuminare dicitur: ex ſententia Auguſtini Angelus nil in hominem, ac ſubinde in Angelum operatur interius, ſed ſolum extrinſecus doctrinam, & propoſitionem obiectiuam, veritatis, de qua illuſtratus, vel immediate, vel mediate (ſi ſupremi ordinis Angelus non eſt) à Deo fuit, vt Dei illuſtratio, & lumen mentem illuminandi penetret, dum illam illuminat.

5. Cæterum miror hoc Auguſtini teſtimonio profundum ſententiarum Patrum indagatorem, & interpretem Vazquez noſtrum pro ſua hac ſententia vti, cum Auguſtinus, expreſſè dicat. *Poteſt quidem aliquid agere Angelus in mentem hominis, vt capiat lucem Dei:* ac ruſus; *& Angelum talem fecit, qui operari poſſit aliquid* (vtique in mentem hominis, vt dixerat) *vnde ad capiendum lumen Dei mens adiuuetur humana*, agere vero, & operari in mentem hominis interiam in ipſam

Angeli

Angeli operationem aperte ſignificat, nec ſolum extrinſecam obiecti, ſeu veritatis, & lucis diuinę propoſitionem: & quidem exemplo ipſo feneſtræ, quo Auguſtinus ſuum ſenſum explicuit doctrina hæc oppoſita noſtro Vaſquez ſatis confirmatur. : ſiquidem in domo ipſa, non autem in lumine ipſam ingreſſuro, agit, operaturque, qui eam aperiendo feneſtram dicitur illuminare : ac proinde, etſi ex parte luminis, ſeu illuſtrationis, & reuelationis Dei de veritate aliqua, quę, vt reuelata, proponenda eſt ab illuminãte, nihil agendum ab Angelo ſit præter propoſitionem ſimplicem, cum veritatis, tum reuelationis, cum iudicij illuminantis Angeli, ſiue iudicij huius ſui de eis veritatibus, vt à Deo relatis, vt inferior Angelus illuminetur: ex parte vero illuminandi agendum ab illuminante erit quidquid agi in eum oporteat, vt veritates reuelatas, ac reuelationem, ſeu Dei illuſtrationem recipiat : expreſſius tamen cenſet Vaſquez ſententiam hanc ſuam traditam à Cyrillo Alexand. 1. in Ioan. c. 9. vbi rogat : quomodo Déus illuminare omnem hominem venientem in mundum à Ioan. dicatur ? quandoquidem, & vnus homo ab alio illuminetur, vt Eunuchus à Philipp. actor. 8. & omnes ab Apoſtolis, qui obinde Matth. 10. *Lux mundi* dicuntur : imò, & vnus Angelus ab alio Zachar. 2. Reſpondet. *Sic etiam lucem eſſe Sanctos fatemur, & illud ad minus, quod rationalis creatura omnis illuminata illuminet, traditioneq; à mente ſua, in mentem alterius doctrinam infundit : quandoquidem illuminatione diſcendi* (ſeu docendi) *vim potius, quam reuelationem nominamus : Dei autem verbum, omnem hominem venientem in hunc mundum illuminat, non docendo, vt homines, aut forſam Angeli, ſed potius creando, vt Deus vnicuique ſemen ſapientia, id eſt pietatis, atque intelligendi radices, inſerit.* Cui textui, vt expreſſus pro ſua ſententia ſit, illud : *aut forſan Angeli* ſolum obeſſe poſſe putat, quo videtur Cyrillus de Angelis dubitare, quod doceant, vt illuminent : ac proinde totus eſt in oſtendendo particulam *forſan* non dubitatiuam ſemper, ſed aſſeueratiuam ſæpe eſſe atque hic ex voce Græca *ἴσως* qua vtitur Cyrill. tantundemque, atque ęque ſignificat: & ex Ariſtot. 3. Rhetoric. eo tamen dato, Angelum, atque hominem docendo illuminare, & illuminando docere ſolummodo textus probat ; non autem eodem modo, atque homines Angelos docere, cum illuminant, præſertim Angelos alios : de quo Cyrillus ibi non agit, ſed de illuminatione hominum ab Angelis, & ab his quidem obiter, & curſim, vt idcirco *forſan* addat : quia de Angelorum, ad homines adhuc, illuminatione ſuam ſententiam ferre non curabat : quare, etſi eodem modo homines ab Angelis atque ab hominibus doceri, dum illuminantur, non ſolum permitteret obiter Cyrillus, ſed ex propria ſententia docuiſſet, eodem modo, atque homines ab aliis hominibus, vel Angelis edocentur, cum ab eis illuminantur Angelos etiam, eodem modo cum ab aliis Angelis illuminantur edoceri, minime inferretur, ex Cyrillo. Denuum Cyrilli mens in aperto eſt ; Deum, ſcilicet, illuminare hominem omnem venientem in mundum, dum ipſius creatione, & in mundum ingreſſu ingenium ad ſciendum, geniumq. ad pietatem & honeſte viuendum indidit : quod neq; homo, neque Angelus, cum alium illuminant poſſent pręſtare, ſed cum tantum inſtruere de veritatibus quomodocunque, ſiue eas illi proponendo, vt magiſtris humanis, vſu venit, ſiue vlterius Diſcipuli mentem actiue etiam adiuuando : imò neque hominem Diſcipulos docere poſſe, quin aliquid, mediate, ſaltem in eorum mentes agat, certum eſt vt iam oſtendam.

6. Porro à ratione nil præfati DD. pro ſe, ſuaque ſententia producunt, præter paritatem ab humano magiſterio petitam (quæ in illuminatione, & inſtructione vnius Angeli ab alio locum non habet, vt iam videbimus) & aliarum omnium opinionum excluſionem, quæ tamen omnes, non ſatis firmiter excluduntur, vt ex noſtra ſententia conſtabit: iam vero ſententia præfata aduerſariorum impugnatur. Primo: quia illuminatio hæc doctrinalis ad modum humani magiſterij prorſus, & omnino fieri nequit, niſi propoſitio externa ſolum fiat per ſigna externa, vel ad placitum, vel naturaliter ſignificantia, quibus Angelus illuminans loquitur illuminando : Atqui nulla ſigna externa, ſiue corporea, ſiue ſpiritualia, quibus Angelus ad Angelum loquatur poſſibilia ſunt, vt oſtendimus d. 4. q. 4. cert. 2. ergo illuminatio hæc doctrinalis, & per modum humani magiſterij, externa propoſitione ampliori, & Rhetorica obiectiuæ veritatis, de qua inſtruendus, illuminandus, amplificatione, & explicatione, eſt impoſſibilis. Secundo veritates, de quibus inſtruendi, illuminandiq; inferiores, Angeli à ſuperioribus ſunt ſimplices & ex parte obiecti pure materialis, eiuſmodi ſunt, vt ſimplici ſolum, nec Rhetorica obiectiua amplificatione, & explicatione minutiore, aut aliis allegoriis & metaphoris egeant, vt à quovis, non Angelo ſolum, ſed rudiſſimo etiam, aut hebete homine percipiantur, atque eas eſſe reuelatas à Deo atq; eis ex Dei reuelatione illuminantem Angelum aſſentiri, ac eum ita, cum de eis veritatibus, tum Dei reuelatione, ſuoque iudicio teſtari, dummodo ſpecies quæcumque, & qualeſcumque neceſſariæ ſint) quibus mens illuminati actiue ad ea omnia percipienda excitetur, adſint. Patet id quidem in omnibus obiectis propriis illuminationis hierarchicæ : ſi enim mihi, vel alteri hominum (ſiquis ſit) rudiori ſpecies neceſſariæ dentur, vt percipiam Michaelem, vel Angelum meum cuſtodem teſtari mihi myſterium incarnationis futurum ex Dei reuelatione, vel Deum quidpiam aliud decreuiſſe, aut velle hoc à me, vel alio quovis fieri, certe ſimplici harum rerum propoſitione, & neceſſariis ſpeciebus actiue inſtructus, & excitatus eas omnes percipiam, & penetrabo, etſi nullo artificio rhetorico & argumento, metaphora, allegoria, amplificationeve, proponantur : imò, etſi mihi, aut rudiori illi Rhetorica illa argumenta, vel à ſimili, vel ab exemplo, vel ex allegoria, ac metaphora notiorum rerum petita, vt eis veritatibus reuelatis, vel abſolute, vel citius, & facilius aſſentiar, inſeruire queant, aſt vt illas eſſe, & à Deo reuelatas, & tam illas, quam Dei de illis reuelationem eſſe mihi ab Angelo teſtificatam percipiam, inſeruire nullatenus poſſunt : ergo multo minus Angelis (mentis procul dubio perfectioris) inſeruire poterunt, vt ea omnia percipiant quibus, cum Beati ſint ac teſtimonio ſuperioris Angeli reuelationis Dei de eis veritatibus certi, rhetoricæ illæ in eis proponendis amplificationes, & argumenta, nequidem, vt aſſenſum facilius reuelati præſtent, inſeruient : cum ex ſimplici earum, vt à Deo reuelatarum propoſitione ſint indubitanter, & incunctanter conſenſuri : etſi autem ea amplior obiecti propoſitio inſeruire illuminato Angelo poſſet, adhuc actiuitas, & actio aliqua illuminantis Angeli in ipſum debet neceſſario, ad illuminationem intercedere, vt iam oſtendam n. 7. quare ſola illa rhetorica, & artificiali obiecti propoſitione nequit illuminatio contineri.

7. Dicendum igitur eſt : illuminationem hanc hierarchicam de veritatibus reuelatis ab Angelo illuminante (quatenus præciſè locutionem huius ad illuminandum Angelum dicit) ſola voluntate eius manifeſtandi ſimpliciter eas, vt reuelatas à Deo ſuumque aſſenſum eiſdem, vt à Deo reuelatis contineri : quatenus vero illuminatio ex parte etiam actus primi excitationem dicit, connectque illuminati, addit ſpecierum de eis obiectis immiſſionem, & productionem phyſice, actiue, vel ſaltem exactiue ab ea illuminantis voluntate prouenientem in illuminato : ac proinde, non in rethorica illa ampliatione propoſitionis obiectorum, & veritatum reuelatarum ab illuminante, ſed phyſica actiue, vel exactiue ſpecierum illarum, virtute, & effectione conſiſtit : concluſionem hanc probatam reliquimus d. 4. q. 4. cert. 6. toto, vbi locutionem Angelorum de re quapiam, in voluntate manifeſtandi alteri audituro, prout velit loquens, ſtatuebamus: excitationem vero audituri in ſpecierum phyſica, actiue, vel exactiue ab ea voluntate, in huius mentem productione ſic excuſſimus, vt nihil hic addendum reſtet vltra id, quod in concluſione animaduertimus : ſcilicet illuminationem vnius Angeli ab alio, in actu etiam primo, adæquate ſumptam, non ſolam locutionem Angeli illuminantis in actu primo, ſeu liberam eius voluntatem aliquid alteri manifeſtandi, ſed excitationem ipſam illuminati per inde omiſſas ſpecies, ex quibus ipſius, & eorum quæ manifeſtare illi vult formalis intellectio, & auditio proueniat, includere. Huic ſententiæ ſubſcribunt Suar. c. 13. à n. 24. §. *vltimus ergo modus* : ac deinceps Arriaga d. 22. ſect. 4. n. 17. § *vltima ergo ſententia* & de locutione Angelorum agens d. 12. ſect. 4. & ex antiquis Scotus ſupra, dum illuminationem fieri ab illuminante vel per effectionem cognitionis in actu ſecundo, vel

in actu primo ſcilicet per ſpecies impreſſas in illuminato indifferenter docet Capreol. etiam in 2.d.11.q.2.*ad priora argumenta.* Durandi contra 2. concl. vbi ait confortari illuminatum Angelum ab illuminante impreſſione participationis luminis ſui, ſcilicet qualitatis intentionalis, quæ nil aliud, niſi ſpecies impreſſa ſuæ cognitionis eſſe, intelligiue poteſt, & S. Thom. q. 111. a. 1. corp. ait Angelum illuminare hominem per phantaſmata, Angelos vero per ſpecies puras, & nudas. & quidem impugnati DD. ſententiæ præcedentis negare hoc minime poſſunt: ſiquidem excitatio ex parte actus primi proximi ad audiendum, percipiendumque in actu ſecundo veritates, & obiecta, de quibus illuminatus inſtrui ab illuminante poteſt, niſi per ſpecies impreſſas fieri nequit: non congenitas in inſtanti creationis. tum, quia obiecta, & veritates, quæ propria materia illuminationis, adhuc pure materialis, eſt, ſupernaturalia vel, quoad ſubſtantiam, vel ſaltem, quoad cognoſcibilitatem ab Angelo illuminando ſunt, vt diximus, & quorum proinde ſpecies Angelis non debeantur: tum, quia omnino immutatis intellectu Angeli & ſpeciebus nequit magis nunc Angelus ad ea obiecta, eorumque intellectionem excitari, quam initio creationis, in quo eas accepit, & ſane Henricus, Maior, Heruæus, Vaſquez, Arrubal, Luis Turrianus memorati cit. d. 4. q. 4. cert. 4. n. 1. & 2. à reflexa illa cognitione loquentis (quam ſignum locutionis angelicæ eſſe volunt ſpecies in mente Angeli audituri, & illuminandi produci aiunt, quibus ad audiendum excitetur: Ac proinde nobiſcum, quoad excitationem, & conſtitutionem illuminationis complete ſumptæ in actu primo proximo conueniunt; etſi in principio, à quo realiter formaliter proueniant, diſcordent; ſed tamen à voluntate manifeſtandi alteri, quod vult. Angelus loquent, & illuminans prouenire, ſatis euicimus certamine ſexto citato.

8. Opiniones alias Scotiſtarum & nominalium de aliis modis, quibus illuminans Angelus agere in illuminatum debeat, vt eum illuminet: Aliorum item, qui ſignis ſolum extrinſecis illuminare docent, ac de ſignis hiſce peculiares cuiuſque ſententias, referre, ac refellere omitto: ſunt enim conſectariæ, ad cuiuſque ſententias de Angelorum locutione ſingulatim affatimq; à nobis confutatæ d. illa 4. quæſt. 4. per certamina quinque: ſolum ergo explicatius proponendum eſt, quod iam eſt breuius dictum, vel inſinuatum de ſpecierum harum ab illuminante in illuminatum Angelum natura, cuiuſnam propriæ ſpecies ſint? An veritatum reuelatarum à Deo, & reuelationis ipſius diuinæ? an ſolum iudicij quod de illis ob Dei reuelationem illuminans præhabet? an etiam liberæ voluntatis hæc omnia manifeſtandi Angelo illuminando? ex huius quippe dubij reſolutione alia, quæ ab aliis minutim examinantur reſoluta, & deciſa manebunt; eſt autem dicendum ſpecies has eſſe ſolum proprias iudicij Angeli illuminantis ob Dei reuelationem, vel immediate, & cum euidentia in atteſtante Deo; ſi ex ſupremo choro, & hierarchia ſit, vel mediate ac ſine euidentia in Deo atteſtante ſi ſit ex inferioribus choris, reuelationis autem ipſius ac veritatis reuelatorum ſpecies proprias non eſſe: quoad negatiuum reuelationis probatur; quia huius ſpecies propriæ à ſolo Deo poſſunt phyſice produci, nec eſt productionis earum in voluntate illa Angeli illuminantis phyſica adhuc exigentia: cum enim illuminatio hæc ſuperiorib. Angelis ad inferiores demandetur, vt de veritatibus reuelatis eas inſtruant, eatenus ſolum demandatur, vt Deum illas reuelaſſe teſtatumq; de eis eſſe inferioribus ſuperiores reuelent; ad quod immediata ſpecierum propriarum reuelationis à Deo productio neceſſaria non eſt: quare neque exigi à voluntate manifeſtatiua ſuperioris illuminantis vllatenus poterit: imò vero oberit multum; ſiquidem eis ſpeciebus productis Deus immediatè, non autem per ſuperiores inferioribus loquetur, eaſque veritates reuelabit: quoad negatiuum vero de ſpeciebus propriis veritatum reuelatarum, de quibus illuminandi ſunt inferiores conſtat etiam. Tum, quia ex teſtimonio Dei de illis, & rurſus Angeli ſuperioris, qui & illas, & Dei reuelationem de eiſdem teſtatur, ſunt ab illuminato credendæ: ad quod ſpecies propriæ non requiruntur earum veritatum: quare, neque exigi poſſunt, vt patet: imò vero plurium communi opinione, ſi ſpecies propriæ earum veritatum dantur, ac proinde intuitiue veritates illæ videantur, credi fide, adhuc diuina, non poterunt: quod, etſi diuina fide verum non cenſeant: aſt hic fides etiam creata ab Angeli illuminantis de ipſis, & reuelatione teſtimonium intercedit: qua ex parte, viſio intuitiua oberit, ſi habeatur: quoad poſitiuum autem de ſpeciebus propriis, tum iudicij, tum voluntatis manifeſtatiuæ illuminantis facile probatur: quia opus eſt, vt certus inferior Angelus ſit de iudicio habito à ſuperiore illuminante de eis veritatibus ex Dei reuelatione vt illuminato, ſuperior illuminans teſtatur, ac inſuper eum eſſe, qui ipſi loquitur, & de iudicio ſuo, ac Dei, ac reuelatione teſtificatur; quod niſi ſpeciebus impreſſis propriis, cum iudici, cum voluntatis illuminantis fieri nequit, vt patet: veritates autem ipſas, ac Dei de illis reuelationem, non ſpeciebus propriis, vt dixi, nouit, ſed ex teſtimonio Angeli illuminantis, quod euidenter, & intuitiue, per ſpecies proprias cognoſcit, vnde bene Vaſq. & Alarcon. locis citatis cognitionem veritatum, & reuelationis Dei in Angelo illuminato claram non eſſe, ſed obſcuram docent.

9. Ex hac doctrina facilis venit intellectus ſententiæ & rationis S. Thom. q. 106. art. 1. de confortatione, & corroboratione mentis Angeli illuminati ad veritates percipiendas, ex illuminatione ſuperioris illuminantis: *Sicut*, inquit, *calidum corpus ex propinquitate calidi*, præſertim intentioris, *alterius magis incaleſcit, ita etiam intellectus Angeli inferioris ex conuerſione ſuperioris illuminantis ad ipſum magis corroboratur, quod enim corporis eſt ordo propinquitatis, ſpiritualibus eſt ordo conuerſionis:* Exemplum hoc, quo ſuam doctrinam probat per omnia corroborationi intellectus illuminati ab illuminante adaptatum à S. Thom. cenſentes eius diſcipulus Ægid. Romanus in 2. d. 9. q. 1. art. 5. & Durandus d. 11. q. 3. S. Thom. validiſſime impugnant, nec reſponderi ipſis poſſe cenſet Vaſquez c. 2. & 4. in quo euaſiones Capreoli, & Heruæi ad Ægidij, & Durandi, de ſe ſatis leues impugnationes confutat: ſed tamen nec in defendenda S. Thom. doctrina, illi adeo difficilem prouinciam ſuſcepiſſent, neque hi adeo acriter, vtramque confutaſſent ſi illud proloquium, *Similitudo non debet in omnibus tenere*, animaduertiſſent, quod ſatis indicauit S. Thom. poſtremis verbis, quibus paritatem probat. eſt igitur ſenſus conuerſione illuminantis ad illuminandum inferiorem confortari huius intellectum ad aſſenſum veritatibus de quibus illuminatio, non quidem augmento, & maiore intenſione intellectus, vel qualitate confortatiua, aut corroboratiua intellectus illuminati actiue ab illuminante producta, & per conuerſionem illuminatiuam inducta, ſed quatenus ſuum iudicium de eis veritatibus manifeſtat, vt diximus, cum ad illum illuminandum conuertitur: cognitio autem de iudicio ſapientiorum valde adita de eiſdem iudicandum, minus ſapientes confortat, vt quotidiana experientia didicimus: immò ex plurium, etiam non ſapientiorum, iudicio, atque ſententia, valde etiam ad eam ſententiam, etiam à nobis præconceptam (quod difficilius eſt) tandem impellimur, & confirmamur. De Magiſterio autem ſuperioris Angeli illuminantis reſpectu illuminati, quod Dionyſius, Patres, & Theologi admittunt (cum admodum omnino Magiſterij humani per Rhetoricam veritatis, & obiecti propoſitionem, & ampliationem nequeat admitti) bene Sanctus Thomas ibidem docet, in eo ſtare: quod Angelus ſuperior ex pluribus, quæ perfectiori actu ſimul nouit, quædam huic, alia vero, vel aliud huic pro cuiuſque captu & modo cognoſcendi imperfectiore diſtribuit; qua in re magiſterium humanum imitatur, nec abſurdi aut indecentiæ Angelo ſuperiori accedit, vt ſuſpicatur Arriaga: ea ſiquidem obiecta, & veritates imperfectiori illo modo, quo Angelus inferior percepturus eſt, non ſibi percipit, & intelligit directe, ſed intelligit reflexe, actum, & modum cognoſcendi Angeli inferioris, quod eſt intelligentiæ inferioris penetratio, quæ procul dubio ſuperioris Angeli magna perfectio eſt, & magiſtri propria: quemadmodum, etſi Angelus, vel etiam Deus, vt homines de veritatibus aliquibus inſtruant atque illuminent, modum, quo illi eas percepturi ſint cognoſcere neceſſario debent: non tamen inde eo etiam modo eas ipſi directe cognoſcere coguntur: modus enim ille

ex

Digitized by Google

ex parte obiecti cogniti ſe omnino habet, non autem ex parte ſubiecti cognoſcentis: ex parte autem obiecti illum modum cognoſcere magna perfectio eſt, etſi ita ex parte ſubiecti cognoſcere imperfectio foret: de illuminatione Angelorum, erga homines, ſeu horum ab Angelis diſputari hic à pluribus ſolet ex inſtituto, à Soario capite 16. Arriaga ſectione 7. Vaſquez d. 218. capite 4. etſi non ſub eo titulo: breuius Alarcon. numero 12. §. *Septimo ſequitur*: id tamen ad hierarchicam illuminationem, de qua hic, non ſpectat, ſed ad miniſteria Angelorum erga homines, & horum ab ipſis cuſtodiam de qua quæſtione ſecunda vbi nos, quæ ſint ſatis, dicemus. Multa alia dubia, & difficultates circa illuminationem mouent Soarius capite 14 & 15. Arriaga ſectione 6. quæ omnia, vel tacta iam in ſuperioribus ſunt, vel anticipato deciſa, vt dubitandi iuxta noſtram doctrinam, ne anſula quidem remaneat.

QVÆSTIO II.

De Angelorum erga homines officiis ſeu de hominum ab Angelis cuſtodia, & malis Dæmonum erga nos officiis.

EX dictis tota præſenti controu. non tam diſcurſu, quam memoria ſummario quæſtio abſoluetur præſens: quandoquidem ſolum ad dictis proxima extendi paululum diſcurſum opus erit,

CERTAMEN I.

De Angelorum cuſtodia, & bonis erga homines officiis.

1. ANgelos hominum cuſtodiæ deputatos à Deo eſſe certum vniuerſim eſt, ne quidem ab hæretico vllo negatum; tametſi dubitatum à Caluino, ac negatum demum fuerit ſingulis hominibus Angelos ſingulos deputatos libro primo inſtitution. capite 14. §. 7. & in Pſalm. 90. ad illa verba. *Angelis ſuis mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus viis tuis*, quæ etſi ſanctus Auguſtinus ibi, ac Beda, S. Ambroſius in Lucæ capite quarto, Itæn. libro 5. capite 12. ſpecialiter de Chriſto interpretentur, non tamen negant de aliis etiam ad litteram intelligi, qui primo Pſalmi verſu abs dubio continentur verbis illis. *Qui habitat in adiutorio altiſſimi*: quare de omnibus, iuſtis ſaltem, & in Deum ſperantibus, ipſumque timentibus ea verba exponunt Patres Baſilius, Theodoretus, & iuxta id Pſalmi 33. *Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos*: quod inſuper ex communi, & conſtanti apud Patres omnes, & Eccleſiam totam ſententia de cuſtodibus Angelis ſingulis, ad ſingulorum hominum cuſtodiam à Deo deſtinatis certum adeo eſt, vt nequeat citra ingentem temeritatem negari; quamvis non ſit ita expreſſe in ſcriptura contentum, aut in Conciliis cum tota ſua generalitate definitum. Videndi, de hoc ſunt Dionyſius 9. de cæleſti hierarch. Clement. Alexand. 6 ſtromat. ſub fine. Origenes hom. 8. Iſaiæ ſub initio, Chryſoſtomus tom. 3. ſermon. de aſcenſione, Theodoretus 3. de curatione Græc. ſub fine, & 18. in Math. Gregorius 2. moral. capite 15. aliàs 21. libro quarto, capite 27. articulo 31. Ambroſius lib. de vidu. poſt med. in Pſal. 37. & Pſalm. 43. ad id. *Qui mandas ſalutes Iacob.*

2. Addiderim concluſionem hanc de Angelica omnium, & ſingulorum hominum, ab ortu ſaltem ſuo cuſtodia fidei proximam eſſe, & oppoſitum, non ſolum valde temerarium, ſed erroneum; etſi non ita certum ſit ſingulis hominibus Angelos ſingulos cuſtodes eſſe, vt nullus plurium hominum ſaltem ſucceſſiuè habeat curam: de poſtremo hoc conſtabit ex dicendis numero quarto, de primo conſtat ea Mattheo 18. *Videte ne contemnatis vnum de puſillis iſtis: dico enim vobis, quia Angeli eorum in cælis ſemper vident faciem Patris*: Etſi enim verba hæc de puſillis ſeu paruulis, qui Chriſtum, tunc circumſtabant, ſolummodo ſonent cum ratio eadem de omnibus ſit, nec illi omnes, qui adſtabant fuerint ex reliqua puerorum turba, quæ eo caſu conuenerat, à Chriſto Domino ſelecti, vt eam proferret ſententiam, quod de eis ſonabat, de pueris, & infantibus reliquis dicebat: ac proinde doctrinalis, & de omnibus ſententia fuit: ex quibus verbis Sanctus Hieronymus ibi tantam animarum omnium dignitatem eſſe commendat, *vt vnaquæque ab ortu natiuitatis habeat in cuſtodiam ſui Angelum delegatum.* Repetit. ad 5. Eccleſiaſt., & Iſaiæ 66. epiſtola 27. ad Euſtachium init. Baſilius 3. contra Eunom. init. de vera virginit. prope medium. Iſidorus 1. de ſummo bono capite 10. Beda, quæſtione 9. ex variis, & Actor. 12. Anſelmus circa med. Elucidarij Bernard. 5. de conſider. capite tertio, ſermone 12. in Pſalmo 90. *Qui habitat*, & vltra datos datis locis numero primo. Niſſenus de vita Moyſis. Chryſoſtomus hom. 3. ad Coloſſenſ. & oratione 14. ad Hebræos. Anaſtaſius Niſſen. quæſtione 61. in ſcripturam Theodor. quæſtione tertia in Geneſ. & oratione 10. in Daniel. Caſſian. collatione 8. capite 17. Athanaſius de communi eſſent. ſub fin. Euſebius 13. de præparatione Euangel. capite ſeptimo. Clem. Alexand. 6. ſtromat. qui duo afferunt dogmata hoc à Platone, & Socrate fuiſſe ex ſcriptura aſſertum. Teſtimonia ex Philoſophis innumera ſparſim apud noſtrum Bubalum reperies, & apud Euſebium proxime Lactantium libro ſecundo, capite 15. Minut. felicem in ſuo Octauio, Clementem Alexandrinum 1. ſtromat. & adhortatoria ad gent. Plutarchum 1. de Iſide. S. Auguſtinum 8. de ciuitate capite 14. Eugubin. 8. de peren. Philoſophia capite 25. apud quos Socrates, Plato, Heſiodus, Pythagoras, Xenocrates, & Chriſippus qua de re ſapientiſſimus ex Philoſopho Chriſtianus, & Martyr. Iuſtinus ſtrenue ſcripſit quæſtion. 30. ad gent. nec ieiunè Origenes 3. Periarch. capite ſecundo, homilia 11. in Numeros, homilia 23 in Lucam, ac reliqui Patres, & Interpretes, ad loca recitata ex Pſalmo 90. & Matthæi 18. Actor. 12. Geneſ. 48. Iudith. 13. & ad Hebræos 1. *Omnes ſunt adminiſtratorij Spiritus in miniſterium miſſi propter eos, qui hæreditatem capiunt ſalutis.*

3. Hoc vero textu fundamentum identitatis rationis pro cuſtodia ſingulis omnibus, ac reliquis paruulis nec ſolum iis, qui Chriſto tunc aderant, à Deo deputata, vt credenda continetur: cuſtodia, ſiquidem Angelorum deputata hominibus à Deo fuit, vt adiutorium eorum infirmitatis, & contra Dæmonum potentiſſimorum hoſtium inſidias, ac tentationes præſidium validiſſimum in pædagogis tutoribus Angelis cuſtodibus haberent, & deſideratam, diſpoſitamque amica Dei prouidentia, æternam ſalutem conſequerentur: atqui æternæ ſalutis deſiderium, ſerium quidem, & ardens, ac mediorum ad eius conſecutionem ſufficientium, (vltra ſufficientiæ etiam minimum) erga omnes, & ſingulos homines Deo adeſt ſemper iuxta illud. *Vult omnes homines ſaluos fieri, &c.* & ex quo editi in lucem à matribus fuere, inſidiis Dæmonum, vt ſine Baptiſmo, & in originali decedant, patent, impetunturque, atque ex tunc cuſtodia Angeli materni ſunt deſtituti: Ergo ex tunc Angeli alicuius cuſtodiæ committuntur paruuli omnes: quod autem Caluinus, atque ex eo aſſeclæ contra Catholicam hanc veritatem obganniunt nullius eſt ponderis. Aiunt enim:

maioris

Digitized by Google

maioris gratiæ, & beneficentiæ Dei: erga homines eſſe, ſi Angelos omnes ſingulorum hominum cuſtodiæ deputaſſet, quam cuique vnum, à reliquorum Angelorum ſubſidio deſtituta, & excluſa. Sed an, quod ſingulus, quaſi ex munere, & ſpeciali Dei mandato, curam vnius hominis gerat, ex vniuerſaliori munere, & titulo charitatis ſubueniendi eiſdem, vbi oporteat, officia cæteris prohibentur? Certè duo Angelis, nec ſolus eius cuſtos Lot de Sodomis extraxere Geneſ. 19. & Raphaël Tobiam, cuius cuſtos non erat, duxit, & reduxit incolumem. Et Daniel. 10. Michaël in adiutorium Gabrieli pro Dei populo veniſſe dicitur. Poſſet ex loco Pauli arguere: quia omnes adminiſtratorij ſpiritus, &c. Dicuntur; nil tamen vrget: quia non erga vnumquemque omnes, ſed propter eos omnes, qui hæreditatem recipiunt ſalutis miniſterium exercere ſalutis dicuntur: quod ſecundum diſtributionem accommodam intelligendum eſt, non vt ſinguli ſingulorum curam gerant; nec ſinguli tamen immediatam, & ſpeculari officio, ſed ex generali, & proprio ſui hierarchici gradus.

4. Sed ex eodem Pauli textu obijci contra eandem catholicam ſententiam poteſt non omnibus vniuerſim cuſtodes Angelos deputari ſed ſolum omnibus prædeſtinatis, *qui ſoli hæreditatem capiunt ſalutis*, & propter quos Angelos ad cuſtodiæ miniſterium miſſi à Paulo dicuntur. Atque ita aliquos ſenſiſſe refert, quin reprobet, Origen. tract. 5. in Ioan. ſub fin. imo aliqua pro ea ex ſcriptura, debilia tamen, producit. Cæterum nil ex loco contra conſtantem de oppoſito Patrum, eccleſiæque totius ſententiam, quam proinde Salmeron noſter Eccleſiæ traditionem merito vocat. d. 8. in poſtrema verba capitis primi ad Hebræos, §. *quod vero ſubiungit: propter eos, &c.* Meminit autem Apoſtolus prædeſtinatorum ſolum quia, & Angelorum cuſtodiam, in ordine ad ſalutis æternæ conſequutionem, ob quam diſpoſita, dataque hominibus ea, cuſtodia fuit, de facto in eis, & maximè lucrantur, cum in reprobis obtinendi eius finis effectum non habeat: perindéque, quoad id, fuerit, ac ſi non fuiſſet: vulgoque communia, pluribus commoda, quæ vnus vel alter lucratur, non reliqui, præ caſu, & maximè præ inertia ſua, propter illum qui ea lucratus eſt, non autem pro aliis diſpoſita, & ab ipſo, & ab aliis dicuntur *por mi*, inquit ille, *&* *por vos* alij dicunt *te hiço eſta obra pia* hiſpano proverbio: quia illum ſolum commoda eius inſtitutionis, in aliorum etiam plurium beneficium, factæ, pertingunt. cum autem æterna ſalus cuſtodiæ angelicæ hominibus deputandæ finis Deo ex Pauli textu expreſſus extiterit ob rationes proximè immediatas infirmitatis humanæ, & reſiſtentiæ tentationibus, & inuaſionibus dæmonum, ne eam homines conſequantur, ſit planè; vt omnibus, quibus æternam ſalutem Deus ſerio vult, mediaque ſufficientia abſolutè diſponit (ſunt autem in illis omnibus reprobi etiam) vt de Angelorum cuſtodia ad auxiliorum abſolutam ſufficientiam ſpectante prouideat: maximè, cum reprobi etiam multi, nec ſemel, ſed ſæpè, ſalutem æternam de condigno in via contra dæmonum ſuggeſtiones mereantur; Etſi ex perſeuerantiæ defectu, eam de facto, non obtineant: ac inſuper plura grauioraque peccata, in quæ à dæmone aguntur, non perpetrent, quæ abſque Angelorum aſſiſtentia, & officiis non agerent, nec omitterent. Et tandem, ne adeo electis, quantum à dæmonibus inſtigantur, reprobi noceant cuſtodibus horum Angelis efficitur: quo etiam ſenſu his propter electos Angelis in miniſterium cuſtodiæ miſſi rectè dici poſſent.

5. Adhuc præfato dogmati videntur Patres aliquot aduerſari, qui ſolum iuſtis Angelos cuſtodes adeſſe indicarunt. Damaſc. 1. Parallelor. cap. 7. Baſil. in 5. Iſai. ad id. *Auferam ſapem eius*, id eſt *Angelicam* cuſtodiam, vt & gloſſa, & in Pſalm. 33. ad id. *Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum, &c.* Et in Pſal. 48. circa fin. Origen. homil. 35. in Luc. infidelibus cuſtodes Angelos negat, & peccatores ab Angelis deſeri ait hom. 2. in Ierem. fine ad id. *Curauimus Babylonem* vbi Hieronym. & Bernardus ſerm. 1. de S. Michaële, & 7. in cantica. Hilarius vero Cano. 18. in Math. Chryſoſt. hom. 60. & Cyril. 3. contra Iulian. iuſtis cuſtodiam Angelorum aliquot ſcripturæ locis expreſſam aiunt; infideles autem, & peccatores non excludunt; ſed illi Patres exponendi ſunt de exercitij iuuandi peccatores aliquali intermiſſione pro eorum tunc incapacitate, & indiſpoſitione; idque ex Dei voluntate (vt rectè Ambroſ. in id Pſalmi 18. *Obmutui, & humiliatus ſum*) non autem de abſoluta cuſtodiæ, & curæ de peccatoribus obiectione: quod etiam erga iuſtos ob eorum maius bonum, & triumphum glorioſiorem contingere, non ſemel idem Ambroſius ad id Pſalm. 37. *Qui iuxta me erant de longe ſteterunt.* Chryſoſt. ſeu quiſquis author eſt hom. 5. ſuper Matth. in perfecto ſub fin. & ex rationibus datis num. 4. Aperta eſt peccatorum, & infidelium omnium angelica cuſtodia, quam Theologi omnes defendunt, cum S. Thom. 1. p. q. 113. a. 6. & in 2. d. 11. a. 4. vbi S. Bonauent. Ricard. Durand. Gabriel. & alij ſententiarij; tametſi locus exodi 23. *Nec contemnendum putes: quia non dimittet cum peccaueris*, adeo, (vt ab Scholaſticis nonnullis putatur) pro hac parte expreſſus non ſit, cum de dimiſſione pœnæ aptè intelligi poſſit: id eſt non te dimittet impunem. Eſt autem aduertendum Chryſoſtom. hom. 3. ad Coloſſ. & Anaſtaſ. Niſſen. quæſt. 61. in ſcripturam ex parte in eam iuiſſe ſententiam videri; ſcilicèt ex legis gratiæ, euulgatione Angelos cuſtodes infidelibus non deputari. Aiunt enim. *Prius pro numero gentium erant Angeli, nunc autem, non pro numero gentium ſed pro fidelium.* Et quamvis addant etiam probum quemque cuſtodem Angelum ab initio habuiſſe, ex dicto illo Iacobi Geneſ. 48. Nihilo ſententiam temperarunt, cum nullus infidelis probus ſit: imo eo additamento à cuſtodia Angelorum improbos, & iniuſtos omnes videntur excludere; & ſi, vt de aliis Patribus diximus, poſitiuè pro iuſtis aſſerant, non autem de improbis negent.

6. Eſt autem de tempore, ex quo cuſtodia angelica deputata hominibus fuerit videndum. Sub quo duo examinanda ſunt, & facilè ex dictis decidenda. Primum de tempore deputationis. ſecundum de tempore ex quo, cuique hominum deputatur, & circa poſtremum certum omnibus eſt ante adultam ætatem & vſum rationis expeditum, vnicuique Angelum cuſtodem deputari: Etſi enim peccare tunc actualiter nequeat, multis tamen modis à dæmonibus lædi atque à ſalutis conſecutione impediri poteſt, vt contra eorum inſidias cuſtodia Angelorum debeat præueniri. Idque ex ætate pueri illi aduocati à Chriſto Domino Matth. 18. Patres obſeruant. Hieronymus. quia ætatis non erat in qua poſſet peccare, Chryſoſt. hom. 9. in Matth. *Valde parvulum, & qui eſſet ab omnibus paſſionibus liber* cenſet atque eleganter deſcribit. Ambroſius 7. in lucam cap. 9. *Etſi rationem neſcit, culpam ignorat*, nec ſolum à baptiſmi tempore, vt quidam putarunt apud Origen. tract. 5. in Matth. circa fin. quia indignum putabant Angelis infidelium, & iniquorum curam ſuſcipere; ſed hi reiecti proximè ſunt, ſatiſque ex Dei, qui pluit ſuper iuſtos, & iniuſtos, & ſolem oriri facit ſuper bonos, & malos digniſſima prouidentia reijcerentur: A cuiuſque ergo natiuitate Angelū, vt diximus cuique deputari certum Theologis ex Hieronymo, & Patribus citatis. n. 2. eſt: quamvis an conceptionis inſtanti, ea cuſtodia cuique incipiat? dubium ſit, & affirmatiuè parti adhæreant expreſsè Anſelmus in elucidario illis verbis, *vnaquæque anima dum in corpus mittitur Angelo committitur*, & Tertull. c. 37. de anima. Nec Patres, qui ex natiuitate cuiuſvis cuſtodem Angelum poſitum aiunt; ab ipſa conceptione negant. Et quamvis id Scholaſtici negent communius cum S. Thom. 1. p. q. 113. a. 5. ad 3. (quos pro ıde ſectatur Abulenſ. q. 61. in Matth. ad cap. 18.) affirmanti non renuit, quam ſequitur Soar. lib. 6. c. 17. n. 18. §. *Cum ergo infantia* referens S. Thomam in 2. d. 11. q. 1. a. 3. ad 3. S. Bonau. Gabriel. Et alios d ro, quibus & ego adhæreo; quia ex tunc vix ſtatus hominis inchoatur, ipſique directè inſidiatur dæmon, vt noceat, nec ſolum, qui Matris tentator directè eſt, cui proinde opponi oportet cuſtodem Angelum, qui directè infantis bona, quatenus ipſius bona ſunt, nec ſolum indirectè, vt bona ſunt Matris, (vti huius cuſtos ex ſuo munere efficeret) procuret, atque dæmoni aduerſus infantem inſidiis ſe ſe ex officio opponat, & ſi enim vtriuſque, Matris, ſcilicet, & infantis

cura

Digitized by Google

vera directa ſimul etiam poſſet eidem Angelo demandari; tamen largioris Dei beneficentiæ eſt cuique ſuum cuſtodem Angelum delegare, vnde communior Theologorum ſententia contra Magiſtrum in 2. diſtinctione vndecima, cap. 2. & 3. fert vnum Angelum duorum, ſimul ſaltem, hominum curam non agere.

7. Imò, nec ſucceſſiue id ab vno Angelo, erga plures curæ ſuſcipi mihi veroſimilius eſt contra eundem Magiſtrum, & Origenem hom. 15. in numer. tribus quippe choris infimæ hierarchiæ, ex quibus hominum cuſtodes communiter deputantur, plures Angeli quam tota collectione exiſtentium, quandocumque, abſolute hominum, homines contineantur: quam concluſionem tradidit olim Iuſtinus Martyr libro vltimo, quæſtionum quæſt. 30. Tametſi non ſatis vero ſimili fundamento: quod animam pupilli ſui hominis quiſque Angelus corpore egreſſam comitetur, vſque ad innouationis, ſeu reſurrectionis tempus: ſi ita intelligatur, vt curam ſalutis earum gerat, quæ nulla erga illas corpore ſolutas poteſt haberi, ex quo corporibus ſuis abſcedunt, ſi immortali obeuntium, & in iuſtitia, abſque vllo culpæ reatu decedentium ſint: cum, & viæ ſtatum prætergreſſæ, & in termino ſint abſolute conſtitutæ: quare nihil ſuper earum ſalute reſtet Angelis cuſtodibus agendum; tametſi erga purgatorij animas cuſtodem cuiuſque Angelum officia eas in ſuis pœnis conſolandi, & confortandi exercere piè valdè, & rationaliter credatur: ſin autem non de cuſtodia, & cura Angelorum, ne homines peccent, & ſalutem conſequantur, ſed de officiis aliis cuſtodiæ titulo ſpecialiter Angelo cuſtodi erga pupilli ſeiunctam animam propriis ſatis probabile, ac verum eſt fundamentum Iuſtini: quia, & ei de partis in via victoriis in gloria gratulari animabus beatis, vſq; ad innouationis ſeu reſurrectionis diem: immò, & æternitatem ſpecialiter incumbit, atque reunitas ad poſtremum iudicium deducere, comitari; teſteſque victoriarum in via habitarum coram vniuerſa rationali Republica eſſe; vti, & maiorum damnatorum cuſtodibus, quam male ſuis officiis vſi in via fuerint teſtari, vt Origenes vbi proxime, aliique, & Patres, & Doctores communiter docent: quo ſtatuto, quod nullus Angelus duorum hominum curam ſimul ſuſcipiat, vt diximus, & Iuſtinus ibi ſtatuit, & ſupponit bene, ac Theologice diſcurrit, nullumq; Angelum duorum hominum curam ſucceſſiue adhuc, habere concludit.

8. Ex quo vero tempore ſtatuque naturæ, & legis Angeli erga homines cuſtodia fuerit a Deo commiſſa, Gregorius Niſſen. de vita Moyſi, ſub init. cenſere videtur ab ſtatu naturæ lapſæ cæpiſſe Angelorum cuſtodiam, quæ pro ſtatu innocentiæ non fuerat, ſcribens. *Verus ſermo ad nos vſque deſcendit, quo creditur poſtea quam in peccatum natura noſtra prolapſa eſt, non omnino à Clementia diuina neglecta, ſed Angelorum aliquem cuique in adminiculum conſtitutum eſſe.* Sed tamen, non negat; antea etiam naturæ integræ, & in innocentiæ ſtatu conſtitutum, ſed non obſtante culpæ lapſu, & innocentiæ amiſſione non adeo, à Deo neglectam, ac ſuæ miſeriæ relictam, vt ſalutis eius curam Deus etiam per cuſtodes Angelos non egerit: & quidem, cum homo in innocentiæ ſtatu, & dotibus ac donis gratiæ tot, tantiſque inſtructus in viæ ſtatu, interniſque ad peccatum, & externis Dæmonum tentationibus fuerit obnoxius, præſidio etiam Angelicæ cuſtodiæ immò etiam ſtatu muniri illum oportebat: ſicque factum Theologi docent: vnde, & Beatæ Virgini in iuſtitia originali conceptæ, atque innocentiæ ſtatum, quoad eius dona largius valde ſortitæ Angelum cuſtodem, neque infimi chori, & hierarchiæ, iidem Theologi concedunt ex S. Bernardo epiſtola 77. quibus aſſentior: tametſi ex quo Dei Mater effecta moralem, & ciuilem, vt ſic dicam, vnitatem cum Filio Deo eſt conſequuta, atque in creata omnia, etiam Angelos imperium, his quidem non vt cuſtodibus vſam illam credam; ſed vt miniſtris, vt de eius Filio dicitur Matth. 4. *Acceſſerunt Angeli, & miniſtrabant ei*, & certe vbi ſpecialis erga ipſam Filij ſui, ac Dei cura adfuit ſuperflua viſa eſt Angeli pædagogia, verſaque merito, in patrum eius, & reliquorum famularum: quod ſi maternitate ipſa Deiparam ſanctificatam, vt Ripalda ſuſpicatur, piè quis aſſerat, ſicut eam ſemel habitam perdere nequit, nec Mater Dei non eſſe, ex quo primum Mater Dei fuit, ita nec ſanctitatem formalem perdere, & peccatum admittere; quia ex tunc antecedenter impeccabilis, cenſenda erit, nec vſquam deinceps cuſtodia Angeli egere, ac ſubinde nec eam habuiſſe, vt de eius etiam Filio cum S. Thom. citata quæſt. 113. art. 9. d. 1. Bonauentura, & Sententiariis reliquis in 2. d. 11. Alenſe, Altiſiodorenſe, & reliquis theologicamur: quocirca minus firma videtur Abulenſis ſententia, quæſt. 60. in 18. Matthæi vbi Deiparam, ex quo Dei Mater, & perſona ſubinde publica eſſe cæpit, alterum etiam Angelum habuiſſe iuxta dicenda certamine 2. numero 1. Denique à cuſtodia Angelorum, ne Antichriſtus quidem excluſus eſt: cum, etſi nequiſſimus, viator tamen ſit futurus, & cuius ſalutem Deus ſerio deſideret, nec de ſufficientibus mediis ipſi prouidendis abſiſtat, nec Angelus pupillum ob eius flagitia deſerat.

CERTAMEN II.

Reliqua ad Angelorum cuſtodiam ſpectantia

1. PRæter Angelicam ſingulorum hominum cuſtodiam hactenus aſſertam, in qua Principum etiam, cum temporalium, & ſecularium: tum etiam Eccleſiaſticorum præcipue continetur: imò eis alios Angelos ſpeciales cuique ſuum, vt officium: ac munus publicum recte, & ſubditis proficue exerceant, ait expreſſe Origenes citata homilia 11. in numer. illis verbis. *Ipſi Apoſtoli Angelis vtuntur ad explendum ſuæ prædicationis munus, & opus Euangelij conſummandum*, confirmatque ex illis act. 12. *Angelus eius eſt*, & addit: *ſimiliter intelligitur, & alius Pauli Angelus ſicut eſt Petri, & alius alterius Apoſtoli, & ſingulorum per ordinem*, quod, cum ratione muneris, & officij publici ipſis fuerit conceſſum, iis etiam, qui eis ſucceſſuri, conceſſum aſſeri debet. Regnis item Prouinciis, & ciuitatibus, Prouinciarum capitibus ſpeciales Angelos cuſtodes deputatos communiter ex Daniel 10. vbi nomine Principis Perſarum Græcorum, & Iudæorum Angelus cuique ex eis gentibus cuſtos, & Præfectus intelligitur à ſancto Hieronymo, Theodoreto 5. diuinor. decret. capite 7. & aliis Patribus Dionyſ. de cæleſti hierarch. capite 9. Iſidor. Peluſiota. lib. 2. epiſtola 585. Greg. 17. moral. capite 8. aliàs 7. Sanctus Auguſtinus quæſt. 48. in Iudic. Clemente Alexandrino 6. ſtromat. ſub fin. & 7. init. Epiphan. hæreſi 58. ex illo Deuter. 32. *Conſtituit terminos gent. iuxta numerum Angelorum Dei*, vt legunt 7. vbi Patres etiam, & interpretes communiter, & Hieronymus in Daniel. capite 7. vbi quatuor ventorum, quorum cura commiſſa Angelis dicitur, nomine quatuor principalia mundi regna intelligi docet: vti & Baſil. 3. contra Eunom. Paluſiota vbi proxime Theodoretus quæſt. 3. in Geneſ. & orat. 10. & expoſit. cantici Moyſi, Hilario Pſalm. 129. & Græci communiter, tametſi iuxta vulgatam noſtram longe alius litteralis ſenſus ſit. Idem confirmat Baſil. proxime & Auguſtinus quæſt. 7. in Ioſuè ex illis Ioſuè 5. *Princeps ſum exercitus Domini*, Michaëlem exercitui Iſraëlitarum præfectum intelligentes, tametſi Abulenſ. ibi q. 71. Gabrielem intelligat, qui Daniel. 8. 9. & 10. curam Iudaici populi habere dicitur.

2. Origenes 1. Periar. capite 8. ad Eccleſiaſticas communitates præfatam doctrinam extendit, ac rurſus homilia 20. & 24. in numer. homil. 4. in Ezechiel. hom. 12. 13. & 35. in Lucam probant ex Apocal. 12. c. 3. cui conſentiunt Hieronym. Michææ 6. initio, & indicat Matth. 18. Ambroſius 1. de pœnitentia capite 11. & locis Apocalyp. quæ etſi ad litteram Angelorum nomine

mine Epiſcopos ſignificent, vocis tamen occaſione Patres ſuam ſententiam tradidere: quæ, & eſt Hilarij Bedæ, & Patrum aliorum communiter ab Scholaſticis recepta. Dubium autem ſuboritur, non facile definibile: an ſcilicet Angelus qui Principibus, tam ſæcularibus, quam Eccleſiaſticis, vt perſonis publicis pro ſubditorum, & communitatum bono ſuperadditur, idem ipſe ſit, qui communitatum, & regnorum curam gerit? diuerſum eſſe probabilius vniuerſim cenſet Soarius citat. c.17.n.24. §. *Denique hinc* fine. Mihi autem in tota vniuerſalitate, non placet, ſed cum diſtinctione cenſeo, ſentiendum: ſcilicet, vt Principum alicui communitati, ſiue ſæculari, ſiue Eccleſiaſticæ ligatorum idem ipſe communitati deſignatus, Principi etiam deputatus, & ſuperadditus ſit, verbi gratia, qui Hiſpaniæ, & eius Regi, qui Toletano Archiepiſcopatui; eiuſdem etiam Archiepiſcopo: eadem quippe cura, & induſtria, vt Princeps bono ſuæ communitatis conſulat, & gubernet, atque illa commodum ex eius gubernatione percipiat obtinetur: nec, ſi quid aliud commodi alias Angelus communitati commiſſæ poſſit prouidere vtrique ſimul agendo non eſt vnus, idemque Angelus impar: ex quo fiet, vt quicunque Princeps, Regnum, aut Epiſcopatum mutet Angeli cuſtodiam, & conſiliarium Angelum, quatenus perſona publica eſt, mutet Angelo communitatis, cui denuo præficitur, adiutorio, & cuſtodia vtens, vti primo illo, qui ipſi in primæ communitatis præfectura ſuccedit vtetur. Qui autem vniuerſalem in communitates, ſeu regna omnia ſpiritualem habent poteſtatem, vt Apoſtoli, & in prædicatores mundi abſque alligatione alicui Regno, aut Eccleſiæ à Deo electi ſunt, cenſeo, eos Angelum ſuperadditum proprium, & aliis incommunicabilem habere ac inſuper, vbi ad Regna, Prouincias, & Eccleſias particulares peruenere ſpeciali cuiuſque illarum cuſtodis Angeli adiutorio etiam vti: quod, & Origenis verbis datis n.1. ſub init. numeri 1. conformius eſt, & rationi: ſiquidem vniuerſale illud munus ſpeciale Angeli adiutorium pro vniuerſi ſpirituali dono repoſcit, quod Prouinciarum, Regnorumque officiis tutelarium ſuorum non obeſt, ſed iuuatur: id, quod ſæculari Principi, qui plura, vel omnia mundi regna obtineret non ita facile concedendum, ni aliquid æque omnibus ciuiliter, & politice commodum eſſet diſponendum.

3. Sed & viſibilium omnium generibus, & ſpeciebus omnibus conſeruandis, gubernandiſque Angelum ſingulum eſſe à Deo præfectum, docet S. Thom. cit. quæſt. 110. art.1. ad 2. & 3. à q.113. art.3. & Scholaſtici plerique, etſi Caietanus diſſentiat & S. Thom. ſenſum detorqueat: eſtque ſatis indicata ſententia ab ſcriptura Apocalypſ.1. *Angeli aquarum fit mentio*, & c.14. *Angeli qui habebat poteſtatem ſupra ignem*, ad quæ, ſic cenſent Arethaſ. Andreas Cæſar. In Apocal. 1. c. ſuo 43. & 47. Ribera noſter, & interpretes alij eandemque ſententiam fuſius, minutiuſque tradidit Origenes hom. 8. in Hierem. & hom.23. in Ioſuë: Nazianz. carmine de parte Angelorum miniſtrante, Auguſtinus 8. de geneſi ad litteram, capite 24. & quæſtione 79 ex octog. tribus, ait: *Vnaquaque res viſibilis in hoc mundo habet poteſtatem Angelicam ſibi præpoſitam, ſicut aliquot locis ſcriptura diuina teſtatur.* Idem docet Abulenſ. Matth. 18. quæſtione 40. idemque docuerat Plato de ſubſtantiis ſeparatis, ſeu Angelis, quas natura ſua ſpeciebus additas, & generationis earum adiutrices formarum ſubſtantialium inductione de vtroque vero, ſcilicet naturali addictione & inductione formarum reijcitur merito à Sancto Thoma, ſolumque ex Dei diſpoſitione, & prouidentia, & ad alia munera ſpeciebus præfici concludit. Bene etiam aduertit S. Thom. quæſt. illa 113 art. 2. irrationalibus corporeis ſpeciebus Angelos præfici: non tamen, vt indiuiduorum omnium vniuſcuiuſque curam per ſe gerant, ſed conſeruationis, & perpetuitatis ipſarum, in quovis quibuſviſve indiuiduis: quare vnus pro tota ſpecie ſatis eſt, quin ſinguli pro indiuiduis ſingulis deputentur, cum determinata hæc præ aliis, nec vniuerſi conſeruationi: quare, nec hominis, (cum conditus orbis eſt, & conſeruatur, quovſque ſtatus viæ omnibus finiatur) commodis per ſe conducunt, & inſeruiunt, & de hac indiuiduorum irrationalium cuſtodia intelligi Hieronymus debet illam negans, Habacuc 1. fine.

4. Cuius vero hierarchiæ & chori Angelis cum hominum communium, tum Principium, tum reliquarum rerum præfatarum cuſtodia, & præfectura à Deo demandetur, reſtat definiendum: & quidem communium hominum cuſtodia regulariter ex infima hierarchia & choro Angelis committitur: Principum autem hominum Angelis ſuperioris gradus mandatur, & quandoque hierarchiæ ſupremæ, ex qua cenſeo Protoparentibus Angelos cuſtodes vtpote orbis totius Monarchis creatis deſignatos; ac inſuper, quia Satanam, ſeu Luciferum, qui ex ſuprema hierarchia fuiſſet, ni laberetur, habuerunt tentatorem, cui imperfectioni naturæ, & potentiæ Angelum auxiliarem opponi, non expediebat. Nec inferioris gradus Angelo cuſtodiam Mariæ Virginis commiſſam eſſe credendum eſt. Apoſtolis item non infimæ hierarchiæ Angelos, vt perſonis publicis ſuperadditos fuiſſe cenſeo. Aliis vero Principibus ſpeciali regno, aut Eccleſiæ ligatis ex infimæ hierarchiæ, gradu tamen ſupremo illius, Angelos ſuperaddi eorum munus expoſcit: maxime, cum eoſdem eſſe diximus, cum communitatis, cuiuſque cuſtodibus quibus omnium, in ea contentorum, vniuerſalior cura committitur circa irrationalium, & rerum, & locorum cuſtodiam videtur infimi ordinis Angelis committenda: ſed video, ex Michaëlis apparitione in monte Galgano, eiuſque teſtimonio ſub ſpeciali eius cuſtodia montem illum fuiſſe: ſed ſors irregularis diuinæ Prouidentiæ ea Michaelis deſignatio fuit ob finem quem non aſſequimur. An vero cuſtodes Angeli præfati ex Sanctis etiam Beatis deſignati fuerint? certum eſt ex Sanctis, & Beatis fuiſſe: ne lupo oues traderentur, & ex Chriſti verbis. *Angeli eorum ſemper vident faciem Patris*, & ex Pſalm 90 & 103 ſed vniuerſi partibus irrationalib. præfectos ante lapſum Angelos bonos, qui mox lapſu Dæmones fuere, eóq; munere in pœnam priuati, cenſet Damaſc. lib.2.c.4. Auguſt.12. de geneſi ad lit. c.36. & 3. de lib. arbit. e nondum beatis etiam. ſed Sanctis viatoribus Angelis, perſeueraturis tamen, & beandis abſolutè præcognitis partium mundi corporearum irrationalium fuiſſe à Deo gubernationem commiſſam, in qua perſeuerant: quod mihi probabile eſt; putaremque verum, ſi antequam Angeli peccarent, vel perſeuerarent ſuam viam finirent, ex influxu Aſtrorum per cælorum motum diebus creationis corpora mixta producta crederem, quorum productioni, vt conſeruationi ſpecierum, Angeli præfecti ſunt; id autem non credo ſed Dei iuſſu, & voluntate nulla materiæ primæ aliunde inducta diſpoſitione expectata, ea omnia primum prodiiſſe: quare, neque ex primo die, imò nec ſequentibus, vſque ad ſextum, quo creatus homo à Deo fuit Angelis cælorum, & vniuerſi corporei regimen commiſſum, ſed cælorum naturali mobilitate, Deique ſolius immediata diſpoſitione, & executione dies creationis actos, peractóſque fuiſſe: vt primus diuiſione lucis à tenebris, ex veſpere, & mane dies primus nullo Angelorum interuentu à Deo factus narratur Geneſ. 1. peracta vero hominis creatione, die ſexto eorum omnium fuit Angelis gubernatio commiſſa, vt propterea die ſeptimo ab omni opere requieuiſſe Deus dicatur, cauſis ſcilicet naturalibus, eorumque adminiſtris ſpeciali cura, & particulari, quam in rerum creatione adhibuerat delegata: generali ſiquidem concurſu, & vniuerſali prouidentia vſque modo operatur, vt Chriſtus Dominus ait, & operabitur ſemper Deus: cum autem intra creationis dies Angelorum via fuerit certo finita, etſi quę, determinata die, incertum ſit. Non ſolum Sanctis Angelis viatoribus, ſed iam beatis etiam fuiſſe vniuerſi corporei irrationalis etiam cuſtodiam commiſſam compertum eſt.

CERTA

CERTAMEN III.

De officiis, quibus Angeli cuſtodiam dæmones noſtram agunt perditionem.

1 CErte officia & actiones, quibus Angeli cuſtodiæ cuiuſque ſpeciale munus obeunt & exercent: Petrus Cellenſ. lib. 1. myſticæ expoſit. tabernac. fine de cuſtodiæ Angelicæ ſpecialis erga homines officiis, & actionibus definiens, de officiis cuſtodiæ Angelicæ erga res quaſuis generalem regulam dedit dicens. *Totum officium Angelorum, quantum ad nos eſſe, vt nos à malo defendant, & in bono conſeruent*: quod ipſum ex cuſtodiæ, & gubernationis rerum quarũque ab Angelis ſuſceptę munere æqua ratione, & robore demonſtratur: vnde conſtat Angelos inſenſibilibus, & irrationalibus, ſiue ſecundum genera, & ſpecies, ſiue ſecundum locum & terræ partem, præfectos eorum phyſica mala prout eis à Deo datum eſt, impedire, etiam contra id, quod cauſæ naturales expoſcunt, vt tauri ictus à ſagitta in monte Galgano Michaëlis eius loci cuſtodis interuentu impeditus fuit. Sic etiam tempeſtates à dæmonibus confluxu, & commotione cauſarum in aëre excitandę ſæpe à cuſtodibus locorũ Angelis, ne eis eorumque frugibus, & fructibus noceant vel confluxum cauſarum impediendo, vel coniunctionem diſpertiendo, euaneſcendoque ab Angelis impediuntur; contra vero commoda, & locis, & fructibus cauſarum naturalium coniunctio, ac ſubinde pluuiæ proficuus ventus, aliaque fructibus commoda ab eiſdem Angelis procurantur, ac diſponentur. Similiter non ſolum ſpiritualia mala pupillis hominibus ab eius cuſtodibus Angelis impediuntur, arcenturque ac bona procurantur, & diſponuntur, verum, & corporalia etiam ab eis mala arcentur, atque bona in eis afferuntur quam plurima. Id enim vniuerſali ſententia Petri Cellenſis ab ſcholaſticis, & Patribus communiter recepta, continetur, & ratio ſuadet. Siquidem & eorum cuſtodiæ commiſſi homines corporei ſunt, nec ſolum ſecundum gradum rationalem eis à Deo committuntur cuſtodiendi. Tum etiam: quia ſæpe malorum aliquot corporalium amotio, & bonorum inductio in bonum hominum ſpirituale cedit. Qua etiam ratione ab eiſdem Angelis corporea plura commoda commodatis hominibus ad ſalutem ſpiritualem nocina, vt opes valetudo corporis, impediuntur & contraria, paupertas ægritudoque corporea procurantur.

2. Porro ſpiritualia mala ab eiſdem Angelis ſemper, & continuo, nobis prorſus inſciis arcentur, & bona ſpiritualia procurantur. Iſque dupliciter vel extrinſecorum obiectorum, & occaſionũ turpium amotione, & dæmonũ, in quo ſuam habent poteſtatem, cohibitione, ne nos vel abſolute, vel ardentius tentent, quam reſtituros nos ſapienter, & prudenter ex ſe coniectantur, vel certo ex Dei quandoque reuelatione norunt. Inſuper inſpirationibus vehementibus, adhortationibuſque vt ſtemus cum tentamur, ac ſimilibus, vt etiam proficiamus in bono. Huiuſmodi autem inſpirationes, ſuaſioneſque Angelorum cuſtodum dupliciter fiunt. Primo ſpecierum in nobis adſeruatarum excitatione, & applicatione puta, Secundo locutione, & colloquio ad pupillos ſuos ſæpe habito, vt ex ſcriptura, & fidei dignis hiſtoriis conſtat; quæ ſolum vocibus formatis idiomatis noſtri aliquando habentur, aliquando vero eorum apparitionibus ſpecie corporea, & forma aſſumpta, ſuique, vel Dei, nomine ad homines loquentibus quo in caſu mediis vocibus, quas extrinſecus formant, ſpecies nobis extrinſecus de nouo immittunt, ac imprimunt: non ſecus, atque homines, cum ad alios loquuntur. Quo autem pacto, corporeas formas aſſumant, cum ita, vel Dei, vel ſuo nomine hominibus loquantur res pure philoſophica eſt citato loco de Philoſophicis Angelorum examinanda controu. philoſophiæ noſtræ poſtrema.

3. Aliud cuſtodiæ Angelicæ officium Angelorum erga homines eſt peccantes corripere, atque in hac vita punire, vt corrigantur. Id ſiquidem pedagogiæ ſuſceptæ proprium, & beneficentiſſimum officium eſt illis exodi. 23. expreſſum *quia non dimittet cum peccaueris*, & ex Daniele ſeptimo, iuxta Hyeronymum, ibi, & Habac. 1. vt conſtat ex locis Pſalm. 67. & 103. quæ allegat, cui conſenſiunt Hermes, 3. Paſtoralis ſimilitudine ſexta, & ſeptima, & Andre. Cæſar. In Apocal. capite vigeſimo primo, & ſexageſimoprimo, qui tamen indicant ſatis hos Angelos correptores, & punitores peccatorum diuerſos à cuiuſque cuſtodibus eſſe, quod merito cum Soario abnuimus: cum id pedagogiæ, vt diximus, munus proprium, & officium ſit: ac inſuper pupillorum, ſeu rerum, quorum cuſtodiam agunt aduerſarios peccatores ſuppliciis etiam, ad internecionem afficere, vt ab Angelo populi Dei cuſtode effectum eſt in Aſſyriorum exercitu Iſai. 37. Ex quibus centum octoginta quinque millia nocte vna interemit. Tametſi temporalia mala, vel in corruptionem, vel in profectum virtutis quandoque per malos Angelos hominibus veniant; vt. 1. cor. 5. Paulus fornicarium. *Tradidit Satana in interitum carnis, vt Spiritus eius ſaluus fieret* Beatoſque Iobum, & Tobiam dire adeo à Diabolo tentari maliſque affici Deus permiſit.

4. Eſt & aliud cuſtodum erga homines officium: ſcilicet horum orationes, bonaque opera, adiunctis etiam ſuis ad Deum precibus, deferre, atque offerre, vt conſtat ex Iob. 12. & Apocal. 8. & ex Patribus, Ambroſ. 18. in Luc. ad cap. 18. initio, Nicephoro Conſtantinopolit. Et ipſum referente Anaſtaſio. Niſſeno quæſt. 61. Petro Cellenſe, lib. 1. de Tabernac. Hilario in Pſalm. 129. Andreas Cæſar in Apocal. ſuo cap. 47. Auguſtin. epiſt. 120. de Grat. noui Teſtam. c. 29. Et ſoliloquior. capite vigeſimo ſeptimo, cui officio proxima eſt aſſidua Angelorum pro ſuis pupillis ad Deum deprecatio iuxta citatos Patres, & Bernardum 5. de conſiderat. capite quarto, & quinto, ac ſerm. 31. in Cant. Laurent. Iuſtinian. lib. de caſ. connub. 1. 8. & lib. 6. de diſciplina, & perfect. monaſtica, c. 5. & alios relatos à noſtro Soar. lib. de orat. c. 10. & 11. quibus adde, & officia illa ſupra à nobis memorata à cuſtodibus Angelis erga defunctorum pupillorum animas titulo cuſtodiæ in alia vita exercenda, vt viſitationes, & conſolationes earum in purgatorio, & congratulationes in cœlo de victoriis in via partis, & gloria per illas adquiſita. quibus demum, & triſtitiam Angelorum cuſtodum de alumnorum peccatis in via, & primi tam temporalibus, quam æternis, ſi tandem damnentur, ex illis Iſaiæ. 33. *Angeli pacis amare flebunt*, videntur Patres aliquot addere Chryſoſt. hom de aſcenſ. Anton. Abbas ep. 2. fine. Andre. Cæſar. in Apocal. ſuo cap. 27. Leo Pa. 8. vel 9. cap. *Hi duo ſunt*, 59. de conſecras. d. 1. Origenes Matth. 18. ex ipſoque Theophilactus triſtitiam præfatam videntur Angeli tribuere, quia, & per negligentiam cuſtodiæ peccare illos erronee cenſent, cum eorum alumni peccant. Cæteri vero Patres ita de Angelis beatis metaphorice loquuntur, vt ardentem erga alumnos charitatem, & ſalutis eorum deſiderium vehemens ſignificent: vt ad idem ſignificandum de ſe ipſo ſimiliter in ſcripturis loquitur Deus, cum natura ſua triſtari de nullo poſſit, vel neque Angeli Beati ratione ſtatus, & ſummæ conformitatis cum Dei voluntate etiam permiſſiua: quare ſcite Andreas Cæſar. proxime ait. *Angelos ad Dei exemplum compati, mœreri, aut contriſtari.*

5. Ita vero ſuis quemque Angelum alumnis conſulere, vt cum horum refert, ab aliorum cuſtodibus voluntate etiam diſſideant, & iurgientur colligi videtur ex Danielis 10. vbi Princeps, ſeu cuſtos Angelus Perſarum cuſtodi populi Dei legitur reſtitiſſe, & quamuis Hieronymus ibi; & in caput vigeſimum nonum, Ezechiel. init. Rupert. 9. de victoria verbi Dei à capite quarto, Caſſian collatione octaua, à capite duodecimo, Perſarum Principem malum Angelum intelligant; bonum tamen fuiſſe docent Dionyſ. de cœleſti hierarchia. capite nono, Gregor 17. Moral. capite octauo. Theodoret. Lyran. & Carthuſ. ac reliqui communiter. Quare ex ea reſiſtentia Angelos ma-

terialiter pro ſuis quemque alumnis, ac eorum commodis diſſidere fatendum videtur; ſecus vero formaliter: quia illa ita diſſident dum eis de diuina voluntate, circa id, quod alumno ſuo, quiſque vult, deſiderat, & procurat, non conſtat: quare, & vtriuſque deſiderium imbibitam defert conditionem, ſi ita Deo placeat: quare, & in voluntatibus de materialiter diuerſis, & aduerſis mirifice; ſanctiſſime, & amiciſſime concordant.

6. Denique de malis Dæmonum erga homines officiis, & viciſſim, & ſpeciatim ſatis clarebit, ſi hactenus dicta de bonis officiis Angelorum à contrario Dæmonibus applicentur, vt pro ſuo in Deum, & homines odio rebus vniuerſi, & hominibus cunctis mala procurent, ex Dei permiſſu, & ſui Principis Satanæ deſignatione hortatu, & præcepto, ac proinde non eſt de eo fuſior texenda diſputatio: certe de tortura ignis cum Dæmonum, tum animarum purgatorij à Dæmonibus illud breuiter dicam: reſpectu animarum purgatorij id muneris Dæmonibus, ob decentiam ſtatus ipſarum nuſquam eſſe permiſſum: nec reſpectu Dæmonum opus eſſe, vt permitteretur: nam Spiritus Domini ſufflaret in eo, etſi ignis materia noua miniſtranda accendendaque, in pereuntis, ac cineraſcentis ſuffectum: quæ nimis craſſa meditatio eſt. Nec enim ita igniuntur Dæmones, & ardeſcunt; ſed ſola formæ ignis, ſeu caloris perpetua vnione, nuſquamque, vt vidimus, & nunquam deinceps defectura.

INDEX

INDEX ALPHABETICVS GENERALIS

Rerum, & Verborum, TOMI SECVNDI.

Littera C. *Controuerſiam*, D. *Diſputationem*, Q. *Quaſtionem*, Prol. *Prologum*, Cert. *Certamen*, N. *Numerum deſignat.*

A

Phyſic. ACCIDENTI Phyſica inſtrumentalis actiuitas effectus nobilioris ſæpe concedenda. controu. 8. d 4. q. 5. cert. 1. n. 1.

Iuris. Actio hypothecaria non alterius promiſſioni, ſed dominio proprio creditoris, in rem proxime innititur. controu. 5. d. 1. q. 3. cert. 3. num. 5.

Moralis. Actio interna, & immediate ab illa procedens externa ad eandem virtutem moralem ſpectat ſemper; ſecus externa mediata. controu. 7. d. 2. q. 3. cert. 5. num. 7.

Anima. Actui vitali eſſentialis eſt inhæſio ſuo agenti controu. 8. d. 4. q. 4. cert. 3, n. 2.

Anima. Actus imperans imperatum pro obiecto habet; ſecus intentio electionem. controu. 4. d. 6. q. 4. cert. 1. n. 1

Anima. Actus imperans & imperatus, vti intentio, & electio, proprie Deo non repugnant, imo adſunt, controu. 5. d. 1. q. 1. cert. 1. n 8.

Actus imperantis, & intentionis reſpectu imperati, & electionis diſcrimen: ibid. n. 9.

Anima. Actuum, qui motiuum formale habent, ſupernaturalitas, è motiui ſupernaturalitate neceſſario deſumitur. controu. 8. d. 6. q. 1. cert. 3. n. 3.

Phyſica. Agens nullo appetitu in malum intendens, operatur. controu. 8. d. 2. q. 3. cert. 5. n. 4.

Etſi liberum poſſit intendere ſuos actus non eſſe ibid.

Phyſica. Agens non vitale poteſt ſimul agere omnia (adſint requiſita cætera) quæ ſucceſſiuè, controu. 8. d. 4. q. 5 cert. 5. n. 1.

Agens vero liberum, imo quod cognitione, & appetitu acturus eſt non item, & fors, nec vitalia reliqua. ibid. n. 2.

Agens imperfectius in ſubiectum perfectius agere naturaliter poteſt contr. 8. d. 4. q. 5. cert. 1. n. 1.

A

Amicitia Dei erga rationales creaturas abſque temeritate, & errore negari nequit. cont. 4. d. 4. q. 4. cert. 1. n. 1.

Amicorum bona qua ratione velimus. controu. 8. d. 1. q. 1. cert. 1. n. 5.

Amoris diuini omnia ſunt materialia obiecta. contr. 4. d. 2. q. 1. cert. 2. n. 1.

Quatenus erga Deum honeſtus moraliter non eſt. ibid. cert. 3. n. 3.

Abſque vlla reflexione eſt amor Diuinus ſui ipſius amor. ibid. n. 6.

Amor Diuinus fertur libere ad plura pro nunc duratione futura. contr. 4. d. 2. q. 2. cert. 3. n. 8.

Eſt fidei proximum: de abſolutè exiſtentibus creatis Dei amor liber etiam eſt, ibid. cert. 4. n. 5.

Vti & diſplicentia de impoſſibilibus ibid. num. 6.

Et complacentia de gratia, & virtutibus abſolute exiſtentibus; & diſplicentia de peccatis abſolutis. ibid. n. 7.

Fertur in omnipotentiam intactis poſſibilibus, quæ pro eo ſtatu tangi Dei amore nequeunt. ibid. num. 14.

Amor complacentiæ Dei erga proprie conditionata futura contingentia repugnat contr. 4. d. 2. q. 3 cert. 3. n. 1.

Imo & efficax eius erga conditionata futura contingentia qua talia deſiderium ibid. n. 2.

Etiam erga mediate talia ibid. n. 6.

Secus inefficax erga vtraque deſiderium quod erga plura talia Deus habet. ibid. n. 7.

Amoris Diuini erga quæuis quoad ſubſtantiam & modum adæquatum ſpecificatiuum Deus ſolus eſt controu. 4. d. 2. q. 4 cert. 1. n. 4.

Ideo *omnia propter ſemetipſum operari* recte dicitur

Index Rerum,

ſecus propter ſe vt finem *qui* vel *cui*, ibid. cert. 2. n. 2. & 3.

Amor complacentiæ in perſona radix gaudij & deſiderij eſt; non amor ſtrictus ab illa & ab vtroque diuerſus, quem recentiores in Philoſophiam & Theologiam intrudunt. contr. 4. d. 2. q. 4. cert. 2. n. 4. *Anima*

Amoris intentiui Dei creaturæ ſolæ rationem veram & propriam finis habens, contr. 4. d. 2. q. 1. cert. 3. n. 5.

Probatio efficax & multiplex toto cert. 2.

Amor amicitiæ erga irrationalia eſſe nequit, ſecus complacentiæ. ibid. n. 3.

Amor ſui propter creaturas vt finem *qui* & *cui* proprium Deo adeſt. contr. 4. d. 2. q. 6. cert. 2. num. 1.

Earum tamen motio reſpectu eius amoris propter finalis quoad primarium finis effectum, & affectum non eſt. ibid. n. 3.

Eſt tamen propriè finalis quoad affectus & effectus alios. ibid. n. 4.

Præfatus amor ſui vt creaturis vtilis & propter ipſas vt finem honeſtus Deo eſt abſque vlla earum ipſi prælatione comparatiua. ibid. cert. 2. n. 2.

Etiam propter naturalia creaturæ bona habitus. ibid.

Amor ſtrictus Dei erga ſe ipſum à gaudio & deſiderio diuerſus, vel ex ſuppoſitione poſſibilitatis eius amoris in creatis, & erga creata, vel abſolutè poteſt examinari. contr. 4. d. 4. q. 1. cert. 1. num. 1.

Sententia affirmans ex ſuppoſitione viuide confutata euaſionibus præcluſis. ibid. n. 2 ac deinceps.

Amor ſtrictus Dei erga ſe ipſum abſolute repugnat. ibid. cert. 2. n. 1.

Repugnat etiam ex ſuppoſitione præfatâ amor ſtrictus Dei erga ſeipſum. ibid. n. 3.

Ex quo & deinceps probatur, & à difficili obiectione vindicatur.

Amor à Philoſophis & priſcis Theologis à gaudio & deſiderio diuerſus agnitus, vt gaudij & deſiderij de bono *quod* principium eſt amor complacentiæ in perſona, ſeu *cui* bonum deſideramus, vel de quo habito gaudemus: vnde affirmantis ſententiæ fundamenta ſubruunt omnia. ibid. toto cert. 3. *Anima*

Amor Dei erga ſe neceſſarius, quoad ſpeciem & quoad exercitium, abſque temeritate innegabilis & demonſtratus etiam à priori. contr. 4. d. 4. q. 1. cert. 6. n. 1.

Eſt efficax adhæſiuè, non effectiuè. ib. num. 6.

Comprehenſiuus & reflexiuus, ac in perſonalia etiam fertur, non vt ſpecificatiuum. ibid n. 7.

Amor gaudij erga abſoluta extrinſeca Deo certè adeſt; ſecus erga poſſibilia præciſiuè, nec ſtrictus amor. contr. 4. d. 4. q. 2. prol.

Adeſt ipſi certò erga extrinſeca deſiderium. cert. 2. & 3. totis.

Quod tamen ſpes non ſit. ibid. cert. 3. n. 1.

Amor etiam amicitiæ, erga vnam quàm erga aliam rationalem creaturam phyſicè maior, quam erga aliam quoad effectum eſſe poteſt; ſecus quoad phyſicum & metaphyſicum actus. contr. 4. d. 4. q. 4. cert. 2. n. 1.

Poteſt autem eſſe affectiuè maior. ibid. n. 3. ac deinceps.

Prædeſtinatum præ reprobo, & iuſtum præ peccatore amat Deus. ibid. cert. 3. n. 2.

Etſi ſola pœnitentia finali prædeſtinatus quis ſit. ibid. n. 3.

Plus æque iuſtum pœnitentem, quam innocentem Deus amat. ibid. n. 5. ac deincept.

Vbi parabolarum de oue & drachma perditis & filio prodigo rigidus Theologicus ſenſus ſubtilis, ſolidæ & iucundæ concluſionis rationes. ibid.

Amoris pure affectiui & appretiatiui diuiſio. ib. cert. 4. n. 2.

Viuidior diuiſio ac definitio. ibid. cert. 5. n. 1.

Amore appretiatiuo plus Angelorum quam communium hominum collectio à Deo amatur. ibid. cert. 4. n. 3.

Plus fors purus aliquis homo omnibus diſtributiuè Angelis amatur appretiatiuè, affectiue plus etiam amatur hominum quam Angelorum collectio. ibid. n. 7.

Imò & prædeſtinatus quiuis. ibid. n. 9.

Amor appretiatiuus humanitatis Chriſti quàm Eccleſiæ totius maior Deo eſt. ibid. cert. 5. n. 2. *Incarnationis*

Affectiuus contra. ibid. n. 4.

Imo & cuiuſque noſtrum. ibid. n. 9.

Amore formali connexionis rerum virtualiter amatur terminus, qui affertur, non qui ſupponitur. contr. 4. d. 6. q. 3. cert. 2. n. 6. *Anima*

Amor permiſſionis peccati ob maius bonum inde capiendum, indecens Deum nullatenus eſt. contr. 6. d. 5. q. 3. cert. 3. n. 5.

Amor Dei ſuper omnia naturalis, tam explicitus eſt formalis, quàm implicitus & virtualis repugnat: nec poteſt abſque deliberatione creatæ voluntatis à Deo pro viæ ſtatu infundi. contr. 8. d. 3. q. 2. cert. 2. n. 7.

Et ſi malè à Cano formalis etiam & explicitus Dei ſuper omnia amor naturalis admittatur. contr. 7. d. 3. q. 3. cert. 1. n. 4.

Amor permiſſionis peccati ex intentione pœnitentiæ, aut gloriæ ſiue efficaci, ſiue inefficaci, eandem habet vel non habet difficultatem, ſiue neceſſario ſiue liberè ex intentione efficaci præfata ametur permiſſio. contr. 7. d. 3. q. 1. cert. 2. n. 4.

Amor ſui creatis etiam rationalibus naturalis eſt non elicitus. contr. 8. d. 4. q. 9. cert. 3. n. 2. *Anima*

Amore electiuo formaliter amari finis nequit. ibid.

Amor amicitiæ Dei & virtutis cuiuſvis moralis non poteſt vitiari. ibid. cert. 7. n. 5. *Moralis*

Amor ad amati perfectiones penetrandas præcipuum amantis ingenium. contr. 8. d. 5. q. 1. cert. 1. n. 9.

Angeli nomen officij non naturæ pro ſubſtantia completa ſpirituali vſurpatur; eſt cunctis Angelis, vti & Dæmonibus commune; etſi hoc iam ſolos malos, illud bonos tantum ex vſu ſignificet. contr. 8. d. 1 prol.

Angelorum exiſtentiam negantes & aſſerentes; & locus Auguſtini difficilis enodatur. ibid. q. 1. cert. 1. n. 1.

Exiſtentia de fide eſt, & difficilis Auguſtini locus enodatur. ibid. n. 4.

Sola ratione, ne probabiliter quidem oſtenditur, nedum à priori aut poſteriori demonſtratur ex cælorum rotatione circulari. ibid. cert. 2. n. 1.

Sed neque ex energumenorum, Magorum, oraculorum dictis, factiſue, ratione, quæ prope adhuc demonſtrationem attingat, ſuadetur. ibid. cert. 1. tota.

Probabilibus tamen quam oppoſitum ex eis Angelorum exiſtentia ex illis oſtenditur ibid. n. 6.

Eorum & animæ ſeparatæ commercium non ex aliquo naturæ iure, ſed ex Dei arbitrio eſt. ibid. num. 4.

Angeli in tempore, non ab æterno creati ex fide ſunt. contr. 8. d. 1. q. 2. cert. 1. n. 1.

Vbi Baſilius explicatur.

Nec fuerunt ante mundum prorſus producti. ibid. n. 2. ac deinceps & totis cert. 2. & 3.

Vbi oppoſitum temerarium iam eſſe monſtratur num. 4.

Et erroneum. n. 6.

De quo errore, & ſomnia Eugubini, & Gennadij confutantur. ibid. cert. 4. n. 4. & 5.

Angeli omnino extra cælum creati temerè dicentur; ſecus ſi ſolum extra empyreum. contr. 8. d. 1. q. 3. cert. 1. n. 7. & 8.

Angelos omnes à Dæmonibus ſpecie differre temerarium eſt. ibid. cert. 1. n. 1.

Omnes ſunt in empyreo creati. ibid. n. 3.

Ex Iſayæ 14. & Ezechielis 28. ibid. cert. 2.

Angeli ſaltem ex parte ſpirituales, & immateriales demonſtrantur, ex intellectualitate, & maiore

quam

quam hominum perfectione, contr. 8. d. 2. q. 1. cert. 1. n. 5.
Qui & quomodo ex parte corporeos illos docuerint. ibid. cert 2.
Quibus ſinod. 7. ſeu concil. Nicæn. non conſenſit, ibid. n. 6.
Nec Auguſtinus & Patres alij quibus imponitur. ibid. cert. 3.
Nec fuere mulieribus carnaliter commixti. ibid cert 2. n. 2.
Sunt adæquatè & omni ex parte ſpirituales: ex fidei dogmate. ibid. cert. 4. maximè à numer. 4.
Demonſtratur ſolide. ibid. cert. 6.
Angeli ex eſſentia & exiſtentia realiter vel etiam formaliter obiectiuè diuerſis non componuntur. contr. 8. d 2. q. 2. cert. 1. n. 1.
Conſtant verò ex natura & perſonalitate. ibid. num. 2.
Poſſibiles Angeli ſpeciei eiuſdem materia quà corporea conſtant, excogitabili nec conſtare, eamve vt tertium aliud componant, concernere natura ſua nequeunt. ibid. n. 8.
Et cert. 2. n. 1.
Sed nec materiæ ſpirituali conſtitui, illaume ad tertij compoſitionem natura ſua poſſunt concernere. ibi, n. 7. & cert. 3. n. 1.
Imò Angelus cuiuſvis ſpeciei, ex præfatis materiis conſtans, illa ve ad tertij compoſitionem concernens repugnat. ibid. toto. cert. 3.
Integraliter, ſubſtantialiter ſimplex & incompoſitus Angelus eſt. ibid n. 8.
Angelus ad ſui permanentiam, ex prima creatione ius & exigentiam naturalem habet & moralem ex Viæ ſtatu non autem formalem, ſed virtualem ſeu radicalem ex eis titulis ad permanendum tota à parte poſt æternitate. contr. 8. d. 2. q. 3. cert. 1. n. 6.
Deſtructibiles tamen & annihilabiles pro Dei arbitrio abſolutè ſunt ex fide ibid. n. 8
Non verò propriè corruptibiles. ibid. cert. 2. num. 1.
Oppoſitum temerarium & erroneum erit, ſi dicatur. ibid n. 3. & 4.
Quare, & eo ſenſu natura ſua ſunt incorruptibiles: imò & à Deo ordinaria potentia & prouidentia ſunt natura ſua indeſtructibiles, & inannihilabiles. Ibid. cert. 3. n. 3.
Nullus Angelus propriè corruptibilis, à Deo etiam poſſibilis eſt. ibid. cert. 5. n. 2.
Imò neque à natura ſua annihilabilis, eoque ſenſu mortalis ibid. n. 3.
Repugnat tamen Angelus, & creatum quodvis à Deo abſolutè indeſtructibile aut inannihilabile. ibid. cert. 7. à num. 5.
Angeli ſpecie diuerſi ſunt poſſibiles. contr. 8. d. 2. q. 4. cert. 2. n. 1.
Et de facto dantur. ibid n. 4.
Inferiores ſpecie à ſuperioribus in naturalibus illuminantur, & quomodo ibid. num. 5.
Speciei cuiuſvis atomæ ſunt numericè multiplicabiles ex S. etiam Thoma ibid. cert. 3. n. 1.
Et de facto plures numero creati ex ſcriptura. ibid. cert. 5.
Et ſub quavis atoma ſpecie. ibid. n. 3.
Eorum numerus à nobis præ multitudine innumerabilis. ibid. n. 5.
Maiorne an minor creatorum reliquorum numero ſine fundamento ac temere definietur. ibid. cert. 6. n. 5.
Et tamen hominum numero longe maior. ibid. cert. 8. n. 1.
Angeli boni ex infimo hierarchiæ infimæ gradu communiter ſinguli ſingulis hominibus cuſtodes deputati, & Prouinciis ac regnis & corruptibilibus ſpeciebus ex hierarchia eadem. ibid. num. 3. & 4
Prælium eorum cum bonis an in cælo fuerit, interpretibus non conuenit. ibid cert. 7. n. 3.
Vti nec de modo quo malorum ſedes ex hominibus reparentur. ibid. n. 4.
Ex Angelis & hominibus centenarius numerus ouium parabolæ iungendus ex rigido theologico litterali ſenſu non eſt ibid. cert. 8. n. 8.
Angeli alij aliis non ſpecie ſolum, ſed indiuiduatione perfectiores, in qua Michael reliquis etiam Lucifero perfectior. ibid. n. 10. & 11.
Vbi epiſtolæ beati Iudę. n. 9.
Textus ad litteram rigidè exponitur.
Angelorum hierarchiæ tres, & vniuscuiuſque tres chori negari abſque temeritate & hæreſi nequeunt. contr. 8. d. 2 q. 5. cert. 1. n. 1.
Vndè chororum cuiuſque diſtinctio. ibid. num. 3.
Hierarchiæ diuerſitatis ordinis & miniſteriorum ratio. ibid n. 5.
Angeli primi raro ac nunquam ex munere, ſed Dei arbitrio, & ab ipſo immediatè ad homines eorumve communitates mittuntur. ibid.
Denominationum chororum primæ hierarchiæ theologica ratio difficultate graui expeditur. n. 8. ad 10.
Angelorum hierarchiæ ex bonis ad purum conſtant. ibid. cert. 2. n. 1.
Naturalia & ſupernaturalia abſque vlla eorum cooperatione à Deo data ex parte materiæ & ſubiecti ſe ſolum ad cuiuſque in ſuum gradum hierarchicum electionem Dei ſe habent, quæ tota & ſola forma in ſuo quiſque gradu conſtituit. ibid.
Imò nec actus meritorij Angelorum in via aliter ad eam electionem conducunt. ibid. numer. 3.
Ita etiam vt diſpoſitio ex parte ſubjecti naturæ cuiuſque ſpecifica perfectio ad eam electionem conducit. ibid. n. 8.
Et toto certamine 3.
Et formaliter proximè vt cætera gratiæ dona naturam cuiuſque ornantia. ibid. cert 4 n. 1.
Hæc data ſunt pro cuiuſque ſpecifica perfectione maiora vel minora; ſecus auxilia gratiæ ad bene operandum. ibid. cert. 3. n. 2.
Angelorum creatorum ſpecies viginti ſeptem vt minimum ſunt ibid. cert. 4. n 6.
Vnius hierarchiæ Angeli ab aliis aliarum genere, remoto differunt, ab aliis chori intra eandem diuerſi proximiori & fors proximo genere tantum. ibid. num. 7.
Angelorum electio in ſuos gradus hierarchicos, finito viæ ſtatu acta eſt, nec antea adhuc in actu primo inchoata. ibid. cert. 5 num. 1.
Cuiuſque gradus hierarchici indiuiduè perfectior cæteris; præfectus eſt gradus illius Michael cunctis. ibid. n. 5
Non æque omnes gradus eiuſdem Dei vocationi reſponderunt in via. ibid. n. 6.
Angeli omnes in creationis inſtanti gratiam & ſupernaturalia dona à Deo habuerunt. contr. 8. d 3. q. 1. cert. 1. n. 3. & q. 3. n. 2.
Vbi loca Iſaiæ 14. & Ezechiel. 28. ad litteram de Lucifero eſſe oſtenditur: ſuum in gratia ſtatum tunc Angelos noſſe ſub lite eſt ibid. q. 1. cert. 1. num. 9.
Pro ſpecifica naturæ inæqualitate gratiam habitualem, & conſequentia dona inæqualiter participarunt. ibid. cert. 2. n. 1.
Independenter à libera quavis diſpoſitione ipſorum & de pure naturali dogmaticum eſt. ibid. n. 3. & 4.
Angelis ſpeciei ſuperioris maior in ratione gratiæ & beneficij auxilians gratia vniuerſim quàm infimis data non fuit. ibid cer. 4. n. 1.
Angelo Michaeli & fors paucis perfectiſſimis euidentia immediata reuelationis plurium myſteriorum in inſtanti creationis adfuit contr. 8 d. 3. q. 2. num 3.
Et actus aut actiuæ ſcientiæ & propriæ & impropriæ

de pluribus. ibid. num. 4.
Et actum fidei ſupernaturalis quoad ſuſtantiam ſumptæ. ibid.n.8.
Et ita etiam ſumptos actus pij affectus credendi & moralium virtutum.ibid.cert.2.n. 2.
Secus actum ſpei quem nec habere tunc potuerunt. ibi n. 3.
Vti nec amoris Dei ſuper omnia ſupernaturalis formalis & expliciti.ibid. n.5.
Naturalis:ne impliciti & virtualis adhuc:ſupernaturalis verò amoris Dei ſuper omnia virtualis & impliciti actum habuere.ibid. n. 6.
Angelos cum arbitrj libertate conditos fidei proximum,eſt;& oppoſitum error. contr.8. & d. 3. q. 4. prol.
Eam circa abſtractiue cognita exercere in creationis inſtanti non potuere. ibid. cert.2. n. 1.
Nec naturaliter circa intuitiue etiam viſa,ib.n.2.
Imò nec de potentia abſoluta : ibid. n. 4.
Angeli in inſtanti creationis mortaliter non peccarunt, imò verò nec peccare potuerunt. contr.8. d.3.q. 5. cert. 1. n. 3.
Vbi de oppoſito cenſuræ. ibid.
Sed nec potuere in prouidentia connaturali quæ fuit. ibid. n. 4.
Imò neque abſolute mortaliter peccare, vel gloriam in eo inſtanti, poteſtate aut prouidentia vlla valerent mereri. ibid.n.7.
Angelis viatoribus veniale obreptitium ex inaduertentia, eſt abſolutè poſſibile. ibid. cert. 2. numer.3.
Etiam in creationis inſtanti. ibid. n.5.
Angelo etiam imperfectiſſimæ ſpeciei ex productis nulla anima eſt perfectius intellectiua ; de tota vtrinſque poſſibilitate diuinatoria ; & inutilis quæſtio. ibid.
Angelicæ viæ magnitudo per partes durationis phyſicas examinari & ſtatui debet, vt vtiliter, & ſine æquiuocatione taxetur, non per operationes & Theologicas morulas,quas dicunt.contr.8.d.4. q. 1.toto cert. 1.
Vnico creationis inſtanti finita non fuit.ibid. cert. 2. n.1.
Nec potuit eo finire. ibid. n.2.
Nec proxima immediate ſequente illud inſtans parte proportionali. ibid.n.3.
Nec inſtantibus, partibuſve proportionalibus, adiunctis quæ aliquotam durationem non conſtituant. ibid. n. 6.
Viæ huius duratio cunctis Angelis æqua fuit & communis. ibid. cert. 3. n. 2.
Vltra diem tentationis Protoparentum non proceſſit ; vti ex fide deducitur. ibid.
Sextò, vt minimùm creationis die fuit finita.ibid. n. 4.
Quo intra ſex illos dies eorumve parte fuerit finita, puræ diuinationis erit.ibid. n.5.
Ictu ſanè oculi longior fuit ; ac fors cum lucis à à tenebris diuiſio facta eſt, fuit abſoluta. ibid.
Angeli à ſemel deliberato phyſice inflexibiles malè à Dominicanis ex ratione probantur.contr.8.d. 4.q. 2. cert.1. n. 2
Et prius ex S. Thoma qui ſolum moralem (quam vere habent) inflexibilitatem admittit. ibid. num. 4.
Sunt certe ſemel deliberato phyſicè mobiles. ibid. cert 2.n. 1.
Præſertim à malo ad bonum.ſi à bono ad malum mobiles admittantur, vt debent. ibid. cert. 3. num. 5.
Angelis malis pœnitentiæ locus in via fuit poſſibilis.ibid.cert.4. n. 1.
Et datus. ibid. n. 3.
Angelus Lucifer reliquis peccati cauſa fuit.contr. 8. d.4.q.3.cert.1.n.2.
Et reliqui mali cæteris malis ſpecie & indiuiduè etiam imperfectioribus.ibid.n.6.
Angeli boni Michael & reliqui imperfectioribus ſpecie & indiuiduè obedientiæ & perſeuerantiæ cauſa fuere. ibid. num. 7.
Imò & æqualibus vti & mali tranſgreſſionis, & perſiſtentiæ in malo. ibid. n. 8.
Angelorum Michaelis & bonorum cum Lucifero & malis prælium refertur duplex, Apocalip. 12. primum in cælo & ſtatu viæ habitum : ſecundum in Eccleſia noſtra, poſtremo iudicio finiendum. ibid. cert.2.n.1.
Primum ab Angelis ſupremæ ſpeciei inchoatum. ibid. n. 4.
Ac fors à ſolo Michaele & Lucifero, ibid. num. 5.
Quoque imperfectiores indiuiduè ſpeciei ſuæ ac poſtmodum imperfectiores ſpecie in ſuas partes ad pugnam trahente, ibid. n. 6.
Exemplis, rationibus, & adhortationibus pugnarunt toto viæ ſtatu & duratione. ibid. numer. 8.
Nullus à ſemel deliberato & parte, cui acceſſit, defecit. ibid. cert. 3. n.2.
Oppoſitum de malis temere aſſeretur. ibid. numer. 3.
Boni malos in prælio hoc vicerunt, ex fide. ibid. num. 4.
Ac cœlo deturbarunt. ibid. n. 5.
In tartarum non exinde perpetuò recluſos ; ſed vt loci pænarum miſeram ſumerent poſſeſſionem, & à poſtremo iudicio ibi perpetuò ab eiſdem recludendos. ibid.n. 6.
Angelus ſecundum ſe ſumptus & interrogatiue, & aſſertiuè alium poteſt decipere Interrogatiuè ſine veniali quandóque. contr. 8. d. 4. q. 4. cert. 1. num. 1.
Locutio Angelorum mutua certa ex fide & demonſtratione. ibid. n. 6.
Signis corporeis, ſiue naturalibus ſiue ad placitum fieri nequit. ibid. cert. 2. n. 3.
Nec ſpiritualibus ſignis vllis ad placitum. ibi n.4. ac deinceps.
Angeli ſola ſpecierum aut obiecti applicatione cogitare nos de aliquo faciunt. ibid. cert. 3. n.3.
Non ſtat locutio Angelica verbo aut intellectione loquentis inadequatè adhuc cauſante in audiente intellectionem aut verbum de obiecto eodem, quibus hic audiat, ibi n. 5.
Nec in reflexa loquentis cognitione, & ſi audituri de obiecti cognitio inſidentibus huic ſpeciebus de obiecto ſolum modo fiat : maximæ ſi hæ congenitæ menti Angelicæ dicantur. ibid. cert. 4. n. 2. & vniuerſim n. 3.
Angelici cordis ſecretorum ſpecies impreſſæ congenitæ Angelis non ſunt. ibid. n. 7.
In ſpatio imaginario poſiti & diſtantes Angeli colloqui poſſent. n. 5.
Locutio angelica realis formalis ſtat adæquate in voluntate manifeſtandi iudicium, quod de rè habet, vel fingit habere, de qua loqui vult : excitatio audituri à loquente in ſpecierum immiſſione ab ea voluntate phyſice, exactiuè vt minimum facta : auditis in cognitione & rei illius & iudicij & loquentis ab eis ſpeciebus in audiente effecta, ibid. cert.6.
Phyſicè actiuè præfatas ſpeciéis à voluntate illa loquentis produci, nec ſolum ex actiuè probabiliſſimum eſt.ibid.n.7.ac deinceps.
Angelorum locutio de obiecto ab eis intuitiue viſo non aſſertiua eſt poſſibilis & de facto. contr. 8. d. 4 q 5. cert. 1. n. 5.
Angelus ex commixtitione & confuſione obiectorum & ſpecierum errorem pati naturaliter poteſt. ibid. n 3.
De intuitiue viſis poteſt etiam eſſe Angelica locutio aſſertiua ibid n.6.
Ac melius de omnibus cordis ſui ſecretis ibid.n.9
Angelus etiam infimus loqui ad ſupremum poteſt naturaliter. ibid. cert. 2. n 2.
Angelorum cum hominibus locutio ſignis ſenſibilibus ad placitum de fide eſt. ibid. cert. 3. numer. 1.

Digitized by Google

Angeli excitati, vt loquenti ſenſibiliter attendat, & audiat: tunc productis phyſice exactiuè vt minimum à locutione ſpeciebus fieri debet. ibid.

Nullius ſecreti cordis humani ante eius manifeſtatiuam voluntatē abſolutam ſpecies impreſſas Angelus habet; & fors nullius contingentis futuri ante eius exiſtentiam abſolutam. ibid. n 9.

Angeli bene, maléque dæmones homini ſuadent, ſeu morales cauſæ boni malique ſunt ſpecierum adſeruatarum excitatione. ibid. n.6.

nequeunt purè ſpirituali locutione homini pro hoc ſtatu loqui, ipſumve ſpecierum impreſſarum actiua vel exactiua phyſicè immiſſione attendere facere, & audire loquentem, ibid. n.7.

Poteſt autem homo Angelum ſpiritualiter alloqui, atque phyſicè actiua vel exactiua, ſpecierum ſpiritualium immiſſione reddere attentum, & audientem, ibid. num. 8.

Angeli loquentes ſibi, alios neceſſario non audiunt ibid. cert. 4. n. 2.

Angelorum inter ſe & cum hominibus colloquia à à mundi creatione cœperunt, & æternè durabunt, ibid, num 5.

Pure mentalis locutionis ſubiectum adæquatum eſt loquens, excitationis & auditionis audiens. ibid. n. 4.

Angelus quiuis reliquos omnes etiam poſſibiles ſimul ipſi loquentes audire ſimul in actu primo poſſet. ibid. cert. 5. n. 4. & 5.

Angelorum malorum peccatum multiplex de fide eſt controu. 8. d. 4. q. 6. cert. 1. n. 1.

In malos & bonos diuiſio eſt adæquata ibid. num. 2.

Beatos bonos ante mundi finem cuſtodiæ hominum omiſſione peccaſſe: Origenis error confutatus. ibid. n. 3.

Vti & earum cum mulieribus concubitu carnali, ibid. n. 4.

quo nec mali primò peccarunt, nec iam damnati coire cum fœminis generatiuè poſſunt, ibid. num. 5.

Angelos malos natura ſua ad malum determinatos, malorumque ac viſibilium omnium authores primos Manichœa & Priſcilliana hæreſis, ibid. num. 6.

Nullus Angelus natura ad peccatum determinatus creatus eſt. ibid. cert. 2. n. 1.

Nec ita determinatus eſt poſſibilis, ibid. n. 2.

Primum Luciferi peccatum ſuperbiæ. ibid. cert. 3. num. 2.

Nec potuit non eſſe primum connaturaliter reſpectu reliquorum eius etſi in alia prouidentia non eſſe primum poſſet, ibid. n. 6.

Potuit Angelus peccare appetitu æqualitatis cum Deo in natura, & ei intrinſecis, ibid. certam. 4. num. 2.

Ac Lucifer ita peccauit, ibid. n. 5.

Ac primo ibid. n 8.

Angelis appetitus vnionis hypòſtaticæ propriæ ſuperbiæ eſſe potuit. ibid. cert. 6. n. 2.

Is appetitus iuxta ordinem decretorum incarnationis primum Luciferi peccatum non fuit, ibid. n. 4.

Nec inde ortis inuidia, ſuperbia, odiove in Chriſtum ſuperbia peccare abſolute (ne dum primo) potuit ibid. n. 6.

Exemptionem à Dei iuriſdictione in eſſendo & operando appetiit, & in rationales etiam creaturas omnes iuriſdictionem, præſidentiam, & imperium, ſed poſterius natura appetitu deitatis, ibid. cert. 7. n 2. & 3.

Appetitu beatitudinis connaturalis, & viæ; tum ſupernaturalis, & patriæ potuit Lucifer peccare, & fors etiam grauiter peccauit; non tamen à Deo grauiter, vt ab ſcriptura refertur peccatum eius primum ibid. n. 5.

Simili deitatis appetitu reliquos Luciferi inductione primo peccaſſe certum non eſt. ibid. certam. 8. numer. 3. & 4.

Deorum tamen multis verò ſimilius ibid. num. 6.

Angelos dæmones perpeſſione pœnarum temporali purgandos, ac cœlo & beatitudini reſtituendos: beatos etiam ob delicta inferno obtrudendos ſimili perpeſſione reſtituendos; ac ſic viciſſim per æternitatem ab vno loco & ſtatu in alium mutandos vti & animas damnatorum & beatorum) error Origenis fuit contra fidem de continua pœnarum æternitate damnatorum & beatorum contr. 8. d. 5. q. 1. cert. 1. n. 1.

Angeli damnati nec actu fidei ſunt in pœnam priuati, ibid. n. 4.

Secus aliquot ſcientiarum naturalium habitibus, ibid. n. 6.

Omnium damnatorum pœna in ſenſus & damni adæquate diuiditur & triſtitia de malo quouis priuatiuo ad pœnam ſenſus ſpectat ibid. n.7.

Sunt habitibus gratiæ, fidei, ſpei, & charitatis perpetuo priuati ex fide ibid. cert. 2. n. 2.

Ac ſpei & charitatis actibus. ibid. n. 4.

Habitibus per accidens infuſis in creatione, ibid. num. 5.

Omni actu moralium virtutum, vt ſit oppoſitum temerarium. ibid. n. 6.

Potentia phyſica ad bonam moraliter operationem & omiſſionem præceptam dæmonibus & cunctis damnatis adeſt, ibid. cert. 5. n. 2.

Secus ad non præceptas (ni fors damnatos ob ſolum originale excipias) ibid. n. 5.

Angeli & damnati alij ex defectu, quem patiuntur, ſanctæ cogitationis ad ſalutarem pœnitentiam obdurati & obſtinati in peccato anteacto proprietate ſermonis non ſunt, contr. 8. d 5. q. 2. cert. 2 n. 3.

Nec ad malum negatiuè, ſeu non bene agendum propriè obſtinati ſunt ex defectu ſimili, ibid. num. 4.

Nec in phyſica impotentia non agendi contra præceptum poſitiuum, vel negatiuum ibid. num 5.

Stat quatenus ex parte damnatorum obduratio in malo, ſiue ad malum tam poſitiuè quàm negatiuè inuoluntaria eorum adhæſione ad malum vtrumque obfirmatiore longè, quàm ad mortale ſit ſatis. ibid. n. 6.

Quæ ægerrimè contrariis actibus, aliiſve mediis emolliri nedum frangi poſſit. ibid. certam. 2. num. 6.

Eius obfirmationis principia explicata & applicita dæmonibus & damnatis, ibid. cert. 3. num. 3.

Nullo poſitiuo ex parte Dei addito ea obfirmata adhæſio illorum ad malum, ſeu in malo completur, ibid. n 4.

Sed ſola auxilij congrui, quo à malo retraherentur de negatione. ibid. n. 5.

Peccatis in eo ſtatu commiſſis nullam eſſentialem aut accidentalem ſtatus illius propriam merentur pœnam aut recipiunt. ibid. n. 7.

Nec ei contingentem & caſualem, ibid.

Pœna ſenſus in dolore & triſtitia voluntatis de malis non in horum cognitione ſtat. contr. 8. d. 5. q. 3. cert. 1. n. 2.

Siue poſitiua ſiue priuatiua mala ſint ibid. num. 3.

Caſualis & contingens temporaria eſt ibid. cert. 2. n. 5.

Propria ſtatus illius continua & æterna ex fidei principiis, ibid. n. 6.

Nec eam interrumpendi adeſt damnatis poteſtas. ibid. n. 7.

Nulli eorum gaudio, quo ſenſus pœna miteſcat locum relinquit, ibid. cert. 3. n. 2.

Sed quo non miteſcat, ibid. n. 3.

Angeli damnati & damnatorum animæ vero igne & vere cruciantur, vruntur, cremantur ex Theo-

logico doſmate, controu. 8. d. 5. q. 4. cert. 1. num. 1.
Imo ex fidei dogmate. ibi. n.4
Genere corporeis ignibus conuenit; ſpecie à mixto noſtro differt; ſecus à purgatorij igne. ibid. n.7
Frigore nimio niuis damnati non torquentur, ibid. num. 8.
Dęmonum inferno eiuſve igni alligatio nec locali coniunctione adhuc penetratiuè nec funibus nec Dei decreto formaliter, realiter fit, ſed phyſica igni vnione eiuſve formæ, ibid. cert. 6. n. 1.
In ea præciſe eorum ab igne cruciatus vſtio, & toſtura obiectiua eſt, ibid. n. 5.
Iſta perpetuo & continuo cruciantur & cruciabuntur ex fide, ibid. cert.7. n. 1.
Infernus dæmonum & damnatorum infimus terræ locus citra temeritatem negari nequit. cert. 7. ibid.
Finito viæ ſtatu eo dæmones & damnatorum animæ perferuntur; non tanquam perpetuo carceri ex tunc ad iudicij diem detruſi (vti à iudicij die erunt) ſed pro Dei arbitrio & rei magnitudine aliquando egreſſuri ex quouis gradu, & perfectione naturali, ibid. n. 4.
Inferiorem præſertim, nunquam ex ſupremo, ex Luciferi arbitrio, cui ad hos admittendos nec data à Deo eſt nec permiſſa poteſtas, ibid. n. 5.
Lucifer primus ad tentandos Protoparentes fuit egreſſus. ibid. n. 6.
Cuique hominum tentator deſignatus poſt eius obitum perpetuò inferno recluditur, non ex Luciferi ſententia ob tentandi inertiam. ibid.
Angelorum miniſteria erga Deum cuique propria ex gradu hierarchico competunt, non ex ſtatu beatitudinis. contr.8. d.6.q.1. cert.1.
Supremæ hierarchiæ & Angeli immediate à Deo de ſupernaturalibus illuminantur, cæteri mediatè, & mediatius à ſuperioribus quo inferioris & inferioris gradus ſunt: ex munere, & lege ordinaria iuxta dogma Theologicum: ibid. n. 5. ac deinceps.
Angeli ex Dei voluntate de ſupernaturalibus inſtruunt quandoque non tamen hierarchicæ illuminationis Deus ſecundum ſe materia, ſeu obiectum non eſt. ibid. cert. 2. n 1.
Et nihil quod in verbo videatur. ibid n.2.
Nec veritas vlla aliunde nota (etiam ſupernaturalis) illuminando independenter ab illuminatione naturaliter ab eo noſcibilis. ibid.n.4.
Sed myſteria ſupernaturalia, nec in via nec in greſſu gloriæ nota illuminandis, nec huius iure aut ex notis naturaliter cognoſcenda ſecreta cordis diuini, & creaturæ independenter ab huius voluntate à Deo ſolo manifeſtabilia futura contingentia vtriuſque ſtatus, ac præterita, etiam niſi ex Dei ſolum voluntate ab illuminando cognoſcibilia. ibid. n. 6.
Ratio ſub qua & per quam materia proxima illuminationis hæc fiunt, diuina reuelatio eſt. ibid. num. 7.
Illuminatione hierarchica non obiectiue ſolum, ſed & actiue corroboratur illuminati intellectus ab illuminante, ibid. num. 11. ac deinceps.
Illuminationis hierarchicæ definitio, ibid. cert. 3. num. 1.
Illuminatio hierarchica ſimplici propoſitione obiecti reuelationis, & iudicij illuminantis fit, non Rethorica amplificatione, ibid. cert. 3. num. 6.
Hæc verò manifeſtatiua eorum voluntate illuminantis & ſpeciebus propriis eorundem, præter reuelationem ab ea voluntate in illuminatum immiſſis ibid. n. 7. & 8.
Angelus cuſtos cuique hominum negari abſque temeritate & errore nequit (non tamen hæreſi) cont. 8. d. 6. q. 2. cert. 1. n. 1. & 2.
Eſt à cuiuſque noſtrorum ortu, imò conceptu. ibid. num 6.
Nullus Angelus duorum ſimul, nec ſucceſſiue cuſtodiam agit, ibid. n 7.
Cœpit hæc cum innocentiæ ſtatu ibid. n. 8.
Ex hierarchia, & choro non inferioribus cuſtodiam Angelicam à conceptionis inſtanti ad verbi incarnationem Deipara habuit: ex tunc verſa eſt in communem eius cunctis Angelis famulatum ibid.
Nec Antichriſtus cuſtodia Angelica deſtituetur, ibid.
Principibus ſæcularibus, & Eccleſiaſticis pro bona regnorum & epiſcopatuum gubernatione alter Angelus cuſtos adeſt: qui plerumque regno, prouinciæ & epiſcopatui cuſtos eſt: atque ſi principatum, regnum, aut epiſcopatum mutet: & ſecundum hunc Angelum cuſtodem mutat. Vniuerſalis vero princeps vt Papa, tertium Angelum cuſtodem proprium habet: & idem de orbis totius monarcha ſæculari, vt Adamus fuit. Ibid. cert. 2. n. 1. & 2.
Etiam rerum generibus, & ſpeciebus ſeruandis Angeli præfecti ſunt n. 3.
Priuatis hominibus ex infima plerumque hierarchia & choro beatorum, Principibus & communitatibus ex eius choro ſupremo, Deiparæ & Adamo ex hierarchiæ ſummæ choro ſupremo. Eccleſiæ toti Dei ſiue ſcriptæ, ſiue Euangelicæ Michael. Partium mundi cuſtodia poſt ſex creationis dies fuit Angelis demandata ibid. n. 4.
Corporalia plura commoda ſuis alumnis à cuiuſque Angelo cuſtode procurata ibid. cert. 3. num. 1.
Spiritualia recenſentur ſummatim. n.2.
Malorum Angelorum ſeu dæmonum erga homines officia mala plura. ibid. n. 6.
A quibus materiæ ignis inferni applicatio & inſufflatio excluditur: ac multo magis erga purgatorij ignem; officia ſimilia. ibid.
Animi noſtri immortalitas, & alteri quam proprio corpori, quantumuis diſpoſitio, inconiugabilitas *Anima.*
naturalis demonſtrata. contr.8. d.1. q.13. cert. 3. num. 3.
Eius in corpora alia tranſmigratio Pithagorica reiecta. ibid. d. 2. q. 1. cert. 5. n. 6.
Animarum ſeparatarum damnatorum pœna, locus, & cruciatus ab igne. ibid. diſp. 5. q. 4. cert. 7. n. 3.
Extra infernum alicui vſque ad iudicij diem aliquas cruciandas fabella. cert.7. n. 6.
Eadem ignis, nihilo aucta, pœna cum corporibus poſt reſurrectionem cruciabuntur. Fuiſſe ab æterno creatas, & tempore pro male tunc actis corpori immerſas error fuit Origenis. q. 1. cert. 1. n. 1.
Appetitus naturalis comparatiuus excellentiæ rerum cum aliis, male à quibuſdam tentatus contr.4. d.1. q.1. cert.1. n.3.
Appetitiua potentia in actu primo proxime ad actum expedita ſingulis animalis partibus non ineſt. ibid. cert. 4. n.6.
Aſſenſus nullus ſui motiui aſſenſus eſt, ſed hunc præſtitum aliunde ſupponit. contr. 4. d. 1. q. 1. cert. *Anima.*
1. n. 5.

B

Bonitas diuina adæquatum ſpecificatiui omnino-litionis Dei eſt. contr.4. d. 1. q. 3. cert.2. n. 2.
Odij etiam erga peccatum, n. 4.
Vere realiter intentionaliter quaſi naturæ prioritate volitionem antecedit n. 6.
Et realiter formaliter ſola ex diuinis illam ſpecificat. n.7.
A reliquis prædicatis diuinis adæquate metaphyſice differt. d.1. q. 1. cert 1. n.1.
Nullum partialiter componit. n. 5.
Bonitatis eſſentialis adhuc terminus amandus neceſſario non eſt, cum ipſa amatur. controu. 5. d. 1. q. 1. *Anima.*
cert. 2. n. 2.

Digitized by Google

Anima. Bonum præcipuum rationalis creaturæ non eſt ſuum eſſe actuale. contr. 4. diſp. 5. quæſt. 2. cert. 2. n. 5.

Metaphyſica. Brachij motus ad capitis ictum impediendum, & excipiendum partim ex eius inclinatione, & ex deſpotico imperio totius in membra, procedit, contr. 8. d. 1. q. 1. cert. 2. n. 1.

Anima. Bruta rationalibus Deo chariora error ab Origene, & nunc radicitus conuulſus contr. 4. d. 4. q. 4. cert. 3. n. 1.

G

Cauſa ſecundum ſe præciſè conditionalem ſolum reſpectu effectus naturæ prioritatem habet. controu. 7. diſput. 1. quæſt. 1. cert. 2. num. 3.

Phyſic. Cauſæ liberæ eſſentia eſt indifferens poteſtas ad vtrumuis omnem determinationem, & neceſſitatem ad alterum extremum excludens. controu. 4. d. 6. q. 2. cert. 2 n. 1.

Etiam principij & cauſæ remotiſſimè anterioris, phyſicè cum altero extremo connexæ, ibid. num. 3.

Cauſa adæquatè actiua effectus quæ efficit, & omnia effectus prædicata reſpondent, controu. 8. d. 4. q. 4. cert. 3. num 2.

Cauſa naturalis ſuo commodo non cedit vt conſulat alieno contr. 8. d. 1. q. 1. cert. 1. num. 5.

Phyſic. Cauſarum non niſi phyſica ſui abſoluta exiſtentia cauſantium mutua dependentia, & cauſalitas etiam in diuerſo genere repugnat. contr 4. d. 6. q. 2. cert. 3. num 4.

Et contr. 6. d 1. q. 5. n. 6. & contr. 8. d. 3. quæſt. 1. cert. 2. n 3.

Phyſic. Cauſa remota effectus proximiorem eius cauſam producens de facto cauſa per accidens effectus illius vt muſica aut galerus artificis inepte à nonnullis dicitur; etſi cauſæ proximæ eſſentialis cauſa non ſit. Si enim eſſentialis cauſa proximæ ſit, non ſolum cauſa per ſe vtcumque ſed per ſe quarto modo effectus illius erit. controu. 4. d. 6. q. 2. cert. 3. n. 8.

Phyſic. Cauſa extra ſuam natiuam inclinationem, & determinationem per accidens operans in cauſam aliam per ſe in ea operatione reduci debet. contr. 6. d 1. q. 4. cert. 5. n. 9.

Cauſa effectus natura ſua permanentis illum non conſeruat, contr. 6. d. 1 q. 4. cert. 2. n. 10.

Cauſalitas obiecti motiui à cauſalitate impedientis & retardantis ſolum quomodo differat. controu. 7. d. 5. q. 3. cert. 4. n. 5.

Cauſalitas effectus naturalis quando apte vel ineptè Deo tribuatur, controu. 8. d. 3. q. 1. cert. 2. num. 3.

Anima. Charitatis vox vltra amorem perſonæ, ſeu cui impenditur, appretiationem illius dicit vel concernit controu 4. d. 4. q. 1 cert. 1. n. 1.

Vbi illius Ioannis 4. *qui manet in charitate in Deo manet*, Theologica exacta explicatio dicit perſonalem amantis ab amato diſtinctionem. cert. 4. num. 5.

Charitas proprie eſt Dei ad intra amor, tota charitatis proprietate; quin abſque temeritate, errore, imò & hæreſi negari queat, ibid.

Eſt etiam concupiſcentiæ amor præfatus, nec ſine ſingularitate negabitur. n. 4.

Et amicitiæ propriè non obſtante communitate, & identitate amoris, quo ſe perſonæ diligunt, cert. 5. n. 2. & 3.

Anima. Charitatis actu propriè tali nemo eius virtutis honeſtatem amare poteſt contr. 4 d. 4. q. 4. cert. 1. n. 1.

Cognitio creata nequit ſe realiter formaliter repræſentare. contr. 4. d. 1. q. 2. cert 2. n. 7.

Cognitio præciſiua Deo repugnat. contr. 4. d. 6. q. 3. cert 3. n. 2.

Anima. Cognitio non præciſiua obiecti, huic locum relinquit, vt præſcindat in motione voluntatis, ibid.

Anima. Cognitio vnius ex alio maiorem diſtinctionem cognitionum, quam cognitio vnius in alio non requiſit. contr. 4. d. 6. q. 4 cert. 2. n. 6.

Anima. Cogitatio prima in quouis negotio à Deo, non à nobis nec ab Angelo eſt, contr. 8. &c.

Gratia. Complacentia in perſona alterius propria & formalis amicitia eſt. gaudio & deſiderio de illius bonis natura prior. contr. 8. d. 4. q. 6 cert. 5. n. 1.

Anima. Connexio purè phyſica rei cum hoc vel illo extremo vagè, vel conditionata cum hoc, ſi alterum deſit, chimærica eſt. contr. 4. d. 6. quæſt. 2. cert. 3. num. 5.

Phyſica. *Scientia.* Connexio coniuncti ex ſcientia media, & abſoluta auxilij efficacis ab extrinſeco per illius directionem poſitione cum conſenſu abſoluto, phyſica & intrinſeca coniunctio, illi non eſt, ſed Logica & extrinſeca, contr. 4. d. 6. q. 2. cert. 2, n. 8.

Scientia. Contingentia conditionati ſub vna hypotheſi etſi alio ex parte hypotheſis addito pereat, tamen, quæ ſub illa nuda contingentia conditionata fuit, eiuſque ſcientia media, perſtabunt, contr. 4. d. 6. q. 2. cert. 2. n. 7.

Moral. Contractus aliquid agendi ſub conditione pendente à contrahentis voluntate imbibit voluntatem & obligationem faciendi quod ex parte ſua eſt, vt non impediatur ſed apponatur conditio. contr. 4. d. 1. q. 3. cert. 3. n. 3.

Cœlorum quies die iudicij violenta eſſe nequit, cont 8. d. 1. q. 1. cert. 2 n. 5.

De cœlo. Cœlum & aſtra circulariter non moueri, ſed potius terram congruum videtur, ibid. n. 6.

Sed verius oppoſitum de connaturali circulari motu cœlorum, n. 7.

Phyſica. Corpus non mouetur à ſe ad replendum vacuum, ſed à contiguo, recedente, & attrahente contr. 8. d. 1. q. 1. cert 2. n. 5.

Corruptionis, & annihilationis eſſentiæ, & diſcrimen. contr. 8. d. 2. q. 3. cert. 1. n. 3.

Phyſica corruptionis & generationis. Corruptionis & generationis incapax ſubſtantia ſimplex eſt, controu. 8. d. 2. q. 3. certam. 1. num. 7.

In ſuam corruptionem & deſtructionem nulla creatura phyſicè inclinat, imo nec phyſicam materialem illius capacitatem paſſiuam habet directam, etſi ratione materiæ qua conſtant indirectam, phyſicam etiam creaturæ compoſitæ habeant, paſſiuam vero grammaticalem extrinſecam ſuæ deſtructionis à Deo creata omnia habent. ibid.

Incarnationis. Chriſtum oraſſe meritaque ſua applicuiſſe, ne reprobi prædeſtinarentur minus pie & Chriſto decenter diceretur. controu. 7. d. 3. quæſt. 5. cert. 1. num. 6.

Nec interpretatiua voluntas non prædeſtinationis eorum piè de illo dicetur. ibid. n. 7.

Chriſtus eiuſque merita ex communi prouidentia & intentione ſalutis omnium, non autem ex prædeſtinatiua, alicuius adhuc, poſita ſunt, controu. 7. d. 3. q. 5. cert. 2. n. 6.

Gratia. Creaturæ rationalis ſingulis & omnibus coniunctim ſumptis auxiliis de ſe indifferentibus præſtitutæ, quæſtio quo ſenſu apud Theologos locum habeat? controu. 7. diſp. 3. quæſt. 1. cert. 1. num. 1.

Repugnat eiuſmodi creatura certam. 2. ac deinceps.

D

Decreta diuina executiua vere prioritatis & poſterioritatis intentionalis quaſi naturæ ordinem habent controu. 4. d. 6. quæſt. 1. certam. 1 num. 1.

Intentiua etiam & electiua, ibid. n. 4.

Quo ordine quæ intentiuè priora ſunt executiuè poſteriora eſſe poſſunt. ibid. cert. 2, n. 1.

Digitized by Google

Index Rerum,

Imò & ſunt,ibid. n.6.
Etſi formaliter intentiua & electiua ſint, nequit is ordo deficere.cert 3.

De decreti efficacis, ſeu præfinitionis regulatæ ſcientia media,eamve concernentis conſenſus noſtri liberi indiuidui compoſitione, cum huius libertate, quæſtio, & ſcopus omni æquiuocatione expeditur. controu.4. diſp. 6. quæſt. 2. certam. 1. num.1.
Vbi eius decreti infruſtabilitas ſtatuitur n.5.

Decretum efficax, ſeu præfinitio,nec ita regulata nec concernens ſcientiam mediam indiuidui conſenſus noſtri liberi huius libertati, & ſibi ipſi repugnat.contr.4. d.6. q.2. cert.3. toto.
Imo & ſcientiam mediam ſupponens ibid. cert. 4. toto.
Et illam concernens. cert. 5. toto.
Vbi vniuerſim præfinitio conſenſus indiuidui liberi confutatur.

Decreti præfinitiui conſenſus liberi vage huius vel illius nulla eſt neceſſitas ad obiectiuam diſiuncti conſiſtentiam & veritatem,contr.4. d.6. q. 3. cert. 3. n. 4.
Nec eam deſtruit, ne diſiuncti extrema ſibi non repugnent, ibid.
De Actibus repugnantibus ſibi decretum vage neceſſarium non eſt.ibid. n. 5.

Decretum præfinitiuum huius vel illius actus indiuidui actus honeſti, neutrius libertati aduerſatur, ſubindeque eſt Deo poſſibilis. contr. 4. d. 6. q. 3. cert.3. n.1.
Nec honeſtati, ibid.n.4. (ex dictis n.2.)
Aduerſabitur tamen, ſi alter actus alteri repugnet, ibid.
Ex ſuppoſitione omiſſionis alterius actus ex libertate contradictionis pro naturæ priori alterius apponendi libertas & honeſtas peribit, ibid. n. 5.
Imo ſi decretum vagum de actibus ſibi aduerſis ſit alterius libertatem proximam aufert, etſi ex libertate contrarietatis alter pro naturæ priori ſupponatur oppoſitus, ibid. n.6.

Decretum vage de hoc vel illo conſenſu duplex conditionatum, vt vnus ponatur, ſi omittatur, alter, nec formaliter nec æquiualenter eſt,nec ex duplici conditionato libertas alterutrius poſiti conſiſtet. ibid. num.7.

Decretum præfinitiuum huius indiuidui actus liberi pro hac vel illa duratione eius libertati & honeſtati locum relinquit, contr.4. d.6. quæſt.3.cert 3. n. 8.
Etiam cum priori duratione, non autem prius natura fuerit omiſſus,ibid. n. 10.
Vbi ex doctrina hac decreti vagi quoad indiuiduationem vel durationem grauium Theologicarum difficultatum complanatio inſinuatur.

Decretum concurrendi ad actiones prauas nec diſiunctiue fertur in illas. contr. 6. d. 1. q. 3. cert. 3. num. 8.
Nec fieri poteſt, quin Deus amet peccatum ibid num 9.

Logica. Demonſtrationis principia etiam metaphyſica fere omnia à phyſico experimento ſuam euidentiam habent. controu. 8. diſp. 2. quæſt. 1. certam. 1. num. 3.

Diſtantia localis agentis ſpiritualis per voluntatem ſaltem, in paſſum præſertim ſpirituale, illius actionem in hoc non impedit.controu. 8. d.4. q.4. cert. 6. n. 5.

Dæmonis incubi eiaculatio prolifici ſeminis in fœminam ſuccubam quo pacto fiat. controu. 7. d. 2. 2. cert. 5. n. 9.

Dæmonum Reipubl. peſſimæ iuriſdictionalibus ſuis gradibus diſtinctio. controuer.8. d.2. q.5. cert. 6. n. 1.
Permiſſiue ſolum à Deo & poſitiue ab ipſis diſpoſita, ibid. n. 2.
Cum mundo hoc finienda. ibid. n. 4.
Eos ab Angelorum imperio ne nunc quidem eximit, Ibid.

Dæmones quo iure ſubditi Lucifero ſint. contr. 8. d. 2. q. 4.cert.2. n. 5.

Deſiderium Dei de hominum ſalute pro recta vita ſub conditione ſi ipſi velint non eſt.contr. 4. d. 2. q.3. cert. 3. n.9.
Secus de ſalute æterna quod ſub conditione rectæ vitæ & mortis efficax conditionatum eſſe optime poteſt. ibid. n. 10. *Anima.*

Deſiderio præciſiua exiſtentiæ boni deſiderati cognitio ſatis eſt, quin negationis exiſtentiæ cognitio præcedat,controu.4. d.4.q.2. cert. 2.n.5.

Deſiderio aduerſa fuga mali Deo competit contr.4. d 5. q. 3.cert. 1. n 4.

Deſtructio rei quæ naturalis, quæ violenta contr. 8. d.2 q.3.cert.1.n. 1.

Dominicani recentiores,viam euacuandi ſancti Thomæ authoritates facilem aperiunt controu. 8. d. 1. q.2. cert. 2. n 6.

Dominij ſupremi ſui iuri creatis cunctis præualenti connaturali prouidentia rebus attendere nec debet, nec poteſt Deus controu. 8. d. 2. q. 3. cert 6. num. 5.

Domini & ſerui natura intra eandem ſpeciem contenti non ex Dominio & ſeruitute naturali vnius reſpectu alterius, ſed ex genio, & inclinatione vnius, vt alterius dictamine regatur, ex quo ſe illi regendum vltro ſubmittat, & huius vt dirigat alios & regat. controu. 8. d. 1. quæſt. 4. cert. 2. num. 5. *Beatitud.*

E

ECcleſiaſtes inſtitutum confutatio errorum omnium qui circa hominis beatitudinem antenus fuerant. controu. 4. d. 4. quæſt. 4. cert. 3. num. 1.

Ex quo ſententiarum cohærentia & illius cap.9. *Melior eſt canis viuus*:& cap. 10.*Muſcæ morientes*: & facilis explicatio, & iterum controu. 7. d. 1. q. 2. cert.1. n. 1.

Electione reali formali finem amari repugnat. contr. 7. d.2.q.1. cert.3 n.4. *Anima.*

Ens incompletum dari in rebus demonſtratur cont. 8. d. 1. q.1. cert. 3. n. 5.

Ens creatum natura ſua permanens, ex quo primum eſt, phyſicam exigentiam intrinſecam perdurandi natura ſua habet;formalem immediata determinata duratione ſequente: virtualem & radicalem indefinite ſucceſſura tota duratione controu.8.d.2.q. 3. cert. 3. n. 9. *Metaphyſica.*

Eſſentia tamen ſua ſuæ deſtructioni pro Dei libito ſubiecta eſt, ibid.cert.6. n.8.

Euidentia reuelationis abſtractiua eſt poſſibilis. controu.8.d.3 q. 2.cert.1. n.2. *Fidei.*

Exiſtentia rerum, nec realiter nec formaliter ab eſſentia ſed ſola ſtatus & verificationis obiectiuè diuerſitate differt.controu.8.d.1. q.2. cert.1. *Metaphyſica.*

F

FAtum proprie eſt externa rebus diſpoſitio quaſi adhærens. controu. 6. d. 3. quæſt. 4. cert. 2. num 8. *Phyſ.*

Fidei aſſenſu eius motiuo non aſſentimur. contr. 4. d.1.q.1. cert. 1.n.5.

Fidei actus ab effectu piæ affectionis eſſentialiter non pendet contr 4.d.1. q.2.cert.4. n.4. *Fidei.*

Vbi ex actu fidei ſuppoſitione paralogiſmus recentiorum omnia tranſcendens detegitur.

Fidei actus de ſui ad tempus deſtructione reuelata repugnat.contr. 8. d 2. q.3. cert. 6 n.1.

Fidei diuinæ actus cum euidentia etiam intuitiua obiecti connaturaliſſimè componitur, controu. 8. d. 3. quæſt. 2. cert. 1. n. 1. & 5. d. 4. q. 5. cert. 1. num. 5.

Secus

Phyſ. Senes actus fidei humanæ, adhuc diuinitus, ibid

Finis *cui*, & *qui* exacta explicatio contr. 4. d. 2. q. 4. cert. 1. n. 1.

Finis *cui*, finis *qui* eſſentialiter eſt reſpectiuus, ibid. num. 2.

Et in motione ſubordinatus, ibid. n. 3.

Finis motio reſpectu amoris diuini, quin cum ſpecificet, ſatis à Theologis doctioribus agnita, etſi non ſatis explicata controu. 6. d. 4. q. 4. cert. 3. num. 4.

Phyſic. Finis *qui* amari nequit, quin fini *cui* amor adſit, imo natura præcedat contr. 6. d. 4. q. 4. cert. 3. n. 6.

Finis primi peccati dæmonis à reliquis eius peccatis participandus improbabiliter dicitur controu. 8. d. 5. q. 1. cert. 4. n. 8.

Vbi explicatur quomodo affectus noſtri etiam non ſubordinati in fine conueniant.

Fœlicitas creaturæ ipſi identificari nequit, in illam tamen naturaliter ipſa fertur contr. 4. d. 1. q. 1. cert. 3. n. 8.

Fœmina viro non natura ſeruit, ſed ex voluntario matrimonij contractu; & quo iure, contr. 8. d. 1. q. 4. cert. 1. n. 5.

Futuritio conditionata proprie reſpectu Dei cunctis creatis conuenit vti & abſolutis contingentia abſoluta. contr. 4. d. 2. q. 3. cert. 1. n 2.

Futuritio contingens, ſiue conditionata, ſiue abſoluta ſolis voluntatis actibus immediatè & primario conuenit. ibid. n. 4.

G

GLoria debitum præmium merito eſſe negatur à Patribus quandoque, & donum gratuitum aſſeritur; quo ſenſu & de quibus meritis explicatur controu. 5. d. 1. q. 3, cert. 4 n. 2.

Gratia. Gratia auxilians & formaliter iuſtificans ad condignitatem meriti gloriæ noſtrorum operum bonorum ſolummodo requiruntur contr. 5. d. 1. q. 3. cert. 4. n. 3.

Gratiæ auxilium præueniens ad congruum etiam operis noſtri meritum eſſentialiter requiſitum materialiter ſe habet ad meriti rationem formalem, quæ realiter formaliter à bono eius auxilij vſu arbitrij noſtri tota prouenit controu. 7. d. 3 q. 2. cert. 4. n. 8.

Proloquij illius Theologici: *Facienti quod in ſe eſt Deus non denegat gratiam* minus cauta intelligentia graues Theologi multi in ſemipelagianiſmum ſunt lapſi contr. 7. d. 3. q. 3. cert. 1. toto.

Vbi ſanctus Thomas vindicatus & toto cert. 2.

Imo eorum ſenſus eſt ſemipelagianiſmo maior error cert. 3. n. 1. & 2.

Verus & Catholicus eius proloquij Theologicus ſenſus ibid. n. 3.

De ſtatu ſuo in gratia phyſicam (ſecluſa reuelatione) certitudinem nemo habere poteſt, moralem vero plures poſſunt contr. 7. d. 3. q. 3. cert. 3. n. 2.

Gratia præueniens & operans à cooperante entitatiuè non differt contr. 7. d. 5. q. 2. cert. 3. n. 2.

Donatio gratiæ ſufficientis, ſine qua nec peccatum, nec damnatio foret, maius beneficium eſt, quam eius negatio contr. 7. d. 5. quæſt. 3 cert. 4. num. 8.

Gratiæ confirmatio iuſtificantis formaliter eſt non auxiliantis contr. 7. d. 6. q. 1. cert. 1. n. 1.

Dicit virtualem de ſe & à ſui initio perſeuerantiam in gratia, per tempus longum vitæ contra graues multaſque occaſiones & tentationes vehementes illam amitendi ibid.

Et à perſeuerantiæ dono addit habitum intentiſſimum amoris Dei ſuper omnia à Deo infuſum quo moralis impotentia antecedens peccandi ita confirmatis fit ibid. cert. 3. n. 1.

Gratia formaliter iuſtificans infuſa independenter ab vſu libertatis erga peccatum potentiam peccandi pro ea duratione euertit contr. 8. d. 3. q. 4. cert. 2. n. 4.

Gratiæ auxiliantis efficacia phyſica etſi non infallibilis experta delectatione boni affectus plerumque indeliberati frequenter conſtituitur contr. 8. d. 4. q. 6. cert. 4. n. 7.

Gratia Dei per Chriſtum quoad modum ſupernaturalis ad opus etiam minimum moraliter abſolute bonum & honeſtum requiritur contr. 8. d. 5. q. 1. cert. 2. n. 6.

Contra gratiam Dei auxiliantem quomodo Pelagiani & Semipelagiani errarint, vide his verbis litera P. & S.

H

HAbitus non ſua natura ſed à contrariis aliis pereunt controu. 8. d. 2. q. 3. cert. 6. n. 1.

Habitus à Deo intenſus ex actibus gigni abſolutè poteſt, vt moralem impotentiam antecedentem ad oppoſitum nobis faciat contr. 8. diſp. 5. quæſt. 1. num. 5.

Habitus vitioſi infundi à Deo abſolute poſſunt. contr. 8. d. 5. q. 2. cert. 4. n. 6. Anima.

Homo qui vixit & obiit quo pacto idem tot materiæ partibus deperditis, & in alterius alimentum cedentibus reſurgat controu. 8. diſp. 2. quæſt. 4. cert. 3. num. 2. Reſurrectio.

Homo nullus ad gradum Hierarchicum Angeli, cum aſſumetur quantum Angelis ſanctitati, meritis & gloria præcedat. controu. 8. d. 2. q. 5. cert. 5. num. 4.

I

IDem manens idem ſemper eſt natum facere idem, de naturalibus ſolum agentibus eſt verum contr. 8. d. 2. q. 3. cert. 5. n. 4. Phyſic.

Idealis Dei cauſatio prædicata eiuſdem lineæ cum effectu formaliter eminenter in eo requiris contr. 4. d. 3. q 4. cert. 2. n. 3.

Ignis noſter mixtus non ſua natura ſed defectu neceſſarij ad ſui conſeruationem perit, contr. 8. d. 2. q. 3. cert. 6. n. 1. Phyſic.

Inferno infimus terræ locus negari abſque temeritate nequit contr. 8. d. 4. q 4. cert. 7. n. 1. Metap.

Indiuiduatio rerum non ſumitur à materia. contr. 8. d. 2. a. q. 4. c. 3. n. 2.

Indiuiduis qua talibus, vniuoca conuenientia, imo & æqualitas repugnat contr. 8. d. 2. q. 5. cert. 4. n. 1.

Impeccabilitas à natura ſolius Dei propria contr. 4. d. 3. q. 2. cert. 1. n 1.

Impeccabilitate abſoluta libertatem creaturæ perituram Patres qui putantur, non docent. controu. 4. d. 3. q. 1. cert. 6. n. 5.

Impeccabilitas de ſe, & natura ſua, determinatiue ad bonum, eius intrinſecæ libertati repugnat contr. 4. d. 3. q. 1. cert. 6. n. 8.

Imo & impeccabilitas abſoluta creaturæ per donum vniuerſale facta repugnat. ibid.

Et tamen impeccabilitas & ad bonum quoad ſpeciem determinatio competit Beatis ibid. n. 9. Beatitudo.

Imperium intellectuale monaſticum reſpectu actus voluntatis repugnat contr. 6. d. 2. quæſt. 2. cert. 3. num. 6. Anima.

Imperium politicum intellectuale & quoduis pure intrinſecum Deo ad creaturas rationales prorſus repugnat. contr. 6. d. 2. q. 2. cert. 4. toto.

Imperium ad actum ſpei abſque voluntatis deliberatione infundi à Deo nequit contr. 9. d. 3. q. 2. cert 2. num. 3. Spes.

Intentio vera & ſeria finis voluntati non apponendi media ſaltem ſufficientia, quæ in poteſtate intendentis ſunt repugnat controu. 6 d. 1. q 2. cert. 2 n. 4. Anima.

Intentio Dei circa efficaciam ſeriſſima finis liberi creaturæ ipſum ad efficacia media apponenda determinat contr. 6. d. 3. q. 1. cert 2. n. 4.

Secus nos n. 5.

Intentio & electio vere formaliter tales nequeunt realiter identificari contr. 6. d. 2. q. 1. cert 3. n. 2. Anima.

Nec imperans actus & imperatus ibid. n. 3.

Index Rerum,

Intentio efficax eorum, quæ alterius poteſtati ſubſunt eſſe abſolutè poteſt contr. 6. d. 2. q. 3. cert. 5. n. 6.

Determinabit intendentem ad agendum quidquid in ſe eſt ad finis conſecutionem. ibid. & contr. 7.

Intentionem inefficacem ſufficere Deo ad prouidentiam de mediis ad finis conſecutionem dogma Catholicum eſt. contr. 6. d 3. q. 1. à cert. 1. n. 1. & contr. 7.

Anima *Pluribus intentus minor eſt ad ſingula ſenſus*, proloquium de ſenſitiuis cognitionibus & noſtris intellectualibus à corporeo organo depẽdentibus verum habet. Secus de intellectualibus ita non dependentibus. contr. 8 d 4. q. 5. cert. 5. n. 8.

Induratio voluntaria Pharaonis ad credendum, & obediendum moralis antecedens impoſſibilitas fuit & vnde ſubortа contr. 7. d. 5 q. 2. cert 3. n. 6.

Induratio in malo duplex d. 6 q. 1. cert. 4. n. 1.

Addit neceſſitati conſequenti diutiuè peccandi habitum intentiſſimum peccandi, in vno, vel pluribus generibus quo virtualiter permanenter perſeuerantia peccati, ſeu peccandi contra frequentes & vehementes Dei inſpirationes. & potentiſſima alias aſſiſtendi peccato motiua, continetur. ibid. n. 8.

Fit connaturaliter ex actibus frequentibus intenſis ſaltem virtute obdurati ibid. n. 4.

Poteſt per accidens à Deo infundi in vno genere vel altero peccati induratio. omnigena vero moraliter non poteſt infundi viatori à Deo adhuc in anteactorum pœnam, niſi aſſueto diutiuè abuſui gratiæ & dictaminis rationis generalis de honeſtate neglectori continuo. num. 8.

Intellectus pura potentia & omni denudatus forma, non phyſicè ſed intentionaliter debet intelligi. contr. 8. d. 2. q. 2. cert. 5. n. 1.

Et q. 3. cert. 1. n. 1.

Impotentia moralis rei præceptæ exequendæ obligationem & præcepti creati valorem euacuat, ſecus naturalis & diuini contr. 8. d. 5. q. 1. cert. 4 n. 7.

Iræ definitio, & ab iracundia diſtinctio. contr. 4. d. 5. q. 3. cert. 2 n. 2.

Inimicitia & odium etiam iuſtum ob eorum honeſtatem realiter formaliter nequit haberi. con. 1. 4. d 3. q. 2. cert. 2. n. 6.

Iudicium Iudicantis cognitio non eſt. contr. 4 d. 1. q. 2. cert. 2. n. 7.

Morale Iuramentum aſſertionis de faciendo additum promiſſionem ei cuius intereſt, illam reddit ſecus additum aſſertioni de præſente voluntate faciendi. contr. 5 d. 1 q. 3. cert. 1. n. 6.

Morale Iuſtitia late eſt, *cum lege, & recto rationis dictamine in agendo conformitas.* contr. 5. d. 2. q. 1. cert. 1 n. 1.

Morale Iuſtitia legalis, *conformitas cum lege commune bonum Reipublicæ reſpiciente.* ibid.

Reliqua ad ſtricte dictam iuſtitiam vide verbo virtus iuſtitiæ.

Morale Ius vindicatiuum, & punitiuum iudici creato debitum exercendi illud in ſceleſtos affert. contr. 5. d. 2. q. 4. cert. 2. n. 1.

Ius ac debitum iuſtitiæ vindicatiuæ oppoſito modo ſe habet in ſupremo in creato iudice Deo ib. num. 2

Morale Ius iuſtitiæ commutatiuæ non obligat illud habentem ad exercitium. ib.

Ius iuſtitiæ commutatiuæ ex prima rerum diuiſione ante formatas Reſpublicas & iudiciarias publicas poteſtates quiſque ſe ipſo ex eius virtutis honeſtate exercere poteſt, & hunc per occultam compenſationem, cum ſua recuperare aliter nequit. ibid. n. 3.

Iuri ac debito graui pœnali maximè perſonali, ex iuſtitia vindicatiua ſatisfaciendo Reus non tenetur. ibid.

L

Liber vitę non eſt pręſcientia finalium meritorum gloriæ prædeſtinato illi, nec liber mortis, demeritorum finalium reprobi præſcientia formaliter loquendo, etſi virtualiter ita dici poſſint & cauſæ libri Hiſpanè, *proceſſos* formaliter, quorum in Apocalypſi & officio defunctorum mentio. contr. 7. d. 6. q. 2. cert. 2 n. 5

Liber neuter proprietate rigidi ſermonis in Deo eſt & ſi Theologico verò ſenſu de vitæ libro ſit in ſcriptura mentio, de mortis libro nulla: eóque ſenſu admitti debet vterque. ibid. n. 2.

Vbi & liber cauſæ hiſpanè, *proceſſo* vtrorumque. ibid. n 3.

Stat vero liber vitę in præſcientia Dei de executiua electione gloriæ prædeſtinati. ibid cert 2. n. 3.

Mortis vero liber in præſcientia abſoluta decreti executiui mortis reprobi. ibid. cert. 2. n. 4.

Ad librum vitæ, ac mortis ſpectantia loca exodi, 3. & ad Romanos. 9. explicantur. ibid. toto cert. 3.

Vbi de impoſſibilitate tranſitus ab vno libro ad alterum.

Liberalitas dominij rei donatæ collationem donatario eſſentia ſua importat, ſeu translationem dominij donatoris in illum, ſeu huius a dominio abdicationem, quæ ex imperfectione dominij & donatoris ſolum venit. contr. 5. d. 2. cert. 2. n 4. *Iuris*

Idcirco liberalitas diuina propria & perfectiſſima abſque ea dominij Dei donata abdicatione & tranſlatione ne quoad minutulam partem à Deo exercetur. ibid.

M

Magi virgas coram Pharaone in veros ſerpentes verterunt, & quomodo contr. 8. d. 2. q. 1. cert. 5. n. 9. *Phyſica*

Maria Deipara tota hominum & Angelorum collectione multis titulis Deo charior. contr. 4. d. 4. q. 4. cert. 4 n. 1. *Maria*

Maria Deipara adæquatæ predeſtinationis hominum & Angelorum paucis exceptis cauſa meritoria fuit. contr. 7. d. 3. q 6. cert. 2. n. 1.

Maria Deipara confirmata in ea gratia & amicitia Dei fuit, cui moralis, vt minimum, potenti à ad veniale & minutulam quamvis imperfectionem repugnabat. contr. 7 d. 6. q. 1. cert. 3. n. 4.

Materia corporum indifferens de ſe ad corporeitatem, & ſpiritualitatem exoticè & ſomniantera neſcio quo recenter contra Patres, Concilia, Theologos & Philoſophos cogitabatur. contr. 8 d. 2. q. 2. cert. 2. n. 1. *Phyſica*

Imò & talis poſſibilis ſõniari ſolũ poteſt. cert 4. n. 5.

Media remota & proxima fini amari non debent, nec inter eorum electiones ordo neceſſarius eſt vt eſt inter electionem & intentionem. contr. 4. d. 6. q. 1. cert. 3. n 5. *Anima*

Mediorum electio non ſemper à nobis è finis intentione amatur; ſecus à Deo. contr. 6. d. 6 q. 4. cert. 2. n. 1. *Anima*

Media remota ob proxima, & ad hæc vtilia ex finis intentione amari nequeunt. contr. 7. d. 4. q. 4. cert. 3. n. 2. *Anima*

Merita iuſto obeunti nullum ius ad gloriam queunt. contra Deum. contr. 7 d. 1. q. 1. cert. 2. num 4. *Meritum*

Merita operum prout in intentione præciſe merita fictitia ſunt, & voces eluſoriæ. contr. 7. d. 2. q. 5. cert. 5 n. 1.

Meriti noſtri operis ratio formalis proximè tota noſtro vſui gratiæ tribuitur, & reſpondet, gratiæ vero ac Deo materialiter & remotè in radice ſcilicet gratiæ neceſſariæ & congruæ vocationi. contr. 7. d. 4. q. 2. cert. n 6. *Meritum*

Merita noſtra quare Deo & principaliter tribuantur; nullatenus vero demerita etſi actum primum ad illa conſtituat & concurrat. ibid. n. 7. *Meritum*

Mors nobis vero ſeolu præternaturalis; corporis vero ab anima ſeparatio violenta propriè eſt, *Phyſica*

Digitized by Google

eſt, ac reunio eius ad corpus aliquando ipſi exigentiæ phyſicæ & moralis titulis abſolutè naturalis, etſi actiua creata virtus ad illam deficiat. contr. 8. d. 2. q. 2. cert. 4. n. 6.

Moral Morales aliquot virtutes ad communiter nominatas, indirectè ſolum & ex parte ſpectant. contr. 5. d. 2. q. 3. cert. 2. n. 4.

Motus & tempus ſolum poſſunt natura ſua fluxo termino ligari. contr. 8. d. 2 q. 3. c. 5. n. 7.

Phyſica Motus grauium ſurſum & leuium deorſum moralæ non ex ſua natura, ſed ab extrinſeco, & virtutis actiuæ defectu veniunt. ibid. cert. 6. n. 1.

Phyſica Mundi pars quo ſenſu dici Deus poteſt, contr. 4. d. 3. q. 3. cert. 4. n. 10. ſed ius.

Moral Sed ius mundi quod partium ſuarum reliquarum iuribus præualet iuri ſupremi dominij Dei non præualet ſed cedit. ibid.

Phyſica Mundus ex bonis maliſque, tam phyſicis quam moralibus conſtans, conſtante ſolis bonis perfectior. contr. 6. d. 1. q. 3. cert. 4.

N

NEceſſitas abſoluta & abſolutè talis decernendi faciendique optimum erroneè Deo adſcribetur. contr. 4. d. 3. q. 3. cert. 1. n. 2.

Vbi ſenſus Catholicæ diſputationis de neceſſitate Dei ad optimum. n. 3.

Neceſſitate phyſicæ, & moralis diſtinctio. contr. 4. d. 3. q. 3. cert. 2. n. 1.

Neceſſitas phyſica & metaphyſica in Deo diuerſa non eſt, ſecus in creatura. ibid.

Neceſſitas abſoluta phyſica volendi faciendique optimum, ſeu melius ex creatis Deo non adeſt. contr. 4. d. 3. q. 3. cert. toto.

Nec propria moralis. ibid. cert. 4. n. 1.

Nec ex decreto creandi mundum. ibid. n. 6. nec ex decreto creandi hunc mundum ad eius optimum nececeſſitas phyſica eſt ibid. n. 7. neque ad eius optimam obiectiuam gubernationem. ib. n. 8.

Nec ex finis intentione etiam efficaci ad optimum præ aliis medium. ibid.

Iuris Nobiles ex contractu obligati in foro externo perſonaliter non manent. contr. 5. d. 2. q. 3. cert. 2. n. 2.

Exemptionis huius nobilium ratio & explicatio. ibid. cert. 3 n. 5.

O

Anima OBiectum motiuum ſpecificatiuum actus creati eſt, ſecus diuini contr. 4 d. 1. q. 3. cert. 2. n. 3.

Opus Dei ſpecificatiuum aſſignatu ab aliis difficile, à nobis facilè contr. 4. d. 5. q 1. cert. 2. n. 7.

Iuris Obligationis realis & perſonalis diſcrimen. contr. 5. d. 1. q 3. cert. 2.

Iuris Obligatio realis quæ non perſonalis & perſonalis, quæ non realis in reſit repugnat. ibid. cert. 3. n. 4.

Omnipotentiæ de ſe immediata connexio cum actibus liberis etiam qua poſſibilibus ſpecialiter reiicitur; nec niſi ex parte & mediatè connexa per media motiua voluntati connexa admitti ab vllo poteſt. contr. 7. d. 3. p. 1. cert. 7. n 5.

Meritum Operi bono abſolutè morali meritum omne quantulumcumque, ſalutis ac ſubinde rationem gratiæ negantes notantur & carpuntur. contr. 7. d. 4. cert. 3. n. 3.

Ordo actus imperantis & imperati verus realis intentionalis, non phyſicus in Deo non repugnat. contr 4. d. 6. q. 4. cert. 1. n. 3.

Imò adeſt, ibid. cert. 2.

P

De peccatis PEccatum Dei deſtructiuum dici proprie nequit. contr. 4. d. 5. q. 1. cert. 1. n. 1.

Peccati odium quoad exercitium Deo ſecundum ſe præciſe ſumpto neceſſarium abſolute non eſt. n. 2.

Secus quoad ſpeciem. n. 4.

Eſt autem peccati odium Deo connaturaliſſimum; & ex præſuppoſitis eius affectibus de facto, moraliter quo ad exercitium etiam neceſſarium. n. 5.

Peccatores viatores odio inimicitiæ propriè Deus non proſequitur. ibid. q. 2 cert. 1. n. 4.

Gratia & de peccatis Peccatores & Inimicos præciſe qua tales, & quamdiu odio habendi & puniendi ſpeciale & proprium Dei ius ſpecialiter oſtenditur. n. 3.

Peccatum poſſibile qua poſſibile præciſiue amari à Deo nequit. 6. q. 3. cert. 2. n. 3.

Permiſſio peccati explicatur. cōtr. 6. d. q. 1. 3 cert. 3. n. 7.

Conſtituitur obiectiue cogitatione ſufficiente ſecundum poſitiuum poteſtatis quam affert voluntati ad non peccandum & ſecundum negatiuum efficacis, quatenus ex parte principiorum creatorum eſt. cert. 3. n. 7.

Permiſſio malorum ſupremo rerum Domino quieſcit ac poteſt de illis malis quid bonum facere, ipſius prouidentiam non dedecet. cert. 4. n. 1.

Pœnitentiæ amore anteriore ad peccatum poſterius natura apponendum amare peccatum non debet nec poteſt Deus. contr. 7. d. 4 q. 4. cert. 3. n. 1.

Permiſſio peccati noſtri ex meritis Chriſti eſſe abſolutè poteſt. n. 6.

Prædeſtinatos præſertim ex ſublimi Auguſtini ratione. n. 5. Damnatos jam propriæ inimicitiæ odio proſequitur. cert. 2. n. 1.

Peccatorum aliquot irremiſſibilitas hominibus adultis viatoribus ex decreto Dei efficaci error Armecani confutatus. d. 5. q. 2. cert. 2 n. 1.

Peccatores quo ſenſu non ſolum *velle* ſed & poſſe auferant ſibi. cert. 3. n. 3.

Pelicanus roſtro pectus ferit, vt grauantem ſanguinem fundat, non vt filios alat. contr. 8. d. 1. q. 1 cert. 2. n. 5. *Phyſica*

Petrus plus Ioanne Chriſtum amans & plus etiam ab hoc amatus. contr. 4 d. 4. q. 4. cert. 5. n. 1.

Poſſibilia qua talia præciſe, bona abſolutè non ſunt. contr. 4. d. 2. q 2. cert. 3. n. 3.

Imò nec ſecundum quid bona ſunt. ibid. n. 4.

Quare nec amari pro eo ſtatu poſſunt. ibid. ac deinceps.

Mouent tamen qua talia cognita, & Deo & nobis deſiderium, & quomodo. ibid. cert. 4 n. 12.

Stricto amore à nullo amari queunt. contr. 1. d. 4. q. 1. cert. 2. n. 2.

Potentiæ logicæ, ſeu poſſibilitatis rerum vt ſint à potentia phyſica ad idipſum diſcrimen. contr. 8. d. 2. q. 3. cert. 4. n. 3.

Potentiæ vitales à ſubſtantia animæ realiter non differunt. d. 5. q. 1. cert. 1. n. 3. *Phyſica*

Potentia obedientialis creatis ad quidvis agendum communis, abſurda, incredibilis & ex terminis falſa. q. 4. cert. 2. n. 3. *Phyſica*

Nec poteſt eſſe ad aliquid agendum in re vna quam in alia proportionaliter n. 4.

Paſſiua etiam obedientialis communis creaturis male ab aliquibus inducta ibid.

Vtraque pictam viſui tabellam Philoſophiam & Theologiam reddit. cert. 5. n. 2.

Altera vero ex altera legitimè infertur. n. 3.

Practicæ & ſpeculatiuæ differentiæ ſunt accidentales ſcientiæ differentiæ. contr. 6. d. 2. q. 1. cert. 3. n. 10.

Prædeſtinationis ſignificata varia & curioſa vocum ſimplicium & compoſitarum ad ſignificandum diuerſitas explicatur. contr. 7. d. 1. q 2 cert. 1.

Sola diuini decreti antecedentia durationis prædeſtinatio propriè diceretur, ſed aliam & præcipuè Theologico ſenſu ſignificat. n. 2.

Vbi emphaſis illius ad Epheſ. 1. elegit nos in Chriſto ante mundi conſtitutionem tota aperitur. Significat prioritatem naturæ decreti diuini reſpectu ſuorum effectuum aptiſſimè. cer. 2. n. 3.

Eam habet prædeſtinatio abſolutam reſpectu finis & mediorū effectuum. Significat item prioritatem affe-

Digitized by Google

affectiuam, ſiue in Dei affectu finis & effectiuum, cert.3.n.1.

Inſuper intentionalem affectiuam prioritatem prę-lationis prędeſtinati prę non prædeſtinato.num.3.

Prædeſtinatio ad fidem, & iuſtitiam non abſolutè dicta ſed ſecundum quid prædeſtinatio eſt, n.2.

Prædeſtinatio Dei viſionis Dei ad hominis fœlicitatem impropria locutio, ibid.

Prædeſtinari pauculos ſolos efficaciter antecedenter ad gloriam electos temerè dictum à Durando, n 4.

Et in fidem periculoſe,n.5.

Prędeſtinatio omnimodam prioritatem ſine poſterioritate vlla reſpectu meritorum propriè, & fidei conſone dicit, cert.4.n 1.

Prædeſtinatio in malum culpæ malè & impropriè dicetur, n 2.

Imò, & in malum pœnæ,n.3.

Prædeſtinationis prioritates omnes eius definitione Auguſtinus collegit, ibid.

Prædeſtinationem negantium errores ad tria capita redacti, q.2.cert.1.n.1.

Prædeſtinatio ſaluandorum omnium exiſtit, proximéque id ad fidem ſpectat, n.3.ac deinceps,ac toto cert.2.

Prædeſtinatio intentionem efficacem gloriæ non continet,d.2.q.1.n.4.

Sed nec inefficacem,cert.3.n.1.

Non facit Deo neceſſitatem donandi gloriam iuſte obeunti antecedentem quam ei facit promiſſio, ſed conſequentem,cert.2.n 4.

Prædeſtinatio ſcientia media & electione auxiliorum efficacium directè, & eſſentialiter adæquate conſtat,q.2.cert.1.n.2.ac deinceps, & toto cert 2.

Eius intrinſeca, & eſſentialis infruſtrabilitas facile, & fœliciter cum noſtra libertate conſtat, n.3.

Vlteriores concluſionis probationes confirmatæ, cert.3.

Duæ aliæ noſtri Vaſquez dogmatibus attributionis principalioris bonorum parum Deo quam nobis, & maiori gratia Dei in donatione auxilij efficacis præ inefficaci à Recentiorum obiectionibus vindicantur, toto cert.4.

Poſtrema communis ratio ex eſſentia prædeſtinationis,cert.5 toto.

Prædeſtinatio decreto reflexo non eligendi, & donandi auxilium niſi efficax opus non habet, vt quia efficax donetur non aliter prædeſtinato donandus,cert.6.n.1.

Nec ſi eo decreto daretur prædeſtinati libertas periret,n.2.

Vt auxilium efficax, quia efficax prædeſtinatiuè eligatur non debet eius efficacia amari, cert.7. n.2.

Nec poteſt amari formaliter, & expreſſe, n.4 nec ſi amaretur conſenſus noſtri libertati officeret, n 5.

Subtilis affectiua prælatio, & prioritas prædeſtinati reſpectu reprobi non amata efficacia auxilij ipſi donati,n.3.

Prædeſtinatio ſcientiam ſimplicis intelligentiæ,& viſionis plurium obiectorum ſupponit.n.6.

Sola ſcientia media prædeſtinationem intrat, n.6. non tamen ſcientia media de actibus indifferentibus qua talibus ſolum,n.7.

Vbi minutius obiecta ſcientiæ mediæ prædeſtinationem conſtituentis recenſentur,ibid.

Electioni prædeſtinatiuæ auxilij efficacis regulatio per ſcientiam mediam abſolute an eſſentialis ſit alij aiunt,alij negant,neutri probant,cert.8.

Veroſimilius negatur, n.7.

Prædeſtinatio vero Theologico ſenſu electio prædeſtinati ad gloriam abſolutè dici debet ab antecedente merita efficacia præſcindendo,q.3. cert.1. n.1.

Cum ex magiſteria intentione, etſi inefficaci gloriæ prædeſtinati cuiuſvis quam reprobi, n.2.

Tum etiam poſita æqualitate intentionis ex qua vtriuſque prouidentia venit ſpecialiter explicatur, n.3.

Pro efficaci electione prædeſtinati ad gloriam ante præuiſa merita, vel contra illam male antiqui Scholaſtici referuntur: bene autem pro illa Dominicani Thomiſtæ recentiores,n.5.

Electionem efficacem antecedentem merita neceſſariam ad prædeſtinationem negant Doctores omnes ſocietatis ſupererogatoriè vero de facto omni prædeſtinationi præſupponi docent ex eis non pauci,cert.2.n.1.

Negant vero plures,n.8.

Vtrique vero irritò ex patribus pro alterutro laborant toto cert.3.& 4.

Affirmatiuæ ſententiæ fundamenta à ratione, & tres modi à Soario excogitati cert.5.n.2.

Ad n.4 incluſiue.

Male à Vaſquez impugnatur, num.5. ac deinceps.

Nec melius à Leſſio,& aliis, etſi non bene à Soar. ſoluantur, toto cert.6.

Nec magni magiſtri Didaci Daza ſubtiliores impugnationes ſatis efficaces,toto,cert.7.

Etſi affirmantes de facto ſatis efficaces veroſimilibus congruentiis confutet,n.8.

Prædeſtinatio electionem prædeſtinati efficacem ad gloriam antecedenter ad merita nec claudit de facto nec ſupponit,cert.8.n.1.

Immò, nec claudere poteſt, nec ſupponere, n.4.

Prędeſtinationi intentionem gloriæ partim efficacem partim inefficacem ante merita ſupponi quidam irrationabiliter ſomniarunt,n.6.

Prædeſtinationis ſubiectum omnis creatura rationalis eſſe poteſt, ita vt vel vna impredeſtinabilis à Deo repugnet,d.3.q.1.cert.2.n.1.

Ex Patribus, & Scholaſticis priſcis, toto cert. 3. & 4.

Ex ratione, cert,5.

Et reiectis leuibus aliorum rationibus cert.6.

Aliæ adduntur,cert.7.

Imprædeſtinabilitas animarum quarundam natura ſua terrenarum error Valentini, & hominum aliquorum ex genij diuerſitate orti, ex corporis conſtitutione pro eorum ſub aliqua conſtellatione orta: error aliorum confutatur, q.2. cert.1. n.1.

Et alius Origenis de naturalibus meritis animarum aut demeritis, ante immerſionem in corpora vt illæ prædeſtinarentur,n.2.

Prædeſtinatio adæquatè ſumpta ex meritis naturalibus noſtris error Pelagij propulſus, n.3.

Semipelagianus error de prædeſtinationis & iuſtificationis initio ex meritis naturalibus noſtris ſolummodo fuit,nec condignis quidem, ſed intra congruitatem tenuiſſimis, & anſulis ſolum,cert.1. n.5.

Et ea adhuc ad merendam proximè perſeuerantiam negabant,n.8.

Ad prædeſtinationis initium nullum meritum adhuc congruum tenuiſſimum,ſeu anſulam ſolum ex viribus naturæ dati de fide, & ratione certum eſt,cert.4.n.2.

In oppoſitum Semipelagianum errorem ex proloquio illo, *Facienti quod in ſe eſt Deus non denegat gratiam*, intellecto de faciente ex puris naturæ magni Doctores propenderunt vel lapſi potius ſunt, q.8 cert.1.toto.

Confutati effugiis præcluſis toto cert.1.

Immò alium errorem Semipelagianiſmo addiderunt, cert 3.n.1.

Verus dogmaticus proloquij ſenſus eſt Deum gratia ſua præueniente nulli adulto deficere,ſed hunc ſibi illius abuſu,ibid.n.2.

Neque prædeſtinationis ſuæ adæquatæ vt initium complectitur.

Digitized by Google

compleſtitur, operibus ex gratia ortis cauſa eſſe poteſt q.4.cert.1.n.1.
Ob dependentiam auxilij efficacis, & proprij prædeſtinationis quoad efficaciam à noſtro abſoluto conſenſu aliqua prædeſtinationis ab eo, & à nobis admitti debet, cert.2.n.1.
Prædeſtinatio electiuniſue auxiliorum efficacium, ac non inefficacium ex propoſitis nullatenus à nobis pendet, n.3.
In poteſtate prædeſtinati eſt, non prædeſtinari, n.7.
Prædeſtinatio ex parte materiæ ſeu medij, & obiecti per eam eligendi poteſtati prædeſtinati ſubeſt, n.8.
Negationis prædeſtinationis noſtræ cauſa adæquata eſſe poſſumus, n.7.
Imò, & prædeſtinationis ex parte materiæ, ſeu medij & obiecti per eam eligendi, ibid.
Etiam adæquatè ſumptæ prædeſtinationis, n.9.
Sine addito ex parte materiæ, & obiecti dicto nemo ſuæ prędeſtinationis aut negationis eius cauſa eſſe poteſt. n.10.
Qui negarint Chriſtum cauſam eſſe prædeſtinationis hominum adæquate ſecundum totum quod dicit, Authores, & modi omnes, q.5. cert.1.
Adæquatè ſumptæ prædeſtinationis noſtræ cauſa extitit Chriſtus, cert.2.n.1
Etiam Protoparentum noſtrorum, n.8.
Et Angelorum omnium paucis exceptis, n.9.
Etiam prout prædeſtinatio hominum, & Angelorum eſt electio eorum præ reprobis relictis, n.10.
Prædeſtinationis alienæ adæquatè etiam ſumptæ pura creatura ex gratiæ auxilio cauſa meritiua eſſe abſolute poteſt, quæſt. 6. cert. 1. n. 3.
Ad meritum prædeſtinationis alienæ non ex intentione ſalutis alienę dari auxilium efficax poteſt; ſecus ipſi ad meritum ex quo ſalutem obtinebit, n.4.
Prædeſtinationis omnium hominum, & Angelorum, præfatorum adæquatè ſumptæ cauſa meritoria Deipara fuit cert.2.n.1.
Nemo alterius prædeſtinationem adæquatam eſt promeritus, n.6.
Conditionum ad effectus prædeſtinationis quæſtiones inutiles repulſæ, d.4.prol.
Prædeſtinati ſubſtantia non eſt prædeſtinationis ſuæ effectus, ibid.q.1.cert.1.n.3.
Neceſſe poteſt, cert.2.n.1.
Sed nec quidquam illi identificatum realiter, aut ſupernaturale ipſam natura præcedens, cert.3. n.2.
Nec illa poſterior natura ſi omnimodo naturale ſit, n.2.
Supernaturalia omnia, quoad modum adhuc, ſubſtantia prædeſtinati poſteriora, & cum eius gloria coniungenda ſunt prædeſtinationis eius effectus, n.3.
Gratiæ, & prædeſtinationis effectus innumeri per capita recenſentur, n.4.
Gratia omnis ſupernaturalis quoad ſubſtantiam, qua tentationi quis reſiſtit effectus prædeſtinationis eſt ex fide Hæreticis etiam indubitata, cert.4.n.1.
Et victoria omnis abſolute talis tentationis, n.2
Immò, & quæ leuiori peccato admiſſo de tentatione ad majus habetur à prædeſtinato, n.3.
Plura præter gloriam prædeſtinati ſunt prædeſtinationis effectus, q.2.cert.1.n.2.
Eſt etiam effectus illius gloria ipſa, n.3.
Et prima vocatio efficax ex qua ſerie prædeſtinationis texitur, n.3.
Et auxilia ſufficientia inter media ſecundum intrinſecam conducentiam ad ſalutem plerumque effectus prædeſtinationis ſuæ prædeſtinato ſunt, n.5.
Et merita prædeſtinati prout realiter formaliter ab ipſo ſunt, n.6.
Obiectum ſolum nec moraliter ſuaſiuum ad ſalutem conducens de facto effectus prædeſtinationis eſt, etſi ſolum quoad modum ſupernaturalis ſit, cert.2.n.4.
Gratia, & merita prædeſtinati peccato interrupta etiam vt primo collata, & habita ſunt effectus prædeſtinationis, n.5. ac deinceps peculiaribus rationibus, n.6.
Malum culpæ effectus prædeſtinationis eſſe nequit, q.4.prol.
Amatur ſæpe à Deo eius permiſſio & ipſum nobis in bonum occaſionaliter cedit, ibid.
Permiſſio peccati effectus prædeſtinationis male per extrinſecam & materialem electionem defenditur toto cert.1.
Eſt tamen intrinſeca electione, & formali ex intentione gloriæ, & amore pœnitentiæ, per quam obtinenda eſt, prædeſtinationis effectus, cert.3. toto.
Prædeſtinatio Sanctorum liber vitæ ab ſcriptura memoratus Theologico ſenſu non eſt, d.6.q.1.cert.1, n.5.
Prædeſtinatorum numerus ex Angelis, & hominibus conflatus numero reproborum ex vtriſque collecto longè eſt maior. q.3. cert.1. n.4.
Prædeſtinatorum vero hominum, hominum reproborum numero abſolute loquendo longiſſimè minor, cert.2.n.1.
Atqueidem eſt de collectione ex adultis fidelibus, & infidelibus tam prædeſtinatorum quam reproborum, ibid.
Immò, & numerus infidelium adultorum maior eſt numero prædeſtinatorum ex adultis, & paruulis fidelibus compacto: comparatione vero facta inter fideles tam paruulos quam adultos Eccleſiæ Dei legis triplicis naturalis, ſcriptæ, & Euangelicæ in ea obeuntes prędeſtinatorum quam reproborum amplior numerus eſt; ex fidelium vero omnium collectione plures ſunt reprobi quam prædeſtinati, n.4.
Prædeſtinatarum fœminarum quam hominum maior numerus eſt, n.11.
Præmium inſeparabile à merito nequit natura ſua eſſe, ſecus ex præmiaturi voluntate, contr.5.d.1.q.3. cert.4.n.6.
Promiſſio propria Deo adeſt pactumque, & fœdus ac teſtamentum contr.5.d.1.q.3. cert.1. n.1.
Vbi earum vocum in ſignificato diuerſitas, ibid.
Promiſſio pura præſentis voluntatis de aliquo præſtando, aut agendo ne in Deo quidem eſt, num.3.
Dei promiſſione nullam ipſi obligationem perſonalem induci, ſed ſolum realem, ſeu rebus promiſſis ſubtilis, & erudita noſtri Didaci Ruiz de Montoya, qui aliquod ipſi ex illa agnatum concedit infra cert.2.n.2.
Aliquod certe Deo agnatum, debitum aliquod perſonale præſtandi promiſſa promiſſariæ creaturæ tanquam termino, ipſi ex promiſſione agnatum Catholici omnes concedunt, & debent, n.5.
Probatur vſque ad finem certaminis, & ex debito paſſiuo creaturarum pure tali, cert.3.n.3. ac deinceps.
Probatur ſolutione argumentorum plurium pro aduerſa ſententia, cert.4. toto.
In promiſſione Iuſtificationis impij ob m[illegible] congrua imaginaria ſolutio huius & Dei creditorijs virtualis remiſſio eſt, n.5.

Index Rerum,

Promiſſio diuina facta creaturæ nullum ius ſtrictum parit ipſi contra Deum, nec Deo debitum promiſſæ creaturæ affigit, ſed eo ipſi ex fidelitate ſolum, d. 2. q. 2. cert. 1. n. 3. & cert. 3. n. 6.

Prouidentiæ ſignificatio varia, & philoſophica, & theologica pro cura, & procuratione euentuum, & qui Deo curam abſoluti erga creata negent, contr. 6. d. 1 q. 1. cert. 1.

Aſſerenda eſt ex fide, & naturæ lumine, cert. 2.

Prouidentia Deo erga rationales creaturas earumque actiones, ſiue factas ſiue faciendas negarunt Philoſophi aliquot, nullus autem Patrum, q. 2. cert. 1. toto.

Aſſerenda eſt tam de actionibus factis quam faciendis ex fide, & demonſtratione, cert. 2. toto.

Demonſtratio Pſalmo 72. contenta oſtenditur, n. 3.

Et Iſai. 41. luculenta explicatione, certam. 3. n. 4.

Et expreſſius a Paulo Patribus, & Platone, num. 5.

Prouidentia Dei erga prauas actiones creatas vt fiant, negata ab aliquibus, quæſt. 3. cert. 1. n. 2.

De iam factis prouidentia Dei de fide eſt, ac item et ſint eſſe a Deo prouiſas non intentiue, ſed permiſſiue ſine temeritate negari nequit, q. 3. cert. 1. n. 2.

Exinde probatur ex ſcriptura ex Auguſtino, & Patribus tam Latinis quam Græcis, certam. 2. toto.

A ratione toto cert. 3.

Prouidentia Dei erga actiones prauas vt ſint [illegible] negantis ſententiæ probatur, cert. 5 n. 4. ad 6. incluſiue vbi præcipue contra concluſionem difficultatis tertia ſolutio.

Prouidentiam vniuerſalem erga omnia, & ſingula creata qui negarint, vindicato ab eo crimine Hieronymo, quique affirmant recenſentur: q. 4. cert. 1. vſque ad numerum 5. incluſiue.

Sententia affirmans dogma fidei eſt ex ſcriptura, & Patribus, n 6.

A ratione demonſtratur multipliciter, toto certamine 3.

Prouidentia Dei ſpecialiter de abiectiſſimis ab ſcripturæ, & Patrum, & Philoſophorum authoritate & ſpeciali multiplici demonſtratione, cert. 4. toto.

Prouidentiæ Dei abſolute monſtroſos effectus non ſubeſſe, ſed reſpectus etiam Dei eſſe caſuales, ac ſimiliter infortunatos noſtros, vel ſaltem qui ex noſtra libertate pendent immediatè Dei prouidentiæ non ſubeſſe qui docuerint referuntur, certam. 5. vſque ad numerum 4. incluſiue.

Et [illegible] effectu monſtroſos, infortunatos, & caſuales, tales non ſunt reſpectu Dei ſed eius prouidentiæ abſolute ſubiacent, n. 4.

Exinde probatur authoritate, & demonſtrationibus n 5. & deinceps.

Prouidentia immediata ac per ſe ipſam rerum omnium Deo ab aliquibus negata, q. 5. certamine 1. toto.

Eſt tamen ex fide & ratione aſſerenda, cert. 2. n. 1. & cert. 3. toto.

Vniuerſim & contra modos omnes mediationis excogitatos impugnatur.

Prouidentiæ diuinæ erga creata immediationi non abeſt, quod immediatam etiam aliam erga aliquæ creatura alicui demandet, ibidem n. 10.

Prouidentia Dei intellectus vel voluntatis vel vtriuſque eſt d. 2. q. 1. cert. 1 n 1.

Maior minorque ſeueritas ſolem erga effectus mediate, vel immediate liberos eſſe poteſt, num. 3.

Prouidentia ex minus ſeria intentione quam poteſt circa eos habenda ſola ſcientia ſimplicis intelligentiæ dirigitur ibid.

Ex ſeriiſſima intentione habenda opus ſcientiæ media directrice habet.

Prouidentia actu intellectus imperatiuo poſt voluntatem efficacem mediorum non ſtat in actu aſſertiuo, num. 6. nec in aliis deinceps reiectis.

Imperatiue non aſſertiue à Dominicanis Thomiſtis excogitatum ad prouidentiam confutatur, cert. 2 tot.

Et aſſertiuum ad ipſam à noſtro Ruiz de Montoya toto cert. 3. ac deinceps.

Prouidentia de actibus ſcientiæ dirigentis, & electionis mediorum æque directè & adæquate conſtat, cert. 5. toto.

Prouidentiæ diuiſio prima in obiecto vel liberam vel neceſſariam, q. 2. cert 1. n. 2.

Nulla tota ſua ſerie obiectóve libera, vel neceſſaria ad purum eſt, ibid.

Liberæ in naturalem, & ſupernaturalem quoad ſubſtantiam, n. 3.

Prouidentiæ quoad modum ſupernaturalis ſub obiectiue neceſſariæ, & liberæ membra venit, ibid

Supernaturalis quoad modum extraordinaria vulgo dicitur, n. 4.

Prouidentiæ obiectiuæ liberæ diuiſio in eam quæ de mediis ſufficientibus & eam quæ de efficacibus prouidentiæ quoad intrinſecum eſt, ſed accidentaria, n. 5.

Etſi præfatæ diuiſiones generis in ſpecies Theologicis locutionibus aptius dicuntur, n. 6.

Prouidentiæ conſtitutiua electio mediorum efficax eorum, etſi non efficaciam eſſe debet, cert. 2. num 1.

Prouidentia omnis ſcientiam ſimplicis intelligentiæ de fine & mediis requirit, n. 2.

Primo prouidentiam obiectiue neceſſariam ſola illa ex parte ſcientiæ conſtituit, n. 3.

Vti liberam ortam ex ſeria, non tamen ſummè ſeria intentione finis, n. 5.

Prouidentia obiectiue libera ex intentione ſummè ſeria effectus creaturæ liberi ſcientia media neceſſario directiua ad electionem mediorum intrinſece & eſſentialiter conſtituitur, cert 3. n. 4. vſque ad finem cert.

Ad duæ contra concluſionem difficultatis in quam recens Theologi auditor incidit, plures aliorum ſolutiones reiectæ cert. 4.

Legitima eius difficultatis ſolutio quod .. .. prouidentiæ ſcientia media, & electione .... efficaci per ſcientiam illam regulata eſſentialiter conſtitutæ & purificatione auxilij extrinſecus ſolum efficacis connexio cum conſenſu noſtro libere abſoluto intrinſeca phyſice non ſit, ſed pure extrinſeca & logica, toto cert. 5.

Prouidentia obiectiue libera efficacem finis intentionem abſolute non prærequirit, d. 3. q. 1. cert.... n. 1.

Sed nec prouidentia ſummè ſeria de mediis efficacibus, cert. 2. n. 1.

Prouidentia obiectiue libera de mediis ſolum ſufficientibus nequit ex ſummè ſeria finis intentione à Deo haberi, cert. 3. n. 2.

Sed nec ex circa ſummum phyſice vel moraliter ſeria n. 5.

Nec vltra minimum ſeria intentio ad eam prouidentiam requiritur, n. 3.

Poteſt tamen ex ſeria vltra minimum ea prouidentia procedere, ibid.

Prouidentia obiectiue libera de mediis efficacibus ex ſummè ſeria finis intentione haberi à Deo poteſt, non tamen à Deo ſeriam prærequirit, num. 6.

Iterò

Imò intentio eadem ex qua prouidentia de mediis ſufficientibus habita erga reprobos fuit, ad prouidentiam de efficacibus ſufficiebat. n. 7.
Nequit tamen ex intentione minimæ ſerietatis prouidentia de mediis efficacibus haberi. numer. 8.
Prouidentiæ ſubiectum ſeu obiectum cui de mediis prouidetur, nihil pro ſtatu poſſibilitatis præciſiuæ eſſe poteſt. q. 2. cert. 1. toto.
Vindicatur ab obiectionibus. cert. 2.
Nec facultates ſubiecto cui prouidetur identificatæ obiecta prouidentiæ eſſe poſſunt. numer. 3.
De ratione prouidentiæ vniuerſim ſumptæ non eſt finis intenti aſſecutio. q. 3. cert. 1. num. 2.
Eſt autem de collectim ſumptæ prouidentiæ ratione. n. 4.
Nec de ratione prouidentiæ Dei eſt aſſecutio finis intenti gloriæ ſuæ. n. 7.
Ordo prouidentiæ punitiuæ in quem incidit reprobus à miſericordi prouidentia recedens non eſt ex antecedente eius lapſum abſolutè efficaci intentione Dei ipſum puniendi. cert. 2. numer. 3.
Nec ex inefficaci abſoluta, ſed conditionata, ſi labatur, & à miſericordi prouidentia & ordine recedat. n 4.
Neceſſitas obtinendi aliquem finem intentum prouidentiæ coniunctim ſumptæ ex efficacia intentionis & ordinis alterutrius prouidentiæ in coniuncto contentæ non prouenit. numer. 8.
Subiecti ſeu obiecti, cui prouidetur conſeruatio cùm propriæ cum alienę etiam quandoque prouidentiæ effectus eſt; propriè vero nequit effectus eſſe ſui prima productio. q. 4. cert. 1. n. 2. & 3.
Extrinſeca tota gubernatio & diſpoſitio rerum eſt prouidentiæ effectus. n. 4.
Prouidentia ſuorum effectuum cauſa materialis aut formalis non eſt. cert. 2. n. 1.
Nec idealis ſeu exemplaris. n. 4.
Eſt tamen efficiens n. 2.
Eſt ars & quomodo. n. 5.
Et diſpoſitio Theologico ſenſu propria. numer. 6.
Non vulgari. n. 7.
Iudicium Factum Catholicum non ita proprio ſenſu. num. 8.
Pueri limbi quid & vbi æternitate poſt iudicij diem ſint acturi. q. 5. cert. 5. n. 3.

R

Metaphyſica RElatio tranſcendentalis ad terminum infinitum infinitatem trahere inde non debet. contr. 8. d. 4. q. 6. cert. 5. n. 6.
Relatorum tranſcendentaliter ſpecifica diuerſitas ex indiuidua terminorum diuerſitate ſatis deſumitur. ib. d. 2. q. 5. cert. 4. n. 5.
Reprobatio creaturæ rationalis à gratia & gloria Deo poſſibilis ex fide & ratione monſtratur. contr. 7. d. 5. q. 1. cert. 1. n. 1.
Reprobatio aliquorum à gratia efficaci & gloria eſt de fide, ibid. n. 2.
Reprobatio poſitiua à gloria nulli adulto aut infanti ante deceſſum in mortali vel actuali vel originali contingit. ibi. cert. 2. n. 1.
Vbi reprobationis à gratia efficaci & à gloria diuerſitas. ibid.
Reprobatio adhuc negatiua à gloria inefficacem eius intentionem excludens eorum etiam quibus de ſufficienti medio prouiſum eſt; ſalua fide admitti nequit. ibid.
Reprobatio tam poſitiua quam negatiua à gratia etiam ſufficiente Deo eſt poſſibilis. ibid.
Ac de facto reſpectu plurium ipſi adeſt. ibid. q. 2. prol.
Infantium plurium cum originali decedentium reprobatio à remedio ſufficienti, etiam remoto medio, & remedio datur. ibid. certam. 1. numer. 5.
Vbi & diutini & obſtinati peccatoris ab auxilio ſufficienti proximo datur in pœnam ad tempus reprobatio. ibid. cert. 2. n. 2.
Non reprobatur aliquis adultus ab auxilio ſufficienti remoto ad fidem & ſalutem. ibid. n. 3. ac deinceps.
Secus à proximo ad pœnitentiam & ſalutem. ibid.
Nemo autem fidelis rationis ſanæ ab eo reprobatur, niſi ſtatim poſt peccatum corripiatur ibid. n. 2.
Peccatores pauci diutini & obſtinati in pœnam ab auxiliis ſufficientibus per notabile etiam vitæ tempus reprobantur. ib. certam 3. n. 5.
Reprobationem prædeſtinationi oppoſitam ſcientia ſimplicis intelligentiæ reprobi præcedit non conſtituit; vti & ſcientia viſionis reprobi eiuſdem. ib. q. 3. cert. 1. n. 2. & 3.
Scientia viſionis gratiæ à qua quis reprobatur reprobationem ne præcedit quidem vti nec ſcientiæ media reprobationem à gratia ſufficiente cui præcedit ſimplex intelligentia non tamen vt conſtitutiuum illius. ibid. n. 5.
Sola negatio voluntatis dandi auxilium efficax, finale reprobationem prædeſtinationi oppoſitam ex parte voluntatis diuinæ formaliter conſtituit. cert. 3. n. 5.
Secus voluntas poſitiua illud denegandi, quæ poteſt in Deo præcedere. ibid. n. 6.
Ex parte ſcientiæ mediæ ſolum cum efficaciæ denegati auxilij, tum inefficaciæ conceſſi reprobationem formaliter conſtituit. ibid. cert. 4. n. 3.
Idque abſque vlla Dei indecentia.
Excluſio reprobi à regno ſiue poſitiua, ſiue negatiua efficax demerita abſoluta & finalem iniuſtitiam antecedens in Deo non fuit. ibid. q. 4. cert. 3. & 4.
Excluſionis eiuſmodi efficax in pænam demeritis reprobi anterior Deo repugnat. ibid. quæſt. 5 tota.
Nec cauſa reprobationis à gratia efficaci eſſe Deo potuit. ibid.
Excluſio reprobi à regno in pænam de meritis anterior adhud inefficax Deo non adfuit. ibid. q. 6. cert. 1. n. 2.
Nec potuit adeſſe. ibid. n. 6.
Finis reprobandi aliquos à gratia efficaci Deo honeſtiſſimus aperitur. ibidem certam. 2. numer. 4.
Reprobatio à gratia efficaci ex parte tam obiecti quam ſubiecti adæquate & inadæquate accipi poteſt ibid. q. 7. cert. 1. n. 1.
Reprobationis comparatiuæ adæquatè ſumptæ reprobi prędeſtinato ex parte ſubiecti reprobi cauſa materialis nedum meritiua nulla datur. ibid. n. 3. ac deinceps.
Oppoſitum pelagianus error fuit. ibidem certam. 3.
Inadæquate vero ſumptæ reprobationis reprobi præ prædeſtinato cauſam ex parte reprobi dari ſemipelagianus error fuit ibid. n. 2.
Cui ineſurè ſe ſcholaſtici neſcientis nolentes aliquot accedunt. ibid. n. 4.
Reprobationis reproborum hominum omnium ex parte Adæ data eſt. ibid. cert. 3. n. 1.
Eius conſummandæ cauſa ex parte reprobi datur. ibid. n. 3.
Nullius autem (exceptis progenitis ex Adamo anterius decreto incarnationis) ex parte ipſorum reprobationis ſuæ adæquate vt initium continet cauſa datur. ibid. n. 4.
Reprobationis dæmonum paucis exceptis nulla ex

parte ipſorum cauſa. ibid. n. 6.
Reproborum & prædeſtinatorum certus Deo fixuſque eſt vt ab vno ad alium tranſirè nemo poſſit ibid. q. 3. cert. 1. n. 1.
Reunio animæ ad corpus & reſurrectio ex verè phyſico & morali animæ eſt; nobis ex morali ſolum ex nullo vero reunio & reſurrectio in æternum eſſet. contr. 8. d. 2. q. 3. cert. 1. n. 6.

S

Scientia SCientiæ mediæ ex qua auxilium efficax confertur & conſenſus conditionati ab abſoluto mutua dependentia, & cauſalitas explicata. contr. 6. d. 2. q. 2. cert. 5. n. 9.
Scientia de obiecto diſiunctim Deo digna & neceſſaria. contr. 4. d. 6. q. 3. cert. 1. n. 2.
Secreta cordis rationalis actus etiam intellectus aliquot: nec ſolum voluntatis continent. contr. 3. d. 4. q. 4. cert. 1. n. 2.
Nulli præter Deum independenter à voluntate ea habentis cognoſcibilia ſunt iure communi, & priuato. ibid. n. 3.
Gratia Semipelagiani communiter & æqualem gratiam auxiliantem cunctis à Deo offerri, quæ ſolum ex inæquali eorum naturali conatu inæqualiter participaretur aiebant; ſicque in abiuratum à ſe pelagianiſmum recidebant. contr. 7. d. 2. q. 3. cert. 3. n. 1.
Gratia Semipelagiani erroris author. contr. 7. d. ... q. 2. cert. 2. n. 2.
A quo deinceps purgatur Caſſianus, alij etiam Patres ab eo errore euindicati. toto cert. 3.
Eius ſequaces ad purum, & cui incautè ſapientes Theologi in eum lapſi. ibid. cert. 4. n. 1.
Ad 5. textus Tridentini, qui hos decepit ſubtilis & germana interpretatio. ibid. n. 9.
Anima Species impreſſæ natura ſua non pereunt, ſed vel agentis; vel organicæ diſpoſitionis, vel capacitatis ſubiecti defectu. contr. 8. d. 2. q. 3. cert. 8. n. 1.
Metaphyſic. Specifica naturæ diuerſitas ex maiori eius promptitudine ad eundem ſpeciè actum vel abſolute, vel intenſius producendum ſatis euincitur. contr. 8. d. 2. q. 5. cert. 4. n. 5.
Et quandoque etiam generica. ibid.
Spes Spei actus obiecti arduitatem eſſentialiter concernit. contr 4. d. 4. q. 2. cert. 3. n. 4.
Phyſic. Subiectum plurium formarum ſibi non adverſantium capax æque ſimul ac ſucceſſiue eas poteſt recipere. contr. 8. d. 4. q. 5. certam. 5. numer. 1.
Subiectum adæquatum purè mentalis locutionis eſt loquens excitationis & auditionis audiens. ibid. cert. 4. n. 4.
Superbos necdum aliorum contemptores deprehenſos quare naturaliter ſtomacemur. contr. 8. d. 4. q. 6. cert. 6. n. 3.
Supernaturalitas rei adhuc quo ad modum è finis etiam à Deo intenti ſupernaturalitate nequit prouenire. contr. 7. d. 4. q. 1. cert. 1.
Suppoſitionis confuſè à determinata diſtinctio vtriuſque aſſenſus, deſcenſus, & ab vna ad alteram bonæ malæque conſequentiæ. contr. 7. d. 3. q. 1 cert. 1. n. 2.
Similiter de ſuppoſitione diſtributiua ſub ſigno omnis. ibid. n. 3.
Subſtantia intellectiua non volitiua repugnat, & à Deo rationem ſummi boni creaturæ rationalis excluderet. contr. 4. d. 1. q. 2. certam. 3. numer. 2.
Ac ſe ipſa perfectior foret ac imperfectior, ac Deo iniuria. ibid. n. 7.
Subſtantiæ partes à quantitate non recipit. contr. 8. d. 2. q. 2. cert. 2. n 6.
Sonus non natura ſed defectu agentis perit. ibid. q. 3. cert. 6. n. 1.

T

THeologici actus à non ſupernaturali Theologico diſtinctioni ratio inſinuatur. contr. 4. d. 5. q. 2. cert. 2. n 6. *Anima*
Temperantiæ propriæ virtus Deo repugnat. contr. 5. d. 1. q. 2 cert. 2. n. 1.
Timor in Deum non cadit. contr. 4. d. 5. q. 3. cert. 1. n. 1.
Triſtitia de malis etiam culpæ adhuc ex noſtri complacentia Deo repugnat. ibid.

V

VEritatis terminus cognoſci non debet vt ipſa cognoſcatur. contr. 5. d. 1. q. 1. cert. 2. num. 2.
Virtutes Theologales in Deo non ſunt. ibid. q. 1. prol.
Sunt tamen in eo morales virtutes noſtra ſolum ratione defenſabiles. ibid. cert. 2. n. 1.
Earum proprie habitus Deo non adſunt. ibid. q. 2. certam. 1. n. 1.
Virtus temperantiæ, nec propriè nec metaphorice Deo adeſt. ibid. q. 2. cert. 1. n. 2.
Adeſt vero liberalitatis propriè virtus, quæ proprius in eo munificentia ſeu magnificentia. ibid. cert. 2. n. 6.
Complacentia in perſona donatarij. ibidem numer. 5.
Item benignitas & beneficientia ab eius miſericordia inſeparabiles. n. 6.
Veritatis in dicendo ſeu veracitatis & fidelitatis in promiſſis. ibid. n. 8.
Propria gratitudo Deo repugnat. ibid. certam. 3. num. 2.
Aliquo tamen ſenſu Theologicè admittitur. ibid. n. 3.
Nulla virtus reſpectum inferioris ad ſuperiorem dicens Deo adeſſe poteſt vnde: nec obedientia nec obſeruantia, nec religio nec iuramentum propriè dictum. ib. cert. 4. toto.
Virtus iuſtitiæ largè dicta negari Deo nequit. ibid. d. 2. q. 1. cert. 1.
Nec proprie legalem non habet, & ſi pars vniuerſi eſſe admittatur Deus ibid. n. 5.
Virtus iuſtitiæ ſtrictè iuſtum cuique reddi eſſentia ſua. ibid. cert. 2. n. 1. *Iuſtitia & iuris*
Iuri vero ſtrictò vnius alterius debitum ſtrictum eſſentialiter reſpondet. ibid. n. 2.
Ius autem ad eius vſum non obligat habentem vniuerſim. ibid.
Commutatiua æqualitatem dati & accepti eſſentialiter importat. ibid. n. 3.
Ratio vero dati & accepti abdicationem Dominij rei à dante, & eius tranſlationem in accipientem eſſentialiter requirit. ibid.
Diſtributiua æqualitatem mercedis cum merito per ſe loquendo eſſentia recipit ſua. ibid. numer. 4.
Perſonæ dignitas ad præmij qualitatem non ad quantitatem à diſtributiua attenditur, & ſi quandoque qualitas ad quantitatem & contra trahatur & trahi debeat, vt quam maximè poſſit, diſtributiua ſeruetur. ibid.
Vindicatiua eſſentia ſua ſpeciali reſpicit æqualitatem pœnæ infligendo cum de licito. ibid. numer. 5.
Eius execrandæ poteſtas iudici creato à republica proximè vel remotè fit, qui nequit abſque culpa in illam & quandoque in priuatas perſonas illam pro arbitrio remittere; ſecus Deus qui id honeſtiſſime poteſt. ibid.
De vindicta pro animi cruciatu, & offenſione agere nec per ſe nec per creatum iudicem nemini licet, ſed ſolum apud Deum, ibid.
Virtus iuſtitiæ commutatiuæ erga creaturas Deo non adeſt

Digitized by Google

adeſt, nec poteſt multo ex capite ibid. q.2. cert.1. n.4.ac deinceps tota q.

Virtus iuſtitiæ diſtributiuæ tota proprietate Deo non eſt ibid.q.3.cert.2.n.1.

Etſi in præmij retributione tum commutatiuam tum diſtributiuam ex parte Deus exerceat ibid. n.6.

Virtus iuſtitiæ vindicatiuæ Deo adeſſe noſtra ſolum ratione ſpeciali defendi poteſt, ibid. q.4. cert.2. n.6.

Eſtque iuſtitiæ proprie membrum à commutatiua, & diſtributiua diuerſum, ibid. cert. 3. n.2.

Virtutum actus motiuo etiam occaſionali variato variantur, contr.7.d.4.q.4.cert.1.n.3.

Voluntas Dei nec pro potentia, nec pro actu eſſentiam Dei metaphyſicam intrat contr.4.prol.

Sumpta pro actu ex fide adeſt Deo pro potentia fidei proxima.ibid d.1.q.1.n.2.

Eius cognitio nemini congenita, & demonſtrata, ibid.cert.2.

Et legitime à S.Thomâ ex intellectiuo, ibid. q. 2. tota.

Voluntas Dei principium phyſicum reale formaliter vel virtualiter vel ex natura rei ſui actus non eſt; illove natura prius ibidem q.3.cert.1.n.3.

Sed ſolum reale intentionale eóque ordine prius, ibid.n.4.

Voluntati Dei ad ſuos actus ne metaphyſice diuerſus habitus adeſt ibid.n.6.

Voluntatis & omnipotentiæ Dei quam intellectus ſphæra obiectiua curtior, ibid. d.2. q.1. cert. 1. n.6.

Eſt tamen æqua omnipotentiæ & voluntati, ibid.

Eſt tamen tribus hiſce proportionaliter ſphæra obiectiua æqualis,ibid.

Volitionis quam ſcientiæ Dei ſphæra obiectiua anguſtior ibid.n.6.

Quoad intrinſecum vero ſumptæ ſpæra obiectiua etiam quoad extrinſeca maior quam omnipotentiæ & operationis,ibid.n 9.

Volitio Dei ad exiſtentia omnia, ac plura non exiſtentia extenditur,ibid n.10.

Ad poſſibilia pro eo ſtatu; ſecus ſiue neceſſario ſiue libere ibid.cert.3.n.1.& n.3.

Volitionis diuinæ libertas naturali rationis lumine nata.d.3.q.1.cert.2.n.2.

Virtute & expreſſè in ſcriptura contenta, ibidem n.3.

In Patribus cert.3.

Demonſtrata, cert.4.

Imperio Intellectuali Dominicanorum deſtruitur, ibid.cert.5.n.3.

Inane illud eſt, & implicatorium, ibidem n. 5.

Volitionis diuinæ libertas in volendo & in operando ad extra omnem abſolutam neceſſitatem excludens ab omnibus admiſſa & admittenda ibid. num.4.

Re vtique, & nomine ex fide ibidem cert.6. n.1.

Ex impotentia peccandi ne in creaturis per Patres abſolute libertas periret, ibidem numero 5.

In Deo vero maior quaſi intenſiue & quantitate virtutis libertate creata inde euadit libertas ibid. q.2.cert 1 n.1.

Et circa actus virtutum moralium extenſiue etiam maior,ibid.cert.2.n.1.

Libertas immediata contrarietatis,ac ſubinde mediata contradictionis negari Dei voluntati nequit ibid.q.4 prol.

Sed & immediata contradictionis ei adeſt ibidem cert.1.ac deinceps.

Volitionis liberæ Dei æternitas & ſemel habitæ in æternum indefectibilitas, & irretractabilitas ibid. q.5.cert 1.ac deinceps.

Volitionis diuinæ libertatem per Deo extrinſeca conſtituentes eorumque modi omnea relati, ibid. q.6.cert.1.& 2.

Confutati ibidem certamine 3. vſque ad 7. incluſiue.

Conſtituentes eam adæquate per Deo prorſus intrinſeca, eorumque modi hactenus excogitati confutantur,ibid.cert.8.& 9.

Ea vero per Deo prorſus intrinſeca conſtitutio vera eſt, & ex noſtris principiis ſolide & ſingulariter propugnatur,ibid.cert.10.

Liberæ Dei volitionis voluntas indifferens nuſquam amor neceſſarius principium eſt,ibid.

Volitionis diuinæ diuiſiones inſigni, & beneplaciti efficacem abſolute, & ſecundum quid, variéque ea membra ab antiquis nominata ſolida, & ad eorum mentem explicatio,ibid.d.4.q.3. prol.

Erga effectus omnino naturales efficax abſolute Dei voluntas datur, non ſecundum quid, ibid. cert.1.n.1.

Ad actus noſtros liberos neceſſaria non eſt, vbi de ſupererogatoria, & de efficaci ſecundum quid, ſeu conditionata de iiſdem, ibidem n. 3.

Voluntas ſeria, & quatenus ex parte Dei eſt de noſtris actibus ſecundum quid ſolum efficax, & conditionata eſt, & mediorum ad eos obtinendos actiua.ibid.n.5.

Voluntas Dei de recta noſtra vita & æterna ſalute beneplaciti nec ſolum ſigni & mediorum eſt,ibid. num.7.

Ex Patribus, Theologis, & ratione ibid. cert.2. & cert.ſeqq.

Non ſtat in ea voluntate prædeſtinatio contr.7. d.1.q.vnica cert.2.n.4.

Voluntas æternæ perditionis & cruciatus creaturæ rationalis de meritis eius, & conſummationi ſtatus viæ in Deo non eſt, ibidem d.5. q.4. cert.1.n.1.

Poteſt tamen eſſe dum punitiua non ſit, ibidem n. 3.

Voluntas creata intentionaliter ſolum non phyſicè mobilis ab alio eſt controu.8. d.3. quæſt.4. certamine 2. num.....

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

5-3-1

Google